PLATONIS
OPERA OMNIA

UNO VOLUMINE COMPREHENSA

AD FIDEM OPTIMORUM LIBRORUM

DENUO RECOGNOVIT ET UNA CUM SCHOLIIS GRAECIS

EMENDATIUS EDIDIT

GODOFREDUS STALLBAUMIUS,

PROF. LIPS. ET GYMNASII THOMANI RECTOR.

EDITIO C. TAUCHNITII STEREOTYPA

NOVIS CHARTIS IMPRESSA.

LIPSIAE

SUMPTIBUS OTTONIS HOLTZE.

1881.

IMPRESSERUNT METZGER & WITTIG, LIPSIAE.

PRAEFATIO.

In nova hac operum Platonicorum editione, quam Caroli Christiani Tauchnitii, viri honestissimi, rogatu adornandam suscepimus, quid nobis potissimum fuerit propositum, ne qua cui dubium videatur, paucis ea de re exposuisse iuvabit.

Duae inprimis dotes sunt atque virtutes, quibus eiusmodi veterum scriptorum editiones, quales sunt Tauchnitianae, conspicuae esse debeant, siquidem iustis hominum doctrinae liberalioris studiosorum desideriis vel mediocriter satisfacturae sint: altera, ut ad usum sint quam commodissime comparatae; altera, ut verba scriptorum non modo recte et accurate, sed etiam emendate descripta exhibeant. Itaque nos quoque id egimus, ut Plato noster utroque hoc nomine doctis hominibus quam maxime fieri posset probaretur. Quod qua ratione studuerimus efficere, breviter indicare non erit supervacaneum.

Itaque primum quidem, ut exordiamur ab eo, quod etsi per se levius est, tamen ad commendationem haud sane parum valere arbitramur, ante omnia id operam dedimus, ut Plato sese legentium commodis et utilitatibus tamquam officiose accommodaret iisque omni qua fieri posset ratione ultro ac lubenter inserviret. Quod quidem non uno modo videmur consequuti esse. Nam Tauchnitius quidem ipsum non modo litteris nitidissimis atque visu iucundis deformari curavit, verum etiam iussit varia specie atque forma insignem ita in publicam lucem procedere, ut quam plurimorum rationibus consuleretur. Nam doctis hominibus, qui philosophum vellent sibi inter studia sua usque promtum paratumque adesse, tamquam famulum, destinavit eius opera uno volumine formae maioris comprehensa. Porro eorum desideriis, qui singulos eius libros, parvo parabiles vel manu facile tractabiles, possidere cuperent, ita studuit satisfacere, ut totum illud operum universorum corpus in octo volumina formae minoris de-

scripserit, quae quum legentium commoditati essent attemperata, tum etiam marsupiis ipsorum minus molesta acciderent utpote seorsum venalia atque parvo parabilia. Denique etiam illorum rationibus providit, qui tantum singulos quosdam philosophi libros sibi comparare vellent, non multos aut omnes una coëmere. Itaque eos Platonis dialogos, quorum lectio esset frequentior, etiam separatim describendos atque edendos iudicavit, quo facilius in manus eorum pervenirent, qui hos ipsos, praeter ceteros, sibi exoptarent. Quocirca verissime videmur affirmare bibliopolam prudentissimum utique ita instituisse editionem, ut Plato omnibus sese commodum officiosumque praestare videretur, qui familiaritatem ipsius aliqua ratione expeterent. Neque vero nostrae hac in re nullae fuerunt partes. Nam primum quidem, id quod in nullo dum Platonis exemplo adhuc factum animadvertimus, per omnia adscripsimus numeros capitum, quae vulgo dicuntur, in quae superiores editores disputationes Platonicas divisissent. Quae res multiplicem sane utilitatem habitura videtur. Nam ita quum in scholis quasi interstitia quaedam habeantur, ad quarum rationes lectionis progressio attemperetur; tum etiam illud ea re effectum est, ut, sicubi opus videatur, ad singulos locos commentarii interpretum, Forsteri, Fischeri, Heindorfii, Astii et vero etiam nostri, quos editio Gothana habet, nullo negotio inspici et comparari possint. Quod certe non dubitamus quin plurimis gratum acceptumque futurum sit. Atque similem ob caussam etiam faciendum putavimus, ut paginarum editionis Stephanianae initia atque segmenta quam accuratissime quidem, nec tamen divulsis integris vocabulis notarentur. Nam quum inter viros doctos mos invaluerit sanequam laudabilis, ut, sicubi verba vel sententiae Platonis recitantur vel testimonii faciendi caussa afferuntur, id fere secundum exemplum Henr. Stephani fiat, nihil profecto potest ad usum esse exoptatius, quam ut omnibus numeris Stephanianae editionis per omnia fideliter adscriptis locorum Platonis vel indicandorum vel reperiendorum facultas data sit. Accedit huc, quod etiam eae editiones operum Platonicorum, quae criticam supellectilem complectuntur, Bekkeriana, nostra, aliae, in marginibus paginas Stephani notatas habent. Itaque his inspectis atque comparatis unicuique etiam licebit facili negotio in commentariis criticis reperire si quae inspicienda atque comparanda videantur. Ac ne notitia aliarum celebriorum editionum omnino desideraretur, quibus superioris aetatis critici et historici crebrius usi sunt, maiori editioni etiam tabulas adiecimus ex T. Mitchelli Indice Graecitatis Platonicae repetitas, quae illarum cum exemplo Stephani convenientiam vel dissensum declararent ac patefacerent: quod certe de editione Francofurtana et Lugdunensi faciendum putavimus, quarum editionum auctoritatem Casauboni, Hemsterhusii, Ruhnkenii, Wyt-

tenbachii, alii magni viri, in afferendis locis Platonicis sequuti esse reperiuntur. Denique nec ingratum fore harum litterarum studiosis putamus, quod tandem aliquando etiam Scholia Graeca ad exempli Stephaniani paginas retulimus, annotatis ubique illarum numeris ac segmentis. Nam ita certe eorum usum aliquando faciliorem atque expeditiorem fore non temere sperare videmur.

Verum satis haec de dote prima, qua hanc Platonis editionem voluimus esse commendabilem. Gravior etiam fuit cura alterius, quandoquidem illud quoque agendum putavimus, ut opera philosophi quam emendatissime descripta exhiberentur. Quo quidem nomine quid efficere studuerimus, paucis accipe.

Et illud quidem nec tempus nec consilium harum editionum permittebat, ut novam universorum Platonis scriptorum recensionem institueremus. Nihilominus autem res ipsa postulare ac tantum non flagitare visa est, ut, quum in singulis libris quae optima videretur textus recensio pro fundamento poneretur, tamen omnia ac singula denuo lustrarentur, percenserentur et, si qua fieri posset, corrigerentur atque emendarentur. Quo in genere opera nostra ita fere versata est.

Primum quidem id operam dedimus, ut orationis perspicuitati accurata verborum interpunctione quam maxime consuleretur. In quo medium fere tenuimus inter eas rationes, quae hodie regnare occeperunt. Nam et vitavimus nimiam interpunctionis frequentiam, ne quae pro natura et indole Graeci sermonis arctius inter se cohaererent, ea violentius a se invicem divellerentur; et refugimus fastuosam eorum temeritatem, qui, omni fere interpunctione speciosis de caussis sublata, sermonis perspicuitati, cui adiuvandae interpunctio utique inservit, mirum quantum officiunt. Nempe veteres quum interpungendi rationem verborum recitationi attemperaverint, tum nos quidem per eam adiuvare solemus maxime sermonis perspicuitatem. Quam qui vel nimium vel parum interpungendo obscurant, ii nec antiqui nec recentioris moris tenaces aut satis perspicaces esse merito existimandi sunt. Quamquam lubenter fatemur perquam difficile esse in hac re iustum modum servare, ut non miraturi simus, si qui nos nobismet ipsis parum constitisse censeant. Sed utut de hac re iudicabitur, illud tamen nos omnino sequutos esse profitemur, ut inter id, quod nimium atque parum est, mediam viam tenuisse existimaremur. Id quod inprimis etiam ex Republica, Timaeo, Legibus, aliis libris, rarius editis et illustratis illis, nullo negotio intelligetur.

Praeter interpunctionis vero rationem inprimis etiam curavimus orthographiam, quae dici solet, singulorum vocabulorum. De qua re, ne quid arbitrarie novasse existimemur, haec habeto. Duplex videtur omnino discernenda esse orthographiae a veteribus Graecis observatae ratio. Alia enim, quae ad eam spectant, varia sunt et mutabilia, ut certam constantemque legem non videantur

habuisse, nisi quae aut ex aurium iudicio aut ex varietatis quadam gratia et oblectatione penderet. Alia autem perpetuae cuiusdam rationis et consuetudinis norma videntur fuisse sustentata, sive illa communis omnium aut multorum fuerit sive singulorum scriptorum propria. In utroque vero genere tam vett. grammaticorum testimonia quam codd. optimorum suffragia respectanda duximus, sine quibus omnino metuendum est ne plane dubii et consilii inopes haereremus.

Et ad illud quidem genus primum referenda videtur scriptura vocabulorum ab littera σ ordientium, quam litteram qui ab Atticis narrant in ξ fuisse commutatam, ii certe nihil aliud videntur voluisse, quam Atticos hac usos esse licentia, ut eiusmodi vocabula etiam per litteram ξ efferrent. Certe quidem apud Platonem utriusque scripturae promiscuus usus est, ut optimum videatur hac in re per omnia meliorum librorum, inprimis Clarkiani s. Bodleiani atque Paris. A. et si qui sunt ipsis consimiles, obtemperare auctoritati. Quod quidem, quantum in nobis fuit, ita facere conati sumus.

Ac similis ratio obtinet etiam in usu hiatus et elisionis. Qui apud Platonem quidem incertis plane vagatur finibus. Nam ne quis putet philosophum in illo regendo adhibuisse similem quandam cautionem atque Isocratem usurpasse novimus, audias Ciceronem Orator. c. 44. §. 150 sq.: Quod quidem lingua Latina sic observat, nemo ut tam rusticus sit, quin vocales nolit coniungere. In quo quidam etiam Theopompum reprehendunt, quod eas litteras tanto opere fugerit, etsi idem magister eius Isocrates; at non Thucydides; ne ille quidem haud paullo maior scriptor, Plato, nec solum in his sermonibus, qui dialogi dicuntur, ubi etiam de industria id faciendum fuit, sed in populari oratione, qua mos est Athenis laudari in concione eos, qui sint proeliis interfecti: — in ea est crebra ista vocum concursio, quam magna ex parte ut vitiosam fugit Demosthenes. Quod quidem testimonium Ciceronis planissime confirmatur codicum adhuc superstitum auctoritate, quippe in quibus hoc in genere tanta regnat varietatis inconstantia, ut rationis quidem ope certam scribendi legem atque normam nemo quisquam unquam inventurus videatur. Itaque in his quoque optimum visum est praestantissimorum codicum obtemperare auctoritati: quod quidem inprimis in Republica, Timaeo atque Legibus nunc ideo diligentius observare nobis licuit, quia iam usi sumus diligentissimis ad hos libros codicis Parisini A. collationibus, quibus vel eiusmodi minutiae, quae videntur, accuratissime enotatae fuerunt. Itaque si plurimis horum aliorumque librorum locis in talibus a ceteris editionibus discessimus, non illud temere, sed optimorum librorum auctoritate factum putes, quamquam in plurimis Platonis scriptis Im. Bekkerus verum iam occupa-

verat. Sed optandum est sane, ut cod. Clarkianus et si qui ei cognati sunt, hoc nomine aliquando denuo explorentur; nam non iniuria videmur suspicari, usum elisionis et hiatus ex iis minus diligenter enotatum esse.

Porro ad arbitrariae scripturae genus etiam formas plusquamperfecti in η terminatas referendas arbitramur. Nam quamquam teste Eustathio ad Odyss. p. 946. ed. Rom. = T. II. p. 305. ed. Lips. Heraclides eam formam Atticis simpliciter adscripsit, nulla addita regulae suae exceptione, atque Panaetius eam in codd. mss. Platonis repperit, tamen inde neutiquam sequitur, ut eam Atticis ubique obtrudendam esse putare liceat. Imo illi videntur hac pariter atque vulgari terminatione usi esse, ex tali variatione nescio quam repetentes varietatis gratiam ac delectationem. Id quod ex eo probabiliter colligi licet, quod quum in codd. aliae formae item insolentiores fere perpetuo sint conservatae, tum plusquamperfecti Attici memoria singulis tantum locis servata est. Ex quo tamen consequitur sine dubio hoc, ut illud, ubicunque vel levia eius vestigia remanserint, sine ulla dubitatione restitui oporteat. Id quod plurimis locis haud cunctanter ita fecimus; atque tanto minus nos huius poenitet consilii, quod illud nuper diligentiore codicis Paris. A. collatione non mediocriter commendari atque stabiliri vidimus. Is enim in Republica, Legibus, Timaeo, aliis operibus, scripturam istam non paucis locis primae manus auctoritate confirmat, quum aliis locis plurimis etiam vulgarem tueatur formam. Sed v. quae de eadem re exposuimus ann. ad Symp. p. 198. C. Apol. Socr. p. 22. D. 31. D. Menon. p. 80. D. ed. Goth.

Iam vero eandem rationem etiam sequendam esse iudicavimus in nominativis tertiae declinationis in ῆς pro εῖς terminatis. Nam utramque terminationem Platoni fuisse usitatam, dubitari certe nullo modo potest, quamquam veteres grammatici alteram, quae in ῆς exit, simpliciter Atticam vocant; de qua re consulas A. Matthiae Gr. Ampl. §. 83. a. ann. 5. p. 234 sq. ed. III. et quos ille laudavit. Enimvero insolentiorem et rariorem formam credibilius est a scribis oblitteratam esse quam contra, ut profecto rationi consentaneum sit, sicubi eius vestigia reperiuntur quantumvis tenuia, ibi eam Platoni restituere.

Quemadmodum autem in talibus, quorum usus fluctuavit apud veteres, per omnia codicibus obsecundandum videtur, ita quidem, ut rariora atque insolentiora etiam ibi, ubi obscurior illorum memoria superest, revocanda sint; ita illi multo magis etiam in iis videntur audiendi esse, quae certa fere et constanti lege usurpata fuerunt. Quin etiam hoc in genere longius est progrediendum. Nam sicubi optimi libri formam aliquam aut scripturam vel grammaticorum vett. testimoniis firmatam vel aliis de caussis probabilem atque auctoritate munitam tam constanter offerunt, ut paucissimi relinquantur loci, in quibus ea non compareat, haud

dubie faciendum censemus, ut eadem etiam his locis vel sine disertis codicum suffragiis revocetur.

Quamobrem primum quidem infinitivos in ᾶν et ῆν constanter sine iota subscripto exprimendos curavimus. Nam primum quidem nondum a quoquam confutati sunt qui Herodiano duce infinitivos in ᾶν non recipere illud iota disputataverunt, Io. Fr. Reizius ad Lucian. T. I. p. 778 sqq. et Fr. A. Wolfius Analect. litt. T. II. p. 419 sq. coll. Elmsl. ad Sophocl. Oed. Tyr. Praef. p. 8. Göttling. ad Theodos. p. 226 sq., ut sane verisimile sit antiquam eorum scripturam subdititia littera penitus caruisse. Deinde ad Platonem quod attinet, gravissimum ad dirimendam de hac re controversiam momentum facit codicis praestantissimi Clarkiani auctoritas. Is enim quum iota istud in aliis formis non suppositum sed iuxta adscriptum habeat, ita ut in eo ubique legatur γελᾶις, τιμᾶις, ζῆις, μειδιᾶι, ὁρᾶι, al., tamen in infinitivis nusquam addit iota, sed semper scriptum exhibet γελᾶν, τιμᾶν, ὁρᾶν; id quod diserto testimonio confirmat etiam Thomas Gaisford Lectt. Platt. Oxon. 1820. 8. p. 1. ubi ad Euthyphron. p. 3. D. annotat haec: „Codex καταγελᾶν: nunquam enim iota infinitivis adscribit.“ Confirmatur igitur libri longe praestantissimi auctoritate ea scriptura, quam et Herodianus testatus est veteribus Atticis unice placuisse, et codd. quidam Platonis alii, in quibus Florentini sunt, iuxta cum exemplo Aldino satis fortiter tuentur. Ex quo nos quidem colligimus, eam Platoni ubique vel sine disertis codicum testimoniis fuisse restituendam.

Atque eandem ob caussam contraria ratione iota subscriptum servandum duximus, ubi multis usus ipsius dubius certe et controversus visus est. Ambigunt enim viri docti, vocabula δοτικοφανῆ sintne addito an omisso iota scribenda. At Clarkianus quidem codex ubique liquido scriptum exhibet πάντηι, ὅπηι, οὐδαμῆι, πολλαχῆι, πανταχῆι, al. Atque eam scripturam etiam alii codd. iique nec numero pauci nec bonitate leves aut exigui ita confirmant, ut iota fere sub η appictum exhibeant. Ex quo nobis quidem clarissime elucere videtur, veteres eiusmodi vocabula plane ad analogiam eorum vocabulorum finxisse, quae re vera dativi speciem referunt, veluti κοινῇ. Hoc autem quum rationi adeo sit consentaneum, ut omnes veritatis numeros habeat, ubique codicis Clarkiani scripturam adscivimus, etiamsi hic et illic loci occurrerent, qui, num ea per librorum testimonia confirmata esset, certe dubitari paterentur. Nam quum in iis libris, quos Clarkianus codex complectitur, nullo modo dubium sit, quid sit pro vero probandum, ne in ceteris quidem Platonis scriptis usquam ab illa ratione recedendum esse iudicavimus.

Atque idem plane etiam de crasi et accentu in vocabulis τἆλλα, τοὖργον, ἀνήρ, aliis, usurpato dictum volumus. Quae scriptura quum innumeris locis ab optimis codd., etiam Clarkiano, suppeditata sit, et saepe etiam erroribus librariorum in ea temere vacillantium mirum quantum confirmetur, ridiculum sane fuerit, modo τἄλλα, τοὔργον, ὠνήρ, modo τἆλλα, τοὖργον, ἀνήρ scribere velle, quippe quum libri manuscripti interdum alteram tantum scripturam tueantur. Nimirum facile intelligitur, librarii cur singulis locis insolentiorem scribendi rationem neglexerint, ut caussa in promtu sit, cur eam, quamvis passim oblitteratam, tamen ubique restituendam censeamus.

Non multo aliter sentimus de scriptura ἄχρι et μέχρι pro vulgato ἄχρις et μέχρις. Praecipiunt enim veteres grammatici, μέχρι et ἄχρι apud Atticos etiam ante vocalem litteram scribi oportere; v. Moeris p. 34. = 25. ed. Lips. Herodian. Piers. p. 451. Thom. Mag. p. 135 sq. Phrynich. p. 14. ibique Lobeck. Hanc vero legem apud Thucydidem et Platonem in codd. ita videre licet dominari, ut paucissimi loci supersint, in quibus eius observatio omnino evanuerit. Quid igitur? Nonne quovis pignore contendere liceat, etiam in his olim scripturam ἄχρι et μέχρι extitisse ac scribarum tantum socordia oblitteratam esse? Enimvero nos quidem non dubitavimus eam ubique restituere, quantumvis libri nullam eius servassent memoriam. Non enim est credibile, scriptorem quempiam ea millenis locis usum esse, ternis aut quaternis locis sprevisse.

Sed pertinent praeterea ad hoc orthographiae genus, quod habet certam quandam aequabilitatem sibi propriam, etiam alia non pauca, ex quibus tamen duo tantum adhuc commemorare placet, quae in Platone quidem nunc nobis videntur extra dubitationem posita esse. Dicamus enim etiam de nominis ἀνδρεία et de terminationis secundae personae passivi in ει factae scriptura.

Ordiamur a posteriore. Eam igitur item talem arbitramur esse, quae Platoni non singulis tantum locis, sicuti nuper critici putarunt, sed ubique sine ullo locorum discrimine restitui debeat. Cuius sententiae nostrae haec argumenta habemus. Etenim primum quidem certissimis constat testimoniis, grammaticos veteres eam formam antiquioribus Atticis inprimisque etiam Platoni unanima consensione attribuisse. De qua re v. Eustath. ad Iliad. p. 641. C. ed. Rom. Priscian. p. 1204. ed. Putsch. Gregor. Corinth. p. 118 sq. ed. Schaefer. et quos laudarunt Fischer. ad Welleri Grammat. T. I. p. 119. Maittair. de Dial. p. 80. Th. C. G. Schneider., Wimariensis, de Dialecto Sophocl. p. 2 sqq. Porson. Praef. ad Hecub. p. VI. ed. Lips. al. Nimirum veteres illi vocalem brevem, ut in μάχει, στρέφει, ἡγεῖ, indicativo, longam, ut in μάχῃ, στρέφῃ, al. coniunctivo vindicarunt, analogiae legem ea in re sequuti: quam legem paullatim abrogarunt

posteriores η etiam in indicativo litterae ε substituentes, ita tamen, ut pristinam scribendi rationem in βούλει, οἴει et ὄψει constanter servasse reperiantur. Iam vero omnino quidem dubitari potest, quam late hic scribendi mos apud Atticos patuerit et num ab ipsis per omnia aequabiliter servatus sit. Grammatici enim saepenumero Atticum dicunt non quod ab Atticis unice est usurpatum, sed quod iis etiam hic et illic in usu fuit. Sed ne de aliis scriptoribus, Aristophane, Tragicis, Thucydide, Xenophonte dicamus, apud quos sane illa scriptura item creberrima est, apud Platonem quidem quid rei sit, nobis certe non videtur ullo modo dubium aut controversum esse. Nam hic profecto illam formam semper et ubique usurpasse videtur, id quod ex codd. mss. satis certo cognoscitur. Nam paucissimi sane loci reperiuntur, ubi illi eam scripturam non exhibeant et auctoritate sua perquam gravi tueantur. Certe cod. Clarkianus eam in viginti quattuor, quos continet, libris — Euthyphrone, Apologia, Critone, Phaedone, Cratylo, Theaeteto, Sophista, Politico, Parmenide, Philebo, Symposio, Phaedro, Alcibiade I. et II., Hipparcho, Erastis, Theage, Charmide, Lachete, Lyside, Euthydemo, Protagora, Gorgia, Menone — tam fortiter tuetur, ut ibi vix tres quattuorve loci reperiantur, ubi scribae vel critici ab ea aberrarunt; quamquam in prioribus libris hic et illic etiam vulgarem formam habet a secunda manu adscriptam. Neque alia ratio est praestantissimi libri Paris. A., qui quo diligentius nuper excussus est, veluti ad libros Reipublicae atque Legum, eo certius confirmavit ubique auctoritatem scripturae, qua passiva ac media in ει terminata sunt. Accedit fides librorum Vat. A., Flor. B., Venet. C. aliorum non paucorum, qui illis tanquam suppetias ferunt, et licet interdum etiam vulgarem offerant formam, tamen item passim evidentissima alterius rationis habent vestigia. Itaque vere videmur affirmare et contendere, per universum Platonem paucissimos investigari locos posse, in quibus vulgaris terminatio communi omnium librorum consensu confirmetur. Quod quo iure ita dicamus, satis erit uno eoque luculentissimo rei exemplo demonstrare. Amplissimum esse omnes norunt opus, quod vulgo Reipublicae nomine inscribitur. In eo vero vix tria quattuorve extant vulgaris terminationis omnibus codicum suffragiis confirmatae exempla. Nam quae Schneiderus Praef. ad Polit. Vol. I. p. LI. ad contrariam sententiam defendendam attulit, ea omnia sunt eiusmodi, ut postquam cod. Par. A. denuo excussum habemus, nihil ad vindicandam vulgatam scripturam valere existimanda sint. Is enim liquido a prima manu scriptum exhibet ἀκριβιλογεῖ I. 340. E. ἡγεῖ 343. B. III. 386. A. εἴσει III. 392. D. αἱρεῖ 397 D. παραδέξει 399. D. ἀπολογήσει IV 419. A. χρήσει 423. A. 432. C. D. ἐπαινέσει 426. B. ἀποδέξει 430. C. ἐπιτεύξει 431. C. habet item προκαλεῖ V 451. C. ἡγεῖ 456. D. 459. B. 467 B. ἀφεθήσει 472. A. ἡγεῖ VI. 486.

D. μέμψει 487. A. ἡγεῖ 488. E. 492. A. εἴσει 497. E. διανοεῖ 504. C. μαντεύει 506. A. ἡγήσει 508. E. VII. ἡγεῖ 515. B. διαλέγει 527 E. ἡγεῖ 529. B. VIII. ἀκούσει 544. C. ἄξει 575. A. προκαλεῖ 576. A. ἡγεῖ 578. A. IX. ἡγεῖ 585. B. X. παραδέξει 607 A. κηλεῖ 607 C. διανοεῖ 608. E. Itaque his locis omnibus, praesertim quum etiam aliorum codicum auctoritas accedat, quis est quin iam sponte largiatur sine ulla dubitatione restituendam esse formam a scribis vulgari rationi assuetis temere oblitteratam? Hoc autem si ita faciendum statuerimus, nonne etiam III. p. 413. A. ἡγεῖ ex solis Par. D. et uno Vindob. IV. p. 440. D. ἐνθυμεῖ ex libris quibusdam aliis, X. p. 612. E. αἰτεῖ ex Cod. B. Stobaei et vestigiis codd. Mon. et Flor. X. qui prave αἰτεῖς scriptum habent, revocandum arbitrabimur? Hanc vero rationem sequentes denique etiam cogemur, tres istos quattuorve locos amplissimi operis corrigere, in quibus altera scriptura in libris servata est. Hos enim quis est qui sibi persuadeat in tanta contrariorum exemplorum copia et multitudine ferendos ac non item ad alterius rationis legem vel sine codicum auctoritate refingendos esse? Nimirum nulla plane hac in re olim dominata est scripturae varietas, sed forma in εῖ terminata apud Platonem ubique scripta fuit. Itaque etiam De Rep. X. p. 590. D. αἰσθάνει et ibid. E. ἔρχει reponendum esse iudicavimus, licet ibi codd. omnes αἰσθάνῃ et ἔρχῃ tueri videantur. Postulat enim id ratio, quae alias locis paucissimis exceptis apud Platonem constanter observatur.

Sed satis de his. Lubet postremo paucis disputare etiam de scriptura vocabuli ἀνδρεία, pro qua alii probant ἀνδρία. Scripsimus igitur ubique ἀνδρεία. Enimvero non poëtica est haec forma, sicuti nuper quibusdam visum est, sed veteris dialecti Atticae propria, utpote Ionicae formae ἀνδρηίη, qua utitur etiam Herodot. VII. 99., cognatior. Ac videtur eam formam Plato ipse spectare in Cratylo p. 413. D. E. ad quem locum ea de re in edit. Gothana disputavimus. Extat vero illa in optimis libris tam constanter, ut nos quidem non dubitemus, quin philosopho ubique sine dubitatione restituenda sit, praesertim quum etiam libri deteriores innumeris locis eandem servaverint. Quam in rem satis erit vel unos contulisse locos Reipublicae ac Timaei, in quibus reperitur vocabulum, comparatis inprimis etiam libri Par. A. lectionibus ad illos nuper enotatis. De Legibus autem ne quis dubitet, quippe in quibus utique vulgata scriptura facile alicui videatur usitatior esse, codices, quos nos nunc habemus ad hoc opus accuratius excussos, ἀνδρεία scripturam adeo tuentur, ut nullum plane locum in eo superesse meminerimus, qui recte ad veterem scripturam defendendam adhiberi queat.

Atque ex his satis iam perspicuum fore putamus, quid sit quod antea diximus, accuratae scriptionis caussa omnia fuisse denuo lustranda atque percensenda.

Sed non orthographica tantum spectavimus; verum fuit etiam cura habenda integrorum locorum, si forte fieri posset, ut rectius constituerentur et ad veritatis rationem propius adducerentur. In quo munere obeundo duplex fuit officium. Etenim vel codicum lectionibus lustrandis, si qua fieri posset, Platoni prodesse conati sumus, vel etiam coniecturis vel faciendis vel admittendis.

Et coniecturis quidem rarissime locum dedimus, nec nisi iis fere, quae dudum communi virorum doctorum consensione comprobatae erant. Ipsi tamen hic et illic item aliquid novavimus, si vel lenior vel certior videretur ulcerum medicina, quam ut spernenda esset. Quod inprimis de iis operibus philosophi dictum volumus, quae minus crebro aut minus accurate a criticis tractata et pervestigata sunt, veluti de Legibus. In iis enim non ita raro vel mutata verborum interpunctione vel aliis similibus rationibus meliorem videmur effecisse verborum lectionem. Quamquam ne in iis quidem libris, qui repetitis curis a viris doctis emendati atque illustrati sunt, tale quid tentandi occasio defuit. Cuius rei aliquot exempla attulisse iuvabit. Legitur in Phaedone p. 73. C. vulgo sic: *λέγω δέ τινα τρόπον τόνδε, ἐάν τις κ. τ. λ.* Quod variis modis nuper a doctis tentatum est; sed parum feliciter. Nunc nobis in mentem venit scribere: *λέγω δὲ τίνα τρόπον; τόνδε· ἐάν τις κ. τ. λ.* Quod unice verum putamus. Ita certe Plato etiam De Rep. II. p. 360. E. *τίς οὖν δὴ ἡ διάστασις; ἥδε· μηδὲν ἀφαιρῶμεν κ. τ. λ.* Legg. VI. p. 780. A. *τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἴρηται; τοῦδε, ὅτι φήσομεν κ. τ. λ.* Porro ibidem p. 74. D. vulgo editum est: *ἆρα φαίνεται ἡμῖν οὕτως ἴσα εἶναι, ὥςπερ αὐτὸ ὃ ἔστιν ἴσον, ἢ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ μὴ τοιοῦτον εἶναι, οἷον τὸ ἴσον.* Quae quomodo intelligenda sint, multum dubitatum est. Videmur autem nunc omnem difficultatem sustulisse scribendo: *τῷ μὴ τοιαῦτα εἶναι, οἷον τὸ ἴσον,* sequuti vestigia lectionis *μὴ τοιοῦτον αὐτὰ* vel *ταῦτα εἶναι,* quam servarunt codd. Vat. Ven. II. et Flor. d. Ita enim sententia oritur haec: an ea (*τὰ ἴσα*) qua in parte (*τι*) illo indigent ac deteriora sunt eo, quia non talia sunt, quale est ipsum aequale. Quae sententia argumentationi plane est accommodata. Nimirum in illo *ταῦτα,* quod Ven. II. habet, latet genuinum *τοιαῦτα,* quod temeraria scriptura *τοιοῦτον* invecta depravatum ac loco suo expulsum est; atque inde etiam ortum *αὐτά,* quod duo alii libri adscriptum habent. Lectionem a nobis restitutam firmant quae paullo post leguntur p. 75. B. *προθυμεῖται πάντα τοιαῦτα εἶναι, οἷον ἐκεῖνο.* Alius locus, qui in libris falso perscriptus legitur, p. 87. B. extat, ubi codd. omnes: *καὶ εἴ τις ἀπιστῶν αὐτῷ,* quod nunc sine ulla dubitatione mutavimus in *εἴ τις ἀπιστοίη αὐτῷ,* in quam rationem meminimus incidere etiam Heindorfium et Dobraeum Adversar. I. p. 151. Persuasimus enim nobis penitus, participii usum ne ex anacoluthia quidem excusationem habere. Porro

in eodem libro p. 104. E. codd. omnes iuxta cum editt.: *ὅμως οὐ δέχεται αὐτὸ τὸ ἐναντίον*. Quod viros doctos adeo male habuit, ut aut *τὸ ἐναντίον* eiiciendum, aut *αὐτό* in *αὐτῷ* mutandum statuerint. Neutrum recte. Nam vitio, si quod est, multo lenius medearis. Interposito enim post *αὐτό* commate salva sunt omnia. Quippe hoc suscepto non iam in unum coëunt verba *αὐτὸ τὸ ἐναντίον* neque de idea contrarii cogitandum est, sed *τὸ ἐναντίον* pronomini accedit per appositionem, quo ipso is sensus efficitur, quem disputationis ratio flagitat. De appositionis genere autem ista ratione admisso vel ex iis, quae in commentariis nostris Platonicis variis locis exposuimus, adeo nota sunt omnia, ut nihil plane commonendum videatur. Iam vero ibid. p. 105. B. voculas *ἐν τῷ* uncis inclusas exhibuimus. Quibus eiectis locus omnino salvus videtur. Nam quominus etiam *σώματι* eiiciendum statuamus, illud impedit, quod prima ista interrogatione quodammodo praeluditur alteri, quae ad corporis valetudinem spectat. Qua occasione monuisse iuvabit, ubicunque istiusmodi uncos adhibuimus, factum autem id non uno loco est, ibi nos vocabula iis inclusa pro suspectis habuisse. In eodem libro p. 109. D. damnavimus nunc etiam lectionem librorum: *τὸ δ᾽ εἶναι ταὐτὸν ὑπὸ ἀσθενείας κ.τ.λ.* Verissime enim coniecit Heindorfius scribendum esse: *τὸ δ᾽ εἶναι τοιοῦτον· ὑπὸ ἀσθενείας κ.τ.λ.*, ut verba: *ὑπ᾽ ἀσθενείας — τὸν ἀέρα*, antegressis illustrandis inservire et per epexegesin addi putari debeant. Atque eam rationem confirmat profecto non mediocriter quod pro *ταὐτὸν* apud Eusebium legitur *τοῦτον*, ubi, nisi fallor, unus alterve codex etiam diserte *τοιοῦτο* perscriptum exhibet. En igitur, habes aliquot exempla emendationum, quales hic et illic nostra sponte tentavimus. Quae quum omnes sint lenissimae atque sententiarum rationibus consentaneae, certe nec iis, opinor, improbabuntur, qui in talibus sunt severiores atque librorum scripturam, quamvis depravatam, tamen ubique mordicus tenendam arbitrantur. Rarissime vero aliquid ausi sumus, quod longius ab librorum auctoritate recedat. Cuius generis duo saltem exempla attulisse non alienum erit. Desperatus enim fere a criticis habitus est locus Symposii, qui legitur p. 212. E. Nimirum ibi Alcibiades: *νῦν δὲ ἥκω ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχων τὰς ταινίας, ἵνα ἀπὸ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς τὴν τοῦ σοφωτάτου καὶ καλλίστου κεφαλήν, ἐὰν εἴπω οὑτωσί, ἀναδήσω.* In quibus quid sit: *ἐὰν εἴπω οὑτωσί*, nondum quisquam inventus est qui legentes edoceret. Enimvero scribendum fuit: *ἵνα εἴπω οὑτωσί*, quod nunc sine cunctatione restituimus. Eodem modo Plat. Epist. III. p. 318. D. *ἵνα οὕτως εἴπω*. Quippe ita excusat orator quod dicit *ἀναδήσω*, quippe quod ita intellectum vult, ut denuo redimiendi vim et potestatem habeat. Quo animadverso nemo facile erit qui de emendationis veritate dubitaverit. Sed longius etiam a vulgata scriptura recedere ausi sumus Tim. p. 33. A. Ibi vulgo legitur: *κατανοῶν, ὡς ἃ ξυνιστᾷ τὰ*

σώματα θερμὰ καὶ ψυχρά, καὶ πάνθ' ὅσα δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχει, περιϊστάμενα ἔξωθεν — ἀκαίρως λύει. Pro eo Par. A. ὡς ξυνιστὰς τῷ σώματι κ. τ. λ. Proclus ξυνιστὰν τῷ σ. Inde nos: ὡς ξυνιστάμενά τῳ σώματι θερμά κ. τ. λ. Ita enim ξυνιστάμενα et περιϊστάμενα argute inter se opponuntur; sententia autem haec oritur longe sane aptissima: cogitans, ea, quae cum corpore aliquo coirent, calida atque frigida et omnino magnis viribus praedita, ubi extrinsecus illud circumdarent, ipsi afferre interitum. Ceterum possis etiam refingere: ὡς ξυστάντα τῳ σώματι, vulgata scriptura cum lectione codicis Parisini in unum coniuncta. Sed hoc utut est, illud quidem minime est credibile, συστατῷ σώματι, h. e. composito, legendum esse, licet Proclus id vocabulum in commentariis interpretetur. Nimirum ille disputari omnino vidit de corporum compositione, ideoque hoc nomine arbitrio suo usus est; verum minus illud convenire ipsi sententiae rationi nobis plane persuasimus.

Atque haec quidem de correctionibus mera coniectura admissis. Videmur enim vel his exemplis satis ostendisse, quomodo hac in re versati simus. Plura etiam dicenda forent de codicibus in conformanda philosophi oratione ad usum adhibitis. Verum de hac quidem re paucis exponere licebit. Etenim sufficiet, opinor, verbo monuisse, nos quum alibi tum inprimis in locis difficilioribus libros manuscriptos denuo consuluisse, si forte fieri posset, ut aliquid in melius mutaretur. In qua re nos libere fatemur eam sequutos esse rationem, ut, quamvis codicibus melioribus tribueremus plurimum, tamen nec reliquorum librorum auctoritatem negligendam duceremus ideoque singulas lectiones per se spectaremus atque sua dignitate aestimaremus. Vehementer enim errare illos arbitramur, qui optimos codices tamquam unicos veritatis testes ubique coeca fide sequuntur eorumque auctoritati sese totos veluti mancipant. Nam primum quidem ne illi quidem apertis atque manifestis erroribus liberi et immunes sunt. Deinde saepenumero habent lectiones speciosas quidem, sed tamen eas, quae, ubi diligenter cum aliorum librorum scripturis comparentur, his sine dubio posthabendae videri debeant, utpote subtilitate, elegantia, virtute denique alteris multum cedentes. Accedit ad haec, quod innumeris locis non optimi, qui putantur, sed deteriores libri ii sunt, qui uni atque soli veram Platonis manum conservaverint. Ex quibus omnibus efficitur, ut in refingendis Platonis verbis prudens quidam variarum lectionum delectus habendus sit, qui quum libros praestantiores pro sua quosque dignitate aestimet, tum reliquorum quoque testium suffragia iusta lance ponderet et examinet. Quod quo iure ita statuamus, videmur dudum ostendisse in Iahnii et Klotzii Annalibus a. 1835. quo loco Euthydemi a Winkelmanno editi censuram egimus,

possumus item nunc copiosius demonstrare, posteaquam libros Platonis denuo ea mente lustravimus, ut quantum singuli codices ad conformandam refingendamque Platonis orationem momentum faciant, certius exploraremus. Sed post ea, quae de his rebus ad singula Platonis opera in Commentariis nostris Gothanis plurimis locis exposuimus vel postero tempore exponemus, non videtur necessarium peculiari disputatione hanc materiam illustrare. Hoc unum igitur denuo profitemur, nos ubique inprimis in locis dubiis et controversis ita instituisse, ut eas lectiones susciperemus, quae sua ipsarum praestantia maxime commendari viderentur.

Sed satis haec de consilio, quod in adornanda hac operum Platonicorum editione secuti sumus. Nam illud quidem vix opus est monere, etiam id nobis fuisse propositum, ut verba philosophi quam accuratissime typis describerentur. Quod negotium si cessit feliciter, id inprimis etiam debetur industriae ac diligentiae virorum praestantissimorum, C. H. Weisii, eheu, dum haec scribimus, iamiam vita defuncti, et Car. Guil. Landschreiberi, qui nobis in corrigendis speciminibus typographicis auxilio suo affuerunt. Quo nomine iis gratias quas possumus maximas et habemus et publice agimus.

Ceterum faxit Deus, ut opera nostra quam plurimis prosit et ad iuvanda elegantioris doctrinae studia utilis reperiatur.

Scrib. Lipsiae Kal. Iun. A. MDCCCL.

G. STALLBAUM.

ΕΥΘΥΦΡΩΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΥΘΥΦΡΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

2 P. 2. T. I. ed. Steph.†) I. Τί νεώτερον, ὦ Σώκρατες, γέγονεν, ὅτι σὺ
τὰς ἐν Λυκείῳ καταλιπὼν διατριβὰς ἐνθάδε νῦν διατρί-
βεις περὶ τὴν τοῦ βασιλέως στοάν; οὐ γάρ που καὶ σοί
γε δίκη τις οὖσα τυγχάνει πρὸς τὸν βασιλέα, ὥςπερ
ἐμοί. ΣΩ. Οὔτοι δὴ Ἀθηναῖοί γε, ὦ Εὐθύφρον, δίκην
αὐτὴν καλοῦσιν, ἀλλὰ γραφήν. ΕΥΘ. Τί φῄς; γραφήν
B σέ τις, ὡς ἔοικε, γέγραπται; ' οὐ γὰρ ἐκεῖνό γε κατα-
γνώσομαι, ὡς σύ γε ἕτερον. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΕΥΘ.
Ἀλλὰ σὲ ἄλλος; ΣΩ. Πάνυ γε. ΕΥΘ. Τίς οὗτος; ΣΩ.
Οὐδ' αὐτὸς πάνυ τι γιγνώσκω, ὦ Εὐθύφρον, τὸν ἄν-
δρα· νέος γάρ τίς μοι φαίνεται καὶ ἀγνώς· ὀνομάζου-
σι μέντοι αὐτόν, ὡς ἐγᾦμαι, Μέλητον. ἔστι δὲ τὸν δῆ-
μον Πιτθεύς, εἴ τινα νῷ ἔχεις Πιτθέα Μέλητον οἷον
τετανότριχα καὶ οὐ πάνυ εὐγένειον, ἐπίγρυπον δέ.
ΕΥΘ. Οὐκ ἐννοῶ, ὦ Σώκρατες. ἀλλὰ δὴ τίνα γραφήν
C σε ' γέγραπται; ΣΩ. Ἥντινα; οὐκ ἀγεννῆ, ἔμοιγε δο-
κεῖ· τὸ γὰρ νέον ὄντα τοσοῦτον πρᾶγμα ἐγνωκέναι οὐ
φαῦλόν ἐστιν. ἐκεῖνος γάρ, ὥς φησιν, οἶδε, τίνα τρό-
πον οἱ νέοι διαφθείρονται, καὶ τίνες οἱ διαφθείροντες
αὐτούς. καὶ κινδυνεύει σοφός τις εἶναι, καὶ τὴν ἐμὴν
ἀμαθίαν κατιδών, ὡς διαφθείροντος τοὺς ἡλικιώτας
αὐτοῦ, ἔρχεται κατηγορήσων μου, ὥςπερ πρὸς μητέρα,
πρὸς τὴν πόλιν. καὶ φαίνεταί μοι τῶν πολιτικῶν μόνος
D ἄρχεσθαι ὀρθῶς· ὀρθῶς γάρ ' ἐστι τῶν νέων πρῶτον
ἐπιμεληθῆναι, ὅπως ἔσονται ὅ τι ἄριστοι, ὥςπερ γεωρ-
γὸν ἀγαθὸν τῶν νέων φυτῶν εἰκὸς πρῶτον ἐπιμελη-
θῆναι, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ τῶν ἄλλων. καὶ δὴ καὶ Μέ-
3 λητος ἴσως πρῶτον μὲν * ἡμᾶς ἐκκαθαίρει τοὺς τῶν
νέων τὰς βλάστας διαφθείροντας, ὥς φησιν· ἔπειτα με-
τὰ τοῦτο δῆλον ὅτι τῶν πρεσβυτέρων ἐπιμεληθεὶς πλεί-
στων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος τῇ πόλει γενήσεται,
ὥς γε τὸ εἰκὸς ξυμβῆναι ἐκ τοιαύτης ἀρχῆς ἀρξαμέ-
νῳ. II. ΕΥΘ. Βουλοίμην ἄν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὀῤῥω-
δῶ μὴ τοὐναντίον γένηται. ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ ἀφ'
ἑστίας ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, ἐπιχειρῶν ἀδι-
κεῖν σέ. καί μοι λέγε, τί καὶ ποιοῦντά σέ φησι δια-
φθείρειν τοὺς νέους; ΣΩ. Ἄτοπα, ' ὦ θαυμάσιε, ὡς B
οὕτω γ' ἀκοῦσαι. φησὶ γάρ με ποιητὴν εἶναι θεῶν, καὶ
ὡς καινοὺς ποιοῦντα θεούς, τοὺς δ' ἀρχαίους οὐ νο-
μίζοντα, ἐγράψατο τούτων αὐτῶν ἕνεκα, ὥς φησιν.
ΕΥΘ. Μανθάνω, ὦ Σώκρατες· ὅτι δὴ σὺ τὸ δαιμόνιον
φῂς σαυτῷ ἑκάστοτε γίγνεσθαι. ὡς οὖν καινοτομοῦν-
τός σου περὶ τὰ θεῖα γέγραπται ταύτην τὴν γραφήν,
καὶ ὡς διαβαλῶν δὴ ἔρχεται εἰς τὸ δικαστήριον, εἰδὼς
ὅτι εὐδιάβολα τὰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς πολλούς. καὶ ἐμοῦ
γάρ τοι, ὅταν τι λέγω ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ' περὶ τῶν C
θείων, προλέγων αὐτοῖς τὰ μέλλοντα, καταγελῶσιν ὡς
μαινομένου. καίτοι οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἀληθὲς εἴρηκα ὧν
προεῖπον· ἀλλ' ὅμως φθονοῦσιν ἡμῖν πᾶσι τοῖς τοιού-
τοις. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν χρὴ φροντίζειν, ἀλλ' ὁμόσε ἰέ-
ναι. III. ΣΩ. Ὦ φίλε Εὐθύφρον, ἀλλὰ τὸ μὲν κατα-
γελασθῆναι ἴσως οὐδὲν πρᾶγμα. Ἀθηναίοις γάρ τοι,
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ σφόδρα μέλει, ἄν τινα δεινὸν οἴων-
ται εἶναι, μὴ μέντοι διδασκαλικὸν τῆς αὑτοῦ σοφίας·
ὃν δ' ἂν καὶ ἄλλους οἴωνται ποιεῖν τοιούτους, ' θυ- D
μοῦνται, εἴτ' οὖν φθόνῳ, ὡς σὺ λέγεις, εἴτε δι' ἄλλο
τι. ΕΥΘ. Τούτου οὖν πέρι ὅπως ποτὲ πρὸς ἐμὲ ἔχου-
σιν, οὐ πάνυ ἐπιθυμῶ πειραθῆναι. ΣΩ. Ἴσως γὰρ
σὺ μὲν δοκεῖς σπάνιον σεαυτὸν παρέχειν καὶ διδάσκειν
οὐκ ἐθέλειν τὴν σεαυτοῦ σοφίαν· ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι μὴ
ὑπὸ φιλανθρωπίας δοκῶ αὐτοῖς ὅ τί περ ἔχω ἐκκεχυ-
μένως παντὶ ἀνδρὶ λέγειν, οὐ μόνον ἄνευ μισθοῦ, ἀλ-
λὰ καὶ προστιθεὶς ἂν ἡδέως, εἴ τίς μου ἐθέλοι ἀκού-
ειν. εἰ μὲν οὖν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, μέλλοιέν μου κατα-
γελᾶν, ' ὥςπερ σὺ φῄς σαυτοῦ, οὐδὲν ἂν εἴη ἀηδὲς E
παίζοντας καὶ γελῶντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ διαγαγεῖν·
εἰ δὲ σπουδάσονται, τοῦτ' ἤδη ὅπῃ ἀποβήσεται ἄδηλον
πλὴν ὑμῖν τοῖς μάντεσιν. ΕΥΘ. Ἀλλ' ἴσως οὐδὲν ἔσται,
ὦ Σώκρατες, πρᾶγμα, ἀλλὰ σύ τε κατὰ νοῦν ἀγωνιεῖ
τὴν δίκην, οἶμαι δὲ καὶ ἐμὲ τὴν ἐμήν. IV. ΣΩ. Ἔστι
δὲ δή σοι, ὦ Εὐθύφρον, τίς ἡ δίκη; φεύγεις αὐτὴν ἢ
διώκεις; ΕΥΘ. Διώκω. ΣΩ. Τίνα; * ΕΥΘ. Ὃν διώ- 4

†) Stellula paginae, signum ' sectionis initium significat.

κων αὖ δοκῶ μαίνεσθαι. ΣΩ. Τί δαί; πετόμενόν τι-
να διώκεις; ΕΥΘ. Πολλοῦ γε δεῖ πέτεσθαι, ὅς γε τυγ-
χάνει ὢν εὖ μάλα πρεσβύτης. ΣΩ. Τίς οὗτος; ΕΥΘ.
Ὁ ἐμὸς πατήρ. ΣΩ. Ὁ σός, ὦ βέλτιστε; ΕΥΘ. Πάνυ
μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔστι δὲ τί τὸ ἔγκλημα καὶ τίνος ἡ δί-
κη; ΕΥΘ. Φόνου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἡράκλεις! ἦ
που, ὦ Εὐθύφρον, ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν πολλῶν ὅπῃ
ποτὲ ὀρθῶς ἔχει. οὐ γὰρ οἶμαί γε τοῦ ἐπιτυχόντος εἶ-
B ναι ὀρθῶς αὐτὸ πρᾶξαι, ἀλλὰ | πόῤῥω που ἤδη σο-
φίας ἐλαύνοντος. ΕΥΘ. Πόῤῥω μέντοι νὴ Δί', ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Ἔστι δὲ δὴ τῶν οἰκείων τις ὁ τεθνεὼς
ὑπὸ τοῦ σοῦ πατρός; ἢ δῆλα δή· οὐ γὰρ ἄν που
ὑπέρ γε ἀλλοτρίου ἐπεξῄεισθα φόνου αὐτῷ. ΕΥΘ.
Γελοῖον, ὦ Σώκρατες, ὅτι οἴει τι διαφέρειν εἴτε ἀλ-
λότριος εἴτε οἰκεῖος ὁ τεθνεώς, ἀλλ' οὐ τοῦτο μόνον
δεῖν φυλάττειν, εἴτε ἐν δίκῃ ἔκτεινεν ὁ κτείνας εἴτε μή,
καὶ εἰ μὲν ἐν δίκῃ, ἐᾶν, εἰ δὲ μή, ἐπεξιέναι, ἐάνπερ ὁ
C κτείνας συνέστιός σοι καὶ ὁμοτράπεζος ᾖ· ἴσον | γὰρ
τὸ μίασμα γίγνεται, ἐὰν ξυνῇς τῷ τοιούτῳ ξυνειδὼς καὶ
μὴ ἀφοσιοῖς σεαυτόν τε καὶ ἐκεῖνον τῇ δίκῃ ἐπεξιών.
ἐπεὶ ὅ γε ἀποθανὼν πελάτης τις ἦν ἐμός, καὶ ὡς
ἐγεωργοῦμεν ἐν τῇ Νάξῳ, ἐθήτευεν ἐκεῖ παρ' ἡμῖν.
παροινήσας οὖν καὶ ὀργισθεὶς τῶν οἰκετῶν τινὶ τῶν
ἡμετέρων ἀποσφάττει αὐτόν. ὁ οὖν πατὴρ ξυνδήσας
τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καταβαλὼν εἰς τά-
φρον τινά, πέμπει δεῦρο ἄνδρα πευσόμενον τοῦ ἐξηγη-
τοῦ ὅ τι χρὴ ποιεῖν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τοῦ δεδε-
D μένου | ὠλιγώρει τε καὶ ἠμέλει ὡς ἀνδροφόνου καὶ οὐ-
δὲν ὂν πρᾶγμα, εἰ καὶ ἀποθάνοι. ὅπερ οὖν καὶ ἔπα-
θεν· ὑπὸ γὰρ λιμοῦ καὶ ῥίγους καὶ τῶν δεσμῶν ἀπο-
θνήσκει πρὶν τὸν ἄγγελον παρὰ τοῦ ἐξηγητοῦ ἀφικέ-
σθαι. ταῦτα δὴ οὖν καὶ ἀγανακτεῖ ὅ τε πατὴρ καὶ οἱ
ἄλλοι οἰκεῖοι, ὅτι ἐγὼ ὑπὲρ τοῦ ἀνδροφόνου τῷ πατρὶ
φόνου ἐπεξέρχομαι, οὔτε ἀποκτείναντι, ὥς φασιν ἐκεῖ-
νοι, οὔτ' εἰ ὅ τι μάλιστ' ἀπέκτεινεν, ἀνδροφόνου γε ὄν-
τος τοῦ ἀποθανόντος, οὐ δεῖν φροντίζειν ὑπὲρ τοῦ
E τοιούτου· ἀνόσιον | γὰρ εἶναι τὸ υἱὸν πατρὶ φόνου
ἐπεξιέναι· κακῶς εἰδότες, ὦ Σώκρατες, τὸ θεῖον ὡς
ἔχει τοῦ ὁσίου τε πέρι καὶ τοῦ ἀνοσίου. ΣΩ. Σὺ δὲ
δὴ πρὸς Διός, ὦ Εὐθύφρον, οὑτωσὶ ἀκριβῶς οἴει ἐπί-
στασθαι περὶ τῶν θείων, ὅπῃ ἔχει, καὶ τῶν ὁσίων τε
καὶ ἀνοσίων, ὥςτε τούτων οὕτω πραχθέντων, ὡς σὺ
λέγεις, οὐ φοβεῖ δικαζόμενος τῷ πατρί, ὅπως μὴ αὖ
σὺ ἀνόσιον πρᾶγμα τυγχάνῃς πράττων; ΕΥΘ. Οὐδὲν
γὰρ ἄν μου ὄφελος εἴη, ὦ Σώκρατες, οὐδέ τῳ ἂν δια-
5 φέροι * Εὐθύφρων τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, εἰ μὴ τὰ
τοιαῦτα πάντα ἀκριβῶς εἰδείην. V ΣΩ. Ἆρ' οὖν μοι,
ὦ θαυμάσιε Εὐθύφρον, κράτιστόν ἐστι μαθητῇ σῷ
γενέσθαι καὶ πρὸ τῆς γραφῆς τῆς πρὸς Μέλητον αὐ-
τὰ ταῦτα προκαλεῖσθαι αὐτόν, λέγοντα ὅτι ἔγωγε καὶ
ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ τὰ θεῖα περὶ πολλοῦ ἐποιού-
μην εἰδέναι, καὶ νῦν ἐπειδή με ἐκεῖνος αὐτοσχεδιάζον-
τά φησι καὶ καινοτομοῦντα περὶ τῶν θείων ἐξαμαρ-
τάνειν, μαθητὴς δὴ γέγονα σός. καὶ εἰ μέν, ὦ Μέλητε,
B φαίην ἄν, Εὐθύφρονα ὁμολογεῖς | σοφὸν εἶναι τὰ
τοιαῦτα καὶ ὀρθῶς νομίζειν, καὶ ἐμὲ ἡγοῦ καὶ μὴ δι-
κάζου· εἰ δὲ μή, ἐκείνῳ τῷ διδασκάλῳ λάχε δίκην πρό-
τερον ἢ ἐμοὶ ὡς τοὺς πρεσβυτέρους διαφθείροντι, ἐμέ
τε καὶ τὸν αὑτοῦ πατέρα, ἐμὲ μὲν διδάσκοντι, ἐκεῖνον
δὲ νουθετοῦντί τε καὶ κολάζοντι· καὶ ἐὰν μή μοι πεί-
θηται μηδὲ ἀφίῃ τῆς δίκης ἢ ἀντ' ἐμοῦ γράφηται σέ,
αὐτὰ ταῦτα λέγειν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἃ προὐκαλούμην
αὐτόν. ΕΥΘ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, εἰ ἄρα ἐμὲ
ἐπιχειρήσειε γράφεσθαι, εὕροιμ' ἄν, ὡς οἶμαι, | ὅπῃ C
σαθρός ἐστι, καὶ πολὺ ἂν ἡμῖν πρότερον περὶ ἐκείνου
λόγος γένοιτο ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἢ περὶ ἐμοῦ. ΣΩ.
Καὶ ἐγώ τοι, ὦ φίλε ἑταῖρε, ταῦτα γιγνώσκων μαθη-
τὴς ἐπιθυμῶ γενέσθαι σός, εἰδὼς ὅτι καὶ ἄλλος πού
τις καὶ ὁ Μέλητος οὗτος σὲ μὲν οὐδὲ δοκεῖ ὁρᾶν, ἐμὲ
δὲ οὕτως ὀξέως ἀτεχνῶς καὶ ῥᾳδίως κατεῖδεν, ὥςτε
ἀσεβείας ἐγράψατο. νῦν οὖν πρὸς Διὸς λέγε μοι, ὃ νῦν
δὴ σαφῶς εἰδέναι διισχυρίζου· ποῖόν τι τὸ εὐσεβὲς φῂς
εἶναι καὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ περὶ φόνου καὶ περὶ τῶν ἄλ-
λων; ἢ οὐ | ταὐτόν ἐστιν ἐν πάσῃ πράξει τὸ ὅσιον D
αὐτὸ αὑτῷ, καὶ τὸ ἀνόσιον αὖ τοῦ μὲν ὁσίου παντὸς
ἐναντίον, αὐτὸ δὲ αὑτῷ ὅμοιον καὶ ἔχον μίαν τινὰ
ἰδέαν κατὰ τὴν ἀνοσιότητα πᾶν ὅ τί περ ἂν μέλλῃ
ἀνόσιον εἶναι; ΕΥΘ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες.
VI. ΣΩ. Λέγε δή, τί φῂς εἶναι τὸ ὅσιον, καὶ τί τὸ
ἀνόσιον; ΕΥΘ. Λέγω τοίνυν, ὅτι τὸ μὲν ὅσιόν ἐστιν
ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ, τῷ ἀδικοῦντι ἢ περὶ φόνους ἢ περὶ
ἱερῶν κλοπὰς ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἐξαμαρτάνοντι
ἐπεξιέναι, ἐάν τε πατὴρ ὢν τυγχάνῃ ἐάν τε μήτηρ ἐάν
τε ἄλλος ὁςτισοῦν, | τὸ δὲ μὴ ἐπεξιέναι ἀνόσιον· E
ἐπεί, ὦ Σώκρατες, θέασαι ὡς μέγα σοι ἐρῶ τεκμήριον
τοῦ νόμου, ὅτι οὕτως ἔχει, ὃ καὶ ἄλλοις ἤδη εἶπον, ὅτι
ταῦτα ὀρθῶς ἂν εἴη οὕτω γιγνόμενα, μὴ ἐπιτρέπειν τῷ
ἀσεβοῦντι μηδ' ἂν ὁςτισοῦν τυγχάνῃ ὤν. αὐτοὶ γὰρ οἱ
ἄνθρωποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία τῶν θεῶν
ἄριστον καὶ δικαιότατον, καὶ τοῦτον ὁμολογοῦσι τὸν
αὑτοῦ * πατέρα δῆσαι, ὅτι τοὺς υἱεῖς κατέπινεν οὐκ 6
ἐν δίκῃ, κἀκεῖνόν γε αὖ τὸν αὑτοῦ πατέρα ἐκτεμεῖν δι'
ἕτερα τοιαῦτα· ἐμοὶ δὲ χαλεπαίνουσιν, ὅτι τῷ πατρὶ
ἐπεξέρχομαι ἀδικοῦντι, καὶ οὕτως αὐτοὶ αὑτοῖς τὰ
ἐναντία λέγουσι περί τε τῶν θεῶν καὶ περὶ ἐμοῦ. ΣΩ.
Ἆρά γε, ὦ Εὐθύφρον, τοῦτ' ἐστίν, οὗ ἕνεκα τὴν γρα-
φὴν φεύγω, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐπειδάν τις περὶ τῶν θεῶν
λέγῃ, δυςχερῶς πως ἀποδέχομαι· δι' ἃ δή, ὡς ἔοικε,
φήσει τίς με ἐξαμαρτάνειν. νῦν οὖν εἰ καὶ σοὶ ταῦτα
ξυνδοκεῖ τῷ εὖ | εἰδότι περὶ τῶν τοιούτων, ἀνάγκη B
δή, ὡς ἔοικε, καὶ ἡμῖν ξυγχωρεῖν· τί γὰρ καὶ φήσομεν,
οἵ γε καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦμεν περὶ αὐτῶν μηδὲν εἰδέναι;
ἀλλά μοι εἰπὲ πρὸς φιλίου, σὺ ὡς ἀληθῶς ἡγεῖ ταῦτα
οὕτω γεγονέναι; ΕΥΘ. Καὶ ἔτι γε τούτων θαυμα-
σιώτερα, ὦ Σώκρατες, ἃ οἱ πολλοὶ οὐκ ἴσασιν. ΣΩ.
Καὶ πόλεμον ἄρα ἡγεῖ σὺ εἶναι τῷ ὄντι ἐν τοῖς θεοῖς
πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἔχθρας γε δεινὰς καὶ μάχας καὶ
ἄλλα τοιαῦτα πολλά, οἷα λέγεταί τε ὑπὸ τῶν ποιητῶν,
καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν γραφέων τά τε ἄλλα | ἱερὰ C
ἡμῖν καταπεποίκιλται καὶ δὴ καὶ τοῖς μεγάλοις Πανα-
θηναίοις ὁ πέπλος μεστὸς τῶν τοιούτων ποικιλμάτων
ἀνάγεται εἰς τὴν ἀκρόπολιν. ταῦτ' ἀληθῆ φῶμεν εἶναι,
ὦ Εὐθύφρον; ΕΥΘ. Μὴ μόνα γε, ὦ Σώκρατες· ἀλλ'
ὅπερ ἄρτι εἶπον, καὶ ἄλλα σοι ἐγὼ πολλά, ἐάνπερ
βούλῃ, περὶ τῶν θείων διηγήσομαι, ἃ σὺ ἀκούων εὖ
οἶδ' ὅτι ἐκπλαγήσει. VII. ΣΩ. Οὐκ ἂν θαυμάζοιμι.
ἀλλὰ ταῦτα μέν μοι εἰςαῦθις ἐπὶ σχολῆς διηγήσει· νυνὶ
δέ, ὅπερ ἄρτι σε ἠρόμην, πειρῶ σαφέστερον εἰπεῖν. οὐ

D γάρ με, ' ὦ ἑταῖρε, τὸ πρότερον ἱκανῶς ἐδίδαξας ἐρωτήσαντα τὸ ὅσιον, ὅ τί ποτ' εἴη, ἀλλά μοι εἶπες, ὅτι τοῦτο τυγχάνει ὅσιον ὄν, ὃ σὺ νῦν ποιεῖς, φόνου ἐπεξιὼν τῷ πατρί. ΕΥΘ. *Καὶ ἀληθῆ γε ἔλεγον, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ. *Ἴσως. ἀλλὰ γάρ, ὦ Εὐθύφρον, καὶ ἄλλα πολλὰ φῄς εἶναι ὅσια;* ΕΥΘ. *Καὶ γὰρ ἔστιν.* ΣΩ. *Μέμνησαι οὖν, ὅτι οὐ τοῦτό σοι διεκελευόμην, ἕν τι ἢ δύο με διδάξαι τῶν πολλῶν ὁσίων, ἀλλ' ἐκεῖνο αὐτὸ τὸ εἶδος, ᾧ πάντα τὰ ὅσια ὅσιά ἐστιν; ἔφησθα γάρ που μιᾷ ἰδέᾳ τά τε ἀνόσια ἀνόσια εἶναι καὶ τὰ*
E ' ὅσια ὅσια. ἢ οὐ μνημονεύεις; ΕΥΘ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Ταύτην τοίνυν με αὐτὴν δίδαξον τὴν ἰδέαν, τίς ποτέ ἐστιν, ἵνα εἰς ἐκείνην ἀποβλέπων καὶ χρώμενος αὐτῇ παραδείγματι, ὃ μὲν ἂν τοιοῦτον ᾖ, ὧν ἂν ἢ σὺ ἢ ἄλλος τις πράττῃ, φῶ ὅσιον εἶναι, ὃ δ' ἂν μὴ τοιοῦτον, μὴ φῶ.* ΕΥΘ. *Ἀλλ' εἰ οὕτω βούλει, ὦ Σώκρατες, καὶ οὕτω σοι φράσω.* ΣΩ. *Ἀλλὰ μὴν βούλομαί γε.* ΕΥΘ. *Ἔστι τοίνυν τὸ μὲν τοῖς θεοῖς προσφιλὲς ὅσιον,*
7 τὸ δὲ μὴ προσφιλὲς ἀνόσιον. * ΣΩ. *Παγκάλως, ὦ Εὐθύφρον, καὶ ὡς ἐγὼ ἐζήτουν ἀποκρίνασθαί σε, οὕτω νῦν ἀπεκρίνω. εἰ μέντοι ἀληθῶς, τοῦτο οὔπω οἶδα, ἀλλὰ σὺ δῆλον ὅτι ἐπεκδιδάξεις, ὡς ἔστιν ἀληθῆ ἃ λέγεις.* ΕΥΘ. *Πάνυ μὲν οὖν.* VIII. ΣΩ. *Φέρε δή, ἐπισκεψώμεθα τί λέγομεν. τὸ μὲν θεοφιλές τε καὶ ὁ θεοφιλὴς ἄνθρωπος ὅσιος, τὸ δὲ θεομισὲς καὶ ὁ θεομισὴς ἀνόσιος· οὐ ταὐτὸν δ' ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ἐναντιώτατον τὸ ὅσιον τῷ ἀνοσίῳ. οὐχ οὕτως;* ΕΥΘ. *Οὕτω μὲν*
B οὖν. ΣΩ. *Καὶ εὖ γε φαίνεται εἰρῆσθαι;* ' ΕΥΘ. *Δοκῶ, ὦ Σώκρατες· εἴρηται γάρ.* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ ὅτι στασιάζουσιν οἱ θεοί, ὦ Εὐθύφρον, καὶ διαφέρονται ἀλλήλοις καὶ ἔχθρα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοῦτο εἴρηται;* ΕΥΘ. *Εἴρηται γάρ.* ΣΩ. *Ἔχθραν δὲ καὶ ὀργάς, ὦ ἄριστε, ἡ περὶ τίνων διαφορὰ ποιεῖ; ὧδε δὲ σκοπῶμεν. ἆρ' ἄν, εἰ διαφεροίμεθα ἐγώ τε καὶ σὺ περὶ ἀριθμοῦ, ὁπότερα πλείω, ἡ περὶ τούτων διαφορὰ ἐχθροὺς ἂν ἡμᾶς ποιοῖ καὶ ὀργίζεσθαι ἀλλήλοις, ἢ ἐπὶ λογισμὸν ἐλθόντες περί γε τῶν τοιούτων ταχὺ ἂν*
C ἀπαλλαγεῖμεν; ΕΥΘ. ' *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ μείζονος καὶ ἐλάττονος εἰ διαφεροίμεθα, ἐπὶ τὸ μετρεῖν ἐλθόντες ταχὺ παυσαίμεθ' ἂν τῆς διαφορᾶς;* ΕΥΘ. *Ἔστι ταῦτα.* ΣΩ. *Καὶ ἐπί γε τὸ ἱστάναι ἐλθόντες, ὡς ἐγῷμαι, περὶ τοῦ βαρυτέρου τε καὶ κουφοτέρου διακριθεῖμεν ἄν;* ΕΥΘ. *Πῶς γὰρ οὔ;* ΣΩ. *Περὶ τίνος δὲ δὴ διενεχθέντες καὶ ἐπὶ τίνα κρίσιν οὐ δυνάμενοι ἀφικέσθαι ἐχθροί τε ἂν ἀλλήλοις εἶμεν καὶ ὀργιζοίμεθα; ἴσως οὐ πρόχειρόν σοί ἐστιν,*
D ἀλλ' ἐμοῦ λέγοντος ' σκόπει, εἰ τάδ' ἐστὶ τό τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον καὶ καλὸν καὶ αἰσχρὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν. ἆρ' οὐ ταῦτά ἐστι, περὶ ὧν διενεχθέντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐπὶ ἱκανὴν κρίσιν αὐτῶν ἐλθεῖν ἐχθροὶ ἀλλήλοις γιγνόμεθα, ὅταν γιγνώμεθα, καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πάντες; ΕΥΘ. *Ἀλλ' ἔστιν αὕτη ἡ διαφορά, ὦ Σώκρατες, καὶ περὶ τούτων.* ΣΩ. *Τί δέ; οἱ θεοί, ὦ Εὐθύφρον, οὐκ εἴπερ τι διαφέρονται, δι' αὐτὰ ταῦτα διαφέροιντ' ἄν;* ΕΥΘ. *Πολλὴ ἀνάγκη.*
E ΣΩ. *Καὶ τῶν θεῶν ἄρα, ὦ γενναῖε Εὐθύφρον,* ' *ἄλλοι ἄλλα δίκαια ἡγοῦνται κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ κακά· οὐ γὰρ ἄν που ἐστασίαζον ἀλλήλοις, εἰ μὴ περὶ τούτων διεφέροντο. ἦ γάρ;* ΕΥΘ. *Ὀρθῶς λέγεις.* ΣΩ. *Οὐκοῦν ἅπερ καλὰ ἡγοῦνται ἕκαστοι καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια, ταῦτα καὶ φιλοῦσι, τὰ δὲ ἐναντία τούτων μισοῦσιν;* ΕΥΘ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Ταὐτὰ δέ γε, ὡς σὺ φῄς, οἱ μὲν δίκαια ἡγοῦνται, οἱ δὲ ἄδικα· περὶ ἃ καὶ ἀμφισβητοῦντες στασιάζουσί * τε καὶ πολεμοῦσιν ἀλλήλοις. ἆρ' οὐχ οὕ- 8
τως;* ΕΥΘ. *Οὕτως.* ΣΩ. *Ταὐτὰ ἄρα, ὡς ἔοικε, μισεῖταί τε ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ φιλεῖται, καὶ θεομισῆ τε καὶ θεοφιλῆ ταὔτ' ἂν εἴη.* ΕΥΘ. *Ἔοικεν.* ΣΩ. *Καὶ ὅσια ἄρα καὶ ἀνόσια τὰ αὐτὰ ἂν εἴη, ὦ Εὐθύφρον, τούτῳ τῷ λόγῳ.* ΕΥΘ. *Κινδυνεύει.* IX. ΣΩ. *Οὐκ ἄρα ὃ ἠρόμην ἀπεκρίνω, ὦ θαυμάσιε. οὐ γὰρ τοῦτό γε ἠρώτων, ὃ τυγχάνει ταὐτὸν ὂν ὅσιόν τε καὶ ἀνόσιον· ὃ δ' ἂν θεοφιλὲς ᾖ, καὶ θεομισές ἐστιν, ὡς ἔοικεν. ὥστε, ὦ Εὐθύφρον, ὃ σὺ νῦν ποιεῖς τὸν πατέρα*
' *κολάζων, οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ τοῦτο δρῶν τῷ μὲν* B
Διὶ προσφιλὲς ποιεῖς, τῷ δὲ Κρόνῳ καὶ τῷ Οὐρανῷ ἐχθρόν, καὶ τῷ μὲν Ἡφαίστῳ φίλον, τῇ δὲ Ἥρᾳ ἐχθρόν, καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν θεῶν ἕτερος ἑτέρῳ διαφέρεται περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκείνοις κατὰ ταὐτά. ΕΥΘ. *Ἀλλ' οἶμαι, ὦ Σώκρατες, περί γε τούτου τῶν θεῶν οὐδένα ἕτερον ἑτέρῳ διαφέρεσθαι, ὡς οὐ δεῖ δίκην διδόναι ἐκεῖνον ὃς ἂν ἀδίκως τινὰ ἀποκτείνῃ.* ΣΩ. *Τί δέ; ἀνθρώπων, ὦ Εὐθύφρον, ἤδη τινὸς* ' *ἤκουσας* C
ἀμφισβητοῦντος ὡς τὸν ἀδίκως ἀποκτείναντα ἢ ἄλλο ἀδίκως ποιοῦντα ὁτιοῦν οὐ δεῖ δίκην διδόναι; ΕΥΘ. *Οὐδὲν μὲν οὖν παύονται ταῦτ' ἀμφισβητοῦντες καὶ ἄλλοθι καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις· ἀδικοῦντες γὰρ πάμπολλα πάντα ποιοῦσι καὶ λέγουσι φεύγοντες τὴν δίκην.* ΣΩ. *Ἦ καὶ ὁμολογοῦσιν, ὦ Εὐθύφρον, ἀδικεῖν, καὶ ὁμολογοῦντες ὅμως οὐ δεῖν φασὶ σφᾶς διδόναι δίκην;* ΕΥΘ. *Οὐδαμῶς τοῦτό γε.* ΣΩ. *Οὐκ ἄρα πᾶν γε ποιοῦσι καὶ λέγουσι. τοῦτο γάρ, οἶμαι, οὐ τολμῶσι λέγειν οὐδ' ἀμφισβητεῖν, ὡς οὐχί, εἴπερ ἀδικοῦσί γε, δοτέον* ' *δίκην· ἀλλ', οἶμαι, οὔ φασιν ἀδικεῖν. ἢ γάρ;* D
ΕΥΘ. *Ἀληθῆ λέγεις.* ΣΩ. *Οὐκ ἄρα ἐκεῖνό γε ἀμφισβητοῦσιν, ὡς οὐ τὸν ἀδικοῦντα δεῖ διδόναι δίκην· ἀλλ' ἐκεῖνο ἴσως ἀμφισβητοῦσι, τὸ τίς ἐστιν ὁ ἀδικῶν καὶ τί δρῶν καὶ πότε.* ΕΥΘ. *Ἀληθῆ λέγεις.* ΣΩ. *Οὐκοῦν αὐτά γε ταῦτα καὶ οἱ θεοὶ πεπόνθασιν, εἴπερ στασιάζουσι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὡς ὁ σὸς λόγος, καὶ οἱ μέν φασιν ἀλλήλους ἀδικεῖν, οἱ δὲ οὔ φασιν; ἐπεὶ ἐκεῖνό γε δήπου, ὦ θαυμάσιε, οὐδεὶς οὔτε θεῶν οὔτε ἀνθρώπων τολμᾷ* ' *λέγειν, ὡς οὐ τῷ γε* E
ἀδικοῦντι δοτέον δίκην. ΕΥΘ. *Ναί, τοῦτο μὲν ἀληθὲς λέγεις, ὦ Σώκρατες, τό γε κεφάλαιον.* ΣΩ. *Ἀλλ' ἕκαστόν γε, οἶμαι, ὦ Εὐθύφρον, τῶν πραχθέντων ἀμφισβητοῦσιν οἱ ἀμφισβητοῦντες, καὶ ἄνθρωποι καὶ θεοί, εἴπερ ἀμφισβητοῦσι θεοί· πράξεώς τινος πέρι διαφερόμενοι οἱ μὲν δικαίως φασὶν αὐτὴν πεπρᾶχθαι, οἱ δὲ ἀδίκως. ἆρ' οὐχ οὕτως;* ΕΥΘ. *Πάνυ γε.* X. ΣΩ.
*Ἴθι τοίνυν, ὦ φίλε Εὐθύφρον, δίδαξον * καὶ ἐμέ, ἵνα* 9
σοφώτερος γένωμαι, τί σοι τεκμήριόν ἐστιν, ὡς πάντες οἱ θεοὶ ἡγοῦνται ἐκεῖνον ἀδίκως τεθνάναι, ὃς ἂν θητεύων ἀνδροφόνος γενόμενος, ξυνδεθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου τοῦ ἀποθανόντος, φθάσῃ τελευτήσας διὰ τὰ δεσμά, πρὶν τὸν ξυνδήσαντα παρὰ τῶν ἐξηγητῶν περὶ αὐτοῦ πυθέσθαι, τί χρὴ ποιεῖν· καὶ ὑπὲρ τοῦ τοιούτου δὴ ὀρθῶς ἔχει ἐπεξιέναι καὶ ἐπισκήπτεσθαι φό-

νου τὸν υἱὸν τῷ πατρί; ἴθι, περὶ τούτων πειρῶ τί μοι σαφὲς ἐνδείξασθαι, ὡς παντὸς μᾶλλον πάντες οἱ
B θεοὶ ἡγοῦνται | ὀρθῶς ἔχειν ταύτην τὴν πρᾶξιν. κἄν μοι ἱκανῶς ἐνδείξῃ, ἐγκωμιάζων σε ἐπὶ σοφίᾳ οὐδέποτε παύσομαι. ΕΥΘ. Ἀλλ' ἴσως οὐκ ὀλίγον ἔργον ἐστίν, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πάνυ γε σαφῶς ἔχοιμι ἂν ἐπιδεῖξαί σοι. ΣΩ. Μανθάνω· ὅτι σοι δοκῶ τῶν δικαστῶν δυσμαθέστερος εἶναι· ἐπεὶ ἐκείνοις γε ἐνδείξει δῆλον ὅτι, ὡς ἄδικά τέ ἐστι καὶ οἱ θεοὶ ἅπαντες τὰ τοιαῦτα μισοῦσιν. ΕΥΘ. Πάνυ γε σαφῶς, ὦ Σώκρατες, ἐάνπερ ἀκούωσί γέ μου λέγοντος. XI. ΣΩ. Ἀλλ'
C ἀκούσονται, ἐάνπερ εὖ | δοκῇς λέγειν. τόδε δέ σου ἐνενόησα ἅμα λέγοντος, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν σκοπῶ· εἰ ὅ τι μάλιστά με Εὐθύφρων διδάξειεν, ὡς οἱ θεοὶ ἅπαντες τὸν τοιοῦτον θάνατον ἡγοῦνται ἄδικον εἶναι, τί μᾶλλον ἐγὼ μεμάθηκα παρ' Εὐθύφρονος, τί ποτ' ἐστὶ τὸ ὅσιόν τε καὶ τὸ ἀνόσιον; θεομισὲς μὲν γὰρ τοῦτο τὸ ἔργον, ὡς ἔοικεν, εἴη ἄν· ἀλλὰ γὰρ οὐ τούτῳ ἐφάνη ἄρτι ὡρισμένα τὸ ὅσιον καὶ μή· τὸ γὰρ θεομισὲς ὂν καὶ θεοφιλὲς ἐφάνη. ὥστε τούτου μὲν ἀφίημί σε, ὦ Εὐθύφρον, καὶ εἰ βούλει, πάντες αὐτὸ
D ἡγείσθωσαν | θεοὶ ἄδικον καὶ πάντες μισούντων. ἀλλ' ἆρα τοῦτο νῦν ἐπανορθούμεθα ἐν τῷ λόγῳ, ὡς ὃ μὲν ἂν πάντες οἱ θεοὶ μισῶσιν, ἀνόσιόν ἐστιν, ὃ δ' ἂν φιλῶσιν, ὅσιον· ὃ δ' ἂν οἱ μὲν φιλῶσιν, οἱ δὲ μισῶσιν, οὐδέτερα ἢ ἀμφότερα; ἆρ' οὕτω βούλει ἡμῖν ὡρίσθαι νῦν περὶ τοῦ ὁσίου καὶ τοῦ ἀνοσίου; ΕΥΘ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν ἐμέ γε, ὦ Εὐθύφρον· ἀλλὰ σὺ δὴ τὸ σὸν σκόπει, εἰ τοῦτο ὑποθέμενος οὕτω ῥᾷστά με διδάξεις ὃ ὑπέσχου. ΕΥΘ.
E Ἀλλ' ἔγωγε φαίην ἂν τοῦτο εἶναι | τὸ ὅσιον, ὃ ἂν πάντες οἱ θεοὶ φιλῶσι, καὶ τὸ ἐναντίον, ὃ ἂν πάντες οἱ θεοὶ μισῶσιν, ἀνόσιον. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπισκοπῶμεν αὖ τοῦτο, ὦ Εὐθύφρον, εἰ καλῶς λέγεται; ἢ ἐῶμεν, καὶ οὕτως ἡμῶν τε αὐτῶν ἀποδεχώμεθα καὶ τῶν ἄλλων, ἐὰν μόνον φῇ τίς τι ἔχειν οὕτω, ξυγχωροῦντες ἔχειν; ἢ σκεπτέον, τί λέγει ὁ λέγων; ΕΥΘ. Σκεπτέον. οἶμαι μέντοι ἔγωγε τοῦτο νυνὶ καλῶς λέγεσθαι. XII. ΣΩ. Τάχ', ὦ 'γαθέ, βέλτιον εἰσόμεθα. ἐννόησον
10 γὰρ * τὸ τοιόνδε. ἆρα τὸ ὅσιον, ὅτι ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν, ἢ ὅτι φιλεῖται, ὅσιόν ἐστιν; ΕΥΘ. Οὐκ οἶδ' ὅ τι λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι σαφέστερον φράσαι. λέγομέν τι φερόμενον καὶ φέρον, καὶ ἀγόμενον καὶ ἄγον, καὶ ὁρώμενον καὶ ὁρῶν· καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μανθάνεις ὅτι ἕτερα ἀλλήλων ἐστὶ καὶ ᾗ ἕτερα; ΕΥΘ. Ἔγωγέ μοι δοκῶ μανθάνειν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ φιλούμενόν τί ἐστι, καὶ τούτου ἕτερον τὸ φιλοῦν; ΕΥΘ. Πῶς γὰρ οὔ;
B ΣΩ. Λέγε δή μοι, πότερον τὸ | φερόμενον, διότι φέρεται, φερόμενόν ἐστιν, ἢ δι' ἄλλο τι; ΕΥΘ. Οὔκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο. ΣΩ. Καὶ τὸ ἀγόμενον δή, διότι ἄγεται, καὶ τὸ ὁρώμενον, διότι ὁρᾶται; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα διότι ὁρώμενόν γέ ἐστι, διὰ τοῦτο ὁρᾶται, ἀλλὰ τοὐναντίον, διότι ὁρᾶται, διὰ τοῦτο ὁρώμενον· οὐδὲ διότι ἀγόμενόν ἐστι, διὰ τοῦτο ἄγεται, ἀλλὰ διότι ἄγεται, διὰ τοῦτο ἀγόμενον· οὐδὲ διότι φερόμενον, φέρεται, ἀλλὰ διότι φέρεται, φερόμενον. ἆρα κα-
C τάδηλον, ὦ Εὐθύφρον, ὃ βούλομαι λέγειν; βούλομαι | δὲ τόδε, ὅτι εἴ τι γίγνεται ἢ εἴ τι πάσχει τι, οὐχ ὅτι γιγνόμενόν ἐστι, γίγνεται, ἀλλ' ὅτι γίγνεται, γιγνόμενόν ἐστιν· οὐδ' ὅτι πάσχον ἐστί, πάσχει, ἀλλ' ὅτι πάσχει, πάσχον ἐστίν. ἢ οὐ ξυγχωρεῖς οὕτως; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ φιλούμενον ἢ γιγνόμενόν τί ἐστιν ἢ πάσχον τι ὑπό του; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τοῦτο ἄρα οὕτως ἔχει, ὥσπερ τὰ πρότερα· οὐχ ὅτι φιλούμενόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ ὧν φιλεῖται, ἀλλ' ὅτι φιλεῖται, φιλούμενον. ΕΥΘ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τί δὴ
οὖν | λέγομεν περὶ τοῦ ὁσίου, ὦ Εὐθύφρον; ἄλλο τι D
φιλεῖται ὑπὸ θεῶν πάντων, ὡς ὁ σὸς λόγος; ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα διὰ τοῦτο, ὅτι ὅσιόν ἐστιν, ἢ δι' ἄλλο τι; ΕΥΘ. Οὔκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο. ΣΩ. Διότι ἄρα ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται, ἀλλ' οὐχ ὅτι φιλεῖται, διὰ τοῦτο ὅσιόν ἐστιν; ΕΥΘ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ διότι φιλεῖται ὑπὸ θεῶν, φιλούμενόν ἐστι καὶ θεοφιλὲς * τὸ θεοφιλές*. ΕΥΘ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκ ἄρα τὸ θεοφιλὲς ὅσιόν ἐστιν, ὦ Εὐθύφρον, οὐδὲ τὸ ὅσιον θεοφιλές, ὡς σὺ λέγεις, ἀλλ' ἕτερον τοῦτο τούτου.
ΕΥΘ. Πῶς δή, Σώκρατες; | ΣΩ. Ὅτι ὁμολογοῦμεν τὸ E
μὲν ὅσιον διὰ τοῦτο φιλεῖσθαι, ὅτι ὅσιόν ἐστιν, ἀλλ' οὐ διότι φιλεῖται, ὅσιον εἶναι. ἦ γάρ; ΕΥΘ. Ναί. XIII. ΣΩ. Τὸ δέ γε θεοφιλὲς ὅτι φιλεῖται ὑπὸ θεῶν, αὐτῷ τούτῳ τῷ φιλεῖσθαι θεοφιλὲς εἶναι, ἀλλ' οὐχ ὅτι θεοφιλές, διὰ τοῦτο φιλεῖσθαι. ΕΥΘ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' εἴ γε ταὐτὸν ἦν, ὦ φίλε Εὐθύφρον, τὸ θεο-
φιλὲς καὶ τὸ ὅσιον, εἰ μὲν διὰ τὸ ὅσιον εἶναι * ἐφι- 11
λεῖτο τὸ ὅσιον, καὶ διὰ τὸ θεοφιλὲς εἶναι ἐφιλεῖτο ἂν τὸ θεοφιλές· εἰ δὲ διὰ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ θεῶν τὸ θεοφιλὲς θεοφιλὲς ἦν, καὶ τὸ ὅσιον ἂν διὰ τὸ φιλεῖσθαι ὅσιον ἦν. νῦν δὲ ὁρᾷς ὅτι ἐναντίως ἔχετον, ὡς παντάπασιν ἑτέρω ὄντε ἀλλήλων. τὸ μὲν γάρ, ὅτι φιλεῖται, ἐστὶν οἷον φιλεῖσθαι· τὸ δ' ὅτι ἐστὶν οἷον φιλεῖσθαι, διὰ τοῦτο φιλεῖται. καὶ κινδυνεύεις, ὦ Εὐθύφρον, ἐρωτώμενος τὸ ὅσιον, ὅ τί ποτέ ἐστι, τὴν μὲν οὐσίαν μοι αὐτοῦ οὐ βούλεσθαι δηλῶσαι, πάθος δέ τι περὶ αὐτοῦ λέγειν, ὅ τι πέπονθε τοῦτο τὸ ὅσιον, φι-
λεῖσθαι ὑπὸ πάντων | θεῶν· ὅ τι δὲ ὄν, οὔπω εἶπες. B
εἰ οὖν σοι φίλον, μή με ἀποκρύψῃ, ἀλλὰ πάλιν εἰπὲ ἐξ ἀρχῆς, τί ποτε ὂν τὸ ὅσιον εἴτε φιλεῖται ὑπὸ θεῶν εἴτε ὁτιδὴ πάσχει· οὐ γὰρ περὶ τούτου διοισόμεθα. ἀλλ' εἰπὲ προθύμως, τί ἐστι τό τε ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον; ΕΥΘ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἔγωγε ὅπως σοι εἴπω ὃ νοῶ· περιέρχεται γάρ πως ἡμῖν ἀεὶ ὃ ἂν προθώμεθα, καὶ οὐκ ἐθέλει μένειν ὅπου ἂν ἱδρυσώμεθα αὐτό. ΣΩ. Τοῦ ἡμετέρου προγόνου, ὦ Εὐθύ-
φρον, ἔοικεν εἶναι Δαιδάλου τὰ ὑπὸ σοῦ | λεγόμενα. C
καὶ εἰ μὲν αὐτὰ ἐγὼ ἔλεγον καὶ ἐτιθέμην, ἴσως ἄν με ἐπέσκωπτες, ὡς ἄρα καὶ ἐμοὶ κατὰ τὴν ἐκείνου ξυγγένειαν τὰ ἐν τοῖς λόγοις ἔργα ἀποδιδράσκει καὶ οὐκ ἐθέλει μένειν ὅπου ἄν τις αὐτὰ θῇ· νῦν δέ — σαὶ γὰρ αἱ ὑποθέσεις εἰσίν· ἄλλου δή τινος δεῖ σκώμματος. οὐ γὰρ ἐθέλουσί σοι μένειν, ὡς καὶ αὐτῷ σοι δοκεῖ. ΕΥΘ. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ σχεδόν τι τοῦ αὐτοῦ σκώμματος, ὦ Σώκρατες, δεῖσθαι τὰ λεγόμενα· τὸ γὰρ περιιέναι αὐτοῖς τοῦτο καὶ μὴ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ οὐκ
ἐγώ εἰμι ὁ ἐντιθείς, | ἀλλὰ σύ μοι δοκεῖς ὁ Δαίδαλος, D
ἐπεὶ ἐμοῦ γε ἕνεκα ἔμενεν ἂν ταῦτα οὕτως. ΣΩ. Κινδυνεύω ἄρα, ὦ ἑταῖρε, ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς δεινότερος γεγονέναι τὴν τέχνην τοσούτῳ, ὅσῳ ὁ μὲν τὰ αὑτοῦ

μόνα ἐποίει οὐ μένοντα, ἐγὼ δὲ πρὸς τοῖς ἐμαυτοῦ,
ὡς ἔοικε, καὶ τὰ ἀλλότρια. καὶ δῆτα τοῦτό μοι τῆς τέ-
χνης ἐστὶ κομψότατον, ὅτι ἄκων εἰμὶ σοφός· ἐβουλό-
μην γὰρ ἄν μοι τοὺς λόγους μένειν καὶ ἀκινήτως ἱδρῦ-
σθαι μᾶλλον ἢ πρὸς τῇ Δαιδάλου σοφίᾳ τὰ Ταντά-
E λου χρήματα γενέσθαι. καὶ | τούτων μὲν ἅδην. Ἐπει-
δὴ δέ μοι δοκεῖς σὺ τρυφᾶν, αὐτός σοι ξυμπροθυμή-
σομαι δεῖξαι, ὅπως ἄν με διδάξαις περὶ τοῦ ὁσίου·
καὶ μὴ προαποκάμῃς. ἰδὲ γάρ· οὐκ ἀναγκαῖόν σοι δο-
κεῖ δίκαιον εἶναι πᾶν τὸ ὅσιον; ΕΥΘ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν καὶ πᾶν τὸ δίκαιον ὅσιον; ἢ τὸ μὲν ὅσιον πᾶν
12 δίκαιον, τὸ δὲ * δίκαιον οὐ πᾶν ὅσιον, ἀλλὰ τὸ μὲν
αὐτοῦ ὅσιον, τὸ δέ τι καὶ ἄλλο; ΕΥΘ. Οὐχ ἕπομαι,
ὦ Σώκρατες, τοῖς λεγομένοις. ΣΩ. Καὶ μὴν νεώτερός
γέ μου εἶ οὐκ ἔλαττον ἢ ὅσῳ σοφώτερος· ἀλλ', ὃ λέ-
γω, τρυφᾷς ὑπὸ πλούτου τῆς σοφίας. ἀλλ', ὦ μακά-
ριε, ξύντεινε σαυτόν· καὶ γὰρ οὐδὲ χαλεπὸν κατανοῆ-
σαι ὃ λέγω. λέγω γὰρ δὴ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ ποιητὴς
ἐποίησεν ὁ ποιήσας

Ζῆνα δὲ τόν θ' ἕρξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύτευσεν,
B | οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν· ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

ἐγὼ οὖν τούτῳ διαφέρομαι τῷ ποιητῇ. εἴπω σοι ὅπῃ;
ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐ δοκεῖ μοι εἶναι ἵνα δέος
ἔνθα καὶ αἰδώς· πολλοὶ γάρ μοι δοκοῦσι, καὶ νόσους
καὶ πενίας καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα δεδιότες, δεδιέναι
μέν, αἰδεῖσθαι δὲ μηδὲν ταῦτα, ἃ δεδίασιν. οὐ καὶ σοὶ
δοκεῖ; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλ' ἵνα γε αἰδώς, ἔν-
θα καὶ δέος εἶναι· ἐπεὶ ἔστιν ὅστις αἰδούμενός τι
C πρᾶγμα καὶ αἰσχυνόμενος οὐ πεφόβηταί τε καὶ | δέ-
δοικεν ἅμα δόξαν πονηρίας; ΕΥΘ. Δέδοικε μὲν οὖν.
ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ὀρθῶς ἔχει λέγειν· ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα
καὶ αἰδώς· ἀλλ' ἵνα μὲν αἰδώς, ἔνθα καὶ δέος, οὐ μέν-
τοι ἵνα γε δέος, πανταχοῦ αἰδώς. ἐπὶ πλέον γὰρ οἶμαι
δέος αἰδοῦς· μόριον γὰρ αἰδὼς δέους, ὥσπερ ἀριθμοῦ
περιττόν, ὥστε οὐχ ἵνα περ ἀριθμός, ἔνθα καὶ περιτ-
τόν, ἵνα δὲ περιττόν, ἔνθα καὶ ἀριθμός. ἕπει γάρ που
νῦν γε; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον τοίνυν καὶ
ἐκεῖ λέγων ἠρώτων, ἆρα ἵνα δίκαιον, ἔνθα καὶ ὅσιον,
D ἢ ἵνα μὲν ὅσιον, ἔνθα καὶ δίκαιον, | ἵνα δὲ δίκαιον,
οὐ πανταχοῦ ὅσιον· μόριον γὰρ τοῦ δικαίου τὸ ὅσιον.
οὕτω φῶμεν, ἢ ἄλλως σοι δοκεῖ; ΕΥΘ. Οὔκ, ἀλλ' οὕ-
τω· φαίνει γάρ μοι ὀρθῶς λέγειν. XIV. ΣΩ. Ὅρα
δὴ τὸ μετὰ τοῦτο. εἰ γὰρ μέρος τὸ ὅσιον τοῦ δικαίου,
δεῖ δὴ ἡμᾶς, ὡς ἔοικεν, ἐξευρεῖν τὸ ποῖον μέρος ἂν εἴη
τοῦ δικαίου τὸ ὅσιον. εἰ μὲν οὖν σύ με ἠρώτας τι τῶν
νῦν δή, οἷον ποῖον μέρος ἐστὶν ἀριθμοῦ τὸ ἄρτιον
καὶ τίς ὢν τυγχάνει οὗτος ὁ ἀριθμός, εἶπον ἄν, ὅτι
ὃς ἂν μὴ σκαληνὸς ᾖ ἀλλ' ἰσοσκελής. ἢ οὐ δοκεῖ σοι;
E ΕΥΘ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Πειρῶ δὴ καὶ σὺ ἐμὲ οὕτω | δι-
δάξαι, τὸ ποῖον μέρος τοῦ δικαίου ὅσιόν ἐστιν, ἵνα
καὶ Μελήτῳ λέγωμεν μηκέθ' ἡμᾶς ἀδικεῖν μηδὲ ἀσε-
βείας γράφεσθαι, ὡς ἱκανῶς ἤδη παρὰ σοῦ μεμαθη-
κότας τά τε εὐσεβῆ καὶ ὅσια καὶ τὰ μή. ΕΥΘ. Τοῦ-
το τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τὸ μέρος τοῦ δι-
καίου εἶναι εὐσεβές τε καὶ ὅσιον, τὸ περὶ τὴν τῶν
θεῶν θεραπείαν· τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ
λοιπὸν εἶναι τοῦ δικαίου μέρος. XV. ΣΩ. Καὶ καλῶς
13 γέ μοι, ὦ Εὐθύφρον, φαίνει λέγειν. ἀλλὰ σμικροῦ *
τινὸς ἔτι ἐνδεής εἰμι· τὴν γὰρ θεραπείαν οὔπω ξυνίη-
μι ἥντινα ὀνομάζεις. οὐ γάρ που λέγεις γε, οἷαί περ
καὶ αἱ περὶ τὰ ἄλλα θεραπεῖαί εἰσι, τοιαύτην καὶ περὶ
θεούς. λέγομεν γάρ που —, οἷον φαμέν, ἵππους οὐ
πᾶς ἐπίσταται θεραπεύειν, ἀλλ' ὁ ἱππικός. ἢ γάρ;
ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ γάρ που ἱππικὴ ἵππων θε-
ραπεία; ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Οὐδέ γε κύνας πᾶς ἐπί-
σταται θεραπεύειν, ἀλλ' ὁ κυνηγετικός. ΕΥΘ. Οὕ-
τως. ΣΩ. Ἡ γάρ που κυνηγετικὴ κυνῶν θεραπεία.
| ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δὲ βοηλατικὴ βοῶν. ΕΥΘ. B
Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ δὲ δὴ ὁσιότης τε καὶ εὐσέβεια
θεῶν; ὦ Εὐθύφρον, οὕτω λέγεις; ΕΥΘ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Οὐκοῦν θεραπεία γε πᾶσα ταὐτὸν διαπράττεται,
οἷον τοιόνδε· ἐπ' ἀγαθῷ τινί ἐστι καὶ ὠφελείᾳ τοῦ
θεραπευομένου, ὥσπερ ὁρᾷς δή, ὅτι οἱ ἵπποι ὑπὸ τῆς
ἱππικῆς θεραπευόμενοι ὠφελοῦνται καὶ βελτίους γί-
γνονται. ἢ οὐ δοκοῦσί σοι; ΕΥΘ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Καὶ
οἱ κύνες γέ που ὑπὸ τῆς κυνηγετικῆς καὶ οἱ βόες ὑπὸ
τῆς βοηλατικῆς, | καὶ τἆλλα πάντα ὡσαύτως· ἢ ἐπὶ C
βλάβῃ οἴει τοῦ θεραπευομένου τὴν θεραπείαν εἶναι;
ΕΥΘ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ;
ΕΥΘ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Ἡ οὖν καὶ ἡ ὁσιότης θερα-
πεία οὖσα θεῶν ὠφέλειά τέ ἐστι θεῶν καὶ βελτίους
τοὺς θεοὺς ποιεῖ; καὶ σὺ τοῦτο ξυγχωρήσαις ἄν, ὡς
ἐπειδάν τι ὅσιον ποιῇς, βελτίω τινὰ τῶν θεῶν ἀπερ-
γάζει; ΕΥΘ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἐγώ,
ὦ Εὐθύφρον, οἶμαι σε τοῦτο λέγειν· πολλοῦ καὶ δέω·
ἀλλὰ τούτου δὴ ἕνεκα καὶ ἀνηρόμην, τίνα ποτὲ λέγοις
| τὴν θεραπείαν τῶν θεῶν, οὐχ ἡγούμενός σε τοιαύ- D
την λέγειν. ΕΥΘ. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες· οὐ
γὰρ τοιαύτην λέγω. ΣΩ. Εἶεν· ἀλλὰ τίς δὴ θεῶν θε-
ραπεία εἴη ἂν ἡ ὁσιότης; ΕΥΘ. Ἥνπερ, ὦ Σώκρατες,
οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας θεραπεύουσιν. ΣΩ. Μαν-
θάνω· ὑπηρετική τις ἄν, ὡς ἔοικεν, εἴη θεοῖς. ΕΥΘ.
Πάνυ μὲν οὖν. XVI. ΣΩ. Ἔχοις ἂν οὖν εἰπεῖν, ἡ
ἰατροῖς ὑπηρετικὴ εἰς τίνος ἔργου ἀπεργασίαν τυγχά-
νει οὖσα ὑπηρετική; οὐκ εἰς ὑγιείας οἴει; ΕΥΘ. Ἔγω-
γε. ΣΩ. Τί δέ; ἡ ναυπηγοῖς ὑπηρετικὴ εἰς τίνος ἔρ-
γου ἀπεργασίαν ὑπηρετική ἐστιν; ΕΥΘ. Δῆλον ὅτι, | E
ὦ Σώκρατες, εἰς πλοίου. ΣΩ. Καὶ ἡ οἰκοδόμοις γέ
που εἰς οἰκίας; ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Εἰπὲ δή, ὦ ἄριστε·
ἡ δὲ θεοῖς ὑπηρετικὴ εἰς τίνος ἔργου ἀπεργασίαν ὑπη-
ρετικὴ ἂν εἴη; δῆλον γὰρ ὅτι σὺ οἶσθα, ἐπειδήπερ τά
γε θεῖα κάλλιστά γε φῄς εἰδέναι ἀνθρώπων. ΕΥΘ.
Καὶ ἀληθῆ γε λέγω, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εἰπὲ δὴ πρὸς
Διός, τί ποτέ ἐστιν ἐκεῖνο τὸ πάγκαλον ἔργον, ὃ οἱ
θεοὶ ἀπεργάζονται ἡμῖν ὑπηρέταις χρώμενοι; ΕΥΘ.
Πολλὰ καὶ καλά, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ γὰρ * οἱ 14
στρατηγοί, ὦ φίλε· ἀλλ' ὅμως τὸ κεφάλαιον αὐτῶν ῥᾳ-
δίως ἂν εἴποις, ὅτι νίκην ἐν τῷ πολέμῳ ἀπεργάζονται.
ἢ οὔ; ΕΥΘ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Πολλὰ δέ γ' οἶμαι
καὶ καλὰ καὶ οἱ γεωργοί· ἀλλ' ὅμως τὸ κεφάλαιον αὐ-
τῶν ἐστὶ τῆς ἀπεργασίας ἡ ἐκ τῆς γῆς τροφή. ΕΥΘ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δὲ δή; τῶν πολλῶν καὶ καλῶν, ἃ
οἱ θεοὶ ἀπεργάζονται, τί τὸ κεφάλαιόν ἐστι τῆς ἀπερ-
γασίας; ΕΥΘ. Καὶ ὀλίγον σοι πρότερον εἶπον, ὦ
Σώκρατες, ὅτι πλείονος ἔργου ἐστὶν ἀκριβῶς ταῦτα
πάντα, ὡς ἔχει, μαθεῖν· | τόδε μέντοι σοι ἁπλῶς λέ- B
γω, ὅτι, ἐὰν μὲν κεχαρισμένα τις ἐπίστηται τοῖς θεοῖς
λέγειν τε καὶ πράττειν εὐχόμενός τε καὶ θύων, ταῦτ'

ἔστι τὰ ὅσια, καὶ σώζει τὰ τοιαῦτα τούς τε ἰδίους οἴ-
κους καὶ τὰ κοινὰ τῶν πόλεων· τὰ δ' ἐναντία τῶν κε-
χαρισμένων ἀσεβῆ, ἃ δὴ καὶ ἀνατρέπει ἅπαντα καὶ
ἀπόλλυσιν. XVII. ΣΩ. Ἦ πολύ μοι διὰ βραχυτέρων,
ὦ Εὐθύφρον, εἰ ἐβούλου, εἶπες ἂν τὸ κεφάλαιον ὧν
ἠρώτων. ἀλλὰ γάρ οὐ πρόθυμός με εἶ διδάξαι· δῆλος
C εἶ. καὶ γὰρ νῦν ¹ ἐπειδὴ ἐπ' αὐτῷ ἦσθα, ἀπετράπου·
ὃ εἰ ἀπεκρίνω, ἱκανῶς ἂν ἤδη παρὰ σοῦ τὴν ὁσιότη-
τα ἐμεμαθήκη. νῦν δέ — ἀνάγκη γὰρ τὸν ἐρωτῶντα
τῷ ἐρωτωμένῳ ἀκολουθεῖν ὅπῃ ἂν ἐκεῖνος ὑπάγῃ· τί δὴ
αὖ λέγεις τὸ ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὁσιότητα; οὐχὶ ἐπι-
στήμην τινὰ τοῦ θύειν τε καὶ εὔχεσθαι; ΕΥΘ. Ἔγω-
γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ θύειν δωρεῖσθαί ἐστι τοῖς θεοῖς,
τὸ δ' εὔχεσθαι αἰτεῖν τοὺς θεούς. ΕΥΘ. Καὶ μάλα,
ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐπιστήμη ἄρα αἰτήσεως καὶ δό-
D σεως θεοῖς ἡ ὁσιότης ¹ ἂν εἴη ἐκ τούτου τοῦ λόγου.
ΕΥΘ. Πάνυ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ξυνῆκας ὃ εἶπον.
ΣΩ. Ἐπιθυμητὴς γάρ εἰμι, ὦ φίλε, τῆς σῆς σοφίας,
καὶ προσέχω τὸν νοῦν αὐτῇ, ὥστε οὐ χαμαὶ πεσεῖται
ὅ τι ἂν εἴπῃς. ἀλλά μοι λέξον, τίς αὕτη ἡ ὑπηρεσία
ἐστὶ τοῖς θεοῖς; αἰτεῖν τε φῂς αὐτοὺς καὶ διδόναι
ἐκείνοις; ΕΥΘ. Ἔγωγε. XVIII. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ
ὀρθῶς αἰτεῖν ἂν εἴη, ὧν δεόμεθα παρ' ἐκείνων, ταῦτα
αὐτοὺς αἰτεῖν; ΕΥΘ. Ἀλλὰ τί; ΣΩ. Καὶ αὖ τὸ δι-
E δόναι ὀρθῶς, ὧν ἐκεῖνοι τυγχάνουσι ¹ δεόμενοι παρ'
ἡμῶν, ταῦτα ἐκείνοις αὖ ἀντιδωρεῖσθαι; οὐ γάρ που
τεχνικόν γ' ἂν εἴη δωροφορεῖν διδόντα τῳ ταῦτα, ὧν
οὐδὲν δεῖται. ΕΥΘ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Ἐμπορικὴ ἄρα τις ἂν εἴη, ὦ Εὐθύφρον, τέχνη ἡ ὁσιό-
της θεοῖς καὶ ἀνθρώποις παρ' ἀλλήλων. ΕΥΘ. Ἐμ-
πορική, εἰ οὕτως ἥδιόν σοι ὀνομάζειν. ΣΩ. Ἀλλ' οὐ-
δὲν ἥδιον ἔμοιγε, εἰ μὴ τυγχάνει ἀληθὲς ὄν. φράσον
δή μοι, τίς ἡ ὠφέλεια τοῖς θεοῖς τυγχάνει οὖσα ἀπὸ
τῶν δώρων ὧν παρ' ἡμῶν λαμβάνουσιν; ἃ μὲν γὰρ δι-
δόασι, παντὶ δῆλον· οὐδὲν γὰρ ἡμῖν ἐστιν ἀγαθόν, ὅ
15 τι * ἂν μὴ ἐκεῖνοι δῶσιν· ἃ δὲ παρ' ἡμῶν λαμβάνου-
σι, τί ὠφελοῦνται; ἢ τοσοῦτον αὐτῶν πλεονεκτοῦμεν
κατὰ τὴν ἐμπορίαν, ὥστε πάντα τἀγαθὰ παρ' αὐτῶν
λαμβάνομεν, ἐκεῖνοι δὲ παρ' ἡμῶν οὐδέν; ΕΥΘ. Ἀλλ'
οἴει, ὦ Σώκρατες, τοὺς θεοὺς ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τού-
των, ἃ παρ' ἡμῶν λαμβάνουσιν; ΣΩ. Ἀλλὰ τί δήποτ'
ἂν εἴη ταῦτα, ὦ Εὐθύφρον, τὰ παρ' ἡμῶν δῶρα τοῖς
θεοῖς; ΕΥΘ. Τί δ' οἴει ἄλλο ἢ τιμή τε καὶ γέρα καὶ
ὅπερ ἐγὼ ἄρτι ἔλεγον, χάρις; ΣΩ. Κεχαρισμένον ¹ B
ἄρα ἐστίν, ὦ Εὐθύφρον, τὸ ὅσιον, ἀλλ' οὐχὶ ὠφέλι-
μον οὐδὲ φίλον τοῖς θεοῖς; ΕΥΘ. Οἶμαι ἔγωγε πάν-
των γε μάλιστα φίλον. ΣΩ. Τοῦτο ἄρ' ἐστὶν αὖ, ὡς
ἔοικε, τὸ ὅσιον, τὸ τοῖς θεοῖς φίλον. ΕΥΘ. Μάλι-
στά γε. XIX. ΣΩ. Θαυμάσει οὖν ταῦτα λέγων, ἐὰν
σοι οἱ λόγοι φαίνωνται μὴ μένοντες ἀλλὰ βαδίζοντες,
καὶ ἐμὲ αἰτιάσει τὸν Δαίδαλον βαδίζοντας αὐτοὺς ποι-
εῖν, αὐτὸς ὢν πολύ γε τεχνικώτερος τοῦ Δαιδάλου καὶ
κύκλῳ περιιόντας ποιῶν; ἢ οὐκ αἰσθάνει, ὅτι ὁ λόγος
ἡμῖν περιελθὼν πάλιν εἰς ταὐτὸν ἥκει; ¹ μέμνησαι γάρ C
που, ὅτι ἐν τῷ ἔμπροσθεν τό τε ὅσιον καὶ τὸ θεο-
φιλὲς οὐ ταὐτὸν ἡμῖν ἐφάνη, ἀλλ' ἕτερα ἀλλήλων. ἢ οὐ-
δὲ μέμνησαι; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩ. Νῦν οὖν οὐκ ἐν-
νοεῖς, ὅτι τὸ τοῖς θεοῖς φίλον φῂς ὅσιον εἶναι; τοῦτο
δ' ἄλλο τι ἢ θεοφιλὲς γίγνεται; ἢ οὔ; ΕΥΘ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ ἄρτι οὐ καλῶς ὡμολογοῦμεν, ἢ εἰ
τότε καλῶς, νῦν οὐκ ὀρθῶς τιθέμεθα. ΕΥΘ. Ἔοικεν.
XX. ΣΩ. Ἐξ ἀρχῆς ἄρα ἡμῖν πάλιν σκεπτέον, τί ἐστι
τὸ ὅσιον· ὡς ἐγώ, πρὶν ἂν μάθω, ἑκὼν εἶναι οὐκ ἀπο-
δειλιάσω. ¹ ἀλλὰ μή με ἀτιμάσῃς, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ D
προσέχων τὸν νοῦν ὅ τι μάλιστα νῦν εἰπὲ τὴν ἀλή-
θειαν. οἶσθα γάρ, εἴπερ τις ἄλλος ἀνθρώπων, καὶ
οὐκ ἀφετέος εἶ, ὥσπερ ὁ Πρωτεύς, πρὶν ἂν εἴπῃς. εἰ
γὰρ μὴ ᾔδησθα σαφῶς τό τε ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον,
οὐκ ἔστιν ὅπως ἄν ποτε ἐπεχείρησας ὑπὲρ ἀνδρὸς θη-
τὸς ἄνδρα πρεσβύτην πατέρα διωκάθειν φόνου, ἀλλὰ
καὶ τοὺς θεοὺς ἂν ἔδεισας παρακινδυνεύειν, μὴ οὐκ
ὀρθῶς αὐτὸ ποιήσοις, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ᾐσχύνθης·
νῦν δὲ εὖ οἶδ' ὅτι ¹ σαφῶς οἴει εἰδέναι τό τε ὅσιον E
καὶ μή. εἰπὲ οὖν, ὦ βέλτιστε Εὐθύφρον, καὶ μὴ ἀπο-
κρύψῃ ὅ τι αὐτὸ ἡγεῖ. ΕΥΘ. Εἰσαῦθις τοίνυν, ὦ
Σώκρατες· νῦν γὰρ σπεύδω ποι, καί μοι ὥρα ἀπιέναι.
ΣΩ. Οἷα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε! ἀπ' ἐλπίδος με καταβαλὼν
μεγάλης ἀπέρχει, ἣν εἶχον ὡς παρὰ σοῦ μαθὼν τά τε
ὅσια καὶ μὴ καὶ τῆς πρὸς Μέλητον γραφῆς ἀπαλλά-
ξομαι, ἐνδειξάμενος ἐκείνῳ, ὅτι σοφὸς ἤδη παρ' Εὐθύ-
φρονος * τὰ θεῖα γέγονα, καὶ ὅτι οὐκέτι ὑπ' ἀγνοίας 16
αὐτοσχεδιάζω οὐδὲ καινοτομῶ περὶ αὐτά, καὶ δὴ καὶ
τὸν ἄλλον βίον ὅτι ἄμεινον βιωσοίμην.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

---

17 I. * Ὅ τι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόν-
θατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν
καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕ-
τω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
οὐδὲν εἰρήκασι. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἓν ἐθαύμασα τῶν
πολλῶν ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρῆν
ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δει-
B νοῦ ' ὄντος λέγειν. τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι, ὅτι αὐτί-
κα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὰν μηδ' ὁπωσ-
τιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν
ἀναισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗ-
τοι λέγειν τὸν τἀληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέ-
γουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι
ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, ἤ τι ἢ οὐδὲν
ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν
ἀλήθειαν. Οὐ μέντοι μὰ Δί', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, ῥήμασί
C τε καὶ ὀνόμασιν, οὐδὲ κεκοσμημένους, ' ἀλλ' ἀκούσε-
σθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι· πιστεύω
γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκη-
σάτω ἄλλως. οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες,
τῇδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ, πλάττοντι λόγους εἰς
ὑμᾶς εἰσιέναι. καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν
αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧνπερ
εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα
ὑμῶν οἱ πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμά-
D ζειν ' μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὑτωσί.
νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γε-
γονὼς πλείω ἑβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς
ἐνθάδε λέξεως. ὥσπερ οὖν ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγ-
χανον ὤν, ξυνεγιγνώσκετε δήπου ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκείνῃ
18 τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν * οἷσπερ ἐτε-
θράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον,
ὥς γ' ἐμοὶ δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἐᾶν —
ἴσως μὲν γάρ τι χείρων, ἴσως δὲ βελτίων ἂν εἴη —,
αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν,
εἰ δίκαια λέγω, ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή,
ῥήτορος δὲ τἀληθῆ λέγειν. II. Πρῶτον μὲν οὖν δί-
καιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς
τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρώτους
κατηγόρους, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέ-
ρους. ' Ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς B
ὑμᾶς καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέ-
γοντες· οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυ-
τον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς. ἀλλ' ἐκεῖνοι
δεινότεροι, ὦ ἄνδρες, οἳ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων
παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγόρουν ἐμοῦ οὐ-
δὲν ἀληθές, ὡς ἔστι τις Σωκράτης, σοφὸς ἀνήρ, τά τε
μετέωρα φροντιστής, καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητη-
κώς, καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν. οὗτοι, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, ' ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, C
οἱ δεινοί εἰσί μου κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἡγοῦν-
ται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπει-
τά εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον
ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέ-
γοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖ-
δες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην
κατηγοροῦντες, ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων
ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέ-
ναι καὶ εἰπεῖν, ' πλὴν εἴ τις κωμῳδοποιὸς τυγχάνει D
ὤν. ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέ-
πειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι ἄλλους πείθον-
τες, οὗτοι πάντες ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ἀναβι-
βάσασθαι οἷόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἐλέγξαι
οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπο-
λογούμενόν τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου.
Ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου
τοὺς κατηγόρους γεγονέναι, ἑτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κα-
τηγορήσαντας, ἑτέρους δὲ ' τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω. E
καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογή-
σασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε
κατηγορούντων, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστε-
ρον. Εἶεν. ἀπολογητέον δή, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ
ἐπιχειρητέον * ὑμῶν ἐξελέσθαι τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς 19
ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρό-
νῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτω γενέσθαι, εἴ τι
ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι
ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ
πάνυ με λανθάνει οἷόν ἐστιν. ὅμως τοῦτο μὲν ἴτω ὅπῃ
τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.
III. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν,
ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ᾗ δὴ καὶ πιστεύων ' B
Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. Εἶεν. τί

δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κα-
τηγόρων τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν. Σω-
κράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται ζητῶν τά τε
ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἐπουράνια, καὶ τὸν ἥττω λό-
γον κρείττω ποιῶν, καὶ ἄλλους ταὐτὰ ταῦτα
C διδάσκων. | Τοιαύτη τίς ἐστι· ταῦτα γὰρ ἑωρᾶτε
καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τι-
νὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ
ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔ-
τε μέγα οὔτε σμικρὸν πέρι ἐπαΐω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμά-
ζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν
τοιούτων σοφός ἐστι. μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου το-
σαύτας δίκας φύγοιμι. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων, ὦ ἄν-
D δρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δ' αὐτοὺς |
ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλή-
λους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκη-
κόατε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσι.
φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ σμικρὸν ἢ μέγα
ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομέ-
νου· καὶ ἐκ τούτων γνώσεσθε, ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ
τἆλλα περὶ ἐμοῦ ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν. IV. Ἀλλὰ
γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν, οὐδέ γ' εἴ τινος ἀκη-
κόατε, ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρή-
E ματα πράττομαι, | οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ τοῦτό
γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἷός τ' εἴη παιδεύειν
ἀνθρώπους, ὥσπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντῖνος, καὶ Πρό-
δικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος. τούτων γὰρ ἕκα-
στος, ὦ ἄνδρες, οἷός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἑκάστην τῶν πό-
λεων τοὺς νέους, οἷς ἔξεστι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖ-
κα ξυνεῖναι ᾧ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι τὰς
20 ἐκείνων ξυνουσίας * ἀπολιπόντας σφίσι ξυνεῖναι χρή-
ματα διδόντας καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος
ἀνήρ ἐστι Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ᾐσθόμην
ἐπιδημοῦντα· ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρί, ὃς τετέλε-
κε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι,
Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου. τοῦτον οὖν ἀνηρόμην — ἐστὸν
γὰρ αὐτῷ δύο υἱέε — Ὦ Καλλία, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μέν
σου τὼ υἱέε πώλω ἢ μόσχω ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐ-
τοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἔμελλεν
B αὐτὼ καλώ τε κἀγαθὼ ποιήσειν | τὴν προσήκουσαν
ἀρετήν· ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἱππικῶν τις ἢ τῶν γε-
ωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπω ἐστόν, τίνα αὐτοῖν
ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρε-
τῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς, ἐπιστήμων ἐστίν;
οἶμαι γάρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν· ἔστι
τις, ἔφην ἐγώ, ἢ οὔ; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Τίς, ἦν δ'
ἐγώ, καὶ ποδαπός; καὶ πόσου διδάσκει; Εὔηνος, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν. Καὶ ἐγὼ τὸν Εὔ-
C ηνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν | τέ-
χνην καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ γοῦν καὶ αὐτὸς
ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἡβρυνόμην ἄν, εἰ ἠπιστάμην ταῦ-
τα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. V.
Ὑπολάβοι οὖν ἄν τις ὑμῶν ἴσως, Ἀλλ', ὦ Σώκρατες,
τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται
γεγόνασιν; οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε, οὐδὲν τῶν ἄλλων
περιττότερον πραγματευομένου, ἔπειτα τοσαύτη φήμη
τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ
πολλοί. λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστιν, ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ
D αὐτοσχεδιάζωμεν. | Ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ
λέγων, κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδεῖξαι, τί ποτ' ἔστι
τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβο-
λήν. ἀκούετε δή. καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παί-
ζειν, εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ.
Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἀλλ' ἢ διὰ
σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σο-
φίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία· τῷ
ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός· οὗτοι δὲ τάχ'
ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ | κατ' ἄνθρωπον E
σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γὰρ δὴ
ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι, ἀλλ' ὅστις φησὶ ψεύδεταί τε
καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καί μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἂν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέ-
γειν· οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω, ἀλλ'
εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς,
εἰ δή τίς ἐστι σοφία καὶ οἵα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξο-
μαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε
που. οὗτος * ἐμός τε ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου, καὶ ὑμῶν 21
τῷ πλήθει ἑταῖρός τε καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην
καὶ μεθ' ὑμῶν κατῆλθε. καὶ ἴστε δή, οἷος ἦν Χαιρε-
φῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅ τι ὁρμήσειε. καὶ δή ποτε καὶ
εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι, —
καί, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες. ἤρετο γὰρ
δή, εἴ τις ἐμοῦ εἴη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία
μηδένα σοφώτερον εἶναι. καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς
ὑμῖν αὐτοῦ οὑτοσὶ μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύ-
τηκε. VI. Σκέψασθε δὲ ὧν ἕνεκα | ταῦτα λέγω· μέλ- B
λω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε.
ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὑτωσί· Τί ποτε
λέγει ὁ θεός, καὶ τί ποτε αἰνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔ-
τε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὤν· τί
οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ
δήπου ψεύδεταί γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν
μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ποτε λέγει, ἔπειτα μόγις πάνυ
ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον
ἐπί τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, | C
εἴπερ πού, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ
χρησμῷ, ὅτι Οὑτοσὶ ἐμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ
ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον — ὀνόματι γὰρ οὐ-
δὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν
ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
— καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ
δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις
καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὔ. κἄπειτα ἐπειρώμην
αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οἴοιτο μὲν εἶναι σοφός, εἴη δ' οὔ.
| ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν D
παρόντων. πρὸς ἐμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι
Τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κιν-
δυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κἀγαθὸν
εἰδέναι, ἀλλ' οὗτος μὲν οἴεταί τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς,
ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι. ἔοικα γοῦν
τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι,
ὅτι ἃ μὴ οἶδα οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον
ᾖα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι, καί μοι
ταὐτὰ | ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἐνταῦθα κἀκείνῳ καὶ ἄλλοις E
πολλοῖς ἀπηχθόμην. VII. Μετὰ ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς
ᾖα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος καὶ δεδιώς, ὅτι
ἀπηχθανόμην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ
θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι. ἰτέον οὖν, σκοποῦντι

τὸν χρησμὸν τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τούς τι δοκοῦντας
22 εἰδέναι. καὶ νὴ τὸν κύνα, ὦ ἄνδρες * Ἀθηναῖοι, —
δεῖ γάρ πρὸς ὑμᾶς τἀληθῆ λέγειν — ἦ μὴν ἐγὼ ἔπα-
θόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν
μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι
κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες φαυλότεροι ἐπιει-
κέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ
ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδεῖξαι, ὥσπερ πόνους τινὰς
πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο.
Μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ᾖα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τούς
τε τῶν τραγῳδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς
B ' ἄλλους, ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος
ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμβάνων οὖν
αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἅ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγμα-
τεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἵν'
ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν
ὑμῖν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, τἀληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον. ὡς
ἔπος γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες
ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων
οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σο-
C φίᾳ ' ποιοῖεν ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐνθου-
σιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμῳδοί· καὶ
γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασι δὲ οὐ-
δὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ
οἱ ποιηταὶ πεπονθότες. καὶ ἅμα ᾐσθόμην αὐτῶν διὰ
τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τἆλλα σοφωτάτων εἶναι ἀν-
θρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπῇα οὖν καὶ ἐντεῦθεν, τῷ αὐ-
τῷ οἰόμενος περιγεγονέναι ᾧπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.
VIII. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνας ᾖα· ἐμαυτῷ
D γὰρ ξυνῄδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ' ὡς ἔπος εἰπεῖν, τού-
τους δέ γ' ᾔδειν ὅτι εὑρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπι-
σταμένους. καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπί-
σταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην καί μου ταύτῃ σοφώτε-
ροι ἦσαν. ἀλλ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταὐτόν μοι ἔδο-
ξαν ἔχειν ἁμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ οἱ ἀγα-
θοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι
ἕκαστος ἠξίου καὶ τἆλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι,
καὶ αὐτῶν αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέ-
E κρυπτεν· ὥστ' ἐμὲ ἐμαυτὸν ἀνερωτᾶν ' ὑπὲρ τοῦ χρη-
σμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν οὕτως ὥσπερ ἔχω ἔχειν, μή-
τε τι σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν, μήτε ἀμαθὴς τὴν
ἀμαθίαν, ἢ ἀμφότερα ἃ ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἔχειν. ἀπε-
κρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησμῷ, ὅτι μοι λυσιτε-
λοῖ ὥσπερ ἔχω ἔχειν. **IX.** Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετά-
σεως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθειαί μοι
23 γεγόνασι * καὶ οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύταται, ὥστε
πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο
λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι. οἴονται γάρ με ἑκάστοτε οἱ
παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξε-
λέγξω· τὸ δὲ κινδυνεύει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ ὄντι
ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο
λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ
καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκρά-
τη, προσκεχρῆσθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδει-
B γμα ποιούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι, ' ὅτι Οὗτος ὑμῶν,
ὦ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις ὥσπερ Σωκρά-
της ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἄξιός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς
σοφίαν. ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιιὼν ζητῶ
καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν
ξένων ἄν τινα οἴωμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδάν μοι μὴ
δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι σο-
φός. καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς
πόλεως πρᾶξαί μοι σχολὴ γέγονεν ἄξιον λόγου οὔτε
τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν ' πενίᾳ μυρίᾳ εἰμὶ διὰ τὴν τοῦ C
θεοῦ λατρείαν. **X.** Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπα-
κολουθοῦντες, οἷς μάλιστα σχολή ἐστιν, οἱ τῶν πλου-
σιωτάτων, αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομέ-
νων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦν-
ται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν· κἄπειτα, οἶ-
μαι, εὑρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέ-
ναι τι ἀνθρώπων, εἰδότων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν
οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ'
οὐχ αὑτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς ' Σωκράτης τίς ἐστι μια- D
ρώτατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους. καὶ ἐπειδάν τις
αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ τι ποιῶν καὶ ὅ τι διδάσκων, ἔχουσι
μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν
ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχει-
ρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς,
καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν, καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω
ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν,
ὅτι κατάδηλοι γίγνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι,
εἰδότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ' ὄντες καὶ E
σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς
λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὦτα καὶ
πάλαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέ-
λητός μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος καὶ Λύκων, Μέλητος
μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος, Ἄνυτος δὲ ὑπὲρ
τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, Λύκων δὲ * ὑπὲρ 24
τῶν ῥητόρων. ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυ-
μάζοιμ' ἄν, εἰ οἷός τ' εἴην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν δια-
βολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω πολλὴν
γεγονυῖαν. Ταῦτ' ἔστιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τἀ-
ληθῆ, καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ἀποκρυψά-
μενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος. καίτοι οἶδα σχε-
δόν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι. ὃ καὶ τεκμήριον,
ὅτι τἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἡ ἐμὴ
καὶ τὰ αἴτια ταῦτά ἐστι. καὶ ἐάν τε νῦν ἐάν τε ' αὖ- B
θις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὑρήσετε. **XI.** Περὶ μὲν
οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρουν αὕτη
ἔστω ἱκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς· πρὸς δὲ Μέλητον
τὸν ἀγαθόν τε καὶ φιλόπολιν, ὥς φησι, καὶ τοὺς ὑστέ-
ρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι. αὖθις γὰρ
δή, ὥσπερ ἑτέρων τούτων ὄντων κατηγόρων, λάβωμεν
αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν. ἔχει δέ πως ὧδε· Σω-
κράτη φησὶν ἀδικεῖν τούς τε νέους διαφθείροντα καὶ
θεούς, οὓς ἡ πόλις νομίζει, οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ
δαιμόνια ' καινά. τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστι. C
τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἓν ἕκαστον ἐξετάσωμεν.
Φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ
δέ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι
σπουδῇ χαριεντίζεται, ῥᾳδίως εἰς ἀγῶνας καθιστὰς ἀν-
θρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν
καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν τούτῳ πώποτε ἐμέλησεν. ὡς
δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι.
XII. Καί μοι δεῦρο, ὦ Μέλητε, εἰπέ· Ἄλλο τι περὶ
πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται;
Ἔγωγε. ' Ἴθι δὴ νῦν εἰπὲ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους D
ποιεῖ; δῆλον γάρ, ὅτι οἶσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν

γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὥς φῄς, ἐμὲ εἰσάγεις του-
τοισὶ καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι
εἰπὲ καὶ μήνυσον αὐτοῖς, τίς ἐστιν. ὁρᾷς, ὦ Μέλητε,
ὅτι σιγᾷς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι
δοκεῖ εἶναι καὶ ἱκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι
σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπέ, ὦ 'γαθέ, τίς αὐτοὺς
E ἀμείνους ποιεῖ; Οἱ νόμοι. Ἀλλ' οὐ | τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ
βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ
τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. Οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δι-
κασταί. Πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; οἵδε τοὺς νέους παι-
δεύειν οἷοί τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιεῖν; Μάλιστα.
Πότερον ἅπαντες, ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὔ; Ἅπαν-
τες. Εὖ γε νὴ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθο-
νίαν τῶν ὠφελούντων. τί δαὶ δή, οἵδε οἱ ἀκροαταὶ βελ-
25 τίους ποιοῦσιν, * ἢ οὔ; Καὶ οὗτοι. Τί δαὶ οἱ βου-
λευταί; Καὶ οἱ βουλευταί. Ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλητε, μὴ
οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθείρουσι τοὺς
νεωτέρους; ἢ κἀκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; Κἀ-
κεῖνοι. Πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς κἀ-
γαθοὺς ποιοῦσι πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω.
οὕτω λέγεις; Πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω. Πολλήν γ'
ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν. καί μοι ἀπόκριναι· ἦ καὶ
B περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους |
ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δέ τις ὁ
διαφθείρων; ἢ τοὐναντίον τούτου πᾶν εἷς μέν τις ὁ
βελτίους οἷός τ' ὢν ποιεῖν ἢ πάνυ ὀλίγοι, οἱ ἱππικοί·
οἱ δὲ πολλοὶ ἐάνπερ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, δια-
φθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλητε, καὶ περὶ ἵπ-
πων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ζῴων; πάντως δήπου,
ἐάν τε σὺ καὶ Ἄνυτος οὐ φῆτε ἐάν τε φῆτε· πολλὴ
γὰρ ἄν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν
μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελοῦσιν. ἀλλὰ
C | γάρ, ὦ Μέλητε, ἱκανῶς ἐπιδείκνυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε
ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυ-
τοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰσ-
άγεις. XIII. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἰπέ, ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε,
πότερόν ἐστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς, ἢ
πονηροῖς; ὦ 'τᾶν, ἀπόκριναι· οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν
ἐρωτῶ. οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς
ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι;
Πάνυ γε. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόν-
D των | βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ἀπόκριναι,
ὦ 'γαθέ· καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ'
ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; Οὐ δῆτα. Φέρε δή, πό-
τερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νεωτέ-
ρους καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα ἑκόντα ἢ ἄκοντα;
Ἑκόντα ἔγωγε. Τί δῆτα, ὦ Μέλητε; τοσοῦτον σὺ
ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος τηλικόσδε ὤν, ὥσ-
τε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργά-
E ζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον | ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγα-
θοὶ ἀγαθόν, ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω,
ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω
τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ,
ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακὸν ἑκὼν ποιῶ, ὡς φῄς
σύ; ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλητε, οἶμαι δὲ
οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω,
26 ἤ, εἰ διαφθείρω, * ἄκων, ὥστε σύ γε κατ' ἀμφότερα
ψεύδει. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκου-
σίων ἁμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν, ἀλλ'
ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν· δῆλον γάρ, ὅτι,
ἐὰν μάθω, παύσομαι ὅ γε ἄκων ποιῶ. σὺ δὲ ξυγγε-
νέσθαι μέν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἠθέλησας,
δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἷ νόμος ἐστὶν εἰσάγειν τοὺς κολά-
σεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως. XIV. Ἀλλὰ γάρ,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστίν, ὃ ἐγὼ
ἔλεγον, ὅτι Μελήτῳ | τούτων οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν B
πώποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν, πῶς με φῄς
διαφθείρειν, ὦ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους; ἢ δῆλον δή,
ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα
μὴ νομίζειν, οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια
καινά; οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων διαφθείρω; Πά-
νυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω. Πρὸς αὐτῶν τοίνυν,
ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν,
εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι του-
τοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ | δύναμαι μαθεῖν, πότερον λέγεις C
διδάσκειν με νομίζειν εἶναί τινας θεούς, καὶ αὐτὸς ἄρα
νομίζω εἶναι θεοὺς καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος
οὐδὲ ταύτῃ ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὕσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλ'
ἑτέρους, καὶ τοῦτ' ἔστιν ὅ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἑτέρους· ἢ
παντάπασί με φῄς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς τούς τε
ἄλλους ταῦτα διδάσκειν. Ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παρά-
παν οὐ νομίζεις θεούς. Ὦ θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί
ταῦτα λέγεις; οὐδὲ | ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω D
θεοὺς εἶναι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; Μὰ Δί', ὦ
ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶ-
ναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν. Ἀναξαγόρου οἴει κατηγο-
ρεῖν, ὦ φίλε Μέλητε· καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε καὶ
οἴει αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε οὐκ εἰδέ-
ναι, ὅτι τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία, τοῦ Κλαζομενίου, γέ-
μει τούτων τῶν λόγων. καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ'
ἐμοῦ μανθάνουσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ,
δραχμῆς | ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις Σωκράτους E
καταγελᾶν, ἐὰν προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε
καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα. ἀλλ' ὦ πρὸς Διός, οὑτωσί σοι
δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; Οὐ μέντοι μὰ Δί',
οὐδ' ὁπωστιοῦν. Ἄπιστός γ' εἶ, ὦ Μέλητε, καὶ ταῦτα
μέντοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ οὑτοσί,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστὴς καὶ ἀκόλα-
στος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὕβρει τινὶ καὶ
ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὥσπερ * 27
αἴνιγμα ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ, Ἆρα γνώσεται Σω-
κράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί'
ἐμαυτῷ λέγοντος, ἢ ἐξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους
τοὺς ἀκούοντας; οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία
λέγειν αὐτὸς ἑαυτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι·
Ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νο-
μίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος. XV. Ξυνεπισκέ-
ψασθε δή, ὦ ἄνδρες, ᾗ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν· σὺ
δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὦ Μέλητε. ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ'
ἀρχὰς ὑμᾶς παρῃτησάμην, | μέμνησθέ μοι μὴ θορυ- B
βεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι.
Ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν
νομίζει πράγματ' εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀπο-
κρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεί-
τω. ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει εἶναι, ἱππικὰ δὲ
πράγματα; ἢ αὐλητὰς μὲν οὐ νομίζει, αὐλητικὰ δὲ
πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βού-
λει ἀποκρίνασθαι, ἐγώ σοι λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις του-

C τοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀπόκριναι. ἔσθ' ὅστις ᾿
δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ
νομίζει; Οὐκ ἔστιν. Ὡς ὤνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω
ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῄς
με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἴτε πα-
λαιά· ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λό-
γον, καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ. εἰ δὲ
δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη
νομίζειν μέ ἐστιν. οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει δή· τίθημι γάρ
σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει. τοὺς δὲ δαίμο-
D νας οὐχὶ ἤτοι ᾿ θεούς γε ἡγούμεθα ἢ θεῶν παῖδας;
φῂς ἢ οὔ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἡγοῦ-
μαι, ὡς σὺ φῄς, εἰ μὲν θεοί τινές εἰσιν οἱ δαίμονες,
τοῦτ' ἂν εἴη ὃ ἐγώ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντί-
ζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἡγούμενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὖ
ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαίμονας ἡγοῦμαι· εἰ δ'
αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδές εἰσι νόθοι τινὲς ἢ ἐκ
νυμφῶν ἢ ἔκ τινων ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν
ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ
μή; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵπ-
E πων μὲν ᾿ παῖδας ἡγοῖτο ἢ καὶ ὄνων τοὺς ἡμιόνους,
ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὦ Μέλη-
τε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος
ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην, ἢ ἀπορῶν ὅ τι
ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα· ὅπως δὲ σύ τινα πεί-
θοις ἂν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς οὐ
τοῦ αὐτοῦ [ἀνδρός] ἐστι καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖ-
σθαι, καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς
28 μήτε * ἥρωας, οὐδεμία μηχανή ἐστιν. **XVI.** Ἀλλὰ γάρ,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν
Μελήτου γραφήν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολο-
γίας, ἀλλ' ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπρο-
σθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς
πολλούς, εὖ ἴστε ὅτι ἀληθές ἐστι. καὶ τοῦτ' ἔστιν ὃ
ἐμὲ αἱρήσει, ἐάνπερ αἱρῇ, οὐ Μέλητος, οὐδὲ Ἄνυτος,
ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος. ἃ δὴ πολ-
λοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ᾕρηκεν, οἶμαι δὲ
B καὶ αἱρήσειν· οὐδὲν ᾿ δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ. Ἴσως
δ' ἂν οὖν εἴποι τις· Εἶτ' οὐκ αἰσχύνει, ὦ Σώκρατες,
τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυ-
νὶ ἀποθανεῖν; Ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντεί-
ποιμι, ὅτι Οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν
κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα,
ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μό-
νον σκοπεῖν, ὅταν πράττῃ τι, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα
πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι
C γὰρ ἂν τῷ γε σῷ λόγῳ εἶεν τῶν ᾿ ἡμιθέων ὅσοι ἐν
Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος
υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ
αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐ-
τῷ προθυμουμένῳ Ἕκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὖσα,
οὑτωσί πως, ὡς ἐγᾦμαι, Ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πα-
τρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἕκτορα ἀποκτενεῖς,
αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι, φησί, μεθ' Ἕκτορα
πότμος ἑτοῖμος· ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου
D καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον ᾿ δείσας
τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, Αὐτίκα,
φησί, τεθναίην δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐν-
θάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος
ἀρούρης. μὴ αὐτὸν οἴει φροντίσαι θανάτου καὶ κιν-
δύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀλη-
θείᾳ· οὗ ἄν τις ἑαυτὸν τάξῃ ἢ ἡγησάμενος βέλτιον
εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δο-
κεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε
θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. **XVII.**
Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, εἰ, ὅτε μέν με ᾿ οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς E
εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπό-
λει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον ἔμενον,
ὥσπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ
δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον,
φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ
τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο
* ὁτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντ' ἂν εἴη, 29
καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δι-
καστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ
μαντείᾳ καὶ δεδιὼς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι,
οὐκ ὤν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν
ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ
εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν
θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγι-
στον ὂν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι
μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ᾿ ἀμα- B
θία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι
ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα
ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δή τῳ
σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς
ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἅιδου οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέ-
ναι. τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ
καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα. πρὸ
οὖν τῶν κακῶν, ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα εἰ
ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβηθήσομαι οὐδὲ
φεύξομαι. ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε, Ἀνύτῳ ᾿ C
ἀπιστήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο
εἰσελθεῖν, ἤ, ἐπειδὴ εἰσῆλθον, οὐχ οἷόν τε εἶναι τὸ μὴ
ἀποκτεῖναί με, λέγων πρὸς ὑμᾶς, ὡς, εἰ διαφευξοίμην,
ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ἃ Σωκράτης διδά-
σκει πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται, — εἴ μοι
πρὸς ταῦτα εἴποιτε· Ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ
πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε
μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν μηδὲ φιλοσο-
φεῖν· ἐὰν δὲ ἁλῷς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ
οὖν ᾿ με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίοιτε, εἴποιμ' ἂν D
ὑμῖν, ὅτι Ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι
μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ
ἕωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι
φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύ-
μενος ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷάπερ εἴω-
θα, ὅτι, Ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὤν, πόλεως τῆς
μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρη-
μάτων μὲν οὐκ αἰσχύνει ἐπιμελούμενος, ὅπως σοι ἔσται
ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης ᾿ καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ E
ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ
ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητή-
σῃ καὶ φῇ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ'
ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω,
καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκτῆσθαι ἀρετήν, φάναι δέ,
ὀνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστου ἄξια περὶ ᾿ ἐλαχίστου ποιεῖ- 30

ται, τὰ δὲ φαυλότερα περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέ-
ρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ
ξένῳ καὶ ἀστῷ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγ-
γυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός, εὖ ἴστε.
καὶ ἐγὼ οἴομαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέ-
σθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐ-
δὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων
ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων
B ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω |
σφόδρα, ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται, λέγων,
ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς
χρήματα καὶ τἆλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα
καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων δια-
φθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερά· εἰ δέ τίς μέ
φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα,
φαίην ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ, ἢ
μή, καὶ ἢ ἀφίετε, ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιή-
C σοντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω | πολλάκις τεθνάναι.
XVIII. Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμεί-
νατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν
λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε
ἀκούοντες. μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα,
ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο.
Εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον
ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς. ἐμὲ
μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυ-
D τος. οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο· οὐ γὰρ οἴομαι θεμιτὸν |
εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. ἀπο-
κτείνειε μέντ' ἂν ἴσως, ἢ ἐξελάσειεν, ἢ ἀτιμάσειεν. ἀλ-
λὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἴεται καὶ ἄλλος τίς που
μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἴομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
ποιεῖν ἃ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν
ἀποκτιννύναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ
δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὥς τις ἂν οἴοι-
το, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν, μή τι ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ
E θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι. ἐὰν γὰρ ἐμὲ |
ἀποκτείνητε, οὐ ῥᾳδίως ἄλλον τοιοῦτον εὑρήσετε, ἀτε-
χνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πόλει
ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ,
ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι
ὑπὸ μύωπός τινος· οἷον δή μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ
πόλει προστεθεικέναι, τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων
καὶ πείθων καὶ ὀνειδίζων ἕνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι
31 * τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος
οὖν ἄλλος οὐ ῥᾳδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες, ἀλλ'
ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου. ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ'
ἂν ἀχθόμενοι, ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρού-
σαντες ἄν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥᾳδίως ἂν ἀποκτεί-
ναιτε, εἶτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτ' ἄν,
εἰ μή τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειε κηδόμενος
ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ
B θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἂν | κατανοήσαιτε·
οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ
ἁπάντων ἠμεληκέναι καὶ ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμε-
λουμένων τοσαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν
ἀεί, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσιόντα, ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν
πρεσβύτερον, πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ
μέντοι τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων
ταῦτα παρεκελευόμην, εἶχον ἄν τινα λόγον· νῦν δὲ
ὁρᾶτε δὴ καὶ αὐτοί, ὅτι οἱ κατήγοροι τἆλλα πάντα
ἀναισχύντως οὕτω κατηγοροῦντες τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε
ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι, παρασχόμενοι | μάρτυρα, C
ὡς ἐγώ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ᾔτησα. ἱκα-
νὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀλη-
θῆ λέγω, τὴν πενίαν. **XIX.** Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν
ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα ξυμβουλεύω
περιιὼν καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀνα-
βαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον ξυμβουλεύειν τῇ
πόλει. Τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις
ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ | D
δαιμόνιον γίγνεται [φωνή], ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπι-
κωμῳδῶν Μέλητος ἐγράψατο. ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ
παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη, ἣ ὅταν γένη-
ται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν,
προτρέπει δὲ οὔποτε. τοῦτ' ἔστιν ὅ μοι ἐναντιοῦται τὰ
πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ ἐναν-
τιοῦσθαι· εὖ γὰρ ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ
πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα,
πάλαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη | οὐδὲν E
οὔτ' ἂν ἐμαυτόν. καί μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τἀληθῆ·
οὐ γάρ ἐστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν
οὔτε ἄλλῳ πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος καὶ
διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γί-
γνεσθαι, * ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμε- 32
νον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σω-
θήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν. **XX.** Με-
γάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ
λόγους, ἀλλ' ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δή μου τὰ
ἐμοὶ ξυμβεβηκότα, ἵν' εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἑνὶ ὑπεικά-
θοιμι παρὰ τὸ δίκαιον δείσας θάνατον, μὴ ὑπείκων
δὲ ἅμα καὶ ἅμ' ἂν ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορτικὰ
μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν | πώποτε ἦρξα B
ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ
Ἀντιοχὶς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατη-
γοὺς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας
ἐβούλεσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ
ὑστέρῳ χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότ' ἐγὼ μόνος τῶν
πρυτάνεων ἠναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς
νόμους, καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἑτοίμων ὄντων
ἐνδεικνύναι με καὶ ἀπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν
κελευόντων καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ | C
δικαίου ᾤμην μᾶλλόν με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ μεθ'
ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα
δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατου-
μένης τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ
τριάκοντα αὖ μεταπεμψάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς
τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα
τὸν Σαλαμίνιον, ἵν' ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖ-
νοι πολλοῖς πολλὰ προσέταττον, βουλόμενοι ὡς πλεί-
στους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ | λόγῳ, D
ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει,
εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ' ὁτιοῦν, τοῦ δὲ μη-
δὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν
μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως
ἰσχυρὰ οὖσα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ
ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ᾤχοντο εἰς
Σαλαμῖνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ᾠχόμην ἀπιών

οἴκαδε. καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτ᾽ ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρ-
E χὴ διὰ ταχέων κατελύθη. καὶ τούτων | ὑμῖν ἔσονται
πολλοὶ μάρτυρες. XXI. Ἆρ᾽ οὖν ἄν με οἴεσθε τοσά-
δε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ
πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις
καί, ὥσπερ χρή, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολ-
λοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος
33 ἀνθρώπων οὐδείς. * ἀλλ᾽ ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δη-
μοσίᾳ τε εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ
ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν
παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὓς
οἱ διαβάλλοντές μέ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ
δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ᾽ ἐγενόμην· εἰ δέ τίς
μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ
ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώπο-
τε ἐφθόνησα. οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγο-
B μαι, μὴ λαμβάνων | δ᾽ οὔ, ἀλλ᾽ ὁμοίως καὶ πλουσίῳ
καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ ἐάν τις βού-
ληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων
ἐγώ, εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μή, οὐκ ἂν δικαίως
τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν
πώποτε μάθημα μήτε ἐδίδαξα. εἰ δέ τίς φησι παρ᾽
ἐμοῦ πώποτέ τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅ τι μὴ καὶ
οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει. XXII.
Ἀλλὰ διὰ τί δή ποτε μετ᾽ ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν
C χρόνον διατρίβοντες; | Ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι·
πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον· ὅτι ἀκούοντες
χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σο-
φοῖς, οὖσι δ᾽ οὔ· ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. ἐμοὶ δὲ τοῦτο,
ὡς ἐγώ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν
καὶ ἐκ μαντειῶν καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ,
ᾧπερ τίς ποτε καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ
ὁτιοῦν προςέταξε πράττειν. Ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἐστι καὶ εὐέλεγκτα. εἰ γὰρ δὴ ἔγωγε
D τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθείρω, | τοὺς δὲ διέφθαρκα,
χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι
ἔγνωσαν, ὅτι νέοις οὖσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτέ τι
ξυνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγο-
ρεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰ-
κείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἄλ-
λους τοὺς προςήκοντας, εἴπερ ὑπ᾽ ἐμοῦ τι κακὸν ἐπε-
πόνθεσαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνῆσθαι. πάντως
δὲ πάρεισιν αὐτῶν πολλοὶ ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὁρῶ,
πρῶτον μὲν Κρίτων οὑτοσί, ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημό-
E της, Κριτοβούλου | τοῦδε πατήρ· ἔπειτα Λυσανίας ὁ
Σφήττιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατήρ· ἔτι Ἀντιφῶν ὁ Κη-
φισιεὺς οὑτοσί, Ἐπιγένους πατήρ. ἄλλοι τοίνυν οὗτοι,
ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι, Νικό-
στρατος, ὁ Θεοςδοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου — καὶ ὁ
μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐ-
τοῦ καταδεηθείη —, καὶ Πάραλος ὅδε, ὁ Δημοδόκου,
34 οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε * τε Ἀδείμαντος, ὁ Ἀρί-
στωνος, οὗ ἀδελφὸς οὑτοσὶ Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος,
οὗ Ἀπολλόδωρος ὅδε ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς
ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινὰ ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ
ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα· εἰ δὲ
τότε ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ
λεγέτω, εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τοὐναν-
τίον εὑρήσετε, ὦ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἑτοί-
μους τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰ-
κείους αὐτῶν, ὥς φασι Μέλητος καὶ | Ἄνυτος. αὐτοὶ B
μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ᾽ ἂν λόγον ἔχοιεν βοη-
θοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες,
οἱ τούτων προςήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοη-
θοῦντες ἐμοὶ ἀλλ᾽ ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι
ξυνίσασι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι;
XXIII. Εἶεν δή, ὦ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ᾽ ἂν ἀπο-
λογεῖσθαι, σχεδόν ἐστι ταῦτα καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα.
Τάχα δ᾽ ἄν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς | C
ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουῒ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶ-
να ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς
μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὑτοῦ ἀναβιβασάμε-
νος, ἵνα ὅ τι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ ἄλλους τῶν οἰ-
κείων καὶ φίλων πολλούς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων
ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν
ἔσχατον κίνδυνον. τάχ᾽ οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας αὐθα-
δέστερον ἂν πρός με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τού-
τοις θεῖτο ἂν μετ᾽ ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δή τις ὑμῶν
οὕτως ἔχει, | οὐκ ἀξιῶ μὲν γὰρ ἔγωγε, εἰ δ᾽ οὖν, D
ἐπιεικῆ ἄν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, ὅτι
Ἐμοί, ὦ ἄριστε, εἰσὶ μέν πού τινες καὶ οἰκεῖοι. καὶ
γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὁμήρου, οὐδ᾽ ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς
οὐδ᾽ ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνθρώπων, ὥστε καὶ
οἰκεῖοί μοί εἰσι καὶ υἱεῖς γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς,
εἷς μὲν μειράκιον ἤδη, δύο δὲ παιδία. ἀλλ᾽ ὅμως οὐδέν᾽
αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψη-
φίσασθαι. Τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; Οὐκ
αὐθαδιζόμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδ᾽ ὑμᾶς | ἀτι- E
μάζων· ἀλλ᾽ εἰ μὲν θαῤῥαλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον
ἢ μή, ἄλλος λόγος· πρὸς δ᾽ οὖν δόξαν καὶ ἐμοὶ καὶ
ὑμῖν καὶ ὅλῃ τῇ πόλει οὔ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ
τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο
τοὔνομα ἔχοντα, εἴτ᾽ οὖν ἀληθὲς εἴτ᾽ οὖν ψεῦδος· ἀλλ᾽
οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸν Σωκράτη διαφέρειν τινὶ
τῶν πολλῶν * ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες 35
διαφέρειν εἴτε σοφίᾳ εἴτε ἀνδρείᾳ εἴτε ἄλλῃ ἡτινιοῦν
ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη· οἵουςπερ ἐγὼ
πολλάκις ἑώρακά τινας, ὅταν κρίνωνται, δοκοῦντας μέν
τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινόν τι οἰο-
μένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὥσπερ ἀθανάτων
ἐσομένων, ἐὰν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἳ ἐμοὶ
δοκοῦσιν αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν, ὥστ᾽ ἄν τινα
καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθη-
ναίων εἰς ἀρετήν, | οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρ- B
χαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναι-
κῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, οὔτε ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας καὶ ὁτιοῦν
εἶναι, οὔτ᾽, ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ
τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψη-
φιεῖσθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος καὶ
καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν
ἄγοντος. XXIV. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ
δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ | οὐδὲ C
δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ
γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρί-
ζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὀμώ-
μοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν
κατὰ τοὺς νόμους. οὔκουν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς

ἐπιορκεῖν, οὐθ᾽ ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἂν
ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μήτε ἡγοῦ-
μαι καλὰ εἶναι μήτε δίκαια μήτε ὅσια, ἄλλως τε πάν-
D τως | νὴ Δία, μάλιστα μέντοι καὶ ἀσεβείας φεύγοντα
ὑπὸ Μελήτου τουτουΐ. σαφῶς γὰρ ἄν, εἰ πείθοιμι
ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὀμωμοκότας, θεοὺς ἂν
διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπο-
λογούμενος κατηγοροίην ἂν ἐμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νο-
μίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγόρων, καὶ
ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ ὅπῃ μέλ-
λει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

E **XXV.** | Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
36 ἐπὶ * τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλ-
λα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι
γέγονε τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω
ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν. οὐ γὰρ
ᾤμην ἔγωγε οὕτω παρ᾽ ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πο-
λύ. νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον τῶν
ψήφων, ἀποπεφεύγη ἄν. Μέλητον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δο-
κῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα. καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα,
ἀλλὰ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος
καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὦφλε χιλίας δρα-
B χμάς, | οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.
XXVI. Τιμᾶται δ᾽ οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. Εἶεν.
ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι; ἢ δῆλον, ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἄξιός εἰμι
παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι, ὅ τι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυ-
χίαν ἦγον ἀλλ᾽ ἀμελήσας ὧνπερ οἱ πολλοί, χρηματι-
σμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγο-
ριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν καὶ στά-
σεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἐμαυ-
C τὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτ᾽ | ἰόν-
τα σώζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ᾖα, οἷ ἐλθὼν μήτε
ὑμῖν μήτε ἐμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ
τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργε-
σίαν, ὥς ἐγώ φημι, ἐνταῦθα ᾖα, ἐπιχειρῶν ἕκαστον
ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μήτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενὸς
ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθείη, ὅπως ὡς βέλ-
τιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο, μήτε τῶν τῆς πόλεως,
πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως· τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν
αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι. τί οὖν εἰμι ἄξιος παθεῖν
D | τοιοῦτος ὤν; ἀγαθόν τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ
γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι· καὶ ταῦτά
γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὅ τι ἂν πρέποι ἐμοί. τί οὖν πρέ-
πει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτῃ, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ
τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ᾽ ὅ τι μᾶλλον, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄν-
δρα ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι, πολύ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις
ὑμῶν ἵππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπιάσιν.
ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ
E εἶναι· καὶ ὁ μὲν | τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέο-
μαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶ-
37 σθαι, τούτου * τιμῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως.
XXVII. Ἴσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλησίως
δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολή-
σεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι
ἐγὼ ἑκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς
τοῦτο οὐ πείθω· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγ-
μεθα· ἐπεί, ὡς ἐγῷμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ
ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μό-
νον | κρίνειν, ἀλλὰ πολλάς, ἐπείσθητε ἄν· νῦν δ᾽ οὐ B
ῥᾴδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι.
πεπεισμένος δὴ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἐμαυ-
τόν γε ἀδικήσειν καὶ κατ᾽ ἐμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτός, ὡς
ἄξιός εἰμί του κακοῦ, καὶ τιμήσεσθαι τοιούτου τινὸς
ἐμαυτῷ. τί δείσας; ἦ μὴ πάθω τοῦτο, οὗ Μέλητός μοι
τιμᾶται, ὅ φημι οὐκ εἰδέναι οὔτ᾽ εἰ ἀγαθὸν οὔτ᾽ εἰ
κακόν ἐστιν; ἀντὶ τούτου δὴ ἕλωμαι ὧν εὖ οἶδ᾽ ὅτι
κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ;
καὶ τί | με δεῖ ζῆν ἐν δεσμωτηρίῳ, δουλεύοντα τῇ ἀεὶ C
καθισταμένῃ ἀρχῇ, τοῖς ἕνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ
δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσω; ἀλλὰ ταὐτόν μοί ἐστιν, ὅπερ
νῦν δὴ ἔλεγον· οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα, ὁπόθεν ἐκ-
τίσω. Ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσομαι; ἴσως γὰρ ἄν μοι
τούτου τιμήσαιτε. πολλὴ μέντ᾽ ἄν με φιλοψυχία ἔχοι,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ
δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταί μου
οὐχ οἷοί τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς | καὶ D
τοὺς λόγους, ἀλλ᾽ ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπι-
φθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι,
ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥᾳδίως. πολλοῦ γε δεῖ, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἄν μοι ὁ βίος εἴη ἐξελ-
θόντι τηλικῷδε ἀνθρώπῳ ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλιν πό-
λεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ᾽
ὅτι, ὅποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι
ὥσπερ ἐνθάδε. κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοι ἐμὲ
αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους· ἐὰν δὲ
μὴ | ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι δι᾽ E
αὐτοὺς τούτους. **XXVIII.** Ἴσως οὖν ἄν τις εἴποι· Σι-
γῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὦ Σώκρατες, οὐχ οἷός τ᾽
ἔσει ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν; Τουτὶ δή ἐστι πάντων χαλε-
πώτατον πεῖσαί τινας ὑμῶν. ἐάν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ
θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ᾽ ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτ᾽ ἀδύνατον ἡσυ-
χίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· * ἐὰν 38
τ᾽ αὖ λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὂν ἀν-
θρώπῳ τοῦτο, ἑκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λό-
γους ποιεῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ
ἀκούετε διαλεγομένου καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετά-
ζοντος, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ,
ταῦτα δ᾽ ἔτι ἧττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει
μὲν οὕτως, ὡς ἐγώ φημι, ὦ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ ῥᾴ-
διον. Καὶ ἐγὼ ἅμ᾽ οὐκ εἴθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κα-
κοῦ οὐδενός. εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην
| ἂν χρημάτων ὅσα ἔμελλον ἐκτίσειν. οὐδὲν γὰρ ἂν B
ἐβλάβην· νῦν δέ — οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα ὅσον ἂν
ἐγὼ δυναίμην ἐκτῖσαι τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι.
ἴσως δ᾽ ἂν δυναίμην ἐκτῖσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· το-
σούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος
κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δ᾽
ἐγγυᾶσθαι· τιμῶμαι οὖν τοσούτου· ἐγγυηταὶ δ᾽ ὑμῖν
ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεῳ.

XXIX. | Οὐ πολλοῦ γ᾽ ἕνεκα χρόνου, ὦ ἄνδρες C
Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἕξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων
τὴν πόλιν λοιδορεῖν, ὡς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα

σοφόν· φήσουσι γὰρ δή με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμί,
οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὀνειδίζειν. εἰ οὖν περιεμείνατε ὀλί-
γον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένε-
το· ὁρᾶτε γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόῤῥω ἤδη ἐστὶ τοῦ
βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας
D ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς | ἐμοῦ καταψηφισαμένους θά-
νατον. λέγω δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους.
Ἴσως με οἴεσθε, ὦ ἄνδρες, ἀπορίᾳ λόγων ἑαλωκέναι
τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ᾤμην δεῖν ἅπαντα
ποιεῖν καὶ λέγειν, ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ
γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλ-
λὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν
πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷ' ἂν ὑμῖν μὲν ἥδιστ' ἦν ἀκούειν,
θρηνοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦν-
E τος καὶ | λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγώ
φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν.
ἀλλ' οὔτε τότε ᾠήθην δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξαι
οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπο-
λογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἱροῦμαι ὧδε ἀπολο-
γησάμενος τεθνάναι ἢ ἐκείνως ζῆν· οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ
39 οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτ' ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο *
μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον.
καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι
τό γε ἀποθανεῖν ἄν τις ἐκφύγοι καὶ ὅπλα ἀφεὶς καὶ
ἐφ' ἱκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι μη-
χαναὶ πολλαί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε
διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέ-
γειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χαλεπόν, ὦ ἄνδρες, θάνατον
ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν· θᾶττον
B γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ | νῦν ἐγὼ μὲν ἅτε βραδὺς ὢν
καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἑάλων, οἱ δ' ἐμοὶ
κατήγοροι ἅτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττο-
νος, τῆς κακίας. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν
θανάτου δίκην ὀφλών, οὗτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας
ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμή-
ματι ἐμμένω, καὶ οὗτοι. Ταῦτα μὲν οὖν που ἴσως
οὕτω καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.
XXX. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμῳδῆ-
C σαι, | ὦ καταψηφισάμενοί μου· καὶ γάρ εἰμι ἤδη ἐν-
ταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστ' ἄνθρωποι χρησμῳδοῦσιν, ὅταν
μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι. φημὶ γάρ, ὦ ἄνδρες, οἳ ἐμὲ
ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἥξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν
θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νὴ Δί' ἢ οἵαν ἐμὲ ἀπε-
κτόνατε. νῦν γὰρ τοῦτο εἴργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξε-
σθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου. τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ
ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγώ φημι. πλείους ἔσονται
D ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς | δὲ
οὐκ ᾐσθάνεσθε· καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται ὅσῳ νεώτε-
ροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴε-
σθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχήσειν τοῦ ὀνειδί-
ζειν τινὰ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανο-
εῖσθε· οὐ γάρ ἐσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυ-
νατὴ οὔτε καλή, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥᾴστη,
μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλ' ἑαυτὸν παρασκευάζειν,
ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. Ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς κα-
ταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι. **XXXI.**
E | Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἡδέως ἂν διαλεχθείην ὑπὲρ
τοῦ γεγονότος τουτουῒ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες
ἀσχολίαν ἄγουσι καὶ οὔπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα με δεῖ
τεθνάναι. ἀλλά μοι, ὦ ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον
χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλ-
λήλους, ἕως ἔξεστιν. ὑμῖν γὰρ ὡς * φίλοις οὖσιν ἐπι- 40
δεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι ξυμβεβηκὸς τί ποτε νοεῖ.
Ἐμοὶ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί — ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς
καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοίην — θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ
γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ ἡ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ
πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν καὶ πάνυ
ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς
πράξειν· νυνὶ δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἅπερ ὁρᾶτε καὶ αὐ-
τοί, ταυτί, ἅ γε δὴ οἰηθείη ἄν τις καὶ νομίζεται ἔσχα-
τα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξιόντι ἕωθεν οἴκοθεν | B
ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἡνίκα ἀνέβαινον
ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτ' ἐν τῷ λόγῳ οὐδα-
μοῦ μέλλοντί τι ἐρεῖν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλα-
χοῦ δή με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ. νυνὶ δὲ οὐδαμοῦ
περὶ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λό-
γῳ ἠναντίωταί μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω;
ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ· κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦ-
το ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς
ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα | κακὸν εἶναι τὸ τε- C
θνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τούτου γέγονεν· οὐ γὰρ
ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον,
εἰ μή τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν. **XXXII.** Ἐν-
νοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν
αὐτὸ εἶναι. Δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ
γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδ' αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς
ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις
τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ
ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθη-
σίς ἐστιν, ἀλλ' | οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων D
μηδ' ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θά-
νατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι
ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν, ὥστε μηδ'
ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς
τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ
δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέ-
ρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυ-
τοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέ-
γαν βασιλέα εὐαριθμήτους | ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας E
πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ
θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν
πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία
νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐν-
θένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμενα,
ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον
ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ γάρ τις
ἀφικόμενος εἰς Ἅιδου, ἀπαλλαγεὶς τούτων * τῶν φα- 41
σκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δι-
καστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ
Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος, καὶ ἄλλοι,
ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ,
ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεῖ ξυγγενέ-
σθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ ἐπὶ πόσῳ
ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω
τεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ
θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, | ὁπότε ἐντύχοι- B
μι Παλαμήδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἴ τις ἄλ-
λος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν· ἀντιπα-

ραβάλλοντι τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ
οἶμαι, οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ
ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διά-
γειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι καὶ τίς οἴεται μέν, ἔστι δ'
οὔ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἄν τις, ὦ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο
ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρα-
C τιάν, ἢ Ὀδυσσέα, ἢ | Σίσυφον, ἢ ἄλλους μυρίους ἄν
τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας; οἷς ἐκεῖ διαλέγε-
σθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν ἀμήχανον ἂν εἴη εὐ-
δαιμονίας πάντως. οὐ δήπου τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ
ἀποκτείνουσι· τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ
ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνα-
τοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν. XXXIII.
Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὦ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶ-
ναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἕν τι τοῦτο διανοεῖσθαι
D ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ | κακὸν οὐδὲν οὔ-
τε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν
τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐ-
τομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη
τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι.
διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον, καὶ
ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις
οὐ πάνυ χαλεπαίνω. καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατε-
ψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν·
τοῦτο αὐτοῖς | ἄξιον μέμφεσθαι. Τοσόνδε μέντοι αὐ- E
τῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρή-
σασθε, ὦ ἄνδρες, ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες, ἅπερ ἐγὼ
ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου
του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσί
τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ
ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονταί τι εἶ-
ναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια
* πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ 42
υἱεῖς. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθα-
νουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις. ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρ-
χονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ
θεῷ.

ΚΡΙΤΩΝ.

43 I. * ΣΩ. Τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῲ
ἔτι ἐστίν; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα;
ΚΡ. Ὄρθρος βαθύς. ΣΩ. Θαυμάζω, ὅπως ἠθέλησέ
σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι. ΚΡ. Ξυν-
ήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις
δεῦρο φοιτᾶν, καί τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ. ΣΩ.
Ἄρτι δὲ ἥκεις ἢ πάλαι; ΚΡ. Ἐπιεικῶς πάλαι. ΣΩ.
B Εἶτα πῶς | οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ πα-
ρακάθησαι; ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, οὐδ'
ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ
εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αἰσθανόμενος
ὡς ἡδέως καθεύδεις· καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα
ὡς ἥδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρό-
τερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ
δὲ μάλιστα ἐν τῇ νυνὶ παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥᾳ-
δίως αὐτὴν καὶ πρᾴως φέρεις. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἄν, ὦ
Κρίτων, πλημμελὲς εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ
C δεῖ ἤδη τελευτᾶν. ΚΡ. | Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τη-
λικοῦτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἁλίσκονται, ἀλλ' οὐ-
δὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν
τῇ παρούσῃ τύχῃ. ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕ-
τω πρῲ ἀφῖξαι; ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων
χαλεπήν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς
σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἣν
ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι.
ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ
D δεῖ ἀφικομένου | τεθνάναι με; ΚΡ. Οὔ τοι δὴ ἀφῖ-
κται, ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον ἐξ ὧν ἀπαγ-
γέλλουσιν ἥκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόν-
τες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων, ὅτι
ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώ-
κρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν. II. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Κρί-
των, τύχῃ ἀγαθῇ. εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ
ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον. ΚΡ. * 44
Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. τῇ γάρ
που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ᾗ ἂν ἔλθῃ τὸ
πλοῖον. ΚΡ. Φασί γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι. ΣΩ.
Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλ-
λὰ τῆς ἑτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἔκ τινος ἐνυπνίου, ὃ
ἑώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κιν-
δυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ ἐγεῖραί με. ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ
τί τὸ ἐνύπνιον; ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦ-
σα καλὴ καὶ εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με
| καὶ εἰπεῖν, Ὦ Σώκρατες, ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην B
ἐρίβωλον ἵκοιο. ΚΡ. Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ
Κρίτων. III. ΚΡ. Λίαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ', ὦ δαιμό-
νιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου καὶ σώθητι·
ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία ξυμφορά ἐστιν,
ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερῆσθαι τοιούτου ἐπιτηδείου,
οἷον ἐγὼ οὐδένα μήποτε εὑρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς
δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τ' | ὢν C
σε σώζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι.
καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα, ἢ δοκεῖν χρή-

ματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοί, ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε, ἡμῶν προθυμουμένων. ΣΩ. *Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπρᾶχθαι, ὥσπερ ἂν πραχθῇ.*

D ΚΡ. *Ἀλλ' ὁρᾷς δή, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, ¹ καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνὶ ὅτι οἷοί τ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ.* ΣΩ. *Εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ἦσαν αὖ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα, καὶ καλῶς ἂν εἶχε. νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε· οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο, ὅ τι ἂν τύχωσιν.* IV. ΚΡ. *Ταῦτα μὲν*

E *δὴ οὕτως ¹ ἐχέτω· τάδε δέ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι. ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μή, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν;*

45 *εἰ γάρ τι τοιοῦτον * φοβεῖ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν· ἡμεῖς γάρ που δίκαιοί ἐσμεν σώσαντές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καί, ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.* ΣΩ. *Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.* ΚΡ. *Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τἀργύριόν ἐστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας, ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυ-*

B *ρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν ¹ τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγᾦμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τἀμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλίσκειν. εἷς δὲ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος· ἕτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σαυτὸν σῶσαι, μήτε, ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅ τι χρῷο σαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλ-*

C *λοσε ὅποι ἂν ἀφίκῃ ἀγαπήσουσί ¹ σε· ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.* V. *Ἔτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σεαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροί σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσαν σὲ διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὕς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέ-*

D *ψαι ¹ καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχήσει καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὅ τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι· τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἰκός, τοιούτων, οἷάπερ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παῖδας, ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥᾳθυμότατα αἱρεῖσθαι. χρὴ δέ, ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἕλοιτο, ταῦτα αἱρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι. ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ*

σοῦ καὶ ὑπὲρ ¹ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι, E
*μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι, καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς εἰσῆλθες, ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι * ἡμᾶς δοκεῖν, οἵ-* 46
τινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὅρα, μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ᾖ σοί τε καὶ ἡμῖν, ἀλλὰ βουλεύου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. μία δὲ βουλή· τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς ταῦτα πάντα δεῖ πεπρᾶχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει. VI. ΣΩ. ¹ *Ὦ φίλε Κρίτων,* B
ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω ¹ καὶ τιμῶ, C
οὕσπερ καὶ πρότερον· ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; Εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν ¹ νοῦν, ταῖς δὲ οὔ· D
ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς; ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγ' ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τί μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἐάσομεν χαίρειν, ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγᾦμαι, ἑκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν ¹ περὶ πολλοῦ E
*ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή. τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν * αὔριον,* 47
καὶ οὐκ ἂν σε παρακρούοι ἡ παροῦσα ξυμφορά. σκόπει δή· οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μέν, τὰς δ' οὔ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μέν, τῶν δ' οὔ; τί φῄς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται; ΚΡ. *Καλῶς.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή;* ΚΡ. *Ναί.* ΣΩ. *Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;* ΚΡ. *Πῶς δ' οὔ;* VII. ΣΩ. *Φέρε δή, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ¹ ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀν-* B
δρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; ΚΡ. *Ἑνὸς μόνου.* ΣΩ. *Οὐκοῦν φοβεῖσθαι*

χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς
τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν. ΚΡ. Δῆ-
λα δή. ΣΩ. Ταύτῃ ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμνα-
στέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ
τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον ἢ ᾗ ξύμπασι τοῖς
ἄλλοις. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ
C τῷ ἑνὶ καὶ ἀτιμάσας ' αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαί-
νους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαϊόν-
των ἆρα οὐδὲν κακὸν πείσεται; ΚΡ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ
εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; ΚΡ. Δῆλον, ὅτι εἰς τὸ
σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσιν. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκ-
οῦν καὶ τἆλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διΐω-
μεν. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰ-
σχρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν
ἡ βουλὴ ἡμῖν ἐστιν, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ
D ἡμᾶς ' ἕπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι ταύτην, ἢ τῇ τοῦ ἑνός,
εἴ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φο-
βεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ
ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα,
ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλ-
λυτο. ἢ οὐδέν ἐστι τοῦτο; ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώ-
κρατες. VIII. ΣΩ. Φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ
μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθει-
ρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων
E δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστι, ' διεφθαρμένου αὐτοῦ;
ἔστι δέ που τοῦτο τὸ σῶμα. ἢ οὐχί; ΚΡ. Ναί. ΣΩ.
Ἆρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρ-
μένου σώματος; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ μετ' ἐκεί-
νου ἄρα ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ᾧ τὸ ἄδικον μὲν
λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγού-
48 μεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅ τι ποτ' ἐστι τῶν *
ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν;
ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; ΚΡ. Πολύ γε.
ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντι-
στέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ τι ὁ ἐπαΐων
περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλή-
θεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ, εἰσ-
ηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν
περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναν-
τίων. ἀλλὰ μὲν δή, φαίη γ' ἄν τις, οἷοί τ' εἰσὶν ἡμᾶς
B οἱ πολλοὶ ἀποκτιννύναι. ΚΡ. ' Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα·
φαίη γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ',
ὦ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν,
ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι ὅμοιος εἶναι τῷ καὶ πρότερον, καὶ
τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὔ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν
περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. ΚΡ. Ἀλλὰ
μένει. ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταὐ-
τόν ἐστι, μένει, ἢ οὐ μένει; ΚΡ. Μένει. IX. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότε-
ρον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἐξιέναι, μὴ ἀφιέν-
C των ' Ἀθηναίων, ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται
δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μή, ἐῶμεν, ἃς δὲ σὺ λέγεις
τὰς σκέψεις περί τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης
καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κρίτων,
σκέμματα ᾖ τῶν ῥᾳδίως ἀποκτιννύντων καὶ ἀναβιω-
σκομένων γ' ἄν, εἰ οἷοί τε ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῷ, τού-
των τῶν πολλῶν. ἡμῖν δ', ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἱ-
ρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ᾖ ἢ ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγο-
μεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες
τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ' ἐξάξουσι καὶ χάριτας, καὶ D
αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδι-
κήσομεν ταῦτα πάντα ποιοῦντες· κἂν φαινώμεθα ἄδι-
κα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι οὔτ'
εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγον-
τας, οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. ΚΡ.
Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὅρα δὲ τί
δρῶμεν. ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ 'γαθέ, κοινῇ, καὶ εἴ πῃ
ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καί σοι πεί-
σομαι· εἰ ' δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις E
μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων
Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι· ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι
πεῖσαί σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ
δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται,
καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι * τὸ ἐρωτώμενον, ᾗ ἂν μά- 49
λιστα οἴῃ. ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι. X. ΣΩ. Οὐδενὶ
τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδι-
κητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν
οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ
ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη; ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο.
ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε
ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὦ
Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους
σπουδῇ διαλεγόμενοι ' ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων B
οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥς-
περ τότε ἐλέγετο ἡμῖν; εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή,
καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε
καὶ πρᾳότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ
κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ; φαμέν,
ἢ οὔ; ΚΡ. Φαμέν. ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.
ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδι-
κεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδι-
κεῖν. ΚΡ. ' Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Τί δὲ δή; κακουργεῖν C
δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρα-
τες. ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς
οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; ΚΡ. Οὐδαμῶς.
ΣΩ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν
οὐδὲν διαφέρει. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὔτε ἄρα
ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων,
οὐδ' ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὦ Κρί-
των, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ ' δόξαν ὁμο- D
λογῇς. οἶδα γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ
δόξει. οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ
ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ' ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων κατα-
φρονεῖν, ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλεύματα. σκόπει δὴ
οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ
σοι· καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέ-
ποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀντα-
δικεῖν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα
κακῶς· ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἐμοὶ
μὲν ' γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δ' εἴ E
πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δὲ ἐμμένεις
τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε. ΚΡ. Ἀλλ' ἐμ-
μένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε. ΣΩ. Λέγω δὴ
αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ· πότερον ἃ ἄν
τις ὁμολογήσῃ τῳ δίκαια ὄντα ποιητέον, ἢ ἐξαπατη-
τέον; ΚΡ. Ποιητέον. XI. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει.
ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν * πό- 50

τερον κακῶς τινας ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὓς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὔ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν, ἢ οὔ; ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ. ΣΩ. Ἀλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ
B ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ' ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίγνωνται καὶ διαφθείρωνται; τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ
C ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅτι Ἠδίκει ' γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε; Ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν; ΚΡ. Ταῦτα νὴ Δί', ὦ Σώκρατες. XII. ΣΩ. Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι, Ὦ Σώκρατες, ἦ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζῃ; εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι Ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν
D ἡμῖν ' τε καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἐλάμβανε τὴν μητέρα σου ὁ πατὴρ καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν; Οὐ μέμφομαι, φαίην ἄν. Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ᾗ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἦ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ
E γυμναστικῇ παιδεύειν; Καλῶς, ' φαίην ἄν. Εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μέν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἆρ' ἐξ ἴσου οἴει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅττ' ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σὺ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἴει δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἴ σοι ὢν ἐτύγχανεν, ὥστε, ἅπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκού-
51 οντα ἀντιλέγειν οὔτε τυπτόμενον * ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα καθ' ὅσον δύνασαι ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος; ἢ οὕτως εἶ σοφός, ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμιώτερόν ἐστι πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον καὶ
B ἐν μείζονι ' μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα, καὶ ἢ πείθειν, ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον, οὐδὲ ἀναχωρητέον, οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἡ ' πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ C
δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δ' οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα; Τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους, ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ. XIII. ΣΩ. Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες, φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι, εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἁπάντων ὧν οἷοί τ' ἦμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ' πᾶσι πολίταις, D
ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὰν δοκιμασθῇ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὑτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδών ἐστιν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι, εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἐλθών, ἰέναι ἐκεῖσε, ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὑτοῦ. ὃς δ' ἂν ' E
ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν καὶ τἆλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμὲν τοῦτον ὡμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν ποιήσειν ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῇ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννήταις οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἦ μὴν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, προτιθέντων * ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιτατ- 52
τόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυεῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς, ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ. XIV. Ταύταις δή φαμεν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα. Εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι, διὰ τί δή; ἴσως ἄν μου δικαίως καθάπτοιντο, λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἂν ὅτι Ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν ' B
τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γὰρ ἄν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἁπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἤρεσκε, καὶ οὔτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅ τι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευσόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμεῖς σοι ἱκανοὶ ἦμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω ' σφόδρα ἡμᾶς ᾑροῦ, καὶ ὡμο- C
λόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἑκούσης ποιῆσαι, σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλ' ᾑροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτ' ἐκεί-

νους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐν-
D τρέπει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις | τε ἅπερ ἂν
δοῦλος φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν
παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς
ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ'
αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν, φάσκοντές σε ὡμο-
λογηκέναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λό-
γῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ. Τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων;
ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν; ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ἂν φαῖεν ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς
E αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπ' | ἀνάγκης
ὁμολογήσας, οὐδὲ ἀπατηθείς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ
ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκον-
τα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς μη-
δὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. σὺ δὲ οὔ-
τε Λακεδαίμονα προῃροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστο-
τε φῂς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνί-
53 δων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, * ἀλλ' ἐλάττω ἐξ
αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ
ἄλλοι ἀνάπηροι· οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων
Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆ-
λον ὅτι· τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν
δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε
πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσει ἐκ
τῆς πόλεως ἐξελθών. XV. Σκόπει γὰρ δή, ταῦτα πα-
ραβὰς καὶ ἐξαμαρτών τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσει
B σαυτόν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς | σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ
κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν
καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι,
σχεδόν τι δῆλον· αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν
ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μέγαράδε,
— εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι — πολέμιος ἥξεις, ὦ
Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καὶ ὅσοιπερ κήδονται
τῶν αὑτῶν πόλεων, ὑποβλέψονταί σε διαφθορέα ἡγού-
μενοι τῶν νόμων, καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν
C δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην | δικάσαι· ὅστις
γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν
νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι.
πότερον οὖν φεύξει τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ
τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι
ἆρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάσεις τούτοις καὶ
ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος — τίνας λόγους, ὦ Σώ-
κρατες; ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύ-
νη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ
οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἴει ἄσχημον ἂν φανεῖσθαι τὸ τοῦ
D Σωκράτους | πρᾶγμα; οἴεσθαί γε χρή. Ἀλλ' ἐκ μὲν
τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν
παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη
ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν
ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες, σκευήν
τέ τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν ἢ ἄλλα οἷα δὴ
εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ
σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας. ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ σμι-
κροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκός, | ἐτόλ- E
μησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς με-
γίστους παραβάς, οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μή τινα
λυπῇς· εἰ δὲ μή, ἀκούσει, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ
ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀν-
θρώπους καὶ δουλεύων — τί ποιῶν ἢ εὐωχούμενος ἐν
Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετ-
ταλίαν; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς
ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν * ἔσονται; Ἀλλὰ δὴ τῶν παί- 54
δων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παι-
δεύσῃς; τί δαί; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις
τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου
ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι
σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ
ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμε-
λήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν εἰς Θετταλίαν ἀποδημή-
σῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν δὲ εἰς Ἅιδου ἀποδημήσῃς, οὐ-
χὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστι τῶν
σοι | φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαί γε χρή. B
XVI. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς
τροφεῦσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ
ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἅιδου
ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ
ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράτ-
τοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὁσιώτερον,
οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ
ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει, ἐὰν
ἀπίῃς, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων | ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων· C
ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀν-
τικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθή-
κας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς καὶ κακὰ ἐργασάμενος
τούτους, οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ
πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι,
καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἅιδου νόμοι οὐκ
εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχεί-
ρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρί-
των ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον | ἢ ἡμεῖς. XVII. Ταῦτα, D
ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν·
ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν,
καὶ ἐν ἐμοὶ αὐτὴ ἡ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ
ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλὰ ἴσθι,
ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦ-
τα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιή-
σειν, λέγε. ΚΡ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.
ΣΩ. Ἔα τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ | πράττωμεν ταύτῃ, E
ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΦΑΙΔΩΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ,

Ο ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ.

57 * I. Αὐτός, ὦ Φαίδων, παρεγένου Σωκράτει ἐκεί-
νῃ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ,
ἢ ἄλλου του ἤκουσας; ΦΑΙΔ. Αὐτός, ὦ Ἐχέκρατες.
ΕΧ. Τί οὖν δή ἐστιν ἅττα εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θα-
νάτου; καὶ πῶς ἐτελεύτα; ἡδέως γὰρ ἂν ἀκούσαιμι.
καὶ γὰρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλιασίων οὐδεὶς πάνυ τι
B ἐπιχωριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφῖκται '
χρόνου συχνοῦ ἐκεῖθεν, ὅςτις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖ-
λαι οἷός τ' ἦν περὶ τούτων, πλήν γε δὴ ὅτι φάρμακον
πιὼν ἀποθάνοι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.
58 ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης * ἄρα ἐπύθεσθε ὃν
τρόπον ἐγένετο; ΕΧ. Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἤγγειλέ τις,
καὶ ἐθαυμάζομέν γε, ὅτι, πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολ-
λῷ ὕστερον φαίνεται ἀποθανών. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὦ
Φαίδων; ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, ὦ Ἐχέκρατες, συν-
έβη· ἔτυχε γὰρ τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα
ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπου-
σιν. ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν; ΦΑΙΔ. Τοῦτό ἐστι
τὸ πλοῖον, ὥς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς
B Κρήτην τοὺς δὶς ἑπτὰ ἐκείνους ᾤχετο ' ἄγων καὶ ἔσω-
σέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο,
ὡς λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἑκάστου ἔτους θεωρίαν
ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἣν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου
κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὰν οὖν ἄρξων-
ται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τού-
τῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀπο-
κτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκηται τὸ πλοῖον
καὶ πάλιν δεῦρο· τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γί-
γνεται, ὅταν τύχωσιν ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. ἀρ-
C χὴ ' δ' ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὰν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλ-
λωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ἔτυ-
χεν, ὥςπερ λέγω, τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. διὰ
ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ
δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου.
II. ΕΧ. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὦ Φαί-
δων; τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα, καὶ τίνες οἱ
παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρί; ἢ οὐκ εἴων
οἱ ἄρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων;
ΦΑΙΔ. ' Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί D
γε. ΕΧ. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέ-
στατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχά-
νει οὖσα. ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολάζω γε, καὶ πειράσομαι
ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γὰρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους
καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἄλλου ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ
πάντων ἥδιστον. ΕΧ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Φαίδων, καὶ τοὺς
ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις. ἀλλὰ πειρῶ
ὡς ἂν δύνῃ ἀκριβέστατα διελθεῖν πάντα. ΦΑΙΔ. Καὶ
μὴν ἔγωγε θαυμάσια ' ἔπαθον παραγενόμενος. οὔτε E
γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος
εἰςῄει· εὐδαίμων γάρ μοι ἁνὴρ ἐφαίνετο, ὦ Ἐχέκρατες,
καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γεν-
ναίως ἐτελεύτα, ὥςτ' ἔμοιγ' ἐκεῖνον παρίστασθαι μηδ'
εἰς Ἅιδου ἰόντα ἄνευ θείας μοίρας ἰέναι, ἀλλὰ κἀκεῖσε
ἀφικόμενον εὖ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε * καὶ ἄλλος. 59
διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰςῄει, ὡς εἰκὸς
ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει· οὔτε αὖ ἡδονὴ ὡς ἐν
φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων, ὥςπερ εἰώθειμεν· καὶ γὰρ οἱ
λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν· ἀλλ' ἀτεχνῶς ἄτοπόν τί
μοι πάθος παρῆν καί τις ἀήθης κρᾶσις ἀπό τε τῆς
ἡδονῆς συγκεκραμένη ὁμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυ-
μουμένῳ, ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. καὶ πάν-
τες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ὁτὲ μὲν
γελῶντες, ἐνίοτε δὲ δακρύοντες, εἷς δὲ ἡμῶν καὶ δια-
φερόντως, Ἀπολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα ' B
καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ. ΕΧ. Πῶς γὰρ οὔ; ΦΑΙΔ.
Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχε, καὶ αὐτὸς

ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι. ΕΧ. Ἔτυχον δέ, ὦ
Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι; ΦΑΙΔ. Οὗτός τε δὴ ὁ
Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ ὁ Κριτόβου-
λος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κρίτων, καὶ ἔτι Ἑρμογένης
καὶ Ἐπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀντισθένης. ἦν δὲ καὶ
Κτήσιππος ὁ Παιανιεὺς καὶ Μενέξενος καὶ ἄλλοι τινὲς
τῶν ἐπιχωρίων· Πλάτων δέ, οἶμαι, ἠσθένει. ΕΧ. Ξέ-
C νοι δέ τινες ¦ παρῆσαν; ΦΑΙΔ. Ναί, Σιμμίας τέ γε ὁ
Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης, καὶ Μεγαρόθεν
Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων. ΕΧ. Τί δέ; Ἀρίστιππος
καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο; ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν
Αἰγίνῃ γὰρ ἐλέγοντο εἶναι. ΕΧ. Ἄλλος δέ τις παρῆν;
ΦΑΙΔ. Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι. ΕΧ.
Τί οὖν δή; τίνες, φῄς, ἦσαν οἱ λόγοι; III. ΦΑΙΔ.
Ἐγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι.
D ἀεὶ γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας ¦ εἰώθειμεν φοι-
τᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλε-
γόμενοι ἕωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη
ἐγένετο· πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. περιεμένο-
μεν οὖν ἑκάστοτε, ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, δια-
τρίβοντες μετ᾽ ἀλλήλων· ἀνεῴγετο γὰρ οὐ πρῴ· ἐπειδὴ
δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῇμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολ-
λὰ διημερεύομεν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ τότε πρωϊαί-
τερον ξυνελέγημεν. τῇ γὰρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐπειδὴ
E ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ¦ ἑσπέρας, ἐπυθόμεθα,
ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη· παρηγγείλαμεν
οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρωϊαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. καὶ
ἥκομεν, καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει
ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι,
ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ· Λύουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἕνδεκα
Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν, ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ
τελευτήσῃ. οὐ πολὺν δ᾽ οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἧκε καὶ
60 ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι. εἰσιόντες οὖν * κατελαμβάνο-
μεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίπ-
πην, γιγνώσκεις γάρ, ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ
παρακαθημένην. ὡς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευ-
φήμησέ τε καὶ τοιαῦτ᾽ ἄττα εἶπεν, οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ
γυναῖκες, ὅτι Ὦ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσι
νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ τούτους. Καὶ ὁ Σωκράτης
βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, Ὦ Κρίτων, ἔφη, ἀπαγαγέτω
τις ταύτην οἴκαδε. Καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν
B τοῦ Κρίτωνος βοῶσάν τε καὶ ¦ κοπτομένην· ὁ δὲ Σω-
κράτης ἀνακαθιζόμενος ἐπὶ τὴν κλίνην συνέκαμψέ τε
τὸ σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρί, καὶ τρίβων ἅμα Ὡς
ἄτοπον, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο, ὃ καλοῦ-
σιν οἱ ἄνθρωποι ἡδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ
δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἅμα μὲν αὐτὼ
μὴ ἐθέλειν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δέ τις
διώκῃ τὸ ἕτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι
ἀεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς
C συνημμένω δύ᾽ ὄντε. καί μοι δοκεῖ, ¦ ἔφη, εἰ ἐνενόη-
σεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον ἂν συνθεῖναι, ὡς ὁ θεὸς
βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ
ἠδύνατο, ξυνῆψεν εἰς ταὐτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς, καὶ
διὰ ταῦτα ᾧ ἂν τὸ ἕτερον παραγένηται ἐπακολουθεῖ
ὕστερον καὶ τὸ ἕτερον. ὥσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔοι-
κεν, ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει πρότερον
τὸ ἀλγεινόν, ἥκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.
IV. Ὁ οὖν Κέβης ὑπολαβὼν Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, εὖ γ᾽ ἐποίησας ἀναμνήσας με. περὶ γάρ τοι τῶν
¦ ποιημάτων ὧν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου D
λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προοίμιον καὶ ἄλλοι
τινές με ἤδη ἤροντο, ἀτὰρ καὶ Εὔηνος πρῴην, ὅ τι
ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ δεῦρο ἦλθες, ἐποίησας αὐτά,
πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. εἰ οὖν τί σοι μέλει
τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εὐήνῳ ἀποκρίνασθαι, ὅταν με αὖθις
ἔρηται, εὖ οἶδα γὰρ ὅτι ἐρήσεται, εἰπέ, τί χρή με λέ-
γειν. Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὦ Κέβης, τἀληθῆ, ὅτι
οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀν-
τίτεχνος εἶναι ἐποίησα ταῦτα· ᾔδειν ¦ γάρ, ὡς οὐ ῥᾴ- E
διον εἴη· ἀλλ᾽ ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος, τί λέγει,
καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσι-
κήν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. ἦν γὰρ δὴ ἄττα τοιάδε·
πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελ-
θόντι βίῳ, ἄλλοτ᾽ ἐν ἄλλῃ ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ
δὲ λέγον, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, μουσικὴν ποίει καὶ ἐργά-
ζου. καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὅπερ ἔπρατ-
τον, τοῦτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαί τε
* καὶ ἐπικελεύειν· ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμε- 61
νοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο
ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης
μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. νῦν δ᾽
ἐπειδὴ ἥ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἑορτὴ διεκώ-
λυέ με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις
μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μου-
σικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν· ἀσφα-
λέστερον γὰρ εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὶν ἀφοσιώσασθαι
ποιήσαντα ¦ ποιήματα, πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. οὕτω B
δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὗ ἦν ἡ παροῦ-
σα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεόν, ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποι-
ητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους,
ἀλλ᾽ οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦ μυθολογικός, διὰ
ταῦτα δὴ οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἠπιστάμην μύθους
τοὺς Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα, οἷς πρώτοις ἐνέτυχον.
V. Ταῦτα οὖν, ὦ Κέβης, Εὐήνῳ φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι,
καὶ ἂν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. ἄπειμι δέ,
ὡς ἔοικε, ¦ τήμερον· κελεύουσι γὰρ Ἀθηναῖοι. Καὶ ὁ C
Σιμμίας, Οἷον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὦ Σώκρατες,
Εὐήνῳ; πολλὰ γὰρ ἤδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρί· σχεδὸν
οὖν ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι, οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν σοι ἑκὼν εἶ-
ναι πείσεται. Τί δαί; ἦ δ᾽ ὅς· οὐ φιλόσοφος Εὔηνος;
Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἐθελήσει τοίνυν, ἔφη,
καὶ Εὔηνος καὶ πᾶς, ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγμα-
τος μέτεστιν. οὐ μέντοι γ᾽ ἴσως βιάσεται αὐτόν· οὐ
γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἅμα λέγων ταῦτα κα-
θῆκε τὰ σκέλη ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ ¦ τὴν γῆν, καὶ κα- D
θεζόμενος οὕτως ἤδη τὰ λοιπὰ διελέγετο. Ἤρετο οὖν
αὐτὸν ὁ Κέβης, Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες, τὸ μὴ
θεμιτὸν εἶναι ἑαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ᾽ ἂν τῷ ἀπο-
θνήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἕπεσθαι; Τί δαί, ὦ Κέβης;
οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων
Φιλολάῳ συγγεγονότες; Οὐδέν γε σαφές, ὦ Σώκρατες.
Ἀλλὰ μὴν κἀγὼ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἃ μὲν
οὖν τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. καὶ γὰρ
ἴσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα ¦ ἐκεῖσε ἀποδημεῖν E
διασκοπεῖν τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς
ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι· τί γὰρ ἂν τις
καὶ ποιοῖ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ; VI.

Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὔ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἑαυτὸν ἀποκτιννύναι, ὦ Σώκρατες; ἤδη γὰρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ ἤρου, καὶ Φιλολάου ἤκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διῃτᾶτο, ἤδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφὲς δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε
62 οὐδὲν ἀκήκοα. * Ἀλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη· τάχα γὰρ ἂν καὶ ἀκούσαις. ἴσως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται, εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἁπάντων ἁπλοῦν ἐστι καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ καὶ τἆλλα, ἔστιν ὅτε καὶ οἷς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν. οἷς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἴσως σοι φαίνεται, εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιόν ἐστιν αὐτοὺς ἑαυτοὺς εὖ ποιεῖν, ἀλλ' ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην. Καὶ ὁ Κέβης ἠρέμα ἐπιγελάσας, Ἴττω Ζεύς, ἔφη, τῇ
B αὑτοῦ φωνῇ εἰπών. Καὶ γὰρ ἂν δόξειεν, ἔφη ὁ | Σωκράτης, οὕτω γ' εἶναι ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἴσως ἔχει τινὰ λόγον. ὁ μὲν οὖν ἐν ἀποῤῥήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδ' ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ ῥάδιος διιδεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κέβης, εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. ἢ σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως; Ἔμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης.
C Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, καὶ σὺ | ἂν τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἑαυτὸ ἀποκτιννύοι, μὴ σημήναντός σου, ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἂν αὐτῷ, καὶ εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῖο ἄν; Πάνυ γ', ἔφη. Ἴσως τοίνυν ταύτῃ οὐκ ἄλογον μὴ πρότερον αὑτὸν ἀποκτιννύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν παροῦσαν ἡμῖν. VII. Ἀλλ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. ὃ μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ῥᾳδίως ἂν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν,
D ἔοικε τοῦτο, ὦ Σώκρατες, | ἀτόπῳ, εἴπερ ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ᾗ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἄριστοί εἰσι τῶν ὄντων ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. οὐ γάρ που αὐτός γε ἑαυτοῦ οἴεται ἄμεινον ἐπιμελήσεσθαι, ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀνόητος μὲν ἄνθρωπος τάχ' ἂν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι ἀπὸ
E τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἂν λογίζοιτο, | ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα παραμένειν, διὸ ἀλογίστως ἂν φεύγοι· ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῖ που ἂν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὑτοῦ βελτίονι. καίτοι οὕτως, ὦ Σώκρατες, τοὐναντίον εἶναι εἰκὸς ἢ ὃ νῦν δὴ ἐλέγετο· τοὺς μὲν γὰρ φρονίμους ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δ' ἄφρονας χαίρειν. Ἀκούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἡσθῆναί τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ
63 * Κέβητος πραγματείᾳ, καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς Ἀεί τοι, ἔφη, ὁ Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ, καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πείθεσθαι ὅ τι ἄν τις εἴπῃ. Καὶ ὁ Σιμμίας Ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, νῦν γε δοκεῖ τί μοι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης· τί γὰρ ἂν βουλόμενοι ἄνδρες σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὑτῶν φεύγοιεν καὶ ῥᾳδίως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; καί μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τείνειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥᾳδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων καὶ ἄρχοντας ἀγαθούς, ὡς αὐτὸς | ὁμολογεῖς, θεούς. Δίκαια, ἔφη, λέγετε. B
οἶμαι γὰρ ὑμᾶς λέγειν, ὅτι χρή με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας. VIII. Φέρε δή, ἦ δ' ὅς, πειραθῶ πρὸς ὑμᾶς πιθανώτερον ἀπολογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ ᾤμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἠδίκουν ἂν οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ· νῦν δὲ εὖ ἴστε, ὅτι | παρ' ἄνδρας C
τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ δισχυρισαίμην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθοὺς ἥξειν, εὖ ἴστε, ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, δισχυρισαίμην ἂν καὶ τοῦτο. ὥστε διὰ ταῦτα οὐχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔελπίς εἰμι εἶναί τι τοῖς τετελευτηκόσι, καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται, πολὺ ἄμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες; αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κἂν ἡμῖν | μεταδοίης; D
κοινὸν γὰρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο. καὶ ἅμα σοι ἡ ἀπολογία ἔσται, ἐὰν ἅπερ λέγεις ἡμᾶς πείσῃς. Ἀλλὰ πειράσομαί γε, ἔφη. πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα, τί ἐστιν ὃ βούλεσθαί μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν. Τί δέ, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι χρή σοι φράζειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; φησὶ γὰρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον τοὺς διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μή, | ἐνίοτε ἀναγκάζεσθαι καὶ δὶς E
καὶ τρὶς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω ὡς καὶ δὶς δώσων, ἐὰν δὲ δέῃ, καὶ τρίς. Ἀλλὰ σχεδὸν μέν τι ᾔδειν, ἔφη ὁ Κρίτων· ἀλλά μοι πάλαι πράγματα παρέχει. Ἔα αὐτόν, ἔφη. Ἀλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἤδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὥς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον θαῤῥεῖν μέλλων * ἀποθανεῖσθαι 64
καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι. IX. Κινδυνεύουσι γὰρ ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἁπτόμενοι φιλοσοφίας λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἄτοπον δήπου ἂν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ, ἀγανακτεῖν ὃ πάλαι προὐθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον. Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας Νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὦ | Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν B
δὴ γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. οἶμαι γὰρ ἂν δὴ τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εὖ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας καὶ ξυμφάναι ἂν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ, ὅτι τῷ ὄντι οἱ φιλοσοφοῦντες θανατῶσι, καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἄξιοί εἰσι τοῦτο πάσχειν. Καὶ ἀληθῆ γ' ἂν λέγοιεν, ὦ Σιμμία, πλήν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. λέληθε γὰρ αὐτοὺς ᾗ τε θανατῶσι καὶ ᾗ ἄξιοί εἰσι θανάτου καὶ οἵου θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. εἴπωμεν γάρ, | ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες C
ἐκείνοις· ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι; Πάνυ

γε, ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Σιμμίας. Ἆρα μὴ ἄλλο τι ἢ τὴν
τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; καὶ εἶναι
τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλ-
λαγὲν αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ
τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν αὐτὴν
καθ᾽ αὑτὴν εἶναι; ἆρα μὴ ἄλλο τι ὁ θάνατος ἢ τοῦ-
το; Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη. Σκέψαι δή, ὦ ᾽γαθέ, ἐὰν
ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἅπερ καὶ ἐμοί· ἐκ γὰρ τούτων
D μᾶλλον | οἶμαι ἡμᾶς εἴσεσθαι περὶ ὧν σκοποῦμεν.
φαίνεταί σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι
περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σιτίων
τε καὶ ποτῶν; Ἥκιστά γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμ-
μίας. Τί δέ; τὰς τῶν ἀφροδισίων; Οὐδαμῶς. Τί
δαί; τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ
σοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος; οἷον ἱματίων δια-
φερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους
καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν σοι
E δοκεῖ ἢ ἀτιμάζειν, καθ᾽ ὅσον μὴ | πολλὴ ἀνάγκη μετέ-
χειν αὐτῶν; Ἀτιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὅ γε ὡς ἀλη-
θῶς φιλόσοφος. Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡ τοῦ
τοιούτου πραγματεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ
καθ᾽ ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν
ψυχὴν τετράφθαι; Ἔμοιγε. Ἆρ᾽ οὖν πρῶτον μὲν ἐν
τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅ τι
65 μάλιστα * τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας
διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Φαίνεται. Καὶ
δοκεῖ γέ που, ὦ Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ᾧ
μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων μηδὲ μετέχει αὐτῶν, οὐκ ἄξιον
εἶναι ζῆν, ἀλλ᾽ ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν
φροντίζων τῶν ἡδονῶν, αἳ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν.
Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις. X. Τί δὲ δὴ περὶ αὐτὴν
τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν; πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶ-
μα ἢ οὔ, ἐάν τις αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπα-
B ραλαμβάνῃ; οἷον τὸ τοιόνδε | λέγω· ἆρα ἔχει ἀλή-
θειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τά γε
τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὔτ᾽
ἀκούομεν ἀκριβὲς οὐδὲν οὔτε ὁρῶμεν; καίτοι εἰ αὗται
τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ
σαφεῖς, σχολῇ αἵ γε ἄλλαι· πᾶσαι γάρ που τούτων
φαυλότεραί εἰσιν. ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσιν; Πάνυ μὲν οὖν,
ἔφη. Πότε οὖν, ἦ δ᾽ ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἅπτε-
ται; ὅταν μὲν γὰρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκο-
C πεῖν, δῆλον, ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ᾽ αὐτοῦ. | Ἀλη-
θῆ λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που
ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεταί τι τῶν ὄντων; Ναί.
Λογίζεται δέ γέ που τότε κάλλιστα, ὅταν μηδὲν τού-
των αὐτὴν παραλυπῇ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλ-
γηδὼν μήτε τις ἡδονή, ἀλλ᾽ ὅ τι μάλιστα αὐτὴ καθ᾽
αὑτὴν γίγνηται ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ καθ᾽ ὅσον
δύναται μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ᾽ ἁπτομένη ὀρέγηται
τοῦ ὄντος. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ
D φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα | ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύ-
γει ἀπ᾽ αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν γίγνεσθαι;
Φαίνεται. Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὦ Σιμμία; φαμέν τι
εἶναι δίκαιον αὐτὸ ἢ οὐδέν; Φαμὲν μέντοι νὴ Δία.
Καὶ καλόν γέ τι καὶ ἀγαθόν; Πῶς δ᾽ οὔ; Ἤδη οὖν
πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες; Οὐ-
δαμῶς, ἦ δ᾽ ὅς. Ἀλλ᾽ ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ
τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; λέγω δὲ περὶ πάντων,
οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ἰσχύος, καὶ τῶν ἄλλων ἑνὶ
λόγῳ ἁπάντων τῆς οὐσίας, ὃ τυγχάνει | ἕκαστον ὄν· E
ἆρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τἀληθέστατον θεωρεῖται,
ἢ ὧδ᾽ ἔχει· ὃς ἂν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα πα-
ρασκευάσηται αὐτὸ ἕκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὗ σκο-
πεῖ, οὗτος ἂν ἐγγύτατα ἴοι τοῦ γνῶναι ἕκαστον; Πά-
νυ μὲν οὖν. Ἆρ᾽ οὖν ἐκεῖνος ἂν τοῦτο ποιήσειε κα-
θαρώτατα, ὅστις ὅ τι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἴοι
ἐφ᾽ ἕκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ δια-
νοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἴσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν
* μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ᾽ αὐτῇ καθ᾽ αὑτὴν εἰλικρινεῖ 66
τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ εἰλικρινὲς ἕκα-
στον ἐπιχειροῖ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅ τι
μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὤτων καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶν-
τος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν,
ὅταν κοινωνῇ; ἆρ᾽ οὐχ οὗτός ἐστιν, ὦ Σιμμία, εἴπερ
τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος; Ὑπερφυῶς,
ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. XI.
Οὐκοῦν ἀνάγκη, | ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστα- B
σθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις,
ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτ᾽ ἄττα λέγειν, ὅτι Κιν-
δυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ
λόγου ἐν τῇ σκέψει, ὅτι, ἕως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ
ξυμπεφυρμένη ᾖ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κα-
κοῦ, οὐ μήποτε κτησώμεθα ἱκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν·
φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν
ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν·
ἔτι δέ, ἄν | τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν C
ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν· ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν
καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμ-
πίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε, τὸ λεγόμενον, ὡς ἀληθῶς
τῷ ὄντι ὑπ᾽ αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐ-
δέποτε οὐδέν. καὶ γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μά-
χας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπι-
θυμίαι. διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πάντες οἱ
πόλεμοι ἡμῖν γίγνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα
κτᾶσθαι διὰ τὸ | σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θερα- D
πείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι
διὰ πάντα ταῦτα. τὸ δ᾽ ἔσχατον πάντων, ὅτι, ἐάν τις
ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα
πρός τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ
παραπῖπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήτ-
τει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ καθορᾶν τἀληθές,
ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται, ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε κα-
θαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ
ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ | πράγματα· καὶ τότε, ὡς ἔοι- E
κεν, ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμέν τε καί φαμεν ἐρασταὶ
εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὰν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος
σημαίνει, ζῶσι δὲ οὔ. εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ τοῦ σώ-
ματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν θάτερον, ἢ οὐ-
δαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι, ἢ τελευτήσασι· τότε
γὰρ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν ἔσται ἡ ψυχὴ * χωρὶς τοῦ σώ- 67
ματος, πρότερον δ᾽ οὔ. καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς
ἔοικεν, ἐγγυτάτω ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅ τι μάλι-
στα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅ τι
μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου
φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ θεὸς
αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. καὶ οὕτω μὲν καθαροὶ ἀπαλλατ-

τόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐ-
B τῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές· τοῦτο δ' ἐστὶν ἴσως ' τἀληθές. μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. Τοιαῦτα οἶμαι, ὦ Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὀρθῶς φιλομαθεῖς. ἢ οὐ δοκεῖ σοι οὕτως; Παντός γε μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. XII. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ, ὦ ἑταῖρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ οἷ ἐγὼ πορεύομαι, ἐκεῖ ἱκανῶς, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο, οὗ ἕνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥςτε ἥ γε ἀποδημία ἡ νῦν ἐμοὶ
C ' προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρί, ὃς ἡγεῖταί οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥςπερ κεκαθαρμένην. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας. Κάθαρσις δὲ εἶναι ἆρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, ὅπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅ τι μάλιστα ἀπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὑτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαί τε καὶ ἀθροίζεσθαι, καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ
D νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μόνην καθ' αὑτήν, ' ἐκλυομένην ὥςπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος; Παντάπασί γ', ἦ δ' ὅς. Λύειν δέ γε αὐτήν, ὥς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος. ἢ οὔ; Φαίνεται. Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἂν εἴη ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅ τι ἐγ-
E γυτάτω ὄντα ' τοῦ τεθνάναι οὕτω ζῆν, κἄπειθ' ἥκοντος αὐτῷ τούτου, ἀγανακτεῖν; οὐ γελοῖον; Πῶς δ' οὔ; Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστ' αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὑτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῖντο καὶ ἀγανακτοῖεν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν, οἷ ἀφικομένοις ἐλ-
68 πίς ἐστιν οὗ * διὰ βίου ἤρων τυχεῖν· ἤρων δὲ φρονήσεως· ᾧ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι ξυνόντος αὐτοῖς; ἢ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ υἱέων ἀποθανόντων πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἠθέλησαν εἰς Ἅιδου ἐλθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαί τε ἐκεῖ ὧν ἐπεθύμουν καὶ ξυνέσεσθαι· φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν, καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεύξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου ἢ ἐν Ἅιδου, ἀγανακτήσει τε
B ' ἀποθνήσκων καὶ οὐκ ἄσμενος εἶσιν αὐτόσε; οἴεσθαί γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι γ' ᾖ, ὦ ἑταῖρε, φιλόσοφος· σφόδρα γὰρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐντεύξεσθαι φρονήσει ἀλλ' ἢ ἐκεῖ. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ φοβοῖτο τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος; XIII. Πολλὴ μέντοι νὴ Δία, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός, ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις
C φιλοσώματος; ὁ αὐτὸς δέ ' που οὗτος τυγχάνει ὢν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἤτοι τὰ ἕτερα τούτων ἢ καὶ ἀμφότερα. Πάνυ γ', ἔφη, ἔχει οὕτως, ὡς λέγεις. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς οὕτω διακειμένοις μάλιστα προςήκει; Πάντως δήπου, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἆρ' οὐ τούτοις μόνοις προςήκει, τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ' ζῶσιν; Ἀνάγ- D
κη, ἔφη. Εἰ γὰρ ἐθέλεις, ἦ δ' ὅς, ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων ἀνδρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος. Πῶς δή, ὦ Σώκρατες; Οἶσθα, ἦ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν; Ἔστι ταῦτα. Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι. καίτοι ἄτοπόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίᾳ ἀνδρεῖον εἶναι.
Πάνυ ' μὲν οὖν. Τί δέ; οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταὐτὸν E
τοῦτο πεπόνθασιν; ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσι; καίτοι φαμέν γέ που ἀδύνατον εἶναι· ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον εἶναι τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην· φοβούμενοι γὰρ ἑτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται ὑπ' ἄλλων κρατούμενοι. καίτοι καλοῦσί γε
ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ * τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ' ὅμως 69
ξυμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν ᾧ νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι. Ἔοικε γάρ. Ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν ἀλλαγή, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥςπερ νομίσματα, ἀλλ' ᾖ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθόν, ἀνθ' οὗ δεῖ ἅπαν-
τα ταῦτα καταλλάττεσθαι, ' φρόνησις, καὶ τούτου μὲν B
πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ᾖ, καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη, καὶ ξυλλήβδην ἀληθὴς ἀρετὴ ᾖ μετὰ φρονήσεως, καὶ προςγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων, μὴ σκιαγραφία τις ᾖ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' ἀληθὲς ἔχουσα, τὸ
δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ᾖ ' κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων C
πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ᾖ. καὶ κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοί τινες εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἅιδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. εἰσὶ γὰρ δή, φασὶν οἱ περὶ τὰς τελετάς, ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ τε παῦροι· οὗτοι δ'
εἰσὶ ' κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσο- D
φηκότες ὀρθῶς. ὧν δὴ καὶ ἔγωγε κατά γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προὐθυμήθην γενέσθαι. εἰ δὲ ὀρθῶς προὐθυμήθην καί τι ἠνύσαμην, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ὀλίγον ὕστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι,

ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδ' ἀγανακτῶ, ἡγούμενος
E κἀκεῖ | οὐδὲν ἧττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἑταίροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἰμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εὖ ἂν ἔχοι. XIV. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα ὑπολαβὼν ὁ Κέβης ἔφη· Ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς
70 λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς * ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδὰν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ᾖ, ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηταί τε καὶ ἀπολλύηται, ᾗ ἂν ἄνθρωπος ἀποθάνῃ· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴχηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ· ἐπεί, εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὑτὴν ξυνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν ὧν σὺ νῦν δὴ διῆλθες, πολ-
B λὴ ἂν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, ὦ Σώκρατες, | ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἃ σὺ λέγεις. ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἴσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς ἔστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καί τινα δύναμιν ἔχει καὶ φρόνησιν. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὦ Κέβης. ἀλλὰ τί δὴ ποιῶμεν; ἢ περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν, εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή; Ἔγωγ' οὖν, ἔφη ὁ Κέβης, ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι, ἥντινα δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν. Οὔκουν γ' ἂν οἶμαι, ἦ δ' ὅς
C ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα νῦν ἀκούσαντα, οὐδ' εἰ | κωμῳδοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ καὶ οὐ περὶ προσηκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι. εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ διασκοπεῖσθαι. XV. Σκεψώμεθα δ' αὐτὸ τῇδέ πῃ, εἴτε ἄρα ἐν Ἅιδου εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων, εἴτε καὶ οὔ. παλαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος οὗτος, οὗ μεμνήμεθα, ὡς εἰσὶν ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ, καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνονται ἐκ τῶν τεθνεώτων. καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνεσθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ἢ εἶεν ἂν
D ἡμῶν αἱ | ψυχαὶ ἐκεῖ; οὐ γὰρ ἂν που πάλιν ἐγίγνοντο, μὴ οὖσαι, καὶ τοῦτο ἱκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι, εἰ τῷ ὄντι φανερὸν γίγνοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶντες ἢ ἐκ τῶν τεθνεώτων. εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἂν του δέοι λόγου. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ἦ δ' ὅς, σκόπει μόνον τοῦτο, εἰ βούλει ῥᾷον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζῴων πάντων καὶ φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν περὶ πάντων ἴδωμεν, ἆρ' οὑτωσὶ γί-
E γνεται πάντα, οὐκ ἄλλοθεν | ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὂν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκῳ, καὶ ἄλλα δὴ μυρία οὕτως ἔχει. τοῦτο οὖν σκεψώμεθα, ἆρα ἀναγκαῖον, ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸ γίγνεσθαι ἢ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου. οἷον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἐξ ἐλάττονος ὄντος πρότερον ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι; Ναί. Οὐκοῦν
71 κἂν ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μείζονος ὄντος πρότερον * ὕστερον ἔλαττον γενήσεται; Ἔστιν, ἔφη, οὕτω. Καὶ μὴν ἐξ ἰσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον; Πάνυ γε. Τί δαί; ἄν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἐξ ἀμείνονος, καὶ ἐὰν δικαιότερον, ἐξ ἀδικωτέρου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἱκανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομεν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται, ἐξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα; Πάνυ γε. Τί δ' αὖ; ἔστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἷον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου ἐπὶ τὸ ἕτερον, ἀπὸ δ' αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ
τὸ | ἕτερον; μείζονος μὲν γὰρ πράγματος καὶ ἐλάττο- B
νος μεταξὺ αὔξησις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὕτω τὸ μὲν αὐξάνεσθαι, τὸ δὲ φθίνειν; Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, κἂν εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαί τε αὐτὰ ἐξ ἀλλήλων γένεσίν τε εἶναι ἐξ ἑκατέρων εἰς ἄλληλα; Πάνυ γ', ἦ
δ' ὅς. XVI. Τί οὖν; ἔφη, τῷ | ζῆν ἔστι τι ἐναντίον, C
ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί; Τὸ τεθνάναι, ἔφη. Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστί, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν; Πῶς γὰρ οὔ; Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν ὧν νῦν δὴ ἔλεγον ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις· σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέ-
ναι γίγνεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν, | D
καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δὲ ἀνεγείρεσθαι. ἱκανῶς σοι, ἔφη, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Λέγε δή μοι καὶ σύ, ἔφη, οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. οὐκ ἐναντίον μὲν φῂς τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι; Ἔγωγε. Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων; Ναί. Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον; Τὸ τεθνηκός, ἔφη. Τί δαί, ἦ δ' ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος; Ἀναγκαῖον, ἔφη, ὁμολογεῖν, ὅτι τὸ ζῶν. Ἐκ τῶν τεθνεώτων ἄρα,
ὦ Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται; | Φαί- E
νεται, ἔφη. Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν Ἅιδου. Ἔοικεν. Οὐκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἥ γ' ἑτέρα σαφὴς οὖσα τυγχάνει; τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πῶς οὖν, ἦ δ' ὅς, ποιήσομεν; οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτῃ χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; ἢ ἀνάγκη ἀποδοῦναι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν; Πάντως που, ἔφη. Τίνα ταύτην; Τὸ ἀναβιώσκεσθαι. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκε-
σθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἂν εἴη γένεσις εἰς τοὺς * 72
ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώσκεσθαι; Πάνυ γε. Ὁμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτῃ τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. τούτου δὲ ὄντος ἱκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι, ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναί που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι. Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν. XVII. Ἰδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὦ Κέβης, ὅτι οὐδ' ἀδίκως ὡμολογήκαμεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. εἰ γὰρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις | γιγνόμε- B
να, ὥσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἑτέρου μόνου εἰς τὸ καταντικρὺ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον μηδὲ καμπὴν ποιοῖτο, οἶσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἂν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἂν πάθοι καὶ παύσαιτο γιγνόμενα; Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐδὲν χαλεπόν, ἦ δ' ὅς, ἐννοῆσαι ὃ λέγω· ἀλλ' οἷον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν

εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταποδιδοίη γιγνόμενον
C ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα πάντ' ἂν
λῆρον τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδείξειε καὶ οὐδαμοῦ ἂν φαί-
νοιτο, διὰ τὸ καὶ τἆλλα πάντα ταὐτὸν ἐκείνῳ πεπον-
θέναι, καθεύδειν· κἂν εἰ ξυγκρίνοιτο μὲν πάντα, δια-
κρίνοιτο δὲ μή, ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς
εἴη, ὁμοῦ πάντα χρήματα. ὡσαύτως δέ, ὦ φίλε Κέ-
βης, καὶ εἰ ἀποθνήσκοι μὲν πάντα, ὅσα τοῦ ζῆν με-
ταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ τῷ σχή-
ματι τὰ τεθνεῶτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἆρ' οὐ
πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν
D ζῆν; εἰ γὰρ ἐκ μὲν τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ
δὲ ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα κατα-
ναλωθῆναι εἰς τὸ τεθνάναι; Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη
ὁ Κέβης, ὦ Σώκρατες, ἀλλά μοι δοκεῖς παντάπασιν
ἀληθῆ λέγειν. Ἔστι γάρ, ἔφη, ὦ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δο-
κεῖ, παντὸς μᾶλλον οὕτω, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ
ἐξαπατώμενοι ὁμολογοῦμεν, ἀλλ' ἔστι τῷ ὄντι καὶ τὸ
ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων τοὺς ζῶντας
γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι, καὶ
E ταῖς μέν γ' ἀγαθαῖς ἄμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κακαῖς
κάκιον. **XVIII.** Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ
κατ' ἐκεῖνόν γε τὸν λόγον, ὦ Σώκρατες, εἰ ἀληθής
ἐστιν, ὃν σὺ εἴωθας θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις
οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ
τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ τινὶ χρόνῳ με-
μαθηκέναι ἃ νῦν ἀναμιμνησκόμεθα. τοῦτο δὲ ἀδύνα-
73 τον, εἰ μὴ ἦν που ἡμῶν ἡ ψυχὴ πρὶν ἐν τῷδε * τῷ
ἀνθρωπίνῳ εἴδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταύτῃ ἀθάνατόν
τι ἔοικεν ἡ ψυχὴ εἶναι. Ἀλλ', ὦ Κέβης, ἔφη ὁ Σιμ-
μίας ὑπολαβών, ποῖαι τούτων αἱ ἀποδείξεις; ὑπόμνη-
σόν με· οὐ γὰρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι. Ἑνὶ
μὲν λόγῳ, ἔφη ὁ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ
ἄνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα
ᾗ ἔχει· καίτοι εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμη ἐνοῦ-
σα καὶ ὀρθὸς λόγος, οὐκ ἂν οἷοί τ' ἦσαν τοῦτο ποι-
B ήσειν. ἔπειτα ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα ἄγῃ ἢ
ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα σαφέστατα κατηγορεῖ,
ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει. Εἰ δὲ μὴ ταύτῃ γε, ἔφη, πεί-
θει, ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι, ἐὰν τῇδέ πῄ σοι
σκοπουμένῳ συνδόξῃ. ἀπιστεῖς γὰρ δή, πῶς ἡ καλου-
μένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν; Ἀπιστῶ μὲν ἔγωγε, ἦ
δ' ὃς ὁ Σιμμίας, οὔ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι πα-
θεῖν, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι· καὶ σχεδόν γε
ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν ἤδη μέμνημαι καὶ πεί-
θομαι· οὐδὲν μέντ' ἂν ἧττον ἀκούοιμι νῦν, σὺ πῇ
C ἐπεχείρησας λέγειν. Τῇδε ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. ὁμολογοῦ-
μεν γὰρ δήπου, εἴ τίς τι ἀναμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν
τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι. Πάνυ γε, ἔφη.
Ἆρ' οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παρα-
γίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εἶναι; λέγω δὲ τί-
να τρόπον; τόνδε· ἐάν τίς τι πρότερον ἢ ἰδὼν ἢ ἀκού-
σας ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο
γνῷ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστή-
μη, ἀλλ' ἄλλη, ἆρ' οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν ὅτι ἀνε-
D μνήσθη, οὗ τὴν ἔννοιαν ἔλαβε; Πῶς λέγεις; Οἷον τὰ
τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας.
Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν
ἴδωσι λύραν ἢ ἱμάτιον ἤ τι ἄλλο, οἷς τὰ παιδικὰ αὐ-
τῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν
λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδός,
οὗ ἦν ἡ λύρα; τοῦτο δ' ἐστὶν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ
Σιμμίαν τις ἰδὼν πολλάκις Κέβητος ἀνεμνήσθη, καὶ
ἄλλα που μυρία τοιαῦτ' ἂν εἴη. Μυρία μέντοι νὴ Δί',
ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτον ἀνά- E
μνησίς τίς ἐστι; μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πά-
θῃ περὶ ἐκεῖνα, ἃ ὑπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν
ἤδη ἐπελέληστο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ; ἦ δ' ὅς·
ἔστιν ἵππον γεγραμμένον ἰδόντα καὶ λύραν γεγραμμέ-
νην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γε-
γραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι; Πάνυ γε. Οὐκ-
οῦν καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμμίου
ἀναμνησθῆναι; Ἔστι * μέντοι, ἔφη. **XIX.** Ἆρ' οὖν 74
οὐ κατὰ πάντα ταῦτα ξυμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι
μὲν ἀφ' ὁμοίων, εἶναι δὲ καὶ ἀπ' ἀνομοίων; Ξυμβαί-
νει. Ἀλλ' ὅταν γε ἀπό τῶν ὁμοίων ἀναμιμνήσκηταί
τίς τι, ἆρ' οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν,
εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὁμοιότητα εἴτε μὴ
ἐκείνου, οὗ ἀνεμνήσθη; Ἀνάγκη, ἔφη. Σκόπει δή, ἦ
δ' ὅς, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. φαμέν πού τι εἶναι ἴσον,
οὐ ξύλον λέγω ξύλῳ οὐδὲ λίθον λίθῳ οὐδ' ἄλλο τι τῶν
τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἕτερόν τι,
αὐτὸ τὸ ἴσον· φῶμέν τι εἶναι ἢ μηδέν; Φῶμεν μέν- B
τοι νὴ Δί', ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε. Ἦ καὶ
ἐπιστάμεθα αὐτὸ ὃ ἔστιν; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Πό-
θεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; ἆρ' οὐκ ἐξ ὧν νῦν
δὴ ἐλέγομεν, ἢ ξύλα ἢ λίθους ἢ ἄλλ' ἄττα ἰδόντες ἴσα,
ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἕτερον ὂν τούτων; ἢ
οὐχ ἕτερόν σοι φαίνεται; σκόπει δὲ καὶ τῇδε. ἆρ' οὐ
λίθοι μὲν ἴσοι καὶ ξύλα ἐνίοτε ταὐτὰ ὄντα τοτὲ μὲν
ἴσα φαίνεται, τοτὲ δ' οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; αὐ-
τὰ τὰ ἴσα ἔστιν ὅτε ἄνισά σοι ἐφάνη; ἢ ἡ ἰσότης C
ἀνισότης; Οὐδεπώποτέ γε, ὦ Σώκρατες. Οὐ ταὐτὸν
ἄρ' ἐστίν, ἦ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον.
Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ μὴν ἐκ
τούτων γ', ἔφη, τῶν ἴσων, ἑτέρων ὄντων ἐκείνου τοῦ
ἴσου, ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκάς τε καὶ εἴ-
ληφας; Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν ἢ ὁμοίου
ὄντος τούτοις ἢ ἀνομοίου; Πάνυ γε. Διαφέρει δέ γε,
ἦ δ' ὅς, οὐδέν· ἕως ἂν ἄλλο ἰδὼν ἀπὸ ταύτης τῆς
ὄψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ὅμοιον εἴτε ἀνόμοιον, D
ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι. Πάνυ μὲν
οὖν. Τί δαὶ τόδ'; ἦ δ' ὅς. ἦ πάσχομέν τι τοιοῦτον
περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς
ἴσοις; ἆρα φαίνεται ἡμῖν οὕτως ἴσα εἶναι, ὥσπερ αὐτὸ
τὸ ὃ ἔστιν ἴσον, ἢ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ μὴ τοιαῦτα εἶ-
ναι, οἷον τὸ ἴσον, ἢ οὐδέν; Καὶ πολύ γε, ἔφη, ἐνδεῖ.
Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὅταν τίς τι ἰδὼν ἐννοήσῃ, ὅτι
βούλεται μὲν τοῦτο, ὃ νῦν ἐγὼ ὁρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο
τι τῶν ὄντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον εἶ- E
ναι, οἷον ἐκεῖνο, ἀλλ' ἔστι φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που
τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἐκεῖνο, ᾧ φησιν
αὐτὸ προσεοικέναι μέν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν; Ἀνάγκη.
Τί οὖν; τὸ τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, ἢ οὔ, πε-
ρί τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον; Παντάπασί γε. Ἀ-
ναγκαῖον ἄρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἴσον πρὸ ἐκείνου
τοῦ χρόνου, ὅτε * τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἴσα ἐνενοή- 75
σαμεν, ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτ' εἶναι οἷον τὸ

ἴσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως. Ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν
καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι
μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ ἰδεῖν ἢ
ἅψασθαι ἢ ἔκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων· ταὐτὸν δὲ
πάντα ταῦτα λέγω. Ταὐτὸν γὰρ ἔστιν, ὦ Σώκρατες,
πρός γε ὃ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος. Ἀλλὰ μὲν δὴ
ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν
B ταῖς αἰσθήσεσιν ἐκείνου τε | ὀρέγεται, τοῦ ὃ ἔστιν
ἴσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεέστερά ἐστιν. ἢ πῶς λέγομεν; Οὕ-
τως. Πρὸ τοῦ ἄρα ἄρξασθαι ἡμᾶς ὁρᾶν καὶ ἀκούειν
καὶ τἆλλα αἰσθάνεσθαι τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας
ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἴσου, ὅ τι ἔστιν, εἰ ἐμέλλομεν
τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἴσα ἐκεῖσε ἀνοίσειν, ὅτι προ-
θυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτα εἶναι οἷον ἐκεῖνο, ἔστι δὲ
αὐτοῦ φαυλότερα. Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὦ
Σώκρατες. Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἑωρῶμέν τε καὶ
ἠκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν; Πάνυ γε.
C | Ἔδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἴσου ἐπι-
στήμην εἰληφέναι; Ναί. Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοι-
κεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι. Ἔοικεν. **XX.** Οὐκ-
οῦν εἰ μὲν λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι ἔχοντες
ἐγενόμεθα, ἠπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὐθὺς
γενόμενοι οὐ μόνον τὸ ἴσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλατ-
τον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα; οὐ γὰρ περὶ τοῦ
ἴσου νῦν ὁ λόγος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἢ καὶ περὶ αὐτοῦ
τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ
D ὁσίου, καί, ὅπερ λέγω, περὶ | ἁπάντων, οἷς ἐπισφρα-
γιζόμεθα τοῦτο, ὃ ἔστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρω-
τῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. ὥστε
ἀναγκαῖον ἡμῖν εἶναι τούτων ἁπάντων τὰς ἐπιστήμας
πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι. Ἔστι ταῦτα. Καὶ εἰ
μέν γε λαβόντες μὴ ἑκάστοτε ἐπιλελήσμεθα, εἰδότας
ἀεὶ γίγνεσθαι καὶ ἀεὶ διὰ βίου εἰδέναι· τὸ γὰρ εἰδέναι
τοῦτ' ἐστί, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπο-
λωλεκέναι. ἢ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὦ Σιμμία, ἐπι-
E στήμης ἀποβολήν; Πάντως δήπου, | ἔφη, ὦ Σώκρατες.
Εἰ δέ γε, οἶμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι γιγνόμενοι
ἀπωλέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι πε-
ρὶ ταῦτα ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἅς
ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἆρ' οὐχ ὃ καλοῦμεν μανθάνειν
οἰκείαν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν ἂν εἴη; τοῦτο δέ που
ἀναμιμνήσκεσθαι λέγοντες ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν; Πάνυ
76 γε. Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό γ' ἐφάνη, αἰσθόμενόν *
τι ἢ ἰδόντα ἢ ἀκούσαντα ἢ τινα ἄλλην αἴσθησιν λα-
βόντα ἕτερόν τι ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι ὃ ἐπελέληστο,
ᾧ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνόμοιον ὄν, ἢ ᾧ ὅμοιον. ὥστε,
ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἤτοι ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ
γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάντες, ἢ ὕστε-
ρον, οὕς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἀναμιμνή-
σκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἂν εἴη. Καὶ
μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὦ Σώκρατες. **XXI.** Πότερον οὖν
αἱρεῖ, ὦ Σιμμία; ἐπισταμένους ἡμᾶς γεγονέναι, ἢ ἀνα-
B μιμνήσκεσθαι | ὕστερον ὧν πρότερον ἐπιστήμην εἰλη-
φότες ἦμεν; Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι
ἑλέσθαι. Τί δέ; τόδε ἔχεις ἑλέσθαι, καὶ πῇ σοι δο-
κεῖ περὶ αὐτοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ ὧν ἐπίσταται
ἔχοι ἂν δοῦναι λόγον, ἢ οὔ; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ
Σώκρατες. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι
λόγον περὶ τούτων, ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν; Βουλοίμην
μέντ' ἄν, ἔφη ὁ Σιμμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον φοβοῦ-
μαι, μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ᾖ ἀνθρώπων οὐδεὶς
ἀξίως οἷός τε τοῦτο ποιῆσαι. Οὐκ | ἄρα δοκοῦσί σοι C
ἐπίστασθαί γε, ἔφη, ὦ Σιμμία, πάντες αὐτά; Οὐδα-
μῶς. Ἀναμιμνήσκονται ἄρα ἅ ποτε ἔμαθον; Ἀνάγκη.
Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν;
οὐ γὰρ δὴ ἀφ' οὗ γε ἄνθρωποι γεγόναμεν. Οὐ δῆ-
τα. Πρότερον ἄρα. Ναί. Ἦσαν ἄρα, ὦ Σιμμία,
αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει,
χωρὶς σωμάτων, καὶ φρόνησιν εἶχον. Εἰ μὴ ἄρα ἅμα
γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὦ Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπι-
στήμας· οὗτος γὰρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος. | Εἶεν, ὦ D
ἑταῖρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ χρόνῳ; οὐ
γὰρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὡμολο-
γήσαμεν. ἢ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν, ᾧπερ καὶ λαμβάνο-
μεν; ἢ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον; Οὐδαμῶς, ὦ
Σώκρατες, ἀλλ' ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών. **XXII.**
Ἆρ' οὖν οὕτως, ἔφη, ἔχει ἡμῖν, ὦ Σιμμία; εἰ μὲν ἔστιν
ἃ θρυλοῦμεν ἀεί, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ
τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων
πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν | πρότερον ἀνευρί- E
σκοντες ἡμετέραν οὖσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνῃ ἀπεικάζο-
μεν, ἀναγκαῖον, οὕτως ὥσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὕτως
καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς·
εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ἄλλως ἂν ὁ λόγος οὗτος εἰρημέ-
νος εἴη; ἆρ' οὕτως ἔχει, καὶ ἴση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶ-
ναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι,
καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε; Ὑπερφυῶς, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ
εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος εἰς τὸ ὁμοίως εἶναι
τήν τε * ψυχὴν ἡμῶν πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν 77
οὐσίαν, ἣν σὺ νῦν λέγεις. οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὕ-
τω μοι ἐναργὲς ὄν, ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτα
εἶναι ὡς οἷόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ
τἆλλα πάντα, ἃ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε ἱκανῶς
ἀποδέδεικται. Τί δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης· δεῖ
γὰρ καὶ Κέβητα πείθειν. Ἱκανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς
ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ
πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. ἀλλ' οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς
τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτόν, ὅτι, πρὶν | γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν B
ἡμῶν ἡ ψυχή. **XXIII.** Εἰ μέντοι καὶ ἐπειδὰν ἀποθά-
νωμεν ἔτι ἔσται, οὐδ' αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρα-
τες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν ὃ νῦν δὴ Κέβης
ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἅμα ἀποθνήσκοντος
τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ τοῦ
εἶναι τοῦτο τέλος ᾖ. τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐ-
τὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοθέν ποθεν καὶ εἶναι, πρὶν
καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἀφί-
κηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευ-
τᾶν καὶ διαφθείρεσθαι; Εὖ λέγεις, | ἔφη, ὦ Σιμμία, C
ὁ Κέβης. φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἥμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὗ
δεῖ, ὅτι, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή· δεῖ δὲ
προσαποδεῖξαι, ὅτι καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν οὐδὲν ἧτ-
τον ἔσται ἢ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλλει τέλος ἡ ἀπόδει-
ξις ἕξειν. Ἀποδέδεικται μέν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ
Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦ-
τόν τε τὸν λόγον εἰς ταὐτὸν καὶ ὃν πρὸ τούτου ὡμο-
λογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶ-
τος. εἰ γὰρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη δ'

D αὐτῇ | εἰς τὸ ζῆν ἰούσῃ τε καὶ γιγνομένῃ μηδαμόθεν
ἄλλοθεν ἢ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι,
πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτῇ καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ εἶναι,
ἐπειδή γε δεῖ αὖθις αὐτὴν γίγνεσθαι; ἀποδέδεικται
μὲν οὖν ὅπερ λέγετε καὶ νῦν. **XXIV.** Ὅμως δέ μοι
δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἂν καὶ τοῦτον διαπρα-
γματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον, καὶ δεδιέναι τὸ
τῶν παίδων, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνου-
σαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾷ καὶ διασκεδάννυσιν, ἄλ-
E λως τε | καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν με-
γάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων. Καὶ ὁ Κέβης ἐπι-
γελάσας Ὡς δεδιότων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πειρῶ ἀνα-
πείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἴσως
ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται.
τοῦτον οὖν πειρώμεθα πείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνα-
τον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια. Ἀλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σω-
κράτης, ἐπᾴδειν αὐτῷ ἑκάστης ἡμέρας, ἕως ἂν ἐξεπά-
78 σητε. Πόθεν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, * τῶν τοιούτων
ἀγαθὸν ἐπῳδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπο-
λείπεις; Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλάς, ἔφη, ὦ Κέβης, ἐν ᾗ ἔνει-
σί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβά-
ρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοι-
οῦτον ἐπῳδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πό-
νων· ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὅ τι ἂν εὐκαιρότερον ἀναλίσκοιτε
χρήματα. ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων· ἴσως
γὰρ ἂν οὐδὲ ῥᾳδίως εὕροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους
τοῦτο ποιεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ
B Κέβης· ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν | ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδο-
μένῳ ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν ἡδομένῳ γε· πῶς γὰρ οὐ μέλ-
λει; Καλῶς, ἔφη, λέγεις. **XXV.** Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἦ
δ' ὃς ὁ Σωκράτης, δεῖ ἡμᾶς ἀνερέσθαι ἑαυτούς, τῷ
ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ
διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι,
μὴ πάθῃ αὐτό, καὶ τῷ ποίῳ τινὶ * οὔ *; καὶ μετὰ
τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι, πότερον ψυχή ἐστι, καὶ ἐκ
τούτων θαῤῥεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς;
Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἆρ' οὖν τῷ μὲν ξυντεθέντι τε
C καὶ | ξυνθέτῳ ὄντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, δι-
αιρεθῆναι ταύτῃ, ᾗπερ ξυνετέθη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὂν
ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα,
εἴπερ τῳ ἄλλῳ; Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.
Οὐκοῦν ἅπερ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, ταῦ-
τα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα, τὰ δὲ ἄλλοτ' ἄλ-
λως καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτά, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύν-
θετα; Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ἴωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦ-
τα, ἐφ' ἅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. αὐτὴ ἡ οὐσία,
D ἧς λόγον | δίδομεν τοῦ εἶναι καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀπο-
κρινόμενοι, πότερον ὡσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ ταὐτά, ἢ
ἄλλοτ' ἄλλως; αὐτὸ τὸ ἴσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἕκα-
στον, ὃ ἔστι, τὸ ὄν, μή ποτε μεταβολὴν καὶ ἡντινοῦν
ἐνδέχεται; ἢ ἀεὶ αὐτῶν ἕκαστον, ὃ ἔστι, μονοειδὲς ὂν
αὐτὸ καθ' αὑτό, ὡσαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχει καὶ
οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχε-
ται; Ὡσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταὐτὰ
ἔχειν, ὦ Σώκρατες. Τί δὲ τῶν πολλῶν καλῶν, οἷον
E ἀνθρώπων ἢ ἵππων ἢ | ἱματίων ἢ ἄλλων ὡντινωνοῦν
τοιούτων, ἢ ἴσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἐκείνοις ὁμω-
νύμων; ἆρα κατὰ ταὐτὰ ἔχει, ἢ πᾶν τοὐναντίον ἐκεί-
νοις οὔτε αὐτὰ αὑτοῖς οὔτε ἀλλήλοις οὐδέποτε, ὡς
ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταὐτά ἐστιν; Οὕτως αὖ,
ἔφη, ταῦτα, ὁ Κέβης· οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχει. Οὐκοῦν
* τούτων μὲν κἂν ἅψαιο, κἂν ἴδοις, κἂν ταῖς ἄλλαις 79
αἰσθήσεσιν αἴσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταὐτὰ ἐχόντων οὐκ
ἔστιν ὅτῳ ποτ' ἂν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας
λογισμῷ, ἀλλ' ἐστὶν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὁρατά;
XXVI. Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. Θῶμεν οὖν,
εἰ βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὁρατόν, τὸ
δὲ ἀειδές. Θῶμεν, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδὲς ἀεὶ κατὰ
ταὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατὸν μηδέποτε κατὰ ταὐτά. Καὶ
τοῦτο, ἔφη, θῶμεν. Φέρε δή, ἦ δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν
αὐτῶν τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχή; Οὐδὲν ἄλλο,
ἔφη. | Ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶ- B
ναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα; Παντί, ἔφη, τοῦτό γε
δῆλον, ὅτι τῷ ὁρατῷ. Τί δὲ ἡ ψυχή; ὁρατὸν, ἢ ἀει-
δές; Οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη. Ἀλλὰ
μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων
φύσει λέγομεν. ἢ ἄλλῃ τινὶ οἴει; Τῇ τῶν ἀνθρώπων.
Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; ὁρατὸν εἶναι, ἢ οὐχ ὁρα-
τόν; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδὲς ἄρα; Ναί. Ὁμοιότερον
ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι | τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ. C
Πᾶσα ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. **XXVII.** Οὐκοῦν καὶ τό-
δε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι
προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν ἢ διὰ
τοῦ ἀκούειν ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως — τοῦτο
γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως σκο-
πεῖν τι —, τότε μὲν ἕλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ
οὐδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ
ταράττεται καὶ ἰλιγγιᾷ ὥσπερ μεθύουσα, ἅτε τοιούτων
ἐφαπτομένη; Πάνυ γε. Ὅταν δέ γε αὐτὴ καθ' | αὑ- D
τὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οἴχεται εἰς τὸ καθαρόν τε καὶ ἀεὶ
ὂν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον, καὶ ὡς συγγενὴς
οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου τε γίγνεται, ὅτανπερ αὐ-
τὴ καθ' αὑτὴν γένηται καὶ ἐξῇ αὐτῇ, καὶ πέπαυταί τε
τοῦ πλάνου καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως
ἔχει, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη; καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ
πάθημα φρόνησις κέκληται; Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς
καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι
δοκεῖ τῷ εἴδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν | E
λεγομένων ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι καὶ ξυγγενέστερον;
Πᾶς ἂν ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, ξυγχωρῆσαι, ὦ Σώκρα-
τες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι
ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως
ἔχοντι μᾶλλον ἢ τῷ μή. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἑτέρῳ.
XXVIII. Ὅρα δὲ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ
ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ * μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι 80
ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν· καὶ
κατὰ ταῦτα αὖ πότερόν σοι δοκεῖ ὅμοιον τῷ θείῳ εἶ-
ναι, καὶ πότερον τῷ θνητῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν
θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ
θνητὸν ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν; Ἔμοιγε. Ποτέρῳ
οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικεν; Δῆλα δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν
ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ. Σκόπει δή,
ἔφη, ὦ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν
ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ | ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ B
μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὡσαύτως κατὰ ταὐτὰ
ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχή, τῷ δ' ἀνθρωπί-
νῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ
καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ

εἶναι σῶμα. ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὦ φί-
λε Κέβης, ὡς οὐχ οὕτως ἔχει; Οὐκ ἔχομεν. XXIX.
Τί οὖν; τούτων οὕτως ἐχόντων ἆρ' οὐχὶ σώματι μὲν
ταχὺ διαλύεσθαι προςήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν
C ἀδιαλύτῳ εἶναι ἢ ἐγγύς τι τούτου; Πῶς | γὰρ οὔ;
Ἐννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος,
τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὁρατῷ κείμε-
νον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προςήκει διαλύεσθαι καὶ
διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν
πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον, ἐὰν
μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν
τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ πάνυ μάλα. συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα
καὶ ταριχευθέν, ὥςπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες,
D ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον. ἔνια δὲ |
μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἂν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα
καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνα-
τά ἐστιν. ἢ οὔ; Ναί. Ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ
εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον, γενναῖον καὶ κα-
θαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς Ἅιδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν
ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἷ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτί-
κα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη
καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐ-
θὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ
E ἄνθρωποι; πολλοῦ γε δεῖ, | ὦ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμ-
μία, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὧδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ
ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος ξυνεφέλκουσα, ἅτε
οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ
φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς αὑτήν,
ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο, — τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν
81 ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι * μελε-
τῶσα ῥᾳδίως· ἢ οὐ τοῦτ' ἂν εἴη μελέτη θανάτου;
Παντάπασί γε. Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ
ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ
ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἷ ἀφικομένῃ ὑπάρχει αὐτῇ
εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ
ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων
ἀπηλλαγμένῃ, ὥςπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων,
ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διά-
B γουσα; οὕτω φῶμεν, ὦ Κέβης, ἢ ἄλλως; XXX. | Οὕ-
τω νὴ Δί', ἔφη ὁ Κέβης. Ἐὰν δέ γε, οἶμαι, μεμια-
σμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἅτε
τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ
ἐρῶσα καὶ γεγοητευμένη ὑπ' αὐτοῦ, ὑπό τε τῶν ἐπι-
θυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥςτε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀλη-
θὲς ἀλλ' ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἅψαιτο καὶ ἴδοι
καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο,
τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ
φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ
τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἴει ψυχὴν αὐτὴν
C | καθ' αὑτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν,
ἔφη. Ἀλλὰ διειλημμένην γε οἶμαι ὑπὸ τοῦ σωματοει-
δοῦς, ὃ αὐτῇ ἡ ὁμιλία τε καὶ ξυνουσία τοῦ σώματος
διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνε-
ποίησε ξύμφυτον. Πάνυ γε. Ἐμβριθὲς δέ γε, ὦ φίλε,
τοῦτο οἴεσθαι χρὴ εἶναι καὶ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὁρα-
τόν· ὃ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεταί τε
καὶ ἕλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον, φόβῳ τοῦ
D ἀειδοῦς τε καὶ Ἅιδου, ὥςπερ λέγεται, περὶ τὰ | μνή-
ματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ ἃ δὴ καὶ
ὤφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχον-
ται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἴδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυ-
θεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὁρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ ὁρῶν-
ται. Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. Εἰκὸς μέντοι, ὦ Κέ-
βης· καὶ οὔ τί γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλ-
λὰ τὰς τῶν φαύλων, αἳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται
πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς, κα-
κῆς οὔσης. καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἕως ἂν τῇ
τοῦ | ξυνεπακολουθοῦντος τοῦ σωματοειδοῦς ἐπιθυμίᾳ E
πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα. XXXI. Ἐνδοῦνται δέ, ὥς-
περ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἤθη, ὁποῖ' ἄττ' ἂν καὶ μεμελε-
τηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέ-
γεις, ὦ Σώκρατες; Οἷον τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε
καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευ-
λαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων
θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι. ἢ οὐκ * οἴει; Πάνυ μὲν οὖν 82
εἰκὸς λέγεις. Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας
καὶ ἁρπαγὰς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ
ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη. ἢ ποῖ ἂν ἄλλοσε φαῖμεν
τὰς τοιαύτας ἰέναι; Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοι-
αῦτα. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τἆλλα, οἷ ἂν
ἑκάστη ἴοι κατὰ τὰς αὑτῶν ὁμοιότητας τῆς μελέτης;
Δῆλον δή, ἔφη· πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι,
ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες
οἱ τὴν δημοτικήν τε καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν | ἐπιτετη- B
δευκότες, ἣν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύ-
νην, ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονυῖαν ἄνευ φιλοσο-
φίας τε καὶ νοῦ; Πῇ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι; Ὅτι
τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι
πολιτικόν τε καὶ ἥμερον γένος, ἤ που μελιττῶν ἢ σφη-
κῶν ἢ μυρμήκων, ἢ καὶ εἰς ταὐτόν γε πάλιν τὸ ἀν-
θρώπινον γένος, καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας με-
τρίους. Εἰκός. XXXII. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φι-
λοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις
ἀφικνεῖσθαι | ἄλλῳ ἢ τῷ φιλομαθεῖ. ἀλλὰ τούτων C
ἕνεκα, ὦ ἑταῖρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ ὀρθῶς φιλο-
σοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν
ἁπασῶν καὶ καρτεροῦσι καὶ οὐ παραδιδόασιν αὐταῖς
ἑαυτούς, οὔ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι,
ὥςπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε
καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥςπερ οἱ φίλαρχοί τε
καὶ φιλότιμοι, ἔπειτα ἀπέχονται αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἂν
πρέποι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Κέβης. Οὐ μέντοι μὰ
Δία, ἦ δ' ὅς. | τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἅπασιν, ἔφη, ὦ D
Κέβης, ἐκεῖνοι, οἷς τι μέλει τῆς αὑτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ
σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ
ταὐτὰ πορεύονται αὐτοῖς, ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχον-
ται, αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ
πράττειν καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύ-
τῃ τρέπονται, ἐκείνῃ ἑπόμενοι, ᾗ ἐκείνη ὑφηγεῖται.
XXXIII. Πῶς, ὦ Σώκρατες; Ἐγὼ ἐρῶ, ἔφη. γιγνώ-
σκουσι γάρ, ἦ δ' ὅς, οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα
αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία ἀτεχνῶς | διαδεδεμένην E
ἐν τῷ σώματι καὶ προςκεκολλημένην, ἀναγκαζομένην δὲ
ὥςπερ διὰ εἱργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα,
ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὑτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλιν-
δουμένην, καὶ τοῦ εἱργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα,
ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδε-
μένος ξυλλήπτωρ εἴη τῷ * δεδέσθαι, — ὅπερ οὖν λέ- 83

γω, γιγνώσκουσιν οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι οὕτω παραλα-
βοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἠρέμα
παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ, ἐνδεικνυμένη, ὅτι
ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέψις, ἀπάτης
δὲ ἡ διὰ τῶν ὤτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πεί-
θουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν ὅσον μὴ ἀνάγκη
αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ
ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλ-
λῳ ἀλλ' ἢ αὐτὴν αὐτῇ, ὅ τι ἂν νοήσῃ αὐτὴ καθ' αὑ-
B τὴν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τῶν ὄντων· ὅ τι δ' ' ἂν δι' ἄλ-
λων σκοπῇ ἐν ἄλλοις ὂν ἄλλο, μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀλη-
θές. εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ ὁρα-
τόν, ὃ δὲ αὐτὴ ὁρᾷ νοητόν τε καὶ ἀειδές. ταύτῃ οὖν
τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀλη-
θῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε
καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων καθ' ὅσον δύνα-
ται, λογιζομένη, ὅτι, ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἢ φο-
βηθῇ ἢ λυπηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν
ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν, ὅσον ἄν τις οἰηθείη, οἷον ἢ νο-
C σήσας ἤ τι ' ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὃ
πάντων μέγιστόν τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο
πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό. Τί τοῦτο, ὦ Σώκρα-
τες; ἔφη ὁ Κέβης. Ὅτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγ-
κάζεται ἅμα τε ἡσθῆναι ἢ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπί
τῳ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ ὃ ἂν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ,
τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον, οὐχ
οὕτως ἔχον. ταῦτα δὲ μάλιστα * τὰ * ὁρατά. ἢ οὔ;
D Πάνυ γε. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα ' κα-
ταδεῖται ψυχὴ ὑπὸ σώματος; Πῶς δή; Ὅτι ἑκάστη
ἡδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἧλον ἔχουσα προσηλοῖ αὐτὴν
πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾷ καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ,
δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα
φῇ. ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς
χαίρειν ἀναγκάζεται, οἶμαι, ὁμότροπός τε καὶ ὁμότρο-
φος γίγνεσθαι καὶ οἵα μηδέποτε καθαρῶς εἰς Ἅιδου
ἀφικέσθαι, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἐξιέναι,
ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν εἰς ἄλλο σῶμα καὶ ὥσπερ
E σπειρομένη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ ' τούτων ἄμοιρος εἶναι
τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοειδοῦς συνου-
σίας. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὦ Σώκρα-
τες. **XXXIV.** Τούτων τοίνυν ἕνεκα, ὦ Κέβης, οἱ δι-
καίως φιλομαθεῖς κόσμιοί τ' εἰσὶ καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὧν
84 οἱ πολλοὶ ἕνεκά φασιν. ἢ σὺ οἴει; * Οὐ δῆτα ἔγωγε.
Οὐ γάρ· ἀλλ' οὕτω λογίσαιτ' ἂν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλοσό-
φου, καὶ οὐκ ἂν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι
ἑαυτὴν λύειν, λυούσης δὲ ἐκείνης αὐτὴν παραδιδόναι
ταῖς ἡδοναῖς καὶ λύπαις ἑαυτὴν πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν
καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράττειν, Πηνελόπης τινὰ ἐναν-
τίως ἱστὸν μεταχειριζομένης· ἀλλὰ γαλήνην τούτων πα-
ρασκευάζουσα, ἑπομένη τῷ λογισμῷ καὶ ἀεὶ ἐν τούτῳ
οὖσα, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον θεω-
B μένη καὶ ὑπ' ἐκείνου τρεφομένη, ' ζῆν τε οἴεται οὕτω
δεῖν, ἕως ἂν ζῇ, καὶ ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγε-
νὲς καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν
ἀνθρωπίνων κακῶν. ἐκ δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν
δεινὸν μὴ φοβηθῇ, ταῦτά γε ἐπιτηδεύσασα, ὦ Σιμμία
τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλα-
γῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυσηθεῖσα καὶ
διαπτομένη οἴχηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ. **XXXV.**

Σιγὴ οὖν ἐγένετο ταῦτα εἰπόντος ' τοῦ Σωκράτους C
ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ αὐτός τε πρὸς τῷ εἰρημένῳ λό-
γῳ ἦν ὁ Σωκράτης, ὡς ἰδεῖν ἐφαίνετο, καὶ ἡμῶν οἱ
πλεῖστοι. Κέβης δὲ καὶ Σιμμίας σμικρὸν πρὸς ἀλλή-
λω διελεγέσθην. καὶ ὁ Σωκράτης ἰδὼν αὐτὼ ἤρετο,
Τί; ἔφη· ὑμῖν τὰ λεχθέντα μῶν μὴ δοκεῖ ἐνδεῶς λελέ-
χθαι; πολλὰς γὰρ δὴ ἔτι ἔχει ὑποψίας καὶ ἀντιλαβάς,
εἴ γε δή τις αὐτὰ μέλλει ἱκανῶς διεξιέναι. εἰ μὲν οὖν
τι ἄλλο σκοπεῖσθον, οὐδὲν λέγω· εἰ δέ τι περὶ τούτων
ἀπορεῖτον, μηδὲν ἀποκνήσητε καὶ αὐτοὶ εἰπεῖν καὶ ' D
διεξελθεῖν, εἴ πῃ ὑμῖν φαίνεται βέλτιον λεχθῆναι, καὶ
αὖ καὶ ἐμὲ ξυμπαραλαβεῖν, εἴ τι μᾶλλον οἴεσθε μετ'
ἐμοῦ εὐπορήσειν. Καὶ ὁ Σιμμίας ἔφη, Καὶ μήν, ὦ
Σώκρατες, τἀληθῆ σοι ἐρῶ. πάλαι γὰρ ἡμῶν ἑκάτερος
ἀπορῶν τὸν ἕτερον προωθεῖ καὶ κελεύει ἐρέσθαι διὰ
τὸ ἐπιθυμεῖν μὲν ἀκοῦσαι, ὀκνεῖν δὲ ὄχλον παρέχειν,
μή σοι ἀηδὲς ᾖ διὰ τὴν παροῦσαν ξυμφοράν. Καὶ
ὃς ἀκούσας ἐγέλασέ τε ἠρέμα καί φησι, Βαβαί, ὦ
Σιμμία· ἦ που χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ' πείσαιμι E
ἀνθρώπους, ὡς οὐ ξυμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν
τύχην, ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν, ἀλλὰ φο-
βεῖσθε, μὴ δυσκολώτερόν τι νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ
πρόσθεν βίῳ. καί, ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλό-
τερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν, οἵ, ἐπειδὰν αἴσθωνται,
ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν
χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα * καὶ μάλιστα ᾄδουσι, γεγη- 85
θότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ
εἰσὶ θεράποντες. οἱ δὲ ἄνθρωποι διὰ τὸ αὑτῶν δέος
τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται, καί φα-
σιν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον ὑπὸ λύπης ἐξᾴ-
δειν, καὶ οὐ λογίζονται, ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει, ὅταν
πεινῇ ἢ ῥιγοῖ ἤ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται, οὐδὲ αὐτὴ
ἥ τε ἀηδὼν καὶ χελιδὼν καὶ ὁ ἔποψ, ἅ δή φασι διὰ
λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν· ἀλλ' οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται
λυπούμενα ᾄδειν οὔτε οἱ κύκνοι. ἀλλ' ἅτε, οἶμαι, ' τοῦ B
Ἀπόλλωνος ὄντες μαντικοί τέ εἰσι καὶ προειδότες τὰ
ἐν Ἅιδου ἀγαθὰ ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν
ἡμέραν διαφερόντως ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ. ἐγὼ
δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων
καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, καὶ οὐ χεῖρον ἐκείνων τὴν
μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου, οὐδὲ δυσθυμότερον
αὐτῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι. ἀλλὰ τούτου γε ἕνε-
κα λέγειν τε χρὴ καὶ ἐρωτᾶν ὅ τι ἂν βούλησθε, ἕως
ἂν οἱ Ἀθηναίων ἐῶσιν ἄνδρες ἕνδεκα. Καλῶς, ἔφη,
λέγεις, ὁ Σιμμίας· καὶ ἐγώ τέ σοι ἐρῶ ὃ ' ἀπορῶ, καὶ C
αὖ ὅδε, ᾗ οὐκ ἀποδέχεται τὰ εἰρημένα. ἐμοὶ γὰρ δο-
κεῖ, ὦ Σώκρατες, περὶ τῶν τοιούτων ἴσως ὥσπερ καὶ
σοί, τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ ἢ ἀδύνατον
εἶναι ἢ παγχάλεπόν τι, τὸ μέντοι αὖ τὰ λεγόμενα πε-
ρὶ αὐτῶν μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν καὶ μὴ προα-
φίστασθαι, πρὶν ἂν πανταχῇ σκοπῶν ἀπείπῃ τις, πά-
νυ μαλθακοῦ εἶναι ἀνδρός· δεῖν γὰρ περὶ αὐτὰ ἕν γέ
τι τούτων διαπράξασθαι, ἢ μαθεῖν ὅπῃ ἔχει ἢ εὑρεῖν,
ἤ, εἰ ταῦτα ἀδύνατον, τὸν γοῦν βέλτιστον τῶν ἀνθρω-
πίνων λόγων λαβόντα καὶ ' δυσεξελεγκτότατον, ἐπὶ D
τούτου ὀχούμενον, ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας, κινδυνεύοντα
διαπλεῦσαι τὸν βίον, εἰ μή τις δύναιτο ἀσφαλέστερον
καὶ ἀκινδυνότερον ἐπὶ βεβαιοτέρου ὀχήματος ἢ λόγου
θείου τινὸς διαπορευθῆναι. καὶ δὴ καὶ νῦν ἔγωγε οὐκ

ἐπαισχυνθήσομαι ἐρέσθαι, ἐπειδὴ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις,
οὐδὲ ἐμαυτὸν αἰτιάσομαι ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ, ὅτι νῦν
οὐκ εἶπον ἃ ἐμοὶ δοκεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὦ Σώκρατες, ἐπει-
δὴ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ πρὸς τόνδε σκοπῶ, τὰ εἰρη-
μένα οὐ πάνυ φαίνεται ἱκανῶς εἰρῆσθαι. XXXVI.
E Καὶ | ὁ Σωκράτης, Ἴσως γάρ, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, ἀληθῆ
σοι φαίνεται· ἀλλὰ λέγε, ὅπῃ δὴ οὐχ ἱκανῶς. Ταύτῃ
ἔμοιγε, ἦ δ' ὅς, ᾗ δὴ καὶ περὶ ἁρμονίας ἄν τις καὶ
λύρας τε καὶ χορδῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον εἴποι,
ὡς ἡ μὲν ἁρμονία ἀόρατόν τι καὶ ἀσώματον καὶ πάγ-
86 καλόν τι καὶ θεῖόν ἐστιν ἐν τῇ ἡρμοσμένῃ λύρᾳ, *
αὐτὴ δ' ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ σώματά τε καὶ σωμα-
τοειδῆ καὶ ξύνθετα καὶ γεώδη ἐστὶ καὶ τοῦ θνητοῦ
ξυγγενῆ. ἐπειδὰν οὖν ἢ κατάξῃ τις τὴν λύραν ἢ διατέ-
μῃ ἢ καὶ διαῤῥήξῃ τὰς χορδάς, εἴ τις δισχυρίζοιτο τῷ
αὐτῷ λόγῳ, ὥσπερ σύ, ὡς ἀνάγκη ἔτι εἶναι τὴν ἁρμο-
νίαν ἐκείνην καὶ μὴ ἀπολωλέναι· — οὐδεμία γὰρ μη-
χανὴ ἂν εἴη τὴν μὲν λύραν ἔτι εἶναι διεῤῥωγυιῶν τῶν
χορδῶν καὶ τὰς χορδὰς θνητοειδεῖς οὔσας, τὴν δὲ ἁρ-
μονίαν ἀπολωλέναι τὴν τοῦ θείου τε καὶ ἀθανάτου
B ὁμοφυᾶ | τε καὶ ξυγγενῆ, προτέραν τοῦ θνητοῦ ἀπο-
λομένην — ἀλλὰ φαίη, ὡς ἀνάγκη ἔτι που εἶναι αὐ-
τὴν τὴν ἁρμονίαν, καὶ πρότερον τὰ ξύλα τε καὶ τὰς
χορδὰς κατασαπήσεσθαι, πρίν τι ἐκείνην παθεῖν· καὶ
γὰρ οὖν, ὦ Σώκρατες, οἶμαι ἔγωγε καὶ αὐτόν σε τοῦ-
το ἐντεθυμῆσθαι, ὅτι τοιοῦτόν τι μάλιστα ὑπολαμβά-
νομεν τὴν ψυχὴν εἶναι, ὥσπερ ἐντεταμένου τοῦ σώμα-
τος ἡμῶν καὶ ξυνεχομένου ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ
καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ τοιούτων τινῶν, κρᾶσιν εἶναι
C καὶ ἁρμονίαν αὐτῶν τούτων | τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ἐπει-
δὰν ταῦτα καλῶς καὶ μετρίως κραθῇ πρὸς ἄλληλα. εἰ
οὖν τυγχάνει ἡ ψυχὴ οὖσα ἁρμονία τις, δῆλον ὅτι,
ὅταν χαλασθῇ τὸ σῶμα ἡμῶν ἀμέτρως ἢ ἐπιταθῇ ὑπὸ
νόσων καὶ ἄλλων κακῶν, τὴν μὲν ψυχὴν ἀνάγκη εὐθὺς
ὑπάρχει ἀπολωλέναι, καίπερ οὖσαν θειοτάτην, ὥσπερ
καὶ αἱ ἄλλαι ἁρμονίαι αἵ τ' ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ ἐν
τοῖς τῶν δημιουργῶν ἔργοις πᾶσι, τὰ δὲ λείψανα τοῦ
σώματος ἑκάστου πολὺν χρόνον παραμένειν, ἕως ἂν ἢ
D κατακαυθῇ ἢ κατασαπῇ. | ὅρα οὖν πρὸς τοῦτον τὸν
λόγον τί φήσομεν, ἐάν τις ἀξιοῖ κρᾶσιν οὖσαν τὴν ψυ-
χὴν τῶν ἐν τῷ σώματι ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ πρώ-
την ἀπόλλυσθαι. XXXVII. Διαβλέψας οὖν ὁ Σωκρά-
της, ὥσπερ τὰ πολλὰ εἰώθει, καὶ μειδιάσας, Δίκαια
μέντοι, ἔφη, λέγει ὁ Σιμμίας. εἰ οὖν τις ὑμῶν εὐπορώ-
τερος ἐμοῦ, τί οὐκ ἀπεκρίνατο; καὶ γὰρ οὐ φαύλως
ἔοικεν ἁπτομένῳ τοῦ λόγου. δοκεῖ μέντοι μοι χρῆναι
πρὸ τῆς ἀποκρίσεως ἔτι πρότερον Κέβητος ἀκοῦσαι, τί
E αὖ ὅδε | ἐγκαλεῖ τῷ λόγῳ, ἵνα χρόνου ἐγγενομένου
βουλευσώμεθα τί ἐροῦμεν, ἔπειτα ἀκούσαντας ἢ ξυγ-
χωρεῖν αὐτοῖς, ἐάν τι δοκῶσι προσᾴδειν· ἐὰν δὲ μή,
οὕτως ἤδη ὑπερδικεῖν τοῦ λόγου. ἀλλ' ἄγε, ἦ δ' ὅς, ὦ
Κέβης, λέγε, τί ἦν ὃ σὲ αὖ θράττον ἀπιστίαν παρέ-
χει. Λέγω δή, ἦ δ' ὃς ὁ Κέβης. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται
ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ ὁ λόγος εἶναι, καί, ὅπερ ἐν τοῖς ἔμ-
87 προσθεν ἐλέγομεν, ταὐτὸν ἔγκλημα ἔχειν. * ὅτι μὲν
γὰρ ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ πρὶν εἰς τόδε τὸ εἶδος ἐλ-
θεῖν, οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνυ χαριέντως καί, εἰ
μὴ ἐπαχθές ἐστιν εἰπεῖν, πάνυ ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι·
ὡς δὲ καὶ ἀποθανόντων ἡμῶν ἔτι που ἔστιν, οὔ μοι
δοκεῖ τῇδε. ὡς μὲν οὐκ ἰσχυρότερον καὶ πολυχρονιώ-
τερον ψυχὴ σώματος, οὐ ξυγχωρῶ τῇ Σιμμίου ἀντιλή-
ψει· δοκεῖ γάρ μοι πᾶσι τούτοις πάνυ πολὺ διαφέρειν.
τί οὖν ἂν φαίη ὁ λόγος ἔτι ἀπιστεῖς, ἐπειδή γε ὁρᾷς
ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου τό γε ἀσθενέστερον ἔτι
ὄν, τὸ δὲ | πολυχρονιώτερον οὐ δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον B
εἶναι ἔτι σώζεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ; πρὸς δὴ τοῦ-
το τόδε ἐπίσκεψαι, εἴ τι λέγω· εἰκόνος γάρ τινος, ὡς
ἔοικε, κἀγὼ ὥσπερ Σιμμίας δέομαι. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ
ὁμοίως λέγεσθαι ταῦτα, ὥσπερ ἄν τις περὶ ἀνθρώπου
ὑφάντου πρεσβύτου ἀποθανόντος λέγοι τοῦτον τὸν
λόγον, ὅτι οὐκ ἀπόλωλεν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔστι που
ἴσως, τεκμήριον δὲ παρέχοιτο θοἰμάτιον, ὃ ἠμπείχετο
αὐτὸς ὑφηνάμενος, ὅτι ἔστι σῶν καὶ οὐκ ἀπόλωλε, καὶ
εἴ τις ἀπιστοίη αὐτῷ, ἀνερωτῴη, πότερον | πολυχρο- C
νιώτερόν ἐστι τὸ γένος ἀνθρώπου ἢ ἱματίου ἐν χρείᾳ
τε ὄντος καὶ φορουμένου, ἀποκριναμένου δέ τινος, ὅτι
πολὺ τὸ τοῦ ἀνθρώπου, οἴοιτο ἀποδεδεῖχθαι, ὅτι
παντὸς ἄρα μᾶλλον ὅ γε ἄνθρωπος σῶς ἐστιν, ἐπειδὴ
τό γε ὀλιγοχρονιώτερον οὐκ ἀπόλωλε. τὸ δ', οἶμαι, ὦ
Σιμμία, οὐχ οὕτως ἔχει· σκόπει γὰρ καὶ σὺ ἃ λέγω·
πᾶς ἂν ὑπολάβοι, ὅτι εὔηθες λέγει ὁ τοῦτο λέγων. ὁ
γὰρ ὑφάντης οὗτος πολλὰ κατατρίψας τοιαῦτα ἱμάτια
καὶ ὑφηνάμενος ἐκείνων μὲν ὕστερος ἀπόλωλε πολλῶν
ὄντων, τοῦ δὲ | τελευταίου, οἶμαι, πρότερος, καὶ οὐ- D
δέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα ἄνθρωπός ἐστιν ἱματίου
φαυλότερον οὐδ' ἀσθενέστερον. τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην,
οἶμαι, εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ψυχὴ πρὸς σῶμα, καί τις λέ-
γων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν μέτρι' ἄν μοι φαίνοιτο
λέγειν, ὡς ἡ μὲν ψυχὴ πολυχρόνιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα
ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον. ἀλλὰ γὰρ ἂν φαίη
ἑκάστην τῶν ψυχῶν πολλὰ σώματα κατατρίβειν, ἄλλως
τε καὶ εἰ πολλὰ ἔτη βιῴη· εἰ γὰρ ῥέοι τὸ σῶμα καὶ
ἀπολλύοιτο ἔτι ζῶντος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἡ ψυχὴ
ἀεὶ τὸ | κατατριβόμενον ἀνυφαίνοι, ἀναγκαῖον μέντ' E
ἂν εἴη, ὁπότε ἀπολλύοιτο ἡ ψυχή, τὸ τελευταῖον ὕφα-
σμα τυχεῖν αὐτὴν ἔχουσαν καὶ τούτου μόνου προτέραν
ἀπόλλυσθαι· ἀπολομένης δὲ τῆς ψυχῆς, τότ' ἤδη τὴν
φύσιν τῆς ἀσθενείας ἐπιδεικνύοι τὸ σῶμα καὶ ταχὺ
σαπὲν διοίχοιτο. ὥστε τούτῳ τῷ λόγῳ οὔπω ἄξιον
πιστεύσαντα θαῤῥεῖν, ὡς, ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἔτι
που ἡμῶν ἡ ψυχὴ ἔστιν. * εἰ γάρ τις καὶ πλέον ἔτι 88
τῷ λέγοντι ἢ ἃ σὺ λέγεις ξυγχωρήσειε, δοὺς αὐτῷ μὴ
μόνον ἐν τῷ πρὶν καὶ γενέσθαι ἡμᾶς χρόνῳ εἶναι ἡμῶν
τὴν ψυχήν, ἀλλὰ μηδὲν κωλύειν, καί, ἐπειδὰν ἀποθά-
νωμεν, ἐνίων ἔτι εἶναι καὶ ἔσεσθαι καὶ πολλάκις γενή-
σεσθαι καὶ ἀποθανεῖσθαι αὖθις· οὕτω γὰρ αὐτὸ φύ-
σει ἰσχυρὸν εἶναι, ὥστε πολλάκις γιγνομένην τὴν ψυ-
χὴν ἀντέχειν· δοὺς δὲ ταῦτα ἐκεῖνο μηκέτι συγχωροίη,
μὴ οὐ πονεῖν αὐτὴν ἐν ταῖς πολλαῖς γενέσεσι καὶ τε-
λευτῶσάν γε ἔν τινι τῶν θανάτων παντάπασιν ἀπόλ-
λυσθαι· τοῦτον δὲ τὸν θάνατον καὶ ταύτην τὴν | διά- B
λυσιν τοῦ σώματος, ὃ τῇ ψυχῇ φέρει ὄλεθρον, μηδένα
φαίη εἰδέναι· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ὁτῳοῦν αἰσθάνε-
σθαι ἡμῶν· εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐδενὶ προσήκει
θάνατον θαῤῥοῦντι μὴ οὐκ ἀνοήτως θαῤῥεῖν, ὃς ἂν
μὴ ἔχῃ ἀποδεῖξαι, ὅτι ἔστι ψυχὴ παντάπασιν ἀθάνα-
τόν τε καὶ ἀνώλεθρον· εἰ δὲ μή, ἀνάγκην εἶναι ἀεὶ
τὸν μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι δεδιέναι ὑπὲρ τῆς αὑτοῦ

ψυχῆς, μὴ ἐν τῇ νῦν τοῦ σώματος διαζεύξει παντάπα-
C σιν ἀπόληται. XXXVIII. ¹ Πάντες οὖν ἀκούσαντες
εἰπόντων αὐτῶν ἀηδῶς διετέθημεν, ὡς ὕστερον ἐλέγο-
μεν πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἔμπροσθεν λόγου
σφόδρα πεπεισμένους ἡμᾶς πάλιν ἐδόκουν ἀναταράξαι
καὶ εἰς ἀπιστίαν καταβαλεῖν οὐ μόνον τοῖς προειρημέ-
νοις λόγοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ὕστερον μέλλοντα ῥηθή-
σεσθαι, μὴ οὐδενὸς ἄξιοι εἶμεν κριταὶ ἢ καὶ τὰ πρά-
γματα αὐτὰ ἄπιστα ᾖ. EX. Νὴ τοὺς θεούς, ὦ Φαί-
δων, συγγνώμην γε ἔχω ὑμῖν. καὶ γὰρ αὐτόν με νῦν
ἀκούσαντά σου τοιοῦτόν τι λέγειν πρὸς ἐμαυτὸν ἐπέρ-
D χεται, Τίνι οὖν ἔτι ¹ πιστεύσομεν λόγῳ; ὡς γὰρ σφό-
δρα πιθανὸς ὤν, ὃν ὁ Σωκράτης ἔλεγε λόγον, νῦν εἰς
ἀπιστίαν καταπέπτωκε. θαυμαστῶς γάρ μου ὁ λόγος
οὗτος ἀντιλαμβάνεται καὶ νῦν καὶ ἀεί, τὸ ἁρμονίαν
τινὰ ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν, καὶ ὥσπερ ὑπέμνησέ με
ῥηθείς, ὅτι καὶ αὐτῷ μοι ταῦτα προὐδέδοκτο. καὶ πά-
νυ δέομαι πάλιν, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς, ἄλλου τινὸς λόγου,
ὅς με πείσει, ὡς τοῦ ἀποθανόντος οὐ συναποθνήσκει
ἡ ψυχή. λέγε οὖν πρὸς Διός, πῇ ὁ Σωκράτης μετῆλθε
E τὸν λόγον; καὶ πότερον ¹ κἀκεῖνος, ὥσπερ ὑμᾶς φής,
ἔνδηλός τι ἐγένετο ἀχθόμενος ἢ οὔ, ἀλλὰ πρᾴως ἐβοή-
θει τῷ λόγῳ; καὶ ἱκανῶς ἐβοήθησεν ἢ ἐνδεῶς; πάντα
ἡμῖν δίελθε ὡς δύνασαι ἀκριβέστατα. ΦΑΙΔ. Καὶ
μήν, ὦ Ἐχέκρατες, πολλάκις θαυμάσας Σωκράτη οὐ
πώποτε μᾶλλον ἠγάσθην ἢ τότε παραγενόμενος. τὸ
89 μὲν * οὖν ἔχειν ὅ τι λέγοι ἐκεῖνος ἴσως οὐδὲν ἄτοπον·
ἀλλ' ἔγωγε μάλιστα ἐθαύμασα αὐτοῦ πρῶτον μὲν τοῦ-
το, ὡς ἡδέως καὶ εὐμενῶς καὶ ἀγαμένως τῶν νεανίσκων
τὸν λόγον ἀπεδέξατο, ἔπειτα ἡμῶν ὡς ὀξέως ᾔσθετο
ὃ πεπόνθειμεν ὑπὸ τῶν λόγων, ἔπειτα ὡς εὖ ἡμᾶς
ἰάσατο καὶ ὥσπερ πεφευγότας καὶ ἡττημένους ἀνεκα-
λέσατο καὶ προὔτρεψε πρὸς τὸ παρέπεσθαί τε καὶ
ξυσκοπεῖν τὸν λόγον. EX. Πῶς δή; ΦΑΙΔ. Ἐγὼ
ἐρῶ. ἔτυχον γὰρ ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ καθήμενος παρὰ τὴν
B κλίνην ἐπὶ ¹ χαμαιζήλου τινός, ὁ δὲ ἐπὶ πολὺ ὑψηλο-
τέρου ἢ ἐγώ. καταψήσας οὖν μου τὴν κεφαλὴν καὶ
ξυμπιέσας τὰς ἐπὶ τῷ αὐχένι τρίχας — εἰώθει γάρ,
ὁπότε τύχοι, παίζειν μου εἰς τὰς τρίχας — Αὔριον δή,
ἔφη, ἴσως, ὦ Φαίδων, τὰς καλὰς ταύτας κόμας ἀπο-
κερεῖ. Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Σώκρατες. Οὔκ, ἄν γε
ἐμοὶ πείθῃ. Ἀλλὰ τί; ἦν δ' ἐγώ. Τήμερον, ἔφη, κἀ-
γὼ τὰς ἐμὰς καὶ σὺ ταύτας, ἐάνπερ γε ἡμῖν ὁ λόγος
τελευτήσῃ καὶ μὴ δυνώμεθα αὐτὸν ἀναβιώσασθαι. καὶ
C ἔγωγ' ἄν, ¹ εἰ σὺ εἴην καί με διαφύγοι ὁ λόγος, ἔνορ-
κον ἂν ποιησαίμην, ὥσπερ Ἀργεῖοι, μὴ πρότερον κο-
μήσειν, πρὶν ἂν νικήσω ἀναμαχόμενος τὸν Σιμμίου τε
καὶ Κέβητος λόγον. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, πρὸς δύο λέγε-
ται οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς οἷός τε εἶναι. Ἀλλὰ καὶ ἐμέ,
ἔφη, τὸν Ἰόλεων παρακάλει, ἕως ἔτι φῶς ἐστιν. Πα-
ρακαλῶ τοίνυν, ἔφην, οὐχ ὡς Ἡρακλῆς, ἀλλ' ὡς Ἰόλεως
τὸν Ἡρακλῆ. Οὐδὲν διοίσει, ἔφη. XXXIX. Ἀλλὰ
πρῶτον εὐλαβηθῶμέν τι πάθος μὴ πάθωμεν. Τὸ
ποῖον; ἦν δ' ἐγώ. Μὴ γενώμεθα, ἦ δ' ὅς, μισολό-
D γοι, ¹ ὥσπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνόμενοι· ὡς οὐκ ἔστιν,
ἔφη, ὅ τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι ἢ λόγους
μισήσας. γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισολογία
τε καὶ μισανθρωπία. ἥ τε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται
ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης, καὶ ἡγή-
σασθαι παντάπασί τε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πι-
στὸν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὑρεῖν
τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὖθις ἕτερον.
καὶ ὅταν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις, καὶ ὑπὸ τούτων
μάλιστα, οὓς ἂν ἡγήσαιτο οἰκειοτάτους τε καὶ ἑταιρο-
τάτους, ¹ τελευτῶν δὴ θαμὰ προσκρούων μισεῖ τε πάν- E
τας καὶ ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι τὸ παρά-
παν. ἢ οὐκ ᾔσθησαι οὕτω πως τοῦτο γιγνόμενον;
Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, αἰσχρόν; καὶ
δῆλον, ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τἀνθρώπεια ὁ τοιοῦ-
τος χρῆσθαι ἐπιχειρεῖ τοῖς ἀνθρώποις; εἰ γάρ που
μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, ὥσπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσατο,
τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς * σφόδρα ὀλίγους 90
εἶναι ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ πλείστους. Πῶς λέ-
γεις; ἦν δ' ἐγώ. Ὥσπερ, ἦ δ' ὅς, περὶ τῶν σφόδρα
μικρῶν καὶ μεγάλων· οἴει τι σπανιώτερον εἶναι ἢ σφό-
δρα μέγαν ἢ σφόδρα μικρὸν ἐξευρεῖν ἄνθρωπον ἢ κύ-
να ἢ ἄλλο ὁτιοῦν; ἢ αὖ ταχὺν ἢ βραδύν, ἢ αἰσχρὸν ἢ
καλόν, ἢ λευκὸν ἢ μέλανα; ἢ οὐχὶ ᾔσθησαι, ὅτι πάν-
των τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἄκρα τῶν ἐσχάτων σπάνια
καὶ ὀλίγα, τὰ δὲ μεταξὺ ἄφθονα καὶ πολλά; Πάνυ
γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν οἴει, ἔφη, εἰ πονηρίας ¹ ἀγὼν B
προτεθείη, πάνυ ἂν ὀλίγους καὶ ἐνταῦθα τοὺς πρώ-
τους φανῆναι; Εἰκός γε, ἦν δ' ἐγώ. Εἰκὸς γάρ, ἔφη·
ἀλλὰ ταύτῃ μὲν οὐχ ὅμοιοι οἱ λόγοι τοῖς ἀνθρώποις
εἰσίν, ἀλλὰ σοῦ νῦν δὴ προάγοντος ἐγὼ ἐφεσπόμην,
ἀλλ' ἐκείνῃ, ᾗ, ἐπειδάν τις πιστεύσῃ λόγῳ τινὶ ἀληθεῖ
εἶναι ἄνευ τῆς περὶ τοὺς λόγους τέχνης, κἄπειτα ὀλί-
γον ὕστερον αὐτῷ δόξῃ ψευδὴς εἶναι, ἐνίοτε μὲν ὤν,
ἐνίοτε δ' οὐκ ὤν, καὶ αὖθις ἕτερος καὶ ἕτερος· καὶ
μάλιστα δὴ οἱ περὶ τοὺς ἀντιλογικοὺς λόγους διατρί-
ψαντες ¹ οἶσθ' ὅτι τελευτῶντες οἴονται σοφώτατοι γε- C
γονέναι τε καὶ κατανενοηκέναι μόνοι, ὅτι οὔτε τῶν
πραγμάτων οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς οὐδὲ βέβαιον οὔτε τῶν
λόγων, ἀλλὰ πάντα τὰ ὄντα, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐν Εὐρί-
πῳ, ἄνω καὶ κάτω στρέφεται καὶ χρόνον οὐδένα ἐν
οὐδενὶ μένει. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφην ἐγώ, ἀληθῆ λέγεις.
Οὐκοῦν, ὦ Φαίδων, ἔφη, οἰκτρὸν ἂν εἴη τὸ πάθος, εἰ
ὄντος δή τινος ἀληθοῦς καὶ βεβαίου λόγου καὶ δυνα-
τοῦ κατανοῆσαι, ἔπειτα διὰ ¹ τὸ παραγίγνεσθαι τοι- D
ούτοις τισὶ λόγοις τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν δοκοῦσιν ἀλη-
θέσιν εἶναι, τοτὲ δὲ μή, μὴ ἑαυτόν τις αἰτιῷτο μηδὲ
τὴν ἑαυτοῦ ἀτεχνίαν, ἀλλὰ τελευτῶν διὰ τὸ ἀλγεῖν
ἄσμενος ἐπὶ τοὺς λόγους ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν αἰτίαν ἀπω-
σαιτο, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν βίον μισῶν τε καὶ λοιδο-
ρῶν τοὺς λόγους διατελοῖ, τῶν δὲ ὄντων τῆς ἀληθείας
τε καὶ ἐπιστήμης στερηθείη. Νὴ τὸν Δία, ἦν δ' ἐγώ,
οἰκτρὸν δῆτα. XL. Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, τοῦτο
εὐλαβηθῶμεν, καὶ μὴ παρίωμεν εἰς τὴν ¹ ψυχήν, ὡς E
τῶν λόγων κινδυνεύει οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι, ἀλλὰ πολὺ
μᾶλλον, ὅτι ἡμεῖς οὔπω ὑγιῶς ἔχομεν, ἀλλ' ἀνδριστέον
καὶ προθυμητέον ὑγιῶς ἔχειν, σοὶ μὲν οὖν καὶ τοῖς
ἄλλοις καὶ τοῦ ἔπειτα βίου παντὸς ἕνεκα, ἐμοὶ δὲ αὐ-
τοῦ ἕνεκα τοῦ * θανάτου· ὡς κινδυνεύω ἔγωγε ἐν τῷ 91
παρόντι περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ'
ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι φιλονείκως. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι
ὅταν περί του ἀμφισβητήσωσιν, ὅπῃ μὲν ἔχει περὶ ὧν
ἂν ὁ λόγος ᾖ οὐ φροντίζουσιν, ὅπως δὲ ἃ αὐτοὶ ἔθεν-
το ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο προθυμοῦνται.

καὶ ἐγώ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν· οὐ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξῃ ἀληθῆ εἶναι προθυμηθήσομαι, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅ τι μάλιστα δόξῃ οὕτως
B ἔχειν. | λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε· καὶ θέασαι ὡς πλεονεκτικῶς· εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πεισθῆναι· εἰ δὲ μηδέν ἐστι τελευτήσαντι, ἀλλ' οὖν τοῦτόν γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν πρὸ τοῦ θανάτου ἧττον τοῖς παροῦσιν ἀηδὴς ἔσομαι ὀδυρόμενος. ἡ δὲ ἄγνοιά μοι αὕτη οὐ ξυνδιατελεῖ, κακὸν γὰρ ἂν ἦν, ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. παρεσκευασμένος μὲν δή, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, οὑτωσὶ ἔρχομαι ἐπὶ τὸν λόγον. ὑμεῖς μέντοι, ἂν ἐμοὶ
C πείθησθε, σμικρὸν | φροντίσαντες Σωκράτους, τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλλον, ἐὰν μέν τι ὑμῖν δοκῶ ἀληθὲς λέγειν, ξυνομολογήσατε, εἰ δὲ μή, παντὶ λόγῳ ἀντιτείνετε, εὐλαβούμενοι, ὅπως μὴ ἐγὼ ὑπὸ προθυμίας ἅμα ἑαυτόν τε καὶ ὑμᾶς ἐξαπατήσας ὥσπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι. XLI. Ἀλλ' ἰτέον, ἔφη. πρῶτόν με ὑπομνήσατε ἃ ἐλέγετε, ἐὰν μὴ φαίνωμαι μεμνημένος. Σιμμίας μὲν γάρ, ὡς ἐγᾦμαι, ἀπιστεῖ τε καὶ φοβεῖται, μὴ ἡ ψυχὴ ὅμως καὶ θειότερον
D καὶ κάλλιον ὂν τοῦ | σώματος προαπολλύηται ἐν ἁρμονίας εἴδει οὖσα· Κέβης δέ μοι ἔδοξε τοῦτο μὲν ἐμοὶ ξυγχωρεῖν, πολυχρονιώτερόν γε εἶναι ψυχὴν σώματος, ἀλλὰ τόδε ἄδηλον παντί, μὴ πολλὰ δὴ σώματα καὶ πολλάκις κατατρίψασα ἡ ψυχὴ τὸ τελευταῖον σῶμα καταλιποῦσα νῦν αὐτὴ ἀπολλύηται, καὶ ᾖ αὐτὸ τοῦτο θάνατος, ψυχῆς ὄλεθρος, ἐπεὶ σῶμά γ' ἀεὶ ἀπολλύμενον οὐδὲν παύεται. ἆρα ἄλλ' ἢ ταῦτ' ἐστίν, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἃ δεῖ ἡμᾶς ἐπισκοπεῖσθαι; Ξυνω-
E μολογείτην δὴ | ταῦτ' εἶναι ἄμφω. Πότερον οὖν, ἔφη, πάντας τοὺς ἔμπροσθεν λόγους οὐκ ἀποδέχεσθε, ἢ τοὺς μέν, τοὺς δ' οὔ; Τοὺς μέν, ἐφάτην, τοὺς δ' οὔ. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, περὶ ἐκείνου τοῦ λόγου λέγετε, ἐν ᾧ ἔφαμεν τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι, καί, τούτου οὕτως ἔχοντος, ἀναγκαίως ἔχειν ἄλλοθί που πρότερον
92 ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν, πρὶν ἐν τῷ * σώματι ἐνδεθῆναι; Ἐγὼ μέν, ἔφη ὁ Κέβης, καὶ τότε θαυμαστῶς ὡς ἐπείσθην ὑπ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένω ὡς οὐδενὶ λόγῳ. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ αὐτὸς οὕτως ἔχω, καὶ πάνυ ἂν θαυμάζοιμι, εἴ μοι περί γε τούτου ἄλλα ποτ' ἔτι δόξειεν. Καὶ ὁ Σωκράτης Ἀλλ' ἀνάγκη σοι, ἔφη, ὦ ξένε Θηβαῖε, ἄλλα δόξαι, ἐάνπερ μείνῃ ἥδε ἡ οἴησις, τὸ ἁρμονίαν μὲν εἶναι ξύνθετον πρᾶγμα, ψυχὴν δὲ ἁρμονίαν τινὰ ἐκ τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐντεταμένων
B ξυγκεῖσθαι. οὐ γάρ που ἀποδέξει γε σαυτοῦ | λέγοντος, ὡς πρότερον ἦν ἁρμονία ξυγκειμένη, πρὶν ἐκεῖνα εἶναι, ἐξ ὧν ἔδει αὐτὴν ξυντεθῆναι. ἢ ἀποδέξει; Οὐδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Αἰσθάνει οὖν, ἦ δ' ὅς, ὅτι ταῦτά σοι ξυμβαίνει λέγειν, ὅταν φῇς μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπου εἶδός τε καὶ σῶμα ἀφικέσθαι, εἶναι δ' αὐτὴν ξυγκειμένην ἐκ τῶν οὐδέπω ὄντων; οὐ γὰρ δὴ ἁρμονία γέ σοι τοιοῦτόν ἐστιν, ᾧ ἀπεικάζεις, ἀλλὰ πρότερον καὶ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ
C καὶ οἱ φθόγγοι ἔτι ἀνάρμοστοι ὄντες γίγνονται, | τελευταῖον δὲ πάντων ξυνίσταται ἡ ἁρμονία καὶ πρῶτον ἀπόλλυται. οὗτος οὖν σοι ὁ λόγος ἐκείνῳ πῶς ξυνᾴσεται; Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας. Καὶ μήν, ἦ δ' ὅς, πρέπει γε εἴπερ τῳ ἄλλῳ λόγῳ ξυνῳδῷ εἶναι καὶ τῷ περὶ ἁρμονίας. Πρέπει γάρ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ οὐ ξυνῳδός, ἀλλ' ὅρα· πότερον αἱρεῖ τῶν λόγων, τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι, ἢ ψυχὴν ἁρμονίαν; Πολὺ μᾶλλον, ἔφη, ἐκεῖνον, ὦ Σώκρατες. ὅδε μὲν γάρ μοι γέγονεν ἄνευ ἀποδείξεως μετὰ εἰκότος τινὸς καὶ | εὐπρεπείας, ὅθεν καὶ τοῖς πολλοῖς δο- D
κεῖ ἀνθρώποις· ἐγὼ δὲ τοῖς διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιουμένοις λόγοις ξύνοιδα οὖσιν ἀλαζόσι, καὶ ἄν τις αὐτοὺς μὴ φυλάττηται, εὖ μάλα ἐξαπατῶσι, καὶ ἐν γεωμετρίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀναμνήσεως καὶ μαθήσεως λόγος δι' ὑποθέσεως ἀξίας ἀποδέξασθαι εἴρηται. ἐρρήθη γάρ που οὕτως ἡμῶν εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ πρὶν εἰς σῶμα ἀφικέσθαι, ὥσπερ αὐτῆς ἐστιν ἡ οὐσία ἔχουσα τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ ὃ ἔστιν. ἐγὼ | δὲ ταύτην, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, E
ἱκανῶς τε καὶ ὀρθῶς ἀποδέδεγμαι. ἀνάγκη οὖν μοι, ὡς ἔοικε, διὰ ταῦτα μήτε ἐμαυτοῦ μήτε ἄλλου ἀποδέχεσθαι λέγοντος, ὡς ψυχή ἐστιν ἁρμονία. XLII. Τί δέ, ἦ δ' ὅς, ὦ Σιμμία, τῇδε; δοκεῖ σοι ἁρμονίᾳ ἢ ἄλλῃ τινὶ συνθέσει προσήκειν ἄλλως πως ἔχειν * ἢ ὡς 93
ἂν ἐκεῖνα ἔχῃ, ἐξ ὧν ἂν ξυγκέηται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ποιεῖν τι, ὡς ἐγᾦμαι, οὐδέ τι πάσχειν ἄλλο παρ' ἃ ἂν ἐκεῖνα ἢ ποιῇ ἢ πάσχῃ. Ξυνέφη. Οὐκ ἄρα ἡγεῖσθαί γε προσήκει ἁρμονίαν τούτων, ἐξ ὧν ἂν ξυντεθῇ, ἀλλ' ἕπεσθαι. Ξυνεδόκει. Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἐναντία γε ἁρμονίαν κινηθῆναι ἢ φθέγξασθαι ἢ τι ἄλλο ἐναντιωθῆναι τοῖς αὑτῆς μέρεσιν. Πολλοῦ μέντοι, ἔφη. Τί δέ; οὐχ οὕτως ἁρμονία πέφυκεν εἶναι ἑκάστη ἁρμονία, ὡς ἂν ἁρμοσθῇ; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἦ οὐχί, ἦ | δ' ὅς, ἂν μὲν μᾶλλον ἁρμοσθῇ καὶ ἐπὶ πλέον, B
εἴπερ ἐνδέχεται τοῦτο γίγνεσθαι, μᾶλλόν τε ἂν ἁρμονία εἴη καὶ πλείων, εἰ δ' ἧττόν τε καὶ ἐπ' ἔλαττον, ἧττόν τε καὶ ἐλάττων; Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἔστι τοῦτο περὶ ψυχήν, ὥστε καὶ κατὰ τὸ σμικρότατον μᾶλλον ἑτέραν ἑτέρας * ψυχὴν * ψυχῆς ἐπὶ πλέον καὶ μᾶλλον ἢ ἐπ' ἔλαττον καὶ ἧττον αὐτὸ τοῦτο εἶναι, ψυχήν; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Φέρε δή, ἔφη, πρὸς Διός· | C
λέγεται ψυχὴ ἡ μὲν νοῦν τε ἔχειν καὶ ἀρετὴν καὶ εἶναι ἀγαθή, ἡ δὲ ἄνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν καὶ εἶναι κακή; καὶ ταῦτα ἀληθῶς λέγεται; Ἀληθῶς μέντοι. Τῶν οὖν τιθεμένων ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι τί τις φήσει ταῦτα ὄντα εἶναι ἐν ταῖς ψυχαῖς, τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν; πότερον ἁρμονίαν αὖ τινα ἄλλην καὶ ἀναρμοστίαν; καὶ τὴν μὲν ἡρμόσθαι, τὴν ἀγαθήν, καὶ ἔχειν ἐν αὐτῇ ἁρμονίᾳ οὔσῃ ἄλλην ἁρμονίαν, τὴν δὲ ἀνάρμοστον αὐτήν τε εἶναι καὶ οὐκ ἔχειν ἐν αὑτῇ ἄλλην; Οὐκ ἔχω ἔγωγε, ἔφη ὁ Σιμμίας, εἰπεῖν· δῆλον δὲ ὅτι τοιαῦτ' ἄττ' ἂν λέγοι ὁ ἐκεῖνο | ὑποθέμενος. Ἀλλὰ D
προωμολόγηται, ἔφη, μηδὲν μᾶλλον μηδ' ἧττον ἑτέραν ἑτέρας ψυχὴν ψυχῆς εἶναι. τοῦτο δ' ἔστι τὸ ὁμολόγημα, μηδὲν μᾶλλον μηδ' ἐπὶ πλέον μηδὲ ἧττον μηδ' ἐπ' ἔλαττον ἑτέραν ἑτέρας ἁρμονίαν ἁρμονίας εἶναι. ἦ γάρ; Πάνυ γε. Τὴν δέ γε μηδὲν μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἁρμονίαν οὖσαν μηδὲ μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἡρμόσθαι. ἔστιν οὕτως; Ἔστιν. Ἡ δὲ μήτε μᾶλλον μήθ' ἧττον ἡρμοσμένη ἔστιν ὅ τι πλέον ἢ ἔλαττον ἁρμονίας μετέχει, ἢ τὸ ἴσον; Τὸ ἴσον. Οὐκοῦν ψυχὴ | ἐπειδὴ οὐδὲν μᾶλ- E
λον οὐδὲ ἧττον ἄλλη ἄλλης αὐτὸ τοῦτο, ψυχή, ἐστιν,

οὐδὲ δὴ μᾶλλον οὐδὲ ἧττον ἥρμοσται; Οὕτως. Τοῦτο δέ γε πεπονθυῖα οὐδὲν πλέον ἀναρμοστίας οὐδὲ ἁρμονίας μετέχοι ἄν; Οὐ γὰρ οὖν. Τοῦτο δ' αὖ πεπονθυῖα ἆρ' ἄν τι πλέον κακίας ἢ ἀρετῆς μετέχοι ἑτέρα ἑτέρας, εἴπερ ἡ μὲν κακία ἀναρμοστία, ἡ δὲ ἀρετὴ ἁρμονία εἴη; Οὐδὲν πλέον. Μᾶλλον δέ γέ που, ὦ
94 Σιμμία, κατὰ τὸν ὀρθὸν * λόγον κακίας οὐδεμία ψυχὴ μεθέξει, εἴπερ ἁρμονία ἐστίν. ἁρμονία γὰρ δήπου παντελῶς αὐτὸ τοῦτο οὖσα, ἁρμονία, ἀναρμοστίας οὔποτ' ἂν μετάσχοι. Οὐ μέντοι. Οὐδέ γε δήπου ψυχή, οὖσα παντελῶς ψυχή, κακίας. Πῶς γὰρ ἔκ γε τῶν προειρημένων; Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου ἡμῖν πᾶσαι ψυχαὶ πάντων ζώων ὁμοίως ἀγαθαὶ ἔσονται, εἴπερ ὁμοίως ψυχαὶ πεφύκασιν αὐτὸ τοῦτο, ψυχαί, εἶναι. Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἦ καὶ καλῶς
B δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, οὕτω λέγεσθαι, καὶ πάσχειν ἂν ' ταῦτα ὁ λόγος, εἰ ὀρθὴ ἡ ὑπόθεσις ἦν, τὸ ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. XLIII. Τί δέ; ἦ δ' ὅς· τῶν ἐν ἀνθρώπῳ πάντων ἔσθ' ὅ τι ἄλλο λέγεις ἄρχειν ἢ ψυχήν, ἄλλως τε καὶ φρόνιμον; Οὐκ ἔγωγε. Πότερον ξυγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα παθήμασιν, ἢ καὶ ἐναντιουμένην; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, οἷον καύματος ἐνόντος καὶ δίψους ἐπὶ τοὐναντίον ἕλκειν, τὸ μὴ πίνειν, καὶ πείνης ἐνούσης, ἐπὶ τὸ μὴ ἐσθίειν· καὶ
C ἄλλα μυρία που ὁρῶμεν ἐναντιουμένην τὴν ψυχὴν ' τοῖς κατὰ τὸ σῶμα. ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν αὖ ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν μήποτ' ἂν αὐτήν, ἁρμονίαν γε οὖσαν, ἐναντία ᾄδειν οἷς ἐπιτείνοιτο καὶ χαλῷτο καὶ πάλλοιτο καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πάθος πάσχοι ἐκεῖνα, ἐξ ὧν τυγχάνει οὖσα, ἀλλ' ἕπεσθαι ἐκείνοις καὶ οὔποτ' ἂν ἡγεμονεύειν; Ὡμολογήσαμεν, ἔφη· πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν; νῦν οὐ πᾶν τοὐναντίον ἡμῖν φαίνεται ἐργαζομένη, ἡγεμονεύουσά τε ἐκείνων πάντων, ἐξ ὧν φήσει τις αὐτὴν εἶναι, καὶ ἐναντιουμένη ὀλίγου
D πάντα ' διὰ παντὸς τοῦ βίου καὶ δεσπόζουσα πάντας τρόπους, τὰ μὲν χαλεπώτερον κολάζουσα καὶ μετ' ἀλγηδόνων, τά τε κατὰ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἰατρικήν, τὰ δὲ πρᾳότερον, καὶ τὰ μὲν ἀπειλοῦσα τὰ δὲ νουθετοῦσα ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὀργαῖς καὶ φόβοις, ὡς ἄλλη οὖσα ἄλλῳ πράγματι διαλεγομένη; οἷόν που καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ πεποίηκεν, οὗ λέγει τὸν Ὀδυσσέα,

„στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·
E τέτλαθι δή, κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ' ἔτλης.“

ἆρ' οἴει αὐτὸν ταῦτα ποιῆσαι διανοούμενον ὡς ἁρμονίας αὐτῆς οὔσης καὶ οἵας ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων, ἀλλ' οὐχ οἵας ἄγειν τε ταῦτα καὶ δεσπόζειν, καὶ οὔσης αὐτῆς πολὺ θειοτέρου τινὸς πράγματος ἢ καθ' ἁρμονίαν; Νὴ Δία, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ ἄρα, ὦ ἄριστε, ἡμῖν οὐδαμῇ καλῶς ἔχει ψυχὴν ἁρμονίαν τινὰ φάναι εἶναι· οὔτε γὰρ ἄν,
5 ὡς ἔοικεν, * Ὁμήρῳ, θείῳ ποιητῇ, ὁμολογοῖμεν οὔτε αὐτοὶ ἡμῖν αὐτοῖς. Ἔχει οὕτως, ἔφη. XLIV. Εἶεν δή, ἦ δ' ὃς ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν Ἁρμονίας ἡμῖν τῆς Θηβαϊκῆς ἵλεά πως, ὡς ἔοικε, μετρίως γέγονε· τί δὲ δὴ τὰ Κάδμου, ἔφη, ὦ Κέβης, πῶς ἱλασόμεθα καὶ τίνι λόγῳ; Σύ μοι δοκεῖς, ἔφη ὁ Κέβης, ἐξευρήσειν· τουτονὶ γοῦν τὸν λόγον τὸν πρὸς τὴν ἁρμονίαν θαυμαστῶς μοι εἶπες ὡς παρὰ δόξαν. Σιμμίου γὰρ λέγοντος, ὅτε ἠπόρει, πάνυ ἐθαύμαζον, εἴ τι ἕξει τις χρήσασθαι ' τῷ λόγῳ αὐτοῦ· πάνυ οὖν μοι ἀτόπως ἔδο- B
ξεν εὐθὺς τὴν πρώτην ἔφοδον οὐ δέξασθαι τοῦ σοῦ λόγου. ταὐτὰ δὴ οὐκ ἂν θαυμάσαιμι καὶ τὸν τοῦ Κάδμου λόγον εἰ πάθοι. Ὦ 'γαθέ, ἔφη ὁ Σωκράτης, μὴ μέγα λέγε, μή τις ἡμῶν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα λέγεσθαι. ἀλλὰ δὴ ταῦτα μὲν τῷ θεῷ μελήσει, ἡμεῖς δὲ Ὁμηρικῶς ἐγγὺς ἰόντες πειρώμεθα, εἰ ἄρα τι λέγεις. ἔστι δὲ δὴ τὸ κεφάλαιον ὧν ζητεῖς· ἀξιοῖς ἐπιδειχθῆναι ἡμῶν τὴν ψυχὴν ἀνώλεθρόν τε καὶ ' ἀθάνατον οὖσαν, εἰ φιλόσοφος ἀνὴρ C
μέλλων ἀποθανεῖσθαι, θαῤῥῶν τε καὶ ἡγούμενος ἀποθανὼν ἐκεῖ εὖ πράξειν διαφερόντως ἢ εἰ ἐν ἄλλῳ βίῳ βιοὺς ἐτελεύτα, μὴ ἀνόητόν τε καὶ ἠλίθιον θάῤῥος θαῤῥήσει. τὸ δὲ ἀποφαίνειν, ὅτι ἰσχυρόν τί ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ θεοειδές, καὶ ὅτι ἦν ἔτι πρότερον, πρὶν ἡμᾶς ἀνθρώπους γενέσθαι, οὐδὲν κωλύειν φῂς πάντα ταῦτα μηνύειν ἀθανασίαν μὲν μή, ὅτι δὲ πολυχρόνιόν τέ ἐστι ψυχὴ καὶ ἦν που πρότερον ἀμήχανον ὅσον χρόνον καὶ ᾔδει τε καὶ ἔπραττε πόλλ' ἄττα· ' ἀλλὰ γὰρ οὐδέν τι D
μᾶλλον ἦν ἀθάνατον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἰς ἀνθρώπου σῶμα ἐλθεῖν ἀρχὴ ἦν αὐτῇ ὀλέθρου, ὥσπερ νόσος· καὶ ταλαιπωρουμένη τε δὴ τοῦτον τὸν βίον ζῴη καὶ τελευτῶσά γε ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ ἀπολλύοιτο. διαφέρει δὲ δή, φῄς, οὐδὲν εἴτε ἅπαξ εἰς σῶμα ἔρχεται εἴτε πολλάκις, πρός γε τὸ ἕκαστον ἡμῶν φοβεῖσθαι· προσήκει γὰρ φοβεῖσθαι, εἰ μὴ ἀνόητος εἴη, τῷ μὴ εἰδότι μηδ' ἔχοντι λόγον διδόναι, ὡς ἀθάνατόν ἐστι. τοιαῦτ' ἄττα ἐστίν, οἶμαι, ' ὦ Κέβης, ἃ λέγεις· E
καὶ ἐξεπίτηδες πολλάκις ἀναλαμβάνω, ἵνα μή τι διαφύγῃ ἡμᾶς, εἴ τέ τι βούλει, προσθῇς ἢ ἀφέλῃς. Καὶ ὁ Κέβης, Ἀλλ' οὐδὲν ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι, ἔφη, οὔτ' ἀφελεῖν οὔτε προσθεῖναι δέομαι· ἔστι δὲ ταῦτα ἃ λέγω. XLV. Ὁ οὖν Σωκράτης συχνὸν χρόνον ἐπισχὼν καὶ πρὸς ἑαυτόν τι σκεψάμενος, Οὐ φαῦλον πρᾶγμα, ἔφη, ὦ Κέβης, ζητεῖς· ὅλως γὰρ δεῖ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγματεύσασθαι. * ἐγὼ οὖν 96
σοι δίειμι περὶ αὐτῶν, ἐὰν βούλῃ, τά γ' ἐμὰ πάθη· ἔπειτα ἄν τί σοι χρήσιμον φαίνηται ὧν ἂν λέγω, πρὸς τὴν πειθὼ περὶ ὧν λέγεις χρήσει. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κέβης, βούλομαί γε. Ἄκουε τοίνυν ὡς ἐροῦντος. ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὦ Κέβης, νέος ὢν θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας, ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν. ὑπερήφανος γάρ μοι ἐδόκει εἶναι, εἰδέναι τὰς αἰτίας ἑκάστου, διὰ τί γίγνεται ἕκαστον καὶ διὰ τί ἀπόλλυται καὶ διὰ τί ἔστι· καὶ πολλάκις ἐμαυτὸν ἄνω κάτω ' μετέβαλλον σκοπῶν πρῶτον τὰ τοιάδε, ἆρ' B
ἐπειδὰν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σηπεδόνα τινὰ λάβῃ, ὥς τινες ἔλεγον, τότε δὴ τὰ ζῷα ξυντρέφεται; καὶ πότερον τὸ αἷμά ἐστιν ᾧ φρονοῦμεν, ἢ ὁ ἀήρ, ἢ τὸ πῦρ, ἢ τούτων μὲν οὐδέν, ὁ δὲ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ἀκούειν καὶ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι, ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα, ἐκ δὲ μνήμης καὶ δόξης, λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν, κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἐπιστήμην. καὶ αὖ τούτων τὰς φθορὰς σκοπῶν, καὶ τὰ περὶ τὸν ' οὐρανόν τε καὶ τὴν γῆν πά- C
θη, τελευτῶν οὕτως ἐμαυτῷ ἔδοξα πρὸς ταύτην τὴν σκέψιν ἀφυὴς εἶναι, ὡς οὐδὲν χρῆμα. τεκμήριον δέ σοι ἐρῶ ἱκανόν· ἐγὼ γὰρ ἃ καὶ πρότερον σαφῶς ἠπιστά-

μην, ὥς γε ἐμαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκουν, τότε ὑπὸ ταύτης τῆς σκέψεως οὕτω σφόδρα ἐτυφλώθην, ὥστε ἀπέμαθον καὶ ταῦτα, ἃ πρὸ τοῦ ᾤμην εἰδέναι, περὶ ἄλλων τε πολλῶν καὶ διὰ τί ἄνθρωπος αὐξάνεται. τοῦτο γὰρ ᾤμην πρὸ τοῦ παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ
D τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν· ἐπειδὰν γὰρ | ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστοῖς ὀστᾶ, καὶ οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον μέγαν. οὕτω τότε ᾤμην· οὐ δοκῶ σοι μετρίως; Ἔμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης. Σκέψαι δὴ καὶ τάδε ἔτι. ᾤμην γὰρ ἔγωγε ἱκανῶς μοι δοκεῖν, ὁπότε τις φαίνοιτο ἄνθρωπος παραστὰς μέγας σμικρῷ, μείζων εἶναι αὐτῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἵππος ἵπ-
E που· καὶ ἔτι | γε τούτων ἐναργέστερα, τὰ δέκα μοι ἐδόκει τῶν ὀκτὼ πλείονα εἶναι διὰ τὸ δύο αὐτοῖς προςεῖναι, καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου μεῖζον εἶναι διὰ τὸ ἡμίσει αὐτοῦ ὑπερέχειν. Νῦν δὲ δή, ἔφη ὁ Κέβης, τί σοι δοκεῖ περὶ αὐτῶν; Πόῤῥω που, ἔφη, νὴ Δί' ἐμὲ εἶναι τοῦ οἴεσθαι περὶ τούτων του τὴν αἰτίαν εἰδέναι, ὅς γε οὐκ ἀποδέχομαι ἐμαυτοῦ οὐδὲ ὡς, ἐπειδὰν ἑνί τις προςθῇ ἕν, ἢ τὸ ἓν ᾧ προσετέθη δύο γέ-
97 γονεν, ἢ τὸ προστεθὲν καὶ ᾧ προσετέθη * διὰ τὴν πρόςθεσιν τοῦ ἑτέρου τῷ ἑτέρῳ δύο ἐγένετο· θαυμάζω γάρ, εἰ, ὅτε μὲν ἑκάτερον αὐτῶν χωρὶς ἀλλήλων ἦν, ἓν ἄρ' ἑκάτερον ἦν καὶ οὐκ ἤστην τότε δύο, ἐπεὶ δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, αὕτη ἄρα αἰτία αὐτοῖς ἐγένετο δυοῖν γενέσθαι, ἡ ξύνοδος τοῦ πλησίον ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδέ γε ὡς, ἐάν τις ἓν διασχίσῃ, δύναμαι ἔτι πείθεσθαι, ὡς αὕτη αὖ αἰτία γέγονεν, ἡ σχίσις, τοῦ δύο γεγονέναι· ἐναντία γὰρ γίγνεται ἢ τότε αἰτία τοῦ
B δύο γίγνεσθαι· | τότε μὲν γὰρ ὅτι ξυνήγετο πλησίον ἀλλήλων καὶ προσετίθετο ἕτερον ἑτέρῳ, νῦν δ' ὅτι ἀπάγεται καὶ χωρίζεται ἕτερον ἀφ' ἑτέρου· οὐδέ γε, διότι ἓν γίγνεται ὡς ἐπίσταμαι, ἔτι πείθω ἐμαυτόν, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἑνὶ λόγῳ διότι γίγνεται ἢ ἀπόλλυται ἢ ἔστι, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς μεθόδου, ἀλλά τιν' ἄλλον τρόπον αὐτὸς εἰκῇ φύρω, τοῦτον δὲ οὐδαμῇ προσίεμαι. **XLVI.** Ἀλλ' ἀκούσας μέν ποτε ἐκ βιβλίου τινός, ὡς ἔφη, Ἀναξαγόρου ἀναγιγνώσκοντος,
C καὶ λέγοντος, ὡς | ἄρα νοῦς ἐστιν ὁ διακοσμῶν τε καὶ πάντων αἴτιος, ταύτῃ ἥδη τῇ αἰτίᾳ ἥσθην τε καὶ ἔδοξέ μοι τρόπον τινὰ εὖ ἔχειν τὸ τὸν νοῦν εἶναι πάντων αἴτιον, καὶ ἡγησάμην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, τόν γε νοῦν κοσμοῦντα πάντα κοσμεῖν καὶ ἕκαστον τιθέναι ταύτῃ, ὅπῃ ἂν βέλτιστα ἔχῃ· εἰ οὖν τις βούλοιτο τὴν αἰτίαν εὑρεῖν περὶ ἑκάστου, ὅπῃ γίγνεται ἢ ἀπόλλυται ἢ ἔστι, τοῦτο δεῖν περὶ αὐτοῦ εὑρεῖν, ὅπῃ βέλτιστον αὐτῷ ἐστιν ἢ εἶναι ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν ἢ ποιεῖν·
D ἐκ δὲ δὴ τοῦ | λόγου τούτου οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προςήκειν ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον. ἀναγκαῖον δὲ εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ τὸ χεῖρον εἰδέναι· τὴν αὐτὴν γὰρ εἶναι ἐπιστήμην περὶ αὐτῶν. ταῦτα δὴ λογιζόμενος ἄσμενος εὑρηκέναι ᾤμην διδάσκαλον τῆς αἰτίας περὶ τῶν ὄντων κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ, τὸν Ἀναξαγόραν, καί μοι φράσειν πρῶτον μέν, πότερον ἡ γῆ
E πλατεῖά ἐστιν ἢ στρογγύλη, ἐπειδὴ δὲ φράσειεν, | ἐπεκδιηγήσεσθαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀνάγκην, λέγοντα τὸ ἄμεινον καὶ ὅτι αὐτὴν ἄμεινον ἦν τοιαύτην εἶναι· καὶ εἰ ἐν μέσῳ φαίη εἶναι αὐτήν, ἐπεκδιηγήσεσθαι, ὡς ἄμεινον ἦν αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶναι· καὶ εἴ μοι ταῦτα ἀποφαίνοιτο, παρεσκευάσμην * ὡς οὐκέτι ποθεσόμε- 98
νος αἰτίας ἄλλο εἶδος. καὶ δὴ καὶ περὶ ἡλίου οὕτω παρεσκευάσμην, ὡσαύτως πευσόμενος, καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, τάχους τε πέρι πρὸς ἄλληλα καὶ τροπῶν καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων, πῇ ποτε ταῦτ' ἄμεινόν ἐστιν ἕκαστον καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πάσχει. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτὸν ᾤμην, φάσκοντά γε ὑπὸ νοῦ αὐτὰ κεκοσμῆσθαι, ἄλλην τινὰ αὐτοῖς αἰτίαν ἐπενεγκεῖν ἢ ὅτι βέλτιστον αὐτὰ οὕτως ἔχειν ἐστίν, ὥςπερ
ἔχει· ἑκάστῳ οὖν αὐτὸν | ἀποδιδόντα τὴν αἰτίαν καὶ B
κοινῇ πᾶσι τὸ ἑκάστῳ βέλτιστον ᾤμην καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἐπεκδιηγήσεσθαι ἀγαθόν. καὶ οὐκ ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ πάνυ σπουδῇ λαβὼν τὰς βίβλους ὡς τάχιστα οἷός τ' ἦν ἀνεγίγνωσκον, ἵν' ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βέλτιστον καὶ τὸ χεῖρον. **XLVII.** Ἀπὸ δὴ θαυμαστῆς, ὦ ἑταῖρε, ἐλπίδος ᾠχόμην φερόμενος, ἐπειδὴ προϊὼν καὶ ἀναγιγνώσκων ὁρῶ ἄνδρα τῷ μὲν νῷ οὐδὲν χρώμενον οὐδέ τινας αἰτίας ἐπαιτιώ-
μενον εἰς τὸ διακοσμεῖν | τὰ πράγματα, ἀέρας δὲ καὶ C
αἰθέρας καὶ ὕδατα αἰτιώμενον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. καί μοι ἔδοξεν ὁμοιότατον πεπονθέναι ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγων, ὅτι Σωκράτης πάντα, ὅσα πράττει, νῷ πράττει, κἄπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν τὰς αἰτίας ἑκάστων ὧν πράττω, λέγοι πρῶτον μέν, ὅτι διὰ ταῦτα νῦν ἐνθάδε κάθημαι, ὅτι ξύγκειταί μου τὸ σῶμα ἐξ ὀστῶν καὶ νεύρων, καὶ τὰ μὲν ὀστᾶ ἐστι στερεὰ καὶ διαφυὰς ἔχει χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα οἷα ἐπι-
τείνεσθαι | καὶ ἀνίεσθαι, περιαμπέχοντα τὰ ὀστᾶ με- D
τὰ τῶν σαρκῶν καὶ δέρματος, ὃ ξυνέχει αὐτά· αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀστῶν ἐν ταῖς αὐτῶν ξυμβολαῖς χαλῶντα καὶ ξυντείνοντα τὰ νεῦρα κάμπτεσθαί που ποιεῖ οἷόν τ' εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ξυγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι· καὶ αὖ περὶ τοῦ διαλέγεσθαι ὑμῖν ἑτέρας τινὰς τοιαύτας αἰτίας λέγοι, φωνάς τε καὶ ἀέρας καὶ ἀκοὰς καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦ-
τα αἰτιώμενος, ἀμελήσας τὰς ὡς | ἀληθῶς αἰτίας λέ- E
γειν, ὅτι, ἐπειδὴ Ἀθηναίοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ καταψηφίσασθαι, διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλτιον αὖ δέδοκται ἐνθάδε καθῆσθαι, καὶ δικαιότερον παραμένοντα ὑπέχειν τὴν δίκην, ἣν ἂν κελεύσωσιν· ἐπεὶ νὴ
τὸν κύνα, ὡς ἐγῷμαι, πάλαι ἂν * ταῦτα τὰ νεῦρα καὶ 99
τὰ ὀστᾶ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ Βοιωτοὺς ἦν, ὑπὸ δόξης φερόμενα τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιότερον ᾤμην καὶ κάλλιον εἶναι πρὸ τοῦ φεύγειν τε καὶ ἀποδιδράσκειν ὑπέχειν τῇ πόλει δίκην, ἥντιν' ἂν τάττῃ. ἀλλ' αἴτια μὲν τὰ τοιαῦτα καλεῖν λίαν ἄτοπον· εἰ δέ τις λέγοι, ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ ὀστᾶ καὶ νεῦρα καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω, οὐκ ἂν οἷός τ' ἦν ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι, ἀληθῆ ἂν λέγοι· ὡς μέντοι διὰ ταῦτα ποιῶ ἃ
ποιῶ, καὶ ταῦτα νῷ πράττω, ἀλλ' οὐ τῇ τοῦ | βελτί- B
στου αἱρέσει, πολλὴ ἂν καὶ μακρὰ ῥαθυμία εἴη τοῦ λόγου. τὸ γὰρ μὴ διελέσθαι οἷόν τ' εἶναι, ὅτι ἄλλο μέν τί ἐστι τὸ αἴτιον τῷ ὄντι, ἄλλο δ' ἐκεῖνο, ἄνευ οὗ τὸ αἴτιον οὐκ ἄν ποτ' εἴη αἴτιον· ὃ δή μοι φαίνονται ψηλαφῶντες οἱ πολλοὶ ὥσπερ ἐν σκότῳ, ἀλλοτρίῳ ὀνό-

ματι προσχρώμενοι, ὡς αἴτιον αὐτὸ προσαγορεύειν. διὸ
δὴ καὶ ὁ μέν τις δίνην περιτιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐ-
ρανοῦ μένειν δὴ ποιεῖ τὴν γῆν, ὁ δὲ ὥσπερ καρδόπῳ
πλατείᾳ βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει· τὴν δὲ τοῦ ὡς
C οἷόν τε ' βέλτιστα αὐτὰ τεθῆναι δύναμιν οὕτω νῦν
κεῖσθαι, ταύτην οὔτε ζητοῦσιν οὔτε τινὰ οἴονται δαι-
μονίαν ἰσχὺν ἔχειν, ἀλλὰ ἡγοῦνται τούτου Ἄτλαντα ἄν
ποτε ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον καὶ μᾶλλον ἅπαν-
τα ξυνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τἀγαθὸν καὶ
δέον ξυνδεῖν καὶ ξυνέχειν οὐδὲν οἴονται. ἐγὼ μὲν οὖν
τῆς τοιαύτης αἰτίας, ὅπῃ ποτὲ ἔχει, μαθητὴς ὁτουοῦν
ἥδιστ' ἂν γενοίμην· ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐστερήθην καὶ
οὔτ' αὐτὸς εὑρεῖν οὔτε παρ' ἄλλου μαθεῖν οἷός τε ἐγε-
D νόμην, τὸν ' δεύτερον πλοῦν ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας ζήτη-
σιν ᾗ πεπραγμάτευμαι, βούλει σοι, ἔφη, ἐπίδειξιν ποι-
ήσωμαι, ὦ Κέβης; Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη, ὡς βού-
λομαι. **XLVIII.** Ἔδοξε τοίνυν μοι, ἦ δ' ὅς, μετὰ ταῦ-
τα, ἐπειδὴ ἀπείρηκα τὰ ὄντα σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆ-
ναι, μὴ πάθοιμι ὅπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεω-
ροῦντες καὶ σκοπούμενοι· διαφθείρονται γάρ που ἔνιοι
τὰ ὄμματα, ἐὰν μὴ ἐν ὕδατι ἤ τινι τοιούτῳ σκοπῶν-
E ται τὴν εἰκόνα ' αὐτοῦ. τοιοῦτόν τι καὶ ἐγὼ διενοή-
θην, καὶ ἔδεισα, μὴ παντάπασι τὴν ψυχὴν τυφλωθείην
βλέπων πρὸς τὰ πράγματα τοῖς ὄμμασι καὶ ἑκάστῃ
τῶν αἰσθήσεων ἐπιχειρῶν ἅπτεσθαι αὐτῶν. ἔδοξε δή
μοι χρῆναι εἰς τοὺς λόγους καταφυγόντα ἐν ἐκείνοις
σκοπεῖν τῶν ὄντων τὴν ἀλήθειαν. ἴσως μὲν οὖν ᾧ εἰ-
100 κάζω τρόπον τινὰ οὐκ ἔοικεν· * οὐ γὰρ πάνυ ξυγχω-
ρῶ τὸν ἐν τοῖς λόγοις σκοπούμενον τὰ ὄντα ἐν εἰκόσι
μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὸν ἐν τοῖς ἔργοις· ἀλλ' οὖν δὴ
ταύτῃ γε ὥρμησα, καὶ ὑποθέμενος ἑκάστοτε λόγον, ὃν
ἂν κρίνω ἐῤῥωμενέστατον εἶναι, ἃ μὲν ἂν μοι δοκῇ
τούτῳ ξυμφωνεῖν, τίθημι ὡς ἀληθῆ ὄντα, καὶ περὶ
αἰτίας καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἃ δ' ἂν μή, ὡς
οὐκ ἀληθῆ. βούλομαι δέ σοι σαφέστερον εἰπεῖν ἃ λέ-
γω· οἶμαι γάρ σε νῦν οὐ μανθάνειν. Οὐ μὰ τὸν
Δία, ἔφη ὁ Κέβης, οὐ σφόδρα. **XLIX.** Ἀλλ', ἦ δ' ὅς,
B ' ὧδε λέγω, οὐδὲν καινόν, ἀλλ' ἅπερ ἀεὶ καὶ ἄλλοτε
καὶ ἐν τῷ παρεληλυθότι λόγῳ οὐδὲν πέπαυμαι λέγων.
ἔρχομαι γὰρ δὴ ἐπιχειρῶν σοι ἐπιδείξασθαι τῆς αἰτίας
τὸ εἶδος, ὃ πεπραγμάτευμαι, καὶ εἶμι πάλιν ἐπ' ἐκεῖνα
τὰ πολυθρύλητα καὶ ἄρχομαι ἀπ' ἐκείνων, ὑποθέμενος
εἶναί τι καλὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ καὶ ἀγαθὸν καὶ μέγα
καὶ τἆλλα πάντα· ἃ εἴ μοι δίδως τε καὶ ξυγχωρεῖς εἶ-
ναι ταῦτα, ἐλπίζω σοι ἐκ τούτων τήν τε αἰτίαν ἐπιδεί-
ξειν καὶ ἀνευρήσειν, ὡς ἀθάνατον ἡ ψυχή. Ἀλλὰ
C μήν, ἔφη ' ὁ Κέβης, ὡς διδόντος σοι οὐκ ἂν φθάνοις
περαίνων. Σκόπει δή, ἔφη, τὰ ἑξῆς ἐκείνοις, ἐάν σοι
ξυνδοκῇ, ὥσπερ ἐμοί. φαίνεται γάρ μοι, εἴ τί ἐστιν
ἄλλο καλὸν πλὴν αὐτὸ τὸ καλόν, οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο κα-
λὸν εἶναι ἢ διότι μετέχει ἐκείνου τοῦ καλοῦ· καὶ πάν-
τα δὴ οὕτω λέγω. τῇ τοιᾷδε αἰτίᾳ ξυγχωρεῖς; Ξυγχω-
ρῶ, ἔφη. Οὐ τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ἔτι μανθάνω οὐδὲ δύ-
ναμαι τὰς ἄλλας αἰτίας τὰς σοφὰς ταύτας γιγνώσκειν·
ἀλλ' ἐάν τίς μοι λέγῃ διότι καλόν ἐστιν ὁτιοῦν, ἢ ὅτι
D χρῶμα εὐανθὲς ἔχον, ' ἢ σχῆμα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν
τοιούτων, τὰ μὲν ἄλλα χαίρειν ἐῶ, ταράττομαι γὰρ ἐν
τοῖς ἄλλοις πᾶσι, τοῦτο δὲ ἁπλῶς καὶ ἀτέχνως καὶ
ἴσως εὐήθως ἔχω παρ' ἐμαυτῷ, ὅτι οὐκ ἄλλο τι ποιεῖ
αὐτὸ καλὸν ἢ ἡ ἐκείνου τοῦ καλοῦ εἴτε παρουσία εἴτε
κοινωνία, εἴτε ὅπῃ δὴ καὶ ὅπως προσγενομένη· οὐ γὰρ
ἔτι τοῦτο δισχυρίζομαι, ἀλλ' ὅτι τῷ καλῷ πάντα τὰ
καλὰ γίγνεται καλά. τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ ἀσφαλέστα-
τον εἶναι καὶ ἐμαυτῷ ἀποκρίνασθαι καὶ ἄλλῳ, καὶ
τούτου ἐχόμενος ἡγοῦμαι οὐκ ἄν ' ποτε πεσεῖν, ἀλλ' E
ἀσφαλὲς εἶναι καὶ ἐμοὶ καὶ ὁτῳοῦν ἄλλῳ ἀποκρίνα-
σθαι, ὅτι τῷ καλῷ τὰ καλὰ γίγνεται καλά. ἢ οὐ καὶ
σοὶ δοκεῖ; Δοκεῖ. Καὶ μεγέθει ἄρα τὰ μεγάλα με-
γάλα καὶ τὰ μείζω μείζω, καὶ σμικρότητι τὰ ἐλάττω
ἐλάττω; Ναί. Οὐδὲ σὺ ἄρ' ἂν ἀποδέχοιο, εἴ τίς τινα
φαίη ἕτερον ἑτέρου τῇ κεφαλῇ μείζω εἶναι, καὶ τὸν
ἐλάττω τῷ αὐτῷ τούτῳ ἐλάττω, * ἀλλὰ διαμαρτύροιο 101
ἄν, ὅτι σὺ μὲν οὐδὲν ἄλλο λέγεις ἢ ὅτι τὸ μὲν μεῖζον
πᾶν ἕτερον ἑτέρου οὐδενὶ ἄλλῳ μεῖζόν ἐστιν ἢ μεγέ-
θει, καὶ διὰ τοῦτο μεῖζον, διὰ τὸ μέγεθος, τὸ δὲ
ἔλαττον οὐδενὶ ἄλλῳ ἔλαττον ἢ σμικρότητι, καὶ διὰ
τοῦτο ἔλαττον, διὰ τὴν σμικρότητα, φοβούμενος, οἶ-
μαι, μή τίς σοι ἐναντίος λόγος ἀπαντήσῃ, ἐὰν τῇ κε-
φαλῇ μείζονά τινα φῇς εἶναι καὶ ἐλάττω, πρῶτον μὲν
τῷ αὐτῷ τὸ μεῖζον μεῖζον εἶναι καὶ τὸ ἔλαττον ἔλατ-
τον, ἔπειτα τῇ κεφαλῇ σμικρᾷ οὔσῃ τὸν μείζω ' μείζω B
εἶναι, καὶ τοῦτο δὴ τέρας εἶναι, τὸ σμικρῷ τινι μέγαν
τινὰ εἶναι. ἢ οὐκ ἂν φοβοῖο ταῦτα; Καὶ ὁ Κέβης γε-
λάσας, Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, τὰ δέκα τῶν
ὀκτὼ δυοῖν πλείω εἶναι, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν
ὑπερβάλλειν, φοβοῖο ἂν λέγειν, ἀλλὰ μὴ πλήθει καὶ
διὰ τὸ πλῆθος; καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου ἡμίσει
μεῖζον εἶναι, ἀλλ' οὐ μεγέθει; ὁ αὐτὸς γάρ που φό-
βος. Πάνυ γε, ἔφη. Τί δέ; ἑνὶ ἑνὸς προστεθέντος
τὴν πρόσθεσιν αἰτίαν εἶναι τοῦ δύο γενέσθαι ἢ δια-
σχισθέντος τὴν σχίσιν ' οὐκ εὐλαβοῖο ἂν λέγειν, καὶ C
μέγα ἂν βοῴης, ὅτι οὐκ οἶσθα ἄλλως πως ἕκαστον
γιγνόμενον ἢ μετασχὸν τῆς ἰδίας οὐσίας ἑκάστου, οὗ
ἂν μετάσχῃ, καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἔχεις ἄλλην τινὰ αἰ-
τίαν τοῦ δύο γενέσθαι ἀλλ' ἢ τὴν τῆς δυάδος μετά-
σχεσιν, καὶ δεῖν τούτου μετασχεῖν τὰ μέλλοντα δύο
ἔσεσθαι, καὶ μονάδος, ὃ ἂν μέλλῃ ἓν ἔσεσθαι, τὰς δὲ
σχίσεις ταύτας καὶ προσθέσεις καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοι-
αύτας κομψείας ἐῴης ἂν χαίρειν, παρεὶς ἀποκρίνασθαι
τοῖς σεαυτοῦ σοφωτέροις· σὺ δὲ δεδιὼς ἄν, τὸ ' λεγό- D
μενον, τὴν σαυτοῦ σκιὰν καὶ τὴν ἀπειρίαν, ἐχόμενος
ἐκείνου τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ὑποθέσεως, οὕτως ἀποκρί-
ναιο ἄν; εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔχοιτο, χαί-
ρειν ἐῴης ἂν καὶ οὐκ ἀποκρίναιο, ἕως ἂν τὰ ἀπ' ἐκεί-
νης ὁρμηθέντα σκέψαιο, εἴ σοι ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ ἢ
διαφωνεῖ; ἐπειδὴ δὲ ἐκείνης αὐτῆς δέοι σε διδόναι λό-
γον, ὡσαύτως ἂν διδοίης, ἄλλην αὖ ὑπόθεσιν ὑποθέ-
μενος, ἥτις τῶν ἄνωθεν βελτίστη φαίνοιτο, ἕως ἐπί τι
ἱκανὸν ἔλθοις, ἅμα δὲ ' οὐκ ἂν φύροιο, ὥσπερ οἱ ἀν- E
τιλογικοί, περί τε τῆς ἀρχῆς διαλεγόμενος καὶ τῶν ἐξ
ἐκείνης ὡρμημένων, εἴπερ βούλοιό τι τῶν ὄντων εὑ-
ρεῖν; ἐκείνοις μὲν γὰρ ἴσως οὐδὲ εἷς περὶ τούτου λό-
γος οὐδὲ φροντίς· ἱκανοὶ γὰρ ὑπὸ σοφίας ὁμοῦ πάν-
τα κυκῶντες ὅμως δύνασθαι αὐτοὶ αὑτοῖς ἀρέσκειν·
σὺ δ', εἴπερ εἶ τῶν φιλοσόφων, * οἶμαι ἂν ὡς ἐγὼ 102
λέγω ποιοῖς. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὅ τε Σιμμίας
ἅμα καὶ ὁ Κέβης. ΕΧ. Νὴ Δία, ὦ Φαίδων, εἰκότως
γε· θαυμαστῶς γάρ μοι δοκεῖ ὡς ἐναργῶς τῷ καὶ σμι-

κρὸν νοῦν ἔχοντι εἰπεῖν ἐκεῖνος ταῦτα. ΦΑΙΔ. Πάνυ
μὲν οὖν, ὦ Ἐχέκρατες, καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσιν ἔδο-
ξεν. ΕΧ. Καὶ γὰρ ἡμῖν τοῖς ἀποῦσι, νῦν δὲ ἀκούου-
σιν. L. Ἀλλὰ τίνα δὴ ἦν τὰ μετὰ ταῦτα λεχθέντα;
ΦΑΙΔ. Ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, ἐπεὶ αὐτῷ ταῦτα ξυνεχω-
B ρήθη, καὶ ὡμολογεῖτο εἶναί τι ἕκαστον ' τῶν εἰδῶν
καὶ τούτων τἆλλα μεταλαμβάνοντα αὐτῶν τούτων τὴν
ἐπωνυμίαν ἴσχειν, τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἠρώτα, Εἰ δή, ἦ
δ' ὅς, ταῦτα οὕτω λέγεις, ἆρ' οὐχ, ὅταν Σιμμίαν Σω-
κράτους φῇς μείζω εἶναι, Φαίδωνος δὲ ἐλάττω, λέγεις
τότ' εἶναι ἐν τῷ Σιμμίᾳ ἀμφότερα, καὶ μέγεθος καὶ
σμικρότητα; Ἔγωγε. Ἀλλὰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὁμολογεῖς
τὸ τὸν Σιμμίαν ὑπερέχειν Σωκράτους οὐχ ὡς τοῖς ῥή-
μασι λέγεται, οὕτω καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχειν; οὐ γάρ που
C πεφυκέναι Σιμμίαν ὑπερέχειν τούτῳ ' τῷ Σιμμίαν εἶ-
ναι, ἀλλὰ τῷ μεγέθει, ὃ τυγχάνει ἔχων· οὐδ' αὖ Σω-
κράτους ὑπερέχειν, ὅτι Σωκράτης ὁ Σωκράτης ἐστίν,
ἀλλ' ὅτι σμικρότητα ἔχει ὁ Σωκράτης πρὸς τὸ ἐκείνου
μέγεθος. Ἀληθῆ. Οὐδέ γε αὖ ὑπὸ Φαίδωνος ὑπερ-
έχεσθαι τῷ ὅτι Φαίδων ὁ Φαίδων ἐστίν, ἀλλ' ὅτι μέ-
γεθος ἔχει ὁ Φαίδων πρὸς τὴν Σιμμίου σμικρότητα.
Ἔστι ταῦτα. Οὕτως ἄρα ὁ Σιμμίας ἐπωνυμίαν ἔχει
σμικρός τε καὶ μέγας εἶναι, ἐν μέσῳ ὢν ἀμφοτέρων,
D τοῦ μὲν τῷ μεγέθει ὑπερέχειν τὴν ' σμικρότητα ὑπερ-
έχων, τῷ δὲ μέγεθος τῆς σμικρότητος παρέχων ὑπερ-
έχον. Καὶ ἅμα μειδιάσας, Ἔοικα, ἔφη, καὶ ξυγγρα-
φικῶς ἐρεῖν, ἀλλ' οὖν ἔχει γέ που ὡς λέγω. Ξυνέφη.
Λέγω δὲ τοῦδ' ἕνεκα, βουλόμενος δόξαι σοὶ ὅπερ ἐμοί.
ἐμοὶ γὰρ φαίνεται οὐ μόνον αὐτὸ τὸ μέγεθος οὐδέ-
ποτ' ἐθέλειν ἅμα μέγα καὶ σμικρὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸ
ἐν ἡμῖν μέγεθος οὐδέποτε προσδέχεσθαι τὸ σμικρὸν
οὐδ' ἐθέλειν ὑπερέχεσθαι, ἀλλὰ δυοῖν τὸ ἕτερον, ἢ
E φεύγειν καὶ ὑπεκχωρεῖν, ὅταν αὐτῷ ' προσίῃ τὸ ἐναν-
τίον, τὸ σμικρόν, ἢ προσελθόντος ἐκείνου ἀπολωλέναι·
ὑπομένον δὲ καὶ δεξάμενον τὴν σμικρότητα οὐκ ἐθέ-
λειν εἶναι ἕτερον ἢ ὅπερ ἦν· ὥσπερ ἐγὼ δεξάμενος καὶ
ὑπομείνας τὴν σμικρότητα, καὶ ἔτι ὢν ὅσπερ εἰμί, οὗ-
τος ὁ αὐτὸς σμικρός εἰμι· ἐκεῖνο δὲ οὐ τετόλμηκε μέ-
γα ὂν σμικρὸν εἶναι· ὡς δ' αὕτως καὶ τὸ σμικρὸν τὸ
ἐν ἡμῖν οὐκ ἐθέλει ποτὲ μέγα γίγνεσθαι οὐδὲ εἶναι,
οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν τῶν ἐναντίων ἔτι ὂν ὅπερ ἦν ἅμα
103 τοὐναντίον γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι, ἀλλ' ἤτοι * ἀπέρ-
χεται ἢ ἀπόλλυται ἐν τούτῳ τῷ παθήματι. Παντά-
πασιν, ἔφη ὁ Κέβης, οὕτω φαίνεταί μοι. LI. Καί τις
εἶπε τῶν παρόντων ἀκούσας — ὅστις δ' ἦν, οὐ σα-
φῶς μέμνημαι — Πρὸς θεῶν, οὐκ ἐν τοῖς πρόσθεν
ἡμῖν λόγοις αὐτὸ τὸ ἐναντίον τῶν νυνὶ λεγομένων
ὡμολογεῖτο, ἐκ τοῦ ἐλάττονος τὸ μεῖζον γίγνεσθαι καὶ
ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἔλαττον, καὶ ἀτεχνῶς αὕτη εἶναι ἡ
γένεσις τοῖς ἐναντίοις, ἐκ τῶν ἐναντίων; νῦν δέ μοι
δοκεῖ λέγεσθαι, ὅτι τοῦτο οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. Καὶ
ὁ Σωκράτης παραβαλὼν τὴν κεφαλὴν καὶ ἀκούσας,
B Ἀνδρικῶς, ἔφη, ' ἀπεμνημόνευκας· οὐ μέντοι ἐννοεῖς τὸ
διαφέρον τοῦ τε νῦν λεγομένου καὶ τοῦ τότε. τότε μὲν
γὰρ ἐλέγετο ἐκ τοῦ ἐναντίου πράγματος τὸ ἐναντίον
πρᾶγμα γίγνεσθαι, νῦν δέ, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐναντίον ἑαυ-
τῷ ἐναντίον οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, οὔτε τὸ ἐν ἡμῖν οὔ-
τε τὸ ἐν τῇ φύσει. τότε μὲν γάρ, ὦ φίλε, περὶ τῶν
ἐχόντων τὰ ἐναντία ἐλέγομεν, ἐπονομάζοντες αὐτὰ τῇ
ἐκείνων ἐπωνυμίᾳ, νῦν δὲ περὶ ἐκείνων αὐτῶν, ὧν ἐνόν-
των ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν τὰ ὀνομαζόμενα· αὐτὰ δ'
ἐκεῖνα οὐκ ἄν ποτέ φαμεν ' ἐθελῆσαι γένεσιν ἀλλήλων C
δέξασθαι. Καὶ ἅμα βλέψας εἰς τὸν Κέβητα εἶπεν,
Ἆρα μή που, ἔφη, ὦ Κέβης, καὶ σέ τι τούτων ἐτάρα-
ξεν ὧν ὅδε εἶπεν; Οὐδ' αὖ, ἔφη ὁ Κέβης, οὕτως ἔχω·
καίτοι οὔτι λέγω, ὡς οὐ πολλά με ταράττει. Ξυνω-
μολογήκαμεν ἄρα, ἦ δ' ὅς, ἁπλῶς τοῦτο, μηδέποτε
ἐναντίον ἑαυτῷ τὸ ἐναντίον ἔσεσθαι. Παντάπασιν,
ἔφη. LII. Ἔτι δή μοι καὶ τόδε σκέψαι, ἔφη, εἰ ἄρα
ξυνομολογήσεις. θερμόν τι καλεῖς καὶ ψυχρόν; Ἔγωγε.
Ἆρ' ὅπερ χιόνα καὶ πῦρ; Μὰ Δί' οὐκ ' ἔγωγε. Ἀλλ' D
ἕτερόν τι πυρὸς τὸ θερμὸν καὶ ἕτερόν τι χιόνος τὸ
ψυχρόν; Ναί. Ἀλλὰ τόδε γ' οἶμαι δοκεῖ σοι, οὐδέ-
ποτε χιόνα γ' οὖσαν, δεξαμένην τὸ θερμόν, ὥσπερ ἐν
τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, ἔτι ἔσεσθαι ὅπερ ἦν, χιόνα
καὶ θερμόν, ἀλλὰ προσιόντος τοῦ θερμοῦ ἢ ὑπεκχω-
ρήσειν αὐτῷ ἢ ἀπολεῖσθαι. Πάνυ γε. Καὶ τὸ πῦρ
γε αὖ προσιόντος τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ ἢ ὑπεξιέναι ἢ
ἀπολεῖσθαι, οὐ μέντοι ποτὲ τολμήσειν δεξάμενον τὴν
ψυχρότητα ἔτι εἶναι ὅπερ ἦν, πῦρ καὶ ψυχρόν. ' Ἀλη- E
θῆ, ἔφη, λέγεις. Ἔστιν ἄρ', ἦ δ' ὅς, περὶ ἔνια τῶν
τοιούτων, ὥστε μὴ μόνον αὐτὸ τὸ εἶδος ἀξιοῦσθαι τοῦ
ἑαυτοῦ ὀνόματος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλο
τι, ὃ ἔστι μὲν οὐκ ἐκεῖνο, ἔχει δὲ τὴν ἐκείνου μορφὴν
ἀεὶ ὅτανπερ ᾖ. ἔτι δ' ἐν τοῖσδε ἴσως ἔσται σαφέστε-
ρον ὃ λέγω. τὸ γὰρ περιττὸν ἀεί που δεῖ τούτου τοῦ
ὀνόματος τυγχάνειν, ὅπερ νῦν λέγομεν· ἢ οὔ; Πάνυ
γε. Ἆρα μόνον τῶν ὄντων, τοῦτο γὰρ ἐρωτῶ, ἢ καὶ
ἄλλο τι, ὃ ἔστι μὲν οὐχ ὅπερ τὸ * περιττόν, ὅμως δὲ 104
δεῖ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος καὶ τοῦτο καλεῖν
ἀεί, διὰ τὸ οὕτω πεφυκέναι, ὥστε τοῦ περιττοῦ μηδέ-
ποτε ἀπολείπεσθαι; λέγω δὲ αὐτὸ εἶναι οἷον καὶ ἡ
τριὰς πέπονθε καὶ ἄλλα πολλά. σκόπει δὲ περὶ τῆς
τριάδος· ἆρα οὐ δοκεῖ σοι τῷ τε αὑτῆς ὀνόματι ἀεὶ
προσαγορευτέα εἶναι καὶ τῷ τοῦ περιττοῦ, ὄντος οὐχ
οὕπερ τῆς τριάδος; ἀλλ' ὅμως οὕτω πως πέφυκε καὶ
ἡ τριὰς καὶ ἡ πεμπτὰς καὶ ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ
ἅπας, ὥστε οὐκ ὢν ὅπερ τὸ περιττὸν ἀεὶ ἕκαστος ' B
αὐτῶν ἐστι περιττός. καὶ αὖ τὰ δύο καὶ τὰ τέτταρα
καὶ ἅπας ὁ ἕτερος αὖ στίχος τοῦ ἀριθμοῦ οὐκ ὢν
ὅπερ τὸ ἄρτιον, ὅμως ἕκαστος αὐτῶν ἄρτιός ἐστιν
ἀεί. ξυγχωρεῖς, ἢ οὔ; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Ὃ τοίνυν,
ἔφη, βούλομαι δηλῶσαι, ἄθρει. ἔστι δὲ τόδε, ὅτι φαί-
νεται οὐ μόνον ἐκεῖνα τὰ ἐναντία ἄλληλα οὐ δεχόμε-
να, ἀλλὰ καὶ ὅσα οὐκ ὄντα ἀλλήλοις ἐναντία ἔχει ἀεὶ
τἀναντία, οὐδὲ ταῦτα ἔοικε δεχομένοις ἐκείνην τὴν
ἰδέαν, ἣ ἂν τῇ ἐν αὐτοῖς οὔσῃ ἐναντία ᾖ, ἀλλ' ἐπιού-
σης αὐτῆς ἤτοι ἀπολλύμενα, ἢ ' ὑπεκχωροῦντα. ἢ οὐ C
φήσομεν τὰ τρία καὶ ἀπολεῖσθαι πρότερον καὶ ἄλλο
ὁτιοῦν πείσεσθαι, πρὶν ὑπομεῖναι ἔτι τρία ὄντα ἄρτια
γενέσθαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Οὐδὲ μήν,
ἦ δ' ὅς, ἐναντίον γέ ἐστι δυὰς τριάδι. Οὐ γὰρ οὖν.
Οὐκ ἄρα μόνον τὰ εἴδη τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει
ἐπιόντα ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ ἄλλ' ἄττα τὰ ἐναντία οὐχ
ὑπομένει ἐπιόντα. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. LIII.
Βούλει οὖν, ἦ δ' ὅς, ἐὰν οἷοί τε ὦμεν, ὁρισώμεθα
ὁποῖα ταῦτ' ἐστίν; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ' ὦ Κέ- D
βης, τάδε εἴη ἄν, ἃ ὅ τι ἂν κατάσχῃ μὴ μόνον ἀναγ-

κάζει τὴν αὑτοῦ ἰδέαν αὐτὸ ἴσχειν, ἀλλὰ καὶ ἐναντίου
αὐτῷ ἀεί τινος; Πῶς λέγεις; Ὥσπερ ἄρτι ἐλέγομεν.
οἶσθα γὰρ δήπου, ὅτι ἃ ἂν ἡ τῶν τριῶν ἰδέα κατά-
σχῃ, ἀνάγκη αὐτοῖς οὐ μόνον τρισὶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ
περιττοῖς. Πάνυ γε. Ἐπὶ τὸ τοιοῦτον δή, φαμέν, ἡ
ἐναντία ἰδέα ἐκείνῃ τῇ μορφῇ, ἣ ἂν τοῦτο ἀπεργάζη-
ται, οὐδέποτ' ἂν ἔλθοι. Οὐ γάρ. Εἰργάζετο δέ γε
ἡ περιττή; Ναί. Ἐναντία δὲ ταύτῃ ἡ τοῦ ἀρτίου;
E Ναί. Ἐπὶ τὰ | τρία ἄρα ἡ τοῦ ἀρτίου ἰδέα οὐδέποτε
ἥξει. Οὐ δῆτα. Ἄμοιρα δὴ τοῦ ἀρτίου τὰ τρία.
Ἄμοιρα. Ἀνάρτιος ἄρ' ἡ τριάς. Ναί. Ὃ τοίνυν ἔλε-
γον ὁρίσασθαι, ποῖα οὐκ ἐναντία τινὶ ὄντα ὅμως οὐ
δέχεται αὐτό, τὸ ἐναντίον, οἷον νῦν ἡ τριὰς τῷ ἀρτίῳ
οὐκ οὖσα ἐναντία οὐδέν τι μᾶλλον αὐτὸ δέχεται, τὸ
γὰρ ἐναντίον αὐτῷ ἀεὶ ἐπιφέρει, καὶ ἡ δυὰς τῷ περιτ-
105 τῷ καὶ τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ καὶ * ἄλλα πάμπολλα —
ἀλλ' ὅρα δή, εἰ οὕτως ὁρίζει, μὴ μόνον τὸ ἐναντίον τὸ
ἐναντίον μὴ δέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, ὃ ἂν ἐπιφέρῃ
τι ἐναντίον ἐκείνῳ, ἐφ' ὅ τι ἂν αὐτὸ ἴῃ, αὐτὸ τὸ ἐπι-
φέρον τὴν τοῦ ἐπιφερομένου ἐναντιότητα μηδέποτε δέ-
ξασθαι. πάλιν δὲ ἀναμιμνήσκου· οὐ γὰρ χεῖρον πολ-
λάκις ἀκούειν. τὰ πέντε τὴν τοῦ ἀρτίου οὐ δέξεται,
οὐδὲ τὰ δέκα τὴν τοῦ περιττοῦ, τὸ διπλάσιον. τοῦτο
μὲν οὖν καὶ αὐτὸ ἄλλῳ ἐναντίον, ὅμως δὲ τὴν τοῦ πε-
B ριττοῦ οὐ δέξεται· οὐδὲ δὴ τὸ ἡμιόλιον οὐδὲ | τἆλλα
τὰ τοιαῦτα, τὸ ἥμισυ, τὴν τοῦ ὅλου, καὶ τριτημόριον
αὖ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἕπει τε καὶ ξυνδοκεῖ
σοι οὕτως. Πάνυ σφόδρα καὶ ξυνδοκεῖ, ἔφη, καὶ
ἕπομαι. LIV. Πάλιν δή μοι, ἔφη, ἐξ ἀρχῆς λέγε. καὶ
μή μοι ὃ ἂν ἐρωτῶ ἀποκρίνου, ἀλλ' ἄλλο, μιμούμενος
ἐμέ. λέγω δὲ παρ' ἣν τὸ πρῶτον ἔλεγον ἀπόκρισιν,
τὴν ἀσφαλῆ ἐκείνην, ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἄλλην ὁρῶν
ἀσφάλειαν. εἰ γὰρ ἔροιό με, ᾧ ἂν τί [ἐν τῷ] σώματι
C ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται, οὐ τὴν | ἀσφαλῆ σοι ἐρῶ
ἀπόκρισιν ἐκείνην τὴν ἀμαθῆ, ὅτι ᾧ ἂν θερμότης, ἀλ-
λὰ κομψοτέραν ἐκ τῶν νῦν, ὅτι ᾧ ἂν πῦρ· οὐδὲ ἂν
ἔρῃ, ᾧ ἂν σώματι τί ἐγγένηται, νοσήσει, οὐκ ἐρῶ, ὅτι
ᾧ ἂν νόσος, ἀλλ' ᾧ ἂν πυρετός· οὐδ' ᾧ ἂν ἀριθμῷ
τί ἐγγένηται, περιττὸς ἔσται, οὐκ ἐρῶ ᾧ ἂν περιττό-
της, ἀλλ' ᾧ ἂν μονάς, καὶ τἆλλα οὕτως. ἀλλ' ὅρα, εἰ
ἤδη ἱκανῶς οἶσθ' ὅ τι βούλομαι. Ἀλλὰ πάνυ ἱκανῶς,
ἔφη. Ἀποκρίνου δή, ἦ δ' ὅς, ᾧ ἂν τί ἐγγένηται σώ-
ματι, ζῶν ἔσται; Ὧι ἂν ψυχή, ἔφη. Οὐκοῦν ἀεὶ τοῦ-
D το οὕτως | ἔχει; Πῶς γὰρ οὐχί; ἦ δ' ὅς. Ἡ ψυχὴ
ἄρα ὅ τι ἂν αὐτὴ κατάσχῃ, ἀεὶ ἥκει ἐπ' ἐκεῖνο φέρου-
σα ζωήν; Ἥκει μέντοι, ἔφη. Πότερον δ' ἔστι τι ζωῇ
ἐναντίον, ἢ οὐδέν; Ἔστιν, ἔφη. Τί; Θάνατος. Οὐκ-
οῦν ψυχὴ τὸ ἐναντίον ᾧ αὐτὴ ἐπιφέρει ἀεὶ οὐ μή πο-
τε δέξηται, ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ὡμολόγηται; Καὶ μά-
λα σφόδρα, ἔφη ὁ Κέβης. LV. Τί οὖν; τὸ μὴ δεχό-
μενον τὴν τοῦ ἀρτίου ἰδέαν τί νῦν δὴ ὠνομάζομεν;
Ἀνάρτιον, ἔφη. Τὸ δὲ δίκαιον μὴ δεχόμενον καὶ ὃ ἂν
E μουσικὸν μὴ δέχηται; | Ἄμουσον, ἔφη, τὸ δὲ ἄδικον.
Εἶεν· ὃ δ' ἂν θάνατον μὴ δέχηται, τί καλοῦμεν;
Ἀθάνατον, ἔφη. Οὐκοῦν ψυχὴ οὐ δέχεται θάνατον;
Οὔ. Ἀθάνατον ἄρα ἡ ψυχή; Ἀθάνατον. Εἶεν, ἔφη·
τοῦτο μὲν δὴ ἀποδεδεῖχθαι φῶμεν; ἢ πῶς δοκεῖ; Καὶ
μάλα γε ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, ὦ
Κέβης; εἰ τῷ ἀναρτίῳ ἀναγκαῖον ἦν ἀνωλέθρῳ εἶναι,
* ἄλλο τι τὰ τρία ἢ ἀνώλεθρα ἂν ἦν; Πῶς γὰρ οὔ; 106
Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ ἄθερμον ἀναγκαῖον ἦν ἀνώλεθρον
εἶναι, ὁπότε τις ἐπὶ χιόνα θερμὸν ἐπάγοι, ὑπεξῄει
ἂν ἡ χιὼν οὖσα σῶς καὶ ἄτηκτος; οὐ γὰρ ἂν ἀπώλε-
τό γε, οὐδ' αὖ ὑπομένουσα ἐδέξατ' ἂν τὴν θερμότητα.
Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ὡς δ' αὔτως, οἶμαι, κἂν εἰ τὸ
ἄψυκτον ἀνώλεθρον ἦν, ὁπότε ἐπὶ τὸ πῦρ ψυχρόν τι
ἐπῄει, οὔποτ' ἂν ἀπεσβέννυτο οὐδ' ἀπώλλυτο, ἀλλὰ
σῶν ἂν ἀπελθὸν ᾤχετο. Ἀνάγκη, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ
ὧδε, ἔφη, | ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου εἰπεῖν; εἰ μὲν B
τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, ἀδύνατον ψυχῇ,
ὅταν θάνατος ἐπ' αὐτὴν ἴῃ, ἀπόλλυσθαι· θάνατον
μὲν γὰρ δὴ ἐκ τῶν προειρημένων οὐ δέξεται οὐδ' ἔσται
τεθνηκυῖα, ὥσπερ τὰ τρία οὐκ ἔσται, ἔφαμεν, ἄρτιον,
οὐδέ γ' αὖ τὸ περιττόν, οὐδὲ δὴ τὸ πῦρ ψυχρόν, οὐδέ
γε ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης. ἀλλὰ τί κωλύει, φαίη ἄν
τις, ἄρτιον μὲν τὸ περιττὸν μὴ γίγνεσθαι ἐπιόντος
τοῦ ἀρτίου, ὥσπερ ὡμολόγηται, ἀπολλυμένου δὲ αὐτοῦ
ἀντ' ἐκείνου | ἄρτιον γεγονέναι; τῷ ταῦτα λέγοντι οὐκ C
ἂν ἔχοιμεν διαμάχεσθαι, ὅτι οὐκ ἀπόλλυται· τὸ γὰρ
ἀνάρτιον οὐκ ἀνώλεθρόν ἐστιν· ἐπεὶ εἰ τοῦτο ὡμολό-
γητο ἡμῖν, ῥᾳδίως ἂν διεμαχόμεθα, ὅτι ἐπελθόντος
τοῦ ἀρτίου τὸ περιττὸν καὶ τὰ τρία οἴχεται ἀπιόντα·
καὶ περὶ πυρὸς καὶ θερμοῦ καὶ τῶν ἄλλων οὕτως ἂν
διεμαχόμεθα. ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ νῦν
περὶ τοῦ ἀθανάτου, εἰ μὲν ἡμῖν ὁμολογεῖται καὶ ἀνώ-
λεθρον εἶναι, ψυχὴ ἂν εἴη πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι
καὶ ἀνώλεθρος· | εἰ δὲ μή, ἄλλου ἂν δέοι λόγου. Ἀλλ' D
οὐδὲν δεῖ, ἔφη, τούτου γε ἕνεκα· σχολῇ γὰρ ἄν τι ἄλ-
λο φθορὰν μὴ δέχοιτο, εἰ τό γε ἀθάνατον ἀίδιον ὂν
φθορὰν δέξεται. LVI. Ὁ δέ γε θεός, οἶμαι, ἔφη ὁ
Σωκράτης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ζωῆς εἶδος καὶ εἴ τι ἄλλο
ἀθάνατόν ἐστι, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθείη μηδέ-
ποτε ἀπόλλυσθαι. Παρὰ πάντων μέντοι νὴ Δία,
ἔφη, ἀνθρώπων τέ γε καὶ ἔτι μᾶλλον, ὡς ἐγᾦμαι, πα-
ρὰ θεῶν. Ὁπότε δὴ τὸ ἀθάνατον καὶ ἀδιάφθορόν | E
ἐστιν, ἄλλο τι ψυχὴ ἤ, εἰ ἀθάνατος τυγχάνει οὖσα,
καὶ ἀνώλεθρος ἂν εἴη; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἐπιόντος ἄρα
θανάτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον τὸ μὲν θνητόν, ὡς ἔοι-
κεν, αὐτοῦ ἀποθνήσκει, τὸ δ' ἀθάνατον σῶν καὶ
ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπιόν, ὑπεκχωρῆσαν τῷ θανάτῳ.
Φαίνεται. Παντὸς μᾶλλον ἄρα, ἔφη, ὦ Κέβης, ψυχὴ
ἀθάνατον καὶ * ἀνώλεθρον, καὶ τῷ ὄντι ἔσονται ἡμῶν 107
αἱ ψυχαὶ ἐν Ἅιδου. Οὔκουν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔφη,
ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλο τι λέγειν οὐδέ πῃ ἀπιστεῖν τοῖς
λόγοις· ἀλλ' εἰ δή τι Σιμμίας ὅδε ἤ τις ἄλλος ἔχει λέ-
γειν, εὖ ἔχει μὴ κατασιγῆσαι. ὡς οὐκ οἶδα εἰς ὅντινά
τις ἄλλον καιρὸν ἀναβάλλοιτο ἢ τὸν νῦν παρόντα, πε-
ρὶ τῶν τοιούτων βουλόμενος ἤ τι εἰπεῖν ἢ ἀκοῦσαι.
Ἀλλὰ μήν, ἦ δ' ὃς ὁ Σιμμίας, οὐδ' αὐτὸς ἔχω ἔτι ὅπῃ
ἀπιστῶ ἔκ γε τῶν λεγομένων· ὑπὸ μέντοι τοῦ μεγέ-
θους περὶ ὧν οἱ λόγοι εἰσί, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην
ἀσθένειαν | ἀτιμάζων, ἀναγκάζομαι ἀπιστίαν ἔτι ἔχειν B
παρ' ἐμαυτῷ περὶ τῶν εἰρημένων. Οὐ μόνον γ', ἔφη,
ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ ταῦτά τε εὖ λέγεις, καὶ
τὰς ὑποθέσεις τὰς πρώτας, καὶ εἰ πισταὶ ὑμῖν εἰσιν,
ὅμως ἐπισκεπτέαι σαφέστερον· καὶ ἐὰν αὐτὰς ἱκανῶς
διέλητε, ὡς ἐγᾦμαι, ἀκολουθήσετε τῷ λόγῳ, καθ' ὅσον
δυνατὸν μάλιστ' ἀνθρώπῳ ἐπακολουθῆσαι· κἂν τοῦτο

αὐτὸ σαφὲς γένηται, οὐδὲν ζητήσετε περαιτέρω. Ἀλη-
θῆ, ἔφη, λέγεις. LVII. Ἀλλὰ τόδε γ', ἔφη, ὦ ἄνδρες,
C δίκαιον | διανοηθῆναι, ὅτι, εἴπερ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος,
ἐπιμελείας δὴ δεῖται οὐχ ὑπὲρ τοῦ χρόνου τούτου μό-
νον, ἐν ᾧ καλοῦμεν τὸ ζῆν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ παντός, καὶ
ὁ κίνδυνος νῦν δὴ καὶ δόξειεν ἂν δεινὸς εἶναι, εἴ τις
αὐτῆς ἀμελήσει. εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ θάνατος τοῦ παντὸς
ἀπαλλαγή, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι τοῦ
τε σώματος ἅμα ἀπηλλάχθαι καὶ τῆς αὐτῶν κακίας
μετὰ τῆς ψυχῆς· νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖ-
D σα, οὐδεμία ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν οὐδὲ |
σωτηρία πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην
γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς Ἅιδου ἡ ψυχὴ
ἔρχεται πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς, ἃ δὴ καὶ
μέγιστα λέγεται ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα
εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. λέγεται δὲ οὕτως,
ὡς ἄρα τελευτήσαντα ἕκαστον ὁ ἑκάστου δαίμων, ὅσ-
περ ζῶντα εἰλήχει, οὗτος ἄγειν ἐπιχειρεῖ εἰς δή τινα
τόπον, οἷ δεῖ τοὺς ξυλλεγέντας διαδικασαμένους εἰς
E Ἅιδου πορεύεσθαι μετὰ ἡγεμόνος ἐκείνου, ᾧ δὴ |
προστέτακται τοὺς ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεῦσαι. τυχόντας
δ' ἐκεῖ ὧν δεῖ τυχεῖν καὶ μείναντας ὃν χρὴ χρόνον ἄλ-
λος δεῦρο πάλιν ἡγεμὼν κομίζει ἐν πολλαῖς χρόνου καὶ
μακραῖς περιόδοις. ἔστι δὲ ἄρα ἡ πορεία οὐχ ὡς ὁ
108 Αἰσχύλου Τήλεφος λέγει· * ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἁπλῆν οἶ-
μόν φησιν εἰς Ἅιδου φέρειν, ἡ δ' οὔτε ἁπλῆ οὔτε μία
φαίνεταί μοι εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἂν ἡγεμόνων ἔδει· οὐ
γάρ πού τις ἂν διαμάρτοι οὐδαμόσε μιᾶς ὁδοῦ οὔσης.
νῦν δὲ ἔοικε σχίσεις τε καὶ περιόδους πολλὰς ἔχειν·
ἀπὸ τῶν ὁσίων τε καὶ νομίμων τῶν ἐνθάδε τεκμαιρό-
μενος λέγω. ἡ μὲν οὖν κοσμία τε καὶ φρόνιμος ψυχὴ
ἕπεταί τε καὶ οὐκ ἀγνοεῖ τὰ παρόντα· ἡ δὲ ἐπιθυμη-
τικῶς τοῦ σώματος ἔχουσα, ὅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
B εἶπον, περὶ ἐκεῖνο πολὺν χρόνον | ἐπτοημένη καὶ περὶ
τὸν ὁρατὸν τόπον, πολλὰ ἀντιτείνασα καὶ πολλὰ πα-
θοῦσα, βίᾳ καὶ μόγις ὑπὸ τοῦ προστεταγμένου δαίμο-
νος οἴχεται ἀγομένη. ἀφικομένην δὲ ὅθιπερ αἱ ἄλλαι,
τὴν μὲν ἀκάθαρτον καί τι πεποιηκυῖαν τοιοῦτον, ἢ
φόνων ἀδίκων ἡμμένην ἢ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα εἰργασμέ-
νην, ἃ τούτων ἀδελφά τε καὶ ἀδελφῶν ψυχῶν ἔργα
τυγχάνει ὄντα, ταύτην μὲν ἅπας φεύγει τε καὶ ὑπεκ-
τρέπεται καὶ οὔτε ξυνέμπορος οὔτε ἡγεμὼν ἐθέλει γί-
C γνεσθαι, αὐτὴ δὲ πλανᾶται ἐν | πάσῃ ἐχομένη ἀπο-
ρίᾳ, ἕως ἂν δή τινες χρόνοι γένωνται, ὧν ἐξελθόντων
ὑπ' ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν αὐτῇ πρέπουσαν οἴκησιν·
ἡ δὲ καθαρῶς τε καὶ μετρίως τὸν βίον διεξελθοῦσα,
καὶ ξυνεμπόρων καὶ ἡγεμόνων θεῶν τυχοῦσα, ᾤκησε
τὸν αὐτῇ ἑκάστη τόπον προσήκοντα. LVIII. Εἰσὶ δὲ
πολλοὶ καὶ θαυμαστοὶ τῆς γῆς τόποι, καὶ αὐτὴ οὔτε
οἵα οὔτε ὅση δοξάζεται ὑπὸ τῶν περὶ γῆς εἰωθότων
λέγειν, ὡς ἐγὼ ὑπό τινος πέπεισμαι. Καὶ ὁ Σιμμίας,
D Πῶς | ταῦτα, ἔφη, λέγεις, ὦ Σώκρατες; περὶ γάρ τοι
τῆς γῆς καὶ αὐτὸς πολλὰ δὴ ἀκήκοα, οὐ μέντοι ταῦτα,
ἃ σὲ πείθει. ἡδέως ἂν οὖν ἀκούσαιμι. Ἀλλὰ μέντοι,
ὦ Σιμμία, οὐχ ἡ Γλαύκου γέ μοι τέχνη δοκεῖ εἶναι
διηγήσασθαι ἅ γ' ἐστίν· ὡς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτε-
ρόν μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν Γλαύκου τέχνην, καὶ ἅμα
μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ' ἂν οἷός τε εἴην, ἅμα δέ, εἰ καὶ
ἠπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμός, ὦ Σιμμία, τῷ
μήκει τοῦ λόγου οὐκ ἐξαρκεῖν. τὴν μέντοι ἰδέαν τῆς
γῆς, οἵαν | πέπεισμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς E
οὐδέν με κωλύει λέγειν. Ἀλλ', ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ
ταῦτα ἀρκεῖ. Πέπεισμαι τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ἐγώ, ὡς
πρῶτον μέν, εἰ ἔστιν ἐν μέσῳ τῷ οὐρανῷ περιφερὴς
οὖσα, μηδὲν αὐτῇ δεῖν μήτε ἀέρος πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν
* μήτε ἄλλης ἀνάγκης μηδεμιᾶς τοιαύτης, ἀλλὰ ἱκανὴν 109
εἶναι αὐτὴν ἴσχειν τὴν ὁμοιότητα τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ
ἑαυτῷ πάντῃ καὶ τῆς γῆς αὐτῆς τὴν ἰσοῤῥοπίαν· ἰσόῤ-
ῥοπον γὰρ πρᾶγμα ὁμοίου τινὸς ἐν μέσῳ τεθὲν οὐχ
ἕξει μᾶλλον οὐδ' ἧττον οὐδαμόσε κλιθῆναι, ὁμοίως δ'
ἔχον ἀκλινὲς μενεῖ. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἦ δ' ὅς, τοῦτο
πέπεισμαι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἔτι τοί-
νυν, ἔφη, πάμμεγά τι εἶναι αὐτό, καὶ ἡμᾶς οἰκεῖν τοὺς
μέχρι Ἡρακλείων | στηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινι B
μορίῳ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας ἢ βατράχους, περὶ
τὴν θάλατταν οἰκοῦντας, καὶ ἄλλους ἄλλοθι πολλοὺς
ἐν πολλοῖς τοιούτοις τόποις οἰκεῖν. εἶναι γὰρ παντα-
χῇ περὶ τὴν γῆν πολλὰ κοῖλα καὶ παντοδαπὰ καὶ τὰς
ἰδέας καὶ τὰ μεγέθη, εἰς ἃ ξυνεῤῥυηκέναι τό τε ὕδωρ
καὶ τὴν ὁμίχλην καὶ τὸν ἀέρα· αὐτὴν δὲ τὴν γῆν κα-
θαρὰν ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ, ἐν ᾧπερ ἔστι
τὰ ἄστρα, ὃν δὴ αἰθέρα ὀνομάζειν | τοὺς πολλοὺς τῶν C
περὶ τὰ τοιαῦτα εἰωθότων λέγειν· οὗ δὴ ὑποστάθμην
ταῦτα εἶναι καὶ ξυῤῥεῖν ἀεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς.
ἡμᾶς οὖν οἰκοῦντας ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς λεληθέναι
καὶ οἴεσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς οἰκεῖν, ὥσπερ ἂν εἴ τις
ἐν μέσῳ τῷ πυθμένι τοῦ πελάγους οἰκῶν οἴοιτό τε ἐπὶ
τῆς θαλάττης οἰκεῖν καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ὁρῶν τὸν
ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα τὴν θάλατταν ἡγοῖτο οὐρα-
νὸν εἶναι, διὰ δὲ βραδυτῆτά τε καὶ ἀσθένειαν μηδε-
πώποτε ἐπὶ τὰ | ἄκρα τῆς θαλάττης ἀφιγμένος μηδὲ D
ἑωρακὼς εἴη, ἐκδὺς καὶ ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς
τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσῳ καθαρώτερος καὶ καλλίων τυγ-
χάνει ὢν τοῦ παρὰ σφίσι, μηδὲ ἄλλου ἀκηκοὼς εἴη τοῦ
ἑωρακότος. ταὐτὸν δὴ τοῦτο καὶ ἡμᾶς πεπονθέναι·
οἰκοῦντας γὰρ ἔν τινι κοίλῳ τῆς γῆς οἴεσθαι ἐπάνω
αὐτῆς οἰκεῖν, καὶ τὸν ἀέρα οὐρανὸν καλεῖν, ὡς διὰ
τούτου οὐρανοῦ ὄντος τὰ ἄστρα χωροῦντα. τὸ δὲ εἶ-
ναι τοιοῦτον· ὑπ' ἀσθενείας καὶ βραδυτῆτος | οὐχ οἵους E
τε εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ' ἔσχατον τὸν ἀέρα· ἐπεί,
εἴ τις αὐτοῦ ἐπ' ἄκρα ἔλθοι ἢ πτηνὸς γενόμενος ἀνά-
πτοιτο, κατιδεῖν * ἂν * ἀνακύψαντα, ὥσπερ ἐνθάδε οἱ
ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρῶσι τὰ ἐν-
θάδε, οὕτως ἄν τινα καὶ τὰ ἐκεῖ κατιδεῖν, καὶ εἰ ἡ
φύσις ἱκανὴ εἴη ἀνέχεσθαι θεωροῦσα, γνῶναι ἄν, ὅτι
ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθῶς οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθῶς φῶς
καὶ ἡ * ὡς ἀληθῶς γῆ. ἥδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λί- 110
θοι καὶ ἅπας ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε διεφθαρμένα ἐστὶ
καὶ καταβεβρωμένα, ὥσπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῆς
ἅλμης· καὶ οὔτε φύεται οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐν τῇ θα-
λάττῃ, οὔτε τέλειον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέν ἐστι, σή-
ραγγες δὲ καὶ ἄμμος καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβο-
ροί εἰσιν, ὅπου ἂν καὶ γῆ ᾖ, καὶ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν
κάλλη κρίνεσθαι οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄξια. ἐκεῖνα δὲ αὖ
τῶν παρ' ἡμῖν πολὺ ἂν ἔτι πλέον φανείη διαφέρειν. | B
εἰ γὰρ δεῖ καὶ μῦθον λέγειν καλόν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ
Σιμμία, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ
ὄντα. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς

γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν. LIX.
Λέγεται τοίνυν, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοι-
αύτη ἡ γῆ αὕτη ἰδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν θεῷτο, ὥσπερ αἱ
δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασι διειλημμένη,
ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὥσπερ δείγματα, οἷς
C δὴ οἱ γραφεῖς ' καταχρῶνται. ἐκεῖ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν
ἐκ τοιούτων εἶναι, καὶ πολὺ ἔτι ἐκ λαμπροτέρων καὶ
καθαρωτέρων ἢ τούτων· τὴν μὲν γὰρ ἁλουργῆ εἶναι
καὶ θαυμαστὴν τὸ κάλλος, τὴν δὲ χρυσοειδῆ, τὴν δὲ
ὅση λευκὴ γύψου ἢ χιόνος λευκοτέραν, καὶ ἐκ τῶν ἄλ-
λων χρωμάτων ξυγκειμένην ὡσαύτως, καὶ ἔτι πλειόνων
καὶ καλλιόνων ἢ ὅσα ἡμεῖς ἑωράκαμεν. καὶ γὰρ αὐτὰ
ταῦτα τὰ κοῖλα αὐτῆς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἔμπλεα
D ὄντα, χρώματός τι εἶδος παρέχεσθαι ' στίλβοντα ἐν τῇ
τῶν ἄλλων χρωμάτων ποικιλίᾳ, ὥστε ἕν τι αὐτῆς εἶδος
ξυνεχὲς ποικίλον φαντάζεσθαι. ἐν δὲ ταύτῃ οὔσῃ τοι-
αύτῃ ἀνὰ λόγον τὰ φυόμενα φύεσθαι, δένδρα τε καὶ
ἄνθη καὶ τοὺς καρπούς· καὶ αὖ τὰ ὄρη ὡσαύτως καὶ
τοὺς λίθους ἔχειν ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον τήν τε λειό-
τητα καὶ τὴν διαφάνειαν καὶ τὰ χρώματα καλλίω· ὧν
καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα τὰ ἀγαπώμενα μό-
E ρια, σάρδιά τε καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους καὶ '
πάντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὅ τι οὐ τοιοῦτον εἶ-
ναι καὶ ἔτι τούτων καλλίω. τὸ δ' αἴτιον τούτου εἶναι,
ὅτι ἐκεῖνοι οἱ λίθοι εἰσὶ καθαροὶ καὶ οὐ κατεδηδεσμέ-
νοι οὐδὲ διεφθαρμένοι ὥσπερ οἱ ἐνθάδε ὑπὸ σηπεδό-
νος καὶ ἅλμης ὑπὸ τῶν δεῦρο ξυνεῤῥυηκότων, ἃ καὶ
λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς αἴ-
σχη τε καὶ νόσους παρέχει. τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκο-
σμῆσθαι τούτοις τε ἅπασι καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ ἀρ-
111 γύρῳ καὶ τοῖς * ἄλλοις αὖ τοῖς τοιούτοις. ἐκφανῆ γὰρ
αὐτὰ πεφυκέναι, ὄντα πολλὰ πλήθει καὶ μεγάλα καὶ
πολλαχοῦ τῆς γῆς, ὥστε αὐτὴν ἰδεῖν εἶναι θέαμα εὐ-
δαιμόνων θεατῶν. ζῶα δ' ἐπ' αὐτῆς εἶναι ἄλλα τε
πολλὰ καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν ἐν μεσογαίᾳ οἰκοῦν-
τας, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀέρα, ὥσπερ ἡμεῖς περὶ τὴν θά-
λατταν, τοὺς δὲ ἐν νήσοις, ἃς περιῤῥεῖν τὸν ἀέρα,
πρὸς τῇ ἠπείρῳ οὔσας· καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅπερ ἡμῖν τὸ
ὕδωρ καὶ ἡ θάλαττά ἐστι πρὸς τὴν ἡμετέραν χρείαν,
B τοῦτο ἐκεῖ τὸν ἀέρα, ' ὃ δὲ ἡμῖν ὁ ἀήρ, ἐκείνοις τὸν
αἰθέρα. τὰς δὲ ὥρας αὐτοῖς κρᾶσιν ἔχειν τοιαύτην,
ὥστε ἐκείνους ἀνόσους εἶναι καὶ χρόνον τε ζῆν πολὺ
πλείω τῶν ἐνθάδε καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ καὶ ὀσφρήσει
καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἡμῶν ἀφεστάναι τῇ αὐτῇ ἀπο-
στάσει, ᾗπερ ἀήρ τε ὕδατος ἀφέστηκε καὶ αἰθὴρ ἀέ-
ρος πρὸς καθαρότητα. καὶ δὴ καὶ θεῶν ἔδη τε καὶ
ἱερὰ αὐτοῖς εἶναι, ἐν οἷς τῷ ὄντι οἰκητὰς θεοὺς εἶναι,
καὶ φήμας τε καὶ μαντείας καὶ αἰσθήσεις τῶν θεῶν
C καὶ τοιαύτας ξυνουσίας γίγνεσθαι ' αὐτοῖς πρὸς αὐ-
τούς· καὶ τόν γε ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα ὁρᾶ-
σθαι ὑπ' αὐτῶν οἷα τυγχάνει ὄντα, καὶ τὴν ἄλλην εὐ-
δαιμονίαν τούτων ἀκόλουθον εἶναι. LX. Καὶ ὅλην
μὲν δὴ τὴν γῆν οὕτω πεφυκέναι καὶ τὰ περὶ τὴν γῆν·
τόπους δ' ἐν αὐτῇ εἶναι κατὰ τὰ ἔγκοιλα αὐτῆς κύκλῳ
περὶ ὅλην πολλούς, τοὺς μὲν βαθυτέρους καὶ ἀναπε-
πταμένους μᾶλλον ἢ ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν, τοὺς δὲ βα-
θυτέρους ὄντας τὸ χάσμα αὐτοὺς ἔλαττον ἔχειν τοῦ
D παρ' ἡμῖν τόπου, ἔστι δ' οὓς καὶ βραχυτέρους ' τῷ
βάθει τοῦ ἐνθάδε εἶναι καὶ πλατυτέρους. τούτους δὲ
πάντας ὑπὸ γῆν εἰς ἀλλήλους συντετρῆσθαί τε πολλα-
χῇ, καὶ κατὰ στενότερα καὶ εὐρύτερα, καὶ διεξόδους
ἔχειν, ᾗ πολὺ μὲν ὕδωρ ῥεῖν ἐξ ἀλλήλων εἰς ἀλλήλους
ὥσπερ εἰς κρατῆρας, καὶ ἀενάων ποταμῶν ἀμήχανα με-
γέθη ὑπὸ τὴν γῆν καὶ θερμῶν ὑδάτων καὶ ψυχρῶν,
πολὺ δὲ πῦρ καὶ πυρὸς μεγάλους ποταμούς, πολλοὺς
δὲ ὑγροῦ πηλοῦ καὶ καθαρωτέρου καὶ βορβορωδεστέ-
ρου, ὥσπερ ἐν ' Σικελίᾳ οἱ πρὸ τοῦ ῥύακος πηλοῦ E
ῥέοντες ποταμοὶ καὶ αὐτὸς ὁ ῥύαξ· ὧν δὴ καὶ ἑκά-
στους τοὺς τόπους πληροῦσθαι, ὧν ἂν ἑκάστοις τύχῃ
ἑκάστοτε ἡ περιῤῥοὴ γιγνομένη. ταῦτα δὲ πάντα κινεῖν
ἄνω καὶ κάτω ὥσπερ αἰώραν τινὰ ἐνοῦσαν ἐν τῇ γῇ.
ἔστι δὲ ἄρα αὕτη ἡ αἰώρα διὰ φύσιν τοιάνδε τινά. ἕν
τι τῶν χασμάτων τῆς γῆς ἄλλως τε μέγιστον τυγχάνει
ὂν καὶ διαμπερὲς τετρημένον δι' * ὅλης τῆς γῆς, τοῦτο 112
ὅπερ Ὅμηρος εἶπε, λέγων αὐτὸ

τῆλε μάλ', ἧχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον,

ὃ καὶ ἄλλοθι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιη-
τῶν Τάρταρον κεκλήκασιν. εἰς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα
συῤῥέουσί τε πάντες οἱ ποταμοὶ καὶ ἐκ τούτου πάλιν
ἐκρέουσι· γίγνονται δὲ ἕκαστοι τοιοῦτοι, δι' οἵας ἂν
καὶ τῆς γῆς ῥέωσιν. ἡ δ' αἰτία ἐστὶ τοῦ ἐκρεῖν τε ἐν-
τεῦθεν καὶ εἰσρεῖν ' πάντα τὰ ῥεύματα, ὅτι πυθμένα B
οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν τὸ ὑγρὸν τοῦτο. αἰωρεῖται δὴ καὶ
κυμαίνει ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ
περὶ αὐτὸ ταὐτὸν ποιεῖ· ξυνέπεται γὰρ αὐτῷ καὶ ὅταν
εἰς τὸ ἐπέκεινα τῆς γῆς ὁρμήσῃ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπὶ
τάδε, καὶ ὥσπερ τῶν ἀναπνεόντων ἀεὶ ἐκπνεῖ τε καὶ
ἀναπνεῖ ῥέον τὸ πνεῦμα, οὕτω καὶ ἐκεῖ ξυναιωρούμε-
νον τῷ ὑγρῷ τὸ πνεῦμα δεινούς τινας ἀνέμους καὶ
ἀμηχάνους παρέχεται καὶ εἰσιὸν καὶ ἐξιόν. ὅταν τε οὖν
ὁρμήσαν ' ὑποχωρήσῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον τὸν δὴ C
κάτω καλούμενον, τοῖς κατ' ἐκεῖνα τὰ ῥεύματα διὰ τῆς
γῆς εἰσρεῖ τε καὶ πληροῖ αὐτὰ ὥσπερ οἱ ἐπαντλοῦντες·
ὅταν τε αὖ ἐκεῖθεν μὲν ἀπολίπῃ, δεῦρο δὲ ὁρμήσῃ,
τὰ ἐνθάδε πληροῖ αὖθις, τὰ δὲ πληρωθέντα ῥεῖ διὰ
τῶν ὀχετῶν καὶ διὰ τῆς γῆς, καὶ εἰς τοὺς τόπους ἕκα-
στα ἀφικνούμενα, εἰς οὓς ἑκάστους ὁδοποιεῖται, θα-
λάττας τε καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς καὶ κρήνας ποιεῖ.
ἐντεῦθεν δὲ πάλιν δυόμενα κατὰ τῆς γῆς, τὰ μὲν ' μα- D
κροτέρους τόπους περιελθόντα καὶ πλείους, τὰ δὲ
ἐλάττους καὶ βραχυτέρους, πάλιν εἰς τὸν Τάρταρον ἐμ-
βάλλει, τὰ μὲν πολὺ κατωτέρω ἢ ἐπηντλεῖτο, τὰ δὲ
ὀλίγον· πάντα δὲ ὑποκάτω εἰσρεῖ τῆς ἐκροῆς. καὶ ἔνια
μὲν καταντικρὺ ᾗ εἰσρεῖ ἐξέπεσεν, ἔνια δὲ κατὰ τὸ αὐ-
τὸ μέρος· ἔστι δὲ καὶ ἃ παντάπασι κύκλῳ περιελθόν-
τα, ἢ ἅπαξ ἢ καὶ πλεονάκις περιελιχθέντα περὶ τὴν
γῆν ὥσπερ οἱ ὄφεις, εἰς τὸ δυνατὸν κάτω καθέντα πά-
λιν ἐμβάλλει. δυνατὸν δ' ἐστὶν ' ἑκατέρωσε μέχρι τοῦ E
μέσου καθιέναι, πέρα δ' οὔ. ἄναντες γὰρ ἀμφοτέροις
τοῖς ῥεύμασι τὸ ἑκατέρωθεν γίγνεται μέρος. LXI. Τὰ
μὲν οὖν δὴ ἄλλα πολλά τε καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ
ῥεύματά ἐστι· τυγχάνει δ' ἄρα ὄντα ἐν τούτοις τοῖς
πολλοῖς τέτταρ' ἄττα ῥεύματα, ὧν τὸ μὲν μέγιστον καὶ
ἐξωτάτω ῥέον περὶ κύκλῳ ὁ καλούμενος Ὠκεανός ἐστι,
τούτου δὲ καταντικρὺ καὶ ἐναντίως ῥέων Ἀχέρων, ὃς
δι' ἐρήμων τε τόπων ῥεῖ ἄλλων καὶ δὴ καὶ ὑπὸ γῆν
ῥέων * εἰς τὴν λίμνην ἀφικνεῖται τὴν Ἀχερουσιάδα, οὗ 113
αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχαὶ τῶν πολλῶν ἀφικνοῦνται

καὶ τινας εἱμαρμένους χρόνους μείνασαι, αἱ μὲν μα-
κροτέρους, αἱ δὲ βραχυτέρους, πάλιν ἐκπέμπονται εἰς
τὰς τῶν ζώων γενέσεις. τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κα-
τὰ μέσον ἐκβάλλει, καὶ ἐγγὺς τῆς ἐκβολῆς ἐκπίπτει εἰς
τόπον μέγαν πυρὶ πολλῷ καόμενον, καὶ λίμνην ποιεῖ
μείζω τῆς παρ' ἡμῖν θαλάττης, ζέουσαν ὕδατος καὶ
B πηλοῦ· ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ θολερὸς καὶ | πηλώ-
δης, περιελιττόμενος δὲ [τῇ γῇ] ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται
καὶ παρ' ἔσχατα τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὐ ξυμμι-
γνύμενος τῷ ὕδατι· περιελιχθεὶς δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆς
ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Ταρτάρου. οὗτος δ' ἐστὶν ὃν
ἐπονομάζουσι Πυριφλεγέθοντα, οὗ καὶ οἱ ῥύακες ἀπο-
σπάσματα ἀναφυσῶσιν, ὅπῃ ἂν τύχωσι τῆς γῆς. τού-
του δὲ αὖ καταντικρὺ ὁ τέταρτος ἐκπίπτει εἰς τόπον
πρῶτον δεινόν τε καὶ ἄγριον, ὡς λέγεται, χρῶμα δὲ
C ἔχοντα ὅλον οἷον ὁ κυανός, | ὃν δὴ ἐπονομάζουσι Στύ-
γιον, καὶ τὴν λίμνην, ἣν ποιεῖ ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων,
Στύγα. ὁ δ' ἐμπεσὼν ἐνταῦθα καὶ δεινὰς δυνάμεις
λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὺς κατὰ τῆς γῆς, περιελιττόμενος
χωρεῖ ἐναντίος τῷ Πυριφλεγέθοντι καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ
Ἀχερουσιάδι λίμνῃ ἐξ ἐναντίας· καὶ οὐδὲ τὸ τούτου
ὕδωρ οὐδενὶ μίγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλῳ περιελ-
θὼν ἐμβάλλει εἰς τὸν Τάρταρον ἐναντίως τῷ Πυριφλε-
γέθοντι· ὄνομα δὲ τούτῳ ἐστίν, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγου-
D σι, Κωκυτός. LXII. | Τούτων δὲ οὕτω πεφυκότων,
ἐπειδὰν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον, οἷ
ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἵ
τε καλῶς καὶ ὁσίως βιώσαντες καὶ οἱ μή. καὶ οἳ μὲν
ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν
Ἀχέροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ
τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε
καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας
ἀπολύονται, εἴ τίς τι ἠδίκηκε, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς
E φέρονται | κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος· οἳ δ' ἂν δόξωσιν
ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱε-
ροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ φόνους ἀδίκους καὶ
παρανόμους πολλοὺς ἐξειργασμένοι, ἢ ἄλλα ὅσα τοι-
αῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ ἡ προσήκουσα μοῖρα
ῥίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν. οἳ
δ' ἂν ἰάσιμα μέν, μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι
ἁμαρτήματα, οἷον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα ὑπ' ὀργῆς
114 βίαιόν τι πράξαντες, καί, μεταμέλον * αὐτοῖς, τὸν ἄλ-
λον βίον βιῶσιν, ἢ ἀνδροφόνοι τοιούτῳ τινὶ ἄλλῳ τρό-
πῳ γένωνται, τούτους δὲ ἐμπεσεῖν μὲν εἰς τὸν Τάρτα-
ρον ἀνάγκη, ἐμπεσόντας δὲ αὐτοὺς καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ
γενομένους ἐκβάλλει τὸ κῦμα, τοὺς μὲν ἀνδροφόνους
κατὰ τὸν Κωκυτόν, τοὺς δὲ πατραλοίας καὶ μητρα-
λοίας κατὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα· ἐπειδὰν δὲ φερόμε-
νοι γένωνται κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐν-
ταῦθα βοῶσί τε καὶ καλοῦσιν, οἱ μὲν οὓς ἀπέκτειναν,
οἱ δὲ οὓς ὕβρισαν, καλέσαντες δ' ἱκετεύουσι καὶ δέον-
B ται ἐᾶσαι | σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ δέξασθαι,
καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἐκβαίνουσί τε καὶ λήγουσι τῶν
κακῶν, εἰ δὲ μή, φέρονται αὖθις εἰς τὸν Τάρταρον
κἀκεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς, καὶ ταῦτα πάσχον-
τες οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς ἠδί-
κησαν· αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς
ἐτάχθη. οἳ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς τὸ
ὁσίως βιῶναι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων
τῶν ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι
ὥσπερ δεσμωτηρίων, | ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οἴκησιν C
ἀφικνούμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς οἰκιζόμενοι. τούτων δὲ
αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηράμενοι ἄνευ τε σω-
μάτων ζῶσι τὸ παράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ
εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται, ἃς οὔτε
ῥᾴδιον δηλῶσαι οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι.
LXIII. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ
Σιμμία, πᾶν ποιεῖν, ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ
βίῳ μετασχεῖν· καλὸν γὰρ τὸ ἆθλον καὶ ἡ ἐλπὶς με-
γάλη. Τὸ μὲν οὖν ταῦτα | διισχυρίσασθαι οὕτως D
ἔχειν, ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρί·
ὅτι μέντοι ἢ ταῦτ' ἐστὶν ἢ τοιαῦτ' ἄττα περὶ τὰς ψυ-
χὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ
ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ
ἄξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ οὕτως ἔχειν· καλὸς γὰρ ὁ
κίνδυνος, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπᾴδειν ἑαυτῷ·
διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν μῦθον. ἀλλὰ
τούτων δὴ ἕνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ
ἄνδρα, ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἡδονὰς | τὰς E
περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν, ὡς ἀλ-
λοτρίους τε ὄντας, καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος
ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασέ
τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίῳ ἀλλὰ τῷ
ἑαυτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀν-
δρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ * ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει τὴν 115
εἰς Ἅιδου πορείαν, ὡς πορευσόμενος ὅταν ἡ εἱμαρμέ-
νη καλῇ. ὑμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης
καὶ οἱ ἄλλοι, εἰσαῦθις ἔν τινι χρόνῳ ἕκαστοι πορεύσε-
σθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ, φαίη ἂν ἀνὴρ τραγικός, ἡ
εἱμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ
λουτρόν· δοκεῖ γὰρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν
τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν
νεκρὸν λούειν. **LXIV.** Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ
Κρίτων, Εἶεν, | ἔφη, ὦ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἢ ἐμοὶ B
ἐπιστέλλεις ἢ περὶ τῶν παίδων ἢ περὶ ἄλλου του, ὅ τι
ἄν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῖμεν;
Ἅπερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὦ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον· ὅτι
ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς
ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἅττ' ἂν ποι-
ῆτε, κἂν μὴ νῦν ὁμολογήσητε· ἐὰν δὲ ὑμῶν αὐτῶν
ἀμελῆτε, καὶ μὴ θέλητε ὥσπερ κατ' ἴχνη κατὰ τὰ νῦν
τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδ'
ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε | ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα, C
οὐδὲν πλέον ποιήσετε. Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμη-
θησόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δέ σε τίνα
τρόπον; Ὅπως ἄν, ἔφη, βούλησθε, ἐάνπερ γε λάβητέ
με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἅμα ἡσυχῇ καὶ
πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέψας εἶπεν, Οὐ πείθω, ἔφη, ὦ ἄν-
δρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγώ εἰμι οὗτος ὁ Σωκράτης, ὁ νυνὶ
διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἕκαστον τῶν λεγομένων,
ἀλλ' οἴεταί με ἐκεῖνον εἶναι, ὃν ὄψεται ὀλίγον ὕστερον
νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ δή, | πῶς με θάπτῃ. ὅτι δὲ ἐγὼ D
πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς, ἐπειδὰν πίω τὸ
φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπι-
ὼν εἰς μακάρων δή τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ
αὐτῷ ἄλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἅμα μὲν ὑμᾶς,
ἅμα δ' ἐμαυτόν. ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα,
ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικα-

στὰς ἠγγυᾶτο. οὗτος μὲν γὰρ ἦ μὴν παραμενεῖν· ὑμεῖς
δὲ ἦ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθά-
E νω, ἀλλὰ ¹ οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ῥᾷον φέ-
ρῃ, καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καόμενον ἢ κατο-
ρυττόμενον ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς δεινὰ πάσχοντος,
μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη ἢ
ἐκφέρει ἢ κατορύττει. εὖ γὰρ ἴσθι, ἦ δ' ὅς, ὦ ἄριστε
Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο
πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς.
ἀλλὰ θαῤῥεῖν τε χρὴ καὶ φάναι τοὐμὸν σῶμα θά-
116 πτειν, καὶ θάπτειν οὕτως, * ὅπως ἄν σοι φίλον ᾖ καὶ
μάλιστα ἡγῇ νόμιμον εἶναι. **LXV.** Ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖ-
νος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ
Κρίτων εἵπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. πε-
ριεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ
τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς
ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς
ἡγούμενοι, ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες, διάξειν ὀρφανοὶ
B τὸν ἔπειτα βίον. ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο, ¹ καὶ ἠνέχθη
παρ' αὐτὸν τὰ παιδία — δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ
ἦσαν, εἷς δὲ μέγας — καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκον-
το, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ
ἐπιστείλας ἄττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ
παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἧκε παρ' ἡμᾶς. καὶ
ἦν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν. χρόνον γὰρ πολὺν διέτρι-
ψεν ἔνδον. ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος, καὶ οὐ
πόλλ' ἄττα μετὰ ταῦτα διελέχθη. καὶ ἧκεν ὁ τῶν ἕν-
C δεκα ὑπηρέτης καὶ στὰς παρ' αὐτόν, Ὦ Σώκρατες, ¹
ἔφη, οὐ καταγνώσομαί γε σοῦ ὅπερ τῶν ἄλλων κατα-
γιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπει-
δὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀναγκα-
ζόντων τῶν ἀρχόντων. σὲ δ' ἐγὼ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν
τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πρᾳότατον καὶ ἄρι-
στον ἄνδρα ὄντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων, καὶ
δὴ καὶ νῦν εὖ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπανεῖς, γιγνώσκεις
γὰρ τοὺς αἰτίους, ἀλλ' ἐκείνοις. νῦν οὖν, οἶσθα γὰρ
ἃ ἦλθον ἀγγέλλων, χαῖρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾷστα φέ-
D ρειν ¹ τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἅμα δακρύσας μεταστρεφό-
μενος ἀπῄει. Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐ-
τόν, Καὶ σύ, ἔφη, χαῖρε, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν.
Καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς, Ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος·
καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσῄει καὶ διελέγετο
ἐνίοτε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος, καὶ νῦν ὡς γενναίως με
ἀποδακρύει. ἀλλ' ἄγε δή, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐ-
τῷ, καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ
μή, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὁ Κρίτων, Ἀλλ' οἶ-
E μαι, ¹ ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ
τοῖς ὄρεσι καὶ οὔπω δεδυκέναι. καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ
ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῇ αὐ-
τοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα, καὶ ξυγ-
γενομένους γ' ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες. ἀλ-
λὰ μηδὲν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ. Καὶ ὁ Σωκρά-
της, Εἰκότως γ', ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποι-
οῦσιν, οὓς σὺ λέγεις, οἴονται γὰρ κερδανεῖν ταῦτα
ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐ-
117 δὲν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν * ὀλίγον ὕστερον πιὼν ἄλλο
γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ
ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος. ἀλλ' ἴθι, ἔφη,
πιθοῦ καὶ μὴ ἄλλως ποίει. **LXVI.** Καὶ ὁ Κρί-
των ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἑστῶτι. καὶ ὁ
παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας ἧκεν ἄγων
τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα
τετριμμένον. ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον,
Εἶεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε, σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων, τί
χρὴ ποιεῖν; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἢ πιόντα περιιέναι, ἕως
ἄν σου βάρος ἐν τοῖς σκέλεσι γένηται, ¹ ἔπειτα κατα- B
κεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει. Καὶ ἅμα ὤρεξε
τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει. καὶ ὃς λαβὼν καὶ μάλα
ἵλεως, ὦ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας οὐδὲ διαφθείρας οὔ-
τε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ', ὥσπερ εἰώ-
θει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέ-
γεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖ-
σαί τινι; ἔξεστιν, ἢ οὔ; Τοσοῦτον, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν. Μαν-
θάνω, ἦ δ' ὅς· ἀλλ' εὔχεσθαί γέ που τοῖς ¹ θεοῖς C
ἔξεστί τε καὶ χρὴ τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε
εὐτυχῆ γενέσθαι· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαί τε καὶ γέ-
νοιτο ταύτῃ. Καὶ ἅμα εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ
μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε. καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ
τέως μὲν ἐπιεικῶς οἷοί τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δα-
κρύειν, ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντά τε καὶ πεπωκότα, οὐκ-
έτι, ἀλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἐχώρει τὰ
δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαον ἐμαυτόν· οὐ
γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἵου ἀν-
δρὸς ¹ ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. ὁ δὲ Κρίτων ἔτι πρό- D
τερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ οἷός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα,
ἐξανέστη. Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρό-
νῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυ-
χησάμενος, κλάων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὅντινα οὐ
κατέκλασε τῶν παρόντων, πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους.
ἐκεῖνος δέ, Οἷα, ἔφη, ποιεῖτε, ὦ θαυμάσιοι. ἐγὼ μέν-
τοι οὐχ ἥκιστα τούτου ἕνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα,
ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοῖεν· καὶ γὰρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν
εὐφημίᾳ ¹ χρὴ τελευτᾶν. ἀλλ' ἡσυχίαν τε ἄγετε καὶ E
καρτερεῖτε. Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ᾐσχύνθημέν τε καὶ
ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν, ὁ δὲ περιελθών, ἐπειδή οἱ
βαρύνεσθαι ἔφη τὰ σκέλη, κατεκλίθη ὕπτιος· οὕτω
γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἅμα ἐφαπτόμενος αὐ-
τοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον, διαλιπὼν χρόνον, ἐπε-
σκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη, κἄπειτα σφόδρα
πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα ἤρετο, εἰ αἰσθάνοιτο· ὁ δ'
οὐκ ἔφη. καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις * τὰς κνήμας· καὶ 118
ἐπανιὼν οὕτως ἡμῖν ἐπεδείκνυτο, ὅτι ψύχοιτό τε καὶ
πήγνυτο. καὶ αὐτὸς ἥπτετο καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὰν πρὸς
τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται. ἤδη οὖν σχε-
δόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἦτρον ψυχόμενα, καὶ ἐκ-
καλυψάμενος, ἐνεκεκάλυπτο γάρ, εἶπεν, ὃ δὴ τελευταῖον
ἐφθέγξατο, Ὦ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν
ἀλεκτρυόνα. ἀλλ' ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε. Ἀλλὰ
ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὅρα, εἴ τι ἄλλο λέ-
γεις. Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο,
ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἄνθρω-
πος ἐξεκάλυψεν αὐτόν, καὶ ὃς τὰ ὄμματα ἔστησεν·
ἰδὼν δὲ ὁ Κρίτων ξυνέλαβε τὸ στόμα τε καὶ τοὺς
ὀφθαλμούς. **LXVII.** Ἥδε ἡ τελευτή, ὦ Ἐχέκρατες,
τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὡς ἡμεῖς φαῖμεν ἄν,
τῶν τότε ὧν ἐπειράθημεν ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονι-
μωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

ΘΕΑΓΗΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΔΗΜΟΔΟΚΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΘΕΑΓΗΣ.

121 I. *Ὦ Σώκρατες, ἐδεόμην ἄττα σοι ἰδιολογή-
σασθαι, εἰ σχολή. κἂν ᾖ ἀσχολία δὲ μὴ πάνυ τις με-
γάλη, ὅμως ἐμοῦ ἕνεκεν ποίησαι σχολήν. ΣΩ. Ἀλλὰ
καὶ ἄλλως τυγχάνω σχολάζων, καὶ δὴ σοῦ γε ἕνεκα
καὶ πάνυ. ἀλλ' εἴ τι βούλει λέγειν, ἔξεστιν. ΔΗ. Βού-
λει οὖν δεῦρο εἰς τὴν τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου στοὰν
ἐκποδὼν ἀποχωρήσωμεν; ΣΩ. Εἰ σοὶ δοκεῖ. ΔΗ.
B Ἴωμεν | δή, ὦ Σώκρατες. Πάντα τὰ φυτὰ κινδυνεύει
τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν, καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα
καὶ τὰ ζῶα, τά τε ἄλλα καὶ ἄνθρωπος. καὶ γὰρ ἐν
τοῖς φυτοῖς ῥᾷστον ἡμῖν τοῦτο γίγνεται, ὅσοι τὴν γῆν
γεωργοῦμεν, τὸ παρασκευάσασθαι πάντα τὰ πρὸ τοῦ
φυτεύειν καὶ αὐτὸ τὸ φυτεῦσαι· ἐπειδὰν δὲ τὸ φυτευ-
θὲν βιῷ, μετὰ τοῦτο θεραπεία τοῦ φύντος καὶ πολλὴ
καὶ χαλεπὴ καὶ δύσκολος γίγνεται. οὕτω δὲ ἔχειν ἔοικε
C | καὶ τὸ περὶ τῶν ἀνθρώπων· ἀπὸ τῶν ἐμαυτοῦ ἐγὼ
πραγμάτων τεκμαίρομαι καὶ ἐς τἆλλα. καὶ γὰρ ἐμοὶ ἡ
τοῦ υἱέος τουτουΐ εἴτε φυτείαν εἴτε παιδοποιίαν δεῖ
αὐτὴν ὀνομάζειν, πάντων ῥᾴστη γέγονεν, ἡ δὲ τροφὴ
δύσκολός τε καὶ ἀεὶ ἐν φόβῳ περὶ αὐτοῦ δεδιότι. τὰ
μὲν οὖν ἄλλα πολλὰ ἂν εἴη λέγειν, ἡ δὲ νῦν παροῦσα
ἐπιθυμία τούτῳ πάνυ με φοβεῖ· ἔστι μὲν γὰρ οὐκ
ἀγεννής, σφαλερὰ δέ. ἐπιθυμεῖ γὰρ δὴ οὗτος ἡμῖν, ὦ
D Σώκρατες, ὥς φησι, σοφὸς γενέσθαι. | δοκῶ γάρ μοι,
τῶν ἡλικιωτῶν τινες αὐτοῦ καὶ δημοτῶν εἰς τὸ ἄστυ
καταβαίνοντες λόγους τινὰς ἀπομνημονεύοντες διατα-
ράττουσιν αὐτόν· οὓς ἐζήλωκε καὶ πάλαι μοι πράγμα-
τα παρέχει, ἀξιῶν ἐπιμεληθῆναί με ἑαυτοῦ καὶ χρήμα-
τα τελέσαι τινὶ τῶν σοφιστῶν, ὅστις αὐτὸν σοφὸν ποι-
ήσει. ἐμοὶ δὲ τῶν μὲν χρημάτων καὶ ἔλαττον μέλει,
122 ἡγοῦμαι δὲ τοῦτον οὐκ εἰς σμικρὸν * κίνδυνον ἰέναι οἷ
σπεύδει. τέως μὲν οὖν αὐτὸν κατεῖχον παραμυθούμε-
νος· ἐπειδὴ δὲ οὐκέτι οἷός τέ εἰμι, ἡγοῦμαι κράτιστον
εἶναι πείθεσθαι αὐτῷ, ἵνα μὴ πολλάκις ἄνευ ἐμοῦ
συγγενόμενός τῳ διαφθαρῇ. νῦν οὖν ἥκω ἐπ' αὐτὰ
ταῦτα, ἵνα τῳ τούτων τῶν σοφιστῶν δοκούντων εἶναι
συστήσω τουτονί. σὺ οὖν ἡμῖν εἰς καλὸν παρεφάνης,
ᾧ ἂν ἐγὼ μάλιστ' ἐβουλόμην περὶ τῶν τοιούτων μέλλων
πράξειν συμβουλεύσασθαι. ἀλλ' εἴ τι ἔχεις συμβουλεύ-
ειν ἐξ ὧν ἐμοῦ ἀκήκοας, ἔξεστί τε καὶ | χρή. II. ΣΩ. B
Ἀλλὰ μὲν δή, ὦ Δημόδοκε, καὶ λέγεταί γε συμβουλὴ
ἱερὸν χρῆμα εἶναι. εἴπερ οὖν καὶ ἄλλη ἡτισοῦν ἐστιν
ἱερά, καὶ αὕτη ἂν εἴη, περὶ ἧς σὺ νῦν συμβουλεύει·
οὐ γάρ ἔστι περὶ ὅτου θειοτέρου ἂν ἄνθρωπος βου-
λεύσαιτο ἢ περὶ παιδείας καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν αὑτοῦ
οἰκείων. πρῶτον μὲν οὖν ἐγώ τε καὶ σὺ συνομολογή-
σωμεν, τί ποτε οἰόμεθα τοῦτο εἶναι, περὶ οὗ βουλευό-
μεθα. μὴ γὰρ πολλάκις ἐγὼ μὲν ἄλλο τι αὐτὸ ὑπο-
λαμβάνω, | σὺ δὲ ἄλλο, κἄπειτα πόῤῥω που τῆς συν- C
ουσίας αἰσθώμεθα γελοῖοι ὄντες, ἐγώ τε ὁ συμβου-
λεύων καὶ σὺ ὁ συμβουλευόμενος, μηδὲν τῶν αὐτῶν
ἡγούμενοι. ΔΗ. Ἀλλά μοι δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν, ὦ
Σώκρατες, καὶ ποιεῖν χρὴ οὕτως. ΣΩ. Καὶ λέγω γε
ὀρθῶς, οὐ μέντοι παντάπασί γε· σμικρὸν γάρ τι με-
ταιτίθεμαι. ἐννοῶ γάρ, μὴ καὶ ὁ μειρακίσκος οὗτος οὐ
τούτου ἐπιθυμῇ, οὗ ἡμεῖς αὐτὸν οἰόμεθα ἐπιθυμεῖν,
ἀλλ' ἑτέρου, εἶτ' αὖ ἡμεῖς ἔτι | ἀτοπώτεροι ὦμεν περὶ D
ἄλλου του βουλευόμενοι. ὀρθότατον οὖν μοι δοκεῖ εἶναι
ἀπ' αὐτοῦ τούτου ἄρχεσθαι, διαπυνθανομένους, ὅ τι
καὶ ἔστιν οὗ ἐπιθυμεῖ. ΔΗ. Κινδυνεύει γοῦν οὕτω
βέλτιστον εἶναι, ὡς σὺ λέγεις. III. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι,
τί καλὸν ὄνομα τῷ νεανίσκῳ; τί αὐτὸν προσαγορεύω-
μεν; ΔΗ. Θεάγης ὄνομα τούτῳ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Καλόν γε, ὦ Δημόδοκε, τῷ υἱεῖ τὸ ὄνομα ἔθου καὶ
ἱεροπρεπές. Εἰπὲ δὴ ἡμῖν, ὦ Θέαγες, ἐπιθυμεῖν | φῂς E
σοφὸς γενέσθαι, καὶ ἀξιοῖς σου τὸν πατέρα τόνδε ἐξ-
ευρεῖν ἀνδρός τινος συνουσίαν τοιούτου, ὅστις σε σο-
φὸν ποιήσει; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Σοφοὺς δὲ καλεῖς πό-
τερον τοὺς ἐπιστήμονας, περὶ ὅτου ἂν ἐπιστήμονες
ὦσιν, ἢ τοὺς μή; ΘΕ. Τοὺς ἐπιστήμονας ἔγωγε. ΣΩ.
Τί οὖν; οὐκ ἐδιδάξατό σε ὁ πατὴρ καὶ ἐπαίδευσεν
ἅπερ ἐνθάδε οἱ ἄλλοι πεπαίδευνται, οἱ τῶν καλῶν κἀ-
γαθῶν πατέρων υἱεῖς, οἷον γράμματά τε καὶ κιθαρί-
ζειν καὶ παλαίειν καὶ τὴν ἄλλην ἀγωνίαν; ΘΕ. Ἐμέ

123 γε. ΣΩ. Ἔτι οὖν οἴει * τινὸς ἐπιστήμης ἐλλείπειν, ἧς προςήκει ὑπὲρ σοῦ τὸν πατέρα ἐπιμεληθῆναι; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τίς ἐστιν αὕτη; εἰπὲ καὶ ἡμῖν, ἵνα σοι χαρισώμεθα. ΘΕ. Οἶδε καὶ οὗτος, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πολλάκις ἐγὼ αὐτῷ εἴρηκα· ἀλλὰ ταῦτα ἐξεπίτηδες πρὸς σὲ λέγει, ὡς δὴ οὐκ εἰδὼς οὗ ἐγὼ ἐπιθυμῶ. τοιαῦτα γὰρ ἔτι καὶ ἕτερα καὶ πρὸς ἐμὲ μάχεταί τε καὶ οὐκ ἐθέλει με οὐδενὶ συστῆσαι. ΣΩ. Ἀλλὰ τὰ μὲν
B ἔμπροσθέν σοι ἦν πρὸς τοῦτον ῥηθέντα ὥςπερ | ἄνευ μαρτύρων λεγόμενα· νυνὶ δὲ ἐμὲ ποίησαι μάρτυρα, καὶ ἐναντίον ἐμοῦ κάτειπε, τίς ἐστιν αὕτη ἡ σοφία, ἧς ἐπιθυμεῖς. φέρε γάρ, εἰ ἐπεθύμεις ταύτης, ᾗ οἱ ἄνθρωποι τὰ πλοῖα κυβερνῶσι, καὶ ἐγώ σε ἐτύγχανον ἀνερωτῶν· Ὦ Θέαγες, τίνος ἐνδεὴς ὢν σοφίας μέμφει τῷ πατρί, ὅτι οὐκ ἐθέλει σε συνιστάναι παρ᾽ ὧν ἂν σὺ σοφὸς γένοιο; τί ἄν μοι ἀπεκρίνω; τίνα αὐτὴν εἶναι; ἆρα οὐ κυβερνητικήν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δὲ
C ἐπιθυμῶν ταύτην τὴν σοφίαν εἶναι | σοφός, ᾗ τὰ ἅρματα κυβερνῶσιν, εἶτ᾽ ἐμέμφου τῷ πατρί, ἐμοῦ αὖ ἐρωτῶντος, τίς ἐστιν αὕτη ἡ σοφία, τίνα ἂν ἀπεκρίνω αὐτὴν εἶναι; ἆρ᾽ οὐχὶ ἡνιοχικήν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἧς δὲ δὴ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν, πότερον ἀνώνυμός τίς ἐστιν, ἢ ἔχει ὄνομα; ΘΕ. Οἶμαι ἔγωγε ἔχειν. IV. ΣΩ. Πότερον οὖν αὐτὴν μὲν οἶσθα, οὐ μέντοι τό γε ὄνομα, ἢ καὶ τὸ ὄνομα; ΘΕ. Καὶ τὸ ὄνομα ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν ἔστιν; εἰπέ. ΘΕ. Τί δὲ ἄλλο, ὦ Σώκρα-
D τες, | αὐτῇ ὄνομά τις φαίη ἂν εἶναι ἀλλ᾽ ἢ σοφίαν; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἡνιοχεία σοφία ἐστίν; ἢ ἀμαθία δοκεῖ σοι εἶναι; ΘΕ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλὰ σοφία; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἧι τί χρώμεθα; οὐχ ᾗ ἵππων ἐπιστάμεθα ζεύγους ἄρχειν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ κυβερνητικὴ σοφία ἐστίν; ΘΕ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὐχ αὕτη, ᾗ πλοίων ἐπιστάμεθα ἄρχειν; ΘΕ. Αὕτη μὲν οὖν. ΣΩ. Ἧς δὲ δὴ σὺ ἐπιθυμεῖς ἡ σοφία
E τίς ἐστιν; ᾗ τίνος ἐπιστάμεθα | ἄρχειν; ΘΕ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ᾗ τῶν ἀνθρώπων. ΣΩ. Μῶν ᾗ τῶν καμνόντων; ΘΕ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἰατρικὴ γὰρ αὕτη ἐστίν. ἦ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ᾗ τῶν ᾀδόντων ἐπιστάμεθα ἐν τοῖς χοροῖς ἄρχειν; ΘΕ. Οὔ. ΣΩ. Μουσικὴ γὰρ αὕτη γε. ΘΕ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ᾗ τῶν γυμναζομένων ἐπιστάμεθα ἄρχειν; ΘΕ. Οὔ. ΣΩ. Γυμναστικὴ γὰρ αὕτη γε. ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ᾗ τῶν τί ποιούντων; προθυμοῦ εἰπεῖν, ὥςπερ ἐγὼ σοὶ
124 τὰ ἔμπροσθεν. * ΘΕ. Ἧι τῶν ἐν τῇ πόλει, ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν τῇ πόλει εἰσὶ καὶ οἱ κάμνοντες; ΘΕ. Ναί, ἀλλ᾽ οὐ τούτων λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ πόλει. ΣΩ. Ἆρά γε μανθάνω ἣν λέγεις τέχνην; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν οὐχ ᾗ τῶν θεριζόντων ἐπιστάμεθα ἄρχειν καὶ τῶν τρυγώντων καὶ τῶν φυτευόντων καὶ σπειρόντων καὶ ἀλοώντων· αὕτη μὲν γὰρ γεωργική, ᾗ τούτων ἄρχομεν. ἦ γάρ; ΘΕ. Ναί.
B ΣΩ. Οὐδέ γε ᾗ τῶν πριζόντων καὶ | τρυπώντων καὶ ξεόντων καὶ τορνευόντων ξυμπάντων ἐπιστάμεθα ἄρχειν, οὐ ταύτην λέγεις· αὕτη μὲν γὰρ οὐ τεκτονική; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἴσως ᾗ τούτων τε πάντων καὶ αὐτῶν τῶν γεωργῶν καὶ τῶν τεκτόνων καὶ τῶν δημιουργῶν ἁπάντων καὶ τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν· ταύτην ἴσως λέγεις τὴν σοφίαν. ΘΕ. Ταύτην πάλαι, ὦ Σώκρατες, βούλομαι λέγειν. V. ΣΩ.

Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, Αἴγισθος ὁ Ἀγαμέμνονα | ἀποκτεί- C
νας ἐν Ἄργει ἆρα τούτων ἦρχεν ὧν σὺ λέγεις, τῶν τε δημιουργῶν καὶ ἰδιωτῶν καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ξυμπάντων, ἢ ἄλλων τινῶν; ΘΕ. Οὔκ, ἀλλὰ τούτων. ΣΩ. Τί δὲ δή; Πηλεὺς ὁ Αἰακοῦ ἐν Φθίᾳ οὐ τῶν αὐτῶν τούτων ἦρχεν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Περίανδρον δὲ τὸν Κυψέλου ἄρχοντα ἐν Κορίνθῳ ἤδη ἀκήκοας γενέσθαι; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ τῶν αὐτῶν τούτων ἄρχοντα ἐν
τῇ αὐτοῦ πόλει; | ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; Ἀρχέλαον D
τὸν Περδίκκου, τὸν νεωστὶ τούτων ἄρχοντα ἐν Μακεδονίᾳ, οὐ τῶν αὐτῶν ἡγεῖ τούτων ἄρχειν; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἱππίαν δὲ τὸν Πεισιστράτου ἐν τῇδε τῇ πόλει ἄρξαντα τίνων οἴει ἄρξαι; οὐ τούτων; ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Εἴποις ἂν οὖν μοι, τίνα ἐπωνυμίαν ἔχει Βάκις τε καὶ Σιβύλλα καὶ ὁ ἡμεδαπὸς Ἀμφίλυτος; ΘΕ. Τίνα γὰρ ἄλλην, ὦ Σώκρατες, πλήν γε χρησμῳ-
δοί; ΣΩ. Ὀρθῶς | λέγεις. ἀλλὰ καὶ τούςδε μοι οὕτω E
πειρῶ ἀποκρίνασθαι, τίν᾽ ἐπωνυμίαν ἔχει Ἱππίας καὶ Περίανδρος διὰ τὴν αὐτὴν ἀρχήν; ΘΕ. Οἶμαι μὲν τύραννοι· τί γὰρ ἄλλο; ΣΩ. Οὐκοῦν ὅςτις ἐπιθυμεῖ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ πόλει ξυμπάντων ἄρχειν, τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τούτοις ἐπιθυμεῖ, τυραννικῆς, καὶ τύραννος εἶναι; ΘΕ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ταύτης ἐπιθυμεῖν σὺ φῄς; ΘΕ. Ἔοικέ γε ἐξ ὧν ἐγὼ εἶπον. ΣΩ. Ὦ μιαρέ, τυραννεῖν ἄρα ἡμῶν ἐπιθυμῶν πάλαι ἐμέμ-
φου * τῷ πατρί, ὅτι σε οὐκ ἔπεμπεν εἰς διδασκάλου 125
τυραννοδιδασκάλου τινός; Καὶ σύ, ὦ Δημόδοκε, οὐκ αἰσχύνει πάλαι εἰδὼς οὗ ἐπιθυμεῖ οὗτος; καὶ ἔχων ὅθι πέμψας αὐτὸν δημιουργὸν ἂν ἐποίησας τῆς σοφίας, ἧς ἐπιθυμεῖ, ἔπειτα φθονεῖς τε αὐτῷ καὶ οὐκ ἐθέλεις πέμπειν; ἀλλὰ νῦν — ὁρᾷς; — ἐπειδὴ ἐναντίον ἐμοῦ κατείρηκέ σου, κοινῇ βουλευώμεθα ἐγώ τε καὶ σύ, ἐς τίνος ἂν αὐτὸν πέμποιμεν καὶ διὰ τὴν τίνος συνουσίαν
σοφὸς ἂν γένοιτο τύραννος; | ΔΗ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ B
Σώκρατες, βουλευώμεθα δῆτα, ὡς δοκεῖ γέ μοι βουλῆς δεῖν περὶ τούτου οὐ φαύλης. VI. ΣΩ. Ἔασον, ὦ ᾽γαθέ. διαπυθώμεθα αὐτοῦ πρῶτον ἱκανῶς. ΔΗ. Πυνθάνου δή. ΣΩ. Τί οὖν ἄν, εἰ Εὐριπίδῃ τι προςχρησαίμεθα, ὦ Θέαγες; Εὐριπίδης γάρ πού φησι·

σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ.

εἰ οὖν ἔροιτό τις τὸν Εὐριπίδην· Ὦ Εὐριπίδη, τῶν τί
σοφῶν συνουσίᾳ φῂς σοφοὺς εἶναι | τοὺς τυράννους; C
ὥςπερ ἂν εἰ εἰπόντα

σοφοὶ γεωργοὶ τῶν σοφῶν συνουσίᾳ,

ἠρόμεθα τῶν τί σοφῶν, τί ἂν οἴει αὐτὸν ἀποκρίνασθαι; ἆρ᾽ ἂν ἄλλο τι ἢ τῶν τὰ γεωργικά; ΘΕ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο. ΣΩ. Τί δέ; εἰ εἶπε

σοφοὶ μάγειροι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ,

εἰ ἠρόμεθα τῶν τί σοφῶν, τί ἂν ἡμῖν ἀπεκρίνατο; οὐχ ὅτι τῶν μαγειρικῶν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Τί δ᾽, εἰ

σοφοὶ παλαισταὶ τῶν σοφῶν συνουσίᾳ

εἶπεν, εἰ ἠρόμεθα τῶν τί σοφῶν, ἆρα οὐκ ἂν τῶν
παλαίειν | ἔφη; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ εἶπε· D

σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ,

ἡμῶν ἐρωτώντων Τῶν τί σοφῶν λέγεις, ὦ Εὐριπίδη; τί ἂν φαίη; ποῖα ἂν εἶναι ταῦτα; ΘΕ. Ἀλλὰ μὰ Δί᾽

οὐκ οἶδ᾽ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ βούλει ἐγώ σοι εἴπω;
ΘΕ. Εἰ σὺ βούλει. ΣΩ. Ταῦτ᾽ ἐστίν, ἅπερ ἔφη Ἀνα-
κρέων τὴν Καλλικρήτην ἐπίστασθαι. ἢ οὐκ οἶσθα τὸ
ᾆσμα; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν; τοιαύτης τινὸς καὶ
E σὺ συνουσίας ἐπιθυμεῖς ἀνδρός, ' ὅστις τυγχάνει ὁμό-
τεχνος ὢν Καλλικρήτῃ τῇ Κυανῆς, καὶ ἐπίσταται τυ-
ραννικὰ ὥσπερ ἐκείνην ἔφη ὁ ποιητής, ἵνα καὶ σὺ ἡμῖν
τύραννος γένῃ καὶ τῇ πόλει; ΘΕ. Πάλαι, ὦ Σώκρα-
τες, σκώπτεις καὶ παίζεις πρός με. ΣΩ. Τί δαί; οὐ
ταύτης φῂς τῆς σοφίας ἐπιθυμεῖν, ᾗ πάντων ἂν τῶν
πολιτῶν ἄρχοις; τοῦτο δὲ ποιῶν ἄλλο τι ἢ τύραννος
ἂν εἴης; ΘΕ. Εὐξαίμην μὲν ἄν, οἶμαι, ἔγωγε τύραννος
γενέσθαι μάλιστα μὲν πάντων ἀνθρώπων, εἰ δὲ μή,
126 ὡς * πλείστων· καὶ σύ γ᾽ ἄν, οἶμαι, καὶ οἱ ἄλλοι πάν-
τες ἄνθρωποι· ἔτι δέ γε ἴσως μᾶλλον θεὸς γενέσθαι·
ἀλλ᾽ οὐ τούτου ἔλεγον ἐπιθυμεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ τί δή
ἔστι ποτέ, οὗ ἐπιθυμεῖς; οὐ τῶν πολιτῶν φῂς ἄρχειν
ἐπιθυμεῖν; ΘΕ. Οὐ βίᾳ γε οὐδ᾽ ὥσπερ οἱ τύραννοι,
ἀλλ᾽ ἑκόντων, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν τῇ πόλει ἐλ-
λόγιμοι ἄνδρες. ΣΩ. Ἆρά γε λέγεις ὥσπερ Θεμιστο-
κλῆς καὶ Περικλῆς καὶ Κίμων καὶ ὅσοι τὰ πολιτικὰ
δεινοὶ γεγόνασι; ΘΕ. Νὴ Δία τούτους λέγω. VII.
ΣΩ. Τί οὖν; εἰ τὰ ἱππικὰ ἐτύγχανες ἐπιθυμῶν σοφὸς
B ' γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν ἀφικόμενος ᾠήθης δεινὸς
ἔσεσθαι ἱππεύς; ἢ παρ᾽ ἄλλους τινὰς ἢ τοὺς ἱππι-
κούς; ΘΕ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ παρ᾽ αὐ-
τοὺς αὖ τοὺς δεινοὺς ὄντας ταῦτα, καὶ οἷ εἰσί τε ἵπ-
πικοὶ καὶ χρῶνται ἑκάστοτε καὶ οἰκείοις καὶ ἀλλοτρίοις
πολλοῖς; ΘΕ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. Τί δέ; εἰ τὰ ἀκοντι-
στικὰ σοφὸς ἐβούλου γενέσθαι, οὐ παρὰ τοὺς ἀκοντι-
στικοὺς ᾤου ἂν ἐλθὼν σοφὸς ἔσεσθαι, τούτους οἷς
ἔστι τε ἀκόντια καὶ πολλοῖς καὶ ἀλλοτρίοις καὶ οἰκεί-
C οις ἑκάστοτε ' χρῶνται ἀκοντίοις; ΘΕ. Ἔμοιγε δοκεῖ.
ΣΩ. Λέγε δή μοι· ἐπεὶ δὲ δὴ τὰ πολιτικὰ βούλει σο-
φὸς γενέσθαι, οἴει παρ᾽ ἄλλους τινὰς ἀφικόμενος σο-
φὸς ἔσεσθαι ἢ τοὺς πολιτικοὺς τούτους, τοὺς αὐτούς
τε δεινοὺς ὄντας τὰ πολιτικὰ καὶ χρωμένους ἑκάστοτε
τῇ τε αὐτῶν πόλει καὶ ἄλλαις πολλαῖς, καὶ Ἑλληνίσι
προσομιλοῦντας πόλεσι καὶ βαρβάροις; ἢ δοκεῖς ἄλλοις
τισὶ συγγενόμενος σοφὸς ἔσεσθαι ταῦτα, ἅπερ οὗτοι,
ἀλλ᾽ οὐκ αὐτοῖς τούτοις; ΘΕ. Ἀκήκοα γάρ, ὦ Σώ-
D κρατες, οὕς σέ φασι ' λέγειν τοὺς λόγους, ὅτι τούτων
τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν οἱ υἱεῖς οὐδὲν βελτίους εἰσὶν ἢ
οἱ τῶν σκυτοτόμων· καί μοι δοκεῖς ἀληθέστατα λέγειν
ἐξ ὧν ἐγὼ δύναμαι αἰσθέσθαι. ἀνόητος ἂν οὖν εἴην,
εἰ οἰοίμην τινὰ τούτων ἐμοὶ μὲν ἂν παραδοῦναι τὴν
αὑτοῦ σοφίαν, τὸν δὲ υἱὸν τὸν αὑτοῦ μηδὲν ὠφελῆ-
σαι, εἴ τι οἷός τ᾽ ἦν εἰς ταῦτα ὠφελεῖν ἄλλον ὁντινα-
οῦν ἀνθρώπων. VIII. ΣΩ. Τί ἂν οὖν, ὦ βέλτιστε ἀν-
δρῶν, χρήσαιο σαυτῷ, εἴ σοι ἐπειδὴ γένοιτο υἱὸς τοι-
E αῦτα πράγματα παρέχοι, καὶ φαίη μὲν ' ἂν ἐπιθυμεῖν
ἀγαθὸς γενέσθαι ζωγράφος, καὶ μέμφοιτο σοὶ τῷ πα-
τρί, ὅτι οὐκ ἐθέλεις ἀναλίσκειν εἰς αὐτὸν τούτων αὐ-
τῶν ἕνεκα ἀργύριον, τοὺς δὲ δημιουργοὺς αὐτοῦ τού-
του, τοὺς ζωγράφους, ἀτιμάζοι τε καὶ μὴ βούλοιτο παρ᾽
αὐτῶν μανθάνειν; ἢ τοὺς αὐλητάς, βουλόμενος αὐλη-
τὴς γενέσθαι, ἢ τοὺς κιθαριστάς; ἔχοις ἂν αὐτῷ ὅ τι
χρῷο καὶ ὅποι πέμποις ἄλλοσε μὴ ἐθέλοντα παρὰ
τούτων μανθάνειν; ΘΕ. Μὰ Δί᾽, οὐκ ἔγωγε. ΣΩ.
Νῦν οὖν ταὐτὰ ταῦτα αὐτὸς πρὸς * τὸν πατέρα ποι- 127
ῶν θαυμάζεις καὶ μέμφει εἰ ἀπορεῖ ὅ τί σοι χρήσηται
καὶ ὅποι πέμπῃ; ἐπεὶ Ἀθηναίων γε τῶν καλῶν κἀγα-
θῶν τὰ πολιτικὰ ὅτῳ ἂν βούλῃ συστήσομέν σε, ὅς
σοι προῖκα συνέσται· καὶ ἅμα μὲν ἀργύριον οὐκ ἀνα-
λώσεις, ἅμα δὲ πολὺ μᾶλλον εὐδοκιμήσεις παρὰ τοῖς
πολλοῖς ἀνθρώποις ἢ ἄλλῳ τῳ συνών. ΘΕ. Τί οὖν,
ὦ Σώκρατες; οὐ καὶ σὺ τῶν καλῶν κἀγαθῶν εἶ ἀν-
δρῶν; εἰ γὰρ σύ μοι ἐθέλοις συνεῖναι, ἐξαρκεῖ καὶ οὐ-
δένα ἄλλον ζητῶ. ' ΣΩ. Τί τοῦτο λέγεις, Θέαγες; IX. B
ΔΗ. Ὦ Σώκρατες, οὐ μέντοι κακῶς λέγει, καὶ ἅμα μὲν
ἐμοὶ χαριεῖ, ὡς ἐγὼ οὐκ ἔσθ᾽ ὅ τι τούτου μεῖζον ἂν
ἕρμαιον ἡγησ ίμην, ἢ εἰ οὗτός τε ἀρέσκοιτο τῇ σῇ
συνουσίᾳ καὶ σὺ ἐθέλοις τούτῳ συνεῖναι. καὶ μέντοι
καὶ αἰσχύνομαι λέγειν ὡς σφόδρα βούλομαι. ἀλλ᾽ ἐγὼ
ἀμφοτέρων ὑμῶν δέομαι, σέ τ᾽ ἐθέλειν τούτῳ συνεῖναι
καὶ σὲ μὴ ζητεῖν ἄλλῳ μηδενὶ συγγενέσθαι ἢ Σωκρά-
τει· καί με πολλῶν καὶ φοβερῶν ἀπαλλάξετε ' φροντί- C
δων, ὡς νῦν πάνυ φοβοῦμαι ὑπὲρ τούτου, μή τινι ἄλ-
λῳ ἐντύχῃ οἵῳ τοῦτον διαφθεῖραι. ΘΕ. Μηκέτι νῦν,
ὦ πάτερ, ὑπέρ γ᾽ ἐμοῦ φοβοῦ, εἴπερ οἷός τ᾽ εἶ πεῖσαι
τοῦτον τὴν ἐμὴν συνουσίαν προσδέξασθαι. ΔΗ. Πά-
νυ καλῶς λέγεις. Ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ δ᾽ ἂν ἤδη
εἴη ὁ μετὰ τοῦτο λόγος. ἐγὼ γάρ σοι ἕτοιμός εἰμι, ὡς
διὰ βραχέων εἰπεῖν, καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ὡς οἷόν τε οἰ-
κειότατα παρέχειν, ὅτου ἂν δέῃ ἔμβραχυ, ἐὰν Θεάγη
τουτονὶ ἀσπάζῃ τε καὶ εὐεργετῇς ' ὅ τι ἂν οἷός τε ᾖς. D
ΣΩ. Ὦ Δημόδοκε, τὸ μὲν ἐσπουδακέναι σε οὐ θαυ-
μάζω, εἴπερ οἴει ὑπ᾽ ἐμοῦ μάλιστ᾽ ἂν σοι τοῦτον ὠφε-
ληθῆναι· οὐ γὰρ οἶδα ὑπὲρ ὅτου ἂν τις νοῦν ἔχων
μᾶλλον σπουδάζοι ἢ ὑπὲρ υἱέος αὑτοῦ, ὅπως ὡς βέλ-
τιστος ἔσται· ὁπόθεν δὲ ἔδοξέ σοι τοῦτο, ὡς ἐγὼ ἂν
μᾶλλον τὸν σὸν υἱὸν οἷός τε ἦν ὠφελῆσαι πρὸς τὸ
πολίτην ἀγαθὸν γενέσθαι ἢ σὺ αὐτός, καὶ ὁπόθεν
οὗτος ᾠήθη ἐμὲ μᾶλλον ἢ σὲ αὐτὸν ὠφελήσειν, τοῦτο
πάνυ θαυμάζω. σὺ γὰρ ' πρῶτον μὲν πρεσβύτερος εἶ E
ἐμοῦ, ἔπειτα πολλὰς ἤδη ἀρχὰς καὶ τὰς μεγίστας
Ἀθηναίοις ἦρξας, καὶ τιμᾷ ὑπὸ Ἀναγυρασίων τε τῶν
δημοτῶν πολὺ μάλιστα καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης πόλεως οὐ-
δενὸς ἧττον· ἐμοὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἐνορᾷ οὐδέτερος
ὑμῶν. ἔπειτα εἰ ἄρα τῆς μὲν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν
συνουσίας Θεάγης ὅδε καταφρονεῖ, ἄλλους δέ τινας
ζητεῖ, οἳ παιδεύειν ἐπαγγέλλονται οἷοί τε εἶναι νέους
ἀνθρώπους, ἔστιν ἐνταῦθα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ
Γοργίας ὁ Λεοντῖνος * καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος 128
καὶ ἄλλοι πολλοί, οἳ οὕτω σοφοί εἰσιν ὥστε εἰς τὰς
πόλεις ἰόντες πείθουσι τῶν νέων τοὺς γενναιοτάτους
τε καὶ πλουσιωτάτους, οἷς ἔξεστι τῶν πολιτῶν ᾧ ἂν
βούλωνται προῖκα συνεῖναι, τούτους πείθουσιν ἀπο-
λείποντας τὰς ἐκείνων συνουσίας αὑτοῖς συνεῖναι, προσ-
κατατιθέντας ἀργύριον πάνυ πολὺ μισθόν, καὶ χάριν
πρὸς τούτοις εἰδέναι. τούτων τινὰς εἰκὸς ἦν προαιρεῖ-
σθαι καὶ τὸν υἱόν σου καὶ αὐτόν σε, ἐμὲ δ᾽ οὐκ ' εἰ- B
κός· οὐδὲν γὰρ τούτων ἐπίσταμαι τῶν μακαρίων τε
καὶ καλῶν μαθημάτων, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἄν· ἀλλὰ καὶ
λέγω δήπου ἀεί, ὅτι ἐγὼ τυγχάνω, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ-
δὲν ἐπιστάμενος πλήν γε σμικροῦ τινος μαθήματος,
τῶν ἐρωτικῶν. τοῦτο μέντοι τὸ μάθημα παρ᾽ ὁντινοῦν
ποιοῦμαι δεινὸς εἶναι καὶ τῶν προγεγονότων ἀνθρώ-

πων καὶ τῶν νῦν. ΘΕ. Ὁρᾷς, ὦ πάτερ, ὅτι Σωκρά-
της οὐ πάνυ μοι δοκεῖ ἔτι ἐθέλειν ἐμοὶ συνδιατρίβειν;
C ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν ἕτοιμον, ' ἐὰν οὗτος ἐθέλῃ· ἀλλὰ
ταῦτα παίζων πρὸς ἡμᾶς λέγει. ἐπεὶ ἐγὼ οἶδα τῶν
ἐμῶν ἡλικιωτῶν καὶ ὀλίγῳ πρεσβυτέρων οἳ πρὶν μὲν
τούτῳ συνεῖναι οὐδενὸς ἄξιοι ἦσαν, ἐπειδὴ δὲ συνεγέ-
νοντο τούτῳ, ἐν πάνυ ὀλίγῳ χρόνῳ πάντων βελτίους
φαίνονται ὧν πρότερον χείρους. ΣΩ. Οἶσθα οὖν οἷον
τοῦτό ἐστιν, ὦ παῖ Δημοδόκου; ΘΕ. Ναὶ μὰ Δί'
ἔγωγε, ὅτι ἐὰν σὺ βούλῃ, καὶ ἐγὼ οἷός τ' ἔσομαι τοι-
οῦτος γενέσθαι οἷοί περ καὶ ἐκεῖνοι. XI. ΣΩ. Οὔκ,
D ὦ 'γαθέ, ἀλλά σε ' λέληθεν οἷον τοῦτ' ἔστιν, ἐγὼ δέ
σοι φράσω. ἔστι γάρ τι θείᾳ μοίρᾳ παρεπόμενον ἐμοὶ
ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον δαιμόνιον. ἔστι δὲ τοῦτο φωνή,
ἥ ὅταν γένηται ἀεί μοι σημαίνει, ὃ ἂν μέλλω πράτ-
τειν, τούτου ἀποτροπήν, προτρέπει δὲ οὐδέποτε. καὶ
ἐάν τίς μοι τῶν φίλων ἀνακοινῶται καὶ γένηται ἡ φω-
νή, ταὐτὸν τοῦτο ἀποτρέπει καὶ οὐκ ἐᾷ πράττειν. καὶ
τούτων ὑμῖν μάρτυρας παρέξομαι. Χαρμίδην γὰρ του-
τονὶ γιγνώσκετε τὸν καλὸν γενόμενον, τὸν Γλαύκωνος.
E οὗτός ' ποτε ἐτύγχανεν ἐμοὶ ἀνακοινούμενος μέλλων
ἀσκήσειν στάδιον εἰς Νεμέαν· καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἀρχο-
μένου λέγειν ὅτι μέλλοι ἀσκεῖν, ἐγένετο ἡ φωνή. καὶ
ἐγὼ διεκώλυόν τε αὐτὸν καὶ εἶπον ὅτι Λέγοντός σου
μεταξὺ γέγονέ μοι ἡ φωνὴ ἡ τοῦ δαιμονίου· ἀλλὰ μὴ
ἄσκει. Ἴσως, ἔφη, σημαίνει σοι, ὅτι οὐ νικήσω· ἐγὼ
δὲ κἂν μὴ μέλλω νικᾶν, γυμνασάμενός γε τοῦτον τὸν
χρόνον ὠφεληθήσομαι. ταῦτα εἰπὼν ἤσκει· ἄξιον οὖν
129 πυθέσθαι αὐτοῦ ἃ αὐτῷ ξυνέβη ἀπὸ * ταύτης τῆς
ἀσκήσεως. Εἰ δὲ βούλεσθε τὸν Τιμάρχου ἀδελφὸν
Κλειτόμαχον ἐρέσθαι, τί εἶπεν αὐτῷ Τίμαρχος ἡνίκα
ἀποθανούμενος ᾔει εὐθὺ τοῦ δαιμονίου, ἐκεῖνός τε καὶ
Εὔαθλος ὁ σταδιοδρομῶν, ὃς Τίμαρχον ὑπεδέξατο
φεύγοντα. ἐρεῖ γὰρ ὑμῖν, ὅτι εἶπεν αὐτῷ ταῦτα. ΘΕ.
Τί; ΣΩ. Ὦ Κλειτόμαχε, ἔφη, ἐγὼ μέντοι ἔρχομαι
ἀποθανούμενος νυνί, διότι Σωκράτει οὐκ ἤθελον πεί-
θεσθαι. Τί δὴ οὖν ποτε τοῦτο εἶπεν ὁ Τίμαρχος;
B ἐγὼ φράσω. ὅτε ἀνίστατο ἐκ τοῦ συμποσίου ' ὁ Τί-
μαρχος καὶ Φιλήμων ὁ Φιλημονίδου ἀποκτενοῦντες Νι-
κίαν τὸν Ἡροσκαμάνδρου, ἠπιστάσθην μὲν αὐτὼ μό-
νω τὴν ἐπιβουλήν, ὁ δὲ Τίμαρχος ἀνιστάμενος πρὸς
ἐμὲ εἶπε, Τί λέγεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες; ὑμεῖς μὲν πίνε-
τε, ἐμὲ δὲ δεῖ ποι ἐξαναστῆναι· ἥξω δὲ ὀλίγον ὕστε-
ρον, ἐὰν τύχω. καί μοι ἐγένετο ἡ φωνή, καὶ εἶπον πρὸς
αὐτόν, Μηδαμῶς, ἔφην, ἀναστῇς· γέγονε γάρ μοι τὸ
εἰωθὸς σημεῖον τὸ δαιμόνιον. καὶ ὃς ἐπέσχε. καὶ δια-
C λιπὼν χρόνον αὖθις ὡρμᾶτο ἰέναι, ' καὶ ἔφη· Εἶμι
δή, Σώκρατες. αὖθις ἐγένετο ἡ φωνή· αὖθις οὖν αὐ-
τὸν ἠνάγκασα ἐπισχεῖν. τὸ τρίτον, βουλόμενός με λα-
θεῖν, ἀνέστη οὐκέτι εἰπών μοι οὐδέν, ἀλλὰ λαθών,
ἐπιτηρήσας ἄλλοσε τὸν νοῦν ἔχοντα· καὶ οὕτως ᾤχετ'
ἀπιὼν καὶ διεπράξατο ἐξ ὧν ᾔει ἀποθανούμενος. ὅθεν
δὴ τοῦτο εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅπερ νῦν ὑμῖν ἐγώ,
ὅτι ἴοι ἀποθανούμενος διὰ τὸ ἐμοὶ ἀπιστῆσαι. Ἔτι
D τοίνυν περὶ τῶν ἐν ' Σικελίᾳ πολλῶν ἀκούσεσθον ἃ
ἐγὼ ἔλεγον περὶ τῆς διαφθορᾶς τοῦ στρατοπέδου.
Καὶ τὰ μὲν παρεληλυθότα τῶν εἰδότων ἔστιν ἀκοῦ-
σαι· πεῖραν δ' ἔξεστι νυνὶ λαβεῖν τοῦ σημείου, εἰ ἄρα
τι λέγει. ἐπὶ γὰρ τῇ ἐπὶ στρατείαν ἐξορμῇ Σαννίωνος
τοῦ καλοῦ ἐγένετό μοι τὸ σημεῖον, οἴχεται δὲ νῦν με-
τὰ Θρασύλλου στρατευσόμενος εὐθὺ Ἐφέσου καὶ Ἰω-
νίας. ἐγὼ οὖν οἴομαι ἐκεῖνον ἢ ἀποθανεῖσθαι ἢ ὁμοῦ
τι τούτῳ ἐλᾶν καὶ περί γε τῆς πραγματείας τῆς ἄλλης
πάνυ φοβοῦμαι. XII. Ταῦτα ' δὴ πάντα εἴρηκά σοι, E
ὅτι ἡ δύναμις αὕτη τοῦ δαιμονίου τούτου καὶ εἰς τὰς
συνουσίας τῶν μετ' ἐμοῦ συνδιατριβόντων τὸ ἅπαν δύ-
ναται. πολλοῖς μὲν γὰρ ἐναντιοῦται, καὶ οὐκ ἔστι τού-
τοις ὠφεληθῆναι μετ' ἐμοῦ διατρίβουσιν, ὥστε οὐχ
οἷόν τέ μοι τούτοις συνδιατρίβειν· πολλοῖς δὲ συνεῖναι
μὲν οὐ διακωλύει, ὠφελοῦνται δὲ οὐδὲν συνόντες. οἷς
δ' ἂν συλλάβηται τῆς συνουσίας ἡ τοῦ δαιμονίου δύ-
ναμις, οὗτοί εἰσιν ὧν καὶ σὺ ᾔσθησαι· ταχὺ γὰρ πα-
ραχρῆμα ἐπιδιδόασι. καὶ τούτων αὖ τῶν ἐπιδιδόντων
οἱ μὲν καὶ βέβαιον ἔχουσι καὶ * παραμόνιμον τὴν 130
ὠφέλειαν· πολλοὶ δὲ ὅσον ἂν μετ' ἐμοῦ χρόνον ὦσι,
θαυμάσιον ἐπιδιδόασιν, ἐπειδὰν δέ μου ἀπόσχωνται,
πάλιν οὐδὲν διαφέρουσιν ὁτουοῦν. τοῦτό ποτε ἔπαθεν
Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου υἱὸς τοῦ Ἀριστείδου. διατρί-
βων γὰρ μετ' ἐμοῦ πάμπολυ ἐπεδεδώκει ἐν ὀλίγῳ χρό-
νῳ· ἔπειτα αὐτῷ στρατεία τις ἐγένετο καὶ ᾤχετο ἐκ-
πλέων. ἥκων δὲ κατελάμβανε μετ' ἐμοῦ διατρίβοντα
Θουκυδίδην τὸν Μελησίου υἱὸν τοῦ Θουκυδίδου. ὁ δὲ
' Θουκυδίδης τῇ προτεραίᾳ μοι δι' ἀπεχθείας ἐν λό- B
γοις τισὶν ἐγεγόνει. ἰδὼν οὖν με ὁ Ἀριστείδης, ἐπειδὴ
ἠσπάσατό τε καὶ τἆλλα διελέχθη, Θουκυδίδην δέ, ἔφη,
ἀκούω, ὦ Σώκρατες, σεμνύνεσθαι ἄττα πρὸς σὲ καὶ
χαλεπαίνειν ὥς τι ὄντα. Ἔστι γάρ, ἔφην ἐγώ, οὕτως.
Τί δέ; οὐκ οἶδεν, ἔφη, πρὶν σοὶ συγγενέσθαι οἷον ἦν
τὸ ἀνδράποδον; Οὐκ ἔοικέ γε, ἔφην ἐγώ, νὴ τοὺς
θεούς. Ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτός γε, ἔφη, καταγελάστως
ἔχω, ὦ Σώκρατες. Τί μάλιστ'; ' ἔφην ἐγώ. Ὅτι, C
ἔφη, πρὶν μὲν ἐκπλεῖν ὁτῳοῦν ἀνθρώπων οἷός τ' ἦν
διαλέγεσθαι καὶ μηδενὸς χείρων φαίνεσθαι ἐν τοῖς λό-
γοις, ὥστε καὶ ἐδίωκον τὰς συνουσίας τῶν χαριεστά-
των ἀνθρώπων· νυνὶ δὲ τοὐναντίον φεύγω, ἄν τινα
καὶ αἰσθάνωμαι πεπαιδευμένον· οὕτως αἰσχύνομαι ἐπὶ
τῇ ἐμαυτοῦ φαυλότητι. Πότερον δέ, ἦν δ' ἐγώ, ἐξαί-
φνης σε προὔλιπεν αὕτη ἡ δύναμις ἢ κατὰ σμικρόν;
Κατὰ σμικρόν, ἦ δ' ὅς. Ἡνίκα δέ σοι παρεγένετο,
ἦν δ' ἐγώ, ' πότερον μαθόντι παρ' ἐμοῦ τι παρεγένε- D
το, ἤ τινι ἄλλῳ τρόπῳ; Ἐγώ σοι ἐρῶ, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, ἄπιστον μὲν νὴ τοὺς θεούς, ἀληθὲς δέ. ἐγὼ
γὰρ ἔμαθον μὲν παρὰ σοῦ οὐδὲν πώποτε, ὡς αὐτὸς
οἶσθα· ἐπεδίδουν δὲ ὁπότε σοι συνείην, κἂν εἰ ἐν τῇ
αὐτῇ μόνον οἰκίᾳ εἴην, μὴ ἐν τῷ αὐτῷ δὲ οἰκήματι·
μᾶλλον δὲ ὁπότε ἐν τῷ αὐτῷ οἰκήματι. καὶ ἔμοιγε
ἐδόκουν πολὺ μᾶλλον ὁπότε ἐν τῷ αὐτῷ οἰκήματι ὢν
λέγοντός σου βλέποιμι πρὸς σέ, μᾶλλον ἢ ὁπότε ἄλ-
λοσε ' ὁρῴην. πολὺ δὲ μάλιστα καὶ πλεῖστον ἐπεδί- E
δουν, ὁπότε παρ' αὐτόν σε καθοίμην ἐχόμενός σου καὶ
ἁπτόμενος. νῦν δέ, ἦ δ' ὅς, πᾶσα ἐκείνη ἡ ἕξις ἐξεῤ-
ῥύηκεν. XIII. Ἔστιν οὖν, ὦ Θέαγες, τοιαύτη ἡ ἡμε-
τέρα συνουσία· ἐὰν μὲν τῷ θεῷ φίλον ᾖ, πάνυ πολὺ
ἐπιδώσεις καὶ ταχύ, εἰ δὲ μή, οὔ. ὅρα οὖν, μή σοι
ἀσφαλέστερον ᾖ παρ' ἐκείνων τινὶ παιδεύεσθαι, οἳ ἐγ-
κρατεῖς αὐτοί εἰσι τῆς ὠφελείας ἣν ὠφελοῦσι τοὺς ἀν-
θρώπους, μᾶλλον ἢ παρ' ἐμοῦ ὅ τι ἂν τύχῃ, τοῦτο
πρᾶξαι. ΘΕ. Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, * 131

ἡμᾶς οὑτωσὶ ποιῆσαι, ἀποπειραθῆναι τοῦ δαιμονίου τούτου συνόντας ἀλλήλοις. καὶ ἐὰν μὲν παρείκῃ ἡμῖν, ταῦτα βέλτιστα· εἰ δὲ μή, τότε ἤδη παραχρῆμα βουλευσόμεθα ὅ τι δράσομεν, εἴτε ἄλλῳ συνεσόμεθα, εἴτε καὶ αὐτὸ τὸ θεῖον τὸ σοὶ γιγνόμενον πειρασόμεθα παραμυθεῖσθαι εὐχαῖσί τε καὶ θυσίαις καὶ ἄλλῳ ὅτῳ ἂν οἱ μάντεις ἐξηγῶνται. ΔΗ. Μηκέτι πρὸς ταῦτα ἀντείπῃς, ὦ Σώκρατες, τῷ μειρακίῳ· εὖ γὰρ λέγει Θεάγης. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν, οὕτω ποιῶμεν.

ΕΡΑΣΤΑΙ.

132 I. * Εἰς Διονυσίου τοῦ γραμματιστοῦ εἰσῆλθον, καὶ εἶδον αὐτόθι τῶν τε νέων τοὺς ἐπιεικεστάτους δοκοῦντας εἶναι τὴν ἰδέαν καὶ πατέρων εὐδοκίμων, καὶ τούτων ἐραστάς. ἐτυγχανέτην οὖν δύο τῶν μειρακίων ἐρίζοντε, περὶ ὅτου δέ, οὐ σφόδρα κατήκουον· ἐφαινέσθην μέντοι ἢ περὶ Ἀναξαγόρου ἢ περὶ Οἰνοπίδου
B ἐρίζειν· κύκλους γοῦν γράφοντες ἐφαινέσθην | καὶ ἐγκλίσεις τινὰς ἐμιμοῦντο τοῖν χεροῖν ἐπικλίνοντε καὶ μάλ' ἐσπουδακότε. κἀγώ — καθήμην γὰρ παρὰ τὸν ἐραστὴν τοῦ ἑτέρου αὐτοῖν — κινήσας οὖν αὐτὸν τῷ ἀγκῶνι ἠρόμην, ὅ τί ποθ' οὕτως ἐσπουδακότε τὼ μειρακίω εἴτην, καὶ εἶπον· Ἦ που μέγα τι καὶ καλόν ἐστι περὶ ὅτου τοσαύτην σπουδὴν πεποιημένω ἐστόν. Ὁ δ' εἶπε, Ποῖον, ἔφη, μέγα καὶ καλόν; ἀδολεσχοῦσι μὲν οὖν οὗτοι περὶ τῶν μετεώρων καὶ φλυαροῦσι φιλοσο-
C φοῦντες. Καὶ ἐγὼ θαυμάσας αὐτοῦ | τὴν ἀπόκρισιν εἶπον· Ὦ νεανία, αἰσχρὸν δοκεῖ σοι εἶναι τὸ φιλοσοφεῖν; ἢ τί οὕτω χαλεπῶς λέγεις; Καὶ ὁ ἕτερος — πλησίον γὰρ καθήμενος ἐτύγχανεν αὐτοῦ, ἀντεραστὴς ὤν — ἀκούσας ἐμοῦ τε ἐρομένου κἀκείνου ἀποκρινομένου, Οὐ πρὸς σοῦ γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ποιεῖς τὸ καὶ ἀνερέσθαι τοῦτον, εἰ αἰσχρὸν ἡγεῖται φιλοσοφίαν εἶναι. ἢ οὐκ οἶσθα τοῦτον, ὅτι τραχηλιζόμενος καὶ ἐμπιπλάμενος καὶ καθεύδων πάντα τὸν βίον διατετέλε-
D κεν; ὥστε σὺ τί αὐτὸν ᾤου ἀποκρινεῖσθαι | ἀλλ' ἢ ὅτι αἰσχρόν ἐστι φιλοσοφία; Ἦν δὲ οὗτος μὲν τοῖν ἐρασταῖν περὶ μουσικὴν διατετριφώς, ὁ δ' ἕτερος, ὃν ἐλοιδόρει, περὶ γυμναστικήν. καί μοι ἔδοξε χρῆναι τὸν μὲν ἕτερον ἀφιέναι, τὸν ἐρωτώμενον, ὅτι οὐδ' αὐτὸς προσεποιεῖτο περὶ λόγων ἔμπειρος εἶναι, ἀλλὰ περὶ ἔργων, τὸν δὲ σοφώτατον προσποιούμενον εἶναι διερωτῆσαι, ἵνα καὶ εἴ τι δυναίμην, παρ' αὐτοῦ ὠφεληθείην. εἶπον οὖν ὅτι Εἰς κοινὸν μὲν τὸ ἐρώτημα ἠρόμην· εἰ δὲ σὺ οἴει τοῦδε κάλλιον ἀποκρινεῖσθαι, σὲ ἐρωτῶ τὸ αὐτό, ὅπερ καὶ τοῦτον, εἰ δοκεῖ σοι τὸ φιλοσοφεῖν καλὸν
133 εἶναι ἢ οὔ. II. Σχεδὸν οὖν ταῦτα * λεγόντων ἡμῶν ἐπακούσαντε τὼ μειρακίω ἐσιγησάτην, καὶ αὐτὼ παυσαμένω τῆς ἔριδος ἡμῶν ἀκροαταὶ ἐγενέσθην. καὶ ὅ τι μὲν οἱ ἐρασταὶ ἔπαθον, οὐκ οἶδα, αὐτὸς δ' οὖν ἐξεπλάγην· ἀεὶ γάρ ποτε ὑπὸ τῶν νέων τε καὶ καλῶν ἐκπλήττομαι. ἐδόκει μέντοι μοι καὶ ὁ ἕτερος οὐχ ἧττον ἐμοῦ ἀγωνιᾶν· οὐ μὴν ἀλλ' ἀπεκρίνατό γέ μοι καὶ μάλα φιλοτίμως. Ὁπότε γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ
φιλοσοφεῖν αἰσχρὸν ἡγησαίμην | εἶναι, οὐδ' ἂν ἄν- B
θρωπον νομίσαιμι ἐμαυτὸν εἶναι, οὐδ' ἄλλον τὸν οὕτω διακείμενον, ἐνδεικνύμενος εἰς τὸν ἀντεραστήν, καὶ λέγων μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ἵν' αὐτοῦ κατακούοι τὰ παιδικά. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Καλὸν ἄρα δοκεῖ σοι τὸ φιλοσοφεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί οὖν; ἐγὼ ἔφην· ἦ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι εἰδέναι πρᾶγμα ὁτιοῦν εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρόν ἐστιν, ὃ μὴ εἰδείη τις τὴν ἀρχὴν ὅ
τι ἔστιν; | Οὐκ ἔφη. Οἶσθ' ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὅ τι ἔστι C
τὸ φιλοσοφεῖν; Καὶ μάλ', ἔφη. Τί οὖν ἔστιν; ἔφην ἐγώ. Τί δ' ἄλλο γε ἢ κατὰ τὸ Σόλωνος; Σόλων γάρ που εἶπε·

γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

καὶ ἐμοὶ δοκεῖ οὕτως ἀεὶ χρῆναι ἕν γέ τι μανθάνειν τὸν μέλλοντα φιλοσοφήσειν, καὶ νεώτερον ὄντα καὶ πρεσβύτερον, ἵν' ὡς πλεῖστα ἐν τῷ βίῳ μάθῃ. Καί μοι τὸ μὲν πρῶτον ἔδοξέ τι εἰπεῖν, ἔπειτά πως ἐννοή-
σας ἠρόμην αὐτόν, εἰ τὴν | φιλοσοφίαν πολυμαθίαν D
ἡγοῖτο εἶναι. Κἀκεῖνος, Πάνυ, ἔφη. Ἡγεῖ δὲ δὴ καλὸν εἶναι μόνον τὴν φιλοσοφίαν ἢ καὶ ἀγαθόν; ἦν δ' ἐγώ. Καὶ ἀγαθόν, ἔφη, πάνυ. Πότερον οὖν ἐν φιλοσοφίᾳ τι τοῦτο ἴδιον ἐνορᾷς, ἢ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἷον φιλογυμναστίαν οὐ μόνον ἡγεῖ καλὸν εἶναι ἀλλὰ καὶ ἀγαθόν; ἢ οὔ; Ὁ δὲ καὶ μάλα εἰρωνικῶς εἶπε δύο· Πρὸς μὲν τόνδε μοι εἰρήσθω, ὅτι οὐδέτερα, πρὸς μέντοι σέ, ὦ Σώκρατες, ὁμο-
λογῶ καὶ καλὸν εἶναι κἀγαθόν. | Ἆρ' οὖν καὶ ἐν τοῖς E
γυμνασίοις τὴν πολυπονίαν φιλογυμναστίαν ἡγεῖ εἶναι; Κἀκεῖνος ἔφη, Πάνυ γε, ὥσπερ γε καὶ ἐν τῷ φιλοσοφεῖν τὴν πολυμαθίαν φιλοσοφίαν ἡγοῦμαι εἶναι. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἡγεῖ δὲ τοὺς φιλογυμναστοῦντας ἄλλου του ἐπιθυμεῖν ἢ τούτου, ὅ τι ποιήσει αὐτοὺς εὖ ἔχειν

τὸ σῶμα; Τούτου, ἔφη. Ἦ οὖν οἱ πολλοὶ πόνοι τὸ
134 σῶμα, ἦν δ' ἐγώ, ποιοῦσιν εὖ ἔχειν; * Πῶς γὰρ ἄν,
ἔφη, ἀπό γ' ὀλίγων πόνων τὸ σῶμά τις εὖ ἔχοι; Καί
μοι ἔδοξεν ἤδη ἐνταῦθα κινητέος εἶναι ὁ φιλογυμνα-
στής, ἵνα μοι βοηθήσειε διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῆς γυμνα-
στικῆς. κἄπειτα ἠρόμην αὐτόν, Σὺ δὲ δὴ τί σιγᾷς
ἡμῖν, ὦ λῷστε, τούτου ταῦτα λέγοντος; ἦ καὶ σοὶ δο-
κοῦσιν οἱ ἄνθρωποι εὖ τὰ σώματα ἔχειν ἀπὸ τῶν
πολλῶν πόνων, ἢ ἀπὸ τῶν μετρίων; Ἐγὼ μέν, ὦ Σώ-
κρατες, ἔφη, ᾤμην, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, καὶ νῦν
B γνῶναι, ὅτι οἱ μέτριοι | πόνοι εὖ ποιοῦσιν ἔχειν τὰ
σώματα. πόθεν δή; οὐχὶ ἄνδρα γε ἄγρυπνόν τε καὶ
ἄσιτον καὶ ἀτριβῆ τὸν τράχηλον ἔχοντα καὶ λεπτὸν
ὑπὸ μεριμνῶν; Καὶ αὐτοῦ ταῦτα εἰπόντος ἥσθη τὰ
μειράκια καὶ ἐπεγέλασεν, ὁ δ' ἕτερος ἠρυθρίασε. Καὶ
ἐγὼ εἶπον, Τί οὖν; σὺ ἤδη ξυγχωρεῖς μήτε πολλοὺς
μήτε ὀλίγους πόνους εὖ ποιεῖν ἔχειν τὰ σώματα τοὺς
ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοὺς μετρίους; ἢ διαμάχει δυοῖν ὄν-
C τοιν νῷν περὶ τοῦ λόγου; Κἀκεῖνος, Πρὸς | μὲν τοῦ-
τον, ἔφη, κἂν πάνυ ἡδέως διαγωνισαίμην, καὶ εὖ οἶδ'
ὅτι ἱκανὸς ἂν γενοίμην βοηθῆσαι τῇ ὑποθέσει, ἣν
ὑπεθέμην, καὶ εἰ ταύτης ἔτι φαυλοτέραν ὑπεθέμην·
οὐδὲν γάρ ἐστι· πρὸς μέντοι σὲ οὐδὲν δέομαι παρὰ
δόξαν φιλονεικεῖν, ἀλλ' ὁμολογῶ μὴ τὰ πολλὰ ἀλλὰ
τὰ μέτρια γυμνάσια τὴν εὐεξίαν ἐμποιεῖν τοῖς ἀνθρώ-
ποις. Τί δὲ τὰ σιτία; τὰ μέτρια ἢ τὰ πολλά; ἔφην
ἐγώ. Καὶ τὰ σιτία ὡμολόγει. Ἔτι δὲ κἀγὼ προσ-
D ηνάγκαζον | αὐτὸν ὁμολογεῖν καὶ τἆλλα πάντα τὰ πε-
ρὶ τὸ σῶμα, τὰ μέτρια μάλιστα ὠφελεῖν, ἀλλὰ μὴ τὰ
πολλὰ μηδὲ τὰ ὀλίγα· καί μοι ὡμολόγει τὰ μέτρια.
Τί δέ, ἔφην, τὰ περὶ τὴν ψυχήν; τὰ μέτρια ὠφελεῖ ἢ
τὰ ἄμετρα τῶν προσφερομένων; Τὰ μέτρια, ἔφη. Οὐκ-
οῦν ἓν τῶν προσφερομένων ψυχῇ ἐστὶ καὶ τὰ μαθή-
ματα; Ὡμολόγει. Καὶ τούτων ἄρα τὰ μέτρια ὠφε-
E λεῖ, ἀλλ' οὐ τὰ πολλά; Συνέφη. | III. Τίνα οὖν ἐρό-
μενοι ἂν δικαίως ἐροίμεθα, ὁποῖοι μέτριοι πόνοι καὶ
σιτία πρὸς τὸ σῶμά ἐστιν; Ὡμολογοῦμεν τρεῖς ὄντες
ὅτι ἰατρὸν ἢ παιδοτρίβην. Τίνα δ' ἂν περὶ σπερμά-
των σπορᾶς, ὁπόσον μέτριον; Καὶ τούτου τὸν γεωρ-
γὸν ὡμολογοῦμεν. Τίνα δὲ περὶ μαθημάτων εἰς ψυ-
χὴν φυτεύσεώς τε καὶ σπορᾶς ἐρωτῶντες δικαίως ἂν
ἐροίμεθα, ὁπόσα καὶ ὁποῖα μέτρια; Τοὐντεῦθεν ἤδη
135 ἀπορίας μεστοὶ ἦμεν ἅπαντες. * κἀγὼ προσπαίζων αὐ-
τοὺς ἠρόμην, Βούλεσθε, ἔφην, ἐπειδὴ ἡμεῖς ἐν ἀπορίᾳ
ἐσμέν, ἐρώμεθα ταυτὶ τὰ μειράκια; ἢ ἴσως αἰσχυνό-
μεθα, ὥσπερ ἔφη τοὺς μνηστῆρας Ὅμηρος, μὴ ἀξιοῦν-
τας εἶναί τινα ἄλλον, ὅστις ἐντενεῖ τὸ τόξον; Ἐπειδὴ
οὖν μοι ἐδόκουν ἀθυμεῖν πρὸς τὸν λόγον, ἄλλῃ ἐπει-
ρώμην σκοπεῖν καὶ εἶπον· Ποῖα δὲ μάλιστ' ἄττα το-
πάζομεν εἶναι τῶν μαθημάτων ἃ δεῖ τὸν φιλοσοφοῦν-
τα μανθάνειν, ἐπειδὴ οὐχὶ πάντα οὐδὲ πολλά; Ὑπο-
B λαβὼν οὖν ὁ σοφώτερος εἶπεν, ὅτι | κάλλιστα ταῦτ'
εἴη τῶν μαθημάτων καὶ προσήκοντα, ἀφ' ὧν ἂν πλεί-
στην δόξαν ἔχοι τις εἰς φιλοσοφίαν· πλείστην δ' ἂν
ἔχοι δόξαν, εἰ δοκοίη τῶν τεχνῶν ἔμπειρος εἶναι πα-
σῶν, εἰ δὲ μή, ὡς πλείστων γε καὶ μάλιστα τῶν ἀξιο-
λόγων, μαθὼν αὐτῶν ταῦτα, ἃ προσήκει τοῖς ἐλευθέ-
ροις μαθεῖν, ὅσα ξυνέσεως ἔχεται, μὴ ὅσα χειρουργίας.
Ἆρ' οὖν οὕτω λέγεις, ἔφην ἐγώ, ὥσπερ ἐν τῇ τεκτονι-
κῇ; καὶ γὰρ ἐκεῖ τέκτονα μὲν ἂν πρίαιο πέντε | ἢ ἓξ C
μνῶν ἄκρον, ἀρχιτέκτονα δὲ οὐδ' ἂν μυρίων δραχμῶν·
ὀλίγοι γε μὴν καὶ ἐν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι γίγνοιντο. ἆρα
μή τι τοιοῦτον λέγεις; Καὶ ὃς ἀκούσας μου ξυνεχώρει
καὶ αὐτὸς λέγειν τοιοῦτον. IV. Ἠρόμην δ' αὐτόν, εἰ
οὐκ ἀδύνατον εἴη δύο μόνον τέχνας οὕτω μαθεῖν τὸν
αὐτόν, μὴ ὅτι πολλὰς καὶ μεγάλας. Ὁ δέ, Μὴ οὕτως
μου, ἔφη, ὑπολάβῃς, ὦ Σώκρατες, ὡς λέγοντος, ὅτι δεῖ
ἑκάστην τῶν τεχνῶν τὸν φιλοσοφοῦντα ἐπίστασθαι
ἀκριβῶς, | ὥσπερ αὐτὸν τὸν τὴν τέχνην ἔχοντα, ἀλλ' D
ὡς εἰκὸς ἄνδρα ἐλεύθερόν τε καὶ πεπαιδευμένον, ἐπα-
κολουθῆσαί τε τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ
οἷόν τ' εἶναι διαφερόντως τῶν παρόντων, καὶ αὐτὸν
ξυμβάλλεσθαι γνώμην, ὥστε δοκεῖν χαριέστατον εἶναι
καὶ σοφώτατον τῶν ἀεὶ παρόντων ἐν τοῖς λεγομένοις
τε καὶ πραττομένοις περὶ τὰς τέχνας. Κἀγώ, ἔτι γὰρ
αὐτοῦ ἠμφεγνόουν τὸν λόγον ὅ τι ἐβούλετο, Ἆρ' ἐν-
νοῶ, ἔφην, οἷον λέγεις τὸν φιλόσοφον ἄνδρα; | δοκεῖς E
γάρ μοι λέγειν οἷον ἐν τῇ ἀγωνίᾳ εἰσὶν οἱ πένταθλοι
πρὸς τοὺς δρομέας ἢ τοὺς παλαιστάς. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι
τούτων μὲν λείπονται κατὰ τὰ τούτων ἆθλα καὶ δεύ-
τεροί εἰσι πρὸς τούτους, τῶν δὲ ἄλλων ἀθλητῶν πρῶ-
τοι καὶ νικῶσιν αὐτούς. τάχ' ἂν ἴσως τοιοῦτόν τι λέ-
γοις καὶ τὸ φιλοσοφεῖν ἀπεργάζεσθαι τοὺς ἐπιτηδεύ-
οντας τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα· τῶν μὲν πρώτων εἰς * 136
ξύνεσιν περὶ τὰς τέχνας ἐλλείπεσθαι, τὰ δευτερεῖα δ'
ἔχοντας τῶν ἄλλων περιεῖναι, καὶ οὕτως γίγνεσθαι πε-
ρὶ πάντα ὕπακρόν τινα ἄνδρα τὸν πεφιλοσοφηκότα.
τοιοῦτόν τινά μοι δοκεῖς ἐνδείκνυσθαι. Καλῶς γέ
μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, φαίνει ὑπολαμβάνειν τὰ περὶ
τοῦ φιλοσόφου, ἀπεικάσας αὐτὸν τῷ πεντάθλῳ. ἔστι
γὰρ ἀτεχνῶς τοιοῦτος, οἷος μὴ δουλεύειν μηδενὶ πρά-
γματι μηδ' εἰς τὴν ἀκρίβειαν μηδὲν διαπεπονηκέναι,
ὥστε διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς τούτου | ἐπιμέλειαν τῶν ἄλλων B
ἁπάντων ἀπολελεῖφθαι, ὥσπερ οἱ δημιουργοί, ἀλλὰ
πάντων μετρίως ἐφῆφθαι. V. Μετὰ ταύτην δὴ τὴν
ἀπόκρισιν ἐγὼ προθυμούμενος σαφῶς εἰδέναι ὅ τι λέ-
γοι, ἐπυνθανόμην αὐτοῦ τοὺς ἀγαθοὺς πότερον χρη-
σίμους ἢ ἀχρήστους εἶναι ὑπολαμβάνοι. Χρησίμους
δήπου, ὦ Σώκρατες, ἔφη. Ἆρ' οὖν, εἴπερ οἱ ἀγαθοὶ
χρήσιμοι, οἱ πονηροὶ ἄχρηστοι; Ὡμολόγει. Τί δέ;
τοὺς φιλοσόφους ἄνδρας χρησίμους ἡγεῖ ἢ οὔ; Ὁ δὲ
ὡμολόγει χρησίμους, | καὶ πρός γε ἔφη χρησιμωτάτους C
εἶναι ἡγεῖσθαι. Φέρε δὴ γνῶμεν, εἰ ἀληθῆ λέγεις,
ποῦ καὶ χρήσιμοι ἡμῖν εἰσὶν οἱ ὕπακροι οὗτοι; δῆλον
γάρ, ὅτι ἑκάστου γε τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων φαυλό-
τερός ἐστιν ὁ φιλόσοφος. Ὡμολόγει. Φέρε δὴ σύ,
ἦν δ' ἐγώ, εἰ τύχοις ἢ αὐτὸς ἀσθενήσας ἢ τῶν φίλων
τις τῶν σῶν, περὶ ὧν σὺ σπουδὴν μεγάλην ἔχεις, πό-
τερον ὑγίειαν βουλόμενος κτήσασθαι τὸν ὕπακρον ἐκεῖ-
νον τὸν φιλόσοφον εἰσάγοις ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἢ τὸν | D
ἰατρὸν ἂν λάβοις; Ἀμφοτέρους ἔγωγ' ἄν, ἔφη. Μή
μοι, εἶπον ἐγώ, ἀμφοτέρους λέγε, ἀλλ' ὁπότερον μᾶλ-
λόν τε καὶ πρότερον. Οὐδεὶς ἄν, ἔφη, τοῦτό γε ἀμ-
φισβητήσειεν, ὡς οὐχὶ τὸν ἰατρὸν καὶ μᾶλλον καὶ πρό-
τερον. Τί δέ; ἐν νηῒ χειμαζομένῃ ποτέρῳ ἂν μᾶλλον
ἐπιτρέποις σαυτόν τε καὶ τὰ σεαυτοῦ, τῷ κυβερνήτῃ ἢ
τῷ φιλοσόφῳ; Τῷ κυβερνήτῃ ἔγωγε. Οὐκοῦν καὶ τἆλ-
λα πάνθ' οὕτως, ἕως ἂν τις δημιουργός ᾖ, οὐ χρήσι-

E μός ἐστιν ὁ φιλόσοφος; | Φαίνεται, ἔφη. Οὐκοῦν νῦν
ἄχρηστός τις ἡμῖν ἐστὶν ὁ φιλόσοφος; εἰσὶ γὰρ ἡμῖν
δήπου δημιουργοί. ὡμολογήσαμεν δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς
χρησίμους εἶναι, τοὺς δὲ πονηροὺς ἀχρήστους. Ἠναγ-
κάζετο ὁμολογεῖν. VI. Τί οὖν μετὰ τοῦτο ἔρωμαί σε;
ἢ ἀγροικότερόν ἐστιν ἐρέσθαι; Ἐροῦ ὅ τι βούλει. Οὐ-
δὲν δή, ἔφην ἐγώ, ζητῶ ἄλλο ἢ ἀνομολογήσασθαι τὰ
εἰρημένα. ἔχει δέ πως ὡδί. ὡμολογήσαμεν καλὸν εἶναι
137 τὴν φιλοσοφίαν * καὶ αὐτοὶ φιλόσοφοι εἶναι, τοὺς δὲ
φιλοσόφους ἀγαθούς, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς χρησίμους,
τοὺς δὲ πονηροὺς ἀχρήστους. αὖθις δ᾽ αὖ τοὺς φιλο-
σόφους ὡμολογήσαμεν, ἕως ἂν δημιουργοὶ ὦσιν, ἀχρή-
στους εἶναι, δημιουργοὺς δὲ ἀεὶ εἶναι. οὐ γὰρ ταῦτα
ὡμολόγηται; Πάνυ γε, ἦ δ᾽ ὅς. Ὁμολογοῦμεν ἄρα,
ὡς ἔοικε, κατά γε τὸν σὸν λόγον, εἴπερ τὸ φιλοσοφεῖν
ἐστὶ περὶ τὰς τέχνας ἐπιστήμονας εἶναι ὃν σὺ λέγεις
τὸν τρόπον, πονηροὺς αὐτοὺς εἶναι καὶ ἀχρήστους,
B ἕως ἂν ἐν ἀνθρώποις | τέχναι ὦσιν. ἀλλὰ μὴ οὐχ οὕ-
τως, ὦ φίλε, ἔχωσι, μηδ᾽ ᾖ τοῦτο φιλοσοφεῖν, περὶ τὰς
τέχνας ἐσπουδακέναι, οὐδὲ πολυπραγμονοῦντα κυπτά-
ζοντα ζῆν, οὐδὲ πολυμαθοῦντα, ἀλλ᾽ ἄλλο τι, ἐπεὶ ἐγὼ
ᾤμην καὶ ὄνειδος εἶναι τοῦτο καὶ βαναύσους καλεῖ-
σθαι τοὺς περὶ τὰς τέχνας ἐσπουδακότας. VII. Ὧδε
δὲ σαφέστερον εἰσόμεθα, εἰ ἄρα ἀληθῆ λέγω, ἐὰν
τοῦτο ἀποκρίνῃ. τίνες ἵππους ἐπίστανται κολάζειν ὀρ-
C θῶς; πότερον οἵπερ βελτίους | ποιοῦσιν ἢ ἄλλοι; Οἵ-
περ βελτίους. Τί δέ; κύνας οὐχ οἳ βελτίους ἐπίσταν-
ται ποιεῖν, οὗτοι καὶ κολάζειν ὀρθῶς ἐπίστανται; Ναί.
Ἡ αὐτὴ ἄρα τέχνη βελτίους τε ποιεῖ καὶ κολάζει ὀρ-
θῶς; Φημί, ἦ δ᾽ ὅς. Τί δαί; πότερον ἥπερ βελτίους
τε ποιεῖ καὶ κολάζει ὀρθῶς, ἡ αὐτὴ καὶ γιγνώσκει
τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς μοχθηρούς, ἢ ἑτέρα τις; Ἡ
αὐτή, ἔφη. Ἐθελήσεις οὖν καὶ κατ᾽ ἀνθρώπους τοῦθ᾽
D ὁμολογεῖν, ἥπερ βελτίους ἀνθρώπους | ποιεῖ, ταύτην
εἶναι καὶ τὴν κολάζουσαν ὀρθῶς καὶ διαγιγνώσκουσαν
τοὺς χρηστούς τε καὶ τοὺς μοχθηρούς; Πάνυ γε, ἔφη.
Οὐκοῦν ἥτις ἕνα, καὶ πολλούς, καὶ ἥτις πολλούς, καὶ
ἕνα; Ναί. Καὶ καθ᾽ ἵππων δὴ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάν-
των οὕτως; Φημί. Τίς οὖν ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη, ἥτις
τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀκολασταίνοντας καὶ παρανο-
μοῦντας ὀρθῶς κολάζει; οὐχ ἡ δικαστική; Ναί. Ἦ
ἄλλην οὖν τινα καλεῖς δικαιοσύνην ἢ ταύτην; Οὐκ ἄλ-
E λην. Οὐκοῦν ᾗπερ κολάζουσιν | ὀρθῶς, ταύτῃ καὶ
γιγνώσκουσι τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς μοχθηρούς; Ταύ-
τῃ. Ὅστις δὲ ἕνα γιγνώσκει, καὶ πολλοὺς γνώσεται;
Ναί. Καὶ ὅστις γε πολλοὺς ἀγνοεῖ, καὶ ἕνα; Φημί.
Εἰ ἄρα ἵππος ὢν ἀγνοοῖ τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πο-
νηροὺς ἵππους, κἂν αὑτὸν ἀγνοοῖ ποῖός τίς ἐστιν;
Φημί. Καὶ εἰ βοῦς ὢν ἀγνοοῖ τοὺς πονηροὺς καὶ
χρηστοὺς * βοῦς *, κἂν αὑτὸν ἀγνοοῖ ποῖός τίς ἐστιν;
Ναί, ἔφη. Οὕτω δὴ καί, εἰ κύων; Ὡμολόγει. Τί δ᾽
138 ἐπειδὰν ἄνθρωπός τις ὢν ἀγνοῇ τοὺς χρηστοὺς καὶ *
πονηροὺς ἀνθρώπους, ἆρ᾽ οὐχ ἑαυτὸν ἀγνοεῖ, πότερον
χρηστός ἐστιν ἢ πονηρός, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἄνθρωπός
ἐστιν; Ξυνεχώρει. Τὸ δ᾽ ἑαυτὸν ἀγνοεῖν σωφρονεῖν
ἐστὶν ἢ μὴ σωφρονεῖν; Μὴ σωφρονεῖν. Τὸ ἑαυτὸν
ἄρα γιγνώσκειν ἐστὶ σωφρονεῖν; Φημί, ἔφη. Τοῦτ᾽
ἄρα, ὡς ἔοικε, καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς γράμμα παρακελεύε-
ται, σωφροσύνην ἀσκεῖν καὶ δικαιοσύνην. Ἔοικεν. Τῇ
αὐτῇ δὲ ταύτῃ καὶ κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμεθα; Φη-
μί. Οὐκοῦν ᾗ μὲν κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμεθα, δι-
καιοσύνη | αὕτη ἐστίν, ᾗ δὲ διαγιγνώσκειν καὶ ἑαυτὸν B
καὶ ἄλλους, σωφροσύνη; Ἔοικεν, ἔφη. Ταὐτὸν ἄρ᾽
ἐστὶ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη; Φαίνεται. VIII. Καὶ
μὴν οὕτω γε καὶ αἱ πόλεις εὖ οἰκοῦνται, ὅταν οἱ ἀδι-
κοῦντες δίκην διδῶσιν. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Καὶ πο-
λιτικὴ ἄρα ἡ αὐτή ἐστιν. Ξυνεδόκει. Τί δέ; ὅταν εἷς
ἀνὴρ ὀρθῶς πόλιν διοικῇ, ὄνομά γε τούτῳ οὐ τύ-
ραννός τε καὶ βασιλεύς; Φημί. Οὐκοῦν βασιλικῇ τε
καὶ τυραννικῇ τέχνῃ διοικεῖ; Οὕτως. Καὶ αὗται ἄρ᾽
αἱ αὐταὶ τέχναι | εἰσὶν ἐκείναις; Φαίνονται. Τί δέ; C
ὅταν εἷς ὢν ἀνὴρ οἰκίαν διοικῇ ὀρθῶς, τί ὄνομα τού-
τῳ ἐστίν; οὐκ οἰκονόμος τε καὶ δεσπότης; Ναί. Πό-
τερον οὖν καὶ οὗτος δικαιοσύνῃ εὖ ἂν τὴν οἰκίαν δι-
οικοῖ ἢ ἄλλῃ τινὶ τέχνῃ; Δικαιοσύνῃ. Ἔστιν ἄρα
ταὐτό, ὡς ἔοικε, βασιλεύς, τύραννος, πολιτικός, οἰκο-
νόμος, δεσπότης, σώφρων, δίκαιος· καὶ μία τέχνη ἐστὶ
βασιλική, τυραννική, πολιτική, δεσποτική, οἰκονομική,
δικαιοσύνη, σωφροσύνη. Φαίνεται, ἔφη, οὕτως. IX.
Πότερον οὖν τῷ φιλοσόφῳ, ὅταν μὲν | ἰατρὸς περὶ D
τῶν καμνόντων τι λέγῃ, αἰσχρὸν μήθ᾽ ἕπεσθαι τοῖς
λεγομένοις δύνασθαι μήτε ξυμβάλλεσθαι μηδὲν περὶ
τῶν λεγομένων ἢ πραττομένων, καὶ ὁπόταν ἄλλος τις
τῶν δημιουργῶν, ὡσαύτως· ὅταν δὲ δικαστὴς ἢ βασι-
λεὺς ἢ ἄλλος τις ὧν νῦν δὴ διήλθομεν, οὐκ αἰσχρὸν
περὶ τούτων μήθ᾽ ἕπεσθαι δύνασθαι μήτε ξυμβάλ-
λεσθαι περὶ αὐτῶν; Πῶς δ᾽ οὐκ αἰσχρόν, ὦ Σώκρα-
τες, περί γε τοσούτων πραγμάτων μηδὲν ἔχειν συμ-
βάλλεσθαι; Πότερον οὖν καὶ περὶ ταῦτα λέγωμεν,
ἔφην, πένταθλον | αὐτὸν δεῖν εἶναι καὶ ὕπακρον, τὰ E
δευτερεῖα ἔχοντα πάντων τὸν φιλόσοφον, καὶ ἀχρεῖον
εἶναι ἕως ἂν τούτων τις ᾖ· πρῶτον μὲν τὴν αὑτοῦ
οἰκίαν οὐκ ἄλλῳ ἐπιτρεπτέον οὐδὲ τὰ δευτερεῖα ἐν
τούτῳ ἑκτέον, ἀλλ᾽ αὐτὸν κολαστέον δικάζοντα ὀρθῶς,
εἰ μέλλει εὖ οἰκεῖσθαι αὑτοῦ ἡ οἰκία; Ξυνεχώρει δή
μοι. Ἔπειτά γε δήπου ἐάν τε οἱ φίλοι αὐτῷ διαίτας
ἐπιτρέπωσιν, ἐάν τε ἡ πόλις τι προστάττῃ διακρίνειν
ἢ δικάζειν, αἰσχρὸν ἐν * τούτοις, ὦ ἑταῖρε, δεύτερον 139
φαίνεσθαι ἢ τρίτον καὶ μὴ οὐχ ἡγεῖσθαι; Δοκεῖ μοι.
Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἡμῖν, ὦ βέλτιστε, τὸ φιλοσοφεῖν πο-
λυμαθία τε εἶναι καὶ ἡ περὶ τὰς τέχνας πραγματεία.
Εἰπόντος δ᾽ ἐμοῦ ταῦτα ὁ μὲν σοφὸς αἰσχυνθεὶς τοῖς
προειρημένοις ἐσίγησεν, ὁ δὲ ἀμαθὴς ἔφη ἐκείνως εἶ-
ναι. καὶ οἱ ἄλλοι ἐπῄνεσαν τὰ εἰρημένα.

ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ, ΤΕΡΨΙΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ.

142 I. * *Ἄρτι, ὦ Τερψίων, ἢ πάλαι ἐξ ἀγροῦ;* ΤΕΡ.
Ἐπιεικῶς πάλαι. καὶ σέ γε ἐζήτουν κατ᾽ ἀγορὰν καὶ
ἐθαύμαζον, ὅτι οὐχ οἷός τ᾽ ἦ εὑρεῖν. ΕΥ. *Οὐ γὰρ ἦ*
κατὰ πόλιν. ΤΕΡ. *Ποῦ μήν;* ΕΥ. *Εἰς λιμένα κατα-*
βαίνων Θεαιτήτῳ ἐνέτυχον φερομένῳ ἐκ Κορίνθου ἀπὸ
τοῦ στρατοπέδου Ἀθήναζε. ΤΕΡ. *Ζῶντι ἢ τετελευ-*
B *τηκότι;* ΕΥ. ' *Ζῶντι καὶ μάλα μόγις· χαλεπῶς μὲν*
γὰρ ἔχει καὶ ὑπὸ τραυμάτων τινῶν, μᾶλλον μὴν αὐτὸν
αἱρεῖ τὸ γεγονὸς νόσημα ἐν τῷ στρατεύματι. ΤΕΡ.
Μῶν ἡ δυσεντερία; ΕΥ. *Ναί.* ΤΕΡ. *Οἷον ἄνδρα λέ-*
γεις ἐν κινδύνῳ εἶναι. ΕΥ. *Καλόν τε καὶ ἀγαθόν, ὦ*
Τερψίων· ἐπεί τοι καὶ νῦν ἤκουόν τινων μάλα ἐγκω-
μιαζόντων αὐτὸν περὶ τὴν μάχην. ΤΕΡ. *Καὶ οὐδέν*
γ᾽ ἄτοπον, ἀλλὰ πολὺ θαυμαστότερον, εἰ μὴ τοιοῦτος
C *ἦν. ἀτὰρ πῶς οὐκ* ' *αὐτοῦ Μεγαροῖ κατέλυεν;* ΕΥ.
Ἠπείγετο οἴκαδε· ἐπεὶ ἔγωγ᾽ ἐδεόμην καὶ συνεβούλευον,
ἀλλ᾽ οὐκ ἤθελε. καὶ δῆτα προπέμψας αὐτόν, ἀπιὼν
πάλιν ἀνεμνήσθην καὶ ἐθαύμασα Σωκράτους, ὡς μαν-
τικῶς ἄλλα τε δὴ εἶπε καὶ περὶ τούτου. δοκεῖ γάρ μοι
ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου ἐντυχεῖν αὐτῷ μειρακίῳ ὄντι,
καὶ συγγενόμενός τε καὶ διαλεχθεὶς πάνυ ἀγασθῆναι
αὐτοῦ τὴν φύσιν. καί μοι ἐλθόντι Ἀθήναζε τούς τε
D *λόγους, οὓς διελέχθη αὐτῷ, διηγήσατο, καὶ* ' *μάλα*
ἀξίους ἀκοῆς, εἶπέ τε, ὅτι πᾶσα ἀνάγκη εἴη τοῦτον
ἐλλόγιμον γενέσθαι, εἴπερ εἰς ἡλικίαν ἔλθοι. ΤΕΡ.
Καὶ ἀληθῆ γε, ὡς ἔοικεν, εἶπεν. ἀτὰρ τίνες ἦσαν οἱ
λόγοι; ἔχοις ἂν διηγήσασθαι; ΕΥ. *Οὐ μὰ τὸν Δία,*
οὔκουν οὕτω γε ἀπὸ στόματος· ἀλλ᾽ ἐγραψάμην μὲν
143 *τότ᾽ εὐθὺς* * *οἴκαδ᾽ ἐλθὼν ὑπομνήματα, ὕστερον δὲ*
κατὰ σχολὴν ἀναμιμνησκόμενος ἔγραφον, καὶ ὁσάκις
Ἀθήναζε ἀφικοίμην, ἐπανηρώτων τὸν Σωκράτην ὃ μὴ
ἐμεμνήμην, καὶ δεῦρο ἐλθὼν ἐπηνωρθούμην. ὥστε μοι
σχεδόν τι πᾶς ὁ λόγος γέγραπται. ΤΕΡ. *Ἀληθῆ·*
ἤκουσά σου καὶ πρότερον, καὶ μέντοι ἀεὶ μέλλων κε-
λεύσειν ἐπιδεῖξαι διατέτριφα δεῦρο. ἀλλὰ τί κωλύει νῦν
ἡμᾶς διελθεῖν; πάντως ἔγωγε καὶ ἀναπαύσασθαι δέο-
B *μαι, ὡς ἐξ ἀγροῦ ἥκων.* ΕΥ. ' *Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ αὐ-*
τὸς μέχρι Ἐρινοῦ Θεαίτητον προὔπεμψα, ὥστε οὐκ ἂν
ἀηδῶς ἀναπαυοίμην. ἀλλ᾽ ἴωμεν, καὶ ἡμῖν ἅμα ἀνα-
παυομένοις ὁ παῖς ἀναγνώσεται. ΤΕΡ. *Ὀρθῶς λέ-*
γεις. — ΕΥ. *Τὸ μὲν δὴ βιβλίον, ὦ Τερψίων, τουτί·*
ἐγραψάμην δὲ δὴ οὑτωσὶ τὸν λόγον, οὐκ ἐμοὶ Σωκρά-
την διηγούμενον ὡς διηγεῖτο, ἀλλὰ διαλεγόμενον οἷς
ἔφη διαλεχθῆναι. ἔφη δὲ τῷ τε γεωμέτρῃ Θεοδώρῳ
καὶ τῷ Θεαιτήτῳ. ἵνα οὖν ἐν τῇ γραφῇ μὴ ' *παρέ-* C
χοιεν πράγματα αἱ μεταξὺ τῶν λόγων διηγήσεις περὶ
αὑτοῦ τε, ὁπότε λέγοι ὁ Σωκράτης, οἷον Καὶ ἐγὼ
ἔφην ἢ Καὶ ἐγὼ εἶπον, ἢ αὖ περὶ τοῦ ἀποκρινομένου,
ὅτι Συνέφη ἢ Οὐχ ὡμολόγει, τούτων ἕνεκα ὡς αὐτὸν
αὐτοῖς διαλεγόμενον ἔγραψα, ἐξελὼν τὰ τοιαῦτα. ΤΕΡ.
Καὶ οὐδέν γε ἄπο τρόπου, ὦ Εὐκλείδη. ΕΥ. *Ἀλλά,*
παῖ, λαβὲ τὸ βιβλίον καὶ λέγε. — II. ΣΩ. *Εἰ μὲν τῶν*
ἐν Κυρήνῃ ' *μᾶλλον ἐκηδόμην, ὦ Θεόδωρε, τὰ ἐκεῖ ἄν* D
σε καὶ περὶ ἐκείνων ἀνηρώτων, εἴ τινες αὐτόθι περὶ
γεωμετρίαν ἤ τινα ἄλλην φιλοσοφίαν εἰσὶ τῶν νέων
ἐπιμέλειαν ποιούμενοι· νῦν δέ — ἧττον γὰρ ἐκείνους
ἢ τούσδε φιλῶ, καὶ μᾶλλον ἐπιθυμῶ εἰδέναι, τίνες
ἡμῖν τῶν νέων ἐπίδοξοι γενέσθαι ἐπιεικεῖς· ταῦτα δὴ
αὐτός τε σκοπῶ καθ᾽ ὅσον δύναμαι, καὶ τοὺς ἄλλους
ἐρωτῶ, οἷς ἂν ὁρῶ τοὺς νέους ἐθέλοντας ξυγγίγνε-
σθαι. σοὶ δὴ οὐκ ὀλίγιστοι πλησιάζουσι, καὶ δικαίως·
ἄξιος γὰρ τά ' *τε ἄλλα καὶ γεωμετρίας ἕνεκα. εἰ δὴ* E
οὖν τινὶ ἐνέτυχες ἀξίῳ λόγου, ἡδέως ἂν πυθοίμην.
ΘΕΟ. *Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, ἐμοί τε εἰπεῖν καὶ σοὶ*
ἀκοῦσαι πάνυ ἄξιον, οἵῳ ὑμῖν τῶν πολιτῶν μειρακίῳ
ἐντετύχηκα. καὶ εἰ μὲν ἦν καλός, ἐφοβούμην ἂν σφό-
δρα λέγειν, μὴ καί τῳ δόξω ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτοῦ εἶναι·
νῦν δέ, καὶ μή μοι ἄχθου, οὐκ ἔστι καλός, προσέοικε
δὲ σοὶ τήν τε σιμότητα καὶ τὸ ἔξω τῶν ὀμμάτων· ἧτ-
τον δὲ ἢ σὺ ταῦτ᾽ ἔχει. ἀδεῶς δὴ λέγω. εὖ * *γὰρ* 144
ἴσθι, ὅτι ὧν δὴ πώποτε ἐνέτυχον — καὶ πάνυ πολ-
λοῖς πεπλησίακα — οὐδένα πω ᾐσθόμην οὕτω θαυ-
μαστῶς εὖ πεφυκότα. τὸ γὰρ εὐμαθῆ ὄντα, ὡς ἄλλῳ
χαλεπόν, πρᾶον αὖ εἶναι διαφερόντως, καὶ ἐπὶ τούτοις

ἀνδρεῖον παρ᾽ ὁντινοῦν, ἐγὼ μὲν οὔτ᾽ ἂν ᾠόμην γενέσθαι οὔτε ὁρῶ γιγνομένους· ἀλλ᾽ οἵ τε ὀξεῖς ὥσπερ οὗτος καὶ ἀγχίνοι καὶ μνήμονες ὡς τὰ πολλὰ καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ὀξύῤῥοποί εἰσι, καὶ ἄττοντες φέρονται ὥσ-
B περ τὰ ἀνερμάτιστα πλοῖα, καὶ | μανικώτεροι ἢ ἀνδρειότεροι φύονται, οἵ τε αὖ ἐμβριθέστεροι νωθροί πως ἀπαντῶσι πρὸς τὰς μαθήσεις καὶ λήθης γέμοντες. ὁ δὲ οὕτω λείως τε καὶ ἀπταίστως καὶ ἀνυσίμως ἔρχεται ἐπὶ τὰς μαθήσεις τε καὶ ζητήσεις μετὰ πολλῆς πραότητος, οἷον ἐλαίου ῥεῦμα ἀψοφητὶ ῥέοντος, ὥστε θαυμάσαι τὸ τηλικοῦτον ὄντα οὕτω ταῦτα διαπράττεσθαι. ΣΩ. Εὖ ἀγγέλλεις. τίνος δὲ καί ἐστι τῶν πολιτῶν; ΘΕΟ. Ἀκήκοα μὲν τοὔνομα, μνημονεύω δὲ
C οὔ. ἀλλὰ γάρ ἐστι | τῶνδε τῶν προσιόντων ὁ ἐν τῷ μέσῳ. ἄρτι γὰρ ἐν τῷ ἔξω δρόμῳ ἠλείφοντο ἑταῖροί τέ τινες οὗτοι αὐτοῦ καὶ αὐτός, νῦν δέ μοι δοκοῦσιν ἀλειψάμενοι δεῦρο ἰέναι. ἀλλὰ σκόπει, εἰ γιγνώσκεις αὐτόν. ΣΩ. Γιγνώσκω· ὁ τοῦ Σουνιέως Εὐφρονίου ἐστί, καὶ πάνυ γε, ὦ φίλε, ἀνδρὸς οἷον καὶ σὺ τοῦτον διηγεῖ, καὶ ἄλλως εὐδοκίμου, καὶ μέντοι καὶ οὐσίαν μάλα πολλὴν κατέλιπε. τὸ δ᾽ ὄνομα οὐκ οἶδα τοῦ μειρακίου.
D ΘΕΟ. Θεαίτητος, ὦ Σώκρατες, | τό γε ὄνομα· τὴν μέντοι οὐσίαν δοκοῦσί μοι ἐπίτροποί τινες διεφθαρκέναι. ἀλλ᾽ ὅμως καὶ πρὸς τὴν τῶν χρημάτων ἐλευθεριότητα θαυμαστός, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Γεννικὸν λέγεις τὸν ἄνδρα. καί μοι κέλευε αὐτὸν ἐνθάδε παρακαθίζεσθαι. ΘΕΟ. Ἔσται ταῦτα. Θεαίτητε, δεῦρο παρὰ Σωκράτη. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἵνα κἀγὼ ἐμαυτὸν ἀνασκέψωμαι, ποῖόν τι ἔχω τὸ πρόσ-
E ωπον. φησὶ γὰρ Θεόδωρος ἔχειν με σοὶ | ὅμοιον. ἀτὰρ εἰ νῷν ἐχόντοιν ἑκατέρου λύραν ἔφη αὐτὰς ἡρμόσθαι ὁμοίως, πότερον εὐθὺς ἂν ἐπιστεύομεν ἢ ἐπεσκεψάμεθ᾽ ἄν, εἰ μουσικὸς ὢν λέγει; ΘΕΑΙ. Ἐπεσκεψάμεθ᾽ ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοιοῦτον μὲν εὑρόντες ἐπειθόμεθ᾽ ἄν, ἄμουσον δέ, ἠπιστοῦμεν; ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Νῦν δέ γ᾽ οἶμαι, εἴ τι μέλει ἡμῖν τῆς τῶν προσ-
145 ώπων ὁμοιότητος, σκεπτέον, εἰ γραφικὸς * ὢν λέγει ἢ οὔ. ΘΕΑΙ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Ἦ οὖν ζωγραφικὸς Θεόδωρος; ΘΕΑΙ. Οὐχ, ὅσον γέ με εἰδέναι. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὐδὲ γεωμετρικός; ΘΕΑΙ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἦ καὶ ἀστρονομικὸς καὶ λογιστικός τε καὶ μουσικὸς καὶ ὅσα παιδείας ἔχεται; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ μὲν ἄρα ἡμᾶς τοῦ σώματός τι ὁμοίους φησὶν εἶναι ἐπαινῶν πη ἢ ψέγων, οὐ πάνυ αὐτῷ ἄξιον τὸν νοῦν προσέχειν. ΘΕΑΙ. Ἴσως οὔ.
B ΣΩ. Τί δ᾽ εἰ ποτέρου τὴν ψυχὴν | ἐπαινοῖ πρὸς ἀρετήν τε καὶ σοφίαν; ἆρ᾽ οὐκ ἄξιον τῷ μὲν ἀκούσαντι προθυμεῖσθαι ἀνασκέψασθαι τὸν ἐπαινεθέντα, τῷ δὲ προθύμως ἑαυτὸν ἐπιδεικνύναι; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. III. ΣΩ. Ὥρα τοίνυν, ὦ φίλε Θεαίτητε, σοὶ μὲν ἐπιδεικνύναι, ἐμοὶ δὲ σκοπεῖσθαι· ὡς εὖ ἴσθι, ὅτι Θεόδωρος πολλοὺς δὴ πρός με ἐπαινέσας ξένους τε καὶ ἀστοὺς οὐδένα πω ἐπῄνεσεν ὡς σὲ νῦν δή. ΘΕΑΙ. Εὖ ἂν ἔχοι, ὦ Σώκρατες· ἀλλ᾽ ὅρα μὴ παίζων
C | ἔλεγεν. ΣΩ. Οὐχ οὗτος ὁ τρόπος Θεοδώρου. ἀλλὰ μὴ ἀναδύου τὰ ὡμολογημένα σκηπτόμενος παίζοντα λέγειν τόνδε, ἵνα μὴ καὶ ἀναγκασθῇ μαρτυρεῖν· πάντως γὰρ οὐδεὶς ἐπισκήψει αὐτῷ. ἀλλὰ θαῤῥῶν ἔμμενε τῇ ὁμολογίᾳ. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ χρὴ ταῦτα ποιεῖν, εἰ σοὶ
δοκεῖ. ΣΩ. Λέγε δή μοι· μανθάνεις που παρὰ Θεοδώρου γεωμετρίας ἄττα; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ τῶν περὶ ἀστρονομίαν τε καὶ | ἁρμονίας καὶ λογι- D
σμούς; ΘΕΑΙ. Προθυμοῦμαί γε δή. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγώ, ὦ παῖ, παρά γε τούτου καὶ παρ᾽ ἄλλων, οὓς ἂν οἴωμαί τι τούτων ἐπαΐειν. ἀλλ᾽ ὅμως τὰ μὲν ἄλλα ἔχω περὶ αὐτὰ μετρίως, σμικρὸν δέ τι ἀπορῶ, ὃ μετὰ σοῦ τε καὶ τῶνδε σκεπτέον. καί μοι λέγε· ἆρ᾽ οὐ τὸ μανθάνειν ἐστὶ τὸ σοφώτερον γίγνεσθαι περὶ ὃ μανθάνει τις; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Σοφίᾳ δέ γ᾽ οἶμαι σοφοὶ οἱ σοφοί. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. | Τοῦτο δὲ E
μῶν διαφέρει τι ἐπιστήμης; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἡ σοφία. ἢ οὐχ ἅπερ ἐπιστήμονες, ταῦτα καὶ σοφοί; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ταὐτὸν ἄρα ἐπιστήμη καὶ σοφία; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τοῦτ᾽ αὐτὸ τοίνυν ἐστὶν ὃ ἀπορῶ καὶ οὐ δύναμαι λαβεῖν ἱκανῶς παρ᾽ ἐμαυτῷ, ἐπιστήμη ὅ τί ποτε τυγχάνει ὄν. ἆρ᾽ οὖν δὴ ἔχομεν * 146
λέγειν αὐτό; τί φατέ; τίς ἂν ἡμῶν πρῶτος εἴποι; ὁ δὲ ἁμαρτών, καὶ ὃς ἂν ἀεὶ ἁμαρτάνῃ, καθεδεῖται, ὥσπερ φασὶν οἱ παῖδες οἱ σφαιρίζοντες, ὄνος· ὃς δ᾽ ἂν περιγένηται ἀναμάρτητος, βασιλεύσει ἡμῶν καὶ ἐπιτάξει ὅ τι ἂν βούληται ἀποκρίνεσθαι. Τί σιγᾶτε; οὔ τί που, ὦ Θεόδωρε, ἐγὼ ὑπὸ φιλολογίας ἀγροικίζομαι, προθυμούμενος ἡμᾶς ποιῆσαι διαλέγεσθαι καὶ φίλους τε καὶ προσηγόρους ἀλλήλοις γίγνεσθαι; ΘΕΟ. | Ἥκιστα B
μέν, ὦ Σώκρατες, τὸ τοιοῦτον ἂν εἴη ἄγροικον, ἀλλὰ τῶν μειρακίων τι κέλευέ σοι ἀποκρίνεσθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀήθης τῆς τοιαύτης διαλέκτου, καὶ οὐδ᾽ αὖ συνεθίζεσθαι ἡλικίαν ἔχω· τοῖσδε δὲ πρέποι τε ἂν τοῦτο καὶ πολὺ πλεῖον ἐπιδιδοῖεν· τῷ γὰρ ὄντι ἡ νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει. ἀλλ᾽, ὥσπερ ἦρξω, μὴ ἀφίεσο τοῦ Θεαιτήτου, ἀλλ᾽ ἐρώτα. ΣΩ. Ἀκούεις δή, ὦ Θεαίτητε, ἃ λέγει Θεόδωρος, ᾧ ἀπιστεῖν, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὔτε σὺ
| ἐθελήσεις, οὔτε θέμις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνδρὶ σοφῷ C
ἐπιτάττοντι νεώτερον ἀπειθεῖν. ἀλλ᾽ εὖ καὶ γενναίως εἰπέ· τί σοι δοκεῖ εἶναι ἐπιστήμη; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ χρή, ὦ Σώκρατες, ἐπειδήπερ ὑμεῖς κελεύετε. πάντως γάρ, ἄν τι καὶ ἁμάρτω, ἐπανορθώσετε. IV. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ἄν πέρ γε οἷοί τε ὦμεν. ΘΕΑΙ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καὶ ἃ παρὰ Θεοδώρου ἄν τις μάθοι ἐπιστῆμαι εἶναι, γεωμετρία τε καὶ ἃς νῦν δὴ σὺ διῆλθες, καὶ
αὖ σκυτοτομική τε καὶ | αἱ τῶν ἄλλων δημιουργῶν τέ- D
χναι, πᾶσαί τε καὶ ἑκάστη τούτων, οὐκ ἄλλο τι ἢ ἐπιστήμη εἶναι. ΣΩ. Γενναίως γε καὶ φιλοδώρως, ὦ φίλε, ἓν αἰτηθεὶς πολλὰ δίδως, καὶ ποικίλα ἀνθ᾽ ἁπλοῦ. ΘΕΑΙ. Πῶς τί τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἴσως μὲν οὐδέν· ὃ μέντοι οἶμαι, φράσω. ὅταν λέγῃς σκυτικήν, μή τι ἄλλο φράζεις ἢ ἐπιστήμην ὑποδημάτων ἐργασίας; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩ. Τί δ᾽ | ὅταν E
τεκτονικήν; μή τι ἄλλο ἢ ἐπιστήμην τῆς τῶν ξυλίνων σκευῶν ἐργασίας; ΘΕΑΙ. Οὐδὲ τοῦτο. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν ἀμφοῖν, οὗ ἑκατέρα ἐπιστήμη, τοῦτο ὁρίζεις; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δέ γε ἐπερωτηθέν, ὦ Θεαίτητε, οὐ τοῦτο ἦν, τίνων ἡ ἐπιστήμη, οὐδὲ ὁπόσαι τινές. οὐ γὰρ ἀριθμῆσαι αὐτὰς βουλόμενοι ἠρόμεθα, ἀλλὰ γνῶναι ἐπιστήμην αὐτὸ ὅ τί ποτ᾽ ἐστίν. ἢ οὐδὲν λέγω;
ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς. ΣΩ. * Σκέψαι δὴ καὶ 147
τόδε. εἴ τις ἡμᾶς τῶν φαύλων τι καὶ προχείρων ἔροιτο, οἷον περὶ πηλοῦ, ὅ τί ποτ᾽ ἐστίν, εἰ ἀποκριναίμε-

θα αὐτῷ πηλὸς ὁ τῶν χυτρέων καὶ πηλὸς ὁ τῶν ἰπνο-
πλαθῶν καὶ πηλὸς ὁ τῶν πλινθουργῶν, οὐκ ἂν γε-
λοῖοι εἶμεν; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΣΩ. Πρῶτον μέν γέ που
οἰόμενοι συνιέναι ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀποκρίσεως τὸν ἐρω-
τῶντα, ὅταν εἴπωμεν πηλός, εἴτε ὁ τῶν κοροπλαθῶν
B προσθέντες εἴτε ' ἄλλων ὡντινωνοῦν δημιουργῶν. ἤ,
οἴει, τίς τι συνίησί τινος ὄνομα, ὃ μὴ οἶδε τί ἐστιν;
ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα ἐπιστήμην ὑποδη-
μάτων συνίησιν ὁ ἐπιστήμην μὴ εἰδώς. ΘΕΑΙ. Οὐ
γάρ. ΣΩ. Σκυτικὴν ἄρα οὐ συνίησιν ὃς ἂν ἐπιστή-
μην ἀγνοῇ, οὐδέ τινα ἄλλην τέχνην. ΘΕΑΙ. Ἔστιν
οὕτω. ΣΩ. Γελοία ἄρα ἡ ἀπόκρισις τῷ ἐρωτηθέντι
ἐπιστήμη τί ἐστιν, ὅταν ἀποκρίνηται τέχνης τινὸς ὄνο-
C μα. τινὸς γὰρ ἐπιστήμην ' ἀποκρίνεται, οὐ τοῦτ' ἐρω-
τηθείς. ΘΕΑΙ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἔπειτά γέ που ἐξὸν
φαύλως καὶ βραχέως ἀποκρίνασθαι περιέρχεται ἀπέ-
ραντον ὁδόν. οἷον καὶ ἐν τῇ τοῦ πηλοῦ ἐρωτήσει φαῦ-
λόν που καὶ ἁπλοῦν εἰπεῖν, ὅτι γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα
πηλὸς ἂν εἴη, τὸ δ' ὅτου ἐὰν χαίρειν. V. ΘΕΑΙ. Ῥᾴ-
διον, ὦ Σώκρατες, νῦν γε οὕτω φαίνεται· ἀτὰρ κινδυ-
νεύεις ἐρωτᾶν οἷον καὶ αὐτοῖς ἡμῖν ἔναγχος εἰςῆλθε
D διαλεγομένοις, ἐμοί τε καὶ τῷ σῷ ' ὁμωνύμῳ τούτῳ
Σωκράτει. ΣΩ. Τὸ ποῖον δή, ὦ Θεαίτητε; ΘΕΑΙ.
Περὶ δυνάμεών τι ἡμῖν Θεόδωρος ὅδε ἔγραφε, τῆς τε
τρίποδος πέρι καὶ πεντέποδος, ἀποφαίνων ὅτι μήκει
οὐ ξύμμετροι τῇ ποδιαίᾳ, καὶ οὕτω κατὰ μίαν ἑκάστην
προαιρούμενος μέχρι τῆς ἑπτακαιδεκάποδος· ἐν δὲ ταύ-
τῃ πως ἐνέσχετο. ἡμῖν οὖν εἰςῆλθέ τι τοιοῦτον, ἐπει-
δὴ ἄπειροι τὸ πλῆθος αἱ δυνάμεις ἐφαίνοντο, πειρα-
E θῆναι ξυλλαβεῖν εἰς ἕν, ὅτῳ πάσας ταύτας ' προσαγο-
ρεύσομεν τὰς δυνάμεις. ΣΩ. Ἦ καὶ εὕρετέ τι τοιοῦ-
τον; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκοῦμεν. σκόπει δὲ καὶ σύ.
ΣΩ. Λέγε. ΘΕΑΙ. Τὸν ἀριθμὸν πάντα δίχα διελά-
βομεν. τὸν μὲν δυνάμενον ἴσον ἰσάκις γίγνεσθαι τῷ
τετραγώνῳ τὸ σχῆμα ἀπεικάσαντες τετράγωνόν τε καὶ
ἰσόπλευρον προςείπομεν. ΣΩ. Καὶ εὖ γε. ΘΕΑΙ.
Τὸν τοίνυν μεταξὺ τούτου, ὧν καὶ τὰ τρία καὶ τὰ
148 πέντε * καὶ πᾶς ὃς ἀδύνατος ἴσος ἰσάκις γενέσθαι,
ἀλλ' ἢ πλείων ἐλαττονάκις ἢ ἐλάττων πλεονάκις γίγνε-
ται, μείζων δὲ καὶ ἐλάττων ἀεὶ πλευρὰ αὐτὸν περιλαμ-
βάνει, τῷ προμήκει αὖ σχήματι ἀπεικάσαντες προμήκη
ἀριθμὸν ἐκαλέσαμεν. ΣΩ. Κάλλιστα. ἀλλὰ τί τὸ με-
τὰ τοῦτο; ΘΕΑΙ. Ὅσαι μὲν γραμμαὶ τὸν ἰσόπλευρον
καὶ ἐπίπεδον ἀριθμὸν τετραγωνίζουσι, μῆκος ὡρισάμε-
θα, ὅσαι δὲ τὸν ἑτερομήκη, δυνάμεις, ὡς μήκει μὲν οὐ
B ' ξυμμέτρους ἐκείναις, τοῖς δ' ἐπιπέδοις ἃ δύνανται.
καὶ περὶ τὰ στερεὰ ἄλλο τοιοῦτον. ΣΩ. Ἄριστά γ'
ἀνθρώπων, ὦ παῖδες, ὥστε μοι δοκεῖ ὁ Θεόδωρος οὐκ
ἔνοχος τοῖς ψευδομαρτυρίοις ἔσεσθαι. ΘΕΑΙ. Καὶ
μήν, ὦ Σώκρατες, ὅ γε ἐρωτᾷς περὶ ἐπιστήμης, οὐκ ἂν
δυναίμην ἀποκρίνασθαι ὥσπερ περὶ τοῦ μήκους καὶ
τῆς δυνάμεως. καίτοι σύ γέ μοι δοκεῖς τοιοῦτόν τι ζη-
τεῖν. ὥστε πάλιν αὖ φαίνεται ψευδὴς ὁ Θεόδωρος.
C ΣΩ. Τί δαί; εἴ σε ' πρὸς δρόμον ἐπαινῶν μηδενὶ οὕ-
τω δρομικῷ ἔφη τῶν νέων ἐντετυχηκέναι, εἶτα διαθέων
τοῦ ἀκμάζοντος καὶ ταχίστου ἡττήθης, ἧττόν τι ἂν
οἴει ἀληθῆ τόνδ' ἐπαινέσαι; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ.
Ἀλλὰ τὴν ἐπιστήμην, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, σμι-
κρόν τι οἴει εἶναι ἐξευρεῖν καὶ οὐ τῶν πάντῃ ἄκρων;
ΘΕΑΙ. Νὴ τὸν Δί' ἔγωγε καὶ μάλα γε τῶν ἀκροτά-
των. ΣΩ. Θάῤῥει τοίνυν περὶ σαυτῷ καί τι οἴου
Θεόδωρον λέγειν, ' προθυμήθητι δὲ παντὶ τρόπῳ τῶν D
τε ἄλλων πέρι καὶ ἐπιστήμης λαβεῖν λόγον, τί ποτε
τυγχάνει ὄν. ΘΕΑΙ. Προθυμίας μὲν ἕνεκεν, ὦ Σώ-
κρατες, φανεῖται. VI. ΣΩ. Ἴθι δή· καλῶς γὰρ ἄρτι
ὑφηγήσω· πειρῶ μιμούμενος τὴν περὶ τῶν δυνάμεων
ἀπόκρισιν, ὥσπερ ταύτας πολλὰς οὔσας ἑνὶ εἴδει περι-
έλαβες, οὕτω καὶ τὰς πολλὰς ἐπιστήμας ἑνὶ λόγῳ προς-
ειπεῖν. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, ' πολλάκις E
δὴ αὐτὸ ἐπεχείρησα σκέψασθαι, ἀκούων τὰς παρὰ
σοῦ ἀποφερομένας ἐρωτήσεις· ἀλλὰ γὰρ οὔτ' αὐτὸς
δύναμαι πεῖσαι ἐμαυτὸν ὡς ἱκανῶς τι λέγω, οὔτ' ἄλ-
λου ἀκοῦσαι λέγοντος οὕτως, ὡς σὺ διακελεύει, οὐ μὲν
δὴ αὖ οὐδ' ἀπαλλαγῆναι τοῦ μέλλειν. ΣΩ. Ὠδίνεις
γάρ, ὦ φίλε Θεαίτητε, διὰ τὸ μὴ κενὸς ἀλλ' ἐγκύμων
εἶναι. ΘΕΑΙ. Οὐκ οἶδα, ὦ Σώκρατες· ὃ μέντοι πέ-
πονθα λέγω. ΣΩ. Εἶτα, ὦ * καταγέλαστε, οὐκ ἀκή- 149
κοας ὡς ἐγώ εἰμι υἱὸς μαίας μάλα γενναίας τε καὶ
βλοσυρᾶς, Φαιναρέτης; ΘΕΑΙ. Ἤδη τοῦτό γε ἤκουσα.
ΣΩ. Ἆρα καὶ ὅτι ἐπιτηδεύω τὴν αὐτὴν τέχνην ἀκή-
κοας; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλ' εὖ ἴσθ' ὅτι· μὴ
μέντοι μου κατείπῃς πρὸς τοὺς ἄλλους. λέληθα γάρ,
ὦ ἑταῖρε, ταύτην ἔχων τὴν τέχνην· οἱ δέ, ἅτε οὐκ εἰ-
δότες, τοῦτο μὲν οὐ λέγουσι περὶ ἐμοῦ, ὅτι δὲ ἀτο-
πώτατός εἰμι καὶ ποιῶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπορεῖν. ἦ
καὶ τοῦτο ἀκήκοας; ΘΕΑΙ. ' Ἔγωγε. ΣΩ. Εἴπω B
οὖν σοι τὸ αἴτιον; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν-
νόησον δὴ τὸ περὶ τὰς μαίας ἅπαν ὡς ἔχει, καὶ ῥᾷον
μαθήσει ὃ βούλομαι. οἶσθα γάρ που, ὡς οὐδεμία
αὐτῶν ἔτι αὐτὴ κυϊσκομένη τε καὶ τίκτουσα ἄλλας
μαιεύεται, ἀλλ' αἱ ἤδη ἀδύνατοι τίκτειν. ΘΕΑΙ. Πά-
νυ μὲν οὖν. ΣΩ. Αἰτίαν δέ γε τούτου φασὶν εἶναι
τὴν Ἄρτεμιν, ὅτι ἄλοχος οὖσα τὴν λοχείαν εἴληχε.
στερίφαις μὲν οὖν ἄρα οὐκ ' ἔδωκε μαιεύεσθαι, ὅτι ἡ C
ἀνθρωπίνη φύσις ἀσθενεστέρα ἢ λαβεῖν τέχνην ὧν ἂν
ᾖ ἄπειρος· ταῖς δὲ δι' ἡλικίαν ἀτόκοις προςέταξε, τι-
μῶσα τὴν αὐτῆς ὁμοιότητα. ΘΕΑΙ. Εἰκός. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ τόδε εἰκός τε καὶ ἀναγκαῖον, τὰς κυούσας καὶ
μὴ γιγνώσκεσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν μαιῶν ἢ τῶν ἄλ-
λων; ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ διδοῦσαί
γε αἱ μαῖαι φαρμάκια καὶ ἐπᾴδουσαι δύνανται ἐγεί-
ρειν τε τὰς ὠδῖνας ' καὶ μαλθακωτέρας, ἂν βούλων- D
ται, ποιεῖν, καὶ τίκτειν τε δὴ τὰς δυστοκούσας, καὶ ἐὰν
νέον ὂν δόξῃ ἀμβλίσκειν, ἀμβλίσκουσιν; ΘΕΑΙ. Ἔστι
ταῦτα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτι καὶ τόδε αὐτῶν ᾔσθησαι,
ὅτι καὶ προμνήστριαί εἰσι δεινόταται, ὡς πάσσοφοι
οὖσαι περὶ τοῦ γνῶναι, ποίαν χρὴ ποίῳ ἀνδρὶ συνοῦ-
σαν ὡς ἀρίστους παῖδας τίκτειν; ΘΕΑΙ. Οὐ πάνυ
τοῦτο οἶδα. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσθ' ὅτι ἐπὶ τούτῳ μεῖζον
φρονοῦσιν ἢ ἐπὶ τῇ ὀμφαλητομίᾳ. ' ἐννόει γάρ· τῆς E
αὐτῆς ἢ ἄλλης οἴει τέχνης εἶναι θεραπείαν τε καὶ ξυγ-
κομιδὴν τῶν ἐκ γῆς καρπῶν καὶ αὖ τὸ γιγνώσκειν εἰς
ποίαν γῆν ποῖον φυτόν τε καὶ σπέρμα καταβλητέον;
ΘΕΑΙ. Οὔκ, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς. ΣΩ. Εἰς γυναῖκα δέ,
ὦ φίλε, ἄλλην μὲν οἴει τοῦ τοιούτου, ἄλλην δὲ ξυγκο-
μιδῆς; ΘΕΑΙ. Οὔκουν εἰκός γε. ΣΩ. * Οὐ γάρ. ἀλ- 150
λὰ διὰ τὴν ἄδικόν τε καὶ ἄτεχνον ξυναγωγὴν ἀνδρὸς
καὶ γυναικός, ᾗ δὴ προαγωγεία ὄνομα, φεύγουσι καὶ

τὴν προμνηστικὴν ἅτε σεμναὶ οὖσαι αἱ μαῖαι, φοβού-
μεναι μὴ εἰς ἐκείνην τὴν αἰτίαν διὰ ταύτην ἐμπέσωσιν·
ἐπεὶ ταῖς γε ὄντως μαίαις μόναις που προσήκει καὶ
προμνήσασθαι ὀρθῶς. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὸ
μὲν τοίνυν τῶν μαιῶν τοσοῦτον, ἔλαττον δὲ τοῦ ἐμοῦ
δράματος. οὐ γὰρ πρόσεστι γυναιξὶν ἐνίοτε μὲν εἴδωλα
B τίκτειν, ἔστι δ' ὅτε ˈ ἀληθινά, τοῦτο δὲ μὴ ῥᾴδιον εἶ-
ναι διαγνῶναι. εἰ γὰρ προσῆν, μέγιστόν τε καὶ κάλλι-
στον ἔργον ἦν ἂν ταῖς μαίαις τὸ κρίνειν τὸ ἀληθές τε
καὶ μή. ἢ οὐκ οἴει; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. VII. ΣΩ. Τῇ δέ
γ' ἐμῇ τέχνῃ τῆς μαιεύσεως τὰ μὲν ἄλλα ὑπάρχει, ὅσα
ἐκείναις, διαφέρει δὲ τῷ τε ἄνδρας, ἀλλὰ μὴ γυναῖκας
μαιεύεσθαι, καὶ τῷ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τικτούσας ἐπι-
σκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ τὰ σώματα. μέγιστον δὲ τοῦτ' ἔνι
C τῇ ἡμετέρᾳ τέχνῃ, βασανίζειν δυνατὸν εἶναι παντὶ ˈ
τρόπῳ, πότερον εἴδωλον καὶ ψεῦδος ἀποτίκτει τοῦ
νέου ἡ διάνοια ἢ γόνιμόν τε καὶ ἀληθές. ἐπεὶ τόδε γε
καὶ ἐμοὶ ὑπάρχει, ὅπερ ταῖς μαίαις· ἄγονός εἰμι σο-
φίας, καὶ ὅπερ ἤδη πολλοί μοι ὠνείδισαν, ὡς τοὺς μὲν
ἄλλους ἐρωτῶ, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀποκρίνομαι περὶ οὐ-
δενὸς διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν σοφόν, ἀληθὲς ὀνειδίζουσι.
τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε· μαιεύεσθαί με ὁ θεὸς ἀναγ-
κάζει, γεννᾶν δὲ ἀπεκώλυσεν. εἰμὶ δὴ οὖν αὐτὸς μὲν
D οὐ πάνυ τι σοφός, οὐδέ τί μοι ἔστιν εὕρημα ˈ τοιοῦ-
τον, γεγονὸς τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἔκγονον· οἱ δ' ἐμοὶ ξυγ-
γιγνόμενοι τὸ μὲν πρῶτον φαίνονται ἔνιοι μὲν καὶ πά-
νυ ἀμαθεῖς, πάντες δὲ προϊούσης τῆς ξυνουσίας, οἶσ-
περ ἂν ὁ θεὸς παρείκῃ, θαυμαστὸν ὅσον ἐπιδιδόντες,
ὡς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις δοκοῦσι· καὶ τοῦτο
ἐναργές, ὅτι παρ' ἐμοῦ οὐδὲν πώποτε μαθόντες, ἀλλ'
αὐτοὶ παρ' αὐτῶν πολλὰ καὶ καλὰ εὑρόντες τε καὶ κα-
τέχοντες. τῆς μέντοι μαιείας ὁ θεός τε καὶ ἐγὼ αἴ-
E τιος. ὧδε δὲ δῆλον· πολλοὶ ἤδη τοῦτο ˈ ἀγνοήσαντες
καὶ ἑαυτοὺς αἰτιασάμενοι, ἐμοῦ δὲ καταφρονήσαντες,
ἢ αὐτοὶ ἢ ὑπ' ἄλλων πεισθέντες, ἀπῆλθον πρῳαίτε-
ρον τοῦ δέοντος, ἀπελθόντες δὲ τά τε λοιπὰ ἐξήμ-
βλωσαν διὰ πονηρὰν ξυνουσίαν καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ μαι-
ευθέντα κακῶς τρέφοντες ἀπώλεσαν, ψευδῆ καὶ εἴδωλα
περὶ πλείονος ποιησάμενοι τοῦ ἀληθοῦς, τελευτῶντες
δ' αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἔδοξαν ἀμαθεῖς εἶναι. ὧν
151 εἷς γέγονεν Ἀριστείδης * ὁ Λυσιμάχου καὶ ἄλλοι πάνυ
πολλοί. οἷς, ὅταν πάλιν ἔλθωσι δεόμενοι τῆς ἐμῆς
ξυνουσίας καὶ θαυμαστὰ δρῶντες, ἐνίοις μὲν τὸ γι-
γνόμενόν μοι δαιμόνιον ἀποκωλύει ξυνεῖναι, ἐνίοις δὲ
ἐᾷ· καὶ πάλιν αὐτοὶ ἐπιδιδόασι. πάσχουσι δὲ δὴ οἱ
ἐμοὶ ξυγγιγνόμενοι καὶ τοῦτο ταὐτὸν ταῖς τικτούσαις·
ὠδίνουσι γὰρ καὶ ἀπορίας ἐμπίπλανται νύκτας τε καὶ
ἡμέρας πολὺ μᾶλλον ἢ ἐκεῖναι. ταύτην δὲ τὴν ὠδῖνα
ἐγείρειν τε καὶ ἀποπαύειν ἡ ἐμὴ τέχνη δύναται. καὶ
B οὗτοι μὲν ˈ δὴ οὕτως. ἐνίοτε δέ, ὦ Θεαίτητε, οἳ ἄν
μοι μὴ δόξωσί πως ἐγκύμονες εἶναι, γνοὺς ὅτι οὐδὲν
ἐμοῦ δέονται, πάνυ εὐμενῶς προμνῶμαι, καὶ ξὺν θεῷ
εἰπεῖν, πάνυ ἱκανῶς τοπάζω οἷς ἂν ξυγγενόμενοι ὄναιν-
το. ὧν πολλοὺς μὲν δὴ ἐξέδωκα Προδίκῳ, πολλοὺς δὲ
ἄλλοις σοφοῖς τε καὶ θεσπεσίοις ἀνδράσι. Ταῦτα δή
σοι, ὦ ἄριστε, ἕνεκα τοῦδε ἐμήκυνα, ὑποπτεύων σε,
ὥσπερ καὶ αὐτὸς οἴει, ὠδίνειν τι κυοῦντα ἔνδον. προσ-
C φέρου οὖν πρός με ὡς πρὸς μαίας υἱὸν καὶ ˈ αὐτὸν
μαιευτικόν, καὶ ἃ ἂν ἐρωτῶ, προθυμοῦ ὅπως οἷός τ'
εἶ, οὕτως ἀποκρίνασθαι. καὶ ἐὰν ἄρα σκοπούμενός τι
ὧν ἂν λέγῃς, ἡγήσωμαι εἴδωλον καὶ μὴ ἀληθές, εἶτα
ὑπεξαιρῶμαι καὶ ἀποβάλλω, μὴ ἀγρίαινε ὥσπερ αἱ
πρωτοτόκοι περὶ τὰ παιδία. πολλοὶ γὰρ ἤδη, ὦ θαυ-
μάσιε, πρός με οὕτω διετέθησαν, ὥστε ἀτεχνῶς δά-
κνειν ἕτοιμοι εἶναι, ἐπειδάν τινα λῆρον αὐτῶν ἀφαι-
ρῶμαι, καὶ οὐκ οἴονταί με εὐνοίᾳ τοῦτο ποιεῖν, πόῤῥω
ὄντες τοῦ εἰδέναι, ὅτι οὐδεὶς θεὸς ˈ δύσνους ἀνθρώ- D
ποις, οὐδ' ἐγὼ δυσνοίᾳ τοιοῦτον οὐδὲν δρῶ, ἀλλά μοι
ψεῦδός τε ξυγχωρῆσαι καὶ ἀληθὲς ἀφανίσαι οὐδαμῶς
θέμις. VIII. Πάλιν δὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς, ὦ Θεαίτητε, ὅ
τί ποτ' ἐστὶν ἐπιστήμη, πειρῶ λέγειν· ὡς δ' οὐχ οἷός
τ' εἶ, μηδέποτ' εἴπῃς. ἐὰν γὰρ θεὸς ἐθέλῃ καὶ ἀνδρί-
ζῃ, οἷός τ' ἔσει. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σώκρατες,
σοῦ γε οὕτω παρακελευομένου αἰσχρὸν μὴ οὐ παντὶ
τρόπῳ προθυμεῖσθαι ὅ τί τις ἔχει ˈ λέγειν. δοκεῖ οὖν E
μοι ὁ ἐπιστάμενός τι αἰσθάνεσθαι τοῦτο, ὃ ἐπίστα-
ται, καὶ ὥς γε νυνὶ φαίνεται, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἐπι-
στήμη ἢ αἴσθησις. ΣΩ. Εὖ γε καὶ γενναίως, ὦ παῖ·
χρὴ γὰρ οὕτως ἀποφαινόμενον λέγειν. ἀλλὰ φέρε δὴ
αὐτὸ κοινῇ σκεψώμεθα, γόνιμον ἢ ἀνεμιαῖον τυγχάνει
ὄν. αἴσθησις, φῄς, ἐπιστήμη; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ.
Κινδυνεύεις μέντοι λόγον οὐ φαῦλον εἰρηκέναι περὶ
ἐπιστήμης, ἀλλ' ὃν ἔλεγε * καὶ Πρωταγόρας. τρόπον 152
δέ τινα ἄλλον εἴρηκε τὰ αὐτὰ ταῦτα. φησὶ γάρ που
πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι, τῶν μὲν
ὄντων, ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν. ἀνέ-
γνωκας γάρ που; ΘΕΑΙ. Ἀνέγνωκα καὶ πολλάκις.
ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πως λέγει, ὡς οἷα μὲν ἕκαστα ἐμοὶ
φαίνεται, τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἐμοί, οἷα δὲ σοί, τοιαῦτα
δὲ αὖ σοί· ἄνθρωπος δὲ σύ τε κἀγώ; ΘΕΑΙ. Λέγει
γὰρ οὖν οὕτως. ΣΩ. Εἰκὸς μέντοι σοφὸν ἄνδρα μὴ
ληρεῖν· ˈ ἐπακολουθήσωμεν οὖν αὐτῷ. ἆρ' οὐκ ἐνίοτε B
πνέοντος ἀνέμου τοῦ αὐτοῦ ὁ μὲν ἡμῶν ῥιγοῖ, ὁ δ'
οὔ; καὶ ὁ μὲν ἠρέμα, ὁ δὲ σφόδρα; ΘΕΑΙ. Καὶ μά-
λα. ΣΩ. Πότερον οὖν τότε αὐτὸ ἐφ' ἑαυτὸ τὸ πνεῦ-
μα ψυχρὸν ἢ οὐ ψυχρὸν φήσομεν; ἢ πεισόμεθα τῷ
Πρωταγόρᾳ, ὅτι τῷ μὲν ῥιγοῦντι ψυχρόν, τῷ δὲ μὴ
οὔ; ΘΕΑΙ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ φαίνεται οὕ-
τως ἑκατέρῳ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δέ γε φαίνεται
αἰσθάνεσθαί ἐστιν; ΘΕΑΙ. Ἔστι γάρ. ΣΩ. ˈ Φαν- C
τασία ἄρα καὶ αἴσθησις ταὐτὸν ἔν τε θερμοῖς καὶ
πᾶσι τοῖς τοιούτοις. οἷα γὰρ αἰσθάνεται ἕκαστος,
τοιαῦτα ἑκάστῳ καὶ κινδυνεύει εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.
ΣΩ. Αἴσθησις ἄρα τοῦ ὄντος ἀεί ἐστι καὶ ἀψευδές,
ὡς ἐπιστήμη οὖσα. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἆρ' οὖν
πρὸς Χαρίτων πάσσοφός τις ἦν ὁ Πρωταγόρας, καὶ
τοῦτο ἡμῖν μὲν ᾐνίξατο τῷ πολλῷ συρφετῷ, τοῖς δὲ
μαθηταῖς ἐν ἀποῤῥήτῳ τὴν ἀλήθειαν ἔλεγεν; ΘΕΑΙ.
Πῶς δή, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ˈ λέγεις; ΣΩ. Ἐγὼ ἐρῶ D
καὶ μάλ' οὐ φαῦλον λόγον, ὡς ἄρα ἓν μὲν αὐτὸ καθ'
αὑτὸ οὐδέν ἐστιν, οὐδ' ἄν τι προσείποις ὀρθῶς οὐδ'
ὁποιονοῦν τι, ἀλλ' ἐὰν ὡς μέγα προσαγορεύῃς, καὶ
σμικρὸν φανεῖται, καὶ ἐὰν βαρύ, κοῦφον, ξύμπαντά τε
οὕτως, ὡς μηδενὸς ὄντος ἑνὸς μήτε τινὸς μήτε ὁποι-
ονοῦν· ἐκ δὲ δὴ φορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως
πρὸς ἄλληλα γίγνεται πάντα, ἃ δή φαμεν εἶναι, οὐκ
ὀρθῶς προσαγορεύοντες· ἔστι μὲν γὰρ οὐδέποτ' οὐδέν,
ἀεὶ δὲ ˈ γίγνεται. καὶ περὶ τούτου πάντες ἑξῆς οἱ σο- E

φοὶ πλὴν Παρμενίδου ξυμφέρεσθον, Πρωταγόρας τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς, καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἄκροι τῆς ποιήσεως ἑκατέρας, κωμῳδίας μὲν Ἐπίχαρμος, τραγῳδίας δὲ Ὅμηρος· εἰπὼν γὰρ

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν

πάντα εἴρηκεν ἔκγονα ῥοῆς τε καὶ κινήσεως. ἢ οὐ δοκεῖ τοῦτο λέγειν; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε. IX. ΣΩ. Τίς οὖν
153 ἂν ἔτι πρός γε τοσοῦτον * στρατόπεδον καὶ στρατηγὸν Ὅμηρον δύναιτο ἀμφισβητήσας μὴ οὐ καταγέλαστος γενέσθαι; ΘΕΑΙ. Οὐ ῥᾴδιον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γάρ, ὦ Θεαίτητε. ἐπεὶ καὶ τάδε τῷ λόγῳ σημεῖα ἱκανά, ὅτι τὸ μὲν εἶναι δοκοῦν καὶ τὸ γίγνεσθαι κίνησις παρέχει, τὸ δὲ μὴ εἶναι καὶ ἀπόλλυσθαι ἡσυχία· τὸ γὰρ θερμόν τε καὶ πῦρ, ὃ δὴ καὶ τἆλλα γεννᾷ καὶ ἐπιτροπεύει, αὐτὸ γεννᾶται ἐκ φορᾶς καὶ τρίψεως· τούτω δὲ κινήσει. ἢ οὐχ αὗται γενέσεις πυρός;
B ΘΕΑΙ. Αὗται | μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε τῶν ζώων γένος ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων φύεται. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Τί δέ, ἡ τῶν σωμάτων ἕξις οὐχ ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σώζεται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις οὐχ ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων ὄντων, κτᾶταί τε μαθήματα καὶ σώζεται καὶ γίγνεται βελτίων, ὑπὸ δ' ἡσυχίας, ἀμελετησίας τε καὶ ἀμαθίας οὔσης, οὔτε τι μανθάνει,
C ἅ τε ἂν μάθῃ | ἐπιλανθάνεται; ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ μὲν ἄρα ἀγαθὸν κίνησις κατά τε ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα, τὸ δὲ τοὐναντίον; ΘΕΑΙ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἔτι οὖν σοι λέγω νηνεμίας τε καὶ γαλήνας καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὅτι αἱ μὲν ἡσυχίαι σήπουσι καὶ ἀπολλύασι, τὰ δ' ἕτερα σώζει; καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω προσβιβάζων, τὴν χρυσῆν σειρὰν ὡς οὐδὲν
D ἄλλο ἢ τὸν ἥλιον Ὅμηρος λέγει, καὶ δηλοῖ, ὅτι | ἕως μὲν ἂν ἡ περιφορὰ ᾖ κινουμένη καὶ ὁ ἥλιος, πάντα ἔστι καὶ σώζεται τὰ ἐν θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις· εἰ δὲ σταίη τοῦτο ὥσπερ δεθέν, πάντα χρήματ' ἂν διαφθαρείη καὶ γένοιτ' ἂν τὸ λεγόμενον ἄνω κάτω πάντα; ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ταῦτα δηλοῦν, ἅπερ λέγεις. X. ΣΩ. Ὑπόλαβε τοίνυν, ὦ ἄριστε, οὑτωσί. κατὰ τὰ ὄμματα πρῶτον, ὃ δὴ καλεῖς χρῶμα λευκόν, μὴ εἶναι αὐτὸ ἕτερόν τι ἔξω τῶν σῶν ὀμμάτων
E μηδ' ἐν τοῖς ὄμμασι· μηδέ τιν' αὐτῷ χώραν | ἀποτάξῃς. ἤδη γὰρ ἂν εἴη τε ὄν που ἐν τάξει καὶ μένοι καὶ οὐκ ἂν ἐν γενέσει γίγνοιτο. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ πῶς; ΣΩ. Ἑπώμεθα τῷ ἄρτι λόγῳ, μηδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἓν ὂν τιθέντες· καὶ ἡμῖν οὕτω μέλαν τε καὶ λευκὸν καὶ ὁτιοῦν ἄλλο χρῶμα ἐκ τῆς προσβολῆς τῶν ὀμμάτων πρὸς τὴν προσήκουσαν φορὰν φανεῖται γεγενημένον, καὶ ὃ δὴ ἕκαστον εἶναί φαμεν χρῶμα, οὔτε τὸ προσβάλλον
154 οὔτε * τὸ προσβαλλόμενον ἔσται, ἀλλὰ μεταξύ τι ἑκάστῳ ἴδιον γεγονός. ἢ σὺ διισχυρίσαιο ἄν, ὡς οἷον σοὶ φαίνεται ἕκαστον χρῶμα, τοιοῦτον καὶ κυνὶ καὶ ὁτῳοῦν ζῴῳ; ΘΕΑΙ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἄλλῳ ἀνθρώπῳ ἆρ' ὅμοιον καὶ σοὶ φαίνεται ὁτιοῦν; ἔχεις τοῦτο ἰσχυρῶς, ἢ πολὺ μᾶλλον, ὅτι οὐδὲ σοὶ αὐτῷ ταὐτὸν διὰ τὸ μηδέποτε ὁμοίως αὐτὸν σεαυτῷ ἔχειν; ΘΕΑΙ. Τοῦτο μᾶλλόν μοι δοκεῖ ἢ ἐκεῖνο. ΣΩ.
B Οὐκοῦν εἰ μὲν ὃ παραμετρούμεθα ἢ οὗ | ἐφαπτόμεθα, μέγα ἢ λευκὸν ἢ θερμὸν ἦν, οὐκ ἄν ποτε ἄλλῳ τῳ προσπεσὸν ἄλλο ἂν ἐγεγόνει, αὐτό γε μηδὲν μεταβάλλον· εἰ δὲ αὖ τὸ παραμετρούμενον ἢ ἐφαπτόμενον ἕκαστον ἦν τούτων, οὐκ ἂν αὖ ἄλλου προσελθόντος ἤ τι παθόντος αὐτὸ μηδὲν παθὸν ἄλλο ἂν ἐγένετο. ἐπεὶ νῦν γε, ὦ φίλε, θαυμαστά τε καὶ γελοῖα εὐχερῶς πως ἀναγκαζόμεθα λέγειν, ὡς φαίη ἂν Πρωταγόρας τε καὶ πᾶς ὁ τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ἐπιχειρῶν λέγειν. ΘΕΑΙ. Πῶς δὴ καὶ ποῖα λέγεις; ΣΩ. | Σμικρὸν λαβὲ παράδει- C
γμα, καὶ πάντα εἴσει ἃ βούλομαι. ἀστραγάλους γάρ που ἕξ, ἂν μὲν τέτταρας αὐτοῖς προσενέγκῃς, πλείους φαμὲν εἶναι τῶν τεττάρων καὶ ἡμιολίους, ἐὰν δὲ δώδεκα, ἐλάττους καὶ ἡμίσεις· καὶ οὐδὲ ἀνεκτὸν ἄλλως λέγειν. ἢ σὺ ἀνέξει; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν; ἄν σε Πρωταγόρας ἔρηται ἤ τις ἄλλος, Ὦ Θεαίτητε, ἔσθ' ὅπως τι μεῖζον ἢ πλέον γίγνεται ἄλλως ἢ αὐξηθέν; τί ἀποκρινεῖ; ΘΕΑΙ. Ἐὰν μέν, ὦ Σώκρατες, τὸ δοκοῦν πρὸς τὴν νῦν ἐρώτησιν | ἀποκρίνωμαι, D
ὅτι οὐκ ἔστιν· ἐὰν δὲ πρὸς τὴν προτέραν, φυλάττων μὴ ἐναντία εἴπω, ὅτι ἔστιν. ΣΩ. Εὖ γε νὴ τὴν Ἥραν, ὦ φίλε, καὶ θείως. ἀτάρ, ὡς ἔοικεν, ἐὰν ἀποκρίνῃ ὅτι ἔστιν, Εὐριπίδειόν τι ξυμβήσεται· ἡ μὲν γὰρ γλῶττα ἀνέλεγκτος ἡμῖν ἔσται, ἡ δὲ φρὴν οὐκ ἀνέλεγκτος. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν δεινοὶ καὶ σοφοὶ ἐγώ τε καὶ σὺ ἦμεν, πάντα τὰ τῶν φρενῶν ἐξητακότες, ἤδη ἂν τὸ λοιπὸν ἐκ περιουσίας ἀλλήλων ἀποπειρώμενοι, ξυνελθόντες σοφιστικῶς | εἰς μάχην E
τοιαύτην, ἀλλήλων τοὺς λόγους τοῖς λόγοις ἐκρούομεν· νῦν δὲ ἅτε ἰδιῶται πρῶτον βουλησόμεθα θεάσασθαι αὐτὰ πρὸς αὐτά, τί ποτ' ἐστὶν ἃ διανοούμεθα, πότερον ἡμῖν ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ ἢ οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε τοῦτ' ἂν βουλοίμην. XI. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔγωγε. ὅτε δ' οὕτως ἔχει, ἄλλο τι ἢ ἠρέμα, ὡς πάνυ πολλὴν σχολὴν ἄγοντες, πάλιν ἐπανασκεψόμεθα, οὐ * δυσκολαίνοντες, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμᾶς αὐτοὺς 155
ἐξετάζοντες, ἅττα ποτ' ἐστὶ ταῦτα τὰ φάσματα ἐν ἡμῖν. ὧν πρῶτον ἐπισκοποῦντες φήσομεν, ὡς ἐγὼ οἶμαι, μηδέποτε μηδὲν ἂν μεῖζον μηδὲ ἔλαττον γενέσθαι μήτε ὄγκῳ μήτε ἀριθμῷ, ἕως ἴσον εἴη αὐτὸ ἑαυτῷ. οὐχ οὕτως; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Δεύτερον δέ γε, ᾧ μήτε προστίθοιτο μήτε ἀφαιροῖτο, τοῦτο μήτε αὐξάνεσθαί ποτε μήτε φθίνειν, ἀεὶ δὲ ἴσον εἶναι. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' | οὖν οὐ καὶ τρίτον, ὃ μὴ B
πρότερον ἦν, ἀλλὰ ὕστερον τοῦτο εἶναι ἄνευ τοῦ γενέσθαι καὶ γίγνεσθαι ἀδύνατον; ΘΕΑΙ. Δοκεῖ γε δή. ΣΩ. Ταῦτα δή, οἶμαι, ὁμολογήματα τρία μάχεται αὐτὰ αὑτοῖς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ, ὅταν τὰ περὶ τῶν ἀστραγάλων λέγωμεν, ἢ ὅταν φῶμεν ἐμὲ τηλικόνδε ὄντα, μήτε αὐξηθέντα μήτε τοὐναντίον παθόντα, ἐν ἐνιαυτῷ σοῦ τοῦ νέου νῦν μὲν μείζω εἶναι, ὕστερον δὲ ἐλάττω, μηδὲν τοῦ ἐμοῦ ὄγκου ἀφαιρεθέντος ἀλλὰ σοῦ αὐξηθέντος. | εἰμὶ γὰρ δὴ ὕστερον ὃ πρότερον οὐκ C
ἦν, οὐ γενόμενος· ἄνευ γὰρ τοῦ γίγνεσθαι γενέσθαι ἀδύνατον, μηδὲν δὲ ἀπολλὺς τοῦ ὄγκου οὐκ ἄν ποτε ἐγιγνόμην ἐλάττων. καὶ ἄλλα δὴ μυρία ἐπὶ μυρίοις οὕτως ἔχει, εἴπερ καὶ ταῦτα παραδεξόμεθα. ἕπει γάρ που, ὦ Θεαίτητε· δοκεῖς γοῦν μοι οὐκ ἄπειρος τῶν τοιούτων εἶναι. ΘΕΑΙ. Καὶ νὴ τοὺς θεούς γε, ὦ Σώκρατες, ὑπερφυῶς ὡς θαυμάζω, τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα,

καὶ ἐνίοτε ὡς ἀληθῶς βλέπων εἰς αὐτὰ σκοτοδινιῶ.
D ΣΩ. ˈ Θεόδωρος γάρ, ὦ φίλε, φαίνεται οὐ κακῶς το-
πάζειν περὶ τῆς φύσεώς σου. μάλα γὰρ φιλοσόφου
τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ
φιλοσοφίας ἢ αὕτη, καὶ ἔοικεν ὁ τὴν Ἶριν Θαύμαντος
ἔκγονον φήσας οὐ κακῶς γενεαλογεῖν. ἀλλὰ πότερον
μανθάνεις ἤδη, διὸ ταῦτα τοιαῦτ' ἐστὶν ἐξ ὧν τὸν
Πρωταγόραν φαμὲν λέγειν, ἢ οὔπω; ΘΕΑΙ. Οὔπω
μοι δοκῶ. ΣΩ. Χάριν οὖν μοι εἴσει, ἐάν σοι ἀν-
E δρός, μᾶλλον δὲ ἀνδρῶν ὀνομαστῶν τῆς διανοίας ˈ τὴν
ἀλήθειαν ἀποκεκρυμμένην συνεξερευνήσωμαι αὐτῶν;
ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ εἴσομαι, καὶ πάνυ γε πολλήν;
XII. ΣΩ. Ἄθρει δὴ περισκοπῶν, μή τις τῶν ἀμυήτων
ἐπακούῃ. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ οὐδὲν ἄλλο οἰόμενοι εἶναι
ἢ οὗ ἂν δύνωνται ἀπρὶξ τοῖν χεροῖν λαβέσθαι, πρά-
ξεις δὲ καὶ γενέσεις καὶ πᾶν τὸ ἀόρατον οὐκ ἀποδε-
χόμενοι ὡς ἐν οὐσίας μέρει. ΘΕΑΙ. Καὶ μὲν δή, ὦ
156 Σώκρατες, σκληρούς γε λέγεις καὶ * ἀντιτύπους ἀν-
θρώπους. ΣΩ. Εἰσὶ γάρ, ὦ παῖ, μάλ' εὖ ἄμουσοι.
ἄλλοι δὲ πολὺ κομψότεροι, ὧν μέλλω σοι τὰ μυστήρια
λέγειν. ἀρχὴ δέ, ἐξ ἧς καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντα
ἤρτηται, ἥδε αὐτῶν, ὡς τὸ πᾶν κίνησις ἦν καὶ ἄλλο
παρὰ τοῦτο οὐδέν, τῆς δὲ κινήσεως δύο εἴδη, πλήθει
μὲν ἄπειρον ἑκάτερον, δύναμιν δὲ τὸ μὲν ποιεῖν ἔχον,
τὸ δὲ πάσχειν. ἐκ δὲ τῆς τούτων ὁμιλίας τε καὶ τρί-
ψεως πρὸς ἄλληλα γίγνεται ἔκγονα πλήθει μὲν ἄπει-
B ρα, ˈ δίδυμα δέ, τὸ μὲν αἰσθητόν, τὸ δὲ αἴσθησις,
ἀεὶ συνεκπίπτουσα καὶ γεννωμένη μετὰ τοῦ αἰσθητοῦ.
αἱ μὲν οὖν αἰσθήσεις τὰ τοιάδε ἡμῖν ἔχουσιν ὀνόμα-
τα, ὄψεις τε καὶ ἀκοαὶ καὶ ὀσφρήσεις καὶ ψύξεις τε
καὶ καύσεις καὶ ἡδοναί γε δὴ καὶ λῦπαι καὶ ἐπιθυμίαι
καὶ φόβοι κεκλημέναι καὶ ἄλλαι, ἀπέραντοι μὲν αἱ
ἀνώνυμοι, παμπληθεῖς δὲ αἱ ὠνομασμέναι· τὸ δ' αὖ
αἰσθητὸν γένος τούτων ἑκάσταις ὁμόγονον, ὄψεσι μὲν
C χρώματα παντοδαπαῖς ˈ παντοδαπά, ἀκοαῖς δὲ ὡσαύ-
τως φωναί, καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι τὰ ἄλλα αἰ-
σθητὰ ξυγγενῆ γιγνόμενα. Τί δὴ οὖν ἡμῖν βούλεται
οὗτος ὁ μῦθος, ὦ Θεαίτητε, πρὸς τὰ πρότερα; ἆρα
ἐννοεῖς; ΘΕΑΙ. Οὐ πάνυ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ'
ἄθρει, ἐάν πως ἀποτελεσθῇ. βούλεται γὰρ δὴ λέγειν,
ὡς ταῦτα πάντα μέν, ὥσπερ λέγομεν, κινεῖται, τάχος
δὲ καὶ βραδυτὴς ἔνι τῇ κινήσει αὐτῶν. ὅσον μὲν οὖν
βραδύ, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ πρὸς τὰ πλησιάζοντα τὴν κί-
D νησιν ἴσχει καὶ οὕτω δὴ ˈ γεννᾷ, τὰ δὲ γεννώμενα οὕ-
τω δὴ [βραδύτερά ἐστιν· ὅσον δὲ αὖ ταχύ, πρὸς τὰ
πόρρωθεν τὴν κίνησιν ἴσχει καὶ οὕτω γεννᾷ, τὰ δὲ
γεννώμενα οὕτω δὴ] θάττω ἐστί. φέρεται γὰρ καὶ ἐν
φορᾷ αὐτῶν ἡ κίνησις πέφυκεν. ἐπειδὰν οὖν ὄμμα καὶ
ἄλλο τι τῶν τούτῳ ξυμμέτρων πλησιάσαν γεννήσῃ τὴν
λευκότητά τε καὶ αἴσθησιν αὐτῇ ξύμφυτον, ἃ οὐκ ἄν
ποτε ἐγένετο ἑκατέρου ἐκείνων πρὸς ἄλλο ἐλθόντος,
τότε δὴ μεταξὺ φερομένων τῆς μὲν ὄψεως πρὸς τῶν
E ὀφθαλμῶν, τῆς δὲ λευκότητος ˈ πρὸς τοῦ συναποτί-
κτοντος τὸ χρῶμα, ὁ μὲν ὀφθαλμὸς ἄρα ὄψεως ἔμ-
πλεως ἐγένετο καὶ ὁρᾷ δὴ τότε καὶ ἐγένετο οὔ τι ὄψις
ἀλλὰ ὀφθαλμὸς ὁρῶν, τὸ δὲ ξυγγεννῆσαν τὸ χρῶμα
λευκότητος περιεπλήσθη καὶ ἐγένετο οὐ λευκότης αὖ
ἀλλὰ λευκόν, εἴτε ξύλον εἴτε λίθος εἴτε ὁτιοῦν ξυνέβη
χρῆμα χρωσθῆναι τῷ τοιούτῳ χρώματι. καὶ τἆλλα δὴ
οὕτω, σκληρὸν καὶ θερμὸν καὶ πάντα τὸν αὐτὸν τρό-
πον ὑποληπτέον, αὐτὸ μὲν καθ' αὑτὸ μηδὲν εἶναι, ὃ
δὴ καὶ τότε * ἐλέγομεν, ἐν δὲ τῇ πρὸς ἄλληλα ὁμιλίᾳ 15
πάντα γίγνεσθαι καὶ παντοῖα ἀπὸ τῆς κινήσεως, ἐπεὶ
καὶ τὸ ποιοῦν εἶναί τι καὶ τὸ πάσχον αὖ τι ἐπὶ ἑνὸς
νοῆσαι, ὥς φασιν, οὐκ εἶναι παγίως. οὔτε γὰρ ποιοῦν
ἐστί τι, πρὶν ἂν τῷ πάσχοντι ξυνέλθῃ, οὔτε πάσχον,
πρὶν ἂν τῷ ποιοῦντι· τό τέ τινι ξυνελθὸν καὶ ποιοῦν
ἄλλῳ αὖ προσπεσὸν πάσχον ἀνεφάνη. ὥστε ἐξ ἁπάν-
των τούτων, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, οὐδὲν εἶναι ἓν
αὐτὸ καθ' αὑτό, ἀλλά τινι ἀεὶ γίγνεσθαι, τὸ δ' εἶναι
πανταχόθεν ˈ ἐξαιρετέον, οὐχ ὅτι ἡμεῖς πολλὰ καὶ ἄρ- B
τι ἠναγκάσμεθα ὑπὸ συνηθείας καὶ ἀνεπιστημοσύνης
χρῆσθαι αὐτῷ. τὸ δ' οὐ δεῖ, ὡς ὁ τῶν σοφῶν λόγος,
οὔτε τι ξυγχωρεῖν οὔτε του οὔτ' ἐμοῦ οὔτε τόδε οὔτ'
ἐκεῖνο οὔτε ἄλλο οὐδὲν ὄνομα, ὅ τι ἂν ἱστῇ, ἀλλὰ
κατὰ φύσιν φθέγγεσθαι γιγνόμενα καὶ ποιούμενα καὶ
ἀπολλύμενα καὶ ἀλλοιούμενα· ὡς ἐάν τί τις στήσῃ τῷ
λόγῳ, εὐέλεγκτος ὁ τοῦτο ποιῶν. δεῖ δὲ καὶ κατὰ μέ-
ρος οὕτω λέγειν καὶ περὶ πολλῶν ἀθροισθέντων, ᾧ δὴ
ἀθροίσματι ἄνθρωπόν τε τίθενται ˈ καὶ λίθον καὶ C
ἕκαστον ζῷόν τε καὶ εἶδος. Ταῦτα δή, ὦ Θεαίτητε,
ἆρ' ἡδέα δοκεῖ σοι εἶναι, καὶ γεύοιο ἂν αὐτῶν ὡς ἀρε-
σκόντων; ΘΕΑΙ. Οὐκ οἶδα ἔγωγε, ὦ Σώκρατες· καὶ
γὰρ οὐδὲ περὶ σοῦ δύναμαι κατανοῆσαι, πότερα δο-
κοῦντά σοι λέγεις αὐτὰ ἢ ἐμοῦ ἀποπειρᾷ. ΣΩ. Οὐ
μνημονεύεις, ὦ φίλε, ὅτι ἐγὼ μὲν οὔτ' οἶδα οὔτε ποι-
οῦμαι τῶν τοιούτων οὐδὲν ἐμόν, ἀλλ' εἰμὶ αὐτῶν ἄγο-
νος, σὲ δὲ μαιεύομαι καὶ τούτου ἕνεκα ἐπᾴδω τε καὶ
παρατίθημι ἑκάστων τῶν σοφῶν ἀπογεύσασθαι, ἕως
ἂν εἰς ˈ φῶς τὸ σὸν δόγμα ξυνεξαγάγω· ἐξαχθέντος D
δέ, τότ' ἤδη σκέψομαι εἴτ' ἀνεμιαῖον εἴτε γόνιμον ἀνα-
φανήσεται. ἀλλὰ θαρρῶν καὶ καρτερῶν εὖ καὶ ἀν-
δρείως ἀποκρίνου ἃ ἂν φαίνηταί σοι περὶ ὧν ἂν ἐρω-
τῶ. ΘΕΑΙ. Ἐρώτα δή. XIII. ΣΩ. Λέγε τοίνυν πά-
λιν, εἴ σοι ἀρέσκει τὸ μή τι εἶναι ἀλλὰ γίγνεσθαι ἀεὶ
ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πάντα, ἃ ἄρτι διῇμεν. ΘΕΑΙ.
Ἀλλ' ἔμοιγε, ἐπειδὴ σοῦ ἀκούω οὕτω διεξιόντος, θαυ-
μασίως φαίνεται ὡς ἔχειν λόγον καὶ ὑποληπτέον ᾗπερ
διελήλυθας. ΣΩ. ˈ Μὴ τοίνυν ἀπολίπωμεν ὅσον ἐλ- E
λεῖπον αὐτοῦ. λείπεται δὲ ἐνυπνίων τε πέρι καὶ νόσων,
τῶν τε ἄλλων καὶ μανίας, ὅσα τε παρακούειν ἢ παρο-
ρᾶν ἤ τι ἄλλο παραισθάνεσθαι λέγεται. οἶσθα γάρ
που, ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ὁμολογουμένως ἐλέγχεσθαι
δοκεῖ ὃν ἄρτι διῇμεν λόγον, ὡς παντὸς μᾶλλον ἡμῖν
ψευδεῖς αἰσθήσεις ἐν * αὐτοῖς γιγνομένας, καὶ πολλοῦ 158
δεῖν τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ ταῦτα καὶ εἶναι, ἀλλὰ πᾶν
τοὐναντίον οὐδὲν ὧν φαίνεται εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἀληθέ-
στατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τίς δὴ οὖν, ὦ παῖ,
λείπεται λόγος τῷ τὴν αἴσθησιν ἐπιστήμην τιθεμένῳ
καὶ τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ ταῦτα καὶ εἶναι τούτῳ, ᾧ
φαίνεται; ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μέν, ὦ Σώκρατες, ὀκνῶ εἰπεῖν,
ὅτι οὐκ ἔχω τί λέγω, διότι μοι νῦν δὴ ἐπέπληξας εἰ-
πόντι αὐτό. ἐπεὶ ὡς ἀληθῶς γε οὐκ ἂν δυναίμην ˈ B
ἀμφισβητῆσαι, ὡς οἱ μαινόμενοι ἢ οἱ ὀνειρώττοντες οὐ
ψευδῆ δοξάζουσιν, ὅταν οἱ μὲν θεοὶ αὐτῶν οἴωνται
εἶναι, οἱ δὲ πτηνοί τε, καὶ ὡς πετόμενοι ἐν τῷ ὕπνῳ
διανοῶνται. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐδὲ τὸ τοιόνδε ἀμφισβή-
τημα ἐννοεῖς περὶ αὐτῶν, μάλιστα δὲ περὶ τοῦ ὄναρ

τε καὶ ὕπαρ; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὃ πολλάκις
σε οἶμαι ἀκηκοέναι ἐρωτώντων, τί ἄν τις ἔχοι τεκμή-
ριον ἀποδεῖξαι, εἴ τις ἔροιτο νῦν οὕτως ἐν τῷ παρόν-
τι, πότερον καθεύδομεν καὶ πάντα, ἃ διανοούμεθα,
C ὀνειρώττομεν, ἢ ἐγρηγόραμέν τε καὶ ὕπαρ ἀλλήλοις '
διαλεγόμεθα. ΘΕΑΙ. Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, ἄπορόν
γε, ὅτῳ χρὴ ἐπιδεῖξαι τεκμηρίῳ. πάντα γὰρ ὥσπερ
ἀντίστροφα τὰ αὐτὰ παρακολουθεῖ. ἅ τε γὰρ νυνὶ
διειλέγμεθα, οὐδὲν κωλύει καὶ ἐν τῷ ἐνυπνίῳ δοκεῖν
ἀλλήλοις διαλέγεσθαι· καὶ ὅταν δὴ ὄναρ ὀνείρατα δο-
κῶμεν διηγεῖσθαι, ἄτοπος ἡ ὁμοιότης τούτων ἐκείνοις.
ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι τό γε ἀμφισβητῆσαι οὐ χαλεπόν,
D ὅτε καὶ πότερόν ἐστιν ὕπαρ ἢ ὄναρ ἀμφισβητεῖται, '
καὶ δὴ ἴσου ὄντος τοῦ χρόνου, ὃν καθεύδομεν, ᾧ
ἐγρηγόραμεν, ἐν ἑκατέρῳ διαμάχεται ἡμῶν ἡ ψυχὴ τὰ
ἀεὶ παρόντα δόγματα παντὸς μᾶλλον εἶναι ἀληθῆ,
ὥστε ἴσον μὲν χρόνον τάδε φαμὲν ὄντα εἶναι, ἴσον δὲ
ἐκεῖνα, καὶ ὁμοίως ἐφ' ἑκατέροις διϊσχυριζόμεθα. ΘΕΑΙ.
Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ νόσων τε
καὶ μανιῶν ὁ αὐτὸς λόγος, πλὴν τοῦ χρόνου, ὅτι οὐχὶ
ἴσος; ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τί οὖν; πλήθει χρόνου
E καὶ ὀλιγότητι τὸ ἀληθὲς ὁρισθήσεται; ΘΕΑΙ. ' Γε-
λοῖον μέντ' ἂν εἴη πολλαχῇ. ΣΩ. Ἀλλά τι ἄλλο ἔχεις
σαφὲς ἐνδείξασθαι, ὁποῖα τούτων τῶν δοξασμάτων
ἀληθῆ; ΘΕΑΙ. Οὔ μοι δοκῶ. XIV. ΣΩ. Ἐμοῦ τοί-
νυν ἄκουε, οἷα περὶ αὐτῶν ἂν λέγοιεν οἱ τὰ ἀεὶ δο-
κοῦντα ὁριζόμενοι τῷ δοκοῦντι εἶναι ἀληθῆ. λέγουσι
δέ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὕτως ἐρωτῶντες, Ὦ Θεαίτητε, ὃ ἂν
ἕτερον ᾖ παντάπασι, μή πή τινα δύναμιν τὴν αὐτὴν
ἕξει τῷ ἑτέρῳ; καὶ μὴ ὑπολάβωμεν τῇ μὲν ταὐτὸν εἶ-
ναι ὃ ἐρωτῶμεν, τῇ δὲ ἕτερον, ἀλλ' ὅλως ἕτερον. ΘΕΑΙ.
159 Ἀδύνατον τοίνυν ταὐτόν τι ἔχειν ἢ ἐν δυνάμει * ἢ ἐν
ἄλλῳ ὁτῳοῦν, ὅταν ᾖ κομιδῇ ἕτερον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν
οὐ καὶ ἀνόμοιον ἀναγκαῖον τὸ τοιοῦτον ὁμολογεῖν;
ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ ἄρα τι ξυμβαίνει ὅμοιόν
τῳ γίγνεσθαι ἢ ἀνόμοιον, εἴτε ἑαυτῷ εἴτε ἄλλῳ, ὁμοι-
ούμενον μὲν ταὐτὸν φήσομεν γίγνεσθαι, ἀνομοιούμε-
νον δὲ ἕτερον; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν πρό-
σθεν ἐλέγομεν, ὡς πολλὰ μὲν εἴη τὰ ποιοῦντα καὶ
ἄπειρα, ὡσαύτως δέ γε τὰ πάσχοντα; ΘΕΑΙ. Ναί.
ΣΩ. Καὶ μὴν ὅτι γε ἄλλο ἄλλῳ συμμιγνύμενον καὶ
B ἄλλῳ οὐ ταὐτὰ ἀλλ' ἕτερα γεννήσει; ΘΕΑΙ. ' Πάνυ
μὲν οὖν. ΘΕΑΙ. Λέγωμεν δὴ ἐμέ τε καὶ σὲ καὶ τἆλλ'
ἤδη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, Σωκράτη ὑγιαίνοντα καὶ
Σωκράτη αὖ ἀσθενοῦντα. πότερον ὅμοιον τοῦτ' ἐκεί-
νῳ ἢ ἀνόμοιον φήσομεν; ΘΕΑΙ. Ἆρα τὸν ἀσθενοῦν-
τα Σωκράτη, ὅλον τοῦτο λέγεις ὅλῳ ἐκείνῳ, τῷ ὑγιαί-
νοντι Σωκράτει; ΣΩ. Κάλλιστα ὑπέλαβες· αὐτὸ τοῦτο
λέγω. ΘΕΑΙ. Ἀνόμοιον δήπου. ΣΩ. Καὶ ἕτερον ἄρα
οὕτως, ὥσπερ ἀνόμοιον; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ
C καθεύδοντα δὴ καὶ πάντα, ἃ νῦν ' διήλθομεν, ὡσαύτως
φήσεις; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἕκαστον δὴ τῶν πε-
φυκότων τι ποιεῖν ἄλλο τι, ὅταν μὲν λάβῃ ὑγιαίνοντα
Σωκράτη, ὡς ἑτέρῳ μοι χρήσεται, ὅταν δὲ ἀσθενοῦν-
τα, ὡς ἑτέρῳ; ΘΕΑΙ. Τί δ' οὐ μέλλει; ΣΩ. Καὶ
ἕτερα δὴ ἐφ' ἑκατέρου γεννήσομεν ἐγώ τε ὁ πάσχων
καὶ ἐκεῖνο τὸ ποιοῦν; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ὅταν
δὴ οἶνον πίνω ὑγιαίνων, ἡδύς μοι φαίνεται καὶ γλυκύς;
ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἐγέννησε γὰρ δὴ ἐκ τῶν προωμο-
λογημένων τό τε ποιοῦν καὶ τὸ ' πάσχον γλυκύτητά D
τε καὶ αἴσθησιν, ἅμα φερόμενα ἀμφότερα, καὶ ἡ μὲν
αἴσθησις πρὸς τοῦ πάσχοντος οὖσα αἰσθανομένην τὴν
γλῶσσαν ἀπειργάσατο, ἡ δὲ γλυκύτης πρὸς τοῦ οἴνου
περὶ αὐτὸν φερομένη γλυκὺν τὸν οἶνον τῇ ὑγιαινούσῃ
γλώττῃ ἐποίησε καὶ εἶναι καὶ φαίνεσθαι. ΘΕΑΙ. Πά-
νυ μὲν οὖν τὰ πρότερα ἡμῖν οὕτως ὡμολόγητο. ΣΩ.
Ὅταν δὲ ἀσθενοῦντα, ἄλλο τι πρῶτον μὲν τῇ ἀληθείᾳ
οὐ τὸν αὐτὸν ἔλαβεν; ἀνομοίῳ γὰρ δὴ προσῆλθεν.
ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἕτερα δὴ αὖ ' ἐγεννησάτην ὅ τε E
τοιοῦτος Σωκράτης καὶ ἡ τοῦ οἴνου πόσις, περὶ μὲν
τὴν γλῶτταν αἴσθησιν πικρότητος, περὶ δὲ τὸν οἶνον
γιγνομένην καὶ φερομένην πικρότητα, καὶ τὸν μὲν οὐ
πικρότητα ἀλλὰ πικρόν, ἐμὲ δὲ οὐκ αἴσθησιν ἀλλ' αἰ-
σθανόμενον; ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν
ἐγώ τε οὐδὲν ἄλλο ποτὲ γενήσομαι οὕτως αἰσθανόμε-
νος· τοῦ γὰρ ἄλλου ἄλλη αἴσθησις, καὶ ἀλλοῖον * καὶ 160
ἄλλον ποιεῖ τὸν αἰσθανόμενον· οὔτ' ἐκεῖνο τὸ ποιοῦν
ἐμὲ μή ποτ' ἄλλῳ συνελθὸν ταὐτὸν γεννῆσαν τοιοῦτον
γένηται· ἀπὸ γὰρ ἄλλου ἄλλο γεννῆσαν ἀλλοῖον γενή-
σεται. ΘΕΑΙ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ἔγωγε
ἐμαυτῷ τοιοῦτος, ἐκεῖνό τε ἑαυτῷ τοιοῦτον γενήσεται.
ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀνάγκη δέ γε ἐμέ τε τινὸς
γίγνεσθαι, ὅταν αἰσθανόμενος γίγνωμαι· αἰσθανόμε-
νον γάρ, μηδενὸς δὲ αἰσθανόμενον ἀδύνατον γίγνε-
σθαι· ἐκεῖνό τέ τινι γίγνεσθαι, ὅταν γλυκὺ ' ἢ πικρὸν B
ἤ τι τοιοῦτον γίγνηται· γλυκὺ γάρ, μηδενὶ δὲ γλυκὺ
ἀδύνατον γενέσθαι. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ.
Λείπεται δή, οἶμαι, ἡμῖν ἀλλήλοις, εἴτ' ἐσμέν, εἶναι,
εἴτε γιγνόμεθα, γίγνεσθαι, ἐπείπερ ἡμῶν ἡ ἀνάγκη
τὴν οὐσίαν συνδεῖ μέν, συνδεῖ δὲ οὐδενὶ τῶν ἄλλων,
οὐδ' αὖ ἡμῖν αὐτοῖς. ἀλλήλοις δὴ λείπεται συνδεδέ-
σθαι. ὥστε εἴτε τις εἶναί τι ὀνομάζει, τινὶ εἶναι ἢ τι-
νὸς ἢ πρός τι ῥητέον αὐτῷ, εἴτε γίγνεσθαι· αὐτὸ δὲ
ἐφ' αὑτοῦ τι ἢ ὂν ἢ γιγνόμενον οὔτε αὐτῷ ' λεκτέον C
οὔτ' ἄλλου λέγοντος ἀποδεκτέον, ὡς ὁ λόγος, ὃν διε-
ληλύθαμεν, σημαίνει. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ
Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε δὴ τὸ ἐμὲ ποιοῦν ἐμοί
ἐστι καὶ οὐκ ἄλλῳ, ἐγὼ καὶ αἰσθάνομαι αὐτοῦ, ἄλλος
δ' οὔ; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἀληθὴς ἄρα ἐμοὶ
ἡ ἐμὴ αἴσθησις· τῆς γὰρ ἐμῆς οὐσίας ἀεί ἐστι. καὶ
ἐγὼ κριτὴς κατὰ τὸν Πρωταγόραν τῶν τε ὄντων ἐμοί,
ὡς ἔστι, καὶ τῶν μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν. ΘΕΑΙ.
Ἔοικεν. XV. ΣΩ. Πῶς ἂν ' οὖν ἀψευδὴς ὢν καὶ μὴ D
πταίων τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ ὄντα ἢ γιγνόμενα οὐκ ἐπι-
στήμων ἂν εἴην ὧνπερ αἰσθητής; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς
ὅπως οὔ. ΣΩ. Παγκάλως ἄρα σοι εἴρηται, ὅτι ἐπι-
στήμη οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ αἴσθησις, καὶ εἰς ταὐτὸν
συμπέπτωκε, κατὰ μὲν Ὅμηρον καὶ Ἡράκλειτον καὶ
πᾶν τὸ τοιοῦτον φῦλον οἷον ῥεύματα κινεῖσθαι τὰ
πάντα, κατὰ δὲ Πρωταγόραν τὸν σοφώτατον πάντων
χρημάτων ἄνθρωπον μέτρον εἶναι, κατὰ δὲ Θεαίτητον
τούτων οὕτως ' ἐχόντων αἴσθησιν ἐπιστήμην γίγνε- E
σθαι. ἦ γάρ, ὦ Θεαίτητε; φῶμεν τοῦτο σὸν μὲν εἶ-
ναι οἷον νεογενὲς παιδίον, ἐμὸν δὲ μαίευμα; ἢ πῶς
λέγεις; ΘΕΑΙ. Οὕτως ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Τοῦτο μὲν δή, ὡς ἔοικε, μόγις ποτὲ ἐγεννήσαμεν, ὅ τι
δή ποτε καὶ τυγχάνει ὄν. μετὰ δὲ τὸν τόκον τὰ ἀμ-
φιδρόμια αὐτοῦ ὡς ἀληθῶς ἐν κύκλῳ περιθρεκτέον τῷ

λόγῳ, σκοπουμένους μὴ λάθῃ ἡμᾶς οὐκ ἄξιον ὂν τρο-
161 φῆς τὸ γιγνόμενον, ἀλλὰ * ἀνεμιαῖόν τε καὶ ψεῦδος.
ἢ σὺ οἴει πάντως δεῖν τό γε σὸν τρέφειν καὶ μὴ ἀπο-
τιθέναι; ἢ καὶ ἀνέξει ἐλεγχόμενον ὁρῶν, καὶ οὐ σφό-
δρα χαλεπανεῖς, ἐάν τις σοῦ ὡς πρωτοτόκου αὐτὸ
ὑφαιρῇ; ΘΕΟ. Ἀνέξεται, ὦ Σώκρατες, Θεαίτητος·
οὐδαμῶς γὰρ δύσκολος. ἀλλὰ πρὸς θεῶν εἰπέ, ἢ αὖ
οὐχ οὕτως ἔχει; ΣΩ. Φιλολόγος γ' εἶ ἀτεχνῶς καὶ
χρηστός, ὦ Θεόδωρε, ὅτι με οἴει λόγων τινὰ εἶναι θύ-
λακον καὶ ῥᾳδίως ἐξελόντα ἐρεῖν, ὡς οὐκ αὖ ἔχει οὕ-
B τω ταῦτα. τὸ δὲ ' γιγνόμενον οὐκ ἐννοεῖς, ὅτι οὐδεὶς
τῶν λόγων ἐξέρχεται παρ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἀεὶ παρὰ τοῦ
ἐμοὶ προσδιαλεγομένου, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐπίσταμαι πλέον
πλὴν βραχέος, ὅσον λόγον παρ' ἑτέρου σοφοῦ λαβεῖν
καὶ ἀποδέξασθαι μετρίως. καὶ νῦν τοῦτο παρὰ τοῦδε
πειράσομαι, οὔ τι αὐτὸς εἰπεῖν. ΘΕΑΙ. Σὺ κάλλιον,
ὦ Σώκρατες, λέγεις· καὶ ποίει οὕτως. XVI. ΣΩ.
Οἶσθ' οὖν, ὦ Θεόδωρε, ὃ θαυμάζω τοῦ ἑταίρου σου,
C Πρωταγόρου; ΘΕΑΙ. ' Τὸ ποῖον; ΣΩ. Τὰ μὲν ἄλ-
λα μοι πάνυ ἡδέως εἴρηκεν, ὡς τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ τοῦ-
το καὶ ἔστι· τὴν δ' ἀρχὴν τοῦ λόγου τεθαύμακα, ὅτι
οὐκ εἶπεν ἀρχόμενος τῆς Ἀληθείας, ὅτι πάντων χρη-
μάτων μέτρον ἐστὶν ὗς ἢ κυνοκέφαλος ἤ τι ἄλλο ἀτο-
πώτερον τῶν ἐχόντων αἴσθησιν, ἵνα μεγαλοπρεπῶς καὶ
πάνυ καταφρονητικῶς ἤρξατο ἡμῖν λέγειν, ἐνδεικνύμε-
νος, ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὥσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ
σοφίᾳ, ὁ δ' ἄρα ἐτύγχανεν ὢν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελ-
D τίων ' βατράχου γυρίνου, μὴ ὅτι ἄλλου του ἀνθρώ-
πων. ἢ πῶς λέγομεν, ὦ Θεόδωρε; εἰ γὰρ δὴ ἑκάστῳ
ἀληθὲς ἔσται ὃ ἂν δι' αἰσθήσεως δοξάζῃ, καὶ μήτε τὸ
ἄλλου πάθος ἄλλος βέλτιον διακρινεῖ, μήτε τὴν δόξαν
κυριώτερος ἔσται ἐπισκέψασθαι ἕτερος τὴν ἑτέρου, ὀρ-
θὴ ἢ ψευδής, ἀλλ' ὃ πολλάκις εἴρηται, αὐτὸς τὰ αὑ-
τοῦ ἕκαστος μόνος δοξάσει, ταῦτα δὲ πάντα ὀρθὰ καὶ
ἀληθῆ, τί δή ποτε, ὦ ἑταῖρε, Πρωταγόρας μὲν σοφός,
E ὥστε καὶ ἄλλων διδάσκαλος ἀξιοῦσθαι ' δικαίως μετὰ
μεγάλων μισθῶν, ἡμεῖς δὲ ἀμαθέστεροί τε καὶ φοιτη-
τέον ἡμῖν ἦν παρ' ἐκεῖνον, μέτρῳ ὄντι αὐτῷ ἑκάστῳ
τῆς αὑτοῦ σοφίας; ταῦτα πῶς μὴ φῶμεν δημούμενον
λέγειν τὸν Πρωταγόραν; τὸ δὲ δὴ ἐμόν τε καὶ τῆς
ἐμῆς τέχνης τῆς μαιευτικῆς σιγῶ, ὅσον γέλωτα ὀφλι-
σκάνομεν· οἶμαι δὲ καὶ ξύμπασα ἡ τοῦ διαλέγεσθαι
πραγματεία. τὸ γὰρ ἐπισκοπεῖν καὶ ἐπιχειρεῖν ἐλέγχειν
τὰς ἀλλήλων φαντασίας τε καὶ δόξας, ὀρθὰς ἑκάστου
162 οὔσας, οὐ μακρὰ * μὲν καὶ διωλύγιος φλυαρία, εἰ ἀλη-
θὴς ἡ ἀλήθεια Πρωταγόρου, ἀλλὰ μὴ παίζουσα ἐκ
τοῦ ἀδύτου τῆς βίβλου ἐφθέγξατο; ΘΕΟ. Ὦ Σώ-
κρατες, φίλος ἀνήρ, ὥσπερ σὺ νῦν δὴ εἶπες. οὐκ ἂν
οὖν δεξαίμην δι' ἐμοῦ ὁμολογοῦντος ἐλέγχεσθαι Πρω-
ταγόραν, οὐδ' αὖ σοὶ παρὰ δόξαν ἀντιτείνειν. τὸν οὖν
Θεαίτητον πάλιν λαβέ. πάντως καὶ νῦν δὴ μάλ' ἐμμε-
λῶς σοι ἐφαίνετο ὑπακούειν. ΣΩ. Ἆρα κἂν εἰς Λα-
B κεδαίμονα ἐλθών, ὦ Θεόδωρε, ' πρὸς τὰς παλαίστρας
ἀξιοῖς ἂν ἄλλους θεώμενος γυμνούς, ἐνίους φαύλους,
αὐτὸς μὴ ἀντεπιδεικνύναι τὸ εἶδος παραποδυόμενος;
ΘΕΟ. Ἀλλὰ τί μὴν δοκεῖς, εἴπερ μέλλοιέν μοι ἐπιτρέψειν
καὶ πείσεσθαι; ὥσπερ νῦν οἶμαι ὑμᾶς πείσειν ἐμὲ μὲν
ἐᾶν θεᾶσθαι καὶ μὴ ἕλκειν πρὸς τὸ γυμνάσιον σκλη-
ρὸν ἤδη ὄντα, τῷ δὲ δὴ νεωτέρῳ τε καὶ ὑγροτέρῳ ὄντι
προσπαλαίειν. XVII. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ οὕτως, ὦ Θεόδωρε,
σοὶ φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν ' οἱ παροιμιαζό- C
μενοι. πάλιν δὴ οὖν ἐπὶ τὸν σοφὸν Θεαίτητον ἰτέον.
Λέγε δή, ὦ Θεαίτητε, πρῶτον μὲν ἃ νῦν διήλθομεν,
ἆρα οὐ συνθαυμάζεις, εἰ ἐξαίφνης οὕτως ἀναφανήσει
μηδὲν χείρων εἰς σοφίαν ὁτουοῦν ἀνθρώπων ἢ καὶ
θεῶν; ἢ ἧττόν τι οἴει τὸ Πρωταγόρειον μέτρον εἰς
θεοὺς ἢ εἰς ἀνθρώπους λέγεσθαι; ΘΕΑΙ. Μὰ Δί'
οὐκ ἔγωγε. καὶ ὅπερ γε ἐρωτᾷς, πάνυ θαυμάζω. ἡνί-
κα γὰρ διῇμεν, ὃν τρόπον λέγοιεν τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ
τοῦτο καὶ ' εἶναι τῷ δοκοῦντι, πάνυ μοι εὖ ἐφαίνετο D
λέγεσθαι· νῦν δὲ τοὐναντίον τάχα μεταπέπτωκεν. ΣΩ.
Νέος γὰρ εἶ, ὦ φίλε παῖ· τῆς οὖν δημηγορίας ὀξέως
ὑπακούεις καὶ πείθει. πρὸς γὰρ ταῦτα ἐρεῖ Πρωτα-
γόρας ἤ τις ἄλλος ὑπὲρ αὐτοῦ, Ὦ γενναῖοι παῖδές τε
καὶ γέροντες, δημηγορεῖτε ξυγκαθεζόμενοι, θεούς τε
εἰς τὸ μέσον ἄγοντες, οὓς ἐγὼ ἔκ τε τοῦ λέγειν καὶ
τοῦ γράφειν περὶ ' αὐτῶν, ὡς εἰσὶν ἢ ὡς οὐκ εἰσίν, E
ἐξαιρῶ· καὶ ἃ οἱ πολλοὶ ἂν ἀποδέχοιντο ἀκούοντες,
λέγετε ταῦτα, ὡς δεινὸν εἰ μηδὲν διοίσει εἰς σοφίαν
ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων βοσκήματος ὁτουοῦν· ἀπόδει-
ξιν δὲ καὶ ἀνάγκην οὐδ' ἡντινοῦν λέγετε, ἀλλὰ τῷ εἰ-
κότι χρῆσθε, ᾧ εἰ ἐθέλοι Θεόδωρος ἢ ἄλλος τις τῶν
γεωμετρῶν χρώμενος γεωμετρεῖν, ἄξιος οὐδενὸς μόνου
ἂν εἴη. σκοπεῖτε οὖν σύ τε καὶ Θεόδωρος, εἰ ἀποδέ-
ξεσθε πιθανολογίᾳ τε καὶ εἰκόσι περὶ * τηλικούτων 163
λεγομένους λόγους. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' οὐ δίκαιον, ὦ Σώ-
κρατες, οὔτε σὺ οὔτε ἂν ἡμεῖς φαῖμεν. ΣΩ. Ἄλλῃ δὴ
σκεπτέον, ὡς ἔοικεν, ὡς ὅ τε σὸς καὶ ὁ Θεοδώρου λό-
γος. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ἄλλῃ. ΣΩ. Τῇδε δὴ
σκοπῶμεν, εἰ ἄρα ἐστὶν ἐπιστήμη τε καὶ αἴσθησις
ταὐτὸν ἢ ἕτερον. εἰς γὰρ τοῦτό που πᾶς ὁ λόγος ἡμῖν
ἔτεινε, καὶ τούτου χάριν τὰ πολλὰ καὶ ἄτοπα ταῦτα
ἐκινήσαμεν. οὐ γάρ; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.
ΣΩ. ' Ἦ οὖν ὁμολογήσομεν, ἃ τῷ ὁρᾶν αἰσθανόμε- B
θα ἢ τῷ ἀκούειν, πάντα ταῦτα ἅμα καὶ ἐπίστασθαι;
οἷον τῶν βαρβάρων πρὶν μαθεῖν τὴν φωνὴν πότερον
οὐ φήσομεν ἀκούειν, ὅταν φθέγγωνται, ἢ ἀκούειν τε
καὶ ἐπίστασθαι ἃ λέγουσι; καὶ αὖ γράμματα μὴ ἐπι-
στάμενοι, βλέποντες εἰς αὐτὰ πότερον οὐχ ὁρᾶν ἢ ἐπί-
στασθαι, εἴπερ ὁρῶμεν, δισχυριούμεθα; ΘΕΑΙ. Αὐ-
τό γε, ὦ Σώκρατες, τοῦτο αὐτῶν, ὅπερ ὁρῶμέν τε καὶ
ἀκούομεν, ἐπίστασθαι φήσομεν· τῶν μὲν γὰρ τὸ σχῆ-
μα καὶ τὸ χρῶμα ὁρᾶν τε καὶ ἐπίστασθαι, τῶν δὲ τὴν
' ὀξύτητα καὶ βαρύτητα ἀκούειν τε ἅμα καὶ εἰδέναι· ἃ C
δὲ οἵ τε γραμματισταὶ περὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἑρμηνεῖς δι-
δάσκουσιν, οὔτε αἰσθάνεσθαι τῷ ὁρᾶν ἢ ἀκούειν οὔ-
τε ἐπίστασθαι. ΣΩ. Ἄριστά γ', ὦ Θεαίτητε, καὶ οὐκ
ἄξιόν σοι πρὸς ταῦτα ἀμφισβητῆσαι, ἵνα καὶ αὐξάνῃ.
XVIII. Ἀλλ' ὅρα δὴ καὶ τόδε ἄλλο προσιόν, καὶ σκό-
πει, πῇ αὐτὸ διωσόμεθα. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ.
Τὸ τοιόνδε, εἴ τις ἔροιτο, ἆρα δυνατόν, ὅτου τις ἐπι-
στήμων γένοιτό ποτε, ἔτι ἔχοντα ' μνήμην αὐτοῦ τοῦ- D
του καὶ σῳζόμενον, τότε ὅτε μέμνηται μὴ ἐπίστασθαι
αὐτὸ τοῦτο, ὃ μέμνηται. μακρολογῶ δέ, ὡς ἔοικε, βου-
λόμενος ἐρέσθαι, εἰ μαθών τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδε.
ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; τέρας γὰρ ἂν εἴη ὃ
λέγεις. ΣΩ. Μὴ οὖν ἐγὼ ληρῶ; σκόπει δέ. ἆρα τὸ
ὁρᾶν οὐκ αἰσθάνεσθαι λέγεις καὶ τὴν ὄψιν αἴσθησιν;

ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ ἰδών τι ἐπιστήμων ἐκείνου γέγονεν ὃ εἶδε κατὰ τὸν ἄρτι λόγον; ΘΕΑΙ.
E Ναί. ΣΩ. ' Τί δαί; μνήμην οὐ λέγεις μέντοι τι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πότερον οὐδενὸς ἢ τινός; ΘΕΑΙ. Τινὸς δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν ὧν ἔμαθε καὶ ὧν ᾔσθετο, τοιουτωνί τινων; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ὃ δὴ εἶδέ τις, μέμνηταί που ἐνίοτε; ΘΕΑΙ. Μέμνηται. ΣΩ. Ἦ καὶ μύσας; ἢ τοῦτο δράσας ἐπελάθετο; ΘΕΑΙ.
164 Ἀλλὰ δεινόν, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε φάναι. ΣΩ. * Δεῖ γε μέντοι, εἰ σώσοιμεν τὸν πρόσθεν λόγον· εἰ δὲ μή, οἴχεται. ΘΕΑΙ. Καὶ ἐγώ, νὴ τὸν Δία, ὑποπτεύω, οὐ μὴν ἱκανῶς γε συννοῶ· ἀλλ' εἰπὲ πῇ. ΣΩ. Τῇδε· ὁ μὲν ὁρῶν ἐπιστήμων, φαμέν, τούτου γέγονεν, οὗπερ ὁρῶν· ὄψις γὰρ καὶ αἴσθησις καὶ ἐπιστήμη ταὐτὸν ὡμολόγηται. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὁ δέ γε ὁρῶν καὶ ἐπιστήμων γεγονὼς οὗ ἑώρα, ἐὰν μύσῃ, μέμνηται μέν, οὐχ ὁρᾷ δὲ αὐτό. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ.
B Τὸ δέ γε οὐχ ὁρᾷ οὐκ ' ἐπίσταταί ἐστιν, εἴπερ καὶ τὸ ὁρᾷ ἐπίσταται. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Συμβαίνει ἄρα, οὗ τις ἐπιστήμων ἐγένετο, ἔτι μεμνημένον αὐτὸν μὴ ἐπίστασθαι, ἐπειδὴ οὐχ ὁρᾷ· ὃ τέρας ἔφαμεν ἂν εἶναι εἰ γίγνοιτο. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τῶν ἀδυνάτων δή τι ξυμβαίνειν φαίνεται, ἐάν τις ἐπιστήμην καὶ αἴσθησιν ταὐτὸν φῇ εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἄλλο ἄρα ἑκάτερον φατέον. ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει. ΣΩ.
C Τί οὖν δῆτ' ἂν εἴη ἐπιστήμη; ' πάλιν ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἔοικε, λεκτέον. Καίτοι τί ποτε μέλλομεν, ὦ Θεαίτητε, δρᾶν; ΘΕΑΙ. Τίνος πέρι; ΣΩ. Φαινόμεθά μοι ἀλεκτρυόνος ἀγεννοῦς δίκην, πρὶν νενικηκέναι, ἀποπηδήσαντες ἀπὸ τοῦ λόγου ᾄδειν. ΘΕΑΙ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἀντιλογικῶς ἐοίκαμεν πρὸς τὰς τῶν ὀνομάτων ὁμολογίας ἀνομολογησάμενοι καὶ τοιούτῳ τινὶ περιγενόμενοι τοῦ λόγου ἀγαπᾶν, καὶ οὐ φάσκοντες ἀγωνισταὶ ἀλλὰ
D φιλόσοφοι εἶναι λανθάνομεν ταὐτὰ ἐκείνοις ' τοῖς δεινοῖς ἀνδράσι ποιοῦντες. ΘΕΑΙ. Οὔπω μανθάνω ὅπως λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι δηλῶσαι περὶ αὐτῶν ὅ γε δὴ νοῶ. ἠρόμεθα γὰρ δή, εἰ μαθὼν καὶ μεμνημένος τίς τι μὴ ἐπίσταται, καὶ τὸν ἰδόντα καὶ μύσαντα μεμνημένον, ὁρῶντα δὲ οὔ, ἀποδείξαντες, οὐκ εἰδότα ἀπεδείξαμεν καὶ ἅμα μεμνημένον· τοῦτο δ' εἶναι ἀδύνατον. καὶ οὕτω δὴ μῦθος ἀπώλετο ὁ Πρωταγόρειος, καὶ ὁ σὸς ἅμα ὁ τῆς ἐπιστήμης καὶ αἰσθή-
E σεως, ὅτι ταὐτόν ἐστι. ΘΕΑΙ. ' Φαίνεται. ΣΩ. Οὔ τι ἄν, οἶμαι, ὦ φίλε, εἴπερ γε ὁ πατὴρ τοῦ ἑτέρου μύθου ἔζη, ἀλλὰ πολλὰ ἂν ἤμυνε· νῦν δὲ ὀρφανὸν αὐτὸν ἡμεῖς προπηλακίζομεν. καὶ γὰρ οὐδ' οἱ ἐπίτροποι, οὓς Πρωταγόρας κατέλιπε, βοηθεῖν ἐθέλουσιν, ὧν Θεόδωρος εἷς ὅδε. ἀλλὰ δὴ αὐτοὶ κινδυνεύσομεν τοῦ δικαίου ἕνεκ' αὐτῷ βοηθεῖν. ΘΕΟ. Οὐ γὰρ ἐγώ, ὦ
165 Σώκρατες, ἀλλὰ μᾶλλον Καλλίας ὁ Ἱππονίκου τῶν * ἐκείνου ἐπίτροπος· ἡμεῖς δέ πως θᾶττον ἐκ τῶν ψιλῶν λόγων πρὸς τὴν γεωμετρίαν ἀπενεύσαμεν. χάριν γε μέντοι ἕξομεν, ἐὰν αὐτῷ βοηθῇς. ΣΩ. Καλῶς λέγεις, ὦ Θεόδωρε. σκέψαι οὖν τὴν γ' ἐμὴν βοήθειαν. τῶν γὰρ ἄρτι δεινότερα ἂν τις ὁμολογήσειε μὴ προσέχων τοῖς ῥήμασι τὸν νοῦν, ᾗ τὸ πολὺ εἰθίσμεθα φάναι τε καὶ ἀπαρνεῖσθαι. σοὶ λέγω ὅπῃ, ἢ Θεαιτήτῳ; ΘΕΟ. Εἰς τὸ κοινὸν μὲν οὖν, ἀποκρινέσθω δὲ ὁ νεώτερος·
B σφαλεὶς ' γὰρ ἧττον ἀσχημονήσει. ΧΙΧ. ΣΩ. Λέγω δὴ τὸ δεινότατον ἐρώτημα. ἔστι δέ, οἶμαι, τοιόνδε τι· ἆρα οἷόν τε τὸν αὐτὸν εἰδότα τι τοῦτο ὃ οἶδε μὴ εἰδέναι; ΘΕΟ. Τί δὴ οὖν ἀποκρινούμεθα, ὦ Θεαίτητε; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατόν που, οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Οὔκ, εἰ τὸ ὁρᾶν γε ἐπίστασθαι θήσεις. τί γὰρ χρήσει ἀφύκτῳ ἐρωτήματι, τὸ λεγόμενον ἐν φρέατι συνεχόμενος, ὅταν ἐρωτᾷ ἀνέκπληκτος ἀνήρ, καταλαβὼν τῇ χειρὶ σοῦ τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, εἰ ὁρᾷς τὸ ἱμάτιον τῷ ' κατει- C
λημμένῳ; ΘΕΑΙ. Οὐ φήσω, οἶμαι, τούτῳ γε, τῷ μέντοι ἑτέρῳ. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁρᾷς τε καὶ οὐχ ὁρᾷς ἅμα ταὐτόν; ΘΕΑΙ. Οὕτω γέ πως. ΣΩ. Οὐδὲν ἐγώ, φήσει, τοῦτο οὔτε τάττω οὔτ' ἠρόμην τὸ ὅπως, ἀλλ' εἰ ὃ ἐπίστασαι, τοῦτο καὶ οὐκ ἐπίστασαι. νῦν δὲ ὃ οὐχ ὁρᾷς, ὁρῶν φαίνει. ὡμολογηκὼς δὲ τυγχάνεις τὸ ὁρᾶν ἐπίστασθαι καὶ τὸ μὴ ὁρᾶν μὴ ἐπίστασθαι. ἐξ οὖν τούτων λογίζου τί σοι συμβαίνει. ΘΕΑΙ. ' Ἀλλὰ λο- D
γίζομαι, ὅτι τἀναντία οἷς ὑπεθέμην. ΣΩ. Ἴσως δέ γ', ὦ θαυμάσιε, πλείω ἂν τοιαῦτ' ἔπαθες, εἴ τίς σε προσηρώτα, εἰ ἐπίστασθαι ἔστι μὲν ὀξύ, ἔστι δὲ ἀμβλύ, καὶ ἐγγύθεν μὲν ἐπίστασθαι, πόρρωθεν δὲ μή, καὶ σφόδρα καὶ ἠρέμα τὸ αὐτό, καὶ ἄλλα μυρία, ἃ ἐλλοχῶν ἂν πελταστικὸς ἀνὴρ μισθοφόρος ἐν λόγοις ἐρόμενος, ἡνίκ' ἐπιστήμην καὶ αἴσθησιν ταὐτὸν ἔθου, ἐμβαλὼν ἂν εἰς τὸ ἀκούειν καὶ ὀσφραίνεσθαι καὶ τὰς τοιαύτας αἰσθήσεις, ἤλεγχεν ἂν ἐπέχων καὶ οὐκ ἀνιείς,
' πρὶν θαυμάσας τὴν πολυάρατον σοφίαν ξυνεποδί- E
σθῃς ὑπ' αὐτοῦ, οὗ δή σε χειρωσάμενός τε καὶ ξυνδήσας ἤδη ἂν τότε ἐλύτρου χρημάτων, ὅσων σοί τε κἀκείνῳ ἐδόκει. Τίν' οὖν δὴ ὁ Πρωταγόρας, φαίης ἂν ἴσως, λόγον ἐπίκουρον τοῖς αὑτοῦ ἐρεῖ; ἄλλο τι πειρώμεθα λέγειν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΧΧ. ΣΩ. Ταῦτά τε δὴ πάντα, ὅσα ἡμεῖς ἐπαμύνοντες αὐτῷ λέγομεν, καὶ ὁμόσε, οἶμαι, * χωρήσεται, καταφρονῶν 166
ἡμῶν καὶ λέγων, Οὗτος δὴ ὁ Σωκράτης ὁ χρηστός, ἐπειδὴ αὐτῷ παιδίον τι ἐρωτηθὲν ἔδεισεν, εἰ οἷόν τε τὸν αὐτὸν τὸ αὐτὸ μεμνῆσθαι ἅμα καὶ μὴ εἰδέναι, καὶ δεῖσαν ἀπέφησε διὰ τὸ μὴ δύνασθαι προορᾶν, γέλωτα δὴ τὸν ἐμὲ ἐν τοῖς λόγοις ἀπέδειξε. τὸ δέ, ὦ ῥᾳθυμότατε Σώκρατες, τῇδ' ἔχει· ὅταν τι τῶν ἐμῶν δι' ἐρωτήσεως σκοπῇς, ἐὰν μὲν ὁ ἐρωτηθεὶς οἷάπερ ἂν ἐγὼ ἀποκριναίμην ἀποκρινάμενος σφάλληται, ἐγὼ ἐλέγχομαι, εἰ δὲ ἀλλοῖα, ' αὐτὸς ὁ ἐρωτηθείς. αὐτίκα γὰρ B
δοκεῖς τινά σοι ξυγχωρήσεσθαι μνήμην παρεῖναί τῳ ὧν ἔπαθε τοιοῦτόν τι οὖσαν πάθος, οἷον ὅτε ἔπασχε, μηκέτι πάσχοντι; πολλοῦ γε δεῖ. ἢ αὖ ἀποκνήσειν ὁμολογεῖν οἷόν τ' εἶναι εἰδέναι καὶ μὴ εἰδέναι τὸν αὐτὸν τὸ αὐτό; ἢ ἐάνπερ τοῦτο δείσῃ, δώσειν ποτὲ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνομοιούμενον τῷ πρὶν ἀνομοιοῦσθαι ὄντι; μᾶλλον δὲ τὸν εἶναί τινα, ἀλλ' οὐχὶ τούς, καὶ τούτους γιγνομένους ἀπείρους, ἐάνπερ ἀνομοίωσις γί-
γνηται, ' εἰ δὴ ὀνομάτων γε δεήσει θηρεύσεις διευλα- C
βεῖσθαι ἀλλήλων; ἀλλ', ὦ μακάριε, φήσει, γενναιοτέρως ἐπ' αὐτὸ ἐλθών, ὃ λέγω, εἰ δύνασαι, ἐξέλεγξον, ὡς οὐχὶ ἴδιαι αἰσθήσεις ἑκάστῳ ἡμῶν γίγνονται, ἢ ὡς ἰδίων γιγνομένων οὐδέν τι ἂν μᾶλλον τὸ φαινόμενον μόνῳ ἐκείνῳ γίγνοιτο, ἤ, εἰ εἶναι δεῖ ὀνομάζειν, εἴη, ᾧπερ φαίνεται. ὗς δὲ δὴ καὶ κυνοκεφάλους λέγων οὐ μόνον αὐτὸς ὑηνεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας τοῦτο δρᾶν εἰς τὰ συγγράμματά μου ἀναπείθεις, οὐ καλῶς ' D

ποιῶν. ἐγὼ γὰρ φημὶ μὲν τὴν ἀλήθειαν ἔχειν ὡς γέ-
γραφα· μέτρον γὰρ ἕκαστον ἡμῶν εἶναι τῶν τε ὄντων
καὶ μή· μυρίον μέντοι διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου αὐτῷ
τούτῳ, ὅτι τῷ μὲν ἄλλα ἔστι τε καὶ φαίνεται, τῷ δὲ
ἄλλα. καὶ σοφίαν καὶ σοφὸν ἄνδρα πολλοῦ δέω τὸ μὴ
φάναι εἶναι, ἀλλ' αὐτὸν τοῦτον καὶ λέγω σοφόν, ὃς ἄν
τινι ἡμῶν, ᾧ φαίνεται καὶ ἔστι κακά, μεταβάλλων ποι-
ήσῃ ἀγαθὰ φαίνεσθαί τε καὶ εἶναι. τὸν δὲ λόγον αὖ
E μὴ τῷ ῥήματί μου δίωκε, | ἀλλ' ὧδε ἔτι σαφέστερον
μάθε, τί λέγω. οἷον γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγετο
ἀναμνήσθητι, ὅτι τῷ μὲν ἀσθενοῦντι πικρὰ φαίνεται
ἃ ἐσθίει, καὶ ἔστι, τῷ δὲ ὑγιαίνοντι τἀναντία ἔστι καὶ
φαίνεται. σοφώτερον μὲν οὖν τούτων οὐδέτερον δεῖ
167 ποιῆσαι· οὐδὲ γὰρ δυνατόν· οὐδὲ * κατηγορητέον, ὡς
ὁ μὲν κάμνων ἀμαθής, ὅτι τοιαῦτα δοξάζει, ὁ δὲ ὑγι-
αίνων σοφός, ὅτι ἀλλοῖα· μεταβλητέον δ' ἐπὶ θάτερα·
ἀμείνων γὰρ ἡ ἑτέρα ἕξις. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ παιδείᾳ
ἀπὸ ἑτέρας ἕξεως ἐπὶ τὴν ἀμείνω μεταβλητέον. ἀλλ' ὁ
μὲν ἰατρὸς φαρμάκοις μεταβάλλει, ὁ δὲ σοφιστὴς λό-
γοις. ἐπεὶ οὔ τί γε ψευδῆ δοξάζοντά τίς τινα ὕστερον
ἀληθῆ ἐποίησε δοξάζειν· οὔτε γὰρ τὰ μὴ ὄντα δυνα-
τὸν δοξάσαι, οὔτε ἄλλα παρ' ἃ ἂν πάσχῃ, ταῦτα δὲ
B ἀεὶ ἀληθῆ. ἀλλ' οἶμαι, πονηρᾷ ψυχῆς ἕξει | δοξάζον-
τας συγγενῆ αὐτῆς χρηστὴ ἐποίησε δοξάσαι ἕτερα τοι-
αῦτα, ἃ δή τινες τὰ φαντάσματα ὑπὸ ἀπειρίας ἀληθῆ
καλοῦσιν, ἐγὼ δὲ βελτίω μὲν τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων,
ἀληθέστερα δὲ οὐδέν. καὶ τοὺς σοφούς, ὦ φίλε Σώ-
κρατες, πολλοῦ δέω βατράχους λέγειν, ἀλλὰ κατὰ μὲν
σώματα ἰατροὺς λέγω, κατὰ δὲ φυτὰ γεωργούς. φημὶ
γὰρ καὶ τούτους τοῖς φυτοῖς ἀντὶ πονηρῶν αἰσθή-
C σεων, ὅταν τι αὐτῶν ἀσθενῇ, χρηστὰς καὶ | ὑγιεινὰς
αἰσθήσεις τε καὶ ἀληθείας ἐμποιεῖν, τοὺς δέ γε σο-
φούς τε καὶ ἀγαθοὺς ῥήτορας ταῖς πόλεσι τὰ χρηστὰ
ἀντὶ τῶν πονηρῶν δίκαια δοκεῖν εἶναι ποιεῖν. ἐπεὶ οἷά
γ' ἂν ἑκάστῃ πόλει δίκαια καὶ καλὰ δοκῇ, ταῦτα καὶ
εἶναι αὐτῇ, ἕως ἂν αὐτὰ νομίζῃ· ἀλλ' ὁ σοφὸς ἀντὶ
πονηρῶν ὄντων αὐτοῖς ἑκάστων χρηστὰ ἐποίησεν εἶναι
καὶ δοκεῖν· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὁ σοφιστὴς
τοὺς παιδευομένους οὕτω δυνάμενος παιδαγωγεῖν σο-
D φός τε καὶ ἄξιος πολλῶν χρημάτων τοῖς | παιδευθεῖ-
σι. καὶ οὕτω σοφώτεροί τέ εἰσιν ἕτεροι ἑτέρων καὶ
οὐδεὶς ψευδῆ δοξάζει, καί σοι, ἐάν τε βούλῃ ἐάν τε
μή, ἀνεκτέον ὄντι μέτρῳ· σώζεται γὰρ ἐν τούτοις ὁ
λόγος οὗτος, ᾧ σὺ εἰ μὲν ἔχεις ἐξ ἀρχῆς ἀμφισβητεῖν,
ἀμφισβήτει, λόγῳ ἀντιδιεξελθών, εἰ δὲ δι' ἐρωτήσεων
βούλει, δι' ἐρωτήσεων· οὐδὲ γὰρ τοῦτο φευκτέον, ἀλλὰ
πάντων μάλιστα διωκτέον τῷ νοῦν ἔχοντι. ποίει μέν-
E τοι οὑτωσί· μὴ ἀδίκει ἐν τῷ | ἐρωτᾶν. καὶ γὰρ πολλὴ
ἀλογία ἀρετῆς φάσκοντα ἐπιμελεῖσθαι μηδὲν ἀλλ' ἢ
ἀδικοῦντα ἐν λόγοις διατελεῖν. ἀδικεῖν δ' ἐστὶν ἐν τῷ
τοιούτῳ, ὅταν τις μὴ χωρὶς μὲν ὡς ἀγωνιζόμενος τὰς
διατριβὰς ποιῆται, χωρὶς δὲ διαλεγόμενος, καὶ ἐν μὲν
τῷ παίζῃ τε καὶ σφάλλῃ καθ' ὅσον ἂν δύνηται, ἐν δὲ
τῷ διαλέγεσθαι σπουδάζῃ τε καὶ ἐπανορθοῖ τὸν προσ-
διαλεγόμενον, ἐκεῖνα μόνα αὐτῷ ἐνδεικνύμενος τὰ
168 σφάλματα, ἃ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν * προτέρων
συνουσιῶν παρεκέκρουστο. ἂν μὲν γὰρ οὕτω ποιῇς,
ἑαυτοὺς αἰτιάσονται οἱ προσδιατρίβοντές σοι τῆς αὐ-
τῶν ταραχῆς καὶ ἀπορίας, ἀλλ' οὐ σέ, καὶ σὲ μὲν διώ-
ξονται καὶ φιλήσουσιν, αὑτοὺς δὲ μισήσουσι, καὶ φεύ-
ξονται ἀφ' ἑαυτῶν εἰς φιλοσοφίαν, ἵν' ἄλλοι γενόμενοι
ἀπαλλαγῶσι τῶν οἳ πρότερον ἦσαν· ἐὰν δὲ τἀναντία
τούτων δρᾷς, ὥσπερ οἱ πολλοί, τἀναντία ξυμβήσεταί
σοι καὶ τοὺς ξυνόντας ἀντὶ φιλοσόφων μισοῦντας τοῦ-
το τὸ | πρᾶγμα ἀποφανεῖς, ἐπειδὰν πρεσβύτεροι γέ- B
νωνται. ἐὰν οὖν ἐμοὶ πείθῃ, ὃ καὶ πρότερον ἐῤῥήθη,
οὐ δυσμενῶς οὐδὲ μαχητικῶς, ἀλλ' ἵλεῳ τῇ διανοίᾳ ξυγ-
καθεὶς ὡς ἀληθῶς σκέψει, τί ποτε λέγομεν, κινεῖσθαί
τε ἀποφαινόμενοι τὰ πάντα τό τε δοκοῦν ἑκάστῳ τοῦ-
το καὶ εἶναι ἰδιώτῃ τε καὶ πόλει, καὶ ἐκ τούτων ἐπι-
σκέψει, εἴτε ταὐτὸν εἴτε καὶ ἄλλο ἐπιστήμη καὶ αἴ-
σθησις, ἀλλ' οὐχ, ὥσπερ ἄρτι, ἐκ συνηθείας ῥημάτων
τε καὶ ὀνομάτων, ἃ οἱ | πολλοὶ ὅπῃ ἂν τύχωσιν ἕλ- C
κοντες ἀπορίας ἀλλήλοις παντοδαπὰς παρέχουσι. Ταῦ-
τα, ὦ Θεόδωρε, τῷ ἑταίρῳ σου εἰς βοήθειαν προσηρ-
ξάμην κατ' ἐμὴν δύναμιν, σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν· εἰ δ'
αὐτὸς ἔζη, μεγαλειότερον ἂν τοῖς αὑτοῦ ἐβοήθησεν.
XXI. ΘΕΟ. Παίζεις, ὦ Σώκρατες· πάνυ γὰρ νεανικῶς
τῷ ἀνδρὶ βεβοήθηκας. ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ ἑταῖρε. καί
μοι εἰπέ· ἐνενόησάς που λέγοντος ἄρτι τοῦ Πρωταγό-
ρου καὶ ὀνειδίζοντος ἡμῖν, ὅτι | πρὸς παιδίον τοὺς λό- D
γους ποιούμενοι τῷ τοῦ παιδὸς φόβῳ ἀγωνιζοίμεθα
εἰς τὰ ἑαυτοῦ, καὶ χαριεντισμόν τινα ἀποκαλῶν, ἀπο-
σεμνύνων δὲ τὸ πάντων μέτρον, σπουδάσαι ἡμᾶς διε-
κελεύσατο περὶ τὸν αὑτοῦ λόγον; ΘΕΟ. Πῶς γὰρ
οὐκ ἐνενόησα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τί οὖν; κελεύεις
πείθεσθαι αὐτῷ; ΘΕΟ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Ὁρᾷς
οὖν, ὅτι τάδε πάντα πλὴν σοῦ παιδία ἐστίν; εἰ οὖν
πεισόμεθα τῷ ἀνδρί, ἐμὲ καὶ σὲ δεῖ ἐρωτῶντάς τε καὶ
| ἀποκρινομένους ἀλλήλοις σπουδάσαι αὐτοῦ περὶ τὸν E
λόγον, ἵνα μή τοι τοῦτό γ' ἔχῃ ἐγκαλεῖν, ὡς παίζοντες
πρὸς μειράκια διεσκεψάμεθ' αὖ τοῦτον τὸν λόγον.
ΘΕΟ. Τί δ'; οὐ πολλῶν τοι Θεαίτητος μεγάλους πώ-
γωνας ἐχόντων ἄμεινον ἂν ἐπακολουθήσειε λόγῳ διε-
ρευνωμένῳ; ΣΩ. Ἀλλ' οὔ τοι σοῦ γε, ὦ Θεόδωρε,
ἄμεινον. μὴ οὖν οἴου ἐμὲ μὲν τῷ σῷ ἑταίρῳ τετελευ-
τηκότι δεῖν παντὶ τρόπῳ ἐπαμύνειν, σὲ * δὲ μηδενί, 169
ἀλλ' ἴθι, ὦ ἄριστε, ὀλίγον ἐπίσπου, μέχρι τούτου αὐ-
τοῦ, ἕως ἂν εἰδῶμεν, εἴτε ἄρα σὲ δεῖ διαγραμμάτων
πέρι μέτρον εἶναι, εἴτε πάντες ὁμοίως σοὶ ἱκανοὶ ἑαυ-
τοῖς εἴς τε ἀστρονομίαν καὶ τἆλλα, ὧν δὴ σὺ πέρι αἰ-
τίαν ἔχεις διαφέρειν. ΘΕΟ. Οὐ ῥᾴδιον, ὦ Σώκρατες,
σοὶ παρακαθήμενον μὴ διδόναι λόγον, ἀλλ' ἐγὼ ἄρτι
παρελήρησα φάσκων σε ἐπιτρέψειν μοι μὴ ἀποδύε-
σθαι, καὶ οὐχὶ ἀναγκάσειν καθάπερ Λακεδαιμόνιοι·
σὺ δέ μοι δοκεῖς πρὸς τὸν Σκίῤῥωνα μᾶλλον τείνειν.
Λακεδαιμόνιοι μὲν | γὰρ ἀπιέναι ἢ ἀποδύεσθαι κε- B
λεύουσι, σὺ δὲ κατ' Ἀνταῖόν τί μοι μᾶλλον δοκεῖς τὸ
δρᾶμα δρᾶν· τὸν γὰρ προσελθόντα οὐκ ἀνίης πρὶν
ἀναγκάσῃς ἀποδύσας ἐν τοῖς λόγοις προσπαλαῖσαι.
ΣΩ. Ἄριστά γε, ὦ Θεόδωρε, τὴν νόσον μου ἀπείκα-
σας· ἰσχυρικώτερος μέντοι ἐγὼ ἐκείνων. μυρίοι γὰρ ἤδη
μοι Ἡρακλέες τε καὶ Θησέες ἐντυγχάνοντες καρτεροὶ
πρὸς τὸ λέγειν μάλ' εὖ ξυγκεκόφασιν, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέν
τι μᾶλλον ἀφίσταμαι· οὕτω τις ἔρως δεινὸς ἐνδέδυκε
τῆς | περὶ ταῦτα γυμνασίας. μὴ οὖν μηδὲ σὺ φθονή- C
σῃς προσανατριψάμενος σαυτόν τε ἅμα καὶ ἐμὲ ὀνῆ-
σαι. ΘΕΟ. Οὐδὲν ἔτι ἀντιλέγω, ἀλλ' ἄγε ὅπῃ ἐθέ-

λεις· πάντως τὴν περὶ ταῦτα εἱμαρμένην, ἣν ἂν σὺ
ἐπικλώσῃς, δεῖ ἀνατλῆναι ἐλεγχόμενον. οὐ μέντοι πε-
ραιτέρω γε ὧν προτίθεσαι οἷός τ' ἔσομαι παρασχεῖν
ἐμαυτόν σοι. ΣΩ. *Ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ μέχρι τούτων. καί
μοι πάνυ τήρει τὸ τοιόνδε, μή που παιδικόν τι λάθω-*
D *μεν εἶδος τῶν λόγων ποιούμενοι, καί τις πάλιν ' ἡμῖν
αὐτὸ ὀνειδίσῃ.* ΘΕΟ. *Ἀλλὰ δὴ πειράσομαί γε καθ'
ὅσον ἂν δύνωμαι.* XXII. ΣΩ. *Τοῦδε τοίνυν πρῶτον
πάλιν ἀντιλαβώμεθα, οὗπερ τὸ πρότερον, καὶ ἴδωμεν,
ὀρθῶς ἢ οὐκ ὀρθῶς ἐδυσχεραίνομεν ἐπιτιμῶντες τῷ
λόγῳ, ὅτι αὐτάρκη ἕκαστον εἰς φρόνησιν ἐποίει, καὶ
ἡμῖν ξυνεχώρησεν ὁ Πρωταγόρας, περί τε τοῦ ἀμείνο-
νος καὶ χείρονος διαφέρειν τινάς, οὓς δὴ καὶ εἶναι σο-
φούς. οὐχί;* ΘΕΟ. *Ναί.* ΣΩ. *Εἰ μὲν τοίνυν αὐτὸς*
E *παρὼν ὡμολόγει, ἀλλὰ μὴ ἡμεῖς ' βοηθοῦντες ὑπὲρ
αὐτοῦ ξυνεχωρήσαμεν, οὐδὲν ἂν πάλιν ἔδει ἐπαναλα-
βόντας βεβαιοῦσθαι· νῦν δὲ τάχ' ἄν τις ἡμᾶς ἀκύρους
τιθείη τῆς ὑπὲρ ἐκείνου ὁμολογίας. διὸ καλλιόνως ἔχει
σαφέστερον περὶ τούτου αὐτοῦ διομολογήσασθαι· οὐ
γάρ τι σμικρὸν παραλλάττει οὕτω ἔχον ἢ ἄλλως.* ΘΕΟ.
Λέγεις ἀληθῆ. ΣΩ. *Μὴ τοίνυν δι' ἄλλων, ἀλλ' ἐκ τοῦ*
170 *ἐκείνου λόγου ὡς διὰ βραχυτάτων * λάβωμεν τὴν ὁμο-
λογίαν.* ΘΕΟ. *Πῶς;* ΣΩ. *Οὑτωσί. Τὸ δοκοῦν ἑκά-
στῳ τοῦτο καὶ εἶναί φησί που ᾧ δοκεῖ;* ΘΕΟ. *Φησὶ
γὰρ οὖν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν, ὦ Πρωταγόρα, καὶ ἡμεῖς ἀν-
θρώπου, μᾶλλον δὲ πάντων ἀνθρώπων δόξας λέγομεν,
καὶ φαμὲν οὐδένα ὅντινα οὐ τὰ μὲν αὑτὸν ἡγεῖσθαι
τῶν ἄλλων σοφώτερον, τὰ δὲ ἄλλους ἑαυτοῦ, καὶ ἔν γε
τοῖς μεγίστοις κινδύνοις, ὅταν ἐν στρατείαις ἢ νόσοις
ἢ ἐν θαλάττῃ χειμάζωνται, ὥσπερ πρὸς θεοὺς ἔχειν*
B *τοὺς ἐν ἑκάστοις ἄρχοντας, σωτῆρας σφῶν ' προσδο-
κῶντας, οὐκ ἄλλῳ τῳ διαφέροντας ἢ τῷ εἰδέναι. καὶ
πάντα που μεστὰ τἀνθρώπινα ζητούντων διδασκάλους
τε καὶ ἄρχοντας ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν
τε ἐργασιῶν, οἰομένων τε αὖ ἱκανῶν μὲν διδάσκειν,
ἱκανῶν δὲ ἄρχειν εἶναι. καὶ ἐν τούτοις ἅπασι τί ἄλλο
φήσομεν ἢ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἡγεῖσθαι σοφίαν
καὶ ἀμαθίαν εἶναι παρὰ σφίσιν;* ΘΕΟ. *Οὐδὲν ἄλλο.*
ΣΩ. *Οὐκοῦν τὴν μὲν σοφίαν ἀληθῆ διάνοιαν ἡγοῦνται,*
C *τὴν δὲ ἀμαθίαν ψευδῆ δόξαν;* ΘΕΟ. ' *Τί μήν;* ΣΩ.
*Τί οὖν, ὦ Πρωταγόρα, χρησόμεθα τῷ λόγῳ; πότερον
ἀληθῆ φῶμεν ἀεὶ τοὺς ἀνθρώπους δοξάζειν, ἢ ποτὲ
μὲν ἀληθῆ, ποτὲ δὲ ψευδῆ; ἐξ ἀμφοτέρων γάρ που
ξυμβαίνει μὴ ἀεὶ ἀληθῆ ἀλλ' ἀμφότερα αὐτοὺς δοξά-
ζειν. σκόπει γάρ, ὦ Θεόδωρε, εἰ ἐθέλοι ἄν τις τῶν
ἀμφὶ Πρωταγόραν ἢ σὺ αὐτὸς διαμάχεσθαι, ὡς οὐδεὶς
ἡγεῖται ἕτερος ἕτερον ἀμαθῆ τε εἶναι καὶ ψευδῆ δοξά-
ζειν.* ΘΕΟ. *Ἀλλ' ἄπιστον, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ. *Καὶ*
D *μὴν εἰς τοῦτό γε ἀνάγκης ' ὁ λόγος ἥκει ὁ πάντων
χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον λέγων.* ΘΕΟ. *Πῶς δή;*
ΣΩ. *Ὅταν σὺ κρίνας τι παρὰ σαυτῷ πρός με ἀπο-
φαίνῃ περί τινος δόξαν, σοὶ μὲν δὴ τοῦτο κατὰ τὸν
ἐκείνου λόγον ἀληθὲς ἔστω, ἡμῖν δὲ δὴ τοῖς ἄλλοις
περὶ τῆς σῆς κρίσεως πότερον οὐκ ἔστι κριταῖς γενέ-
σθαι, ἢ ἀεί σε κρίνομεν ἀληθῆ δοξάζειν; ἢ μυρίοι
ἑκάστοτέ σοι μάχονται ἀντιδοξάζοντες, ἡγούμενοι ψευ-
δῆ κρίνειν τε καὶ οἴεσθαι;* ΘΕΟ. *Νὴ τὸν Δία, ὦ*
E *Σώκρατες, μάλα ' μυρίοι δῆτα, φησὶν Ὅμηρος, οἵ γέ
μοι τὰ ἐξ ἀνθρώπων πράγματα παρέχουσιν.* ΣΩ. *Τί
οὖν; βούλει λέγωμεν, ὡς σὺ τότε σαυτῷ μὲν ἀληθῆ
δοξάζεις, τοῖς δὲ μυρίοις ψευδῆ;* ΘΕΟ. *Ἔοικεν ἔκ γε
τοῦ λόγου ἀνάγκη εἶναι.* ΣΩ. *Τί δὲ αὐτῷ Πρωταγό-
ρᾳ; ἆρ' οὐχὶ ἀνάγκη, εἰ μὲν μηδὲ αὐτὸς ᾤετο μέτρον
εἶναι ἄνθρωπον μηδὲ οἱ πολλοί, ὥσπερ οὐδὲ οἴονται,
μηδενὶ δὴ εἶναι ταύτην τὴν ἀλήθειαν, ἣν ἐκεῖνος ἔγρα-
ψεν; εἰ δὲ * αὐτὸς μὲν ᾤετο, τὸ δὲ πλῆθος μὴ συν-* 171
*οίεται, οἶσθ' ὅτι πρῶτον μὲν ὅσῳ πλείους οἷς μὴ δο-
κεῖ ἢ οἷς δοκεῖ, τοσούτῳ μᾶλλον οὐκ ἔστιν ἢ ἔστιν;*
ΘΕΟ. *Ἀνάγκη, εἴπερ γε καθ' ἑκάστην δόξαν ἔσται καὶ
οὐκ ἔσται.* ΣΩ. *Ἔπειτά γε τοῦτ' ἔχει κομψότατον·
ἐκεῖνος μὲν περὶ τῆς αὑτοῦ οἰήσεως τὴν τῶν ἀντιδο-
ξαζόντων οἴησιν, ᾗ ἐκεῖνον ἡγοῦνται ψεύδεσθαι, ξυγ-
χωρεῖ που ἀληθῆ εἶναι ὁμολογῶν τὰ ὄντα δοξάζειν
ἅπαντας.* ΘΕΟ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τὴν
αὑτοῦ ἂν ψευδῆ ' ξυγχωροῖ, εἰ τὴν τῶν ἡγουμένων αὐ-
τὸν ψεύδεσθαι ὁμολογεῖ ἀληθῆ εἶναι;* ΘΕΟ. *Ἀνάγ-* B
κη. ΣΩ. *Οἱ δέ γ' ἄλλοι οὐ ξυγχωροῦσιν ἑαυτοὺς
ψεύδεσθαι;* ΘΕΟ. *Οὐ γὰρ οὖν.* ΣΩ. *Ὁ δέ γ' αὖ
ὁμολογεῖ καὶ ταύτην ἀληθῆ τὴν δόξαν ἐξ ὧν γέγραφε.*
ΘΕΟ. *Φαίνεται.* ΣΩ. *Ἐξ ἁπάντων ἄρα ἀπὸ Πρω-
ταγόρου ἀρξαμένων ἀμφισβητήσεται, μᾶλλον δὲ ὑπό γε
ἐκείνου ὁμολογήσεται, ὅταν τῷ τἀναντία λέγοντι ξυγ-
χωρῇ ἀληθῆ αὐτὸν δοξάζειν, τότε καὶ ὁ Πρωταγόρας
αὐτὸς ' ξυγχωρήσεται μήτε κύνα μήτε τὸν ἐπιτυχόντα* C
*ἄνθρωπον μέτρον εἶναι μηδὲ περὶ ἑνὸς οὗ ἂν μὴ μά-
θῃ. οὐχ οὕτως;* ΘΕΟ. *Οὕτως.* ΣΩ. *Οὐκοῦν ἐπειδὴ
ἀμφισβητεῖται ὑπὸ πάντων, οὐδενὶ ἂν εἴη ἡ Πρωταγό-
ρου ἀλήθεια ἀληθής, οὔτε τινὶ ἄλλῳ οὔτ' αὐτῷ ἐκεί-
νῳ.* ΘΕΟ. *Ἄγαν, ὦ Σώκρατες, τὸν ἑταῖρόν μου κα-
ταθέομεν.* ΣΩ. *Ἀλλά τοι, ὦ φίλε, ἄδηλον, εἰ καὶ
παραθέομεν τὸ ὀρθόν. εἰκός γε ἄρα ἐκεῖνον πρεσβύ-
τερον ὄντα σοφώτερον ἡμῶν εἶναι· καὶ εἰ αὐτίκα ' ἐν-* D
*τεῦθεν ἀνακύψειε μέχρι τοῦ αὐχένος, πολλὰ ἂν ἐμέ τε
ἐλέγξας ληροῦντα, ὡς τὸ εἰκός, καὶ σὲ ὁμολογοῦντα,
καταδὺς ἂν οἴχοιτο ἀποτρέχων. ἀλλ' ἡμῖν ἀνάγκη, οἶ-
μαι, χρῆσθαι ἡμῖν αὐτοῖς, ὁποῖοί τινές ἐσμεν, καὶ τὰ
δοκοῦντα ἀεὶ ταῦτα λέγειν. καὶ δῆτα καὶ νῦν ἄλλο τι
φῶμεν ὁμολογεῖν ἂν τοῦτό γε ὁντινοῦν, τὸ εἶναι σο-
φώτερον ἕτερον ἑτέρου, εἶναι δὲ καὶ ἀμαθέστερον;*
ΘΕΟ. *Ἐμοί γ' οὖν δοκεῖ.* XXIII. ΣΩ. *Ἦ καὶ ταύτῃ
ἂν μάλιστα ἵστασθαι τὸν λόγον, ᾗ ἡμεῖς ὑπεγράψα-
μεν βοηθοῦντες ' Πρωταγόρᾳ, ὡς τὰ μὲν πολλὰ ᾗ δο-* E
*κεῖ, ταύτῃ καὶ ἔστιν ἑκάστῳ, θερμά, ξηρά, γλυκέα,
πάντα ὅσα τοῦ τύπου τούτου· εἰ δέ που ἔν τισι ξυγ-
χωρήσεται διαφέρειν ἄλλον ἄλλου, περὶ τὰ ὑγιεινὰ καὶ
νοσώδη ἐθελῆσαι ἂν φάναι μὴ πᾶν γύναιον καὶ παι-
δίον καὶ θηρίον δὲ ἱκανὸν εἶναι ἰᾶσθαι αὑτὸ γιγνώ-
σκον ἑαυτῷ τὸ ὑγιεινόν, ἀλλὰ ἐνταῦθα δὴ ἄλλον ἄλ-
λου διαφέρειν, εἴπερ που;* ΘΕΟ. *Ἔμοιγε δοκεῖ οὕ-
τως.* ΣΩ. * *Οὐκοῦν καὶ περὶ πολιτικῶν, καλὰ μὲν* 172
*καὶ αἰσχρὰ καὶ δίκαια καὶ ἄδικα καὶ ὅσια καὶ μή, οἷα
ἂν ἑκάστη πόλις οἰηθεῖσα θῆται νόμιμα ἑαυτῇ, ταῦτα
καὶ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἑκάστῃ, καὶ ἐν τούτοις μὲν οὐ-
δὲν σοφώτερον οὔτε ἰδιώτην ἰδιώτου οὔτε πόλιν πό-
λεως εἶναι· ἐν δὲ τῷ ξυμφέροντα ἑαυτῇ ἢ μὴ ξυμφέ-
ροντα τίθεσθαι, ἐνταῦθ', εἴπερ που, αὖ ὁμολογήσει
ξύμβουλόν τε ξυμβούλου διαφέρειν καὶ πόλεως δόξαν
ἑτέραν ἑτέρας πρὸς ἀλήθειαν, καὶ οὐκ ἂν πάνυ τολ-*

B μήσειε ' φῆσαι, ἃ ἂν θῆται πόλις ξυμφέροντα οἰηθεῖ-
σα αὑτῇ, παντὸς μᾶλλον ταῦτα καὶ ξυνοίσειν. ἀλλ'
ἐκεῖ, οὗ λέγω, ἐν τοῖς δικαίοις καὶ ἀδίκοις καὶ ὁσίοις
καὶ ἀνοσίοις, ἐθέλουσιν ἰσχυρίζεσθαι, ὡς οὐκ ἔστι
φύσει αὐτῶν οὐδὲν οὐσίαν ἑαυτοῦ ἔχον, ἀλλὰ τὸ κοινῇ
δόξαν τοῦτο γίγνεται ἀληθὲς τότε, ὅταν δόξῃ καὶ
ὅσον ἂν δοκῇ χρόνον. καὶ ὅσοι γε δὴ μὴ παντάπασι
τὸν Πρωταγόρου λόγον λέγουσιν, ὧδέ πως τὴν σοφίαν
ἄγουσι. Λόγος δὲ ἡμᾶς, ὦ Θεόδωρε, ἐκ λόγου, μεί-
C ζων ἐξ ἐλάττονος, ' καταλαμβάνει. ΘΕΟ. Οὐκοῦν
σχολὴν ἄγομεν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Φαινόμεθα. καὶ
πολλάκις μέν γε δή, ὦ δαιμόνιε, καὶ ἄλλοτε κατενόησα,
ἀτὰρ καὶ νῦν, ὡς εἰκότως οἱ ἐν ταῖς φιλοσοφίαις πο-
λὺν χρόνον διατρίψαντες εἰς τὰ δικαστήρια ἰόντες γε-
λοῖοι φαίνονται ῥήτορες. ΘΕΟ. Πῶς δὴ οὖν λέγεις;
ΣΩ. Κινδυνεύουσιν οἱ ἐν δικαστηρίοις καὶ τοῖς τοιού-
τοις ἐκ νέων κυλινδούμενοι πρὸς τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ
D καὶ τῇ τοιᾷδε διατριβῇ ' τεθραμμένους ὡς οἰκέται
πρὸς ἐλευθέρους τεθράφθαι. ΘΕΟ. Πῇ δή; ΣΩ.
Ἧι τοῖς μέν, τοῦτο ὃ σὺ εἶπες, ἀεὶ πάρεστι σχολὴ καὶ
τοὺς λόγους ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ σχολῆς ποιοῦνται· ὥσπερ
ἡμεῖς νυνὶ τρίτον ἤδη λόγον ἐκ λόγου μεταλαμβάνο-
μεν, οὕτω κἀκεῖνοι, ἐὰν αὐτοὺς ὁ ἐπελθὼν τοῦ προ-
κειμένου μᾶλλον, καθάπερ ἡμᾶς, ἀρέσῃ, καὶ διὰ μα-
κρῶν ἢ βραχέων μέλει οὐδὲν λέγειν, ἂν μόνον τύχωσι
τοῦ ὄντος. οἱ δὲ ἐν ἀσχολίᾳ τε ἀεὶ λέγουσι· κατεπεί-
E γει γὰρ ὕδωρ ῥέον, καὶ οὐκ ' ἐγχωρεῖ περὶ οὗ ἂν ἐπι-
θυμήσωσι τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀνάγκην ἔχων
ὁ ἀντίδικος ἐφέστηκε καὶ ὑπογραφὴν παραναγιγνωσκο-
μένην, ὧν ἐκτὸς οὐ ῥητέον· (ἣν ἀντωμοσίαν καλοῦσιν·)
οἱ δὲ λόγοι ἀεὶ περὶ ὁμοδούλου πρὸς δεσπότην καθή-
μενον, ἐν χειρὶ τὴν δίκην ἔχοντα, καὶ οἱ ἀγῶνες οὐδέ-
ποτε τὴν ἄλλως ἀλλ' ἀεὶ τὴν περὶ αὐτοῦ· πολλάκις δὲ
173 καὶ περὶ ψυχῆς ὁ δρόμος. ὥστ' ἐξ * ἁπάντων τούτων
ἔντονοι καὶ δριμεῖς γίγνονται, ἐπιστάμενοι τὸν δεσπό-
την λόγῳ τε θωπεῦσαι καὶ ἔργῳ χαρίσασθαι, σμικροὶ
δὲ καὶ οὐκ ὀρθοὶ τὰς ψυχάς. τὴν γὰρ αὔξην καὶ τὸ
εὐθύ τε καὶ τὸ ἐλεύθερον ἡ ἐκ νέων δουλεία ἀφήρη-
ται, ἀναγκάζουσα πράττειν σκολιά, μεγάλους κινδύ-
νους καὶ φόβους ἔτι ἁπαλαῖς ψυχαῖς ἐπιβάλλουσα, οὓς
οὐ δυνάμενοι μετὰ τοῦ δικαίου καὶ ἀληθοῦς ὑποφέ-
ρειν, εὐθὺς ἐπὶ τὸ ψεῦδός τε καὶ τὸ ἀλλήλους ἀντα-
B δικεῖν τρεπόμενοι πολλὰ κάμπτονται καὶ συγκλῶνται, '
ὥσθ' ὑγιὲς οὐδὲν ἔχοντες τῆς διανοίας εἰς ἄνδρας ἐκ
μειρακίων τελευτῶσι, δεινοί τε καὶ σοφοὶ γεγονότες,
ὡς οἴονται. Καὶ οὗτοι μὲν δὴ τοιοῦτοι, ὦ Θεόδωρε·
τοὺς δὲ τοῦ ἡμετέρου χοροῦ πότερον βούλει διελθόν-
τες ἢ ἐάσαντες πάλιν ἐπὶ τὸν λόγον τραπώμεθα, ἵνα
μὴ καί, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, λίαν πολὺ τῇ ἐλευθερίᾳ
καὶ μεταλήψει τῶν λόγων καταχρώμεθα; ΘΕΟ. Μη-
δαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ διελθόντες. πάνυ γὰρ εὖ
C τοῦτο εἴρηκας, ὅτι ' οὐχ ἡμεῖς οἱ ἐν τῷ τοιῷδε χορεύ-
οντες τῶν λόγων ὑπηρέται. ἀλλ' οἱ λόγοι οἱ ἡμέτεροι
ὥσπερ οἰκέται, καὶ ἕκαστος αὐτῶν περιμένει ἀποτελε-
σθῆναι, ὅταν ἡμῖν δοκῇ· οὔτε γὰρ δικαστὴς οὔτε θεα-
τής, ὥσπερ ποιηταῖς, ἐπιτιμήσων τε καὶ ἄρξων ἐπι-
στατεῖ παρ' ἡμῖν. XXIV. ΣΩ. Λέγωμεν δή, ὡς ἔοι-
κεν, ἐπεὶ σοί γε δοκεῖ, περὶ τῶν κορυφαίων· τί γὰρ
ἄν τις τούς γε φαύλως διατρίβοντας ἐν φιλοσοφίᾳ λέ-
γοι; Οὗτοι δέ που ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν
οὐκ ἴσασι τὴν ὁδόν, οὐδὲ ' ὅπου δικαστήριον ἢ βου- D
λευτήριον ἤ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον· νό-
μους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ γεγραμμένα οὔτε
ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι. σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν ἐπ' ἀρ-
χὰς καὶ σύνοδοι καὶ δεῖπνα καὶ σὺν αὐλητρίσι κῶμοι,
οὐδὲ ὄναρ πράττειν προςίσταται αὐτοῖς. εὖ δὲ ἢ κα-
κῶς τις γέγονεν ἐν πόλει, ἤ τί τῳ κακόν ἐστιν ἐκ προ-
γόνων γεγονὸς ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, μᾶλλον
αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες. καὶ
ταῦτα πάντ' ' οὐδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν· οὐδὲ γὰρ αὐ- E
τῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ
σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ, ἡ
δὲ διάνοια, ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ καὶ οὐδέν,
ἀτιμάσασα πανταχῇ φέρεται κατὰ Πίνδαρον, τά τε
γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπίπεδα γεωμετροῦσα, οὐρανοῦ
τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν * 174
ἐρευνωμένη τῶν ὄντων ἑκάστου ὅλου, εἰς τῶν ἐγγὺς
οὐδὲν αὑτὴν συγκαθιεῖσα. ΘΕΟ. Πῶς τοῦτο λέγεις,
ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὥςπερ καὶ Θαλῆν ἀστρονομοῦντα,
ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄνω βλέποντα, πεσόντα εἰς φρέαρ,
Θρᾷττά τις ἐμμελὴς καὶ χαρίεσσα θεραπαινὶς ἀπο-
σκῶψαι λέγεται, ὡς τὰ μὲν ἐν οὐρανῷ προθυμοῖτο εἰ-
δέναι, τὰ δ' ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ παρὰ πόδας λαν-
θάνοι αὐτόν. ταὐτὸν δὲ ἀρκεῖ σκῶμμα ἐπὶ πάντας,
ὅσοι ἐν φιλοσοφίᾳ διάγουσι. ' τῷ γὰρ ὄντι τὸν τοι- B
οῦτον ὁ μὲν πλησίον καὶ ὁ γείτων λέληθεν, οὐ μόνον
ὅ τι πράττει, ἀλλ' ὀλίγου καὶ εἰ ἄνθρωπός ἐστιν ἤ τι
ἄλλο θρέμμα· τί δέ ποτ' ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ τί τῇ
τοιαύτῃ φύσει προςήκει διάφορον τῶν ἄλλων ποιεῖν ἢ
πάσχειν, ζητεῖ τε καὶ πράγματ' ἔχει διερευνώμενος.
μανθάνεις γάρ που, ὦ Θεόδωρε. ἢ οὔ; ΘΕΟ. Ἔγω-
γε· καὶ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τοιγάρτοι, ὦ φίλε, ἰδίᾳ
τε συγγιγνόμενος ὁ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ δημοσίᾳ, ὅπερ
ἀρχόμενος ' ἔλεγον, ὅταν ἐν δικαστηρίῳ ἤ που ἄλλοθι C
ἀναγκασθῇ περὶ τῶν παρὰ πόδας καὶ τῶν ἐν ὀφθαλ-
μοῖς διαλέγεσθαι, γέλωτα παρέχει οὐ μόνον Θρᾴτταις,
ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλῳ ὄχλῳ, εἰς φρέατά τε καὶ πᾶσαν
ἀπορίαν ἐμπίπτων ὑπὸ ἀπειρίας, καὶ ἡ ἀσχημοσύνη
δεινή, δόξαν ἀβελτερίας παρεχομένη. ἔν τε γὰρ ταῖς
λοιδορίαις ἴδιον ἔχει οὐδὲν οὐδένα λοιδορεῖν, ἅτ' οὐκ
εἰδὼς κακὸν οὐδὲν οὐδενὸς ἐκ τοῦ μὴ μεμελετηκέναι·
ἀπορῶν οὖν γελοῖος φαίνεται· ἔν ' τε τοῖς ἐπαίνοις D
καὶ ταῖς τῶν ἄλλων μεγαλαυχίαις, οὐ προσποιήτως,
ἀλλὰ τῷ ὄντι γελῶν ἔνδηλος γιγνόμενος ληρώδης δοκεῖ
εἶναι. τύραννόν τε γὰρ ἢ βασιλέα ἐγκωμιαζόμενον ἕνα
τῶν νομέων, οἷον συβώτην, ἢ ποιμένα, ἤ τινα βουκό-
λον ἡγεῖται ἀκούειν εὐδαιμονιζόμενον πολὺ βδάλλοντα·
δυςκολώτερον δὲ ἐκείνων ζῷον καὶ ἐπιβουλότερον ποι-
μαίνειν τε καὶ βδάλλειν νομίζει αὐτούς· ἄγροικον δὲ
καὶ ἀπαίδευτον ὑπὸ ἀσχολίας οὐδὲν ἧττον τῶν νομέων
τὸν ' τοιοῦτον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι, σηκὸν ἐν ὄρει τὸ E
τεῖχος περιβεβλημένον. γῆς δὲ ὅταν μυρία πλέθρα ἢ
ἔτι πλείω ἀκούσῃ ὥς τις ἄρα κεκτημένος θαυμαστὰ
πλήθει κέκτηται, πάνσμικρα δοκεῖ ἀκούειν εἰς ἅπασαν
εἰωθὼς τὴν γῆν βλέπειν. τὰ δὲ δὴ γένη ὑμνούντων, ὡς
γενναῖός τις ἑπτὰ πάππους πλουσίους ἔχων ἀποφῆναι,
παντάπασιν ἀμβλὺ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ὁρώντων ἡγεῖ-
ται τὸν ἔπαινον, ὑπὸ * ἀπαιδευσίας οὐ δυναμένων εἰς 175

τὸ πᾶν ἀεὶ βλέπειν, οὐδὲ λογίζεσθαι, ὅτι πάππων καὶ προγόνων μυριάδες ἑκάστῳ γεγόνασιν ἀναρίθμητοι, ἐν αἷς πλούσιοι καὶ πτωχοὶ καὶ βασιλεῖς καὶ δοῦλοι βάρβαροί τε καὶ Ἕλληνες πολλάκις μυρίοι γεγόνασιν ὁτῳοῦν, ἀλλ' ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι καταλόγῳ προγόνων σεμνυνομένων καὶ ἀναφερόντων εἰς Ἡρακλέα τὸν Ἀμφιτρύωνος ἄτοπα αὐτῷ καταφαίνεται τῆς σμι-
B κρολογίας, ὅτι δὲ ὁ ἀπ' Ἀμφιτρύωνος εἰς τὸ ' ἄνω πεντεκαιεικοστὸς τοιοῦτος ἦν, οἵα συνέβαινεν αὐτῷ τύχη, καὶ ὁ πεντηκοστὸς ἀπ' αὐτοῦ, γελᾷ οὐ δυναμένων λογίζεσθαί τε καὶ χαυνότητα ἀνοήτου ψυχῆς ἀπαλλάττειν. ἐν ἅπασι δὴ τούτοις ὁ τοιοῦτος ὑπὸ τῶν πολλῶν καταγελᾶται, τὰ μὲν ὑπερηφάνως ἔχων, ὡς δοκεῖ, τὰ δ' ἐν ποσὶν ἀγνοῶν τε καὶ ἐν ἑκάστοις ἀπορῶν. ΘΕΟ. *Παντάπασι τὰ γιγνόμενα λέγεις, ὦ Σώκρατες.* XXV. ΣΩ. Ὅταν δέ γέ τινα αὐτός, ὦ φίλε, ἑλκύσῃ
C ἄνω, καὶ ἐθελήσῃ τις αὐτῷ ' ἐκβῆναι ἐκ τοῦ Τί ἐγὼ σὲ ἀδικῶ ἢ σὺ ἐμέ; εἰς σκέψιν αὐτῆς δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας, τί τε ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ τί τῶν πάντων ἢ ἀλλήλων διαφέρετον, ἢ ἐκ τοῦ Βασιλεὺς εὐδαίμων κεκτημένος τ' αὖ πολὺ χρυσίον, βασιλείας πέρι καὶ ἀνθρωπίνης ὅλως εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ἐπὶ σκέψιν, ποίω τέ τινε ἐστὸν καὶ τίνα τρόπον ἀνθρώπου φύσει προσήκει τὸ μὲν κτήσασθαι αὐτοῖν, τὸ δὲ ἀποφυγεῖν, — περὶ τούτων ἁπάντων ὅταν αὖ δέῃ λόγον
D διδόναι τὸν ' σμικρὸν ἐκεῖνον τὴν ψυχὴν καὶ δριμὺν καὶ δικανικόν, πάλιν αὖ τὰ ἀντίστροφα ἀποδίδωσιν· ἰλιγγιῶν τε ἀφ' ὑψηλοῦ κρεμασθεὶς καὶ βλέπων μετέωρος ἄνωθεν ὑπὸ ἀηθείας ἀδημονῶν τε καὶ ἀπορῶν καὶ βαρβαρίζων γέλωτα Θρᾴτταις μὲν οὐ παρέχει οὐδ' ἄλλῳ ἀπαιδεύτῳ οὐδενί, οὐ γὰρ αἰσθάνονται, τοῖς δ' ἐναντίως ἢ ὡς ἀνδραπόδοις τραφεῖσιν ἅπασιν. Οὗτος δὴ ἑκατέρου τρόπος, ὦ Θεόδωρε, ὁ μὲν τῷ ὄντι ἐν
E ἐλευθερίᾳ τε καὶ σχολῇ τεθραμμένου, ' ὃν δὴ φιλόσοφον καλεῖς, ᾧ ἀνεμέσητον εὐήθει δοκεῖν καὶ οὐδενὶ εἶναι, ὅταν εἰς δουλικὰ ἐμπέσῃ διακονήματα, οἷον στρωματόδεσμον μὴ ἐπιστάμενος συσκευάσασθαι μηδὲ ὄψον ἡδῦναι ἢ θῶπας λόγους· ὁ δ' αὖ τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα δυναμένου τορῶς τε καὶ ὀξέως διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δὲ οὐκ ἐπισταμένου ἐπιδέξια ἐλευθέρως οὐδέ γ'
176 ἁρμονίαν λόγων λαβόντος * ὀρθῶς ὑμνῆσαι θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν εὐδαιμόνων βίον ἀληθῆ. ΘΕΟ. *Εἰ πάντας, ὦ Σώκρατες, πείθοις ἃ λέγεις, ὥσπερ ἐμέ, πλείων ἂν εἰρήνη καὶ κακὰ ἐλάττω κατ' ἀνθρώπους εἴη.* ΣΩ. Ἀλλ' οὔτ' ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατόν, ὦ Θεόδωρε· ὑπεναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη· οὔτ' ἐν θεοῖς αὐτὰ ἱδρῦσθαι, τὴν δὲ θνητὴν φύσιν καὶ τόνδε τὸν τόπον περιπολεῖ ἐξ ἀνάγκης. διὸ καὶ πειρᾶσθαι χρὴ ἐνθένδε ἐκεῖσε φεύγειν ὅ τι τάχιστα. φυ-
B γὴ ' δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν· ὁμοίωσις δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄριστε, οὐ πάνυ τι ῥᾴδιον πεῖσαι, ὡς ἄρα οὐχ ὧν ἕνεκα οἱ πολλοί φασι δεῖν πονηρίαν μὲν φεύγειν, ἀρετὴν δὲ διώκειν, τούτων χάριν τὸ μὲν ἐπιτηδευτέον, τὸ δ' οὔ, ἵνα δὴ μὴ κακὸς καὶ ἵνα ἀγαθὸς δοκῇ εἶναι, ταῦτα γάρ ἐστιν ὁ λεγόμενος γραῶν ὕθλος, ὡς ἐμοὶ
C φαίνεται· τὸ δὲ ἀληθὲς ὧδε λέγωμεν. ' θεὸς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος, ἀλλ' ὡς οἷόν τε δικαιότατος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον οὐδὲν ἢ ὃς ἂν ἡμῶν αὖ γένηται ὅ τι δικαιότατος. περὶ τούτου καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς δεινότης ἀνδρὸς καὶ οὐδενία τε καὶ ἀνανδρία. ἡ μὲν γὰρ τούτου γνῶσις σοφία καὶ ἀρετὴ ἀληθινή, ἡ δὲ ἄγνοια ἀμαθία καὶ κακία ἐναργής· αἱ δ' ἄλλαι δεινότητές τε δοκοῦσαι καὶ σοφίαι ἐν μὲν πολιτικαῖς δυναστείαις γιγνόμεναι φορτικαί, ἐν δὲ τέχναις βάναυσοι. τῷ οὖν ἀδικοῦντι καὶ ἀνόσια λέγοντι ἢ ' πράττοντι D
μακρῷ ἄριστ' ἔχει τὸ μὴ συγχωρεῖν δεινῷ ὑπὸ πανουργίας εἶναι. ἀγάλλονται γὰρ τῷ ὀνείδει, καὶ οἴονται ἀκούειν, ὅτι οὐ λῆροί εἰσι, γῆς ἄλλως ἄχθη, ἀλλ' ἄνδρες, οἵους δεῖ ἐν πόλει τοὺς σωθησομένους. λεκτέον οὖν τἀληθές, ὅτι τοσούτῳ μᾶλλόν εἰσιν οἷοι οὐκ οἴονται, ὅτι οὐχὶ οἴονται· ἀγνοοῦσι γὰρ ζημίαν ἀδικίας, ὃ δεῖ ἥκιστα ἀγνοεῖν. οὐ γάρ ἐστιν ἣν δοκοῦσι, πληγαί τε καὶ θάνατοι, ὧν ἐνίοτε πάσχουσιν οὐδὲν ἀδικοῦντες, ἀλλὰ ἣν ἀδύνατον ' ἐκφυγεῖν. ΘΕΟ. *Τίνα* E
δὴ λέγεις; ΣΩ. Παραδειγμάτων, ὦ φίλε, ἐν τῷ ὄντι ἑστώτων, τοῦ μὲν θείου εὐδαιμονεστάτου, τοῦ δὲ ἀθέου ἀθλιωτάτου, οὐχ ὁρῶντες ὅτι οὕτως ἔχει, ὑπὸ ἠλιθιότητός τε καὶ τῆς ἐσχάτης ἀνοίας λανθάνουσι τῷ μὲν ὁμοιούμενοι διὰ τὰς * ἀδίκους πράξεις, τῷ δὲ 177
ἀνομοιούμενοι. οὗ δὴ τίνουσι δίκην ζῶντες τὸν εἰκότα βίον ᾧ ὁμοιοῦνται. ἐὰν δ' εἴπωμεν, ὅτι, ἂν μὴ ἀπαλλαγῶσι τῆς δεινότητος, καὶ τελευτήσαντας αὐτοὺς ἐκεῖνος μὲν ὁ τῶν κακῶν καθαρὸς τόπος οὐ δέξεται, ἐνθάδε δὲ τὴν αὑτοῖς ὁμοιότητα τῆς διαγωγῆς ἀεὶ ἕξουσι, κακοὶ κακοῖς συνόντες, ταῦτα δὴ καὶ παντάπασιν ὡς δεινοὶ καὶ πανοῦργοι ἀνοήτων τινῶν ἀκούσονται. ΘΕΟ. *Καὶ μάλα δή, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ. Οἶδά τοι, ' B
ὦ ἑταῖρε. ἓν μέντοι τι αὐτοῖς συμβέβηκεν, ὅτι ἂν ἰδίᾳ λόγον δέῃ δοῦναί τε καὶ δέξασθαι περὶ ὧν ψέγουσι, καὶ ἐθελήσωσιν ἀνδρικῶς πολὺν χρόνον ὑπομεῖναι καὶ μὴ ἀνάνδρως φεύγειν, τότε ἀτόπως, ὦ δαιμόνιε, τελευτῶντες οὐκ ἀρέσκουσιν αὐτοὶ αὑτοῖς περὶ ὧν λέγουσι, καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐκείνη πως ἀπομαραίνεται, ὥστε παίδων μηδὲν δοκεῖν διαφέρειν. Περὶ μὲν οὖν τούτων, ἐπειδὴ καὶ πάρεργα τυγχάνει λεγόμενα, ἀποστῶμεν· εἰ δὲ μή, πλείω ἀεὶ ἐπιρρέοντα ' καταχώσει ἡμῶν τὸν ἐξ C
ἀρχῆς λόγον· ἐπὶ δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἴωμεν, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ. ΘΕΟ. *Ἐμοὶ μὲν τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἀηδέστερα ἀκούειν· ῥᾴω γὰρ τηλικῷδε ὄντι ἐπακολουθεῖν· εἰ μέντοι δοκεῖ, πάλιν ἐπανίωμεν.* XXVI. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐνταῦθά που ἦμεν τοῦ λόγου, ἐν ᾧ ἔφαμεν τοὺς τὴν φερομένην οὐσίαν λέγοντας, καὶ τὸ ἀεὶ δοκοῦν ἑκάστῳ τοῦτο καὶ εἶναι τούτῳ, ᾧ δοκεῖ, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἐθέλειν δισχυρίζεσθαι, καὶ οὐχ ἥκιστα περὶ τὰ δίκαια, ὡς παντὸς ' μᾶλλον, ἃ ἂν θῆται πό- D
λις δόξαντα αὐτῇ, ταῦτα καὶ ἔστι δίκαια τῇ θεμένῃ, ἕωσπερ ἂν κέηται· περὶ δὲ τἀγαθοῦ οὐδένα ἀνδρεῖον ἔθ' οὕτως εἶναι, ὥστε τολμᾶν διαμάχεσθαι, ὅτι καὶ ἃ ἂν ὠφέλιμα οἰηθεῖσα πόλις ἑαυτῇ θῆται, καὶ ἔστι τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἂν κέηται ὠφέλιμα, πλὴν εἴ τις τὸ ὄνομα λέγοι· τοῦτο δέ που σκῶμμ' ἂν εἴη πρὸς ὃ λέγομεν. οὐχί; ΘΕΟ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. Μὴ ' λεγέτω E
τὸ ὄνομα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα, ὃ ὀνομαζόμενον θεωρεῖται. ΘΕΟ. *Μὴ γάρ.* ΣΩ. Ἀλλ' ὃ ἂν τοῦτο ὀνομάζῃ, τούτου δήπου στοχάζεται νομοθετουμένη, καὶ πάντας τοὺς νόμους, καθ' ὅσον οἴεταί τε καὶ δύναται, ὡς ὠφελιμωτάτους ἑαυτῇ τίθεται. ἢ πρὸς ἄλλο τι βλέ-

178 πουσα νομοθετεῖται; ΘΕΟ. * Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἦ
οὖν καὶ τυγχάνει ἀεί, ἢ πολλὰ καὶ διαμαρτάνει ἑκά-
στη; ΘΕΟ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ διαμαρτάνειν. ΣΩ.
Ἔτι τοίνυν ἐνθένδε ἂν μᾶλλον πᾶς τις ὁμολογήσειε
ταὐτὰ ταῦτα, εἰ περὶ παντός τις τοῦ εἴδους ἐρωτῴη,
ἐν ᾧ καὶ τὸ ὠφέλιμον τυγχάνει ὄν. ἔστι δέ που καὶ
περὶ τὸν μέλλοντα χρόνον. ὅταν γὰρ νομοθετώμεθα,
ὡς ἐσομένους ὠφελίμους τοὺς νόμους τιθέμεθα εἰς τὸν
ἔπειτα χρόνον. τοῦτο δὲ μέλλον ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν.
B ΘΕΟ. | Πάνυ γε. ΣΩ. Ἴθι δή, οὑτωσὶ ἐρωτῶμεν
Πρωταγόραν ἢ ἄλλον τινὰ τῶν ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ λεγόν-
των· Πάντων μέτρον ἄνθρωπός ἐστιν, ὡς φατέ, ὦ
Πρωταγόρα, λευκῶν, βαρέων, κούφων, οὐδενὸς ὅτου οὐ
τῶν τοιούτων. ἔχων γὰρ αὐτῶν τὸ κριτήριον ἐν αὑτῷ,
οἷα πάσχει τοιαῦτα οἰόμενος, ἀληθῆ τε οἴεται αὑτῷ
καὶ ὄντα. οὐχ οὕτως; ΘΕΟ. Οὕτως. ΣΩ. Ἦ καὶ
τῶν μελλόντων ἔσεσθαι, φήσομεν, ὦ Πρωταγόρα, ἔχει
C τὸ κριτήριον ἐν αὑτῷ, καὶ οἷα | ἂν οἰηθῇ ἔσεσθαι,
ταῦτα καὶ γίγνεται ἐκείνῳ τῷ οἰηθέντι; οἷον θερμά,
ἆρ᾽ ὅταν τις οἰηθῇ ἰδιώτης αὑτὸν πυρετὸν λήψεσθαι
καὶ ἔσεσθαι ταύτην τὴν θερμότητα, καὶ ἕτερος, ἰα-
τρὸς δέ, ἀντοιηθῇ, κατὰ τὴν ποτέρου δόξαν φῶμεν τὸ
μέλλον ἀποβήσεσθαι, ἢ κατὰ τὴν ἀμφοτέρων, καὶ τῷ
μὲν ἰατρῷ οὐ θερμὸς οὐδὲ πυρέττων γενήσεται, ἑαυτῷ
δὲ ἀμφότερα; ΘΕΟ. Γελοῖον μέν τ᾽ ἂν εἴη. ΣΩ.
Ἀλλ᾽, οἶμαι, περὶ οἴνου γλυκύτητος καὶ αὐστηρότητος
D μελλούσης | ἔσεσθαι ἡ τοῦ γεωργοῦ δόξα, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἡ
τοῦ κιθαριστοῦ, κυρία. ΘΕΟ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐδ᾽
ἂν αὖ περὶ ἀναρμόστου τε καὶ εὐαρμόστου ἐσομένου
παιδοτρίβης ἂν βέλτιον δοξάσειε μουσικοῦ, ὃ καὶ ἔπει-
τα αὐτῷ τῷ παιδοτρίβῃ δόξει εὐάρμοστον εἶναι. ΘΕΟ.
Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοῦ μέλλοντος ἑστιάσε-
σθαι μὴ μαγειρικοῦ ὄντος, σκευαζομένης θοίνης, ἀκυ-
ροτέρα ἡ κρίσις τῆς τοῦ ὀψοποιοῦ περὶ τῆς ἐσομένης
E ἡδονῆς. περὶ μὲν γὰρ τοῦ ἤδη | ὄντος ἑκάστῳ ἡδέος ἢ
γεγονότος μηδέν πω τῷ λόγῳ διαμαχώμεθα, ἀλλὰ πε-
ρὶ τοῦ μέλλοντος ἑκάστῳ καὶ δόξειν καὶ ἔσεσθαι πό-
τερον αὐτὸς αὑτῷ ἄριστος κριτής; ἢ σύ, ὦ Πρωταγό-
ρα, τό γε περὶ λόγους πιθανὸν ἑκάστῳ ἡμῶν ἐσόμε-
νον εἰς δικαστήριον βέλτιον ἂν προδοξάσαις ἢ τῶν
ἰδιωτῶν ὁστισοῦν; ΘΕΟ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες,
τοῦτό γε σφόδρα ὑπισχνεῖτο πάντων διαφέρειν αὐτός.
ΣΩ. Νὴ Δία, ὦ μέλε· ἢ οὐδείς γ᾽ ἂν αὐτῷ διελέγετο
179 * διδοὺς πολὺ ἀργύριον, εἰ μὴ τοὺς συνόντας ἔπειθεν,
ὅτι καὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαί τε καὶ δόξειν οὔτε μάντις
οὔτε τις ἄλλος ἄμεινον κρίνειεν ἂν ἢ αὐτὸς αὑτῷ.
ΘΕΟ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αἱ νομοθεσίαι
καὶ τὸ ὠφέλιμον περὶ τὸ μέλλον ἐστί, καὶ πᾶς ἂν ὁμο-
λογοῖ νομοθετουμένην πόλιν πολλάκις ἀνάγκην εἶναι
τοῦ ὠφελιμωτάτου ἀποτυγχάνειν; ΘΕΟ. Μάλα γε.
ΣΩ. Μετρίως ἄρα ἡμῖν πρὸς τὸν διδάσκαλόν σου εἰ-
B ρήσεται, ὅτι ἀνάγκη | αὐτῷ ὁμολογεῖν σοφώτερόν τε
ἄλλον ἄλλου εἶναι καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον μέτρον εἶναι,
ἐμοὶ δὲ τῷ ἀνεπιστήμονι μηδὲ ὁπωστιοῦν ἀνάγκην εἶ-
ναι μέτρῳ γίγνεσθαι, ὡς ἄρτι με ἠνάγκαζεν ὁ ὑπὲρ
ἐκείνου λόγος, εἴτ᾽ ἐβουλόμην εἴτε μή, τοιοῦτον εἶναι.
ΘΕΟ. Ἐκείνῃ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, μάλιστα ἁλίσκε-
σθαι ὁ λόγος, ἁλισκόμενος καὶ ταύτῃ, ᾗ τὰς τῶν ἄλ-
λων δόξας κυρίας ποιεῖ, αὗται δὲ ἐφάνησαν τοὺς ἐκεί-
νου λόγους οὐδαμῇ ἀληθεῖς ἡγούμεναι. ΣΩ. | Πολ- C
λαχῇ, ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄλλῃ ἂν τό γε τοιοῦτον ἁλοίη,
μὴ πᾶσαν παντὸς ἀληθῆ δόξαν εἶναι· περὶ δὲ τὸ
παρὸν ἑκάστῳ πάθος, ἐξ ὧν αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ κατὰ
ταύτας δόξαι γίγνονται, χαλεπώτερον ἑλεῖν, ὡς οὐκ
ἀληθεῖς. ἴσως δὲ οὐδὲν λέγω· ἀνάλωτοι γάρ, εἰ ἔτυ-
χον, εἰσί, καὶ οἱ φάσκοντες αὐτὰς ἐναργεῖς τε εἶναι
καὶ ἐπιστήμας τάχα ἂν ὄντα λέγοιεν, καὶ Θεαίτητος
ὅδε οὐκ ἄπο σκοποῦ εἴρηκεν αἴσθησιν καὶ ἐπιστήμην
ταὐτὸν θέμενος. προσιτέον οὖν ἐγγυτέρω, | ὡς ὁ ὑπὲρ D
Πρωταγόρου λόγος ἐπέταττε, καὶ σκεπτέον τὴν φερο-
μένην ταύτην οὐσίαν διακρούοντα, εἴτε ὑγιὲς εἴτε σα-
θρὸν φθέγγεται. μάχη δ᾽ οὖν περὶ αὐτῆς οὐ φαύλη
οὐδ᾽ ὀλίγοις γέγονε. XXVII. ΘΕΟ. Πολλοῦ καὶ δεῖ
φαύλη εἶναι, ἀλλὰ περὶ μὲν τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐπιδίδωσι
πάμπολυ. οἱ γὰρ τοῦ Ἡρακλείτου ἑταῖροι χορηγοῦσι
τούτου τοῦ λόγου μάλα ἐρρωμένως. ΣΩ. Τῷ τοι, ὦ
φίλε Θεόδωρε, μᾶλλον σκεπτέον καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὥσπερ
αὐτοὶ | ὑποτείνονται. ΘΕΟ. Παντάπασι μὲν οὖν. E
καὶ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τούτων τῶν Ἡρακλειτείων,
ἢ ὥσπερ σὺ λέγεις Ὁμηρείων, καὶ ἔτι παλαιοτέρων, αὐ-
τοῖς μὲν τοῖς περὶ τὴν Ἔφεσον, ὅσοι προσποιοῦνται
ἔμπειροι εἶναι, οὐδὲν μᾶλλον οἷόν τε διαλεχθῆναι ἢ
τοῖς οἰστρῶσιν. ἀτεχνῶς γὰρ κατὰ τὰ συγγράμματα
φέρονται, τὸ δ᾽ ἐπιμεῖναι ἐπὶ λόγῳ καὶ ἐρωτήματι καὶ
ἡσυχίως ἐν μέρει ἀποκρίνασθαι καὶ ἐρέσθαι ἧττον * 180
αὐτοῖς ἔνι ἢ τὸ μηδέν· μᾶλλον δὲ ὑπερβάλλει τὸ οὐδ᾽
οὐδὲν πρὸς τὸ μηδὲ σμικρὸν ἐνεῖναι τοῖς ἀνδράσιν
ἡσυχίας· ἀλλ᾽ ἄν τινά τι ἔρῃ, ὥσπερ ἐκ φαρέτρας ῥη-
ματίσκια αἰνιγματώδη ἀνασπῶντες ἀποτοξεύουσι, κἂν
τούτου ζητῇς λόγον λαβεῖν, τί εἴρηκεν, ἑτέρῳ πεπλήξει
καινῶς μετωνομασμένῳ, περανεῖς δὲ οὐδέποτε οὐδὲν
πρὸς οὐδένα αὐτῶν· οὐδέ γε ἐκεῖνοι αὐτοὶ πρὸς ἀλλή-
λους, ἀλλ᾽ εὖ πάνυ φυλάττουσι τὸ μηδὲν βέβαιον ἐᾶν
εἶναι | μήτ᾽ ἐν λόγῳ μήτ᾽ ἐν ταῖς αὑτῶν ψυχαῖς, ἡγού- B
μενοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, αὐτὸ στάσιμον εἶναι· τούτῳ δὲ
πάνυ πολεμοῦσι, καὶ καθ᾽ ὅσον δύνανται πανταχόθεν
ἐκβάλλουσιν. ΣΩ. Ἴσως, ὦ Θεόδωρε, τοὺς ἄνδρας
μαχομένους ἑώρακας, εἰρηνεύουσι δὲ οὐ συγγέγονας·
οὐ γάρ σοι ἑταῖροί εἰσιν. ἀλλ᾽, οἶμαι, τὰ τοιαῦτα τοῖς
μαθηταῖς ἐπὶ σχολῆς φράζουσιν, οὓς ἂν βούλωνται
ὁμοίους αὑτοῖς ποιῆσαι. ΘΕΟ. Ποίοις μαθηταῖς, ὦ
δαιμόνιε; οὐδὲ γίγνεται τῶν τοιούτων ἕτερος ἑτέρου
μαθητής, | ἀλλ᾽ αὐτόματοι ἀναφύονται, ὁπόθεν ἂν C
τύχῃ ἕκαστος αὐτῶν ἐνθουσιάσας, καὶ τὸν ἕτερον ὁ
ἕτερος οὐδὲν ἡγεῖται εἰδέναι. παρὰ μὲν οὖν τούτων,
ὅπερ ἦα ἐρῶν, οὐκ ἄν ποτε λάβοις λόγον οὔτε ἑκόν-
των οὔτε ἀκόντων· αὐτοὺς δὲ δεῖ παραλαβόντας ὥς-
περ πρόβλημα ἐπισκοπεῖσθαι. ΣΩ. Καὶ μετρίως γε
λέγεις. τό γε δὴ πρόβλημα ἄλλο τι παρειλήφαμεν πα-
ρὰ μὲν τῶν ἀρχαίων, μετὰ ποιήσεως ἐπικρυπτομένων
τοὺς | πολλούς, ὡς ἡ γένεσις τῶν ἄλλων πάντων D
Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ῥεύματα τυγχάνει καὶ οὐδὲν
ἕστηκε, παρὰ δὲ τῶν ὑστέρων, ἅτε σοφωτέρων, ἀνα-
φανδὸν ἀποδεικνυμένων, ἵνα καὶ οἱ σκυτοτόμοι αὐτῶν
τὴν σοφίαν μάθωσιν ἀκούσαντες καὶ παύσωνται ἠλι-
θίως οἰόμενοι τὰ μὲν ἑστάναι, τὰ δὲ κινεῖσθαι τῶν
ὄντων, μαθόντες δ᾽ ὅτι πάντα κινεῖται τιμῶσιν αὐ-
τούς; ὀλίγου δὲ ἐπελαθόμην, ὦ Θεόδωρε, ὅτι ἄλλοι αὖ

E τἀναντία τούτοις ἀπεφήναντο, οἷον ' ἀκίνητον τελέ-
θειν τῷ παντὶ ὄνομ' εἶναι, καὶ ἄλλα ὅσα Μέλισσοί τε
καὶ Παρμενίδαι ἐναντιούμενοι πᾶσι τούτοις διισχυρί-
ζονται, ὡς ἕν τε πάντα ἐστὶ καὶ ἕστηκεν αὐτὸ ἐν αὑ-
τῷ, οὐκ ἔχον χώραν, ἐν ᾗ κινεῖται. Τούτοις οὖν, ὦ
ἑταῖρε, πᾶσι τί χρησόμεθα; κατὰ σμικρὸν γὰρ προϊ-
όντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες,
181 καὶ ἂν μή πῃ ἀμυνόμενοι διαφύγωμεν, * δίκην δώσο-
μεν ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς παλαίστραις διὰ γραμμῆς παί-
ζοντες, ὅταν ὑπ' ἀμφοτέρων ληφθέντες ἕλκωνται εἰς
τἀναντία. δοκεῖ οὖν μοι τοὺς ἑτέρους πρότερον σκε-
πτέον, ἐφ' οὕσπερ ὡρμήσαμεν, τοὺς ῥέοντας. καὶ ἐὰν
μέν τι φαίνωνται λέγοντες, συνέλξομεν μετ' αὐτῶν ἡμᾶς
αὐτούς, τοὺς ἑτέρους ἐκφυγεῖν πειρώμενοι· ἐὰν δὲ οἱ
τοῦ ὅλου στασιῶται ἀληθέστερα λέγειν δοκῶσι, φευ-
ξόμεθα παρ' αὐτοὺς ἀπὸ τούτων τῶν καὶ τὰ ἀκίνητα
B κινούντων. ἀμφότεροι ' δ' ἂν φανῶσι μηδὲν μέτριον
λέγοντες, γελοῖοι ἐσόμεθα ἡγούμενοι ἡμᾶς μέν τι λέ-
γειν φαύλους ὄντας, παμπαλαίους δὲ καὶ πασσόφους
ἄνδρας ἀποδεδοκιμακότες. ὅρα οὖν, ὦ Θεόδωρε, εἰ λυ-
σιτελεῖ εἰς τοσοῦτον προϊέναι κίνδυνον. ΘΕΟ. *Οὐδὲν
μὲν οὖν ἀνεκτόν, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐ διασκέψασθαι,
τί λέγουσιν ἑκάτεροι τῶν ἀνδρῶν.* **XXVIII.** ΣΩ. *Σκε-
πτέον ἂν εἴη σοῦ γε οὕτω προθυμουμένου. Δοκεῖ οὖν
C μοι ἀρχὴ εἶναι τῆς σκέψεως κινήσεως πέρι, ' ποῖόν τί
ποτε ἄρα λέγοντες φασὶ τὰ πάντα κινεῖσθαι. βούλο-
μαι δὲ λέγειν τὸ τοιόνδε· πότερον ἕν τι εἶδος αὐτῆς
λέγουσιν ἢ ὥσπερ ἐμοὶ φαίνεται, δύο; μὴ μέντοι μόνον
ἐμοὶ δοκείτω, ἀλλὰ συμμέτεχε καὶ σύ, ἵνα κοινῇ πά-
σχωμεν, ἄν τι καὶ δέῃ. καί μοι λέγε· ἆρα κινεῖσθαι
καλεῖς, ὅταν τι χώραν ἐκ χώρας μεταβάλλῃ ἢ καὶ ἐν
τῷ αὐτῷ στρέφηται;* ΘΕΟ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Τοῦτο μὲν
τοίνυν ἓν ἔστω εἶδος. ὅταν δὲ ᾖ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ, γη-
D ράσκῃ δὲ ἢ ' μέλαν ἐκ λευκοῦ ἢ σκληρὸν ἐκ μαλακοῦ
γίγνηται, ἤ τινα ἄλλην ἀλλοίωσιν ἀλλοιῶται, ἆρα οὐκ
ἄξιον ἕτερον εἶδος φάναι κινήσεως;* ΘΕΟ. *Ἔμοιγε
δοκεῖ.* ΣΩ. *Ἀναγκαῖον μὲν οὖν. δύο δὴ λέγω τούτω
εἴδη κινήσεως, ἀλλοίωσιν, τὴν δὲ περιφοράν.* ΘΕΟ.
Ὀρθῶς γε λέγων. ΣΩ. *Τοῦτο τοίνυν οὕτω διελόμε-
νοι διαλεγώμεθα ἤδη τοῖς τὰ πάντα φάσκουσι κινεῖ-
σθαι, καὶ ἐρωτῶμεν, Πότερον πᾶν φατε ἀμφοτέρως
E κινεῖσθαι, φερόμενόν τε καὶ ' ἀλλοιούμενον, ἢ τὸ μέν
τι ἀμφοτέρως, τὸ δ' ἑτέρως;* ΘΕΟ. *Ἀλλὰ μὰ Δί'
ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἶμαι δ' ἂν φάναι ἀμφοτέρως.*
ΣΩ. *Εἰ δέ γε μή, ὦ ἑταῖρε, κινούμενά τε αὐτοῖς καὶ
ἑστῶτα φανεῖται, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ὀρθῶς ἕξει εἰπεῖν,
ὅτι κινεῖται τὰ πάντα ἢ ὅτι ἕστηκεν.* ΘΕΟ. *Ἀληθέ-
στατα λέγεις.* ΣΩ. *Οὐκοῦν ἐπειδὴ κινεῖσθαι αὐτὰ
δεῖ, τὸ δὲ μὴ κινεῖσθαι μὴ ἐνεῖναι μηδενί, πάντα δὴ
182 πᾶσαν * κίνησιν ἀεὶ κινεῖται.* ΘΕΟ. *Ἀνάγκη.* ΣΩ.
*Σκόπει δή μοι τόδε αὐτῶν· τῆς θερμότητος ἢ λευκό-
τητος ἢ ὁτουοῦν γένεσιν οὐχ οὕτω πως ἐλέγομεν φά-
ναι αὐτούς, φέρεσθαι ἕκαστον τούτων ἅμα αἰσθήσει
μεταξὺ τοῦ ποιοῦντός τε καὶ πάσχοντος, καὶ τὸ μὲν
πάσχον αἰσθητὸν ἀλλ' οὐκ αἴσθησιν ἔτι γίγνεσθαι, τὸ
δὲ ποιοῦν ποιόν τι ἀλλ' οὐ ποιότητα; ἴσως οὖν ἡ
ποιότης ἅμα ἀλλόκοτόν τε φαίνεται ὄνομα, καὶ οὐ
μανθάνεις ἀθρόον λεγόμενον· κατὰ μέρη οὖν ἄκουε.
B ' τὸ γὰρ ποιοῦν οὔτε θερμότης οὔτε λευκότης, θερ-
μὸν δὲ καὶ λευκὸν γίγνεται, καὶ τἆλλα οὕτω. μέμνη-
σαι γάρ που, ἐν τοῖς πρόσθεν ὅτι οὕτως ἐλέγομεν, ἓν
μηδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἶναι, μηδ' αὖ τὸ ποιοῦν ἢ πά-
σχον, ἀλλ' ἐξ ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συγγιγνομένων
τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰ αἰσθητὰ ἀποτίκτοντα τὰ μὲν
ποιά ἄττα γίγνεσθαι, τὰ δὲ αἰσθανόμενα.* ΘΕΟ.
Μέμνημαι· πῶς δ' οὔ; ΣΩ. *Τὰ μὲν τοίνυν ἄλλα χαί-
ρειν ἐάσωμεν, εἴτε ἄλλως ' εἴτε οὕτως λέγουσιν· οὗ δ'* C
*ἕνεκα λέγομεν, τοῦτο μόνον φυλάττωμεν, ἐρωτῶντες·
Κινεῖται καὶ ῥεῖ, ὡς φατέ, τὰ πάντα; ἦ γάρ;* ΘΕΟ.
Ναί. ΣΩ. *Οὐκοῦν ἀμφοτέρας, ἃς διειλόμεθα, κινή-
σεις, φερόμενά τε καὶ ἀλλοιούμενα;* ΘΕΟ. *Πῶς δ'
οὔ; εἴπερ γε δὴ τελέως κινήσεται.* ΣΩ. *Εἰ μὲν τοίνυν
ἐφέρετο μόνον, ἠλλοιοῦτο δὲ μή, εἴχομεν ἄν που εἰ-
πεῖν, οἷα ἄττα ῥεῖ τὰ φερόμενα. ἢ πῶς λέγωμεν;*
ΘΕΟ. *Οὕτω.* ΣΩ. *Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ ' τοῦτο μένει, τὸ* D
*λευκὸν ῥεῖν τὸ ῥέον, ἀλλὰ μεταβάλλει, ὥστε καὶ αὐτοῦ
τούτου εἶναι ῥοήν, τῆς λευκότητος, καὶ μεταβολὴν εἰς
ἄλλην χρόαν, ἵνα μὴ ἁλῷ ταύτῃ μένον, ἆρά ποτε οἷόν
τέ τι προσειπεῖν χρῶμα, ὥστε καὶ ὀρθῶς προσαγορεύ-
ειν;* ΘΕΟ. *Καὶ τίς μηχανή, ὦ Σώκρατες; ἢ ἄλλο γέ
τι τῶν τοιούτων, εἴπερ ἀεὶ λέγοντος ὑπεξέρχεται, ἅτε
δὴ ῥέον.* ΣΩ. *Τί δὲ περὶ αἰσθήσεως ἐροῦμεν ὁποιασ-
οῦν, οἷον τῆς τοῦ ὁρᾶν ἢ ἀκούειν; μένειν ποτὲ ἐν αὐ-
τῷ τῷ ' ὁρᾶν ἢ ἀκούειν;* ΘΕΟ. *Οὔκουν δεῖ γε, εἴπερ* E
πάντα κινεῖται. ΣΩ. *Οὔτε ἄρα ὁρᾶν προσρητέον τι
μᾶλλον ἢ μὴ ὁρᾶν, οὐδέ τιν' ἄλλην αἴσθησιν μᾶλλον ἢ
μή, πάντων γε πάντως κινουμένων.* ΘΕΟ. *Οὐ γὰρ
οὖν.* ΣΩ. *Καὶ μὴν αἴσθησίς γε ἐπιστήμη, ὡς ἔφαμεν
ἐγώ τε καὶ Θεαίτητος.* ΘΕΟ. *Ἦν ταῦτα.* ΣΩ. *Οὐ-
δὲν ἄρα ἐπιστήμην μᾶλλον ἢ μὴ ἐπιστήμην ἀπεκρινά-
μεθα ἐρωτώμενοι, ὅ τί ἐστιν ἐπιστήμη.* ΘΕΟ. * *Ἐοί-* 183
κατε. ΣΩ. *Καλὸν ἂν ἡμῖν συμβαίνοι τὸ ἐπανόρθωμα
τῆς ἀποκρίσεως, προθυμηθεῖσιν ἀποδεῖξαι, ὅτι πάντα
κινεῖται, ἵνα δὴ ἐκείνη ἡ ἀπόκρισις ὀρθὴ φανῇ. τὸ δ',
ὡς ἔοικεν, ἐφάνη, εἰ πάντα κινεῖται, πᾶσα ἀπόκρισις,
περὶ ὅτου ἄν τις ἀποκρίνηται, ὁμοίως ὀρθὴ εἶναι, οὕ-
τω τ' ἔχειν φάναι καὶ μὴ οὕτως, εἰ δὲ βούλει, γίγνε-
σθαι, ἵνα μὴ στήσωμεν αὐτοὺς τῷ λόγῳ.* ΘΕΟ. *Ὀρ-
θῶς λέγεις.* ΣΩ. *Πλήν γε, ὦ Θεόδωρε, ὅτι οὕτω τε
εἶπον καὶ οὐχ οὕτω. δεῖ δὲ οὐδὲ τοῦτο οὕτω λέγειν·
οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι ' κινοῖτο οὕτω· οὐδ' αὖ μὴ οὕτω·* B
*οὐδὲ γὰρ τοῦτο κίνησις· ἀλλά τιν' ἄλλην φωνὴν θετέον
τοῖς τὸν λόγον τοῦτον λέγουσιν, ὡς νῦν γε πρὸς τὴν
αὑτῶν ὑπόθεσιν οὐκ ἔχουσι ῥήματα, εἰ μὴ ἄρα τὸ
οὐδ' ὅπως. μάλιστα δ' οὕτως ἂν αὐτοῖς ἁρμόττοι,
ἄπειρον λεγόμενον.* ΘΕΟ. *Οἰκειοτάτη γοῦν διάλεκτος
αὕτη αὐτοῖς.* ΣΩ. *Οὐκοῦν, ὦ Θεόδωρε, τοῦ τε σοῦ
ἑταίρου ἀπηλλάγμεθα, καὶ οὔπω συγχωροῦμεν αὐτῷ
πάντ' ἄνδρα πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι, ἂν μὴ '* C
*φρόνιμός τις ᾖ· ἐπιστήμην τε αἴσθησιν οὐ συγχωρη-
σόμεθα κατά γε τὴν τοῦ πάντα κινεῖσθαι μέθοδον. εἰ
μή τί πως ἄλλως Θεαίτητος ὅδε λέγει.* ΘΕΟ. *Ἄριστ'
εἴρηκας, ὦ Σώκρατες· τούτων γὰρ περανθέντων καὶ
ἐμὲ δεῖ ἀπηλλάχθαι σοι ἀποκρινόμενον κατὰ τὰς συν-
θήκας, ἐπειδὴ τὸ περὶ τοῦ Πρωταγόρου λόγου τέλος
σχοίη.* **XXIX.** ΘΕΑΙ. *Μὴ πρίν γ' ἄν, ὦ Θεόδωρε,
Σωκράτης τε καὶ σὺ τοὺς φάσκοντας αὖ τὸ ' πᾶν* D
ἑστάναι διέλθητε, ὥσπερ ἄρτι προὔθεσθε. ΘΕΟ.

Νέος ὤν, ὦ Θεαίτητε, τοὺς πρεσβυτέρους ἀδικεῖν δι-
δάσκεις ὁμολογίας παραβαίνοντας; ἀλλὰ παρασκευά-
ζου, ὅπως τῶν ἐπιλοίπων Σωκράτει δώσεις λόγον.
ΘΕΑΙ. Ἐάν πέρ γε βούληται. ἥδιστα μέντ' ἂν ἤκουσα
περὶ ὧν λέγω. ΘΕΟ. Ἱππέας εἰς πεδίον προκαλεῖ
Σωκράτη εἰς λόγους προκαλούμενος· ἐρώτα οὖν καὶ
ἀκούσει. ΣΩ. Ἀλλά μοι δοκῶ, ὦ Θεόδωρε, περί γε
E ὧν κελεύει Θεαίτητος οὐ πείσεσθαι | αὐτῷ. ΘΕΟ.
Τί δὴ οὖν οὐ πείσεσθαι; ΣΩ. Μέλισσον μὲν καὶ
τοὺς ἄλλους, οἳ ἓν ἑστὸς λέγουσι τὸ πᾶν, αἰσχυνόμε-
νος μὴ φορτικῶς σκοπῶμεν, ἧττον αἰσχύνομαι ἢ ἕνα
ὄντα Παρμενίδην. Παρμενίδης δέ μοι φαίνεται, τὸ
τοῦ Ὁμήρου, αἰδοῖός τέ μοι ἅμα δεινός τε. ξυμπροσ-
έμιξα γὰρ δὴ τῷ ἀνδρὶ πάνυ νέος πάνυ πρεσβύτῃ, καί
184 μοι ἐφάνη βάθος τι ἔχειν παντάπασι γενναῖον. * φο-
βοῦμαι οὖν, μὴ οὔτε τὰ λεγόμενα ξυνιῶμεν, τί τε δια-
νοούμενος εἶπε πολὺ πλέον λειπώμεθα, καὶ τὸ μέγι-
στον, οὗ ἕνεκα ὁ λόγος ὥρμηται, ἐπιστήμης πέρι, τί
ποτ' ἐστίν, ἄσκεπτον γένηται ὑπὸ τῶν ἐπεισκωμαζόν-
των λόγων, εἴ τις αὐτοῖς πείσεται· ἄλλως τε καὶ ὃν
νῦν ἐγείρομεν πλήθει ἀμήχανον εἴτε τις ἐν παρέργῳ
σκέψεται, ἀνάξι' ἂν πάθοι, εἴτε ἱκανῶς, μηκυνόμενος
τὸ τῆς ἐπιστήμης ἀφανιεῖ. δεῖ δὲ οὐδέτερα, ἀλλὰ Θε-
B αίτητον ὧν | κυεῖ περὶ ἐπιστήμης πειρᾶσθαι ἡμᾶς τῇ
μαιευτικῇ τέχνῃ ἀπολῦσαι. ΘΕΟ. Ἀλλὰ χρή, εἰ δοκεῖ,
οὕτω ποιεῖν. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν, ὦ Θεαίτητε, τοσόνδε
περὶ τῶν εἰρημένων ἐπίσκεψαι. αἴσθησιν γὰρ δὴ ἐπι-
στήμην ἀπεκρίνω. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Εἰ
οὖν τίς σε ὧδ' ἐρωτῴη· τῷ τὰ λευκὰ καὶ μέλανα ὁρᾷ
ἄνθρωπος καὶ τῷ τὰ ὀξέα καὶ βαρέα ἀκούει; εἴποις
ἄν, οἶμαι, ὄμμασί τε καὶ ὠσίν. ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ.
C Τὸ δὲ εὐχερὲς τῶν | ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων καὶ μὴ
δι' ἀκριβείας ἐξεταζόμενον τὰ μὲν πολλὰ οὐκ ἀγεννές,
ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τούτου ἐναντίον ἀνελεύθερον, ἔστι δὲ
ὅτε ἀναγκαῖον, οἷον καὶ νῦν ἀνάγκη ἐπιλαβέσθαι τῆς
ἀποκρίσεως, ἣν ἀποκρίνει, ᾗ οὐκ ὀρθή· σκόπει γάρ,
ἀπόκρισις ποτέρα ὀρθοτέρα, ᾧ ὁρῶμεν, τοῦτο εἶναι
ὀφθαλμούς, ἢ δι' οὗ ὁρῶμεν, καὶ ᾧ ἀκούομεν, ὦτα, ἢ
δι' οὗ ἀκούομεν; ΘΕΑΙ. Δι' ὧν ἕκαστα αἰσθανόμε-
D θα, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, μᾶλλον ἢ οἷς. ΣΩ. |
Δεινὸν γάρ που, ὦ παῖ, εἰ πολλαί τινες ἐν ἡμῖν, ὥσ-
περ ἐν δουρείοις ἵπποις, αἰσθήσεις ἐγκάθηνται, ἀλλὰ
μὴ εἰς μίαν τινὰ ἰδέαν, εἴτε ψυχὴν εἴτε ὅ τι δεῖ κα-
λεῖν, πάντα ταῦτα ξυντείνει, ᾗ διὰ τούτων οἷον ὀργά-
νων αἰσθανόμεθα ὅσα αἰσθητά. ΘΕΑΙ. Ἀλλά μοι
δοκεῖ οὕτω μᾶλλον ἢ ἐκείνως. ΣΩ. Τοῦ δέ τοι ἕνεκα
αὐτά σοι διακριβοῦμαι; εἴ τινι ἡμῶν αὐτῶν τῷ αὐτῷ
διὰ μὲν ὀφθαλμῶν ἐφικνούμεθα λευκῶν τε καὶ μελά-
E νων, διὰ δὲ τῶν ἄλλων ἑτέρων αὖ τινων, καὶ | ἕξεις
ἐρωτώμενος πάντα τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ σῶμα ἀναφέ-
ρειν; ἴσως δὲ βέλτιον σὲ λέγειν αὐτὰ ἀποκρινόμενον
μᾶλλον ἢ ἐμὲ ὑπὲρ σοῦ πολυπραγμονεῖν. καί μοι λέγε·
θερμὰ καὶ σκληρὰ καὶ κοῦφα καὶ γλυκέα δι' ὧν αἰ-
σθάνει, ἆρα οὐ τοῦ σώματος ἕκαστα τίθης; ἢ ἄλλου
τινός; ΘΕΑΙ. Οὐδενὸς ἄλλου. ΣΩ. Ἦ καὶ ἐθελή-
σεις ὁμολογεῖν, ἃ δι' ἑτέρας δυνάμεως αἰσθάνει, ἀδύ-
185 νατον εἶναι * δι' ἄλλης ταῦτ' αἰσθέσθαι, οἷον ἃ δι'
ἀκοῆς, δι' ὄψεως, ἢ ἃ δι' ὄψεως, δι' ἀκοῆς; ΘΕΑΙ.
Πῶς γὰρ οὐκ ἐθελήσω; ΣΩ. Εἴ τι ἄρα περὶ ἀμφο-
τέρων διανοεῖ, οὐκ ἂν διά γε τοῦ ἑτέρου ὀργάνου, οὐδ'
αὖ διὰ τοῦ ἑτέρου περὶ ἀμφοτέρων αἰσθάνοι' ἄν.
ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Περὶ δὴ φωνῆς καὶ περὶ
χρόας πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο περὶ ἀμφοτέρων διανο-
εῖ, ὅτι ἀμφοτέρω ἐστόν; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ ὅτι ἑκάτερον ἑκατέρου μὲν ἕτερον, ἑαυτῷ δὲ
ταὐτόν; ΘΕΑΙ. | Τί μήν; ΣΩ. Καὶ ὅτι ἀμφοτέρω B
δύο, ἑκάτερον δὲ ἕν; ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ εἴτε ἀνομοίω εἴτε ὁμοίω ἀλλήλοιν, δυνατὸς εἶ
ἐπισκέψασθαι; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΣΩ. Ταῦτα δὴ πάντα
διὰ τίνος περὶ αὐτοῖν διανοεῖ; οὔτε γὰρ δι' ἀκοῆς οὔ-
τε δι' ὄψεως οἷόν τε τὸ κοινὸν λαμβάνειν περὶ αὐτῶν.
ἔτι δὲ καὶ τόδε τεκμήριον περὶ οὗ λέγομεν· εἰ γὰρ δυ-
νατὸν εἴη ἀμφοτέρω σκέψασθαι, ἆρ' ἐστὸν ἁλμυρὼ ἢ
οὔ, οἶσθ' ὅτι ἕξεις εἰπεῖν ᾧ ἐπισκέψει, καὶ τοῦτο οὔτε
| ὄψις οὔτε ἀκοὴ φαίνεται, ἀλλά τι ἄλλο. ΘΕΑΙ. Τί C
δ' οὐ μέλλει, ἥ γε διὰ τῆς γλώττης δύναμις; ΣΩ.
Καλῶς λέγεις. ἡ δὲ δὴ διὰ τίνος δύναμις τό τ' ἐπὶ
πᾶσι κοινὸν καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις δηλοῖ σοι, ᾧ τὸ ἔστιν
ἐπονομάζεις καὶ τὸ οὐκ ἔστι καὶ ἃ νῦν δὴ ἠρωτῶμεν
περὶ αὐτῶν; τούτοις πᾶσι ποῖα ἀποδώσεις ὄργανα, δι'
ὧν αἰσθάνεται ἡμῶν τὸ αἰσθανόμενον ἕκαστα; ΘΕΑΙ.
Οὐσίαν λέγεις καὶ τὸ μὴ εἶναι, καὶ ὁμοιότητα καὶ ἀνο-
μοιότητα, καὶ τὸ ταὐτόν τε καὶ τὸ ἕτερον, ἔτι δὲ ἕν | D
τε καὶ τὸν ἄλλον ἀριθμὸν περὶ αὐτῶν. δῆλον δέ, ὅτι
καὶ ἄρτιόν τε καὶ περιττὸν ἐρωτᾷς, καὶ τἆλλα, ὅσα
τούτοις ἕπεται, διὰ τίνος ποτὲ τῶν τοῦ σώματος τῇ
ψυχῇ αἰσθανόμεθα. ΣΩ. Ὑπέρευ, ὦ Θεαίτητε, ἀκο-
λουθεῖς, καὶ ἔστιν ἃ ἐρωτῶ αὐτὰ ταῦτα. ΘΕΑΙ. Ἀλ-
λὰ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν,
πλήν γ' ὅτι μοι δοκεῖ τὴν ἀρχὴν οὐδ' εἶναι τοιοῦτον
οὐδὲν τούτοις ὄργανον ἴδιον, ὥσπερ ἐκείνοις, ἀλλ' αὐ-
τὴ δι' αὑτῆς ἡ ψυχὴ τὰ | κοινά μοι φαίνεται περὶ πάν- E
των ἐπισκοπεῖν. ΣΩ. Καλὸς γὰρ εἶ, ὦ Θεαίτητε, καὶ
οὐχ, ὡς ἔλεγε Θεόδωρος, αἰσχρός· ὁ γὰρ καλῶς λέγων
καλός τε κἀγαθός. πρὸς δὲ τῷ καλῷ εὖ ἐποίησάς με
μάλα συχνοῦ λόγου ἀπαλλάξας, εἰ φαίνεταί σοι τὰ
μὲν αὐτὴ δι' αὑτῆς ἡ ψυχὴ ἐπισκοπεῖν, τὰ δὲ διὰ τῶν
τοῦ σώματος δυνάμεων. τοῦτο γὰρ ἦν, ὃ καὶ αὐτῷ
μοι ἐδόκει, ἐβουλόμην δὲ καὶ σοὶ δόξαι. ΘΕΑΙ. * 186
Ἀλλὰ μὴν φαίνεταί γε. XXX. ΣΩ. Ποτέρων οὖν τί-
θης τὴν οὐσίαν; τοῦτο γὰρ μάλιστα ἐπὶ πάντων πα-
ρέπεται. ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν ὧν αὐτὴ ἡ ψυχὴ καθ' αὑ-
τὴν ἐπορέγεται. ΣΩ. Ἦ καὶ τὸ ὅμοιον καὶ τὸ ἀνό-
μοιον, καὶ τὸ ταὐτὸν καὶ ἕτερον; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ.
Τί δὲ καλὸν καὶ αἰσχρόν, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν;
ΘΕΑΙ. Καὶ τούτων μοι δοκεῖ ἐν τοῖς μάλιστα πρὸς
ἄλληλα σκοπεῖσθαι τὴν οὐσίαν, ἀναλογιζομένη ἐν ἑαυ-
τῇ τὰ γεγονότα καὶ τὰ παρόντα | πρὸς τὰ μέλλοντα. B
ΣΩ. Ἔχε δή· ἄλλο τι τοῦ μὲν σκληροῦ τὴν σκληρότη-
τα διὰ τῆς ἐπαφῆς αἰσθήσεται, καὶ τοῦ μαλακοῦ τὴν
μαλακότητα ὡσαύτως; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τὴν δέ γε
οὐσίαν καὶ ὅ τι ἐστὸν καὶ τὴν ἐναντιότητα πρὸς ἀλ-
λήλω καὶ τὴν οὐσίαν αὖ τῆς ἐναντιότητος αὐτὴ ἡ ψυ-
χὴ ἐπανιοῦσα καὶ συμβάλλουσα πρὸς ἄλληλα κρίνειν
πειρᾶται ἡμῖν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν
τὰ μὲν εὐθὺς γενομένοις πάρεστι φύσει | αἰσθάνεσθαι C
ἀνθρώποις τε καὶ θηρίοις, ὅσα διὰ τοῦ σώματος πα-
θήματα ἐπὶ τὴν ψυχὴν τείνει, τὰ δὲ περὶ τούτων ἀνα-

λογίσματα πρός τε οὐσίαν καὶ ὠφέλειαν μόγις καὶ ἐν χρόνῳ διὰ πολλῶν πραγμάτων καὶ παιδείας παραγίγνεται οἷς ἂν καὶ παραγίγνηται; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Οἷόν τε οὖν ἀληθείας τυχεῖν, ᾧ μηδὲ οὐσίας; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Οὗ δὲ ἀληθείας τις ἀτυχήσει, ποτὲ τούτου ἐπιστήμων ἔσται; ΘΕΑΙ. Καὶ
D πῶς ἄν, | ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐν μὲν ἄρα τοῖς παθήμασιν οὐκ ἔνι ἐπιστήμη, ἐν δὲ τῷ περὶ ἐκείνων συλλογισμῷ· οὐσίας γὰρ καὶ ἀληθείας ἐνταῦθα μέν, ὡς ἔοικε, δυνατὸν ἅψασθαι, ἐκεῖ δὲ ἀδύνατον. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἦ οὖν ταὐτὸν ἐκεῖνό τε καὶ τοῦτο καλεῖς, τοσαύτας διαφορὰς ἔχοντε; ΘΕΑΙ. Οὔκουν δὴ δίκαιόν γε. ΣΩ. Τί οὖν δὴ ἐκείνῳ ἀποδίδως ὄνομα, τῷ ὁρᾶν, ἀκούειν, ὀσφραίνεσθαι, ψύχεσθαι, θερ-
E μαίνεσθαι; ΘΕΑΙ. Αἰσθάνεσθαι | ἔγωγε· τί γὰρ ἄλλο; ΣΩ. Ξύμπαν ἄρ' αὐτὸ καλεῖς αἴσθησιν; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ὧι γε, φαμέν, οὐ μέτεστιν ἀληθείας ἅψασθαι· οὐδὲ γὰρ οὐσίας. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐδ' ἄρ' ἐπιστήμης. ΘΕΑΙ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἂν εἴη ποτέ, ὦ Θεαίτητε, αἴσθησίς τε καὶ ἐπιστήμη ταὐτόν. ΘΕΑΙ. Οὐ φαίνεται, ὦ Σώκρατες, καὶ μάλιστά γε νῦν καταφανέστατον γέγονεν ἄλλο ὂν αἰ-
187 σθήσεως ἐπιστήμη. ΣΩ. Ἀλλ' οὔ τι * μὲν δὴ τούτου γε ἕνεκα ἠρχόμεθα διαλεγόμενοι, ἵνα εὕρωμεν τί ποτ' οὐκ ἔστ' ἐπιστήμη, ἀλλὰ τί ἔστιν. ὅμως δὲ τοσοῦτόν γε προβεβήκαμεν, ὥστε μὴ ζητεῖν αὐτὴν ἐν αἰσθήσει τὸ παράπαν, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ τῷ ὀνόματι, ὅ τί ποτ' ἔχει ἡ ψυχή, ὅταν αὐτὴ καθ' αὑτὴν πραγματεύηται περὶ τὰ ὄντα. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε καλεῖται, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐγᾦμαι, δοξάζειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει, ὦ φίλε. καὶ ὅρα δὴ νῦν πάλιν ἐξ ἀρχῆς, πάντα
B τὰ πρόσθεν | ἐξαλείψας, εἴ τι μᾶλλον καθορᾷς, ἐπειδὴ ἐνταῦθα προελήλυθας. καὶ λέγε αὖθις, τί ποτ' ἐστὶν ἐπιστήμη. XXXI. ΘΕΑΙ. Δόξαν μὲν πᾶσαν εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἀδύνατον, ἐπειδὴ καὶ ψευδής ἐστι δόξα· κινδυνεύει δὲ ἡ ἀληθὴς δόξα ἐπιστήμη εἶναι, καί μοι τοῦτο ἀποκεκρίσθω. ἐὰν γὰρ μὴ φανῇ προϊοῦσιν, ὥσπερ τὸ νῦν, ἄλλο τι πειρασόμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὕτω μέντοι χρή, ὦ Θεαίτητε, λέγειν, προθύμως μᾶλλον, ἢ ὡς τὸ πρῶτον ὤκνεις ἀποκρίνεσθαι. ἐὰν γὰρ οὕτω
C δρῶμεν, δυοῖν θάτερα, ἢ εὑρήσομεν ἐφ' ὃ ἐρχόμεθα, | ἢ ἧττον οἰησόμεθα εἰδέναι ὃ μηδαμῇ ἴσμεν· καίτοι οὐκ ἂν εἴη μεμπτὸς μισθὸς ὁ τοιοῦτος. καὶ δὴ καὶ νῦν τί φῄς; δυοῖν ὄντοιν εἰδέοιν δόξης, τοῦ μὲν ἀληθινοῦ, ψευδοῦς δὲ τοῦ ἑτέρου, τὴν ἀληθῆ δόξαν ἐπιστήμην ὁρίζει; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε· τοῦτο γὰρ αὖ νῦν μοι φαίνεται. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτ' ἄξιον περὶ δόξης ἀναλαβεῖν πάλιν; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Θράττει μέ πως νῦν τε καὶ ἄλλοτε δὴ πολλάκις, ὥστ' ἐν
D ἀπορίᾳ πολλῇ πρὸς | ἐμαυτὸν καὶ πρὸς ἄλλον γεγονέναι, οὐκ ἔχοντα εἰπεῖν τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο τὸ πάθος παρ' ἡμῖν καὶ τίνα τρόπον ἐγγιγνόμενον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Τὸ δοξάζειν τινὰ ψευδῆ. σκοπῶ δὴ καὶ νῦν ἔτι διστάζων, πότερον ἐάσωμεν αὐτὸ ἢ ἐπισκεψώμεθα ἄλλον τρόπον ἢ ὀλίγον πρότερον. ΘΕΑΙ. Τί μήν, ὦ Σώκρατες, εἴπερ γε καὶ ὁπῃοῦν φαίνεται δεῖν; ἄρτι γὰρ οὐ κακῶς γε σύ καὶ Θεόδωρος ἐλέγετε σχολῆς πέρι, ὡς οὐδὲν ἐν τοῖς τοιοῖσδε κατεπείγει.
E ΣΩ. | Ὀρθῶς ὑπέμνησας. ἴσως γὰρ οὐκ ἄπο καιροῦ πάλιν ὥσπερ ἴχνος μετελθεῖν. κρεῖττον γάρ που σμικρὸν εὖ ἢ πολὺ μὴ ἱκανῶς περᾶναι. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Πῶς οὖν; τί δὴ καὶ λέγομεν; ψευδῆ φαμὲν ἑκάστοτε εἶναι δόξαν, καί τινα ἡμῶν δοξάζειν ψευδῆ, τὸν δ' αὖ ἀληθῆ, ὡς φύσει οὕτως ἐχόντων; ΘΕΑΙ. Φαμὲν γὰρ δή. ΣΩ. Οὐκοῦν τόδε γ' ἔσθ' ἡμῖν περὶ
πάντα * καὶ καθ' ἕκαστον, ἤτοι εἰδέναι ἢ μὴ εἰδέναι; 188
μανθάνειν γὰρ καὶ ἐπιλανθάνεσθαι μεταξὺ τούτων ὡς ὄντα χαίρειν λέγω ἐν τῷ παρόντι· νῦν γὰρ ἡμῖν πρὸς λόγον ἐστὶν οὐδέν. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, ἄλλο γ' οὐδὲν λείπεται περὶ ἕκαστον πλὴν εἰδέναι ἢ μὴ εἰδέναι. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη ἀνάγκη τὸν δοξάζοντα δοξάζειν ἢ ὧν τι οἶδεν ἢ μὴ οἶδεν; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ μὴν εἰδότα γε μὴ εἰδέναι τὸ αὐτὸ ἢ μὴ εἰ-
δότα εἰδέναι | ἀδύνατον. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. B
Ἆρ' οὖν ὁ τὰ ψευδῆ δοξάζων, ἃ οἶδε, ταῦτα οἴεται οὐ ταῦτα εἶναι, ἀλλὰ ἕτερα ἄττα ὧν οἶδε, καὶ ἀμφότερα εἰδὼς ἀγνοεῖ αὖ ἀμφότερα; ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἀδύνατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ' ἄρα, ἃ μὴ οἶδεν, ἡγεῖται αὐτὰ εἶναι ἕτερα ἄττα ὧν μὴ οἶδε, καὶ τοῦτ' ἔστι τῷ μήτε Θεαίτητον μήτε Σωκράτη εἰδότι εἰς την διάνοιαν λαβεῖν ὡς ὁ Σωκράτης Θεαίτητος ἢ ὁ Θεαίτητος Σωκρά-
της; ΘΕΑΙ. | Καὶ πῶς ἄν; ΣΩ. Ἀλλ' οὐ μήν, ἅ γέ C
τις οἶδεν, οἴεταί που ἃ μὴ οἶδεν αὐτὰ εἶναι, οὐδ' αὖ ἃ μὴ οἶδεν, ἃ οἶδε. ΘΕΑΙ. Τέρας γὰρ ἔσται. ΣΩ. Πῶς οὖν ἄν τις ἔτι ψευδῆ δοξάσειεν; ἐκτὸς γὰρ τούτων ἀδύνατόν που δοξάζειν, ἐπείπερ πάντ' ἢ ἴσμεν ἢ οὐκ ἴσμεν, ἐν δὲ τούτοις οὐδαμοῦ φαίνεται δυνατὸν ψευδῆ δοξάσαι. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ ταύτῃ σκεπτέον ὃ ζητοῦμεν, κατὰ τὸ εἰδέναι καὶ μὴ
εἰδέναι ἰόντας, ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶναι | καὶ μή; ΘΕΑΙ. D
Πῶς λέγεις; ΣΩ. Μὴ ἁπλοῦν ᾖ, ὅτι ὁ τὰ μὴ ὄντα περὶ ὁτουοῦν δοξάζων οὐκ ἔσθ' ὡς οὐ ψευδῆ δοξάσει, κἂν ὁπωσοῦν ἄλλως τὰ τῆς διανοίας ἔχῃ. ΘΕΑΙ. Εἰκός γ' αὖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς οὖν; τί ἐροῦμεν, ὦ Θεαίτητε, ἐάν τις ἡμᾶς ἀνακρίνῃ· Δυνατὸν δὲ ὁτῳοῦν ὃ λέγεται, καί τις ἀνθρώπων τὸ μὴ ὂν δοξάσει, εἴτε περὶ τῶν ὄντων του εἴτε αὐτὸ καθ' αὑτό; Καὶ
ἡμεῖς δή, ὡς ἔοικε, πρὸς ταῦτα φήσομεν | Ὅταν γε E
ἀληθῆ μὴ οἴηται οἰόμενος. ἢ πῶς ἐροῦμεν; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΣΩ. Ἦ οὖν καὶ ἄλλοθί που τὸ τοιοῦτόν ἐστι; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἴ τις ὁρᾷ μέν τι, ὁρᾷ δὲ οὐδέν. ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εἰ ἕν γέ τι ὁρᾷ, τῶν ὄντων τι ὁρᾷ. ἢ σὺ οἴει ποτὲ τὸ ἓν ἐν τοῖς μὴ οὖσιν εἶναι; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ὁ ἄρα ἕν γέ τι ὁρῶν ὄν τι ὁρᾷ. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ.
* Καὶ ὁ ἄρα τι ἀκούων ἕν γέ τι ἀκούει καὶ ὂν ἀκούει. 189
ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὁ ἁπτόμενος δή του ἑνός γέ του ἅπτεται καὶ ὄντος, εἴπερ ἑνός; ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο. ΣΩ. Ὁ δὲ δὴ δοξάζων οὐχ ἕν τι δοξάζει; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ὁ δ' ἕν τι δοξάζων οὐκ ὄν τι; ΘΕΑΙ. Ξυγχωρῶ. ΣΩ. Ὁ ἄρα μὴ ὂν δοξάζων οὐδὲν δοξάζει. ΘΕΑΙ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὅ γε μηδὲν δοξάζων τὸ παράπαν οὐδὲ δοξάζει. ΘΕΑΙ. Δῆλον, ὡς
ἔοικεν. ΣΩ. | Οὐκ ἄρα οἷόν τε τὸ μὴ ὂν δοξάζειν, B
οὔτε περὶ τῶν ὄντων οὔτε αὐτὸ καθ' αὑτό. ΘΕΑΙ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Ἄλλο τι ἄρ' ἐστὶ τὸ ψευδῆ δοξάζειν τοῦ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν. ΘΕΑΙ. Ἄλλο ἔοικεν. ΣΩ. Οὔτ' ἄρ' οὕτως οὔτε ὡς ὀλίγον πρότερον ἐσκο-

ποῦμεν, ψευδής ἐστι δόξα ἐν ἡμῖν. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ
οὖν δή. XXXII. ΣΩ. Ἀλλ' ἆρα ὧδε γιγνόμενον τοῦτο
προσαγορεύομεν; ΘΕΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Ἀλλοδοξίαν τι-
νὰ οὖσαν ψευδῆ φαμὲν εἶναι δόξαν, ὅταν τίς τι τῶν
C ὄντων ἄλλο αὖ ˈ τῶν ὄντων, ἀνταλλαξάμενος τῇ δια-
νοίᾳ, φῇ εἶναι. οὕτω γὰρ ὃν μὲν ἀεὶ δοξάζει, ἕτερον
δὲ ἀνϑ' ἑτέρου, καὶ ἁμαρτάνων οὗ ἐσκόπει δικαίως ἂν
καλοῖτο ψευδῆ δοξάζων. ΘΕΑΙ. Ὀρϑότατά μοι νῦν
δοκεῖς εἰρηκέναι. ὅταν γάρ τις ἀντὶ καλοῦ αἰσχρὸν ἢ
ἀντὶ αἰσχροῦ καλὸν δοξάζῃ, τότε ὡς ἀληϑῶς δοξάζει
ψευδῆ. ΣΩ. Δῆλος εἶ, ὦ Θεαίτητε, καταφρονῶν μου
καὶ οὐ δεδιώς. ΘΕΑΙ. Τί μάλιστα; ΣΩ. Οὐκ ἄν,
D οἶμαι, σοὶ δοκῶ τοῦ ἀληϑῶς ψεύδους ἀντιλαβέσϑαι, ˈ
ἐρόμενος, εἰ οἷόν τε ταχὺ βραδέως ἢ κοῦφον βαρέως ἢ
ἄλλο τι ἐναντίον μὴ κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἀλλὰ κατὰ
τὴν τοῦ ἐναντίου γίγνεσϑαι ἑαυτῷ ἐναντίως. τοῦτο
μὲν οὖν, ἵνα μὴ μάτην ϑαῤῥήσῃς, ἀφίημι. ἀρέσκει δέ,
ὡς φῄς, τὸ τὰ ψευδῆ δοξάζειν ἀλλοδοξεῖν εἶναι;
ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα κατὰ τὴν σὴν δόξαν
ἕτερόν τι ὡς ἕτερον καὶ μὴ ὡς ἐκεῖνο τῇ διανοίᾳ τί-
ϑεσϑαι. ΘΕΑΙ. Ἔστι μέντοι. ΣΩ. Ὅταν οὖν τοῦϑ'
E ἡ διάνοιά του δρᾷ, οὐ καὶ ˈ ἀνάγκη αὐτὴν ἤτοι ἀμ-
φότερα ἢ τὸ ἕτερον διανοεῖσϑαι; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη μὲν
οὖν. ΣΩ. Ἤτοι ἅμα γε ἢ ἐν μέρει; ΘΕΑΙ. Κάλλι-
στα. ΣΩ. Τὸ δὲ διανοεῖσϑαι ἆρ' ὅπερ ἐγὼ καλεῖς;
ΘΕΑΙ. Τί καλῶν; ΣΩ. Λόγον, ὃν αὐτὴ πρὸς αὑτὴν
ἡ ψυχὴ διεξέρχεται περὶ ὧν ἂν σκοπῇ. ὥς γε μὴ εἰ-
δώς σοι ἀποφαίνομαι. τοῦτο γάρ μοι ἰνδάλλεται δια-
νοουμένη, οὐκ ἄλλο τι ἢ διαλέγεσϑαι, αὐτὴ ἑαυτὴν
190 ἐρωτῶσα * καὶ ἀποκρινομένη, καὶ φάσκουσα καὶ οὐ
φάσκουσα. ὅταν δὲ ὁρίσασα, εἴτε βραδύτερον εἴτε καὶ
ὀξύτερον ἐπαΐξασα, τὸ αὐτὸ ἤδη φῇ καὶ μὴ διστάζῃ,
δόξαν ταύτην τίϑεμεν αὐτῆς. ὥστ' ἔγωγε τὸ δοξάζειν
λέγειν καλῶ καὶ τὴν δόξαν λόγον εἰρημένον, οὐ μέντοι
πρὸς ἄλλον οὐδὲ φωνῇ, ἀλλὰ σιγῇ πρὸς αὑτόν. σὺ δὲ
τί; ΘΕΑΙ. Καγώ. ΣΩ. Ὅταν ἄρα τις τὸ ἕτερον
ἕτερον δοξάζῃ, καὶ φησίν, ὡς ἔοικε, τὸ ἕτερον ἕτερον
B εἶναι πρὸς ἑαυτόν. ΘΕΑΙ. ˈ Τί μήν; ΣΩ. Ἀναμι-
μνήσκου δή, εἰ πώποτ' εἶπες πρὸς σεαυτόν, ὅτι παν-
τὸς μᾶλλον τό τοι καλὸν αἰσχρόν ἐστιν ἢ τὸ ἄδικον
δίκαιον, ἢ καὶ τὸ πάντων κεφάλαιον σκόπει, εἴ ποτ'
ἐπεχείρησας σεαυτὸν πείϑειν ὡς παντὸς μᾶλλον τὸ
ἕτερον ἕτερόν ἐστιν, ἢ πᾶν τοὐναντίον οὐδ' ἐν ὕπνῳ
πώποτε ἐτόλμησας εἰπεῖν πρὸς σεαυτόν, ὡς παντάπα-
σιν ἄρα τὰ περιττὰ ἄρτιά ἐστιν ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον.
C ΘΕΑΙ. Ἀληϑῆ λέγεις. ΣΩ. Ἄλλον δέ τινα οἴει ˈ
ὑγιαίνοντα ἢ μαινόμενον τολμῆσαι σπουδῇ πρὸς ἑαυ-
τὸν εἰπεῖν, ἀναπείϑοντα αὑτόν, ὡς ἀνάγκη τὸν βοῦν
ἵππον εἶναι ἢ τὰ δύο ἕν; ΘΕΑΙ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.
ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τὸ λέγειν πρὸς ἑαυτὸν δοξάζειν ἐστίν,
οὐδεὶς ἀμφότερά γε λέγων καὶ δοξάζων καὶ ἐφαπτό-
μενος ἀμφοῖν τῇ ψυχῇ εἴποι ἂν καὶ δοξάσειεν, ὡς τὸ
ἕτερον ἕτερόν ἐστιν. ἐατέον δὲ καὶ σοὶ τὸ ῥῆμα περὶ
τοῦ ἑτέρου. λέγω γὰρ αὐτὸ τῇδε, μηδένα δοξάζειν, ὡς
D τὸ αἰσχρὸν καλὸν ἢ ἄλλο τι ˈ τῶν τοιούτων. ΘΕΑΙ.
Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἐῶ τε καί μοι δοκεῖ ὡς λέγεις.
ΣΩ. Ἄμφω μὲν ἄρα δοξάζοντα ἀδύνατον τὸ ἕτερον
ἕτερον δοξάζειν. ΘΕΑΙ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τὸ
ἕτερόν γε μόνον δοξάζων, τὸ δὲ ἕτερον μηδαμῇ, οὐδέ-
ποτε δοξάσει τὸ ἕτερον ἕτερον εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἀληϑῆ
λέγεις· ἀναγκάζοιτο γὰρ ἂν ἐφάπτεσϑαι καὶ οὗ μὴ
δοξάζει. ΣΩ. Οὔτ' ἄρ' ἀμφότερα οὔτε τὸ ἕτερον δο-
ξάζοντι ἐγχωρεῖ ἀλλοδοξεῖν. ὥστ' εἴ τις ˈ ὁριεῖται δό- E
ξαν εἶναι ψευδῆ τὸ ἑτεροδοξεῖν, οὐδὲν ἂν λέγοι· οὔτε
γὰρ ταύτῃ οὔτε κατὰ τὰ πρότερα φαίνεται ψευδὴς ἐν
ἡμῖν οὖσα δόξα. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοικεν. XXXIII. ΣΩ.
Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Θεαίτητε, εἰ τοῦτο μὴ φανήσεται ὄν,
πολλὰ ἀναγκασϑησόμεϑα ὁμολογεῖν καὶ ἄτοπα.
ΘΕΑΙ. Τὰ ποῖα δή; ΣΩ. Οὐκ ἐρῶ σοι, πρὶν ἂν
πανταχῇ πειραϑῶ σκοπῶν. αἰσχυνοίμην γὰρ ἂν ὑπὲρ
ἡμῶν, ἐν ᾧ ἀποροῦμεν, ἀναγκαζομένων ὁμολογεῖν οἷα
λέγω. ἀλλ' ἐὰν * εὕρωμεν καὶ ἐλεύϑεροι γενώμεϑα, 191
τότ' ἤδη περὶ τῶν ἄλλων ἐροῦμεν ὡς πασχόντων αὐ-
τά, ἐκτὸς τοῦ γελοίου ἑστῶτες· ἐὰν δὲ πάντῃ ἀπορή-
σωμεν, ταπεινωϑέντες, οἶμαι, τῷ λόγῳ παρέξομεν ὡς
ναυτιῶντες πατεῖν τε καὶ χρῆσϑαι ὅ τι ἂν βούληται.
ᾗ οὖν ἔτι πόρον τινὰ εὑρίσκω τοῦ ζητήματος ἡμῖν,
ἄκουε. ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Οὐ φήσω ἡμᾶς
ὀρϑῶς ὁμολογῆσαι, ἡνίκα ὡμολογήσαμεν, ἅ τις οἶδεν,
ἀδύνατον δοξάσαι ἃ μὴ οἶδεν εἶναι αὐτά, καὶ ˈ ψευ- B
σϑῆναι· ἀλλά πῃ δυνατόν. ΘΕΑΙ. Ἆρα λέγεις ὃ καὶ
ἐγὼ τότε ὑπώπτευσα ἡνίκ' αὐτὸ ἔφαμεν, τοιοῦτον εἶ-
ναι, ὅτι ἐνίοτ' ἐγὼ γιγνώσκων Σωκράτη, πόῤῥωϑεν δὲ
ὁρῶν ἄλλον, ὃν οὐ γιγνώσκω, ᾠήϑην εἶναι Σωκράτη,
ὃν οἶδα; γίγνεται γὰρ δὴ ἐν τῷ τοιούτῳ οἷον λέγεις.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἀπέστημεν αὐτοῦ, ὅτι ἃ ἴσμεν, ἐποίει
ἡμᾶς εἰδότας μὴ εἰδέναι; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ.
Μὴ γὰρ οὕτω τιϑῶμεν, ἀλλ' ὧδε. καὶ ἴσως πῃ ἡμῖν
συγχωρήσεται, ἴσως δὲ ἀντιτενεῖ. ˈ ἀλλὰ γὰρ ἐν τῷ C
τοιούτῳ ἐχόμεϑα, ἐν ᾧ ἀνάγκη πάντα μεταστρέφοντα
λόγον βασανίζειν. σκόπει οὖν, εἴ τι λέγω. ἆρα ἔστι
μὴ εἰδότα τι πρότερον ὕστερον μαϑεῖν; ΘΕΑΙ. Ἔστι
μέντοι. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αὖϑις ἕτερον καὶ ἕτερον;
ΘΕΑΙ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Θὲς δή μοι λόγου ἕνεκα ἐν
ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐνὸν κήρινον ἐκμαγεῖον, τῷ μὲν μεῖ-
ζον, τῷ δ' ἔλαττον, καὶ τῷ μὲν καϑαρωτέρου κηροῦ,
τῷ δὲ κοπρωδεστέρου, καὶ σκληροτέρου, ἐνίοις δὲ ὑγρο-
τέρου, ˈ ἔστι δ' οἷς μετρίως ἔχοντος. ΘΕΑΙ. Τίϑημι. D
ΣΩ. Δῶρον τοίνυν αὐτὸ φῶμεν εἶναι τῆς τῶν Μουσῶν
μητρὸς Μνημοσύνης, καὶ εἰς τοῦτο, ὅ τι ἂν βουληϑῶ-
μεν μνημονεῦσαι ὧν ἂν ἴδωμεν ἢ ἀκούσωμεν ἢ αὐτοὶ
ἐννοήσωμεν, ὑπέχοντες αὐτὸ ταῖς αἰσϑήσεσι καὶ ἐν-
νοίαις, ἀποτυποῦσϑαι, ὥςπερ δακτυλίων σημεῖα ἐνση-
μαινομένους. καὶ ὃ μὲν ἂν ἐκμαγῇ, μνημονεύειν τε καὶ
ἐπίστασϑαι, ἕως ἂν ἐνῇ τὸ εἴδωλον αὐτοῦ· ὅταν δὲ
ἐξαλειφϑῇ ἢ μὴ οἷόν τε γένηται ˈ ἐκμαγῆναι, ἐπιλελῆ- E
σϑαί τε καὶ μὴ ἐπίστασϑαι. ΘΕΑΙ. Ἔστω οὕτως.
ΣΩ. Ὁ τοίνυν ἐπιστάμενος μὲν αὐτά, σκοπῶν δέ τι
ὧν ὁρᾷ ἢ ἀκούει, ἄϑρει εἰ ἄρα τοιῷδε τρόπῳ ψευδῆ
ἂν δοξάσαι. ΘΕΑΙ. Ποίῳ δή τινι; ΣΩ. Ἃ οἶδεν,
οἰηϑεὶς εἶναι τοτὲ μὲν ἃ οἶδε, τοτὲ δὲ ἃ μή. ταῦτα
γὰρ ἐν τοῖς πρόσϑεν οὐ καλῶς ὡμολογήσαμεν ὁμολο-
γοῦντες ἀδύνατα. ΘΕΑΙ. Νῦν δὲ πῶς λέγεις; ΣΩ.
Δεῖ ὧδε * λέγεσϑαι περὶ αὐτῶν, ἐξ ἀρχῆς διοριζομέ- 192
νους, ὅτι ὃ μέν τις οἶδεν ἔχων αὐτοῦ μνημεῖον ἐν τῇ
ψυχῇ, αἰσϑάνεται δὲ αὐτὸ μή, τοῦτο οἰηϑῆναι ἕτερόν
τι ὧν οἶδεν, ἔχοντα καὶ ἐκείνου τύπον, αἰσϑανόμενον
δὲ μή, ἀδύνατον. καὶ ὅ γε οἶδεν αὖ, οἰηϑῆναι εἶναι ὃ

μὴ οἶδε μηδ᾽ ἔχει αὐτοῦ σφραγῖδα· καὶ ὃ μὴ οἶδεν, ὃ
μὴ οἶδεν αὖ· καὶ ὃ μὴ οἶδεν, ὃ οἶδε· καὶ ὃ αἰσθάνε-
ταί γε, ἕτερόν τι ὧν αἰσθάνεται, οἰηθῆναι εἶναι· καὶ
ὃ αἰσθάνεται, ὧν τι μὴ αἰσθάνεται· καὶ ὃ μὴ αἰσθά-
B νεται, ὧν μὴ αἰσθάνεται· καὶ ὃ μὴ αἰσθάνεται, | ὧν
αἰσθάνεται. καὶ ἔτι γε αὖ ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται
καὶ ἔχει τὸ σημεῖον κατὰ τὴν αἴσθησιν, οἰηθῆναι αὖ
ἕτερόν τι ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται καὶ ἔχει αὖ καὶ ἐκεί-
νου τὸ σημεῖον κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀδυνατώτερον ἔτι
ἐκείνων, εἰ οἷόν τε. καὶ ὃ οἶδε καὶ ὃ αἰσθάνεται ἔχων
τὸ μνημεῖον ὀρθῶς, ὃ οἶδεν οἰηθῆναι ἀδύνατον· καὶ
ὃ οἶδε καὶ αἰσθάνεται ἔχων κατὰ ταὐτά, ὃ αἰσθάνε-
C ται· καὶ ὃ αὖ μὴ οἶδε μηδὲ | αἰσθάνεται, ὃ μὴ οἶδε
μηδὲ αἰσθάνεται· καὶ ὃ μὴ οἶδε μηδὲ αἰσθάνεται, ὃ
μὴ οἶδε· καὶ ὃ μὴ οἶδε μηδὲ αἰσθάνεται, ὃ μὴ αἰσθά-
νεται. πάντα ταῦτα ὑπερβάλλει ἀδυναμίᾳ τοῦ ἐν αὐ-
τοῖς ψευδῆ τινα δοξάσαι. λείπεται δὴ ἐν τοῖς τοιοῖσδε,
εἴπερ που ἄλλοθι, τὸ τοιοῦτον γενέσθαι. ΘΕΑΙ. Ἐν
τίσι δή; ἐὰν ἄρα ἐξ αὐτῶν τι μᾶλλον μάθω· νῦν μὲν
γὰρ οὐχ ἕπομαι. ΣΩ. Ἐν οἷς οἶδεν, οἰηθῆναι αὐτὰ
ἕτερ᾽ ἄττα εἶναι ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται· ἢ ὧν μὴ οἶ-
D δεν, αἰσθάνεται δέ· ἢ ὧν | οἶδε καὶ αἰσθάνεται, ὧν
οἶδεν αὖ καὶ αἰσθάνεται. ΘΕΑΙ. Νῦν πολὺ πλεῖον
ἀπελείφθην ἢ τότε. XXXIV ΣΩ. Ὧδε δὴ ἀνάπαλιν
ἄκουε. ἐγὼ εἰδὼς Θεόδωρον καὶ ἐν ἐμαυτῷ μεμνημένος
οἷός ἐστι, καὶ Θεαίτητον κατὰ ταὐτά, ἄλλο τι ἐνίοτε
μὲν ὁρῶ αὐτούς, ἐνίοτε δὲ οὔ, καὶ ἅπτομαί ποτ᾽ αὐ-
τῶν, τοτὲ δ᾽ οὔ, καὶ ἀκούω ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν αἰ-
σθάνομαι, τοτὲ δ᾽ αἴσθησιν μὲν οὐδεμίαν ἔχω περὶ
ὑμῶν, μέμνημαι δὲ ὑμᾶς οὐδὲν ἧττον καὶ ἐπίσταμαι
E αὐτὸς ἐν ἐμαυτῷ; ΘΕΑΙ. Πάνυ | μὲν οὖν. ΣΩ.
Τοῦτο τοίνυν πρῶτον μαθὲ ὧν βούλομαι δηλῶσαι, ὡς
ἔστι μὲν ἃ οἶδε μὴ αἰσθάνεσθαι, ἔστι δὲ αἰσθάνε-
σθαι. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἃ μὴ οἶδε,
πολλάκις μὲν ἔστι μηδὲ αἰσθάνεσθαι, πολλάκις δὲ αἰ-
σθάνεσθαι μόνον; ΘΕΑΙ. Ἔστι καὶ τοῦτο. ΣΩ.
Ἰδὲ δὴ ἐάν τι μᾶλλον νῦν ἐπίσπῃ. Σωκράτης ἐπιγι-
193 γνώσκει * Θεόδωρον καὶ Θεαίτητον, ὁρᾷ δὲ μηδέτερον,
μηδὲ ἄλλη αἴσθησις αὐτῷ πάρεστι περὶ αὐτῶν· οὐκ
ἄν ποτε ἐν ἑαυτῷ δοξάσειεν ὡς ὁ Θεαίτητός ἐστι Θεό-
δωρος. λέγω τι ἢ οὐδέν; ΘΕΑΙ. Ναί, ἀληθῆ γε.
ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐκείνων πρῶτον ἦν ὧν ἔλεγον.
ΘΕΑΙ. Ἦν γάρ. ΣΩ. Δεύτερον τοίνυν, ὅτι τὸν μὲν
γιγνώσκων ὑμῶν, τὸν δὲ μὴ γιγνώσκων, αἰσθανόμενος
δὲ μηδέτερον, οὐκ ἄν ποτε αὖ οἰηθείην, ὃν οἶδα, εἶναι
ὃν μὴ οἶδα. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τρίτον δέ, μηδέ-
B τερον γιγνώσκων μηδὲ αἰσθανόμενος | οὐκ ἂν οἰη-
θείην, ὃν μὴ οἶδα, ἕτερόν τιν᾽ εἶναι ὧν μὴ οἶδα. καὶ
τἆλλα τὰ πρότερα πάνθ᾽ ἑξῆς νόμιζε πάλιν ἀκηκοέναι,
ἐν οἷς οὐδέποτ᾽ ἐγὼ περὶ σοῦ καὶ Θεοδώρου τὰ ψευδῆ
δοξάσω, οὔτε γιγνώσκων οὔτε ἀγνοῶν ἄμφω, οὔτε τὸν
μέν, τὸν δ᾽ οὐ γιγνώσκων. καὶ περὶ αἰσθήσεων κατὰ
ταὐτά, εἰ ἄρα ἕπει. ΘΕΑΙ. Ἕπομαι. ΣΩ. Λείπεται
τοίνυν τὰ ψευδῆ δοξάσαι ἐν τῷδε, ὅταν γιγνώσκων σὲ
C καὶ Θεόδωρον, καὶ ἔχων ἐν ἐκείνῳ τῷ κηρίνῳ | ὥσπερ
δακτυλίων σφῷν ἀμφοῖν τὰ σημεῖα, διὰ μακροῦ καὶ
μὴ ἱκανῶς ὁρῶν ἄμφω προθυμηθῶ, τὸ οἰκεῖον ἑκατέ-
ρου σημεῖον ἀποδοὺς τῇ οἰκείᾳ ὄψει, ἐμβιβάσας προσ-
αρμόσαι εἰς τὸ ἑαυτῆς ἴχνος, ἵνα γένηται ἀναγνώρισις,
εἶτα τούτων ἀποτυχὼν καὶ ὥσπερ οἱ ἔμπαλιν ὑποδού-
μενοι παραλλάξας προσβάλω τὴν ἑκατέρου ὄψιν πρὸς
τὸ ἀλλότριον σημεῖον, ἢ καὶ οἷα τὰ ἐν τοῖς κατό-
πτροις τῆς ὄψεως πάθη, δεξιὰ εἰς ἀριστερὰ μεταρ-
ρεούσης, ταὐτὸν | παθὼν διαμάρτω· τότε δὴ συμβαί- D
νει ἡ ἑτεροδοξία καὶ τὸ ψευδῆ δοξάζειν. ΘΕΑΙ. Ἔοικε
γάρ, ὦ Σώκρατες, θαυμασίως ᾧ λέγεις τὸ τῆς δόξης
πάθος. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ ὅταν ἀμφοτέρους γιγνώ-
σκων τὸν μὲν πρὸς τῷ γιγνώσκειν αἰσθάνωμαι, τὸν
δὲ μή, τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ ἑτέρου μὴ κατὰ τὴν αἴσθη-
σιν ἔχω, ὃ ἐν τοῖς πρόσθεν οὕτως ἔλεγον καί μου
τότε οὐκ ἐμάνθανες. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ.
Τοῦτο μὴν ἔλεγον, ὅτι γιγνώσκων τὸν ἕτερον καὶ | αἰ- E
σθανόμενος, καὶ τὴν γνῶσιν κατὰ τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ
ἔχων, οὐδέποτε οἰήσεται εἶναι αὐτὸν ἕτερόν τινα ὧν
γιγνώσκει τε καὶ αἰσθάνεται καὶ τὴν γνῶσιν αὖ καὶ
ἐκείνου ἔχει κατὰ τὴν αἴσθησιν. ἦν γὰρ τοῦτο; ΘΕΑΙ.
Ναί. ΣΩ. Παρελείπετο δέ γέ που τὸ νῦν λεγόμενον,
ἐν ᾧ δή φαμεν τὴν ψευδῆ δόξαν γίγνεσθαι τὸ ἄμφω
γιγνώσκοντα καὶ ἄμφω ὁρῶντα ἤ τινα ἄλλην * αἴσθη- 194
σιν ἔχοντα ἀμφοῖν τὼ σημείω μὴ κατὰ τὴν αὑτοῦ αἴ-
σθησιν ἑκάτερον ἔχειν, ἀλλ᾽ οἷον τοξότην φαῦλον ἱέν-
τα παραλλάξαι τοῦ σκοποῦ καὶ ἁμαρτεῖν, ὃ δὴ καὶ
ψεῦδος ἄρα ὠνόμασται. ΘΕΑΙ. Εἰκότως γε. ΣΩ.
Καὶ ὅταν τοίνυν τῷ μὲν παρῇ αἴσθησις τῶν σημείων,
τῷ δὲ μή, τὸ δὲ τῆς ἀπούσης αἰσθήσεως τῇ παρούσῃ
προσαρμόσῃ, πάντῃ ταύτῃ ψεύδεται ἡ διάνοια. καὶ
ἑνὶ λόγῳ, περὶ ὧν μὲν μὴ οἶδέ τις μηδὲ ᾔσθετο πώ-
ποτε, οὐκ ἔστιν, | ὡς ἔοικεν, οὔτε ψεύδεσθαι οὔτε B
ψευδὴς δόξα, εἴ τι νῦν ἡμεῖς ὑγιὲς λέγομεν· περὶ δὲ ὧν
ἴσμεν τε καὶ αἰσθανόμεθα, ἐν αὐτοῖς τούτοις στρέφε-
ται καὶ ἑλίττεται ἡ δόξα ψευδὴς καὶ ἀληθὴς γιγνομέ-
νη, καταντικρὺ μὲν καὶ κατὰ τὸ εὐθὺ τὰ οἰκεῖα συν-
άγουσα ἀποτυπώματα καὶ τύπους, ἀληθής, εἰς πλάγια
δὲ καὶ σκολιὰ ψευδής. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν καλῶς, ὦ Σώ-
κρατες, λέγεται; ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τάδε ἀκούσας | C
μᾶλλον αὐτὸ ἐρεῖς. τὸ μὲν γὰρ τἀληθὲς δοξάζειν κα-
λόν, τὸ δὲ ψεύδεσθαι αἰσχρόν. ΘΕΑΙ. Πῶς δ᾽ οὔ;
ΣΩ. Ταῦτα τοίνυν φασὶν ἐνθένδε γίγνεσθαι. ὅταν μὲν
ὁ κηρός του ἐν τῇ ψυχῇ βαθύς τε καὶ πολὺς καὶ λεῖος
καὶ μετρίως ὠργασμένος ᾖ, τὰ ἰόντα διὰ τῶν αἰσθή-
σεων, ἐνσημαινόμενα εἰς τοῦτο τὸ τῆς ψυχῆς κέαρ, ὃ
ἔφη Ὅμηρος αἰνιττόμενος τὴν τοῦ κηροῦ ὁμοιότητα,
τότε μὲν καὶ τούτοις καθαρὰ τὰ | σημεῖα ἐγγιγνόμενα D
καὶ ἱκανῶς τοῦ βάθους ἔχοντα πολυχρόνιά τε γίγνεται
καὶ εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι πρῶτον μὲν εὐμαθεῖς, ἔπειτα
μνήμονες, εἶτα οὐ παραλλάττουσι τῶν αἰσθήσεων τὰ
σημεῖα, ἀλλὰ δοξάζουσιν ἀληθῆ. σαφῆ γὰρ καὶ ἐν εὐ-
ρυχωρίᾳ ὄντα ταχὺ διανέμουσιν ἐπὶ τὰ αὑτῶν ἕκαστα
ἐκμαγεῖα, ἃ δὴ ὄντα καλεῖται. καὶ σοφοὶ δὴ οὗτοι κα-
λοῦνται. ἢ οὐ δοκεῖ σοι; ΘΕΑΙ. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν.
ΣΩ. Ὅταν | τοίνυν λάσιόν του τὸ κέαρ ᾖ, ὃ δὴ ἐπή- E
νεσεν ὁ πάντα σοφὸς ποιητής, ἢ ὅταν κοπρῶδες καὶ
μὴ καθαροῦ τοῦ κηροῦ, ἢ ὑγρὸν σφόδρα ἢ σκληρόν,
ὧν μὲν ὑγρόν, εὐμαθεῖς μέν, ἐπιλήσμονες δὲ γίγνον-
ται, ὧν δὲ σκληρόν, τἀναντία. οἱ δὲ δὴ λάσιον καὶ
τραχὺ λιθῶδές τε ἢ γῆς ἢ κόπρου συμμιγείσης ἔμ-
πλεων ἔχοντες ἀσαφῆ τὰ ἐκμαγεῖα ἴσχουσιν. ἀσαφῆ δὲ
καὶ οἱ τὰ σκληρά· βάθος γὰρ οὐκ ἔνι. ἀσαφῆ δὲ καὶ

195 οἱ τὰ ὑγρά· ὑπὸ γὰρ τοῦ συγχεῖσθαι ταχὺ * γίγνεται
ἀμυδρά. ἐὰν δὲ πρὸς πᾶσι τούτοις ἐπ' ἀλλήλων συμ-
πεπτωκότα ᾖ ὑπὸ στενοχωρίας, ἐάν του σμικρὸν ᾖ τὸ
ψυχάριον, ἔτι ἀσαφέστερα ἐκείνων. πάντες οὖν οὗτοι
γίγνονται οἷοι δοξάζειν ψευδῆ. ὅταν γάρ τι ὁρῶσιν ἢ
ἀκούωσιν ἢ ἐπινοῶσιν, ἕκαστα ἀπονέμειν ταχὺ ἑκά-
στοις οὐ δυνάμενοι βραδεῖς τέ εἰσι καὶ ἀλλοτριονο-
μοῦντες παρορῶσί τε καὶ παρακούουσι καὶ παρανοοῦ-
σι πλεῖστα, καὶ καλοῦνται αὖ οὗτοι ἐψευσμένοι τε δὴ
B τῶν ὄντων καὶ ἀμαθεῖς. ΘΕΑΙ. | Ὀρθότατα ἀνθρώ-
πων λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φῶμεν ἄρα ἐν ἡμῖν
ψευδεῖς δόξας εἶναι; ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ
ἀληθεῖς δή; ΘΕΑΙ. Καὶ ἀληθεῖς. ΣΩ. Ἤδη οὖν
οἰόμεθα ἱκανῶς ὡμολογῆσθαι, ὅτι παντὸς μᾶλλον
ἐστὸν ἀμφοτέρα τούτω τὼ δόξα; ΘΕΑΙ. Ὑπερφυῶς
μὲν οὖν. XXXV. ΣΩ. Δεινόν τε, ὦ Θεαίτητε, ὡς
ἀληθῶς κινδυνεύει καὶ ἀηδὲς εἶναι ἀνὴρ ἀδολέσχης.
C ΘΕΑΙ. Τί δαί; πρὸς τί τοῦτ' εἶπες; ΣΩ. | Τὴν ἐμαυ-
τοῦ δυσμαθίαν δυσχεράνας καὶ ὡς ἀληθῶς ἀδολεσχίαν.
τί γὰρ ἄν τις ἄλλο θεῖτο ὄνομα, ὅταν ἄνω κάτω τοὺς
λόγους ἕλκῃ τις ὑπὸ νωθείας οὐ δυνάμενος πεισθῆναι,
καὶ ᾖ δυσαπάλλακτος ἀφ' ἑκάστου λόγου; ΘΕΑΙ. Σὺ
δὲ δὴ τί δυσχεραίνεις; ΣΩ. Οὐ δυσχεραίνω μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ δέδοικα ὅ τι ἀποκρινοῦμαι, ἄν τις ἔρηταί με·
Ὦ Σώκρατες, εὕρηκας δὴ ψευδῆ δόξαν, ὅτι οὔτε ἐν
ταῖς αἰσθήσεσίν ἐστι πρὸς ἀλλήλας οὔτ' ἐν ταῖς δια-
D νοίαις, ἀλλ' ἐν τῇ | συνάψει αἰσθήσεως πρὸς διάνοι-
αν; Φήσω δὲ ἐγώ, οἶμαι, καλλωπιζόμενος ὥς τι εὑρη-
κότων ἡμῶν καλόν. ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρα-
τες, οὐκ αἰσχρὸν εἶναι τὸ νῦν ἀποδεδειγμένον. ΣΩ.
Οὐκοῦν, φήσει, λέγεις, ὅτι αὖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν δια-
νοούμεθα μόνον, ὁρῶμεν δ' οὔ, ἵππον οὐκ ἄν ποτε
οἰηθείημεν εἶναι, ὃν αὖ οὔτε ὁρῶμεν οὔτε ἁπτόμεθα,
διανοούμεθα δὲ μόνον καὶ ἄλλ' οὐδὲν αἰσθανόμεθα
περὶ αὐτοῦ; Ταῦτα, οἶμαι, φήσω λέγειν. ΘΕΑΙ. Καὶ
E ὀρθῶς γε. ΣΩ. Τί οὖν; | φήσει· τὰ ἕνδεκα, ἃ μηδὲν
ἄλλο ἢ διανοεῖταί τις, ἄλλο τι ἐκ τούτου τοῦ λόγου
οὐκ ἄν ποτε οἰηθείη δώδεκα εἶναι, ἃ μόνον αὖ δια-
νοεῖται; ἴθι οὖν δή, σὺ ἀποκρίνου. ΘΕΑΙ. Ἀλλ'
ἀποκρινοῦμαι, ὅτι ὁρῶν μὲν ἄν τις ἢ ἐφαπτόμενος οἰη-
θείη τὰ ἕνδεκα δώδεκα εἶναι, ἃ μέντοι ἐν τῇ διανοίᾳ
ἔχει, οὐκ ἄν ποτε περὶ αὐτῶν ταῦτα δοξάσειεν οὕτω.
ΣΩ. Τί οὖν; οἴει τινὰ πώποτε αὐτὸν ἐν αὑτῷ πέντε
196 καὶ ἑπτά, λέγω δὲ * μὴ ἀνθρώπους ἑπτὰ καὶ πέντε
προθέμενον σκοπεῖν μηδ' ἄλλο τοιοῦτον, ἀλλ' αὐτὰ
πέντε καὶ ἑπτά, ἅ φαμεν ἐκεῖ μνημεῖα ἐν τῷ ἐκμαγείῳ
εἶναι καὶ ψευδῆ ἐν αὐτοῖς οὐκ εἶναι δοξάσαι, ταῦτα
αὐτὰ εἴ τις ἀνθρώπων ἤδη πώποτε ἐσκέψατο λέγων
πρὸς αὑτὸν καὶ ἐρωτῶν, πόσα ποτ' ἐστί, καὶ ὁ μέν τις
εἶπεν οἰηθεὶς ἕνδεκα αὐτὰ εἶναι, ὁ δὲ δώδεκα· ἢ πάν-
τες λέγουσί τε καὶ οἴονται δώδεκα αὐτὰ εἶναι; ΘΕΑΙ.
B Οὐ μὰ τὸν Δία, ἀλλὰ πολλοὶ δὴ καὶ ἕνδεκα. | ἐὰν δέ
γε ἐν πλείονι ἀριθμῷ τις σκοπῆται, μᾶλλον σφάλλε-
ται. οἶμαι γάρ σε περὶ παντὸς μᾶλλον ἀριθμοῦ λέ-
γειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει. καὶ ἐνθυμοῦ, μή τί πο-
τε γίγνεται ἄλλο ἢ αὐτὰ τὰ δώδεκα τὰ ἐν τῷ ἐκμα-
γείῳ ἕνδεκα οἰηθῆναι. ΘΕΑΙ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν εἰς τοὺς πρώτους πάλιν ἀνήκει λόγους; ὁ γὰρ
τοῦτο παθών, ὃ οἶδεν, ἕτερον αὐτὸ οἴεται εἶναι ὧν
αὖ οἶδεν, ὃ ἔφαμεν ἀδύνατον, καὶ τούτῳ αὐτῷ ἠναγ-
κάζομεν μὴ εἶναι | ψευδῆ δόξαν, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ ὁ C
αὐτὸς ἀναγκάζοιτο εἰδὼς μὴ εἰδέναι ἅμα. ΘΕΑΙ.
Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄλλ' ὁτιοῦν δεῖ ἀποφαί-
νειν τὸ τὰ ψευδῆ δοξάζειν ἢ διανοίας πρὸς αἴσθησιν
παραλλαγήν. εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν, οὐκ ἄν ποτε ἐν αὐτοῖς
τοῖς διανοήμασιν ἐψευδόμεθα· νῦν δὲ ἤτοι οὐκ ἔστι
ψευδὴς δόξα, ἢ ἅ τις οἶδεν, οἷόν τε μὴ εἰδέναι. καὶ
τούτων πότερα αἱρεῖ; ΘΕΑΙ. Ἄπορον αἵρεσιν προ-
τίθης, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι ἀμφότερά | γε D
κινδυνεύει ὁ λόγος οὐκ ἐάσειν. ὅμως δέ, πάντα γὰρ
τολμητέον, τί, εἰ ἐπιχειρήσαιμεν ἀναισχυντεῖν; ΘΕΑΙ.
Πῶς; ΣΩ. Ἐθελήσαντες εἰπεῖν, ποῖόν τί ποτ' ἐστὶ
τὸ ἐπίστασθαι. ΘΕΑΙ. Καὶ τί τοῦτο ἀναίσχυντον;
ΣΩ. Ἔοικας οὐκ ἐννοεῖν, ὅτι πᾶς ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ λό-
γος ζήτησις γέγονεν ἐπιστήμης, ὡς οὐκ εἰδόσι, τί ποτ'
ἐστίν. ΘΕΑΙ. Ἐννοῶ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔπειτ' οὐκ ἀναι-
δὲς δοκεῖ, μὴ εἰδότας ἐπιστήμην ἀποφαίνεσθαι τὸ
ἐπίστασθαι, οἷόν ἐστιν; ἀλλὰ γάρ, ὦ Θεαίτητε, | πά- E
λαι ἐσμὲν ἀνάπλεῳ τοῦ μὴ καθαρῶς διαλέγεσθαι. μυ-
ριάκις γὰρ εἰρήκαμεν τὸ γιγνώσκομεν καὶ οὐ γιγνώ-
σκομεν, καὶ ἐπιστάμεθα καὶ οὐκ ἐπιστάμεθα, ὥς τι
συνιέντες ἀλλήλων ἐν ᾧ ἔτι ἐπιστήμην ἀγνοοῦμεν. εἰ δὲ
βούλει, καὶ νῦν ἐν τῷ παρόντι κεχρήμεθ' αὖ τῷ ἀγνο-
εῖν τε καὶ συνιέναι, ὡς προσῆκον αὐτοῖς χρῆσθαι, εἴ-
περ στερόμεθα ἐπιστήμης. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ τίνα τρό-
πον διαλέξει, ὦ Σώκρατες, τούτων ἀπεχόμενος; ΣΩ.
* Οὐδένα ὤν γε ὃς εἰμί· εἰ μέντοι ἦν ἀντιλογικός, οἷος 197
ἀνὴρ εἰ καὶ νῦν παρῆν, τούτων τ' ἂν ἔφη ἀπέχεσθαι
καὶ ἡμῖν σφόδρ' ἂν ἃ ἐγὼ λέγω ἐπέπληττεν. ἐπειδὴ
οὖν ἐσμὲν φαῦλοι, βούλει τολμήσω εἰπεῖν, οἷόν ἐστι τὸ
ἐπίστασθαι; φαίνεται γάρ μοι προὔργου τι ἂν γενέ-
σθαι. ΘΕΑΙ. Τόλμα τοίνυν νὴ Δία. τούτων δὲ μὴ
ἀπεχομένῳ σοι ἔσται πολλὴ συγγνώμη. XXXVI. ΣΩ.
Ἀκήκοας οὖν ὃ νῦν λέγουσι τὸ ἐπίστασθαι; ΘΕΑΙ.
Ἴσως· οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παρόντι μνημονεύω. ΣΩ.
Ἐπιστήμης που | ἕξιν φασὶν αὐτὸ εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἀλη- B
θῆ. ΣΩ. Ἡμεῖς τοίνυν σμικρὸν μεταθώμεθα καὶ εἴ-
πωμεν ἐπιστήμης κτῆσιν. ΘΕΑΙ. Τί οὖν δὴ φήσεις
τοῦτο ἐκείνου διαφέρειν; ΣΩ. Ἴσως μὲν οὐδέν· ὃ δ'
οὖν δοκεῖ, ἀκούσας συνδοκίμαζε. ΘΕΑΙ. Ἐάν πέρ γε
οἷός τ' ὦ. ΣΩ. Οὐ τοίνυν μοι ταὐτὸν φαίνεται τὸ
κεκτῆσθαι τῷ ἔχειν. οἷον ἱμάτιον πριάμενός τις καὶ
ἐγκρατὴς ὢν μὴ φοροῖ· ἔχειν μὲν οὐκ ἂν αὐτὸν αὐτό,
κεκτῆσθαι δέ γε φαῖμεν. ΘΕΑΙ. Καὶ ὀρθῶς γε. ΣΩ.
Ὅρα | δὴ καὶ ἐπιστήμην εἰ δυνατὸν οὕτω κεκτημένον C
μὴ ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ὄρνιθας ἀγρίας, περιστε-
ρὰς ἤ τι ἄλλο, θηρεύσας οἴκοι κατασκευασάμενος πε-
ριστερεῶνα τρέφοι. τρόπον μὲν γὰρ ἄν πού τινα φαῖ-
μεν αὐτὸν αὐτὰς ἀεὶ ἔχειν, ὅτι δὴ κέκτηται. ἦ γάρ;
ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τρόπον δέ γ' ἄλλον οὐδεμίαν ἔχειν,
ἀλλὰ δύναμιν μὲν αὐτῷ περὶ αὐτὰς παραγεγονέναι,
ἐπειδὴ ἐν οἰκείῳ περιβόλῳ ὑποχειρίους ἐποιήσατο, λα-
βεῖν καὶ σχεῖν, ἐπειδὰν βούληται, | θηρευσαμένῳ ἣν D
ἂν ἀεὶ ἐθέλῃ, καὶ πάλιν ἀφιέναι· καὶ τοῦτο ἐξεῖναι
ποιεῖν, ὁποσάκις ἂν δοκῇ αὐτῷ. ΘΕΑΙ. Ἔστι ταῦτα.
ΣΩ. Πάλιν δή, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν κήρινόν τι ἐν
ταῖς ψυχαῖς κατεσκευάζομεν οὐκ οἶδ' ὅ τι πλάσμα, νῦν
αὖ ἐν ἑκάστῃ ψυχῇ ποιήσωμεν περιστερεῶνά τινα παν-

τοδαπῶν ὀρνίθων, τὰς μὲν κατ' ἀγέλας οὔσας χωρὶς
τῶν ἄλλων, τὰς δὲ κατ' ὀλίγας, ἐνίας δὲ μόνας διὰ
E πασῶν, ὅπῃ ἂν τύχωσι, πετομένας. ΘΕΑΙ. Πε-
ποιήσθω δή. ἀλλὰ τί τοὐντεῦθεν; ΣΩ. Παιδίων μὲν
ὄντων, φάναι χρὴ εἶναι τοῦτο τὸ ἀγγεῖον κενόν, ἀντὶ
δὲ τῶν ὀρνίθων ἐπιστήμας νοῆσαι· ἣν δ' ἂν ἐπιστή-
μην κτησάμενος καθείρξῃ εἰς τὸν περίβολον, φάναι
αὐτὸν μεμαθηκέναι ἢ εὑρηκέναι τὸ πρᾶγμα, οὗ ἦν
αὕτη ἡ ἐπιστήμη, καὶ τὸ ἐπίστασθαι τοῦτ' εἶναι.
198 ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΣΩ. Τὸ τοίνυν πάλιν ἣν ἂν * βούλη-
ται τῶν ἐπιστημῶν θηρεύειν καὶ λαβόντα ἴσχειν καὶ
αὖθις ἀφιέναι σκόπει τίνων δεῖται ὀνομάτων, εἴτε τῶν
αὐτῶν ὧν τὸ πρῶτον, ὅτε ἐκτᾶτο, εἴτε ἑτέρων. μαθή-
σει δ' ἐντεῦθεν σαφέστερον, τί λέγω. ἀριθμητικὴν μὲν
γὰρ λέγεις τέχνην; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ταύτην δὴ
ὑπόλαβε θήραν ἐπιστημῶν ἀρτίου τε καὶ περιττοῦ
παντός. ΘΕΑΙ. Ὑπολαμβάνω. ΣΩ. Ταύτῃ δή, οἶ-
μαι, τῇ τέχνῃ αὐτός τε ὑποχειρίους τὰς ἐπιστήμας τῶν
B ἀριθμῶν ἔχει καὶ ἄλλῳ παραδίδωσιν ὁ παραδιδούς.
ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ καλοῦμέν γε παραδιδόντα μὲν
διδάσκειν, παραλαμβάνοντα δὲ μανθάνειν, ἔχοντα δὲ
δὴ τῷ κεκτῆσθαι ἐν τῷ περιστερεῶνι ἐκείνῳ ἐπίστα-
σθαι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τῷ δὲ δὴ ἐντεῦ-
θεν ἤδη πρόσσχες τὸν νοῦν. ἀριθμητικὸς γὰρ ὢν τε-
λέως ἄλλο τι πάντας ἀριθμοὺς ἐπίσταται; πάντων γὰρ
ἀριθμῶν εἰσὶν αὐτῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστῆμαι. ΘΕΑΙ.
C Τί μήν; ΣΩ. Ἦ οὖν ὁ τοιοῦτος ἀριθμοῖ ἄν ποτέ
τι ἢ αὐτὸ πρὸς αὑτὸν ἢ ἄλλο τι τῶν ἔξω, ὅσα ἔχει
ἀριθμόν; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὸ δὲ ἀρι-
θμεῖν γε οὐκ ἄλλο τι θήσομεν τοῦ σκοπεῖσθαι, πό-
σος τις ἀριθμὸς τυγχάνει ὤν. ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΣΩ.
Ὃ ἄρα ἐπίσταται, σκοπούμενος φαίνεται ὡς οὐκ εἰ-
δώς, ὃν ὡμολογήκαμεν ἅπαντα ἀριθμὸν εἰδέναι. ἀκού-
εις γάρ που τὰς τοιαύτας ἀμφισβητήσεις. ΘΕΑΙ. Ἔ-
γωγε. XXXVII. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἀπεικάζοντες τῇ
D τῶν περιστερῶν κτήσει τε καὶ θήρᾳ ἐροῦμεν, ὅτι διτ-
τὴ ἦν ἡ θήρα, ἡ μὲν πρὶν ἐκτῆσθαι τοῦ κεκτῆσθαι
ἕνεκα, ἡ δὲ κεκτημένῳ τοῦ λαβεῖν καὶ ἔχειν ἐν ταῖς
χερσὶν ἃ πάλαι ἐκέκτητο. οὕτω δὲ καὶ ὧν πάλαι ἐπι-
στῆμαι ἦσαν αὐτῷ μαθόντι καὶ ἠπίστατο αὐτά, πάλιν
ἔστι καταμανθάνειν ταὐτὰ ταῦτα ἀναλαμβάνοντα τὴν
ἐπιστήμην ἑκάστου καὶ ἴσχοντα, ἣν ἐκέκτητο μὲν πά-
λαι, πρόχειρον δ' οὐκ εἶχε τῇ διανοίᾳ; ΘΕΑΙ. Ἀλη-
E θῆ. ΣΩ. Τοῦτο δὴ ἄρτι ἠρώτων, ὅπως χρὴ τοῖς
ὀνόμασι χρώμενον λέγειν περὶ αὐτῶν, ὅταν ἀριθμή-
σων ἴῃ ὁ ἀριθμητικὸς ἤ τι ἀναγνωσόμενος ὁ γραμ-
ματικός. ὡς ἐπιστάμενος ἄρα ἐν τῷ τοιούτῳ πά-
λιν ἔρχεται μαθησόμενος παρ' ἑαυτοῦ ἃ ἐπίσταται;
ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἄτοπον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ' ἃ οὐκ
ἐπίσταται φῶμεν αὐτὸν ἀναγνώσεσθαι καὶ ἀριθμή-
σειν, δεδωκότες αὐτῷ πάντα μὲν γράμματα, πάντα δὲ
199 ἀριθμὸν ἐπίστασθαι; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτ' * ἄλο-
γον. ΣΩ. Βούλει οὖν λέγωμεν, ὅτι τῶν μὲν ὀνομά-
των οὐδὲν ἡμῖν μέλει, ὅπῃ τις χαίρει ἕλκων τὸ ἐπί-
στασθαι καὶ μανθάνειν, ἐπειδὴ δὲ ὡρισάμεθα ἕτερον
μέν τι τὸ κεκτῆσθαι τὴν ἐπιστήμην, ἕτερον δὲ τὸ
ἔχειν, ὃ μέν τις ἔκτηται μὴ κεκτῆσθαι ἀδύνατόν φα-
μεν εἶναι, ὥστε οὐδέποτε συμβαίνει ὅ τις οἶδε μὴ εἰ-
δέναι, ψευδῆ μέντοι δόξαν οἷόν τ' εἶναι περὶ αὐτοῦ
λαβεῖν; μὴ γὰρ ἔχειν τὴν ἐπιστήμην τούτου οἷόν τε, B
ἀλλ' ἑτέραν ἀντ' ἐκείνης, ὅταν θηρεύων τινὰ ἀπ' αὐ-
τοῦ ἐπιστήμην διαπετομένων ἀνθ' ἑτέρας ἑτέραν ἁμαρ-
τὼν λάβῃ, ὅτε ἄρα τὰ ἕνδεκα δώδεκα ᾠήθη εἶναι, τὴν
τῶν ἕνδεκα ἐπιστήμην ἀντὶ τῆς τῶν δώδεκα λαβών, τὴν
ἐν ἑαυτῷ οἷον φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς. ΘΕΑΙ. Ἔχει
γὰρ οὖν λόγον. ΣΩ. Ὅταν δέ γε ἣν ἐπιχειρεῖ λαβεῖν
λάβῃ, ἀψευδεῖν τε καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν τότε, καὶ οὕ-
τω δὴ εἶναι ἀληθῆ τε καὶ ψευδῆ δόξαν, καὶ ὧν ἐν τοῖς
πρόσθεν ἐδυσχεραίνομεν οὐδὲν ἐμποδὼν γίγνεσθαι; C
ἴσως οὖν μοι συμφήσεις. ἢ πῶς ποιήσεις; ΘΕΑΙ. Οὕ-
τως. ΣΩ. Καὶ γὰρ τοῦ μὲν ἃ ἐπίσταται μὴ ἐπίστα-
σθαι ἀπηλλάγμεθα· ἃ γὰρ κεκτήμεθα μὴ κεκτῆσθαι
οὐδαμοῦ ἔτι συμβαίνει, οὔτε ψευσθεῖσί τινος οὔτε μή.
δεινότερον μέντοι πάθος ἄλλο παραφαίνεσθαί μοι δο-
κεῖ. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἰ ἡ τῶν ἐπιστημῶν
μεταλλαγὴ ψευδὴς γενήσεταί ποτε δόξα. ΘΕΑΙ. Πῶς
δή; ΣΩ. Πρῶτον μὲν τό τινος ἔχοντα ἐπιστήμην D
τοῦτο αὐτὸ ἀγνοεῖν, μὴ ἀγνωμοσύνῃ ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ
ἐπιστήμῃ, ἔπειτα ἕτερον αὖ τοῦτο δοξάζειν, τὸ δ' ἕτε-
ρον τοῦτο, πῶς οὐ πολλὴ ἀλογία, ἐπιστήμης παραγε-
νομένης γνῶναι μὲν τὴν ψυχὴν μηδέν, ἀγνοῆσαι δὲ
πάντα; ἐκ γὰρ τούτου τοῦ λόγου κωλύει οὐδὲν καὶ
ἄγνοιαν παραγενομένην γνῶναί τι ποιῆσαι καὶ τυφλό-
τητα ἰδεῖν, εἴπερ καὶ ἐπιστήμη ἀγνοῆσαί ποτέ τινα
ποιήσει. ΘΕΑΙ. Ἴσως γάρ, ὦ Σώκρατες, οὐ καλῶς E
τὰς ὄρνιθας ἐτίθεμεν ἐπιστήμας μόνον τιθέντες, ἔδει
δὲ καὶ ἀνεπιστημοσύνας τιθέναι ὁμοῦ συνδιαπετομένας
ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὸν θηρεύοντα τοτὲ μὲν ἐπιστήμην
λαμβάνοντα, τοτὲ δ' ἀνεπιστημοσύνην τοῦ αὐτοῦ πέρι
ψευδῆ μὲν δοξάζειν τῇ ἀνεπιστημοσύνῃ, ἀληθῆ δὲ τῇ
ἐπιστήμῃ. ΣΩ. Οὐ ῥᾴδιόν γε, ὦ Θεαίτητε, μὴ ἐπαι-
νεῖν σε. ὃ μέντοι εἶπες, πάλιν ἐπίσκεψαι. ἔστω μὲν
γὰρ ὡς λέγεις· ὁ δὲ δὴ τὴν ἀνεπιστημοσύνην * λαβὼν 200
ψευδῆ μέν, φῄς, δοξάσει. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ.
Οὐ δήπου καὶ ἡγήσεταί γε ψευδῆ δοξάζειν. ΘΕΑΙ.
Πῶς γάρ; ΣΩ. Ἀλλ' ἀληθῆ γε, καὶ ὡς εἰδὼς διακεί-
σεται περὶ ὧν ἔψευσται. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ἐπι-
στήμην ἄρα οἰήσεται τεθηρευκὼς ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἀνε-
πιστημοσύνην. ΘΕΑΙ. Δῆλον. ΣΩ. Οὐκοῦν μακρὰν
περιελθόντες πάλιν ἐπὶ τὴν πρώτην πάρεσμεν ἀπο-
ρίαν. ὁ γὰρ ἐλεγκτικὸς ἐκεῖνος γελάσας φήσει· Πό- B
τερον, ὦ βέλτιστοι, ἀμφοτέρας τις εἰδώς, ἐπιστήμην τε
καὶ ἀνεπιστημοσύνην, ἣν οἶδεν, ἑτέραν αὐτὴν οἴεταί
τινα εἶναι ὧν οἶδεν; ἢ οὐδετέραν αὐτοῖν εἰδώς, ἣν μὴ
οἶδε, δοξάζει ἑτέραν ὧν οὐκ οἶδεν; ἢ τὴν μὲν εἰδώς,
τὴν δ' οὔ, ἣν οἶδεν, ἣν μὴ οἶδεν; ἢ ἣν μὴ οἶδεν, ἣν
οἶδεν ἡγεῖται; ἢ πάλιν αὖ μοι ἐρεῖτε ὅτι τῶν ἐπιστη-
μῶν καὶ ἀνεπιστημοσυνῶν εἰσὶν αὖ ἐπιστῆμαι, ἃς ὁ
κεκτημένος ἐν ἑτέροις τισὶ γελοίοις περιστερεῶσιν ἢ κη-
ρίνοις πλάσμασι καθείρξας, ἕωσπερ ἂν κεκτῆται, ἐπί- C
σταται, καὶ ἐὰν μὴ προχείρους ἔχῃ ἐν τῇ ψυχῇ; καὶ
οὕτω δὴ ἀναγκασθήσεσθε εἰς ταὐτὸν περιτρέχειν μυ-
ριάκις οὐδὲν πλέον ποιοῦντες; Τί πρὸς ταῦτα, ὦ Θε-
αίτητε, ἀποκρινούμεθα; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὰ Δία, ὦ
Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ ἔχω, τί χρὴ λέγειν. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν ἡμῖν, ὦ παῖ, καλῶς ὁ λόγος ἐπιπλήττει, καὶ ἐν-
δείκνυται, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ψευδῆ δόξαν προτέραν ζη-
τοῦμεν ἐπιστήμης, ἐκείνην ἀφέντες; τὸ δ' ἐστὶν ἀδύ- D

νατον γνῶναι, πρὶν ἄν τις ἐπιστήμην ἱκανῶς λάβῃ, τί
ποτ᾽ ἐστίν. ΘΕΑΙ. *Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ παρ-
όντι ὡς λέγεις οἴεσθαι.* XXXVIII. ΣΩ. *Τί οὖν τις
ἐρεῖ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐπιστήμην; οὐ γάρ που ἀπεροῦ-
μέν γέ πω.* ΘΕΑΙ. *Ἥκιστα, ἐάν περ μὴ σύ γε ἀπα-
γορεύσῃς.* ΣΩ. *Λέγε δή, τί ἂν αὐτὸ μάλιστα εἰπόν-
τες ἥκιστ᾽ ἂν ἡμῖν αὐτοῖς ἐναντιωθεῖμεν;* ΘΕΑΙ.
E *Ὅπερ ἐπεχειροῦμεν, ὦ Σώκρατες, | ἐν τῷ πρόσθεν·
οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε ἄλλο οὐδέν.* ΣΩ. *Τὸ ποῖον;* ΘΕΑΙ.
*Τὴν ἀληθῆ δόξαν ἐπιστήμην εἶναι. ἀναμάρτητόν γέ
πού ἐστι τὸ δοξάζειν ἀληθῆ, καὶ τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ γιγνό-
μενα πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ γίγνεται.* ΣΩ. *Ὁ τὸν
ποταμὸν καθηγούμενος, ὦ Θεαίτητε, ἔφη ἄρα δείξειν
αὐτό· καὶ τοῦτο ἐὰν ἰόντες ἐρευνῶμεν, τάχ᾽ ἂν ἐμπό-*
201 *διον γενόμενον αὐτὸ * φήνειε τὸ ζητούμενον, μένουσι
δὲ δῆλον οὐδέν.* ΘΕΑΙ. *Ὀρθῶς λέγεις· ἀλλ᾽ ἴωμέν γε
καὶ σκοπῶμεν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τοῦτό γε βραχείας σκέ-
ψεως· τέχνη γάρ σοι ὅλη σημαίνει μὴ εἶναι ἐπιστήμην
αὐτό.* ΘΕΑΙ. *Πῶς δή; καὶ τίς αὕτη;* ΣΩ. *Ἡ τῶν
μεγίστων εἰς σοφίαν, οὓς δὴ καλοῦσι ῥήτοράς τε καὶ
δικανικούς. οὗτοι γάρ που τῇ ἑαυτῶν τέχνῃ πείθου-
σιν οὐ διδάσκοντες, ἀλλὰ δοξάζειν ποιοῦντες ἃ ἂν
βούλωνται. ἢ σὺ οἴει δεινούς τινας οὕτω διδασκάλους*
B *εἶναι, ὥστε οἷς | μὴ παρεγένοντό τινες ἀποστερουμέ-
νοις χρήματα ἤ τι ἄλλο βιαζομένοις, τούτοις δύνασθαι
πρὸς ὕδωρ σμικρὸν διδάξαι ἱκανῶς τῶν γενομένων τὴν
ἀλήθειαν;* ΘΕΑΙ. *Οὐδαμῶς ἔγωγε οἶμαι, ἀλλὰ πεῖ-
σαι μέν.* ΣΩ. *Τὸ πεῖσαι δ᾽ οὐχὶ δοξάσαι λέγεις ποι-
ῆσαι;* ΘΕΑΙ. *Τί μήν;* ΣΩ. *Οὐκοῦν ὅταν δικαίως
πεισθῶσι δικασταὶ περὶ ὧν ἰδόντι μόνον ἔστιν εἰδέναι,
ἄλλως δὲ μή, ταῦτα τότε ἐξ ἀκοῆς κρίνοντες, ἀληθῆ*
C *δόξαν | λαβόντες, ἄνευ ἐπιστήμης ἔκριναν, ὀρθὰ πει-
σθέντες, εἴπερ εὖ ἐδίκασαν;* ΘΕΑΙ. *Παντάπασι μὲν
οὖν.* ΣΩ. *Οὐκ ἄν, ὦ φίλε, εἴ γε ταὐτὸν ἦν δόξα τε
ἀληθὴς [καὶ δικαστήρια] καὶ ἐπιστήμη, ὀρθά ποτ᾽ ἂν
δικαστὴς ἄκρος ἐδόξαζεν ἄνευ ἐπιστήμης· νῦν δὲ ἔοι-
κεν ἄλλο τι ἑκάτερον εἶναι.* ΘΕΑΙ. *Ὅ γε ἐγώ, ὦ
Σώκρατες, εἰπόντος του ἀκούσας ἐπιλελήσμην, νῦν δ᾽
ἐννοῶ. ἔφη δὲ τὴν μὲν μετὰ λόγου ἀληθῆ δόξαν ἐπι-*
D *στήμην εἶναι, | τὴν δὲ ἄλογον ἐκτὸς ἐπιστήμης· καὶ
ὧν μὲν μή ἐστι λόγος, οὐκ ἐπιστητὰ εἶναι, οὑτωσὶ καὶ
ὀνομάζων, ἃ δ᾽ ἔχει, ἐπιστητά.* ΣΩ. *Ἦ καλῶς λέγεις.
τὰ δὲ δὴ ἐπιστητὰ ταῦτα καὶ μὴ πῇ διῄρει, λέγε, εἰ
ἄρα κατὰ ταὐτὰ σύ τε κἀγὼ ἀκηκόαμεν.* ΘΕΑΙ. *Ἀλλ᾽
οὐκ οἶδα, εἰ ἐξευρήσω· λέγοντος μέντ᾽ ἂν ἑτέρου, ὡς
ἐγῷμαι, ἀκολουθήσαιμι.* XXXIX. ΣΩ. *Ἄκουε δὴ ὄναρ
ἀντὶ ὀνείρατος. ἐγὼ γὰρ αὖ ἐδόκουν ἀκούειν τινῶν,*
E *ὅτι τὰ μὲν | πρῶτα οἱονπερεὶ στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἡμεῖς τε
συγκείμεθα καὶ τἆλλα, λόγον οὐκ ἔχοι. αὐτὸ γὰρ καθ᾽
αὑτὸ ἕκαστον ὀνομάσαι μόνον εἴη, προσειπεῖν δὲ οὐδὲν
ἄλλο δυνατόν, οὔθ᾽ ὡς ἔστιν, οὔθ᾽ ὡς οὐκ ἔστιν· ἤδη*
202 *γὰρ ἂν οὐσίαν * ἢ μὴ οὐσίαν αὐτῷ προστίθεσθαι,
δεῖν δὲ οὐδὲν προσφέρειν, εἴπερ αὐτὸ ἐκεῖνο μόνον τις
ἐρεῖ. ἐπεὶ οὐδὲ τὸ αὐτὸ οὐδὲ τὸ ἐκεῖνο οὐδὲ τὸ ἕκα-
στον οὐδὲ τὸ μόνον οὐδὲ τὸ τοῦτο προσοιστέον, οὐδ᾽
ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. ταῦτα μὲν γὰρ περιτρέχοντα πᾶ-
σι προσφέρεσθαι ἕτερα ὄντα ἐκείνων, οἷς προστίθε-
ται, δεῖν δέ, εἴπερ ἦν δυνατὸν αὐτὸ λέγεσθαι καὶ εἶ-
χεν οἰκεῖον αὐτοῦ λόγον, ἄνευ τῶν ἄλλων ἁπάντων λέ-
γεσθαι. νῦν δὲ ἀδύνατον εἶναι ὁτιοῦν τῶν πρώτων
ῥηθῆναι | λόγῳ· οὐ γὰρ εἶναι αὐτῷ ἀλλ᾽ ἢ ὀνομάζε-* B
*σθαι μόνον· ὄνομα γὰρ μόνον ἔχειν, τὰ δὲ ἐκ τούτων
ἤδη συγκείμενα, ὥσπερ αὐτὰ πέπλεκται, οὕτω καὶ τὰ
ὀνόματα αὐτῶν συμπλακέντα λόγον γεγονέναι· ὀνομά-
των γὰρ συμπλοκὴν εἶναι λόγου οὐσίαν. οὕτω δὴ τὰ
μὲν στοιχεῖα ἄλογα καὶ ἄγνωστα εἶναι, αἰσθητὰ δέ·
τὰς δὲ συλλαβὰς γνωστάς τε καὶ ῥητὰς καὶ ἀληθεῖ
δόξῃ δοξαστάς. ὅταν μὲν οὖν ἄνευ λόγου τὴν ἀληθῆ
δόξαν τινός τις λάβῃ, ἀληθεύειν μὲν αὐτοῦ τὴν | ψυ-* C
*χὴν περὶ αὐτό, γιγνώσκειν δ᾽ οὔ· τὸν γὰρ μὴ δυνά-
μενον δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον ἀνεπιστήμονα εἶ-
ναι περὶ τούτου· προσλαβόντα δὲ λόγον δυνατόν τε
ταῦτα πάντα γεγονέναι καὶ τελείως πρὸς ἐπιστήμην
ἔχειν. Οὕτως σὺ τὸ ἐνύπνιον ἢ ἄλλως ἀκήκοας;*
ΘΕΑΙ. *Οὕτω μὲν οὖν παντάπασιν.* ΣΩ. *Ἀρέσκει οὖν
σε καὶ τίθεσαι ταύτῃ, δόξαν ἀληθῆ μετὰ λόγου ἐπι-
στήμην εἶναι;* ΘΕΑΙ. *Κομιδῇ μὲν οὖν.* ΣΩ. *Ἆρ᾽,
ὦ Θεαίτητε, | νῦν οὕτω τῇδε τῇ ἡμέρᾳ εἰλήφαμεν ὃ* D
*πάλαι καὶ πολλοὶ τῶν σοφῶν ζητοῦντες πρὶν εὑρεῖν
κατεγήρασαν;* ΘΕΑΙ. *Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες,
καλῶς λέγεσθαι τὸ νῦν ῥηθέν.* ΣΩ. *Καὶ εἰκός γε
αὐτὸ τοῦτο οὕτως ἔχειν· τίς γὰρ ἂν καὶ ἔτι ἐπιστήμη
εἴη χωρὶς λόγου τε καὶ ὀρθῆς δόξης; ἓν μέντοι τί με
τῶν ῥηθέντων ἀπαρέσκει.* ΘΕΑΙ. *Τὸ ποῖον δή;* ΣΩ.
*Ὃ καὶ δοκεῖ λέγεσθαι κομψότατα, ὡς τὰ μὲν στοιχεῖα
ἄγνωστα, τὸ δὲ τῶν συλλαβῶν γένος | γνωστόν.* ΘΕΑΙ. E
Οὐκοῦν ὀρθῶς; ΣΩ. *Ἰστέον δή· ὥσπερ γὰρ ὁμήρους
ἔχομεν τοῦ λόγου τὰ παραδείγματα, οἷς χρώμενος εἶπε
πάντα ταῦτα.* ΘΕΑΙ. *Ποῖα δή;* ΣΩ. *Τὰ τῶν γραμ-
μάτων στοιχεῖά τε καὶ συλλαβάς. ἢ οἴει ἄλλοσέ ποι
βλέποντα ταῦτα εἰπεῖν τὸν εἰπόντα, ἃ λέγομεν;* ΘΕΑΙ.
Οὔκ, ἀλλ᾽ εἰς ταῦτα. XL. ΣΩ. *Βασανίζωμεν * δὴ αὐ-* 203
*τὰ ἀναλαμβάνοντες, μᾶλλον δὲ ἡμᾶς αὐτούς, οὕτως ἢ
οὐχ οὕτως γράμματα ἐμάθομεν. φέρε πρῶτον· ἆρ᾽ αἱ
μὲν συλλαβαὶ λόγον ἔχουσι, τὰ δὲ στοιχεῖα ἄλογα;*
ΘΕΑΙ. *Ἴσως.* ΣΩ. *Πάνυ μὲν οὖν καὶ ἐμοὶ φαίνεται.
Σωκράτους γοῦν εἴ τις ἔροιτο τὴν πρώτην συλλαβὴν
οὑτωσί, Ὦ Θεαίτητε, λέγε τί ἐστι σω, τί ἀποκρινεῖ;*
ΘΕΑΙ. *Ὅτι σῖγμα καὶ ὦ.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τοῦτον ἔχεις
λόγον τῆς συλλαβῆς;* ΘΕΑΙ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Ἴθι δή,
οὕτως εἰπὲ καὶ τὸν τοῦ | σῖγμα λόγον.* ΘΕΑΙ. *Καὶ* B
*πῶς τοῦ στοιχείου τις ἐρεῖ στοιχεῖα; καὶ γὰρ δή, ὦ
Σώκρατες, τό τε σῖγμα τῶν ἀφώνων ἐστί, ψόφος τις
μόνον, οἷον συριττούσης τῆς γλώττης· τοῦ δ᾽ αὖ βῆτα
οὔτε φωνὴ οὔτε ψόφος, οὐδὲ τῶν πλείστων στοιχείων.
ὥστε πάνυ εὖ ἔχει τὸ λέγεσθαι αὐτὰ ἄλογα, ὧν γε τὰ
ἐναργέστατα αὐτά, τὰ ἑπτά, φωνὴν μόνον ἔχει, λόγον
δὲ οὐδ᾽ ὁντινοῦν.* ΣΩ. *Τουτὶ μὲν ἄρα, ὦ ἑταῖρε, κα-
τωρθώκαμεν περὶ ἐπιστήμης.* ΘΕΑΙ. *Φαινόμεθα.*
ΣΩ. *Τί δὲ | δή; τὸ μὴ γνωστὸν εἶναι τὸ στοιχεῖον,* C
ἀλλὰ τὴν συλλαβὴν ἆρ᾽ ὀρθῶς ἀποδεδείγμεθα; ΘΕΑΙ.
Εἰκός γε. ΣΩ. *Φέρε δή, τὴν συλλαβὴν πότερον λέ-
γομεν τὰ ἀμφότερα στοιχεῖα, καὶ ἐὰν πλείω ᾖ ἢ δύο,
τὰ πάντα, ἢ μίαν τινὰ ἰδέαν γεγονυῖαν συντεθέντων
αὐτῶν;* ΘΕΑΙ. *Τὰ ἅπαντα ἔμοιγε δοκοῦμεν.* ΣΩ.
*Ὅρα δὴ ἐπὶ δυοῖν, σῖγμα καὶ ὦ. ἀμφότερά ἐστιν ἡ
πρώτη συλλαβὴ τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος. ἄλλο τι ὁ γιγνώ-
σκων αὐτὴν τὰ ἀμφότερα γιγνώσκει;* ΘΕΑΙ. | *Τί* D

μήν; ΣΩ. Τὸ σῖγμα καὶ τὸ ω̄ ἄρα γιγνώσκει. ΘΕΑΙ.
Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἑκάτερον ἄρ' ἀγνοεῖ, καὶ οὐδέτε-
ρον εἰδὼς ἀμφότερα γιγνώσκει; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ δεινὸν
καὶ ἄλογον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι εἴ γε
ἀνάγκη ἑκάτερον γιγνώσκειν, εἴπερ ἀμφότερά τις γνώ-
σεται, προγιγνώσκειν τὰ στοιχεῖα ἅπασα ἀνάγκη τῷ
μέλλοντί ποτε γνώσεσθαι συλλαβήν, καὶ οὕτως ἡμῖν ὁ
καλὸς λόγος ἀποδεδρακὼς οἰχήσεται. ΘΕΑΙ. Καὶ
E μάλα γε ἐξαίφνης. ΣΩ. Οὐ γὰρ καλῶς αὐτὸν φυ-
λάττομεν. χρῆν γὰρ ἴσως τὴν συλλαβὴν τίθεσθαι μὴ
τὰ στοιχεῖα, ἀλλ' ἐξ ἐκείνων ἕν τι γεγονὸς εἶδος, ἰδέαν
μίαν αὐτὸ αὑτοῦ ἔχον, ἕτερον δὲ τῶν στοιχείων. ΘΕΑΙ.
Πάνυ μὲν οὖν· καὶ τάχα γ' ἂν μᾶλλον οὕτως ἢ ἐκεί-
νως ἔχοι. ΣΩ. Σκεπτέον, καὶ οὐ προδοτέον οὕτως
ἀνάνδρως μέγαν τε καὶ σεμνὸν λόγον. ΘΕΑΙ. Οὐ
204 γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἐχέτω δή, ὡς νῦν φαμέν, μία * ἰδέα
ἐξ ἑκάστων τῶν συναρμοττόντων στοιχείων γιγνομένη
ἡ συλλαβὴ ὁμοίως ἔν τε γράμμασι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
ἅπασι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν μέρη
αὐτῆς οὐ δεῖ εἶναι. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΣΩ. Ὅτι οὗ ἂν
ᾖ μέρη, τὸ ὅλον ἀνάγκη τὰ πάντα μέρη εἶναι. ἢ καὶ
τὸ ὅλον ἐκ τῶν μερῶν λέγεις γεγονὸς ἕν τι εἶδος ἕτε-
ρον τῶν πάντων μερῶν; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὸ δὲ
B δὴ πᾶν καὶ τὸ ὅλον πότερον ταὐτὸν καλεῖς ἢ ἕτερον
ἑκάτερον; ΘΕΑΙ. Ἔχω μὲν οὐδὲν σαφές, ὅτι δὲ κε-
λεύεις προθύμως ἀποκρίνασθαι, παρακινδυνεύων λέγω,
ὅτι ἕτερον. ΣΩ. Ἡ μὲν προθυμία, ὦ Θεαίτητε, ὀρ-
θή· εἰ δὲ καὶ ἡ ἀπόκρισις, σκεπτέον. ΘΕΑΙ. Δεῖ δέ
γε δή. XLI. ΣΩ. Οὐκοῦν διαφέροι ἂν τὸ ὅλον τοῦ
παντός, ὡς ὁ νῦν λόγος; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ
δή; τὰ πάντα καὶ τὸ πᾶν ἔσθ' ὅ τι διαφέρει; οἷον
ἐπειδὰν λέγωμεν ἕν, δύο, τρία, τέτταρα, πέντε, ἕξ, καὶ
C ἐὰν δὶς τρία ἢ τρὶς δύο ἢ τέτταρά τε καὶ δύο ἢ
τρία καὶ δύο καὶ ἕν, πότερον ἐν πᾶσι τούτοις τὸ αὐ-
τὸ ἢ ἕτερον λέγομεν; ΘΕΑΙ. Ταὐτόν. ΣΩ. Ἆρ' ἄλ-
λο τι ἢ ἕξ; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐφ' ἑκά-
στης λέξεως πάντα τὰ ἓξ εἰρήκαμεν; ΘΕΑΙ. Ναί.
ΣΩ. Πάλιν δ' οὐδὲν λέγομεν τὰ πάντα λέγοντες;
ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἦ ἄλλο τι ἢ τὰ ἕξ; ΘΕΑΙ.
D Οὐδέν. ΣΩ. Ταὐτὸν ἄρα ἔν γε τοῖς ὅσα ἐξ ἀρι-
θμοῦ ἐστι τό τε πᾶν προσαγορεύομεν καὶ τὰ ἅπαντα;
ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὧδε δὴ περὶ αὐτῶν λέγομεν.
ὁ τοῦ πλέθρου ἀριθμὸς καὶ τὸ πλέθρον ταὐτόν. ἦ
γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὁ τοῦ σταδίου δὴ ὡσ-
αύτως; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ὁ τοῦ στρα-
τοπέδου γε καὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦ-
τα ὁμοίως; ὁ γὰρ ἀριθμὸς πᾶς τὸ ὂν πᾶν ἕκαστον
αὐτῶν ἐστί. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ὁ δὲ ἑκάστων ἀρι-
E θμὸς μῶν ἄλλο τι ἢ μέρη ἐστίν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν.
ΣΩ. Ὅσα ἄρα ἔχει μέρη, ἐκ μερῶν ἂν εἴη; ΘΕΑΙ.
Φαίνεται. ΣΩ. Τὰ δέ γε πάντα μέρη τὸ πᾶν εἶναι
ὁμολογεῖται, εἴπερ καὶ ὁ πᾶς ἀριθμὸς τὸ πᾶν ἔσται.
ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Τὸ ὅλον ἄρ' οὐκ ἔστιν ἐκ μερῶν.
πᾶν γὰρ ἂν εἴη, τὰ πάντα ὂν μέρη. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοι-
κε. ΣΩ. Μέρος δ' ἔσθ' ὅτου ἄλλου ἐστὶν ὅπερ ἐστὶν
'05 ἢ τοῦ ὅλου; ΘΕΑΙ. Τοῦ παντός γε. ΣΩ. * Ἀνδρι-
κῶς γε, ὦ Θεαίτητε, μάχει. τὸ πᾶν δὲ οὐχ ὅταν μη-
δὲν ἀπῇ, αὐτὸ τοῦτο πᾶν ἐστίν; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.
ΣΩ. Ὅλον δὲ οὐ ταὐτὸν τοῦτο ἔσται, οὗ ἂν μηδαμῇ
μηδὲν ἀποστατῇ; οὗ δ' ἂν ἀποστατῇ, οὔτε ὅλον οὔτε
πᾶν, ἅμα γενόμενον ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὸ αὐτό; ΘΕΑΙ.
Δοκεῖ μοι νῦν οὐδὲν διαφέρειν πᾶν τε καὶ ὅλον. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἐλέγομεν, ὅτι οὗ ἂν μέρη ᾖ, τὸ ὅλον τε καὶ
πᾶν τὰ πάντα μέρη ἔσται; ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Πάλιν δή, ὅπερ ἄρτι ἐπεχείρουν, οὐκ, εἴπερ ἡ συλλα-
βὴ μὴ τὰ στοιχεῖά ἐστιν, ἀνάγκη αὐτὴν μὴ ὡς μέρη B
ἔχειν ἑαυτῆς τὰ στοιχεῖα, ἢ ταὐτὸν οὖσαν αὐτοῖς
ὁμοίως ἐκείνοις γνωστὴν εἶναι; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΣΩ.
Οὐκοῦν τοῦτο ἵνα μὴ γένηται, ἕτερον αὐτῶν αὐτὴν
ἐθέμεθα; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δ'; εἰ μὴ τὰ στοι-
χεῖα συλλαβῆς μέρη ἐστίν, ἔχεις ἄλλ' ἄττα εἰπεῖν, ἃ
μέρη μέν ἐστι συλλαβῆς, οὐ μέντοι στοιχεῖά γ' ἐκείνης;
ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς· εἰ γάρ, ὦ Σώκρατες, μόρια ταύτης
συγχωροίην, γελοῖόν που τὰ στοιχεῖα ἀφέντα ἐπ' ἄλλα
ἰέναι. ΣΩ. Παντάπασι δή, ὦ Θεαίτητε, κατὰ τὸν C
νῦν λόγον μία τις ἰδέα ἀμέριστος συλλαβὴ ἂν εἴη.
ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Μέμνησαι οὖν, ὦ φίλε, ὅτι ὀλί-
γον ἐν τῷ πρόσθεν ἀπεδεχόμεθα ἡγούμενοι εὖ λέγε-
σθαι, ὅτι τῶν πρώτων οὐκ εἴη λόγος, ἐξ ὧν τὰ ἄλλα
σύγκειται, διότι αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἕκαστον εἴη ἀσύνθε-
τον, καὶ οὐδὲ τὸ εἶναι περὶ αὐτοῦ ὀρθῶς ἔχοι προσ-
φέροντα εἰπεῖν, οὐδὲ τοῦτο, ὡς ἕτερα καὶ ἀλλότρια
λεγόμενα, καὶ αὕτη δὴ ἡ αἰτία ἄλογόν τε καὶ ἄγνω-
στον αὐτὸ ποιοῖ; ΘΕΑΙ. Μέμνημαι. ΣΩ. Ἦ οὖν D
ἄλλη τις ἢ αὕτη ἡ αἰτία τοῦ μονοειδές τι καὶ ἀμέρι-
στον αὐτὸ εἶναι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ ἄλλην. ΘΕΑΙ.
Οὐ γὰρ οὖν δὴ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς ταὐτὸν
ἐμπέπτωκεν ἡ συλλαβὴ εἶδος ἐκείνῳ, εἴπερ μέρη τε μὴ
ἔχει καὶ μία ἐστὶν ἰδέα; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.
ΣΩ. Εἰ μὲν ἄρα πολλὰ στοιχεῖα ἡ συλλαβή ἐστι καὶ
ὅλον τι, μέρη δ' αὐτῆς ταῦτα, ὁμοίως αἵ τε συλλαβαὶ
γνωσταὶ καὶ ῥηταὶ καὶ τὰ στοιχεῖα, ἐπείπερ τὰ πάντα
μέρη τῷ ὅλῳ ταὐτὸν ἐφάνη. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. E
Εἰ δέ γε ἕν τε καὶ ἀμερές, ὁμοίως μὲν συλλαβή, ὡσ-
αύτως δὲ στοιχεῖον ἄλογόν τε καὶ ἄγνωστον· ἡ γὰρ
αὐτὴ αἰτία ποιήσει αὐτὰ τοιαῦτα. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔχω
ἄλλως εἰπεῖν. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ἄρα μὴ ἀποδεχώμεθα,
ὃς ἂν λέγῃ συλλαβὴν μὲν γνωστὸν καὶ ῥητόν, στοιχεῖον
δὲ τοὐναντίον. ΘΕΑΙ. Μὴ γάρ, εἴπερ τῷ λόγῳ πει-
θόμεθα. ΣΩ. * Τί δ' αὖ; τοὐναντίον λέγοντος ἆρ' 206
οὐ μᾶλλον ἂν ἀποδέξαιο ἐξ ὧν αὐτὸς σύνοισθα σαυ-
τῷ ἐν τῇ τῶν γραμμάτων μαθήσει; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;
ΣΩ. Ὡς οὐδὲν ἄλλο μανθάνων διετέλεσας ἢ τὰ στοι-
χεῖα ἔν τε τῇ ὄψει διαγιγνώσκειν πειρώμενος καὶ ἐν
τῇ ἀκοῇ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἕκαστον, ἵνα μὴ ἡ θέσις σε
ταράττοι λεγομένων τε καὶ γραφομένων. ΘΕΑΙ. Ἀλη-
θέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἐν δὲ κιθαριστοῦ τελέως με-
μαθηκέναι μῶν ἄλλο τι ἦν ἢ τὸ τῷ φθόγγῳ ἑκάστῳ B
δύνασθαι ἐπακολουθεῖν, ποίας χορδῆς εἴη· ἃ δὴ στοι-
χεῖα πᾶς ἂν ὁμολογήσειε μουσικῆς λέγεσθαι; ΘΕΑΙ.
Οὐδὲν ἄλλο. ΣΩ. Ὧν μὲν ἄρ' αὐτοὶ ἔμπειροί ἐσμεν
στοιχείων καὶ συλλαβῶν, εἰ δεῖ ἀπὸ τούτων τεκμαίρε-
σθαι καὶ εἰς τὰ ἄλλα, πολὺ τὸ τῶν στοιχείων γένος
ἐναργεστέραν τε τὴν γνῶσιν ἔχειν φήσομεν καὶ κυριω-
τέραν τῆς συλλαβῆς πρὸς τὸ λαβεῖν τελέως ἕκαστον
μάθημα, καὶ ἐάν τις φῇ συλλαβὴν μὲν γνωστόν, ἄγνω-
στον δὲ πεφυκέναι στοιχεῖον, ἑκόντα ἢ ἄκοντα παίζειν
ἡγησόμεθ' αὐτόν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. XLII.

C ΣΩ. | Ἀλλὰ δὴ τούτου μὲν ἔτι κἂν ἄλλαι φανεῖεν
ἀποδείξεις, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· τὸ δὲ προκείμενον μὴ ἐπι-
λαθώμεθα δι᾽ αὐτὰ ἰδεῖν, ὅ τι δήποτε καὶ λέγεται τὸ
μετὰ δόξης ἀληθοῦς λόγον προσγενόμενον τὴν τελεω-
τάτην ἐπιστήμην γεγονέναι. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρὴ ὁρᾶν.
ΣΩ. Φέρε δή, τί ποτε βούλεται τὸν λόγον ἡμῖν ση-
μαίνειν; τριῶν γάρ ἕν τί μοι δοκεῖ λέγειν. ΘΕΑΙ.
D Τίνων δή; ΣΩ. Τὸ μὲν πρῶτον εἴη | ἂν τὸ τὴν αὑ-
τοῦ διάνοιαν ἐμφανῆ ποιεῖν διὰ φωνῆς μετὰ ῥημάτων
τε καὶ ὀνομάτων, ὥςπερ εἰς κάτοπτρον ἢ ὕδωρ τὴν
δόξαν ἐκτυπούμενον εἰς τὴν διὰ τοῦ στόματος ῥοήν. ἢ
οὐ δοκεῖ σοι τὸ τοιοῦτον λόγος εἶναι; ΘΕΑΙ. Ἔμοι-
γε. τὸν γοῦν αὐτὸ δρῶντα λέγειν φαμέν. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν αὖ τοῦτό γε πᾶς ποιεῖν δυνατὸς θᾶττον ἢ σχο-
λαίτερον, τὸ ἐνδείξασθαι τί δοκεῖ περὶ ἑκάστου αὐτῷ,
ὁ μὴ ἐνεὸς ἢ κωφὸς ἀπ᾽ ἀρχῆς· καὶ οὕτως ὅσοι τι
E ὀρθὸν δοξάζουσι, πάντες αὐτὸ μετὰ | λόγου φανοῦν-
ται ἔχοντες, καὶ οὐδαμοῦ ἔτι ὀρθὴ δόξα χωρὶς ἐπι-
στήμης γενήσεται. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Μὴ τοίνυν
ῥᾳδίως καταγιγνώσκωμεν τὸ μηδὲν εἰρηκέναι τὸν ἀπο-
φηνάμενον ἐπιστήμην, ὃ νῦν σκοποῦμεν. ἴσως γὰρ ὁ
λέγων οὐ τοῦτο ἔλεγεν, ἀλλὰ τὸ ἐρωτηθέντα τί ἕκα-
στον δυνατὸν εἶναι τὴν ἀπόκρισιν διὰ τῶν στοιχείων
207 ἀποδοῦναι * τῷ ἐρομένῳ. ΘΕΑΙ. Οἷον τί λέγεις, ὦ
Σώκρατες; ΣΩ. Οἷον καὶ Ἡσίοδος περὶ ἁμάξης λέ-
γει τὸ ἑκατὸν δέ τε δούραθ᾽ ἁμάξης. ἃ ἐγὼ μὲν οὐκ
ἂν δυναίμην εἰπεῖν, οἶμαι δὲ οὐδὲ σύ· ἀλλ᾽ ἀγαπῷμεν
ἂν ἐρωτηθέντες ὅ τί ἐστιν ἅμαξα, εἰ ἔχοιμεν εἰπεῖν
τροχοί, ἄξων, ὑπερτερία, ἄντυγες, ζυγόν. ΘΕΑΙ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ὁ δέ γε ἴσως οἴοιτ᾽ ἂν ἡμᾶς,
ὥςπερ ἂν τὸ σὸν ὄνομα ἐρωτηθέντας καὶ ἀποκρινομέ-
B νους κατὰ συλλαβήν, γελοίους εἶναι, | ὀρθῶς μὲν δο-
ξάζοντας καὶ λέγοντας ἃ λέγομεν, οἰομένους δὲ γραμ-
ματικοὺς εἶναι καὶ ἔχειν τε καὶ λέγειν γραμματικῶς τὸν
τοῦ Θεαιτήτου ὀνόματος λόγον. τὸ δ᾽ οὐκ εἶναι ἐπι-
στημόνως οὐδὲν λέγειν, πρὶν ἂν διὰ τῶν στοιχείων με-
τὰ τῆς ἀληθοῦς δόξης ἕκαστον περαίνῃ τις, ὅπερ καὶ
ἐν τοῖς πρόσθεν που ἐῤῥήθη. ΘΕΑΙ. Ἐῤῥήθη γάρ.
ΣΩ. Οὕτω τοίνυν καὶ περὶ ἁμάξης ἡμᾶς μὲν ὀρθὴν
ἔχειν δόξαν, τὸν δὲ διὰ τῶν ἑκατὸν ἐκείνων δυνάμενον
C διελθεῖν αὐτῆς τὴν | οὐσίαν, προσλαβόντα τοῦτο, λό-
γον τε προσειληφέναι τῇ ἀληθεῖ δόξῃ καὶ ἀντὶ δοξα-
στικοῦ τεχνικόν τε καὶ ἐπιστήμονα περὶ ἁμάξης οὐ-
σίας γεγονέναι, διὰ στοιχείων τὸ ὅλον περάναντα.
ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν εὖ δοκεῖ σοι, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἰ
σοί, ὦ ἑταῖρε, δοκεῖ, καὶ ἀποδέχει τὴν διὰ τοῦ στοι-
χείου διέξοδον περὶ ἑκάστου λόγον εἶναι, τὴν δὲ κατὰ
συλλαβὰς ἢ καὶ κατὰ μεῖζον ἔτι ἀλογίαν, τοῦτό μοι
D λέγε, ἵν᾽ αὐτὸ | ἐπισκοπῶμεν. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ πάνυ
ἀποδέχομαι. ΣΩ. Πότερον ἡγούμενος ἐπιστήμονα εἶ-
ναι ὁντινοῦν ὁτουοῦν, ὅταν τὸ αὐτὸ ὁτὲ μὲν τοῦ αὐ-
τοῦ δοκῇ αὐτῷ εἶναι, τοτὲ δὲ ἑτέρου, ἢ καὶ ὅταν τοῦ
αὐτοῦ τοτὲ μὲν ἕτερον, τοτὲ δὲ ἕτερον δοξάζῃ; ΘΕΑΙ.
Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Εἶτα ἀμνημονεῖς ἐν τῇ τῶν
γραμμάτων μαθήσει κατ᾽ ἀρχὰς σαυτόν τε καὶ τοὺς
ἄλλους δρῶντας αὐτά; ΘΕΑΙ. Ἆρα λέγεις τῆς αὐτῆς
E συλλαβῆς τοτὲ μὲν ἕτερον, τοτὲ δὲ | ἕτερον ἡγουμένους
γράμμα, καὶ τὸ αὐτὸ τοτὲ μὲν εἰς τὴν προσήκουσαν,
τοτὲ δὲ εἰς ἄλλην τιθέντας συλλαβήν; ΣΩ. Ταῦτα λέ-
γω. ΘΕΑΙ. Μὰ Δί᾽ οὐ τοίνυν ἀμνημονῶ, οὐδέ γέ
πω ἡγοῦμαι ἐπίστασθαι τοὺς οὕτως ἔχοντας. ΣΩ.
Τί οὖν; ὅταν ἐν τῷ τοιούτῳ καιρῷ Θεαίτητον γράφων
τις θῆτα καὶ ε οἴηταί τε δεῖν γράφειν καὶ γράψῃ, καὶ
αὖ * Θεόδωρον ἐπιχειρῶν γράφειν ταῦ καὶ ε οἴηταί τε 208
δεῖν γράφειν καὶ γράψῃ, ἆρ᾽ ἐπίστασθαι φήσομεν αὐ-
τὸν τὴν πρώτην τῶν ὑμετέρων ὀνομάτων συλλαβήν;
ΘΕΑΙ. Ἀλλ᾽ ἄρτι ὡμολογήσαμεν τὸν οὕτως ἔχοντα
μήπω εἰδέναι. ΣΩ. Κωλύει οὖν τι καὶ περὶ τὴν δευ-
τέραν συλλαβὴν καὶ τρίτην καὶ τετάρτην οὕτως ἔχειν
τὸν αὐτόν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν γε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν τότε τὴν
διὰ στοιχείου διέξοδον ἔχων γράψει Θεαίτητον μετὰ
ὀρθῆς δόξης, ὅταν ἑξῆς γράφῃ; ΘΕΑΙ. Δῆλον δή.
ΣΩ. | Οὐκοῦν ἔτι ἀνεπιστήμων ὤν, ὀρθὰ δὲ δοξάζων, B
ὡς φαμέν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Λόγον γε ἔχων μετὰ
ὀρθῆς δόξης. τὴν γὰρ διὰ τοῦ στοιχείου ὁδὸν ἔχων
ἔγραφεν, ἣν δὴ λόγον ὡμολογήσαμεν. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.
ΣΩ. Ἔστιν ἄρα, ὦ ἑταῖρε, μετὰ λόγου ὀρθὴ δόξα, ἣν
οὔπω δεῖ ἐπιστήμην καλεῖν. ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει. XLIII.
ΣΩ. Ὄναρ δή, ὡς ἔοικεν, ἐπλουτήσαμεν οἰηθέντες ἔχειν
τὸν ἀληθέστατον ἐπιστήμης λόγον. ἢ μήπω κατηγο-
ρῶμεν; ἴσως γὰρ οὐ τοῦτό τις αὐτὸν ὁριεῖται, | ἀλλὰ C
τὸ λοιπὸν εἶδος τῶν τριῶν, ὧν ἕν γέ τι ἔφαμεν λόγον
θήσεσθαι τὸν ἐπιστήμην ὁριζόμενον δόξαν εἶναι ὀρ-
θὴν μετὰ λόγου. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς ὑπέμνησας· ἔτι γὰρ
ἓν λοιπόν. τὸ μὲν γὰρ ἦν διανοίας ἐν φωνῇ ὥςπερ εἴ-
δωλον, τὸ δ᾽ ἄρτι λεχθὲν διὰ στοιχείου ὁδὸς ἐπὶ τὸ
ὅλον· τὸ δὲ δὴ τρίτον τί λέγεις; ΣΩ. Ὅπερ ἂν οἱ
πολλοὶ εἴποιεν, τὸ ἔχειν τι σημεῖον εἰπεῖν, ᾧ τῶν
ἁπάντων διαφέρει τὸ ἐρωτηθέν. ΘΕΑΙ. Οἷον τίνα
τίνος ἔχεις μοι λόγον εἰπεῖν; ΣΩ. | Οἷον, εἰ βούλει, D
ἡλίου πέρι ἱκανὸν οἶμαί σοι εἶναι ἀποδέξασθαι, ὅτι τὸ
λαμπρότατόν ἐστι τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν ἰόντων περὶ
γῆν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Λαβὲ δὴ οὗ χάριν
εἴρηται. ἔστι δὲ ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν, ὡς ἄρα τὴν δια-
φορὰν ἑκάστου ἂν λαμβάνῃς, ᾗ τῶν ἄλλων διαφέρει,
λόγον, ὥς φασί τινες, λήψει· ἕως δ᾽ ἂν κοινοῦ τινος
ἐφάπτῃ, ἐκείνων πέρι σοι ἔσται ὁ λόγος, ὧν ἂν ἡ κοι-
νότης ᾖ. ΘΕΑΙ. Μανθάνω· | καί μοι δοκεῖ καλῶς E
ἔχειν λόγον τὸ τοιοῦτον καλεῖν. ΣΩ. Ὃς δ᾽ ἂν μετ᾽
ὀρθῆς δόξης περὶ ὁτουοῦν τῶν ὄντων τὴν διαφορὰν
τῶν ἄλλων προσλάβῃ, αὐτοῦ ἐπιστήμων γεγονὼς ἔσται,
οὗ πρότερον ἦν δοξαστής. ΘΕΑΙ. Φαμέν γε μὴν οὕ-
τω. ΣΩ. Νῦν δῆτα, ὦ Θεαίτητε, παντάπασιν ἔγωγε,
ἐπειδὴ ἐγγὺς ὥςπερ σκιαγραφήματος γέγονα τοῦ λεγο-
μένου, ξυνίημι οὐδὲ σμικρόν· ἕως δὲ ἀφεστήκη πόῤῥω-
θεν, ἐφαίνετό τί μοι λέγεσθαι. ΘΕΑΙ. Πῶς τί τοῦ-
το; ΣΩ. * Φράσω, ἐὰν οἷός τε γένωμαι. ὀρθὴν ἔγω- 209
γε ἔχων δόξαν περὶ σοῦ, ἐὰν μὲν προσλάβω τὸν σὸν
λόγον, γιγνώσκω δή σε, εἰ δὲ μή, δοξάζω μόνον.
ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Λόγος δέ γε ἦν ἡ τῆς σῆς διαφο-
ρότητος ἑρμηνεία. ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΣΩ. Ἡνίκ᾽ οὖν
ἐδόξαζον μόνον, ἄλλο τι ᾧ τῶν ἄλλων διαφέρεις, τού-
των οὐδενὸς ἡπτόμην τῇ διανοίᾳ; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοικε.
ΣΩ. Τῶν κοινῶν τι ἄρα διενοούμην, ὧν οὐδὲν σὺ
μᾶλλον ἢ τις ἄλλος ἔχει. ΘΕΑΙ. | Ἀνάγκη. ΣΩ. B
Φέρε δὴ πρὸς Διός· πῶς ποτε ἐν τῷ τοιούτῳ σὲ μᾶλ-
λον ἐδόξαζον ἢ ἄλλον ὁντινοῦν; θὲς γάρ με διανοού-
μενον, ὡς ἔστιν οὗτος Θεαίτητος, ὃς ἂν ᾖ τε ἄνθρω-

πος καὶ ἔχῃ ῥῖνα καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα καὶ οὕτω
δὴ ἓν ἕκαστον τῶν μελῶν. αὕτη οὖν ἡ διάνοια ἔσθ᾽ ὅ
τι μᾶλλον ποιήσει με Θεαίτητον ἢ Θεόδωρον διανοεῖ-
σθαι, ἤ, τὸ λεγόμενον, Μυσῶν τὸν ἔσχατον; ΘΕΑΙ.
Τί γάρ; ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἐὰν δὴ μὴ μόνον τὸν ἔχοντα ῥῖνα
C καὶ ὀφθαλμοὺς διανοηθῶ, ꞌ ἀλλὰ καὶ τὸν σιμόν τε
καὶ ἐξόφθαλμον, μή τι σὲ αὖ μᾶλλον δοξάσω ἢ ἐμαυ-
τὸν ἢ ὅσοι τοιοῦτοι; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὐ
πρότερόν γε, οἶμαι, Θεαίτητος ἐν ἐμοὶ δοξασθήσεται,
πρὶν ἂν ἡ σιμότης αὕτη τῶν ἄλλων σιμοτήτων ὧν ἐγὼ
ἑώρακα διάφορόν τι μνημεῖον παρ᾽ ἐμοὶ ἐνσημηναμένη
καταθῆται, καὶ τἆλλα οὕτως ἐξ ὧν εἶ σύ, ἣ ἐμὲ καὶ
ἐὰν αὔριον ἀπαντήσω, ἀναμνήσει καὶ ποιήσει ὀρθὰ
δοξάζειν περὶ σοῦ. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Περὶ
D τὴν ꞌ διαφορότητα ἄρα καὶ ἡ ὀρθὴ δόξα ἂν εἴη ἑκά-
στου πέρι. ΘΕΑΙ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Τὸ οὖν προς-
λαβεῖν λόγον τῇ ὀρθῇ δόξῃ τί ἂν ἔτι εἴη; εἰ μὲν γὰρ
προςδοξάσαι λέγει ᾗ διαφέρει τι τῶν ἄλλων, πάνυ γε-
λοία γίγνεται ἡ ἐπίταξις. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Ὧν
ὀρθὴν δόξαν ἔχομεν, ᾗ τῶν ἄλλων διαφέρει, τούτων
προςλαβεῖν κελεύει ἡμᾶς ὀρθὴν δόξαν, ᾗ τῶν ἄλλων
διαφέρει. καὶ οὕτως ἡ μὲν σκυτάλης ἢ ὑπέρου ἢ ὅτου
E δὴ λέγεται περιτροπὴ πρὸς ꞌ ταύτην τὴν ἐπίταξιν οὐ-
δὲν ἂν λέγοι, τυφλοῦ δὲ παρακέλευσις ἂν καλοῖτο δι-
καιότερον· τὸ γὰρ ἃ ἔχομεν ταῦτα προςλαβεῖν κελεύ-
ειν, ἵνα μάθωμεν ἃ δοξάζομεν, πάνυ γενναίως ἔοικεν
ἐσκοτωμένῳ. ΘΕΑΙ. Εἰπὲ δή, τί νῦν δὴ ὡς ἐρῶν ἐπύ-
θου; ΣΩ. Εἰ τὸ λόγον, ὦ παῖ, προςλαβεῖν γνῶναι
κελεύει, ἀλλὰ μὴ δοξάσαι τὴν διαφορότητα, ἡδὺ χρῆμ᾽
ἂν εἴη τοῦ καλλίστου τῶν περὶ ἐπιστήμης λόγου. τὸ
γὰρ γνῶναι ἐπιστήμην που λαβεῖν ἐστίν. * ἦ γάρ; 210
ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐρωτηθείς, ὡς ἔοικε, τί
ἐστιν ἐπιστήμη, ἀποκρινεῖται, ὅτι δόξα ὀρθὴ μετὰ
ἐπιστήμης διαφορότητος. λόγου γὰρ πρόςληψις τοῦτ᾽
ἂν εἴη κατ᾽ ἐκεῖνον. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Καὶ παν-
τάπασί γε εὔηθες, ζητούντων ἡμῶν ἐπιστήμην, δόξαν
φάναι ὀρθὴν εἶναι μετ᾽ ἐπιστήμης εἴτε διαφορότητος
εἴτε ὁτουοῦν. οὔτε ἄρα αἴσθησις, ὦ Θεαίτητε, οὔτε
δόξα ἀληθὴς οὔτε μετ᾽ ἀληθοῦς δόξης λόγος ꞌ προς- B
γιγνόμενος ἐπιστήμη ἂν εἴη. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοικεν. ΣΩ.
Ἦ οὖν ἔτι κυοῦμέν τι καὶ ὠδίνομεν, ὦ φίλε, περὶ ἐπι-
στήμης, ἢ πάντα ἐκτετόκαμεν; ΘΕΑΙ. Καὶ ναὶ μὰ
Δί᾽ ἔγωγε πλείω ἢ ὅσα εἶχον ἐν ἐμαυτῷ διὰ σὲ εἴρη-
κα. ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα μὲν ἅπαντα ἡ μαιευτικὴ ἡμῖν
τέχνη ἀνεμιαῖά φησι γεγενῆσθαι καὶ οὐκ ἄξια τρο-
φῆς; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. XLIV. ΣΩ. Ἐὰν
τοίνυν ἄλλων μετὰ ταῦτα ἐγκύμων ἐπιχειρῇς γίγνε-
σθαι, ὦ Θεαίτητε, ἐάν τε ꞌ γίγνῃ, βελτιόνων ἔσει πλή- C
ρης διὰ τὴν νῦν ἐξέτασιν, ἐάν τε κενὸς ᾖς, ἧττον ἔσει
βαρὺς τοῖς συνοῦσι καὶ ἡμερώτερος σωφρόνως οὐκ οἰό-
μενος εἰδέναι ἃ μὴ οἶσθα. τοσοῦτον γὰρ μόνον ἡ ἐμὴ
τέχνη δύναται, πλέον δὲ οὐδέν, οὐδέ τι οἶδα ὧν οἱ ἄλ-
λοι, ὅσοι μεγάλοι καὶ θαυμάσιοι ἄνδρες εἰσί τε καὶ
γεγόνασι. τὴν δὲ μαιείαν ταύτην ἐγώ τε καὶ ἡ μήτηρ
ἐκ θεοῦ ἐλάχομεν, ἡ μὲν τῶν γυναικῶν, ἐγὼ δὲ τῶν
νέων τε ꞌ καὶ γενναίων καὶ ὅσοι καλοί. νῦν μὲν οὖν D
ἀπαντητέον μοι εἰς τὴν τοῦ βασιλέως στοὰν ἐπὶ τὴν
Μελήτου γραφήν, ἥν με γέγραπται· ἕωθεν δέ, ὦ Θεό-
δωρε, δεῦρο πάλιν ἀπαντῶμεν.

ΣΟΦΙΣΤΗΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΞΕΝΟΣ ΕΛΕΑΤΗΣ, ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ.

216 I. * *Κατὰ τὴν χθὲς ὁμολογίαν, ὦ Σώκρατες,
ἥκομεν αὐτοί τε κοσμίως καὶ τόνδε τινὰ ξένον ἄγο-
μεν, τὸ μὲν γένος ἐξ Ἐλέας, ἑταῖρον δὲ τῶν ἀμφὶ
Παρμενίδην καὶ Ζήνωνα [ἑταίρων], μάλα δὲ ἄνδρα φι-
λόσοφον.* ΣΩ. *Ἆρ' οὖν, ὦ Θεόδωρε, οὐ ξένον, ἀλλά
τινα θεὸν ἄγων κατὰ τὸν Ὁμήρου λόγον λέληθας; ὅς
B φησιν ἄλλους τε θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις, ' ὁπόσοι με-
τέχουσιν αἰδοῦς δικαίας, καὶ δὴ καὶ τὸν ξένιον οὐχ
ἥκιστα θεὸν συνοπαδὸν γιγνόμενον ὕβρεις τε καὶ εὐ-
νομίας τῶν ἀνθρώπων καθορᾶν. τάχ' οὖν ἂν καὶ σοί
τις οὗτος τῶν κρειττόνων συνέποιτο, φαύλους ἡμᾶς
ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἐποψόμενός τε καὶ ἐλέγξων, θεὸς
ὤν τις ἐλεγκτικός.* ΘΕΟ. *Οὐχ οὗτος ὁ τρόπος, ὦ
Σώκρατες, τοῦ ξένου, ἀλλὰ μετριώτερος τῶν περὶ τὰς
ἔριδας ἐσπουδακότων. καί μοι δοκεῖ θεὸς μὲν ἀνὴρ
C οὐδαμῶς εἶναι, θεῖος μήν· πάντας γὰρ ' ἐγὼ τοὺς φι-
λοσόφους τοιούτους προσαγορεύω.* ΣΩ. *Καὶ καλῶς
γε, ὦ φίλε. τοῦτο μέντοι κινδυνεύει τὸ γένος οὐ πολύ
τι ῥᾷον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, εἶναι διακρίνειν ἢ τὸ τοῦ
θεοῦ· πάνυ γὰρ ἄνδρες οὗτοι παντοῖοι φανταζόμενοι
διὰ τὴν τῶν ἄλλων ἄγνοιαν ἐπιστρωφῶσι πόληας,
οἱ μὴ πλαστῶς ἀλλ' ὄντως φιλόσοφοι, καθορῶντες
ὑψόθεν τὸν τῶν κάτω βίον, καὶ τοῖς μὲν δοκοῦσιν εἶ-
ναι τοῦ μηδενὸς τίμιοι, τοῖς δ' ἄξιοι τοῦ παντός· καὶ
D τοτὲ μὲν πολιτικοὶ φαντάζονται, ' τοτὲ δὲ σοφισταί,
τοτὲ δ' ἔστιν οἷς δόξαν παράσχοιντ' ἂν ὡς παντάπα-
σιν ἔχοντες μανικῶς. τοῦ μέντοι ξένου ἡμῖν ἡδέως ἂν
πυνθανοίμην, εἰ φίλον αὐτῷ, τί ταῦθ' οἱ περὶ τὸν ἐκεῖ
217 τόπον * ἡγοῦντο καὶ ὠνόμαζον.* ΘΕΟ. *Τὰ ποῖα δή;*
ΣΩ. *Σοφιστήν, πολιτικόν, φιλόσοφον.* ΘΕΟ. *Τί δὲ
μάλιστα καὶ τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῶν διαπορηθεὶς ἐρέ-
σθαι διενοήθης;* ΣΩ. *Τόδε· πότερον ἓν πάντα ταῦ-
τα ἐνόμιζον ἢ δύο, ἢ καθάπερ τὰ ὀνόματα τρία, τρία
καὶ γένη διαιρούμενοι καθ' ἓν ὄνομα γένος ἑκάστῳ
προσῆπτον;* ΘΕΟ. *Ἀλλ', οὐδείς, ὡς ἐγᾦμαι, φθόνος
αὐτῷ διελθεῖν αὐτά. ἢ πῶς, ὦ ξένε, λέγωμεν;* ΞΕ.
B ' *Οὕτως, ὦ Θεόδωρε. φθόνος μὲν γὰρ οὐδείς, οὐδὲ
χαλεπὸν εἰπεῖν, ὅτι γε τρία ἡγοῦντο· καθ' ἕκαστον
μὴν διορίσασθαι σαφῶς, τί ποτ' ἐστίν, οὐ σμικρὸν οὐ-
δὲ ῥᾴδιον ἔργον.* ΘΕΟ. *Καὶ μὴν δὴ κατὰ τύχην γε,
ὦ Σώκρατες, λόγων ἐπελάβου παραπλησίων ὧν καὶ
πρὶν ἡμᾶς δεῦρ' ἐλθεῖν διερωτῶντες αὐτὸν ἐτυγχάνο-
μεν. ὁ δὲ ταῦτα, ἅπερ πρὸς σὲ νῦν, καὶ τότε ἐσκή-
πτετο πρὸς ἡμᾶς· ἐπεὶ διακηκοέναι γέ φησιν ἱκανῶς
καὶ οὐκ ἀμνημονεῖν.* II. ' ΣΩ. *Μὴ τοίνυν, ὦ ξένε,* C
*ἡμῶν τήν γε πρώτην αἰτησάντων χάριν ἀπαρνηθεὶς
γένῃ. τοσόνδε δ' ἡμῖν φράζε· πότερον εἴωθας ἥδιον
αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ μακρῷ λόγῳ διεξιέναι λέγων τοῦτο,
ὃ ἂν ἐνδείξασθαί τῳ βουληθῇς, ἢ δι' ἐρωτήσεων, οἷόν
ποτε καὶ Παρμενίδῃ χρωμένῳ καὶ διεξιόντι λόγους
παγκάλους παρεγενόμην ἐγὼ νέος ὤν, ἐκείνου μάλα δὴ
τότε ὄντος πρεσβύτου;* ΞΕ. *Τῷ μέν, ὦ Σώκρατες,
ἀλύπως τε καὶ εὐηνίως προσδιαλεγομένῳ ῥᾷον οὕτω, τὸ
' πρὸς ἄλλον· εἰ δὲ μή, τὸ καθ' αὑτόν.* ΣΩ. *Ἔξεστι* D
*τοίνυν τῶν παρόντων ὃν ἂν βουληθῇς ἐκλέξασθαι·
πάντες γὰρ ὑπακούσονταί σοι πρᾴως· συμβούλῳ μὴν
ἐμοὶ χρώμενος τῶν νέων τινὰ αἱρήσει, Θεαίτητον τόν-
δε, ἢ καὶ τῶν ἄλλων εἴ τίς σοι κατὰ νοῦν.* ΞΕ. *Ὦ
Σώκρατες, αἰδώς τίς μ' ἔχει τὸ νῦν πρῶτον συγγενό-
μενον ὑμῖν μὴ κατὰ σμικρὸν ἔπος πρὸς ἔπος ποιεῖ-
σθαι τὴν συνουσίαν, ἀλλ' ἐκτείναντα ἀπομηκύνειν λό-
γον συχνὸν κατ' ἐμαυτόν, εἴτε καὶ ' πρὸς ἕτερον, οἷον* E
*ἐπίδειξιν ποιούμενον· τῷ γὰρ ὄντι τὸ νῦν ῥηθὲν οὐχ
ὅσον ὧδε ἐρωτηθὲν ἐλπίσειεν ἂν αὐτὸ εἶναί τις, ἀλλὰ
τυγχάνει λόγου παμμήκους ὄν. τὸ δὲ αὖ σοὶ μὴ χα-
ρίζεσθαι καὶ τοῖσδε, ἄλλως τε καὶ σοῦ λέξαντος ὡς
εἶπες, ἄξενόν τε καταφαίνεταί μοι καὶ ἄγριον. ἐπεὶ
Θεαίτητόν γε τὸν * προσδιαλεγόμενον εἶναι δέχομαι* 218
*παντάπασιν ἐξ ὧν αὐτός τε πρότερον διείλεγμαι καὶ
σὺ τὰ νῦν μοι διακελεύει.* ΘΕΑΙ. *Ἆρα τοίνυν, ὦ ξέ-
νε, οὕτω καὶ καθάπερ εἶπε Σωκράτης πᾶσι κεχαρι-
σμένος ἔσει;* ΞΕ. *Κινδυνεύει πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν
ἔτι λεκτέον εἶναι, Θεαίτητε· πρὸς δὲ σὲ ἤδη τὸ μετὰ
τοῦτο, ὡς ἔοικε, γίγνοιτ' ἂν ὁ λόγος. ἂν δ' ἄρα τι τῷ*

μήκει πονῶν ἄχθῃ, μή με αἰτιᾶσθαι τούτων, ἀλλὰ τούσδε τοὺς σοὺς ἑταίρους. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' οἶμαι μὲν
B δὴ νῦν ' οὕτως οὐκ ἀπερεῖν· ἂν δ' ἄρα τι τοιοῦτον γίγνηται, καὶ τόνδε παραληψόμεθα Σωκράτη, τὸν Σωκράτους μὲν ὁμώνυμον, ἐμὸν δὲ ἡλικιώτην καὶ συγγυμναστήν, ᾧ συνδιαπονεῖν μετ' ἐμοῦ τὰ πολλὰ οὐκ ἀηθές. III. ΞΕ. Εὖ λέγεις, καὶ ταῦτα μὲν ἰδίᾳ βουλεύσει προϊόντος τοῦ λόγου· κοινῇ δὲ μετ' ἐμοῦ σοι συσκεπτέον ἀρχομένῳ πρῶτον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν ἀπὸ τοῦ σοφιστοῦ, ζητοῦντι καὶ ἐμφανίζοντι λόγῳ, τί ποτ'
C ἔστι. νῦν γὰρ δὴ σύ τε ' κἀγὼ τούτου πέρι τοὔνομα μόνον ἔχομεν κοινῇ· τὸ δὲ ἔργον, ἐφ' ᾧ καλοῦμεν, ἑκάτερος τάχ' ἂν ἰδίᾳ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἔχοιμεν· δεῖ δὲ ἀεὶ παντὸς πέρι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μᾶλλον διὰ λόγων ἢ τοὔνομα μόνον συνωμολογῆσθαι χωρὶς λόγου. τὸ δὲ φῦλον, ὃ νῦν ἐπινοοῦμεν ζητεῖν, οὐ πάντων ῥᾷστον συλλαβεῖν, εἴ ποτ' ἔστιν, ὁ σοφιστής. ὅσα δ' αὖ τῶν μεγάλων δεῖ διαπονεῖσθαι καλῶς, περὶ τῶν τοιούτων
D δέδοκται πᾶσι καὶ πάλαι τὸ πρότερον ἐν σμικροῖς ' καὶ ῥᾴοσιν αὐτὰ δεῖν μελετᾶν, πρὶν ἐν αὐτοῖς τοῖς μεγίστοις. νῦν οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἔγωγε καὶ νῷν οὕτω συμβουλεύω, χαλεπὸν καὶ δυσθήρευτον ἡγησαμένοις εἶναι τὸ τοῦ σοφιστοῦ γένος πρότερον ἐν ἄλλῳ ῥᾴονι τὴν μέθοδον αὐτοῦ προμελετᾶν, εἰ μὴ σύ ποθεν εὐπετεστέραν ἔχεις εἰπεῖν ἄλλην ὁδόν. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' οὐκ ἔχω. ΞΕ. Βούλει δῆτα περί τινος τῶν φαύλων μετιόντες πειραθῶμεν παράδειγμα αὐτὸ θέσθαι τοῦ
E μείζονος; ' ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δῆτα προταξαίμεθ' ἂν εὔγνωστον μὲν καὶ σμικρόν, λόγον δὲ μηδενὸς ἐλάττονα ἔχον τῶν μειζόνων; οἷον ἀσπαλιευτής· ἆρ' οὐ πᾶσί τε γνώριμον καὶ σπουδῆς οὐ πάνυ τι πολλῆς τινος ἐπάξιον; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Μέθοδον μὴν αὐ-
19 τὸν * ἐλπίζω καὶ λόγον οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡμῖν ἔχειν πρὸς ὃ βουλόμεθα. ΘΕΑΙ. Καλῶς ἂν ἔχοι. IV. ΞΕ. Φέρε δή, τῇδε ἀρχώμεθα αὐτοῦ. καί μοι λέγε· πότερον ὡς τεχνίτην αὐτὸν ἤ τινα ἄτεχνον, ἄλλην δὲ δύναμιν ἔχοντα θήσομεν; ΘΕΑΙ. Ἥκιστά γε ἄτεχνον. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τῶν γε τεχνῶν πασῶν σχεδὸν εἴδη δύο. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Γεωργία μὲν καὶ ὅση περὶ τὸ θνητὸν πᾶν σῶμα θεραπεία τό τε αὖ περὶ τὸ ξύνθε-
B τον καὶ πλαστόν, ὃ δὴ σκεῦος ' ὠνομάκαμεν, ἥ τε μιμητική, ξύμπαντα ταῦτα δικαιότατ' ἂν ἑνὶ προσαγορεύοιτ' ὀνόματι. ΘΕΑΙ. Πῶς καὶ τίνι; ΞΕ. Πᾶν, ὅπερ ἂν μὴ πρότερόν τις ὂν ὕστερον εἰς οὐσίαν ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον ποιεῖσθαί πού φαμεν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Ἃ δέ γε νῦν δὴ διήλθομεν ἅπαντα, εἶχεν εἰς τοῦτο τὴν αὑτῶν δύναμιν. ΘΕΑΙ. Εἶχε γὰρ οὖν. ΞΕ. Ποιητικὴν τοίνυν αὐτὰ
C συγκεφαλαιωσάμενοι προσείπωμεν. ΘΕΑΙ. ' Ἔστω. ΞΕ. Τὸ δὴ μαθηματικὸν αὖ μετὰ τοῦτο εἶδος ὅλον καὶ τὸ τῆς γνωρίσεως τό τε χρηματιστικὸν καὶ ἀγωνιστικὸν καὶ θηρευτικόν, ἐπειδὴ δημιουργεῖ μὲν οὐδὲν τούτων, τὰ δὲ ὄντα καὶ γεγονότα τὰ μὲν χειροῦται λόγοις καὶ πράξεσι, τὰ δὲ τοῖς χειρουμένοις οὐκ ἐπιτρέπει, μάλιστ' ἄν που διὰ ταῦτα ξυνάπαντα τὰ μέρη τέχνη τις κτητικὴ λεχθεῖσα ἂν διαπρέψειεν. ΘΕΑΙ. Ναί· πρέποι γὰρ ἄν. V. ΞΕ. Κτητικῆς δὴ καὶ ποιη-
D τικῆς ξυμπασῶν ' οὐσῶν τῶν τεχνῶν ἐν ποτέρᾳ τὴν ἀσπαλιευτικήν, ὦ Θεαίτητε, τιθῶμεν; ΘΕΑΙ. Ἐν κτητικῇ που, δῆλον. ΞΕ. Κτητικῆς δὲ ἆρ' οὐ δύο εἴδη; τὸ μὲν ἑκόντων πρὸς ἑκόντας μεταβλητικὸν ὂν διά τε δωρεῶν καὶ μισθώσεων καὶ ἀγοράσεων, τὸ δὲ λοιπόν, ἢ κατ' ἔργα ἢ κατὰ λόγους χειρούμενον ξύμπαν, χειρωτικὸν ἂν εἴη; ΘΕΑΙ. Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων. ΞΕ. Τί δέ; τὴν χειρωτικὴν ἆρ' οὐ διχῇ τμητέον; ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὸ μὲν ἀναφανδὸν ' ὅλον E
ἀγωνιστικὸν θέντας, τὸ δὲ κρυφαῖον αὐτῆς πᾶν θηρευτικόν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τήν γε μὴν θηρευτικὴν ἄλογον τὸ μὴ οὐ τέμνειν διχῇ. ΘΕΑΙ. Λέγε ὅπῃ. ΞΕ. Τὸ μὲν ἀψύχου γένους διελομένους, τὸ δ' ἐμψύχου. ΘΕΑΙ. Τί μήν; εἴπερ ἔστον γε ἄμφω. ΞΕ. Πῶς δὲ οὐκ ἔστον; καὶ δεῖ γε ἡμᾶς * τὸ μὲν τῶν 220
ἀψύχων, ἀνώνυμον ὂν πλὴν κατ' ἔνια τῆς κολυμβητικῆς ἄττα μέρη καὶ τοιαῦτ' ἄλλα βραχέα, χαίρειν ἐᾶσαι, τὸ δέ, τῶν ἐμψύχων ζώων οὖσαν θήραν, προσειπεῖν ζωοθηρικήν. ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΞΕ. Ζωοθηρικῆς δὲ ἆρ' οὐ διπλοῦν εἶδος ἂν λέγοιτο ἐν δίκῃ; τὸ μὲν πεζοῦ γένους, πολλοῖς εἴδεσι καὶ ὀνόμασι διῃρημένον, πεζοθηρικόν, τὸ δ' ἕτερον νευστικοῦ ζώου πᾶν ἐνυγροθηρικόν; ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Νευστικοῦ μὴν τὸ μὲν πτηνὸν φῦλον ' ὁρῶμεν, τὸ δὲ ἔνυδρον; ΘΕΑΙ. Πῶς B
δ' οὔ; ΞΕ. Καὶ τοῦ πτηνοῦ μὲν γένους πᾶσα ἡμῖν ἡ θήρα λέγεταί πού τις ὀρνιθευτική. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν. ΞΕ. Τοῦ δὲ ἐνύδρου σχεδὸν τὸ σύνολον ἁλιευτική. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δέ; ταύτην αὖ τὴν θήραν ἆρ' οὐκ ἂν κατὰ μέγιστα μέρη δύο διελοίμην; ΘΕΑΙ. Κατὰ ποῖα; ΞΕ. Καθ' ἃ τὸ μὲν ἕρκεσιν αὐτόθι ποιεῖται τὴν θήραν, τὸ δὲ πληγῇ. ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις, καὶ πῇ διαιρούμενος ἑκάτερον; ΞΕ. Τὸ μέν, ὅτι πᾶν, ὅσον ἂν ἕνεκα κωλύσεως εἴργῃ ' τι περιέχον, C
ἕρκος εἰκὸς ὀνομάζειν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Κύρτους δὴ καὶ δίκτυα καὶ βρόχους καὶ πόρκους καὶ τὰ τοιαῦτα μῶν ἄλλο τι πλὴν ἕρκη χρὴ προσαγορεύειν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Τοῦτο μὲν ἄρα ἑρκοθηρικὸν τῆς ἄγρας τὸ μέρος φήσομεν, ἤ τι τοιοῦτον. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριόδουσι πληγῇ γιγνόμενον ἕτερον μὲν ἐκείνου, πληκτικὴν δέ τινα θήραν ' ἡμᾶς προσειπεῖν ἑνὶ λόγῳ νῦν χρεών, ἤ τί D
τις ἄν, Θεαίτητε, εἴποι κάλλιον; ΘΕΑΙ. Ἀμελῶμεν τοῦ ὀνόματος· ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο. ΞΕ. Τῆς τοίνυν πληκτικῆς τὸ μὲν νυκτερινόν, οἶμαι, πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν πυρευτικὴν ῥηθῆναι συμβέβηκε. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τὸ δέ γε μεθημερινόν, ὡς ἐχόντων ἐν ἄκροις ἄγκιστρα καὶ τῶν τριοδόντων, πᾶν ἀγκιστρευτικόν. ΘΕΑΙ. Λέγεται ' E
γὰρ οὖν. VI. ΞΕ. Τοῦ τοίνυν ἀγκιστρευτικοῦ τῆς πληκτικῆς τὸ μὲν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω γιγνόμενον διὰ τὸ τοῖς τριόδουσιν οὕτω μάλιστα χρῆσθαι τριοδοντία τις, οἶμαι, κέκληται. ΘΕΑΙ. Φασὶ γοῦν τινές. ΞΕ. Τὸ δέ γε λοιπόν ἐστιν ἓν ἔτι μόνον, ὡς εἰπεῖν, εἶδος. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Τὸ τῆς ἐναντίας ταύτῃ πληγῆς, ἀγκίστρῳ τε γιγνόμενον καὶ τῶν ἰχθύων οὐχ ᾗ τις ἂν τύχῃ * τοῦ σώματος, ὥσπερ τοῖς τριόδουσιν, 221
ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ θηρευθέντος ἑκάστοτε, καὶ κάτωθεν εἰς τοὐναντίον ἄνω ῥάβδοις καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον· οὗ τί φήσομεν, ὦ Θεαίτητε, δεῖν τοὔνομα λέγεσθαι; ΘΕΑΙ. Δοκῶ μέν, ὅπερ ἄρτι προὐθέμεθα δεῖν ἐξευρεῖν, τοῦτ' αὐτὸ νῦν

ἀποτετελέσθαι. VII. ΞΕ. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτι-
B κῆς πέρι σύ τε κἀγὼ συνωμολογήκαμεν οὐ μόνον | τοὔ-
νομα, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον περὶ αὐτὸ τοὔργον εἰλήφα-
μεν ἱκανῶς. ξυμπάσης γὰρ τέχνης τὸ μὲν ἥμισυ μέρος
κτητικὸν ἦν, κτητικοῦ δὲ χειρωτικόν, χειρωτικοῦ δὲ θη-
ρευτικόν, τοῦ δὲ θηρευτικοῦ ζωοθηρικόν, ζωοθηρικοῦ
δὲ ἐνυγροθηρικόν, ἐνυγροθηρικοῦ δὲ τὸ κάτωθεν τμῆ-
μα ὅλον ἁλιευτικόν, ἁλιευτικῆς δὲ πληκτικόν, πληκτικῆς
δὲ ἀγκιστρευτικόν· τούτου δὲ τὸ περὶ τὴν κάτωθεν
C ἄνω πληγὴν ἀνασπωμένην ἀπ' αὐτῆς τῆς πράξεως |
ἀφομοιωθὲν τοὔνομα, ἡ νῦν ἀσπαλιευτικὴ ζητηθεῖσα,
ἐπίκλην γέγονε. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν τοῦτό γε
ἱκανῶς δεδήλωται. VIII. ΞΕ. Φέρε δή, κατὰ τοῦτο τὸ
παράδειγμα καὶ τὸν σοφιστὴν ἐπιχειρῶμεν εὑρεῖν, ὅ τί
ποτ' ἔστι; ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Καὶ μὴν
ἐκεῖνό γ' ἦν τὸ ζήτημα πρῶτον, πότερον ἰδιώτην ἤ τι-
να τέχνην ἔχοντα θετέον εἶναι τὸν ἀσπαλιευτήν. ΘΕΑΙ.
Ναί. ΞΕ. Καὶ νῦν δὴ τοῦτον ἰδιώτην θήσομεν, ὦ
D Θεαίτητε, ἢ | παντάπασιν ὡς ἀληθῶς σοφιστήν;
ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἰδιώτην· μανθάνω γὰρ ὃ λέγεις, ὡς
πάντως δεῖ τοιοῦτον εἶναι τό γε ὄνομα τοῦτο ἔχοντα·
ἀλλά τινα τέχνην αὐτὸν ἡμῖν ἔχοντα, ὡς ἔοικε, θετέον.
ΞΕ. Τίνα ποτ' οὖν δὴ ταύτην; ἆρ' ὦ πρὸς θεῶν ἠγνο-
ήκαμεν τἀνδρὸς τὸν ἄνδρα ὄντα ξυγγενῆ; ΘΕΑΙ. Τί-
να τοῦ; ΞΕ. Τὸν ἀσπαλιευτὴν τοῦ σοφιστοῦ. ΘΕΑΙ.
Πῇ; ΞΕ. Θηρευτά τινε καταφαίνεσθον ἄμφω μοι.
E ΘΕΑΙ. | Τίνος θήρας ἅτερος; τὸν μὲν γὰρ ἕτερον εἴ-
πομεν. ΞΕ. Δίχα που νῦν διείλομεν τὴν ἄγραν πᾶ-
σαν, νευστικοῦ μέρους, τὸ δὲ πεζοῦ τέμνοντες. ΘΕΑΙ.
Ναί. ΞΕ. Καὶ τὸ μὲν διήλθομεν, ὅσον περὶ τὰ νευ-
στικὰ τῶν ἐνύδρων· τὸ δὲ πεζὸν εἰάσαμεν ἄσχιστον,
222 εἰπόντες ὅτι πολυειδὲς εἴη. * ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ.
Μέχρι μὲν τοίνυν ἐνταῦθα ὁ σοφιστής τε καὶ ὁ ἀσπα-
λιευτὴς ἅμα ἀπὸ τῆς κτητικῆς τέχνης πορεύεσθον.
ΘΕΑΙ. Ἐοίκατον γοῦν. ΞΕ. Ἐκτρέπεσθον δέ γε ἀπὸ
τῆς ζωοθηρικῆς, ὁ μὲν ἐπὶ θάλαττάν που καὶ ποτα-
μοὺς καὶ λίμνας, τὰ ἐν τούτοις ζῷα θηρευσόμενος.
ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Ὁ δέ γε ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποτα-
μοὺς ἑτέρους αὖ τινας, πλούτου καὶ νεότητος οἷον λει-
μῶνας ἀφθόνους, τἀν τούτοις θρέμματα χειρωσόμε-
B νος. ΘΕΑΙ. Πῶς | λέγεις; ΞΕ. Τῆς πεζῆς θήρας
γίγνεσθον δύο μεγίστω τινὲ μέρη. ΘΕΑΙ. Ποῖον ἑκά-
τερον; ΞΕ. Τὸ μὲν τῶν ἡμέρων, τὸ δὲ τῶν ἀγρίων.
IX. ΘΕΑΙ. Εἶτ' ἔστι τις θήρα τῶν ἡμέρων; ΞΕ. Εἴ-
περ γέ ἐστιν ἄνθρωπος ἥμερον ζῷον. θὲς δὲ ὅπῃ
χαίρεις, εἴτε μηδὲν τιθεὶς ἥμερον, εἴτε ἄλλο μὲν ἥμε-
ρόν τι, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἄγριον, εἴτε ἥμερον μὲν λέ-
γεις αὖ τὸν ἄνθρωπον, ἀνθρώπων δὲ μηδεμίαν ἡγεῖ
θήραν. τούτων ὁπότερ' ἂν ἡγῇ φίλον εἰρῆσθαί σοι,
C τοῦτο ἡμῖν διοριστέον. | ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἡμᾶς τε ἥμερον,
ὦ ξένε, ἡγοῦμαι ζῷον, θήραν τε ἀνθρώπων εἶναι λέ-
γω. ΞΕ. Διττὴν τοίνυν καὶ τὴν ἡμεροθηρικὴν εἴπω-
μεν. ΘΕΑΙ. Κατὰ τί λέγοντες; ΞΕ. Τὴν μὲν λη-
στικὴν καὶ ἀνδραποδιστικὴν καὶ τυραννικὴν καὶ ξύμ-
πασαν τὴν πολεμικήν, ἓν πάντα, βίαιον θήραν ὁρισά-
μενοι. ΘΕΑΙ. Καλῶς. ΞΕ. Τὴν δέ γε δικανικὴν καὶ
δημηγορικὴν καὶ προσομιλητικήν, ἓν αὖ τὸ ξύνολον,
D πιθανουργικήν τινα μίαν τέχνην | προσειπόντες. ΘΕΑΙ.
Ὀρθῶς. ΞΕ. Τῆς δὴ πιθανουργικῆς διττὰ λέγωμεν
γένη. ΘΕΑΙ. Ποῖα; ΞΕ. Τὸ μὲν ἕτερον ἰδίᾳ, τὸ δὲ
δημοσίᾳ γιγνόμενον. ΘΕΑΙ. Γίγνεσθον γὰρ οὖν εἶ-
δος ἑκάτερον. ΞΕ. Οὐκοῦν αὖ τῆς ἰδιοθηρευτικῆς τὸ
μὲν μισθαρνευτικόν ἐστι, τὸ δὲ δωροφορικόν; ΘΕΑΙ.
Οὐ μανθάνω. ΞΕ. Τῇ τῶν ἐρώντων θήρᾳ τὸν νοῦν,
ὡς ἔοικας, οὔπω προσέσχες. ΘΕΑΙ. Τοῦ πέρι; ΞΕ.
| Ὅτι τοῖς θηρευθεῖσι δῶρα προσεπιδιδόασιν. ΘΕΑΙ. E
Ἀληθέστατα λέγεις. ΞΕ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐρωτικῆς
τέχνης ἔστω εἶδος. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τοῦ δέ γε
μισθαρνευτικοῦ τὸ μὲν προσομιλοῦν διὰ χάριτος καὶ
παντάπασι δι' ἡδονῆς τὸ δέλεαρ πεποιημένον καὶ τὸν
μισθὸν πραττόμενον τροφὴν ἑαυτῷ μόνον κολακικήν,
ὡς ἐγῷμαι, * πάντες φαῖμεν ἂν ἡδυντικήν τινα τέχνην 223
εἶναι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τὸ δὲ ἐπαγγελλό-
μενον μὲν ὡς ἀρετῆς ἕνεκα τὰς ὁμιλίας ποιούμενον,
μισθὸν δὲ νόμισμα πραττόμενον, ἆρα οὐ τοῦτο τὸ
γένος ἑτέρῳ προσειπεῖν ἄξιον ὀνόματι; ΘΕΑΙ. Πῶς
γὰρ οὔ; ΞΕ. Τίνι δὴ τούτῳ; πειρῶ λέγειν. ΘΕΑΙ.
Δῆλον δή· τὸν γὰρ σοφιστήν μοι δοκοῦμεν ἀνευρηκέ-
ναι. τοῦτ' οὖν ἔγωγε εἰπὼν τὸ προσῆκον ὄνομ' ἂν
ἡγοῦμαι καλεῖν αὐτόν. X. ΞΕ. Κατὰ δὴ | τὸν νῦν, ὦ B
Θεαίτητε, λόγον, ὡς ἔοικεν, ἡ τέχνης οἰκειωτικῆς, χει-
ρωτικῆς, [κτητικῆς,] θηρευτικῆς, ζωοθηρίας, [πεζοθη-
ρίας,] χερσαίας, [ἡμεροθηρικῆς,] ἀνθρωποθηρίας, *πι-
θανοθηρίας,* ἰδιοθηρίας, [μισθαρνικῆς,] νομισματο-
πωλικῆς, δοξοπαιδευτικῆς, νέων πλουσίων καὶ ἐνδόξων
γιγνομένη θήρα προσρητέον, ὡς ὁ νῦν λόγος ἡμῖν συμ-
βαίνει, σοφιστική. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ.
Ἔτι δὲ καὶ τῇδε ἴδωμεν· οὐ γάρ τι φαύλης μέτοχόν
ἐστι τέχνης τὸ νῦν ζητούμενον, | ἀλλ' εὖ μάλα ποικί- C
λης. καὶ γὰρ οὖν ἐν τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις φάντα-
σμα παρέχεται, μὴ τοῦτο, ὃ νῦν αὐτὸ ἡμεῖς φαμέν,
ἀλλ' ἕτερον εἶναί τι γένος. ΘΕΑΙ. Πῇ δή; ΞΕ. Τὸ
τῆς κτητικῆς τέχνης διπλοῦν ἦν εἶδός που, τὸ μὲν θη-
ρευτικὸν μέρος ἔχον, τὸ δὲ ἀλλακτικόν. ΘΕΑΙ. Ἦν
γὰρ οὖν. ΞΕ. Τῆς τοίνυν ἀλλακτικῆς δύο εἴδη λέγω-
μεν, τὸ μὲν δωρητικόν, τὸ δὲ ἕτερον ἀγοραστικόν;
ΘΕΑΙ. Εἰρήσθω. ΞΕ. Καὶ μὴν αὖ φήσομεν ἀγορα-
στικὴν διχῇ τέμνεσθαι. | ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὴν μὲν D
τῶν αὐτουργῶν αὐτοπωλικὴν διαιρουμένην, τὴν δὲ τὰ
ἀλλότρια ἔργα μεταβαλλομένην μεταβλητικήν. ΘΕΑΙ.
Πάνυ γε. ΞΕ. Τί δέ; τῆς μεταβλητικῆς οὐχ ἡ μὲν
κατὰ πόλιν ἀλλαγή, σχεδὸν αὐτῆς ἥμισυ μέρος ὄν, κα-
πηλικὴ προσαγορεύεται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γε
ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην πόλιν διαλλαττόμενον ὠνῇ καὶ
πράσει ἐμπορική; ΘΕΑΙ. Τί δ' οὔ; ΞΕ. Τῆς δ'
ἐμπορικῆς ἆρ' οὐκ ᾐσθήμεθα ὅτι τὸ μέν, | ὅσοις τὸ E
σῶμα τρέφεται καὶ κέχρηται, τὸ δέ, ὅσοις ἡ ψυχή,
πωλοῦν διὰ νομίσματος ἀλλάττεται; ΘΕΑΙ. Πῶς
τοῦτο λέγεις; ΞΕ. Τὸ περὶ τὴν ψυχὴν ἴσως ἀγνοοῦ-
μεν· ἐπεὶ τό γε ἕτερόν που ξυνίεμεν. ΘΕΑΙ. Ναί.
ΞΕ. Μουσικήν * τε τοίνυν ξυνάπασαν λέγωμεν, ἐκ πό- 224
λεως ἑκάστοτε εἰς πόλιν ἔνθεν μὲν ὠνηθεῖσαν, ἑτέρω-
σε δὲ ἀγομένην καὶ πιπρασκομένην, καὶ γραφικὴν καὶ
θαυματοποιικὴν καὶ πολλὰ ἕτερα τῆς ψυχῆς, τὰ μὲν
παραμυθίας, τὰ δὲ καὶ σπουδῆς χάριν ἀχθέντα καὶ
πωλούμενα, τὸν ἄγοντα καὶ πωλοῦντα μηδὲν ἧττον τῆς
τῶν σιτίων καὶ ποτῶν πράσεως ἔμπορον ὀρθῶς ἂν
λεγόμενον παρασχεῖν. ΘΕΑΙ. Ἀληθέσταια λέγεις.

B ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸν ' μαθήματα ξυνωνούμενον πόλιν
τε ἐκ πόλεως νομίσματος ἀμείβοντα ταὐτὸν προσερεῖς
ὄνομα; ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. XI. ΞΕ. Τῆς δὴ ψυ-
χεμπορικῆς ταύτης ἆρ' οὐ τὸ μὲν ἐπιδεικτικὴ δικαιότα-
τα λέγοιτ' ἄν, τὸ δὲ γελοῖον μὲν οὐχ ἧττον τοῦ πρό-
σθεν, ὅμως δὲ μαθημάτων οὖσαν πρᾶσιν αὐτὴν ἀδελ-
φῷ τινι τῆς πράξεως ὀνόματι προσειπεῖν ἀνάγκη;
ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ταύτης τοίνυν τῆς μα-
C θηματοπωλικῆς τὸ μὲν περὶ τὰ ' τῶν ἄλλων τεχνῶν
μαθήματα ἑτέρῳ, τὸ δὲ περὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἄλλῳ
προσρητέον. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τεχνοπωλι-
κὸν μὲν τό γε περὶ τἆλλα ἂν ἁρμόττοι· τὸ δὲ περὶ
ταῦτα σὺ προθυμήθητι λέγειν ὄνομα. ΘΕΑΙ. Καὶ τί
τις ἂν ἄλλο ὄνομα εἰπὼν οὐκ ἂν πλημμελοίη πλὴν τὸ
νῦν ζητούμενον αὐτὸ εἶναι τὸ σοφιστικὸν γένος; ΞΕ.
Οὐδὲν ἄλλο. ἴθι δὴ νῦν συναγάγωμεν αὐτό, λέγοντες
D ὡς τὸ τῆς κτητικῆς, μεταβλητικῆς, ἀγοραστικῆς, ' ἐμ-
πορικῆς, ψυχεμπορικῆς περὶ λόγους καὶ μαθήματα
ἀρετῆς πωλητικὸν δεύτερον ἀνεφάνη σοφιστική. ΘΕΑΙ.
Μάλα γε. ΞΕ. Τρίτον δέ γ' οἶμαί σε, κἂν εἴ τις αὐ-
τοῦ καθιδρυμένος ἐν πόλει, τὰ μὲν ὠνούμενος, τὰ δὲ
καὶ τεκταινόμενος αὐτὸς μαθήματα περὶ τὰ αὐτὰ
ταῦτα καὶ πωλῶν, ἐκ τούτου τὸ ζῆν προὐτάξατο, κα-
λεῖν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὅπερ νῦν δή. ΘΕΑΙ. Τί δ' οὐ
μέλλω; ΞΕ. Καὶ τὸ κτητικῆς ἄρα μεταβλητικόν, ἀγο-
E ραστικόν, ' καπηλικὸν εἴτε αὐτοπωλικόν, ἀμφοτέρως, ὅ
τί περ ἂν ᾖ περὶ τὰ τοιαῦτα μαθηματοπωλικὸν γένος,
ἀεὶ σὺ προσερεῖς, ὡς φαίνει, σοφιστικόν. ΘΕΑΙ.
Ἀνάγκη· τῷ γὰρ λόγῳ δεῖ συνακολουθεῖν. XII. ΞΕ.
Ἔτι δὴ σκοπῶμεν, εἴ τινι τοιῷδε προσέοικεν ἄρα τὸ
225 νῦν μεταδιωκόμενον * γένος. ΘΕΑΙ. Ποίῳ δή; ΞΕ.
Τῆς κτητικῆς ἀγωνιστική τι μέρος ἡμῖν ἦν. ΘΕΑΙ.
Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ. Οὐκ ἄπο τρόπου τοίνυν ἐστὶ διαι-
ρεῖν αὐτὴν δίχα. ΘΕΑΙ. Καθ' ὁποῖα λέγε. ΞΕ. Τὸ
μὲν ἁμιλλητικὸν αὐτῆς τιθέντας, τὸ δὲ μαχητικόν.
ΘΕΑΙ. Ἔστι. ΞΕ. Τῆς τοίνυν μαχητικῆς τῷ μὲν σώ-
ματι πρὸς σώματα γιγνομένῳ σχεδὸν εἰκὸς καὶ πρέπον
ὄνομα λέγειν τι τοιοῦτον τιθεμένους, οἷον βιαστικόν.
ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τῷ δὲ λόγοις πρὸς λόγους τί τις,
B ὦ Θεαίτητε, ἄλλο εἴπῃ πλὴν ' ἀμφισβητητικόν; ΘΕΑΙ.
Οὐδέν. ΞΕ. Τὸ δέ γε περὶ τὰς ἀμφισβητήσεις θετέον
διττόν. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Καθ' ὅσον μὲν γὰρ γί-
γνεται μήκεσί τε πρὸς ἐναντία μήκη λόγων καὶ περὶ
τὰ δίκαια καὶ ἄδικα δημοσίᾳ, δικανικόν. ΘΕΑΙ. Ναί.
ΞΕ. Τὸ δ' ἐν ἰδίοις αὖ καὶ κατακεκερματισμένον ἐρω-
τήσεσι πρὸς ἀποκρίσεις μῶν εἰθίσμεθα καλεῖν ἄλλο
πλὴν ἀντιλογικόν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Τοῦ δὲ ἀν-
τιλογικοῦ τὸ μὲν ὅσον περὶ τὰ ξυμβόλαια ἀμφισβητεῖ-
C ται μέν, εἰκῇ δὲ καὶ ' ἀτέχνως περὶ αὐτὸ πράττεται,
τοῦτο θετέον μὲν εἶδος, ἐπείπερ αὐτὸ διέγνωκεν ὡς
ἕτερον ὂν ὁ λόγος, ἀτὰρ ἐπωνυμίας οὐθ' ὑπὸ τῶν ἔμ-
προσθεν ἔτυχεν οὔτε νῦν ὑφ' ἡμῶν τυχεῖν ἄξιον.
ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ· κατὰ σμικρὰ γὰρ λίαν καὶ παντοδαπὰ
διῄρηται. ΞΕ. Τὸ δέ γε ἔντεχνον, καὶ περὶ δικαίων
αὐτῶν καὶ ἀδίκων καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅλως ἀμφισβη-
τοῦν, ἆρ' οὐκ ἐριστικὸν αὖ λέγειν εἰθίσμεθα; ΘΕΑΙ.
D Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τοῦ μὴν ἐριστικοῦ τὸ μὲν ' χρη-
ματοφθορικόν, τὸ δὲ χρηματιστικὸν ὂν τυγχάνει.
ΘΕΑΙ. Παντάπασί γε. ΞΕ. Τὴν ἐπωνυμίαν τοίνυν,
ἣν ἑκάτερον δεῖ καλεῖν αὐτῶν, πειραθῶμεν εἰπεῖν.
ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Δοκῶ μὲν τό γε δι' ἡδονὴν
τῆς περὶ ταῦτα διατριβῆς ἀμελὲς τῶν οἰκείων γιγνόμε-
νον, περὶ δὲ τὴν λέξιν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκουόντων οὐ
μεθ' ἡδονῆς ἀκουόμενον καλεῖσθαι κατὰ γνώμην τὴν
ἐμὴν οὐχ ἕτερον ἀδολεσχικοῦ. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ
οὖν οὕτω πως. ΞΕ. Τούτου τοίνυν ' τοὐναντίον, ἀπὸ E
τῶν ἰδιωτικῶν ἐρίδων χρηματιζόμενον, ἐν τῷ μέρει σὺ
πειρῶ νῦν εἰπεῖν. ΘΕΑΙ. Καὶ * τί * τις ἂν αὖ εἰ-
πὼν ἕτερον οὐκ ἐξαμάρτοι πλήν γε τὸν θαυμαστὸν
πάλιν ἐκεῖνον ἥκειν αὖ νῦν τέταρτον τὸν μεταδιωκό-
μενον ὑφ' ἡμῶν σοφιστήν; ΞΕ. Οὐδὲν ἀλλ' ἢ τὸ * 226
χρηματιστικὸν γένος, ὡς ἔοικεν, ἐριστικῆς ὂν τέχνης,
τῆς ἀντιλογικῆς, τῆς ἀμφισβητητικῆς, τῆς μαχητικῆς,
τῆς ἀγωνιστικῆς, τῆς κτητικῆς ἔστιν, ὡς ὁ λόγος αὖ
μεμήνυκε νῦν, ὁ σοφιστής. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν.
XIII. ΞΕ. Ὁρᾷς οὖν, ὡς ἀληθῆ λέγεται τὸ ποικίλον
εἶναι τοῦτο τὸ θηρίον, καὶ τὸ λεγόμενον οὐ τῇ ἑτέρᾳ
ληπτέον; ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν ἀμφοῖν χρή. ΞΕ. Χρὴ γὰρ
οὖν, καὶ κατὰ δύναμίν γε οὕτω ποιητέον, τοιόνδε τι ' B
μεταθέοντας ἴχνος αὐτοῦ. καί μοι λέγε· τῶν οἰκετικῶν
ὀνομάτων καλοῦμεν ἄττα που; ΘΕΑΙ. Καὶ πολλά·
ἀτὰρ ποῖα δὴ τῶν πολλῶν πυνθάνει; ΞΕ. Τὰ τοιά-
δε, οἷον διηθεῖν τε λέγομεν καὶ διαττᾶν καὶ βράττειν
καὶ διακρίνειν. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Καὶ πρός γε
τούτοις ἔτι ξαίνειν, κατάγειν, κερκίζειν, καὶ μυρία ἐν
ταῖς τέχναις ἄλλα τοιαῦτα ἐνόντα ἐπιστάμεθα. ἦ γάρ;
ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον αὐτῶν πέρι βουληθεὶς δηλῶσαι, ' C
παραδείγματα προθεὶς ταῦτα κατὰ πάντων ἤρου; ΞΕ.
Διαιρετικά που τὰ λεχθέντα εἴρηται ξύμπαντα. ΘΕΑΙ.
Ναί. ΞΕ. Κατὰ τὸν ἐμὸν τοίνυν λόγον ὡς περὶ ταῦ-
τα μίαν οὖσαν ἐν ἅπασι τέχνην ἑνὸς ὀνόματος ἀξιώ-
σομεν αὐτήν. ΘΕΑΙ. Τίνα προσειπόντες; ΞΕ. Δια-
κριτικήν. ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΞΕ. Σκόπει δὴ ταύτης αὖ
δύο ἄν πῃ δυνώμεθα κατιδεῖν εἴδη. ΘΕΑΙ. Ταχεῖαν
ὡς ἐμοὶ σκέψιν ἐπιτάττεις. ΞΕ. Καὶ ' μὴν ἔν γε ταῖς D
εἰρημέναις διακρίσεσι τὸ μὲν χεῖρον ἀπὸ βελτίονος
ἀποχωρίζειν ἦν, τὸ δ' ὅμοιον ἀφ' ὁμοίου. ΘΕΑΙ.
Σχεδὸν οὕτω νῦν λεχθὲν φαίνεται. ΞΕ. Τῆς μὲν τοί-
νυν ὄνομα οὐκ ἔχω λεγόμενον· τῆς δὲ καταλειπούσης
μὲν τὸ βέλτιον διακρίσεως, τὸ δὲ χεῖρον ἀποβαλλούσης
ἔχω. ΘΕΑΙ. Λέγε τί. ΞΕ. Πᾶσα ἡ τοιαύτη διάκρι-
σις, ὡς ἐγὼ ξυννοῶ, λέγεται παρὰ πάντων καθαρμός
τις. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν. ΞΕ. ' Οὐκοῦν τό γε E
καθαρτικὸν εἶδος αὖ διπλοῦν ὂν πᾶς ἂν ἴδοι; ΘΕΑΙ.
Ναί, κατὰ σχολήν γ' ἴσως· οὐ μὴν ἔγωγε καθορῶ νῦν.
XIV ΞΕ. Καὶ μὴν τὰ περὶ τὰ σώματα πολλὰ εἴδη
καθάρσεων ἑνὶ περιλαβεῖν ὀνόματι προσήκει. ΘΕΑΙ.
Ποῖα καὶ τίνι; ΞΕ. Τά τε τῶν ζώων, ὅσα ἐντὸς σω-
μάτων ὑπὸ γυμναστικῆς ἰατρικῆς τε ὀρθῶς διακρινό-
μενα * καθαίρεται καὶ περὶ τἀκτός, εἰπεῖν μὲν φαῦ- 227
λα, ὅσα βαλανευτικὴ παρέχεται· καὶ τῶν ἀψύχων σω-
μάτων, ὧν γναφευτικὴ καὶ ξύμπασα κοσμητικὴ τὴν
ἐπιμέλειαν παρεχομένη κατὰ σμικρὰ πολλὰ καὶ γελοῖα
δοκοῦντα ὀνόματα ἔσχε. ΘΕΑΙ. Μάλα γε. ΞΕ.
Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Θεαίτητε. ἀλλὰ γὰρ τῇ τῶν
λόγων μεθόδῳ σπογγιστικῆς ἢ φαρμακοποσίας οὐδὲν
ἧττον οὐδέ τι μᾶλλον τυγχάνει μέλον, εἰ τὸ μὲν σμι-
κρά, τὸ δὲ μεγάλα ἡμᾶς ὠφελεῖ καθαῖρον. τοῦ κτή-

B σασθαι γὰρ ἕνεκα νοῦν | πασῶν τεχνῶν τὸ ξυγγενὲς καὶ τὸ μὴ ξυγγενὲς κατανοεῖν πειρωμένη τιμᾷ πρὸς τοῦτο ἐξ ἴσου πάσας, καὶ θάτερα τῶν ἑτέρων κατὰ τὴν ὁμοιότητα οὐδὲν ἡγεῖται γελοιότερα, σεμνότερον δέ τι τὸν διὰ στρατηγικῆς ἢ φθειριστικῆς δηλοῦντα θηρευτικὴν οὐδὲν νενόμικεν, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ χαυνότερον. καὶ δὴ καὶ νῦν, ὅπερ ἤρου, τί προσεροῦμεν ὄνομα ξυμπάσας δυνάμεις, ὅσαι σῶμα εἴτε ἔμψυχον εἴτε ἄψυχον εἰλήχασι καθαίρειν, οὐδὲν αὐτῇ διοίσει, ποῖόν
C τι | λεχθὲν εὐπρεπέστατον εἶναι δόξει· μόνον ἐχέτω χωρὶς τῶν τῆς ψυχῆς καθάρσεων πάντα ξυνδῆσαν, ὅσα ἄλλο τι καθαίρει. τὸν γὰρ περὶ τὴν διάνοιαν καθαρμὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐπικεχείρηκεν ἀφορίσασθαι τὰ νῦν, εἴ γε ὅπερ βούλεται μανθάνομεν. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μεμάθηκα, καὶ συγχωρῶ δύο μὲν εἴδη καθάρσεως, ἓν δὲ τὸ περὶ τὴν ψυχὴν εἶδος εἶναι, τοῦ περὶ τὸ σῶμα χωρὶς ὄν. ΞΕ. Πάντων κάλλιστα. καί μοι
D τὸ μετὰ τοῦτο ἐπάκουε πειρώμενος αὖ τὸ | λεχθὲν διχῇ τέμνειν. ΘΕΑΙ. Καθ' ὁποῖ' ἂν ὑφηγῇ, πειράσομαί σοι συντέμνειν. XV. ΞΕ. Πονηρίαν ἕτερον ἀρετῆς ἐν ψυχῇ λεγομέν τι; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν καθαρμὸς ἦν τὸ λιπεῖν μὲν θάτερον, ἐκβάλλειν δὲ ὅσον ἂν ᾖ πού τι φλαῦρον. ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ. Καὶ ψυχῆς ἄρα, καθ' ὅσον ἂν εὑρίσκωμεν κακίας ἀφαίρεσίν τινα, καθαρμὸν αὐτὸν λέγοντες ἐν μέλει φθεγξόμεθα. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε. ΞΕ. Δύο μὴν εἴδη κακίας περὶ ψυχὴν ῥητέον. ΘΕΑΙ. Ποῖα;
228 * ΞΕ. Τὸ μὲν οἷον νόσον ἐν σώματι, τὸ δ' οἷον αἶσχος ἐγγιγνόμενον. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔμαθον. ΞΕ. Νόσον ἴσως καὶ στάσιν οὐ ταὐτὸν νενόμικας. ΘΕΑΙ. Οὐδ' αὖ πρὸς τοῦτο ἔχω τί χρή με ἀποκρίνασθαι. ΞΕ. Πότερον ἄλλο τι στάσιν ἡγούμενος ἢ τὴν τοῦ φύσει ξυγγενοῦς ἔκ τινος διαφθορᾶς διαφοράν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Ἀλλ' αἶσχος ἄλλο τι πλὴν τὸ τῆς ἀμε-
B τρίας πανταχοῦ δυσειδὲς ὂν γένος; ΘΕΑΙ. | Οὐδαμῶς ἄλλο. ΞΕ. Τί δέ; ἐν ψυχῇ δόξας ἐπιθυμίαις καὶ θυμὸν ἡδοναῖς καὶ λόγον λύπαις καὶ πάντα ἀλλήλοις ταῦτα τῶν φλαύρως ἐχόντων οὐκ ᾐσθήμεθα διαφερόμενα; ΘΕΑΙ. Καὶ σφόδρα γε. ΞΕ. Ξυγγενῆ γε μὴν ἐξ ἀνάγκης ξύμπαντα γέγονε. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Στάσιν ἄρα καὶ νόσον τῆς ψυχῆς πονηρίαν λέγοντες ὀρθῶς ἐροῦμεν. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΞΕ.
C Τί δ'; ὅσα κινήσεως | μετασχόντα καὶ σκοπόν τινα θέμενα, πειρώμενα τούτου τυγχάνειν, καθ' ἑκάστην ὁρμὴν παράφορα αὐτοῦ γίγνεται καὶ ἀποτυγχάνει, πότερον αὐτὰ φήσομεν ὑπὸ συμμετρίας τῆς πρὸς ἄλληλα ἢ τοὐναντίον ὑπὸ ἀμετρίας αὐτὰ πάσχειν; ΘΕΑΙ. Δῆλον ὡς ὑπὸ ἀμετρίας. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν ψυχήν γε ἴσμεν ἄκουσαν πᾶσαν πᾶν ἀγνοοῦσαν. ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΞΕ. Τό γε μὴν ἀγνοεῖν ἐστιν ἐπ' ἀλήθειαν
D ὁρμωμένης ψυχῆς | παραφόρου ξυνέσεως γιγνομένης οὐδὲν ἄλλο πλὴν παραφροσύνη. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ψυχὴν ἄρα ἀνόητον αἰσχρὰν καὶ ἄμετρον θετέον. ΘΕΑΙ. Ἔοικεν. ΞΕ. Ἔστι δὴ δύο ταῦτα, ὡς φαίνεται, κακῶν ἐν αὐτῇ γένη, τὸ μὲν πονηρία καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν, νόσος αὐτῆς σαφέστατα ὄν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γε ἄγνοιαν μὲν καλοῦσι, κακίαν δὲ αὐτὸ ἐν ψυχῇ μόνον γιγνόμενον οὐκ
E ἐθέλουσιν ὁμολογεῖν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ | συγχωρητέον, ὃ νῦν δὴ λέξαντος ἠμφεγνόησά σου, τὸ δύο εἶναι γένη κακίας ἐν ψυχῇ, καὶ δειλίαν μὲν καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀδικίαν ξύμπαντα ταῦτα ἡγητέον νόσον ἐν ἡμῖν, τὸ δὲ τῆς πολλῆς καὶ παντοδαπῆς ἀγνοίας πάθος αἶσχος θετέον. XVI. ΞΕ. Οὐκοῦν ἐν σώματί γε περὶ δύο παθήματε τούτω δύο τέχνα τινὲ ἐγενέσθην; ΘΕΑΙ. Τίνε τούτω; ΞΕ. Περὶ μὲν αἶσχος γυμναστική, περὶ
* δὲ νόσον ἰατρική; ΘΕΑΙ. Φαίνεσθον. ΞΕ. Οὐκ- 229
οῦν καὶ περὶ μὲν ὕβριν καὶ ἀδικίαν καὶ δειλίαν ἡ κολαστικὴ πέφυκε τεχνῶν μάλιστα δὴ πασῶν προσήκουσα δίκη; ΘΕΑΙ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ὡς εἰπεῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν. ΞΕ. Τί δέ; περὶ ξύμπασαν ἄγνοιαν μῶν ἄλλην τινὰ ἢ διδασκαλικὴν ὀρθότερον εἴποι τις ἄν; ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν. ΞΕ. Φέρε δή· διδασκαλικῆς δὲ ἆρα ἓν μόνον γένος φατέον εἶναι ἢ | πλείω, δύο δέ B
τινε αὐτῆς εἶναι μεγίστω; σκόπει. ΘΕΑΙ. Σκοπῶ. ΞΕ. Καί μοι δοκοῦμεν τῇδε ἂν πῃ τάχιστα εὑρεῖν. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὴν ἄγνοιαν ἰδόντες εἴ πῃ κατὰ μέσον αὑτῆς τομὴν ἔχει τινά. διπλῆ γὰρ αὕτη γιγνομένη δῆλον ὅτι καὶ τὴν διδασκαλικὴν δύο ἀναγκάζει μόρια ἔχειν, ἓν ἐφ' ἑνὶ γένει τῶν αὑτῆς ἑκατέρῳ. ΘΕΑΙ. Τί οὖν; καταφανές πῄ σοι τὸ νῦν ζητούμενον; ΞΕ. Ἀγνοίας δ' οὖν μέγα τί μοι | δοκῶ καὶ χαλεπὸν ἀφω- C
ρισμένον ὁρᾶν εἶδος, πᾶσι τοῖς ἄλλοις αὐτῆς ἀντίσταθμον μέρεσι. ΘΕΑΙ. Ποῖον δή; ΞΕ. Τὸ μὴ κατειδότα τι δοκεῖν εἰδέναι· δι' οὗ κινδυνεύει πάντα ὅσα διανοίᾳ σφαλλόμεθα γίγνεσθαι πᾶσιν. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Καὶ δὴ καὶ τούτῳ γε οἶμαι μόνῳ τῆς ἀγνοίας ἀμαθίαν τοὔνομα προσρηθῆναι. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τί δὲ δὴ τῷ τῆς διδασκαλικῆς ἄρα μέρει τῷ τοῦ-
το ἀπαλλάττοντι | λεκτέον; ΘΕΑΙ. Οἶμαι μὲν οὖν, D
ὦ ξένε, τὸ μὲν ἄλλο δημιουργικὰς διδασκαλίας, τοῦτο δὲ ἐνθάδε γε παιδείαν δι' ἡμῶν κεκλῆσθαι. ΞΕ. Καὶ γὰρ σχεδόν, ὦ Θεαίτητε, ἐν πᾶσιν Ἕλλησιν. ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν ἔτι καὶ τοῦτο σκεπτέον, εἰ ἄτομον ἤδη ἐστὶ πᾶν ἤ τινα ἔχον διαίρεσιν ἀξίαν ἐπωνυμίας. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρὴ σκοπεῖν. XVII. ΞΕ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καὶ τοῦτο ἔτι πῃ σχίζεσθαι. ΘΕΑΙ. Κατὰ τί; ΞΕ. Τῆς ἐν τοῖς λόγοις διδασκαλικῆς ἡ μὲν τραχυτέρα | τις ἔοι- E
κεν ὁδὸς εἶναι, τὸ δ' ἕτερον αὐτῆς μόριον λειότερον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ τούτων ἑκάτερον λέγομεν; ΞΕ. Τὸ μὲν ἀρχαιοπρεπές τι πάτριον, ᾧ πρὸς τοὺς υἱεῖς μάλιστ' ἐχρῶντο τότε καὶ ἔτι πολλοὶ χρῶνται τὰ νῦν, ὅταν αὐτοῖς ἐξαμαρτάνωσί τι, τὰ μὲν χαλεπαίνοντες,
* τὰ δὲ μαλθακωτέρως παραμυθούμενοι· τὸ δ' οὖν 230
ξύμπαν αὐτὸ ὀρθότατα εἴποι τις ἂν νουθετητικήν. ΘΕΑΙ. Ἔστιν οὕτω. ΞΕ. Τὸ δέ γε, ὡς εἴξασί τινες αὖ λόγον ἑαυτοῖς δόντες ἡγήσασθαι πᾶσαν ἀκούσιον ἀμαθίαν εἶναι, καὶ μαθεῖν οὐδέν ποτ' ἂν ἐθέλειν τὸν οἰόμενον σοφὸν εἶναι τούτων ὧν οἴοιτο πέρι δεινὸς εἶναι, μετὰ δὲ πολλοῦ πόνου τὸ νουθετητικὸν εἶδος τῆς παιδείας σμικρὸν ἀνύτειν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς γε νομίζοντες. ΞΕ. Τῷ τοι ταύτης τῆς δόξης ἐπὶ | ἐκβολὴν ἄλ- B
λῳ τρόπῳ στέλλονται. ΘΕΑΙ. Τίνι δή; ΞΕ. Διερωτῶσιν ὧν ἂν οἴηταί τίς τι πέρι λέγειν λέγων μηδέν· εἶθ' ἅτε πλανωμένων τὰς δόξας ῥᾳδίως ἐξετάζουσι, καὶ συνάγοντες δὴ τοῖς λόγοις εἰς ταὐτὸν τιθέασι παρ' ἀλλήλας, τιθέντες δὲ ἐπιδεικνύουσιν αὐτὰς ἑαυταῖς ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν πρὸς τὰ αὐτὰ κατὰ ταὐτὰ ἐναντίας.

οἱ δ᾽ ὁρῶντες ἑαυτοῖς μὲν χαλεπαίνουσι, πρὸς δὲ τοὺς
ἄλλους ἡμεροῦνται, καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τῶν περὶ
C αὑτοὺς μεγάλων καὶ ׀ σκληρῶν δοξῶν ἀπαλλάττονται
πασῶν [τε] ἀπαλλαγῶν ἀκούειν τε ἡδίστην καὶ τῷ
πάσχοντι βεβαιότατα γιγνομένην. νομίζοντες γάρ, ὦ
παῖ φίλε, οἱ καθαίροντες αὐτούς, ὥσπερ οἱ περὶ τὰ
σώματα ἰατροὶ νενομίκασι μὴ πρότερον ἂν τῆς προς-
φερομένης τροφῆς ἀπολαύειν δύνασθαι σῶμα, πρὶν ἂν
τὰ ἐμποδίζοντα ἐν αὐτῷ τις ἐκβάλῃ, ταὐτὸν καὶ περὶ
ψυχῆς διενοήθησαν ἐκεῖνοι, μὴ πρότερον αὐτὴν ἕξειν
D τῶν προσφερομένων μαθημάτων ὄνησιν, πρὶν ἂν ׀
ἐλέγχων τις τὸν ἐλεγχόμενον εἰς αἰσχύνην καταστήσας,
τὰς τοῖς μαθήμασιν ἐμποδίους δόξας ἐξελών, καθα-
ρὸν ἀποφήνῃ καὶ ταῦτα ἡγούμενον, ἅπερ οἶδεν, εἰδέ-
ναι μόνα, πλείω δὲ μή. ΘΕΑΙ. Βελτίστη γοῦν καὶ
σωφρονεστάτη τῶν ἕξεων αὕτη. ΞΕ. Διὰ ταῦτα δὴ
πάνθ᾽ ἡμῖν, ὦ Θεαίτητε, καὶ τὸν ἔλεγχον λεκτέον ὡς
ἄρα μεγίστη καὶ κυριωτάτη τῶν καθάρσεών ἐστι, καὶ
τὸν ἀνέλεγκτον αὖ νομιστέον, ἂν καὶ τυγχάνῃ βασι-
E λεὺς ὁ μέγας ὤν, τὰ μέγιστα ׀ ἀκάθαρτον ὄντα, ἀ-
παίδευτόν τε καὶ αἰσχρὸν γεγονέναι ταῦτα, ἃ καθα-
ρώτατον καὶ κάλλιστον ἔπρεπε τὸν ὄντως ἐσόμενον
εὐδαίμονα εἶναι. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. XVIII.
ΞΕ. Τί δέ; τοὺς ταύτῃ χρωμένους τῇ τέχνῃ τίνας φή-
231 σομεν; ἐγὼ μὲν γὰρ φοβοῦμαι σοφιστὰς * φάναι.
ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Μὴ μεῖζον αὐτοῖς προσάπτωμεν
γέρας. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὴν προσέοικε τοιούτῳ τινὶ τὰ
νῦν εἰρημένα. ΞΕ. Καὶ γὰρ κυνὶ λύκος, ἀγριώτατον
ἡμερωτάτῳ. τὸν δὲ ἀσφαλῆ δεῖ πάντων μάλιστα περὶ
τὰς ὁμοιότητας ἀεὶ ποιεῖσθαι τὴν φυλακήν· ὀλισθη-
ρότατον γὰρ τὸ γένος. ὅμως δ᾽ ἔστωσαν· οὐ γὰρ πε-
ρὶ σμικρῶν ὅρων τὴν ἀμφισβήτησιν οἴομαι γενήσεσθαι
B τότε, ὁπόταν ׀ ἱκανῶς φυλάττωσιν. ΘΕΑΙ. Οὔκουν
τό γε εἰκός. ΞΕ. Ἔστω δὴ διακριτικῆς τέχνης καθαρ-
τική, καθαρτικῆς δὲ τὸ περὶ ψυχὴν μέρος ἀφωρίσθω,
τούτου δὲ διδασκαλική· διδασκαλικῆς δὲ παιδευτική·
τῆς δὲ παιδευτικῆς ὁ περὶ τὴν μάταιον δοξοσοφίαν γι-
γνόμενος ἔλεγχος ἐν τῷ νῦν λόγῳ παραφανέντι μηδὲν
ἄλλ᾽ ἡμῖν εἶναι λεγέσθω πλὴν ἡ γένει γενναία σοφι-
στική. ΘΕΑΙ. Λεγέσθω μέν· ἀπορῶ δὲ ἔγωγε ἤδη
C διὰ τὸ πολλὰ πεφάνθαι, τί ׀ χρή ποτε ὡς ἀληθῆ λέ-
γοντα καὶ διισχυριζόμενον εἰπεῖν ὄντως εἶναι τὸν σο-
φιστήν. ΞΕ. Εἰκότως γε σὺ ἀπορῶν. ἀλλά τοι κά-
κεῖνον ἡγεῖσθαι χρὴ νῦν ἤδη σφόδρα ἀπορεῖν ὅπῃ πο-
τὲ ἔτι διαδύσεται τὸν λόγον· ὀρθὴ γὰρ ἡ παροιμία,
τὸ τὰς ἁπάσας μὴ ῥᾴδιον εἶναι διαφεύγειν. νῦν οὖν
καὶ μάλιστα ἐπιθετέον αὐτῷ. ΘΕΑΙ. Καλῶς λέγεις.
XIX. ΞΕ. Πρῶτον δὴ στάντες οἷον ἐξαναπνεύσωμεν,
καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλογισώμεθα ἅμα ἀναπαυό-
D μενοι, φέρε, ὁπόσα ׀ ἡμῖν ὁ σοφιστὴς πέφανται. δο-
κῶ μὲν γάρ, τὸ πρῶτον εὑρέθη νέων καὶ πλουσίων
ἔμμισθος θηρευτής. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γε
δεύτερον ἔμπορός τις περὶ τὰ τῆς ψυχῆς μαθήματα.
ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τρίτον δὲ ἆρα οὐ περὶ ταὐτὰ
ταῦτα κάπηλος ἀνεφάνη; ΘΕΑΙ. Ναί. καὶ τέταρτόν
γε αὐτοπώλης περὶ τὰ μαθήματα ἡμῖν * ἦν * ΞΕ.
Ὀρθῶς ἐμνημόνευσας. πέμπτον δ᾽ ἐγὼ πειράσομαι
E μνημονεύειν· τῆς γὰρ ἀγωνιστικῆς ׀ περὶ λόγους ἦν τις
ἀθλητής, τὴν ἐριστικὴν τέχνην ἀφωρισμένος. ΘΕΑΙ.
Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ. Τό γε μὴν ἕκτον ἀμφισβητήσιμον
μέν, ὅμως δ᾽ ἔθεμεν αὐτῷ συγχωρήσαντες δοξῶν ἐμ-
ποδίων μαθήμασι περὶ ψυχὴν καθαρτὴν αὐτὸν εἶναι.
ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ᾽ οὖν * ἐννοεῖς, 232
ὅταν ἐπιστήμων τις πολλῶν φαίνηται, μιᾶς δὲ τέχνης
ὀνόματι προσαγορεύηται, τὸ φάντασμα τοῦτο ὡς οὐκ
ἔσθ᾽ ὑγιές, ἀλλὰ δῆλον ὡς ὁ πάσχων αὐτὸ πρός τινα
τέχνην οὐ δύναται κατιδεῖν ἐκεῖνο αὐτῆς, εἰς ὃ πάντα
τὰ μαθήματα ταῦτα βλέπει, διὸ καὶ πολλοῖς ὀνόμασιν
ἀνθ᾽ ἑνὸς τὸν ἔχοντα αὐτὰ προσαγορεύει; ΘΕΑΙ.
Κινδυνεύει τοῦτο ταύτῃ πῃ μάλιστα πεφυκέναι. XX.
ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἡμεῖς γε αὐτὸ ἐν τῇ ׀ ζητήσει δι᾽ ἀρ- B
γίαν πάσχωμεν, ἀλλ᾽ ἀναλάβωμεν πρῶτον τῶν περὶ
τὸν σοφιστὴν εἰρημένων. ἓν γάρ τί μοι μάλιστα κατε-
φάνη αὐτὸν μηνῦον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ἀντι-
λογικὸν αὐτὸν ἔφαμεν εἶναί που. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ.
Τί δ᾽; οὐ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ τούτου διδάσκαλον
γίγνεσθαι; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Σκοπῶμεν δή, περὶ
τίνος ἄρα καί φασιν οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν ἀντιλογικούς.
ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ἔστω τῇδέ πῃ. φέρε, περὶ
τῶν θείων, ׀ ὅσα ἀφανῆ τοῖς πολλοῖς, ἆρ᾽ ἱκανοὺς C
ποιοῦσι τοῦτο δρᾶν; ΘΕΑΙ. Λέγεται γοῦν δὴ περὶ
αὐτῶν ταῦτα. ΞΕ. Τί δ᾽ ὅσα φανερὰ γῆς τε καὶ οὐ-
ρανοῦ καὶ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα; ΘΕΑΙ. Τί γάρ;
ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε ταῖς ἰδίαις συνουσίαις, ὁπόταν
γενέσεώς τε καὶ οὐσίας πέρι κατὰ πάντων λέγηταί τι,
ξύνισμεν ὡς αὐτοί τε ἀντειπεῖν δεινοὶ τούς τε ἄλλους
ὅτι ποιοῦσιν ἅπερ αὐτοὶ δυνατούς; ΘΕΑΙ. Παντά-
πασί γε. ΞΕ. ׀ Τί δ᾽ αὖ περὶ νόμων καὶ ξυμπάντων D
τῶν πολιτικῶν, ἆρ᾽ οὐχ ὑπισχνοῦνται ποιεῖν ἀμφισβη-
τητικούς; ΘΕΑΙ. Οὐδεὶς γὰρ ἂν αὐτοῖς, ὡς ἔπος εἰ-
πεῖν, διελέγετο μὴ τοῦτο ὑπισχνουμένοις. ΞΕ. Τά γε
μὴν περὶ πασῶν τε καὶ κατὰ μίαν ἑκάστην τέχνην, ἃ
δεῖ πρὸς ἕκαστον αὐτὸν τὸν δημιουργὸν ἀντειπεῖν, δε-
δημοσιωμένα που καταβέβληται γεγραμμένα τῷ βουλο-
μένῳ μαθεῖν. ΘΕΑΙ. Τὰ Πρωταγόρειά μοι φαίνει
περί τε πάλης καὶ τῶν ׀ ἄλλων τεχνῶν εἰρηκέναι. ΞΕ. E
Καὶ πολλῶν γε, ὦ μακάριε, ἑτέρων. ἀτὰρ δὴ τὸ τῆς
ἀντιλογικῆς τέχνης ἆρ᾽ οὐκ ἐν κεφαλαίῳ περὶ πάντων
πρὸς ἀμφισβήτησιν ἱκανή τις δύναμις ἔοικ᾽ εἶναι; ΘΕΑΙ.
Φαίνεται γοῦν δὴ σχεδὸν οὐδὲν ὑπολιπεῖν. ΞΕ. Σὺ δὴ
πρὸς θεῶν, ὦ παῖ, δυνατὸν ἡγεῖ τοῦτο; τάχα γὰρ ἂν
ὑμεῖς μὲν ὀξύτερον οἱ νέοι πρὸς αὐτὸ βλέποιτε, ἡμεῖς
δὲ ἀμβλύτερον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον, καὶ πρὸς τί * μά- 233
λιστα λέγεις; οὐ γάρ πω κατανοῶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον.
ΞΕ. Εἰ πάντα ἐπίστασθαί τινα ἀνθρώπων ἐστὶ δυνα-
τόν. ΘΕΑΙ. Μακάριον μέντ᾽ ἂν ἡμῶν, ὦ ξένε, ἦν τὸ
γένος. ΞΕ. Πῶς οὖν ἄν ποτέ τις πρός γε τὸν ἐπι-
στάμενον αὐτὸς ἀνεπιστήμων ὢν δύναιτ᾽ ἂν ὑγιές τι
λέγων ἀντειπεῖν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Τί ποτ᾽ οὖν
ἂν εἴη τὸ τῆς σοφιστικῆς δυνάμεως θαῦμα; ΘΕΑΙ.
Τοῦ δὴ πέρι; ΞΕ. Καθ᾽ ὅντινα τρόπον ποτὲ ׀ δυνα- B
τοὶ τοῖς νέοις δόξαν παρασκευάζειν, ὡς εἰσὶ πάντα
πάντων αὐτοὶ σοφώτατοι. δῆλον γάρ, ὡς εἰ μήτε ἀν-
τέλεγον ὀρθῶς μήτε ἐκείνοις ἐφαίνοντο, φαινόμενοί τε
εἰ μηδὲν αὖ μᾶλλον ἐδόκουν διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν εἶ-
ναι φρόνιμοι, τὸ σὸν δὴ τοῦτο, σχολῇ ποτ᾽ ἂν αὐτοῖς
τις χρήματα διδοὺς ἤθελεν ἂν τούτων αὐτῶν μαθητὴς
γίγνεσθαι. ΘΕΑΙ. Σχολῇ μέντ᾽ ἄν. ΞΕ. Νῦν δέ γ᾽

ἐθέλουσι; ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΞΕ. Δοκοῦσι γάρ,
C οἶμαι, | πρὸς ταῦτα ἐπιστημόνως ἔχειν αὐτοί, πρὸς
ἅπερ ἀντιλέγουσι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Δρῶσι
δέ γε τοῦτο πρὸς ἅπαντα, φαμέν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ.
Πάντ' ἄρα σοφοὶ τοῖς μαθηταῖς φαίνονται. ΘΕΑΙ.
Τί μήν; ΞΕ. Οὐκ ὄντες γε· ἀδύνατον γὰρ τοῦτό γε
ἐφάνη. XXI. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ ἀδύνατον; ΞΕ.
Δοξαστικὴν ἄρα τινὰ περὶ πάντων ἐπιστήμην ὁ σοφι-
D στὴς ἡμῖν ἀλλ' οὐκ ἀλήθειαν ἔχων ἀναπέφανται. |
ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν· καὶ κινδυνεύει γε τὸ νῦν
εἰρημένον ὀρθότατα περὶ αὐτῶν εἰρῆσθαι. ΞΕ. Λά-
βωμεν τοίνυν σαφέστερόν τι παράδειγμα περὶ τούτων.
ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕ. Τόδε. καί μοι πειρῶ, προσ-
έχων τὸν νοῦν εὖ μάλα, ἀποκρίνασθαι. ΘΕΑΙ. Τὸ
ποῖον; ΞΕ. Εἴ τις φαίη μὴ λέγειν μηδ' ἀντιλέγειν,
ἀλλὰ ποιεῖν καὶ δρᾶν μιᾷ τέχνῃ ξυνάπαντα ἐπίστα-
E σθαι πράγματα. | ΘΕΑΙ. Πῶς πάντα εἶπες; ΞΕ.
Τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥηθέντος σύ γ' ἡμῖν εὐθὺς ἀγνοεῖς·
τὰ γὰρ ξύμπαντα, ὡς ἔοικας, οὐ μανθάνεις. ΘΕΑΙ.
Οὐ γὰρ οὖν. ΞΕ. Λέγω τοίνυν σὲ καὶ ἐμὲ τῶν πάν-
των, καὶ πρὸς ἡμῖν τἆλλα ζῷα καὶ δένδρα. ΘΕΑΙ.
Πῶς λέγεις; ΞΕ. Εἴ τις ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τἆλλα φυτὰ
πάντα ποιήσειν φαίη. ΘΕΑΙ. Τίνα δὴ λέγων τὴν
234 ποίησιν; οὐ γὰρ δὴ * γεωργόν γε ἐρεῖς τινά· καὶ γὰρ
ζῴων αὐτὸν εἶπες ποιητήν. ΞΕ. Φημί, καὶ πρός γε
θαλάττης καὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ καὶ θεῶν καὶ τῶν ἄλ-
λων ξυμπάντων. καὶ τοίνυν καὶ ταχὺ ποιήσας αὐτῶν
ἕκαστα πάνυ σμικροῦ νομίσματος ἀποδίδοται. ΘΕΑΙ.
Παιδιὰν λέγεις τινά. ΞΕ. Τί δέ; τὴν τοῦ λέγοντος
ὅτι πάντα οἶδε καὶ ταῦτα ἕτερον ἂν διδάξειεν ὀλίγου
καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, μῶν οὐ παιδιὰν νομιστέον; ΘΕΑΙ.
B Πάντως που. ΞΕ. Παιδιᾶς δὲ ἔχεις ἤ τι | τεχνικώτε-
ρον ἢ καὶ χαριέστερον εἶδος ἢ τὸ μιμητικόν; ΘΕΑΙ.
Οὐδαμῶς· πάμπολυ γὰρ εἴρηκας εἶδος εἰς ἓν πάντα
ξυλλαβὼν καὶ σχεδὸν ποικιλώτατον. XXII. ΞΕ. Οὐκ-
οῦν τόν γ' ὑπισχνούμενον δυνατὸν εἶναι μιᾷ τέχνῃ
πάντα ποιεῖν γιγνώσκομέν που τοῦτον, ὅτι μιμήματα
καὶ ὁμώνυμα τῶν ὄντων ἀπεργαζόμενος τῇ γραφικῇ
τέχνῃ δυνατὸς ἔσται τοὺς ἀνοήτους τῶν νέων παίδων,
πόρρωθεν τὰ γεγραμμένα ἐπιδεικνύς, λανθάνειν ὡς, ὅ
τι περ ἂν βουληθῇ δρᾶν, τοῦτο ἱκανώτατος ὢν ἀπο-
C τελεῖν | ἔργῳ. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τί δὲ δή;
περὶ τοὺς λόγους ἆρ' οὐ προσδοκῶμεν εἶναί τινα ἄλλην
τοιαύτην τέχνην; ἢ οὐ δυνατὸν αὖ τυγχάνειν τοὺς νέους
καὶ ἔτι πόρρω τῶν πραγμάτων τῆς ἀληθείας ἀφεστῶ-
τας διὰ τῶν ὤτων τοῖς λόγοις γοητεύειν, δεικνύντας εἴ-
δωλα λεγόμενα περὶ πάντων, ὥστε ποιεῖν ἀληθῆ δοκεῖν
λέγεσθαι καὶ τὸν λέγοντα δὴ σοφώτατον πάντων
D ἅπαντ' εἶναι; ΘΕΑΙ. Τί γὰρ οὐκ | ἂν εἴη ἄλλη τις
τοιαύτη τέχνη; ΞΕ. Τοὺς πολλοὺς οὖν, ὦ Θεαίτητε,
τῶν τότε ἀκουόντων ἆρ' οὐκ ἀνάγκη, χρόνου τε ἐπελ-
θόντος αὐτοῖς ἱκανοῦ καὶ προϊούσης ἡλικίας, τοῖς τε
οὖσι προσπίπτοντας ἐγγύθεν καὶ διὰ παθημάτων
ἀναγκαζομένους ἐναργῶς ἐφάπτεσθαι τῶν ὄντων με-
ταβάλλειν τὰς τότε γενομένας δόξας, ὥστε σμικρὰ μὲν
φαίνεσθαι τὰ μεγάλα, χαλεπὰ δὲ τὰ ῥᾴδια, καὶ πάν-
E τα πάντῃ ἀνατετράφθαι τὰ | ἐν τοῖς λόγοις φαντά-
σματα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς πράξεσιν ἔργων παραγενομέ-
νων; ΘΕΑΙ. Ὡς γοῦν ἐμοὶ τηλικῷδε ὄντι κρῖναι. οἶ-
μαι δὲ καὶ ἐμὲ τῶν ἔτι πόρρωθεν ἀφεστηκότων εἶναι.
ΞΕ. Τοιγαροῦν ἡμεῖς σε οἶδε πάντες πειρασόμεθα καὶ
νῦν πειρώμεθα ὡς ἐγγύτατα ἄνευ τῶν παθημάτων
προσάγειν. περὶ δ' οὖν τοῦ σοφιστοῦ τόδε μοι λέγε·
πότερον ἤδη τοῦτο σαφές, ὅτι τῶν * γοήτων ἔστι τις, 235
μιμητὴς ὢν τῶν ὄντων, ἢ διστάζομεν ἔτι, μὴ περὶ
ὅσωνπερ ἀντιλέγειν δοκεῖ δυνατὸς εἶναι, περὶ τοσού-
των καὶ τὰς ἐπιστήμας ἀληθῶς ἔχων τυγχάνει; ΘΕΑΙ.
Καὶ πῶς ἄν, ὦ ξένε; ἀλλὰ σχεδὸν ἤδη σαφὲς ἐκ τῶν
εἰρημένων, ὅτι τῶν τῆς παιδιᾶς μετεχόντων ἐστί τις
[μερῶν]. ΞΕ. Εἰς γόητα μὲν δὴ καὶ μιμητὴν ἄρα
θετέον αὐτόν τινα. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ θετέον;
XXIII. ΞΕ. Ἄγε δή, νῦν ἡμέτερον ἔργον ἤδη τὸν θῆ-
ρα μηκέτ' ἀνεῖναι· σχεδὸν γὰρ αὐτὸν | περιειλήφαμεν B
ἐν ἀμφιβληστρικῷ τινι τῶν ἐν τοῖς λόγοις περὶ τὰ
τοιαῦτα ὀργάνων, ὥστε οὐκέτ' ἐκφεύξεται τόδε γε.
ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Τὸ μὴ οὐ τοῦ γένους εἶναι
τοῦ τῶν θαυματοποιῶν τις εἷς. ΘΕΑΙ. Κἀμοὶ τοῦτό
γε οὕτω περὶ αὐτοῦ ξυνδοκεῖ. ΞΕ. Δέδεικται τοίνυν
ὅ τι τάχιστα διαιρεῖν τὴν εἰδωλοποιικὴν τέχνην, καὶ
καταβάντας εἰς αὐτήν, ἐὰν μὲν ἡμᾶς εὐθὺς ὁ σοφι-
στὴς ὑπομείνῃ, συλλαβεῖν αὐτὸν κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα
ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ λόγου, | κἀκείνῳ παραδόντας ἀπο- C
φῆναι τὴν ἄγραν· ἐὰν δ' ἄρα κατὰ μέρη τῆς μιμητι-
κῆς δύηταί πῃ, ξυνακολουθεῖν αὐτῷ διαιροῦντας ἀεὶ
τὴν ὑποδεχομένην αὐτὸν μοῖραν, ἕως περ ἂν ληφθῇ.
πάντως οὔτε οὗτος οὔτε ἄλλο γένος οὐδὲν μή ποτε
ἐκφυγὸν ἐπεύξηται τὴν τῶν οὕτω δυναμένων μετιέναι
καθ' ἕκαστά τε καὶ ἐπὶ πάντα μέθοδον. ΘΕΑΙ. Λέ-
γεις εὖ, καὶ ταῦτα ταύτῃ ποιητέον. ΞΕ. Κατὰ δὴ τὸν
παρεληλυθότα τρόπον τῆς διαιρέσεως ἔγωγέ μοι | καὶ D
νῦν φαίνομαι δύο καθορᾶν εἴδη τῆς μιμητικῆς· τὴν δὲ
ζητουμένην ἰδέαν, ἐν ὁποτέρῳ ποθ' ἡμῖν οὖσα τυγχά-
νει, καταμαθεῖν οὐδέπω μοι δοκῶ νῦν δυνατὸς εἶναι.
ΘΕΑΙ. Σὺ δ' ἀλλ' εἰπὲ πρῶτον καὶ δίελε ἡμῖν, τίνε
τὼ δύο λέγεις. ΞΕ. Μίαν μὲν τὴν εἰκαστικὴν ὁρῶν ἐν
αὐτῇ τέχνην. ἔστι δ' αὕτη μάλιστα, ὁπόταν κατὰ τὰς
τοῦ παραδείγματος συμμετρίας τις ἐν μήκει καὶ πλά-
τει καὶ βάθει, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χρώματα ἀποδι-
δοὺς τὰ | προσήκοντα ἑκάστοις, τὴν τοῦ μιμήματος γέ- E
νεσιν ἀπεργάζηται. ΘΕΑΙ. Τί δ'; οὐ πάντες οἱ μι-
μούμενοί τι τοῦτ' ἐπιχειροῦσι δρᾶν; ΞΕ. Οὔκουν ὅσοι
γε τῶν μεγάλων πού τι πλάττουσιν ἔργων ἢ γράφου-
σιν. εἰ γὰρ ἀποδιδοῖεν τὴν τῶν καλῶν ἀληθινὴν συμ-
μετρίαν, οἶσθ' ὅτι σμικρότερα μὲν τοῦ δέοντος τὰ
ἄνω, μείζω δὲ τὰ * κάτω φαίνοιτ' ἂν διὰ τὸ τὰ μὲν 236
πόρρωθεν, τὰ δ' ἐγγύθεν ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι. ἆρ' οὖν
οὐ χαίρειν τὸ ἀληθὲς ἐάσαντες οἱ δημιουργοὶ νῦν οὐ
τὰς οὔσας συμμετρίας, ἀλλὰ τὰς δοξούσας εἶναι καλὰς
τοῖς εἰδώλοις ἐναπεργάζονται; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΞΕ. Τὸ μὲν ἄρα ἕτερον οὐ δίκαιον, εἰκός γε ὄν, εἰκό-
να καλεῖν; ΘΕΑΙ. Ναί. | ΞΕ. Καὶ τῆς γε μιμητικῆς B
τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος κλητέον ὅπερ εἴπομεν ἐν τῷ πρό-
σθεν, εἰκαστικήν; ΘΕΑΙ. Κλητέον. ΞΕ. Τί δέ; τὸ
φαινόμενον μὲν διὰ τὴν ἐκ καλοῦ θέαν ἐοικέναι τῷ
καλῷ, δύναμιν δὲ εἴ τις λάβοι τὰ τηλικαῦτα ἱκανῶς
ὁρᾶν, μηδὲ ἐοικὸς ᾧ φησὶν ἐοικέναι, τί καλοῦμεν; ἆρ'
οὐκ, ἐπείπερ φαίνεται μέν, ἔοικε δὲ οὔ, φάντασμα;
ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐκοῦν πάμπολυ καὶ κατὰ τὴν

C ζωγραφίαν τοῦτο τὸ ' μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ ξύμπασαν
μιμητικήν; ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τὴν δὴ φάντα-
σμα ἀλλ' οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην ἆρ' οὐ
φανταστικὴν ὀρθότατ' ἂν προσαγορεύοιμεν; ΘΕΑΙ.
Πολύ γε. ΞΕ. Τούτω τοίνυν τὼ δύο ἔλεγον εἴδη τῆς
εἰδωλοποιικῆς, εἰκαστικὴν καὶ φανταστικήν. ΘΕΑΙ.
Ὀρθῶς. ΞΕ. Ὃ δέ γε καὶ τότ' ἠμφεγνόουν, ἐν ποτέ-
ρᾳ τὸν σοφιστὴν θετέον, οὐδὲ νῦν πω δύναμαι θεά-
D σασθαι σαφῶς, ἀλλ' ὄντως ' θαυμαστὸς ἀνὴρ καὶ κα-
τιδεῖν παγχάλεπος, ἐπεὶ καὶ νῦν μάλα εὖ καὶ κομψῶς
εἰς ἄπορον εἶδος διερευνήσασθαι καταπέφευγεν. ΘΕΑΙ.
Ἔοικεν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν αὐτὸ γιγνώσκων ξύμφης, ἤ σε
οἷον ῥύμη τις ὑπὸ τοῦ λόγου συνειθισμένον συνεπε-
σπάσατο πρὸς τὸ ταχὺ ξυμφῆσαι; ΘΕΑΙ. Πῶς καὶ
πρὸς τί τοῦτο εἴρηκας; XXIV. ΞΕ. Ὄντως, ὦ μακά-
ριε, ἐσμὲν ἐν παντάπασι χαλεπῇ σκέψει. τὸ γὰρ φαί-
E νεσθαι ' τοῦτο καὶ τὸ δοκεῖν, εἶναι δὲ μή, καὶ τὸ λέ-
γειν μὲν ἄττα, ἀληθῆ δὲ μή, πάντα ταῦτά ἐστι μεστὰ
ἀπορίας ἀεὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ καὶ νῦν. ὅπως γὰρ
εἰπόντα χρὴ ψευδῆ λέγειν ἢ δοξάζειν ὄντως εἶναι, καὶ
τοῦτο φθεγξάμενον ἐναντιολογίᾳ μὴ συνέχεσθαι, παν-
237 τάπασιν, ὦ Θεαίτητε, * χαλεπόν. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ.
Τετόλμηκεν ὁ λόγος οὗτος ὑποθέσθαι τὸ μὴ ὂν εἶναι·
ψεῦδος γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως ἐγίγνετο ὄν. Παρμενίδης
δὲ ὁ μέγας, ὦ παῖ, παισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀρχόμενός τε
καὶ διὰ τέλους τοῦτο ἀπεμαρτύρατο, πεζῇ τε ὧδε ἑκά-
στοτε λέγων καὶ μετὰ μέτρων· οὐ γὰρ μή ποτε
τοῦτ' οὐδαμῇ, φησίν, εἶναι μὴ ὄντα· ἀλλὰ σὺ
τῆσδ' ἀφ' ὁδοῦ διζήμενος εἶργε νόημα. παρ'
B ἐκείνου τε οὖν μαρτυρεῖται, καὶ ' μάλιστά γε δὴ πάν-
των ὁ λόγος αὐτὸς ἂν δηλώσειε μέτρια βασανισθείς.
τοῦτ' οὖν αὐτὸ πρῶτον θεασώμεθα, εἰ μή τί σοι δια-
φέρει. ΘΕΑΙ. Τὸ μὲν ἐμὸν ὅπῃ βούλει τίθεσο, τὸν
δὲ λόγον, ᾗ βέλτιστα διέξεισι, σκοπῶν αὐτός τε ἴθι
κἀμὲ κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν ἄγε. XXV. ΞΕ. Ἀλλὰ
χρὴ δρᾶν ταῦτα. καί μοι λέγε· τὸ μηδαμῶς ὂν τολ-
μῶμέν που φθέγγεσθαι; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ.
Μὴ τοίνυν ἔριδος ἕνεκα μηδὲ παιδιᾶς, ἀλλ' εἰ σπουδῇ
C δέοι συννοήσαντά ' τινα ἀποφήνασθαι τῶν ἀκροατῶν,
ποῖ χρὴ τοὔνομ' ἐπιφέρειν τοῦτο τὸ μὴ ὄν, τί δοκοῦ-
μεν ἂν εἰς τί καὶ ἐπὶ ποῖον αὐτόν τε καταχρήσασθαι
καὶ τῷ πυνθανομένῳ δεικνύναι; ΘΕΑΙ. Χαλεπὸν ἤρου
καὶ σχεδὸν εἰπεῖν οἵῳ γε ἐμοὶ παντάπασιν ἄπορον.
ΞΕ. Ἀλλ' οὖν τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῶν ὄντων ἐπί τι
τὸ μὴ ὂν οὐκ οἰστέον. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἄν; ΞΕ.
Οὐκοῦν ἐπείπερ οὐκ ἐπὶ τὸ ὄν, οὐδ' ἐπὶ τὸ τὶ φέρων
D ὀρθῶς ἄν τις φέροι. ΘΕΑΙ. Πῶς δή; ' ΞΕ. Καὶ
τοῦθ' ἡμῖν που φανερόν, ὡς καὶ τὸ τὶ τοῦτο ῥῆμα ἐπ'
ὄντι λέγομεν ἑκάστοτε· μόνον γὰρ αὐτὸ λέγειν, ὥσπερ
γυμνὸν καὶ ἀπηρημωμένον ἀπὸ τῶν ὄντων ἁπάντων,
ἀδύνατον. ἢ γάρ; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον. ΞΕ. Ἆρα τῇ-
δε σκοπῶν ξύμφῃς, ὡς ἀνάγκη τόν τι λέγοντα ἕν γέ τι
λέγειν; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Ἑνὸς γὰρ δὴ τό γε τὶ
φήσεις σημεῖον εἶναι, τὸ δὲ τινὲ δυοῖν, τὸ δὲ τινὲς
E πολλῶν. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ' ΞΕ. Τὸν δὲ δὴ μὴ
τὶ λέγοντα ἀναγκαιότατον, ὡς ἔοικε, παντάπασι μηδὲν
λέγειν. ΘΕΑΙ. Ἀναγκαιότατον μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ'
οὖν οὐδὲ τοῦτο συγχωρητέον, τὸ τὸν τοιοῦτον λέγειν
μὲν [τι], λέγειν μέντοι μηδέν, ἀλλ' οὐδὲ λέγειν φατέον,
ὅς γ' ἂν ἐπιχειρῇ μὴ ὂν φθέγγεσθαι; ΘΕΑΙ. Τέλος
γοῦν ἂν ἀπορίας ὁ λόγος ἔχοι. XXVI. * ΞΕ. Μήπω 238
μέγ' εἴπῃς· ἔτι γάρ, ὦ μακάριε, ἔστι, καὶ ταῦτά γε
τῶν ἀποριῶν ἡ μεγίστη καὶ πρώτη. περὶ γὰρ αὐτὴν
αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν οὖσα τυγχάνει. ΘΕΑΙ. Πῶς φῄς;
λέγε καὶ μηδὲν ἀποκνήσῃς. ΞΕ. Τῷ μὲν ὄντι που
προσγένοιτ' ἄν τι τῶν ὄντων ἕτερον. ΘΕΑΙ. Πῶς
γὰρ οὔ; ΞΕ. Μὴ ὄντι δέ τι τῶν ὄντων ἆρά ποτε
προσγίγνεσθαι φήσομεν δυνατὸν εἶναι; ΘΕΑΙ. Καὶ
πῶς; ΞΕ. Ἀριθμὸν δὴ τὸν ξύμπαντα τῶν ὄντων τί-
θεμεν. ΘΕΑΙ. Εἴπερ ' γε καὶ ἄλλο τι θετέον ὡς ὄν. B
ΞΕ. Μὴ τοίνυν μηδ' ἐπιχειρῶμεν ἀριθμοῦ μήτε πλῆ-
θος μήτε τὸ ἓν πρὸς τὸ μὴ ὂν προσφέρειν. ΘΕΑΙ.
Οὔκουν ἂν ὀρθῶς γε, ὡς ἔοικεν, ἐπιχειροῖμεν, ὥς φη-
σιν ὁ λόγος. ΞΕ. Πῶς οὖν ἂν ἢ διὰ τοῦ στόματος
φθέγξαιτ' ἄν τις ἢ καὶ τῇ διανοίᾳ τὸ παράπαν λάβοι
τὰ μὴ ὄντα ἢ τὸ μὴ ὂν χωρὶς ἀριθμοῦ; ΘΕΑΙ. Λέγ'
ὅπῃ. ΞΕ. Μὴ ὄντα μὲν ἐπειδὰν λέγωμεν, ἆρ' οὐ πλῆ-
θος ἐπιχειροῦμεν ἀριθμοῦ ' προστιθέναι; ΘΕΑΙ. Τί C
μήν; ΞΕ. Μὴ ὂν δέ, ἆρ' οὐ τὸ ἓν αὖ; ΘΕΑΙ. Σα-
φέστατά γε. ΞΕ. Καὶ μὴν οὔτε δίκαιόν γε οὔτ' ὀρ-
θὸν φαμὲν ὂν ἐπιχειρεῖν μὴ ὄντι προσαρμόττειν.
ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθέστατα. ΞΕ. Συννοεῖς οὖν, ὡς
οὔτε φθέγξασθαι δυνατὸν ὀρθῶς οὔτ' εἰπεῖν οὔτε
διανοηθῆναι τὸ μὴ ὂν αὐτὸ καθ' αὑτό, ἀλλ' ἔστιν
ἀδιανόητόν τε καὶ ἄρρητον καὶ ἄφθεγκτον καὶ ἄλο-
γον; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν
ἐψευσάμην ' ἄρτι λέγων τὴν μεγίστην ἀπορίαν ἐρεῖν D
αὐτοῦ πέρι; ΘΕΑΙ. Τί δέ; ἔτι μείζω τινὰ λέγειν ἄλ-
λην ἔχομεν; ΞΕ. Τί δέ, ὦ θαυμάσιε; οὐκ ἐννοεῖς αὐ-
τοῖς τοῖς λεχθεῖσιν, ὅτι καὶ τὸν ἐλέγχοντα εἰς ἀπο-
ρίαν καθίστησι τὸ μὴ ὂν οὕτως, ὥστε, ὁπόταν αὐτὸ
ἐπιχειρῇ τις ἐλέγχειν, ἐναντία αὐτὸν αὑτῷ περὶ ἐκεῖνο
ἀναγκάζεσθαι λέγειν; ΘΕΑΙ. Πῶς φῄς; εἰπὲ ἔτι σα-
φέστερον. ΞΕ. Οὐδὲν δεῖ τὸ σαφέστερον ἐν ἐμοὶ σκο-
πεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ ' ὑποθέμενος οὔτε ἑνὸς οὔτε τῶν E
πολλῶν τὸ μὴ ὂν δεῖν μετέχειν, ἄρτι τε καὶ νῦν οὕτως
ἓν αὐτὸ εἴρηκα· τὸ μὴ ὂν γὰρ φημί. ξυνίης τι; ΘΕΑΙ.
Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν αὖ καὶ σμικρὸν ἔμπροσθεν
ἄφθεγκτόν τε αὐτὸ καὶ ἄρρητον καὶ ἄλογον ἔφην εἶ-
ναι. ξυνέπει; ΘΕΑΙ. Ξυνέπομαί πως. ΞΕ. Οὐκοῦν
τό γε εἶναι προσάπτειν πειρώμενος ἐναντία τοῖς * 239
πρόσθεν ἔλεγον; ΘΕΑΙ. Φαίνει. ΞΕ. Τί δέ; τοῦτο
προσάπτων οὐχ ὡς ἑνὶ διελεγόμην; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ.
Καὶ μὴν ἄλογόν τε λέγων καὶ ἄρρητον καὶ ἄφθεγκτον
ὥς γε πρὸς ἓν τὸν λόγον ἐποιούμην. ΘΕΑΙ. Πῶς δ'
οὔ; ΞΕ. Φαμὲν δέ γε δεῖν, εἴπερ ὀρθῶς τις λέξει,
μήτε ὡς ἓν μήτε ὡς πολλὰ διορίζειν αὐτό, μηδὲ τὸ
παράπαν αὐτὸ καλεῖν· ἓν τι γὰρ εἴδει καὶ κατὰ ταύ-
την ἂν τὴν πρόσρησιν προσαγορεύοιτο. ΘΕΑΙ. Παν-
τάπασί γε. XXVII. ΞΕ. Τὸν μὲν τοίνυν ἐμέ γε ' ἔτι B
τί τις ἂν λέγοι; καὶ γὰρ πάλαι καὶ τὰ νῦν ἡττημένον
ἂν εὕροι περὶ τὸν τοῦ μὴ ὄντος ἔλεγχον. ὥστε ἐν
ἔμοιγε λέγοντι, καθάπερ εἶπον, μὴ σκοπῶμεν τὴν ὀρ-
θολογίαν περὶ τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἶα δὴ νῦν ἐν σοὶ σκε-
ψώμεθα. ΘΕΑΙ. Πῶς φῄς; ΞΕ. Ἴθι ἡμῖν εὖ καὶ
γενναίως, ἅτε νέος ὤν, ὅ τι μάλιστα δύνασαι συντεί-
νας πειράθητι, μήτε οὐσίαν μήτε τὸ ἓν μήτε πλῆθος
ἀριθμοῦ προστιθεὶς τῷ μὴ ὄντι, κατὰ τὸν ὀρθὸν λό-

γον φθέγξασθαί τι περὶ αὐτοῦ. ΘΕΑΙ. Πολλή μέντ'
C ἄν με καὶ ἄτοπος ἔχοι προθυμία | τῆς ἐπιχειρήσεως,
εἰ σὲ τοιαῦθ' ὁρῶν πάσχοντα αὐτὸς ἐπιχειροίην. ΞΕ.
Ἀλλ' εἰ δοκεῖ, σὲ μὲν καὶ ἐμὲ χαίρειν ἐῶμεν· ἕως δ'
ἄν τινι δυναμένῳ δρᾶν τοῦτ' ἐντυγχάνωμεν, μέχρι τού-
του λέγωμεν, ὡς παντὸς μᾶλλον πανούργως εἰς ἄπο-
ρον ὁ σοφιστὴς τόπον καταδέδυκε. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα
δὴ φαίνεται. ΞΕ. Τοιγαροῦν εἴ τινα φήσομεν αὐτὸν
D ἔχειν φανταστικὴν τέχνην, ῥᾳδίως ἐκ ταύτης τῆς | χρεί-
ας τῶν λόγων ἀντιλαμβανόμενος ἡμῶν εἰς τοὐναντίον
ἀποστρέψει τοὺς λόγους, ὅταν εἰδωλοποιὸν αὐτὸν κα-
λῶμεν, ἀνερωτῶν τί ποτε τὸ παράπαν εἴδωλον λέγο-
μεν. σκοπεῖν οὖν χρή, ὦ Θεαίτητε, τί τις τῷ νεανίᾳ
πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρινεῖται. ΘΕΑΙ. Δῆλον, ὅτι
φήσομεν τά τε ἐν τοῖς ὕδασι καὶ κατόπτροις εἴδωλα,
ἔτι καὶ τὰ γεγραμμένα καὶ τὰ τετυπωμένα καὶ τἆλλα,
ὅσα που τοιαῦτ' ἔστ' ἕτερα. XXVIII. ΞΕ. Φανερός,
E ὦ Θεαίτητε, εἶ σοφιστὴν | οὐχ ἑωρακώς. ΘΕΑΙ. Τί
δή; ΞΕ. Δόξει σοι μύειν ἢ παντάπασιν οὐκ ἔχειν
ὄμματα. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Τὴν ἀπόκρισιν ὅταν οὕ-
τως αὐτῷ διδῷς, [ἐὰν] ἐν κατόπτροις ἢ πλάσμασι λέ-
γῃς τι, καταγελάσεταί σου τῶν λόγων, ὅταν ὡς βλέ-
ποντι λέγῃς αὐτῷ, προσποιούμενος οὔτε κάτοπτρα οὔ-
240 τε ὕδατα * γιγνώσκειν οὔτε τὸ παράπαν ὄψιν, τὸ δ'
ἐκ τῶν λόγων ἐρωτήσει σε μόνον. ΘΕΑΙ. Ποῖον;
ΞΕ. Τὸ διὰ πάντων τούτων, ἃ πολλὰ εἰπὼν ἠξίωσας
ἑνὶ προσειπεῖν ὀνόματι, φθεγξάμενος εἴδωλον ἐπὶ πᾶ-
σιν ὡς ἓν ὄν. λέγε οὖν καὶ ἀμύνου μηδὲν ὑποχωρῶν
τὸν ἄνδρα. ΘΕΑΙ. Τί δῆτα, ὦ ξένε, εἴδωλον ἂν φαῖ-
μεν εἶναι πλήν γε τὸ πρὸς τἀληθινὸν ἀφωμοιωμένον
ἕτερον τοιοῦτον; ΞΕ. Ἕτερον δὲ λέγεις τοιοῦτον ἀλη-
B θινόν, ἢ ἐπὶ τίνι τὸ τοιοῦτον | εἶπες; ΘΕΑΙ. Οὐδα-
μῶς ἀληθινόν γε, ἀλλ' ἐοικὸς μέν. ΞΕ. Ἆρα τὸ ἀλη-
θινὸν ὄντως ὂν λέγων; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Τί δέ;
τὸ μὴ ἀληθινὸν ἆρ' ἐναντίον ἀληθοῦς; ΘΕΑΙ. Τί
μήν; ΞΕ. Οὐκ ὂν ἄρα λέγεις τὸ ἐοικός, εἴπερ αὐτό
γε μὴ ἀληθινὸν ἐρεῖς. ἀλλ' ἔστι γε μήν. ΘΕΑΙ. Πῶς;
ΞΕ. Οὔκουν ἀληθῶς γε φῄς; ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν·
πλήν γ' εἰκὼν ὄντως. ΞΕ. Οὐκ ὂν ἄρα οὐκ ὄντως
C ἐστὶν ὄντως ἣν λέγομεν εἰκόνα; ΘΕΑΙ. | Κινδυνεύει
τοιαύτην τινὰ πεπλέχθαι συμπλοκὴν τὸ μὴ ὂν τῷ ὄντι
καὶ μάλα ἄτοπον ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον; ὁρᾷς
γοῦν, ὅτι καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπαλλάξεως ταύτης ὁ πολυ-
κέφαλος σοφιστὴς ἠνάγκακεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὂν οὐχ ἑκόν-
τας ὁμολογεῖν εἶναί πως. ΘΕΑΙ. Ὁρῶ καὶ μάλα. ΞΕ.
Τί δὲ δή; τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορίσαντες ἡμῖν αὐ-
τοῖς συμφωνεῖν οἷοί τε ἐσόμεθα; ΘΕΑΙ. Πῇ καὶ τὸ
D ποῖόν τι φοβούμενος οὕτω λέγεις; ΞΕ. | Ὅταν περὶ
τὸ φάντασμα αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν καὶ τὴν τέχνην εἶ-
ναί τινα ἀπατητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῆ δοξά-
ζειν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης,
ἢ τί ποτ' ἐροῦμεν; ΘΕΑΙ. Τοῦτο· τί γὰρ ἂν ἄλλο
εἴπαιμεν; ΞΕ. Ψευδὴς δ' αὖ δόξα ἔσται τἀναντία
τοῖς οὖσι δοξάζουσα, ἢ πῶς; ΘΕΑΙ. Τἀναντία. ΞΕ.
Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν;
ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΞΕ. Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ ὄντα
E | δοξάζουσαν, ἢ πως εἶναι τὰ μηδαμῶς ὄντα; ΘΕΑΙ.
Εἶναί πως τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεταί ποτέ τίς
τι καὶ κατὰ βραχύ. ΞΕ. Τί δ'; οὐ καὶ μηδαμῶς εἶναι
τὰ πάντως ὄντα δοξάζεται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ
τοῦτο δὴ ψεῦδος; ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο. ΞΕ. Καὶ λό-
γος, οἶμαι, ψευδὴς οὕτω κατὰ ταὐτὰ νομισθήσεται τά
τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι * καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι. ΘΕΑΙ. 241
Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος γένοιτο; ΞΕ. Σχεδὸν
οὐδαμῶς· ἀλλὰ ταῦτα ὁ σοφιστὴς οὐ φήσει. ἢ τίς
μηχανὴ συγχωρεῖν τινὰ τῶν εὖ φρονούντων, ὅταν
ἄφθεγκτα καὶ ἄῤῥητα καὶ ἄλογα καὶ ἀδιανόητα προς-
διωμολογημένα ᾖ τὰ πρὸ τούτων ὁμολογηθέντα; μαν-
θάνομεν, ὦ Θεαίτητε, ἃ λέγει; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ
μανθάνομεν, ὅτι τἀναντία φήσει λέγειν ἡμᾶς τοῖς νῦν
δή, ψευδῆ τολμήσαντας εἰπεῖν ὡς ἔστιν ἐν δόξαις τε
καὶ κατὰ λόγους; τῷ | γὰρ μὴ ὄντι τὸ ὂν προσάπτειν B
ἡμᾶς πολλάκις ἀναγκάζεσθαι, διομολογησαμένους νῦν
δή που τοῦτο εἶναι πάντων ἀδυνατώτατον. XXIX.
ΞΕ. Ὀρθῶς ἀπεμνημόνευσας. ἀλλ' ὥρα δὴ βουλεύε-
σθαι, τί χρὴ δρᾶν τοῦ σοφιστοῦ πέρι· τὰς γὰρ ἀντι-
λήψεις καὶ ἀπορίας, ἐὰν αὐτὸν διερευνῶμεν ἐν τῇ τῶν
ψευδουργῶν καὶ γοήτων τέχνῃ τιθέντες, ὁρᾷς ὡς εὔ-
ποροι καὶ πολλαί. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΞΕ. Μικρὸν
μέρος τοίνυν αὐτῶν διεληλύθαμεν, οὐσῶν ὡς | ἔπος C
εἰπεῖν ἀπεράντων. ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον γὰρ ἄν, ὡς ἔοι-
κεν, εἴη τὸν σοφιστὴν ἑλεῖν, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. ΞΕ.
Τί οὖν; ἀποστησόμεθα νῦν μαλθακισθέντες; ΘΕΑΙ.
Οὔκουν ἔγωγέ φημι δεῖν, εἰ καὶ κατὰ σμικρὸν οἷοί τ'
ἐπιλαβέσθαι πῃ τἀνδρός ἐσμεν. ΞΕ. Ἕξεις οὖν συγ-
γνώμην καί, καθάπερ νῦν εἶπες, ἀγαπήσεις, ἐάν πῃ
καὶ κατὰ βραχὺ παρασπασώμεθα οὕτως ἰσχυροῦ λό-
γου; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐχ ἕξω; ΞΕ. Τόδε τοίνυν
ἔτι μᾶλλον | παραιτοῦμαί σε. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. D
Μή με οἷον πατραλοίαν ὑπολάβῃς γίγνεσθαί τινα.
ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Τὸν τοῦ πατρὸς Παρμενίδου λό-
γον ἀναγκαῖον ἡμῖν ἀμυνομένοις ἔσται βασανίζειν, καὶ
βιάζεσθαι τό τε μὴ ὂν ὡς ἔστι κατά τι καὶ τὸ ὂν αὖ
πάλιν ὡς οὐκ ἔστι πῃ. ΘΕΑΙ. Φαίνεται τὸ τοιοῦτον
διαμαχητέον ἐν τοῖς λόγοις. ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐ φαίνε-
ται καί, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, τυφλῷ; τούτων γὰρ
μήτε ἐλεγχθέντων μήτε | ὁμολογηθέντων σχολῇ ποτέ E
τις οἷός τε ἔσται περὶ λόγων ψευδῶν λέγων ἢ δόξης,
εἴτε εἰδώλων εἴτε εἰκόνων εἴτε μιμημάτων εἴτε φαντα-
σμάτων αὐτῶν, ἢ καὶ περὶ τεχνῶν τῶν ὅσαι περὶ ταῦ-
τά εἰσι, μὴ καταγέλαστος εἶναι τὰ ἐναντία ἀναγκαζό-
μενος αὑτῷ λέγειν. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. * ΞΕ. Διὰ 242
ταῦτα μέντοι τολμητέον ἐπιτίθεσθαι τῷ πατρικῷ λό-
γῳ νῦν, ἢ τὸ παράπαν ἐατέον, εἰ τοῦτό τις εἴργει
δρᾶν ὄκνος. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἡμᾶς τοῦτό γε μηδὲν μηδα-
μῇ εἴρξῃ. ΞΕ. Τρίτον τοίνυν ἔτι σε σμικρόν τι πα-
ραιτήσομαι. ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον. ΞΕ. Εἶπον νῦν
δήπου λέγων, ὡς πρὸς τὸν περὶ ταῦτ' ἔλεγχον ἀεί τε
ἀπειρηκὼς ἐγὼ τυγχάνω καὶ δὴ καὶ τὰ νῦν. ΘΕΑΙ.
Εἶπες. ΞΕ. Φοβοῦμαι δὴ τὰ εἰρημένα, μή ποτε διὰ
ταῦτά σοι μανικὸς εἶναι δόξω παρὰ πόδα μεταβαλὼν
ἐμαυτὸν ἄνω καὶ | κάτω. σὴν γὰρ δὴ χάριν ἐλέγχειν B
τὸν λόγον ἐπιθησόμεθα, ἐάν περ ἐλέγχωμεν. ΘΕΑΙ.
Ὡς τοίνυν ἔμοιγε μηδαμῇ δόξων μηδὲν πλημμελεῖν, ἂν
ἐπὶ τὸν ἔλεγχον τοῦτον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἴῃς, θαῤ-
ῥῶν ἴθι τούτου γε ἕνεκα. XXX. ΞΕ. Φέρε δή, τίνα
ἀρχήν τις ἂν ἄρξαιτο παρακινδυνευτικοῦ λόγου; δοκῶ
μὲν γὰρ τήνδ', ὦ παῖ, τὴν ὁδὸν ἀναγκαιοτάτην ἡμῖν

εἶναι τρέπεσθαι. ΘΕΑΙ. Ποίαν δή; ΞΕ. Τὰ δο-
κοῦντα νῦν ἐναργῶς ἔχειν ἐπισκέψασθαι πρῶτον, μή
C πῃ ' τεταραγμένοι μὲν ὦμεν περὶ ταῦτα, ῥᾳδίως δ'
ἀλλήλοις ὁμολογῶμεν ὡς εὐκρινῶς ἔχοντες. ΘΕΑΙ.
Λέγε σαφέστερον ὃ λέγεις. ΞΕ. Εὐκόλως μοι δοκεῖ
Παρμενίδης ἡμῖν διειλέχθαι, καὶ πᾶς, ὅστις πώποτε
ἐπὶ κρίσιν ὥρμησε τοῦ τὰ ὄντα διορίσασθαι, πόσα τε
καὶ ποῖά ἐστι. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Μῦθόν τινα ἕκα-
στος φαίνεταί μοι διηγεῖσθαι παισὶν ὡς οὖσιν ἡμῖν, ὁ
μὲν ὡς τρία τὰ ὄντα, πολεμεῖ δὲ ἀλλήλοις ἐνίοτε αὐ-
D τῶν ἄττα πῃ, τοτὲ δὲ καὶ φίλα ' γιγνόμενα γάμους τε
καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐκγόνων παρέχεται· δύο δὲ
ἕτερος εἰπών, ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ἢ θερμὸν καὶ ψυχρόν,
συνοικίζει τε αὐτὰ καὶ ἐκδίδωσι. τὸ δὲ παρ' ἡμῖν Ἐ-
λεατικὸν ἔθνος, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἔτι πρόσθεν
ἀρξάμενον, ὡς ἑνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων,
οὕτω διεξέρχεται τοῖς μύθοις. Ἰάδες δὲ καὶ Σικελαί
τινες ὕστερον Μοῦσαι ξυννενοήκασιν, ὅτι συμπλέκειν
E ἀσφαλέστατον ' ἀμφότερα καὶ λέγειν, ὡς τὸ ὂν πολλά
τε καὶ ἕν ἐστιν, ἔχθρᾳ δὲ καὶ φιλίᾳ συνέχεται. διαφε-
ρόμενον γὰρ ἀεὶ ξυμφέρεται, φασὶν αἱ συντονώτεραι
τῶν Μουσῶν· αἱ δὲ μαλακώτεραι τὸ μὲν ἀεὶ ταῦθ'
οὕτως ἔχειν ἐχάλασαν, ἐν μέρει δὲ τοτὲ μὲν ἓν εἶναί
243 φασι τὸ πᾶν καὶ φίλον ὑπ' Ἀφροδίτης, τοτὲ δὲ * πολ-
λὰ καὶ πολέμιον αὐτὸ αὑτῷ διὰ νεῖκός τι. ταῦτα δὲ
πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἴρηκε, χαλε-
πόν, καὶ πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς
ἀνδράσιν ἐπιτιμᾶν· ἐκεῖνο δὲ ἀνεπίφθονον ἀποφήνα-
σθαι. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὅτι λίαν τῶν πολλῶν
ἡμῶν ὑπεριδόντες ὠλιγώρησαν· οὐδὲν γὰρ φροντίσαντες
εἴτ' ἐπακολουθοῦμεν αὐτοῖς λέγουσιν εἴτε ἀπολειπόμε-
B θα, περαίνουσι τὸ σφέτερον αὐτῶν ' ἕκαστοι. ΘΕΑΙ.
Πῶς λέγεις; ΞΕ. Ὅταν τις αὐτῶν φθέγξηται λέγων,
ὡς ἔστιν ἢ γέγονεν ἢ γίγνεται πολλὰ ἢ ἓν ἢ δύο, καὶ
θερμὸν αὖ ψυχρῷ συγκεραννύμενον, ἄλλοθί πῃ δια-
κρίσεις καὶ συγκρίσεις ὑποτιθείς, τούτων, ὦ Θεαίτητε,
ἑκάστοτε σύ τι πρὸς θεῶν ξυνίῃς ὅ τι λέγουσιν; ἐγὼ
μὲν γὰρ ὅτε μὲν ἦν νεώτερος, τοῦτό τε τὸ νῦν ἀπο-
ρούμενον ὁπότε τις εἴποι, τὸ μὴ ὄν, ἀκριβῶς ᾤμην
ξυνιέναι. νῦν δὲ ὁρᾷς ἵν' ἐσμὲν αὐτοῦ πέρι τῆς ἀπο-
C ρίας. ' ΘΕΑΙ. Ὁρῶ. ΞΕ. Τάχα τοίνυν ἴσως οὐχ ἧτ-
τον κατὰ τὸ ὂν ταὐτὸν τοῦτο πάθος εἰληφότες ἐν τῇ
ψυχῇ περὶ μὲν τοῦτο εὐπορεῖν φαμὲν καὶ μανθάνειν
ὁπόταν τις αὐτὸ φθέγξηται, περὶ δὲ θάτερον οὔ,
πρὸς ἀμφότερα ὁμοίως ἔχοντες. ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΞΕ.
Καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὴ τῶν προειρημένων ἡμῖν ταὐ-
τὸν τοῦτο εἰρήσθω. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. XXXI. ΞΕ.
Τῶν μὲν τοίνυν πολλῶν πέρι καὶ μετὰ τοῦτο σκεψό-
μεθ', ἂν δόξῃ· περὶ δὲ τοῦ μεγίστου τε καὶ ἀρχηγοῦ
D πρώτου δὴ ' σκεπτέον. ΘΕΑΙ. Τίνος δὴ λέγεις; ἢ δῆ-
λον, ὅτι τὸ ὂν φῂς πρῶτον δεῖν διερευνήσασθαι, τί
ποθ' οἱ λέγοντες αὐτὸ δηλοῦν ἡγοῦνται; ΞΕ. Κατὰ
πόδα γε, ὦ Θεαίτητε, ὑπέλαβες. λέγω γὰρ δὴ ταύτῃ
δεῖν ποιεῖσθαι τὴν μέθοδον ἡμᾶς, οἷον αὐτῶν παρόν-
των ἀναπυνθανομένους ὧδε· Φέρε, ὁπόσοι θερμὸν καὶ
ψυχρὸν ἤ τινε δύο τοιούτω τὰ πάντ' εἶναί φατε, τί
E ποτε ἄρα τοῦτ' ἐπ' ἀμφοῖν φθέγγεσθε, ' λέγοντες
ἄμφω καὶ ἑκάτερον εἶναι; τί τὸ εἶναι τοῦτο ὑπολά-
βωμεν ὑμῶν; πότερον τρίτον παρὰ τὰ δύο ἐκεῖνα, καὶ
τρία τὸ πᾶν, ἀλλὰ μὴ δύο ἔτι καθ' ὑμᾶς τιθῶμεν; οὐ
γάρ που τοῖν γε δυοῖν καλοῦντες θάτερον ὂν ἀμφό-
τερα ὁμοίως εἶναι λέγετε· σχεδὸν γὰρ ἂν ἀμφοτέρως
ἕν, ἀλλ' οὐ δύο εἴτην. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΞΕ.
Ἀλλ' ἆρα τὰ ἄμφω βούλεσθε καλεῖν ὄν; ΘΕΑΙ.
Ἴσως. ΞΕ. Ἀλλ', ὦ φίλοι, φήσομεν, * κἂν οὕτω τὰ 244
δύο λέγοιτ' ἂν σαφέστατα ἕν. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα εἴ-
ρηκας. ΞΕ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡμεῖς ἠπορήκαμεν, ὑμεῖς
αὐτὰ ἡμῖν ἐμφανίζετε ἱκανῶς, τί ποτε βούλεσθε ση-
μαίνειν, ὁπόταν ὂν φθέγγησθε. δῆλον γάρ, ὡς ὑμεῖς
μὲν ταῦτα πάλαι γιγνώσκετε, ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ μὲν
ᾠόμεθα, νῦν δ' ἠπορήκαμεν. διδάσκετε οὖν πρῶτον
τοῦτ' αὐτὸ ἡμᾶς, ἵνα μὴ δοξάζωμεν μανθάνειν μὲν τὰ
λεγόμενα παρ' ὑμῶν, τὸ δὲ τούτου γίγνηται πᾶν τοὐ-
ναντίον. Ταῦτα δὴ ' λέγοντές τε καὶ ἀξιοῦντες παρά B
τε τούτων καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὅσοι πλεῖον ἑνὸς λέ-
γουσι τὸ πᾶν εἶναι, μῶν, ὦ παῖ, τι πλημμελήσομεν;
ΘΕΑΙ. Ἥκιστά γε. XXXII. ΞΕ. Τί δέ; παρὰ τῶν ἓν
τὸ πᾶν λεγόντων ἆρ' οὐ πευστέον εἰς δύναμιν, τί ποτε
λέγουσι τὸ ὄν; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τόδε τοί-
νυν ἀποκρινέσθωσαν. Ἕν πού φατε μόνον εἶναι; Φα-
μὲν γάρ, φήσουσιν. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δέ;
ὂν καλεῖτέ τι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Πότερον ὅπερ ἕν,
ἐπὶ τῷ ' αὐτῷ προσχρώμενοι δυοῖν ὀνόμασιν, ἢ πῶς; C
ΘΕΑΙ. Τίς οὖν αὐτοῖς ἡ μετὰ τοῦτ', ὦ ξένε, ἀπόκρι-
σις; ΞΕ. Δῆλον, ὦ Θεαίτητε, ὅτι τῷ ταύτην τὴν ὑπό-
θεσιν ὑποθεμένῳ πρὸς τὸ νῦν ἐρωτηθὲν καὶ πρὸς ἄλ-
λο δὲ ὁτιοῦν οὐ πάντων ῥᾷστον ἀποκρίνασθαι. ΘΕΑΙ.
Πῶς; ΞΕ. Τό τε δύο ὀνόματα ὁμολογεῖν εἶναι μηδὲν
θέμενον πλὴν ἓν καταγέλαστόν που. ΘΕΑΙ. Πῶς δ'
οὔ; ΞΕ. Καὶ τὸ παράπαν γε ἀποδέχεσθαί του λέ-
γοντος, ὡς ἔστιν ὄνομά τι ' λόγον οὐκ ἂν ἔχον. ΘΕΑΙ. D
Πῇ; ΞΕ. Τιθείς τε τοὔνομα τοῦ πράγματος ἕτερον
δύο λέγει πού τινε. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν ἂν
ταὐτόν γε αὐτῷ τιθῇ τοὔνομα, ἢ μηδενὸς ὄνομα ἀναγ-
κασθήσεται λέγειν, εἰ δέ τινος αὐτὸ φήσει, συμβήσε-
ται τὸ ὄνομα ὀνόματος ὄνομα μόνον, ἄλλου δὲ οὐδε-
νὸς ὄν. ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Καὶ τὸ ἕν γε, ἑνὸς ἓν
ὂν μόνον, καὶ * οὐ * τοῦ ὀνόματος αὐτὸ ἓν ὄν. ΘΕΑΙ.
Ἀνάγκη. ΞΕ. Τί δέ; τὸ ὅλον ἕτερον τοῦ ὄντος ἑνὸς
ἢ ταὐτὸν φήσουσι τούτῳ; ' ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ φή- E
σουσί τε καὶ φασίν; ΞΕ. Εἰ τοίνυν ὅλον ἐστίν, ὥς-
περ καὶ Παρμενίδης λέγει,

πάντοθεν εὐκύκλου σφαίρης ἐναλίγκιον ὄγκῳ,
μεσσόθεν ἰσοπαλὲς πάντῃ· τὸ γὰρ οὔτε τι μεῖζον
οὔτε τι βαιότερον πελέναι χρεόν ἐστι τῇ ἢ τῇ,

τοιοῦτόν γε ὂν τὸ ὂν μέσον τε καὶ ἔσχατα ἔχει, ταῦ-
τα δὲ ἔχον πᾶσα ἀνάγκη μέρη ἔχειν. ἢ πῶς; ΘΕΑΙ.
Οὕτως. ΞΕ. Ἀλλὰ * μὴν τό γε μεμερισμένον πάθος 245
μὲν τοῦ ἑνὸς ἔχειν ἐπὶ τοῖς μέρεσι πᾶσιν οὐδὲν ἀπο-
κωλύει, καὶ ταύτῃ δὴ πᾶν τε ὂν καὶ ὅλον ἓν εἶναι.
ΘΕΑΙ. Τί δ' οὔ; ΞΕ. Τὸ δὲ πεπονθὸς ταῦτα ἆρ'
οὐκ ἀδύνατον αὐτό γε τὸ ἓν αὐτὸ εἶναι; ΘΕΑΙ.
Πῶς; ΞΕ. Ἀμερὲς δήπου δεῖ παντελῶς τό γε ἀληθῶς
ἓν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον εἰρῆσθαι. ΘΕΑΙ. Δεῖ γάρ
οὖν. ΞΕ. Τὸ δέ γε τοιοῦτον, ἐκ ' πολλῶν μερῶν ὄν, B
οὐ συμφωνήσει τῷ λόγῳ. ΘΕΑΙ. Μανθάνω. ΞΕ.
Πότερον δὴ πάθος ἔχον τὸ ὂν τοῦ ἑνὸς οὕτως ἕν τε
ἔσται καὶ ὅλον, ἢ παντάπασι μὴ λέγωμεν ὅλον εἶναι

τὸ ὄν; ΘΕΑΙ. *Χαλεπὴν προβέβληκας αἵρεσιν.* ΞΕ.
Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. πεπονθός τε γὰρ τὸ ὂν
ἓν εἶναί πως οὐ ταὐτὸν ὂν τῷ ἑνὶ φαίνεται, καὶ πλέο-
να δὴ τὰ πάντα ἑνὸς ἔσται. ΘΕΑΙ. *Ναί.* ΞΕ. *Καὶ*
C *μὴν ἐάν γε τὸ ὂν ᾖ μὴ ὅλον διὰ τὸ | πεπονθέναι τὸ*
ὑπ' ἐκείνου πάθος, ᾖ δὲ αὐτὸ τὸ ὅλον, ἐνδεὲς τὸ ὂν
ἑαυτοῦ ξυμβαίνει. ΘΕΑΙ. *Πάνυ γε.* ΞΕ. *Καὶ κατὰ*
τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἑαυτοῦ στερόμενον οὐκ ὂν ἔσται
τὸ ὄν. ΘΕΑΙ. *Οὕτως.* ΞΕ. *Καὶ ἑνός γε αὖ πλείω*
τὰ πάντα γίγνεται, τοῦ τε ὄντος καὶ τοῦ ὅλου χωρὶς
ἰδίαν ἑκατέρου φύσιν εἰληφότος. ΘΕΑΙ. *Ναί.* ΞΕ.
Μὴ ὄντος δέ γε τὸ παράπαν τοῦ ὅλου, ταὐτά τε ταῦ-
D *τα ὑπάρχει τῷ ὄντι, καὶ πρὸς τῷ μὴ εἶναι | μηδ' ἂν*
γενέσθαι ποτὲ ὄν. ΘΕΑΙ. *Τί δή;* ΞΕ. *Τὸ γενόμε-*
νον ἀεὶ γέγονεν ὅλον, ὥστε οὔτε οὐσίαν οὔτε γένεσιν
ὡς οὖσαν δεῖ προσαγορεύειν [τὸ ἓν ἢ] τὸ ὅλον ἐν τοῖς
οὖσι μὴ τιθέντα. ΘΕΑΙ. *Παντάπασιν ἔοικε ταῦθ'*
οὕτως ἔχειν. ΞΕ. *Καὶ μὴν οὐδ' ὁποσονοῦν τι δεῖ τὸ*
μὴ ὅλον εἶναι· ποσόν τι γὰρ ὄν, ὁπόσον ἂν ᾖ, το-
σοῦτον ὅλον ἀναγκαῖον αὐτὸ εἶναι. ΘΕΑΙ. *Κομιδῇ*
γε. ΞΕ. *Καὶ τοίνυν ἄλλα μυρία ἀπεράντους ἀπορίας*
E *ἕκαστον εἰληφὸς φανεῖται τῷ τὸ ὂν | εἴτε δύο τινὲ εἴ-*
τε ἓν μόνον εἶναι λέγοντι. ΘΕΑΙ. *Δηλοῖ σχεδὸν καὶ*
τὰ νῦν ὑποφαίνοντα· συνάπτεται γὰρ ἕτερον ἐξ ἄλλου,
μείζω καὶ χαλεπωτέραν φέρον περὶ τῶν ἔμπροσθεν ἀεὶ
ῥηθέντων πλάνην. XXXIII. ΞΕ. *Τοὺς μὲν τοίνυν δια-*
κριβολογουμένους ὄντος τε πέρι καὶ μὴ πάντας μὲν οὐ
διεληλύθαμεν, ὅμως δὲ ἱκανῶς ἐχέτω· τοὺς δὲ ἄλλως
λέγοντας αὖ θεατέον, ἵν' ἐκ πάντων εἰδῶμεν, ὅτι τὸ
246 *ὂν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτερον * εἰπεῖν ὅ τί ποτ'*
ἔστιν. ΘΕΑΙ. *Οὐκοῦν πορεύεσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ τού-*
τους. ΞΕ. *Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἷον γιγαντο-*
μαχία τις εἶναι διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας
πρὸς ἀλλήλους. ΘΕΑΙ. *Πῶς;* ΞΕ. *Οἱ μὲν εἰς γῆν*
ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἕλκουσι, ταῖς χερ-
σὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρῦς περιλαμβάνοντες. τῶν
γὰρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι πάντων διισχυρίζονται τοῦ-
το εἶναι μόνον, ὃ παρέχει προσβολὴν καὶ ἐπαφήν τινα,
B *ταὐτὸν σῶμα καὶ οὐσίαν ὁριζόμενοι, τῶν δὲ ἄλλων |*
εἴ τίς τι φησι μὴ σῶμα ἔχον εἶναι, καταφρονοῦντες τὸ
παράπαν καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν. ΘΕΑΙ.
Ἦ δεινοὺς εἴρηκας ἄνδρας· ἤδη γὰρ καὶ ἐγὼ τούτων
συχνοῖς περιέτυχον. ΞΕ. *Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς*
ἀμφισβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου πο-
θὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἄττα καὶ ἀσώματα εἴδη βιαζό-
μενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι· τὰ δὲ ἐκείνων σώ-
ματα καὶ τὴν λεγομένην ὑπ' αὐτῶν ἀλήθειαν κατὰ
C *σμικρὰ διαθραύοντες | ἐν τοῖς λόγοις γένεσιν ἀντ' οὐ-*
σίας φερομένην τινὰ προσαγορεύουσιν. ἐν μέσῳ δὲ πε-
ρὶ ταῦτα ἄπλετος ἀμφοτέρων μάχη τις, ὦ Θεαίτητε,
ἀεὶ ξυνέστηκεν. ΘΕΑΙ. *Ἀληθῆ.* ΞΕ. *Παρ' ἀμφοῖν*
τοίνυν τοῖν γενοῖν κατὰ μέρος λάβωμεν λόγον ὑπὲρ ἧς
τίθενται τῆς οὐσίας. ΘΕΑΙ. *Πῶς οὖν δὴ ληψόμεθα;*
ΞΕ. *Παρὰ μὲν τῶν ἐν εἴδεσιν αὐτὴν τιθεμένων ῥᾷον·*
ἡμερώτεροι γάρ· παρὰ δὲ τῶν εἰς σῶμα πάντα ἑλκόν-
D *των βίᾳ χαλεπώτερον, | ἴσως δὲ καὶ σχεδὸν ἀδύνατον.*
ἀλλ' ὧδέ μοι δεῖν δοκεῖ περὶ αὐτῶν δρᾶν. ΘΕΑΙ.
Πῶς; ΞΕ. *Μάλιστα μέν, εἴ πῃ δυνατὸν ἦν, ἔργῳ*
βελτίους αὐτοὺς ποιεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἐγχωρεῖ, λόγῳ
ποιῶμεν, ὑποτιθέμενοι νομιμώτερον αὐτοὺς ἢ νῦν ἐθέ-
λοντας ἂν ἀποκρίνασθαι. τὸ γὰρ ὁμολογηθὲν παρὰ
βελτιόνων που κυριώτερον ἢ τὸ παρὰ χειρόνων· ἡμεῖς
δὲ οὐ τούτων φροντίζομεν, ἀλλὰ τἀληθὲς ζητοῦμεν.
ΘΕΑΙ. | *Ὀρθότατα.* XXXIV. ΞΕ. *Κέλευε δὴ τοὺς*
βελτίους γεγονότας ἀποκρίνασθαί σοι, καὶ τὸ λεχθὲν E
παρ' αὐτῶν ἀφερμήνευε. ΘΕΑΙ. *Ταῦτ' ἔσται.* ΞΕ.
Λεγόντων δὴ θνητὸν ζῷον εἴ φασιν εἶναί τι. ΘΕΑΙ.
Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. *Τοῦτο δὲ οὐ σῶμα ἔμψυχον ὁμολο-*
γοῦσι; ΘΕΑΙ. *Πάνυ γε.* ΞΕ. *Τιθέντες τι τῶν ὄν-*
*των ψυχήν; ** ΘΕΑΙ. *Ναί.* ΞΕ. *Τί δέ; ψυχὴν οὐ τὴν* 247
μὲν δικαίαν, τὴν δὲ ἄδικόν φασιν εἶναι, καὶ τὴν μὲν
φρόνιμον, τὴν δὲ ἄφρονα; ΘΕΑΙ. *Τί μήν;* ΞΕ. *Ἀλλ'*
οὐ δικαιοσύνης ἕξει καὶ παρουσίᾳ τοιαύτην αὐτῶν ἑκά-
στην γίγνεσθαι, καὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἐναντίαν; ΘΕΑΙ.
Ναί, καὶ ταῦτα ξύμφασιν. ΞΕ. *Ἀλλὰ μὴν τό γε δυ-*
νατόν τῳ παραγίγνεσθαι καὶ ἀπογίγνεσθαι πάντως
εἶναί τι φήσουσιν. ΘΕΑΙ. *Φασὶ μὲν οὖν.* ΞΕ. *Οὔ-*
σης οὖν δικαιοσύνης καὶ | φρονήσεως καὶ τῆς ἄλλης B
ἀρετῆς καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ δὴ καὶ ψυχῆς, ἐν ᾗ ταῦ-
τα ἐγγίγνεται, πότερον ὁρατὸν καὶ ἁπτὸν εἶναί φασί
τι αὐτῶν ἢ πάντα ἀόρατα; ΘΕΑΙ. *Σχεδὸν οὐδὲν*
τούτων γε ὁρατόν. ΞΕ. *Τί δέ; τῶν τοιούτων μῶν*
σῶμά τι λέγουσιν ἴσχειν; ΘΕΑΙ. *Τοῦτο οὐκέτι κατὰ*
ταὐτὰ ἀποκρίνονται πᾶν, ἀλλὰ τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν
δοκεῖν σφίσι σῶμά τι κεκτῆσθαι, φρόνησιν δὲ καὶ τῶν
ἄλλων ἕκαστον ὧν ἠρώτηκας, αἰσχύνονται τὸ τολμᾶν ἢ
μηδὲν τῶν | ὄντων αὐτὰ ὁμολογεῖν ἢ πάντ' εἶναι σώ- C
ματα διισχυρίζεσθαι. ΞΕ. *Σαφῶς γὰρ ἡμῖν, ὦ Θεαί-*
τητε, βελτίους γεγόνασιν ἄνδρες· ἐπεὶ τούτων οὐδ' ἂν
ἓν ἐπαισχυνθεῖεν οἵ γε αὐτῶν σπαρτοί τε καὶ αὐτό-
χθονες, ἀλλὰ διατείνοιντ' ἂν πᾶν, ὃ μὴ δυνατοὶ ταῖς
χερσὶ ξυμπιέζειν εἰσίν, ὡς ἄρα τοῦτο οὐδὲν τὸ παρά-
παν ἐστί. ΘΕΑΙ. *Σχεδὸν οἷα διανοοῦνται λέγεις.* ΞΕ.
Πάλιν τοίνυν ἀνερωτῶμεν αὐτούς· εἰ γάρ τι καὶ σμι-
κρὸν ἐθέλουσι τῶν ὄντων συγχωρεῖν ἀσώματον, | ἐξ- D
αρκεῖ. τὸ γὰρ ἐπί τε τούτοις ἅμα καὶ ἐπ' ἐκείνοις ὅσα
ἔχει σῶμα ξυμφυὲς γεγονός, εἰς ὃ βλέποντες ἀμφότερα
εἶναι λέγουσι, τοῦτο αὐτοῖς ῥητέον. Τάχ' οὖν ἴσως
ἂν ἀποροῖεν· εἰ δέ τι τοιοῦτον πεπόνθασι, σκόπει,
προτεινομένων ἡμῶν, ἆρ' ἐθέλοιεν ἂν δέχεσθαι καὶ
ὁμολογεῖν τοιόνδ' εἶναι τὸ ὄν. ΘΕΑΙ. *Τὸ ποῖον δή;*
λέγε, καὶ τάχα εἰσόμεθα. ΞΕ. *Λέγω δὴ τὸ καὶ ὁποιαν-*
οῦν κεκτημένον δύναμιν εἴτ' εἰς τὸ ποιεῖν ἕτερον ὁτι-
οῦν πεφυκὸς εἴτ' εἰς | τὸ παθεῖν καὶ σμικρότατον ὑπὸ E
τοῦ φαυλοτάτου, κἂν εἰ μόνον εἰσάπαξ, πᾶν τοῦτο
ὄντως εἶναι· τίθεμαι γὰρ ὅρον ὁρίζων τὰ ὄντα, ὡς
ἔστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύναμις. ΘΕΑΙ. *Ἀλλ' ἐπείπερ*
αὐτοί γε οὐκ ἔχουσιν ἐν τῷ παρόντι τούτου βέλτιον
λέγειν, δέχονται τοῦτο. ΞΕ. *Καλῶς· ἴσως γὰρ ἂν εἰς-*
ύστερον ἡμῖν τε καὶ τούτοις ἕτερον ἂν φανείη. πρὸς
*μὲν οὖν τούτους τοῦτο * ἡμῖν ἐνταῦθα μενέτω ξυν-* 248
ομολογηθέν. ΘΕΑΙ. *Μένει.* XXXV. ΞΕ. *Πρὸς δὴ*
τοὺς ἑτέρους ἴωμεν, τοὺς τῶν εἰδῶν φίλους· σὺ δ' ἡμῖν
καὶ τὰ παρὰ τούτων ἀφερμήνευε. ΘΕΑΙ. *Ταῦτ' ἔσται.*
ΞΕ. *Γένεσιν, τὴν δὲ οὐσίαν χωρίς που διελόμενοι λέ-*
γετε; ἢ γάρ; ΘΕΑΙ. *Ναί.* ΞΕ. *Καὶ σώματι μὲν*
ἡμᾶς γενέσει δι' αἰσθήσεως κοινωνεῖν, διὰ λογισμοῦ δὲ
ψυχῇ πρὸς τὴν ὄντως οὐσίαν, ἣν ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡς-

B αὐτως ἔχειν φατέ, γένεσιν δὲ ἄλλοτε ' ἄλλως. ΘΕΑΙ.
Φαμὲν γὰρ οὖν. ΞΕ. Τὸ δὲ δὴ κοινωνεῖν, ὦ πάντων
ἄριστοι, τί τοῦθ' ὑμᾶς ἐπ' ἀμφοῖν λέγειν φῶμεν; ἆρ'
οὐ τὸ νῦν δὴ παρ' ἡμῶν ῥηθέν; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;
ΞΕ. Πάθημα ἢ ποίημα ἐκ δυνάμεώς τινος ἀπὸ τῶν
πρὸς ἄλληλα ξυνιόντων γιγνόμενον. Τάχ' οὖν, ὦ Θε-
αίτητε, αὐτῶν τὴν πρὸς ταῦτα ἀπόκρισιν σὺ μὲν οὐ
κατακούεις, ἐγὼ δὲ ἴσως διὰ συνήθειαν. ΘΕΑΙ. Τίν'
οὖν δὴ λέγουσι λόγον; ΞΕ. Οὐ συγχωροῦσιν ἡμῖν τὸ
C νῦν δὴ ' ῥηθὲν πρὸς τοὺς γηγενεῖς οὐσίας πέρι. ΘΕΑΙ.
Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ἱκανὸν ἔθεμεν ὅρον που τῶν ὄντων,
ὅταν τῳ παρῇ ἡ τοῦ πάσχειν ἢ δρᾶν καὶ πρὸς τὸ
σμικρότατον δύναμις; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Πρὸς δὴ
ταῦτα τόδε λέγουσιν, ὅτι γενέσει μὲν μέτεστι τοῦ πά-
σχειν καὶ ποιεῖν δυνάμεως, πρὸς δὲ οὐσίαν τούτων οὐ-
δετέρου τὴν δύναμιν ἁρμόττειν φασίν. ΘΕΑΙ. Οὐκ-
οῦν λέγουσί τι; ΞΕ. Πρὸς ὅ γε λεκτέον ἡμῖν, ὅτι
D δεόμεθα παρ' αὐτῶν ἔτι πυθέσθαι σαφέστερον, ' εἰ
προσομολογοῦσι τὴν μὲν ψυχὴν γιγνώσκειν, τὴν δ' οὐ-
σίαν γιγνώσκεσθαι. ΘΕΑΙ. Φασὶ μὴν τοῦτό γε. ΞΕ.
Τί δέ; τὸ γιγνώσκειν ἢ τὸ γιγνώσκεσθαι φατὲ ποίημα
ἢ πάθος ἢ ἀμφότερον; ἢ τὸ μὲν πάθημα, τὸ δὲ θά-
τερον; ἢ παντάπασιν οὐδέτερον οὐδετέρου τούτων με-
ταλαμβάνειν; ΘΕΑΙ. Δῆλον, ὡς οὐδέτερον οὐδετέ-
ρου· τἀναντία γὰρ ἂν τοῖς ἔμπροσθεν λέγοιεν. ΞΕ.
Μανθάνω, τόδε γε, ὡς τὸ γιγνώσκειν εἴπερ ἔσται
E ποιεῖν τι, τὸ ' γιγνωσκόμενον ἀναγκαῖον αὖ ξυμβαίνει
πάσχειν. τὴν οὐσίαν δὴ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον γι-
γνωσκομένην ὑπὸ τῆς γνώσεως, καθ' ὅσον γιγνώσκε-
ται, κατὰ τοσοῦτον κινεῖσθαι διὰ τὸ πάσχειν, ὃ δή
φαμεν οὐκ ἂν γενέσθαι περὶ τὸ ἠρεμοῦν. ΘΕΑΙ. Ὀρ-
θῶς. ΞΕ. Τί δαὶ πρὸς Διός; ὡς ἀληθῶς κίνησιν καὶ
ζωὴν καὶ ψυχὴν καὶ φρόνησιν ἦ ῥᾳδίως πεισθησόμεθα
249 τῷ παντελῶς ὄντι μὴ παρεῖναι, μηδὲ ζῆν αὐτὸ μηδὲ *
φρονεῖν, ἀλλὰ σεμνὸν καὶ ἅγιον νοῦν οὐκ ἔχον ἀκίνη-
τον ἑστὸς εἶναι; ΘΕΑΙ. Δεινὸν μέντ' ἄν, ὦ ξένε, λό-
γον συγχωροῖμεν. ΞΕ. Ἀλλὰ νοῦν μὲν ἔχειν, ζωὴν δὲ
μὴ φῶμεν; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ἀμφότερα ἐνόντ' αὐτῷ λέγομεν, οὐ μὴν ἐν ψυχῇ γε
φήσομεν αὐτὸ ἔχειν αὐτά; ΘΕΑΙ. Καὶ τίν' ἂν ἕτερον
ἔχοι τρόπον; ΞΕ. Ἀλλὰ δῆτα νοῦν μὲν καὶ ζωὴν καὶ
ψυχήν, ἀκίνητον μέντοι τὸ παράπαν ἔμψυχον ὂν ἑστά-
B ναι; ΘΕΑΙ. Πάντα ἔμοιγε ἄλογα ' ταῦτ' εἶναι φαί-
νεται. ΞΕ. Καὶ τὸ κινούμενον δὴ καὶ κίνησιν συγχω-
ρητέον ὡς ὄντα. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Ξυμβαίνει
δ' οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἀκινήτων τε ὄντων νοῦν μηδενὶ
περὶ μηδενὸς εἶναι μηδαμοῦ. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν.
ΞΕ. Καὶ μὴν ἐὰν αὖ φερόμενα καὶ κινούμενα πάντ'
εἶναι συγχωρῶμεν, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ ταὐτὸν τοῦτο
ἐκ τῶν ὄντων ἐξαιρήσομεν. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Τὸ
κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως καὶ περὶ τὸ αὐτὸ δοκεῖ σοι
C χωρὶς ' στάσεως γενέσθαι ποτ' ἄν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς.
ΞΕ. Τί δ'; ἄνευ τούτων νοῦν καθορᾷς ὄντα ἢ γενό-
μενον ἂν καὶ ὁπουοῦν; ΘΕΑΙ. Ἥκιστα. ΞΕ. Καὶ
μὴν πρός γε τοῦτον παντὶ λόγῳ μαχητέον, ὃς ἂν ἐπι-
στήμην ἢ φρόνησιν ἢ νοῦν ἀφανίζων ἰσχυρίζηται περί
τινος ὁπηοῦν. ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΞΕ. Τῷ δὴ φι-
λοσόφῳ καὶ ταῦτα μάλιστα τιμῶντι πᾶσα, ὡς ἔοικεν,
ἀνάγκη διὰ ταῦτα μήτε τῶν ἓν ἢ καὶ τὰ πολλὰ εἴδη
λεγόντων τὸ πᾶν ἑστηκὸς ' ἀποδέχεσθαι, τῶν τε αὖ D
πανταχῇ τὸ ὂν κινούντων μηδὲ τὸ παράπαν ἀκούειν,
ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν παίδων εὐχήν, ὅσα ἀκίνητα καὶ
κεκινημένα, τὸ ὄν τε καὶ τὸ πᾶν ξυναμφότερα λέγειν.
ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. XXXVI. ΞΕ. Τί οὖν; ἆρ' οὐκ
ἐπιεικῶς ἤδη φαινόμεθα περιειληφέναι τῷ λόγῳ τὸ ὄν;
ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Βαβαὶ μέντ' ἂν ἄρα, ὦ
Θεαίτητε, ὥς μοι δοκοῦμεν νῦν αὐτοῦ γνώσεσθαι πέρι
τὴν ἀπορίαν τῆς ' σκέψεως. ΘΕΑΙ. Πῶς αὖ καὶ τί E
τοῦτ' εἴρηκας; ΞΕ. Ὦ μακάριε, οὐκ ἐννοεῖς, ὅτι νῦν
ἐσμὲν ἐν ἀγνοίᾳ τῇ πλείστῃ περὶ αὐτοῦ, φαινόμεθα δέ
τι λέγειν ἡμῖν αὐτοῖς; ΘΕΑΙ. Ἐμοὶ γοῦν· ὅπῃ δ' αὖ
λελήθαμεν οὕτως ἔχοντες, οὐ πάνυ ξυνίημι. ΞΕ. Σκό-
πει δὴ σαφέστερον, εἰ ταῦτα νῦν ξυνομολογοῦντες * 250
δικαίως ἂν ἐπερωτηθεῖμεν, ἅπερ αὐτοὶ τότε ἠρωτῶμεν
τοὺς λέγοντας εἶναι τὸ πᾶν θερμὸν καὶ ψυχρόν. ΘΕΑΙ.
Ποῖα; ὑπόμνησόν με. ΞΕ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ πει-
ράσομαί γε δρᾶν τοῦτο ἐρωτῶν σε καθάπερ ἐκείνους
τότε, ἵνα ἅμα τι καὶ προΐωμεν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ.
Εἶεν δή, κίνησιν καὶ στάσιν ἆρ' οὐκ ἐναντιώτατα λέ-
γεις ἀλλήλοις; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν
εἶναί γε ὁμοίως φῂς ἀμφότερα αὐτὰ καὶ ἑκάτερον;
ΘΕΑΙ. ' Φημὶ γὰρ οὖν. ΞΕ. Ἆρα κινεῖσθαι λέγων B
ἀμφότερα καὶ ἑκάτερον, ὅταν εἶναι συγχωρῇς; ΘΕΑΙ.
Οὐδαμῶς. ΞΕ. Ἀλλ' ἑστάναι σημαίνεις λέγων αὐτὰ
ἀμφότερα εἶναι; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Τρίτον ἄρα
τι παρὰ ταῦτα τὸ ὂν ἐν τῇ ψυχῇ τιθείς, ὡς ὑπ' ἐκεί-
νου τήν τε στάσιν καὶ τὴν κίνησιν περιεχομένην, συλ-
λαβὼν καὶ ἀπιδὼν αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς οὐσίας κοινω-
νίαν, οὕτως εἶναι προσεῖπας ἀμφότερα; ΘΕΑΙ. Κιν-
δυνεύομεν ὡς ἀληθῶς ' τρίτον ἀπομαντεύεσθαί τι τὸ C
ὄν, ὅταν κίνησιν καὶ στάσιν εἶναι λέγωμεν. ΞΕ. Οὐκ
ἄρα κίνησις καὶ στάσις ἐστὶ ξυναμφότερον τὸ ὄν, ἀλλ'
ἕτερον δή τι τούτων. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΞΕ. Κατὰ τὴν
αὑτοῦ φύσιν ἄρα τὸ ὂν οὔτε ἕστηκεν οὔτε κινεῖται.
ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕ. Ποῖ δὴ χρὴ τὴν διάνοιαν ἔτι
τρέπειν τὸν βουλόμενον ἐναργές τι περὶ αὐτοῦ παρ'
ἑαυτῷ βεβαιώσασθαι; ΘΕΑΙ. Ποῖ γάρ; ΞΕ. Οἶ-
μαι μὲν οὐδαμόσε ἔτι ῥᾴδιον. εἰ γάρ τι μὴ ' κινεῖ- D
ται, πῶς οὐχ ἕστηκεν; ἢ τὸ μηδαμῶς ἑστὸς πῶς οὐκ
αὖ κινεῖται; τὸ δὲ ὂν ἡμῖν νῦν ἐκτὸς τούτων ἀμφο-
τέρων ἀναπέφανται. ἦ δυνατὸν οὖν τοῦτο; ΘΕΑΙ.
Πάντων μὲν οὖν ἀδυνατώτατον. ΞΕ. Τόδε τοίνυν
μνησθῆναι δίκαιον ἐπὶ τούτοις. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;
ΞΕ. Ὅτι τοῦ μὴ ὄντος ἐρωτηθέντες τοὔνομα ἐφ' ὅ τί
ποτε δεῖ φέρειν, πάσῃ συνεσχόμεθα ἀπορίᾳ. μέμνη-
σαι; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Μῶν οὖν ἐν ἐλάτ-
τονί τινι νῦν ἐσμὲν ἀπορίᾳ ' περὶ τὸ ὄν; ΘΕΑΙ. E
Ἐμοὶ μέν, ὦ ξένε, εἰ δυνατὸν εἰπεῖν, ἐν πλείονι φαι-
νόμεθα. ΞΕ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐνταῦθα κείσθω διη-
πορημένον· ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἴσου τό τε ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν
ἀπορίας μετειλήφατον, νῦν ἐλπὶς ἤδη, καθάπερ ἂν αὐ-
τῶν θάτερον εἴτε ἀμυδρότερον εἴτε σαφέστερον ἀνα-
φαίνηται, καὶ θάτερον οὕτως ἀναφαίνεσθαι· καὶ ἐὰν
αὖ μηδέτερον ἰδεῖν * δυνώμεθα, τὸν γοῦν λόγον ὅπῃ- 251
περ ἂν οἷοί τε ὦμεν εὐπρεπέστατα διωσόμεθα οὕτως
ἀμφοῖν ἅμα. ΘΕΑΙ. Καλῶς. ΞΕ. Λέγωμεν δή, καθ'
ὅντινα ποτὲ τρόπον πολλοῖς ὀνόμασι ταὐτὸν τοῦτο
ἑκάστοτε προσαγορεύομεν. ΘΕΑΙ. Οἷον δὴ τί; παρά-

δειγμα εἰπέ. XXXVII. ΞΕ. Λέγομεν ἄνθρωπον δήπου
πόλλ' ἄττα ἐπονομάζοντες, τά τε χρώματα ἐπιφέρον-
τες αὐτῷ καὶ τὰ σχήματα καὶ μεγέθη καὶ κακίας καὶ
B ἀρετάς, ἐν οἷς πᾶσι καὶ ἑτέροις μυρίοις οὐ μόνον '
ἄνθρωπον αὐτὸν εἶναι φαμέν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸν καὶ
ἕτερα ἄπειρα, καὶ τἆλλα δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὕ-
τως ἓν ἕκαστον ὑποθέμενοι πάλιν αὐτὸ πολλὰ καὶ
πολλοῖς ὀνόμασι λέγομεν. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΞΕ.
Ὅθεν γε, οἶμαι, τοῖς τε νέοις καὶ τῶν γερόντων τοῖς
ὀψιμαθέσι θοίνην παρεσκευάκαμεν· εὐθὺς γὰρ ἀντι-
λαβέσθαι παντὶ πρόχειρον ὡς ἀδύνατον τά τε πολλὰ
ἓν καὶ τὸ ἓν πολλὰ εἶναι, καὶ δήπου χαίρουσιν οὐκ
C ἐῶντες ἀγαθὸν λέγειν ἄνθρωπον, ' ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγα-
θὸν ἀγαθόν, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἄνθρωπον. ἐντυγχά-
νεις γάρ, ὦ Θεαίτητε, ὡς ἐγᾦμαι, πολλάκις τὰ τοιαῦ-
τα ἐσπουδακόσιν, ἐνίοτε πρεσβυτέροις ἀνθρώποις, καὶ
ὑπὸ πενίας τῆς περὶ φρόνησιν κτήσεως τὰ τοιαῦτα τε-
θαυμακόσι, καὶ δή τι καὶ πάσσοφον οἰομένοις τοῦτ'
αὐτὸ ἀνευρηκέναι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ἵνα
τοίνυν πρὸς ἅπαντας ἡμῖν ὁ λόγος ᾖ τοὺς πώποτε πε-
D ρὶ οὐσίας καὶ ὁτιοῦν διαλεχθέντας, ἔστω ' καὶ πρὸς
τούτους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅσοις ἔμπροσθεν διει-
λέγμεθα, τὰ νῦν ὡς ἐν ἐρωτήσει λεχθησόμενα. ΘΕΑΙ.
Τὰ ποῖα δή; ΞΕ. Πότερον μήτε τὴν οὐσίαν κινήσει
καὶ στάσει προσάπτωμεν μήτε ἄλλο ἄλλῳ μηδὲν μηδε-
νί, ἀλλ' ὡς ἄμικτα ὄντα καὶ ἀδύνατα μεταλαμβάνειν
ἀλλήλων οὕτως αὐτὰ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν λόγοις τιθῶ-
μεν; ἢ πάντα εἰς ταὐτὸν ξυνάγωμεν ὡς δυνατὰ ἐπι-
κοινωνεῖν ἀλλήλοις; ἢ τὰ μέν, τὰ δὲ μή; Τούτων, ὦ
E Θεαίτητε, τί ποτ' ἂν ' αὐτοὺς προαιρεῖσθαι φήσαιμεν;
ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲν ἔχω πρὸς ταῦτα
ἀποκρίνασθαι. τί οὖν οὐ καθ' ἓν ἀποκρινόμενος ἐφ'
ἑκάστου τὰ ξυμβαίνοντα ἐσκέψω; ΞΕ. Καλῶς λέγεις,
καὶ τιθῶμέν γε αὐτοὺς λέγειν, εἰ βούλει, πρῶτον μη-
δενὶ μηδὲν μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν κοινωνίας εἰς μηδέν.
οὐκοῦν κίνησίς τε καὶ στάσις οὐδαμῇ μεθέξετον οὐ-
52 σίας; * ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΞΕ. Τί δέ; ἔσται πότε-
ρον αὐτῶν οὐσίας μὴ προσκοινωνοῦν; ΘΕΑΙ. Οὐκ
ἔσται. ΞΕ. Ταχὺ δὴ ταύτῃ γε τῇ συνομολογίᾳ πάντα
ἀνάστατα γέγονεν, ὡς ἔοικεν, ἅμα τε τῶν τὸ πᾶν κι-
νούντων καὶ τῶν ὡς ἓν ἱστάντων καὶ ὅσοι κατ' εἴδη
τὰ ὄντα κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντα εἶναί φασιν ἀεί.
πάντες γὰρ οὗτοι τό γε εἶναι προσάπτουσιν, οἱ μὲν
ὄντως κινεῖσθαι λέγοντες, οἱ δὲ ὄντως ἑστηκότ' εἶναι.
ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ ὅσοι τοτὲ
B μὲν ' ξυντιθέασι τὰ πάντα, τοτὲ δὲ διαιροῦσιν, εἴτε
εἰς ἓν καὶ ἐξ ἑνὸς ἄπειρα εἴτε εἰς πέρας ἔχοντα στοι-
χεῖα διαιρούμενοι καὶ ἐκ τούτων συντιθέντες, ὁμοίως
μὲν ἐὰν ἐν μέρει τοῦτο τιθῶσι γιγνόμενον, ὁμοίως δὲ
καὶ ἐὰν ἀεί, κατὰ πάντα ταῦτα λέγοιεν ἂν οὐδέν, εἴ-
περ μηδεμία ἔστι ξύμμιξις. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Ἔτι
τοίνυν ἂν αὐτοὶ πάντων καταγελαστότατα μετίοιεν τὸν
λόγον οἱ μηδὲν ἐῶντες κοινωνίᾳ παθήματος ἑτέρου
C θάτερον προσαγορεύειν. ' ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Τῷ τε
εἶναί που περὶ πάντα ἀναγκάζονται χρῆσθαι καὶ τῷ
χωρὶς καὶ τῷ ἄλλων καὶ τῷ καθ' αὑτὸ καὶ μυρίοις
ἑτέροις, ὧν ἀκρατεῖς ὄντες εἴργεσθαι καὶ μὴ συνάπτειν
ἐν τοῖς λόγοις οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐξελεγξόντων,
ἀλλὰ τὸ λεγόμενον οἴκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιω-
σόμενον ἔχοντες ἐντὸς ὑποφθεγγόμενον ὥσπερ τὸν
ἄτοπον Εὐρυκλέα περιφέροντες ἀεὶ πορεύονται. ΘΕΑΙ.
Κομιδῇ λέγεις ὅμοιόν ' τε καὶ ἀληθές. ΞΕ. Τί δ', D
ἂν πάντα ἀλλήλοις ἐῶμεν δύναμιν ἔχειν ἐπικοινωνίας;
ΘΕΑΙ. Τοῦτο μὲν οἷός τε κἀγὼ διαλύειν. ΞΕ. Πῶς;
ΘΕΑΙ. Ὅτι κίνησίς τε αὐτὴ παντάπασιν ἵσταιτ' ἂν καὶ
στάσις αὖ πάλιν αὐτὴ κινοῖτο, εἴπερ ἐπιγιγνοίσθην
ἐπ' ἀλλήλοιν· ἀλλὰ μὴν τοῦτό γέ που ταῖς μεγίσταις
ἀνάγκαις ἀδύνατον, κίνησίν τε ἵστασθαι καὶ στάσιν
κινεῖσθαι. XXXVIII. ΞΕ. Πῶς γὰρ οὔ; τὸ τρίτον δὴ
μόνον λοιπόν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν ἕν γέ τι
' τούτων ἀναγκαῖον, ἢ πάντα ἢ μηδὲν ἢ τὰ μὲν ἐθέ- E
λειν, τὰ δὲ μὴ συμμίγνυσθαι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΞΕ. Καὶ μὴν τά γε δύο ἀδύνατον εὑρέθη. ΘΕΑΙ.
Ναί. ΞΕ. Πᾶς ἄρα ὁ βουλόμενος ὀρθῶς ἀποκρίνε-
σθαι τὸ λοιπὸν τῶν τριῶν θήσει. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ
μὲν οὖν. ΞΕ. Ὅτε δὴ τὰ μὲν ἐθέλει τοῦτο δρᾶν, τὰ
δ' οὔ, σχεδὸν οἷον τὰ γράμματα * πεπονθότ' ἂν εἴη. 253
καὶ γὰρ ἐκείνων τὰ μὲν ἀναρμοστεῖ που πρὸς ἄλληλα,
τὰ δὲ ξυναρμόττει. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τὰ δέ
γε φωνήεντα διαφερόντως τῶν ἄλλων οἷον δεσμὸς διὰ
πάντων κεχώρηκεν, ὥστε ἄνευ τινὸς αὐτῶν ἀδύνατον
ἁρμόττειν καὶ τῶν ἄλλων ἕτερον ἑτέρῳ. ΘΕΑΙ. Καὶ
μάλα γε. ΞΕ. Πᾶς οὖν οἶδεν, ὁποῖα ὁποίοις δυνατὰ
κοινωνεῖν, ἢ τέχνης δεῖ τῷ μέλλοντι δρᾶν ἱκανῶς αὐ-
τά; ΘΕΑΙ. Τέχνης. ΞΕ. Ποίας; ΘΕΑΙ. Τῆς γραμ-
ματικῆς. ΞΕ. Τί δέ; περὶ τοὺς τῶν ὀξέων καὶ βαρέων
' φθόγγους ἆρ' οὐχ οὕτως; ὁ μὲν τοὺς συγκεραννυμέ- B
νους τε καὶ μὴ τέχνην ἔχων γιγνώσκειν μουσικός, ὁ δὲ
μὴ ξυνιεὶς ἄμουσος; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Καὶ κατὰ
τῶν ἄλλων δὴ τεχνῶν καὶ ἀτεχνιῶν τοιαῦτα εὑρήσομεν
ἕτερα. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τί δ'; ἐπειδὴ καὶ
τὰ γένη πρὸς ἄλληλα κατὰ ταὐτὰ μίξεως ἔχειν ὡμο-
λογήκαμεν, ἆρ' οὐ μετ' ἐπιστήμης τινὸς ἀναγκαῖον διὰ
τῶν λόγων πορεύεσθαι τὸν ὀρθῶς μέλλοντα δείξειν,
ποῖα ποίοις συμφωνεῖ τῶν γενῶν καὶ ποῖα ἄλληλα οὐ
δέχεται; καὶ δὴ ' καὶ διὰ πάντων εἰ συνέχοντα ταῦτ' C
ἐστίν, ὥστε συμμίγνυσθαι δυνατὰ εἶναι; καὶ πάλιν ἐν
ταῖς διαιρέσεσιν, εἰ δι' ὅλων ἕτερα τῆς διαιρέσεως αἴ-
τια; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ ἐπιστήμης δεῖ, καὶ σχεδὸν
γε ἴσως τῆς μεγίστης; XXXIX. ΞΕ. Τίν' οὖν αὖ
προσεροῦμεν, ὦ Θεαίτητε, ταύτην; ἢ πρὸς Διὸς ἐλά-
θομεν εἰς τὴν τῶν ἐλευθέρων ἐμπεσόντες ἐπιστήμην,
καὶ κινδυνεύομεν ζητοῦντες τὸν σοφιστὴν πρότερον
ἀνευρηκέναι τὸν φιλόσοφον; ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; ΞΕ.
Τὸ κατὰ γένη διαιρεῖσθαι καὶ ' μήτε ταὐτὸν εἶδος D
ἕτερον ἡγήσασθαι μήτε ἕτερον ὂν ταὐτὸν μῶν οὐ τῆς
διαλεκτικῆς φήσομεν ἐπιστήμης εἶναι; ΘΕΑΙ. Ναί,
φήσομεν. ΞΕ. Οὐκοῦν ὅ γε τοῦτο δυνατὸς δρᾶν μίαν
ἰδέαν διὰ πολλῶν, ἑνὸς ἑκάστου κειμένου χωρίς, πάντῃ
διατεταμένην ἱκανῶς διαισθάνεται, καὶ πολλὰς ἑτέρας
ἀλλήλων ὑπὸ μιᾶς ἔξωθεν περιεχομένας, καὶ μίαν αὖ
δι' ὅλων πολλῶν ἐν ἑνὶ ξυνημμένην, καὶ πολλὰς χωρὶς
πάντῃ διωρισμένας· τοῦτο δ' ' ἔστιν, ᾗ τε κοινωνεῖν E
ἕκαστα δύναται καὶ ὅπῃ μή, διακρίνειν κατὰ γένος ἐπί-
στασθαι. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἀλλὰ
μὴν τό γε διαλεκτικὸν οὐκ ἄλλῳ δώσεις, ὡς ἐγᾦμαι,
πλὴν τῷ καθαρῶς τε καὶ δικαίως φιλοσοφοῦντι. ΘΕΑΙ.
Πῶς γὰρ ἂν ἄλλῳ δοίη τις; ΞΕ. Τὸν μὲν δὴ φιλό-

σοφον ἐν τοιούτῳ τινὶ τόπῳ καὶ νῦν καὶ ἔπειτα ἀνευ-
254 ρήσομεν, ἐὰν ζητῶμεν, ἰδεῖν μὲν χαλεπὸν * ἐναργῶς
καὶ τοῦτον, ἕτερον μὴν τρόπον ἥ τε τοῦ σοφιστοῦ χα-
λεπότης ἥ τε τούτου. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Ὁ μὲν ἀπο-
διδράσκων εἰς τὴν τοῦ μὴ ὄντος σκοτεινότητα, τριβῇ
προσαπτόμενος αὐτῆς, διὰ τὸ σκοτεινὸν τοῦ τόπου κα-
τανοῆσαι χαλεπός. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ἔοικεν. ΞΕ. Ὁ
δέ γε φιλόσοφος, τῇ τοῦ ὄντος ἀεὶ διὰ λογισμῶν προς-
κείμενος ἰδέᾳ, διὰ τὸ λαμπρὸν αὖ τῆς χώρας οὐδαμῶς
εὐπετὴς ὀφθῆναι· τὰ γὰρ τῆς τῶν πολλῶν ψυχῆς ὄμ-
B ματα καρτερεῖν | πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶντα ἀδύνατα.
ΘΕΑΙ. Καὶ ταῦτα εἰκὸς οὐχ ἧττον ἐκείνων οὕτως
ἔχειν. ΞΕ. Οὐκοῦν περὶ μὲν τούτου καὶ τάχα ἐπισκε-
ψόμεθα σαφέστερον, ἂν ἔτι βουλομένοις ἡμῖν ᾖ· περὶ
δὲ τοῦ σοφιστοῦ που δῆλον, ὡς οὐκ ἀνετέον, πρὶν ἂν
ἱκανῶς αὐτὸν θεασώμεθα. ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες. XL.
ΞΕ. Ὅτ' οὖν δὴ τὰ μὲν ἡμῖν τῶν γενῶν ὡμολόγηται
κοινωνεῖν ἐθέλειν ἀλλήλοις, τὰ δὲ μή, καὶ τὰ μὲν ἐπ'
C ὀλίγον, τὰ δ' ἐπὶ πολλά, τὰ δὲ καὶ | διὰ πάντων οὐ-
δὲν κωλύειν τοῖς πᾶσι κεκοινωνηκέναι, τὸ δὴ μετὰ
τοῦτο ξυνεπισπώμεθα τῷ λόγῳ τῇδε σκοποῦντες, μὴ
περὶ πάντων τῶν εἰδῶν, ἵνα μὴ ταραττώμεθα ἐν πολ-
λοῖς, ἀλλὰ προελόμενοι τῶν μεγίστων λεγομένων ἄττα,
πρῶτον μὲν ποῖα ἕκαστά ἐστιν, ἔπειτα κοινωνίας ἀλ-
λήλων πῶς ἔχει δυνάμεως, ἵνα τό τε ὂν καὶ μὴ ὂν εἰ
μὴ πάσῃ σαφηνείᾳ δυνάμεθα λαβεῖν, ἀλλ' οὖν λόγου
γε ἐνδεεῖς μηδὲν γιγνώμεθα περὶ αὐτῶν, καθ' ὅσον ὁ
τρόπος ἐνδέχεται τῆς νῦν σκέψεως, ἐὰν ἄρα ἡμῖν πῃ
D παρεικάθῃ τὸ μὴ | ὂν λέγουσιν ὡς ἔστιν ὄντως μὴ ὂν
ἀθῴοις ἀπαλλάττειν. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Μέ-
γιστα μὴν τῶν γενῶν, ἃ νῦν δὴ διῇμεν, τό τε ὂν αὐ-
τὸ καὶ στάσις καὶ κίνησις. ΘΕΑΙ. Πολύ γε. ΞΕ.
Καὶ μὴν τώ γε δύο φαμὲν αὐτοῖν ἀμίκτω πρὸς ἀλλή-
λω. ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΞΕ. Τὸ δέ γε ὂν μικτὸν
ἀμφοῖν· ἐστὸν γὰρ ἄμφω που. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ;
ΞΕ. Τρία δὴ γίγνεται ταῦτα. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ.
Οὐκοῦν αὐτῶν ἕκαστον τοῖν μὲν δυοῖν ἕτερόν ἐστιν,
E αὐτὸ δ' ἑαυτῷ ταὐτόν. | ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Τί ποτ'
αὖ νῦν οὕτως εἰρήκαμεν τό τε ταὐτὸν καὶ θάτερον;
πότερα δύο γένη τινὲ αὐτώ, τῶν μὲν τριῶν ἄλλω, ξυμ-
μιγνυμένω μὴν ἐκείνοις ἐξ ἀνάγκης ἀεί, καὶ περὶ πέντε
ἀλλ' οὐ περὶ τριῶν ὡς ὄντων αὐτῶν σκεπτέον, ἢ τό τε
255 ταὐτὸν τοῦτο καὶ θάτερον * ὡς ἐκείνων τι προσαγο-
ρεύοντες λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΞΕ.
Ἀλλ' οὔ τι μὴν κίνησίς γε καὶ στάσις οὔθ' ἕτερον οὔτε
ταὐτόν ἐστι. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Ὅ τί περ ἂν κοινῇ
προσείπωμεν κίνησιν καὶ στάσιν, τοῦτο οὐδέτερον αὐ-
τοῖν οἷόν τ' εἶναι. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Κίνησίς τε
στήσεται καὶ στάσις αὖ κινηθήσεται· περὶ γὰρ ἀμφό-
τερα θάτερον ὁποτερονοῦν γιγνόμενον αὐτοῖν ἀναγ-
κάσει μεταβάλλειν αὖ θάτερον ἐπὶ τοὐναντίον τῆς αὐ-
B τοῦ φύσεως, ἅτε | μετασχὸν τοῦ ἐναντίου. ΘΕΑΙ.
Κομιδῇ γε. ΞΕ. Μετέχετον μὴν ἄμφω ταὐτοῦ καὶ
θατέρου. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Μὴ τοίνυν λέγωμεν κί-
νησίν γ' εἶναι ταὐτὸν ἢ θάτερον, μηδ' αὖ στάσιν.
ΘΕΑΙ. Μὴ γάρ. ΞΕ. Ἀλλ' ἆρα τὸ ὂν καὶ τὸ ταὐτὸν
ὡς ἕν τι διανοητέον ἡμῖν; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΞΕ. Ἀλλ'
εἰ τὸ ὂν καὶ τὸ ταὐτὸν μηδὲν διάφορον σημαίνετον,
κίνησιν αὖ πάλιν καὶ στάσιν ἀμφότερα εἶναι λέγοντες
ἀμφότερα οὕτως αὐτὰ ταὐτὸν ὡς ὄντα | προσεροῦμεν. C
ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον. ΞΕ. Ἀδύνατον
ἄρα ταὐτὸν καὶ τὸ ὂν ἓν εἶναι. ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕ.
Τέταρτον δὴ πρὸς τοῖς τρισὶν εἴδεσιν εἶδος τὸ ταὐτὸν
τιθῶμεν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τί δέ; τὸ
θάτερον ἆρα ἡμῖν λεκτέον πέμπτον; ἢ τοῦτο καὶ τὸ
ὂν ὡς δύ' ἄττα ὀνόματα ἐφ' ἑνὶ γένει διανοεῖσθαι δεῖ;
ΘΕΑΙ. Τάχ' ἄν. ΞΕ. Ἀλλ' οἶμαί σε συγχωρεῖν τῶν
ὄντων τὰ μὲν αὐτὰ καθ' αὑτά, τὰ δὲ πρὸς ἄλληλα
ἀεὶ λέγεσθαι. ΘΕΑΙ. Τί δ' οὔ; | ΞΕ. Τὸ δ' ἕτερον D
ἀεὶ πρὸς ἕτερον. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Οὐκ
ἄν, εἴ γε τὸ ὂν καὶ τὸ θάτερον μὴ πάμπολυ διεφερέ-
την· ἀλλ' εἴπερ θάτερον ἀμφοῖν μετεῖχε τοῖν εἰδοῖν
ὥσπερ τὸ ὄν, ἦν ἄν ποτέ τι καὶ τῶν ἑτέρων ἕτερον οὐ
πρὸς ἕτερον. νῦν δὲ ἀτεχνῶς ἡμῖν ὅ τί περ ἂν ἕτερον
ᾖ, συμβέβηκεν ἐξ ἀνάγκης ἑτέρου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν εἶ-
ναι. ΘΕΑΙ. Λέγεις καθάπερ ἔχει. ΞΕ. Πέμπτον δὴ
τὴν θατέρου φύσιν λεκτέον ἐν τοῖς εἴδεσιν οὖσαν, ἐν
οἷς | προαιρούμεθα. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ διὰ E
πάντων γε αὐτὴν αὐτῶν φήσομεν εἶναι διεληλυθυῖαν·
ἓν ἕκαστον γὰρ ἕτερον εἶναι τῶν ἄλλων οὐ διὰ τὴν
αὑτοῦ φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ μετέχειν τῆς ἰδέας τῆς θα-
τέρου. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. XLI. ΞΕ. Ὧδε δὴ
λέγωμεν ἐπὶ τῶν πέντε καθ' ἓν ἀναλαμβάνοντες. ΘΕΑΙ.
Πῶς; ΞΕ. Πρῶτον μὲν κίνησιν, ὡς ἔστι παντάπασιν
ἕτερον στάσεως. ἢ πῶς λέγομεν; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ.
Οὐ στάσις ἄρ' ἐστίν. ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Ἔστι
δέ γε * διὰ τὸ μετέχειν τοῦ ὄντος. ΘΕΑΙ. Ἔστιν. 256
ΞΕ. Αὖθις δὴ πάλιν ἡ κίνησις ἕτερον ταὐτοῦ ἐστί.
ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕ. Οὐ ταὐτὸν ἄρ' ἐστίν. ΘΕΑΙ.
Οὐ γὰρ οὖν. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν αὕτη γ' ἦν ταὐτὸν διὰ
τὸ μετέχειν αὖ πάντ' αὐτοῦ. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΞΕ.
Τὴν κίνησιν δὴ ταὐτόν τ' εἶναι καὶ μὴ ταὐτὸν ὁμολο-
γητέον καὶ οὐ δυσχεραντέον. οὐ γὰρ ὅταν εἴπωμεν αὐ-
τὴν ταὐτὸν καὶ μὴ ταὐτόν, ὁμοίως εἰρήκαμεν, ἀλλ'
ὁπόταν μὲν ταὐτόν, διὰ τὴν μέθεξιν ταὐτοῦ | πρὸς B
ἑαυτὴν οὕτω λέγομεν, ὅταν δὲ μὴ ταὐτόν, διὰ τὴν κοι-
νωνίαν αὖ θατέρου, δι' ἣν ἀποχωριζομένη ταὐτοῦ γέ-
γονεν οὐκ ἐκεῖνο, ἀλλ' ἕτερον, ὥστε ὀρθῶς αὖ λέγεται
πάλιν οὐ ταὐτόν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκ-
οῦν κἂν εἴ πῃ μετελάμβανεν αὐτὴ κίνησις στάσεως,
οὐδὲν ἂν ἄτοπον ἦν στάσιμον αὐτὴν προσαγορεύειν.
ΘΕΑΙ. Ὀρθότατά γε, εἴπερ τῶν γενῶν συγχωρησόμε-
θα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἐθέλειν μίγνυσθαι, τὰ δὲ μή.
ΞΕ. Καὶ μὴν ἐπί γε | τὴν τούτου πρότερον ἀπόδειξιν C
ἢ τῶν νῦν ἀφικόμεθα, ἐλέγχοντες, ὡς ἔστι κατὰ φύσιν
ταύτῃ. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Λέγωμεν δὴ πά-
λιν· ἡ κίνησίς ἐστιν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, καθάπερ ταὐ-
τοῦ τε ἦν ἄλλο καὶ τῆς στάσεως; ΘΕΑΙ. Ἀναγκαῖον.
ΞΕ. Οὐχ ἕτερον ἄρ' ἐστί πῃ καὶ ἕτερον κατὰ τὸν νῦν
δὴ λόγον. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Τί οὖν δὴ τὸ μετὰ
τοῦτο; ἆρα τῶν μὲν τριῶν ἕτερον αὐτὴν φήσομεν εἶ-
ναι, τοῦ δὲ τετάρτου μὴ φῶμεν, ὁμολογήσαντες αὐτὰ
εἶναι πέντε, περὶ ὧν καὶ ἐν | οἷς προὐθέμεθα σκοπεῖν; D
ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ἀδύνατον γὰρ συγχωρεῖν ἐλάττω τὸν
ἀριθμὸν τοῦ νῦν δὴ φανέντος. ΞΕ. Ἀδεῶς ἄρα τὴν
κίνησιν ἕτερον εἶναι τοῦ ὄντος διαμαχόμενοι λέγωμεν;
ΘΕΑΙ. Ἀδεέστατα μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ σαφῶς ἡ
κίνησις ὄντως οὐκ ὄν ἐστι καὶ ὄν, ἐπείπερ τοῦ ὄντος

μετέχει; ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε. ΞΕ. Ἔστιν ἄρα ἐξ
ἀνάγκης τὸ μὴ ὂν ἐπί τε κινήσεως εἶναι καὶ κατὰ
πάντα τὰ γένη· κατὰ πάντα γὰρ ἡ θατέρου φύσις
E ἕτερον ἀπεργαζομένη | τοῦ ὄντος ἕκαστον οὐκ ὂν ποιεῖ,
καὶ ξύμπαντα δὴ κατὰ ταὐτὰ οὕτως οὐκ ὄντα ὀρθῶς
ἐροῦμεν, καὶ πάλιν, ὅτι μετέχει τοῦ ὄντος, εἶναί τε καὶ
ὄντα. ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει. ΞΕ. Περὶ ἕκαστον ἄρα
τῶν εἰδῶν πολὺ μέν ἐστι τὸ ὄν, ἄπειρον δὲ πλήθει τὸ
μὴ ὄν. ΘΕΑΙ. Ἔοικεν. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὂν αὐτὸ
257 τῶν ἄλλων * ἕτερον εἶναι λεκτέον. ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.
ΞΕ. Καὶ τὸ ὂν ἄρ' ἡμῖν, ὅσαπερ ἐστὶ τὰ ἄλλα, κατὰ
τοσαῦτα οὐκ ἔστιν. ἐκεῖνα γὰρ οὐκ ὂν ἓν μὲν αὐτό
ἐστιν, ἀπέραντα δὲ τὸν ἀριθμὸν τἆλλα οὐκ ἔστιν αὖ.
ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὕτως. ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ καὶ ταῦτα οὐ
δυσχεραντέον, ἐπείπερ ἔχει κοινωνίαν ἀλλήλοις ἡ τῶν
γενῶν φύσις. εἰ δέ τις ταῦτα μὴ συγχωρεῖ, πείσας
ἡμῶν τοὺς ἔμπροσθεν λόγους οὕτω πειθέτω τὰ μετὰ
B ταῦτα. ΘΕΑΙ. Δικαιότατα εἴρηκας. | ΞΕ. Ἴδωμεν δὴ
καὶ τόδε. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὁπόταν τὸ μὴ ὂν
λέγωμεν, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐναντίον τι λέγομεν τοῦ ὄν-
τος, ἀλλ' ἕτερον μόνον. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Οἷον
ὅταν εἴπωμέν τι μὴ μέγα, τότε μᾶλλόν τί σοι φαινό-
μεθα τὸ σμικρὸν ἢ τὸ ἴσον δηλοῦν τῷ ῥήματι. ΘΕΑΙ.
Καὶ πῶς; ΞΕ. Οὐκ ἄρ', ἐναντίον ὅταν ἀπόφασις λέ-
γηται σημαίνειν, συγχωρησόμεθα, τοσοῦτον δὲ μόνον,
ὅτι τῶν ἄλλων τι μηνύει τὸ μὴ καὶ τὸ οὐ προτιθέμενα
C τῶν ἐπιόντων ὀνομάτων, | μᾶλλον δὲ τῶν πραγμάτων,
περὶ ἅττ' ἂν κέηται τὰ ἐπιφθεγγόμενα ὕστερον τῆς
ἀποφάσεως ὀνόματα. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.
XLII. ΞΕ. Τόδε δὲ διανοηθῶμεν, εἰ καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ.
ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ἡ θατέρου μοι φύσις φαίνε-
ται κατακεκερματίσθαι, καθάπερ ἐπιστήμη. ΘΕΑΙ.
Πῶς; ΞΕ. Μία μέν ἐστί που καὶ ἐκείνη, τὸ δ' ἐπί
τῳ γιγνόμενον μέρος αὐτῆς ἕκαστον ἀφορισθὲν ἐπω-
D νυμίαν ἴσχει τινὰ ἑαυτῆς ἰδίαν· διὸ πολλαὶ | τέχναι τ'
εἰσὶ λεγόμεναι καὶ ἐπιστῆμαι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὰ τῆς θατέρου φύσεως μόρια μιᾶς
οὔσης ταὐτὸν πέπονθε τοῦτο. ΘΕΑΙ. Τάχ' ἄν. ἀλλ'
ὅπῃ δὴ λέγωμεν; ΞΕ. Ἔστι τῷ καλῷ τι θατέρου μό-
ριον ἀντιτιθέμενον; ΘΕΑΙ. Ἔστι. ΞΕ. Τοῦτ' οὖν
ἀνώνυμον ἐροῦμεν ἤ τιν' ἔχον ἐπωνυμίαν; ΘΕΑΙ.
Ἔχον· ὃ γὰρ μὴ καλὸν ἑκάστοτε φθεγγόμεθα, τοῦτο
οὐκ ἄλλου τινὸς ἕτερόν ἐστιν ἢ τῆς τοῦ καλοῦ φύ-
E σεως. ΞΕ. Ἴθι νῦν τόδε μοι λέγε. | ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖ-
ον; ΞΕ. Ἄλλο τι τῶν ὄντων τινὸς γένους ἀφορισθὲν
καὶ πρός τι τῶν ὄντων αὖ πάλιν ἀντιτεθὲν οὕτω ξυμ-
βέβηκεν εἶναι τὸ μὴ καλόν; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Ὄν-
τος δὴ πρὸς ὂν ἀντίθεσις, ὡς ἔοικ', εἶναι συμβαίνει
τὸ μὴ καλόν. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα. ΞΕ. Τί οὖν; κατὰ
τοῦτον τὸν λόγον ἆρα μᾶλλον μὲν τὸ καλὸν ἡμῖν ἐστὶ
τῶν ὄντων, ἧττον δὲ τὸ μὴ καλόν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν.
258 ΞΕ. Ὁμοίως ἄρα τὸ μὴ * μέγα καὶ τὸ μέγα αὐτὸ εἶ-
ναι λεκτέον; ΘΕΑΙ. Ὁμοίως. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ
μὴ δίκαιον τῷ δικαίῳ κατὰ ταὐτὰ θετέον πρὸς τὸ μη-
δέν τι μᾶλλον εἶναι θάτερον θατέρου; ΘΕΑΙ. Τί
μήν; ΞΕ. Καὶ τἆλλα δὴ ταύτῃ λέξομεν, ἐπείπερ ἡ
θατέρου φύσις ἐφάνη τῶν ὄντων οὖσα, ἐκείνης δὲ οὔ-
σης ἀνάγκη δὴ καὶ τὰ μόρια αὐτῆς μηδενὸς ἧττον ὄν-
τα τιθέναι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Οὐκοῦν, ὡς

ἔοικεν, ἡ τῆς θατέρου | μορίου φύσεως καὶ τῆς τοῦ B
ὄντος πρὸς ἄλληλα ἀντικειμένων ἀντίθεσις οὐδὲν ἧτ-
τον, εἰ θέμις εἰπεῖν, αὐτοῦ τοῦ ὄντος οὐσία ἐστίν,
οὐκ ἐναντίον ἐκείνῳ σημαίνουσα, ἀλλὰ τοσοῦτον μό-
νον, ἕτερον ἐκείνου. ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε. ΞΕ. Τίν'
οὖν αὐτὴν προσείπωμεν; ΘΕΑΙ. Δῆλον ὅτι τὸ μὴ ὄν,
ὃ διὰ τὸν σοφιστὴν ἐζητοῦμεν, αὐτό ἐστι τοῦτο. ΞΕ.
Πότερον οὖν, ὥσπερ εἶπες, ἔστιν οὐδενὸς τῶν ἄλλων
οὐσίας ἐλλειπόμενον, καὶ δεῖ θαῤῥοῦντα ἤδη λέγειν,
ὅτι τὸ μὴ ὂν βεβαίως ἐστὶ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἔχον; ὥσ-
περ τὸ μέγα ἦν μέγα | καὶ τὸ καλὸν ἦν καλὸν καὶ τὸ C
μὴ μέγα *μὴ μέγα καὶ τὸ μὴ καλὸν* μὴ καλόν, οὕ-
τω δὲ καὶ τὸ μὴ ὂν κατὰ ταὐτὸν ἦν τε καὶ ἔστι μὴ
ὄν, ἐνάριθμον τῶν πολλῶν ὄντων εἶδος ἕν; ἤ τινα ἔτι
πρὸς αὐτό, ὦ Θεαίτητε, ἀπιστίαν ἔχομεν; ΘΕΑΙ.
Οὐδεμίαν. XLIII. ΞΕ. Οἶσθ' οὖν, ὅτι Παρμενίδῃ μα-
κροτέρως τῆς ἀποῤῥήσεως ἠπιστήκαμεν; ΘΕΑΙ. Τί
δή; ΞΕ. Πλεῖον ἢ 'κεῖνος ἀπεῖπε σκοπεῖν, ἡμεῖς εἰς
τὸ πρόσθεν ἔτι ζητήσαντες ἀπεδείξαμεν αὐτῷ. ΘΕΑΙ.
Πῶς; ΞΕ. Ὅτι ὁ μὲν | πού φησιν· οὐ γὰρ μή ποτε D
τοῦτ' οὐδαμῇ, εἶναι μὴ ὄντα, ἀλλὰ σὺ τῆσδ' ἀφ' ὁδοῦ
διζήσιος εἶργε νόημα. ΘΕΑΙ. Λέγει γὰρ οὖν οὕτως.
ΞΕ. Ἡμεῖς δέ γε οὐ μόνον ὡς ἔστι τὰ μὴ ὄντα ἀπε-
δείξαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος ὃ τυγχάνει ὂν τοῦ μὴ ὄν-
τος ἀπεφηνάμεθα· τὴν γὰρ θατέρου φύσιν ἀποδείξαν-
τες οὖσάν τε καὶ κατακεκερματισμένην ἐπὶ πάντα τὰ
ὄντα πρὸς ἄλληλα, | τὸ πρὸς τὸ ὂν ἕκαστον μόριον E
αὐτῆς ἀντιτιθέμενον ἐτολμήσαμεν εἰπεῖν ὡς αὐτὸ τοῦ-
τό ἐστιν ὄντως τὸ μὴ ὄν. ΘΕΑΙ. Καὶ παντάπασί γε,
ὦ ξένε, ἀληθέστατά μοι δοκοῦμεν εἰρηκέναι. ΞΕ. Μή
τοίνυν ἡμᾶς εἴπῃ τις ὅτι τοὐναντίον τοῦ ὄντος τὸ μὴ
ὂν ἀποφαινόμενοι τολμῶμεν λέγειν ὡς ἔστιν. ἡμεῖς
γὰρ περὶ μὲν ἐναντίου τινὸς αὐτῷ χαίρειν πάλαι λέ-
γομεν, εἴτ' ἔστιν εἴτε μή, λόγον ἔχον ἢ καὶ παντάπα-
σιν ἄλογον· * ὃ δὲ νῦν εἰρήκαμεν εἶναι τὸ μὴ ὄν, ἢ 259
πεισάτω τις ὡς οὐ καλῶς λέγομεν ἐλέγξας, ἢ μέχριπερ
ἂν ἀδυνατῇ, λεκτέον καὶ ἐκείνῳ καθάπερ ἡμεῖς λέγο-
μεν, ὅτι συμμίγνυταί τε ἀλλήλοις τὰ γένη καὶ τό τε
ὂν καὶ θάτερον διὰ πάντων καὶ δι' ἀλλήλων διεληλυ-
θότα τὸ μὲν ἕτερον μετασχὸν τοῦ ὄντος ἔστι μὲν διὰ
ταύτην τὴν μέθεξιν, οὐ μὴν ἐκεῖνό γε, οὗ μετέσχεν,
ἀλλ' ἕτερον, ἕτερον δὲ τοῦ ὄντος ὂν ἐστι σαφέστατα
ἐξ ἀνάγκης εἶναι μὴ ὄν· τὸ δὲ ὂν αὖ θατέρου | μετει- B
ληφὸς ἕτερον τῶν ἄλλων ἂν εἴη γενῶν, ἕτερον δ' ἐκεί-
νων ἁπάντων ὂν οὐκ ἔστιν ἕκαστον αὐτῶν οὐδὲ ξύμ-
παντα τὰ ἄλλα πλὴν αὐτό, ὥστε τὸ ὂν ἀναμφισβητή-
τως αὖ μυρία ἐπὶ μυρίοις οὐκ ἔστι, καὶ τἆλλα δὴ
καθ' ἕκαστον οὕτω καὶ ξύμπαντα πολλαχῇ μὲν ἔστι,
πολλαχῇ δ' οὐκ ἔστιν. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Καὶ
ταύταις δὴ ταῖς ἐναντιώσεσιν εἴτε ἀπιστεῖ τις, σκε-
πτέον αὐτῷ καὶ λεκτέον βέλτιόν τι τῶν νῦν εἰρημένων·
εἴτε ὥς τι | χαλεπὸν κατανενοηκὼς χαίρει τοτὲ μὲν ἐπὶ C
θάτερα τοτὲ δ' ἐπὶ θάτερα τοὺς λόγους ἕλκων, οὐκ
ἄξια πολλῆς σπουδῆς ἐσπούδακεν, ὡς οἱ νῦν λόγοι
φασί. τοῦτο μὲν γὰρ οὔτε τι κομψὸν οὔτε χαλεπὸν
εὑρεῖν, ἐκεῖνο δ' ἤδη καὶ χαλεπὸν ἅμα καὶ καλόν.
ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὃ καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὸ
ταῦτα ἐάσαντα ὡς δυνατὰ τοῖς λεγομένοις οἷόν τ' εἶ-
ναι καθ' ἕκαστον ἐλέγχοντα ἐπακολουθεῖν, ὅταν τέ τις

D ἕτερον ὂν πῃ ταὐτὸν εἶναι φῇ καὶ ὅταν ταὐτὸν ὂν ¦
ἕτερον, ἐκείνῃ καὶ κατ᾽ ἐκεῖνο, ὅ φησι τούτων πεπον-
θέναι πότερον. τὸ δὲ ταὐτὸν ἕτερον ἀποφαίνειν ἀμῃ-
γέπῃ καὶ τὸ θάτερον ταὐτὸν καὶ τὸ μέγα σμικρὸν καὶ
τὸ ὅμοιον ἀνόμοιον, καὶ χαίρειν οὕτω τἀναντία ἀεὶ
προφέροντα ἐν τοῖς λόγοις, οὔτε τις ἔλεγχος οὗτος
ἀληθινὸς ἄρτι τε τῶν ὄντων τινὸς ἐφαπτομένου δῆλος
νεογενὴς ὤν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. XLIV. ΞΕ.
Καὶ γάρ, ὦ 'γαθέ, τό γε πᾶν ἀπὸ παντὸς ἐπιχειρεῖν
E ἀποχωρίζειν ἄλλως τε οὐκ ἐμμελὲς καὶ δὴ καὶ ¦ παν-
τάπασιν ἀμούσου τινὸς καὶ ἀφιλοσόφου. ΘΕΑΙ. Τί
δή; ΞΕ. Τελεωτάτη πάντων λόγων ἐστὶν ἀφάνισις τὸ
διαλύειν ἕκαστον ἀπὸ πάντων· διὰ γὰρ τὴν ἀλλήλων
τῶν εἰδῶν συμπλοκὴν ὁ λόγος γέγονεν ἡμῖν. ΘΕΑΙ.
260 * Ἀληθῆ. ΞΕ. Σκόπει τοίνυν, ὡς ἐν καιρῷ νῦν δὴ
τοῖς τοιούτοις διεμαχόμεθα καὶ προσηναγκάζομεν ἐᾶν
ἕτερον ἑτέρῳ μίγνυσθαι. ΘΕΑΙ. Πρὸς δὴ τί; ΞΕ.
Πρὸς τὸ τὸν λόγον ἡμῖν τῶν ὄντων ἕν τι γενῶν εἶναι.
τούτου γὰρ στερηθέντες, τὸ μὲν μέγιστον, φιλοσοφίας
ἂν στερηθεῖμεν, ἔτι δ᾽ ἐν τῷ παρόντι δεῖ λόγον ἡμᾶς
διομολογήσασθαι, τί ποτ᾽ ἐστίν, εἰ δὲ ἀφῃρέθημεν αὐ-
τὸ μηδ᾽ εἶναι τὸ παράπαν, οὐδὲν ἂν ἔτι που λέγειν
B οἷοί τ᾽ ἦμεν. ἀφῃρέθημεν δ᾽ ἄν, εἰ ¦ συνεχωρήσαμεν
μηδεμίαν εἶναι μῖξιν μηδενὶ πρὸς μηδέν. ΘΕΑΙ. Ὀρ-
θῶς τοῦτό γε. λόγον δὲ διότι νῦν διομολογητέον οὐκ
ἔμαθον. ΞΕ. Ἀλλ᾽ ἴσως τῇδ᾽ ἑπόμενος ῥᾷστ᾽ ἂν μά-
θοις. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὸ μὲν δὴ μὴ ὂν ἡμῖν ἕν τι
τῶν ἄλλων γένος ὂν ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα
διεσπαρμένον. ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ
τοῦτο σκεπτέον, εἰ δόξῃ τε καὶ λόγῳ μίγνυται. ΘΕΑΙ.
Τί δή; ΞΕ. Μὴ μιγνυμένου μὲν αὐτοῦ τούτοις ἀναγ-
C καῖον ¦ ἀληθῆ πάντ᾽ εἶναι, μιγνυμένου δὲ δόξα τε ψευ-
δὴς γίγνεται καὶ λόγος· τὸ γὰρ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν
ἢ λέγειν, τοῦτ᾽ ἐστί που τὸ ψεῦδος ἐν διανοίᾳ τε καὶ
λόγοις γιγνόμενον. ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Ὄντος δέ γε
ψεύδους ἔστιν ἀπάτη. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν
ἀπάτης οὔσης εἰδώλων τε καὶ εἰκόνων ἤδη καὶ φαντα-
σίας πάντα ἀνάγκη μεστὰ εἶναι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ
οὔ; ΞΕ. Τὸν δέ γε σοφιστὴν ἔφαμεν ἐν τούτῳ που
D τῷ τόπῳ καταπεφευγέναι μέν, ¦ ἔξαρνον δὲ γεγονέναι
τὸ παράπαν μηδ᾽ εἶναι ψεῦδος· τὸ γὰρ μὴ ὂν οὔτε
διανοεῖσθαί τινα οὔτε λέγειν· οὐσίας γὰρ οὐδὲν οὐδα-
μῇ τὸ μὴ ὂν μετέχειν. ΘΕΑΙ. Ἦν ταῦτα. ΞΕ. Νῦν
δέ γε τοῦτο μὲν ἐφάνη μετέχον τοῦ ὄντος, ὥστε ταύτῃ
μὲν ἴσως οὐκ ἂν μάχοιτο ἔτι· τάχα δ᾽ ἂν φαίη τῶν
εἰδῶν τὰ μὲν μετέχειν τοῦ μὴ ὄντος, τὰ δ᾽ οὔ, καὶ λό-
γον δὴ καὶ δόξαν εἶναι τῶν οὐ μετεχόντων. ὥστε τὴν
εἰδωλοποιικὴν καὶ φανταστικήν, ἐν ᾗ φαμὲν αὐτὸν εἶ-
E ναι, ¦ διαμάχοιτ᾽ ἂν πάλιν ὡς παντάπασιν οὐκ ἔστιν,
ἐπειδὴ δόξα καὶ λόγος οὐ κοινωνεῖ τοῦ μὴ ὄντος·
ψεῦδος γὰρ τὸ παράπαν οὐκ εἶναι ταύτης μὴ συν-
ισταμένης τῆς κοινωνίας. διὰ ταῦτ᾽ οὖν λόγον πρῶτον
καὶ δόξαν καὶ φαντασίαν διερευνητέον ὅ τί ποτ᾽ ἐστίν,
ἵνα φανέντων καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν τῷ μὴ ὄντι κα-
261 τίδωμεν, κατιδόντες * δὲ τὸ ψεῦδος ὂν ἀποδείξωμεν,
ἀποδείξαντες δὲ τὸν σοφιστὴν εἰς αὐτὸ ἐνδήσωμεν, εἴ-
περ ἔνοχός ἐστιν, ἢ καὶ ἀπολύσαντες ἐν ἄλλῳ γένει
ζητῶμεν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ δέ γε, ὦ ξένε, ἔοικεν ἀληθὲς
εἶναι τὸ περὶ τὸν σοφιστὴν κατ᾽ ἀρχὰς λεχθέν, ὅτι
δυσθήρευτον εἴη τὸ γένος. φαίνεται γὰρ οὖν προβλη-
μάτων γέμειν, ὧν ἐπειδάν τι προβάλῃ, τοῦτο πρότερον
ἀναγκαῖον διαμάχεσθαι πρὶν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφικέ-
σθαι. νῦν γὰρ μόγις μὲν τὸ μὴ ὂν ὡς οὐκ ἔστι προ-
βληθὲν διεπεράσαμεν, ἕτερον δὲ ¦ προβέβληται, καὶ δεῖ B
δὴ ψεῦδος ὡς ἔστι καὶ περὶ λόγον καὶ περὶ δόξαν
ἀποδεῖξαι, καὶ μετὰ τοῦτο ἴσως ἕτερον, καὶ ἔτ᾽ ἄλλο
μετ᾽ ἐκεῖνο· καὶ πέρας, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν φανήσεταί
ποτε. ΞΕ. Θαρρεῖν, ὦ Θεαίτητε, χρὴ τὸν καὶ σμικρόν
τι δυνάμενον εἰς τὸ πρόσθεν ἀεὶ προϊέναι. τί γὰρ ὅ
γ᾽ ἀθυμῶν ἐν τούτοις δράσειεν ἂν ἐν ἄλλοις, ἢ μηδὲν
ἐν ἐκείνοις ἀνύτων ἢ καὶ πάλιν εἰς τοὔπισθεν ἀπω-
σθείς; σχολῇ που, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον,
ὅ γε τοιοῦτος ¦ ἄν ποτε ἕλοι πόλιν. νῦν δ᾽ ἐπεί, ὦ C
'γαθέ, τοῦτο ὃ λέγεις διαπεπέρανται, τό τοι μέγιστον
ἡμῖν τεῖχος ᾑρημένον ἂν εἴη, τὰ δ᾽ ἄλλα ἤδη ῥᾴω καὶ
σμικρότερα. ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες. XLV ΞΕ. Λόγον
δὴ πρῶτον καὶ δόξαν, καθάπερ ἐρρήθη νῦν δή, λά-
βωμεν, ἵν᾽ ἐναργέστερον ἀπολογισώμεθα, πότερον αὐ-
τῶν ἅπτεται τὸ μὴ ὂν ἢ παντάπασιν ἀληθῆ μέν ἐστιν
ἀμφότερα ταῦτα, ψεῦδος δὲ οὐδέποτε οὐδέτερον. ΘΕΑΙ.
Ὀρθῶς. ΞΕ. Φέρε δή, καθάπερ ἐπὶ τῶν ¦ εἰδῶν καὶ D
τῶν γραμμάτων ἐλέγομεν, περὶ τῶν ὀνομάτων πάλιν
ὡσαύτως ἐπισκεψώμεθα· φανεῖται γάρ πῃ ταύτῃ τὸ
νῦν ζητούμενον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον οὖν δὴ περὶ τῶν
ὀνομάτων ὑπακουστέον; ΞΕ. Εἴτε πάντα ἀλλήλοις
ξυναρμόττει, εἴτε μηδέν, εἴτε τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δὲ μή.
ΘΕΑΙ. Δῆλον τοῦτό γε, ὅτι τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δ᾽ οὔ.
ΞΕ. Τὸ τοιόνδε λέγεις ἴσως, ὅτι τὰ μὲν ἐφεξῆς λεγό-
μενα καὶ δηλοῦντά τι ¦ ξυναρμόττει, τὰ δὲ τῇ συνεχείᾳ E
μηδὲν σημαίνοντα ἀναρμοστεῖ. ΘΕΑΙ. Πῶς τί τοῦτ᾽
εἶπες; ΞΕ. Ὅπερ ᾠήθην ὑπολαβόντα σε προσομολο-
γεῖν. ἔστι γὰρ ἡμῖν που τῶν τῇ φωνῇ περὶ τὴν οὐ-
σίαν δηλωμάτων διττὸν γένος. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ.
Τὸ μὲν ὀνόματα, τὸ * δὲ ῥήματα κληθέν. ΘΕΑΙ. 262
Εἰπὲ ἑκάτερον. ΞΕ. Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὂν
δήλωμα ῥῆμά που λέγομεν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ
δέ γ᾽ ἐπ᾽ αὐτοῖς τοῖς ἐκεῖνα πράττουσι σημεῖον τῆς
φωνῆς ἐπιτεθὲν ὄνομα. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ.
Οὐκοῦν ἐξ ὀνομάτων μὲν μόνων συνεχῶς λεγομένων
οὐκ ἔστι ποτὲ λόγος, οὐδ᾽ αὖ ῥημάτων χωρὶς ὀνομά-
των λεχθέντων. ΘΕΑΙ. Ταῦτ᾽ οὐκ ἔμαθον. ΞΕ. Δῆ-
λον γάρ, ὡς πρὸς ἕτερόν τι ¦ βλέπων ἄρτι ξυνωμολό- B
γεις· ἐπεὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ ἐβουλόμην εἰπεῖν, ὅτι συνεχῶς
ὧδε λεγόμενα ταῦτα οὐκ ἔστι λόγος. ΘΕΑΙ. Πῶς;
ΞΕ. Οἷον, βαδίζει τρέχει καθεύδει, καὶ τἆλλα ὅσα
πράξεις σημαίνει ῥήματα, κἂν πάντα τις ἐφεξῆς αὔτ᾽
εἴπῃ, λόγον οὐδέν τι μᾶλλον ἀπεργάζεται. ΘΕΑΙ.
Πῶς γάρ; ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ πάλιν ὅταν λέγηται,
λέων ἔλαφος ἵππος, ὅσα τε ὀνόματα τῶν τὰς πρά-
ξεις αὖ πραττόντων ὠνομάσθη, καὶ κατὰ ¦ ταύτην δὴ C
τὴν συνέχειαν οὐδείς πω ξυνέστη λόγος· οὐδεμίαν γὰρ
οὔτε οὕτως οὔτ᾽ ἐκείνως πρᾶξιν οὐδ᾽ ἀπραξίαν οὐδὲ
οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῖ τὰ φωνηθέντα, πρὶν
ἄν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κεράσῃ. τότε δὲ ἥρ-
μοσέ τε καὶ λόγος ἐγένετο εὐθὺς ἡ πρώτη συμπλοκή,
σχεδὸν τῶν λόγων ὁ πρῶτος καὶ σμικρότατος. ΘΕΑΙ.
Πῶς ἄρ᾽ ὧδε λέγεις; ΞΕ. Ὅταν εἴπῃ τις ἄνθρωπος
μανθάνει, λόγον εἶναι φῂς τοῦτον ἐλάχιστόν τε καὶ

D πρῶτον; | ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΞΕ. Δηλοῖ γὰρ ἤδη που
τότε περὶ τῶν ὄντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων ἢ
μελλόντων, καὶ οὐκ ὀνομάζει μόνον, ἀλλά τι περαίνει,
συμπλέκων τὰ ῥήματα τοῖς ὀνόμασι. διὸ λέγειν τε αὐ-
τὸν ἀλλ᾽ οὐ μόνον ὀνομάζειν εἴπομεν, καὶ δὴ καὶ τῷ
πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐφθεγξάμεθα λόγον. ΘΕΑΙ.
Ὀρθῶς. XLVI. ΞΕ. Οὕτω δὴ καθάπερ τὰ πράγματα
τὰ μὲν ἀλλήλοις ἥρμοττε, τὰ δ᾽ οὔ, καὶ περὶ τὰ τῆς
E φωνῆς αὖ σημεῖα τὰ μὲν οὐχ ἁρμόττει, τὰ δὲ | ἁρ-
μόττοντα αὐτῶν λόγον ἀπειργάσατο. ΘΕΑΙ. Παντά-
πασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἔτι δὴ σμικρὸν τόδε. ΘΕΑΙ. Τὸ
ποῖον; ΞΕ. Λόγον ἀναγκαῖον, ὅταν περ ᾖ, τινὸς εἶ-
ναι λόγον, μὴ δὲ τινος ἀδύνατον. ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ.
Οὐκοῦν καὶ ποιόν τινα αὐτὸν εἶναι δεῖ; ΘΕΑΙ. Πῶς
δ᾽ οὔ; ΞΕ. Προσέχωμεν δὴ τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς.
ΘΕΑΙ. Δεῖ γοῦν. ΞΕ. Λέξω τοίνυν σοι λόγον, συν-
θεὶς πρᾶγμα πράξει δι᾽ ὀνόματος καὶ ῥήματος· ὅτου
263 δ᾽ ἂν ὁ λόγος ᾖ, σύ μοι φράζειν. ΘΕΑΙ. Ταῦτ᾽ *
ἔσται κατὰ δύναμιν. ΞΕ. Θεαίτητος κάθηται. μῶν
μὴ μακρὸς ὁ λόγος; ΘΕΑΙ. Οὔκ, ἀλλὰ μέτριος. ΞΕ.
Σὸν ἔργον δὴ φράζειν περὶ οὗ τ᾽ ἐστὶ καὶ ὅτου. ΘΕΑΙ.
Δῆλον ὅτι περὶ ἐμοῦ τε καὶ ἐμός. ΞΕ. Τί δὲ ὅδ᾽ αὖ;
ΘΕΑΙ. Ποῖος; ΞΕ. Θεαίτητος, ᾧ νῦν ἐγὼ διαλέγο-
μαι, πέτεται. ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτον οὐδ᾽ ἂν εἷς ἄλλως
εἴποι πλὴν ἐμόν τε καὶ περὶ ἐμοῦ. ΞΕ. Ποιὸν δέ γέ
B τινά φαμεν ἀναγκαῖον ἕκαστον εἶναι τῶν λόγων. |
ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τούτων δὴ ποῖόν τινα ἑκάτερον
φατέον εἶναι; ΘΕΑΙ. Τὸν μὲν ψευδῆ που, τὸν δὲ
ἀληθῆ. ΞΕ. Λέγει δὲ αὐτῶν ὁ μὲν ἀληθὴς τὰ ὄντα
ὡς ἔστι περὶ σοῦ. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Ὁ δὲ δὴ
ψευδὴς ἕτερα τῶν ὄντων. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὰ μὴ
ὄντ᾽ ἄρα ὡς ὄντα λέγει. ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕ. Ὄν-
των δέ γε ὄντα ἕτερα περὶ σοῦ. πολλὰ μὲν γὰρ ἔφα-
μεν ὄντα περὶ ἕκαστον εἶναί που, πολλὰ δὲ οὐκ ὄντα.
C ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. | ΞΕ. Ὃν ὕστερον δὴ λόγον
εἴρηκα περὶ σοῦ, πρῶτον μέν, ἐξ ὧν ὡρισάμεθα τί
ποτ᾽ ἔστι λόγος, ἀναγκαιότατον αὐτὸν ἕνα τῶν βραχυ-
τάτων εἶναι. ΘΕΑΙ. Νῦν δὴ γοῦν ταύτῃ ξυνωμολο-
γήσαμεν. ΞΕ. Ἔπειτα δέ γε τινός. ΘΕΑΙ. Οὕτως.
ΞΕ. Εἰ δὲ μὴ ἔστι σός, οὐκ ἄλλου γε οὐδενός. ΘΕΑΙ.
Πῶς γάρ; ΞΕ. Μηδενὸς δὲ ὢν οὐδ᾽ ἂν λόγος εἴη τὸ
παράπαν· ἀπεφήναμεν γάρ, ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἦν λό-
γον ὄντα μηδενὸς εἶναι λόγον. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα.
D ΞΕ. Περὶ δὴ | σοῦ λεγόμενα μέντοι θάτερα ὡς τὰ
αὐτὰ καὶ μὴ ὄντα ὡς ὄντα, παντάπασιν, ὡς ἔοικεν, ἡ
τοιαύτη σύνθεσις ἔκ τε ῥημάτων γιγνομένη καὶ ὀνο-
μάτων ὄντως τε καὶ ἀληθῶς γίγνεσθαι λόγος ψευδής.
ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν. XLVII. ΞΕ. Τί δὲ δή;
διάνοιά τε καὶ δόξα καὶ φαντασία, μῶν οὐκ ἤδη δῆ-
λον ὅτι ταῦτα τὰ γένη ψευδῆ τε καὶ ἀληθῆ πάνθ᾽
ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐγγίγνεται; ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ.
Ὧδ᾽ εἴσει ῥᾷον, ἂν πρῶτον λάβῃς, τί ποτ᾽ ἔστι καὶ τί
E | διαφέρουσιν ἕκαστ᾽ ἀλλήλων. ΘΕΑΙ. Δίδου μόνον.
ΞΕ. Οὐκοῦν διάνοια μὲν καὶ λόγος ταὐτόν· πλὴν ὁ μὲν
ἐντὸς τῆς ψυχῆς πρὸς αὑτὴν διάλογος ἄνευ φωνῆς γι-
γνόμενος τοῦτ᾽ αὐτὸ ἡμῖν ἐπωνομάσθη, διάνοια; ΘΕΑΙ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τὸ δέ γ᾽ ἀπ᾽ ἐκείνης ῥεῦμα διὰ
τοῦ στόματος ἰὸν μετὰ φθόγγου κέκληται λόγος.
ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐν λόγοις γε αὐτὸ ἴσμεν
ὄν. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Φάσιν τε καὶ ἀπόφα-
σιν. ΘΕΑΙ. Ἴσμεν. ΞΕ. Ὅταν οὖν τοῦτο ἐν * ψυ- 264
χῇ κατὰ διάνοιαν ἐγγίγνηται μετὰ σιγῆς, πλὴν δόξης
ἔχεις ὅ τι προσείπῃς αὐτό; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ.
Τί δ᾽ ὅταν μὴ καθ᾽ αὑτὴν ἀλλὰ δι᾽ αἰσθήσεως παρῇ
τινὶ τὸ τοιοῦτον αὖ πάθος, ἆρ᾽ οἷόν τε ὀρθῶς εἰπεῖν
ἕτερόν τι πλὴν φαντασίαν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Οὐκ-
οῦν ἐπείπερ λόγος ἀληθὴς ἦν καὶ ψευδής, τούτων δ᾽
ἐφάνη διάνοια μὲν αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν ψυχῆς διάλογος,
δόξα δὲ διανοίας ἀποτελεύτησις, φαίνεται δὲ ὃ | λέγο- B
μεν σύμμιξις αἰσθήσεως καὶ δόξης, ἀνάγκη δὴ καὶ
τούτων τῷ λόγῳ ξυγγενῶν ὄντων ψευδῆ [τε] αὐτῶν
ἔνια καὶ ἐνίοτε εἶναι. ΘΕΑΙ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ. Κα-
τανοεῖς οὖν, ὅτι πρότερον εὑρέθη ψευδὴς δόξα καὶ
λόγος ἢ κατὰ τὴν προσδοκίαν, ἣν ἐφοβήθημεν ἄρτι,
μὴ παντάπασιν ἀνήνυτον ἔργον ἐπιβαλλοίμεθα ζητοῦν-
τες αὐτό; ΘΕΑΙ. Κατανοῶ. XLVIII. ΞΕ. Μὴ τοί-
νυν μηδ᾽ εἰς τὰ λοιπὰ ἀθυμῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ πέφαν-
ται ταῦτα, τῶν ἔμπροσθεν | ἀναμνησθῶμεν κατ᾽ εἴδη C
διαιρέσεων. ΘΕΑΙ. Ποίων δή; ΞΕ. Διειλόμεθα τῆς
εἰδωλοποιϊκῆς εἴδη δύο, τὴν μὲν εἰκαστικήν, τὴν δὲ
φανταστικήν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ τὸν σοφιστὴν
εἴπομεν ὡς ἀποροῖμεν εἰς ὁποτέραν θήσομεν. ΘΕΑΙ.
Ἦν ταῦτα. ΞΕ. Καὶ τοῦθ᾽ ἡμῶν ἀπορουμένων ἔτι
μείζων κατεχύθη σκοτοδινία, φανέντος τοῦ λόγου τοῦ
πᾶσιν ἀμφισβητοῦντος, ὡς οὔτε εἰκὼν οὔτε εἴδωλον
οὔτε φάντασμα εἴη τὸ παράπαν οὐδὲν | διὰ τὸ μηδα- D
μῶς μηδέποτε μηδαμοῦ ψεῦδος εἶναι. ΘΕΑΙ. Λέγεις
ἀληθῆ. ΞΕ. Νῦν δέ γ᾽ ἐπειδὴ πέφανται μὲν λόγος,
πέφανται δ᾽ οὖσα δόξα ψευδής, ἐγχωρεῖ δὴ μιμήματα
τῶν ὄντων εἶναι καὶ τέχνην ἐκ ταύτης γίγνεσθαι τῆς
διαθέσεως ἀπατητικήν. ΘΕΑΙ. Ἐγχωρεῖ. ΞΕ. Καὶ
μὴν ὅτι γ᾽ ἦν ὁ σοφιστὴς τούτων πότερον, διωμολο-
γημένον ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν ἦν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ.
| Πάλιν τοίνυν ἐπιχειρῶμεν, σχίζοντες διχῇ τὸ προτε- E
θὲν γένος, πορεύεσθαι κατὰ τοὐπὶ δεξιὰ ἀεὶ μέρος
τοῦ τμηθέντος ἐχόμενοι τῆς τοῦ σοφιστοῦ κοινωνίας,
ἕως ἂν αὐτοῦ τὰ κοινὰ πάντα περιελόντες, τὴν οἰκείαν
λιπόντες φύσιν ἐπιδείξωμεν μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς,
ἔπειτα * καὶ τοῖς ἐγγυτάτω γένει τῆς τοιαύτης μεθό- 265
δου πεφυκόσιν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Οὐκοῦν τότε
μὲν ἠρχόμεθα ποιητικὴν καὶ κτητικὴν τέχνην διαιρού-
μενοι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ τῆς κτητικῆς ἐν θη-
ρευτικῇ καὶ ἀγωνίᾳ καὶ ἐμπορικῇ καὶ τισιν ἐν τοιού-
τοις εἴδεσιν ἐφαντάζετο ἡμῖν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΞΕ. Νῦν δέ γ᾽ ἐπειδὴ μιμητικὴ περιείληφεν αὐτὸν τέ-
χνη, δῆλον ὡς αὐτὴν τὴν ποιητικὴν δίχα διαιρετέον
πρώτην. ἡ γάρ που μίμησις | ποίησίς τίς ἐστιν, εἰδώ- B
λων μέντοι, φαμέν, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτῶν ἑκάστων. ἦ γάρ;
ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ποιητικῆς δὴ πρῶ-
τον δύο ἔστω μέρη. ΘΕΑΙ. Ποίω; ΞΕ. Τὸ μὲν
θεῖον, τὸ δ᾽ ἀνθρώπινον. ΘΕΑΙ. Οὔπω μεμάθηκα.
XLIX. ΞΕ. Ποιητικήν, εἴπερ μεμνήμεθα τὰ κατ᾽ ἀρ-
χὰς λεχθέντα, πᾶσαν ἔφαμεν εἶναι δύναμιν, ἥτις ἂν
αἰτία γίγνηται τοῖς μὴ πρότερον οὖσιν ὕστερον γίγνε-
σθαι. ΘΕΑΙ. Μεμνήμεθα. ΞΕ. Ζῷα δὴ | πάντα C
θνητὰ καὶ φυτά, ὅσα τ᾽ ἐπὶ γῆς ἐκ σπερμάτων καὶ ῥι-
ζῶν φύεται καὶ ὅσα ἄψυχα ἐν γῇ ξυνίσταται σώματα
τηκτὰ καὶ ἄτηκτα, μῶν ἄλλου τινὸς ἢ θεοῦ δημιουρ-

γοῦντος φήσομεν ὕστερον γίγνεσθαι πρότερον οὐκ ὄν-
τα; ἢ τῷ τῶν πολλῶν δόγματι καὶ ῥήματι χρώμενοι —
ΘΕΑΙ. *Ποίῳ;* ΞΕ. *Τῷ τὴν φύσιν αὐτὰ γεννᾶν ἀπό
τινος αἰτίας αὐτομάτης καὶ ἄνευ διανοίας φυούσης, ἢ
μετὰ λόγου τε καὶ ἐπιστήμης θείας ἀπὸ θεοῦ γιγνο-
D μένης;* ΘΕΑΙ. *Ἐγὼ | μὲν ἴσως διὰ τὴν ἡλικίαν πολ-
λάκις ἀμφότερα μεταδοξάζω· νῦν μὴν βλέπων εἰς σὲ
καὶ ὑπολαμβάνων οἴεσθαί σε κατά γε θεὸν αὐτὰ γί-
γνεσθαι, ταύτῃ καὶ αὐτὸς νενόμικα.* ΞΕ. *Καλῶς γε,
ὦ Θεαίτητε. καὶ εἰ μέν γέ σε ἡγούμεθα τῶν εἰς τὸν
ἔπειτα χρόνον ἄλλως πως δοξαζόντων εἶναι, νῦν ἂν τῷ
λόγῳ μετὰ πειθοῦς ἀναγκαίας ἐπεχειροῦμεν ποιεῖν
ὁμολογεῖν· ἐπειδὴ δέ σου καταμανθάνω τὴν φύσιν, ὅτι
E καὶ ἄνευ τῶν παρ' ἡμῶν λόγων αὐτὴ πρόσεισιν | ἐφ'
ἅπερ νῦν ἕλκεσθαι φῄς, ἐάσω· χρόνος γὰρ ἐκ περιτ-
τοῦ γίγνοιτ' ἄν. ἀλλὰ θήσω τὰ μὲν φύσει λεγόμενα
ποιεῖσθαι θείᾳ τέχνῃ, τὰ δ' ἐκ τούτων ὑπ' ἀνθρώπων
ξυνιστάμενα ἀνθρωπίνῃ, καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λό-
γον δύο ποιητικῆς γένη, τὸ μὲν ἀνθρώπινον εἶναι, τὸ
δὲ θεῖον.* ΘΕΑΙ. *Ὀρθῶς.* ΞΕ. *Τέμνε δὴ δυοῖν οὔ-
σαιν δίχα ἑκατέραν αὖθις.* ΘΕΑΙ. *Πῶς;* ΞΕ. *Οἷον
266 * τότε μὲν κατὰ πλάτος τέμνων τὴν ποιητικὴν πᾶσαν,
νῦν δὲ αὖ κατὰ μῆκος.* ΘΕΑΙ. *Τετμήσθω.* ΞΕ. *Τέτ-
ταρα μὴν αὐτῆς οὕτω τὰ πάντα μέρη γίγνεται, δύο μὲν
τὰ πρὸς ἡμῶν, ἀνθρώπεια, δύο δ' αὖ τὰ πρὸς θεῶν,
θεῖα.* ΘΕΑΙ. *Ναί.* ΞΕ. *Τὰ δέ γ' ὡς ἑτέρως αὖ διῃ-
ρημένα, μέρος μὲν ἓν ἀφ' ἑκατέρας τῆς μερίδος αὐτο-
ποιητικόν, τὼ δ' ὑπολοίπω σχεδὸν μάλιστ' ἂν λεγοί-
σθην εἰδωλοποιικώ. καὶ κατὰ ταῦτα δὴ πάλιν ἡ ποιη-
B τικὴ διχῇ διαιρεῖται.* ΘΕΑΙ. *Λέγε | ὅπῃ ἑκατέρα αὖ-
θις.* L. ΞΕ. *Ἡμεῖς μέν που καὶ τἆλλα ζῷα καὶ ἐξ
ὧν τὰ πεφυκότ' ἐστί, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τούτων
ἀδελφά, θεοῦ γεννήματα πάντα ἴσμεν αὐτὰ ἀπειργα-
σμένα ἕκαστα. ἢ πῶς;* ΘΕΑΙ. *Οὕτως.* ΞΕ. *Τούτων
δέ γε ἑκάστων εἴδωλα, ἀλλ' οὐκ αὐτά, παρέπεται, δαι-
μονίᾳ καὶ ταῦτα μηχανῇ γεγονότα.* ΘΕΑΙ. *Ποῖα;*
ΞΕ. *Τά τε ἐν τοῖς ὕπνοις καὶ ὅσα μεθ' ἡμέραν φαν-
τάσματα αὐτοφυῆ λέγεται, σκιὰ μέν, ὅταν ἐν τῷ πυρὶ
C σκότος ἐγγίγνηται, | διπλοῦν δέ, ἡνίκ' ἂν φῶς οἰκεῖόν
τε καὶ ἀλλότριον περὶ τὰ λαμπρὰ καὶ λεῖα εἰς ἓν ξυν-
ελθὸν τῆς ἔμπροσθεν εἰωθυίας ὄψεως ἐναντίαν αἴ-
σθησιν παρέχον εἶδος ἀπεργάζηται.* ΘΕΑΙ. *Δύο γὰρ
οὖν ἐστὶ ταῦτα θείας ἔργα ποιήσεως, αὐτό τε καὶ τὸ
παρακολουθοῦν εἴδωλον ἑκάστῳ.* ΞΕ. *Τί δὲ τὴν ἡμε-
τέραν τέχνην; ἆρ' οὐκ αὐτὴν μὲν οἰκίαν οἰκοδομικῇ
φήσομεν ποιεῖν, γραφικῇ δέ τιν' ἑτέραν οἷον ὄναρ ἀν-
D θρώπινον ἐγρηγορόσιν ἀπειργασμένην;* ΘΕΑΙ. *| Πά-
νυ μὲν οὖν.* ΞΕ. *Οὐκοῦν καὶ τἆλλα οὕτω κατὰ δύο
διττὰ ἔργα τῆς ἡμετέρας αὖ ποιητικῆς πράξεως, τὸ μὲν
αὐτό, φαμέν, αὐτουργική, τὸ δὲ εἴδωλον εἰδωλοποιική.*
ΘΕΑΙ. *Νῦν μᾶλλον ἔμαθον, καὶ τίθημι δύο διχῇ ποι-
ητικῆς εἴδη· θείαν μὲν καὶ ἀνθρωπίνην κατὰ θάτερον
τμῆμα, κατὰ δὲ θάτερον τὸ μὲν αὐτῶν ὄν, τὸ δὲ
ὁμοιωμάτων τινῶν γέννημα.* LI. ΞΕ. *Τῆς τοίνυν εἰ-
δωλουργικῆς ἀναμνησθῶμεν, ὅτι τὸ μὲν εἰκαστικόν, τὸ
E δὲ φανταστικὸν ἔμελλεν εἶναι γένος, εἰ τὸ | ψεῦδος
ὄντως ὂν ψεῦδος καὶ τῶν ὄντων ἕν τι φανείη πεφυκός.*
ΘΕΑΙ. *Ἦν γὰρ οὖν.* ΞΕ. *Οὐκοῦν ἐφάνη τε καὶ διὰ
ταῦτα δὴ καταριθμήσομεν αὐτὼ νῦν ἀναμφισβητήτως
εἴδη δύο;* ΘΕΑΙ. *Ναί.* ΞΕ. *Τὸ τοίνυν φανταστικὸν
αὖθις * διορίζωμεν δίχα.* ΘΕΑΙ. *Πῇ;* ΞΕ. *Τὸ μὲν* 267
*δι' ὀργάνων γιγνόμενον, τὸ δὲ αὐτοῦ παρέχοντος ἑαυ-
τὸν ὄργανον τοῦ ποιοῦντος τὸ φάντασμα.* ΘΕΑΙ.
Πῶς φῄς; ΞΕ. *Ὅταν, οἶμαι, τὸ σὸν σχῆμά τις τῷ
ἑαυτοῦ χρώμενος σώματι προσόμοιον ἢ φωνὴν φωνῇ
φαίνεσθαι ποιῇ, μίμησις τοῦτο τῆς φανταστικῆς μά-
λιστα κέκληταί που.* ΘΕΑΙ. *Ναί.* ΞΕ. *Μιμητικὸν
δὴ τοῦτο αὐτῆς προσειπόντες ἀπονειμώμεθα· τὸ δ'
ἄλλο πᾶν ἀφῶμεν μαλακισθέντες καὶ παρέντες ἑτέρῳ
συναγαγεῖν τε | εἰς ἓν καὶ πρέπουσαν ἐπωνυμίαν ἀπο-* B
δοῦναί τιν' αὐτῷ. ΘΕΑΙ. *Νενεμήσθω, τὸ δὲ μεθεί-
σθω.* ΞΕ. *Καὶ μὴν καὶ τοῦτο ἔτι διπλοῦν, ὦ Θεαί-
τητε, ἄξιον ἡγεῖσθαι· δι' ἃ δέ, σκόπει.* ΘΕΑΙ. *Λέγε.*
ΞΕ. *Τῶν μιμουμένων οἱ μὲν εἰδότες ὃ μιμοῦνται τοῦ-
το πράττουσιν, οἱ δ' οὐκ εἰδότες. καίτοι τίνα μείζω
διαίρεσιν ἀγνωσίας τε καὶ γνώσεως θήσομεν;* ΘΕΑΙ.
Οὐδεμίαν. ΞΕ. *Οὐκοῦν τό γε ἄρτι λεχθὲν εἰδότων ἦν
μίμημα· τὸ γὰρ σὸν σχῆμα καὶ σὲ γιγνώσκων ἄν τις
μιμήσαιτο.* | ΘΕΑΙ. *Πῶς δ' οὔ;* ΞΕ. *Τί δὲ δικαιο-* C
*σύνης τὸ σχῆμα καὶ ὅλης ξυλλήβδην ἀρετῆς; ἆρ' οὐκ
ἀγνοοῦντες μέν, δοξάζοντες δέ πῃ, σφόδρα ἐπιχειροῦσι
πολλοὶ τὸ δοκοῦν σφίσι τοῦτο ὡς ἐνὸν αὐτοῖς προ-
θυμεῖσθαι φαίνεσθαι ποιεῖν, ὅ τι μάλιστα ἔργοις τε
καὶ λόγοις μιμούμενοι;* ΘΕΑΙ. *Καὶ πάνυ γε πολλοί.*
ΞΕ. *Μῶν οὖν πάντες ἀποτυγχάνουσι τοῦ δοκεῖν εἶναι
δίκαιοι μηδαμῶς ὄντες; ἢ τούτου πᾶν τοὐναντίον;*
ΘΕΑΙ. *Πᾶν.* ΞΕ. *Μιμητὴν δὴ τοῦτόν γε ἕτερον ἐκεί-
νου | λεκτέον οἶμαι, τὸν ἀγνοοῦντα τοῦ γιγνώσκοντος.* D
ΘΕΑΙ. *Ναί.* LII. ΞΕ. *Πόθεν οὖν ὄνομα ἑκατέρῳ τις
αὐτῶν λήψεται πρέπον; ἢ δῆλον δὴ χαλεπὸν ὄν, διότι
τῆς τῶν γενῶν κατ' εἴδη διαιρέσεως παλαιά τις, ὡς
ἔοικεν, αἰτία τοῖς ἔμπροσθεν καὶ ἀσύννους παρῆν, ὥς-
τε μηδ' ἐπιχειρεῖν μηδένα διαιρεῖσθαι· καθ' ὃ δὴ τῶν
ὀνομάτων ἀνάγκη μὴ σφόδρα εὐπορεῖν. ὅμως δέ, κἂν
εἰ τολμηρότερον εἰρῆσθαι, διαγνώσεως ἕνεκα τὴν μὲν
μετὰ δόξης μίμησιν δοξομιμητικὴν προσείπωμεν, | τὴν* E
δὲ μετ' ἐπιστήμης ἱστορικήν τινα μίμησιν. ΘΕΑΙ.
Ἔστω. ΞΕ. *Θατέρῳ τοίνυν χρηστέον· ὁ γὰρ σοφιστὴς
οὐκ ἐν τοῖς εἰδόσιν ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς μιμουμένοις δή.*
ΘΕΑΙ. *Καὶ μάλα.* ΞΕ. *Τὸν δοξομιμητὴν δὴ σκοπώ-
μεθα ὥσπερ σίδηρον, εἴτε ὑγιὴς εἴτε διπλόην ἔτ' ἔχων
τινά ἐστιν ἐν ἑαυτῷ.* ΘΕΑΙ. *Σκοπῶμεν.* ΞΕ. *Ἔχει
τοίνυν καὶ μάλα συχνήν. ὁ μὲν γὰρ εὐήθης αὐτῶν ** 268
*ἐστίν, οἰόμενος εἰδέναι ταῦτα ἃ δοξάζει· τὸ δὲ θατέ-
ρου σχῆμα διὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις κυλίνδησιν ἔχει πολ-
λὴν ὑποψίαν καὶ φόβον ὡς ἀγνοεῖ ταῦτα ἃ πρὸς τοὺς
ἄλλους ὡς εἰδὼς ἐσχημάτισται.* ΘΕΑΙ. *Πάνυ μὲν οὖν
ἔστιν ἑκατέρου γένους ὧν εἴρηκας.* ΞΕ. *Οὐκοῦν τὸν
μὲν ἁπλοῦν μιμητήν τινα, τὸν δὲ εἰρωνικὸν μιμητὴν
θήσομεν;* ΘΕΑΙ. *Εἰκὸς γοῦν.* ΞΕ. *Τούτου δ' αὖ
τὸ γένος ἓν ἢ δύο φῶμεν;* ΘΕΑΙ. *Ὅρα σύ.* ΞΕ.
Σκοπῶ, καί μοι διττὼ καταφαίνεσθόν | τινε· τὸν μὲν B
*δημοσίᾳ τε καὶ μακροῖς λόγοις πρὸς πλήθη δυνατὸν
εἰρωνεύεσθαι καθορῶ, τὸν δὲ ἰδίᾳ τε καὶ βραχέσι λό-
γοις ἀναγκάζοντα τὸν προσδιαλεγόμενον ἐναντιολογεῖν
αὐτὸν αὑτῷ.* ΘΕΑΙ. *Λέγεις ὀρθότατα.* ΞΕ. *Τίνα
οὖν ἀποφαινώμεθα τὸν μακρολογώτερον εἶναι; πότερα
πολιτικὸν ἢ δημολογικόν;* ΘΕΑΙ. *Δημολογικόν.* ΞΕ.

Τί δὲ τὸν ἕτερον ἐροῦμεν; σοφὸν ἢ σοφιστικόν;
ΘΕΑΙ. Τὸ μέν που σοφὸν ἀδύνατον, ἐπείπερ οὐκ εἰ-
C δότα ' αὐτὸν ἔθεμεν· μιμητὴς δ' ὢν τοῦ σοφοῦ δῆλον
ὅτι παρωνύμιον αὐτοῦ τι λήψεται, καὶ σχεδὸν ἤδη με-
μάθηκα, ὅτι τοῦτον δεῖ προςειπεῖν ἀληθῶς αὐτὸν
ἐκεῖνον τὸν παντάπασιν ὄντως σοφιστήν. ΞΕ. Οὐκοῦν
συνδήσομεν αὐτοῦ, καθάπερ ἔμπροσθεν, τοὔνομα συμ-
πλέξαντες ἀπὸ τελευτῆς ἐπ' ἀρχήν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΞΕ. Τὸ δὴ τῆς ἐναντιοποιολογικῆς εἰρωνικοῦ
μέρους τῆς δοξαστικῆς μιμητικόν, τοῦ φανταστικοῦ γέ-
νους ἀπὸ τῆς εἰδωλοποιϊκῆς ' οὐ θεῖον ἀλλ' ἀνθρω- D
πικὸν τῆς ποιήσεως ἀφωρισμένον ἐν λόγοις τὸ θαυ-
ματοποιϊκὸν μόριον, ταύτης τῆς γενεᾶς τε καὶ αἵματος
ὃς ἂν φῇ τὸν ὄντως σοφιστὴν εἶναι, τἀληθέστατα, ὡς
ἔοικεν, ἐρεῖ. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΕΥΘΥΔΗΜΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΡΙΤΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΥΘΥΔΗΜΟΣ, ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ, ΚΤΗΣΙΠΠΟΣ.

271 I. * Τίς ἦν, ὦ Σώκρατες, ᾧ χθὲς ἐν Λυκείῳ διε-
λέγου; ἦ πολὺς ὑμᾶς ὄχλος περιειστήκει, ὥστ' ἔγωγε
βουλόμενος ἀκούειν προςελθὼν οὐδὲν οἷός τ' ἦν ἀκοῦ-
σαι σαφές. ὑπερκύψας μέντοι κατεῖδον, καί μοι ἔδο-
ξεν εἶναι ξένος τις, ᾧ διελέγου. τίς ἦν; ΣΩ. Ὁπό-
τερον καὶ ἐρωτᾷς, ὦ Κρίτων; οὐ γὰρ εἷς, ἀλλὰ δύο
ἤστην. ΚΡ. Ὃν μὲν ἐγὼ λέγω, ἐκ δεξιᾶς τρίτος ἀπὸ
B σοῦ καθῆστο· ἐν ' μέσῳ δ' ὑμῶν τὸ Ἀξιόχου μειρά-
κιον ἦν. καὶ μάλα πολύ, ὦ Σώκρατες, ἐπιδεδωκέναι
μοι ἔδοξε, καὶ τοῦ ἡμετέρου οὐ πολύ τι τὴν ἡλικίαν
διαφέρειν Κριτοβούλου. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σκληφρός,
οὗτος δὲ προφερὴς καὶ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν ὄψιν.
ΣΩ. Εὐθύδημος οὗτός ἐστιν, ὦ Κρίτων, ὃν ἐρωτᾷς·
ὁ δὲ παρ' ἐμὲ καθήμενος ἐξ ἀριστερᾶς ἀδελφὸς τού-
του, Διονυσόδωρος· μετεῖχε δὲ καὶ οὗτος τῶν λόγων.
ΚΡ. Οὐδέτερον γιγνώσκω, ὦ Σώκρατες. καινοί τινες
C αὖ ' οὗτοι, ὡς ἔοικε, σοφισταί. ποδαποί; καὶ τίς ἡ
σοφία; ΣΩ. Οὗτοι τὸ μὲν γένος, ὡς ἐγᾦμαι, ἐντεῦ-
θέν ποθέν εἰσιν ἐκ Χίου, ἀπῴκησαν δὲ ἐς Θουρίους·
φεύγοντες δὲ ἐκεῖθεν πόλλ' ἤδη ἔτη περὶ τούςδε τοὺς
τόπους διατρίβουσιν. ὃ δὲ σὺ ἐρωτᾷς τὴν σοφίαν αὐ-
τοῖν, θαυμασία, ὦ Κρίτων· πάνσοφοι ἀτεχνῶς. ὡς
ἔγωγε οὐδ' ἤδη πρὸ τοῦ, ὅ τι εἶεν οἱ παγκρατιασταί.
τούτω γάρ ἐστον κομιδῇ παμμάχω, οὐ κατὰ τὼ
Ἀκαρνᾶνε τὼ παγκρατιαστὰ ἀδελφώ· ἐκείνω μὲν γὰρ
D ' τῷ σώματι μόνον οἵω τε μάχεσθαι· τούτω δὲ πρῶ-
τον μὲν τῷ σώματι δεινοτάτω ἐστόν, καὶ μάχῃ, ᾗ
πάντων ἔστι κρατεῖν· ἐν ὅπλοις γὰρ αὐτώ τε σοφὼ
272 πάνυ μάχεσθαι καὶ ἄλλον, ὃς ἂν * διδῷ μισθόν, οἵω
τε ποιῆσαι· ἔπειτα τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μάχην
κρατίστω καὶ ἀγωνίσασθαι καὶ ἄλλον διδάξαι λέγειν
τε καὶ συγγράφεσθαι λόγους οἵους εἰς τὰ δικαστή-
ρια. πρὸ τοῦ μὲν οὖν ταῦτα δεινὼ ἤστην μόνον,
νῦν δὲ τέλος ἐπιτεθείκατον παγκρατιαστικῇ τέχνῃ. ἣ
γὰρ ἦν λοιπὴ αὐτοῖν μάχη ἀργός, ταύτην νῦν ἐξείργα-
σθον, ὥστε μηδ' ἂν ἕνα αὐτοῖς οἷόν τ' εἶναι μηδ' ἀν-
τᾶραι· οὕτω δεινὼ γεγόνατον ἐν τοῖς λόγοις μάχε-
σθαί τε καὶ ἐξελέγχειν τὸ ἀεὶ λεγόμενον, ὁμοίως ἐάν
τε ψεῦδος ' ἐάν τε ἀληθὲς ᾖ. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Κρί- B
των, ἐν νῷ ἔχω τοῖν ἀνδροῖν παραδοῦναι ἐμαυτόν·
καὶ γάρ φατον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον
ὁντινοῦν τὰ αὐτὰ ταῦτα δεινόν. ΚΡ. Τί δαί, ὦ Σώ-
κρατες; οὐ φοβεῖ τὴν ἡλικίαν, μὴ ἤδη πρεσβύτερος ᾖς;
ΣΩ. Ἥκιστά γε, ὦ Κρίτων· ἱκανὸν τεκμήριον ἔχω καὶ
παραμύθιον τοῦ μὴ φοβεῖσθαι· αὐτὼ γὰρ τούτω, ὡς
ἔπος εἰπεῖν, γέροντε ὄντε ἠρξάσθην ταύτης τῆς σο-
φίας ἧς ἔγωγε ἐπιθυμῶ, τῆς ἐριστικῆς· πέρυσι ἢ προ-
πέρυσιν οὐδέπω ' ἤστην σοφώ. ἀλλ' ἐγὼ ἓν μόνον C
φοβοῦμαι, μὴ αὖ ὄνειδος τοῖν ξένοιν περιάψω, ὥςπερ
Κόννῳ τῷ Μητροβίου, τῷ κιθαριστῇ, ὃς ἐμὲ διδάσκει
ἔτι καὶ νῦν κιθαρίζειν. ὁρῶντες οὖν οἱ παῖδες οἱ συμ-
φοιτηταί μοι ἐμοῦ τε καταγελῶσι καὶ τὸν Κόννον κα-
λοῦσι γεροντοδιδάσκαλον. μὴ οὖν καὶ τοῖν ξένοιν τού-
τοιν τις ταὐτὸ τοῦτο ὀνειδίσῃ· οἱ δ' αὐτὸ τοῦτο ἴσως
φοβούμενοι τάχα με οὐκ ἂν ἐθέλοιεν προσδέξασθαι.
ἐγὼ δ', ὦ Κρίτων, ἐκεῖσε μὲν ἄλλους πέπεικα συμμα-
θητάς μοι φοιτᾶν πρεσβύτας, ' ἐνταῦθα δέ γε ἑτέρους D
πειράσομαι πείθειν, καὶ σύ τί που συμφοίτα. ἴσως δὲ

δέλεαρ ἄξομεν αὐτοῖς τοὺς σους υἱεῖς· ἐφιέμενοι γὰρ ἐκείνων οἶδ' ὅτι καὶ ἡμᾶς παιδεύσουσιν. ΚΡ. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες, ἐάν γε σοὶ δοκῇ. πρῶτον δέ μοι διήγησαι τὴν σοφίαν τοῖν ἀνδροῖν, τίς ἐστιν, ἵνα εἰδῶ, ὅ τι καὶ μαθησόμεθα. II. ΣΩ. Οὐκ ἂν φθάνοις ἀκούων· ὡς οὐκ ἂν ἔχοιμί γε εἰπεῖν, ὅτι οὐ προσεῖχον τὸν νοῦν αὐτοῖν, ἀλλὰ πάνυ καὶ προσεῖχον
E καὶ μέμνημαι, καί σοι πειράσομαι ἐξ ἀρχῆς ἅπαντα | διηγήσασθαι. κατὰ θεὸν γάρ τινα ἔτυχον καθήμενος ἐνταῦθα, οὗπερ σύ με εἶδες, ἐν τῷ ἀποδυτηρίῳ μόνος, καὶ ἤδη ἐν νῷ εἶχον ἀναστῆναι· ἀνισταμένου δέ μου ἐγένετο τὸ εἰωθὸς σημεῖον τὸ δαιμόνιον. πάλιν οὖν
273 ἐκαθεζόμην, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον * εἰσέρχεσθον τούτω, ὅ τ' Εὐθύδημος καὶ ὁ Διονυσόδωρος, καὶ ἄλλοι μαθηταὶ ἅμα πολλοί, ἐμοὶ δοκεῖν. εἰσελθόντες δὲ περιεπατείτην ἐν τῷ καταστέγῳ δρόμῳ. καὶ οὔπω τούτω δύ' ἢ τρεῖς δρόμους περιεληλυθότε ἤστην, καὶ εἰσέρχεται Κλεινίας, ὃν σὺ φῂς πολὺ ἐπιδεδωκέναι ἀληθῆ λέγων· ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ ἐρασταὶ πάνυ πολλοί τε καὶ ἄλλοι καὶ Κτήσιππος, νεανίσκος τις Παιανιεύς, μάλα καλός τε κἀγαθός, τὴν φύσιν ὅσον μέν, ὑβριστὴς δὲ
B διὰ τὸ νέος εἶναι. ἰδὼν οὖν με | ὁ Κλεινίας ἀπὸ τῆς εἰσόδου μόνον καθήμενον, ἄντικρυς ἰὼν παρεκαθέζετο ἐκ δεξιᾶς, ὥςπερ καὶ σὺ φῄς. ἰδόντες δὲ αὐτὸν ὅ τε Διονυσόδωρος καὶ ὁ Εὐθύδημος πρῶτον μὲν ἐπιστάντε διελεγέσθην ἀλλήλοιν, ἄλλην καὶ ἄλλην ἀποβλέποντες εἰς ἡμᾶς — καὶ γὰρ πάνυ αὐτοῖν προσεῖχον τὸν νοῦν —, ἔπειτα ἰόντε ὁ μὲν παρὰ τὸ μειράκιον ἐκαθέζετο, ὁ Εὐθύδημος, ὁ δὲ παρ' αὐτὸν ἐμὲ ἐξ ἀριστερᾶς· οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἕκαστος ἐτύγχανεν. ἠσπαζόμην
C οὖν αὐτὼ ἅτε διὰ | χρόνου ἑωρακώς· μετὰ δὲ τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν Κλεινίαν, Ὦ Κλεινία, τώδε μέντοι τὼ ἄνδρε σοφώ, Εὐθύδημός τε καὶ Διονυσόδωρος, οὐ τὰ σμικρά, ἀλλὰ τὰ μεγάλα· τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον πάντα ἐπίστασθον, ὅσα δεῖ τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν στρατηγὸν ἔσεσθαι, τάς τε τάξεις καὶ τὰς ἡγεμονίας τῶν στρατοπέδων καὶ ὅσα ἐν ὅπλοις μάχεσθαι διδακτέον. οἵω τε δὲ καὶ ποιῆσαι δυνατὸν εἶναι αὐτὸν αὑτῷ βοηθεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἄν τις αὐτὸν ἀδικῇ.
D Εἰπὼν οὖν ταῦτα | κατεφρονήθην ὑπ' αὐτοῖν. ἐγελασάτην γοῦν ἄμφω βλέψαντες εἰς ἀλλήλους· καὶ ὁ Εὐθύδημος εἶπεν· Οὔτοι ἔτι ταῦτα, ὦ Σώκρατες, σπουδάζομεν, ἀλλὰ παρέργοις αὐτοῖς χρώμεθα. Κἀγὼ θαυμάσας εἶπον· Καλὸν ἄν τι τὸ ἔργον ὑμῶν εἴη, εἰ τηλικαῦτα πράγματα πάρεργα ὑμῖν τυγχάνει ὄντα, καὶ πρὸς θεῶν εἴπετόν μοι, τί ἐστι τοῦτο τὸ καλόν. Ἀρετήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οἰόμεθα οἵω τ' εἶναι παραδοῦ-
E ναι κάλλιστ' ἀνθρώπων καὶ τάχιστα. III. | Ὦ Ζεῦ, οἷον, ἦν δ' ἐγώ, λέγετον πρᾶγμα. πόθεν τοῦτο τὸ ἕρμαιον εὑρέτην; ἐγὼ δὲ περὶ ὑμῶν διενοούμην ἔτι, ὥςπερ νῦν δὴ ἔλεγον, ὡς τὸ πολὺ τοῦτο δεινοῖν ὄντοιν, ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, καὶ ταῦτ' ἔλεγον περὶ σφῶν· ὅτε γὰρ τὸ πρότερον ἐπεδημησάτην, τοῦτο μέμνημαι σφὼ ἐπαγγελλομένω. εἰ δὲ νῦν ἀληθῶς ταύτην τὴν ἐπιστήμην ἔχετον, ἵλεω εἴητον· ἀτεχνῶς γὰρ ἔγωγε σφὼ ὥςπερ θεὼ προσαγορεύω, συγγνώμην δεόμενος ἔχειν μοι
274 τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων. * ἀλλ' ὁρᾶτον, ὦ Εὐθύδημέ τε καὶ Διονυσόδωρε, εἰ ἀληθῆ ἐλέγετον· ὑπὸ γὰρ τοῦ μεγέθους τοῦ ἐπαγγέλματος οὐδὲν θαυμαστὸν ἀπιστεῖν. Ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, ἔφατον, τοῦτο οὕτως ἔχον. Μακαρίζω ἄρ' ὑμᾶς ἔγωγε τοῦ κτήματος πολὺ μᾶλλον ἢ μέγαν βασιλέα τῆς ἀρχῆς. τοσόνδε δέ μοι εἴπετον, εἰ ἐν νῷ ἔχετον ἐπιδεικνύναι ταύτην τὴν σοφίαν, ἢ πῶς σφῷν βεβούλευται. Ἐπ' αὐτό γε τοῦτο πάρεσμεν, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐπιδείξοντε καὶ διδάξοντε, ἐάν τις | ἐθέλῃ μανθάνειν. Ἀλλ' ὅτι μὲν ἐθε- B
λήσουσιν ἅπαντες οἱ μὴ ἔχοντες, ἐγὼ ὑμῖν ἐγγυῶμαι, πρῶτος μὲν ἐγώ, ἔπειτα δὲ Κλεινίας οὑτοσί, πρὸς δ' ἡμῖν Κτήσιππός τε ὅδε καὶ οἱ ἄλλοι οὗτοι, ἦν δ' ἐγὼ δεικνὺς αὐτῷ ἐραστὰς τοὺς Κλεινίου. οἱ δὲ ἐτύγχανον ἡμᾶς ἤδη περιϊστάμενοι. ὁ γὰρ Κτήσιππος ἔτυχε πόῤῥω καθεζόμενος τοῦ Κλεινίου, ἐμοὶ δοκεῖν· ὡς *δ'* ἐτύγχανεν ὁ Εὐθύδημος ἐμοὶ διαλεγόμενος προνενευκὼς εἰς τὸ πρόσθεν, ἐν μέσῳ ὄντος | ἡμῶν τοῦ Κλει- C
νίου ἐπεσκότει τῷ Κτησίππῳ τῆς θέας. βουλόμενός τε οὖν θεάσασθαι ὁ Κτήσιππος τὰ παιδικὰ καὶ ἅμα φιλήκοος ὢν ἀναπηδήσας πρῶτος προσέστη ἡμῖν ἐν τῷ καταντικρύ. οὕτως οὖν καὶ οἱ ἄλλοι ἐκεῖνον ἰδόντες περιέστησαν ἡμᾶς, οἵ τε τοῦ Κλεινίου ἐρασταὶ καὶ οἱ τοῦ Εὐθυδήμου τε καὶ Διονυσοδώρου ἑταῖροι. τούτους δὴ ἐγὼ δεικνὺς ἔλεγον τῷ Εὐθυδήμῳ, ὅτι πάντες ἕτοιμοι εἶεν μανθάνειν. ὅ τε οὖν Κτήσιππος συνέφη μάλα | προθύμως καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ἐκέλευον αὐτὼ κοινῇ D
πάντες ἐπιδείξασθαι τὴν δύναμιν τῆς σοφίας. IV. Εἶπον οὖν ἐγώ, Ὦ Εὐθύδημε καὶ Διονυσόδωρε, πάνυ μὲν οὖν παντὶ τρόπῳ καὶ τούτοις χαρίσασθον καὶ ἐμοῦ ἕνεκα ἐπιδείξατον. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα δῆλον ὅτι οὐκ ὀλίγον ἔργον ἐπιδεῖξαι, τόδε δέ μοι εἴπετον· πότερον πεπεισμένον ἤδη, ὡς χρὴ παρ' ὑμῶν μανθάνειν, δύναισθ' ἂν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἄνδρα μόνον, ἢ καὶ ἐκεῖνον τὸν | μήπω πεπεισμένον διὰ τὸ μὴ οἴεσθαι E
ὅλως τὸ πρᾶγμα, τὴν ἀρετήν, μαθητὸν εἶναι ἢ μὴ σφὼ εἶναι αὐτῆς διδασκάλω; φέρε, καὶ τὸν οὕτως ἔχοντα τῆς αὐτῆς τέχνης ἔργον πεῖσαι, ὡς καὶ διδακτὸν ἡ ἀρετὴ καὶ οὗτοι ὑμεῖς ἐστέ, παρ' ὧν ἂν κάλλιστά τις αὐτὸ μάθοι, ἢ ἄλλης; Ταύτης μὲν οὖν, ἔφη, τῆς αὐτῆς, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος. Ὑμεῖς ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε, τῶν νῦν ἀνθρώπων κάλλιστ'
ἂν προτρέψαιτε εἰς φιλοσοφίαν * καὶ ἀρετῆς ἐπιμέλει- 275
αν; Οἰόμεθά γε δή, ὦ Σώκρατες. Τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων τὴν ἐπίδειξιν ἡμῖν, ἔφην, εἰςαῦθις ἀπόθεσθον, τοῦτο δ' αὐτὸ ἐπιδείξασθον· τουτονὶ τὸν νεανίσκον πείσατον, ὡς χρὴ φιλοσοφεῖν καὶ ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ χαριεῖσθον ἐμοί τε καὶ τουτοισὶ πᾶσι. συμβέβηκε γάρ τι τοιοῦτον τῷ μειρακίῳ τούτῳ· ἐγώ τε καὶ οἵδε πάντες τυγχάνομεν ἐπιθυμοῦντες ὡς βέλτιστον αὐτὸν γενέσθαι. ἔστι δὲ οὗτος Ἀξιόχου μὲν υἱὸς τοῦ Ἀλκιβιάδου τοῦ | παλαιοῦ, αὐτανεψιὸς δὲ τοῦ νῦν ὄντος B
Ἀλκιβιάδου· ὄνομα δ' αὐτῷ Κλεινίας. ἔστι δὲ νέος· φοβούμεθα δὴ περὶ αὐτῷ, οἷον εἰκὸς περὶ νέῳ, μή τις φθῇ ἡμᾶς ἐπ' ἄλλο τι ἐπιτήδευμα τρέψας αὐτοῦ τὴν διάνοιαν καὶ διαφθαρῇ. σφὼ οὖν ἥκετον εἰς κάλλιστον. ἀλλ' εἰ μή τι διαφέρει ὑμῖν, λάβετον πεῖραν τοῦ μειρακίου καὶ διαλέχθητον ἐναντίον ἡμῶν. Εἰπόντος οὖν ἐμοῦ σχεδόν τι αὐτὰ ταῦτα ὁ Εὐθύδημος ἅμα ἀνδρείως τε καὶ θαῤῥαλέως, Ἀλλ' οὐδὲν διαφέρει, | ὦ C
Σώκρατες, ἔφη, ἐὰν μόνον ἐθέλῃ ἀποκρίνεσθαι ὁ νεανίσκος. Ἀλλὰ μὲν δή, ἔφην ἐγώ, τοῦτό γε καὶ εἰθι-

σται· θαμὰ γὰρ αὐτῷ οἵδε προσιόντες πολλὰ ἐρωτῶσί τε καὶ διαλέγονται, ὥστε ἐπιεικῶς θαῤῥεῖ τὸ ἀποκρίνασθαι. V. Τὰ δὴ μετὰ ταῦτα, ὦ Κρίτων, πῶς ἂν καλῶς σοι διηγησαίμην; οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ ἔργον, δύνασθαι ἀναλαβεῖν διεξιόντα σοφίαν ἀμήχανον ὅσην·
D ὥστ᾽ ἔγωγε, καθάπερ οἱ ποιηταί, ' δέομαι ἀρχόμενος τῆς διηγήσεως Μούσας τε καὶ Μνημοσύνην ἐπικαλεῖσθαι. ἤρξατο δ᾽ οὖν ἐνθένδε ποθὲν ὁ Εὐθύδημος, ὡς ἐγᾦμαι· Ὦ Κλεινία, πότεροί εἰσι τῶν ἀνθρώπων οἱ μανθάνοντες, οἱ σοφοὶ ἢ οἱ ἀμαθεῖς; Καὶ τὸ μειράκιον, ἅτε μεγάλου ὄντος τοῦ ἐρωτήματος, ἠρυθρίασέ τε καὶ ἀπορήσας ἔβλεψεν εἰς ἐμέ. καὶ ἐγὼ γνοὺς αὐτὸν τεθορυβημένον, Θάῤῥει, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Κλεινία, καὶ ἀπόκριναι ἀνδρείως, ὁπότερά σοι φαίνεται· ἴσως
E γάρ τοι ' ὠφελεῖ τὴν μεγίστην ὠφέλειαν. Καὶ ἐν τούτῳ ὁ Διονυσόδωρος προσκύψας μοι σμικρὸν πρὸς τὸ οὖς, πάνυ μειδιάσας τῷ προσώπῳ, Καὶ μήν, ἔφη, σοί, ὦ Σώκρατες, προλέγω, ὅτι ὁπότερ᾽ ἂν ἀποκρίνηται τὸ μειράκιον, ἐξελεγχθήσεται. Καὶ αὐτοῦ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος ὁ Κλεινίας ἔτυχεν ἀποκρινάμενος, ὥστε οὐδὲ παρακελεύσασθαί μοι ἐξεγένετο εὐλαβηθῆ-
276 ναι τῷ μειρακίῳ, * ἀλλ᾽ ἀπεκρίνατο, ὅτι οἱ σοφοὶ εἶεν οἱ μανθάνοντες. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Καλεῖς δέ τινας, ἔφη, διδασκάλους, ἢ οὔ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν τῶν μανθανόντων οἱ διδάσκαλοι διδάσκαλοί εἰσιν, ὥσπερ ὁ κιθαριστὴς καὶ ὁ γραμματιστὴς διδάσκαλοι δήπου ἦσαν σοῦ καὶ τῶν ἄλλων παίδων, ὑμεῖς δε μαθηταί; Συνέφη. Ἄλλο τι οὖν, ἡνίκα ἐμανθάνετε, οὔπω ἠπίστασθε ταῦτα, ἃ ἐμανθάνετε; Οὐκ ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν σοφοὶ
B ἦτε, ' ὅτε ταῦτα οὐκ ἠπίστασθε; Οὐ δῆτα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν εἰ μὴ σοφοί, ἀμαθεῖς; Πάνυ γε. Ὑμεῖς ἄρα μανθάνοντες ἃ οὐκ ἠπίστασθε, ἀμαθεῖς ὄντες ἐμανθάνετε. Ἐπένευσε τὸ μειράκιον. Οἱ ἀμαθεῖς ἄρα σοφοὶ μανθάνουσιν, ὦ Κλεινία, ἀλλ᾽ οὐχ οἱ σοφοί, ὡς σὺ οἴει. Ταῦτ᾽ οὖν εἰπόντος αὐτοῦ, ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλου χορὸς ἀποσημήναντος, ἅμα ἀνεθορύβησάν τε καὶ ἐγέλασαν οἱ ἑπόμενοι ἐκεῖνοι μετὰ τοῦ Διονυ-
C σοδώρου τε καὶ ' Εὐθυδήμου. Καὶ πρὶν ἀναπνεῦσαι καλῶς τε καὶ εὖ τὸ μειράκιον ἐκδεξάμενος ὁ Διονυσόδωρος, Τί δέ, ὦ Κλεινία, ἔφη, ὁπότε ἀποστοματίζοι ὑμῖν ὁ γραμματιστής, πότεροι ἐμάνθανον τῶν παίδων τὰ ἀποστοματιζόμενα, οἱ σοφοὶ ἢ οἱ ἀμαθεῖς; Οἱ σοφοί, ἔφη ὁ Κλεινίας. Οἱ σοφοὶ ἄρα μανθάνουσιν, ἀλλ᾽ οὐχ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οὐκ ὀρθῶς ἄρτι Εὐθυδήμῳ ἀπεκρίνω. VI. Ἐνταῦθα δὴ καὶ πάνυ μέγα ἐγέλασάν
D τε ' καὶ ἐθορύβησαν οἱ ἐρασταὶ τοῖν ἀνδροῖν, ἀγασθέντες τῆς σοφίας αὐτοῖν· οἱ δ᾽ ἄλλοι ἡμεῖς ἐκπεπληγμένοι ἐσιωπῶμεν. Γνοὺς δὲ ἡμᾶς ὁ Εὐθύδημος ἐκπεπληγμένους, ἵν᾽ ἔτι μᾶλλον θαυμάζοιμεν αὐτόν, οὐκ ἀνίει τὸ μειράκιον, ἀλλ᾽ ἠρώτα, καὶ ὥσπερ οἱ ἀγαθοὶ ὀρχησταί, διπλᾶ ἔστρεφε τὰ ἐρωτήματα περὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔφη· Πότερον γὰρ οἱ μανθάνοντες μανθάνουσιν ἃ ἐπίστανται ἢ ἃ μὴ ἐπίστανται; Καὶ ὁ
E Διονυσόδωρος πάλιν μικρὸν πρός με ψιθυρίσας, ' Καὶ τοῦτ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἕτερον τοιοῦτον, οἷον τὸ πρότερον. Ὦ Ζεῦ, ἔφην ἐγώ, ἦ μὴν καὶ τὸ πρότερόν γε καλὸν ὑμῖν ἐφάνη τὸ ἐρώτημα. Πάντ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοιαῦτα ἡμεῖς ἐρωτῶμεν ἄφυκτα. Τοιγάρτοι, ἦν δ᾽ ἐγώ, δοκεῖτέ μοι εὐδοκιμεῖν παρὰ τοῖς μαθηταῖς. Ἐν δὲ τούτῳ ὁ μὲν Κλεινίας τῷ Εὐθυδήμῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι μανθάνοιεν οἱ μανθάνοντες ἃ οὐκ ἐπίσταιντο· ὁ δὲ ἤρετο αὐτὸν διὰ τῶν αὐτῶν ὧνπερ τὸ πρότερον. * Τί δέ; ἦ δ᾽ ὅς, οὐκ ἐπίστασαι σὺ 277
γράμματα; Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν ἅπαντα; Ὡμολόγει. Ὅταν οὖν τις ἀποστοματίζῃ ὁτιοῦν, οὐ γράμματα ἀποστοματίζει; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὧν τι σὺ ἐπίστασαι, ἔφη, ἀποστοματίζει, εἴπερ πάντα ἐπίστασαι; Καὶ τοῦτο ὡμολόγει. Τί οὖν; ἦ δ᾽ ὅς· ἆρα σὺ οὐ μανθάνεις ἅττ᾽ ἂν ἀποστοματίζῃ τις, ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος γράμματα μανθάνει; Οὔκ, ἀλλ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, μανθάνω. Οὐκοῦν ἃ ἐπίστασαι, ἔφη, μανθάνεις, εἴπερ γε ἅπαντα τὰ ' γράμματα ἐπίστασαι. Ὡμολόγησεν. B
Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἀπεκρίνω, ἔφη. Καὶ οὔπω σφόδρα τι ταῦτα εἴρητο τῷ Εὐθυδήμῳ, καὶ ὁ Διονυσόδωρος ὥσπερ σφαῖραν ἐκδεξάμενος τὸν λόγον πάλιν ἐστοχάζετο τοῦ μειρακίου, καὶ εἶπεν· Ἐξαπατᾷ σε Εὐθύδημος, ὦ Κλεινία. εἰπὲ γάρ μοι, τὸ μανθάνειν οὐκ ἐπιστήμην ἐστὶ λαμβάνειν τούτου οὗ ἄν τις μανθάνῃ; Ὡμολόγει ὁ Κλεινίας. Τὸ δ᾽ ἐπίστασθαι, ἦ δ᾽ ὅς, ἄλλο τι ἢ ἔχειν ἐπιστήμην ἤδη ἐστίν; Συνέφη. Τὸ ἄρα μὴ ' ἐπίστασθαι μήπω ἔχειν ἐπιστήμην ἐστίν; Ὡμολόγει αὐτῷ. Πότερον οὖν εἰσὶν οἱ λαμβάνοντες ὁτιοῦν οἱ ἔχοντες ἤδη ἢ οἳ ἂν μή; Οἳ ἂν μὴ ἔχωσιν. Οὐκοῦν ὡμολόγηκας εἶναι τούτων καὶ τοὺς μὴ ἐπισταμένους, τῶν μὴ ἐχόντων; Κατένευσε. Τῶν λαμβανόντων ἄρ᾽ εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ᾽ οὐ τῶν ἐχόντων; Συνέφη. Οἱ μὴ ἐπιστάμενοι ἄρα, ἔφη, μανθάνουσιν, ὦ Κλεινία, ἀλλ᾽ οὐχ οἱ ἐπιστάμενοι. VII. Ἔτι δὴ ἐπὶ τὸ τρίτον καταβαλῶν ὥσπερ πάλαισμα ὥρμα ὁ Εὐθύδημος τὸν νεανίσκον· καὶ ' ἐγὼ γνοὺς βαπτιζόμενον D
τὸ μειράκιον, βουλόμενος ἀναπαῦσαι αὐτό, μὴ ἡμῖν ἀποδειλιάσειε, παραμυθούμενος εἶπον· Ὦ Κλεινία, μὴ θαύμαζε, εἴ σοι φαίνονται ἀήθεις οἱ λόγοι. ἴσως γὰρ οὐκ αἰσθάνει, οἷον ποιεῖτον τὼ ξένω περὶ σέ. ποιεῖτον δὲ ταὐτόν, ὅπερ οἱ ἐν τῇ τελετῇ τῶν Κορυβάντων, ὅταν τὴν θρόνωσιν ποιῶσι περὶ τοῦτον, ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖ χορηγία τίς ἐστι καὶ παιδιά, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι· καὶ νῦν τούτω οὐδὲν ' ἄλ- E
λο ἢ χορεύετον περὶ σὲ καὶ οἷον ὀρχεῖσθον παίζοντε, ὡς μετὰ τοῦτο τελοῦντε. νῦν οὖν νόμισον τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν ἀκούειν τῶν σοφιστικῶν. πρῶτον γάρ, ὥς φησι Πρόδικος, περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος μαθεῖν δεῖ· ὃ δὴ καὶ ἐνδείκνυσθόν σοι τὼ ξένω, ὅτι οὐκ ᾔδησθα, τὸ μανθάνειν ὅτι οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι μὲν ἐπὶ τῷ τοιῷδε, ὅταν τις ἐξ ἀρχῆς μηδεμίαν ἔχων ἐπιστήμην περὶ πράγματός τινος ἔπειτα ὕστερον αὐτοῦ λαμβάνῃ τὴν ἐπιστήμην, * καλοῦσι δὲ ταὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπειδὰν 278
ἔχων ἤδη τὴν ἐπιστήμην ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ ταὐτὸν τοῦτο πρᾶγμα ἐπισκοπῇ ἢ πραττόμενον ἢ λεγόμενον. μᾶλλον μὲν αὐτὸ ξυνιέναι καλοῦσιν ἢ μανθάνειν, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ μανθάνειν. σὲ δὲ τοῦτο, ὡς οὗτοι ἐνδείκνυνται, διαλέληθε, ταὐτὸ ὄνομα ἐπ᾽ ἀνθρώποις ἐναντίως ἔχουσι κείμενον, ἐπὶ τῷ τε εἰδότι καὶ ἐπὶ τῷ μή. παραπλήσιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ ἐρωτήματι, ἐν ᾧ ἠρώτων σε, πότερα ' μανθάνουσιν οἱ ἄν- B
θρωποι ἃ ἐπίστανται, ἢ ἃ μή. ταῦτα δὴ τῶν μαθημάτων παιδιά ἐστι· διὸ καί φημι ἐγώ σοι τούτους προσπαίζειν. παιδιὰν δὲ λέγω διὰ ταῦτα, ὅτι, εἰ καὶ

πολλά τις ἢ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μάθοι, τὰ μὲν
πράγματα οὐδὲν ἂν μᾶλλον εἰδείη πῇ ἔχει, προσπαίζειν
δὲ οἷός τ' ἂν εἴη τοῖς ἀνθρώποις, διὰ τὴν τῶν ὀνο-
μάτων διαφορὰν ὑποσκελίζων καὶ ἀνατρέπων, ὥσπερ
C οἱ τὰ σκολύθρια τῶν μελλόντων | καθιζήσεσθαι ὑπο-
σπῶντες χαίρουσι καὶ γελῶσιν, ἐπειδὰν ἴδωσιν ὕπτιον
ἀνατετραμμένον. ταῦτα μὲν οὖν σοι παρὰ τούτων νό-
μιζε παιδιὰν γεγονέναι· τὸ δὲ μετὰ ταῦτα δῆλον, ὅτι
τούτω γέ σοι αὐτὼ τὰ σπουδαῖα ἐνδείξεσθον. καὶ
ἐγὼ ὑφηγήσομαι αὐτοῖν, ἵνα μοι ὃ ὑπέσχοντο ἀποδῶ-
σιν. ἐφάτην γὰρ ἐπιδείξασθαι τὴν προτρεπτικὴν σο-
φίαν· νῦν δέ, μοι δοκεῖ, πρότερον δεῖν ᾠηθήτην παί-
σαι πρός σέ. Ταῦτα μὲν οὖν, ὦ Εὐθύδημέ τε καὶ
D Διονυσόδωρε, | πεπαίσθω τε ὑμῖν καὶ ἴσως ἱκανῶς
ἔχει· τὸ δὲ δὴ μετὰ ταῦτα ἐπιδείξατον προτρέποντε τὸ
μειράκιον, ὅπως χρὴ σοφίας τε καὶ ἀρετῆς ἐπιμεληθῆ-
ναι. πρότερον δ' ἐγὼ σφῷν ἐνδείξομαι, οἷον αὐτὸ
ὑπολαμβάνω καὶ οἵου αὐτοῦ ἐπιθυμῶ ἀκοῦσαι. ἐὰν
οὖν δόξω ὑμῖν ἰδιωτικῶς τε καὶ γελοίως αὐτὸ ποιεῖν,
μή μου καταγελᾶτε· ὑπὸ προθυμίας γὰρ τοῦ ἀκοῦσαι
E τῆς ὑμετέρας σοφίας | τολμήσω αὐτοσχεδιάσαι ἐναν-
τίον ὑμῶν. ἀνάσχεσθον οὖν ἀγελαστὶ ἀκούοντες αὐτοί
τε καὶ οἱ μαθηταὶ ὑμῶν. Σὺ δέ μοι, ὦ παῖ Ἀξιό-
χου, ἀπόκριναι. **VIII.** Ἆρά γε πάντες ἄνθρωποι βου-
λόμεθα εὖ πράττειν; ἢ τοῦτο μὲν ἐρώτημα ὧν νῦν
δὴ ἐφοβούμην ἓν τῶν καταγελάστων; ἀνόητον γὰρ δή-
που καὶ τὸ ἐρωτᾶν τὰ τοιαῦτα· τίς γὰρ οὐ βούλεται
ἀνθρώπων εὖ πράττειν; Οὐδεὶς ὅστις οὔκ, ἔφη ὁ Κλει-
279 νίας. * Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ἐπειδὴ
βουλόμεθα εὖ πράττειν, πῶς ἂν εὖ πράττοιμεν; ἆρ'
ἂν εἰ ἡμῖν πολλὰ κἀγαθὰ εἴη; ἢ τοῦτο ἐκείνου ἔτι
εὐηθέστερον; δῆλον γάρ που καὶ τοῦτο ὅτι οὕτως
ἔχει. Συνέφη. Φέρε δή, ἀγαθὰ δὲ ποῖα ἄρα τῶν
ὄντων τυγχάνει ἡμῖν ὄντα; ἢ οὐ χαλεπὸν οὐδὲ σεμνοῦ
ἀνδρὸς πάνυ τι οὐδὲ τοῦτο ἔοικεν εἶναι εὐπορεῖν; πᾶς
γὰρ ἂν ἡμῖν εἴποι, ὅτι τὸ πλουτεῖν ἀγαθόν. ἦ γάρ;
Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ κα-
B λὸν εἶναι καὶ τἆλλα κατὰ τὸ | σῶμα ἱκανῶς παρε-
σκευάσθαι; Συνεδόκει. Ἀλλὰ μὴν εὐγένειαί τε καὶ
δυνάμεις καὶ τιμαὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ δῆλά ἐστιν ἀγαθὰ
ὄντα. Ὡμολόγει. Τί οὖν, ἔφην, ἔτι ἡμῖν λείπεται
τῶν ἀγαθῶν; τί ἄρα ἐστὶ τὸ σώφρονά τε εἶναι καὶ
δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον; πότερον πρὸς Διός, ὦ Κλεινία,
ἡγεῖ σύ, ἐὰν ταῦτα τιθῶμεν ὡς ἀγαθά, ὀρθῶς ἡμᾶς
θήσειν, ἢ ἐὰν μή; ἴσως γὰρ ἄν τις ἡμῖν ἀμφισβητή-
σειε· σοὶ δὲ πῶς δοκεῖ; Ἀγαθά, ἔφη ὁ Κλεινίας.
C Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. τὴν δὲ σοφίαν | ποῦ χοροῦ τάξομεν;
ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ πῶς λέγεις; Ἐν τοῖς ἀγαθοῖς.
Ἐνθυμοῦ δή, μή τι παραλείπωμεν τῶν ἀγαθῶν, ὅ τι
καὶ ἄξιον λόγου. Ἀλλά μοι δοκοῦμεν, ἔφη, οὐδέν, ὁ
Κλεινίας. Καὶ ἐγὼ ἀναμνησθεὶς εἶπον, ὅτι Ναὶ μὰ
Δία κινδυνεύομέν γε τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν παρα-
λιπεῖν. Τί τοῦτο; ἦ δ' ὅς. Τὴν εὐτυχίαν, ὦ Κλει-
νία· ὃ πάντες φασί, καὶ οἱ πάνυ φαῦλοι, μέγιστον
τῶν ἀγαθῶν εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Καὶ ἐγὼ
D αὖ πάλιν μετανοήσας εἶπον, ὅτι Ὀλίγου | καταγέλα-
στοι ἐγενόμεθα ὑπὸ τῶν ξένων ἐγώ τε καὶ σύ, ὦ παῖ
Ἀξιόχου. Τί δή, ἔφη, τοῦτο; Ὅτι εὐτυχίαν ἐν τοῖς
ἔμπροσθεν θέμενοι νῦν δὴ αὖθις περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐλέ-
γομεν. Τί οὖν δὴ τοῦτο; Καταγέλαστον δήπου, ὃ
πάλαι πρόκειται, τοῦτο πάλιν προτιθέναι καὶ δὶς ταὐ-
τὰ λέγειν. Πῶς, ἔφη, τοῦτο λέγεις; Ἡ σοφία δήπου,
ἦν δ' ἐγώ, εὐτυχία ἐστί· τοῦτο δὲ κἂν παῖς γνοίη.
Καὶ ὃς ἐθαύμασεν· οὕτως ἔτι νέος τε καὶ εὐήθης
ἐστί. Κἀγὼ γνοὺς αὐτὸν θαυμάζοντα, Ἆρ' οὐκ | οἶ- E
σθα, ἔφην, ὦ Κλεινία, ὅτι περὶ αὐλημάτων εὐπραγίαν
οἱ αὐληταὶ εὐτυχέστατοί εἰσι; Συνέφη. Οὐκοῦν, ἦν
δ' ἐγώ, καὶ περὶ γραμμάτων γραφῆς τε καὶ ἀναγνώ-
σεως οἱ γραμματισταί; Πάνυ γε. Τί δέ; πρὸς τοὺς
τῆς θαλάττης κινδύνους μῶν οἴει εὐτυχεστέρους τινὰς
εἶναι τῶν σοφῶν κυβερνητῶν, ὡς ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν; Οὐ
δῆτα. Τί δέ; στρατευόμενος μετὰ ποτέρου ἂν ἥδιον
τοῦ κινδύνου τε καὶ τῆς τύχης μετέχοις, μετὰ σοφοῦ
στρατηγοῦ ἢ μετ' ἀμαθοῦς; Μετὰ σοφοῦ. Τί δέ;
ἀσθενῶν μετὰ ποτέρου ἂν ἡδέως κινδυνεύοις, μετὰ
σοφοῦ ἰατροῦ ἢ μετὰ ἀμαθοῦς; Μετὰ σοφοῦ. * Ἆρ' 280
οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι εὐτυχέστερον ἂν οἴει πράττειν με-
τὰ σοφοῦ πράττων ἢ μετὰ ἀμαθοῦς; Ξυνεχώρει. **IX.**
Ἡ σοφία ἄρα πανταχοῦ εὐτυχεῖν ποιεῖ τοὺς ἀνθρώ-
πους. οὐ γὰρ δήπου ἁμαρτάνοι γ' ἄν ποτέ τις σο-
φίᾳ, ἀλλ' ἀνάγκη ὀρθῶς πράττειν καὶ τυγχάνειν. ἦ
γὰρ ἂν οὐκέτι σοφία εἴη. Συνωμολογησάμεθα τελευ-
τῶντες οὐκ οἶδ' ὅπως | ἐν κεφαλαίῳ οὕτω τοῦτο ἔχειν· B
σοφίας παρούσης, ᾧ ἂν παρῇ, μηδὲν προσδεῖσθαι εὐ-
τυχίας. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο συνωμολογησάμεθα, πάλιν
ἐπυνθανόμην αὐτοῦ τὰ πρότερον ὡμολογημένα πῶς ἂν
ἡμῖν ἔχοι. Ὡμολογήσαμεν γάρ, ἔφην, εἰ ἡμῖν ἀγαθὰ
πολλὰ παρείη, εὐδαιμονεῖν ἂν καὶ εὖ πράττειν. Συν-
έφη. Ἆρ' οὖν εὐδαιμονοῖμεν ἂν διὰ τὰ παρόντα ἀγα-
θά, εἰ μηδὲν ἡμᾶς ὠφελοῖ ἢ εἰ ὠφελοῖ; Εἰ ὠφελοῖ,
ἔφη. Ἆρ' οὖν ἄν τι ὠφελοίη, εἰ εἴη μόνον ἡμῖν, χρῴ-
μεθα | δ' αὐτοῖς μή; οἷον σιτία εἰ ἡμῖν εἴη πολλά, C
ἐσθίοιμεν δὲ μή, ἢ ποτόν, πίνοιμεν δὲ μή, ἔσθ' ὅ τι
ὠφελοίμεθ' ἄν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Τί δέ; οἱ δημιουργοὶ
πάντες, εἰ αὐτοῖς εἴη πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευα-
σμένα ἑκάστῳ εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, χρῷντο δ' αὐτοῖς
μή, ἆρ' ἂν οὗτοι εὖ πράττοιεν διὰ τὴν κτῆσιν, ὅτι κε-
κτημένοι εἶεν πάντα ἃ δεῖ κεκτῆσθαι τὸν δημιουργόν;
οἷον τέκτων, εἰ παρεσκευασμένος εἴη τά τε ὄργανα
ἅπαντα καὶ ξύλα ἱκανά, τεκταίνοιτο δὲ μή, ἔσθ' ὅ τι
ὠφελοῖτ' | ἂν ἀπὸ τῆς κτήσεως; Οὐδαμῶς, ἔφη. Τί D
δέ; εἴ τις κεκτημένος εἴη πλοῦτόν τε καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέ-
γομεν πάντα τὰ ἀγαθά, χρῷτο δὲ αὐτοῖς μή, ἆρ' ἂν
εὐδαιμονοῖ διὰ τὴν τούτων κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν; Οὐ
δῆτα, ὦ Σώκρατες. Δεῖν ἄρα, ἔφην, ὡς ἔοικε, μὴ μό-
νον κεκτῆσθαι τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ τὸν μέλλοντα εὐ-
δαίμονα ἔσεσθαι, ἀλλὰ καὶ χρῆσθαι αὐτοῖς· ὡς οὐδὲν
ὄφελος τῆς κτήσεως γίγνεται. Ἀληθῆ λέγεις. Ἆρ'
οὖν, ὦ Κλεινία, ἤδη τοῦτο ἱκανὸν πρὸς τὸ εὐδαίμονα
| ποιῆσαί τινα, τό τε κεκτῆσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸ χρῆ- E
σθαι αὐτοῖς; Ἔμοιγε δοκεῖ. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ,
ἐὰν ὀρθῶς χρῆταί τις ἢ καὶ ἐὰν μή; Ἐὰν ὀρθῶς.
Καλῶς γε, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. πλέον γάρ που, οἶμαι,
θάτερόν ἐστιν, ἐάν τις χρῆται ὁτῳοῦν μὴ ὀρθῶς πρά-
γματι ἢ ἐὰν ἐᾷ. τὸ μὲν γὰρ κακόν, τὸ δὲ οὔτε κακὸν
οὔτε ἀγαθόν. ἢ οὐχ οὕτω * φαμέν; Ξυνεχώρει. Τί 281
οὖν; ἐν τῇ ἐργασίᾳ τε καὶ χρήσει τῇ περὶ τὰ ξύλα
μῶν ἄλλο τί ἐστι τὸ ἀπεργαζόμενον ὀρθῶς χρῆσθαι

ἢ ἐπιστήμη ἡ τεκτονική; Οὐ δῆτα, ἔφη. Ἀλλὰ μήν που καὶ ἐν τῇ περὶ τὰ σκεύη ἐργασίᾳ τὸ ὀρθῶς ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ ἀπεργαζομένη. Συνέφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ περὶ τὴν χρείαν ὧν ἐλέγομεν τὸ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν, πλούτου τε καὶ ὑγιείας καὶ κάλλους, τὸ ὀρθῶς πᾶσι τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι ἐπιστήμη ἦν
B ἡγουμένη καὶ κατορθοῦσα | τὴν πρᾶξιν, ἢ ἄλλο τι; Ἐπιστήμη, ἦ δ' ὅς. Οὐ μόνον ἄρα εὐτυχίαν, ἀλλὰ καὶ εὐπραγίαν, ὡς ἔοικεν, ἡ ἐπιστήμη παρέχει τοῖς ἀνθρώποις ἐν πάσῃ κτήσει τε καὶ πράξει. Ὡμολόγει. Ἆρ' οὖν ὦ πρὸς Διός, ἦν δ' ἐγώ, ὄφελός τι τῶν ἄλλων κτημάτων ἄνευ φρονήσεως καὶ σοφίας; ἆρά γε ὀναιτ' ἂν ἄνθρωπος πολλὰ κεκτημένος καὶ πολλὰ πράττων νοῦν μὴ ἔχων; ἢ μᾶλλον ὀλίγα νοῦν ἔχων; ὧδε δὲ σκόπει· οὐκ ἐλάττω πράττων ἐλάττω ἂν ἐξα-
C μαρτάνοι, | ἐλάττω δὲ ἁμαρτάνων ἧττον ἂν κακῶς πράττοι, ἧττον δὲ κακῶς πράττων ἄθλιος ἧττον ἂν εἴη; Πάνυ γ', ἔφη. Πότερον οὖν ἂν μᾶλλον ἐλάττω τις πράττοι πένης ὢν ἢ πλούσιος; Πένης, ἔφη. Πότερον δὲ ἀσθενὴς ἢ ἰσχυρός; Ἀσθενής. Πότερον δὲ ἔντιμος ἢ ἄτιμος; Ἄτιμος. Πότερον δὲ ἀνδρεῖος ὢν καὶ σώφρων ἐλάττω ἂν πράττοι ἢ δειλός; Δειλός. Οὐκοῦν καὶ ἀργὸς μᾶλλον ἢ ἐργάτης; Συνεχώρει.
D Καὶ βραδὺς μᾶλλον ἢ ταχύς; καὶ ἀμβλὺ ὁρῶν καὶ | ἀκούων μᾶλλον ἢ ὀξύ; Πάντα τὰ τοιαῦτα ξυνεχωροῦμεν ἀλλήλοις. Ἐν κεφαλαίῳ δ', ἔφην, ὦ Κλεινία, κινδυνεύει σύμπαντα, ἃ τὸ πρῶτον ἔφαμεν ἀγαθὰ εἶναι, οὐ περὶ τούτου ὁ λόγος αὐτοῖς εἶναι, ὅπως αὐτά γε καθ' αὑτὰ πέφυκεν ἀγαθά, ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ὧδ' ἔχει· ἐὰν μὲν αὐτῶν ἡγῆται ἀμαθία, μείζω κακὰ εἶναι τῶν ἐναντίων, ὅσῳ δυνατώτερα ὑπηρετεῖν τῷ ἡγουμένῳ κακῷ ὄντι· ἐὰν δὲ φρόνησίς τε καὶ σοφία, μείζω ἀγαθά·
E αὐτὰ δὲ καθ' αὑτὰ | οὐδέτερα αὐτῶν οὐδενὸς ἄξια εἶναι. Φαίνεται, ἔφη, ὡς ἔοικεν, οὕτως, ὡς σὺ λέγεις. Τί οὖν ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τῶν εἰρημένων; ἄλλο τι ἢ τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ὂν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν, τούτοιν δὲ δυοῖν ὄντοιν ἡ μὲν σοφία ἀγαθόν, ἡ δὲ
282 ἀμαθία κακόν; Ὡμολόγει. * X. Ἔτι τοίνυν, ἔφην, τὸ λοιπὸν ἐπισκεψώμεθα. ἐπειδὴ εὐδαίμονες μὲν εἶναι προθυμούμεθα πάντες, ἐφάνημεν δὲ τοιοῦτοι γιγνόμενοι ἐκ τοῦ χρῆσθαί τε τοῖς πράγμασι καὶ ὀρθῶς χρῆσθαι, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ εὐτυχίαν ἐπιστήμη ἡ παρέχουσα, δεῖ δή, ὡς ἔοικεν, ἐκ παντὸς τρόπου ἅπαντα ἄνδρα τοῦτο παρασκευάζεσθαι, ὅπως ὡς σοφώτατος ἔσται. ἢ οὔ; Ναί, ἔφη. Καὶ παρὰ πατρός γε δήπου τοῦτο οἰόμενον δεῖν παραλαμβάνειν πολὺ
B μᾶλλον ἢ χρήματα, | καὶ παρ' ἐπιτρόπων καὶ φίλων τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν φασκόντων ἐραστῶν εἶναι, καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, δεόμενον καὶ ἱκετεύοντα σοφίας μεταδιδόναι, οὐδὲν αἰσχρόν, ὦ Κλεινία, οὐδὲ νεμεσητὸν ἕνεκα τούτου ὑπηρετεῖν καὶ δουλεύειν καὶ ἐραστῇ καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ, ὁτιοῦν ἐθέλοντα ὑπηρετεῖν τῶν καλῶν ὑπηρετημάτων, προθυμούμενον σοφὸν γενέσθαι. ἢ οὐ δοκεῖ σοι, ἔφην ἐγώ, οὕτως; Πάνυ μὲν οὖν εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ἦ δ' ὅς. Εἰ ἔστι γε, ὦ Κλεινία, ἦν
C δ' ἐγώ, | ἡ σοφία διδακτόν, ἀλλὰ μὴ ἀπὸ ταὐτομάτου παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἔτι σκεπτέον καὶ οὔπω διωμολογημένον ἐμοί τε καὶ σοί. Ἀλλ' ἔμοιγε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, διδακτὸν εἶναι δοκεῖ.

Καὶ ἐγὼ ἡσθεὶς εἶπον· Ἦ καλῶς λέγεις, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, καὶ εὖ ἐποίησας ἀπαλλάξας με σκέψεως πολλῆς περὶ τούτου αὐτοῦ, πότερον διδακτὸν ἢ οὐ διδακτὸν ἡ σοφία. νῦν οὖν ἐπειδή σοι καὶ διδακτὸν δοκεῖ καὶ μόνον τῶν ὄντων εὐδαίμονα καὶ εὐτυχῆ ποιεῖν τὸν | D
ἄνθρωπον, ἄλλο τι ἢ φαίης ἂν ἀναγκαῖον εἶναι φιλοσοφεῖν καὶ αὐτὸς ἐν νῷ ἔχεις αὐτὸ ποιεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς οἷόν τε μάλιστα. XI. Κἀγὼ ταῦτα ἄσμενος ἀκούσας, Τὸ μὲν ἐμόν, ἔφην, παράδειγμα, ὦ Διονυσόδωρέ τε καὶ Εὐθύδημε, οἵων ἐπιθυμῶ τῶν προτρεπτικῶν λόγων εἶναι, τοιοῦτον, ἰδιωτικὸν ἴσως καὶ μόλις διὰ μακρῶν λεγόμενον· σφῷν δὲ ὁπότερος βούλεται, ταὐτὸν τοῦτο τέχνῃ πράττων ἐπιδειξάτω ἡμῖν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλεσθον, ὅθεν | ἐγὼ E
ἀπέλιπον, τὸ ἑξῆς ἐπιδείξατον τῷ μειρακίῳ, πότερον πᾶσαν ἐπιστήμην δεῖ αὐτὸν κτᾶσθαι, ἢ ἔστι τις μία, ἣν δεῖ λαβόντα εὐδαιμονεῖν τε καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι, καὶ τίς αὕτη. ὥσπερ [γὰρ] ἔλεγον ἀρχόμενος, περὶ πολλοῦ ἡμῖν τυγχάνει ὂν τόνδε τὸν νεανίσκον σοφόν τε καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι. * Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα 283
εἶπον, ὦ Κρίτων· τῷ δὲ μετὰ τοῦτο ἐσομένῳ πάνυ σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν, καὶ ἐπεσκόπουν, τίνα ποτὲ τρόπον ἅψοιντο τοῦ λόγου καὶ ὁπόθεν ἄρξοιντο παρακελευόμενοι τῷ νεανίσκῳ σοφίαν τε καὶ ἀρετὴν ἀσκεῖν. ὁ οὖν πρεσβύτερος αὐτῶν, ὁ Διονυσόδωρος, πρότερος ἤρχετο τοῦ λόγου, καὶ ἡμεῖς πάντες ἐβλέπομεν πρὸς αὐτὸν ὡς αὐτίκα μάλα ἀκουσόμενοι θαυμασίους τινὰς λόγους. ὅπερ οὖν καὶ συνέβη ἡμῖν· θαυμαστὸν γάρ τινα, | ὦ Κρίτων, ἀνὴρ κατῆρχε λόγον, B
οὗ σοὶ ἄξιον ἀκοῦσαι, ὡς παρακελευστικὸς ὁ λόγος ἦν ἐπ' ἀρετήν. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατές τε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι, ὅσοι φατὲ ἐπιθυμεῖν τόνδε τὸν νεανίσκον σοφὸν γενέσθαι, πότερον παίζετε ταῦτα λέγοντες ἢ ὡς ἀληθῶς ἐπιθυμεῖτε καὶ σπουδάζετε; Κἀγὼ διενοήθην, ὅτι ᾠηθήτην ἄρα ἡμᾶς τὸ πρότερον παίζειν, ἡνίκα ἐκελεύομεν διαλεχθῆναι τῷ νεανίσκῳ αὐτώ, καὶ διὰ ταῦτα προσεπαισάτην τε καὶ οὐκ | ἐσπουδασάτην. C
ταῦτα οὖν διανοηθεὶς ἔτι μᾶλλον εἶπον, ὅτι θαυμαστῶς σπουδάζοιμεν. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Σκόπει μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅπως μὴ ἔξαρνος ἔσει ἃ νῦν λέγεις. Ἔσκεμμαι, ἦν δ' ἐγώ· οὐ γὰρ μή ποτ' ἔξαρνος γένωμαι. Τί οὖν; ἔφη· φατὲ βούλεσθαι αὐτὸν σοφὸν γενέσθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Νῦν δέ, ἦ δ' ὅς, Κλεινίας πότερον σοφός ἐστιν ἢ οὔ; Οὔκουν φησί γέ πω· ἔστι δὲ οὐκ ἀλαζών. Ὑμεῖς δέ, ἔφη, βούλεσθε γενέσθαι αὐτὸν | σοφόν, ἀμαθῆ δὲ μὴ εἶναι; Ὡμολογοῦμεν. D
Οὐκοῦν ὃς μὲν οὐκ ἔστι, βούλεσθε αὐτὸν γενέσθαι, ὃς δ' ἔστι νῦν, μηκέτι εἶναι. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐθορυβήθην. Ὁ δέ μου θορυβουμένου ὑπολαβών, Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, ἐπεὶ βούλεσθε αὐτόν, ὃς νῦν ἐστί, μηκέτι εἶναι, βούλεσθε αὐτόν, ὡς ἔοικεν, ἀπολωλέναι; καίτοι πολλοῦ ἂν ἄξιοι οἱ τοιοῦτοι εἶεν φίλοι τε καὶ ἐρασταί, οἵτινες τὰ παιδικὰ περὶ παντὸς ἂν ποιήσαιντο ἐξολωλέναι. XII. Καὶ ὁ Κτήσιππος ἀκούσας | ἠγανάκτησέ τε ὑπὲρ τῶν παιδικῶν καὶ εἶ- E
πεν· Ὦ ξένε Θούριε, εἰ μὴ ἀγροικότερον, ἔφη, ἦν εἰπεῖν, εἶπον ἄν, Σοὶ εἰς κεφαλήν, ὅ τι μαθὼν ἐμοῦ καὶ τῶν ἄλλων καταψεύδει τοιοῦτο πρᾶγμα, ὃ ἐγὼ οἶμαι οὐδ' ὅσιον εἶναι λέγειν, ὡς ἐγὼ τόνδε βουλοίμην

ἂν ἐξολωλέναι. Τί δέ, ἔφη, ὦ Κτήσιππε, ὁ Εὐθύδη-
μος, ἦ δοκεῖ σοι οἷόν τ' εἶναι ψεύδεσθαι; Νὴ Δία,
ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαί γε. Πότερον λέγοντα τὸ πρᾶ-
284 γμα, περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ, ἢ μὴ λέγοντα; * Λέγον-
τα, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ λέγει αὐτό, οὐκ ἄλλο λέγει
τῶν ὄντων ἢ ἐκεῖνο, ὅπερ λέγει. Πῶς γὰρ ἄν; ἔφη
ὁ Κτήσιππος. Ἓν μὴν κἀκεῖνό γ' ἐστὶ τῶν ὄντων, ὃ
λέγει, χωρὶς τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὁ ἐκεῖνο
λέγων τὸ ὄν, ἔφη, λέγει; Ναί. Ἀλλὰ μὴν ὅ γε τὸ ὂν
λέγων καὶ τὰ ὄντα τἀληθῆ λέγει· ὥστε ὁ Διονυσόδω-
ρος, εἴπερ λέγει τὰ ὄντα, λέγει τἀληθῆ καὶ οὐδὲν κα-
τὰ σοῦ ψεύδεται. Ναί, ἔφη· ἀλλ' ὁ ταῦτα λέγων, ἔφη
B ὁ Κτήσιππος, ὦ Εὐθύδημε, οὐ τὰ ὄντα λέγει. Καὶ
ὁ Εὐθύδημος, Τὰ δὲ μὴ ὄντα, ἔφη, ἄλλο τι ἢ οὐκ
ἔστιν; Οὐκ ἔστιν. Ἄλλο τι οὖν οὐδαμοῦ τά γε μὴ
ὄντα ὄντα ἐστίν; Οὐδαμοῦ. Ἔστιν οὖν ὅπως περὶ
ταῦτα τὰ μὴ ὄντα πράξειεν ἄν τίς τι, ὥστ' ἐκεῖνά γε
Κλεινίᾳ ποιήσειεν ἂν καὶ ὁστισοῦν, τὰ μηδαμοῦ ὄντα;
Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί οὖν; οἱ ῥή-
τορες ὅταν λέγωσιν ἐν τῷ δήμῳ, οὐδὲν πράττουσι;
Πράττουσι μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν εἴπερ πράττου-
C σι, καὶ ποιοῦσι; Ναί. Τὸ λέγειν ἄρα πράττειν τε
καὶ ποιεῖν ἐστίν; Ὡμολόγησεν. Οὐκ ἄρα τά γε μὴ
ὄντ', ἔφη, λέγει οὐδείς. ποιοῖ γὰρ ἂν ἤδη τι, σὺ δὲ
ὡμολόγηκας τὸ μὴ ὂν μὴ οἷόν τ' εἶναι μηδὲ ποιεῖν·
ὥστε κατὰ τὸν σὸν λόγον οὐδεὶς ψευδῆ λέγει, ἀλλ' εἴ-
περ λέγει Διονυσόδωρος, τἀληθῆ τε καὶ τὰ ὄντα λέ-
γει. Νὴ Δία, ἔφη ὁ Κτήσιππος, ὦ Εὐθύδημε· ἀλλὰ
τὰ ὄντα μὲν τρόπον τινὰ λέγει, οὐ μέντοι ὥς γε ἔχει.
Πῶς λέγεις, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, ὦ Κτήσιππε; εἰσὶ
D γάρ τινες, οἳ λέγουσι τὰ πράγματα ὡς ἔχει; Εἰσὶ
μέντοι, ἔφη, οἱ καλοί τε κἀγαθοὶ καὶ οἱ τἀληθῆ λέ-
γοντες. Τί οὖν; ἦ δ' ὅς· τἀγαθὰ οὐκ εὖ, ἔφη, ἔχει,
τὰ δὲ κακὰ κακῶς; Συνεχώρει. Τοὺς δὲ καλούς τε
κἀγαθοὺς ὁμολογεῖς λέγειν ὡς ἔχει τὰ πράγματα;
Ὁμολογῶ. Κακῶς ἄρα, ἔφη, λέγουσιν, ὦ Κτήσιππε,
οἱ ἀγαθοὶ τὰ κακά, εἴπερ ὡς ἔχει λέγουσι. Ναὶ μὰ
Δία, ἦ δ' ὅς, σφόδρα γε, τοὺς γοῦν κακοὺς ἀνθρώ-
E πους· ὧν σύ, ἐάν μοι πείθῃ, εὐλαβήσει εἶναι, ἵνα
μή σε οἱ ἀγαθοὶ κακῶς λέγωσιν. ὡς εὖ ἴσθ' ὅτι κα-
κῶς λέγουσιν οἱ ἀγαθοὶ τοὺς κακούς. Ἦ καὶ τοὺς
μεγάλους, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, μεγάλως λέγουσι καὶ τοὺς
θερμοὺς θερμῶς; Μάλιστα δήπου, ἔφη ὁ Κτήσιππος·
τοὺς γοῦν ψυχροὺς ψυχρῶς λέγουσί τε καὶ φασὶ δια-
λέγεσθαι. Σὺ μέν, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, λοιδορεῖ,
ὦ Κτήσιππε, λοιδορεῖ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε, ἦ δ'
ὅς, ὦ Διονυσόδωρε, ἐπεὶ φιλῶ σε, ἀλλὰ νουθετῶ σ'
ὡς ἑταῖρον, καὶ πειρῶμαι πείθειν μηδέποτε ἐναν-
τίον ἐμοῦ οὕτως ἀγροίκως λέγειν, ὅτι ἐγὼ τούτους
285 * βούλομαι ἐξολωλέναι, οὓς περὶ πλείστου ποιοῦμαι.
XIII. Ἐγὼ οὖν, ἐπειδή μοι ἐδόκουν ἀγριωτέρως πρὸς
ἀλλήλους ἔχειν, προσέπαιζόν τε τὸν Κτήσιππον καὶ εἶ-
πον, ὅτι Ὦ Κτήσιππε, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς
παρὰ τῶν ξένων δέχεσθαι ἃ λέγουσιν, ἐὰν ἐθέλωσι
διδόναι, καὶ μὴ ὀνόματι διαφέρεσθαι. εἰ γὰρ ἐπίσταν-
ται οὕτως ἐξολλύναι ἀνθρώπους, ὥστ' ἐκ πονηρῶν τε
καὶ ἀφρόνων χρηστούς τε καὶ ἔμφρονας ποιεῖν, καὶ
B τοῦτο εἴτε αὐτὼ εὑρήκατον εἴτε καὶ παρ' ἄλλου του
ἐμαθέτην φθόρον τινὰ καὶ ὄλεθρον τοιοῦτον, ὥστε
ἀπολέσαντες πονηρὸν ὄντα χρηστὸν πάλιν ἀποφῆναι,
— εἰ τοῦτο ἐπίστασθον (δῆλον δέ, ὅτι ἐπίστασθον·
ἐφάτην γοῦν τὴν τέχνην σφῶν εἶναι τὴν νεωστὶ εὑρη-
μένην ἀγαθοὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκ πονηρῶν)
συγχωρήσωμεν οὖν αὐτοῖν αὐτό· ἀπολεσάντων ἡμῖν τὸ
μειράκιον καὶ φρόνιμον ποιησάντων, καὶ ἅπαντάς γε
ἡμᾶς τοὺς ἄλλους. εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ νέοι φοβεῖσθε, ὥς-
περ ἐν Καρὶ ἐν ἐμοὶ ἔστω ὁ κίνδυνος· ὡς ἐγώ, ἐπει- C
δὴ καὶ πρεσβύτης εἰμί, παρακινδυνεύειν ἕτοιμος καὶ
παραδίδωμι ἐμαυτὸν Διονυσοδώρῳ τούτῳ ὥσπερ τῇ
Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ· ἀπολλύτω με, καὶ εἰ μὲν βούλεται,
ἑψέτω, εἰ δ', ὅ τι βούλεται, τοῦτο ποιείτω· μόνον
χρηστὸν ἀποφηνάτω. Καὶ ὁ Κτήσιππος, Ἐγὼ μέν,
ἔφη, καὶ αὐτός, ὦ Σώκρατες, ἕτοιμός εἰμι παρέχειν
ἐμαυτὸν τοῖς ξένοις, καὶ ἐὰν βούλωνται δέρειν ἔτι μᾶλ-
λον ἢ νῦν δέρουσιν, εἴ μοι ἡ δορὰ μὴ εἰς ἀσκὸν τε- D
λευτήσει ὥσπερ ἡ τοῦ Μαρσύου, ἀλλ' εἰς ἀρετήν. καί-
τοι με οἴεται Διονυσόδωρος οὑτοσὶ χαλεπαίνειν αὐτῷ·
ἐγὼ δὲ οὐ χαλεπαίνω, ἀλλ' ἀντιλέγω πρὸς ταῦτα ἅ
μοι δοκεῖ πρός με μὴ καλῶς λέγειν. ἀλλὰ σὺ τὸ ἀν-
τιλέγειν, ἔφη, ὦ γενναῖε Διονυσόδωρε, μὴ κάλει λοιδο-
ρεῖσθαι· ἕτερον γάρ τί ἐστι τὸ λοιδορεῖσθαι. XIV.
Καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Ὡς ὄντος, ἔφη, τοῦ ἀντιλέγειν,
ὦ Κτήσιππε, ποιεῖ τοὺς λόγους; Πάντως δήπου, ἔφη,
καὶ σφόδρα γε. ἢ σύ, ὦ Διονυσόδωρε, οὐκ οἴει εἶναι E
ἀντιλέγειν; Οὔκουν σύ γ' ἄν, ἔφη, ἀποδείξαις πώποτε
ἀκούσας οὐδενὸς ἀντιλέγοντος ἑτέρου ἑτέρῳ. Ἀληθῆ
λέγεις, ἔφη, ἀλλὰ ἀκούωμεν νῦν, εἴ σοι ἀποδείκνυμι,
ἀντιλέγοντος Κτησίππου Διονυσοδώρῳ. Ἦ καὶ ὑπό-
σχοις ἂν τούτου λόγον; Πάνυ, ἔφη. Τί οὖν; ἦ δ' ὅς·
εἰσὶν ἑκάστῳ τῶν ὄντων λόγοι; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὡς
ἔστιν ἕκαστον ἢ ὡς οὐκ ἔστιν; Ὡς ἔστιν. Εἰ γὰρ
μέμνησαι, * ἔφη, ὦ Κτήσιππε, καὶ ἄρτι ἐπεδείξαμεν 286
μηδένα λέγοντα ὡς οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐδεὶς
ἐφάνη λέγων. Τί οὖν δὴ τοῦτο; ἦ δ' ὃς ὁ Κτήσιπ-
πος· ἧττόν τι ἀντιλέγομεν ἐγώ τε καὶ σύ; Πότερον
οὖν, ἦ δ' ὅς, ἀντιλέγοιμεν ἂν τοῦ αὐτοῦ πράγματος
λόγον ἀμφότεροι λέγοντες, ἢ οὕτω μὲν ἂν δήπου ταὐ-
τὰ λέγοιμεν; Συνεχώρει. Ἀλλ' ὅταν μηδέτερος, ἔφη,
τὸν τοῦ πράγματος λόγον λέγῃ, τότε ἀντιλέγοιμεν B
ἄν; ἢ οὕτω γε τὸ παράπαν οὐδ' ἂν μεμνημένος εἴη τοῦ
πράγματος οὐδέτερος ἡμῶν; Καὶ τοῦτο συνωμολόγει.
Ἀλλ' ἆρα, ἔφη, ὅταν ἐγὼ μὲν τὸν τοῦ πράγματος λό-
γον λέγω, σὺ δὲ ἄλλου τινός, ἆρα τότε ἀντιλέγομεν;
ἢ ἐγὼ λέγω μὲν τὸ πρᾶγμα, σὺ δὲ οὐδὲ λέγεις τὸ πα-
ράπαν; ὁ δὲ μὴ λέγων τῷ λέγοντι πῶς ἀντιλέγοι; XV.
Καὶ ὁ μὲν Κτήσιππος ἐσίγησεν· ἐγὼ δὲ θαυμάσας
τὸν λόγον, Πῶς, ἔφην, ὦ Διονυσόδωρε, λέγεις; οὐ C
γάρ τοι ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν λόγον πολλῶν δὴ καὶ
πολλάκις ἀκηκοὼς ἀεὶ θαυμάζω. καὶ γὰρ οἱ ἀμφὶ
Πρωταγόραν σφόδρα ἐχρῶντο αὐτῷ καὶ οἱ ἔτι πα-
λαιότεροι· ἐμοὶ δὲ ἀεὶ θαυμαστός τις δοκεῖ εἶναι καὶ
τούς τε ἄλλους ἀνατρέπων καὶ αὐτὸς αὑτόν. οἶμαι δὲ
αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν παρὰ σοῦ κάλλιστα πεύσεσθαι.
ἄλλο τι ψευδῆ λέγειν οὐκ ἔστι; τοῦτο γὰρ δύναται ὁ
λόγος· ἢ γάρ; ἀλλ' ἢ λέγοντ' ἀληθῆ λέγειν ἢ μὴ λέ-
γειν; Συνεχώρει. Πότερον οὖν ψευδῆ λέγειν μὲν D
οὐκ ἔστι, δοξάζειν μέντοι ἔστιν; Οὐδὲ δοξάζειν, ἔφη.
Οὐδ' ἄρα ψευδής, ἦν δ' ἐγώ, δόξα ἔστι τὸ παράπαν.

Οὐκ ἔφη. Οὐδ' ἄρα ἀμαθία οὐδ' ἀμαθεῖς ἄνθρω-
ποι. ἢ οὐ τοῦτ' ἂν εἴη ἀμαθία, εἴπερ εἴη, τὸ ψεύδε-
σθαι τῶν πραγμάτων; Πάνυ γε, ἔφη. Ἀλλὰ τοῦτο
οὐκ ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκ ἔφη. Λόγου ἕνεκα, ὦ
Διονυσόδωρε, λέγεις τὸν λόγον, ἵνα δὴ ἄτοπον λέγῃς,
ἢ ὡς ἀληθῶς δοκεῖ σοι οὐδεὶς εἶναι ἀμαθὴς ἀνθρώ-
E πων; ˈ Ἀλλὰ σύ, ἔφη, ἔλεγξον. Ἦ καὶ ἔστι τοῦτο κα-
τὰ τὸν σὸν λόγον, ἐξελέγξαι, μηδενὸς ψευδομένου;
Οὐκ ἔστιν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Οὐδ' ἄρα ἐκέλευον,
ἔφη, ἐγὼ νῦν δή, ὁ Διονυσόδωρος, ἐξελέγξαι· τὸ γὰρ
μὴ ὂν πῶς ἄν τις κελεύσαι; Ὦ Εὐθύδημε, ἦν δ' ἐγώ,
τὰ σοφὰ ταῦτα καὶ τὰ εὖ ἔχοντα οὐ πάνυ τι μανθά-
νω, ἀλλὰ παχέως πως ἐννοῶ. ἴσως μὲν οὖν φορτικώ-
τερόν τι ἐρήσομαι· ἀλλὰ συγγίγνωσκε. ὅρα δέ. εἰ γὰρ
287 μήτε ψεύδεσθαι ἔστι μήτε * ψευδῆ δοξάζειν μήτε ἀμα-
θῆ εἶναι, ἄλλο τι οὐδ' ἐξαμαρτάνειν ἔστιν, ὅταν τίς
τι πράττῃ; πράττοντα γὰρ οὐκ ἔστιν ἁμαρτάνειν τού-
του ὃ πράττει. οὐχ οὕτω λέγετε; Πάνυ γ', ἔφη. Τοῦ-
τό ἐστιν ἤδη, ἦν δ' ἐγώ, τὸ φορτικὸν ἐρώτημα. εἰ γὰρ
μὴ ἁμαρτάνομεν μήτε πράττοντες μήτε λέγοντες μήτε
διανοούμενοι, ὑμεῖς, ὦ πρὸς Διός, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει,
τίνος διδάσκαλοι ἥκετε; ἢ οὐκ ἄρτι ἔφατε ἀρετὴν κάλ-
B λιστ' ἂν παραδοῦναι ἀνθρώπων τῷ ˈ ἐθέλοντι μαν-
θάνειν; XVI. Εἶτ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδω-
ρος ὑπολαβών, οὕτως εἶ Κρόνος, ὥστε ἃ τὸ πρῶτον
εἴπομεν, νῦν ἀναμιμνήσκει, καὶ εἴ τι πέρυσιν εἶπον,
νῦν ἀναμνησθήσει, τοῖς δ' ἐν τῷ παρόντι λεγομένοις
οὐχ ἕξεις ὅ τι χρῇ; Καὶ γάρ, ἔφην ἐγώ, χαλεποί εἰσι
πάνυ· εἰκότως· παρὰ σοφῶν γὰρ λέγονται. ἐπεὶ καὶ
τούτῳ τῷ τελευταίῳ παγχάλεπον χρήσασθαί ἐστιν, ᾧ
λέγεις. τὸ γὰρ οὐκ ἔχω ὅ τι χρῶμαι ὅ τί ποτε λέ-
C γεις, ὦ Διονυσόδωρε; ἢ δῆλον ὅτι, ὡς ˈ οὐκ ἔχω ἐξ-
ελέγξαι αὐτόν; ἐπεὶ εἰπέ, τί σοι ἄλλο ἐννοεῖ τοῦτο τὸ
ῥῆμα, τὸ οὐκ ἔχω ὅ τι χρήσομαι τοῖς λόγοις; Ἀλλ'
ὃ σὺ λέγεις, ἔφη, τοῦτο τὸ πάνυ χαλεπὸν χρῆσθαι·
ἐπεὶ ἀπόκριναι. Πρὶν σὲ ἀποκρίνασθαι, ἦν δ' ἐγώ,
ὦ Διονυσόδωρε; Οὐκ ἀποκρίνει; ἔφη. Ἦ καὶ δίκαιον;
Δίκαιον μέντοι, ἔφη. Κατὰ τίνα λόγον; ἦν δ' ἐγώ·
ἢ δῆλον, ὅτι κατὰ τόνδε, ὅτι σὺ νῦν πάνσοφός τις
ἡμῖν ἀφῖξαι περὶ λόγους, καὶ οἶσθ' ὅτε δεῖ ἀποκρίνα-
D σθαι καὶ ˈ ὅτε μή; καὶ νῦν οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ἀποκρίνει,
ἅτε γιγνώσκων ὅτι οὐ δεῖ; Λαλεῖς, ἔφη, ἀμελήσας
ἀποκρίνασθαι. ἀλλ', ὦ 'γαθέ, πείθου καὶ ἀποκρίνου,
ἐπειδὴ καὶ ὁμολογεῖς με σοφὸν εἶναι. Πειστέον τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη, ὡς ἔοικε· σὺ γὰρ ἄρχεις.
ἀλλ' ἐρώτα. Πότερον οὖν ψυχὴν ἔχοντα νοεῖ τὰ νο-
οῦντα, ἢ καὶ τὰ ἄψυχα; Τὰ ψυχὴν ἔχοντα. Οἶσθα
οὖν τι, ἔφη, ῥῆμα ψυχὴν ἔχον; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.
E ˈ Τί οὖν ἄρτι ἤρου, ὅ τί μοι νοοῖ τὸ ῥῆμα; Τί ἄλλο
γε, ἦν δ' ἐγώ, ἢ ἐξήμαρτον διὰ τὴν βλακείαν; ἢ οὐκ
ἐξήμαρτον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὀρθῶς εἶπον, εἰπὼν ὅτι
νοεῖ τὰ ῥήματα; πότερα φῂς ἐξαμαρτάνειν με ἢ οὔ;
εἰ γὰρ μὴ ἐξήμαρτον, οὐδὲ σὺ ἐξελέγξεις, καίπερ σο-
φὸς ὤν, οὐδ' ἔχεις ὅ τι χρῇ τῷ λόγῳ· εἰ δ' ἐξήμαρ-
288 τον, οὐδ' οὕτως ὀρθῶς λέγεις, φάσκων * οὐκ εἶναι
ἐξαμαρτάνειν. καὶ ταῦτα οὐ πρὸς ἃ πέρυσιν ἔλεγες
λέγω. ἀλλὰ ἔοικεν, ἔφην ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρέ τε καὶ
Εὐθύδημε, οὗτος μὲν ὁ λόγος ἐν ταὐτῷ μένειν, καὶ ἔτι
ὥσπερ τὸ παλαιὸν καταβαλὼν πίπτειν, καὶ ὥστε τοῦτο
μὴ πάσχειν, οὐδ' ὑπὸ τῆς ὑμετέρας που τέχνης ἐξευ-
ρῆσθαι, καὶ ταῦτα οὑτωσὶ θαυμαστῆς οὔσης εἰς ἀκρί-
βειαν λόγων. Καὶ ὁ Κτήσιππος, Θαυμάσιά γε λέγετ',
ἔφη, ὦ ἄνδρες Θούριοι ˈ εἴτε Χῖοι εἴθ' ὁπόθεν καὶ B
ὅπῃ χαίρετον ὀνομαζόμενοι· ὡς οὐδὲν ὑμῖν μέλει τοῦ
παραληρεῖν. Καὶ ἐγὼ φοβηθείς, μὴ λοιδορία γένηται,
πάλιν κατεπράϋνον τὸν Κτήσιππον καὶ εἶπον· Ὦ Κτή-
σιππε, καὶ νῦν δὴ ἃ πρὸς Κλεινίαν ἔλεγον, καὶ πρὸς
σὲ ταὐτὰ ταῦτα λέγω, ὅτι οὐ γιγνώσκεις τῶν ξένων
τὴν σοφίαν, ὅτι θαυμασία ἐστίν· ἀλλ' οὐκ ἐθέλετον
ἡμῖν ἐπιδείξασθαι σπουδάζοντε, ἀλλὰ τὸν Πρωτέα μι-
μεῖσθον τὸν Αἰγύπτιον σοφιστὴν γοητεύοντε ˈ ἡμᾶς. C
ἡμεῖς οὖν τὸν Μενέλαον μιμώμεθα, καὶ μὴ ἀφιώμεθα
τοῖν ἀνδροῖν, ἕως ἂν ἡμῖν ἐκφανῆτον ἐφ' ᾧ αὐτὼ
σπουδάζετον· οἶμαι γάρ τι αὐτοῖν πάγκαλον φανεῖ-
σθαι, ἐπειδὰν ἄρξωνται σπουδάζειν. ἀλλὰ δεώμεθα
καὶ παραμυθώμεθα καὶ προσευχώμεθα αὐτοῖν ἐκφα-
νῆναι. ἐγὼ οὖν μοι δοκῶ καὶ αὐτὸς πάλιν ὑφηγήσα-
σθαι, οἵω προσεύχομαι αὐτὼ φανῆναί μοι. ὅθεν γὰρ
τὸ πρότερον ἀπέλιπον, τὸ ἑξῆς τούτοις ˈ πειράσομαι, D
ὅπως ἂν δύνωμαι, διελθεῖν, ἐάν πως ἐκκαλέσωμαι καὶ
ἐλεήσαντέ με καὶ οἰκτείραντε συντεταμένον καὶ σπου-
δάζοντα καὶ αὐτὼ σπουδάσητον. XVII. Σὺ δέ, ὦ
Κλεινία, ἔφην, ἀνάμνησόν με, πόθεν τότ' ἀπελίπομεν.
ὡς μὲν οὖν ἐγᾦμαι, ἐνθένδε ποθέν. φιλοσοφητέον
ὡμολογήσαμεν τελευτῶντες. ἦ γάρ; Ναί, ἦ δ' ὅς. Ἡ
δέ γε φιλοσοφία κτῆσις ἐπιστήμης. οὐχ οὕτως; ἔφην.
Ναί, ἔφη. Τίνα ποτ' οὖν ἂν κτησάμενοι ἐπιστήμην
ὀρθῶς κτησαίμεθα; ἆρ' οὐ ˈ τοῦτο μὲν ἁπλοῦν, ὅτι E
ταύτην, ἥτις ἡμᾶς ὀνήσει; Πάνυ γ', ἔφη. Ἆρ' οὖν ἄν
τι ἡμᾶς ὀνήσειεν, εἰ ἐπισταίμεθα γιγνώσκειν περιϊόν-
τες, ὅπου τῆς γῆς χρυσίον πλεῖστον κατορώρυκται;
Ἴσως, ἔφη. Ἀλλὰ τὸ πρότερον, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτό γε
ἐξηλέγξαμεν, ὅτι οὐδὲν πλέον, οὐδ' εἰ ἄνευ πραγμάτων
καὶ τοῦ ὀρύττειν τὴν γῆν τὸ πᾶν ἡμῖν χρυσίον γένοι-
το· ὥστε οὐδ' εἰ τὰς πέτρας * χρυσᾶς ἐπισταίμεθα 289
ποιεῖν, οὐδενὸς ἂν ἀξία ἡ ἐπιστήμη εἴη. εἰ γὰρ μὴ
κεχρῆσθαι ἐπιστησόμεθα τῷ χρυσίῳ, οὐδὲν ὄφελος
αὐτὸ ἐφάνη ὄν. ἢ οὐ μέμνησαι; ἔφην ἐγώ. Πάνυ γ',
ἔφη, μέμνημαι. Οὐδέ γε, ὡς ἔοικε, τῆς ἄλλης ἐπιστή-
μης ὄφελος γίγνεται οὐδέν, οὔτε χρηματιστικῆς οὔτε
ἰατρικῆς οὔτε ἄλλης οὐδεμιᾶς, ἥτις ποιεῖν τι ἐπίστα-
ται, χρῆσθαι δὲ μὴ ᾧ ἂν ποιήσῃ. οὐχ οὕτω; Συνέφη.
Οὐδέ γε εἴ τις ἔστιν ˈ ἐπιστήμη, ὥστε ἀθανάτους ποι- B
εῖν ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τῇ ἀθανασίᾳ χρῆσθαι, οὐδὲ
ταύτης ἔοικεν ὄφελος οὐδέν, εἴ τι δεῖ τοῖς πρόσθεν
ὡμολογημένοις τεκμαίρεσθαι. Συνεδόκει ἡμῖν πάντα
ταῦτα. Τοιαύτης τινὸς ἄρα ἡμῖν ἐπιστήμης δεῖ, ὦ
καλὲ παῖ, ἦν δ' ἐγώ, ἐν ᾗ συμπέπτωκεν ἅμα τό τε
ποιεῖν καὶ τὸ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τούτῳ, ὃ ἂν ποιῇ.
Φαίνεται, ἔφη. Πολλοῦ ἄρα δεῖ, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς λυ-
ροποιοὺς δεινοὺς εἶναι καὶ τοιαύτης τινὸς ˈ ἐπιστήμης C
ἐπηβόλους. ἐνταῦθα γὰρ δὴ χωρὶς μὲν ἡ ποιοῦσα τέ-
χνη, χωρὶς δὲ ἡ χρωμένη, διῄρηται δὲ τοῦ αὐτοῦ πέρι.
ἡ γὰρ λυροποιϊκὴ καὶ ἡ κιθαριστικὴ πολὺ διαφέρετον
ἀλλήλοιν. οὐχ οὕτω; Συνέφη. Οὐδὲ μὴν αὐλοποιϊκῆς
γε δῆλον ὅτι δεόμεθα. καὶ γὰρ αὕτη ἑτέρα τοιαύτη.
Συνεδόκει. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγώ, εἰ τὴν λογο-
ποιϊκὴν τέχνην μάθοιμεν, ἆρά ἐστιν αὕτη, ἣν ἔδει κε-

κτημένους ἡμᾶς εὐδαίμονας εἶναι; Οὐκ οἶμαι, ἔφη, ἐγώ,
D ὁ Κλεινίας ' ὑπολαβών. Τίνι τεκμηρίῳ, ἦν δ' ἐγώ,
χρῇ; Ὁρῶ, ἔφη, τινὰς λογοποιούς, οἳ τοῖς ἰδίοις λό-
γοις, οἷς αὐτοὶ ποιοῦσιν, οὐκ ἐπίστανται χρῆσθαι, ὥς-
περ οἱ λυροποιοὶ ταῖς λύραις, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἄλλοι
δυνατοὶ χρῆσθαι οἷς ἐκεῖνοι εἰργάσαντο, οἱ λογοποιεῖν
αὐτοὶ ἀδύνατοι. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ περὶ λόγους χωρὶς
ἡ τοῦ ποιεῖν τέχνη καὶ ἡ τοῦ χρῆσθαι. Ἱκανόν μοι
δοκεῖς, ἔφην ἐγώ, τεκμήριον λέγειν, ὅτι οὐχ αὕτη ἐστὶν
ἡ τῶν λογοποιῶν τέχνη, ἣν ἂν κτησάμενός τις εὐδαί-
μων εἴη. καίτοι ἐγὼ ᾤμην ἐνταῦθά που φανήσεσθαι
E τὴν ἐπιστήμην, ἣν δὴ ' πάλαι ζητοῦμεν. καὶ γάρ μοι
οἵ τε ἄνδρες αὐτοὶ οἱ λογοποιοί, ὅταν συγγένωμαι αὐ-
τοῖς, ὑπέρσοφοι, ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν εἶναι καὶ αὐτὴ
ἡ τέχνη αὐτῶν θεσπεσία τις καὶ ὑψηλή. καὶ μέντοι
οὐδὲν θαυμαστόν· ἔστι γὰρ τῆς τῶν ἐπῳδῶν τέχνης
290 μόριον σμικρῷ τε ἐκείνης ὑποδεεστέρα. * ἡ μὲν γὰρ
τῶν ἐπῳδῶν ἔχεών τε καὶ φαλαγγίων καὶ σκορπίων
καὶ τῶν ἄλλων θηρίων τε καὶ νόσων κήλησίς ἐστιν, ἡ
δὲ δικαστῶν τε καὶ ἐκκλησιαστῶν καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων
κήλησίς τε καὶ παραμυθία τυγχάνει οὖσα. ἤ σοι, ἔφην
ἐγώ, ἄλλως πως δοκεῖ; Οὔκ, ἀλλ' οὕτω μοι φαίνεται,
ἔφη, ὡς σὺ λέγεις. Ποῖ οὖν, ἔφην ἐγώ, τραποίμεθ'
ἂν ἔτι; ἐπὶ ποίαν τέχνην; Ἐγὼ μὲν οὐκ εὐπορῶ, ἔφη.
Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ἐμὲ οἶμαι εὑρηκέναι. Τίνα; ἔφη ὁ
B Κλεινίας. Ἡ στρατηγική ' μοι δοκεῖ, ἔφην ἐγώ, τέ-
χνη παντὸς μᾶλλον εἶναι, ἣν ἄν τις κτησάμενος εὐδαί-
μων εἴη. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Πῶς; ἦν δ' ἐγώ. Θη-
ρευτική τις ἥδε γέ ἐστι τέχνη ἀνθρώπων. Τί δὴ οὖν;
ἔφην ἐγώ. Οὐδεμία, ἔφη, τῆς θηρευτικῆς αὐτῆς ἐπὶ
πλέον ἐστὶν ἢ ὅσον θηρεῦσαι καὶ χειρώσασθαι. ἐπει-
δὰν δὲ χειρώσωνται τοῦτο, ὃ ἂν θηρεύωνται, οὐ δύ-
νανται τούτῳ χρῆσθαι, ἀλλ' οἱ μὲν κυνηγέται καὶ οἱ
ἁλιεῖς τοῖς ὀψοποιοῖς παραδιδόασιν, οἱ δ' αὖ γεωμέ-
τραι καὶ οἱ ἀστρονόμοι καὶ οἱ λογιστικοί — θηρευ-
C τικοὶ γάρ ' εἰσι καὶ οὗτοι· οὐ γὰρ ποιοῦσι τὰ δια-
γράμματα ἕκαστοι τούτων, ἀλλὰ τὰ ὄντα ἀνευρίσκου-
σιν — ἅτε οὖν χρῆσθαι αὐτοῖς οὐκ ἐπιστάμενοι, ἀλ-
λὰ θηρεῦσαι μόνον, παραδιδόασι δήπου τοῖς διαλεκτι-
κοῖς καταχρῆσθαι αὐτῶν τοῖς εὑρήμασιν, ὅσοι γε αὐ-
τῶν μὴ παντάπασιν ἀνόητοί εἰσιν. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ,
ὦ κάλλιστε καὶ σοφώτατε Κλεινία· τοῦτο οὕτως ἔχει;
Πάνυ μὲν οὖν. καὶ οἵ γε στρατηγοί, ἔφη, οὕτω τὸν
D αὐτὸν τρόπον, ἐπειδὰν ἢ πόλιν τινὰ θηρεύσωνται ἢ '
στρατόπεδον, παραδιδόασι τοῖς πολιτικοῖς ἀνδράσιν·
αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἐπίστανται χρῆσθαι τούτοις, ἃ ἐθή-
ρευσαν· ὥσπερ, οἶμαι, οἱ ὀρτυγοθῆραι τοῖς ὀρτυγο-
τρόφοις παραδιδόασιν. εἰ οὖν, ἦ δ' ὅς, δεόμεθα ἐκεί-
νης τῆς τέχνης, ἥτις ᾧ ἂν κτήσηται ἢ ποιήσασα ἢ θη-
ρευσαμένη, αὐτὴ καὶ ἐπιστήσεται χρῆσθαι, καὶ ἡ τοι-
αύτη ποιήσει ἡμᾶς μακαρίους, ἄλλην δή τινα, ἔφη, ζη-
E τητέον ἀντὶ τῆς στρατηγικῆς. XVIII. ' ΚΡ. Τί λέγεις
σύ, ὦ Σώκρατες; ἐκεῖνο τὸ μειράκιον τοιαῦτ' ἐφθέγ-
ξατο; ΣΩ. Οὐκ οἴει, ὦ Κρίτων; ΚΡ. Μὰ Δί' οὐ
μέντοι. οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἐγώ, εἰ ταῦτ' εἶπεν, οὔτ' Εὐ-
θυδήμου οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἔτ' ἀνθρώπου δεῖσθαι
εἰς παιδείαν. ΣΩ. Ἀλλ' ἄρα, ὦ πρὸς Διός, μὴ ὁ
291 Κτήσιππος ἦν ὁ ταῦτ' εἰπών, ἐγὼ δὲ οὐ μέμνημαι; *
ΚΡ. Ποῖος Κτήσιππος; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τόδε γε εὖ
οἶδα, ὅτι οὔτε Εὐθύδημος οὔτε Διονυσόδωρος ἦν ὁ εἰ-
πὼν ταῦτα. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Κρίτων, μή τις τῶν
κρειττόνων παρὼν αὐτὰ ἐφθέγξατο; ὅτι γὰρ ἤκουσά
γε ταῦτα, εὖ οἶδα. ΚΡ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες·
τῶν κρειττόνων μέντοι τις ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ πολύ γε.
ἀλλὰ μετὰ τοῦτο ἔτι τινὰ ἐζητήσατε τέχνην; καὶ εὕρε-
τε ἐκείνην ἢ οὐχ εὕρετε, ἧς ἕνεκα ἐζητεῖτε; ΣΩ. Πό-
θεν, ὦ μακάριε, εὕρομεν; ἀλλ' ' ἦμεν πάνυ γελοῖοι, B
ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοὺς κορύδους διώκοντα· ἀεὶ ᾠό-
μεθα ἑκάστην τῶν ἐπιστημῶν αὐτίκα λήψεσθαι, αἱ δ'
ἀεὶ ὑπεξέφυγον. τὰ μὲν οὖν πολλὰ τί ἄν σοι λέγοιμι;
ἐπὶ δὲ δὴ τὴν βασιλικὴν ἐλθόντες τέχνην καὶ διασκο-
πούμενοι αὐτήν, εἰ αὕτη εἴη ἡ τὴν εὐδαιμονίαν παρέ-
χουσά τε καὶ ἀπεργαζομένη, ἐνταῦθα ὥσπερ εἰς λαβύ-
ρινθον ἐμπεσόντες, οἰόμενοι ἤδη ἐπὶ τέλει εἶναι, περι-
κάμψαντες πάλιν ὥσπερ ἐν ἀρχῇ τῆς ζητήσεως ' ἀνε- C
φάνημεν ὄντες καὶ τοῦ ἴσου δεόμενοι, ὅσουπερ ὅτε τὸ
πρῶτον ἐζητοῦμεν. ΚΡ. Πῶς δὴ τοῦτο ὑμῖν συνέβη,
ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγὼ φράσω. ἔδοξε γὰρ δὴ ἡμῖν
ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ βασιλικὴ τέχνη ἡ αὐτὴ εἶναι. ΚΡ.
Τί οὖν δή; ΣΩ. Ταύτῃ τῇ τέχνῃ ἥ τε στρατηγικὴ
καὶ αἱ ἄλλαι παραδιδόναι ἄρχειν τῶν ἔργων, ὧν αὐταὶ
δημιουργοί εἰσιν, ὡς μόνῃ ἐπισταμένῃ χρῆσθαι. σα-
φῶς οὖν ἐδόκει ἡμῖν αὕτη εἶναι, ἣν ἐζητοῦμεν, καὶ ἡ
αἰτία τοῦ ὀρθῶς ' πράττειν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀτεχνῶς D
κατὰ τὸ Αἰσχύλου ἰαμβεῖον μόνη ἐν τῇ πρύμνῃ κα-
θῆσθαι τῆς πόλεως, πάντα κυβερνῶσα καὶ πάντων
ἄρχουσα πάντα χρήσιμα ποιεῖν. ΚΡ. Οὐκοῦν καλῶς
ὑμῖν ἐδόκει, ὦ Σώκρατες; XIX. ΣΩ. Σὺ κρινεῖς, ὦ
Κρίτων, ἐὰν βούλῃ ἀκούειν καὶ τὰ μετὰ ταῦτα συμ-
βάντα ἡμῖν. αὖθις γὰρ δὴ πάλιν ἐσκοποῦμεν ὡδέ πως·
Φέρε, πάντων ἄρχουσα ἡ βασιλικὴ τέχνη τι ἡμῖν ἀπερ-
γάζεται ἔργον; ἢ οὐδέν; Πάντως ' δήπου, ἡμεῖς ἔφα- E
μεν πρὸς ἀλλήλους. Οὐ καὶ σὺ ἂν ταῦτα φαίης, ὦ
Κρίτων; ΚΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν ἂν φαίης αὐτῆς
ἔργον εἶναι; ὥσπερ εἰ σὲ ἐγὼ ἐρωτῴην, πάντων ἄρχου-
σα ἡ ἰατρική, ὧν ἄρχει, τί ἔργον παρέχεται; οὐ τὴν
ὑγίειαν φαίης; ΚΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἡ ὑμετέρα
τέχνη ἡ γεωργία, πάντων ἄρχουσα, ὧν ἄρχει, τί ἔργον
ἀπεργάζεται; οὐ τὴν * τροφὴν ἂν φαίης τὴν ἐκ τῆς 292
γῆς παρέχειν ἡμῖν; ΚΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἡ βα-
σιλικὴ πάντων ἄρχουσα, ὧν ἄρχει, τί ἀπεργάζεται;
ἴσως οὐ πάνυ γ' εὐπορεῖς. ΚΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς, ὦ Κρίτων. ἀλλὰ το-
σόνδε γε οἶσθα, ὅτι εἴπερ ἐστὶν αὕτη ἣν ἡμεῖς ζητοῦ-
μεν, ὠφέλιμον αὐτὴν δεῖ εἶναι. ΚΡ Πάνυ γε. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἀγαθόν γέ τι δεῖ ἡμῖν αὐτὴν παραδιδόναι;
ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ' ΣΩ. Ἀγαθὸν δέ γέ που B
ὡμολογήσαμεν ἀλλήλοις ἐγώ τε καὶ Κλεινίας οὐδὲν εἶ-
ναι ἄλλο ἢ ἐπιστήμην τινά. ΚΡ. Ναί, οὕτως ἔλεγες.
ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν ἄλλα ἔργα, ἃ φαίη ἄν τις πολι-
τικῆς εἶναι — πολλὰ δέ που ταῦτ' ἂν εἴη, οἷον πλου-
σίους τοὺς πολίτας παρέχειν καὶ ἐλευθέρους καὶ ἀστα-
σιάστους — πάντα ταῦτα οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθὰ
ἐφάνη, ἔδει δὲ σοφοὺς ποιεῖν καὶ ἐπιστήμης μεταδιδό-
ναι, εἴπερ ἔμελλεν αὕτη εἶναι ἡ ὠφελοῦσά τε ' καὶ εὐ- C
δαίμονας ποιοῦσα. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα· τότε γοῦν οὕ-
τως ὑμῖν ὡμολογήθη, ὡς σὺ τοὺς λόγους ἀπήγγειλας.
ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡ βασιλικὴ σοφοὺς ποιεῖ τοὺς ἀνθρώ-

πους καὶ ἀγαθούς; ΚΡ Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρα-
τες; ΣΩ. Ἀλλ' ἆρα πάντας καὶ πάντα ἀγαθούς; καὶ
πᾶσαν ἐπιστήμην, σκυτοτομικήν τε καὶ τεκτονικὴν καὶ
τὰς ἄλλας ἁπάσας, αὕτη ἡ παραδιδοῦσά ἐστιν; ΚΡ.
Οὐκ οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ τίνα δὴ
D ἐπιστήμην; ἢ τί | χρησόμεθα; τῶν μὲν γὰρ ἔργων οὐ-
δενὸς δεῖ αὐτὴν δημιουργὸν εἶναι τῶν μήτε κακῶν μή-
τε ἀγαθῶν, ἐπιστήμην δὲ παραδιδόναι μηδεμίαν ἄλλην
ἢ αὐτὴν ἑαυτήν. λέγωμεν δὴ οὖν, τίς ποτε ἔστιν αὕ-
τη, ᾗ τί χρησόμεθα; βούλει φῶμεν, ὦ Κρίτων, ᾗ ἄλ-
λους ἀγαθοὺς ποιήσομεν; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἳ
τί ἔσονται ἡμῖν ἀγαθοὶ καὶ τί χρήσιμοι; ἢ ἔτι λέγω-
μεν, ὅτι ἄλλους ποιήσουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι ἐκεῖνοι ἄλ-
E λους; ὅ τι δέ ποτε ἀγαθοί εἰσιν, οὐδαμοῦ ἡμῖν | φαί-
νονται, ἐπειδήπερ τὰ ἔργα τὰ λεγόμενα εἶναι τῆς πο-
λιτικῆς ἠτιμάσαμεν, ἀλλ' ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον ὁ Διὸς
Κόρινθος γίγνεται, καὶ ὅπερ ἔλεγον, τοῦ ἴσου ἡμῖν
ἐνδεῖ ἢ ἔτι πλέονος πρὸς τὸ εἰδέναι, τίς ποτ' ἐστὶν ἡ
ἐπιστήμη ἐκείνη, ἣ ἡμᾶς εὐδαίμονας ποιήσει; ΚΡ.
Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, εἰς πολλήν γε ἀπορίαν, ὡς
ἔοικεν, ἀφίκεσθε. ΣΩ. Ἔγωγε οὖν καὶ αὐτός, ὦ Κρί-
293 των, ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ τῇ ἀπορίᾳ ἐνεπεπτώκη, πᾶσαν *
ἤδη φωνὴν ἠφίειν, δεόμενος τοῖν ξένοιν, ὥσπερ Διοσ-
κούρων ἐπικαλούμενος, σῶσαι ἡμᾶς, ἐμέ τε καὶ τὸ μει-
ράκιον, ἐκ τῆς τρικυμίας τοῦ λόγου, καὶ παντὶ τρόπῳ
σπουδάσαι, καὶ σπουδάσαντας ἐπιδεῖξαι, τίς ποτ' ἔστιν
ἡ ἐπιστήμη, ἧς τυχόντες ἂν καλῶς τὸν ἐπίλοιπον βίον
διέλθοιμεν. ΚΡ. Τί οὖν; ἠθέλησέ τι ὑμῖν ἐπιδεῖξαι ὁ
Εὐθύδημος; ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ ἤρξατό γε, ὦ
ἑταῖρε, πάνυ μεγαλοφρόνως τοῦ λόγου ὧδε· **ΧΧ.** Πό-
B τερον δή σε, ἔφη, ὦ | Σώκρατες, ταύτην τὴν ἐπιστή-
μην, περὶ ἣν πάλαι ἀπορεῖτε, διδάξω, ἢ ἐπιδείξω ἔχον-
τα; Ὦ μακάριε, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι δὲ ἐπὶ σοὶ τοῦτο;
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἐπίδειξον τοίνυν με νὴ Δί',
ἔφην ἐγώ, ἔχοντα· πολὺ γὰρ ῥᾷον ἢ μανθάνειν τηλι-
κόνδε ἄνδρα. Φέρε δή μοι ἀπόκριναι, ἔφη· ἔστιν ὅ τι
ἐπίστασαι; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πολλά, σμικρά
γε. Ἀρκεῖ, ἔφη. ἆρ' οὖν δοκεῖς οἷόν τε, τι τῶν ὄντων
τοῦτο, ὃ τυγχάνει ὄν, αὐτὸ τοῦτο μὴ εἶναι; Ἀλλὰ μὰ
C Δί' οὐκ | ἔγωγε. Οὐκοῦν σὺ ἔφης ἐπίστασθαί τι;
Ἔγωγε. Οὐκοῦν ἐπιστήμων εἶ, εἴπερ ἐπίστασαι; Πά-
νυ γε, τούτου γε αὐτοῦ. Οὐδὲν διαφέρει. ἀλλ' οὐκ
ἀνάγκη σε ἔχει πάντα ἐπίστασθαι ἐπιστήμονά γε ὄν-
τα; Μὰ Δί', ἔφην ἐγώ· ἐπεὶ πολλὰ ἄλλ' οὐκ ἐπίστα-
μαι. Οὐκοῦν εἴ τι μὴ ἐπίστασαι, οὐκ ἐπιστήμων εἶ.
Ἐκείνου γε, ὦ φίλε, ἦν δ' ἐγώ. Ἧττον οὖν τι, ἔφη,
οὐκ ἐπιστήμων εἶ; ἄρτι δὲ ἐπιστήμων ἔφησθα εἶναι.
D καὶ οὕτω τυγχάνεις ὢν αὐτὸς οὗτος, ὃς εἶ, | καὶ αὖ
πάλιν οὐκ εἶ, κατὰ ταὐτὰ ἅμα. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, Εὐ-
θύδημε· τὸ γὰρ λεγόμενον, καλὰ δὴ παταγεῖς. πῶς
οὖν ἐπίσταμαι ἐκείνην τὴν ἐπιστήμην, ἣν ἐζητοῦμεν; ὡς
δὴ τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι τὸ αὐτὸ εἶναί τε καὶ μή· εἴ-
περ ἓν ἐπίσταμαι, ἅπαντ' ἐπίσταμαι· οὐ γὰρ ἂν εἴην
ἐπιστήμων τε καὶ ἀνεπιστήμων ἅμα· ἐπεὶ δὲ πάντα
ἐπίσταμαι, κἀκείνην δὴ τὴν ἐπιστήμην ἔχω· ἆρα οὕτω
λέγεις, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ σοφόν; Αὐτὸς σαυτόν γε δὴ
E ἐξελέγχεις, | ἔφη, ὦ Σώκρατες. Τί δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ
Εὐθύδημε, σὺ οὐ πέπονθας τοῦτο τὸ αὐτὸ πάθος;
ἐγὼ γάρ τοι μετὰ σοῦ ὁτιοῦν ἂν πάσχων καὶ μετὰ
Διονυσοδώρου τοῦδε, φίλης κεφαλῆς, οὐκ ἂν πάνυ
ἀγανακτοίην. εἰπέ μοι, σφὼ οὐχὶ τὰ μὲν ἐπίστασθον
τῶν ὄντων, τὰ δὲ οὐκ ἐπίστασθον; Ἥκιστά γε, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος. Πῶς λέγετον; ἔφην ἐγώ·
ἀλλ' οὐδὲν ἄρα ἐπίστασθον; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς.
Πάντ' ἄρα, * ἔφην ἐγώ, ἐπίστασθον, ἐπειδήπερ καὶ 294
ὁτιοῦν; Πάντ', ἔφη. καὶ σύ γε πρός, εἴπερ καὶ ἓν
ἐπίστασαι, πάντα ἐπίστασαι. Ὦ Ζεῦ, ἔφην ἐγώ, ὡς
θαυμαστὸν λέγεις καὶ ἀγαθὸν μέγα πεφάνθαι. μῶν
καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πάντ' ἐπίστανται, ἢ
οὐδέν; οὐ γὰρ δήπου, ἔφη, τὰ μὲν ἐπίστανται, τὰ δ'
οὐκ ἐπίστανται, καὶ εἰσὶν ἅμα ἐπιστήμονές τε καὶ ἀνε-
πιστήμονες. Ἀλλὰ τί; ἦν δ' ἐγώ. Πάντες, ἦ δ' ὅς,
πάντα ἐπίστανται, εἴπερ καὶ ἕν. Ὦ πρὸς τῶν θεῶν,
| ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε· δῆλοι γάρ μοί ἐστον ἤδη, B
ὅτι σπουδάζετον, καὶ μόλις ὑμᾶς προὐκαλεσάμην σπου-
δάζειν· αὐτὼ τῷ ὄντι πάντα ἐπίστασθον; οἷον τεκτο-
νικὴν καὶ σκυτικήν; Πάνυ γ', ἔφη. Ἦ καὶ νευρορρά-
φεῖν δυνατώ ἐστον; Καὶ ναὶ μὰ Δία καττύειν, ἔφη.
Ἦ καὶ τὰ τοιαῦτα, τοὺς ἀστέρας, ὁπόσοι εἰσί, καὶ τὴν
ἄμμον; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς· εἶτ' οὐκ ἂν οἴει ὁμολογῆσαι
ἡμᾶς; **ΧΧΙ.** Καὶ ὁ Κτήσιππος ὑπολαβών· Πρὸς
Διός, ἔφη, Διονυσόδωρε, τεκμήριόν τι | μοι τούτων C
ἐπιδείξατον τοιόνδε, ᾧ εἴσομαι, ὅτι ἀληθῆ λέγετον.
Τί ἐπιδείξω; ἔφη. Οἶσθα Εὐθύδημον, ὁπόσους ὀδόν-
τας ἔχει, καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὁπόσους σύ; Οὐκ ἐξαρκεῖ
σοι, ἔφη, ἀκοῦσαι, ὅτι πάντα ἐπιστάμεθα; Μηδαμῶς,
ἦ δ' ὅς, ἀλλὰ τοῦτο ἔτι ἡμῖν μόνον εἴπατον καὶ ἐπι-
δείξατον, ὅτι ἀληθῆ λέγετον. καὶ ἐὰν εἴπητον, ὁπό-
σους ἑκάτερος ἔχει ὑμῶν, καὶ φαίνησθε γνόντες ἡμῶν
ἀριθμησάντων, ἤδη πεισόμεθα ὑμῖν καὶ τἆλλα. Ἡγου-
μένω οὖν σκώπτεσθαι οὐκ | ἠθελέτην, ἀλλ' ὡμολογη- D
σάτην πάντα χρήματα ἐπίστασθαι, καθ' ἓν ἕκαστον
ἐρωτώμενοι ὑπὸ Κτησίππου. ὁ γὰρ Κτήσιππος πάνυ
ἀπαρακαλύπτως οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἠρώτα τελευτῶν, καὶ
τὰ αἴσχιστα, εἰ ἐπισταίσθην. τὼ δὲ ἀνδρειότατα ὁμό-
σε ᾔτην τοῖς ἐρωτήμασιν, ὁμολογοῦντες εἰδέναι, ὥσπερ
οἱ κάπροι οἱ πρὸς τὴν πληγὴν ὁμόσε ὠθούμενοι. ὥστ'
ἔγωγε καὶ αὐτός, ὦ Κρίτων, ὑπ' ἀπιστίας ἠναγκάσθην
τελευτῶν ἐρέσθαι τὸν Εὐθύδημον, εἰ καὶ ὀρχεῖσθαι | E
ἐπίσταιτο ὁ Διονυσόδωρος. Ὁ δέ, Πάνυ, ἔφη. Οὐ
δήπου, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἐς μαχαίρας γε κυβιστᾶν καὶ
ἐπὶ τροχοῦ δινεῖσθαι τηλικοῦτος ὤν· οὕτω πόρρω σο-
φίας ἥκει; Οὐδέν, ἔφη, ὅ τι οὔ. Πότερον δέ, ἦν δ'
ἐγώ, πάντα νῦν μόνον ἐπίστασθον ἢ καὶ ἀεί; Καὶ
ἀεί, ἔφη. Καὶ ὅτε παιδία ἤστην καὶ εὐθὺς γενόμενοι
ἠπίστασθε; Πάντα, ἐφάτην ἅμα ἀμφοτέρω. Καὶ ἡμῖν
* μὲν ἄπιστον ἐδόκει τὸ πρᾶγμα εἶναι. Ὁ δ' Εὐθύ- 295
δημος, Ἀπιστεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες; Πλήν γ' ὅ τι, *ἦν*
δ' ἐγώ, εἰκὸς ὑμᾶς ἐστι σοφοὺς εἶναι. Ἀλλ' ἤν, ἔφη,
ἐθελήσῃς μοι ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ ἐπιδείξω καὶ σὲ ταῦ-
τα τὰ θαυμαστὰ ὁμολογοῦντα. Ἀλλὰ μήν, ἦν δ'
ἐγώ, ἥδιστα ταῦτα ἐξελέγχομαι. εἰ γάρ τοι λέληθα
ἐμαυτὸν σοφὸς ὤν, σὺ δὲ τοῦτο ἐπιδείξεις ὡς πάντα
ἐπίσταμαι καὶ ἀεί, τί μεῖζον ἕρμαιον αὐτοῦ ἂν εὕροιμι
ἐν παντὶ τῷ βίῳ; **ΧΧΙΙ.** Ἀποκρίνου δή, ἔφη. Ὡς
ἀποκρινουμένου ἐρώτα. Ἆρ' οὖν, | ἔφη, ὦ Σώκρατες, B
ἐπιστήμων του εἶ ἢ οὔ; Ἔγωγε. Πότερον οὖν ᾧ ἐπι-
στήμων εἶ, τούτῳ καὶ ἐπίστασαι, ἢ ἄλλῳ τῳ; Ὧι ἐπι-

στήμων. οἶμαι γάρ σε τὴν ψυχὴν λέγειν. ἢ οὐ τοῦτο
λέγεις; Οὐκ αἰσχύνει, ἔφη, ὦ Σώκρατες; ἐρωτώμενος
ἀντερωτᾷς; Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλὰ πῶς ποιῶ; οὕτω
γὰρ ποιήσω, ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς. ὅταν μὴ εἰδῶ ὅ τι
ἐρωτᾷς, κελεύεις με ὅμως ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ μὴ
C ἐπανερέσθαι; Ὑπολαμβάνεις γάρ δήπου τι, ' ἔφη, ὃ
λέγω; Ἔγωγε, ἦν δ' ἐγώ. Πρὸς τοῦτο τοίνυν ἀπο-
κρίνου, ὃ ὑπολαμβάνεις. Τί οὖν, ἔφην, ἂν σὺ μὲν
ἄλλῃ ἐρωτᾷς διανοούμενος, ἐγὼ δὲ ἄλλῃ ὑπολάβω,
ἔπειτα πρὸς τοῦτο ἀποκρίνωμαι, ἐξαρκεῖ σοι, ἐὰν μη-
δὲν πρὸς ἔπος ἀποκρίνωμαι; Ἔμοιγε, ἦ δ' ὅς· οὐ μέν-
τοι σοί γε, ὡς ἐγᾦμαι. Οὐ τοίνυν μὰ Δία ἀποκρι-
νοῦμαι, ἦν δ' ἐγώ, πρότερον, πρὶν ἂν πύθωμαι. Οὐκ
ἀποκρινεῖ, ἔφη, πρὸς ἃ ἂν ἀεὶ ὑπολαμβάνῃς, ὅτι ἔχων
D φλυαρεῖς καὶ ἀρχαιότερος ' εἶ τοῦ δέοντος. Κἀγὼ
ἔγνων αὐτόν, ὅτι μοι χαλεπαίνοι διαστέλλοντι τὰ λε-
γόμενα, βουλόμενός με θηρεῦσαι τὰ ὀνόματα περι-
στήσας. ἀνεμνήσθην οὖν τοῦ Κόννου, ὅτι μοι κἀκεῖ-
νος χαλεπαίνει ἑκάστοτε, ὅταν αὐτῷ μὴ ὑπείκω, ἔπει-
τά μου ἧττον ἐπιμελεῖται ὡς ἀμαθοῦς ὄντος. ἐπεὶ δὲ
οὖν διενενοήμην καὶ παρὰ τοῦτον φοιτᾶν, ᾠήθην δεῖν
ὑπείκειν, μή με σκαιὸν ἡγησάμενος φοιτητὴν μὴ προς-
δέχοιτο. εἶπον οὖν· Ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι, Εὐθύδημε, οὕ-
E τω ποιεῖν, ' ποιητέον· σὺ γὰρ πάντως που κάλλιον
ἐπίστασαι διαλέγεσθαι ἢ ἐγώ, τέχνην ἔχων ἰδιώτου
ἀνθρώπου. ἐρώτα οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς. Ἀποκρίνου
δή, ἔφη, πάλιν, πότερον ἐπίστασαί τῳ ἃ ἐπίστασαι, ἢ
296 οὔ; Ἔγωγε, ἔφην, τῇ γε ψυχῇ. * Οὗτος αὖ, ἔφη,
προσαποκρίνεται τοῖς ἐρωτωμένοις. οὐ γάρ ἔγωγε ἐρω-
τῶ ὅτῳ, ἀλλ' εἰ ἐπίστασαί τῳ. Πλέον αὖ, ἔφην ἐγώ,
τοῦ δέοντος ἀπεκρινάμην ὑπὸ ἀπαιδευσίας. ἀλλὰ συγ-
γίγνωσκέ μοι· ἀποκρινοῦμαι γὰρ ἤδη ἁπλῶς, ὅτι ἐπί-
σταμαί τῳ ἀεὶ ἃ ἐπίσταμαι. Πότερον, ἦ δ' ὅς, τῷ
αὐτῷ τούτῳ γ' ἀεί, ἢ ἔστι μὲν ὅτε τούτῳ, ἔστι δὲ ὅτε
ἑτέρῳ; Ἀεί, ὅταν ἐπίστωμαι, ἦν δ' ἐγώ, τούτῳ. Οὐκ
αὖ, ἔφη, παύσει παραφθεγγόμενος; Ἀλλ' ὅπως μή τι
B ἡμᾶς ' σφήλῃ τὸ ἀεὶ τοῦτο. Οὔκουν ἡμᾶς γε, ἔφη,
ἀλλ' εἴπερ, σέ. ἀλλ' ἀποκρίνου· ἢ ἀεὶ τούτῳ ἐπίστα-
σαι; Ἀεί, ἦν δ' ἐγώ, ἐπειδὴ δεῖ ἀφελεῖν τὸ ὅταν.
Οὐκοῦν ἀεὶ μὲν τούτῳ ἐπίστασαι· ἀεὶ δ' ἐπιστάμενος
πότερον τὰ μὲν τούτῳ ἐπίστασαι ᾧ ἐπίστασαι, τὰ δ'
ἄλλῳ, ἢ τούτῳ πάντα; Τούτῳ, ἔφην ἐγώ, ἅπαντα, ἅ
γ' ἐπίσταμαι. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ἔφη· ἥκει τὸ αὐτὸ πα-
ράφθεγμα. Ἀλλ' ἀφαιρῶ, ἔφην ἐγώ, τὸ ἅ γ' ἐπί-
C σταμαι. Ἀλλὰ μηδὲ ἕν, ἔφη, ἀφέλῃς· οὐδὲν ' γάρ
σου δέομαι. ἀλλά μοι ἀπόκριναι· δύναιο ἂν ἅπαντα
ἐπίστασθαι, εἰ μὴ πάντα ἐπίσταιο; Τέρας γὰρ ἂν εἴη,
ἦν δ' ἐγώ. Καὶ ὃς εἶπε· Προστίθει τοίνυν ἤδη ὅ τι
βούλει· ἅπαντα γὰρ ὁμολογεῖς ἐπίστασθαι. Ἔοικα,
ἔφην ἐγώ, ἐπειδήπερ γε οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν τὸ ἃ
ἐπίσταμαι, πάντα δὲ ἐπίσταμαι. Οὐκοῦν καὶ ἀεὶ ὡμο-
λόγηκας ἐπίστασθαι τούτῳ, ᾧ ἐπίστασαι, εἴτε ὅταν
ἐπίστῃ εἴτε ὅπως βούλει· ἀεὶ γὰρ ὡμολόγηκας ἐπίστα-
D σθαι καὶ ἅμα πάντα. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ ' παῖς ὢν
ἠπίστω, καὶ ὅτ' ἐγίγνου, καὶ ὅτ' ἐφύου· καὶ πρὶν αὐ-
τὸς γενέσθαι, καὶ πρὶν οὐρανὸν καὶ γῆν γενέσθαι,
ἠπίστω ἅπαντα, εἴπερ ἀεὶ ἐπίστασαι. καὶ ναὶ μὰ Δία,
ἔφη, αὐτὸς ἀεὶ ἐπιστήσει καὶ ἅπαντα, ἂν ἐγὼ βούλω-
μαι. **XXIII.** Ἀλλὰ βουληθείης, ἦν δ' ἐγώ, ὦ πολυ-
τίμητε Εὐθύδημε, εἰ δὴ τῷ ὄντι ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ' οὔ
σοι πάνυ πιστεύω ἱκανῷ εἶναι, εἰ μή σοι συμβουλη-
θείη ὁ ἀδελφός σου οὑτοσὶ Διονυσόδωρος· οὕτω τάχ'
ἄν. εἴπετον δέ μοι, ἦν δ' ἐγώ, — τὰ μὲν γὰρ ' ἄλλα E
οὐκ ἔχω ὑμῖν πῶς ἀμφισβητοίην, οὕτως εἰς σοφίαν τε-
ρατώδεσιν ἀνθρώποις, ὅπως οὐ πάντα ἐγὼ ἐπίσταμαι,
ἐπειδὴ ὑμεῖς φατέ· τὰ δὲ τοιάδε πῶς φῶ ἐπίστασθαι,
Εὐθύδημε, ὡς οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες ἄδικοί εἰσι; φέρε εἰ-
πέ, τοῦτο ἐπίσταμαι ἢ οὐκ ἐπίσταμαι; Ἐπίστασαι μέν-
τοι, ἔφη, Τί; ἦν δ' ἐγώ. Ὅτι οὐκ ἄδικοί εἰσιν οἱ
ἀγαθοί. Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ, πάλαι. ἀλλ' οὐ * τοῦ- 297
το ἐρωτῶ· ἀλλ' ὡς ἄδικοί εἰσιν οἱ ἀγαθοί, ποῦ ἐγὼ
τοῦτο ἔμαθον; Οὐδαμοῦ, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος. Οὐκ
ἄρα ἐπίσταμαι, ἔφην, τοῦτο ἐγώ. Διαφθείρεις, ἔφη,
τὸν λόγον, ὁ Εὐθύδημος πρὸς τὸν Διονυσόδωρον, καὶ
φανήσεται οὑτοσὶ οὐκ ἐπιστάμενος, καὶ ἐπιστήμων ἅμα
ὢν καὶ ἀνεπιστήμων. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος ἠρυθρία-
σεν. Ἀλλὰ σύ, ἦν δ' ἐγώ, πῶς λέγεις, ὦ Εὐθύδημε;
οὐ δοκεῖ σοι ὀρθῶς ' ἀδελφὸς λέγειν ὁ πάντα εἰδώς; B
Ἀδελφὸς γάρ, ἔφη, ἐγώ εἰμι Εὐθυδήμου, ταχὺ ὑπολα-
βὼν ὁ Διονυσόδωρος. Κἀγὼ εἶπον, Ἔασον, ὦ 'γαθέ,
ἕως ἂν Εὐθύδημός με διδάξῃ, ὡς ἐπίσταμαι τοὺς ἀγα-
θοὺς ἄνδρας, ὅτι ἄδικοί εἰσι, καὶ μή μοι φθονήσῃς
τοῦ μαθήματος. Φεύγεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διο-
νυσόδωρος, καὶ οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνεσθαι. Εἰκότως
γ', εἶπον ἐγώ· ἥττων γάρ εἰμι καὶ τοῦ ἑτέρου ὑμῶν,
ὥςτε ' πολλοῦ δέω μὴ οὐ δύο γε φεύγειν. πολὺ γάρ C
πού εἰμι φαυλότερος τοῦ Ἡρακλέους, ὃς οὐχ οἷός τε
ἦν τῇ τε ὕδρᾳ διαμάχεσθαι, σοφιστρίᾳ οὔσῃ καὶ διὰ
τὴν σοφίαν ἀνιείσῃ, εἰ μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τοῦ
λόγου, πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς, καὶ καρκίνῳ τινὶ ἑτέρῳ
σοφιστῇ, ἐκ θαλάττης ἀφιγμένῳ, νεωστί, μοι δοκεῖν,
καταπεπλευκότι· ὃς ἐπειδὴ αὐτὸν ἐλύπει οὕτως ἐκ τοῦ
ἐπ' ἀριστερὰ λέγων καὶ δάκνων, τὸν Ἰόλεων τὸν ἀδελ-
φιδοῦν βοηθὸν ἐπεκαλέσατο, ὁ δὲ αὐτῷ ἱκανῶς ' ἐβοή- D
θησεν. ὁ δ' ἐμὸς Ἰόλεως Πατροκλῆς εἰ ἔλθοι, πλέον
ἂν θάτερον ποιήσειεν. **XXIV.** Ἀπόκριναι δή, ἔφη ὁ
Διονυσόδωρος, ὁπότε σοι ταῦτα ὕμνηται· πότερον ὁ
Ἰόλεως τοῦ Ἡρακλέους μᾶλλον ἦν ἀδελφιδοῦς ἢ σός;
Κράτιστον τοίνυν μοι, ὦ Διονυσόδωρε, ἦν δ' ἐγώ,
ἀποκρίνασθαί σοι. οὐ γὰρ μὴ ἀνῇς ἐρωτῶν (σχεδόν
τι ἐγὼ τοῦτ' εὖ οἶδα), φθονῶν καὶ διακωλύων, ἵνα μὴ
διδάξῃ με Εὐθύδημος ἐκεῖνο τὸ σοφόν. Ἀποκρίνου
δή, ἔφη. Ἀποκρινοῦμαι δή, εἶπον, ὅτι τοῦ Ἡρακλέ-
ους ἦν ὁ Ἰόλεως ἀδελφιδοῦς, ἐμὸς δ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
οὐδ' ' ὁπωστιοῦν. οὐ γὰρ Πατροκλῆς ἦν αὐτῷ πατήρ, E
ὁ ἐμὸς ἀδελφός, ἀλλὰ παραπλήσιον μὲν τοὔνομα Ἰφι-
κλῆς, ὁ Ἡρακλέους ἀδελφός. Πατροκλῆς δέ, ἦ δ' ὅς,
σός; Πάνυ γ', ἔφην ἐγώ, ὁμομήτριός γε, οὐ μέντοι
ὁμοπάτριος. Ἀδελφὸς ἄρα ἐστί σοι καὶ οὐκ ἀδελ-
φός. Οὐχ ὁμοπάτριός γε, ὦ βέλτιστε, ἔφην· ἐκείνου
μὲν γὰρ Χαιρέδημος ἦν πατήρ, ἐμὸς δὲ Σωφρονίσκος.
Πατὴρ δὲ ἦν, ἔφη, Σωφρονίσκος καὶ Χαιρέδημος;
Πάνυ γ', ἔφην· ὁ μέν γε ἐμός, ὁ δὲ ἐκείνου. Οὐκ-
οῦν, * ἦ δ' ὅς, ἕτερος ἦν Χαιρέδημος τοῦ πατρός; 298
Τοὐμοῦ γ', ἔφην ἐγώ. Ἆρ' οὖν πατὴρ ἦν ἕτερος ὢν
πατρός; ἢ σὺ εἶ ὁ αὐτὸς τῷ λίθῳ; Δέδοικα μὲν ἔγωγ',
ἔφην, μὴ φανῶ ὑπὸ σοῦ ὁ αὐτός· οὐ μέντοι μοι δοκῶ.
Οὐκοῦν ἕτερος εἶ, ἔφη, τοῦ λίθου; Ἕτερος μέντοι.

Ἄλλο τι οὖν ἕτερος, ἦ δ' ὅς, ὢν λίθου οὐ λίθος εἶ;
καὶ ἕτερος ὢν χρυσοῦ οὐ χρυσὸς εἶ; Ἔστι ταῦτα.
Οὐκοῦν καὶ ὁ Χαιρέδημος, ἔφη, ἕτερος ὢν πατρὸς οὐκ
B ἂν | πατὴρ εἴη. Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγώ, οὐ πατὴρ εἶναι.
Εἰ γὰρ δήπου, ἔφη, πατήρ ἐστιν ὁ Χαιρέδημος, ὑπο-
λαβὼν ὁ Εὐθύδημος, πάλιν αὖ ὁ Σωφρονίσκος ἕτερος
ὢν πατρὸς οὐ πατήρ ἐστιν, ὥστε σύ, ὦ Σώκρατες,
ἀπάτωρ εἶ. Καὶ ὁ Κτήσιππος ἐκδεξάμενος, Ὁ δὲ ὑμέ-
τερος, ἔφη, αὖ πατὴρ οὐ ταὐτὰ ταῦτα πέπονθεν; ἕτε-
ρός ἐστι τοὐμοῦ πατρός; Πολλοῦ γ', ἔφη, δεῖ, ὁ Εὐ-
θύδημος. Ἀλλά, ἦ δ' ὅς, ὁ αὐτός; Ὁ αὐτὸς μέντοι.
Οὐκ ἂν συμβουλοίμην. ἀλλὰ πότερον, ὦ Εὐθύδημε,
C ἐμὸς | μόνος ἐστὶ πατὴρ ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;
Καὶ τῶν ἄλλων, ἔφη· ἢ οἴει τὸν αὐτὸν πατέρα ὄντα
οὐ πατέρα εἶναι; Ὤιμην δῆτα, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί
δέ; ἦ δ' ὅς· χρυσὸν ὄντα μὴ χρυσὸν εἶναι; ἢ ἄνθρω-
πον ὄντα μὴ ἄνθρωπον; Μὴ γάρ, ἔφη ὁ Κτήσιππος,
ὦ Εὐθύδημε· τὸ λεγόμενον, οὐ λίνον λίνῳ συνάπτεις;
δεινὸν γὰρ λέγεις πρᾶγμα, εἰ ὁ σὸς πατὴρ πάντων
ἐστὶ πατήρ. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη. Πότερον ἀνθρώπων;
D ἦ δ' ὃς ὁ Κτήσιππος, ἢ καὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων |
πάντων ζώων; Πάντων, ἔφη. Ἦ καὶ μήτηρ ἡ μήτηρ;
Καὶ ἡ μήτηρ γε. Καὶ τῶν ἐχίνων ἄρα, ἔφη, ἡ σὴ μή-
τηρ μήτηρ ἐστὶ τῶν θαλαττίων. Καὶ ἡ σή γ', ἔφη.
Καὶ σὺ ἄρα ἀδελφὸς εἶ τῶν κωβιῶν καὶ κυναρίων καὶ
χοιριδίων. Καὶ γὰρ σύ, ἔφη. Καὶ πρὸς ἄρα σοι πα-
τήρ ἐστι καὶ κύων. Καὶ γὰρ σοί, ἔφη. Αὐτίκα δέ
γε, ἦ δ' ὃς ὁ Διονυσόδωρος, ἄν μοι ἀποκρίνῃ, ὦ
Κτήσιππε, ὁμολογήσεις ταῦτα. εἰπὲ γάρ μοι, ἔστι σοι
κύων; Καὶ μάλα πονηρός, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Ἔστιν
E οὖν | αὐτῷ κυνίδια; Καὶ μάλ', ἔφη, ἕτερα τοιαῦτα.
Οὐκοῦν πατήρ ἐστιν αὐτῶν ὁ κύων; Ἔγωγέ τοι εἶδον,
ἔφη, αὐτὸν ὀχεύοντα τὴν κύνα. Τί οὖν; οὐ σός ἐστιν
ὁ κύων; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν πατὴρ ὢν σός ἐστιν,
ὥστε σὸς πατὴρ γίγνεται ὁ κύων καὶ σὺ κυναρίων
ἀδελφός; Καὶ αὖθις ταχὺ ὑπολαβὼν ὁ Διονυσόδωρος,
ἵνα μὴ πρότερόν τι εἴποι ὁ Κτήσιππος, Καὶ ἔτι γέ
μοι μικρόν, ἔφη, ἀπόκριναι· τύπτεις τὸν κύνα τοῦτον;
XXV. Καὶ ὁ Κτήσιππος γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς,
ἔφη· οὐ γὰρ δύναμαι σέ. Οὐκοῦν τὸν σαυτοῦ πατέ-
299 ρα, ἔφη, * τύπτεις; Πολὺ μέντοι, ἔφη, δικαιότερον τὸν
ὑμέτερον πατέρα τύπτοιμι, ὅ τι μαθὼν σοφοὺς υἱεῖς
οὕτως ἔφυσεν. ἀλλ' ἦ που, ὦ Εὐθύδημε, ἔφη ὁ Κτή-
σιππος, πόλλ' ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας σοφίας ταύ-
της ἀπολέλαυκεν ὁ πατὴρ ὁ ὑμέτερός τε καὶ τῶν κυ-
νιδίων. Ἀλλ' οὐδὲν δεῖται πολλῶν ἀγαθῶν, ὦ Κτή-
σιππε, οὔτ' ἐκεῖνος οὔτε σύ. Οὐδὲ σύ, ἦ δ' ὅς, ὦ
Εὐθύδημε, αὐτός; Οὐδὲ ἄλλος γε οὐδεὶς ἀνθρώπων.
εἰπὲ γάρ μοι, ὦ Κτήσιππε, εἰ ἀγαθὸν νομίζεις εἶναι
B | ἀσθενοῦντι φάρμακον πιεῖν ἢ οὐκ ἀγαθὸν εἶναι δο-
κεῖ σοι, ὅταν δέηται· ἢ εἰς πόλεμον ὅταν ἴῃ, ὅπλα
ἔχοντα μᾶλλον ἰέναι ἢ ἄνοπλον. Ἔμοιγε, ἔφη. καίτοι
οἶμαί τί σε τῶν καλῶν ἐρεῖν. Σὺ ἄριστα εἴσει, ἔφη·
ἀλλ' ἀποκρίνου. ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγεις ἀγαθὸν εἶναι
φάρμακον, ὅταν δέῃ, πίνειν ἀνθρώπῳ, ἄλλο τι τοῦτο
τὸ ἀγαθὸν ὡς πλεῖστον δεῖ πίνειν, καὶ καλῶς ἐκεῖ
ἕξει, ἐάν τις αὐτῷ τρίψας ἐγκεράσῃ ἐλλεβόρου ἅμαξαν;
Καὶ ὁ Κτήσιππος εἶπε, Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Εὐθύδη-
C με, ἐὰν ἦ γε ὁ | πίνων ὅσος ὁ ἀνδριὰς ὁ ἐν Δελφοῖς.
Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ ἐπειδὴ ἀγαθόν ἐστιν
ὅπλα ἔχειν, ὡς πλεῖστα δεῖ ἔχειν δόρατά τε καὶ ἀσπί-
δας, ἐπειδήπερ ἀγαθόν ἐστι; Μάλα δήπου, ἔφη ὁ
Κτήσιππος· σὺ δ' οὐκ οἴει, ὦ Εὐθύδημε, ἀλλὰ μίαν
καὶ ἓν δόρυ; Ἔγωγε. Ἦ καὶ τὸν Γηρυόνην ἄν, ἔφη,
καὶ τὸν Βριάρεων οὕτω σὺ ὁπλίσαις; ἐγὼ δὲ ᾤμην σε
δεινότερον εἶναι, ἅτε ὁπλομάχην ὄντα, καὶ τόνδε τὸν
ἑταῖρον. Καὶ ὁ μὲν Εὐθύδημος ἐσίγησεν· ὁ δὲ Διο-
νυσόδωρος πρὸς | τὰ πρότερον ἀποκεκριμένα τῷ Κτη- D
σίππῳ ἤρετο, Οὐκοῦν καὶ χρυσίον, ἦ δ' ὅς, ἀγαθὸν
δοκεῖ σοι εἶναι ἔχειν; Πάνυ, καὶ ταῦτά γε πολύ, ἔφη
ὁ Κτήσιππος. Τί οὖν; ἀγαθὰ οὐ δοκεῖ σοι χρήματα
ἀεί τ' ἔχειν καὶ πανταχοῦ; Σφόδρα γ', ἔφη. Οὐκοῦν
καὶ τὸ χρυσίον ἀγαθὸν ὁμολογεῖς εἶναι; Ὡμολόγηκα
μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ἀεὶ δεῖ αὐτὸ ἔχειν καὶ
πανταχοῦ καὶ ὡς μάλιστα ἐν ἑαυτῷ; καὶ εἴη ἂν εὐ-
δαιμονέστατος, | εἰ ἔχοι χρυσίου μὲν τρία τάλαντα ἐν E
τῇ γαστρί, τάλαντον δ' ἐν τῷ κρανίῳ, στατῆρα δὲ
χρυσοῦ ἐν ἑκατέρῳ τὠφθαλμῷ; Φασί γε οὖν, ὦ Εὐ-
θύδημε, ἔφη ὁ Κτήσιππος, τούτους εὐδαιμονεστάτους
εἶναι Σκυθῶν καὶ ἀρίστους ἄνδρας, οἳ χρυσίον τε ἐν
τοῖς κρανίοις ἔχουσι πολὺ τοῖς ἑαυτῶν, ὥσπερ σὺ νῦν
δὴ ἔλεγες τὸν κύνα τὸν πατέρα, καὶ ὃ θαυμασιώτε-
ρόν γε ἔτι, ὅτι καὶ πίνουσιν ἐκ τῶν ἑαυτῶν κρανίων
κεχρυσωμένων, καὶ ταῦτα ἐντὸς καθορῶσι, τὴν ἑαυ-
τῶν κορυφὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες. * Πότερον δὲ 300
ὁρῶσιν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, καὶ Σκύθαι τε καὶ οἱ ἄλ-
λοι ἄνθρωποι τὰ δυνατὰ ὁρᾶν ἢ τὰ ἀδύνατα; Τὰ δυ-
νατὰ δήπου. Οὐκοῦν καὶ σύ, ἔφη; Κἀγώ. Ὁρᾷς
οὖν τὰ ἡμέτερα ἱμάτια; Ναί. Δυνατὰ οὖν ὁρᾶν ἐστὶ
ταῦτα. Ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί δέ; ἦ δ'
ὅς. Μηδέν. σὺ δ' ἴσως οὐκ οἴει αὐτὰ ὁρᾶν· οὕτως
ἡδὺς εἶ. ἀλλά μοι δοκεῖς, Εὐθύδημε, οὐ καθεύδων
ἐπικεκοιμῆσθαι, καὶ *εἰ* οἷόν τε λέγοντα μηδὲν λέ-
γειν, καὶ σὺ τοῦτο | ποιεῖν. XXVI. Ἦ γὰρ οὐχ οἷόν B
τε, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, σιγῶντα λέγειν; Οὐδ' ὁπωσ-
τιοῦν, ἦ δ' ὃς ὁ Κτήσιππος. Ἆρ' οὐδὲ λέγοντα σι-
γᾶν; Ἔτι ἧττον, ἔφη. Ὅταν οὖν λίθους λέγῃς καὶ
ξύλα καὶ σιδήρια, οὐ σιγῶντα λέγεις; Οὔκουν, εἴ γε
ἐγώ, ἔφη, παρέρχομαι ἐν τοῖς χαλκείοις, ἀλλὰ φθεγ-
γόμενα καὶ βοῶντα μέγιστον τὰ σιδήρια λέγεται, ἐάν
τις ἅψηται· ὥστε τοῦτο μὲν ὑπὸ σοφίας ἔλαθες οὐδὲν
εἰπών. ἀλλ' ἔτι μοι τὸ ἕτερον ἐπιδείξατον, ὅπως αὖ
ἔστι λέγοντα | σιγᾶν. Καί μοι ἐδόκει ὑπεραγωνιᾶν ὁ C
Κτήσιππος διὰ τὰ παιδικά. Ὅταν σιγᾷς, ἔφη ὁ Εὐ-
θύδημος, οὐ πάντα σιγᾷς; Ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν
καὶ τὰ λέγοντα σιγᾷς, εἴπερ τῶν ἁπάντων ἐστὶ τὰ λέ-
γοντα. Τί δέ; ἔφη ὁ Κτήσιππος, οὐ σιγᾷ πάντα;
Οὐ δήπου, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Ἀλλ' ἄρα, ὦ βέλτιστε,
λέγει τὰ πάντα; Τά γε δήπου λέγοντα. Ἀλλ', ἦ δ'
ὅς, οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ τὰ πάντα σιγᾷ ἢ λέγει;
Οὐδέτερα καὶ ἀμφότερα, ἔφη ὑφαρπάσας ὁ | Διονυ- D
σόδωρος· εὖ γὰρ οἶδα ὅτι τῇ ἀποκρίσει οὐχ ἕξεις ὅ τι
χρῇ. Καὶ ὁ Κτήσιππος, ὥσπερ εἰώθει, μέγα πάνυ
ἀνακαγχάσας, Ὦ Εὐθύδημε, ἔφη, ὁ ἀδελφός σου ἐξ-
ημφοτέρικε τὸν λόγον, καὶ ἀπόλωλέ τε καὶ ἥττηται.
Καὶ ὁ Κλεινίας πάνυ ἥσθη καὶ ἐγέλασεν, ὥστε ὁ Κτή-
σιππος ἐγένετο πλεῖον ἢ δεκαπλάσιος. ὁ δέ μοι, πα-
νοῦργος ὤν, ὁ Κτήσιππος, παρ' αὐτῶν τούτων αὐτὰ

ταῦτα παρακηκόει· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλων τοιαύτη σοφία
E τῶν νῦν ' ἀνθρώπων. **XXVII.** Κἀγὼ εἶπον, Τί γε-
λᾷς, ὦ Κλεινία, ἐπὶ σπουδαίοις οὕτω πράγμασι καὶ
καλοῖς; Σὺ γὰρ ἤδη τι πώποτε εἶδες, ὦ Σώκρατες,
καλὸν πρᾶγμα; ἔφη ὁ Διονυσόδωρος. Ἔγωγε, ἔφην,
καὶ πολλά γε, ὦ Διονυσόδωρε. Ἆρα ἕτερα ὄντα τοῦ
301 καλοῦ, ἔφη, ἢ ταὐτὰ τῷ * καλῷ; Κἀγὼ ἐν παντὶ ἐγε-
νόμην ὑπ' ἀπορίας, καὶ ἡγούμην δίκαια πεπονθέναι,
ὅτι ἔγρυξα, ὅμως δὲ ἕτερα ἔφην αὐτοῦ γε τοῦ καλοῦ·
πάρεστι μέντοι ἑκάστῳ αὐτῶν κάλλος τι. Ἐὰν οὖν,
ἔφη, παραγένηταί σοι βοῦς, βοῦς εἶ, καὶ ὅτι νῦν ἐγώ
σοι πάρειμι, Διονυσόδωρος εἶ; Εὐφήμει τοῦτό γε, ἦν δ'
ἐγώ. Ἀλλὰ τίνα τρόπον, ἔφη, ἑτέρου ἑτέρῳ παραγενο-
B μένου τὸ ἕτερον ἕτερον ἂν εἴη; Ἆρα τοῦτο, ἔφην ' ἐγώ,
ἀπορεῖς; ἤδη δὲ τοῖν ἀνδροῖν τὴν σοφίαν ἐπεχείρουν
μιμεῖσθαι, ἅτε ἐπιθυμῶν αὐτῆς. Πῶς γὰρ οὐκ ἀπο-
ρῶ, ἔφη, καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἄνθρωποι ὃ
μὴ ἔστι; Τί λέγεις, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε; οὐ τὸ
καλὸν καλόν ἐστι καὶ τὸ αἰσχρὸν αἰσχρόν; Ἐὰν ἔμοι-
γε, ἔφη, δοκῇ. Οὐκοῦν δοκεῖ; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκ-
οῦν καὶ τὸ ταὐτὸν ταὐτὸν καὶ τὸ ἕτερον ἕτερον. οὐ
γὰρ δήπου τό γε ἕτερον ταὐτόν, ἀλλ' ἔγωγε οὐδ' ἂν
C παῖδα ᾤμην τοῦτο ἀπορῆσαι ' ὡς οὐ τὸ ἕτερον ἕτε-
ρόν ἐστιν. ἀλλ', ὦ Διονυσόδωρε, τοῦτο μὲν ἑκὼν πα-
ρῆκας, ἐπεὶ τὰ ἄλλα μοι δοκεῖτε ὥσπερ οἱ δημιουργοί,
οἷς ἕκαστα προσήκει ἀπεργάζεσθαι, καὶ ὑμεῖς τὸ δια-
λέγεσθαι παγκάλως ἀπεργάζεσθαι. Οἶσθα οὖν, ἔφη,
ὅ τι προσήκει ἑκάστοις τῶν δημιουργῶν; πρῶτον τίνα
χαλκεύειν προσήκει, οἶσθα; Ἔγωγε· ὅτι χαλκέα. Τί
δὲ κεραμεύειν; Κεραμέα. Τί δὲ σφάττειν τε καὶ ἐκ-
δέρειν καὶ τὰ μικρὰ κρέα κατακόψαντα ἕψειν καὶ
D ὀπτᾶν; ' Μάγειρον, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν ἐάν τις, ἔφη,
τὰ προσήκοντα πράττῃ, ὀρθῶς πράξει; Μάλιστα.
Προσήκει δέ γε, ὡς φῄς, τὸν μάγειρον κατακόπτειν
καὶ ἐκδέρειν; ὡμολόγησας ταῦτα ἢ οὔ; Ὡμολόγησα,
ἔφην, ἀλλὰ συγγνώμην μοι ἔχε. Δῆλον τοίνυν, ἦ δ'
ὅς, ὅτι ἄν τις σφάξας τὸν μάγειρον καὶ κατακόψας
ἑψήσῃ καὶ ὀπτήσῃ, τὰ προσήκοντα ποιήσει· καὶ ἐὰν
τὸν χαλκέα τις αὐτὸν χαλκεύῃ καὶ τὸν κεραμέα κερα-
E μεύῃ, καὶ οὗτος τὰ προσήκοντα πράξει. **XXVIII.** '
Ὦ Πόσειδον, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη κολοφῶνα ἐπιτίθης τῇ
σοφίᾳ. ἆρά μοί ποτε αὕτη παραγενήσεται, ὥστε μοι
οἰκεία γενέσθαι; Ἐπιγνοίης ἂν αὐτήν, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, οἰκείαν γενομένην; Ἐάν σύ γε βούλῃ, ἔφην ἐγώ,
δῆλον ὅτι. Τί δέ, ἦ δ' ὅς, τὰ σαυτοῦ οἴει γιγνώ-
σκειν; Εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις· ἀπὸ σοῦ γὰρ δεῖ ἄρ-
χεσθαι, τελευτᾶν δ' εἰς Εὐθύδημον τόνδε. Ἆρ' οὖν,
ἔφη, ταῦτα ἡγεῖ σὰ εἶναι, ὧν ἂν ἄρξῃς καὶ ἐξῇ σοι
302 αὐτοῖς χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούλῃ; οἷον βοῦς * καὶ πρό-
βατον, ἆρ' ἂν ἡγοῖο ταῦτα σὰ εἶναι, ἅ σοι ἐξείη καὶ
ἀποδόσθαι καὶ δοῦναι καὶ θῦσαι ὅτῳ βούλοιο θεῶν;
ἃ δ' ἂν μὴ οὕτως ἔχῃ, οὐ σά; Κἀγώ, ᾔδη γὰρ ὅτι ἐξ
αὐτῶν καλόν τι ἀνακύψοι τὸ τῶν ἐρωτημάτων, καὶ
ἅμα βουλόμενος ὅ τι τάχιστ' ἀκοῦσαι, Πάνυ μὲν οὖν,
ἔφην, οὕτως ἔχει· τὰ τοιαῦτα ἐστὶ μόνα ἐμά. Τί δέ;
ζῷα, ἔφη, οὐ ταῦτα καλεῖς, ἃ ἂν ψυχὴν ἔχῃ; Ναί,
B ἔφην. Ὁμολογεῖς οὖν τῶν ζῴων ταῦτα ' μόνα εἶναι
σά, περὶ ἃ ἂν σοι ἐξουσία ᾖ πάντα ταῦτα ποιεῖν, ἃ
νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον; Ὁμολογῶ. Καὶ ὅς, εἰρωνικῶς πά-
νυ ἐπισχὼν ὥς τι μέγα σκοπούμενος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, ἔστι σοι Ζεὺς πατρῷος; Καὶ ἐγὼ ὑποπτεύ-
σας ἥξειν τὸν λόγον ᾗπερ ἐτελεύτησεν, ἄπορόν τινα
στροφὴν ἔφευγόν τε καὶ ἐστρεφόμην ἤδη, ὥσπερ ἐν δι-
κτύῳ εἰλημμένος· Οὐκ ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσό-
δωρε. Ταλαίπωρος ἄρα τις σύ γε ἄνθρωπος εἶ καὶ
οὐδὲ ' Ἀθηναῖος, ᾧ μήτε θεοὶ πατρῷοί εἰσι μήτε ἱερὰ C
μήτε ἄλλο μηδὲν καλὸν καὶ ἀγαθόν. Ἔα, ἦν δ' ἐγώ,
ὦ Διονυσόδωρε, εὐφήμει τε καὶ μὴ χαλεπῶς με προ-
δίδασκε. ἔστι γὰρ ἔμοιγε καὶ βωμοὶ καὶ ἱερὰ οἰκεῖα
καὶ πατρῷα καὶ τἆλλα ὅσαπερ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις
τῶν τοιούτων. Εἶτα τοῖς ἄλλοις, ἔφη, Ἀθηναίοις οὐκ
ἔστι Ζεὺς ὁ πατρῷος; Οὐκ ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, αὕτη ἡ
ἐπωνυμία Ἰώνων οὐδενί, οὔθ' ὅσοι ἐκ τῆσδε τῆς πό-
λεως ἀπῳκισμένοι εἰσὶν οὔθ' ' ἡμῖν, ἀλλὰ Ἀπόλλων D
πατρῷος διὰ τὴν τοῦ Ἴωνος γένεσιν· Ζεὺς δ' ἡμῖν πα-
τρῷος μὲν οὐ καλεῖται, ἑρκεῖος δὲ καὶ φράτριος, καὶ
Ἀθηναίη φρατρία. Ἀλλ' ἀρκεῖ γε, ἔφη ὁ Διονυσόδω-
ρος· ἔστι γάρ σοι, ὡς ἔοικεν, Ἀπόλλων τε καὶ Ζεὺς
καὶ Ἀθηνᾶ. Πάνυ, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν καὶ οὗτοι
σοὶ θεοὶ ἂν εἶεν; ἔφη. Πρόγονοι, ἦν δ' ἐγώ, καὶ δε-
σπόται. Ἀλλ' οὖν σοί γε, ἔφη. ἢ οὐ σοὺς ὡμολόγη-
κας αὐτοὺς εἶναι; Ὡμολόγηκα, ἔφην· τί γὰρ πάθω;
Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ζῷά εἰσιν οὗτοι οἱ ' θεοί; ὡμολό- E
γηκας γάρ, ὅσα ψυχὴν ἔχει, ζῷα εἶναι. ἢ οὗτοι οἱ θεοὶ
οὐκ ἔχουσι ψυχήν; Ἔχουσιν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν καὶ
ζῷά εἰσι; Ζῷα, ἔφην. Τῶν δέ γε ζῴων, ἔφη, ὡμολό-
γηκας ταῦτ' εἶναι σά, ὅσα ἄν σοι ἐξῇ καὶ δοῦναι καὶ
ἀποδόσθαι καὶ θῦσαι ἂν θεῷ ὅτῳ ἂν βούλῃ. Ὡμο-
λόγηκα, ἔφην· οὐκ ἔστι γάρ μοι ἀνάδυσις, ὦ Εὐθύδη-
με. Ἴθι δή μοι εὐθύς, ἦ δ' ὅς, εἰπέ· ἐπειδὴ σὸν
ὁμολογεῖς εἶναι τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεούς, ἆρα
ἔξεστί σοι αὐτοὺς * ἀποδόσθαι ἢ δοῦναι ἢ ἄλλ' ὅ τι 303
ἂν βούλῃ χρῆσθαι ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ζῴοις; Ἐγὼ μὲν
οὖν, ὦ Κρίτων, ὥσπερ πληγεὶς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἐκεί-
μην ἄφωνος· ὁ δὲ Κτήσιππός μοι ἰὼν ὡς βοηθήσων,
Πυππὰξ ὦ Ἡράκλεις, ἔφη, καλοῦ λόγου. Καὶ ὁ Διο-
νυσόδωρος, Πότερον οὖν, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς πύππαξ
ἐστὶν ἢ ὁ πύππαξ Ἡρακλῆς; Καὶ ὁ Κτήσιππος, Ὦ
Πόσειδον, ἔφη, δεινῶν λόγων. ἀφίσταμαι· ἀμάχω τὼ
ἄνδρε. **XXIX.** ' Ἐνταῦθα μέντοι, ὦ φίλε Κρίτων, B
οὐδεὶς ὅστις οὐ τῶν παρόντων ὑπερεπῄνεσε τὸν λόγον
καὶ τὼ ἄνδρε, καὶ γελῶντε καὶ κροτοῦντε καὶ χαίροντε
ὀλίγου παρετάθησαν. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν
ἐφ' ἑκάστοις πᾶσι παγκάλως ἐθορύβουν μόνοι οἱ τοῦ
Εὐθυδήμου ἐρασταί, ἐνταῦθα δὲ ὀλίγου καὶ οἱ κίονες
οἱ ἐν τῷ Λυκείῳ ἐθορύβησάν τ' ἐπὶ τοῖν ἀνδροῖν καὶ
ἥσθησαν. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ αὐτὸς οὕτω διετέθην, ὥς-
τε ὁμολογεῖν μηδένας πώποτε ἀνθρώπους ἰδεῖν ' οὕ- C
τω σοφούς, καὶ παντάπασι καταδουλωθεὶς ὑπὸ τῆς
σοφίας αὐτοῖν ἐπὶ τὸ ἐπαινεῖν τε καὶ ἐγκωμιάζειν αὐ-
τὼ ἐτραπόμην, καὶ εἶπον· Ὦ μακάριοι σφῷ τῆς θαυ-
μαστῆς φύσεως, οἳ τοσοῦτον πρᾶγμα οὕτω ταχὺ καὶ
ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐξειργασθον. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα
οἱ λόγοι ὑμῶν καλὰ ἔχουσιν, ὦ Εὐθύδημέ τε καὶ Διο-
νυσόδωρε· ἐν δὲ τοῖς καὶ τοῦτο μεγαλοπρεπέστερον,
ὅτι τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν σεμνῶν δὴ καὶ
δοκούντων τι εἶναι οὐδὲν ὑμῖν ' μέλει, ἀλλὰ τῶν ὁμοίων D
ὑμῖν μόνον. ἐγὼ γὰρ εὖ οἶδα, ὅτι τούτους τοὺς λό-

γους πάνυ μὲν ἂν ὀλίγοι ἀγαπῷεν ἄνθρωποι ὅμοιοι ὑμῖν, οἱ δ᾽ ἄλλοι οὕτως ἀγνοοῦσιν αὐτούς, ὥστ᾽ εὖ οἶδ᾽ ὅτι αἰσχυνθεῖεν ἂν μᾶλλον ἐξελέγχοντες τοιούτοις λόγοις τοὺς ἄλλους ἢ αὐτοὶ ἐξελεγχόμενοι. καὶ τόδε αὖ ἕτερον δημοτικόν τι καὶ πρᾶον ἐν τοῖς λόγοις, ὅτι ὅταν φῆτε μήτε καλὸν εἶναι μηδὲν μήτε ἀγαθὸν πρᾶγμα μήτε λευκὸν μηδ᾽ ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν, μη-
E δὲ τὸ παράπαν ἑτέρων | ἕτερον, ἀτεχνῶς μὲν τῷ ὄντι ξυῤῥάπτετε τὰ στόματα τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ καὶ φατέ· ὅτι δ᾽ οὐ μόνον τὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δόξαιτε ἂν καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶ, τοῦτο πάνυ χαρίεν τέ ἐστι καὶ τὸ ἐπαχθὲς τῶν λόγων ἀφαιρεῖται. τὸ δὲ δὴ μέγιστον, ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει ὑμῖν καὶ τεχνικῶς ἐξεύρηται, ὥστε πάνυ *ἐν* ὀλίγῳ χρόνῳ ὁντινοῦν ἂν μαθεῖν ἀνθρώπων. ἔγνων ἔγωγε καὶ τῷ Κτησίππῳ τὸν νοῦν προσέχων, ὡς ταχὺ ὑμᾶς ἐκ τοῦ παραχρῆμα μι-
304 μεῖσθαι οἷός τ᾽ ἦν. * τοῦτο μὲν οὖν τοῦ πράγματος σφῷν πρὸς μὲν τὸ ταχὺ παραδιδόναι καλόν, ἐναντίον δ᾽ ἀνθρώπων διαλέγεσθαι οὐκ ἐπιτήδειον, ἀλλ᾽ ἄν γ᾽ ἐμοὶ πείθησθε, εὐλαβήσεσθε μὴ πολλῶν ἐναντίον λέγειν, ἵνα μὴ ταχὺ ἐκμαθόντες ὑμῖν μὴ εἰδῶσι χάριν, ἀλλὰ μάλιστα μὲν αὐτὼ πρὸς ἀλλήλω μόνω διαλέγεσθον· εἰ δὲ μή, εἴπερ ἄλλου του ἐναντίον, ἐκείνου μόνου, ὃς ἂν ὑμῖν διδῷ ἀργύριον. τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα,
B ἐὰν σωφρονῆτε, καὶ τοῖς μαθηταῖς | συμβουλεύσετε, μηδέποτε μηδενὶ ἀνθρώπων διαλέγεσθαι, ἀλλ᾽ ἢ ὑμῖν τε καὶ αὑτοῖς. τὸ γὰρ σπάνιον, ὦ Εὐθύδημε, τίμιον· τὸ δὲ ὕδωρ εὐωνότατον, ἄριστον ὄν, ὡς ἔφη Πίνδαρος. ἀλλ᾽ ἄγετε, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅπως κἀμὲ καὶ Κλεινίαν τόνδε παραδέξεσθον. XXX. Ταῦτα, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλ᾽ ἄττα ἔτι βραχέα διαλεχθέντες ἀπῇμεν. σκόπει
C οὖν, ὅπως συμφοιτήσεις παρὰ τὼ ἄνδρε, ὡς | ἐκείνω φατὸν οἵω τ᾽ εἶναι διδάξαι τὸν ἐθέλοντ᾽ ἀργύριον διδόναι, καὶ οὔτε φύσιν οὔθ᾽ ἡλικίαν ἐξείργειν οὐδεμίαν — ὃ δὲ καὶ σοὶ μάλιστα προσήκει ἀκοῦσαι, ὅτι οὐδὲ τοῦ χρηματίζεσθαί φατον διακωλύειν οὐδέν — μὴ οὐ παραλαβεῖν ὁντινοῦν εὐπετῶς τὴν σφετέραν σοφίαν. ΚΡ. Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, φιλήκοος μὲν ἔγωγε καὶ ἡδέως ἄν τι μανθάνοιμι, κινδυνεύω μέντοι κἀγὼ εἷς εἶναι τῶν οὐχ ὁμοίων Εὐθυδήμῳ, ἀλλ᾽ ἐκείνων, ὧν δὴ
D καὶ σὺ ἔλεγες, τῶν | ἥδιον ἂν ἐξελεγχομένων ὑπὸ τῶν τοιούτων λόγων ἢ ἐξελεγχόντων. Ἀτὰρ γελοῖον μέν μοι δοκεῖ εἶναι τὸ νουθετεῖν σε, ὅμως δέ, ἅ γ᾽ ἤκουον, ἐθέλω σοι ἀπαγγεῖλαι. τῶν ἀφ᾽ ὑμῶν ἀπιόντων οἶσθ᾽ ὅτι προσελθών τίς μοι περιπατοῦντι, ἀνὴρ οἰόμενος πάνυ εἶναι σοφός, τούτων τις τῶν περὶ τοὺς λόγους τοὺς εἰς τὰ δικαστήρια δεινῶν, Ὦ Κρίτων, ἔφη, οὐδὲν ἀκροᾷ τῶνδε τῶν σοφῶν; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦν δ᾽ ἐγώ· οὐ γὰρ οἷός τ᾽ ἢ προστὰς κατακούειν ὑπὸ
E τοῦ ὄχλου. Καὶ μήν, ἔφη, ἄξιόν γ᾽ ἦν | ἀκοῦσαι. Τί δέ; ἦν δ᾽ ἐγώ. Ἵνα ἤκουσας ἀνδρῶν διαλεγομένων, οἳ νῦν σοφώτατοί εἰσι τῶν περὶ τοὺς τοιούτους λόγους. Κἀγὼ εἶπον, Τί οὖν ἐφαίνοντό σοι; Τί δὲ ἄλλο, ἦ δ᾽ ὅς, ἢ οἷάπερ ἀεὶ ἄν τις τῶν τοιούτων ἀκούσαι ληρούντων καὶ περὶ οὐδενὸς ἀξίων ἀναξίαν σπουδὴν ποιουμένων; οὑτωσὶ γάρ πως καὶ εἶπε τοῖς ὀνόμασι. Καὶ ἐγώ, Ἀλλὰ μέντοι, ἔφην, χαρίεν γέ τι πρᾶγμά ἐστιν ἡ φιλοσοφία. Ποῖον, ἔφη, χαρίεν, ὦ μα-
305 κάριε; οὐδενὸς μὲν οὖν ἄξιον. * ἀλλὰ καὶ εἰ νῦν παρεγένου, πάνυ ἄν σε οἶμαι αἰσχυνθῆναι ὑπὲρ τοῦ σεαυτοῦ ἑταίρου· οὕτως ἦν ἄτοπος, ἐθέλων ἑαυτὸν παρέχειν ἀνθρώποις, οἷς οὐδὲν μέλει ὅ τι ἂν λέγωσι, παντὸς δὲ ῥήματος ἀντέχονται. καὶ οὗτοι, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, ἐν τοῖς κρατίστοις εἰσὶ τῶν νῦν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Κρίτων, ἔφη, τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ τῷ πράγματι διατρίβοντες πάνυ φαῦλοί εἰσι καὶ καταγέλαστοι. Ἐμοὶ δέ, ὦ Σώκρατες, τὸ πρᾶγμα ἐδόκει οὐκ ὀρθῶς ψέγειν | οὔθ᾽ οὗτος οὔτ᾽ εἴ τις ἄλλος ψέ- B
γει· τὸ μέντοι ἐθέλειν διαλέγεσθαι τοιούτοις ἐναντίον πολλῶν ἀνθρώπων ὀρθῶς μοι ἐδόκει μέμφεσθαι. XXXI. ΣΩ. Ὦ Κρίτων, θαυμάσιοί εἰσιν οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες. ἀτὰρ οὔπω οἶδα ὅ τι μέλλω ἐρεῖν. ποτέρων ἦν ὁ προσελθών σοι καὶ μεμφόμενος τὴν φιλοσοφίαν; πότερον τῶν ἀγωνίσασθαι δεινῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ῥήτωρ τις, ἢ τῶν τοὺς τοιούτους εἰςπεμπόντων, ποιητὴς τῶν λόγων, οἷς οἱ ῥήτορες ἀγωνίζονται; ΚΡ. Ἥκιστα νὴ τὸν Δία ῥήτωρ· | οὐδὲ οἶμαι πώποτ᾽ αὐ- C
τὸν ἐπὶ δικαστήριον ἀναβεβηκέναι, ἀλλ᾽ ἐπαΐειν αὐτόν φασι περὶ τοῦ πράγματος νὴ τὸν Δία καὶ δεινὸν εἶναι καὶ δεινοὺς λόγους συντιθέναι. ΣΩ. Ἤδη μανθάνω· περὶ τούτων καὶ αὐτὸς νῦν δὴ ἔμελλον λέγειν. οὗτοι γάρ εἰσι μέν, ὦ Κρίτων, οὓς ἔφη Πρόδικος μεθόρια φιλοσόφου τε ἀνδρὸς καὶ πολιτικοῦ, οἴονται δ᾽ εἶναι πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων, πρὸς δὲ τῷ εἶναι καὶ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς, ὥστε παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν | ἐμποδὼν σφίσιν εἶναι οὐδένας ἄλλους ἢ τοὺς D
περὶ φιλοσοφίαν ἀνθρώπους. ἡγοῦνται οὖν, ἐὰν τούτους εἰς δόξαν καταστήσωσι μηδενὸς δοκεῖν ἀξίους εἶναι, ἀναμφισβητήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὰ νικητήρια εἰς δόξαν οἴσεσθαι σοφίας πέρι. εἶναι μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ σφᾶς σοφωτάτους, ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις λόγοις ὅταν ἀποληφθῶσιν, ὑπὸ τῶν ἀμφὶ Εὐθύδημον κολούεσθαι. σοφοὶ δὲ ἡγοῦνται εἶναι πάνυ· εἰκότως· μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως δὲ πολιτικῶν, πάνυ ἐξ
| εἰκότος λόγου· μετέχειν γὰρ ἀμφοτέρων ὅσον ἔδει, E
ἐκτὸς δὲ ὄντες κινδύνων καὶ ἀγώνων καρποῦσθαι τὴν σοφίαν. ΚΡ. Τί οὖν; δοκοῦσί σοί τι, ὦ Σώκρατες, λέγειν; οὐ γάρ τοι ἀλλ᾽ ὅ γε λόγος ἔχει τινὰ εὐπρέπειαν τῶν ἀνδρῶν. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἔχει ὄντως, ὦ Κρίτων, εὐπρέπειαν μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν. * οὐ γὰρ ῥάδιον 306
αὐτοὺς πεῖσαι, ὅτι καὶ ἄνθρωποι καὶ τἆλλα πάντα, ὅσα μεταξὺ τινοῖν δυοῖν ἐστὶ καὶ ἀμφοτέροιν τυγχάνει μετέχοντα, ὅσα μὲν ἐκ κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τοῦ μὲν βελτίω, τοῦ δὲ χείρω γίγνεται· ὅσα δὲ ἐκ δυεῖν ἀγαθοῖν μὴ πρὸς ταὐτόν, ἀμφοῖν χείρω, πρὸς ὃ ἂν ἑκάτερον ᾖ χρηστὸν ἐκείνων, ἐξ ὧν συνετέθη· ὅσα δὲ ἐκ δυοῖν κακοῖν συντεθέντα μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ ὄντοιν ἐν τῷ μέσῳ ἐστί, ταῦτα | μόνα βελτίω ἑκατέρου ἐκείνων ἐστίν, ὧν B
ἀμφοτέρων μέρος μετέχουσιν. εἰ μὲν οὖν ἡ φιλοσοφία ἀγαθόν ἐστι καὶ ἡ πολιτικὴ πρᾶξις, πρὸς ἄλλο δὲ ἑκατέρα, οὗτοι δ᾽ ἀμφοτέρων μετέχοντες τούτων ἐν μέσῳ εἰσίν, οὐδὲν λέγουσιν· ἀμφοτέρων γάρ εἰσι φαυλότεροι· εἰ δὲ ἀγαθὸν καὶ κακόν, τῶν μὲν βελτίους, τῶν δὲ χείρους· εἰ δὲ κακὰ ἀμφότερα, οὕτως ἄν τι λέγοιεν ἀληθές, ἄλλως δ᾽ οὐδαμῶς. οὐκ ἂν οὖν οἶμαι αὐτοὺς ὁμολογῆσαι | οὔτε κακὼ αὐτὼ ἀμφοτέρω εἶναι οὔτε τὸ C
μὲν κακόν, τὸ δὲ ἀγαθόν· ἀλλὰ τῷ ὄντι οὗτοι ἀμφοτέρων μετέχοντες ἀμφοτέρων ἥττους εἰσὶ πρὸς ἑκάτε-

ρον, πρὸς ὃ ἥ τε πολιτικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία ἀξίω λό-
γου ἐστόν, καὶ τρίτοι ὄντες τῇ ἀληθείᾳ ζητοῦσι πρῶ-
τοι δοκεῖν εἶναι. συγγιγνώσκειν μὲν οὖν αὐτοῖς χρὴ
τῆς ἐπιθυμίας καὶ μὴ χαλεπαίνειν, ἡγεῖσθαι μέντοι
τοιούτους εἶναι οἷοί εἰσι· πάντα γὰρ ἄνδρα χρὴ ἀγα-
D πᾶν, ὅςτις καὶ ὁτιοῦν λέγει ἐχόμενον φρονήσεως | πρᾶ-
γμα καὶ ἀνδρείως ἐπεξιὼν διαπονεῖται. XXXII. ΚΡ.
Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτὸς περὶ τῶν υἱέων, ὥς-
περ ἀεὶ πρός σε λέγω, ἐν ἀπορίᾳ εἰμί, τί δεῖ αὐτοῖς
χρήσασθαι. ὁ μὲν οὖν νεώτερος ἔτι καὶ σμικρός ἐστι,
Κριτόβουλος δ' ἤδη ἡλικίαν ἔχει καὶ δεῖταί τινος, ὅςτις
αὐτὸν ὀνήσει. ἐγὼ μὲν οὖν ὅταν σοὶ ξυγγένωμαι, οὕτω
διατίθεμαι, ὥςτε μοι δοκεῖ μανίαν εἶναι τὸ ἕνεκα τῶν
παίδων ἄλλων μὲν πολλῶν σπουδὴν τοιαύτην ἐσχηκέ-
E ναι, καὶ περὶ | τοῦ γάμου, ὅπως ἐκ γενναιοτάτης ἔσον-
ται μητρός, καὶ περὶ τῶν χρημάτων, ὅπως ὡς πλου-
σιώτατοι, αὐτῶν δὲ περὶ παιδείας ἀμελῆσαι· ὅταν δὲ
εἴς τινα ἀποβλέψω τῶν φασκόντων ἂν παιδεῦσαι ἀν-
θρώπους, ἐκπέπληγμαι, καί μοι δοκεῖ εἷς ἕκαστος αὐ-
307 τῶν σκοποῦντι πάνυ ἀλλόκοτος εἶναι, ὥς γε πρὸς * σὲ
τἀληθῆ εἰρῆσθαι· ὥστε οὐκ ἔχω ὅπως προτρέπω τὸ
μειράκιον ἐπὶ φιλοσοφίαν. ΣΩ. Ὦ φίλε Κρίτων, οὐκ
οἶσθα, ὅτι ἐν παντὶ ἐπιτηδεύματι οἱ μὲν φαῦλοι πολ-
λοὶ καὶ οὐδενὸς ἄξιοι, οἱ δὲ σπουδαῖοι ὀλίγοι καὶ
παντὸς ἄξιοι; ἐπεὶ γυμναστικὴ οὐ καλὸν δοκεῖ σοι εἶ-
ναι, καὶ χρηματιστικὴ καὶ ῥητορικὴ καὶ στρατηγία;
ΚΡ. Ἔμοιγε πάντως δήπου. ΣΩ. Τί οὖν; ἐν ἑκάστῃ
τούτων τοὺς πολλοὺς | πρὸς ἕκαστον τὸ ἔργον οὐ κατα- B
γελάστους ὁρᾷς; ΚΡ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, καὶ μάλα ἀλη-
θῆ λέγεις. ΣΩ. Ἦ οὖν τούτου ἕνεκα αὐτός τε φεύξει
πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τῷ υἱεῖ οὐκ ἐπιτρέψεις;
ΚΡ. Οὔκουν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ τοίνυν
ὅ γε οὐ χρὴ ποίει, ὦ Κρίτων, ἀλλ' ἐάσας χαίρειν τοὺς
ἐπιτηδεύοντας φιλοσοφίαν, εἴτε χρηστοί εἰσιν εἴτε πο-
νηροί, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα βασανίσας καλῶς τε καὶ εὖ,
ἐὰν μέν σοι φαίνηται φαῦλον ὄν, | πάντ' ἄνδρα ἀπό- C
τρεπε, μὴ μόνον τοὺς υἱεῖς· ἐὰν δὲ φαίνηται οἷον οἶ-
μαι αὐτὸ ἐγὼ εἶναι, θαῤῥῶν δίωκε καὶ ἄσκει, τὸ λε-
γόμενον δὴ τοῦτο, αὐτός τε καὶ τὰ παιδία.

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ,
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΔΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

309 I. * ΕΤ. Πόθεν, ὦ Σώκρατες, φαίνει; ἢ δῆλα
δή, ὅτι ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν;
καὶ μήν μοι καὶ πρώην ἰδόντι καλὸς μὲν ἐφαίνετο
ἀνὴρ ἔτι, ἀνὴρ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ὥς γ' ἐν αὐτοῖς
ἡμῖν εἰρῆσθαι, καὶ πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος.
ΣΩ. Εἶτα τί τοῦτο; οὐ σὺ μέντοι Ὁμήρου ἐπαινέτης
B εἶ, ὃς | ἔφη χαριεστάτην ἥβην εἶναι τοῦ ὑπηνήτου, ἣν
νῦν Ἀλκιβιάδης ἔχει; ΕΤ. Τί οὖν τὰ νῦν; ἢ παρ'
ἐκείνου φαίνει; καὶ πῶς πρός σε ὁ νεανίας διάκειται;
ΣΩ. Εὖ ἔμοιγε ἔδοξεν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῇ νῦν ἡμέ-
ρᾳ· καὶ γὰρ πολλὰ ὑπὲρ ἐμοῦ εἶπε βοηθῶν ἐμοί, καὶ
οὖν καὶ ἄρτι ἀπ' ἐκείνου ἔρχομαι. ἄτοπον μέντοι τί
σοι ἐθέλω εἰπεῖν· παρόντος γὰρ ἐκείνου, οὔτε προςεῖ-
χον τὸν νοῦν, ἐπελανθανόμην τε αὐτοῦ θαμά. ΕΤ.
C Καὶ τί ἂν γεγονὸς εἴη περὶ σὲ | κἀκεῖνον τοσοῦτον
πρᾶγμα; οὐ γὰρ δήπου τινὶ καλλίονι ἐνέτυχες ἄλλῳ ἔν
γε τῇδε τῇ πόλει. ΣΩ. Καὶ πολύ γε. ΕΤ. Τί φής;
ἀστῷ, ἢ ξένῳ; ΣΩ. Ξένῳ. ΕΤ. Ποδαπῷ; ΣΩ.
Ἀβδηρίτῃ. ΕΤ. Καὶ οὕτω καλός τις ὁ ξένος ἔδοξέ
σοι εἶναι, ὥςτε τοῦ Κλεινίου υἱέος καλλίων σοι φανῆ-
ναι; ΣΩ. Πῶς δ' οὐ μέλλει, ὦ μακάριε, τὸ σοφώ-
τατον κάλλιον φαίνεσθαι; ΕΤ. Ἀλλ' ἦ σοφῷ τινι
ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ἐντυχὼν πάρει; ΣΩ. Σοφωτάτῳ | D
μὲν οὖν δήπου τῶν γε νῦν, εἴ σοι δοκεῖ σοφώτατος
εἶναι Πρωταγόρας. ΕΤ. Ὦ τί λέγεις; Πρωταγόρας
ἐπιδεδήμηκε; ΣΩ. Τρίτην γε ἤδη ἡμέραν. ΕΤ. Καὶ
ἄρτι ἄρα ἐκείνῳ συγγεγονὼς ἥκεις; ΣΩ. Πάνυ γε * 310
πολλὰ καὶ εἰπὼν καὶ ἀκούσας. ΕΤ. Τί οὖν οὐ διηγή-
σω ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, εἰ μή σέ τι κωλύει, καθιζόμε-
νος ἐνταυθοῖ ἐξαναστήσας τὸν παῖδα τουτονί; ΣΩ.
Πάνυ μὲν οὖν· καὶ χάριν γε εἴσομαι, ἐὰν ἀκούητε.
ΕΤ. Καὶ μὴν καὶ ἡμεῖς σοί, ἐὰν λέγῃς. ΣΩ. Διπλῆ
ἂν εἴη ἡ χάρις. ἀλλ' οὖν ἀκούετε. II. Τῆς παρελ-
θούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βαθέος ὄρθρου, Ἱππο-
κράτης, ὁ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ ἀδελφός,
τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ | σφόδρα ἔκρουε, καὶ B

ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέῳξέ τις, εὐθὺς εἴσω ᾔει ἐπειγόμενος,
καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγο-
ρας, ἢ καθεύδεις; Καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ,
Ἱπποκράτης, ἔφην, οὗτος· μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις;
Οὐδέν γ', ἦ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθά γε. Εὖ ἂν λέγοις,
ἦν δ' ἐγώ. ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἕνεκα τηνικάδε ἀφίκου;
Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει, στὰς παρ' ἐμοί. Πρώην,
ἔφην ἐγώ· σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι; Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη,
C ἑσπέρας γε. Καὶ | ἅμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμποδος
ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου, καὶ εἶπεν· Ἑσπέρας
δῆτα, μάλα γε ὀψὲ ἀφικόμενος ἐξ Οἰνόης. ὁ γάρ τοι
παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλλων σοι
φράζειν, ὅτι διωξοίμην αὐτόν, ὑπό τινος ἄλλου ἐπελα-
θόμην. ἐπειδὴ δὲ ἦλθον καὶ δεδειπνηκότες ἦμεν καὶ
ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ὁ ἀδελφὸς λέγει, ὅτι
ἥκει Πρωταγόρας. καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ
D σὲ ἰέναι, ἔπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν | νυκτῶν
εἶναι. ἐπειδὴ δὲ τάχιστά με ἐκ τοῦ κόπου ὁ ὕπνος
ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστὰς οὕτω δεῦρο ἐπορευόμην. Καὶ
ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πτοίησιν,
Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρω-
ταγόρας; Καὶ ὃς γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ.
Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφην ἐγώ, ἂν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον
καὶ πείθῃς ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ,
E ἦ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη· ὡς | οὔτ' ἂν
τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν οὔτε τῶν φίλων. ἀλλ' αὐτὰ
ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεχθῇς
αὐτῷ. ἐγὼ γὰρ ἅμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι, ἅμα δὲ
οὐδὲ ἑώρακα Πρωταγόραν πώποτε, οὐδ' ἀκήκοα οὐ-
δέν· ἔτι γὰρ παῖς ἦ, ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν.
ἀλλὰ γάρ, ὦ Σώκρατες, πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι
καί φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν. ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν
311 παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον * καταλάβωμεν; καταλύει δ',
ὡς ἐγὼ ἤκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου. ἀλλ'
ἴωμεν. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Μήπω, ὠγαθέ, ἐκεῖσε ἴω-
μεν, πρῲ γάρ ἐστιν, ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν
αὐλήν, καὶ περιϊόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς
γένηται· εἶτα ἴωμεν. καὶ γὰρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας
ἔνδον διατρίβει· ὥστε, θάρρει, καταληψόμεθα αὐτόν,
ὡς τὸ εἰκός, ἔνδον. III. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς
B τὴν αὐλὴν περιῇμεν. Καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος | τοῦ
Ἱπποκράτους τῆς ῥώμης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἠρώ-
των, Εἰπέ μοι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἱππόκρατες, παρὰ Πρω-
ταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἰέναι ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ
μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ὡς παρὰ τίνα ἀφιξόμενος καὶ
τίς γενησόμενος; ὥσπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυ-
τοῦ ὁμώνυμον ἐλθὼν Ἱπποκράτη τὸν Κῷον, τὸν τῶν
Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν
ἐκείνῳ, εἴ τίς σε ἤρετο· Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὦ
C Ἱππόκρατες, Ἱπποκράτει | μισθὸν ὡς τίνι ὄντι; τί ἂν
ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ὡς ἰατρῷ. Ὡς τίς γε-
νησόμενος; Ὡς ἰατρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον
τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφι-
κόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τίς σε
ἤρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῷ
ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ; τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶ-
πον ἂν ὡς ἀγαλματοποιοῖς. Ὡς τίς δὲ γενησόμενος
αὐτός; Δῆλον, ὅτι ἀγαλματοποιός. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ.
παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ | τε καὶ D
σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν ἕτοιμοι ἐσόμεθα τελεῖν
ὑπὲρ σοῦ, ἂν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ
τούτοις πείθωμεν αὐτόν, — εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φί-
λων προσαναλίσκοντες. εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα
οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· Εἰπέ μοι, ὦ Σώ-
κρατές τε καὶ Ἱππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγό-
ρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἂν αὐτῷ ἀποκρι-
ναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε | λεγόμενον περὶ Πρωτα- E
γόρου ἀκούομεν, ὥσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν
καὶ περὶ Ὁμήρου ποιητήν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωτα-
γόρου ἀκούομεν; Σοφιστὴν δή τοι ὀνομάζουσί γε, ὦ
Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. Ὡς σοφιστῇ ἄρα
ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν
καὶ τοῦτό τίς σε προσέροιτο· Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τίς γε-
νησόμενος ἔρχει παρὰ * τὸν Πρωταγόραν; Καὶ ὃς εἶ- 312
πεν ἐρυθριάσας — ἤδη γὰρ ὑπέφαινέ τι ἡμέρας, ὥστε
καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπρο-
σθεν ἔοικε, δῆλον, ὅτι σοφιστὴς γενησόμενος. Σὺ δέ,
ἦν δ' ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς Ἕλ-
ληνας αὐτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώ-
κρατες, εἴπερ γε ἃ διανοοῦμαι χρὴ λέγειν. Ἀλλ' ἄρα,
ὦ Ἱππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν
παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ' οἵαπερ | ἡ B
παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ
παιδοτρίβου; τούτων γὰρ σὺ ἑκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ
ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς
τὸν ἰδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν
μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἡ παρὰ Πρωτα-
γόρου μάθησις. IV. Οἶσθα οὖν ὃ μέλλεις νῦν πράτ-
τειν, ἤ σε λανθάνει; ἦν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; Ὅτι μέλ-
λεις τὴν ψυχὴν τὴν σαυτοῦ | παρασχεῖν θεραπεῦσαι C
ἀνδρί, ὡς φῄς, σοφιστῇ· ὅ τι δέ ποτε ὁ σοφιστής
ἐστι, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς,
οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῷ
οὔτ' εἰ κακῷ πράγματι. Οἶμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέ-
γε δή, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν; Ἐγὼ μέν, ἦ δ' ὅς,
ὥσπερ τοὔνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν
ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι
λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗ-
τοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· | ἀλλ' εἴ τις D
ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστή-
μονες, εἴποιμεν ἄν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπερ-
γασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τἆλλα οὕτως. εἰ δέ τις
ἐκεῖνο ἔροιτο· Ὁ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστι; τί
ἂν ἀποκριναίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης;
Τί ἂν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, ὦ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην
τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; Ἴσως ἄν, ἦν δ' ἐγώ, ἀλη-
θῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἱκανῶς γε· ἐρωτήσεως γὰρ ἔτι
ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ ὅτου ὁ σοφιστὴς δεινὸν
ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ ὁ κιθαριστὴς δεινὸν δήπου | ποιεῖ E
λέγειν περὶ οὗπερ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως. ἦ
γάρ; Ναί. Εἶεν. ὁ δὲ δὴ σοφιστὴς περὶ τίνος δεινὸν
ποιεῖ λέγειν; ἢ δῆλον, ὅτι περὶ οὗπερ καὶ ἐπίσταται;
Εἰκός γε. Τί δή ἐστι τοῦτο, περὶ οὗ αὐτός τε ἐπι-
στήμων ἐστὶν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ
Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν. V. Καὶ ἐγὼ εἶπον
* μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἶσθα εἰς οἷόν τινα κίνδυνον 313
ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχήν; ἢ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπι-

τρέπειν σε ἔδει τῷ διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτὸ
γενέσθαι ἢ πονηρόν, πολλὰ ἂν περιεσκέψω, εἴτ' ἐπι-
τρεπτέον εἴτε οὔ, καὶ εἰς συμβουλὴν τούς τε φίλους ἂν
παρεκάλεις καὶ τοὺς οἰκείους σκοπούμενος ἡμέρας συ-
χνάς· ὃ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἡγεῖ, τὴν ψυ-
χήν, καὶ ἐν ᾧ πάντ' ἐστὶ τὰ σὰ ἢ εὖ ἢ κακῶς πράτ-
τειν, χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ
B τούτου οὔτε τῷ πατρὶ | οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω
οὔτε ἡμῶν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε
καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν, ἀλλ'
ἑσπέρας ἀκούσας, ὡς φῄς, ὄρθριος ἥκων περὶ μὲν τού-
του οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπι-
τρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή, ἕτοιμος δ' εἶ ἀναλίσκειν
τά τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἤδη διε-
γνωκώς, ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρᾳ, ὃν οὔτε
γιγνώσκεις, ὡς φῄς, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφι-
C στὴν δ' ὀνομάζεις, | τὸν δὲ σοφιστήν, ὅ τί ποτε ἔστι,
φαίνει ἀγνοῶν, ᾧ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; Καὶ ὃς
ἀκούσας, Ἔοικεν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις.
Ἆρ' οὖν, ὦ Ἱππόκρατες, ὁ σοφιστὴς τυγχάνει ὢν ἔμ-
πορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ
τρέφεται; φαίνεται γὰρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις. Τρέφεται
δὲ ψυχή, ὦ Σώκρατες, τίνι; Μαθήμασι δήπου, ἦν δ'
ἐγώ. καὶ ὅπως γε μή, ὦ ἑταῖρε, ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν
ἃ πωλεῖ ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώ-
D ματος τροφήν, ὁ ἔμπορός τε | καὶ κάπηλος. καὶ γὰρ
οὗτοί που ὧν ἄγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἴσασιν ὅ
τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ
πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν
μή τις τύχῃ γυμναστικὸς ἢ ἰατρὸς ὤν. οὕτω δὲ καὶ οἱ
τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πω-
λοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαι-
νοῦσι μὲν πάντα ἃ πωλοῦσι, τάχα δ' ἄν τινες, ὦ
ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὧν πωλοῦσιν ὅ τι χρη-
E στὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν· ὡς δ' | αὔτως καὶ
οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ περὶ τὴν
ψυχὴν αὖ ἰατρικὸς ὤν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπι-
στήμων τούτων τί χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές σοι
ὠνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ παρ'
ἄλλου ὁτουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ περὶ
314 τοῖς φιλτάτοις * κυβεύῃς τε καὶ κινδυνεύῃς. καὶ γὰρ
δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων
ὠνῇ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ
πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἔξεστιν ἐν
ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ
εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἢ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε
ἔξεστι συμβουλεύσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαΐον-
τα, ὅ τί τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὅ τι μή, καὶ ὁπό-
σον καὶ ὁπότε· ὥστε ἐν τῇ ὠνῇ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος.
B μαθήματα δὲ οὐκ | ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν,
ἀλλ' ἀνάγκη καταθέντα τὴν τιμὴν τὸ μάθημα ἐν αὐ-
τῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμ-
μένον ἢ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ
τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι, ὥστε το-
σοῦτο πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὥσπερ ὡρμήσα-
μεν, ἴωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκού-
σαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα· καὶ γὰρ οὐ μό-
νος Πρωταγόρας αὐτόθι ἐστίν, ἀλλὰ καὶ Ἱππίας ὁ
C Ἠλεῖος — οἶμαι | δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον — καὶ
ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί. VI. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα, ἐπο-
ρευόμεθα. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα,
ἐπιστάντες περί τινος λόγου διελεγόμεθα, ὃς ἡμῖν κα-
τὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ ἀτελὴς γένοιτο, ἀλ-
λὰ διαπερανάμενοι οὕτως εἰσίοιμεν, στάντες ἐν τῷ
προθύρῳ διελεγόμεθα, ἕως συνωμολογήσαμεν ἀλλή-
λοις. δοκεῖ οὖν μοι, ὁ θυρωρός, εὐνοῦχός τις, κατή-
κουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ | τὸ πλῆθος τῶν σοφι- D
στῶν ἄχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν. ἐπειδὴ
γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ἰδὼν ἡμᾶς,
Ἔα, ἔφη, σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ. Καὶ ἅμα
ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς
οἷός τ' ἦν ἐπήραξε. καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούομεν. καὶ
ὃς ἐγκεκλειμένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, Ὦ
ἄνθρωποι, ἔφη, οὐκ ἀκηκόατε, ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ;
Ἀλλ' ὦ 'γαθέ, ἔφην ἐγώ, οὔτε παρὰ Καλλίαν ἥκομεν
οὔτε σοφισταί ἐσμεν, ἀλλὰ θάῤῥει· | Πρωταγόραν E
γάρ τοι δεόμενοι ἰδεῖν ἤλθομεν. εἰσάγγειλον οὖν. Μό-
γις οὖν ποτε ἡμῖν ἄνθρωπος ἀνέῳξε τὴν θύραν. VII.
Ἐπειδὴ δὲ εἰσήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν
τῷ προστῴῳ περιπατοῦντα, ἑξῆς δ' αὐτῷ συμπερι-
πάτουν ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἱππονίκου
καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ ὁμομήτριος, Πάραλος * ὁ Πε- 315
ρικλέους, καὶ Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ
θάτερα ὁ ἕτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φι-
λιππίδης ὁ Φιλομήλου καὶ Ἀντίμοιρος ὁ Μενδαῖος,
ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν
καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος. τού-
των δὲ οἳ ὄπισθεν ἠκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λε-
γομένων τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ
ἑκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ὧν διεξέρχε-
ται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὀρφεύς, οἱ δὲ κατὰ τὴν | B
φωνὴν ἕπονται κεκηλημένοι· ἦσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπι-
χωρίων ἐν τῷ χορῷ. τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε
ἰδὼν ἥσθην, ὡς καλῶς εὐλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδὼν
ἐν τῷ ἔμπροσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐ-
τὸς ἀναστρέφοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εὖ πως καὶ ἐν κό-
σμῳ περιεσχίζοντο οὗτοι οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν,
καὶ ἐν κύκλῳ περιιόντες ἀεὶ εἰς τὸ ὄπισθεν καθίσταν-
το κάλλιστα. Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα, ἔφη Ὅμηρος,
Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον, | καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ C
προστῴῳ ἐν θρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βά-
θρων Ἐρυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ
Μυῤῥινούσιος καὶ Ἄνδρων ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξέ-
νων πολῖταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ
περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἄττα
διερωτᾶν τὸν Ἱππίαν, ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἑκά-
στοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξῄει τὰ ἐρωτώμενα. Καὶ
μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον. ἐπεδήμει γὰρ
ἄρα Πρόδικος ὁ | Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματί τινι, ᾧ D
πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμιείῳ ἐχρῆτο Ἱππόνικος, νῦν δὲ
ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ
τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν
οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο, ἐγκεκαλυμμένος ἐν κῳδίοις
τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς, ὡς ἐφαίνετο·
παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυ-
σανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον
τι ἔτι μειράκιον, ὡς μὲν ἐγᾦμαι, καλόν τε κἀγαθὸν
τὴν φύσιν, | τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός. ἔδοξα E

ἀκοῦσαι ὄνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα, καὶ οὐκ ἂν
θαυμάζοιμι, εἰ παιδικὰ Παυσανίου τυγχάνει ὤν. τοῦ-
τό τ᾽ ἦν τὸ μειράκιον, καὶ τὼ Ἀδειμάντω ἀμφοτέρω, ὅ
τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαί-
νοντο. περὶ δὲ ὧν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μα-
θεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προ-
δίκου — πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ
316 θεῖος * —, ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος
τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγό-
μενα. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰςεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ
ἡμῶν ἐπειςῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὥς φῂς σὺ
καὶ ἐγὼ πείθομαι, καὶ Κριτίας ὁ Καλλαίσχρου. VIII.
Ἡμεῖς οὖν ὡς εἰςήλθομεν, ἔτι σμίκρ᾽ ἄττα διατρίψαν-
τες καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι προςῇμεν πρὸς τὸν
B Πρωταγόραν, | καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ Πρωταγόρα, πρὸς
σέ τοι ἤλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἱπποκράτης οὗτος. Πό-
τερον, ἔφη, μόνῳ βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ
τῶν ἄλλων; Ἡμῖν μέν, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὐδὲν διαφέρει·
ἀκούσας δὲ οὗ ἕνεκα ἤλθομεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν
δή ἐστιν, ἔφη, οὗ ἕνεκα ἥκετε; Ἱπποκράτης ὅδε ἐστὶ
μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας μεγάλης
τε καὶ εὐδαίμονος· αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος
C εἶναι τοῖς | ἡλικιώταις. ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλό-
γιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει. τοῦτο δὲ οἴεταί οἱ μάλι-
στα γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο. ταῦτ᾽ οὖν ἤδη σὺ
σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν διαλέγε-
σθαι πρὸς μόνους, ἢ μετ᾽ ἄλλων. Ὀρθῶς, ἔφη, προ-
μηθεῖ, ὦ Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ. ξένον γὰρ ἄνδρα καὶ
κατιόντα εἰς πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα
τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλ-
λων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ ὀθνείων, καὶ πρεσβυ-
τέρων καὶ νεωτέρων, ἑαυτῷ συνεῖναι ὡς βελτίους ἐσο-
D μένους διὰ τὴν ἑαυτοῦ | συνουσίαν, χρὴ εὐλαβεῖσθαι
τὸν ταῦτα πράττοντα· οὐ γὰρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ
φθόνοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι δυσμένειαί τε καὶ ἐπι-
βουλαί. ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι
παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν
ἀνδρῶν φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς πρόσχημα
ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι τοὺς μὲν ποίησιν, οἷον
Ὅμηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ
τελετάς τε καὶ χρησμῳδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ
Μουσαῖον, ἐνίους δέ τινας ᾔσθημαι καὶ γυμναστικήν,
οἷον Ἴκκος τε ὁ Ταραντῖνος καὶ ὁ νῦν ἔτι ὢν οὐδενὸς
E ἥττων σοφιστὴς | Ἡρόδικος ὁ Σηλυβριανός, τὸ δὲ ἀρ-
χαῖον Μεγαρεύς. μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέ-
τερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας ὢν σοφιστής, καὶ
Πυθοκλείδης ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί. οὗτοι πάν-
τες, ὥσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φθόνον ταῖς τέχναις
317 ταύταις παραπετάσμασιν ἐχρήσαντο. * ἐγὼ δὲ τούτοις
ἅπασι κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι. ἡγοῦμαι γὰρ
αὐτοὺς οὔ τι διαπράξασθαι ὃ ἐβουλήθησαν· οὐ γὰρ
λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλε-
σι πράττειν, ὧνπερ ἕνεκα ταῦτ᾽ ἐστὶ τὰ προσχήματα,
ἐπεὶ οἵ γε πολλοί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται,
ἀλλ᾽ ἄττ᾽ ἂν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσι. τὸ
οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι, ἀλλὰ
B καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ | ἐπιχειρήματος,
καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀν-
θρώπους· ἡγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλ-
λοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναν-
τίαν ἅπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα, καὶ ὁμολογῶ τε σοφιστὴς
εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ εὐλάβειαν ταύτην
οἶμαι βελτίω ἐκείνης εἶναι, τὸ ὁμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξ-
αρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτῃ ἔσκεμμαι, ὥστε,
σὺν θεῷ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ ὁμολο-
γεῖν | σοφιστὴς εἶναι. καίτοι πολλά γε ἤδη ἔτη εἰμὶ C
ἐν τῇ τέχνῃ. καὶ γὰρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλά μοί
ἐστιν· οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ἂν ὑμῶν καθ᾽ ἡλικίαν
πατὴρ εἴην. ὥστε πολύ μοι ἥδιστόν ἐστιν, εἴ τι βούλε-
σθε, περὶ τούτων ἁπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὄντων
τὸν λόγον ποιεῖσθαι. Καὶ ἐγώ — ὑπώπτευσα γὰρ
βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἱππίᾳ ἐνδεί-
ξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐρασταὶ αὐτοῦ ἀφι-
γμένοι εἴημεν — Τί οὖν, ἔφην ἐγώ, | οὐ καὶ Πρόδικον D
καὶ Ἱππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτῶν, ἵνα ἐπα-
κούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας.
Βούλεσθε οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευά-
σωμεν, ἵνα καθιζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι.
ἅσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σο-
φῶν, καὶ αὐτοί τε ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν
κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τὸν Ἱππίαν· ἐκεῖ γὰρ
προϋπῆρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ | E
Ἀλκιβιάδης ἡκέτην ἄγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαν-
τες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου. IX.
Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγόρας, Νῦν
δὴ ἄν, ἔφη, λέγοις, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πά-
ρεισι, περὶ ὧν ὀλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦ πρὸς
ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι Ἡ αὐ-
τή μοι ἀρχὴ * ἐστιν, ὦ Πρωταγόρα, ἥπερ ἄρτι, περὶ 318
ὧν ἀφικόμην. Ἱπποκράτης γὰρ ὅδε τυγχάνει ἐν ἐπι-
θυμίᾳ ὢν τῆς σῆς συνουσίας· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβή-
σεται, ἐάν σοι συνῇ, ἡδέως ἂν φησι πυθέσθαι. το-
σοῦτος ὅ γε ἡμέτερος λόγος. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Πρω-
ταγόρας εἶπεν· Ὦ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐὰν ἐμοὶ
συνῇς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐμοὶ συγγένῃ, ἀπιέναι οἴκαδε βελ-
τίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταὐτὰ ταῦτα, καὶ
ἑκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. Καὶ
ἐγὼ | ἀκούσας εἶπον· Ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο μὲν οὐ- B
δὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ κἂν σύ, καί-
περ τηλικοῦτος ὢν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τίς σε διδά-
ξειεν ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἂν γένοιο.
ἀλλὰ μὴ οὕτως, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἂν εἰ αὐτίκα μάλα μετα-
βαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἱπποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε
τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανίσκου τοῦ νῦν νεωστὶ
ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου, καὶ ἀφικό-
μενος παρ᾽ αὐτόν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκούσειεν | C
αὐτοῦ ταὐτὰ ταῦτα, ἅπερ σοῦ, ὅτι ἑκάστης ἡμέρας
ξυνὼν αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εἰ αὐτὸν
ἐπανέροιτο· Τί δὴ φῂς βελτίω ἔσεσθαι καὶ εἰς τί ἐπι-
δώσειν; εἴποι ἂν αὐτῷ ὁ Ζεύξιππος, ὅτι πρὸς γραφι-
κήν· κἂν εἰ Ὀρθαγόρᾳ τῷ Θηβαίῳ συγγενόμενος,
ἀκούσας ἐκείνου ταὐτὰ ταῦτα, ἅπερ σοῦ, ἐπανέροιτο
αὐτόν, εἰς ὅ τι βελτίων καθ᾽ ἡμέραν ἔσται συγγιγνό-
μενος ἐκείνῳ, εἴποι ἄν, ὅτι εἰς αὔλησιν· οὕτω δὴ καὶ
σὺ εἰπὲ τῷ νεανίσκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι,
| Ἱπποκράτης ὅδε Πρωταγόρᾳ συγγενόμενος, ᾗ ἂν D
αὐτῷ ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἄπεισι γενόμενος καὶ
τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἑκάστης οὕτως ἐπιδώσει εἰς τί, ὦ

Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; Καὶ ὁ Πρωταγόρας ἐμοῦ
ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς ἐρωτᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρα-
τες, καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμε-
νος. Ἱπποκράτης γὰρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσε-
ται ἅπερ ἂν ἔπαθεν ἄλλῳ τῳ συγγενόμενος τῶν σο-
E φιστῶν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι λωβῶνται τοὺς νέους· | τὰς
γὰρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἄκοντας πάλιν αὖ
ἄγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε καὶ
ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες
— καὶ ἅμα εἰς τὸν Ἱππίαν ἀπέβλεψε —. παρὰ δ'
ἐμὲ ἀφικόμενος μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ
οὗ ἥκει. τὸ δὲ μάθημά ἐστιν εὐβουλία περί τε τῶν
οἰκείων, ὅπως ἂν ἄριστα τὴν αὑτοῦ οἰκίαν διοικοῖ, καὶ
319 περὶ τῶν τῆς * πόλεως, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώ-
τατος ἂν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν. Ἆρ', ἔφην ἐγώ,
ἕπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πο-
λιτικὴν τέχνην καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγα-
θοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι. **X.** Ἦ κα-
λόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι·
οὐ γάρ τι ἄλλο πρός γε σὲ εἰρήσεται ἢ ἅπερ νοῶ.
ἐγὼ γὰρ τοῦτο, ὦ Πρωταγόρα, οὐκ ᾤμην διδακτὸν εἶ-
B ναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ | ἔχω ὅπως [ἂν] ἀπιστῶ.
ὅθεν δὲ αὐτὸ ἡγοῦμαι οὐ διδακτὸν εἶναι, μηδ' ὑπ'
ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιός εἰμι εἰ-
πεῖν. ἐγὼ γὰρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλλη-
νες, φημὶ σοφοὺς εἶναι. ὁρῶ οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς
τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὰν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέῃ
πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους
συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ
ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς· καὶ τἆλλα πάντα οὕτως,
C ὅσα | ἡγοῦνται μαθητά τε καὶ διδακτὰ εἶναι. ἐὰν δέ
τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβουλεύειν, ὃν ἐκεῖνοι μὴ
οἴονται δημιουργὸν εἶναι, κἂν πάνυ καλὸς ᾖ καὶ πλού-
σιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται,
ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἕως ἂν ἢ αὐτὸς
ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυβηθείς, ἢ οἱ το-
ξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν ἢ ἐξαίρωνται κελευόντων τῶν
πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὧν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι,
D οὕτω διαπράττονται· ἐπειδὰν δέ τι περὶ τῆς | πόλεως
διοικήσεως δέῃ βουλεύσασθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνι-
στάμενος περὶ τούτων ὁμοίως μὲν τέκτων, ὁμοίως δὲ
χαλκεύς, σκυτοτόμος, ἔμπορος, ναύκληρος, πλούσιος,
πένης, γενναῖος, ἀγεννής, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο
ἐπιπλήττει ὥσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μα-
θών, οὐδὲ ὄντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἔπειτα
συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἡγοῦνται
διδακτὸν εἶναι. μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως
E οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἰδίᾳ ἡμῖν | οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι
τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετήν, ἣν ἔχουσιν, οὐχ οἷοί
τε ἄλλοις παραδιδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τουτωνὶ τῶν
νεανίσκων πατήρ, τούτους ἃ μὲν διδασκάλων εἴχετο
καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευσεν, ἃ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν οὔ-
320 τε αὐτὸς * παιδεύει οὔτε τῳ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ'
αὐτοὶ περιϊόντες νέμονται ὥσπερ ἄφετοι, ἐάν που αὐ-
τόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν,
τὸν Ἀλκιβιάδου τουτουῒ νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύ-
ων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιὼς περὶ αὐτοῦ,
μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπ' Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ
τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν
ἓξ μῆνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὅ τι | B
χρήσαιτο αὐτῷ. καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέ-
γειν, οἳ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πώποτε βελτίω
ἐποίησαν οὔτε τῶν οἰκείων οὔτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ
οὖν, ὦ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦ-
μαι διδακτὸν εἶναι ἀρετήν· ἐπειδὴ δὲ σοῦ ἀκούω ταῦ-
τα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἶμαί τί σε λέγειν διὰ τὸ
ἡγεῖσθαί σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ
μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἐξευρηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις
ἐναργέστερον ἡμῖν | ἐπιδεῖξαι, ὡς διδακτόν ἐστιν ἡ C
ἀρετή, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ' ἐπίδειξον. Ἀλλ', ὦ Σώ-
κρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω. ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς
πρεσβύτερος νεωτέροις, μῦθον λέγων ἐπιδείξω, ἢ λόγῳ
διεξελθών; Πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακα-
θημένων, ὁποτέρως βούλοιτο, οὕτω διεξιέναι. Δοκεῖ
τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῦθον ὑμῖν λέγειν.
XI. Ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ
δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ | καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν D
εἱμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ
γῆς καὶ πυρὸς μίξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κε-
ράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον,
προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαί τε καὶ
νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθέα δὲ
παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι· Νείμαντος δ'
ἐμοῦ, ἔφη, ἐπίσκεψαι. καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων
δὲ τοῖς | μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δ' E
ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει· τὰ δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἄο-
πλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύνα-
μιν εἰς σωτηρίαν. ἃ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπι-
σχε, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἃ δὲ
ηὖξε μεγέθει, τῷδε * αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζε· καὶ τἆλλα οὕ- 321
τως ἐπανισῶν ἔνεμε. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν
ἔχων, μή τι γένος ἀϊστωθείη. ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλλη-
λοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας
εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξὶ
καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα,
δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνὰς ἰοῦσιν ὅπως
ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτο-
φυὴς ἑκάστῳ· καὶ ὑπὸ ποδῶν τὰ μὲν | ὁπλαῖς, τὰ δὲ B
θριξὶ καὶ δέρμασι στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. τοὐντεῦθεν
τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζε, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτά-
νην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἔστι
δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφὴν ζῴων ἄλλων βοράν. καὶ
τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις
ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων.
ἅτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν
αὑτὸν καταναλώσας | τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα. λοι- C
πὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος,
καὶ ἠπόρει ὅ τι χρήσαιτο. ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται
Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν
ἄλλα ζῷα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον
γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον.
ἤδη δὲ καὶ ἡ εἱμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾗ ἔδει καὶ
ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ οὖν ἐχόμε-
νος ὁ Προμηθεύς, ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕ-
ροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ | Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σο- D
φίαν σὺν πυρί — ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐ-
τὴν κτητήν τῳ ἢ χρησίμην γενέσθαι —, καὶ οὕτω δὴ

δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχε, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διί· τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ
E τῆς | Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία
322 μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ * δι' Ἐπιμηθέα ὕστερον, ᾗπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν. XII. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἱδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς εὕρετο. οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς
B ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, | πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν. ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὔπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική. ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις. ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους, ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς
C οὖν | δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις. πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί. καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν
D τοῖς ἀνθρώποις, ἢ | ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας, ἔφη ὁ Ζεύς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν. καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως. Οὕτω δή, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἵ τε ἄλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ᾖ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὢν τῶν
E ὀλίγων συμβουλεύῃ, οὐκ | ἀνέχονται, ὡς σὺ φῄς· εἰκότως, ὡς ἐγώ φημι· ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς
323 ἀρετῆς * ἴωσιν, ἣν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις. αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία. Ἵνα δὲ μὴ οἴῃ ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον. Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέ-
B χνην, ἣν μή ἐστιν, | ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν, ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὑτοῦ τἀληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τἀληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καί φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὦσιν ἐάν τε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὅντιν' | οὐχὶ C
ἁμωσγέπως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις. XIII. Ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἡγοῦνται εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ᾧ ἂν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. Ὅσα γὰρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν | ἄν- D
θρωποι φύσει ἢ τύχῃ, οὐδεὶς θυμοῦται, οὐδὲ νουθετεῖ, οὐδὲ διδάσκει, οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὦσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν. οἷον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γάρ, οἶμαι, ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τἀναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἐάν τις | ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τἀ- E
ναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἵ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις. ὧν ἐστιν ἓν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ * 324
ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. ἔνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὔσης. εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὦ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οἵ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ | τούτου ἕνε- B
κα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται — οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη — ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα. καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἕνεκα κολάζει. ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν, | ὅσοιπερ τιμωροῦνται καὶ C
ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετήν. Ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦνται ἀρετήν, ἀποδέδεικταί | σοι, D
ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς, ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται. XIV. Ἔτι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἐστίν, ἣν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὑτῶν υἱεῖς διδάσκουσιν ἃ διδασκάλων ἔχεται καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοὶ οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσι. τούτου δὴ πέρι, ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μῦθόν σοι ἐρῶ, ἀλλὰ λόγον. ὧδε γὰρ ἐννόησον. Πότερον ἔστι τι ἕν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ | ἀναγ- E
καῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γὰρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἣν σὺ

ἀπορεῖς, ἢ ἄλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γὰρ ἔστι, καὶ τοῦ-
τό ἐστι τὸ ἓν οὐ τεκτονική, οὐδὲ χαλκεία, οὐδὲ κερα-
25 μεία, ἀλλὰ δικαιοσύνη * καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ὅσιον
εἶναι, καὶ συλλήβδην ἓν αὐτὸ προσαγορεύω εἶναι, ἀν-
δρὸς ἀρετήν· εἰ τοῦτ' ἐστὶν οὗ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ
μετὰ τούτου πάντ' ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται
μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν, ἄνευ δὲ τούτου
μή, ἢ τὸν μὴ μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολάζειν καὶ
παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, ἕωσπερ ἂν κολαζόμενος
βελτίων γένηται, ὃς δ' ἂν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ
B διδασκόμενος, ὡς ἀνίατον ὄντα τοῦτον ἐκβάλλειν ¦ ἐκ
τῶν πόλεων ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ'
αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα
διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι, ὡς θαυ-
μασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. ὅτι μὲν γὰρ διδακτὸν
αὐτὸ ἡγοῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν· δι-
δακτοῦ δὲ ὄντος καὶ θεραπευτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα ἄρα
τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οἷς οὐκ ἔστι θάνατος ἡ
ζημία, ἐὰν μὴ ἐπιστῶνται, ἐφ' ᾧ δὲ ἥ τε ζημία θάνα-
C τος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ ¦ μαθοῦσι μηδὲ
θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετήν, καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ χρη-
μάτων τε δημεύσεις καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ξυλλήβδην τῶν
οἴκων ἀνατροπαί, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκονται, οὐδ'
ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; Οἴεσθαί γε χρή, ὦ
Σώκρατες. **XV.** Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι μέχρι
οὗπερ ἂν ζῶσι καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν. ἐπει-
δὰν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ
μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τού-
D του διαμάχονται, ¦ ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς,
παρ' ἕκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον διδάσκοντες καὶ
ἐνδεικνύμενοι, ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἄδικον, καὶ
τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν ὅσιον,
τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τάδε μὲν ποίει, τάδε δὲ μὴ
ποίει. καὶ ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθηται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ
ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν
ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκά-
λων πέμποντες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι
E εὐκοσμίας τῶν παίδων ἢ ¦ γραμμάτων τε καὶ κιθαρί-
σεως. οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ
ἐπειδὰν αὖ γράμματα μάθωσι καὶ μέλλωσι συνήσειν
τὰ γεγραμμένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν, παρατιθέα-
σιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν
ἀγαθῶν ποιήματα καὶ ἐκμανθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν
26 οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις * ἔνεισι, πολλαὶ δὲ διέξο-
δοι καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγα-
θῶν, ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγηται τοιοῦ-
τος γενέσθαι. οἵ τ' αὖ κιθαρισταὶ ἕτερα τοιαῦτα
σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται καὶ ὅπως ἂν οἱ νέοι μη-
δὲν κακουργῶσι· πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὰν κιθαρί-
ζειν μάθωσιν, ἄλλων αὖ ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα
B διδάσκουσι, ¦ μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνον-
τες, καὶ τοὺς ῥυθμούς τε καὶ τὰς ἁρμονίας ἀναγ-
κάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα
ἡμερώτεροί τε ὦσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστό-
τεροι γιγνόμενοι χρήσιμοι ὦσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ
πράττειν· πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας
τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις
εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω
C ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ ¦ χρηστῇ οὔσῃ, καὶ μὴ
ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σω-
μάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πρά-
ξεσι. καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι. μά-
λιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι. καὶ οἱ τούτων
υἱεῖς πρῳαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμε-
νοι φοιτᾶν ὀψιαίτατα ἀπαλλάττονται. Ἐπειδὰν δὲ ἐκ
διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους
ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ¦ ζῆν κατὰ D
παράδειγμα, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' αὑτῶν εἰκῇ πράττωσιν,
ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δει-
νοῖς γράφειν τῶν παίδων ὑπογράψαντες γραμμὰς τῇ
γραφίδι οὕτω τὸ γραμματεῖον διδόασι καὶ ἀναγκάζου-
σι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὣς δὲ
καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ πα-
λαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει
καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι, ὃς δ' ἂν ἐκτὸς βαίνῃ τού-
των, κολάζει· καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτῃ ¦ καὶ παρ' E
ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης,
εὐθῦναι. Τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὔσης περὶ
ἀρετῆς ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, θαυμάζεις, ὦ Σώκρατες, καὶ
ἀπορεῖς, εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετή; Ἀλλ' οὐ χρὴ θαυ-
μάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν. **XVI.** Διὰ
τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γί-
γνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ
ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ
πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, * οὐδένα 327
δεῖ ἰδιωτεύειν. Εἰ γὰρ δὴ ὃ λέγω οὕτως ἔχει —
ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως —, ἐνθυμήθητι ἄλλο
τῶν ἐπιτηδευμάτων ὁτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμε-
νος. εἰ μὴ οἷόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάντες αὐ-
ληταὶ ἦμεν, ὁποῖός τις ἐδύνατο ἕκαστος, καὶ τοῦτο καὶ
ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέ-
πληττε τὸν μὴ καλῶς αὐλοῦντα, καὶ μὴ ἐφθόνει τού-
του, ὥσπερ νῦν τῶν δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς
φθονεῖ ¦ οὐδ' ἀποκρύπτεται ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνη- B
μάτων — λυσιτελεῖ γάρ, οἶμαι, ἡμῖν ἡ ἀλλήλων δι-
καιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύμως
λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα —
εἰ οὖν οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ
ἀφθονίαν εἴχομεν ἀλλήλους διδάσκειν, οἴει ἄν τι, ἔφη,
μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς
αὐλητὰς τοὺς υἱεῖς γίγνεσθαι ἢ τῶν φαύλων; οἶμαι
μὲν οὔ, ἀλλὰ ὅτου ἔτυχεν ὁ ¦ υἱὸς εὐφυέστατος γενό- C
μενος εἰς αὔλησιν, οὗτος ἂν ἐλλόγιμος ηὐξήθη, ὅτου
δὲ ἀφυής, ἀκλεής· καὶ πολλάκις μὲν ἀγαθοῦ αὐλητοῦ
φαῦλος ἂν ἀπέβη, πολλάκις δ' ἂν φαύλου ἀγαθός.
ἀλλ' [οὖν] αὐληταὶ γοῦν πάντες ἦσαν ἱκανοὶ ὡς πρὸς
τοὺς ἰδιώτας καὶ μηδὲν αὐλήσεως ἐπαΐοντας. οὕτως
οἴου καὶ νῦν, ὅστις σοι ἀδικώτατος φαίνεται ἄνθρω-
πος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τεθραμμένων, δί-
καιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ πρά-
γματος, ¦ εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, D
οἷς μήτε παιδεία ἐστὶ μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι,
μηδὲ ἀνάγκη μηδεμία διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρε-
τῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ' εἶεν ἄγριοί τινες, οἷοίπερ οὓς
πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίῳ. ἦ
σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις γενόμενος, ὥσπερ
οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσαις ἄν, εἰ
ἐντύχοις Εὐρυβάτῳ καὶ Φρυνώνδᾳ, καὶ ἀνολοφύραι' ἂν

E ποθῶν τὴν ' τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν. νῦν δὲ
τρυφᾷς, ὦ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοί εἰσιν
ἀρετῆς, καθ' ὅσον δύνανται ἕκαστος, καὶ οὐδείς σοι
φαίνεται. εἶθ' ὥσπερ ἂν εἰ ζητοῖς, τίς διδάσκαλος τοῦ
328 ἑλληνίζειν, οὐδ' * ἂν εἷς φανείη, οὐδέ γ' ἄν, οἶμαι, εἰ
ζητοῖς, τίς ἂν ἡμῖν διδάξειε τοὺς τῶν χειροτεχνῶν υἱεῖς
αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, ἣν δὴ παρὰ τοῦ πατρὸς με-
μαθήκασι, καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ τοῦ
πατρὸς φίλοι ὄντες ὁμότεχνοι, τούτους ἔτι τίς ἂν δι-
δάξειεν, οὐ ῥᾴδιον οἶμαι εἶναι, ὦ Σώκρατες, τούτων
διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι ῥᾴ-
διον, οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων. ἀλλὰ
B κἂν εἰ ὀλίγον ἔστι τις ὅστις διαφέρει ἡμῶν ' προβιβά-
σαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητόν. Ὧν δὴ ἐγὼ οἶμαι εἷς εἶ-
ναι, καὶ διαφερόντως ἂν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων νοῆ-
σαί τινα πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ
ἀξίως τοῦ μισθοῦ, ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος,
ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν
τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι.
ἐπειδὰν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται,
ἀποδέδωκεν ὃ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή,
C ἐλθὼν εἰς ἱερὸν ὀμόσας, ὅσον ἂν ' φῇ ἄξια εἶναι τὰ
μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκε. Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἴρηκα, ὡς διδα-
κτὸν ἀρετή, καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐ-
δὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους υἱεῖς
γίγνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς, ἐπεὶ καὶ οἱ Πο-
λυκλείτου υἱεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλι-
κιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων
δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὔπω ἄξιον τοῦτο κατηγορεῖν.
D ἔτι γὰρ ἐν ' αὐτοῖς εἰσιν ἐλπίδες· νέοι γάρ. XVII.
Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος
ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου. καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρό-
νον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐροῦντά
τι, ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ᾐσθόμην, ὅτι τῷ
ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συν-
αγείρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἱπποκράτη· Ὦ παῖ
Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω, ὅτι προὔτρεψάς με
E ὧδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γὰρ ποιοῦμαι ' ἀκηκοέναι ἃ
ἀκήκοα Πρωταγόρου. ἐγὼ γὰρ ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν
χρόνῳ ἡγούμην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ᾗ οἱ
ἀγαθοὶ ἀγαθοὶ γίγνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι. πλὴν
σμικρόν τί μοι ἐμποδών, ὃ δῆλον ὅτι Πρωταγόρας
ῥᾳδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἐξεδί-
329 δαξε. καὶ γὰρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων * συγγέ-
νοιτο ὁτῳοῦν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἂν καὶ τοιούτους
λόγους ἀκούσειεν ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν
ἱκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι, ὥσπερ βιβλία
οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι,
ἀλλ' ἐάν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥηθέντων,
ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἠχεῖ καὶ ἀποτεί-
νει, ἐὰν μὴ ἐπιλάβηταί τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω σμι-
B κρὰ ἐρωτηθέντες δολιχὸν ' κατατείνουσι τοῦ λόγου.
Πρωταγόρας δὲ ὅδε ἱκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ
καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῖ, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐρωτη-
θεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖ-
ναί τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἃ ὀλίγοις ἐστὶ
παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, ὦ Πρωταγόρα, σμικροῦ τι-
νος ἐνδεής εἰμι πάντ' ἔχειν, εἴ μοι ἀποκρίναιο τόδε.
τὴν ἀρετὴν φῂς διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγὼ εἴπερ ἄλλῳ τῳ
ἀνθρώπων πειθοίμην ἄν, καὶ σοὶ πείθομαι. ὃ δ' ' C
ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀπο-
πλήρωσον. ἔλεγες γάρ, ὅτι ὁ Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην
καὶ τὴν αἰδῶ πέμψειε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλα-
χοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη καὶ
σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἕν τι εἴη
συλλήβδην, ἀρετή. ταῦτ' οὖν αὐτὰ δίελθέ μοι ἀκριβῶς
τῷ λόγῳ, πότερον ἓν μέν τί ἐστιν ἡ ἀρετή, μόρια δὲ
αὐτῆς ἐστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης,
ἢ ταῦτ' ἐστὶν ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον ' πάντα ὀνόματα D
τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς ὄντος. τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἔτι ἐπιποθῶ.
XVIII. Ἀλλὰ ῥᾴδιον τοῦτό γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀπο-
κρίνασθαι, ὅτι ἑνὸς ὄντος, τῆς ἀρετῆς, μόριά ἐστιν ἃ
ἐρωτᾷς. Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια
μόριά ἐστι, στόμα τε καὶ ῥὶς καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα,
ἢ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἕτε-
ρα τῶν ἑτέρων ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἢ μεγέθει
καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες,
ὥσπερ τὰ τοῦ ' προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον E
πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαμβά-
νουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων
οἱ μὲν ἄλλο, οἱ δὲ ἄλλο, ἢ ἀνάγκη, ἐάνπερ τις ἓν λά-
βῃ, ἅπαντ' ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοί
εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὔ. Ἔστι
γὰρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, * σο- 330
φία τε καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη· καὶ
μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. Ἕκαστον δὲ αὐ-
τῶν ἐστιν, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἦ
καὶ δύναμιν αὐτῶν ἕκαστον ἰδίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ
προσώπου; οὐκ ἔστιν ὀφθαλμὸς οἷον τὰ ὦτα, οὐδ' ἡ
δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν ἐστιν
οἷον τὸ ἕτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ
ἄλλα. ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι
τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, οὔτε ' αὐτὸ οὔτε ἡ δύνα- B
μις αὐτοῦ; ἢ δῆλα δή, ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ πα-
ραδείγματί γε ἔοικεν; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει, ὦ Σώ-
κρατες. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Οὐδὲν ἄρα ἐστὶ τῶν τῆς
ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἷον ἐπιστήμη, οὐδ' οἷον δικαιο-
σύνη, οὐδ' οἷον ἀνδρεία, οὐδ' οἷον σωφροσύνη, οὐδ'
οἷον ὁσιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δή, ἔφην ἐγώ, κοινῇ
σκεψώμεθα, ποῖόν τι αὐτῶν ἐστιν ἕκαστον. πρῶτον
μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη ' πρᾶγμά τί ἐστιν, ἢ C
οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Καὶ
ἐμοί, ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· Ὦ
Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δή μοι, τοῦτο
τὸ πρᾶγμα, ὃ ὠνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸ
τοῦτο δίκαιόν ἐστιν, ἢ ἄδικον; ἐγὼ μὲν ἂν αὐτῷ
ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τίν' ἂν ψῆφον θεῖο;
τὴν αὐτὴν ἐμοί, ἢ ἄλλην; Τὴν αὐτήν, ἔφη. Ἔστιν ἄρα
τοιοῦτον ἡ δικαιοσύνη, οἷον δίκαιον εἶναι, φαίην ἂν ' D
ἔγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι. οὐκοῦν καὶ σύ;
Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο· Οὐκοῦν
καὶ ὁσιότητά τινά φατε εἶναι; φαῖμεν ἄν, ὡς ἐγᾦμαι.
Ναί, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι
εἶναι; φαῖμεν ἂν ἢ οὔ; Καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον
δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε τοιοῦτον πεφυκέναι,
οἷον ἀνόσιον εἶναι, ἢ οἷον ὅσιον; ἀγανακτήσαιμ' ἂν
ἔγωγ', ἔφην, τῷ ἐρωτήματι, καὶ εἴποιμ' ἂν· Εὐφήμει,

E ὦ ἄνθρωπε· | σχολῇ μέντ' ἄν τι ἄλλο ὅσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτή γε ἡ ὁσιότης ὅσιον ἔσται. τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἂν ἀποκρίναιο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. XIX. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς, Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἆρ' οὐκ ὀρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον αὐτῶν οἷον τὸ ἕτερον· εἴποιμ' ἂν ἔγωγε, ὅτι Τὰ μὲν ἄλλα ὀρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἴει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκου-
331 σας· Πρωταγόρας * γὰρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἐγὼ δὲ ἠρώτων. εἰ οὖν εἴποι, Ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὦ Πρωταγόρα; σὺ φῂς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον μόριον οἷον τὸ ἕτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος ὁ λόγος ἐστί; τί ἂν αὐτῷ ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογεῖν. Τί οὖν, ὦ Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ ταῦτα ὁμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται, Οὐκ ἄρα ἐστὶν ὁσιότης οἷον δίκαιον εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἷον ὅσιον, ἀλλ' οἷον μὴ ὅσιον· ἡ δ' ὁσιότης οἷον μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἄδικον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον;
B τί αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; | ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίην ἂν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἴ με ἐῴης, ταὐτὰ ἂν ταῦτα ἀποκρινοίμην, ὅτι ἤτοι ταὐτόν γέ ἐστι δικαιότης ὁσιότητι ἢ ὅτι ὁμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη οἷον ὁσιότης καὶ ἡ ὁσιότης οἷον δικαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, ἢ καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι
C δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, | οὕτως ἁπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τήν τε δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον, ἀλλά τί μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη· εἰ γὰρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὅσιον καὶ ὁσιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ· οὐδὲν γὰρ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἴ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ. τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σέ τοῦτο λέγω, οἰόμενος οὕτω τὸν λόγον βέλτιστ' ἂν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ
D εἰ | ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' ὅς, προσέοικέ τι δικαιοσύνη ὁσιότητι· καὶ γὰρ ὁτιοῦν ὁτῳοῦν ἁμῄγέπῃ προσέοικε. τὸ γὰρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπῃ προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ, καὶ τἆλλα ἃ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις. καὶ ἃ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἁμῄγέπῃ προσέοικε καὶ ἔστι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον. ὥστε τούτῳ γε τῷ
E τρόπῳ κἂν ταῦτα ἐλέγχοις, | εἰ βούλοιο, ὡς ἅπαντά ἐστιν ὅμοια ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὅμοιόν τι ἔχοντα ὅμοια δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, κἂν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ ὅμοιον. Καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν· Ἦ γὰρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον πρὸς ἄλληλα ἔχει, ὥστε ὅμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ, ἔφη, οὕτως, οὐ μέν-
332 τοι οὐδὲ αὖ * ὡς σύ μοι δοκεῖς οἴεσθαι. Ἀλλὰ μήν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο ὧν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα. XX. Ἀφροσύνην τι καλεῖς; Ἔφη. Τούτῳ τῷ πράγματι οὐ πᾶν τοὐναντίον ἐστὶν ἡ σοφία; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἄνθρωποι ὀρθῶς τε καὶ ὠφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράττοντες, ἢ [εἰ] τοὐναντίον [ἔπρατ-

τον]; Σωφρονεῖν, ἔφη. Οὐκοῦν σωφροσύνῃ | σωφρο- B
νοῦσιν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν οἱ μὴ ὀρθῶς πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι, καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τοὐναντίον ἄρα ἐστὶ τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως. Ἔφη. Οὐκοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνῃ πράττεται, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνῃ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ἰσχύϊ πράττεται, ἰσχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδυτῆτος, βραδέως; | Ἔφη. Καὶ εἴ C
τι δὴ ὡσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστι. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; Ἔστι. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστι. Τί δέ; ἔστι τι ὀξὺ ἐν φωνῇ; Ἔφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν τὸ βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐναντίων ἓν μόνον ἐστὶν ἐναντίον | καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. D
Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ἀναλογισώμεθα τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. ὡμολογήκαμεν ἓν ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; Ὡμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι; Ἔφη. Ὡμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι ὃ ἂν ἀφρόνως πράττηται τῷ σωφρόνως πραττομένῳ; Ἔφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ δὲ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; | Συνεχώρει. Οὐκοῦν εἴπερ ἐναντίως E
πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἄν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὄντων; Ναί. Ἐναντίον ἄρα ἐστὶν ἀφροσύνη σωφροσύνῃ. Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν, ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. Ἓν δὲ ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὦ Πρωταγόρα, λύσωμεν * τῶν 333
λόγων; τὸ ἓν ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἢ ἐκεῖνον, ἐν ᾧ ἐλέγετο ἕτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόριον δὲ ἑκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἕτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὗτοι γὰρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται· οὐ γὰρ συνᾴδουσιν, οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις. πῶς γὰρ ἂν συνᾴδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἑνὶ μὲν | ἓν μό- B
νον ἐναντίον εἶναι, πλείοσι δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ, ἑνὶ ὄντι, σοφία ἐναντία καὶ σωφροσύνη αὖ φαίνεται. ἦ γάρ, ὦ Πρωταγόρα; ἔφην ἐγώ, ἢ ἄλλως πως; Ὡμολόγησε καὶ μάλ' ἀκόντως. Οὐκοῦν ἓν ἂν εἴη ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ὁσιότης σχεδόν τι ταὐτὸν ὄν. ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. ἆρά τί σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἄνθρωπος σωφρονεῖν, | ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἂν C
ἔγωγ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ὁμολογεῖν· ἐπεὶ πολλοί γέ φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφην, ἢ πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη, πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέχθητι τὸν τῶν πολλῶν. Ἀλλ' οὐδέν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σύ γε ἀποκρίνῃ, εἴτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα, εἴτε μή. τὸν γὰρ λόγον ἔγωγε μάλιστα ἐξετάζω, συμβαίνει

μέντοι ἴσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινό-
D μενον ἐξετάζεσθαι. | Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζε-
το ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας· τὸν γὰρ λόγον ᾐτιᾶτο δυς-
χερῆ εἶναι· ἔπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.
XXI. Ἴθι δή, ἔφην ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι. δο-
κοῦσί τινές σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; Ἔστω, ἔφη. Τὸ
δὲ σωφρονεῖν λέγεις εὖ φρονεῖν; Ἔφη. Τὸ δ᾽ εὖ
φρονεῖν εὖ βουλεύεσθαι, ὅτι ἀδικοῦσιν; Ἔστω, ἔφη.
Πότερον, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἰ εὖ πράττουσιν ἀδικοῦντες, ἢ
εἰ κακῶς; Εἰ εὖ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἄττα εἶναι; Λέ-
γω. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ταῦτ᾽ ἐστὶν ἀγαθά, ἅ ἐστιν
ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη, κἂν
E | μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμα ᾖ, ἔγωγε καλῶ ἀγαθά.
Καί μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἤδη τετραχύνθαι τε
καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνε-
σθαι. ἐπειδὴ οὖν ἑώρων αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, εὐλα-
βούμενος ἠρέμα ἠρόμην. Πότερον, ἦν δ᾽ ἐγώ, λέγεις,
334 ὦ * Πρωταγόρα, ἃ μηδενὶ ἀνθρώπων ὠφέλιμά ἐστιν,
ἢ ἃ μηδὲ τὸ παράπαν ὠφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ
ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλ᾽ ἔγωγε πολλὰ οἶδ᾽,
ἃ ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἐστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ
καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δέ γε ὠφέλιμα· τὰ
δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσὶ
μόνον, τὰ δὲ κυσί, τὰ δέ γε τούτων μὲν οὐδενί, δέν-
δροις δέ, τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθά,
B ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἷον καὶ ἡ κόπρος | πάν-
των τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὸν παραβαλλο-
μένη, εἰ δ᾽ ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους
κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαι-
ον τοῖς μὲν φυτοῖς ἅπασίν ἐστι πάγκακον καὶ ταῖς
θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζῴων πλὴν ταῖς
τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ
τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν
καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν
C τοῦ σώματος ἀγαθόν ἐστι τῷ | ἀνθρώπῳ, τοῖς δ᾽
ἐντὸς ταὐτὸν τοῦτο κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἰατροὶ
πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι
ἐλαίῳ, ἀλλ᾽ ἢ ὅ τι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει
ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν
ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ῥινῶν γιγνομένην ἐν
τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις. XXII. Εἰπόντος οὖν ταῦ-
τα αὐτοῦ, οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν, ὡς εὖ λέγοι.
καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ Πρωταγόρα, ἐγὼ τυγχάνω ἐπιλή-
D σμων τις ὢν ἄνθρωπος, καὶ ἐάν τίς | μοι μακρὰ λέ-
γῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ᾖ ὁ λόγος. ὥσπερ οὖν
εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὤν, ᾤου ἂν χρῆναι, εἴπερ
ἔμελλές μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθέγγεσθαι ἢ πρὸς
τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν, ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυ-
χες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει,
εἰ μέλλω σοι ἕπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα
ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ
δεῖ; Μηδαμῶς, ἦν δ᾽ ἐγώ. Ἀλλ᾽ ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναί,
E ἦν δ᾽ | ἐγώ. Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀπο-
κρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι, ἢ ὅσα σοί;
Ἀκήκοα γοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι σὺ οἷός τ᾽ εἶ καὶ αὐτὸς
καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν καὶ μακρὰ λέγειν,
ἐὰν βούλῃ, οὕτως, ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν,
καὶ αὖ βραχέα οὕτως, ὥστε μηδένα σοῦ ἐν βραχυτέ-
335 ροις * εἰπεῖν. εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξεσθαι, τῷ ἑτέ-
ρῳ χρῶ τρόπῳ πρός με, τῇ βραχυλογίᾳ. Ὦ Σώκρα-
τες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἤδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην
ἀνθρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν, ὃ σὺ κελεύεις, ὡς
ὁ ἀντιλέγων ἐκέλευέ με διαλέγεσθαι, οὕτω διελεγόμην,
οὐδενὸς ἂν βελτίων ἐφαινόμην, οὐδ᾽ ἂν ἐγένετο Πρω-
ταγόρου ὄνομα ἐν τοῖς Ἕλλησιν. Καὶ ἐγώ — ἔγνων
γάρ, ὅτι οὐκ ἤρεσεν αὐτὸς αὑτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς
ἔμπροσθεν, καὶ ὅτι οὐκ | ἐθελήσοι ἑκὼν εἶναι ἀπο- B
κρινόμενος διαλέγεσθαι — ἡγησάμενος οὐκέτι ἐμὸν
ἔργον εἶναι παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, Ἀλλά τοι,
ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, οὐδ᾽ ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ
σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ᾽ ἐπει-
δὰν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι ὡς ἐγὼ δύναμαι ἕπεσθαι,
τότε σοι διαλέξομαι. σὺ μὲν γάρ, ὡς λέγεται περὶ σοῦ,
φῂς δὲ καὶ αὐτός, καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλο-
γίᾳ οἷός τ᾽ εἶ συνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς γὰρ εἶ· | C
ἐγὼ δὲ τὰ μακρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν
οἷός τ᾽ εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν τὸν ἀμ-
φότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δὲ ἐπει-
δὴ οὐκ ἐθέλεις, καὶ ἐμοί τις ἀσχολία ἐστί, καὶ οὐκ ἂν
οἷός τ᾽ εἴην σοι παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λό-
γους — ἐλθεῖν γάρ ποί με δεῖ — εἶμι· ἐπεὶ καὶ
ταῦτ᾽ ἂν ἴσως οὐκ ἀηδῶς σου ἤκουον. Καὶ ἅμα ταῦ-
τα εἰπὼν ἀνιστάμην ὡς ἀπιών. καί μου ἀνισταμένου
ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας | τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ᾽ D
ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτουΐ, καὶ εἶπεν·
Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὦ Σώκρατες· ἐὰν γὰρ σὺ ἐξέλθῃς,
οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ διάλογοι. δέομαι οὖν σου
παραμεῖναι ἡμῖν· ὡς ἐγὼ οὐδ᾽ ἂν ἑνὸς ἥδιον ἀκούσαι-
μι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων· ἀλλὰ χά-
ρισαι ἡμῖν πᾶσιν. Καὶ ἐγὼ εἶπον — ἤδη δὲ ἀνε-
στήκη ὡς ἐξιών — Ὦ παῖ Ἱππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ
σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτὰρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ
φιλῶ, ὥστε | βουλοίμην ἂν χαρίσασθαί σοι, εἴ μου E
δυνατὰ δέοιο. νῦν δ᾽ ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου
Κρίσωνι τῷ Ἱμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἕπεσθαι, ἢ τῶν
δολιχοδρόμων τῳ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ
ἕπεσθαι. εἴποιμι ἄν σοι, ὅτι * πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγὼ 336
ἐμαυτοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ᾽ οὐ
γὰρ δύναμαι, ἀλλ᾽ εἴ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ
ἐμέ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου συγκαθεῖ-
ναι· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύ-
ναται βραδέως. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγό-
ρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι ἀπε-
κρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕ-
τω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι. εἰ δὲ μή, τίς ὁ τρόπος | B
ἔσται τῶν διαλόγων; χωρὶς γὰρ ἔγωγ᾽ ᾤμην εἶναι τὸ
συνεῖναί τε ἀλλήλοις διαλεγομένους καὶ τὸ δημηγο-
ρεῖν. Ἀλλ᾽ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες· δίκαια δοκεῖ λέ-
γειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὑτῷ τε ἐξεῖναι διαλέγεσθαι
ὅπως βούλεται, καὶ σοὶ ὅπως ἂν αὖ σὺ βούλῃ. XXIII.
Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέγεις, ἔφη,
ὦ Καλλία· Σωκράτης μὲν γὰρ ὅδε ὁμολογεῖ μὴ μετεῖ-
ναί οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ, τοῦ
δὲ | διαλέγεσθαι οἷός τ᾽ εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον C
τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θαυμάζοιμ᾽ ἂν εἴ τῳ ἀνθρώ-
πων παραχωρεῖ. εἰ μὲν οὖν καὶ Πρωταγόρας ὁμολογεῖ
φαυλότερος εἶναι Σωκράτους διαλεχθῆναι, ἐξαρκεῖ Σω-
κράτει· εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω ἐρωτῶν τε καὶ

ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ' ἑκάστῃ ἐρωτήσει μακρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκκρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων δι-
D δόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων, ἕως ἂν | ἐπιλάθωνται περὶ ὅτου τὸ ἐρώτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων· ἐπεὶ Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καί φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γὰρ ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι. Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγᾦμαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών· Ὦ Πρόδικε καὶ Ἱππία, Καλλίας μὲν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς
E Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ | φιλόνεικός ἐστι πρὸς ὃ ἂν ὁρμήσῃ. ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονεικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέ-
337 ρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν. * Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὦ Κριτία· χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε λόγοις παραγιγνομένους κοινοὺς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἴσους δὲ μή. ἔστι γὰρ οὐ ταὐτόν· κοινῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἴσον δὲ νεῖμαι ἑκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ ὑμᾶς συγχωρεῖν
B καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων | ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις. καὶ οὕτως ἂν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο· ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἂν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούουσιν εὐδοκιμοῖτε καὶ οὐκ ἐπαινοῖσθε — εὐδοκιμεῖν μὲν γάρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων —, ἡμεῖς
C τ' αὖ οἱ ἀκούοντες | μάλιστ' ἂν οὕτως εὐφραινοίμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γάρ ἐστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι ἢ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου, πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο. XXIV. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἱππίας ὁ σοφὸς εἶπεν, Ὦ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι φύσει, οὐ
D νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ | φύσει συγγενές ἐστιν, ὁ δὲ νόμος, τύραννος ὢν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἶκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἄξιον ἀπο-
E φήνασθαι, ἀλλ' | ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβα-
338 ζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ * μήτε σὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἶδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρᾳ, ἀλλ' ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μήτ' αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμ-
φοτέρους τεμεῖν. ὣς οὖν ποιήσετε, καὶ πείθεσθέ μοι ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἑλέσθαι, | ὃς B
ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἑκατέρου. XXV. Ταῦτα ἤρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπῄνεσαν, καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν, καὶ ἑλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγώ, ὅτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν ἑλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γὰρ χείρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἱρεθείς, οὐκ ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸν χείρω τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν, εἴτε ὅμοιος, οὐδ' οὕτως ὀρθῶς· ὁ γὰρ ὅμοιος ἡμῖν ὅμοια καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ᾑρήσεται. ἀλλὰ δὴ | βελτίονα C
ἡμῶν αἱρήσεσθε. τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγᾦμαι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἑλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἰσχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι· ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν οὐδέν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὑτωσὶ ἐθέλω ποιῆσαι, ἵν', ὃ προθυμεῖσθε, συνουσία τε καὶ διάλογοι ἡμῖν γίγνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν | ἐρωτάτω, ἐγὼ δὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἅμα πειρά- D
σομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὡς ἐγώ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι ὁπόσ' ἂν οὗτος βούληται ἐρωτᾶν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω ὁμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἅπερ ὑμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν. καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἕνεκα ἕνα ἐπιστάτην | γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπι- E
στατήσετε. Ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι. καὶ ὁ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἤθελεν, ὅμως δὲ ἠναγκάσθη ὁμολογῆσαι ἐρωτήσειν, καὶ ἐπειδὰν ἱκανῶς ἐρωτήσῃ, πάλιν δώσειν λόγον κατὰ σμικρὸν ἀποκρινόμενος. ἤρξατο οὖν ἐρωτᾶν οὑτωσί πως. XXVI. Ἡγοῦμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἀνδρὶ παιδείας μέγιστον μέρος εἶναι περὶ ἐπῶν δεινὸν εἶναι· ἔστι * δὲ τοῦτο τὰ 339
ὑπὸ τῶν ποιητῶν λεγόμενα οἷόν τ' εἶναι ξυνιέναι ἅ τε ὀρθῶς πεποίηται καὶ ἃ μή, καὶ ἐπίστασθαι διελεῖν τε καὶ ἐρωτώμενον λόγον δοῦναι. καὶ δὴ καὶ νῦν ἔσται τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ αὐτοῦ μέν, περὶ οὗπερ ἐγώ τε καὶ σὺ νῦν διαλεγόμεθα, περὶ ἀρετῆς, μετενηνεγμένον δὲ εἰς ποίησιν· τοσοῦτον μόνον διοίσει. λέγει γάρ που Σιμωνίδης πρὸς Σκόπαν, τὸν Κρέοντος υἱὸν τοῦ Θετταλοῦ, ὅτι Ἄνδρα ἀγαθὸν μὲν | ἀλαθέως γενέ- B
σθαι χαλεπόν, χερσί τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον. τοῦτο ἐπίστασαι τὸ ᾆσμα, ἢ πᾶν σοι διεξέλθω; Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι Οὐδὲν δεῖ· ἐπίσταμαί τε γάρ, καὶ πάνυ μοι τυγχάνει μεμεληκὸς τοῦ ᾄσματος. Εὖ, ἔφη, λέγεις. πότερον οὖν καλῶς σοι δοκεῖ πεποιῆσθαι καὶ ὀρθῶς, ἢ οὔ; Πάνυ, ἔφην ἐγώ, *καλῶς* τε καὶ ὀρθῶς. Δοκεῖ δέ σοι καλῶς πεποιῆσθαι, εἰ ἐναντία λέγει αὐτὸς αὑτῷ ὁ ποιητής; Οὐ καλῶς, ἦν δ' ἐγώ. Ὅρα δή, ἔφη,
| βέλτιον. Ἀλλ', ὦ 'γαθέ, ἔσκεμμαι ἱκανῶς. Οἶσθα C
οὖν, ἔφη, ὅτι προϊόντος τοῦ ᾄσματος λέγει που· Οὐδέ μοι ἐμμελέως τὸ Πιττάκειον νέμεται, καίτοι σοφοῦ παρὰ φωτὸς εἰρημένον· χαλεπὸν φάτο ἐσθλὸν ἔμμεναι. ἐννοεῖς, ὅτι ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ τάδε λέγει κἀκεῖνα τὰ ἔμπροσθεν; Οἶδα, ἦν δ' ἐγώ. Δοκεῖ οὖν σοι, ἔφη, ταῦτα ἐκείνοις ὁμολογεῖ-

σθαι; Φαίνεται ἔμοιγε. Καὶ ἅμα μέντοι ἐφοβούμην,
μή τι λέγοι. Ἀτάρ, ἔφην ἐγώ, σοὶ οὐ φαίνεται; Πῶς
D γὰρ ' ἂν φαίνοιτο ὁμολογεῖν αὐτὸς ἑαυτῷ ὁ ταῦτα
ἀμφότερα λέγων, ὅς γε τὸ μὲν πρῶτον αὐτὸς ὑπέθε-
το χαλεπὸν εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν γενέσθαι ἀληθείᾳ,
ὀλίγον δὲ τοῦ ποιήματος εἰς τὸ πρόσθεν προελθὼν
ἐπελάθετο, καὶ Πιττακὸν τὸν ταὐτὰ λέγοντα ἑαυτῷ,
ὅτι χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, τοῦτον μέμφεταί τε καὶ
οὔ φησιν ἀποδέχεσθαι αὐτοῦ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ λέγον-
τος. καίτοι ὁπότε τὸν ταὐτὰ λέγοντα αὑτῷ μέμφεται,
δῆλον, ὅτι καὶ ἑαυτὸν μέμφεται, ὥστε ἤτοι τὸ πρότε-
ρον ἢ ὕστερον οὐκ ὀρθῶς λέγει. Εἰπὼν οὖν ταῦτα
E πολλοῖς θόρυβον παρέσχε καὶ ' ἔπαινον τῶν ἀκουόν-
των. καὶ ἐγὼ τὸ μὲν πρῶτον, ὡσπερεὶ ὑπὸ ἀγαθοῦ
πύκτου πληγείς, ἐσκοτώθην τε καὶ ἰλιγγίασα εἰπόντος
αὐτοῦ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθορυβησάντων· ἔπει-
τα, ὥς γε πρὸς σὲ εἰρῆσθαι τἀληθῆ, ἵνα μοι χρόνος
ἐγγένηται τῇ σκέψει τί λέγοι ὁ ποιητής, τρέπομαι πρὸς
τὸν Πρόδικον, καὶ καλέσας αὐτόν, Ὦ Πρόδικε, ἔφην
ἐγώ, σός μέντοι Σιμωνίδης πολίτης· δίκαιος εἶ βοηθεῖν
340 τῷ ἀνδρί. * δοκῶ οὖν μοι ἐγὼ παρακαλεῖν σέ, ὥσπερ
ἔφη Ὅμηρος τὸν Σκάμανδρον πολιορκούμενον ὑπὸ τοῦ
Ἀχιλλέως τὸν Σιμόεντα παρακαλεῖν, εἰπόντα·

φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροί περ
σχῶμεν.

ἀτὰρ καὶ ἐγὼ σὲ παρακαλῶ, μὴ ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας
τὸν Σιμωνίδην ἐκπέρσῃ. καὶ γὰρ οὖν καὶ δεῖται τὸ
ὑπὲρ Σιμωνίδου ἐπανόρθωμα τῆς σῆς μουσικῆς, ᾗ τό
B τε βούλεσθαι ' καὶ ἐπιθυμεῖν διαιρεῖς ὡς οὐ ταὐτὸν
ὄν, καὶ ἃ νῦν δὴ εἶπες πολλά τε καὶ καλά. καὶ νῦν
σκόπει, εἴ σοι συνδοκεῖ ὅπερ ἐμοί. οὐ γὰρ φαίνεται
ἐναντία λέγειν αὐτὸς αὑτῷ Σιμωνίδης. σὺ γάρ, ὦ
Πρόδικε, προαπόφηναι τὴν σὴν γνώμην. ταὐτόν σοι
δοκεῖ εἶναι τὸ γενέσθαι καὶ τὸ εἶναι, ἢ ἄλλο; Ἄλλο νὴ
Δί', ἔφη ὁ Πρόδικος. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, ἐν μὲν τοῖς
πρώτοις αὐτὸς ὁ Σιμωνίδης τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπε-
C φήνατο, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀληθείᾳ γενέσθαι ' χαλε-
πὸν εἴη; Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη ὁ Πρόδικος. Τὸν δέ γε
Πιττακόν, ἦν δ' ἐγώ, μέμφεται, οὐχ ὡς οἴεται Πρω-
ταγόρας, ταὐτὸν ἑαυτῷ λέγοντα, ἀλλ' ἄλλο. οὐ γὰρ
τοῦτο ὁ Πιττακὸς ἔλεγε τὸ χαλεπόν, γενέσθαι ἐσθλόν,
ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης, ἀλλὰ τοῦτ', ἔμμεναι· ἔστι δὲ οὐ
ταὐτόν, ὦ Πρωταγόρα, ὥς φησι Πρόδικος ὅδε, τὸ εἶ-
ναι καὶ τὸ γενέσθαι. εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτό ἐστι τὸ εἶναι
τῷ γενέσθαι, οὐκ ἐναντία λέγει ὁ Σιμωνίδης αὐτὸς
D αὑτῷ. καὶ ἴσως ἂν φαίη Πρόδικος ὅδε καὶ ' ἄλλοι
πολλοὶ καθ' Ἡσίοδον γενέσθαι μὲν ἀγαθὸν χαλεπὸν
εἶναι· τῆς γὰρ ἀρετῆς ἔμπροσθεν τοὺς θεοὺς ἱδρῶτα
θεῖναι· ὅταν δέ τις αὐτῆς εἰς ἄκρον ἵκηται, ῥηϊδίην δ'
ἤπειτα πέλειν, χαλεπήν περ ἐοῦσαν, ἐκτῆσθαι. XXVII.
Ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἀκούσας ταῦτα ἐπῄνεσέ με· ὁ δὲ
Πρωταγόρας, Τὸ ἐπανόρθωμά σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
μεῖζον ἁμάρτημα ἔχει ἢ ὃ ἐπανορθοῖς. Καὶ ἐγὼ εἶ-
πον, Κακὸν ἄρα μοι εἴργασται, ὡς ἔοικεν, ὦ Πρωτα-
E γόρα, καὶ εἰμί τις ' γελοῖος ἰατρός· ἰώμενος μεῖζον τὸ
νόσημα ποιῶ. Ἀλλ' οὕτως ἔχει, ἔφη. Πῶς δή; ἦν
δ' ἐγώ. Πολλὴ ἄν, ἔφη, ἀμαθία εἴη τοῦ ποιητοῦ, εἰ
οὕτω φαῦλόν τί φησιν εἶναι τὴν ἀρετὴν ἐκτῆσθαι, ὅ
ἔστι πάντων χαλεπώτατον, ὡς ἅπασι δοκεῖ ἀνθρώ-
ποις. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Νὴ τὸν Δία, εἰς καιρόν γε πα-
ρατετύχηκεν ἡμῖν ἐν τοῖς λόγοις Πρόδικος ὅδε. κινδυ-
νεύει γάρ τοι, ὦ Πρωταγόρα, ἡ Προδίκου σοφία θεία
τις εἶναι πάλαι, * ἤτοι ἀπὸ Σιμωνίδου ἀρξαμένη, ἢ 341
καὶ ἔτι παλαιοτέρα. σὺ δὲ ἄλλων πολλῶν ἔμπειρος ὢν
ταύτης ἄπειρος εἶναι φαίνει, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ ἔμπειρος
διὰ τὸ μαθητὴς εἶναι Προδίκου τουτουΐ. καὶ νῦν μοι
δοκεῖς οὐ μανθάνειν, ὅτι καὶ τὸ χαλεπὸν τοῦτο ἴσως
οὐχ οὕτω Σιμωνίδης ὑπελάμβανεν, ὥσπερ σὺ ὑπολαμ-
βάνεις, ἀλλ' ὥσπερ περὶ τοῦ δεινοῦ Πρόδικός με οὑτο-
σὶ νουθετεῖ ἑκάστοτε, ὅταν ἐπαινῶν ἐγὼ ἢ σὲ ἢ ἄλλον
τινὰ λέγω, ὅτι ' Πρωταγόρας σοφὸς καὶ δεινός ἐστιν B
ἀνήρ, ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τἀγαθὰ δεινὰ καλῶν
— τὸ γὰρ δεινόν, φησί, κακόν ἐστιν· οὐδεὶς γοῦν λέ-
γει ἑκάστοτε, δεινοῦ πλούτου, οὐδὲ δεινῆς εἰρήνης, οὐ-
δὲ δεινῆς ὑγιείας, ἀλλὰ δεινῆς νόσου καὶ δεινοῦ πολέ-
μου καὶ δεινῆς πενίας, ὡς τοῦ δεινοῦ κακοῦ ὄντος —
ἴσως οὖν καὶ τὸ χαλεπὸν αὖ οἱ Κεῖοι καὶ ὁ Σιμωνίδης
ἢ κακὸν ὑπολαμβάνουσιν ἢ ἄλλο τι, ὃ σὺ οὐ μανθά-
νεις. ἐρώμεθα οὖν Πρόδικον· δίκαιον γὰρ τὴν Σιμω-
νίδου φωνὴν τοῦτον ἐρωτᾶν. τί ἔλεγεν, ὦ Πρόδικε, τὸ
χαλεπὸν ' Σιμωνίδης; Κακόν, ἔφη. Διὰ ταῦτ' ἄρα καὶ C
μέμφεται, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πρόδικε, τὸν Πιττακὸν λέγον-
τα Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἤκουεν αὐ-
τοῦ λέγοντος, ὅτι ἐστὶ κακὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. Ἀλλὰ
τί οἴει, ἔφη, λέγειν, ὦ Σώκρατες, Σιμωνίδην ἄλλο ἢ
τοῦτο, καὶ ὀνειδίζειν τῷ Πιττακῷ, ὅτι τὰ ὀνόματα οὐκ
ἠπίστατο ὀρθῶς διαιρεῖν, ἅτε Λέσβιος ὢν καὶ ἐν φω-
νῇ βαρβάρῳ τεθραμμένος; Ἀκούεις δή, ἔφην ἐγώ, ὦ
Πρωταγόρα, Προδίκου τοῦδε ' ἔχεις τι πρὸς ταῦτα D
λέγειν; Καὶ ὁ Πρωταγόρας, Πολλοῦ γε δεῖ, ἔφη, οὕ-
τως ἔχειν, ὦ Πρόδικε· ἀλλ' ἐγὼ εὖ οἶδ', ὅτι καὶ Σι-
μωνίδης τὸ χαλεπὸν ἔλεγεν ὅπερ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι, οὐ τὸ
κακόν, ἀλλ' ὃ ἂν μὴ ῥᾴδιον ᾖ, ἀλλὰ διὰ πολλῶν πρα-
γμάτων γίγνηται. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ οἶμαι, ἔφην, ὦ Πρω-
ταγόρα, τοῦτο λέγειν Σιμωνίδην, καὶ Πρόδικόν γε τόν-
δε εἰδέναι, ἀλλὰ παίζειν καὶ σοῦ δοκεῖν ἀποπειρᾶσθαι,
εἰ οἷός τ' ἔσει τῷ σαυτοῦ λόγῳ βοηθεῖν· ἐπεὶ ὅτι γε
Σιμωνίδης οὐ λέγει τὸ ' χαλεπὸν κακόν, μέγα τεκμή- E
ριόν ἐστιν εὐθὺς τὸ μετὰ τοῦτο ῥῆμα· λέγει γάρ, ὅτι
θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι γέρας, οὐ δήπου τοῦτό γε
λέγων, κακὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι· εἶτα τὸν θεόν φησι μό-
νον τοῦτο ἂν ἔχειν καὶ τῷ θεῷ τοῦτο γέρας ἀπένειμε
μόνῳ· ἀκόλαστον γὰρ ἄν τινα λέγοι Σιμωνίδην ὁ Πρό-
δικος καὶ οὐδαμῶς Κεῖον. ἀλλ' ἅ μοι δοκεῖ διανοεῖ-
σθαι Σιμωνίδης ἐν τούτῳ τῷ ᾄσματι ἐθέλω σοι εἰ-
πεῖν, εἰ βούλει * λαβεῖν μου πεῖραν ὅπως ἔχω, ὃ σὺ 342
λέγεις τοῦτο, περὶ ἐπῶν· ἐὰν δὲ βούλῃ, σοῦ ἀκούσο-
μαι. Ὁ μὲν οὖν Πρωταγόρας ἀκούσας μου ταῦτα λέ-
γοντος, Εἰ σὺ βούλει, ἔφη, ὦ Σώκρατες· ὁ δὲ Πρόδι-
κός τε καὶ ὁ Ἱππίας ἐκελευέτην πάνυ, καὶ οἱ ἄλλοι.
XXVIII. Ἐγὼ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἅ γέ μοι δοκεῖ περὶ
τοῦ ᾄσματος τούτου, πειράσομαι ὑμῖν διεξελθεῖν. Φι-
λοσοφία γάρ ἐστι παλαιοτάτη τε καὶ πλείστη τῶν Ἑλ-
λήνων ἐν Κρήτῃ τε καὶ ἐν Λακεδαίμονι, καὶ ' σοφι- B
σταὶ πλεῖστοι γῆς ἐκεῖ εἰσιν. ἀλλ' ἐξαρνοῦνται καὶ
σχηματίζονται ἀμαθεῖς εἶναι, ἵνα μὴ κατάδηλοι ὦσιν,
ὅτι σοφίᾳ τῶν Ἑλλήνων περίεισιν, ὥσπερ οὓς Πρωτα-
γόρας ἔλεγε τοὺς σοφιστάς, ἀλλὰ δοκῶσι τῷ μάχεσθαι

καὶ ἀνδρείᾳ περιεῖναι, ἡγούμενοι, εἰ γνωσθεῖεν ᾧ περίεισι, πάντας τοῦτο ἀσκήσειν. νῦν δὲ ἀποκρυψάμενοι ἐκεῖνο ἐξηπατήκασι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λακωνίζοντας, καὶ οἱ μὲν ὦτά τε κατάγνυνται μιμούμενοι αὐτούς, καὶ
C ἱμάντας ' περιειλίττονται καὶ φιλογυμναστοῦσι καὶ βραχείας ἀναβολὰς φοροῦσιν, ὡς δὴ τούτοις κρατοῦντας τῶν Ἑλλήνων τοὺς Λακεδαιμονίους· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὰν βούλωνται ἀνέδην τοῖς παρ' αὐτοῖς ξυγγενέσθαι σοφισταῖς καὶ ἤδη ἄχθωνται λάθρᾳ ξυγγιγνόμενοι, ξενηλασίας ποιούμενοι τῶν τε λακωνιζόντων τούτων καὶ ἐάν τις ἄλλος ξένος ὢν ἐπιδημήσῃ, συγγίγνονται τοῖς σοφισταῖς λανθάνοντες τοὺς ξένους,
D καὶ αὐτοὶ οὐδένα ἐῶσι τῶν νέων εἰς τὰς ' ἄλλας πόλεις ἐξιέναι, ὥσπερ οὐδὲ Κρῆτες, ἵνα μὴ ἀπομανθάνωσιν ἃ αὐτοὶ διδάσκουσιν. εἰσὶ δὲ ἐν ταύταις ταῖς πόλεσιν οὐ μόνον ἄνδρες ἐπὶ παιδεύσει μέγα φρονοῦντες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. Γνοίητε δ' ἄν, ὅτι ἐγὼ ταῦτα ἀληθῆ λέγω, καὶ Λακεδαιμόνιοι πρὸς φιλοσοφίαν καὶ λόγους ἄριστα πεπαίδευνται, ὧδε. εἰ γὰρ ἐθέλει τις Λακεδαιμονίων τῷ φαυλοτάτῳ συγγενέσθαι, τὰ μὲν
E πολλὰ ἐν τοῖς ' λόγοις εὑρήσει αὐτὸν φαῦλόν τινα φαινόμενον, ἔπειτα, ὅπου ἂν τύχῃ τῶν λεγομένων, ἐνέβαλε ῥῆμα ἄξιον λόγου βραχὺ καὶ συνεστραμμένον, ὥσπερ δεινὸς ἀκοντιστής, ὥστε φαίνεσθαι τὸν προσδιαλεγόμενον παιδὸς μηδὲν βελτίω. Τοῦτο οὖν αὐτὸ καὶ τῶν νῦν εἰσιν οἳ κατανενοήκασι καὶ τῶν πάλαι, ὅτι τὸ λακωνίζειν πολὺ μᾶλλόν ἐστι φιλοσοφεῖν ἢ φιλογυμναστεῖν, εἰδότες, ὅτι τοιαῦτα οἷόν τ' εἶναι ῥήματα φθέγ-
343 γεσθαι τελέως πεπαιδευμένου ἐστὶν ἀνθρώπου. * τούτων ἦν καὶ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, καὶ Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, καὶ Βίας ὁ Πριηνεύς, καὶ Σόλων ὁ ἡμέτερος, καὶ Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος, καὶ Μύσων ὁ Χηνεύς, καὶ ἕβδομος ἐν τούτοις ἐλέγετο Λακεδαιμόνιος Χίλων. οὗτοι πάντες ζηλωταὶ καὶ ἐρασταὶ καὶ μαθηταὶ ἦσαν τῆς Λακεδαιμονίων παιδείας, καὶ καταμάθοι ἄν τις αὐτῶν τὴν σοφίαν τοιαύτην οὖσαν, ῥήματα βραχέα ἀξιομνημόνευτα ἑκάστῳ εἰρημένα. οὗτοι καὶ κοινῇ ξυν-
B ελθόντες ' ἀπαρχὴν τῆς σοφίας ἀνέθεσαν τῷ Ἀπόλλωνι εἰς τὸν νεὼν τὸν ἐν Δελφοῖς, γράψαντες ταῦτα, ἃ δὴ πάντες ὑμνοῦσι, γνῶθι σαυτόν, καὶ μηδὲν ἄγαν. Τοῦ δὴ ἕνεκα ταῦτα λέγω; Ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἦν τῶν παλαιῶν τῆς φιλοσοφίας, βραχυλογία τις Λακωνική. καὶ δὴ καὶ τοῦ Πιττακοῦ ἰδίᾳ περιεφέρετο τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐγκωμιαζόμενον ὑπὸ τῶν σοφῶν, τὸ
C χαλεπὸν ἐσθλὸν ' ἔμμεναι. ὁ οὖν Σιμωνίδης, ἅτε φιλότιμος ὢν ἐπὶ σοφίᾳ, ἔγνω, ὅτι, εἰ καθέλοι τοῦτο τὸ ῥῆμα ὥσπερ εὐδοκιμοῦντα ἀθλητὴν καὶ περιγένοιτο αὐτοῦ, αὐτὸς εὐδοκιμήσει ἐν τοῖς τότε ἀνθρώποις. εἰς τοῦτο οὖν τὸ ῥῆμα καὶ τούτου ἕνεκα τούτῳ ἐπιβουλεύων κολοῦσαι αὐτὸ ἅπαν τὸ ᾆσμα πεποίηκεν, ὥς μοι φαίνεται. XXIX. Ἐπισκεψώμεθα δὴ αὐτὸ κοινῇ ἅπαντες, εἰ ἄρα ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. Εὐθὺς γὰρ τὸ πρῶτον
D τοῦ ᾄσματος μανικὸν ἂν φανείη, εἰ βουλόμενος ' λέγειν, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν γενέσθαι χαλεπόν, ἔπειτα ἐνέβαλε τὸ μέν. τοῦτο γὰρ οὐδὲ πρὸς ἕνα λόγον φαίνεται ἐμβεβλῆσθαι, ἐὰν μή τις ὑπολάβῃ πρὸς τὸ τοῦ Πιττακοῦ ῥῆμα ὥσπερ ἐρίζοντα λέγειν τὸν Σιμωνίδην· λέγοντος τοῦ Πιττακοῦ, ὅτι Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, ἀμφισβητοῦντα εἰπεῖν, ὅτι Οὔκ, ἀλλὰ γενέσθαι μὲν χαλεπὸν ἄνδρα ἀγαθόν ἐστιν, ὦ Πιττακέ, ὡς ἀληθῶς, — οὐκ ἀληθείᾳ ἀγαθόν, οὐκ ἐπὶ τούτῳ λέγει τὴν ἀλήθειαν, ὡς ' ἄρα ὄντων τινῶν τῶν μὲν ὡς ἀλη- E
θῶς ἀγαθῶν, τῶν δὲ ἀγαθῶν μέν, οὐ μέντοι ἀληθῶς· εὐηθες γὰρ τοῦτό γε φανείη ἂν καὶ οὐ Σιμωνίδου· ἀλλ' ὑπερβατὸν δεῖ θεῖναι ἐν τῷ ᾄσματι τὸ ἀλαθέως, οὑτωσί πως ὑπειπόντα τὸ τοῦ Πιττακοῦ, ὥσπερ ἂν εἰ θεῖμεν αὐτὸν λέγοντα τὸν Πιττακὸν καὶ Σιμωνίδην ἀποκρινόμενον, εἰπόντα· Ὦ ἄνθρωποι, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, τὸν δὲ ἀποκρινόμενον, ὅτι Ὦ Πιττακέ, * οὐκ ἀληθῆ λέγεις· οὐ γὰρ εἶναι, ἀλλὰ γε- 344
νέσθαι μέν ἐστιν ἄνδρα ἀγαθὸν χερσί τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον, χαλεπὸν ἀλαθέως. οὕτω φαίνεται [τὸ] πρὸς λόγον τὸ μὲν ἐμβεβλημένον καὶ τὸ ἀλαθέως ὀρθῶς ἐπ' ἐσχάτῳ κείμενον. καὶ τὰ ἐπιόντα πάντα τούτῳ μαρτυρεῖ, ὅτι οὕτως εἴρηται. πολλὰ μὲν γάρ ἔστι καὶ περὶ ἑκάστου τῶν ἐν τῷ ᾄσματι εἰρημένων ἀποδεῖξαι, ὡς εὖ ' πε- B
ποίηται· πάνυ γὰρ χαριέντως καὶ μεμελημένως ἔχει· ἀλλὰ μακρὸν ἂν εἴη αὐτὸ οὕτω διελθεῖν. ἀλλὰ τὸν τύπον αὐτοῦ τὸν ὅλον διεξέλθωμεν καὶ τὴν βούλησιν, ὅτι παντὸς μᾶλλον ἔλεγχός ἐστι τοῦ Πιττακείου ῥήματος διὰ παντὸς τοῦ ᾄσματος. XXX. Λέγει γὰρ μετὰ τοῦτο ὀλίγα διελθών, ὡς ἂν εἰ λέγοι λόγον, ὅτι γενέσθαι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν χαλεπὸν ἀλαθέως, οἷόν τε μέντοι ἐπί γε χρόνον τινά· γενόμενον δὲ διαμένειν ἐν ταύτῃ τῇ ἕξει καὶ εἶναι ' ἄνδρα ἀγαθόν, ὡς σὺ λέ- C
γεις, ὦ Πιττακέ, ἀδύνατον καὶ οὐκ ἀνθρώπειον, ἀλλὰ θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι τὸ γέρας, ἄνδρα δὲ οὐκ ἔστι μὴ οὐ κακὸν ἔμμεναι, ὃν ἂν ἀμήχανος συμφορὰ καθέλῃ. τίνα οὖν ἀμήχανος συμφορὰ καθαιρεῖ ἐν πλοίου ἀρχῇ; δῆλον ὅτι οὐ τὸν ἰδιώτην· ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης ἀεὶ καθῄρηται. ὥσπερ οὖν οὐ τὸν κείμενόν τις ἂν καταβάλοι, ἀλλὰ τὸν μὲν ἑστῶτά ποτε καταβάλοι ἄν τις, ὥστε κείμενον ποιῆσαι, τὸν δὲ κείμενον οὔ, οὕτω καὶ τὸν ' εὐμήχανον ὄντα ποτὲ ἀμή- D
χανος ἂν συμφορὰ καθέλοι, τὸν δὲ ἀεὶ ἀμήχανον ὄντα οὔ· καὶ τὸν κυβερνήτην μέγας χειμὼν ἐπιπεσὼν ἀμήχανον ἂν ποιήσειε, καὶ γεωργὸν χαλεπὴ ὥρα ἐπελθοῦσα ἀμήχανον ἂν θείη, καὶ ἰατρὸν ταὐτὰ ταῦτα. τῷ μὲν γὰρ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι, ὥσπερ καὶ παρ' ἄλλου ποιητοῦ μαρτυρεῖται τοῦ εἰπόντος·

αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς τοτὲ μὲν κακός, ἄλλοτε δ' ἐσθλός·

τῷ δὲ κακῷ οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι, ἀλλ' ἀεὶ ' εἶναι E
ἀνάγκη. ὥστε τὸν μὲν εὐμήχανον καὶ σοφὸν καὶ ἀγαθὸν ἐπειδὰν ἀμήχανος συμφορὰ καθέλῃ, οὐκ ἔστι μὴ οὐ κακὸν ἔμμεναι· σὺ δὲ φῄς, ὦ Πιττακέ, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι· τὸ δ' ἔστι γενέσθαι μὲν χαλεπόν, δυνατὸν δὲ ἐσθλόν· ἔμμεναι δὲ ἀδύνατον. πράξας μὲν γὰρ εὖ πᾶς ἀνὴρ ἀγαθός, κακὸς δ' εἰ κακῶς. τίς οὖν εἰς γράμματα ἀγαθὴ πρᾶξίς ἐστι, καὶ * 345
τίς ἄνδρα ἀγαθὸν ποιεῖ εἰς γράμματα; δῆλον ὅτι ἡ τούτων μάθησις. τίς δὲ εὐπραγία ἀγαθὸν ἰατρὸν ποιεῖ; δῆλον ὅτι ἡ τῶν καμνόντων τῆς θεραπείας μάθησις. κακὸς δὲ κακῶς. τίς οὖν ἂν κακὸς ἰατρὸς γένοιτο; δῆλον ὅτι ᾧ πρῶτον μὲν ὑπάρχει ἰατρῷ εἶναι, ἔπειτα ἀγαθῷ ἰατρῷ. οὗτος γὰρ ἂν καὶ κακὸς γένοιτο, ἡμεῖς δὲ οἱ ἰατρικῆς ἰδιῶται οὐκ ἄν ποτε γενοίμε-

θα κακῶς πράξαντες οὔτε ἰατροὶ οὔτε τέκτονες οὔτε
B ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων· ὅςτις ' δὲ μὴ ἰατρὸς ἂν γέ-
νοιτο κακῶς πράξας, δῆλον ὅτι οὐδὲ κακὸς ἰατρός.
οὕτω καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ γένοιτ' ἄν ποτε καὶ κα-
κὸς ἢ ὑπὸ χρόνου ἢ ὑπὸ πόνου ἢ ὑπὸ νόσου ἢ ὑπὸ
ἄλλου τινὸς περιπτώματος — αὕτη γὰρ μόνη ἐστὶ
κακὴ πρᾶξις, ἐπιστήμης στερηθῆναι —, ὁ δὲ κακὸς
ἀνὴρ οὐκ ἄν ποτε γένοιτο κακός· ἔστι γὰρ ἀεί· ἀλλ'
εἰ μέλλει κακὸς γενέσθαι, δεῖ αὐτὸν πρότερον ἀγαθὸν
γενέσθαι. ὥςτε καὶ τοῦτο τοῦ ᾄσματος πρὸς τοῦτο
C τείνει, ὅτι ' εἶναι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν οὐχ οἷόν τε δια-
τελοῦντα ἀγαθόν, γενέσθαι δὲ ἀγαθὸν οἷόν τε, καὶ
κακόν γε τὸν αὐτὸν τοῦτον· ἐπὶ πλεῖστον δὲ καὶ
ἄριστοί εἰσιν οὓς ἂν οἱ θεοὶ φιλῶσι. XXXI.
Ταῦτά τε οὖν πάντα πρὸς τὸν Πιττακὸν εἴρηται, καὶ
τὰ ἐπιόντα γε τοῦ ᾄσματος ἔτι μᾶλλον δηλοῖ. φησὶ
γάρ· Τοὔνεκεν οὔ ποτ' ἐγὼ τὸ μὴ γενέσθαι δυ-
νατὸν διζήμενος κενεὰν ἐς ἄπρακτον ἐλπίδα
μοῖραν αἰῶνος βαλέω, πανάμωμον ἄνθρωπον,
εὐρυεδοῦς ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονός·
D ἔπειθ' ὑμῖν εὑρὼν ' ἀπαγγελέω, φησίν. οὕτω
σφόδρα καὶ δι' ὅλου τοῦ ᾄσματος ἐπεξέρχεται τῷ τοῦ
Πιττακοῦ ῥήματι. πάντας δὲ ἐπαίνημι καὶ φιλέω
ἑκὼν ὅςτις ἔρδῃ μηδὲν αἰσχρόν· ἀνάγκῃ δ' οὐ-
δὲ θεοὶ μάχονται. καὶ τοῦτ' ἐστὶ πρὸς τὸ αὐτὸ
τοῦτο εἰρημένον. οὐ γὰρ οὕτως ἀπαίδευτος ἦν Σιμω-
νίδης, ὥςτε τούτους φάναι ἐπαινεῖν, ὃς ἂν ἑκὼν μηδὲν
κακὸν ποιῇ, ὡς ὄντων τινῶν, οἳ ἑκόντες κακὰ ποιοῦ-
σιν. ἐγὼ γὰρ σχεδόν τι οἶμαι τοῦτο, ὅτι οὐδεὶς τῶν
σοφῶν ἀνδρῶν ἡγεῖται οὐδένα ἀνθρώπων ἑκόντα ἐξ-
E αμαρτάνειν, οὐδὲ αἰσχρά τε καὶ κακὰ ' ἑκόντα ἐργά-
ζεσθαι, ἀλλ' εὖ ἴσασιν, ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ
κακὰ ποιοῦντες ἄκοντες ποιοῦσι. καὶ δὴ καὶ ὁ Σιμω-
νίδης οὐχ ὃς ἂν μὴ κακὰ ποιῇ ἑκών, τούτων φησὶν
ἐπαινέτης εἶναι, ἀλλὰ περὶ ἑαυτοῦ λέγει τοῦτο τὸ ἑκών.
ἡγεῖτο γὰρ ἄνδρα καλὸν κἀγαθὸν πολλάκις αὐτὸν
346 ἐπαναγκάζειν φίλον τινὶ γίγνεσθαι καὶ * ἐπαινέτην
[φιλεῖν καὶ ἐπαινεῖν], οἷον ἀνδρὶ πολλάκις συμβῆναι
μητέρα ἢ πατέρα ἀλλόκοτον ἢ πατρίδα ἢ ἄλλο τι τῶν
τοιούτων. τοὺς μὲν οὖν πονηρούς, ὅταν τοιοῦτόν τι
αὐτοῖς συμβῇ, ὥσπερ ἀσμένους ὁρᾶν καὶ ψέγοντας ἐπι-
δεικνύναι καὶ κατηγορεῖν τὴν πονηρίαν τῶν γονέων ἢ
πατρίδος, ἵνα αὐτοῖς ἀμελοῦσιν αὐτῶν μὴ ἐγκαλῶσιν
οἱ ἄνθρωποι μηδ' ὀνειδίζωσιν, ὅτι ἀμελοῦσιν, ὥστε ἔτι
B μᾶλλον ψέγειν τε ' αὐτοὺς καὶ ἔχθρας ἑκουσίους πρὸς
ταῖς ἀναγκαίαις προστίθεσθαι· τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἐπι-
κρύπτεσθαί τε καὶ ἐπαινεῖν ἀναγκάζεσθαι, καὶ ἐάν τι
ὀργισθῶσι τοῖς γονεῦσιν ἢ πατρίδι ἀδικηθέντες, αὐ-
τοὺς ἑαυτοὺς παραμυθεῖσθαι καὶ διαλλάττεσθαι προς-
αναγκάζοντας ἑαυτοὺς φιλεῖν τοὺς ἑαυτῶν καὶ ἐπαι-
νεῖν. πολλάκις δέ, οἶμαι, καὶ Σιμωνίδης ἡγήσατο καὶ
αὐτὸς ἢ τύραννον ἢ ἄλλον τινὰ τῶν τοιούτων ἐπαινέ-
C σαι καὶ ἐγκωμιάσαι οὐχ ἑκών, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος. '
ταῦτα δὴ καὶ τῷ Πιττακῷ λέγει, ὅτι Ἐγώ, ὦ Πιττακέ,
οὐ διὰ ταῦτά σε ψέγω, ὅτι εἰμὶ φιλόψογος· ἐπεὶ
ἔμοιγε ἐξαρκεῖ ὃς ἂν μὴ κακὸς ᾖ μηδ' ἄγαν
ἀπάλαμνος, εἰδώς τ' ὀνησίπολιν δίκαν ὑγιὴς
ἀνήρ· οὐ μιν ἐγὼ μωμήσομαι. οὐ γάρ εἰμι φι-
λόμωμος· τῶν γὰρ ἠλιθίων ἀπείρων γενέθλα,
ὥστ' εἴ τις χαίρει ψέγων, ἐμπλησθείη ἂν ἐκείνους μεμ-
φόμενος. πάντα τοι καλά, τοῖσί τ' αἰσχρὰ μὴ
μέμικται. οὐ τοῦτο λέγει, ὥςπερ ἂν εἰ ἔλεγε, πάντα
τοι ' λευκά, οἷς μέλανα μὴ μέμικται· γελοῖον γὰρ ἂν D
εἴη πολλαχῇ· ἀλλ' ὅτι αὐτὸς καὶ τὰ μέσα ἀποδέχεται,
ὥςτε μὴ ψέγειν. καὶ οὐ ζητῶ, ἔφη, πανάμωμον ἄν-
θρωπον, εὐρυεδοῦς ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονός·
ἔπειθ' ὑμῖν εὑρὼν ἀπαγγελέω. ὥςτε τούτου γ' ἕνεκα
οὐδένα ἐπαινέσομαι, ἀλλά μοι ἐξαρκεῖ, ἂν ᾖ μέσος καὶ
μηδὲν κακὸν ποιῇ, ὡς ἐγὼ πάντας φιλέω καὶ ἐπαίνημι
— καὶ τῇ φωνῇ ἐνταῦθα κέχρηται τῇ τῶν Μυτιλη-
ναίων, ὡς πρὸς Πιττακὸν λέγων ' τὸ πάντας δὲ ἐπαί- E
νημι καὶ φιλέω ἑκών (ἐνταῦθα δεῖ ἐν τῷ ἑκὼν διαλα-
βεῖν λέγοντα) ὅςτις ἔρδῃ μηδὲν αἰσχρόν, ἄκων δ' ἔστιν
οὓς ἐγὼ ἐπαινῶ καὶ φιλῶ. σὲ οὖν, καὶ εἰ μέσως ἔλεγες
ἐπιεικῆ καὶ ἀληθῆ, ὦ Πιττακέ, * οὐκ ἄν ποτε ἔψεγον· 347
νῦν δέ — σφόδρα γὰρ καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψευ-
δόμενος δοκεῖς ἀληθῆ λέγειν, διὰ ταῦτά σε ἐγὼ ψέγω.
Ταῦτά μοι δοκεῖ, ὦ Πρόδικε καὶ Πρωταγόρα, ἦν δ'
ἐγώ, Σιμωνίδης διανοούμενος πεποιηκέναι τοῦτο τὸ
ᾆσμα. XXXII. Καὶ ὁ Ἱππίας, Εὖ μέν μοι δοκεῖς,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ σὺ περὶ τοῦ ᾄσματος διεληλυ-
θέναι· ἔστι μέντοι, ἔφη, καὶ ἐμοὶ λόγος περὶ ' αὐτοῦ B
εὖ ἔχων, ὃν ὑμῖν ἐπιδείξω, ἂν βούλησθε. Καὶ ὁ Ἀλ-
κιβιάδης, Ναί, ἔφη, ὦ Ἱππία, εἰςαῦθίς γε· νῦν δὲ δί-
καιόν ἐστιν ἃ ὡμολογησάτην πρὸς ἀλλήλω Πρωταγό-
ρας καὶ Σωκράτης, Πρωταγόρας μὲν εἰ ἔτι βούλεται
ἐρωτᾶν, ἀποκρίνεσθαι Σωκράτη, εἰ δὲ δὴ βούλεται
Σωκράτει ἀποκρίνεσθαι, ἐρωτᾶν τὸν ἕτερον. Καὶ ἐγὼ
εἶπον· Ἐπιτρέπω μὲν ἔγωγε Πρωταγόρᾳ ὁπότερον αὐ-
τῷ ἥδιον· εἰ δὲ ' βούλεται, περὶ μὲν ᾀσμάτων τε καὶ C
ἐπῶν ἐάσωμεν, περὶ δὲ ὧν τὸ πρῶτον ἐγώ σε ἠρώτη-
σα, ὦ Πρωταγόρα, ἡδέως ἂν ἐπὶ τέλος ἔλθοιμι μετὰ
σοῦ σκοπούμενος. καὶ γὰρ δοκεῖ μοι τὸ περὶ ποιή-
σεως διαλέγεσθαι ὁμοιότατον εἶναι τοῖς συμποσίοις
τοῖς τῶν φαύλων καὶ ἀγοραίων ἀνθρώπων. καὶ γὰρ
οὗτοι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις δι' ἑαυτῶν συνεῖ-
ναι ἐν τῷ πότῳ, μηδὲ διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς καὶ τῶν
λόγων τῶν ἑαυτῶν ὑπὸ ἀπαιδευσίας ' τιμίας ποιοῦσι D
τὰς αὐλητρίδας, πολλοῦ μισθούμενοι ἀλλοτρίαν φωνὴν
τὴν τῶν αὐλῶν, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων φωνῆς ἀλλήλοις
σύνεισιν. ὅπου δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ συμπόται καὶ πε-
παιδευμένοι εἰσίν, οὐκ ἂν ἴδοις οὔτ' αὐλητρίδας οὔτε
ὀρχηστρίδας οὔτε ψαλτρίας, ἀλλ' αὐτοὺς αὑτοῖς ἱκα-
νοὺς ὄντας συνεῖναι ἄνευ τῶν λήρων τε καὶ παιδιῶν
τούτων διὰ τῆς αὑτῶν φωνῆς, λέγοντάς τε καὶ ἀκού-
οντας ἐν μέρει ἑαυτῶν κοσμίως, κἂν πάνυ ' πολὺν οἶ- E
νον πίωσιν. οὕτω δὲ καὶ αἱ τοιαίδε συνουσίαι, ἐὰν
μὲν λάβωνται ἀνδρῶν οἷοίπερ ἡμῶν οἱ πολλοί φασιν
εἶναι, οὐδὲν δέονται ἀλλοτρίας φωνῆς, οὐδὲ ποιητῶν,
οὓς οὔτε ἀνερέσθαι οἷόν τ' ἐστὶ περὶ ὧν λέγουσιν,
ἐπαγόμενοί τε αὐτοὺς οἱ πολλοὶ ἐν τοῖς λόγοις οἱ μὲν
ταὐτά φασι τὸν ποιητὴν νοεῖν, οἱ δ' ἕτερα, περὶ πρά-
γματος διαλεγόμενοι, ὃ ἀδυνατοῦσιν ἐξελέγξαι· ἀλλὰ
τὰς μὲν τοιαύτας συνουσίας ἐῶσι χαίρειν, αὐτοὶ δ'
ἑαυτοῖς σύνεισι δι' * ἑαυτῶν, ἐν τοῖς ἑαυτῶν λόγοις 348
πεῖραν ἀλλήλων λαμβάνοντες καὶ διδόντες. τοὺς τοιού-
τους μοι δοκεῖ χρῆναι μᾶλλον μιμεῖσθαι ἐμέ τε καὶ
σέ, καταθεμένους τοὺς ποιητὰς αὐτοὺς δι' ἡμῶν αὐ-

τῶν πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, τῆς ἀλη-
θείας καὶ ἡμῶν αὐτῶν πεῖραν λαμβάνοντας. κἂν μὲν
βούλῃ ἔτι ἐρωτᾶν, ἕτοιμός εἰμί σοι παρέχειν ἀποκρι-
νόμενος· ἐὰν δὲ βούλῃ, σὺ ἐμοὶ πάρασχε, περὶ ὧν με-
ταξὺ ἐπαυσάμεθα διεξιόντες, τούτοις τέλος ἐπιθεῖναι.
B | Λέγοντος οὖν ἐμοῦ ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἄλλα, οὐδὲν
ἀπεσάφει ὁ Πρωταγόρας, ὁπότερα ποιήσοι. εἶπεν οὖν
ὁ Ἀλκιβιάδης πρὸς τὸν Καλλίαν βλέψας, Ὦ Καλλία,
δοκεῖ σοι, ἔφη, καὶ νῦν καλῶς Πρωταγόρας ποιεῖν,
οὐκ ἐθέλων εἴτε δώσει λόγον εἴτε μὴ διασαφεῖν; ἐμοὶ
γὰρ οὐ δοκεῖ. ἀλλ' ἤτοι διαλεγέσθω ἢ εἰπέτω, ὅτι οὐκ
ἐθέλει διαλέγεσθαι, ἵνα τούτῳ μὲν ταῦτα συνειδῶμεν,
Σωκράτης δὲ ἄλλῳ τῳ διαλέγηται, ἢ ἄλλος ὅστις ἂν
C βούληται | ἄλλῳ. Καὶ ὁ Πρωταγόρας αἰσχυνθείς, ὥς
γέ μοι ἔδοξε, τοῦ τε Ἀλκιβιάδου ταῦτα λέγοντος καὶ
τοῦ Καλλίου δεομένου καὶ τῶν ἄλλων σχεδόν τι τῶν
παρόντων, μόγις προὐτρέπετο εἰς τὸ διαλέγεσθαι καὶ
ἐκέλευεν ἐρωτᾶν αὐτὸν ὡς ἀποκρινούμενος. **XXXIII.**
Εἶπον δὴ ἐγώ, Ὦ Πρωταγόρα, μὴ οἴου διαλέγεσθαί
μέ σοι ἄλλο τι βουλόμενον ἢ ἃ αὐτὸς ἀπορῶ ἑκάστο-
τε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγοῦμαι γὰρ πάνυ λέγειν τι
D τὸν Ὅμηρον τὸ | σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε
πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν. εὐπορώτεροι γάρ πως ἅπαντές
ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἅπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ
διανόημα· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ, αὐτίκα πε-
ριιὼν ζητεῖ ὅτῳ ἐπιδείξηται καὶ μεθ' ὅτου βεβαιώση-
ται, ἕως ἂν ἐντύχῃ. ὥςπερ καὶ ἐγὼ ἕνεκα τούτου σοὶ
ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλῳ τινί, ἡγούμενος σὲ
βέλτιστ' ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ
E ὧν εἰκὸς | σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ
ἀρετῆς. τίνα γὰρ ἄλλον ἢ σέ; ὅς γε οὐ μόνον αὐτὸς
οἴει καλὸς κἀγαθὸς εἶναι, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν
ἐπιεικεῖς εἰσιν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ
καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ἄλλους οἷός τ' εἶ ποιεῖν ἀγα-
θούς, καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε καὶ ἄλλων
ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων σύ γ' ἀναφανδὸν
349 σαυτὸν * ὑποκηρυξάμενος εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας,
σοφιστὴν ἐπονομάσας, σεαυτὸν ἀπέφηνας παιδεύσεως
καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώ-
σας ἄρνυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ
τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι;
οὐκ ἔσθ' ὅπως οὔ. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκεῖνα, ἅπερ τὸ
πρῶτον ἠρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς
B τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ | συνδιασκέ-
ψασθαι. ἦν δέ, ὡς ἐγῷμαι, τὸ ἐρώτημα τόδε· σοφία
καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιό-
της, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα ὀνόματα, ἐπὶ ἑνὶ πρά-
γματί ἐστιν, ἢ ἑκάστῳ τῶν ὀνομάτων τούτων ὑπόκει-
ταί τις ἴδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἑαυτοῦ δύναμιν
ἕκαστον, οὐκ ὂν οἷον τὸ ἕτερον αὐτῶν τὸ ἕτερον;
ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ ὀνόματα ἐπὶ ἑνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἕκα-
C στον ἰδίῳ πράγματι τῶν ὀνομάτων | τούτων ἐπικεῖ-
σθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς, οὐχ ὡς τὰ
τοῦ χρυσοῦ μόρια ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ,
οὗ μόριά ἐστιν, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ
τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἐστιν, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἰδίαν
ἕκαστα δύναμιν ἔχοντα. ταῦτα εἰ μέν σοι δοκεῖ ἔτι
ὥσπερ τότε, φάθι· εἰ δὲ ἄλλως πως, τοῦτο διόρισαι,
ὡς ἔγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐάν πῃ ἄλλῃ
νῦν φήσῃς· οὐ γὰρ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώ-
μενός μου ταῦτά πως | ἔλεγες. **XXXIV.** Ἀλλ' ἐγώ D
σοι, ἔφη, λέγω, ὦ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια
μέν ἐστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς
παραπλήσια ἀλλήλοις ἐστίν, ἡ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ
διαφέρον πάντων τούτων. ὧδε δὲ γνώσει, ὅτι ἐγὼ ἀλη-
θῆ λέγω· εὑρήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδι-
κωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστο-
τάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόν-
τως. Ἔχε δή, ἔφην ἐγώ· ἄξιον γάρ τοι | ἐπισκέψα- E
σθαι ὃ λέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαῤῥαλέους
λέγεις, ἢ ἄλλο τι; Καὶ ἴτας γε, ἔφη, ἐφ' ἃ οἱ πολλοὶ
φοβοῦνται ἰέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φῂς
εἶναι, καὶ ὡς καλοῦ ὄντος αὐτοῦ σὺ διδάσκαλον σαυ-
τὸν παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαινο-
μαί γε. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέν τι αὐτοῦ
αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν; Ὅλον που κα-
λὸν ὡς οἷόν τε μάλιστα. Οἶσθα οὖν, τίνες εἰς τὰ
φρέατα * κολυμβῶσι θαῤῥαλέως; Ἔγωγε, ὅτι οἱ κο- 350
λυμβηταί. Πότερον διότι ἐπίστανται, ἢ δι' ἄλλο τι;
Ὅτι ἐπίστανται. Τίνες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν
θαῤῥαλέοι εἰσί; πότερον οἱ ἱππικοί, ἢ οἱ ἄφιπποι;
Οἱ ἱππικοί. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελταστικοί,
ἢ οἱ μή; Οἱ πελταστικοί. καὶ τἆλλά γε πάντα, εἰ
τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων
θαῤῥαλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν, ἐπειδὰν | μά- B
θωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν. Ἤδη δέ τινας ἑώρακας, ἔφην,
πάντων τούτων ἀνεπιστήμονας ὄντας, θαῤῥοῦντας δὲ
πρὸς ἕκαστα τούτων; Ἔγωγε, ἦ δ' ὅς, καὶ λίαν γε
θαῤῥοῦντας. Οὐκοῦν οἱ θαῤῥαλέοι οὗτοι καὶ ἀν-
δρεῖοί εἰσιν; Αἰσχρὸν μέντ' ἄν, ἔφη, εἴη ἡ ἀνδρεία·
ἐπεὶ οὗτοί γε μαινόμενοί εἰσι. Πῶς οὖν, ἔφην ἐγώ,
λέγεις τοὺς ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαῤῥαλέους εἶναι;
Καὶ νῦν γ', ἔφη. | Οὐκοῦν οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, οἱ οὕτω C
θαῤῥαλέοι ὄντες οὐκ ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ μαινόμενοι φαί-
νονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὗτοι καὶ θαῤ-
ῥαλεώτατοί εἰσι, θαῤῥαλεώτατοι δὲ ὄντες ἀνδρειό-
τατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἂν
ἀνδρεία εἴη; Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὦ Σώ-
κρατες, ἃ ἔλεγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. ἔγω-
γε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ σοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι θαῤῥαλέοι
εἰσίν, ὡμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαῤῥαλέοι ἀνδρεῖοι,
οὐκ ἠρωτήθην· εἰ γάρ με τότε ἤρου, εἶπον ἄν, ὅτι
οὐ πάντες. τοὺς δὲ | ἀνδρείους ὡς οὐ θαῤῥαλέοι εἰ- D
σί, τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας, ὡς οὐκ
ὀρθῶς ὡμολόγησα. ἔπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς
ἑαυτῶν θαῤῥαλεωτέρους ὄντας ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπι-
σταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἴει τὴν ἀνδρείαν καὶ
τὴν σοφίαν ταὐτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιὼν
καὶ τὴν ἰσχὺν οἰηθείης ἂν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν
γὰρ εἰ οὕτω μετιὼν ἔροιό με, εἰ οἱ ἰσχυροὶ δυνατοί
εἰσι, φαίην ἄν· ἔπειτα, εἰ οἱ | ἐπιστάμενοι παλαίειν E
δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ
αὐτοὶ αὑτῶν, ἐπειδὰν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίην
ἄν· ταῦτα δὲ ἐμοῦ ὁμολογήσαντος, ἐξείη ἂν σοι χρω-
μένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις λέγειν, ὡς κατὰ
τὴν ἐμὴν ὁμολογίαν ἡ σοφία ἐστὶν ἰσχύς. ἐγὼ δὲ οὐ-
δαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὁμολογῶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχυροὺς
εἶναι, τοὺς μέντοι ἰσχυροὺς δυνατούς· οὐ γὰρ * ταὐ- 351

τὸν εἶναι δύναμίν τε καὶ ἰσχύν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κἀκεῖ οὐ ταὐτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν. ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους θαῤῥαλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαῤῥαλέους ἀνδρείους πάντας· θάρσος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γί-
B γνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ | μανίας, ὥςπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται. XXXV. *Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, τῶν ἀνθρώπων εὖ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς;* Ἔφη. *Ἆρ᾽ οὖν δοκεῖ σοι ἄνθρωπος ἂν εὖ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος ζῴη;* Οὐκ ἔφη. *Τί δ᾽, εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειεν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκοῖ οὕτως βεβιωκέναι;* Ἔμοιγ᾽, ἔφη. *Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ᾽ ἀηδῶς κακόν.*
C | Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ᾽, ἔφη, ζῴη ἡδόμενος. *Τί δή, ὦ Πρωταγόρα; μὴ καὶ σύ, ὥςπερ οἱ πολλοί, ἡδέα ἄττα καλεῖς κακὰ καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθά; ἐγὼ γὰρ λέγω, καθ᾽ ὃ ἡδέα ἐστίν, ἆρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθά, εἰ μή τι ἀπ᾽ αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὖθις αὖ τὰ ἀνιαρὰ ὡσαύτως οὕτως· οὐ καθ᾽ ὅσον ἀνιαρά, κακά;* Οὐκ οἶδα, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἁπλῶς οὕτως, ὡς σὺ
D ἐρωτᾷς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἐστίν, ὡς τὰ | ἡδέα τε ἀγαθά ἐστιν ἅπαντα καὶ τὰ ἀνιαρὰ κακά· ἀλλά μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἃ τῶν ἡδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ᾽ αὖ καὶ ἃ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἔστι κακά, ἔστι δ᾽ ἃ ἔστι, καὶ τρίτον ἃ οὐδέτερα, οὔτε κακὰ οὔτ᾽ ἀγαθά. *Ἡδέα δὲ καλεῖς, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὐ τὰ*
E *ἡδονῆς μετέχοντα ἢ ποιοῦντα ἡδονήν;* | Πάνυ γ᾽, ἔφη. *Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ᾽ ὅσον ἡδέα ἐστίν, εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν εἰ οὐκ ἀγαθόν ἐστιν.* Ὥςπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἑκάστοτε, ὦ Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἤδη ἀμφισβητήσομεν. *Πότερον οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγὼ ἡγῶμαι;* Δίκαιος, ἔφη, σὺ ἡγεῖσθαι· σὺ γὰρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. *Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽*
352 *ἐγώ, τῇδέ πῃ καταφανὲς * ἂν ἡμῖν γένοιτο; ὥςπερ εἴ τις ἄνθρωπον σκοπῶν ἐκ τοῦ εἴδους ἢ πρὸς ὑγίειαν ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἰδὼν τὸ πρόςωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας εἴποι, Ἴθι δή μοι ἀποκαλύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάφρενον ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος, ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φῄς, δέομαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν, Ἴθι δή μοι, ὦ Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς δια-*
B *νοίας ἀποκάλυψον, | πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥςπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἰσχυρόν, οὐδ᾽ ἡγεμονικόν, οὐδ᾽ ἀρχικὸν εἶναι· οὐδὲ ὡς περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὄντος διανοοῦνται, ἀλλ᾽ ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης, οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἄρχειν, ἀλλ᾽ ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίοτε δὲ ἔρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοούμενοι περὶ*
τῆς | ἐπιστήμης, ὥςπερ περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομέ- C
νης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἆρ᾽ οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπιστήμη καὶ οἷον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐάνπερ γιγνώσκῃ τις τἀγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἂν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ὥστε ἄλλ᾽ ἄττα πράττειν ἢ ἃ ἂν ἡ ἐπιστήμη κελεύῃ, ἀλλ᾽ ἱκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥςπερ σὺ λέγεις, ὦ Σώ-
κρατες, καὶ ἅμα, εἴπερ τῳ ἄλλῳ, αἰσχρόν | ἐστι καὶ D
ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην μὴ οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. *Καλῶς γε, ἔφην ἐγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν, ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοί τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλούς φασι γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράττειν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν. καὶ ὅσους δὴ ἐγὼ ἠρόμην, ὅ τι ποτὲ αἴτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττωμένους ἢ λύπης ἢ ὧν νῦν*
δὴ | ἐγὼ ἔλεγον, ὑπό τινος τούτων κρατουμένους ταῦ- E
τα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γὰρ οἶμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι. *Ἴθι δὴ μετ᾽ ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν ὅ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πά-*
*θος, ὅ φασιν ὑπὸ τῶν * ἡδονῶν ἡττᾶσθαι καὶ οὐ* 353
πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν γε αὐτά. ἴσως γὰρ ἄν, λεγόντων ἡμῶν, ὅτι Οὐκ ὀρθῶς λέγετε, ὦ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ψεύδεσθε, ἔροιντ᾽ ἂν ἡμᾶς· Ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ᾽ ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτό φατε εἶναι; εἴπατον ἡμῖν. Τί δέ, ὦ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν
ἀνθρώπων, οἳ ὅ τι ἂν τύχωσι, τοῦτο λέγουσιν; | *Οἶ-* B
μαι, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἐξευρεῖν περὶ ἀνδρείας, πρὸς τἆλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ᾽ ἔχει. εἰ οὖν σοι δοκεῖ ἐμμένειν οἷς ἄρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, ᾗ οἶμαι ἂν ἔγωγε κάλλιστα φανερὸν γενέσθαι, ἕπου· εἰ δὲ μὴ βούλει, εἴ σοι φίλον, ἐῶ χαίρειν. Ἀλλ᾽, ἔφη, ὀρθῶς λέγεις· καὶ πέραινε, ὥςπερ ἤρξω. XXXVI. *Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ*
ἔροιντο | ἡμᾶς, Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, ὃ ἡμεῖς ἧτ- C
τω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμ᾽ ἂν ἔγωγε πρὸς αὐτοὺς ὡδί· Ἀκούετε δή· πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ, ὦ ἄνθρωποι, φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖςδε; οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἡδέων ὄντων, γιγνώσκοντες, ὅτι πονηρά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαῖεν ἄν. Οὐκοῦν ἐροίμεθ᾽ ἂν αὐτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν, Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῇ φα-
τε εἶναι; πότερον | ὅτι τὴν ἡδονὴν ταύτην ἐν τῷ πα- D
ραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδύ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ κἂν εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ᾽ ἂν κακὰ ἦν, ὅ τι μαθόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὁπηοῦν; ἆρ᾽ οἰόμεθα ἂν αὐτούς, ὦ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακά ἐστιν,
| ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τἆλ- E
λα; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἂν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. *Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα*

ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ; — ὁμο-
λογοῖεν ἄν, ὡς ἐγῷμαι. Συνέφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκ-
οῦν φαίνεται, ὦ ἄνθρωποι, ὑμῖν, ὥς φαμεν ἐγώ τε καὶ
Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα ἢ διότι
εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτᾷ καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ;
354 — ὁμολογοῖεν ἄν. * Συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκ-
οῦν πάλιν ἂν αὐτοὺς τὸ ἐναντίον εἰ ἐροίμεθα, Ὦ ἄν-
θρωποι, οἱ λέγοντες αὖ ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἆρα οὐ
τὰ τοιάδε λέγετε, οἷον τά τε γυμνάσια καὶ τὰς στρα-
τείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν θεραπείας τὰς διὰ
καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτο-
νιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἐστιν, ἀνιαρὰ
B δέ; — φαῖεν ἄν. Συνεδόκει. Πότερον ǀ οὖν κατὰ
τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὀδύ-
νας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδόνας, ἢ ὅτι εἰς τὸν
ὕστερον χρόνον ὑγίειαί τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ
εὐεξίαι τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ
ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; — φαῖεν ἄν, ὡς ἐγῷμαι.
Συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἐστι δι' ἄλλο τι ἢ ὅτι
εἰς ἡδονὰς ἀποτελευτᾷ καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ
ἀποτροπάς; ἢ ἔχετέ τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς ὃ ἀπο-
C βλέψαντες αὐτὰ ǀ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ' *ἢ* ἡδονάς τε
καὶ λύπας; — οὐκ ἂν φαῖεν, ὡς ἐγῷμαι. Οὐδ' ἐμοὶ
δοκεῖ, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἡδονὴν
διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὄν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κα-
κόν; Συνεδόκει. Τοῦτ' ἄρα ἡγεῖσθ' εἶναι κακόν, τὴν
λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαί-
ρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἡδονῶν
ἀποστερῇ ἢ ὅσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μείζους παρα-
D σκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἡδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι ǀ
αὐτὸ τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος
ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἂν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν. ἀλλ' οὐχ
ἕξετε. Οὐδ' ἐμοὶ δοκοῦσιν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Ἄλ-
λο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι ὁ αὐ-
τὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν,
ὅταν ἢ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὐσῶν ἀπαλλάττῃ
ἢ μείζους ἡδονὰς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εἰ
πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸ τὸ
E λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ἢ ǀ πρὸς ὃ ἐγὼ λέγω, ἔχετε ἡμῖν
εἰπεῖν. ἀλλ' οὐχ ἕξετε. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Πρω-
ταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἴ με ἀνέροισθε,
ὦ ἄνθρωποι, Τίνος οὖν δήποτε ἕνεκα πολλὰ περὶ τού-
του λέγεις καὶ πολλαχῇ; συγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἂν
ἔγωγε. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ ῥᾴδιον ἀποδεῖξαι, τί ἔστι
ποτὲ τοῦτο, ὃ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἡδονῶν ἥττω εἶναι·
ἔπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσαι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι
καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἴ πῃ ἔχετε ἄλλο τι φά-
355 ναι * εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἢ τὴν ἡδονήν, ἢ τὸ κακὸν ἄλ-
λο τι ἢ τὴν ἀνίαν, ἢ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἡδέως καταβιῶναι
τὸν βίον ἄνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ, καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν
ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακόν, ὃ μὴ εἰς ταῦτα
τελευτᾷ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημὶ γὰρ ὑμῖν τού-
του οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν
λέγητε, ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἄνθρωπος
ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως πράττει αὐτά, ἐξὸν μὴ πράττειν,
B ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ǀ ἐκπληττόμενος· καὶ
αὖθις αὖ λέγετε, ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τἀγαθὰ
πράττειν οὐκ ἐθέλει διὰ τὰς παραχρῆμα ἡδονάς, ὑπὸ
τούτων ἡττώμενος. **XXXVII.** Ὡς δὲ ταῦτα γελοῖά
ἐστι, κατάδηλον ἔσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώ-
μεθα ἅμα, ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ,
ἀλλ' ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ ὀνόμασι προς-
αγορεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἔπειτ'
αὖθις ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν,
ὅτι ǀ γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, C
ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται διὰ τί, ἡτ-
τώμενος φήσομεν. Ὑπὸ τοῦ; ἐκεῖνος ἐρήσεται ἡμᾶς·
ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν· ἄλλο
γὰρ ὄνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθόν.
ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ἡττώμενος
— Ὑπὸ τίνος; φήσει. τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία.
ἂν οὖν τύχῃ ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστὴς ὤν, γελάσεται
καὶ ἐρεῖ· Ἦ γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ ǀ πράττει τις D
κακὰ γιγνώσκων, ὅτι κακά ἐστιν, οὐ δέον αὐτὰ πράτ-
τειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἆρα, φήσει, οὐκ
ἀξίων ὄντων νικᾶν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, ἢ
ἀξίων; φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ
ἀξίων ὄντων· οὐ γὰρ ἂν ἐξημάρτανεν ὅν φαμεν ἥττω
εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει ἴσως, ἀνάξιά
ἐστι τἀγαθὰ τῶν κακῶν, ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ
κατ' ἄλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα
ᾖ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ǀ ἐλάττω ᾖ; — οὐχ ἕξομεν εἰπεῖν E
ἄλλο ἢ τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι
τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ
λαμβάνειν. — Ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ
τὰ ὀνόματα πάλιν τὸ ἡδύ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐ-
τοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν, ὅτι ἄνθρωπος πράττει, τό-
τε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά,
γιγνώσκων, ὅτι ἀνιαρά ἐστιν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν
ἡδέων, δῆλον ὅτι * ἀναξίων ὄντων νικᾶν. καὶ τίς ἄλλη 356
ἀξία ἡδονῇ πρὸς λύπην ἐστὶν ἀλλ' ἢ ὑπερβολὴ ἀλλή-
λων καὶ ἔλλειψις; ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρό-
τερα γιγνόμενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ
μᾶλλον καὶ ἧττον. εἰ γάρ τις λέγοι, ὅτι Ἀλλὰ πολὺ
διαφέρει, ὦ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἡδὺ τοῦ εἰς τὸν
ὕστερον χρόνον καὶ ἡδέος καὶ λυπηροῦ, μῶν ἄλλῳ τῳ,
φαίην ἂν ἔγωγε, ἢ ἡδονῇ καὶ λύπῃ; οὐ γὰρ ἔσθ' ὅτῳ
ǀ ἄλλῳ. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἱστάναι ἄνθρωπος, συν- B
θεὶς τὰ ἡδέα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἐγγὺς
καὶ τὸ πόῤῥω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπέ, πότερα πλείω
ἐστίν. ἐὰν μὲν γὰρ ἡδέα πρὸς ἡδέα ἱστῇς, τὰ μείζω
ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐὰν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά,
τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα. ἐὰν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρά,
ἐὰν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ἐάν
τε τὰ ἐγγὺς ὑπὸ τῶν πόῤῥω ἐάν τε τὰ πόῤῥω ὑπὸ
τῶν ἐγγύς, ταύτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον, ἐν ᾗ ἂν ǀ C
ταῦτ' ἐνῇ· ἐὰν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρα-
κτέα. μή πῃ ἄλλῃ ἔχει, φαίην ἄν, ταῦτα, ὦ ἄνθρω-
ποι; οἶδ', ὅτι οὐκ ἂν ἔχοιεν ἄλλως λέγειν. Συνεδό-
κει καὶ ἐκείνῳ. Ὅτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι
ἀποκρίνασθε, φήσω. φαίνεται ὑμῖν τῇ ὄψει τὰ αὐτὰ
μεγέθη ἐγγύθεν μὲν μείζω, πόῤῥωθεν δὲ ἐλάττω· ἢ
οὔ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὡσαύ-
τως; καὶ αἱ φωναὶ *αἱ* ἴσαι ἐγγύθεν μὲν μείζους,
πόῤῥωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαῖεν ἄν. Εἰ οὖν ǀ ἐν D
τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὖ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα
μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ
φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τίς ἂν ἡμῖν σωτηρία ἐφά-

νη τοῦ βίου; ἆρα ἡ μετρητικὴ τέχνη, ἢ ἡ τοῦ φαι-
νομένου δύναμις; ἢ αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει
ἄνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταὐτὰ καὶ
μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς αἱρέσεσι
τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν, ἡ δὲ μετρητικὴ ἄκυρον
E μὲν ἂν ἐποίησε τοῦτο τὸ | φάντασμα, δηλώσασα δὲ
τὸ ἀληθὲς ἡσυχίαν ἂν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μέ-
νουσαν ἐπὶ τῷ ἀληθεῖ καὶ ἔσωσεν ἂν τὸν βίον; —
ἆρ' ἂν ὁμολογοῖεν ἄνθρωποι πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν
μετρητικὴν σώζειν ἂν τέχνην, ἢ ἄλλην; Τὴν μετρητι-
κήν, ὡμολόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρ-
τίου αἱρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, ὁπότε τὸ
πλέον ὀρθῶς ἔδει ἑλέσθαι καὶ ὁπότε τὸ ἔλαττον, ἢ
αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ ἢ τὸ ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον, εἴτ'
357 ἐγγὺς εἴτε πόῤῥω εἴη, τί ἂν ἔσωζεν ἡμῖν τὸν βίον; *
ἆρ' ἂν οὐκ ἐπιστήμη; καὶ ἆρ' ἂν οὐ μετρητική τις,
ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ τέχνη;
ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου, ἆρα ἄλλη τις ἢ
ἀριθμητική; — ὁμολογοῖεν ἂν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι· ἢ
οὔ; Ἐδόκουν ἂν καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὁμολογεῖν. Εἶεν,
ὦ ἄνθρωποι. ἐπειδὴ δὲ ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὀρ-
θῇ τῇ αἱρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία τοῦ βίου οὖσα,
B τοῦ τε πλέονος καὶ ἐλάττονος καὶ μείζονος καὶ | σμι-
κροτέρου καὶ πόῤῥωτέρω καὶ ἐγγυτέρω, ἆρα πρῶτον
μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας
οὖσα καὶ ἰσότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις; Ἀλλ' ἀνάγ-
κη. Ἐπεὶ δὲ μετρητική, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπι-
στήμη. Συμφήσουσιν. Ἥτις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ
ἐπιστήμη ἐστὶν αὕτη, εἰσαῦθις σκεψόμεθα· ὅτι δὲ
ἐπιστήμη ἐστί, τοσοῦτον ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν,
C ἣν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν | ἀποδεῖξαι περὶ ὧν
ἤρεσθ' ἡμᾶς. ἤρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς
ἀλλήλοις ὡμολογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἶναι κρεῖτ-
τον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἂν ἐνῇ, καὶ ἡδο-
νῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν
ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου,
ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὡμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο ἤρεσθε
ἡμᾶς· Ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ ἔστι
τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ'
D ἐστὶ καὶ τί | ὑμεῖς αὐτό φατε εἶναι; εἴπετε ἡμῖν. εἰ
μὲν οὖν τότε εὐθὺς ὑμῖν εἴπομεν, ὅτι ἀμαθία, κατε-
γελᾶτε ἂν ἡμῶν· νῦν δὲ ἂν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ
ὑμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε. καὶ γὰρ ὑμεῖς ὡμολογή-
κατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἐξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδο-
νῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας· ταῦτα
δέ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ κακά. καὶ οὐ μόνον ἐπιστή-
μης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε, ὅτι
E μετρητικῆς. ἡ δὲ ἐξαμαρτανομένη | πρᾶξις ἄνευ ἐπι-
στήμης ἴστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθίᾳ πράττεται. ὥσ-
τε τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἡδονῆς ἥττω εἶναι, ἀμαθία ἡ με-
γίστη· ἧς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἰατρὸς εἶναι καὶ
Πρόδικος καὶ Ἱππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ οἴεσθαι ἄλλο
τι ἢ ἀμαθίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ὑμετέρους
παῖδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς
σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ διδακτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κη-
δόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόντες τούτοις κακῶς
πράττετε καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. XXXVIII. Ταῦτα
358 μὲν τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι * ἂν ἦμεν. ὑμᾶς δὲ
δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, Ἱππία τε καὶ Πρόδικε
— κοινὸς γὰρ δὴ ἔστω ὑμῖν ὁ λόγος —, πότερον
δοκῶ ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν, ἢ ψεύδεσθαι. Ὑπερφυῶς
ἐδόκει ἅπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. Ὁμολογεῖτε
ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνια-
ρὸν κακόν. τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὀνο-
μάτων παραιτοῦμαι· εἴτε γὰρ ἡδὺ εἴτε τερπνὸν λέγεις
εἴτε χαρτόν, | εἴτε ὁπόθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοι- B
αῦτα ὀνομάζων, ὦ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς
ὃ βούλομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος
συνωμολόγησε, καὶ οἱ ἄλλοι. Τί δὲ δή, ὦ ἄνδρες,
ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ ἐπὶ τούτου πράξεις ἅπασαι,
ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἡδέως, ἆρ' οὐ καλαί [καὶ
ὠφέλιμοι]; καὶ τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθόν τε καὶ ὠφέλι-
μον; Συνεδόκει. Εἰ ἄρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ἡδὺ ἀγαθόν
ἐστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω
εἶναι ἢ ἃ ποιεῖ καὶ δυνατά, | ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἐξὸν C
τὰ βελτίω· οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὑτοῦ ἄλλο τι τοῦτ'
ἐστὶν ἢ ἀμαθία, οὐδὲ κρείττω ἑαυτοῦ ἄλλο τι ἢ σο-
φία. Συνεδόκει πᾶσι. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἆρα τὸ
τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι
περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο
πᾶσι συνεδόκει. Ἄλλο τι οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπί γε τὰ
κακὰ οὐδεὶς ἑκὼν ἔρχεται, οὐδὲ ἐπὶ ἃ οἴεται κακὰ εἶ-
ναι, οὐδ' ἔστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύ-
σει, | ἐπὶ ἃ οἴεται κακὰ εἶναι ἐθέλειν ἰέναι ἀντὶ τῶν D
ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ ἕτερον
αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται, ἐξὸν τὸ ἔλατ-
τον. Ἅπαντα ταῦτα συνεδόκει ἅπασιν ἡμῖν. Τί οὖν;
ἔφην ἐγώ, καλεῖτέ τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἆρα ὅπερ
ἐγώ (πρὸς σὲ λέγω, ὦ Πρόδικε); προσδοκίαν τινὰ λέ-
γω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. Ἐδό-
κει Πρωταγόρᾳ μὲν καὶ Ἱππίᾳ δέος τε καὶ | φόβος E
εἶναι τοῦτο, Προδίκῳ δὲ δέος, φόβος δ' οὔ. Ἀλλ'
οὐδέν, ἔφην ἐγώ, Πρόδικε, διαφέρει· ἀλλὰ τόδε· εἰ
ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἐστιν, ἆρά τις ἀνθρώπων ἐθε-
λήσει ἐπὶ ταῦτα ἰέναι, ἃ δέδοικεν, ἐξὸν ἐπὶ ἃ μή; ἢ
ἀδύνατον ἐκ τῶν ὡμολογημένων, ἃ γὰρ δέδοικεν, ὡμο-
λόγηται ἡγεῖσθαι κακὰ εἶναι· ἃ δὲ ἡγεῖται κακά, οὐ-
δένα οὔτε ἰέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἑκόντα.
Ἐδόκει καὶ ταῦτα * πᾶσιν. XXXIX. Οὕτω δὴ τού- 359
των ὑποκειμένων, ἦν δ' ἐγώ, Πρόδικέ τε καὶ Ἱππία,
ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὅδε, ἃ τὸ πρῶτον
ἀπεκρίνατο πῶς ὀρθῶς ἔχει, μὴ ἃ τὸ πρῶτον παν-
τάπασι· τότε μὲν γὰρ δὴ πέντε ὄντων μορίων τῆς
ἀρετῆς οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον,
ἰδίαν δὲ αὑτοῦ ἕκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα
λέγω, ἀλλ' ἃ τὸ ὕστερον εἶπε. τὸ γὰρ ὕστερον ἔφη τὰ
μὲν τέτταρα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ
δὲ ἓν πάνυ πολὺ διαφέρειν τῶν | ἄλλων, τὴν ἀνδρείαν. B
γνώσεσθαι δέ μ' ἔφη τεκμηρίῳ τῷδε. εὑρήσεις γάρ,
ὦ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ
ἀδικωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους,
ἀνδρειοτάτους δέ· ᾧ γνώσει, ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀν-
δρεία τῶν ἄλλων μορίων τῆς ἀρετῆς. καὶ ἐγὼ εὐθὺς
τότε πάνυ ἐθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον,
ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξῆλθον. ἠρόμην δ' οὖν
τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι θαῤῥαλέους. ὁ δὲ Καὶ
ἴτας γ', | ἔφη. μέμνησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πρωταγόρα, C
ταῦτα ἀποκρινόμενος; Ὡμολόγει. Ἴθι δή, ἔφην ἐγώ,

εἰπὲ ἡμῖν, ἐπὶ τίνα λέγεις ἴτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους;
ἦ ἐφ᾽ ἅπερ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ᾽ ἕτερα.
Ναί, ἦ δ᾽ ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαῤ-
ῤαλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται
δή, ὦ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλη-
θῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις· ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ
D σὺ ἐπὶ ' τί φῂς ἴτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἆρ᾽ ἐπὶ
τὰ δεινά, ἡγουμένους δεινὰ εἶναι, ἢ ἐπὶ τὰ μή; Ἀλ-
λὰ τοῦτό γ᾽, ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπε-
δείχθη ἄρτι, ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην ἐγώ,
ἀληθὲς λέγεις. ὥστ᾽ εἰ τοῦτο ὀρθῶς ἀπεδείχθη, ἐπὶ
μὲν ἃ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι οὐδεὶς ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ
ἥττω εἶναι ἑαυτοῦ εὑρέθη ἀμαθία οὖσα. Ὡμολόγει.
Ἀλλὰ μὴν ἐπὶ ἅ γε θαῤῥοῦσι πάντες αὖ ἔρχονται,
καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτῃ γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ
E ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. ' Ἀλλὰ μέντοι,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, πᾶν γε τοὐναντίον ἐστὶ ἐπὶ ἃ οἵ
τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν
πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ἰέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσι.
Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν ὂν ἰέναι, ἢ αἰσχρόν; Κα-
λόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολο-
γήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν; τὰς γὰρ καλὰς πράξεις
ἁπάσας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. Ἀληθῆ λέγεις, καὶ
ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ὀρθῶς γε, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ
360 * ποτέρους φῂς εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ἰέναι,
καλὸν ὂν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκ-
οῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἡδύ;
Ὡμολόγηται γοῦν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν γιγνώσκοντες οἱ δει-
λοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ἰέναι ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμει-
νον καὶ ἥδιον; Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὁμολογῶμεν, ἔφη,
διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν ὁμολογίας. Τί δ᾽ ὁ
ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον
B ἔρχεται; Ἀνάγκη, ἔφη, ὁμολογεῖν. ' Οὐκοῦν ὅλως οἱ
ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φο-
βῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάῤῥη θαῤῥοῦσιν; Ἀληθῆ, ἔφη.
Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἆρ᾽ οὐ καλά; Ὡμολόγει. Εἰ δὲ
καλά, καὶ ἀγαθά; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ
οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι τοὐναντίον αἰσχρούς τε
φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάῤῥη θαῤῥοῦσιν;
Ὡμολόγει. Θαῤῥοῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι᾽ ἄλ-
C λο τι ἢ δι᾽ ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν; ' Οὕτως ἔχει. ἔφη.
Τί οὖν; τοῦτο, δι᾽ ὃ δειλοί εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἢ
ἀνδρείαν καλεῖς; Δειλίαν ἔγωγ᾽, ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ
διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν ὄντες; Πά-
νυ γ᾽, ἔφη. Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοί εἰ-
σιν; Ὡμολόγει. Δι᾽ ὃ δὲ δειλοί εἰσι, δειλία ὁμολο-
γεῖται παρὰ σοῦ; Συνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ
μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία ἂν εἴη; Ἐπένευσεν. Ἀλ-
D λὰ μήν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐναντίον ' ἀνδρεία δειλίᾳ. Ἔφη.
Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία
τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἐστί; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν.
Ἡ δὲ τούτων ἀμαθία δειλία; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα
ἐπένευσεν. Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν
ἀνδρεία ἐστίν, ἐναντία οὖσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ; Οὐκ-
έτι ἐνταῦθα οὔτ᾽ ἐπινεῦσαι ἠθέλησεν, ἐσίγα τε. Καὶ
ἐγὼ εἶπον· Τί δή, ὦ Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φῂς ἃ
ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφῃς; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. Ἕν γ᾽, ' E
ἔφην ἐγώ, μόνον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἴ σοι ὥσπερ τὸ
πρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἶναί τινες ἄνθρωποι ἀμαθέστα-
τοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονεικεῖν μοι, ἔφη, δο-
κεῖς, ὦ Σώκρατες, τὸν ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον. χα-
ριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω, ὅτι ἐκ τῶν ὡμολογημένων
ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι. XL. Οὔτοι, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἄλ-
λου ἕνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα ἢ σκέψασθαι βουλό-
μενος, πῶς ποτ᾽ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ᾽
ἐστὶν αὐτό, ἡ ἀρετή. οἶδα γὰρ ὅτι, τούτου φανεροῦ * 361
γενομένου, μάλιστα ἂν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο, περὶ
οὗ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἑκάτερος ἀπετείνα-
μεν, ἐγὼ μὲν λέγων, ὡς οὐ διδακτὸν ἀρετή, σὺ δ᾽, ὡς
διδακτόν. καί μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξοδος τῶν λό-
γων ὥσπερ ἄνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν,
καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἄν, ὅτι Ἄτοποί γ᾽ ἐστέ, ὦ
Σωκράτές τε καὶ Πρωταγόρα. σὺ μὲν λέγων, ὅτι οὐ
διδακτόν ἐστιν ἀρετὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ
τἀναντία σπεύδεις, ' ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι, ὡς πάντα B
χρήματα ἐστὶν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σω-
φροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία, ᾧ τρόπῳ μάλιστ᾽ ἂν διδακτὸν
φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι ἦν ἢ ἐπιστήμη ἡ
ἀρετή, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς
οὐκ ἂν ἦν διδακτόν· νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη
ὅλον, ὡς σὺ σπεύδεις, ὦ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται
μὴ διδακτὸν ὄν. Πρωταγόρας δ᾽ αὖ διδακτὸν τότε
ὑποθέμενος, νῦν τοὐναντίον ἔοικε σπεύδοντι, ' ὀλίγου C
πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸ ἢ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως
ἂν ἥκιστα εἴη διδακτόν. ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, πάν-
τα ταῦτα καθορῶν ἄνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς,
πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ
βουλοίμην ἂν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἐξελθεῖν καὶ
ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ τι ἔστι, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι
περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτόν, μὴ πολλά-
κις ἡμᾶς ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφή-
λῃ ' ἐξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἠμέλησεν D
ἡμῶν, ὡς φῂς σύ. ἤρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ ὁ
Προμηθεὺς μᾶλλον τοῦ Ἐπιμηθέως· ᾧ χρώμενος ἐγὼ
καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παν-
τός, πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλοις,
ὅπερ καὶ κατ᾽ ἀρχὰς ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἂν ἥδιστα ταῦ-
τα συνδιασκοποίην. Καὶ ὁ Πρωταγόρας, Ἐγὼ μέν,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν
διέξοδον τῶν λόγων. καὶ γὰρ οὔτε ' τἆλλα οἶμαι κακὸς E
εἶναι ἄνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ᾽ ἀνθρώπων· ἐπεὶ
καὶ περὶ σοῦ πρὸς πολλοὺς δὴ εἴρηκα, ὅτι ὧν ἐντυγ-
χάνω πολὺ μάλιστα ἄγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούτων
καὶ πάνυ· καὶ λέγω γε, ὅτι οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ
τῶν ἐλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ. καὶ περὶ
τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν βούλῃ, διέξιμεν· νῦν δ᾽ ὥρα
ἤδη καὶ ἐπ᾽ ἄλλο τι * τρέπεσθαι. Ἀλλ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, 362
οὕτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ. καὶ γὰρ ἐμοὶ οἷπερ
ἔφην ἰέναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλίᾳ τῷ καλῷ χαριζό-
μενος παρέμεινα. Ταῦτ᾽ εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆμεν.

ΙΠΠΙΑΣ ΕΛΑΤΤΩΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΥΔΙΚΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

363 I. * ΕΥ. Σὺ δὲ δὴ τί σιγᾷς, ὦ Σώκρατες, Ἱπ-
πίου τοσαῦτα ἐπιδειξαμένου, καὶ οὐχὶ ἢ συνεπαινεῖς τι
τῶν εἰρημένων ἢ καὶ ἐλέγχεις, εἴ τί σοι μὴ καλῶς δο-
κεῖ εἰρηκέναι; ἄλλως τε ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ λελείμμεθα,
οἳ μάλιστ᾽ ἂν ἀντιποιησαίμεθα μετεῖναι ἡμῖν τῆς ἐν
φιλοσοφίᾳ διατριβῆς. ΣΩ. Καὶ μήν, ὦ Εὔδικε, ἔστι
B γ᾽ ἃ ἡδέως ἂν πυθοίμην Ἱππίου ὧν νῦν δὴ ἔλεγε |
περὶ Ὁμήρου. καὶ γὰρ τοῦ σοῦ πατρὸς Ἀπημάντου
ἤκουον, ὅτι ἡ Ἰλιὰς κάλλιον εἴη ποίημα τῷ Ὁμήρῳ ἢ
ἡ Ὀδύσσεια, τοσούτῳ δὲ κάλλιον, ὅσῳ ἀμείνων Ἀχιλ-
λεὺς Ὀδυσσέως εἴη· ἑκάτερον γὰρ τῶν ποιημάτων τὸ
μὲν εἰς Ὀδυσσέα ἔφη πεποιῆσθαι, τὸ δ᾽ εἰς Ἀχιλλέα.
περὶ ἐκείνου οὖν ἡδέως ἄν, εἰ βουλομένῳ ἐστὶν Ἱππίᾳ,
ἀναπυθοίμην, ὅπως αὐτῷ δοκεῖ περὶ τοῖν ἀνδροῖν τού-
C τοιν, πότερον ἀμείνω φησὶν εἶναι, ἐπειδὴ | καὶ ἄλλα
πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἡμῖν ἐπιδέδεικται, καὶ περὶ ποι-
ητῶν τε ἄλλων καὶ περὶ Ὁμήρου. II. ΕΥ. Ἀλλὰ δῆ-
λον, ὅτι οὐ φθονήσει Ἱππίας, ἐάν τι αὐτὸν ἐρωτᾷς,
ἀποκρίνεσθαι. Ἦ γάρ, ὦ Ἱππία, ἐάν τι ἐρωτᾷ σε
Σωκράτης, ἀποκρινεῖ; ἢ πῶς ποιήσεις; ΙΠ. Καὶ γὰρ
ἂν δεινὰ ποιοίην, ὦ Εὔδικε, εἰ Ὀλυμπίαζε μὲν εἰς τὴν
τῶν Ἑλλήνων πανήγυριν, ὅταν τὰ Ὀλύμπια ᾖ, ἀεὶ
D ἐπανιὼν οἴκοθεν ἐξ Ἤλιδος εἰς τὸ ἱερὸν | παρέχω
ἐμαυτὸν καὶ λέγοντα ὅ τι ἂν τις βούληται ὧν ἄν μοι
εἰς ἐπίδειξιν παρεσκευασμένων ᾖ, καὶ ἀποκρινόμενον
τῷ βουλομένῳ ὅ τι ἄν τις ἐρωτᾷ, νῦν δὲ τὴν Σωκρά-
τους ἐρώτησιν φύγοιμι. ΣΩ. Μακάριόν γε, ὦ Ἱππία,
364 πάθος πέπονθας, * εἰ ἑκάστης Ὀλυμπιάδος οὕτως εὔ-
ελπις ὢν περὶ τῆς ψυχῆς εἰς σοφίαν ἀφικνεῖ εἰς τὸ
ἱερόν· καὶ θαυμάσαιμ᾽ ἄν, εἴ τις τῶν περὶ τὸ σῶμα
ἀθλητῶν οὕτως ἀφόβως τε καὶ πιστευτικῶς ἔχων τῷ
σώματι ἔρχεται αὐτόσε ἀγωνιούμενος, ὥσπερ σὺ φῂς
τῇ διανοίᾳ. ΙΠ. Εἰκότως, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τοῦτο
πέπονθα. ἐξ οὗ γὰρ ἦργμαι Ὀλυμπίασιν ἀγωνίζεσθαι,
οὐδενὶ πώποτε κρείττονι εἰς οὐδὲν ἐμαυτοῦ ἐνέτυχον.
B III. ΣΩ. Καλόν γε λέγεις, ὦ Ἱππία, καὶ τῇ Ἠλείων |
πόλει τῆς σοφίας ἀνάθημα τὴν δόξαν εἶναι τὴν σὴν
καὶ τοῖς γονεῦσι τοῖς σοῖς. Ἀτὰρ τί δὴ λέγεις ἡμῖν
περὶ τοῦ Ἀχιλλέως τε καὶ τοῦ Ὀδυσσέως; πότερον
ἀμείνω καὶ κατὰ τί φῂς εἶναι; ἡνίκα μὲν γὰρ πολλοὶ
ἔνδον ἦμεν, καὶ σὺ τὴν ἐπίδειξιν ἐποιοῦ, ἀπελείφθην
σου τῶν λεγομένων· ὤκνουν γὰρ ἐπανερέσθαι, διότι
ὄχλος τε πολὺς ἔνδον ἦν, καὶ μή σοι ἐμποδὼν εἴην
ἐρωτῶν τῇ ἐπιδείξει. νυνὶ δὲ ἐπειδὴ ἐλάττους τέ ἐσμεν
καὶ Εὔδικος ὅδε κελεύει ἐρέσθαι, εἰπέ τε | καὶ δίδαξον C
ἡμᾶς σαφῶς, τί ἔλεγες περὶ τούτοιν τοῖν ἀνδροῖν; πῶς
διέκρινες αὐτούς; ΙΠ. Ἀλλ᾽ ἐγώ σοι, ὦ Σώκρατες,
ἐθέλω ἔτι σαφέστερον ἢ τότε διελθεῖν ἃ λέγω καὶ περὶ
τούτων καὶ ἄλλων. φημὶ γὰρ Ὅμηρον πεποιηκέναι ἄρι-
στον μὲν ἄνδρα Ἀχιλλέα τῶν εἰς Τροίαν ἀφικομένων,
σοφώτατον δὲ Νέστορα, πολυτροπώτατον δὲ Ὀδυσσέα.
ΣΩ. Βαβαί, ὦ Ἱππία! ἆρ᾽ ἄν τί μοι χαρίσαιο τοιόν-
δε, μή μου καταγελᾶν, ἐὰν μόγις μανθάνω τὰ λεγό-
μενα | καὶ πολλάκις ἀνερωτῶ; ἀλλά μοι πειρῶ πρᾴως D
τε καὶ εὐκόλως ἀποκρίνεσθαι. ΙΠ. Αἰσχρὸν γὰρ ἂν
εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ ἄλλους μὲν αὐτὰ ταῦτα παιδεύω,
καὶ ἀξιῶ διὰ ταῦτα χρήματα λαμβάνειν, αὐτὸς δὲ ὑπὸ
σοῦ ἐρωτώμενος μὴ συγγνώμην τ᾽ ἔχοιμι καὶ πρᾴως
ἀποκρινοίμην. IV. ΣΩ. Πάνυ καλῶς λέγεις. ἐγὼ γάρ
τοι, ἡνίκα μὲν ἄριστον τὸν Ἀχιλλέα ἔφησθα πεποιῆ-
σθαι, ἐδόκουν σου μανθάνειν ὅ τι ἔλεγες, καὶ ἡνίκα
τὸν Νέστορα σοφώτατον· ἐπειδὴ δὲ τὸν Ὀδυσσέα εἶ-
πες ὅτι | πεποιηκὼς εἴη ὁ ποιητὴς πολυτροπώτατον, E
τοῦτο δ᾽, ὥς γε πρὸς σὲ τἀληθῆ εἰρῆσθαι, παντάπα-
σιν οὐκ οἶδ᾽ ὅ τι λέγεις· καί μοι εἰπέ, ἄν τι ἐνθένδε
μᾶλλον μάθω· ὁ Ἀχιλλεὺς οὐ πολύτροπος τῷ Ὁμήρῳ
πεποίηται; ΙΠ. Ἥκιστά γε, ὦ Σώκρατες, ἀλλ᾽ ἁπλού-
στατος, ἐπεὶ καὶ ἐν Λιταῖς, ἡνίκα πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ
αὐτοὺς διαλεγομένους, λέγει αὐτῷ ὁ Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν
Ὀδυσσέα,

* Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν᾽ Ὀδυσσεῦ, 365
χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπηλεγέως ἀποειπεῖν,

ὥςπερ δὴ κρανέω τε καὶ ὡς τελέεσθαι ὀΐω.
ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλῃσιν,
B ὅς χ' ἕτερον [μὲν] κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.
αὐτὰρ ἐγὼν ἐρέω, ὡς καὶ τετελεσμένον ἔσται.

ἐν τούτοις δηλοῖ τοῖς ἔπεσι τὸν τρόπον ἑκατέρου τοῦ
ἀνδρός, ὡς ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς εἴη ἀληθής τε καὶ ἁπλοῦς,
ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πολύτροπός τε καὶ ψευδής· ποιεῖ γὰρ
τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸν Ὀδυσσέα λέγοντα ταῦτα τὰ ἔπη.
ΣΩ. Νῦν ἤδη, ὦ Ἱππία, κινδυνεύω μανθάνειν ὃ λέ-
C γεις· τὸν πολύτροπον ψευδῆ λέγεις, ὥς γε φαίνεται. '
ΙΠ. Μάλιστα, ὦ Σώκρατες· τοιοῦτον γὰρ πεποίηκε
τὸν Ὀδυσσέα Ὅμηρος πολλαχοῦ καὶ ἐν Ἰλιάδι καὶ ἐν
Ὀδυσσείᾳ. ΣΩ. Ἐδόκει ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ὁμήρῳ ἕτερος
μὲν εἶναι ἀνὴρ ἀληθής, ἕτερος δὲ ψευδής, ἀλλ' οὐχ ὁ
αὐτός. ΙΠ. Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ.
Ἦ καὶ σοὶ δοκεῖ αὐτῷ, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Πάντων μά-
λιστα· καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη, εἰ μή. V. ΣΩ. Τὸν μὲν
Ὅμηρον τοίνυν ἐάσωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἀδύνατον ἐπανερέ-
D σθαι, τί ποτε ' νοῶν ταῦτα ἐποίησε τὰ ἔπη· σὺ δ'
ἐπειδὴ φαίνει ἀναδεχόμενος τὴν αἰτίαν, καὶ σοὶ συν-
δοκεῖ ταῦτα, ἅπερ φῂς Ὅμηρον λέγειν, ἀπόκριναι κοι-
νῇ ὑπὲρ Ὁμήρου τε καὶ σαυτοῦ. ΙΠ. Ἔσται ταῦτα.
ἀλλ' ἐρώτα ἐν βραχεῖ ὅ τι βούλει. ΣΩ. Τοὺς ψευδεῖς
λέγεις οἷον ἀδυνάτους τι ποιεῖν, ὥσπερ τοὺς κάμνον-
τας, ἢ δυνατούς τι ποιεῖν; ΙΠ. Δυνατοὺς ἔγωγε καὶ
μάλα σφόδρα ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἐξαπατᾶν ἀνθρώ-
E πους. ΣΩ. Δυνατοὶ μὲν δή, ' ὡς ἔοικεν, εἰσὶ κατὰ
τὸν σὸν λόγον καὶ πολύτροποι. ἦ γάρ; ΙΠ. Ναί.
ΣΩ. Πολύτροποι δ' εἰσὶ καὶ ἀπατεῶνες ὑπὸ ἠλιθιό-
τητος καὶ ἀφροσύνης, ἢ ὑπὸ πανουργίας καὶ φρονή-
σεώς τινος; ΙΠ. Ὑπὸ πανουργίας πάντων μάλιστα
καὶ φρονήσεως. ΣΩ. Φρόνιμοι μὲν ἄρα εἰσίν, ὡς ἔοι-
κε. ΙΠ. Ναὶ μὰ Δία, λίαν γε. ΣΩ. Φρόνιμοι δὲ
ὄντες οὐκ ἐπίστανται ὅ τι ποιοῦσιν, ἢ ἐπίστανται;
ΙΠ. Καὶ μάλα σφόδρα ἐπίστανται· διὰ ταῦτα καὶ κα-
κουργοῦσιν. ΣΩ. Ἐπιστάμενοι δὲ ταῦτα, ἃ ἐπίσταν-
ται, πότερον ἀμαθεῖς εἰσιν ἢ σοφοί; ΙΠ. Σοφοὶ μὲν
366 οὖν αὐτά γε ταῦτα, * ἐξαπατᾶν. VI. ΣΩ. Ἔχε δή·
ἀναμνησθῶμεν, τί ἐστιν ὃ λέγεις. τοὺς ψευδεῖς φῂς εἶ-
ναι δυνατοὺς καὶ φρονίμους καὶ ἐπιστήμονας καὶ σο-
φοὺς εἰς ἅπερ ψευδεῖς; ΙΠ. Φημὶ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἄλ-
λους δὲ τοὺς ἀληθεῖς τε καὶ ψευδεῖς, καὶ ἐναντιωτά-
τους ἀλλήλοις; ΙΠ. Λέγω ταῦτα. ΣΩ. Φέρε δή· τῶν
μὲν δυνατῶν τινες καὶ σοφῶν, ὡς ἔοικεν, εἰσὶν οἱ ψευ-
δεῖς κατὰ τὸν σὸν λόγον. ΙΠ. Μάλιστά γε. ΣΩ.
B Ὅταν δὲ λέγῃς δυνατοὺς καὶ ' σοφοὺς εἶναι τοὺς ψευ-
δεῖς εἰς αὐτὰ ταῦτα, πότερον λέγεις δυνατοὺς εἶναι
ψεύδεσθαι, ἐὰν βούλωνται, ἢ ἀδυνάτους εἰς ταῦτα,
ἅπερ ψεύδονται; ΙΠ. Δυνατοὺς ἔγωγε. ΣΩ. Ὡς ἐν
κεφαλαίῳ ἄρα εἰρῆσθαι, οἱ ψευδεῖς εἰσι σοφοί τε καὶ
δυνατοὶ ψεύδεσθαι. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἀδύνατος ἄρα
ψεύδεσθαι ἀνὴρ καὶ ἀμαθὴς οὐκ ἂν εἴη ψευδής. ΙΠ.
Ἔχει οὕτω. ΣΩ. Δυνατὸς δέ γ' ἐστὶν ἕκαστος ἄρα,
C ὃς ἂν ποιῇ τότε ὃ ἂν βούληται, ὅταν βούληται. ' οὐχ
ὑπὸ νόσου λέγω ἐξειργόμενον οὐδὲ τῶν τοιούτων, ἀλλ'
ὥσπερ σὺ δυνατὸς εἶ γράψαι τοὐμὸν ὄνομα, ὅταν βού-
λῃ, οὕτω λέγω. ἢ οὐχ ὃς ἂν οὕτως ἔχῃ καλεῖς σὺ δυ-
νατόν; ΙΠ. Ναί. VII. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ὦ Ἱππία,
οὐ σὺ μέντοι ἔμπειρος εἶ λογισμῶν καὶ λογιστικῆς;
ΙΠ. Πάντων μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ
καί τίς σε ἔροιτο τὰ τρὶς ἑπτακόσια ὁπόσος ἐστὶν
ἀριθμός, εἰ βούλοιο, πάντων τάχιστα καὶ μάλιστ' ἂν
εἴποις ' τἀληθῆ περὶ τούτου; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. D
Ἆρα ὅτι δυνατώτατός τε εἶ καὶ σοφώτατος κατὰ ταῦ-
τα; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Πότερον οὖν σοφώτατός τε εἶ
καὶ δυνατώτατος μόνον, ἢ καὶ ἄριστος ταῦτα, ἅπερ
δυνατώτατός τε καὶ σοφώτατος, τὰ λογιστικά; ΙΠ.
Καὶ ἄριστος δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ
ἀληθῆ σὺ ἂν δυνατώτατα εἴποις περὶ τούτων. ἦ γάρ;
ΙΠ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. ' Τί δὲ τὰ ψευδῆ περὶ τῶν E
αὐτῶν τούτων; καί μοι, ὥσπερ τὰ πρότερα, γενναίως
καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀπόκριναι, ὦ Ἱππία. εἴ τίς σε
ἔροιτο τὰ τρὶς ἑπτακόσια πόσα ἐστί, πότερον σὺ ἂν
μάλιστα ψεύδοιο καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ψευδῆ λέγοις
περὶ τούτων, βουλόμενος ψεύδεσθαι καὶ μηδέποτε ἀλη-
θῆ ἀποκρίνεσθαι, ἢ ὁ ἀμαθὴς * εἰς λογισμοὺς δύ- 367
ναιτ' ἂν σοῦ μᾶλλον ψεύδεσθαι βουλομένου; ἢ ὁ μὲν
ἀμαθὴς πολλάκις ἂν βουλόμενος ψευδῆ λέγειν τἀληθῆ
ἂν εἴποι ἄκων, εἰ τύχοι, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι, σὺ δὲ ὁ
σοφός, εἴπερ βούλοιο ψεύδεσθαι, ἀεὶ ἂν κατὰ τὰ αὐ-
τὰ ψεύδοιο; ΙΠ. Ναί, οὕτως ἔχει, ὡς σὺ λέγεις. ΣΩ.
Ὁ ψευδὴς οὖν πότερα περὶ μὲν τἆλλα ψευδής ἐστιν,
οὐ μέντοι περὶ ἀριθμόν; οὐδὲ ἀριθμῶν ἂν ψεύσαιτο;
ΙΠ. Καὶ ναὶ μὰ Δία περὶ ἀριθμόν. VIII. ΣΩ. Θῶ-
μεν ἄρα καὶ τοῦτο, ὦ Ἱππία, περὶ λογισμὸν καὶ ἀρι-
θμὸν εἶναί τινα ' ἄνθρωπον ψευδῆ. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. B
Τίς οὖν ἂν εἴη οὗτος; οὐχὶ δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, εἴπερ
μέλλει ψευδὴς ἔσεσθαι, ὡς σὺ ἄρτι ὡμολόγεις, δυνατὸν
εἶναι ψεύδεσθαι; ὁ γὰρ ἀδύνατος ψεύδεσθαι, εἰ μέ-
μνησαι, ὑπὸ σοῦ ἐλέγετο ὅτι οὐκ ἄν ποτε ψευδὴς γέ-
νοιτο. ΙΠ. Ἀλλὰ μέμνημαι, καὶ ἐλέχθη οὕτως. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἄρτι ἐφάνης σὺ δυνατώτατος ὢν ψεύδεσθαι
περὶ λογισμῶν; ΙΠ. Ναί, ἐλέχθη γέ τοι καὶ τοῦτο.
ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ δυνατώτατος ' εἰ ἀληθῆ λέγειν περὶ C
λογισμῶν; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς ψευ-
δῆ καὶ ἀληθῆ λέγειν περὶ λογισμῶν δυνατός· οὗτος δ'
ἐστὶν ὁ ἀγαθὸς περὶ τούτων, ὁ λογιστικός. ΙΠ. Ναί.
ΣΩ. Τίς οὖν ψευδὴς περὶ λογισμῶν γίγνεται, ὦ Ἱπ-
πία, ἄλλος ἢ ὁ ἀγαθός; οὗτος γὰρ καὶ δυνατός· οὗ-
τος δὲ καὶ ἀληθής. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν,
ὅτι ὁ αὐτὸς ψευδής τε καὶ ἀληθὴς περὶ τούτων, καὶ
οὐδὲν ἀμείνων ὁ ἀληθὴς τοῦ ψευδοῦς· ' ὁ αὐτὸς γὰρ D
δήπου ἐστὶ καὶ οὐκ ἐναντιώτατα ἔχει, ὥσπερ σὺ ᾤου
ἄρτι. ΙΠ. Οὐ φαίνεται ἐνταῦθά γε. ΣΩ. Βούλει
οὖν σκεψώμεθα καὶ ἄλλοθι; ΙΠ. Εἰ ἄλλως γε σὺ
βούλει. IX. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ γεωμετρίας ἔμπειρος εἶ;
ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν; οὐ καὶ ἐν γεωμετρίᾳ οὕτως
ἔχει; ὁ αὐτὸς δυνατώτατος ψεύδεσθαι καὶ ἀληθῆ λέ-
γειν περὶ τῶν διαγραμμάτων, ὁ γεωμετρικός; ΙΠ.
Ναί. ΣΩ. Περὶ ταῦτα οὖν ἀγαθὸς ἄλλος τις ἢ οὗ-
τος; ' ΙΠ. Οὐκ ἄλλος. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ ἀγαθὸς καὶ E
σοφὸς γεωμέτρης δυνατώτατός γε ἀμφότερα; καὶ εἴπερ
τις ἄλλος ψευδὴς περὶ διαγράμματα, οὗτος ἂν εἴη, ὁ
ἀγαθός; οὗτος γὰρ δυνατός, ὁ δὲ κακὸς ἀδύνατος ἦν
ψεύδεσθαι· ὥστε οὐκ ἂν γένοιτο ψευδὴς ὁ μὴ δυνάμε-
νος ψεύδεσθαι, ὡς ὡμολόγηται. ΙΠ. Ἔστι ταῦτα.
ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τὸν τρίτον ἐπισκεψώμεθα, τὸν
ἀστρονόμον· ἧς αὖ σὺ τέχνης ἔτι μᾶλλον ἐπιστήμων

368 οἴει εἶναι * ἢ τῶν ἔμπροσθεν. ἦ γάρ, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ταὐτὰ ταῦτά ἐστιν. ΙΠ. Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ἄρα εἴπερ τις καὶ ἄλλος ψευδής, ὁ ἀγαθὸς ἀστρονόμος ψευδὴς ἔσται, ὁ δυνατὸς ψεύδεσθαι. οὐ γὰρ ὅ γε ἀδύνατος· ἀμαθὴς γάρ. ΙΠ. Φαίνεται οὕτως. ΣΩ. Ὁ αὐτὸς ἄρα καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ἀληθής τε καὶ ψευδὴς ἔσται. ΙΠ. Ἔοικεν. Χ. ΣΩ. Ἴθι δή,

B ὦ Ἱππία, ἀνέδην οὑτωσὶ ἐπίσκεψαι | κατὰ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, εἴ πού ἐστιν ἄλλως ἔχον ἢ οὕτως. πάντως δὲ πλείστας τέχνας πάντων σοφώτατος εἶ ἀνθρώπων, ὡς ἐγώ ποτέ σου ἤκουον μεγαλαυχουμένου, πολλὴν σοφίαν καὶ ζηλωτὴν σαυτοῦ διεξιόντος ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις. ἔφησθα δὲ ἀφικέσθαι ποτὲ εἰς Ὀλυμπίαν ἃ εἶχες περὶ τὸ σῶμα ἅπαντα σαυτοῦ ἔργα ἔχων· πρῶτον μὲν δακτύλιον — ἐντεῦθεν γὰρ ἤρχου

C — ὃν εἶχες σαυτοῦ ἔχειν ἔργον ὡς ἐπιστάμενος | δακτυλίους γλύφειν, καὶ ἄλλην σφραγῖδα σὸν ἔργον, καὶ στλεγγίδα καὶ λήκυθον, ἃ αὐτὸς εἰργάσω· ἔπειτα ὑποδήματα ἃ εἶχες ἔφησθα αὐτὸς σκυτοτομῆσαι, καὶ τὸ ἱμάτιον ὑφῆναι καὶ τὸν χιτωνίσκον· καὶ ὅ γε πᾶσιν ἔδοξεν ἀτοπώτατον καὶ σοφίας πλείστης ἐπίδειγμα, ἐπειδὴ τὴν ζώνην ἔφησθα τοῦ χιτωνίσκου, ἣν εἶχες, εἶναι μὲν οἷαι αἱ Περσικαὶ τῶν πολυτελῶν, ταύτην δὲ αὐτὸς πλέξαι· πρὸς δὲ τούτοις ποιήματα ἔχων ἐλθεῖν, καὶ ἔπη καὶ τραγῳδίας καὶ διθυράμβους, καὶ καταλο-

D γάδην | πολλοὺς λόγους καὶ παντοδαποὺς συγκειμένους· καὶ περὶ τῶν τεχνῶν δὴ ὧν ἄρτι ἐγὼ ἔλεγον ἐπιστήμων ἀφικέσθαι διαφερόντως τῶν ἄλλων, καὶ περὶ ῥυθμῶν καὶ ἁρμονιῶν καὶ γραμμάτων ὀρθότητος, καὶ ἄλλα ἔτι πρὸς τούτοις πάνυ πολλά, ὡς ἐγὼ δοκῶ μνημονεύειν. καίτοι τό γε μνημονικὸν ἐπελαθόμην σου, ὡς ἔοικε, τέχνημα, ἐν ᾧ σὺ οἴει λαμπρότατος εἶναι·

E οἶμαι δὲ καὶ ἄλλα πάμπολλα ἐπιλελῆσθαι. | ἀλλ' ὅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ εἰς τὰς σαυτοῦ τέχνας βλέψας — ἱκαναὶ δέ — καὶ εἰς τὰς τῶν ἄλλων εἰπέ μοι, ἐάν που εὕρῃς ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐμοί τε καὶ σοί, ὅπου ἐστὶν ὁ μὲν ἀληθής, ὁ δὲ ψευδὴς χωρὶς καὶ οὐχ ὁ αὐτός; ἐν ᾗτινι βούλει σοφίᾳ τοῦτο σκέψαι ἢ παν-

369 ουργίᾳ * ἢ ὁτιοῦν χαίρεις ὀνομάζων. ἀλλ' οὐχ εὑρήσεις, ὦ ἑταῖρε· οὐ γάρ ἐστιν· ἐπεὶ σὺ εἰπέ. ΧΙ. ΙΠ. Ἀλλ' οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, νῦν γε οὕτως. ΣΩ. Οὐδέ γε ἕξεις, ὡς ἐγᾦμαι. εἰ δ' ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, μέμνησαι ὃ ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τοῦ λόγου, ὦ Ἱππία. ΙΠ. Οὐ πάνυ τι ἐννοῶ, ὦ Σώκρατες, ὃ λέγεις. ΣΩ. Νυνὶ γὰρ ἴσως οὐ χρῇ τῷ μνημονικῷ τεχνήματι· δῆλον γάρ, ὅτι οὐκ οἴει δεῖν. ἀλλ' ἐγώ σε ὑπομνήσω. οἶσθα, ὅτι τὸν

B μὲν Ἀχιλλέα ἔφησθα ἀληθῆ εἶναι, τὸν δὲ | Ὀδυσσέα ψευδῆ καὶ πολύτροπον; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Νῦν οὖν αἰσθάνει, ὅτι ἀναπέφανται ὁ αὐτὸς ὢν ψευδής τε καὶ ἀληθής; ὥστε εἰ ψευδὴς ὁ Ὀδυσσεὺς ἦν, καὶ ἀληθὴς γίγνεται, καὶ εἰ ἀληθὴς ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ψευδής, καὶ οὐ διάφοροι ἀλλήλων οἱ ἄνδρες οὐδ' ἐναντίοι, ἀλλ' ὅμοιοι. ΙΠ. Ὦ Σώκρατες, ἀεὶ σύ τινας τοιούτους πλέκεις λόγους, καὶ ἀπολαμβάνων ὃ ἂν ᾖ δυσχερέστατον

C τοῦ λόγου, τούτου ἔχει κατὰ | σμικρὸν ἐφαπτόμενος, καὶ οὐχ ὅλῳ ἀγωνίζει τῷ πράγματι, περὶ ὅτου ἂν ὁ λόγος ᾖ· ἐπεὶ καὶ νῦν, ἐὰν βούλῃ, ἐπὶ πολλῶν τεκμηρίων ἀποδείξω σοι ἱκανῷ λόγῳ Ὅμηρον Ἀχιλλέα πεποιηκέναι ἀμείνω Ὀδυσσέως καὶ ἀψευδῆ, τὸν δὲ δολερόν τε καὶ πολλὰ ψευδόμενον καὶ χείρω Ἀχιλλέως. εἰ δὲ βούλει, σὺ αὖ ἀντιπαράβαλε λόγον παρὰ λόγον, ὡς ὁ ἕτερος ἀμείνων ἐστί· καὶ μᾶλλον εἴσονται οὗτοι, ὁπότερος ἄμεινον λέγει. ΧΙΙ. ΣΩ. Ὦ Ἱππία, ἐγώ τοι | οὐκ ἀμφισβητῶ μὴ οὐχὶ σὲ εἶναι σοφώτερον ἢ ἐμέ· D

ἀλλ' ἀεὶ εἴωθα, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, προσέχειν τὸν νοῦν· ἄλλως τε καὶ ἐπειδάν μοι δοκῇ σοφὸς εἶναι ὁ λέγων, καὶ ἐπιθυμῶν μαθεῖν ὅ τι λέγει διαπυνθάνομαι καὶ ἐπανασκοπῶ καὶ συμβιβάζω τὰ λεγόμενα, ἵνα μάθω· ἐὰν δὲ φαῦλος δοκῇ μοι εἶναι ὁ λέγων, οὔτε ἐπανερωτῶ, οὔτε μοι μέλει ὧν λέγει. καὶ γνώσει τούτῳ, οὓς ἂν ἐγὼ ἡγῶμαι σοφοὺς εἶναι· εὑρήσεις γάρ με λιπαρῆ ὄντα περὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τούτου | καὶ πυν- E

θανόμενον παρ' αὐτοῦ, ἵνα μαθών τι ὠφεληθῶ. ἐπεὶ καὶ νῦν ἐννενόηκα σοῦ λέγοντος, ὅτι ἐν τοῖς ἔπεσιν, οἷς σὺ ἄρτι ἔλεγες ἐνδεικνύμενος τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸν Ὀδυσσέα λέγειν ὡς ἀλαζόνα ὄντα, ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ σὺ ἀληθῆ λέγεις, ὅτι ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς οὐδαμοῦ * φαίνεται ψευσάμενος, ὁ πολύτροπος, ὁ δὲ Ἀχιλ- 370

λεὺς πολύτροπός τις φαίνεται κατὰ τὸν σὸν λόγον· ψεύδεται γοῦν. προειπὼν γὰρ ταῦτα τὰ ἔπη, ἅπερ καὶ σὺ εἶπες ἄρτι,

ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλῃσιν,
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ,

ὀλίγον ὕστερον λέγει, ὡς οὔτ' ἂν ἀναπεισθείη | ὑπὸ B
τοῦ Ὀδυσσέως τε καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος οὔτε μένοι τὸ παράπαν ἐν τῇ Τροίᾳ, ἀλλ'

αὔριον ἱρὰ Διὶ ῥέξας, φησί, καὶ πᾶσι θεοῖσι,
νηήσας εὖ νῆας, ἐπὴν ἅλαδε προερύσσω,
ὄψεαι, αἴ κ' ἐθέλησθα καὶ αἴ κέν τοι τὰ μεμήλῃ,
ἦρι μάλ' Ἑλλήσποντον ἐπ' ἰχθυόεντα πλεούσας
| νῆας ἐμάς, ἐν δ' ἄνδρας ἐρεσσέμεναι μεμαῶτας. C
εἰ δέ κεν εὐπλοΐην δώῃ κλυτὸς Ἐννοσίγαιος,
ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἱκοίμην.

ἔτι δὲ πρότερον τούτων πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα λοιδορούμενος εἶπε

νῦν δ' εἶμι Φθίηνδ', ἐπεὶ ἦ πολὺ λώϊόν ἐστιν
οἴκαδ' ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν. οὐδέ σ' ὀΐω
| ἐνθάδ', ἄτιμος ἐών, ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν. D

ταῦτα εἰπὼν τοτὲ μὲν ἐναντίον τῆς στρατιᾶς ἁπάσης, τοτὲ δὲ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἑταίρους, οὐδαμοῦ φαίνεται οὔτε παρεσκευασμένος οὔτ' ἐπιχειρήσας καθέλκειν τὰς ναῦς ὡς ἀποπλευσούμενος οἴκαδε, ἀλλὰ πάνυ γενναίως ὀλιγωρῶν τοῦ τἀληθῆ λέγειν. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία, καὶ ἐξ ἀρχῆς σε ἠρόμην, ἀπορῶν ὁπότερος τούτοιν τοῖν ἀνδροῖν ἀμείνων πεποίηται τῷ ποιητῇ, καὶ ἡγούμενος | ἀμφοτέρω ἀρίστω εἶναι καὶ δύσκριτον ὁπότερος E

ἀμείνων εἴη καὶ περὶ ψεύδους καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς· ἀμφοτέρω γὰρ καὶ κατὰ τοῦτο παραπλησίω ἐστόν. ΧΙΙΙ. ΙΠ. Οὐ γὰρ καλῶς σκοπεῖς, ὦ Σώκρατες. ἃ μὲν γὰρ ὁ Ἀχιλλεὺς ψεύδεται, οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς φαίνεται ψευδόμενος, ἀλλ' ἄκων, διὰ τὴν συμφορὰν τὴν τοῦ στρατοπέδου ἀναγκασθεὶς καταμεῖναι καὶ βοηθῆσαι· ἃ δὲ ὁ Ὀδυσσεύς, ἑκών τε καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς. ΣΩ. Ἐξαπατᾷς με, ὦ φίλτατε Ἱππία, καὶ αὐτὸς τὸν Ὀδυσσέα μιμεῖ. ΙΠ. Οὐδαμῶς, * ὦ 371

Σώκρατες. λέγεις δὲ δὴ τί καὶ πρὸς τί; ΣΩ. Ὅτι οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς φῂς τὸν Ἀχιλλέα ψεύδεσθαι, ὃς ἦν οὕτω γόης καὶ ἐπίβουλος πρὸς τῇ ἀλαζονείᾳ, ὡς πεποίηκεν

Ὅμηρος, ὥστε καὶ τοῦ Ὀδυσσέως τοσοῦτον φαίνεται
φρονεῖν πλέον πρὸς τὸ ῥᾳδίως λανθάνειν αὐτὸν ἀλα-
ζονευόμενος, ὥστε ἐναντίον αὐτοῦ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐτόλμα
ἐναντία λέγειν καὶ ἐλάνθανε τὸν Ὀδυσσέα· οὐδὲν γοῦν
B φαίνεται εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὡς αἰσθανόμενος αὐτοῦ |
ψευδομένου ὁ Ὀδυσσεύς. ΙΠ. Ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις,
ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐκ οἶσθα, ὅτι λέγων ὕστερόν
πως πρὸς τὸν Ὀδυσσέα ἔφη ἅμα τῇ ἠοῖ ἀποπλευσεῖ-
σθαι, πρὸς τὸν Αἴαντα δὲ οὐκ αὖ φησιν ἀποπλευσεῖ-
σθαι, ἀλλὰ ἄλλα λέγει. ΙΠ. Ποῦ δή; ΣΩ. Ἐν οἷς λέγει
οὐ γὰρ πρὶν πολέμοιο μεδήσομαι αἱματόεντος,
C | πρίν γ' υἱὸν Πριάμοιο δαΐφρονος, Ἕκτορα δῖον,
Μυρμιδόνων ἐπί τε κλισίας καὶ νῆας ἱκέσθαι
κτείνοντ' Ἀργείους, κατά τε φλέξαι πυρὶ νῆας.
ἀμφὶ δέ μιν τῇ 'μῇ κλισίῃ καὶ νηῒ μελαίνῃ
Ἕκτορα καὶ μεμαῶτα μάχης σχήσεσθαι ὀΐω.
σὺ δὴ οὖν, ὦ Ἱππία, πότερον οὕτως ἐπιλήσμονα οἴει
D εἶναι τὸν τῆς Θέτιδός τε καὶ ὑπὸ τοῦ | σοφωτάτου
Χείρωνος πεπαιδευμένον, ὥστε ὀλίγον πρότερον λοιδο-
ροῦντα τοὺς ἀλαζόνας τῇ ἐσχάτῃ λοιδορίᾳ αὐτὸν πα-
ραχρῆμα πρὸς μὲν τὸν Ὀδυσσέα φάναι ἀποπλευσεῖ-
σθαι, πρὸς δὲ τὸν Αἴαντα μενεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐπιβου-
λεύοντά τε καὶ ἡγούμενον ἀρχαῖον εἶναι τὸν Ὀδυσσέα,
καὶ αὐτοῦ αὐτῷ τούτῳ τῷ τεχνάζειν τε καὶ ψεύδεσθαι
περιέσεσθαι; XIV. ΙΠ. Οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώ-
κρατες· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα ὑπὸ εὐηθείας ἀναπει-
E σθεὶς | πρὸς τὸν Αἴαντα ἄλλα εἶπεν ἢ πρὸς τὸν Ὀ-
δυσσέα. ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἅ τε ἀληθῆ λέγει, ἐπιβουλεύ-
σας ἀεὶ λέγει, καὶ ὅσα ψεύδεται, ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀμεί-
νων ἄρ' ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀχιλλέως. ΙΠ.
Ἥκιστά γε δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἄρ-
τι ἐφάνησαν οἱ ἑκόντες ψευδόμενοι βελτίους ἢ οἱ ἄκον-
τες; ΙΠ. Καὶ πῶς ἄν, ὦ Σώκρατες, οἱ ἑκόντες ἀδι-
372 κοῦντες καὶ ἑκόντες * ἐπιβουλεύσαντες καὶ κακὰ ἐργα-
σάμενοι βελτίους ἂν εἶεν τῶν ἀκόντων; οἷς πολλὴ δο-
κεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ ἢ ψεύ-
σηται ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δήπου
πολὺ χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἑκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις
καὶ ψευδομένοις ἢ τοῖς ἄκουσιν. XV ΣΩ. Ὁρᾷς, ὦ
Ἱππία, ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, λέγων ὡς λιπαρής εἰμι
B πρὸς | τὰς ἐρωτήσεις τῶν σοφῶν, καὶ κινδυνεύω ἓν
μόνον ἔχειν τοῦτο ἀγαθόν, τἆλλα ἔχων πάνυ φαῦλα.
τῶν μὲν γὰρ πραγμάτων ᾗ ἔχει ἔσφαλμαι, καὶ οὐκ
οἶδ' ὅπῃ ἐστί. τεκμήριον δέ μοι τούτου ἱκανόν, ὅτι,
ἐπειδὰν συγγένωμαί τῳ ὑμῶν τῶν εὐδοκιμούντων ἐπὶ
σοφίᾳ καὶ οἷς οἱ Ἕλληνες πάντες μάρτυρές εἰσι τῆς
σοφίας, φαίνομαι οὐδὲν εἰδώς· οὐδὲν γάρ μοι δοκεῖ
τῶν αὐτῶν καὶ ὑμῖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν. καίτοι τί μεῖζον
C ἀμαθίας τεκμήριον ἢ ἐπειδάν τις | σοφοῖς ἀνδράσι
διαφέρηται; ἓν δὲ τοῦτο θαυμάσιον ἔχω ἀγαθόν, ὅ με
σώζει· οὐ γὰρ αἰσχύνομαι μανθάνων, ἀλλὰ πυνθάνο-
μαι, καὶ ἐρωτῶ, καὶ χάριν πολλὴν ἔχω τῷ ἀποκρινο-
μένῳ, καὶ οὐδένα πώποτε ἀπεστέρησα χάριτος. οὐ γὰρ
πώποτε ἔξαρνος ἐγενόμην μαθών τι, ἐμαυτοῦ ποιού-
μενος τὸ μάθημα εἶναι ὡς εὕρημα, ἀλλ' ἐγκωμιάζω
τὸν διδάξαντά με ὡς σοφὸν ὄντα, ἀποφαίνων ἃ ἔμα-
θον παρ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ νῦν ἃ σὺ λέγεις οὐχ
D ὁμολογῶ σοι, | ἀλλὰ διαφέρομαι πάνυ σφόδρα. καὶ
τοῦτ' εὖ οἶδα ὅτι δι' ἐμὲ γίγνεται, ὅτι τοιοῦτός εἰμι
οἷόσπέρ εἰμι, ἵνα μηδὲν ἐμαυτὸν μεῖζον εἴπω. ἐμοὶ γὰρ
φαίνεται, ὦ Ἱππία, πᾶν τοὐναντίον ἢ ὃ σὺ λέγεις· οἱ
βλάπτοντες τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀδικοῦντες καὶ ψευ-
δόμενοι καὶ ἐξαπατῶντες καὶ ἁμαρτάνοντες ἑκόντες,
ἀλλὰ μὴ ἄκοντες, βελτίους εἶναι ἢ οἱ ἄκοντες. ἐνίοτε
μέντοι καὶ τοὐναντίον δοκεῖ μοι τούτων, καὶ πλανῶμαι
περὶ ταῦτα, δῆλον ὅτι διὰ τὸ μὴ εἰδέναι. | νυνὶ δὲ ἐν E
τῷ παρόντι μοι ὥσπερ καταβολὴ περιελήλυθε, καὶ δο-
κοῦσί μοι οἱ ἑκόντες ἐξαμαρτάνοντες περί τι βελτίους
εἶναι τῶν ἀκόντων. αἰτιῶμαι δὲ τοῦ νῦν παρόντος
παθήματος τοὺς ἔμπροσθεν λόγους αἰτίους εἶναι, ὥς-
τε φαίνεσθαι νῦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς ἄκοντας τούτων
ἕκαστα ποιοῦντας πονηροτέρους ἢ τοὺς ἑκόντας. σὺ
οὖν χάρισαι, καὶ μὴ φθονήσῃς ἰάσασθαι τὴν ψυχήν
μου· πολὺ γάρ τοι μεῖζόν με ἀγαθὸν ἐργάσει ἀμα-
θίας παύσας * τὴν ψυχὴν ἢ νόσου τὸ σῶμα. μακρὸν 373
μὲν οὖν λόγον εἰ θέλεις λέγειν, προλέγω σοι, ὅτι οὐκ
ἄν με ἰάσαιο — οὐ γὰρ ἂν ἀκολουθήσαιμι —, ὥς-
περ δὲ ἄρτι εἰ θέλεις μοι ἀποκρίνεσθαι, πάνυ ὀνή-
σεις· οἶμαι δὲ οὐδ' αὐτὸν σὲ βλαβήσεσθαι. δικαίως δ'
ἂν καὶ σὲ παρακαλοίην, ὦ παῖ Ἀπημάντου· σὺ γάρ
με ἐπῆρας Ἱππίᾳ διαλέγεσθαι· καὶ νῦν, ἐὰν μή μοι
ἐθέλῃ Ἱππίας ἀποκρίνεσθαι, δέου αὐτοῦ ὑπὲρ ἐμοῦ.
ΕΥ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οἶμαι οὐδὲν δεήσεσθαι Ἱπ-
πίαν τῆς ἡμετέρας δεήσεως. | οὐ γὰρ τοιαῦτα αὐτῷ B
ἔστι τὰ προειρημένα, ἀλλ' ὅτι οὐδενὸς ἂν φύγοι ἀν-
δρὸς ἐρώτησιν. Ἦ γάρ, ὦ Ἱππία; οὐ ταῦτα ἦν ἃ
ἔλεγες; ΙΠ. Ἔγωγε. ἀλλὰ Σωκράτης, ὦ Εὔδικε, ἀεὶ
ταράττει ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἔοικεν ὥσπερ κακουργοῦν-
τι. ΣΩ. Ὦ βέλτιστε Ἱππία, οὔ τι ἑκών γε ταῦτα ἐγὼ
ποιῶ — σοφὸς γὰρ ἂν ἦν καὶ δεινὸς κατὰ τὸν σὸν
λόγον —, ἀλλ' ἄκων, ὥστε μοι συγγνώμην ἔχε· φῂς
γὰρ αὖ δεῖν, ὃς ἂν κακουργῇ ἄκων, συγγνώμην ἔχειν.
ΕΥ. Καὶ μηδαμῶς γε, ὦ Ἱππία, | ἄλλως ποίει, ἀλλὰ C
καὶ ἡμῶν ἕνεκα καὶ τῶν προειρημένων σοι λόγων ἀπο-
κρίνου ἃ ἄν σε ἐρωτᾷ Σωκράτης. ΙΠ. Ἀλλ' ἀποκρι-
νοῦμαι, σοῦ γε δεομένου. Ἀλλ' ἐρώτα ὅ τι βούλει.
XVI. ΣΩ. Καὶ μὴν σφόδρα γε ἐπιθυμῶ, ὦ Ἱππία,
διασκέψασθαι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον, πότεροί ποτε
ἀμείνους, οἱ ἑκόντες ἢ οἱ ἄκοντες ἁμαρτάνοντες. οἶμαι
οὖν ἐπὶ τὴν σκέψιν ὀρθότατ' ἂν ὧδε ἐλθεῖν· ἀλλ'
ἀπόκριναι· καλεῖς τινα δρομέα ἀγαθόν; | ΙΠ. Ἔγωγε. D
ΣΩ. Καὶ κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς
μὲν ὁ εὖ θέων, κακὸς δὲ ὁ κακῶς; ΙΠ. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν ὁ βραδέως θέων κακῶς θεῖ, ὁ δὲ ταχέως εὖ;
ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἐν δρόμῳ μὲν ἄρα καὶ τῷ θεῖν τά-
χος μὲν ἀγαθόν, βραδυτὴς δὲ κακόν; ΙΠ. Ἀλλὰ τί
μέλλει; ΣΩ. Πότερος οὖν ἀμείνων δρομεύς, ὁ ἑκὼν
βραδέως θέων, ἢ ὁ ἄκων; ΙΠ. Ὁ ἑκών. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν οὐ ποιεῖν τί ἐστι τὸ θεῖν; ΙΠ. Ποιεῖν μὲν οὖν.
ΣΩ. Εἰ δὲ ποιεῖν, οὐ καὶ | ἐργάζεσθαί τι; ΙΠ. Ναί E
ΣΩ. Ὁ κακῶς ἄρα θέων κακὸν καὶ αἰσχρὸν ἐν δρόμῳ
τοῦτο ἐργάζεται; ΙΠ. Κακόν. πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Κακῶς δὲ θεῖ ὁ βραδέως θέων; ΙΠ. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομεὺς ἑκὼν τὸ κακὸν τοῦτο
ἐργάζεται καὶ τὸ αἰσχρόν, ὁ δὲ κακὸς ἄκων; ΙΠ.
Ἔοικέ γε. ΣΩ. Ἐν δρόμῳ μὲν ἄρα πονηρότερος ὁ
ἄκων κακὰ ἐργαζόμενος ἢ ὁ ἑκών; ΙΠ. Ἐν δρόμῳ γε.
* ΣΩ. Τί δ' ἐν πάλῃ; πότερος παλαιστὴς ἀμείνων, ὁ 374
ἑκὼν πίπτων, ἢ ὁ ἄκων; ΙΠ. Ὁ ἑκών, ὡς ἔοικε. ΣΩ.

Πονηρότερον δὲ καὶ αἴσχιον ἐν πάλῃ τὸ πίπτειν, ἢ τὸ
καταβάλλειν; ΙΠ. Τὸ πίπτειν. ΣΩ. Καὶ ἐν πάλῃ ἄρα
ὁ ἑκὼν τὰ πονηρὰ καὶ αἰσχρὰ ἐργαζόμενος βελτίων πα-
λαιστὴς ἢ ὁ ἄκων. ΙΠ. Ἔοικε. ΣΩ. Τί δὲ ἐν τῇ ἄλλῃ
πάσῃ τῇ τοῦ σώματος χρείᾳ; οὐχ ὁ βελτίων τὸ σῶμα
δύναται ἀμφότερα ἐργάζεσθαι, καὶ τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ
B ἀσθενῆ, καὶ | τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ καλά; ὥστε ὅταν κα-
τὰ τὸ σῶμα πονηρὰ ἐργάζηται, ἑκὼν ἐργάζεται ὁ βελ-
τίων τὸ σῶμα, ὁ δὲ πονηρότερος ἄκων; ΙΠ. Ἔοικε
κατὰ τὴν ἰσχὺν οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Τί δὲ κατ᾽ εὐσχη-
μοσύνην, ὦ Ἱππία; οὐ τοῦ βελτίονος σώματός ἐστιν
ἑκόντος τὰ αἰσχρὰ καὶ πονηρὰ σχήματα σχηματίζειν,
τοῦ δὲ πονηροτέρου ἄκοντος; ἢ πῶς σοι δοκεῖ; ΙΠ.
Οὕτω. ΣΩ. Καὶ ἀσχημοσύνη ἄρα ἡ μὲν ἑκούσιος
C πρὸς ἀρετῆς ἐστίν, ἡ δὲ ἀκούσιος | πρὸς πονηρίας
σώματος. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί δὲ φωνῆς πέρι λέ-
γεις; ποτέραν φῂς εἶναι βελτίω, τὴν ἑκουσίως ἀπᾴδου-
σαν, ἢ τὴν ἀκουσίως; ΙΠ. Τὴν ἑκουσίως. ΣΩ. Μο-
χθηροτέραν δὲ τὴν ἀκουσίως; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Δέ-
ξαιο δ᾽ ἂν πότερον τἀγαθὰ κεκτῆσθαι, ἢ τὰ κακά;
ΙΠ. Τἀγαθά. ΣΩ. Πότερον οὖν ἂν δέξαιο πόδας
κεκτῆσθαι ἑκουσίως χωλαίνοντας, ἢ ἀκουσίως; ΙΠ.
D Ἑκουσίως. ΣΩ. Χωλεία δὲ ποδῶν οὐχὶ | πονηρία καὶ
ἀσχημοσύνη ἐστί; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἀμβλυωπία
οὐ πονηρία ὀφθαλμῶν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ποτέρους
οὖν ἂν βούλοιο ὀφθαλμοὺς κεκτῆσθαι καὶ ποτέροις
συνεῖναι; οἷς ἑκὼν ἄν τις ἀμβλυώττοι καὶ παρορῴη, ἢ
οἷς ἄκων; ΙΠ. Οἷς ἑκών. ΣΩ. Βελτίω ἄρα ἥγησαι
τῶν σαυτοῦ τὰ ἑκουσίως πονηρὰ ἐργαζόμενα, ἢ τὰ
ἀκουσίως; ΙΠ. Τὰ γοῦν τοιαῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν πάν-
τα, οἷον καὶ ὦτα καὶ ῥῖνας καὶ στόμα καὶ πάσας τὰς
E αἰσθήσεις, εἷς λόγος συνέχει, τὰς μὲν ἀκόντως | κακὰ
ἐργαζομένας ἀκτήτους εἶναι ὡς πονηρὰς οὔσας, τὰς δὲ
ἑκουσίως κτητὰς ὡς ἀγαθὰς οὔσας. ΙΠ. Ἔμοιγε δο-
κεῖ. XVII. ΣΩ. Τί δέ; ὀργάνων ποτέρων βελτίων ἡ
κοινωνία; οἷς ἑκών τις κακὰ ἐργάζεται, ἢ οἷς ἄκων;
οἷον πηδάλιον, ᾧ ἄκων κακῶς τις κυβερνήσει, βέλτιον,
ἢ ᾧ ἑκών; ΙΠ. Ὧι ἑκών. ΣΩ. Οὐ καὶ τόξον ὡσαύ-
τως καὶ λύρα καὶ αὐλοὶ καὶ τἆλλα ξύμπαντα; ΙΠ.
375 Ἀληθῆ λέγεις. * ΣΩ. Τί δέ; ψυχὴν κεκτῆσθαι ἵππου,
ᾗ ἑκών τις κακῶς ἱππεύσει, ἄμεινον, ἢ ᾗ ἄκων; ΙΠ.
Ἧι ἑκών. ΣΩ. Ἀμείνων ἄρα ἐστί. ΙΠ. Ναί. ΣΩ.
Τῇ ἀμείνονι ἄρα ψυχῇ ἵππου τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα ταύ-
της τὰ πονηρὰ ἑκουσίως ἂν ποιοῖ, τῇ δὲ τῆς πονηρᾶς
ἀκουσίως; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κυνὸς
καὶ τῶν ἄλλων ζώων πάντων; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ
δή; ἀνθρώπου ψυχὴν ἐκτῆσθαι τοξότου ἄμεινόν ἐστιν,
B ἥτις ἑκουσίως ἁμαρτάνει τοῦ σκοποῦ, ἢ ἥτις | ἀκου-
σίως; ΙΠ. Ἥτις ἑκουσίως. ΣΩ. Οὐκοῦν αὕτη ἀμεί-
νων εἰς τοξικήν ἐστι; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ψυχὴ ἄρα
ἀκουσίως ἁμαρτάνουσα πονηροτέρα ἢ ἑκουσίως. ΙΠ.
Ἐν τοξικῇ γε. ΣΩ. Τί δ᾽ ἐν ἰατρικῇ; οὐχὶ ἡ ἑκοῦσα
κακὰ ἐργαζομένη περὶ τὰ σώματα ἰατρικωτέρα; ΙΠ.
Ναί. ΣΩ. Ἀμείνων ἄρα αὕτη ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ τῆς
μὴ [ἰατρικῆς]. ΙΠ. Ἀμείνων. ΣΩ. Τί δέ; ἡ κιθαρι-
στικωτέρα καὶ αὐλητικωτέρα καὶ τἆλλα πάντα τὰ κα-
τὰ τὰς | τέχνας τε καὶ τὰς ἐπιστήμας οὐχὶ ἡ ἀμείνων C
ἑκοῦσα τὰ κακὰ ἐργάζεται καὶ τὰ αἰσχρὰ καὶ ἐξαμαρ-
τάνει, ἡ δὲ πονηροτέρα ἄκουσα; ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ.
Ἀλλὰ μήν που τάς γε τῶν δούλων ψυχὰς κεκτῆσθαι
δεξαίμεθ᾽ ἂν μᾶλλον τὰς ἑκουσίως ἢ τὰς ἀκουσίως
ἁμαρτανούσας τε καὶ κακουργούσας, ὡς ἀμείνους οὔ-
σας εἰς ταῦτα. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; τὴν ἡμετέραν
αὐτῶν οὐ βουλοίμεθ᾽ ἂν ὡς βελτίστην ἐκτῆσθαι; ΙΠ.
Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν βελτίων ἔσται, ἐὰν | ἑκοῦσα κα- D
κουργῇ τε καὶ ἐξαμαρτάνῃ, ἢ ἐὰν ἄκουσα; ΙΠ. Δει-
νὸν μέντ᾽ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ οἱ ἑκόντες ἀδικοῦν-
τες βελτίους ἔσονται ἢ οἱ ἄκοντες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν
φαίνεταί γε ἐκ τῶν εἰρημένων. ΙΠ. Οὔκουν ἔμοιγε.
XVIII. ΣΩ. Ἐγὼ δ᾽ ᾤμην, ὦ Ἱππία, καὶ σοὶ φανῆ-
ναι. πάλιν δ᾽ ἀπόκριναι· ἡ δικαιοσύνη οὐχὶ ἢ δύναμίς
τίς ἐστιν, ἢ ἐπιστήμη, ἢ ἀμφότερα; ἢ οὐκ ἀνάγκη ἕν
γέ τι τούτων εἶναι τὴν δικαιοσύνην; | ΙΠ. Ναί. ΣΩ. E
Οὐκοῦν εἰ μὲν δύναμίς ἐστι τῆς ψυχῆς ἡ δικαιοσύνη,
ἡ δυνατωτέρα ψυχὴ καὶ δικαιοτέρα ἐστί; βελτίων γάρ
που ἡμῖν ἐφάνη, ὦ ἄριστε, ἡ τοιαύτη. ΙΠ. Ἐφάνη
γάρ. ΣΩ. Τί δ᾽ εἰ ἐπιστήμη; οὐχ ἡ σοφωτέρα ψυχὴ
δικαιοτέρα, ἡ δὲ ἀμαθεστέρα ἀδικωτέρα; ΙΠ. * Ναί.
ΣΩ. Τί δ᾽ εἰ ἀμφότερα; οὐχ ἡ ἀμφοτέρας ἔχουσα,
ἐπιστήμην καὶ δύναμιν, δικαιοτέρα, ἡ δὲ ἀμαθεστέρα
ἀδικωτέρα; οὐχ οὕτως ἀνάγκη ἔχειν; ΙΠ. Φαίνεται.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ δυνατωτέρα καὶ σοφωτέρα αὕτη ἀμεί-
νων οὖσα ἐφάνη καὶ ἀμφότερα μᾶλλον δυναμένη ποι-
εῖν, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά, περὶ πᾶσαν ἐργα-
σίαν; * ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ὅταν ἄρα τὰ αἰσχρὰ ἐργά- 376
ζηται, ἑκοῦσα ἐργάζεται διὰ δύναμιν καὶ τέχνην. ταῦ-
τα δὲ δικαιοσύνης φαίνεται, ἤτοι ἀμφότερα, ἢ τὸ
ἕτερον. ΙΠ. Ἔοικε. ΣΩ. Καὶ τὸ μέν γε ἀδικεῖν κα-
κὰ ποιεῖν ἐστι, τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν καλά. ΙΠ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ δυνατωτέρα καὶ ἀμείνων ψυχή, ὅταν
περ ἀδικῇ, ἑκοῦσα ἀδικήσει, ἡ δὲ πονηρὰ ἄκουσα;
ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ἀνὴρ ὁ τὴν | B
ἀγαθὴν ψυχὴν ἔχων, κακὸς δὲ ὁ τὴν κακήν; ΙΠ.
Ναί. ΣΩ. Ἀγαθοῦ μὲν ἄρα ἀνδρός ἐστιν ἑκόντα
ἀδικεῖν, κακοῦ δὲ ἄκοντα, εἴπερ ὁ ἀγαθὸς ἀγαθὴν
ψυχὴν ἔχει. ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ἔχει γε. ΣΩ. Ὁ ἄρα
ἑκὼν ἁμαρτάνων καὶ αἰσχρὰ καὶ ἄδικα ποιῶν, ὦ Ἱπ-
πία, εἴπερ τίς ἐστιν οὗτος, οὐκ ἂν ἄλλος εἴη ἢ ὁ ἀγα-
θός. ΙΠ. Οὐκ ἔχω ὅπως σοι συγχωρήσω, ὦ Σώκρα-
τες, ταῦτα. ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Ἱππία· ἀλλ᾽
ἀναγκαῖον οὕτω | φαίνεσθαι νῦν γε ἡμῖν ἐκ τοῦ λό- C
γου. ὅπερ μέντοι πάλαι ἔλεγον, ἐγὼ περὶ ταῦτα ἄνω
καὶ κάτω πλανῶμαι καὶ οὐδέποτε ταὐτά μοι δοκεῖ.
καὶ ἐμὲ μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν πλανᾶσθαι οὐδὲ ἄλλον
ἰδιώτην· εἰ δὲ καὶ ὑμεῖς πλανήσεσθε οἱ σοφοί, τοῦ-
το ἤδη καὶ ἡμῖν δεινόν, εἰ μηδὲ παρ᾽ ὑμᾶς ἀφικόμε-
νοι παυσόμεθα τῆς πλάνης.

Κ Ρ Α Τ Υ Λ Ο Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ, ΚΡΑΤΥΛΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

383 I. * ΕΡΜ. *Βούλει οὖν καὶ Σωκράτει τῷδε ανα-
κοινώσωμεν τὸν λόγον;* ΚΡ. *Εἴ σοι δοκεῖ.* ΕΡΜ.
*Κρατύλος φησὶν ὅδε, ὦ Σώκρατες, ὀνόματος ὀρθότη-
τα εἶναι ἑκάστῳ τῶν ὄντων φύσει πεφυκυῖαν, καὶ οὐ
τοῦτο εἶναι ὄνομα, ὃ ἄν τινες, ξυνθέμενοι καλεῖν, κα-
λῶσι, τῆς αὑτῶν φωνῆς μόριον ἐπιφθεγγόμενοι, ἀλλὰ
ὀρθότητά τινα τῶν ὀνομάτων πεφυκέναι καὶ Ἕλλησι*
B *καὶ* ' *βαρβάροις τὴν αὐτὴν ἅπασιν. ἐρωτῶ οὖν αὐτὸν
ἐγώ, [εἰ] αὐτῷ [πότερον] Κρατύλος τῇ ἀληθείᾳ ὄνο-
μά ἐστιν, ἢ οὔ· ὁ δὲ ὁμολογεῖ [αὑτῷ γε τοῦτο ὄνομα
εἶναι]. Τί δὲ Σωκράτει; ἔφην ἐγώ. Σωκράτης, ἦ δ'
ὅς. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις πᾶσιν, ὅπερ
καλοῦμεν ὄνομα ἕκαστον, τοῦτ' ἔστιν ἑκάστῳ ὄνομα;
Ὁ δέ, Οὔκουν σοί γε, ἦ δ' ὅς, ὄνομα Ἑρμογένης, οὐ-
δὲ ἂν πάντες καλῶσιν ἄνθρωποι. Καὶ ἐμοῦ ἐρωτῶν-
τος καὶ προθυμουμένου εἰδέναι, ὅ τί ποτε λέγει,*
384 * *οὔτε ἀποσαφεῖ οὐδέν, εἰρωνεύεταί τε πρός με, προς-
ποιούμενός τι αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ διανοεῖσθαι ὡς εἰδὼς
περὶ αὐτοῦ, ὃ εἰ βούλοιτο σαφῶς εἰπεῖν, ποιήσειεν ἂν
καὶ ἐμὲ ὁμολογεῖν καὶ λέγειν ἅπερ αὐτὸς λέγει. εἰ οὖν
πῃ ἔχεις συμβαλεῖν τὴν Κρατύλου μαντείαν, ἡδέως
ἂν ἀκούσαιμι. μᾶλλον δὲ αὐτῷ σοι ὅπῃ δοκεῖ περὶ
ὀνομάτων ὀρθότητος, ἔτι ἂν ἥδιον πυθοίμην, εἴ σοι
βουλομένῳ ἐστίν.* ΣΩ. *Ὦ παῖ Ἱππονίκου Ἑρμόγενες,*
B *παλαιὰ παροιμία, ὅτι* ' *χαλεπὰ τὰ καλά ἐστιν ὅπῃ
ἔχει μαθεῖν· καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῶν ὀνομάτων οὐ
σμικρὸν τυγχάνει ὂν μάθημα. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ἤδη
ἀκηκόη παρὰ Προδίκου τὴν πεντηκοντάδραχμον ἐπί-
δειξιν, ἣν ἀκούσαντι ὑπάρχει περὶ τούτο πεπαιδεῦ-
σθαι, ὥς φησιν ἐκεῖνος, οὐδὲν ἂν ἐκώλυέ σε αὐτίκα
μάλα εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος·
νῦν δὲ οὐκ ἀκήκοα, ἀλλὰ τὴν δραχμιαίαν· οὔκουν οἶ-*
C *δα,* ' *πῇ ποτε τὸ ἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν τοιούτων. συ-
ζητεῖν μέντοι ἕτοιμός εἰμι καὶ σοὶ καὶ Κρατύλῳ κοινῇ.
ὅτι δὲ οὔ φησί σοι Ἑρμογένη ὄνομα εἶναι τῇ ἀληθείᾳ,
ὥςπερ ὑποπτεύω αὐτὸν σκώπτειν· οἴεται γάρ ἴσως σε
χρημάτων ἐφιέμενον κτήσεως ἀποτυγχάνειν ἑκάστοτε.
ἀλλ', ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, εἰδέναι μὲν τὰ τοιαῦτα χαλε-
πόν, εἰς τὸ κοινὸν δὲ καταθέντας χρὴ σκοπεῖν, εἴτε
ὡς σὺ λέγεις ἔχει, εἴτε ὡς Κρατύλος.* II. ΕΡΜ. *Καὶ
μὴν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, πολλάκις δὴ καὶ τούτῳ δια-
λεχθεὶς καὶ ἄλλοις πολλοῖς,* ' *οὐ δύναμαι πεισθῆναι,* D
*ὡς ἄλλη τις ὀρθότης ὀνόματος ἢ ξυνθήκη καὶ ὁμολο-
γία. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ, ὅ τι ἄν τίς τῳ θῆται ὄνομα,
τοῦτο εἶναι τὸ ὀρθόν· καὶ ἂν αὖθίς γε ἕτερον μετα-
θῆται, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι καλῇ, οὐδὲν ἧττον τὸ ὕστερον
ὀρθῶς ἔχειν [τοῦ προτέρου], ὥςπερ τοῖς οἰκέταις
ἡμεῖς μετατιθέμεθα, οὐδὲν ἧττον τοῦτ' εἶναι ὀρθὸν
τὸ μετατεθὲν τοῦ πρότερον κειμένου· οὐ γὰρ φύσει
ἑκάστῳ πεφυκέναι ὄνομα οὐδὲν οὐδενί, ἀλλὰ νόμῳ καὶ
ἔθει τῶν ἐθισάντων τε καὶ καλούντων. εἰ δέ πῃ ἄλλῃ
ἔχει, ἕτοιμος ἔγωγε* ' *καὶ μανθάνειν καὶ ἀκούειν οὐ* E
μόνον παρὰ Κρατύλου, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλου ὁτουοῦν.
* ΣΩ. *Ἴσως μέντοι τι λέγεις, ὦ Ἑρμόγενες· σκεψώμε-* 385
*θα δέ. ὃ ἂν θῇ καλεῖν τις ἕκαστον, τοῦθ' ἑκάστῳ
ὄνομα;* ΕΡΜ. *Ἔμοιγε δοκεῖ.* ΣΩ. *Καὶ ἐὰν ἰδιώτης
καλῇ, καὶ ἐὰν πόλις;* ΕΡΜ. *Φημί.* ΣΩ. *Τί οὖν, ἐὰν
ἐγὼ καλῶ ὁτιοῦν τῶν ὄντων, οἷον ὃ νῦν καλοῦμεν ἄν-
θρωπον, ἐὰν ἐγὼ τοῦτο ἵππον προσαγορεύω, ὃ δὲ νῦν
ἵππον, ἄνθρωπον, ἔσται δημοσίᾳ μὲν ὄνομα ἄνθρω-
πος τῷ αὐτῷ, ἰδίᾳ δὲ ἵππος; καὶ ἰδίᾳ μὲν αὖ ἄνθρω-
πος, δημοσίᾳ δὲ ἵππος; οὕτω λέγεις;* ' ΕΡΜ. *Ἔμοιγε* B
δοκεῖ. III. ΣΩ. *Φέρε δή μοι τόδε εἰπέ. καλεῖς τι
ἀληθῆ λέγειν καὶ ψευδῆ;* ΕΡΜ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Οὐκ-
οῦν εἴη ἂν λόγος ἀληθής, ὁ δὲ ψευδής;* ΕΡΜ. *Πά-
νυ γε.* ΣΩ. *Ἆρ' οὖν οὗτος, ὃς ἂν τὰ ὄντα λέγῃ ὡς
ἔστιν, ἀληθής· ὃς δ' ἂν ὡς οὐκ ἔστι, ψευδής;* ΕΡΜ.
Ναί. ΣΩ. *Ἔστιν ἄρα τοῦτο, λόγῳ λέγειν τὰ ὄντα
τε καὶ μή;* ΕΡΜ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Ὁ λόγος δ' ἐστὶν
ὁ ἀληθὴς πότερον ὅλος μὲν* ' *ἀληθής, τὰ μόρια δ'* C
αὐτοῦ οὐκ ἀληθῆ; ΕΡΜ. *Οὔκ, ἀλλὰ καὶ τὰ μόρια.*
ΣΩ. *Πότερον δὲ τὰ μὲν μεγάλα μόρια ἀληθῆ, τὰ δὲ*

σμικρότερα οὔ; ἢ πάντα; ΕΡΜ. Πάντα, οἶμαι ἔγωγε.
ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅ τι λέγεις λόγου σμικρότερον μόριον
ἄλλο ἢ ὄνομα; ΕΡΜ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο σμικρότατον.
ΣΩ. Καὶ τὸ ὄνομα ἄρα τὸ τοῦ ἀληθοῦς λόγου λέγε-
ται; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἀληθές γε, ὡς φῄς. ΕΡΜ.
Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ τοῦ ψευδοῦς μόριον οὐ ψεῦδος;
ΕΡΜ. Φημί. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα ὄνομα ψευδὲς καὶ ἀλη-
D θὲς λέγειν, εἴπερ καὶ λόγον; ˈ ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΣΩ. Ὃ ἂν ἄρα ἕκαστος φῇ τῳ ὄνομα εἶναι, τοῦτό
ἐστιν ἑκάστῳ ὄνομα; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἦ καὶ ὁπό-
σα ἂν φῇ τις ἑκάστῳ ὀνόματα εἶναι, τοσαῦτα ἔσται;
καὶ τότε, ὁπόταν φῇ; ΕΡΜ. Οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε, ὦ
Σώκρατες, ὀνόματος ἄλλην ὀρθότητα ἢ ταύτην, ἐμοὶ
μὲν ἕτερον εἶναι καλεῖν ἑκάστῳ ὄνομα, ὃ ἐγὼ ἐθέμην,
σοὶ δὲ ἕτερον, ὃ ἂν σύ. οὕτω δὲ καὶ ταῖς πόλεσιν
E ὁρῶ ἰδίᾳ ἑκάσταις ἐνίοτ᾽ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ˈ κείμενα
ὀνόματα, καὶ Ἕλλησι παρὰ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, καὶ
Ἕλλησι παρὰ βαρβάρους. IV. ΣΩ. Φέρε δὴ ἴδωμεν,
ὦ Ἑρμόγενες, πότερον καὶ τὰ ὄντα οὕτως ἔχειν σοι
φαίνεται, ἰδίᾳ αὐτῶν ἡ οὐσία εἶναι ἑκάστῳ, ὥσπερ
Πρωταγόρας ἔλεγε, λέγων πάντων χρημάτων μέτρον
386 εἶναι * ἄνθρωπον, ὡς ἄρα οἷα μὲν ἂν ἐμοὶ φαίνηται
τὰ πράγματα εἶναι, τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἐμοί, οἷα δ᾽ ἂν
σοί, τοιαῦτα δ᾽ αὖ σοί· ἢ ἔχειν δοκεῖ σοι αὐτὰ αὑτῶν
τινα βεβαιότητα τῆς οὐσίας. ΕΡΜ. Ἤδη ποτὲ ἔγωγε,
ὦ Σώκρατες, ἀπορῶν καὶ ἐνταῦθα ἐξηνέχθην, εἰς ἅπερ
Πρωταγόρας λέγει· οὐ πάνυ τι μέντοι μοι δοκεῖ οὕτως
ἔχειν. ΣΩ. Τί δαί; ἐς τόδε ἤδη ἐξηνέχθης, ὥστε μὴ
B πάνυ σοι δοκεῖν εἶναί τινα ἄνθρωπον ˈ πονηρόν;
ΕΡΜ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἀλλὰ πολλάκις δὴ αὐτὸ πέπον-
θα, ὥστε μοι δοκεῖν πάνυ πονηροὺς εἶναί τινας ἀν-
θρώπους, καὶ μάλα συχνούς. ΣΩ. Τί δέ; πάνυ χρη-
στοὶ οὔπω σοι ἔδοξαν εἶναι ἄνθρωποι; ΕΡΜ. Καὶ
μάλα ὀλίγοι. ΣΩ. Ἔδοξαν δ᾽ οὖν; ΕΡΜ. Ἔμοιγε.
ΣΩ. Πῶς οὖν τοῦτο τίθεσαι; ἆρ᾽ ὧδε, τοὺς μὲν πάνυ
χρηστοὺς πάνυ φρονίμους, τοὺς δὲ πάνυ πονηροὺς
C πάνυ ἄφρονας; ΕΡΜ. Ἔμοιγε ˈ δοκεῖ οὕτως. ΣΩ.
Οἷόν τε οὖν ἐστίν, εἰ Πρωταγόρας ἀληθῆ ἔλεγε καὶ
ἔστιν αὕτη ἡ ἀλήθεια, τὸ οἷα ἂν δοκῇ ἑκάστῳ τοιαῦ-
τα καὶ εἶναι, τοὺς μὲν ἡμῶν φρονίμους εἶναι, τοὺς δὲ
ἄφρονας; ΕΡΜ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Καὶ ταῦτά γε, ὡς
ἐγᾦμαι, σοὶ πάνυ δοκεῖ, φρονήσεως οὔσης καὶ ἀφρο-
σύνης, μὴ πάνυ δυνατὸν εἶναι Πρωταγόραν ἀληθῆ λέ-
γειν. οὐδὲν γὰρ ἄν που τῇ ἀληθείᾳ ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέ-
ρου φρονιμώτερος εἴη, εἴπερ ἃ ἂν ἑκάστῳ δοκῇ, ἑκά-
D στῳ ˈ ἀληθῆ ἔσται. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. V. ΣΩ.
Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατ᾽ Εὐθύδημόν γε, οἶμαι, σοὶ δοκεῖ
πᾶσι πάντα ὁμοίως εἶναι ἅμα καὶ ἀεί. οὐδὲ γὰρ ἂν
οὕτως εἶεν οἱ μὲν χρηστοί, οἱ δὲ πονηροί, εἰ ὁμοίως
ἅπασι καὶ ἀεὶ ἀρετή τε καὶ κακία εἴη. ΕΡΜ. Ἀλη-
θῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μήτε πᾶσι πάντα ἐστὶν
ὁμοίως ἅμα καὶ ἀεί, μήτε ἑκάστῳ ἰδίᾳ ἕκαστον τῶν
ὄντων ἐστί, δῆλον δή, ὅτι αὐτὰ αὑτῶν οὐσίαν ἔχοντά
E τινα βέβαιόν ἐστι τὰ ˈ πράγματα, οὐ πρὸς ἡμᾶς οὐδὲ
ὑφ᾽ ἡμῶν, ἑλκόμενα ἄνω καὶ κάτω τῷ ἡμετέρῳ φαντά-
σματι, ἀλλὰ καθ᾽ αὑτὰ πρὸς τὴν αὑτῶν οὐσίαν ἔχον-
τα ᾗπερ πέφυκε. ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι, ὦ Σώκρατες, οὕ-
τως ἔχειν. ΣΩ. Πότερον οὖν αὐτὰ μὲν ἂν εἴη οὕτω
πεφυκότα, αἱ δὲ πράξεις αὐτῶν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν
τρόπον; ἢ οὐ καὶ αὗται ἕν τι εἶδος τῶν ὄντων εἰσίν,
αἱ πράξεις; ΕΡΜ. Πάνυ γε καὶ αὗται. ΣΩ. Κατὰ
* τὴν αὑτῶν ἄρα φύσιν καὶ αἱ πράξεις πράττονται, 387
οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν δόξαν. οἷον ἐάν τι ἐπιχειρήσω-
μεν ἡμεῖς τῶν ὄντων τέμνειν, πότερον ἡμῖν τμητέον
ἕκαστον ὡς ἂν ἡμεῖς βουλώμεθα καὶ ᾧ ἂν βουληθῶ-
μεν, ἢ ἐὰν μὲν κατὰ τὴν φύσιν βουληθῶμεν ἕκαστον
τέμνειν τοῦ τέμνειν τε καὶ τέμνεσθαι καὶ ᾧ πέφυκε,
τεμοῦμέν τε καὶ πλέον τι ἡμῖν ἔσται καὶ ὀρθῶς πρά-
ξομεν τοῦτο, ἐὰν δὲ παρὰ φύσιν, ἐξαμαρτησόμεθά τε
καὶ οὐδὲν πράξομεν; ˈ ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. B
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐὰν κάειν τι ἐπιχειρήσωμεν, οὐ κατὰ
πᾶσαν δόξαν δεῖ κάειν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὀρθήν; αὕτη
δ᾽ ἐστὶν ᾗ πέφυκεν ἕκαστον κάεσθαί τε καὶ κάειν, καὶ
ᾧ πέφυκεν; ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ
τἆλλα οὕτω; ΕΡΜ. Πάνυ γε. VI. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ
καὶ τὸ λέγειν μία τίς ἐστι τῶν πράξεων; ΕΡΜ. Ναί.
ΣΩ. Πότερον οὖν, ᾗ ἂν τῳ δοκῇ λεκτέον εἶναι, ταύτῃ
λέγων ὀρθῶς λέξει, ἢ ἐὰν μὲν ᾗ πέφυκε τὰ πράγματα
λέγειν τε ˈ καὶ λέγεσθαι καὶ ᾧ, ταύτῃ καὶ τούτῳ λέ- C
γῃ, πλέον τέ τι ποιήσει καὶ ἐρεῖ· ἐὰν δὲ μή, ἐξαμαρ-
τήσεταί τε καὶ οὐδὲν ποιήσει; ΕΡΜ. Οὕτω μοι δο-
κεῖ, ὡς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ λέγειν μόριον τὸ
ὀνομάζειν; ὀνομάζοντες γάρ που λέγουσι τοὺς λόγους.
ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὀνομάζειν πρᾶ-
ξίς τίς ἐστιν, εἴπερ καὶ τὸ λέγειν πρᾶξίς ἦν περὶ τὰ
πράγματα; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Αἱ δὲ πράξεις ˈ ἐφά- D
νησαν ἡμῖν οὐ πρὸς ἡμᾶς οὖσαι, ἀλλ᾽ αὑτῶν τινα
ἰδίαν φύσιν ἔχουσαι; ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ ὀνομαστέον ᾗ πέφυκε τὰ πράγματα ὀνομάζειν
τε καὶ ὀνομάζεσθαι καὶ ᾧ, ἀλλ᾽ οὐχ ᾗ ἂν ἡμεῖς βου-
ληθῶμεν, εἴπερ τι τοῖς ἔμπροσθεν μέλλει ὁμολογού-
μενον εἶναι; καὶ οὕτω μὲν ἂν πλέον τι ποιοῖμεν καὶ
ὀνομάζοιμεν, ἄλλως δὲ οὔ; ΕΡΜ. Φαίνεταί μοι. VII.
ΣΩ. Φέρε δή, ὃ ἔδει τέμνειν, ἔδει τῳ, φαμέν, τέμνειν;
ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὃ ἔδει ˈ κερκίζειν, ἔδει τῳ κερ- E
κίζειν; καὶ ὃ ἔδει τρυπᾶν, ἔδει τῳ τρυπᾶν; ΕΡΜ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ὃ ἔδει δὴ ὀνομάζειν, ἔδει τῳ ὀνο-
μάζειν; * ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δὲ ἦν ἐκεῖνο, 388
ᾧ ἔδει τρυπᾶν; ΕΡΜ. Τρύπανον. ΣΩ. Τί δέ, ᾧ
κερκίζειν; ΕΡΜ. Κερκίς. ΣΩ. Τί δέ, ᾧ ὀνομάζειν;
ΕΡΜ. Ὄνομα. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ὄργανον ἄρα τί ἐστι
καὶ τὸ ὄνομα. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ οὖν ἐγὼ
ἐροίμην· Τί ἦν ὄργανον ἡ κερκίς; οὐχ ᾧ κερκίζομεν;
ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Κερκίζοντες δὲ τί δρῶμεν; οὐ τὴν ˈ B
κρόκην καὶ τοὺς στήμονας συγκεχυμένους διακρίνομεν;
ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τρυπάνου ἕξεις
οὕτως εἰπεῖν καὶ περὶ τῶν ἄλλων; ΕΡΜ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Ἔχεις δὴ καὶ περὶ ὀνόματος οὕτως εἰπεῖν; ὀργά-
νῳ ὄντι τῷ ὀνόματι ὀνομάζοντες τί ποιοῦμεν; ΕΡΜ.
Οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν διδάσκομέν τι ἀλλή-
λους, καὶ τὰ πράγματα διακρίνομεν, ᾗ ἔχει; ΕΡΜ.
Πάνυ γε. VIII. ΣΩ. Ὄνομα ἄρα διδασκαλικόν τί
ἐστιν ὄργανον καὶ διακριτικὸν ˈ τῆς οὐσίας, ὥσπερ C
κερκὶς ὑφάσματος. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ὑφαντικὸν δέ
γε ἡ κερκίς; ΕΡΜ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Ὑφαντικὸς
μὲν ἄρα κερκίδι καλῶς χρήσεται· καλῶς δ᾽ ἐστὶν ὑφαν-
τικῶς· διδασκαλικὸς δὲ ὀνόματι καλῶς· καλῶς δ᾽ ἐστὶ
διδασκαλικῶς. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τῷ τίνος οὖν ἔργῳ

ὁ ὑφάντης καλῶς χρήσεται, ὅταν τῇ κερκίδι χρῆται; ΕΡΜ. Τῷ τοῦ τέκτονος. ΣΩ. Πᾶς δὲ τέκτων ἢ ὁ τὴν
D τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Τῷ ' τίνος δὲ ἔργῳ ὁ τρυπητὴς καλῶς χρήσεται, ὅταν τῷ τρυπάνῳ χρῆται; ΕΡΜ. Τῷ τοῦ χαλκέως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν πᾶς χαλκεύς, ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Εἶεν. τῷ δὲ τίνος ἔργῳ ὁ διδασκαλικὸς χρήσεται, ὅταν τῷ ὀνόματι χρῆται; ΕΡΜ. Οὐδὲ τοῦτ' ἔχω. ΣΩ. Οὐδὲ τοῦτό γ' ἔχεις εἰπεῖν, τίς παραδίδωσιν ἡμῖν τὰ ὀνόματα, οἷς χρώμεθα; ΕΡΜ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἆρ' οὐχὶ ὁ νόμος δοκεῖ σοι εἶναι ὁ παραδιδοὺς
E αὐτά; ΕΡΜ. Ἔοικε. ΣΩ. Νομοθέτου ' ἄρα ἔργῳ χρήσεται ὁ διδασκαλικός, ὅταν ὀνόματι χρῆται; ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Νομοθέτης δέ σοι δοκεῖ πᾶς εἶναι ἀνήρ, ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Οὐκ ἄρα παντὸς ἀνδρός, ὦ Ἑρμόγενες, ὄνομα
389 θέσθαι ἐστίν, ἀλλά τινος ὀνοματουργοῦ. * οὗτος δ' ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ὁ νομοθέτης, ὃς δὴ τῶν δημιουργῶν σπανιώτατος ἐν ἀνθρώποις γίγνεται. ΕΡΜ. Ἔοικεν. IX. ΣΩ. Ἴθι δή, ἐπίσκεψαι, ποῖ βλέπων ὁ νομοθέτης τὰ ὀνόματα τίθεται; ἐκ τῶν ἔμπροσθεν δὲ ἀνάσκεψαι. ποῖ βλέπων ὁ τέκτων τὴν κερκίδα ποιεῖ; ἆρ' οὐ πρὸς τοιοῦτόν τι, ὃ πέφυκε κερκίζειν; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δέ; ἂν καταγῇ αὐτῷ ἡ κερκὶς ποιοῦντι,
B ' πότερον πάλιν ποιήσει ἄλλην πρὸς τὴν κατεαγυῖαν βλέπων, ἢ πρὸς ἐκεῖνο τὸ εἶδος, πρὸς ὅπερ καὶ ἣν κατέαξεν ἐποίει; ΕΡΜ. Πρὸς ἐκεῖνο, ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκεῖνο δικαιότατ' ἂν αὐτὸ ὃ ἔστι κερκὶς καλέσαιμεν; ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὰν δέῃ λεπτῷ ἱματίῳ ἢ παχεῖ ἢ λινῷ ἢ ἐρεῷ ἢ ὁποιῳοῦν τινι κερκίδα ποιεῖν, πάσας μὲν δεῖ τὸ τῆς κερκίδος ἔχειν εἶδος, οἵα δ' ἑκάστῳ καλλίστη πέφυκε, ταύ-
C την ' ἀποδιδόναι τὴν φύσιν εἰς τὸ ἔργον ἕκαστον; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὴ ὀργάνων ὁ αὐτὸς τρόπος· τὸ φύσει ἑκάστῳ πεφυκὸς ὄργανον ἐξευρόντα δεῖ ἀποδοῦναι εἰς ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἂν ποιῇ τὸ ἔργον, οὐχ οἷον ἂν αὐτὸς βουληθῇ, ἀλλ' οἷον πέφυκε. τὸ γὰρ φύσει ἑκάστῳ, ὡς ἔοικε, τρύπανον πεφυκὸς εἰς τὸν σίδηρον δεῖ ἐπίστασθαι τιθέναι. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τὴν φύσει κερκίδα ἑκάστῳ πεφυκυῖαν εἰς τὸ ξύλον. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Φύσει γὰρ
D ἦν ἑκάστῳ ' εἴδει ὑφάσματος, ὡς ἔοικεν, ἑκάστη κερκίς, καὶ τἆλλα οὕτως. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὦ βέλτιστε, καὶ τὸ ἑκάστῳ φύσει πεφυκὸς ὄνομα τὸν νομοθέτην ἐκεῖνον εἰς τοὺς φθόγγους καὶ τὰς συλλαβὰς δεῖ ἐπίστασθαι τιθέναι, καὶ βλέποντα πρὸς αὐτὸ ἐκεῖνο, ὃ ἔστιν ὄνομα, πάντα τὰ ὀνόματα ποιεῖν τε καὶ τίθεσθαι, εἰ μέλλει κύριος εἶναι ὀνομάτων θέτης; εἰ δὲ μὴ εἰς τὰς αὐτὰς συλλαβὰς ἕκαστος ὁ νομοθέτης τίθησιν, οὐδὲν δεῖ τοῦτο ἀγνοεῖν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὸν
E αὐτὸν σίδηρον ' ἅπας χαλκεὺς τίθησι, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα ποιῶν τὸ αὐτὸ ὄργανον· ἀλλ' ὅμως, ἕως ἂν τὴν
390 αὐτὴν ἰδέαν ἀποδιδῷ, ἐάν τε ἐν ἄλλῳ * σιδήρῳ ὅμως ὀρθῶς ἔχει τὸ ὄργανον, ἐάν τε ἐνθάδε, ἐάν τε ἐν βαρβάροις τις ποιῇ. ἢ γάρ; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτως ἀξιώσεις καὶ τὸν νομοθέτην τόν τε ἐνθάδε καὶ τὸν ἐν τοῖς βαρβάροις, ἕως ἂν τὸ τοῦ ὀνόματος εἶδος ἀποδιδῷ τὸ προσῆκον ἑκάστῳ ἐν ὁποιαισοῦν συλλαβαῖς, οὐδὲν χείρω νομοθέτην εἶναι τὸν ἐνθάδε ἢ τὸν ὁπουοῦν ἄλλοθι; ΕΡΜ. Πάνυ γε. X. ΣΩ. Τίς οὖν ὁ γνωσόμενος, εἰ τὸ ' προσῆκον εἶδος B
κερκίδος ἐν ὁποιῳοῦν ξύλῳ κεῖται; ὁ ποιήσας, ὁ τέκτων, ἢ ὁ χρησόμενος, ὁ ὑφάντης; ΕΡΜ. Εἰκὸς μὲν μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, τὸν χρησόμενον. ΣΩ. Τίς οὖν ὁ τῷ τοῦ λυροποιοῦ ἔργῳ χρησόμενος; ἆρ' οὐχ οὗτος, ὃς ἐπίσταιτο ἂν ἐργαζομένῳ κάλλιστα ἐπιστατεῖν καὶ εἰργασμένον γνοίη εἴτ' εὖ εἴργασται εἴτε μή; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίς; ΕΡΜ. Ὁ κιθαριστής. ΣΩ. Τίς δὲ ὁ τῷ τοῦ ναυπηγοῦ; ' ΕΡΜ. Κυβερνήτης. ΣΩ. C
Τίς δὲ τῷ τοῦ νομοθέτου ἔργῳ ἐπιστατήσειέ τ' ἂν κάλλιστα καὶ εἰργασμένον κρίνειε καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις; ἆρ' οὐχ ὅσπερ χρήσεται; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐχ ὁ ἐρωτᾶν ἐπιστάμενος οὗτός ἐστι; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἀποκρίνεσθαι; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τὸν δὲ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπιστάμενον ἄλλο τι σὺ καλεῖς ἢ διαλεκτικόν; ΕΡΜ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο. ΣΩ. Τέκτονος μὲν ἄρα ' ἔργον D
ἐστὶ ποιῆσαι πηδάλιον, ἐπιστατοῦντος κυβερνήτου, εἰ μέλλει καλὸν εἶναι τὸ πηδάλιον. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Νομοθέτου δέ γε, ὡς ἔοικεν, ὄνομα, ἐπιστάτην ἔχοντος διαλεκτικὸν ἄνδρα, εἰ μέλλει καλῶς ὀνόματα θήσεσθαι. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Κινδυνεύει ἄρα, ὦ Ἑρμόγενες, εἶναι οὐ φαῦλον, ὡς σὺ οἴει, ἡ τοῦ ὀνόματος θέσις, οὐδὲ φαύλων ἀνδρῶν οὐδὲ τῶν ἐπιτυχόντων. καὶ Κρατύλος ἀληθῆ λέγει, λέγων φύσει τὰ ὀνόματα εἶναι τοῖς πράγμασι, ' καὶ οὐ πάντα δημιουργὸν E
ὀνομάτων εἶναι, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνον τὸν ἀποβλέποντα εἰς τὸ τῇ φύσει ὄνομα ὂν ἑκάστῳ καὶ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ εἶδος τιθέναι εἴς τε τὰ γράμματα καὶ τὰς συλλαβάς. ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ὅπως χρὴ πρὸς ἃ λέγεις ἐναντιοῦσθαι. ἴσως μέντοι οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν οὕτως * ἐξαίφνης πεισθῆναι, ἀλλὰ δοκῶ μοι ὧδε ἂν 391
μᾶλλον πεισθήσεσθαί σοι, εἴ μοι δείξειας, ἥντινα φῂς εἶναι τὴν φύσει ὀρθότητα ὀνόματος. ΣΩ. Ἐγὼ μέν, ὦ μακάριε Ἑρμόγενες, οὐδεμίαν λέγω, ἀλλ' ἐπελάθου γε ὧν ὀλίγον πρότερον ἔλεγον, ὅτι οὐκ εἰδείην, ἀλλὰ σκεψοίμην μετὰ σοῦ. νῦν δὲ σκοπουμένοις ἡμῖν, ἐμοί τε καὶ σοί, τοσοῦτον μὲν ἤδη φαίνεται παρὰ τὰ πρότερα, φύσει τέ τινα ὀρθότητα ἔχον εἶναι τὸ ὄνομα καὶ οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπίστασθαι ' καλῶς αὐτὸ πρά- B
γματι ὁτῳοῦν θέσθαι. ἢ οὔ; ΕΡΜ. Πάνυ γε. XI. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο χρὴ ζητεῖν, εἴπερ ἐπιθυμεῖς εἰδέναι, ἥτις ποτ' αὖ ἐστιν αὐτοῦ ἡ ὀρθότης. ΕΡΜ. Ἀλλὰ μὴν ἐπιθυμῶ γε εἰδέναι. ΣΩ. Σκόπει τοίνυν. ΕΡΜ. Πῶς οὖν χρὴ σκοπεῖν; ΣΩ. Ὀρθοτάτη μὲν τῆς σκέψεως, ὦ ἑταῖρε, μετὰ τῶν ἐπισταμένων, χρήματα ἐκείνοις τελοῦντα καὶ χάριτας κατατιθέμενον. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ σοφισταί, οἷσπερ καὶ ὁ ἀδελφός σου Καλλίας ' πολλὰ τελέσας χρήματα σοφὸς C
δοκεῖ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐγκρατὴς εἶ τῶν πατρῴων, λιπαρεῖν χρὴ τὸν ἀδελφὸν καὶ δεῖσθαι αὐτοῦ διδάξαι σε τὴν ὀρθότητα περὶ τῶν τοιούτων, ἣν ἔμαθε παρὰ Πρωταγόρου. ΕΡΜ. Ἄτοπος μέντ' ἂν εἴη μου, ὦ Σώκρατες, ἡ δέησις, εἰ τὴν μὲν ἀλήθειαν τὴν Πρωταγόρου ὅλως οὐκ ἀποδέχομαι, τὰ δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀληθείᾳ ῥηθέντα ἀγαπῴην ὥς του ἄξια. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὴ αὖ σε ταῦτα ἀρέσκει, παρ' Ὁμήρου χρὴ ' μανθά- D
νειν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ποιητῶν. ΕΡΜ. Καὶ τί

λέγει, ὦ Σώκρατες, Ὅμηρος περὶ ὀνομάτων; καὶ ποῦ;
ΣΩ. Πολλαχοῦ· μέγιστα δὲ καὶ κάλλιστα ἐν οἷς διορί-
ζει ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἅ τε οἱ ἄνθρωποι ὀνόματα καλοῦ-
σι καὶ οἱ θεοί. ἢ οὐκ οἴει αὐτὸν μέγα τι καὶ θαυμά-
σιον λέγειν ἐν τούτοις περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος; δῆ-
λον γὰρ δή, ὅτι οἵ γε θεοὶ αὐτὰ καλοῦσι πρὸς ὀρθό-
E τητα, ἅπερ ἔστι φύσει ὀνόματα. ' ἢ σὺ οὐκ οἴει;
ΕΡΜ. Εὖ οἶδα μὲν οὖν ἔγωγε, εἴπερ καλοῦσιν, ὅτι
ὀρθῶς καλοῦσιν. ἀλλὰ ποῖα ταῦτα λέγεις; ΣΩ. Οὐκ
οἶσθα, ὅτι περὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐν τῇ Τροίᾳ, ὃς
ἐμονομάχει τῷ Ἡφαίστῳ, ὃν Ξάνθον, φησί, καλέουσι
θεοί, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον; ΕΡΜ. Ἔγωγε. ΣΩ.
392 Τί οὖν δή; οὐκ οἴει τοῦτο * σεμνόν τι εἶναι, γνῶναι
ὅπῃ ποτὲ ὀρθῶς ἔχει ἐκεῖνον τὸν ποταμὸν Ξάνθον
καλεῖν μᾶλλον ἢ Σκάμανδρον; εἰ δὲ βούλει, περὶ τῆς
ὄρνιθος, ἣν λέγει ὅτι

χαλκίδα κικλήσκουσι θεοί, ἄνδρες δὲ κύμινδιν,

φαῦλον ἡγεῖ τὸ μάθημα, ὅσῳ ὀρθότερόν ἐστι καλεῖ-
σθαι χαλκὶς κυμίνδιδος τῷ αὐτῷ ὀρνέῳ; ἢ τὴν Βατί-
ειάν τε καὶ Μυρίνην, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ τούτου τοῦ
B ποιητοῦ καὶ ἄλλων; ' Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως μείζω
ἐστὶν ἢ κατ' ἐμέ τε καὶ σὲ ἐξευρεῖν· ὁ δὲ Σκαμάνδριός
τε καὶ ὁ Ἀστυάναξ ἀνθρωπινώτερον διασκέψασθαι,
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ῥᾶον, ἅ φησιν ὀνόματα εἶναι τῷ
τοῦ Ἕκτορος υἱεῖ, τίνα ποτὲ λέγει τὴν ὀρθότητα αὐ-
τῶν. οἶσθα γὰρ δήπου ταῦτα τὰ ἔπη, ἐν οἷς ἔνεστιν
ἃ ἐγὼ λέγω. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον οὖν οἴει
Ὅμηρον ὀρθότερον ἡγεῖσθαι τῶν ὀνομάτων κεῖσθαι
C τῷ παιδί, τὸν Ἀστυάνακτα ἢ τὸν Σκαμάνδριον; '
ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω λέγειν. XII. ΣΩ. Ὧδε δὴ σκόπει. εἴ
τις ἔροιτό σε, πότερον οἴει ὀρθότερον καλεῖν τὰ ὀνό-
ματα τοὺς φρονιμωτέρους ἢ τοὺς ἀφρονεστέρους;
ΕΡΜ. Δῆλον δή, ὅτι τοὺς φρονιμωτέρους φαίην ἄν.
ΣΩ. Πότερον οὖν αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς πόλεσι φρονι-
μώτεραί σοι δοκοῦσιν εἶναι ἢ οἱ ἄνδρες, ὡς τὸ ὅλον
εἰπεῖν γένος; ΕΡΜ. Οἱ ἄνδρες. ΣΩ. Οὐκοῦν οἶσθα,
ὅτι Ὅμηρος τὸ παιδίον τὸ τοῦ Ἕκτορος ὑπὸ τῶν
D Τρώων φησὶ καλεῖσθαι Ἀστυάνακτα, ' Σκαμάνδριον δὲ
δῆλον ὅτι ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἐπειδή οἵ γε ἄνδρες αὐ-
τὸν Ἀστυάνακτα ἐκάλουν; ΕΡΜ. Ἔοικέ γε. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ Ὅμηρος τοὺς Τρῶας σοφωτέρους ἡγεῖτο ἢ
τὰς γυναῖκας αὐτῶν; ΕΡΜ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Τὸν
Ἀστυάνακτα ἄρα ὀρθότερον ᾤετο κεῖσθαι τῷ παιδὶ ἢ
τὸν Σκαμάνδριον; ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Σκοπῶμεν
δή, διὰ τί ποτε; ἢ αὐτὸς ἡμῖν κάλλιστα ὑφηγεῖται τὸ
διότι; φησὶ γάρ·

E ' οἶος γάρ σφιν ἔρυτο πόλιν καὶ τείχεα μακρά.

διὰ ταῦτα δή, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἔχει καλεῖν τὸν τοῦ
σωτῆρος υἱὸν Ἀστυάνακτα τούτου, ὃ ἔσωζεν ὁ πατὴρ
αὐτοῦ, ὥς φησιν Ὅμηρος. ΕΡΜ. Φαίνεταί μοι. ΣΩ.
Τί δή ποτε; οὐ γάρ πω οὐδ' αὐτὸς ἔγωγε μανθάνω,
ὦ Ἑρμόγενες· σὺ δὲ μανθάνεις; ΕΡΜ. Μὰ Δί' οὐκ
393 ἔγωγε. * ΣΩ. Ἀλλ' ἆρα, ὦ 'γαθέ, καὶ τῷ Ἕκτορι αὐ-
τὸς ἔθετο τὸ ὄνομα Ὅμηρος; ΕΡΜ. Τί δή; ΣΩ.
Ὅτι μοι δοκεῖ καὶ τοῦτο παραπλήσιόν τι εἶναι τῷ
Ἀστυάνακτι, καὶ ἔοικεν Ἑλληνικοῖς ταῦτα τὰ ὀνόματα
— ὁ γὰρ ἄναξ καὶ ὁ ἕκτωρ σχεδόν τι ταὐτὸν σημαί-
νει — βασιλικὰ ἀμφότερα εἶναι τὰ ὀνόματα. οὗ γὰρ
ἄν τις ἄναξ ᾖ, καὶ ἕκτωρ δήπου ἐστὶ τούτου· δῆλον
γάρ, ὅτι κρατεῖ τε ' αὐτοῦ καὶ κέκτηται καὶ ἔχει αὐ- B
τό. ἢ οὐδέν σοι δοκῶ λέγειν, ἀλλὰ λανθάνω καὶ ἐμαυ-
τὸν οἰόμενός τινος ὥσπερ ἴχνους ἐφάπτεσθαι τῆς Ὁ-
μήρου δόξης περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος; ΕΡΜ. Μὰ
Δί' οὐ σύ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, ἀλλὰ ἴσως του ἐφάπτει.
XIII. ΣΩ. Δίκαιόν γέ τοί ἐστιν, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τὸν
λέοντος ἔκγονον λέοντα καλεῖν, καὶ τὸν ἵππου ἔκγονον
ἵππον. οὔ τι λέγω, ἐὰν ὥσπερ τέρας γένηται ἐξ ἵππου
ἄλλο τι ἢ ἵππος, ἀλλὰ οὗ ἂν ᾖ τοῦ γένους ἔκγονον
τὴν ' φύσιν, τοῦτο λέγω· ἐὰν βοὸς ἔκγονον φύσει ἵπ- C
πος παρὰ φύσιν τέκῃ μόσχον, οὐ πῶλον κλητέον, ἀλ-
λὰ μόσχον· οὐδ' ἂν ἐξ ἀνθρώπου, οἶμαι, μὴ τὸ ἀν-
θρώπου ἔκγονον γένηται, ἀλλ' ἐὰν τὸ ἔκγονον, ἄν-
θρωπος κλητέος. καὶ τὰ δένδρα ὡσαύτως καὶ τἆλλα
ἅπαντα. ἢ οὐ ξυνδοκεῖ; ΕΡΜ. Ξυνδοκεῖ. ΣΩ. Κα-
λῶς λέγεις· φύλαττε γάρ με, μή πῃ παρακρούσωμαί
σε. κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν λόγον κἂν ἐκ βασιλέως γί-
γνηταί τι ἔκγονον, βασιλεὺς κλητέος. ' εἰ δὲ ἐν ἑτέραις D
συλλαβαῖς ἢ ἐν ἑτέραις τὸ αὐτὸ σημαίνει, οὐδὲν πρᾶ-
γμα. οὐδ' εἰ πρόσκειταί τι γράμμα ἢ ἀφῄρηται, οὐδὲν
οὐδὲ τοῦτο, ἕως ἂν ἐγκρατὴς ᾖ ἡ οὐσία τοῦ πράγμα-
τος δηλουμένη ἐν τῷ ὀνόματι. ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο λέ-
γεις; ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον, ἀλλ' ὥσπερ τῶν στοιχείων
οἶσθα ὅτι ὀνόματα λέγομεν, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ τὰ στοι-
χεῖα, πλὴν τεττάρων, τοῦ ε̄ καὶ τοῦ ῡ καὶ τοῦ ο̄ καὶ
τοῦ ω̄. τοῖς δ' ἄλλοις φωνήεσί τε καὶ ἀφώνοις οἶσθα
' ὅτι περιτιθέντες ἄλλα γράμματα λέγομεν, ὀνόματα E
ποιοῦντες. ἀλλ' ἕως ἂν αὐτοῦ δηλουμένην τὴν δύναμιν
ἐντιθῶμεν, ὀρθῶς ἔχει ἐκεῖνο τὸ ὄνομα καλεῖν, ὃ αὐ-
τὸ ἡμῖν δηλώσει. οἷον τὸ βῆτα· ὁρᾷς, ὅτι τοῦ η καὶ
τοῦ τ καὶ τοῦ ᾱ προστεθέντων οὐδὲν ἐλύπησεν, ὥστε
μὴ οὐχὶ τὴν ἐκείνου τοῦ στοιχείου φύσιν δηλῶσαι ὅλῳ
τῷ ὀνόματι, οὗ ἐβούλετο ὁ νομοθέτης. οὕτως ἠπιστή-
θη καλῶς θέσθαι τοῖς γράμμασι τὰ ὀνόματα. ΕΡΜ.
Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ βα-
σιλέως ὁ αὐτὸς λόγος; * ἔσται γάρ ποτ' ἐκ βασιλέως 394
βασιλεύς, καὶ ἐξ ἀγαθοῦ ἀγαθός, καὶ ἐκ καλοῦ καλός,
καὶ τἆλλα πάντα οὕτως, ἐξ ἑκάστου γένους ἕτερον
τοιοῦτον ἔκγονον, ἐὰν μὴ τέρας γίγνηται· κλητέον δὴ
ταὐτὰ ὀνόματα. ποικίλλειν δὲ ἔξεστι ταῖς συλλαβαῖς,
ὥστε δόξαι ἂν τῷ ἰδιωτικῶς ἔχοντι ἕτερα εἶναι ἀλλή-
λων τὰ αὐτὰ ὄντα· ὥσπερ ἡμῖν τὰ τῶν ἰατρῶν φάρ-
μακα, χρώμασιν ἢ ὀσμαῖς πεποικιλμένα, ἄλλα φαίνε-
ται ταὐτὰ ὄντα, τῷ δέ γε ἰατρῷ, ἅτε τὴν δύναμιν ' B
τῶν φαρμάκων σκοπουμένῳ, τὰ αὐτὰ φαίνεται, καὶ
οὐκ ἐκπλήττεται ὑπὸ τῶν προσόντων· οὕτω δὲ ἴσως
καὶ ὁ ἐπιστάμενος περὶ ὀνομάτων τὴν δύναμιν αὐτῶν
σκοπεῖ, καὶ οὐκ ἐκπλήττεται, εἴ τι πρόσκειται γράμμα
ἢ μετάκειται ἢ ἀφῄρηται, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις παντάπασι
γράμμασίν ἐστιν ἡ τοῦ ὀνόματος δύναμις. ὥσπερ ὃ νῦν
δὴ ἐλέγομεν, Ἀστυάναξ τε καὶ Ἕκτωρ οὐδὲν τῶν αὐ-
τῶν γραμμάτων ἔχει πλὴν τοῦ τ̄, ἀλλ' ὅμως ' ταὐτὸν C
σημαίνει. καὶ Ἀρχέπολίς γε τῶν μὲν γραμμάτων τί
ἐπικοινωνεῖ; δηλοῖ δὲ ὅμως τὸ αὐτό· καὶ ἄλλα πολλά
ἐστιν, ἃ οὐδὲν ἄλλ' ἢ βασιλέα σημαίνει· καὶ ἄλλα γε
αὖ στρατηγόν, οἷον Ἆγις καὶ Πολέμαρχος καὶ Εὐπό-
λεμος· καὶ ἰατρικά γε ἕτερα, Ἰατροκλῆς καὶ Ἀκεσίμ-

βροτος· καὶ ἕτερα ἂν ἴσως συχνὰ εὕροιμεν ταῖς μὲν συλλαβαῖς καὶ τοῖς γράμμασι διαφωνοῦντα, τῇ δὲ δυνάμει ταὐτὸν φθεγγόμενα. φαίνεται οὕτως, ἢ οὔ;
D ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. | ΣΩ. Τοῖς μὲν δὴ κατὰ φύσιν γιγνομένοις ταὐτὰ ἀποδοτέον ὀνόματα. ΕΡΜ. Πάνυ γε. XIV. Τί δαὶ τοῖς παρὰ φύσιν, οἳ ἂν ἐν τέρατος εἴδει γένωνται; οἷον ὅταν ἐξ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ θεοσεβοῦς ἀσεβὴς γένηται, ἆρ' οὐχ ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν κἂν ἵππος βοὸς ἔκγονον τέκῃ, οὐ τοῦ τεκόντος δήπου ἔδει τὴν ἐπωνυμίαν ἔχειν, ἀλλὰ τοῦ γένους, οὗ
E εἴη; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τῷ ἐκ τοῦ | εὐσεβοῦς ἄρα γενομένῳ ἀσεβεῖ τὸ τοῦ γένους ὄνομα ἀποδοτέον. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐ Θεόφιλον, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ Μνησίθεον οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλ' ὅ τι τἀναντία τούτοις σημαίνει, ἐάνπερ τῆς ὀρθότητος τυγχάνῃ τὰ ὀνόματα. ΕΡΜ. Παντός γε μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὥσπερ γε καὶ ὁ Ὀρέστης, ὦ Ἑρμόγενες, κινδυνεύει ὀρθῶς ἔχειν, εἴτε τις τύχη ἔθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα, εἴτε καὶ ποιητής τις, τὸ θηριῶδες τῆς φύσεως καὶ τὸ ἄγριον αὐτοῦ καὶ τὸ ὀρει-
395 νὸν ἐνδεικνύμενος τῷ ὀνόματι. ΕΡΜ. Φαίνεται * οὕτως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἔοικε δέ γε καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ κατὰ φύσιν τὸ ὄνομα εἶναι. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Κινδυνεύει γὰρ τοιοῦτός τις εἶναι ὁ Ἀγαμέμνων, οἷος ἂν δόξειεν αὐτῷ διαπονεῖσθαι καὶ καρτερεῖν, τέλος ἐπιτιθεὶς τοῖς δόξασι δι' ἀρετήν. σημεῖον δ' αὐτοῦ ἡ ἐν Τροίᾳ μονὴ τοῦ πλήθους τε καὶ καρτερίας. ὅτι οὖν ἀγαστὸς κατὰ τὴν ἐπιμονὴν οὗτος ὁ ἀνήρ, ἐνση-
B μαίνει τὸ ὄνομα ὁ Ἀγαμέμνων. | Ἴσως δὲ καὶ ὁ Ἀτρεὺς ὀρθῶς ἔχει. ὅ τε γὰρ τοῦ Χρυσίππου αὐτῷ φόνος καὶ ἃ πρὸς τὸν Θυέστην ὡς ὠμὰ διεπράττετο, πάντα ταῦτα ζημιώδη καὶ ἀτηρὰ πρὸς ἀρετήν. ἡ οὖν τοῦ ὀνόματος ἐπωνυμία σμικρὸν παρακλίνει καὶ ἐπικεκάλυπται, ὥστε μὴ πᾶσι δηλοῦν τὴν φύσιν τοῦ ἀνδρός· τοῖς δ' ἐπαΐουσι περὶ ὀνομάτων ἱκανῶς δηλοῖ ὃ βούλεται ὁ Ἀτρεύς. καὶ γὰρ κατὰ τὸ ἀτειρὲς καὶ κατὰ τὸ
C | ἄτρεστον καὶ κατὰ τὸ ἀτηρόν, πανταχῇ ὀρθῶς αὐτῷ τὸ ὄνομα κεῖται. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τῷ Πέλοπι τὸ ὄνομα ἐμμέτρως κεῖσθαι· σημαίνει γὰρ τοῦτο τοὔνομα τὸν τὰ ἐγγὺς ὁρῶντα καὶ ἄξιον εἶναι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Οἷόν που καὶ κατ' ἐκείνου λέγεται τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῷ τοῦ Μυρτίλου φόνῳ οὐδὲν οἵου τε γενέσθαι προνοηθῆναι οὐδὲ προϊδεῖν τῶν πόρρω τῶν εἰς τὸ πᾶν γένος, ὅσης αὐτὸ δυστυχίας
D ἐνεπίμπλη, τὸ ἐγγὺς μόνον ὁρῶν καὶ | τὸ παραχρῆμα — τοῦτο δ' ἐστὶ πέλας — ἡνίκα προεθυμεῖτο λαβεῖν παντὶ τρόπῳ τὸν τῆς Ἱπποδαμείας γάμον. Τῷ δὲ Ταντάλῳ καὶ πᾶς ἂν ἡγήσαιτο τοὔνομα ὀρθῶς καὶ κατὰ φύσιν τεθῆναι, εἰ ἀληθῆ τὰ περὶ αὐτὸν λεγόμενα. ΕΡΜ. Τὰ ποῖα ταῦτα; ΣΩ. Ἅ τέ που ἔτι ζῶντι δυστυχήματα ἐγένετο πολλὰ καὶ δεινά, ὧν καὶ τέλος ἡ πατρὶς αὐτοῦ ὅλη ἀνετράπετο, καὶ τελευτήσαντι ἐν Ἅιδου ἡ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τοῦ λίθου ταλαντεία θαυ-
E μαστὴ | ὡς σύμφωνος τῷ ὀνόματι. καὶ ἀτεχνῶς ἔοικεν, ὥσπερ ἂν εἴ τις βουλόμενος ταλάντατον ὀνομάσαι, ἀποκρυπτόμενος ὀνομάσειε καὶ εἴποι ἀντ' ἐκείνου Τάνταλον, τοιοῦτόν τι καὶ τούτῳ τὸ ὄνομα ἔοικεν ἐκπορίσαι ἡ τύχη τῆς φήμης. Φαίνεται δὲ καὶ τῷ πατρὶ
396 αὐτοῦ λεγομένῳ τῷ Διῒ παγκάλως τὸ ὄνομα * κεῖσθαι· ἔστι δὲ οὐ ῥᾴδιον κατανοῆσαι. ἀτεχνῶς γάρ ἐστιν οἷον λόγος τὸ τοῦ Διὸς ὄνομα· διελόντες δὲ αὐτὸ διχῇ οἱ μὲν τῷ ἑτέρῳ μέρει, οἱ δὲ τῷ ἑτέρῳ χρώμεθα. οἱ μὲν γὰρ Ζῆνα, οἱ δὲ Δία καλοῦσι. συντιθέμενα δ' εἰς ἓν δηλοῖ τὴν φύσιν τοῦ θεοῦ, ὃ δὴ προςήκειν φαμὲν ὀνόματι οἵῳ τε εἶναι ἀπεργάζεσθαι. οὐ γάρ ἐστιν ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅςτις ἐστὶν αἴτιος μᾶλλον τοῦ ζῆν ἢ ὁ ἄρχων τε καὶ βασιλεὺς τῶν πάντων. συμβαίνει οὖν ὀρθῶς | ὀνομάζεσθαι οὗτος ὁ B
θεὸς εἶναι, δι' ὃν ζῆν ἀεὶ πᾶσι τοῖς ζῶσιν ὑπάρχει. διείληπται δὲ δίχα, ὥσπερ λέγω, ἓν ὂν τὸ ὄνομα, τῷ Διῒ καὶ τῷ Ζηνί. Τοῦτον δὲ Κρόνου υἱὸν εἶναι ὑβριστικὸν μὲν ἄν τι δόξειεν εἶναι ἀκούσαντι ἐξαίφνης, εὔλογον δέ, μεγάλης τινὸς διανοίας ἔκγονον εἶναι τὸν Δία· κόρον γὰρ σημαίνει, οὐ παῖδα, ἀλλὰ τὸ καθαρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκήρατον τοῦ νοῦ. Ἔστι δὲ οὗτος Οὐρανοῦ υἱός, ὡς λόγος. ἡ δὲ αὖ ἐς τὸ ἄνω ὄψις καλῶς ἔχει τοῦτο τὸ ὄνομα καλεῖσθαι, | οὐρανία, ὁρῶσα C
τὰ ἄνω· ὅθεν δὴ καί φασιν, ὦ Ἑρμόγενες, τὸν καθαρὸν νοῦν παραγίγνεσθαι οἱ μετεωρολόγοι, καὶ τῷ οὐρανῷ ὀρθῶς τὸ ὄνομα κεῖσθαι. Εἰ δ' ἐμεμνήμην τὴν Ἡσιόδου γενεαλογίαν, τίνας ἔτι τοὺς ἀνωτέρω προγόνους λέγει τούτων, οὐκ ἂν ἐπαυόμην διεξιών, ὡς ὀρθῶς αὐτοῖς τὰ ὀνόματα κεῖται, ἕως ἀπεπειράθην τῆς σοφίας ταυτησί, τί ποιήσει, εἰ ἄρα ἀπερεῖ ἢ οὔ, ἥ ἐμοὶ ἐξαίφνης νῦν οὑτωσὶ προςπέπτωκεν ἄρτι, οὐκ οἶδ'
| ὁπόθεν. ΕΡΜ. Καὶ μὲν δή, ὦ Σώκρατες, ἀτεχνῶς D
γέ μοι δοκεῖς ὥσπερ οἱ ἐνθουσιῶντες ἐξαίφνης χρησμῳδεῖν. XV. ΣΩ. Καὶ αἰτιῶμαί γε, ὦ Ἑρμόγενες, μάλιστα αὐτὴν ἀπὸ Εὐθύφρονος τοῦ Προσπαλτίου προςπεπτωκέναι μοι. ἕωθεν γὰρ πολλὰ αὐτῷ συνῆν καὶ παρεῖχον τὰ ὦτα. κινδυνεύει οὖν ἐνθουσιῶν οὐ μόνον τὰ ὦτά μου ἐμπλῆσαι τῆς δαιμονίας σοφίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς ἐπειλῆφθαι. δοκεῖ οὖν μοι χρῆναι οὑτωσὶν ἡμᾶς ποιῆσαι, τὸ μὲν | τήμερον εἶναι χρήσα- E
σθαι αὐτῇ καὶ τὰ λοιπὰ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐπισκέψασθαι· αὔριον δ' ἐὰν καὶ ὑμῖν ξυνδοκῇ, ἀποδιοπομπησόμεθά τε αὐτὴν καὶ καθαρούμεθα ἐξευρόντες, ὅςτις τὰ τοιαῦτα δεινὸς καθαίρειν, εἴτε τῶν ἱερέων τις * 397
εἴτε τῶν σοφιστῶν. ΕΡΜ. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ξυγχωρῶ· πάνυ γὰρ ἂν ἡδέως τὰ ἐπίλοιπα περὶ τῶν ὀνομάτων ἀκούσαιμι. ΣΩ. Ἀλλὰ χρὴ οὕτω ποιεῖν. Πόθεν οὖν βούλει ἀρξώμεθα διασκοποῦντες, ἐπειδή|περ εἰς τύπον τινὰ ἐμβεβήκαμεν, ἵνα εἰδῶμεν, εἰ ἄρα ἡμῖν ἐπιμαρτυρήσει αὐτὰ τὰ ὀνόματα μὴ πάνυ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου οὕτως ἕκαστα κεῖσθαι, ἀλλ' ἔχειν τινὰ ὀρθότητα; τὰ μὲν οὖν | τῶν ἡρώων καὶ ἀνθρώπων λεγόμενα ὀνόμα- B
τα ἴσως ἂν ἡμᾶς ἐξαπατήσειε. πολλὰ μὲν γὰρ αὐτῶν κεῖται κατὰ προγόνων ὁμωνυμίας, οὐδὲν προςῆκον ἐνίοις, ὥσπερ κατ' ἀρχὰς ἐλέγομεν, πολλὰ δὲ ὥσπερ εὐχόμενοι τίθενται, οἷον Εὐτυχίδην καὶ Σωσίαν καὶ Θεόφιλον καὶ ἄλλα πολλά. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα δοκεῖ μοι χρῆναι ἐᾶν· εἰκὸς δὲ μάλιστα ἡμᾶς εὑρεῖν τὰ ὀρθῶς κείμενα περὶ τὰ ἀεὶ ὄντα καὶ πεφυκότα. ἐσπουδάσθαι γὰρ ἐνταῦθα μάλιστα πρέπει τὴν θέσιν | τῶν ὀνομά- C
των· ἴσως δ' ἔνια αὐτῶν καὶ ὑπὸ θειοτέρας δυνάμεως ἢ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐτέθη. ΕΡΜ. Δοκεῖς μοι καλῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες. XVI. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ δίκαιον ἀπὸ τῶν θεῶν ἄρχεσθαι σκοπουμένους, πῇ πο-

τε αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄνομα οἱ θεοὶ ὀρθῶς ἐκλήθησαν;
ΕΡΜ. *Εἰκός γε.* ΣΩ. *Τοιόνδε τοίνυν ἔγωγε ὑπο-*
πτεύω· φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων τῶν
περὶ τὴν Ἑλλάδα τούτους μόνους τοὺς θεοὺς ἡγεῖ-
D *σθαι, οὕσπερ νῦν πολλοὶ τῶν* | *βαρβάρων, ἥλιον καὶ*
σελήνην καὶ γῆν καὶ ἄστρα καὶ οὐρανόν· ἅτε οὖν αὐ-
τὰ ὁρῶντες πάντα ἀεὶ ἰόντα δρόμῳ καὶ θέοντα, ἀπὸ
ταύτης τῆς φύσεως τῆς τοῦ θεῖν θεοὺς αὐτοὺς ἐπονο-
μάσαι· ὕστερον δὲ κατανοοῦντες τοὺς ἄλλους πάντας
ἤδη τούτῳ τῷ ὀνόματι προσαγορεύειν. ἔοικέ τι ὃ λέγω
τῇ ἀληθείᾳ, ἢ οὐδέν; ΕΡΜ. *Πάνυ μὲν οὖν ἔοικε.*
ΣΩ. *Τί οὖν ἂν μετὰ τοῦτο σκοποῖμεν; ἢ δῆλον δή,*
ὅτι δαίμονάς τε καὶ ἥρωας καὶ ἀνθρώπους; ΕΡΜ.
E *Δαίμονας.* | ΣΩ. *Καὶ ὡς ἀληθῶς, ὦ Ἑρμόγενες, τί ἂν*
ποτε νοοῖ τὸ ὄνομα οἱ δαίμονες; σκέψαι, ἄν τί σοι
δόξω εἰπεῖν. ΕΡΜ. *Λέγε μόνον.* ΣΩ. *Οἶσθα οὖν,*
τίνας φησὶν Ἡσίοδος εἶναι τοὺς δαίμονας; ΕΡΜ. *Οὐκ*
ἐννοῶ. ΣΩ. *Οὐδὲ ὅτι χρυσοῦν γένος τὸ πρῶτόν φησι*
γενέσθαι τῶν ἀνθρώπων; ΕΡΜ. *Οἶδα τοῦτό γε.* ΣΩ.
Λέγει τοίνυν περὶ αὐτοῦ,

> *αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ᾽ ἐκάλυψεν,*
> 398 * *οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται,*
> *ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.*

ΕΡΜ. *Τί οὖν δή;* ΣΩ. *Ὅτι οἶμαι ἐγὼ λέγειν αὐτὸν*
τὸ χρυσοῦν γένος οὐκ ἐκ χρυσοῦ πεφυκός, ἀλλ᾽ ἀγα-
θόν τε καὶ καλόν. τεκμήριον δέ μοί ἐστιν, ὅτι καὶ
ἡμᾶς φησι σιδηροῦν εἶναι γένος. ΕΡΜ. *Ἀληθῆ λέ-*
γεις. ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ τῶν νῦν οἴει ἂν φάναι αὐτὸν*
B *εἴ τις ἀγαθός ἐστιν,* | *ἐκείνου τοῦ χρυσοῦ γένους εἶ-*
ναι; ΕΡΜ. *Εἰκός γε.* ΣΩ. *Οἱ δ᾽ ἀγαθοὶ ἄλλο τι ἢ*
φρόνιμοι; ΕΡΜ. *Φρόνιμοι.* ΣΩ. *Τοῦτο τοίνυν παν-*
τὸς μᾶλλον λέγει, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τοὺς δαίμονας· ὅτι
φρόνιμοι καὶ δαήμονες ἦσαν, δαίμονας αὐτοὺς ὠνόμα-
σε. καὶ ἔν γε τῇ ἀρχαίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ αὐτὸ συμ-
βαίνει τὸ ὄνομα. λέγει οὖν καλῶς καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι
ποιηταὶ πολλοί, ὅσοι λέγουσιν, ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς
ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην μοῖραν καὶ τιμὴν ἔχει καὶ γί-
C *γνεται δαίμων, κατὰ* | *τὴν τῆς φρονήσεως ἐπωνυμίαν.*
ταύτῃ οὖν τίθεμαι καὶ ἐγώ, τὸν δαήμονα ἄνδρα, ὃς
ἂν ἀγαθὸς ᾖ, δαιμόνιον εἶναι καὶ ζῶντα καὶ τελευτή-
σαντα, καὶ ὀρθῶς δαίμονα καλεῖσθαι. ΕΡΜ. *Καὶ*
ἐγώ μοι δοκῶ, ὦ Σώκρατες, τούτου πάνυ σοι σύμψη-
φος εἶναι. Ὁ δὲ δὴ ἥρως τί ἂν εἴη; ΣΩ. *Τοῦτο δὲ*
οὐ πάνυ χαλεπὸν ἐννοῆσαι. σμικρὸν γὰρ παρῆκται αὐ-
τῶν τὸ ὄνομα, δηλοῦν τὴν ἐκ τοῦ ἔρωτος γένεσιν.
ΕΡΜ. *Πῶς λέγεις;* ΣΩ. *Οὐκ οἶσθα, ὅτι ἡμίθεοι οἱ*
D *ἥρωες;* ΕΡΜ. *Τί οὖν;* | ΣΩ. *Πάντες δήπου γεγόνα-*
σιν ἐρασθέντος ἢ θεοῦ θνητῆς ἢ θνητοῦ θεᾶς. ἐὰν
οὖν σκοπῇς καὶ τοῦτο κατὰ τὴν Ἀττικὴν τὴν παλαιὰν
φωνήν, μᾶλλον εἴσει· δηλώσει γάρ σοι, ὅτι παρὰ τὸ
τοῦ ἔρωτος ὄνομα, ὅθεν γεγόνασιν οἱ ἥρωες, σμικρὸν
παρηγμένον ἐστὶν ὀνόματος χάριν. καὶ ἤτοι τοῦτο λέ-
γει τοὺς ἥρωας, ἢ ὅτι σοφοὶ ἦσαν καὶ ῥήτορες δεινοὶ
καὶ διαλεκτικοί, ἐρωτᾶν ἱκανοὶ ὄντες· τὸ γὰρ εἴρειν
λέγειν ἐστίν. ὅπερ οὖν ἄρτι λέγομεν, ἐν τῇ Ἀττικῇ
E *φωνῇ λεγόμενοι οἱ ἥρωες* | *ῥήτορές τινες καὶ ἐρωτητι-*
κοὶ συμβαίνουσιν, ὥστε ῥητόρων καὶ σοφιστῶν γένος
γίγνεται τὸ ἡρωϊκὸν φῦλον. XVII. *Ἀλλὰ οὐ τοῦτο*
χαλεπόν ἐστιν ἐννοῆσαι, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τῶν ἀνθρώ-
πων, διὰ τί ποτε ἄνθρωποι καλοῦνται. σὺ ἔχεις εἰ-
πεῖν; ΕΡΜ. *Πόθεν, ὦ 'γαθέ, ἔχω; οὐδ᾽ εἴ τι οἷός*
τ᾽ ἂν εἴην εὑρεῖν, οὐ συντείνω, διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σὲ
μᾶλλον εὑρήσειν ἢ ἐμαυτόν. * ΣΩ. *Τῇ τοῦ Εὐθύφρο-* 399
νος ἐπιπνοίᾳ πιστεύεις, ὡς ἔοικας. ΕΡΜ. *Δῆλα δή.*
ΣΩ. *Ὀρθῶς γε σὺ πιστεύων· ὡς καὶ νῦν γέ μοι φαί-*
νομαι κομψῶς ἐννενοηκέναι, καὶ κινδυνεύσω, ἐὰν μὴ
εὐλαβῶμαι, ἔτι τήμερον σοφώτερος τοῦ δέοντος γενέ-
σθαι. σκόπει δὴ ὃ λέγω. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ τοιόνδε
δεῖ ἐννοῆσαι περὶ ὀνομάτων, ὅτι πολλάκις ἐπεμβάλλο-
μεν γράμματα, τὰ δ᾽ ἐξαιροῦμεν, παρ᾽ ὃ βουλόμεθα
ὀνομάζοντες, καὶ τὰς ὀξύτητας μεταβάλλομεν. οἷον | B
Διῒ φίλος· τοῦτο ἵνα ἀντὶ ῥήματος ὄνομα ἡμῖν γένη-
ται, τό τε ἕτερον αὐτόθεν ἰῶτα ἐξείλομεν καὶ ἀντὶ
ὀξείας τῆς μέσης συλλαβῆς βαρεῖαν ἐφθεγξάμεθα. ἄλ-
λων δὲ τοὐναντίον ἐμβάλλομεν γράμματα, τὰ δὲ βαρύ-
*τερα *ὀξύτερα* φθεγγόμεθα.* ΕΡΜ. *Ἀληθῆ λέγεις.*
ΣΩ. *Τούτων τοίνυν ἓν καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων ὄνομα*
πέπονθεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ἐκ γὰρ ῥήματος ὄνομα γέ-
γονεν, ἑνὸς γράμματος τοῦ α ἐξαιρεθέντος καὶ βαρυ-
τέρας τῆς τελευτῆς γενομένης. ΕΡΜ. *Πῶς λέγεις;* | C
ΣΩ. *Ὧδε. σημαίνει τοῦτο τὸ ὄνομα ὁ ἄνθρωπος, ὅτι*
τὰ μὲν ἄλλα θηρία ὧν ὁρᾷ οὐδὲν ἐπισκοπεῖ οὐδὲ ἀνα-
λογίζεται οὐδὲ ἀναθρεῖ, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἅμα ἑώρακε
— τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τὸ ὄπωπε — καὶ ἀναθρεῖ καὶ λο-
γίζεται τοῦτο, ὃ ὄπωπεν. ἐντεῦθεν δὴ μόνον τῶν θη-
ρίων ὀρθῶς ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὠνομάσθη, ἀνα-
θρῶν ἃ ὄπωπεν. ΕΡΜ. *Τί οὖν; τὸ μετὰ τοῦτο ἔρω-*
μαί σε, ὃ ἡδέως ἂν πυθοίμην; ΣΩ. *Πάνυ γε.* ΕΡΜ.
Ὥσπερ τοίνυν μοι | *δοκεῖ τούτοις ἑξῆς εἶναί τι χρῆμα.* D
ψυχὴν γάρ που καὶ σῶμά τι καλοῦμεν τοῦ ἀνθρώπου.
ΣΩ. *Πῶς γὰρ οὔ;* ΕΡΜ. *Πειρώμεθα δὴ καὶ ταῦτα*
διελεῖν, ὥσπερ τὰ ἔμπροσθεν. ΣΩ. *Ψυχὴν λέγεις ἐπι-*
σκέψασθαι, ὡς εἰκότως τούτου τοῦ ὀνόματος τυγχά-
νει, ἔπειτ᾽ αὖ τὸ σῶμα; ΕΡΜ. *Ναί.* ΣΩ. *Ὡς μὲν*
τοίνυν ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγειν, οἶμαί τι τοιοῦτον
νοεῖν τοὺς τὴν ψυχὴν ὀνομάσαντας, ὡς τοῦτο ἄρα,
ὅταν παρῇ τῷ σώματι, αἴτιόν ἐστι τοῦ ζῆν αὐτῷ, τὴν
τοῦ ἀναπνεῖν | *δύναμιν παρέχον καὶ ἀναψῦχον, ἅμα* E
δὲ ἐκλείποντος τοῦ ἀναψύχοντος τὸ σῶμα ἀπόλλυταί
τε καὶ τελευτᾷ· ὅθεν δή μοι δοκοῦσιν αὐτὸ ψυχὴν κα-
λέσαι. εἰ δὲ βούλει, ἔχε ἠρέμα· δοκῶ γάρ μοί τι κα-
θορᾶν πιθανώτερον τούτου τοῖς ἀμφὶ Εὐθύφρονα. * 400
τούτου μὲν γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καταφρονήσαιεν ἂν
καὶ ἡγήσαιντο φορτικὸν εἶναι· τόδε δὲ σκόπει, ἐὰν
ἄρα καὶ σοὶ ἀρέσῃ. ΕΡΜ. *Λέγε μόνον.* ΣΩ. *Τὴν*
φύσιν παντὸς τοῦ σώματος, ὥστε καὶ ζῆν καὶ περιϊέ-
ναι, τί σοι δοκεῖ ἔχειν τε καὶ ὀχεῖν ἄλλο ἢ ψυχή;
ΕΡΜ. *Οὐδὲν ἄλλο.* ΣΩ. *Τί δέ; καὶ τὴν τῶν ἄλλων*
ἁπάντων φύσιν οὐ πιστεύεις Ἀναξαγόρᾳ νοῦν τε καὶ
ψυχὴν εἶναι τὴν διακοσμοῦσαν καὶ ἔχουσαν; ΕΡΜ.
Ἔγωγε. ΣΩ. *Καλῶς ἄρα ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο ἔχοι τῇ*
δυνάμει | *ταύτῃ, ἣ φύσιν ὀχεῖ καὶ ἔχει, φυσέχην ἐπο-* B
νομάζειν. ἔξεστι δὲ καὶ ψυχὴν κομψευόμενον λέγειν.
ΕΡΜ. *Πάνυ μὲν οὖν, καὶ δοκεῖ γέ μοι τοῦτο ἐκείνου*
τεχνικώτερον εἶναι. ΣΩ. *Καὶ γὰρ ἔστι· γελοῖον μέν-*
τοι φαίνεται ὡς ἀληθῶς ὀνομαζόμενον ὡς ἐτέθη. ΕΡΜ.
Ἀλλὰ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο πῶς φῶμεν ἔχειν; ΣΩ. *Τὸ*
σῶμα λέγεις; ΕΡΜ. *Ναί.* ΣΩ. *Πολλαχῇ μοι δοκεῖ*

τοῦτό γε· ἂν μὲν καὶ σμικρόν τις παρακλίνῃ, καὶ πά-
C νυ. καὶ γὰρ σῆμά τινές φασιν ˈ αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς,
ὡς τεθαμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι· καὶ διότι αὖ τού-
τῳ σημαίνει ἃ ἂν σημαίνῃ ἡ ψυχή, καὶ ταύτῃ σῆμα
ὀρθῶς καλεῖσθαι. δοκοῦσι μέντοι μοι μάλιστα θέ-
σθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην δι-
δούσης τῆς ψυχῆς, ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσι· τοῦτον δὲ πε-
ρίβολον ἔχειν, ἵνα σώζηται, δεσμωτηρίου εἰκόνα· εἶναι
οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο, ὥςπερ αὐτὸ ὀνομάζεται, ἕως ἂν
ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα, τὸ σῶμα, καὶ οὐδὲν δεῖν παρά-
D γειν οὐδὲ γράμμα. XVIII. ΕΡΜ. Ταῦτα μέν ˈ μοι δο-
κεῖ ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαι· περὶ δὲ τῶν θεῶν
τῶν ὀνομάτων, οἷον καὶ περὶ τοῦ Διὸς νῦν δὴ ἔλεγες,
ἔχοιμεν ἄν που κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπισκέψα-
σθαι, κατὰ τίνα ποτὲ ὀρθότητα αὐτῶν τὰ ὀνόματα
κεῖται; ΣΩ. Ναὶ μὰ Δία ἡμεῖς γε, ὦ Ἑρμόγενες, εἴ-
περ γε νοῦν ἔχοιμεν, ἕνα μὲν τὸν κάλλιστον τρόπον,
ὅτι περὶ θεῶν οὐδὲν ἴσμεν, οὔτε περὶ αὐτῶν οὔτε πε-
ρὶ τῶν ὀνομάτων, ἅττα ποτὲ αὐτοὶ ἑαυτοὺς καλοῦσι·
δῆλον γάρ, ὅτι ἐκεῖνοί γε τἀληθῆ καλοῦσι. δεύτερος
E δ' αὖ τρόπος ὀρθότητος, ˈ ὥςπερ ἐν ταῖς εὐχαῖς νό-
μος ἐστὶν ἡμῖν εὔχεσθαι, οἵτινές τε καὶ ὁπόθεν χαί-
ρουσιν ὀνομαζόμενοι, ταῦτα καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καλεῖν,
401 ὡς ἄλλο μηδὲν * εἰδότας· καλῶς γὰρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ
νενομίσθαι. εἰ οὖν βούλει, σκοπῶμεν ὥςπερ προειπόν-
τες τοῖς θεοῖς, ὅτι περὶ αὐτῶν οὐδὲν ἡμεῖς σκεψόμε-
θα, οὐ γὰρ ἀξιοῦμεν οἷοί τ' ἂν εἶναι σκοπεῖν, ἀλλὰ
περὶ τῶν ἀνθρώπων, ἥντινα ποτὲ δόξαν ἔχοντες ἐτί-
θεντο αὐτοῖς τὰ ὀνόματα· τοῦτο γὰρ ἀνεμέσητον.
ΕΡΜ. Ἀλλά μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, μετρίως λέγειν,
B καὶ οὕτω ποιῶμεν. ˈ ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ἀφ' Ἑστίας
ἀρχώμεθα κατὰ τὸν νόμον; ΕΡΜ. Δίκαιον γοῦν. ΣΩ.
Τί οὖν ἄν τις φαίη διανοούμενον τὸν ὀνομάσαντα
Ἑστίαν ὀνομάσαι; ΕΡΜ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐδὲ τοῦτο
οἶμαι ῥᾴδιον εἶναι. ΣΩ. Κινδυνεύουσι γοῦν, ὦ 'γαθὲ
Ἑρμόγενες, οἱ πρῶτοι τὰ ὀνόματα τιθέμενοι οὐ φαῦ-
λοι εἶναι, ἀλλὰ μετεωρολόγοι καὶ ἀδολέσχαι τινές.
ΕΡΜ. Τί δή; ΣΩ. Καταφαίνεταί μοι ἡ θέσις τῶν
ὀνομάτων τοιούτων τινῶν ἀνθρώπων εἶναι. καὶ ἐάν τις
C τὰ ξενικὰ ὀνόματα ἀνασκοπῇ, ˈ οὐχ ἧττον ἀνευρίσκε-
ται ὃ ἕκαστον βούλεται. οἷον καὶ ἐν τούτῳ, ὃ ἡμεῖς
οὐσίαν καλοῦμεν, εἰσὶν οἳ ἐσίαν καλοῦσιν, οἳ δ' αὖ
ὠσίαν. πρῶτον μὲν οὖν κατὰ τὸ ἕτερον ὄνομα τούτων
ἡ τῶν πραγμάτων οὐσία Ἑστία καλεῖσθαι ἔχει λόγον·
καὶ ὅτι γε αὖ ἡμεῖς τὸ τῆς οὐσίας μετέχον Ἑστίαν
φαμέν, καὶ κατὰ τοῦτο ὀρθῶς ἂν καλοῖτο Ἑστία. ἐοί-
καμεν γὰρ καὶ ἡμεῖς τὸ παλαιὸν ἐσίαν καλεῖν τὴν οὐ-
σίαν. ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὰς θυσίας ἄν τις ἐννοήσας
D ἡγήσαιτο ˈ οὕτω νοεῖν ταῦτα τοὺς τιθεμένους· τὸ γὰρ
πρὸ πάντων θεῶν τῇ Ἑστίᾳ πρώτῃ προθύειν εἰκὸς
ἐκείνους, οἵτινες τὴν πάντων οὐσίαν Ἑστίαν ἐπωνόμα-
σαν. ὅσοι δ' αὖ ὠσίαν, σχεδόν τι αὖ οὗτοι καθ' Ἡ-
ράκλειτον ἂν ἡγοῖντο τὰ ὄντα ἰέναι τε πάντα καὶ μέ-
νειν οὐδέν· τὸ οὖν αἴτιον καὶ τὸ ἀρχηγὸν αὐτῶν εἶναι
τὸ ὠθοῦν, ὅθεν δὴ καλῶς ἔχειν αὐτὸ Ὠσίαν ὠνομά-
σθαι. XIX. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ὡς παρὰ μηδὲν
E εἰδότων εἰρήσθω. ˈ μετὰ δ' Ἑστίαν δίκαιον Ῥέαν καὶ
Κρόνον ἐπισκέψασθαι. καίτοι τό γε τοῦ Κρόνου ὄνο-
μα ἤδη διήλθομεν. ἴσως μέντοι οὐδὲν λέγω. ΕΡΜ.
Τί δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὦ 'γαθέ, ἐννενόηκά τι
σμῆνος σοφίας. ΕΡΜ. Ποῖον δὴ τοῦτο; ΣΩ. Γε-
λοῖον μὲν πάνυ εἰπεῖν, οἶμαι * μέντοι τινὰ πιθανότη- 402
τα ἔχον. ΕΡΜ. Τίνα ταύτην; ΣΩ. Τὸν Ἡράκλειτόν
μοι δοκῶ καθορᾶν παλαί' ἅττα σοφὰ λέγοντα, ἀτε-
χνῶς τὰ ἐπὶ Κρόνου καὶ Ῥέας, ἃ καὶ Ὅμηρος ἔλεγεν.
ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Λέγει που Ἡράκλει-
τος, ὅτι πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει, καὶ ποταμοῦ
ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα λέγει, ὡς δὶς ἐς τὸν αὐτὸν
ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ˈ ΣΩ. B
Τί οὖν; δοκεῖ σοι ἀλλοιότερον Ἡρακλείτου νοεῖν ὁ τι-
θέμενος τοῖς τῶν ἄλλων θεῶν προγόνοις Ῥέαν τε καὶ
Κρόνον; ἆρα οἴει ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου αὐτὸν ἀμφοτέ-
ροις ῥευμάτων ὀνόματα θέσθαι; ὥςπερ αὖ Ὅμηρος
Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσίν φησι καὶ μητέρα Τηθύν.
οἶμαι δὲ καὶ Ἡσίοδος. λέγει δέ που καὶ Ὀρφεύς, ὅτι

Ὠκεανὸς πρῶτος καλλίῤῥοος ἦρξε γάμοιο,
ˈ ὅς ῥα κασιγνήτην ὁμομήτορα Τηθὺν ὄπυιεν. C

ταῦτ' οὖν σκόπει ὅτι καὶ ἀλλήλοις συμφωνεῖ καὶ πρὸς
τὰ τοῦ Ἡρακλείτου πάντα τείνει. ΕΡΜ. Φαίνει τί
μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες· τὸ μέντοι τῆς Τηθύος οὐκ
ἐννοῶ ὄνομα τί βούλεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε
ὀλίγου αὐτὸ λέγει, ὅτι πηγῆς ὄνομα ἐπικεκρυμμένον
ἐστί. τὸ γὰρ διαττώμενον καὶ τὸ ἠθούμενον ˈ πηγῆς D
ἀπείκασμά ἐστιν· ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων τῶν ὀνο-
μάτων ἡ Τηθὺς τὸ ὄνομα ξύγκειται. ΕΡΜ. Τοῦτο
μέν, ὦ Σώκρατες, κομψόν. ΣΩ. Τί δ' οὐ μέλλει;
Ἀλλὰ τί τὸ μετὰ τοῦτο; τὸν μὲν Δία εἴπομεν. ΕΡΜ.
Ναί. ΣΩ. Τοὺς ἀδελφοὺς δὴ αὐτοῦ λέγωμεν, τόν τε
Ποσειδῶ καὶ τὸν Πλούτωνα καὶ τὸ ἕτερον ὄνομα, ὃ
ὀνομάζουσιν αὐτόν. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ μὲν
τοίνυν τοῦ Ποσειδῶνός μοι φαίνεται ὠνομάσθαι, τοῦ
πρώτου ὀνομάσαντος, ὅτι αὐτὸν ˈ βαδίζοντα ἐπέσχεν E
ἡ τῆς θαλάττης φύσις καὶ οὐκέτι εἴασε προελθεῖν,
ἀλλ' ὥςπερ δεσμὸς τῶν ποδῶν αὐτῷ ἐγένετο. τὸν οὖν
ἄρχοντα τῆς δυνάμεως ταύτης θεὸν ὠνόμασε Ποσει-
δῶνα, ὡς ποσίδεσμον ὄντα· τὸ δὲ ε̄ ἔγκειται ἴσως εὐ-
πρεπείας ἕνεκα. τάχα δὲ οὐκ ἂν τοῦτο λέγοι, ἀλλ'
ἀντὶ τοῦ σῖγμα δύο λάβδα τὸ πρῶτον ἐλέγετο, ὡς
πολλὰ * εἰδότος τοῦ θεοῦ. ἴσως δὲ ἀπὸ τοῦ σείειν ὁ 403
σείων ὠνόμασται· πρόςκειται δὲ τὸ π̄ καὶ τὸ δ̄. Τὸ
δὲ Πλούτωνος, τοῦτο μὲν κατὰ τὴν τοῦ πλούτου δό-
σιν, ὅτι ἐκ τῆς γῆς κάτωθεν ἀνίεται ὁ πλοῦτος, ἐπω-
νομάσθη· ὁ δὲ Ἅιδης, οἱ πολλοὶ μέν μοι δοκοῦσιν
ὑπολαμβάνειν τὸ ἀειδὲς προσειρῆσθαι τῷ ὀνόματι τού-
τῳ, καὶ φοβούμενοι τὸ ὄνομα Πλούτωνα καλοῦσιν αὐ-
τόν. ΕΡΜ. Σοὶ δὲ πῶς φαίνεται, ˈ ὦ Σώκρατες; XX. B
ΣΩ. Πολλαχῇ ἔμοιγε δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι διημαρ-
τηκέναι περὶ τούτου τοῦ θεοῦ τῆς δυνάμεως, καὶ φο-
βεῖσθαι αὐτὸν οὐκ ἄξιον. ὅτι τε γάρ, ἐπειδὰν ἅπαξ
τις ἡμῶν ἀποθάνῃ, ἀεὶ ἐκεῖ ἐστι, φοβοῦνται, καὶ ὅτι
ἡ ψυχὴ γυμνὴ τοῦ σώματος παρ' ἐκεῖνον ἀπέρχεται,
καὶ τοῦτο πεφόβηνται· τὰ δ' ἐμοὶ δοκεῖ πάντα εἰς
ταὐτόν τι συντείνειν, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ θεοῦ καὶ τὸ
ὄνομα. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ, ἅ γέ
μοι φαίνεται. εἰπὲ ˈ γάρ μοι, δεσμὸς ζῴῳ ὁτῳοῦν, ὥς- C
τε μένειν ὁπουοῦν, πότερος ἰσχυρότερός ἐστιν, ἀνάγκη
ἢ ἐπιθυμία; ΕΡΜ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ
ἐπιθυμία. ΣΩ. Οἴει οὖν τὸν Ἅιδην οὐκ ἂν πολλοὺς

ἐκφεύγειν, εἰ μὴ τῷ ἰσχυροτάτῳ δεσμῷ ἔδει τοὺς ἐκεῖ-
σε ἰόντας; ΕΡΜ. Δῆλα δή. ΣΩ. Ἐπιθυμίᾳ ἄρα τι-
νὶ αὐτούς, ὡς ἔοικε, δεῖ, εἴπερ τῷ μεγίστῳ δεσμῷ δεῖ,
καὶ οὐκ ἀνάγκῃ. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπι-
D θυμίαι αὖ πολλαί εἰσι; ΕΡΜ. Ναί. | ΣΩ. Τῇ μεγί-
στῃ ἄρα ἐπιθυμίᾳ τῶν ἐπιθυμιῶν δεῖ αὐτούς, εἴπερ
μέλλει τῷ μεγίστῳ δεσμῷ κατέχειν. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ.
Ἔστιν οὖν τις μείζων ἐπιθυμία ἢ ὅταν τίς τῳ συνὼν
οἴηται δι' ἐκεῖνον ἔσεσθαι ἀμείνων ἀνήρ; ΕΡΜ. Μὰ
Δί' οὐδ' ὁπωστιοῦν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Διὰ ταῦτα
ἄρα φῶμεν, ὦ Ἑρμόγενες, οὐδένα δεῦρο ἐθελῆσαι
ἀπελθεῖν τῶν ἐκεῖθεν, οὐδὲ αὐτὰς τὰς Σειρῆνας, ἀλ-
E λὰ κατακεκηλῆσθαι ἐκείνας τε καὶ τοὺς ἄλλους | πάν-
τας· οὕτω καλούς τινας, ὡς ἔοικεν, ἐπίσταται λόγους
λέγειν ὁ Ἅιδης, καὶ ἔστιν, ὥς γ' ἐκ τοῦ λόγου τούτου,
ὁ θεὸς οὗτος τέλεος σοφιστής τε καὶ μέγας εὐεργέτης
τῶν παρ' αὐτῷ, ὅς γε καὶ τοῖς ἐνθάδε τοσαῦτα ἀγα-
θὰ ἀνίησιν· οὕτω πολλὰ αὐτῷ τὰ περιόντα ἐκεῖ ἐστι,
καὶ τὸν Πλούτωνα ἀπὸ τούτου ἔσχε τὸ ὄνομα. καὶ τὸ
αὖ μὴ ἐθέλειν συνεῖναι τοῖς ἀνθρώποις ἔχουσι τὰ
σώματα, ἀλλὰ τότε συγγίγνεσθαι, ἐπειδὰν ἡ ψυχὴ κα-
404 θαρὰ ᾖ πάντων τῶν * περὶ τὸ σῶμα κακῶν καὶ ἐπι-
θυμιῶν, οὐ φιλόσοφον δοκεῖ σοι εἶναι καὶ εὖ ἐντεθυ-
μημένον, ὅτι οὕτω μὲν ἂν κατέχοι αὐτοὺς δήσας τῇ
περὶ ἀρετὴν ἐπιθυμίᾳ, ἔχοντας δὲ τὴν τοῦ σώματος
πτόησιν καὶ μανίαν οὐδ' ἂν ὁ Κρόνος δύναιτο ὁ πα-
τὴρ συγκατέχειν αὐτῷ ἐν τοῖς δεσμοῖς δήσας τοῖς αὐ-
τοῦ λεγομένοις; ΕΡΜ. Κινδυνεύεις τι λέγειν, ὦ Σώ-
B κρατες. ΣΩ. | Καὶ τό γε ὄνομα ὁ Ἅιδης, ὦ Ἑρμό-
γενες, πολλοῦ δεῖ ἀπὸ τοῦ ἀειδοῦς ἐπωνομάσθαι, ἀλ-
λὰ πολὺ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πάντα τὰ καλὰ εἰδέναι, ἀπὸ
τούτου ὑπὸ τοῦ νομοθέτου Ἅιδης ἐκλήθη. XXI.
ΕΡΜ. Εἶεν. τί δὲ δὴ Δήμητράν τε καὶ Ἥραν καὶ
Ἀπόλλω καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἥφαιστον καὶ Ἄρη καὶ τοὺς
ἄλλους θεούς, πῶς λέγομεν; ΣΩ. Δημήτηρ μὲν φαί-
νεται κατὰ τὴν δόσιν τῆς ἐδωδῆς διδοῦσα ὡς μήτηρ
C κεκλῆσθαι· Ἥρα δὲ ἐρατή τις, | ὥσπερ οὖν καὶ λέγε-
ται ὁ Ζεὺς αὐτῆς ἐρασθεὶς ἔχειν. ἴσως δὲ μετεωρολο-
γῶν ὁ νομοθέτης τὸν ἀέρα Ἥραν ὠνόμασεν ἐπικρυ-
πτόμενος, θεὶς τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὴν τελευτήν· γνοίης δ'
ἄν, εἰ πολλάκις λέγοις τὸ τῆς Ἥρας ὄνομα. Φεῤῥέ-
φαττα δέ, πολλοὶ μὲν καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα
καὶ τὸν Ἀπόλλω, ὑπὸ ἀπειρίας, ὡς ἔοικεν, ὀνομάτων
ὀρθότητος. καὶ γὰρ μεταβάλλοντες σκοποῦνται τὴν
Φερσεφόνην, καὶ δεινὸν αὐτοῖς φαίνεται· τὸ δὲ μηνύει
D σοφὴν εἶναι | τὴν θεόν· ἅτε γὰρ φερομένων τῶν πρα-
γμάτων, τὸ ἐφαπτόμενον καὶ ἐπαφῶν καὶ δυνάμενον
ἐπακολουθεῖν σοφία ἂν εἴη. Φερέπαφα οὖν διὰ τὴν
σοφίαν καὶ τὴν ἐπαφὴν τοῦ φερομένου ἡ θεὸς ἂν ὀρ-
θῶς καλοῖτο, ἤ τοιοῦτόν τι· δι' ὅπερ καὶ σύνεστιν
αὐτῇ ὁ Ἅιδης σοφὸς ὤν, διότι τοιαύτη ἐστί. νῦν δὲ
αὐτῆς ἐκκλίνουσι τὸ ὄνομα, εὐστομίαν περὶ πλείονος
ποιούμενοι τῆς ἀληθείας, ὥστε Φεῤῥέφατταν αὐτὴν
E καλεῖν. ταὐτὸν δὲ καὶ περὶ τὸν Ἀπόλλω, | ὅπερ λέγω,
πολλοὶ πεφόβηνται περὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὥς τι
δεινὸν μηνύοντος. ἢ οὐκ ᾔσθησαι; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν
οὖν, καὶ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τὸ δέ γ' ἐστίν, ὡς ἐμοὶ
δοκεῖ, κάλλιστα κείμενον πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ.
ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἐγὼ πειράσομαι φράσαι ὅ γέ
μοι φαίνεται· οὐ γάρ ἐστιν * ὅ τι ἂν μᾶλλον ὄνομα 405
ἥρμοσεν ἓν ὂν τέτταρσι δυνάμεσι ταῖς τοῦ θεοῦ, ὥς-
τε πασῶν ἐφάπτεσθαι καὶ δηλοῦν τρόπον τινὰ μου-
σικήν τε καὶ μαντικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ τοξικήν. ΕΡΜ.
Λέγε δή· ἄτοπον γάρ τί μοι λέγεις τὸ ὄνομα εἶναι.
XXII. ΣΩ. Εὐάρμοστον μὲν οὖν, ἅτε μουσικοῦ ὄντος
τοῦ θεοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ ἡ κάθαρσις καὶ οἱ κα-
θαρμοὶ καὶ κατὰ τὴν ἰατρικὴν καὶ κατὰ τὴν μαντικὴν
καὶ αἱ τοῖς ἰατρικοῖς φαρμάκοις καὶ τοῖς μαντικοῖς | B
περιθειώσεις τε καὶ τὰ λουτρὰ τὰ ἐν τοῖς τοιούτοις
καὶ αἱ περιῤῥάνσεις, πάντα ἕν τι ταῦτα δύναιτ' ἄν,
καθαρὸν παρέχειν τὸν ἄνθρωπον καὶ κατὰ τὸ σῶμα
καὶ κατὰ τὴν ψυχήν. ἢ οὔ; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ καθαίρων θεὸς καὶ ὁ ἀπολούων τε καὶ
ἀπολύων τῶν τοιούτων κακῶν οὗτος ἂν εἴη; ΕΡΜ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Κατὰ μὲν τοίνυν τὰς ἀπολύσεις
τε καὶ ἀπολούσεις, ὡς ἰατρὸς ὢν τῶν τοιούτων, Ἀπο-
λούων | ἂν ὀρθῶς καλοῖτο· κατὰ δὲ τὴν μαντικὴν καὶ C
τὸ ἀληθές τε καὶ τὸ ἁπλοῦν (ταὐτὸν γάρ ἐστιν), ὥς-
περ οὖν οἱ Θετταλοὶ καλοῦσιν αὐτόν, ὀρθότατ' ἂν
καλοῖτο· Ἀπλῶν γάρ φασι πάντες Θετταλοὶ τοῦτον
τὸν θεόν. διὰ δὲ τὸ ἀεὶ βολῶν ἐγκρατὴς εἶναι τοξικῇ
ἀεὶ βάλλων ἐστί. κατὰ δὲ τὴν μουσικὴν δεῖ ὑπολα-
βεῖν, ὥσπερ τὸν ἀκόλουθόν τε καὶ τὴν ἄκοιτιν, ὅτι τὸ
α σημαίνει πολλαχοῦ τὸ ὁμοῦ, καὶ ἐνταῦθα τὴν ὁμοῦ
πόλησιν καὶ περὶ τὸν οὐρανόν, οὓς δὴ πόλους καλοῦ-
σι, καὶ [τὴν] περὶ | τὴν ἐν τῇ ᾠδῇ ἁρμονίαν, ἣ δὴ D
συμφωνία καλεῖται, ὅτι ταῦτα πάντα, ὥς φασιν οἱ
κομψοὶ περὶ μουσικὴν καὶ ἀστρονομίαν, ἁρμονίᾳ τινὶ
πολεῖ ἅμα πάντα. ἐπιστατεῖ δὲ οὗτος ὁ θεὸς τῇ ἁρ-
μονίᾳ ὁμοπολῶν αὐτὰ πάντα καὶ κατὰ θεοὺς καὶ κατ'
ἀνθρώπους. ὥσπερ οὖν τὸν ὁμοκέλευθον καὶ ὁμόκοι-
τιν ἀκόλουθον καὶ ἄκοιτιν ἐκαλέσαμεν, μεταβαλόντες
ἀντὶ τοῦ ο α, οὕτω καὶ Ἀπόλλωνα ἐκαλέσαμεν, ὃς ἦν
ὁμοπολῶν, ἕτερον λ ἐμβαλόντες, ὅτι ὁμώνυμον | ἐγί- E
γνετο τῷ χαλεπῷ ὀνόματι. ὅπερ καὶ νῦν ὑποπτεύον-
τές τινες διὰ τὸ μὴ ὀρθῶς σκοπεῖσθαι τὴν δύναμιν
τοῦ ὀνόματος φοβοῦνται αὐτὸ ὡς σημαῖνον φθοράν
τινα. τὸ δὲ πολύ, ὥσπερ ἄρτι ἐλέγετο, πασῶν ἐφα-
πτόμενον * κεῖται τῶν τοῦ θεοῦ δυνάμεων, ἁπλοῦ, 406
ἀεὶ βάλλοντος, ἀπολούοντος, ὁμοπολοῦντος. Τὰς δὲ
Μούσας τε καὶ ὅλως τὴν μουσικὴν ἀπὸ τοῦ μῶσθαι,
ὡς ἔοικε, καὶ τῆς ζητήσεώς τε καὶ φιλοσοφίας τὸ ὄνο-
μα τοῦτο ἐπωνόμασεν. Λητὼ δὲ ἀπὸ τῆς πρᾳότητος
τῆς θεοῦ, κατὰ τὸ ἐθελήμονα εἶναι ὧν ἄν τις δέηται.
ἴσως δὲ ὡς οἱ ξένοι καλοῦσι· πολλοὶ γὰρ Ληθὼ κα-
λοῦσιν· ἔοικεν οὖν πρὸς τὸ μὴ τραχὺ τοῦ ἤθους ἀλλ'
ἥμερόν τε καὶ λεῖον Ληθὼ κεκλῆσθαι ὑπὸ | τῶν τού- B
το καλούντων. Ἄρτεμις δὲ τὸ ἀρτεμὲς φαίνεται καὶ
τὸ κόσμιον, διὰ τὴν τῆς παρθενίας ἐπιθυμίαν. ἴσως
δὲ ἀρετῆς ἵστορα τὴν θεὸν ἐκάλεσεν ὁ καλέσας, τάχα
δ' ἂν καὶ ὡς τὸν ἄροτον μισησάσης τὸν ἀνδρὸς ἐν
γυναικί· ἢ διὰ τούτων τι ἢ διὰ πάντα ταῦτα τὸ ὄνο-
μα τοῦτο ὁ τιθέμενος ἔθετο τῇ θεῷ. XXIII. ΕΡΜ.
Τί δὲ ὁ Διόνυσός τε καὶ ἡ Ἀφροδίτη; ΣΩ. Μεγάλα,
ὦ παῖ Ἱππονίκου, ἐρωτᾷς. ἀλλ' ἔστι γὰρ καὶ σπου-
δαίως εἰρημένος ὁ τρόπος τῶν ὀνομάτων τούτοις | τοῖς C
θεοῖς καὶ παιδικῶς. τὸν μὲν οὖν σπουδαῖον ἄλλους
τινὰς ἐρώτα, τὸν δὲ παιδικὸν οὐδὲν κωλύει διελθεῖν·

φιλοπαίσμονες γὰρ καὶ οἱ θεοί. ὅ τε γὰρ Διόνυσος
εἴη ἂν ὁ διδοὺς τὸν οἶνον, Διδοίνυσος ἐν παιδιᾷ κα-
λούμενος· οἶνος δ᾽, ὅτι οἴεσθαι νοῦν ἔχειν ποιεῖ τῶν
πινόντων τοὺς πολλοὺς οὐκ ἔχοντας, οἰόνους δικαιό-
τατ᾽ ἂν καλούμενος. περὶ δὲ Ἀφροδίτης οὐκ ἄξιον
Ἡσιόδῳ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ
D ἀφροῦ γένεσιν Ἀφροδίτη | ἐκλήθη. ΕΡΜ. Ἀλλὰ μὴν
οὐδ᾽ Ἀθηνᾶς Ἀθηναῖός γ᾽ ὤν, ὦ Σώκρατες, ἐπιλήσει,
οὐδ᾽ Ἡφαίστου τε καὶ Ἄρεως. ΣΩ. Οὐδὲ εἰκός γε.
ΕΡΜ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἕτερον ὄνομα
αὐτῆς οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν διὸ κεῖται. ΕΡΜ. Τὸ ποῖ-
ον; ΣΩ. Παλλάδα που αὐτὴν καλοῦμεν. ΕΡΜ. Πῶς
γὰρ οὔ; ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς
E ὅπλοις ὀρχήσεως | ἡγούμενοι τεθῆναι ὀρθῶς ἄν, ὡς
ἐγῷμαι, ἡγοίμεθα· τὸ γάρ που ἢ αὑτὸν ἢ τι ἄλλο με-
407 τεωρίζειν ἢ ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ἐν ταῖς χερσὶ * πάλλειν τε
καὶ πάλλεσθαι καὶ ὀρχεῖν καὶ ὀρχεῖσθαι καλοῦμεν.
ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Παλλάδα μὲν τοίνυν ταύ-
τῃ. ΕΡΜ. Καὶ ὀρθῶς γε. ἀλλὰ δὴ τὸ ἕτερον πῶς
λέγεις; ΣΩ. Τὸ τῆς Ἀθηνᾶς; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ.
Τοῦτο ἐμβριθέστερον, ὦ φίλε. ἐοίκασι δὴ καὶ οἱ πα-
λαιοὶ τὴν Ἀθηνᾶν νομίζειν ὥσπερ οἱ νῦν περὶ Ὅμηρον
δεινοί. καὶ γὰρ τούτων οἱ πολλοὶ ἐξηγούμενοι τὸν
B ποιητήν φασι τὴν | Ἀθηνᾶν αὐτὸν νοῦν τε καὶ διά-
νοιαν πεποιηκέναι, καὶ ὁ τὰ ὀνόματα ποιῶν ἔοικε
τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς διανοεῖσθαι, ἔτι δὲ μειζόνως
λέγων θεοῦ νόησιν ὥσπερεὶ λέγει, ὅτι ἁ θεονόα ἐστὶν
αὕτη, τῷ ᾱ ξενικῶς ἀντὶ τοῦ η̄ χρησάμενος καὶ τὸ ῑ
καὶ τὸ σ̄ ἀφελών. ἴσως δὲ οὐδὲ ταύτῃ, ἀλλ᾽ ὡς τὰ
θεῖα νοούσης αὐτῆς διαφερόντως τῶν ἄλλων Θεονόην
ἐκάλεσεν. οὐδὲν δὲ ἀπέχει καὶ τὴν ἐν τῷ ἤθει νόησιν,
C ὡς οὖσαν τὴν θεὸν ταύτην, Ἠθονόην μὲν | βούλε-
σθαι προσειπεῖν· παραγαγὼν δὲ ἢ αὐτὸς ἤ τινες ὕστε-
ρον ἐπὶ τὸ κάλλιον, ὡς ᾤοντο, Ἀθηνᾶν ἐκάλεσαν.
ΕΡΜ. Τί δὲ δὴ τὸν Ἥφαιστον; πῇ λέγεις; ΣΩ. Ἦ
τὸν γενναῖον τὸν φάεος ἵστορα ἐρωτᾷς; ΕΡΜ. Ἔοι-
κα. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτος μὲν παντὶ δῆλος Φαῖστος ὤν,
τὸ η̄ προσελκυσάμενος; ΕΡΜ. Κινδυνεύει, ἐὰν μή πῄ
σοι, ὡς ἔοικεν, ἔτι ἄλλῃ δόξῃ. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἵνα μὴ δό-
ξῃ, τὸν Ἄρη ἐρώτα. ΕΡΜ. Ἐρωτῶ. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ
D μὲν βούλει, κατὰ | τὸ ἄρρεν τε καὶ κατὰ τὸ ἀνδρεῖον
Ἄρης ἂν εἴη· εἰ δ᾽ αὖ, κατὰ τὸ σκληρόν τε καὶ ἀμε-
τάστροφον, ὃ δὴ ἄρρατον καλεῖται, καὶ ταύτῃ ἂν
πανταχῇ πολεμικῷ θεῷ πρέποι Ἄρη καλεῖσθαι. ΕΡΜ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐκ μὲν οὖν τῶν θεῶν πρὸς
θεῶν ἀπαλλαγῶμεν· ὡς ἐγὼ δέδοικα περὶ αὐτῶν δια-
λέγεσθαι· περὶ δὲ ἄλλων εἴ τινων βούλει, πρόβαλλέ
μοι, ὄφρα ἴδηαι οἷοι Εὐθύφρονος ἵπποι. ΕΡΜ. Ἀλ-
E λὰ | ποιήσω ταῦτα, ἔτι γε ἓν ἐρόμενός σε περὶ Ἑρ-
μοῦ, ἐπειδή με καὶ οὔ φησι Κρατύλος Ἑρμογένη εἶναι.
πειρώμεθα οὖν τὸν Ἑρμῆν σκέψασθαι, τί καὶ νοεῖ τὸ
ὄνομα, ἵνα καὶ εἰδῶμεν, εἴ τι ὅδε λέγει. ΣΩ. Ἀλλὰ
μὴν τοῦτό γε ἔοικε περὶ λόγον τι εἶναι, ὁ Ἑρμῆς, καὶ
τὸ ἑρμηνέα εἶναι καὶ τὸ ἄγγελον καὶ τὸ κλοπικόν τε
408 καὶ τὸ ἀπατηλὸν * ἐν λόγοις καὶ τὸ ἀγοραστικόν, πε-
ρὶ λόγου δύναμίν ἐστι πᾶσα αὕτη ἡ πραγματεία. ὅπερ
οὖν καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, τὸ εἴρειν λόγου
χρεία ἐστί, τὸ δέ, οἷον καὶ Ὅμηρος πολλαχοῦ λέγει,
ἐμήσατό φησι, τοῦτο δὲ μηχανήσασθαί ἐστιν. ἐξ ἀμ-
φοτέρων οὖν τούτων τὸν τὸ λέγειν τε καὶ τὸν λόγον
μησάμενον [τὸ δὲ λέγειν δή ἐστιν εἴρειν] τοῦτον τὸν
θεὸν ὡσπερεὶ ἐπιτάττει ἡμῖν ὁ νομοθέτης, Ὦ ἄνθρω-
ποι, ὃς | τὸ εἴρειν ἐμήσατο, δικαίως ἂν καλοῖτο ὑπὸ B
ὑμῶν Εἰρέμης. νῦν δὲ ἡμεῖς, ὡς οἰόμεθα, καλλωπίζον-
τες τὸ ὄνομα Ἑρμῆν καλοῦμεν. [καὶ ἥ γε Ἶρις ἀπὸ
τοῦ εἴρειν ἔοικε κεκλημένη, ὅτι ἄγγελος ἦν.] ΕΡΜ.
Νὴ τὸν Δία, εὖ ἄρα μοι δοκεῖ Κρατύλος λέγειν τὸ
ἐμὲ μὴ εἶναι Ἑρμογένη· οὔκουν εὐμήχανός γέ εἰμι λό-
γου. XXIV. ΣΩ. Καὶ τό γε τὸν Πᾶνα τοῦ Ἑρμοῦ
εἶναι υἱὸν διφυῆ ἔχει τὸ εἰκός, ὦ ἑταῖρε. ΕΡΜ. | Πῶς C
δή; ΣΩ. Οἶσθα, ὅτι ὁ λόγος τὸ πᾶν σημαίνει καὶ
κυκλεῖ καὶ πολεῖ ἀεί, καί ἐστι διπλοῦς, ἀληθής τε καὶ
ψευδής. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἀλη-
θὲς αὐτοῦ λεῖον καὶ θεῖον καὶ ἄνω οἰκοῦν ἐν τοῖς
θεοῖς, τὸ δὲ ψεῦδος κάτω ἐν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀν-
θρώπων, καὶ τραχὺ καὶ τραγικόν· ἐνταῦθα γὰρ πλεῖ-
στοι οἱ μῦθοί τε καὶ τὰ ψεύδη ἐστί, περὶ τὸν τραγι-
κὸν βίον. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα ὁ πᾶν
μηνύων καὶ ἀεὶ πολῶν Πὰν | αἰπόλος εἴη, διφυὴς Ἑρ- D
μοῦ υἱός, τὰ μὲν ἄνωθεν λεῖος, τὰ δὲ κάτωθεν τρα-
χὺς καὶ τραγοειδής. καὶ ἔστιν ἤτοι λόγος ἢ λόγου
ἀδελφὸς ὁ Πάν, εἴπερ Ἑρμοῦ υἱός ἐστιν· ἀδελφῷ δὲ
ἐοικέναι ἀδελφὸν οὐδὲν θαυμαστόν. Ἀλλ᾽ ὅπερ ἐγὼ
ἔλεγον, ὦ μακάριε, ἀπαλλαγῶμεν ἐκ τῶν θεῶν. ΕΡΜ.
Τῶν γε τοιούτων, ὦ Σώκρατες, εἰ βούλει. περὶ δὲ τῶν
τοιῶνδε τί σε κωλύει διελθεῖν, οἷον ἡλίου τε καὶ σε-
λήνης καὶ ἄστρων καὶ γῆς καὶ αἰθέρος καὶ ἀέρος καὶ
πυρὸς καὶ | ὕδατος καὶ ὡρῶν καὶ ἐνιαυτοῦ; ΣΩ. Συ- E
χνὰ μέν μοι προστάττεις, ὅμως δὲ εἴπερ σοι κεχαρι-
σμένον ἔσται, ἐθέλω. ΕΡΜ. Καὶ μὴν χαριεῖ. ΣΩ.
Τί δὴ οὖν πρῶτον βούλει; ἢ ὥσπερ εἶπες, τὸν ἥλιον
διέλθωμεν; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔοικε τοίνυν κα-
τάδηλον γενόμενον ἂν μᾶλλον, εἰ τῷ Δωρικῷ τις ὀνό-
ματι * χρῷτο. ἅλιον γὰρ καλοῦσιν οἱ Δωριεῖς. ἅλιος 409
οὖν εἴη μὲν ἂν κατὰ τὸ ἁλίζειν εἰς ταὐτὸ τοὺς ἀν-
θρώπους, ἐπειδὰν ἀνατείλῃ, εἴη δ᾽ ἂν καὶ τῷ περὶ τὴν
γῆν ἀεὶ εἱλεῖν ἰών, ἐοίκοι δ᾽ ἂν καὶ ὅτι ποικίλλει ἰὼν
τὰ γιγνόμενα ἐκ τῆς γῆς· τὸ δὲ ποικίλλειν καὶ αἰολεῖν
ταὐτόν. ΕΡΜ. Τί δὲ ἡ σελήνη; ΣΩ. Τοῦτο δὲ τὸ
ὄνομα φαίνεται τὸν Ἀναξαγόραν πιέζειν. ΕΡΜ. Τί
δή; ΣΩ. Ἔοικε δηλοῦντι παλαιότερον ὃ ἐκεῖνος νεω-
στὶ ἔλεγεν, ὅτι ἡ σελήνη ἀπὸ τοῦ ἡλίου | ἔχει τὸ φῶς. B
ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Τὸ μέν που σέλας καὶ τὸ φῶς
ταὐτόν. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Νέον δέ που καὶ ἕνον ἀεί
ἐστι περὶ τὴν σελήνην τοῦτο τὸ φῶς, εἴπερ ἀληθῆ οἱ
Ἀναξαγόρειοι λέγουσι· κύκλῳ γάρ που ἀεὶ αὐτὴν πε-
ριιὼν νέον ἀεὶ ἐπιβάλλει, ἕνον δὲ ὑπάρχει τὸ τοῦ προ-
τέρου μηνός. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Σελαναίαν δέ γε
καλοῦσιν αὐτὴν πολλοί. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὅτι
δὲ σέλας νέον τε καὶ ἕνον ἔχει ἀεί, σελαενονεοάεια μὲν
| δικαιότατ᾽ ἂν τῶν ὀνομάτων καλοῖτο, συγκεκροτημέ- C
νον δὲ σελαναία κέκληται. ΕΡΜ. Διθυραμβῶδές γε
τοῦτο τοὔνομα, ὦ Σώκρατες. ἀλλὰ τὸν μῆνα καὶ τὰ
ἄστρα πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὁ μὲν μεὶς ἀπὸ τοῦ μειοῦ-
σθαι εἴη ἂν μείης ὀρθῶς κεκλημένος, τὰ δ᾽ ἄστρα
ἔοικε τῆς ἀστραπῆς ἐπωνυμίαν ἔχειν. ἡ δὲ ἀστραπή,
ὅτι τὰ ὦπα ἀναστρέφει, ἀναστρωπὴ ἂν εἴη, νῦν δὲ
ἀστραπὴ καλλωπισθεῖσα κέκληται. ΕΡΜ. Τί δὲ τὸ

D πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ; ΣΩ. Τὸ πῦρ ˈ ἀπορῶ· καὶ κινδυ-
νεύει ἤτοι ἡ τοῦ Εὐθύφρονός με μοῦσα ἐπιλελοιπέναι,
ἢ τοῦτό τι παγχάλεπον εἶναι. σκέψαι οὖν ἣν εἰσάγω
μηχανὴν ἐπὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ἃ ἂν ἀπορῶ. ΕΡΜ.
Τίνα δή; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. ἀπόκριναι γάρ μοι·
ἔχοις ἂν εἰπεῖν πῦρ κατὰ τίνα τρόπον καλεῖται; ΕΡΜ.
Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. XXV. ΣΩ. Σκέψαι δὴ ὃ ἐγὼ ὑποπτεύω
περὶ αὐτοῦ. ἐννοῶ γάρ, ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνες ὀνό-
E ματα, ἄλλως τε καὶ οἱ ὑπὸ ˈ τοῖς βαρβάροις οἰκοῦν-
τες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασι. ΕΡΜ. Τί οὖν δή;
ΣΩ. Εἴ τις ζητοῖ ταῦτα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν ὡς
εἰκότως κεῖται, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνην, ἐξ ἧς τὸ ὄνομα
τυγχάνει ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροῖ ἄν. ΕΡΜ. Εἰκότως
410 γε. * ΣΩ. Ὅρα τοίνυν καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα τὸ πῦρ μή
τι βαρβαρικὸν ᾖ. τοῦτο γὰρ οὔτε ῥᾴδιον προσάψαι
ἐστὶν Ἑλληνικῇ φωνῇ, φανεροί τ' εἰσὶν οὕτως αὐτὸ κα-
λοῦντες Φρύγες, σμικρόν τι παρακλίνοντες· καὶ τό γε
ὕδωρ καὶ τὰς κύνας καὶ ἄλλα πολλά. ΕΡΜ. Ἔστι
ταῦτα. ΣΩ. Οὐ τοίνυν δεῖ ταῦτα προσβιάζεσθαι· ἐπεὶ
ἔχοι γ' ἄν τις εἰπεῖν περὶ αὐτῶν. Τὸ μὲν οὖν πῦρ
B καὶ τὸ ὕδωρ ταύτῃ ἀπωθοῦμαι· ˈ ὁ δὲ δὴ ἀὴρ ἆρά γε,
ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι αἴρει τὰ ἀπὸ τῆς γῆς, ἀὴρ κέκληται;
ἢ ὅτι ἀεὶ ῥεῖ; ἢ ὅτι πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ γίγνεται ῥέον-
τος; οἱ γὰρ ποιηταί που τὰ πνεύματα ἀήτας καλοῦ-
σιν· ἴσως οὖν λέγει, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι πνευματόῤῥουν,
ἀητόῤῥουν [ὅθεν δὴ βούλεται αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν, ὅτι
ἐστὶν ἀήρ]. Τὸν δὲ αἰθέρα τῇδέ πῃ ὑπολαμβάνω,
ὅτι ἀεὶ θεῖ περὶ τὸν ἀέρα ῥέων, ἀειθεὴρ δικαίως ἂν
καλοῖτο. Γῆ δὲ μᾶλλον σημαίνει ὃ βούλεται, ἐάν τις
C γαῖαν ˈ ὀνομάσῃ. γαῖα γὰρ γεννήτειρα ἂν εἴη ὀρθῶς
κεκλημένη, ὥς φησιν Ὅμηρος· τὸ γὰρ γεγάασι γεγεννῆ-
σθαι λέγει. ΕΡΜ. Εἶεν. ΣΩ. Τί οὖν ἡμῖν ἦν τὸ μετὰ
τοῦτο; ΕΡΜ. Ὧραι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐνιαυτὸς καὶ ἔτος.
ΣΩ. Αἱ μὲν δὴ ὧραι Ἀττικιστὶ ὡς τὸ παλαιὸν ῥητέον,
εἴπερ βούλει τὸ εἰκὸς εἰδέναι. ὅραι γάρ εἰσι διὰ τὸ
ὁρίζειν χειμῶνάς τε καὶ θέρη καὶ πνεύματα καὶ τοὺς
καρποὺς τοὺς ἐκ τῆς γῆς· ὁρίζουσαι δὲ δικαίως ἂν ὅραι
D καλοῖντο. Ἐνιαυτὸς δὲ ˈ καὶ ἔτος κινδυνεύει ἕν τι εἶ-
ναι. τὸ γὰρ τὰ φυόμενα καὶ τὰ γιγνόμενα ἐν μέρει
ἕκαστον προάγον εἰς φῶς καὶ αὐτὸ ἐν αὑτῷ ἐξετάζον,
τοῦτο, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν τὸ τοῦ Διὸς ὄνομα δί-
χα διῃρημένον οἱ μὲν Ζῆνα, οἱ δὲ Δία ἐκάλουν, οὕτω
καὶ ἐνταῦθα οἱ μὲν ἐνιαυτόν, ὅτι ἐν ἑαυτῷ, οἱ δὲ ἔτος,
ὅτι ἐτάζει, ὁ δὲ ὅλος λόγος ἐστὶ τὸ ἐν αὑτῷ ἐτάζον
τοῦτο προσαγορεύεσθαι ἓν ὂν δίχα, ὥστε δύο ὀνόματα
E γεγονέναι, ἐνιαυτόν τε καὶ ἔτος, ἐξ ἑνὸς ˈ λόγου.
ΕΡΜ. Ἀλλὰ δῆτα, ὦ Σώκρατες, πολὺ ἐπιδίδως. ΣΩ.
Πόῤῥω ἤδη, οἶμαι, φαίνομαι σοφίας ἐλαύνειν. ΕΡΜ.
411 Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τάχα μᾶλλον φήσεις. XXVI. *
ΕΡΜ. Ἀλλὰ μετὰ τοῦτο τὸ εἶδος ἔγωγε ἡδέως ἂν θεα-
σαίμην ταῦτα τὰ καλὰ ὀνόματα τίνι ποτὲ ὀρθότητι
κεῖται, τὰ περὶ τὴν ἀρετήν, οἷον φρόνησίς τε καὶ σύν-
εσις καὶ δικαιοσύνη καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα πάντα.
ΣΩ. Ἐγείρεις μέν, ὦ ἑταῖρε, οὐ φαῦλον γένος ὀνομά-
των· ὅμως δέ, ἐπειδήπερ τὴν λεοντῆν ἐνδέδυκα, οὐκ
ἀποδειλιατέον, ἀλλ' ἐπισκεπτέον, ὡς ἔοικε, φρόνησιν
καὶ σύνεσιν καὶ γνώμην καὶ ἐπιστήμην καὶ τἆλλα δὴ ἃ
B φῂς πάντα ταῦτα τὰ καλὰ ὀνόματα. ˈ ΕΡΜ. Πάνυ
μὲν οὖν οὐ δεῖ ἡμᾶς προαποστῆναι. ΣΩ. Καὶ μήν,
νὴ τὸν κύνα, δοκῶ γέ μοι οὐ κακῶς μαντεύεσθαι ὃ
καὶ νῦν δὴ ἐνενόησα, ὅτι οἱ πάνυ παλαιοὶ ἄνθρωποι
οἱ τιθέμενοι τὰ ὀνόματα παντὸς μᾶλλον, ὥσπερ καὶ
τῶν νῦν οἱ πολλοὶ τῶν σοφῶν, ὑπὸ τοῦ πυκνὰ περι-
στρέφεσθαι ζητοῦντες, ὅπῃ ἔχει τὰ ὄντα, ἀεὶ ἰλιγγιῶ-
σι, κᾄπειτα αὐτοῖς φαίνεται ˈ περιφέρεσθαι τὰ πρά- C
γματα καὶ πάντως φέρεσθαι. αἰτιῶνται δὴ οὐ τὸ ἔν-
δον τὸ παρὰ σφίσι πάθος αἴτιον εἶναι ταύτης τῆς δό-
ξης, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πράγματα οὕτω πεφυκέναι, οὐδὲν
αὐτῶν μόνιμον εἶναι οὐδὲ βέβαιον, ἀλλὰ ῥεῖν καὶ φέ-
ρεσθαι καὶ μεστὰ εἶναι πάσης φορᾶς καὶ γενέσεως
ἀεί, λέγω δὲ ἐννοήσας πρὸς πάντα τὰ νῦν δὴ ὀνόμα-
τα. ΕΡΜ. Πῶς δὴ τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐ
κατενόησας ἴσως τὰ ἄρτι λεγόμενα, ὅτι παντάπασιν
ὡς φερομένοις τε καὶ ῥέουσι καὶ γιγνομένοις τοῖς πρά-
γμασι τὰ ὀνόματα ἐπίκειται. ΕΡΜ. Οὐ πάνυ ἐνεθυ-
μήθην. ˈ ΣΩ. Καὶ μὴν πρῶτον μὲν τοῦτο, ὃ πρῶτον D
εἴπομεν, παντάπασιν ὡς ἐπὶ τοιούτων ἐστί. ΕΡΜ. Τὸ
ποῖον; ΣΩ. Ἡ φρόνησις· φορᾶς γάρ ἐστι καὶ ῥοῦ
νόησις. εἴη δ' ἂν καὶ ὄνησιν ὑπολαβεῖν φορᾶς· ἀλλ'
οὖν περί γε τὸ φέρεσθαί ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, ἡ γνώ-
μη παντάπασι δηλοῖ γονῆς σκέψιν καὶ νώμησιν· τὸ
γὰρ νωμᾶν καὶ τὸ σκοπεῖν ταὐτόν. εἰ δὲ βούλει, αὐ-
τὸ ἡ νόησις τοῦ νέου ἐστὶν ἕσις· τὸ δὲ νέα εἶναι τὰ
ὄντα σημαίνει γιγνόμενα ἀεὶ εἶναι. τούτου οὖν ἐφίε-
σθαι τὴν ˈ ψυχὴν μηνύει τὸ ὄνομα ὁ θέμενος τὴν E
νεόεσιν. οὐ γὰρ νόησις τὸ ἀρχαῖον ἐκαλεῖτο, ἀλλ' ἀν-
τὶ τοῦ η̄ εῑ ἔδει λέγειν δύο, νεόεσιν. σωφροσύνη δὲ
σωτηρία οὗ νῦν δὴ ἐσκέμμεθα, φρονήσεως. * καὶ μὴν 412
ἥ γε ἐπιστήμη μηνύει ὡς φερομένοις τοῖς πράγμασιν
ἑπομένης τῆς ψυχῆς τῆς ἀξίας λόγου, καὶ οὔτε ἀπο-
λειπομένης οὔτε προθεούσης. διὸ δὴ ἐκβάλλοντας δεῖ
τὸ εῑ πιστήμην αὐτὴν ὀνομάζειν. σύνεσις δ' αὖ οὕτω
μὲν δόξειεν ἂν ὥσπερ συλλογισμὸς εἶναι· ὅταν δὲ συν-
ιέναι λέγῃ, ταὐτὸν παντάπασι τῷ ἐπίστασθαι συμβαί-
νει λεγόμενον· συμπορεύεσθαι γὰρ λέγει τὴν ψυχὴν
τοῖς ˈ πράγμασι τὸ συνιέναι. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε σοφία B
φορᾶς ἐφάπτεσθαι σημαίνει. σκοτωδέστερον δὲ τοῦτο
καὶ ξενικώτερον· ἀλλὰ δεῖ ἐκ τῶν ποιητῶν ἀναμιμνή-
σκεσθαι, ὅτι πολλαχοῦ λέγουσι περὶ ὅτου ἂν τύχωσι
τῶν ἀρχομένων ταχὺ προϊέναι, ἐσύθη φασί. Λακωνι-
κῷ δὲ ἀνδρὶ τῶν εὐδοκίμων καὶ ὄνομα ἦν Σοῦς· τὴν
γὰρ ταχεῖαν ὁρμὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῦτο καλοῦσι.
ταύτης οὖν τῆς φορᾶς ἐπαφὴν σημαίνει ἡ σοφία, ὡς
φερομένων τῶν ὄντων. Καὶ μὴν τό γε ἀγαθόν, ˈ C
τοῦτο τῆς φύσεως πάσης τῷ ἀγαστῷ βούλεται τὸ ὄνο-
μα ἐπικεῖσθαι. ἐπειδὴ γὰρ πορεύεται τὰ ὄντα, ἔνι μὲν
ἄρ' αὐτοῖς τάχος, ἔνι δὲ βραδυτής. ἔστιν οὖν οὐ πᾶν
τὸ ταχύ, ἀλλά τι αὐτοῦ ἀγαστόν. τούτῳ οὖν δὴ τῷ
ἀγαστῷ αὕτη ἡ ἐπωνυμία ἐστί, τὸ ἀγαθόν. XXVII.
Δικαιοσύνη δέ, ὅτι μὲν ἐπὶ τῇ τοῦ δικαίου συνέσει
τοῦτο κεῖται τὸ ὄνομα, ῥᾴδιον συμβαλεῖν· αὐτὸ δὲ τὸ
δίκαιον χαλεπόν. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἔοικε μέχρι μέν του
ὁμολογεῖσθαι παρὰ πολλῶν, ἔπειτα δὲ ἀμφισβητεῖ-
σθαι. ˈ ὅσοι γὰρ ἡγοῦνται τὸ πᾶν εἶναι ἐν πορείᾳ, τὸ D
μὲν πολὺ αὐτοῦ ὑπολαμβάνουσι τοιοῦτόν τι εἶναι, οἷον
οὐδὲν ἄλλο ἢ χωρεῖν, διὰ δὲ τούτου παντὸς εἶναί τι
διεξιόν, δι' οὗ πάντα τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι. εἶναι
δὲ τάχιστον τοῦτο καὶ λεπτότατον· οὐ γὰρ ἂν δύνα-

σθαι ἄλλως διὰ τοῦ ἰόντος ἰέναι παντός, εἰ μὴ λεπτότατόν τε ἦν, ὥστε αὐτὸ μηδὲν στέγειν, καὶ τάχιστον, ὥστε χρῆσθαι ὥσπερ ἑστῶσι τοῖς ἄλλοις. ἐπεὶ δ' οὖν ἐπιτροπεύει τὰ ἄλλα πάντα διαϊόν, τοῦτο τὸ ὄνο-
E μα | ἐκλήθη ὀρθῶς δίκαιον, εὐστομίας ἕνεκα τὴν τοῦ κ δύναμιν προςλαβόν. μέχρι μὲν οὖν ἐνταῦθα, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, παρὰ πολλῶν ὁμολογεῖται τοῦτο εἶναι τὸ
413 δίκαιον· * ἐγὼ δέ, ὦ Ἑρμόγενες, ἅτε λιπαρὴς ὢν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα μὲν πάντα διαπέπυσμαι ἐν ἀποῤῥήτοις, ὅτι τοῦτ' ἐστὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ αἴτιον — δι' ὃ γὰρ γίγνεται, τοῦτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον — καὶ ἰδίᾳ καλεῖν ἔφη τις τοῦτο ὀρθῶς ἔχειν διὰ ταῦτα· ἐπειδὰν δ' ἠρέμα αὐτοὺς ἐπανερωτῶ ἀκούσας ταῦτα μηδὲν ἧττον, Τί οὖν ποτ' ἔστιν, ὦ ἄριστε, δίκαιον, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει; δοκῶ τε ἤδη μακρότερα τοῦ προςήκοντος ἐρωτᾶν καὶ
B ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἅλλεσθαι. ἱκανῶς | γάρ μέ φασι πεπύσθαι καὶ ἀκηκοέναι, καὶ ἐπιχειροῦσι, βουλόμενοι ἀποπιμπλάναι με, ἄλλος ἄλλα ἤδη λέγειν, καὶ οὐκέτι συμφωνοῦσιν. ὁ μὲν γάρ τίς φησι τοῦτο εἶναι δίκαιον, τὸν ἥλιον· τοῦτον γὰρ μόνον διαϊόντα καὶ κάοντα ἐπιτροπεύειν τὰ ὄντα. ἐπειδὰν οὖν τῳ λέγω αὐτὸ ἄσμενος ὡς καλόν τι ἀκηκοώς, καταγελᾷ μου οὗτος ἀκούσας καὶ ἐρωτᾷ, εἰ οὐδὲν δίκαιον οἶμαι εἶναι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἐπειδὰν ὁ ἥλιος δύῃ. λιπαροῦντος οὖν
C ἐμοῦ ὅ τι αὖ ἐκεῖνος λέγει, | αὐτὸ τὸ πῦρ φησί· τοῦτο δὲ οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εἰδέναι. ὁ δὲ οὐκ αὐτὸ τὸ πῦρ φησίν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ πυρὶ ἐνόν. ὁ δὲ τούτων μὲν πάντων καταγελᾶν φησίν, εἶναι δὲ τὸ δίκαιον ὃ λέγει Ἀναξαγόρας, νοῦν εἶναι τοῦτο· αὐτοκράτορα γὰρ αὐτὸν ὄντα καὶ οὐδενὶ μεμιγμένον πάντα φησὶν αὐτὸν κοσμεῖν τὰ πράγματα διὰ πάντων ἰόντα. ἐνταῦθα δὴ ἐγώ, ὦ φίλε, πολὺ ἐν πλείονι ἀπορίᾳ εἰμὶ ἢ πρὶν ἐπιχειρῆσαι μανθάνειν περὶ τοῦ δι-
D καίου, ὅ τί ποτ' ἔστιν. | ἀλλ' οὖν οὗπερ ἕνεκα ἐσκοποῦμεν, τό γε ὄνομα τοῦτο φαίνεται αὐτῷ διὰ ταῦτα κεῖσθαι. ΕΡΜ. Φαίνει μοι, ὦ Σώκρατες, ταῦτα μὲν ἀκηκοέναι του καὶ οὐκ αὐτοσχεδιάζειν. ΣΩ. Τί δαὶ τἆλλα; ΕΡΜ. Οὐ πάνυ. XXVIII. ΣΩ. Ἄκουε δή· ἴσως γὰρ ἂν σε καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἐξαπατήσαιμι, ὡς οὐκ ἀκηκοὼς λέγω. Μετὰ γὰρ δικαιοσύνην τί ἡμῖν λείπεται; ἀνδρείαν, οἶμαι, οὔπω διήλθομεν. ἀδικία μὲν γὰρ
E δῆλον ὅτι ἐστὶν ὄντως ἐμπόδισμα τοῦ | διαϊόντος, ἀνδρεία δὲ σημαίνει, ὡς ἐν μάχῃ ἐπονομαζομένης τῆς ἀνδρείας· μάχην δ' εἶναι ἐν τῷ ὄντι, εἴπερ ῥεῖ, οὐκ ἄλλο τι ἢ τὴν ἐναντίαν ῥοήν· ἐὰν οὖν τις ἐξέλῃ τὸ δ τοῦ ὀνόματος τῆς ἀνδρείας, αὐτὸ μηνύει τὸ ἔργον τὸ ὄνομα ἡ ἀνρεία. δῆλον οὖν, ὅτι οὐ πᾶσα ῥοὴ ἡ ἐναντία ῥοὴ ἀνδρεία ἐστίν, ἀλλὰ τῇ παρὰ τὸ δίκαιον ῥεού-
414 σῃ. * οὐ γὰρ ἂν ἐπῃνεῖτο ἡ ἀνδρεία. καὶ τὸ ἄῤῥεν καὶ ὁ ἀνὴρ ἐπὶ παραπλησίῳ τινὶ τούτῳ ἐστί, τῇ ἄνω ῥοῇ. Γυνὴ δὲ γονή μοι φαίνεται βούλεσθαι εἶναι. Τὸ δὲ θῆλυ ἀπὸ τῆς θηλῆς τι φαίνεται ἐπωνομάσθαι. ἡ δὲ θηλὴ ἆρά γε, ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι τεθηλέναι ποιεῖ, ὥσπερ τὰ ἀρδόμενα; ΕΡΜ. Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ μὴν αὐτό γε τὸ θάλλειν τὴν αὔξην μοι δοκεῖ ἀπεικάζειν τὴν τῶν νέων, ὅτι ταχεῖα καὶ ἐξαιφνιδία
B γίγνεται. οἷόνπερ οὖν | μεμίμηται τῷ ὀνόματι, συναρμόσας ἀπὸ τοῦ θεῖν καὶ ἅλλεσθαι τὸ ὄνομα. Ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπισκοπεῖς με ὥσπερ ἐκτὸς δρόμου φερόμενον, ἐπειδὰν λείου ἐπιλάβωμαι. λοιπὰ δὲ ἡμῖν ἔτι συχνά ἐστι τῶν δοκούντων σπουδαίων εἶναι. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὧν γ' ἔστιν ἓν καὶ τέχνην ἰδεῖν, ὅ τι ποτὲ βούλεται εἶναι. ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτό γε ἕξιν νοῦ σημαίνει, τὸ μὲν τ ἀφελόντι, ἐμβαλόντι δὲ τὸ ο μεταξὺ τοῦ χῖ καὶ | τοῦ νῦ καὶ τοῦ C
ἦτα; ΕΡΜ. Καὶ μάλα γε γλίσχρως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὦ μακάριε, οὐκ οἶσθ', ὅτι τὰ πρῶτα ὀνόματα τεθέντα κατακέχωσται ἤδη ὑπὸ τῶν βουλομένων τραγῳδεῖν αὐτά, περιτιθέντων γράμματα καὶ ἐξαιρούντων εὐστομίας ἕνεκα καὶ πανταχῇ στρεφόντων καὶ ὑπὸ καλλωπισμοῦ καὶ ὑπὸ χρόνου. ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ κατόπτρῳ οὐ δοκεῖ σοι ἄτοπον εἶναι τὸ ἐμβεβλῆσθαι τὸ ῥῶ; ἀλλὰ τοιαῦτα, οἶμαι, ποιοῦσιν οἱ τῆς μὲν ἀληθείας | οὐδὲν D
φροντίζοντες, τὸ δὲ στόμα πλάττοντες, ὥστ' ἐπεμβάλλοντες πολλὰ ἐπὶ τὰ πρῶτα ὀνόματα τελευτῶντες ποιοῦσι μηδ' ἂν ἕνα ἀνθρώπων συνεῖναι ὅ τι ποτὲ βούλεται τὸ ὄνομα· ὥσπερ καὶ τὴν σφίγγα ἀντὶ φιγγὸς σφίγγα καλοῦσι, καὶ ἄλλα πολλά. ΕΡΜ. Ταῦτα μὲν ἔστιν οὕτως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εἰ δ' αὖ τις ἐάσει καὶ ἐντιθέναι καὶ ἐξαιρεῖν ἅττ' ἂν βούληταί τις εἰς τὰ ὀνόματα, πολλὴ εὐπορία ἔσται καὶ πᾶν ἂν παντί τις ὄνομα πράγματι προσαρμόσειεν. | ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. E
ΣΩ. Ἀληθῆ μέντοι. ἀλλὰ τὸ μέτριον, οἶμαι, δεῖ φυλάττειν καὶ τὸ εἰκὸς σὲ τὸν σοφὸν ἐπιστάτην. ΕΡΜ. Βουλοίμην ἄν. XXIX. ΣΩ. Καὶ ἐγώ σοι ξυμβουλομαι, ὦ Ἑρμόγενες. ἀλλὰ μὴ λίαν, ὦ δαιμόνιε, * ἀκρι- 415
βολογοῦ, μή μ' ἀπογυιώσῃς μένεος. ἔρχομαι γὰρ ἐπὶ τὴν κορυφὴν ὧν εἴρηκα, ἐπειδὰν μετὰ τέχνην μηχανὴν ἐπισκεψώμεθα. μηχανὴ γάρ μοι δοκεῖ τοῦ ἄνειν ἐπὶ πολὺ σημεῖον εἶναι· τὸ γὰρ μῆκος πρὸς τὸ πολὺ σημαίνει. ἐξ ἀμφοῖν οὖν τούτοιν ξύγκειται, μήκους τε καὶ τοῦ ἄνειν, τὸ ὄνομα ἡ μηχανή. Ἀλλ', ὅπερ νῦν δὴ εἶπον, ἐπὶ τὴν κορυφὴν δεῖ τῶν εἰρημένων ἐλθεῖν· ἀρετὴ γὰρ καὶ κακία ὅ τι βούλεται τὰ ὀνόματα ζητητέα. τὸ μὲν οὖν | ἕτερον οὔπω καθορῶ, τὸ δ' ἕτερον B
δοκεῖ μοι κατάδηλον εἶναι· ξυμφωνεῖ γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν πᾶσιν. ἅτε γὰρ ἰόντων τῶν πραγμάτων, πᾶν τὸ κακῶς ἰὸν κακία ἂν εἴη· τοῦτο δὲ ὅταν ἐν ψυχῇ ᾖ, τὸ κακῶς ἰέναι ἐπὶ τὰ πράγματα, μάλιστα τὴν τοῦ ὅλου ἐπωνυμίαν ἔχει τῆς κακίας. τὸ δὲ κακῶς ἰέναι ὅ τι ποτ' ἔστι, δοκεῖ μοι δηλοῦν καὶ ἐν τῇ δειλίᾳ, ὃ οὔπω διήλθομεν ἀλλ' ὑπερέβημεν, δέον αὐτὸ μετὰ τὴν | C
ἀνδρείαν σκέψασθαι· δοκοῦμεν δέ μοι καὶ ἄλλα πολλὰ ὑπερβεβηκέναι. ἡ δ' οὖν δειλία τῆς ψυχῆς σημαίνει δεσμὸν εἶναι ἰσχυρόν· τὸ γὰρ λίαν ἰσχύς τίς ἐστι· δεσμὸς οὖν ὁ λίαν καὶ ὁ μέγιστος τῆς ψυχῆς ἡ δειλία ἂν εἴη· ὥσπερ γε καὶ ἡ ἀπορία κακόν, καὶ πᾶν, ὡς ἔοικεν, ὅ τι ἂν ἐμποδὼν ᾖ τῷ ἰέναι καὶ πορεύεσθαι. τοῦτ' οὖν φαίνεται τὸ κακῶς ἰέναι δηλοῦν, τὸ ἰσχομένως τε καὶ ἐμποδιζομένως πορεύεσθαι, ὃ δὴ ψυχὴ ὅταν ἔχῃ, κακίας μεστὴ γίγνεται. εἰ δ' ἐπὶ τοιούτοις ἡ κακία ἐστὶ τοὔνομα, τοὐναντίον τούτου ἡ ἀρετὴ ἂν εἴη, σημαῖνον πρῶτον μὲν εὐπορίαν, | ἔπειτα λελυμένην τὴν D
ῥοὴν τῆς ἀγαθῆς ψυχῆς εἶναι ἀεί, ὥστε τὸ ἀσχέτως καὶ τὸ ἀκωλύτως ἀεὶ ῥέον ἐπωνυμίαν εἴληφεν, ὡς ἔοικε, τοῦτο τοὔνομα. ὀρθῶς μὲν ἔχει ἀειρείτην καλεῖν, ἴσως δὲ αἱρετὴν λέγει, ὡς οὔσης ταύτης τῆς ἕξεως αἱρετωτάτης· ξυγκεκρότηται δὲ καὶ καλεῖται ἀρετή. καὶ

ἴσως με αὖ φήσεις πλάττειν· ἐγὼ δέ φημι, εἴπερ ὃ
ἔμπροσθεν εἶπον ὀρθῶς ἔχει, ἡ κακία, καὶ τοῦτο τὸ
E 416 ὄνομα | τὴν ἀρετὴν ὀρθῶς ἔχειν. * ΕΡΜ. Τὸ δὲ δὴ
κακόν, δι' οὗ πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν εἴρηκας, τί ἂν
νοοῖ τοὔνομα; ΣΩ. Ἄτοπόν τι νὴ Δί' ἔμοιγε δοκεῖ
καὶ χαλεπὸν ξυμβαλεῖν. ἐπάγω οὖν καὶ τούτῳ ἐκείνην
τὴν μηχανήν. ΕΡΜ. Ποίαν ταύτην; ΣΩ. Τὴν τοῦ
βαρβαρικόν τι καὶ τοῦτο φάναι εἶναι. ΕΡΜ. Καὶ ἔοι-
κάς γε ὀρθῶς λέγοντι. ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ταῦτα μὲν ἐῶ-
μεν, τὸ δὲ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν πειρώμεθα ἰδεῖν, πῇ
εὐλόγως ἔχει. ΣΩ. Τὸ μὲν τοίνυν αἰσχρὸν καὶ δὴ
κατάδηλόν μοι φαίνεται ὃ νοεῖ· καὶ τοῦτο γὰρ τοῖς
B ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται. τὸ γὰρ | ἐμποδίζον καὶ ἴσχον
τῆς ῥοῆς τὰ ὄντα λοιδορεῖν μοι φαίνεται διὰ παντὸς ὁ
τὰ ὀνόματα τιθείς, καὶ νῦν τῷ ἀεὶ ἴσχοντι τὸν ῥοῦν
τοῦτο τοὔνομα ἔθετο ἀεισχοροῦν· νῦν δὲ συγκροτή-
σαντες αἰσχρὸν καλοῦσι. ΕΡΜ. Τί δὲ τὸ καλόν; ΣΩ.
Τοῦτο χαλεπώτερον κατανοῆσαι. καίτοι λέγει γε αὐτὸ
ἁρμονίᾳ μόνον, καὶ μήκει τοῦ οῦ παρῆκται. ΕΡΜ.
Πῶς δή; ΣΩ. Τῆς διανοίας τις ἔοικε ἐπωνυμία εἶναι
C τοῦτο τὸ ὄνομα. ΕΡΜ. Πῶς λέγεις; | ΣΩ. Φέρε, τί
οἴει σὺ εἶναι τὸ αἴτιον κληθῆναι ἑκάστῳ τῶν ὄντων;
ἆρ' οὐκ ἐκεῖνο τὸ τὰ ὀνόματα θέμενον; ΕΡΜ. Πάν-
τως που. ΣΩ. Οὐκοῦν διάνοια ἂν εἴη τοῦτο ἤτοι
θεῶν ἢ ἀνθρώπων ἢ ἀμφότερα; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν τὸ καλέσαν τὰ πράγματα καὶ τὸ καλὸν ταὐ-
τόν ἐστι τοῦτο, διάνοια; ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ ὅσα μὲν ἂν νοῦς τε καὶ διάνοια ἐργάσηται,
D ταῦτά ἐστι τὰ ἐπαινετά; | ἃ δὲ μή, ψεκτά; ΕΡΜ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ οὖν ἰατρικὸν ἰατρικὰ ἐργάζεται
καὶ τὸ τεκτονικὸν τεκτονικά; ἢ πῶς λέγεις; ΕΡΜ.
Οὕτως ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ τὸ καλὸν ἄρα καλά; ΕΡΜ.
Δεῖ γέ τοι. ΣΩ. Ἔστι δέ γε τοῦτο, ὥς φαμεν, διά-
νοια; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα φρονήσεως
αὕτη ἡ ἐπωνυμία ἐστί, τὸ καλόν, τῆς τὰ τοιαῦτα
ἀπεργαζομένης, ἃ δὴ καλὰ φάσκοντες εἶναι ἀσπαζόμε-
θα. ΕΡΜ. Φαίνεται. XXX. ΣΩ. Τί οὖν ἔτι ἡμῖν
E λοιπὸν τῶν | τοιούτων; ΕΡΜ. Ταῦτα τὰ περὶ τὸ ἀγα-
417 θόν τε καὶ καλόν, ξυμφέροντά τε καὶ λυσιτελοῦντα *
καὶ ὠφέλιμα καὶ κερδαλέα, καὶ τἀναντία τούτων. ΣΩ.
Οὐκοῦν τὸ μὲν ξυμφέρον ἤδη που κἂν σὺ εὕροις ἐκ
τῶν προτέρων ἐπισκοπῶν· τῆς γὰρ ἐπιστήμης ἀδελφόν
τι φαίνεται. οὐδὲν γὰρ ἄλλο δηλοῖ ἢ τὴν ἅμα φορὰν
τῆς ψυχῆς μετὰ τῶν πραγμάτων, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ τοι-
ούτου πραττόμενα συμφέροντά τε καὶ σύμφορα κεκλῆ-
σθαι ἀπὸ τοῦ συμπεριφέρεσθαι. ΕΡΜ. Ἔοικε. ΣΩ.
Τὸ δέ γε κερδαλέον ἀπὸ τοῦ κέρδους. κέρδος δὲ νῦ
B ἀντὶ τοῦ δέλτα | ἀποδιδόντι ἐς τὸ ὄνομα δηλοῖ ὃ βού-
λεται· τὸ γὰρ ἀγαθὸν κατ' ἄλλον τρόπον ὀνομάζει.
ὅτι γὰρ κεράννυται ἐς πάντα διεξιόν, ταύτην αὐτοῦ
τὴν δύναμιν ἐπονομάζων ἔθετο τοὔνομα· δέλτα *δ'*
ἐνθεὶς ἀντὶ τοῦ νῦ κέρδος ἐφθέγξατο. ΕΡΜ. Λυσι-
τελοῦν δὲ τί δή; ΣΩ. Ἔοικεν, ὦ Ἑρμόγενες, οὐχὶ κα-
θάπερ οἱ κάπηλοι αὐτῷ χρῶνται, ἐὰν τὸ ἀνάλωμα
ἀπολύῃ, οὐ ταύτῃ λέγειν μοι δοκεῖ τὸ λυσιτελοῦν, ἀλλ'
C ὅτι τάχιστον ὂν τοῦ ὄντος ἵστασθαι οὐκ | ἐᾷ τὰ πρά-
γματα, οὐδὲ τέλος λαβοῦσαν τὴν φορὰν τοῦ φέρεσθαι
στῆναί τε καὶ παύσασθαι, ἀλλ' ἀεὶ λύει αὐτῆς, ἄν τι
ἐπιχειρῇ τέλος ἐγγίγνεσθαι, καὶ παρέχει ἄπαυστον καὶ
ἀθάνατον αὐτήν· ταύτῃ μοι δοκεῖ ἐπιφημίσαι τὸ ἀγα-
θὸν λυσιτελοῦν· τὸ γὰρ τῆς φορᾶς λύον τὸ τέλος λυ-
σιτελοῦν καλέσαι. Ὠφέλιμον δέ, ξενικὸν τοὔνομα, ᾧ
καὶ Ὅμηρος πολλαχοῦ κέχρηται, τῷ ὀφέλλειν· ἔστι δὲ
τοῦτο τοῦ αὔξειν καὶ ποιεῖν ἐπωνυμία. XXXI. ΕΡΜ.
Τὰ | δὲ δὴ τούτων ἐναντία πῶς ἔχει ἡμῖν; ΣΩ. Ὅσα D
μὲν ἀπόφησιν αὐτῶν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, οὐδὲν δεῖ ταῦ-
τα διεξιέναι. ΕΡΜ. Ποῖα ταῦτα; ΣΩ. Ἀξύμφορον
καὶ ἀνωφελὲς καὶ ἀλυσιτελὲς καὶ ἀκερδές. ΕΡΜ. Ἀλη-
θῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ βλαβερόν γε καὶ ζημιῶδες. ΕΡΜ.
Ναί. ΣΩ. Καὶ τὸ μέν γε βλαβερὸν τὸ βλάπτον τὸν
ῥοῦν εἶναι | λέγει· τὸ δὲ βλάπτον αὖ σημαίνει βουλό- E
μενον ἅπτειν· τὸ δὲ ἅπτειν καὶ δεῖν ταὐτόν ἐστι, τοῦ-
το δὲ πανταχοῦ ψέγει. τὸ βουλόμενον οὖν ἅπτειν ῥοῦν
ὀρθότατα μὲν ἂν εἴη βουλαπτεροῦν, καλλωπισθὲν δὲ
καλεῖσθαί μοι φαίνεται βλαβερόν. ΕΡΜ. Ποικίλα γέ
σοι, ὦ Σώκρατες, ἐκβαίνει τὰ ὀνόματα. καὶ γὰρ νῦν
μοι ἔδοξας ὥσπερ τοῦ τῆς Ἀθηναίας νόμου προαύλιον
στομαυλῆσαι, τοῦτο τὸ ὄνομα προειπὼν τὸ * βουλα- 418
πτεροῦν. ΣΩ. Οὐκ ἔγωγε, ὦ Ἑρμόγενες, αἴτιος, ἀλλ'
οἱ θέμενοι τὸ ὄνομα. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλὰ δὴ
τὸ ζημιῶδες τί ἂν εἴη; ΣΩ. Τί δ' ἂν εἴη ποτὲ ζη-
μιῶδες; θέασαι, ὦ Ἑρμόγενες, ὡς ἐγὼ ἀληθῆ λέγω
λέγων, ὅτι προστιθέντες γράμματα καὶ ἐξαιροῦντες
σφόδρα ἀλλοιοῦσι τὰς τῶν ὀνομάτων διανοίας, οὕτως
ὥστε σμικρὰ πάνυ | παραστρέφοντες ἐνίοτε τἀναντία B
ποιεῖν σημαίνειν· οἷον καὶ ἐν τῷ δέοντι· ἐνενόησα γὰρ
αὐτὸ καὶ ἀνεμνήσθην ἄρτι ἀπὸ τοῦδε, ὃ ἔμελλόν σοι
ἐρεῖν, ὅτι ἡ μὲν νέα φωνὴ ἡμῖν ἡ καλὴ αὕτη καὶ τοὐ-
ναντίον περιέτρεψε μηνύειν τὸ δέον καὶ τὸ ζημιῶδες,
ἀφανίζουσα ὅ τι νοεῖ, ἡ δὲ παλαιὰ ἀμφότερον δηλοῖ ὃ
βούλεται τοὔνομα. ΕΡΜ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἐγώ σοι
ἐρῶ. οἶσθα, ὅτι οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι τῷ ἰῶτα καὶ
τῷ δέλτα εὖ μάλα ἐχρῶντο, καὶ οὐχ ἥκιστα αἱ γυναῖ-
κες, | αἵπερ μάλιστα τὴν ἀρχαίαν φωνὴν σώζουσι. νῦν C
δὲ ἀντὶ μὲν τοῦ ἰῶτα ἢ εῖ ἢ ἦτα μεταστρέφουσιν, ἀν-
τὶ δὲ τοῦ δέλτα ζῆτα, ὡς δὴ μεγαλοπρεπέστερα ὄντα.
ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Οἷον οἱ μὲν ἀρχαιότατοι ἱμέραν
τὴν ἡμέραν ἐκάλουν, οἱ δὲ ἑμέραν, οἱ δὲ νῦν ἡμέραν.
ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οἶσθα οὖν, ὅτι μόνον τοῦτο
δηλοῖ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τὴν διάνοιαν τοῦ θεμένου;
ὅτι γὰρ ἀσμένοις τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἱμείρουσιν ἐκ
τοῦ σκότους | τὸ φῶς ἐγίγνετο, ταύτῃ ὠνόμασαν ἱμέ- D
ραν. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Νῦν δέ γε τετραγῳδημέ-
νον οὐδ' ἂν κατανοήσαις ὅ τι βούλεται ἡ ἡμέρα. καί-
τοι τινὲς οἴονται, ὡς δὴ ἡ ἡμέρα ἥμερα ποιεῖ, διὰ ταῦ-
τα ὠνομάσθαι αὐτὴν οὕτως. ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ.
Καὶ τό γε ζυγὸν οἶσθα ὅτι δυογὸν οἱ παλαιοὶ ἐκά-
λουν. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τὸ μέν γε ζυγὸν
οὐδὲν δηλοῖ, τὸ δὲ τοῖν δυεῖν ἕνεκα τῆς δέσεως ἐς τὴν
ἀγωγὴν ἐπωνόμασται | δυογὸν δικαίως· νῦν δὲ ζυγόν. E
καὶ ἄλλα πάμπολλα οὕτως ἔχει. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ.
Κατὰ ταῦτα τοίνυν πρῶτον μὲν τὸ δέον οὕτω λεγόμε-
νον τοὐναντίον σημαίνει πᾶσι τοῖς περὶ τὸ ἀγαθὸν
ὀνόμασιν· ἀγαθοῦ γὰρ ἰδέα οὖσα τὸ δέον φαίνεται
δεσμὸς εἶναι καὶ κώλυμα φορᾶς, ὥσπερ ἀδελφὸν ὂν
τοῦ βλαβεροῦ. ΕΡΜ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, οὕτω
φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ, ἐὰν τῷ ἀρχαίῳ ὀνόματι χρῇ,
ὃ πολὺ μᾶλλον εἰκός ἐστιν ὀρθῶς κεῖσθαι ἢ τὸ * νῦν, 419

ἀλλ' ὁμολογήσει τοῖς πρόσθεν ἀγαθοῖς, ἐὰν ἀντὶ τοῦ
ε̄ τὸ ἰῶτα ἀποδιδῷς, ὥσπερ τὸ παλαιόν· διὸν γὰρ αὖ
σημαίνει, ἀλλ' οὐ δέον, τἀγαθόν, ὅπερ δὴ ἐπαινεῖ. καὶ
οὕτως οὐκ ἐναντιοῦται αὐτὸς αὑτῷ ὁ τὰ ὀνόματα τι-
θέμενος, ἀλλὰ δέον καὶ ὠφέλιμον καὶ λυσιτελοῦν καὶ
κερδαλέον καὶ ἀγαθὸν καὶ ξυμφέρον καὶ εὔπορον τὸ
αὐτὸ φαίνεται, ἑτέροις ὀνόμασι σημαῖνον τὸ διακο-
σμοῦν καὶ ἰὸν πανταχοῦ ἐγκεκωμιασμένον, τὸ δὲ ἴσχον
B καὶ δοῦν ψεγόμενον. καὶ δὴ καὶ τὸ ζημιῶδες, ἐὰν κα-
τὰ τὴν ἀρχαίαν φωνὴν ἀποδῷς ἀντὶ τοῦ ζῆτα δέλτα,
φανεῖταί σοι κεῖσθαι τὸ ὄνομα ἐπὶ τῷ δοῦντι τὸ ἰόν,
ἐπονομασθὲν δημιῶδες. XXXII. ΕΡΜ. Τί δὲ δὴ ἡδο-
νὴ καὶ λύπη καὶ ἐπιθυμία καὶ τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρα-
τες; ΣΩ. Οὐ πάνυ χαλεπά μοι φαίνεται, ὦ Ἑρμόγε-
νες. ἥ τε γὰρ ἡδονή, ἡ πρὸς τὴν ὄνησιν ἔοικε τείνου-
σα πρᾶξις τοῦτο ἔχειν τὸ ὄνομα — τὸ δέλτα δὲ ἔγ-
κειται, ὥστε ἡδονὴ ἀντὶ ἡονῆς καλεῖται —· ἥ τε λύπη
C ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ σώματος ἔοικεν ἐπονομα-
σθῆναι, ἣν ἐν τούτῳ τῷ πάθει ἴσχει τὸ σῶμα. καὶ
ἥ γε ἀνία τὸ ἐμποδίζον τοῦ ἰέναι. ἡ δὲ ἀλγηδὼν ξενι-
κόν τι φαίνεταί μοι, ἀπὸ τοῦ ἀλγεινοῦ ὠνομασμένον.
ὀδύνη δὲ ἀπὸ τῆς ἐνδύσεως τῆς λύπης κεκλημένη ἔοι-
κεν. ἀχθηδὼν δέ, καὶ παντὶ δῆλον ἀπεικασμένον τὸ
ὄνομα τῷ τῆς φορᾶς βάρει. χαρὰ δὲ τῇ διαχύσει καὶ
εὐπορίᾳ τῆς ῥοῆς τῆς ψυχῆς ἔοικε κεκλημένῃ. τέρψις δὲ
D ἀπὸ τοῦ τερπνοῦ· τὸ δὲ τερπνὸν ἀπὸ τῆς διὰ τῆς
ψυχῆς ἕρψεως πνοῇ ἀπεικασθὲν κέκληται, ἐν δίκῃ μὲν
ἂν ἕρπνουν καλούμενον, ὑπὸ χρόνου δὲ τερπνὸν παρη-
γμένον. εὐφροσύνη δὲ οὐδὲν προσδεῖται τοῦ διότι ῥη-
θῆναι· παντὶ γὰρ δῆλον, ὅτι ἀπὸ τοῦ εὖ τοῖς πρά-
γμασι τὴν ψυχὴν ξυμφέρεσθαι τοῦτο ἔλαβε τὸ ὄνομα,
εὐφεροσύνην, τό γε δίκαιον· ὅμως δὲ αὐτὸ καλοῦμεν
εὐφροσύνην. οὐδ' ἐπιθυμία χαλεπόν· τῇ γὰρ ἐπὶ τὸν
E θυμὸν ἰούσῃ δυνάμει δῆλον ὅτι τοῦτο ἐκλήθη τὸ
ὄνομα. θυμὸς δὲ ἀπὸ τῆς θύσεως καὶ ζέσεως τῆς ψυ-
χῆς ἔχοι ἂν τοῦτο τὸ ὄνομα. ἀλλὰ μὴν ἵμερός γε τῷ
μάλιστα ἕλκοντι τὴν ψυχὴν ῥῷ ἐπωνομάσθη· ὅτι γὰρ
420 ἱέμενος ῥεῖ καὶ ἐφιέμενος * τῶν πραγμάτων, καὶ οὕτω
δὴ ἐπισπᾷ σφόδρα τὴν ψυχὴν διὰ τὴν ἕσιν τῆς ῥοῆς,
ἀπὸ ταύτης οὖν πάσης τῆς δυνάμεως ἵμερος ἐκλήθη.
καὶ μὴν πόθος αὖ καλεῖται σημαίνων οὐ τοῦ παρόν-
τος εἶναι [ἱμέρου τε καὶ ῥεύματος], ἀλλὰ τοῦ ἄλλοθί
που ὄντος καὶ ἀπόντος, ὅθεν πόθος ἐπωνόμασται, ὃς
τότε, ὅταν παρῇ οὗ τις ἐφίετο, ἵμερος ἐκαλεῖτο· ἀπο-
γενομένου δὲ ὁ αὐτὸς οὗτος πόθος ἐκλήθη. ἔρως δέ,
ὅτι ἐσρεῖ ἔξωθεν καὶ οὐκ οἰκεία ἐστὶν ἡ ῥοὴ αὕτη τῷ
B ἔχοντι, ἀλλ' ἐπείσακτος διὰ τῶν ὀμμάτων, διὰ ταῦτα
ἀπὸ τοῦ ἐσρεῖν ἔσρος τό γε παλαιὸν ἐκαλεῖτο· τῷ γὰρ
ο̄ῡ ἀντὶ τοῦ ω̄ ἐχρώμεθα· νῦν δ' ἔρως κέκληται διὰ τὴν
τοῦ ω̄ ἀντὶ τοῦ ο̄ῡ μεταλλαγήν. Ἀλλὰ τί ἔτι οὐ λέ-
γεις ὅ τι σκοπῶμεν; ΕΡΜ. Δόξα καὶ τὰ τοιαῦτα πῇ
σοι φαίνεται; ΣΩ. Δόξα δὴ ἤτοι τῇ διώξει ἐπωνό-
μασται, ἣν ἡ ψυχὴ διώκουσα τὸ εἰδέναι, ὅπῃ ἔχει τὰ
πράγματα, πορεύεται, ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ τόξου βολῇ. ἔοι-
κε δὲ τούτῳ μᾶλλον. ἡ γοῦν οἴησις τούτῳ ξυμφωνεῖ.
C οἶσιν γὰρ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, οἷόν ἐστιν ἕκα-
στον τῶν ὄντων, δηλούσῃ προσέοικεν, ὥσπερ γε καὶ ἡ
βουλὴ πρὸς τὴν βολήν, καὶ τὸ βούλεσθαι τὸ ἐφίεσθαι
σημαίνει, καὶ τὸ βουλεύεσθαι· πάντα ταῦτα δόξῃ ἑπό-
μεν' ἄττα φαίνεται τῆς βολῆς ἀπεικάσματα, ὥσπερ αὖ
καὶ τοὐναντίον ἡ ἀβουλία ἀτυχία δοκεῖ εἶναι, ὡς οὐ
βαλόντος οὐδὲ τυχόντος οὗ ἔβαλλέ τε καὶ ὃ ἐβούλετο
καὶ περὶ οὗ ἐβουλεύετο καὶ οὗ ἐφίετο. ΕΡΜ. Ταῦτα D
ἤδη μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, πυκνότερα ἐπάγειν. ΣΩ.
Τέλος γὰρ ἤδη θέλω. ἀνάγκην δ' οὖν ἔτι βούλομαι
διαπερᾶναι, ὅτι τούτοις ἑξῆς ἐστί, καὶ τὸ ἑκούσιον. τὸ
μὲν οὖν ἑκούσιον, τὸ εἶκον καὶ μὴ ἀντιτυποῦν, ἀλλ',
ὥσπερ λέγω, εἶκον τῷ ἰόντι δεδηλωμένον ἂν εἴη τούτῳ
τῷ ὀνόματι, τῷ κατὰ τὴν βούλησιν γιγνομένῳ· τὸ δὲ
ἀναγκαῖον καὶ ἀντίτυπον, παρὰ τὴν βούλησιν ὄν, τὸ
περὶ τὴν ἁμαρτίαν ἂν εἴη καὶ ἀμαθίαν, ἀπείκασται δὲ
τῇ κατὰ τὰ ἄγκη πορείᾳ, ὅτι δύσπορα καὶ τραχέα E
καὶ λάσια ὄντα ἴσχει τοῦ ἰέναι. ἐντεῦθεν οὖν ἴσως
ἐκλήθη ἀναγκαῖον, τῇ διὰ τοῦ ἄγκους ἀπεικασθὲν
πορείᾳ. Ἕως δὲ πάρεστιν ἡ ῥώμη, μὴ ἀνιῶμεν αὐτήν.
ἀλλὰ καὶ σὺ μὴ ἀνίει, ἀλλ' ἐρώτα. XXXIII. ΕΡΜ.
Ἐρωτῶ δὴ τὰ μέγιστα καὶ τὰ κάλλιστα, * τήν τε ἀλή- 421
θειαν καὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ ὂν καὶ αὐτὸ τοῦτο, περὶ
ὃ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐστίν, ὄνομα, διότι τὸ ὄνομα ἔχει.
ΣΩ. Μαίεσθαι οὖν καλεῖς τι; ΕΡΜ. Ἔγωγε, τό γε
ζητεῖν. ΣΩ. Ἔοικε τοίνυν ἐκ λόγου ὀνόματι συγκε-
κροτημένῳ, λέγοντος ὅτι τοῦτ' ἐστὶν ὄν, οὗ τυγχάνει
ζήτημα, τὸ ὄνομα. μᾶλλον δὲ ἂν αὐτὸ γνοίης ἐν ᾧ
λέγομεν τὸ ὀνομαστόν· ἐνταῦθα γὰρ σαφῶς λέγει
τοῦτο εἶναι ὄν, οὗ μάσμα ἐστίν. ἡ δ' ἀλήθεια, καὶ B
τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἔοικε συγκεκροτῆσθαι· ἡ γὰρ θεία
τοῦ ὄντος φορὰ ἔοικε προσειρῆσθαι τούτῳ τῷ ῥήματι,
τῇ ἀληθείᾳ, ὡς θεία οὖσα ἄλη. τὸ δὲ ψεῦδος τοὐ-
ναντίον τῇ φορᾷ· πάλιν γὰρ αὖ λοιδορούμενον ἥκει τὸ
ἰσχόμενον καὶ τὸ ἀναγκαζόμενον ἡσυχάζειν, ἀπείκασται
δὲ τοῖς καθεύδουσι· τὸ ψῖ δὲ προσγενόμενον ἐπικρύ-
πτει τὴν βούλησιν τοῦ ὀνόματος. τὸ δὲ ὂν καὶ ἡ οὐ-
σία ὁμολογεῖ τῷ ἀληθεῖ, τὸ ἰῶτα ἀπολαβόν· ἰὸν γὰρ
σημαίνει· καὶ τὸ οὐκ ὂν αὖ, ὥς τινες καὶ ὀνομάζου- C
σιν αὐτὸ οὐκ ἰόν. ΕΡΜ. Ταῦτα μέν μοι δοκεῖς, ὦ
Σώκρατες, ἀνδρείως πάνυ διακεκροτηκέναι. εἰ δέ τις
ἔροιτο τοῦτο τὸ ἰὸν καὶ τὸ ῥέον καὶ τὸ δοῦν, τίνα
ἔχει ὀρθότητα ταῦτα τὰ ὀνόματα — ΣΩ. Τί ἂν αὐ-
τῷ ἀποκριναίμεθα, λέγεις; ἦ γάρ; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΣΩ. Ἓν μὲν τοίνυν ἄρτι που ἐπορισάμεθα, ὥς-
τε δοκεῖν τι λέγειν ἀποκρινόμενοι. ΕΡΜ. Τὸ ποῖον
τοῦτο; ΣΩ. Φάναι, ὃ ἂν μὴ γιγνώσκωμεν, βαρβαρι-
κόν τι τοῦτ' εἶναι. εἴη μὲν οὖν ἴσως ἄν τι τῇ ἀλη- D
θείᾳ καὶ τοιοῦτον αὐτῶν, εἴη δὲ κἂν ὑπὸ παλαιότητος
τὰ πρῶτα τῶν ὀνομάτων ἀνεύρετα εἶναι· διὰ γὰρ τὸ
πανταχῇ στρέφεσθαι τὰ ὀνόματα οὐδὲν θαυμαστὸν
ἂν εἴη, εἰ ἡ παλαιὰ φωνὴ πρὸς τὴν νυνὶ βαρβαρικῆς
μηδὲν διαφέρει. ΕΡΜ. Καὶ οὐδέν γε ἄπο τρόπου λέ-
γεις. ΣΩ. Λέγω γὰρ οὖν εἰκότα. οὐ μέντοι μοι δο-
κεῖ προφάσεις ἀγὼν δέχεσθαι, ἀλλὰ προθυμητέον ταῦ-
τα διασκέψασθαι. ἐνθυμηθῶμεν δέ, εἴ τις ἀεί, δι' ὧν
ἂν λέγηται τὸ ὄνομα, ἐκεῖνα ἀνερήσεται τὰ ῥήματα, E
καὶ αὖθις αὖ, δι' ὧν ἂν τὰ ῥήματα λεχθῇ, ἐκεῖνα
πεύσεται, καὶ τοῦτο μὴ παύσεται ποιῶν, ἆρ' οὐκ
ἀνάγκη τελευτῶντα ἀπειπεῖν τὸν ἀποκρινόμενον; ΕΡΜ.
Ἔμοιγε δοκεῖ. * ΣΩ. Πότε οὖν ἀπειπὼν ὁ ἀπαγο- 422
ρεύων δικαίως παύοιτ' ἄν; ἆρ' οὐκ ἐπειδὰν ἐπ' ἐκείνοις
γένηται τοῖς ὀνόμασιν, ἃ ὥσπερεὶ στοιχεῖα τῶν ἄλλων

ἐστὶ καὶ λόγων καὶ ὀνομάτων; ταῦτα γάρ που οὐκέτι
δίκαιον φανῆναι ἐξ ἄλλων ὀνομάτων ξυγκείμενα, ἂν
οὕτως ἔχῃ. οἷον νῦν δὴ τὸ ἀγαθὸν ἔφαμεν ἐκ τοῦ
ἀγαστοῦ καὶ ἐκ τοῦ θοοῦ ξυγκεῖσθαι· τὸ δὲ θοὸν
ἴσως φαῖμεν ἂν ἐξ ἑτέρων, ἐκεῖνα δὲ ἐξ ἄλλων. ἀλλ'
B ἐάν ποτέ ¹ γε λάβωμεν ὃ οὐκέτι ἔκ τινων ἑτέρων ξύγ-
κειται ὀνομάτων, δικαίως ἂν φαῖμεν ἐπὶ στοιχείῳ τε
ἤδη εἶναι καὶ οὐκέτι τοῦτο ἡμᾶς δεῖν εἰς ἄλλα ὀνόμα-
τα ἀναφέρειν. ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν.
ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ νῦν ἃ ἐρωτᾷς τὰ ὀνόματα στοιχεῖα
ὄντα τυγχάνει, καὶ δεῖ αὐτῶν ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἤδη
τὴν ὀρθότητα ἐπισκέψασθαι, ἥτις ἐστίν; ΕΡΜ. Εἰ-
κός γε. ΣΩ. Εἰκὸς δῆτα, ὦ Ἑρμόγενες· πάντα γοῦν
C φαίνεται τὰ ἔμπροσθεν εἰς ταῦτ' ἀνεληλυθέναι. ¹ εἰ
δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὥς μοι δοκεῖ ἔχειν, δεῦρο αὖ
συνεπίσκεψαι μετ' ἐμοῦ, μή τι παραληρήσω λέγων οἵαν
δεῖ τὴν τῶν πρώτων ὀνομάτων ὀρθότητα εἶναι. ΕΡΜ.
Λέγε μόνον· ὡς ὅσον γε δυνάμεως παρ' ἐμοί ἐστι
συνεπισκέψομαι. XXXIV. ΣΩ. Ὅτι μὲν τοίνυν μία γέ
τις ἡ ὀρθότης παντὸς ὀνόματος καὶ πρώτου καὶ ὑστά-
του, καὶ οὐδὲν διαφέρει τῷ ὄνομα εἶναι οὐδὲν αὐτῶν,
οἶμαι καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ
D μὴν ὧν γε νῦν διεληλύθαμεν ¹ τῶν ὀνομάτων ἡ ὀρ
θότης τοιαύτη τις ἐβούλετο εἶναι, οἵα δηλοῦν, οἷον
ἕκαστόν ἐστι τῶν ὄντων. ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Τοῦτο μὲν ἄρα οὐδὲν ἧττον καὶ τὰ πρῶτα δεῖ ἔχειν
καὶ τὰ ὕστερα, εἴπερ ὀνόματα ἔσται. ΕΡΜ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ τὰ μὲν ὕστερα, ὡς ἔοικε, διὰ τῶν
προτέρων οἷά τε ἦν τοῦτο ἀπεργάζεσθαι ΕΡΜ. Φαί-
νεται. ΣΩ. Εἶεν. τὰ δὲ δὴ πρῶτα, οἷς οὔπω ἕτερα
ὑπόκειται, τίνι τρόπῳ κατὰ τὸ δυνατὸν ὅ τι μάλιστα
E φανερὰ ἡμῖν ποιήσει τὰ ¹ ὄντα, εἴπερ μέλλει ὀνόματα
εἶναι; Ἀπόκριναι δέ μοι τόδε· εἰ φωνὴν μὴ εἴχομεν
μηδὲ γλῶτταν, ἐβουλόμεθα δὲ δηλοῦν ἀλλήλοις τὰ
πράγματα, ἆρ' οὐκ ἄν, ὥσπερ νῦν οἱ ἐνεοί, ἐπεχειροῦ-
μεν ἂν σημαίνειν ταῖς χερσὶ καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ
ἄλλῳ σώματι; ΕΡΜ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως, ὦ Σώκρα-
423 τες; * ΣΩ. Εἰ μέν γ', οἶμαι, τὸ ἄνω καὶ τὸ κοῦφον
ἐβουλόμεθα δηλοῦν, ἤρομεν ἂν πρὸς τὸν οὐρανὸν
τὴν χεῖρα, μιμούμενοι αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ πράγμα-
τος· εἰ δὲ τὰ κάτω καὶ τὰ βαρέα, πρὸς τὴν γῆν. καὶ
εἰ ἵππον θέοντα ἤ τι ἄλλο τῶν ζώων ἐβουλόμεθα
δηλοῦν, οἶσθ' ὅτι ὡς ὁμοιότατ' ἂν τὰ ἡμέτερα αὐτῶν
σώματα καὶ σχήματα ἐποιοῦμεν ἐκείνοις. ΕΡΜ. Ἀνάγ-
κη μοι δοκεῖ ὡς λέγεις ἔχειν. ΣΩ. Οὕτω γὰρ ἄν, οἶ-
B μαι, δήλωμά του τῷ σώματι ἐγίγνετο, ¹ μιμησαμένου,
ὡς ἔοικε, τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὃ ἐβούλετο δηλῶσαι.
ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ φωνῇ τε καὶ γλώττῃ καὶ
στόματι βουλόμεθα δηλοῦν, ἆρ' οὐ τότε ἑκάστου δή-
λωμα ἡμῖν ἔσται τὸ ἀπὸ τούτων γιγνόμενον, ὅταν μί-
μημα γένηται διὰ τούτων περὶ ὁτιοῦν; ΕΡΜ. Ἀνάγ-
κη μοι δοκεῖ. ΣΩ. Ὄνομα ἄρα ἐστίν, ὡς ἔοικε, μί-
μημα φωνῆς ἐκείνου, ὃ μιμεῖται καὶ ὀνομάζει ὁ μιμού-
μενος τῇ φωνῇ, ὅταν μιμῆται. ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ.
C Μὰ Δί' ¹ ἀλλ' οὐκ ἐμοί πω δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, ὦ
ἑταῖρε. ΕΡΜ. Τί δή; ΣΩ. Τοὺς τὰ πρόβατα μι-
μουμένους τούτους καὶ τοὺς ἀλεκτρυόνας καὶ τἆλλα
ζῷα ἀναγκαζοίμεθ' ἂν ὁμολογεῖν ὀνομάζειν ταῦτα,
ἅπερ μιμοῦνται. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Καλῶς
οὖν ἔχειν δοκεῖ σοι; ΕΡΜ. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ τίς ἄν,
ὦ Σώκρατες, μίμησις εἴη τὸ ὄνομα; ΣΩ. Πρῶτον
μέν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἐάν, καθάπερ τῇ μουσικῇ μι-
μούμεθα ¹ τὰ πράγματα, οὕτω μιμώμεθα, καίτοι φω- D
νῇ γε καὶ τότε μιμούμεθα· ἔπειτα οὐκ ἐάν, ἅπερ ἡ
μουσικὴ μιμεῖται, καὶ ἡμεῖς μιμώμεθα, οὔ μοι δοκοῦ-
μεν ὀνομάσειν. λέγω δέ τι τοιοῦτον· ἔστι τοῖς πρά-
γμασι φωνὴ καὶ σχῆμα ἑκάστῳ, καὶ χρῶμά γε πολ-
λοῖς; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔοικε τοίνυν οὐκ, ἐάν
τις ταῦτα μιμῆται, οὐδὲ περὶ ταύτας τὰς μιμήσεις ἡ
τέχνη ὀνομαστικὴ εἶναι. αὗται μὲν γάρ εἰσιν ἡ μὲν
μουσική, ἡ δὲ γραφική. ἦ γάρ; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ.
Τί δαὶ δὴ τόδε; οὐ καὶ οὐσία δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ,
ὥσπερ καὶ χρῶμα καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν; πρῶτον αὐ-
τῷ τῷ χρώματι καὶ τῇ φωνῇ οὐκ ἔστιν οὐσία τις ἑκα-
τέρῳ αὐτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅσα ἠξίωται ταύ-
της τῆς προσρήσεως τοῦ εἶναι; ¹ ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ. E
ΣΩ. Τί οὖν; εἴ τις αὐτὸ τοῦτο μιμεῖσθαι δύναιτο,
ἑκάστου τὴν οὐσίαν, γράμμασί τε καὶ συλλαβαῖς, ἆρ'
οὐκ ἂν δηλοῖ ἕκαστον, ὃ ἔστιν; ἢ οὔ; * ΕΡΜ. Πάνυ 424
μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ τί ἂν φαίης τὸν τοῦτο δυνάμενον,
ὥσπερ τοὺς προτέρους τὸν μὲν μουσικὸν ἔφησθα, τὸν
δὲ γραφικόν; τοῦτον δὲ τίνα; ΕΡΜ. Τοῦτο ἔμοιγε
δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅπερ πάλαι ζητοῦμεν, οὗτος ἂν
εἶναι ὁ ὀνομαστικός. XXXV. ΣΩ. Εἰ ἄρα τοῦτο
ἀληθές, ἤδη ἔοικεν ἐπισκεπτέον περὶ ἐκείνων τῶν ὀνο-
μάτων ὧν σὺ ἤρου, περὶ ῥοῆς τε καὶ τοῦ ἰέναι καὶ
σχέσεως, εἰ τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς συλλαβαῖς τοῦ ὄν-
τος ἐπιλαμβάνεται αὐτῶν, ὥστε ¹ ἀπομιμεῖσθαι τὴν B
οὐσίαν, εἴτε καὶ οὔ. ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φέ-
ρε δή, ἴδωμεν, πότερον ἄρα ταῦτα μόνα ἐστὶ τῶν
πρώτων ὀνομάτων ἢ καὶ ἄλλα πολλά. ΕΡΜ. Οἶμαι
ἔγωγε καὶ ἄλλα. ΣΩ. Εἰκὸς γάρ. ἀλλὰ τίς ἂν εἴη ὁ
τρόπος τῆς διαιρέσεως, ὅθεν ἄρχεται μιμεῖσθαι ὁ μι-
μούμενος; ἆρα οὐκ ἐπείπερ συλλαβαῖς τε καὶ γράμμα-
σιν ἡ μίμησις τυγχάνει οὖσα τῆς οὐσίας, ὀρθότατόν
ἐστι διελέσθαι τὰ στοιχεῖα πρῶτον, ὥσπερ οἱ ἐπιχει-
ροῦντες ¹ τοῖς ῥυθμοῖς τῶν στοιχείων πρῶτον τὰς δυ- C
νάμεις διείλοντο, ἔπειτα τῶν συλλαβῶν καὶ οὕτως ἤδη
ἔρχονται ἐπὶ τοὺς ῥυθμοὺς σκεψόμενοι, πρότερον δ'
οὔ; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἡμᾶς οὕτω δεῖ
πρῶτον μὲν τὰ φωνήεντα διελέσθαι, ἔπειτα τῶν ἑτέ-
ρων κατὰ εἴδη τά τε ἄφωνα καὶ ἄφθογγα· οὑτωσὶ
γάρ που λέγουσιν οἱ δεινοὶ περὶ τούτων· καὶ τὰ αὖ
φωνήεντα μὲν οὔ, οὐ μέντοι γε ἄφθογγα; καὶ αὐτῶν
τῶν φωνηέντων ὅσα διάφορα εἴδη ἔχει ἀλλήλων; καὶ
ἐπειδὰν ταῦτα ¹ διελώμεθα [τὰ ὄντα] εὖ πάντα, αὖ- D
θις δεῖ ὀνόματα ἐπιθεῖναι, εἰ ἔστιν εἰς ἃ ἀναφέρεται
πάντα, ὥσπερ τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἔστιν ἰδεῖν αὐτά τε,
καὶ εἰ ἐν αὐτοῖς ἔνεστιν εἴδη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον,
ὥσπερ ἐν τοῖς στοιχείοις· ταῦτα πάντα καλῶς διαθεα-
σαμένους ἐπίστασθαι ἐπιφέρειν ἕκαστον κατὰ τὴν
ὁμοιότητα, ἐάν τε ἓν ἑνὶ δέῃ ἐπιφέρειν, ἐάν τε συγκε-
ραννύντα πολλὰ ἑνί, ὥσπερ οἱ ζωγράφοι βουλόμενοι
ἀφομοιοῦν ἐνίοτε μὲν ὄστρεον μόνον ἐπήνεγκαν, ἐνίοτε
δὲ ὁτιοῦν ἄλλο ¹ τῶν φαρμάκων, ἔστι δ' ὅτε πολλὰ E
συγκεράσαντες, οἷον ὅταν ἀνδρείκελον σκευάζωσιν ἢ
ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὡς ἄν, οἶμαι, δοκῇ ἑκάστη ἡ
εἰκὼν δεῖσθαι ἑκάστου φαρμάκου· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς

τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τὰ πράγματα ἐποίσομεν, καὶ ἓν ἐπὶ
ἕν, οὗ ἂν δοκῇ δεῖν, καὶ σύμπολλα, ποιοῦντες ὃ δὴ
425 συλλαβὰς καλοῦσι, καὶ συλλαβὰς αὖ συντιθέντες, * ἐξ
ὧν τά τε ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα συντίθενται· καὶ
πάλιν ἐκ τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων μέγα ἤδη τι καὶ
καλὸν καὶ ὅλον συστήσομεν, ὥσπερ ἐκεῖ τὸ ζῷον τῇ
γραφικῇ, ἐνταῦθα τὸν λόγον τῇ ὀνομαστικῇ ἢ ῥητο-
ρικῇ ἢ ἥτις ἐστὶν ἡ τέχνη. μᾶλλον δὲ οὐχ ἡμεῖς, ἀλλὰ
λέγων ἐξηνέχθην. συνέθεσαν μὲν γὰρ οὕτως, ᾗπερ
σύγκειται, οἱ παλαιοί· ἡμᾶς δὲ δεῖ, εἴπερ τεχνικῶς
ἐπιστησόμεθα σκοπεῖσθαι αὐτὰ πάντα, οὕτω διελομέ-
B νους, ' εἴτε κατὰ τρόπον τά τε πρῶτα ὀνόματα κεῖ-
ται καὶ τὰ ὕστερα, εἴτε μή, οὕτω θεᾶσθαι. ἄλλως δὲ
συνείρειν μὴ φαῦλον ᾖ καὶ οὐ καθ' ὁδόν, ὦ φίλε Ἑρ-
μόγενες. ΕΡΜ. Ἴσως μὰ Δί', ὦ Σώκρατες. XXXVI.
ΣΩ. Τί οὖν; σὺ πιστεύεις σαυτῷ οἷός τ' ἂν εἶναι ταῦ-
τα οὕτω διελέσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὔ. ΕΡΜ. Πολλοῦ
ἄρα δέω ἔγωγε. ΣΩ. Ἐάσωμεν οὖν, ἢ βούλει οὕτως,
ὅπως ἂν δυνώμεθα, κἂν σμικρόν τι αὐτῶν οἷοί τ'
C ὦμεν κατιδεῖν, ἐπιχειρῶμεν, ' προειπόντες, ὥσπερ ὀλί-
γον πρότερον τοῖς θεοῖς, ὅτι οὐδὲν εἰδότες τῆς ἀλη-
θείας τὰ τῶν ἀνθρώπων δόγματα περὶ αὐτῶν εἰκάζο-
μεν, οὕτω δὲ καὶ νῦν αὖ εἰπόντες ἡμῖν αὐτοῖς ἴωμεν,
ὅτι εἰ μέν τι χρηστὸν ἔδει αὐτὰ διελέσθαι εἴτε ἄλλον
ὁντινοῦν εἴτε ἡμᾶς, οὕτως ἔδει αὐτὰ διαιρεῖσθαι, νῦν
δέ, τὸ λεγόμενον, κατὰ δύναμιν δεήσει ἡμᾶς περὶ αὐ-
τῶν πραγματεύεσθαι; δοκεῖ ταῦτα; ἢ πῶς λέγεις;
ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Γε-
D λοῖα μὲν οἶμαι ' φανεῖσθαι, ὦ Ἑρμόγενες, γράμμασι
καὶ συλλαβαῖς τὰ πράγματα μεμιμημένα κατάδηλα γι-
γνόμενα· ὅμως δὲ ἀνάγκη. οὐ γὰρ ἔχομεν τούτου βέλ-
τιον, εἰς ὅ τι ἐπανενέγκωμεν περὶ ἀληθείας τῶν πρώ-
των ὀνομάτων, εἰ μὴ ἄρα δή, ὥσπερ οἱ τραγῳδο-
ποιοί, ἐπειδάν τι ἀπορῶσιν, ἐπὶ τὰς μηχανὰς κατα-
φεύγουσι θεοὺς αἴροντες, καὶ ἡμεῖς οὕτως εἰπόντες
ἀπαλλαγῶμεν, ὅτι τὰ πρῶτα ὀνόματα οἱ θεοὶ ἔθεσαν
E καὶ διὰ ταῦτα ὀρθῶς ἔχει. ἆρα καὶ ἡμῖν ' κράτιστος
οὗτος τῶν λόγων; ἢ ἐκεῖνος, ὅτι παρὰ βαρβάρων τι-
νῶν αὐτὰ παρειλήφαμεν, εἰσὶ δὲ ἡμῶν ἀρχαιότεροι
426 βάρβαροι; ἢ ὅτι ὑπὸ παλαιότητος ἀδύνατον αὐτὰ *
ἐπισκέψασθαι, ὥσπερ καὶ τὰ βαρβαρικά; αὗται γὰρ
ἂν πᾶσαι ἐκδύσεις εἶεν καὶ μάλα κομψαὶ τῷ μὴ ἐθέ-
λοντι λόγον διδόναι περὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων, ὡς
ὀρθῶς κεῖται. καίτοι ὅτῳ τις τρόπῳ τῶν πρώτων
ὀνομάτων τὴν ὀρθότητα μὴ οἶδεν, ἀδύνατόν που τῶν
γε ὑστέρων εἰδέναι, ἃ ἐξ ἐκείνων ἀνάγκη δηλοῦσθαι,
ὧν τις πέρι μηδὲν οἶδεν· ἀλλὰ δῆλον, ὅτι τὸν φάσκον-
τα περὶ αὐτῶν τεχνικὸν εἶναι περὶ τῶν πρώτων ὀνο-
B μάτων μάλιστά τε καὶ καθαρώτατα ' δεῖ ἔχειν ἀπο-
δεῖξαι, ἢ εὖ εἰδέναι, ὅτι τά γε ὕστερα ἤδη φλυαρήσει.
ἢ σοὶ ἄλλως δοκεῖ; ΕΡΜ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ὦ Σώ-
κρατες, ἄλλως. ΣΩ. Ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ ᾔσθημαι πε-
ρὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων, πάνυ μοι δοκεῖ ὑβριστικὰ
εἶναι καὶ γελοῖα. τούτων οὖν σοι μεταδώσω, ἂν βού-
λῃ· σὺ δ' ἄν τι ἔχῃς βέλτιόν ποθεν λαβεῖν, πειρᾶ-
σθαι καὶ ἐμοὶ μεταδιδόναι. ΕΡΜ. Ποιήσω ταῦτα.
C ἀλλὰ θαῤῥῶν λέγε. XXXVII. ' ΣΩ. Πρῶτον μὲν
τοίνυν τὸ ῥ ἔμοιγε φαίνεται ὥσπερ ὄργανον εἶναι πά-
σης τῆς κινήσεως, ἣν οὐδ' εἴπομεν διότι ἔχει τοῦτο
τοὔνομα· ἀλλὰ γὰρ δῆλον, ὅτι ἴεσις βούλεται εἶναι· οὐ
γὰρ η ἐχρώμεθα ἀλλὰ ε τὸ παλαιόν. ἡ δὲ ἀρχὴ ἀπὸ
τοῦ κίειν· ξενικὸν δὲ τοὔνομα· τοῦτο δ' ἐστὶν ἰέναι.
εἰ οὖν τις τὸ παλαιὸν αὐτῆς εὕροι ὄνομα εἰς τὴν ἡμε-
τέραν φωνὴν συμβαῖνον, ἴεσις ἂν ὀρθῶς καλοῖτο· νῦν
δὲ ἀπό τε τοῦ ξενικοῦ τοῦ κίειν καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ η
μεταβολῆς καὶ τῆς τοῦ ν ἐνθέσεως κίνησις κέκληται,
ἔδει δὲ κιείνησιν ' καλεῖσθαι ἢ εἶσιν. ἡ δὲ στάσις ἀπό- D
φασις τοῦ ἰέναι βούλεται εἶναι, διὰ δὲ τὸν καλλωπι-
σμὸν στάσις ὠνόμασται. Τὸ δ' οὖν ῥῶ τὸ στοιχεῖον,
ὥσπερ λέγω, καλὸν ἔδοξεν ὄργανον εἶναι τῆς κινήσεως
τῷ τὰ ὀνόματα τιθεμένῳ πρὸς τὸ ἀφομοιοῦν τῇ φο-
ρᾷ· πολλαχοῦ γοῦν χρῆται αὐτῷ εἰς αὐτήν· πρῶτον
μὲν ἐν αὐτῷ τῷ ῥεῖν καὶ ῥοῇ διὰ τούτου τοῦ γράμ-
ματος τὴν φορὰν μιμεῖται, εἶτα ' ἐν τῷ τρόμῳ, εἶτα E
ἐν τῷ τραχεῖ, ἔτι δὲ ἐν τοῖς τοιοῖσδε ῥήμασιν, οἷον
κρούειν, θραύειν, ἐρείκειν, θρύπτειν, κερματίζειν, ῥυμ-
βεῖν· πάντα ταῦτα τὸ πολὺ ἀπεικάζει διὰ τοῦ ῥ. ἑώρα
γάρ, οἶμαι, τὴν γλῶτταν ἐν τούτῳ ἥκιστα μένουσαν,
μάλιστα δὲ σειομένην· διὸ φαίνεταί μοι τούτῳ πρὸς
ταῦτα κατακεχρῆσθαι. τῷ δ' αὖ ι πρὸς τὰ λεπτὰ πάν-
τα, ἃ δὴ μάλιστα διὰ πάντων ἴοι ἄν. διὰ ταῦτα τὸ
* ἰέναι καὶ τὸ ἵεσθαι διὰ τοῦ ι ἀπομιμεῖται, ὥσπερ 427
γε διὰ τοῦ φ καὶ τοῦ ψ καὶ τοῦ σῖγμα καὶ τοῦ ζῆτα,
ὅτι πνευματώδη τὰ γράμματα, πάντα τὰ τοιαῦτα με-
μίμηται αὐτοῖς ὀνομάζων, οἷον τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ζέον
καὶ τὸ σείεσθαι καὶ ὅλως σεισμόν. καὶ ὅταν που τὸ
φυσῶδες μιμῆται, πανταχοῦ ἐνταῦθα ὡς τὸ πολὺ τὰ
τοιαῦτα γράμματα ἐπιφέρειν φαίνεται ὁ τὰ ὀνόματα
τιθέμενος. τῆς δ' αὖ τοῦ δ συμπιέσεως καὶ τοῦ τ καὶ
ἀπερείσεως τῆς γλώττης ' τὴν δύναμιν χρήσιμον φαί- B
νεται ἡγήσασθαι πρὸς τὴν μίμησιν τοῦ δεσμοῦ καὶ
τῆς στάσεως. ὅτι δὲ ὀλισθάνει μάλιστα ἐν τῷ λ ἡ
γλῶττα κατιδών, ἀφομοιῶν ὠνόμασε τά τε λεῖα καὶ
αὐτὸ τὸ ὀλισθάνειν καὶ τὸ λιπαρὸν καὶ τὸ κολλῶδες
καὶ τἆλλα πάντα τὰ τοιαῦτα. ᾗ δὲ ὀλισθανούσης τῆς
γλώττης ἀντιλαμβάνεται ἡ τοῦ γ δύναμις, τὸ γλίσχρον
ἀπεμιμήσατο καὶ γλυκὺ καὶ γλοιῶδες. τοῦ ' δ' αὖ ν C
τὸ εἴσω αἰσθόμενος τῆς φωνῆς, τὰ ἔνδον καὶ τὰ ἐν-
τὸς ὠνόμασεν, ὡς ἀφομοιῶν τοῖς γράμμασι τὰ ἔργα.
τὸ δ' αὖ α τῷ μεγάλῳ ἀπέδωκε, καὶ τῷ μήκει τὸ η,
ὅτι μεγάλα τὰ γράμματα. εἰς δὲ τὸ γογγύλον τοῦ ο
δεόμενος σημείου, τοῦτο πλεῖστον αὐτῷ εἰς τὸ ὄνομα
ἐνεκέρασε. καὶ τἆλλα οὕτω φαίνεται προσβιβάζειν καὶ
κατὰ γράμματα καὶ κατὰ συλλαβὰς ἑκάστῳ τῶν ὄντων
σημεῖόν τε καὶ ὄνομα ποιῶν ὁ νομοθέτης, ἐκ δὲ τού-
των τὰ λοιπὰ ἤδη αὐτοῖς τούτοις συντιθέναι ἀπομι-
μούμενος. Αὕτη μοι φαίνεται, ὦ Ἑρμόγενες, ' βού- D
λεσθαι εἶναι ἡ τῶν ὀνομάτων ὀρθότης, εἰ μή τι ἄλλο
Κρατύλος ὅδε λέγει. XXXVIII. ΕΡΜ. Καὶ μήν, ὦ
Σώκρατες, πολλά γέ μοι πολλάκις πράγματα παρέχει
Κρατύλος, ὥσπερ κατ' ἀρχὰς ἔλεγον, φάσκων μὲν εἶ-
ναι ὀρθότητα ὀνομάτων, ἥτις δ' ἐστὶν οὐδὲν σαφὲς λέ-
γων, ὥστε με μὴ δύνασθαι εἰδέναι, πότερον ἑκὼν ἢ
ἄκων οὕτως ἀσαφῶς ἑκάστοτε περὶ αὐτῶν λέγει. Νῦν
οὖν μοι, ὦ Κρατύλε, ἐναντίον Σωκράτους ' εἰπέ, πό- E
τερον ἀρέσκει σοι ἃ λέγει Σωκράτης περὶ ὀνομάτων,
ἢ ἔχεις πῃ ἄλλῃ κάλλιον λέγειν; καὶ εἰ ἔχεις, λέγε, ἵνα
ἤτοι μάθῃς παρὰ Σωκράτους, ἢ διδάξῃς ἡμᾶς ἀμφο-

τέρους. ΚΡ. Τί δαί, ὦ Ἑρμόγενες; δοκεῖ σοι ῥᾴδιον
εἶναι οὕτω ταχὺ μαθεῖν τε καὶ διδάξαι ὁτιοῦν πρᾶ-
γμα, μὴ ὅτι τοσοῦτον, ὃ δὴ δοκεῖ ἐν τοῖς [μεγίστοις]
428 μέγιστον εἶναι; ΕΡΜ. Μὰ * Δί᾽ οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ
τὸ τοῦ Ἡσιόδου καλῶς μοι φαίνεται ἔχειν τό· εἰ καί
τις σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθείη, προὔργου εἶναι. εἰ
οὖν καὶ σμικρόν τι οἷός τ᾽ εἶ πλέον ποιῆσαι, μὴ ἀπό-
καμνε, ἀλλ᾽ εὐεργέτει καὶ Σωκράτη τόνδε, δίκαιος δ᾽
εἶ καὶ ἐμέ. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ ἔγωγε καὶ αὐτός, ὦ
Κρατύλε, οὐδὲν ἂν ἰσχυρισαίμην ὧν εἴρηκα, ᾗ δέ μοι
ἐφαίνετο, μεθ᾽ Ἑρμογένους ἐπεσκεψάμην, ὥστε τούτου
B γε ἕνεκα θαῤῥῶν λέγε, εἴ τι ǀ ἔχεις βέλτιον, ὡς ἐμοῦ
ἐνδεξομένου. εἰ μέντοι ἔχεις τι σὺ κάλλιον τούτων λέ-
γειν, οὐκ ἂν θαυμάζοιμι· δοκεῖς γάρ μοι αὐτός τε
ἐσκέφθαι τὰ τοιαῦτα καὶ παρ᾽ ἄλλων μεμαθηκέναι.
ἐὰν οὖν λέγῃς τι κάλλιον, ἕνα τῶν μαθητῶν περὶ ὀρ-
θότητος ὀνομάτων καὶ ἐμὲ γράφου. ΚΡ. Ἀλλὰ μὲν
δή, ὦ Σώκρατες, ὥςπερ σὺ λέγεις, μεμέληκέ τέ μοι πε-
ρὶ αὐτῶν καὶ ἴσως ἂν σε ποιησαίμην μαθητήν. φο-
C βοῦμαι μέντοι, μὴ τούτου πᾶν τοὐναντίον ᾖ, ǀ ὅτι μοί
πως ἐπέρχεται λέγειν πρὸς σὲ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, ὃ ἐκεῖ-
νος ἐν Λιταῖς πρὸς τὸν Αἴαντα λέγει. φησὶ δέ·

Αἶαν Διογενὲς Τελαμώνιε, κοίρανε λαῶν,
πάντα τί μοι κατὰ θυμὸν ἐείσω μυθήσασθαι.

καὶ ἐμοὶ σύ, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς φαίνει κατὰ νοῦν
χρησμῳδεῖν, εἴτε παρ᾽ Εὐθύφρονος ἐπίπνους γενόμε-
νος, εἴτε καὶ ἄλλη τις μοῦσα πάλαι σε ἐνοῦσα ἐλελή-
D θει. ǀ ΣΩ. Ὦ ᾽γαθὲ Κρατύλε, θαυμάζω καὶ αὐτὸς
πάλαι τὴν ἐμαυτοῦ σοφίαν, καὶ ἀπιστῶ. δοκεῖ οὖν μοι
χρῆναι ἐπανασκέψασθαι, τί καὶ λέγω. τὸ γὰρ ἐξαπα-
τᾶσθαι αὐτὸν ὑφ᾽ αὑτοῦ πάντων χαλεπώτατον· ὅταν
γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ ἀλλ᾽ ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπα-
τήσων, πῶς οὐ δεινόν; δεῖ δή, ὡς ἔοικε, θαμὰ μετα-
στρέφεσθαι ἐπὶ τὰ προειρημένα, καὶ πειρᾶσθαι, τὸ
ἐκείνου τοῦ ποιητοῦ, βλέπειν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσ-
σω. καὶ δὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἴδωμεν, τί ἡμῖν εἴρηται.
E ὀνόματος, ǀ φαμέν, ὀρθότης ἐστὶν αὕτη, ἥτις ἐνδείξε-
ται, οἷόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. καὶ τοῦτο φῶμεν ἱκανῶς
εἰρῆσθαι; ΚΡ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ πάνυ σφόδρα, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Διδασκαλίας ἄρα ἕνεκα τὰ ὀνόματα λέ-
γεται; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν φῶμεν καὶ ταύ-
την τέχνην εἶναι καὶ δημιουργοὺς αὐτῆς; ΚΡ. Πάνυ
429 γε. ΣΩ. Τίνας; ΚΡ. Οὕςπερ * σὺ κατ᾽ ἀρχὰς ἔλε-
γες, τοὺς νομοθέτας. ΣΩ. Πότερον οὖν καὶ ταύτην
φῶμεν τὴν τέχνην ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγίγνεσθαι, ὥς-
περ καὶ τὰς ἄλλας, ἢ μή; βούλομαι δὲ λέγειν τὸ τοι-
όνδε. ζωγράφοι εἰσί που οἱ μὲν χείρους, οἱ δὲ ἀμεί-
νους; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ μὲν ἀμείνους
τὰ αὑτῶν ἔργα καλλίω παρέχονται, τὰ ζῷα, οἱ δὲ
φαυλότερα; καὶ οἰκοδόμοι ὡσαύτως οἱ μὲν καλλίους
B τὰς οἰκίας ἐργάζονται, οἱ δὲ αἰσχίους; ΚΡ. Ναί. ǀ
ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ νομοθέται οἱ μὲν καλλίω τὰ ἔργα
αὑτῶν παρέχονται, οἱ δὲ αἰσχίω; ΚΡ. Οὔ μοι δοκεῖ
τοῦτο ἔτι. ΣΩ. Οὐκ ἄρα δοκοῦσί σοι νόμοι οἱ μὲν
βελτίους, οἱ δὲ φαυλότεροι εἶναι; ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ.
Οὐδὲ δὴ ὄνομα, ὡς ἔοικε, δοκεῖ σοι κεῖσθαι τὸ μὲν
χεῖρον, τὸ δὲ ἄμεινον; ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Πάντα
ἄρα τὰ ὀνόματα ὀρθῶς κεῖται; ΚΡ. Ὅσα γε ὀνό-
ματά ἐστι. ΣΩ. Τί οὖν; ὃ καὶ ἄρτι ἐλέγετο, Ἑρμο-
γένει τῷδε πότερον μηδὲ ὄνομα ǀ τοῦτο κεῖσθαι φῶ- C
μεν, εἰ μή τι αὐτῷ Ἑρμοῦ γενέσεως προςήκει, ἢ κεῖ-
σθαι μέν, οὐ μέντοι ὀρθῶς γε; ΚΡ. Οὐδὲ κεῖσθαι
ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ δοκεῖν κεῖσθαι, εἶναι
δὲ ἑτέρου τοῦτο τοὔνομα, οὗπερ καὶ ἡ φύσις ἡ τὸ
ὄνομα δηλοῦσα. ΣΩ. Πότερον οὐδὲ ψεύδεται, ὅταν
τις φῇ Ἑρμογένη αὐτὸν εἶναι; μὴ γὰρ οὐδὲ τοῦτο αὖ
ᾖ, τὸ τοῦτον φάναι Ἑρμογένη εἶναι, εἰ μὴ ἔστι; ΚΡ.
Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἆρα ὅτι ψευδῆ λέγειν τὸ παράπαν
οὐκ ǀ ἔστιν, ἆρα τοῦτό σοι δύναται ὁ λόγος; συχνοὶ D
γάρ τινες οἱ λέγοντες, ὦ φίλε Κρατύλε, καὶ νῦν καὶ
πάλαι. ΚΡ. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες, λέγων γέ τις
τοῦτο, ὃ λέγει, μὴ τὸ ὂν λέγοι; ἢ οὐ τοῦτό ἐστι τὸ
ψευδῆ λέγειν, τὸ μὴ τὰ ὄντα λέγειν; ΣΩ. Κομψότε-
ρος μὲν ὁ λόγος ἢ κατ᾽ ἐμὲ καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλι-
κίαν, ὦ ἑταῖρε· ὅμως μέντοι εἰπέ μοι τοσόνδε, πότε-
ρον λέγειν μὲν οὐ δοκεῖ σοι εἶναι ψευδῆ, ǀ φάναι δέ; E
ΚΡ. Οὔ μοι δοκεῖ οὐδὲ φάναι. ΣΩ. Οὐδὲ εἰπεῖν οὐ-
δὲ προςειπεῖν; οἷον εἴ τις ἀπαντήσας σοι ἐπὶ ξενίας,
λαβόμενος τῆς χειρὸς εἴποι· Χαῖρε, ὦ ξένε Ἀθη-
ναῖε, υἱὲ Σμικρίωνος Ἑρμόγενες, οὗτος λέξειεν
ἂν ταῦτα ἢ φαίη ἂν ταῦτα ἢ εἴποι ἂν ταῦτα ἢ προς-
είποι ἂν οὕτω σὲ μὲν οὔ, Ἑρμογένη δὲ τόνδε; ἢ οὐ-
δένα; ΚΡ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἄλλως ἂν
οὗτος ταῦτα φθέγξασθαι. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἀγαπητὸν καὶ
τοῦτο. πότερον γὰρ ἀληθῆ * ἂν φθέγξαιτο ταῦτα ὁ 430
φθεγξάμενος ἢ ψευδῆ; ἢ τὸ μέν τι αὐτῶν ἀληθές, τὸ
δὲ ψεῦδος; καὶ γὰρ ἂν καὶ τοῦτο ἐξαρκοῖ. ΚΡ. Ψο-
φεῖν ἔγωγ᾽ ἂν φαίην τὸν τοιοῦτον, μάτην αὑτὸν ἑαυ-
τὸν κινοῦντα, ὥςπερ ἂν εἴ τι χαλκεῖον κινήσειε κρού-
σας. XXXIX. ΣΩ. Φέρε δή, ἐάν πῃ διαλλαχθῶμεν,
ὦ Κρατύλε· ἆρ᾽ οὐκ ἄλλο μὲν ἂν φαίης τὸ ὄνομα εἶ-
ναι, ἄλλο δὲ ἐκεῖνο, οὗ τὸ ὄνομά ἐστιν; ΚΡ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὄνομα ὁμολογεῖς μίμημά τι εἶναι
τοῦ ǀ πράγματος; ΚΡ. Πάντων μάλιστα. ΣΩ. Οὐκ- B
οῦν καὶ τὰ ζωγραφήματα τρόπον τινὰ ἄλλον λέγεις
μιμήματα εἶναι πραγμάτων τινῶν; ΚΡ. Ναί. ΣΩ.
Φέρε δή· ἴσως γὰρ ἐγὼ οὐ μανθάνω, ἅττα ποτ᾽ ἔστιν
ἃ λέγεις, σὺ δὲ τάχ᾽ ἂν ὀρθῶς λέγοις· ἔστι διανεῖμαι
καὶ προςενεγκεῖν ταῦτα ἀμφότερα τὰ μιμήματα, τά τε
ζωγραφήματα κἀκεῖνα τὰ ὀνόματα, τοῖς πράγμασιν, ὧν
μιμήματά ἐστιν, ἢ οὔ; ǀ ΚΡ. Ἔστι. ΣΩ. Πρῶτον μὲν C
δὴ σκόπει τόδε. ἆρ᾽ ἄν τις τὴν μὲν τοῦ ἀνδρὸς εἰκό-
να τῷ ἀνδρὶ ἀποδοίη, τὴν δὲ τῆς γυναικὸς τῇ γυναικί,
καὶ τἆλλα οὕτως; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ τοὐναντίον τὴν μὲν τοῦ ἀνδρὸς τῇ γυναικί,
τὴν δὲ τῆς γυναικὸς τῷ ἀνδρί; ΚΡ. Ἔστι καὶ ταῦτα.
ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν αὗται αἱ διανομαὶ ἀμφότεραι ὀρθαί, ἢ
ἡ ἑτέρα; ΚΡ. Ἡ ἑτέρα. ΣΩ. Ἣ ἂν ἑκάστῳ, οἶμαι,
τὸ προςῆκόν τε καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῷ. ΚΡ. Ἔμοιγε
δοκεῖ. ǀ ΣΩ. Ἵνα τοίνυν μὴ μαχώμεθα ἐν τοῖς λόγοις D
ἐγώ τε καὶ σύ, φίλοι ὄντες, ἀπόδεξαί μου ὃ λέγω. τὴν
τοιαύτην γάρ, ὦ ἑταῖρε, καλῶ ἔγωγε διανομὴν ἐπ᾽ ἀμ-
φοτέροις μὲν τοῖς μιμήμασι, τοῖς τε ζῴοις καὶ τοῖς
ὀνόμασιν, ὀρθήν, ἐπὶ δὲ τοῖς ὀνόμασι πρὸς τῷ ὀρθὴν
καὶ ἀληθῆ· τὴν δ᾽ ἑτέραν, τὴν τοῦ ἀνομοίου δόσιν τε
καὶ ἐπιφοράν, οὐκ ὀρθήν, καὶ ψευδῆ, ὅταν ἐπ᾽ ὀνό-
μασιν ᾖ. ΚΡ. Ἀλλ᾽ ὅπως μή, ὦ Σώκρατες, ἐν μὲν
τοῖς ζωγραφήμασιν ǀ ᾖ τοῦτο, τὸ μὴ ὀρθῶς διανέμειν, E

ἐπὶ δὲ τοῖς ὀνόμασιν οὔ, ἀλλ' ἀναγκαῖον ᾖ ἀεὶ ὀρ-
θῶς. ΣΩ. *Πῶς λέγεις; τί τοῦτο ἐκείνου διαφέρει;*
ἆρ' οὐκ ἔστι προςελθόντα ἀνδρί τῳ εἰπεῖν ὅτι Τουτί
ἐστι σὸν γράμμα, καὶ δεῖξαι αὐτῷ, ἂν μὲν τύχῃ, ἐκεί-
νου εἰκόνα, ἂν δὲ τύχῃ, γυναικός; τὸ δὲ δεῖξαι λέγω
εἰς τὴν τῶν ὀφθαλμῶν αἴσθησιν καταστῆσαι. ΚΡ.
Πάνυ γε. ΣΩ. *Τί δέ; πάλιν αὐτῷ τούτῳ προςελθόν-*
τα εἰπεῖν ὅτι Τουτί ἐστι σὸν ὄνομα; ἔστι δέ που καὶ
τὸ ὄνομα μίμημα, ὥςπερ τὸ ζωγράφημα. τοῦτο δὴ λέ-
431 *γω· ἆρ' οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ * εἰπεῖν ὅτι Τουτί ἐστι σὸν*
ὄνομα, καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τῆς ἀκοῆς αὖ αἴσθη-
σιν καταστῆσαι, ἂν μὲν τύχῃ, τὸ ἐκείνου μίμημα, εἰ-
πόντα, ὅτι ἀνήρ, ἂν δὲ τύχῃ, τὸ τοῦ θήλεος τοῦ ἀν-
θρωπίνου γένους, εἰπόντα, ὅτι γυνή; οὐ δοκεῖ σοι
τοῦτο οἷόν τ' εἶναι καὶ γίγνεσθαι ἐνίοτε; ΚΡ. *Ἐθέ-*
λω σοι, ὦ Σώκρατες, ξυγχωρῆσαι, καὶ ἔστω οὕτω.
ΣΩ. *Καλῶς γε σὺ ποιῶν, ὦ φίλε, εἰ ἔστι τοῦτο οὕ-*
τως ἔχον· οὐδὲν γὰρ δεῖ νῦν πάνυ διαμάχεσθαι περὶ
B *αὐτοῦ. εἰ δ' οὖν ἔστι τοιαύτη ' τις διανομὴ καὶ ἐν-*
ταῦθα, τὸ μὲν ἕτερον τούτων ἀληθεύειν βουλόμεθα
καλεῖν, τὸ δ' ἕτερον ψεύδεσθαι. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως
ἔχει, καὶ ἔστι μὴ ὀρθῶς διανέμειν τὰ ὀνόματα μηδὲ
ἀποδιδόναι τὰ προςήκοντα ἑκάστῳ, ἀλλ' ἐνίοτε τὰ μὴ
προςήκοντα, εἴη ἂν καὶ ῥήματα ταὐτὸν τοῦτο ποιεῖν.
εἰ δὲ ῥήματα καὶ ὀνόματα ἔστιν οὕτω τιθέναι, ἀνάγ-
κη καὶ λόγους· λόγοι γάρ που, ὡς ἐγῷμαι, ἡ τούτων
C *ξύνθεσίς ἐστιν. ἢ ' πῶς λέγεις, ὦ Κρατύλε;* ΚΡ. *Οὕ-*
τω· καλῶς γάρ μοι δοκεῖς λέγειν. ΣΩ. *Οὐκοῦν εἰ*
γράμμασιν αὖ τὰ πρῶτα ὀνόματα ἀπεικάζομεν, ἔστιν
ὥςπερ ἐν τοῖς ζωγραφήμασι καὶ πάντα τὰ προςήκοντα
χρώματά τε καὶ σχήματα ἀποδοῦναι, καὶ μὴ πάντα
αὖ, ἀλλ' ἔνια ἐλλείπειν, ἔνια δὲ καὶ προςτιθέναι, καὶ
πλείω καὶ μείζω. ἢ οὐκ ἔστιν; ΚΡ. *Ἔστιν.* ΣΩ.
Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀποδιδοὺς πάντα καλὰ τὰ γράμμα-
τά τε καὶ τὰς εἰκόνας ἀποδίδωσιν, ὁ δὲ ἢ προςτι-
θεὶς ἢ ἀφαιρῶν γράμματα μὲν καὶ εἰκόνας ἐργάζε-
D *ται καὶ οὗτος, ἀλλὰ ' πονηράς;* ΚΡ. *Ναί.* ΣΩ.
Τί δὲ ὁ διὰ τῶν συλλαβῶν τε καὶ γραμμάτων τὴν
οὐσίαν τῶν πραγμάτων ἀπομιμούμενος; ἆρα οὐ κα-
τὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἂν μὲν πάντα ἀποδῷ τὰ προς-
ήκοντα, καλὴ ἡ εἰκὼν ἔσται· τοῦτο δ' ἐστὶν ὄνομα·
ἐὰν δὲ σμικρὰ ἐλλείπῃ ἢ προςτιθῇ ἐνίοτε, εἰκὼν μὲν
γενήσεται, καλὴ δὲ οὔ; ὥςτε τὰ μὲν καλῶς εἰργασμένα
ἔσται τῶν ὀνομάτων, τὰ δὲ κακῶς; ΚΡ. *Ἴσως.* ΣΩ.
Ἴσως ἄρα ἔσται ὁ μὲν ἀγαθὸς δημιουργὸς ὀνομάτων,
ὁ δὲ κακός; ΚΡ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τούτῳ ὁ νομο-*
E *θέτης ἦν ὄνομα.* ΚΡ. *Ναί.* ' ΣΩ. *Ἴσως ἄρα νὴ Δί'*
ἔσται, ὥςπερ ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις, καὶ νομοθέτης ὁ
μὲν ἀγαθός, ὁ δὲ κακός, ἐάνπερ τὰ ἔμπροσθεν ἐκεῖ-
να ὁμολογηθῇ ἡμῖν. ΚΡ. *Ἔστι ταῦτα. ἀλλ' ὁρᾷς, ὦ*
Σώκρατες, ὅταν ταῦτα τὰ γράμματα, τό τε ᾱ καὶ τὸ
β̄ καὶ ἓν ἕκαστον τῶν στοιχείων, τοῖς ὀνόμασιν ἀπο-
432 *διδῶμεν τῇ γραμματικῇ τέχνῃ, * ἐάν τι ἀφέλωμεν ἢ*
προςθῶμεν ἢ μεταθῶμέν τι, γέγραπται μὲν ἡμῖν τὸ
ὄνομα, οὐ μέντοι ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸ παράπαν οὐδὲ γέ-
γραπται, ἀλλ' εὐθὺς ἕτερόν ἐστιν, ἐάν τι τούτων πά-
θῃ. ΣΩ. *Μὴ γὰρ οὐ καλῶς σκοπῶμεν οὕτω σκο-*
ποῦντες, ὦ Κρατύλε. ΚΡ. *Πῶς δή;* ΣΩ. *Ἴσως ὅσα*
ἔκ τινος ἀριθμοῦ ἀναγκαῖον εἶναι ἢ μὴ εἶναι, πάσχοι
ἂν τοῦτο ὃ σὺ λέγεις, ὥςπερ καὶ αὐτὰ τὰ δέκα ἢ ὅς-
τις βούλει ἄλλος ἀριθμός, ἐὰν ἀφέλῃς τι ἢ προςθῇς,
ἕτερος εὐθὺς γέγονε. ' τοῦ δὲ ποιοῦ τινος καὶ ξυμπά- B
σης εἰκόνος μὴ οὐχ αὕτη ᾖ ὀρθότης, ἀλλὰ τὸ ἐναν-
τίον οὐδὲ τὸ παράπαν δέῃ πάντα ἀποδοῦναι, οἷόν
ἐστιν ὃ εἰκάζει, εἰ μέλλει εἰκὼν εἶναι. σκόπει δέ, εἴ τι
λέγω. ἆρ' ἂν δύο πράγματα εἴη τὰ τοιάδε, οἷον Κρα-
τύλος καὶ Κρατύλου εἰκών, εἴ τις θεῶν μὴ μόνον τὸ
σὸν χρῶμα καὶ σχῆμα ἀπεικάσειεν, ὥςπερ οἱ ζωγρά-
φοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐντὸς πάντα τοιαῦτα ποιήσειεν, οἷά-
περ τὰ σά, καὶ μαλακότητας καὶ θερμότητας τὰς
αὐτὰς ' ἀποδοίη, καὶ κίνησιν καὶ ψυχὴν καὶ φρόνησιν, C
οἵαπερ ἡ παρὰ σοί, ἐνθείη αὐτοῖς, καὶ ἑνὶ λόγῳ πάν-
τα ἅπερ σὺ ἔχεις, τοιαῦτα ἕτερα καταστήσειε πλησίον
σου; πότερον Κρατύλος ἂν καὶ εἰκὼν Κρατύλου τότ'
εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ δύο Κρατύλοι; ΚΡ. *Δύο ἔμοιγε*
δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, Κρατύλοι. XL. ΣΩ. *Ὁρᾷς*
οὖν, ὦ φίλε, ὅτι ἄλλην χρὴ εἰκόνος ὀρθότητα ζητεῖν
καὶ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, καὶ οὐκ ἀναγκάζειν, ἐάν τι
ἀπῇ ἢ προςῇ, ' μηκέτι αὐτὴν εἰκόνα εἶναι; ἢ οὐκ αἰ- D
σθάνει, ὅσου ἐνδέουσιν αἱ εἰκόνες τὰ αὐτὰ ἔχειν ἐκεί-
νοις, ὧν εἰκόνες εἰσίν; ΚΡ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Γελοῖα*
γοῦν, ὦ Κρατύλε, ὑπὸ τῶν ὀνομάτων πάθοι ἂν ἐκεῖ-
να, ὧν ὀνόματά ἐστι τὰ ὀνόματα, εἰ πάντα πανταχῇ
αὐτοῖς ὁμοιωθείη. διττὰ γὰρ ἄν που πάντα γένοιτο,
καὶ οὐκ ἂν ἔχοι αὐτῶν εἰπεῖν οὐδέτερον, ὁπότερόν
ἐστι τὸ μὲν αὐτό, τὸ δὲ ὄνομα. ΚΡ. *Ἀληθῆ λέγεις.*
ΣΩ. *Θαῤῥῶν τοίνυν, ὦ γενναῖε, ἔα καὶ ὄνομα τὸ μὲν*
εὖ ' κεῖσθαι, τὸ δὲ μή, καὶ μὴ ἀνάγκαζε πάντ' ἔχειν E
τὰ γράμματα, ἵνα κομιδῇ ᾖ τοιοῦτον οἷόνπερ οὗ ὄνο-
μά ἐστιν, ἀλλ' ἔα καὶ τὸ μὴ προςῆκον γράμμα ἐπιφέ-
ρειν. εἰ δὲ γράμμα, καὶ ὄνομα ἐν λόγῳ· εἰ δὲ ὄνομα,
καὶ λόγον ἐν λόγῳ μὴ προςήκοντα τοῖς πράγμασιν
ἐπιφέρεσθαι, καὶ μηδὲν ἧττον ὀνομάζεσθαι τὸ πρᾶ-
γμα καὶ λέγεσθαι, ἕως ἂν ὁ τύπος ἐνῇ τοῦ πράγμα-
*τος, περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ, ὥςπερ ἐν τοῖς τῶν * στοι-* 433
χείων ὀνόμασιν, εἰ μέμνησαι ἃ νῦν δὴ ἐγὼ καὶ Ἑρμο-
γένης ἐλέγομεν. ΚΡ. *Ἀλλὰ μέμνημαι.* ΣΩ. *Καλῶς*
τοίνυν. ὅταν γὰρ τοῦτο ἐνῇ, κἂν μὴ πάντα τὰ προς-
ήκοντα ἔχῃ, λελέξεταί γε τὸ πρᾶγμα, καλῶς, ὅταν
πάντα, κακῶς δέ, ὅταν ὀλίγα. λέγεσθαι δ' οὖν, ὦ μα-
κάριε, ἐῶμεν, ἵνα μὴ ὄφλωμεν, ὥςπερ οἱ ἐν Αἰγίνῃ
νύκτωρ περιϊόντες ὀψὲ ὁδοῦ, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὰ πρά-
γματα δόξωμεν αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ οὕτω πως ἐληλυθέ-
ναι ὀψιαίτερον ' τοῦ δέοντος. ἢ ζήτει τιν' ἄλλην ὀνό- B
ματος ὀρθότητα, καὶ μὴ ὁμολόγει δήλωμα συλλαβαῖς
καὶ γράμμασι πράγματος ὄνομα εἶναι. εἰ γὰρ ταῦτα
ἀμφότερα ἐρεῖς, οὐχ οἷός τ' ἔσει συμφωνεῖν σαυτῷ.
ΚΡ. *Ἀλλά μοι δοκεῖς γε, ὦ Σώκρατες, μετρίως λέγειν,*
καὶ οὕτω τίθεμαι. ΣΩ. *Ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα ἡμῖν*
ξυνδοκεῖ, μετὰ ταῦτα τάδε σκοπῶμεν, εἰ μέλλει, φα-
μέν, καλῶς κεῖσθαι τὸ ὄνομα, τὰ προςήκοντα δεῖ αὐ-
τὸ γράμματα ἔχειν; ΚΡ. *Ναί.* ΣΩ. *Προςήκει ' δὲ* C
τὰ ὅμοια τοῖς πράγμασι; ΚΡ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Τὰ*
μὲν ἄρα καλῶς κείμενα οὕτω κεῖται· εἰ δὲ μή τι κα-
λῶς ἐτέθη, τὸ μὲν ἂν πολὺ ἴσως ἐκ προςηκόντων εἴη
γραμμάτων καὶ ὁμοίων, εἴπερ ἔσται εἰκών, ἔχοι δ' ἂν
τι καὶ οὐ προςῆκον, δι' ὃ οὐκ ἂν καλὸν εἴη οὐδὲ κα-
λῶς εἰργασμένον τὸ ὄνομα. οὕτω φαμέν, ἢ ἄλλως;

ΚΡ. Οὐδὲν δεῖ, οἶμαι, διαμάχεσθαι, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ οὐκ ἀρέσκει γέ με τὸ φάναι ὄνομα μὲν εἶναι, μὴ μέν-
D τοι καλῶς γε | κεῖσθαι. ΣΩ. Πότερον τοῦτο οὐκ ἀρέσκει σε, τὸ εἶναι τὸ ὄνομα δήλωμα τοῦ πράγματος; ΚΡ. Ἐμέ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ τὸ εἶναι τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἐκ προτέρων συγκείμενα, τὰ δὲ πρῶτα, οὐ καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι; ΚΡ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλὰ τὰ πρῶτα εἰ μέλλει δηλώματά τινων γίγνεσθαι, ἔχεις τινὰ καλλίω τρόπον τοῦ δηλώματα αὐτὰ γενέσθαι ἄλλον, ἢ αὐτὰ ποιῆσαι ὅ τι μάλιστα τοιαῦτα,
E οἷα ἐκεῖνα, | ἃ δεῖ δηλοῦν αὐτά; ἢ ὅδε μᾶλλόν σε ἀρέσκει ὁ τρόπος, ὃν Ἑρμογένης λέγει καὶ ἄλλοι πολλοί, τὸ συνθήματα εἶναι τὰ ὀνόματα, καὶ δηλοῦν τοῖς συνθεμένοις, προειδόσι δὲ τὰ πράγματα, καὶ εἶναι ταύτην ὀρθότητα ὀνόματος, συνθήκην, διαφέρειν δὲ οὐδέν, ἐάν τέ τις συνθῆται ὥςπερ νῦν ξύγκειται, ἐάν τε καὶ τοὐναντίον ἐπὶ μὲν ᾧ νῦν σμικρόν, μέγα καλεῖν, ἐπὶ δὲ ᾧ μέγα, σμικρόν; πότερός σε ὁ τρόπος
434 ἀρέσκει; ΚΡ. Ὅλῳ καὶ * παντὶ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, τὸ ὁμοιώματι δηλοῦν ὅ τι ἄν τις δηλοῖ, ἀλλὰ μὴ τῷ ἐπιτυχόντι. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν εἴπερ ἔσται τὸ ὄνομα ὅμοιον τῷ πράγματι, ἀναγκαῖον πεφυκέναι τὰ στοιχεῖα ὅμοια τοῖς πράγμασιν, ἐξ ὧν τὰ πρῶτα ὀνόματά τις ξυνθήσει. ὧδε δὲ λέγω· ἆρά ποτ᾽ ἄν τις ξυνέθηκεν ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν ζωγράφημα ὅμοιόν τῳ τῶν ὄντων, εἰ μὴ φύσει ὑπῆρχε φαρμακεῖα ὅμοια
B ὄντα, ἐξ ὧν ξυντίθεται τὰ | ζωγραφούμενα, ἐκείνοις, ἃ μιμεῖται ἡ γραφική; ἢ ἀδύνατον; ΚΡ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡςαύτως καὶ ὀνόματα οὐκ ἄν ποτε ὅμοια γένοιτο οὐδενί, εἰ μὴ ὑπάρξει ἐκεῖνα πρῶτον ὁμοιότητά τινα ἔχοντα, ἐξ ὧν ξυντίθεται τὰ ὀνόματα, ἐκείνοις, ὧν ἐστὶ τὰ ὀνόματα μιμήματα; ἔστι δέ, ἐξ ὧν συνθετέον, στοιχεῖα; ΚΡ. Ναί. XLI. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν καὶ σὺ κοινώνει τοῦ λόγου οὗπερ ἄρτι Ἑρμο-
C γένης. φέρε, καλῶς σοι | δοκοῦμεν λέγειν, ὅτι τὸ ῥ τῇ φορᾷ καὶ κινήσει καὶ σκληρότητι προςέοικεν, ἢ οὐ καλῶς; ΚΡ. Καλῶς ἔμοιγε. ΣΩ. Τὸ δὲ λάβδα τῷ λείῳ καὶ μαλακῷ καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Οἶσθα οὖν, ὅτι ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἡμεῖς μέν φαμεν σκληρότης, Ἐρετριεῖς δὲ σκληρότηρ; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον οὖν τό τε ῥ καὶ τὸ σ̄ ἔοικεν ἀμφότερα τῷ αὐτῷ, καὶ δηλοῖ ἐκείνοις τε τὸ αὐτὸ τελευτῶντος τοῦ ῥ καὶ ἡμῖν τοῦ σ̄, ἢ τοῖς ἑτέροις ἡμῶν οὐ δηλοῖ;
D | ΚΡ. Δηλοῖ μὲν οὖν ἀμφοτέροις. ΣΩ. Πότερον ᾗ ὅμοια τυγχάνει ὄντα τὸ ῥ καὶ τὸ σ̄, ἢ ᾗ μή; ΚΡ. Ἧι ὅμοια. ΣΩ. Ἦ οὖν ὅμοιά ἐστι πανταχῇ; ΚΡ. Πρός γε τὸ ἴσως φορὰν δηλοῦν. ΣΩ. Ἦ καὶ τὸ λάβδα ἐγκείμενον; οὐ τὸ ἐναντίον δηλοῖ σκληρότητος; ΚΡ. Ἴσως γὰρ οὐκ ὀρθῶς ἔγκειται, ὦ Σώκρατες· ὥςπερ καὶ ἃ νῦν δὴ σὺ πρὸς Ἑρμογένη ἔλεγες ἐξαιρῶν τε καὶ ἐντιθεὶς γράμματα οὗ δέοι, καὶ ὀρθῶς ἐδόκεις ἔμοιγε, καὶ νῦν ἴσως ἀντὶ τοῦ λ̄ ῥ δεῖ λέγειν. ΣΩ.
E Εὖ λέγεις. τί οὖν; νῦν ὡς λέγομεν, | οὐδὲν μανθάνομεν ἀλλήλων, ἐπειδάν τις φῇ σκληρόν, οὐδὲ οἶσθα σὺ νῦν ὅ τι ἐγὼ λέγω; ΚΡ. Ἔγωγε, διά γε τὸ ἔθος, ὦ φίλτατε. ΣΩ. Ἔθος δὲ λέγων οἴει τι διάφορον λέγειν ξυνθήκης; ἢ ἄλλο τι λέγεις τὸ ἔθος ἢ ὅτι ἐγώ, ὅταν τοῦτο φθέγγωμαι, διανοοῦμαι ἐκεῖνο, σὺ δὲ γιγνώ-
435 σκεις, ὅτι ἐκεῖνο διανοοῦμαι; οὐ τοῦτο λέγεις; * ΚΡ.
Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ γιγνώσκεις ἐμοῦ φθεγγομένου, δήλωμά σοι γίγνεται παρ᾽ ἐμοῦ; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἀπὸ τοῦ ἀνομοίου γε ἢ ὃ διανοούμενος φθέγγομαι, εἴπερ τὸ λάβδα ἀνόμοιόν ἐστι τῇ ᾗ φὴς σὺ σκληρότητι. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, τί ἄλλο ἢ αὐτὸς σαυτῷ συνέθου, καί σοι γίγνεται ἡ ὀρθότης τοῦ ὀνόματος ξυνθήκη, ἐπειδή γε δηλοῖ καὶ τὰ ὅμοια καὶ τὰ ἀνόμοια γράμματα, ἔθους τε καὶ ξυνθήκης τυχόντα. εἰ δ᾽ ὅ τι μάλιστα μή ἐστι τὸ ἔθος ξυνθήκη, | οὐκ ἂν B
καλῶς ἔτι ἔχοι λέγειν τὴν ὁμοιότητα δήλωμα εἶναι, ἀλλὰ τὸ ἔθος· ἐκεῖνο γάρ, ὡς ἔοικε, καὶ ὁμοίῳ καὶ ἀνομοίῳ δηλοῖ. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ξυγχωροῦμεν, ὦ Κρατύλε, τὴν γὰρ σιγήν σου ξυγχώρησιν θήσω, ἀναγκαῖόν που καὶ ξυνθήκην τι καὶ ἔθος ξυμβάλλεσθαι πρὸς δήλωσιν ὧν διανοούμενοι λέγομεν· ἐπεί, ὦ βέλτιστε, εἰ θέλεις ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ἐλθεῖν, πόθεν οἴει ἕξειν ὀνόματα ὅμοια ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν | ἀριθμῶν ἐπενεγκεῖν, C
ἐὰν μὴ ἐᾷς τι τὴν σὴν ὁμολογίαν καὶ ξυνθήκην κῦρος ἔχειν τῶν ὀνομάτων ὀρθότητος πέρι; ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ αὐτῷ ἀρέσκει μὲν κατὰ τὸ δυνατὸν ὅμοια εἶναι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν· ἀλλὰ μὴ ὡς ἀληθῶς, τὸ τοῦ Ἑρμογένους, γλίσχρα ᾖ ἡ ὁλκὴ αὕτη τῆς ὁμοιότητος, ἀναγκαῖον δὲ ᾖ καὶ τῷ φορτικῷ τούτῳ προσχρῆσθαι, τῇ ξυνθήκῃ, εἰς ὀνομάτων ὀρθότητα· ἐπεὶ ἴσως κατά γε τὸ δυνατὸν κάλλιστ᾽ ἂν λέγοιτο, ὅταν ἢ πᾶσιν ἢ ὡς πλείστοις ὁμοίοις λέγηται, τοῦτο δ᾽ ἐστὶ προςήκουσιν, αἴσχιστα δὲ τοὐναντίον. τόδε δέ | μοι ἔτι D
εἰπὲ μετὰ ταῦτα, τίνα ἡμῖν δύναμιν ἔχει τὰ ὀνόματα καὶ τί φῶμεν αὐτὰ καλὸν ἀπεργάζεσθαι; XLII. ΚΡ. Διδάσκειν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, καὶ τοῦτο πάνυ ἁπλοῦν εἶναι, ὃς ἂν τὰ ὀνόματα ἐπίστηται, ἐπίστασθαι καὶ τὰ πράγματα. ΣΩ. Ἴσως γάρ, ὦ Κρατύλε, τὸ τοιόνδε λέγεις, ὡς ἐπειδάν τις εἰδῇ τὸ ὄνομα, οἷόν ἐστιν — ἔστι δὲ οἷόνπερ τὸ πρᾶγμα — εἴσεται δὴ καὶ τὸ πρᾶγμα, ἐπείπερ ὅμοιον τυγχάνει ὂν τῷ ὀνόματι, τέχνη δὲ μία ἄρ᾽ ἐστὶν | ἡ αὐτὴ πάντων τῶν E
ἀλλήλοις ὁμοίων. κατὰ τοῦτο δή μοι δοκεῖς λέγειν, ὡς, ὃς ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα. ΚΡ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἔχε δή, ἴδωμεν, τίς ποτ᾽ ἂν εἴη ὁ τρόπος οὗτος τῆς διδασκαλίας τῶν ὄντων, ὃν σὺ λέγεις νῦν, καὶ πότερον ἔστι μὲν καὶ ἄλλος, οὗτος μέντοι βελτίων, ἢ οὐδ᾽ ἔστιν ἄλλος ἢ οὗτος. ποτέρως οἴει; * ΚΡ. Οὕτως ἔγωγε, οὐ πάνυ τι 436
εἶναι ἄλλον, τοῦτον δὲ καὶ μόνον καὶ βέλτιστον. ΣΩ. Πότερον δὲ καὶ εὕρεσιν τῶν ὄντων τὴν αὐτὴν ταύτην εἶναι, τὸν τὰ ὀνόματα εὑρόντα κἀκεῖνα εὑρηκέναι, ὧν ἐστὶ τὰ ὀνόματα; ἢ ζητεῖν μὲν καὶ εὑρίσκειν ἕτερον δεῖν τρόπον, μανθάνειν δὲ τοῦτον; ΚΡ. Πάντων μάλιστα καὶ ζητεῖν καὶ εὑρίσκειν τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον κατὰ ταὐτά. ΣΩ. Φέρε δή, ἐννοήσωμεν, ὦ Κρατύλε, εἴ τις ζητῶν τὰ πράγματα ἀκολουθοῖ τοῖς ὀνόμασι, σκοπῶν | οἷον ἕκαστον βούλεται εἶναι, ἆρ᾽ ἐννοεῖς, ὅτι οὐ σμικρὸς κίνδυνός ἐστιν ἐξαπατηθῆναι; B
ΚΡ. Πῶς; ΣΩ. Δῆλον, ὅτι ὁ θέμενος πρῶτος τὰ ὀνόματα, οἷα ἡγεῖτο εἶναι τὰ πράγματα, τοιαῦτα ἐτίθετο καὶ τὰ ὀνόματα, ὥς φαμεν. ἢ γάρ; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ἐκεῖνος μὴ ὀρθῶς ἡγεῖτο, ἔθετο δὲ οἷα ἡγεῖτο, τί οἴει ἡμᾶς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ πείσεσθαι; ἄλλο τι ἢ ἐξαπατηθήσεσθαι; ΚΡ. Ἀλλὰ μὴ

οὐχ οὕτως ἔχῃ, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἀναγκαῖον ᾖ εἰδότα
C τίθεσθαι τὸν τιθέμενον τὰ ὀνόματα· εἰ δὲ μή, ὅπερ
πάλαι ἐγὼ ἔλεγον, οὐδ' ἂν ὀνόματα εἴη. μέγιστον δέ
σοι ἔστω τεκμήριον, ὅτι οὐκ ἔσφαλται τῆς ἀληθείας ὁ
τιθέμενος· οὐ γὰρ ἄν ποτε οὕτω ξύμφωνα ἦν αὐτῷ
ἅπαντα. ἢ οὐκ ἐνενόεις αὐτὸς λέγων, ὡς πάντα κατὰ
ταὐτὸν καὶ ἐπὶ ταὐτὸν ἐγίγνετο τὰ ὀνόματα; ΣΩ.
Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ὦ 'γαθὲ Κρατύλε, οὐδέν ἐστιν ἀπο-
λόγημα. εἰ γὰρ τὸ πρῶτον σφαλεὶς ὁ τιθέμενος τἆλ-
D λα ἤδη πρὸς τοῦτ' ἐβιάζετο καὶ αὑτῷ ξυμφωνεῖν ἠνάγ-
καζεν, οὐδὲν ἄτοπον, ὥσπερ τῶν διαγραμμάτων ἐνίοτε
τοῦ πρώτου σμικροῦ καὶ ἀδήλου ψεύδους γενομένου,
τὰ λοιπὰ πάμπολλα ἤδη ὄντα ἑπόμενα ὁμολογεῖν ἀλ-
λήλοις. δεῖ δὴ περὶ τῆς ἀρχῆς παντὸς πράγματος παν-
τὶ ἀνδρὶ τὸν πολὺν λόγον εἶναι καὶ τὴν πολλὴν σκέ-
ψιν, εἴτε ὀρθῶς εἴτε μὴ ὑπόκειται· ἐκείνης δὲ ἐξετα-
σθείσης ἱκανῶς, τὰ λοιπὰ φαίνεσθαι ἐκείνῃ ἑπόμενα.
E οὐ μέντοι ἀλλὰ θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ καὶ τὰ ὀνόματα
ξυμφωνεῖ αὐτὰ αὑτοῖς. πάλιν γὰρ ἐπισκεψώμεθα ἃ τὸ
πρότερον διήλθομεν. ὡς τοῦ παντὸς ἰόντος τε καὶ
φερομένου καὶ ῥέοντος φαμὲν σημαίνειν ἡμῖν τὴν οὐ-
σίαν τὰ ὀνόματα. ἄλλο τι οὕτω σοι δοκεῖ δηλοῦν;
437 ΚΡ. Πάνυ σφόδρα, καὶ ὀρθῶς γε * σημαίνει. ΣΩ.
Σκοπῶμεν δὴ ἐξ αὐτῶν ἀναλαβόντες πρῶτον μὲν τοῦ-
το τὸ ὄνομα, τὴν ἐπιστήμην, ὡς ἀμφίβολόν ἐστι, καὶ
μᾶλλον ἔοικε σημαίνοντι, ὅτι ἵστησιν ἡμῶν ἐπὶ τοῖς
πράγμασι τὴν ψυχὴν ἢ ὅτι ξυμπεριφέρεται, καὶ ὀρθό-
τερόν ἐστιν ὥσπερ νῦν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν λέγειν μᾶλλον
ἢ ἐκβάλλοντας τὸ ε πιστήμην, ἀλλὰ τὴν ἐμβολὴν ποιή-
σασθαι ἀντὶ τῆς ἐν τῷ εἶ ἐν τῷ ι· ἔπειτα τὸ βέβαιον,
ὅτι βάσεώς τινός ἐστι καὶ στάσεως μίμημα, ἀλλ' οὐ
B φορᾶς. ἔπειτα ἡ ἱστορία αὐτό που σημαίνει, ὅτι
ἵστησι τὸν ῥοῦν. καὶ τὸ πιστὸν ἱστᾶν παντάπασι ση-
μαίνει. ἔπειτα δὲ ἡ μνήμη παντί που μηνύει, ὅτι μο-
νή ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλ' οὐ φορά. εἰ δὲ βούλει, ἡ
ἁμαρτία καὶ ἡ ξυμφορά, εἰ κατὰ τὸ ὄνομά τις ἀκο-
λουθήσει, φανεῖται ταὐτὸν τῇ ξυνέσει ταύτῃ καὶ ἐπι-
στήμῃ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς περὶ τὰ σπουδαῖα
ὀνόμασιν. ἔτι τοίνυν ἡ ἀμαθία καὶ ἡ ἀκολασία πα-
ραπλησία τούτοις φαίνεται· ἡ μὲν γὰρ τοῦ ἅμα θεῷ
C ἰόντος πορεία φαίνεται, ἡ ἀμαθία, ἡ δ' ἀκολασία
παντάπασιν ἀκολουθία τοῖς πράγμασι φαίνεται. καὶ
οὕτως, ἃ νομίζομεν ἐπὶ τοῖς κακίστοις ὀνόματα εἶναι,
ὁμοιότατ' ἂν φαίνοιτο τοῖς ἐπὶ τοῖς καλλίστοις. οἶμαι
δὲ καὶ ἄλλα πόλλ' ἄν τις εὕροι, εἰ πραγματεύοιτο, ἐξ
ὧν οἰηθείη ἂν αὖ πάλιν τὸν τὰ ὀνόματα τιθέμενον
οὐχὶ ἰόντα οὐδὲ φερόμενα, ἀλλὰ μένοντα τὰ πράγμα-
τα σημαίνειν. ΚΡ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς, ὅτι τὰ
D πολλὰ ἐκείνως ἐσήμαινε. ΣΩ. Τί οὖν τοῦτο, ὦ
Κρατύλε; ὥσπερ ψήφους διαριθμησόμεθα τὰ ὀνόμα-
τα, καὶ ἐν τούτῳ ἔσται ἡ ὀρθότης; ὁπότερα ἂν πλείω
φαίνηται τὰ ὀνόματα σημαίνοντα, ταῦτα δὴ ἔσται τἀ-
ληθῆ; ΚΡ. Οὔκουν εἰκός γε. XLIII. ΣΩ. Οὐδ' ὁπωσ-
τιοῦν, ὦ φίλε. καὶ ταῦτα μέν γε αὐτοῦ ἐάσωμεν, τά-
E δε δὲ ἐπισκεψώμεθα, εἰ ἡμῖν καὶ τῇδε ὁμολογεῖς εἴτε
καὶ οὔ. φέρε, τοὺς τὰ ὀνόματα ἐν ταῖς πόλεσι τιθε-
μένους ἑκάστοτε, ἔν τε ταῖς Ἑλληνικαῖς καὶ βαρβαρι-
καῖς, οὐκ ἀρτίως ὡμολογοῦμεν νομοθέτας εἶναι καὶ
τὴν τέχνην τὴν τοῦτο δυναμένην νομοθετικήν; ΚΡ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Λέγε δή, οἱ πρῶτοι νομοθέται τὰ
πρῶτα ὀνόματα πότερον γιγνώσκοντες τὰ πράγματα,
οἷς ἐτίθεντο, ἐτίθεντο ἢ ἀγνοοῦντες; ΚΡ. Οἶμαι μὲν
ἐγώ, ὦ Σώκρατες, γιγνώσκοντες. * ΣΩ. Οὐ γάρ που, 438
ὦ ἑταῖρε Κρατύλε, ἀγνοοῦντές γε. ΚΡ. Οὔ μοι δοκεῖ.
ΣΩ. Ἐπανέλθωμεν δὴ πάλιν ὅθεν δεῦρο μετέβημεν.
ἄρτι γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν, εἰ μέμνησαι, τὸν τιθέμε-
νον τὰ ὀνόματα ἀναγκαῖον ἔφησθα εἶναι εἰδότα τί-
θεσθαι, οἷς ἐτίθετο. πότερον οὖν ἔτι σοι δοκεῖ οὕτως
ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔτι. ΣΩ. Ἦ καὶ τὸν τὰ πρῶτα τιθέμε-
νον εἰδότα φῂς τίθεσθαι; ΚΡ. Εἰδότα. ΣΩ. Ἐκ
ποίων οὖν ὀνομάτων ἢ μεμαθηκὼς ἢ εὑρηκὼς ἦν τὰ
πράγματα, εἴπερ τά γε πρῶτα μήπω ἔκειτο, μα- B
θεῖν δ' αὖ φαμὲν τὰ πράγματα καὶ εὑρεῖν ἀδύνατον
εἶναι ἄλλως ἢ τὰ ὀνόματα μαθόντας ἢ αὐτοὺς ἐξευ-
ρόντας οἷά ἐστι; ΚΡ. Δοκεῖς τί μοι λέγειν, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Τίνα οὖν τρόπον φῶμεν αὐτοὺς εἰδότας
θέσθαι ἢ νομοθέτας εἶναι, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ὄνομα
κεῖσθαί τε καὶ ἐκείνους εἰδέναι, εἴπερ μὴ ἔστι τὰ πρά-
γματα μαθεῖν ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν ὀνομάτων; ΚΡ. Οἶμαι
μὲν ἐγὼ τὸν ἀληθέστατον λόγον περὶ τούτων εἶναι, C
ὦ Σώκρατες, μείζω τινὰ δύναμιν εἶναι ἢ ἀνθρωπείαν
τὴν θεμένην τὰ πρῶτα ὀνόματα τοῖς πράγμασιν, ὥσ-
τε ἀναγκαῖον εἶναι αὐτὰ ὀρθῶς ἔχειν. ΣΩ. Εἶτα,
οἴει, ἐναντία ἂν ἐτίθετο αὐτὸς αὑτῷ ὁ θείς, ὢν δαί-
μων τις ἢ θεός; ἢ οὐδέν σοι ἐδοκοῦμεν ἄρτι λέγειν;
ΚΡ. Ἀλλὰ μὴ οὐκ ᾖ τούτων τὰ ἕτερα ὀνόματα. ΣΩ.
Πότερα, ὦ ἄριστε, τὰ ἐπὶ τὴν στάσιν ἄγοντα, ἢ τὰ
ἐπὶ τὴν φοράν; οὐ γάρ που κατὰ τὸ ἄρτι λεχθὲν
πλήθει κριθήσεται. ΚΡ. Οὔτοι δὴ δίκαιόν γε, ὦ D
Σώκρατες. ΣΩ. Ὀνομάτων οὖν στασιασάντων, καὶ
τῶν μὲν φασκόντων ἑαυτὰ εἶναι τὰ ὅμοια τῇ ἀληθείᾳ,
τῶν δ' ἑαυτά, τίνι ἔτι διακρινοῦμεν, ἢ ἐπὶ τί ἐλθόν-
τες; οὐ γάρ που ἐπὶ ὀνόματά γε ἕτερα ἄλλα τούτων·
οὐ γὰρ ἔστιν, ἀλλὰ δῆλον, ὅτι ἄλλ' ἄττα ζητητέα πλὴν
ὀνομάτων, ἃ ἡμῖν ἐμφανιεῖ ἄνευ ὀνομάτων, ὁπότερα
τούτων ἐστὶ τἀληθῆ, δείξαντα δῆλον ὅτι τὴν ἀλήθειαν
τῶν ὄντων. ΚΡ. Δοκεῖ μοι οὕτως. ΣΩ. Ἔστιν E
ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὦ Κρατύλε, δυνατὸν μαθεῖν ἄνευ
ὀνομάτων τὰ ὄντα, εἴπερ ταῦτα οὕτως ἔχει. ΚΡ.
Φαίνεται. ΣΩ. Διὰ τίνος ἄλλου οὖν ἔτι προσδοκᾷς
ἂν αὐτὰ μαθεῖν; ἆρα δι' ἄλλου του ἢ οὗπερ εἰκός τε
καὶ δικαιότατον, δι' ἀλλήλων γε, εἴ πῃ ξυγγενῆ ἐστί,
καὶ αὐτὰ δι' αὑτῶν; τὸ γάρ που ἕτερον ἐκείνων καὶ
ἀλλοῖον ἕτερον ἄν τι καὶ ἀλλοῖον σημαίνοι, ἀλλ' οὐκ
ἐκεῖνα. ΚΡ. Ἀληθῆ μοι φαίνει λέγειν. * ΣΩ. Ἔχε δὴ 439
πρὸς Διός· τὰ δὲ ὀνόματα οὐ πολλάκις μέντοι ὡμο-
λογήσαμεν τὰ καλῶς κείμενα ἐοικότα εἶναι ἐκείνοις,
ὧν ὀνόματα κεῖται, καὶ εἶναι εἰκόνας τῶν πραγμάτων;
ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ἔστι μὲν ὅ τι μάλιστα δι'
ὀνομάτων τὰ πράγματα μανθάνειν, ἔστι δὲ καὶ δι'
αὐτῶν, ποτέρα ἂν εἴη καλλίων καὶ σαφεστέρα ἡ μά-
θησις; ἐκ τῆς εἰκόνος μανθάνειν αὐτήν τε αὑτήν, εἰ
καλῶς εἴκασται, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἧς ἦν ἡ εἰκών, ἢ ἐκ
τῆς ἀληθείας αὐτήν τε αὑτὴν καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῆς, B
εἰ πρεπόντως εἴργασται; ΚΡ. Ἐκ τῆς ἀληθείας μοι
δοκεῖ ἀνάγκη εἶναι. ΣΩ. Ὅντινα μὲν τοίνυν τρόπον
δεῖ μανθάνειν ἢ εὑρίσκειν τὰ ὄντα, μεῖζον ἴσως ἐστὶν
ἐγνωκέναι ἢ κατ' ἐμὲ καὶ σέ· ἀγαπητὸν δὲ καὶ τοῦτο

ὁμολογήσασθαι, ὅτι οὐκ ἐξ ὀνομάτων, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αὐτὰ ἐξ αὐτῶν καὶ μαθητέον καὶ ζητητέον ἢ ἐκ τῶν ὀνομάτων. ΚΡ. Φαίνεται, ὦ Σώκρατες. XLIV. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν τόδε σκεψώμεθα, ὅπως μὴ ἡμᾶς τὰ
C πολλὰ ταῦτα ὀνόματα ἐς ταὐτὸν τείνοντα | ἐξαπατᾶται. τῷ ὄντι μὲν οἱ θέμενοι αὐτὰ διανοηθέντες ἔθεντο ὡς ἰόντων ἁπάντων ἀεὶ καὶ ῥεόντων — φαίνονται γὰρ ἔμοιγε καὶ αὐτοὶ οὕτω διανοηθῆναι —, τὸ δ᾽, εἰ ἔτυχεν, οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ᾽ οὗτοι αὐτοί τε ὥςπερ εἴς τινα δίνην ἐμπεσόντες κυκῶνται καὶ ἡμᾶς ἐφελκόμενοι προςεμβάλλουσι. σκέψαι γάρ, ὦ θαυμάσιε Κρατύλε, ὃ ἔγωγε πολλάκις ὀνειρώττω. πότερον φῶμέν τι εἶναι αὐ-
D τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ ἓν ἕκαστον τῶν ὄντων | οὕτως, ἢ μή; ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, εἶναι. ΣΩ. Αὐτὸ τοίνυν ἐκεῖνο σκεψώμεθα, μὴ εἰ πρόςωπόν τί ἐστι καλὸν ἤ τι τῶν τοιούτων, καὶ δοκεῖ ταῦτα πάντα ῥεῖν· ἀλλ᾽ αὐτό, φῶμεν, τὸ καλὸν οὐ τοιοῦτον ἀεί ἐστιν, οἷόν ἐστιν; ΚΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οἷόν τε προςειπεῖν αὐτὸ ὀρθῶς, εἰ ἀεὶ ὑπεξέρχεται, πρῶτον μὲν ὅτι ἐκεῖνό ἐστιν, ἔπειτα ὅτι τοιοῦτον; ἢ ἀνάγκη ἅμα ἡμῶν λεγόντων ἄλλο αὐτὸ εὐθὺς γίγνεσθαι καὶ ὑπεξιέναι καὶ
E μηκέτι οὕτως ἔχειν; ΚΡ. Ἀνάγκη. | ΣΩ. Πῶς οὖν ἂν εἴη τι ἐκεῖνο, ὃ μηδέποτε ὡσαύτως ἔχει; εἰ γάρ ποτε ὡσαύτως ἴσχει, ἔν γ᾽ ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δῆλον ὅτι οὐδὲν μεταβαίνει. εἰ δὲ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει καὶ τὸ αὐτό ἐστι, πῶς ἂν τοῦτό γε μεταβάλλοι ἢ κινοῖτο, μηδὲν ἐξιστάμενον τῆς αὑτοῦ ἰδέας; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ἂν γνωσθείη γε ὑπ᾽ οὐδενός. ἅμα γὰρ ἂν
140 ἐπιόντος * τοῦ γνωσομένου ἄλλο καὶ ἀλλοῖον γίγνοιτο, ὥςτε οὐκ ἂν γνωσθείη ἔτι, ὁποῖον γέ τί ἐστιν ἢ πῶς ἔχον. γνῶσις δὲ δή που οὐδεμία γιγνώσκει, ὃ γιγνώσκει, μηδαμῶς ἔχον. ΚΡ. Ἔστιν ὡς λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὐδὲ γνῶσιν εἶναι φάναι εἰκός, ὦ Κρατύλε, εἰ μεταπίπτει πάντα χρήματα καὶ μηδὲν μένει. εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ τοῦτο, ἡ γνῶσις, τοῦ γνῶσις εἶναι μὴ μεταπίπτει, μένοι τε ἂν ἀεὶ ἡ γνῶσις καὶ εἴη γνῶσις· εἰ δὲ καὶ αὐτὸ
τὸ εἶδος μεταπίπτει | τῆς γνώσεως, ἅμα τ᾽ ἂν μετα- B
πίπτοι εἰς ἄλλο εἶδος γνώσεως καὶ οὐκ ἂν εἴη γνῶσις· εἰ δὲ ἀεὶ μεταπίπτει, ἀεὶ οὐκ ἂν εἴη γνῶσις. καὶ ἐκ τούτου τοῦ λόγου οὔτε τὸ γνωσόμενον οὔτε τὸ γνωσθησόμενον ἂν εἴη. εἰ δὲ ἔστι μὲν ἀεὶ τὸ γιγνῶσκον, ἔστι δὲ τὸ γιγνωσκόμενον, ἔστι δὲ τὸ καλόν, ἔστι δὲ τὸ ἀγαθόν, ἔστι δὲ ἓν ἕκαστον τῶν ὄντων, οὔ μοι φαίνεται ταῦτα ὅμοια ὄντα, ἃ νῦν ἡμεῖς λέγομεν, ῥοῇ οὐδὲν
οὐδὲ φορᾷ. | Ταῦτ᾽ οὖν πότερόν ποτε οὕτως ἔχει, ἢ C
ἐκείνως, ὡς οἱ περὶ Ἡράκλειτόν τε λέγουσι καὶ ἄλλοι πολλοί, μὴ οὐ ῥᾴδιον ᾖ ἐπισκέψασθαι, οὐδὲ πάνυ νοῦν ἔχοντος ἀνθρώπου ἐπιτρέψαντα ὀνόμασιν αὑτὸν καὶ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν θεραπεύειν, πεπιστευκότα ἐκείνοις καὶ τοῖς θεμένοις αὐτά, διισχυρίζεσθαι ὥς τι εἰδότα καὶ αὑτοῦ τε καὶ τῶν ὄντων καταγιγνώσκειν, ὡς οὐδὲν ὑγιὲς οὐδενός, ἀλλὰ πάντα ὥςπερ κεράμια ῥεῖ, καὶ ἀτεχνῶς ὥςπερ οἱ κατάῤῥῳ νοσοῦντες ἄνθρωποι, οὕ-
τως | οἴεσθαι καὶ τὰ πράγματα διακεῖσθαι, ὑπὸ ῥεύ- D
ματός τε καὶ κατάῤῥου πάντα χρήματα ἔχεσθαι. ἴσως μὲν οὖν δή, ὦ Κρατύλε, οὕτως ἔχει, ἴσως δὲ καὶ οὔ. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἀνδρείως τε καὶ εὖ, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀποδέχεσθαι — ἔτι γὰρ νέος εἶ καὶ ἡλικίαν ἔχεις —, σκεψάμενον δέ, ἐὰν εὕρῃς, μεταδιδόναι καὶ ἐμοί. ΚΡ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα. εὖ μέντοι ἴσθι, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ νυνὶ ἀσκέπτως ἔχω, ἀλλά μοι σκοπουμέ-
νῳ καὶ πράγματα ἔχοντι πολὺ μᾶλλον | ἐκείνως φαίνε- E
ται ἔχειν, ὡς Ἡράκλειτος λέγει. ΣΩ. Εἰςαῦθις τοίνυν με, ὦ ἑταῖρε, διδάξεις, ἐπειδὰν ἥκῃς· νῦν δέ, ὥςπερ παρεσκεύασαι, πορεύου εἰς ἀγρόν· προπέμψει δέ σε καὶ Ἑρμογένης ὅδε. ΚΡ. Ταῦτ᾽ ἔσται, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ καὶ σὺ πειρῶ ἔτι ἐννοεῖν ταῦτα ἤδη.

ΓΟΡΓΙΑΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΓΟΡΓΙΑΣ, ΠΩΛΟΣ.

447 I. * *Πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι, ὦ Σώ-*
κρατες, οὕτω μεταλαγχάνειν. ΣΩ. *Ἀλλ' ἦ, τὸ λε-*
γόμενον, κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν καὶ ὑστεροῦμεν; ΚΑΛ.
Καὶ μάλα γε ἀστείας ἑορτῆς· πολλὰ γὰρ καὶ καλὰ
Γοργίας ἡμῖν ὀλίγον πρότερον ἐπεδείξατο. ΣΩ. *Τού-*
των μέντοι, ὦ Καλλίκλεις, αἴτιος Χαιρεφῶν ὅδε, ἐν
B *ἀγορᾷ ἀναγκάσας ἡμᾶς ' διατρῖψαι.* ΧΑΙ. *Οὐδὲν*
πρᾶγμα, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ γὰρ καὶ ἰάσομαι. φίλος
γάρ μοι Γοργίας, ὥςτ' ἐπιδείξεται ἡμῖν, εἰ μὲν δοκεῖ,
νῦν, ἐὰν δὲ βούλῃ, ἐςαῦθις. ΚΑΛ. *Τί δαί, ὦ Χαιρε-*
φῶν; ἐπιθυμεῖ Σωκράτης ἀκοῦσαι Γοργίου; ΧΑΙ. *Ἐπ'*
αὐτό γέ τοι τοῦτο πάρεσμεν. ΚΑΛ. *Οὐκοῦν ὅταν*
βούλησθε παρ' ἐμὲ ἥκειν οἴκαδε, — παρ' ἐμοὶ γὰρ
Γοργίας καταλύει — καὶ ἐπιδείξεται ὑμῖν. ΣΩ. *Εὖ*
C *λέγεις, ὦ Καλλίκλεις. ἀλλ' ἆρα ἐθελήσειεν ἂν ἡμῖν '*
διαλεχθῆναι; βούλομαι γὰρ πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ, τίς
ἡ δύναμις τῆς τέχνης τοῦ ἀνδρός, καὶ τί ἐστιν ὃ ἐπαγ-
γέλλεταί τε καὶ διδάσκει. τὴν δὲ ἄλλην ἐπίδειξιν ἐςαῦ-
θις, ὥςπερ σὺ λέγεις, ποιησάσθω. ΚΑΛ. *Οὐδὲν οἷον*
τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτῷ ἓν
τοῦτ' ἦν τῆς ἐπιδείξεως· ἐκέλευε γοῦν νῦν δὴ ἐρωτᾶν ὅ
τί τις βούλοιτο τῶν ἔνδον ὄντων, καὶ πρὸς ἅπαντα
ἔφη ἀποκρινεῖσθαι. ΣΩ. *Ἦ καλῶς λέγεις. Ὦ Χαι-*
ρεφῶν, ἐροῦ αὐτόν. ΧΑΙ. *Τί ἔρωμαι;* ΣΩ. *Ὅςτις*
D *ἐστί.* ΧΑΙ. *Πῶς λέγεις;* ' ΣΩ. *Ὥςπερ ἂν εἰ ἐτύγχα-*
νεν ὢν ὑποδημάτων δημιουργός, ἀπεκρίνατο ἂν δήπου
σοι, ὅτι σκυτοτόμος. ἢ οὐ μανθάνεις ὡς λέγω; II.
ΧΑΙ. *Μανθάνω καὶ ἐρήσομαι. — Εἰπέ μοι, ὦ Γορ-*
γία, ἀληθῆ λέγει Καλλικλῆς ὅδε, ὅτι ἐπαγγέλλει ἀπο-
448 *κρίνεσθαι ὅ τι ἄν τίς σε ἐρωτᾷ;* ΓΟΡ. *Ἀληθῆ,* * *ὦ*
Χαιρεφῶν· καὶ γὰρ νῦν δὴ αὐτὰ ταῦτα ἐπηγγελλόμην,
καὶ λέγω, ὅτι οὐδείς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολ-
λῶν ἐτῶν. ΧΑΙ. *Ἦ που ἄρα ῥᾳδίως ἀποκρίνει, ὦ*
Γοργία. ΓΟΡ. *Πάρεστι τούτου πεῖραν, ὦ Χαιρεφῶν,*
λαμβάνειν. ΠΩΛ. *Νὴ Δία· ἂν δέ γε βούλῃ, ὦ Χαι-*
ρεφῶν, ἐμοῦ. Γοργίας μὲν γὰρ καὶ ἀπειρηκέναι μοι
δοκεῖ· πολλὰ γὰρ ἄρτι διελήλυθε. ΧΑΙ. *Τί δαί, ὦ*
Πῶλε; οἴει σὺ κάλλιον ἂν Γοργίου ἀποκρίνασθαι;
ΠΩΛ. *Τί δὲ τοῦτο, ἐὰν σοί γε ' ἱκανῶς;* ΧΑΙ. *Οὐ-* B
δέν· ἀλλ' ἐπειδὴ σὺ βούλει, ἀποκρίνου. ΠΩΛ. *Ἐρώ-*
τα. ΧΑΙ. *Ἐρωτῶ δή. εἰ ἐτύγχανε Γοργίας ἐπιστήμων*
ὢν τῆς τέχνης ἧςπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἡρόδικος, τίνα
ἂν αὐτὸν ὠνομάζομεν δικαίως; οὐχ ὅπερ ἐκεῖνον;
ΠΩΛ. *Πάνυ γε.* ΧΑΙ. *Ἰατρὸν ἄρα φάσκοντες αὐτὸν*
εἶναι καλῶς ἂν ἐλέγομεν. ΠΩΛ. *Ναί.* ΧΑΙ. *Εἰ δέ*
γε ἧςπερ Ἀριστοφῶν ὁ Ἀγλαοφῶντος ἢ ὁ ἀδελφὸς αὐ-
τοῦ ἔμπειρος ἦν τέχνης, τίνα ἂν αὐτὸν ὀρθῶς ἐκαλοῦ-
μεν; ΠΩΛ. ' *Δῆλον, ὅτι ζωγράφον.* ΧΑΙ. *Νῦν δ'* C
ἐπειδὴ τίνος τέχνης ἐπιστήμων ἐστί, τίνα ἂν καλοῦντες
αὐτὸν ὀρθῶς καλοῖμεν; ΠΩΛ. *Ὦ Χαιρεφῶν, πολλαὶ*
τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν ἐμπείρως
εὑρημέναι· ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν
πορεύεσθαι κατὰ τέχνην, ἀπειρία δὲ κατὰ τύχην. ἑκά-
στων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλλως,
τῶν δὲ ἀρίστων οἱ ἄριστοι· ὧν καὶ Γοργίας ἐστὶν ὅδε,
καὶ μετέχει τῆς καλλίστης τῶν τεχνῶν. III. ΣΩ. ' D
Καλῶς γε, ὦ Γοργία, φαίνεται Πῶλος παρεσκευάσθαι
εἰς λόγους· ἀλλὰ γὰρ ὃ ὑπέσχετο Χαιρεφῶντι οὐ
ποιεῖ. ΓΟΡ. *Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες;* ΣΩ. *Τὸ*
ἐρωτώμενον οὐ πάνυ μοι φαίνεται ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ.
Ἀλλὰ σύ, εἰ βούλει, ἐροῦ αὐτόν. ΣΩ. *Οὔκ, εἰ αὐτῷ*
γε σοὶ βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ πολὺ ἂν
ἥδιον σέ. δῆλος γάρ μοι Πῶλος καὶ ἐξ ὧν εἴρηκεν, ὅτι
τὴν καλουμένην ῥητορικὴν μᾶλλον ' μεμελέτηκεν ἢ δια- E
λέγεσθαι. ΠΩΛ. *Τί δή, ὦ Σώκρατες;* ΣΩ. *Ὅτι, ὦ*
Πῶλε, ἐρομένου Χαιρεφῶντος τίνος Γοργίας ἐπιστή-
μων τέχνης, ἐγκωμιάζεις μὲν αὐτοῦ τὴν τέχνην, ὥςπερ
τινὸς ψέγοντος, ἥτις δέ ἐστιν, οὐκ ἀπεκρίνω. ΠΩΛ.
Οὐ γὰρ ἀπεκρινάμην, ὅτι εἴη ἡ καλλίστη; ΣΩ. *Καὶ*
μάλα γε. ἀλλ' οὐδεὶς ἐρωτᾷ, ποία τις εἴη ἡ Γοργίου
τέχνη, ἀλλὰ τίς, καὶ ὅντινα δέοι καλεῖν τὸν Γοργίαν.
ὥςπερ τὰ ἔμπροσθέν σοι ὑπετείνατο Χαιρεφῶν καὶ

449 αὐτῷ καλῶς καὶ * διὰ βραχέων ἀπεκρίνω, καὶ νῦν οὕ-
τως εἰπέ, τίς ἡ τέχνη καὶ τίνα Γοργίαν καλεῖν χρὴ
ἡμᾶς. μᾶλλον δέ, ὦ Γοργία, αὐτὸς ἡμῖν εἰπέ, τίνα σε
χρὴ καλεῖν ὡς τίνος ἐπιστήμονα τέχνης. ΓΟΡ. Τῆς
ῥητορικῆς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ῥήτορα ἄρα χρή σε
καλεῖν; ΓΟΡ. Ἀγαθόν γε, ὦ Σώκρατες, εἰ δὴ ὅ γε
εὔχομαι εἶναι, ὡς ἔφη Ὅμηρος, βούλει με καλεῖν. ΣΩ.
Ἀλλὰ βούλομαι. ΓΟΡ. Κάλει δή. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ
B ἄλλους σε φῶμεν δυνατὸν εἶναι ' ποιεῖν; ΓΟΡ. Ἐπαγ-
γέλλομαί γε δὴ ταῦτα οὐ μόνον ἐνθάδε, ἀλλὰ καὶ ἄλ-
λοθι. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἐθελήσαις ἄν, ὦ Γοργία, ὥσπερ
νῦν διαλεγόμεθα, διατελέσαι τὸ μὲν ἐρωτῶν, τὸ δ'
ἀποκρινόμενος, τὸ δὲ μῆκος τῶν λόγων τοῦτο, οἷον καὶ
Πῶλος ἤρξατο, ἐσαῦθις ἀποθέσθαι; ἀλλ', ὅπερ ὑπι-
σχνεῖ, μὴ ψεύσῃ, ἀλλὰ ἐθέλησον κατὰ βραχὺ τὸ ἐρω-
τώμενον ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Εἰσὶ μέν, ὦ Σώκρατες,
ἔνιαι τῶν ἀποκρίσεων ἀναγκαῖαι διὰ μακρῶν τοὺς λό-
C γους ποιεῖσθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ πειράσομαί γε ὡς ' διὰ
βραχυτάτων. καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἕν ἐστιν ὧν φημι,
μηδένα ἂν ἐν βραχυτέροις ἐμοῦ τὰ αὐτὰ εἰπεῖν. ΣΩ.
Τούτου μὴν δεῖ, ὦ Γοργία· καί μοι ἐπίδειξιν αὐτοῦ
τούτου ποίησαι, τῆς βραχυλογίας, μακρολογίας δὲ ἐς-
αῦθις. ΓΟΡ. Ἀλλὰ ποιήσω, καὶ οὐδενὸς φήσεις βρα-
χυλογωτέρου ἀκοῦσαι. IV. ΣΩ. Φέρε δή· — ῥητορι-
κῆς γὰρ φῂς ἐπιστήμων τέχνης εἶναι καὶ ποιῆσαι ἂν
D καὶ ἄλλον ' ῥήτορα· — ἡ ῥητορικὴ περὶ τί τῶν ὄντων
τυγχάνει οὖσα; ὥσπερ ἡ ὑφαντικὴ περὶ τὴν τῶν ἱμα-
τίων ἐργασίαν· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ
ἡ μουσικὴ περὶ τὴν τῶν μελῶν ποίησιν; ΓΟΡ. Ναί.
ΣΩ. Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Γοργία, ἄγαμαί γε τὰς ἀπο-
κρίσεις, ὅτι ἀποκρίνει ὡς οἷόν τε διὰ βραχυτάτων.
ΓΟΡ. Πάνυ γὰρ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς τοῦτο
ποιεῖν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἴθι δή μοι ἀπόκριναι οὕτω
καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς, περὶ τί τῶν ὄντων ἐστὶν ἐπι-
E στήμη; ΓΟΡ. Περὶ λόγους. ' ΣΩ. Ποίους τούτους,
ὦ Γοργία; ἆρα οἳ δηλοῦσι τοὺς κάμνοντας ὡς ἂν δι-
αιτώμενοι ὑγιαίνοιεν; ΓΟΡ. Οὔ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ
πάντας γε τοὺς λόγους ἡ ῥητορική ἐστιν. ΓΟΡ. Οὐ
δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν λέγειν γε ποιεῖ δυνατούς. ΓΟΡ.
Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, περὶ ὧνπερ λέγειν, καὶ φρονεῖν;
ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἣν νῦν δὴ ἐλέ-
450 γομεν, ἡ ἰατρική, * περὶ τῶν καμνόντων ποιεῖ δυνα-
τοὺς εἶναι φρονεῖν καὶ λέγειν; ΓΟΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ.
Καὶ ἡ ἰατρικὴ ἄρα, ὡς ἔοικε, περὶ λόγους ἐστί. ΓΟΡ.
Ναί. ΣΩ. Τούς γε περὶ τὰ νοσήματα; ΓΟΡ. Μά-
λιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ γυμναστικὴ περὶ λόγους
ἐστὶ τοὺς περὶ εὐεξίαν τε τῶν σωμάτων καὶ καχεξίαν;
ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι,
B ὦ Γοργία, οὕτως ἔχουσιν· ἑκάστη αὐτῶν περὶ ' λόγους
ἐστὶ τούτους, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες περὶ τὸ πρᾶγμα,
οὗ ἑκάστη ἐστὶν ἡ τέχνη. ΓΟΡ Φαίνεται. ΣΩ. Τί
οὖν δή ποτε τὰς ἄλλας τέχνας οὐ ῥητορικὰς καλεῖς,
οὔσας περὶ λόγους, εἴπερ ταύτην ῥητορικὴν καλεῖς, ἣ
ἂν ᾖ περὶ λόγους; ΓΟΡ. Ὅτι, ὦ Σώκρατες, τῶν μὲν
ἄλλων τεχνῶν περὶ χειρουργίας τε καὶ τοιαύτας πρά-
ξεις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πᾶσά ἐστιν ἡ ἐπιστήμη, τῆς δὲ
ῥητορικῆς οὐδέν ἐστι τοιοῦτον χειρούργημα, ἀλλὰ πᾶ-
C σα ἡ πρᾶξις καὶ ἡ κύρωσις διὰ ' λόγων ἐστί. διὰ ταῦτ'
ἐγὼ τὴν ῥητορικὴν τέχνην ἀξιῶ εἶναι περὶ λόγους, ὀρ-
θῶς λέγων, ὡς ἐγώ φημι. V. ΣΩ. Ἆρ' οὖν μανθάνω,
οἵαν αὐτὴν βούλει καλεῖν; τάχα δὲ εἴσομαι σαφέστε-
ρον. ἀλλ' ἀπόκριναι. εἰσὶν ἡμῖν τέχναι. ἦ γάρ; ΓΟΡ.
Ναί. ΣΩ. Πασῶν δέ, οἶμαι, τῶν τεχνῶν τῶν μὲν ἐρ-
γασία τὸ πολύ ἐστι καὶ λόγου βραχέος δέονται, ἔνιαι
δὲ οὐδενός, ἀλλὰ τὸ τῆς τέχνης περαίνοιτο ἂν καὶ διὰ
σιγῆς, οἷον γραφικὴ καὶ ἀνδριαντοποιία καὶ ἄλλαι πολ-
λαί. τὰς ' τοιαύτας μοι δοκεῖς λέγειν, περὶ ἃς οὐ φῂς D
τὴν ῥητορικὴν εἶναι. ἢ οὔ; ΓΟΡ. Πάνυ μὲν οὖν κα-
λῶς ὑπολαμβάνεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἕτεραι δέ γέ
εἰσι τῶν τεχνῶν, αἳ διὰ λόγου πᾶν περαίνουσι, καὶ
ἔργου, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ οὐδενὸς προσδέονται ἢ βρα-
χέος πάνυ, οἷον ἀριθμητικὴ καὶ λογιστικὴ καὶ γεωμε-
τρικὴ καὶ πεττευτική γε καὶ ἄλλαι πολλαὶ τέχναι, ὧν
ἔνιαι σχεδόν τι ἴσους τοὺς λόγους ἔχουσι ταῖς πράξε-
σιν, αἱ δὲ πολλαὶ πλείους καὶ τὸ παράπαν πᾶσα ἡ
πρᾶξις καὶ τὸ ' κῦρος αὐταῖς διὰ λόγων ἐστί. τῶν τοι- E
ούτων τινά μοι δοκεῖς λέγειν τὴν ῥητορικήν. ΓΟΡ.
Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' οὔτοι τούτων γε οὐδεμίαν
οἶμαί σε βούλεσθαι ῥητορικὴν καλεῖν, οὐχ ὅτι τῷ ῥή-
ματι οὕτως εἶπες, ὅτι ἡ διὰ λόγου τὸ κῦρος ἔχουσα
ῥητορική ἐστι, καὶ ὑπολάβοι ἄν τις, εἰ βούλοιτο δυσχε-
ραίνειν ἐν τοῖς λόγοις. Τὴν ἀριθμητικὴν ἄρα ῥητορι-
κήν, ὦ Γοργία, λέγεις; ἀλλ' οὐκ οἶμαί σε οὔτε τὴν
ἀριθμητικὴν οὔτε τὴν γεωμετρίαν ῥητορικὴν λέγειν. * 451
ΓΟΡ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει, ὦ Σώκρατες, καὶ δικαίως ὑπο-
λαμβάνεις. VI. ΣΩ. Ἴθι νῦν καὶ σὺ τὴν ἀπόκρισιν,
ἣν ἠρόμην, διαπέρανον. ἐπεὶ γὰρ ἡ ῥητορικὴ τυγχάνει
μὲν οὖσα τούτων τις τῶν τεχνῶν τῶν τὸ πολὺ λόγῳ
χρωμένων, τυγχάνουσι δὲ καὶ ἄλλαι τοιαῦται οὖσαι,
πειρῶ εἰπεῖν, ἡ περὶ τί ἐν λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα ῥη-
τορική ἐστιν. ὥσπερ ἂν εἴ τίς με ἔροιτο ὧν νῦν δὴ
ἔλεγον περὶ ἡστινοσοῦν τῶν τεχνῶν, Ὦ Σώκρατες, τίς
ἐστιν ἡ ἀριθμητικὴ τέχνη; εἴποιμ' ' ἂν αὐτῷ, ὥσπερ B
σὺ ἄρτι, ὅτι τῶν διὰ λόγου τις τὸ κῦρος ἐχουσῶν. καὶ
εἴ με ἐπανέροιτο· Τῶν περὶ τί; εἴποιμ' ἄν, ὅτι τῶν
περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ περιττὸν [γνῶσις], ὅσα ἂν ἑκά-
τερα τυγχάνοι ὄντα. εἰ δ' αὖ ἔροιτο· Τὴν δὲ λογιστι-
κὴν τίνα καλεῖς τέχνην; εἴποιμ' ἄν, ὅτι καὶ αὕτη ἐστὶ
τῶν λόγῳ τὸ πᾶν κυρουμένων. καὶ εἰ ἐπανέροιτο, Ἡ
περὶ τί; εἴποιμ' ἂν ὥσπερ οἱ ἐν τῷ δήμῳ συγγραφό-
μενοι, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ ἡ ' ἀριθμητικὴ ἡ λο- C
γιστικὴ ἔχει· περὶ τὸ αὐτὸ γάρ ἐστι, τό τε ἄρτιον καὶ
τὸ περιττόν· διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι καὶ πρὸς αὑ-
τὰ καὶ πρὸς ἄλληλα πῶς ἔχει πλήθους ἐπισκοπεῖ τὸ
περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον ἡ λογιστική. καὶ εἴ τις τὴν
ἀστρονομίαν ἀνέροιτο, ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι καὶ αὕτη
λόγῳ κυροῦται τὰ πάντα, Οἱ δὲ λόγοι οἱ τῆς ἀστρο-
νομίας, εἰ φαίη, περὶ τί εἰσιν, ὦ Σώκρατες; εἴποιμ'
ἄν, ὅτι περὶ τὴν τῶν ἄστρων φορὰν καὶ ἡλίου καὶ σε-
λήνης, πῶς πρὸς ἄλληλα τάχους ἔχει. ΓΟΡ. Ὀρθῶς
γε λέγων σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σύ, ὦ
Γοργία. ' τυγχάνει μὲν γὰρ δὴ ἡ ῥητορικὴ οὖσα τῶν D
λόγῳ τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ κυρουμένων τις.
ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Λέγε δὴ τῶν περὶ
τί; *τί* ἐστι τοῦτο τῶν ὄντων, περὶ οὗ οὗτοι οἱ λό-
γοι εἰσίν, οἷς ἡ ῥητορικὴ χρῆται; ΓΟΡ. Τὰ μέγιστα
τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄρι-
στα. VII. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Γοργία, ἀμφισβητήσιμον καὶ

E τοῦτο λέγεις καὶ οὐδέν πω σαφές. οἴομαι | γάρ σε ἀκηκοέναι ἐν τοῖς συμποσίοις ᾀδόντων ἀνθρώπων τοῦτο τὸ σκολιόν, ἐν ᾧ καταριθμοῦνται ᾄδοντες, ὅτι ὑγιαίνειν μὲν ἄριστόν ἐστι, τὸ δὲ δεύτερον καλὸν γενέσθαι, τρίτον δέ, ὥς φησιν ὁ ποιητὴς τοῦ σκολιοῦ, τὸ πλουτεῖν ἀδόλως. ΓΟΡ. *Ἀκήκοα γάρ· ἀλλὰ πρὸς τί*

452 *τοῦτο λέγεις;* ΣΩ. *Ὅτι σοι αὐτίκ' ἂν * παρασταῖεν οἱ δημιουργοὶ τούτων ὧν ἐπῄνεσεν ὁ τὸ σκολιὸν ποιήσας, ἰατρός τε καὶ παιδοτρίβης καὶ χρηματιστής, καὶ εἴποι πρῶτον μὲν ὁ ἰατρός, ὅτι, Ὦ Σώκρατες, ἐξαπατᾷ σε Γοργίας· οὐ γάρ ἐστιν ἡ τούτου τέχνη περὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἡ ἐμή. εἰ οὖν αὐτὸν ἐγὼ ἐροίμην, Σὺ δὲ τίς ὢν ταῦτα λέγεις; εἴποι ἂν ἴσως, ὅτι Ἰατρός. Τί οὖν λέγεις; ἦ τὸ τῆς σῆς τέχνης ἔργον μέγιστόν ἐστιν ἀγαθόν; Πῶς γὰρ οὔ, φαίη ἂν ἴσως, ὦ Σώκρατες, ὑγίεια; τί δ' ἐστὶ μεῖζον*

B *ἀγαθὸν | ἀνθρώποις ὑγιείας; Εἰ δ' αὖ μετὰ τοῦτον ὁ παιδοτρίβης εἴποι, ὅτι Θαυμάζοιμί γ' ἄν, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτός, εἴ σοι ἔχει Γοργίας μεῖζον ἀγαθὸν ἐπιδεῖξαι τῆς αὑτοῦ τέχνης ἢ ἐγὼ τῆς ἐμῆς· εἴποιμ' ἂν αὖ καὶ πρὸς τοῦτον· Σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε; καὶ τί τὸ σὸν ἔργον; Παιδοτρίβης, φαίη ἄν, τὸ δ' ἔργον μού ἐστι καλούς τε καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα. Μετὰ δὲ τὸν παιδοτρίβην εἴποι ἂν ὁ χρηματιστής, ὡς ἐγᾦμαι, πάνυ καταφρονῶν ἁπάν-*

C *των, | Σκόπει δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἐάν σοι πλούτου φανῇ τι μεῖζον ἀγαθὸν ὂν ἢ παρὰ Γοργίᾳ ἢ παρ' ἄλλῳ ὁτῳοῦν. φαῖμεν ἂν οὖν πρὸς αὐτόν· Τί δὲ δή; ἦ σὺ τούτου δημιουργός; Φαίη ἄν. Τίς ὤν; Χρηματιστής. Τί οὖν; κρίνεις σὺ μέγιστον ἀνθρώποις ἀγαθὸν εἶναι πλοῦτον; φήσομεν. Πῶς γὰρ οὐκ; ἐρεῖ. Καὶ μὴν ἀμφισβητεῖ γε Γοργίας ὅδε τὴν παρ' αὐτῷ τέχνην μείζονος ἀγαθοῦ αἰτίαν εἶναι ἢ τὴν σήν, φαῖμεν ἂν ἡμεῖς. δῆλον οὖν, ὅτι τὸ μετὰ τοῦτο ἔροιτ' ἄν·*

D *Καὶ τί ἐστι | τοῦτο τὸ ἀγαθόν; ἀποκρινάσθω Γοργίας. Ἴθι οὖν νομίσας, ὦ Γοργία, ἐρωτᾶσθαι καὶ ὑπ' ἐκείνων καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἀπόκριναι, τί ἐστι τοῦτο, ὃ φῂς σὺ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις καὶ σὲ δημιουργὸν εἶναι αὐτοῦ.* ΓΟΡ. *Ὅπερ ἔστιν, ὦ Σώκρατες, τῇ ἀληθείᾳ μέγιστον ἀγαθὸν καὶ αἴτιον ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὑτοῦ πόλει ἑκάστῳ.* ΣΩ. *Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγεις;* ΓΟΡ. *Τὸ πείθειν ἔγωγ' οἷόν τ'*

E *εἶναι τοῖς | λόγοις καὶ ἐν δικαστηρίῳ δικαστὰς καὶ ἐν βουλευτηρίῳ βουλευτὰς καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστὰς καὶ ἐν ἄλλῳ ξυλλόγῳ παντί, ὅστις ἂν πολιτικὸς ξύλλογος γίγνηται. καίτοι ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει δοῦλον μὲν ἕξεις τὸν ἰατρόν, δοῦλον δὲ τὸν παιδοτρίβην· ὁ δὲ χρηματιστὴς οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος καὶ οὐχ αὑτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη.* VIII. ΣΩ. *Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι, ὦ*

453 *Γοργία, ἐγγύτατα τὴν ῥητορικὴν * ἥντινα τέχνην ἡγεῖ εἶναι, καί, εἴ τι ἐγὼ συνίημι, λέγεις, ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητορική, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς τοῦτο τελευτᾷ. ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλέον τὴν ῥητορικὴν δύνασθαι ἢ πειθὼ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν;* ΓΟΡ. *Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλά μοι δοκεῖς ἱκανῶς ὁρίζεσθαι· ἔστι γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον αὐτῆς.* ΣΩ. *Ἄκουσον δή, ὦ Γοργία. ἐγὼ γὰρ εὖ ἴσθ' ὅτι, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, εἴπερ |* B

τις ἄλλος ἄλλῳ διαλέγεται βουλόμενος εἰδέναι αὐτὸ τοῦτο, περὶ ὅτου ὁ λόγος ἐστί, καὶ ἐμὲ εἶναι τούτων ἕνα· ἀξιῶ δὲ καὶ σέ. ΓΟΡ. *Τί οὖν δή, ὦ Σώκρατες;* ΣΩ. *Ἐγὼ ἐρῶ νῦν. ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς πειθώ, ἥτις ποτ' ἐστὶν ἣν σὺ λέγεις καὶ περὶ ὧντινων πραγμάτων ἐστὶ πειθώ, σαφῶς μὲν εὖ ἴσθ' ὅτι οὐκ οἶδα, οὐ μὴν ἀλλ' ὑποπτεύω γε ἣν οἶμαί σε λέγειν καὶ περὶ ὧν· οὐδὲν μέντοι ἧττον ἐρήσομαί σε, τίνα ποτὲ λέγεις τὴν πειθὼ τὴν ἀπὸ τῆς | ῥητορικῆς καὶ περὶ* C

τίνων αὐτὴν εἶναι. τοῦ οὖν ἕνεκα δὴ αὐτὸς ὑποπτεύων σε ἐρήσομαι, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς λέγω; οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ λόγου, ἵνα οὕτω προΐῃ, ὡς μάλιστ' ἂν ἡμῖν καταφανὲς ποιοῖ περὶ ὅτου λέγεται. σκόπει γάρ, εἴ σοι δοκῶ δικαίως ἀνερωτᾶν σε. ὥσπερ ἂν εἰ ἐτύγχανόν σε ἐρωτῶν, τίς ἐστι τῶν ζωγράφων Ζεῦξις, εἴ μοι εἶπες, ὅτι ὁ τὰ ζῷα γράφων, ἆρ' οὐκ ἂν δικαίως σε ἠρόμην, ὁ τὰ ποῖα τῶν ζῴων γράφων καὶ ποῦ; ΓΟΡ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. | *Ἆρα διὰ τοῦτο, ὅτι καὶ ἄλλοι εἰσὶ ζωγρά-* D

φοι γράφοντες ἄλλα πολλὰ ζῷα; ΓΟΡ. *Ναί.* ΣΩ. *Εἰ δέ γε μηδεὶς ἄλλος ἢ Ζεῦξις ἔγραφε, καλῶς ἄν σοι ἀπεκέκριτο;* ΓΟΡ. *Πῶς γὰρ οὔ;* ΣΩ. *Ἴθι δὴ καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς εἰπέ, πότερόν σοι δοκεῖ πειθὼ ποιεῖν ἡ ῥητορικὴ μόνη, ἢ καὶ ἄλλαι τέχναι; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ὅστις διδάσκει ὁτιοῦν πρᾶγμα, πότερον ὃ διδάσκει πείθει, ἢ οὔ;* ΓΟΡ. *Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάντων μάλιστα πείθει.* | ΣΩ. *Πάλιν δ' εἰ ἐπὶ* E

τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγομεν ὧνπερ νῦν δή, ἡ ἀριθμητικὴ οὐ διδάσκει ἡμᾶς ὅσα ἐστὶ τὰ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ ὁ ἀριθμητικὸς ἄνθρωπος; ΓΟΡ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ πείθει;* ΓΟΡ. *Ναί.* ΣΩ. *Πειθοῦς ἄρα δημιουργός ἐστι καὶ ἡ ἀριθμητική.* ΓΟΡ. *Φαίνεται.* ΣΩ. *Οὐκοῦν ἐάν τις ἐρωτᾷ ἡμᾶς, ποίας πειθοῦς καὶ περὶ τί, ἀποκρινούμεθά που αὐτῷ, ὅτι τῆς διδασκαλικῆς τῆς περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ τὸ περιττὸν ὅσον ἐστί. * καὶ τὰς ἄλλας ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν τέχνας ἁπά-* 454

σας ἕξομεν ἀποδεῖξαι πειθοῦς δημιουργοὺς οὔσας καὶ ἥστινος καὶ περὶ ὅ τι. ἢ οὔ; ΓΟΡ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκ ἄρα ῥητορικὴ μόνη πειθοῦς ἐστι δημιουργός.* ΓΟΡ. *Ἀληθῆ λέγεις.* IX. ΣΩ. *Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνη ἀπεργάζεται τοῦτο τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, δικαίως, ὥσπερ περὶ τοῦ ζωγράφου, μετὰ τοῦτο ἐπανεροίμεθ' ἂν τὸν λέγοντα, ποίας δὴ πειθοῦς καὶ τῆς περὶ τί πειθοῦς ἡ ῥητορική ἐστι τέχνη; ἢ οὐ δοκεῖ σοι | δίκαιον* B

εἶναι ἐπανερέσθαι; ΓΟΡ. *Ἔμοιγε.* ΣΩ. *Ἀπόκριναι δή, ὦ Γοργία, ἐπειδή γε καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτω.* ΓΟΡ. *Ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς λέγω, ὦ Σώκρατες, τῆς ἐν δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, ὥσπερ καὶ ἄρτι ἔλεγον, καὶ περὶ τούτων, ἅ ἐστι δίκαιά τε καὶ ἄδικα.* ΣΩ. *Καὶ ἐγώ τοι ὑπώπτευον ταύτην σε λέγειν τὴν πειθὼ καὶ περὶ τούτων, ὦ Γοργία· ἀλλ' ἵνα μὴ θαυμάζῃς, ἐὰν ὀλίγον ὕστερον τοιοῦτόν τί σε ἀνέρωμαι, ὃ δοκεῖ | μὲν δῆλον εἶναι, ἐγὼ δ' ἐπανερωτῶ· ὅπερ γὰρ* C

λέγω, τοῦ ἑξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα ὑπονοοῦντες προαρπάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ σὺ τὰ σαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅπως ἂν βούλῃ περαίνῃς. ΓΟΡ. *Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖς ποιεῖν, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ. *Ἴθι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα. καλεῖς τι μεμα-*

θηκέναι; ΓΟΡ. Καλῶ. ΣΩ. Τί δέ; πεπιστευκέναι;
D ΓΟΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πότερον ˈ οὖν ταὐτὸν δοκεῖ σοι
εἶναι μεμαθηκέναι καὶ πεπιστευκέναι, καὶ μάθησις καὶ
πίστις, ἢ ἄλλο τι; ΓΟΡ. Οἴομαι μὲν ἔγωγε, ὦ Σώ-
κρατες, ἄλλο. ΣΩ. Καλῶς γὰρ οἴει· γνώσει δὲ ἐν-
θένδε. εἰ γάρ τίς σε ἔροιτο, Ἆρ' ἔστι τις, ὦ Γοργία,
πίστις ψευδὴς καὶ ἀληθής; φαίης ἄν, ὡς ἐγὼ οἶμαι.
ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἐπιστήμη ἐστὶ ψευδὴς καὶ
ἀληθής; ΓΟΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Δῆλον γὰρ αὖ, ὅτι
οὐ ταὐτόν ἐστιν. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ
E μὴν οἵ τέ γε μεμαθηκότες ˈ πεπεισμένοι εἰσὶ καὶ οἱ
πεπιστευκότες. ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Βούλει οὖν
δύο εἴδη θῶμεν πειθοῦς, τὸ μὲν πίστιν παρεχόμενον
ἄνευ τοῦ εἰδέναι, τὸ δ' ἐπιστήμην; ΓΟΡ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Ποτέραν οὖν ἡ ῥητορικὴ πειθὼ ποιεῖ ἐν δικαστη-
ρίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ὄχλοις περὶ τῶν δικαίων τε
καὶ ἀδίκων; ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν γίγνεται ἄνευ τοῦ εἰ-
δέναι, ἢ ἐξ ἧς τὸ εἰδέναι; ΓΟΡ. Δῆλον δήπου, ὦ
Σώκρατες, ὅτι ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν. ΣΩ. Ἡ ῥητορικὴ
455 ἄρα, ὡς ἔοικε, πειθοῦς * δημιουργός ἐστι πιστευτικῆς,
ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς περὶ τὸ δίκαιόν τε καὶ ἄδικον.
ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα διδασκαλικὸς ὁ ῥήτωρ
ἐστὶ δικαστηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων δικαίων τε
πέρι καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ πιστικὸς μόνον. οὐ γὰρ δήπου
ὄχλον γ' ἂν δύναιτο τοσοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διδάξαι
οὕτω μεγάλα πράγματα. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. Χ. ΣΩ.
Φέρε δή, ἴδωμεν, τί ποτε καὶ λέγομεν περὶ τῆς ῥητο-
B ρικῆς· ἐγὼ μὲν γάρ τοι οὐδ' ˈ αὐτός πω δύναμαι κα-
τανοῆσαι, ὅ τι λέγω. ὅταν περὶ ἰατρῶν αἱρέσεως ᾖ τῇ
πόλει σύλλογος, ἢ περὶ ναυπηγῶν, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς
δημιουργικοῦ ἔθνους, ἄλλο τι ἢ τότε ὁ ῥητορικὸς οὐ
συμβουλεύσει; δῆλον γάρ, ὅτι ἐν ἑκάστῃ αἱρέσει τὸν
τεχνικώτατον δεῖ αἱρεῖσθαι· οὐδ' ὅταν τειχῶν περὶ οἰ-
κοδομήσεως, ἢ λιμένων κατασκευῆς, ἢ νεωρίων, ἀλλ' οἱ
ἀρχιτέκτονες· οὐδ' αὖ ὅταν στρατηγῶν αἱρέσεως πέρι,
ἢ τάξεώς τινος πρὸς πολεμίους, ἢ χωρίων καταλήψεως
C ˈ συμβουλὴ ᾖ, ἀλλ' οἱ στατηγικοὶ τότε συμβουλεύσου-
σιν, οἱ ῥητορικοὶ δὲ οὔ. ἢ πῶς λέγεις, ὦ Γοργία, τὰ
τοιαῦτα; ἐπειδὴ γὰρ αὐτός τε φῂς ῥήτωρ εἶναι καὶ
ἄλλους ποιεῖν ῥητορικούς, εὖ ἔχει τὰ τῆς σῆς τέχνης
παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι. καὶ ἐμὲ νῦν νόμισον καὶ τὸ
σὸν σπεύδειν. ἴσως γὰρ καὶ τυγχάνει τις τῶν ἔνδον
ὄντων μαθητής σου βουλόμενος γενέσθαι, ὡς ἐγώ τι-
νας σχεδὸν καὶ συχνοὺς αἰσθάνομαι, οἳ ἴσως αἰσχύ-
D νοιντ' ἄν σε ἀνερέσθαι. ὑπ' ἐμοῦ οὖν ˈ ἀνερωτώμενος
νόμισον καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι, Τί ἡμῖν, ὦ
Γοργία, ἔσται, ἐάν σοι συνῶμεν; περὶ τίνων τῇ πόλει
συμβουλεύειν οἷοί τε ἐσόμεθα; πότερον περὶ δικαίου
μόνον καὶ ἀδίκου, ἢ καὶ περὶ ὧν νῦν δὴ Σωκράτης
ἔλεγε; πειρῶ οὖν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἀλλ'
ἐγώ σοι πειράσομαι, ὦ Σώκρατες, σαφῶς ἀποκαλύψαι
τὴν τῆς ῥητορικῆς δύναμιν ἅπασαν· αὐτὸς γὰρ καλῶς
ὑφηγήσω. οἶσθα γὰρ δήπου, ὅτι τὰ νεώρια ταῦτα καὶ
E τὰ τείχη τὰ ˈ Ἀθηναίων καὶ ἡ τῶν λιμένων κατασκευὴ
ἐκ τῆς Θεμιστοκλέους συμβουλῆς γέγονε, τὰ δ' ἐκ τῆς
Περικλέους, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δημιουργῶν. ΣΩ. Λέγε-
ται ταῦτα, ὦ Γοργία, περὶ Θεμιστοκλέους· Περικλέους
δὲ καὶ αὐτὸς ἤκουον, ὅτε συνεβούλευεν ἡμῖν περὶ τοῦ
διὰ μέσου τείχους. ΓΟΡ. Καὶ ὅταν γέ τις αἵρεσις ᾖ

ὧν δὴ * σὺ ἔλεγες, ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς, ὅτι οἱ ῥήτορές 456
εἰσιν οἱ συμβουλεύοντες καὶ οἱ νικῶντες τὰς γνώμας
περὶ τούτων. ΣΩ. Ταῦτα καὶ θαυμάζων, ὦ Γοργία,
πάλαι ἐρωτῶ, τίς ποτε ἡ δύναμίς ἐστι τῆς ῥητορικῆς.
δαιμονία γάρ τις ἔμοιγε καταφαίνεται τὸ μέγεθος οὕ-
τω σκοποῦντι. XI. ΓΟΡ. Εἰ πάντα γε εἰδείης, ὦ Σώ-
κρατες, ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἁπάσας τὰς δυνάμεις συλ-
λαβοῦσα ὑφ' αὑτῇ ἔχει· μέγα δέ ˈ σοι τεκμήριον ἐρῶ· B
πολλάκις γὰρ ἤδη ἔγωγε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ μετὰ
τῶν ἄλλων ἰατρῶν εἰσελθὼν παρά τινα τῶν καμνόν-
των οὐχὶ ἐθέλοντα ἢ φάρμακον πιεῖν ἢ τεμεῖν ἢ καῦ-
σαι παρασχεῖν τῷ ἰατρῷ, οὐ δυναμένου τοῦ ἰατροῦ
πεῖσαι, ἐγὼ ἔπεισα, οὐκ ἄλλῃ τέχνῃ ἢ τῇ ῥητορικῇ.
φημὶ δὲ καὶ εἰς πόλιν ὅποι βούλει ἐλθόντα ῥητορικὸν
ἄνδρα καὶ ἰατρόν, εἰ δέοι λόγῳ διαγωνίζεσθαι ἐν ἐκ-
κλησίᾳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ συλλόγῳ, ὁπότερον δεῖ αἱρεθῆ-
ναι, ῥήτορα ἢ ˈ ἰατρόν, οὐδαμοῦ ἂν φανῆναι τὸν ἰα- C
τρόν, ἀλλ' αἱρεθῆναι ἂν τὸν εἰπεῖν δυνατόν, εἰ βού-
λοιτο· καὶ εἰ πρὸς ἄλλον γε δημιουργὸν ὁντιναοῦν
ἀγωνίζοιτο, πείσειεν ἂν αὐτὸν ἑλέσθαι ὁ ῥητορικὸς
μᾶλλον ἢ ἄλλος ὁστισοῦν· οὐ γάρ ἐστι περὶ ὅτου οὐκ
ἂν πιθανώτερον εἴποι ὁ ῥητορικὸς ἢ ἄλλος ὁστισοῦν
τῶν δημιουργῶν ἐν πλήθει. Ἡ μὲν οὖν δύναμις το-
σαύτη ἐστὶ καὶ τοιαύτη τῆς τέχνης. δεῖ μέντοι, ὦ Σώ-
κρατες, τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι ὥσπερ καὶ τῇ ἄλλῃ πά-
σῃ ἀγωνίᾳ. καὶ γὰρ ˈ τῇ ἄλλῃ ἀγωνίᾳ οὐ τούτου ἕνε- D
κα δεῖ πρὸς ἅπαντας χρῆσθαι ἀνθρώπους, ὅτι ἔμαθε
πυκτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν καὶ ἐν ὅπλοις μάχε-
σθαι, ὥστε κρείττων εἶναι καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν· οὐ
τούτου ἕνεκα τοὺς φίλους δεῖ τύπτειν, οὐδὲ κεντεῖν τε
καὶ ἀποκτιννύναι. οὐδέ γε μὰ Δία ἐάν τις εἰς παλαί-
στραν φοιτήσας, εὖ ἔχων τὸ σῶμα καὶ πυκτικὸς γενό-
μενος, ἔπειτα τὸν πατέρα τύπτῃ καὶ τὴν μητέρα ἢ ἄλ-
λον τινὰ τῶν οἰκείων ἢ τῶν φίλων, οὐ ˈ τούτου ἕνεκα E
δεῖ τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις διδά-
σκοντας μάχεσθαι μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πό-
λεων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παρέδοσαν ἐπὶ τῷ δικαίως χρῆ-
σθαι τούτοις πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἀδικοῦν-
τας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας· οἱ * δὲ μεταστρέ- 457
ψαντες χρῶνται τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ τέχνῃ, οὐκ ὀρθῶς.
οὔκουν οἱ διδάξαντες πονηροί, οὐδὲ ἡ τέχνη οὔτε αἰ-
τία οὔτε πονηρὰ τούτου ἕνεκά ἐστιν, ἀλλ' οἱ μὴ χρώ-
μενοι, οἶμαι, ὀρθῶς. ὁ αὐτὸς δὴ λόγος καὶ περὶ τῆς
ῥητορικῆς. δυνατὸς μὲν γὰρ πρὸς ἅπαντάς ἐστιν ὁ ῥή-
τωρ καὶ περὶ παντὸς λέγειν, ὥστε πιθανώτερος εἶναι
ἐν τοῖς πλήθεσιν ἐμβραχὺ περὶ ὅτου ἂν βούληται·
ἀλλ' οὐδέν τι ˈ μᾶλλον τούτου ἕνεκα δεῖ οὔτε τοὺς ἰα- B
τροὺς τὴν δόξαν ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι δύναιτο ἂν τοῦτο
ποιῆσαι, οὔτε τοὺς ἄλλους δημιουργούς, ἀλλὰ δικαίως
καὶ τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ τῇ ἀγωνίᾳ. ἐὰν
δέ, οἶμαι, ῥητορικὸς γενόμενός τις κατὰ ταύτῃ τῇ δυ-
νάμει καὶ τῇ τέχνῃ ἀδικῇ, οὐ τὸν διδάξαντα δεῖ μισεῖν
τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ
δικαίᾳ χρείᾳ παρέδωκεν, ˈ ὁ δ' ἐναντίως χρῆται. τὸν C
οὖν οὐκ ὀρθῶς χρώμενον μισεῖν δίκαιον καὶ ἐκβάλλειν
καὶ ἀποκτιννύναι, ἀλλ' οὐ τὸν διδάξαντα. XII. ΣΩ.
Οἶμαι, ὦ Γοργία, καὶ σὲ ἔμπειρον εἶναι πολλῶν λό-
γων καὶ καθεωρακέναι ἐν αὐτοῖς τὸ τοιόνδε, ὅτι οὐ
ῥᾳδίως δύνανται περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσωσι διαλέγεσθαι

διορισάμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ μαθόντες καὶ διδά-
D ξαντες ἑαυτοὺς οὕτω διαλύεσθαι τὰς συνουσίας, | ἀλλ'
ἐὰν περί του ἀμφισβητήσωσι καὶ μὴ φῇ ὁ ἕτερος τὸν
ἕτερον ὀρθῶς λέγειν ἢ μὴ σαφῶς, χαλεπαίνουσί τε καὶ
κατὰ φθόνον οἴονται τὸν ἑαυτῶν λέγειν, φιλονεικοῦν-
τας, ἀλλ' οὐ ζητοῦντας τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ.
καὶ ἔνιοί γε τελευτῶντες αἴσχιστα ἀπαλλάττονται, λοι-
δορηθέντες τε καὶ εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες περὶ σφῶν
αὐτῶν τοιαῦτα, οἷα καὶ τοὺς παρόντας ἄχθεσθαι ὑπὲρ
E σφῶν αὐτῶν, ὅτι τοιούτων ἀνθρώπων ἠξίωσαν |
ἀκροαταὶ γενέσθαι. Τοῦ δὴ ἕνεκα λέγω ταῦτα; ὅτι
νῦν ἐμοὶ δοκεῖς σὺ οὐ πάνυ ἀκόλουθα λέγειν, οὐδὲ
σύμφωνα οἷς τὸ πρῶτον ἔλεγες περὶ τῆς ῥητορικῆς.
φοβοῦμαι οὖν διελέγχειν σε, μή με ὑπολάβῃς οὐ πρὸς
τὸ πρᾶγμα φιλονεικοῦντα λέγειν τοῦ καταφανὲς γενέ-
σθαι, ἀλλὰ πρὸς σέ. ἐγὼ οὖν, εἰ μὲν καὶ σὺ εἶ τῶν
458 ἀνθρώπων * ὧνπερ καὶ ἐγώ, ἡδέως ἄν σε διερωτῴην·
εἰ δὲ μή, ἐῴην ἄν. ἐγὼ δὲ τίνων εἰμί; τῶν ἡδέως μὲν
ἂν ἐλεγχθέντων, εἴ τι μὴ ἀληθὲς λέγω, ἡδέως δ' ἂν
ἐλεγξάντων, εἴ τίς τι μὴ ἀληθὲς λέγοι, οὐκ ἀηδέστερον
μέντ' ἂν ἐλεγχθέντων ἢ ἐλεγξάντων· μεῖζον γὰρ αὐτὸ
ἀγαθὸν ἡγοῦμαι, ὅσῳπερ μεῖζον ἀγαθόν ἐστιν αὐτὸν
ἀπαλλαγῆναι κακοῦ τοῦ μεγίστου ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι.
οὐδὲν γὰρ οἶμαι τοσοῦτον κακὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ὅσον
B δόξα | ψευδὴς περὶ ὧν τυγχάνει νῦν ἡμῖν ὁ λόγος ὤν.
εἰ μὲν οὖν καὶ σὺ φῂς τοιοῦτος εἶναι, διαλεγώμεθα·
εἰ δὲ καὶ δοκεῖ χρῆναι ἐᾶν, ἐῶμεν ἤδη χαίρειν καὶ δια-
λύωμεν τὸν λόγον. ΓΟΡ. Ἀλλὰ φημὶ μὲν ἔγωγε, ὦ
Σώκρατες, καὶ αὐτὸς τοιοῦτος εἶναι, οἷον σὺ ὑφηγεῖ·
ἴσως μέντοι χρῆν ἐννοεῖν καὶ τὸ τῶν παρόντων. πάλαι
γάρ τοι, πρὶν καὶ ὑμᾶς ἐλθεῖν, ἐγὼ τοῖς παροῦσι πολ-
λὰ ἐπεδειξάμην, καὶ νῦν ἴσως πόῤῥω ἀποτενοῦμεν, ἢν
C | διαλεγώμεθα. σκοπεῖν οὖν χρὴ καὶ τὸ τούτων, μή
τινας αὐτῶν κατέχωμεν βουλομένους τι καὶ ἄλλο πράτ-
τειν. XIII. ΧΑΙ. Τοῦ μὲν θορύβου, ὦ Γοργία τε καὶ
Σώκρατες, αὐτοὶ ἀκούετε τούτων τῶν ἀνδρῶν, βουλο-
μένων ἀκούειν, ἐάν τι λέγητε· ἐμοὶ δ' οὖν καὶ αὐτῷ
μὴ γένοιτο τοσαύτη ἀσχολία, ὥστε τοιούτων λόγων καὶ
οὕτω λεγομένων ἀφεμένῳ προὐργιαίτερόν τι γενέσθαι
D ἄλλο πράττειν. ΚΑΛ. | Νὴ τοὺς θεούς, ὦ Χαιρε-
φῶν. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς πολλοῖς ἤδη λόγοις παρα-
γενόμενος οὐκ οἶδ' εἰ πώποτε ἥσθην οὕτως, ὥσπερ
νυνί, ὥστ' ἔμοιγε, κἂν τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθέλητε διαλέ-
γεσθαι, χαριεῖσθε. ΣΩ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Καλλίκλεις, τό
γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει, εἴπερ ἐθέλει Γοργίας. ΓΟΡ.
Αἰσχρὸν δὴ τὸ λοιπόν, ὦ Σώκρατες, γίγνεται ἐμέ γε
μὴ ἐθέλειν, καὶ ταῦτα αὐτὸν ἐπαγγειλάμενον ἐρωτᾶν
E ὅ τί τις βούλεται. ἀλλ' εἰ | δοκεῖ τουτοισί, διαλέγου
τε καὶ ἐρώτα ὅ τι βούλει. ΣΩ. Ἄκουε δή, ὦ Γοργία,
ἃ θαυμάζω ἐν τοῖς λεγομένοις ὑπὸ σοῦ· ἴσως γάρ τοι
σοῦ ὀρθῶς λέγοντος ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω.
ῥητορικὸν φῂς ποιεῖν οἷός τ' εἶναι, ἐάν τις βούληται
παρὰ σοῦ μανθάνειν; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ
πάντων ὥστ' ἐν ὄχλῳ πιθανὸν εἶναι, οὐ διδάσκοντα,
459 ἀλλὰ πείθοντα; * ΓΟΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔλεγές
τοι νῦν δή, ὅτι καὶ περὶ τοῦ ὑγιεινοῦ τοῦ ἰατροῦ πι-
θανώτερος ἔσται ὁ ῥήτωρ. ΓΟΡ. Καὶ γὰρ ἔλεγον, ἔν
γε ὄχλῳ. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ ἐν ὄχλῳ τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς
μὴ εἰδόσιν; οὐ γὰρ δήπου ἔν γε τοῖς εἰδόσι τοῦ ἰα-
τροῦ πιθανώτερος ἔσται. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ.
Οὐκοῦν εἴπερ τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται, τοῦ εἰ-
δότος πιθανώτερος γίγνεται; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Οὐκ ἰατρός γε ὤν· ἦ γάρ; | ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Ὁ δὲ B
μὴ ἰατρός γε δήπου ἀνεπιστήμων ὧν ὁ ἰατρὸς ἐπιστή-
μων. ΓΟΡ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. Ὁ οὐκ εἰδὼς ἄρα τοῦ
εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθανώτερος ἔσται, ὅταν ὁ ῥή-
τωρ τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ᾖ. τοῦτο συμβαίνει, ἢ
ἄλλο τι; ΓΟΡ. Τοῦτο ἐνταῦθά γε συμβαίνει. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας τέχνας ὡσαύτως
ἔχει ὁ ῥήτωρ καὶ ἡ ῥητορική· αὐτὰ μὲν τὰ πράγματα
οὐδὲν δεῖ αὐτὴν εἰδέναι ὅπως ἔχει, | μηχανὴν δέ τινα C
πειθοῦς εὑρηκέναι, ὥστε φαίνεσθαι τοῖς οὐκ εἰδόσι
μᾶλλον εἰδέναι τῶν εἰδότων. XIV. ΓΟΡ. Οὐκοῦν πολ-
λὴ ῥᾳστώνη, ὦ Σώκρατες, γίγνεται μὴ μαθόντα τὰς
ἄλλας τέχνας, ἀλλὰ μίαν ταύτην, μηδὲν ἐλαττοῦσθαι
τῶν δημιουργῶν; ΣΩ. Εἰ μὲν ἐλαττοῦται ἢ μὴ ἐλατ-
τοῦται ὁ ῥήτωρ τῶν ἄλλων διὰ τὸ οὕτως ἔχειν, αὐτίκα
ἐπισκεψόμεθα, ἐάν τι ἡμῖν πρὸς λόγου ᾖ· νῦν δὲ τόδε
πρότερον σκεψώμεθα, ἆρα | τυγχάνει περὶ τὸ δίκαιον D
καὶ τὸ ἄδικον καὶ τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγα-
θὸν καὶ κακὸν οὕτως ἔχων ὁ ῥητορικός, ὡς περὶ τὸ
ὑγιεινὸν καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὧν αἱ ἄλλαι τέχναι, αὐτὰ
μὲν οὐκ εἰδώς, τί ἀγαθὸν ἢ τί κακόν ἐστιν, ἢ τί κα-
λὸν ἢ τί αἰσχρόν, ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον, πειθὼ δὲ περὶ
αὐτῶν μεμηχανημένος, ὥστε δοκεῖν εἰδέναι οὐκ εἰδὼς
ἐν οὐκ εἰδόσι μᾶλλον τοῦ εἰδότος; ἢ ἀνάγκη εἰδέναι,
καὶ δεῖ | προεπιστάμενον ταῦτα ἀφικέσθαι παρὰ σὲ E
τὸν μέλλοντα μαθήσεσθαι τὴν ῥητορικήν; εἰ δὲ μή,
σὺ ὁ τῆς ῥητορικῆς διδάσκαλος τούτων μὲν οὐδὲν δι-
δάξεις τὸν ἀφικνούμενον· οὐ γὰρ σὸν ἔργον· ποιήσεις
δ' ἐν τοῖς πολλοῖς δοκεῖν εἰδέναι αὐτὸν τὰ τοιαῦτα
οὐκ εἰδότα καὶ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι οὐκ ὄντα; ἢ τὸ
παράπαν οὐχ οἷός τε ἔσει αὐτὸν διδάξαι τὴν ῥητορι-
κήν, ἐὰν μὴ προειδῇ περὶ τούτων τὴν ἀλήθειαν; ἢ πῶς
τὰ τοιαῦτα ἔχει, ὦ Γοργία; * καὶ πρὸς Διός, ὥσπερ 460
ἄρτι εἶπες, ἀποκαλύψας τῆς ῥητορικῆς εἰπὲ τίς ποθ'
ἡ δύναμίς ἐστιν. ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ὦ Σώκρατες,
οἶμαι, ἐὰν τύχῃ μὴ εἰδώς, καὶ ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθή-
σεται. ΣΩ. Ἔχε δή· καλῶς γὰρ λέγεις. ἐάνπερ ῥητο-
ρικὸν σύ τινα ποιήσῃς, ἀνάγκη αὐτὸν εἰδέναι τὰ δί-
καια καὶ τὰ ἄδικα ἤτοι πρότερόν γε ἢ ὕστερον μα-
θόντα παρὰ σοῦ. ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὁ
τὰ | τεκτονικὰ μεμαθηκὼς τεκτονικός, ἢ οὔ; ΓΟΡ B
Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὁ τὰ μουσικὰ μουσικός; ΓΟΡ.
Ναί. ΣΩ. Καὶ ὁ τὰ ἰατρικὰ ἰατρικός; καὶ τἆλλα οὕ-
τω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον· ὁ μεμαθηκὼς ἕκαστα τοι-
οῦτός ἐστιν, οἷον ἡ ἐπιστήμη ἕκαστον ἀπεργάζεται;
ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον
καὶ ὁ τὰ δίκαια μεμαθηκὼς δίκαιος; ΓΟΡ. Πάντως
δήπου. ΣΩ. Ὁ δὲ δίκαιος δίκαιά που πράττει. ΓΟΡ.
Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη | τὸν ῥητορικὸν δίκαιον C
εἶναι, τὸν δὲ δίκαιον βούλεσθαι δίκαια πράττειν; ΓΟΡ
Φαίνεταί γε. ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὅ γε δί-
καιος ἀδικεῖν. ΓΟΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τὸν δὲ ῥητορι-
κὸν ἀνάγκη ἐκ τοῦ λόγου δίκαιον εἶναι. ΓΟΡ. Ναί.
ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ ῥητορικὸς ἀδικεῖν.
ΓΟΡ. Οὐ φαίνεταί γε. XV. ΣΩ. Μέμνησαι οὖν λέγων
ὀλίγῳ πρότερον, ὅτι | οὐ δεῖ τοῖς παιδοτρίβαις ἐγκα- D

λεῖν, οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἐὰν ὁ πύκτης τῇ πυκτικῇ χρῆταί τε καὶ ἀδικῇ; ὡςαύτως δὲ οὕτω καὶ ἐὰν ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ ἀδίκως χρῆται, μὴ τῷ διδάξαντι ἐγκαλεῖν, μηδὲ ἐξελαύνειν ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ οὐκ ὀρθῶς χρωμένῳ τῇ ῥητορικῇ; ἐῤῥήθη ταῦτα, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ἐῤῥήθη. ΣΩ. Νῦν δέ
E γε ὁ αὐτὸς οὗτος φαίνεται, ὁ | ῥητορικός, οὐκ ἄν ποτε ἀδικήσας. ἢ οὔ; ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γε, ὦ Γοργία, λόγοις ἐλέγετο, ὅτι ἡ ῥητορικὴ περὶ λόγους εἴη οὐ τοὺς τοῦ ἀρτίου καὶ περιττοῦ, ἀλλὰ τοὺς τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου. ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Ἐγὼ τοίνυν σοῦ τότε ταῦτα λέγοντος ὑπέλαβον, ὡς οὐδέποτ' ἂν εἴη ἡ ῥητορικὴ ἄδικον πρᾶγμα, ὅ γ' ἀεὶ περὶ δικαιοσύνης τοὺς λόγους ποιεῖται· ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον ὕστερον ἔλεγες, ὅτι ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ
461 κἂν ἀδίκως χρῷτο, * οὕτω θαυμάσας καὶ ἡγησάμενος οὐ συνᾴδειν τὰ λεγόμενα ἐκείνους εἶπον τοὺς λόγους, ὅτι, εἰ μὲν κέρδος ἡγοῖο εἶναι τὸ ἐλέγχεσθαι, ὥσπερ ἐγώ, ἄξιον εἴη διαλέγεσθαι, εἰ δὲ μή, ἐᾶν χαίρειν. ὕστερον δὲ ἡμῶν ἐπισκοπουμένων, ὁρᾷς δὴ καὶ αὐτός, ὅτι αὖ ὁμολογεῖται τὸν ῥητορικὸν ἀδύνατον εἶναι ἀδίκως χρῆσθαι τῇ ῥητορικῇ καὶ ἐθέλειν ἀδικεῖν. ταῦτα
B οὖν ὅπῃ ποτὲ ἔχει, μὰ τὸν κύνα, ὦ Γοργία, οὐκ | ὀλίγης συνουσίας ἐστίν, ὥστε ἱκανῶς διασκέψασθαι. XVI. ΠΩΛ. Τί δαί, ὦ Σώκρατες; οὕτω καὶ σὺ περὶ τῆς ῥητορικῆς δοξάζεις, ὥσπερ νῦν λέγεις; ἤ, οἴει, ὅτι Γοργίας ᾐσχύνθη σοι μὴ προσομολογῆσαι τὸν ῥητορικὸν ἄνδρα μὴ οὐχὶ καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθά, καὶ ἐὰν μὴ ἔλθῃ ταῦτα εἰδὼς παρ' αὐτόν, αὐτὸς διδάξειν, ἔπειτα ἐκ ταύτης ἴσως τῆς ὁμολογίας
C ἐναντίον τι συνέβη ἐν τοῖς | λόγοις; τοῦθ' ὃ δὴ ἀγαπᾷς, αὐτὸς ἀγαγὼν ἐπὶ τοιαῦτα ἐρωτήματα. ἐπεὶ τίνα οἴει ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια καὶ ἄλλους διδάξειν; ἀλλ' εἰς τὰ τοιαῦτα ἄγειν πολλὴ ἀγροικία ἐστὶ τοὺς λόγους. ΣΩ. Ὦ κάλλιστε Πῶλε, ἀλλά τοι ἐξεπίτηδες κτώμεθα ἑταίρους καὶ υἱεῖς, ἵνα, ἐπειδὰν αὐτοὶ πρεσβύτεροι γιγνόμενοι σφαλλώμεθα, παρόντες ὑμεῖς οἱ νεώτεροι ἐπανορθοῖτε ἡμῶν τὸν
D βίον καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις. καὶ νῦν εἴ τι ἐγὼ | καὶ Γοργίας ἐν τοῖς λόγοις σφαλλόμεθα, σὺ παρὼν ἐπανόρθου· δίκαιος δ' εἶ. καὶ ἐγὼ ἐθέλω τῶν ὡμολογημένων, εἴ τί σοι δοκεῖ μὴ καλῶς ὡμολογῆσθαι, ἀναθέσθαι ὅ τι ἂν σὺ βούλῃ, ἐάν μοι ἓν μόνον φυλάττῃς. ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Τὴν μακρολογίαν, ὦ Πῶλε, ἣν καθείρξῃς, ᾗ τὸ πρῶτον ἐπεχείρησας χρῆσθαι. ΠΩΛ. Τί δαί; οὐκ ἐξέσται μοι λέγειν ὁπόσα ἂν βούλωμαι; ΣΩ. Δεινὰ μέντ' ἂν πάθοις, ὦ βέλτι-
E στε, εἰ | Ἀθήναζε ἀφικόμενος, οὗ τῆς Ἑλλάδος πλείστη ἐστὶν ἐξουσία τοῦ λέγειν, ἔπειτα σὺ ἐνταῦθα τούτου μόνος ἀτυχήσαις. ἀλλὰ ἀντίθες τοι· „Σοῦ μακρὰ λέγοντος καὶ μὴ ἐθέλοντος τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, οὐ δείν' ἂν αὖ ἐγὼ πάθοιμι, εἰ μὴ ἐξέσται μοι
462 ἀπιέναι καὶ μὴ ἀκούειν σου;“ * ἀλλ' εἴ τι κήδει τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου καὶ ἐπανορθώσασθαι αὐτὸν βούλει, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον, ἀναθέμενος ὅ τί σοι δοκεῖ, ἐν τῷ μέρει ἐρωτῶν τε καὶ ἐρωτώμενος, ὥσπερ ἐγώ τε καὶ Γοργίας, ἔλεγχέ τε καὶ ἐλέγχου. φῂς γὰρ δήπου καὶ σὺ ἐπίστασθαι ἅπερ Γοργίας. ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ κελεύεις σαυτὸν ἐρωτᾶν ἑκάστοτε ὅ τι ἄν τις βούληται, ὡς ἐπιστάμενος ἀποκρίνεσθαι; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ νῦν δὴ τούτων | ὁπότερον βούλει ποίει· ἐρώτα, ἢ ἀποκρίνου. B
XVII. ΠΩΛ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα. καί μοι ἀπόκριναι, ὦ Σώκρατες. ἐπειδὴ Γοργίας ἀπορεῖν σοι δοκεῖ περὶ τῆς ῥητορικῆς, σὺ αὐτὴν τίνα φῂς εἶναι; ΣΩ. Ἆρα ἐρωτᾷς, ἥντινα τέχνην φημὶ εἶναι; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδεμία ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ὥς γε πρὸς σὲ τἀληθῆ εἰρῆσθαι. ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι; ΣΩ. Πρᾶγμα, ὃ φῂς σὺ ποιῆσαι τέχνην ἐν τῷ συγγράμματι, ὃ ἐγὼ ἔναγχος | ἀνέγνων. ΠΩΛ. Τί τοῦτο C
λέγεις; ΣΩ. Ἐμπειρίαν ἔγωγέ τινα. ΠΩΛ. Ἐμπειρία ἄρα σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι; ΣΩ. Ἔμοιγε, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. ΠΩΛ. Τίνος ἐμπειρία; ΣΩ. Χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας. ΠΩΛ. Οὐκοῦν καλόν σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι, χαρίζεσθαι οἷόν τ' εἶναι ἀνθρώποις; ΣΩ. Τί δέ, ὦ Πῶλε; ἤδη πέπυσαι παρ' ἐμοῦ, ὅ τι φημὶ αὐτὴν εἶναι, ὥστε τὸ | μετὰ τοῦ- D
το ἐρωτᾷς, εἰ οὐ καλή μοι δοκεῖ εἶναι; ΠΩΛ. Οὐ γὰρ πέπυσμαι, ὅτι ἐμπειρίαν τινὰ αὐτὴν φῂς εἶναι; ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ τιμᾷς τὸ χαρίζεσθαι, σμικρόν τί μοι χαρίσασθαι; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἐροῦ νῦν με, ὀψοποιία ἥτις μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι. ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δή, τίς τέχνη ὀψοποιία; ΣΩ. Οὐδεμία, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί; φάθι. ΣΩ. Φημὶ δή, ἐμπειρία τις. ΠΩΛ. Τίνος; φάθι. ΣΩ. Φημὶ δή, χάριτος καὶ ἡδονῆς | ἀπεργασίας, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ταὐτὸν ἄρ' ἐστὶν E
ὀψοποιία καὶ ῥητορική; ΣΩ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς μὲν ἐπιτηδεύσεως μόριον. ΠΩΛ. Τίνος λέγεις ταύτης; ΣΩ. Μὴ ἀγροικότερον ᾖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν· ὀκνῶ γὰρ Γοργίου ἕνεκα λέγειν, μὴ οἴηταί με διακωμῳδεῖν τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν τοῦτό ἐστιν ἡ ῥητορική, ἣν * Γοργίας ἐπιτηδεύει, οὐκ οἶδα· 463
καὶ γὰρ ἄρτι ἐκ τοῦ λόγου οὐδὲν ἡμῖν καταφανὲς ἐγένετο, τί ποτε οὗτος ἡγεῖται· ὃ δ' ἐγὼ καλῶ τὴν ῥητορικήν, πράγματός τινός ἐστι μόριον οὐδενὸς τῶν καλῶν. ΓΟΡ. Τίνος, ὦ Σώκρατες; εἰπέ, μηδὲν ἐμὲ αἰσχυνθείς. XVIII. ΣΩ. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Γοργία, εἶναί τι ἐπιτήδευμα τεχνικὸν μὲν οὔ, ψυχῆς δὲ στοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας καὶ φύσει δεινῆς προσομιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις· καλῶ δὲ αὐτοῦ | ἐγὼ τὸ κεφάλαιον κολα- B
κείαν. ταύτης μοι δοκεῖ τῆς ἐπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μόρια εἶναι, ἓν δὲ καὶ ἡ ὀψοποιϊκή· ὃ δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη, ὡς δὲ ὁ ἐμὸς λόγος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία καὶ τριβή. ταύτης μόριον καὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγὼ καλῶ καὶ τήν γε κομμωτικὴν καὶ τὴν σοφιστικήν, τέτταρα ταῦτα μόρια ἐπὶ τέτταρσι πράγμασιν. εἰ οὖν βούλεται Πῶλος πυνθάνεσθαι, πυνθανέσθω· οὐ γάρ πω πέπυσται, ὁποῖον | φημι ἐγὼ τῆς κολα- C
κείας μόριον εἶναι τὴν ῥητορικήν, ἀλλ' αὐτὸν λέληθα οὔπω ἀποκεκριμένος, ὁ δὲ ἐπανερωτᾷ, εἰ οὐ καλὸν ἡγοῦμαι εἶναι. ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον, εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρὸν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικήν, πρὶν ἂν πρῶτον ἀποκρίνωμαι, ὅ τι ἐστίν. οὐ γὰρ δίκαιον, ὦ Πῶλε· ἀλλ' εἴπερ βούλει πυθέσθαι, ἐρώτα, ὁποῖον μόριον τῆς κολακείας φημὶ εἶναι τὴν ῥητορικήν. ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δή, καὶ ἀπόκριναι, ὁποῖον
μόριον. | ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἂν μάθοις ἀποκριναμένου; ἔστι D
γὰρ ἡ ῥητορικὴ κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον πολιτικῆς μορίου

εἴδωλον. ΠΩΛ. Τί οὖν; καλὸν ἢ αἰσχρὸν λέγεις αὐτὴν εἶναι; ΣΩ. Αἰσχρὸν ἔγωγε· τὰ γὰρ κακὰ αἰσχρὰ καλῶ· ἐπειδὴ δεῖ σοι ἀποκρίνασθαι, ὡς ἤδη εἰδότι, ἃ ἐγὼ λέγω. ΓΟΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐγὼ
E οὐδὲ αὐτὸς συνίημι, ὅ τι ˈ λέγεις. ΣΩ. Εἰκότως γε, ὦ Γοργία· οὐδὲν γάρ πω σαφὲς λέγω, Πῶλος δὲ ὅδε νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς. ΓΟΡ. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἔα, ἐμοὶ δ' εἰπέ, πῶς λέγεις πολιτικῆς μορίου εἴδωλον εἶναι τὴν ῥητορικήν. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι φράσαι, ὅ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἡ ῥητορική. εἰ δὲ μὴ τυγχάνει ὂν τοῦτο, Πῶλος ὅδε ἐλέγξει. σῶμά που καλεῖς τι καὶ
464 ψυχήν; * ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τούτων οἴει τινὰ εἶναι ἑκατέρου εὐεξίαν; ΓΟΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, οὖσαν δ' οὔ; οἷον τοιόνδε λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τὰ σώματα, οὓς οὐκ ἂν ῥᾳδίως αἴσθοιτό τις ὅτι οὐκ εὖ ἔχουσιν ἄλλος ἢ ἰατρός τε καὶ τῶν γυμναστικῶν τις. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον λέγω καὶ ἐν σώματι εἶναι καὶ ἐν ψυχῇ, ὅ τι ποιεῖ δοκεῖν μὲν εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, ἔχει δὲ οὐδὲν μᾶλλον. ΓΟΡ.
B Ἔστι ˈ ταῦτα. XIX. ΣΩ. Φέρε δή σοι, ἐὰν δύνωμαι, σαφέστερον ἐπιδείξω ὃ λέγω. Δυοῖν ὄντοιν τοῖν πραγμάτοιν δύο λέγω τέχνας· τὴν μὲν ἐπὶ τῇ ψυχῇ πολιτικὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ σώματι μίαν μὲν οὕτως ὀνομάσαι οὐκ ἔχω σοι, μιᾶς δὲ οὔσης τῆς τοῦ σώματος θεραπείας δύο μόρια λέγω, τὴν μὲν γυμναστικήν, τὴν δὲ ἰατρικήν. τῆς δὲ πολιτικῆς ἀντίστροφον μὲν τῇ γυμναστικῇ τὴν νομοθετικήν, ἀντίστροφον δὲ τῇ ἰατρικῇ
C τὴν δικαιοσύνην. ˈ ἐπικοινωνοῦσι μὲν δὴ ἀλλήλαις, ἅτε περὶ τὸ αὐτὸ οὖσαι, ἑκάτεραι τούτων, ἥ τε ἰατρικὴ τῇ γυμναστικῇ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῇ νομοθετικῇ· ὅμως δὲ διαφέρουσί τι ἀλλήλων. τεττάρων δὴ τούτων οὐσῶν, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιστον θεραπευουσῶν, τῶν μὲν τὸ σῶμα, τῶν δὲ τὴν ψυχήν, ἡ κολακευτικὴ αἰσθομένη, οὐ γνοῦσα λέγω, ἀλλὰ στοχασαμένη, τέτραχα ἑαυτὴν διανείμασα, ὑποδῦσα ὑπὸ ἕκαστον τῶν μορίων, προσ-
D ποιεῖται εἶναι ˈ τοῦτο, ὅπερ ὑπέδυ, καὶ τοῦ μὲν βελτίστου οὐδὲν φροντίζει, τῷ δὲ ἀεὶ ἡδίστῳ θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ, ὥστε δοκεῖ πλείστου ἀξία εἶναι. ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν ἡ ὀψοποιϊκὴ ὑποδέδυκε, καὶ προσποιεῖται τὰ βέλτιστα σιτία τῷ σώματι εἰδέναι, ὥστ', εἰ δέοι ἐν παισὶ διαγωνίζεσθαι ὀψοποιόν τε καὶ ἰατρὸν ἢ ἐν ἀνδράσιν οὕτως ἀνοήτοις, ὥσπερ οἱ παῖδες, πότερος ἐπαΐει περὶ τῶν χρηστῶν σιτίων καὶ πο-
E νηρῶν, ὁ ἰατρὸς ἢ ὁ ὀψοποιός, ˈ λιμῷ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἰατρόν. κολακείαν μὲν οὖν αὐτὸ καλῶ, καὶ αἰσχρὸν
465 φημι εἶναι τὸ τοιοῦτον, * ὦ Πῶλε, — τοῦτο γὰρ πρὸς σὲ λέγω — ὅτι τοῦ ἡδέος στοχάζεται ἄνευ τοῦ βελτίστου· τέχνην δὲ αὐτὴν οὔ φημι εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα, ἃ προσφέρει ὁποῖ' ἄττα τὴν φύσιν ἐστίν, ὥστε τὴν αἰτίαν ἑκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν. ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ ὃ ἂν ᾖ ἄλογον πρᾶγμα. τούτων δὲ πέρι εἰ ἀμφισβητεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον. XX. Τῇ μὲν οὖν ἰατρικῇ, ὥσπερ λέγω,
B ἡ ˈ ὀψοποιϊκὴ κολακεία ὑπόκειται· τῇ δὲ γυμναστικῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον ἡ κομμωτική, κακοῦργός τε οὖσα καὶ ἀπατηλὴ καὶ ἀγεννὴς καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασι καὶ χρώμασι καὶ λειότησι καὶ αἰσθήσει ἀπατῶσα, ὥστε ποιεῖν ἀλλότριον κάλλος ἐφελκομένους τοῦ οἰκείου τοῦ διὰ τῆς γυμναστικῆς ἀμελεῖν. ἵν' οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοι εἰπεῖν ὥσπερ οἱ γεωμέτραι — ἤδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθήσαις — ὅτι ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικήν, τοῦτο ὀψοποιϊκὴ πρὸς ἰατρικήν. μᾶλλον ˈ δὲ ὧδε, ὅτι ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμνα- C
στικήν, τοῦτο σοφιστικὴ πρὸς νομοθετικήν, καὶ ὅτι ὃ ὀψοποιϊκὴ πρὸς ἰατρικήν, τοῦτο ῥητορικὴ πρὸς δικαιοσύνην. ὅπερ μέντοι λέγω, διέστηκε μὲν οὕτω φύσει· ἅτε δ' ἐγγὺς ὄντων, φύρονται ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ ταὐτὰ σοφισταὶ καὶ ῥήτορες, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ τι χρήσονται οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς οὔτε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τούτοις. καὶ γὰρ ἄν, εἰ μὴ ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπεστάτει, ἀλλ' αὐτὸ αὑτῷ, καὶ μὴ ὑπὸ ˈ ταύτης κατε- D
θεωρεῖτο καὶ διεκρίνετο ἥ τε ὀψοποιϊκὴ καὶ ἡ ἰατρική, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα ἔκρινε σταθμώμενον ταῖς χάρισι ταῖς πρὸς αὐτό, τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου ἂν πολὺ ἦν, ὦ φίλε Πῶλε· σὺ γὰρ τούτων ἔμπειρος· ὁμοῦ ἂν πάντα χρήματα ἐφύρετο ἐν τῷ αὐτῷ, ἀκρίτων ὄντων τῶν τε ἰατρικῶν καὶ ὑγιεινῶν καὶ ὀψοποιϊκῶν. ὃ μὲν οὖν ἐγώ φημι τὴν ῥητορικὴν εἶναι, ἀκήκοας, ἀντίστροφον ὀψοποιίας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκεῖνο ἐν σώματι. Ἴσως μὲν οὖν ἄτοπον πεποίηκα, ˈ ὅτι σε οὐκ ἐῶν μακροὺς λό- E
γους λέγειν αὐτὸς συχνὸν λόγον ἀποτέτακα. ἄξιον μὲν οὖν ἐμοὶ συγγνώμην ἔχειν ἐστί· λέγοντος γάρ μου βραχέα οὐκ ἐμάνθανες, οὐδὲ χρῆσθαι τῇ ἀποκρίσει ἥν σοι ἀπεκρινάμην οὐδὲν οἷός τ' ἦσθα, ἀλλ' ἐδέου διηγήσεως. ἐὰν μὲν οὖν καὶ ἐγὼ σοῦ ἀποκρινομένου μὴ ἔχω ὅ τι χρήσωμαι, * ἀπότεινε καὶ σὺ λόγον, ἐὰν δὲ 466
ἔχω, ἔα με χρῆσθαι· δίκαιον γάρ. καὶ νῦν ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει εἴ τι ἔχεις χρῆσθαι, χρῶ. XXI. ΠΩΛ. Τί οὖν φῄς; κολακεία δοκεῖ σοι εἶναι ἡ ῥητορική; ΣΩ. Κολακείας μὲν οὖν ἔγωγε εἶπον μόριον. ἀλλ' οὐ μνημονεύεις τηλικοῦτος ὤν, ὦ Πῶλε; [τί τάχα δράσεις πρεσβύτης γενόμενος;] ΠΩΛ. Ἆρ' οὖν δοκοῦσί σοι ὡς κόλακες ἐν ταῖς πόλεσι φαῦλοι νομίζεσθαι οἱ ἀγαθοὶ ῥήτορες; ˈ ΣΩ. Ἐρώτημα τοῦτ' ἐρωτᾷς, ἢ λόγου B
τινὸς ἀρχὴν λέγεις; ΠΩΛ. Ἐρωτῶ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδὲ νομίζεσθαι ἔμοιγε δοκοῦσι. ΠΩΛ. Πῶς οὐ νομίζεσθαι; οὐ μέγιστον δύνανται ἐν ταῖς πόλεσιν; ΣΩ. Οὔκ, εἰ τὸ δύνασθαί γε λέγεις ἀγαθόν τι εἶναι τῷ δυναμένῳ. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ λέγω γε. ΣΩ. Ἐλάχιστον τοίνυν μοι δοκοῦσι τῶν ἐν τῇ πόλει δύνασθαι οἱ ῥήτορες. ΠΩΛ. Τί δέ; οὐχ, ὥσπερ οἱ τύραννοι, ἀποκτιννύασί τε ὃν ἂν ˈ βούλωνται, καὶ ἀφαιροῦνται C
χρήματα καὶ ἐκβάλλουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΣΩ. Νὴ τὸν κύνα· ἀμφιγνοῶ μέντοι, ὦ Πῶλε, ἐφ' ἑκάστου ὧν λέγεις, πότερον αὐτὸς ταῦτα λέγεις καὶ γνώμην σαυτοῦ ἀποφαίνει, ἢ ἐμὲ ἐρωτᾷς. ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔγωγε σὲ ἐρωτῶ. ΣΩ. Εἶεν, ὦ φίλε· ἔπειτα δύο ἅμα με ἐρωτᾷς; ΠΩΛ. Πῶς δύο; ΣΩ. Οὐκ ἄρτι οὕτω πως ἔλεγες, ὅτι ἀποκτιννύασιν οἱ ῥήτορες οὓς ἂν βούλωνται, ὥσπερ ˈ οἱ τύραννοι, καὶ χρήματα ἀφαι- D
ροῦνται καὶ ἐξελαύνουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. XXII. ΣΩ. Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτ' ἐστὶ τὰ ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαί γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. φημὶ γάρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ˈ ὧν βούλονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ποιεῖν μέντοι ὅ E

τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. ΠΩΛ. Οὐκοῦν
τοῦτό ἐστι τὸ μέγα δύνασθαι; ΣΩ. Οὔχ, ὥς γέ φησι
Πῶλος. ΠΩΛ. Ἐγὼ οὔ φημι; φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε.
ΣΩ. Μὰ τόν, οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης
ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. ΠΩΛ. Φημὶ γὰρ οὖν.
ΣΩ. Ἀγαθὸν οὖν οἴει εἶναι, ἐάν τις ποιῇ ταῦτα, ἃ ἂν
δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι, νοῦν μὴ ἔχων; καὶ τοῦτο
καλεῖς μέγα δύνασθαι; ΠΩΛ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας καὶ τέχνην
467 τὴν ῥητορικήν, ἀλλὰ * μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; εἰ
δέ με ἐάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν
ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς καὶ οἱ τύραννοι οὐδὲν
ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται. ἡ δὲ δύναμίς ἐστιν, ὡς σὺ
φῄς, ἀγαθόν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ καὶ σὺ
ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι. ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ.
Πῶς ἂν οὖν οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι
ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ
B Πώλου, ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται; ΠΩΛ. | Οὗτος
ἀνὴρ — ΣΩ. Οὔ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται·
ἀλλά μ' ἔλεγχε. ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ὡμολόγεις ποιεῖν ἃ
δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι τούτου πρόσθεν; ΣΩ.
Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. ΠΩΛ. Οὐκοῦν ποιοῦσιν ἃ
βούλονται. ΣΩ. Οὔ φημι. ΠΩΛ. Ποιοῦντες δὲ ἃ
δοκεῖ αὐτοῖς; ΣΩ. Φημί. ΠΩΛ. Σχέτλια λέγεις καὶ
ὑπερφυῆ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ κατηγόρει, ὦ λῷστε
Πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ
C ἐρωτᾶν, | ἐπίδειξον, ὅτι ψεύδομαι, εἰ δὲ μή, αὐτὸς
ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Ἀλλ' ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ
εἰδῶ ὅ τι λέγεις. XXIII. ΣΩ. Πότερον οὖν σοι δο-
κοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι, ὃ ἂν πράττω-
σιν ἑκάστοτε, ἢ ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα πράττουσι τοῦθ', ὃ
πράττουσιν; οἷον οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν
ἰατρῶν πότερόν σοι δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι, ὅπερ
ποιοῦσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν, ἢ ἐκεῖνο, τὸ
D ὑγιαίνειν, οὗ | ἕνεκα πίνουσι; ΠΩΛ. Δῆλον, ὅτι τὸ
ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσιν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ
πλέοντές τε καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν χρηματιζόμε-
νοι οὐ τοῦτό ἐστιν ὃ βούλονται, ὃ ποιοῦσιν ἑκάστοτε·
τίς γὰρ βούλεται πλεῖν τε καὶ κινδυνεύειν καὶ πράγματ'
ἔχειν; ἀλλ' ἐκεῖνο, οἶμαι, οὗ ἕνεκα πλέουσι, πλουτεῖν·
πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσι. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Ἄλλο τι οὖν; οὕτω καὶ περὶ πάντων; ἐάν τίς τι πράτ-
τῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται, ὃ πράττει, ἀλλ' ἐκεῖ-
E νο, οὗ ἕνεκα πράττει; ΠΩΛ. | Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν
ἔστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθόν γ' ἐστὶν ἢ κα-
κὸν ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν; ΠΩΛ.
Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν λέγεις εἶναι
ἀγαθὸν μὲν σοφίαν τε καὶ ὑγίειαν καὶ πλοῦτον καὶ
τἆλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τἀναντία τούτων; ΠΩΛ.
Ἔγωγε. ΣΩ. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ ἆρα τοι-
άδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ
468 τοῦ κακοῦ, * ἐνίοτε δὲ οὐδετέρου, οἷον καθῆσθαι καὶ
βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν, καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ
ξύλα καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις; ἢ ἄλλ'
ἅττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά; ΠΩΛ. Οὔκ,
ἀλλὰ ταῦτα. ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἕνε-
κεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τἀ-
γαθὰ τῶν μεταξύ; ΠΩΛ. Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν
B ἀγαθῶν. ΣΩ. Τὸ ἀγαθὸν | ἄρα διώκοντες καὶ βαδί-
ζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, οἰόμενοι βέλτιον εἶναι, καὶ τὸ
ἐναντίον ἕσταμεν, ὅταν ἑστῶμεν, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα, τοῦ
ἀγαθοῦ. ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀπο-
κτίννυμεν, εἴ τιν' ἀποκτίννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν καὶ
ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν
ταῦτα ποιεῖν ἢ μή; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἕνεκ'
ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦν-
τες. ΠΩΛ. Φημί. XXIV. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡμολογήσα-
μεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ ἐκεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ'
ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα | ταῦτα ποιοῦμεν; ΠΩΛ. Μάλιστα. C
ΣΩ. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα, οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ
τῶν πόλεων, οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἁπλῶς οὕτως,
ἀλλ', ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ᾖ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν
αὐτά, βλαβερὰ δὲ ὄντα οὐ βουλόμεθα. τὰ γὰρ ἀγα-
θὰ βουλόμεθα, ὡς φῂς σύ, τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε
κακὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακά. ἦ γάρ; ἀληθῆ σοι
δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὔ; Τί οὐκ ἀποκρίνει; ΠΩΛ.
Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ | ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἴ D
τις ἀποκτείνει τινὰ ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρεῖται
χρήματα, εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ, οἰόμενος ἄμει-
νον εἶναι αὐτῷ, τυγχάνει δὲ ὂν κάκιον, οὗτος δήπου
ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ. ἦ γάρ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα;
Τί οὐκ ἀποκρίνει; ΠΩΛ. Ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ
βούλεται. ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύ-
ναται | ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἴπερ ἐστὶ τὸ μέγα δύνα- E
σθαι ἀγαθόν τι κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν; ΠΩΛ.
Οὐκ ἔστιν. ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον λέγων, ὅτι
ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ μὴ
μέγα δύνασθαι, μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. ΠΩΛ. Ὡς
δὴ σύ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναί σοι ποιεῖν
ὅ τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς,
ὅταν ἴδῃς τινὰ ἢ ἀποκτείναντα ὃν ἔδοξεν αὐτῷ ἢ ἀφε-
λόμενον χρήματα ἢ δήσαντα. ΣΩ. Δικαίως λέγεις, ἢ
ἀδίκως; ΠΩΛ. Ὁπότερ' ἂν * ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως 469
ζηλωτόν ἐστιν; ΣΩ. Εὐφήμει, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Τί
δή; ΣΩ. Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζηλοῦν
οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ' ἐλεεῖν. ΠΩΛ. Τί δαί; οὕτω
σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων;
ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΠΩΛ. Ὅστις οὖν ἀποκτίννυσιν ὃν
ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτιννύς, ἄθλιος δοκεῖ σοι
εἶναι καὶ ἐλεεινός; ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε, οὐδὲ μέντοι ζη-
λωτός. ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἔφησθα εἶναι; ΣΩ.
Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα, | καὶ ἐλεει- B
νόν γε πρός· τὸν δὲ δικαίως ἀζήλωτον. ΠΩΛ. Ἦ που
ὅ γε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν;
ΣΩ. Ἧττον ἢ ὁ ἀποκτιννύς, ὦ Πῶλε, καὶ ἧττον ἢ ὁ
δικαίως ἀποθνήσκων. ΠΩΛ. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρα-
τες; ΣΩ. Οὕτως, ὡς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει
ὂν τὸ ἀδικεῖν. ΠΩΛ. Ἦ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ
ἀδικεῖσθαι μεῖζον; ΣΩ. Ἥκιστά γε. ΠΩΛ. Σὺ ἄρα
βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; ΣΩ. Βου-
λοίμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα· εἰ δ' | ἀναγκαῖον εἴη C
ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ
ἀδικεῖν. ΠΩΛ. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο;
ΣΩ. Οὔκ, εἰ τὸ τυραννεῖν γε λέγεις ὅπερ ἐγώ. ΠΩΛ.
Ἀλλ' ἔγωγε τοῦτο λέγω, ὅπερ ἄρτι, ἐξεῖναι ἐν τῇ πό-
λει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ, ποιεῖν τοῦτο, ἀποκτιννύντι καὶ
ἐκβάλλοντι καὶ πάντα πράττοντι κατὰ τὴν αὑτοῦ δό-

ξαν. XXV. ΣΩ. Ὦ μακάριε, ἐμοῦ δὴ λέγοντος τῷ
D λόγῳ ἐπιλαβοῦ. εἰ γὰρ ' ἐγὼ ἐν ἀγορᾷ πληθούσῃ λα-
βὼν ὑπὸ μάλης ἐγχειρίδιον λέγοιμι πρὸς σέ, ὅτι Ὦ
Πῶλε, ἐμοὶ δύναμίς τις καὶ τυραννὶς θαυμασία ἄρτι
προςγέγονεν· ἐὰν γὰρ ἄρα ἐμοὶ δόξῃ τινὰ τουτωνὶ
τῶν ἀνθρώπων ὧν σὺ ὁρᾷς αὐτίκα μάλα δεῖν τεθνά-
ναι, τεθνήξει οὗτος, ὃν ἂν δόξῃ· κἄν τινα δόξῃ μοι
τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεαγέναι δεῖν, κατεαγὼς ἔσται
αὐτίκα μάλα, κἂν θοἰμάτιον διεσχίσθαι, διεσχισμένον
E ἔσται· οὕτω μέγα ἐγὼ δύναμαι ἐν ' τῇδε τῇ πόλει· εἰ
οὖν ἀπιστοῦντί σοι δείξαιμι τὸ ἐγχειρίδιον, ἴσως ἂν
εἴποις ἰδών, ὅτι Ὦ Σώκρατες, οὕτω μὲν πάντες ἂν
μέγα δύναιντο, ἐπεὶ κἂν ἐμπρησθείη οἰκία τούτῳ τῷ
τρόπῳ ἥντιν᾽ ἄν σοι δοκῇ, καὶ τά γε Ἀθηναίων νεώ-
ρια καὶ τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα πάντα καὶ τὰ δημόσια
καὶ τὰ ἴδια. ἀλλ᾽ οὐκ ἄρα τοῦτ᾽ ἔστι τὸ μέγα δύνα-
σθαι, τὸ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ. ἢ δοκεῖ σοι; ΠΩΛ.
470 Οὐ δῆτα οὕτω γε. * ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, διότι μέμ-
φει τὴν τοιαύτην δύναμιν; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί
δή; λέγε. ΠΩΛ. Ὅτι ἀναγκαῖον τὸν οὕτω πράττοντα
ζημιοῦσθαί ἐστι. ΣΩ. Τὸ δὲ ζημιοῦσθαι οὐ κακόν;
ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ θαυμάσιε, τὸ μέγα
δύνασθαι πάλιν αὖ σοι φαίνεται, ἐὰν μὲν πράττοντι ἃ
δοκεῖ ἕπηται τὸ ὠφελίμως πράττειν, ἀγαθόν τε εἶναι,
καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι· εἰ δὲ
B μή, κακὸν καὶ σμικρὸν δύνασθαι. ' Σκεψώμεθα δὲ καὶ
τόδε. ἄλλο τι ὁμολογοῦμεν ἐνίοτε μὲν ἄμεινον εἶναι
ταῦτα ποιεῖν, ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀποκτιννύναι τε καὶ
ἐξελαύνειν ἀνθρώπους καὶ ἀφαιρεῖσθαι χρήματα, ἐνίο-
τε δὲ οὔ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοῦτο μὲν δή, ὡς
ἔοικε, καὶ παρὰ σοῦ καὶ παρ᾽ ἐμοῦ ὁμολογεῖται. ΠΩΛ.
Ναί. ΣΩ. Πότε οὖν σὺ φῂς ἄμεινον εἶναι ταῦτα
ποιεῖν; εἰπέ, τίνα ὅρον ὁρίζει. ΠΩΛ. Σὺ μὲν οὖν, ὦ
C Σώκρατες, ἀπόκριναι ταὐτὸ τοῦτο. ΣΩ. Ἐγὼ μὲν '
τοίνυν φημί, ὦ Πῶλε, εἴ σοι παρ᾽ ἐμοῦ ἥδιόν ἐστιν
ἀκούειν, ὅταν μὲν δικαίως τις ταῦτα ποιῇ, ἄμεινον εἶ-
ναι, ὅταν δὲ ἀδίκως, κάκιον. XXVI. ΠΩΛ. Χαλεπόν
γέ σε ἐλέγξαι, ὦ Σώκρατες. ἀλλ᾽ οὐχὶ κἂν παῖς σε
ἐλέγξειεν, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγεις; ΣΩ. Πολλὴν ἄρα
ἐγὼ τῷ παιδὶ χάριν ἕξω, ἴσην δὲ καὶ σοί, ἐάν με ἐλέγ-
ξῃς καὶ ἀπαλλάξῃς φλυαρίας. ἀλλὰ μὴ κάμῃς φίλον
ἄνδρα εὐεργετῶν, ἀλλ᾽ ἔλεγχε. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μήν, ὦ
D Σώκρατες, οὐδέν γέ σε δεῖ ' παλαιοῖς πράγμασιν ἐλέγ-
χειν· τὰ γὰρ ἐχθὲς καὶ πρώην γεγονότα ταῦτα ἱκανά
σε ἐξελέγξαι ἐστὶ καὶ ἀποδεῖξαι, ὡς πολλοὶ ἀδικοῦντες
ἄνθρωποι εὐδαίμονές εἰσι. ΣΩ. Τὰ ποῖα ταῦτα;
ΠΩΛ. Ἀρχέλαον δήπου τοῦτον τὸν Περδίκκου ὁρᾷς
ἄρχοντα Μακεδονίας; ΣΩ. Εἰ δὲ μή, ἀλλ᾽ ἀκούω γε.
ΠΩΛ. Εὐδαίμων οὖν σοι δοκεῖ εἶναι, ἢ ἄθλιος; ΣΩ.
Οὐκ οἶδα, ὦ Πῶλε· οὐ γάρ πω συγγέγονα τῷ ἀνδρί.
E ΠΩΛ. Τί δαί; συγγενόμενος ἂν ' γνοίης, ἄλλως δὲ
αὐτόθεν οὐ γιγνώσκεις, ὅτι εὐδαιμονεῖ; ΣΩ. Μὰ Δί᾽
οὐ δῆτα. ΠΩΛ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ
τὸν μέγαν βασιλέα γιγνώσκειν φήσεις εὐδαίμονα ὄντα.
ΣΩ. Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ· οὐ γὰρ οἶδα παιδείας ὅπως
ἔχει καὶ δικαιοσύνης. ΠΩΛ. Τί δέ; ἐν τούτῳ ἡ πᾶσα
εὐδαιμονία ἐστίν; ΣΩ. Ὡς γε ἐγὼ λέγω, ὦ Πῶλε·
τὸν μὲν γὰρ καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐ-
δαίμονα εἶναί φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον.
* ΠΩΛ. Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος κατὰ 471
τὸν σὸν λόγον; ΣΩ. Εἴπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος. ΠΩΛ.
Ἀλλὰ μὲν δὴ πῶς οὐκ ἄδικος; ᾧ γε προςῆκε μὲν τῆς
ἀρχῆς οὐδέν, ἣν νῦν ἔχει, ὄντι ἐκ γυναικός, ἣ ἦν δού-
λη Ἀλκέτου, τοῦ Περδίκκου ἀδελφοῦ, καὶ κατὰ μὲν τὸ
δίκαιον δοῦλος ἦν Ἀλκέτου, καὶ εἰ ἐβούλετο τὰ δίκαια
ποιεῖν, ἐδούλευεν ἂν Ἀλκέτῃ καὶ ἦν εὐδαίμων κατὰ τὸν
σὸν λόγον· νῦν δὲ θαυμασίως ὡς ἄθλιος γέγονεν,
ἐπεὶ τὰ μέγιστα ἠδίκηκεν· ὅς γε πρῶτον ' μὲν τοῦτον B
αὐτὸν τὸν δεσπότην καὶ θεῖον μεταπεμψάμενος ὡς
ἀποδώσων τὴν ἀρχήν, ἣν Περδίκκας αὐτὸν ἀφείλετο,
ξενίσας καὶ καταμεθύσας αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ
Ἀλέξανδρον, ἀνεψιὸν αὑτοῦ, σχεδὸν ἡλικιώτην, ἐμβα-
λὼν εἰς ἅμαξαν νύκτωρ ἐξαγαγὼν ἀπέσφαξέ τε καὶ
ἠφάνισεν ἀμφοτέρους, καὶ ταῦτα ἀδικήσας ἔλαθεν ἑαυ-
τὸν ἀθλιώτατος γενόμενος, καὶ οὐ μετεμέλησεν αὐτῷ,
ἀλλ᾽ ὀλίγον ὕστερον τὸν ἀδελφόν, τὸν γνήσιον τοῦ
Περδίκκου ' υἱόν, παῖδα ὡς ἑπταετῆ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγί- C
γνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων γενέ-
σθαι δικαίως ἐκθρέψας καὶ ἀποδοὺς τὴν ἀρχὴν ἐκεί-
νῳ, ἀλλ᾽ εἰς φρέαρ ἐμβαλὼν ἀποπνίξας πρὸς τὴν μητέ-
ρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη διώκοντα ἐμπεσεῖν
καὶ ἀποθανεῖν. τοιγάρτοι νῦν, ἅτε μέγιστα ἠδικηκὼς
τῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀθλιώτατός ἐστι πάντων Μακεδό-
νων, ἀλλ᾽ οὐκ εὐδαιμονέστατος, καὶ ἴσως ἔστιν ὅςτις
Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος δέξαιτ᾽ ἂν ἄλλος ' ὁς- D
τισοῦν Μακεδόνων γενέσθαι μᾶλλον ἢ Ἀρχέλαος.
XXVII. ΣΩ. Καὶ κατ᾽ ἀρχὰς τῶν λόγων, ὦ Πῶλε,
ἔγωγέ σε ἐπῄνεσα, ὅτι μοι δοκεῖς εὖ πρὸς τὴν ῥητο-
ρικὴν πεπαιδεῦσθαι, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι ἠμεληκέναι·
καὶ νῦν ἄλλο τι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος, ᾧ με καὶ ἂν
παῖς ἐξελέγξειε, καὶ ἐγὼ ὑπὸ σοῦ νῦν, ὡς σὺ οἴει, ἐξ-
ελήλεγμαι τούτῳ τῷ λόγῳ, φάσκων τὸν ἀδικοῦντα οὐκ
εὐδαίμονα εἶναι; πόθεν, ὦ ᾿γαθέ; καὶ μὴν οὐδέν γέ
σοι τούτων ὁμολογῶ ὧν σὺ φῄς. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἐθέ-
λεις, ' ἐπεὶ δοκεῖ γέ σοι ὡς ἐγὼ λέγω. ΣΩ. Ὦ μα- E
κάριε, ῥητορικῶς γάρ με ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, ὥςπερ οἱ
ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡγούμενοι ἐλέγχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖ
οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους δοκοῦσιν ἐλέγχειν, ἐπειδὰν τῶν
λόγων ὧν ἂν λέγωσι μάρτυρας πολλοὺς παρέχωνται
καὶ εὐδοκίμους, ὁ δὲ τἀναντία λέγων ἕνα τινὰ παρέχη-
ται ἢ μηδένα. οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος οὐδενὸς ἄξιός ἐστι
πρὸς τὴν * ἀλήθειαν· ἐνίοτε γὰρ ἂν καὶ καταψευδο- 472
μαρτυρηθείη τις ὑπὸ πολλῶν καὶ δοκούντων εἶναί τι.
καὶ νῦν περὶ ὧν σὺ λέγεις ὀλίγου σοι πάντες συμφή-
σουσι ταὐτὰ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξένοι· ἐὰν βούλῃ κατ᾽
ἐμοῦ μάρτυρας παρασχέσθαι, ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγω,
μαρτυρήσουσί σοι, ἐὰν μὲν βούλῃ, Νικίας ὁ Νικηρά-
του καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ᾽ αὐτοῦ, ὧν οἱ τρίποδες οἱ ἐφε-
ξῆς ἑστῶτές εἰσιν ἐν τῷ Διονυσίῳ, ἐὰν δὲ βούλῃ, Ἀρι-
στοκράτης ὁ Σκελλίου, οὗ αὖ ἐστιν ἐν Πυθοῖ τοῦτο
τὸ ' καλὸν ἀνάθημα, ἐὰν δὲ βούλῃ, ἡ Περικλέους ὅλη B
οἰκία, ἢ ἄλλη συγγένεια, ἥντινα ἂν βούλῃ τῶν ἐνθάδε
ἐκλέξασθαι. ἀλλ᾽ ἐγώ σοι εἷς ὢν οὐχ ὁμολογῶ· οὐ
γάρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλὰ ψευδομάρτυρας πολλοὺς
κατ᾽ ἐμοῦ παρασχόμενος ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ τῆς
οὐσίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σὲ αὐτὸν ἕνα
ὄντα μάρτυρα παράσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ὧν λέ-
γω, οὐδὲν οἶμαι ἄξιον λόγου μοι πεπεράνθαι περὶ ' C

ὧν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος ᾖ· οἶμαι δὲ οὐδὲ σοί, ἐὰν μὴ ἐγώ σοι μαρτυρῶ εἷς ὢν μόνος, τοὺς δ᾽ ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἐῶ. ἔστι μὲν οὖν οὗτός τις τρόπος ἐλέγχου, ὡς σύ τε οἴει καὶ ἄλλοι πολλοί· ἔστι δὲ καὶ ἄλλος, ὃν ἐγὼ αὖ οἶμαι. παραβαλόντες οὖν παρ᾽ ἀλλήλους σκεψώμεθα, εἴ τι διοίσουσιν ἀλλήλων. καὶ γὰρ τυγχάνει περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν οὐ πάνυ σμικρὰ ὄντα, ἀλλὰ σχεδόν τι ταῦτα, περὶ ὧν εἰδέναι τε κάλλιστον, μὴ εἰδέναι τε αἴσχιστον· τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτῶν ἐστιν ἢ γιγνώσκειν ἢ ἀγνοεῖν, ὅστις τε εὐδαίμων ἐστὶ καὶ ὅστις μή. αὐτίκα πρῶτον, περὶ οὗ νῦν ὁ λό-
D γος ἐστί, | σὺ ἡγεῖ οἷόν τε εἶναι μακάριον ἄνδρα ἀδικοῦντά τε καὶ ἄδικον ὄντα, εἴπερ Ἀρχέλαον ἄδικον μὲν ἡγεῖ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. ἄλλο τι ὡς οὕτω σου νομίζοντος διανοώμεθα; ΠΩΛ. *Πάνυ γε.* XXVIII. ΣΩ. *Ἐγὼ δέ φημι ἀδύνατον. ἓν μὲν τουτὶ ἀμφισβητοῦμεν. εἶεν· ἀδικῶν δὲ δὴ εὐδαίμων ἔσται ἆρ᾽ ἂν τυγχάνῃ δίκης τε καὶ τιμωρίας;* ΠΩΛ. *Ἥκιστά γε, ἐπεὶ οὕτω γ᾽ ἂν ἀθλιώτατος εἴη.* ΣΩ. *Ἀλλ᾽ ἐὰν ἄρα μὴ*
E *τυγχάνῃ | δίκης ὁ ἀδικῶν, κατὰ τὸν σὸν λόγον εὐδαίμων ἔσται;* ΠΩΛ. *Φημί.* ΣΩ. *Κατὰ δέ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἄδικος πάντως μὲν ἄθλιος, ἀθλιώτερος μέντοι, ἐὰν μὴ διδῷ δίκην μηδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν, ἧττον δὲ ἄθλιος, ἐὰν διδῷ δίκην καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων.*
473 * ΠΩΛ. *Ἄτοπά γε, ὦ Σώκρατες, ἐπιχειρεῖς λέγειν.* ΣΩ. *Πειράσομαι δέ γε καὶ σὲ ποιῆσαι, ὦ ἑταῖρε, ταὐτὰ ἐμοὶ λέγειν· φίλον γάρ σε ἡγοῦμαι. νῦν μὲν οὖν ἃ διαφερόμεθα ταῦτ᾽ ἐστί· σκόπει δὲ καὶ σύ. εἶπον ἐγώ που ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι.* ΠΩΛ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Σὺ δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι.* ΠΩΛ. *Ναί.* ΣΩ. *Καὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἀθλίους ἔφην εἶναι ἐγώ, καὶ ἐξηλέγχθην ὑπὸ σοῦ.* ΠΩΛ. *Ναὶ*
B *μὰ Δία.* ΣΩ. *Ὡς | σύ γε οἴει, ὦ Πῶλε.* ΠΩΛ. *Ἀληθῆ γε οἰόμενος ἴσως.* ΣΩ. *Σὺ δέ γε εὐδαίμονας αὖ τοὺς ἀδικοῦντας, ἐὰν μὴ διδῶσι δίκην.* ΠΩΛ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΣΩ. *Ἐγὼ δὲ αὐτοὺς ἀθλιωτάτους φημί, τοὺς δὲ διδόντας δίκην ἧττον. βούλει καὶ τοῦτο ἐλέγχειν;* ΠΩΛ. *Ἀλλ᾽ ἔτι τοῦτ᾽ ἐκείνου χαλεπώτερόν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, ἐξελέγξαι.* ΣΩ. *Οὐ δῆτα, ὦ Πῶλε, ἀλλ᾽ ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἀληθὲς οὐδέποτε ἐλέγχεται.* ΠΩΛ.
C *Πῶς λέγεις; ἐὰν ἀδικῶν ἄνθρωπος ληφθῇ | τυραννίδι ἐπιβουλεύων, καὶ ληφθεὶς στρεβλῶται καὶ ἐκτέμνηται καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκάηται, καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ παντοδαπὰς λώβας αὐτός τε λωβηθεὶς καὶ τοὺς αὑτοῦ ἐπιδὼν παῖδάς τε καὶ γυναῖκα τὸ ἔσχατον ἀνασταυρωθῇ ἢ καταπιττωθῇ, οὗτος εὐδαιμονέστερος ἔσται ἢ ἐὰν διαφυγὼν τύραννος καταστῇ καὶ ἄρχων ἐν τῇ πόλει διαβιῷ ποιῶν ὅ τι ἂν βούληται, ζηλωτὸς ὢν καὶ εὐδαιμονιζόμενος ὑπὸ τῶν πολι-*
D *τῶν καὶ τῶν | ἄλλων ξένων; ταῦτα λέγεις ἀδύνατον εἶναι ἐξελέγχειν;* XXIX. ΣΩ. *Μορμολύττει αὖ, ὦ γενναῖε Πῶλε, καὶ οὐκ ἐλέγχεις· ἄρτι δὲ ἐμαρτύρου. ὅμως δὲ ὑπόμνησόν με σμικρόν· ἐὰν ἀδίκως ἐπιβουλεύων τυραννίδι, εἶπες;* ΠΩΛ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Εὐδαιμονέστερος μὲν τοίνυν οὐδέποτε ἔσται οὐδέτερος αὐτῶν, οὔτε ὁ κατειργασμένος τὴν τυραννίδα ἀδίκως οὔτε ὁ δίκην διδούς· δυοῖν γὰρ ἀθλίοιν εὐδαιμονέστερος*
E *μὲν οὐκ ἂν εἴη, ἀθλιώτερος μέντοι ὁ διαφυγὼν | καὶ τυραννεύσας. Τί τοῦτο, ὦ Πῶλε; γελᾷς; ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου ἐστίν, ἐπειδάν τίς τι εἴπῃ, καταγελᾶν, ἐλέγχειν δὲ μή;* ΠΩΛ. *Οὐκ οἴει ἐξεληλέγχθαι, ὦ Σώκρατες, ὅταν τοιαῦτα λέγῃς, ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων; ἐπεὶ ἐροῦ τινα τουτωνί.* ΣΩ. *Ὦ Πῶλε, οὐκ εἰμὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ πέρυσι βουλεύειν λαχών, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρεῖχον * καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψηφίζειν. μὴ* 474
οὖν μηδὲ νῦν με κέλευε ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας, ἀλλ᾽ εἰ μὴ ἔχεις τούτων βελτίω ἔλεγχον, ὅπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἐμοὶ ἐν τῷ μέρει παράδος, καὶ πείρασαι τοῦ ἐλέγχου οἷον ἐγὼ οἶμαι δεῖν εἶναι. ἐγὼ γὰρ ὧν ἂν λέγω ἕνα μὲν παρασχέσθαι μάρτυρα ἐπίσταμαι, αὐτὸν πρὸς ὃν ἄν μοι ὁ λόγος ᾖ, τοὺς δὲ πολλοὺς ἐῶ χαίρειν, καὶ ἕνα ἐπιψηφίζειν ἐπίσταμαι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδὲ διαλέγομαι. ὅρα οὖν, εἰ | ἐθελήσεις ἐν τῷ μέρει B
διδόναι ἔλεγχον ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα. ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι. ΠΩΛ. *Ἐγὼ δέ γε οὔτ᾽ ἐμὲ οὔτ᾽ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα. ἐπεὶ σὺ δέξαι᾽ ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν;* ΣΩ. *Καὶ σύ γ᾽ ἂν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.* ΠΩΛ. *Πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐγὼ οὔτε σὺ οὔτ᾽ ἄλλος οὐδείς.* ΣΩ. *Οὐκοῦν | ἀποκρινεῖ;* C
ΠΩΛ. *Πάνυ μὲν οὖν· καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ εἰδέναι, ὅ τί ποτ᾽ ἐρεῖς.* ΣΩ. *Λέγε δή μοι, ἵν᾽ εἰδῇς, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξ ἀρχῆς σε ἠρώτων· πότερον δοκεῖ σοι, ὦ Πῶλε, κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι;* ΠΩΛ. *Τὸ ἀδικεῖσθαι ἔμοιγε.* ΣΩ. *Τί δὲ δὴ αἴσχιον; πότερον τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; Ἀποκρίνου.* ΠΩΛ. *Τὸ ἀδικεῖν.* XXX. ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ κάκιον, εἴπερ αἴσχιον;* ΠΩΛ. *Ἥκιστά γε.* ΣΩ. *Μανθάνω· οὐ ταὐτὸν ἡγεῖ σύ, ὡς ἔοικας, καλόν τε καὶ | ἀγαθὸν καὶ* D
κακὸν καὶ αἰσχρόν. ΠΩΛ. *Οὐ δῆτα.* ΣΩ. *Τί δὲ τόδε; τὰ καλὰ πάντα, οἷον καὶ σώματα καὶ χρώματα καὶ σχήματα καὶ φωνὰς καὶ ἐπιτηδεύματα, εἰς οὐδὲν ἀποβλέπων καλεῖς ἑκάστοτε καλά; οἷον πρῶτον τὰ σώματα τὰ καλὰ οὐχὶ ἤτοι κατὰ τὴν χρείαν λέγεις καλὰ εἶναι, πρὸς ὃ ἂν ἕκαστον χρήσιμον ᾖ, πρὸς τοῦτο, ἢ κατὰ ἡδονήν τινα, ἐὰν ἐν τῷ θεωρεῖσθαι χαίρειν ποιῇ τοὺς θεωροῦντας; ἔχεις τι ἐκτὸς τούτων λέγειν περὶ σώματος | κάλλους;* ΠΩΛ. *Οὐκ ἔχω.* ΣΩ. *Οὐκ-* E
οῦν καὶ τἆλλα πάντα οὕτω καὶ σχήματα καὶ χρώματα ἢ διὰ ἡδονήν τινα ἢ διὰ ὠφέλειαν ἢ δι᾽ ἀμφότερα καλὰ προσαγορεύεις; ΠΩΛ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Οὐ καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰ κατὰ τὴν μουσικὴν πάντα ὡσαύτως;* ΠΩΛ. *Ναί.* ΣΩ. *Καὶ μὴν τά γε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δήπου ἐκτὸς τούτων ἐστὶ τὰ καλά, τοῦ ἢ ὠφέλιμα εἶναι ἢ ἡδέα ἢ ἀμφότερα.* ΠΩΛ. *Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ * τὸ τῶν μαθη-* 475
μάτων κάλλος ὡσαύτως; ΠΩΛ. *Πάνυ γε· καὶ καλῶς γε νῦν ὁρίζει, ὦ Σώκρατες, ἡδονῇ τε καὶ ἀγαθῷ ὁριζόμενος τὸ καλόν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τὸ αἰσχρὸν τῷ ἐναντίῳ, λύπῃ τε καὶ κακῷ;* ΠΩΛ. *Ἀνάγκη.* ΣΩ. *Ὅταν ἄρα δυοῖν καλοῖν θάτερον κάλλιον ᾖ, ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτοιν ἢ ἀμφοτέροις ὑπερβάλλον κάλλιόν ἐστιν, ἤτοι ἡδονῇ ἢ ὠφελείᾳ ἢ ἀμφοτέροις.* ΠΩΛ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Καὶ ὅταν δὲ δὴ δυοῖν αἰσχροῖν τὸ ἕτερον αἴσχιον | ᾖ,* B
ἤτοι λύπῃ ἢ κακῷ ὑπερβάλλον αἴσχιον ἔσται. ἢ οὐκ

ἀνάγκῃ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Φέρε δή, πῶς ἐλέγετο
νῦν δὴ περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι; οὐκ ἔλεγες τὸ
μὲν ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι, τὸ δὲ ἀδικεῖν αἴσχιον;
ΠΩΛ. Ἔλεγον. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν
τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἤτοι λυπηρότερόν ἐστι καὶ λύπῃ ὑπερ-
βάλλον αἴσχιον ἂν εἴη ἢ κακῷ ἢ ἀμφοτέροις; οὐ καὶ
τοῦτο ἀνάγκη; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; **XXXI.** ΣΩ.
C Πρῶτον μὲν δὴ σκεψώμεθα, ἆρα λύπῃ | ὑπερβάλλει
τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, καὶ ἀλγοῦσι μᾶλλον οἱ
ἀδικοῦντες ἢ οἱ ἀδικούμενοι; ΠΩΛ. Οὐδαμῶς, ὦ
Σώκρατες, τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα λύπῃ γε ὑπερ-
έχει. ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ λύπῃ, ἀμ-
φοτέροις μὲν οὐκ ἂν ἔτι ὑπερβάλλοι. ΠΩΛ. Οὐ φαί-
νεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ ἑτέρῳ λείπεται. ΠΩΛ. Ναί.
ΣΩ. Τῷ κακῷ. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν κακῷ
ὑπερβάλλον τὸ ἀδικεῖν κάκιον ἂν εἴη τοῦ ἀδικεῖσθαι.
D ΠΩΛ. Δῆλον δὴ ὅτι. | ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὑπὸ μὲν τῶν
πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ σοῦ ὡμολογεῖτο ἡμῖν ἐν
τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ αἴσχιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ
ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Νῦν δέ γε κάκιον
ἐφάνη. ΠΩΛ. Ἔοικε. ΣΩ. Δέξαιο ἂν οὖν σὺ μᾶλ-
λον τὸ κάκιον καὶ τὸ αἴσχιον ἀντὶ τοῦ ἧττον; Μὴ
ὄκνει ἀποκρίνασθαι, ὦ Πῶλε,— οὐδὲν γὰρ βλαβήσει
—, ἀλλὰ γενναίως τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἰατρῷ, παρέχων
ἀποκρίνου, καὶ ἢ φάθι ἢ μὴ ἃ ἐρωτῶ. ΠΩΛ. Ἀλλ'
E οὐκ ἂν | δεξαίμην, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἄλλος δέ τις
ἀνθρώπων; ΠΩΛ. Οὔ μοι δοκεῖ κατά γε τοῦτον τὸν
λόγον. ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι οὔτ' ἂν ἐγὼ
οὔτ' ἂν σὺ οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δέξαιτ' ἂν
μᾶλλον ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι· κάκιον γὰρ τυγχάνει ὄν.
ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὦ Πῶλε, ὁ ἔλεγχος
παρὰ τὸν ἔλεγχον παραβαλλόμενος ὅτι οὐδὲν ἔοικεν,
ἀλλὰ σοὶ μὲν οἱ ἄλλοι πάντες ὁμολογοῦσι πλὴν ἐμοῦ,
ἐμοὶ δὲ σὺ ἐξαρκεῖς εἷς ὢν μόνος καὶ ὁμολογῶν καὶ
476 μαρτυρῶν, * καὶ ἐγὼ σὲ μόνον ἐπιψηφίζων τοὺς ἄλ-
λους ἐῶ χαίρειν. Καὶ τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτως ἐχέτω·
μετὰ τοῦτο δὲ περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἠμφεσβητήσαμεν,
σκεψώμεθα, τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἆρα μέγιστον
τῶν κακῶν ἐστιν, ὡς σὺ ᾤου, ἢ μεῖζον τὸ μὴ διδόναι,
ὡς αὖ ἐγὼ ᾤμην. σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ διδόναι δί-
κην καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα ἆρα τὸ αὐ-
B τὸ καλεῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔχεις | οὖν λέγειν,
ὡς οὐχὶ τά γε δίκαια πάντα καλά ἐστι, καθ' ὅσον δί-
καια; καὶ διασκεψάμενος εἰπέ. ΠΩΛ. Ἀλλά μοι δοκεῖ,
ὦ Σώκρατες. **XXXII.** ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ τόδε· ἆρα
εἴ τίς τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχον ὑπὸ τού-
του τοῦ ποιοῦντος; ΠΩΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρα
τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον, οἷον
ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· εἴ τις τύπτει,
ἀνάγκη τι τύπτεσθαι; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ εἰ
C σφόδρα τύπτει ἢ ταχὺ ὁ τύπτων, οὕτω καὶ τὸ | τυ-
πτόμενον τύπτεσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τοιοῦτον
ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστίν, οἷον ἂν τὸ τύπτον
ποιῇ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ κάει τις,
ἀνάγκη τι κάεσθαι; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ
εἰ σφόδρα γε κάει ἢ ἀλγεινῶς, οὕτω κάεσθαι τὸ καό-
μενον, ὡς ἂν τὸ κᾶον κάῃ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέμνεταί γάρ
τι. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ τὸ

τμῆμα ἢ ἀλγεινόν, τοιοῦτον τμῆμα | τέμνεται τὸ τε- D
μνόμενον, οἷον τὸ τέμνον τέμνει; ΠΩΛ. Φαίνεται.
ΣΩ. Συλλήβδην δὴ ὅρα, εἰ ὁμολογεῖς ὃ ἄρτι ἔλεγον
περὶ πάντων· οἷον ἂν ποιῇ τὸ ποιοῦν, τοιοῦτον τὸ
πάσχον πάσχειν. ΠΩΛ. Ἀλλ' ὁμολογῶ. ΣΩ. Τού-
των δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι πότερον πά-
σχειν τί ἐστιν, ἢ ποιεῖν; ΠΩΛ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρα-
τες, πάσχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπό τινος ποιοῦντος;
ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ὑπό γε τοῦ κολάζοντος. ΣΩ. Ὁ
δὲ ὀρθῶς κολάζων δικαίως | κολάζει; ΠΩΛ. Ναί. E
ΣΩ. Δίκαια ποιῶν, ἢ οὔ; ΠΩΛ. Δίκαια. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν ὁ κολαζόμενος δίκην διδοὺς δίκαια πάσχει; ΠΩΛ.
Φαίνεται. ΣΩ. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὡμολόγηται;
ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλά,
ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος. ΠΩΛ. Ναί. **XXXIII.**
ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ καλά, ἀγαθά; * ἢ γὰρ ἡδέα ἢ 477
ὠφέλιμα. ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει
ὁ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ὠφελεῖται ἄρα.
ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα ἥνπερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν
ὠφέλειαν; βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως
κολάζεται; ΠΩΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Κακίας ἄρα ψυχῆς
ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ; Ὧδε δὲ σκό-
πει. ἐν χρημάτων | κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλ-
λην τινὰ ἐνορᾷς ἢ πενίαν; ΠΩΛ. Οὔκ, ἀλλὰ πενίαν. B
ΣΩ. Τί δ' ἐν σώματος κατασκευῇ; κακίαν ἂν φήσαις
ἀσθένειαν εἶναι καὶ νόσον καὶ αἶσχος καὶ τὰ τοιαῦ-
τα; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ψυχῇ πονη-
ρίαν ἡγεῖ τινα εἶναι; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς καὶ ἀμαθίαν καὶ δει-
λίαν καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ.
Οὐκοῦν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄν-
των, τριττὰς | εἴρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδι- C
κίαν; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν τούτων τῶν πονη-
ριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία καὶ συλλήβδην ἡ τῆς ψυ-
χῆς πονηρία; ΠΩΛ. Πολύ γε. ΣΩ. Εἰ δὴ αἰσχίστη,
καὶ κακίστη. ΠΩΛ. Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις; ΣΩ.
Ὡδί· ἀεὶ τὸ αἴσχιστον ἤτοι λύπην μεγίστην παρέχον ἢ
βλάβην ἢ ἀμφότερα αἴσχιστόν ἐστιν ἐκ τῶν ὡμολογη-
μένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. ΠΩΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Αἴ-
σχιστον δὲ ἀδικία καὶ σύμπασα ψυχῆς πονηρία | νῦν D
δὴ ὡμολόγηται ἡμῖν. ΠΩΛ. Ὡμολόγηται γάρ. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἢ ἀνιαρότατόν ἐστιν καὶ ἀνίᾳ ὑπερβάλλον αἴ-
σχιστον τούτων ἐστὶν ἢ βλάβῃ ἢ ἀμφότερα; ΠΩΛ.
Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένε-
σθαι καὶ κάμνειν τὸ ἄδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ
δειλὸν καὶ ἀμαθῆ; ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώ-
κρατες, ἀπὸ τούτων γε. ΣΩ. Ὑπερφυεῖ τινι ἄρα ὡς
μεγάλῃ βλάβῃ καὶ κακῷ θαυμασίῳ ὑπερβάλλουσα τἆλ-
λα ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία αἴσχιστόν | ἐστι πάντων, E
ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε, ὡς ὁ σὸς λόγος. ΠΩΛ. Φαί-
νεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν που τό γε μεγίστῃ βλάβῃ
ὑπερβάλλον μέγιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων. ΠΩΛ.
Ναί. ΣΩ. Ἡ ἀδικία ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ ἄλλη
ψυχῆς πονηρία μέγιστον τῶν ὄντων κακόν ἐστι; ΠΩΛ.
Φαίνεται. **XXXIV.** ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη πενίας ἀπαλ-
λάττει; οὐ χρηματιστική; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς δὲ
νόσου; οὐκ ἰατρική; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τίς δὲ
πονηρίας καὶ * ἀδικίας; Εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὧδε 478

σκόπει· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα; ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς ἰατρούς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς ἀκολασταίνοντας; ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς δικαστάς, λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν δίκην δώσοντας; ΠΩΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ δικαιοσύνῃ τινὶ χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες; ΠΩΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Χρηματιστικὴ μὲν
B ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ | δὲ νόσου, δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν τούτων κάλλιστόν ἐστιν [ὧν λέγεις]; ΠΩΛ. Τίνων λέγεις; ΣΩ. Χρηματιστικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. ΠΩΛ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ δίκη. ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ ἢ ὠφέλειαν ἢ ἀμφότερα, εἴπερ κάλλιστόν ἐστι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστι, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. ἢ
C γάρ; | ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιεῖ εἶναι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος εἴη, ἰατρευόμενος, ἢ μηδὲ κάμνων ἀρχήν; ΠΩΛ. Δῆλον, ὅτι μηδὲ κάμνων. ΣΩ. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτῆσις. ΠΩΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δέ; ἀθλιώτερος
D πότερος δυοῖν ἐχόντοιν | κακὸν εἴτ' ἐν σώματι εἴτ' ἐν ψυχῇ; ὁ ἰατρευόμενος καὶ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; ΠΩΛ. Φαίνεταί μοι ὁ μὴ ἰατρευόμενος. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δίκην διδόναι μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; ΠΩΛ. Ἦν γάρ. ΣΩ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ καὶ ἰατρικὴ γίγνεται πονηρίας ἡ δίκη. ΠΩΛ. Ναί.
E ΣΩ. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων | κακίαν ἐν ψυχῇ, ἐπειδὴ τοῦτο μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη. ΠΩΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Δεύτερος δήπου ὁ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὗτος δ' ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος καὶ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Κάκιστα ἄρα ζῇ ὁ ἔχων ἀδικίαν καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτος τυγχάνει ὤν, ὃς ἂν τὰ μέγιστα ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστῃ ἀδικίᾳ διαπράξηται, ὥστε μήτε νουθετεῖσθαι
479 * μήτε κολάζεσθαι μήτε δίκην διδόναι, ὥσπερ σὺ φῂς Ἀρχέλαον παρεσκευάσθαι καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους καὶ ῥήτορας καὶ δυνάστας; ΠΩΛ. Ἔοικε. XXXV. ΣΩ. Σχεδὸν γάρ που οὗτοι, ὦ ἄριστε, τὸ αὐτὸ διαπεπραγμένοι εἰσί, ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῖς μεγίστοις νοσήμασι συνισχόμενος διαπράξαιτο μὴ διδόναι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἁμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς, μηδὲ ἰατρεύεσθαι, φοβούμενος, ὡσπερανεὶ παῖς, τὸ κάεσθαι
B καὶ τὸ τέμνεσθαι, ὅτι | ἀλγεινόν. ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτως; ΠΩΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀγνοῶν γε, ὡς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἀρετὴ σώματος. κινδυνεύουσι γὰρ ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὡμολογημένων τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὦ Πῶλε, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν καὶ ἀγνοεῖν, ὅσῳ ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιοῦς σώματος μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ συνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνο-
C σίῳ. ὅθεν καὶ πᾶν | ποιοῦσιν, ὥστε δίκην μὴ διδόναι, μηδ' ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμενοι καὶ φίλους καὶ ὅπως ἂν ὦσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν. εἰ δὲ ἡμεῖς ἀληθῆ ὡμολογήκαμεν, ὦ Πῶλε, ἆρ' αἰσθάνει τὰ συμβαίνοντα ἐκ τοῦ λόγου; ἢ βούλει συλλογισώμεθα αὐτά; ΠΩΛ. Εἰ μή σοί γε ἄλλως δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν συμβαίνει μέγιστον κακὸν ἡ ἀδικία καὶ τὸ ἀδικεῖν; ΠΩΛ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Καὶ | μὴν ἀπαλλαγή γε ἐφάνη τούτου τοῦ κακοῦ τὸ D
δίκην διδόναι; ΠΩΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τὸ δέ γε μὴ διδόναι ἐμμονὴ τοῦ κακοῦ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Δεύτερον ἄρα ἐστὶ τῶν κακῶν μεγέθει τὸ ἀδικεῖν· τὸ δὲ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην πάντων μέγιστόν τε καὶ πρῶτον κακῶν πέφυκεν. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ περὶ τούτου, ὦ φίλε, ἠμφεσβητήσαμεν, σὺ μὲν τὸν Ἀρχέλαον εὐδαιμονίζων τὸν τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα | E
δίκην οὐδεμίαν διδόντα, ἐγὼ δὲ τοὐναντίον οἰόμενος, εἴτ' Ἀρχέλαος εἴτ' ἄλλος ἀνθρώπων ὁστισοῦν μὴ δίδωσι δίκην ἀδικῶν, τούτῳ προσήκειν ἀθλίῳ εἶναι διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα τοῦ ἀδικουμένου ἀθλιώτερον εἶναι καὶ τὸν μὴ διδόντα δίκην τοῦ διδόντος; οὐ ταῦτ' ἦν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδέδεικται, ὅτι ἀληθῆ ἐλέγετο; ΠΩΛ. Φαίνεται. XXXVI. * ΣΩ. Εἶεν. εἰ 480
οὖν δὴ ταῦτα ἀληθῆ, ὦ Πῶλε, τίς ἡ μεγάλη χρεία ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς; δεῖ μὲν γὰρ δὴ ἐκ τῶν νῦν ὡμολογημένων αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυλάττειν, ὅπως μὴ ἀδικήσῃ, ὡς ἱκανὸν κακὸν ἕξοντα. οὐ γάρ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐὰν δέ γε ἀδικήσῃ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις ὧν ἂν κήδηται αὐτὸν ἑκόντα ἰέναι ἐκεῖσε, ὅπου ὡς τάχιστα δώσει δίκην, παρὰ τὸν δικαστήν, ὥσπερ παρὰ τὸν ἰατρόν, σπεύδοντα, ὅπως μὴ ἐγχρονισθὲν τὸ | νό- B
σημα τῆς ἀδικίας ὕπουλον τὴν ψυχὴν ποιήσῃ καὶ ἀνίατον· ἢ πῶς λέγομεν, ὦ Πῶλε, εἴπερ τὰ πρότερον μένει ἡμῖν ὁμολογήματα; οὐκ ἀνάγκη ταῦτα ἐκείνοις οὕτω μὲν συμφωνεῖν, ἄλλως δὲ μή; ΠΩΛ. Τί γὰρ δὴ φῶμεν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐπὶ μὲν ἄρα τὸ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἀδικίας τῆς αὑτοῦ ἢ γονέων ἢ ἑταίρων ἢ παίδων ἢ πατρίδος ἀδικούσης οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἡ ῥητορικὴ ἡμῖν, ὦ Πῶλε, εἰ μὴ εἴ τις ὑπολάβοι ἐπὶ τοὐναντίον | κατηγορεῖν δεῖν μάλιστα μὲν ἑαυτοῦ, C
ἔπειτα δὲ καὶ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἄλλων ὃς ἂν ἀεὶ τῶν φίλων τυγχάνῃ ἀδικῶν, καὶ μὴ ἀποκρύπτεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ φανερὸν ἄγειν τὸ ἀδίκημα, ἵνα δῷ δίκην καὶ ὑγιὴς γένηται, ἀναγκάζειν τε καὶ αὑτὸν καὶ τοὺς ἄλλους μὴ ἀποδειλιᾶν, ἀλλὰ παρέχειν μύσαντα καὶ ἀνδρείως, ὥσπερ τέμνειν καὶ κάειν ἰατρῷ, τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν διώκοντα, μὴ ὑπολογιζόμενον τὸ ἀλγεινόν, ἐὰν μέν γε πληγῶν ἄξια | ἠδικηκὼς ᾖ, τύπτειν παρέχοντα, D
ἐὰν δὲ δεσμοῦ, δεῖν, ἐὰν δὲ ζημίας, ἀποτίνοντα, ἐὰν δὲ φυγῆς, φεύγοντα, ἐὰν δὲ θανάτου, ἀποθνήσκοντα, αὐτὸν πρῶτον ὄντα κατήγορον καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων καὶ ἐπὶ τούτῳ χρώμενον τῇ ῥητορικῇ, ὅπως ἂν καταδήλων τῶν ἀδικημάτων γιγνομένων ἀπαλλάττωνται τοῦ μεγίστου κακοῦ, ἀδικίας. φῶμεν οὕτως, ἢ μὴ φῶμεν, ὦ Πῶλε; ΠΩΛ. Ἄτοπα μέν, ὦ Σώκρατες, | ἔμοιγε E
δοκεῖ, τοῖς μέντοι ἔμπροσθεν ἴσως σοι ὁμολογεῖται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ κἀκεῖνα λυτέον, ἢ τάδε ἀνάγκη συμβαίνειν; ΠΩΛ. Ναί, τοῦτό γε οὕτως ἔχει. ΣΩ. Τοὐναντίον δέ γε αὖ μεταβαλόντα εἰ ἄρα δεῖ τινα κακῶς ποιεῖν, εἴτ' ἐχθρὸν εἴτε ὁντινοῦν, ἐὰν μόνον μὴ αὐτὸς ἀδικῆται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· τοῦτο μὲν γὰρ εὐλαβητέον·

ἐὰν δὲ ἄλλον ἀδικῇ ὁ ἐχθρός, παντὶ τρόπῳ παρα-
481 σκευαστέον καὶ πράττοντα καὶ λέγοντα, * ὅπως μὴ δῷ
δίκην, μηδὲ ἔλθῃ παρὰ τὸν δικαστήν· ἐὰν δὲ ἔλθῃ,
μηχανητέον, ὅπως ἂν διαφύγῃ καὶ μὴ δῷ δίκην ὁ
ἐχθρός, ἀλλ' ἐάν τε χρυσίον ἡρπακὼς ᾖ πολύ, μὴ ἀπο-
διδῷ τοῦτο, ἀλλ' ἔχων ἀναλίσκηται καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ
εἰς τοὺς ἑαυτοῦ ἀδίκως καὶ ἀθέως, ἐάν τε θανάτου
ἄξια ἠδικηκὼς ᾖ, ὅπως μὴ ἀποθανεῖται, μάλιστα μὲν
μηδέποτε, ἀλλ' ἀθάνατος ἔσται πονηρὸς ὤν, εἰ δὲ μή,
B ὅπως ὡς πλεῖστον χρόνον βιώσεται τοιοῦτος | ὤν. ἐπὶ
τὰ τοιαῦτα ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ἡ ῥητορικὴ χρήσι-
μος εἶναι, ἐπεὶ τῷ γε μὴ μέλλοντι ἀδικεῖν οὐ μεγάλη
τίς μοι δοκεῖ ἡ χρεία αὐτῆς εἶναι, εἰ δὴ καὶ ἔστι τις
χρεία· ὡς ἔν γε τοῖς πρόσθεν οὐδαμῇ ἐφάνη οὖσα.
XXXVII. ΚΑΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Χαιρεφῶν, σπουδάζει
ταῦτα Σωκράτης, ἢ παίζει; ΧΑΙ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ
Καλλίκλεις, ὑπερφυῶς σπουδάζειν· οὐδὲν μέντοι οἷον
C τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν. ΚΑΛ. | Νὴ τοὺς θεούς, ἀλλ' ἐπι-
θυμῶ. Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, πότερόν σε φῶμεν
νυνὶ σπουδάζοντα, ἢ παίζοντα; εἰ μὲν γὰρ σπουδάζεις
τε καὶ τυγχάνει ταῦτα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγεις, ἄλλο τι
ἢ ἡμῶν ὁ βίος ἀνατετραμμένος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων,
καὶ πάντα τὰ ἐναντία πράττομεν, ὡς ἔοικεν, ἢ ἃ δεῖ;
ΣΩ. Ὦ Καλλίκλεις, εἰ μή τι ἦν τοῖς ἀνθρώποις πά-
θος, τοῖς μὲν ἄλλο τι, τοῖς δὲ ἄλλο τι, τὸ αὐτό, ἀλ-
D λά τις ἡμῶν ἴδιόν τι ἔπασχε πάθος | ἢ οἱ ἄλλοι, οὐκ
ἂν ἦν ῥάδιον ἐνδείξασθαι τῷ ἑτέρῳ τὸ ἑαυτοῦ πάθη-
μα. λέγω δ' ἐννοήσας, ὅτι ἐγώ τε καὶ σὺ νῦν τυγχά-
νομεν ταὐτόν τι πεπονθότες, ἐρῶντε δύο ὄντε δυεῖν
ἑκάτερος, ἐγὼ μὲν Ἀλκιβιάδου τε τοῦ Κλεινίου καὶ φι-
λοσοφίας, σὺ δὲ τοῦ τε Ἀθηναίων δήμου καὶ τοῦ Πυ-
ριλάμπους. αἰσθάνομαι οὖν σου ἑκάστοτε, καίπερ ὄν-
τος δεινοῦ, ὅτι, ὁπόσ' ἂν φῇ σου τὰ παιδικὰ καὶ
E ὅπως ἂν φῇ ἔχειν, οὐ δυναμένου | ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἄνω
καὶ κάτω μεταβαλλομένου· ἔν τε τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐάν τι
σοῦ λέγοντος ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων μὴ φῇ οὕτως ἔχειν,
μεταβαλλόμενος λέγεις ἃ ἐκεῖνος βούλεται, καὶ πρὸς
τὸν Πυριλάμπους νεανίαν τὸν καλὸν τοῦτον τοιαῦτα
ἕτερα πέπονθας. τοῖς γὰρ τῶν παιδικῶν βουλεύμασί
τε καὶ λόγοις οὐχ οἷός τ' εἶ ἐναντιοῦσθαι, ὥστε, εἴ τίς
σου λέγοντος ἑκάστοτε ἃ διὰ τούτους λέγεις θαυμά-
ζοι, ὡς ἄτοπά ἐστιν, ἴσως εἴποις ἂν αὐτῷ, εἰ βούλοιο
482 τἀληθῆ λέγειν, ὅτι, εἰ μή τις παύσει * τὰ σὰ παιδικὰ
τούτων τῶν λόγων, οὐδὲ σὺ παύσει ποτὲ ταῦτα λέ-
γων. νόμιζε τοίνυν καὶ παρ' ἐμοῦ χρῆναι ἕτερα τοιαῦ-
τα ἀκούειν, καὶ μὴ θαύμαζε, ὅτι ἐγὼ ταῦτα λέγω, ἀλ-
λὰ τὴν φιλοσοφίαν, τὰ ἐμὰ παιδικά, παῦσον ταῦτα
λέγουσαν. λέγει γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ἀεὶ ἃ νῦν ἐμοῦ
ἀκούεις, καί μοί ἐστι τῶν ἑτέρων παιδικῶν πολὺ ἧττον
ἔμπληκτος· ὁ μὲν γὰρ Κλεινίειος οὗτος ἄλλοτε ἄλλων
ἐστὶ λόγων, ἡ δὲ φιλοσοφία ἀεὶ τῶν αὐτῶν. λέγει δὲ
B ἃ σὺ νῦν θαυμάζεις, | παρῆσθα δὲ καὶ αὐτὸς λεγομέ-
νοις. ἢ οὖν ἐκείνην ἐξέλεγξον, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, ὡς οὐ
τὸ ἀδικεῖν ἐστι καὶ ἀδικοῦντα δίκην μὴ διδόναι ἁπάν-
των ἔσχατον κακῶν· ἢ εἰ τοῦτο ἐάσεις ἀνέλεγκτον, μὰ
τὸν κύνα, τὸν Αἰγυπτίων θεόν, οὔ σοι ὁμολογήσει
Καλλικλῆς, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ διαφωνήσει ἐν ἅπαντι
τῷ βίῳ. καίτοι ἔγωγε οἶμαι, ὦ βέλτιστε, καὶ τὴν λύραν
μοι κρεῖττον εἶναι ἀναρμοστεῖν τε καὶ διαφωνεῖν, καὶ
χορὸν ᾧ χορηγοίην, καὶ πλείστους ἀνθρώπους | μὴ C
ὁμολογεῖν μοι, ἀλλ' ἐναντία λέγειν μᾶλλον ἢ ἕνα ὄντα
ἐμὲ ἐμαυτῷ ἀσύμφωνον εἶναι καὶ ἐναντία λέγειν.
XXXVIII. ΚΑΛ. Ὦ Σώκρατες, δοκεῖς νεανιεύεσθαι ἐν
τοῖς λόγοις ὡς ἀληθῶς δημηγόρος ὤν· καὶ νῦν ταῦτα
δημηγορεῖς ταὐτὸν παθόντος Πώλου πάθος, ὅπερ
Γοργίου κατηγόρει πρὸς σὲ παθεῖν. ἔφη γάρ που
Γοργίαν ἐρωτώμενον ὑπὸ σοῦ, ἐὰν ἀφίκηται παρ' αὐ-
τὸν μὴ ἐπιστάμενος τὰ δίκαια ὁ τὴν ῥητορικὴν βουλό-
μενος μαθεῖν, | εἰ διδάξει αὐτὸν ὁ Γοργίας, αἰσχυν- D
θῆναι αὐτὸν καὶ φάναι διδάξειν διὰ τὸ ἔθος τῶν ἀν-
θρώπων, ὅτι ἀγανακτοῖεν ἄν, εἴ τις μὴ φαίη· διὰ δὴ
ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἀναγκασθῆναι ἐναντία αὐτὸν
αὐτῷ εἰπεῖν, σὲ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἀγαπᾶν. καί σου κα-
τεγέλα, ὥς γέ μοι δοκεῖν, ὀρθῶς τότε. νῦν δὲ πάλιν
αὐτὸς ταὐτὸν τοῦτο ἔπαθε, καὶ ἔγωγε κατ' αὐτὸ τοῦ-
το οὐκ ἄγαμαι Πῶλον, ὅτι σοι συνεχώρησε τὸ ἀδικεῖν
αἴσχιον εἶναι τοῦ ἀδικεῖσθαι· ἐκ ταύτης γὰρ | αὖ τῆς E
ὁμολογίας αὐτὸς ὑπὸ σοῦ συμποδισθεὶς ἐν τοῖς λό-
γοις ἐπεστομίσθη, αἰσχυνθεὶς ἃ ἐνόει εἰπεῖν. σὺ γὰρ
τῷ ὄντι, ὦ Σώκρατες, εἰς τοιαῦτα ἄγεις φορτικὰ καὶ
δημηγορικά, φάσκων τὴν ἀλήθειαν διώκειν, ἃ φύσει
μὲν οὐκ ἔστι καλά, νόμῳ δέ. ὡς τὰ πολλὰ δὲ ταῦτα
ἐναντία ἀλλήλοις ἐστίν, ἥ τε φύσις καὶ ὁ νόμος. ἐὰν
οὖν τις αἰσχύνηται καὶ μὴ τολμᾷ * λέγειν ἅπερ νοεῖ, 483
ἀναγκάζεται ἐναντία λέγειν. ὃ δὴ καὶ σὺ τοῦτο τὸ σο-
φὸν κατανενοηκὼς κακουργεῖς ἐν τοῖς λόγοις, ἐὰν μέν
τις κατὰ νόμον λέγῃ, κατὰ φύσιν ὑπερωτῶν, ἐὰν δὲ τὰ
τῆς φύσεως, τὰ τοῦ νόμου. ὥσπερ αὐτίκα ἐν τούτοις,
τῷ ἀδικεῖν τε καὶ τῷ ἀδικεῖσθαι, Πώλου τὸ κατὰ νό-
μον αἴσχιον λέγοντος, σὺ τὸν νόμον ἐδιώκαθες κατὰ
φύσιν. φύσει μὲν γὰρ πᾶν αἴσχιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ κά-
κιον, τὸ ἀδικεῖσθαι, νόμῳ δὲ τὸ ἀδικεῖν. οὐδὲ γὰρ
ἀνδρὸς τοῦτό | γ' ἐστὶ τὸ πάθημα, τὸ ἀδικεῖσθαι, B
ἀλλ' ἀνδραπόδου τινός, ᾧ κρεῖττόν ἐστι τεθνάναι ἢ
ζῆν, ὅστις ἀδικούμενος καὶ προπηλακιζόμενος μὴ οἷός τε
ἐστὶν αὐτὸς αὑτῷ βοηθεῖν, μηδὲ ἄλλῳ, οὗ ἂν κήδηται.
ἀλλ', οἶμαι, οἱ τιθέμενοι τοὺς νόμους οἱ ἀσθενεῖς ἄν-
θρωποί εἰσι καὶ οἱ πολλοί. πρὸς αὑτοὺς οὖν καὶ τὸ
αὑτοῖς συμφέρον τούς τε νόμους τίθενται καὶ τοὺς
ἐπαίνους ἐπαινοῦσι καὶ τοὺς ψόγους | ψέγουσιν· ἐκ- C
φοβοῦντες τοὺς ἐῤῥωμενεστέρους τῶν ἀνθρώπων καὶ
δυνατοὺς ὄντας πλέον ἔχειν, ἵνα μὴ αὐτῶν πλέον ἔχω-
σι, λέγουσιν, ὡς αἰσχρὸν καὶ ἄδικον τὸ πλεονεκτεῖν,
καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν
ἔχειν· ἀγαπῶσι γάρ, οἶμαι, αὐτοὶ ἂν τὸ ἴσον ἔχωσι
φαυλότεροι ὄντες. XXXIX. διὰ ταῦτα δὴ νόμῳ μὲν
τοῦτο ἄδικον καὶ αἰσχρὸν λέγεται, τὸ πλέον ζητεῖν
ἔχειν τῶν πολλῶν, καὶ ἀδικεῖν αὐτὸ καλοῦσιν· ἡ δέ γε,
οἶμαι, φύσις | αὐτὴ ἀποφαίνει αὐτό, ὅτι δίκαιόν ἐστι D
τὸν ἀμείνω τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν καὶ τὸν δυνατώ-
τερον τοῦ ἀδυνατωτέρου. δηλοῖ δὲ ταῦτα πολλαχοῦ
ὅτι οὕτως ἔχει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ τῶν ἀν-
θρώπων ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς γένεσιν, ὅτι
οὕτω τὸ δίκαιον κέκριται, τὸν κρείττω τοῦ ἥττονος
ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν. ἐπεὶ ποίῳ δικαίῳ χρώμενος
Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν; ἢ ὁ πατὴρ | αὐ- E
τοῦ ἐπὶ Σκύθας; ἢ ἄλλα μυρία ἂν τις ἔχοι τοιαῦτα
λέγειν. ἀλλ', οἶμαι, οὗτοι κατὰ φύσιν τὴν τοῦ δικαίου

ταῦτα πράττουσι, καὶ ναὶ μὰ Δία κατὰ νόμον γε τὸν
τῆς φύσεως, οὐ μέντοι ἴσως κατὰ τοῦτον, ὃν ἡμεῖς τι-
θέμεθα πλάττοντες· τοὺς βελτίστους καὶ ἐῤῥωμενε-
στάτους ἡμῶν αὐτῶν ἐκ νέων λαμβάνοντες ὥσπερ λέ-
οντας κατεπᾴδοντές τε καὶ γοητεύοντες καταδουλούμε-
484 θα * λέγοντες, ὡς τὸ ἴσον χρὴ ἔχειν καὶ τοῦτό ἐστι
τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον. ἐὰν δέ γε, οἶμαι, φύσιν ἱκα-
νὴν γένηται ἔχων ἀνήρ, πάντα ταῦτα ἀποσεισάμενος
καὶ διαῤῥήξας καὶ διαφυγών, καταπατήσας τὰ ἡμέτερα
γράμματα καὶ μαγγανεύματα καὶ ἐπῳδὰς καὶ νόμους
τοὺς παρὰ φύσιν ἅπαντας, ἐπαναστὰς ἀνεφάνη δεσπό-
της ἡμέτερος ὁ δοῦλος, καὶ ἐνταῦθα ἐξέλαμψε τὸ τῆς
B | φύσεως δίκαιον. δοκεῖ δέ μοι καὶ Πίνδαρος ἅπερ ἐγὼ
λέγω ἐνδείκνυσθαι ἐν τῷ ᾄσματι, ἐν ᾧ λέγει, ὅτι Νό-
μος ὁ πάντων βασιλεὺς θνατῶν τε καὶ ἀθα-
νάτων· οὗτος δὲ δή, φησίν, ἄγει δικαιῶν τὸ βι-
αιότατον ὑπερτάτᾳ χερί· τεκμαίρομαι ἔργοι-
σιν Ἡρακλέος, ἐπεὶ ἀπριάτας — λέγει οὕτω
πως, τὸ γὰρ ᾆσμα οὐκ ἐπίσταμαι. λέγει δ' ὅτι οὔτε
πριάμενος οὔτε δόντος τοῦ Γηρυόνου ἠλάσατο τὰς
C βοῦς, ὡς τούτου ὄντος τοῦ δικαίου φύσει, καὶ | βοῦς
καὶ τἄλλα κτήματα εἶναι πάντα τοῦ βελτίονός τε καὶ
κρείττονος τὰ τῶν χειρόνων τε καὶ ἡττόνων. **XL.** τὸ
μὲν οὖν ἀληθὲς οὕτως ἔχει· γνώσει δέ, ἂν ἐπὶ τὰ μεί-
ζω ἔλθῃς ἐάσας ἤδη φιλοσοφίαν. φιλοσοφία γάρ τοί
ἐστιν, ὦ Σώκρατες, χαρίεν, ἄν τις αὐτοῦ μετρίως ἅψη-
ται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ περαιτέρω τοῦ δέοντος ἐνδια-
τρίψῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν γὰρ καὶ πάνυ
εὐφυὴς ᾖ καὶ πόῤῥω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ, ἀνάγκη
D πάντων ἄπειρον | γεγονέναι ἐστίν, ὧν χρὴ ἔμπειρον
εἶναι τὸν μέλλοντα καλὸν κἀγαθὸν καὶ εὐδόκιμον ἔσε-
σθαι ἄνδρα. καὶ γὰρ τῶν νόμων ἄπειροι γίγνονται
τῶν κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν λόγων, οἷς δεῖ χρώμενον
ὁμιλεῖν ἐν τοῖς συμβολαίοις τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἰδίᾳ
καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν
ἀνθρωπείων, καὶ συλλήβδην τῶν ἠθῶν παντάπασιν
ἄπειροι γίγνονται. ἐπειδὰν οὖν ἔλθωσιν εἴς τινα ἰδίαν
E ἢ πολιτικὴν πρᾶξιν, καταγέλαστοι | γίγνονται, ὥσπερ
γε, οἶμαι, οἱ πολιτικοί, ἐπειδὰν αὖ εἰς τὰς ὑμετέρας
διατριβὰς ἔλθωσι καὶ τοὺς λόγους, καταγέλαστοί εἰσι.
συμβαίνει γὰρ τὸ τοῦ Εὐριπίδου· λαμπρός τ' ἐστὶν
ἕκαστος ἐν τούτῳ,

κἀπὶ τοῦτ' ἐπείγεται,
νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνῃ βέλτιστος ὤν.

485 * ὅπου δ' ἂν φαῦλος ᾖ, ἐντεῦθεν φεύγει καὶ λοιδορεῖ
τοῦτο, τὸ δ' ἕτερον ἐπαινεῖ, εὐνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, ἡγού-
μενος οὕτως αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπαινεῖν. ἀλλ', οἶμαι, τὸ
ὀρθότατόν ἐστιν ἀμφοτέρων μετασχεῖν. φιλοσοφίας
μέν, ὅσον παιδείας χάριν, καλὸν μετέχειν, καὶ οὐκ αἰ-
σχρὸν μειρακίῳ ὄντι φιλοσοφεῖν· ἐπειδὰν δὲ ἤδη πρε-
σβύτερος ὢν ἄνθρωπος ἔτι φιλοσοφῇ, καταγέλαστον,
ὦ Σώκρατες, τὸ χρῆμα γίγνεται, καὶ ἔγωγε ὁμοιότατον
B πάσχω | πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας, ὥσπερ πρὸς τοὺς
ψελλιζομένους καὶ παίζοντας. ὅταν μὲν γὰρ παιδίον
ἴδω, ᾧ ἔτι προσήκει διαλέγεσθαι οὕτω, ψελλιζόμενον
καὶ παῖζον, χαίρω τε καὶ χαρίεν μοι φαίνεται καὶ ἐλευ-
θέριον καὶ πρέπον τῇ τοῦ παιδίου ἡλικίᾳ· ὅταν δὲ
σαφῶς διαλεγομένου παιδαρίου ἀκούσω, πικρόν τί μοι
δοκεῖ χρῆμα εἶναι καὶ ἀνιᾷ μου τὰ ὦτα καί μοι δοκεῖ
δουλοπρεπές τι εἶναι· ὅταν δὲ ἀνδρὸς ἀκούσῃ τις | C
ψελλιζομένου ἢ παίζοντα ὁρᾷ, καταγέλαστον φαίνεται
καὶ ἄνανδρον καὶ πληγῶν ἄξιον. ταὐτὸν οὖν ἔγωγε
τοῦτο πάσχω καὶ πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας. παρὰ
νέῳ μὲν γὰρ μειρακίῳ ὁρῶν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, καὶ
πρέπειν μοι δοκεῖ, καὶ ἡγοῦμαι ἐλεύθερόν τινα εἶναι
τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, τὸν δὲ μὴ φιλοσοφοῦντα ἀνε-
λεύθερον καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς ἀξιώσοντα ἑαυτὸν οὔ-
τε καλοῦ οὔτε γενναίου πράγματος· ὅταν δὲ δὴ πρε-
σβύτερον | ἴδω ἔτι φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ ἀπαλλαττό- D
μενον, πληγῶν μοι δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι, ὦ Σώκρατες,
οὗτος ὁ ἀνήρ. ὃ γὰρ νῦν δὴ ἔλεγον, ὑπάρχει τούτῳ
τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν πάνυ εὐφυὴς ᾖ, ἀνάνδρῳ γενέσθαι
φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως καὶ τὰς ἀγοράς, ἐν αἷς
ἔφη ὁ ποιητὴς τοὺς ἄνδρας ἀριπρεπεῖς γίγνεσθαι, κα-
ταδεδυκότι δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μειρακίων
ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, | ἐλεύθερον E
δὲ καὶ μέγα καὶ ἱκανὸν μηδέποτε φθέγξασθαι. **XLI.**
ἐγὼ δέ, ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ ἐπιεικῶς ἔχω φιλικῶς.
κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν ὅπερ ὁ Ζῆθος πρὸς
τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὗπερ ἐμνήσθην. καὶ γὰρ
ἐμοὶ τοιαῦτ' ἄττα ἐπέρχεται πρὸς σὲ λέγειν, οἷάπερ
ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅτι ἀμελεῖς, ὦ Σώκρατες,
ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσιν ψυχῆς ὧδε γεν-
ναίαν μειρακιώδει τινὶ διαπρέπεις μορφώματι,
* καὶ οὔτ' ἂν δίκης βουλαῖσι προσθεῖ' ἂν ὀρ- 486
θῶς λόγον, οὔτ' εἰκὸς ἂν καὶ πιθανὸν λάβοις,
οὐθ' ὑπὲρ ἄλλου νεανικὸν βούλευμα βουλεύ-
σαιο. καίτοι, ὦ φίλε Σώκρατες — καί μοι μηδὲν
ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ — οὐκ αἰσχρὸν
δοκεῖ σοι εἶναι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ σὲ οἶμαι ἔχειν καὶ
τοὺς ἄλλους τοὺς πόῤῥω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας;
νῦν γὰρ εἴ τις σοῦ λαβόμενος ἢ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν
τοιούτων εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπαγάγοι, φάσκων ἀδι-
κεῖν μηδὲν ἀδικοῦντα, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν | ἔχοις ὅ τι B
χρήσαιο σαυτῷ, ἀλλ' ἰλιγγιῴης ἂν καὶ χασμῷο οὐκ
ἔχων ὅ τι εἴποις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀναβάς, κα-
τηγόρου τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθά-
νοις ἄν, εἰ βούλοιτο θανάτου σοι τιμᾶσθαι. καίτοι
πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν, ὦ Σώκρατες, εἴ τις εὐφυῆ
λαβοῦσα τέχνη φῶτα ἔθηκε χείρονα, μήτε αὐτὸν
αὑτῷ δυνάμενον βοηθεῖν, μηδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγί-
στων κινδύνων μήτε ἑαυτὸν μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ
δὲ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶσθαι | πᾶσαν τὴν οὐσίαν, C
ἀτεχνῶς δὲ ἄτιμον ζῆν ἐν τῇ πόλει; τὸν δὲ τοιοῦτον,
εἴ τι καὶ ἀγροικότερον εἰρῆσθαι, ἔξεστιν ἐπὶ κόῤῥης
τύπτοντα μὴ διδόναι δίκην. ἀλλ' ὦ 'γαθέ, ἐμοὶ πεί-
θου, παῦσαι δ' ἐλέγχων, πραγμάτων δ' εὐμουσίαν
ἄσκει, καὶ ἄσκει, ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις
τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφείς, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι
εἶναι εἴτε φλυαρίας, ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοική-
σεις δόμοις· | ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μι- D
κρὰ ταῦτα, ἀλλ' οἷς ἔστι καὶ βίος καὶ δόξα καὶ ἄλλα
πολλὰ ἀγαθά. **XLII.** ΣΩ. Εἰ χρυσῆν ἔχων ἐτύγχανον
τὴν ψυχήν, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἂν οἴει με ἄσμενον εὑ-
ρεῖν τούτων τινὰ τῶν λίθων, ᾗ βασανίζουσι τὸν χρυ-
σόν, τὴν ἀρίστην, πρὸς ἥντινα ἔμελλον προσαγαγὼν
αὐτήν, εἴ μοι ὁμολογήσειεν ἐκείνη καλῶς τεθεραπεῦ-

σθαι τὴν ψυχήν, εὖ εἴσεσθαι, ὅτι ἱκανῶς ἔχω καὶ οὐ-
E δέν μοι ˡ δεῖ ἄλλης βασάνου; ΚΑΛ. *Πρὸς τί δὴ*
τοῦτ᾽ ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. *Ἐγώ σοι ἐρῶ νῦν.*
οἶμαι ἐγὼ σοὶ ἐντετυχηκὼς τοιούτῳ ἑρμαίῳ ἐντετυχη-
κέναι. ΚΑΛ. *Τί δή;* ΣΩ. *Εὖ οἶδ᾽, ὅτι, ἄν μοι σὺ*
ὁμολογήσῃς περὶ ὧν ἡ ἐμὴ ψυχὴ δοξάζει, ταῦτ᾽ ἤδη
487 *ἐστὶν αὐτὰ τἀληθῆ. ἐννοῶ γάρ, ὅτι τὸν μέλλοντα* *
βασανιεῖν ἱκανῶς ψυχῆς πέρι ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μὴ
τρία ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντα ἔχεις, ἐπιστήμην τε
καὶ εὔνοιαν καὶ παῤῥησίαν. ἐγὼ γὰρ πολλοῖς ἐντυγχά-
νω, οἳ ἐμὲ οὐχ οἷοί τε εἰσὶ βασανίζειν διὰ τὸ μὴ σο-
φοὶ εἶναι, ὥςπερ σύ· ἕτεροι δὲ σοφοὶ μέν εἰσιν, οὐκ
ἐθέλουσι δέ μοι λέγειν τὴν ἀλήθειαν διὰ τὸ μὴ κήδε-
σθαί μου, ὥςπερ σύ· τὼ δὲ ξένω τώδε, Γοργίας τε
B *καὶ Πῶλος, σοφὼ μὲν καὶ ˡ φίλω ἐστὸν ἐμώ, ἐνδεεστέ-*
ρω δὲ παῤῥησίας καὶ αἰσχυντηροτέρω μᾶλλον τοῦ δέ-
οντος· πῶς γὰρ οὔ; ὥ γε εἰς τοσοῦτον αἰσχύνης ἐλη-
λύθατον, ὥςτε διὰ τὸ αἰσχύνεσθαι τολμᾷ ἑκάτερος
αὐτῶν αὐτὸς αὑτῷ ἐναντία λέγειν ἐναντίον πολλῶν ἀν-
θρώπων, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων. σὺ δὲ ταῦτα
πάντα ἔχεις, ἃ οἱ ἄλλοι οὐκ ἔχουσι· πεπαίδευσαί τε
γὰρ ἱκανῶς, ὡς πολλοὶ ἂν φήσαιεν Ἀθηναίων, καὶ
ἐμοί γ᾽ εἶ εὔνους. τίνι τεκμηρίῳ χρῶμαι; ἐγώ σοι ἐρῶ.
C ˡ *οἶδα ὑμᾶς ἐγώ, ὦ Καλλίκλεις, τέτταρας ὄντας, κοι-*
νωνοὺς γεγονότας σοφίας, σέ τε καὶ Τίσανδρον τὸν
Ἀφιδναῖον, καὶ Ἄνδρωνα τὸν Ἀνδροτίωνος, καὶ Ναυ-
σικύδην τὸν Χολαργέα. καί ποτε ὑμῶν ἐγὼ ἐπήκουσα
βουλευομένων μέχρι ὅποι τὴν σοφίαν ἀσκητέον εἴη, καὶ
οἶδα, ὅτι ἐνίκα ἐν ὑμῖν τοιάδε τις δόξα, μὴ προθυ-
μεῖσθαι εἰς τὴν ἀκρίβειαν φιλοσοφεῖν, ἀλλὰ εὐλαβεῖ-
D *σθαι παρεκελεύεσθε ˡ ἀλλήλοις, ὅπως μὴ πέρα τοῦ*
δέοντος σοφώτεροι γενόμενοι λήσετε διαφθαρέντες.
ἐπειδὴ οὖν σου ἀκούω ταῦτα ἐμοὶ συμβουλεύοντος,
ἅπερ τοῖς σεαυτοῦ ἑταιροτάτοις, ἱκανόν μοι τεκμήριόν
ἐστιν, ὅτι ὡς ἀληθῶς μοι εὔνους εἶ. καὶ μὴν ὅτι γε
οἷος παῤῥησιάζεσθαι καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι, αὐτός τε
φῂς καὶ ὁ λόγος, ὃ ὀλίγον πρότερον ἔλεγες, ὁμολογεῖ
σοι. ἔχει δὴ οὑτωσὶ δῆλον ὅτι τούτων πέρι νυνί· ἐάν
E *τι σὺ ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογήσῃς μοι, ˡ βεβασανισμέ-*
νον τοῦτ᾽ ἤδη ἔσται ἱκανῶς ὑπ᾽ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, καὶ
οὐκέτι αὐτὸ δεήσει ἐπ᾽ ἄλλην βάσανον ἀναφέρειν. οὐ
γὰρ ἄν ποτε αὐτὸ συνεχώρησας σὺ οὔτε σοφίας ἐν-
δείᾳ οὔτ᾽ αἰσχύνης περιουσίᾳ· οὐδ᾽ αὖ ἀπατῶν ἐμὲ
συγχωρήσαις ἄν· φίλος γάρ μοι εἶ, ὡς καὶ αὐτὸς φῄς.
τῷ ὄντι οὖν ἡ ἐμὴ καὶ σὴ ὁμολογία τέλος ἤδη ἕξει τῆς
ἀληθείας. πάντων δὲ καλλίστη ἐστὶν ἡ σκέψις, ὦ Καλ-
λίκλεις, περὶ τούτων ὧν σὺ δή μοι ἐπετίμησας, ποῖόν
488 *τινα χρὴ εἶναι τὸν ἄνδρα καὶ τί ἐπιτηδεύειν καὶ * μέ-*
χρι τοῦ, καὶ πρεσβύτερον καὶ νεώτερον ὄντα. ἐγὼ
γὰρ εἴ τι μὴ ὀρθῶς πράττω κατὰ τὸν βίον τὸν ἐμαυ-
τοῦ, εὖ ἴσθι τοῦτο ὅτι οὐχ ἑκὼν ἐξαμαρτάνω, ἀλλ᾽
ἀμαθίᾳ τῇ ἐμῇ. σὺ οὖν, ὥςπερ ἤρξω νουθετεῖν με,
μὴ ἀποστῇς, ἀλλ᾽ ἱκανῶς μοι ἔνδειξαι, τί ἐστι τοῦτο,
ὃ ἐπιτηδευτέον μοι, καὶ τίνα τρόπον κτησαίμην ἂν
αὐτό. καὶ ἐάν με λάβῃς νῦν μέν σοι ὁμολογήσαντα,
ἐν δὲ τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ μὴ ταῦτα πράττοντα, ἅπερ
B *ὡμολόγησα, πάνυ με ἡγοῦ βλᾶκα εἶναι καὶ ˡ μηκέτι*
ποτέ με νουθετήσῃς ὕστερον, ὡς μηδενὸς ἄξιον ὄντα.
ἐξ ἀρχῆς δέ μοι ἐπανάλαβε, πῶς φῂς τὸ δίκαιον ἔχειν
καὶ σὺ καὶ Πίνδαρος τὸ κατὰ φύσιν; ἄγειν βίᾳ τὸν
κρείττω τὰ τῶν ἡττόνων καὶ ἄρχειν τὸν βελτίω τῶν
χειρόνων καὶ πλέον ἔχειν τὸν ἀμείνω τοῦ φαυλοτέ-
ρου; μή τι ἄλλο λέγεις τὸ δίκαιον εἶναι; ἢ ὀρθῶς
μέμνημαι; XLIII. ΚΑΛ. *Ἀλλὰ ταῦτα ἔλεγον καὶ τό-*
τε καὶ νῦν λέγω. ΣΩ. *Πότερον δὲ τὸν αὐτὸν βελτίω*
καλεῖς σὺ καὶ κρείττω; οὐδὲ γάρ τοι ˡ τότε οἷός τ᾽ ἦ C
μαθεῖν σου, τί ποτε λέγεις. πότερον τοὺς ἰσχυροτέ-
ρους κρείττους καλεῖς, καὶ δεῖ ἀκροᾶσθαι τοῦ ἰσχυρο-
τέρου τοὺς ἀσθενεστέρους, οἷόν μοι δοκεῖς καὶ τότε
ἐνδείκνυσθαι, ὡς αἱ μεγάλαι πόλεις ἐπὶ τὰς σμικρὰς
κατὰ τὸ φύσει δίκαιον ἔρχονται, ὅτι κρείττους εἰσὶ καὶ
ἰσχυρότεραι, ὡς τὸ κρεῖττον καὶ ἰσχυρότερον καὶ βέλ-
τιον ταὐτὸν ὄν, ἢ ἔστι βελτίω μὲν εἶναι, ἥττω δὲ καὶ
ἀσθενέστερον, καὶ κρείττω μὲν εἶναι, μοχθηρότερον
δέ· ἢ ὁ αὐτὸς ὅρος ἐστὶ τοῦ ˡ βελτίονος καὶ τοῦ D
κρείττονος; τοῦτό μοι αὐτὸ σαφῶς διόρισον, ταὐτὸν ἢ
ἕτερόν ἐστι τὸ κρεῖττον καὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ ἰσχυρό-
τερον; ΚΑΛ. *Ἀλλ᾽ ἐγώ σοι σαφῶς λέγω, ὅτι ταὐτόν*
ἐστιν. ΣΩ. *Οὐκοῦν οἱ πολλοὶ τοῦ ἑνὸς κρείττους εἰ-*
σὶ κατὰ φύσιν; οἳ δὴ καὶ τοὺς νόμους τίθενται ἐπὶ
τῷ ἑνί, ὥςπερ καὶ σὺ ἄρτι ἔλεγες. ΚΑΛ. *Πῶς γὰρ*
οὔ; ΣΩ. *Τὰ τῶν πολλῶν ἄρα νόμιμα τὰ τῶν κρειτ-*
τόνων ἐστί. ΚΑΛ. *Πάνυ γε.* ˡ ΣΩ. *Οὐκοῦν τὰ τῶν* E
βελτιόνων; οἱ γὰρ κρείττους βελτίους πολὺ κατὰ τὸν
σὸν λόγον. ΚΑΛ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τὰ τούτων*
νόμιμα κατὰ φύσιν καλά, κρειττόνων γε ὄντων; ΚΑΛ.
Φημί. ΣΩ. *Ἆρ᾽ οὖν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως, ὡς*
ἄρτι αὖ σὺ ἔλεγες, δίκαιον εἶναι τὸ ἴσον ἔχειν καὶ
*αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ * ἀδικεῖσθαι; ἔστι ταῦτα, ἢ* 489
οὔ; καὶ ὅπως μὴ ἁλώσει ἐνταῦθα σὺ αἰσχυνόμενος.
νομίζουσιν, ἢ οὔ, οἱ πολλοὶ τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλ᾽ οὐ τὸ
πλέον δίκαιον εἶναι, καὶ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδι-
κεῖσθαι; Μὴ φθόνει μοι ἀποκρίνασθαι τοῦτο, Καλ-
λίκλεις, ἵν᾽, ἐάν μοι ὁμολογήσῃς, βεβαιώσωμαι ἤδη πα-
ρὰ σοῦ, ἅτε ἱκανοῦ ἀνδρὸς διαγνῶναι ὡμολογηκότος.
ΚΑΛ. *Ἀλλ᾽ οἵ γε πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως.* ΣΩ. *Οὐ*
νόμῳ ἄρα μόνον ἐστὶν αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖ-
σθαι, οὐδὲ δίκαιον τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φύσει·
ὥςτε ˡ κινδυνεύεις οὐκ ἀληθῆ λέγειν ἐν τοῖς πρόσθεν, B
οὐδὲ ὀρθῶς ἐμοῦ κατηγορεῖν λέγων, ὅτι ἐναντίον ἐστὶν
ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις, ἃ δὴ καὶ ἐγὼ γνοὺς κακουργῶ
ἐν τοῖς λόγοις, ἐὰν μέν τις κατὰ φύσιν λέγῃ, ἐπὶ τὸν
νόμον ἄγων, ἐὰν δέ τις κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ τὴν φύ-
σιν. XLIV. ΚΑΛ. *Οὑτοσὶ ἀνὴρ οὐ παύσεται φλυα-*
ρῶν. Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχύνει, τηλικοῦ-
τος ὤν, ὀνόματα θηρεύων, καὶ ἐάν τις ῥήματι ἁμάρ-
τῃ, ˡ ἕρμαιον τοῦτο ποιούμενος; ἐμὲ γὰρ οἴει ἄλλο τι C
λέγειν τὸ κρείττους εἶναι ἢ τὸ βελτίους; οὐ πάλαι σοι
λέγω, ὅτι ταὐτόν φημι εἶναι τὸ βέλτιον καὶ τὸ κρεῖτ-
τον; ἢ οἴει με λέγειν, ἐὰν συρφετὸς συλλεγῇ δούλων
καὶ παντοδαπῶν ἀνθρώπων μηδενὸς ἀξίων πλὴν ἴσως
τῷ σώματι ἰσχυρίσασθαι, καὶ οὗτοι φῶσιν, αὐτὰ ταῦ-
τα εἶναι νόμιμα; ΣΩ. *Εἶεν, ὦ σοφώτατε Καλλίκλεις·*
οὕτω λέγεις; ΚΑΛ. *Πάνυ ˡ μὲν οὖν.* ΣΩ. *Ἀλλ᾽ ἐγὼ* D
μέν, ὦ δαιμόνιε, καὶ αὐτὸς πάλαι τοπάζω τοιοῦτόν τι
σε λέγειν τὸ κρεῖττον, καὶ ἀνερωτῶ γλιχόμενος σαφῶς
εἰδέναι ὅ τι λέγεις. οὐ γὰρ δήπου σύ γε τοὺς δύο
βελτίους ἡγεῖ τοῦ ἑνός, οὐδὲ τοὺς σοὺς δούλους βελ-

τίους σοῦ, ὅτι ἰσχυρότεροί εἰσιν ἢ σύ. ἀλλὰ πάλιν ἐξ
ἀρχῆς εἰπέ, τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους, ἐπειδὴ οὐ
τοὺς ἰσχυροτέρους; καί, ὦ θαυμάσιε, πρᾳότερόν με
E προδίδασκε, ἵνα μὴ ἀποφοιτήσω παρὰ σοῦ. ' ΚΑΛ.
Εἰρωνεύει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ μὰ τὸν Ζῆθον, ὦ
Καλλίκλεις, ᾧ σὺ χρώμενος πολλὰ νῦν δὴ εἰρωνεύου
πρός με. ἀλλ' ἴθι εἰπέ, τίνας λέγεις τοὺς βελτίους εἶ-
ναι; ΚΑΛ. Τοὺς ἀμείνους ἔγωγε. ΣΩ. Ὁρᾷς ἄρα,
ὅτι σὺ αὐτὸς ὀνόματα λέγεις, δηλοῖς δὲ οὐδέν. οὐκ
ἐρεῖς, τοὺς βελτίους καὶ κρείττους πότερον τοὺς φρο-
νιμωτέρους λέγεις, ἢ ἄλλους τινάς; ΚΑΛ. Ἀλλὰ ναὶ
μὰ Δία τούτους λέγω καὶ σφόδρα γε. ΣΩ. Πολλά-
490 κις ἄρα εἷς φρονῶν μυρίων * μὴ φρονούντων κρείττων
ἐστὶ κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ τοῦτον ἄρχειν δεῖ, τοὺς
δ' ἄρχεσθαι, καὶ πλέον ἔχειν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχο-
μένων. τοῦτο γάρ μοι δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν — καὶ
οὐ ῥήματα θηρεύω —, εἰ ὁ εἷς τῶν μυρίων κρείττων.
ΚΑΛ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔστιν ἃ λέγω. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐγὼ
τὸ δίκαιον εἶναι φύσει, τὸ βελτίω ὄντα καὶ φρονιμώ-
τερον καὶ ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν τῶν φαυλοτέρων.
B XLV ΣΩ. Ἔχε δὴ αὐτοῦ. τί ' ποτε αὖ νῦν λέγεις;
ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦμεν, ὥσπερ νῦν, πολλοὶ ἀθρόοι ἄν-
θρωποι, καὶ ἡμῖν ᾖ ἐν κοινῷ πολλὰ σιτία καὶ ποτά,
ὦμεν δὲ παντοδαποί, οἱ μὲν ἰσχυροί, οἱ δὲ ἀσθενεῖς,
εἷς δὲ ἡμῶν ᾖ φρονιμώτερος περὶ ταῦτα ἰατρὸς ὤν, ᾖ
δέ, οἷον εἰκός, τῶν μὲν ἰσχυρότερος, τῶν δὲ ἀσθενέ-
στερος, ἄλλο τι ἢ οὗτος φρονιμώτερος ἡμῶν ὢν βελ-
τίων καὶ κρείττων ἔσται εἰς ταῦτα; ΚΑΛ. Πάνυ γε.
C ΣΩ. Ἦ οὖν ' τούτων τῶν σιτίων πλέον ἡμῶν ἐκτέον
αὐτῷ, ὅτι βελτίων ἐστίν, ἢ τῷ μὲν ἄρχειν πάντα ἐκεῖ-
νον δεῖ νέμειν, ἐν δὲ τῷ ἀναλίσκειν τε αὐτὰ καὶ κατα-
χρῆσθαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ σῶμα οὐ πλεονεκτητέον, εἰ μὴ
μέλλει ζημιοῦσθαι, ἀλλὰ τῶν μὲν πλέον, τῶν δ' ἔλατ-
τον ἐκτέον· ἐὰν δὲ τύχῃ πάντων ἀσθενέστατος ὤν,
πάντων ἐλάχιστον τῷ βελτίστῳ, ὦ Καλλίκλεις; οὐχ
οὕτως, ὦ 'γαθέ; ΚΑΛ. Περὶ σιτία λέγεις καὶ ποτὰ
D καὶ ἰατροὺς καὶ φλυαρίας· ἐγὼ δὲ ' οὐ ταῦτα λέγω.
ΣΩ. Πότερον οὖν τὸν φρονιμώτερον βελτίω λέγεις;
Φάθι ἢ μή. ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλ' οὐ τὸν βελ-
τίω πλέον δεῖν ἔχειν; ΚΑΛ. Οὐ σιτίων γε οὐδὲ πο-
τῶν. ΣΩ. Μανθάνω, ἀλλ' ἴσως ἱματίων, καὶ δεῖ τὸν
ὑφαντικώτατον μέγιστον ἱμάτιον ἔχειν καὶ πλεῖστα καὶ
κάλλιστα ἀμπεχόμενον περιϊέναι. ΚΑΛ. Ποίων ἱμα-
τίων; ΣΩ. Ἀλλ' εἰς ὑποδήματα δῆλον ὅτι δεῖ πλεο-
E νεκτεῖν τὸν φρονιμώτερον εἰς ταῦτα καὶ ' βέλτιστον.
τὸν σκυτοτόμον ἴσως μέγιστα δεῖ ὑποδήματα καὶ
πλεῖστα ὑποδεδεμένον περιπατεῖν. ΚΑΛ. Ποῖα ὑπο-
δήματα; φλυαρεῖς ἔχων; ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα
λέγεις, ἴσως τὰ τοιάδε· οἷον γεωργικὸν ἄνδρα περὶ
γῆν φρόνιμόν τε καὶ καλὸν καὶ ἀγαθόν, τοῦτον δὴ
ἴσως δεῖ πλεονεκτεῖν τῶν σπερμάτων καὶ ὡς πλείστῳ
σπέρματι χρῆσθαι εἰς τὴν αὑτοῦ γῆν. ΚΑΛ. Ὡς ἀεὶ
ταὐτὰ λέγεις, ὦ Σώκρατες! ΣΩ. Οὐ μόνον γε, ὦ
491 Καλλίκλεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. ΚΑΛ. Νὴ *
τοὺς θεούς, ἀτεχνῶς γε ἀεὶ σκυτέας τε καὶ κναφέας
καὶ μαγείρους λέγων καὶ ἰατροὺς οὐδὲν παύει, ὡς περὶ
τούτων ἡμῖν ὄντα τὸν λόγον. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ ἐρεῖς,
περὶ τίνων ὁ κρείττων τε καὶ φρονιμώτερος πλέον
ἔχων δικαίως πλεονεκτεῖ; ἢ οὔτε ἐμοῦ ὑποβάλλοντος
ἀνέξει οὔτ' αὐτὸς ἐρεῖς; ΚΑΛ. Ἀλλ' ἔγωγε καὶ πά-
λαι λέγω. πρῶτον μὲν τοὺς κρείττους, οἵ εἰσιν, οὐ
σκυτοτόμους λέγω οὐδὲ ' μαγείρους, ἀλλ' οἳ ἂν εἰς τὰ B
τῆς πόλεως πράγματα φρόνιμοι ὦσιν, ὅντινα ἂν τρό-
πον εὖ οἰκοῖτο, καὶ μὴ μόνον φρόνιμοι, ἀλλὰ καὶ ἀν-
δρεῖοι, ἱκανοὶ ὄντες ἃ ἂν νοήσωσιν ἐπιτελεῖν, καὶ μὴ
ἀποκάμνωσι διὰ μαλακίαν ψυχῆς. XLVI. ΣΩ. Ὁρᾷς,
ὦ βέλτιστε Καλλίκλεις, ὡς οὐ ταὐτὰ σύ τ' ἐμοῦ κατη-
γορεῖς καὶ ἐγὼ σοῦ; σὺ μὲν γὰρ ἐμὲ φῂς ἀεὶ ταὐτὰ
λέγειν, καὶ μέμφει μοι· ἐγὼ δὲ σοῦ τοὐναντίον, ὅτι
οὐδέποτε ταὐτὰ λέγεις περὶ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τοτὲ μὲν
' τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους τοὺς ἰσχυροτέρους C
ὡρίζου, αὖθις δὲ τοὺς φρονιμωτέρους, νῦν δ' αὖ ἕτε-
ρόν τι ἥκεις ἔχων· ἀνδρειότεροί τινες ὑπὸ σοῦ λέγον-
ται οἱ κρείττους καὶ οἱ βελτίους. ἀλλ', ὦ 'γαθέ, εἰ-
πὼν ἀπαλλάγηθι, τίνας ποτὲ λέγεις τοὺς βελτίους τε
καὶ κρείττους καὶ εἰς ὅ τι. ΚΑΛ. Ἀλλ' εἴρηκά γε
ἔγωγε τοὺς φρονίμους εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα
καὶ ἀνδρείους. τούτους γὰρ ' προσήκει τῶν πόλεων D
ἄρχειν, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτ' ἐστί, πλέον ἔχειν τούτους
τῶν ἄλλων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων. ΣΩ. Τί
δέ; αὑτῶν, ὦ ἑταῖρε; ΚΑΛ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἕνα
ἕκαστον λέγω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα. ἢ τοῦτο μὲν οὐ-
δὲν δεῖ, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχειν, τῶν δὲ ἄλλων; ΚΑΛ.
Πῶς ἑαυτοῦ ἄρχοντα λέγεις; ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον,
ἀλλ' ὥσπερ οἱ πολλοί, σώφρονα ὄντα καὶ ἐγκρατῆ αὐ-
τὸν ἑαυτοῦ, τῶν ἡδονῶν καὶ ' ἐπιθυμιῶν ἄρχοντα τῶν E
ἐν ἑαυτῷ. ΚΑΛ. Ὡς ἡδὺς εἶ! τοὺς ἠλιθίους λέγεις
τοὺς σώφρονας. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; οὐδεὶς ὅστις οὐκ
ἂν γνοίη, ὅτι οὕτω λέγω. ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα,
ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πῶς ἂν εὐδαίμων γένοιτο ἄνθρω-
πος δουλεύων ὁτῳοῦν; ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν
καλὸν καὶ δίκαιον, ὃ ἐγώ σοι νῦν παρρησιαζόμενος
λέγω, ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βιωσόμενον τὰς μὲν ἐπιθυ-
μίας τὰς ἑαυτοῦ ἐᾶν ὡς μεγίστας εἶναι καὶ μὴ κολά-
ζειν, ταύταις δὲ ὡς μεγίσταις οὔσαις ἱκανὸν * εἶναι 492
ὑπηρετεῖν δι' ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν καὶ ἀποπιμπλά-
ναι ὧν ἂν ἀεὶ ἡ ἐπιθυμία γίγνηται. ἀλλὰ τοῦτ', οἶμαι,
τοῖς πολλοῖς οὐ δυνατόν· ὅθεν ψέγουσι τοὺς τοιού-
τους δι' αἰσχύνην, ἀποκρυπτόμενοι τὴν αὑτῶν ἀδυνα-
μίαν, καὶ αἰσχρὸν δή φασιν εἶναι τὴν ἀκολασίαν. ὅπερ
ἐν τοῖς πρόσθεν ἐγὼ ἔλεγον, δουλούμενοι τοὺς βελ-
τίους τὴν φύσιν ἀνθρώπους, καὶ αὐτοὶ οὐ δυνάμενοι
ἐκπορίζεσθαι ταῖς ἡδοναῖς πλήρωσιν ἐπαινοῦσι τὴν
σωφροσύνην ' καὶ τὴν δικαιοσύνην διὰ τὴν αὑτῶν ἀναν- B
δρίαν. ἐπεί γε οἷς ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν ἢ βασιλέων υἱέ-
σιν εἶναι ἢ αὐτοὺς τῇ φύσει ἱκανοὺς ἐκπορίσασθαι
ἀρχήν τινα ἢ τυραννίδα ἢ δυναστείαν, τί τῇ ἀληθείᾳ
αἴσχιον καὶ κάκιον εἴη σωφροσύνης τούτοις τοῖς ἀν-
θρώποις; οἷς ἐξὸν ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν καὶ μηδε-
νὸς ἐμποδὼν ὄντος, αὐτοὶ ἑαυτοῖς δεσπότην ἐπαγά-
γοιντο τὸν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων νόμον τε καὶ λό-
γον καὶ ψόγον; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄθλιοι γεγονότες εἴη-
σαν ὑπὸ τοῦ ' καλοῦ τοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς σω- C
φροσύνης, μηδὲν πλέον νέμοντες τοῖς φίλοις τοῖς αὑ-
τῶν ἢ τοῖς ἐχθροῖς, καὶ ταῦτα ἄρχοντες ἐν τῇ ἑαυτῶν
πόλει; ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, ὦ Σώκρατες, ἣν φῂς σὺ διώ-
κειν, ὧδ' ἔχει· τρυφὴ καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία, ἐὰν
ἐπικουρίαν ἔχῃ, τοῦτ' ἐστὶν ἀρετή τε καὶ εὐδαιμονία·

τὰ δὲ ἄλλα ταῦτ᾽ ἐστὶ τὰ καλλωπίσματα, τὰ παρὰ
φύσιν συνθήματα, ἀνθρώπων φλυαρία καὶ οὐδενὸς
D ἄξια. XLVII. ΣΩ. Οὐκ | ἀγεννῶς γε, ὦ Καλλίκλεις,
ἐπεξέρχει τῷ λόγῳ παῤῥησιαζόμενος· σαφῶς γὰρ σὺ
νῦν λέγεις ἃ οἱ ἄλλοι διανοοῦνται μέν, λέγειν δὲ οὐκ
ἐθέλουσι. δέομαι οὖν ἐγώ σου μηδενὶ τρόπῳ ἀνεῖναι,
ἵνα τῷ ὄντι κατάδηλον γένηται, πῶς βιωτέον. καί μοι
λέγε· τὰς μὲν ἐπιθυμίας φῂς οὐ κολαστέον, εἰ μέλλει
τις οἷον δεῖ εἶναι, ἐῶντα δὲ αὐτὰς ὡς μεγίστας πλή-
ρωσιν αὐταῖς ἁμόθεν γέ ποθεν ἑτοιμάζειν, καὶ τοῦτο
E εἶναι | τὴν ἀρετήν; ΚΑΛ. Φημὶ ταῦτα ἐγώ. ΣΩ.
Οὐκ ἄρα ὀρθῶς λέγονται οἱ μηδενὸς δεόμενοι εὐδαί-
μονες εἶναι. ΚΑΛ. Οἱ λίθοι γὰρ ἂν οὕτω γε καὶ οἱ
νεκροὶ εὐδαιμονέστατοι εἶεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ
ὥς γε σὺ λέγεις δεινὸς ὁ βίος. οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ᾽
ἄν, εἰ Εὐριπίδης ἀληθῆ ἐν τοῖσδε λέγει, λέγων

τίς δ᾽ οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν;

493 καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν· ὅπερ ἤδη του *
ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν,
καὶ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα, τῆς δὲ ψυχῆς τοῦ-
το, ἐν ᾧ ἐπιθυμίαι εἰσί, τυγχάνει ὂν οἷον ἀναπείθε-
σθαι καὶ μεταπίπτειν ἄνω κάτω· καὶ τοῦτο ἄρα τις
μυθολογῶν κομψὸς ἀνήρ, ἴσως Σικελός τις ἢ Ἰταλι-
κός, παράγων τῷ ὀνόματι διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πι-
στικὸν ὠνόμασε πίθον, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀμυήτους·
B τῶν δ᾽ ἀμυήτων τοῦτο | τῆς ψυχῆς, οὗ αἱ ἐπιθυμίαι
εἰσί, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανόν, ὡς τετρη-
μένος εἴη πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας. τοὐ-
ναντίον δὴ οὗτος σοί, ὦ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται, ὡς
τῶν ἐν Ἅιδου — τὸ ἀειδὲς δὴ λέγων — οὗτοι
ἀθλιώτατοι ἂν εἶεν οἱ ἀμύητοι, καὶ φοροῖεν εἰς τὸν
τετρημένον πίθον ὕδωρ ἑτέρῳ τοιούτῳ τετρημένῳ κο-
σκίνῳ· τὸ δὲ κόσκινον ἄρα λέγει, ὡς ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ
C λέγων, τὴν ψυχὴν εἶναι· τὴν | δὲ ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπεί-
κασε τὴν τῶν ἀνοήτων ὡς τετρημένην, ἅτε οὐ δυναμέ-
νην στέγειν δι᾽ ἀπιστίαν τε καὶ λήθην. ταῦτ᾽ ἐπιεικῶς
μέν ἐστιν ὑπό τι ἄτοπα, δηλοῖ μὴν ὃ ἐγὼ βούλομαί
σοι ἐνδειξάμενος, ἐάν πως οἷός τε ὦ, πεῖσαι μεταθέ-
σθαι ἀντὶ τοῦ ἀπλήστως καὶ ἀκολάστως ἔχοντος βίου
τὸν κοσμίως καὶ τοῖς ἀεὶ παροῦσιν ἱκανῶς καὶ ἐξαρ-
κούντως ἔχοντα βίον ἑλέσθαι. ἀλλὰ πότερον πείθω
D τί σε καὶ μετατίθεσαι εὐδαιμονεστέρους | εἶναι τοὺς
κοσμίους τῶν ἀκολάστων, ἢ οὐδέν, ἀλλ᾽, ἂν καὶ πολλὰ
τοιαῦτα μυθολογῶ, οὐδέν τι μᾶλλον μεταθήσει; ΚΑΛ.
Τοῦτ᾽ ἀληθέστερον εἴρηκας, ὦ Σώκρατες. XLVIII.
ΣΩ. Φέρε δή, ἄλλην σοι εἰκόνα λέγω ἐκ τοῦ αὐτοῦ
γυμνασίου τῇ νῦν. σκόπει γάρ, εἰ τοιόνδε λέγεις περὶ
τοῦ βίου ἑκατέρου, τοῦ τε σώφρονος καὶ τοῦ ἀκολά-
στου, οἷον εἰ δυοῖν ἀνδροῖν ἑκατέρῳ πίθοι πολλοὶ
εἶεν, καὶ τῷ μὲν ἑτέρῳ ὑγιεῖς καὶ πλήρεις, ὁ μὲν οἴ-
E νου, | ὁ δὲ μέλιτος, ὁ δὲ γάλακτος καὶ ἄλλοι πολλοὶ
πολλῶν, νάματα δὲ σπάνια καὶ χαλεπὰ ἑκάστου τού-
των εἴη καὶ μετὰ πολλῶν πόνων καὶ χαλεπῶν ἐκπορι-
ζόμενα· ὁ μὲν οὖν ἕτερος πληρωσάμενος μήτ᾽ ἐποχε-
τεύοι μήτε τι φροντίζοι, ἀλλ᾽ ἕνεκα τούτων ἡσυχίαν
ἔχοι· τῷ δ᾽ ἑτέρῳ τὰ μὲν νάματα, ὥσπερ καὶ ἐκείνῳ,
δυνατὰ μὲν πορίζεσθαι, χαλεπὰ δέ, τὰ δ᾽ ἀγγεῖα τε-
τρημένα καὶ σαθρά, καὶ ἀναγκάζοιτο ἀεὶ καὶ νύκτα
καὶ ἡμέραν * πιμπλάναι αὐτά, ἢ τὰς ἐσχάτας λυποῖτο 494
λύπας· ἆρα τοιούτου ἑκατέρῳ ὄντος τοῦ βίου, λέγεις
τὸν τοῦ ἀκολάστου εὐδαιμονέστερον εἶναι ἢ τὸν τοῦ
κοσμίου; πείθω τί σε ταῦτα λέγων συγχωρῆσαι τὸν
κόσμιον βίον τοῦ ἀκολάστου ἀμείνω εἶναι, ἢ οὐ πεί-
θω; ΚΑΛ. Οὐ πείθεις, ὦ Σώκρατες. τῷ μὲν γὰρ
πληρωσαμένῳ ἐκείνῳ οὐκέτ᾽ ἔστιν ἡδονὴ οὐδεμία, ἀλλὰ
τοῦτ᾽ ἔστιν, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸ ὥσπερ λίθον ζῆν,
ἐπειδὰν πληρώσῃ, μήτε | χαίροντα ἔτι μήτε λυπούμε- B
νον. ἀλλ᾽ ἐν τούτῳ ἐστὶ τὸ ἡδέως ζῆν, ἐν τῷ ὡς πλεῖ-
στον ἐπιῤῥεῖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη γ᾽, ἂν πολὺ ἐπιῤ-
ῥέῃ, πολὺ καὶ τὸ ἀπιὸν εἶναι καὶ μεγάλ᾽ ἄττα τὰ
τρήματα εἶναι ταῖς ἐκροαῖς; ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΣΩ. Χαραδριοῦ τινα αὖ σὺ βίον λέγεις, ἀλλ᾽ οὐ νε-
κροῦ, οὐδὲ λίθου. καί μοι λέγε, τὸ τοιόνδε λέγεις, οἷον
πεινῆν καὶ πεινῶντα ἐσθίειν; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ.
Καὶ διψῆν γε καὶ διψῶντα | πίνειν; ΚΑΛ. Λέγω, C
καὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἁπάσας ἔχοντα καὶ δυνάμε-
νον πληροῦντα χαίροντα εὐδαιμόνως ζῆν. XLIX. ΣΩ.
Εὖγε, ὦ βέλτιστε· διατέλει γὰρ ὥσπερ ἤρξω, καὶ ὅπως
μὴ ἀπαισχυνεῖ. δεῖ δέ, ὡς ἔοικε, μηδ᾽ ἐμὲ ἀπαισχυν-
θῆναι. καὶ πρῶτον μὲν εἰπέ, εἰ καὶ ψωρῶντα καὶ κνη-
σιῶντα, ἀφθόνως ἔχοντα τοῦ κνῆσθαι, κνώμενον δια-
τελοῦντα τὸν βίον εὐδαιμόνως ἔστι ζῆν. ΚΑΛ. | Ὡς D
ἄτοπος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀτεχνῶς δημηγόρος. ΣΩ.
Τοιγάρτοι, ὦ Καλλίκλεις, Πῶλον μὲν καὶ Γοργίαν καὶ
ἐξέπληξα καὶ αἰσχύνεσθαι ἐποίησα, σὺ δὲ οὐ μὴ ἐκ-
πλαγῇς, οὐδὲ μὴ αἰσχυνθῇς· ἀνδρεῖος γὰρ εἶ. ἀλλ᾽
ἀποκρίνου μόνον. ΚΑΛ. Φημὶ τοίνυν καὶ τὸν κνώμε-
νον ἡδέως ἂν βιῶναι. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἡδέως, καὶ
εὐδαιμόνως; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον εἰ τὴν
| κεφαλὴν μόνον κνησιῷ, ἢ ἔτι τί σε ἐρωτῶ; ὅρα, ὦ E
Καλλίκλεις, τί ἀποκρινεῖ, ἐάν τίς σε τὰ ἐχόμενα τού-
τοις ἐφεξῆς ἅπαντα ἐρωτᾷ. καὶ τούτων τοιούτων ὄν-
των κεφάλαιον, ὁ τῶν κιναίδων βίος οὗτος οὐ δεινὸς
καὶ αἰσχρὸς καὶ ἄθλιος; ἢ τούτους τολμήσεις λέγειν
εὐδαίμονας εἶναι, ἐὰν ἀφθόνως ἔχωσιν ὧν δέονται;
ΚΑΛ. Οὐκ αἰσχύνει εἰς τοιαῦτα ἄγων, ὦ Σώκρατες,
τοὺς λόγους; ΣΩ. Ἦ γὰρ ἐγὼ ἄγω ἐνταῦθα, ὦ γεν-
ναῖε, ἢ ἐκεῖνος, ὃς ἂν φῇ ἀνέδην οὕτω τοὺς χαίρον-
τας, ὅπως ἂν χαίρωσιν, εὐδαίμονας εἶναι, * καὶ μὴ 495
διορίζηται τῶν ἡδονῶν ὁποῖαι ἀγαθαὶ καὶ κακαί; ἀλλ᾽
ἔτι καὶ νῦν λέγε, πότερον φῂς εἶναι τὸ αὐτὸ ἡδὺ καὶ
ἀγαθόν, ἢ εἶναί τι τῶν ἡδέων, ὃ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν;
ΚΑΛ. Ἵνα δή μοι μὴ ἀνομολογούμενος ᾖ ὁ λόγος, ἐὰν
ἕτερον φήσω εἶναι, τὸ αὐτό φημι εἶναι. ΣΩ. Δια-
φθείρεις, ὦ Καλλίκλεις, τοὺς πρώτους λόγους, καὶ οὐκ
ἂν ἔτι μετ᾽ ἐμοῦ ἱκανῶς τὰ ὄντα ἐξετάζοις, εἴπερ πα-
ρὰ τὰ δοκοῦντα σαυτῷ ἐρεῖς. ΚΑΛ. Καὶ | γὰρ σύ, B
ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ τοίνυν ὀρθῶς ποιῶ οὔτ᾽ ἐγώ,
εἴπερ ποιῶ τοῦτο, οὔτε σύ. ἀλλ᾽, ὦ μακάριε, ἄθρει,
μὴ οὐ τοῦτο ᾖ τὸ ἀγαθόν, τὸ πάντως χαίρειν· ταῦτά
τε γὰρ τὰ νῦν δὴ αἰνιχθέντα πολλὰ καὶ αἰσχρὰ φαί-
νεται συμβαίνοντα, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, καὶ ἄλλα πολ-
λά. ΚΑΛ. Ὡς σύ γε οἴει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Σὺ δὲ
τῷ ὄντι, ὦ Καλλίκλεις, ταῦτα ἰσχυρίζει; ΚΑΛ. Ἔγω-
γε. L. ΣΩ. Ἐπιχειρῶμεν ἄρα τῷ λόγῳ, | ὡς σοῦ C
σπουδάζοντος; ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα. ΣΩ. Ἴθι
δή μοι, ἐπειδὴ οὕτω δοκεῖ, διελοῦ τάδε. ἐπιστήμην που

καλεῖς τι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ καὶ ἀνδρείαν νῦν
δή ἔλεγές τινα εἶναι μετὰ ἐπιστήμης; ΚΑΛ. Ἔλεγον
γάρ. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὡς ἕτερον τὴν ἀνδρείαν τῆς
ἐπιστήμης δύο ταῦτα ἔλεγες; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ.
D Τί δέ; ἡδονὴν καὶ ἐπιστήμην ' ταὐτὸν ἢ ἕτερον;
ΚΑΛ. Ἕτερον δήπου, ὦ σοφώτατε σύ. ΣΩ. Ἦ καὶ
ἀνδρείαν ἑτέραν ἡδονῆς; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Φέρε δή, ὅπως μεμνησόμεθα ταῦτα, ὅτι Καλλικλῆς
ἔφη ὁ Ἀχαρνεὺς ἡδὺ μὲν καὶ ἀγαθὸν ταὐτὸν εἶναι,
ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀνδρείαν καὶ ἀλλήλων καὶ τοῦ ἀγα-
θοῦ ἕτερον. ΚΑΛ. Σωκράτης δέ γε ἡμῖν ὁ Ἀλωπε-
κῆθεν οὐχ ὁμολογεῖ ταῦτα· ἢ ὁμολογεῖ; ΣΩ. Οὐχ
E ὁμολογεῖ· οἶμαι δέ γε οὐδὲ ' Καλλικλῆς, ὅταν αὐτὸς
αὑτὸν θεάσηται ὀρθῶς. εἰπὲ γάρ μοι, τοὺς εὖ πράτ-
τοντας τοῖς κακῶς πράττουσιν οὐ τοὐναντίον ἡγεῖ πά-
θος πεπονθέναι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, εἴ-
περ ἐναντία ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλοις, ἀνάγκη περὶ αὐτῶν
ἔχειν ὥσπερ περὶ ὑγιείας ἔχει καὶ νόσου; οὐ γὰρ ἅμα
δήπου ὑγιαίνει τε καὶ νοσεῖ ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ ἅμα
ἀπαλλάττεται ὑγιείας τε καὶ νόσου. ΚΑΛ. Πῶς λέ-
γεις; ΣΩ. Οἷον περὶ ὅτου βούλει τοῦ σώματος ἀπο-
496 λαβὼν σκόπει. νοσεῖ που * ἄνθρωπος ὀφθαλμούς, ᾧ
ὄνομα ὀφθαλμία; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐ δή-
που καὶ ὑγιαίνει γε ἅμα τοὺς αὐτούς; ΚΑΛ. Οὐδ'
ὁπωστιοῦν. ΣΩ. Τί δέ; ὅταν τῆς ὀφθαλμίας ἀπαλ-
λάττηται, ἆρα τότε καὶ τῆς ὑγιείας ἀπαλλάττεται τῶν
ὀφθαλμῶν καὶ τελευτῶν ἅμα ἀμφοτέρων ἀπήλλακται;
ΚΑΛ. Ἥκιστά γε. ΣΩ. Θαυμάσιον γάρ, οἶμαι, καὶ
B ἄλογον γίγνεται. ἦ γάρ; ΚΑΛ. ' Σφόδρα γε. ΣΩ.
Ἀλλ' ἐν μέρει, οἶμαι, ἑκάτερον καὶ λαμβάνει καὶ ἀπολ-
λύει; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἰσχὺν καὶ ἀσθέ-
νειαν ὡςαύτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τάχος καὶ
βραδυτῆτα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἦ καὶ τἀγαθὰ
καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τἀναντία τούτων, κακά τε καὶ
ἀθλιότητα, ἐν μέρει λαμβάνει καὶ ἐν μέρει ἀπαλλάτ-
τεται ἑκατέρου; ΚΑΛ. Πάντως δήπου. ΣΩ. Ἐὰν
C εὕρωμεν ἄρα ἅττα, ὧν ἅμα τε ' ἀπαλλάττεται ἄνθρω-
πος καὶ ἅμα ἔχει, δῆλον ὅτι ταῦτά γε οὐκ ἂν εἴη τό
τε ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὁμολογοῦμεν ταῦτα; καὶ
εὖ μάλα σκεψάμενος ἀποκρίνου. ΚΑΛ. Ἀλλ' ὑπερφυῶς
ὡς ὁμολογῶ. LI. ΣΩ. Ἴθι δὴ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν
ὡμολογημένα. τὸ πεινῆν ἔλεγες πότερον ἡδὺ ἢ ἀνιαρὸν
εἶναι; αὐτὸ λέγω τὸ πεινῆν. ΚΑΛ. Ἀνιαρὸν ἔγωγε·
D τὸ μέντοι πεινῶντα ἐσθίειν ἡδύ. ΣΩ. ' Μανθάνω·
ἀλλ' οὖν τό γε πεινῆν αὐτὸ ἀνιαρόν. ἢ οὐχί; ΚΑΛ.
Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ διψῆν; ΚΑΛ. Σφόδρα
γε. ΣΩ. Πότερον οὖν ἔτι πλείω ἐρωτῶ, ἢ ὁμολογεῖς
ἅπασαν ἔνδειαν καὶ ἐπιθυμίαν ἀνιαρὸν εἶναι; ΚΑΛ.
Ὁμολογῶ, ἀλλὰ μὴ ἐρώτα. ΣΩ. Εἶεν. διψῶντα δὲ δὴ
πίνειν ἄλλο τι ἢ ἡδὺ φῂς εἶναι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ.
Οὐκοῦν τούτου οὗ λέγεις τὸ μὲν διψῶντα λυπούμενον
E δήπου ἐστί; ' ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ πίνειν πλήρω-
σίς τε τῆς ἐνδείας καὶ ἡδονή; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν κατὰ τὸ πίνειν χαίρειν λέγεις; ΚΑΛ. Μάλιστα.
ΣΩ. Διψῶντά γε. ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Λυπούμενον;
ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Αἰσθάνει οὖν τὸ συμβαῖνον, ὅτι
λυπούμενον χαίρειν λέγεις ἅμα, ὅταν διψῶντα πίνειν
λέγῃς; ἢ οὐχ ἅμα τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τό-
πον καὶ χρόνον εἴτε ψυχῆς εἴτε σώματος βούλει; οὐ-
δὲν γάρ, οἶμαι, διαφέρει. ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ; ΚΑΛ.
Ἔστιν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εὖ γε πράττοντα κακῶς πράτ-
τειν ἅμα ἀδύνατον ἔφης εἶναι. ΚΑΛ. Φημὶ γάρ. * 497
ΣΩ. Ἀνιώμενον δέ γε χαίρειν δυνατὸν ὡμολόγηκας.
ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τὸ χαίρειν ἐστὶν εὖ
πράττειν, οὐδὲ τὸ ἀνιᾶσθαι κακῶς, ὥστε ἕτερον γίγνε-
ται τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα σο-
φίζει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οἶσθα, ἀλλὰ ἀκκίζει, ὦ
Καλλίκλεις. ΚΑΛ. Καὶ πρόϊθί γε ἔτι εἰς τοὔμπρο-
σθεν, ὅτι ἔχων ληρεῖς, ἵνα εἰδῇς, ὡς σοφὸς ὤν με
νουθετεῖς. ΣΩ. Οὐχ ἅμα διψῶν τε ἕκαστος ἡμῶν ' B
πέπαυται καὶ ἅμα ἡδόμενος διὰ τοῦ πίνειν; ΚΑΛ.
Οὐκ οἶδα ὅ τι λέγεις. ΓΟΡ. Μηδαμῶς, ὦ Καλλίκλεις,
ἀλλ' ἀποκρίνου καὶ ἡμῶν ἕνεκα, ἵνα περανθῶσιν οἱ
λόγοι. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἀεὶ τοιοῦτός ἐστι Σωκράτης, ὦ
Γοργία· σμικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια ἀνερωτᾷ καὶ ἐξελέγ-
χει. ΓΟΡ. Ἀλλὰ τί σοὶ διαφέρει; πάντως οὐ σὴ αὕ-
τη ἡ τιμή, ὦ Καλλίκλεις· ἀλλ' ὑπόσχες Σωκράτει ἐξε-
λέγξαι ὅπως ἂν βούληται. ' ΚΑΛ. Ἐρώτα δὴ σὺ τὰ C
σμικρά τε καὶ στενὰ ταῦτα, ἐπείπερ Γοργίᾳ δοκεῖ οὕ-
τως. LII. ΣΩ. Εὐδαίμων εἶ, ὦ Καλλίκλεις, ὅτι τὰ
μεγάλα μεμύησαι, πρὶν τὰ σμικρά. ἐγὼ δ' οὐκ ᾤμην
θεμιτὸν εἶναι. ὅθεν οὖν ἀπέλιπες, ἀποκρίνου, εἰ οὐχ
ἅμα παύεται διψῶν ἕκαστος ἡμῶν καὶ ἡδόμενος. ΚΑΛ.
Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πεινῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπι-
θυμιῶν καὶ ἡδονῶν ἅμα παύεται; ΚΑΛ. Ἔστι ταῦ-
τα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τῶν λυπῶν καὶ τῶν ἡδονῶν ἅμα
' παύεται; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τῶν ἀγα- D
θῶν καὶ κακῶν οὐχ ἅμα παύεται, ὡς σὺ ὡμολόγεις·
νῦν δὲ οὐχ ὁμολογεῖς; ΚΑΛ. Ἔγωγε. τί οὖν δή;
ΣΩ. Ὅτι οὐ τὰ αὐτὰ γίγνεται, ὦ φίλε, τἀγαθὰ τοῖς
ἡδέσιν οὐδὲ τὰ κακὰ τοῖς ἀνιαροῖς. τῶν μὲν γὰρ ἅμα
παύεται, τῶν δὲ οὔ, ὡς ἑτέρων ὄντων. πῶς οὖν ταὐ-
τὰ ἂν εἴη τὰ ἡδέα τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τὰ ἀνιαρὰ τοῖς κα-
κοῖς; ἐὰν δὲ βούλῃ, καὶ τῇδ' ἐπίσκεψαι· οἶμαι γάρ
σοι οὐδὲ ταύτῃ ὁμολογεῖσθαι. ἄθρει ' δή· τοὺς ἀγα- E
θοὺς οὐχὶ ἀγαθῶν παρουσίᾳ ἀγαθοὺς καλεῖς, ὥσπερ
τοὺς καλοὺς οἷς ἂν κάλλος παρῇ; ΚΑΛ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Τί δέ; ἀγαθοὺς ἄνδρας καλεῖς τοὺς ἄφρονας καὶ
δειλούς; οὐ γὰρ ἄρτι γε, ἀλλὰ τοὺς ἀνδρείους καὶ
φρονίμους ἔλεγες. ἢ οὐ τούτους ἀγαθοὺς καλεῖς;
ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; παῖδα ἀνόητον
χαίροντα ἤδη εἶδες; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἄνδρα δὲ
οὔπω εἶδες ἀνόητον χαίροντα; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε.
ἀλλὰ τί τοῦτο; ΣΩ. Οὐδέν· ἀλλ' ἀποκρίνου. ΚΑΛ.
Εἶδον. * ΣΩ. Τί δέ; νοῦν ἔχοντα λυπούμενον καὶ χαί- 498
ροντα; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Πότεροι δὲ μᾶλλον χαί-
ρουσι καὶ λυποῦνται, οἱ φρόνιμοι, ἢ οἱ ἄφρονες;
ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε οὐ πολύ τι διαφέρειν. ΣΩ. Ἀλλ'
ἀρκεῖ καὶ τοῦτο. ἐν πολέμῳ δὲ ἤδη εἶδες ἄνδρα δει-
λόν; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί οὖν; ἀπιόντων
τῶν πολεμίων πότεροί σοι ἐδόκουν μᾶλλον χαίρειν, οἱ
δειλοί, ἢ οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑΛ. Ἀμφότεροι ἔμοιγε μᾶλ-
λον· εἰ δὲ μή, ' παραπλησίως γε. ΣΩ. Οὐδὲν διαφέ- B
ρει. χαίρουσι δ' οὖν καὶ οἱ δειλοί; ΚΑΛ. Σφόδρα
γε. ΣΩ. Καὶ οἱ ἄφρονες, ὡς ἔοικε. ΚΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Προσιόντων δὲ οἱ δειλοὶ μόνον λυποῦνται, ἢ καὶ
οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑΛ. Ἀμφότεροι. ΣΩ. Ἆρα ὁμοίως;
ΚΑΛ. Μᾶλλον ἴσως οἱ δειλοί. ΣΩ. Ἀπιόντων δ' οὐ

μᾶλλον χαίρουσιν; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκοῦν λυ-
ποῦνται μὲν καὶ χαίρουσι καὶ οἱ ἄφρονες καὶ οἱ φρό-
νιμοι καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι παραπλησίως, ὡς
C σὺ φῄς, μᾶλλον | δὲ οἱ δειλοὶ τῶν ἀνδρείων; ΚΑΛ.
Φημί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἵ γε φρόνιμοι καὶ ἀνδρεῖοι
ἀγαθοί, οἱ δὲ δειλοὶ καὶ ἄφρονες κακοί; ΚΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Παραπλησίως ἄρα χαίρουσι καὶ λυποῦνται οἱ
ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοί; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν
παραπλησίως εἰσὶν ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ οἱ ἀγαθοί τε
καὶ οἱ κακοί; ἢ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀγαθοὶ καὶ κακοί εἰ-
D σιν οἱ κακοί; LIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ | Δί' οὐκ οἶδ' ὅ
τι λέγεις. ΣΩ. Οὐκ οἶσθ', ὅτι τοὺς ἀγαθοὺς ἀγα-
θῶν φῂς παρουσίᾳ εἶναι ἀγαθούς, κακοὺς δὲ κακῶν;
τὰ δὲ ἀγαθὰ εἶναι τὰς ἡδονάς, κακὰ δὲ τὰς ἀνίας;
ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῖς χαίρουσι πάρεστι
τἀγαθά, αἱ ἡδοναί, εἴπερ χαίρουσι; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ
οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθῶν παρόντων ἀγαθοί εἰσιν
οἱ χαίροντες; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; τοῖς ἀνιω-
μένοις οὐ πάρεστι τὰ κακά, αἱ λῦπαι; ΚΑΛ. Πάρε-
E στι. ΣΩ. Κακῶν δέ γε | παρουσίᾳ φῂς σὺ εἶναι κα-
κοὺς τοὺς κακούς. ἢ οὐκέτι φῄς; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ.
Ἀγαθοὶ ἄρα οἳ ἂν χαίρωσι, κακοὶ δὲ οἳ ἂν ἀνιῶνται;
ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἱ μέν γε μᾶλλον μᾶλλον, οἱ
δ' ἧττον ἧττον, οἱ δὲ παραπλησίως παραπλησίως;
ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν φῂς παραπλησίως χαίρειν
καὶ λυπεῖσθαι τοὺς φρονίμους καὶ τοὺς ἄφρονας καὶ
τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀνδρείους, ἢ καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς
δειλούς; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Συλλόγισαι δή κοινῇ
μετ' ἐμοῦ, τί ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τῶν ὡμολογημένων·
καὶ δὶς γάρ τοι καὶ τρίς φασι καλὸν εἶναι τὰ καλὰ
499 λέγειν τε καὶ * ἐπισκοπεῖσθαι. Ἀγαθὸν μὲν εἶναι τὸν
φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖόν φαμεν. ἢ γάρ; ΚΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Κακὸν δὲ τὸν ἄφρονα καὶ δειλόν; ΚΑΛ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Ἀγαθὸν δὲ αὖ τὸν χαίροντα; ΚΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Κακὸν δὲ τὸν ἀνιώμενον; ΚΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ.
Ἀνιᾶσθαι δὲ καὶ χαίρειν τὸν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὁ-
μοίως, ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον τὸν κακόν; ΚΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν ὁμοίως γίγνεται κακὸς καὶ ἀγαθὸς τῷ
B ἀγαθῷ ἢ καὶ μᾶλλον | ἀγαθὸς ὁ κακός; οὐ ταῦτα
συμβαίνει, καὶ τὰ πρότερα ἐκεῖνα, ἐάν τις ταὐτὰ φῇ
ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι; οὐ ταῦτα ἀνάγκη, ὦ Καλ-
λίκλεις; LIV. ΚΑΛ. Πάλαι τοί σου ἀκροῶμαι, ὦ Σώ-
κρατες, καθομολογῶν, ἐνθυμούμενος, ὅτι, κἂν παίζων
τίς σοι ἐνδῷ ὁτιοῦν, τούτου ἄσμενος ἔχει, ὥσπερ τὰ
μειράκια. ὡς δὴ σὺ οἴει ἐμὲ ἢ καὶ ἄλλον ὁντινοῦν ἀν-
θρώπων οὐχ ἡγεῖσθαι τὰς μὲν βελτίους ἡδονάς, τὰς
δὲ χείρους. ΣΩ. Ἰοὺ ἰού, ὦ Καλλίκλεις, ὡς πανοῦρ-
C γος εἶ, καί | μοι ὥσπερ παιδὶ χρῇ, τοτὲ μὲν αὖ φά-
σκων οὕτως ἔχειν, τοτὲ δὲ ἑτέρως, ἐξαπατῶν με. καί-
τοι οὐκ ᾤμην γε κατ' ἀρχὰς ὑπὸ σοῦ ἑκόντος εἶναι
ἐξαπατηθήσεσθαι, ὡς ὄντος φίλου· νῦν δὲ ἐψεύσθην
καί, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον
τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ διδόμενον
παρὰ σοῦ. ἔστι δὲ δή, ὡς ἔοικεν, ὃ νῦν λέγεις, ὅτι
ἡδοναί τινές εἰσιν αἱ μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ κακαί. ἦ γάρ;
ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι,
D | κακαὶ δὲ αἱ βλαβεραί; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὠφέ-
λιμοι δέ γε αἱ ἀγαθόν τι ποιοῦσαι, κακαὶ δὲ αἱ κα-
κόν τι; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὰς τοιάσδε λέ-
γεις, οἷον κατὰ τὸ σῶμα ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν ἐν τῷ
ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονάς· εἰ ἄρα τούτων αἱ μὲν ὑγί-
ειαν ποιοῦσιν ἐν τῷ σώματι ἢ ἰσχὺν ἢ ἄλλην τινὰ
ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὗται μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ τἀναν-
τία τούτων κακαί; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. | Οὐκοῦν E
καὶ λῦπαι ὡσαύτως αἱ μὲν χρησταί εἰσιν, αἱ δὲ πονη-
ραί; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρη-
στὰς καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ αἱρετέον ἐστὶ καὶ πρα-
κτέον; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὰς δὲ πονηρὰς οὔ;
ΚΑΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Ἕνεκα γάρ που τῶν ἀγαθῶν
ἅπαντα ἡμῖν ἔδοξε πρακτέον εἶναι, εἰ μνημονεύεις,
ἐμοί τε καὶ Πώλῳ. ἆρα καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτω, τέλος
εἶναι ἁπασῶν τῶν πράξεων τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκείνου
ἕνεκεν δεῖν πάντα τἆλλα πράττεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο * 500
τῶν ἄλλων; σύμψηφος ἡμῖν εἶ καὶ σὺ ἐκ τρίτων;
ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἕνεκα δεῖ καὶ
τἆλλα καὶ τὰ ἡδέα πράττειν, ἀλλ' οὐ τἀγαθὰ τῶν
ἡδέων. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν παντὸς ἀν-
δρός ἐστιν ἐκλέξασθαι, ποῖα ἀγαθὰ τῶν ἡδέων ἐστὶ
καὶ ὁποῖα κακά, ἢ τεχνικοῦ δεῖ εἰς ἕκαστον; ΚΑΛ.
Τεχνικοῦ. LV. ΣΩ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὖ ἐγὼ
πρὸς Πῶλον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων. ἔλεγον
γάρ, εἰ μνημονεύεις, ὅτι εἶεν | παρασκευαὶ αἱ μὲν μέ- B
χρι ἡδονῆς, αὐτὸ τοῦτο μόνον παρασκευάζουσαι, ἀγνο-
οῦσαι δὲ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον, αἱ δὲ γιγνώσκου-
σαι ὅ τί τε ἀγαθὸν καὶ ὅ τι κακόν· καὶ ἐτίθην τῶν
μὲν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν [κατὰ τὸ σῶμα]
ἐμπειρίαν, ἀλλ' οὐ τέχνην, τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν τὴν
ἰατρικὴν τέχνην. καὶ πρὸς φιλίου, ὦ Καλλίκλεις, μήτε
αὐτὸς οἴου δεῖν πρὸς ἐμὲ παίζειν, μηδ' ὅ τι ἂν τύχῃς
παρὰ τὰ δοκοῦντα ἀποκρίνου, μήτ' αὖ τὰ παρ' ἐμοῦ
οὕτως | ἀποδέχου ὡς παίζοντος. ὁρᾷς γάρ, ὅτι περὶ C
τούτου εἰσὶν ἡμῖν οἱ λόγοι, οὗ τί ἂν μᾶλλον σπουδά-
σειέ τις καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχων ἄνθρωπος, ἢ τοῦτο,
ὅντινα χρὴ τρόπον ζῆν, πότερον ἐπὶ ὃν σὺ παρακα-
λεῖς ἐμέ, τὰ τοῦ ἀνδρὸς δὴ ταῦτα πράττοντα, λέγοντά
τε ἐν τῷ δήμῳ καὶ ῥητορικὴν ἀσκοῦντα καὶ πολιτευό-
μενον τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν ὑμεῖς νῦν πολιτεύεσθε,
ἢ ἐπὶ τόνδε τὸν βίον τὸν ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ τί ποτ'
ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων; ἴσως οὖν βέλτιστόν
ἐστιν, ὡς ἄρτι ἐγὼ ἐπεχείρησα, | διαιρεῖσθαι, διελομέ- D
νους δὲ καὶ ὁμολογήσαντας ἀλλήλοις, εἰ ἔστι τούτω
διττὼ τὼ βίω, σκέψασθαι τί τε διαφέρετον ἀλλήλοιν
καὶ ὁπότερον βιωτέον αὐτοῖν. ἴσως οὖν οὔπω οἶσθα,
τί λέγω. ΚΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγώ σοι σαφέ-
στερον ἐρῶ. ἐπειδὴ ὡμολογήκαμεν ἐγώ τε καὶ σὺ εἶ-
ναι μέν τι ἀγαθόν, εἶναι δέ τι ἡδύ, ἕτερον δὲ τὸ ἡδὺ
τοῦ ἀγαθοῦ, ἑκατέρου δὲ αὐτοῖν μελέτην τινὰ εἶναι
καὶ παρασκευὴν τῆς κτήσεως, τὴν μὲν τοῦ ἡδέος θή-
ραν, τὴν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ — αὐτὸ δέ μοι τοῦτο πρῶ-
τον ἢ σύμφαθι, ἢ μή· | σύμφῃς; ΚΑΛ. Οὕτω φημί. E
LVI. ΣΩ. Ἴθι δή, ἃ καὶ πρὸς τούσδε ἐγὼ ἔλεγον διο-
μολόγησαί μοι, εἰ ἄρα σοι ἔδοξα τότε ἀληθῆ λέγειν.
ἔλεγον δέ που, ὅτι ἡ μὲν ὀψοποιικὴ οὔ μοι δοκεῖ τέ-
χνη εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρία, ἡ δ' ἰατρική, λέγων, * ὅτι ἡ 501
μὲν τούτου οὗ θεραπεύει καὶ τὴν φύσιν ἔσκεπται καὶ
τὴν αἰτίαν ὧν πράττει, καὶ λόγον ἔχει τούτων ἑκάστου
δοῦναι, ἡ ἰατρική· ἡ δ' ἑτέρα τῆς ἡδονῆς, πρὸς ἣν ἡ
θεραπεία αὐτῇ ἐστιν ἅπασα, κομιδῇ ἀτέχνως ἐπ' αὐ-

τὴν ἔρχεται, οὔτε τι τὴν φύσιν σκεψαμένη τῆς ἡδονῆς
οὔτε τὴν αἰτίαν, ἀλόγως τε παντάπασιν, ὡς ἔπος εἰ-
πεῖν, οὐδὲν διαριθμησαμένη, τριβῇ καὶ ἐμπειρίᾳ, μνή-
μην μόνον σωζομένη τοῦ εἰωθότος γίγνεσθαι, ᾧ δὴ
B καὶ ¦ πορίζεται τὰς ἡδονάς. ταῦτ' οὖν πρῶτον σκόπει εἰ
δοκεῖ σοι ἱκανῶς λέγεσθαι, καὶ εἶναί τινες καὶ περὶ
ψυχὴν τοιαῦται ἄλλαι πραγματεῖαι, αἱ μὲν τεχνικαί,
προμήθειάν τινα ἔχουσαι τοῦ βελτίστου περὶ τὴν ψυ-
χήν, αἱ δὲ τούτου μὲν ὀλιγωροῦσαι, ἐσκεμμέναι δ' αὖ,
ὥσπερ ἐκεῖ, τὴν ἡδονὴν μόνον τῆς ψυχῆς, τίνα ἂν αὐ-
τῇ τρόπον γίγνοιτο, ἥτις δὲ ἢ βελτίων ἢ χείρων τῶν
ἡδονῶν οὔτε σκοπούμεναι, οὔτε μέλον αὐταῖς ἄλλο ἢ
C χαρίζεσθαι μόνον, ¦ εἴτε βέλτιον εἴτε χεῖρον. ἐμοὶ μὲν
γάρ, ὦ Καλλίκλεις, δοκοῦσί τε εἶναι, καὶ ἔγωγέ φημι
τὸ τοιοῦτον κολακείαν εἶναι καὶ περὶ σῶμα καὶ περὶ
ψυχὴν καὶ περὶ ἄλλο, ὅτου ἄν τις τὴν ἡδονὴν θερα-
πεύῃ ἀσκέπτως ἔχων τοῦ ἀμείνονός τε καὶ τοῦ χείρο-
νος· σὺ δὲ δὴ πότερον συγκατατίθεσαι ἡμῖν περὶ τού-
των τὴν αὐτὴν δόξαν, ἢ ἀντίφῃς; ΚΑΛ. Οὐκ ἔγωγε,
ἀλλὰ συγχωρῶ, ἵνα σοι καὶ περανθῇ ὁ λόγος, καὶ
D Γοργίᾳ τῷδε χαρίσωμαι. ΣΩ. ¦ Πότερον δὲ περὶ μὲν
μίαν ψυχήν ἐστι τοῦτο, περὶ δὲ δύο καὶ πολλὰς οὐκ
ἔστιν; ΚΑΛ. Οὔκ, ἀλλὰ καὶ περὶ δύο καὶ περὶ πολ-
λάς. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀθρόαις ἅμα χαρίζεσθαι ἔστι
μηδὲν σκοπούμενον τὸ βέλτιστον; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε.
LVII. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, αἵτινές εἰσιν αἱ ἐπιτηδεύ-
σεις αἱ τοῦτο ποιοῦσαι; μᾶλλον δέ, εἰ βούλει, ἐμοῦ
ἐρωτῶντος, ἣ μὲν ἄν σοι δοκῇ τούτων εἶναι, φάθι, ἣ
δ' ἂν μή, μὴ φάθι. πρῶτον δὲ σκεψώμεθα τὴν αὐλη-
E τικήν. ¦ οὐ δοκεῖ σοι τοιαύτη τις εἶναι, ὦ Καλλίκλεις,
τὴν ἡδονὴν ἡμῶν μόνον διώκειν, ἄλλο δ' οὐδὲν φρον-
τίζειν; ΚΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αἱ
τοιαίδε ἅπασαι, οἷον ἡ κιθαριστικὴ ἡ ἐν τοῖς ἀγῶσι;
ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ ἡ τῶν χορῶν διδασκαλία καὶ
ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις; οὐ τοιαύτη τίς σοι κατα-
φαίνεται; ἢ ἡγεῖ τι φροντίζειν Κινησίαν τὸν Μέλητος,
ὅπως ἐρεῖ τι τοιοῦτον, ὅθεν ἂν οἱ ἀκούοντες βελτίους
502 γίγνοιντο; ἢ ὅ τι μέλλει χαριεῖσθαι * τῷ ὄχλῳ τῶν
θεατῶν; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες,
Κινησίου γε πέρι. ΣΩ. Τί δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μέλης;
ἢ πρὸς τὸ βέλτιστον βλέπων ἐδόκει σοι κιθαρῳδεῖν; ἢ
ἐκεῖνος μὲν οὐδὲ πρὸς τὸ ἥδιστον; ἠνία γὰρ ᾄδων τοὺς
θεατάς. ἀλλὰ δὴ σκόπει· οὐχὶ ἥ τε κιθαρῳδικὴ δοκεῖ
σοι πᾶσα καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις ἡδονῆς χά-
ριν εὑρῆσθαι; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δὲ δὴ ἡ σε-
B μνὴ αὕτη καὶ ¦ θαυμαστὴ ἡ τῆς τραγῳδίας ποίησις
ἐφ' ᾧ ἐσπούδακε; πότερόν ἐστιν αὐτῆς τὸ ἐπιχείρημα
καὶ ἡ σπουδή, ὡς σοὶ δοκεῖ, χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς
μόνον, ἢ καὶ διαμάχεσθαι, ἐάν τι αὐτοῖς ἡδὺ μὲν ᾖ
καὶ κεχαρισμένον, πονηρὸν δέ, ὅπως τοῦτο μὲν μὴ
ἐρεῖ, εἰ δέ τι τυγχάνει ἀηδὲς καὶ ὠφέλιμον, τοῦτο δὲ
καὶ λέξει καὶ ᾄσεται, ἐάν τε χαίρωσιν ἐάν τε μή; πο-
τέρως σοι δοκεῖ παρεσκευάσθαι ἡ τῶν τραγῳδιῶν
ποίησις; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι
C πρὸς ¦ τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ὥρμηται καὶ τὸ χαρίζεσθαι
τοῖς θεαταῖς. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ τοιοῦτον, ὦ Καλλίκλεις,
ἔφαμεν νῦν δὴ κολακείαν εἶναι; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Φέρε δή, εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε
μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἄλλο τι ἢ λόγοι
γίγνονται τὸ λειπόμενον; ΚΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν πρὸς πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον οὗτοι λέγονται οἱ
λόγοι; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Δημηγορία ἄρα τίς ἐστιν
ἡ ¦ ποιητική. ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ῥητορικὴ D
δημηγορία ἂν εἴη. ἢ οὐ ῥητορεύειν δοκοῦσί σοι οἱ
ποιηταὶ ἐν τοῖς θεάτροις; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Νῦν
ἄρα ἡμεῖς εὑρήκαμεν ῥητορικήν τινα πρὸς δῆμον τοι-
οῦτον, οἷον παίδων τε ὁμοῦ καὶ γυναικῶν καὶ ἀν-
δρῶν, καὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων, ἣν οὐ πάνυ ἀγάμε-
θα· κολακικὴν γὰρ αὐτήν φαμεν εἶναι. ΚΑΛ. Πάνυ
γε. LVIII. ΣΩ. Εἶεν. τί δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἀθηναίων
δῆμον ῥητορικὴ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν ταῖς ¦ πόλεσι E
δήμους τοὺς τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν; τί ποτε ἡμῖν αὕ-
τη ἐστί; πότερόν σοι δοκοῦσι πρὸς τὸ βέλτιστον ἀεὶ
λέγειν οἱ ῥήτορες, τούτου στοχαζόμενοι, ὅπως οἱ πο-
λῖται ὡς βέλτιστοι ἔσονται διὰ τοὺς αὐτῶν λόγους, ἢ
καὶ οὗτοι πρὸς τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πολίταις ὡρμημέ-
νοι, καὶ ἕνεκα τοῦ ἰδίου τοῦ αὐτῶν ὀλιγωροῦντες τοῦ
κοινοῦ, ὥσπερ παισὶ προσομιλοῦσι τοῖς δήμοις, χαρίζε-
σθαι αὐτοῖς πειρώμενοι μόνον, εἰ δέ γε βελτίους ἔσον-
ται ἢ χείρους διὰ ταῦτα, * οὐδὲν φροντίζουσιν; ΚΑΛ. 503
Οὐχ ἁπλοῦν ἔτι τοῦτο ἐρωτᾷς· εἰσὶ μὲν γὰρ οἳ κηδό-
μενοι τῶν πολιτῶν λέγουσιν ἃ λέγουσιν, εἰσὶ δὲ καὶ
οἵους σὺ λέγεις. ΣΩ. Ἐξαρκεῖ. εἰ γὰρ καὶ τοῦτό ἐστι
διπλοῦν, τὸ μὲν ἕτερόν που τούτου κολακεία ἂν εἴη
καὶ αἰσχρὰ δημηγορία, τὸ δ' ἕτερον καλόν, τὸ παρα-
σκευάζειν, ὅπως ὡς βέλτισται ἔσονται τῶν πολιτῶν αἱ
ψυχαί, καὶ διαμάχεσθαι λέγοντα τὰ βέλτιστα, εἴτε
ἡδίω εἴτε ἀηδέστερα ἔσται τοῖς ἀκούουσιν. ¦ ἀλλ' οὐ B
πώποτε σὺ ταύτην εἶδες τὴν ῥητορικήν· ἢ εἴ τινα ἔχεις
τῶν ῥητόρων τοιοῦτον εἰπεῖν, τί οὐχὶ καὶ ἐμοὶ αὐτὸν
ἔφρασας τίς ἐστιν; ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔχω
ἔγωγέ σοι εἰπεῖν τῶν γε νῦν ῥητόρων οὐδένα. ΣΩ.
Τί δέ; τῶν παλαιῶν ἔχεις τινὰ εἰπεῖν, δι' ὅντινα αἰ-
τίαν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι βελτίους γεγονέναι, ἐπειδὴ ἐκεῖ-
νος ἤρξατο δημηγορεῖν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ χείρους
ὄντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδα, τίς ἐστιν οὗτος. ΚΑΛ.
Τί δέ; ¦ Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γε- C
γονότα καὶ Κίμωνα καὶ Μιλτιάδην καὶ Περικλέα του-
τονὶ τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, οὗ καὶ σὺ ἀκήκοας;
ΣΩ. Εἰ ἔστι γε, ὦ Καλλίκλεις, ἣν πρότερον σὺ ἔλεγες
ἀρετήν, ἀληθής, τὸ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι καὶ
τὰς αὑτοῦ καὶ τὰς τῶν ἄλλων· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ'
ὅπερ ἐν τῷ ὑστέρῳ λόγῳ ἠναγκάσθημεν ἡμεῖς ὁμολο-
γεῖν, ὅτι αἳ μὲν τῶν ἐπιθυμιῶν πληρούμεναι βελτίω
ποιοῦσι τὸν ¦ ἄνθρωπον, ταύτας μὲν ἀποτελεῖν, αἳ δὲ D
χείρω, μή· τοῦτο δὲ τέχνη τις εἶναι· τοιοῦτον ἄνδρα
τούτων τινὰ γεγονέναι ἔχεις εἰπεῖν; ΚΑΛ. Οὐκ ἔχω
ἔγωγε, πῶς εἴπω. LIX. ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν ζητῇς καλῶς,
εὑρήσεις. ἴδωμεν δὴ οὑτωσὶν ἀτρέμα σκοπούμενοι, εἴ
τις τούτων τοιοῦτος γέγονε. φέρε γάρ, ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ
καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιστον λέγων ἃ ἂν λέγῃ ἄλλο τι οὐκ
εἰκῇ ἐρεῖ, ἀλλ' ἀποβλέπων πρός τι; ¦ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλ- E
λοι πάντες δημιουργοὶ βλέποντες πρὸς τὸ αὑτῶν ἔργον
ἕκαστος οὐκ εἰκῇ ἐκλεγόμενος προσφέρει ἃ προσφέρει
πρὸς τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ, ἀλλ' ὅπως ἂν εἶδός τι αὐτῷ
σχῇ τοῦτο, ὃ ἐργάζεται. οἷον εἰ βούλει ἰδεῖν τοὺς ζω-
γράφους, τοὺς οἰκοδόμους, τοὺς ναυπηγούς, τοὺς ἄλ-
λους πάντας δημιουργούς, ὅντινα βούλει αὐτῶν, ὡς εἰς

τάξιν τινὰ ἕκαστος ἕκαστον τίθησιν ὃ ἂν τιθῇ, καὶ
προσαναγκάζει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ πρέπον τε εἶναι καὶ
504 ἁρμόττειν, ἕως * ἂν τὸ ἅπαν συστήσηται τεταγμένον
τε καὶ κεκοσμημένον πρᾶγμα, καὶ οἵ τε δὴ ἄλλοι δη-
μιουργοὶ καὶ οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν, οἱ περὶ τὸ σῶμα
παιδοτρίβαι τε καὶ ἰατροί, κοσμοῦσί που τὸ σῶμα καὶ
συντάττουσιν. ὁμολογοῦμεν οὕτω τοῦτ᾽ ἔχειν, ἢ οὔ;
ΚΑΛ. Ἔστω τοῦτο οὕτω. ΣΩ. Τάξεως ἄρα καὶ κό-
σμου τυχοῦσα οἰκία χρηστὴ ἂν εἴη, ἀταξίας δὲ μο-
χθηρά; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πλοῖον ὡς-
B αὔτως; | ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὰ σώματά
φαμεν τὰ ἡμέτερα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ᾽ ἡ
ψυχή; ἀταξίας τυχοῦσα ἔσται χρηστή, ἢ τάξεώς τε
καὶ κόσμου τινός; ΚΑΛ. Ἀνάγκη ἐκ τῶν πρόσθεν
καὶ τοῦτο συνομολογεῖν. ΣΩ. Τί οὖν ὄνομά ἐστιν ἐν
τῷ σώματι τῷ ἐκ τῆς τάξεώς τε καὶ τοῦ κόσμου γι-
γνομένῳ; ΚΑΛ. Ὑγίειαν καὶ ἰσχὺν ἴσως λέγεις. ΣΩ.
C Ἔγωγε. τί δὲ αὖ τῷ ἐν τῇ | ψυχῇ ἐγγιγνομένῳ ἐκ τῆς
τάξεως καὶ τοῦ κόσμου; πειρῶ εὑρεῖν καὶ εἰπεῖν ὥς-
περ ἐκείνῳ τὸ ὄνομα. ΚΑΛ. Τί δὲ οὐκ αὐτὸς λέγεις,
ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἀλλ᾽ εἴ σοι ἥδιόν ἐστιν, ἐγὼ ἐρῶ.
σὺ δέ, ἂν μέν σοι δοκῶ ἐγὼ καλῶς λέγειν, φάθι· εἰ δὲ
μή, ἔλεγχε καὶ μὴ ἐπίτρεπε. ἔμοιγε δοκεῖ ταῖς μὲν τοῦ
σώματος τάξεσιν ὄνομα εἶναι ὑγιεινόν, ἐξ οὗ ἐν αὐτῷ
ἡ ὑγίεια γίγνεται καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ τοῦ σώματος. ἔστι
D ταῦτα ἢ οὐκ ἔστιν; ΚΑΛ. Ἔστι. | ΣΩ. Ταῖς δὲ τῆς
ψυχῆς τάξεσί τε καὶ κοσμήσεσι νόμιμόν τε καὶ νόμος,
ὅθεν καὶ νόμιμοι γίγνονται καὶ κόσμιοι· ταῦτα δ᾽ ἔστι
δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη· φῄς, ἢ οὔ; ΚΑΛ.
Ἔστω. LX. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς ταῦτα αὖ βλέπων ὁ
ῥήτωρ ἐκεῖνος, ὁ τεχνικός τε καὶ ἀγαθός, καὶ τοὺς
λόγους προσοίσει ταῖς ψυχαῖς οὓς ἂν λέγῃ καὶ τὰς
πράξεις ἁπάσας, καὶ δῶρον ἐάν τι διδῷ, δώσει, καὶ
ἐάν τι ἀφαιρῆται, ἀφαιρήσεται, πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὸν
νοῦν ἔχων, ὅπως ἂν αὐτοῦ τοῖς πολίταις δικαιοσύνη
E μὲν ἐν ταῖς | ψυχαῖς γίγνηται, ἀδικία δὲ ἀπαλλάττη-
ται, καὶ σωφροσύνη μὲν ἐγγίγνηται, ἀκολασία δὲ
ἀπαλλάττηται, καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ ἐγγίγνηται, κακία δὲ
ἀπίῃ; συγχωρεῖς, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Συγχωρῶ. ΣΩ. Τί
γὰρ ὄφελος, ὦ Καλλίκλεις, σώματί γε κάμνοντι καὶ
μοχθηρῶς διακειμένῳ σιτία πολλὰ διδόναι καὶ τὰ ἥδι-
στα ἢ ποτὰ ἢ ἄλλ᾽ ὁτιοῦν, ὃ μὴ ὀνήσει αὐτὸ ἔσθ᾽ ὅτε
πλέον ἢ τοὐναντίον, κατά γε τὸν δίκαιον λόγον, καὶ
505 ἔλαττον; ἔστι ταῦτα; * ΚΑΛ. Ἔστω. ΣΩ. Οὐ γάρ,
οἶμαι, λυσιτελεῖ μετὰ μοχθηρίας σώματος ζῆν ἀνθρώ-
πῳ· ἀνάγκη γὰρ οὕτω καὶ ζῆν μοχθηρῶς. ἢ οὐχ οὕ-
τω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὰς ἐπιθυμίας
ἀποπιμπλάναι, οἷον πεινῶντα φαγεῖν ὅσον βούλεται ἢ
διψῶντα πιεῖν, ὑγιαίνοντα μὲν ἐῶσιν οἱ ἰατροὶ ὡς τὰ
πολλά, κάμνοντα δέ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέποτ᾽ ἐῶσιν
ἐμπίπλασθαι ὧν ἐπιθυμεῖ; συγχωρεῖς τοῦτό γε καὶ
σύ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Περὶ δὲ ψυχήν, ὦ ἄριστε,
B οὐχ ὁ | αὐτὸς τρόπος; ἕως μὲν ἂν πονηρὰ ᾖ, ἀνόητός
τε οὖσα καὶ ἀκόλαστος καὶ ἄδικος καὶ ἀνόσιος, εἴργειν
αὐτὴν δεῖ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἄλλ᾽ ἄττα
ποιεῖν ἢ ἀφ᾽ ὧν βελτίων ἔσται; φῄς, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Φη-
μί. ΣΩ. Οὕτω γάρ που αὐτῇ ἄμεινον τῇ ψυχῇ; ΚΑΛ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ εἴργειν ἐστὶν ἀφ᾽ ὧν ἐπι-
θυμεῖ κολάζειν; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ κολάζεσθαι
ἄρα τῇ ψυχῇ ἄμεινόν ἐστιν ἢ ἡ ἀκολασία, ὥσπερ σὺ
νῦν δὴ ᾤου. ΚΑΛ. Οὐκ | οἶδ᾽ ἅττα λέγεις, ὦ Σώ- C
κρατες, ἀλλ᾽ ἄλλον τινὰ ἐρώτα. ΣΩ. Οὗτος ἀνὴρ οὐχ
ὑπομένει ὠφελούμενος καὶ αὐτὸς τοῦτο πάσχων, περὶ
οὗ ὁ λόγος ἐστί, κολαζόμενος. ΚΑΛ. Οὐδέ γέ μοι
μέλει οὐδὲν ὧν σὺ λέγεις, καὶ ταῦτά σοι Γοργίου χά-
ριν ἀπεκρινάμην. ΣΩ. Εἶεν. τί οὖν δὴ ποιήσομεν;
μεταξὺ τὸν λόγον καταλύομεν; ΚΑΛ. Αὐτὸς γνώσει.
ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὐδὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέμις | εἶ- D
ναι καταλείπειν, ἀλλ᾽ ἐπιθέντας κεφαλήν, ἵνα μὴ ἄνευ
κεφαλῆς περιίῃ. ἀπόκριναι οὖν καὶ τὰ λοιπά, ἵνα ἡμῖν
ὁ λόγος κεφαλὴν λάβῃ. LXI. ΚΑΛ. Ὡς βίαιος εἶ, ὦ
Σώκρατες. ἐὰν δὲ ἐμοὶ πείθῃ, ἐάσεις χαίρειν τοῦτον
τὸν λόγον, ἢ καὶ ἄλλῳ τῳ διαλέξει. ΣΩ. Τίς οὖν ἄλ-
λος ἐθέλει; μὴ γάρ τοι ἀτελῆ γε τὸν λόγον καταλί-
πωμεν. ΚΑΛ. Αὐτὸς δὲ οὐκ ἂν δύναιο διελθεῖν τὸν
λόγον, ἢ λέγων κατὰ σαυτὸν ἢ ἀποκρινόμενος σαυτῷ;
ΣΩ. Ἵνα μοι τὸ τοῦ | Ἐπιχάρμου γένηται, ἃ πρὸ τοῦ E
δύο ἄνδρες ἔλεγον, εἷς ὢν ἱκανὸς γένωμαι. ἀτὰρ κιν-
δυνεύει ἀναγκαιότατον εἶναι. οὕτως εἰ μέντοι ποιήσο-
μεν, οἶμαι ἔγωγε χρῆναι πάντας ἡμᾶς φιλονείκως ἔχειν
πρὸς τὸ εἰδέναι τὸ ἀληθὲς τί ἐστι περὶ ὧν λέγομεν
καὶ τί ψεῦδος· κοινὸν γὰρ ἀγαθὸν ἅπασι φανερὸν γε-
νέσθαι αὐτό. δίειμι μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἐγὼ ὡς ἂν μοι
δοκῇ ἔχειν· * ἐὰν δέ τῳ ὑμῶν μὴ τὰ ὄντα δοκῶ ὁμο- 506
λογεῖν ἐμαυτῷ, χρὴ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ ἐλέγχειν. οὐ-
δὲ γάρ τοι ἔγωγε εἰδὼς λέγω ἃ λέγω, ἀλλὰ ζητῶ κοι-
νῇ μεθ᾽ ὑμῶν, ὥστε, ἄν τι φαίνηται λέγων ὁ ἀμφις-
βητῶν ἐμοί, ἐγὼ πρῶτος συγχωρήσομαι. λέγω μέντοι
ταῦτα, εἰ δοκεῖ χρῆναι διαπερανθῆναι τὸν λόγον· εἰ δὲ
μὴ βούλεσθε, ἐῶμεν δὴ χαίρειν καὶ ἀπίωμεν. ΓΟΡ.
Ἀλλ᾽ ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, χρῆναί πω ἀπιέ-
ναι, ἀλλὰ διεξελθεῖν σε τὸν | λόγον· φαίνεται δέ μοι B
καὶ τοῖς ἄλλοις δοκεῖν. βούλομαι γὰρ ἔγωγε καὶ αὐ-
τὸς ἀκοῦσαί σου αὐτοῦ διιόντος τὰ ἐπίλοιπα. ΣΩ.
Ἀλλὰ μὲν δή, ὦ Γοργία, καὶ αὐτὸς ἡδέως μὲν ἂν Καλ-
λικλεῖ τούτῳ ἔτι διελεγόμην, ἕως αὐτῷ τὴν τοῦ Ἀμ-
φίονος ἀπέδωκα ῥῆσιν ἀντὶ τῆς τοῦ Ζήθου· ἐπειδὴ δὲ
σύ, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλεις συνδιαπερᾶναι τὸν λό-
γον, ἀλλ᾽ οὖν ἐμοῦ γε ἀκούων ἐπιλαμβάνου, ἐάν τί σοι
δοκῶ μὴ καλῶς λέγειν. καί με ἐὰν ἐξελέγξῃς, οὐκ
| ἀχθεσθήσομαί σοι, ὥσπερ σὺ ἐμοί, ἀλλὰ μέγιστος εὐ- C
εργέτης παρ᾽ ἐμοὶ ἀναγεγράψει. ΚΑΛ. Λέγε, ὦ ᾽γα-
θέ, αὐτὸς καὶ πέραινε. LXII. ΣΩ. Ἄκουε δὴ ἐξ ἀρ-
χῆς ἐμοῦ ἀναλαβόντος τὸν λόγον. Ἆρα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ
ἀγαθὸν τὸ αὐτό ἐστιν; Οὐ ταὐτόν, ὡς ἐγὼ καὶ Καλ-
λικλῆς ὡμολογήσαμεν. Πότερον δὲ τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ
ἀγαθοῦ πρακτέον, ἢ τὸ ἀγαθὸν ἕνεκα τοῦ ἡδέος; Τὸ
ἡδὺ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡδὺ δέ ἐστι τοῦτο, οὗ πα-
ραγενομένου ἡδόμεθα; | ἀγαθὸν δέ, οὗ παρόντος ἀγα- D
θοί ἐσμεν; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθοί γέ ἐσμεν
καὶ ἡμεῖς καὶ τἆλλα πάντα ὅσα ἀγαθά ἐστιν, ἀρετῆς
τινος παραγενομένης; Ἔμοιγε δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, ὦ
Καλλίκλεις. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἥ γε ἀρετὴ ἑκάστου, καὶ
σκεύους καὶ σώματος καὶ ψυχῆς αὖ καὶ ζῴου παντός,
οὐ τῷ εἰκῇ κάλλιστα παραγίγνεται, ἀλλὰ τάξει καὶ
ὀρθότητι καὶ τέχνῃ, ἥτις ἑκάστῳ ἀποδέδοται αὐτῶν.
ἆρα ἔστι ταῦτα; Ἐγὼ μὲν γάρ φημι. Τάξει ἄρα τε-
ταγμένον καὶ | κεκοσμημένον ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἑκάστου; E

Φαίην ἂν ἔγωγε. Κόσμος τις ἄρα ἐγγενόμενος ἐν
ἑκάστῳ ὁ ἑκάστου οἰκεῖος ἀγαθὸν παρέχει ἕκαστον
τῶν ὄντων; Ἔμοιγε δοκεῖ. Καὶ ψυχὴ ἄρα κόσμον
ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς ἀμείνων τῆς ἀκοσμήτου; Ἀνάγκη.
Ἀλλὰ μὴν ἥ γε κόσμον ἔχουσα κοσμία; Πῶς γὰρ οὐ
μέλλει; Ἡ δέ γε κοσμία σώφρων; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἡ
507 ἄρα σώφρων * ψυχὴ ἀγαθή. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω πα-
ρὰ ταῦτα ἄλλα φάναι, ὦ φίλε Καλλίκλεις· σὺ δ᾽ εἰ
ἔχεις, δίδασκε. ΚΑΛ. Λέγ᾽, ὦ ᾽γαθέ. ΣΩ. Λέγω δὴ
ὅτι, εἰ ἡ σώφρων ἀγαθή ἐστιν, ἡ τοὐναντίον τῇ σώ-
φρονι πεπονθυῖα κακή ἐστιν. ἦν δὲ αὕτη ἡ ἄφρων τε
καὶ ἀκόλαστος; Πάνυ γε. Καὶ μὴν ὅ γε σώφρων τὰ
προσήκοντα πράττοι ἂν καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ ἀν-
θρώπους; οὐ γὰρ ἂν σωφρονοῖ τὰ μὴ προσήκοντα
πράττων; Ἀνάγκη ταῦτ᾽ εἶναι οὕτω. Καὶ μὴν περὶ
B μὲν ἀνθρώπους τὰ προσήκοντα ' πράττων δίκαι᾽ ἂν
πράττοι, περὶ δὲ θεοὺς ὅσια· τὸν δὲ τὰ δίκαια καὶ
ὅσια πράττοντα ἀνάγκη δίκαιον καὶ ὅσιον εἶναι; Ἔστι
ταῦτα. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνδρεῖόν γε ἀνάγκη; οὐ γὰρ
δὴ σώφρονος ἀνδρός ἐστιν οὔτε διώκειν οὔτε φεύγειν
ἃ μὴ προσήκει, ἀλλ᾽ ἃ δεῖ καὶ πράγματα καὶ ἀνθρώ-
πους καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας φεύγειν καὶ διώκειν, καὶ
C ὑπομένοντα καρτερεῖν ὅπου δεῖ· ὥστε πολλὴ ' ἀνάγκη,
ὦ Καλλίκλεις, τὸν σώφρονα, ὥσπερ διήλθομεν, δίκαιον
ὄντα καὶ ἀνδρεῖον καὶ ὅσιον ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι τε-
λέως, τὸν δὲ ἀγαθὸν εὖ τε καὶ καλῶς πράττειν ἃ ἂν
πράττῃ, τὸν δ᾽ εὖ πράττοντα μακάριόν τε καὶ εὐδαί-
μονα εἶναι, τὸν δὲ πονηρὸν καὶ κακῶς πράττοντα
ἄθλιον. οὗτος δ᾽ ἂν εἴη ὁ ἐναντίως ἔχων τῷ σώφρονι,
ὁ ἀκόλαστος, ὃν σὺ ἐπῄνεις. **LXIII.** Ἐγὼ μὲν οὖν
ταῦτα οὕτω τίθεμαι καί φημι ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. εἰ
D δὲ ἔστιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον, ὡς ἔοικεν, ' εὐδαίμο-
να εἶναι σωφροσύνην μὲν διωκτέον καὶ ἀσκητέον, ἀκο-
λασίαν δὲ φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν, καὶ
παρασκευαστέον μάλιστα μὲν μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κο-
λάζεσθαι, ἐὰν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις τῶν οἰ-
κείων, ἢ ἰδιώτης ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολα-
στέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ ὁ
σκοπὸς εἶναι, πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν, καὶ πάντα
εἰς τοῦτο τὰ αὑτοῦ συντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως,
ὅπως δικαιοσύνη παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακα-
E ρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι, οὕτω πράττειν, ' οὐκ ἐπιθυμίας
ἐῶντα ἀκολάστους εἶναι καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πλη-
ροῦν, ἀνήνυτον κακόν, λῃστοῦ βίον ζῶντα. οὔτε γὰρ
ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλὴς ἂν εἴη ὁ τοιοῦτος οὔτε
θεῷ· κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος· ὅτῳ δὲ μὴ ἔνι κοινω-
νία, φιλία οὐκ ἂν εἴη. φασὶ δ᾽ οἱ σοφοί, ὦ Καλλί-
κλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους
508 τὴν κοινωνίαν * συνέχειν καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα
καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιότητα, καὶ τὸ ὅλον τοῦτο
διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὦ ἑταῖρε, οὐκ ἀκοσμίαν,
οὐδὲ ἀκολασίαν. σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν
νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα σοφὸς ὤν, ἀλλὰ λέληθέ σε,
ὅτι ἡ ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀν-
θρώποις μέγα δύναται. σὺ δὲ πλεονεξίαν οἴει δεῖν
ἀσκεῖν· γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς. Εἶεν. ἢ ἐξελεγκτέος
B δὴ οὗτος ὁ λόγος ἡμῖν ἐστιν, ὡς οὐ ' δικαιοσύνης καὶ
σωφροσύνης κτήσει εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμονες, κακίας δὲ
ἄθλιοι οἱ ἄθλιοι· ἢ εἰ οὗτος ἀληθής ἐστι, σκε-
πτέον, τί τὰ συμβαίνοντα. τὰ πρόσθεν ἐκεῖνα, ὦ Καλ-
λίκλεις, συμβαίνει πάντα, ἐφ᾽ οἷς σύ με ἤρου, εἰ σπου-
δάζων λέγοιμι, λέγοντα, ὅτι κατηγορητέον εἴη καὶ αὐ-
τοῦ καὶ υἱέος καὶ ἑταίρου, ἐάν τι ἀδικῇ, καὶ τῇ ῥητο-
ρικῇ ἐπὶ τοῦτο χρηστέον. καὶ ἃ Πῶλον αἰσχύνῃ ᾤου
συγχωρεῖν, ἀληθῆ ἄρα ἦν τὸ εἶναι ' τὸ ἀδικεῖν τοῦ C
ἀδικεῖσθαι ὅσῳπερ αἴσχιον τοσούτῳ κάκιον· καὶ τὸν
μέλλοντα ὀρθῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι δίκαιον ἄρα δεῖ
εἶναι καὶ ἐπιστήμονα τῶν δικαίων, ὃ αὖ Γοργίαν ἔφη
Πῶλος δι᾽ αἰσχύνην ὁμολογῆσαι. **LXIV.** Τούτων δὲ
οὕτως ἐχόντων, σκεψώμεθα, τί ποτ᾽ ἐστὶν ἃ σὺ ἐμοὶ
ὀνειδίζεις· ἆρα καλῶς λέγεται, ἢ οὔ, ὡς ἄρα ἐγὼ οὐχ
οἷός τ᾽ εἰμὶ βοηθῆσαι οὔτε ἐμαυτῷ οὔτε τῶν φίλων
οὐδενὶ οὐδὲ τῶν οἰκείων, οὐδ᾽ ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγί-
στων κινδύνων, εἰμὶ δὲ ἐπὶ τῷ βουλομένῳ ὥσπερ οἱ
ἄτιμοι τοῦ ' ἐθέλοντος, ἄν τε τύπτειν βούληται, τὸ D
νεανικὸν δὴ τοῦτο τοῦ σοῦ λόγου, ἐπὶ κόρρης, ἐάν τε
χρήματα ἀφαιρεῖσθαι, ἐάν τε ἐκβάλλειν ἐκ τῆς πόλεως,
ἐάν τε, τὸ ἔσχατον, ἀποκτεῖναι, καὶ οὕτω διακεῖσθαι
πάντων δὴ αἴσχιστόν ἐστιν, ὡς ὁ σὸς λόγος. ὁ δὲ δὴ
ἐμὸς ὅστις, πολλάκις μὲν ἤδη εἴρηται, οὐδὲν δὲ κωλύει
καὶ ἔτι λέγεσθαι· οὔ φημι, ὦ Καλλίκλεις, τὸ τύπτε-
σθαι ἐπὶ κόρρης ' ἀδίκως αἴσχιστον εἶναι, οὐδέ γε τὸ E
τέμνεσθαι οὔτε τὸ σῶμα τὸ ἐμὸν οὔτε τὸ βαλάντιον,
ἀλλὰ τὸ τύπτειν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ἀδίκως καὶ τέ-
μνειν καὶ αἴσχιον καὶ κάκιον, καὶ κλέπτειν γε ἅμα καὶ
ἀνδραποδίζεσθαι καὶ τοιχωρυχεῖν καὶ συλλήβδην ὁτιοῦν
ἀδικεῖν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ αἴσχιον
καὶ κάκιον εἶναι ἢ ἐμοὶ τῷ ἀδικουμένῳ. ταῦτα ἡμῖν
ἄνω ἐκεῖ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις οὕτω φανέντα, ὡς
ἐγὼ λέγω, κατέχεται καὶ δέδεται, * καὶ εἰ ἀγροικότε- 509
ρόν τι εἰπεῖν ἐστι, σιδηροῖς καὶ ἀδαμαντίνοις λόγοις,
ὡς γοῦν ἂν δόξειεν οὑτωσί, οὓς σὺ εἰ μὴ λύσεις ἢ σοῦ
τις νεανικώτερος, οὐχ οἷόν τε ἄλλως λέγοντα ἢ ὡς ἐγὼ
νῦν λέγω καλῶς λέγειν· ἐπεὶ ἔμοιγε ὁ αὐτὸς λόγος
ἐστὶν ἀεί, ὅτι ἐγὼ ταῦτα οὐκ οἶδα ὅπως ἔχει, ὅτι μέν-
τοι ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα, ὥσπερ νῦν, οὐδεὶς οἷός τ᾽ ἐστὶν
ἄλλως λέγων μὴ οὐ καταγέλαστος εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν
αὖ τίθημι ' ταῦτα οὕτως ἔχειν. εἰ δὲ οὕτως ἔχει, καὶ B
μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν ἡ ἀδικία τῷ ἀδικοῦντι, καὶ
ἔτι τούτου μεῖζον μεγίστου ὄντος, εἰ οἷόν τε, τὸ ἀδι-
κοῦντα μὴ διδόναι δίκην, τίνα ἂν βοήθειαν μὴ δυνά-
μενος ἄνθρωπος βοηθεῖν ἑαυτῷ καταγέλαστος ἂν τῇ
ἀληθείᾳ εἴη; ἆρ᾽ οὐ ταύτην, ἥτις ἀποτρέψει τὴν μεγί-
στην ἡμῶν βλάβην; ἀλλὰ πολλὴ ἀνάγκη ταύτην εἶναι
τὴν αἰσχίστην βοήθειαν, μὴ δύνασθαι βοηθεῖν μήτε
ἑαυτῷ μήτε τοῖς αὑτοῦ φίλοις τε καὶ οἰκείοις, ' δευτέ- C
ραν δὲ τὴν τοῦ δευτέρου κακοῦ καὶ τρίτην τὴν τοῦ
τρίτου, καὶ τἆλλα οὕτως· ὡς ἑκάστου κακοῦ μέγεθος
πέφυκεν, οὕτω καὶ κάλλος τοῦ δυνατὸν εἶναι ἐφ᾽ ἕκα-
στα βοηθεῖν καὶ αἰσχύνη τοῦ μή. ἆρα ἄλλως ἢ οὕτως
ἔχει, ὦ Καλλίκλεις; ΚΑΛ. Οὐκ ἄλλως. **LXV.** ΣΩ.
Δυοῖν οὖν ὄντοιν, τοῦ ἀδικεῖν τε καὶ ἀδικεῖσθαι, μεῖ-
ζον μέν φαμεν κακὸν τὸ ἀδικεῖν, ἔλαττον δὲ τὸ ἀδι-
κεῖσθαι. τί οὖν ἂν παρασκευασάμενος ἄνθρωπος βοη-
θήσειεν αὑτῷ, ὥστε ἀμφοτέρας τὰς ὠφελείας ταύτας
ἔχειν, τήν τε ἀπὸ ' τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ D
μὴ ἀδικεῖσθαι; πότερα δύναμιν, ἢ βούλησιν; ὧδε δὲ
λέγω· πότερον ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδι-

κήσεται, ἢ ἐὰν δύναμιν παρασκευάσηται τοῦ μὴ ἀδι-
κεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε,
ὅτι ἐὰν δύναμιν. ΣΩ. Τί δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖν; πότερον
ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖν, ἱκανὸν τοῦτ' ἐστίν — οὐ
E γὰρ ἀδικήσει —, ἢ καὶ ˈ ἐπὶ τοῦτο δεῖ δύναμίν τινα
καὶ τέχνην παρασκευάσασθαι, ὡς, ἐὰν μὴ μάθῃ αὐτὰ
καὶ ἀσκήσῃ, ἀδικήσει; Τί οὐκ αὐτό γέ μοι τοῦτο ἀπε-
κρίνω, ὦ Καλλίκλεις, πότερόν σοι δοκοῦμεν ὀρθῶς
ἀναγκασθῆναι ὁμολογεῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις
ἐγώ τε καὶ Πῶλος, ἢ οὔ, ἡνίκα ὡμολογήσαμεν μηδένα
βουλόμενον ἀδικεῖν, ἀλλ' ἄκοντας τοὺς ἀδικοῦντας
πάντας ἀδικεῖν; ΚΑΛ. Ἔστω σοι τοῦτο, ὦ Σώκρα-
510 τες, οὕτως, * ἵνα διαπεράνῃς τὸν λόγον. ΣΩ. Καὶ
ἐπὶ τοῦτο ἄρα, ὡς ἔοικε, παρασκευαστέον ἐστὶ δύνα-
μίν τινα καὶ τέχνην, ὅπως μὴ ἀδικήσωμεν. ΚΑΛ. Πά-
νυ γε. ΣΩ. Τίς οὖν ποτ' ἐστὶ τέχνη τῆς παρασκευῆς
τοῦ μηδὲν ἀδικεῖσθαι ἢ ὡς ὀλίγιστα; σκέψαι, εἰ σοὶ
δοκεῖ ἧπερ ἐμοί. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ ἥδε· ἢ αὐτὸν ἄρ-
χειν δεῖν ἐν τῇ πόλει ἢ καὶ τυραννεῖν, ἢ τῆς ὑπαρχού-
σης πολιτείας ἑταῖρον εἶναι. ΚΑΛ. Ὁρᾷς, ὦ Σώκρα-
B τες, ὡς ἐγὼ ἕτοιμός εἰμι ˈ ἐπαινεῖν, ἄν τι καλῶς λέ-
γῃς; τοῦτό μοι δοκεῖς πάνυ καλῶς εἰρηκέναι. LXVI.
Σκόπει δὴ καὶ τόδε ἐάν σοι δοκῶ εὖ λέγειν. φίλος μοι
δοκεῖ ἕκαστος ἑκάστῳ εἶναι ὡς οἷόν τε μάλιστα, ὅν-
περ οἱ παλαιοί τε καὶ σοφοὶ λέγουσιν, ὁ ὅμοιος τῷ
ὁμοίῳ. οὐ καὶ σοί; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν
ὅπου τύραννός ἐστιν ἄρχων ἄγριος καὶ ἀπαίδευτος, εἴ
τις τούτου ἐν τῇ πόλει πολὺ βελτίων εἴη, φοβοῖτο δή-
C που ἂν αὐτὸν ὁ τύραννος καὶ τούτῳ ἐξ ἅπαντος ˈ τοῦ
νοῦ οὐκ ἄν ποτε δύναιτο φίλος γενέσθαι; ΚΑΛ.
Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐδέ γε εἴ τις πολὺ φαυλότερος
εἴη, οὐδ' ἂν οὗτος· καταφρονοῖ γὰρ ἂν αὐτοῦ ὁ τύ-
ραννος καὶ οὐκ ἄν ποτε ὡς πρὸς φίλον σπουδάσειε.
ΚΑΛ. Καὶ ταῦτ' ἀληθῆ. ΣΩ. Λείπεται δὴ ἐκεῖνος
μόνος ἄξιος λόγου φίλος τῷ τοιούτῳ, ὃς ἄν, ὁμοήθης
ὤν, ταὐτὰ ψέγων καὶ ἐπαινῶν ἐθέλῃ ἄρχεσθαι καὶ
ὑποκεῖσθαι τῷ ἄρχοντι. οὗτος μέγα ἐν ταύτῃ τῇ πό-
D λει δυνήσεται· ˈ τοῦτον οὐδεὶς χαίρων ἀδικήσει. οὐχ
οὕτως ἔχει; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Εἰ ἄρα τις ἐννοήσειεν
ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῶν νέων, Τίνα ἂν τρόπον ἐγὼ μέ-
γα δυναίμην καὶ μηδείς με ἀδικοίη, αὕτη, ὡς ἔοικεν,
αὐτῷ ὁδός ἐστιν, εὐθὺς ἐκ νέου ἐθίζειν αὑτὸν τοῖς
αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἄχθεσθαι τῷ δεσπότῃ, καὶ παρα-
σκευάζειν, ὅπως ὅ τι μάλιστα ὅμοιος ἔσται ἐκείνῳ. οὐχ
οὕτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ τὸ μὲν μὴ
E ἀδικεῖσθαι καὶ ˈ μέγα δύνασθαι, ὡς ὁ ὑμέτερος λόγος,
ἐν τῇ πόλει διαπεπράξεται. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Ἆρ' οὖν καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν; ἢ πολλοῦ δεῖ, εἴπερ ὅμοιος
ἔσται τῷ ἄρχοντι ὄντι ἀδίκῳ, καὶ παρὰ τούτῳ μέγα
δυνήσεται; ἀλλ' οἶμαι ἔγωγε, πᾶν τοὐναντίον οὑτωσὶ ἡ
παρασκευὴ ἔσται αὐτῷ ἐπὶ τὸ οἵῳ τε εἶναι ὡς πλεῖ-
στα ἀδικεῖν καὶ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην. ἦ γάρ;
511 ΚΑΛ. Φαίνεται. * ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μέγιστον αὐτῷ κα-
κὸν ὑπάρξει μοχθηρῷ ὄντι τὴν ψυχὴν καὶ λελωβημένῳ
διὰ τὴν μίμησιν τοῦ δεσπότου καὶ δύναμιν. ΚΑΛ.
Οὐκ οἶδ' ὅπῃ στρέφεις ἑκάστοτε τοὺς λόγους ἄνω καὶ
κάτω, ὦ Σώκρατες. ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι οὗτος ὁ μιμού-
μενος τὸν μὴ μιμούμενον ἐκεῖνον ἀποκτενεῖ, ἐὰν βού-
ληται, καὶ ἀφαιρήσεται τὰ ὄντα; ΣΩ. Οἶδα, ὦ 'γαθὲ
Καλλίκλεις, εἰ μὴ κωφός γ' ˈ εἰμί, καὶ σοῦ ἀκούων καὶ B
Πώλου ἄρτι πολλάκις καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγου πάντων
τῶν ἐν τῇ πόλει. ἀλλὰ καὶ σὺ ἐμοῦ ἄκουε, ὅτι ἀπο-
κτενεῖ μέν, ἂν βούληται, ἀλλὰ πονηρὸς ὢν καλὸν κἀ-
γαθὸν ὄντα. ΚΑΛ. Οὐκοῦν τοῦτο δὴ καὶ τὸ ἀγανα-
κτητόν; ΣΩ. Οὐ νοῦν γε ἔχοντι, ὡς ὁ λόγος σημαί-
νει. ἢ οἴει δεῖν τοῦτο παρασκευάζεσθαι ἄνθρωπον, ὡς
πλεῖστον χρόνον ζῆν, καὶ μελετᾶν τὰς τέχνας ταύτας,
αἳ ἡμᾶς ἀεὶ ἐκ τῶν κινδύνων σώζουσιν, ὥσπερ καὶ ἣν
ˈ σὺ κελεύεις ἐμὲ μελετᾶν τὴν ῥητορικήν, τὴν ἐν τοῖς C
δικαστηρίοις διασώζουσαν; ΚΑΛ. Ναὶ μὰ Δί' ὀρθῶς
γέ σοι συμβουλεύων. LXVII. ΣΩ. Τί δέ, ὦ βέλτιστε;
ἦ καὶ ἡ τοῦ νεῖν ἐπιστήμη σεμνή τίς σοι δοκεῖ εἶναι;
ΚΑΛ. Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Καὶ μὴν σώζει γε
καὶ αὕτη ἐκ θανάτου τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν εἰς τοι-
οῦτον ἐμπέσωσιν, οὗ δεῖ ταύτης τῆς ἐπιστήμης. εἰ δ'
αὕτη σοι δοκεῖ σμικρὰ εἶναι, ἐγώ σοι μείζονα ˈ ταύτης D
ἐρῶ, τὴν κυβερνητικήν, ἣ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς σώζει,
ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα ἐκ τῶν ἐσχάτων
κινδύνων, ὥσπερ ἡ ῥητορική. καὶ αὕτη μὲν προσεσταλ-
μένη ἐστὶ καὶ κοσμία, καὶ οὐ σεμνύνεται ἐσχηματισμέ-
νη ὡς ὑπερήφανόν τι διαπραττομένη, ἀλλὰ ταὐτὰ δια-
πραξαμένη τῇ δικανικῇ, ἐὰν μὲν ἐξ Αἰγίνης δεῦρο σώ-
σῃ, οἶμαι, δύ' ὀβολοὺς ἐπράξατο, ἐὰν δὲ ἐξ Αἰγύπτου
ἢ ἐκ τοῦ Πόντου, ἐὰν πάμπολυ ταύτης τῆς μεγάλης ˈ E
εὐεργεσίας, σώσασ' ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸν καὶ
παῖδας καὶ χρήματα καὶ γυναῖκας, ἀποβιβάσασ' εἰς
τὸν λιμένα δύο δραχμὰς ἐπράξατο, καὶ αὐτὸς ὁ ἔχων
τὴν τέχνην καὶ ταῦτα διαπραξάμενος ἐκβὰς παρὰ τὴν
θάλατταν καὶ τὴν ναῦν περιπατεῖ ἐν μετρίῳ σχήματι.
λογίζεσθαι γάρ, οἶμαι, ἐπίσταται, ὅτι ἄδηλόν ἐστιν
οὕστινάς τε ὠφέληκε τῶν συμπλεόντων οὐκ ἐάσας κα-
ταποντωθῆναι καὶ οὕστινας ἔβλαψεν, εἰδὼς ὅτι οὐδὲν
αὐτοὺς βελτίους ἐξεβίβασεν ἢ οἷοι * ἐνέβησαν οὔτε τὰ 512
σώματα οὔτε τὰς ψυχάς. λογίζεται οὖν, ὅτι οὐκ, εἰ
μέν τις μεγάλοις καὶ ἀνιάτοις νοσήμασι κατὰ τὸ σῶ-
μα συνεχόμενος μὴ ἀπεπνίγη, οὗτος μὲν ἄθλιός ἐστιν,
ὅτι οὐκ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ὠφέληται· εἰ δέ
τις ἄρα ἐν τῷ τοῦ σώματος τιμιωτέρῳ, τῇ ψυχῇ, πολ-
λὰ νοσήματα ἔχει καὶ ἀνίατα, τούτῳ δὲ βιωτέον ἐστὶ
καὶ τοῦτον ὀνήσειεν, ἄν τε ἐκ θαλάττης ἄν τε ἐκ δι-
καστηρίου ἄν τε ἄλλοθεν ὁποθενοῦν σώσῃ, ἀλλ' οἶ-
δεν, ˈ ὅτι οὐκ ἄμεινόν ἐστι ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώ- B
πῳ· κακῶς γὰρ ἀνάγκη ἐστὶ ζῆν. LXVIII. Διὰ ταῦτα
οὐ νόμος ἐστὶ σεμνύνεσθαι τὸν κυβερνήτην, καίπερ
σώζοντα ἡμᾶς· οὐδέ γε, ὦ θαυμάσιε, τὸν μηχανο-
ποιόν, ὃς οὔτε στρατηγοῦ, μὴ ὅτι κυβερνήτου, οὔτε
ἄλλου οὐδενὸς ἐλάττω ἐνίοτε δύναται σώζειν· πόλεις
γὰρ ἔστιν ὅτε ὅλας σώζει. μή σοι δοκεῖ κατὰ τὸν δι-
κανικὸν εἶναι; καίτοι εἰ βούλοιτο λέγειν, ὦ Καλλίκλεις,
ἅπερ ὑμεῖς, σεμνύνων τὸ πρᾶγμα, καταχώσειεν ˈ ἂν C
ὑμᾶς τοῖς λόγοις, λέγων καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ δεῖν
γίγνεσθαι μηχανοποιούς, ὡς οὐδὲν τἆλλά ἐστιν· ἱκα-
νὸς γὰρ αὐτῷ ὁ λόγος. ἀλλὰ σὺ οὐδὲν ἧττον αὐτοῦ
καταφρονεῖς καὶ τῆς τέχνης τῆς ἐκείνου, καὶ ὡς ἐν
ὀνείδει ἀποκαλέσαις ἂν μηχανοποιόν, καὶ τῷ υἱεῖ αὐ-
τοῦ οὔτ' ἂν δοῦναι θυγατέρα ἐθέλοις, οὔτ' ἂν αὐτὸς
τῷ σαυτοῦ λαβεῖν τὴν ἐκείνου. καίτοι ἐξ ὧν τὰ σαυ-
τοῦ ἐπαινεῖς, τίνι δικαίῳ λόγῳ τοῦ μηχανοποιοῦ κατα-

φρονεῖς καὶ τῶν ἄλλων ὧν νῦν δὴ ἔλεγον; οἶδ' ὅτι
D φαίης | ἂν βελτίων εἶναι καὶ ἐκ βελτιόνων. τὸ δὲ βέλ-
τιον εἰ μὴ ἔστιν ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτ' ἐστὶν
ἀρετή, τὸ σώζειν αὑτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὄντα ὁποῖός
τις ἔτυχε, καταγέλαστός σοι ὁ ψόγος γίγνεται καὶ μη-
χανοποιοῦ καὶ ἰατροῦ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, ὅσαι τοῦ
σώζειν ἕνεκα πεποίηνται. ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα, μὴ
ἄλλο τι τὸ γενναῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ᾖ τοῦ σώζειν τε
καὶ σώζεσθαι. μὴ γάρ· τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὁποσονδὴ
E χρόνον, τόν | γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα ἐατέον ἐστὶ καὶ οὐ
φιλοψυχητέον, ἀλλὰ ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ
καὶ πιστεύσαντα ταῖς γυναιξίν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην
οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον, τίν' ἂν
τρόπον τοῦτον ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι ὡς ἄριστα
513 βιῴη, ἆρα ἐξομοιῶν αὑτὸν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ, * ἐν ᾗ
ἂν οἰκῇ, καὶ νῦν δὲ ἄρα δεῖ σὲ ὡς ὁμοιότατον γίγνε-
σθαι τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, εἰ μέλλεις τούτῳ προσ-
φιλὴς εἶναι καὶ μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει; τοῦθ'
ὅρα εἰ σοὶ λυσιτελεῖ καὶ ἐμοί, ὅπως μή, ὦ δαιμόνιε,
πεισόμεθα ὅπερ φασὶ τὰς τὴν σελήνην καθαιρούσας,
τὰς Θετταλίδας, σὺν τοῖς φιλτάτοις ἡ αἵρεσις ἡμῖν
ἔσται ταύτης τῆς δυνάμεως τῆς ἐν τῇ πόλει. εἰ δέ σοι
οἴει ὁντινοῦν ἀνθρώπων παραδώσειν τέχνην τινὰ τοι-
B αύτην, ἥτις σε ποιήσει | μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει
τῇδε ἀνόμοιον ὄντα τῇ πολιτείᾳ εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον
εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ὀρθῶς βουλεύει,
ὦ Καλλίκλεις· οὐ γὰρ μιμητὴν δεῖ εἶναι, ἀλλ' αὐτο-
φυῶς ὅμοιον τούτοις, εἰ μέλλεις τι γνήσιον ἀπεργάζε-
σθαι εἰς φιλίαν τῷ Ἀθηναίων δήμῳ καὶ ναὶ μὰ Δία
τῷ Πυριλάμπους γε πρός. ὅστις οὖν σε τούτοις ὁμοιό-
τατον ἀπεργάσεται, οὗτός σε ποιήσει, ὡς ἐπιθυμεῖς
C πολιτικὸς εἶναι, πολιτικὸν καὶ ῥητορικόν· τῷ | αὑτῶν
γὰρ ἤθει λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι χαίρουσι, τῷ
δὲ ἀλλοτρίῳ ἄχθονται· εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις, ὦ φί-
λη κεφαλή. Λέγομέν τι πρὸς ταῦτα, ὦ Καλλίκλεις;
LXIX. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὅντινά μοι τρόπον δοκεῖς εὖ
λέγειν, ὦ Σώκρατες. πέπονθα δὲ τὸ τῶν πολλῶν πά-
θος· οὐ πάνυ σοι πείθομαι. ΣΩ. Ὁ δήμου γὰρ ἔρως,
ὦ Καλλίκλεις, ἐνὼν ἐν τῇ ψυχῇ τῇ σῇ ἀντιστατεῖ μοι·
D ἀλλ' ἐὰν πολλάκις ἴσως καὶ βέλτιον | ταὐτὰ ταῦτα
διασκοπώμεθα, πεισθήσει. ἀναμνήσθητι δ' οὖν, ὅτι
δύ' ἔφαμεν εἶναι τὰς παρασκευὰς ἐπὶ τὸ ἕκαστον θε-
ραπεύειν, καὶ σῶμα καὶ ψυχήν, μίαν μὲν πρὸς ἡδονὴν
ὁμιλεῖν, τὴν ἑτέραν δὲ πρὸς τὸ βέλτιστον, μὴ καταχα-
ριζόμενον, ἀλλὰ διαμαχόμενον. οὐ ταῦτα ἦν ἃ τότε
ὡριζόμεθα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ μὲν
ἑτέρα, ἡ πρὸς ἡδονήν, ἀγεννὴς καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ κο-
λακεία τυγχάνει οὖσα. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ἔστω, εἰ βού-
E λει, σοὶ | οὕτως. ΣΩ. Ἡ δέ γε ἑτέρα, ὅπως ὡς βέλ-
τιστον ἔσται τοῦτο, εἴτε σῶμα τυγχάνει ὂν εἴτε ψυχή,
ὃ θεραπεύομεν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὕ-
τως ἡμῖν ἐπιχειρητέον ἐστὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς πολίταις
θεραπεύειν, ὡς βελτίστους αὐτοὺς τοὺς πολίτας ποι-
οῦντας; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν
εὑρίσκομεν, οὐδὲν ὄφελος ἄλλην εὐεργεσίαν οὐδεμίαν
514 προσφέρειν, ἐὰν * μὴ καλὴ κἀγαθὴ ἡ διάνοια ᾖ τῶν
μελλόντων ἢ χρήματα πολλὰ λαμβάνειν ἢ ἀρχήν τινων
ἢ ἄλλην δύναμιν ἡντινοῦν. θῶμεν οὕτως ἔχειν; ΚΑΛ.
Πάνυ γε, εἴ σοι ἥδιον. ΣΩ. Εἰ οὖν παρεκαλοῦμεν
ἀλλήλους, ὦ Καλλίκλεις, δημοσίᾳ πράξαντες τῶν πολι-
τικῶν πραγμάτων, ἐπὶ τὰ οἰκοδομικά, ἢ τειχῶν ἢ νεω-
ρίων ἢ ἱερῶν ἐπὶ τὰ μέγιστα οἰκοδομήματα, πότερον
ἔδει ἂν ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ | ἐξετάσαι, B
πρῶτον μὲν εἰ ἐπιστάμεθα τὴν τέχνην ἢ οὐκ ἐπιστά-
μεθα, τὴν οἰκοδομικήν, καὶ παρὰ τοῦ ἐμάθομεν; ἔδει
ἄν, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δεύτερον
αὖ τόδε, εἴ τι πώποτε οἰκοδόμημα ᾠκοδομήκαμεν ἰδίᾳ
ἢ τῶν φίλων τινὶ ἢ ἡμέτερον αὐτῶν, καὶ τοῦτο τὸ οἰ-
κοδόμημα καλὸν ἢ αἰσχρόν ἐστι· καὶ εἰ μὲν εὑρίσκο-
μεν σκοπούμενοι διδασκάλους τε ἡμῶν ἀγαθοὺς καὶ
ἐλλογίμους γεγονότας καὶ οἰκοδομήματα | πολλὰ μὲν C
καὶ καλὰ μετὰ τῶν διδασκάλων ᾠκοδομημένα ἡμῖν,
πολλὰ δὲ καὶ ἴδιᾳ, ἡμῶν, ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων
ἀπηλλάγημεν, οὕτω μὲν διακειμένων, νοῦν ἐχόντων ἦν
ἂν ἰέναι ἐπὶ τὰ δημόσια ἔργα· εἰ δὲ μήτε διδάσκαλον
εἴχομεν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιδεῖξαι οἰκοδομήματά τε ἢ μη-
δὲν ἢ πολλὰ καὶ μηδενὸς ἄξια, οὕτω δὲ ἀνόητον ἦν
δήπου ἐπιχειρεῖν τοῖς δημοσίοις ἔργοις καὶ παρακαλεῖν
ἀλλήλους ἐπ' αὐτά. φῶμεν ταῦτα ὀρθῶς λέγεσθαι, | ἢ D
οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. **LXX.** ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πάν-
τα, τά τε ἄλλα, κἂν εἰ ἐπιχειρήσαντες δημοσιεύειν
παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους ὡς ἱκανοὶ ἰατροὶ ὄντες, ἐπε-
σκεψάμεθα δήπου ἂν ἐγώ τε σὲ καὶ σὺ ἐμέ, Φέρε
πρὸς θεῶν, αὐτὸς δὲ ὁ Σωκράτης πῶς ἔχει τὸ σῶμα
πρὸς ὑγίειαν; ἢ ἤδη τις ἄλλος διὰ Σωκράτην ἀπηλλά-
γη νόσου, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος; Κἂν ἐγώ, οἶμαι, πε-
ρὶ σοῦ ἕτερα τοιαῦτα ἐσκόπουν. καὶ εἰ μὴ ηὑρίσκομεν
δι' ἡμᾶς μηδένα | βελτίω γεγονότα τὸ σῶμα, μήτε τῶν E
ξένων μήτε τῶν ἀστῶν, μήτε ἄνδρα μήτε γυναῖκα,
πρὸς Διός, ὦ Καλλίκλεις, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ
ἀληθείᾳ εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους, ὥστε,
πρὶν ἰδιωτεύοντας πολλὰ μὲν ὅπως ἐτύχομεν ποιῆσαι,
πολλὰ δὲ κατορθῶσαι καὶ γυμνάσασθαι ἱκανῶς τὴν
τέχνην, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν τῷ πίθῳ τὴν κερα-
μείαν ἐπιχειρεῖν μανθάνειν, καὶ αὐτούς τε δημοσιεύειν
ἐπιχειρεῖν καὶ ἄλλους τοιούτους παρακαλεῖν; οὐκ ἀνόη-
τόν σοι δοκεῖ ἂν εἶναι οὕτω πράττειν; ΚΑΛ. Ἔμοιγε.
ΣΩ. Νῦν δέ, * ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, ἐπειδὴ σὺ μὲν αὐ- 515
τὸς ἄρτι ἄρχει πράττειν τὰ τῆς πόλεως πράγματα,
ἐμὲ δὲ παρακαλεῖς καὶ ὀνειδίζεις, ὅτι οὐ πράττω, οὐκ
ἐπισκεψόμεθα ἀλλήλους, Φέρε, Καλλικλῆς ἤδη τινὰ
βελτίω πεποίηκε τῶν πολιτῶν; ἔστιν ὅστις πρότερον
πονηρὸς ὢν ἄδικός τε καὶ ἀκόλαστος καὶ ἄφρων διὰ
Καλλικλέα καλός τε κἀγαθὸς γέγονεν, ἢ ξένος ἢ
ἀστός, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος; Λέγε μοι, ἐάν | τίς σε B
ταῦτα ἐξετάζῃ, ὦ Καλλίκλεις, τί ἐρεῖς; τίνα φήσεις
βελτίω πεποιηκέναι ἄνθρωπον τῇ συνουσίᾳ τῇ σῇ; —
Ὀκνεῖς ἀποκρίνασθαι, εἴπερ ἔστι τοιόνδε τι ἔργον σὸν
ἔτι ἰδιωτεύοντος, πρὶν δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν; ΚΑΛ.
Φιλόνεικος εἶ, ὦ Σώκρατες. **LXXI.** ΣΩ. Ἀλλ' οὐ φι-
λονεικίᾳ γε ἐρωτῶ, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς βουλόμενος εἰδέ-
ναι, ὅντινά ποτε τρόπον οἴει δεῖν πολιτεύεσθαι ἐν
ἡμῖν, εἰ ἄλλου του ἄρα ἐπιμελήσει ἡμῖν ἐλθὼν ἐπὶ τὰ
τῆς πόλεως | πράγματα ἢ ὅπως ὅ τι βέλτιστοι οἱ πο- C
λῖται ὦμεν. ἢ οὐ πολλάκις ἤδη ὡμολογήκαμεν τοῦτο
δεῖν πράττειν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα; ὡμολογήκαμεν, ἢ
οὔ; ἀποκρίνου. Ὡμολογήκαμεν· ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀπο-
κρινοῦμαι. Εἰ τοίνυν τοῦτο δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα

παρασκευάζειν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, νῦν μοι ἀναμνησθεὶς
εἰπὲ περὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἔλε-
D γες, εἰ ἔτι σοι δοκοῦσιν ἀγαθοὶ πολῖται γεγονέναι, '
Περικλῆς καὶ Κίμων καὶ Μιλτιάδης καὶ Θεμιστοκλῆς.
ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγαθοί, δῆλον ὅτι
ἕκαστος αὐτῶν βελτίους ἐποίει τοὺς πολίτας ἀντὶ χει-
ρόνων. ἐποίει, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε
Περικλῆς ἤρχετο λέγειν ἐν τῷ δήμῳ, χείρους ἦσαν οἱ
Ἀθηναῖοι ἢ ὅτε τὰ τελευταῖα ἔλεγεν; ΚΑΛ. Ἴσως.
ΣΩ. Οὐκ ἴσως δή, ὦ βέλτιστε, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ἐκ τῶν
E ὡμολογημένων, εἴπερ ἀγαθός γ᾽ ἦν ἐκεῖνος ' πολίτης.
ΚΑΛ. Τί οὖν δή; ΣΩ. Οὐδέν. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ
ἐπὶ τούτῳ, εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελ-
τίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τοὐναντίον διαφθαρῆναι ὑπ᾽
ἐκείνου. ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω, Περικλέα πεποιηκέ-
ναι Ἀθηναίους ἀργοὺς καὶ δειλοὺς καὶ λάλους καὶ φι-
λαργύρους εἰς μισθοφορίαν πρῶτον καταστήσαντα.
ΚΑΛ. Τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ τάδε οὐκέτι ἀκούω, ἀλλ᾽ οἶδα σα-
φῶς καὶ ἐγὼ καὶ σύ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ηὐδοκίμει
Περικλῆς καὶ οὐδεμίαν αἰσχρὰν δίκην κατεψηφίσαντο
αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, ἡνίκα χείρους ἦσαν· ἐπειδὴ δὲ καλοὶ
516 κἀγαθοὶ ἐγεγόνεσαν * ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ
βίου τοῦ Περικλέους, κλοπὴν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο,
ὀλίγου δὲ καὶ θανάτου ἐτίμησαν, δῆλον ὅτι ὡς πονη-
ροῦ ὄντος. **LXXII.** ΚΑΛ. Τί οὖν; τούτου ἕνεκα κα-
κὸς ἦν Περικλῆς; ΣΩ. Ὄνων γοῦν ἂν ἐπιμελητὴς καὶ
ἵππων καὶ βοῶν τοιοῦτος ὢν κακὸς ἂν ἐδόκει εἶναι, εἰ
παραλαβὼν μὴ λακτίζοντας μηδὲ κυρίττοντας μηδὲ δά-
κνοντας ἀπέδειξε ταῦτα ἅπαντα ποιοῦντας δι᾽ ἀγριό-
τητα. ἢ οὐ δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητὴς ὁστισοῦν
B ' ὁτουοῦν ζώου, ὃς ἂν παραλαβὼν ἡμερώτερα ἀποδεί-
ξῃ ἀγριώτερα ἢ παρέλαβε; Δοκεῖ, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πά-
νυ γε, ἵνα σοι χαρίσωμαι. ΣΩ. Καὶ τόδε τοίνυν μοι
χάρισαι ἀποκρινάμενος, πότερον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἓν
τῶν ζώων ἐστίν, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Οὐκοῦν ἀνθρώπων Περικλῆς ἐπεμέλετο; ΚΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔδει αὐτούς, ὡς ἄρτι ὡμολογοῦμεν,
δικαιοτέρους γεγονέναι ἀντὶ ἀδικωτέρων ὑπ᾽ ἐκείνου,
C εἴπερ ἐκεῖνος ' ἐπεμελεῖτο αὐτῶν ἀγαθὸς ὢν τὰ πολι-
τικά; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οἵ γε δίκαιοι
ἥμεροι, ὡς ἔφη Ὅμηρος. σὺ δὲ τί φῄς; οὐχ οὕτως;
ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγριωτέρους γε αὐτοὺς
ἀπέφηνεν ἢ οἵους παρέλαβε, καὶ ταῦτ᾽ εἰς αὑτόν, ὃν
ἥκιστ᾽ ἂν ἐβούλετο. ΚΑΛ. Βούλει σοι ὁμολογήσω;
ΣΩ. Εἰ δοκῶ γέ σοι ἀληθῆ λέγειν. ΚΑΛ. Ἔστω δὴ
ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγριωτέρους, ἀδικωτέρους
D τε καὶ χείρους; ΚΑΛ. ' Ἔστω. ΣΩ. Οὐκ ἄρ᾽ ἀγα-
θὸς τὰ πολιτικὰ Περικλῆς ἦν ἐκ τούτου τοῦ λόγου.
ΚΑΛ. Οὐ σύ γε φῄς. ΣΩ. Μὰ Δί᾽, οὐδέ γε σὺ ἐξ
ὧν ὁμολογεῖς. Πάλιν δὲ λέγε μοι περὶ Κίμωνος· οὐκ
ἐξωστράκισαν αὐτὸν οὗτοι, οὓς ἐθεράπευεν, ἵνα αὐτοῦ
δέκα ἐτῶν μὴ ἀκούσειαν τῆς φωνῆς; καὶ Θεμιστοκλέα
ταὐτὰ ταῦτα ἐποίησαν καὶ φυγῇ προσεζημίωσαν; Μιλ-
E τιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι εἰς τὸ ' βάραθρον ἐμβα-
λεῖν ἐψηφίσαντο, καὶ εἰ μὴ διὰ τὸν πρύτανιν, ἐνέπε-
σεν ἄν; Καίτοι οὗτοι, εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, ὡς σὺ
φῄς, οὐκ ἄν ποτε ταῦτα ἔπασχον. οὔκουν οἵ γε ἀγα-
θοὶ ἡνίοχοι κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὐκ ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν
ζευγῶν, ἐπειδὰν δὲ θεραπεύσωσι τοὺς ἵππους καὶ αὐ-
τοὶ ἀμείνους γένωνται ἡνίοχοι, τότ᾽ ἐκπίπτουσιν. οὐκ
ἔστι ταῦτ᾽ οὔτ᾽ ἐν ἡνιοχείᾳ οὔτ᾽ ἐν ἄλλῳ ἔργῳ οὐδενί.
ἢ δοκεῖ σοι; ΚΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀληθεῖς ἄρα,
ὡς ἔοικεν, οἱ ἔμπροσθεν λόγοι ἦσαν, ὅτι οὐδένα ἡμεῖς
* ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικὰ ἐν τῇδε 517
τῇ πόλει. σὺ δὲ ὡμολόγεις τῶν γε νῦν οὐδένα, τῶν
μέντοι ἔμπροσθεν, καὶ προείλου τούτους τοὺς ἄνδρας.
οὗτοι δὲ ἀνεφάνησαν ἐξ ἴσου τοῖς νῦν ὄντες, ὥστε, εἰ
οὗτοι ῥήτορες ἦσαν, οὔτε τῇ ἀληθινῇ ῥητορικῇ ἐχρῶν-
το — οὐ γὰρ ἂν ἐξέπεσον — οὔτε τῇ κολακικῇ.
LXXIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μέντοι πολλοῦ γε δεῖ, ὦ Σώκρα-
τες, μή ποτέ τις τῶν νῦν ἔργα τοιαῦτα ἐργάσηται, οἷα
' τούτων ὃς βούλει εἴργασται. ΣΩ. Ὦ δαιμόνιε, οὐδ᾽ B
ἐγὼ ψέγω τούτους, ὥς γε διακόνους εἶναι πόλεως, ἀλ-
λά μοι δοκοῦσι τῶν γε νῦν διακονικώτεροι γεγονέναι
καὶ μᾶλλον οἷοί τε ἐκπορίζειν τῇ πόλει ὧν ἐπεθύμει.
ἀλλὰ γὰρ μεταβιβάζειν τὰς ἐπιθυμίας καὶ μὴ ἐπιτρέ-
πειν, πείθοντες καὶ βιαζόμενοι ἐπὶ τοῦτο, ὅθεν ἔμελ-
λον ἀμείνους ἔσεσθαι οἱ πολῖται, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ-
δὲν τούτων διέφερον ἐκεῖνοι· ' ὅπερ μόνον ἔργον ἐστὶν C
ἀγαθοῦ πολίτου. ναῦς δὲ καὶ τείχη καὶ νεώρια καὶ
ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα καὶ ἐγώ σοι ὁμολογῶ δεινοτέρους
εἶναι ἐκείνους τούτων ἐκπορίζειν. Πρᾶγμα οὖν γε-
λοῖον ποιοῦμεν ἐγώ τε καὶ σὺ ἐν τοῖς λόγοις. ἐν παν-
τὶ γὰρ τῷ χρόνῳ, ὃν διαλεγόμεθα, οὐδὲν παυόμεθα
εἰς τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιφερόμενοι καὶ ἀγνοοῦντες ἀλλή-
λων ὅ τι λέγομεν. ἐγὼ γοῦν σε πολλάκις οἶμαι ὡμολο-
γηκέναι καὶ ἐγνωκέναι, ὡς ἄρα διττὴ αὕτη ' τις ἡ D
πραγματεία ἐστὶ καὶ περὶ τὸ σῶμα καὶ περὶ τὴν ψυ-
χήν, καὶ ἡ μὲν ἑτέρα διακονική ἐστιν, ᾗ δυνατὸν εἶναι
ἐκπορίζειν, ἐὰν μὲν πεινῇ τὰ σώματα ἡμῶν, σιτία,
ἐὰν δὲ διψῇ, ποτά, ἐὰν δὲ ῥιγῷ, ἱμάτια, στρώματα,
ὑποδήματα, ἄλλ᾽ ὧν ἔρχεται σώματα εἰς ἐπιθυμίαν.
καὶ ἐξεπίτηδές σοι διὰ τῶν αὐτῶν εἰκόνων λέγω, ἵνα
ῥᾷον καταμάθῃς. τούτων γὰρ ποριστικὸν εἶναι ἢ κά-
πηλον ὄντα ἢ ἔμπορον ἢ δημιουργόν του αὐτῶν τού-
των, σιτοποιὸν ἢ ' ὀψοποιὸν ἢ ὑφάντην ἢ σκυτο- E
τόμον ἢ σκυτοδεψόν, οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν, ὄντα
τοιοῦτον δόξαι καὶ αὑτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπευτὴν
εἶναι σώματος, παντὶ τῷ μὴ εἰδότι, ὅτι ἔστι τις παρὰ
ταύτας ἁπάσας τέχνη γυμναστική τε καὶ ἰατρική, ἣ δὴ
τῷ ὄντι ἐστὶ σώματος θεραπεία, ἥνπερ καὶ προσήκει
τούτων ἄρχειν πασῶν τῶν τεχνῶν καὶ χρῆσθαι τοῖς
τούτων ἔργοις διὰ τὸ εἰδέναι ὅ τι τὸ χρηστὸν καὶ πο-
νηρὸν τῶν σιτίων ἢ ποτῶν ἐστιν εἰς ἀρετὴν * σώμα- 518
τος, τὰς δ᾽ ἄλλας πάσας ταύτας ἀγνοεῖν· διὸ δὴ καὶ
ταύτας μὲν δουλοπρεπεῖς τε καὶ διακονικὰς καὶ ἀνε-
λευθέρους εἶναι περὶ σώματος πραγματείαν, τὰς ἄλλας
τέχνας· τὴν δὲ γυμναστικὴν καὶ ἰατρικὴν κατὰ τὸ δί-
καιον δεσποίνας εἶναι τούτων. ταὐτὰ οὖν ταῦτα ὅτι
ἔστι καὶ περὶ ψυχήν, τοτὲ μέν μοι δοκεῖς μανθάνειν
ὅτι λέγω, καὶ ὁμολογεῖς ὡς εἰδὼς ὅ τι ἐγὼ λέγω· ἥκεις
δὲ ὀλίγον ὕστερον λέγων, ὅτι ἄνθρωποι καλοὶ κἀγα-
θοὶ γεγόνασι ' πολῖται ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐπειδὰν ἐγὼ B
ἐρωτῶ οἵτινες, δοκεῖς μοι ὁμοιοτάτους προτείνεσθαι
ἀνθρώπους περὶ τὰ πολιτικά, ὥσπερ ἂν εἰ περὶ τὰ γυ-
μναστικὰ ἐμοῦ ἐρωτῶντος οἵτινες ἀγαθοὶ γεγόνασιν ἢ
εἰσὶ σωμάτων θεραπευταί, ἔλεγές μοι πάνυ σπουδά-

ζων, Θεαρίων ὁ ἀρτοκόπος καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιίαν συγγεγραφὼς τὴν Σικελικὴν καὶ Σάραμβος ὁ κάπηλος, ὅτι οὗτοι θαυμάσιοι γεγόνασι σωμάτων θε-
C ραπευταί, ὁ μὲν ἄρτους θαυμαστοὺς | παρασκευάζων, ὁ δὲ ὄψον, ὁ δὲ οἶνον. LXXIV. Ἴσως ἂν οὖν ἠγανάκτεις, εἴ σοι ἔλεγον ἐγώ, ὅτι Ἄνθρωπε, ἐπαΐεις οὐδὲν περὶ γυμναστικῆς· διακόνους μοι λέγεις καὶ ἐπιθυμιῶν παρασκευαστὰς ἀνθρώπους, οὐκ ἐπαΐοντας καλὸν κἀγαθὸν οὐδὲν περὶ αὐτῶν, οἵ, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἐμπλήσαντες καὶ παχύναντες τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, ἐπαινούμενοι ὑπ᾽ αὐτῶν, προσαπολοῦσιν αὐτῶν καὶ τὰς
D | ἀρχαίας σάρκας. οἱ δ᾽ αὖ δι᾽ ἀπειρίαν οὐ τοὺς ἑστιῶντας αἰτιάσονται τῶν νόσων αἰτίους εἶναι καὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἀρχαίων σαρκῶν, ἀλλ᾽ οἳ ἂν αὐτοῖς τύχωσι τότε παρόντες καὶ συμβουλεύοντές τι, ὅταν δὴ αὐτοῖς ἥκῃ ἡ τότε πλησμονὴ νόσον φέρουσα συχνῷ ὕστερον χρόνῳ, ἅτε ἄνευ τοῦ ὑγιεινοῦ γεγονυῖα, τούτους αἰτιάσονται καὶ ψέξουσι καὶ κακόν τι ποιήσουσιν, ἂν οἷοί τ᾽ ὦσι, τοὺς δὲ προτέρους ἐκείνους καὶ αἰ-
E τίους τῶν κακῶν ἐγκωμιάσουσι. | καὶ σὺ νῦν, ὦ Καλλίκλεις, ὁμοιότατον τούτῳ ἐργάζει· ἐγκωμιάζεις ἀνθρώπους, οἳ τούτους εἱστιάκασιν εὐωχοῦντες ὧν ἐπεθύμουν, καί φασι μεγάλην τὴν πόλιν πεποιηκέναι αὐτούς· ὅτι δὲ οἰδεῖ καὶ ὕπουλός ἐστι δι᾽ ἐκείνους τοὺς παλαι-
519 ούς, οὐκ αἰσθάνονται. * ἄνευ γὰρ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τειχῶν καὶ φόρων καὶ τοιούτων φλυαριῶν ἐμπεπλήκασι τὴν πόλιν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ἡ καταβολὴ αὕτη τῆς ἀσθενείας, τοὺς τότε παρόντας αἰτιάσονται συμβούλους, Θεμιστοκλέα δὲ καὶ Κίμωνα καὶ Περικλέα ἐγκωμιάσουσι, τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν· σοῦ δὲ ἴσως ἐπιλήψονται, ἐὰν μὴ εὐλαβῇ, καὶ τοῦ ἐμοῦ ἑταίρου Ἀλκιβιάδου, ὅταν καὶ τὰ ἀρχαῖα
B προσαπολλύωσι πρὸς οἷς ἐκτήσαντο, | οὐκ αἰτίων ὄντων τῶν κακῶν, ἀλλ᾽ ἴσως συναιτίων. καίτοι ἔγωγε ἀνόητον πρᾶγμα καὶ νῦν ὁρῶ γιγνόμενον καὶ ἀκούω τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πέρι. αἰσθάνομαι γάρ, ὅταν ἡ πόλις τινὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν μεταχειρίζηται ὡς ἀδικοῦντα, ἀγανακτούντων καὶ σχετλιαζόντων, ὡς δεινὰ πάσχουσι· πολλὰ καὶ ἀγαθὰ τὴν πόλιν πεποιηκότες ἄρα ἀδίκως ὑπ᾽ αὐτῆς ἀπόλλυνται, ὡς ὁ τούτων λόγος. τὸ δὲ ὅλον ψεῦδός ἐστι. προστάτης γὰρ πόλεως
C οὐδ᾽ | ἂν εἷς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ. κινδυνεύει γὰρ ταὐτὸν εἶναι, ὅσοι τε πολιτικοὶ προσποιοῦνται εἶναι καὶ ὅσοι σοφισταί. καὶ γὰρ οἱ σοφισταί, τἆλλα σοφοὶ ὄντες, τοῦτο ἄτοπον ἐργάζονται πρᾶγμα· φάσκοντες γὰρ ἀρετῆς διδάσκαλοι εἶναι πολλάκις κατηγοροῦσι τῶν μαθητῶν, ὡς ἀδικοῦσι σφᾶς αὐτοὺς τούς τε μισθοὺς ἀποστεροῦντες καὶ ἄλλην χάριν οὐκ ἀποδιδόντες, εὖ παθόν-
D τες ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ τούτου τοῦ λόγου | τί ἂν ἀλογώτερον εἴη πρᾶγμα, ἀνθρώπους ἀγαθοὺς καὶ δικαίους γενομένους, ἐξαιρεθέντας μὲν ἀδικίαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, σχόντας δὲ δικαιοσύνην, ἀδικεῖν τούτῳ, ᾧ οὐκ ἔχουσιν; οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο ἄτοπον εἶναι, ὦ ἑταῖρε; Ὡς ἀληθῶς δημηγορεῖν με ἠνάγκασας, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλων ἀποκρίνεσθαι. LXXV. ΚΑΛ. Σὺ δ᾽ οὐκ ἂν οἷός τ᾽ εἴης λέγειν, εἰ μή τίς σοι ἀποκρίνοιτο;
E ΣΩ. Ἔοικά γε· νῦν γοῦν | συχνοὺς τείνω τῶν λόγων, ἐπειδή μοι οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνεσθαι. ἀλλ᾽, ὦ 'γαθέ, εἰπὲ πρὸς φιλίου, οὐ δοκεῖ σοι ἄλογον εἶναι ἀγαθὸν φάσκοντα πεποιηκέναι τινὰ μέμφεσθαι τούτῳ, ὅτι ὑφ᾽ ἑαυτοῦ ἀγαθὸς γεγονώς τε καὶ ὢν ἔπειτα πονηρός ἐστιν; ΚΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀκούεις τοιαῦτα λεγόντων τῶν φασκόντων παιδεύειν ἀνθρώπους εἰς ἀρετήν; * ΚΑΛ. Ἔγωγε. ἀλλὰ τί ἂν λέγοις 520
ἀνθρώπων πέρι οὐδενὸς ἀξίων; ΣΩ. Τί δ᾽ ἂν περὶ ἐκείνων λέγοις, οἳ φάσκοντες προεστάναι τῆς πόλεως καὶ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, πάλιν αὐτῆς κατηγοροῦσιν, ὅταν τύχωσιν, ὡς πονηροτάτης; οἴει τι διαφέρειν τούτους ἐκείνων; ταὐτόν, ὦ μακάρι᾽, ἐστὶ σοφιστὴς καὶ ῥήτωρ, ἢ ἐγγύς τι καὶ παραπλήσιον, ὥσπερ ἐγὼ ἔλεγον πρὸς Πῶλον. σὺ δὲ δι᾽ | ἄγνοιαν τὸ B
μὲν πάγκαλόν τι οἴει εἶναι, τὴν ῥητορικήν, τοῦ δὲ καταφρονεῖς. τῇ δὲ ἀληθείᾳ κάλλιόν ἐστι σοφιστικὴ ῥητορικῆς, ὅσῳπερ νομοθετικὴ δικαστικῆς καὶ γυμναστικὴ ἰατρικῆς. μόνοις δ᾽ ἔγωγε καὶ ᾤμην τοῖς δημηγόροις τε καὶ σοφισταῖς οὐκ ἐγχωρεῖν μέμφεσθαι τούτῳ τῷ πράγματι, ὃ αὐτοὶ παιδεύουσιν, ὡς πονηρόν ἐστιν εἰς σφᾶς, ἢ τῷ αὐτῷ λόγῳ τούτῳ ἅμα καὶ ἑαυτῶν κατηγορεῖν, ὅτι οὐδὲν ὠφελήκασιν οὕς φασιν ὠφελεῖν. οὐχ οὕτως | ἔχει; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ προ- C
έσθαι γε δήπου τὴν εὐεργεσίαν ἄνευ μισθοῦ, ὡς τὸ εἰκός, μόνοις τούτοις ἐνεχώρει, εἴπερ ἀληθῆ ἔλεγον. ἄλλην μὲν γὰρ εὐεργεσίαν τις εὐεργετηθείς, οἷον ταχὺς γενόμενος διὰ παιδοτρίβην, ἴσως ἂν ἀποστερήσειε τὴν χάριν, εἰ προοῖτο αὐτῷ ὁ παιδοτρίβης καὶ μὴ συνθέμενος αὐτῷ μισθὸν ὅ τι μάλιστα ἅμα μεταδιδοὺς τοῦ τάχους λαμβάνοι τὸ ἀργύριον· οὐ γὰρ τῇ | βρα- D
δυτῆτι, οἶμαι, ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ᾽ ἀδικίᾳ. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴ τις αὐτὸ τοῦτο ἀφαιρεῖ, τὴν ἀδικίαν, οὐδὲν δεινὸν αὐτῷ, μήποτε ἀδικηθῇ, ἀλλὰ μόνῳ ἀσφαλὲς ταύτην τὴν εὐεργεσίαν προέσθαι, εἴπερ τῷ ὄντι δύναιτό τις ἀγαθοὺς ποιεῖν. οὐχ οὕτως; ΚΑΛ. Φημί. LXXVI. ΣΩ. Διὰ ταῦτ᾽ ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἄλλας συμβουλὰς συμβουλεύειν λαμβάνοντα ἀργύριον, οἷον οἰκοδομίας πέρι ἢ τῶν ἄλλων τεχνῶν, οὐδὲν αἰσχρόν. | ΚΑΛ. Ἔοικέ γε. ΣΩ E
Περὶ δέ γε ταύτης τῆς πράξεως, ὄντιν᾽ ἄν τις τρόπον ὡς βέλτιστος εἴη καὶ ἄριστα τὴν αὑτοῦ οἰκίαν διοικοῖ ἢ πόλιν, αἰσχρὸν νενόμισται μὴ φάναι συμβουλεύειν, ἐὰν μή τις αὐτῷ ἀργύριον διδῷ. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Δῆλον γάρ, ὅτι τοῦτο αἴτιόν ἐστιν, ὅτι μόνη αὕτη τῶν εὐεργεσιῶν τὸν εὖ παθόντα ἐπιθυμεῖν ποιεῖ ἀντ᾽ εὖ ποιεῖν, ὥστε καλὸν δοκεῖ τὸ σημεῖον εἶναι, εἰ εὖ ποιήσας ταύτην τὴν εὐεργεσίαν ἀντ᾽ εὖ πείσεται· εἰ δὲ μή, οὔ. ἔστι ταῦτα οὕτως ἔχοντα; * ΚΑΛ. Ἔστιν. 521
ΣΩ. Ἐπὶ ποτέραν οὖν με παρακαλεῖς τὴν θεραπείαν τῆς πόλεως; διόρισόν μοι· τὴν τοῦ διαμάχεσθαι Ἀθηναίοις, ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται, ὡς ἰατρόν, ἢ ὡς διακονήσοντα καὶ πρὸς χάριν ὁμιλήσοντα; Τἀληθῆ μοι εἰπέ, Καλλίκλεις· δίκαιος γὰρ εἶ, ὥσπερ ἤρξω παρρησιάζεσθαι πρὸς ἐμέ, διατελεῖν ἃ νοεῖς λέγων. καὶ νῦν εὖ καὶ γενναίως εἰπέ. ΚΑΛ. Λέγω τοίνυν, ὅτι ὡς διακονήσοντα. | ΣΩ. Κολακεύσοντα ἄρα με, ὦ γενναιό- B
τατε, παρακαλεῖς. ΚΑΛ. Εἴ σοι Μυσόν γε ἥδιον καλεῖν, ὦ Σώκρατες· ὡς εἰ μὴ ταῦτά γε ποιήσεις — ΣΩ. Μὴ εἴπῃς ὃ πολλάκις εἴρηκας, ὅτι ἀποκτενεῖ με ὁ βουλόμενος, ἵνα μὴ αὖ καὶ ἐγὼ εἴπω, ὅτι πονηρός

γε ὢν ἀγαθὸν ὄντα· μηδ' ὅτι ἀφαιρήσεται, ἐάν τι
ἔχω, ἵνα μὴ αὖ ἐγὼ εἴπω, ὅτι Ἀλλ' ἀφελόμενος οὐχ
C ἕξει ὅ τι ˈ χρήσεται αὐτοῖς, ἀλλ' ὥσπερ με ἀδίκως
ἀφείλετο, οὕτω καὶ λαβὼν ἀδίκως χρήσεται· εἰ δὲ ἀδί-
κως, αἰσχρῶς· εἰ δὲ αἰσχρῶς, κακῶς. LXXVII. ΚΑΛ.
Ὥς μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, πιστεύειν μηδ' ἂν ἓν τού-
των παθεῖν, ὡς οἰκῶν ἐκποδὼν καὶ οὐκ ἂν εἰςαχθεὶς
εἰς δικαστήριον ὑπὸ πάνυ ἴσως μοχθηροῦ ἀνθρώπου
καὶ φαύλου! ΣΩ. Ἀνόητος ἄρα εἰμί, ὦ Καλλίκλεις,
ὡς ἀληθῶς, εἰ μὴ οἴομαι ἐν τῇδε τῇ πόλει ὁντινοῦν
ἄν, ὅ τι τύχοι, τοῦτο παθεῖν. τόδε μέντοι εὖ οἶδ',
ὅτι, ἐάνπερ εἰςίω εἰς δικαστήριον περὶ τούτων τινὸς
D κινδυνεύων ὧν σὺ λέγεις, ˈ πονηρός τίς με ἔσται ὁ εἰς-
άγων· οὐδεὶς γὰρ ἂν χρηστὸς μὴ ἀδικοῦντ' ἄνθρωπον
εἰςαγάγοι. καὶ οὐδέν γε ἄτοπον, εἰ ἀποθάνοιμι. βού-
λει σοι εἴπω, διότι ταῦτα προσδοκῶ; ΚΑΛ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Οἶμαι μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων, ἵνα μὴ εἴπω
μόνος, ἐπιχειρεῖν τῇ ὡς ἀληθῶς πολιτικῇ τέχνῃ καὶ
πράττειν τὰ πολιτικὰ μόνος τῶν νῦν. ἅτε οὖν οὐ πρὸς
χάριν λέγων τοὺς λόγους οὓς λέγω ἑκάστοτε, ἀλλὰ
πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον, καὶ οὐκ ἐθέ-
E λων ποιεῖν ἃ σὺ ˈ παραινεῖς, τὰ κομψὰ ταῦτα, οὐχ ἕξω
ὅ τι λέγω ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ὁ αὐτὸς δέ μοι ἥκει λό-
γος, ὅνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον· κρινοῦμαι γὰρ ὡς ἐν
παιδίοις ἰατρὸς ἂν κρίνοιτο, κατηγοροῦντος ὀψοποιοῦ.
σκόπει γάρ, τί ἂν ἀπολογοῖτο ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος
ἐν τούτοις ληφθείς, εἰ αὐτοῦ κατηγοροῖ τις λέγων, ὅτι
Ὦ παῖδες, πολλὰ ὑμᾶς καὶ κακὰ ὅδε εἴργασται ἀνήρ,
καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς νεωτάτους ὑμῶν διαφθείρει, τέ-
522 μνων τε καὶ κάων καὶ ἰσχναίνων * καὶ πνίγων ἀπο-
ρεῖν ποιεῖ, πικρότατα πώματα διδοὺς καὶ πεινῆν καὶ
διψῆν ἀναγκάζων, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ
παντοδαπὰ εὐώχουν ὑμᾶς. τί ἂν οἴει ἐν τούτῳ τῷ κα-
κῷ ἀποληφθέντα τὸν ἰατρὸν ἔχειν εἰπεῖν; ἢ εἰ εἴποι
τὴν ἀλήθειαν, ὅτι Ταῦτα πάντα ἐγὼ ἐποίουν, ὦ παῖ-
δες, ὑγιεινῶς, ὁπόσον οἴει ἂν ἀναβοῆσαι τοὺς τοιού-
τους δικαστάς; οὐ μέγα; ΚΑΛ. Ἴσως· οἴεσθαί γε
χρή. ΣΩ. Οὐκοῦν οἴει ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ ἂν αὐτὸν ἔχε-
B σθαι ὅ τι ˈ χρὴ εἰπεῖν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. LXXVIII.
ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι καὶ ἐγὼ οἶδ' ὅτι πάθος πάθοιμι
ἂν εἰςελθὼν εἰς δικαστήριον. οὔτε γὰρ ἡδονὰς ἃς ἐκ-
πεπόρικα ἕξω αὐτοῖς λέγειν, ἃς οὗτοι εὐεργεσίας καὶ
ὠφελείας νομίζουσιν, ἐγὼ δὲ οὔτε τοὺς πορίζοντας ζη-
λῶ οὔτε οἷς πορίζεται· ἐάν τέ τίς με ἢ νεωτέρους φῇ
διαφθείρειν ἀπορεῖν ποιοῦντα, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους
κακηγορεῖν λέγοντα πικροὺς λόγους ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ,
οὔτε τὸ ἀληθὲς ἕξω εἰπεῖν, ὅτι Δικαίως πάντα ταῦτα
C ˈ ἐγὼ λέγω, καὶ πράττω τὸ ὑμέτερον δὴ τοῦτο, ὦ ἄν-
δρες δικασταί, οὔτε ἄλλο οὐδέν. ὥστε ἴσως, ὅ τι ἂν
τύχω, τοῦτο πείσομαι. ΚΑΛ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ Σώ-
κρατες, καλῶς ἔχειν ἄνθρωπος ἐν πόλει οὕτω διακεί-
μενος καὶ ἀδύνατος ὢν ἑαυτῷ βοηθεῖν; ΣΩ. Εἰ ἐκεῖ-
νό γε ἐν αὐτῷ ὑπάρχοι, ὦ Καλλίκλεις, ὃ σὺ πολλάκις
ὡμολόγησας· εἰ βεβοηθηκὼς εἴη αὑτῷ, μήτε περὶ ἀν-
D θρώπους μήτε περὶ ˈ θεοὺς ἄδικον μηδὲν μήτε εἰρηκὼς
μήτε εἰργασμένος. αὕτη γάρ τις βοήθεια ἑαυτῷ πολλά-
κις ἡμῖν ὡμολόγηται κρατίστη εἶναι. εἰ μὲν οὖν ἐμέ τις
ἐξελέγχοι ταύτην τὴν βοήθειαν ἀδύνατον ὄντα ἐμαυτῷ
καὶ ἄλλῳ βοηθεῖν, αἰσχυνοίμην ἂν καὶ ἐν πολλοῖς καὶ
ἐν ὀλίγοις ἐξελεγχόμενος καὶ μόνος ὑπὸ μόνου, καὶ εἰ
διὰ ταύτην τὴν ἀδυναμίαν ἀποθνήσκοιμι, ἀγανακτοίην
ἄν· εἰ δὲ κολακικῆς ῥητορικῆς ἐνδείᾳ τελευτῴην ἔγωγε,
εὖ ˈ οἶδα, ὅτι ῥᾳδίως ἴδοις ἄν με φέροντα τὸν θάνα- E
τον. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ ἀποθνήσκειν οὐδεὶς φοβεῖται,
ὅστις μὴ παντάπασιν ἀλόγιστός τε καὶ ἄνανδρός ἐστι,
τὸ δὲ ἀδικεῖν φοβεῖται· πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων γέ-
μοντα τὴν ψυχὴν εἰς Ἅιδου ἀφικέσθαι πάντων ἔσχα-
τον κακῶν ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, σοὶ ἐγώ, ὡς τοῦτο οὕ-
τως ἔχει, ἐθέλω λόγον λέξαι. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἐπείπερ γε
καὶ τἆλλα ἐπέρανας, καὶ τοῦτο πέρανον. LXXIX. * 523
ΣΩ. Ἄκουε δή, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν
ἡγήσει μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον· ὡς ἀλη-
θῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν. Ὥςπερ γὰρ
Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ
Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν
νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν
ἔτι ἔστιν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως
τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, ˈ ἐς B
μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ
ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς τί-
σεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ τάρταρον καλοῦ-
σιν, ἰέναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου καὶ ἔτι
νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος ζῶντες ἦσαν ζών-
των, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες, ᾗ μέλλοιεν τελευτᾶν.
κακῶς οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο. ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ
οἱ ἐπιμεληταὶ οἱ ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον
πρὸς τὸν Δία, ὅτι ˈ φοιτῷέν σφιν ἄνθρωποι ἑκατέρω- C
σε ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν ὁ Ζεύς, Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, παύσω
τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικά-
ζονται. ἀμπεχόμενοι γάρ, ἔφη, οἱ κρινόμενοι κρίνον-
ται· ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν, ἦ δ' ὅς, ψυ-
χὰς πονηρὰς ἔχοντες ἠμφιεσμένοι εἰσὶ σώματά τε κα-
λὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καί, ἐπειδὰν ἡ κρίσις ᾖ,
ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες μαρτυρήσοντες, ὡς
δικαίως βεβιώκασιν. οἱ οὖν δικασταὶ ὑπό τε τούτων ˈ D
ἐκπλήττονται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικά-
ζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς αὑτῶν ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα
καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖς
πάντα ἐπίπροσθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὑτῶν ἀμφιέσμα-
τα καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη,
παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς τὸν θάνατον· νῦν
μὲν γὰρ προΐσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ
Προμηθεῖ ὅπως ἂν παύσῃ ˈ αὐτῶν. ἔπειτα γυμνοὺς E
κριτέον ἁπάντων τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνε-
σθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐ-
τῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης
ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον πάντων τῶν συγγενῶν
καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κό-
σμον, ἵνα δικαία ἡ κρίσις ᾖ. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα ἐγνω-
κὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυ-
τοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμαν-
θυν, * ἕνα δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν. οὗτοι οὖν, 524
ἐπειδὰν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ
τριόδῳ, ἐξ ἧς φέρετον τὼ ὁδώ, ἡ μὲν εἰς μακάρων νή-
σους, ἡ δ' εἰς τάρταρον. καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας
Ῥαδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός·
Μίνῳ δὲ πρεσβεῖα δώσω ἐπιδιακρίνειν, ἐὰν ἀπορῆτόν
τι τὼ ἑτέρω, ἵνα ὡς δικαιοτάτη ἡ κρίσις ᾖ περὶ τῆς

πορείας τοῖς ἀνθρώποις. LXXX. Ταῦτ' ἔστιν, ὦ
B Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ | εἶναι·
καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιόνδε τι λογίζομαι συμ-
βαίνειν. Ὁ θάνατος τυγχάνει ὤν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ-
δὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ
τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλήλοιν. ἐπειδὰν δὲ διαλυθῆτον
ἄρα ἀπ' ἀλλήλοιν, οὐ πολὺ ἧττον ἑκάτερον αὐτοῖν
ἔχει τὴν ἕξιν τὴν αὑτοῦ ἥνπερ καὶ ὅτε ἔζη ὁ ἄνθρω-
πος, τό τε σῶμα τὴν φύσιν τὴν αὑτοῦ καὶ τὰ θερα-
πεύματα καὶ τὰ παθήματα, ἔνδηλα πάντα. οἷον εἴ
C τινος μέγα ἦν τὸ | σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφότερα
ζῶντος, τούτου καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ νεκρὸς μέγας·
καὶ εἰ παχύς, παχὺς καὶ ἀποθανόντος, καὶ τἆλλα οὕ-
τως. καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν, κομήτης τούτου καὶ
ὁ νεκρός. μαστιγίας αὖ εἴ τις ἦν καὶ ἴχνη εἶχε τῶν
πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι ἢ ὑπὸ μαστίγων ἢν ἄλ-
λων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεῶτος τὸ σῶμα ἔστιν
ἰδεῖν ταῦτα ἔχον. κατεαγότα τε εἴ του ἦν μέλη ἢ διε-
στραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος ταὐτὰ ταῦτα ἔνδη-
D λα. | ἑνὶ δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο τὸ σῶμα
ζῶν, ἔνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἢ πάντα ἢ τὰ
πολλὰ ἐπί τινα χρόνον. ταὐτὸν δή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα
καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὦ Καλλίκλεις· ἔνδηλα πάν-
τα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος,
τά τε τῆς φύσεως καὶ τὰ παθήματα ἃ διὰ τὴν ἐπιτή-
δευσιν ἑκάστου πράγματος ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄν-
θρωπος. Ἐπειδὰν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστήν,
E οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ | τὸν Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥα-
δάμανθυς ἐκείνους ἐπιστήσας θεᾶται ἑκάστου τὴν ψυ-
χήν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστίν, ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγά-
λου βασιλέως ἐπιλαβόμενος ἢ ἄλλου ὁτουοῦν βασιλέως
ἢ δυνάστου κατεῖδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὂν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ
διαμεμαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστὴν ὑπὸ ἐπιορκιῶν
525 καὶ ἀδικίας, ἃ * ἑκάστῳ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο
εἰς τὴν ψυχήν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ
ἀλαζονείας καὶ οὐδὲν εὐθὺ διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τε-
θράφθαι· καὶ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως
καὶ ἀκρατίας τῶν πράξεων ἀσυμμετρίας τε καὶ αἰ-
σχρότητος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν. ἰδὼν δὲ ἀτίμως
ταύτην ἀπέπεμψεν εὐθὺ τῆς φρουρᾶς, οἷ μέλλει ἐλ-
θοῦσα ἀνατλῆναι τὰ προσήκοντα πάθη. LXXXI.
B Προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι | ὑπ' ἄλλου
ὀρθῶς τιμωρουμένῳ ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὀνίνα-
σθαι ἢ παραδείγματι τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι, ἵν' ἄλλοι
ὁρῶντες πάσχοντα ἃ ἂν πάσχῃ φοβούμενοι βελτίους
γίγνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην
διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων οὗτοι, οἳ ἂν ἰά-
σιμα ἁμαρτήματα ἁμάρτωσιν· ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων
καὶ ὀδυνῶν γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε
καὶ ἐν Ἅιδου· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλ-
C λάττεσθαι· οἳ δ' | ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ διὰ
τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ
παραδείγματα γίγνεται, καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι
ὀνίνανται οὐδέν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες, ἄλλοι δὲ ὀνίναν-
ται οἱ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰ μέγιστα
καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας
τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους
ἐκεῖ ἐν Ἅιδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων
D ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα. | ὧν ἐγώ
φημι ἕνα καὶ Ἀρχέλαον ἔσεσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει Πῶ-
λος, καὶ ἄλλον ὅστις ἂν τοιοῦτος τύραννος ᾖ. οἶμαι
δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς εἶναι τοὺς τούτων τῶν παραδει-
γμάτων ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ
τὰ τῶν πόλεων πραξάντων γεγονότας· οὗτοι γὰρ διὰ
τὴν ἐξουσίαν μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα
ἁμαρτάνουσι. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρος· βασι-
λέας γὰρ καὶ δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν Ἅι-
δου τὸν | ἀεὶ χρόνον τιμωρουμένους, Τάνταλον καὶ E
Σίσυφον καὶ Τιτυόν. Θερσίτην δέ, καὶ εἴ τις ἄλλος
πονηρὸς ἦν ἰδιώτης, οὐδεὶς πεποίηκε μεγάλαις τιμω-
ρίαις συνεχόμενον ὡς ἀνίατον· οὐ γάρ, οἶμαι, ἐξῆν
αὐτῷ· διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἢ οἷς ἐξῆν. ἀλλὰ
γάρ, ὦ Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφό-
δρα πονηροὶ * γιγνόμενοι ἄνθρωποι· οὐδὲν μὴν κωλύει 526
καὶ ἐν τούτοις ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγγίγνεσθαι, καὶ σφό-
δρα γε ἄξιον ἄγασθαι τῶν γιγνομένων· χαλεπὸν γάρ,
ὦ Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον ἐν μεγάλῃ
ἐξουσίᾳ τοῦ ἀδικεῖν γενόμενον δικαίως διαβιῶναι. ὀλί-
γοι δὲ γίγνονται οἱ τοιοῦτοι· ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλ-
λοθι γεγόνασιν, οἶμαι δὲ καὶ ἔσονται καλοὶ κἀγαθοὶ
ταύτην τὴν ἀρετήν, τὴν τοῦ | δικαίως διαχειρίζειν ἃ B
ἄν τις ἐπιτρέπῃ· εἷς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονε καὶ
εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οἱ
δὲ πολλοί, ὦ ἄριστε, κακοὶ γίγνονται τῶν δυναστῶν.
LXXXII. Ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὰν ὁ Ῥαδάμανθυς
ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ
οἶδεν οὐδέν, οὔθ' ὅστις οὔθ' ὧντινων, ὅτι δὲ πονηρός
τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς τάρταρον ἐπι-
σημηνάμενος, ἐάν τε ἰάσιμος ἐάν τε ἀνίατος δοκῇ εἶ-
ναι· ὁ δὲ ἐκεῖσε | ἀφικόμενος τὰ προσήκοντα πάσχει. C
ἐνίοτε δ' ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν καὶ μετ' ἀλη-
θείας, ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ ἄλλου τινός, μάλιστα μέν,
ἔγωγέ φημι, ὦ Καλλίκλεις, φιλοσόφου τὰ αὑτοῦ πρά-
ξαντος καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ, ἠγά-
σθη τε καὶ ἐς μακάρων νήσους ἀπέπεμψε. ταὐτὰ ταῦ-
τα καὶ ὁ Αἰακός. ἑκάτερος δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων δι-
κάζει. ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται, μόνος ἔχων
χρυσοῦν σκῆπτρον, ὥς φησιν | Ὀδυσσεὺς ὁ Ὁμήρου D
ἰδεῖν αὐτὸν

χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν.

Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων
πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ, ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ
ὡς ὑγιεστάτην τὴν ψυχήν. χαίρειν οὖν ἐάσας τὰς τιμὰς
τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῶν
πειράσομαι τῷ ὄντι ὡς ἂν δύνωμαι βέλτιστος ὢν καὶ
ζῆν καί, ἐπειδὰν ἀποθνήσκω, ἀποθνῄσκειν. | παρακα- E
λῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον
δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν
βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγώ φημι ἀντὶ πάντων
τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι, καὶ ὀνειδίζω σοι, ὅτι οὐχ
οἷός τ' ἔσει σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι ᾖ καὶ
ἡ κρίσις ἣν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἀλλὰ ἐλθὼν παρὰ τὸν
δικαστὴν τὸν τῆς Αἰγίνης υἱόν, ἐπειδάν σου * ἐπιλαβό- 527
μενος ἄγῃ, χασμήσει καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἧττον ἢ ἐγὼ
ἐνθάδε σὺ ἐκεῖ, καί σε ἴσως τυπτήσει τις καὶ ἐπὶ κόρ-
ρης ἀτίμως καὶ πάντως προπηλακιεῖ. Τάχα δ' οὖν
ταῦτα μῦθός σοι δοκεῖ λέγεσθαι, ὥσπερ γραός, καὶ

καταφρονεῖς αὐτῶν. καὶ οὐδέν γ' ἂν ἦν θαυμαστὸν καταφρονεῖν τούτων, εἴ πῃ ζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ ἀληθέστερα εὑρεῖν· νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς, οἵπερ σοφώτατοί ἐστε τῶν νῦν Ἑλλήνων, σύ
B τε καὶ Πῶλος καὶ Γοργίας, | οὐκ ἔχετε ἀποδεῖξαι, ὡς δεῖ ἄλλον τινὰ βίον ζῆν ἢ τοῦτον, ὅσπερ καὶ ἐκεῖσε φαίνεται συμφέρων, ἀλλ' ἐν τοσούτοις λόγοις τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων μόνος οὗτος ἠρεμεῖ ὁ λόγος, ὡς εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ παντὸς μᾶλλον ἀνδρὶ μελετητέον οὐ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ εἶναι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· ἐὰν δέ τις κατά τι κακὸς γίγνηται, κολαστέος ἐστί, καὶ τοῦτο
C δεύτερον ἀγαθὸν μετὰ τὸ εἶναι | δίκαιον, τὸ γίγνεσθαι καὶ κολαζόμενον διδόναι δίκην· καὶ πᾶσαν κολακείαν καὶ τὴν περὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ περὶ ὀλίγους καὶ περὶ πολλούς, φευκτέον· καὶ τῇ ῥητορικῇ οὕτω χρηστέον, ἐπὶ τὸ δίκαιον ἀεί, καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ πράξει. **LXXXIII.** Ἐμοὶ οὖν πειθόμενος ἀκολούθησον ἐνταῦθα, οἷ ἀφικόμενος εὐδαιμονήσεις καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας, ὡς ὁ σὸς λόγος σημαίνει. καὶ ἔασόν τινά σου καταφρονῆσαι ὡς ἀνοήτου καὶ προπηλακίσαι, ἐὰν βούληται, καὶ ναὶ μὰ Δία | σύ D
γε θαῤῥῶν πατάξαι τὴν ἄτιμον ταύτην πληγήν· οὐδὲν γὰρ δεινὸν πείσει, ἐὰν τῷ ὄντι ᾖς καλὸς κἀγαθός, ἀσκῶν ἀρετήν. κἄπειτα οὕτω κοινῇ ἀσκήσαντες, τότε ἤδη, ἐὰν δοκῇ χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς, ἢ ὁποῖον ἄν τι ἡμῖν δοκῇ, τότε βουλευσόμεθα, βελτίους ὄντες βουλεύεσθαι ἢ νῦν. αἰσχρὸν γὰρ ἔχοντάς γε ὡς νῦν φαινόμεθα ἔχειν, ἔπειτα νεανιεύεσθαι ὥς τι ὄντας, οἷς οὐδέποτε ταὐτὰ δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων· | εἰς τοσοῦτον ἥκομεν ἀπαι- E
δευσίας! ὥσπερ οὖν ἡγεμόνι τῷ λόγῳ χρησώμεθα τῷ νῦν παραφανέντι, ὃς ἡμῖν σημαίνει, ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἄριστος τοῦ βίου, καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἀσκοῦντας καὶ ζῆν καὶ τεθνάναι. τούτῳ οὖν ἑπώμεθα, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῶμεν, μὴ ἐκείνῳ, ᾧ σὺ πιστεύων ἐμὲ παρακαλεῖς· ἔστι γὰρ οὐδενὸς ἄξιος, ὦ Καλλίκλεις.

Ι Ω Ν.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΩΝ

530 I. * ΣΩ. Τὸν Ἴωνα χαίρειν. πόθεν τὰ νῦν ἡμῖν ἐπιδεδήμηκας; ἢ οἴκοθεν ἐξ Ἐφέσου; ΙΩΝ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐξ Ἐπιδαύρου ἐκ τῶν Ἀσκληπιείων. ΣΩ. Μῶν καὶ ῥαψῳδῶν ἀγῶνα τιθέασι τῷ θεῷ οἱ Ἐπιδαύριοι; ΙΩΝ. Πάνυ γε, καὶ τῆς ἄλλης γε μουσικῆς. ΣΩ. Τί οὖν; ἠγωνίζου τι ἡμῖν; καὶ πῶς τι ἠγωνίσω; ΙΩΝ. Τὰ πρῶτα τῶν ἄθλων ἠνεγκάμε-
B θα, | ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἄγε δὴ ὅπως καὶ τὰ Παναθήναια νικήσομεν. ΙΩΝ. Ἀλλ' ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. ΣΩ. Καὶ μὴν πολλάκις γε ἐζήλωσα ὑμᾶς τοὺς ῥαψῳδούς, ὦ Ἴων, τῆς τέχνης· τὸ γὰρ ἅμα μὲν τὸ σῶμα κεκοσμῆσθαι ἀεὶ πρέπον ὑμῶν εἶναι τῇ τέχνῃ καὶ ὡς καλλίστοις φαίνεσθαι, ἅμα δὲ ἀναγκαῖον εἶναι ἔν τε ἄλλοις ποιηταῖς διατρίβειν πολλοῖς κἀγαθοῖς καὶ δὴ καὶ μάλιστα ἐν Ὁμήρῳ, τῷ ἀρίστῳ καὶ
C θειοτάτῳ τῶν ποιητῶν, καὶ τὴν τούτου διάνοιαν | ἐκμανθάνειν, μὴ μόνον τὰ ἔπη, ζηλωτόν ἐστιν. οὐ γὰρ ἂν γένοιτό ποτε ῥαψῳδός, εἰ μὴ συνείη τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. τὸν γὰρ ῥαψῳδὸν ἑρμηνέα δεῖ τοῦ ποιητοῦ τῆς διανοίας γίγνεσθαι τοῖς ἀκούουσι· τοῦτο δὲ καλῶς ποιεῖν μὴ γιγνώσκοντα ὅ τι λέγει ὁ ποιητὴς ἀδύνατον. ταῦτα οὖν πάντα ἄξια ζηλοῦσθαι. II. ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες· ἐμοὶ γοῦν τοῦτο πλεῖστον ἔργον παρέσχε τῆς τέχνης, καὶ οἶμαι κάλλιστ' ἀνθρώπων λέγειν περὶ Ὁμήρου, ὡς οὔτε Μητρόδωρος ὁ Λαμψακηνὸς οὔτε | Στησίμβροτος ὁ Θάσιος οὔτε D
Γλαύκων οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν πώποτε γενομένων ἔσχεν εἰπεῖν οὕτω πολλὰς καὶ καλὰς διανοίας περὶ Ὁμήρου, ὅσας ἐγώ. ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἴων· δῆλον γάρ, ὅτι οὐ φθονήσεις μοι ἐπιδεῖξαι. ΙΩΝ. Καὶ μὴν ἄξιόν γε ἀκοῦσαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ κεκόσμηκα τὸν Ὅμηρον· ὥστε οἶμαι ὑπὸ Ὁμηριδῶν ἄξιος εἶναι χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθῆναι. ΣΩ. Καὶ μὴν ἐγὼ ἔτι ποιήσομαι σχολὴν ἀκροάσασθαί * σου. νῦν δέ μοι τοσόν- 531
δε ἀπόκριναι· πότερον περὶ Ὁμήρου μόνον δεινὸς εἶ ἢ καὶ περὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀρχιλόχου; ΙΩΝ. Οὐδαμῶς,

ἀλλὰ περὶ Ὁμήρου μόνον· ἱκανὸν γάρ μοι δοκεῖ εἶναι. ΣΩ. Ἔστι δὲ περὶ ὅτου Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος ταὐτὰ λέγετον; ΙΩΝ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ πολλά. ΣΩ. Πότερον οὖν περὶ τούτων κάλλιον ἂν ἐξηγήσαιο, ἃ Ὅμηρος λέγει, ἢ ἃ Ἡσίοδος; ΙΩΝ. Ὁμοίως ἂν περί γε τούτων, ὦ Σώκρατες, περὶ ὧν ταὐτὰ λέγουσι. ΣΩ.
B Τί δέ, ' ὧν πέρι μὴ ταὐτὰ λέγουσιν; οἷον περὶ μαντικῆς λέγει τι Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος. ΙΩΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὅσα τε ὁμοίως καὶ ὅσα διαφόρως περὶ μαντικῆς λέγετον τὼ ποιητὰ τούτω, πότερον σὺ κάλλιον ἂν ἐξηγήσαιο ἢ τῶν μάντεών τις τῶν ἀγαθῶν; ΙΩΝ. Τῶν μάντεων. ΣΩ. Εἰ δὲ σὺ ἦσθα μάντις, οὐκ, εἴπερ περὶ τῶν ὁμοίως λεγομένων οἷός τ' ἦσθα ἐξηγήσασθαι, καὶ περὶ τῶν διαφόρως λεγομένων ἠπίστω ἂν ἐξηγεῖσθαι; ΙΩΝ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. Τί οὖν
C ποτὲ ' περὶ μὲν Ὁμήρου δεινὸς εἶ, περὶ δὲ Ἡσιόδου οὔ, οὐδὲ τῶν ἄλλων ποιητῶν; ἢ Ὅμηρος περὶ ἄλλων τινῶν λέγει ἢ ὧνπερ σύμπαντες οἱ ἄλλοι ποιηταί; οὐ περὶ πολέμου τε τὰ πολλὰ διελήλυθε καὶ περὶ ὁμιλιῶν πρὸς ἀλλήλους ἀνθρώπων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ ἰδιωτῶν καὶ δημιουργῶν, καὶ περὶ θεῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὁμιλούντων, ὡς ὁμιλοῦσι, καὶ περὶ τῶν οὐρανίων παθημάτων καὶ περὶ τῶν ἐν Ἅιδου, καὶ γενέσεις καὶ θεῶν καὶ ἡρώων; οὐ ταῦτά
D ἐστι, περὶ ' ὧν Ὅμηρος τὴν ποίησιν πεποίηκεν; ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. III. ΣΩ. Τί δέ; οἱ ἄλλοι ποιηταὶ οὐ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων; ΙΩΝ. Ναί, ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι καὶ Ὅμηρος. ΣΩ. Τί μήν; κάκιον; ΙΩΝ. Καὶ πολύ γε. ΣΩ. Ὅμηρος δὲ ἄμεινον; ΙΩΝ. Ἄμεινον μέντοι νὴ Δία. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ φίλη κεφαλὴ Ἴων, ὅταν περὶ ἀριθμοῦ πολλῶν λεγόντων εἷς τις ἄριστα λέγῃ, γνώσεται δήπου τις
E τὸν εὖ λέγοντα; ' ΙΩΝ. Φημί. ΣΩ. Πότερον οὖν ὁ αὐτός, ὅσπερ καὶ τοὺς κακῶς λέγοντας, ἢ ἄλλος; ΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τὴν ἀριθμητικὴν τέχνην ἔχων οὗτός ἐστι; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Τί δ'; ὅταν πολλῶν λεγόντων περὶ ὑγιεινῶν σιτίων, ὁποῖά ἐστιν, εἷς τις ἄριστα λέγῃ, πότερον ἕτερος μέν τις τὸν ἄριστα λέγοντα γνώσεται ὅτι ἄριστα λέγει, ἕτερος δὲ τὸν κάκιον ὅτι κάκιον, ἢ ὁ αὐτός; ΙΩΝ. Δῆλον δήπου, ὁ αὐτός. ΣΩ. Τίς οὗτος; τί ὄνομ' αὐτῷ; ΙΩΝ. Ἰατρός. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν κεφαλαίῳ λέγωμεν, ὡς ὁ αὐτὸς γνώσεται ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν πολλῶν λεγόντων, ὅστις
532 τε εὖ λέγει καὶ * ὅστις κακῶς· ἢ εἰ μὴ γνώσεται τὸν κακῶς λέγοντα, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸν εὖ, περί γε τοῦ αὐτοῦ. ΙΩΝ. Οὕτως. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς γίγνεται δεινὸς περὶ ἀμφοτέρων; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ φὴς καὶ Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητάς, ἐν οἷς καὶ Ἡσίοδος καὶ Ἀρχίλοχός ἐστι, περί γε τῶν αὐτῶν λέγειν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ τὸν μὲν εὖ γε, τοὺς δὲ χεῖρον; ΙΩΝ. Καὶ ἀληθῆ λέγω. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ
B τὸν εὖ λέγοντα γιγνώσκεις, καὶ τοὺς χεῖρον λέγοντας ' γιγνώσκοις ἄν, ὅτι χεῖρον λέγουσιν. ΙΩΝ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ βέλτιστε, ὁμοίως τὸν Ἴωνα λέγοντες περὶ Ὁμήρου τε δεινὸν εἶναι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν οὐχ ἁμαρτησόμεθα, ἐπειδή γε αὐτὸς ὁμολογεῖ τὸν αὐτὸν ἔσεσθαι κριτὴν ἱκανὸν πάντων, ὅσοι ἂν περὶ τῶν αὐτῶν λέγωσι, τοὺς δὲ ποιητὰς σχεδὸν ἅπαντας τὰ αὐτὰ ποιεῖν. IV. ΙΩΝ. Τί οὖν ποτε τὸ αἴτιον, ὦ
Σώκρατες, ὅτι ἐγώ, ὅταν μέν τις περὶ ἄλλου του ποιητοῦ διαλέγηται, οὔτε προσέχω τὸν νοῦν, ' ἀδυνατῶ τε C
καὶ ὁτιοῦν συμβαλέσθαι λόγου ἄξιον, ἀλλ' ἀτεχνῶς νυστάζω· ἐπειδὰν δέ τις περὶ Ὁμήρου μνησθῇ, εὐθύς τε ἐγρήγορα καὶ προσέχω τὸν νοῦν καὶ εὐπορῶ ὅ τι λέγω; ΣΩ. Οὐ χαλεπὸν τοῦτό γε εἰκάσαι, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ παντὶ δῆλον, ὅτι τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ περὶ Ὁμήρου λέγειν ἀδύνατος εἶ· εἰ γὰρ τέχνῃ οἷός τε ἦσθα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν ἁπάντων λέγειν οἷός τ' ἂν ἦσθα. ποιητικὴ γάρ πού ἐστι τὸ ὅλον. ἢ οὔ; ΙΩΝ.
Ναί. ΣΩ. ' Οὐκοῦν ἐπειδὰν λάβῃ τις καὶ ἄλλην τέ- D
χνην ἡντινοῦν ὅλην, ὁ αὐτὸς τρόπος τῆς σκέψεώς ἐστι περὶ ἁπασῶν τῶν τεχνῶν; πῶς τοῦτο λέγω, δέει τί μου ἀκοῦσαι, ὦ Ἴων; ΙΩΝ. Ναὶ μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, ἔγωγε· χαίρω γὰρ ἀκούων ὑμῶν τῶν σοφῶν. ΣΩ. Βουλοίμην ἄν σε ἀληθῆ λέγειν, ὦ Ἴων. ἀλλὰ σοφοὶ μέν πού ἐστε ὑμεῖς οἱ ῥαψῳδοὶ καὶ ὑποκριταὶ καὶ ὧν ὑμεῖς ᾄδετε τὰ ποιήματα· ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ τἀληθῆ λέγω, οἷον ' εἰκὸς ἰδιώτην ἄνθρωπον. ἐπεὶ καὶ E
περὶ τούτου, οὗ νῦν ἠρόμην σε, θέασαι, ὡς φαῦλον καὶ ἰδιωτικόν ἐστι καὶ παντὸς ἀνδρὸς γνῶναι ὃ ἔλεγον, τὴν αὐτὴν εἶναι σκέψιν, ἐπειδάν τις ὅλην τέχνην λάβῃ. λάβωμεν γὰρ τῷ λόγῳ. γραφικὴ γάρ τίς ἐστι τέχνη τὸ ὅλον; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ γραφεῖς πολλοὶ καὶ εἰσὶ καὶ γεγόνασιν ἀγαθοὶ καὶ φαῦλοι; ΙΩΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἤδη οὖν τινα εἶδες, ὅστις περὶ μὲν Πολυγνώτου τοῦ Ἀγλαοφῶντος δεινός ἐστιν ἀποφαίνειν ἃ εὖ τε γράφει καὶ ἃ μή, περὶ δὲ τῶν ἄλ-
λων γραφέων ἀδύνατος; * καὶ ἐπειδὰν μέν τις τὰ τῶν 533
ἄλλων ζωγράφων ἔργα ἐπιδεικνύῃ, νυστάζει τε καὶ ἀπορεῖ καὶ οὐκ ἔχει ὅ τι συμβάληται, ἐπειδὰν δὲ περὶ Πολυγνώτου ἢ ἄλλου ὅτου βούλει τῶν γραφέων ἑνὸς μόνου δέῃ ἀποφήνασθαι γνώμην, ἐγρήγορέ τε καὶ προσέχει τὸν νοῦν καὶ εὐπορεῖ ὅ τι εἴπῃ; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δέ; ἐν ἀνδριαντοποιίᾳ ἤδη τιν' εἶδες, ὅστις περὶ μὲν Δαιδάλου τοῦ Μητίονος
ἢ Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως ἢ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ' ἢ B
ἄλλου τινὸς ἀνδριαντοποιοῦ ἑνὸς πέρι δεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι ἃ εὖ πεποίηκεν, ἐν δὲ τοῖς τῶν ἄλλων ἀνδριαντοποιῶν ἔργοις ἀπορεῖ τε καὶ νυστάζει, οὐκ ἔχων ὅ τι εἴπῃ; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐδὲ τοῦτον ἑώρακα. ΣΩ. Ἀλλὰ μήν, ὥς γ' ἐγὼ οἶμαι, οὐδ' ἐν αὐλήσει γε οὐδὲ ἐν κιθαρίσει οὐδὲ ἐν κιθαρῳδίᾳ οὐδὲ ἐν ῥαψῳδίᾳ οὐδεπώποτ' εἶδες ἄνδρα, ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμ-
που δεινὸς ' ἐστὶν ἐξηγεῖσθαι ἢ περὶ Θαμύρου ἢ περὶ C
Ὀρφέως ἢ περὶ Φημίου τοῦ Ἰθακησίου ῥαψῳδοῦ, περὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἐφεσίου ἀπορεῖ καὶ οὐκ ἔχει συμβαλέσθαι ἅ τε εὖ ῥαψῳδεῖ καὶ ἃ μή. ΙΩΝ. Οὐκ ἔχω σοι περὶ τούτου ἀντιλέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐκεῖνο ἐμαυτῷ σύνοιδα, ὅτι περὶ Ὁμήρου κάλλιστ' ἀνθρώπων λέγω καὶ εὐπορῶ, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες μέ φασιν εὖ λέγειν, περὶ δὲ τῶν ἄλλων οὔ. καίτοι ὅρα τοῦτο τί ἔστι. V. ΣΩ. Καὶ ὁρῶ, ὦ Ἴων, καὶ ἄρχομαί γέ σοι ἀπο-
φαινόμενος ὅ μοι δοκεῖ ' τοῦτο εἶναι. ἔστι γὰρ τοῦτο D
τέχνη μὲν οὐκ ὂν παρὰ σοὶ περὶ Ὁμήρου εὖ λέγειν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, θεία δὲ δύναμις, ἥ σε κινεῖ, ὥσπερ ἐν τῇ λίθῳ, ἣν Εὐριπίδης μὲν Μαγνῆτιν ὠνόμασεν, οἱ δὲ πολλοὶ Ἡρακλείαν. καὶ γὰρ αὕτη ἡ λίθος οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς δακτυλίους ἄγει τοὺς σιδηροῦς, ἀλλὰ καὶ

δύναμιν ἐντίθησι τοῖς δακτυλίοις, ὥςτ αὖ δύνασθαι
E ταὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὅπερ ἡ λίθος, ἄλλους ἄγειν ' δα-
κτυλίους, ὥςτ' ἐνίοτε ὁρμαθὸς μακρὸς πάνυ σιδηρίων
καὶ δακτυλίων ἐξ ἀλλήλων ἤρτηται· πᾶσι δὲ τούτοις ἐξ
ἐκείνης τῆς λίθου ἡ δύναμις ἀνήρτηται. οὕτω δὲ καὶ ἡ
Μοῦσα ἐνθέους μὲν ποιεῖ αὐτή, διὰ δὲ τῶν ἐνθέων
τούτων ἄλλων ἐνθουσιαζόντων ὁρμαθὸς ἐξαρτᾶται.
πάντες γὰρ οἵ τε τῶν ἐπῶν ποιηταὶ οἱ ἀγαθοὶ οὐκ ἐκ
τέχνης, ἀλλ' ἔνθεοι ὄντες καὶ κατεχόμενοι, πάντα ταῦ-
τα τὰ καλὰ λέγουσι ποιήματα, καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ
534 ἀγαθοὶ ὡςαύτως, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες * οὐκ ἔμ-
φρονες ὄντες ὀρχοῦνται, οὕτω καὶ οἱ μελοποιοὶ οὐκ
ἔμφρονες ὄντες τὰ καλὰ μέλη ταῦτα ποιοῦσιν, ἀλλ'
ἐπειδὰν ἐμβῶσιν εἰς τὴν ἁρμονίαν καὶ εἰς τὸν ῥυθμόν,
καὶ βακχεύουσι καὶ κατεχόμενοι, ὥσπερ αἱ βάκχαι
ἀρύτονται ἐκ τῶν ποταμῶν μέλι καὶ γάλα κατεχόμε-
ναι, ἔμφρονες δὲ οὖσαι οὔ, καὶ τῶν μελοποιῶν ἡ ψυ-
χὴ τοῦτο ἐργάζεται, ὅπερ αὐτοὶ λέγουσι. λέγουσι γὰρ
δήπουθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ποιηταί, ὅτι ἀπὸ κρηνῶν με-
B λιῤῥύτων ἐκ Μουσῶν κήπων ' τινῶν καὶ ναπῶν δρεπό-
μενοι τὰ μέλη ἡμῖν φέρουσιν ὥσπερ αἱ μέλιτται, καὶ
αὐτοὶ οὕτω πετόμενοι. καὶ ἀληθῆ λέγουσι· κοῦφον
γὰρ χρῆμα ποιητής ἐστι καὶ πτηνὸν καὶ ἱερόν, καὶ οὐ
πρότερον οἷός τε ποιεῖν, πρὶν ἂν ἔνθεός τε γένηται
καὶ ἔκφρων καὶ ὁ νοῦς μηκέτι ἐν αὐτῷ ἐνῇ· ἕως δ' ἂν
τουτὶ ἔχῃ τὸ κτῆμα, ἀδύνατος πᾶς ποιεῖν ἐστιν ἄν-
θρωπος καὶ χρησμῳδεῖν. ἅτε οὖν οὐ τέχνῃ ποιοῦντες
καὶ πολλὰ λέγουσι καὶ καλὰ περὶ τῶν πραγμάτων, ὥς-
C περ σὺ περὶ Ὁμήρου, ' ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ τοῦτο μόνον
οἷός τε ἕκαστος ποιεῖν καλῶς, ἐφ' ὃ ἡ Μοῦσα αὐτὸν
ὥρμησεν, ὁ μὲν διθυράμβους, ὁ δὲ ἐγκώμια, ὁ δὲ
ὑπορχήματα, ὁ δ' ἔπη, ὁ δ' ἰάμβους· τὰ δ' ἄλλα φαῦ-
λος αὐτῶν ἕκαστός ἐστιν. οὐ γὰρ τέχνῃ ταῦτα λέγου-
σιν, ἀλλὰ θείᾳ δυνάμει, ἐπεί, εἰ περὶ ἑνὸς τέχνῃ κα-
λῶς ἠπίσταντο λέγειν, κἂν περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων.
διὰ ταῦτα δὲ ὁ θεὸς ἐξαιρούμενος τούτων τὸν νοῦν
τούτοις χρῆται ὑπηρέταις καὶ τοῖς χρησμῳδοῖς καὶ τοῖς
D μάντεσι τοῖς ' θείοις, ἵνα ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες εἰδῶμεν,
ὅτι οὐχ οὗτοί εἰσιν οἱ ταῦτα λέγοντες οὕτω πολλοῦ
ἄξια, οἷς νοῦς μὴ πάρεστιν, ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτός ἐστιν
ὁ λέγων, διὰ τούτων δὲ φθέγγεται πρὸς ἡμᾶς. μέγι-
στον δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ Τύννιχος ὁ Χαλκιδεύς, ὃς
ἄλλο μὲν οὐδὲν πώποτ' ἐποίησε ποίημα, ὅτου τις ἂν
ἀξιώσειε μνησθῆναι, τὸν δὲ παίωνα, ὃν πάντες ᾄδου-
σι, σχεδόν τι πάντων μελῶν κάλλιστον, ἀτεχνῶς, ὅπερ
αὐτὸς λέγει, εὕρημά τι Μοισᾶν. ἐν τούτῳ γὰρ δὴ μά-
E λιστά μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι ' ἡμῖν, ἵνα μὴ
διστάζωμεν, ὅτι οὐκ ἀνθρώπινά ἐστι τὰ καλὰ ταῦτα
ποιήματα οὐδὲ ἀνθρώπων, ἀλλὰ θεῖα καὶ θεῶν, οἱ δὲ
ποιηταὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἑρμηνεῖς εἰσι τῶν θεῶν, κατεχό-
μενοι ἐξ ὅτου ἂν ἕκαστος κατέχηται. ταῦτα ἐνδεικνύ-
μενος ὁ θεὸς ἐξεπίτηδες διὰ τοῦ φαυλοτάτου ποιητοῦ
535 * τὸ κάλλιστον μέλος ᾖσεν. ἢ οὐ δοκῶ σοι ἀληθῆ λέ-
γειν, ὦ Ἴων; ΙΩΝ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔμοιγε· ἅπτει
γάρ πώς μου τοῖς λόγοις τῆς ψυχῆς, ὦ Σώκρατες, καί
μοι δοκοῦσι θείᾳ μοίρᾳ ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν ταῦτα
οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ ἑρμηνεύειν. VI. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς
αὖ οἱ ῥαψῳδοὶ τὰ τῶν ποιητῶν ἑρμηνεύετε; ΙΩΝ.
Καὶ τοῦτο ἀληθὲς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἑρμηνέων ἑρ-
μηνεῖς γίγνεσθε; ΙΩΝ. Παντάπασί γε. ΣΩ. ' Ἔχε B
δή μοι τόδε εἰπέ, ὦ Ἴων, καὶ μὴ ἀποκρύψῃ ὅ τι ἂν
σε ἔρωμαι· ὅταν εὖ εἴπῃς ἔπη καὶ ἐκπλήξῃς μάλιστα
τοὺς θεωμένους, ἢ τὸν Ὀδυσσέα ὅταν ἐπὶ τὸν οὐδὸν
ἐφαλλόμενον ᾄδῃς, ἐκφανῆ γιγνόμενον τοῖς μνηστῆρσι
καὶ ἐκχέοντα τοὺς ὀϊστοὺς πρὸ τῶν ποδῶν, ἢ Ἀχιλλέα
ἐπὶ τὸν Ἕκτορα ὁρμῶντα, ἢ καὶ τῶν περὶ Ἀνδρομάχην
ἐλεεινῶν τι ἢ περὶ Ἑκάβην ἢ περὶ Πρίαμον, τότε πό-
τερον ἔμφρων εἶ, ἢ ἔξω σαυτοῦ γίγνει, καὶ παρὰ τοῖς
' πράγμασιν οἴεταί σου εἶναι ἡ ψυχὴ οἷς λέγεις ἐν- C
θουσιάζουσα, ἢ ἐν Ἰθάκῃ οὖσιν ἢ ἐν Τροίᾳ ἢ ὅπως
ἂν καὶ τὰ ἔπη ἔχῃ; ΙΩΝ. Ὡς ἐναργές μοι τοῦτο, ὦ
Σώκρατες, τεκμήριον εἶπες· οὐ γάρ σε ἀποκρυψάμενος
ἐρῶ. ἐγὼ γὰρ ὅταν ἐλεεινόν τι λέγω, δακρύων ἐμπί-
πλανταί μου οἱ ὀφθαλμοί· ὅταν τε φοβερὸν ἢ δεινόν,
ὀρθαὶ αἱ τρίχες ἵστανται ὑπὸ φόβου καὶ ἡ καρδία
πηδᾷ. ΣΩ. Τί οὖν φῶμεν, ὦ Ἴων; ἔμφρονα ' εἶναι D
τότε τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, ὃς ἂν κεκοσμημένος ἐσθῆ-
τι ποικίλῃ καὶ χρυσοῖσι στεφάνοις κλαίῃ τ' ἐν θυσίαις
καὶ ἑορταῖς, μηδὲν ἀπολωλεκὼς τούτων, ἢ φοβῆται
πλέον ἢ ἐν δισμυρίοις ἀνθρώποις ἑστηκὼς φιλίοις, μη-
δενὸς ἀποδύοντος ἢ ἀδικοῦντος; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν
Δία, οὐ πάνυ, ὦ Σώκρατες, ὥς γε τἀληθὲς εἰρῆσθαι.
ΣΩ. Οἶσθα οὖν, ὅτι καὶ τῶν θεατῶν τοὺς πολλοὺς
ταὐτὰ ταῦτα ὑμεῖς ἐργάζεσθε; ΙΩΝ. Καὶ μάλα ' κα- E
λῶς οἶδα· καθορῶ γὰρ ἑκάστοτε αὐτοὺς ἄνωθεν ἀπὸ
τοῦ βήματος κλαίοντάς τε καὶ δεινὸν ἐμβλέποντας καὶ
συνθαμβοῦντας τοῖς λεγομένοις. δεῖ γάρ με καὶ σφόδρ'
αὐτοῖς τὸν νοῦν προσέχειν· ὡς ἐὰν μὲν κλαίοντας αὐ-
τοὺς καθίσω, αὐτὸς γελάσομαι ἀργύριον λαμβάνων,
ἐὰν δὲ γελῶντας, αὐτὸς κλαύσομαι ἀργύριον ἀπολλύς.
VII. ΣΩ. Οἶσθα οὖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεατὴς τῶν
δακτυλίων ὁ ἔσχατος, ὧν ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τῆς Ἡρα-
κλειώτιδος λίθου ἀπ' ἀλλήλων τὴν δύναμιν λαμβάνειν,
ὁ δὲ μέσος σὺ ὁ ῥαψῳδὸς καὶ ὑποκριτής, ὁ δὲ * πρῶ- 536
τος αὐτὸς ὁ ποιητής; ὁ δὲ θεὸς διὰ πάντων τούτων
ἕλκει τὴν ψυχὴν ὅποι ἂν βούληται τῶν ἀνθρώπων,
ἀνακρεμαννὺς ἐξ ἀλλήλων τὴν δύναμιν, καὶ ὥσπερ ἐκ
τῆς λίθου ἐκείνης ὁρμαθὸς πάμπολυς ἐξήρτηται χο-
ρευτῶν τε καὶ διδασκάλων καὶ ὑποδιδασκάλων, ἐκ πλα-
γίου ἐξηρτημένων τῶν τῆς Μούσης ἐκκρεμαμένων δα-
κτυλίων; καὶ ὁ μὲν τῶν ποιητῶν ἐξ ἄλλης Μούσης, ὁ
δὲ ἐξ ἄλλης ἐξήρτηται. ὀνομάζομεν δὲ αὐτὸ κατέχε-
ται· τὸ δέ ἐστι ' παραπλήσιον· ἔχεται γάρ. ἐκ δὲ B
τούτων τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν, ἄλλοι ἐξ
ἄλλου αὖ ἠρτημένοι εἰσὶ καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἱ μὲν ἐξ
Ὀρφέως, οἱ δὲ ἐκ Μουσαίου· οἱ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὁμήρου
κατέχονταί τε καὶ ἔχονται. ὧν σύ, ὦ Ἴων, εἷς εἶ, καὶ
κατέχει ἐξ Ὁμήρου, καὶ ἐπειδὰν μέν τις ἄλλου του
ποιητοῦ ᾄδῃ, καθεύδεις τε καὶ ἀπορεῖς ὅ τι λέγῃς,
ἐπειδὰν δὲ τούτου τοῦ ποιητοῦ φθέγξηταί τις μέλος,
εὐθὺς ἐγρήγορας καὶ ὀρχεῖταί σου ἡ ψυχὴ καὶ ' εὐπο- C
ρεῖς ὅ τι λέγῃς· οὐ γὰρ τέχνῃ οὐδ' ἐπιστήμῃ περὶ Ὁ-
μήρου λέγεις ἃ λέγεις, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ καὶ κατοκωχῇ,
ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται
τοῦ μέλους ὀξέως, ὃ ἂν ᾖ τοῦ θεοῦ ἐξ ὅτου ἂν κατέ-
χωνται, καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέλος καὶ σχημάτων καὶ ῥη-
μάτων εὐποροῦσι, τῶν δὲ ἄλλων οὐ φροντίζουσιν. οὕ-
τω καὶ σύ, ὦ Ἴων, περὶ μὲν Ὁμήρου ὅταν τις μνη-

σθῇ, εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπορεῖς. τούτου δ'
D ἐστὶ τὸ αἴτιον, ὅ μ' ἐρωτᾷς, ' διότι σὺ περὶ μὲν Ὁμή-
ρου εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων οὔ, ὅτι οὐ τέχνῃ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ Ὁμήρου δεινὸς εἶ ἐπαινέτης. VIII. ΙΩΝ. Εὖ μὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες· θαυμάζοιμι μέντ' ἂν οὕτως εἰ εὖ εἴποις, ὥστε με ἀναπεῖσαι, ὡς ἐγὼ κατεχόμενος καὶ μαινόμενος Ὅμηρον ἐπαινῶ. οἶμαι δὲ οὐδ' ἂν σοὶ δόξαιμι, εἴ μου ἀκούσαις λέγοντος περὶ Ὁμήρου. ΣΩ. Καὶ μὴν ἐθέλω γε ἀκοῦσαι, οὐ μέντοι
E πρότερον, πρὶν ἄν μοι ἀποκρίνῃ τόδε. ὧν ' Ὅμηρος
λέγει περὶ τίνος εὖ λέγεις; οὐ γὰρ δήπου περὶ ἁπάντων γε. ΙΩΝ. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, περὶ οὐδενὸς ὅτου οὔ. ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ περὶ τούτων ὧν σὺ μὲν τυγχάνεις οὐκ εἰδώς, Ὅμηρος δὲ λέγει. ΙΩΝ. Καὶ ταῦτα ποῖά ἐστιν, ἃ Ὅμηρος μὲν λέγει, ἐγὼ δὲ οὐκ
537 οἶδα; ΣΩ. Οὐ καὶ περὶ τεχνῶν μέντοι λέγει * πολλα-
χοῦ Ὅμηρος καὶ πολλά; οἷον καὶ περὶ ἡνιοχείας. ἐὰν μνησθῶ τὰ ἔπη, ἐγώ σοι φράσω. ΙΩΝ. Ἀλλ' ἐγὼ ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ μέμνημαι. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι ἃ λέγει Νέστωρ Ἀντιλόχῳ τῷ υἱεῖ, παραινῶν εὐλαβηθῆναι περὶ τὴν καμπὴν ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ τῇ ἐπὶ Πατρόκλῳ. ΙΩΝ.

Κλινθῆναι δὲ — φησί — καὶ αὐτὸς ἐϋξέστῳ ἐνὶ δίφρῳ
ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν· ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
B ' κένσαι ὁμοκλήσας, εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσίν.
ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω,
ὡς μή τοι πλήμνη γε δοάσσεται ἄκρον ἱκέσθαι
κύκλου ποιητοῖο· λίθου δ' ἀλέασθαι ἐπαυρεῖν.

C ΣΩ. Ἀρκεῖ. ταῦτα δή, ὦ Ἴων, τὰ ἔπη εἴτε ' ὀρθῶς
λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, πότερος ἂν γνοίη ἄμεινον, ἰατρός, ἢ ἡνίοχος; ΙΩΝ. Ἡνίοχος δήπου. ΣΩ. Πότερον ὅτι τέχνην ταύτην ἔχει, ἢ κατ' ἄλλο τι; ΙΩΝ. Οὔκ, ἀλλ' ὅτι τέχνην. ΣΩ. Οὐκοῦν ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν ἀποδέδοταί τι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔργον οἵᾳ τε εἶναι γιγνώσκειν; οὐ γάρ που ἃ κυβερνητικῇ γιγνώσκομεν, γνωσόμεθα καὶ ἰατρικῇ. ΙΩΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε ἃ ἰατρικῇ, ταῦτα καὶ τεκτονικῇ. ΙΩΝ. Οὐ δῆτα.
D ' ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω καὶ κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν· ἃ
τῇ ἑτέρᾳ τέχνῃ γιγνώσκομεν, οὐ γνωσόμεθα τῇ ἑτέρᾳ. τόδε δέ μοι πρότερον τούτου ἀπόκριναι. τὴν μὲν ἑτέραν φῂς εἶναί τινα τέχνην, τὴν δ' ἑτέραν; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα ὥσπερ ἐγὼ τεκμαιρόμενος, ὅταν ἡ μὲν ἑτέρων πραγμάτων ᾖ ἐπιστήμη, ἡ δ' ἑτέρων, οὕτω καλῶ τὴν μὲν ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην τέχνην, οὕτω καὶ σύ;
E ΙΩΝ. ' Ναί. ΣΩ. Εἰ γάρ που τῶν αὐτῶν πραγμά-
των ἐπιστήμη εἴη τις, τί ἂν τὴν μὲν ἑτέραν φαῖμεν εἶναι, τὴν δ' ἑτέραν, ὁπότε γε ταὐτὰ εἴη εἰδέναι ἀπ' ἀμφοτέρων; ὥσπερ ἐγώ τε γιγνώσκω, ὅτι πέντε εἰσὶν οὗτοι οἱ δάκτυλοι, καὶ σύ, ὥσπερ ἐγώ, περὶ τούτων ταὐτὰ γιγνώσκεις· καὶ εἴ σε ἐγὼ ἐροίμην, εἰ τῇ αὐτῇ τέχνῃ γιγνώσκομεν τῇ ἀριθμητικῇ τὰ αὐτὰ ἐγώ τε καὶ σύ, ἢ ἄλλῃ, φαίης ἂν δήπου τῇ αὐτῇ. ΙΩΝ. Ναί.
538 ΣΩ. Ὃ τοίνυν ἄρτι * ἔμελλον ἐρήσεσθαί σε, νυνὶ εἰ-
πέ, εἰ κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν οὕτω σοι δοκεῖ, τῇ μὲν αὐτῇ τέχνῃ τὰ αὐτὰ ἀναγκαῖον εἶναι γιγνώσκειν, τῇ δ' ἑτέρᾳ μὴ τὰ αὐτά, ἀλλ' εἴπερ ἄλλη ἐστίν, ἀναγκαῖον καὶ ἕτερα γιγνώσκειν. ΙΩΝ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. IX. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅστις ἂν μὴ ἔχῃ τινὰ τέχνην, ταύτης τῆς τέχνης τὰ λεγόμενα ἢ πραττόμενα
B καλῶς γιγνώσκειν οὐχ οἷός τ' ἔσται. ' ΙΩΝ. Ἀληθῆ
λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν περὶ τῶν ἐπῶν ὧν εἶπες, εἴτε καλῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, σὺ κάλλιον γνώσει ἢ ἡνίοχος; ΙΩΝ. Ἡνίοχος. ΣΩ. Ῥαψῳδὸς γάρ που εἶ, ἀλλ' οὐχ ἡνίοχος. ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δὲ ῥαψῳδικὴ τέχνη ἑτέρα ἐστὶ τῆς ἡνιοχικῆς; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ ἄρα ἑτέρα, περὶ ἑτέρων πραγμάτων καὶ ἐπιστήμη ἐστί. ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δή, ὅταν Ὅμηρος λέγῃ, ὡς τε-
τρωμένῳ τῷ Μαχάονι ' Ἑκαμήδη ἡ Νέστορος παλλα- C
κὴ κυκεῶνα πίνειν δίδωσι; καὶ λέγει πως οὕτως,

οἴνῳ πραμνείῳ — φησίν — ἐπὶ δ' αἴγειον κνῆ τυρὸν
κνήστι χαλκείῃ· παρὰ δὲ κρόμυον ποτῷ ὄψον,

ταῦτα εἴτε ὀρθῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, πότερον ἰατρικῆς ἐστι διαγνῶναι καλῶς, ἢ ῥαψῳδικῆς; ΙΩΝ. Ἰατρικῆς. ΣΩ. Τί δέ, ὅταν λέγῃ Ὅμηρος

' ἡ δὲ μολυβδαίνῃ ἰκέλη ἐς βυσσὸν ἵκανεν, D
ἥ τε κατ' ἀγραύλοιο βοὸς κέρας ἐμμεμαυῖα
ἔρχεται ὠμηστῇσι μετ' ἰχθύσι πῆμα φέρουσα,

ταῦτα πότερον φῶμεν ἁλιευτικῆς εἶναι τέχνης μᾶλλον κρῖναι ἢ ῥαψῳδικῆς, ἅττα λέγει καὶ εἴτε καλῶς εἴτε μή; ΙΩΝ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἁλιευτικῆς.
ΣΩ. Σκέψαι δή, σοῦ ἐρομένου, εἰ ἔροιό με, Ἐπειδὴ ' E
τοίνυν, ὦ Σώκρατες, τούτων τῶν τεχνῶν ἐν Ὁμήρῳ εὑρίσκεις ἃ προσήκει ἑκάστῃ διακρίνειν, ἴθι μοι ἔξευρε καὶ τὰ τοῦ μάντεώς τε καὶ μαντικῆς, ποῖά ἐστιν ἃ προσήκει αὐτῷ οἵῳ τ' εἶναι διαγιγνώσκειν, εἴτε εὖ εἴτε κακῶς πεποίηται —, σκέψαι, ὡς ῥᾳδίως τε καὶ ἀληθῆ ἐγώ σοι ἀποκρινοῦμαι. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ λέγει, οἷον καὶ ἃ ὁ τῶν Μελαμποδιδῶν λέγει μάντις πρὸς τοὺς μνηστῆρας, Θεοκλύμενος,

* δαιμόνιοι, τί κακὸν τόδε πάσχετε; νυκτὶ μὲν ὑμέων 539
εἰλύαται κεφαλαί τε πρόσωπά τε νέρθε τε γυῖα,
οἰμωγὴ δὲ δέδηε, δεδάκρυνται δὲ παρειαί·
εἰδώλων τε πλέον πρόθυρον, πλείη δὲ καὶ αὐλὴ
ἱεμένων ἔρεβόσδε ὑπὸ ζόφον· ἠέλιος δὲ
' οὐρανοῦ ἐξαπόλωλε, κακὴ δ' ἐπιδέδρομεν ἀχλύς. B

πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐν Ἰλιάδι, οἷον καὶ ἐπὶ τειχομαχίᾳ· λέγει γὰρ καὶ ἐνταῦθα

ὄρνις γάρ σφιν ἐπῆλθε περησέμεναι μεμαῶσιν,
αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἐέργων,
' φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον, C
ζωόν, ἔτ' ἀσπαίροντα· καὶ οὔπω λήθετο χάρμης.
κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα κατὰ στῆθος παρὰ δειρὴν
ἰδνωθεὶς ὀπίσω. ὁ δ' ἀπὸ ἕθεν ἧκε χαμᾶζε
ἀλγήσας ὀδύνῃσι, μέσῳ δ' ἐγκάββαλ' ὁμίλῳ·
' αὐτὸς δὲ κλάγξας ἔπετο πνοιῇς ἀνέμοιο. D

ταῦτα φήσω καὶ τὰ τοιαῦτα τῷ μάντει προσήκειν καὶ σκοπεῖν καὶ κρίνειν. ΙΩΝ. Ἀληθῆ γε σὺ λέγων, ὦ Σώκρατες. X. ΣΩ. Καὶ σύ γε, ὦ Ἴων, ἀληθῆ ταῦτα λέγεις. ἴθι δὴ καὶ σὺ ἐμοί, ὥσπερ ἐγὼ σοὶ ἐξέλεξα καὶ ἐξ Ὀδυσσείας καὶ ἐξ Ἰλιάδος ὁποῖα τοῦ μάντεώς ἐστι
καὶ ὁποῖα τοῦ ἰατροῦ καὶ ὁποῖα τοῦ ' ἁλιέως, οὕτω E
καὶ σὺ ἐμοὶ ἔκλεξον, ἐπειδὴ καὶ ἐμπειρότερος εἶ ἐμοῦ τῶν Ὁμήρου, ὁποῖα τοῦ ῥαψῳδοῦ ἐστιν, ὦ Ἴων, καὶ τῆς τέχνης τῆς ῥαψῳδικῆς, ἃ τῷ ῥαψῳδῷ προσήκει καὶ σκοπεῖσθαι καὶ διακρίνειν παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ΙΩΝ. Ἐγὼ μέν φημι, ὦ Σώκρατες, ἅπαντα. ΣΩ. Οὐ σύ γε ἔφης, ὦ Ἴων, ἅπαντα. ἢ οὕτως ἐπιλήσμων εἶ; καίτοι οὐκ ἂν πρέποι γε ἐπιλήσμονα εἶναι
ῥαψῳδὸν ἄνδρα. ΙΩΝ. Τί δὲ δὴ * ἐπιλανθάνομαι; 540
ΣΩ. Οὐ μέμνησαι, ὅτι ἔφησθα τὴν ῥαψῳδικὴν τέχνην

ἑτέραν εἶναι τῆς ἡνιοχικῆς; ΙΩΝ. *Μέμνημαι.* ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ ἑτέραν οὖσαν ἕτερα γνώσεσθαι ὡμολόγεις;
ΙΩΝ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκ ἄρα πάντα γε γνώσεται ἡ ῥα-
ψῳδικὴ κατὰ τὸν σὸν λόγον, οὐδὲ ὁ ῥαψῳδός.* ΙΩΝ.
Πλήν γε ἴσως τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. *Τὰ
B τοιαῦτα ' δὲ λέγεις πλὴν τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν σχεδόν
τι. ἀλλὰ ποῖα δὴ γνώσεται, ἐπειδὴ οὐχ ἅπαντα;* ΙΩΝ.
*Ἃ πρέπει, οἶμαι ἔγωγε, ἀνδρὶ εἰπεῖν καὶ ὁποῖα γυναικί,
καὶ ὁποῖα δούλῳ καὶ ὁποῖα ἐλευθέρῳ, καὶ ὁποῖα ἀρχο-
μένῳ καὶ ὁποῖα ἄρχοντι.* ΣΩ. *Ἆρ' ὁποῖα ἄρχοντι, λέ-
γεις, ἐν θαλάττῃ χειμαζομένου πλοίου πρέπει εἰπεῖν, ὁ
ῥαψῳδὸς γνώσεται κάλλιον ἢ ὁ κυβερνήτης;* ΙΩΝ. *Οὔκ,
C ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης τοῦτό γε.* ΣΩ. *Ἀλλ' ὁποῖα ' ἄρχον-
τι κάμνοντος πρέπει εἰπεῖν, ὁ ῥαψῳδὸς γνώσεται κάλ-
λιον ἢ ὁ ἰατρός;* ΙΩΝ. *Οὐδὲ τοῦτο.* ΣΩ. *Ἀλλ' οἷα δού-
λῳ πρέπει, λέγεις;* ΙΩΝ. *Ναί.* ΣΩ. *Οἷον βουκόλῳ λέ-
γεις δούλῳ ἃ πρέπει εἰπεῖν ἀγριαινουσῶν βοῶν παρα-
μυθουμένῳ, ὁ ῥαψῳδὸς γνώσεται, ἀλλ' οὐχ ὁ βουκό-
λος;* ΙΩΝ. *Οὐ δῆτα.* ΣΩ. *Ἀλλ' οἷα γυναικὶ πρέπον-
D τά ἐστιν εἰπεῖν ταλασιουργῷ περὶ ἐρίων ' ἐργασίας;*
ΙΩΝ. *Οὔ.* ΣΩ *Ἀλλ' οἷα ἀνδρὶ πρέπει εἰπεῖν γνώσε-
ται στρατηγῷ στρατιώταις παραινοῦντι;* ΙΩΝ. *Ναί,
τὰ τοιαῦτα γνώσεται ὁ ῥαψῳδός.* XI. ΣΩ. *Τί δαί; ἡ
ῥαψῳδικὴ τέχνη στρατηγική ἐστι;* ΙΩΝ. *Γνοίην γοῦν
ἂν ἔγωγε οἷα στρατηγὸν πρέπει εἰπεῖν.* ΣΩ. *Ἴσως
γὰρ εἶ καὶ στρατηγικός, ὦ Ἴων. καὶ γὰρ εἰ ἐτύγχανες
ἱππικὸς ὢν ἅμα καὶ κιθαριστικός, ἔγνως ἂν ἵππους εὖ
E καὶ κακῶς ἱππαζομένους· ἀλλ' εἴ σ' ' ἐγὼ ἠρόμην, πο-
τέρᾳ δὴ τέχνῃ, ὦ Ἴων, γιγνώσκεις τοὺς εὖ ἱππαζομέ-
νους ἵππους; ᾗ ἱππεὺς εἶ, ἢ ᾗ κιθαριστής; τί ἄν μοι
ἀπεκρίνω;* ΙΩΝ. *Ἧι ἱππεύς, ἔγωγ' ἄν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν
εἰ καὶ τοὺς εὖ κιθαρίζοντας διεγίγνωσκες, ὡμολόγεις
ἄν, ᾗ κιθαριστὴς εἶ, ταύτῃ διαγιγνώσκειν, ἀλλ' οὐχ ᾗ
ἱππεύς.* ΙΩΝ. *Ναί.* ΣΩ. *Ἐπειδὴ δὲ τὰ στρατιωτικὰ
γιγνώσκεις, πότερον ᾗ στρατηγικὸς εἶ γιγνώσκεις, ἢ ᾗ
ῥαψῳδὸς ἀγαθός;* ΙΩΝ. *Οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ διαφέ-
541 ρειν.* ΣΩ. *Πῶς οὐδὲν * λέγεις διαφέρειν; μίαν λέγεις
τέχνην εἶναι τὴν ῥαψῳδικὴν καὶ τὴν στρατηγικήν, ἢ
δύο;* ΙΩΝ. *Μία ἔμοιγε δοκεῖ.* ΣΩ. *Ὅστις ἄρα ἀγα-
θὸς ῥαψῳδός ἐστιν, οὗτος καὶ ἀγαθὸς στρατηγὸς
τυγχάνει ὤν;* ΙΩΝ. *Μάλιστα, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ.
*Οὐκοῦν καὶ ὅστις ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὤν,
ἀγαθὸς καὶ ῥαψῳδός ἐστιν;* ΙΩΝ. *Οὐκ αὖ μοι δοκεῖ
τοῦτο.* ΣΩ. *Ἀλλ' ἐκεῖνο μὴν δοκεῖ σοι, ὅστις γε ἀγα-
B θὸς ῥαψῳδός, καὶ ' στρατηγὸς ἀγαθὸς εἶναι;* ΙΩΝ.
Πάνυ γε. ΣΩ. *Οὐκοῦν σὺ τῶν Ἑλλήνων ἄριστος ῥα-
ψῳδὸς εἶ;* ΙΩΝ. *Πολύ γε, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ. *Ἦ καὶ
στρατηγός, ὦ Ἴων, τῶν Ἑλλήνων ἄριστος εἶ;* ΙΩΝ.
*Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες· καὶ ταῦτά γε ἐκ τῶν Ὁμήρου
μαθών.* XII. ΣΩ. *Τί δή ποτ' οὖν, πρὸς τῶν θεῶν,
ὦ Ἴων, ἀμφότερα ἄριστος ὢν τῶν Ἑλλήνων, καὶ στρα-
τηγὸς καὶ ῥαψῳδός, ῥαψῳδεῖς μὲν περιιὼν τοῖς Ἕλλη-
σι, στρατηγεῖς δ' οὔ; ἢ ῥαψῳδοῦ μὲν δοκεῖ σοι ' χρυ- C
σῷ στεφάνῳ ἐστεφανωμένου πολλὴ χρεία εἶναι τοῖς
Ἕλλησι, στρατηγοῦ δὲ οὐδεμία;* ΙΩΝ. *Ἡ μὲν γὰρ
ἡμετέρα, ὦ Σώκρατες, πόλις ἄρχεται ὑπὸ ὑμῶν καὶ
στρατηγεῖται καὶ οὐδὲν δεῖται στρατηγοῦ, ἡ δὲ ὑμετέ-
ρα καὶ ἡ Λακεδαιμονίων οὐκ ἄν με ἕλοιτο στρατηγόν·
αὐτοὶ γὰρ οἴεσθε ἱκανοὶ εἶναι.* ΣΩ. *Ὦ βέλτιστε Ἴων,
Ἀπολλόδωρον οὐ γιγνώσκεις τὸν Κυζικηνόν;* ΙΩΝ.
Ποῖον τοῦτον; ΣΩ. *Ὃν Ἀθηναῖοι πολλάκις ἑαυτῶν
στρατηγὸν ' ᾕρηνται ξένον ὄντα, καὶ Φανοσθένη τὸν D
Ἄνδριον καὶ Ἡρακλείδην τὸν Κλαζομένιον, οὓς ἥδε ἡ
πόλις ξένους ὄντας, ἐνδειξαμένους ὅτι ἄξιοι λόγου εἰσί,
καὶ εἰς στρατηγίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἄγει· Ἴω-
να δ' ἄρα τὸν Ἐφέσιον οὐχ αἱρήσεται στρατηγὸν καὶ
τιμήσει, ἐὰν δοκῇ ἄξιος λόγου εἶναι; τί δέ; οὐκ Ἀθη-
ναῖοι μέν ἐστε οἱ Ἐφέσιοι τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἡ Ἔφεσος
οὐδεμιᾶς ἐλάττων πόλεως; ' Ἀλλὰ γὰρ σύ, ὦ Ἴων, εἰ E
μὲν ἀληθῆ λέγεις, ὡς τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ οἷός τε εἶ
Ὅμηρον ἐπαινεῖν, ἀδικεῖς, ὅστις ἐμοὶ ὑποσχόμενος, ὡς
πολλὰ καὶ καλὰ περὶ Ὁμήρου ἐπίστασαι, καὶ φάσκων
ἐπιδείξειν, ἐξαπατᾷς με καὶ πολλοῦ δεῖς ἐπιδεῖξαι, ὅς
γε οὐδὲ ἅττα ἐστὶ ταῦτα, περὶ ὧν δεινὸς εἶ, ἐθέλεις
εἰπεῖν, πάλαι ἐμοῦ λιπαροῦντος, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ
ὁ Πρωτεὺς παντοδαπὸς γίγνει στρεφόμενος ἄνω καὶ
κάτω, ἕως τελευτῶν διαφυγών με στρατηγὸς ἀνεφάνης,
ἵνα μὴ ἐπιδείξῃς, ὡς δεινὸς εἶ * τὴν περὶ Ὁμήρου σο- 542
φίαν. εἰ μὲν οὖν τεχνικὸς ὤν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον, πε-
ρὶ Ὁμήρου ὑποσχόμενος ἐπιδείξειν ἐξαπατᾷς με, ἄδι-
κος εἶ· εἰ δὲ μὴ τεχνικὸς εἶ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ κατεχό-
μενος ἐξ Ὁμήρου μηδὲν εἰδὼς πολλὰ καὶ καλὰ λέγεις
περὶ τοῦ ποιητοῦ, ὥσπερ ἐγὼ εἶπον περὶ σοῦ, οὐδὲν
ἀδικεῖς. ἑλοῦ οὖν πότερα βούλει νομίζεσθαι ὑπὸ ἡμῶν
ἄδικος ἀνὴρ εἶναι, ἢ θεῖος.* ΙΩΝ. *Πολὺ διαφέρει, ' ὦ B
Σώκρατες· πολὺ γὰρ κάλλιον τὸ θεῖον νομίζεσθαι.*
ΣΩ. *Τοῦτο τοίνυν τὸ κάλλιον ὑπάρχει σοι παρ' ἡμῖν,
ὦ Ἴων, θεῖον εἶναι καὶ μὴ τεχνικὸν περὶ Ὁμήρου
ἐπαινέτην.*

ΦΙΛΗΒΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΡΧΟΣ, ΦΙΛΗΒΟΣ.

11 T. II. ed. Steph. p. 11. I. Ὅρα δή, Πρώταρχε, τίνα λόγον μέλ-
λεις παρὰ Φιλήβου δέχεσθαι νυνὶ καὶ πρὸς τίνα τὸν
B παρ᾽ ἡμῖν | ἀμφισβητεῖν, ἐὰν μή σοι κατὰ νοῦν ᾖ λε-
γόμενος. βούλει συγκεφαλαιωσώμεθα ἑκάτερον; ΠΡΩ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φίληβος μὲν τοίνυν ἀγαθὸν εἶ-
ναί φησι τὸ χαίρειν πᾶσι ζῴοις καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ
τέρψιν, καὶ ὅσα τοῦ γένους ἐστὶ τούτου σύμφωνα· τὸ
δὲ παρ᾽ ἡμῶν ἀμφισβήτημά ἐστι, μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τὸ
φρονεῖν καὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ μεμνῆσθαι καὶ τὰ τού-
των αὖ ξυγγενῆ, δόξαν τε ὀρθὴν καὶ ἀληθεῖς λογι-
C σμούς, τῆς γε ἡδονῆς ἀμείνω καὶ λῴω γίγνεσθαι |
ξύμπασιν, ὅσαπερ αὐτῶν δυνατὰ μεταλαβεῖν· δυνατοῖς
δὲ μετασχεῖν ὠφελιμώτατον ἁπάντων εἶναι πᾶσι τοῖς
οὖσί τε καὶ ἐσομένοις. Μῶν οὐχ οὕτω πως λέγομεν,
ὦ Φίληβε, ἑκάτεροι; ΦΙ. Πάντων μὲν οὖν μάλιστα,
ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Δέχει δὴ τοῦτον τὸν νῦν διδόμε-
νον, ὦ Πρώταρχε, λόγον; ΠΡΩ. Ἀνάγκη δέχεσθαι·
Φίληβος γὰρ ἡμῖν ὁ καλὸς ἀπείρηκε. ΣΩ. Δεῖ δὴ
περὶ αὐτῶν τρόπῳ παντὶ τἀληθές πῃ περανθῆναι;
D ΠΡΩ. | Δεῖ γὰρ οὖν. II. ΣΩ. Ἴθι δή, πρὸς τούτοις
διομολογησώμεθα καὶ τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ.
Ὡς νῦν ἡμῶν ἑκάτερος ἕξιν ψυχῆς καὶ διάθεσιν ἀπο-
φαίνειν τινὰ ἐπιχειρήσει τὴν δυναμένην ἀνθρώποις πᾶσι
τὸν βίον εὐδαίμονα παρέχειν. ἆρ᾽ οὐχ οὕτως; ΠΡΩ.
Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς μὲν τὴν τοῦ χαί-
ρειν, ἡμεῖς δ᾽ αὖ τὴν τοῦ φρονεῖν; ΠΡΩ. Ἔστι ταῦ-
τα. ΣΩ. Τί δ᾽ ἂν ἄλλη τις κρείττων τούτων φανῇ;
E μῶν οὐκ, ἂν μὲν ἡδονῇ | μᾶλλον φαίνηται ξυγγενής,
ἡττώμεθα μὲν ἀμφότεροι τοῦ ταῦτα ἔχοντος βεβαίως
12 βίου, κρατεῖ * δὲ ὁ τῆς ἡδονῆς τὸν τῆς φρονήσεως;
ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ἂν δέ γε φρονήσει, νικᾷ μὲν φρό-
νησις τὴν ἡδονήν, ἡ δὲ ἡττᾶται; ταῦθ᾽ οὕτως ὁμολο-
γούμενά φατε, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. ΣΩ.
Τί δαὶ Φιλήβῳ; τί φῄς; ΦΙ. Ἐμοὶ μὲν πάντως νικᾶν
ἡδονὴ δοκεῖ καὶ δόξει· σὺ δέ, Πρώταρχε, αὐτὸς
γνώσει. ΠΡΩ. Παραδούς, ὦ Φίληβε, ἡμῖν τὸν λόγον
οὐκ ἂν ἔτι κύριος εἴης τῆς πρὸς Σωκράτη ὁμολογίας
ἢ καὶ τοὐναντίον. ΦΙ. Ἀληθῆ λέγεις· | ἀλλὰ γὰρ B
ἀφοσιοῦμαι καὶ μαρτύρομαι νῦν αὐτὴν τὴν θεόν.
ΠΡΩ. Καὶ ἡμεῖς σοι τούτων γε αὐτῶν συμμάρτυρες
ἂν εἶμεν, ὡς ταῦτα ἔλεγες ἃ λέγεις. Ἀλλὰ δὴ τὰ με-
τὰ ταῦτα ἑξῆς, ὦ Σώκρατες, ὅπως καὶ μετὰ Φιλήβου
ἑκόντος ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃ πειρώμεθα περαίνειν. III.
ΣΩ. Πειρατέον ἀπ᾽ αὐτῆς δὴ τῆς θεοῦ, ἣν ὅδε Ἀφρο-
δίτην μὲν λέγεσθαί φησι, τὸ δ᾽ ἀληθέστατον αὐτῆς
ὄνομα ἡδονὴν εἶναι. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Τὸ δ᾽
ἐμὸν δέος, ὦ | Πρώταρχε, ἀεὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν ὀνό- C
ματα οὐκ ἔστι κατ᾽ ἄνθρωπον, ἀλλὰ πέρα τοῦ μεγί-
στου φόβου. καὶ νῦν τὴν μὲν Ἀφροδίτην, ὅπῃ ἐκείνῃ
φίλον, ταύτῃ προσαγορεύω· τὴν δὲ ἡδονὴν οἶδα ὡς
ἔστι ποικίλον, καὶ ὅπερ εἶπον, ἀπ᾽ ἐκείνης ἡμᾶς ἀρ-
χομένους ἐνθυμεῖσθαι δεῖ καὶ σκοπεῖν, ἥντινα φύσιν
ἔχει. ἔστι γάρ, ἀκούειν μὲν οὕτως, ἁπλῶς ἕν τι, μορ-
φὰς δὲ δήπου παντοίας εἴληφε καί τινα τρόπον ἀνο-
μοίους ἀλλήλαις. ἰδὲ γάρ, ἥδεσθαι μέν φαμεν τὸν | D
ἀκολασταίνοντα ἄνθρωπον, ἥδεσθαι δὲ καὶ τὸν σω-
φρονοῦντα αὐτῷ τῷ σωφρονεῖν· ἥδεσθαι δὲ καὶ τὸν
ἀνοηταίνοντα καὶ ἀνοήτων δοξῶν καὶ ἐλπίδων μεστόν,
ἥδεσθαι δ᾽ αὖ τὸν φρονοῦντα αὐτῷ τῷ φρονεῖν· καὶ
τούτων τῶν ἡδονῶν ἑκατέρας πῶς ἄν τις ὁμοίας ἀλ-
λήλαις εἶναι λέγων οὐκ ἀνόητος φαίνοιτο ἐνδίκως;
ΠΡΩ. Εἰσὶ μὲν γὰρ ἀπ᾽ ἐναντίων, ὦ Σώκρατες, αὗται
πραγμάτων, οὐ μὴν αὐταί γε ἀλλήλαις ἐναντίαι. πῶς
γὰρ ἡδονή γε ἡδονῇ μὴ | οὐχ ὁμοιότατον ἂν εἴη, τοῦτ᾽ E
αὐτὸ ἑαυτῷ, πάντων χρημάτων; ΣΩ. Καὶ γὰρ χρῶμα,
ὦ δαιμόνιε, χρώματι· κατά γε αὐτὸ τοῦτο οὐδὲν διοίσει,
τὸ χρῶμα εἶναι πᾶν, τό γε μὴν μέλαν τῷ λευκῷ πάντες
γιγνώσκομεν ὡς πρὸς τῷ διάφορον εἶναι καὶ ἐναντιώτα-
τον ὂν τυγχάνει· καὶ δὴ καὶ σχῆμα σχήματι κατὰ ταὐ-
τόν· γένει μέν ἐστι πᾶν ἕν, τὰ δὲ μέρη τοῖς μέρεσιν
αὐτοῦ τὰ μὲν ἐναντιώτατα ἀλλήλοις, τὰ δὲ διαφορότη-
τα * ἔχοντα μυρίαν που τυγχάνει. καὶ πόλλ᾽ ἕτερα οὕτως 13

ἔχονθ' εὑρήσομεν, ὥστε τούτῳ γε τῷ λόγῳ μὴ πίστευε, τῷ πάντα τὰ ἐναντιώτατα ἓν ποιοῦντι. φοβοῦμαι δὲ μή τινας ἡδονὰς ἡδοναῖς εὑρήσομεν ἐναντίας. ΠΡΩ. Ἴσως· ἀλλὰ τί τοῦθ' ἡμῶν βλάψει τὸν λόγον; ΣΩ. Ὅτι προσαγορεύεις αὐτὰ ἀνόμοια ὄντα ἑτέρῳ, φήσομεν, ὀνόματι. λέγεις γὰρ ἀγαθὰ πάντ' εἶναι τὰ ἡδέα.
B τὸ μὲν οὖν μὴ οὐχ ἡδέα εἶναι τὰ ἡδέα λόγος οὐδεὶς ' ἀμφισβητεῖ· κακὰ δὲ ὄντ' αὐτῶν τὰ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ δέ, ὡς ἡμεῖς φαμέν, ὅμως πάντα σὺ προσαγορεύεις ἀγαθά, αὐτὰ ὁμολογῶν ἀνόμοια εἶναι, τῷ λόγῳ εἴ τίς σε προσαναγκάζοι. τί οὖν δὴ ταὐτὸν ἐν ταῖς κακαῖς ὁμοίως καὶ ἐν ἀγαθαῖς ἐνὸν πάσας ἡδονὰς ἀγαθὸν εἶναι προσαγορεύεις; ΠΡΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Σώκρατες; οἴει γάρ τινα συγχωρήσεσθαι, θέμενον ἡδονὴν εἶναι τἀγαθόν, εἶτα ἀνέξεσθαί σου λέγοντος τὰς μὲν
C εἶναί τινας ' ἡδονὰς ἀγαθάς, τὰς δέ τινας ἑτέρας αὐτῶν κακάς; ΣΩ. Ἀλλ' οὖν ἀνομοίους γε φήσεις αὐτὰς ἀλλήλαις εἶναι καί τινας ἐναντίας. ΠΡΩ. Οὔτι καθ' ὅσον γε ἡδοναί. ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν φερόμεθα λόγον, ὦ Πρώταρχε. οὐδ' ἄρα ἡδονὴν ἡδονῆς διάφορον, ἀλλὰ πάσας ὁμοίας εἶναι φήσομεν, καὶ τὰ παραδείγματα ἡμᾶς τὰ νῦν δὴ λεχθέντα οὐδὲν τιτρώσκει, πειρασόμεθα δὲ καὶ ἐροῦμεν ἅπερ οἱ πάντων '
D φαυλότατοί τε καὶ περὶ λόγους ἅμα νέοι. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα δὴ λέγεις; ΣΩ. Ὅτι σὲ μιμούμενος ἐγὼ καὶ ἀμυνόμενος ἐὰν τολμῶ λέγειν ὡς τὸ ἀνομοιότατόν ἐστι τῷ ἀνομοιοτάτῳ πάντων ὁμοιότατον, ἕξω τὰ αὐτὰ σοὶ λέγειν, καὶ φανούμεθά γε νεώτεροι τοῦ δέοντος, καὶ ὁ λόγος ἡμῖν ἐκπεσὼν οἰχήσεται. πάλιν οὖν αὐτὸν ἀνακρουώμεθα, καὶ τάχ' ἀνιόντες εἰς τὰς ὁμοίας ἴσως ἂν
E πως ἀλλήλοις συγχωρήσαιμεν. ΠΡΩ. ' Λέγε πῶς; IV. ΣΩ. Ἐμὲ θὲς ὑπὸ σοῦ πάλιν ἐρωτώμενον, ὦ Πρώταρχε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Φρόνησίς τε καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς καὶ πάνθ' ὁπόσα δὴ κατ' ἀρχὰς ἐγὼ θέμενος εἶπον ἀγαθόν, διερωτώμενος ὅ τί ποτ' ἔστι τἀγαθόν, ἆρ' οὐ ταὐτὸν πείσονται τοῦτο, ὅπερ ὁ σὸς λόγος; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πολλαί τε αἱ ξυνάπασαι ἐπιστῆμαι δόξουσιν εἶναι καὶ ἀνόμοιοί τινες αὐτῶν ἀλλήλαις. εἰ δὲ καὶ ἐναντίαι πη γίγνονταί
14 τινες, ἆρ' * ἄξιος ἂν εἴην τοῦ διαλέγεσθαι νῦν, εἰ φοβηθεὶς τοῦτ' αὐτὸ μηδεμίαν ἀνόμοιον φαίην ἐπιστήμην ἐπιστήμῃ γίγνεσθαι, κἄπειθ' ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος ὥσπερ μῦθος ἀπολόμενος οἴχοιτο, αὐτοὶ δὲ σῳζοίμεθα ἐπί τινος ἀλογίας; ΠΡΩ. Ἀλλ' οὐ μὴν δεῖ τοῦτο γενέσθαι, πλὴν τοῦ σωθῆναι. τό γε μήν μοι ἴσον τοῦ σοῦ τε καὶ ἐμοῦ λόγου ἀρέσκει· πολλαὶ μὲν ἡδοναὶ καὶ ἀνόμοιοι γιγνέσθων, πολλαὶ δὲ ἐπιστῆμαι καὶ διάφοροι. ΣΩ. Τὴν τοίνυν διαφορότητα, ὦ Πρώταρχε,
B ' τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ τ' ἐμοῦ καὶ τοῦ σοῦ μὴ ἀποκρυπτόμενοι, κατατιθέντες δὲ εἰς τὸ μέσον τολμῶμεν, ἄν πη ἐλεγχόμεναι μηνύσωσι, πότερον ἡδονὴν τἀγαθὸν δεῖ λέγειν ἢ φρόνησιν ἤ τι τρίτον ἄλλο εἶναι. νῦν γὰρ οὐ δήπου πρός γε αὐτὸ τοῦτο φιλονεικοῦμεν, ὅπως ἃ 'γὼ τίθεμαι, ταῦτ' ἔσται τὰ νικῶντα, ἢ ταῦθ' ἃ σύ, τῷ δ' ἀληθεστάτῳ δεῖ που συμμαχεῖν ἡμᾶς ἄμφω. ΠΡΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. V. ΣΩ. Τοῦτον τοίνυν τὸν λό-
C γον ἔτι μᾶλλον ' δι' ὁμολογίας βεβαιωσώμεθα. ΠΡΩ. Τὸν ποῖον δή; ΣΩ. Τὸν πᾶσι παρέχοντα ἀνθρώποις πράγματα ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσιν ἐνίοις καὶ ἐνίοτε.

ΠΡΩ. Λέγε σαφέστερον. ΣΩ. Τὸν νῦν δὴ παραπεσόντα λέγω, φύσει πως πεφυκότα θαυμαστόν. ἓν γὰρ δὴ τὰ πολλὰ εἶναι καὶ τὸ ἓν πολλὰ θαυμαστὸν λεχθέν, καὶ ῥᾴδιον ἀμφισβητῆσαι τῷ τούτων ὁποτερονοῦν τιθεμένῳ. ΠΡΩ. Ἆρ' οὖν λέγεις, ὅταν τις ἐμὲ φῇ Πρώταρχον, ἕνα γεγονότα φύσει, ' πολλοὺς εἶναι D
πάλιν, τοὺς ἐμὲ καὶ ἐναντίους ἀλλήλοις μέγαν καὶ σμικρὸν τιθέμενος, καὶ βαρὺν καὶ κοῦφον τὸν αὐτόν, καὶ ἄλλα μυρία; ΣΩ. Σὺ μέν, ὦ Πρώταρχε, εἴρηκας τὰ δεδημευμένα τῶν θαυμαστῶν περὶ τὸ ἓν καὶ πολλά, συγκεχωρημένα δὲ ὡς ἔπος εἰπεῖν ὑπὸ πάντων ἤδη, μὴ δεῖν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, παιδαριώδη καὶ ῥᾴδια καὶ σφόδρα τοῖς λόγοις ἐμπόδια ὑπολαμβανόντων γίγνεσθαι· ἐπεὶ μηδὲ τὰ τοιάδε, ὅταν ' τις ἑκάστου τὰ E
μέλη τε καὶ ἅμα μέρη διελὼν τῷ λόγῳ πάντα ταῦτα τὸ ἓν ἐκεῖνο εἶναι διομολογησάμενος ἐλέγχῃ καταγελῶν, ὅτι τέρατα διηνάγκασται φάναι, τό τε ἓν ὡς πολλά ἐστι καὶ ἄπειρα, καὶ τὰ πολλὰ ὡς ἓν μόνον. ΠΡΩ. Σὺ δὲ δὴ ποῖα, ὦ Σώκρατες, ἕτερα λέγεις, ἃ μήπω συγκεχωρημένα δεδήμευται περὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον; * ΣΩ. Ὁπόταν, ὦ παῖ, τὸ ἓν μὴ τῶν γι- 15
γνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων τις τιθῆται, καθάπερ ἀρτίως ἡμεῖς εἴπομεν. ἐνταυθοῖ μὲν γὰρ καὶ τὸ τοιοῦτον ἕν, ὅπερ εἴπομεν νῦν δή, συγκεχώρηται τὸ μὴ δεῖν ἐλέγχειν· ὅταν δέ τις ἕνα ἄνθρωπον ἐπιχειρῇ τίθεσθαι καὶ βοῦν ἕνα καὶ τὸ καλὸν ἓν καὶ τἀγαθὸν ἕν, περὶ τούτων τῶν ἑνάδων καὶ τῶν τοιούτων ἡ πολλὴ σπουδὴ μετὰ διαιρέσεως ἀμφισβήτησις γίγνεται. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πρῶτον μέν, εἴ τινας δεῖ τοιαύτας ' εἶ- B
ναι μονάδας ὑπολαμβάνειν ἀληθῶς οὔσας· εἶτα πῶς αὖ ταύτας, μίαν ἑκάστην οὖσαν ἀεὶ τὴν αὐτὴν καὶ μήτε γένεσιν μήτε ὄλεθρον προσδεχομένην, ὅμως εἶναι βεβαιότατα μίαν ταύτην· μετὰ δὲ τοῦτ' ἐν τοῖς γιγνομένοις αὖ καὶ ἀπείροις εἴτε διεσπασμένην καὶ πολλὰ γεγονυῖαν θετέον, εἴθ' ὅλην αὐτὴν αὑτῆς χωρίς, ὃ δὴ πάντων ἀδυνατώτατον φαίνοιτ' ἄν, ταὐτὸν καὶ ἓν ἅμα ἐν ἑνί τε καὶ πολλοῖς γίγνεσθαι. ταῦτ' ἔστι τὰ περὶ τὰ τοιαῦτα ἓν καὶ πολλά, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνα, ' ὦ Πρώ- C
ταρχε, ἁπάσης ἀπορίας αἴτια, μὴ καλῶς ὁμολογηθέντα, καὶ εὐπορίας ἂν αὖ, καλῶς. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρὴ τοῦθ' ἡμᾶς, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ νῦν πρῶτον διαπονήσασθαι; ΣΩ. Ὥς γοῦν ἐγὼ φαίην ἄν. ΠΡΩ. Καὶ πάντας τοίνυν ἡμᾶς ὑπόλαβε συγχωρεῖν σοι τούσδε τὰ τοιαῦτα· Φίληβον δ' ἴσως κράτιστον ἐν τῷ νῦν ἐπερωτῶντα μὴ κινεῖν εὖ κείμενον. VI. ΣΩ. Εἶεν. πόθεν οὖν τις ταύτης ' ἄρξηται πολλῆς οὔσης καὶ παν- D
τοίας περὶ τὰ ἀμφισβητούμενα μάχης; ἆρ' ἐνθένδε; ΠΡΩ. Πόθεν; ΣΩ. Φαμέν που ταὐτὸν ἓν καὶ πολλὰ ὑπὸ λόγων γιγνόμενα περιτρέχειν πάντῃ καθ' ἕκαστον τῶν λεγομένων ἀεὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν. καὶ τοῦτο οὔτε μὴ παύσηταί ποτε οὔτε ἤρξατο νῦν, ἀλλ' ἔστι τὸ τοιοῦτον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῶν λόγων αὐτῶν ἀθάνατόν τι καὶ ἀγήρων πάθος ἐν ἡμῖν. ὁ δὲ πρῶτον αὐτοῦ γευσάμενος ἑκάστοτε τῶν νέων, ἡσθεὶς ' ὡς τινα E
σοφίας εὑρηκὼς θησαυρόν, ὑφ' ἡδονῆς ἐνθουσιᾷ τε καὶ πάντα κινεῖ λόγον ἄσμενος, τοτὲ μὲν ἐπὶ θάτερα κυκλῶν καὶ συμφύρων εἰς ἕν, τοτὲ δὲ πάλιν ἀνειλίττων καὶ διαμερίζων, εἰς ἀπορίαν αὐτὸν μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα καταβάλλων, δεύτερον δ' ἀεὶ τὸν ἐχόμενον,

ἄν τε νεώτερος ἄν τε πρεσβύτερος ἄν τε ἧλιξ ὢν τυγ-
16 χάνῃ, φειδόμενος οὔτε πατρὸς οὔτε * μητρὸς οὔτε ἄλ-
λου τῶν ἀκουόντων οὐδενός, ὀλίγου δὲ καὶ τῶν ἄλλων
ζώων, οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ βαρβάρων γε
οὐδενὸς ἂν φείσαιτο, εἴπερ μόνον ἑρμηνέα ποθὲν ἔχοι.
ΠΡΩ. Ἆρ', ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁρᾷς ἡμῶν τὸ πλῆθος,
ὅτι νέοι πάντες ἐσμέν; καὶ οὐ φοβεῖ μή σοι μετὰ Φι-
λήβου ξυνεπιθώμεθα, ἐὰν ἡμᾶς λοιδορῇς; ὅμως δέ,
μανθάνομεν γὰρ ὃ λέγεις, εἴ τις τρόπος ἔστι καὶ μη-
χανὴ τὴν μὲν τοιαύτην ταραχὴν ἡμῖν ἔξω τοῦ λόγου
B εὐμενῶς πως ἀπελθεῖν, ὁδὸν δέ τινα καλλίω | ταύτης
ἐπὶ τὸν λόγον ἀνευρεῖν, σύ τε προθυμοῦ τοῦτο καὶ
ἡμεῖς συνακολουθήσομεν εἰς δύναμιν· οὐ γὰρ σμικρὸς
ὁ παρὼν λόγος, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν, ὦ
παῖδες, ὥς φησιν ὑμᾶς προσαγορεύων Φίληβος. οὐ μὴν
ἔστι καλλίων ὁδὸς οὐδ' ἂν γένοιτο, ἧς ἐγὼ ἐραστὴς
μέν εἰμι ἀεί, πολλάκις δέ με ἤδη διαφυγοῦσα ἔρημον
καὶ ἄπορον κατέστησε. ΠΡΩ. Τίς αὕτη; λεγέσθω
C μόνον. ΣΩ. Ἣν δηλῶσαι μὲν οὐ | πάνυ χαλεπόν,
χρῆσθαι δὲ παγχάλεπον. πάντα γὰρ ὅσα τέχνης ἐχό-
μενα ἀνευρέθη πώποτε, διὰ ταύτης φανερὰ γέγονε.
σκόπει δὲ ἣν λέγω. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θεῶν
μὲν εἰς ἀνθρώπους δόσις, ὥς γε καταφαίνεται ἐμοί,
ποθὲν ἐκ θεῶν ἐρρίφη διά τινος Προμηθέως ἅμα φα-
νοτάτῳ τινὶ πυρί· καὶ οἱ μὲν παλαιοί, κρείττονες ἡμῶν
καὶ ἐγγυτέρω θεῶν οἰκοῦντες, ταύτην φήμην παρέδο-
σαν, ὡς ἐξ ἑνὸς μὲν καὶ ἐκ πολλῶν ὄντων τῶν ἀεὶ λε-
γομένων εἶναι, πέρας δὲ καὶ ἀπειρίαν ἐν αὑτοῖς ξύμ-
φυτον ἐχόντων. δεῖν οὖν ἡμᾶς τούτων οὕτω διακεκο-
D σμημένων ἀεὶ μίαν | ἰδέαν περὶ παντὸς ἑκάστοτε θε-
μένους ζητεῖν· εὑρήσειν γὰρ ἐνοῦσαν· ἐὰν οὖν μεταλά-
βωμεν, μετὰ μίαν δύο, εἴ πως εἰσί, σκοπεῖν, εἰ δὲ μή,
τρεῖς ἤ τινα ἄλλον ἀριθμόν, καὶ τῶν ἓν ἐκείνων ἕκα-
στον πάλιν ὡσαύτως, μέχρι περ ἂν τὸ κατ' ἀρχὰς ἓν
μὴ ὅτι ἓν καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρά ἐστι μόνον ἴδῃ τις,
ἀλλὰ καὶ ὁπόσα· τὴν δὲ τοῦ ἀπείρου ἰδέαν πρὸς τὸ
πλῆθος μὴ προσφέρειν, πρὶν ἄν τις τὸν ἀριθμὸν αὐ-
E τοῦ πάντα κατίδῃ τὸν μεταξὺ τοῦ | ἀπείρου τε καὶ
τοῦ ἑνός· τότε δ' ἤδη τὸ ἓν ἕκαστον τῶν πάντων εἰς
τὸ ἄπειρον μεθέντα χαίρειν ἐᾶν. οἱ μὲν οὖν θεοί,
ὅπερ εἶπον, οὕτως ἡμῖν παρέδοσαν σκοπεῖν καὶ μαν-
θάνειν καὶ διδάσκειν ἀλλήλους· οἱ δὲ νῦν τῶν ἀνθρώ-
17 πων σοφοὶ ἓν μέν, * ὅπως ἂν τύχωσι, καὶ πολλὰ θᾶτ-
τον καὶ βραδύτερον ποιοῦσι τοῦ δέοντος, μετὰ δὲ τὸ
ἓν ἄπειρα εὐθύς, τὰ δὲ μέσα αὐτοὺς ἐκφεύγει· οἷς
διακεχώρισται τό τε διαλεκτικῶς πάλιν καὶ τὸ ἐριστι-
κῶς ἡμᾶς ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους. VII.
ΠΡΩ. Τὰ μέν πως, ὦ Σώκρατες, δοκῶ σου μανθά-
νειν, τὰ δὲ ἔτι σαφέστερον δέομαι ἃ λέγεις ἀκοῦσαι.
ΣΩ. Σαφὲς μήν, ὦ Πρώταρχε, ἐστὶν ἐν τοῖς γράμμα-
B σιν ὃ λέγω, καὶ λάμβανε αὐτὸ ἐν τούτοις οἷσπερ |
καὶ πεπαίδευσαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μέν ἐστί
που μία διὰ τοῦ στόματος ἰοῦσα, καὶ ἄπειρος αὖ
πλήθει, πάντων τε καὶ ἑκάστου. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ.
Καὶ οὐδὲν ἑτέρῳ γε τούτων ἐσμέν πω σοφοί, οὔθ' ὅτι
τὸ ἄπειρον αὐτῆς ἴσμεν οὔθ' ὅτι τὸ ἕν· ἀλλ' ὅτι πό-
σα τέ ἐστι καὶ ὁποῖα, τοῦτ' ἔστι τὸ γραμματικὸν ἕκα-
στον ποιοῦν ἡμῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Καὶ
μὴν καὶ τὸ μουσικὸν ὃ τυγχάνει ποιοῦν, τοῦτ' ἔστι
ταὐτόν. ΠΡΩ. Πῶς; | ΣΩ. Φωνὴ μέν που καὶ τὸ C
κατ' ἐκείνην τὴν τέχνην ἐστὶ μία ἐν αὐτῇ. ΠΡΩ. Πῶς
δ' οὔ; ΣΩ. Δύο δὲ θῶμεν, βαρὺ καὶ ὀξύ, καὶ τρί-
τον ὁμότονον. ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλ' οὔ-
πω σοφὸς ἂν εἴης τὴν μουσικὴν εἰδὼς ταῦτα μόνα·
μὴ δὲ εἰδὼς ὥς γε ἔπος εἰπεῖν εἰς ταῦτα οὐδενὸς ἄξιος
ἔσει. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ φίλε, ἐπει-
δὰν λάβῃς τὰ διαστήματα ὁπόσα ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν
τῆς φωνῆς ὀξύτητός τε πέρι καὶ βαρύτητος, καὶ ὁποῖα,
καὶ τοὺς ὅρους | τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ ἐκ τούτων D
ὅσα συστήματα γέγονεν, ἃ κατιδόντες οἱ πρόσθεν πα-
ρέδοσαν ἡμῖν τοῖς ἑπομένοις ἐκείνοις καλεῖν αὐτὰ ἁρ-
μονίας, ἔν τε ταῖς κινήσεσιν αὖ τοῦ σώματος ἕτερα
τοιαῦτα ἐνόντα πάθη γιγνόμενα, ἃ δὴ δι' ἀριθμῶν
μετρηθέντα δεῖν αὖ φασὶ ῥυθμοὺς καὶ μέτρα ἐπονο-
μάζειν, καὶ ἅμα ἐννοεῖν ὡς οὕτω δεῖ περὶ παντὸς ἑνὸς
καὶ πολλῶν σκοπεῖν· ὅταν γὰρ ταῦτά τε λάβῃς οὕτω,
τότε ἐγένου σοφός, ὅταν τε ἄλλο | τῶν ὄντων ὁτιοῦν E
ταύτῃ σκοπούμενος ἕλῃς, οὕτως ἔμφρων περὶ τοῦτο
γέγονας. τὸ δ' ἄπειρόν σε ἑκάστων καὶ ἐν ἑκάστοις
πλῆθος ἄπειρον ἑκάστοτε ποιεῖ τοῦ φρονεῖν καὶ οὐκ
ἐλλόγιμον οὐδ' ἐνάριθμον, ἅτ' οὐκ εἰς ἀριθμὸν οὐδέ-
να ἐν οὐδενὶ πώποτε ἀπιδόντα. VIII. ΠΡΩ. Κάλλι-
στα, ὦ Φίληβε, ἔμοιγε τὰ νῦν λεγόμενα εἰρηκέναι φαί-
νεται Σωκράτης. ΦΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτά γε αὐτά. ἀλλὰ
τί δήποτε * πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος νῦν εἴρηται, καὶ 18
τί ποτε βουλόμενος; ΣΩ. Ὀρθῶς μέντοι ταῦθ' ἡμᾶς,
ὦ Πρώταρχε, ἠρώτηκε Φίληβος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν
οὖν, καὶ ἀποκρίνου γε αὐτῷ. ΣΩ. Δράσω ταῦτα
διελθὼν σμικρὸν ἔτι περὶ αὐτῶν τούτων. ὥσπερ γὰρ
ἓν ὁτιοῦν εἴ τίς ποτε λάβοι, τοῦτον, ὥς φαμεν, οὐκ
ἐπ' ἀπείρου φύσιν δεῖ βλέπειν εὐθὺς ἀλλ' ἐπί τιν' ἀρι-
θμόν, οὕτω καὶ τοὐναντίον ὅταν τις τὸ ἄπειρον ἀναγ-
κασθῇ πρῶτον λαμβάνειν, μὴ | ἐπὶ τὸ ἓν εὐθὺς ἀλλ' B
ἐπ' ἀριθμὸν αὖ τινὰ πλῆθος ἕκαστον ἔχοντά τι κα-
τανοεῖν, τελευτᾶν τε ἐκ πάντων εἰς ἕν. πάλιν δὲ ἐν
τοῖς γράμμασι τὸ νῦν λεγόμενον λάβωμεν. ΠΡΩ.
Πῶς; ΣΩ. Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν εἴτε
τις θεὸς εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς λόγος ἐν Αἰ-
γύπτῳ Θεὺθ τινα τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος
τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν οὐχ ἓν ὄντα
ἀλλὰ πλείω, καὶ πάλιν ἕτερα φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου
δὲ | μετέχοντά τινος, ἀριθμὸν δέ τινα καὶ τούτων εἶ- C
ναι· τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο τὰ νῦν
λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε
ἄφθογγα καὶ ἄφωνα μέχρι ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φω-
νήεντα καὶ τὰ μέσα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως ἀρι-
θμὸν αὐτῶν λαβὼν ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοι-
χεῖον ἐπωνόμασε. καθορῶν δὲ ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ'
ἂν ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι,
τοῦτον τὸν δεσμὸν αὖ λογισάμενος ὡς ὄντα ἕνα καὶ
| πάντα ταῦτα ἕν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ' αὐτοῖς ὡς D
οὖσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγξατο προσειπών.
ΦΙ. Ταῦτ' ἔτι σαφέστερον ἐκείνων αὐτά γε πρὸς ἄλ-
ληλα, ὦ Πρώταρχε, ἔμαθον· τὸ δ' αὐτό μοι τοῦ λό-
γου νῦν τε καὶ σμικρὸν ἔμπροσθεν ἐλλείπεται. ΣΩ.
Μῶν, ὦ Φίληβε, τὸ τί πρὸς ἔπος αὖ ταῦτ' ἐστί; ΦΙ.
Ναί, τοῦτ' ἔστιν ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ τε καὶ Πρώ-
ταρχος. ΣΩ. Ἦ μὴν ἐπ' αὐτῷ γε ἤδη γεγονότες ζη-

E τεῖτε, ὡς φῄς, ¹ πάλαι. ΦΙ. Πῶς; IX. ΣΩ. Ἆρ' οὐ περὶ φρονήσεως ἦν καὶ ἡδονῆς ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος, ὁπότερον αὐτοῖν αἱρετέον; ΦΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μὴν ἕν γε ἑκάτερον αὐτοῖν εἶναί φαμεν. ΦΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἡμᾶς ὁ πρόσθεν λόγος ἀπαιτεῖ, πῶς ἔστιν ἓν καὶ πολλὰ αὐτῶν ἑκάτερον, καὶ πῶς μὴ ἄπειρα εὐθύς, ἀλλά τινά ποτε

19 ἀριθμὸν ἑκάτερον * ἔμπροσθεν κέκτηται τοῦ ἄπειρα αὐτῶν ἕκαστα γεγονέναι; ΠΡΩ. Οὐκ εἰς φαῦλόν γε ἐρώτημα, ὦ Φίληβε, οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον κύκλῳ πως περιαγαγὼν ἡμᾶς ἐμβέβληκε Σωκράτης. καὶ σκόπει δή, πότερος ἡμῶν ἀποκρινεῖται τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ἴσως δὴ γελοῖον τὸ ἐμὲ τοῦ λόγου διάδοχον παντελῶς ὑποστάντα διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ νῦν ἐρωτηθὲν ἀποκρίνασθαι σοὶ πάλιν τοῦτο προστάττειν· γε-

B λοιότερον δ' οἶμαι πολὺ τὸ μηδέτερον ¹ ἡμῶν δύνασθαι. σκόπει δὴ τί δράσομεν. εἴδη γάρ μοι δοκεῖ νῦν ἐρωτᾶν ἡδονῆς ἡμᾶς Σωκράτης, εἴτ' ἔστιν εἴτε μή, καὶ ὁπόσ' ἐστὶ καὶ ὁποῖα· τῆς τ' αὖ φρονήσεως πέρι κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ παῖ Καλλίου· μὴ γὰρ δυνάμενοι τοῦτο κατὰ παντὸς ἑνὸς καὶ ὁμοίου καὶ ταὐτοῦ δρᾶν καὶ τοῦ ἐναντίου, ὡς ὁ παρελθὼν λόγος ἐμήνυσεν, οὐδεὶς εἰς οὐδὲν οὐδενὸς ἂν ἡμῶν οὐδέποτε γένοιτο ἄξιος. ΠΡΩ. Σχεδὸν ἔοι-

C κεν οὕτως, ὦ ¹ Σώκρατες, ἔχειν. ἀλλὰ καλὸν μὲν τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι, δεύτερος δ' εἶναι πλοῦς δοκεῖ μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὑτόν. τί δή μοι τοῦτο εἴρηται τὰ νῦν; ἐγώ σοι φράσω. σὺ τήνδε ἡμῖν τὴν συνουσίαν, ὦ Σώκρατες, ἐπέδωκας πᾶσι καὶ σαυτὸν πρὸς τὸ διελέσθαι, τί τῶν ἀνθρωπίνων κτημάτων ἄριστον. Φιλήβου γὰρ εἰπόντος ἡδονὴν καὶ τέρψιν καὶ χαρὰν καὶ πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτ' ἐστί, σὺ πρὸς

D αὐτὰ ἀντεῖπες, ὡς οὐ ταῦτ' ἀλλ' ἐκεῖνά ἐστιν, ¹ ἃ πολλάκις ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμιμνήσκομεν ἑκόντες, ὀρθῶς δρῶντες, ἵν' ἐν μνήμῃ παρακείμενα ἑκάτερα βασανίζηται. φῂς δ' ὡς ἔοικε σὺ τὸ προσρηθησόμενον ὀρθῶς ἄμεινον ἡδονῆς γε ἀγαθὸν εἶναι νοῦν, ἐπιστήμην, σύνεσιν, τέχνην καὶ πάντα αὖ τὰ τούτων ξυγγενῆ, ἃ κτᾶσθαι δεῖν, ἀλλ' οὐχὶ ἐκεῖνα. τούτων δὴ μετ' ἀμφισβητήσεως ἑκατέρων λεχθέντων ἡμεῖς σοι μετὰ παιδιᾶς ἠπειλήσαμεν ὡς οὐκ ἀφήσομεν οἴκαδέ σε, πρὶν ἂν

E τούτων τῶν ¹ λόγων πέρας ἱκανὸν γένηταί τι διορισθέντων· σὺ δὲ συνεχώρησας καὶ ἔδωκας εἰς ταῦθ' ἡμῖν σαυτόν. ἡμεῖς δὲ δὴ λέγομεν, καθάπερ οἱ παῖδες, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαίρεσις οὐκ ἔστι. παῦσαι δὴ τὸν τρόπον ἡμῖν ἀπαντῶν τοῦτον ἐπὶ τὰ νῦν λεγόμενα. ΣΩ. Τίνα λέγεις; ΠΡΩ. Εἰς ἀπορίαν

20 ἐμβάλλων καὶ * ἀνερωτῶν ὧν μὴ δυναίμεθ' ἂν ἱκανὴν ἀπόκρισιν ἐν τῷ παρόντι διδόναι σοι. μὴ γὰρ οἰώμεθα τέλος ἡμῖν εἶναι τῶν νῦν τὴν πάντων ἡμῶν ἀπορίαν, ἀλλ' εἰ δρᾶν τοῦθ' ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν, σοὶ δραστέον· ὑπέσχου γάρ. βουλεύου δὴ πρὸς ταῦτα αὐτός, πότερον ἡδονῆς εἴδη σοι καὶ ἐπιστήμης διαιρετέον ἢ καὶ ἐατέον, εἴ πῃ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον οἷός τ' εἶ καὶ βούλει δηλῶσαί πως ἄλλως τὰ νῦν ἀμφισβητούμενα παρ' ἡμῖν. ΣΩ. Δεινὸν μὲν τοίνυν ἔτι προσδοκᾶν

B ¹ οὐδὲν δεῖ τὸν ἐμέ, ἐπειδὴ τοῦθ' οὕτως εἶπες· τὸ γὰρ εἰ βούλει ῥηθὲν λύει πάντα φόβον ἑκάστων πέρι. πρὸς δὲ αὖ τούτοις μνήμην τινὰ δοκεῖ τίς μοι δεδωκέναι θεῶν ἡμῖν. ΠΡΩ. Πῶς δὴ καὶ τίνων; X. ΣΩ. Λόγων ποτέ τινων πάλαι ἀκούσας ὄναρ ἢ καὶ ἐγρηγορὼς νῦν ἐννοῶ περί τε ἡδονῆς καὶ φρονήσεως, ὡς οὐδέτερον αὐτοῖν ἐστι τἀγαθόν, ἀλλ' ἄλλο τι τρίτον, ἕτερον μὲν τούτων, ἄμεινον δὲ ἀμφοῖν. καί τοι τοῦτο ἐὰν ἐναργῶς ¹ ἡμῖν φανῇ νῦν, ἀπήλλακται μὲν ἡδονὴ C

τοῦ νικᾶν· τὸ γὰρ ἀγαθὸν οὐκ ἂν ἔτι ταὐτὸν αὐτῇ γίγνοιτο. ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Τῶν δέ γε εἰς τὴν διαίρεσιν εἰδῶν ἡδονῆς οὐδὲν ἔτι προσδεησόμεθα κατ' ἐμὴν δόξαν. προϊὸν δ' ἔτι σαφέστερον δείξει. ΠΡΩ. Κάλλιστα εἰπὼν οὕτω καὶ διαπέραινε. ΣΩ. Σμικρὰ ἄττα τοίνυν ἔμπροσθεν ἔτι διομολογησώμεθα. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Τὴν τἀγαθοῦ μοῖραν πότερον ἀνάγκη τέλεον ἢ ¹ μὴ τέλεον εἶναι; ΠΡΩ. Πάντων D

δήπου τελεώτατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἱκανὸν τἀγαθόν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ πάντων γε εἰς τοῦτο διαφέρειν τῶν ὄντων. ΣΩ. Τόδε γε μήν, ὡς οἶμαι, περὶ αὐτοῦ ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν, ὡς πᾶν τὸ γιγνῶσκον αὐτὸ θηρεύει καὶ ἐφίεται βουλόμενον ἑλεῖν καὶ περὶ αὑτὸ κτήσασθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζει πλὴν τῶν ἀποτελουμένων ἅμα ἀγαθοῖς. ΠΡΩ. Οὐκ ἔστι τούτοις ἀντειπεῖν. ΣΩ. ¹ Σκοπῶμεν E

δὴ καὶ κρίνωμεν τόν τε ἡδονῆς καὶ τὸν φρονήσεως βίον ἰδόντες χωρίς. ΠΡΩ. Πῶς εἶπες; ΣΩ. Μήτε ἐν τῷ τῆς ἡδονῆς ἐνέστω φρόνησις μήτ' ἐν τῷ τῆς φρονήσεως ἡδονή. δεῖ γάρ, εἴπερ πότερον αὐτῶν ἐστι τἀγαθόν, μηδὲν μηδενὸς ἔτι προσδεῖσθαι· δεόμενον δ' ἂν φανῇ πότερον, οὐκ ἔστι που τοῦτ' ἔτι * τὸ ὄντως ἡμῖν ἀγα- 21

θόν. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν σοὶ πειρώμεθα βασανίζοντες ταῦτα; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀποκρίνου δή. ΠΡΩ. Λέγε. ΣΩ. Δέξαι' ἄν, Πρώταρχε, σὺ ζῆν τὸν βίον ἅπαντα ἡδόμενος ἡδονὰς τὰς μεγίστας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτι τινὸς ἄν σοι προσδεῖν ἡγοῖο, εἰ τοῦτ' ἔχεις παντελῶς; ΠΡΩ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ὅρα δή, τοῦ φρονεῖν καὶ τοῦ νοεῖν καὶ λογίζεσθαι τὰ δέοντα, καὶ ὅσα ¹ τούτων B

ἀδελφά, μῶν μηδὲ ὁρᾶν τι; ΠΡΩ. Καὶ τί; πάντα γὰρ ἔχοιμ' ἄν που τὸ χαίρειν ἔχων. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω ζῶν ἀεὶ μὲν διὰ βίου ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς χαίροις ἄν; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Νοῦν δέ γε καὶ μνήμην καὶ ἐπιστήμην καὶ δόξαν μὴ κεκτημένος ἀληθῆ, πρῶτον μὲν τοῦτ' αὐτό, εἰ ἢ χαίρεις ἢ μὴ χαίρεις, ἀνάγκη δήπου σε ἀγνοεῖν, κενόν γε ὄντα πάσης φρονήσεως. ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ μὴν ὡσαύτως ¹ C

μνήμην μὴ κεκτημένον ἀνάγκη δήπου μηδ' ὅτι ποτὲ ἔχαιρες μεμνῆσθαι, τῆς τ' ἐν τῷ παραχρῆμα ἡδονῆς προσπιπτούσης μηδ' ἡντινοῦν μνήμην ὑπομένειν, δόξαν δ' αὖ μὴ κεκτημένον ἀληθῆ μὴ δοξάζειν χαίρειν χαίροντα, λογισμοῦ δὲ στερόμενον μηδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὡς χαιρήσεις δυνατὸν εἶναι λογίζεσθαι, ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον ἀλλά τινος πλεύμονος ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρεΐνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. ἔστι

¹ ταῦτα, ἢ παρὰ ταῦτ' ἔχομεν ἄλλως πως διανοηθῆ- D
ναι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἱρετὸς ἡμῖν βίος ὁ τοιοῦτος; ΠΡΩ. Εἰς ἀφασίαν παντάπασί με, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ λόγος ἐμβέβληκε τὰ νῦν. ΣΩ. Μήπω τοίνυν μαλθακιζώμεθα, τὸν δὲ τοῦ νοῦ μεταλαβόντες αὖ βίον ἴδωμεν. XI. ΠΡΩ. Ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Εἴ τις δέξαιτ' ἂν αὖ ζῆν ἡμῶν φρόνησιν

μὲν καὶ νοῦν καὶ ἐπιστήμην καὶ μνήμην πᾶσαν πάντων
E | κεκτημένος, ἡδονῆς δὲ μετέχων μήτε μέγα μήτε σμικρόν, μηδ᾽ αὖ λύπης, ἀλλὰ τὸ παράπαν ἀπαθὴς πάντων τῶν τοιούτων. ΠΡΩ. Οὐδέτερος ὁ βίος, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε τούτων αἱρετός, οὐδ᾽ ἄλλῳ μήποτε, ὡς
22 ἐγῷμαι, φανῇ. ΣΩ. Τί δ᾽ ὁ ξυναμφότερος, * ὦ Πρώταρχε, ἐξ ἀμφοῖν συμμιχθεὶς κοινὸς γενόμενος; ΠΡΩ. Ἡδονῆς λέγεις καὶ νοῦ καὶ φρονήσεως; ΣΩ. Οὕτω καὶ τὸν τοιοῦτον λέγω ἔγωγε. ΠΡΩ. Πᾶς δήπου τοῦτόν γε αἱρήσεται πρότερον ἢ ἐκείνων ὁποτερονοῦν, καὶ πρὸς τούτοις γε οὐχ ὁ μέν, ὁ δ᾽ οὔ. ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν ὅ τι νῦν ἡμῖν ἐστι τὸ ξυμβαῖνον ἐν τοῖς παροῦσι λόγοις; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὅτι τρεῖς μὲν
B βίοι προὐτέθησαν, τοῖν | δυοῖν δ᾽ οὐδέτερος ἱκανὸς οὐδὲ αἱρετὸς οὔτ᾽ ἀνθρώπων οὔτε ζώων οὐδενί. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐκ ἤδη τούτων γε πέρι δῆλον ὡς οὐδέτερος αὐτῶν εἶχε τἀγαθόν; ἦν γὰρ ἂν ἱκανὸς καὶ τέλεος καὶ πᾶσι φυτοῖς καὶ ζώοις αἱρετός, οἷσπερ δυνατὸν ἦν οὕτως ἀεὶ διὰ βίου ζῆν. εἰ δέ τις ἄλλα ᾑρεῖθ᾽ ἡμῶν, παρὰ φύσιν ἂν τὴν τοῦ ἀληθῶς αἱρετοῦ ἐλάμβανεν ἄκων ἐξ ἀγνοίας ἤ τινος ἀνάγκης οὐκ εὐδαίμονος.
C ΠΡΩ. Ἔοικε γοῦν ταῦθ᾽ οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Ὡς μὲν | τοίνυν τήν γε Φιλήβου θεὸν οὐ δεῖ διανοεῖσθαι ταὐτὸν καὶ τἀγαθόν, ἱκανῶς εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. ΦΙ. Οὐδὲ γὰρ ὁ σὸς νοῦς, ὦ Σώκρατες, ἔστι τἀγαθόν, ἀλλ᾽ ἕξει που ταὐτὰ ἐγκλήματα. ΣΩ. Τάχ᾽ ἄν, ὦ Φίληβε, ὅ γ᾽ ἐμός· οὐ μέντοι τόν γε ἀληθινὸν ἅμα καὶ θεῖον οἶμαι νοῦν, ἀλλ᾽ ἄλλως πως ἔχειν. τῶν μὲν οὖν νικητηρίων πρὸς τὸν κοινὸν βίον οὐκ ἀμφισβητῶ πω ὑπὲρ νοῦ, τῶν δὲ δὴ δευτερείων ὁρᾶν καὶ σκοπεῖν χρὴ
D πέρι τί δράσομεν. τάχα | γὰρ ἂν τοῦ κοινοῦ τούτου βίου αἰτιῴμεθ᾽ ἂν ἑκάτερος ὁ μὲν τὸν νοῦν αἴτιον, ὁ δ᾽ ἡδονὴν εἶναι, καὶ οὕτω τὸ μὲν ἀγαθὸν τούτων ἀμφοτέρων οὐδέτερον ἂν εἴη, τάχα δ᾽ ἂν αἴτιόν τις ὑπολάβοι πότερον αὐτῶν εἶναι. τούτου δὴ πέρι καὶ μᾶλλον ἔτι πρὸς Φίληβον διαμαχοίμην ἄν, ὡς ἐν τῷ μικτῷ τούτῳ βίῳ, ὅ τί ποτ᾽ ἔστι τοῦτο ὃ λαβὼν ὁ βίος οὗτος γέγονεν αἱρετὸς ἅμα καὶ ἀγαθός, οὐχ ἡδονὴ ἀλλὰ νοῦς τούτῳ ξυγγενέστερον καὶ ὁμοιότερόν ἐστι. καὶ κατὰ
E τοῦτον | τὸν λόγον οὔτ᾽ ἂν τῶν πρωτείων οὐδ᾽ αὖ τῶν δευτερείων ἡδονῇ μετὸν ἀληθῶς ἄν ποτε λέγοιτο. πορρωτέρω δέ ἐστι τῶν τριτείων, εἴ τι τῷ ἐμῷ νῷ δεῖ πιστεύειν ἡμᾶς τὰ νῦν. ΠΡΩ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ νῦν μὲν ἡδονή σοι πεπτωκέναι καθαπερεὶ πληγεῖσα ὑπὸ τῶν νῦν δὴ λόγων· τῶν γὰρ
23 νικητηρίων πέρι μαχομένη κεῖται. τὸν δὲ νοῦν, ὡς * ἔοικε, λεκτέον ὡς ἐμφρόνως οὐκ ἀντεποιεῖτο τῶν νικητηρίων· τὰ γὰρ αὐτὰ ἔπαθεν ἄν. τῶν δὲ δὴ δευτερείων στερηθεῖσα ἡδονὴ παντάπασιν ἄν τινα καὶ ἀτιμίαν σχοίη πρὸς τῶν αὐτῆς ἐραστῶν· οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις ἔτ᾽ ἂν ὁμοίως φαίνοιτο καλή. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἄμεινον αὐτὴν ἐᾶν ἤδη καὶ μὴ τὴν ἀκριβεστάτην αὐτῇ προσφέροντα βάσανον καὶ ἐξελέγχοντα λυπεῖν; ΠΡΩ.
B Οὐδὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες. | ΣΩ. Ἆρ᾽ ὅτι τὸ ἀδύνατον εἶπον, λυπεῖν ἡδονήν; ΠΡΩ. Οὐ μόνον γε, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ἀγνοεῖς, ὡς οὐδείς πώ σε ἡμῶν μεθήσει, πρὶν ἂν εἰς τέλος ἐπεξέλθῃς τούτων τῷ λόγῳ. ΣΩ. Βαβαὶ ἄρα, ὦ Πρώταρχε, συχνοῦ μὲν λόγου τοῦ λοιποῦ, σχεδὸν δὲ οὐδὲ ῥᾴδιον πάνυ τι νῦν. καὶ γὰρ δὴ φαίνεται δεῖν ἄλλης μηχανῆς, ἐπὶ τὰ δευτερεῖα ὑπὲρ νοῦ πορευόμενον οἷον βέλη ἔχειν ἕτερα τῶν ἔμπροσθεν λόγων· ἔστι δὲ ἴσως ἔνια καὶ ταὐτά. οὐκοῦν χρή; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; XII. ΣΩ. Τὴν δέ γε ἀρχὴν αὐτοῦ | C
διευλαβεῖσθαι πειρώμεθα τιθέμενοι. ΠΡΩ. Ποίαν δὴ λέγεις; ΣΩ. Πάντα τὰ νῦν ὄντα ἐν τῷ παντὶ διχῇ διαλάβωμεν, μᾶλλον δ᾽, εἰ βούλει, τριχῇ. ΠΡΩ. Καθ᾽ ὅ τι, φράζοις ἄν. ΣΩ. Λάβωμεν ἄττα τῶν νῦν δὴ λόγων. ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Τὸν θεὸν ἐλέγομέν που τὸ μὲν ἄπειρον δεῖξαι τῶν ὄντων, τὸ δὲ πέρας; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τούτω δὴ τῶν εἰδῶν τὰ δύο τιθώμεθα, τὸ δὲ τρίτον ἐξ ἀμφοῖν τούτοιν ἕν τι ξυμμισγόμενον. | εἰμὶ δ᾽, ὡς ἔοικεν, ἐγὼ γελοῖός τις ἱκα- D
νῶς κατ᾽ εἴδη διϊστὰς καὶ συναριθμούμενος. ΠΡΩ. Τί φής, ὦ 'γαθέ; ΣΩ. Τετάρτου μοι γένους αὖ προσδεῖν. ΠΡΩ. Λέγε τίνος. ΣΩ. Τῆς ξυμμίξεως τούτων πρὸς ἄλληλα τὴν αἰτίαν ὅρα, καὶ τίθει μοι πρὸς τρισὶν ἐκείνοις τέταρτον τοῦτο. ΠΡΩ. Μῶν οὖν σοι καὶ πέμπτου προσδεήσει διάκρισίν τινος δυναμένου; ΣΩ. Τάχ᾽ ἄν· οὐ μὴν οἶμαί γε ἐν τῷ νῦν. ἐὰν δέ τι δέῃ, συγγνώσει πού | μοι σὺ μεταδιώκοντι πέμπτον [βίον]. E
ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ τῶν τεττάρων τὰ τρία διελόμενοι, τὰ δύο τούτων πειρώμεθα πολλὰ ἑκάτερον ἐσχισμένον καὶ διεσπασμένον ἰδόντες, εἰς ἓν πάλιν ἑκάτερον συναγαγόντες, νοῆσαι πῇ ποτε ἦν αὐτῶν ἓν καὶ πολλὰ ἑκάτερον. ΠΡΩ. Εἴ μοι σαφέστερον ἔτι περὶ αὐτῶν εἴποις, τάχ᾽ ἂν ἑποίμην. ΣΩ. Λέγω τοίνυν τὰ δύο, ἃ * προτίθεμαι, ταῦτ᾽ εἶναι ἅπερ 24
νῦν δή, τὸ μὲν ἄπειρον, τὸ δὲ πέρας ἔχον. ὅτι δὲ τρόπον τινὰ τὸ ἄπειρον πολλά ἐστι, πειράσομαι φράζειν· τὸ δὲ πέρας ἔχον ἡμᾶς περιμενέτω. ΠΡΩ. Μένει. ΣΩ. Σκέψαι δή. χαλεπὸν μὲν γὰρ καὶ ἀμφισβητήσιμον ὃ κελεύω σε σκοπεῖν, ὅμως δὲ σκόπει. θερμοτέρου καὶ ψυχροτέρου πέρι πρῶτον ὅρα πέρας εἴ ποτέ τι νοήσαις ἄν, ἢ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν αὐτοῖς οἰκοῦντε τοῖς γένεσιν, ἕως περ ἂν ἐνοικῆτον, τέλος οὐκ | ἂν ἐπιτρεψαίτην γίγνεσθαι· γενομένης γὰρ B
τελευτῆς καὶ αὐτὼ τετελευτήκατον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἀεὶ δέ γε, φαμέν, ἔν τε τῷ θερμοτέρῳ καὶ ψυχροτέρῳ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἔνι. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἀεὶ τοίνυν ὁ λόγος ἡμῖν σημαίνει τούτω μὴ τέλος ἔχειν· ἀτελῆ δ᾽ ὄντε δήπου παντάπασιν ἀπείρω γίγνεσθον. ΠΡΩ. Καὶ σφόδρα γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ᾽ εὖ γε, ὦ φίλε Πρώταρχε, ὑπέλαβες, καὶ ἀνέμνησας, | ὅτι καὶ τὸ σφόδρα τοῦτο, ὃ C
σὺ νῦν ἐφθέγξω, καὶ τό γε ἠρέμα τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχετον τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον. ὅπου γὰρ ἂν ἐνῆτον, οὐκ ἐᾶτον εἶναι ποσὸν ἕκαστον, ἀλλ᾽ ἀεὶ σφοδρότερον ἡσυχαιτέρου καὶ τοὐναντίον ἑκάσταις πράξεσιν ἐμποιοῦντε τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον ἀπεργάζεσθον, τὸ δὲ ποσὸν ἀφανίζετον. ὃ γὰρ ἐλέχθη νῦν δή, μὴ ἀφανίσαντε τὸ ποσόν, ἀλλ᾽ ἐάσαντε αὐτό τε καὶ τὸ μέτριον ἐν τῇ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ σφόδρα καὶ | ἠρέμα D
ἕδρᾳ ἐγγενέσθαι, αὐτὰ ἔρρει ταῦτα ἐκ τῆς αὐτῶν χώρας, ἐν ᾗ ἐνῆν. οὐ γὰρ ἔτι θερμότερον οὐδὲ ψυχρότερον ἤστην ἂν λαβόντε τὸ ποσόν· προχωρεῖ γὰρ καὶ οὐ μένει τό τε θερμότερον ἀεὶ καὶ τὸ ψυχρότερον ὡσαύτως, τὸ δὲ ποσὸν ἔστη καὶ προϊὸν ἐπαύσατο. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἄπειρον γίγνοιτ᾽ ἂν τὸ θερμότε-

ρον καὶ τοὐναντίον ἅμα. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν, ὦ Σώκρατες· ἔστι δ', ὅπερ εἶπες, οὐ ῥᾴδια ταῦτα ξυν-
E ἕπεσθαι. τὸ δὲ εἰςαῦθις | τε καὶ αὖθις ἴσως λεχθέντα τόν τε ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἐρωτώμενον ἱκανῶς ἂν ξυμφωνοῦντας ἀποφήνειεν. ΣΩ. Ἀλλ' εὖ μὲν λέγεις, καὶ πειρατέον οὕτω ποιεῖν· νῦν μέντοι ἄθρει τῆς τοῦ ἀπείρου φύσεως εἰ τοῦτο δεξόμεθα σημεῖον, ἵνα μὴ πάντ' ἐπεξιόντες μηκύνωμεν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Ὁπόσ' ἂν ἡμῖν φαίνηται μᾶλλόν τε καὶ ἧττον γιγνόμενα καὶ τὸ σφόδρα καὶ ἠρέμα δεχόμενα
25 καὶ τὸ λίαν καὶ ὅσα τοιαῦθ' ἅπαντα, * εἰς τὸ τοῦ ἀπείρου γένος ὡς εἰς ἓν δεῖ πάντα ταῦτα τιθέναι, κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ὃν ἔφαμεν, ὅσα διέσπασται καὶ διέσχισται συναγαγόντας χρῆναι κατὰ δύναμιν μίαν ἐπισημαίνεσθαί τινα φύσιν, εἰ μέμνησαι. ΠΡΩ. Μέμνημαι. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὴ δεχόμενα ταῦτα, τούτων δὲ τὰ ἐναντία πάντα δεχόμενα, πρῶτον μὲν τὸ ἴσον καὶ ἰσότητα, μετὰ δὲ τὸ ἴσον τὸ διπλάσιον καὶ πᾶν ὅ τί περ ἂν πρὸς ἀριθμὸν ἀριθμὸς ἢ μέτρον ᾖ
B πρὸς | μέτρον, ταῦτα ξύμπαντα εἰς τὸ πέρας ἀπολογιζόμενοι καλῶς ἂν δοκοῖμεν δρᾶν τοῦτο, ἢ πῶς σὺ φῄς; ΠΡΩ. Κάλλιστά γε, ὦ Σώκρατες. XIII. ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ τρίτον τὸ μικτὸν ἐκ τούτοιν ἀμφοῖν τίνα ἰδέαν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Σὺ καὶ ἐμοὶ φράσεις, ὡς οἶμαι. ΣΩ. Θεὸς μὲν οὖν, ἄν πέρ γε ἐμαῖς εὐχαῖς ἐπήκοος γίγνηταί τις θεῶν. ΠΡΩ. Εὔχου δὴ καὶ σκόπει. ΣΩ. Σκοπῶ, καί μοι δοκεῖ τις, ὦ Πρώταρχε,
C αὐτῶν φίλος ἡμῖν νῦν δὴ γεγονέναι. ΠΡΩ. | Πῶς λέγεις τοῦτο; καὶ τίνι τεκμηρίῳ χρῇ; ΣΩ. Φράσω δῆλον ὅτι. σὺ δέ μοι συνακολούθησον τῷ λόγῳ. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θερμότερον ἐφθεγγόμεθα νῦν δήπου τι καὶ ψυχρότερον. ἦ γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πρόσθες δὴ ξηρότερον καὶ ὑγρότερον αὐτοῖς, καὶ πλέον καὶ ἔλαττον, καὶ θᾶττον καὶ βραδύτερον, καὶ μεῖζον καὶ σμικρότερον, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ πρόσθεν τῆς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον δεχομένης ἐτίθεμεν εἰς ἓν φύ-
D σεως. ΠΡΩ. | Τῆς τοῦ ἀπείρου λέγεις; ΣΩ. Ναί. συμμίγνυ δέ γε εἰς αὐτὴν τὸ μετὰ ταῦτα τὴν αὖ τοῦ πέρατος γένναν. ΠΡΩ. Ποίαν; ΣΩ. Ἣν καὶ νῦν δὴ δέον ἡμᾶς, καθάπερ τὴν τοῦ ἀπείρου συνηγάγομεν εἰς ἕν, οὕτω καὶ τὴν τοῦ περατοειδοῦς συναγαγεῖν, οὐ συνηγάγομεν. ἀλλ' ἴσως καὶ νῦν ταὐτὸν δράσει· τούτων ἀμφοτέρων συναγομένων καταφανὴς κἀκείνη γενήσεται. ΠΡΩ. Ποίαν καὶ πῶς λέγεις; ΣΩ. Τὴν τοῦ
E ἴσου καὶ διπλασίου, καὶ ὁπόση παύει πρὸς | ἄλληλα τἀναντία διαφόρως ἔχοντα, σύμμετρα δὲ καὶ σύμφωνα ἐνθεῖσα ἀριθμὸν ἀπεργάζεται. ΠΡΩ. Μανθάνω· φαίνει γάρ μοι λέγειν, μιγνὺς ταῦτα, γενέσεις τινὰς ἐφ' ἑκάστων αὐτῶν συμβαίνειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ φαίνομαι. ΠΡΩ. Λέγε τοίνυν. ΣΩ. Ἆρ' οὐκ ἐν μὲν νόσοις ἡ τούτων ὀρθὴ κοινωνία τὴν ὑγιείας φύσιν ἐγέν-
26 νησε; * ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν δὲ ὀξεῖ καὶ βαρεῖ καὶ ταχεῖ καὶ βραδεῖ, ἀπείροις οὖσιν, ἆρ' οὐ ταὐτὰ ἐγγιγνόμενα ταῦτα ἅμα πέρας τε ἀπειργάσατο καὶ μουσικὴν ξύμπασαν τελεώτατα ξυνεστήσατο; ΠΡΩ. Κάλλιστά γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔν γε χειμῶσι καὶ πνίγεσιν ἐγγενόμενα τὸ μὲν πολὺ λίαν καὶ ἄπειρον ἀφείλετο, τὸ δὲ ἔμμετρον καὶ ἅμα σύμμετρον ἀπειργάσατο. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τούτων ὧραί τε
καὶ ὅσα καλὰ | πάντα ἡμῖν γέγονε, τῶν τε ἀπείρων B
καὶ τῶν πέρας ἐχόντων συμμιχθέντων; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ ἄλλα γε δὴ μυρία ἐπιλείπω λέγων, οἷον μεθ' ὑγιείας κάλλος καὶ ἰσχύν, καὶ ἐν ψυχαῖς αὖ πάμπολλα ἕτερα καὶ πάγκαλα. ὕβριν γάρ που καὶ ξύμπασαν πάντων πονηρίαν αὕτη κατιδοῦσα ἡ θεός, ὦ καλὲ Φίληβε, πέρας οὐδὲν οὔτε ἡδονῶν οὔτε πλησμονῶν ἐνὸν ἐν αὐτοῖς, νόμον καὶ τάξιν πέρας ἔχοντ' ἔθετο· καὶ σὺ μὲν ἀποκναῖσαί φῄς | αὐτήν, ἐγὼ δὲ C
τοὐναντίον ἀποσῶσαι λέγω. Σοὶ δέ, ὦ Πρώταρχε, πῶς φαίνεται; ΠΡΩ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε κατὰ νοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν δὴ τρία ταῦτα εἴρηκα, εἰ ξυννοεῖς. ΠΡΩ. Ἀλλ' οἶμαι κατανοεῖν· ἓν μὲν γάρ μοι δοκεῖς τὸ ἄπειρον λέγειν, ἓν δὲ καὶ δεύτερον τὸ πέρας ἐν τοῖς οὖσι. τρίτον δὲ οὐ σφόδρα κατέχω τί βούλει φράζειν. ΣΩ. Τὸ γὰρ πλῆθός σε, ὦ θαυμάσιε, ἐξέπληξε τῆς τοῦ τρίτου γενέσεως. καίτοι πολλά γε καὶ τὸ ἄπειρον | παρέσχετο γένη, ὅμως δ' ἐπι- D
σφραγισθέντα τῷ τοῦ μᾶλλον καὶ ἐναντίου γένει ἓν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε πέρας οὔτε πολλὰ εἶχεν οὔτ' ἐδυςκολαίνομεν ὡς οὐκ ἦν ἓν φύσει. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τρίτον φάθι με λέγειν, ἓν τοῦτο τιθέντα τὸ τούτων ἔκγονον ἅπαν, γένεσιν εἰς οὐσίαν ἐκ τῶν μετὰ τοῦ πέρατος ἀπειργασμένων μέτρων. ΠΡΩ. Ἔμαθον. XIV.
ΣΩ. | Ἀλλὰ δὴ πρὸς τρισὶ τέταρτόν τι τότε ἔφαμεν E
εἶναι γένος σκεπτέον. κοινὴ δ' ἡ σκέψις· ὅρα γάρ, εἴ σοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι πάντα τὰ γιγνόμενα διά τινα αἰτίαν γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Ἔμοιγε· πῶς γὰρ ἂν χωρὶς τούτων γίγνοιτο; ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ τοῦ ποιοῦντος φύσις οὐδὲν πλὴν ὀνόματι τῆς αἰτίας διαφέρει, τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ αἴτιον ὀρθῶς ἂν εἴη λεγόμενον ἕν;
ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ποιούμενον αὖ * 27
καὶ τὸ γιγνόμενον οὐδὲν πλὴν ὀνόματι, καθάπερ τὸ νῦν δή, διαφέρον εὑρήσομεν. ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡγεῖται μὲν τὸ ποιοῦν ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ ποιούμενον ἐπακολουθεῖ γιγνόμενον ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο ἄρα καὶ οὐ ταὐτὸν αἰτία τ' ἐστὶ καὶ τὸ δουλεῦον εἰς γένεσιν αἰτίᾳ. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν γιγνόμενα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται πάντα, τὰ τρία παρέσχετο ἡμῖν γένη; ΠΡΩ.
Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὲ | δὴ πάντα ταῦτα δημιουρ- B
γοῦν λέγωμεν τέταρτον, τὴν αἰτίαν, ὡς ἱκανῶς ἕτερον ἐκείνων δεδηλωμένον; ΠΡΩ. Λέγωμεν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὀρθῶς μὴν ἔχει, διωρισμένων τῶν τεττάρων, ἑνὸς ἑκάστου μνήμης ἕνεκα ἐφεξῆς αὐτὰ καταριθμήσασθαι. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἄπειρον λέγω, δεύτερον δὲ πέρας, ἔπειτ' ἐκ τούτων τρίτον μικτὴν καὶ γεγενημένην οὐσίαν· τὴν δὲ τῆς μίξεως αἰτίαν καὶ
γενέσεως τετάρτην λέγων ἆρα | μὴ πλημμελοίην ἄν τι; C
ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Φέρε δή, τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν τίς ὁ λόγος; καὶ τί ποτε βουληθέντες εἰς ταὐτ' ἀφικόμεθα; ἆρ' οὐ τόδε ἦν; δευτερεῖα ἐζητοῦμεν πότερον ἡδονῆς γίγνοιτ' ἂν ἢ φρονήσεως. οὐχ οὕτως ἦν; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν νῦν, ἐπειδὴ ταῦτα οὕτω διειλόμεθα, κάλλιον ἂν καὶ τὴν κρίσιν ἐπιτελεσαίμεθα πρώτου πέρι καὶ δευτέρου, περὶ ὧν δὴ τὸ πρῶτον ἠμ-
φισβητήσαμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴθι | δή, νικῶντα D
μὲν ἔθεμέν που τὸν μικτὸν βίον ἡδονῆς τε καὶ φρονή-

σεως. ἦν οὕτως; ΠΡΩ. Ἦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτον μὲν τὸν βίον ὁρῶμέν που τίς τέ ἐστι καὶ ὁποίου γένους; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μέρος γ᾽ αὐτὸν φήσομεν εἶναι τοῦ τρίτου, οἶμαι, γένους. οὐ γὰρ δυοῖν τινοῖν ἐστὶ μικτὸς ἐκεῖνος, ἀλλὰ ξυμπάντων τῶν ἀπείρων ὑπὸ τοῦ πέρατος δεδεμένων, ὥστε ὀρθῶς ὁ νικηφόρος οὗτος βίος μέρος ἐκείνου γίγνοιτ᾽ ἄν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. XV. ΣΩ. Εἶεν. Τί δὲ ὁ σός,
E ὦ | Φίληβε, ἡδὺς καὶ ἄμικτος ὤν; ἐν τίνι γένει τῶν εἰρημένων λεγόμενος ὀρθῶς ἄν ποτε λέγοιτο; ὧδε δ᾽ ἀπόκριναί μοι πρὶν ἀποφήνασθαι. ΦΙ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Ἡδονὴ καὶ λύπη πέρας ἔχετον, ἢ τῶν τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον δεχομένων ἐστόν; ΦΙ. Ναί, τῶν τὸ μᾶλλον, ὦ Σώκρατες· οὐ γὰρ ἂν ἡδονὴ πᾶν ἀγαθὸν ἦν, εἰ μὴ ἄπειρον ἐτύγχανε πεφυκὸς καὶ πλήθει καὶ
28 τῷ μᾶλλον. ΣΩ. * Οὐδέ γ᾽ ἄν, ὦ Φίληβε, λύπη πᾶν κακόν· ὥστ᾽ ἄλλο τι νῷν σκεπτέον ἢ τὴν τοῦ ἀπείρου φύσιν, ὅ παρέχεταί τι μέρος ταῖς ἡδοναῖς ἀγαθοῦ. τοῦτο δή σοι τῶν ἀπεράντων γεγονὸς ἔστω. φρόνησιν δὲ καὶ ἐπιστήμην καὶ νοῦν εἰς τί ποτε τῶν προειρημένων, ὦ Πρώταρχέ τε καὶ Φίληβε, νῦν θέντες οὐκ ἂν ἀσεβοῖμεν; οὐ γάρ μοι δοκεῖ σμικρὸς ἡμῖν εἶναι ὁ κίνδυνος κατορθώσασι καὶ μὴ περὶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον.
B ΦΙ. Σεμνύνεις γάρ, ὦ | Σώκρατες, τὸν σεαυτοῦ θεόν. ΣΩ. Καὶ γὰρ σύ, ὦ ἑταῖρε, τὴν σεαυτοῦ· τὸ δ᾽ ἐρωτώμενον ὅμως ἡμῖν λεκτέον. ΠΡΩ. Ὀρθῶς τοι λέγει Σωκράτης, ὦ Φίληβε, καὶ αὐτῷ πειστέον. ΦΙ. Οὐκοῦν ὑπὲρ ἐμοῦ σύ, Πρώταρχε, προῄρησαι λέγειν: ΠΡΩ. Πάνυ γε· νῦν μέντοι σχεδὸν ἀπορῶ, καὶ δέομαί γε, ὦ Σώκρατες, αὐτόν σε ἡμῖν γενέσθαι προφήτην, ἵνα μηδὲν ἡμεῖς σοι περὶ τὸν ἀγωνιστὴν ἐξαμαρτάνοντες πα-
C ρὰ μέλος φθεγξώμεθά τι. ΣΩ. Πειστέον, ὦ Πρώταρχε· οὐδὲ γὰρ χαλεπὸν οὐδὲν ἐπιτάττεις. ἀλλ᾽ ὄντως σε ἐγώ, καθάπερ εἶπε Φίληβος, σεμνύνων ἐν τῷ παίζειν ἐθορύβησα, νοῦν καὶ ἐπιστήμην ἐρόμενος ὁποίου γένους εἴη; ΠΡΩ. Παντάπασί γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ῥᾴδιον. πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς ὄντως σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς. καὶ ἴσως εὖ λέγουσι. διὰ μακροτέρων δ᾽, εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ τοῦ γένους ποιη-
D σώμεθα. ΠΡΩ. Λέγ᾽ ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος | ἡμῖν ὑπολογιζόμενος, ὦ Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθησόμενος. XVI. ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα καὶ τόδε τὸ καλούμενον ὅλον ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμιν καὶ τὸ ὅπῃ ἔτυχεν, ἢ τἀναντία, καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν συντάττου-
E σαν διακυβερνᾶν; | ΠΡΩ. Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες. ὃ μὲν γὰρ σὺ νῦν δὴ λέγεις, οὐδ᾽ ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται· τὸ δὲ νοῦν πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναι καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον, καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ᾽ ἄν ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι οὐδ᾽ ἂν δοξάσαιμι. ΣΩ. Βούλει δῆτά τι καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογούμενον ξυμφήσωμεν, ὡς
29 ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, * καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τἀλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ συγκινδυνεύωμεν καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ ταῦτα μὴ οὕτως ἀλλ᾽ ἀτάκτως ἔχειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην; ΣΩ. Ἴθι δή, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων νῦν ἡμῖν λόγον ἄθρει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἁπάντων τῶν ζώων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα καθορῶμέν που καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοι, φασίν, ἐνόντα ἐν τῇ | B
συστάσει. ΠΡΩ. Καὶ μάλα· χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπ᾽ ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις. ΣΩ. Φέρε δή, περὶ ἑκάστου τῶν παρ᾽ ἡμῖν λαβὲ τὸ τοιόνδε. ΠΡΩ. Ποῖον; ΣΩ. Ὅτι σμικρόν τε τούτων ἕκαστον παρ᾽ ἡμῖν ἔνεστι καὶ φαῦλον καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εἰλικρινὲς ὂν καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. ἐν ἑνὶ δὲ λαβὼν περὶ πάντων νόει ταὐτόν. οἷον πῦρ ἔστι μέν που παρ᾽ ἡμῖν, ἔστι δ᾽ ἐν τῷ παντί. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν | σμικρὸν μέν τι τὸ παρ᾽ ἡμῖν καὶ ἀσθενὲς καὶ C
φαῦλον, τὸ δ᾽ ἐν τῷ παντὶ πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔσῃ. ΠΡΩ. Καὶ μάλα ἀληθὲς ὃ λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τρέφεται καὶ γίγνεται ἐκ τούτου καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ παντὸς πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ᾽ ἡμῖν πυρός, ἢ τοὐναντίον ὑπ᾽ ἐκείνου τό τ᾽ ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ζώων ἅπαντ᾽ ἴσχει ταῦτα; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν οὐδ᾽ ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾷς. ΣΩ. | Ὀρθῶς· ταὐτὰ γὰρ ἐρεῖς, οἶμαι, περί D
τε τῆς ἐν τοῖς ζώοις γῆς τῆς ἐνθάδε καὶ τῆς ἐν τῷ παντί, καὶ τῶν ἄλλων δὴ πάντων ὅσων ἠρώτησα ὀλίγον ἔμπροσθεν, οὕτως ἀποκρινεῖ. ΠΡΩ. Τίς γὰρ ἀποκρινόμενος ἄλλως ὑγιαίνων ἄν ποτε φανείη; ΣΩ. Σχεδὸν οὐδ᾽ ὁστισοῦν. ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἑξῆς ἕπου. πάντα γὰρ ἡμεῖς ταῦτα τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἆρ᾽ οὐκ εἰς ἓν συγκείμενα ἰδόντες ἐπωνομάσαμεν σῶμα; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ταὐτὸν δὴ λαβὲ καὶ περὶ τοῦδε, | ὃν E
κόσμον λέγομεν. διὰ τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον ἂν εἴη που σῶμα, σύνθετον ὂν ἐκ τῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλως τὸ παρ᾽ ἡμῖν σῶμα ἢ ἐκ τοῦ παρ᾽ ἡμῖν τοῦτο τρέφεταί τε καὶ ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν εἴπομεν, εἴληφέ τε καὶ ἴσχει; ΠΡΩ. Καὶ τοῦθ᾽ ἕτερον, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως. * ΣΩ. Τί δέ; τόδε 30
ἆρα ἄξιον; ἢ πῶς ἐρεῖς; ΠΡΩ. Λέγε τὸ ποῖον. ΣΩ. Τὸ παρ᾽ ἡμῖν σῶμα ἆρ᾽ οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Δῆλον, ὅτι φήσομεν. ΣΩ. Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβόν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦ παντὸς σῶμα ἔμψυχον ὂν ἐτύγχανε, ταὐτά γε ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι πάντῃ καλλίονα; ΠΡΩ. Δῆλον ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γάρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας καὶ ἄπειρον καὶ κοινὸν καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος, ἐν | ἅπασι τέταρτον B
ἐνόν, τοῦτο ἐν μὲν τοῖς παρ᾽ ἡμῖν ψυχήν τε παρέχον καὶ σωμασκίαν ἐμποιοῦν καὶ πταίσαντος σώματος ἰατρικὴν καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα ξυντιθὲν καὶ ἀκούμενον πᾶσαν καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι, τῶν δ᾽ αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὅλῳ τε οὐρανῷ καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δ᾽ οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν. | ΠΡΩ. Ἀλλ᾽ οὐδαμῶς τοῦτό γ᾽ ἂν λόγον C
ἔχοι. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ τοῦτο, μετ᾽ ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἑπόμενοι βέλτιον λέγοιμεν, ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρας ἱκανόν, καί τις ἐπ᾽ αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά

τε καὶ συντάττουσα ἐνιαυτούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας,
σοφία καὶ νοῦς λεγομένη δικαιότατ᾽ ἄν. ΠΡΩ. Δι-
καιότατα δῆτα. ΣΩ. Σοφία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς
οὐκ ἄν ποτε γενοίσθην. ΠΡΩ. Οὐκ γὰρ οὖν. ΣΩ.
D Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ¦ ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν
μὲν ψυχήν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι διὰ τὴν τῆς
αἰτίας δύναμιν, ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλά, καθότι φίλον
ἑκάστοις λέγεσθαι. ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Τοῦτον
δὴ τὸν λόγον ἡμᾶς μή τι μάτην δόξῃς, ὦ Πρώταρχε,
εἰρηκέναι, ἀλλ᾽ ἔστι τοῖς μὲν πάλαι ἀποφηναμένοις ὡς
ἀεὶ τοῦ παντὸς νοῦς ἄρχει ξύμμαχος ἐκείνοις. ΠΡΩ.
Ἔστι γὰρ οὖν. ΣΩ. Τῇ δέ γε ἐμῇ ζητήσει πεπορικὼς
E ἀπόκρισιν, ὅτι νοῦς ἐστὶ γενούστης ¦ τοῦ πάντων αἰ-
τίου λεχθέντος τῶν τεττάρων, ὧν ἦν ἡμῖν ἓν τοῦτο.
ἔχεις γὰρ δήπου νῦν ἡμῶν ἤδη τὴν ἀπόκρισιν. ΠΡΩ.
Ἔχω καὶ μάλα ἱκανῶς· καίτοι με ἀποκρινάμενος ἔλα-
θες. ΣΩ. Ἀνάπαυλα γάρ, ὦ Πρώταρχε, τῆς σπουδῆς
γίγνεται ἐνίοτε ἡ παιδιά. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ.
31 Νοῦς δήπου, ὦ ἑταῖρε, οὗ μὲν γένους * ἐστὶ καὶ τίνα
ποτὲ δύναμιν κέκτηται, σχεδὸν ἐπιεικῶς ἡμῖν τὰ νῦν
δεδήλωται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἡδο-
νῆς γε ὡσαύτως πάλαι τὸ γένος ἐφάνη. ΠΡΩ. Καὶ
μάλα. ΣΩ. Μεμνώμεθα δὴ καὶ ταῦτα περὶ ἀμφοῖν,
ὅτι νοῦς μὲν αἰτίας ἦν ξυγγενὴς καὶ τούτου σχεδὸν
τοῦ γένους, ἡδονὴ δὲ ἄπειρός τε αὐτὴ καὶ τοῦ μήτε
ἀρχὴν μήτε μέσα μήτε τέλος ἐν ἑαυτῷ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ
ἔχοντος μηδὲ ἕξοντός ποτε γένους. ΠΡΩ. Μεμνησό-
B μεθα· ¦ πῶς γὰρ οὔ; XVII. Δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο,
ἐν ᾧ τέ ἐστιν ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ διὰ τί πάθος γί-
γνεσθον, ὁπόταν γίγνησθον, ἰδεῖν ἡμᾶς· πρῶτον τὴν
ἡδονήν· ὥσπερ τὸ γένος αὐτῆς πρότερον ἐβασανίσαμεν,
οὕτω καὶ ταῦτα πρότερα. λύπης δ᾽ αὖ χωρὶς τὴν ἡδο-
νὴν οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα ἱκανῶς βασανίσαι. ΠΡΩ.
Ἀλλ᾽ εἰ ταύτῃ χρὴ πορεύεσθαι, ταύτῃ πορευώμεθα.
ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν σοὶ καθάπερ ἐμοὶ φαίνεται τῆς γενέσεως
C αὐτῶν πέρι; ΠΡΩ. Τὸ ¦ ποῖον; ΣΩ. Ἐν τῷ κοινῷ
μοι γένει ἅμα φαίνεσθον λύπη τε καὶ ἡδονὴ γίγνεσθαι
κατὰ φύσιν. ΠΡΩ. Κοινὸν δέ γε, ὦ φίλε Σώκρατες,
ὑπομίμνησκε ἡμᾶς τί ποτε τῶν προειρημένων βούλει
δηλοῦν. ΣΩ. Ἔσται ταῦτ᾽ εἰς δύναμιν, ὦ θαυμάσιε.
ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ. Κοινὸν τοίνυν ὑπακούωμεν
ὃ δὴ τῶν τεττάρων τρίτον ἐλέγομεν. ΠΡΩ. Ὃ μετὰ
τὸ ἄπειρον καὶ πέρας ἔλεγες; ἐν ᾧ καὶ ὑγίειαν, οἶμαι
D δὲ καὶ ἁρμονίαν, ἐτίθεσο; ΣΩ. ¦ Κάλλιστ᾽ εἶπες. τὸν
νοῦν δὲ ὅ τι μάλιστ᾽ ἤδη πρόσεχε. ΠΡΩ. Λέγε μό-
νον. ΣΩ. Λέγω τοίνυν τῆς ἁρμονίας μὲν λυομένης
ἡμῖν ἐν τοῖς ζῴοις ἅμα λύσιν τῆς φύσεως καὶ γένεσιν
ἀλγηδόνων ἐν τῷ τότε γίγνεσθαι χρόνῳ. ΠΡΩ. Πάνυ
λέγεις εἰκός. ΣΩ. Πάλιν δὲ ἁρμοττομένης τε καὶ εἰς
τὴν αὐτῆς φύσιν ἀπιούσης ἡδονὴν γίγνεσθαι λεκτέον,
εἰ δεῖ δι᾽ ὀλίγων περὶ μεγίστων ὅ τι τάχιστα ῥηθῆναι.
E ¦ ΠΡΩ. Οἶμαι μέν σε ὀρθῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἐμ-
φανέστερον δὲ ἔτι ταὐτὰ ταῦτα πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ.
Οὐκοῦν τὰ δημόσιά που καὶ περιφανῆ ῥᾷστον συν-
νοεῖν; ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Πεινὴ μέν που λύσις καὶ
λύπη. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ἐδωδὴ δέ, πλήρωσις γιγνο-
μένη πάλιν, ἡδονή. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Δίψος δ᾽ αὖ
φθορὰ καὶ λύπη [καὶ λύσις], ἡ δὲ τοῦ ὑγροῦ πάλιν
32 τὸ ξηρανθὲν * πληροῦσα δύναμις ἡδονή. διάκρισις δέ
γ᾽ αὖ καὶ διάλυσις ἡ παρὰ φύσιν, τοῦ πνίγους πάθη,
λύπη· κατὰ φύσιν δ᾽ ἡ πάλιν ἀπόδοσίς τε καὶ ψύξις
ἡδονή. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ ῥίγους ἡ μὲν
παρὰ φύσιν τοῦ ζῴου τῆς ὑγρότητος πῆξις λύπη· πά-
λιν δ᾽ εἰς ταὐτὸν ἀπιόντων καὶ διακρινομένων ἡ κατὰ
φύσιν ὁδὸς ἡδονή. καὶ ἑνὶ λόγῳ σκόπει, εἴ σοι μέτριος
ὁ λόγος, ὃς ἂν φῇ τὸ ἐκ τοῦ ἀπείρου καὶ πέρατος
κατὰ φύσιν ¦ ἔμψυχον γεγονὸς εἶδος, ὅπερ ἔλεγον ἐν B
τῷ πρόσθεν, ὅταν μὲν τοῦτο φθείρηται, τὴν μὲν φθο-
ρὰν λύπην εἶναι, τὴν δ᾽ εἰς τὴν αὐτῶν οὐσίαν ὁδόν,
ταύτην δ᾽ αὖ πάλιν τὴν ἀναχώρησιν πάντων ἡδονήν.
ΠΡΩ. Ἔστω· δοκεῖ γάρ μοι τύπον γέ τινα ἔχειν. ΣΩ.
Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν εἶδος τιθώμεθα λύπης τε καὶ
ἡδονῆς ἐν τούτοις τοῖς πάθεσιν ἑκατέροις; ΠΡΩ.
Κείσθω. XVIII. ΣΩ. Τίθει τοίνυν αὐτῆς τῆς ψυχῆς
κατὰ τὸ τούτων τῶν παθημάτων προσδόκημα ¦ τὸ μὲν C
πρὸ τῶν ἡδέων ἐλπιζόμενον ἡδὺ καὶ θαρραλέον, τὸ δὲ
πρὸ τῶν λυπηρῶν φοβερὸν καὶ ἀλγεινόν. ΠΡΩ. Ἔστι
γὰρ οὖν τοῦθ᾽ ἡδονῆς καὶ λύπης ἕτερον εἶδος, τὸ χω-
ρὶς τοῦ σώματος αὐτῆς τῆς ψυχῆς διὰ προσδοκίας γι-
γνόμενον. ΣΩ. Ὀρθῶς ὑπέλαβες. ἐν γὰρ τούτοις οἶ-
μαι, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, εἰλικρινέσι τε ἑκατέροις
γιγνομένοις, ὡς δοκεῖ, καὶ ἀμίκτοις λύπης τε καὶ ἡδο-
νῆς, ἐμφανὲς ἔσεσθαι τὸ περὶ τὴν ἡδονήν, πότερον
ὅλον ἐστὶ ¦ τὸ γένος ἀσπαστόν, ἢ τοῦτο μὲν ἑτέρῳ τι- D
νὶ τῶν προειρημένων δοτέον ἡμῖν γενῶν, ἡδονῇ δὲ καὶ
λύπῃ, καθάπερ θερμῷ καὶ ψυχρῷ καὶ πᾶσι τοῖς τοι-
ούτοις, τοτὲ μὲν ἀσπαστέον αὐτά, τοτὲ δὲ οὐκ ἀσπα-
στέον, ὡς ἀγαθὰ μὲν οὐκ ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔνια δε-
χόμενα τὴν τῶν ἀγαθῶν ἔστιν ὅτε φύσιν. ΠΡΩ. Ὀρ-
θότατα λέγεις, ὅτι ταύτῃ πῃ δεῖ διαπορευθῆναι τὸ νῦν
μεταδιωκόμενον. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν τόδε ξυν-
ίδωμεν· ὡς εἴπερ ὄντως ¦ ἔστι τὸ λεγόμενον, διαφθει- E
ρομένων μὲν αὐτῶν ἀλγηδών, ἀνασωζομένων δὲ ἡδονή,
τῶν μήτε διαφθειρομένων μήτε ἀνασωζομένων ἐννοή-
σωμεν πέρι, τίνα ποτὲ ἕξιν δεῖ τότε ἐν ἑκάστοις εἶναι
τοῖς ζῴοις, ὅταν οὕτως ἴσχῃ. σφόδρα δὲ προσέχων τὸν
νοῦν εἰπέ· ἆρ᾽ οὐ πᾶσα ἀνάγκη πᾶν ἐν τῷ τότε χρό-
νῳ ζῷον μήτε τι λυπεῖσθαι μήθ᾽ ἥδεσθαι, μήτε μέγα
μήτε σμικρόν; ΠΡΩ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν
ἔστι τις τρίτη ἡμῶν ἡ τοιαύτη διάθεσις παρά τε τὴν
τοῦ χαίροντος καὶ παρὰ τὴν τοῦ * λυπουμένου; ΠΡΩ. 33
Τί μήν; ΣΩ. Ἄγε δὴ τοίνυν, ταύτης προθυμοῦ με-
μνῆσθαι. πρὸς γὰρ τὴν τῆς ἡδονῆς κρίσιν οὐ σμικρὸν
μεμνῆσθαι ταύτης ἔσθ᾽ ἡμῖν ἢ μή. βραχὺ δέ τι περὶ
αὐτῆς, εἰ βούλει, διαπεράνωμεν. ΠΡΩ. Λέγε ποῖον.
ΣΩ. Τῷ τὸν τοῦ φρονεῖν ἑλομένῳ βίον οἶσθ᾽ ὡς τοῦ-
τον τὸν τρόπον οὐδὲν ἀποκωλύει ζῆν. ΠΡΩ. Τὸν
τοῦ μὴ χαίρειν μηδὲ λυπεῖσθαι ¦ λέγεις; ΣΩ. Ἐρρή- B
θη γάρ που τότε ἐν τῇ παραβολῇ τῶν βίων μηδὲν
δεῖν μήτε μέγα μήτε σμικρὸν χαίρειν τῷ τὸν τοῦ νοεῖν
καὶ φρονεῖν βίον ἑλομένῳ. ΠΡΩ. Καὶ μάλ᾽ οὕτως ἐρ-
ρήθη. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτως ἂν ἐκείνῳ γε ὑπάρχοι· καὶ
ἴσως οὐδὲν ἄτοπον εἰ πάντων τῶν βίων ἐστὶ θειότα-
τος. ΠΡΩ. Οὔκουν εἰκός γε οὔτε χαίρειν θεοὺς οὔτε
τὸ ἐναντίον. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εἰκός· ἄσχημον
γοῦν αὐτῶν ἑκάτερον γιγνόμενόν ἐστιν. ἀλλὰ δὴ τοῦτο
μὲν ἔτι καὶ εἰσαῦθις ἐπισκεψώμεθα, ἐὰν ¦ πρὸς λόγον C
τι ᾖ, καὶ τῷ νῷ πρὸς τὰ δευτερεῖα, ἐὰν μὴ πρὸς τὰ

πρωτεῖα δυνώμεθα προσθεῖναι, προσθήσομεν. ΠΡΩ.
Ὀρθότατα λέγεις. XIX. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ἕτερον
εἶδος τῶν ἡδονῶν, ὃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔφαμεν εἶναι,
διὰ μνήμης πᾶν ἐστι γεγονός. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ.
Μνήμην, ὡς ἔοικεν, ὅ τί ποτ' ἔστι, πρότερον ἀναλη-
πτέον. καὶ κινδυνεύει πάλιν ἔτι πρότερον αἴσθησιν
μνήμης, εἰ μέλλει τὰ περὶ ταῦθ' ἡμῖν κατὰ τρόπον φα-
D νερά πῃ ˈ γενήσεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς φῄς; ΣΩ. Θὲς
τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν ἑκάστοτε παθημάτων τὰ μὲν
ἐν τῷ σώματι κατασβεννύμενα πρὶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν
διεξελθεῖν, ἀπαθῆ ἐκείνην ἐάσαντα, τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν
ἰόντα καί τινα ὥςπερ σεισμὸν ἐντιθέντα ἴδιόν τε καὶ
κοινὸν ἑκατέρῳ. ΠΡΩ. Κείσθω. ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ μὴ
δι' ἀμφοῖν ἰόντα ἐὰν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φῶμεν λανθά-
νειν, τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν μὴ λανθάνειν, ἆρ' ὀρθότατα
E ἐροῦμεν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ˈ οὔ; ΣΩ. Τὸ τοίνυν λε-
ληθέναι μηδαμῶς ὑπολάβῃς, ὡς λέγω λήθης ἐνταῦθά
που γένεσιν. ἔστι γὰρ λήθη μνήμης ἔξοδος. ἡ δ' ἐν
τῷ λεγομένῳ νῦν οὔπω γέγονε· τοῦ δὲ μήτε ὄντος μήτε
γεγονότος πω γίγνεσθαι φάναι τινὰ ἀποβολὴν ἄτο-
πον. ἦ γάρ; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τὰ τοίνυν ὀνό-
ματα μετάβαλε μόνον. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἀντὶ μὲν
τοῦ λεληθέναι τὴν ψυχήν, ὅταν ἀπαθὴς αὕτη γίγνηται
34 τῶν σεισμῶν τῶν τοῦ σώματος, ἣν νῦν λήθην * κα-
λεῖς, ἀναισθησίαν ἐπονόμασον. ΠΡΩ. Ἔμαθον. ΣΩ.
Τὸ δὲ ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γι-
γνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δ' αὖ τὴν κίνη-
σιν ὀνομάζων αἴσθησιν οὐκ ἄπο τρόπου φθέγγοι' ἄν.
ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη μανθά-
νομεν, ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἴσθησιν; ΠΡΩ. Τί
μήν; ΣΩ. Σωτηρίαν τοίνυν αἰσθήσεως τὴν μνήμην
B λέγων ὀρθῶς ἄν τις λέγοι κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν. ˈ
ΠΡΩ. Ὀρθῶς γὰρ οὖν. ΣΩ. Μνήμης δὲ ἀνάμνησιν
ἆρ' οὐ διαφέρουσαν λέγομεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν οὐ τόδε; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅταν ἃ μετὰ
τοῦ σώματος ἔπασχέ ποθ' ἡ ψυχή, ταῦτ' ἄνευ τοῦ
σώματος αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ ὅ τι μάλιστα ἀναλαμβάνῃ,
τότε ἀναμιμνήσκεσθαί που λέγομεν. ἦ γάρ; ΠΡΩ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ὅταν, ἀπολέσασα
μνήμην εἴτε αἰσθήσεως εἴτ' αὖ μαθήματος, αὖθις ταύ-
C την ἀναπολήσῃ πάλιν αὐτὴ ἐν ˈ ἑαυτῇ, καὶ ταῦτα
ξύμπαντα ἀναμνήσεις καὶ μνήμας που λέγομεν. ΠΡΩ.
Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Οὗ δὴ χάριν ἅπαντ' εἴρηται ταῦ-
τα, ἔστι τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἵνα πῃ τὴν
ψυχῆς ἡδονὴν χωρὶς σώματος ὅ τι μάλιστα καὶ ἐναρ-
γέστατα λάβοιμεν, καὶ ἅμα ἐπιθυμίαν· διὰ γὰρ τούτων
πως ταῦτα ἀμφότερα ἔοικε δηλοῦσθαι. XX. ΠΡΩ. Λέ-
γωμεν τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἤδη τὸ μετὰ ταῦτα. ΣΩ.
D Πολλά γε περὶ γένεσιν ἡδονῆς καὶ πᾶσαν τὴν ˈ μορ-
φὴν αὐτῆς ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, λέγοντας σκοπεῖν. καὶ
γὰρ νῦν πρότερον ἔτι φαίνεται ληπτέον ἐπιθυμίαν εἶ-
ναι, τί ποτ' ἔστι καὶ ποῦ γίγνεται. ΠΡΩ. Σκοπῶ-
μεν τοίνυν· οὐδὲν γὰρ ἀπολοῦμεν. ΣΩ. Ἀπολοῦμεν
μὲν οὖν, καὶ ταῦτά γε, ὦ Πρώταρχε, εὑρόντες ὃ νῦν
ζητοῦμεν, τὴν περὶ αὐτὰ ταῦτα ἀπορίαν. ΠΡΩ. Ὀρ-
θῶς ἠμύνω· τὸ δ' ἐφεξῆς τούτοις πειρώμεθα λέγειν.
ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ πείνην τε καὶ δίψος καὶ πόλλ' ἕτε-
E ρα τοιαῦτα ἔφαμεν εἶναί ˈ τινας ἐπιθυμίας; ΠΡΩ.
Σφόδρα γε. ΣΩ. Πρὸς τί ποτε ἄρα ταὐτὸν βλέψαν-
τες οὕτω πολὺ διαφέροντα ταῦθ' ἑνὶ προσαγορεύομεν
ὀνόματι; ΠΡΩ. Μὰ Δί' οὐ ῥᾴδιον ἴσως εἰπεῖν, ὦ
Σώκρατες· ἀλλ' ὅμως λεκτέον. ΣΩ. Ἐκεῖθεν δὴ ἐκ
τῶν αὐτῶν πάλιν ἀναλάβωμεν. ΠΡΩ. Πόθεν δή;
ΣΩ. Διψῇ που λέγομεν ἑκάστοτέ τι; ΠΡΩ. Πῶς
δ' οὔ; ΣΩ. Τοῦτο δέ γ' ἐστὶ κενοῦται; ΠΡΩ. Τί
μήν; ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸ δίψος ἐστὶν ἐπιθυμία; ΠΡΩ.
Ναί, πώματός γε. ΣΩ. * Πώματος, ἢ πληρώσεως 35
πώματος; ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν πληρώσεως. ΣΩ. Ὁ κε-
νούμενος ἡμῶν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἐπιθυμεῖ τῶν ἐναντίων
ἢ πάσχει. κενούμενος γὰρ ἐρᾷ πληροῦσθαι. ΠΡΩ.
Σαφέστατά γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὁ τὸ πρῶτον κενούμε-
νος ἔστιν ὁπόθεν εἴτ' αἰσθήσει πληρώσεως ἐφάπτοιτ'
ἂν εἴτε μνήμῃ τούτου, ὃ μήτ' ἐν τῷ νῦν χρόνῳ πάσχει
μήτ' ἐν τῷ πρόσθεν πώποτ' ἔπαθε; ΠΡΩ. Καὶ
πῶς; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὅ γ' ἐπιθυμῶν ˈ τινὸς ἐπιθυ- B
μεῖ, φαμέν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ὅ
γε πάσχει, τούτου ἐπιθυμεῖ. διψῇ γάρ, τοῦτο δὲ κέ-
νωσις· ὁ δὲ ἐπιθυμεῖ πληρώσεως. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ.
Πληρώσεώς γ' ἄρα πή τι τῶν τοῦ διψῶντος ἂν ἐφά-
πτοιτο. ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Τὸ μὲν δὴ σῶμα
ἀδύνατον· κενοῦται γάρ που. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τὴν
ψυχὴν ἄρα τῆς πληρώσεως ἐφάπτεσθαι λοιπόν, τῇ
μνήμῃ δῆλον ˈ ὅτι· τῷ γὰρ ἂν ἔτ' ἄλλῳ ἐφάψαιτο; C
ΠΡΩ. Σχεδὸν οὐδενί. XXI. ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν,
ὃ συμβέβηχ' ἡμῖν ἐκ τούτων τῶν λόγων; ΠΡΩ. Τὸ
ποῖον; ΣΩ. Σώματος ἐπιθυμίαν οὔ φησιν ἡμῖν οὗ-
τος ὁ λόγος γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὅτι τοῖς
ἐκείνου παθήμασιν ἐναντίαν ἀεὶ παντὸς ζώου μηνύει
τὴν ἐπιχείρησιν. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἡ δ' ὁρμή
γε ἐπὶ τοὐναντίον ἄγουσα ἢ τὰ παθήματα δηλοῖ που
μνήμην οὖσαν τῶν τοῖς παθήμασιν ἐναντίων. ΠΡΩ.
Πάνυ γε. ΣΩ. ˈ Τὴν ἄρ' ἐπάγουσαν ἐπὶ τὰ ἐπιθυ- D
μούμενα ἀποδείξας μνήμην ὁ λόγος ψυχῆς ξύμπασαν
τήν τε ὁρμὴν καὶ ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζώου
παντὸς ἀπέφηνεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Διψῆν
ἄρα ἡμῶν τὸ σῶμα ἢ πεινῆν ἤ τι τῶν τοιούτων πά-
σχειν οὐδαμῇ ὁ λόγος αἱρεῖ. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα.
ΣΩ. Ἔτι δὴ καὶ τόδε περὶ ταὐτὰ ταῦτα κατανοήσω-
μεν. βίου γὰρ εἶδός τί μοι φαίνεται βούλεσθαι δηλοῦν
ὁ λόγος ἡμῖν ἐν τούτοις αὐτοῖς. ΠΡΩ. ˈ Ἐν τίσι καὶ E
ποίου πέρι βίου φράζεις; ΣΩ. Ἐν τῷ πληροῦσθαι
καὶ κενοῦσθαι καὶ πᾶσιν ὅσα περὶ σωτηρίαν τ' ἐστὶ
τῶν ζώων καὶ τὴν φθοράν, καὶ εἴ τις τούτων ἐν ἑκα-
τέρῳ γιγνόμενος ἡμῶν ἀλγεῖ, τοτὲ δὲ χαίρει κατὰ τὰς
μεταβολάς. ΠΡΩ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ' ὅταν ἐν
μέσῳ τούτων γίγνηται; ΠΡΩ. Πῶς ἐν μέσῳ; ΣΩ.
Διὰ μὲν τὸ πάθος ἀλγῇ, μεμνῆται δὲ τῶν ἡδέων γε-
νομένων, ὧν παύοιτ' ἂν τῆς ἀλγηδόνος, πληρῶται δὲ
μήπω· τί τότε; φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν
* παθημάτων εἶναι; ΠΡΩ. Φῶμεν μὲν οὖν. ΣΩ. 36
Πότερον ἀλγοῦνθ' ὅλως ἢ χαίροντα; ΠΡΩ. Μὰ Δί'
ἀλλὰ διπλῇ τινι λύπῃ λυπούμενον, κατὰ μὲν τὸ σῶμα
ἐν τῷ παθήματι, κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν προσδοκίας τινὶ
πόθῳ. ΣΩ. Πῶς, ὦ Πρώταρχε, τὸ διπλοῦν τῆς λύ-
πης εἶπες; ἆρ' οὐκ ἔστι μὲν ὅτε τις ἡμῶν κενούμενος
ἐν ἐλπίδι φανερᾷ τοῦ πληρωθήσεσθαι καθέστηκε, το-
τὲ δὲ τοὐναντίον ˈ ἀνελπίστως ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ μάλα B
γε. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐχὶ ἐλπίζων μὲν πληρωθήσεσθαι

τῷ μεμνῆσθαι δοκεῖ σοι χαίρειν, ἅμα δὲ κενούμενος
ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἀλγεῖν; ΠΡΩ. *Ἀνάγκη.* ΣΩ.
*Τότ' ἄρα ἄνθρωπος καὶ τἆλλα ζῷα λυπεῖταί τε ἅμα
καὶ χαίρει.* ΠΡΩ. *Κινδυνεύει.* ΣΩ. *Τί δ' ὅταν ἀνελ-
πίστως ἔχῃ κενούμενος τεύξεσθαι πληρώσεως; ἆρ' οὐ
τότε τὸ διπλοῦν γίγνοιτ' ἂν περὶ τὰς λύπας πάθος, ὃ*
C *σὺ νῦν δὴ κατιδὼν ᾠήθης ἁπλῶς εἶναι ¦ διπλοῦν;*
ΠΡΩ. *Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ. *Ταύτῃ δὴ
τῇ σκέψει τούτων τῶν παθημάτων τόδε χρησώμεθα.*
ΠΡΩ. *Τὸ ποῖον;* ΣΩ. *Πότερον ἀληθεῖς ταύτας τὰς
λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἢ ψευδεῖς εἶναι λέξομεν; ἢ τὰς
μέν τινας ἀληθεῖς, τὰς δ' οὔ;* ΠΡΩ. *Πῶς δ', ὦ
Σώκρατες, ἂν εἶεν ψευδεῖς ἡδοναὶ ἢ λῦπαι;* ΣΩ. *Πῶς
δέ, ὦ Πρώταρχε, φόβοι ἂν ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς, ἢ προσ-*
D *δοκίαι ἀληθεῖς ἢ μή, ἢ δόξαι ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς;* ¦
ΠΡΩ. *Δόξας μὲν ἔγωγ' ἂν που συγχωροίην, τὰ δ'
ἕτερα ταῦτ' οὐκ ἄν.* ΣΩ. *Πῶς φῄς; λόγον μέντοι τι-
νὰ κινδυνεύομεν οὐ πάνυ σμικρὸν ἐπεγείρειν.* ΠΡΩ.
Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. *Ἀλλ' εἰ πρὸς τὰ παρεληλυθότα,
ὦ παῖ 'κείνου τἀνδρός, προσήκοντα, τοῦτο σκεπτέον.*
ΠΡΩ. *Ἴσως τοῦτό γε.* ΣΩ. *Χαίρειν τοίνυν δεῖ λέγειν
τοῖς ἄλλοις μήκεσιν ἢ καὶ ὁτῳοῦν τῶν παρὰ τὸ προσ-
ῆκον λεγομένων.* ΠΡΩ. *Ὀρθῶς.* ΣΩ. *Λέγε δή μοι·*
E *θαῦμα ¦ γὰρ ἐμέ γ' ἔχει διὰ τέλους ἀεὶ περὶ τὰ αὐτὰ
ἃ νῦν δὴ προὐθέμεθα ἀπορήματα.* ΠΡΩ. *Πῶς δὴ φῄς;*
ΣΩ. *Ψευδεῖς, αἱ δ' ἀληθεῖς οὐκ εἰσὶν ἡδοναί;* ΠΡΩ.
Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. *Οὔτε δὴ ὄναρ οὔθ' ὕπαρ, ὡς φῄς,
[ἔστιν] οὔτ' ἐν μανίαις οὔτ' ἐν παραφροσύναις οὐδεὶς
ἔσθ' ὅστις ποτὲ δοκεῖ μὲν χαίρειν, χαίρει δὲ οὐδαμῶς,
οὐδ' αὖ δοκεῖ μὲν λυπεῖσθαι, λυπεῖται δ' οὔ.* ΠΡΩ.
*Πάνθ' οὕτω ταῦτ', ὦ Σώκρατες, ἔχειν πάντες ὑπειλή-
φαμεν.* ΣΩ. *Ἆρ' οὖν ὀρθῶς, ἢ σκεπτέον εἴτ' ὀρθῶς
εἴτε μὴ ταῦτα λέγεται;* XXII. ΠΡΩ. *Σκεπτέον, ὥς*
37 *γ' ἐγὼ * φαίην ἄν.* ΣΩ. *Διορισώμεθα δὴ σαφέστε-
ρον ἔτι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον ἡδονῆς τε πέρι καὶ δό-
ξης. ἔστι γάρ πού τι δοξάζειν ἡμῖν;* ΠΡΩ. *Ναί.*
ΣΩ. *Καὶ ἥδεσθαι;* ΠΡΩ. *Ναί.* ΣΩ. *Καὶ μὴν καὶ
τὸ δοξαζόμενόν ἐστί τι;* ΠΡΩ. *Πῶς δ' οὔ;* ΣΩ.
Καὶ τό γε ᾧ τὸ ἡδόμενον ἥδεται; ΠΡΩ. *Καὶ πάνυ
γε.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τὸ δοξάζον, ἄν τε ὀρθῶς ἄν τε μὴ*
B *ὀρθῶς δοξάζῃ, τό γε δοξάζειν ὄντως οὐδέποτ' ¦ ἀπόλ-
λυσι.* ΠΡΩ. *Πῶς γὰρ ἄν;* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ τὸ ἡδό-
μενον, ἄν τε ὀρθῶς ἄν τε μὴ ὀρθῶς ἥδηται, τό γε
ὄντως ἥδεσθαι δῆλον ὡς οὐδέποτε ἀπολεῖ.* ΠΡΩ.
Ναί, καὶ τοῦθ' οὕτως ἔχει. ΣΩ. *Τῷ ποτε οὖν δὴ
τρόπῳ δόξα ψευδής τε καὶ ἀληθὴς ἡμῖν φιλεῖ γίγνε-
σθαι, τὸ δὲ τῆς ἡδονῆς μόνον ἀληθές, δοξάζειν δ' ὄν-
τως καὶ χαίρειν ἀμφότερα ὁμοίως εἴληχε;* ΠΡΩ. *Σκε-
πτέον.* ΣΩ. *Ἆρα ὅτι δόξῃ μὲν ἐπιγίγνεσθον ψεῦδός*
C *τε καὶ ¦ ἀληθές, καὶ ἐγένετο οὐ μόνον δόξα διὰ ταῦ-
τα, ἀλλὰ καὶ ποιά τις ἑκατέρα, σκεπτέον φῂς τοῦτ'
εἶναι;* ΠΡΩ. *Ναί.* ΣΩ. *Πρὸς δέ γε τούτοις, εἰ καὶ
τὸ παράπαν ἡμῖν τὰ μέν ἐστι ποῖ' ἄττα, ἡδονὴ δὲ καὶ
λύπη μόνον ἅπερ ἐστί, ποιὼ τινε δὲ οὐ γίγνεσθον,
καὶ ταῦθ' ἡμῖν διομολογητέον.* ΠΡΩ. *Δῆλον.* ΣΩ.
*Ἀλλ' οὐδὲν τοῦτό γε χαλεπὸν ἰδεῖν, ὅτι καὶ ποιὼ τινε.
πάλαι γὰρ εἴπομεν, ὅτι μεγάλαι τε καὶ σμικραὶ καὶ*
D *σφόδρα ἑκάτεραι γίγνονται, λῦπαί ¦ τε καὶ ἡδοναί.*
ΠΡΩ. *Παντάπασι μὲν οὖν.* ΣΩ. *Ἂν δέ γε πονηρία
τούτων, ὦ Πρώταρχε, προσγίγνηταί τινι, πονηρὰν μὲν
φήσομεν οὕτω γίγνεσθαι δόξαν, πονηρὰν δὲ καὶ ἡδο-
νήν;* ΠΡΩ. *Ἀλλὰ τί μήν, ὦ Σώκρατες;* ΣΩ. *Τί δ',
ἂν ὀρθότης ἢ τοὐναντίον ὀρθότητί τινι τούτων προσ-
γίγνηται; μῶν οὐκ ὀρθὴν μὲν δόξαν ἐροῦμεν, ἂν ὀρ-
θότητα ἴσχῃ; ταὐτὸν δὲ ἡδονήν;* ΠΡΩ. *Ἀναγκαῖον.*
ΣΩ. *Ἂν δέ γε ἁμαρτανόμενον τὸ ¦ δοξαζόμενον ᾖ, τὴν* E
*δόξαν τότε ἁμαρτάνουσάν γε οὐκ ὀρθὴν ὁμολογητέον
οὐδ' ὀρθῶς δοξάζουσαν;* ΠΡΩ. *Πῶς γὰρ ἄν;* ΣΩ.
*Τί δ', ἂν αὖ λύπην ἤ τινα ἡδονὴν περὶ τὸ ἐφ' ᾧ λυ-
πεῖται ἢ τοὐναντίον ἁμαρτάνουσαν ἐφορῶμεν, ὀρθὴν ἢ
χρηστὴν ἤ τι τῶν καλῶν ὀνομάτων αὐτῇ προσθήσομεν;*
ΠΡΩ. *Ἀλλ' οὐχ οἷόν τε, εἴπερ ἁμαρτήσεταί γε ἡδονή.*
ΣΩ. *Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἡδονὴ πολλάκις οὐ μετὰ δόξης
ὀρθῆς ἀλλὰ μετὰ ψεύδους ἡμῖν γίγνεσθαι.* ΠΡΩ. *Πῶς
γὰρ οὔ; καὶ τὴν μὲν δόξαν γε, ὦ Σώκρατες, * ἐν τῷ* 38
*τοιούτῳ καὶ τότε λέγομεν ψευδῆ, τὴν δ' ἡδονὴν αὐτὴν
οὐδεὶς ἄν ποτε προσείποι ψευδῆ.* ΣΩ. *Ἀλλὰ προθύ-
μως ἀμύνεις τῷ τῆς ἡδονῆς, ὦ Πρώταρχε, λόγῳ τὰ
νῦν.* ΠΡΩ. *Οὐδέν γε, ἀλλ' ἅπερ ἀκούω λέγω.* ΣΩ.
*Διαφέρει δ' ἡμῖν οὐδέν, ὦ ἑταῖρε, ἡ μετὰ δόξης τε ὀρ-
θῆς καὶ μετ' ἐπιστήμης ἡδονὴ τῆς μετὰ τοῦ ψεύδους
καὶ ἀγνοίας πολλάκις ἑκάστοις ἡμῶν ἐγγιγνομένης;* ¦ B
ΠΡΩ. *Εἰκὸς γοῦν μὴ σμικρὸν διαφέρειν.* XXIII. ΣΩ.
Τῆς δὴ διαφορᾶς αὐτοῖν ἐπὶ θεωρίαν ἔλθωμεν. ΠΡΩ.
Ἄγε ὅπῃ σοι φαίνεται. ΣΩ. *Τῇδε δὴ ἄγω;* ΠΡΩ.
Πῇ; ΣΩ. *Δόξα, φαμέν, ἡμῖν ἔστι μὲν ψευδής, ἔστι
δὲ καὶ ἀληθής;* ΠΡΩ. *Ἔστιν.* ΣΩ. *Ἕπεται μὴν
ταύταις, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἡδονὴ καὶ λύπη πολλάκις,
ἀληθεῖ καὶ ψευδεῖ δόξῃ λέγω.* ΠΡΩ. *Πάνυ γε.* ΣΩ.
*Οὐκοῦν ἐκ μνήμης τε καὶ αἰσθήσεως δόξα ἡμῖν καὶ τὸ
διαδοξάζειν ἐγχειρεῖν ¦ γίγνεθ' ἑκάστοτε;* ΠΡΩ. *Καὶ* C
μάλα. ΣΩ. *Ἆρ' οὖν ἡμᾶς ὧδε περὶ ταῦτα ἀναγκαῖον
ἡγούμεθα ἴσχειν;* ΠΡΩ. *Πῶς;* ΣΩ. *Πολλάκις ἰδόντι
τινὶ πόῤῥωθεν μὴ πάνυ σαφῶς τὰ καθορώμενα ξυμ-
βαίνειν βούλεσθαι κρίνειν φαίης ἂν ταῦθ' ἅπερ ὁρᾷ;*
ΠΡΩ. *Φαίην ἄν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο αὐτὸς
αὑτὸν οὗτος ἀνέροιτ' ἂν ὧδε;* ΠΡΩ. *Πῶς;* ΣΩ. *Τί
ποτ' ἄρ' ἔστι τὸ παρὰ τὴν πέτραν τοῦθ' ἑστάναι
φανταζόμενον ¦ ὑπό τινι δένδρῳ; Ταῦτ' εἰπεῖν ἄν τις* D
*πρὸς ἑαυτὸν δοκεῖ σοι, τοιαῦτ' ἄττα κατιδὼν φαντα-
σθέντα ἑαυτῷ ποτέ;* ΠΡΩ. *Τί μήν;* ΣΩ. *Ἆρ' οὖν
μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος ὡς ἀποκρινόμενος ἂν πρὸς αὑ-
τὸν εἴποι τοῦτο, ὡς ἔστιν ἄνθρωπος, ἐπιτυχῶς εἰπών;*
ΠΡΩ. *Καὶ πάνυ γε.* ΣΩ. *Καὶ παρενεχθείς γ' αὖ
τάχ' ἂν ὡς ἔστι τινῶν ποιμένων ἔργον τὸ καθορώμε-
νον ἄγαλμα προσείποι.* ΠΡΩ. *Μάλα γε.* ΣΩ. *Κἂν
μέν τίς γ' αὐτῷ παρῇ, ¦ τά τε πρὸς αὑτὸν ῥηθέντα* E
*ἐντείνας εἰς φωνὴν πρὸς τὸν παρόντα αὐτὰ ταῦτ' ἂν
πάλιν φθέγξαιτο, καὶ λόγος δὴ γέγονεν οὕτως ὃ τότε
δόξαν ἐκαλοῦμεν;* ΠΡΩ. *Τί μήν;* ΣΩ. *Ἂν δ' ἄρα
μόνος ᾖ τοῦτο ταὐτὸν πρὸς αὑτὸν διανοούμενος ἐνίο-
τε καὶ πλείω χρόνον ἔχων ἐν αὑτῷ πορεύεται.* ΠΡΩ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. *Τί οὖν; ἆρα σοὶ φαίνεται τὸ
περὶ τούτων γιγνόμενον ὅπερ ἐμοί;* ΠΡΩ. *Τὸ ποῖ-
ον;* ΣΩ. *Δοκεῖ μοι τότε ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίῳ τινὶ
προσεοικέναι.* ΠΡΩ. *Πῶς;* ΣΩ. *Ἡ μνήμη ταῖς αἰ-
σθήσεσι * ξυμπίπτουσα εἰς ταὐτόν, κἀκεῖνα ἃ περὶ* 39
ταῦτά ἐστι τὰ παθήματα, φαίνονταί μοι σχεδὸν οἷον

γράφειν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους· καὶ ὅταν
μὲν ἀληθῆ γράφῃ τοῦτο τὸ πάθημα, δόξα τε ἀληθὴς
καὶ λόγοι ἀπ' αὐτοῦ ξυμβαίνουσιν ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν
γιγνόμενοι· ψευδῆ δ' ὅταν ὁ τοιοῦτος παρ' ἡμῖν γραμ-
ματεὺς γράψῃ, τἀναντία τοῖς ἀληθέσιν ἀπέβη. ΠΡΩ.
B Πάνυ μὲν οὖν δοκεῖ μοι, καὶ | ἀποδέχομαι τὰ ῥηθέν-
τα οὕτως. ΣΩ. Ἀποδέχου δὴ καὶ ἕτερον δημιουργὸν
ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ γιγνόμενον.
ΠΡΩ. Τίνα; ΣΩ. Ζωγράφον, ὃς μετὰ τὸν γραμμα-
τιστὴν τῶν λεγομένων εἰκόνας ἐν τῇ ψυχῇ τούτων γρά-
φει. ΠΡΩ. Πῶς δὴ τοῦτον αὖ καὶ πότε λέγομεν;
ΣΩ. Ὅταν ἀπ' ὄψεως ἤ τινος ἄλλης αἰσθήσεως τὰ
τότε δοξαζόμενα καὶ λεγόμενα ἀπαγαγών τις τὰς τῶν
C δοξασθέντων καὶ λεχθέντων εἰκόνας ἐν αὑτῷ ὁρᾷ |
πως. ἢ τοῦτο οὐκ ἔστι γιγνόμενον παρ' ἡμῖν; ΠΡΩ.
Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ μὲν τῶν ἀληθῶν
δοξῶν καὶ λόγων εἰκόνες ἀληθεῖς, αἱ δὲ τῶν ψευδῶν
ψευδεῖς; ΠΡΩ. Παντάπασιν. ΣΩ. Εἰ δὴ ταῦτ' ὀρ-
θῶς εἰρήκαμεν, ἔτι καὶ τόδε ἐπὶ τούτοις σκεψώμεθα.
ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἰ περὶ μὲν τῶν ὄντων καὶ
τῶν γεγονότων ταῦθ' ἡμῖν οὕτω πάσχειν ἀναγκαῖον,
περὶ δὲ τῶν μελλόντων οὔ; ΠΡΩ. Περὶ ἁπάντων μὲν
D οὖν τῶν χρόνων ὡσαύτως. | ΣΩ. Οὐκοῦν αἵ γε διὰ
τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ἐλέχθησαν ἐν τοῖς
πρόσθεν ὡς πρὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ
λυπῶν προγίγνοιντ' ἄν, ὥσθ' ἡμῖν ξυμβαίνει τὸ προ-
χαίρειν τε καὶ τὸ προλυπεῖσθαι περὶ τὸν μέλλοντα
χρόνον εἶναι γιγνόμενον; ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ.
Πότερον οὖν τὰ γράμματά τε καὶ ζωγραφήματα, ἃ
σμικρῷ πρότερον ἐτίθεμεν ἐν ἡμῖν γίγνεσθαι, περὶ
E μὲν τὸν γεγονότα καὶ τὸν παρόντα χρόνον ἐστί, | πε-
ρὶ δὲ τὸν μέλλοντα οὐκ ἔστιν; ΠΡΩ. Σφόδρα γε.
ΣΩ. Ἆρα σφόδρα λέγεις, ὅτι πάντ' ἐστὶ ταῦτ' ἐλπίδες
εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον οὖσαι, ἡμεῖς δ' αὖ διὰ παντὸς
τοῦ βίου ἀεὶ γέμομεν ἐλπίδων; ΠΡΩ. Παντάπασι
μὲν οὖν. XXIV. ΣΩ. Ἄγε δή, πρὸς τοῖς νῦν εἰρημέ-
νοις καὶ τόδε ἀπόκριναι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δί-
καιος ἀνὴρ καὶ εὐσεβὴς καὶ ἀγαθὸς πάντως ἆρ' οὐ
θεοφιλής ἐστι; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τί δέ; ἄδικός
40 τε καὶ παντάπασι κακὸς ἆρ' οὐ τοὐναντίον * ἐκείνῳ;
ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Πολλῶν μὴν ἐλπίδων, ὡς ἐλέ-
γομεν ἄρτι, πᾶς ἄνθρωπος γέμει; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ;
ΣΩ. Λόγοι μήν εἰσιν ἐν ἑκάστοις ἡμῶν, ἃς ἐλπίδας
ὀνομάζομεν; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ δὴ καὶ τὰ φαν-
τάσματα ἐζωγραφημένα· καί τις ὁρᾷ πολλάκις ἑαυτῷ
χρυσὸν γιγνόμενον ἄφθονον καὶ ἐπ' αὐτῷ πολλὰς ἡδο-
νάς· καὶ δὴ καὶ ἐζωγραφημένον αὐτὸν ἐφ' ἑαυτῷ χαί-
B ροντα σφόδρα καθορᾷ. | ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Τού-
των οὖν πότερα φῶμεν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὡς τὸ πολὺ
τὰ γεγραμμένα παρατίθεσθαι ἀληθῆ διὰ τὸ θεοφι-
λεῖς εἶναι, τοῖς δὲ κακοῖς ὡς αὖ *τὸ* πολὺ τοὐναν-
τίον, ἢ μὴ φῶμεν; ΠΡΩ. Καὶ μάλα φατέον. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ τοῖς κακοῖς ἡδοναί γε οὐδὲν ἧττον πάρει-
σιν ἐζωγραφημέναι, ψευδεῖς δὲ αὗταί που. ΠΡΩ. Τί
C μήν; ΣΩ. | Ψευδέσιν ἄρ' ἡδοναῖς τὰ πολλὰ οἱ πο-
νηροὶ χαίρουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθέ-
σιν. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Εἰσὶ δὴ κα-
τὰ τοὺς νῦν λόγους ψευδεῖς ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων
ψυχαῖς ἡδοναί, μεμιμημέναι μέντοι τὰς ἀληθεῖς ἐπὶ τὰ
γελοιότερα· καὶ λῦπαι δὲ ὡσαύτως. ΠΡΩ. Εἰσίν. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἦν δοξάζειν μὲν ὄντως ἀεὶ τῷ τὸ παράπαν δο-
ξάζοντι, μὴ ἐπ' οὖσι δὲ μηδὲ ἐπὶ γεγονόσι μηδ' ἐπ'
ἐσομένοις ἐνίοτε. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ | ταῦ- D
τά γε ἦν, οἶμαι, τὰ ἀπεργαζόμενα δόξαν ψευδῆ τότε
καὶ τὸ ψευδῶς δοξάζειν. ἦ γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ.
Τί οὖν; οὐκ ἀνταποδοτέον ταῖς λύπαις τε καὶ ἡδοναῖς
τὴν τούτων ἀντίστροφον ἕξιν ἐν ἐκείνοις; ΠΡΩ. Πῶς;
ΣΩ. Ὡς ἦν μὲν χαίρειν ὄντως ἀεὶ τῷ τὸ παράπαν
ὁπωσοῦν καὶ εἰκῇ χαίροντι, μὴ μέντοι ἐπὶ τοῖς οὖσι
μηδ' ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν ἐνίοτε, πολλάκις δὲ καὶ ἴσως
πλειστάκις ἐπὶ τοῖς μηδὲ μέλλουσί ποτε γενήσεσθαι.
| ΠΡΩ. Καὶ ταῦθ' οὕτως ἀναγκαῖον, ὦ Σώκρατες, E
ἔχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη περὶ φό-
βων τε καὶ θυμῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων, ὡς ἔστι
καὶ ψευδῆ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐνίοτε; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΣΩ. Τί δέ; πονηρὰς δόξας καὶ χρηστὰς ἄλλως
ἢ ψευδεῖς γιγνομένας ἔχομεν εἰπεῖν; ΠΡΩ. Οὐκ ἄλ-
λως. ΣΩ. Οὐδ' ἡδονάς γ', οἶμαι, κατανοοῦμεν ὡς ἄλ-
λον τινὰ τρόπον εἰσὶ πονηραὶ πλὴν * τῷ ψευδεῖς εἶ- 41
ναι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν τοὐναντίον, ὦ Σώκρατες,
εἴρηκας. σχεδὸν γὰρ τῷ ψεύδει μὲν οὐ πάνυ πονηρὰς
ἄν τις λύπας τε καὶ ἡδονὰς θείη, μεγάλῃ δὲ ἄλλῃ καὶ
πολλῇ συμπιπτούσας πονηρίᾳ. ΣΩ. Τὰς μὲν τοίνυν
πονηρὰς ἡδονὰς καὶ διὰ πονηρίαν οὔσας τοιαύτας ὀλί-
γον ὕστερον ἐροῦμεν, ἂν ἔτι δοκῇ νῷν· τὰς δὲ ψευδεῖς
ἔτι κατ' ἄλλον τρόπον ἐν ἡμῖν πολλὰς καὶ πολλάκις
ἐνούσας τε καὶ ἐγγιγνομένας | λεκτέον. τούτῳ γὰρ ἴσως B
χρησόμεθα πρὸς τὰς κρίσεις. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔκ;
εἴπερ γε εἰσίν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Πρώταρχε, εἰσὶ κατά
γε τὴν ἐμήν. τοῦτο δὲ τὸ δόγμα ἕως ἂν κέηται παρ'
ἡμῖν, ἀδύνατον ἀνέλεγκτον δήπου γίγνεσθαι. ΠΡΩ.
Καλῶς. XXV ΣΩ. Προσιστώμεθα δὴ καθάπερ
ἀθληταὶ πρὸς τοῦτον αὖ τὸν λόγον. ΠΡΩ. Ἴωμεν.
ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εἴπομεν, εἴπερ μεμνήμεθα, ὀλίγον ἐν
τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς, | ὅταν αἱ λεγόμεναι ἐπιθυμίαι ἐν C
ἡμῖν ὦσι, δίχα ἄρα τότε τὸ σῶμα καὶ χωρὶς τῆς ψυ-
χῆς τοῖς παθήμασι διείληπται. ΠΡΩ. Μεμνήμεθα,
καὶ προεῤῥήθη ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἐπιθυ-
μοῦν ἦν ἡ ψυχὴ τῶν τοῦ σώματος ἐναντίων ἕξεων, τὸ
δὲ τὴν ἀλγηδόνα ἤ τινα διὰ πάθος ἡδονὴν τὸ σῶμα
ἦν τὸ παρεχόμενον; ΠΡΩ. Ἦν γὰρ οὖν. ΣΩ. Συλ-
λογίζου δὴ τὸ γιγνόμενον ἐν τούτοις. ΠΡΩ. Λέγε.
ΣΩ. Γίγνεται τοίνυν, ὁπόταν ᾖ | ταῦθ', ἅμα παρα- D
κεῖσθαι λύπας τε καὶ ἡδονάς, καὶ τούτων αἰσθήσεις
ἅμα παρ' ἀλλήλας ἐναντίων οὐσῶν γίγνεσθαι, ὃ καὶ
νῦν δὴ ἐφάνη. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν
καὶ τόδε εἴρηται καὶ συνωμολογημένον ἡμῖν ἔμπρο-
σθεν κεῖται; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς τὸ μᾶλλόν
τε καὶ ἧττον ἄμφω τούτω δέχεσθον, λύπη τε καὶ ἡδο-
νή, καὶ ὅτι τῶν ἀπείρων εἴτην. ΠΡΩ. Εἴρηται· τί
μήν; ΣΩ. Τίς οὖν μηχανὴ ταῦτ' ὀρθῶς κρίνεσθαι;
| ΠΡΩ. Πῇ δὴ καὶ πῶς; ΣΩ. Εἰ τὸ βούλημα ἡμῖν E
τῆς κρίσεως τούτων ἐν τοιούτοις τισὶ διαγνῶναι βού-
λεται ἑκάστοτε, τίς τούτων πρὸς ἀλλήλας μείζων καὶ
τίς ἐλάττων καὶ τίς μᾶλλον καὶ τίς σφοδροτέρα, λύπη
τε πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπη πρὸς λύπην καὶ ἡδονὴ πρὸς
ἡδονήν. ΠΡΩ. Ἀλλ' ἔστι ταῦτά τε τοιαῦτα καὶ ἡ
βούλησις τῆς κρίσεως αὕτη. ΣΩ. Τί οὖν; ἐν μὲν ὄψει

τὸ πόῤῥωθεν καὶ ἐγγύθεν ὁρᾶν τὰ μεγέθη τὴν ἀλή-
42 θειαν * ἀφανίζει καὶ ψευδῆ ποιεῖ δοξάζειν, ἐν λύπαις
δ' ἄρα καὶ ἡδοναῖς οὐκ ἔστι ταὐτὸν τοῦτο γιγνόμε-
νον; ΠΡΩ. Πολὺ μὲν οὖν μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Ἐναντίον δὴ τὸ νῦν τῷ σμικρὸν ἔμπροσθεν γέγονεν.
ΠΡΩ. Τὸ ποῖον λέγεις; ΣΩ. Τότε μὲν αἱ δόξαι ψευ-
δεῖς τε καὶ ἀληθεῖς αὗται γιγνόμεναι τὰς λύπας τε
ἅμα καὶ ἡδονὰς τοῦ παρ' αὐταῖς παθήματος ἀνεπίμ-
B πλασαν. ΠΡΩ. ˈ Ἀληθέστατα. ΣΩ. Νῦν δέ γε αὐ-
ταὶ διὰ τὸ πόῤῥωθέν τε καὶ ἐγγύθεν ἑκάστοτε μετα-
βαλλόμεναι θεωρεῖσθαι, καὶ ἅμα τιθέμεναι παρ' ἀλ-
λήλας, αἱ μὲν ἡδοναὶ παρὰ τὸ λυπηρὸν μείζους φαί-
νονται καὶ σφοδρότεραι, λῦπαι δ' αὖ διὰ τὸ παρ' ἡδο-
νὰς τοὐναντίον ἐκείναις. ΠΡΩ. Ἀνάγκη γίγνεσθαι τὰ
τοιαῦτα διὰ ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅσῳ μείζους τῶν
οὐσῶν ἑκάτεραι καὶ ἐλάττους φαίνονται, τοῦτο ἀποτε-
μόμενος ἑκατέρων, τὸ φαινόμενον, ἀλλ' οὐκ ὄν, οὔτε
C αὐτὸ ὀρθῶς ˈ φαινόμενον ἐρεῖς, οὐδ' αὖ ποτε τὸ ἐπὶ
τούτῳ μέρος τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης γιγνόμενον ὀρθόν
τε καὶ ἀληθὲς τολμήσεις λέγειν. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν.
ΣΩ. Τούτων τοίνυν ἑξῆς ὀψόμεθα, ἐὰν τῇδε ἀπαντῶ-
μεν ἡδονὰς καὶ λύπας ψευδεῖς ἔτι μᾶλλον ἢ ταύτας
φαινομένας τε καὶ οὔσας ἐν τοῖς ζώοις. ΠΡΩ. Ποίας
δὴ καὶ πῶς λέγεις; XXVI. ΣΩ. Εἴρηταί που πολλά-
κις, ὅτι τῆς φύσεως ἑκάστων διαφθειρομένης μὲν συγ-
D κρίσεσι καὶ διακρίσεσι καὶ πληρώσεσι καὶ ˈ κενώσεσι
καί τισιν αὔξαις καὶ φθίσεσι λῦπαί τε καὶ ἀλγηδόνες
καὶ ὀδύναι καὶ πάνθ', ὁπόσα τοιαῦτ' ὀνόματ' ἔχει,
ξυμβαίνει γιγνόμενα. ΠΡΩ. Ναί, ταῦτ' εἴρηται πολ-
λάκις. ΣΩ. Εἰς δέ γε τὴν αὑτῶν φύσιν ὅταν καθι-
στῆται, ταύτην αὖ τὴν κατάστασιν ἡδονὴν ἀπεδεξάμε-
θα παρ' ἡμῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τί δ',
ὅταν περὶ τὸ σῶμα μηδὲν τούτων γιγνόμενον ἡμῶν ᾖ;
ΠΡΩ. Πότε δὲ τοῦτ' ἂν γένοιτ', ὦ Σώκρατες; ΣΩ.
E Οὐδὲν ˈ πρὸς λόγον ἐστίν, ὦ Πρώταρχε, ὃ σὺ νῦν
ἤρου τὸ ἐρώτημα. ΠΡΩ. Τί δή; ΣΩ. Διότι τὴν
ἐμὴν ἐρώτησιν οὐ κωλύει ἐμὲ διερέσθαι σε πάλιν.
ΠΡΩ. Ποίαν; ΣΩ. Εἰ δ' οὖν μὴ γίγνοιτ', ὦ Πρώ-
ταρχε, φήσω, τὸ τοιοῦτον, τί ποτε ἀναγκαῖον ἐξ αὐ-
τοῦ συμβαίνειν ἡμῖν; ΠΡΩ. Μὴ κινουμένου τοῦ σώ-
ματος ἐφ' ἑκάτερα φῄς; ΣΩ. Οὕτως. ΠΡΩ. Δῆλον
δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὡς οὔτε ἡδονὴ γίγνοιτ' ἂν
43 ἐν τῷ τοιούτῳ ποτὲ οὔτ' ἄν τις λύπη. * ΣΩ. Κάλλιστ'
εἶπες. ἀλλὰ γάρ, οἶμαι, τόδε λέγεις, ὡς ἀεί τι τούτων
ἀναγκαῖον ἡμῖν ξυμβαίνειν, ὡς οἱ σοφοί φασιν· ἀεὶ
γὰρ ἅπαντα ἄνω τε καὶ κάτω ῥεῖ. ΠΡΩ. Λέγουσι
γὰρ οὖν, καὶ δοκοῦσί γε οὐ φαύλως λέγειν. ΣΩ. Πῶς
γὰρ ἂν μὴ φαῦλοί γε ὄντες; ἀλλὰ γὰρ ὑπεκστῆναι
τὸν λόγον ἐπιφερόμενον τοῦτον βούλομαι. τῇδ' οὖν
διανοοῦμαι φεύγειν, καὶ σύ μοι ξύμφευγε. ΠΡΩ. Λέ-
γε ὅπῃ. ΣΩ. Ταῦτα μὲν τοίνυν οὕτως ἔστω, φῶ-
B μεν πρὸς τούτους. σὺ δ' ˈ ἀπόκριναι· πότερον ἀεὶ
πάντα ὁπόσα πάσχει τι τῶν ἐμψύχων, ταῦτ' αἰσθά-
νεται τὸ πάσχον, καὶ οὔτ' αὐξανόμενοι λανθάνομεν
ἡμᾶς αὐτοὺς οὔτε τι τῶν τοιούτων οὐδὲν πάσχοντες,
ἢ πᾶν τοὐναντίον; ὀλίγου γὰρ τά γε τοιαῦτα λέληθε
πάνθ' ἡμᾶς; ΠΡΩ. Ἅπαν δήπου τοὐναντίον. ΣΩ.
Οὐ τοίνυν καλῶς ἡμῖν εἴρηται τὸ νῦν δὴ ῥηθέν, ὡς αἱ
μεταβολαὶ κάτω τε καὶ ἄνω γιγνόμεναι λύπας τε καὶ
ἡδονὰς ἀπεργάζονται. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ὧδ' ἔσται
κάλλιον ˈ καὶ ἀνεπιληπτότερον τὸ λεγόμενον. ΠΡΩ. C
Πῶς; ΣΩ. Αἱ μὲν μεγάλαι μεταβολαὶ λύπας τε καὶ
ἡδονὰς ποιοῦσιν ἡμῖν, αἱ δ' αὖ μέτριαί τε καὶ σμικραὶ
τὸ παράπαν οὐδέτερα τούτων. ΠΡΩ. Ὀρθότερον οὕ-
τως ἢ ἐκείνως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα
οὕτω, πάλιν ὁ νῦν δὴ ῥηθεὶς βίος ἂν ἥκοι. ΠΡΩ.
Ποῖος; ΣΩ. Ὃν ἄλυπόν τε καὶ ἄνευ χαρμονῶν ἔφα-
μεν εἶναι. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἐκ δὴ
τούτων τιθῶμεν τριττοὺς ἡμῖν βίους, ἕνα μὲν ἡδύν, τὸν
δ' αὖ λυπηρόν, τὸν δ' ἕνα ˈ μηδέτερα. ἢ πῶς ἂν φαίης D
σὺ περὶ τούτων; ΠΡΩ. Οὐκ ἄλλως ἔγωγε ἢ ταύτῃ,
τρεῖς εἶναι τοὺς βίους. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐκ ἂν εἴη τὸ μὴ
λυπεῖσθαί ποτε ταὐτὸν τῷ χαίρειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ
ἄν; ΣΩ. Ὁπόταν οὖν ἀκούσῃς, ὡς ἥδιστον πάντων
ἐστὶν ἀλύπως διατελεῖν τὸν βίον ἅπαντα, τί τόθ' ὑπο-
λαμβάνεις λέγειν τὸν τοιοῦτον; ΠΡΩ. Ἡδὺ λέγειν
φαίνεται ἔμοιγε οὗτος τὸ μὴ λυπεῖσθαι. ΣΩ. Τριῶν
οὖν ὄντων ἡμῖν, ὧντινων βούλει, τίθει, καλλίοσιν ἵνα
ὀνόμασι χρώμεθα, τὸ μὲν ˈ χρυσόν, τὸ δ' ἄργυρον, E
τρίτον δὲ μηδέτερα τούτων. ΠΡΩ. Κεῖται. ΣΩ. Τὸ
δὲ μηδέτερα τούτων ἔσθ' ἡμῖν ὅπως θάτερα γένοιτ'
ἄν, χρυσὸς ἢ ἄργυρος; ΠΡΩ. Καὶ πῶς ἄν; ΣΩ.
Οὐδ' ἄρα ὁ μέσος βίος ἡδὺς ἢ λυπηρὸς λεγόμενος ὀρ-
θῶς ἄν ποτε οὔτ' εἰ δοξάζοι τις, δοξάζοιτο, οὔτ' εἰ
λέγοι, λεχθείη, κατά γε τὸν ὀρθὸν λόγον. ΠΡΩ.
Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Ἀλλὰ μήν, ὦ ἑταῖρε, λεγόντων γε
ταῦτα * καὶ δοξαζόντων αἰσθανόμεθα. ΠΡΩ. Καὶ 44
μάλα. ΣΩ. Πότερον οὖν καὶ χαίρειν οἴονται τότε,
ὅταν μὴ λυπῶνται; ΠΡΩ. Φασὶ γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν
οἴονται τότε χαίρειν· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγόν που. ΠΡΩ.
Κινδυνεύει. ΣΩ. Ψευδῆ γε μὴν δοξάζουσι περὶ τοῦ
χαίρειν, εἴπερ χωρὶς τοῦ μὴ λυπεῖσθαι καὶ τοῦ χαίρειν
ἡ φύσις ἑκατέρου. ΠΡΩ. Καὶ μὴν χωρίς γε ἦν. ΣΩ.
Πότερον οὖν αἱρώμεθα παρ' ἡμῖν ταῦτ' εἶναι, καθά-
περ ἄρτι, τρία, ἢ δύο μόνα, ˈ λύπην μὲν κακὸν τοῖς B
ἀνθρώποις, τὴν δ' ἀπαλλαγὴν τῶν λυπῶν, αὐτὸ τοῦτ'
ἀγαθὸν ὄν, ἡδὺ προσαγορεύεσθαι; XXVII. ΠΡΩ.
Πῶς δὴ νῦν τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἐρωτώμεθα ὑφ' ἡμῶν
αὐτῶν; οὐ γὰρ μανθάνω. ΣΩ. Ὄντως γὰρ τοὺς πο-
λεμίους Φιλήβου τοῦδε, ὦ Πρώταρχε, οὐ μανθάνεις.
ΠΡΩ. Λέγεις δὲ αὐτοὺς τίνας; ΣΩ. Καὶ μάλα δει-
νοὺς λεγομένους τὰ περὶ φύσιν, οἳ τὸ παράπαν ἡδο-
νὰς οὔ φασιν εἶναι. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Λυπῶν ˈ C
ταύτας εἶναι πάσας ἀποφυγὰς ἃς νῦν οἱ περὶ Φίληβον
ἡδονὰς ἐπονομάζουσι. ΠΡΩ. Τούτοις οὖν ἡμᾶς πό-
τερα πείθεσθαι ξυμβουλεύεις, ἢ πῶς, ὦ Σώκρατες;
ΣΩ. Οὔκ, ἀλλ' ὥσπερ μάντεσι προσχρῆσθαί τισι, μαν-
τευομένοις οὐ τέχνῃ ἀλλά τινι δυσχερείᾳ φύσεως οὐκ
ἀγεννοῦς, λίαν μεμισηκότων τὴν τῆς ἡδονῆς δύναμιν
καὶ νενομικότων οὐδὲν ὑγιές, ὥστε καὶ αὐτὸ τοῦτο αὐ-
τῆς τὸ ἐπαγωγὸν γοήτευμα ἀλλ' οὐχ ἡδονὴν εἶναι. ˈ D
τούτοις μὲν οὖν ταῦτα ἂν προσχρήσαιο, σκεψάμενος
ἔτι καὶ τἆλλ' αὐτῶν δυσχεράσματα· μετὰ δὲ ταῦτα αἵ
γέ μοι δοκοῦσιν ἡδοναὶ ἀληθεῖς εἶναι, πεύσει, ἵνα ἐξ
ἀμφοῖν τοῖν λόγοιν σκεψάμενοι τὴν δύναμιν αὐτῆς πα-
ραθώμεθα πρὸς τὴν κρίσιν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς λέγεις.
ΣΩ. Μεταδιώκωμεν δὴ τούτους, ὥσπερ ξυμμάχους, κα-
τὰ τὸ τῆς δυσχερείας αὐτῶν ἴχνος. οἶμαι γὰρ τοιόνδε

τι λέγειν αὐτούς, ἀρχομένους ποθὲν ἄνωθεν, ὡς εἰ
E βουληθεῖμεν | ὁτουοῦν εἴδους τὴν φύσιν ἰδεῖν, οἷον τὴν
τοῦ σκληροῦ, πότερον εἰς τὰ σκληρότατα ἀποβλέπον-
τες οὕτως ἂν μᾶλλον συννοήσαιμεν ἢ πρὸς τὰ πολλο-
στὰ σκληρότητι; δεῖ δή σε, ὦ Πρώταρχε, καθάπερ
ἐμοί, καὶ τούτοις τοῖς δυςχερέσιν ἀποκρίνεσθαι. ΠΡΩ.
Πάνυ μὲν οὖν, καὶ λέγω γε αὐτοῖς, ὅτι πρὸς τὰ πρῶ-
τα μεγέθει. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος
ἰδεῖν, ἥντινα ποτὲ ἔχει φύσιν, βουληθεῖμεν, οὐκ εἰς τὰς
45 πολλοστὰς ἡδονὰς ἀποβλεπτέον, * ἀλλ' εἰς τὰς ἀκρο-
τάτας καὶ σφοδροτάτας λεγομένας. ΠΡΩ. Πᾶς ἂν
σοι ταύτῃ συγχωροίη τὰ νῦν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἱ πρό-
χειροι, αἵπερ καὶ μέγισται τῶν ἡδονῶν, ὃ λέγομεν πολ-
λάκις, αἱ περὶ τὸ σῶμά εἰσιν αὗται; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ
οὔ; ΣΩ. Πότερον οὖν μείζους εἰσὶ καὶ γίγνονται πε-
ρὶ τοὺς κάμνοντας ἐν ταῖς νόσοις ἢ περὶ ὑγιαίνοντας;
εὐλαβηθῶμεν δέ, μὴ προπετῶς ἀποκρινόμενοι πταίσω-
B μεν. ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Τάχα γὰρ ἴσως φαῖμεν | ἂν
περὶ ὑγιαίνοντας. ΠΡΩ. Εἰκός γε. ΣΩ. Τί δ'; οὐχ
αὗται τῶν ἡδονῶν ὑπερβάλλουσιν, ὧν ἂν καὶ ἐπιθυ-
μίαι μέγισται προςγίγνωνται; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν ἀλη-
θές. ΣΩ. Ἀλλ' οὐχ οἱ πυρέττοντες καὶ ἐν τοιούτοις
νοσήμασιν ἐχόμενοι μᾶλλον διψῶσι καὶ ῥιγοῦσι, καὶ
πάντα ὁπόσα διὰ τοῦ σώματος εἰώθασι πάσχειν, μᾶλ-
λόν τ' ἐνδείᾳ ξυγγίγνονται καὶ ἀποπληρουμένων μεί-
ζους ἡδονὰς ἴσχουσιν; ἢ τοῦτο οὐ φήσομεν ἀληθὲς εἶ-
C ναι; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν νῦν | ῥηθὲν φαίνεται. ΣΩ.
Τί οὖν; ὀρθῶς ἂν φαινοίμεθα λέγοντες ὡς εἴ τις τὰς
μεγίστας ἡδονὰς ἰδεῖν βούλοιτο, οὐκ εἰς ὑγίειαν ἀλλ'
εἰς νόσον ἰόντας δεῖ σκοπεῖν; ὅρα δέ, μή με ἡγῇ δια-
νοούμενον ἐρωτᾶν σε, εἰ πλείω χαίρουσιν οἱ σφόδρα
νοσοῦντες τῶν ὑγιαινόντων, ἀλλ' οἴου μέγεθός με ζη-
τεῖν ἡδονῆς, καὶ τὸ σφόδρα περὶ τοῦ τοιούτου ποῦ
ποτὲ γίγνεται ἑκάστοτε. νοῆσαι γὰρ δεῖ, φαμέν, ἥντι-
να φύσιν ἔχει καὶ τίνα λέγουσιν οἱ φάσκοντες μηδ' εἶ-
D ναι τὸ παράπαν | αὐτήν. ΠΡΩ. Ἀλλὰ σχεδὸν ἕπομαι
τῷ λόγῳ σου. XXVIII. ΣΩ. Τάχα, ὦ Πρώταρχε, οὐχ
ἧττον δείξεις. ἀποκρινεῖ γάρ· ἐν ὕβρει μείζους ἡδονάς,
οὐ πλείους λέγω, τῷ σφόδρα δὲ καὶ τῷ μᾶλλον ὑπερ-
εχούσας ὁρᾷς ἢ ἐν τῷ σώφρονι βίῳ; λέγε δὲ προσέχων
τὸν νοῦν. ΠΡΩ. Ἀλλ' ἔμαθον ὃ λέγεις, καὶ πολὺ τὸ
διαφέρον ὁρῶ. τοὺς μὲν γὰρ σώφρονάς που καὶ ὁ
παροιμιαζόμενος ἐπίσχει λόγος ἑκάστοτε, ὁ τὸ μηδὲν
E | ἄγαν παρακελευόμενος, ᾧ πείθονται· τὸ δὲ τῶν
ἀφρόνων τε καὶ ὑβριστῶν μέχρι μανίας ἡ σφοδρὰ ἡδο-
νὴ κατέχουσα περιβοήτους ἀπεργάζεται. ΣΩ. Καλῶς·
καὶ εἴ γε ταῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον ὡς ἔν τινι πονηρίᾳ
ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρετῇ μέγισται
μὲν ἡδοναί, μέγισται δὲ καὶ λῦπαι γίγνονται. ΠΡΩ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων τινὰς προελόμε-
νον δεῖ σκοπεῖσθαι, τίνα ποτὲ τρόπον ἐχούσας ἐλέγο-
46 μεν αὐτὰς εἶναι μεγίστας. ΠΡΩ. * Ἀνάγκη. ΣΩ.
Σκόπει δὴ τὰς τῶν τοιῶνδε νοσημάτων ἡδονάς, τίνα
ποτὲ ἔχουσι τρόπον. ΠΡΩ. Ποίων; ΣΩ. Τὰς τῶν
ἀσχημόνων, ἃς οὓς εἴπομεν δυςχερεῖς μισοῦσι παντε-
λῶς. ΠΡΩ. Ποίας; ΣΩ. Οἷον τὰς τῆς ψώρας ἰάσεις
τῷ τρίβειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, οὐκ ἄλλης δεόμενα φαρ-
μάξεως. τοῦτο γὰρ δὴ τὸ πάθος ἡμῖν, ὦ πρὸς θεῶν,
τί ποτε φῶμεν ἐγγίγνεσθαι; πότερον ἡδονὴν ἢ λύπην;
ΠΡΩ. Σύμμικτον τοῦτό γ' ἄρ', ὦ Σώκρατες, ἔοικε γί-
γνεσθαί τι κακόν. | ΣΩ. Οὐ μὲν δὴ Φιλήβου γε ἕνεκα B
παρεθέμην τὸν λόγον· ἀλλ' ἄνευ τούτων, ὦ Πρώταρχε,
τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ταύταις ἑπομένων, ἂν μὴ κατο-
φθῶσι, σχεδὸν οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα διακρίνασθαι
τὸ νῦν ζητούμενον. ΠΡΩ. Οὐκοῦν ἰτέον ἐπὶ τὰς τού-
των ξυγγενεῖς. ΣΩ. Τὰς ἐν τῇ μίξει κοινωνούσας λέ-
γεις; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰσὶ τοίνυν μίξεις
αἱ μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, αἱ δ'
αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐν τῇ ψυχῇ. | τὰς δ' αὖ τῆς ψυχῆς C
καὶ τοῦ σώματος ἀνευρήσομεν λύπας ἡδοναῖς μιχθεί-
σας τοτὲ μὲν ἡδονὰς τὰ ξυναμφότερα, τοτὲ δὲ λύπας
ἐπικαλουμένας. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὁπόταν ἐν τῇ κα-
ταστάσει τις ἢ τῇ διαφθορᾷ τἀναντία ἅμα πάθη πά-
σχῃ, ῥιγῶν ποτὲ θέρηται καὶ θερμαινόμενος ἐνίοτε
ψύχηται, ζητῶν, οἶμαι, τὸ μὲν ἔχειν, τοῦ δ' ἀπαλλάτ-
τεσθαι, τὸ δὴ λεγόμενον πικρῷ γλυκὺ μεμιγμένον, με-
τὰ δυςαπαλλακτίας παρόν, ἀγανάκτησιν | καὶ ὕστερον D
ξύστασιν ἀγρίαν ποιεῖ. ΠΡΩ. Καὶ μάλ' ἀληθὲς τὸ
νῦν δὴ λεγόμενον. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ τοιαῦται μίξεις αἱ
μὲν ἐξ ἴσων εἰσὶ λυπῶν τε καὶ ἡδονῶν, αἱ δ' ἐκ τῶν
ἑτέρων πλειόνων; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Λέγε
δὴ τὰς μέν, ὅταν πλείους λῦπαι τῶν ἡδονῶν γίγνων-
ται, τὰς τῆς ψώρας λεγομένας νῦν δὴ ταύτας εἶναι
καὶ τὰς τῶν γαργαλισμῶν. ὁπόταν ἐντὸς τὸ ζέον ᾖ καὶ
τὸ φλεγμαῖνον, τῇ τρίψει δὲ καὶ τῇ κνήσει μὴ ἐφικνῆ-
ταί τις, τὰ δ' | ἐπιπολῆς μόνον διαχέῃ, τοτὲ φέροντες E
εἰς πῦρ αὐτὰ καὶ εἰς τοὐναντίον ἀπορίαις μεταβάλλον-
τες, ἐνίοτε ἀμηχάνους ἡδονάς, τοτὲ δὲ τοὐναντίον τοῖς
ἐντὸς πρὸς τὰς τῶν ἔξω λύπας ἡδονὰς ξυγκερασθεί-
σας, εἰς ὁπότερ' ἂν ῥέψῃ, παρέσχοντο τῷ τὰ συγκε-
κριμένα βίᾳ διαχεῖν ἢ τὰ διακεκριμένα συγχεῖν καὶ
ὁμοῦ * λύπας ἡδοναῖς παρατιθέναι. ΠΡΩ. Ἀληθέ- 47
στατα. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁπόταν αὖ πλείων ἡδονὴ κατὰ
τὰ τοιαῦτα πάντα ξυμμιχθῇ, τὸ μὲν ὑπομεμιγμένον
τῆς λύπης γαργαλίζει τε καὶ ἠρέμα ἀγανακτεῖν ποιεῖ,
τὸ δ' αὖ τῆς ἡδονῆς πολὺ πλέον ἐγκεχυμένον συντείνει
τε καὶ ἐνίοτε πηδᾶν ποιεῖ, καὶ παντοῖα μὲν χρώματα,
παντοῖα δὲ σχήματα, παντοῖα δὲ πνεύματα ἀπεργαζό-
μενον πᾶσαν ἔκπληξιν καὶ βοὰς μετ' ἀφροσύνης ἐνερ-
γάζεται. ΠΡΩ. | Μάλα γε. ΣΩ. Καὶ λέγειν τε, ὦ B
ἑταῖρε, αὐτόν τε περὶ ἑαυτοῦ ποιεῖ καὶ ἄλλον, ὡς ταύ-
ταις ταῖς ἡδοναῖς τερπόμενος οἷον ἀποθνήσκει· καὶ
ταύτας γε δὴ παντάπασιν ἀεὶ μεταδιώκει τοσούτῳ
μᾶλλον, ὅσῳ ἂν ἀκολαστότερός τε καὶ ἀφρονέστερος
ὢν τυγχάνῃ. καὶ καλεῖ δὴ μεγίστας ταύτας, καὶ τὸν ἐν
ταύταις ὅ τι μάλιστ' ἀεὶ ζῶντα εὐδαιμονέστατον κατα-
ριθμεῖται. ΠΡΩ. Πάντα, ὦ Σώκρατες, τὰ συμβαί-
νοντα πρὸς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων εἰς | δόξαν διεπέ- C
ρανας. ΣΩ. Περί γε τῶν ἡδονῶν, ὦ Πρώταρχε, τῶν
ἐν τοῖς κοινοῖς παθήμασιν αὐτοῦ τοῦ σώματος τῶν
ἐπιπολῆς τε καὶ ἐντὸς κερασθέντων· περὶ δὲ τῶν ἐν
ψυχῇ, σώματι τἀναντία ξυμβάλλεται, λύπην τε ἅμα
πρὸς ἡδονὴν καὶ ἡδονὴν πρὸς λύπην, ὥστ' εἰς μίαν ἀμ-
φότερα κρᾶσιν ἰέναι, ταῦτα ἔμπροσθεν μὲν διήλθο-
μεν, ὡς ὁπόταν αὖ κενῶται πληρώσεως ἐπιθυμεῖ, καὶ
ἐλπίζων μὲν χαίρει, κενούμενος δὲ ἀλγεῖ, ταῦτα δὲ τότε
μὲν οὐκ ἐμαρτυράμεθα, νῦν δὲ λέγομεν, | ὡς ψυχῆς D
πρὸς σῶμα διαφερομένης ἐν πᾶσι τούτοις πλήθει ἀμη-

χάνοις οὖσι μῖξις μία λύπης τε καὶ ἡδονῆς ξυμπίπτει
γενομένη. ΠΡΩ. Κινδυνεύεις ὀρθότατα λέγειν. XXIX.
ΣΩ. Ἔτι τοίνυν ἡμῖν τῶν μίξεων λύπης τε καὶ ἡδονῆς
λοιπὴ μία. ΠΡΩ. Ποία, φῄς; ΣΩ. Ἣν αὐτὴν τὴν
ψυχὴν αὑτῇ πολλάκις λαμβάνειν σύγκρασιν ἔφαμεν.
ΠΡΩ. Πῶς οὖν δὴ τοῦτ' αὐτὸ λέγομεν; ΣΩ. Ὀργὴν
E καὶ φόβον καὶ πόθον | καὶ θρῆνον καὶ ἔρωτα καὶ ζῆ-
λον καὶ φθόνον καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἆρ' οὐκ αὐτῆς τῆς
ψυχῆς τίθεσαι ταύτας λύπας τινάς; ΠΡΩ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Οὐκοῦν αὐτὰς ἡδονῶν μεστὰς εὑρήσομεν ἀμηχά-
νων; ἢ δεόμεθα ὑπομιμνήσκεσθαι τὸ ὅς τ' ἐφέηκε
[τοῖς θυμοῖς καὶ ταῖς ὀργαῖς τὸ]

πολύφρονά περ χαλεπῆναι,
ὅς τε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο —

48 * καὶ τὰς ἐν τοῖς θρήνοις καὶ πόθοις ἡδονὰς ἐν λύ-
παις οὔσας ἀναμεμιγμένας; ΠΡΩ. Οὔκ, ἀλλ' οὕτω
ταῦτά γε καὶ οὐκ ἄλλως ἂν ξυμβαίνοι γιγνόμενα. ΣΩ.
Καὶ μὴν καὶ τάς γε τραγικὰς θεωρήσεις, ὅταν ἅμα
χαίροντες κλάωσι, μέμνησαι; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ.
Τὴν δ' ἐν ταῖς κωμῳδίαις διάθεσιν ἡμῶν τῆς ψυχῆς
ἆρ' οἶσθ', ὡς ἔστι κἀν τούτοις μῖξις λύπης τε καὶ
ἡδονῆς; ΠΡΩ. Οὐ πάνυ κατανοῶ. ΣΩ. Παντάπασι
B γὰρ οὐ ῥᾴδιον, ὦ | Πρώταρχε, ἐν τούτῳ ξυννοεῖν τὸ
τοιοῦτον ἑκάστοτε πάθος. ΠΡΩ. Οὔκουν ὥς γ' ἔοι-
κεν ἐμοί. ΣΩ. Λάβωμέν γε μὴν αὐτὸ τοσούτῳ μᾶλ-
λον, ὅσῳ σκοτεινότερόν ἐστιν, ἵνα καὶ ἐν ἄλλοις ῥᾷον
καταμαθεῖν τις οἷός τ' ᾖ μῖξιν λύπης τε καὶ ἡδονῆς.
ΠΡΩ. Λέγοις ἄν. ΣΩ. Τό τοι νῦν δὴ ῥηθὲν ὄνομα
φθόνου πότερα λύπην τινὰ ψυχῆς θήσεις, ἢ πῶς;
ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὁ φθονῶν γε ἐπὶ κα-
C κοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀναφανήσεται. | ΠΡΩ.
Σφόδρα γε. ΣΩ. Κακὸν μὴν ἄγνοια καὶ ἣν δὴ λέγο-
μεν ἀβελτέραν ἕξιν. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἐκ δὴ
τούτων ἰδὲ τὸ γελοῖον ἥντινα φύσιν ἔχει. ΠΡΩ. Λέγε
μόνον. ΣΩ. Ἔστι δὴ πονηρία μέν τις τὸ κεφάλαιον
ἕξεώς τινος ἐπίκλην λεγομένη· τῆς δ' αὖ πάσης πονη-
ρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ
τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. ΠΡΩ. Τὸ γνῶθι σαυ-
D τόν λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἔγωγε. τοὐναντίον |
μὴν ἐκείνῳ δῆλον ὅτι τὸ μηδαμῇ γιγνώσκειν αὑτὸν λε-
γόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἂν εἴη. ΠΡΩ. Τί μήν;
ΣΩ. Ὦ Πρώταρχε, πειρῶ δὲ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν.
ΠΡΩ. Πῇ φῄς; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. ΣΩ. Λέγεις
δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τὰ νῦν; ΠΡΩ. Λέγω,
καὶ δέομαί γε πρὸς τῷ λέγειν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τῶν
ἀγνοούντων αὑτοὺς κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πά-
θος πάσχειν ἕκαστον; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πρῶτον
E μὲν κατὰ χρήματα, δοξάζειν εἶναι | πλουσιώτερον ἢ
κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν. ΠΡΩ. Πολλοὶ γοῦν εἰσὶ τὸ
τοιοῦτον πάθος ἔχοντες. ΣΩ. Πλείους δέ γε, οἳ μεί-
ζους καὶ καλλίους αὑτοὺς δοξάζουσι καὶ πάντα ὅσα
κατὰ τὸ σῶμα εἶναι διαφερόντως τῆς οὔσης αὐτοῖς
ἀληθείας. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πολὺ δὲ πλεῖστοί
γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς
διημαρτήκασιν, ἀρετὴν δοξάζοντες βελτίους ἑαυτούς,
οὐκ ὄντες. ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Τῶν ἀρε-
49 τῶν δ' ἆρ' οὐ σοφίας * πέρι τὸ πλῆθος πάντως ἀντε-
χόμενον μεστὸν ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ ψευδοῦς;
ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Κακὸν μὲν δὴ πᾶν ἄν τις

τὸ τοιοῦτον εἰπὼν ὀρθῶς ἂν εἴποι πάθος. ΠΡΩ.
Σφόδρα γε. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἔτι διαιρετέον, ὦ
Πρώταρχε, δίχα, εἰ μέλλομεν τὸν παιδικὸν ἰδόντες
φθόνον ἄτοπον ἡδονῆς καὶ λύπης ὄψεσθαι μῖξιν.
ΠΡΩ. Πῶς οὖν τέμνομεν δίχα, λέγεις; ΣΩ. Πάντες,
ὁπόσοι ταύτην τὴν | ψευδῆ δόξαν περὶ ἑαυτῶν ἀνοή- B
τως δοξάζουσι, καθάπερ ἁπάντων ἀνθρώπων, καὶ
τούτων ἀναγκαιότατον ἕπεσθαι τοῖς μὲν ῥώμην αὐτῶν
καὶ δύναμιν, τοῖς δέ, οἶμαι, τοὐναντίον. ΠΡΩ. Ἀνά-
γκη. ΣΩ. Ταύτῃ τοίνυν δίελε, καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν
εἰσὶ μετ' ἀσθενείας τοιοῦτοι καὶ ἀδύνατοι καταγελώ-
μενοι τιμωρεῖσθαι, γελοίους τούτους φάσκων εἶναι τἀ-
ληθῆ φθέγξει· τοὺς δὲ δυνατοὺς τιμωρεῖσθαι φοβε-
ροὺς καὶ ἰσχυροὺς [καὶ ἐχθροὺς] προσαγορεύων | ὀρ- C
θότατον τούτων σαυτῷ λόγον ἀποδώσεις. ἄγνοια γὰρ
ἡ μὲν τῶν ἰσχυρῶν ἐχθρά τε καὶ αἰσχρά· βλαβερὰ
γὰρ καὶ τοῖς πέλας αὐτή τε καὶ ὅσαι εἰκόνες αὐτῆς
εἰσίν· ἡ δ' ἀσθενὴς ἡμῖν τὴν τῶν γελοίων εἴληχε τά-
ξιν τε καὶ φύσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ἀλλὰ γὰρ
ἡ τῶν ἡδονῶν καὶ λυπῶν μῖξις ἐν τούτοις οὔπω μοι
καταφανής. ΣΩ. Τὴν τοίνυν τοῦ φθόνου λαβὲ δύνα-
μιν πρῶτον. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. | Λύπη τις D
ἄδικός ἐστί που καὶ ἡδονή; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν ἀνάγ-
κη. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τοῖς τῶν ἐχθρῶν κακοῖς
οὔτ' ἄδικον οὔτε φθονερόν ἐστι τὸ χαίρειν; ΠΡΩ. Τί
μήν; ΣΩ. Τὰ δέ γε τῶν φίλων ὁρῶντας ἔστιν ὅτε
κακὰ μὴ λυπεῖσθαι, χαίρειν δὲ ἆρ' οὐκ ἄδικόν ἐστι;
ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν ἄγνοιαν εἴπομεν
ὅτι κακὸν πᾶσιν; ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τὴν οὖν τῶν
φίλων δοξοσοφίαν καὶ δοξοκαλίαν καὶ | ὅσα νῦν δὴ E
διήλθομεν, ἐν τρισὶ λέγοντες εἴδεσι γίγνεσθαι, γελοῖα
μὲν ὁπόσα ἀσθενῆ, μισητὰ δ' ὁπόσα ἐῤῥωμένα; ἢ μὴ
φῶμεν ὅπερ εἶπον ἄρτι, τὴν τῶν φίλων ἕξιν ταύτην,
ὅταν ἔχῃ τις τὴν ἀβλαβῆ τοῖς ἄλλοις, γελοίαν εἶναι;
ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Κακὸν δ' οὐχ ὁμολογοῦμεν αὐ-
τήν, ἄγνοιάν γε οὖσαν, εἶναι; ΠΡΩ. Σφόδρα γε.
ΣΩ. Χαίρομεν δὲ ἢ λυπούμεθα, ὅταν ἐπ' αὐτῇ γελῶ-
μεν; * ΠΡΩ. Δῆλον, ὅτι χαίρομεν. ΣΩ. Ἡδονὴν δὲ 50
ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων κακοῖς, οὐ φθόνον φαμὲν εἶναι
τὸν ταῦτ' ἀπεργαζόμενον; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Γε-
λῶντας ἄρα ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων γελοίοις φησὶν ὁ
λόγος κεραννύντας ἡδονὴν φθόνῳ λύπῃ τὴν ἡδονὴν
ξυγκεραννύναι· τὸν γὰρ φθόνον ὡμολογῆσθαι λύπην
τῆς ψυχῆς ἡμῖν πάλαι, τὸ δὲ γελᾶν ἡδονήν, ἅμα δὲ γί-
γνεσθαι τοῦτο ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις. ΠΡΩ. Ἀλη-
θῆ. ΣΩ. Μηνύει | δὴ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν θρήνοις B
τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δράμασι μόνον ἀλλὰ
καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύ-
πας ἡδοναῖς ἅμα κεράννυσθαι, καὶ ἐν ἄλλοις δὴ μυ-
ρίοις. ΠΡΩ. Ἀδύνατον μὴ ὁμολογεῖν ταῦτ', ὦ Σώ-
κρατες, εἰ καί τις φιλονεικοῖ πάνυ πρὸς τἀναντία.
XXX. ΣΩ. Ὀργὴν μὴν καὶ πόθον καὶ θρῆνον καὶ
φόβον καὶ ἔρωτα καὶ ζῆλον καὶ φθόνον προὐθέμεθα
| καὶ ὁπόσα τοιαῦτα, ἐν οἷς ἔφαμεν εὑρήσειν μιγνύμε- C
να τὰ νῦν πολλάκις λεγόμενα. ἢ γάρ; ΠΡΩ. Ναί.
ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν, ὅτι θρήνου πέρι καὶ φθόνου
καὶ ὀργῆς πάντα ἐστὶ τὰ νῦν δὴ διαπερανθέντα; ΠΡΩ.
Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν; ΣΩ. Οὐκοῦν πολλὰ ἔτι τὰ
λοιπά; ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Διὰ δὴ τί μά-

λισθ' ὑπολαμβάνεις με δεῖξαί σοι τὴν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ
μῖξιν; ἆρ' οὐ πίστεως χάριν, ὅτι τήν γε ἐν τοῖς φό-
D βοις καὶ ἔρωσι καὶ τοῖς | ἄλλοις ῥᾴδιον κρᾶσιν ἐπιδεῖ-
ξαι, λαβόντα δὲ τοῦτο παρὰ σαυτῷ ἀφεῖναί με μηκέτι
ἐπ' ἐκεῖνα ἰόντα δεῖν μηκύνειν τοὺς λόγους, ἀλλ' ἁπλῶς
λαβεῖν τοῦτο, ὅτι καὶ σῶμα ἄνευ ψυχῆς καὶ ψυχὴ ἄνευ
σώματος καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων ἐν τοῖς παθήμασι
μεστά ἐστι συγκεκραμένης ἡδονῆς λύπαις; νῦν οὖν λέ-
γε, πότερα ἀφίης με ἢ μέσας ποιήσεις νύκτας; εἰπὼν
δὲ σμικρὰ οἶμαί σου τεύξεσθαι μεθεῖναί με· τούτων
E γὰρ ἁπάντων αὔριον | ἐθελήσω σοι λόγον δοῦναι, τὰ
νῦν δὲ ἐπὶ τὰ λοιπὰ βούλομαι στέλλεσθαι πρὸς τὴν
κρίσιν, ἣν Φίληβος ἐπιτάττει. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες, ὦ
Σώκρατες. ἀλλ' ὅσα λοιπὰ ἡμῖν, διέξελθε ὅπῃ σοι φί-
λον. **XXXI.** ΣΩ. Κατὰ φύσιν τοίνυν μετὰ τὰς μι-
χθείσας ἡδονὰς ὑπὸ δή τινος ἀνάγκης ἐπὶ τὰς ἀμί-
51 κτους πορευοίμεθ' ἂν ἐν τῷ μέρει. * ΠΡΩ. Κάλλιστ'
εἶπες. ΣΩ. Ἐγὼ δὴ πειράσομαι μεταβαλὼν σημαίνειν
ἡμῖν αὐτάς. τοῖς γὰρ φάσκουσι λυπῶν εἶναι παῦλαν
πάσας τὰς ἡδονὰς οὐ πάνυ πως πείθομαι, ἀλλ' ὅπερ
εἶπον, μάρτυσι καταχρῶμαι πρὸς τὸ τινὰς ἡδονὰς εἶ-
ναι δοκούσας, οὔσας δ' οὐδαμῶς, καὶ μεγάλας ἑτέρας
τινὰς ἅμα καὶ πολλὰς φαντασθείσας, εἶναι δ' αὐτὰς
συμπεφυρμένας ὁμοῦ λύπαις τε καὶ ἀναπαύσεσιν ὀδυ-
νῶν τῶν μεγίστων περί τε σώματος καὶ ψυχῆς ἀπο-
B ρίας. | ΠΡΩ. Ἀληθεῖς δ' αὖ τίνας, ὦ Σώκρατες, ὑπο-
λαμβάνων ὀρθῶς τις διανοοῖτ' ἄν; ΣΩ. Τὰς περί τε
τὰ καλὰ λεγόμενα χρώματα καὶ περὶ τὰ σχήματα, καὶ
τῶν ὀσμῶν τὰς πλείστας, καὶ τὰς τῶν φθόγγων, καὶ
ὅσα τὰς ἐνδείας ἀναισθήτους ἔχοντα καὶ ἀλύπους τὰς
πληρώσεις αἰσθητὰς καὶ ἡδείας [καθαρὰς λυπῶν] πα-
ραδίδωσι. ΠΡΩ. Πῶς δὴ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, αὖ
λέγομεν οὕτως; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εὐθὺς δῆλά
C ἐστιν ἃ λέγω, | πειρατέον μὴν δηλοῦν. σχημάτων τε
γὰρ κάλλος οὐχ ὅπερ ἂν ὑπολάβοιεν οἱ πολλοὶ πει-
ρῶμαι νῦν λέγειν, οἷον ζῴων ἤ τινων ζωγραφημάτων,
ἀλλ' εὐθύ τι λέγω, φησὶν ὁ λόγος, καὶ περιφερὲς καὶ
ἀπὸ τούτων δὴ τά τε τοῖς τόρνοις γιγνόμενα ἐπίπεδά
τε καὶ στερεὰ καὶ τὰ τοῖς κανόσι καὶ γωνίαις, εἴ μου
μανθάνεις. ταῦτα γὰρ οὐκ εἶναι πρός τι καλὰ λέγω,
καθάπερ ἄλλα, ἀλλ' ἀεὶ καλὰ καθ' αὑτὰ πεφυκέναι
D καί τινας ἡδονὰς οἰκείας | ἔχειν, οὐδὲν ταῖς τῶν κνή-
σεων προσφερεῖς· καὶ χρώματα δὴ τοῦτον τὸν τύπον
ἔχοντα [καλὰ καὶ ἡδονάς]. ἀλλ' ἆρα μανθάνομεν, ἢ
πῶς; ΠΡΩ. Πειρῶμαι μέν, ὦ Σώκρατες· πειράθητι
δὲ καὶ σὺ σαφέστερον ἔτι λέγειν. ΣΩ. Λέγω δὴ τὰς
τῶν φθογγῶν τὰς λείας καὶ λαμπράς, τὰς ἕν τι κα-
θαρὸν ἱείσας μέλος, οὐ πρὸς ἕτερον καλὰς ἀλλ' αὐτὰς
καθ' αὑτὰς εἶναι, καὶ τούτων ξυμφύτους ἡδονὰς ἑπο-
E μένας. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν καὶ τοῦτο. ΣΩ. | Τὸ
δὲ περὶ τὰς ὀσμὰς ἧττον μὲν τούτων θεῖον γένος ἡδο-
νῶν· τὸ δὲ μὴ συμμεμῖχθαι ἐν αὐταῖς ἀναγκαίους λύ-
πας, καὶ ὅπῃ τοῦτο καὶ ἐν ὅτῳ τυγχάνει γεγονὸς
ἡμῖν, τοῦτ' ἐκείνοις τίθημι ἀντίστροφον ἅπαν. ἀλλ', εἰ
κατανοεῖς, ταῦτα εἴδη δύο λεγομένων ἡδονῶν. ΠΡΩ.
52 Κατανοῶ. ΣΩ. Ἔτι δὴ τοίνυν τούτοις * προσθῶμεν
τὰς περὶ τὰ μαθήματα ἡδονάς, εἰ ἄρα δοκοῦσιν ἡμῖν
αὗται πείνας μὲν μὴ ἔχειν τοῦ μανθάνειν μηδὲ διὰ
μαθημάτων πείνην ἀλγηδόνας ἐξ ἀρχῆς γενομένας.

ΠΡΩ. Ἀλλ' οὕτω ξυνδοκεῖ. ΣΩ. Τί δέ; μαθημάτων
πληρωθεῖσιν ἐὰν ὕστερον ἀποβολαὶ διὰ τῆς λήθης γί-
γνωνται, καθορᾷς τινὰς ἐν αὐταῖς ἀλγηδόνας; ΠΡΩ.
Οὔ τι φύσει γε, ἀλλ' ἔν τισι λογισμοῖς τοῦ παθήμα-
τος, | ὅταν τις στερηθεὶς λυπηθῇ διὰ τὴν χρείαν. ΣΩ. B
Καὶ μήν, ὦ μακάριε, νῦν γε ἡμεῖς αὐτὰ τὰ τῆς φύ-
σεως μόνον παθήματα χωρὶς τοῦ λογισμοῦ διαπεραί-
νομεν. ΠΡΩ. Ἀληθῆ τοίνυν λέγεις, ὅτι χωρὶς λύπης
ἡμῖν λήθη γίγνεται ἑκάστοτε ἐν τοῖς μαθήμασι. ΣΩ.
Ταύτας τοίνυν τὰς τῶν μαθημάτων ἡδονὰς ἀμίκτους
τε εἶναι λύπαις ῥητέον καὶ οὐδαμῶς τῶν πολλῶν ἀν-
θρώπων ἀλλὰ τῶν σφόδρα ὀλίγων. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ
οὐ ῥητέον; **XXXII.** | ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε μετρίως ἤδη C
διακεκρίμεθα χωρὶς τάς τε καθαρὰς ἡδονὰς καὶ τὰς
σχεδὸν ἀκαθάρτους ὀρθῶς ἂν λεχθείσας, προσθῶμεν
τῷ λόγῳ ταῖς μὲν σφοδραῖς ἡδοναῖς ἀμετρίαν, ταῖς δὲ
μὴ τοὐναντίον ἐμμετρίαν· καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ σφοδρὸν
αὖ, καὶ πολλάκις καὶ ὀλιγάκις γιγνομένας τοιαύτας,
(τῆς) τοῦ ἀπείρου γ' ἐκείνου καὶ ἧττον καὶ μᾶλλον διά
τε σώματος καὶ ψυχῆς φερομένου [προς]θῶμεν αὐτὰς
εἶναι γένους, | τὰς δὲ μὴ τῶν ἐμμέτρων. ΠΡΩ. Ὀρ- D
θότατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν πρὸς
τούτοις μετὰ ταῦτα τόδε αὐτῶν διαθεατέον. ΠΡΩ.
Τὸ ποῖον; ΣΩ. Τί ποτε χρὴ φάναι πρὸς ἀλήθειαν
εἶναι; τὸ καθαρόν τε καὶ εἰλικρινές, ἢ τὸ σφόδρα τε
καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ ἱκανόν; ΠΡΩ. Τί
ποτ' ἄρ', ὦ Σώκρατες, ἐρωτᾷς βουλόμενος; ΣΩ. Μη-
δέν, ὦ Πρώταρχε, ἐπιλείπειν ἐλέγχων ἡδονῆς τε καὶ
ἐπιστήμης, εἰ | τὸ μὲν ἄρ' αὐτῶν ἑκατέρου καθαρόν E
ἐστι, τὸ δ' οὐ καθαρόν, ἵνα καθαρὸν ἑκάτερον ἰὸν εἰς
τὴν κρίσιν ἐμοὶ καὶ σοὶ καὶ ξυνάπασι τοῖσδε ῥᾴω πα-
ρέχῃ τὴν κρίσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Ἴθι δή,
περὶ πάντων, ὅσα καθαρὰ γένη λέγομεν, οὑτωσὶ δια-
νοηθῶμεν· προελόμενοι πρῶτον αὐτῶν ἕν τι * διασκο- 53
πῶμεν. ΠΡΩ. Τί οὖν προελώμεθα; ΣΩ. Τὸ λευκὸν
ἐν τοῖς πρῶτον, εἰ βούλει, θεασώμεθα γένος. ΠΡΩ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πῶς οὖν ἂν λευκοῦ καὶ τίς κα-
θαρότης ἡμῖν εἴη; πότερα τὸ μέγιστόν τε καὶ πλεῖ-
στον ἢ τὸ ἀκρατέστατον, ἐν ᾧ χρώματος μηδεμία μοῖ-
ρα ἄλλη μηδενὸς ἐνείη; ΠΡΩ. Δῆλον, ὅτι τὸ μάλιστ'
εἰλικρινὲς ὄν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο ἀληθέ-
στατον, ὦ Πρώταρχε, καὶ ἅμα δὴ κάλλιστον τῶν λευ-
κῶν πάντων | θήσομεν, ἀλλ' οὐ τὸ πλεῖστον οὐδὲ τὸ B
μέγιστον; ΠΡΩ. Ὀρθότατά γε. ΣΩ. Σμικρὸν ἄρα
καθαρὸν λευκὸν μεμιγμένου πολλοῦ λευκοῦ λευκότερον
ἅμα καὶ κάλλιον καὶ ἀληθέστερον ἐὰν φῶμεν γίγνε-
σθαι, παντάπασιν ἐροῦμεν ὀρθῶς. ΠΡΩ. Ὀρθότατα
μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; οὐ δήπου πολλῶν δεησόμεθα
παραδειγμάτων τοιούτων ἐπὶ τὸν τῆς ἡδονῆς πέρι λό-
γον, ἀλλ' ἀρκεῖ νοεῖν ἡμῖν αὐτόθεν, ὡς ἄρα καὶ ξύμ-
πασα ἡδονὴ σμικρὰ μεγάλης | καὶ ὀλίγη πολλῆς κα- C
θαρὰ λύπης ἡδίων καὶ ἀληθεστέρα καὶ καλλίων γί-
γνοιτ' ἄν. ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν, καὶ τό γε παρά-
δειγμα ἱκανόν. ΣΩ. Τί δὲ τὸ τοιόνδε; ἆρα περὶ ἡδο-
νῆς οὐκ ἀκηκόαμεν ὡς ἀεὶ γένεσίς ἐστιν, οὐσία δὲ οὐκ
ἔστι τὸ παράπαν ἡδονῆς; κομψοὶ γὰρ δή τινες αὖ
τοῦτον τὸν λόγον ἐπιχειροῦσι μηνύειν ἡμῖν, οἷς δεῖ χά-
ριν ἔχειν. ΠΡΩ. Τί δή; ΣΩ. Διαπερανοῦμαί σοι
τοῦτ' αὐτὸ ἐπανερωτῶν, ὦ Πρώταρχε | φίλε. ΠΡΩ. D

Λέγε καὶ ἐρώτα μόνον. XXXIII. ΣΩ. Ἐστὸν δή τινε
δύο, τὸ μὲν αὐτὸ καθ᾽ αὑτό, τὸ δ᾽ ἀεὶ ἐφιέμενον ἄλ-
λου. ΠΡΩ. Πῶς τούτω καὶ τίνε λέγεις; ΣΩ. Τὸ
μὲν σεμνότατον ἀεὶ πεφυκός, τὸ δ᾽ ἐλλιπὲς ἐκείνου.
ΠΡΩ. Λέγ᾽ ἔτι σαφέστερον. ΣΩ. Παιδικά που καλὰ
καὶ ἀγαθὰ τεθεωρήκαμεν ἅμα καὶ ἐραστὰς ἀνδρείους
αὐτῶν. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τούτοις τοίνυν ἐοι-
E κότα δυοῖν οὖσι δύ᾽ ἄλλα ζήτει κατὰ | πάνθ᾽, ὅσα λέ-
γομεν εἶναι τὸ τρίτον ἑτέρῳ. ΠΡΩ. Λέγε σαφέστε-
ρον, ὦ Σώκρατες, ὅ τι λέγεις. ΣΩ. Οὐδέν τι ποικί-
λον, ὦ Πρώταρχε· ἀλλ᾽ ὁ λόγος ἐρεσχελεῖ νῷν, λέγει
δ᾽, ὅτι τὸ μὲν ἕνεκά του τῶν ὄντων ἔστ᾽ ἀεί, τὸ δ᾽
οὗ χάριν ἑκάστοτε τὸ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον ἀεὶ γί-
γνεται. ΠΡΩ. Μόγις ἔμαθον διὰ τὸ πολλάκις λε-
χθῆναι. ΣΩ. Τάχα δ᾽ ἴσως, ὦ παῖ, μᾶλλον μαθησό-
54 μεθα προελθόντος * τοῦ λόγου. ΠΡΩ. Τί γὰρ οὔ;
ΣΩ. Δύο δὴ τάδε ἕτερα λάβωμεν. ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ.
Ἓν μέν τι γένεσιν πάντων, τὴν δὲ οὐσίαν ἕτερον ἕν.
ΠΡΩ. Δύ᾽ ἀποδέχομαί σου ταῦτα, οὐσίαν καὶ γένεσιν.
ΣΩ. Ὀρθότατα. πότερον οὖν τούτων ἕνεκα ποτέρου,
τὴν γένεσιν οὐσίας ἕνεκα φῶμεν ἢ τὴν οὐσίαν εἶναι
γενέσεως ἕνεκα; ΠΡΩ. Τοῦτο, ὃ προσαγορεύεται οὐ-
σία, εἰ γενέσεως ἕνεκα τοῦτ᾽ ἔστιν ὅπερ ἐστί, νῦν πυν-
B θάνει; ΣΩ. Φαίνομαι. ΠΡΩ. | Πρὸς θεῶν ἆρ᾽ ἂν
ἐπανερωτᾷς με; ΣΩ. Τοιόνδε τι λέγω, ὦ Πρώταρχέ
μοι, πότερα πλοίων ναυπηγίαν ἕνεκα φῂς γίγνεσθαι
μᾶλλον ἢ πλοῖα ναυπηγίας; καὶ πάνθ᾽, ὁπόσα τοιαῦτ᾽
ἐστί, λέγω τοῦτ᾽ αὐτό, ὦ Πρώταρχε. ΠΡΩ. Τί οὖν
οὐκ αὐτὸς ἀπεκρίνω σαυτῷ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν
ὅ τι οὔ· σὺ μέντοι τοῦ λόγου συμμέτεχε. ΠΡΩ. Πά-
νυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φημὶ δὴ γενέσεως μὲν ἕνεκα φάρ-
C μακά τε καὶ | πάντα ὄργανα καὶ πᾶσαν ὕλην παρατί-
θεσθαι πᾶσιν, ἑκάστην δὲ γένεσιν ἄλλην ἄλλης οὐσίας
τινὸς ἑκάστης ἕνεκα γίγνεσθαι, ξύμπασαν δὲ γένεσιν
οὐσίας ἕνεκα γίγνεσθαι ξυμπάσης. ΠΡΩ. Σαφέστατα
μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡδονή γε, εἴπερ γένεσίς ἐστιν,
ἕνεκά τινος οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίγνοιτ᾽ ἄν. ΠΡΩ. Τί
μήν; ΣΩ. Τό γε μὴν οὗ ἕνεκα τὸ ἕνεκά του γιγνό-
μενον ἀεὶ γίγνοιτ᾽ ἄν, ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ ἐκεῖνό
ἐστι· τὸ δὲ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον εἰς ἄλλην, ὦ ἄρι-
D στε, μοῖραν θετέον. ΠΡΩ. | Ἀναγκαιότατον. ΣΩ.
Ἆρ᾽ οὖν ἡδονή γε εἴπερ γένεσίς ἐστιν, εἰς ἄλλην ἢ τὴν
τοῦ ἀγαθοῦ μοῖραν αὐτὴν τιθέντες ὀρθῶς θήσομεν;
ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅπερ ἀρχό-
μενος εἶπον τούτου τοῦ λόγου, τῷ μηνύσαντι τῆς ἡδο-
νῆς πέρι τὸ γένεσιν μέν, οὐσίαν δὲ μηδ᾽ ἡντινοῦν αὐ-
τῆς εἶναι, χάριν ἔχειν δεῖ. δῆλον γάρ, ὅτι οὗτος τῶν
φασκόντων ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι καταγελᾷ. ΠΡΩ.
Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ὁ αὐτὸς οὗτος ἑκάστοτε
E καὶ τῶν | ἐν ταῖς γενέσεσιν ἀποτελουμένων καταγελά-
σεται. ΠΡΩ. Πῶς δὴ καὶ ποίων λέγεις; ΣΩ. Τῶν
ὅσοι ἐξιώμενοι ἢ πείνην ἢ δίψαν ἢ τι τῶν τοιούτων,
ὅσα γένεσις ἐξιᾶται, χαίρουσι διὰ τὴν γένεσιν ἅτε
ἡδονῆς οὔσης αὐτῆς, καί φασι ζῆν οὐκ ἂν δέξασθαι
μὴ διψῶντές τε καὶ πεινῶντες καὶ τἆλλα, ἅ τις ἂν εἴ-
ποι, πάντα τὰ ἑπόμενα τοῖς τοιούτοις παθήμασι μὴ
55 πάσχοντες. ΠΡΩ. * Ἐοίκασι γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ
γίγνεσθαί γε τοὐναντίον ἅπαντες τὸ φθείρεσθαι φαῖ-
μεν ἄν. ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Τὴν δὴ φθορὰν καὶ
γένεσιν αἱροῖτ᾽ ἄν τις τοῦθ᾽ αἱρούμενος, ἀλλ᾽ οὐ τὸν
τρίτον ἐκεῖνον βίον, τὸν ἐν ᾧ μήτε χαίρειν μήτε λυ-
πεῖσθαι, φρονεῖν δ᾽ ἦν [δυνατὸν] ὡς οἷόν τε καθα-
ρώτατα. ΠΡΩ. Πολλή τις, ὡς ἔοικεν, ὦ Σώκρατες,
ἀλογία ξυμβαίνει γίγνεσθαι, ἐάν τις τὴν ἡδονὴν ὡς
ἀγαθὸν ἡμῖν τιθῆται. ΣΩ. Πολλή, ἐπεὶ καὶ τῇδε ἔτι
λέγωμεν. ΠΡΩ. Πῇ; | ΣΩ. Πῶς οὐκ ἄλογόν ἐστι B
μηδὲν ἀγαθὸν εἶναι μηδὲ καλὸν μήτε ἐν σώμασι μήτ᾽
ἐν πολλοῖς ἄλλοις πλὴν ἐν ψυχῇ, καὶ ἐνταῦθα ἡδονὴν
μόνον, ἀνδρείαν δὲ ἢ σωφροσύνην ἢ νοῦν ἤ τι τῶν
ἄλλων, ὅσα ἀγαθὰ εἴληχε ψυχή, μηδὲν τοιοῦτον εἶναι;
πρὸς τούτοις δὲ ἔτι τὸν μὴ χαίροντα, ἀλγοῦντα δὲ
ἀναγκάζεσθαι φάναι κακὸν εἶναι τότε, ὅταν ἀλγῇ, κἂν
ᾖ ἄριστος πάντων, καὶ τὸν χαίροντα αὖ, ὅσῳ μᾶλλον
χαίρει, τότε ὅταν χαίρῃ, τοσούτῳ διαφέρειν | πρὸς C
ἀρετήν. ΠΡΩ. Πάντ᾽ ἐστὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ὡς
δυνατὸν ἀλογώτατα. XXXIV. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ἡδονῆς
μὲν πάντως ἐξέτασιν πᾶσαν ἐπιχειρῶμεν ποιήσασθαι,
νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης οἷον φειδόμενοι σφόδρα φανῶ-
μεν· γενναίως δέ, εἴ πή τι σαθρὸν ἔχει, πᾶν περι-
κρούωμεν, ἕως ὅ τι καθαρώτατόν ἐστ᾽ αὐτῶν φύσει,
τοῦτο κατιδόντες εἰς τὴν κρίσιν χρώμεθα τὴν κοινὴν
τοῖς τε τούτων καὶ τοῖς τῆς ἡδονῆς μέρεσιν ἀληθε-
στάτοις. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡμῖν | τὸ μέν, D
οἶμαι, δημιουργικόν ἐστι τῆς περὶ τὰ μαθήματα ἐπι-
στήμης, τὸ δὲ περὶ παιδείαν καὶ τροφήν; ἢ πῶς;
ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἐν δὴ ταῖς χειροτεχνικαῖς δια-
νοηθῶμεν πρῶτα, εἰ τὸ μὲν ἐπιστήμης αὐτῶν μᾶλλον
ἐχόμενον, τὸ δὲ ἧττόν ἐστι, καὶ δεῖ τὰ μὲν ὡς καθα-
ρώτατα νομίζειν, τὰ δ᾽ ὡς ἀκαθαρτότερα. ΠΡΩ.
Οὐκοῦν χρή. ΣΩ. Τὰς τοίνυν ἡγεμονικὰς διαληπτέον
ἑκάστων αὐτῶν χωρίς. ΠΡΩ. Ποίας καὶ πῶς; | ΣΩ. E
Οἷον, πασῶν που τεχνῶν ἄν τις ἀριθμητικὴν χωρίζῃ
καὶ μετρητικὴν καὶ στατικήν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, φαῦλον
τὸ καταλειπόμενον ἑκάστης ἂν γίγνοιτο. ΠΡΩ. Φαῦ-
λον μὲν δή. ΣΩ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτ᾽ εἰκάζειν λεί-
ποιτ᾽ ἂν καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾶν ἐμπειρίᾳ καί
τινι τριβῇ, ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνά-
μεσιν, ἃς πολλοὶ τέχνας * ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ 56
πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένας. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότα-
τα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν μεστὴ μέν που μουσικὴ πρῶ-
τον, τὸ ξύμφωνον ἁρμόττουσα οὐ μέτρῳ, ἀλλὰ μελέ-
της στοχασμῷ· καὶ ξύμπασα αὐτῆς αὐλητική, τὸ μέ-
τρον ἑκάστης χορδῆς τῷ στοχάζεσθαι φερομένης θη-
ρεύουσα, ὥστε πολὺ μεμιγμένον ἔχειν τὸ μὴ σαφές,
σμικρὸν δὲ τὸ βέβαιον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ.
Καὶ μὴν | ἰατρικήν τε καὶ γεωργίαν καὶ κυβερνητικὴν B
καὶ στρατηγικὴν ὡσαύτως εὑρήσομεν ἐχούσας. ΠΡΩ.
Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Τεκτονικὴν δέ γε, οἶμαι, πλείστοις
μέτροις τε καὶ ὀργάνοις χρωμένην, τὰ πολλὴν ἀκρί-
βειαν αὐτῇ πορίζοντα τεχνικωτέραν τῶν πολλῶν ἐπι-
στημῶν παρέχεται. ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Κατά τε ναυ-
πηγίαν καὶ κατ᾽ οἰκοδομίαν καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τῆς
ξυλουργικῆς. κανόνι γάρ, οἶμαι, καὶ τόρνῳ χρῆται καὶ
διαβήτῃ καὶ στάθμῃ | καί τινι προσαγωγίῳ κεκομψευ- C
μένῳ. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέ-
γεις. ΣΩ. Θῶμεν τοίνυν διχῇ τὰς λεγομένας τέχνας,
τὰς μὲν μουσικῇ ξυνεπομένας ἐν τοῖς ἔργοις ἐλάττονος
ἀκριβείας μετισχούσας, τὰς δὲ τεκτονικῇ πλείονος.

ΠΡΩ. *Κείσθω.* ΣΩ. *Τούτων δὲ ταύτας ἀκριβεστάτας*
εἶναι τέχνας, ἃς νῦν δὴ πρώτας εἴπομεν. ΠΡΩ. *Ἀρι-*
θμητικὴν φαίνει μοι λέγειν καὶ ὅσας μετὰ ταύτης τέ-
D *χνας ἐφθέγξω νῦν δή.* ΣΩ. *Πάνυ μὲν* | *οὖν. ἀλλ', ὦ*
Πρώταρχε, ἆρ' οὐ διττὰς αὖ καὶ ταύτας λεκτέον; ἢ
πῶς; ΠΡΩ. *Ποίας δὴ λέγεις;* ΣΩ. *Ἀριθμητικὴν*
πρῶτον ἆρ' οὐκ ἄλλην μέν τινα τὴν τῶν πολλῶν φα-
τέον, ἄλλην δ' αὖ τὴν τῶν φιλοσοφούντων; ΠΡΩ.
Πῇ ποτὲ διορισάμενος οὖν ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην θείη
τις ἂν ἀριθμητικήν; ΣΩ. *Οὐ σμικρὸς ὅρος, ὦ Πρώ-*
ταρχε. οἱ μὲν γάρ που μονάδας ἀνίσους καταρι-
θμοῦνται τῶν περὶ ἀριθμόν, οἷον στρατόπεδα δύο καὶ
E *βοῦς δύο* | *καὶ δύο τὰ σμικρότατα ἢ καὶ τὰ πάντων*
μέγιστα· οἱ δ' οὐκ ἄν ποτε αὐτοῖς συνακολουθήσειαν,
εἰ μὴ μονάδα μονάδος ἑκάστης τῶν μυρίων μηδεμίαν
ἄλλην ἄλλης διαφέρουσάν τις θήσει. ΠΡΩ. *Καὶ μάλα*
γ' εὖ λέγεις οὐ σμικρὰν διαφορὰν τῶν περὶ ἀριθμὸν
τευταζόντων, ὥστε λόγον ἔχειν δύο αὐτὰς εἶναι. ΣΩ.
Τί δέ; λογιστικὴ καὶ μετρητικὴ ἡ κατὰ τεκτονικὴν καὶ
κατ' ἐμπορικὴν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν γεωμετρίας τε
57 *καὶ λογισμῶν * καταμελετωμένων — πότερον ὡς μία*
ἑκατέρα λεκτέον ἢ δύο τιθῶμεν; ΠΡΩ. *Τοῖς πρόσθεν*
ἑπόμενος ἔγωγ' ἂν δύο κατὰ τὴν ἐμὴν ψῆφον τιθείην
ἑκατέραν τούτων. ΣΩ. *Ὀρθῶς. οὗ δ' ἕνεκα ταῦτα*
προηνεγκάμεθα εἰς τὸ μέσον, ἆρα ἐννοεῖς; ΠΡΩ.
Ἴσως, ἀλλὰ σὲ βουλοίμην ἂν ἀποφήνασθαι τὸ νῦν
ἐρωτώμενον. ΣΩ. *Δοκεῖ τοίνυν ἔμοιγε οὗτος ὁ λόγος*
οὐχ ἧττον ἢ ὅτε λέγειν αὐτὸν ἠρχόμεθα, ταῖς ἡδοναῖς
B *ζητῶν ἀντίστροφον ἐνταῦθα προβεβληκέναι* | *σκοπῶν,*
ἆρά ἐστί τις ἑτέρας ἄλλη καθαρωτέρα ἐπιστήμης ἐπι-
στήμη, καθάπερ ἡδονῆς ἡδονή. ΠΡΩ. *Καὶ μάλα σα-*
φές τοῦτό γε, ὅτι ταῦθ' ἕνεκα τούτων ἐπικεχείρηκε.
XXXV. ΣΩ. *Τί οὖν; ἆρ' οὐκ ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν*
ἐπ' ἄλλοις ἄλλην τέχνην οὖσαν ἀνεύρισκε σαφεστέραν
καὶ ἀσαφεστέραν ἄλλην ἄλλης; ΠΡΩ. *Πάνυ μὲν οὖν.*
ΣΩ. *Ἐν τούτοις δὲ ἆρ' οὔ τινα τέχνην ὡς ὁμώνυμον*
φθεγξάμενος, εἰς δόξαν καταστήσας ὡς μιᾶς, πάλιν
C *ὡς δυοῖν ἐπανερωτᾷ τούτοιν* | *αὐτοῖν, τὸ σαφὲς καὶ*
τὸ καθαρὸν περὶ ταῦτα πότερον ἡ τῶν φιλοσοφούν-
των ἢ μὴ φιλοσοφούντων ἀκριβέστερον ἔχει; ΠΡΩ.
Καὶ μάλα δοκεῖ μοι τοῦτο διερωτᾶν. ΣΩ. *Τίν' οὖν,*
ὦ Πρώταρχε, αὐτῷ διδῶμεν ἀπόκρισιν; ΠΡΩ. *Ὦ*
Σώκρατες, εἰς θαυμαστὸν διαφορᾶς μέγεθος εἰς σα-
φήνειαν προεληλύθαμεν ἐπιστημῶν. ΣΩ. *Οὐκοῦν ἀπο-*
κρινούμεθα ῥᾷον; ΠΡΩ. *Τί μήν; καὶ εἰρήσθω γε ὅτι*
πολὺ μὲν αὗται τῶν ἄλλων τεχνῶν διαφέρουσι, τούτων
D *δ' αὐτῶν αἱ περὶ τὴν τῶν* | *ὄντως φιλοσοφούντων ὁρ-*
μὴν ἀμήχανον ἀκριβείᾳ τε καὶ ἀληθείᾳ περὶ μέτρα τε
καὶ ἀριθμοὺς διαφέρουσιν. ΣΩ. *Ἔστω ταῦτα κατὰ*
σέ, καὶ σοὶ δὴ πιστεύοντες θαῤῥοῦντες ἀποκρινώμεθα
τοῖς δεινοῖς περὶ λόγων ὁλκήν — ΠΡΩ. *Τὸ ποῖον;*
ΣΩ. *Ὡς εἰσὶ δύο ἀριθμητικαὶ καὶ δύο μετρητικαὶ καὶ*
ταύταις ἄλλαι τοιαῦται ξυνεπόμεναι συχναί, τὴν διδυ-
μότητα ἔχουσαι ταύτην, ὀνόματος δὲ ἑνὸς κεκοινωμέ-
E *ναι.* | ΠΡΩ. *Διδῶμεν τύχῃ ἀγαθῇ τούτοις, οὓς φῂς*
δεινοὺς εἶναι, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Ταύτας οὖν λέγομεν ἐπιστήμας ἀκριβεῖς μάλιστ' εἶναι;
ΠΡΩ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΣΩ. *Ἀλλ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε,*
ἀναίνοιτ' ἂν ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις, εἴ τινα πρὸ
αὐτῆς ἄλλην κρίναιμεν. ΠΡΩ. *Τίνα δὲ ταύτην αὖ δεῖ*
** λέγειν;* ΣΩ. *Δῆλον, ὅτι ἡ πᾶσαν τήν γε νῦν λεγο-* 58
μένην γνοίη. τὴν γὰρ περὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ὄντως καὶ τὸ
κατὰ ταὐτὸν ἀεὶ πεφυκὸς πάντως ἔγωγε οἶμαι ἡγεῖ-
σθαι ξύμπαντας, ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν προσήρτηται,
μακρῷ ἀληθεστάτην εἶναι γνῶσιν. σὺ δὲ τί πῶς τοῦτο,
ὦ Πρώταρχε, διακρίνοις ἄν; ΠΡΩ. *Ἤκουον μὲν ἔγω-*
γε, ὦ Σώκρατες, ἑκάστοτε Γοργίου πολλάκις, ὡς ἡ τοῦ
πείθειν πολὺ διαφέροι πασῶν τεχνῶν· πάντα γὰρ ὑφ'
αὑτῇ δοῦλα δι' ἑκόντων | *ἀλλ' οὐ διὰ βίας ποιοῖτο,* B
καὶ μακρῷ ἀρίστη πασῶν εἴη τῶν τεχνῶν· νῦν δ' οὔτε
σοὶ οὔτε δὴ ἐκείνῳ βουλοίμην ἂν ἐναντία τίθεσθαι.
ΣΩ. *Τὰ ὅπλα μοι δοκεῖς βουληθεὶς εἰπεῖν αἰσχυνθεὶς*
ἀπολιπεῖν. ΠΡΩ. *Ἔστω νῦν ταῦτα ταύτῃ, ὅπῃ σοι*
δοκεῖ. ΣΩ. *Ἆρ' οὖν αἴτιος ἐγὼ τοῦ μὴ καλῶς ὑπολα-*
βεῖν σε; ΠΡΩ. *Τὸ ποῖον;* ΣΩ. *Οὐκ, ὦ φίλε Πρώ-*
ταρχε, τοῦτο ἔγωγε ἐζήτουν πω, τίς τέχνη ἢ τίς ἐπι-
στήμη πασῶν διαφέρει τῷ | *μεγίστη καὶ ἀρίστη καὶ* C
πλεῖστα ὠφελοῦσα ἡμᾶς, ἀλλὰ τίς ποτε τὸ σαφὲς καὶ
τἀκριβὲς καὶ τὸ ἀληθέστατον ἐπισκοπεῖ, κἂν εἰ σμικρὰ
καὶ σμικρὰ ὀνίνασα. τοῦτ' ἔστιν ὃ νῦν δὴ ζητοῦμεν.
ἀλλ' ὅρα· οὐδὲ γὰρ ἀπεχθήσει Γοργίᾳ, τῇ μὲν ἐκείνου
ὑπάρχειν τέχνῃ διδοὺς πρὸς χρείαν τοῖς ἀνθρώποις
κρατεῖν, ᾗ δ' εἶπον ἐγὼ νῦν πραγματείᾳ, καθάπερ τοῦ
λευκοῦ πέρι τότε ἔλεγον, κἂν εἰ σμικρόν, καθαρὸν δὲ
εἴη, τοῦ πολλοῦ καὶ μὴ τοιούτου | *διαφέρειν τούτῳ γ'* D
αὐτῷ τῷ ἀληθεστάτῳ, καὶ νῦν δὴ σφόδρα διανοηθέν-
τες καὶ ἱκανῶς διαλογισάμενοι, μήτ' εἴς τινας ὠφελείας
ἐπιστημῶν βλέψαντες μήτε τινὰς εὐδοκιμίας, ἀλλ' εἴ
τις πέφυκε τῆς ψυχῆς ἡμῶν δύναμις ἐρᾶν τε τοῦ ἀλη-
θοῦς καὶ πάντα ἕνεκα τούτου πράττειν, ταύτην εἴπω-
μεν, διερευνησάμενοι τὸ καθαρὸν νοῦ τε καὶ φρονή-
σεως, εἰ ταύτην μάλιστα ἐκ τῶν εἰκότων ἐκτῆσθαι
φαῖμεν ἂν ἤ τιν' ἑτέραν ταύτης κυριωτέραν ἡμῖν | *ζη-* E
τητέον. ΠΡΩ. *Ἀλλὰ σκοπῶ, καὶ χαλεπόν, οἶμαι,*
συγχωρῆσαί τινα ἄλλην ἐπιστήμην ἢ τέχνην τῆς ἀλη-
θείας ἀντέχεσθαι μᾶλλον ἢ ταύτην. ΣΩ. *Ἆρ' οὖν*
ἐννοήσας τὸ τοιόνδε εἴρηκας, ὃ λέγεις νῦν, ὡς αἱ πολ-
*λαὶ τέχναι καὶ ὅσαι περὶ ταῦτα πεπόνηνται, πρῶτον ** 59
μὲν δόξαις χρῶνται καὶ τὰ περὶ δόξας ζητοῦσι ξυντε-
ταγμένως; εἰ δὲ καὶ περὶ φύσεως ἡγεῖταί τις ζητεῖν,
οἶσθ' ὅτι τὰ περὶ τὸν κόσμον τόνδε, ὅπῃ τε γέγονε καὶ
ὅπῃ πάσχει τι καὶ ὅπῃ ποιεῖ, ταῦτα ζητεῖ διὰ βίου;
φαῖμεν ἂν ταῦτα, ἢ πῶς; ΠΡΩ. *Οὕτως.* ΣΩ. *Οὐκοῦν οὐ*
περὶ τὰ ὄντα ἀεί, περὶ δὲ τὰ γιγνόμενα καὶ γενησόμε-
να καὶ γεγονότα ἡμῶν ὁ τοιοῦτος ἀνῄρηται τὸν πόνον.
ΠΡΩ. *Ἀληθέστατα.* ΣΩ. *Τούτων οὖν τι σαφὲς ἂν*
φαῖμεν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἀληθείᾳ | *γίγνεσθαι, ὧν μήτε* B
ἔσχε μηδὲν πώποτε κατὰ ταὐτὰ μήθ' ἕξει μήτε εἰς τὸ
νῦν παρὸν ἔχει; ΠΡΩ. *Καὶ πῶς;* ΣΩ. *Περὶ οὖν*
τὰ μὴ κεκτημένα βεβαιότητα μηδ' ἡντινοῦν πῶς ἂν
ποτε βέβαιον γίγνοιθ' ἡμῖν καὶ ὁτιοῦν; ΠΡΩ. *Οἶμαι*
μὲν οὐδαμῶς. ΣΩ. *Οὐδ' ἄρα νοῦς οὐδέ τις ἐπιστήμη*
περὶ αὐτά ἐστι τὸ ἀληθέστατον ἔχουσα. ΠΡΩ. *Οὔκ-*
ουν εἰκός γε. XXXVI. ΣΩ. *Τὸν μὲν δὴ σὲ καὶ ἐμὲ*
καὶ Γοργίαν καὶ Φίληβον χρὴ συχνὰ χαίρειν ἐᾶν, τόδε
δὲ | *διαμαρτύρασθαι τῷ λόγῳ.* ΠΡΩ. *Τὸ ποῖον;* C
ΣΩ. *Ὡς ἢ περὶ ἐκεῖνα ἔσθ' ἡμῖν τό τε βέβαιον καὶ*
τὸ καθαρὸν καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ ὃ δὴ λέγομεν εἰλικρι-

νές, περὶ τα ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἀμικτότατα ἔχοντα, ἢ δεύτερος, ἐκείνων ὅ τι μάλιστά ἐστι ξυγγενές· τὰ δ' ἄλλα πάντα δεύτερά τε καὶ ὕστερα λεκτέον. ΠΡΩ. *Ἀληθέστατα λέγεις.* ΣΩ. *Τὰ δὴ τῶν ὀνομάτων περὶ τὰ τοιαῦτα κάλλιστα ἆρ' οὐ τοῖς καλλίστοις*
D δικαιότατον ἀπονέμειν; ΠΡΩ. *Εἰκός γε.* ' ΣΩ. *Οὐκοῦν νοῦς ἐστὶ καὶ φρόνησις ἅ γ' ἄν τις τιμήσειε μάλιστ' ὀνόματα;* ΠΡΩ. *Ναί.* ΣΩ. *Ταῦτ' ἄρα ἐν ταῖς περὶ τὸ ὂν ὄντως ἐννοίαις ἔστιν ἀπηκριβωμένα ὀρθῶς κείμενα καλεῖσθαι.* ΠΡΩ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΣΩ. *Καὶ μὴν ἅ γε εἰς τὴν κρίσιν ἐγὼ τότε παρεσχόμην, οὐκ ἄλλ' ἐστὶν ἢ ταῦτα τὰ ὀνόματα.* ΠΡΩ. *Τί μήν, ὦ Σώκρατες;* ΣΩ. *Εἶεν. τὸ μὲν δὴ φρονήσεώς τε καὶ*
E ἡδονῆς πέρι πρὸς τὴν ἀλλήλων μῖξιν ' εἴ τις φαίη καθαπερεὶ δημιουργοῖς ἡμῖν, ἐξ ὧν ἢ ἐν οἷς δεῖ δημιουργεῖν τι, παρακεῖσθαι, καλῶς ἂν τῷ λόγῳ ἀπεικάζοι. ΠΡΩ. *Καὶ μάλα.* ΣΩ. *Τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἆρ' οὐ μιγνύναι ἐπιχειρητέον;* ΠΡΩ. *Τί μήν;* ΣΩ. *Οὐκοῦν τάδε προειποῦσι καὶ ἀναμνήσασιν ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρθότερον ἂν ἔχοι;* ΠΡΩ. *Τὰ ποῖα;* ΣΩ. *Ἃ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν· εὖ δ' ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ*
60 καὶ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς * ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. ΠΡΩ. *Τί μήν;* ΣΩ. *Φέρε δὴ πρὸς Διός· οἶμαι γὰρ οὑτωσί πως τὰ τότε λεχθέντα ῥηθῆναι.* ΠΡΩ. *Πῶς;* ΣΩ. *Φίληβός φησι τὴν ἡδονὴν σκοπὸν ὀρθὸν πᾶσι ζῴοις γεγονέναι καὶ δεῖν πάντας τούτου στοχάζεσθαι, καὶ δὴ καὶ τἀγαθὸν τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ξύμπασι, καὶ δύο ὀνόματα, ἀγαθὸν καὶ ἡδύ, ἑνί τινι καὶ φύσει μιᾷ τούτω ὀρθῶς τεθέντ' ἔχειν. Σωκράτης*
B δὲ πρῶτον μὲν ' οὔ φησι τοῦτ' εἶναι, δύο δὲ καθάπερ τὰ ὀνόματα, καὶ τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδὺ διάφορον ἀλλήλων φύσιν ἔχειν, μᾶλλον δὲ μέτοχον εἶναι τῆς τοῦ ἀγαθοῦ μοίρας τὴν φρόνησιν ἢ τὴν ἡδονήν. οὐ ταῦτ' ἔστι τε καὶ ἦν τὰ τότε λεγόμενα, ὦ Πρώταρχε; ΠΡΩ. *Σφόδρα μὲν οὖν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ τόδε καὶ τότε καὶ νῦν ἡμῖν ἂν ξυνομολογοῖτο;* ΠΡΩ. *Τὸ ποῖον;* ΣΩ.
C Τὴν τἀγαθοῦ διαφέρειν φύσιν τῷδε τῶν ἄλλων. ' ΠΡΩ. *Τίνι;* ΣΩ. *Ὧι παρείη τοῦτ' ἀεὶ τῶν ζώων διὰ τέλους πάντως καὶ πάντῃ, μηδενὸς ἑτέρου ποτὲ ἔτι προσδεῖσθαι, τὸ δὲ ἱκανὸν τελεώτατον ἔχειν. οὐχ οὕτως;* ΠΡΩ. *Οὕτω μὲν οὖν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τῷ λόγῳ ἐπειράθημεν χωρὶς ἑκάτερον ἑκατέρου θέντες εἰς τὸν βίον ἑκάστων, ἄμικτον μὲν ἡδονὴν φρονήσει, φρόνησιν δὲ ὡσαύτως ἡδονῆς μηδὲ τὸ σμικρότατον ἔχουσαν;* ΠΡΩ. *Ἦν ταῦτα.* ΣΩ. *Μῶν οὖν ἡμῖν αὐτῶν τότε*
D πότερον ' ἱκανὸν ἔδοξεν εἶναί τῳ; ΠΡΩ. *Καὶ πῶς;* XXXVII. ΣΩ. *Εἰ δέ γε παρηνέχθημέν τι τότε, νῦν ὁστισοῦν ἐπαναλαβὼν ὀρθότερον εἰπάτω, μνήμην καὶ φρόνησιν καὶ ἐπιστήμην καὶ ἀληθῆ δόξαν τῆς αὐτῆς ἰδέας τιθέμενος, καὶ σκοπῶν, εἴ τις ἄνευ τούτων δέξαιτ' ἂν οἱ καὶ ὁτιοῦν εἶναι ἢ γίγνεσθαι, μὴ ὅτι δή γε ἡδονήν, εἴθ' ὡς πλείστην εἴθ' ὡς σφοδροτάτην, εἰ μήτε ἀληθῶς δοξάζοι χαίρειν, μήτε τὸ παράπαν γιγνώσκοι τί*
E ποτε πέπονθε πάθος, ' μήτ' αὖ μνήμην τοῦ πάθους μηδ' ὁντινοῦν χρόνον ἔχοι. ταὐτὰ δὲ λέγε καὶ περὶ φρονήσεως, εἴ τις ἄνευ πάσης ἡδονῆς καὶ τῆς βραχυτάτης δέξαιτ' ἂν φρόνησιν ἔχειν μᾶλλον ἢ μετά τινων ἡδονῶν, ἢ πάσας ἡδονὰς χωρὶς φρονήσεως μᾶλλον ἢ μετὰ φρονήσεώς αὖ τινός. ΠΡΩ. *Οὐκ ἔστιν, ὦ Σώ-*
κρατες, ἀλλ' οὐδὲν δεῖ ταῦτά γε πολλάκις ἐπερωτᾶν. * 61
ΣΩ. *Οὐκοῦν τό γε τέλεον καὶ πᾶσιν αἱρετὸν καὶ τὸ παντάπασιν ἀγαθὸν οὐδέτερον ἂν τούτων εἴη;* ΠΡΩ. *Πῶς γὰρ ἄν;* ΣΩ. *Τὸ τοίνυν ἀγαθὸν ἤτοι σαφῶς ἢ καί τινα τύπον αὐτοῦ ληπτέον, ἵν', ὅπερ ἐλέγομεν, δευτερεῖα ὅτῳ δώσομεν, ἔχωμεν.* ΠΡΩ. *Ὀρθότατα λέγεις.* ΣΩ. *Οὐκοῦν ὁδὸν μέν τινα ἐπὶ τἀγαθὸν εἰλήφαμεν;* ΠΡΩ. *Τίνα;* ΣΩ. *Καθάπερ εἴ τίς τινα ἄνθρωπον ζητῶν τὴν οἴκησιν πρῶτον ' ὀρθῶς, ἵν' οἰκεῖ, πύθοιτ'* B
αὐτοῦ, μέγα τι δήπου πρὸς τὴν εὕρεσιν ἂν ἔχοι τοῦ ζητουμένου. ΠΡΩ. *Πῶς δ' οὔ;* ΣΩ. *Καὶ νῦν δή τις λόγος ἐμήνυσεν ἡμῖν, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχάς, μὴ ζητεῖν ἐν τῷ ἀμίκτῳ βίῳ τἀγαθὸν ἀλλ' ἐν τῷ μικτῷ.* ΠΡΩ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Ἐλπὶς μὴν πλείων ἐν τῷ μιχθέντι καλῶς τὸ ζητούμενον ἔσεσθαι φανερώτερον ἢ ἐν τῷ μή;* ΠΡΩ. *Πολύ γε.* ΣΩ. *Τοῖς δὴ θεοῖς, ὦ Πρώταρχε, εὐχόμενοι κεραννύωμεν, εἴτε Διόνυσος εἴτε Ἥφαιστος ' εἴθ' ὅστις θεῶν ταύτην τὴν τιμὴν εἴληχε τῆς συγ-* C
κράσεως. ΠΡΩ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΣΩ. *Καὶ μὴν καθάπερ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεστᾶσι κρῆναι· μέλιτος μὲν ἂν ἀπεικάζοι τις τὴν τῆς ἡδονῆς, τὴν δὲ τῆς φρονήσεως νηφαντικὴν καὶ ἄοινον αὐστηροῦ καὶ ὑγιεινοῦ τινὸς ὕδατος· ἃς προθυμητέον ὡς κάλλιστα συμμιγνύναι.* ΠΡΩ. *Πῶς γὰρ οὔ;* ΣΩ. *Φέρε δὴ πρότερον· ἆρα πᾶσαν ' ἡδονὴν πάσῃ φρονήσει μιγνύντες τοῦ καλῶς* D
ἂν μάλιστ' ἐπιτύχοιμεν; ΠΡΩ. *Ἴσως.* ΣΩ. *Ἀλλ' οὐκ ἀσφαλές. ᾗ δὲ ἀκινδυνότερον ἂν μιγνύοιμεν, δόξαν μοι δοκῶ τινὰ ἀποφήνασθαι ἄν.* ΠΡΩ. *Λέγε τίνα.* ΣΩ. *Ἦν ἡμῖν ἡδονή τε ἀληθῶς, ὡς οἰόμεθα, μᾶλλον ἑτέρας ἄλλη, καὶ δὴ καὶ τέχνη τέχνης ἀκριβεστέρα;* ΠΡΩ. *Πῶς γὰρ οὔ;* ΣΩ. *Καὶ ἐπιστήμη δὴ ἐπιστήμης διάφορος, ἡ μὲν ἐπὶ τὰ γιγνόμενα καὶ ἀπολλύμενα ἀποβλέπουσα, ἡ δὲ ἐπὶ ' τὰ μήτε γιγνόμενα μήτε ἀπολ-* E
λύμενα, κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ὡσαύτως ὄντα ἀεί. ταύτην εἰς τὸ ἀληθὲς ἐπισκοπούμενοι ἡγησάμεθα ἐκείνης ἀληθεστέραν εἶναι. ΠΡΩ. *Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς.* ΣΩ. *Οὐκοῦν εἰ τἀληθέστατα τμήματα ἑκατέρας ἴδοιμεν πρῶτον ξυμμίξαντες, ἆρ' ἱκανὰ ταῦτα ξυγκεκραμένα τὸν ἀγαπητότατον βίον ἀπεργασάμενα παρέχειν ἡμῖν, ἤ τινος ἔτι προσδεόμεθα καὶ τῶν μὴ τοιούτων;* * 62
ΠΡΩ. *Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ δρᾶν οὕτως.* XXXVIII. ΣΩ. *Ἔστω δή τις ἡμῖν φρονῶν ἄνθρωπος αὐτῆς πέρι δικαιοσύνης, ὅ τι ἔστι, καὶ λόγον ἔχων ἑπόμενον τῷ νοεῖν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ὄντων ὡσαύτως διανοούμενος.* ΠΡΩ. *Ἔστω γὰρ οὖν.* ΣΩ. *Ἆρ' οὖν οὗτος ἱκανῶς ἐπιστήμης ἕξει κύκλου μὲν καὶ σφαίρας αὐτῆς τῆς θείας τὸν λόγον ἔχων, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ταύτην σφαῖραν καὶ τοὺς κύκλους τούτους ἀγνοῶν, καὶ χρώμενος ἐν οἰκοδομίᾳ καὶ ' τοῖς ἄλλοις* B
ὁμοίως κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις; ΠΡΩ. *Γελοίαν διάθεσιν ἡμῶν, ὦ Σώκρατες, ἐν ταῖς θείαις οὖσαν μόνον ἐπιστήμαις λέγομεν.* ΣΩ. *Πῶς φῄς; ἦ τοῦ ψευδοῦς κανόνος ἅμα καὶ τοῦ κύκλου τὴν οὐ βέβαιον οὐδὲ καθαρὰν τέχνην ἐμβλητέον κοινῇ καὶ συγκρατέον;* ΠΡΩ. *Ἀναγκαῖον γάρ, εἰ μέλλει τις ἡμῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἑκάστοτε ἐξευρήσειν οἴκαδε.* ΣΩ. *Ἦ καὶ μουσικήν, ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφαμεν ' στοχάσεώς τε καὶ μιμήσεως μεστὴν οὖσαν καθαρότητος ἐνδεῖν;* ΠΡΩ. *Ἀναγκαῖον φαίνεται ἔμοιγε, εἴπερ γε ἡμῶν ὁ βίος ἔσται*

καὶ ὁπωσοῦν ποτὲ βίος. ΣΩ. Βούλει δῆτα, ὥσπερ θυρωρὸς ὑπ' ὄχλου τις ὠθούμενος καὶ βιαζόμενος, ἡττηθεὶς ἀναπετάσας τὰς θύρας ἀφῶ πάσας τὰς ἐπιστήμας εἰσρεῖν καὶ μίγνυσθαι ὁμοῦ καθαρᾷ τὴν ἐν-
D δεεστέραν; ΠΡΩ. Οὔκουν ἔγωγε οἶδα, | ὦ Σώκρατες, ὅ τί τις ἂν βλάπτοιτο πάσας λαβὼν τὰς ἄλλας ἐπιστήμας, ἔχων τὰς πρώτας. ΣΩ. Μεθιῶ δὴ τὰς ξυμπάσας ῥεῖν εἰς τὴν τῆς Ὁμήρου καὶ μάλα ποιητικῆς μισγαγκείας ὑποδοχήν; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. XXXIX. ΣΩ. Μεθεῖνται. καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πηγὴν ἰτέον. ὡς γὰρ διενοήθημεν αὐτὰς μιγνύναι, τὰ τῶν ἀληθῶν μόρια πρῶτον, οὐκ ἐξεγένεθ' ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ
E τὸ πᾶσαν ἀγαπᾶν ἐπιστήμην εἰς | ταὐτὸν μεθεῖμεν ἀθρόας καὶ πρόσθεν τῶν ἡδονῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ὥρα δὴ βουλεύεσθαι νῷν καὶ περὶ τῶν ἡδονῶν, πότερα καὶ ταύτας πάσας ἀθρόας ἀφετέον ἢ καὶ τούτων πρώτας μεθετέον ἡμῖν ὅσαι ἀληθεῖς. ΠΡΩ. Πολύ γε διαφέρει πρός γε ἀσφάλειαν πρώτας τὰς ἀληθεῖς ἀφεῖναι. ΣΩ. Μεθείσθων δή. τί δὲ μετὰ ταῦτα; ἆρ' οὐκ εἰ μέν τινες ἀναγκαῖαι, καθάπερ ἐκεῖ, ξυμμικτέον καὶ ταύτας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; τάς γε ἀναγκαίας δήπουθεν. ΣΩ. Εἰ δέ γε καὶ κα-
63 θάπερ τὰς * τέχνας πάσας ἀβλαβές τε καὶ ὠφέλιμον ἦν ἐπίστασθαι διὰ βίου, καὶ νῦν δὴ ταὐτὰ λέγομεν περὶ τῶν ἡδονῶν, εἴπερ πάσας ἡδονὰς ἥδεσθαι διὰ βίου συμφέρον τε ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἀβλαβὲς ἅπασι, πάσας ξυγκρατέον. ΠΡΩ. Πῶς οὖν δὴ περὶ αὐτῶν τούτων λέγωμεν; καὶ πῶς ποιῶμεν; ΣΩ. Οὐχ ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, διερωτᾶν χρή, τὰς ἡδονὰς δὲ αὐτὰς καὶ τὰς
B φρονήσεις, διαπυνθανομένους τὸ τοιόνδε ἀλλήλων | πέρι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὦ φίλαι, εἴτε ἡδονὰς ὑμᾶς χρὴ προσαγορεύειν εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν ὀνόματι, μῶν οὐκ ἂν δέξαισθε οἰκεῖν μετὰ φρονήσεως πάσης ἢ χωρὶς τοῦ φρονεῖν; Οἶμαι μὲν πρὸς ταῦτα τόδ' αὐτὰς ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐρρήθη, τὸ μόνον καὶ ἔρημον εἰλικρινὲς εἶναί τι γένος οὔτε πάνυ τι δυνατὸν
C οὔτ' ὠφέλιμον· πάντων γε μὴν ἡγούμεθα γενῶν | ἄριστον ἓν ἀνθ' ἑνὸς συνοικεῖν ἡμῖν τὸ τοῦ γιγνώσκειν τά τε ἄλλα πάντα καὶ αὖ τὴν αὐτὴν ἡμῶν τελέως εἰς δύναμιν ἑκάστην. ΠΡΩ. Καὶ καλῶς γε εἰρήκατε τὰ νῦν, φήσομεν. ΣΩ. Ὀρθῶς. πάλιν τοίνυν μετὰ τοῦτο τὴν φρόνησιν καὶ τὸν νοῦν ἀνερωτητέον· Ἆρ' ἡδονῶν τι προσδεῖσθε ἐν τῇ ξυγκράσει; φαῖμεν ἂν αὖ τὸν νοῦν τε καὶ τὴν φρόνησιν ἀνερωτῶντες. Ποίων, φαῖεν ἂν
D ἴσως, ἡδονῶν; ΠΡΩ. Εἰκός. ΣΩ. Ὁ δέ γ' | ἡμέτερος λόγος μετὰ τοῦτ' ἐστὶν ὅδε. Πρὸς ταῖς ἀληθέσιν ἐκείναις ἡδοναῖς, φήσομεν, ἆρ' ἔτι προσδεῖσθ' ἡμῖν τὰς μεγίστας ἡδονὰς ξυνοίκους εἶναι καὶ τὰς σφοδροτάτας; Καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; φαῖεν ἄν, αἵ γ' ἐμποδίσματά τε μυρία ἡμῖν ἔχουσι, τὰς ψυχὰς ἐν αἷς οἰκοῦμεν, ταράττουσαι διὰ μανικὰς ἡδονάς, καὶ γίγνεσθαί τε ἡμᾶς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐῶσι τά τε γιγνόμενα
E ἡμῶν | τέκνα ὡς τὸ πολύ, δι' ἀμέλειαν λήθην ἐμποιοῦσαι, παντάπασι διαφθείρουσιν; ἄλλας δὲ ἡδονὰς ἀληθεῖς καὶ καθαρὰς ἃς εἶπες, σχεδὸν οἰκείας ἡμῖν νόμιζε, καὶ πρὸς ταύταις τὰς μεθ' ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ ξυμπάσης ἀρετῆς ὁπόσαι καθάπερ θεοῦ ὀπαδοὶ γιγνόμεναι αὐτῇ ξυνακολουθοῦσι πάντῃ, ταύτας μίγνυ· τὰς δ' ἀεὶ μετ' ἀφροσύνης καὶ τῆς ἄλλης κακίας ἑπομένας πολλή που ἀλογία τῷ νῷ μιγνύναι τὸν βουλόμενον ὅ τι καλλίστην ἰδόντα καὶ ἀστασιαστοτάτην μῖξιν καὶ κρᾶσιν * ἐν ταύτῃ μαθεῖν 64
πειρᾶσθαι, τί ποτε ἔν τε ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ πέφυκεν ἀγαθὸν καὶ τίνα ἰδέαν αὐτὴν εἶναί ποτε μαντευτέον. Ἆρ' οὐκ ἐμφρόνως ταῦτα καὶ ἐχόντως ἑαυτὸν τὸν νοῦν φήσομεν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ μνήμης καὶ δόξης ὀρθῆς ἀποκρίνασθαι τὰ νῦν ῥηθέντα; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε ἀναγκαῖον, καὶ οὐκ ἄλλως ἄν ποτε γένοιτο οὐδ' ἂν ἕν. ΠΡΩ. | Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὧι μὴ μίξομεν ἀλήθειαν, B
οὐκ ἄν ποτε τοῦτ' ἀληθῶς γίγνοιτο, οὐδ' ἂν γενόμενον εἴη. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; XL. ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλ' εἴ τινος ἔτι προσδεῖ τῇ συγκράσει ταύτῃ, λέγετε σύ τε καὶ Φίληβος. ἐμοὶ μὲν γὰρ καθαπερεὶ κόσμος τις ἀσώματος ἄρξων καλῶς ἐμψύχου σώματος ὁ νῦν λόγος ἀπειργάσθαι φαίνεται. ΠΡΩ. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, οὕτω λέγε δεδόχθαι. | ΣΩ. Ἆρ' οὖν C
ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ ἀγαθοῦ νῦν ἤδη προθύροις καὶ τῆς οἰκήσεως ἐφεστάναι τῆς τοῦ τοιούτου λέγοντες ἴσως ὀρθῶς ἄν τινα τρόπον φαῖμεν; ΠΡΩ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δῆτα ἐν τῇ ξυμμίξει τιμιώτατον ἅμα καὶ μάλιστ' αἴτιον εἶναι δόξειεν ἂν ἡμῖν τοῦ πᾶσι γεγονέναι προσφιλῆ τὴν τοιαύτην διάθεσιν; τοῦτο γὰρ ἰδόντες μετὰ τοῦτ' ἐπισκεψόμεθα, εἴθ' ἡδονῇ εἴτε τῷ νῷ προσφυέστερον καὶ οἰκειότερον ἐν τῷ παντὶ ξυνέστηκεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς· | τοῦτο γὰρ εἰς τὴν κρίσιν D
ἡμῖν ἐστὶ ξυμφορώτατον. ΣΩ. Καὶ μὴν ξυμπάσης γε μίξεως οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἢ παντὸς ἀξία γίγνεται ἡτισοῦν ἢ τὸ παράπαν οὐδενός. ΠΡΩ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Οὐδεὶς που τοῦτο ἀνθρώπων ἀγνοεῖ. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι μέτρου καὶ τῆς ξυμμέτρου φύσεως μὴ τυχοῦσα ἡτισοῦν καὶ ὁπωσοῦν ξύγκρασις πᾶσα ἐξ ἀνάγκης ἀπόλλυσι τά τε κεραννύμενα καὶ πρώτην ἑαυτήν. οὐδὲ | γὰρ κρᾶσις, ἀλλά τις E
ἄκρατος ξυμπεφορημένη ἀληθῶς ἡ τοιαύτη γίγνεται ἑκάστοτε ὄντως τοῖς κεκτημένοις ξυμφορά. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Νῦν δὴ καταπέφευγεν ἡμῖν ἡ τἀγαθοῦ δύναμις εἰς τὴν τοῦ καλοῦ φύσιν. μετριότης γὰρ καὶ ξυμμετρία κάλλος δήπου καὶ ἀρετὴ πανταχοῦ ξυμβαίνει γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀλήθειάν γε ἔφαμεν αὐτοῖς ἐν τῇ κράσει μεμῖχθαι. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ μιᾷ δυνάμεθα ἰδέᾳ τὸ ἀγαθὸν * θηρεῦσαι, σὺν τρισὶ λα- 65
βόντες, κάλλει καὶ ξυμμετρίᾳ καὶ ἀληθείᾳ, λέγωμεν ὡς τοῦτο οἷον ἓν ὀρθότατ' ἂν αἰτιασαίμεθ' ἂν τῶν ἐν τῇ ξυμμίξει, καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἀγαθὸν ὂν τοιαύτην αὐτὴν γεγονέναι. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. XLI. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν, ὦ Πρώταρχε, ἱκανὸς ἡμῖν γένοιτ' ἂν ὁστισοῦν κριτὴς ἡδονῆς τε πέρι καὶ φρονήσεως, ὁπότερον αὐτοῖν τοῦ ἀρίστου | ξυγγενέστερόν τε καὶ τιμιώτερον B
ἐν ἀνθρώποις τέ ἐστι καὶ θεοῖς. ΠΡΩ. Δῆλον μέν, ὅμως δ' οὖν τῷ λόγῳ ἐπεξελθεῖν βέλτιον. ΣΩ. Καθ' ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρίνωμεν. δεῖ γὰρ ἰδεῖν ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν. ΠΡΩ. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις; ΣΩ. Ναί. πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε· καὶ λα-

C βόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ | ἀλήθειαν καὶ
ἡδονήν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ, πό-
τερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον ἢ νοῦς ἀληθείᾳ. ΠΡΩ.
Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γάρ, οἶμαι, διαφέρετον. ἡδονὴ
μὲν γὰρ ἁπάντων ἀλαζονίστατον, ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν
ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τἀφροδίσια, αἳ δὴ μέγισται δο-
κοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ
θεῶν, ὡς καθάπερ παίδων τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν
D | ὀλίγιστον κεκτημένων· νοῦς δὲ ἤτοι ταὐτὸν καὶ ἀλή-
θειά ἐστιν ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον.
ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡσαύτως
σκέψαι, πότερον ἡδονὴ φρονήσεως ἢ φρόνησις ἡδονῆς
πλείω κέκτηται; ΠΡΩ. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέ-
ψιν προβέβληκας. οἶμαι γὰρ ἡδονῆς μὲν καὶ περιχα-
ρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἄν
τινα, νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρότερον οὐδ' ἂν ἕν
E ποτε. ΣΩ. Καλῶς | εἴρηκας. ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ
τρίτον. νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλέον ἢ τὸ τῆς
ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς, ἢ τοὐ-
ναντίον; ΠΡΩ. Ἆρ' οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ
Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ αἰ-
σχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὔ-
τε γενόμενον οὔτε ὄντα οὔτε ἐσόμενον; ΣΩ. Ὀρθῶς.
ΠΡΩ. Ἡδονάς δέ γέ που, καὶ ταῦτα σχεδὸν τὰς με-
γίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον
ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες
66 * αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅ
τι μάλιστα, νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς
οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά. ΣΩ. Πάντῃ δὴ φήσεις, ὦ Πρώ-
ταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων,
ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ' αὖ δεύτερον,
ἀλλὰ πρῶτον μέν πῃ περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ
καίριον καὶ πάντα, ὁπόσα χρὴ τοιαῦτα νομίζειν τὴν
ἀΐδιον ᾑρῆσθαι φύσιν. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν
B νῦν λεγομένων. | ΣΩ. Δεύτερον μὴν περὶ τὸ σύμμε-
τρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλεον καὶ ἱκανὸν καὶ πάνθ',
ὁπόσα τῆς γενεᾶς αὖ ταύτης ἐστίν. ΠΡΩ. Ἔοικε
γοῦν. ΣΩ. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ μαντεία, νοῦν
καὶ φρόνησιν τιθεὶς οὐκ ἂν μέγα τι τῆς ἀληθείας πα-
ρεξέλθοις. ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τέταρτα,
ἃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔθεμεν, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας
C καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ' εἶναι τὰ | πρὸς τοῖς
τρισὶ τέταρτα, εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ γέ ἐστι μᾶλλον [ἢ]
τῆς ἡδονῆς ξυγγενῆ; ΠΡΩ. Τάχ' ἄν. ΣΩ. Πέμπτας
τοινυν, ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν ἀλύπους ὁρισάμενοι, καθα-
ρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς [ἐπιστήμας], ταῖς
δὲ αἰσθήσεσιν ἑπομένας; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἕκτῃ
δ' ἐν γενεᾷ, φησὶν Ὀρφεύς, καταπαύσατε κόσμον ἀοι-
δῆς. ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ κα-
ταπεπαυμένος εἶναι κρίσει. τὸ δὴ μετὰ | ταῦθ' ἡμῖν D
οὐδὲν λοιπὸν πλὴν ὥσπερ κεφαλὴν ἀποδοῦναι τοῖς εἰ-
ρημένοις. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρή. **XLII.** ΣΩ. Ἴθι δή,
τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι, τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι λό-
γον ἐπεξέλθωμεν. ΠΡΩ. Ποῖον δή; ΣΩ. Φίληβος
τἀγαθὸν ἐτίθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παν-
τελῆ. ΠΡΩ. Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλε-
γες ἀρτίως τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον. ΣΩ.
Ναί, τὸ δέ γε μετὰ | τοῦτο ἀκούωμεν. ἐγὼ γὰρ δὴ E
κατιδὼν ἅπερ νῦν δὴ διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν
Φιλήβου λόγον οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις
μυρίων, εἶπον ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη μακρῷ βέλτιόν
τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ. ΠΡΩ. Ἦν
ταῦτα. ΣΩ. Ὑποπτεύων δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι πολλὰ
εἶπον, ὡς εἰ φανείη τι τούτοιν ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ
τῶν δευτερείων νῷ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ
δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο. * ΠΡΩ. Εἶπες γὰρ οὖν. 67
ΣΩ. Καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατα τούτοιν
οὐδέτερον ἱκανὸν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ.
Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλ-
λακτο καὶ ἡδονὴ μή τοι τἀγαθόν γε αὐτὸ μηδ' ἕτερον
αὐτοῖν εἶναι στερομένοιν αὐταρκείας καὶ τῆς τοῦ ἱκα-
νοῦ καὶ τελέου δυνάμεως; ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ.
Φανέντος δέ γε ἄλλου τρίτου κρείττονος τούτοιν ἑκα-
τέρου, μυρίῳ γ' αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσ-
φυέστερον πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέᾳ. ΠΡΩ.
Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν πέμπτον κατὰ τὴν κρί-
σιν, ἣν νῦν ὁ λόγος ἀπεφήνατο, γίγνοιτ' ἂν ἡ τῆς
ἡδονῆς δύναμις. ΠΡΩ. Ἔοικε. | ΣΩ. Πρῶτον δέ γε B
οὐδ' ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τἄλλα ξύμ-
παντα θηρία φῶσι τῷ τὸ χαίρειν διώκειν· οἷς πιστεύ-
οντες, ὥσπερ μάντεις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ κρίνουσι τὰς
ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι, καὶ τοὺς
θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον
ἢ τοὺς τῶν ἐν Μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἑκά-
στοτε λόγων. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰ-
ρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμὲν ἅπαντες. ΣΩ. Οὐκοῦν
καὶ ἀφίετέ με; ΠΡΩ. Σμικρόν ἔτι τὸ λοιπόν, ὦ Σώ-
κρατες· οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἀπερεῖς πρότερος ἡμῶν.
ὑπομνήσω δέ σε τὰ λειπόμενα.

ΜΕΝΩΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΜΕΝΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΑΙΣ ΜΕΝΩΝΟΣ, ΑΝΥΤΟΣ.

70 I. * Ἔχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἆρα διδακτὸν
ἡ ἀρετή; ἢ οὐ διδακτὸν ἀλλ' ἀσκητόν; ἢ οὔτε ἀσκη-
τὸν οὔτε μαθητόν, ἀλλὰ φύσει παραγίγνεται τοῖς ἀν-
θρώποις ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ; ΣΩ. Ὦ Μένων, πρὸ
τοῦ μὲν Θετταλοὶ εὐδόκιμοι ἦσαν ἐν τοῖς Ἕλλησι καὶ
B ἐθαυμάζοντο ἐφ' ἱππικῇ τε καὶ πλούτῳ, νῦν | δέ, ὡς
ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ τοῦ σοῦ
ἑταίρου Ἀριστίππου πολῖται Λαρισαῖοι. τούτου δὲ
ὑμῖν αἴτιός ἐστι Γοργίας· ἀφικόμενος γὰρ εἰς τὴν πό-
λιν ἐραστὰς ἐπὶ σοφίᾳ εἴληφεν Ἀλευαδῶν τε τοὺς πρώ-
τους, ὧν ὁ σὸς ἐραστής ἐστιν Ἀρίστιππος, καὶ τῶν ἄλ-
λων Θετταλῶν. καὶ δὴ καὶ τοῦτο τὸ ἔθος ὑμᾶς εἴθι-
κεν, ἀφόβως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀποκρίνεσθαι, ἐάν
τίς τι ἔρηται, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς εἰδότας, ἅτε καὶ αὐ-
C τὸς | παρέχων αὑτὸν ἐρωτᾶν τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ
ὅ τι ἄν τις βούληται, καὶ οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρινόμε-
νος. ἐνθάδε δέ, ὦ φίλε Μένων, τὸ ἐναντίον περιέστη-
71 κεν· ὥσπερ αὐχμός τις τῆς σοφίας γέγονε, καὶ * κιν-
δυνεύει ἐκ τῶνδε τῶν τόπων παρ' ὑμᾶς οἴχεσθαι ἡ
σοφία. εἰ γοῦν τινὰ ἐθέλεις οὕτως ἐρέσθαι τῶν ἐνθά-
δε, οὐδεὶς ὅστις οὐ γελάσεται, καὶ ἐρεῖ· Ὦ ξένε, κιν-
δυνεύω σοι δοκεῖν μακάριός τις εἶναι, ἀρετὴν γοῦν,
εἴτε διδακτὸν εἴθ' ὅτῳ τρόπῳ παραγίγνεται εἰδέναι·
ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω, εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτὸν
εἰδέναι, ὡς οὐδὲ αὐτό, ὅ τί ποτ' ἐστὶ τὸ παράπαν
ἀρετή, τυγχάνω εἰδώς. II. Ἐγὼ οὖν καὶ αὐτός, ὦ
B Μένων, οὕτως | ἔχω· συμπένομαι τοῖς πολίταις τού-
του τοῦ πράγματος, καὶ ἐμαυτὸν καταμέμφομαι ὡς
οὐκ εἰδὼς περὶ ἀρετῆς τὸ παράπαν· ὃ δὲ μὴ οἶδα τί
ἐστι, πῶς ἂν ὁποῖόν γέ τι εἰδείην; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν
τε εἶναι, ὅστις Μένωνα μὴ γιγνώσκει τὸ παράπαν ὅς-
τις ἐστί, τοῦτον εἰδέναι, εἴτε καλὸς εἴτε πλούσιος εἴτε
καὶ γενναῖός ἐστιν, εἴτε καὶ τἀναντία τούτων; δοκεῖ
σοι οἷόν τ' εἶναι; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ σύ, ὦ
C Σώκρατες, ἀληθῶς οὐδ' ὅ τι | ἀρετή ἐστιν οἶσθα;
ἀλλὰ ταῦτα περὶ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπαγγέλλωμεν; ΣΩ.
Μὴ μόνον γε, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλῳ πω
ἐνέτυχον εἰδότι, ὡς ἐμοὶ δοκῶ. MEN. Τί δαί; Γορ-
γίᾳ οὐκ ἐνέτυχες, ὅτε ἐνθάδε ἦν; ΣΩ. Ἔγωγε. MEN.
Εἶτα οὐκ ἐδόκει σοι εἰδέναι; ΣΩ. Οὐ πάνυ εἰμὶ μνή-
μων, ὦ Μένων, ὥστε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι,
πῶς μοι τότε ἔδοξεν· ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνός τε οἶδε, καὶ σὺ
ἃ ἐκεῖνος ἔλεγεν· ἀνάμνησον | οὖν με, πῶς ἔλεγεν. εἰ D
δὲ βούλει, αὐτὸς εἰπέ· δοκεῖ γάρ δήπου σοὶ ἅπερ ἐκεί-
νῳ. MEN. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἐκεῖνον μέντοι νῦν ἐῶμεν,
ἐπειδὴ καὶ ἄπεστι· σὺ δὲ αὐτός, ὦ πρὸς θεῶν, Μέ-
νων, τί φῂς ἀρετὴν εἶναι; εἶπον, καὶ μὴ φθονήσῃς,
ἵνα εὐτυχέστατον ψεῦσμα ἐψευσμένος ὦ, ἂν φανῇς σὺ
μὲν εἰδὼς καὶ Γοργίας, ἐγὼ δὲ εἰρηκὼς μηδενὶ πώποτε
εἰδότι ἐντετυχηκέναι. III. | MEN. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, E
ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν· πρῶτον μέν, εἰ βούλει ἀνδρὸς
ἀρετήν, ῥᾴδιον, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετή, ἱκανὸν
εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς
μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς, καὶ αὐ-
τὸν εὐλαβεῖσθαι μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν. εἰ δὲ βούλει
γυναικὸς ἀρετήν, οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν
τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν σώζουσάν τε τὰ ἔνδον καὶ κατή-
κοον οὖσαν τοῦ ἀνδρός. καὶ ἄλλη ἐστὶ παιδὸς ἀρετή,
καὶ θηλείας καὶ ἄῤῥενος, καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός, εἰ
μὲν βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου. * καὶ ἄλ- 72
λαι πάμπολλαι ἀρεταί εἰσιν, ὥστε οὐκ ἀπορία εἰπεῖν
ἀρετῆς πέρι ὅ τι ἔστι. καθ' ἑκάστην γὰρ τῶν πράξεων
καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἑκάστῳ ἡμῶν ἡ
ἀρετή ἐστιν. ὡσαύτως δέ, οἶμαι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἡ
κακία. ΣΩ. Πολλῇ γέ τινι εὐτυχίᾳ ἔοικα κεχρῆσθαι,
ὦ Μένων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνεύρηκα
ἀρετῶν παρὰ σοὶ κειμένων. ἀτάρ, ὦ Μένων, κατὰ
ταύτην τὴν εἰκόνα τὴν περὶ τὰ σμήνη, εἴ μου ἐρομέ-
νου | μελίττης περὶ οὐσίας ὅ τί ποτ' ἔστι, πολλὰς καὶ B
παντοδαπὰς ἔλεγες αὐτὰς εἶναι, τί ἂν ἀπεκρίνω μοι, εἴ
σε ἠρόμην· Ἆρα τούτῳ φῂς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς
εἶναι καὶ διαφερούσας ἀλλήλων, τῷ μελίττας εἶναι; ἢ

τούτῳ μὲν οὐδὲν διαφέρουσιν, ἄλλῳ δέ τῳ, οἷον ἢ κάλλει ἢ μεγέθει ἢ ἄλλῳ τῳ τῶν τοιούτων; εἰπέ, τί ἂν ἀπεκρίνω οὕτως ἐρωτηθείς; MEN. Τοῦτ᾽ ἔγωγε, ὅτι οὐδὲν διαφέρουσιν ἢ μέλιτται εἰσίν, ἡ ἑτέρα τῆς
C ἑτέρας. ΣΩ. Εἰ οὖν | εἶπον μετὰ ταῦτα· Τοῦτο τοίνυν μοι αὐτὸ εἰπέ, ὦ Μένων· ᾧ οὐδὲν διαφέρουσιν ἀλλὰ ταὐτόν εἰσιν ἅπασαι, τί τοῦτο φῂς εἶναι; εἶχες δήπου ἄν τί μοι εἰπεῖν. MEN. Ἔγωγε. IV. ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν· κἂν εἰ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί εἰσιν, ἕν γέ τι εἶδος ταὐτὸν ἅπασαι ἔχουσι δι᾽ ὃ εἰσὶν ἀρεταί, εἰς ὃ καλῶς που ἔχει ἀποβλέψαντα τὸν ἀποκρινάμενον τῷ ἐρωτήσαντι ἐκεῖνο δηλῶ-
D σαι, ὃ τυγχάνει οὖσα ἀρετή. ἢ οὐ | μανθάνεις ὅ τι λέγω; MEN. Δοκῶ γέ μοι μανθάνειν, οὐ μέντοι ὡς βούλομαί γέ πω κατέχω τὸ ἐρωτώμενον. ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ ἀρετῆς μόνον σοι οὕτω δοκεῖ, ὦ Μένων, ἄλλη μὲν ἀνδρὸς εἶναι, ἄλλη δὲ γυναικὸς καὶ τῶν ἄλλων, ἢ καὶ περὶ ὑγιείας καὶ περὶ μεγέθους καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἄλλη μὲν ἀνδρὸς δοκεῖ σοι εἶναι ὑγίεια, ἄλλη δὲ γυναικός; ἢ ταὐτὸν πανταχοῦ εἶδός ἐστιν, ἐάνπερ ὑγίεια ᾖ, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ἐάν τε ἐν ἄλ-
E λῳ | ὁτῳοῦν ᾖ; MEN. Ἡ αὐτή μοι δοκεῖ ὑγίειά τε εἶναι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύς; ἐάνπερ ἰσχυρὰ γυνὴ ᾖ, τῷ αὐτῷ εἴδει καὶ τῇ αὐτῇ ἰσχύϊ ἰσχυρὰ ἔσται; τὸ γὰρ τῇ αὐτῇ τοῦτο λέγω· οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχὺς εἶναι ἡ ἰσχύς, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ᾖ ἐάν τε ἐν γυναικί. ἢ δοκεῖ τί
73 σοι διαφέρειν; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. * ΣΩ. Ἡ δὲ ἀρετὴ πρὸς τὸ ἀρετὴ εἶναι διοίσει τι, ἐάν τε ἐν παιδὶ ᾖ ἐάν τε ἐν πρεσβύτῃ, ἐάν τε ἐν γυναικὶ ἐάν τε ἐν ἀνδρί; MEN. Ἔμοιγέ πως δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τοῦτο οὐκέτι ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις τούτοις. ΣΩ. Τί δαί; οὐκ ἀνδρὸς μὲν ἀρετὴν ἔλεγες πόλιν εὖ διοικεῖν, γυναικὸς δὲ οἰκίαν; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οἷόν τε εὖ διοικεῖν ἢ πόλιν ἢ οἰκίαν ἢ ἄλλο ὁτιοῦν μὴ σωφρόνως
B καὶ δικαίως διοικοῦντα; MEN. | Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄνπερ δικαίως καὶ σωφρόνως διοικῶσι, δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ διοικήσουσιν; MEN. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τῶν αὐτῶν ἄρα ἀμφότεροι δέονται, εἴπερ μέλλουσιν ἀγαθοὶ εἶναι, καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνήρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης. MEN. Φαίνονται. ΣΩ. Τί δέ; παῖς καὶ πρεσβύτης μῶν ἀκόλαστοι ὄντες καὶ ἄδικοι ἀγαθοὶ ἄν ποτε γένοιντο; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ
C σώφρονες καὶ δίκαιοι; MEN. Ναί. | ΣΩ. Πάντες ἄρ᾽ ἄνθρωποι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοί εἰσι· τῶν αὐτῶν γὰρ τυχόντες ἀγαθοὶ γίγνονται. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκ ἂν δήπου, εἴ γε μὴ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ ἦν αὐτῶν, τῷ αὐτῷ ἂν τρόπῳ ἀγαθοὶ ἦσαν. MEN. Οὐ δῆτα. V. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ αὐτὴ ἀρετὴ πάντων ἐστί, πειρῶ εἰπεῖν καὶ ἀναμνησθῆναι, τί αὐτό φησι Γοργίας εἶναι καὶ σὺ μετ᾽ ἐκείνου. MEN. Τί ἄλλο γ᾽ ἢ ἄρχειν οἷόν
D τ᾽ εἶναι τῶν ἀνθρώπων; εἴπερ ἕν γέ τι | ζητεῖς κατὰ πάντων. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ζητῶ γε. ἀλλ᾽ ἆρα καὶ παιδὸς ἡ αὐτὴ ἀρετή, ὦ Μένων, καὶ δούλου, ἄρχειν οἵω τε εἶναι τοῦ δεσπότου; καὶ δοκεῖ σοι ἔτι ἂν δοῦλος εἶναι ὁ ἄρχων; MEN. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ εἰκός, ὦ ἄριστε. ἔτι γὰρ καὶ τόδε σκόπει. ἄρχειν φῂς οἷόν τ᾽ εἶναι. οὐ προσθήσομεν αὐτόσε τὸ δικαίως, ἀδίκως δὲ μή; MEN. Οἶμαι ἔγωγε·

ἡ γὰρ δικαιοσύνη, ὦ Σώκρατες, ἀρετή ἐστι. ΣΩ. | E
Πότερον ἀρετή, ὦ Μένων, ἢ ἀρετή τις; MEN. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὡς περὶ ἄλλου ὁτουοῦν. οἷον, εἰ βούλει, στρογγυλότητος πέρι εἴποιμ᾽ ἂν ἔγωγε ὅτι σχῆμά τί ἐστιν, οὐχ οὕτως ἁπλῶς ὅτι σχῆμα. διὰ ταῦτα δὲ οὕτως ἂν εἴποιμι, ὅτι καὶ ἄλλα ἔστι σχήματα. MEN. Ὀρθῶς γε λέγων σύ· ἐπεὶ καὶ ἐγὼ λέγω οὐ μόνον δικαιοσύνην ἀλλὰ καὶ ἄλλας εἶναι ἀρετάς. ΣΩ. Τίνας ταύτας; εἰπέ. οἷον καὶ ἐγὼ * σοὶ εἴποιμι ἂν 74
καὶ ἄλλα σχήματα, εἴ με κελεύοις· καὶ σὺ οὖν ἐμοὶ εἰπὲ ἄλλας ἀρετάς. MEN. Ἡ ἀνδρεία τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ ἀρετὴ εἶναι καὶ σωφροσύνη καὶ σοφία καὶ μεγαλοπρέπεια καὶ ἄλλαι πάμπολλαι. ΣΩ. Πάλιν, ὦ Μένων, ταὐτὸν πεπόνθαμεν· πολλὰς αὖ ηὑρήκαμεν ἀρετὰς μίαν ζητοῦντες, ἄλλον τρόπον ἢ νῦν δή· τὴν δὲ μίαν, ἣ διὰ πάντων τούτων ἐστίν, οὐ δυνάμεθα ἀνευρεῖν. VI. MEN. | Οὐ γὰρ δύναμαί πω, ὦ Σώκρατες, B
ὡς σὺ ζητεῖς, μίαν ἀρετὴν λαβεῖν κατὰ πάντων, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις. ΣΩ. Εἰκότως γε. ἀλλ᾽ ἐγὼ προθυμήσομαι, ἐὰν οἷός τ᾽ ὦ, ἡμᾶς προσβιβάσαι. μανθάνεις γάρ που, ὅτι οὑτωσὶ ἔχει περὶ παντός· εἴ τίς σε ἀνέροιτο τοῦτο, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τί ἐστι σχῆμα, ὦ Μένων; εἰ αὐτῷ εἶπες, ὅτι στρογγυλότης, εἴ σοι εἶπεν ἅπερ ἐγώ, πότερον σχῆμα ἡ στρογγυλότης ἐστὶν ἢ σχῆμά τι; εἶπες δήπου ἄν, ὅτι σχῆμά τι. MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα, | ὅτι καὶ ἄλλα ἔστι C
σχήματα; MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ γε προσανηρώτα σε, ὁποῖα, ἔλεγες ἄν; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ αὖ εἰ περὶ χρώματος ὡσαύτως ἀνήρετο ὅ τι ἔστι, καὶ εἰπόντος σου, ὅτι τὸ λευκόν, μετὰ ταῦτα ὑπέλαβεν ὁ ἐρωτῶν, πότερον τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστιν ἢ χρῶμά τι; εἶπες ἄν, ὅτι χρῶμά τι, διότι καὶ ἄλλα τυγχάνει ὄντα; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ εἴ γέ σε ἐκέλευε λέγειν ἄλλα χρώματα, ἔλεγες | ἂν ἄλλα, ἃ οὐδὲν ἧττον τυγχάνει D
ὄντα χρώματα τοῦ λευκοῦ; MEN. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ὥσπερ ἐγὼ μετῄει τὸν λόγον, καὶ ἔλεγεν, ὅτι Ἀεὶ εἰς πολλὰ ἀφικνούμεθα· ἀλλὰ μή μοι οὕτως, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ταῦτα ἑνί τινι προσαγορεύεις ὀνόματι, καὶ φῂς οὐδὲν αὐτῶν ὅ τι οὐ σχῆμα εἶναι, καὶ ταῦτα καὶ ἐναντία ὄντα ἀλλήλοις, ὅ τι ἔστι τοῦτο, ὃ οὐδὲν ἧττον κατέχει τὸ στρογγύλον ἢ τὸ εὐθύ, ὃ δὴ ὀνομάζεις σχῆμα, καὶ οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον | σχῆμα E
εἶναι ἢ τὸ εὐθύ. ἢ οὐχ οὕτω λέγεις; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν, ὅταν οὕτω λέγῃς, τότε οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον εἶναι στρογγύλον ἢ εὐθύ, οὐδὲ τὸ εὐθὺ εὐθὺ ἢ στρογγύλον; MEN. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν σχῆμά γε οὐδὲν μᾶλλον φῂς εἶναι τὸ στρογγύλον τοῦ εὐθέος, οὐδὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. MEN. Ἀληθῆ λέγεις. VII. ΣΩ. Τί ποτε οὖν τοῦτο, οὗ τοῦτο ὄνομά ἐστι, τὸ σχῆμα; πειρῶ λέγειν. Εἰ οὖν τῷ ἐρωτῶντι οὕτως ἢ περὶ * σχήματος ἢ χρώ- 75
ματος εἶπες, ὅτι Ἀλλ᾽ οὐδὲ μανθάνω ἔγωγε ὅ τι βούλει, ὦ ἄνθρωπε, οὐδὲ οἶδα ὅ τι λέγεις· ἴσως ἂν ἐθαύμασε, καὶ εἶπεν, Οὐ μανθάνεις, ὅτι ζητῶ τὸ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ταὐτόν; ἢ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις, ὦ Μένων, ἔχοις ἂν εἰπεῖν, εἴ τις ἐρωτῴη· τί ἐστιν ἐπὶ τῷ στρογγύλῳ καὶ εὐθεῖ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ δὴ σχήματα καλεῖς, ταὐτὸν ἐπὶ πᾶσι; πειρῶ εἰπεῖν, ἵνα καὶ γένηταί σοι μελέτη πρὸς τὴν περὶ τῆς ἀρετῆς ἀπόκρισιν. MEN.

B Μή· | ἀλλὰ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ. ΣΩ. Βούλει σοι
χαρίσωμαι; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐθελήσεις οὖν
καὶ σὺ ἐμοὶ εἰπεῖν περὶ τῆς ἀρετῆς; ΜΕΝ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Προθυμητέον τοίνυν· ἄξιον γάρ. ΜΕΝ. Πάνυ
μὲν οὖν. ΣΩ. Φέρε δή, πειρώμεθά σοι εἰπεῖν, τί ἐστι
σχῆμα. σκόπει οὖν εἰ τόδε ἀποδέχει αὐτὸ εἶναι· ἔστω
γὰρ δὴ ἡμῖν τοῦτο σχῆμα, ὃ μόνον τῶν ὄντων τυγχά-
νει χρώματι ἀεὶ ἑπόμενον. ἱκανῶς σοι; ἢ ἄλλως πως
ζητεῖς; ἐγὼ γὰρ κἂν οὕτως ἀγαπῴην εἴ μοι ἀρετὴν εἴ-
C ποις. | ΜΕΝ. Ἀλλὰ τοῦτό γε εὔηθες, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Πῶς λέγεις; ΜΕΝ. Ὅτι σχῆμά πού ἐστι κατὰ
τὸν σὸν λόγον, ὃ ἀεὶ χρόᾳ ἕπεται. εἶεν. εἰ δὲ δὴ τὴν
χρόαν τις μὴ φαίη εἰδέναι, ἀλλὰ ὡσαύτως ἀποροῖ, ὥσ-
περ περὶ τοῦ σχήματος, τί ἂν οἴει σοι ἀποκεκρίσθαι;
VIII. ΣΩ. Τἀληθῆ ἔγωγε. καὶ εἰ μέν γε τῶν σοφῶν
τις εἴη καὶ ἐριστικῶν τε καὶ ἀγωνιστικῶν ὁ ἐρόμενος,
D εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, | ὅτι Ἐμοὶ μὲν εἴρηται· εἰ δὲ μὴ ὀρ-
θῶς λέγω, σὸν ἔργον λαμβάνειν λόγον καὶ ἐλέγχειν. εἰ
δὲ ὥσπερ ἐγώ τε καὶ σὺ νυνὶ φίλοι ὄντες βούλοιντο
ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, δεῖ δὴ πρᾳότερόν πως καὶ δια-
λεκτικώτερον ἀποκρίνεσθαι. ἔστι δὲ ἴσως τὸ διαλεκτι-
κώτερον μὴ μόνον τἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι'
ἐκείνων ὧν ἂν προσομολογῇ εἰδέναι ὁ ἐρωτώμενος.
πειράσομαι δὴ καὶ ἐγώ σοι οὕτως εἰπεῖν. λέγε γάρ
E μοι· τελευτὴν καλεῖς τι; τοιόνδε | λέγω, οἷον πέρας
καὶ ἔσχατον· πάντα ταῦτα ταὐτόν τι λέγω. ἴσως δ'
ἂν ἡμῖν Πρόδικος διαφέροιτο. ἀλλὰ σύ γέ που καλεῖς
πεπεράνθαι τι καὶ τετελευτηκέναι; τὸ τοιοῦτον βούλο-
μαι λέγειν, οὐδὲν ποικίλον. ΜΕΝ. Ἀλλὰ καλῶ, καὶ
οἶμαι μανθάνειν ὃ λέγεις. ΣΩ. Τί δ'; ἐπίπεδον κα-
76 λεῖς τι, * καὶ ἕτερον αὖ στερεόν, οἷον ταῦτα τὰ ἐν
γεωμετρίαις; ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν ἂν
μάθοις μου ἐκ τούτων σχῆμα ὃ λέγω. κατὰ γὰρ παν-
τὸς σχήματος τοῦτο λέγω, εἰς ὃ τὸ στερεὸν περαίνει,
τοῦτ' εἶναι σχῆμα· ὅπερ ἂν συλλαβὼν εἴποιμι στερεοῦ
πέρας σχῆμα εἶναι. IX. ΜΕΝ. Τὸ δὲ χρῶμα τί λέ-
γεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὑβριστής γ' εἶ, ὦ Μένων·
ἀνδρὶ πρεσβύτῃ πράγματα προστάττεις ἀποκρίνεσθαι,
B αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλεις | ἀναμνησθεὶς εἰπεῖν, ὅ τί ποτε
λέγει Γοργίας ἀρετὴν εἶναι. ΜΕΝ. Ἀλλ' ἐπειδάν μοι
σὺ τοῦτ' εἴπῃς, ὦ Σώκρατες, ἐρῶ σοι. ΣΩ. Κἂν κα-
τακεκαλυμμένος τις γνοίη, ὦ Μένων, διαλεγομένου σου,
ὅτι καλὸς εἶ καὶ ἐρασταί σοι ἔτι εἰσί. ΜΕΝ. Τί δή;
ΣΩ. Ὅτι οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐπιτάττεις ἐν τοῖς λόγοις· ὅπερ
ποιοῦσιν οἱ τρυφῶντες, ἅτε τυραννεύοντες, ἕως ἂν ἐν
C ὥρᾳ ὦσι. καὶ ἅμα ἐμοῦ ἴσως | κατέγνωκας, ὅτι εἰμὶ
ἥττων τῶν καλῶν. χαριοῦμαι οὖν σοι καὶ ἀποκρινοῦ-
μαι. ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν χάρισαι. ΣΩ. Βούλει οὖν
σοι κατὰ Γοργίαν ἀποκρίνωμαι, ᾗ ἂν σὺ μάλιστα
ἀκολουθήσαις; ΜΕΝ. Βούλομαι· πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Οὐκοῦν λέγετε ἀποῤῥοάς τινας τῶν ὄντων κατὰ Ἐμ-
πεδοκλέα; ΜΕΝ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ πόρους, εἰς
οὓς καὶ δι' ὧν αἱ ἀποῤῥοαὶ πορεύονται; ΜΕΝ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Καὶ τῶν ἀποῤῥοῶν τὰς μὲν ἁρμόττειν ἐνίοις
D τῶν πόρων, τὰς δὲ ἐλάττους | ἢ μείζους εἶναι; ΜΕΝ.
Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὄψιν καλεῖς τι; ΜΕΝ.
Ἔγωγε. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ξύνες ὅ τοι λέγω, ἔφη
Πίνδαρος. ἔστι γὰρ χρόα ἀποῤῥοὴ σχημάτων ὄψει
σύμμετρος καὶ αἰσθητός. ΜΕΝ. Ἄριστά μοι δοκεῖς,
ὦ Σώκρατες, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν εἰρηκέναι. ΣΩ.
Ἴσως γάρ σοι κατὰ συνήθειαν εἴρηται. καὶ ἅμα, οἶ-
μαι, ἐννοεῖς, ὅτι ἔχοις ἂν ἐξ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ φωνήν,
ὃ ἔστι, καὶ ὀσμὴν καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν | τοιούτων. E
ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τραγικὴ γάρ ἐστιν, ὦ
Μένων, ἡ ἀπόκρισις, ὥστε ἀρέσκει σοι μᾶλλον ἢ ἡ πε-
ρὶ τοῦ σχήματος. ΜΕΝ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ
ἔστιν, ὦ παῖ Ἀλεξιδήμου, ὡς ἐγὼ ἐμαυτὸν πείθω, ἀλλ'
ἐκείνη βελτίων. οἶμαι δὲ οὐδ' ἂν σοὶ δόξαι, εἰ μή,
ὥσπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπιέναι πρὸ τῶν
μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμείναις τε καὶ μυηθείης. ΜΕΝ.
Ἀλλὰ περιμένοιμ' * ἄν, ὦ Σώκρατες, εἴ μοι πολλὰ 77
τοιαῦτα λέγοις. X. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν προθυμίας γε οὐ-
δὲν ἀπολείψω, καὶ σοῦ ἕνεκα καὶ ἐμαυτοῦ, λέγων τοι-
αῦτα· ἀλλ' ὅπως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι πολλὰ τοιαῦ-
τα λέγειν. ἀλλ' ἴθι δή, πειρῶ καὶ σὺ ἐμοὶ τὴν ὑπό-
σχεσιν ἀποδοῦναι, κατὰ ὅλου εἰπὼν ἀρετῆς πέρι, ὅ τι
ἔστι, καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἐκ τοῦ ἑνός, ὅπερ φασὶ
τοὺς συντρίβοντάς τι ἑκάστοτε οἱ σκώπτοντες, ἀλλ'
ἐάσας ὅλην καὶ ὑγιᾶ εἰπέ, τί ἐστιν ἀρετή. τὰ | δέ γε B
παραδείγματα παρ' ἐμοῦ εἴληφας. ΜΕΝ. Δοκεῖ τοί-
νυν μοι, ὦ Σώκρατες, ἀρετὴ εἶναι, καθάπερ ὁ ποιητὴς
λέγει, χαίρειν τε καλοῖσι καὶ δύνασθαι. καὶ ἐγὼ τοῦτο
λέγω ἀρετήν, ἐπιθυμοῦντα τῶν καλῶν δυνατὸν εἶναι
πορίζεσθαι. ΣΩ. Ἆρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυ-
μοῦντα ἀγαθῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι; ΜΕΝ. Μάλιστά
γε. ΣΩ. Ἆρα ὡς ὄντων τινῶν, οἳ τῶν κακῶν ἐπιθυ-
μοῦσιν, ἑτέρων δέ, οἳ τῶν ἀγαθῶν; οὐ πάντες, ὦ | C
ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν; ΜΕΝ.
Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλά τινες τῶν κακῶν; ΜΕΝ.
Ναί. ΣΩ. Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι, λέγεις, ἢ
καὶ γιγνώσκοντες, ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν
αὐτῶν; ΜΕΝ. Ἀμφότερα ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἦ γὰρ
δοκεῖ τίς σοι, ὦ Μένων, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακά
ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; ΜΕΝ. Μάλιστα. ΣΩ.
Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἢ γενέσθαι αὐτῷ; ΜΕΝ. Γενέ-
σθαι· τί γὰρ | ἄλλο; ΣΩ. Πότερον ἡγούμενος τὰ D
κακὰ ὠφελεῖν ἐκεῖνον, ᾧ ἂν γένηται, ἢ γιγνώσκων τὰ
κακὰ ὅτι βλάπτει ᾧ ἂν παρῇ; ΜΕΝ. Εἰσὶ μέν, οἳ
ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καί, οἳ γιγνώ-
σκοντες ὅτι βλάπτει. ΣΩ. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι γιγνώ-
σκειν τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ
ὠφελεῖν; ΜΕΝ. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. ΣΩ.
Οὐκοῦν δῆλον, ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦ-
σιν, οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, ἀλλὰ ἐκείνων, ἃ ᾤοντο ἀγα-
θὰ εἶναι, ἔστι δὲ ταῦτά γε | κακά· ὥστε οἱ ἀγνοοῦν- E
τες αὐτὰ καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι δῆλον ὅτι τῶν
ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν. ἢ οὔ; ΜΕΝ. Κινδυνεύουσιν
οὗτοί γε. ΣΩ. Τί δαί; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦν-
τες, ὥς φῄς σύ, ἡγούμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκεῖ-
νον, ᾧ ἂν γίγνηται, γιγνώσκουσι δήπου, ὅτι βλαβήσον-
ται ὑπ' αὐτῶν; ΜΕΝ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀλλὰ τοὺς
βλαπτομένους οὗτοι οὐκ * οἴονται ἀθλίους εἶναι καθ' 78
ὅσον βλάπτονται; ΜΕΝ. Καὶ τοῦτο ἀνάγκη. ΣΩ.
Τοὺς δὲ ἀθλίους οὐ κακοδαίμονας; ΜΕΝ. Οἶμαι ἔγω-
γε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ἄθλιος καὶ κακο-
δαίμων εἶναι; ΜΕΝ. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Οὐκ ἄρα βούλεται, ὦ Μένων, τὰ κακὰ οὐδείς, εἴπερ
μὴ βούλεται τοιοῦτος εἶναι. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἄθλιον

εἶναι ἢ ἐπιθυμεῖν τε τῶν κακῶν καὶ κτᾶσθαι; MEN.
B | Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδεὶς
βούλεσθαι τὰ κακά. XI. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ ἔλεγες,
ὅτι ἔστιν ἡ ἀρετὴ βούλεσθαί τε τἀγαθὰ καὶ δύνα-
σθαι; MEN. Εἶπον γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου λε-
χθέντος τὸ μὲν βούλεσθαι πᾶσιν ὑπάρχει, καὶ ταύτῃ
γε οὐδὲν ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου βελτίων; MEN. Φαί-
νεται. ΣΩ. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι, εἴπερ ἐστὶ βελτίων ἄλλος
ἄλλου, κατὰ τὸ δύνασθαι ἂν εἴη ἀμείνων. MEN. Πά-
νυ γε. ΣΩ. Τοῦτ᾽ ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, κατὰ τὸν σὸν
C λόγον ἀρετή, δύναμις τοῦ | πορίζεσθαι τἀγαθά. MEN.
Παντάπασί μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἔχειν, ὡς
σὺ νῦν ὑπολαμβάνεις. ΣΩ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τοῦτο εἰ
ἀληθὲς λέγεις. ἴσως γὰρ ἂν εὖ λέγοις. τἀγαθὰ φῂς
οἷόν τ᾽ εἶναι πορίζεσθαι ἀρετὴν εἶναι; MEN. Ἔγωγε.
ΣΩ. Ἀγαθὰ δὲ καλεῖς οὐχὶ οἷον ὑγίειάν τε καὶ πλοῦ-
τον; καὶ χρυσίον λέγω καὶ ἀργύριον κτᾶσθαι καὶ τι-
μὰς ἐν πόλει καὶ ἀρχάς; μὴ ἄλλ᾽ ἄττα λέγεις τἀγαθὰ
ἢ τὰ τοιαῦτα; MEN. Οὔκ, ἀλλὰ πάντα λέγω τὰ τοι-
D αῦτα. ΣΩ. Εἶεν. | χρυσίον δὲ δὴ καὶ ἀργύριον πορί-
ζεσθαι ἀρετή ἐστιν, ὥς φησι Μένων ὁ τοῦ μεγάλου
βασιλέως πατρικὸς ξένος. πότερον προστίθης τι τούτῳ
τῷ πόρῳ, ὦ Μένων, τὸ δικαίως καὶ ὁσίως; ἢ οὐδὲν
σοι διαφέρει, ἀλλὰ κἂν ἀδίκως τις αὐτὰ πορίζηται,
ὁμοίως σὺ αὐτὰ ἀρετὴν καλεῖς; MEN. Οὐ δήπου, ὦ
Σώκρατες, ἀλλὰ κακίαν. ΣΩ. Πάντως δήπου δεῖ ἄρα,
ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ πόρῳ δικαιοσύνην ἢ σωφροσύνην
E ἢ ὁσιότητα προσεῖναι, ἢ ἄλλο τι μόριον | ἀρετῆς· εἰ
δὲ μή, οὐκ ἔσται ἀρετή, καίπερ ἐκπορίζουσα τἀγαθά.
MEN. Πῶς γὰρ ἄνευ τούτων ἀρετὴ γένοιτ᾽ ἄν; ΣΩ.
Τὸ δὲ μὴ ἐκπορίζειν χρυσίον καὶ ἀργύριον, ὅταν μὴ
δίκαιον ᾖ, μήτε αὑτῷ μήτε ἄλλῳ, οὐκ ἀρετὴ καὶ αὕτη
ἐστὶν ἡ ἀπορία; MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα
μᾶλλον ὁ πόρος τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἢ ἡ ἀπορία
ἀρετὴ ἂν εἴη, ἀλλὰ ὡς ἔοικεν, ὃ μὲν ἂν μετὰ δικαιο-
σύνης γίγνηται, ἀρετὴ ἔσται, ὃ δ᾽ ἂν ἄνευ πάντων τῶν
79 τοιούτων, * κακία. MEN. Δοκεῖ μοι ἀναγκαῖον εἶναι
ὡς λέγεις. XII. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων ἕκαστον ὀλίγον
πρότερον μόριον ἀρετῆς ἔφαμεν εἶναι, τὴν δικαιοσύνην
καὶ σωφροσύνην καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα; MEN. Ναί.
ΣΩ. Εἶτα, ὦ Μένων, παίζεις πρός με; MEN. Τί δή,
ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι ἄρτι ἐμοῦ δεηθέντος σου μὴ
καταγνύναι μηδὲ κερματίζειν τὴν ἀρετήν, καὶ δόντος
παραδείγματα, καθ᾽ ἃ δέοι ἀποκρίνεσθαι, τούτου μὲν
ἠμέλησας, λέγεις δέ μοι, ὅτι ἀρετή ἐστιν οἷόν τ᾽ εἶναι
B | τἀγαθὰ πορίζεσθαι μετὰ δικαιοσύνης, τοῦτο δὲ φῂς
μόριον ἀρετῆς εἶναι. MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν
συμβαίνει ἐξ ὧν σὺ ὁμολογεῖς, τὸ μετὰ μορίου ἀρετῆς
πράττειν ὅ τι ἂν πράττῃ, τοῦτο ἀρετὴν εἶναι· τὴν γὰρ
δικαιοσύνην μόριον φῂς ἀρετῆς εἶναι, καὶ ἕκαστα τού-
των. MEN. Τί οὖν δή; ΣΩ. Τοῦτο λέγω, ὅτι ἐμοῦ
δεηθέντος ὅλην εἰπεῖν τὴν ἀρετήν, αὐτὴν μὲν πολλοῦ
δεῖς εἰπεῖν ὅ τι ἐστί, πᾶσαν δὲ φῂς πρᾶξιν ἀρετὴν εἶ-
C ναι, ἐάνπερ μετὰ μορίου ἀρετῆς πράττηται, | ὥσπερ
εἰρηκὼς ὅ τι ἀρετή ἐστι τὸ ὅλον καὶ ἤδη γνωσομένου
ἐμοῦ, καὶ ἐὰν σὺ κατακερματίζῃς αὐτὴν κατὰ μόρια.
δεῖ οὖν σοι πάλιν ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς αὐτῆς
ἐρωτήσεως, ὦ φίλε Μένων, τί ἐστιν ἀρετή, ἢ μετὰ μο-
ρίου ἀρετῆς πᾶσα πρᾶξις ἀρετὴ ἂν εἴη; τοῦτο γὰρ
ἔστι λέγειν, ὅταν λέγῃ τις, ὅτι πᾶσα ἡ μετὰ δικαιοσύ-
νης πρᾶξις ἀρετή ἐστιν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι πάλιν δεῖσθαι
τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ἀλλ᾽ οἴει τινὰ εἰδέναι μόριον
ἀρετῆς ὅ τι ἔστιν, αὐτὴν μὴ εἰδότα; MEN. Οὐκ ἔμοι-
γε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ | γὰρ καὶ μέμνησαι, ὅτ᾽ ἐγώ σοι D
ἄρτι ἀπεκρινάμην περὶ τοῦ σχήματος, ἀπεβάλλομέν
που τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν τὴν διὰ τῶν ἔτι ζητουμέ-
νων καὶ μήπω ὡμολογημένων ἐπιχειροῦσαν ἀποκρίνε-
σθαι. MEN. Καὶ ὀρθῶς γε ἀπεβάλλομεν, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄριστε, μηδὲ σὺ ἔτι ζη-
τουμένης ἀρετῆς ὅλης ὅ τι ἔστιν, οἴου διὰ τῶν ταύτης
μορίων ἀποκρινόμενος δηλώσειν αὐτὴν ὁτῳοῦν, ἢ ἄλλο
ὁτιοῦν τούτῳ τῷ αὐτῷ τρόπῳ λέγων, | ἀλλὰ πάλιν τῆς E
αὐτῆς δεήσεσθαι ἐρωτήσεως, τίνος ὄντος ἀρετῆς λέγεις
ἃ λέγεις; ἢ οὐδέν σοι δοκῶ λέγειν; MEN. Ἔμοιγε
δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν. XIII. ΣΩ. Ἀπόκριναι τοίνυν
πάλιν ἐξ ἀρχῆς· τί φῂς ἀρετὴν εἶναι καὶ σὺ καὶ ὁ
ἑταῖρός σου; MEN. Ὦ Σώκρατες, ἤκουον μὲν ἔγωγε
πρὶν καὶ συγγενέσθαι σοι, ὅτι σὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ * αὐ- 80
τός τε ἀπορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖς ἀπορεῖν· καὶ
νῦν, ὥς γέ μοι δοκεῖς, γοητεύεις με καὶ φαρμάττεις
καὶ ἀτεχνῶς κατεπᾴδεις, ὥστε μεστὸν ἀπορίας γεγονέ-
ναι. καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς, εἰ δεῖ τι καὶ σκῶψαι,
ὁμοιότατος εἶναι τό τε εἶδος καὶ τἆλλα ταύτῃ τῇ πλα-
τείᾳ νάρκῃ τῇ θαλαττίᾳ. καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλη-
σιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ· καὶ σὺ δοκεῖς
μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι, ναρκᾶν. ἀληθῶς
γὰρ ἔγωγε καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ | στόμα ναρκῶ, καὶ B
οὐκ ἔχω ὅ τι ἀποκρίνωμαί σοι. καίτοι μυριάκις γε
περὶ ἀρετῆς παμπόλλους λόγους εἴρηκα καὶ πρὸς πολ-
λούς, καὶ πάνυ εὖ, ὥς γε ἐμαυτῷ ἐδόκουν· νῦν δὲ οὐδ᾽
ὅ τι ἔστι τὸ παράπαν ἔχω εἰπεῖν. καί μοι δοκεῖς εὖ
βουλεύεσθαι οὐκ ἐκπλέων ἐνθένδε οὐδ᾽ ἀποδημῶν· εἰ
γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιοῖς, τάχ᾽ ἂν ὡς
γόης ἀπαχθείης. ΣΩ. Πανοῦργος εἶ, ὦ Μένων, καὶ
ὀλίγου ἐξηπάτησάς με. MEN. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρα-
τες; ΣΩ. | Γιγνώσκω οὗ ἕνεκά με εἴκασας. MEN. C
Τίνος δὴ οἴει; ΣΩ. Ἵνα σε ἀντεικάσω. ἐγὼ δὲ τοῦτο
οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαίρουσιν εἰκαζόμε-
νοι. λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς· καλαὶ γάρ, οἶμαι, τῶν κα-
λῶν καὶ αἱ εἰκόνες. ἀλλ᾽ οὐκ ἀντεικάσομαί σε. ἐγὼ
δέ, εἰ μὲν ἡ νάρκη αὐτὴ ναρκῶσα οὕτω καὶ τοὺς ἄλ-
λους ποιεῖ ναρκᾶν, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μή, οὔ. οὐ γὰρ
εὐπορῶν αὐτὸς τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν, ἀλλὰ παν-
τὸς μᾶλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ
ἀπορεῖν. καὶ | νῦν περὶ ἀρετῆς, ὃ ἔστιν, ἐγὼ μὲν οὐκ D
οἶδα, σὺ μέντοι ἴσως πρότερον μὲν ᾔδησθα πρὶν ἐμοῦ
ἅψασθαι, νῦν μέντοι ὅμοιος εἶ οὐκ εἰδότι. ὅμως δὲ
ἐθέλω μετὰ σοῦ σκέψασθαι καὶ συζητῆσαι ὅ τί ποτε
ἔστι. XIV. MEN. Καὶ τίνα τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώ-
κρατες, τοῦτο, ὃ μὴ οἶσθα τὸ παράπαν ὅ τι ἔστι;
ποῖον γὰρ ὧν οὐκ οἶσθα προθέμενος ζητήσεις; ἢ εἰ
καὶ ὅ τι μάλιστα ἐντύχοις αὐτῷ, πῶς εἴσει, ὅτι τοῦτό
ἐστιν ὃ σὺ οὐκ ᾔδησθα; ΣΩ. Μανθάνω οἷον βούλει
λέγειν, ὦ Μένων. | ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον E
κατάγεις; ὡς οὐκ ἄρα ἔστι ζητεῖν ἀνθρώπῳ οὔτε ὃ
οἶδεν οὔτε ὃ μὴ οἶδεν. οὔτε γὰρ ἂν ὅ γε οἶδε ζητοῖ·
οἶδε γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως· οὔτε
ὃ μὴ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲν ὅ τι ζητήσει. * MEN. 81

Οὐκοῦν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ
Σώκρατες; ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε. ΜΕΝ. Ἔχεις λέγειν,
ὅπῃ; ΣΩ. Ἔγωγε· ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναι-
κῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα — ΜΕΝ. Τίνα
λόγον λεγόντων; ΣΩ. Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ κα-
λόν. ΜΕΝ. Τίνα τοῦτον; καὶ τίνες οἱ λέγοντες; ΣΩ.
Οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ ἱερειῶν, ὅσοις
μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἵοις τ' εἶναι
B διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος ˈ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν
ποιητῶν, ὅσοι θεῖοί εἰσιν. ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν.
ἀλλὰ σκόπει, εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν. φασὶ γὰρ
τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ
μὲν τελευτᾶν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πά-
λιν γίγνεσθαι, ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε. δεῖν δὴ διὰ
ταῦτα ὡς ὁσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον· „Οἷσι γὰρ
ἂν Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος δέξη-
ται, εἰς τὸν ὕπερθεν ἅλιον κείνων ἐνάτῳ ἔτει
C ἀνδιδοῖ ψυχὰν πάλιν, ἐκ τᾶν βασιλῆες ˈ ἀγαυοὶ
καὶ σθένει κραιπνοὶ σοφίᾳ τε μέγιστοι ἄν-
δρες αὔξονται· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥρωες
ἁγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται.“ XV. ἅτε
οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε οὖσα καὶ πολλάκις γεγο-
νυῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν Ἅιδου
καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν,
ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλ-
λων οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι ἅ γε καὶ πρό-
τερον ἠπίστατο. ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἁπάσης συγγε-
D νοῦς ˈ οὔσης, καὶ μεμαθηκυίας τῆς ψυχῆς ἅπαντα,
οὐδὲν κωλύει ἓν μόνον ἀναμνησθέντα, ὃ δὴ μάθησιν
καλοῦσιν ἄνθρωποι, τἆλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν
τις ἀνδρεῖος ᾖ καὶ μὴ ἀποκάμνῃ ζητῶν· τὸ γὰρ ζητεῖν
ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. οὔκουν
δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ· οὗτος μὲν
γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειε καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς
E τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὅδε δὲ ἐργαστικούς ˈ τε
καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ. ᾧ ἐγὼ πιστεύων ἀληθεῖ εἶναι
ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν, ἀρετὴ ὅ τι ἔστι. ΜΕΝ. Ναί,
ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πῶς λέγεις τοῦτο, ὅτι οὐ μανθά-
νομεν, ἀλλὰ ἣν καλοῦμεν μάθησιν, ἀνάμνησίς ἐστιν;
ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὡς οὕτως ἔχει; ΣΩ. Καὶ ἄρτι
εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς, εἰ
82 ἔχω σε διδάξαι, ὃς οὔ φημι * διδαχὴν εἶναι ἀλλ' ἀνά-
μνησιν, ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ τἀναν-
τία λέγων. ΜΕΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ
πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔθους. ἀλλ'
εἴ πώς μοι ἔχεις ἐνδείξασθαι, ὅτι ἔχει ὥσπερ λέγεις,
ἔνδειξαι. ΣΩ. Ἀλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥᾴδιον, ὅμως δὲ ἐθέ-
λω προθυμηθῆναι σοῦ ἕνεκεν. ἀλλά μοι προσκάλεσον
τῶν πολλῶν ἀκολούθων τουτωνὶ τῶν σαυτοῦ ἕνα, ὅν-
B τινα ˈ βούλει, ἵνα ἐν τούτῳ σοι ἐπιδείξωμαι. ΜΕΝ.
Πάνυ γε. Δεῦρο πρόσελθε. ΣΩ. Ἕλλην μέν ἐστι
καὶ ἑλληνίζει; ΜΕΝ. Πάνυ γε σφόδρα, οἰκογενής.
ΣΩ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ὁπότερ' ἄν σοι φαίνηται,
ἢ ἀναμιμνησκόμενος ἢ μανθάνων παρ' ἐμοῦ. ΜΕΝ.
Ἀλλὰ προσέξω. XVI. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι, ὦ παῖ, γι-
γνώσκεις τετράγωνον χωρίον ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν; ΠΑΙ.
C Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν τετράγωνον χωρίον ˈ ἴσας
ἔχον τὰς γραμμὰς ταύτας πάσας, τέτταρας οὔσας;
ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐ καὶ ταυτασὶ τὰς διὰ μέσου
ἐστὶν ἴσας ἔχον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν
τοιοῦτον χωρίον καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον; ΠΑΙ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Εἰ οὖν εἴη αὕτη ἡ πλευρὰ δυοῖν ποδοῖν καὶ
αὕτη δυοῖν, πόσων ἂν εἴη ποδῶν τὸ ὅλον; Ὧδε δὲ
σκόπει. εἰ ἦν ταύτῃ δυοῖν ποδοῖν, ταύτῃ δὲ ἑνὸς πο-
δὸς μόνον, ἄλλο τι ἅπαξ ἂν ἦν δυοῖν ποδοῖν τὸ χω-
ρίον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ ˈ δὲ δυοῖν ποδοῖν D
καὶ ταύτῃ, ἄλλο τι ἢ δὶς δυοῖν γίγνεται; ΠΑΙ. Γί-
γνεται. ΣΩ. Δυοῖν ἄρα δὶς γίγνεται ποδῶν; ΠΑΙ.
Ναί. ΣΩ. Πόσοι οὖν εἰσὶν οἱ δύο δὶς πόδες; λογι-
σάμενος εἰπέ. ΠΑΙ. Τέτταρες, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν γένοιτ' ἂν τούτου τοῦ χωρίου ἕτερον διπλάσιον,
τοιοῦτον δέ, ἴσας ἔχον πάσας τὰς γραμμὰς ὥσπερ
τοῦτο; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσων οὖν ἔσται ποδῶν;
ΠΑΙ. Ὀκτώ. ΣΩ. Φέρε δή, πειρῶ μοι εἰπεῖν, πηλίκη
τις ἔσται ˈ ἐκείνου ἡ γραμμὴ ἑκάστη. ἡ μὲν γὰρ τοῦδε E
δυοῖν ποδοῖν· τί δὲ ἡ ἐκείνου τοῦ διπλασίου; ΠΑΙ.
Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι διπλασία. ΣΩ. Ὁρᾷς, ὦ
Μένων, ὡς ἐγὼ τοῦτον οὐδὲν διδάσκω, ἀλλ' ἐρωτῶ
πάντα; καὶ νῦν οὗτος οἴεται εἰδέναι, ὁποία ἐστὶν ἀφ'
ἧς τὸ ὀκτώπουν χωρίον γενήσεται. ἢ οὐ δοκεῖ σοι;
ΜΕΝ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οἶδεν οὖν; ΜΕΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ.
Οἴεται δέ γε, ἀπὸ τῆς διπλασίας; ΜΕΝ. Ναί. XVII.
ΣΩ. Θεῶ δὴ αὐτὸν ἀναμιμνησκόμενον ἐφεξῆς, ὡς δεῖ
ἀναμιμνήσκεσθαι. Σὺ δέ μοι λέγε, ἀπὸ τῆς διπλασίας
γραμμῆς φῂς τὸ διπλάσιον * χωρίον γίγνεσθαι; τοι- 83
όνδε λέγω, μὴ ταύτῃ μὲν μακρόν, τῇ δὲ βραχύ, ἀλλὰ
ἴσον πανταχῇ ἔστω ὥσπερ τουτί, διπλάσιον δὲ τούτου,
ὀκτώπουν. ἀλλ' ὅρα, εἰ ἔτι σοι ἀπὸ τῆς διπλασίας δο-
κεῖ ἔσεσθαι. ΠΑΙ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν διπλασία
αὕτη ταύτης γίγνεται, ἂν ἑτέραν τοσαύτην προσθῶμεν
ἐνθένδε; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀπὸ ταύτης δή, φῄς,
ἔσται τὸ ὀκτώπουν χωρίον, ἂν τέτταρες τοσαῦται γέ-
νωνται; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. ˈ Ἀναγραψώμεθα δὴ ἀπ' B
αὐτῆς ἴσας τέτταρας. ἄλλο τι ἢ τουτὶ ἂν εἴη ὃ φῄς
τὸ ὀκτώπουν εἶναι; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν
αὐτῷ ἐστι ταυτὶ τέτταρα, ὧν ἕκαστον ἴσον τούτῳ ἐστὶ
τῷ τετράποδι; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσον οὖν γίγνε-
ται; οὐ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ.
Διπλάσιον οὖν ἐστι τὸ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Οὐ
μὰ Δία. ΣΩ. Ἀλλὰ ποσαπλάσιον; ΠΑΙ. Τετραπλά-
σιον. ΣΩ. Ἀπὸ τῆς διπλασίας ἄρα, ὦ παῖ, ˈ οὐ δι- C
πλάσιον, ἀλλὰ τετραπλάσιον γίγνεται χωρίον. ΠΑΙ.
Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τεττάρων γὰρ τετράκις ἐστὶν ἑκ-
καίδεκα. οὐχί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ὀκτώπουν δ' ἀπὸ
ποίας γραμμῆς; οὐχὶ ἀπὸ μὲν ταύτης τετραπλάσιον;
ΠΑΙ. Φημί. ΣΩ. Τετράπουν δὲ ἀπὸ τῆς ἡμισέας ταυ-
τησὶ τουτί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ ὀκτώπουν
οὐ τοῦδε μὲν διπλάσιόν ἐστι, τούτου δὲ ἥμισυ; ΠΑΙ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἀπὸ μὲν μείζονος ἔσται ἢ το-
σαύτης γραμμῆς, ἀπὸ ἐλάττονος δὲ ˈ ἢ τοσησδί; ἢ οὔ; D
ΠΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω. ΣΩ. Καλῶς· τὸ γάρ σοι
δοκοῦν τοῦτο ἀποκρίνου. καί μοι λέγε· οὐχ ἥδε μὲν
δυοῖν ποδοῖν ἦν, ἡ δὲ τεττάρων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ.
Δεῖ ἄρα τὴν τοῦ ὀκτώποδος χωρίου γραμμὴν μείζω
μὲν εἶναι τῆσδε τῆς δίποδος, ἐλάττω δὲ τῆς τετράπο-
δος; ΠΑΙ. Δεῖ. ΣΩ. Πειρῶ δὴ ˈ λέγειν πηλίκην τινὰ E
φῂς αὐτὴν εἶναι. ΠΑΙ. Τρίποδα. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄν-
περ τρίπους ᾖ, τὸ ἥμισυ ταύτης προσληψόμεθα καὶ

ἔσται τρίπους; δύο μὲν γὰρ οἵδε, ὁ δὲ εἷς· καὶ ἐνθένδε ὡςαύτως· δύο μὲν οἵδε, ὁ δὲ εἷς. καὶ γίγνεται τοῦτο τὸ χωρίον ὃ φῄς. ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* ἂν ᾖ τῇδε τριῶν καὶ τῇδε τριῶν, τὸ ὅλον χωρίον τριῶν τρὶς ποδῶν γίγνεται; ΠΑΙ. *Φαίνεται.* ΣΩ. *Τρεῖς* δὲ τρὶς πόσοι εἰσὶ πόδες; ΠΑΙ. *Ἐννέα.* ΣΩ. *Ἔδει* δὲ τὸ διπλάσιον πόσων εἶναι ποδῶν; ΠΑΙ. *Ὀκτώ.* ΣΩ. *Οὐδ'* ἄρα ἀπὸ τῆς τρίποδός πω τὸ ὀκτώπουν χωρίον γίγνεται. ΠΑΙ. *Οὐ δῆτα.* ΣΩ. *Ἀλλ'* ἀπὸ ποίας; πειρῶ
84 ἡμῖν εἰπεῖν ἀκριβῶς· * καὶ εἰ μὴ βούλει ἀριθμεῖν, ἀλλὰ δεῖξον ἀπὸ ποίας. ΠΑΙ. *Ἀλλὰ* μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ οἶδα. XVIII. ΣΩ. *Ἐννοεῖς* αὖ, ὦ Μένων, οὗ ἐστὶν ἤδη βαδίζων ὅδε τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι; ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ᾔδει μὲν οὔ, ἥτις ἔστιν ἡ τοῦ ὀκτώποδος χωρίου γραμμή, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πω οἶδεν, ἀλλ' οὖν ᾤετό γε αὐτὴν τότε εἰδέναι καὶ θαῤῥαλέως ἀπεκρίνετο ὡς εἰδώς, καὶ οὐχ ἡγεῖτο ἀπορεῖν· νῦν δὲ ἡγεῖται ἀπορεῖν ἤδη, καὶ ὥσπερ οὐκ οἶδεν, οὐδ'
B οἴεται ǀ εἰδέναι. MEN. *Ἀληθῆ λέγεις.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* νῦν βέλτιον ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα, ὃ οὐκ ᾔδει; MEN. *Καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ.* ΣΩ. *Ἀπορεῖν* οὖν αὐτὸν ποιήσαντες καὶ ναρκᾶν ὥσπερ ἡ νάρκη, μῶν τι ἐβλάψαμεν; MEN. *Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.* ΣΩ. *Προὔργου* γοῦν τι πεποιήκαμεν, ὡς ἔοικε, πρὸς τὸ ἐξευρεῖν, ὅπῃ ἔχει· νῦν μὲν γὰρ καὶ ζητήσειεν ἂν ἡδέως οὐκ εἰδώς, τότε δὲ ῥᾳδίως ἂν καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πολλάκις ᾤετ' ἂν εὖ
C λέγειν περὶ τοῦ διπλασίου ǀ χωρίου, ὡς δεῖ διπλασίαν τὴν γραμμὴν ἔχειν μήκει. MEN. *Ἔοικεν.* ΣΩ. *Οἴει* οὖν ἂν αὐτὸν πρότερον ἐπιχειρῆσαι ζητεῖν ἢ μανθάνειν τοῦτο, ὃ ᾤετο εἰδέναι οὐκ εἰδώς, πρὶν εἰς ἀπορίαν κατέπεσεν ἡγησάμενος μὴ εἰδέναι, καὶ ἐπόθησε τὸ εἰδέναι; MEN. *Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ. *Ὤνητο* ἄρα ναρκήσας; MEN. *Δοκεῖ μοι.* ΣΩ. *Σκέψαι* δὴ ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας, ὅ τι καὶ ἀνευρήσει ζητῶν μετ' ἐμοῦ, οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐρωτῶντος ἐμοῦ,
D καὶ ǀ οὐ διδάσκοντος. φύλαττε δὲ ἄν που εὕρῃς με διδάσκοντα καὶ διεξιόντα αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τὰς τούτου δόξας ἀνερωτῶντα. XIX. *Λέγε* γάρ μοι σύ· οὐ τὸ μὲν τετράπουν τοῦτο ἡμῖν ἐστὶ χωρίον; μανθάνεις; ΠΑΙ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Ἕτερον* δὲ αὐτῷ προςθεῖμεν ἂν τουτὶ ἴσον; ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Καὶ* τρίτον τόδε ἴσον ἑκατέρῳ τούτων; ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* προςαναπληρωσαίμεθ' ἂν τὸ ἐν τῇ γωνίᾳ τόδε; ΠΑΙ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Ἄλλο* τι οὖν γένοιτ' ἂν
E τέτταρα ἴσα χωρία τάδε; ǀ ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Τί οὖν;* τὸ ὅλον τόδε ποσαπλάσιον τοῦδε γίγνεται; ΠΑΙ. *Τετραπλάσιον.* ΣΩ. *Ἔδει* δὲ διπλάσιον ἡμῖν γενέσθαι. ἢ οὐ μέμνησαι; ΠΑΙ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* ἔστιν αὕτη ἡ γραμμὴ *ἣ* ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τείνει τέ-
85 μνουσα δίχα * ἕκαστον τούτων τῶν χωρίων; ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* τέτταρες αὗται γίγνονται γραμμαὶ ἴσαι, περιέχουσαι τουτὶ τὸ χωρίον; ΠΑΙ. *Γίγνονται.* ΣΩ. *Σκόπει* δή, πηλίκον τί ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον; ΠΑΙ. *Οὐ μανθάνω.* ΣΩ. *Οὐχὶ* τεττάρων ὄντων τούτων ἥμισυ ἑκάστου ἑκάστη ἡ γραμμὴ ἀποτέτμηκεν ἐντός; ἢ οὔ; ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Πόσα* οὖν τηλικαῦτα ἐν τούτῳ ἔνεστι; ΠΑΙ. *Τέτταρα.* ΣΩ. *Πόσα* δὲ ἐν τῷδε; ΠΑΙ. *Δύο.* ΣΩ. *Τὰ* δὲ τέτταρα τοῖν δυοῖν τί ἐστι; ΠΑΙ. *Διπλάσια.* ΣΩ. *Τόδε* οὖν
ǀ ποσάπουν γίγνεται; ΠΑΙ. *Ὀκτώπουν.* ΣΩ. *Ἀπὸ* B
ποίας γραμμῆς; ΠΑΙ. *Ἀπὸ ταύτης.* ΣΩ. *Ἀπὸ* τῆς ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τεινούσης τοῦ τετράποδος; ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Καλοῦσι* δέ γε ταύτην διάμετρον οἱ σοφισταί, ὥςτ' εἰ ταύτῃ διάμετρος ὄνομα, ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἄν, ὡς σὺ φῄς, ὦ παῖ Μένωνος, γίγνοιτ' ἂν τὸ διπλάσιον χωρίον. ΠΑΙ. *Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες.* XX. ΣΩ. *Τί* σοι δοκεῖ, ὦ Μένων; ἔστιν ἥντινα δόξαν οὐχ αὑτοῦ οὗτος ἀπεκρίνατο; MEN. ǀ C
Οὔκ, ἀλλ' ἑαυτοῦ. ΣΩ. *Καὶ* μὴν οὐκ ᾔδει γε, ὡς ἔφαμεν ὀλίγον πρότερον. MEN. *Ἀληθῆ λέγεις.* ΣΩ. *Ἐνῆσαν* δέ γε αὐτῷ αὗται αἱ δόξαι. ἢ οὔ; MEN. *Ναί.* ΣΩ. *Τῷ* οὐκ εἰδότι ἄρα περὶ ὧν ἂν μὴ εἰδῇ ἔνεισιν ἀληθεῖς δόξαι περὶ τούτων ὧν οὐκ οἶδε. MEN. *Φαίνεται.* ΣΩ. *Καὶ* νῦν μέν γε αὐτῷ ὥσπερ ὄναρ ἄρτι ἀνακεκίνηνται αἱ δόξαι αὗται· εἰ δὲ αὐτόν τις ἀνερήσεται πολλάκις τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πολλαχῇ, οἶσθ' ὅτι τελευτῶν οὐδενὸς ἧττον ἀκριβῶς ἐπιστήσεται ǀ περὶ D
τούτων. MEN. *Ἔοικεν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* οὐδενὸς διδάξαντος ἀλλ' ἐρωτήσαντος ἐπιστήσεται, ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐξ αὑτοῦ τὴν ἐπιστήμην; MEN. *Ναί.* ΣΩ. *Τὸ* δὲ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν ἐν αὑτῷ ἐπιστήμην οὐκ ἀναμιμνήσκεσθαί ἐστι; MEN. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Ἆρ'* οὖν οὐ τὴν ἐπιστήμην, ἣν νῦν οὗτος ἔχει, ἤτοι ἔλαβέ ποτε ἢ ἀεὶ εἶχε; MEN. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* εἰ μὲν ἀεὶ εἶχεν, ἀεὶ καὶ ἦν ἐπιστήμων· εἰ δὲ ἔλαβέ ποτε, οὐκ ἂν ἔν γε τῷ νῦν βίῳ εἰληφὼς εἴη· ἢ δεδίδαχέ τις τοῦτον ǀ γεω- E
μετρεῖν. οὗτος γὰρ ποιήσει περὶ πάσης γεωμετρίας ταὐτὰ ταῦτα, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἁπάντων. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτον πάντα δεδίδαχε; δίκαιος γάρ που εἶ εἰδέναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ σῇ οἰκίᾳ γέγονε καὶ τέθραπται. MEN. *Ἀλλ'* οἶδα ἔγωγε, ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξεν. ΣΩ. *Ἔχει* δὲ ταύτας τὰς δόξας, ἢ οὐχί; MEN. *Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες,* φαίνεται. XXI. ΣΩ. *Εἰ* δὲ μὴ ἐν τῷ νῦν βίῳ λαβών, οὐκ ἤδη
τοῦτο * δῆλον, ὅτι ἐν ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ εἶχε καὶ μεμα- 86
θήκει; MEN. *Φαίνεται.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* οὗτός γέ ἐστιν ὁ χρόνος, ὅτ' οὐκ ἦν ἄνθρωπος; MEN. *Ναί.* ΣΩ. *Εἰ* οὖν ὃν ἂν ᾖ χρόνον καὶ ὃν ἂν μὴ ᾖ ἄνθρωπος, ἐνέσονται αὐτῷ ἀληθεῖς δόξαι, αἳ ἐρωτήσει ἐπεγερθεῖσαι ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἆρ' οὖν τὸν ἀεὶ χρόνον μεμαθηκυῖα ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; δῆλον γάρ, ὅτι τὸν πάντα χρόνον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. MEN. *Φαίνεται.* ΣΩ. *Οὐκοῦν* εἰ ἀεὶ ἡ ἀλήθεια ἡμῖν τῶν ὄντων ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ǀ ἀθάνατος ἂν ἡ ψυχὴ εἴη; B
ὥστε θαῤῥοῦντα χρὴ ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος νῦν, τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ μὴ μεμνημένος, ἐπιχειρεῖν ζητεῖν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι. MEN. *Εὖ* μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδ' ὅπως. ΣΩ. *Καὶ* γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Μένων. καὶ τὰ μέν γε ἄλλα οὐκ ἂν πάνυ ὑπὲρ τοῦ λόγου διϊσχυρισαίμην· ὅτι δ' οἰόμενοι δεῖν ζητεῖν ἃ μή τις οἶδε, βελτίους ἂν εἶμεν καὶ ἀνδρικώτεροι καὶ ἧττον ἀργοὶ ἢ εἰ οἰοίμεθα, ἃ μὴ ἐπιστάμεθα, μηδὲ δυνατὸν εἶναι εὑρεῖν μηδὲ δεῖν ǀ ζητεῖν, περὶ τούτου πάνυ ἂν C
διαμαχοίμην, εἰ οἷός τε εἴην, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ. MEN. *Καὶ* τοῦτο μέν γε δοκεῖς μοι εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες. XXII. ΣΩ. *Βούλει* οὖν, ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν, ὅτι ζητητέον περὶ οὗ μή τις οἶδεν, ἐπιχειρήσωμεν κοινῇ ζητεῖν, τί ποτ' ἔστιν ἀρετή; MEN. *Πάνυ μὲν οὖν.*

οὐ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἔγωγε ἐκεῖνο ἂν ἥδιστα,
ὅπερ ἠρόμην τὸ πρῶτον, καὶ σκεψαίμην καὶ ἀκούσαι-
μι, πότερον ὡς διδακτῷ ὄντι αὐτῷ δεῖ ἐπιχειρεῖν, ἢ
D ὡς φύσει ἢ ὡς ' τίνι ποτὲ τρόπῳ παραγιγνομένης τοῖς
ἀνθρώποις τῆς ἀρετῆς. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὲν ἐγὼ ἦρχον,
ὦ Μένων, μὴ μόνον ἐμαυτοῦ ἀλλὰ καὶ σοῦ, οὐκ ἂν
ἐσκεψάμεθα πρότερον εἴτε διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτὸν
ἡ ἀρετή, πρὶν ὅ τι ἔστι πρῶτον ἐζητήσαμεν αὐτό. ἐπει-
δὴ δὲ σὺ σαυτοῦ μὲν οὐδ' ἐπιχειρεῖς ἄρχειν, ἵνα δὴ
ἐλεύθερος ᾖς, ἐμοῦ δὲ ἐπιχειρεῖς τε ἄρχειν καὶ ἄρχεις,
συγχωρήσομαί σοι· τί γὰρ χρὴ ποιεῖν; ἔοικεν οὖν σκε-
E πτέον εἶναι, ' ποῖόν τί ἐστιν ὃ μήπω ἴσμεν ὅ τι ἔστιν.
εἰ μή τι οὖν, ἀλλὰ σμικρόν γέ μοι τῆς ἀρχῆς χάλα-
σον, καὶ συγχώρησον ἐξ ὑποθέσεως αὐτὸ σκοπεῖσθαι,
εἴτε διδακτόν ἐστιν εἴτε ὁπωσοῦν. λέγω δὲ τὸ ἐξ ὑπο-
θέσεως ὧδε, ὥςπερ οἱ γεωμέτραι πολλάκις σκοποῦν-
ται, ἐπειδάν τις ἔρηται αὐτούς, οἷον περὶ χωρίου, εἰ
87 οἷόν τε ἐς τόνδε τὸν κύκλον τόδε τὸ χωρίον * τρίγω-
νον ἐνταθῆναι, εἴποι ἄν τις ὅτι Οὔπω οἶδα, εἰ ἔστι
τοῦτο τοιοῦτον, ἀλλ' ὥςπερ μέν τινα ὑπόθεσιν προὔρ-
γου οἶμαι ἔχειν πρὸς τὸ πρᾶγμα τοιάνδε· εἰ μέν ἐστι
τοῦτο τὸ χωρίον τοιοῦτον, οἷον παρὰ τὴν δοθεῖσαν
αὐτοῦ γραμμὴν παρατείναντα ἐλλείπειν τοιούτῳ χωρίῳ,
οἷον ἂν αὐτὸ τὸ παρατεταμένον ᾖ, ἄλλο τι συμβαίνειν
μοι δοκεῖ, καὶ ἄλλο αὖ, εἰ ἀδύνατόν ἐστι ταῦτα πα-
θεῖν. ὑποθέμενος οὖν ἐθέλω εἰπεῖν σοι τὸ συμβαῖνον
B περὶ τῆς ἐντάσεως ' αὐτοῦ εἰς τὸν κύκλον, εἴτε ἀδύνα-
τον εἴτε μή. XXIII. Οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς ἡμεῖς,
ἐπειδὴ οὐκ ἴσμεν οὔθ' ὅ τί ἐστιν οὔθ' ὁποῖόν τι, ὑπο-
θέμενοι αὐτὸ σκοπῶμεν εἴτε διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτόν
ἐστιν, ὧδε λέγοντες· εἰ ποῖόν τί ἐστι τῶν περὶ τὴν
ψυχὴν ὄντων ἀρετή, διδακτὸν ἂν εἴη ἢ οὐ διδακτόν;
πρῶτον μέν, εἰ ἔστιν ἀλλοῖον ἢ οἷον ἐπιστήμη, ἆρα
διδακτὸν ἢ οὔ; ἢ ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀναμνηστόν; δια-
φερέτω δὲ μηδὲν ἡμῖν, ὁποτέρῳ ἂν τῷ ὀνόματι χρώ-
C μεθα. ' ἀλλ' ἆρα διδακτόν; ἢ τοῦτό γε παντὶ δῆλον,
ὅτι οὐδὲν ἄλλο διδάσκεται ἄνθρωπος ἢ ἐπιστήμην;
MEN. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ δέ γ' ἐστὶν ἐπιστήμη
τις ἡ ἀρετή, δῆλον, ὅτι διδακτὸν ἂν εἴη. MEN. Πῶς
γὰρ οὔ; ΣΩ. Τούτου μὲν ἄρα ταχὺ ἀπηλλάγμεθα,
ὅτι τοιοῦδε μὲν ὄντος διδακτόν, τοιοῦδε δ', οὔ. MEN.
Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, δεῖ σκέ-
ψασθαι, πότερόν ἐστιν ἐπιστήμη ἡ ἀρετὴ ἢ ἀλλοῖον
D ἐπιστήμης. MEN. Ἔμοιγε δοκεῖ τοῦτο μετὰ ' τοῦτο
σκεπτέον εἶναι. ΣΩ. Τί δαὶ δή; ἄλλο τι ἢ ἀγαθὸν
αὐτό φαμεν εἶναι, τὴν ἀρετήν, καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις
μένει ἡμῖν, ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι; MEN. Πάνυ μὲν οὖν.
ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μέν τί ἐστιν ἀγαθὸν καὶ ἄλλο χωριζό-
μενον ἐπιστήμης, τάχ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ οὐκ ἐπιστήμη
τις· εἰ δὲ μηδέν ἐστιν ἀγαθόν, ὃ οὐκ ἐπιστήμη περιέ-
χει, ἐπιστήμην ἄν τιν' αὐτὸ ὑποπτεύοντες εἶναι ὀρθῶς
ὑποπτεύοιμεν; MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μὴν
E ἀρετῇ γ' ἐσμὲν ἀγαθοί; MEN. Ναί. ΣΩ. ' Εἰ δὲ
ἀγαθοί, ὠφέλιμοι· πάντα γὰρ ἀγαθὰ ὠφέλιμα. οὐχί;
MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ ἡ ἀρετὴ δὴ ὠφέλιμόν ἐστιν;
MEN. Ἀνάγκη ἐκ τῶν ὡμολογημένων. XXIV. ΣΩ.
Σκεψώμεθα δὴ καθ' ἕκαστον ἀναλαμβάνοντες, ποῖά
ἐστιν ἃ ἡμᾶς ὠφελεῖ. ὑγίεια, φαμέν, καὶ ἰσχὺς
καὶ κάλλος καὶ πλοῦτος δή· ταῦτα λέγομεν καὶ τὰ
τοιαῦτα ὠφέλιμα. οὐχί; MEN. Ναί. ΣΩ. Ταὐτὰ δὴ
ταῦτά * φαμεν ἐνίοτε καὶ βλάπτειν. ἢ σὺ ἄλλως φῂς 88
ἢ οὕτως; MEN. Οὔκ, ἀλλ' οὕτως. ΣΩ. Σκόπει δή,
ὅταν τί ἑκάστου τούτων ἡγῆται, ὠφελεῖ ἡμᾶς, καὶ
ὅταν τί, βλάπτει; ἆρ' οὐχ ὅταν μὲν ὀρθὴ χρῆσις, ὠφε-
λεῖ, ὅταν δὲ μή, βλάπτει; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ.
Ἔτι τοίνυν καὶ τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν σκεψώμεθα. σω-
φροσύνην τι καλεῖς καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν καὶ
εὐμάθειαν καὶ μνήμην καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ πάντα
τὰ τοιαῦτα; MEN. ' Ἔγωγε. ΣΩ. Σκόπει δὴ τού- B
των ἅττα σοι δοκεῖ μὴ ἐπιστήμη εἶναι, ἀλλ' ἄλλο ἐπι-
στήμης, εἰ οὐχὶ ποτὲ μὲν βλάπτει, ποτὲ δὲ ὠφελεῖ·
οἷον ἀνδρεία, εἰ μὴ ἔστι φρόνησις ἡ ἀνδρεία, ἀλλ' οἷον
θάῤῥος τι· οὐχὶ ὅταν μὲν ἄνευ νοῦ θαῤῥῇ ἄνθρωπος,
βλάπτεται, ὅταν δὲ σὺν νῷ, ὠφελεῖται; MEN. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σωφροσύνη ὡςαύτως καὶ εὐμάθεια·
μετὰ μὲν νοῦ καὶ μανθανόμενα καὶ καταρτυόμενα
ὠφέλιμα, ἄνευ δὲ νοῦ βλαβερά; MEN. ' Πάνυ σφό- C
δρα. ΣΩ. Οὐκοῦν συλλήβδην πάντα τὰ τῆς ψυχῆς
ἐπιχειρήματα καὶ καρτερήματα ἡγουμένης μὲν φρονή-
σεως εἰς εὐδαιμονίαν τελευτᾷ, ἀφροσύνης δ' εἰς τοὐ-
ναντίον; MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Εἰ ἄρα ἀρετὴ τῶν ἐν
τῇ ψυχῇ τί ἐστι καὶ ἀναγκαῖον αὐτῷ ὠφελίμῳ εἶναι,
φρόνησιν αὐτὸ δεῖ εἶναι, ἐπειδήπερ πάντα τὰ κατὰ
τὴν ψυχὴν αὐτὰ μὲν καθ' αὑτὰ οὔτε ὠφέλιμα οὔτε
βλαβερά ἐστι, προςγενομένης δὲ φρονήσεως ἢ ἀφροσύ-
νης βλαβερά τε καὶ ὠφέλιμα ' γίγνεται. κατὰ δὴ τοῦ- D
τον τὸν λόγον ὠφέλιμόν γε οὖσαν τὴν ἀρετὴν φρόνη-
σιν δεῖ τιν' εἶναι. MEN. Ἔμοιγε δοκεῖ. XXV. ΣΩ.
Καὶ μὲν δὴ καὶ τἆλλα, ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πλοῦτόν τε
καὶ τὰ τοιαῦτα, τοτὲ μὲν ἀγαθὰ τοτὲ δὲ βλαβερὰ εἶ-
ναι, ἆρ' οὐχ ὥςπερ τῇ ἄλλῃ ψυχῇ ἡ φρόνησις ἡγου-
μένη ὠφέλιμα τὰ τῆς ψυχῆς ἐποίει, ἡ δὲ ἀφροσύνη
βλαβερά, οὕτως αὖ ' καὶ τούτοις ἡ ψυχὴ ὀρθῶς μὲν E
χρωμένη καὶ ἡγουμένη ὠφέλιμα αὐτὰ ποιεῖ, μὴ ὀρθῶς
δὲ βλαβερά; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς δέ γε ἡ
ἔμφρων ἡγεῖται, ἡμαρτημένως δ' ἡ ἄφρων; MEN.
Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ κατὰ πάντων εἰ-
πεῖν ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ, τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἰς τὴν
ψυχὴν ἀνηρτῆσθαι, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς εἰς φρόνη-
σιν, εἰ * μέλλει ἀγαθὰ εἶναι· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ φρό- 89
νησις ἂν εἴη τὸ ὠφέλιμον. φαμὲν δὲ τὴν ἀρετὴν ὠφέ-
λιμον εἶναι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Φρόνησιν ἄρα
φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, ἤτοι ξύμπασαν ἢ μέρος τι; MEN.
Δοκεῖ μοι καλῶς λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα.
ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐκ ἂν εἶεν φύσει
οἱ ἀγαθοὶ ἀγαθοί. MEN. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Καὶ
γὰρ ἄν που καὶ τόδ' ' ἦν. εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἐγί- B
γνοντο, ἦσάν που ἂν ἡμῖν οἳ ἐγίγνωσκον τῶν νέων
τοὺς ἀγαθοὺς τὰς φύσεις, οὓς ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες
ἐκείνων ἀποφηνάντων ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κα-
τασημηνάμενοι πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον, ἵνα μηδεὶς
αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφίκοιντο εἰς τὴν ἡλι-
κίαν, χρήσιμοι γίγνοιντο ταῖς πόλεσιν. MEN. Εἰκός
γέ τοι, ὦ Σώκρατες. XXVI. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἐπειδὴ οὐ
φύσει οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται, ' ἆρα μαθήσει; MEN. C
Δοκεῖ μοι ἤδη ἀναγκαῖον εἶναι. καὶ δῆλον, ὦ Σώκρα-
τες, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, εἴπερ ἐπιστήμη ἐστὶν ἀρετή,
ὅτι διδακτόν ἐστιν. ΣΩ. Ἴσως νὴ Δία· ἀλλὰ μὴ τοῦ-

το οὐ καλῶς ὡμολογήσαμεν; ΜΕΝ. *Καὶ μὴν ἐδόκει*
μὲν ἄρτι καλῶς λέγεσθαι. ΣΩ. *Ἀλλὰ μὴ οὐκ ἐν τῷ*
ἄρτι μόνον δέῃ αὐτὸ δοκεῖν καλῶς λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ
ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, εἰ μέλλει τι αὐτοῦ ὑγιὲς
D *εἶναι.* ΜΕΝ. *Τί* | *οὖν δή; πρὸς τί βλέπων δυςχεραί-*
νεις αὐτὸ καὶ ἀπιστεῖς μὴ οὐκ ἐπιστήμη ᾖ ἡ ἀρετή;
ΣΩ. *Ἐγώ σοι ἐρῶ, ὦ Μένων. τὸ μὲν γὰρ διδακτὸν*
αὐτὸ εἶναι, εἴπερ ἐπιστήμη ἐστίν, οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ
οὐ καλῶς λέγεσθαι· ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη, σκέ-
ψαι, ἐάν σοι δοκῶ εἰκότως ἀπιστεῖν. τόδε γάρ μοι εἰ-
πέ. εἰ ἔστι διδακτὸν ὁτιοῦν πρᾶγμα, μὴ μόνον ἀρετή,
οὐκ ἀναγκαῖον αὐτοῦ καὶ διδασκάλους καὶ μαθητὰς
εἶναι; ΜΕΝ. *Ἔμοιγε δοκεῖ.* ΣΩ. *Οὐκοῦν τοὐναντίον*
E | *αὖ, οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, καλῶς ἂν*
αὐτὸ εἰκάζοντες εἰκάζοιμεν μὴ διδακτὸν εἶναι; ΜΕΝ.
Ἔστι ταῦτα. ἀλλ' ἀρετῆς διδάσκαλοι οὐ δοκοῦσί σοι
εἶναι; ΣΩ. *Πολλάκις γοῦν ζητῶν, εἴ τινες εἶεν αὐτῆς*
διδάσκαλοι, πάντα ποιῶν οὐ δύναμαι εὑρεῖν. καίτοι
μετὰ πολλῶν γε ζητῶ, καὶ τούτων μάλιστα οὓς ἂν
οἴωμαι ἐμπειροτάτους εἶναι τοῦ πράγματος. καὶ δὴ
καὶ νῦν, ὦ Μένων, εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος ὅδε παρε-
καθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως. εἰκότως δ' ἂν
90 *μεταδοῖμεν ἄν. Ἄνυτος γὰρ ὅδε* * *πρῶτον μέν ἐστι*
πατρὸς πλουσίου τε καὶ σοφοῦ Ἀνθεμίωνος, ὃς ἐγέ-
νετο πλούσιος οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου οὐδὲ δόντος
τινός, ὥςπερ ὁ νῦν νεωστὶ εἰληφὼς τὰ Πολυκράτους
χρήματα Ἰσμηνίας ὁ Θηβαῖος, ἀλλὰ τῇ αὑτοῦ σοφίᾳ
κτησάμενος καὶ ἐπιμελείᾳ, ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα οὐχ
ὑπερήφανος δοκῶν εἶναι πολίτης οὐδὲ ὀγκώδης τε καὶ
B *ἐπαχθής, ἀλλὰ κόσμιος καὶ εὐσταλὴς ἀνήρ·* | *ἔπειτα*
τοῦτον εὖ ἔθρεψε καὶ ἐπαίδευσεν, ὡς δοκεῖ Ἀθηναίων
τῷ πλήθει· αἱροῦνται γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τὰς μεγίστας
ἀρχάς. δίκαιον δὴ μετὰ τοιούτων ζητεῖν ἀρετῆς πέρι
διδασκάλους, εἴτ' εἰσὶν εἴτε μή, καὶ οἵτινες. XXVII.
Σὺ οὖν ἡμῖν, ὦ Ἄνυτε, συζήτησον, ἐμοί τε καὶ τῷ
σαυτοῦ ξένῳ Μένωνι τῷδε, περὶ τούτου τοῦ πράγμα-
τος, τίνες ἂν εἶεν διδάσκαλοι. ὧδε δὲ σκέψαι. εἰ βου-
C *λοίμεθα Μένωνα τόνδε ἀγαθὸν ἰατρὸν γενέσθαι,* |
παρὰ τίνας ἂν αὐτὸν πέμποιμεν διδασκάλους; ἆρ' οὐ
παρὰ τοὺς ἰατρούς; ΑΝ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Τί δ', εἰ*
σκυτοτόμον ἀγαθὸν βουλοίμεθα γενέσθαι, ἆρ' οὐ πα-
ρὰ τοὺς σκυτοτόμους; ΑΝ. *Ναί.* ΣΩ. *Καὶ τἆλλα*
οὕτως; ΑΝ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Ὧδε δή μοι πάλιν περὶ*
τῶν αὐτῶν εἰπέ. παρὰ τοὺς ἰατρούς, φαμέν, πέμποντες
τόνδε καλῶς ἂν ἐπέμπομεν, βουλόμενοι ἰατρὸν γενέ-
D *σθαι; ἆρ' ὅταν τοῦτο λέγωμεν,* | *τόδε λέγομεν, ὅτι*
παρὰ τούτους πέμποντες αὐτὸν σωφρονοῖμεν ἂν τοὺς
ἀντιποιουμένους τε τῆς τέχνης μᾶλλον ἢ τοὺς μή, καὶ
τοὺς μισθὸν πραττομένους ἐπ' αὐτῷ τούτῳ, ἀποφή-
ναντας αὑτοὺς διδασκάλους τοῦ βουλομένου ἰέναι τε
καὶ μανθάνειν; ἆρ' οὐ πρὸς ταῦτα βλέψαντες καλῶς
ἂν πέμποιμεν; ΑΝ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ περὶ αὐ-*
λήσεως καὶ τῶν ἄλλων τὰ αὐτὰ ταῦτα; πολλὴ ἄνοιά
E *ἐστι βουλομένους* | *αὐλητήν τινα ποιῆσαι παρὰ μὲν*
τοὺς ὑπισχνουμένους διδάξειν τὴν τέχνην καὶ μισθὸν
πραττομένους μὴ ἐθέλειν πέμπειν, ἄλλοις δέ τισι πρά-
γματα παρέχειν, ζητοῦντα μανθάνειν παρὰ τούτων, οἳ
μήτε προσποιοῦνται διδάσκαλοι εἶναι, μήτ' ἔστιν αὐ-
τῶν μαθητὴς μηδεὶς τούτου τοῦ μαθήματος, ὃ ἡμεῖς
ἀξιοῦμεν μανθάνειν παρ' αὐτῶν ὃν ἂν πέμπωμεν. οὐ
πολλή σοι δοκεῖ ἀλογία εἶναι; ΑΝ. *Ναὶ μὰ Δία*
ἔμοιγε, καὶ ἀμαθία γε πρός. XXVIII. ΣΩ. *Καλῶς*
λέγεις. νῦν τοίνυν ἔξεστί σε * *μετ' ἐμοῦ κοινῇ βουλεύ-* 91
εσθαι περὶ τοῦ ξένου τουτουῒ Μένωνος. οὗτος γάρ, ὦ
Ἄνυτε, πάλαι λέγει πρός με, ὅτι ἐπιθυμεῖ ταύτης τῆς
σοφίας καὶ ἀρετῆς, ᾗ οἱ ἄνθρωποι τάς τε οἰκίας καὶ
τὰς πόλεις καλῶς διοικοῦσι, καὶ τοὺς γονέας τοὺς αὑ-
τῶν θεραπεύουσι, καὶ πολίτας καὶ ξένους ὑποδέξα-
σθαί τε καὶ ἀποπέμψαι ἐπίστανται ἀξίως ἀνδρὸς ἀγα-
θοῦ. ταύτην | *οὖν τὴν ἀρετὴν σκόπει, παρὰ τίνας ἂν* B
πέμποντες αὐτὸν ὀρθῶς πέμποιμεν. ἢ δῆλον δὴ κατὰ
τὸν ἄρτι λόγον, ὅτι παρὰ τούτους τοὺς ὑπισχνουμέ-
νους ἀρετῆς διδασκάλους εἶναι καὶ ἀποφήναντας αὑ-
τοὺς κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ μανθάνειν,
μισθὸν τούτου ταξαμένους τε καὶ πραττομένους; ΑΝ.
Καὶ τίνας λέγεις τούτους, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. *Οἶσθα*
δήπου καὶ σύ, ὅτι οὗτοί εἰσιν οὓς οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι
σοφιστάς. ΑΝ. *Ἡράκλεις,* | *εὐφήμει, ὦ Σώ-* C
κρατες. μηδένα τῶν συγγενῶν, μήτε οἰκείων μήτε φί-
λων, μήτε ἀστῶν μήτε ξένων, τοιαύτη μανία λάβοι, ὥς-
τε παρὰ τούτους ἐλθόντα λωβηθῆναι! ἐπεὶ οὗτοί γε
φανερά ἐστι λώβη τε καὶ διαφθορὰ τῶν συγγιγνομέ-
νων. ΣΩ. *Πῶς λέγεις, ὦ Ἄνυτε; οὗτοι ἄρα μόνοι*
τῶν ἀντιποιουμένων τι ἐπίστασθαι εὐεργετεῖν τοσοῦ-
τον τῶν ἄλλων διαφέρουσιν, ὅσον οὐ μόνον οὐκ ὠφε-
λοῦσιν, ὥςπερ οἱ ἄλλοι, ὅ τι ἂν τις αὐτοῖς παραδῷ,
ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον | *διαφθείρουσι; καὶ τούτων φα-* D
νερῶς χρήματα ἀξιοῦσι πράττεσθαι; XXIX. *ἐγὼ μὲν*
οὖν οὐκ ἔχω ὅπως σοι πιστεύσω· οἶδα γὰρ ἄνδρα ἕνα
Πρωταγόραν πλείω χρήματα κτησάμενον ἀπὸ ταύτης
τῆς σοφίας ἢ Φειδίαν τε, ὃς οὕτω περιφανῶς καλὰ ἔρ-
γα εἰργάζετο, καὶ ἄλλους δέκα τῶν ἀνδριαντοποιῶν.
καίτοι τέρας λέγεις. εἰ οἱ μὲν τὰ ὑποδήματα ἐργαζό-
μενοι τὰ παλαιὰ καὶ τὰ ἱμάτια ἐξακούμενοι οὐκ ἂν
δύναιντο λαθεῖν τριάκονθ' | *ἡμέρας μοχθηρότερα ἀπο-* E
διδόντες ἢ παρέλαβον τὰ ἱμάτιά τε καὶ ὑποδήματα,
ἀλλ' εἰ τοιοῦτα ποιοῖεν, ταχὺ ἂν τῷ λιμῷ ἀποθάνοιεν,
Πρωταγόρας δὲ ἄρα ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐλάνθανε δια-
φθείρων τοὺς συγγιγνομένους καὶ μοχθηροτέρους ἀπο-
πέμπων ἢ παρελάμβανε πλέον ἢ τετταράκοντα ἔτη. οἶ-
μαι γὰρ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἐγγὺς καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη
γεγονότα, τετταράκοντα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ ὄντα· καὶ ἐν
ἅπαντι τῷ χρόνῳ τούτῳ ἔτι εἰς τὴν ἡμέραν ταυτηνὶ
εὐδοκιμῶν οὐδὲν πέπαυται. καὶ οὐ μόνον Πρωταγόρας,
ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάμπολλοι, * *οἱ μὲν πρότερον γεγο-* 92
νότες ἐκείνου, οἱ δὲ καὶ νῦν ἔτι ὄντες. πότερον δὴ
οὖν φῶμεν κατὰ τὸν σὸν λόγον, εἰδότας αὐτοὺς ἐξα-
πατᾶν καὶ λωβᾶσθαι τοὺς νέους, ἢ λεληθέναι καὶ ἑαυ-
τούς; καὶ οὕτω μαίνεσθαι ἀξιώσομεν τούτους, οὓς
ἔνιοί φασι σοφωτάτους ἀνθρώπων εἶναι; ΑΝ. *Πολ-*
λοῦ γε δέουσι μαίνεσθαι, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πολὺ
μᾶλλον οἱ τούτοις διδόντες ἀργύριον τῶν νέων· τού-
των δ' ἔτι μᾶλλον οἱ τούτοις ἐπιτρέποντες, οἱ προς-
ήκοντες· | *πολὺ δὲ μάλιστα πάντων αἱ πόλεις, ἐῶσαι* B
αὐτοὺς εἰςαφικνεῖσθαι καὶ οὐκ ἐξελαύνουσαι, εἴτε τις
ξένος ἐπιχειρεῖ τοιοῦτόν τι ποιεῖν εἴτε ἀστός. XXX.
ΣΩ. *Πότερον δέ, ὦ Ἄνυτε, ἠδίκηκέ τίς σε τῶν σοφι-*
στῶν, ἢ τί οὕτως αὐτοῖς χαλεπὸς εἶ; ΑΝ. *Οὐδὲ μὰ*

Διά ἔγωγε συγγέγονα πώποτε αὐτῶν οὐδενί, οὐδ᾽ ἂν
ἄλλον ἐάσαιμι τῶν ἐμῶν οὐδένα. ΣΩ. Ἄπειρος ἄρ᾽ εἶ
C παντάπασι τῶν ἀνδρῶν; ΑΝ. Καὶ ¦ εἴην γε. ΣΩ.
Πῶς οὖν ἄν, ὦ δαιμόνιε, εἰδείης περὶ τούτου τοῦ πρά-
γματος, εἴτε τι ἀγαθὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ εἴτε φλαῦρον,
οὗ παντάπασιν ἄπειρος εἴης; ΑΝ. Ῥᾳδίως. τούτους
γοῦν οἶδα οἵ εἰσιν, εἴτ᾽ οὖν ἄπειρος αὐτῶν εἰμὶ εἴτε
μή. ΣΩ. Μάντις εἶ ἴσως, ὦ Ἄνυτε, ἐπεὶ ὅπως γε
ἄλλως οἶσθα τούτων πέρι, ἐξ ὧν αὐτὸς λέγεις, θαυ-
μάζοιμ᾽ ἄν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τούτους ἐζητοῦμεν, τίνες εἰ-
D σί, παρ᾽ οὓς ἂν Μένων ¦ ἀφικόμενος μοχθηρὸς γένοι-
το· οὗτοι μὲν γάρ, εἰ σὺ βούλει, ἔστωσαν οἱ σοφι-
σταί· ἀλλὰ δὴ ἐκείνους εἰπὲ ἡμῖν, καὶ τὸν πατρικὸν
τόνδε ἑταῖρον εὐεργέτησον, φράσας αὐτῷ, παρὰ τίνας
ἀφικόμενος ἐν τοσαύτῃ πόλει τὴν ἀρετήν, ἣν νῦν δὴ
ἐγὼ διῆλθον, γένοιτ᾽ ἂν ἄξιος λόγου. ΑΝ. Τί δὲ αὐ-
τῷ οὐ σὺ ἔφρασας; ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὓς μὲν ἐγὼ ᾤμην
διδασκάλους τούτων εἶναι, εἶπον, ἀλλὰ τυγχάνω οὐδὲν
E λέγων, ὡς σὺ φῄς· καὶ ἴσως τι λέγεις. ¦ ἀλλὰ σὺ δὲ ἐν
τῷ μέρει αὐτῷ εἰπέ, παρὰ τίνας ἔλθῃ Ἀθηναίων. εἰπὲ
ὄνομα ὅτου βούλει. XXXI. ΑΝ. Τί δὲ ἑνὸς ἀνθρώ-
που ὄνομα δεῖ ἀκοῦσαι; ὅτῳ γὰρ ἂν ἐντύχῃ Ἀθηναίων
τῶν καλῶν κἀγαθῶν, οὐδεὶς ἔστιν ὃς οὐ βελτίω αὐτὸν
ποιήσει ἢ οἱ σοφισταί, ἐάνπερ ἐθέλῃ πείθεσθαι. ΣΩ.
Πότερον δὲ οὗτοι οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ ἀπὸ τοῦ αὐτο-
μάτου ἐγένοντο τοιοῦτοι, παρ᾽ οὐδενὸς μαθόντες, ὅμως
μέντοι ἄλλους διδάσκειν οἷοί τε ὄντες ταῦτα, ἃ αὐτοὶ
93 * οὐκ ἔμαθον; ΑΝ. Καὶ τούτους ἔγωγε ἀξιῶ παρὰ
τῶν προτέρων μαθεῖν, ὄντων καλῶν κἀγαθῶν. ἢ οὐ
δοκοῦσί σοι πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ γεγονέναι ἐν τῇδε τῇ
πόλει ἄνδρες; ΣΩ. Ἔμοιγε, ὦ Ἄνυτε, καὶ εἶναι δο-
κοῦσιν ἐνθάδε ἀγαθοὶ τὰ πολιτικά, καὶ γεγονέναι ἔτι
οὐχ ἧττον ἢ εἶναι. ἀλλὰ μῶν καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ
γεγόνασι τῆς αὑτῶν ἀρετῆς; τοῦτο γάρ ἐστι, περὶ οὗ
ὁ λόγος ἡμῖν τυγχάνει ὤν, οὐκ εἰ εἰσὶν ἀγαθοὶ ἢ μὴ
B ἄνδρες ἐνθάδε, οὐδ᾽ εἰ ¦ γεγόνασιν ἐν τῷ πρόσθεν,
ἀλλ᾽ εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετὴ πάλαι σκοποῦμεν. τοῦτο
δὲ σκοποῦντες τόδε σκοποῦμεν, ἆρα οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες
καὶ τῶν νῦν καὶ τῶν πρότερον ταύτην τὴν ἀρετήν, ἣν
αὐτοὶ ἀγαθοὶ ἦσαν, ἠπίσταντο καὶ ἄλλῳ παραδοῦναι,
ἢ οὐ παραδοτὸν τοῦτο ἀνθρώπῳ οὐδὲ παραληπτὸν
ἄλλῳ παρ᾽ ἄλλου; τοῦτ᾽ ἔστιν, ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ
τε καὶ Μένων. ὧδε οὖν σκόπει ἐκ τοῦ σαυτοῦ λόγου.
C Θεμιστοκλέα οὐκ ἀγαθὸν ἂν ¦ φαίης ἄνδρα γεγονέναι;
ΑΝ. Ἔγωγε, πάντων γε μάλιστα. XXXII. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ διδάσκαλον ἀγαθόν, εἴπερ τις ἄλλος τῆς αὑ-
τοῦ ἀρετῆς διδάσκαλος ἦν, κἀκεῖνον εἶναι; ΑΝ. Οἶ-
μαι ἔγωγε, εἴπερ ἐβούλετό γε. ΣΩ. Ἀλλ᾽, οἴει, οὐκ ἂν
ἐβουλήθη ἄλλους τέ τινας καλοὺς κἀγαθοὺς γενέσθαι,
μάλιστα δέ που τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ; ἢ οἴει αὐτὸν
φθονεῖν αὐτῷ καὶ ἐξεπίτηδες οὐ παραδιδόναι τὴν ἀρε-
D τήν, ¦ ἣν αὐτὸς ἀγαθὸς ἦν; ἢ οὐκ ἀκήκοας, ὅτι Θεμι-
στοκλῆς Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἱππέα μὲν ἐδιδάξατο
ἀγαθόν; ἐπέμενε γοῦν ἐπὶ τῶν ἵππων ὀρθὸς ἑστηκώς,
καὶ ἠκόντιζεν ἀπὸ τῶν ἵππων ὀρθός, καὶ ἄλλα πολλὰ
καὶ θαυμαστὰ εἰργάζετο, ἃ ἐκεῖνος αὐτὸν ἐπαιδεύσα-
το, καὶ ἐποίησε σοφὸν ὅσα διδασκάλων ἀγαθῶν εἴχε-
το. ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων; ΑΝ.
Ἀκήκοα. ΣΩ. Οὐκ ἂν ἄρα τήν γε φύσιν τοῦ υἱέος
αὐτοῦ ᾐτιάσατ᾽ ἄν τις εἶναι κακήν. ¦ ΑΝ. Ἴσως οὐκ E
ἄν. ΣΩ. Τί δὲ τόδε; ὡς Κλεόφαντος ὁ Θεμιστοκλέ-
ους ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἐγένετο ἅπερ ὁ πατὴρ
αὐτοῦ, ἤδη του ἀκήκοας ἢ νεωτέρου ἢ πρεσβυτέρου;
ΑΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βού-
λεσθαι αὐτὸν τὸν αὑτοῦ υἱὸν παιδεῦσαι, ἣν δὲ αὐτὸς
σοφίαν ἦν σοφός, οὐδὲν τῶν γειτόνων βελτίω ποιῆσαι,
εἴπερ ἦν γε διδακτὸν ἡ ἀρετή; ΑΝ. Ἴσως μὰ Δί᾽ οὔ.
XXXIII. ΣΩ. Οὗτος μὲν δή σοι τοιοῦτος διδάσκαλος
ἀρετῆς, ὃν καὶ σὺ ὁμολογεῖς ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν
προτέρων * εἶναι· ἄλλον δὲ δὴ σκεψώμεθα, Ἀριστεί- 94
δην τὸν Λυσιμάχου. ἢ τοῦτον οὐχ ὁμολογεῖς ἀγαθὸν
γεγονέναι; ΑΝ. Ἔγωγε, πάντως δήπου. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ οὗτος τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ Λυσίμαχον, ὅσα
μὲν διδασκάλων εἴχετο, κάλλιστα Ἀθηναίων ἐπαίδευ-
σεν, ἄνδρα δὲ βελτίω δοκεῖ σοι ὁτουοῦν πεποιηκέναι;
τούτῳ γάρ που καὶ συγγέγονας καὶ ὁρᾷς οἷός ἐστιν.
Εἰ δὲ βούλει, Περικλέα, οὕτω μεγαλοπρεπῶς ¦ σοφὸν B
ἄνδρα, οἶσθ᾽ ὅτι δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Πάραλον καὶ Ξάν-
θιππον; ΑΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τούτους μέντοι, ὡς οἶ-
σθα καὶ σύ, ἱππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους
Ἀθηναίων, καὶ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν καὶ τἆλλα ἐπαί-
δευσεν, ὅσα τέχνης ἔχεται, οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς
δὲ ἄρα ἄνδρας οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; δοκῶ μέν, ἐβού-
λετο, ἀλλὰ μὴ οὐκ ᾖ διδακτόν. Ἵνα δὲ μὴ ὀλίγους
οἴῃ καὶ τοὺς φαυλοτάτους Ἀθηναίων ἀδυνάτους γεγο-
νέναι ¦ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἐνθυμήθητι, ὅτι Θουκυδίδης C
αὖ δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον, καὶ
τούτους ἐπαίδευσε τά τε ἄλλα εὖ καὶ ἐπάλαισαν κάλ-
λιστα Ἀθηναίων. τὸν μὲν γὰρ Ξανθίᾳ ἔδωκε, τὸν δὲ
Εὐδώρῳ· οὗτοι δέ που ἐδόκουν τῶν τότε κάλλιστα
παλαίειν. ἢ οὐ μέμνησαι; ΑΝ. Ἔγωγε, ἀκοῇ. XXXIV.
ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον, ὅτι οὗτος οὐκ ἄν ποτε, οὗ μὲν
ἔδει δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ¦ ἐδίδαξε τοὺς D
παῖδας τοὺς αὑτοῦ, οὗ δὲ οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαντα ἀγα-
θοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, ταῦτα δὲ οὐκ ἐδίδαξεν, εἰ διδα-
κτὸν ἦν. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδίδης φαῦλος ἦν, καὶ
οὐκ ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν
συμμάχων; καίτοι οἰκίας μεγάλης ἦν καὶ ἐδύνατο μέγα
ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν, ὥστε, εἴπερ
ἦν τοῦτο διδακτόν, ἐξευρεῖν ἄν, ὅστις ἔμελλεν αὐτοῦ
τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσειν, ἢ τῶν ἐπιχωρίων τις ἢ
τῶν ξένων, εἰ ¦ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε διὰ τὴν τῆς πόλεως E
ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἑταῖρε Ἄνυτε, μὴ οὐκ ᾖ δι-
δακτὸν ἀρετή. ΑΝ. Ὦ Σώκρατες, ῥᾳδίως μοι δοκεῖς
κακῶς λέγειν ἀνθρώπους. ἐγὼ μὲν οὖν ἄν σοι συμ-
βουλεύσαιμι, εἰ ἐθέλεις ἐμοὶ πείθεσθαι, εὐλαβεῖσθαι·
ὡς ἴσως μὲν καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει ῥᾴδιόν ἐστι κακῶς
ποιεῖν ἀνθρώπους ἢ εὖ, ἐν τῇδε δὲ καὶ πάνυ. οἶμαι
* δέ σε καὶ αὐτὸν εἰδέναι. XXXV. ΣΩ. Ὦ Μένων, 95
Ἄνυτος μέν μοι δοκεῖ χαλεπαίνειν. καὶ οὐδὲν θαυμά-
ζω· οἴεται γάρ με πρῶτον μὲν κακηγορεῖν τούτους
τοὺς ἄνδρας, ἔπειτα ἡγεῖται καὶ αὐτὸς εἶναι εἷς τού-
των. ἀλλ᾽ οὗτος μὲν ἐάν ποτε γνῷ, οἷόν ἐστι τὸ κα-
κῶς λέγειν, παύσεται χαλεπαίνων, νῦν δὲ ἀγνοεῖ· σὺ
δέ μοι εἰπέ, οὐ καὶ παρ᾽ ὑμῖν εἰσὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἄν-
δρες; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ἐθέλουσιν οὗ-
τοι ¦ παρέχειν αὑτοὺς διδασκάλους τοῖς νέοις, καὶ ὁμο- B
λογεῖν διδάσκαλοί τε εἶναι ἢ διδακτὸν ἀρετήν; ΜΕΝ.

*Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοτὲ μὲν ἂν αὐ-
τῶν ἀκούσαις ὡς διδακτόν, τοτὲ δὲ ὡς οὔ.* ΣΩ. *Φῶ-
μεν οὖν τούτους διδασκάλους εἶναι τούτου τοῦ πρά-
γματος, οἷς μηδὲ αὐτὸ τοῦτο ὁμολογεῖται;* ΜΕΝ. *Οὔ
μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.* ΣΩ. *Τί δὲ δή; οἱ σοφισταί
C σοι οὗτοι, οἵπερ μόνοι ἐπαγγέλλονται, | δοκοῦσι διδά-
σκαλοι εἶναι ἀρετῆς;* ΜΕΝ. *Καὶ Γοργίου μάλιστα,
ὦ Σώκρατες, ταῦτα ἄγαμαι, ὅτι οὐκ ἄν ποτε αὐτοῦ
τοῦτο ἀκούσαις ὑπισχνουμένου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων
καταγελᾷ, ὅταν ἀκούσῃ ὑπισχνουμένων· ἀλλὰ λέγειν
οἴεται δεῖν ποιεῖν δεινούς.* ΣΩ. *Οὐδ' ἄρα σοὶ δοκοῦ-
σιν οἱ σοφισταὶ διδάσκαλοι εἶναι;* ΜΕΝ. *Οὐκ ἔχω
λέγειν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅπερ οἱ πολλοὶ
πέπονθα· τοτὲ μέν μοι δοκοῦσι, τοτὲ δὲ οὔ.* ΣΩ. *Οἶ-
σθα δέ, ὅτι οὐ μόνον σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πο-
D λιτικοῖς | τοῦτο δοκεῖ τοτὲ μὲν εἶναι διδακτόν, τοτὲ
δ' οὔ, ἀλλὰ καὶ Θέογνιν τὸν ποιητὴν οἶσθ' ὅτι ταὐτὸ
ταῦτα λέγει.* ΜΕΝ. *Ἐν ποίοις ἔπεσιν;* XXXVI. ΣΩ.
Ἐν τοῖς ἐλεγείοις, οὗ λέγει·

καὶ παρὰ τοῖσιν πῖνε καὶ ἔσθιε, καὶ μετὰ τοῖσιν
ἵζε, καὶ ἅνδανε τοῖς, ὧν μεγάλη δύναμις.
ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσιν
E *| συμμίσγῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.*

*οἶσθ' ὅτι ἐν τούτοις μὲν ὡς διδακτοῦ οὔσης τῆς ἀρε-
τῆς λέγει;* ΜΕΝ. *Φαίνεταί γε.* ΣΩ. *Ἐν ἄλλοις δέ
γε ὀλίγον μεταβάς,*

εἰ δ' ἦν ποιητόν, φησί, καὶ ἔνθετον ἀνδρὶ νόημα,

λέγει πως ὅτι

πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους ἔφερον

οἱ δυνάμενοι τοῦτο ποιεῖν, καὶ

οὔ ποτ' ἂν ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς ἔγεντο κακός,
96 ** πειθόμενος μύθοισι σαόφροσιν. ἀλλὰ διδάσκων*
οὔ ποτε ποιήσεις τὸν κακὸν ἄνδρ' ἀγαθόν.

*ἐννοεῖς, ὅτι αὐτὸς αὑτῷ πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν τἀναν-
τία λέγει;* ΜΕΝ. *Φαίνεται.* ΣΩ. *Ἔχεις οὖν εἰπεῖν
ἄλλου ὁτουοῦν πράγματος, οὗ οἱ μὲν φάσκοντες δι-
δάσκαλοι εἶναι οὐχ ὅπως ἄλλων διδάσκαλοι ὁμολο-
B γοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ ἐπίστασθαι, ἀλλὰ πονηροὶ |
εἶναι περὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, οὗ φασι διδάσκα-
λοι εἶναι; οἱ δὲ ὁμολογούμενοι αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ
τοτὲ μέν φασιν αὐτὸ διδακτὸν εἶναι, τοτὲ δὲ οὔ; τοὺς
οὖν οὕτω τεταραγμένους περὶ ὁτουοῦν φαίης ἂν σὺ
κυρίως διδασκάλους εἶναι;* ΜΕΝ. *Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.*
XXXVII. ΣΩ. *Οὐκοῦν εἰ μήτε οἱ σοφισταὶ μήτε οἱ
αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες διδάσκαλοί εἰσι τοῦ πρά-
γματος, δῆλον, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλοι γε;* ΜΕΝ. *Οὔ μοι
C δοκεῖ.* ΣΩ. *Εἰ δέ | γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί;*
ΜΕΝ. *Δοκεῖ μοι ἔχειν ὡς λέγεις.* ΣΩ. *Ὡμολογήκαμεν
δέ γε, πράγματος οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ
εἶεν, τοῦτο μηδὲ διδακτὸν εἶναι;* ΜΕΝ. *Ὡμολογήκα-
μεν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν ἀρετῆς οὐδαμοῦ φαίνονται διδά-
σκαλοι;* ΜΕΝ. *Ἔστι ταῦτα.* ΣΩ. *Εἰ δέ γε μὴ δι-
δάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί;* ΜΕΝ. *Φαίνεται οὕτως.*
ΣΩ. *Ἀρετὴ ἄρα οὐκ ἂν εἴη διδακτόν;* ΜΕΝ. *Οὐκ
D ἔοικεν, εἴπερ ὀρθῶς ἡμεῖς | ἐσκέμμεθα. ὥστε καὶ θαυ-
μάζω δή, ὦ Σώκρατες, πότερόν ποτε οὐδ' εἰσὶν ἀγα-
θοὶ ἄνδρες, ἢ τίς ἂν εἴη τρόπος τῆς γενέσεως τῶν
ἀγαθῶν γιγνομένων.* ΣΩ *Κινδυνεύομεν, ὦ Μένων,
ἐγώ τε καὶ σὺ φαῦλοί τινες εἶναι ἄνδρες, καὶ σέ τε
Γοργίας οὐχ ἱκανῶς πεπαιδευκέναι καὶ ἐμὲ Πρόδικος.
παντὸς μᾶλλον οὖν προσεκτέον τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς,
καὶ ζητητέον, ὅστις ἡμᾶς ἑνί γέ τῳ τρόπῳ βελτίους |* E
*ποιήσει. λέγω δὲ ταῦτα ἀποβλέψας πρὸς τὴν ἄρτι ζή-
τησιν· ὡς ἡμᾶς ἔλαθε καταγελάστως, ὅτι οὐ μόνον
ἐπιστήμης ἡγουμένης ὀρθῶς τε καὶ εὖ τοῖς ἀνθρώποις
πράττεται τὰ πράγματα· ἢ [εἰ μὴ τοῦτο δοίημεν, ὡς
οὐ μόνον ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ ἄλλου τινός] ἴσως καὶ
διαφεύγει ἡμᾶς τὸ γνῶναι, τίνα ποτὲ τρόπον γίγνον-
ται οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες.* ΜΕΝ. *Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ
Σώκρατες;* XXXVIII. ΣΩ. *Ὧδε. ὅτι μὲν τοὺς ἀγα-
θοὺς ἄνδρας δεῖ ὠφελίμους εἶναι, ὀρθῶς ὡμολογήκα-
μεν τοῦτό γε ὅτι οὐκ ἂν ἄλλως * ἔχοι. ἦ γάρ;* ΜΕΝ. 97
Ναί. ΣΩ. *Καὶ ὅτι γε ὠφέλιμοι ἔσονται, ἂν ὀρθῶς
ἡμῖν ἡγῶνται τῶν πραγμάτων, καὶ τοῦτό που καλῶς
ὡμολογοῦμεν;* ΜΕΝ. *Ναί.* ΣΩ. *Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν
ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, ἐὰν μὴ φρόνιμος ᾖ, τοῦτο ὅμοιοί
ἐσμεν οὐκ ὀρθῶς ὡμολογηκόσι.* ΜΕΝ. *Πῶς δὴ ὀρ-
θῶς λέγεις;* ΣΩ. *Ἐγὼ ἐρῶ. εἴ τις εἰδὼς τὴν ὁδὸν
τὴν εἰς Λάρισσαν ἢ ὅποι βούλει ἄλλοσε, βαδίζοι καὶ
ἄλλοις ἡγοῖτο, ἄλλο τι ὀρθῶς ἂν καὶ εὖ ἡγοῖτο;*
ΜΕΝ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Τί δ' εἴ τις | ὀρθῶς μὲν δο-* B
*ξάζων, ἥτις ἐστὶν ἡ ὁδός, ἐληλυθὼς δὲ μή, μηδ' ἐπι-
στάμενος, οὐ καὶ οὗτος ἂν ὀρθῶς ἡγοῖτο;* ΜΕΝ.
Πάνυ γε. ΣΩ. *Καὶ ἕως γ' ἂν που ὀρθὴν δόξαν ἔχῃ
περὶ ὧν ὁ ἕτερος ἐπιστήμην, οὐδὲν χείρων ἡγεμὼν
ἔσται, οἰόμενος μὲν ἀληθῆ, φρονῶν δὲ μή, τοῦ τοῦτο
φρονοῦντος.* ΜΕΝ. *Οὐδὲν γάρ.* ΣΩ. *Δόξα ἄρα ἀλη-
θὴς πρὸς ὀρθότητα πράξεως οὐδὲν χείρων ἡγεμὼν
φρονήσεως. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ νῦν δὴ παρελείπομεν
ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρετῆς σκέψει, ὁποῖόν τι εἴη, λέγοντες
| ὅτι φρόνησις μόνον ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς πράττειν· τὸ* C
δὲ ἄρα καὶ δόξα ἦν ἀληθής. ΜΕΝ. *Ἔοικέ γε.* ΣΩ.
*Οὐδὲν ἄρα ἧττον ὠφέλιμόν ἐστιν ὀρθὴ δόξα ἐπιστή-
μης.* ΜΕΝ. *Τοσούτῳ γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὁ μὲν τὴν
ἐπιστήμην ἔχων ἀεὶ ἂν ἐπιτυγχάνοι, ὁ δὲ τὴν ὀρθὴν
δόξαν τοτὲ μὲν ἂν τυγχάνοι, τοτὲ δ' οὔ.* XXXIX.
ΣΩ. *Πῶς λέγεις; ὁ ἀεὶ ἔχων ὀρθὴν δόξαν οὐκ ἀεὶ
τυγχάνοι, ἕωσπερ ὀρθὰ δοξάζοι;* ΜΕΝ. *Ἀνάγκη μοι
φαίνεται, ὥστε θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, τούτου | οὕτως* D
*ἔχοντος, ὅ τι δήποτε πολὺ τιμιωτέρα ἡ ἐπιστήμη τῆς
ὀρθῆς δόξης, καὶ δι' ὅ τι τὸ μὲν ἕτερον, τὸ δὲ ἕτε-
ρόν ἐστιν αὐτῶν.* ΣΩ. *Οἶσθα οὖν, δι' ὅ τι θαυμά-
ζεις, ἢ ἐγώ σοι εἴπω;* ΜΕΝ. *Πάνυ γ' εἰπέ.* ΣΩ.
*Ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν
νοῦν. ἴσως δὲ οὐδ' ἔστι παρ' ὑμῖν.* ΜΕΝ. *Πρὸς τί
δὲ δὴ τοῦτο λέγεις;* ΣΩ. *Ὅτι καὶ ταῦτα, ἐὰν μὲν μὴ
δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδε-
μένα, παραμένει.* ΜΕΝ. *| Τί οὖν δή;* ΣΩ. *Τῶν* E
*ἐκείνου ποιημάτων λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι οὐ πολλῆς
τινὸς ἄξιόν ἐστι τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον —
οὐ γὰρ παραμένει —, δεδεμένον δὲ πολλοῦ ἄξιον·
πάνυ γὰρ καλὰ τὰ ἔργα ἐστί. πρὸς τί οὖν δὴ λέγω
ταῦτα; πρὸς τὰς δόξας τὰς ἀληθεῖς. καὶ γὰρ αἱ δόξαι
αἱ ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἂν χρόνον παραμένωσι, καλὸν
τὸ χρῆμα, καὶ πάντα τἀγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ ** 98
*χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν
ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαί*

εἰσιν, ἕως ἄν τις αὐτὰς δήσῃ αἰτίας λογισμῷ. τοῦτο δ' ἐστίν, ὦ Μένων ἑταῖρε, ἀνάμνησις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἡμῖν ὡμολόγηται. ἐπειδὰν δὲ δεθῶσι, πρῶτον μὲν ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἔπειτα μόνιμοι. καὶ διὰ ταῦτα δὴ τιμιώτερον ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης ἐστί, καὶ διαφέρει δεσμῷ ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης. ΜΕΝ. Νὴ τὸν
B Δία, ὦ Σώκρατες, ἔοικε τοιούτῳ τινί. XL. ΣΩ. | Καὶ μὴν καὶ ἐγὼ ὡς οὐκ εἰδὼς λέγω, ἀλλ' εἰκάζων. ὅτι δέ ἐστί τι ἀλλοῖον ὀρθὴ δόξα καὶ ἐπιστήμη, οὐ πάνυ μοι δοκῶ τοῦτο εἰκάζειν, ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο φαίην ἂν εἰδέναι, ὀλίγα δ' ἂν φαίην, ἓν δ' οὖν καὶ τοῦτο ἐκείνων θείην ἂν ὧν οἶδα. ΜΕΝ. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες, λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τόδε οὐκ ὀρθῶς, ὅτι ἀληθὴς δόξα ἡγουμένη τὸ ἔργον ἑκάστης τῆς πράξεως οὐδὲν χεῖρον ἀπεργάζεται ἢ ἐπιστήμη; ΜΕΝ. Καὶ
C τοῦτο δοκεῖς μοι ἀληθῆ λέγειν. | ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης χεῖρον οὐδὲ ἧττον ὠφελίμη ἔσται εἰς τὰς πράξεις, οὐδὲ ἀνὴρ ὁ ἔχων ὀρθὴν δόξαν ἢ ὁ ἐπιστήμην. ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅ γε ἀγαθὸς ἀνὴρ ὠφέλιμος ἡμῖν ὡμολόγηται εἶναι. ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνον δι' ἐπιστήμην ἀγαθοὶ ἄνδρες ἂν εἶεν καὶ ὠφέλιμοι ταῖς πόλεσιν, εἴπερ εἶεν, ἀλλὰ καὶ δι' ὀρθὴν δόξαν, τούτοιν δὲ οὐδέτερον φύσει ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, οὔτε ἐπιστήμη οὔτε
D δόξα | ἀληθής, οὐδ' ἐπίκτητα — ἢ δοκεῖ σοι φύσει ὁποτερονοῦν αὐτοῖν εἶναι; ΜΕΝ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐ φύσει, οὐδὲ οἱ ἀγαθοὶ φύσει εἶεν ἄν. ΜΕΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐπειδὴ δέ γε οὐ φύσει, ἐσκοποῦμεν τὸ μετὰ τοῦτο, εἰ διδακτόν ἐστι. ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν διδακτὸν ἔδοξεν εἶναι, εἰ φρόνησις ἡ ἀρετή; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ γε διδακτὸν εἴη, φρόνησις ἂν εἶναι; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ
E εἰ μέν γε διδάσκαλοι εἶεν, διδακτὸν | ἂν εἶναι, μὴ ὄντων δὲ οὐ διδακτόν; ΜΕΝ. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογήκαμεν μὴ εἶναι αὐτοῦ διδασκάλους; ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Ὡμολογήκαμεν ἄρα μήτε διδακτὸν αὐτὸ μήτε φρόνησιν εἶναι; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθόν γε αὐτὸ ὁμολογοῦμεν εἶναι; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Ὠφέλιμον δὲ καὶ ἀγαθὸν εἶναι τὸ ὀρθῶς ἡγούμενον; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς δέ γε
99 ἡγεῖσθαι δύο ὄντα ταῦτα * μόνα, δόξαν τε ἀληθῆ καὶ ἐπιστήμην, ἃ ἔχων ἄνθρωπος ὀρθῶς ἡγεῖται. τὰ γὰρ ἀπὸ τύχης γιγνόμενα οὐκ ἀνθρωπίνῃ ἡγεμονίᾳ γίγνεται· ὧν δὲ ἄνθρωπος ἡγεμών ἐστιν ἐπὶ τὸ ὀρθόν, δύο ταῦτα, δόξα ἀληθὴς καὶ ἐπιστήμη. ΜΕΝ. Δοκεῖ μοι οὕτως. XLI. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐ διδακτόν ἐστιν, οὐδ' ἐπιστήμη δὴ ἔτι γίγνεται ἡ ἀρετή; ΜΕΝ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Δυοῖν ἄρα ὄντοιν ἀγαθοῖν καὶ ὠφε-
B λίμοιν | τὸ μὲν ἕτερον ἀπολέλυται, καὶ οὐκ ἂν εἴη ἐν πολιτικῇ πράξει ἐπιστήμη ἡγεμών. ΜΕΝ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σοφίᾳ τινὶ οὐδὲ σοφοὶ ὄντες οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἡγοῦντο ταῖς πόλεσιν, οἱ ἀμφὶ Θεμιστοκλέα τε καὶ οὓς ἄρτι Ἄνυτος ὅδε ἔλεγε. διὸ καὶ οὐχ οἷοί τε ἄλλους ποιεῖν τοιούτους οἷοι αὐτοί εἰσιν, ἅτε οὐ δι' ἐπιστήμην ὄντες τοιοῦτοι. ΜΕΝ. Ἔοικεν οὕτως ἔχειν, ὦ Σώκρατες, ὡς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ ἐπιστήμῃ, εὐδοξίᾳ δὴ τὸ λοιπὸν γίγνεται, ᾗ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες | χρώμενοι τὰς πόλεις ὀρθοῦσιν, οὐδὲν C
διαφερόντως ἔχοντες πρὸς τὸ φρονεῖν ἢ οἱ χρησμῳδοί τε καὶ οἱ θεομάντεις· καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν ἀληθῆ καὶ πολλά, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. ΜΕΝ. Κινδυνεύει οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Μένων, ἄξιον τούτους θείους καλεῖν τοὺς ἄνδρας, οἵτινες νοῦν μὴ ἔχοντες πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθοῦσιν ὧν πράττουσι καὶ λέγουσι; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρ' ἂν καλοῖμεν θείους τε, οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν | χρησμῳδοὺς D
καὶ μάντεις καὶ τοὺς ποιητικοὺς ἅπαντας· καὶ τοὺς πολιτικοὺς οὐχ ἥκιστα τούτων φαῖμεν ἂν θείους τε εἶναι καὶ ἐνθουσιάζειν, ἐπίπνους ὄντας καὶ κατεχομένους ἐκ τοῦ θεοῦ, ὅταν κατορθῶσι λέγοντες πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ αἵ γε γυναῖκες δήπου, ὦ Μένων, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας θείους καλοῦσι· καὶ οἱ Λάκωνες, ὅταν τινὰ ἐγκωμιάζωσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, θεῖος ἀνήρ, φασίν, οὗτος. | ΜΕΝ. Καὶ φαίνονταί γε, E
ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγειν. καίτοι ἴσως Ἄνυτος ὅδε σοι ἄχθεται λέγοντι. XLII. ΣΩ. Οὐδὲν μέλει ἔμοιγε. τούτῳ μέν, ὦ Μένων, καὶ αὖθις διαλεξόμεθα· εἰ δὲ νῦν ἡμεῖς ἐν παντὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καλῶς ἐζητήσαμέν τε καὶ ἐλέγομεν, ἀρετὴ ἂν εἴη οὔτε φύσει οὔτε διδακτόν, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγιγνομένη ἄνευ νοῦ, οἷς ἂν παραγίγνηται, * εἰ μή τις εἴη τοιοῦτος τῶν πολιτικῶν ἀν- 100
δρῶν, οἷος καὶ ἄλλον ποιῆσαι πολιτικόν. εἰ δὲ εἴη, σχεδὸν ἄν τι οὗτος λέγοιτο τοιοῦτος ἐν τοῖς ζῶσιν, οἷον ἔφη Ὅμηρος ἐν τοῖς τεθνεῶσι τὸν Τειρεσίαν εἶναι, λέγων περὶ αὐτοῦ ὅτι Οἶος πέπνυται (τῶν ἐν Ἅιδου), αἱ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. ταὐτὸν ἂν καὶ εὐθὺς τοιοῦτος, ὥσπερ παρὰ σκιὰς ἀληθὲς ἂν πρᾶγμα εἴη πρὸς ἀρετήν. | ΜΕΝ. Κάλλιστα δοκεῖς μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες. B
ΣΩ. Ἐκ μὲν τοίνυν τούτου τοῦ λογισμοῦ, ὦ Μένων, θείᾳ μοίρᾳ ἡμῖν φαίνεται παραγιγνομένη ἀρετὴ οἷς παραγίγνεται· τὸ δὲ σαφὲς περὶ αὐτοῦ εἰσόμεθα τότε, ὅταν πρὶν ᾧτινι τρόπῳ τοῖς ἀνθρώποις παραγίγνεται ἀρετή, πρότερον ἐπιχειρήσωμεν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ζητεῖν τί ποτ' ἔστιν ἀρετή. νῦν δ' ἐμοὶ μὲν ὥρα ποι ἰέναι, σὺ δὲ ταῦτα, ἅπερ αὐτὸς πέπεισαι, πεῖθε καὶ τὸν ξένον τόνδε Ἄνυτον, ἵνα πρᾳότερος ᾖ· ὡς ἐὰν πείσῃς | C
τοῦτον, ἔστιν ὅ τι καὶ Ἀθηναίους ὀνήσεις.

Α Λ Κ Ι Β Ι Α Δ Η Σ

Π Ρ Ω Τ Ο Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Σ Ω Κ Ρ Α Τ Η Σ. Α Λ Κ Ι Β Ι Α Δ Η Σ.

103 I. * Ὦ παῖ Κλεινίου, οἶμαί σε θαυμάζειν,
ὅτι πρῶτος ἐραστής σου γενόμενος, τῶν ἄλλων πε-
παυμένων, μόνος οὐκ ἀπαλλάττομαι, καὶ ὅτι οἱ μὲν
ἄλλοι δι' ὄχλου ἐγένοντό σοι διαλεγόμενοι, ἐγὼ δὲ το-
σούτων ἐτῶν οὐδὲ προςεῖπον. τούτου δὲ τὸ αἴτιον γέ-
γονεν οὐκ ἀνθρώπειον, ἀλλά τι δαιμόνιον ἐναντίωμα,
οὗ σὺ τὴν δύναμιν καὶ ὕστερον πεύσει· νῦν δ' ἐπειδὴ
B ' οὐκέτι ἐναντιοῦται, οὕτω προςελήλυθα. εὔελπις δέ
εἰμι καὶ τὸ λοιπὸν μὴ ἐναντιώσεσθαι αὐτό. σχεδὸν
οὖν κατανενόηκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σκοπούμενος, ὡς
πρὸς τοὺς ἐραστὰς ἔσχες· πολλῶν γὰρ γενομένων καὶ
μεγαλοφρόνων οὐδεὶς ὃς οὐχ ὑπερβληθεὶς τῷ φρονή-
104 ματι ὑπὸ σοῦ πέφευγε. τὸν δὲ λόγον, ᾧ * ὑπερπε-
φρόνηκας, ἐθέλω διελθεῖν. οὐδενὸς φῂς ἀνθρώπων
ἐνδεὴς εἶναι εἰς οὐδέν· τὰ γὰρ ὑπάρχοντά σοι μεγάλα
εἶναι, ὥστε μηδενὸς δεῖσθαι, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξά-
μενα τελευτῶντα εἰς τὴν ψυχήν. οἴει γὰρ δὴ εἶναι
πρῶτον μὲν κάλλιστός τε καὶ μέγιστος — καὶ τοῦτο
μὲν δὴ παντὶ δῆλον ἰδεῖν ὅτι οὐ ψεύδει —, ἔπειτα
νεανικωτάτου γένους ἐν τῇ σεαυτοῦ πόλει, οὔσῃ μεγί-
B στῃ τῶν Ἑλληνίδων, καὶ ἐνταῦθα πρὸς πατρός ' τέ
σοι φίλους καὶ ξυγγενεῖς πλείστους εἶναι καὶ ἀρίστους,
οἳ, εἴ τι δέοι, ὑπηρετοῖεν ἄν σοι, τούτων δὲ τοὺς πρὸς
μητρὸς οὐδὲν χείρους οὐδ' ἐλάττους. ξυμπάντων δὲ ὧν
εἶπον μείζω οἴει σοι δύναμιν ὑπάρχειν Περικλέα τὸν
Ξανθίππου, ὃν ὁ πατὴρ ἐπίτροπον κατέλιπε σοί τε
καὶ τῷ ἀδελφῷ· ὃς οὐ μόνον ἐν τῇδε τῇ πόλει δύνα-
ται πράττειν ὅ τι ἂν βούληται, ἀλλ' ἐν πάσῃ τῇ Ἑλ-
λάδι καὶ τῶν βαρβάρων ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις γένε-
C σι. προςθήσω δὲ καὶ ' ὅτι τῶν πλουσίων· δοκεῖς δέ
μοι ἐπὶ τούτῳ ἥκιστα μέγα φρονεῖν. κατὰ πάντα δὴ
ταῦτα σύ τε μεγαλαυχούμενος κεκράτηκας τῶν ἐρα-
στῶν, ἐκεῖνοί τε ὑποδεέστεροι ὄντες ἐκρατήθησαν. καὶ
σε ταῦτ' οὐ λέληθεν· ὅθεν δὴ εὖ οἶδα, ὅτι θαυμάζεις,
τί διανοούμενός ποτε οὐκ ἀπαλλάττομαι τοῦ ἔρωτος
καὶ ἥντιν' ἔχων ἐλπίδα ὑπομένω, τῶν ἄλλων πεφευγό-
των. II. ΑΛ. Καὶ ἴσως γε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶσθ',
ὅτι σμικρόν με ἔφθης. ἐγὼ γάρ τοι ἐν νῷ εἶχον ' D
πρότερός σοι προςελθὼν αὐτὰ ταῦτ' ἐρέσθαι, τί ποτε
βούλει καὶ εἰς τίνα ἐλπίδα βλέπων ἐνοχλεῖς με, ἀεὶ
ὅπου ἂν ὦ ἐπιμελέστατα παρών. τῷ ὄντι γὰρ θαυ-
μάζω, ὅ τι ποτ' ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα, καὶ ἥδιστ' ἂν
πυθοίμην. ΣΩ. Ἀκούσει μὲν ἄρα μου, ὡς τὸ εἰκός,
προθύμως, εἴπερ, ὡς φῄς, ἐπιθυμεῖς εἰδέναι, τί δια-
νοοῦμαι, καὶ ὡς ἀκουσομένῳ καὶ περιμενοῦντι λέγω.
ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν· ἀλλὰ λέγε. ΣΩ. Ὅρα δή· οὐ γάρ
τοι εἴη ' ἂν θαυμαστόν, εἰ, ὥσπερ καὶ μόγις ἠρξάμην, E
οὕτω μόγις καὶ παυσαίμην. ΑΛ. Ὦ 'γαθέ, λέγε·
ἀκούσομαι γάρ. ΣΩ. Λεκτέον ἂν εἴη. χαλεπὸν μὲν
οὖν πρὸς ἄνδρα οὐχ ἥττονα ἐραστῶν προςφέρεσθαι
ἐραστῇ, ὅμως δὲ τολμητέον φράσαι τὴν ἐμὴν διάνοιαν.
ἐγὼ γάρ, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέν σε ἑώρων ἃ νῦν δὴ
διῆλθον ἀγαπῶντά τε καὶ οἰόμενον δεῖν ἐν τούτοις
καταβιῶναι, πάλαι ἂν ἀπηλλάγμην τοῦ ἔρωτος, ὥς γε
* δὴ ἐμαυτὸν πείθω· νῦν δὲ ἕτερα αὖ κατηγορήσω 105
διανοήματα σὰ πρὸς αὐτὸν σέ, ᾧ καὶ γνώσει, ὅτι
προςέχων γέ σοι τὸν νοῦν διατετέλεκα. δοκεῖς γάρ
μοι, εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν, Ὦ Ἀλκιβιάδη, πότερον
βούλει ζῆν ἔχων ἃ νῦν ἔχεις, ἢ αὐτίκα τεθνάναι, εἰ μή
σοι ἐξέσται μείζω κτήσασθαι; δοκεῖς ἄν μοι ἑλέσθαι
τεθνάναι. ἀλλὰ νῦν ἐπὶ τίνι δή ποτε ἐλπίδι ζῇς, ἐγὼ
φράσω. ἡγεῖ, ἐὰν θᾶττον εἰς τὸν Ἀθηναίων δῆμον
παρέλθῃς — τοῦτο δὲ ἔσεσθαι μάλα ' ὀλίγων ἡμε- B
ρῶν — παρελθὼν οὖν ἐνδείξασθαι Ἀθηναίοις, ὅτι
ἄξιος εἶ τιμᾶσθαι ὡς οὔτε Περικλῆς οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς
τῶν πώποτε γενομένων, καὶ τοῦτο ἐνδειξάμενος μέγι-
στον δυνήσεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐὰν δ' ἐνθάδε μέγιστος
ᾖς, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, καὶ οὐ μόνον ἐν Ἑλλη-

σιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι ἐν τῇ αὐτῇ
ἡμῖν οἰκοῦσιν ἠπείρῳ. καὶ εἰ αὖ σοι εἴποι ὁ αὐτὸς
οὗτος θεός, ὅτι αὐτοῦ σε δεῖ δυναστεύειν ἐν τῇ Εὐ-
C ρώπῃ, διαβῆναι δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν οὐκ | ἐξέσται σοι,
οὐδ᾽ ἐπιθέσθαι τοῖς ἐκεῖ πράγμασιν, οὐκ ἂν αὖ μοι
δοκεῖς ἐθέλειν οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις μόνοις ζῆν, εἰ μὴ ἐμ-
πλήσεις τοῦ σοῦ ὀνόματος καὶ τῆς σῆς δυνάμεως πάν-
τας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπους· καὶ οἶμαί σε πλὴν
Κύρου καὶ Ξέρξου ἡγεῖσθαι οὐδένα ἄξιον λόγου γε-
γονέναι. ὅτι μὲν οὖν ἔχεις ταύτην τὴν ἐλπίδα, εὖ οἶδα
καὶ οὐκ εἰκάζω. ἴσως ἂν οὖν εἴποις, ἅτε εἰδὼς ὅτι
ἀληθῆ λέγω, Τί δὴ οὖν, ὦ Σώκρατες, τοῦτ᾽ ἐστί σοι
D πρὸς τὸν λόγον, ὃν | ἔφησθα ἐρεῖν, δι᾽ ὃν ἐμοῦ οὐκ
ἀπαλλάττει; ἐγὼ δὲ σοί γε ἐρῶ, ὦ φίλε παῖ Κλεινίου
καὶ Δεινομάχης. τούτων γάρ σοι ἁπάντων τῶν δια-
νοημάτων τέλος ἐπιτεθῆναι ἄνευ ἐμοῦ ἀδύνατον· το-
σαύτην ἐγὼ δύναμιν οἶμαι ἔχειν εἰς τὰ σὰ πράγματα
καὶ εἰς σέ. διὸ δὴ καὶ πάλαι οἶμαί με τὸν θεὸν οὐκ
ἐᾶν διαλέγεσθαί σοι, ὃ ἐγὼ περιέμενον ὁπηνίκα ἐάσει.
E ὥσπερ γὰρ σὺ | ἐλπίδας ἔχεις ἐν τῇ πόλει ἐνδείξασθαι,
ὅτι αὐτῇ παντὸς ἄξιος εἶ, ἐνδειξάμενος δὲ οὐδὲν ὅ τι
οὐ παραυτίκα δυνήσεσθαι, οὕτω κἀγὼ παρὰ σοὶ ἐλπί-
ζω μέγιστον δυνήσεσθαι ἐνδειξάμενος, ὅτι παντὸς
ἄξιός εἰμί σοι καὶ οὔτ᾽ ἐπίτροπος οὔτε συγγενὴς οὔτε
ἄλλος οὐδεὶς ἱκανὸς παραδοῦναι τὴν δύναμιν, ἧς ἐπι-
θυμεῖς, πλὴν ἐμοῦ, μετὰ τοῦ θεοῦ μέντοι. νεωτέρῳ
μὲν οὖν ὄντι σοι, καὶ πρὶν τοσαύτης ἐλπίδος γέμειν,
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ εἴα ὁ θεὸς διαλέγεσθαι, ἵνα μὴ
106 μάτην διαλεγοίμην· νῦν δὲ ἐφῆκε· νῦν γὰρ * ἄν μου
ἀκούσαις. III. ΑΛ. Πολύ γέ μοι, ὦ Σώκρατες, νῦν
ἀτοπώτερος αὖ φαίνει, ἐπειδὴ ἤρξω λέγειν, ἢ ὅτε σι-
γῶν εἵπου· καίτοι σφόδρα γε ἦσθα ἰδεῖν καὶ τότε
τοιοῦτος. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ταῦτα διανοοῦμαι ἢ μή, ὡς
ἔοικε, διέγνωκας, καὶ ἐὰν μὴ φῶ, οὐδέν μοι ἔσται
πλέον πρὸς τὸ πείθειν σε. εἶεν. εἰ δὲ δὴ ὅ τι μάλι-
στα ταῦτα διανενόημαι, πῶς διὰ σοῦ μοι ἔσται, καὶ
B ἄνευ σοῦ οὐκ ἂν γένοιτο; ἔχεις λέγειν; | ΣΩ. Ἆρα
ἐρωτᾷς, εἴ τινα ἔχω εἰπεῖν λόγον μακρόν, οἵους δὴ
ἀκούειν εἴθισαι; οὐ γάρ ἐστι τοιοῦτον τὸ ἐμόν. ἀλλ᾽
ἐνδείξασθαι μέν σοι, ὡς ἐγᾦμαι, οἷός τ᾽ ἂν εἴην, ὅτι
ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, ἐὰν ἓν μόνον μοι ἐθέλῃς βραχὺ
ὑπηρετῆσαι. ΑΛ. Ἀλλ᾽ εἴ γε δὴ μὴ χαλεπόν τι λέγεις
τὸ ὑπηρέτημα, ἐθέλω. ΣΩ. Εἰ χαλεπὸν δοκεῖ τὸ ἀπο-
κρίνεσθαι τὰ ἐρωτώμενα. ΑΛ. Οὐ χαλεπόν. ΣΩ.
Ἀποκρίνου δή. ΑΛ. Ἐρώτα. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡς δια-
C νοουμένου σου ταῦτα ἐρωτῶ, ἅ | φημί σε διανοεῖσθαι;
ΑΛ. Ἔστω, εἰ βούλει, οὕτως, ἵνα καὶ εἰδῶ, ὅ τι καὶ
ἐρεῖς. ΣΩ. Φέρε δή· διανοεῖ γάρ, ὡς ἐγώ φημι, πα-
ριέναι συμβουλεύσων Ἀθηναίοις ἐντὸς οὐ πολλοῦ χρό-
νου. εἰ οὖν μέλλοντός σου ἰέναι ἐπὶ τὸ βῆμα λαβόμε-
νος ἐροίμην, Ὦ Ἀλκιβιάδη, ἐπειδὴ περὶ τίνος Ἀθη-
ναῖοι διανοοῦνται βουλεύεσθαι, ἀνίστασαι συμβουλεύ-
σων; ἆρ᾽ ἐπειδὴ περὶ ὧν σὺ ἐπίστασαι βέλτιον ἢ οὗ-
τοι; τί ἂν ἀποκρίναιο; ΑΛ. Εἴποιμ᾽ ἂν δήπου, περὶ
D ὧν | οἶδα βέλτιον ἢ οὗτοι. ΣΩ. Περὶ ὧν ἄρ᾽ εἰδὼς
τυγχάνεις ἀγαθὸς ξύμβουλος εἶ. ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα μόνον οἶσθα, ἃ παρ᾽ ἄλλων ἔμα-
θες ἢ αὐτὸς ἐξεῦρες; ΑΛ. Ποῖα γὰρ ἄλλα; ΣΩ.
Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν ποτε ἔμαθές τι ἢ ἐξεῦρες μήτε
μανθάνειν ἐθέλων μήτε αὐτὸς ζητεῖν; ΑΛ. Οὐκ ἔστι.
ΣΩ. Τί δέ; ἠθέλησας ἂν ζητῆσαι ἢ μαθεῖν ἃ ἐπίστα-
σθαι ᾤου; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἃ ἄρα νῦν τυγχά-
νεις | ἐπιστάμενος ἦν χρόνος ὅτε οὐχ ἡγοῦ εἰδέναι; E
ΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἅ γε μεμάθηκας σχεδόν
τι καὶ ἐγὼ οἶδα· εἰ δέ τι ἐμὲ λέληθεν, εἰπέ. ἔμαθες
γὰρ δὴ σύ γε, κατὰ μνήμην τὴν ἐμήν, γράμματα καὶ
κιθαρίζειν καὶ παλαίειν· οὐ γὰρ δὴ αὐλεῖν γε ἤθε-
λες μαθεῖν. ταῦτ᾽ ἐστίν, ἃ σὺ ἐπίστασαι, εἰ μή πού
τι μανθάνων ἐμὲ λέληθας· οἶμαι δέ γε, οὔτε νύκτωρ
οὔτε μεθ᾽ ἡμέραν ἐξιὼν ἔνδοθεν. ΑΛ. Ἀλλ᾽ οὐ πε-
φοίτηκα εἰς ἄλλων ἢ τούτων. IV. ΣΩ. * Πότερον 107
οὖν, ὅταν περὶ γραμμάτων Ἀθηναῖοι βουλεύωνται,
πῶς ἂν ὀρθῶς γράφοιεν, τότε ἀναστήσει αὐτοῖς συμ-
βουλεύσων; ΑΛ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλ᾽
ὅταν περὶ κρουμάτων ἐν λύρᾳ; ΑΛ. Οὐδαμῶς. ΣΩ.
Οὐδὲ μὴν οὐδὲ περὶ παλαισμάτων γε εἰώθασι βουλεύε-
σθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ΑΛ. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Ὅταν
οὖν περὶ τίνος βουλεύωνται; οὐ γάρ που, ὅταν γε πε-
ρὶ οἰκοδομίας. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οἰκοδόμος γὰρ
ταῦτά γε σοῦ | βέλτιον συμβουλεύσει. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. B
Οὐδὲ μήν, ὅταν περὶ μαντικῆς βουλεύωνται; ΑΛ. Οὔ.
ΣΩ. Μάντις γὰρ αὖ ταῦτ᾽ ἄμεινον ἢ σύ. ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἐάν τέ γε σμικρὸς ἢ μέγας ᾖ, ἐάν τε καλὸς ἢ
αἰσχρός, ἔτι τε γενναῖος ἢ ἀγεννής. ΑΛ. Πῶς γὰρ
οὔ; ΣΩ. Εἰδότος γάρ, οἶμαι, περὶ ἑκάστου ἡ συμ-
βουλή, καὶ οὐ πλουτοῦντος. ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Ἀλλ᾽ ἐάν τε πένης ἐάν τε πλούσιος ᾖ ὁ παραινῶν, οὐ-
δὲν διοίσει Ἀθηναίοις, ὅταν περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει | C
βουλεύωνται, πῶς ἂν ὑγιαίνοιεν, ἀλλὰ ζητήσουσιν ἰα-
τρὸν εἶναι τὸν σύμβουλον. ΑΛ. Εἰκότως γε. ΣΩ.
Ὅταν οὖν περὶ τίνος σκοπῶνται, τότε σὺ ἀνιστάμενος
ὡς συμβουλεύσων ὀρθῶς ἀναστήσει; ΑΛ. Ὅταν περὶ
τῶν ἑαυτῶν πραγμάτων, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τῶν περὶ
ναυπηγίας λέγεις, ὁποίας τινὰς χρὴ αὐτοὺς τὰς ναῦς
ναυπηγεῖσθαι; ΑΛ. Οὐκ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Ναυπηγεῖν γάρ, οἶμαι, οὐκ ἐπίστασαι. τοῦτ᾽ αἴτιον, ἢ
ἄλλο τι; ΑΛ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλὰ περὶ
ποίων τῶν | ἑαυτῶν λέγεις πραγμάτων ὅταν βουλεύων- D
ται; ΑΛ. Ὅταν περὶ πολέμου, ὦ Σώκρατες, ἢ περὶ
εἰρήνης, ἢ ἄλλου του τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων.
ΣΩ. Ἆρα λέγεις, ὅταν βουλεύωνται, πρὸς τίνας χρὴ
εἰρήνην ποιεῖσθαι, καὶ τίσι πολεμεῖν, καὶ τίνα τρόπον;
ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Χρὴ δ᾽ οὐχ οἷς βέλτιον; ΑΛ. Ναί.
| ΣΩ. Καὶ τότε, ὁπότε βέλτιον; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. E
Καὶ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἄμεινον; ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
Εἰ οὖν βουλεύοιντο Ἀθηναῖοι, τίσι χρὴ προσπαλαίειν,
καὶ τίσιν ἀκροχειρίζεσθαι, καὶ τίνα τρόπον, σὺ ἄμει-
νον ἂν συμβουλεύοις ἢ ὁ παιδοτρίβης; ΑΛ. Ὁ παι-
δοτρίβης δήπου. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, πρὸς τί βλέ-
πων ὁ παιδοτρίβης συμβουλεύσειεν, οἷς δεῖ προσπα-
λαίειν καὶ οἷς μή, καὶ ὁπότε, καὶ ὅντινα τρόπον; λέγω
δὲ τὸ τοιόνδε· ἆρα τούτοις δεῖ προσπαλαίειν, οἷς βέλ-
τιον, ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. * ΣΩ. Ἆρα καὶ τοσαῦτα, ὅσα 108
ἄμεινον; ΑΛ. Τοσαῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τότε, ὅτ᾽
ἄμεινον; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ᾄδοντα
δεῖ κιθαρίζειν ποτὲ πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ βαίνειν; ΑΛ.
Δεῖ γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν τόθ᾽, ὁπότε βέλτιον; ΑΛ.
Ναί. ΣΩ. Καὶ τοσαῦτα, ὅσα βέλτιον; ΑΛ. Φημί.

V. ΣΩ. Τί οὖν; ἐπειδὴ βέλτιον μὲν ὠνόμαζες ἐπ' ἀμ-
B φοτέροις, τῷ | τε κιθαρίζειν πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ τῷ
προςπαλαίειν, τί καλεῖς τὸ ἐν τῷ κιθαρίζειν βέλτιον;
ὥςπερ ἐγὼ τὸ ἐν τῷ παλαίειν καλῶ γυμναστικόν· σὺ
δ' ἐκεῖνο τί καλεῖς; ΑΛ. Οὐκ ἐννοῶ. ΣΩ. Ἀλλὰ
πειρῶ ἐμὲ μιμεῖσθαι. ἐγὼ γάρ που ἀπεκρινάμην τὸ
διὰ παντὸς ὀρθῶς ἔχον. ὀρθῶς δὲ δήπου ἔχει τὸ κα-
τὰ τὴν τέχνην γιγνόμενον· ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἡ
δὲ τέχνη οὐ γυμναστικὴ ἦν; ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ.
C Ἐγὼ δ' | εἶπον τὸ ἐν τῷ παλαίειν βέλτιον γυμναστι-
κόν. ΑΛ. Εἶπες γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν καλῶς; ΑΛ.
Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σύ — πρέποι γὰρ
ἂν που καὶ σοὶ τὸ καλῶς διαλέγεσθαι — εἰπὲ πρῶ-
τον, τίς ἡ τέχνη, ἧς τὸ κιθαρίζειν καὶ τὸ ᾄδειν καὶ τὸ
ἐμβαίνειν ὀρθῶς; συνάπασα τίς καλεῖται; Οὔπω δύ-
νασαι εἰπεῖν; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ' ὧδε πειρῶ.
τίνες αἱ θεαί, ὧν ἡ τέχνη; ΑΛ. Τὰς Μούσας, ὦ
D Σώκρατες, λέγεις; ΣΩ. Ἔγωγε. | ὅρα δή· τίνα ἀπ'
αὐτῶν ἐπωνυμίαν ἡ τέχνη ἔχει; ΑΛ. Μουσικήν μοι
δοκεῖς λέγειν. ΣΩ. Λέγω γάρ. τί οὖν τὸ κατὰ ταύ-
την ὀρθῶς γιγνόμενόν ἐστιν; ὥςπερ ἐκεῖ ἐγώ σοι τὸ
κατὰ τὴν τέχνην ἔλεγον ὀρθῶς, τὴν γυμναστικήν, καὶ
σὺ δὴ οὖν οὕτως ἐνταῦθα τί φής; πῶς γίγνεσθαι;
ΑΛ. Μουσικῶς μοι δοκεῖ. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἴθι δή,
καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν βέλτιον καὶ τὸ ἐν τῷ εἰρήνην
E ἄγειν, τοῦτο τὸ βέλτιον τί ὀνομάζεις; ὥςπερ ἐκεῖ | ἐφ'
ἑκάστῳ ἔλεγες τὸ ἄμεινον, ὅτι μουσικώτερον, καὶ ἐπὶ
τῷ ἑτέρῳ, ὅτι γυμναστικώτερον· πειρῶ δὴ καὶ ἐνταῦ-
θα λέγειν τὸ βέλτιον. ΑΛ. Ἀλλ' οὐ πάνυ ἔχω. ΣΩ.
Ἀλλὰ μέντοι αἰσχρόν γε, εἰ μέν τίς σε λέγοντα καὶ
συμβουλεύοντα περὶ σιτίων, ὅτι βέλτιον τόδε τοῦδε,
καὶ νῦν, καὶ τοσοῦτον, ἔπειτα ἐρωτήσειε, Τί τὸ ἄμει-
νον λέγεις, ὦ Ἀλκιβιάδη; περὶ μὲν τούτων ἔχειν εἰπεῖν,
ὅτι τὸ ὑγιεινότερον, καίτοι οὐ προςποιεῖ γε ἰατρὸς εἶ-
ναι· περὶ δὲ οὗ προςποιεῖ ἐπιστήμων εἶναι καὶ συμ-
109 βουλεύσεις * ἀνιστάμενος ὡς εἰδώς, τούτου δέ, ὡς ἔοι-
κας, πέρι ἐρωτηθεὶς ἐὰν μὴ ἔχῃς εἰπεῖν, οὐκ αἰσχύνει;
ἢ οὐκ αἰσχρὸν φαίνεται; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Σκό-
πει δὴ καὶ προθυμοῦ εἰπεῖν, πρὸς τί τείνει τὸ ἐν τῷ
εἰρήνην τε ἄγειν ἄμεινον καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν οἷς
δεῖ; ΑΛ. Ἀλλὰ σκοπῶν οὐ δύναμαι ἐννοῆσαι. ΣΩ.
Οὐδ' οἶσθα, ἐπειδὰν πόλεμον ποιώμεθα, τί ἐγκαλοῦν-
τες ἀλλήλοις πάθημα ἐρχόμεθα εἰς τὸ πολεμεῖν, καὶ
B ὅ τι αὐτὸ ὀνομάζοντες | ἐρχόμεθα; ΑΛ. Ἔγωγε, ὅτι
γε ἐξαπατώμενοί τι ἢ βιαζόμενοι ἢ ἀποστερούμενοι.
ΣΩ. Ἔχε δή· πῶς ἕκαστα τούτων πάσχοντες; πειρῶ
εἰπεῖν, τί διαφέρει τὸ ὧδε ἢ ὧδε. ΑΛ. Ἦ τὸ ὧδε λέ-
γεις, ὦ Σώκρατες, τὸ δικαίως ἢ τὸ ἀδίκως; ΣΩ. Αὐ-
τὸ τοῦτο. ΑΛ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε διαφέρει ὅλον τε
καὶ πᾶν. ΣΩ. Τί οὖν; Ἀθηναίοις σὺ πρὸς ποτέρους
συμβουλεύσεις πολεμεῖν; τοὺς ἀδικοῦντας ἢ τοὺς τὰ
C δίκαια πράττοντας; ΑΛ. Δεινὸν τοῦτό γε ἐρωτᾷς. |
εἰ γὰρ καὶ διανοεῖταί τις, ὡς δεῖ πρὸς τοὺς τὰ δίκαια
πράττοντας πολεμεῖν, οὐκ ἂν ὁμολογήσειέ γε. ΣΩ.
Οὐ γὰρ νόμιμον τοῦθ', ὡς ἔοικεν. ΑΛ. Οὐ δῆτα·
οὐδέ γε καλὸν δοκεῖ εἶναι. ΣΩ. Πρὸς τοῦτ' ἄρα καὶ
σύ, τὸ δίκαιον, τοὺς λόγους ποιήσει; ΑΛ. Ἀνάγκη.
ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἠρώτων βέλτιον πρὸς
τὸ πολεμεῖν καὶ μή, καὶ οἷς δεῖ καὶ οἷς μή, καὶ ὁπότε
καὶ μή, τὸ δικαιότερον τυγχάνει ὄν; ἢ οὔ; ΑΛ. Φαί-
νεταί γε. VI. | ΣΩ. Πῶς οὖν, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη; D
πότερον σαυτὸν λέληθας, ὅτι οὐκ ἐπίστασαι τοῦτο, ἢ
ἐμὲ ἔλαθες μανθάνων καὶ φοιτῶν εἰς διδασκάλου, ὅς
σε ἐδίδασκε διαγιγνώσκειν τὸ δικαιότερόν τε καὶ ἀδι-
κώτερον; καὶ τίς ἔστιν οὗτος; φράσον καὶ ἐμοί, ἵνα
αὐτῷ φοιτητὴν προξενήσῃς καὶ ἐμέ. ΑΛ. Σκώπτεις,
ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὰ τὸν φίλιον τὸν ἐμόν τε καὶ
σόν, ὃν ἐγὼ ἥκιστ' ἂν ἐπιορκήσαιμι· ἀλλ' εἴπερ ἔχεις,
| εἰπὲ τίς ἔστι. ΑΛ. Τί δ', εἰ μὴ ἔχω; οὐκ ἂν οἴει E
με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; ΣΩ.
Ναί, εἴ γε εὕροις. ΑΛ. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἡγεῖ;
ΣΩ. Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσαις. ΑΛ. Εἶτα ζητῆσαι
οὐκ ἂν οἴει με; ΣΩ. Ἔγωγε, εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέ-
ναι. ΑΛ. Εἶτα οὐκ ἦν, ὅτε εἶχον οὕτω; ΣΩ. Καλῶς
λέγεις. ἔχεις οὖν εἰπεῖν τοῦτον τὸν χρόνον, ὅτε οὐκ
ᾤου εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα; * φέρε, πέρυσιν 110
ἐζήτεις τε καὶ οὐκ ᾤου εἰδέναι; ἢ ᾤου; καὶ τἀληθῆ
ἀποκρίνου, ἵνα μὴ μάτην οἱ διάλογοι γίγνωνται. ΑΛ.
Ἀλλ' ᾤμην εἰδέναι. ΣΩ. Τρίτον δὲ ἔτος καὶ τέταρτον
καὶ πέμπτον οὐχ οὕτως; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ
μὴν τό γε πρὸ τούτου παῖς ἦσθα. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Τότε μὲν τοίνυν εὖ οἶδα ὅτι ᾤου εἰδέναι. ΑΛ.
Πῶς εὖ οἶσθα; ΣΩ. Πολλάκις σοῦ ἐν διδασκάλων
ἤκουον | παιδὸς ὄντος, καὶ ἄλλοθι, καὶ ὁπότε ἀστρα- B
γαλίζοις ἢ ἄλλην τινὰ παιδιὰν παίζοις, οὐχ ὡς ἀπο-
ροῦντος περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ μάλα μέ-
γα καὶ θαῤῥαλέως λέγοντος περὶ ὅτου τύχοις τῶν
παίδων, ὡς πονηρός τε καὶ ἄδικος εἴη καὶ ὡς ἀδικοῖ.
ἢ οὐκ ἀληθῆ λέγω; ΑΛ. Ἀλλὰ τί ἔμελλον ποιεῖν, ὦ
Σώκρατες, ὁπότε τίς με ἀδικοῖ; ΣΩ. Σὺ δ' εἰ τύχοις
ἀγνοῶν εἴτε ἀδικοῖο εἴτε μή, τότε λέγεις, τί σε χρὴ
ποιεῖν; ΑΛ. Μὰ Δί' ἀλλ' οὐκ | ἠγνόουν ἔγωγε, ἀλλὰ C
σαφῶς ἐγίγνωσκον, ὅτι ἠδικούμην. ΣΩ. Ὤιου ἄρ'
ἐπίστασθαι καὶ παῖς ὤν, ὡς ἔοικε, τὰ δίκαια καὶ τὰ
ἄδικα. ΑΛ. Ἔγωγε· καὶ ἠπιστάμην γε. ΣΩ. Ἐν
ὁποίῳ χρόνῳ ἐξευρών; οὐ γὰρ δήπου ἐν ᾧ γε ᾤου εἰ-
δέναι. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Πότε οὖν ἀγνοεῖν ἡγοῦ;
σκόπει· οὐ γὰρ εὑρήσεις τοῦτον τὸν χρόνον. ΑΛ. Μὰ
τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, οὔκουν ἔχω γ' εἰπεῖν. | ΣΩ. D
Εὑρὼν μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα αὐτά. ΑΛ. Οὐ πάνυ φαί-
νομαι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν ἔφησθα
εἰδέναι. εἰ δὲ μήθ' εὗρες μήτ' ἔμαθες, πῶς οἶσθα καὶ
πόθεν; VII. ΑΛ. Ἀλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς
ἀπεκρινάμην, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών. τὸ δὲ
ὧδέ πως εἶχεν· ἔμαθον, οἶμαι, καὶ ἐγὼ ὥςπερ καὶ οἱ
ἄλλοι. ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἥκομεν λόγον. πα-
ρὰ τοῦ; φράζε κἀμοί. | ΑΛ. Παρὰ τῶν πολλῶν. ΣΩ. E
Οὐκ εἰς σπουδαίους γε διδασκάλους καταφεύγεις εἰς
τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων. ΑΛ. Τί δαί; οὐχ ἱκανοὶ δι-
δάξαι οὗτοι; ΣΩ. Οὔκουν τὰ πεττευτικά γε καὶ τὰ
μή· καίτοι φαυλότερα αὐτὰ οἶμαι τῶν δικαίων εἶναι.
τί δέ; σὺ οὐχ οὕτως οἴει; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Εἶτα τὰ
μὲν φαυλότερα οὐχ οἷοί τε διδάσκειν, τὰ δὲ σπουδαιό-
τερα; ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε· ἄλλα γοῦν πολλὰ οἷοί τ'
εἰσὶ διδάσκειν σπουδαιότερα τοῦ πεττεύειν. ΣΩ. Ποῖα
ταῦτα; * ΑΛ. Οἷον καὶ τὸ ἑλληνίζειν παρὰ τούτων 111
ἔγωγε ἔμαθον, καὶ οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν ἐμαυτοῦ δι-
δάσκαλον, ἀλλ' εἰς τοὺς αὐτοὺς ἀναφέρω, οὓς σὺ φῄς

οὐ σπουδαίους εἶναι διδασκάλους. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ γεν-
ναῖε, τούτου μὲν ἀγαθοὶ διδάσκαλοι οἱ πολλοί, καὶ
δικαίως ἐπαινοῖντ' ἂν αὐτῶν εἰς διδασκαλίαν. ΑΛ. Τί
δή; ΣΩ. Ὅτι ἔχουσι περὶ αὐτὰ ἃ χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς
διδασκάλους ἔχειν. ΑΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Οὐκ
οἶσθ', ὅτι χρὴ τοὺς μέλλοντας διδάσκειν ὁτιοῦν αὐ-
B τοὺς πρῶτον εἰδέναι; ἢ οὔ; | ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Οὐκοῦν τοὺς εἰδότας ὁμολογεῖν τε ἀλλήλοις καὶ μὴ
διαφέρεσθαι; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἐν οἷς δ' ἂν διαφέ-
ρωνται, ταῦτα φήσεις εἰδέναι αὐτούς; ΑΛ. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Τούτων οὖν διδάσκαλοι πῶς ἂν εἶεν; ΑΛ. Οὐ-
δαμῶς. ΣΩ. Τί οὖν; δοκοῦσί σοι διαφέρεσθαι οἱ
πολλοί, ποῖόν ἐστι λίθος ἢ ξύλον; κἂν τινα ἐρωτᾷς,
C ἆρ' οὐ ταὐτὰ ὁμολογοῦσι, καὶ ἐπὶ ταὐτὰ ὁρμῶσιν, |
ὅταν βούλωνται λαβεῖν λίθον ἢ ξύλον; ὡσαύτως καὶ
πάνθ' ὅσα τοιαῦτα; σχεδὸν γάρ τι μανθάνω, τὸ ἑλ-
ληνίζειν ἐπίστασθαι ὅτι τοῦτο λέγεις. ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς μὲν ταῦτα, ὥσπερ εἴπομεν, ἀλλήλοις τε
ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ αἱ
πόλεις πρὸς ἀλλήλας οὐκ ἀμφισβητοῦσιν, αἱ μὲν ταῦθ',
αἱ δ' ἄλλα φάσκουσαι; ΑΛ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Εἰκότως
D | ἂν ἄρα τούτων γε καὶ διδάσκαλοι εἶεν ἀγαθοί. ΑΛ.
Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν βουλοίμεθα ποιῆσαί τινα
περὶ αὐτῶν εἰδέναι, ὀρθῶς ἂν αὐτὸν πέμποιμεν εἰς
διδασκαλίαν τούτων τῶν πολλῶν; ΑΛ. Πάνυ γε. VIII.
ΣΩ. Τί δ', εἰ βουληθεῖμεν εἰδέναι μὴ μόνον, ποῖοι ἄν-
θρωποί εἰσιν ἢ ποῖοι ἵπποι, ἀλλὰ καὶ τίνες αὐτῶν
δρομικοί τε καὶ μή, ἆρ' ἔτι οἱ πολλοὶ τοῦτο ἱκανοὶ δι-
δάξαι; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἱκανὸν δέ σοι τεκμήριον,
E ὅτι οὐκ ἐπίστανται οὐδὲ | κρήγυοι διδάσκαλοί εἰσι
τούτων, ἐπειδὴ οὐδὲν ὁμολογοῦσιν ἑαυτοῖς περὶ αὐ-
τῶν; ΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δ' εἰ βουληθείημεν εἰδέ-
ναι, μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποί εἰσιν, ἀλλ' ὁποῖοι ὑγιει-
νοὶ ἢ νοσώδεις, ἆρ' ἱκανοὶ ἂν ἡμῖν ἦσαν διδάσκαλοι οἱ
πολλοί; ΣΩ. Οὐ δῆτα. ΑΛ. Ἦν δ' ἄν σοι τεκμή-
ριον, ὅτι μοχθηροί εἰσι τούτων διδάσκαλοι, εἰ ἑώρας
αὐτοὺς διαφερομένους; ΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δὲ δή;
νῦν περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἀνθρώπων καὶ πρα-
112 γμάτων οἱ πολλοὶ δοκοῦσί σοι * ὁμολογεῖν αὐτοὶ ἑαυ-
τοῖς ἢ ἀλλήλοις; ΑΛ. Ἥκιστα νὴ Δί', ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Τί δέ; μάλιστα περὶ αὐτῶν διαφέρεσθαι; ΑΛ.
Πολύ γε. ΣΩ. Οὔκουν οἶμαί γε πώποτέ σε ἰδεῖν οὐδ'
ἀκοῦσαι σφόδρ' οὕτω διαφερομένους ἀνθρώπους περὶ
ὑγιεινῶν καὶ μή, ὥστε διὰ ταῦτα μάχεσθαί τε καὶ
ἀποκτιννύναι ἀλλήλους. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ
B περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἔγωγε οἶδ' ὅτι, καὶ εἰ |
μὴ ἑώρακας, ἀκήκοας γοῦν ἄλλων τε πολλῶν καὶ Ὁμή-
ρου. καὶ Ὀδυσσείας γὰρ καὶ Ἰλιάδος ἀκήκοας. ΑΛ.
Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα
ποιήματά ἐστι περὶ διαφορᾶς δικαίων τε καὶ ἀδίκων;
ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ αἱ μάχαι γε καὶ οἱ θάνατοι διὰ
ταύτην τὴν διαφορὰν τοῖς τε Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις
Τρωσὶν ἐγένοντο, καὶ τοῖς μνηστῆρσι τοῖς τῆς Πηνε-
C λόπης καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ. | ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ.
Οἶμαι δὲ καὶ τοῖς ἐν Τανάγρᾳ Ἀθηναίων τε καὶ Λα-
κεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ἀποθανοῦσι καὶ τοῖς ὕστε-
ρον ἐν Κορωνείᾳ, ἐν οἷς καὶ ὁ σός πατὴρ Κλεινίας
ἐτελεύτησεν, οὐδὲ περὶ ἑνὸς ἄλλου ἡ διαφορὰ ἢ περὶ
τοῦ δικαίου τε καὶ ἀδίκου τοὺς θανάτους καὶ τὰς μά-
χας πεποίηκε. ἦ γάρ; ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ.
Τούτους οὖν φῶμεν ἐπίστασθαι περὶ ὧν οὕτω σφό-
δρα | διαφέρονται, ὥστ' ἀμφισβητοῦντες ἀλλήλοις τὰ D
ἔσχατα σφᾶς αὐτοὺς ἐργάζονται; ΑΛ. Οὐ φαίνεταί
γε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς τοὺς τοιούτους διδασκάλους ἀνα-
φέρεις, οὓς ὁμολογεῖς αὐτὸς μὴ εἰδέναι; ΑΛ. Ἔοικα.
ΣΩ. Πῶς οὖν εἰκός σε εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδι-
κα, περὶ ὧν οὕτω πλανᾷ καὶ οὔτε μαθὼν φαίνει παρ'
οὐδενὸς οὔτ' αὐτὸς ἐξευρών; ΑΛ. Ἐκ μὲν ὧν σὺ λέ-
γεις οὐκ εἰκός. IX. | Ὁρᾷς αὖ τοῦθ' ὡς οὐ καλῶς E
εἶπες, ὦ Ἀλκιβιάδη; ΑΛ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι ἐμὲ
φῂς ταῦτα λέγειν. ΑΛ. Τί δαί; οὐ σὺ λέγεις, ὡς ἐγὼ
οὐδὲν ἐπίσταμαι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; ΣΩ.
Οὐ μέντοι. ΑΛ. Ἀλλ' ἐγώ; ΣΩ. Ναί. ΑΛ. Πῶς
δή; ΣΩ. Ὧδε εἴσει. ἐάν σε ἔρωμαι τὸ ἓν καὶ τὰ
δύο, πότερα πλείω ἐστί, φήσεις, ὅτι τὰ δύο; ΑΛ.
Ἔγωγε. ΣΩ. Πόσῳ; ΑΛ. Ἑνί. ΣΩ. Πότερος οὖν
ἡμῶν ὁ λέγων, ὅτι τὰ δύο τοῦ ἑνὸς ἑνὶ πλείω; ΑΛ.
Ἐγώ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἠρώτων, σὺ δὲ ἀπεκρί-
νου; ΑΛ. Ναί. * ΣΩ. Περὶ δὴ τούτων μῶν ἐγὼ φαί- 113
νομαι λέγων, ὁ ἐρωτῶν, ἢ σὺ ὁ ἀποκρινόμενος; ΑΛ.
Ἐγώ. ΣΩ. Τί δ', ἂν ἐγὼ μὲν ἔρωμαι, ποῖα γράμμα-
τα Σωκράτους, σὺ δὲ εἴπῃς, πότερος ὁ λέγων; ΑΛ.
Ἐγώ. ΣΩ. Ἴθι δή, ἑνὶ λόγῳ εἰπέ· ὅταν ἐρώτησίς τε
καὶ ἀπόκρισις γίγνηται, πότερος ὁ λέγων, ὁ ἐρωτῶν ἢ
ὁ ἀποκρινόμενος; ΑΛ. Ὁ ἀποκρινόμενος, ἔμοιγε δο-
κεῖ, ὦ Σώκρατες. | ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρτι διὰ παντὸς ἐγὼ B
μὲν ἦν ὁ ἐρωτῶν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Σὺ δὲ ὁ ἀποκρι-
νόμενος; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; τὰ λεχθέντα
πότερος ἡμῶν εἴρηκε; ΑΛ. Φαίνομαι μέν, ὦ Σώκρα-
τες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐγώ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐλέχθη,
περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων ὅτι Ἀλκιβιάδης ὁ καλὸς ὁ
Κλεινίου οὐκ ἐπίσταιτο, οἴοιτο δέ, καὶ μέλλοι εἰς ἐκ-
κλησίαν ἐλθὼν συμβουλεύσειν Ἀθηναίοις περὶ ὧν οὐ-
δὲν οἶδεν; οὐ ταῦτ' ἦν; | ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὸ τοῦ C
Εὐριπίδου ἄρα συμβαίνει, ὦ Ἀλκιβιάδη· σοῦ τάδε κιν-
δυνεύεις, ἀλλ' οὐκ ἐμοῦ, ἀκηκοέναι, οὐδ' ἐγώ εἰμι ὁ
ταῦτα λέγων, ἀλλὰ σύ, ἐμὲ δὲ αἰτιᾷ μάτην. καὶ μέν-
τοι καὶ εὖ λέγεις. μανικὸν γὰρ ἐν νῷ ἔχεις ἐπιχείρημα,
ἐπιχειρεῖν, ὦ βέλτιστε, διδάσκειν ἃ οὐκ οἶσθα, ἀμελή-
σας μανθάνειν. X. ΑΛ. Οἶμαι μέν, ὦ Σώκρατες,
| ὀλιγάκις Ἀθηναίους βουλεύεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους D
Ἕλληνας, πότερα δικαιότερα ἢ ἀδικώτερα. τὰ μὲν γὰρ
τοιαῦτα ἡγοῦνται δῆλα εἶναι· ἐάσαντες οὖν περὶ αὐ-
τῶν σκοποῦσιν, ὁπότερα συνοίσει πράξασιν. οὐ γὰρ
ταὐτά, οἶμαι, ἐστὶ τά τε δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα,
ἀλλὰ πολλοῖς δὴ ἐλυσιτέλησεν ἀδικήσασι μεγάλα ἀδι-
κήματα, καὶ ἑτέροις γε, οἶμαι, δίκαια ἐργασαμένοις οὐ
ξυνήνεγκε. ΣΩ. Τί οὖν; εἰ ὅ τι μάλιστα ἕτερα μὲν
τὰ δίκαια τυγχάνει ὄντα, ἕτερα δὲ | τὰ συμφέροντα, E
οὔ τί που αὖ σὺ οἴει ταῦτ' εἰδέναι, ἃ συμφέρει τοῖς
ἀνθρώποις, καὶ δι' ὅ τι; ΑΛ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώ-
κρατες; εἰ μή με αὖ ἐρήσει, παρ' ὅτου ἔμαθον ἢ ὅπως
αὐτὸς εὗρον. ΣΩ. Οἷον τοῦτο ποιεῖς! εἴ τι μὴ ὀρ-
θῶς λέγεις, τυγχάνει δὲ δυνατὸν ὂν ἀποδεῖξαι δι' οὗ-
περ καὶ τὸ πρότερον λόγου, οἴει δὴ καινὰ ἄττα δεῖν
ἀκούειν ἀποδείξεις τε ἑτέρας, ὡς τῶν προτέρων οἷον
σκευαρίων κατατετριμμένων, καὶ οὐκέτ' ἂν σὺ αὐτὰ
ἀμπίσχοιο, εἰ μή τίς σοι τεκμήριον καθαρὸν καὶ

11 ἄχραντον οἴσει. ἐγὼ δὲ χαίρειν * ἐάσας τὰς σὰς προ-
δρομὰς τοῦ λόγου, οὐδὲν ἧττον ἐρήσομαι, πόθεν μα-
θὼν αὖ τὰ συμφέροντα ἐπίστασαι, καὶ ὅστις ἐστὶν ὁ
διδάσκαλος· καὶ πάντ᾽ ἐκεῖνα τὰ πρότερον ἐρωτῶ μιᾷ
ἐρωτήσει. ἀλλὰ γὰρ δῆλον, ὡς εἰς ταὐτὸν ἥξεις, καὶ
οὐχ ἕξεις ἀποδεῖξαι, οὔθ᾽ ὡς ἐξευρὼν οἶσθα τὰ συμ-
φέροντα οὔθ᾽ ὡς μαθών. ἐπειδὴ δὲ τρυφᾷς καὶ οὐκέτ᾽
ἂν ἡδέως τοῦ αὐτοῦ γεύσαιο λόγου, τοῦτον μὲν ἐῶ
χαίρειν, εἴτε οἶσθα εἴτε μὴ τὰ Ἀθηναίοις συμφέρον-
B τα· | πότερον δὲ ταὐτά ἐστι δίκαιά τε καὶ συμφέρον-
τα ἢ ἕτερα, τί οὐκ ἀπέδειξας; εἰ μὲν βούλει, ἐρωτῶν
με ὥσπερ ἐγὼ σέ· εἰ δέ, καὶ αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ λόγῳ
διέξελθε. ΑΛ. Ἀλλ᾽ οὐκ οἶδα, εἰ οἷός τ᾽ ἂν εἴην, ὦ
Σώκρατες, πρὸς σὲ διελθεῖν. ΣΩ. Ἀλλ᾽, ὦ ᾽γαθέ, ἐμὲ
ἐκκλησίαν νόμισον καὶ δῆμον· καὶ ἐκεῖ τοί σε δεήσει
ἕνα ἕκαστον πείθειν. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν
τοῦ αὐτοῦ ἕνα τε οἷόν τε εἶναι κατὰ μόνας πείθειν
C καὶ ξυμπόλλους περὶ ὧν ἂν | εἰδῇ, ὥσπερ ὁ γραμμα-
τιστὴς ἕνα τέ που πείθει περὶ γραμμάτων καὶ πολ-
λούς; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ περὶ ἀριθμοῦ
ὁ αὐτὸς ἕνα τε καὶ πολλοὺς πείσει; ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
Οὗτος δ᾽ ἔσται ὁ εἰδώς, ὁ ἀριθμητικός; ΑΛ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σύ, ἅπερ καὶ πολλοὺς οἷός τε
πείθειν εἶ, ταῦτα καὶ ἕνα; ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Ἔστι
δὲ ταῦτα δῆλον ὅτι ἃ οἶσθα. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἄλλο
D τι οὖν τοσοῦτον μόνον διαφέρει τοῦ ἐν τῷ δήμῳ | ῥή-
τορος ὁ ἐν τῇ τοιᾷδε ξυνουσίᾳ, ὅτι ὁ μὲν ἀθρόους
πείθει ταὐτά, ὁ δὲ καθ᾽ ἕνα; ΑΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ.
Ἴθι δὴ νῦν, ἐπειδὴ τοῦ αὐτοῦ φαίνεται πολλούς τε
καὶ ἕνα πείθειν, ἐνὶ ἐμοὶ ἐμμελέτησον καὶ ἐπιχείρησον
ἐπιδεῖξαι, ὡς τὸ δίκαιον ἐνίοτε οὐ ξυμφέρει. ΑΛ.
Ὑβριστὴς εἶ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Νῦν γοῦν ὑφ᾽ ὕβρεως
μέλλω σε πείθειν τἀναντία οἷς σὺ ἐμὲ οὐκ ἐθέλεις.
ΑΛ. Λέγε δή. ΣΩ. Ἀποκρίνου μόνον τὰ ἐρωτώμενα.
E ΑΛ. Μή, ἀλλὰ | σὺ αὐτὸς λέγε. ΣΩ. Τί δέ; οὐχ ὅ
τι μάλιστα βούλει πεισθῆναι; ΑΛ. Πάντως δήπου.
ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ λέγεις, ὅτι ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, μάλιστ᾽
ἂν εἴης πεπεισμένος; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀπο-
κρίνου δή· καὶ ἐὰν μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούσῃς, ὅτι
τὰ δίκαια συμφέροντά ἐστιν, ἄλλῳ γε λέγοντι μὴ πι-
στεύσῃς. ΑΛ. Οὔτοι, ἀλλ᾽ ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν
οἴομαι βλαβήσεσθαι. XI. ΣΩ. Μαντικὸς γὰρ εἶ. καί
115 * μοι λέγε· τῶν δικαίων φῂς ἔνια μὲν συμφέρειν, ἔνια
δ᾽ οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δαί; τὰ μὲν καλὰ αὐτῶν
εἶναι, τὰ δ᾽ οὔ; ΑΛ. Πῶς τοῦτ᾽ ἐρωτᾷς; ΣΩ. Εἴ
τις ἤδη σοι ἔδοξεν αἰσχρὰ μέν, δίκαια δὲ πράττειν;
ΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλὰ πάντα τὰ δίκαια καὶ κα-
λά; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δ᾽ αὖ τὰ καλά; πότερον
πάντα ἀγαθά, ἢ τὰ μέν, τὰ δ᾽ οὔ; ΑΛ. Οἴομαι ἔγω-
γε, ὦ Σώκρατες, ἔνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι. ΣΩ. Ἦ
καὶ αἰσχρὰ ἀγαθά; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα λέγεις τὰ
B τοιάδε; | οἷον, πολλοὶ ἐν πολέμῳ βοηθήσαντες ἑταίρῳ
ἢ οἰκείῳ τραύματα ἔλαβον καὶ ἀπέθανον, οἱ δ᾽ οὐ
βοηθήσαντες, δέον, ὑγιεῖς ἀπῆλθον. ΑΛ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν τοιαύτην βοήθειαν καλὴν μὲν
λέγεις κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σῶσαι οὓς ἔδει· τοῦτο
δ᾽ ἐστὶν ἀνδρεία· ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Κακὴν δέ
γε κατὰ τοὺς θανάτους τε καὶ τὰ ἕλκη. ἦ γάρ; ΑΛ.
C Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἡ | ἀνδρεία, ἄλλο
δὲ ὁ θάνατος; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα κατὰ
ταὐτόν γέ ἐστι καλὸν καὶ κακὸν τὸ τοῖς φίλοις βοη-
θεῖν. ΑΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Ὅρα τοίνυν, εἰ ᾗ γε
καλὸν καὶ ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα. κατὰ τὴν ἀν-
δρείαν γὰρ ὡμολόγεις καλὸν εἶναι τὴν βοήθειαν. τοῦτ᾽
οὖν αὐτὸ σκόπει, τὴν ἀνδρείαν, ἀγαθὸν ἢ κακόν; ὧδε
δὲ σκόπει. σὺ πότερ᾽ ἂν δέξαιό σοι εἶναι, ἀγαθὰ ἢ
κακά; ΑΛ. Ἀγαθά. ΣΩ. Οὐκοῦν | τὰ μέγιστα μά- D
λιστα, καὶ ἥκιστα τῶν τοιούτων δέξαι᾽ ἂν στέρεσθαι;
ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Πῶς οὖν λέγεις περὶ ἀν-
δρείας; ἐπὶ πόσῳ ἂν αὐτοῦ δέξαιο στέρεσθαι; ΑΛ.
Οὐδὲ ζῆν ἂν ἐγὼ δεξαίμην δειλὸς ὤν. ΣΩ. Ἔσχατον
ἄρα κακῶν εἶναί σοι δοκεῖ ἡ δειλία. ΑΛ. Ἔμοιγε.
ΣΩ. Ἐξ ἴσου τῷ τεθνάναι, ὡς ἔοικε. ΑΛ. Φημί. ΣΩ.
Οὐκοῦν θανάτῳ τε καὶ δειλίᾳ ἐναντιώτατον ζωὴ καὶ
ἀνδρεία; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τὰ μὲν | μάλιστ᾽ ἂν E
εἶναι βούλοιό σοι, τὰ δὲ ἥκιστα; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽
ὅτι τὰ μὲν ἄριστα ἡγεῖ, τὰ δὲ κάκιστα; ΑΛ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ᾗ μὲν
καλόν, κατ᾽ ἀγαθοῦ πρᾶξιν τὴν τῆς ἀνδρείας, καλὸν
αὐτὸ προςεῖπας; ΑΛ. Φαίνομαί γε. ΣΩ. Κατὰ δὲ
κακοῦ πρᾶξιν τὴν τοῦ θανάτου κακόν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν ὧδε δίκαιον προσαγορεύειν ἑκάστην τῶν πρά-
ξεων· εἴπερ ᾗ κακὸν ἀπεργάζεται κακὴν καλεῖς, καὶ ᾗ
ἀγαθὸν * ἀγαθὴν κλητέον; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. 116
Ἆρ᾽ οὖν καὶ ᾗ ἀγαθὸν καλόν, ᾗ δὲ κακὸν αἰσχρόν;
ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὴν ἄρα ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς φίλοις
βοήθειαν λέγων καλὴν μὲν εἶναι, κακὴν δέ, οὐδὲν δια-
φερόντως λέγεις ἢ εἰ προσεῖπες αὐτὴν ἀγαθὴν μέν, κα-
κὴν δέ. ΑΛ. Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα τῶν καλῶν καθ᾽ ὅσον καλὸν κακόν,
οὐδὲ τῶν αἰσχρῶν καθ᾽ ὅσον αἰσχρὸν ἀγαθόν. | ΑΛ. B
Οὐ φαίνεται. XII. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι.
ὅστις καλῶς πράττει, οὐχὶ καὶ εὖ πράττει; ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οἱ δ᾽ εὖ πράττοντες οὐκ εὐδαίμονες; ΑΛ. Πῶς
γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν εὐδαίμονες δι᾽ ἀγαθῶν κτῆσιν;
ΑΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ κα-
λῶς πράττειν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ εὖ ἄρα πράττειν
ἀγαθόν; ΑΛ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν καλὸν ἡ
εὐπραγία; ΑΛ. Ναί. | ΣΩ. Ταὐτὸν ἄρ᾽ ἐφάνη ἡμῖν C
πάλιν αὖ καλόν τε καὶ ἀγαθόν. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ.
Ὅ τι ἂν ἄρα εὕρωμεν καλόν, καὶ ἀγαθὸν εὑρήσομεν
ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου. ΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τί δέ;
τὰ ἀγαθὰ συμφέρει, ἢ οὔ; ΑΛ. Συμφέρει. ΣΩ. Μνη-
μονεύεις οὖν περὶ τῶν δικαίων πῶς ὡμολογήσαμεν;
ΑΛ. Οἶμαί γε τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας ἀναγκαῖον
εἶναι καλὰ πράττειν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοὺς τὰ καλὰ
ἀγαθά; ΑΛ. Ναί. | ΣΩ. Τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέρειν; D
ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὰ δίκαια ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, συμ-
φέροντά ἐστιν. ΑΛ. Ἔοικε. ΣΩ. Τί οὖν; ταῦτα οὐ
σὺ ὁ λέγων, ἐγὼ δὲ ὁ ἐρωτῶν; ΑΛ. Φαίνομαι, ὡς
ἔοικα. ΣΩ. Εἰ οὖν τις ἀνίσταται ξυμβουλεύσων εἴτε
Ἀθηναίοις εἴτε Πεπαρηθίοις, οἰόμενος γιγνώσκειν τὰ
δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, φήσει δ᾽ εἶναι τὰ δίκαια κακὰ
ἐνίοτε, ἄλλο τι ἢ καταγελῴης ἂν αὐτοῦ, ἐπειδήπερ τυγ-
χάνεις καὶ σὺ λέγων, ὅτι ταὐτά ἐστι | δίκαιά τε καὶ E
ξυμφέροντα; ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Σώκρατες,
οὐκ οἶδ᾽ ἔγωγε οὐδ᾽ ὅ τι λέγω, ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς ἔοικα
ἀτόπως ἔχοντι. τοτὲ μὲν γάρ μοι ἕτερα δοκεῖ σου

ἐρωτῶντος, τοτὲ δὲ ἄλλα. ΣΩ. Εἶτα τοῦτο, ὦ φίλε,
ἀγνοεῖς τὸ πάθημα τί ἐστι; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Οἴει ἂν οὖν, εἴ τις ἐρωτῴη σε, δύο ὀφθαλμοὺς ἢ τρεῖς
ἔχεις, καὶ δύο χεῖρας ἢ τέτταρας, ἢ ἄλλο τι τῶν τοι-
ούτων, τοτὲ μὲν ἕτερ' ἂν ἀποκρίνασθαι, τοτὲ δὲ ἄλλα,
117 ἢ ἀεὶ τὰ αὐτά; ΑΛ. Δέδοικα μὲν * ἔγωγ' ἤδη περὶ
ἐμαυτοῦ, οἶμαι μέντοι τὰ αὐτά. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτι οἶ-
σθα; τοῦτ' αἴτιον; ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Περὶ ὧν
ἄρα ἄκων τἀναντία ἀποκρίνει, δῆλον, ὅτι περὶ τούτων
οὐκ οἶσθα. ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ
τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν, καὶ
κακῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ συμφερόντων καὶ μή, ἀποκρι-
νόμενος φῂς πλανᾶσθαι; εἶτα οὐ δῆλον, ὅτι διὰ τὸ μὴ
B εἰδέναι περὶ αὐτῶν, διὰ ταῦτα πλανᾷ; ' ΑΛ. Ἔμοιγε.
XIII. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ ἔχει; ἐπειδάν τίς τι μὴ
εἰδῇ, ἀναγκαῖον περὶ τούτου πλανᾶσθαι τὴν ψυχήν;
ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί οὖν; οἶσθα, ὅντινα τρό-
πον ἀναβήσει εἰς τὸν οὐρανόν; ΑΛ. Μὰ Δί' οὐκ
ἔγωγε. ΣΩ. Ἦ καὶ πλανᾶταί σου ἡ δόξα περὶ ταῦ-
τα; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τὸ δ' αἴτιον οἶσθα, ἢ ἐγὼ
φράσω; ΑΛ. Φράσον. ΣΩ. Ὅτι, ὦ φίλε, οὐκ οἴει
C αὐτὸ ἐπίστασθαι οὐκ ἐπιστάμενος. ΑΛ. ' Πῶς αὖ
τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὅρα καὶ σὺ κοινῇ. ἃ μὴ ἐπίστα-
σαι, γιγνώσκεις δὲ ὅτι οὐκ ἐπίστασαι, πλανᾷ περὶ τὰ
τοιαῦτα; ὥσπερ περὶ ὄψου σκευασίας οἶσθα δήπου,
ὅτι οὐκ οἶσθα; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον οὖν
αὐτὸς περὶ ταῦτα δοξάζεις, ὅπως χρὴ σκευάζειν, καὶ
πλανᾷ, ἢ τῷ ἐπισταμένῳ ἐπιτρέπεις; ΑΛ. Οὕτως. ΣΩ.
Τί δ' εἰ ἐν νηῒ πλέοις, ἆρα δοξάζοις ἄν, πότερον χρὴ
D τὸν οἴακα εἴσω ἄγειν ἢ ἔξω, καὶ ἅτε οὐκ εἰδὼς ' πλα-
νῷο ἄν, ἢ τῷ κυβερνήτῃ ἐπιτρέψας ἂν ἡσυχίαν ἄγοις;
ΑΛ. Τῷ κυβερνήτῃ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ ἃ μὴ οἶσθα
πλανᾷ, ἄνπερ εἰδῇς, ὅτι οὐκ οἶσθα; ΑΛ. Οὐκ ἔοικα.
ΣΩ. Ἐννοεῖς οὖν, ὅτι καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐν τῇ πρά-
ξει διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιάν ἐστι, τὴν τοῦ μὴ εἰδότα
οἴεσθαι εἰδέναι; ΑΛ. Πῶς αὖ λέγεις τοῦτο; ΣΩ.
Τότε που ἐπιχειροῦμεν πράττειν, ὅταν οἰώμεθα εἰδέ-
E ναι ὅ τι πράττομεν; ' ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ὅταν δέ γέ
πού τινες μὴ οἴωνται εἰδέναι, ἄλλοις παραδιδόασι;
ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ τοιοῦτοι τῶν μὴ εἰ-
δότων ἀναμάρτητοι ζῶσι διὰ τὸ ἄλλοις περὶ αὐτῶν
ἐπιτρέπειν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τίνες οὖν οἱ ἁμαρτά-
νοντες; οὐ γάρ που οἵ γε εἰδότες. ΑΛ. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ οὔθ' οἱ εἰδότες οὔθ' οἱ τῶν μὴ εἰδό-
118 των εἰδότες ὅτι οὐκ ἴσασιν, ἢ ἄλλοι λείπονται * ἢ οἱ
μὴ εἰδότες, οἰόμενοι δ' εἰδέναι; ΑΛ. Οὔκ, ἀλλ' οὗτοι.
ΣΩ. Αὕτη ἄρα ἡ ἄγνοια τῶν κακῶν αἰτία καὶ ἡ ἐπο-
νείδιστος ἀμαθία. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅταν ᾖ
περὶ τὰ μέγιστα, τότε κακουργοτάτη καὶ αἰσχίστη;
ΑΛ. Πολύ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ἔχεις μείζω εἰπεῖν δι-
καίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ ξυμφερόντων;
ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ταῦτα σὺ φῂς πλα-
νᾶσθαι; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δὲ πλανᾷ, ἆρ' οὐ δῆλον
B ἐκ τῶν ἔμπροσθεν, ὅτι οὐ ' μόνον ἀγνοεῖς τὰ μέγι-
στα, ἀλλὰ καὶ οὐκ εἰδὼς οἴει αὐτὰ εἰδέναι; ΑΛ. Κιν-
δυνεύω. ΣΩ. Βαβαὶ ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, οἷον πάθος
πέπονθας! ὃ ἐγὼ ὀνομάζειν μὲν ὀκνῶ, ὅμως δέ, ἐπει-
δὴ μόνω ἐσμέν, ῥητέον. ἀμαθίᾳ γὰρ ξυνοικεῖς, ὦ βέλ-
τιστε, τῇ αἰσχίστῃ, ὡς ὁ λόγος σου κατηγορεῖ καὶ σὺ
σαυτοῦ. διὸ καὶ ἄττεις ἄρα πρὸς τὰ πολιτικά, πρὶν
παιδευθῆναι. πέπονθας δὲ τοῦτο οὐ σὺ μόνος, ἀλλὰ
καὶ οἱ πολλοὶ τῶν πραττόντων τὰ τῆσδε τῆς πόλεως,
πλὴν ὀλίγων γε καὶ ἴσως ' τοῦ σοῦ ἐπιτρόπου Περι- C
κλέους. XIV. ΑΛ. Λέγεταί γέ τοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ
ἀπὸ ταυτομάτου σοφὸς γεγονέναι, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ
σοφοῖς συγγεγονέναι, καὶ Πυθοκλείδῃ καὶ Ἀναξαγό-
ρᾳ· καὶ νῦν ἔτι τηλικοῦτος ὢν Δάμωνι ξύνεστιν αὐ-
τοῦ τούτου ἕνεκα. ΣΩ. Τί οὖν; ἤδη τινὰ εἶδες σο-
φὸν ὁτιοῦν ἀδυνατοῦντα ποιῆσαι ἄλλον σοφὸν ἅπερ
αὐτός; ὥσπερ ὅς σε ἐδίδαξε γράμματα, αὐτός τε ἦν
σοφὸς καὶ σὲ ἐποίησε τῶν τε ἄλλων ὅντινα ἐβούλετο.
ἢ γάρ; ΑΛ. Ναί. ' ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ ὁ παρ' ἐκεί- D
νου μαθὼν ἄλλον οἷός τε ἔσει; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ
ὁ κιθαριστὴς δὲ καὶ ὁ παιδοτρίβης ὡσαύτως; ΑΛ. Πά-
νυ γε. ΣΩ. Καλὸν γὰρ δήπου τοῦτο τεκμήριον τῶν
ἐπισταμένων ὁτιοῦν, ὅτι ἐπίστανται, ἐπειδὰν καὶ ἄλ-
λον οἷοί τε ὦσιν ἀποδεῖξαι ἐπιστάμενον. ΑΛ. Ἔμοιγε
δοκεῖ. ΣΩ. Τί οὖν; ἔχεις εἰπεῖν, Περικλῆς τίνα ἐποί-
ησε σοφόν, ἀπὸ τῶν υἱέων ἀρξάμενος; ΑΛ. Τί δ', εἰ
τὼ Περικλέους υἱέε ' ἠλιθίω ἐγενέσθην, ὦ Σώκρατες; E
ΣΩ. Ἀλλὰ Κλεινίαν τὸν σὸν ἀδελφόν. ΑΛ. Τί δ' ἂν
αὖ Κλεινίαν λέγοις, μαινόμενον ἄνθρωπον; ΣΩ. Ἐπει-
δὴ τοίνυν Κλεινίας μὲν μαίνεται, τὼ δὲ Περικλέους υἱέε
ἠλιθίω ἐγενέσθην, σοὶ τίν' αἰτίαν ἀναθῶμεν, διότι σε
οὕτως ἔχοντα περιορᾷ; ΑΛ. Ἐγώ, οἶμαι, αἴτιος οὐ
προσέχων τὸν νοῦν. ΣΩ. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων * Ἀθη- 119
ναίων ἢ τῶν ξένων δοῦλον ἢ ἐλεύθερον εἰπέ, ὅστις αἰ-
τίαν ἔχει διὰ τὴν Περικλέους συνουσίαν σοφώτερος γε-
γονέναι, ὥσπερ ἐγὼ ἔχω σοι εἰπεῖν διὰ τὴν Ζήνωνος
Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιά-
δου, ὧν ἑκάτερος Ζήνωνι ἑκατὸν μνᾶς τελέσας σοφός
τε καὶ ἐλλόγιμος γέγονεν. ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔχω.
ΣΩ. Εἶεν. τί οὖν διανοεῖ περὶ σαυτοῦ; πότερον ἐᾶν
ὡς νῦν ἔχεις, ἢ ἐπιμέλειάν τινα ποιεῖσθαι; XV. ΑΛ.
Κοινῇ βουλῇ, ὦ ' Σώκρατες. Καίτοι ἐννοῶ σου εἰ- B
πόντος καὶ ξυγχωρῶ. δοκοῦσι γάρ μοι οἱ τὰ τῆς πό-
λεως πράττοντες ἐκτὸς ὀλίγων ἀπαίδευτοι εἶναι. ΣΩ.
Εἶτα τί δὴ τοῦτο; ΑΛ. Εἰ μέν που ἦσαν πεπαιδευ-
μένοι, ἔδει ἂν τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτοῖς ἀνταγωνίζεσθαι
μαθόντα καὶ ἀσκήσαντα ἰέναι ὡς ἐπ' ἀθλητάς· νῦν δ'
ἐπειδὴ καὶ οὗτοι ἰδιωτικῶς ἔχοντες ἐληλύθασιν ἐπὶ τὰ
τῆς πόλεως, τί δεῖ ἀσκεῖν καὶ μανθάνοντα πράγματ'
ἔχειν; ἐγὼ γὰρ εὖ οἶδα, ὅτι τούτων τῇ γε ' φύσει πά- C
νυ πολὺ περιέσομαι. ΣΩ. Βαβαί, οἷον, ὦ ἄριστε,
τοῦτ' εἴρηκας! ὡς ἀνάξιον τῆς ἰδέας καὶ τῶν ἄλλων
τῶν σοι ὑπαρχόντων! ΑΛ. Τί μάλιστα καὶ πρὸς τί
τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἀγανακτῶ ὑπέρ τε
τοῦ σοῦ καὶ τοῦ ἐμαυτοῦ ἔρωτος. ΑΛ. Τί δή; ΣΩ.
Εἰ ἠξίωσας τὸν ἀγῶνά σοι εἶναι πρὸς τοὺς ἐνθάδε
ἀνθρώπους. ΑΛ. Ἀλλὰ πρὸς τίνας μήν; ΣΩ. Ἄξιον
τοῦτό γε καὶ ἐρέσθαι ἄνδρα οἰόμενον μεγαλόφρονα εἶ-
ναι. ΑΛ. Πῶς λέγεις; ' οὐ πρὸς τούτους μοι ὁ ἀγών; D
ΣΩ. Ἀλλὰ κἂν εἰ τριήρη διενοοῦ κυβερνᾶν μέλλουσαν
ναυμαχεῖν, ἤρκει ἄν σοι τῶν συνναυτῶν βελτίστῳ εἶναι
τὰ κυβερνητικά; ἢ ταῦτα μὲν ᾤου ἂν δεῖν ὑπάρχειν,
ἀπέβλεπες δ' εἰς τοὺς ὡς ἀληθῶς ἀνταγωνιστάς, ἀλλ'
οὐχ ὡς νῦν εἰς τοὺς συναγωνιστάς; ὧν δήπου περιγε-
νέσθαι σε δεῖ τοσοῦτον, ὥστε μὴ ἀξιοῦν ἀνταγωνίζε-

E σθαι, ἀλλὰ καταφρονηθέντας | συναγωνίζεσθαί σοι
πρὸς τοὺς πολεμίους, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε καλόν τι ἔργον
ἀποδείξασθαι διανοεῖ καὶ ἄξιον σαυτοῦ τε καὶ τῆς
πόλεως. ΑΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ διανοοῦμαί γε. ΣΩ. Πά-
νυ σοι ἄρα ἄξιον ἀγαπᾶν, εἰ τῶν στρατιωτῶν βελτίων
εἶ, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς τῶν ἀντιπάλων ἡγεμόνας ἀπο-
βλέπειν, ὁπότε ἐκείνων βελτίων γένοιο, σκοποῦντα καὶ
ἀσκοῦντα πρὸς ἐκείνους. ΑΛ. Λέγεις δὲ τίνας τού-
120 τους, ὦ * Σώκρατες; ΣΩ. Οὐκ οἶσθα ἡμῶν τὴν πό-
λιν Λακεδαιμονίοις τε καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ πολε-
μοῦσαν ἑκάστοτε; ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. XVI. ΣΩ.
Οὐκοῦν εἴπερ ἐν νῷ ἔχεις ἡγεμὼν εἶναι τῆσδε τῆς πό-
λεως, πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλεῖς καὶ τοὺς
Περσῶν τὸν ἀγῶνα ἡγούμενός σοι εἶναι ὀρθῶς ἂν
ἡγοῖο; ΑΛ. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν. ΣΩ. Οὔκ, ὦ
'γαθέ, ἀλλὰ πρὸς Μειδίαν σε δεῖ τὸν ὀρτυγοτρόφον
B ἀποβλέπειν | καὶ ἄλλους τοιούτους, οἳ τὰ τῆς πόλεως
πράττειν ἐπιχειροῦσιν ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη, φαῖεν ἂν
αἱ γυναῖκες, τρίχα ἔχοντες ἐν τῇ ψυχῇ ὑπ' ἀμουσίας
καὶ οὔπω ἀποβεβληκότες, ἔτι δὲ βαρβαρίζοντες ἐληλύ-
θασι κολακεύσοντες τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐκ ἄρξοντες.
πρὸς τούτους σε δεῖ, οὕσπερ λέγω, βλέποντα σαυτοῦ
ἀμελεῖν, καὶ μήτε μανθάνειν ὅσα μαθήσεως ἔχεται,
μέλλοντα τοσοῦτον ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι, μήτε ἀσκεῖν
C ὅσα δεῖται ἀσκήσεως, καὶ πᾶσαν παρασκευὴν | παρε-
σκευασμένον οὕτως ἰέναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως. ΑΛ.
Ἀλλ' ὦ Σώκρατες, δοκεῖς μέν μοι ἀληθῆ λέγειν, οἶμαι
μέντοι τούς τε Λακεδαιμονίων στρατηγοὺς καὶ τὸν
Περσῶν βασιλέα οὐδὲν διαφέρειν τῶν ἄλλων. ΣΩ.
Ἀλλ', ὦ ἄριστε, τὴν οἴησιν ταύτην σκόπει οἵαν ἔχεις.
ΑΛ. Τοῦ πέρι; ΣΩ. Πρῶτον μὲν ποτέρως ἂν οἴει
D σαυτοῦ μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι, φοβούμενός τε | καὶ οἰό-
μενος δεινοὺς αὐτοὺς εἶναι ἢ μή; ΑΛ. Δῆλον, ὅτι εἰ
δεινοὺς οἰοίμην. ΣΩ. Μῶν οὖν οἴει τι βλαβήσεσθαι
ἐπιμεληθεὶς σαυτοῦ; ΑΛ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ μεγάλα
ὀνήσεσθαι. ΣΩ. Οὐκοῦν ἓν μὲν τοῦτο τοσοῦτο κακὸν
ἔχει ἡ οἴησις αὕτη. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τὸ δεύ-
τερον τοίνυν, ὅτι καὶ ψευδής ἐστιν, ἐκ τῶν εἰκότων
σκέψαι. ΑΛ. Πῶς δή; ΣΩ. Πότερον εἰκὸς ἀμείνους
E γίγνεσθαι φύσεις ἐν γενναίοις | γένεσιν ἢ μή; ΑΛ.
Δῆλον, ὅτι ἐν τοῖς γενναίοις. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς εὖ
φύντας, ἐὰν καὶ εὖ τραφῶσιν, οὕτω τελέους γίγνεσθαι
πρὸς ἀρετήν; ΑΛ. Ἀνάγκη. XVII. ΣΩ. Σκεψώμεθα
δὴ τοῖς ἐκείνων τὰ ἡμέτερα ἀντιτιθέντες, πρῶτον μὲν
εἰ δοκοῦσι φαυλοτέρων γενῶν εἶναι οἱ Λακεδαιμονίων
καὶ Περσῶν βασιλεῖς. ἢ οὐκ ἴσμεν, ὡς οἱ μὲν Ἡρα-
κλέους, οἱ δὲ Ἀχαιμένους ἔκγονοι, τὸ δ' Ἡρακλέους τε
γένος καὶ τὸ Ἀχαιμένους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέ-
121 ρεται; * ΑΛ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ Σώκρατες, εἰς
Εὐρυσάκη, τὸ δ' Εὐρυσάκους εἰς Δία. ΣΩ. Καὶ γὰρ
τὸ ἡμέτερον, ὦ γενναῖε Ἀλκιβιάδη, εἰς Δαίδαλον, ὁ δὲ
Δαίδαλος εἰς Ἥφαιστον τὸν Διός. ἀλλὰ τὰ μὲν τού-
των ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενα βασιλεῖς εἰσὶν ἐκ βασιλέων
μέχρι Διός, οἱ μὲν Ἄργους τε καὶ Λακεδαίμονος, οἱ δὲ
τῆς Περσίδος τὸ ἀεί. πολλάκις δὲ καὶ τῆς Ἀσίας, ὥσ-
περ καὶ νῦν· ἡμεῖς δὲ αὐτοί τε ἰδιῶται καὶ οἱ πατέρες.
B εἰ δὲ καὶ τοὺς | προγόνους σε δέοι καὶ τὴν πατρίδα
Εὐρυσάκους ἐπιδεῖξαι Σαλαμῖνα ἢ τὴν Αἰακοῦ τοῦ ἔτι
προτέρου Αἴγιναν Ἀρταξέρξῃ τῷ Ξέρξου, πόσον ἂν
οἴει γέλωτα ὀφλεῖν; ἀλλ' ὅρα μὴ τῷ τε γένους ὄγκῳ
ἐλαττώμεθα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῇ ἄλλῃ τροφῇ. ἢ οὐκ
ᾔσθησαι τοῖς τε Λακεδαιμονίων βασιλεῦσιν ὡς μεγάλα
τὰ ὑπάρχοντα; ὧν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ φυλάττονται
ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ὅπως εἰς δύναμιν μὴ λάθῃ ἐξ ἄλλου
γενόμενος ὁ βασιλεὺς | ἢ ἐξ Ἡρακλειδῶν; ὁ δὲ Περ- C
σῶν τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὥστε οὐδεὶς ὑποψίαν ἔχει
ὡς ἐξ ἄλλου βασιλεὺς ἂν γένοιτο ἢ ἐξ αὐτοῦ· διὸ οὐ
φρουρεῖται ἡ βασιλέως γυνὴ ἀλλ' ἢ ὑπὸ φόβου. ἐπει-
δὰν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος, οὗπερ ἡ ἀρχή,
πρῶτον μὲν ἑορτάζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλέως, ὧν
ἂν ἄρχῃ, εἶτα εἰς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
βασιλέως γενέθλια ἅπασα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία·
ἡμῶν δὲ γενομένων, | τὸ τοῦ κωμῳδοποιοῦ, οὐδ' οἱ D
γείτονες σφόδρα τι αἰσθάνονται, ὦ Ἀλκιβιάδη. μετὰ
τοῦτο τρέφεται ὁ παῖς οὐχ ὑπὸ γυναικὸς τροφοῦ ὀλί-
γου ἀξίας, ἀλλ' ὑπ' εὐνούχων, οἳ ἂν δοκῶσι τῶν περὶ
βασιλέα ἄριστοι εἶναι· οἷς τά τε ἄλλα προστέτακται
ἐπιμελεῖσθαι τοῦ γενομένου, καὶ ὅπως ὅ τι κάλλιστος
ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τὰ μέλη τοῦ παι-
δὸς καὶ κατορθοῦντας· καὶ ταῦτα δρῶντες ἐν μεγάλῃ
τιμῇ εἰσιν. ἐπειδὰν δὲ | ἑπτέτεις γένωνται οἱ παῖδες, E
ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους
φοιτῶσι, καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. δὶς ἑπτὰ
δὲ γενομένων ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οὓς
ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγοὺς ὀνομάζουσιν· εἰσὶ δὲ
ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ
τέτταρες, ὅ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιότατος καὶ ὁ
σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος. * ὧν ὁ μὲν μα- 122
γείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου —
ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία —, διδάσκει δὲ καὶ τὰ
βασιλικά· ὁ δὲ δικαιότατος ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ
βίου· ὁ δὲ σωφρονέστατος μηδ' ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι
τῶν ἡδονῶν, ἵν' ἐλεύθερος εἶναι ἐθίζηται καὶ ὄντως
βασιλεύς, ἄρχων πρῶτον τῶν ἐν αὑτῷ, ἀλλὰ μὴ δου-
λεύων· ὁ δὲ ἀνδρειότατος ἄφοβον καὶ ἀδεᾶ παρα-
σκευάζων, ὡς ὅταν δείσῃ δοῦλον ὄντα. σοὶ δ', ὦ Ἀλ-
κιβιάδη, Περικλῆς ἐπέστησε | παιδαγωγὸν τῶν οἰκετῶν B
τὸν ἀχρειότατον ὑπὸ γήρως, Ζώπυρον τὸν Θρᾷκα. δι-
ῆλθον δὲ καὶ τὴν ἄλλην ἄν σοι τῶν ἀνταγωνιστῶν
τροφήν τε καὶ παιδείαν, εἰ μὴ πολὺ ἔργον ἦν· καὶ ἅμα
ταῦτα ἱκανὰ δηλῶσαι καὶ τἆλλα, ὅσα τούτοις ἀκόλου-
θα. τῆς δὲ σῆς γενέσεως, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τροφῆς
καὶ παιδείας, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν Ἀθηναίων, ὡς ἔπος
εἰπεῖν, οὐδενὶ μέλει, εἰ μὴ εἴ τις ἐραστής σου τυγχά-
νει ὤν. εἰ δ' αὖ ἐθέλοις εἰς πλούτους ἀποβλέψαι καὶ
τρυφὰς καὶ | ἐσθῆτας ἱματίων θ' ἕλξεις καὶ μύρων C
ἀλοιφὰς καὶ θεραπόντων πλήθους ἀκολουθίας τήν τε
ἄλλην ἁβρότητα τὴν Περσῶν, αἰσχυνθείης ἂν ἐπὶ σε-
αυτῷ αἰσθόμενος, ὅσον αὐτῶν ἐλλείπεις. XVIII. εἰ δ'
αὖ ἐθελήσεις εἰς σωφροσύνην τε καὶ κοσμιότητα ἀπο-
βλέψαι καὶ εὐχέρειαν καὶ εὐκολίαν καὶ μεγαλοφροσύ-
νην καὶ εὐταξίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ καρτερίαν καὶ φιλο-
πονίαν καὶ φιλονεικίαν καὶ φιλοτιμίας τὰς Λακεδαιμο-
νίων, παῖδα ἂν ἡγήσαιο σαυτὸν πᾶσι τοῖς τοιούτοις.
εἰ δ' | αὖ τι καὶ πλούτῳ προσέχεις καὶ κατὰ τοῦτο D
οἴει τι εἶναι, μηδὲ τοῦτο ἡμῖν ἄρρητον ἔστω, ἐάν πως
αἴσθῃ, οὗ εἶ. τοῦτο μὲν γὰρ εἰ ἐθέλεις τοὺς Λακε-
δαιμονίων πλούτους ἰδεῖν, γνώσει, ὅτι πολὺ τἀνθάδε

τῶν ἐκεῖ ἐλλείπει. γῆν μὲν γὰρ ὅσην ἔχουσι τῆς ϑ' ἑαυτῶν καὶ Μεσσήνης, οὐδ' ἂν εἷς ἀμφισβητήσειε τῶν τῇδε πλήϑει, οὐδὲ ἀρετῇ, οὐδ' αὖ ἀνδραπόδων κτήσει τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν Εἱλωτικῶν, οὐδὲ μὴν ἵππων γε,
E οὐδ' ὅσ' ἄλλα βοσκήματα | κατὰ Μεσσήνην νέμεται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πάντα ἐῶ χαίρειν, χρυσίον δὲ καὶ ἀργύριον οὐκ ἔστιν ἐν πᾶσιν Ἕλλησιν ὅσον ἐν Λακεδαίμονι ἰδίᾳ· πολλὰς γὰρ ἤδη γενεὰς εἰσέρχεται μὲν αὐτόσε ἐξ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων, ἐξέρχεται δὲ οὐδαμόσε, ἀλλ' ἀτεχνῶς
123 κατὰ τὸν Αἰσώπου μῦϑον, * ὃν ἡ ἀλώπηξ πρὸς τὸν λέοντα εἶπε, καὶ τοῦ εἰς Λακεδαίμονα νομίσματος εἰσιόντος μὲν τὰ ἴχνη τὰ ἐκεῖσε τετραμμένα δῆλα, ἐξιόντος δὲ οὐδαμῇ ἄν τις ἴδοι, ὥστε εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ οἱ ἐκεῖ πλουσιώτατοί εἰσι τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτῶν ἐκείνων ὁ βασιλεύς· ἔκ τε γὰρ τῶν τοιούτων μέγισται λήψεις καὶ πλεῖσταί εἰσι τοῖς βασιλεῦσιν. ἔτι δὲ καὶ ὁ βασιλικὸς φόρος οὐκ ὀλίγος
B γίγνεται, ὃν τελοῦσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς | βασιλεῦσι. καὶ τὰ μὲν Λακεδαιμονίων ὡς πρὸς Ἑλληνικοὺς μὲν πλούτους μεγάλα, ὡς δὲ πρὸς τοὺς Περσικοὺς καὶ τοῦ ἐκείνων βασιλέως οὐδέν· ἐπεί ποτ' ἐγὼ ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοπίστου τῶν ἀναβεβηκότων παρὰ βασιλέα, ὃς ἔφη παρελϑεῖν χώραν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαϑήν, ἐγγὺς ἡμερησίαν ὁδόν, ἣν καλεῖν τοὺς ἐπιχωρίους ζώνην τῆς βασιλέως γυναικός· εἶναι δὲ καὶ ἄλλην, ἣν αὖ καλεῖ-
C σϑαι καλύπτραν, καὶ ἄλλους πολλοὺς τόπους | καλοὺς καὶ ἀγαϑοὺς εἰς τὸν κόσμον ἐξῃρημένους τὸν τῆς γυναικός, καὶ ὀνόματ' ἔχειν ἑκάστους τῶν τόπων ἀπὸ ἑκάστου τῶν κόσμων. ὥστε οἶμαι ἐγώ, εἴ τις εἴποι τῇ βασιλέως μητρί, Ξέρξου δὲ γυναικί, Ἀμήστριδι, ὅτι Ἐν νῷ ἔχει σοῦ τῷ υἱεῖ ἀντιτάττεσϑαι ὁ Δεινομάχης υἱός, ᾗ ἔστι κόσμος ἴσως ἄξιος μνῶν πεντήκοντα, εἰ πάνυ πολλοῦ, τῷ δ' υἱεῖ αὐτῆς γῆς πλέϑρα Ἐρχίασιν οὐδὲ τριακόσια, ϑαυμάσαι ἄν, ὅτῳ ποτὲ πιστεύων ἐν νῷ
D ἔχει οὗτος ὁ | Ἀλκιβιάδης τῷ Ἀρταξέρξῃ διαγωνίζεσϑαι, καὶ οἶμαι ἂν αὐτὴν εἰπεῖν, ὅτι Οὐκ ἔσϑ', ὅτῳ ἄλλῳ πιστεύων οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐπιχειρεῖ πλὴν ἐπιμελείᾳ τε καὶ σοφίᾳ· ταῦτα γὰρ μόνα ἄξια λόγου ἐν Ἕλλησιν. ἐπεὶ εἴ γε πύϑοιτο, ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης οὗτος νῦν ἐπιχειρεῖ πρῶτον μὲν ἔτη οὐδέπω γεγονὼς σφόδρα εἴκοσιν, ἔπειτα παντάπασιν ἀπαίδευτος, πρὸς δὲ τούτοις, τοῦ ἐραστοῦ αὐτῷ λέγοντος, ὅτι χρὴ πρῶτον μαϑόντα καὶ ἐπιμεληϑέντα αὑτοῦ καὶ ἀσκήσαντα οὕτως
E ἰέναι | διαγωνιούμενον βασιλεῖ, οὐκ ἐϑέλει, ἀλλά φησιν ἐξαρκεῖν καὶ ὡς ἔχει, οἶμαι ἂν αὐτὴν ϑαυμάσαι τε καὶ ἐρέσϑαι· Τί οὖν ποτ' ἔστιν, ὅτῳ πιστεύει τὸ μειράκιον; εἰ οὖν λέγοιμεν, ὅτι κάλλει τε καὶ μεγέϑει καὶ γένει καὶ πλούτῳ καὶ φύσει τῆς ψυχῆς, ἡγήσαιτ' ἂν ἡμᾶς, ὦ Ἀλκιβιάδη, μαίνεσϑαι πρὸς τὰ παρὰ σφίσιν ἀποβλέψασα πάντα τὰ τοιαῦτα. οἶμαι δὲ κἂν Λαμπι-
124 δώ, τὴν Λεωτυχίδου μὲν ϑυγατέρα, * Ἀρχιδάμου δὲ γυναῖκα, Ἄγιδος δὲ μητέρα, οἳ πάντες βασιλεῖς γεγόνασι, ϑαυμάσαι ἂν καὶ ταύτην εἰς τὰ παρὰ σφίσιν ὑπάρχοντα ἀποβλέψασαν, εἰ σὺ ἐν νῷ ἔχεις τῷ υἱεῖ αὐτῆς διαγωνίζεσϑαι οὕτω κακῶς ἠγμένος. καίτοι οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ εἶναι, εἰ αἱ τῶν πολεμίων γυναῖκες βέλτιον περὶ ἡμῶν διανοοῦνται, οἵους χρὴ ὄντας σφίσιν ἐπιχειρεῖν, ἢ ἡμεῖς περὶ ἡμῶν αὐτῶν; ἀλλ', ὦ μακάριε,

πειϑόμενος ἐμοί τε καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς γράμματι, | B
Γνῶϑι σαυτόν, ὅτι οὗτοι ἡμῖν εἰσιν ἀντίπαλοι, ἀλλ' οὐχ οὓς σὺ οἴει· ὧν ἄλλῳ μὲν οὐδ' ἂν ἑνὶ περιγενοίμεϑα, εἰ μὴ ἐπιμελείᾳ τε ἂν καὶ τέχνῃ. ὧν σὺ εἰ ἀπολειφϑήσει, καὶ τοῦ ὀνομαστὸς γενέσϑαι ἀπολειφϑήσει ἐν Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, οὗ μοι δοκεῖς ἐρᾶν ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἄλλου. XIX. ΑΛ. Τίνα οὖν χρὴ τὴν ἐπιμέλειαν, ὦ Σώκρατες, ποιεῖσϑαι; ἔχεις ἐξηγήσασϑαι; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἔοικας ἀληϑῆ εἰρηκότι. ΣΩ. Ναί·
ἀλλὰ γὰρ κοινῇ βουλή, ᾧτινι τρόπῳ ἂν | ὅ τι βέλτι- C
στοι γενοίμεϑα. ἐγὼ γάρ τοι οὐ περὶ μὲν σοῦ λέγω, ὡς χρὴ παιδευϑῆναι, περὶ ἐμοῦ δὲ οὔ. οὐ γάρ ἔσϑ' ὅτῳ σου διαφέρω πλήν γε ἑνί. ΑΛ. Τίνι; ΣΩ. Ὁ ἐπίτροπος ὁ ἐμὸς βελτίων ἐστὶ καὶ σοφώτερος ἢ Περικλῆς ὁ σός. ΑΛ. Τίς οὗτος, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Θεός, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὅσπερ σοί με οὐκ εἴα πρὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας διαλεχϑῆναι· ᾧ καὶ πιστεύων λέγω, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια δι' οὐδενὸς ἄλλου σοι ἔσται ἢ δι' ἐμοῦ. ΑΛ.
Παίζεις, ὦ | Σώκρατες. ΣΩ. Ἴσως· λέγω μέντοι ἀλη- D
ϑῆ, ὅτι ἐπιμελείας δεόμεϑα, μᾶλλον μὲν πάντες ἄνϑρωποι, ἀτὰρ νώ γε καὶ μάλα σφόδρα. ΑΛ. Ὅτι μὲν ἐγώ, οὐ ψεύδει. ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ὅτι γ' ἐγώ. ΑΛ. Τί οὖν ἂν ποιοῖμεν; ΣΩ. Οὐκ ἀποκνητέον οὐδὲ μαλϑακιστέον, ὦ ἑταῖρε. ΑΛ. Οὔτοι δὴ πρέπει γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γάρ, ἀλλὰ σκεπτέον κοινῇ. καί μοι λέγε· φαμὲν γὰρ δὴ ὡς ἄριστοι βούλεσϑαι γενέσϑαι.
ἦ | γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τίνα ἀρετήν; ΑΛ. Δῆ- E
λον, ὅτι ἥνπερ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαϑοί. ΣΩ. Οἱ τί ἀγαϑοί; ΑΛ. Δῆλον, ὅτι οἱ πράττειν τὰ πράγματα. ΣΩ. Ποῖα; ἆρα τὰ ἱππικά; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Παρὰ τοὺς ἱππικοὺς γὰρ ἂν ἦμεν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ τὰ ναυτικὰ λέγεις; ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Παρὰ τοὺς ναυτικοὺς γὰρ ἂν ἦμεν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ ποῖα; ἃ τίνες πράττουσιν; ΑΛ. Ἅπερ Ἀϑηναίων οἱ καλοὶ κἀ-
γαϑοί. ΣΩ. Καλοὺς * δὲ κἀγαϑοὺς λέγεις τοὺς φρο- 125
νίμους, ἢ τοὺς ἄφρονας; ΑΛ. Τοὺς φρονίμους. ΣΩ. Οὐκοῦν ὃ ἕκαστος φρόνιμος, τοῦτο ἀγαϑός; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ὁ δὲ ἄφρων, πονηρός; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὁ σκυτοτόμος φρόνιμος εἰς ὑποδημάτων ἐργασίαν; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀγαϑὸς ἄρα εἰς ταῦτα; ΑΛ. Ἀγαϑός. ΣΩ. Τί δέ; εἰς ἱματίων ἐργασίαν οὐκ ἄφρων ὁ σκυτοτόμος; ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Κακὸς | ἄρα εἰς τοῦτο; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ὁ αὐ- B
τὸς ἄρα τούτῳ γε τῷ λόγῳ κακός τε καὶ ἀγαϑός. ΑΛ. Φαίνεται. XX. ΣΩ. Ἦ οὖν λέγεις τοὺς ἀγαϑοὺς ἄνδρας εἶναι καὶ κακούς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ τίνας ποτὲ τοὺς ἀγαϑοὺς λέγεις; ΑΛ. Τοὺς δυναμένους ἔγωγε ἄρχειν ἐν τῇ πόλει. ΣΩ. Οὐ δήπου ἵππων γε; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ' ἀνϑρώπων; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα καμνόντων; ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Ἀλλὰ πλεόντων; ΑΛ. Οὔ φημι. ΣΩ. Ἀλλὰ ϑεριζόντων;
ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Ἀλλ' οὐδὲν | ποιούντων, ἤ τι ποιούν- C
των; ΑΛ. Ποιούντων λέγω. ΣΩ. Τί; πειρῶ καὶ ἐμοὶ δηλῶσαι. ΑΛ. Οὐκοῦν τῶν καὶ συμβαλλόντων ἑαυτοῖς καὶ χρωμένων ἀλλήλοις, ὥσπερ ἡμεῖς ζῶμεν ἐν ταῖς πόλεσιν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνϑρώπων λέγεις ἄρχειν ἀνϑρώποις χρωμένων; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα κελευστῶν χρωμένων ἐρέταις; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Κυβερνητικὴ γὰρ αὕτη γε ἀρετή; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ' ἀνϑρώπων λέ-

D γεις ἄρχειν αὐλητῶν, ἀνθρώποις ἡγουμένων | ᾠδῆς καὶ
χρωμένων χορευταῖς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Χοροδιδα-
σκαλικὴ γὰρ αὕτη γ' αὖ; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ
τί ποτε λέγεις χρωμένων ἀνθρώπων ἀνθρώποις οἷόν
τ' εἶναι ἄρχειν; ΑΛ. Κοινωνούντων ἔγωγε λέγω πο-
λιτείας καὶ συμβαλλόντων πρὸς ἀλλήλους, τούτων ἄρ-
χειν τῶν ἐν τῇ πόλει. XXI. ΣΩ. Τίς οὖν αὕτη ἡ τέ-
χνη; ὥσπερ ἂν εἴ σε ἐροίμην πάλιν τὰ νῦν δή· Κοι-
νωνούντων ναυτιλίας ἐπίστασθαι ἄρχειν τίς ποιεῖ τέ-
E χνη; ΑΛ. Κυβερνητική. ΣΩ. | Κοινωνούντων δὲ ᾠδῆς,
ὡς νῦν δὴ ἐλέγετο, τίς ἐπιστήμη ποιεῖ ἄρχειν; ΑΛ.
Ἥνπερ σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἡ χοροδιδασκαλία. ΣΩ. Τί δέ;
πολιτείας κοινωνούντων τίνα καλεῖς ἐπιστήμην; ΑΛ.
Εὐβουλίαν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; μῶν
ἀβουλία δοκεῖ εἶναι ἡ τῶν κυβερνητῶν; ΑΛ. Οὐ δῆτα.
126 ΣΩ. Ἀλλ' εὐβουλία; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ, * εἴς γε τὸ
σώζεσθαι πλέοντας. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. τί δέ, ἣν σὺ
λέγεις εὐβουλίαν, εἰς τί ἐστιν; ΑΛ. Εἰς τὸ ἄμεινον τὴν
πόλιν διοικεῖν καὶ σώζεσθαι. ΣΩ. Ἄμεινον δὲ διοι-
κεῖται καὶ σώζεται τίνος παραγιγνομένου ἢ ἀπογιγνο-
μένου; ὥσπερ ἂν εἰ σύ με ἔροιο· Ἄμεινον διοικεῖται
σῶμα καὶ σώζεται τίνος παραγιγνομένου ἢ ἀπογιγνο-
μένου; εἴποιμ' ἄν, ὅτι ὑγιείας μὲν παραγιγνομένης, νό-
B σου δὲ ἀπογιγνομένης. οὐ καὶ σὺ οἴει οὕτω; | ΑΛ.
Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ με αὖ ἔροιο· Τίνος δὲ ἄμεινον ὄμ-
ματα; ὡσαύτως εἴποιμ' ἄν, ὅτι ὄψεως μὲν παραγιγνο-
μένης, τυφλότητος δὲ ἀπογιγνομένης. καὶ ὦτα δὲ κω-
φότητος μὲν ἀπογιγνομένης, ἀκοῆς δὲ ἐγγιγνομένης
βελτίω τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται. ΑΛ. Ὀρ-
θῶς. ΣΩ. Τί δὲ δὴ πόλις; τίνος παραγιγνομένου καὶ
ἀπογιγνομένου βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θερα-
C πεύεται καὶ διοικεῖται; ΑΛ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ | Σώ-
κρατες, ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίγνηται πρὸς ἀλλήλους,
τὸ μισεῖν δὲ καὶ στασιάζειν ἀπογίγνηται. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν, ἢ διχόνοιαν; ΑΛ. Ὁμό-
νοιαν. ΣΩ. Διὰ τίνα οὖν τέχνην ὁμονοοῦσιν αἱ πό-
λεις περὶ ἀριθμούς; ΑΛ. Διὰ τὴν ἀριθμητικήν. ΣΩ.
Τί δέ; οἱ ἰδιῶται οὐ διὰ τὴν αὐτήν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος; ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
Διὰ τίνα δὲ τέχνην ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ ὁμονοεῖ περὶ
D σπιθαμῆς καὶ | πήχεος, ὁπότερον μεῖζον; οὐ διὰ τὴν
μετρητικήν; ΑΛ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἰδιῶ-
ται ἀλλήλοις καὶ αἱ πόλεις; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ
περὶ σταθμοῦ; οὐχ ὡσαύτως; ΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἣν
δὲ δὴ σὺ λέγεις ὁμόνοιαν, τίς ἐστι καὶ περὶ τοῦ; καὶ
τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει; καὶ ἆρα ἥπερ πόλει,
αὕτη καὶ ἰδιώτῃ, αὐτῷ τε πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλλον;
ΑΛ. Εἰκός γέ τοι. ΣΩ. Τίς οὖν ἔστι; μὴ κάμῃς ἀπο-
E κρινόμενος, ἀλλὰ | προθυμοῦ εἰπεῖν. ΑΛ. Ἐγὼ μὲν
οἶμαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν, ἥνπερ πατήρ τε
υἱὸν φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ,
καὶ γυνὴ ἀνδρί. XXII. ΣΩ. Οἴει ἂν οὖν, ὦ Ἀλκιβιά-
δη, ἄνδρα γυναικὶ περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι ὁμο-
νοεῖν, τὸν μὴ ἐπιστάμενον τῇ ἐπισταμένῃ; ΑΛ. Οὐ
δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε δεῖ οὐδέν· γυναικεῖον γὰρ τοῦτό
γε μάθημα. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; γυνὴ ἀνδρὶ περὶ
127 ὁπλιτικῆς * δύναιτ' ἂν ὁμονοεῖν μὴ μαθοῦσα; ΑΛ.
Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτό γε ἴσως αὖ φαίης
ἂν εἶναι. ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν γυ-
ναικεῖα, τὰ δὲ ἀνδρεῖα μαθήματα κατὰ τὸν σὸν λό-
γον. ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἔν γε τούτοις
ἐστὶν ὁμόνοια γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας. ΑΛ. Οὔ. ΣΩ.
Οὐδ' ἄρα φιλία, εἴπερ ἡ φιλία ὁμόνοια ἦν. ΑΛ. Οὐ
φαίνεται. ΣΩ. Ἧι ἄρα αἱ γυναῖκες τὰ αὑτῶν πράτ-
τουσιν, οὐ φιλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν. | ΑΛ. Οὐκ ἔοι- B
κεν. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα οἱ ἄνδρες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ᾗ
τὰ αὑτῶν. ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Οὐδ' εὖ ἄρα ταύτῃ οἰκοῦν-
ται αἱ πόλεις, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσιν.
ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς λέγεις, φι-
λίας μὴ παρούσης, ἧς ἔφαμεν ἐγγιγνομένης εὖ οἰκεῖ-
σθαι τὰς πόλεις, ἄλλως δὲ οὔ; ΑΛ. Ἀλλά μοι δοκεῖ
καὶ κατὰ τοῦτο αὐτοῖς φιλία ἐγγίγνεσθαι, ὅτι τὰ αὑ-
τῶν ἑκάτεροι πράττουσιν. ΣΩ. Οὐκ ἄρτι γε. νῦν δὲ
| πῶς αὖ λέγεις; ὁμονοίας μὴ ἐγγιγνομένης φιλία ἐγ- C
γίγνεται; ἢ οἷόν τε ὁμόνοιαν γίγνεσθαι περὶ τούτων,
ὧν οἱ μὲν ἴσασιν, οἱ δ' οὔ; ΑΛ. Ἀδύνατον. ΣΩ.
Δίκαια δὲ πράττουσιν ἢ ἄδικα, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκα-
στοι πράττωσι; ΑΛ. Δίκαια· πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὰ
δίκαια οὖν πραττόντων ἐν τῇ πόλει τῶν πολιτῶν φιλία
οὐκ ἐγγίγνεται πρὸς ἀλλήλους; ΑΛ. Ἀνάγκη αὖ μοι
δοκεῖ εἶναι, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τίνα οὖν ποτε λέγεις
τὴν φιλίαν ἢ ὁμόνοιαν, περὶ ἧς δεῖ | ἡμᾶς σοφούς τε D
εἶναι καὶ εὐβούλους, ἵνα ἀγαθοὶ ἄνδρες ὦμεν; οὐ γὰρ
δύναμαι μαθεῖν, οὔθ' ἥτις, οὔτ' ἐν οἷστισι· τοτὲ μὲν
γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς φαίνεται ἐνοῦσα, τοτὲ δ' οὔ, ὡς ἐκ
τοῦ σοῦ λόγου. XXIII. ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεούς, ὦ
Σώκρατες, οὐδ' αὐτὸς οἶδα ὅ τι λέγω, κινδυνεύω δὲ
καὶ πάλαι λεληθέναι ἐμαυτὸν αἴσχιστ' ἔχων. ΣΩ. Ἀλ-
λὰ χρὴ θαῤῥεῖν. εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ ᾔσθου πεπονθὼς
πεντηκονταετής, χαλεπὸν ἂν ἦν σοι | ἐπιμεληθῆναι E
σαυτοῦ· νῦν δὲ ἣν ἔχεις ἡλικίαν, αὕτη ἐστίν, ἐν ᾗ δεῖ
αὐτὸ αἰσθέσθαι. ΑΛ. Τί οὖν τὸν αἰσθόμενον χρὴ
ποιεῖν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἀποκρίνεσθαι τὰ ἐρωτώ-
μενα, ὦ Ἀλκιβιάδη. καὶ ἐὰν τοῦτο ποιῇς, ἂν θεὸς
ἐθέλῃ, εἴ τι δεῖ καὶ τῇ ἐμῇ μαντείᾳ πιστεύειν, σύ τε
κἀγὼ βελτιόνως σχήσομεν. ΑΛ. Ἔσται ταῦτα ἕνεκά
γε τοῦ ἐμὲ ἀποκρίνεσθαι. ΣΩ. Φέρε δή, τί ἔστι τὸ
ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; — μὴ πολλάκις λάθωμεν οὐχ
ἡμῶν * αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἰόμενοι δέ — καὶ πότε 128
ἄρα αὐτὸ ποιεῖ ἄνθρωπος; ἆρ' ὅταν τῶν αὑτοῦ ἐπι-
μελῆται, τότε καὶ ἑαυτοῦ; ΑΛ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. ΣΩ.
Τί δαί; ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεῖται; ἆρ' ὅταν
ἐκείνων ἐπιμελῆται, ἅ ἐστι τῶν ποδῶν; ΑΛ. Οὐ μαν-
θάνω. ΣΩ. Καλεῖς δέ τι χειρός; οἷον δακτύλιον ἔστιν
ὅτου ἂν ἄλλου τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαίης ἢ δακτύλου;
ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ποδὸς ὑπόδημα τὸν
αὐτὸν τρόπον; | ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅταν ὑπο- B
δημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε ποδῶν ἐπιμελούμεθα;
ΑΛ. Οὐ πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ, ὦ
Ἀλκιβιάδη; ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς τι ὁτουοῦν
πράγματος; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅταν τίς τι
βέλτιον ποιῇ, τότε ὀρθὴν λέγεις ἐπιμέλειαν; ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη ὑποδήματα βελτίω ποιεῖ; ΑΛ.
Σκυτική. ΣΩ. Σκυτικῇ ἄρα ὑποδημάτων ἐπιμελούμε-
θα; | ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἦ καὶ ποδὸς σκυτικῇ; ἢ ἐκεί- C
νῃ, ᾗ πόδας βελτίους ποιοῦμεν; ΑΛ. Ἐκείνῃ. ΣΩ.
Βελτίους δὲ πόδας οὐχ ἧπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα; ΑΛ.
Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Αὕτη δ' οὐ γυμναστική; ΑΛ.

Μάλιστα. ΣΩ. Γυμναστικῇ μὲν ἄρα ποδὸς ἐπιμελού-
μεθα, σκυτικῇ δὲ τῶν τοῦ ποδός; ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Καὶ γυμναστικῇ μὲν χειρῶν, δακτυλιογλυφίᾳ δὲ
τῶν τῆς χειρός; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ γυμναστικῇ μὲν
D σώματος, ὑφαντικῇ δὲ καὶ | ταῖς ἄλλαις τῶν τοῦ σώ-
ματος; ΑΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἄλλη μὲν ἄρα
τέχνη αὐτοῦ ἑκάστου ἐπιμελούμεθα, ἄλλη δὲ τῶν αὐ-
τοῦ. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὅταν τῶν σαυτοῦ
ἐπιμελῇ, σαυτοῦ ἐπιμελεῖ. ΑΛ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐ
γὰρ ἡ αὐτὴ τέχνη, ὡς ἔοικεν, ᾗ τις ἂν αὑτοῦ τε ἐπι-
μελοῖτο καὶ τῶν αὑτοῦ. ΑΛ. Οὐ φαίνεται. XXIV.
ΣΩ. Φέρε δή, ποίᾳ ποτ' ἂν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμεληθείη-
E μεν; ΑΛ. Οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἀλλὰ τοσόνδε γε |
ὡμολόγηται, ὅτι οὐχ ᾗ ἂν τῶν ἡμετέρων καὶ ὁτιοῦν
βέλτιον ποιοῖμεν, ἀλλ' ᾗ ἡμᾶς αὐτούς; ΑΛ. Ἀληθῆ
λέγεις. ΣΩ. Ἦ οὖν ἔγνωμεν ἄν ποτε, τίς τέχνη ὑπό-
δημα βέλτιον ποιεῖ, μὴ εἰδότες ὑπόδημα; ΑΛ. Ἀδύ-
νατον. ΣΩ. Οὐδέ γε τίς τέχνη δακτυλίους βελτίους
ποιεῖ, ἀγνοοῦντες δακτύλιον. ΑΛ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Τί
δέ; τίς τέχνη βελτίω ποιεῖ αὐτόν, ἆρ' ἄν ποτε γνοῖ-
129 μεν, ἀγνοοῦντες τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί; * ΑΛ. Ἀδύνα-
τον. ΣΩ. Πότερον οὖν δὴ ῥᾴδιον τυγχάνει τὸ γνῶ-
ναι ἑαυτόν, καί τις ἦν φαῦλος ὁ τοῦτο ἀναθεὶς εἰς τὸν
ἐν Πυθοῖ νεών, ἢ χαλεπόν τι καὶ οὐχὶ παντός; ΑΛ.
Ἐμοὶ μέν, ὦ Σώκρατες, πολλάκις μὲν ἔδοξε παντὸς εἶ-
ναι, πολλάκις δὲ παγχάλεπον. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Ἀλκιβιά-
δη, εἴτε ῥᾴδιον εἴτε μή ἐστιν, ὅμως γε ἡμῖν ὧδ' ἔχει·
γνόντες μὲν αὐτὸ τάχ' ἂν γνοῖμεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν
αὐτῶν, ἀγνοοῦντες δὲ οὐκ ἄν ποτε. ΑΛ. Ἔστι ταῦτα.
B ΣΩ. | Φέρε δή, τίν' ἂν τρόπον εὑρεθείη αὐτὸ τὸ αὐ-
τό; οὕτω μὲν γὰρ ἂν τάχ' εὕροιμεν, τί ποτ' ἐσμὲν αὐ-
τοί, τούτου δὲ ἔτι ὄντες ἐν ἀγνοίᾳ ἀδύνατοί που. ΑΛ.
Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Ἔχε οὖν πρὸς Διός. τῷ διαλέγει
σὺ νῦν; ἄλλο τι ἢ ἐμοί; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ
ἐγὼ σοί; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Σωκράτης ἄρ' ἐστὶν ὁ
διαλεγόμενος; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλκιβιάδης δὲ ὁ
ἀκούων; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν λόγῳ διαλέγεται ὁ
C Σωκράτης; | ΑΛ. Τί μήν; ΣΩ. Τὸ δὲ διαλέγεσθαι
καὶ τὸ λόγῳ χρῆσθαι ταὐτόν που καλεῖς. ΑΛ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Ὁ δὲ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται οὐκ ἄλλο; ΑΛ.
Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὥσπερ σκυτοτόμος τέμνει που το-
μεῖ καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις ὀργάνοις. ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἄλλο μὲν ὁ τέμνων καὶ χρώμενος, ἄλλο δὲ οἷς
ὁ τέμνων χρῆται; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν
οὕτω καὶ οἷς ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει καὶ αὐτὸς ὁ κι-
θαριστὴς ἄλλο ἂν εἴη; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τοῦτο τοί-
D νυν ἀρτίως ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενος καὶ | ᾧ χρῆται ἀεὶ
δοκεῖ ἕτερον εἶναι. ΑΛ. Δοκεῖ. ΣΩ. Τί οὖν φῶμεν
τὸν σκυτοτόμον; τέμνειν ὀργάνοις μόνον, ἢ καὶ χερσί;
ΑΛ. Καὶ χερσί. ΣΩ. Χρῆται ἄρα καὶ ταύταις; ΑΛ.
Ναί. ΣΩ. Ἦ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτο-
μεῖ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸν δὲ χρώμενον καὶ οἷς χρῆ-
ται ἕτερα ὁμολογοῦμεν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἕτερον ἄρα
E σκυτοτόμος καὶ κιθαριστὴς χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν, οἷς |
ἐργάζονται. ΑΛ. Φαίνεται. XXV. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ παν-
τὶ τῷ σώματι χρῆται ἄνθρωπος; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Ἕτερον δ' ἦν τό τε χρώμενον καὶ ᾧ χρῆται; ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἕτερον ἄρα ὁ ἄνθρωπός ἐστι τοῦ σώματος τοῦ
ἑαυτοῦ; ΑΛ. Ἔοικε. ΣΩ. Τί ποτ' οὖν ὁ ἄνθρωπος;
ΑΛ. Οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἔχεις μὲν οὖν, ὅτι γε τὸ
τῷ σώματι χρώμενον. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. * Ἦ οὖν ἄλ- 130
λο τι χρῆται αὐτῷ ἢ ἡ ψυχή; ΑΛ. Οὐκ ἄλλο. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἄρχουσα; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν τόδε γε
οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι. ΑΛ. Τὸ ποῖον;
ΣΩ. Μὴ οὐ τριῶν ἕν γέ τι εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ΑΛ.
Τίνων; ΣΩ. Ψυχήν, ἢ σῶμα, ἢ ξυναμφότερον τὸ
ὅλον τοῦτο. ΑΛ. Τί μήν; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν αὐτό γε
τὸ τοῦ σώματος ἄρχον ὡμολογήσαμεν ἄνθρωπον εἶ-
ναι; ΑΛ. | Ὡμολογήσαμεν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν σῶμα αὐ- B
τὸ αὑτοῦ ἄρχει; ΑΛ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἄρχεσθαι γὰρ
αὐτὸ εἴπομεν. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἂν δὴ τοῦτό γε
εἴη ὃ ζητοῦμεν. ΑΛ. Οὐκ ἔοικεν. ΣΩ. Ἀλλ' ἄρα τὸ
ξυναμφότερον τοῦ σώματος ἄρχει, καὶ ἔστι δὴ τοῦτο
ἄνθρωπος; ΑΛ. Ἴσως δῆτα. ΣΩ. Πάντων γε ἥκι-
στα· μὴ γὰρ συνάρχοντος τοῦ ἑτέρου οὐδεμία που μη-
χανὴ τὸ ξυναμφότερον ἄρχειν. ΑΛ. Ὀρθῶς. ΣΩ. | C
Ἐπειδὴ δὲ οὔτε τὸ σῶμα οὔτε τὸ ξυναμφότερόν ἐστιν
ἄνθρωπος, λείπεται, οἶμαι, ἢ μηδὲν αὐτὸ εἶναι, ἢ εἴ-
περ τί ἐστι, μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον συμβαίνειν ἢ
ψυχήν. ΑΛ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔτι οὖν τι σα-
φέστερον δεῖ ἀποδειχθῆναί σοι, ὅτι ἡ ψυχή ἐστιν ἄν-
θρωπος; ΑΛ. Μὰ Δία, ἀλλ' ἱκανῶς μοι δοκεῖ ἔχειν.
ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ μετρίως, ἐξαρκεῖ
ἡμῖν· ἀκριβῶς μὲν γὰρ τότε εἰσόμεθα, ὅταν εὕρωμεν
ὃ νῦν δὴ παρήλθομεν | διὰ τὸ πολλῆς εἶναι σκέψεως. D
ΑΛ. Τί τοῦτο; ΣΩ. Ὃ ἄρτι οὕτω πως ἐῤῥήθη, ὅτι
πρῶτον σκεπτέον εἴη αὐτὸ τὸ αὐτό· νῦν δὲ ἀντὶ τοῦ
αὐτοῦ [αὐτὸ] ἕκαστον ἐσκέμμεθα ὅ τι ἐστί, καὶ ἴσως
ἐξαρκέσει· οὐ γάρ που κυριώτερόν γε οὐδὲν ἂν ἡμῶν
αὐτῶν φήσαιμεν ἢ τὴν ψυχήν. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ.
Οὐκοῦν καλῶς ἔχει οὕτω νομίζειν ἐμὲ καὶ σὲ προσομι-
λεῖν ἀλλήλοις τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν
ψυχήν; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῦτ' ἄρ' | ἦν, ὃ E
καὶ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιά-
δῃ διαλέγεται λόγῳ χρώμενος, οὐ πρὸς τὸ σὸν πρόσ-
ωπον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμε-
νος τοὺς λόγους· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ψυχή. ΑΛ. Ἔμοι-
γε δοκεῖ. XXVI. ΣΩ. Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνω-
ρίσαι ὁ ἐπιτάττων γνῶναι ἑαυτόν. * ΑΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. 131
Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματός τι γιγνώσκει, τὰ αὑτοῦ,
ἀλλ' οὐχ αὑτὸν ἔγνωκεν. ΑΛ. Οὕτως. ΣΩ. Οὐδεὶς
ἄρα τῶν ἰατρῶν ἑαυτὸν γιγνώσκει, καθ' ὅσον ἰατρός,
οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ' ὅσον παιδοτρίβης. ΑΛ.
Οὐκ ἔοικε. ΣΩ. Πολλοῦ ἄρα δέουσιν οἱ γεωργοὶ καὶ
οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γιγνώσκειν ἑαυτούς. οὐδὲ γὰρ τὰ
ἑαυτῶν οὗτοί γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλ' ἔτι ποῤῥωτέρω τῶν
ἑαυτῶν κατά γε τὰς τέχνας, ἃς ἔχουσι· τὰ γὰρ τοῦ
σώματος γιγνώσκουσιν, οἷς τοῦτο | θεραπεύεται. ΑΛ. B
Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Εἰ ἄρα σωφροσύνη ἐστὶ τὸ ἑαυ-
τὸν γιγνώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώφρων κατὰ τὴν τέ-
χνην. ΑΛ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ
βάναυσοι αὗται αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι καὶ οὐκ ἀν-
δρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα. ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ.
Οὐκοῦν πάλιν ὅστις αὖ σῶμα θεραπεύει, τὰ ἑαυτοῦ,
ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει; ΑΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ.
Ὅστις δέ γε τὰ χρήματα, οὔθ' ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ,
ἀλλ' | ἔτι ποῤῥωτέρω τῶν ἑαυτοῦ. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. C
ΣΩ. Οὐ τὰ αὑτοῦ ἄρ' ἔτι πράττει ὁ χρηματιστής.

ΑΛ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Εἰ ἄρα τις γέγονεν ἐραστὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος, οὐκ Ἀλκιβιάδου ἠράσθη, ἀλλά τινος τῶν Ἀλκιβιάδου. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὅστις δέ σου τῆς ψυχῆς ἐρᾷ; ΑΛ. Ἀνάγκη φαίνεται ἐκ τοῦ λόγου. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ μὲν τοῦ σώματός σου ἐρῶν, ἐπειδὴ λήγει ἀνθοῦν, ἀπιὼν οἴχεται; ΑΛ. Φαί-
D νεται. | ΣΩ. Ὁ δέ γε τῆς ψυχῆς ἐρῶν οὐκ ἄπεισιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴῃ; ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγώ εἰμι ὁ οὐκ ἀπιών, ἀλλὰ παραμένων, λήγοντος τοῦ σώματος, τῶν ἄλλων ἀπεληλυθότων. ΑΛ. Εὖ γε ποιῶν, ὦ Σώκρατες· καὶ μὴ ἀπέλθοις. ΣΩ. Προθυμοῦ τοίνυν ὅ τι κάλλιστος εἶναι. ΑΛ. Ἀλλὰ προθυμήσομαι. XXVII. ΣΩ. Ὡς οὕτω γέ σοι ἔχει· οὔτ'
E ἐγένετο, ὡς ἔοικεν, Ἀλκιβιάδῃ τῷ Κλεινίου | ἐραστὴς οὔτ' ἔστιν ἀλλ' ἢ εἷς μόνος, καὶ οὗτος ἀγαπητός, Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου καὶ Φαιναρέτης. ΑΛ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔφησθα σμικρὸν φθῆναί με προσελθόντα σοι, ἐπεὶ πρότερος ἂν μοι προσελθεῖν, βουλόμενος πυθέσθαι, διότι μόνος οὐκ ἀπέρχομαι; ΑΛ. Ἦν γὰρ οὕτως. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν αἴτιον, ὅτι μόνος ἐραστὴς ἦν σός, οἱ δ' ἄλλοι τῶν σῶν· τὰ δὲ σὰ λήγει ὥρας,
132 σὺ δ' ἄρχει ἀνθεῖν. * καὶ νῦν γε ἂν μὴ διαφθαρῇς ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίων δήμου καὶ αἰσχίων γένῃ, οὐ μή σε ἀπολίπω. τοῦτο γὰρ δὴ μάλιστ' ἐγὼ φοβοῦμαι, μὴ δημεραστὴς ἡμῖν γενόμενος διαφθαρῇς· πολλοὶ γὰρ ἤδη κἀγαθοὶ αὐτὸ πεπόνθασιν Ἀθηναίων. εὐπρόσωπος γὰρ ὁ τοῦ μεγαλήτορος δῆμος Ἐρεχθέως· ἀλλ' ἀποδύντα χρὴ αὐτὸν θεάσασθαι. εὐλαβοῦ οὖν τὴν εὐλά-
B βειαν, ἣν ἐγὼ λέγω. ΑΛ. Τίνα; ΣΩ. Γύμνασαι | πρῶτον, ὦ μακάριε, καὶ μάθε ἃ δεῖ μαθόντα ἰέναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως, πρότερον δὲ μή, ἵν' ἀλεξιφάρμακα ἔχων ἴῃς καὶ μηδὲν πάθῃς δεινόν. ΑΛ. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πειρῶ ἐξηγεῖσθαι, ὅντιν' ἂν τρόπον ἐπιμεληθεῖμεν ἡμῶν αὐτῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοσοῦτον μὲν ἡμῖν εἰς τὸ πρόσθεν πεπέρανται· ὃ γὰρ ἐσμέν, ἐπιεικῶς ὡμολόγηται. ἐφοβούμεθα δέ, μὴ τούτου σφαλέντες λάθωμεν ἑτέρου τινὸς ἐπιμελόμενοι,
C ἀλλ' οὐχ ἡμῶν. ΑΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μετὰ | τοῦτ' ἤδη τῆς ψυχῆς ἐπιμελητέον, καὶ εἰς τοῦτο βλεπτέον. ΑΛ. Δῆλον. ΣΩ. Σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέροις παραδοτέον. ΑΛ. Τί μήν; ΣΩ. Τίν' οὖν ἂν τρόπον γνοίημεν αὐτὰ ἐναργέστατα; ἐπειδὴ τοῦτο γνόντες, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς αὐτοὺς γνωσόμεθα. ἆρα πρὸς θεῶν εὖ λέγοντος, οὗ νῦν δὴ ἐμνήσθημεν, τοῦ Δελφικοῦ γράμματος οὐ ξυνίεμεν; ΑΛ. Τὸ ποῖόν τι διανοούμενος λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ σοι
D φράσω, | ὅ γε ὑποπτεύω λέγειν καὶ ξυμβουλεύειν ἡμῖν τοῦτο τὸ γράμμα. κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολλαχοῦ εἶναι παράδειγμα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον. ΑΛ. Πῶς τοῦτο λέγεις; XXVIII. ΣΩ. Σκόπει καὶ σύ. εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι ὥσπερ ἀνθρώπῳ ξυμβουλεύων εἶπεν· Ἰδὲ σαυτόν, πῶς ἂν ὑπελάβομεν τί παραινεῖν; ἆρ' οὐχὶ εἰς τοῦτο βλέπειν, εἰς ὃ βλέπων ὁ ὀφθαλμὸς ἔμελλεν αὑτὸν ἰδεῖν; ΑΛ. Δῆλον. ΣΩ. Ἐννοῶμεν δή,
E εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων ἐκεῖνό | τε ὁρῷμεν ἅμα ἂν καὶ ἡμᾶς αὐτούς. ΑΛ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς κάτοπτρά τε καὶ τὰ τοιαῦτα. ΣΩ. Ὀρθῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ, ᾧ ὁρῶμεν, ἔνεστί *τι* τῶν τοιούτων; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐννενόηκας οὖν, ὅτι

τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τὸ πρόσωπον ἐμφαίνεται ἐν τῇ τοῦ * καταντικρὺ ὄψει ὥσπερ ἐν κατό- 133
πτρῳ, ὃ δὴ καὶ κόρην καλοῦμεν, εἴδωλον ὄν τι τοῦ ἐμβλέποντος; ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὀφθαλμὸς ἄρα ὀφθαλμὸν θεώμενος, καὶ ἐμβλέπων εἰς τοῦτο, ὅπερ βέλτιστον αὐτοῦ, καὶ ᾧ ὁρᾷ, οὕτως ἂν αὑτὸν ἴδοι. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Εἰ δέ γε εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέποι ἤ τι τῶν ὄντων, πλὴν εἰς ἐκεῖνο, ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον, οὐκ ὄψεται ἑαυτόν. ΑΛ. | B
Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὀφθαλμὸς ἄρα εἰ μέλλει ἰδεῖν ἑαυτόν, εἰς ὀφθαλμὸν αὐτῷ βλεπτέον, καὶ τοῦ ὄμματος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ τυγχάνει ἡ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ ἐγγιγνομένη· ἔστι δὲ τοῦτό που ἡ ὄψις. ΑΛ. Οὕτως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, καὶ ψυχὴ εἰ μέλλει γνώσεσθαι αὑτήν, εἰς ψυχὴν αὐτῇ βλεπτέον, καὶ μάλιστ' εἰς τοῦτον αὐτῆς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐγγίγνεται ἡ ψυχῆς ἀρετή, [σοφία,] καὶ εἰς ἄλλο, ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον ὄν; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἔχομεν οὖν εἰπεῖν, ὅ τί ἐστι τῆς | ψυχῆς θειότε- C
ρον ἢ τοῦτο, περὶ ὃ τὸ εἰδέναι τε καὶ φρονεῖν ἐστίν; ΑΛ. Οὐκ ἔχομεν. ΣΩ. Τῷ θείῳ ἄρα τοῦτ' ἔοικεν αὐτῆς, καί τις εἰς τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνούς, [θεόν τε καὶ φρόνησιν,] οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὸ δὲ γιγνώσκειν αὑτὸν ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι; ΑΛ. Πάνυ γε. XXIX. ΣΩ. Ἆρ' οὖν μὴ γιγνώσκοντες ἡμᾶς αὐτοὺς μηδὲ σώφρονες ὄντες δυναίμεθ' ἂν εἰδέναι τὰ ἡμέτερα αὐτῶν κακά τε καὶ ἀγαθά; ΑΛ. Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἀδύνατον | ἴσως σοι D
φαίνεται μὴ γιγνώσκοντα Ἀλκιβιάδην τὰ Ἀλκιβιάδου γιγνώσκειν, ὅτι Ἀλκιβιάδου ἐστίν. ΑΛ. Ἀδύνατον μέντοι νὴ Δία. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα τὰ ἡμέτερα, ὅτι ἡμέτερα, εἰ μηδ' ἡμᾶς αὐτούς; ΑΛ. Πῶς γάρ; ΣΩ. Εἰ δ' ἄρα μηδὲ τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡμετέρων; ΑΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πάνυ τι ὀρθῶς ὡμολογοῦμεν, ὁμολογοῦντες ἄρτι εἶναί τινας, οἳ ἑαυτοὺς μὲν οὐ γιγνώσκουσι, τὰ δὲ ἑαυτῶν. ἀλλ' οὐδὲ τὰ τῶν ἑαυτῶν. ἔοικε γὰρ πάντα ταῦτα | εἶναι κατιδεῖν ἑνός τε E
καὶ μιᾶς τέχνης, αὑτόν, τὰ αὑτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ. ΑΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Ὅστις δὲ τὰ αὑτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων που ἂν ἀγνοοῖ κατὰ ταὐτά. ΑΛ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσει; ΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ.
Οὐ μὴν οὐδ' οἰκονομικός γε. * ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. 134
Οὐδέ γε εἴσεται ὅ τι πράττει. ΑΛ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς οὐχ ἁμαρτήσεται; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐξαμαρτάνων δὲ οὐ κακῶς πράξει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ; ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Κακῶς δὲ πράττων οὐκ ἄθλιος; ΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τί δ' οἷς οὗτος πράττει; ΑΛ. Καὶ οὗτοι. ΣΩ. Οὐκ ἄρ' οἷόν τε, ἐὰν μή τις σώφρων καὶ ἀγαθὸς ᾖ, εὐδαίμονα εἶναι. ΑΛ.
Οὐχ οἷόν τε. | ΣΩ. Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων B
ἄθλιοι. ΑΛ. Σφόδρα γε. XXX. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οὐδ' ὁ πλουτήσας ἀθλιότητος ἀπαλλάττεται, ἀλλ' ὁ σωφρονήσας. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τειχῶν οὐδὲ τριήρων οὐδὲ νεωρίων δέονται αἱ πόλεις, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, οὐδὲ πλήθους οὐδὲ μεγέθους ἄνευ ἀρετῆς. ΑΛ. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Εἰ δὴ μέλ-

λεις τὰ τῆς πόλεως πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς
σοι μεταδοτέον τοῖς πολίταις. ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
C ' Δύναιτο δ' ἄν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχοι; ΑΛ. Καὶ
πῶς; ΣΩ. Αὐτῷ ἄρα σοι πρῶτον κτητέον ἀρετήν,
καὶ ἄλλῳ, ὃς μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὑτοῦ τε καὶ τῶν
αὑτοῦ ἄρξειν καὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἀλλὰ πόλεως καὶ τῶν
τῆς πόλεως. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἐξ-
ουσίαν σοι οὐδ' ἀρχὴν παρασκευαστέον σαυτῷ ποιεῖν
ὅ τι ἂν βούλῃ, οὐδὲ τῇ πόλει, ἀλλὰ δικαιοσύνην καὶ
σωφροσύνην. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Δικαίως μὲν γὰρ
D ' πράττοντες καὶ σωφρόνως σύ τε καὶ ἡ πόλις θεοφι-
λῶς πράξετε. ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Καὶ ὅπερ γε ἐν
τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν
ὁρῶντες πράξετε. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἐν-
ταῦθά γε βλέποντες ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὑμέτερα
ἀγαθὰ κατόψεσθε καὶ γνώσεσθε. ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν ὀρθῶς τε καὶ εὖ πράξετε; ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
E Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε ' πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυή-
σασθαι ἦ μὴν εὐδαιμονήσειν. ΑΛ. Ἀσφαλὴς γὰρ εἶ
ἐγγυητής. ΣΩ. Ἀδίκως δὲ πράττοντες, εἰς τὸ ἄθεον
καὶ σκοτεινὸν βλέποντες, ὡς τὰ εἰκότα, ὅμοια τούτοις
πράξετε ἀγνοοῦντες ὑμᾶς αὐτούς. ΑΛ. Ἔοικεν. ΣΩ.
Ὧι γὰρ ἄν, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, ἐξουσία μὲν ᾖ ποιεῖν
ὃ βούλεται, νοῦν δὲ μὴ ἔχῃ, τί τὸ εἰκὸς συμβαίνειν,
ἰδιώτῃ ἢ καὶ πόλει; οἷον νοσοῦντι ἐξουσίας οὔσης
135 δρᾶν ὃ βούλεται, νοῦν ἰατρικὸν μὴ ἔχοντι, * τυραν-
νοῦντι δέ, ὡς μηδὲ ἐπιπλήττοι τις αὐτῷ, τί τὸ συμ-
βησόμενον; ἆρ' οὐχ, ὡς τὸ εἰκός, διαφθαρῆναι τὸ σῶ-
μα; ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τί δ' ἐν νηΐ, εἴ τῳ
ἐξουσία εἴη ποιεῖν ὃ δοκεῖ, νοῦ τε καὶ ἀρετῆς κυβερ-
νητικῆς ἐστερημένῳ, καθορᾷς ἃ ἂν ξυμβαίη αὐτῷ τε
καὶ τοῖς ξυνναύταις; ΑΛ. Ἔγωγε, ὅτι γε ἀπόλοιντο
πάντες ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡσαύτως ἐν πόλει τε καὶ
πάσαις ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἀπολειπομέναις ἀρετῆς
ἕπεται τὸ ' κακῶς πράττειν; ΑΛ. Ἀνάγκη. XXXI. B
ΣΩ. Οὐκ ἄρα τυραννίδα χρή, ὦ ἄριστε Ἀλκιβιάδη,
παρασκευάζεσθαι οὔθ' ἑαυτῷ οὔτε τῇ πόλει, εἰ μέλ-
λετε εὐδαιμονεῖν, ἀλλ' ἀρετήν. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.
ΣΩ. Πρὶν δέ γε ἀρετὴν ἔχειν, τὸ ἄρχεσθαι ἄμεινον
ὑπὸ τοῦ βελτίονος ἢ τὸ ἄρχειν ἀνδρί, οὐ μόνον παιδί.
ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τό γε ἄμεινον καὶ κάλ-
λιον; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ κάλλιον πρεπωδέστε-
ρον; ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ' ΣΩ. Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ C
δουλεύειν· ἄμεινον γάρ. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Δουλοπρε-
πὲς ἄρα ἡ κακία. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἐλευθερο-
πρεπὲς δὲ ἡ ἀρετή. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν φεύγειν
χρή, ὦ ἑταῖρε, τὴν δουλοπρέπειαν; ΑΛ. Μάλιστά γε,
ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Αἰσθάνει δὲ νῦν, πῶς ἔχεις; ἐλευ-
θεροπρεπῶς, ἢ οὔ; ΑΛ. Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα
αἰσθάνεσθαι. ΣΩ. Οἶσθα οὖν, πῶς ἀποφεύξει τοῦ-
το τὸ περὶ σὲ νῦν; ἵνα μὴ ὀνομάζωμεν αὐτὸ ἐπὶ κα-
λῷ ἀνδρί. ' ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πῶς; ΑΛ. Ἐὰν βού- D
λῃ σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ καλῶς λέγεις, ὦ Ἀλκι-
βιάδη. ΑΛ. Ἀλλὰ πῶς χρὴ λέγειν; ΣΩ. Ὅτι ἐὰν
θεὸς ἐθέλῃ. ΑΛ. Λέγω δή. καὶ πρὸς τούτοις μέντοι
τόδε λέγω, ὅτι κινδυνεύσομεν μεταβαλεῖν τὸ σχῆμα, ὦ
Σώκρατες, τὸ μὲν σὸν ἐγώ, σὺ δὲ τοὐμόν· οὐ γὰρ
ἔστιν ὅπως οὐ παιδαγωγήσω σε ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέ-
ρας, σὺ δ' ὑπ' ἐμοῦ παιδαγωγήσει. ΣΩ. Ὦ γενναῖε,
πελαργοῦ ἄρα ὁ ἐμὸς ἔρως ' οὐδὲν διοίσει, εἰ παρὰ E
σοὶ ἐννεοττεύσας ἔρωτα ὑπόπτερον ὑπὸ τούτου πάλιν
θεραπεύσεται. ΑΛ. Ἀλλ' οὕτως ἔχει, καὶ ἄρξομαί γε
ἐντεῦθεν τῆς δικαιοσύνης ἐπιμέλεσθαι. ΣΩ. Βουλοί-
μην ἄν σε καὶ διατελέσαι· ὀρρωδῶ δέ, οὔτι τῇ σῇ φύ-
σει ἀπιστῶν, ἀλλὰ τὴν τῆς πόλεως ὁρῶν ῥώμην, μὴ
ἐμοῦ τε καὶ σοῦ κρατήσῃ.

Α Λ Κ Ι Β Ι Α Δ Η Σ

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Σ Ω Κ Ρ Α Τ Η Σ, Α Λ Κ Ι Β Ι Α Δ Η Σ.

---

138 I. * Ὦ Ἀλκιβιάδη, ἆρά γε πρὸς τὸν θεὸν προσ-
ευξόμενος πορεύει; ΑΛ. *Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες.*
ΣΩ. *Φαίνει γέ τοι ἐσκυθρωπακέναι τε καὶ εἰς γῆν
βλέπειν, ὥς τι ξυννοούμενος.* ΑΛ. *Καὶ τί ἄν τις ξυν-
νοοῖτο, ὦ Σώκρατες;* ΣΩ. *Τὴν μεγίστην, ὦ Ἀλκιβιά-*
B *δη, ξύννοιαν, ὥς γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ. ἐπεὶ φέρε ¦ πρὸς Διός,
οὐκ οἴει τοὺς θεούς, ἃ τυγχάνομεν εὐχόμενοι καὶ ἰδίᾳ
καὶ δημοσίᾳ, ἐνίοτε τούτων τὰ μὲν διδόναι, τὰ δ᾽ οὔ,
καὶ ἔστιν οἷς μὲν αὐτῶν, ἔστι δὲ οἷς οὔ;* ΑΛ. *Πάνυ
μὲν οὖν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν δοκεῖ σοι πολλῆς προμηθείας
γε προσδεῖσθαι, ὅπως μὴ λήσει τις αὐτὸν εὐχόμενος
μεγάλα κακά, δοκῶν δ᾽ ἀγαθά, οἱ δὲ θεοὶ τύχωσιν ἐν
ταύτῃ ὄντες τῇ ἕξει, ἐν ᾗ διδόασιν αὐτοὶ ἅ τις εὐχό-
μενος τυγχάνει; ὥςπερ τὸν Οἰδίπουν αὐτίκα φασὶν εὔ-*
C *ξασθαι χαλκῷ ¦ διελέσθαι τὰ πατρῷα τοὺς υἱεῖς· ἐξὸν
αὐτῷ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπήν τινα εὔξασθαι,
ἕτερα πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι κατηρᾶτο. τοιγαροῦν ταῦ-
τά τε ἐξετελέσθη καὶ ἐκ τούτων ἄλλα πολλὰ καὶ δει-
νά, ἃ τί δεῖ καθ᾽ ἕκαστα λέγειν;* ΑΛ. *Ἀλλὰ σὺ μέν,
ὦ Σώκρατες, μαινόμενον ἄνθρωπον εἴρηκας· ἐπεὶ τίς
ἂν σοι δοκεῖ τολμῆσαι ὑγιαίνων τοιαῦτ᾽ εὔξασθαι;*
II. ΣΩ. *Τὸ μαίνεσθαι ἆρα ὑπεναντίον σοι δοκεῖ τῷ*
D *φρονεῖν;* ΑΛ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΣΩ. ¦ *Ἄφρονες δὲ καὶ
φρόνιμοι δοκοῦσιν ἄνθρωποι εἶναί τινές σοι;* ΑΛ.
Εἶναι μέντοι. ΣΩ. *Φέρε δή, ἐπισκεψώμεθα, τίνες ποτ᾽
εἰσὶν οὗτοι. ὅτι μὲν γὰρ εἰσί τινες, ὡμολόγηται, ἄφρο-
νές τε καὶ φρόνιμοι, καὶ μαινόμενοι ἕτεροι.* ΑΛ. *Ὡμο-
λόγηται γάρ.* ΣΩ. *Ἔτι δὲ ὑγιαίνοντές εἰσί τινες;* ΑΛ.
139 *Εἰσίν.* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ ἀσθενοῦντες ἕτεροι;* * ΑΛ.
Πάνυ γε. ΣΩ. *Οὐκοῦν οὐχ οἱ αὐτοί;* ΑΛ. *Οὐ γάρ.*
ΣΩ. *Ἆρ᾽ οὖν καὶ ἕτεροί τινές εἰσιν, οἳ μηδέτερα τού-
των πεπόνθασιν;* ΑΛ. *Οὐ δῆτα.* ΣΩ. *Ἀνάγκη γάρ
ἐστιν ἄνθρωπον ὄντα ἢ νοσεῖν ἢ μὴ νοσεῖν.* ΑΛ.
Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. *Τί δέ; περὶ φρονήσεως καὶ ἀφρο-
σύνης ἆρά γε τὴν αὐτὴν ἔχεις γνώμην;* ΑΛ. *Πῶς λέ-
γεις;* ΣΩ. *Εἰ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι ἢ φρόνιμον ἢ
ἄφρονα, ἢ ἔστι τι διὰ μέσου τρίτον πάθος, ὃ ποιεῖ
τὸν ἄνθρωπον μήτε φρόνιμον μήτε ¦ ἄφρονα;* ΑΛ. B
Οὐ δῆτα. ΣΩ. *Ἀνάγκη ἄρα ἐστὶ τὸ ἕτερον τούτων
πεπονθέναι.* ΑΛ. *Ἔμοιγε δοκεῖ.* ΣΩ. *Οὐκοῦν μέ-
μνησαι ὁμολογήσας ὑπεναντίον εἶναι μανίαν φρονήσει;*
ΑΛ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Οὐκοῦν καὶ μηδὲν εἶναι διὰ μέσου
τρίτον πάθος, ὃ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον μήτε φρόνιμον
μήτε ἄφρονα εἶναι;* ΑΛ. *Ὡμολόγησα γάρ.* ΣΩ. *Καὶ
μὴν δύο γε ὑπεναντία ἑνὶ πράγματι πῶς ἂν εἴη;* ΑΛ.
Οὐδαμῶς. ΣΩ. *Ἀφροσύνη ἄρα καὶ μανία κινδυνεύει
¦ ταὐτὸν εἶναι.* ΑΛ. *Φαίνεται.* III. ΣΩ. *Πάντας οὖν* C
*ἂν φάντες, ὦ Ἀλκιβιάδη, τοὺς ἄφρονας μαίνεσθαι ὀρ-
θῶς ἂν φαίημεν· αὐτίκα τῶν σῶν ἡλικιωτῶν εἴ τινες
τυγχάνουσιν ἄφρονες ὄντες, ὥςπερ εἰσί, καὶ τῶν ἔτι
πρεσβυτέρων. ἐπεὶ φέρε πρὸς Διός, οὐκ οἴει τῶν ἐν τῇ
πόλει ὀλίγους μὲν εἶναι τοὺς φρονίμους, ἄφρονας δὲ
τοὺς πολλούς, οὓς δὴ σὺ μαινομένους καλεῖς;* ΑΛ.
Ἔγωγε. ΣΩ. *Οἴει ἂν οὖν χαίροντας ἡμᾶς εἶναι μετὰ
τοσούτων μαινομένων πολιτευομένους, καὶ οὐκ ἂν ¦* D
*παιομένους καὶ βαλλομένους καὶ ἅπερ εἰώθασιν οἱ
μαινόμενοι διαπράττεσθαι, πάλαι δὴ δίκην δεδωκέναι;
ἀλλ᾽ ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ οὐχ οὕτω ταῦτ᾽ ἔχει.* ΑΛ.
*Πῶς ἂν οὖν ποτ᾽ ἔχοι, ὦ Σώκρατες; κινδυνεύει γὰρ
οὐχ οὕτως ἔχειν, ὥςπερ ᾠήθην.* ΣΩ. *Οὐδ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ.
ἀλλὰ τῇδέ πῃ ἀθρητέον.* ΑΛ. *Πῇ ποτε λέγεις;* ΣΩ.
*Ἐγὼ δή σοί γε ἐρῶ. ὑπολαμβάνομέν γέ τινας εἶναι
νοσοῦντας. ἢ οὔ;* ΑΛ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ¦ ΣΩ. *Ἆρ᾽ οὖν* E
*δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν νοσοῦντα ποδαγρᾶν ἢ
πυρέττειν ἢ ὀφθαλμιᾶν; ἢ οὐκ ἂν δοκεῖ σοι καὶ μηδὲν
τούτων πεπονθὼς ἑτέραν νόσον νοσεῖν; πολλαὶ γὰρ
δήπου γέ εἰσι, καὶ οὐχ αὗται μόναι.* ΑΛ. *Ἔμοιγε δο-
κοῦσιν.* ΣΩ. *Ὀφθαλμία οὖν σοι δοκεῖ πᾶσα νόσος*

εἶναι; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ πᾶσα νόσος
ὀφθαλμία; ΑΛ. Οὐ δῆτα ἔμοιγε· ἀπορῶ μέντοι, πῶς
140 λέγω. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἐὰν * ἔμοιγε προσέχῃς τὸν νοῦν, σύν
τε δύο σκεπτομένω τυχὸν εὑρήσομεν. ΑΛ. Ἀλλὰ προσ-
έχω, ὦ Σώκρατες, εἰς δύναμιν τὴν ἐμήν. ΣΩ. Οὐκοῦν
ὡμολογήθη ἡμῖν ὀφθαλμία μὲν πᾶσα νόσος εἶναι, νό-
σος μέντοι οὐκ εἶναι πᾶσα ὀφθαλμία; ΑΛ. Ὡμολο-
γήθη. ΣΩ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖ ὁμολογηθῆναι.
καὶ γὰρ οἱ πυρέττοντες πάντες νοσοῦσιν, οὐ μέντοι οἱ
νοσοῦντες πάντες πυρέττουσιν οὐδὲ ποδαγρῶσιν οὐδέ
B γε ὀφθαλμιῶσιν, οἶμαι· ἀλλὰ ¦ νόσος μὲν πᾶν τὸ τοι-
οῦτόν ἐστι, διαφέρειν δέ φασιν οὓς δὴ καλοῦμεν ἰα-
τροὺς τὴν ἀπεργασίαν αὐτῶν. οὐ γὰρ πᾶσαι οὔτε
ὅμοιαι οὔτε ὁμοίως διαπράττονται, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐ-
τῆς δύναμιν ἑκάστη· νόσοι μέντοι πᾶσαί εἰσιν. ὥσπερ
δημιουργούς τινας ὑπολαμβάνομεν· ἢ οὔ; ΑΛ. Πάνυ
μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς σκυτοτόμους καὶ τέκτο-
νας καὶ ἀνδριαντοποιοὺς καὶ ἑτέρους παμπληθεῖς, οὓς
τί δεῖ καθ᾽ ἕκαστα λέγειν; ἔχουσι δ᾽ οὖν διειληφότες
C δημιουργίας ¦ μέρη, καὶ πάντες οὗτοί εἰσι δημιουργοί,
οὐ μέντοι εἰσὶ τέκτονές γε οὐδὲ σκυτοτόμοι οὐδ᾽ ἀν-
δριαντοποιοί, οἳ ξύμπαντές εἰσι δημιουργοί. ΑΛ. Οὐ
δῆτα. ΣΩ. Οὕτω μὲν τοίνυν καὶ τὴν ἀφροσύνην διει-
ληφότες εἰσί, καὶ τοὺς μὲν πλεῖστον αὐτῆς μέρος ἔχον-
τας μαινομένους καλοῦμεν, τοὺς δ᾽ ὀλίγον ἔλαττον ἠλι-
θίους τε καὶ ἐμβροντήτους· οἱ δὲ ἐν εὐφημοτάτοις
ὀνόμασι βουλόμενοι κατονομάζειν οἱ μὲν μεγαλοψύ-
D χους, οἱ δὲ εὐήθεις, ἕτεροι δὲ ἀκάκους καὶ ¦ ἀπείρους
καὶ ἐνεούς. εὑρήσεις δὲ καὶ ἕτερα πολλὰ ἀναζητῶν
ὀνόματα. πάντα δὲ ταῦτα ἀφροσύνη ἐστί· διαφέρει δέ,
ὥςπερ τέχνη τέχνης ἡμῖν κατεφαίνετο καὶ νόσος νόσου.
ἢ πῶς σοι δοκεῖ; ΑΛ. Ἐμοὶ μὲν οὕτως. IV. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἀπ᾽ ἐκείνου πάλιν ἐπανέλθωμεν. ἦν γάρ δήπου
καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, σκεπτέον εἶναι τοὺς ἄφρονάς
τε καὶ φρονίμους, τίνες ποτ᾽ εἰσίν. ὡμολόγητο γὰρ εἶ-
ναί τινας· ἢ γὰρ οὔ; ΑΛ. Ναί, ὡμολόγηται. ΣΩ.
E Ἆρ᾽ οὖν τούτους ¦ φρονίμους ὑπολαμβάνεις, οἳ ἂν εἰ-
δῶσιν ἅττα δεῖ πράττειν καὶ λέγειν; ΑΛ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Ἄφρονας δὲ ποτέρους; ἆρά γε τοὺς μηδέτερα
τούτων εἰδότας; ΑΛ. Τούτους. ΣΩ. Οὐκοῦν οἵ γε
μὴ εἰδότες μηδέτερα τούτων λήσουσιν αὑτοὺς καὶ λέ-
γοντες καὶ πράττοντες ἅττα μὴ δεῖ; ΑΛ. Φαίνεται.
ΣΩ. Τούτων μέντοι ἔλεγον, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τὸν Οἰ-
141 δίπουν εἶναι τῶν ἀνθρώπων. * εὑρήσεις δὲ καὶ τῶν
νῦν ἔτι πολλοὺς οὐκ ὀργῇ κεχρημένους, ὥσπερ ἐκεῖνον,
οὐδ᾽ οἰομένους κακά σφισιν εὔχεσθαι, ἀλλ᾽ ἀγαθά.
ἐκεῖνος μὲν ὥσπερ οὐδ᾽ ηὔχετο, οὐδ᾽ ᾤετο· ἕτεροι δέ
τινές εἰσιν, οἳ τἀναντία τούτων πεπόνθασιν. ἐγὼ μὲν
γὰρ οἶμαί σε πρῶτον, εἴ σοι ἐμφανὴς γενόμενος ὁ
θεός, πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε, πρὶν
ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοι τύραννον γενέ-
σθαι τῆς Ἀθηναίων πόλεως· εἰ δὲ τοῦτο φαῦλον ἡγή-
σαιο καὶ μὴ μέγα τι, προσθείη καὶ πάντων τῶν Ἑλ-
B λήνων· εἰ δέ σε ¦ ὁρῴη ἔτι ἔλαττον δοκοῦντα ἔχειν, εἰ
μὴ καὶ πάσης Εὐρώπης ὑποσταίη σοι, καὶ τοῦτο μὴ
μόνον ὑποσταίη, αὐθημερόν σου βουλομένου ὡς πάν-
τας αἰσθέσθαι, ὅτι Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου τύραννός
ἐστιν· αὐτὸν οἶμαι ἄν σε ἀπιέναι περιχαρῆ γενόμενον,
ὡς τῶν μεγίστων ἀγαθῶν κεκυρηκότα. ΑΛ. Ἐγὼ μὲν
οἶμαι, ὦ Σώκρατες, κἂν ἄλλον ὁντινοῦν, εἴπερ τοιαῦτα
ξυμβαίη αὐτῷ. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι ἀντί γε ¦ τῆς σῆς C
ψυχῆς οὐδ᾽ ἂν τὴν πάντων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων
χώραν τε καὶ τυραννίδα βουληθείης σοι γενέσθαι. ΑΛ.
Οὐκ οἶμαι ἔγωγε. πῶς γὰρ ἄν, μηδέν γέ τι μέλλων
αὐτοῖς χρήσεσθαι; ΣΩ. Τί δ᾽ εἰ μέλλοις κακῶς τε
καὶ βλαβερῶς χρῆσθαι; οὐδ᾽ ἂν οὕτως; ΑΛ. Οὐ δῆ-
τα. V. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς οὔτε τὰ δι-
δόμενα εἰκῇ δέχεσθαί [σε] οὔτε αὐτὸν εὔχεσθαι γενέ-
σθαι, εἴ γέ τις βλάπτεσθαι μέλλοι διὰ ταῦτα ἢ τὸ
παράπαν τοῦ βίου ἀπαλλαγῆναι. πολλοὺς δ᾽ ἂν ἔχοι-
μεν ¦ εἰπεῖν, ὅσοι τυραννίδος ἐπιθυμήσαντες ἤδη καὶ D
σπουδάσαντες τοῦτ᾽ αὐτοῖς παραγενέσθαι, ὡς ἀγαθόν
τι πράξαντες, διὰ τὴν τυραννίδα ἐπιβουλευθέντες τὸν
βίον ἀφῃρέθησαν. οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι ἔνιά
γε χθιζά τε καὶ πρωϊζὰ γεγενημένα, ὅτε Ἀρχέλαον τὸν
Μακεδόνων τύραννον τὰ παιδικά, ἐρασθέντα τῆς τυ-
ραννίδος οὐδὲν ἧττον ἤπερ ἐκεῖνος τῶν παιδικῶν, ἀπέ-
κτεινε τὸν ἐραστὴν ὡς τύραννός τε ¦ καὶ εὐδαίμων E
ἀνὴρ ἐσόμενος· κατασχὼν δὲ τρεῖς ἢ τέτταρας ἡμέρας
τὴν τυραννίδα πάλιν αὐτὸς ἐπιβουλευθεὶς ὑφ᾽ ἑτέρων
τινῶν ἐτελεύτησεν. ὁρᾷς δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων πολιτῶν
— ταῦτα γὰρ οὐκ ἄλλων ἀκηκόαμεν, ἀλλ᾽ αὐτοὶ πα-
ρόντες οἴδαμεν — ὅσοι στρατηγίας ἐπιθυμήσαντες * 142
ἤδη καὶ τυχόντες αὐτῆς οἱ μὲν ἔτι καὶ νῦν φυγάδες
τῆσδε τῆς πόλεώς εἰσιν, οἱ δὲ τὸν βίον ἐτελεύτησαν· οἱ
δὲ ἄριστα δοκοῦντες αὐτῶν πράττειν διὰ πολλῶν κιν-
δύνων ἐλθόντες καὶ φόβων οὐ μόνον ἐν ταύτῃ τῇ
στρατηγίᾳ, ἀλλ᾽ ἐπεὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν κατῆλθον, ὑπὸ
τῶν συκοφαντῶν πολιορκούμενοι πολιορκίαν οὐδὲν
ἐλάττω τῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων διετέλεσαν, ὥστε ἐνίους
αὐτῶν εὔχεσθαι ἀστρατηγήτους εἶναι μᾶλλον ἢ ¦ B
ἐστρατηγηκέναι. εἰ μὲν οὖν ἦσαν οἱ κίνδυνοί τε καὶ
πόνοι φέροντες εἰς ὠφέλειαν, εἶχεν ἄν τινα λόγον· νῦν
δὲ καὶ πολὺ τοὐναντίον. εὑρήσεις δὲ καὶ περὶ τέκνων
τὸν αὐτὸν τρόπον, εὐξαμένους τινὰς ἤδη γενέσθαι, καὶ
γενομένων εἰς ξυμφοράς τε καὶ λύπας τὰς μεγίστας
καταστάντας. οἱ μὲν γὰρ μοχθηρῶν διὰ τέλους ὄντων
τῶν τέκνων ὅλον τὸν βίον λυπούμενοι διήγαγον· τοὺς
δὲ χρηστῶν μὲν γενομένων, συμφοραῖς δὲ χρησαμένων,
¦ ὥστε στερηθῆναι, καὶ τούτους οὐδὲν εἰς ἐλάττονας C
δυστυχίας καθεστηκότας ἤπερ ἐκείνους, καὶ βουλομέ-
νους ἂν ἀγένητα μᾶλλον εἶναι ἢ γενέσθαι. ἀλλ᾽ ὅμως
τούτων τε καὶ ἑτέρων πολλῶν ὁμοιοτρόπων τούτοις
οὕτω σφόδρα καταδήλων ὄντων, σπάνιον εὑρεῖν, ὅστις
ἂν ἢ διδομένων ἀπόσχοιτο, ἢ μέλλων δι᾽ εὐχῆς τεύξε-
σθαι παύσαιτ᾽ ἂν εὐχόμενος. οἱ δὲ πολλοὶ οὔτ᾽ ἂν
τυραννίδος διδομένης ἀπόσχοιντ᾽ ἂν οὔτε στρατηγίας
οὐδ᾽ ἑτέρων ¦ πολλῶν, ἃ παρόντα βλάπτει μᾶλλον ἢ D
ὠφελεῖ· ἀλλὰ κἂν εὔξαιντ᾽ ἂν γενέσθαι, εἴ τῳ μὴ πα-
ρόντα τυγχάνει. ὀλίγον δὲ ἐπισχόντες ἐνίοτε παλινῳ-
δοῦσιν, ἀνευχόμενοι ἅττ᾽ ἂν τὸ πρῶτον εὔξωνται. ἐγὼ
μὲν οὖν ἀπορῶ, μὴ ὡς ἀληθῶς μάτην θεοὺς ἄνθρω-
ποι αἰτιῶνται, ἐξ ἐκείνων φάμενοι κακά σφισιν εἶναι·
οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ σφῇσιν εἴτε ἀτασθαλίαισιν εἴτε ἀφρο-
σύναις χρὴ εἰπεῖν, ὑπὲρ μόρον ἄλγε᾽ ἔχουσι. ¦ κινδυ- E
νεύει γοῦν, ὦ Ἀλκιβιάδη, φρόνιμός τις εἶναι ἐκεῖνος ὁ
ποιητής, ὃς δοκεῖ μοι φίλοις ἀνοήτοις τισὶ χρησάμενος,
ὁρῶν αὐτοὺς καὶ πράττοντας καὶ εὐχομένους ἅπερ οὐ

βέλτιον ἦν, ἐκείνοις δὲ ἐδόκει, κοινῇ ὑπὲρ ἁπάντων αὐ-
τῶν εὐχὴν ποιήσασθαι. λέγει δέ πως ὡδί,
143 * Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλά, φησι, καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις
ἄμμι δίδου, τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλέξειν
κελεύει. ἐμοὶ μὲν οὖν καλῶς δοκεῖ καὶ ἀσφαλῶς λέγειν
ὁ ποιητής· σὺ δ' εἴ τι ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα, μὴ
σιώπα. VI. ΑΛ. Χαλεπόν, ὦ Σώκρατες, ἐστὶν ἀντι-
λέγειν πρὸς τὰ καλῶς εἰρημένα. ἐκεῖνο δ' οὖν ἐννοῶ,
ὅσων κακῶν αἰτία ἡ ἄγνοια τοῖς ἀνθρώποις, ὁπόθ',
B ὡς ἔοικε, λελήθαμεν | ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ ταύτην καὶ
πράττοντες καί, τό γ' ἔσχατον, εὐχόμενοι ἡμῖν αὐτοῖς
τὰ κάκιστα. ὅπερ οὖν οὐδεὶς ἂν οἰηθείη, ἀλλὰ τοῦτό
γε πᾶς ἂν οἴοιτο ἱκανὸς εἶναι, αὐτὸς αὑτῷ τὰ βέλτι-
στα εὔξασθαι, ἀλλ' οὐ τὰ κάκιστα. τοῦτο μὲν γὰρ ὡς
ἀληθῶς κατάρᾳ τινί, ἀλλ' οὐκ εὐχῇ ὅμοιον ἂν εἴη.
ΣΩ. Ἀλλ' ἴσως, ὦ βέλτιστε, φαίη ἄν τις ἀνήρ, ὃς ἐμοῦ
τε καὶ σοῦ σοφώτερος ὢν τυγχάνει, οὐκ ὀρθῶς ἡμᾶς
C λέγειν, οὕτως εἰκῇ ψέγοντας ἄγνοιαν, εἴ γε μὴ | προσ-
θείημεν τὴν ἔστιν ὧν τε ἄγνοιαν καὶ ἔστιν οἷς καὶ
ἔχουσί πως ἀγαθόν, ὥσπερ ἐκείνοις κακόν. ΑΛ. Πῶς
λέγεις; ἔστι γὰρ ὁτιοῦν πρᾶγμα ὁτῳδὴ ὁπωσοῦν ἔχον-
τι ἄμεινον ἀγνοεῖν ἢ γιγνώσκειν; ΣΩ. Ἔμοιγε δοκεῖ·
σοὶ δ' οὔ; ΑΛ. Οὐ μέντοι μὰ Δία. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν
οὐδ' ἐκεῖνό σου καταγνώσομαι, ἐθέλειν ἄν σε πρὸς τὴν
ἑαυτοῦ μητέρα διαπεπρᾶχθαι ἅπερ Ὀρέστην φασὶ καὶ
τὸν Ἀλκμαίωνα καὶ εἰ δή τινες ἄλλοι ἐκείνοις τυγχά-
D νουσι ταὐτὰ | διαπεπραγμένοι. ΑΛ. Εὐφήμει πρὸς
Διός, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὔτοι τὸν λέγοντα, ὦ Ἀλ-
κιβιάδη, ὡς οὐκ ἂν ἐθέλοις σοι ταῦτα πεπρᾶχθαι, εὐ-
φημεῖν δεῖ σε κελεύειν, ἀλλὰ μᾶλλον πολύ, εἴ τις τὰ
ἐναντία λέγοι, ἐπειδὴ οὕτω σοι δοκεῖ σφόδρα δεινὸν
εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὥστ' οὐδὲ ῥητέον εἶναι οὕτως εἰκῇ.
δοκεῖς δ' ἂν τὸν Ὀρέστην, εἰ ἐτύγχανε φρόνιμος ὢν
καὶ εἰδὼς ὅ τι βέλτιστον ἦν αὐτῷ πράττειν, τολμῆσαι
E ἄν τι τούτων διαπράξασθαι; ΑΛ. | Οὐ δῆτα. ΣΩ.
Οὐδέ γ' ἄλλον οἶμαι οὐδένα. ΑΛ. Οὐ μέντοι. ΣΩ.
Κακὸν ἄρ', ὡς ἔοικεν, ἐστὶν ἡ τοῦ βελτίστου ἄγνοια
καὶ τὸ ἀγνοεῖν τὸ βέλτιστον. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ ἐκείνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι; ΑΛ. Φημί.
VII. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα· εἴ σοι
αὐτίκα μάλα παρασταίη, οἰηθέντι βέλτιον εἶναι, Περι-
κλέα τὸν σεαυτοῦ ἐπίτροπόν τε καὶ φίλον, ἐγχειρίδιον
λαβόντα, ἐλθόντα ἐπὶ τὰς θύρας, εἰπεῖν εἰ ἔνδον ἐστί,
144 * βουλόμενον ἀποκτεῖναι αὐτὸν ἐκεῖνον, ἄλλον δὲ μη-
δένα· οἱ δὲ φαῖεν ἔνδον εἶναι — καὶ οὐ λέγω ἐθέλειν
ἄν σε τούτων τι πράττειν· ἀλλ' εἰ, οἶμαι, δόξει σοι,
ὅπερ οὐδὲν κωλύει δήπου τῷ γε ἀγνοοῦντι τὸ βέλτι-
στον παραστῆναι ποτὲ δόξαν, ὥστε οἰηθῆναι καὶ τὸ
κάκιστόν ποτε βέλτιστον εἶναι — ἢ οὐκ ἂν δοκεῖ σοι;
ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰ οὖν παρελθὼν εἴσω καὶ
B ἰδὼν αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγνοήσαις τε καὶ οἰηθείης | ἂν
ἄλλον εἶναί τινα, ἆρ' ἔτι ἂν αὐτὸν τολμήσαις ἀπο-
κτεῖναι; ΑΛ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐκ ἄν μοι δοκῶ. ΣΩ.
Οὐ γὰρ δήπου τὸν ἐντυχόντα, ἀλλ' αὐτὸν ἐκεῖνον, ὃν
ἠβούλου. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ πολ-
λάκις ἐγχειροῖς, αἰεὶ δὲ ἀγνοοῖς τὸν Περικλέα, ὁπότε
μέλλοις τοῦτο πράττειν, οὔποτε ἂν ἐπίθοιο αὐτῷ. ΑΛ.
Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δέ; τὸν Ὀρέστην δοκεῖς ἄν ποτε
τῇ μητρὶ ἐπιθέσθαι, εἴ γε ὡσαύτως ἠγνόησεν; ΑΛ.
Οὐκ οἶμαι | ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ γὰρ δήπου οὐδ' ἐκεῖνος C
τὴν προστυχοῦσαν γυναῖκα οὐδὲ τὴν ὁτουοῦν μητέρα
διενοεῖτο ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ τὴν αὐτὸς αὑτοῦ. ΑΛ.
Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Ἀγνοεῖν ἄρα τά γε τοιαῦτα βέλ-
τιον τοῖς οὕτω διακειμένοις καὶ τοιαύτας δόξας ἔχου-
σι. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι ἡ ἔστιν ὧν
τε ἄγνοια καὶ ἔστιν οἷς καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθόν, ἀλλ'
οὐ κακόν, ὥσπερ ἄρτι σοι ἐδόκει; ΑΛ. Ἔοικεν. VIII.
ΣΩ. Ἔτι τοίνυν εἰ βούλει τὸ | μετὰ τοῦτο ἐπισκοπεῖν, D
ἄτοπον ἂν ἴσως σοι δόξειεν εἶναι. ΑΛ. Τί μάλιστ',
ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κινδυνεύει τό
γε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τοῦ βελ-
τίστου κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν
δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτό. σκόπει δὲ ὧδε. ἆρ' οὐκ
ἀναγκαῖόν σοι δοκεῖ εἶναι, ὅταν τι μέλλωμεν ἤτοι
πράττειν ἢ λέγειν, οἰηθῆναι δεῖν πρῶτον ἡμᾶς εἰδέναι
ἢ τῷ ὄντι εἰδέναι τοῦθ', ὃ ἂν προχειροτέρως μέλλωμεν
| ἢ λέγειν ἢ πράττειν; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκ- E
οῦν οἱ ῥήτορες αὐτίκα ἤτοι εἰδότες ξυμβουλεύειν ἢ
οἰηθέντες εἰδέναι ξυμβουλεύουσιν ἡμῖν ἑκάστοτε, οἱ μὲν
περὶ πολέμου τε καὶ εἰρήνης, οἱ δὲ περὶ τειχῶν οἰκο-
δομίας ἢ λιμένων κατασκευῆς· ἑνὶ δὲ λόγῳ, ὅσα δή
ποτε ἡ πόλις πράττει * πρὸς ἄλλην πόλιν ἢ αὐτὴ 145
καθ' αὑτήν, ἀπὸ τῆς τῶν ῥητόρων ξυμβουλῆς ἅπαντα
γίγνεται. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὅρα τοίνυν καὶ
τὰ ἐπὶ τούτοις, ἂν δυνηθῶ. καλεῖς γὰρ δήπου φρονί-
μους τε καὶ ἄφρονας; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν
τοὺς μὲν πολλοὺς ἄφρονας, τοὺς δ' ὀλίγους φρονί-
μους; ΑΛ. Οὕτως. ΣΩ. Οὐκοῦν πρός τι ἀποβλέπων
ἀμφοτέρους; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸν | τοιοῦ- B
τον, ξυμβουλεύειν εἰδότα χωρὶς τοῦ πότερον βέλτιον
καὶ ὅτε βέλτιον, φρόνιμον καλεῖς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ.
Οὐδέ γε, οἶμαι, ὅστις τὸ πολεμεῖν αὐτὸ οἶδε χωρὶς τοῦ
ὁπότε βέλτιον καὶ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον βέλτιον. ἦ
γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδὲ εἴ τίς τινα ἀπο-
κτιννύναι οἶδεν οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι καὶ φυγά-
δα ποιεῖν τῆς πατρίδος χωρὶς τοῦ ὁπότε βέλτιον καὶ
ὅντινα βέλτιον; ΑΛ. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Ὅστις | ἄρα C
τι τῶν τοιούτων οἶδεν, ἐὰν μὲν παρέπηται αὐτῷ ἡ τοῦ
βελτίστου ἐπιστήμη, — αὕτη δ' ἦν ἡ αὐτὴ δήπου,
ἥπερ καὶ ἡ τοῦ ὠφελίμου· ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ.
Φρόνιμόν γε αὐτὸν φήσομεν καὶ ἀποχρῶντα ξύμβου-
λον καὶ τῇ πόλει καὶ αὐτὸν αὑτῷ· τὸν δὲ μὴ ποιοῦν-
τα τἀναντία τούτων. ἢ πῶς δοκεῖ; ΑΛ. Ἐμοὶ μὲν
οὕτω. IX. ΣΩ. Τί δ', εἴ τις ἱππεύειν ἢ τοξεύειν οἶ-
δεν, ἢ αὖ παλαίειν ἢ πυκτεύειν ἤ τι τῆς ἄλλης ἀγω-
νίας ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὅσα | τέχνῃ οἴδα- D
μεν, τί καλεῖς ὃς ἂν εἰδῇ τὸ κατὰ ταύτην τὴν τέχνην
βέλτιον γιγνόμενον; οὐ τὸν κατὰ τὴν ἱππικὴν ἱππικόν;
ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὸν δέ γε, οἶμαι, κατὰ τὴν πυκτι-
κὴν πυκτικόν, τὸν δὲ κατ' αὐλητικὴν αὐλητικόν, καὶ
τἆλλα δήπου ἀνὰ λόγον τούτοις. ἢ ἄλλως πως; ΑΛ.
Οὔκ, ἀλλ' οὕτω. ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι ἀναγκαῖον εἶναι
τὸν περὶ τούτων ἐπιστήμονα ὄντα ἄρα καὶ ἄνδρα φρό-
νιμον εἶναι; ἢ πολλοῦ φήσομεν | ἐνδεῖν; ΑΛ. Πολλοῦ E
μέντοι νὴ Δία. ΣΩ. Ποίαν οὖν οἴει πολιτείαν εἶναι
τοξοτῶν τε ἀγαθῶν καὶ αὐλητῶν, ἔτι δὲ ἀθλητῶν καὶ
τῶν ἄλλων τεχνιτῶν, ἀναμεμιγμένων δ' ἐν τοιούτοις

οἷς ἄρτι εἰρήκαμεν τῶν τε αὐτὸ τὸ πολεμεῖν εἰδότων
καὶ αὐτὸ τὸ ἀποκτιννύναι, πρὸς δὲ καὶ ἀνδρῶν ῥητο-
ρικῶν πολιτικὸν φύσημα φυσώντων, ἁπάντων δὲ τού-
των ὄντων ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης καὶ τοῦ
146 εἰδότος ὁπότε βέλτιον ἐνὶ ἑκάστῳ τούτων * χρῆσθαι
καὶ πρὸς τίνα; ΑΛ. Φαύλην τινὰ ἔγωγε, ὦ Σώκρα-
τες. ΣΩ. Φαίης γε ἄν, οἶμαι, ὁπόταν ὁρῴης ἕνα ἕκα-
στον αὐτῶν φιλοτιμούμενόν τε καὶ νέμοντα τὸ πλεῖ-
στον τῆς πολιτείας τούτῳ μέρος,

ἵν᾽ αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνῃ κράτιστος ὤν·

λέγω δὲ τὸ κατ᾽ αὐτὴν τὴν τέχνην βέλτιστον γιγνόμε-
νον· τοῦ δὲ τῇ πόλει τε καὶ αὐτὸν αὑτῷ βελτίστου
ὄντος τὰ πολλὰ διημαρτηκότα, ἅτε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ
B δόξῃ πεπιστευκότα. οὕτω | δὲ τούτων ἐχόντων, ἆρ᾽
οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν φάντες πολλῆς ταραχῆς τε καὶ
ἀνομίας μεστὴν εἶναι τὴν τοιαύτην πολιτείαν; ΑΛ.
Ὀρθῶς μέντοι νὴ Δία. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀναγκαῖον ἡμῖν
ἐδόκει οἰηθῆναι δεῖν πρῶτον ἡμᾶς εἰδέναι ἢ τῷ ὄντι
εἰδέναι τοῦτο, ὃ ἂν προχείρως μέλλωμεν ἢ πράττειν ἢ
λέγειν; ΑΛ. Ἐδόκει. ΣΩ. Οὐκοῦν κἂν μὲν πράττῃ
ἅ τις οἶδεν ἢ ἃ δοκεῖ εἰδέναι, παρέπηται δὲ τὸ ὠφε-
C λίμως, καὶ λυσιτελούντως ἡμᾶς ἕξειν | καὶ τῇ πόλει
καὶ αὐτὸν αὑτῷ; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἐὰν δέ
γ᾽, οἶμαι, τἀναντία τούτων, οὔτε τῇ πόλει οὔτ᾽ αὐτὸν
αὑτῷ; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δέ; καὶ νῦν ἔτι ὡς-
αύτως σοι δοκεῖ, ἢ ἄλλως πως; ΑΛ. Οὔκ, ἀλλ᾽ οὕ-
τως. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ἔφησθα καλεῖν τοὺς μὲν πολλοὺς
ἄφρονας, τοὺς δ᾽ ὀλίγους φρονίμους; ΑΛ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Οὐκοῦν φαμὲν πάλιν τοὺς πολλοὺς διημαρτηκέναι
τοῦ βελτίστου, ὡς τὰ πολλά γε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ
D πεπιστευκότας; | ΑΛ. Φαμὲν γάρ. ΣΩ. Λυσιτελεῖ
ἄρα τοῖς πολλοῖς μήτ᾽ εἰδέναι μηδὲν μήτ᾽ οἴεσθαι εἰ-
δέναι, εἴπερ γε μᾶλλον προθυμήσονται πράττειν μὲν
ταῦτα, ἅττ᾽ ἂν εἰδῶσιν ἢ οἰηθῶσιν εἰδέναι, πράττον-
τες δὲ βλάπτεσθαι τὰ πλείω μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι.
ΑΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. X. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὅτε γ᾽
E ἔφην κινδυνεύειν τό γε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν | κτῆμα,
ἐάν τις ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος
ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν
ἔχοντ᾽ αὐτό, ἆρ᾽ οὐχὶ τῷ ὄντι ὀρθῶς ἐφαινόμην λέγων;
ΑΛ. Καὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ νῦν μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Δεῖ ἄρα καὶ πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσαν ὀρ-
θῶς βιώσεσθαι ταύτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι,
ἀτεχνῶς ὥσπερ ἀσθενοῦντα ἰατροῦ ἤ τινος κυβερνήτου
τὸν ἀσφαλῶς μέλλοντα πλεῖν, ὅσῳ περ ἂν μὴ πρότε-
147 ρον ἐπουρίσῃ τὸ τῆς ψυχῆς. ἄνευ γὰρ * ταύτης ἢ πε-
ρὶ χρημάτων κτῆσιν ἢ σώματος ῥώμην ἢ καὶ ἄλλο τι
τῶν τοιούτων, τοσούτῳ μείζω ἁμαρτήματα ἀπ᾽ αὐτῶν
ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς ἔοικε, γίγνεσθαι. ὁ δὲ δὴ τὴν κα-
λουμένην πολυμάθειάν τε καὶ πολυτεχνίαν κεκτημένος,
ὀρφανὸς δὲ ὢν ταύτης τῆς ἐπιστήμης, ἀγόμενος δὲ ὑπὸ
μιᾶς ἑκάστης τῶν ἄλλων, ἆρ᾽ οὐχὶ τῷ ὄντι δικαίως
πολλῷ χειμῶνι χρήσεται, ἅτ᾽, οἶμαι, ἄνευ κυβερνήτου
διατελῶν ἐν πελάγει, χρόνον οὐ μακρὸν βίον θέων;
B ὥστε | ξυμβαίνειν μοι δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα τὸ τοῦ ποι-
ητοῦ, ὅ λέγει κατηγορῶν πού τινος, ὡς ἄρα πολλὰ μὲν
ἠπίστατο ἔργα, κακῶς δέ, φησίν, ἠπίστατο πάντα.
ΑΛ. Καὶ τί δή ποτε ξυμβαίνει τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὦ
Σώκρατες; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδ᾽ ὁτιοῦν δοκεῖ πρὸς λόγον
εἰρηκέναι. ΣΩ. Καὶ μάλα γε πρὸς λόγον· ἀλλ᾽ αἰνίτ-
τεται, ὦ βέλτιστε, καὶ οὗτος καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ποιηταὶ
σχεδόν τι πάντες. ἔστι τε γὰρ φύσει ποιητικὴ ἡ ξύμ-
πασα αἰνιγματώδης καὶ οὐ τοῦ | προστυχόντος ἀνδρὸς C
γνωρίσαι· ἔτι δὲ πρὸς τῷ φύσει τοιαύτη εἶναι, ὅταν
λάβηται ἀνδρὸς φθονεροῦ τε καὶ μὴ βουλομένου ἡμῖν
ἐνδείκνυσθαι, ἀλλ᾽ ἀποκρύπτεσθαι ὅ τι μάλιστα τὴν
αὑτοῦ σοφίαν, ὑπερφυῶς δὴ τὸ χρῆμα ὡς δύσγνωστον
φαίνεται, ὅ τι ποτὲ νοοῦσιν ἕκαστος αὐτῶν. οὐ γὰρ
δήπου Ὅμηρόν γε τὸν θειότατόν τε καὶ σοφώτατον
ποιητὴν ἀγνοεῖν δοκεῖς, ὡς οὐχ οἷόν τε ἦν ἐπίστασθαι
κακῶς. ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ὁ λέγων τὸν Μαργίτην πολ-
λὰ μὲν ἐπίστασθαι, κακῶς δέ, φησι, πάντα | ἠπίστα- D
το. ἀλλ᾽ αἰνίττεται, οἶμαι, παράγων τὸ κακῶς μὲν ἀν-
τὶ τοῦ κακοῦ, τὸ δὲ ἠπίστατο ἀντὶ τοῦ ἐπίστασθαι.
γίγνεται οὖν συντεθὲν ἔξω μὲν τοῦ μέτρου, ἔστι δ᾽ ὅ
γε βούλεται, ὡς πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακὸν δὲ
ἦν αὐτῷ ἐπίστασθαι ταῦτα πάντα. δῆλον οὖν, ὅτι,
εἴπερ ἦν αὐτῷ κακὸν τὸ πολλὰ εἰδέναι, φαῦλός τις ὢν
ἐτύγχανεν, εἴπερ γε πιστεύειν δεῖ τοῖς προειρημένοις
λόγοις. ΑΛ. Ἀλλ᾽ | ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ἢ E
χαλεπῶς γ᾽ ἂν ἄλλοις τισὶ πιστεύσαιμι λόγοις, εἴπερ
μηδὲ τούτοις. ΣΩ. Καὶ ὀρθῶς γέ σοι δοκεῖ. ΑΛ.
Πάλιν αὖ μοι δοκεῖ. XI. ΣΩ. Ἀλλὰ φέρε πρὸς Διός.
ὁρᾷς γὰρ δήπου τὴν ἀπορίαν, ὅση τε καὶ οἵα· ταύτης
δὴ καὶ σύ μοι δοκεῖς κεκοινωνηκέναι· μεταβαλλόμενός
γέ τοι ἄνω καὶ κάτω οὐδ᾽ ὁτιοῦν παύει, ἀλλ᾽ ὅπερ ἂν
μάλιστά σοι δόξῃ, τοῦτο καὶ ἐκδεδυκέναι αὖ καὶ οὐκέ-
τι ὡσαύτως δοκεῖν. εἰ * οὖν σοί γ᾽ ἔτι καὶ νῦν ἐμφα- 148
νὴς γενόμενος ὁ θεός, πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος,
ἐρωτήσειε, πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοι
ἐκείνων τι γενέσθαι ὧνπερ καὶ ἐν ἀρχῇ ἐλέγετο, εἴτε
καὶ αὐτῷ σοι ἐπιτρέψειεν εὔξασθαι, τί ποτ᾽ ἂν οἴει ἢ
τῶν παρ᾽ ἐκείνου διδομένων λαμβάνων ἢ αὐτὸς εὐξά-
μενος γενέσθαι τοῦ καιροῦ τυχεῖν; ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ
τοὺς θεούς, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἔχοιμί σοι εἰπεῖν, ὦ
Σώκρατες, οὕτως· ἀλλὰ μάργον τί μοι δοκεῖ εἶναι, καὶ
ὡς | ἀληθῶς πολλῆς φυλακῆς, ὅπως μὴ λήσει τις αὑ- B
τὸν εὐχόμενος μὲν κακά, δοκῶν δὲ τὰ ἀγαθά, ἔπειτ᾽
ὀλίγον ἐπισχών, ὅπερ καὶ σὺ ἔλεγες, παλινῳδῇ, ἀνευ-
χόμενος ἅττ᾽ ἂν τὸ πρῶτον εὔξηται. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν
οὐχὶ εἰδώς τι πλέον ἡμῶν ὁ ποιητής, οὗ καὶ ἐν ἀρχῇ
τοῦ λόγου ἐπεμνήσθην, τὰ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπα-
λέξειν ἐκέλευεν; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Τοῦτον μὲν
τοίνυν, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὸν ποιητὴν
ἐζηλωκότες, | εἴτε καὶ αὐτοὶ οὕτως ἐπεσκεμμένοι, καὶ C
ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἑκάστοτε παραπλησίαν εὐχὴν εὔχον-
ται, τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺς θεοὺς διδόναι
κελεύοντες αὖ σφίσιν αὐτοῖς· πλεῖον δ᾽ οὐδεὶς ἂν ἐκεί-
νων εὐξαμένων ἀκούσειε. τοιγαροῦν εἰς τὸ παρῆκον
τοῦ χρόνου οὐδένων ἧττον εὐτυχεῖς εἰσὶν ἄνθρωποι. εἰ
δ᾽ ἄρα καὶ ξυμβέβηκεν αὐτοῖς, ὥστε μὴ πάντα εὐτυ-
χεῖν, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὴν ἐκείνων εὐχήν· ἐπὶ τοῖς θεοῖς δ᾽
ἐστίν, οἶμαι, ὥστε καὶ διδόναι ἅττ᾽ ἄν τις εὐχόμενος | D
τυγχάνῃ καὶ τἀναντία τούτων. **XII.** Βούλομαι δέ σοι
καὶ ἕτερόν τι διηγήσασθαι, ὅ ποτ᾽ ἤκουσα τῶν πρε-
σβυτέρων τινῶν, ὡς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις δια-
φορᾶς γενομένης ξυνέβαινεν ἀεὶ τῇ πόλει ἡμῶν, ὥστε

καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὁπότε μάχη γένοι-
το, δυστυχεῖν καὶ μηδέποτε δύνασθαι κρατῆσαι. τοὺς
οὖν Ἀθηναίους ἀγανακτοῦντας τῷ πράγματι, καὶ ἀπο-
ρουμένους, τίνι χρὴ μηχανῇ τῶν παρόντων κακῶν ἀπο-
E τροπὴν ' εὑρεῖν, βουλευομένοις αὐτοῖς δοκεῖν κράτιστον
εἶναι, πέμψαντας πρὸς Ἄμμωνα, ἐκεῖνον ἐπερωτᾶν· ἔτι
δὲ πρὸς τούτοις τάδε, καὶ ἀνθ' ὅτου ποτὲ Λακεδαιμο-
νίοις οἱ θεοὶ μᾶλλον νίκην διδόασιν ἢ σφίσιν αὐτοῖς,
οἳ πλείστας, φάναι, μὲν θυσίας καὶ καλλίστας τῶν
Ἑλλήνων ἄγομεν, ἀναθήμασί τε κεκοσμήκαμεν τὰ ἱερὰ
αὐτῶν ὡς οὐδένες ἄλλοι, πομπάς τε πολυτελεστάτας
καὶ σεμνοτάτας ἐδωρούμεθα τοῖς θεοῖς ἀν' ἕκαστον
149 ἔτος, καὶ ἐτελοῦμεν χρήματα, * ὅσα οὐδ' οἱ ἄλλοι ξυμ-
παντες Ἕλληνες. Λακεδαιμονίοις δέ, φάναι, οὐδεπώ-
ποτ' ἐμέλησεν οὐδὲν τούτων, ἀλλ' οὕτως ὀλιγώρως διά-
κεινται πρὸς τοὺς θεούς, ὥστε καὶ ἀνάπηρα θύουσιν
ἑκάστοτε καὶ τἆλλα πάντα οὐκ ὀλίγῳ ἐνδεεστέρως τι-
μῶσιν ἤπερ ἡμεῖς, οὐδὲν ἐλάττω χρήματα κεκτημένοι
τῆς ἡμετέρας πόλεως. ἐπειδὴ εἰρηκέναι ταῦτά τε καὶ
ἐπερωτῆσαι, τί χρὴ πράττοντας αὐτοὺς τῶν παρόντων
B κακῶν ἀπαλλαγὴν εὑρεῖν, ἄλλο ' μὲν οὐδὲν ἀποκριθῆ-
ναι τὸν προφήτην — τὸν γὰρ θεὸν οὐκ ἐᾶν δῆλον
ὅτι — καλέσαντα δὲ αὐτόν, Ἀθηναίοις, φάναι, τάδε
λέγει Ἄμμων· φησὶν ἂν βούλεσθαι αὐτῷ τὴν Λακεδαι-
μονίων εὐφημίαν εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ ξύμπαντα τῶν
Ἑλλήνων ἱερά. τοσαῦτα εἰπεῖν, οὐκέτι περαιτέρω. τὴν
δ' οὖν εὐφημίαν οὐκ ἄλλην τινά μοι δοκεῖ λέγειν ὁ
θεὸς ἢ τὴν εὐχὴν αὐτῶν· ἔστι γὰρ τῷ ὄντι πολὺ δια-
C φέρουσα τῶν ἄλλων. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι Ἕλληνες ' οἱ
μὲν χρυσόκερως βοῦς παραστησάμενοι, ἕτεροι δ' ἀνα-
θήμασι δωρούμενοι τοὺς θεοὺς εὔχονται ἅττ' ἂν τύχῃ
ταῦτα, ἐάν τ' ἀγαθὰ ἐάν τε κακά· βλασφημούντων
οὖν αὐτῶν ἀκούοντες οἱ θεοὶ οὐκ ἀποδέχονται τὰς
πολυτελεῖς ταυτασὶ πομπάς τε καὶ θυσίας. ἀλλὰ δοκεῖ
μοι πολλῆς φυλακῆς δεῖσθαι καὶ σκέψεως, ὅ τι ποτὲ
ῥητέον ἐστὶ καὶ μή. **XIII.** Εὑρήσεις δὲ καὶ παρ' Ὁμή-
ρῳ ἕτερα παραπλήσια τούτοις εἰρημένα. φησὶ γὰρ τοὺς
D Τρῶας ' ἔπαυλιν ποιουμένους

ἔρδειν ἀθανάτοισι τελήέσσας ἑκατόμβας·
τὴν δὲ κνίσσαν ἐκ τοῦ πεδίου τοὺς ἀνέμους φέρειν
οὐρανὸν εἴσω,
ἡδεῖαν· τῆς δ' οὔ τι θεοὺς μάκαρας δατέεσθαι,
οὐδ' ἐθέλειν· μάλα γάρ σφιν ἀπήχθετο Ἴλιος ἱρὴ
E ' καὶ Πρίαμος καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο.

ὥστε οὐδὲν αὐτοῖς ἦν προὔργου θύειν τε καὶ δῶρα τε-
λεῖν μάτην, θεοῖς ἀπηχθημένους. οὐ γάρ, οἶμαι, τοι-
οῦτόν ἐστι τὸ τῶν θεῶν, ὥστε ὑπὸ δώρων παράγε-
σθαι, οἷον κακὸν τοκιστήν· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εὐήθη λό-
γον λέγομεν, ἀξιοῦντες Λακεδαιμονίων ταύτῃ περιεῖ-
ναι. καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη, εἰ πρὸς τὰ δῶρα καὶ τὰς
θυσίας ἀποβλέπουσιν ἡμῶν οἱ θεοί, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν
150 ψυχήν, ἄν τις ὅσιος καὶ δίκαιος * ὢν τυγχάνῃ. πολλῷ
γε μᾶλλον, οἶμαι, ἢ πρὸς τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομ-
πάς τε καὶ θυσίας, ἃς οὐδὲν κωλύει πολλὰ μὲν εἰς
θεούς, πολλὰ δ' εἰς ἀνθρώπους ἡμαρτηκότας καὶ
ἰδιώτην καὶ πόλιν ἔχειν ἀν' ἕκαστον ἔτος τελεῖν. οἱ δέ,
ἅτε οὐ δωροδόκοι ὄντες, καταφρονοῦσιν ἁπάντων τού-
των, ὥς φησιν ὁ θεὸς καὶ θεῶν προφήτης. κινδυνεύει
γοῦν καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν
ἔχουσι δικαιοσύνη τε καὶ φρόνησις διαφερόντως τετι-
μῆσθαι. ' φρόνιμοι δὲ καὶ δίκαιοι οὐκ ἄλλοι τινές εἰ- B
σιν ἢ τῶν εἰδότων ἃ δεῖ πράττειν τε καὶ λέγειν καὶ
πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους. βουλοίμην δ' ἂν
καὶ σοῦ πυθέσθαι, ὅ τι ποτὲ ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα.
ΑΛ. Ἀλλ' ἐμοὶ μέν, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄλλῃ πῃ δοκεῖ ἢ
ἧπερ σοί τε καὶ τῷ θεῷ· οὐδὲ γὰρ ἂν εἰκὸς εἴη ἀν-
τίψηφον ἐμὲ τῷ θεῷ γενέσθαι. ΣΩ. Οὐκοῦν μέμνη-
σαι ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ φάσκων εἶναι, ὅπως μὴ λάθῃς
σεαυτὸν εὐχόμενος κακά, δοκῶν ' δὲ ἀγαθά; ΑΛ. C
Ἔγωγε. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὡς οὐκ ἀσφαλές σοί ἐστιν
ἐλθεῖν πρὸς τὸν θεὸν εὐξομένῳ, ἵνα μηδ' ἂν οὕτω
τύχῃ, βλασφημοῦντός σου ἀκούων οὐδὲν ἀποδέξηται
τῆς θυσίας ταύτης, τυχὸν δὲ καὶ ἕτερόν τι προσαπο-
λαύσῃς. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ κράτιστον εἶναι ἡσυχίαν
ἔχειν. τῇ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων εὐχῇ διὰ τὴν μεγα-
λοψυχίαν — τοῦτο γὰρ κάλλιστον τῶν ἐν ἀφροσύνῃ
γε ὀνομάτων — οὐκ ἂν οἶμαί σε ἐθέλειν χρῆσθαι.
ἀναγκαῖον ' οὖν ἐστι περιμένειν, ἕως ἄν τις μάθῃ, ὡς D
δεῖ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι. **XIV.**
ΑΛ. Πότε οὖν παρέσται ὁ χρόνος οὗτος, ὦ Σώκρατες;
καὶ τίς ὁ παιδεύσων; ἥδιστα γὰρ ἄν μοι δοκῶ ἰδεῖν
τοῦτον τὸν ἄνθρωπον τίς ἐστιν. ΣΩ. Οὗτος, ᾧ μέλει
περὶ σοῦ. ἀλλὰ δοκεῖ μοι, ὥσπερ τῷ Διομήδει φησὶ
τὴν Ἀθηνᾶν Ὅμηρος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφελεῖν τὴν
ἀχλύν,

ὄφρ' εὖ γιγνώσκοι ἠμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα,

' οὕτω καὶ σοὶ δεῖν ἀπὸ τῆς ψυχῆς πρῶτον τὴν ἀχλὺν E
ἀφελόντα, ἣ νῦν παροῦσα τυγχάνει, τὸ τηνικαῦτ' ἤδη
προσφέρειν δι' ὧν μέλλεις γνώσεσθαι ἠμὲν κακὸν ἠδὲ
καὶ ἐσθλόν. νῦν μὲν γὰρ οὐκ ἄν μοι δοκεῖς δυνηθῆ-
ναι. ΑΛ. Ἀφαιρείτω, εἴτε βούλεται τὴν ἀχλὺν εἴτε
ἄλλο τι, ὡς ἐγὼ παρεσκεύασμαι μηδὲν ἂν φυγεῖν τῶν
ὑπ' ἐκείνου προστατομένων, ὅστις ποτ' ἐστὶν ὁ ἄν-
θρωπος, εἴ γε μέλλοιμι βελτίων γενέσθαι. * ΣΩ. Ἀλ- 151
λὰ μὴν κἀκεῖνος θαυμαστὴν ὅσην περὶ σὲ προθυμίαν
ἔχει. ΑΛ. Εἰς τότε τοίνυν καὶ τὴν θυσίαν ἀναβάλλε-
σθαι κράτιστον εἶναί μοι δοκεῖ. ΣΩ. Καὶ ὀρθῶς γέ
σοι δοκεῖ· ἀσφαλέστερον γάρ ἐστιν ἢ παρακινδυνεύειν
τοσοῦτον κίνδυνον. ΑΛ. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Σώκρατες; καὶ
μὴν τουτονὶ τὸν στέφανον, ἐπειδή μοι δοκεῖς καλῶς
ξυμβεβουλευκέναι, σοὶ περιθήσω· τοῖς θεοῖς δὲ καὶ
στεφάνους καὶ ' τἆλλα πάντα τὰ νομιζόμενα τότε δώ- B
σομεν, ὅταν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐλθοῦσαν ἴδω. ἥξει δ'
οὐ διὰ μακροῦ, τούτων θελόντων. ΣΩ. Ἀλλὰ δέχομαι
καὶ τοῦτο, καὶ ἄλλο δὲ ἄν τι τῶν παρὰ σοῦ δοθέν-
των ἡδέως ἴδοιμι δεξάμενον ἐμαυτόν. ὥσπερ δὲ καὶ ὁ
Κρέων Εὐριπίδῃ πεποίηται τὸν Τειρεσίαν ἰδὼν ἔχοντα
τὰ στέφη καὶ ἀκούσας ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀπαρχὰς
αὐτὸν εἰληφέναι διὰ τὴν τέχνην, Οἰωνὸν ἐθέμην, φη-
σί, καλλίνικα *σὰ* στέφη· ἐν γὰρ κλύδωνι κείμεθα,
ὥσπερ οἶσθα σύ· οὕτω ' δὲ κἀγὼ παρὰ σοῦ τὴν δό- C
ξαν ταύτην οἰωνὸν τίθεμαι. δοκῶ δέ μοι οὐκ ἐν ἐλάτ-
τονι κλύδωνι τοῦ Κρέοντος εἶναι, καὶ βουλοίμην ἂν
καλλίνικος γενέσθαι τῶν σῶν ἐραστῶν.

ΧΑΡΜΙΔΗΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΧΑΡΜΙΔΗΣ.

153 I. * Ἧκον μὲν τῇ προτεραίᾳ ἑσπέρας ἐκ Ποτι-
δαίας ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, οἷον δὲ διὰ χρόνου ἀφι-
γμένος ἁσμένως ᾖα ἐπὶ τὰς ξυνήθεις διατριβάς. καὶ
δὴ καὶ εἰς τὴν Ταυρέου παλαίστραν τὴν καταντικρὺ
τοῦ τῆς βασιλικῆς ἱεροῦ εἰσῆλθον, καὶ αὐτόθι κατέλα-
βον πάνυ πολλούς, τοὺς μὲν καὶ ἀγνῶτας ἐμοί, τοὺς
B δὲ πλείστους γνωρίμους. καί με ὡς εἶδον | εἰσιόντα ἐξ
ἀπροσδοκήτου, εὐθὺς πόῤῥωθεν ἠσπάζοντο ἄλλος ἄλ-
λοθεν· Χαιρεφῶν δέ, ἅτε καὶ μανικὸς ὤν, ἀναπηδήσας
ἐκ μέσων ἔθει πρός με, καί μου λαβόμενος τῆς χειρός,
Ὦ Σώκρατες, ἦ δ' ὅς, πῶς ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης;
Ὀλίγον δὲ πρὶν ἡμᾶς ἀπιέναι μάχη ἐγεγόνει ἐν τῇ
Ποτιδαίᾳ, ἣν ἄρτι ἦσαν οἱ τῇδε πεπυσμένοι. Καὶ
ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινόμενος, Οὑτωσί, ἔφην, ὡς σὺ
ὁρᾷς. Καὶ μὴν ἤγγελταί γε δεῦρο, ἔφη, ἥ τε μάχη
C πάνυ ἰσχυρὰ | γεγονέναι καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν
γνωρίμων τεθνάναι. Καὶ ἐπιεικῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ
ἀπήγγελται. Παρεγένου μέν, ἦ δ' ὅς, τῇ μάχῃ; Πα-
ρεγενόμην. Δεῦρο δή, ἔφη, καθεζόμενος ἡμῖν διήγη-
σαι· οὐ γάρ τί πω πάντα σαφῶς πεπύσμεθα. Καὶ
ἅμα με καθίζει ἄγων παρὰ Κριτίαν τὸν Καλλαίσχρου.
παρακαθεζόμενος οὖν ἠσπαζόμην τόν τε Κριτίαν καὶ
τοὺς ἄλλους, καὶ διηγούμην αὐτοῖς τὰ ἀπὸ στρατοπέ-
δου, ὅ τι μέ τις ἀνέροιτο· ἠρώτων δὲ ἄλλος ἄλλο. II.
D Ἐπειδὴ δὲ τῶν τοιούτων | ἅδην εἴχομεν, αὖθις ἐγὼ
αὐτοὺς ἀνηρώτων τὰ τῇδε, περὶ φιλοσοφίας ὅπως ἔχοι
τὰ νῦν, περί τε τῶν νέων, εἴ τινες ἐν αὐτοῖς διαφέρον-
τες ἢ σοφίᾳ ἢ κάλλει ἢ ἀμφοτέροις ἐγγεγονότες εἶεν.
154 καὶ ὁ Κριτίας ἀποβλέψας πρὸς τὴν θύραν, * ἰδών τι-
νας νεανίσκους εἰσιόντας καὶ λοιδορουμένους ἀλλήλοις
καὶ ἄλλον ὄχλον ὄπισθεν ἑπόμενον, Περὶ μὲν τῶν κα-
λῶν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, αὐτίκα μοι δοκεῖς εἴσεσθαι·
οὗτοι γὰρ τυγχάνουσιν οἱ εἰσιόντες πρόδρομοί τε καὶ
ἐρασταὶ ὄντες τοῦ δοκοῦντος καλλίστου εἶναι τά γε δὴ
νῦν· φαίνεται δέ μοι καὶ αὐτὸς ἐγγὺς ἤδη που εἶναι
προσιών. Ἔστι δέ, ἦν δ' ἐγώ, τίς τε καὶ τοῦ; Οἶσθά
που σύ γε, ἔφη, ἀλλ' οὔπω ἐν ἡλικίᾳ ἦν πρίν σε ἀπιέ-
ναι, Χαρμίδην τὸν τοῦ Γλαύκωνος τοῦ ἡμετέρου θείου
υἱόν, ἐμὸν | δὲ ἀνεψιόν. Οἶδα μέντοι νὴ Δία, ἦν δ' B
ἐγώ· οὐ γάρ τι φαῦλος οὐδὲ τότε ἦν ἔτι παῖς ὤν, νῦν
δ' οἶμαί που εὖ μάλα ἂν ἤδη μειράκιον εἴη. Αὐτίκα,
ἔφη, εἴσει καὶ ἡλίκος καὶ οἷος γέγονε. Καὶ ἅμα ταῦτ'
αὐτοῦ λέγοντος ὁ Χαρμίδης εἰσέρχεται. III. Ἐμοὶ μὲν
οὖν, ὦ ἑταῖρε, οὐδὲν σταθμητόν· ἀτεχνῶς γὰρ λευκὴ
στάθμη εἰμὶ πρὸς τοὺς καλούς· σχεδὸν γάρ τί μοι
πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται· ἀτὰρ οὖν δὴ
καὶ τότε ἐκεῖνος ἐμοὶ θαυμαστὸς ἐφάνη | τό τε μέγε- C
θος καὶ τὸ κάλλος, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι πάντες ἐρᾶν ἔμοι-
γε ἐδόκουν αὐτοῦ· οὕτως ἐκπεπληγμένοι τε καὶ τεθο-
ρυβημένοι ἦσαν, ἡνίκ' εἰσῄει. πολλοὶ δὲ δὴ ἄλλοι ἐρα-
σταὶ καὶ ἐν τοῖς ὄπισθεν εἵποντο. καὶ τὸ μὲν ἡμέτε-
ρον τὸ τῶν ἀνδρῶν ἧττον θαυμαστὸν ἦν· ἀλλ' ἐγὼ
καὶ τοῖς παισὶ προσέσχον τὸν νοῦν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος
ἔβλεπεν αὐτῶν, οὐδ' ὅστις σμικρότατος ἦν, ἀλλὰ πάν-
τες ὥσπερ ἄγαλμα ἐθεῶντο αὐτόν. | Καὶ ὁ Χαιρεφῶν D
καλέσας με, Τί σοι φαίνεται ὁ νεανίσκος, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες; οὐκ εὐπρόσωπος; Ὑπερφυῶς, ἦν δ' ἐγώ. Οὗ-
τος μέντοι, ἔφη, εἰ ἐθέλοι ἀποδῦναι, δόξει σοι ἀπρόσ-
ωπος εἶναι· οὕτως τὸ εἶδος πάγκαλός ἐστιν. Συνέφα-
σαν οὖν καὶ οἱ ἄλλοι ταὐτὰ ταῦτα τῷ Χαιρεφῶντι.
Κἀγώ, Ἡράκλεις! ἔφην, ὡς ἄμαχον λέγετε τὸν ἄνδρα,
εἰ ἔτι αὐτῷ ἓν μόνον τυγχάνει προσὸν σμικρόν τι. Τί;
ἔφη ὁ Κριτίας. Εἰ τὴν ψυχήν, ἦν δ' ἐγώ, | τυγχάνει E
εὖ πεφυκώς. πρέπει δέ που, ὦ Κριτία, τοιοῦτον αὐ-
τὸν εἶναι, τῆς γε ὑμετέρας ὄντα οἰκίας. Ἀλλ', ἔφη,
πάνυ καλὸς καὶ ἀγαθός ἐστι καὶ ταῦτα. Τί οὖν,
ἔφην, οὐκ ἀπεδύσαμεν αὐτοῦ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐθεα-
σάμεθα πρότερον τοῦ εἴδους; πάντως γάρ που τηλι-
κοῦτος ὢν ἤδη ἐθέλει διαλέγεσθαι. Καὶ πάνυ γε,
ἔφη ὁ Κριτίας, ἐπεί τοι καί ἐστι φιλόσοφός τε * καί, 155
ὥς δοκεῖ ἄλλοις τε καὶ ἑαυτῷ, πάνυ ποιητικός. Τοῦτο
μέν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Κριτία, πόῤῥωθεν ὑμῖν τὸ κα-

λὸν ὑπάρχει ἀπὸ τῆς Σόλωνος συγγενείας. ἀλλὰ τί οὐκ
ἐπέδειξάς μοι τὸν νεανίαν καλέσας δεῦρο; οὐδὲ γὰρ ἂν
που, εἰ ἐτύγχανε νεώτερος ὤν, αἰσχρὸν ἂν ἦν αὐτῷ
διαλέγεσθαι ἡμῖν ἐναντίον γε σοῦ, ἐπιτρόπου τε ἅμα
καὶ ἀνεψιοῦ ὄντος. Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις, καὶ κα-
λῶμεν αὐτόν. Καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, Παῖ,
B ἔφη, | κάλει Χαρμίδην εἰπών, ὅτι βούλομαι αὐτὸν ἰα-
τρῷ συστῆσαι περὶ τῆς ἀσθενείας ἧς πρῴην πρός με
ἔλεγεν ὅτι ἀσθενοῖ. Πρὸς οὖν ἐμὲ ὁ Κριτίας, Ἐναγ-
χός τοι ἔφη βαρύνεσθαί τι τὴν κεφαλὴν ἕωθεν ἀνι-
στάμενος. ἀλλὰ τί σε κωλύει προσποιήσασθαι πρὸς
αὐτὸν ἐπίστασθαί τι κεφαλῆς φάρμακον; Οὐδέν, ἦν δ'
ἐγώ· μόνον ἐλθέτω. Ἀλλ' ἥξει, ἔφη. IV. Ὃ οὖν καὶ
ἐγένετο. ἧκε γάρ, καὶ ἐποίησε γέλωτα πολύν· ἕκαστος
C γὰρ ἡμῶν τῶν καθημένων | ξυγχωρῶν τὸν πλησίον
ὤθει σπουδῇ, ἵνα παρ' αὐτῷ καθέζοιτο, ἕως τῶν ἐπ'
ἐσχάτῳ καθημένων τὸν μὲν ἀνεστήσαμεν, τὸν δὲ πλά-
γιον κατεβάλομεν. ὁ δ' ἐλθὼν μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ τοῦ
Κριτίου ἐκαθέζετο. ἐνταῦθα μέντοι, ὦ φίλε, ἐγὼ ἤδη
ἠπόρουν, καί μου ἡ πρόσθεν θρασύτης ἐξεκέκοπτο,
ἣν εἶχον ἐγὼ ὡς πάνυ ῥᾳδίως αὐτῷ διαλεξόμενος. ἐπει-
δὴ δέ, φράσαντος τοῦ Κριτίου, ὅτι ἐγὼ εἴην ὁ τὸ
D φάρμακον ἐπιστάμενος, ἐνέβλεψέ τέ μοι τοῖς | ὀφθαλ-
μοῖς ἀμήχανόν τι οἷον, καὶ ἀνήγετο ὡς ἐρωτήσων, καὶ
οἱ ἐν τῇ παλαίστρᾳ ἅπαντες περιέῤῥεον ἡμᾶς κύκλῳ
κομιδῇ, τότε δή, ὦ γεννάδα, εἶδόν τε τὰ ἐντὸς τοῦ
ἱματίου καὶ ἐφλεγόμην καὶ οὐκέτ' ἐν ἐμαυτοῦ ἦν καὶ
ἐνόμισα σοφώτατον εἶναι τὸν Κυδίαν τὰ ἐρωτικά, ὅς
εἶπεν, ἐπὶ καλοῦ λέγων παιδὸς ἄλλῳ ὑποτιθέμενος,
εὐλαβεῖσθαι μὴ κατέναντα λέοντος νεβρὸν ἐλ-
θόντα μοῖραν αἱρεῖσθαι κρεῶν· αὐτὸς γάρ μοι
E ἐδόκουν ὑπὸ | τοῦ τοιούτου θρέμματος ἑαλωκέναι.
ὅμως δὲ αὐτοῦ ἐρωτήσαντος εἰ ἐπισταίμην τὸ τῆς κε-
φαλῆς φάρμακον, μόγις πως ἀπεκρινάμην, ὅτι ἐπισταί-
μην. Τί οὖν; ἦ δ' ὅς, ἐστί; Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι αὐ-
τὸ μὲν εἴη φύλλον τι, ἐπῳδὴ δέ τις ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ
εἴη, ἣν εἰ μέν τις ἐπᾴδοι ἅμα καὶ χρῷτο αὐτῷ, παν-
τάπασιν ὑγιᾶ ποιοῖ τὸ φάρμακον· ἄνευ δὲ τῆς ἐπῳδῆς
156 οὐδὲν ὄφελος εἴη τοῦ φύλλου. Καὶ ὅς, * Ἀπογρά-
ψομαι τοίνυν, ἔφη, παρὰ σοῦ τὴν ἐπῳδήν. Πότερον,
ἦν δ' ἐγώ, ἐάν με πείθῃς, ἢ κἂν μή; Γελάσας οὖν,
Ἐάν σε πείθω, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ·
καὶ τοὔνομά μου σὺ ἀκριβοῖς; Εἰ μὴ ἀδικῶ γε, ἔφη·
οὐ γάρ τι σοῦ ὀλίγος λόγος ἐστὶν ἐν τοῖς ἡμετέροις
ἡλικιώταις, μέμνημαι δὲ ἔγωγε καὶ παῖς ὢν Κριτίᾳ
τῷδε ξυνόντα σε. Καλῶς γε σύ, ἦν δ' ἐγώ, ποιῶν·
μᾶλλον γάρ σοι παῤῥησιάσομαι περὶ τῆς ἐπῳδῆς, οἵα
B | τυγχάνει οὖσα· ἄρτι δ' ἠπόρουν, τίνι τρόπῳ σοι ἐν-
δειξαίμην τὴν δύναμιν αὐτῆς. ἔστι γάρ, ὦ Χαρμίδη,
τοιαύτη, οἵα μὴ δύνασθαι τὴν κεφαλὴν μόνον ὑγιᾶ
ποιεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἴσως ἤδη καὶ σὺ ἀκήκοας τῶν ἀγα-
θῶν ἰατρῶν, ἐπειδάν τις αὐτοῖς προσέλθῃ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ἀλγῶν, λέγουσί που, ὅτι οὐχ οἷόν τε αὐτοὺς μό-
νους ἐπιχειρεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰᾶσθαι, ἀλλ' ἀναγ-
καῖον εἴη ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν θεραπεύειν, εἰ μέλλοι
C καὶ τὰ τῶν ὀμμάτων εὖ | ἔχειν· καὶ αὖ τὸ τὴν κεφα-
λὴν οἴεσθαι ἄν ποτε θεραπεῦσαι αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς
ἄνευ ὅλου τοῦ σώματος πολλὴν ἄνοιαν εἶναι. ἐκ δὴ
τούτου τοῦ λόγου διαίταις ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα τρεπό-
μενοι μετὰ τοῦ ὅλου τὸ μέρος ἐπιχειροῦσι θεραπεύειν
τε καὶ ἰᾶσθαι. ἢ οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι ταῦτα οὕτω λέ-
γουσί τε καὶ ἔχει; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν καλῶς σοι
δοκεῖ λέγεσθαι καὶ ἀποδέχει τὸν λόγον; Πάντων μά-
λιστα, ἔφη. V. Κἀγὼ ἀκούσας αὐτοῦ ἐπαινέσαντος
| ἀνεθάῤῥησά τε, καί μοι κατὰ σμικρὸν πάλιν ἡ θρα- D
σύτης ξυνηγείρετο, καὶ ἀνεζωπυρούμην. καὶ εἶπον·
Τοιοῦτον τοίνυν ἐστίν, ὦ Χαρμίδη, καὶ τὸ ταύτης τῆς
ἐπῳδῆς. ἔμαθον δ' αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατείας πα-
ρά τινος τῶν Θρᾳκῶν τῶν Ζαμόλξιδος ἰατρῶν, οἳ λέ-
γονται καὶ ἀπαθανατίζειν. ἔλεγε δὲ ὁ Θρᾴξ οὗτος,
ὅτι ταῦτα μὲν ἰατροὶ οἱ Ἕλληνες, ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλε-
γον, καλῶς λέγοιεν· ἀλλὰ Ζάμολξις, ἔφη, λέγει ὁ ἡμέ-
τερος βασιλεύς, θεὸς ὤν, ὅτι | ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἄνευ E
κεφαλῆς οὐ δεῖ ἐπιχειρεῖν ἰᾶσθαι οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ
σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς, ἀλλὰ τοῦτο
καὶ αἴτιον εἴη τοῦ διαφεύγειν τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν
ἰατροὺς τὰ πολλὰ νοσήματα, ὅτι τὸ ὅλον ἀγνοοῖεν, οὗ
δέοι τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, οὗ μὴ καλῶς ἔχοντος
ἀδύνατον εἴη τὸ μέρος εὖ ἔχειν. πάντα γὰρ ἔφη ἐκ
τῆς ψυχῆς ὡρμῆσθαι καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῷ
σώματι καὶ παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκεῖθεν ἐπιῤῥεῖν
ὥσπερ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ ὄμματα. δεῖν * οὖν ἐκεῖ- 157
νο καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα θεραπεύειν, εἰ μέλλει καὶ
τὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ τοῦ ἄλλου σώματος καλῶς
ἔχειν. θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἔφη, ὦ μακάριε,
ἐπῳδαῖς τισι· τὰς δ' ἐπῳδὰς ταύτας τοὺς λόγους εἶναι
τοὺς καλούς. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων λόγων ἐν ταῖς ψυ-
χαῖς σωφροσύνην ἐγγίγνεσθαι, ἧς ἐγγενομένης καὶ πα-
ρούσης ῥᾴδιον ἤδη εἶναι τὴν ὑγίειαν καὶ τῇ κεφαλῇ
καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι πορίζειν. διδάσκων οὖν με | τό B
τε φάρμακον καὶ τὰς ἐπῳδάς, Ὅπως, ἔφη, τῷ φαρμά-
κῳ τούτῳ μηδείς σε πείσει τὴν αὑτοῦ κεφαλὴν θερα-
πεύειν, ὃς ἂν μὴ τὴν ψυχὴν πρῶτον παράσχῃ τῇ ἐπῳ-
δῇ ὑπὸ σοῦ θεραπευθῆναι. καὶ γὰρ νῦν, ἔφη, τοῦτ'
ἔστι τὸ ἁμάρτημα περὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι χωρὶς
ἑκατέρου ἰατροί τινες ἐπιχειροῦσιν εἶναι. καί μοι πά-
νυ σφόδρα ἐνετέλλετο μήτε πλούσιον οὕτω μηδένα εἶ-
ναι μήτε γενναῖον μήτε καλόν, ὃς | ἐμὲ πείσει ἄλλως C
ποιεῖν. ἐγὼ οὖν — ὀμώμοκα γὰρ αὐτῷ, καί μοι ἀνάγ-
κη πείθεσθαι — πείσομαι οὖν, καὶ σοί, ἐὰν μὲν
βούλῃ κατὰ τὰς τοῦ ξένου ἐντολὰς τὴν ψυχὴν πρῶτον
παρασχεῖν ἐπᾷσαι ταῖς τοῦ Θρᾳκὸς ἐπῳδαῖς, προσοίσω
τὸ φάρμακον τῇ κεφαλῇ· εἰ δὲ μή, οὐκ ἂν ἔχοιμεν ὅ
τι ποιοῖμέν σοι, ὦ φίλε Χαρμίδη. VI. Ἀκούσας οὖν
μου ὁ Κριτίας ταῦτ' εἰπόντος, Ἕρμαιον, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, γεγονὸς ἂν εἴη ἡ τῆς κεφαλῆς ἀσθένεια τῷ
νεανίσκῳ, εἰ ἀναγκασθήσεται καὶ τὴν διάνοιαν διὰ τὴν
| κεφαλὴν βελτίων γενέσθαι. λέγω μέντοι σοι, ὅτι D
Χαρμίδης τῶν ἡλικιωτῶν οὐ μόνον τῇ ἰδέᾳ δοκεῖ δια-
φέρειν, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τούτῳ, οὗ σὺ φῂς τὴν ἐπῳδὴν
ἔχειν· φῂς δὲ σωφροσύνης. ἦ γάρ; Πάνυ γε, ἦν δ'
ἐγώ. Εὖ τοίνυν ἴσθι, ἔφη, ὅτι πάνυ πολὺ δοκεῖ σω-
φρονέστατος εἶναι τῶν νυνί, καὶ τἆλλα πάντα, εἰς
ὅσον ἡλικίας ἥκει, οὐδενὸς χείρων ὤν. Καὶ γάρ, ἦν
δ' ἐγώ, καὶ δίκαιον, ὦ Χαρμίδη, διαφέρειν σε τῶν ἄλ-
λων πᾶσι τοῖς τοιούτοις· οὐ γὰρ | οἶμαι ἄλλον οὐδένα E
τῶν ἐνθάδε ῥᾳδίως ἂν ἔχειν ἐπιδεῖξαι, ποῖαι δύο οἰ-
κίαι συνελθοῦσαι εἰς ταὐτὸν τῶν Ἀθήνησιν ἐκ τῶν εἰ-

κότων καλλίω ἂν καὶ ἀμείνω γεννήσειαν ἢ ἐξ ὧν σὺ
γέγονας. ἥ τε γὰρ πατρῴα ὑμῖν οἰκία, ἡ Κριτίου τοῦ
Δρωπίδου, καὶ ὑπ' Ἀνακρέοντος καὶ ὑπὸ Σόλωνος καὶ
ὑπ' ἄλλων πολλῶν ποιητῶν ἐγκεκωμιασμένη παραδέ-
158 δοται ἡμῖν, ὡς διαφέρουσα κάλλει τε καὶ ἀρετῇ * καὶ
τῇ ἄλλῃ λεγομένῃ εὐδαιμονίᾳ, καὶ αὖ ἡ πρὸς μητρὸς
ὡσαύτως· Πυριλάμπους γὰρ τοῦ σοῦ θείου οὐδεὶς τῶν
ἐν τῇ ἠπείρῳ λέγεται καλλίων καὶ μείζων ἀνὴρ δόξαι
εἶναι, ὁσάκις ἐκεῖνος ἢ παρὰ μέγαν βασιλέα ἢ παρ'
ἄλλον τινὰ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πρεσβεύων ἀφίκετο.
σύμπασα δὲ αὕτη ἡ οἰκία οὐδὲν τῆς ἑτέρας ὑποδεε-
στέρα. ἐκ δὴ τοιούτων γεγονότα εἰκός σε εἰς πάντα
πρῶτον εἶναι. τὰ μὲν οὖν ὁρώμενα τῆς ἰδέας, ὦ φίλε
B παῖ Γλαύκωνος, | δοκεῖς μοι οὐδένα τῶν προγόνων
καταισχύνειν· εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς σωφροσύνην καὶ πρὸς
τἆλλα κατὰ τὸν τοῦδε λόγον ἱκανῶς πέφυκας, μακά-
ριόν σε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Χαρμίδη, ἡ μήτηρ ἔτικτεν.
ἔχει δ' οὖν οὕτως. εἰ μέν σοι ἤδη πάρεστιν, ὡς λέγει
Κριτίας ὅδε, σωφροσύνη, καὶ εἶ σώφρων ἱκανῶς, οὐδὲν
ἔτι σοι ἔδει οὔτε τῶν Ζαμόλξιδος οὔτε τῶν Ἀβάριδος
τοῦ Ὑπερβορέου ἐπῳδῶν, ἀλλ' αὐτό σοι ἂν ἤδη δοτέον
C εἴη τὸ τῆς κεφαλῆς | φάρμακον· εἰ δ' ἔτι τούτων ἐπι-
δεὴς εἶναι δοκεῖς, ἐπᾳστέον πρὸ τῆς τοῦ φαρμάκου
δόσεως. αὐτὸς οὖν μοι εἰπέ, πότερον ὁμολογεῖς τῷδε
καὶ φῂς ἱκανῶς ἤδη σωφροσύνης μετέχειν, ἢ ἐνδεὴς εἶ-
ναι; Ἀνερυθριάσας οὖν ὁ Χαρμίδης πρῶτον μὲν ἔτι
καλλίων ἐφάνη — καὶ γὰρ τὸ αἰσχυντηλὸν αὐτοῦ τῇ
ἡλικίᾳ ἔπρεψεν —, ἔπειτα καὶ οὐκ ἀγεννῶς ἀπεκρίνα-
το· εἶπε γάρ, ὅτι οὐ ῥᾴδιον εἴη ἐν τῷ παρόντι οὔθ'
D ὁμολογεῖν οὔτε ἐξάρνῳ εἶναι τὰ ἐρωτώμενα. ἐὰν μὲν |
γάρ, ἦ δ' ὅς, μὴ φῶ εἶναι σώφρων, ἅμα μὲν ἄτοπον
αὐτὸν καθ' ἑαυτοῦ τοιαῦτα λέγειν, ἅμα δὲ καὶ Κρι-
τίαν τόνδε ψευδῆ ἐπιδείξω καὶ ἄλλους πολλούς, οἷς δο-
κῶ εἶναι σώφρων, ὡς ὁ τούτου λόγος· ἐὰν δ' αὖ φῶ
καὶ ἐμαυτὸν ἐπαινῶ, ἴσως ἐπαχθὲς φανεῖται. ὥστε οὐκ
ἔχω ὅ τί σοι ἀποκρίνωμαι. Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι μοι
εἰκότα φαίνει λέγειν, ὦ Χαρμίδη. καί μοι δοκεῖ, ἦν δ'
ἐγώ, κοινῇ ἂν εἴη σκεπτέον, εἴτε κέκτησαι εἴτε μὴ ὃ
E πυνθάνομαι, ἵνα μήτε σὺ | ἀναγκάζῃ λέγειν ἃ μὴ βού-
λει, μήτ' αὖ ἐγὼ ἀσκέπτως ἐπὶ τὴν ἰατρικὴν τρέπωμαι.
εἰ οὖν σοι φίλον, ἐθέλω σκοπεῖν μετὰ σοῦ· εἰ δὲ μή,
ἐᾶν. Ἀλλὰ πάντων μάλιστα, ἔφη, φίλον, ὥστε τούτου
γε ἕνεκα, ὅπῃ αὐτὸς οἴει βέλτιον σκέψασθαι, ταύτῃ
σκόπει. **VII.** Τῇδε τοίνυν, ἔφην ἐγώ, δοκεῖ μοι βελτί-
στη εἶναι ἡ σκέψις περὶ αὐτοῦ. δῆλον γάρ, ὅτι, εἴ σοι
159 πάρεστι σωφροσύνη, ἔχεις τι περὶ * αὐτῆς δοξάζειν.
ἀνάγκη γάρ που ἐνοῦσαν αὐτήν, εἴπερ ἔνεστιν, αἴσθη-
σίν τινα παρέχειν, ἐξ ἧς δόξα ἄν τίς σοι περὶ αὐτῆς
εἴη, ὅ τι ἐστὶ καὶ ὁποῖόν τι ἡ σωφροσύνη. ἢ οὐκ
οἴει; Ἔγωγε, ἔφη, οἶμαι. Οὐκοῦν τοῦτό γε, ἔφην, ὃ
οἴει, ἐπειδήπερ ἑλληνίζειν ἐπίστασαι, κἂν εἴποις δήπου
αὐτὸ ὅ τί σοι φαίνεται. Ἴσως, ἔφη. Ἵνα τοίνυν το-
πάσωμεν, εἴτε σοι ἔνεστιν εἴτε μή, εἰπέ, ἦν δ' ἐγώ, τί
φῂς εἶναι σωφροσύνην κατὰ τὴν σὴν δόξαν. Καὶ ὃς
B τὸ μὲν πρῶτον ὤκνει τε καὶ οὐ πάνυ | ἤθελεν ἀπο-
κρίνασθαι· ἔπειτα μέντοι εἶπεν, ὅτι οἱ δοκοῖ σωφρο-
σύνη εἶναι τὸ κοσμίως πάντα πράττειν καὶ ἡσυχῇ, ἔν
τε ταῖς ὁδοῖς βαδίζειν καὶ διαλέγεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα
πάντα ὡσαύτως ποιεῖν. καί μοι δοκεῖ, ἔφη, συλλήβδην
ἡσυχιότης τις εἶναι ὃ ἐρωτᾷς. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, εὖ
λέγεις; φασί γέ τοι, ὦ Χαρμίδη, τοὺς ἡσυχίους σώ-
φρονας εἶναι. ἴδωμεν δὴ εἴ τι λέγουσιν. εἰπὲ γάρ μοι,
οὐ τῶν καλῶν | μέντοι ἡ σωφροσύνη ἐστί; Πάνυ γε, C
ἔφη. Πότερον οὖν κάλλιστον ἐν γραμματιστοῦ τὰ
ὅμοια γράμματα γράφειν ταχὺ, ἢ ἡσυχῇ; Ταχύ. Τί
δ' ἀναγιγνώσκειν; ταχέως, ἢ βραδέως; Ταχέως. Καὶ
μὲν δὴ καὶ τὸ κιθαρίζειν ταχέως καὶ τὸ παλαίειν ὀξέως
πολὺ κάλλιον τοῦ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; Ναί. Τί δέ;
πυκτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν οὐχ ὡσαύτως; Πάνυ
γε. Θεῖν δὲ καὶ ἅλλεσθαι καὶ τὰ τοῦ σώματος ἅπαν-
τα ἔργα, οὐ τὰ μὲν ὀξέως | καὶ ταχὺ γιγνόμενα τὰ D
τοῦ καλοῦ ἐστι, τὰ δὲ βραδέως [μόγις] τε καὶ ἡσυχῇ
τὰ τοῦ αἰσχροῦ; Φαίνεται. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν, ἔφην
ἐγώ, κατά γε τὸ σῶμα οὐ τὸ ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸ τάχι-
στον καὶ ὀξύτατον κάλλιστον ὄν. ἦ γάρ; Πάνυ γε.
Ἡ δέ γε σωφροσύνη καλόν τι ἦν; Ναί. Οὐ τοίνυν
κατά γε τὸ σῶμα ἡ ἡσυχιότης ἄν, ἀλλ' ἡ ταχυτὴς σω-
φρονέστερον εἴη, ἐπειδὴ καλὸν ἡ σωφροσύνη. Ἔοικεν,
ἔφη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ, εὐμάθεια | κάλλιον, ἢ δυσμά- E
θεια; Εὐμάθεια. Ἔστι δέ γ', ἔφην, ἡ μὲν εὐμάθεια
ταχέως μανθάνειν, ἡ δὲ δυσμάθεια ἡσυχῇ καὶ βρα-
δέως; Ναί. Διδάσκειν δὲ ἄλλον οὐ ταχέως κάλλιον
καὶ σφόδρα, μᾶλλον ἢ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; Ναί.
Τί δέ; ἀναμιμνήσκεσθαι καὶ μεμνῆσθαι ἡσυχῇ τε καὶ
βραδέως κάλλιον, ἢ σφόδρα καὶ ταχέως; Σφόδρ', ἔφη,
καὶ ταχέως. * Ἡ δ' ἀγχίνοια οὐχὶ ὀξύτης τίς ἐστι τῆς 160
ψυχῆς, ἀλλ' οὐχὶ ἡσυχία; Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ τὸ
ξυνιέναι τὰ λεγόμενα καὶ ἐν γραμματιστοῦ καὶ κιθα-
ριστοῦ καὶ ἄλλοθι πανταχοῦ οὐχ ὡς ἡσυχαίτατα, ἀλλ'
ὡς τάχιστά ἐστι κάλλιστα; Ναί. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε
ταῖς ζητήσεσι τῆς ψυχῆς καὶ τῷ βουλεύεσθαι οὐχ ὁ
ἡσυχώτατος, ὡς ἐγῷμαι, καὶ μόγις βουλευόμενός τε καὶ
ἀνευρίσκων ἐπαίνου δοκεῖ ἄξιος εἶναι, ἀλλ' ὁ ῥᾷστά τε
καὶ τάχιστα τοῦτο δρῶν. | Ἔστι ταῦτα, ἔφη. Οὐκ- B
οῦν πάντα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, ἡμῖν καὶ τὰ περὶ
τὴν ψυχὴν καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, τὰ τοῦ τάχους τε
καὶ τῆς ὀξύτητος καλλίω φαίνεται ἢ τὰ τῆς βραδυτῆ-
τός τε καὶ ἡσυχιότητος; Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκ ἄρα
ἡσυχιότης τις ἡ σωφροσύνη ἂν εἴη, οὐδ' ἡσύχιος ὁ
σώφρων βίος ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου, ἐπειδὴ καλὸν
αὐτὸν δεῖ εἶναι σώφρονα ὄντα. δυοῖν γὰρ δὴ τὰ ἕτε-
ρα, ἢ οὐδαμοῦ | ἡμῖν ἢ πάνυ που ὀλιγαχοῦ αἱ ἡσύ- C
χιοι πράξεις ἐν τῷ βίῳ καλλίους ἐφάνησαν ἢ αἱ τα-
χεῖαί τε καὶ ἰσχυραί. εἰ δ' οὖν, ὦ φίλε, ὅ τι μάλιστα
μηδὲν ἐλάττους αἱ ἡσύχιοι τῶν σφοδρῶν τε καὶ τα-
χειῶν πράξεων τυγχάνουσι καλλίους οὖσαι, οὐδὲ ταύτῃ
σωφροσύνη ἂν εἴη μᾶλλόν τι τὸ ἡσυχῇ πράττειν ἢ τὸ
σφόδρα τε καὶ ταχέως, οὔτε ἐν βαδισμῷ οὔτε ἐν λέ-
ξει οὔτε ἄλλοθι οὐδαμοῦ, οὐδὲ ὁ ἡσύχιος βίος [κό-
σμιος] τοῦ μὴ ἡσυχίου σωφρονέστερος ἂν εἴη, ἐπειδὴ
ἐν τῷ λόγῳ τῶν καλῶν τι ἡμῖν ἡ | σωφροσύνη ὑπετέθη, D
καλὰ δὲ οὐχ ἧττον τὰ ταχέα τῶν ἡσυχίων πέφανται.
Ὀρθῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἰρηκέναι. **VIII.**
Πάλιν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, μᾶλλον προς-
έχων τὸν νοῦν καὶ εἰς σεαυτὸν ἀποβλέψας, ἐννοήσας
ὁποῖόν τινά σε ποιεῖ ἡ σωφροσύνη παροῦσα, καὶ ποία
τις οὖσα τοιοῦτον ἀπεργάζοιτο ἄν, πάντα ταῦτα συλ-
λογισάμενος εἰπὲ **εὖ καὶ** | ἀνδρείως, τί σοι φαίνεται E

εἶναι; Καὶ ὃς ἐπισχὼν καὶ πάνυ ἀνδρικῶς πρὸς ἑαυ-
τὸν διασκεψάμενος, Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, αἰσχύνε-
σθαι ποιεῖν ἡ σωφροσύνη καὶ αἰσχυντηλὸν τὸν ἄν-
θρωπον, καὶ εἶναι ὅπερ αἰδὼς ἡ σωφροσύνη. Εἶεν,
ἦν δ' ἐγώ· οὐ καλὸν ἄρτι ὡμολόγεις τὴν σωφροσύνην
εἶναι; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες οἱ
σώφρονες; Ναί. Ἆρ' οὖν ἂν εἴη ἀγαθὸν ὃ μὴ ἀγα-
θοὺς ἀπεργάζεται; Οὐ δῆτα. Οὐ μόνον οὖν ἄρα κα-
161 λόν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθόν ἐστιν. * Ἔμοιγε δοκεῖ. Τί
οὖν; ἦν δ' ἐγώ· Ὁμήρῳ οὐ πιστεύεις καλῶς λέγειν, λέ-
γοντι, ὅτι

αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι.

Ἔγωγ', ἔφη. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, αἰδὼς οὐκ ἀγα-
θὸν καὶ ἀγαθόν. Φαίνεται. Σωφροσύνη δέ γε ἀγα-
θόν, εἴπερ ἀγαθοὺς ποιεῖ οἷς ἂν παρῇ, κακοὺς δὲ μή.
Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε δοκεῖ μοι ἔχειν, ὡς σὺ λέγεις. Οὐκ
B ἄρα σωφροσύνη ἂν εἴη αἰδώς, εἴπερ τὸ μὲν ἀγαθὸν |
τυγχάνει ὄν, αἰδὼς δὲ μηδὲν μᾶλλον ἀγαθὸν ἢ καὶ
κακόν. IX. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦ-
το μὲν ὀρθῶς λέγεσθαι· τόδε δὲ σκέψαι τί σοι δοκεῖ
εἶναι περὶ σωφροσύνης. ἄρτι γὰρ ἀνεμνήσθην, ὃ ἤδη
του ἤκουσα λέγοντος, ὅτι σωφροσύνη ἂν εἴη τὸ τὰ
ἑαυτοῦ πράττειν. σκόπει οὖν τοῦτο εἰ ὀρθῶς σοι δο-
κεῖ λέγειν ὁ λέγων. Καὶ ἐγώ, Ὦ μιαρέ, ἔφην, Κρι-
C τίου τοῦδε ἀκήκοας αὐτὸ ἢ | ἄλλου του τῶν σοφῶν.
Ἔοικεν, ἔφη ὁ Κριτίας, ἄλλου· οὐ γὰρ δὴ ἐμοῦ γε.
Ἀλλὰ τί διαφέρει, ἦ δ' ὅς, ὁ Χαρμίδης, ὦ Σώκρατες,
ὅτου ἤκουσα; Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ· πάντως γὰρ οὐ τοῦ-
το σκεπτέον, ὅστις αὐτὸ εἶπεν, ἀλλὰ πότερον ἀληθὲς
λέγεται, ἢ οὔ. Νῦν ὀρθῶς λέγεις, ἦ δ' ὅς. Νὴ Δία,
ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' εἰ καὶ εὑρήσομεν αὐτὸ ὅπῃ γ' ἔχει,
θαυμάζοιμ' ἄν· αἰνίγματι γάρ τινι ἔοικεν. Ὅτι δὴ τί
γε; ἔφη. Ὅτι οὐ δήπου, ἦν δ' ἐγώ, ᾗ τὰ ῥήματα
D ἐφθέγξατο, ταύτῃ καὶ | ἐνόει ὁ λέγων σωφροσύνην εἶ-
ναι τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν. ἢ σὺ οὐδὲν ἡγεῖ πράττειν
τὸν γραμματιστήν, ὅταν γράφῃ ἢ ἀναγιγνώσκῃ; Ἔγω-
γε, ἡγοῦμαι μὲν οὖν, ἔφη. Δοκεῖ οὖν σοι τὸ αὑτοῦ
ὄνομα μόνον γράφειν ὁ γραμματιστὴς καὶ ἀναγιγνώ-
σκειν ἢ ὑμᾶς τοὺς παῖδας διδάσκειν, ἢ οὐδὲν ἧττον τὰ
τῶν ἐχθρῶν ἐγράφετε ἢ τὰ ὑμέτερα καὶ τὰ τῶν φίλων
ὀνόματα; Οὐδὲν ἧττον. Ἦ οὖν ἐπολυπραγμονεῖτε καὶ
E οὐκ ἐσωφρονεῖτε | τοῦτο δρῶντες; Οὐδαμῶς. Καὶ μὴν
οὐ τὰ ὑμέτερά γε αὑτῶν ἐπράττετε, εἴπερ τὸ γράφειν
πράττειν τί ἐστι καὶ τὸ ἀναγιγνώσκειν. Ἀλλὰ μὴν
ἔστι. Καὶ γὰρ τὸ ἰᾶσθαι, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ οἰκοδο-
μεῖν καὶ τὸ ὑφαίνειν καὶ τὸ ᾑτινιοῦν τέχνῃ ὁτιοῦν τῶν
τέχνης ἔργων ἀπεργάζεσθαι πράττειν δήπου τί ἐστι.
Πάνυ γε. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ· δοκεῖ ἄν σοι πόλις εὖ
οἰκεῖσθαι ὑπὸ τούτου τοῦ νόμου τοῦ κελεύοντος τὸ
ἑαυτοῦ ἱμάτιον ἕκαστον ὑφαίνειν καὶ πλύνειν, καὶ ὑπο-
δήματα σκυτοτομεῖν, καὶ λήκυθον καὶ στλεγγίδα καὶ
162 τἆλλα πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, * τῶν μὲν ἀλλο-
τρίων μὴ ἅπτεσθαι, τὰ δὲ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐργάζεσθαί
τε καὶ πράττειν; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ' ὅς. Ἀλλὰ
μέντοι, ἔφην ἐγώ, σωφρόνως γε οἰκοῦσα εὖ ἂν οἰκοῖ-
το. Πῶς δ' οὔκ; ἔφη. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τὰ
τοιαῦτά τε καὶ οὕτω τὰ αὑτοῦ πράττειν σωφροσύνη
ἂν εἴη. Οὐ φαίνεται. Ἠνίττετο ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὅπερ
ἄρτι ἐγὼ ἔλεγον, ὁ λέγων τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν σω-
φροσύνην εἶναι· οὐ γάρ που οὕτω γε ἦν εὐήθης. ἤ
τινος ἠλιθίου | ἤκουσας τουτὶ λέγοντος, ὦ Χαρμίδη; B
Ἥκιστά γε, ἔφη, ἐπεί τοι καὶ πάνυ ἐδόκει σοφὸς εἶ-
ναι. Παντὸς τοίνυν μᾶλλον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, αἴνιγμα
αὐτὸ προὔβαλεν, ὡς ὂν χαλεπὸν τὸ τὰ αὑτοῦ πράτ-
τειν γνῶναι, ὅ τι ποτὲ ἔστιν. Ἴσως, ἔφη. Τί οὖν ἂν
εἴη ποτὲ τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν; ἔχεις εἰπεῖν; Οὐκ οἶ-
δα μὰ Δί' ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. ἀλλ' ἴσως οὐδὲν κωλύει
μηδὲ τὸν λέγοντα μηδὲν εἰδέναι ὅ τι ἐνόει. Καὶ ἅμα
ταῦτα λέγων ὑπεγέλα τε καὶ εἰς τὸν Κριτίαν ἀπέβλε-
πεν. X. Καὶ ὁ Κριτίας δῆλος μὲν ἦν | καὶ πάλαι C
ἀγωνιῶν καὶ φιλοτίμως πρός τε τὸν Χαρμίδην καὶ πρὸς
τοὺς παρόντας ἔχων, μόγις δ' ἑαυτὸν ἐν τῷ πρόσθεν
κατέχων τότε οὐχ οἷός τε ἐγένετο· δοκεῖ γάρ μοι παν-
τὸς μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι, ὃ ἐγὼ ὑπέλαβον, τοῦ Κρι-
τίου ἀκηκοέναι τὸν Χαρμίδην ταύτην τὴν ἀπόκρισιν
περὶ τῆς σωφροσύνης. ὁ μὲν οὖν Χαρμίδης βουλόμε-
νος μὴ αὐτὸς ὑπέχειν λόγον, ἀλλ' ἐκεῖνον, τῆς ἀποκρί-
σεως, | ὑπεκίνει αὐτὸν ἐκεῖνον, καὶ ἐνεδείκνυτο, ὡς ἐξ- D
εληλεγμένος εἴη· ὁ δ' οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλά μοι ἔδοξεν
ὀργισθῆναι αὐτῷ ὥσπερ ποιητὴς ὑποκριτῇ κακῶς δια-
τιθέντι τὰ ἑαυτοῦ ποιήματα. ὥστ' ἐμβλέψας αὐτῷ εἶ-
πεν, Οὕτως οἴει, ὦ Χαρμίδη, εἰ σὺ μὴ οἶσθα ὅ τί ποτ'
ἐνόει ὃς ἔφη σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράτ-
τειν, οὐδὲ δὴ ἐκεῖνον εἰδέναι; Ἀλλ', ὦ βέλτιστε, ἔφην
ἐγώ, Κριτία, τοῦτον μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν ἀγνοεῖν τη-
λικοῦτον ὄντα· σὲ δέ που εἰκὸς | εἰδέναι καὶ ἡλικίας E
ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας. εἰ οὖν ξυγχωρεῖς τοῦτ' εἶναι σω-
φροσύνην, ὅπερ οὑτοσὶ λέγει, καὶ παραδέχει τὸν λό-
γον, ἔγωγε πολὺ ἂν ἥδιον μετὰ σοῦ σκοποίμην, εἴτ'
ἀληθὲς εἴτε μὴ τὸ λεχθέν. Ἀλλὰ πάνυ ξυγχωρῶ, ἔφη,
καὶ παραδέχομαι. Καλῶς γε σὺ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
ποιῶν. καί μοι λέγε, ἦ καὶ ἃ νῦν δὴ ἠρώτων ἐγὼ ξυγ-
χωρεῖς, τοὺς δημιουργοὺς πάντας ποιεῖν τι; Ἔγωγε.
Ἦ οὖν δοκοῦσί σοι τὰ ἑαυτῶν μόνον ποιεῖν, ἢ * καὶ 163
τὰ τῶν ἄλλων; Καὶ τὰ τῶν ἄλλων. Σωφρονοῦσιν
οὖν οὐ τὰ ἑαυτῶν μόνον ποιοῦντες; Τί γὰρ κωλύει;
ἔφη. Οὐδὲν ἐμέ γε, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὅρα, μὴ ἐκεῖνον
κωλύει, ὃς ὑποθέμενος σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ ἑαυ-
τοῦ πράττειν ἔπειτα οὐδέν φησι κωλύειν καὶ τοὺς τὰ
τῶν ἄλλων πράττοντας σωφρονεῖν. Ἐγὼ γάρ που, ἦ
δ' ὅς, τοῦθ' ὡμολόγηκα, ὡς οἱ τὰ τῶν ἄλλων πράτ-
τοντες σωφρονοῦσιν· ἢ τοὺς ποιοῦντας ὡμολόγησα;
Εἰπέ μοι, ἦν δ' ἐγώ, οὐ | ταὐτὸν καλεῖς τὸ ποιεῖν καὶ B
τὸ πράττειν; Οὐ μέντοι, ἔφη· οὐδέ γε τὸ ἐργάζεσθαι
καὶ τὸ ποιεῖν. ἔμαθον γὰρ παρ' Ἡσιόδου, ὃς ἔφη,
ἔργον δ' οὐδὲν εἶναι ὄνειδος. οἴει οὖν αὐτόν, εἰ
τὰ τοιαῦτα ἔργα ἐκάλει καὶ ἐργάζεσθαι καὶ πράττειν,
οἷα νῦν δὴ σὺ ἔλεγες, οὐδενὶ ἂν ὄνειδος φάναι εἶναι
σκυτοτομοῦντι ἢ ταριχοπωλοῦντι ἢ ἐπ' οἰκήματος κα-
θημένῳ; οὐκ οἴεσθαί γε χρή, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ καὶ
ἐκεῖνος, οἶμαι, ποίησιν πράξεως καὶ ἐργασίας | ἄλλο C
ἐνόμιζε, καὶ ποίημα μὲν γίγνεσθαι ὄνειδος ἐνίοτε, ὅταν
μὴ μετὰ τοῦ καλοῦ γίγνηται, ἔργον δὲ οὐδέποτε οὐδὲν
ὄνειδος· τὰ γὰρ καλῶς τε καὶ ὠφελίμως ποιούμενα ἔρ-
γα ἐκάλει, καὶ ἐργασίας τε καὶ πράξεις τὰς τοιαύτας
ποιήσεις. φάναι δέ γε χρὴ καὶ οἰκεῖα μόνα τὰ τοιαῦ-
τα ἡγεῖσθαι αὐτόν, τὰ δὲ βλαβερὰ πάντα ἀλλότρια

ὥστε καὶ Ἡσίοδον χρὴ οἴεσθαι καὶ ἄλλον, ὅστις φρό-
νιμος, τὸν τὰ αὑτοῦ πράττοντα, τοῦτον σώφρονα κα-
D λεῖν. XI. | Ὦ Κριτία, ἦν δ' ἐγώ, καὶ εὐθὺς ἀρχομέ-
νου σου σχεδὸν ἐμάνθανον τὸν λόγον, ὅτι τὰ οἰκεῖά
τε καὶ τὰ αὑτοῦ ἀγαθὰ καλοίης, καὶ τὰς τῶν ἀγαθῶν
ποιήσεις πράξεις· καὶ γὰρ Προδίκου μυρία τινὰ ἀκή-
κοα περὶ ὀνομάτων διαιροῦντος. ἀλλ' ἐγώ σοι τίθε-
σθαι μὲν τῶν ὀνομάτων δίδωμι ὅπῃ ἂν βούλῃ ἕκα-
στον· δήλου δὲ μόνον ἐφ' ὅ τι ἂν φέροις τοὔνομα ὅ
τι ἂν λέγῃς. νῦν οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς σαφέστερον ὅρι-
E σαι, ἆρα τὴν τῶν ἀγαθῶν | πρᾶξιν ἢ ποίησιν, ἢ
ὅπως σὺ βούλει ὀνομάζειν, ταύτην λέγεις σὺ σωφρο-
σύνην εἶναι; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκ ἄρα σωφρονεῖ ὁ τὰ
κακὰ πράττων, ἀλλ' ὁ τὰ ἀγαθά; Σοὶ δέ, ἦ δ' ὅς, ὦ
βέλτιστε, οὐχ οὕτω δοκεῖ; Ἔα, ἦν δ' ἐγώ· μὴ γάρ πω
τὸ ἐμοὶ δοκοῦν σκοπῶμεν, ἀλλ' ὃ σὺ λέγεις νῦν. Ἀλ-
λὰ μέντοι ἔγωγε, ἔφη, τὸν μὴ ἀγαθά, ἀλλὰ κακὰ ποι-
οῦντα οὔ φημι σωφρονεῖν, τὸν δὲ ἀγαθά, ἀλλὰ μὴ
κακά, σωφρονεῖν· τὴν γὰρ τῶν ἀγαθῶν πρᾶξιν σω-
164 φροσύνην εἶναι σαφῶς σοι διορίζομαι. * Καὶ οὐδέν γέ
σε ἴσως κωλύει ἀληθῆ λέγειν. τόδε γε μέντοι, ἦν δ'
ἐγώ, θαυμάζω, εἰ σωφρονοῦντας ἀνθρώπους ἡγεῖ σὺ
ἀγνοεῖν, ὅτι σωφρονοῦσιν. Ἀλλ' οὐχ ἡγοῦμαι, ἔφη.
Οὐκ ὀλίγον πρότερον, ἔφην ἐγώ, ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ, ὅτι
τοὺς δημιουργοὺς οὐδὲν κωλύει καὶ αὖ τὰ τῶν ἄλλων
ποιοῦντας σωφρονεῖν; Ἐλέγετο γάρ, ἔφη· ἀλλὰ τί τοῦ-
B το; Οὐδέν. ἀλλὰ λέγε, εἰ δοκεῖ τί σοι ἰατρὸς | ὑγιᾶ
τινα ποιῶν ὠφέλιμα καὶ ἑαυτῷ ποιεῖν καὶ ἐκείνῳ, ὃν
ἰῷτο. Ἔμοιγε. Οὐκοῦν τὰ δέοντα πράττει ὅ γε ταῦ-
τα πράττων. Ναί. Ὁ δὲ τὰ δέοντα πράττων οὐ σω-
φρονεῖ; Σωφρονεῖ μὲν οὖν. Ἦ οὖν καὶ γιγνώσκειν
ἀνάγκη τῷ ἰατρῷ, ὅταν τε ὠφελίμως ἰᾶται καὶ ὅταν
μή; καὶ ἑκάστῳ τῶν δημιουργῶν, ὅταν τε μέλλῃ ὀνή-
σεσθαι ἀπὸ τοῦ ἔργου οὗ ἂν πράττῃ, καὶ ὅταν μή;
Ἴσως οὔ. Ἐνίοτε ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὠφελίμως πράξας
C ἢ βλαβερῶς | ὁ ἰατρὸς οὐ γιγνώσκει ἑαυτόν, ὡς ἔπρα-
ξε· καίτοι ὠφελίμως πράξας, ὡς ὁ σὸς λόγος, σωφρό-
νως ἔπραξεν. ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε. Οὐκοῦν,
ὡς ἔοικεν, ἐνίοτε ὠφελίμως πράξας πράττει μὲν σω-
φρόνως καὶ σωφρονεῖ, ἀγνοεῖ δ' ἑαυτόν, ὅτι σωφρο-
νεῖ; XII. Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν
ποτε γένοιτο, ἀλλ' εἴ τι σὺ οἴει ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ὑπ'
ἐμοῦ ὡμολογημένων εἰς τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι συμ-
D βαίνειν, ἐκείνων ἄν τι ἔγωγε | μᾶλλον ἀναθείμην, καὶ
οὐκ ἂν αἰσχυνθείην, ὅτι μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι εἰρηκέ-
ναι, μᾶλλον ἤ ποτε συγχωρήσαιμ' ἂν ἀγνοοῦντα αὐτὸν
ἑαυτὸν ἄνθρωπον σωφρονεῖν. σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε
αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γιγνώσκειν
ἑαυτόν, καὶ ξυμφέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ
τοιοῦτον γράμμα. καὶ γὰρ τοῦτο οὕτω μοι δοκεῖ τὸ
γράμμα ἀνακεῖσθαι, ὡς δὴ πρόσρησις οὖσα τοῦ θεοῦ
τῶν εἰσιόντων ἀντὶ τοῦ χαῖρε, ὡς τούτου μὲν οὐκ ὀρ-
E θοῦ ὄντος | τοῦ προσρήματος, τοῦ χαίρειν, οὐδὲ δεῖν
τοῦτο παρακελεύεσθαι ἀλλήλους, ἀλλὰ σωφρονεῖν. οὕ-
τω μὲν δὴ ὁ θεὸς προσαγορεύει τοὺς εἰσιόντας εἰς τὸ
ἱερὸν διαφέρον τι ἢ οἱ ἄνθρωποι, ὡς διανοούμενος
ἀνέθηκεν ὁ ἀναθείς, ὥς μοι δοκεῖ· καὶ λέγει πρὸς τὸν
ἀεὶ εἰσιόντα οὐκ ἄλλο τι ἢ σωφρόνει, φησίν. αἰνι-
γματωδέστερον δὲ δή, ὡς μάντις, λέγει· τὸ γὰρ γνῶ-
θι σαυτὸν καὶ τὸ σωφρόνει ἔστι μὲν ταὐτόν, ὡς
τὰ γράμματά φησι καὶ ἐγώ, * τάχα δ' ἄν τις οἰηθείη 165
ἄλλο εἶναι, ὃ δή μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστε-
ρον γράμματα ἀναθέντες, τό τε μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ
ἐγγύη, πάρα δ' ἄτη. καὶ γὰρ οὗτοι ξυμβουλὴν ᾠή-
θησαν εἶναι τὸ γνῶθι σαυτόν, ἀλλ' οὐ τῶν εἰσιόν-
των ἕνεκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρόσρησιν· εἶθ' ἵνα δὴ καὶ
σφεῖς μηδὲν ἧττον συμβουλὰς χρησίμους ἀναθεῖεν,
ταῦτα γράψαντες ἀνέθεσαν. οὗ δὴ οὖν ἕνεκα λέγω, ὦ
Σώκρατες, ταῦτα πάντα, τόδ' ἐστί. τὰ μὲν ἔμπροσθέν
σοι πάντα ἀφίημι· | ἴσως μὲν γάρ τι σὺ ἔλεγες περὶ B
αὐτῶν ὀρθότερον, ἴσως δ' ἐγώ· σαφὲς δ' οὐδὲν πάνυ
ἦν ὧν ἐλέγομεν. νῦν δ' ἐθέλω τούτου σοι διδόναι λό-
γον, εἰ μὴ ὁμολογεῖς σωφροσύνην εἶναι τὸ γιγνώσκειν
αὐτὸν ἑαυτόν. XIII. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, σὺ
μέν, ὡς φάσκοντος ἐμοῦ εἰδέναι περὶ ὧν ἐρωτῶ, προσ-
φέρει πρός με, καὶ ἐὰν δὴ βούλωμαι, ὁμολογήσαντός
σου. τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ ζητῶ γὰρ μετὰ σοῦ
ἀεὶ τὸ προτιθέμενον διὰ τὸ μὴ αὐτὸς εἰδέναι· σκεψά-
μενος | οὖν ἐθέλω εἰπεῖν εἴθ' ὁμολογῶ εἴτε μή. ἀλλ' C
ἐπίσχες, ἕως ἂν σκέψωμαι. Σκόπει δή, ἦ δ' ὅς. Καὶ
γάρ, ἦν δ' ἐγώ, σκοπῶ. εἰ γὰρ δὴ γιγνώσκειν γέ τί
ἐστιν ἡ σωφροσύνη, δῆλον ὅτι ἐπιστήμη τις ἂν εἴη καὶ
τινός. ἢ οὔ; Ἔστιν, ἔφη, ἑαυτοῦ γε. Οὐκοῦν καὶ ἰα-
τρική, ἔφην, ἐπιστήμη ἐστὶ τοῦ ὑγιεινοῦ; Πάνυ γε. Εἰ
τοίνυν με, ἔφην, ἔροιο σύ, ἰατρικὴ ὑγιεινοῦ ἐπιστήμη
οὖσα τί ἡμῖν χρησίμη ἐστὶ καὶ τί ἀπεργάζεται, εἴποιμ'
ἂν ὅτι οὐ σμικρὰν ὠφέλειαν· τὴν γὰρ | ὑγίειαν καλὸν D
ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται, εἰ ἀποδέχει τοῦτο. Ἀποδέ-
χομαι. Καὶ εἰ τοίνυν με ἔροιο τὴν οἰκοδομικήν, ἐπι-
στήμην οὖσαν τοῦ οἰκοδομεῖν, τί φημι ἔργον ἀπεργά-
ζεσθαι, εἴποιμ' ἄν, ὅτι οἰκήσεις. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν
ἄλλων τεχνῶν. χρὴ οὖν καὶ σὲ ὑπὲρ τῆς σωφροσύνης,
ἐπειδὴ φῂς αὐτὴν ἑαυτοῦ ἐπιστήμην εἶναι, ἔχειν εἰπεῖν
ἐρωτηθέντα, ὦ Κριτία, σωφροσύνη, ἐπιστήμη οὖσα
ἑαυτοῦ, τί καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται καὶ ἄξιον
τοῦ ὀνόματος; ἴθι οὖν, | εἰπέ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, E
ἔφη, οὐκ ὀρθῶς ζητεῖς. οὐ γὰρ ὁμοία αὕτη πέφυκε
ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, οὐδέ γε αἱ ἄλλαι ἀλλήλαις· σὺ
δ' ὡς ὁμοίων οὐσῶν ποιεῖ τὴν ζήτησιν. ἐπεὶ λέγε μοι,
ἔφη, τῆς λογιστικῆς τέχνης ἢ τῆς γεωμετρικῆς τί ἐστι
τοιοῦτον ἔργον, οἷον οἰκία οἰκοδομικῆς ἢ ἱμάτιον
ὑφαντικῆς ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔργα, ἃ πολλὰ ἄν τις ἔχοι
πολλῶν τεχνῶν δεῖξαι; ἔχεις * οὖν μοι καὶ σὺ τούτων 166
τοιοῦτόν τι ἔργον δεῖξαι; ἀλλ' οὐχ ἕξεις. Καὶ ἐγὼ
εἶπον, ὅτι Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλὰ τόδε σοι ἔχω δεῖξαι,
τίνος ἐστὶν ἐπιστήμη ἑκάστη τούτων τῶν ἐπιστημῶν, ὃ
τυγχάνει ὂν ἄλλο αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης. οἷον ἡ λογι-
στική ἐστί που τοῦ ἀρτίου καὶ τοῦ περιττοῦ, πλήθους
ὅπως ἔχει πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα. ἢ γάρ; Πάνυ
γε, ἔφη. Οὐκοῦν ἑτέρου ὄντος τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρ-
τίου αὐτῆς τῆς λογιστικῆς; Πῶς δ' οὔ; Καὶ | μὴν αὖ B
ἡ στατικὴ τοῦ βαρυτέρου καὶ κουφοτέρου σταθμοῦ
ἐστι [στατική]· ἕτερον δέ ἐστι τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦ-
φον τῆς στατικῆς αὐτῆς. ξυγχωρεῖς; Ἔγωγε. Λέγε
δὴ καὶ ἡ σωφροσύνη τίνος ἐστὶν ἐπιστήμη, ὃ τυγχάνει
ἕτερον ὂν αὐτῆς τῆς σωφροσύνης; XIV. Τοῦτό ἐστιν
ἐκεῖνο, ἔφη, ὦ Σώκρατες· ἐπ' αὐτὸ ἥκεις ἐρευνῶν, ὅτῳ
διαφέρει πασῶν τῶν ἐπιστημῶν ἡ σωφροσύνη· σὺ δὲ

ὁμοιότητά τινα ζητεῖς αὐτῆς ταῖς ἄλλαις. τὸ δ' οὐκ
C ἔστιν οὕτως, ἀλλ' | αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι ἄλλου εἰσὶν
ἐπιστῆμαι, ἑαυτῶν δ' οὔ, ἡ δὲ μόνη τῶν τε ἄλλων
ἐπιστημῶν ἐπιστήμη ἐστὶ καὶ αὐτὴ ἑαυτῆς. καὶ ταῦτά
σε πολλοῦ δεῖ λεληθέναι· ἀλλὰ γάρ, οἶμαι, ὃ ἄρτι οὐκ
ἔφησθα ποιεῖν, τοῦτο ποιεῖς· ἐμὲ γὰρ ἐπιχειρεῖς ἐλέγ-
χειν, ἐάσας περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστίν. Οἷον, ἦν δ' ἐγώ,
ποιεῖς ἡγούμενος, εἰ ὅ τι μάλιστα σὲ ἐλέγχω, ἄλλου
τινὸς ἕνεκα ἐλέγχειν, ἢ οὗπερ ἕνεκα κἂν ἐμαυτὸν διε-
D ρευνῴμην, τί λέγω, | φοβούμενος, μή ποτε λάθω οἰ-
όμενος μέν τι εἰδέναι, εἰδὼς δὲ μή. καὶ νῦν δὴ οὖν
ἔγωγέ φημι τοῦτο ποιεῖν, τὸν λόγον σκοπεῖν, μάλιστα
μὲν ἐμαυτοῦ ἕνεκα, ἴσως δὲ δὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτη-
δείων. ἢ οὐ κοινὸν οἴει ἀγαθὸν εἶναι σχεδόν τι πᾶσιν
ἀνθρώποις, γίγνεσθαι καταφανὲς ἕκαστον τῶν ὄντων
ὅπη ἔχει; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.
Θαῤῥῶν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ μακάριε, ἀποκρινόμενος
E τὸ ἐρωτώμενον ὅπη σοι φαίνεται, ἔα χαίρειν, | εἴτε
Κριτίας ἐστὶν εἴτε Σωκράτης ὁ ἐλεγχόμενος· ἀλλ' αὐ-
τῷ προσέχων τὸν νοῦν τῷ λόγῳ σκόπει, ὅπῃ ποτὲ
ἐκβήσεται ἐλεγχόμενος. Ἀλλά, ἔφη, ποιήσω οὕτω· δο-
κεῖς γάρ μοι μέτρια λέγειν. Λέγε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
περὶ τῆς σωφροσύνης πῶς λέγεις; XV. Λέγω τοίνυν,
ἦ δ' ὅς, ὅτι μόνη τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν αὐτή τε αὑ-
τῆς ἐστι καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη. Οὐκ-
οῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη ἂν εἴη,
εἴπερ καὶ ἐπιστήμης; Πάνυ γε, ἔφη. Ὁ ἄρα σώφρων
167 μόνος αὐτός τε ἑαυτὸν γνώσεται * καὶ οἷός τε ἔσται
ἐξετάσαι, τί τε τυγχάνει εἰδὼς καὶ τί μή, καὶ τοὺς ἄλ-
λους ὡσαύτως δυνατὸς ἔσται ἐπισκοπεῖν, τί τις οἶδε
καὶ οἴεται, εἴπερ οἶδε, καὶ τί αὖ τις οἴεται μὲν εἰδέ-
ναι, οἶδε δ' οὔ, τῶν δὲ ἄλλων οὐδείς. καὶ ἔστι δὴ
τοῦτο τὸ σωφρονεῖν τε καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ἑαυτὸν
αὐτὸν γιγνώσκειν, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶ-
δεν. ἆρα ταῦτά ἐστιν ἃ λέγεις; Ἔγωγ', ἔφη. Πάλιν
τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τρίτον τῷ Σωτῆρι, ὥσπερ ἐξ ἀρ-
B χῆς ἐπισκεψώμεθα, | πρῶτον μὲν εἰ δυνατόν ἐστι τοῦ-
το εἶναι ἢ οὔ, τὸ ἃ οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν εἰδέναι ὅτι
οἶδε καὶ ὅτι οὐκ οἶδεν· ἔπειτα εἰ ὅ τι μάλιστα δυνα-
τόν, τίς ἂν εἴη ἡμῖν ὠφέλεια εἰδόσιν αὐτό. Ἀλλὰ χρή,
ἔφη, σκοπεῖν. Ἴθι δή, ἔφην ἐγώ, ὦ Κριτία, σκέψαι,
ἐάν τι περὶ αὐτῶν εὐπορώτερος φανῇς ἐμοῦ· ἐγὼ μὲν
γὰρ ἀπορῶ. ᾗ δὲ ἀπορῶ, φράσω σοι; Πάνυ γ', ἔφη.
Ἄλλο τι οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πάντα ταῦτ' ἂν εἴη, εἰ ἔστιν
C ὅπερ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες, μία τις ἐπιστήμη, ἣ οὐκ | ἄλ-
λου τινός ἐστιν ἢ ἑαυτῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν
ἐπιστήμη, καὶ δὴ καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἡ αὐτὴ αὕτη;
Πάνυ γε. Ἰδὲ δή, ὡς ἄτοπον ἐπιχειροῦμεν, ὦ ἑταῖρε,
λέγειν· ἐν ἄλλοις γάρ που τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐὰν σκοπῇς,
δόξει σοι, ὡς ἐγῷμαι, ἀδύνατον εἶναι. Πῶς δὴ καὶ
ποῦ; Ἐν τοῖσδε. ἐννόει γάρ, εἴ σοι δοκεῖ ὄψις τις εἶ-
ναι, ἥ, ὧν μὲν αἱ ἄλλαι ὄψεις εἰσίν, οὐκ ἔστι τούτων
ὄψις, ἑαυτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὄψεων ὄψις ἐστί, καὶ
D μὴ ὄψεων ὡσαύτως, καὶ χρῶμα μὲν | ὁρᾷ οὐδὲν ὄψις
οὖσα, αὑτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ὄψεις. δοκεῖ τίς σοι
εἶναι τοιαύτη; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε. Τί δὲ ἀκοήν; ἣ
φωνῆς μὲν οὐδεμιᾶς ἀκούει, αὑτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων
ἀκοῶν ἀκούει καὶ τῶν μὴ ἀκοῶν; Οὐδὲ τοῦτο. Ξυλ-
λήβδην δὴ σκόπει περὶ πασῶν τῶν αἰσθήσεων, εἴ τίς
σοι δοκεῖ εἶναι αἰσθήσεων μὲν αἴσθησις καὶ αὑτῆς,
ὧν δὲ δὴ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις αἰσθάνονται, μηδενὸς
αἰσθανομένη. Οὐκ ἔμοιγε. | Ἀλλ' ἐπιθυμία δοκεῖ τίς E
σοι εἶναι, ἥτις ἡδονῆς μὲν οὐδεμιᾶς ἐστιν ἐπιθυμία,
αὑτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν; Οὐ δῆτα. Οὐδὲ
μὴν βούλησις, ὡς ἐγῷμαι, ἣ ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν βούλε-
ται, αὑτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας βουλήσεις βούλεται. Οὐ
γὰρ οὖν. Ἔρωτα δὲ φαίης ἄν τινα εἶναι τοιοῦτον, ὃς
τυγχάνει ὢν ἔρως καλοῦ μὲν οὐδενός, αὑτοῦ δὲ καὶ
τῶν ἄλλων ἐρώτων; Οὐκ, ἔφη, ἔγωγε. Φόβον δὲ ἤδη
τινὰ κατανενόηκας, ὃς ἑαυτὸν * μὲν καὶ τοὺς ἄλλους 168
φόβους φοβεῖται, τῶν δεινῶν δ' οὐδὲ ἓν φοβεῖται; Οὐ
κατανενόηκα, ἔφη. Δόξαν δὲ δοξῶν δόξαν καὶ αὑτῆς,
ὧν δὲ αἱ ἄλλαι δοξάζουσι μηδὲν δοξάζουσαν; Οὐδα-
μῶς. Ἀλλ' ἐπιστήμην, ὡς ἔοικε, φαμέν τινα εἶναι τοι-
αύτην, ἥτις μαθήματος μὲν οὐδενός ἐστιν ἐπιστήμη,
αὑτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη. Φαμὲν
γάρ. Οὐκοῦν ἄτοπον, εἰ ἄρα καὶ ἔστι; μηδὲν γάρ πω
διισχυριζώμεθα, ὡς οὐκ ἔστιν, ἀλλ' εἰ ἔστιν ἐπισκοπῶ-
μεν. | Ὀρθῶς λέγεις. XVI. Φέρε δή, ἔστι μὲν αὕτη ἡ B
ἐπιστήμη τινὸς ἐπιστήμη, καὶ ἔχει τινὰ τοιαύτην δύνα-
μιν, ὥστε τινὸς εἶναι. ἢ γάρ; Πάνυ γε. Καὶ γὰρ τὸ
μεῖζόν φαμεν τοιαύτην τινὰ ἔχειν δύναμιν, ὥστε τινὸς
εἶναι μεῖζον; Ἔχει γάρ. Οὐκοῦν ἐλάττονός τινος, εἴ-
περ ἔσται μεῖζον. Ἀνάγκη. Εἰ οὖν τι εὕροιμεν μεῖ-
ζον, ὃ τῶν μὲν μειζόνων ἐστὶ μεῖζον καὶ ἑαυτοῦ, ὧν δὲ
τἆλλα μείζω ἐστὶ μηδενὸς μεῖζον, πάντως | δὴ ἄν που C
ἐκεῖνό γ' αὐτῷ ὑπάρχοι, εἴπερ ἑαυτοῦ μεῖζον εἴη, καὶ
ἔλαττον ἑαυτοῦ εἶναι. ἢ οὔ; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ
Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ εἴ τι διπλάσιόν ἐστι τῶν τε
ἄλλων διπλασίων καὶ ἑαυτοῦ, ἡμίσεος δήπου ὄντος
ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων διπλάσιον ἂν εἴη· οὐ γάρ
ἐστί που ἄλλου διπλάσιον ἢ ἡμίσεος. Ἀληθῆ. Πλεῖον
δὲ αὑτοῦ ὂν οὐ καὶ ἔλαττον ἔσται, καὶ βαρύτερον ὂν
κουφότερον, καὶ πρεσβύτερον ὂν νεώτερον, καὶ τἆλλα
πάντα ὡσαύτως; | ὅ τί περ ἂν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν D
πρὸς ἑαυτὸ ἔχῃ, οὐ καὶ ἐκείνην ἕξει τὴν οὐσίαν, πρὸς
ἣν ἡ δύναμις αὐτοῦ ἦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε. οἷον ἡ
ἀκοή, φαμέν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἦν ἀκοὴ ἢ φωνῆς. ἢ
γάρ; Ναί. Οὐκοῦν εἴπερ αὐτὴ αὑτῆς ἀκούσεται, φω-
νὴν ἐχούσης ἑαυτῆς ἀκούσεται· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἀκού-
σειε. Πολλὴ ἀνάγκη. Καὶ ἡ ὄψις γέ που, ὦ ἄριστε,
εἴπερ ὄψεται αὐτὴ ἑαυτήν, χρῶμά τι αὐτὴν ἀνάγκη
ἔχειν· ἄχρων γὰρ ὄψις οὐδὲν [ἂν] | μή ποτε ἴδῃ. Οὐ E
γὰρ οὖν. Ὁρᾷς οὖν, ὦ Κριτία, ὅτι ὅσα διεληλύθα-
μεν, τὰ μὲν αὐτῶν ἀδύνατα παντάπασι φαίνεται ἡμῖν,
τὰ δ' ἀπιστεῖται σφόδρα μή ποτ' ἂν τὴν ἑαυτῶν δύ-
ναμιν πρὸς ἑαυτὰ σχεῖν. μεγέθη μὲν γὰρ καὶ πλήθη
καὶ τὰ τοιαῦτα παντάπασιν ἀδύνατον. ἢ οὐχί; Πάνυ
γε. Ἀκοὴ δ' αὖ καὶ ὄψις καὶ ἔτι γε κίνησις αὐτὴ
ἑαυτὴν κινεῖν, καὶ θερμότης καίειν, καὶ πάντα αὖ τὰ
τοιαῦτα τοῖς μὲν * ἀπιστίαν *ἂν* παράσχοι, ἴσως δέ 169
τισιν οὔ. μεγάλου δή τινος, ὦ φίλε, ἀνδρὸς δεῖ, ὅστις
τοῦτο κατὰ πάντων ἱκανῶς διαιρήσεται, πότερον οὐδὲν
τῶν ὄντων τὴν αὑτοῦ δύναμιν αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ πέ-
φυκεν ἔχειν [πλὴν ἐπιστήμης], ἀλλὰ πρὸς ἄλλο, ἢ τὰ
μέν, τὰ δ' οὔ· καὶ εἰ ἔστιν αὖ ἅτινα αὐτὰ πρὸς ἑαυ-
τά ἔχει, ἆρ' ἐν τούτοις ἐστὶν ἐπιστήμη, ἣν δὴ ἡμεῖς
σωφροσύνην φαμὲν εἶναι. ἐγὼ μὲν οὐ πιστεύω ἐμαυτῷ

ἱκανὸς εἶναι ταῦτα διελέσθαι. διὸ καὶ οὔτ' εἰ δυνατόν
B ἐστι τοῦτο γενέσθαι, ἐπιστήμης | ἐπιστήμην εἶναι, ἔχω διισχυρίσασθαι, οὔτ', εἰ ὅ τι μάλιστα ἔστι, σωφροσύνην ἀποδέχομαι αὐτὸ εἶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωμαι, εἴτε τι ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖ τοιοῦτον ὄν, εἴτε μή. τὴν γὰρ οὖν δὴ σωφροσύνην ὠφέλιμόν τι καὶ ἀγαθὸν μαντεύομαι εἶναι. σὺ οὖν, ὦ παῖ Καλλαίσχρου — τίθεσαι γὰρ σωφροσύνην τοῦτ' εἶναι, ἐπιστήμην ἐπιστήμης καὶ δὴ καὶ ἀνεπιστημοσύνης — πρῶτον μὲν τοῦτο ἔνδειξαι, ὅτι δυνατὸν [ἀποδεῖξαί σε] ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, ἔπειτα
C πρὸς τῷ δυνατῷ, ὅτι καὶ | ὠφέλιμον, κἀμὲ τάχ' ἂν ἀποπληρώσαις, ὡς ὀρθῶς λέγεις περὶ σωφροσύνης, ὃ ἔστιν. XVII. Καὶ ὁ Κριτίας ἀκούσας ταῦτα καὶ ἰδών με ἀποροῦντα, ὥσπερ οἱ τοὺς χασμωμένους καταντικρὺ ὁρῶντες ταὐτὸν τοῦτο ξυμπάσχουσι, κἀκεῖνος ἔδοξέ μοι ὑπ' ἐμοῦ ἀποροῦντος ἀναγκασθῆναι καὶ αὐτὸς ἁλῶναι ὑπὸ ἀπορίας. ἅτε οὖν εὐδοκιμῶν ἑκάστοτε, ᾐσχύνετο τοὺς παρόντας, καὶ οὔτε ξυγχωρῆσαί μοι ἤθελεν ἀδύνατος εἶναι διελέσθαι ἃ προὐκαλούμην αὐ-
D τόν, ἔλεγέ | τε οὐδὲν σαφές, ἐπικαλύπτων τὴν ἀπορίαν. κἀγὼ ἡμῖν ἵνα ὁ λόγος προΐοι, εἶπον· Ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ὦ Κριτία, νῦν μὲν τοῦτο ξυγχωρήσωμεν, δυνατὸν εἶναι γενέσθαι ἐπιστήμην ἐπιστήμης· αὖθις δὲ ἐπισκεψόμεθα, εἴθ' οὕτως ἔχει, εἴτε μή. ἴθι δὴ οὖν, εἰ ὅ τι μάλιστα δυνατὸν τοῦτο, τί μᾶλλον οἷόν τέ ἐστιν εἰδέναι ἅ τέ τις οἶδε καὶ ἃ μή; τοῦτο γὰρ δήπου ἔφαμεν εἶναι τὸ γιγνώσκειν αὑτὸν καὶ σωφρονεῖν. ἦ γάρ; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς, καὶ ξυμβαίνει γέ που, ὦ Σώκρατες. εἰ
E | γάρ τις ἔχει ἐπιστήμην, ἣ αὐτὴ αὑτὴν γιγνώσκει, τοιοῦτος ἂν αὐτὸς εἴη, οἷόνπερ ἐστὶν ὃ ἔχει. ὥσπερ ὅταν τάχος τις ἔχῃ, ταχύς, καὶ ὅταν κάλλος, καλός, καὶ ὅταν γνῶσιν, γιγνώσκων. ὅταν δὲ δὴ γνῶσιν αὐτὴν αὑτῆς τις ἔχῃ, γιγνώσκων που αὐτὸς ἑαυτὸν τότε ἔσται. Οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἀμφισβητῶ, ὡς οὐχ, ὅταν τὸ αὐτὸ γιγνῶσκόν τις ἔχῃ, αὐτὸς αὑτὸν γνώσεται. ἀλλ' ἔχοντι τοῦτο τίς ἀνάγκη εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ
170 μὴ * οἶδεν; Ὅτι, ὦ Σώκρατες, ταὐτόν ἐστι τοῦτο ἐκείνῳ. Ἴσως, ἔφην· ἀλλ' ἐγὼ κινδυνεύω ἀεὶ ὅμοιος εἶναι· οὐ γὰρ αὖ μανθάνω, ὡς ἔστι τὸ αὐτὸ ἃ οἶδεν εἰδέναι καὶ ἅ τις μὴ οἶδεν εἰδέναι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὧδε, ἦν δ' ἐγώ. ἐπιστήμη που ἐπιστήμης οὖσα ἆρα πλεῖόν τι οἵα τ' ἔσται διαιρεῖν ἢ ὅτι τούτων τόδε μὲν ἐπιστήμη, τόδε δ' οὐκ ἐπιστήμη; Οὔκ, ἀλλὰ τοσοῦτον. Ταὐτὸν
B οὖν ἐστιν ἐπιστήμη | τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη ὑγιεινοῦ, καὶ ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη δικαίου; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ τὸ μέν, οἶμαι, ἰατρική, τὸ δὲ πολιτική· τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐπιστήμη. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ἐὰν μὴ προσεπίστηταί τις τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλ' ἐπιστήμην μόνον γιγνώσκῃ, ἅτε τούτου μόνον ἔχων ἐπιστήμην, ὅτι μέν τι ἐπίσταται καὶ ὅτι ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, εἰκότως ἂν γιγνώσκοι καὶ περὶ αὑτοῦ
C καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ἦ γάρ; Ναί. Ὃ τι | δὲ γιγνώσκει, ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ πῶς εἴσεται; γιγνώσκει γὰρ δὴ τὸ μὲν ὑγιεινὸν τῇ ἰατρικῇ, ἀλλ' οὐ σωφροσύνῃ, τὸ δ' ἁρμονικὸν μουσικῇ, ἀλλ' οὐ σωφροσύνῃ, τὸ δ' οἰκοδομικὸν οἰκοδομικῇ, ἀλλ' οὐ σωφροσύνῃ, καὶ οὕτω πάντα. ἦ οὔ; Φαίνεται. Σωφροσύνῃ δέ, εἴπερ μόνον ἐστὶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, πῶς εἴσεται, ὅτι τὸ ὑγιεινὸν γιγνώσκει ἢ ὅτι τὸ οἰκοδομικόν; Οὐδαμῶς. Οὐκ
ἄρα εἴσεται ὃ οἶδεν ὁ τοῦτο ἀγνοῶν, ἀλλ' ὅτι οἶδε μόνον. Ἔοικεν. XVIII. Οὐκ ἄρα σωφρονεῖν τοῦτ' | D
ἂν εἴη οὐδὲ σωφροσύνη, εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν, ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ὅτι οἶδε καὶ ὅτι οὐκ οἶδε μόνον. Κινδυνεύει. Οὐδὲ ἄλλον ἄρα οἷός τε ἔσται οὗτος ἐξετάσαι φάσκοντά τι ἐπίστασθαι, πότερον ἐπίσταται ὅ φησιν ἐπίστασθαι ἢ οὐκ ἐπίσταται· ἀλλὰ τοσοῦτο μόνον, ὡς ἔοικε, γνώσεται, ὅτι ἔχει τινὰ ἐπιστήμην, ὅτου δέ γε, ἡ σωφροσύνη οὐ ποιήσει αὐτὸν | E
γιγνώσκειν. Οὐ φαίνεται. Οὔτε ἄρα τὸν προσποιούμενον ἰατρὸν εἶναι, ὄντα δὲ μή, καὶ τὸν ὡς ἀληθῶς ὄντα οἷός τε ἔσται διακρίνειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν ἐπιστημόνων καὶ μή. σκεψώμεθα δὲ ἐκ τῶνδε· εἰ μέλλει ὁ σώφρων ἢ ὁστισοῦν ἄλλος τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν διαγνώσεσθαι καὶ τὸν μή, ἆρ' οὐχ ὧδε ποιήσει; περὶ μὲν ἰατρικῆς δήπου αὐτῷ οὐ διαλέξεται· οὐδὲν γὰρ ἐπαΐει, ὡς ἔφαμεν, ὁ ἰατρὸς ἀλλ' ἢ τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ νοσῶδες. ἢ οὔ; Ναί, οὕτω. Περὶ δέ γε ἐπιστήμης οὐδὲν οἶδεν, ἀλλὰ τοῦτο δὴ τῇ σωφροσύνῃ μόνῃ ἀπέδομεν. Ναί. Οὐδὲ περὶ ἰατρικῆς ἄρα οἶδεν ὁ ἰατρικός, ἐπειδήπερ * ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη οὖσα τυγχάνει. Ἀληθῆ. Ὅτι μὲν δὴ ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, γνώσεται ὁ σώφρων τὸν ἰατρόν· ἐπιχειρῶν δὲ δὴ πεῖραν λαβεῖν ἥτις ἐστίν, ἄλλο τι σκέψεται ὧντινων; ἢ οὐ τούτῳ ὥρισται ἑκάστη ἐπιστήμη, μὴ μόνον ἐπιστήμη εἶναι, ἀλλὰ καὶ τίς, τῷ τινῶν εἶναι; Τούτῳ μὲν οὖν. Καὶ ἡ ἰατρικὴ δὴ ἑτέρα εἶναι τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ὡρίσθη τῷ τοῦ ὑγιεινοῦ εἶναι καὶ νοσώδους ἐπιστήμη. Ναί. Οὐκοῦν ἐν τούτοις ἀναγκαῖον σκοπεῖν τὸν βουλόμενον ἰατρικὴν | σκοπεῖν, ἐν οἷς ποτ' ἔστιν. οὐ γὰρ I
δήπου ἔν γε τοῖς ἔξω, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν. Οὐ δῆτα. Ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ἄρα καὶ νοσώδεσιν ἐπισκέψεται τὸν ἰατρόν, ᾗ ἰατρικός ἐστιν, ὁ ὀρθῶς σκοπούμενος. Ἔοικεν. Οὐκοῦν ἐν τοῖς οὕτως ἢ λεγομένοις ἢ πραττομένοις τὰ μὲν λεγόμενα, εἰ ἀληθῆ λέγεται, σκοπούμενος, τὰ δὲ πραττόμενα, εἰ ὀρθῶς πράττεται; Ἀνάγκη. Ἦ οὖν ἄνευ ἰατρικῆς δύναιτ' ἄν τις τούτων ποτέροις ἐπακολουθῆσαι; Οὐ δῆτα. Οὐ δέ γε | ἄλλος οὐδείς, ὡς ἔοικε, πλὴν ἰατρός, οὔτε δὴ ὁ σώφρων· ἰατρὸς γὰρ ἂν εἴη πρὸς τῇ σωφροσύνῃ. Ἔστι ταῦτα. Παντὸς ἄρα μᾶλλον, εἰ ἡ σωφροσύνη ἐπιστήμης ἐπιστήμη μόνον ἐστὶ καὶ ἀνεπιστημοσύνης, οὔτε ἰατρὸν διακρῖναι οἵα τε ἔσται ἐπιστάμενον τὰ τῆς τέχνης ἢ μὴ ἐπιστάμενον, προσποιούμενον δὲ ἢ οἰόμενον, οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν ἐπισταμένων καὶ ὁτιοῦν, πλήν γε τὸν αὑτοῦ ὁμότεχνον, ὥσπερ οἱ ἄλλοι δημιουργοί. Φαίνεται, ἔφη. XIX. Τίς | οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, D
ὠφέλεια ἡμῖν ἔτι ἂν εἴη ἀπὸ τῆς σωφροσύνης τοιαύτης οὔσης; εἰ μὲν γάρ, ὃ ἐξ ἀρχῆς ὑπετιθέμεθα, ᾔδει ὁ σώφρων ἅ τε ᾔδει καὶ ἃ μὴ ᾔδει, τὰ μὲν ὅτι οἶδε, τὰ δ' ὅτι οὐκ οἶδε, καὶ ἄλλον ταὐτὸν τοῦτο πεπονθότα ἐπισκέψασθαι οἷός τε ἦν, μεγάλως τι ἂν ἡμῖν, φαμέν, ὠφέλιμον ἦν σώφροσιν εἶναι· ἀναμάρτητοι γὰρ ἂν τὸν βίον διεζῶμεν αὐτοί τε [καὶ] οἱ τὴν σωφροσύνην ἔχοντες, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὅσοι ὑφ' ἡμῶν ἤρχοντο. οὔτε γὰρ ἂν αὐτοὶ | ἐπεχειροῦμεν πράττειν ἃ E
μὴ ἠπιστάμεθα, ἀλλ' ἐξευρίσκοντες τοὺς ἐπισταμένους ἐκείνοις ἂν παρεδίδομεν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπετρέπομεν, ὧν ἤρχομεν, ἄλλο τι πράττειν ἢ ὅ τι πράττοντες ὀρ-

θῶς ἔμελλον πράξειν· τοῦτο δ' ἦν ἄν, οὗ ἐπιστήμην
εἶχον. καὶ οὕτω δὴ ὑπὸ σωφροσύνης οἰκία τε οἰκου-
μένη καλῶς ἔμελλεν οἰκεῖσθαι, πόλις τε πολιτευομένη,
172 *καὶ ἄλλο πᾶν, οὗ σωφροσύνη ἄρχοι· ἁμαρτίας γὰρ **
ἐξῃρημένης, ὀρθότητος δὲ ἡγουμένης ἐν πάσῃ πράξει,
ἀναγκαῖον καλῶς καὶ εὖ πράττειν τοὺς οὕτω διακειμέ-
νους, τοὺς δὲ εὖ πράττοντας εὐδαίμονας εἶναι. ἆρ' οὐχ
οὕτως, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, ἐλέγομεν περὶ σωφροσύ-
νης, λέγοντες ὅσον ἀγαθὸν εἴη τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδέ
τις καὶ ἃ μὴ οἶδεν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως. Νῦν
δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὁρᾷς, ὅτι οὐδαμοῦ ἐπιστήμη οὐδεμία
τοιαύτη οὖσα πέφανται. Ὁρῶ, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ'
B *ἐγώ, τοῦτ' ἔχει τὸ ' ἀγαθὸν ἣν νῦν εὑρίσκομεν σω-*
φροσύνην οὖσαν, τὸ ἐπιστήμην ἐπίστασθαι καὶ ἀνεπι-
στημοσύνην, ὅτι ὁ ταύτην ἔχων, ὅ τι ἂν ἄλλο μανθά-
νῃ, ῥᾷόν τε μαθήσεται, καὶ ἐναργέστερα πάντα αὐτῷ
φανεῖται, ἅτε πρὸς ἑκάστῳ ᾧ ἂν μανθάνῃ προσκαθο-
ρῶντι τὴν ἐπιστήμην; καὶ τοὺς ἄλλους δὴ κάλλιον ἐξ-
ετάσει περὶ ὧν ἂν καὶ αὐτὸς μάθῃ, οἱ δὲ ἄνευ τού-
του ἐξετάζοντες ἀσθενέστερον καὶ φαυλότερον τοῦτο
δράσουσιν; ἆρ', ὦ φίλε, τοιαῦτ' ἄττα ἐστὶν ἃ ἀπολαυ-
C *σόμεθα ' τῆς σωφροσύνης, ἡμεῖς δὲ μεῖζόν τι βλέπο-*
μεν καὶ ζητοῦμεν αὐτὸ μεῖζόν τι εἶναι ἢ ὅσον ἐστί;
Τάχα δ' ἄν, ἔφη, οὕτως ἔχοι. **XX.** *Ἴσως, ἦν δ' ἐγώ·*
ἴσως δέ γε ἡμεῖς οὐδὲν χρηστὸν ἐζητήσαμεν. τεκμαίρο-
μαι δέ, ὅτι μοι ἄτοπ' ἄττα καταφαίνεται περὶ σωφρο-
σύνης, εἰ τοιοῦτόν ἐστιν. ἴδωμεν γάρ, εἰ βούλει, συγ-
χωρήσαντες καὶ ἐπίστασθαι ἐπιστήμην δυνατὸν εἶναι
[εἰδέναι], καὶ ὅ γε ἐξ ἀρχῆς ἐτιθέμεθα σωφροσύνην
εἶναι, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδε, μὴ ἀποστε-
D *ρήσωμεν, ἀλλὰ δῶμεν· καὶ ταῦθ' ἅπαντα ' δόντες ἔτι*
βέλτιον σκεψώμεθα, εἰ ἄρα τι καὶ ἡμᾶς ὀνήσει τοιοῦ-
τον ὄν. ἃ γὰρ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὡς μέγα ἂν εἴη ἀγα-
θὸν ἡ σωφροσύνη, εἰ τοιοῦτον εἴη, ἡγουμένη διοική-
σεως καὶ οἰκίας καὶ πόλεως, οὔ μοι δοκοῦμεν, ὦ Κρι-
τία, καλῶς ὡμολογηκέναι. Πῶς δή; ἦ δ' ὅς. Ὅτι,
ἦν δ' ἐγώ, ῥᾳδίως ὡμολογήσαμεν μέγα τι ἀγαθὸν εἶ-
ναι τοῖς ἀνθρώποις, εἰ ἕκαστοι ἡμῶν ἃ μὲν ἴσασι,
πράττοιεν ταῦτα, ἃ δὲ μὴ ἐπίσταιντο, ἄλλοις παραδι-
E *δοῖεν τοῖς ἐπισταμένοις. ' Οὔκουν, ἔφη, καλῶς ὡμολο-*
γήσαμεν; Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἦν δ' ἐγώ. Ἄτοπα λέγεις
ὡς ἀληθῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Νὴ τὸν κύνα, ἔφην,
καὶ ἐμοί τοι δοκεῖ οὑτωσί. ἐνταῦθα καὶ ἄρτι ἀποβλέ-
ψας ἄτοπά γ' ἔφην μοι προφαίνεσθαι, καὶ ὅτι φοβοί-
μην, μὴ οὐκ ὀρθῶς σκοποῖμεν. ὡς ἀληθῶς γάρ, εἰ ὅ
τι μάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν ἡ σωφροσύνη, οὐδέν μοι
173 *δῆλον εἶναι * δοκεῖ, ὅ τι ἀγαθὸν ἡμᾶς ἀπεργάζεται.*
Πῶς δή; ἦ δ' ὅς. λέγε, ἵνα καὶ ἡμεῖς εἰδῶμεν ὅ τι λέ-
γεις. Οἶμαι μέν, ἦν δ' ἐγώ, ληρεῖν με· ὅμως τό γε
προφαινόμενον ἀναγκαῖον σκοπεῖν καὶ μὴ εἰκῇ παριέ-
ναι, εἴ τίς γε αὑτοῦ καὶ σμικρὸν κήδεται. Καλῶς γάρ,
ἔφη, λέγεις. **XXI.** *Ἄκουε δή, ἔφην, τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε*
διὰ κεράτων εἴτε δι' ἐλέφαντος ἐλήλυθεν. εἰ γὰρ ὅ τι
μάλιστα ἡμῶν ἄρχοι ἡ σωφροσύνη, οὖσα οἵαν νῦν ὁρι-
B *ζόμεθα, ἄλλο τι ' κατὰ τὰς ἐπιστήμας ἂν πράττοιτο,*
καὶ οὔτε τις κυβερνήτης φάσκων εἶναι, ὢν δὲ οὔ, ἐξ-
απατῷ ἂν ἡμᾶς, οὔτε ἰατρὸς οὔτε στρατηγὸς οὔτ' ἄλ-
λος οὐδείς, προσποιούμενός τι εἰδέναι ὃ μὴ οἶδε, λαν-
θάνοι ἄν. ἐκ δὴ τούτων οὕτως ἐχόντων ἄλλο ἂν ἡμῖν
τι ξυμβαίνοι ὑγιέσι τε τὰ σώματα εἶναι μᾶλλον ἢ νῦν,
καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ κινδυνεύοντας καὶ ἐν πολέμῳ σώ-
ζεσθαι, καὶ τὰ σκεύη καὶ τὴν ἀμπεχόνην καὶ ὑπόδεσιν
πᾶσαν καὶ τὰ ' χρήματα πάντα τεχνικῶς ἡμῖν εἰργα- C
σμένα εἶναι καὶ ἄλλα πολλὰ διὰ τὸ ἀληθινοῖς δημι-
ουργοῖς χρῆσθαι; εἰ δὲ βούλοιό γε, καὶ τὴν μαντικὴν
εἶναι ξυγχωρήσωμεν ἐπιστήμην τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι,
καὶ τὴν σωφροσύνην, αὐτῆς ἐπιστατοῦσαν, τοὺς μὲν
ἀλαζόνας ἀποτρέπειν, τοὺς δὲ ὡς ἀληθῶς μάντεις κα-
θιστάναι ἡμῖν προφήτας τῶν μελλόντων. κατεσκευα-
σμένον δὴ οὕτω τὸ ἀνθρώπινον γένος ὅτι μὲν ἐπιστη-
μόνως ἂν πράττοι καὶ ζῴη, ' ἕπομαι· ἡ γὰρ σωφρο- D
σύνη φυλάττουσα οὐκ ἂν ἐῴη παρεμπίπτουσαν τὴν
ἀνεπιστημοσύνην ξυνεργὸν ἡμῖν εἶναι· ὅτι δ' ἐπιστη-
μόνως ἂν πράττοντες εὖ ἂν πράττοιμεν καὶ εὐδαιμο-
νοῖμεν, τοῦτο δὲ οὔπω δυνάμεθα μαθεῖν, ὦ φίλε Κρι-
τία. **XXII.** *Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' ὅς, οὐ ῥᾳδίως εὑρήσεις*
ἄλλο τι τέλος τοῦ εὖ πράττειν, ἐὰν τὸ ἐπιστημόνως
ἀτιμάσῃς. Σμικρὸν τοίνυν με, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι προσδί-
δαξον, τίνος ἐπιστημόνως λέγεις; ἢ σκυτῶν τομῆς;
Μὰ ' Δί' οὐκ ἔγωγε. Ἀλλὰ χαλκοῦ ἐργασίας; Οὐδα- E
μῶς. Ἀλλὰ ἐρίων ἢ ξύλων ἢ ἄλλου του τῶν τοιού-
των; Οὐ δῆτα. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι ἐμμένομεν
τῷ λόγῳ τῷ εὐδαίμονα εἶναι τὸν ἐπιστημόνως ζῶντα.
οὗτοι γὰρ ἐπιστημόνως ζῶντες οὐχ ὁμολογοῦνται πα-
ρὰ σοῦ εὐδαίμονες εἶναι, ἀλλὰ περί τινων ἐπιστημόνως
ζώντων σὺ δοκεῖς μοι ἀφορίζεσθαι τὸν εὐδαίμονα. καὶ
ἴσως λέγεις ὃν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸν εἰδότα τὰ μέλ-
*λοντα ἔσεσθαι πάντα, * τὸν μάντιν. τοῦτον ἢ ἄλλον* 174
τινὰ λέγεις; Καὶ τοῦτον ἔγωγε, ἔφη, καὶ ἄλλον. Τί-
να; ἦν δ' ἐγώ. ἆρα μὴ τὸν τοιόνδε, εἴ τις πρὸς τοῖς
μέλλουσι καὶ τὰ γεγονότα πάντα εἰδείη καὶ τὰ νῦν
ὄντα, καὶ μηδὲν ἀγνοοῖ; θῶμεν γάρ τινα εἶναι αὐτόν.
οὐ γάρ, οἶμαι, τούτου γ' ἔτι ἂν εἴποις οὐδένα ἐπιστη-
μονέστερον εἶναι ζῶντα. Οὐ δῆτα. Τόδε δὴ ἔτι προς-
ποθῶ, τίς αὐτὸν τῶν ἐπιστημῶν ποιεῖ εὐδαίμονα; ἢ
ἅπασαι ὁμοίως; ' Οὐδαμῶς ὁμοίως, ἔφη. Ἀλλὰ ποία B
μάλιστα; ᾗ τί οἶδε καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν γεγονότων
καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι; ἆρά γε ᾗ τὸ πεττευτι-
κόν; Ποῖον, ἦ δ' ὅς, πεττευτικόν; Ἀλλ' ᾗ τὸ λογιστι-
κόν; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ᾗ τὸ ὑγιεινόν; Μᾶλλον, ἔφη.
Ἐκείνη δ', ἣν λέγω μάλιστα, ἦν δ' ἐγώ, ᾗ τί; Ἧι τὸ
ἀγαθόν, ἔφη, καὶ τὸ κακόν. Ὦ μιαρέ, ἔφην ἐγώ, πά-
λαι με περιέλκεις κύκλῳ, ἀποκρυπτόμενος, ὅτι οὐ τὸ
ἐπιστημόνως ἦν ζῆν τὸ εὖ πράττειν τε καὶ εὐδαιμονεῖν
ποιοῦν, οὐδὲ ' ξυμπασῶν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἀλλὰ C
μιᾶς οὔσης ταύτης μόνον τῆς περὶ τὸ ἀγαθόν τε καὶ
κακόν. ἐπεί, ὦ Κριτία, εἰ θέλεις ἐξελεῖν ταύτην τὴν
ἐπιστήμην ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἧττόν τι ἡ μὲν
ἰατρικὴ ὑγιαίνειν ποιήσει, ἡ δὲ σκυτικὴ ὑποδεδέσθαι,
ἡ δὲ ὑφαντικὴ ἠμφιέσθαι, ἡ δὲ κυβερνητικὴ κωλύσει ἐν
τῇ θαλάττῃ ἀποθνήσκειν καὶ ἡ στρατηγικὴ ἐν πολέ-
μῳ; Οὐδὲν ἧττον, ἔφη. Ἀλλ', ὦ φίλε Κριτία, τὸ εὖ τε
τούτων ἕκαστα γίγνεσθαι καὶ ὠφελίμως ἀπολελοιπὸς
ἡμᾶς ἔσται ' ταύτης ἀπούσης. Ἀληθῆ λέγεις. Οὐχ D
αὕτη δέ γε, ὡς ἔοικεν, ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἀλλ' ἧς ἔρ-
γον ἐστὶ τὸ ὠφελεῖν ἡμᾶς. οὐ γὰρ ἐπιστημῶν γε καὶ
ἀνεπιστημοσυνῶν ἡ ἐπιστήμη ἐστίν, ἀλλὰ ἀγαθοῦ τε
καὶ κακοῦ. ὥςτε εἰ αὕτη ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ σωφροσύ-

νη ἄλλο τι ἂν εἴη ἢ ὠφελίμη ἡμῖν. *Τί δ', ἦ δ' ὅς,* οὐκ ἂν αὕτη ὠφελοῖ; εἰ γὰρ ὅ τι μάλιστα τῶν ἐπι-

E στημῶν ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἐπιστατεῖ | δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, καὶ ταύτης δήπου ἂν ἄρχουσα τῆς περὶ τἀγαθὸν ἐπιστήμης ὠφελοῖ ἂν ἡμᾶς. Ἦ καὶ ὑγιαίνειν ποιοῖ, ἦν δ' ἐγώ, αὕτη, ἀλλ' οὐχ ἡ ἰατρική; καὶ τἆλλα τὰ τῶν τεχνῶν αὕτη ἂν ποιοῖ, καὶ οὐχὶ αἱ ἄλλαι τὸ αὑτῆς ἔργον ἑκάστη; ἢ οὐ πάλαι διεμαρτυρόμεθα, ὅτι ἐπιστήμης μόνον ἐστὶ καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη, ἄλλου δὲ οὐδενός; οὐχ οὕτω; Φαίνεταί γε. Οὐκ ἄρα ὑγιείας ἔσται δημιουργός. Οὐ

175 δῆτα. Ἄλλης γὰρ ἦν * τέχνης ὑγίεια. ἢ οὔ; Ἄλλης. Οὐδ' ἄρα ὠφελείας, ὦ ἑταῖρε· ἄλλῃ γὰρ αὖ ἀπέδομεν τοῦτο τὸ ἔργον τέχνῃ νῦν δή. ἦ γάρ; Πάνυ γε. Πῶς οὖν ὠφέλιμος ἔσται ἡ σωφροσύνη, οὐδεμιᾶς ὠφελείας οὖσα δημιουργός; Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἔοικέ γε. **XXIII.** Ὁρᾷς οὖν, ὦ Κριτία, ὡς ἐγὼ πάλαι εἰκότως ἐδεδοίκειν καὶ δικαίως ἐμαυτὸν ᾐτιώμην, ὅτι οὐδὲν χρηστὸν περὶ σωφροσύνης σκοπῶ; οὐ γὰρ ἄν που ὅ γε

B κάλλιστον πάντων ὁμολογεῖται εἶναι, τοῦτο | ἡμῖν ἀνωφελὲς ἐφάνη, εἴ τι ἐμοῦ ὄφελος ἦν πρὸς τὸ καλῶς ζητεῖν. νῦν δὲ — πανταχῇ γὰρ ἡττώμεθα, καὶ οὐ δυνάμεθα εὑρεῖν ἐφ' ὅτῳ ποτὲ τῶν ὄντων ὁ ὀνοματοθέτης τοῦτο τοὔνομα ἔθετο, τὴν σωφροσύνην. καίτοι πολλά γε ξυγκεχωρήκαμεν οὐ ξυμβαίνονθ' ἡμῖν ἐν τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ ἐπιστήμην ἐπιστήμης εἶναι ξυνεχωρήσαμεν, οὐκ ἐῶντος τοῦ λόγου οὐδὲ φάσκοντος εἶναι· καὶ ταύτῃ αὖ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπιστη-

C μῶν ἔργα γιγνώσκειν | ξυνεχωρήσαμεν, οὐδὲ τοῦτ' ἐῶντος τοῦ λόγου, ἵνα δὴ ἡμῖν γένοιτο ὁ σώφρων ἐπιστήμων ὧν τε οἶδεν, ὅτι οἶδε, καὶ ὧν μὴ οἶδεν, ὅτι οὐκ οἶδε. τοῦτο μὲν δὴ καὶ παντάπασι μεγαλοπρεπῶς ξυνεχωρήσαμεν, οὐδ' ἐπισκεψάμενοι τὸ ἀδύνατον εἶναι, ἅ τις μὴ οἶδε μηδαμῶς, ταῦτα εἰδέναι ἁμωσγέπως· ὅτι γὰρ οὐκ οἶδε, φησὶν αὐτὰ εἰδέναι ἡ ἡμετέρα ὁμολογία. καίτοι, ὡς ἐγῷμαι, οὐδενὸς ὅτου οὐχὶ ἀλογώτερον τοῦτ'

D ἂν φανείη. ἀλλ' ὅμως οὕτως ἡμῶν εὐηθικῶν | τυχοῦσα ἡ ζήτησις καὶ οὐ σκληρῶν, οὐδέν τι μᾶλλον εὑρεῖν δύναται τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τοσοῦτον κατεγέλασεν αὐτῆς, ὥστε ὃ ἡμεῖς πάλαι ξυνομολογοῦντες καὶ ξυμπλάττοντες ἐτιθέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τοῦτο ἡμῖν πάνυ ὑβριστικῶς ἀνωφελὲς ὂν ἀπέφαινε. τὸ μὲν οὖν ἐμὸν καὶ ἧττον ἀγανακτῶ· ὑπὲρ δὲ σοῦ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, πάνυ ἀγανακτῶ, εἰ σὺ τοιοῦτος ὢν τὴν ἰδέαν καὶ πρὸς τούτῳ | τὴν ψυχὴν σωφρονέστατος μηδὲν E

ὀνήσει ἀπὸ ταύτης τῆς σωφροσύνης μηδέ τί σ' ὠφελήσει ἐν τῷ βίῳ παροῦσα. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀγανακτῶ ὑπὲρ τῆς ἐπῳδῆς, ἣν παρὰ τοῦ Θρᾳκὸς ἔμαθον, εἰ μηδενὸς ἀξίου πράγματος οὖσαν αὐτὴν μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐμάνθανον. ταῦτ' οὖν πάνυ μὲν [οὖν] οὐκ οἴομαι οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἐμὲ φαῦλον εἶναι ζητητήν· ἐπεὶ τήν γε σωφροσύνην μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἴπερ γε ἔχεις αὐτό, μακάριον εἶναί σε. ἀλλ' * ὅρα εἰ ἔχεις 176

τε καὶ μηδὲν δέει τῆς ἐπῳδῆς· εἰ γὰρ ἔχεις, μᾶλλον ἂν ἔγωγέ σοι συμβουλεύσαιμι ἐμὲ μὲν λῆρον ἡγεῖσθαι εἶναι καὶ ἀδύνατον λόγῳ ὁτιοῦν ζητεῖν, σεαυτὸν δέ, ὅσῳπερ σωφρονέστερος εἶ, τοσούτῳ εἶναι καὶ εὐδαιμονέστερον. Καὶ ὁ Χαρμίδης, Ἀλλὰ μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδα οὔτ' εἰ ἔχω οὔτ' εἰ μὴ ἔχω· πῶς γὰρ ἂν εἰδείην ὅ γε μηδ' ὑμεῖς οἷοί τέ ἐστε ἐξευρεῖν ὅ τί ποτ' | ἔστιν, ὡς φῂς σύ; ἐγὼ B

μέντοι οὐ πάνυ σοι πείθομαι, καὶ ἐμαυτόν, ὦ Σώκρατες, πάνυ οἶμαι δεῖσθαι τῆς ἐπῳδῆς, καὶ τό γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει ἐπᾴδεσθαι ὑπὸ σοῦ ὅσαι ἡμέραι, ἕως ἂν φῂς σὺ ἱκανῶς ἔχειν. Εἶεν. ἀλλ', ἔφη ὁ Κριτίας, ὦ Χαρμίδη, εἰ δρᾷς τοῦτο, ἔμοιγ' ἔσται τοῦτο τεκμήριον, ὅτι σωφρονεῖς, ἢν ἐπᾴδειν παρέχῃς Σωκράτει καὶ μὴ ἀπολίπῃ τούτου μήτε μέγα μήτε σμικρόν. Ὡς ἀκολουθήσοντος, ἔφη, καὶ μὴ ἀπολειψομένου· δεινὰ | γὰρ ἂν ποιοίην, εἰ μὴ πειθοίμην σοὶ C

τῷ ἐπιτρόπῳ καὶ μὴ ποιοίην ἃ κελεύεις. Ἀλλὰ μήν, ἔφη, κελεύω ἔγωγε. Ποιήσω τοίνυν, ἔφη, ἀπὸ ταυτησὶ τῆς ἡμέρας ἀρξάμενος. Οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, τί βουλεύεσθον ποιεῖν; Οὐδέν, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ἀλλὰ βεβουλεύμεθα. Βιάσει ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, καὶ οὐδ' ἀνάκρισίν μοι δώσεις; Ὡς βιασομένου, ἔφη, ἐπειδήπερ ὅδε γε ἐπιτάττει. πρὸς ταῦτα σὺ αὖ βουλεύου ὅ τι ποιήσεις. Ἀλλ' | οὐδεμία, ἔφην ἐγώ, λείπεται βου- D

λή· σοὶ γὰρ ἐπιχειροῦντι πράττειν ὁτιοῦν καὶ βιαζομένῳ οὐδεὶς οἷός τ' ἔσται ἐναντιοῦσθαι ἀνθρώπων. Μὴ τοίνυν, ἦ δ' ὅς, μηδὲ σὺ ἐναντιοῦ. Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντιώσομαι.

Λ Α Χ Η Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ, ΜΕΛΗΣΙΑΣ, ΝΙΚΙΑΣ, ΛΑΧΗΣ, ΠΑΙΔΕΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΗΣΙΟΥ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

178 **I.** * *Τεθέασθε μὲν τὸν ἄνδρα μαχόμενον ἐν*
ὅπλοις, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης· οὗ δ᾽ ἕνεκα ὑμᾶς ἐκε-
λεύσαμεν συνθεάσασθαι ἐγώ τε καὶ Μελησίας ὅδε,
τότε μὲν οὐκ εἴπομεν, νῦν δ᾽ ἐροῦμεν. ἡγούμεθα γὰρ
χρῆναι πρός γε ὑμᾶς παῤῥησιάζεσθαι. εἰσὶ γάρ τινες,
οἳ τῶν τοιούτων καταγελῶσι, καὶ ἐάν τις αὐτοῖς συμ-
βουλεύσηται, οὐκ ἂν εἴποιεν ἃ νοοῦσιν, ἀλλὰ στοχα-
B *ζόμενοι τοῦ* | *συμβουλευομένου ἄλλα λέγουσι παρὰ τὴν*
ἑαυτῶν δόξαν· ὑμᾶς δὲ ἡμεῖς ἡγησάμενοι καὶ ἱκανοὺς
γνῶναι, καὶ γνόντας ἁπλῶς ἂν εἰπεῖν ἃ δοκεῖ ὑμῖν,
οὕτω παρελάβομεν ἐπὶ τὴν συμβουλὴν περὶ ὧν μέλλο-
μεν ἀνακοινοῦσθαι. ἔστιν οὖν τοῦτο, περὶ οὗ πάλαι
179 *τοσαῦτα προοιμιάζομαι,* * *τόδε. ἡμῖν εἰσιν υἱεῖς οὑ-*
τοιί, ὅδε μὲν τοῦδε, πάππου ἔχων ὄνομα, Θουκυδίδης,
ἐμὸς δὲ αὖ ὅδε· παππῷον δὲ καὶ οὗτος ὄνομ᾽ ἔχει τοὐ-
μοῦ πάτρός· Ἀριστείδην γὰρ αὐτὸν καλοῦμεν. ἡμῖν οὖν
τούτων δέδοκται ἐπιμεληθῆναι ὡς οἷόν τε μάλιστα,
καὶ μὴ ποιῆσαι ὅπερ οἱ πολλοί, ἐπειδὴ μειράκια γέγο-
νεν, ἀνεῖναι αὐτοὺς ὅ τι βούλονται ποιεῖν, ἀλλὰ νῦν
δὴ καὶ ἄρχεσθαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καθ᾽ ὅσον οἷοί
B *τ᾽* | *ἐσμέν. εἰδότες οὖν καὶ ὑμῖν υἱεῖς ὄντας ἡγησάμε-*
θα μεμεληκέναι περὶ αὐτῶν, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, πῶς
ἂν θεραπευθέντες γένοιντο ἄριστοι· εἰ δ᾽ ἄρα πολ-
λάκις μὴ προςεσχήκατε τὸν νοῦν τῷ τοιούτῳ, ὑπομνή-
σοντες, ὅτι οὐ χρὴ αὐτοῦ ἀμελεῖν, καὶ παρακαλοῦντες
ὑμᾶς ἐπὶ τὸ ἐπιμέλειάν τινα ποιήσασθαι τῶν υἱέων
κοινῇ μεθ᾽ ἡμῶν. **II.** *Ὅθεν δὲ ἡμῖν ταῦτ᾽ ἔδοξεν, ὦ*
Νικία τε καὶ Λάχης, χρὴ ἀκοῦσαι, κἂν ᾖ ὀλίγῳ μα-
κρότερα. συσσιτοῦμεν γὰρ δὴ ἐγώ τε καὶ Μελησίας
C *ὅδε, καὶ ἡμῖν τὰ μειράκια* | *παρασιτεῖ. ὅπερ οὖν καὶ*
ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, παῤῥησιασόμεθα πρὸς
ὑμᾶς. ἡμῶν γὰρ ἑκάτερος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς
πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἔχει λέγειν πρὸς τοὺς νεανί-
σκους, καὶ ὅσα ἐν πολέμῳ εἰργάσαντο καὶ ὅσα ἐν εἰ-
ρήνῃ, διοικοῦντες τά τε τῶν συμμάχων καὶ τὰ τῆςδε
τῆς πόλεως· ἡμέτερα δ᾽ αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει
λέγειν. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθά τε τούςδε καὶ αἰτιώ-
μεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν, ὅτι ἡμᾶς μὲν εἴων τρυφᾶν,
ἐπειδὴ | *μειράκια ἐγενόμεθα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων πρά-* D
γματα ἔπραττον· καὶ τοῖςδε τοῖς νεανίσκοις αὐτὰ ταῦ-
τα ἐνδεικνύμεθα, λέγοντες, ὅτι, εἰ μὲν ἀμελήσουσιν
ἑαυτῶν καὶ μὴ πείσονται ἡμῖν, ἀκλεεῖς γενήσονται, εἰ
δ᾽ ἐπιμελήσονται, τάχ᾽ ἂν τῶν ὀνομάτων ἄξιοι γένοιν-
το, ἃ ἔχουσιν. οὗτοι μὲν οὖν φασι πείσεσθαι· ἡμεῖς
δὲ δὴ τοῦτο σκοποῦμεν, τί ἂν οὗτοι μαθόντες ἢ ἐπι-
τηδεύσαντες ὅ τι ἄριστοι γένοιντο. εἰςηγήσατο οὖν τις
ἡμῖν | *καὶ τοῦτο τὸ μάθημα, ὅτι καλὸν εἴη τῷ νέῳ* E
μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι· καὶ ἐπῄνει τοῦτον, ὃν
νῦν ὑμεῖς ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον· κᾆτ᾽ ἐκέλευε
θεάσασθαι. ἔδοξε δὴ χρῆναι αὐτούς τε ἐλθεῖν ἐπὶ
θέαν τἀνδρὸς καὶ ὑμᾶς συμπαραλαβεῖν ἅμα μὲν συν-
θεατάς, ἅμα δὲ συμβούλους τε καὶ κοινωνούς, ἐὰν
βούλησθε, περὶ τῆς τῶν υἱέων ἐπιμελείας. ταῦτ᾽ * *ἐστὶν* 180
ἃ ἐβουλόμεθα ὑμῖν ἀνακοινώσασθαι. ἤδη οὖν ὑμέτε-
ρον μέρος συμβουλεύειν καὶ περὶ τούτου τοῦ μαθήμα-
τος, εἴτε δοκεῖ χρῆναι μανθάνειν εἴτε μή, καὶ περὶ τῶν
ἄλλων, εἴ τι ἔχετε ἐπαινέσαι μάθημα νέῳ ἀνδρὶ ἢ ἐπι-
τήδευμα, καὶ περὶ τῆς κοινωνίας λέγειν ὁποῖόν τι ποι-
ήσετε. **III.** ΝΙ. *Ἐγὼ μέν, ὦ Λυσίμαχε καὶ Μελησία,*
ἐπαινῶ τε ὑμῶν τὴν διάνοιαν καὶ κοινωνεῖν ἕτοιμος,
οἶμαι δὲ καὶ Λάχητα τόνδε. | ΛΑ. *Ἀληθῆ γὰρ οἴει, ὦ* B
Νικία· ὡς, ὅ γε ἔλεγεν ὁ Λυσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ
πατρὸς τοῦ αὑτοῦ τε καὶ τοῦ Μελησίου, πάνυ μοι δο-
κεῖ εὖ εἰρῆσθαι καὶ εἰς ἐκείνους καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς
ἅπαντας, ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πράττουσιν, ὅτι αὐτοῖς
σχεδόν τι ταῦτα συμβαίνει, ἃ οὗτος λέγει, καὶ περὶ
παῖδας καὶ περὶ τἆλλα ἴδια, ὀλιγωρεῖσθαί τε καὶ ἀμε-
λῶς διατίθεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς λέγεις, ὦ Λυ-

σίμαχε· ὅτι δ᾽ ἡμᾶς μὲν συμβούλους παρακαλεῖς ἐπὶ
C τὴν τῶν νεανίσκων παιδείαν, Σωκράτη δὲ τόνδε οὐ |
παρακαλεῖς, θαυμάζω, πρῶτον μὲν ὄντα δημότην,
ἔπειτ᾽ ἐνταῦθα ἀεὶ τὰς διατριβὰς ποιούμενον, ὅπου τί
ἐστι τῶν τοιούτων ὧν σὺ ζητεῖς περὶ τοὺς νέους ἢ μά-
θημα ἢ ἐπιτήδευμα καλόν. ΛΥ. Πῶς λέγεις, ὦ Λά-
χης; Σωκράτης γὰρ ὅδε τινὸς τῶν τοιούτων ἐπιμέλει-
αν πεποίηται; ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε. ΝΙ.
Τοῦτο μέν σοι κἂν ἐγὼ ἔχοιμι εἰπεῖν οὐ χεῖρον Λά-
χητος· καὶ γὰρ αὐτῷ μοι ἔναγχος ἄνδρα προὐξένησε
D τῷ υἱεῖ διδάσκαλον | μουσικῆς, Ἀγαθοκλέους μαθητὴν
Δάμωνα, ἀνδρῶν χαριέστατον οὐ μόνον τὴν μουσικήν,
ἀλλὰ καὶ τἆλλα, ὁπόσα βούλει, ἄξιον συνδιατρίβειν
τηλικούτοις νεανίσκοις. IV. ΛΥ. Οὔτοι τι, ὦ Σώκρα-
τές τε καὶ Νικία καὶ Λάχης, οἱ ἡλίκοι ἐγὼ ἔτι γιγνώ-
σκομεν τοὺς νεωτέρους, ἅτε κατ᾽ οἰκίαν τὰ πολλὰ δια-
τρίβοντες, ὑπὸ τῆς ἡλικίας· ἀλλ᾽ εἴ τι καὶ σύ, ὦ παῖ
Σωφρονίσκου, ἔχεις τῷδε τῷ σαυτοῦ δημότῃ ἀγαθὸν
E συμβουλεῦσαι, χρὴ συμβουλεύειν. | δίκαιος δ᾽ εἶ· καὶ
γὰρ πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὤν. ἀεὶ γὰρ ἐγὼ
καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἑταίρω τε καὶ φίλω ἦμεν, καὶ πρό-
τερον ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, πρίν τι ἐμοὶ διενεχθῆναι.
περιφέρει δέ τίς με καὶ μνήμη ἄρτι τῶνδε λεγόντων·
τὰ γὰρ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμε-
νοι θαμὰ ἐπιμέμνηνται Σωκράτους καὶ σφόδρα ἐπαι-
νοῦσιν· οὐ μέντοι πώποτε αὐτοὺς ἀνηρώτησα, εἰ τὸν
181 Σωφρονίσκου * λέγοιεν. ἀλλ᾽, ὦ παῖδες, λέγετέ μοι, ὅδ᾽
ἐστὶ Σωκράτης, περὶ οὗ ἑκάστοτε μέμνησθε; ΠΑΙ.
Πάνυ μὲν οὖν, ὦ πάτερ, οὗτος. ΛΥ. Εὖ γε νὴ τὴν
Ἥραν, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὀρθοῖς τὸν πατέρα, ἄριστον
ἀνδρῶν ὄντα, καὶ ἄλλως, καὶ δὴ καὶ ὅτι οἰκεῖα τά τε
σὰ ἡμῖν ὑπάρξει καὶ σοὶ τὰ ἡμέτερα. ΛΑ. Καὶ μήν,
ὦ Λυσίμαχε, μὴ ἀφίεσό γε τἀνδρός· ὡς ἐγὼ καὶ ἄλ-
λοθί γε αὐτὸν ἐθεασάμην οὐ μόνον τὸν πατέρα, ἀλ-
B λὰ καὶ τὴν | πατρίδα ὀρθοῦντα· ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δη-
λίου φυγῇ μετ᾽ ἐμοῦ ξυνανεχώρει, κἀγώ σοι λέγω, ὅτι,
εἰ ἄλλοι ἤθελον τοιοῦτοι εἶναι, ὀρθὴ ἂν ἡμῶν ἡ πό-
λις ἦν καὶ οὐκ ἂν ἔπεσε τότε τοιοῦτον πτῶμα. ΛΥ.
Ὦ Σώκρατες, οὗτος μέντοι ὁ ἔπαινός ἐστι καλός, ὃν
σὺ νῦν ἐπαινεῖ ὑπ᾽ ἀνδρῶν ἀξίων πιστεύεσθαι, καὶ εἰς
ταῦτα, εἰς ἃ οὗτοι ἐπαινοῦσιν. εὖ οὖν ἴσθι, ὅτι ἐγὼ
ταῦτα ἀκούων χαίρω, ὅτι εὐδοκιμεῖς. καὶ σὺ δὲ ἡγοῦ
με ἐν τοῖς γ᾽ εὐνουστάτοις σοι εἶναι. χρῆν μὲν οὖν
C καὶ πρότερόν | σε φοιτᾶν αὐτὸν παρ᾽ ἡμᾶς καὶ οἰκεί-
ους ἡγεῖσθαι, ὥσπερ τὸ δίκαιον· νῦν δ᾽ οὖν ἀπὸ τῆσ-
δε τῆς ἡμέρας, ἐπειδὴ ἀνεγνωρίσαμεν ἀλλήλους, μὴ ἄλ-
λως ποίει, ἀλλὰ σύνισθί τε καὶ γνώριζε καὶ ἡμᾶς καὶ
τούσδε τοὺς νεωτέρους, ὅπως ἂν διασῴζητε καὶ ὑμεῖς
τὴν ἡμετέραν φιλίαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ σὺ ποιήσεις,
καὶ ἡμεῖς σε καὶ αὖθις ὑπομνήσομεν· περὶ δὲ ὧν ἠρ-
ξάμεθα τί φατε; τί δοκεῖ; τὸ μάθημα τοῖς μειρακί-
οις ἐπιτήδειον εἶναι ἢ οὔ, τὸ μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχε-
D σθαι; V. ΣΩ. | Ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι, ὦ Λυσίμα-
χε, ἔγωγε πειράσομαι συμβουλεύειν, ἄν τι δύνωμαι,
καὶ αὖ ἃ προκαλεῖ πάντα ποιεῖν. δικαιότατον μέντοι
μοι δοκεῖ εἶναι, ἐμὲ νεώτερον ὄντα τῶνδε καὶ ἀπειρό-
τερον τούτων ἀκούειν πρότερον, τί λέγουσι, καὶ μαν-
θάνειν παρ᾽ αὐτῶν· ἐὰν δ᾽ ἔχω τι ἄλλο παρὰ τὰ ὑπὸ
τούτων λεγόμενα, τότ᾽ ἤδη διδάσκειν καὶ πείθειν καὶ
σὲ καὶ τούτους. ἀλλ᾽, ὦ Νικία, τί οὐ λέγει πότερος
ὑμῶν; ΝΙ. Ἀλλ᾽ οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες. δοκεῖ
γὰρ ἐμοὶ | τοῦτο τὸ μάθημα τοῖς νέοις ὠφέλιμον εἶ- E
ναι ἐπίστασθαι πολλαχῇ. καὶ γὰρ τὸ μὴ ἄλλοθι δια-
τρίβειν, ἐν οἷς δὴ φιλοῦσιν οἱ νέοι τὰς διατριβὰς ποι-
εῖσθαι, ὅταν σχολὴν ἄγωσιν, ἀλλ᾽ ἐν τούτῳ, εὖ ἔχει,
ὅθεν καὶ τὸ σῶμα βέλτιον ἴσχειν ἀνάγκη — οὐδενὸς
γὰρ τῶν γυμνασίων φαυλότερον * οὐδ᾽ ἐλάττω πόνον 182
ἔχει —, καὶ ἅμα προσήκει μάλιστ᾽ ἐλευθέρῳ τοῦτό τε
τὸ γυμνάσιον καὶ ἡ ἱππική· οὗ γὰρ ἀγῶνος ἀθληταί
ἐσμεν καὶ ἐν οἷς ἡμῖν ὁ ἀγὼν πρόκειται, μόνοι οὗτοι
γυμνάζονται οἱ ἐν τούτοις τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ὀρ-
γάνοις γυμναζόμενοι. ἔπειτα ὀνήσει μέν τι τοῦτο τὸ
μάθημα καὶ ἐν τῇ μάχῃ αὐτῇ, ὅταν ἐν τάξει δέῃ μά-
χεσθαι μετὰ πολλῶν ἄλλων· μέγιστον μέντοι αὐτοῦ
ὄφελος, ὅταν λυθῶσιν αἱ τάξεις καὶ ἤδη τι δέῃ μόνον
πρὸς μόνον ἢ διώκοντα ἀμυνομένῳ τινὶ ἐπιθέσθαι ἢ
καὶ ἐν φυγῇ ἐπιτιθεμένου | ἄλλου ἀμύνασθαι αὐτόν· B
οὔτ᾽ ἂν ὑπό γε ἑνὸς εἷς ὁ τοῦτ᾽ ἐπιστάμενος οὐδὲν ἂν
πάθοι, ἴσως δ᾽ οὐδὲ ὑπὸ πλειόνων, ἀλλὰ πανταχῇ ἂν
ταύτῃ πλεονεκτοῖ. ἔτι δὲ καὶ εἰς ἄλλου καλοῦ μαθή-
ματος ἐπιθυμίαν παρακαλεῖ τὸ τοιοῦτον· πᾶς γὰρ ἂν
μαθὼν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι ἐπιθυμήσειε καὶ τοῦ ἑξῆς
μαθήματος τοῦ περὶ τὰς τάξεις, καὶ ταῦτα λαβὼν καὶ
φιλοτιμηθεὶς ἐν αὐτοῖς ἐπὶ πᾶν ἂν τὸ περὶ τὰς στρα-
τηγίας | ὁρμήσειε. καὶ ἤδη δῆλον, ὅτι τὰ τούτων ἐχό- C
μενα καὶ μαθήματα πάντα καὶ ἐπιτηδεύματα πάντα
καὶ καλὰ καὶ πολλοῦ ἄξια ἀνδρὶ μαθεῖν τε καὶ ἐπι-
τηδεῦσαι, ὧν καθηγήσαιτ᾽ ἂν τοῦτο τὸ μάθημα.
προσθήσομεν δ᾽ αὐτῷ οὐ σμικρὰν προσθήκην, ὅτι
πάντα ἄνδρα ἐν πολέμῳ καὶ θαῤῥαλεώτερον καὶ ἀν-
δρειότερον ἂν ποιήσειεν αὐτὸν αὑτοῦ οὐκ ὀλίγῳ αὕτη
ἡ ἐπιστήμη. μὴ ἀτιμάσωμεν δὲ εἰπεῖν, εἰ καί τῳ σμι-
κρότερον δοκεῖ εἶναι, ὅτι καὶ εὐσχημονέστερον ἐνταῦ-
θα, οὗ χρὴ τὸν ἄνδρα | εὐσχημονέστερον φαίνεσθαι, D
οὗ ἅμα καὶ δεινότερος τοῖς ἐχθροῖς φανεῖται διὰ τὴν
εὐσχημοσύνην. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε, ὥσπερ λέ-
γω, δοκεῖ τε χρῆναι διδάσκειν τοὺς νεανίσκους ταῦτα,
καὶ δι᾽ ἃ δοκεῖ εἴρηκα· Λάχητος δ᾽, εἴ τι παρὰ ταῦτα
λέγει, κἂν αὐτὸς ἡδέως ἀκούσαιμι. VI. ΛΑ. Ἀλλ᾽ ἔστι
μέν, ὦ Νικία, χαλεπὸν λέγειν περὶ ὁτουοῦν μαθήμα-
τος, ὡς οὐ χρὴ μανθάνειν· πάντα γὰρ ἐπίστασθαι
ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. καὶ δὴ καὶ τὸ ὁπλιτικὸν τοῦτο, | E
εἰ μέν ἐστι μάθημα, ὅπερ φασὶν οἱ διδάσκοντες, καὶ
οἷον Νικίας λέγει, χρὴ αὐτὸ μανθάνειν· εἰ δ᾽ ἔστι μὲν
μὴ μάθημα, ἀλλ᾽ ἐξαπατῶσιν οἱ ὑπισχνούμενοι, ἢ μά-
θημα μὲν τυγχάνει ὄν, μὴ μέντοι τι πάνυ σπουδαῖον,
τί καὶ δέοι ἂν αὐτὸ μανθάνειν; λέγω δὲ ταῦτα περὶ
αὐτοῦ εἰς τάδε ἀποβλέψας, ὅτι οἶμαι ἐγώ, τοῦτο εἴ τι
ἦν, οὐκ ἂν λεληθέναι Λακεδαιμονίους, οἷς οὐδὲν ἄλλο
μέλει ἐν τῷ βίῳ ἢ τοῦτο ζητεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν, ὅ τι
ἂν μαθόντες καὶ * ἐπιτηδεύσαντες πλεονεκτοῖεν τῶν 183
ἄλλων περὶ τὸν πόλεμον. εἰ δ᾽ ἐκείνους ἐλελήθει, ἀλλ᾽
οὐ τούτους γε τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ λέληθεν αὐτὸ
τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνοι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων σπουδάζου-
σιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, καὶ ὅτι παρ᾽ ἐκείνοις ἄν τις
τιμηθεὶς εἰς ταῦτα καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πλεῖστ᾽ ἂν
ἐργάζοιτο χρήματα, ὥσπερ γε καὶ τραγῳδίας ποιητὴς
παρ᾽ ἡμῖν τιμηθείς. τοιγάρτοι ὃς ἂν οἴηται τραγῳδίαν

B καλῶς ποιεῖν, οὐκ ἔξωθεν κύκλῳ περὶ τὴν | Ἀττικὴν κα-
τὰ τὰς ἄλλας πόλεις ἐπιδεικνύμενος περιέρχεται, ἀλλ'
εὐθὺς δεῦρο φέρεται καὶ τοῖσδ' ἐπιδείκνυσιν. εἰκότως.
τοὺς δὲ ἐν ὅπλοις μαχομένους ἐγὼ τούτους ὁρῶ τὴν
μὲν Λακεδαίμονα ἡγουμένους εἶναι ἄβατον ἱερὸν καὶ
οὐδὲ ἄκρῳ ποδὶ ἐπιβαίνοντας, κύκλῳ δὲ περιϊόντας
αὐτὴν καὶ πᾶσι μᾶλλον ἐπιδεικνυμένους, καὶ μάλιστα
τούτοις, οἳ κἂν αὐτοὶ ὁμολογήσειαν πολλοὺς σφῶν
προτέρους εἶναι πρὸς τὰ τοῦ πολέμου. VII. Ἔπειτα,
C ὦ Λυσίμαχε, οὐ πάνυ | ὀλίγοις ἐγὼ τούτων παραγέ-
γονα ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, καὶ ὁρῶ, οἷοί εἰσιν. ἔξεστι δὲ
καὶ αὐτόθεν ἡμῖν σκέψασθαι· ὥσπερ γὰρ ἐπίτηδες
οὐδεὶς πώποτ' εὐδόκιμος γέγονεν ἐν τῷ πολέμῳ ἀνὴρ
τῶν τὰ ὁπλιτικὰ ἐπιτηδευσάντων. καίτοι εἴς γε τἆλλα
πάντα ἐκ τούτων οἱ ὀνομαστοὶ γίγνονται, ἐκ τῶν ἐπι-
τηδευσάντων ἕκαστα· οὗτοι δ', ὡς ἔοικε, παρὰ τοὺς
ἄλλους οὕτω σφόδρα εἰς τοῦτο δεδυστυχήκασιν. ἐπεὶ
καὶ τοῦτον τὸν Στησίλεων, ὃν ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐν το-
D σούτῳ ὄχλῳ ἐθεάσασθε | ἐπιδεικνύμενον καὶ τὰ με-
γάλα περὶ αὑτοῦ λέγοντα ἃ ἔλεγεν, ἑτέρωθι ἐγὼ κάλ-
λιον ἐθεασάμην ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὡς ἀληθῶς ἐπιδεικνύ-
μενον οὐχ ἑκόντα. προσβαλούσης γὰρ τῆς νεώς, ἐφ' ᾗ
ἐπεβάτευε, πρὸς ὁλκάδα τινά, ἐμάχετο ἔχων δορυδρέ-
πανον, διαφέρον δὴ ὅπλον, ἅτε καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων
διαφέρων. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐκ ἄξια λέγειν περὶ τἀν-
δρός, τὸ δὲ σόφισμα τὸ τοῦ δρεπάνου τοῦ πρὸς τῇ
E λόγχῃ οἷον ἀπέβη. μαχομένου γὰρ | αὐτοῦ, ἐνέσχετό
που ἐν τοῖς τῆς νεὼς σκεύεσι καὶ ἀντελάβετο. εἷλκεν
οὖν ὁ Στησίλεως βουλόμενος ἀπολῦσαι, καὶ οὐχ οἷός
τ' ἦν· ἡ δὲ ναῦς τὴν ναῦν παρῄει. τέως μὲν οὖν πα-
ρέθει ἐν τῇ νηὶ ἀντεχόμενος τοῦ δόρατος· ἐπεὶ δὲ δὴ
παρημείβετο ἡ ναῦς τὴν ναῦν καὶ ἐπέσπα αὐτὸν τοῦ
δόρατος ἐχόμενον, κατηφίει τὸ δόρυ διὰ τῆς χειρός,
184 ἕως ἄκρου τοῦ * στύρακος ἀντελάβετο. ἦν δὲ γέλως
καὶ κρότος ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ὁλκάδος ἐπί τε τῷ σχή-
ματι αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ βαλόντος τινὸς λίθῳ παρὰ
τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κατάστρωμα ἀφίεται τοῦ
δόρατος, τότ' ἤδη καὶ οἱ ἐκ τῆς τριήρους οὐκέτι οἷοί
τ' ἦσαν τὸν γέλωτα κατέχειν, ὁρῶντες αἰωρούμενον ἐκ
τῆς ὁλκάδος τὸ δορυδρέπανον ἐκεῖνο. ἴσως μὲν οὖν εἴη
ἄν τι ταῦτα, ὥσπερ Νικίας λέγει· οἷς δ' οὖν ἐγὼ ἐν-
B τετύχηκα, τοιαῦτ' ἄττα ἐστίν. VIII. Ὃ οὖν καὶ ἐξ |
ἀρχῆς εἶπον, ὅτι εἴτε οὕτω σμικρὰς ὠφελείας ἔχει μά-
θημα ὄν, εἴτε μὴ ὂν φασὶ καὶ προσποιοῦνται αὐτὸ
εἶναι μάθημα, οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν μανθάνειν. καὶ
γὰρ οὖν μοι δοκεῖ, εἰ μὲν δειλός τις ὢν οἴοιτο αὐτὸν
ἐπίστασθαι, θρασύτερος ἂν δι' αὐτὸ γενόμενος ἐπι-
φανέστερος γένοιτο οἷος ἦν· εἰ δὲ ἀνδρεῖος, φυλαττό-
μενος ἂν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰ καὶ σμικρὸν ἐξαμάρ-
τοι, μεγάλας ἂν διαβολὰς ἴσχειν· ἐπίφθονος γὰρ ἡ
C προσποίησις τῆς τοιαύτης | ἐπιστήμης, ὥστ', εἰ μή τι
θαυμαστὸν ὅσον διαφέρει τῇ ἀρετῇ τῶν ἄλλων, οὐκ
ἔσθ' ὅπως ἄν τις φύγοι τὸ καταγέλαστος γενέσθαι,
φάσκων ἔχειν ταύτην τὴν ἐπιστήμην. Τοιαύτη τις
ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Λυσίμαχε, ἡ περὶ τοῦτο τὸ μάθημα
εἶναι σπουδή· χρὴ δ', ὅπερ σοι ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, καὶ
Σωκράτη τόνδε μὴ ἀφιέναι, ἀλλὰ δεῖσθαι συμβουλεύ-
ειν, ὅπῃ δοκεῖ αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου. ΛΥ. Ἀλ-
λὰ δέομαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ ὥσπερ ἔτι τοῦ
διακρινοῦντος δοκεῖ | μοι δεῖν ἡμῖν ἡ βουλή. εἰ μὲν D
γὰρ συνεφερέσθην τώδε, ἧττον ἂν τοῦ τοιούτου ἔδει·
νῦν δὲ — τὴν ἐναντίαν γάρ, ὡς ὁρᾷς, Λάχης Νικίᾳ
ἔθετο· εὖ δὴ ἔχει ἀκοῦσαι καὶ σοῦ, ποτέρῳ τοῖν ἀν-
δροῖν σύμψηφος εἶ. IX. ΣΩ. Τί δαί, ὦ Λυσίμαχε;
ὁπότερ' ἂν οἱ πλείους ἐπαινῶσιν ἡμῶν, τούτοις μέλ-
λεις χρῆσθαι; ΛΥ. Τί γὰρ ἄν τις καὶ ποιοῖ, ὦ Σώ-
κρατες; ΣΩ. Ἦ καὶ σύ, ὦ Μελησία, οὕτως ἂν ποι-
οῖς; κἂν εἴ τις περὶ ἀγωνίας τοῦ | υἱέος σοι βουλὴ εἴη, E
τί χρὴ ἀσκεῖν, ἆρα τοῖς πλείοσιν ἂν ἡμῶν πείθοιο, ἢ
ἐκείνῳ, ὅστις τυγχάνει ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαι-
δευμένος καὶ ἠσκηκώς; ΜΕ. Ἐκείνῳ εἰκός γε, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Αὐτῷ ἄρ' ἂν μᾶλλον πείθοιο ἢ τέτταρ-
σιν οὖσιν ἡμῖν; ΜΕ. Ἴσως. ΣΩ. Ἐπιστήμῃ γάρ,
οἶμαι, δεῖ κρίνεσθαι, ἀλλ' οὐ πλήθει, τὸ μέλλον κα-
λῶς κριθήσεσθαι. ΜΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν
καὶ νῦν χρὴ πρῶτον αὐτὸ τοῦτο σκέψασθαι, εἰ ἔστι
τις ἡμῶν τεχνικὸς περὶ οὗ * βουλευόμεθα, ἢ οὔ· καὶ 185
εἰ μὲν ἔστιν, ἐκείνῳ πείθεσθαι ἑνὶ ὄντι, τοὺς δ' ἄλ-
λους ἐᾶν· εἰ δὲ μή, ἄλλον τινὰ ζητεῖν. ἢ περὶ σμικροῦ
οἴεσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἀλλ' οὐ
περὶ τούτου τοῦ κτήματος, ὃ τῶν ὑμετέρων μέγιστον
ὂν τυγχάνει; υἱέων γάρ που ἢ χρηστῶν ἢ τἀναντία
γενομένων, καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰ-
κήσεται, ὁποῖοι ἄν τινες οἱ παῖδες γένωνται. ΜΕ.
Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πολλὴν ἄρα δεῖ προμήθειαν αὐ-
τοῦ ἔχειν. ΜΕ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πῶς | οὖν, ὃ ἐγὼ B
ἄρτι ἔλεγον, ἐσκοποῦμεν ἄν, εἰ ἐβουλόμεθα σκέψα-
σθαι, τίς ἡμῶν περὶ ἀγωνίαν τεχνικώτατος; ἆρ' οὐχ ὁ
μαθὼν καὶ ἐπιτηδεύσας, ᾧ καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γε-
γονότες ἦσαν αὐτοῦ τούτου; ΜΕ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἔτι πρότερον, τίνος ὄντος τούτου, οὗ ζη-
τοῦμεν τοὺς διδασκάλους; ΜΕ. Πῶς λέγεις; X.
Ὧδε ἴσως μᾶλλον κατάδηλον ἔσται. οὔ μοι δοκεῖ ἐξ
ἀρχῆς ἡμῖν ὡμολογῆσθαι, τί ποτ' ἔστι περὶ οὗ βου-
λευόμεθα καὶ σκεπτόμεθα, ὅστις ἡμῶν τεχνικὸς καὶ
τούτου ἕνεκα διδασκάλους | ἐκτήσατο, καὶ ὅστις μή. C
ΝΙ. Οὐ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ ἐν ὅπλοις μάχε-
σθαι σκοποῦμεν, εἴτε χρὴ αὐτὸ τοὺς νεανίσκους μαν-
θάνειν, εἴτε μή; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία. ἀλλ'
ὅταν περὶ φαρμάκου τις τοῦ πρὸς ὀφθαλμοὺς σκοπῆ-
ται, εἴτε χρὴ αὐτὸ ὑπαλείφεσθαι, εἴτε μή, πότερον
οἴει τότε εἶναι τὴν βουλὴν περὶ τοῦ φαρμάκου, ἢ περὶ
τῶν ὀφθαλμῶν; ΝΙ. Περὶ τῶν ὀφθαλμῶν. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ ὅταν ἵππῳ | χαλινὸν σκοπῆταί τις εἰ D
προσοιστέον, ἢ μή, καὶ ὁπότε, τότε που περὶ τοῦ ἵπ-
που βουλεύεται, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ χαλινοῦ; ΝΙ. Ἀλη-
θῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἑνὶ λόγῳ, ὅταν τίς τι ἕνεκά του
σκοπῇ, περὶ ἐκείνου ἡ βουλὴ τυγχάνει οὖσα, οὗ ἕνεκ'
ἐσκόπει, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ ὃ ἕνεκα ἄλλου ἐζήτει. ΝΙ.
Ἀνάγκη. ΣΩ. Δεῖ ἄρα καὶ τὸν σύμβουλον σκοπεῖν,
ἆρα τεχνικός ἐστιν εἰς ἐκείνου θεραπείαν, οὗ ἕνεκα
σκοπούμενοι σκοποῦμεν. ΝΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν νῦν φαμεν περὶ μαθήματος σκοπεῖν τῆς ψυχῆς
ἕνεκα τῆς | τῶν νεανίσκων. ΝΙ. Ναί. ΣΩ. Εἴ τις E
ἄρα ἡμῶν τεχνικὸς περὶ ψυχῆς θεραπείαν καὶ οἷός τε
καλῶς τοῦτο θεραπεῦσαι, καὶ ὅτῳ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ
γεγόνασι, τοῦτο σκεπτέον. ΛΑ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες;
οὔπω ἑώρακας ἄνευ διδασκάλων τεχνικωτέρους γεγονό-

τας εἰς ἔνια ἢ μετὰ διδασκάλων; ΣΩ. Ἔγωγε, ὦ Λά-
χης· οἷς γε σὺ οὐκ ἂν ἐθέλοις πιστεῦσαι, εἰ φαῖεν
ἀγαθοὶ εἶναι δημιουργοί, εἰ μή τί σοι τῆς αὑτῶν τέ-
186 χνης ἔργον ἔχοιεν ἐπιδεῖξαι εὖ εἰργασμένον, * καὶ ἓν
καὶ πλείω. ΛΑ. Τοῦτο μὲν ἀληθῆ λέγεις. XI. ΣΩ.
Καὶ ἡμᾶς ἄρα δεῖ, ὦ Λάχης τε καὶ Νικία, ἐπειδὴ Λυ-
σίμαχος καὶ Μελησίας εἰς συμβουλὴν παρεκαλεσάτην
ἡμᾶς περὶ τοῖν υἱέοιν, προθυμούμενοι αὐτοῖν ὅ τι
ἀρίστας γενέσθαι τὰς ψυχάς, εἰ μέν φαμεν ἔχειν, ἐπι-
δεῖξαι αὐτοῖς καὶ διδασκάλους οἵτινες ἡμῶν γεγόνασιν,
οἳ αὐτοὶ πρῶτοι ἀγαθοὶ ὄντες καὶ πολλῶν νέων
τεθεραπευκότες ψυχὰς ἔπειτα καὶ ἡμᾶς διδάξαντες
B φαίνονται· | ἢ εἴ τις ἡμῶν αὐτῶν ἑαυτῷ διδάσκαλον
μὲν οὔ φησι γεγονέναι, ἀλλ' οὖν ἔργα αὐτὸς αὑτοῦ
ἔχει εἰπεῖν, καὶ ἐπιδεῖξαι, τίνες Ἀθηναίων ἢ τῶν ξέ-
νων ἢ δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι δι' ἐκεῖνον ὁμολογουμένως
ἀγαθοὶ γεγόνασιν· εἰ δὲ μηδὲν τούτων ἡμῖν ὑπάρχει,
ἄλλους κελεύειν ζητεῖν καὶ μὴ ἐν ἑταίρων ἀνδρῶν υἱέσι
κινδυνεύειν διαφθείροντας τὴν μεγίστην αἰτίαν ἔχειν
ὑπὸ τῶν οἰκειοτάτων. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχέ τε καὶ
C Μελησία, πρῶτος περὶ ἐμαυτοῦ λέγω, ὅτι | διδάσκα-
λός μοι οὐ γέγονε τούτου πέρι. καίτοι ἐπιθυμῶ γε
τοῦ πράγματος ἐκ νέου ἀρξάμενος. ἀλλὰ τοῖς μὲν σο-
φισταῖς οὐκ ἔχω τελεῖν μισθούς, οἵπερ μόνοι ἐπηγ-
γέλλοντό με οἷοί τ' εἶναι ποιῆσαι καλόν τε κἀγαθόν·
αὐτὸς δ' αὖ εὑρεῖν τὴν τέχνην ἀδυνατῶ ἔτι νυνί. εἰ δὲ
Νικίας ἢ Λάχης εὕρηκεν ἢ μεμάθηκεν, οὐκ ἂν θαυ-
μάσαιμι· καὶ γὰρ χρήμασιν ἐμοῦ δυνατώτεροι, ὥστε
μαθεῖν παρ' ἄλλων, καὶ ἅμα πρεσβύτεροι, ὥστε ἤδη
D εὑρηκέναι. δοκοῦσι δή μοι δυνατοὶ εἶναι παιδεῦσαι |
ἄνθρωπον· οὐ γὰρ ἄν ποτε ἀδεῶς ἀπεφαίνοντο περὶ
ἐπιτηδευμάτων νέῳ χρηστῶν τε καὶ πονηρῶν, εἰ μὴ
αὐτοῖς ἐπίστευον ἱκανῶς εἰδέναι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα
ἔγωγε τούτοις πιστεύω· ὅτι δὲ διαφέρεσθον ἀλλήλοιν,
ἐθαύμασα. τοῦτο οὖν σοῦ ἐγὼ ἀντιδέομαι, ὦ Λυσί-
μαχε, καθάπερ ἄρτι Λάχης μὴ ἀφίεσθαί σε ἐμοῦ δι-
εκελεύετο, ἀλλὰ ἐρωτᾶν, καὶ ἐγὼ νῦν παρακελεύομαί
σοι μὴ ἀφίεσθαι Λάχητος μηδὲ Νικίου, ἀλλ' ἐρωτᾶν,
E λέγοντα ὅτι Ὁ μὲν Σωκράτης | οὔ φησιν ἐπαΐειν περὶ
τοῦ πράγματος, οὐδ' ἱκανὸς εἶναι διακρῖναι, ὁπότε-
ρος ὑμῶν ἀληθῆ λέγει· οὔτε γὰρ εὑρετὴς οὔτε μαθη-
τὴς οὐδενὸς περὶ τῶν τοιούτων γεγονέναι· σὺ δ', ὦ
Λάχης καὶ Νικία, εἴπατον ἡμῖν ἑκάτερος, τίνι δὴ δει-
νοτάτῳ συγγεγόνατον περὶ τῆς τῶν νέων τροφῆς, καὶ
πότερα μαθόντε παρά του ἐπίστασθον ἢ αὐτὼ ἐξευ-
ρόντε· καὶ εἰ μὲν μαθόντε, τίς ὁ διδάσκαλος ἑκατέρῳ
187 καὶ τίνες ἄλλοι * ὁμότεχνοι αὐτοῖς, ἵν', ἂν μὴ ὑμῖν
σχολὴ ᾖ ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, ἐπ' ἐκείνους
ἴωμεν καὶ πείθωμεν ἢ δώροις ἢ χάρισιν ἢ ἀμφότερα
ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ὑμετέρων παί-
δων, ὅπως μὴ καταισχύνωσι τοὺς αὑτῶν προγόνους
φαῦλοι γενόμενοι· εἰ δ' αὐτοὶ εὑρεταὶ γεγονότε τοῦ
τοιούτου, δότε παράδειγμα, τίνων ἤδη ἄλλων ἐπιμελη-
θέντες ἐκ φαύλων καλούς τε κἀγαθοὺς ἐποιήσατε. εἰ
B γὰρ νῦν πρῶτον ἄρξεσθε | παιδεύειν, σκοπεῖν χρὴ μὴ
οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ' ἐν
τοῖσι υἱέσι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισί, καὶ ἀτε-
χνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβαί-
νῃ, ἐν πίθῳ ἡ κεραμεία γιγνομένη. λέγετε οὖν, τί τού-
των ἢ φατὲ ὑμῖν ὑπάρχειν τε καὶ προςήκειν, ἢ οὔ φα-
τε. Ταῦτ', ὦ Λυσίμαχε, παρ' αὐτῶν πυνθάνου τε
καὶ μὴ μεθίει τοὺς ἄνδρας. XII. ΛΥ. Καλῶς μὲν
ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, Σωκράτης λέγειν· εἰ δὲ βουλο-
μένοις ὑμῖν ἐστὶ | περὶ τῶν τοιούτων ἐρωτᾶσθαί τε C
καὶ διδόναι λόγον, αὐτοὺς δὴ χρὴ γιγνώσκειν, ὦ Νι-
κία τε καὶ Λάχης. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ Μελησίᾳ τῷδε
δῆλον ὅτι ἡδομένοις ἂν εἴη, εἰ πάντα, ἃ Σωκράτης
ἐρωτᾷ, ἐθέλοιτε λόγῳ διεξιέναι· καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐν-
τεῦθεν ἠρχόμην λέγων, ὅτι εἰς συμβουλὴν διὰ ταῦτα
ὑμᾶς παρακαλέσαιμεν, ὅτι μεμεληκέναι ὑμῖν ἡγούμεθα,
ὡς εἰκός, περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλως καὶ ἐπειδὴ οἱ
παῖδες ὑμῖν ὀλίγου, ὥςπερ οἱ ἡμέτεροι, ἡλικίαν ἔχου- D
σι παιδεύεσθαι. εἰ οὖν ὑμῖν μή τι διαφέρει, εἴπατε
καὶ κοινῇ μετὰ Σωκράτους σκέψασθε, διδόντες τε καὶ
δεχόμενοι λόγον παρ' ἀλλήλων· εὖ γὰρ καὶ τοῦτο λέ-
γει ὅδε, ὅτι περὶ τοῦ μεγίστου νῦν βουλευόμεθα τῶν
ἡμετέρων. ἀλλ' ὁρᾶτε, εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν.
NI. Ὦ Λυσίμαχε, δοκεῖς μοι ὡς ἀληθῶς Σωκράτη πα-
τρόθεν γιγνώσκειν μόνον, αὐτῷ δ' οὐ συγγεγονέναι
ἀλλ' ἢ παιδὶ ὄντι, εἴ που ἐν | τοῖς δημόταις μετὰ τοῦ E
πατρὸς ἀκολουθῶν ἐπλησίασέ σοι ἢ ἐν ἱερῷ ἢ ἐν ἄλ-
λῳ τῳ συλλόγῳ τῶν δημοτῶν· ἐπειδὴ δὲ πρεσβύτερος
γέγονεν, οὐκ ἐντετυχηκὼς τῷ ἀνδρὶ δῆλος ἔτι εἶ. ΛΥ.
Τί μάλιστα, ὦ Νικία; XIII. NI. Οὔ μοι δοκεῖς εἰδέ-
ναι, ὅτι ὃς ἂν ἐγγύτατα Σωκράτους ᾖ λόγῳ ὥςπερ γέ-
νει καὶ πλησιάζῃ διαλεγόμενος, ἀνάγκη αὐτῷ, ἐὰν ἄρα
καὶ περὶ ἄλλου του πρότερον ἄρξηται διαλέγεσθαι, μὴ
παύεσθαι ὑπὸ τούτου περιαγόμενον τῷ λόγῳ, πρὶν ἂν
ἐμπέσῃ εἰς τὸ διδόναι περὶ αὑτοῦ λόγον, ὅντινα * τρό- 188
πον νῦν τε ζῇ καὶ ὅντινα τὸν παρεληλυθότα βίον βε-
βίωκεν· ἐπειδὰν δ' ἐμπέσῃ, ὅτι οὐ πρότερον αὐτὸν
ἀφήσει Σωκράτης, πρὶν ἂν βασανίσῃ ταῦτα εὖ τε καὶ
καλῶς ἅπαντα. ἐγὼ δὲ συνήθης τέ εἰμι τῷδε καὶ οἶδ',
ὅτι ἀνάγκη ὑπὸ τούτου πάσχειν ταῦτα, καὶ ἔτι γε αὐ-
τὸς ὅτι πείσομαι ταῦτα εὖ οἶδα· χαίρω γάρ, ὦ Λυσί-
μαχε, τῷ ἀνδρὶ πλησιάζων, καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶ-
ναι τὸ ὑπομιμνήσκεσθαι ὅ τι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκα-
μεν | ἢ ποιοῦμεν, ἀλλ' εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέ- B
στερον ἀνάγκη εἶναι τὸν ταῦτα μὴ φεύγοντα, ἀλλ' ἐθέ-
λοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιοῦντα μανθάνειν,
ἕωςπερ ἂν ζῇ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτὸ τὸ γῆρας νοῦν
ἔχον προςιέναι. ἐμοὶ μὲν οὖν οὐδὲν ἄηθες οὐδ' αὖ ἀη-
δὲς ὑπὸ Σωκράτους βασανίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ πάλαι
σχεδόν τι ἠπιστάμην, ὅτι οὐ περὶ τῶν μειρακίων ἡμῖν
ὁ λόγος ἔσοιτο Σωκράτους παρόντος, ἀλλὰ περὶ ἡμῶν
αὐτῶν. ὅπερ οὖν λέγω, | τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν κωλύει C
Σωκράτει συνδιατρίβειν ὅπως οὗτος βούλεται· Λάχητα
δὲ τόνδε ὅρα, ὅπως ἔχει περὶ τοῦ τοιούτου. XIV. ΛΑ.
Ἁπλοῦν τό γ' ἐμόν, ὦ Νικία, περὶ λόγων ἐστίν· εἰ δὲ
βούλει, οὐχ ἁπλοῦν, ἀλλὰ διπλοῦν. καὶ γὰρ ἂν δόξαιμί
τῳ φιλόλογος εἶναι καὶ αὖ μισόλογος. ὅταν μὲν γὰρ
ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου ἢ περί τινος
σοφίας ὡς ἀληθῶς ὄντος ἀνδρὸς καὶ ἀξίου τῶν λόγων
ὧν λέγει, χαίρω ὑπερφυῶς, θεώμενος ἅμα | τόν τε λέ- D
γοντα καὶ τὰ λεγόμενα, ὅτι πρέποντα ἀλλήλοις καὶ
ἁρμόττοντά ἐστι· καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ μουσικὸς ὁ
τοιοῦτος εἶναι, ἁρμονίαν καλλίστην ἡρμοσμένος, οὐ λύ-
ραν οὐδὲ παιδιᾶς ὄργανα, ἀλλὰ τῷ ὄντι ζῆν, ἡρμοσμέ-

νος [οὗ] αὐτὸς αὑτοῦ τὸν βίον σύμφωνον τοῖς λόγοις
πρὸς τὰ ἔργα, ἀτεχνῶς δωριστί, ἀλλ' οὐκ ἰαστί, οἴο-
μαι δὲ οὐδὲ φρυγιστὶ οὐδὲ λυδιστί, ἀλλ' ἥπερ μόνη
Ἑλληνική ἐστιν ἁρμονία. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος χαίρειν
E με ποιεῖ φθεγγόμενος καὶ δοκεῖν | ὁτῳοῦν φιλόλογον
εἶναι· οὕτω σφόδρα ἀποδέχομαι παρ' αὐτοῦ τὰ λεγό-
μενα· ὁ δὲ τἀναντία τούτου πράττων λυπεῖ με, ὅσῳ
ἂν δοκῇ ἄμεινον λέγειν, τοσούτῳ μᾶλλον, καὶ ποιεῖ αὖ
δοκεῖν εἶναι μισόλογον. Σωκράτους δ' ἐγὼ τῶν μὲν
λόγων οὐκ ἔμπειρός εἰμι, ἀλλὰ πρότερον, ὡς ἔοικε, τῶν
ἔργων ἐπειράθην, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν εὗρον ἄξιον ὄντα λό-
189 γων καλῶν καὶ * πάσης παῤῥησίας. εἰ οὖν καὶ τοῦτ'
ἔχει, συμβούλομαι τἀνδρί, καὶ ἥδιστ' ἂν ἐξεταζοίμην
ὑπὸ τοῦ τοιούτου, καὶ οὐκ ἂν ἀχθοίμην μανθάνων,
ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τῷ Σόλωνι, ἓν μόνον προσλαβών, ξυγ-
χωρῶ· γηράσκων γὰρ πολλὰ διδάσκεσθαι ἐθέλω ὑπὸ
χρηστῶν μόνον. τοῦτο γάρ μοι συγχωρείτω, ἀγαθὸν
καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν διδάσκαλον, ἵνα μὴ δυσμαθὴς
φαίνωμαι ἀηδῶς μανθάνων. εἰ δὲ νεώτερος ὁ διδά-
σκων ἔσται ἢ μήπω ἐν δόξῃ ὢν ἤ τι ἄλλο τῶν τοι-
B ούτων | ἔχων, οὐδέν μοι μέλει. σοὶ οὖν, ὦ Σώκρατες,
ἐγὼ ἐπαγγέλλομαι καὶ διδάσκειν καὶ ἐλέγχειν ἐμὲ ὅ τι
ἂν βούλῃ, καὶ μανθάνειν γε ὅ τι αὖ ἐγὼ οἶδα· οὕ-
τω σὺ παρ' ἐμοὶ διάκεισαι ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας,
ᾗ μετ' ἐμοῦ συνδιεκινδύνευσας καὶ ἔδωκας σαυτοῦ πεῖ-
ραν ἀρετῆς, ἣν χρὴ διδόναι τὸν μέλλοντα δικαίως
δώσειν. λέγ' οὖν ὅ τι σοι φίλον, μηδὲν τὴν ἡμετέραν
ἡλικίαν ὑπόλογον ποιούμενος. XV. ΣΩ. Οὐ τὰ ὑμέ-
C τερα, ὡς ἔοικεν, | αἰτιασόμεθα μὴ οὐχ ἕτοιμα εἶναι
καὶ συμβουλεύειν καὶ συσκοπεῖν. ΛΥ. Ἀλλ' ἡμέτερον
δὴ ἔργον, ὦ Σώκρατες· ἕνα γάρ σε ἔγωγε ἡμῶν τίθη-
μι. σκόπει οὖν ἀντ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν νεανίσκων ὅ τι
δεόμεθα παρὰ τῶνδε πυνθάνεσθαι, καὶ συμβούλευε
διαλεγόμενος τούτοις. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ ἐπιλανθάνομαι
ἤδη τὰ πολλὰ διὰ τὴν ἡλικίαν ὧν ἂν διανοηθῶ ἐρέ-
σθαι καὶ αὖ ἃ ἂν ἀκούσω· ἐὰν δὲ μεταξὺ ἄλλοι λό-
γοι γένωνται, οὐ πάνυ μέμνημαι. ὑμεῖς οὖν λέγετε καὶ
D διέξιτε πρὸς ὑμᾶς | αὐτοὺς περὶ ὧν προυθέμεθα· ἐγὼ
δ' ἀκούσομαι, καὶ ἀκούσας αὖ μετὰ Μελησίου τοῦδε
ποιήσω τοῦτο, ὅ τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ. ΣΩ. Πειστέον,
ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, Λυσιμάχῳ καὶ Μελησίᾳ. ἃ
μὲν οὖν νῦν δὴ ἐπεχειρήσαμεν σκοπεῖν, τίνες οἱ διδά-
σκαλοι ἡμῖν τῆς τοιαύτης παιδείας γεγόνασιν ἢ τίνας
ἄλλους βελτίους πεποιήκαμεν, ἴσως μὲν οὐ κακῶς ἔχει
E ἐξετάζειν καὶ τὰ τοιαῦτα | ἡμᾶς αὐτούς· ἀλλ' οἶμαι,
καὶ ἡ τοιάδε σκέψις εἰς ταὐτὸν φέρει, σχεδὸν δέ τι καὶ
μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς εἴη ἄν. εἰ γὰρ τυγχάνομεν ἐπιστά-
μενοι ὁτουοῦν πέρι, ὅτι παραγενόμενόν τῳ βέλτιον
ποιεῖ ἐκεῖνο ᾧ παρεγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τέ ἐσμεν
αὐτὸ ποιεῖν παραγίγνεσθαι ἐκείνῳ, δῆλον, ὅτι αὐτό γε
ἴσμεν τοῦτο, οὗ πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα, ὡς ἄν
τις αὐτὸ ῥᾷστα καὶ ἄριστα κτήσαιτο. ἴσως οὖν οὐ
μανθάνετέ μου ὅ τι λέγω, ἀλλ' ὧδε ῥᾷον μαθήσεσθε.
190 εἰ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι, ὅτι ὄψις * παραγενομένη
ὀφθαλμοῖς βελτίους ποιεῖ ἐκείνους, οἷς παρεγένετο, καὶ
προσέτι οἷοί τέ ἐσμεν ποιεῖν αὐτὴν παραγίγνεσθαι
ὄμμασι, δῆλον, ὅτι ὄψιν γε ἴσμεν αὐτήν, ὅ τί ποτ'
ἔστιν, ἧς πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα, ὡς ἄν τις αὐ-
τὴν ῥᾷστα καὶ ἄριστα κτήσαιτο. εἰ γὰρ μηδ' αὐτὸ
τοῦτο εἰδείημεν, ὅ τί ποτ' ἔστιν ὄψις ἢ ὅ τι ἔστιν
ἀκοή, σχολῇ ἂν σύμβουλοί γε ἄξιοι λόγου γενοίμεθα
καὶ ἰατροὶ ἢ περὶ ὀφθαλμῶν ἢ περὶ ὤτων, ὅντινα
τρόπον ἀκοὴν ἢ ὄψιν | κάλλιστ' ἂν κτήσαιτό τις. ΛΑ. B
Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. XVI. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ
Λάχης, καὶ νῦν ἡμᾶς τώδε παρακαλεῖτον εἰς συμβου-
λήν, τίν' ἂν τρόπον τοῖς υἱέσιν αὐτῶν ἀρετὴ παραγε-
νομένη ταῖς ψυχαῖς ἀμείνους ποιήσειε; ΛΑ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Ἆρ' οὖν τοῦτό γ' ὑπάρχειν δεῖ, τὸ εἰδέναι ὅ τί
ποτ' ἔστιν ἀρετή; εἰ γάρ που μηδ' ἀρετὴν εἰδεῖμεν τὸ
παράπαν ὅ τί ποτε τυγχάνει ὄν, τίνα τρόπον τούτου
σύμβουλοι γενοίμεθα ὁτῳοῦν, | ὅπως ἂν αὐτὸ κάλλι- C
στα κτήσαιτο; ΛΑ. Οὐδένα, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρα-
τες. ΣΩ. Φαμὲν ἄρα, ὦ Λάχης, εἰδέναι αὐτό, ὅ τι
ἔστι. ΛΑ. Φαμὲν μέντοι. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅ γε ἴσμεν,
κἂν εἴποιμεν δήπου, τί ἔστι. ΛΑ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
Μὴ τοίνυν, ὦ ἄριστε, περὶ ὅλης ἀρετῆς εὐθέως σκο-
πώμεθα — πλέον γὰρ ἴσως ἔργον —, ἀλλὰ μέρους
τινὸς πέρι πρῶτον ἴδωμεν, εἰ ἱκανῶς ἔχομεν πρὸς τὸ
εἰδέναι· καὶ ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, | ῥᾴων ἡ σκέψις ἔσται. D
ΛΑ. Ἀλλ' οὕτω ποιῶμεν, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ βούλει.
ΣΩ. Τί οὖν ἂν προελοίμεθα τῶν τῆς ἀρετῆς μερῶν;
ἢ δῆλον δή, ὅτι τοῦτο, εἰς ὃ τείνειν δοκεῖ ἡ ἐν τοῖς
ὅπλοις μάθησις; δοκεῖ δέ πού τοῖς πολλοῖς εἰς ἀν-
δρείαν. ἢ γάρ; ΛΑ. Καὶ μάλα δὴ οὕτω δοκεῖ. ΣΩ.
Τοῦτο τοίνυν πρῶτον ἐπιχειρήσωμεν, ὦ Λάχης, εἰπεῖν,
ἀνδρεία τί ποτ' ἐστίν· ἔπειτα μετὰ τοῦτο σκεψόμεθα
καὶ ὅτῳ ἂν τρόπῳ τοῖς νεανίσκοις | παραγένοιτο, καθ' E
ὅσον οἷόν τε ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε καὶ μαθημάτων πα-
ραγενέσθαι. ἀλλὰ πειρῶ εἰπεῖν ὃ λέγω, τί ἐστιν ἀν-
δρεία. XVII. ΛΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ
χαλεπὸν εἰπεῖν· εἰ γάρ τις ἐθέλοι ἐν τῇ τάξει μένων
ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους καὶ μὴ φεύγοι, εὖ ἴσθι, ὅτι
ἀνδρεῖος ἂν εἴη. ΣΩ. Εὖ μὲν λέγεις, ὦ Λάχης· ἀλλ'
ἴσως ἐγὼ αἴτιος, οὐ σαφῶς εἰπών, τὸ σὲ ἀποκρίνα-
σθαι μὴ τοῦτο, ὃ διανοούμενος ἠρόμην, ἀλλ' ἕτερον.
ΛΑ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγὼ φρά-
σω, * ἐὰν οἷός τε γένωμαι. ἀνδρεῖός που οὗτος, ὃν 191
καὶ σὺ λέγεις, ὃς ἂν ἐν τῇ τάξει μένων μάχηται τοῖς
πολεμίοις. ΛΑ. Ἐγὼ γοῦν φημί. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγώ.
ἀλλὰ τί αὖ ὅδε, ὃς ἂν φεύγων μάχηται τοῖς πολεμίοις,
ἀλλὰ μὴ μένων; ΛΑ. Πῶς φεύγων; ΣΩ. Ὥσπερ που
καὶ Σκύθαι λέγονται οὐχ ἧττον φεύγοντες ἢ διώκοντες
μάχεσθαι, καὶ Ὅμηρός που ἐπαινῶν τοὺς τοῦ Αἰνείου
ἵππους κραιπνὰ μάλ' ἔνθα καὶ | ἔνθα ἔφη αὐτοὺς B
ἐπίστασθαι διώκειν ἠδὲ φέβεσθαι. καὶ αὐτὸν τὸν
Αἰνείαν κατὰ τοῦτ' ἐνεκωμίασε, κατὰ τὴν τοῦ φόβου
ἐπιστήμην, καὶ εἶπεν αὐτὸν εἶναι μήστωρα φόβοιο.
ΛΑ. Καὶ καλῶς γε, ὦ Σώκρατες· περὶ ἁρμάτων γὰρ
ἔλεγε. καὶ σὺ τὸ τῶν Σκυθῶν ἱππέων πέρι λέγεις. τὸ
μὲν γὰρ ἱππικὸν τὸ ἐκείνων οὕτω μάχεται, τὸ δὲ ὁπλι-
τικὸν τό γε τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐγὼ λέγω. ΣΩ. Πλήν γ'
ἴσως, ὦ Λάχης, τὸ Λακεδαιμονίων· Λακεδαιμονίους | C
γάρ φασιν ἐν Πλαταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς τοῖς γεῤῥοφό-
ροις ἐγένοντο, οὐκ ἐθέλειν μένοντας πρὸς αὐτοὺς μά-
χεσθαι, ἀλλὰ φεύγειν, ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ τάξεις
τῶν Περσῶν, ἀναστρεφομένους ὥσπερ ἱππέας μάχε-
σθαι καὶ οὕτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην. ΛΑ. Ἀληθῆ
λέγεις. XVIII. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν αἴτιον ἔλεγον, ὅτι

ἐγὼ αἴτιος μὴ καλῶς σε ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐ καλῶς
D ἠρόμην. βουλόμενος γάρ σου πυθέσθαι μὴ μόνον |
τοὺς ἐν τῷ ὁπλιτικῷ ἀνδρείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῷ
ἱππικῷ καὶ ἐν ξύμπαντι τῷ πολεμικῷ εἴδει, καὶ μὴ μό-
νον τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πρὸς
τὴν θάλατταν κινδύνοις ἀνδρείους ὄντας, καὶ ὅσοι γε
πρὸς νόσους καὶ ὅσοι πρὸς πενίας ἢ καὶ πρὸς τὰ πο-
λιτικὰ ἀνδρεῖοί εἰσι, καὶ ἔτι αὖ μὴ μόνον ὅσοι πρὸς
λύπας ἀνδρεῖοί εἰσιν ἢ φόβους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιθυ-
μίας ἢ ἡδονὰς δεινοὶ μάχεσθαι, καὶ μένοντες ἢ ἀνα-
E στρέφοντες — εἰσὶ γάρ πού | τινες, ὦ Λάχης, καὶ ἐν
τοῖς τοιούτοις ἀνδρεῖοι..... ΛΑ. Καὶ σφόδρα, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνδρεῖοι μὲν πάντες οὗτοί εἰσιν,
ἀλλ' οἱ μὲν ἐν ἡδοναῖς, οἱ δ' ἐν λύπαις, οἱ δ' ἐν ἐπι-
θυμίαις, οἱ δ' ἐν φόβοις τὴν ἀνδρείαν κέκτηνται· οἱ δέ
γ', οἶμαι, δειλίαν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. ΛΑ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Τί ποτε ὂν ἑκάτερον τούτων, τοῦτο ἐπυν-
θανόμην. πάλιν οὖν πειρῶ εἰπεῖν ἀνδρείαν πρῶτον, τί
ὂν ἐν πᾶσι τούτοις ταὐτόν ἐστιν. ἢ οὔπω καταμαν-
θάνεις ὃ λέγω; ΛΑ. Οὐ πάνυ τι. XIX. ΣΩ. Ἀλλ'
192 ὧδε λέγω, * ὥσπερ ἂν εἰ τάχος ἠρώτων τί ποτ' ἔστιν,
ὃ καὶ ἐν τῷ τρέχειν τυγχάνει ὂν ἡμῖν καὶ ἐν τῷ κιθα-
ρίζειν καὶ ἐν τῷ λέγειν καὶ ἐν τῷ μανθάνειν καὶ ἐν
ἄλλοις πολλοῖς, καὶ σχεδόν τι αὐτὸ κεκτήμεθα, οὗ καὶ
πέρι ἄξιον λέγειν, ἢ ἐν ταῖς τῶν χειρῶν πράξεσιν ἢ
σκελῶν ἢ στόματός τε καὶ φωνῆς ἢ διανοίας. ἢ οὐχ
οὕτω καὶ σὺ λέγεις; ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ τοίνυν
τίς με ἔροιτο, Ὦ Σώκρατες, τί λέγεις τοῦτο, ὃ ἐν πᾶ-
B σιν ὀνομάζεις ταχυτῆτα εἶναι; εἴποιμ' ἂν | αὐτῷ, ὅτι
τὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ διαπραττομένην δύναμιν τα-
χυτῆτα ἔγωγε καλῶ καὶ περὶ φωνὴν καὶ περὶ δρόμον
καὶ περὶ τἆλλα πάντα. ΛΑ. Ὀρθῶς γε σὺ λέγων. ΣΩ.
Πειρῶ δὴ καὶ σύ, ὦ Λάχης, τὴν ἀνδρείαν οὕτως εἰ-
πεῖν, τίς οὖσα δύναμις ἡ αὐτὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἐν λύπῃ
καὶ ἐν ἅπασιν οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν αὐτὴν εἶναι, ἔπειτ'
ἀνδρεία κέκληται. ΛΑ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καρτερία τις
εἶναι τῆς ψυχῆς, εἰ τό γε διὰ πάντων περὶ ἀνδρείας
C πεφυκὸς δεῖ εἰπεῖν. | ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ, εἴ γε τὸ ἐρω-
τώμενον ἀποκρινούμεθα ἡμῖν αὐτοῖς. τοῦτο τοίνυν
ἔμοιγε φαίνεται, ὅτι οὐ πᾶσά γε, ὡς ἐγᾦμαι, καρτερία
ἀνδρεία σοι φαίνεται. τεκμαίρομαι δὲ ἐνθένδε· σχεδὸν
γάρ τι οἶδα, ὦ Λάχης, ὅτι τῶν πάνυ καλῶν πραγμά-
των ἡγεῖ σὺ ἀνδρείαν εἶναι. ΛΑ. Εὖ μὲν οὖν ἴσθι,
ὅτι τῶν καλλίστων. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ μὲν μετὰ φρονή-
σεως καρτερία καλὴ κἀγαθή; ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ.
D Τί δ' | ἡ μετ' ἀφροσύνης; οὐ τοὐναντίον ταύτῃ βλα-
βερὰ καὶ κακοῦργος; ΛΑ. Ναί. ΣΩ. Καλὸν οὖν τι
φήσεις σὺ εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὂν κακοῦργόν τε καὶ
βλαβερόν; ΛΑ. Οὔκουν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Οὐκ ἄρα τήν γε τοιαύτην καρτερίαν ἀνδρείαν ὁμολο-
γήσεις εἶναι, ἐπειδήπερ οὐ καλή ἐστιν, ἡ δὲ ἀνδρεία
καλόν ἐστιν. ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἡ φρόνιμος
ἄρα καρτερία κατὰ τὸν σὸν λόγον ἀνδρεία ἂν εἴη.
E ΛΑ. Ἔοικεν. XX. ΣΩ. Ἴδωμεν | δή, ἡ εἰς τί φρόνι-
μος· ἢ ἡ εἰς ἅπαντα καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ σμικρά;
οἷον εἴ τις καρτερεῖ ἀναλίσκων ἀργύριον φρονίμως, εἰ-
δὼς ὅτι ἀναλώσας πλέον ἐκτήσεται, τοῦτον ἀνδρεῖον
καλοῖς ἄν; ΛΑ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλ' οἷον
εἴ τις ἰατρὸς ὤν, περιπλευμονίᾳ τοῦ υἱέος ἐχομένου ἢ
ἄλλου τινὸς καὶ δεομένου πιεῖν ἢ φαγεῖν δοῦναι, μὴ
κάμπτοιτο, ἀλλὰ καρτεροῖ; * ΛΑ Οὐδ' ὁπωστιοῦν 193
οὐδ' αὕτη. ΣΩ. Ἀλλ' ἐν πολέμῳ καρτεροῦντα ἄνδρα
καὶ ἐθέλοντα μάχεσθαι, φρονίμως λογιζόμενον, εἰδότα
μέν, ὅτι βοηθήσουσιν ἄλλοι αὐτῷ, πρὸς ἐλάττους δὲ
καὶ φαυλοτέρους μαχεῖται ἢ μεθ' ὧν αὐτός ἐστιν, ἔτι
δὲ χωρία ἔχει κρείττω —, τοῦτον τὸν μετὰ τῆς τοι-
αύτης φρονήσεως καὶ παρασκευῆς καρτεροῦντα ἀν-
δρειότερον ἂν φαίης ἢ τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ στρατοπέδῳ
ἐθέλοντα ὑπομένειν τε καὶ καρτερεῖν; | ΛΑ. Τὸν ἐν B
τῷ ἐναντίῳ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ
μὴν ἀφρονεστέρα γε ἡ τούτου ἢ ἡ τοῦ ἑτέρου καρτε-
ρία. ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Καὶ τὸν μετ' ἐπιστή-
μης ἄρ' ἱππικῆς καρτεροῦντα ἐν ἱππομαχίᾳ ἧττον φή-
σεις ἀνδρεῖον εἶναι ἢ τὸν ἄνευ ἐπιστήμης ΛΑ. Ἔμοι-
γε δοκεῖ. | ΣΩ. Καὶ τὸν μετὰ σφενδονητικῆς ἢ τοξι- C
κῆς ἢ ἄλλης τινὸς τέχνης καρτεροῦντα. ΛΑ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Καὶ ὅσοι ἂν ἐθέλωσιν εἰς φρέαρ καταβαίνοντες
καὶ κολυμβῶντες καρτερεῖν ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, μὴ ὄν-
τες δεινοί, ἢ ἔν τινι ἄλλῳ τοιούτῳ, ἀνδρειοτέρους φή-
σεις τῶν ταῦτα δεινῶν. ΛΑ. Τί γὰρ ἄν τις ἄλλο
φαίη, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδέν, εἴπερ οἴοιτό γε οὕ-
τως. ΛΑ. Ἀλλὰ μὴν οἶμαί γε. ΣΩ. Καὶ μήν που
ἀφρονεστέρως γε, ὦ Λάχης, οἱ τοιοῦτοι κινδυνεύουσί
τε καὶ καρτεροῦσιν ἢ οἱ μετὰ τέχνης αὐτὸ πράττοντες.
ΛΑ. Φαίνονται. | ΣΩ. Οὐκοῦν αἰσχρὰ ἡ ἄφρων τόλμα D
τε καὶ καρτέρησις ἐν τῷ πρόσθεν ἐφάνη ἡμῖν οὖσα
καὶ βλαβερά; ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ δέ γε ἀνδρεία
ὡμολογεῖτο καλόν τι εἶναι. ΛΑ. Ὡμολογεῖτο γάρ.
ΣΩ. Νῦν δ' αὖ πάλιν φαμὲν ἐκεῖνο τὸ αἰσχρόν, τὴν
ἄφρονα καρτέρησιν, ἀνδρείαν εἶναι. ΛΑ. Ἐοίκαμεν.
ΣΩ. Καλῶς οὖν σοι δοκοῦμεν λέγειν; ΛΑ. Μὰ τὸν
Δί', ὦ Σώκρατες, ἐμοὶ μὲν οὔ. XXI. ΣΩ. Οὐκ ἄρα
που κατὰ τὸν σὸν λόγον δωριστὶ | ἡρμόσμεθα ἐγώ τε E
καὶ σύ, ὦ Λάχης· τὰ γὰρ ἔργα οὐ ξυμφωνεῖ ἡμῖν τοῖς
λόγοις. ἔργῳ μὲν γάρ, ὡς ἔοικε, φαίη ἄν τις ἡμᾶς
ἀνδρείας μετέχειν, λόγῳ δ', ὡς ἐγᾦμαι, οὐκ ἄν, εἰ νῦν
ἡμῶν ἀκούσειε διαλεγομένων. ΛΑ. Ἀληθέστατα λέ-
γεις. ΣΩ. Τί οὖν; δοκεῖ καλὸν εἶναι οὕτως ἡμᾶς δια-
κεῖσθαι; ΛΑ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΣΩ. Βούλει οὖν ᾧ
λέγομεν πειθώμεθα τό γε τοσοῦτον; ΛΑ. Τὸ ποῖον
δὴ τοῦτο, καὶ τίνι τούτῳ; ΣΩ. Τῷ λόγῳ, ὃς καρτε-
ρεῖν κελεύει. * εἰ οὖν βούλει, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ζητήσει 194
ἐπιμείνωμέν τε καὶ καρτερήσωμεν, ἵνα καὶ μὴ ἡμῶν
αὐτὴ ἡ ἀνδρεία καταγελάσῃ, ὅτι οὐκ ἀνδρείως αὐτὴν
ζητοῦμεν, εἰ ἄρα πολλάκις αὐτὴ ἡ καρτέρησίς ἐστιν
ἀνδρεία. ΛΑ. Ἐγὼ μὲν ἕτοιμος, ὦ Σώκρατες, μὴ
προαφίστασθαι. καίτοι ἀήθης γ' εἰμὶ τῶν τοιούτων
λόγων, ἀλλά τίς με καὶ φιλονεικία εἴληφε πρὸς τὰ εἰ-
ρημένα, καὶ ὡς ἀληθῶς ἀγανακτῶ, εἰ οὑτωσὶ | ἃ νοῶ B
μὴ οἷός τ' εἰμὶ εἰπεῖν· νοεῖν μὲν γάρ ἔμοιγε δοκῶ πε-
ρὶ ἀνδρείας, ὅ τι ἔστιν, οὐκ οἶδα δ' ὅπῃ με ἄρτι διέ-
φυγεν, ὥστε μὴ ξυλλαβεῖν τῷ λόγῳ αὐτὴν καὶ εἰπεῖν ὅ
τι ἔστιν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ φίλε, τὸν ἀγαθὸν κυνηγέτην
μεταθεῖν χρὴ καὶ μὴ ἀνιέναι; ΛΑ. Παντάπασι μὲν
οὖν. ΣΩ. Βούλει οὖν καὶ Νικίαν τόνδε παρακαλῶ-
μεν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, εἴ τι ἡμῶν εὐπορώτερός ἐστιν;
ΛΑ. Βούλομαι· πῶς γὰρ | οὔ; XXII. ΣΩ. Ἴθι δή, C
ὦ Νικία, ἀνδράσι φίλοις χειμαζομένοις ἐν λόγῳ καὶ

ἀποροῦσι βοήθησον, εἴ τινα ἔχεις δύναμιν. τὰ μὲν
γὰρ δὴ ἡμέτερα ὁρᾷς ὡς ἄπορα· σὺ δ' εἰπὼν ὅ τι
ἡγεῖ ἀνδρείαν εἶναι, ἡμᾶς τε τῆς ἀπορίας ἔκλυσαι καὶ
αὐτὸς ἃ νοεῖς τῷ λόγῳ βεβαίωσαι. ΝΙ. Δοκεῖτε τοί-
νυν μοι πάλαι οὐ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ὁρίζεσθαι τὴν
ἀνδρείαν· ὃ γὰρ ἐγὼ σοῦ ἤδη καλῶς λέγοντος ἀκήκοα,
D τούτῳ οὐ χρῆσθε. ΣΩ. Ποίῳ δή, ὦ Νικία; ' ΝΙ.
Πολλάκις ἀκήκοά σου λέγοντος, ὅτι ταῦτα ἀγαθὸς
ἕκαστος ἡμῶν, ἅπερ σοφός, ἃ δὲ ἀμαθής, ταῦτα δὲ
κακός. ΣΩ. Ἀληθῆ μέντοι νὴ Δία λέγεις, ὦ Νικία.
ΝΙ. Οὐκοῦν εἴπερ ὁ ἀνδρεῖος ἀγαθός, δῆλον, ὅτι σο-
φός ἐστιν. ΣΩ. Ἤκουσας, ὦ Λάχης; ΛΑ. Ἔγωγε,
καὶ οὐ σφόδρα γε μανθάνω ὃ λέγει. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ
δοκῶ μανθάνειν, καί μοι δοκεῖ ὁ ἀνὴρ σοφίαν τινὰ
τὴν ἀνδρείαν λέγειν. ΛΑ. Ποίαν, ὦ Σώκρατες, σο-
E φίαν; ΣΩ. Οὐκοῦν τόνδε ' τοῦτο ἐρωτᾷς; ΛΑ. Ἔγω-
γε. ΣΩ. Ἴθι δή, αὐτῷ εἰπέ, ὦ Νικία, ποία σοφία
ἀνδρεία ἂν εἴη κατὰ τὸν σὸν λόγον. οὐ γάρ που ἥ
γε αὐλητική. ΝΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ἡ κιθα-
ριστική. ΝΙ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ τίς δὴ αὕτη ἢ τί-
νος ἐπιστήμη; ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς αὐτὸν ἐρω-
τᾷς, ὦ Σώκρατες, καὶ εἰπέτω γε, τίνα φησὶν αὐτὴν εἶ-
ναι. ΝΙ. Ταύτην ἔγωγε, ὦ Λάχης, τὴν τῶν δεινῶν
195 καὶ θαῤῥαλέων ἐπιστήμην * καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν τοῖς
ἄλλοις ἅπασιν. ΛΑ. Ὡς ἄτοπα λέγει, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Πρὸς τί τοῦτ' εἶπες βλέψας, ὦ Λάχης; ΛΑ.
Πρὸς ὅ τι; χωρὶς δήπου σοφία ἐστὶν ἀνδρείας. ΣΩ.
Οὔκουν φησί γε Νικίας. ΛΑ. Οὐ μέντοι μὰ Δία·
ταῦτά τοι καὶ ληρεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν διδάσκωμεν αὐτόν,
ἀλλὰ μὴ λοιδορῶμεν. ΝΙ. Οὔκ, ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ
Σώκρατες, Λάχης ἐπιθυμεῖν κἀμὲ φανῆναι μηδὲν λέ-
B γοντα, ὅτι καὶ αὐτὸς ἄρτι τοιοῦτος ' ἐφάνη. XXIII.
ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία, καὶ πειράσομαί γε ἀπο-
φῆναι· οὐδὲν γὰρ λέγεις· ἐπεὶ αὐτίκα ἐν ταῖς νόσοις
οὐχ οἱ ἰατροὶ τὰ δεινὰ ἐπίστανται; ἢ οἱ ἀνδρεῖοι δο-
κοῦσί σοι ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς ἰατροὺς σὺ ἀνδρείους
καλεῖς; ΝΙ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΛΑ. Οὐδέ γε τοὺς γε-
ωργοὺς οἶμαι. καίτοι τά γε ἐν τῇ γεωργίᾳ δεινὰ οὗ-
τοι δήπου ἐπίστανται, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαν-
τες τὰ ἐν ταῖς αὑτῶν τέχναις δεινά τε καὶ θαῤῥαλέα
C ἴσασιν· ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον οὗτοι ' ἀνδρεῖοί εἰσι.
ΣΩ. Τί δοκεῖ Λάχης λέγειν, ὦ Νικία; ἔοικε μέντοι λέ-
γειν τι. ΝΙ. Καὶ γὰρ λέγει γέ τι, οὐ μέντοι ἀληθές
γε. ΣΩ. Πῶς δή; ΝΙ. Ὅτι οἴεται τοὺς ἰατροὺς πλέον
τι εἰδέναι περὶ τοὺς κάμνοντας ἢ τὸ ὑγιεινὸν εἰπεῖν
οἷόν τε καὶ νοσῶδες. οἱ δὲ δή τοι τοσοῦτον μόνον
ἴσασιν· εἰ δὲ δεινόν τῳ τοῦτό ἐστι, τὸ ὑγιαίνειν, μᾶλ-
λον ἢ τὸ κάμνειν, ἡγεῖ σὺ τουτί, ὦ Λάχης, τοὺς ἰα-
τροὺς ἐπίστασθαι; ἢ οὐ πολλοῖς οἴει ἐκ τῆς νόσου
D ἄμεινον εἶναι μὴ ἀναστῆναι ἢ ἀναστῆναι; τοῦτο ' γὰρ
εἰπέ· σὺ πᾶσι φῂς ἄμεινον εἶναι ζῆν καὶ οὐ πολλοῖς
κρεῖττον τεθνάναι; ΛΑ. Οἶμαι ἔγωγε τοῦτό γε. ΝΙ.
Οἷς οὖν τεθνάναι λυσιτελεῖ, ταὐτὰ οἴει δεινὰ εἶναι καὶ
οἷς ζῆν; ΛΑ. Οὐκ ἔγωγε. ΝΙ. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ σὺ
δίδως τοῖς ἰατροῖς γιγνώσκειν ἢ ἄλλῳ τινὶ δημιουργῷ
πλὴν τῷ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἐπιστήμονι, ὃν ἐγὼ
ἀνδρεῖον καλῶ; ΣΩ. Κατανοεῖς, ὦ Λάχης, ὅ τι λέ-
E γει; ΛΑ. Ἔγωγε, ὅτι γε τοὺς μάντεις ' καλεῖ τοὺς
ἀνδρείους· τίς γὰρ δὴ ἄλλος εἴσεται, ὅτῳ ἄμεινον ζῆν
ἢ τεθνάναι; καίτοι σύ, ὦ Νικία, πότερον ὁμολογεῖς
μάντις εἶναι, ἢ οὔτε μάντις οὔτε ἀνδρεῖος; ΝΙ. Τί
δαί; μάντει αὖ οἴει προσήκειν τὰ δεινὰ γιγνώσκειν καὶ
τὰ θαῤῥαλέα; ΛΑ. Ἔγωγε· τίνι γὰρ ἄλλῳ; XXIV.
ΝΙ. Ὧι ἐγὼ λέγω, πολὺ μᾶλλον, ὦ βέλτιστε· ἐπεὶ μάν-
τιν γε τὰ σημεῖα μόνον δεῖ γιγνώσκειν τῶν ἐσομένων,
εἴτε τῳ θάνατος εἴτε νόσος εἴτε ἀποβολὴ χρημάτων
ἔσται, εἴτε νίκη * εἴτε ἧττα ἢ πολέμου ἢ καὶ ἄλλης τι- 196
νὸς ἀγωνίας· ὅ τι δέ τῳ ἄμεινον τούτων ἢ παθεῖν ἢ
μὴ παθεῖν, τί μᾶλλον μάντει προσήκει κρῖναι ἢ ἄλλῳ
ὁτῳοῦν; ΛΑ. Ἀλλ' ἐγὼ τοῦτον οὐ μανθάνω, ὦ Σώ-
κρατες, ὅ τι βούλεται λέγειν· οὔτε γὰρ μάντιν οὔτε ἰα-
τρὸν οὔτε ἄλλον οὐδένα δηλοῖ, ὅντινα λέγει τὸν ἀν-
δρεῖον, εἰ μὴ εἰ θεόν τινα λέγει αὐτὸν εἶναι. ἐμοὶ μὲν
οὖν φαίνεται Νικίας οὐκ ἐθέλειν γενναίως ' ὁμολογεῖν, B
ὅτι οὐδὲν λέγει, ἀλλὰ στρέφεται ἄνω καὶ κάτω ἐπικρυ-
πτόμενος τὴν αὑτοῦ ἀπορίαν. καίτοι κἂν ἡμεῖς οἷοί τε
ἦμεν ἄρτι ἐγώ τε καὶ σὺ τοιαῦτα στρέφεσθαι, εἰ ἐβου-
λόμεθα μὴ δοκεῖν ἐναντία ἡμῖν αὐτοῖς λέγειν. εἰ μὲν
οὖν ἐν δικαστηρίῳ ἡμῖν οἱ λόγοι ἦσαν, εἶχεν ἄν τινα
λόγον ταῦτα ποιεῖν· νῦν δὲ τί ἄν τις ἐν ξυνουσίᾳ τοι-
ᾶδε μάτην κενοῖς λόγοις αὐτὸς αὑτὸν κοσμοῖ; ΣΩ.
Οὐδὲν οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Λάχης· ἀλλ' ὁρῶμεν ' μὴ C
Νικίας οἴεταί τι λέγειν καὶ οὐ λόγου ἕνεκα ταῦτα λέ-
γει. αὐτοῦ οὖν σαφέστερον πυθώμεθα, τί ποτε νοεῖ·
καὶ ἐάν τι φαίνηται λέγων, ξυγχωρησόμεθα, εἰ δὲ μή,
διδάξομεν. ΛΑ. Σὺ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, εἰ βούλει
πυνθάνεσθαι, πυνθάνου· ἐγὼ δ' ἴσως ἱκανῶς πέπυ-
σμαι. ΣΩ. Ἀλλ' οὐδέν με κωλύει· κοινὴ γὰρ ἔσται ἡ
πύστις ὑπὲρ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ. ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν.
XXV. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ὦ Νικία, μᾶλλον δ' ἡμῖν·
κοινούμεθα γὰρ ἐγώ τε καὶ Λάχης τὸν λόγον· τὴν
ἀνδρείαν ἐπιστήμην φῂς ' δεινῶν τε καὶ θαῤῥαλέων D
εἶναι; ΝΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τοῦτο δὲ οὐ παντὸς δὴ εἶ-
ναι ἀνδρὸς γνῶναι, ὁπότε γε μήτε ἰατρὸς μήτε μάντις
αὐτὸ γνώσεται, μηδὲ ἀνδρεῖος ἔσται, ἐὰν μὴ αὐτὴν
ταύτην τὴν ἐπιστήμην προσλάβῃ. οὐχ οὕτως ἔλεγες;
ΝΙ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Κατὰ τὴν παροιμίαν ἄρα
τῷ ὄντι οὐκ ἂν πᾶσα ὗς γνοίη οὐδ' ἂν ἀνδρεία γένοι-
το. ΝΙ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Δῆλον δή, ὦ Νικία, ὅτι
οὐδὲ ' τὴν Κρομμυωνίαν ὗν πιστεύεις σύ γε ἀνδρείαν E
γεγονέναι. τοῦτο δὲ λέγω οὐ παίζων, ἀλλ' ἀναγκαῖον
οἶμαι τῷ ταῦτα λέγοντι μηδενὸς θηρίου ἀποδέχεσθαι
ἀνδρείαν, ἢ ξυγχωρεῖν θηρίον τι οὕτω σοφὸν εἶναι,
ὥστε ἃ ὀλίγοι ἀνθρώπων ἴσασι, διὰ τὸ χαλεπὰ εἶναι
γνῶναι, ταῦτα λέοντα ἢ πάρδαλιν ἤ τινα κάπρον φά-
ναι εἰδέναι· ἀλλ' ἀνάγκη ὁμοίως λέοντα καὶ ἔλαφον καὶ
ταῦρον καὶ πίθηκον πρὸς ἀνδρείαν φάναι πεφυκέναι,
τὸν τιθέμενον ἀνδρείαν τοῦθ', ὅπερ σὺ τίθεσαι. ΛΑ.
* Νὴ τοὺς θεούς, καὶ εὖ γε λέγεις, ὦ Σώκρατες. καὶ 197
ἡμῖν ὡς ἀληθῶς τοῦτο ἀπόκριναι, ὦ Νικία, πότερον
σοφώτερα φῂς ἡμῶν ταῦτα εἶναι τὰ θηρία, ἃ πάντες
ὁμολογοῦμεν ἀνδρεῖα εἶναι, ἢ πᾶσιν ἐναντιούμενος τολ-
μᾷς μηδὲ ἀνδρεῖα αὐτὰ καλεῖν; ΝΙ. Οὐ γάρ τι, ὦ
Λάχης, ἔγωγε ἀνδρεῖα καλῶ οὔτε θηρία οὔτε ἄλλο οὐ-
δὲν τὸ τὰ δεινὰ ὑπὸ ἀγνοίας μὴ φοβούμενον, ἀλλ'
ἄφοβον καὶ μωρόν. ἢ καὶ τὰ παιδία πάντα οἴει με ' B
ἀνδρεῖα καλεῖν, ἃ δι' ἀγνοίαν οὐδὲν δέδοικεν; ἀλλ' οἴ-
μαι, τὸ ἄφοβον καὶ τὸ ἀνδρεῖον οὐ ταὐτόν ἐστιν. ἐγὼ

δὲ ἀνδρείας μὲν καὶ προμηθείας πάνυ τισὶν ὀλίγοις
οἶμαι μετεῖναι, θρασύτητος δὲ καὶ τόλμης καὶ τοῦ
ἀφόβου μετὰ ἀπρομηθείας πάνυ πολλοῖς καὶ ἀνδρῶν
καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θηρίων. ταῦτ᾽ οὖν, ἃ
σὺ καλεῖς ἀνδρεῖα καὶ οἱ πολλοί, ἐγὼ θρασέα καλῶ.
C ἀνδρεῖα δὲ τὰ ' φρόνιμα, περὶ ὧν λέγω. XXVI. ΛΑ.
Θέασαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ ὅδε ἑαυτὸν δή, ὡς οἴεται,
κοσμεῖ τῷ λόγῳ· οὓς δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ἀνδρείους
εἶναι, τούτους ἀποστερεῖν ἐπιχειρεῖ ταύτης τῆς τιμῆς.
ΝΙ. Οὔκουν ἔγωγε, ὦ Λάχης, ἀλλὰ θάῤῥει· φημὶ γὰρ
σε εἶναι σοφόν, καὶ Λάμαχόν γε, εἴπερ ἐστὲ ἀνδρεῖοι,
καὶ ἄλλους γε συχνοὺς Ἀθηναίων. ΛΑ. Οὐδὲν ἐρῶ
πρὸς ταῦτα, ἔχων εἰπεῖν, ἵνα μή με φῇς ὡς ἀληθῶς
D Αἰξωνέα εἶναι. ΣΩ. ' Μηδέ γε εἴπῃς, ὦ Λάχης· καὶ
γάρ μοι δοκεῖς οὐδὲ μὴ ᾐσθῆσθαι, ὅτι ὅδε ταύτην τὴν
σοφίαν παρὰ Δάμωνος τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου παρείλη-
φεν, ὁ δὲ Δάμων τῷ Προδίκῳ πολλὰ πλησιάζει, ὃς δὴ
δοκεῖ τῶν σοφιστῶν κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα
διαιρεῖν. ΛΑ. Καὶ γὰρ πρέπει, ὦ Σώκρατες, σοφιστῇ
τὰ τοιαῦτα μᾶλλον κομψεύεσθαι ἢ ἀνδρί, ὃν ἡ πόλις
E ἀξιοῖ αὑτῆς προϊστάναι. ΣΩ. Πρέπει μέντοι, ὦ ' μα-
κάριε, τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονή-
σεως μετέχειν. δοκεῖ δέ μοι Νικίας ἄξιος εἶναι ἐπι-
σκέψεως, ὅποι ποτὲ βλέπων τοὔνομα τοῦτο τίθησι,
τὴν ἀνδρείαν. ΛΑ. Αὐτὸς τοίνυν σκόπει, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Τοῦτο μέλλω ποιεῖν, ὦ ἄριστε· μὴ μέντοι οἴου με
ἀφήσειν σε τῆς κοινωνίας τοῦ λόγου, ἀλλὰ πρόσεχε
τὸν νοῦν καὶ συσκόπει τὰ λεγόμενα. ΛΑ. Ταῦτα δὲ
ἔστω, εἰ δοκεῖ χρῆναι. XXVII. Ἀλλὰ δοκεῖ. σὺ δέ,
198 Νικία, λέγε ἡμῖν πάλιν * ἐξ ἀρχῆς. οἶσθ᾽, ὅτι τὴν
ἀνδρείαν κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ λόγου ἐσκοποῦμεν ὡς μέρος
ἀρετῆς σκοποῦντες; ΝΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ
σὺ τοῦτο ἀπεκρίνω ὡς μόριον, ὄντων δὴ καὶ ἄλλων με-
ρῶν, ἃ ξύμπαντα ἀρετὴ κέκληται; ΝΙ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ἅπερ ἐγὼ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις; ἐγὼ δὲ
καλῶ πρὸς ἀνδρείᾳ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ
B ἄλλ᾽ ἄττα τοιαῦτα. οὐ καὶ σύ; ΝΙ. Πάνυ ' μὲν οὖν.
ΣΩ. Ἔχε δή· ταῦτα μὲν γὰρ ὁμολογοῦμεν, περὶ δὲ
τῶν δεινῶν καὶ θαῤῥαλέων σκεψώμεθα, ὅπως μὴ σὺ
μὲν ἄλλ᾽ ἄττα ἡγῇ, ἡμεῖς δὲ ἄλλα. ἃ μὲν οὖν ἡμεῖς
ἡγούμεθα, φράσομέν σοι· σὺ δὲ ἂν μὴ ὁμολογῇς, δι-
δάξεις. ἡγούμεθα δ᾽ ἡμεῖς δεινὰ μὲν εἶναι ἃ καὶ δέος
παρέχει, θαῤῥαλέα δὲ ἃ μὴ δέος παρέχει. δέος δὲ πα-
ρέχει οὐ τὰ γεγονότα οὐδὲ τὰ παρόντα τῶν κακῶν,
ἀλλὰ τὰ προσδοκώμενα· δέος γὰρ εἶναι προσδοκίαν
μέλλοντος κακοῦ. ἢ οὐχ οὕτω καὶ σοὶ δοκεῖ, ὦ Λά-
C χης; ΛΑ. Πάνυ ' γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τὰ
μὲν ἡμέτερα τοίνυν, ὦ Νικία, ἀκούεις, ὅτι δεινὰ μὲν
τὰ μέλλοντα κακά φαμεν εἶναι, θαῤῥαλέα δὲ τὰ μὴ
κακὰ ἢ ἀγαθὰ μέλλοντα· σὺ δὲ ταύτῃ ἢ ἄλλῃ περὶ
τούτων λέγεις; ΝΙ. Ταύτῃ ἔγωγε. ΣΩ. Τούτων δέ
γε τὴν ἐπιστήμην ἀνδρείαν προσαγορεύεις; ΝΙ. Κο-
μιδῇ γε. XXVIII. ΣΩ. Ἔτι δὴ τὸ τρίτον σκεψώμεθα
D εἰ ξυνδοκεῖ σοί τε καὶ ἡμῖν. ' ΝΙ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦ-
το; ΣΩ. Ἐγὼ δὴ φράσω. δοκεῖ γὰρ δὴ ἐμοί τε καὶ
τῷδε, περὶ ὅσων ἐστὶν ἐπιστήμη, οὐκ ἄλλη μὲν εἶναι
περὶ γεγονότος, εἰδέναι ὅπῃ γέγονεν, ἄλλη δὲ περὶ γι-
γνομένων, ὅπῃ γίγνεται, ἄλλη δὲ ὅπῃ ἂν κάλλιστα γέ-
νοιτο καὶ γενήσεται τὸ μήπω γεγονός, ἀλλ᾽ ἡ αὐτή.
οἷον περὶ τὸ ὑγιεινὸν εἰς ἅπαντας τοὺς χρόνους οὐκ
ἄλλη τις ἢ ἡ ἰατρική, μία οὖσα, ἐφορᾷ καὶ γιγνόμενα
καὶ γεγονότα καὶ γενησόμενα, ὅπῃ γενήσεται. καὶ πε-
ρὶ τὰ ' ἐκ τῆς γῆς αὖ φυόμενα ἡ γεωργία ὡσαύτως E
ἔχει. καὶ δήπου τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὶ ἂν μαρ-
τυρήσαιτε ὅτι ἡ στρατηγία κάλλιστα προμηθεῖται τά
τε ἄλλα καὶ περὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαι, οὐδὲ τῇ μαντι-
κῇ οἴεται δεῖν ὑπηρετεῖν, ἀλλὰ ἄρχειν, ὡς εἰδυῖα κάλ-
λιον τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ γιγνόμενα καὶ * γενη- 199
σόμενα· καὶ ὁ νόμος οὕτω τάττει, μὴ τὸν μάντιν τοῦ
στρατηγοῦ ἄρχειν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ μάντεως.
φήσομεν ταῦτα, ὦ Λάχης; ΛΑ. Φήσομεν. ΣΩ. Τί
δέ; σὺ ἡμῖν, ὦ Νικία, ξυμφῂς περὶ τῶν αὐτῶν τὴν
αὐτὴν ἐπιστήμην καὶ ἐσομένων καὶ γιγνομένων καὶ γε-
γονότων ἐπαΐειν; ΝΙ. Ἔγωγε· δοκεῖ γάρ μοι οὕτως,
ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἄριστε, καὶ ἡ ἀνδρεία
τῶν δεινῶν ἐπιστήμη ' ἐστὶ καὶ θαῤῥαλέων, ὡς φῄς. ἢ B
γάρ; ΝΙ. Ναί. ΣΩ. Τὰ δὲ δεινὰ ὡμολόγηται καὶ
τὰ θαῤῥαλέα τὰ μὲν μέλλοντα ἀγαθά, τὰ δὲ μέλλον-
τα κακὰ εἶναι. ΝΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ δέ γ᾽ αὐτὴ
ἐπιστήμη τῶν αὐτῶν καὶ μελλόντων καὶ πάντως ἐχόν-
των εἶναι. ΝΙ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐ μόνον ἄρα τῶν
δεινῶν καὶ θαῤῥαλέων ἡ ἀνδρεία ἐπιστήμη ἐστίν· οὐ
γὰρ μελλόντων μόνον πέρι τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν
ἐπαΐει, ἀλλὰ καὶ γιγνομένων καὶ ' γεγονότων [καὶ C
πάντως ἐχόντων], ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἐπιστῆμαι. ΝΙ.
Ἔοικέ γε. XXIX. ΣΩ. Μέρος ἄρα ἀνδρείας ἡμῖν, ὦ
Νικία, ἀπεκρίνω σχεδόν τι τρίτον· καίτοι ἡμεῖς ἠρω-
τῶμεν ὅλην ἀνδρείαν ὅ τι εἴη. καὶ νῦν δή, ὡς ἔοικε,
κατὰ τὸν σὸν λόγον οὐ μόνον δεινῶν τε καὶ θαῤῥα-
λέων ἐπιστήμη ἡ ἀνδρεία ἐστίν, ἀλλὰ σχεδόν τι ἡ περὶ
πάντων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ πάντως ἐχόντων,
ὡς νῦν αὖ ὁ σὸς λόγος, ἀνδρεία ' ἂν εἴη. οὕτως αὖ D
μετατίθεσθαι ἢ πῶς λέγεις, ὦ Νικία; ΝΙ. Ἔμοιγε
δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ δαιμόνιε,
ἀπολείπειν ἄν τι ὁ τοιοῦτος ἀρετῆς, εἴπερ εἰδείη τά
τε ἀγαθὰ πάντα καὶ παντάπασιν ὡς γίγνεται καὶ γε-
νήσεται καὶ γέγονε, καὶ τὰ κακὰ ὡσαύτως; καὶ τοῦτον
οἴει ἂν σὺ ἐνδεᾶ εἶναι σωφροσύνης ἢ δικαιοσύνης τε
καὶ ὁσιότητος, ᾧ γε μόνῳ προσήκει καὶ περὶ θεοὺς
καὶ περὶ ἀνθρώπους ἐξευλαβεῖσθαί τε τὰ δεινὰ ' καὶ E
τὰ μή, καὶ τἀγαθὰ πορίζεσθαι, ἐπισταμένῳ ὀρθῶς
προσομιλεῖν; ΝΙ. Λέγειν τι, ὦ Σώκρατές, μοι δοκεῖς.
ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ Νικία, μόριον ἀρετῆς ἂν εἴη τὸ νῦν
σοι λεγόμενον, ἀλλὰ σύμπασα ἀρετή. ΝΙ. Ἔοικε. ΣΩ.
Καὶ μὴν ἔφαμέν γε τὴν ἀνδρείαν μόριον εἶναι ἓν τῶν
τῆς ἀρετῆς. ΝΙ. Ἔφαμεν γάρ. ΣΩ. Τὸ δέ γε νῦν
λεγόμενον οὐ φαίνεται. ΝΙ. Οὐκ ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκ
ἄρα εὑρήκαμεν, ὦ Νικία, ἀνδρεία ὅ τι ἔστιν. ΝΙ. Οὐ
φαινόμεθα. ΛΑ. Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ φίλε Νικία,
ᾤμην σε εὑρήσειν, * ἐπειδὴ ἐμοῦ κατεφρόνησας Σω- 200
κράτει ἀποκριναμένου· πάνυ δὴ μεγάλην ἐλπίδα εἶ-
χον, ὡς τῇ παρὰ τοῦ Δάμωνος σοφίᾳ αὐτὴν ἀνευρή-
σεις. XXX. ΝΙ. Εὖ γε, ὦ Λάχης, ὅτι οὐδὲν οἴει σὺ
ἔτι πρᾶγμα εἶναι, ὅτι αὐτὸς ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας
πέρι οὐδὲν εἰδώς, ἀλλ᾽ εἰ καὶ ἐγὼ ἕτερος τοιοῦτος
ἀναφανήσομαι, πρὸς τοῦτο βλέπεις, καὶ οὐδὲν ἔτι
διοίσει, ὡς ἔοικε, σοὶ μετ᾽ ἐμοῦ μηδὲν εἰδέναι ὧν
προσήκει ἐπιστήμην ἔχειν ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι. σὺ

B μὲν ' οὖν μοι δοκεῖς ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπειον πρᾶ-
γμα ἐργάζεσθαι, οὐδὲν πρὸς αὐτὸν βλέπειν, ἀλλὰ
πρὸς τοὺς ἄλλους· ἐγὼ δ' οἶμαι ἐμοὶ περὶ ὧν ἐλέ-
γομεν νῦν τε ἐπιεικῶς εἰρῆσθαι, καὶ εἴ τι αὐτῶν μὴ
ἱκανῶς εἴρηται, ὕστερον ἐπανορθώσεσθαι καὶ μετὰ
Δάμωνος, οὗ σύ που οἴει καταγελᾶν, καὶ ταῦτα οὐ-
δὲ ἰδὼν πώποτε τὸν Δάμωνα, καὶ μετ' ἄλλων. καὶ
ἐπειδὰν βεβαιώσωμαι αὐτά, διδάξω καὶ σέ, καὶ οὐ
C φθονήσω· δοκεῖς γάρ μοι καὶ μάλα ' σφόδρα δεῖ-
σθαι μαθεῖν. ΛΑ. Σοφὸς γάρ τοι σὺ εἶ, ὦ Νικία.
ἀλλ' ὅμως ἐγὼ Λυσιμάχῳ τῷδε καὶ Μελησίᾳ συμ-
βουλεύω σὲ μὲν καὶ ἐμὲ περὶ τῆς παιδείας τῶν νεα-
νίσκων χαίρειν ἐᾶν, Σωκράτη δὲ τουτονί, ὅπερ ἐξ
ἀρχῆς ἔλεγον, μὴ ἀφιέναι· εἰ δὲ καὶ ἐμοὶ ἐν ἡλικίᾳ
ἦσαν οἱ παῖδες, ταὐτὰ ἂν ταῦτ' ἐποίουν. ΝΙ. Ταῦ-
τα μὲν κἀγὼ ξυγχωρῶ, ἐάνπερ ἐθέλῃ Σωκράτης τῶν
μειρακίων ἐπιμελεῖσθαι, μηδένα ἄλλον ζητεῖν, ἐπεὶ
D κἂν ἐγὼ ' τὸν Νικήρατον τούτῳ ἥδιστα ἐπιτρέποιμι,
εἰ ἐθέλοι οὗτος· ἀλλὰ γὰρ ἄλλους μοι ἑκάστοτε ξυν-
ίστησιν, ὅταν τι αὐτῷ περὶ τούτου μνησθῶ, αὐτὸς
δὲ οὐκ ἐθέλει. ἀλλ' ὅρα, ὦ Λυσίμαχε, εἴ τι σοῦ ἂν
μᾶλλον ὑπακούοι Σωκράτης. ΛΥ. Δίκαιόν γέ τοι,
ὦ Νικία, ἐπεὶ καὶ ἐγὼ τούτῳ πολλὰ ἂν ἐθελήσαι-
μι ποιεῖν, ἃ οὐκ ἂν ἄλλοις πάνυ πολλοῖς ἐθέλοιμι.
πῶς οὖν φῄς, ὦ Σώκρατες; ὑπακούσει τι καὶ ξυμ-
προθυμήσει ὡς βελτίστοις γενέσθαι τοῖς μειρα-
E κίοις; XXXI. ' ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη, ὦ
Λυσίμαχε, τοῦτό γε, μὴ ἐθέλειν τῳ ξυμπροθυμεῖ-
σθαι ὡς βελτίστῳ γενέσθαι. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς δια-
λόγοις τοῖς ἄρτι ἐγὼ μὲν ἐφάνην εἰδώς, τώδε δὲ μὴ
εἰδότε, δίκαιον ἂν ἦν ἐμὲ μάλιστα ἐπὶ τοῦτο τὸ ἔρ-
γον παρακαλεῖν· νῦν δέ — ὁμοίως γὰρ πάντες ἐν
ἀπορίᾳ ἐγενόμεθα· τί οὖν ἄν τις ἡμῶν τινα προαι-
ροῖτο; ἐμοὶ μὲν οὖν δὴ αὐτῷ δοκεῖ οὐδένα. ἀλλ'
ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, * σκέψασθε, ἄν τι δόξω 201
ξυμβουλεύειν ὑμῖν. ἐγὼ γάρ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες,
— οὐδεὶς γὰρ ἔκφορος λόγος — κοινῇ πάντας ἡμᾶς
ζητεῖν μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς διδάσκαλον ὡς ἄρι-
στον, δεόμεθα γάρ, ἔπειτα καὶ τοῖς μειρακίοις, μή-
τε χρημάτων φειδομένους μήτε ἄλλου μηδενός· ἐᾶν
δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχειν ὡς νῦν ἔχομεν, οὐ ξυμβουλεύω.
εἰ δέ τις ἡμῶν καταγελάσεται, ὅτι τηλικοίδε ὄντες
εἰς διδασκάλων ' ἀξιοῦμεν φοιτᾶν, τὸν Ὅμηρον δο- B
κεῖ μοι χρῆναι προβάλλεσθαι, ὃς ἔφη οὐκ ἀγα-
θὴν εἶναι αἰδῶ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι.
καὶ ἡμεῖς οὖν ἐάσαντες χαίρειν εἴ τίς τι ἐρεῖ, κοι-
νῇ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν μειρακίων ἐπιμέλειαν ποιη-
σώμεθα. ΛΥ. Ἐμοὶ μὲν ἀρέσκει, ὦ Σώκρατες, ἃ
λέγεις· καὶ ἐθέλω, ὅσῳ περ γεραίτατός εἰμι, το-
σούτῳ προθυμότατα μανθάνειν μετὰ τῶν νεανί-
σκων. ἀλλά μοι οὑτωσὶ ποίησον· αὔριον ἕωθεν ἀφί-
κου οἴκαδε, καὶ μὴ ' ἄλλως ποιήσῃς, ἵνα βουλευ- C
σώμεθα περὶ αὐτῶν τούτων. τὸ δὲ νῦν εἶναι τὴν
συνουσίαν διαλύσωμεν. ΣΩ. Ἀλλὰ ποιήσω, ὦ Λυ-
σίμαχε, ταῦτα, καὶ ἥξω παρὰ σὲ αὔριον, ἐὰν θεὸς
ἐθέλῃ.

Λ Υ Σ Ι Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΘΑΛΗΣ, ΚΤΗΣΙΠΠΟΣ, ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ, ΛΥΣΙΣ.

203 I. * Ἐπορευόμην μὲν ἐξ Ἀκαδημίας εὐθὺ Λυκείου
τὴν ἔξω τείχους ὑπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος· ἐπειδὴ δ' ἐγενό-
μην κατὰ τὴν πυλίδα, ᾗ ἡ Πάνοπος κρήνη, ἐνταῦθα
συνέτυχον Ἱπποθάλει τε τῷ Ἱερωνύμου καὶ Κτησίππῳ
τῷ Παιανιεῖ καὶ ἄλλοις μετὰ τούτων νεανίσκοις ἀθρό-
οις συνεστῶσι. καί με προσιόντα ὁ Ἱπποθάλης ἰδὼν
B Ὦ Σώκρατες, ἔφη, ποῖ δὴ ' πορεύει καὶ πόθεν; Ἐξ
Ἀκαδημίας, ἦν δ' ἐγώ, πορεύομαι εὐθὺ Λυκείου. Δεῦ-
ρο δή, ἦ δ' ὅς, εὐθὺ ἡμῶν. οὐ παραβάλλεις; ἄξιον
μέντοι. Ποῖ, ἔφην ἐγώ, λέγεις, καὶ παρὰ τίνας τοὺς
ὑμᾶς; Δεῦρο, ἔφη, δείξας μοι ἐν τῷ καταντικρὺ τοῦ
τείχους περίβολόν τέ τινα καὶ θύραν ἀνεῳγμένην. δια-
τρίβομεν δέ, ἦ δ' ὅς, αὐτόθι, ἡμεῖς τε αὐτοὶ καὶ ἄλ-
λοι πάνυ πολλοὶ καὶ καλοί. * Ἔστι δὲ δὴ τί τοῦτο, 204
καὶ τίς ἡ διατριβή; Παλαίστρα, ἔφη, νεωστὶ ᾠκοδομη-
μένη· ἡ δὲ διατριβὴ τὰ πολλὰ ἐν λόγοις, ὧν ἡδέως ἂν
σοι μεταδιδοῖμεν. Καλῶς γε, ἦν δ' ἐγώ, ποιοῦντες.
διδάσκει δὲ τίς αὐτόθι; Σὸς ἑταῖρός τε, ἦ δ' ὅς, καὶ
ἐπαινέτης, Μίκκος. Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, οὐ φαῦλός
γε ἀνήρ, ἀλλ' ἱκανὸς σοφιστής. Βούλει οὖν ἕπεσθαι,
ἔφη, ἵνα καὶ ἴδῃς τοὺς ὄντας αὐτόθι; Αὐτοῦ πρῶτον ' B
ἡδέως ἀκούσαιμ' ἄν, ἐπὶ τῷ καὶ εἴσειμι καὶ τίς ὁ κα-
λός. Ἄλλος, ἔφη, ἄλλῳ ἡμῶν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σοὶ
δὲ δὴ τίς, ὦ Ἱππόθαλες; τοῦτό μοι εἰπέ. Καὶ ὃς

ἐρωτηθεὶς ἠρυθρίασε. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ παῖ Ἱερωνύμου Ἱππόθαλες, τοῦτο μὲν μηκέτ' εἴπῃς, εἴτε ἐρᾷς του, εἴτε μή· οἶδα γάρ, ὅτι οὐ μόνον ἐρᾷς, ἀλλὰ καὶ πόῤῥω ἤδη εἶ πορευόμενος τοῦ ἔρωτος. εἰμὶ δ' ἐγὼ τὰ μὲν ἄλλα φαῦλος καὶ ἄχρηστος, τοῦτο δέ μοί πως ἐκ
C θεοῦ δέδοται, ¹ ταχὺ οἵῳ τ' εἶναι γνῶναι ἐρῶντά τε καὶ ἐρώμενον. Καὶ ὃς ἀκούσας πολὺ ἔτι μᾶλλον ἠρυθρίασεν. Ὁ οὖν Κτήσιππος, Ἀστεῖόν γε, ἦ δ' ὅς, ὅτι ἐρυθριᾷς, ὦ Ἱππόθαλες, καὶ ὀκνεῖς εἰπεῖν Σωκράτει τοὔνομα· ἐὰν δ' οὗτος καὶ σμικρὸν χρόνον συνδιατρίψῃ σοι, παραταθήσεται ὑπὸ σοῦ ἀκούων θαμὰ λέγοντος. ἡμῶν γοῦν, ὦ Σώκρατες, ἐκκεκώφωκε τὰ ὦτα
D καὶ ἐμπέπληκε Λύσιδος· ἂν μὲν δὴ ¹ καὶ ὑποπίῃ, εὐμάρεια ἡμῖν ἐστι καὶ ἐξ ὕπνου ἐγρομένοις Λύσιδος οἴεσθαι τοὔνομα ἀκούειν. καὶ ἃ μὲν καταλογάδην διηγεῖται, δεινὰ ὄντα οὐ πάνυ τι δεινά ἐστιν· ἀλλ' ἐπειδὰν τὰ ποιήματα ἡμῶν ἐπιχειρήσῃ καταντλεῖν καὶ συγγράμματα. καὶ ὅ ἐστι τούτων δεινότερον, ὅτι καὶ ᾄδει εἰς τὰ παιδικὰ φωνῇ θαυμασίᾳ, ἣν ἡμᾶς δεῖ ἀκούοντας ἀνέχεσθαι. νῦν δὲ ἐρωτώμενος ὑπὸ σοῦ ἐρυθριᾷ. Ἔστι δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὁ Λύσις νέος τις, ὡς
E ἔοικε. ¹ τεκμαίρομαι δέ, ὅτι ἀκούσας τοὔνομα οὐκ ἔγνων. Οὐ γὰρ πάνυ, ἔφη, τι αὐτοῦ τοὔνομα λέγουσιν, ἀλλ' ἔτι πατρόθεν ἐπονομάζεται διὰ τὸ σφόδρα τὸν πατέρα γιγνώσκεσθαι αὐτοῦ. ἐπεὶ εὖ οἶδ', ὅτι πολλοῦ δεῖς τὸ εἶδος ἀγνοεῖν τοῦ παιδός· ἱκανὸς γὰρ καὶ ἀπὸ μόνου τούτου γιγνώσκεσθαι. Λεγέσθω, ἦν δ' ἐγώ, οὗτινος ἔστι. Δημοκράτους, ἔφη, τοῦ Αἰξωνέως ὁ πρεσβύτατος υἱός. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἱππόθαλες, ὡς γενναῖον καὶ νεανικὸν τοῦτον τὸν ἔρωτα πανταχῇ ἀνεῦρες! καί μοι ἴθι ἐπίδειξαι ἃ καὶ τοῖσδε
205 ἐπιδείκνυσαι, * ἵν' εἰδῶ, εἰ ἐπίστασαι ἃ χρὴ ἐραστὴν περὶ παιδικῶν πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς ἄλλους λέγειν. Τούτων δέ τι, ἔφη, σταθμᾷ, ὦ Σώκρατες, ὧν ὅδε λέγει; Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἐρᾶν ἔξαρνος εἶ οὗ λέγει ὅδε; Οὐκ ἔγωγε, ἔφη, ἀλλὰ μὴ ποιεῖν εἰς τὰ παιδικὰ μηδὲ συγγράφειν. Οὐχ ὑγιαίνει, ἔφη ὁ Κτήσιππος, ἀλλὰ ληρεῖ τε καὶ μαίνεται. II. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ Ἱππόθαλες, οὔ τι τῶν μέτρων δέομαι ἀκοῦσαι, οὐδὲ
B μέλος, εἴ τι πεποίηκας ¹ εἰς τὸν νεανίσκον, ἀλλὰ τῆς διανοίας, ἵν' εἰδῶ, τίνα τρόπον προσφέρει πρὸς τὰ παιδικά. Ὅδε δήπου σοι, ἔφη, ἐρεῖ· ἀκριβῶς γὰρ ἐπίσταται καὶ μέμνηται, εἴπερ, ὡς λέγει, ὑπ' ἐμοῦ ἀεὶ ἀκούων διατεθρύληται. Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη ὁ Κτήσιππος, πάνυ γε. καὶ γάρ ἐστι καταγέλαστα, ὦ Σώκρατες. τὸ γὰρ ἐραστὴν ὄντα καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων τὸν νοῦν προσέχοντα τῷ παιδὶ ἴδιον μὲν μηδὲν
C ἔχειν λέγειν, ὃ οὐχὶ κἂν παῖς εἴποι, ¹ πῶς οὐχὶ καταγέλαστον; ἃ δὲ ἡ πόλις ὅλη ᾄδει περὶ Δημοκράτους καὶ Λύσιδος τοῦ πάππου τοῦ παιδὸς καὶ πάντων περὶ τῶν προγόνων, πλούτους τε καὶ ἱπποτροφίας καὶ νίκας Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ τεθρίπποις τε καὶ κέλησι, ταῦτα ποιεῖ τε καὶ λέγει, πρὸς δὲ τούτοις ἔτι τούτων κρονικώτερα. τὸν γὰρ τοῦ Ἡρακλέους ξενισμὸν πρῴην ἡμῖν ἐν ποιήματί τινι διῄει, ὡς διὰ τὴν τοῦ Ἡρακλέους ξυγγένειαν ὁ πρόγονος αὐτῶν ὑποδέξαιτο
D ¹ τὸν Ἡρακλέα, γεγονὼς αὐτὸς ἐκ Διός τε καὶ τῆς τοῦ δήμου ἀρχηγέτου θυγατρός, ἅπερ αἱ γραῖαι ᾄδουσι, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες. ταῦτ' ἐστίν, ἃ οὗτος λέγων τε καὶ ᾄδων ἀναγκάζει καὶ ἡμᾶς ἀκροᾶσθαι. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον· Ὦ καταγέλαστε Ἱππόθαλες, πρὶν νενικηκέναι ποιεῖς τε καὶ ᾄδεις εἰς σαυτὸν ἐγκώμιον; Ἀλλ' οὐκ εἰς ἐμαυτόν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔτε ποιῶ οὔτε ᾄδω. Οὐκ οἴει γε, ἦν δ' ἐγώ. Τὸ δὲ πῶς ἔχει; ἔφη. ¹ Πάντων μάλιστ', εἶπον, εἰς σὲ E
τείνουσιν αὗται αἱ ᾠδαί. ἐὰν μὲν γὰρ ἕλῃς τὰ παιδικὰ τοιαῦτα ὄντα, κόσμος σοι ἔσται τὰ λεχθέντα καὶ ᾀσθέντα καὶ τῷ ὄντι ἐγκώμια ὥσπερ νενικηκότι, ὅτι τοιούτων παιδικῶν ἔτυχες· ἐὰν δέ σε διαφύγῃ, ὅσῳ ἂν μείζω σοι εἰρημένα ᾖ ἐγκώμια περὶ τῶν παιδικῶν, τοσούτῳ μειζόνων δόξεις καλῶν τε κἀγαθῶν ἐστερημένος καταγέλαστος εἶναι. ὅστις οὖν τὰ ἐρωτικά, * ὦ φίλε, 206
σοφός, οὐκ ἐπαινεῖ τὸν ἐρώμενον, πρὶν ἂν ἕλῃ, δεδιὼς τὸ μέλλον ὅπῃ ἀποβήσεται. καὶ ἅμα οἱ καλοί, ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐπαινῇ καὶ αὔξῃ, φρονήματος ἐμπίπλανται καὶ μεγαλαυχίας. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν ὅσῳ ἂν μεγαλαυχότεροι ὦσι, δυσαλωτότεροι γίγνονται; Εἰκός γε. Ποῖός τις οὖν ἄν σοι δοκοῖ θηρευτὴς εἶναι, εἰ ἀνασοβοῖ θηρεύων καὶ δυσαλωτοτέραν τὴν ἄγραν ποιοῖ; Δῆλον, ὅτι ¹ φαῦλος. Καὶ μὲν δὴ λό- B
γοις τε καὶ ᾠδαῖς μὴ κηλεῖν, ἀλλ' ἐξαγριαίνειν, πολλὴ ἀμουσία. ἢ γάρ; Δοκεῖ μοι. Σκόπει δή, ὦ Ἱππόθαλες, ὅπως μὴ πᾶσι τούτοις ἔνοχον σαυτὸν ποιήσῃς διὰ τὴν ποίησιν. καίτοι οἶμαι ἐγὼ ἄνδρα, ποιήσει βλάπτοντα ἑαυτόν, οὐκ ἄν σε ἐθέλειν ὁμολογῆσαι ὡς ἀγαθός ποτ' ἐστὶ ποιητής, βλαβερὸς ὢν ἑαυτῷ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη· πολλὴ γὰρ ἂν ἀλογία εἴη. ἀλλὰ διὰ ταῦτα δή σοι, ὦ Σώκρατες, ¹ ἀνακοινοῦμαι, καὶ εἴ τι C
ἄλλο ἔχεις, συμβούλευε, τίνα ἄν τις λόγον διαλεγόμενος ἢ τί πράττων προσφιλὴς παιδικοῖς γένοιτο. III. Οὐ ῥᾴδιον, ἦν δ' ἐγώ, εἰπεῖν. ἀλλ' εἴ μοι ἐθελήσαις αὐτὸν ποιῆσαι εἰς λόγους ἐλθεῖν, ἴσως ἂν δυναίμην σοι ἐπιδεῖξαι ἃ χρὴ αὐτῷ διαλέγεσθαι ἀντὶ τούτων, ὧν οὗτοι λέγειν τε καὶ ᾄδειν φασί σε. Ἀλλ' οὐδέν, ἔφη, χαλεπόν. ἂν γὰρ εἰσέλθῃς μετὰ Κτησίππου τοῦδε καὶ καθεζόμενος διαλέγῃ, οἶμαι μέν, καὶ αὐτός σοι πρόσεισι· φιλήκοος γάρ, ὦ Σώκρατες, ¹ διαφερόντως D
ἐστί, καὶ ἅμα, ὡς Ἑρμαῖα ἄγουσιν, ἀναμεμιγμένοι ἐν ταὐτῷ εἰσιν οἵ τε νεανίσκοι καὶ οἱ παῖδες. πρόσεισιν οὖν σοι. εἰ δὲ μή, Κτησίππῳ συνήθης ἐστὶ διὰ τὸν τούτου ἀνεψιὸν Μενέξενον· Μενεξένῳ μὲν γὰρ δὴ πάντων μάλισθ' ἑταῖρος ὢν τυγχάνει. καλεσάτω οὖν οὗτος αὐτόν, ἐὰν ἄρα μὴ προσίῃ αὐτός. Ταῦτα, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ ποιεῖν. Καὶ ἅμα λαβὼν τὸν Κτήσιππον προσῄειν εἰς ¹ τὴν παλαίστραν· οἱ δ' ἄλλοι ὕστεροι E
ἡμῶν ᾖεσαν. Εἰσελθόντες δὲ κατελάβομεν αὐτόθι τεθυκότας τε τοὺς παῖδας καὶ τὰ περὶ τὰ ἱερεῖα σχεδόν τι ἤδη πεποιημένα, ἀστραγαλίζοντάς τε δὴ καὶ κεκοσμημένους ἅπαντας. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἐν τῇ αὐλῇ ἔπαιζον ἔξω, οἱ δέ τινες τοῦ ἀποδυτηρίου ἐν γωνίᾳ ἠρτίαζον ἀστραγάλοις παμπόλλοις, ἐκ φορμίσκων τινῶν προαιρούμενοι· τούτους δὲ περιέστασαν ἄλλοι θεωροῦντες, ὧν δὴ καὶ ὁ Λύσις ἦν· καὶ εἱστήκει ἐν τοῖς παισί τε καὶ * νεανίσκοις ἐστεφανωμένος καὶ τὴν ὄψιν 207
διαφέρων, οὐ τὸ καλὸς εἶναι μόνον ἄξιος ἀκοῦσαι, ἀλλ' ὅτι καλός τε κἀγαθός. καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ καταντικρὺ ἀποχωρήσαντες ἐκαθεζόμεθα — ἦν γὰρ αὐτόθι ἡσυχία — καί τι ἀλλήλοις διελεγόμεθα. περιστρεφό-

μενος οὖν ὁ Λύσις θαμὰ ἐπεσκοπεῖτο ἡμᾶς, καὶ δῆ-
λος ἦν ἐπιθυμῶν προσελθεῖν. τέως μὲν οὖν ἠπόρει τε
καὶ ὤκνει μόνος προσιέναι· ἔπειτα ὁ Μενέξενος ἐκ τῆς
B αὐλῆς μεταξὺ παίζων εἰσέρχεται, ' καὶ ὡς εἶδεν ἐμέ τε
καὶ τὸν Κτήσιππον, ᾔει παρακαθιζησόμενος. ἰδὼν οὖν
αὐτὸν ὁ Λύσις ἕσπετο καὶ συμπαρεκαθέζετο μετὰ τοῦ
Μενεξένου. προσῆλθον δὴ καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ δὴ καὶ
ὁ Ἱπποθάλης, ἐπειδὴ πλείους ἑώρα ἐφισταμένους, τού-
τους ἐπηλυγισάμενος προσέστη ᾗ μὴ ᾤετο κατόψεσθαι
τὸν Λύσιν, δεδιὼς μὴ αὐτῷ ἀπεχθάνοιτο· καὶ οὕτω
προσεστὼς ἠκροᾶτο. Καὶ ἐγὼ πρὸς τὸν Μενέξενον
ἀποβλέψας, Ὦ παῖ Δημοφῶντος, ἦν δ' ἐγώ, πότερος
ὑμῶν πρεσβύτερος; Ἀμφισβητοῦμεν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ
C ' ὁπότερος γενναιότερος, ἐρίζοιτ' ἄν; ἦν δ' ἐγώ. Πάνυ
γε, ἔφη. Καὶ μὴν ὁπότερός γε καλλίων, ὡσαύτως.
Ἐγελασάτην οὖν ἄμφω. Οὐ μὴν ὁπότερός γε, ἔφην,
πλουσιώτερος ὑμῶν, οὐκ ἐρήσομαι· φίλω γάρ ἐστον.
ἦ γάρ; Πάνυ γ', ἐφάτην. Οὐκοῦν κοινὰ τά γε φίλων
λέγεται, ὥστε τούτῳ γε οὐδὲν διοίσετον, εἴπερ ἀληθῆ
D περὶ τῆς φιλίας λέγετον. Συνεφάτην. IV ' Ἐπεχεί-
ρουν δὴ μετὰ τοῦτο ἐρωτᾶν, ὁπότερος δικαιότερος καὶ
σοφώτερος αὐτῶν εἴη. μεταξὺ οὖν τις προσελθὼν ἀνέ-
στησε τὸν Μενέξενον, φάσκων καλεῖν τὸν παιδοτρί-
βην· ἐδόκει γάρ μοι ἱεροποιῶν τυγχάνειν· ἐκεῖνος μὲν
οὖν ᾤχετο· ἐγὼ δὲ τὸν Λύσιν ἠρόμην, Ἦ που, ἦν δ'
ἐγώ, ὦ Λύσι, σφόδρα φιλεῖ σε ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ.
Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν βούλοιντο ἄν σε ὡς εὐ-
E δαιμονέστατον εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ; Δοκεῖ δέ σοι '
εὐδαίμων εἶναι ἄνθρωπος δουλεύων τε καὶ ᾧ μηδὲν
ἐξείη ποιεῖν ὧν ἐπιθυμοῖ; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε, ἔφη.
Οὐκοῦν εἴ σε φιλεῖ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ καὶ εὐδαίμο-
νά σε ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι, τοῦτο παντὶ τρόπῳ δῆ-
λον, ὅτι προθυμοῦνται, ὅπως ἂν εὐδαιμονοίης. Πῶς
γὰρ οὐχί; ἔφη. Ἐῶσιν ἄρα σε ἃ βούλει ποιεῖν, καὶ
οὐδὲν ἐπιπλήττουσιν οὐδὲ διακωλύουσι ποιεῖν ὧν ἂν
ἐπιθυμῇς; Ναὶ μὰ Δί' ἐμέ γε, ὦ Σώκρατες, καὶ μά-
λα γε πολλὰ κωλύουσι. Πῶς λέγεις; ἦν δ' ἐγώ. βου-
208 λόμενοί σε μακάριον εἶναι * διακωλύουσι τοῦτο ποι-
εῖν, ὃ ἂν βούλῃ; ὧδε δέ μοι λέγε. ἢν ἐπιθυμήσῃς ἐπί
τινος τῶν τοῦ πατρὸς ἁρμάτων ὀχεῖσθαι λαβὼν τὰς
ἡνίας, ὅταν ἁμιλλᾶται, οὐκ ἂν ἐῷέν σε, ἀλλὰ διακω-
λύοιεν; Μὰ Δί', οὐ μέντοι ἄν, ἔφη, ἐῷεν. Ἀλλὰ τίνα
μήν; Ἔστι τις ἡνίοχος παρὰ τοῦ πατρὸς μισθὸν φέ-
ρων. Πῶς λέγεις; μισθωτῷ μᾶλλον ἐπιτρέπουσιν ἢ
σοὶ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούληται περὶ τοὺς ἵππους, καὶ
B προσέτι αὐτοῦ τούτου ἀργύριον τελοῦσιν; Ἀλλὰ ' τί
μήν; ἔφη. Ἀλλὰ τοῦ ὀρικοῦ ζεύγους, οἶμαι, ἐπιτρέ-
πουσί σοι ἄρχειν, κἂν εἰ βούλοιο λαβὼν τὴν μάστιγα
τύπτειν, ἐῷεν ἄν. Πόθεν, ἦ δ' ὅς, ἐῷεν; Τί δέ; ἦν
δ' ἐγώ· οὐδενὶ ἔξεστιν αὐτοὺς τύπτειν; Καὶ μάλ',
ἔφη, τῷ ὀρεοκόμῳ. Δούλῳ ὄντι ἢ ἐλευθέρῳ; Δούλῳ,
ἔφη. Καὶ δοῦλον, ὡς ἔοικεν, ἡγοῦνται περὶ πλείονος
ἢ σὲ τὸν υἱόν, καὶ ἐπιτρέπουσι τὰ ἑαυτῶν μᾶλλον ἢ
σοί, καὶ ἐῶσι ποιεῖν ὅ τι βούλεται, σὲ δὲ διακωλύουσι.
C ' καί μοι ἔτι τόδε εἰπέ. σὲ αὐτὸν ἐῶσιν ἄρχειν σεαυ-
τοῦ, ἢ οὐδὲ τοῦτο ἐπιτρέπουσί σοι; Πῶς γάρ, ἔφη,
ἐπιτρέπουσιν; Ἀλλ' ἄρχει τίς σου; Ὅδε παιδαγωγός,
ἔφη. Μῶν δοῦλος ὤν; Ἀλλὰ τί μήν; ἡμέτερός γε,
ἔφη. Ἦ δεινόν, ἦν δ' ἐγώ, ἐλεύθερον ὄντα ὑπὸ δού-
λου ἄρχεσθαι. τί δὲ ποιῶν αὖ οὗτος ὁ παιδαγωγός
σου ἄρχει; Ἄγων δήπου, ἔφη, εἰς διδασκάλου. Μῶν
μὴ καὶ οὗτοί σου ἄρχουσιν, οἱ διδάσκαλοι; Πάν-
τως ' δήπου. Παμπόλλους ἄρα σοι δεσπότας καὶ ἄρ- D
χοντας ἑκὼν ὁ πατὴρ ἐφίστησιν. ἀλλ' ἆρ' ἐπειδὰν οἴ-
καδε ἔλθῃς παρὰ τὴν μητέρα, ἐκείνη σε ἐᾷ ποιεῖν ὅ
τι ἂν βούλῃ, ἵν' αὐτῇ μακάριος ᾖς, ἢ περὶ τὰ ἔρια ἢ
περὶ τὸν ἱστόν, ὅταν ὑφαίνῃ; οὔ τι γάρ που διακω-
λύει σε ἢ τῆς σπάθης ἢ τῆς κερκίδος ἢ ἄλλου του τῶν
περὶ ταλασιουργίαν ὀργάνων ἅπτεσθαι. Καὶ ὃς γε-
λάσας, Μὰ Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ μόνον γε δια-
κωλύει, ἀλλὰ καὶ ' τυπτοίμην ἄν, εἰ ἁπτοίμην. Ἡρά- E
κλεις, ἦν δ' ἐγώ, μῶν μή τι ἠδίκηκας τὸν πατέρα ἢ
τὴν μητέρα; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε, ἔφη. V. Ἀλλ' ἀντὶ
τίνος μὴν οὕτω σε δεινῶς διακωλύουσιν εὐδαίμονα εἶ-
ναι καὶ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούλῃ, καὶ δι' ἡμέρας ὅλης τρέ-
φουσί σε ἀεί τῳ δουλεύοντα καὶ ἑνὶ λόγῳ ὀλίγου ὧν
ἐπιθυμεῖς οὐδὲν ποιοῦντα; ὥστε σοι, ὡς ἔοικεν, οὔτε
τῶν χρημάτων τοσούτων ὄντων οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ
πάντες αὐτῶν μᾶλλον ἄρχουσιν ἢ σύ, οὔτε * τοῦ σώ- 209
ματος οὕτω γενναίου ὄντος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄλλος
ποιμαίνει καὶ θεραπεύει· σὺ δὲ ἄρχεις οὐδενός, ὦ Λύ-
σι, οὐδὲ ποιεῖς οὐδὲν ὧν ἐπιθυμεῖς. Οὐ γάρ πω,
ἔφη, ἡλικίαν ἔχω, ὦ Σώκρατες. Μὴ οὐ τοῦτό σε, ὦ
παῖ Δημοκράτους, κωλύῃ. ἐπεὶ τό γε τοσόνδε, ὡς
ἐγᾦμαι, καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ σοι ἐπιτρέπουσι καὶ
οὐκ ἀναμένουσιν, ἕως ἂν ἡλικίαν ἔχῃς. ὅταν γὰρ βού-
λωνται αὐτοῖς τινα ἀναγνωσθῆναι ἢ γραφῆναι, σέ, ὡς
ἐγᾦμαι, πρῶτον ' τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπὶ τοῦτο τάττου- B
σιν. ἦ γάρ; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν ἔξεστί σοι ἐν-
ταῦθ' ὅ τι ἂν βούλῃ πρῶτον τῶν γραμμάτων γράφειν
καὶ ὅ τι ἂν δεύτερον· καὶ ἀναγιγνώσκειν ὡσαύτως ἔξ-
εστι. καὶ ἐπειδάν, ὡς ἐγᾦμαι, τὴν λύραν λάβῃς, οὐ
διακωλύουσί σε οὔθ' ὁ πατὴρ οὔθ' ἡ μήτηρ ἐπιτεῖναί
τε καὶ ἀνεῖναι ἣν ἂν βούλῃ τῶν χορδῶν, καὶ ψῆλαι
καὶ κρούειν τῷ πλήκτρῳ. ἢ διακωλύουσιν; Οὐ δῆτα.
Τί ποτ' ἂν οὖν εἴη, ὦ Λύσι, τὸ αἴτιον, ὅτι ' ἐνταῦθα C
μὲν οὐ διακωλύουσιν, ἐν οἷς δὲ ἄρτι ἐλέγομεν κωλύου-
σιν; Ὅτι, οἶμαι, ἔφη, ταῦτα μὲν ἐπίσταμαι, ἐκεῖνα δ'
οὔ. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἄριστε. οὐκ ἄρα τὴν ἡλικίαν
σου περιμένει ὁ πατὴρ ἐπιτρέπειν πάντα, ἀλλ' ᾗ ἂν
ἡμέρᾳ ἡγήσηταί σε βέλτιον αὑτοῦ φρονεῖν, ταύτῃ ἐπι-
τρέψει σοι καὶ αὑτὸν καὶ τὰ αὑτοῦ. Οἶμαι ἔγωγε,
ἔφη. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. τί δέ; τῷ γείτονι ἆρ' οὐχ ὁ
αὐτὸς ὅρος ὥσπερ τῷ πατρὶ περὶ σοῦ; πότερον οἴει
αὐτὸν ' ἐπιτρέψειν σοι τὴν αὑτοῦ οἰκίαν οἰκονομεῖν, D
ὅταν σε ἡγήσηται βέλτιον περὶ οἰκονομίας ἑαυτοῦ φρο-
νεῖν, ἢ αὐτὸν ἐπιστατήσειν; Ἐμοὶ ἐπιτρέψειν οἶμαι.
Τί δ'; Ἀθηναίους οἴει σοι οὐκ ἐπιτρέψειν τὰ αὑτῶν,
ὅταν αἰσθάνωνται, ὅτι ἱκανῶς φρονεῖς; Ἔγωγε. Πρὸς
Διός, ἦν δ' ἐγώ, τί ἄρα ὁ μέγας βασιλεύς; πότερον
τῷ πρεσβυτάτῳ υἱεῖ, οὗ ἡ τῆς Ἀσίας ἀρχὴ γίγνεται,
μᾶλλον ἂν ἐπιτρέψειεν ἑψομένων κρεῶν [ἐμβάλλειν] ὅ
τι ἂν βούληται ἐμβαλεῖν εἰς τὸν ζωμόν, ' ἢ ἡμῖν, εἰ E
ἀφικόμενοι παρ' ἐκεῖνον ἐνδειξαίμεθα αὐτῷ, ὅτι ἡμεῖς
κάλλιον φρονοῦμεν ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ περὶ ὄψου σκευα-
σίας; Ἡμῖν δῆλον ὅτι, ἔφη. Καὶ τὸν μέν γε οὐδ' ἂν
σμικρὸν ἐάσειεν ἐμβαλεῖν· ἡμᾶς δέ, κἂν εἰ βουλοίμεθα
δραξάμενοι τῶν ἁλῶν, ἐῷη ἂν ἐμβαλεῖν. Πῶς γὰρ οὔ;

Τί δ' εἰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀσθενοῖ, ἆρ'
ἐῴη ἂν αὐτὸν ἅπτεσθαι τῶν ἑαυτοῦ ὀφθαλμῶν, μὴ
210 ἰατρικὸν ἡγούμενος, ἢ * κωλύοι ἄν; Κωλύοι ἄν. Ἡμᾶς
δέ γε εἰ ὑπολαμβάνοι ἰατρικοὺς εἶναι, κἂν εἰ βουλοί-
μεθα διανοίγοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐμπάσαι τῆς τέ-
φρας, οἶμαι, οὐκ ἂν κωλύσειεν, ἡγούμενος ὀρθῶς φρο-
νεῖν. Ἀληθῆ λέγεις. Ἆρ' οὖν καὶ τἆλλα πάντα ἡμῖν
ἐπιτρέποι ἂν μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ καὶ τῷ υἱεῖ, περὶ ὅσων
ἂν δόξωμεν αὐτῷ σοφώτεροι ἐκείνων εἶναι; Ἀνάγκη,
ἔφη, ὦ Σώκρατες. VI. Οὕτως ἄρα ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, ὦ
B φίλε Λύσι· εἰς μὲν ταῦτα, ἃ ἂν ¦ φρόνιμοι γενώμεθα,
ἅπαντες ἡμῖν ἐπιτρέψουσιν, Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι
καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ποιήσομέν τε ἐν τούτοις ὅ τι
ἂν βουλώμεθα, καὶ οὐδεὶς ἡμᾶς ἑκὼν εἶναι ἐμποδιεῖ,
ἀλλ' αὐτοί τε ἐλεύθεροι ἐσόμεθα ἐν αὐτοῖς καὶ ἄλλων
ἄρχοντες, ἡμέτερά τε ταῦτα ἔσται· ὀνησόμεθα γὰρ
ἀπ' αὐτῶν· εἰς ἃ δ' ἂν νοῦν μὴ κτησώμεθα, οὔτε τις
ἡμῖν ἐπιτρέψει περὶ αὐτὰ ποιεῖν τὰ ἡμῖν δοκοῦντα,
ἀλλ' ἐμποδιοῦσι πάντες καθ' ὅ τι ἂν δύνωνται, οὐ μό-
C νον οἱ ¦ ἀλλότριοι, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ καὶ
εἴ τι τούτων οἰκειότερόν ἐστιν, αὐτοί τε ἐν αὐτοῖς
ἐσόμεθα ἄλλων ὑπήκοοι, καὶ ἡμῖν ἔσται ἀλλότρια· οὐ-
δὲν γὰρ ἀπ' αὐτῶν ὀνησόμεθα. συγχωρεῖς οὕτως ἔχειν;
Συγχωρῶ. Ἆρ' οὖν τῳ φίλοι ἐσόμεθα καί τις ἡμᾶς
φιλήσει ἐν τούτοις, ἐν οἷς ἂν ὦμεν ἀνωφελεῖς; Οὐ δῆ-
τα, ἔφη. Νῦν ἄρα οὐδὲ σὲ ὁ πατὴρ οὐδὲ ἄλλος ἄλλον
οὐδένα φιλεῖ, καθ' ὅσον ἂν ᾖ ἄχρηστος. Οὐκ ἔοικεν,
ἔφη. Ἐὰν μὲν ἄρα σοφὸς γένῃ, ὦ παῖ, πάντες σοι
D φίλοι καὶ πάντες σοι οἰκεῖοι ¦ ἔσονται· χρήσιμος γὰρ
καὶ ἀγαθὸς ἔσει· εἰ δὲ μή, σοὶ οὔτε ἄλλος οὐδεὶς
οὔθ' ὁ πατὴρ φίλος ἔσται οὔθ' ἡ μήτηρ οὔθ' οἱ οἰ-
κεῖοι. οἷόν τε οὖν ἐπὶ τούτοις, ὦ Λύσι, μέγα φρονεῖν,
ἐν οἷς τις μήπω φρονεῖ; Καὶ πῶς ἄν; ἔφη. Εἰ δ'
ἄρα σὺ διδασκάλου δέει, οὔπω φρονεῖς. Ἀληθῆ. Οὐδ'
ἄρα μεγαλόφρων εἶ, εἴπερ ἄφρων ἔτι. Μὰ Δία, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, οὔ μοι δοκεῖ. VII. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας αὐτοῦ
E ἀπέβλεψα πρὸς τὸν ¦ Ἱπποθάλη, καὶ ὀλίγου ἐξήμαρτον·
ἐπῆλθε γάρ μοι εἰπεῖν, ὅτι Οὕτω χρή, ὦ Ἱππόθαλες,
τοῖς παιδικοῖς διαλέγεσθαι, ταπεινοῦντα καὶ συστέλ-
λοντα, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ σὺ χαυνοῦντα καὶ διαθρύπτοντα.
κατιδὼν οὖν αὐτὸν ἀγωνιῶντα καὶ τεθορυβημένον ὑπὸ
τῶν λεγομένων, ἀνεμνήσθην, ὅτι καὶ προσεστὼς λαν-
θάνειν τὸν Λύσιν ἐβούλετο· ἀνέλαβον οὖν ἐμαυτὸν καὶ
211 ἐπέσχον τοῦ λόγου. * Καὶ ἐν τούτῳ ὁ Μενέξενος πά-
λιν ἧκε, καὶ ἐκαθέζετο παρὰ τὸν Λύσιν, ὅθεν καὶ ἐξ-
ανέστη. ὁ οὖν Λύσις μάλα παιδικῶς καὶ φιλικῶς, λά-
θρᾳ τοῦ Μενεξένου, σμικρὸν πρός με λέγων ἔφη, Ὦ
Σώκρατες, ἅπερ καὶ ἐμοὶ λέγεις, εἰπὲ καὶ Μενεξένῳ.
Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ταῦτα μὲν σὺ αὐτῷ ἐρεῖς, ὦ Λύσι·
πάντως γὰρ προσεῖχες τὸν νοῦν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
Πειρῶ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἀπομνημονεῦσαι αὐτὰ ὅ τι
B μάλιστα, ἵνα τούτῳ σαφῶς πάντ' εἴπῃς· ἐὰν ¦ δέ τι
αὐτῶν ἐπιλάθῃ, αὖθίς με ἀνερέσθαι, ὅταν ἐντύχῃς
πρῶτον. Ἀλλὰ ποιήσω, ἔφη, ταῦτα, ὦ Σώκρατες, πά-
νυ σφόδρα, εὖ ἴσθι. ἀλλά τι ἄλλο αὐτῷ λέγε, ἵνα καὶ
ἐγὼ ἀκούω, ἕως ἂν οἴκαδε ὥρα ᾖ ἀπιέναι. Ἀλλὰ χρὴ
ποιεῖν ταῦτα, ἦν δ' ἐγώ, ἐπειδή γε καὶ σὺ κελεύεις.
ἀλλ' ὅρα, ὅπως ἐπικουρήσεις μοι, ἐάν με ἐλέγχειν ἐπι-
χειρῇ ὁ Μενέξενος. ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι ἐριστικός ἐστι;
Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, σφόδρα γε. διὰ ταῦτά τοι καὶ
βούλομαι σὲ ¦ αὐτῷ διαλέγεσθαι. Ἵνα, ἦν δ' ἐγώ, C
καταγέλαστος γένωμαι; Οὐ μὰ Δία, ἔφη, ἀλλ' ἵν' αὐ-
τὸν κολάσῃς. Πόθεν; ἦν δ' ἐγώ. οὐ ῥᾴδιον· δεινὸς
γὰρ ὁ ἄνθρωπος, Κτησίππου μαθητής. πάρεστι δέ
τοι αὐτός — οὐχ ὁρᾷς; — Κτήσιππος. Μηδενός
σοι, ἔφη, μελέτω, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἴθι διαλέγου αὐ-
τῷ. Διαλεκτέον, ἦν δ' ἐγώ. VIII. Ταῦτ' οὖν ἡμῶν
λεγόντων πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, Τί ὑμεῖς, ἔφη ὁ Κτήσιπ-
πος, αὐτὼ μόνω ἑστιᾶσθον, ἡμῖν δὲ οὐ ¦ μεταδίδοτον D
τῶν λόγων; Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, μεταδοτέον. ὅδε γάρ
τι ὧν λέγω οὐ μανθάνει, ἀλλά φησιν οἴεσθαι Μενέξε-
νον εἰδέναι, καὶ κελεύει τοῦτον ἐρωτᾶν. Τί οὖν, ἦ δ'
ὅς, οὐκ ἐρωτᾷς; Ἀλλ' ἐρήσομαι, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι
εἰπέ, ὦ Μενέξενε, ὃ ἄν σε ἔρωμαι. τυγχάνω γὰρ ἐκ
παιδὸς ἐπιθυμῶν κτήματός του, ὥσπερ ἄλλος ἄλλου.
ὁ μὲν γάρ τις ἵππους ἐπιθυμεῖ κτᾶσθαι, ὁ δὲ κύνας,
ὁ δὲ χρυσίον, ¦ ὁ δὲ τιμάς· ἐγὼ δὲ πρὸς μὲν ταῦτα E
πρᾴως ἔχω, πρὸς δὲ τὴν τῶν φίλων κτῆσιν πάνυ ἐρω-
τικῶς, καὶ βουλοίμην ἄν μοι φίλον ἀγαθὸν γενέσθαι
μᾶλλον ἢ τὸν ἄριστον ἐν ἀνθρώποις ὄρτυγα ἢ ἀλε-
κτρυόνα, καὶ ναὶ μὰ Δί' ἔγωγε μᾶλλον ἢ ἵππον τε καὶ
κύνα· οἶμαι δέ, νὴ τὸν κύνα, μᾶλλον ἢ τὸ Δαρείου
χρυσίον κτήσασθαι δεξαίμην πολὺ πρότερον ἑταῖρον,
μᾶλλον ἢ αὐτὸν Δαρεῖον. οὕτως ἐγὼ φιλέταιρός τίς
εἰμι. ὑμᾶς οὖν ὁρῶν, σέ τε καὶ * Λύσιν, ἐκπέπληγμαι 212
καὶ εὐδαιμονίζω, ὅτι οὕτω νέοι ὄντες οἷοί τ' ἐστὸν
τοῦτο τὸ κτῆμα ταχὺ καὶ ῥᾳδίως κτᾶσθαι, καὶ σύ τε
τοῦτον οὕτω φίλον ἐκτήσω ταχύ τε καὶ σφόδρα, καὶ
αὖ οὗτος σέ· ἐγὼ δὲ οὕτω πόρρω εἰμὶ τοῦ κτήματος,
ὥστε οὐδ' ὅντινα τρόπον γίγνεται φίλος ἕτερος ἑτέρου
οἶδα, ἀλλὰ ταῦτα δὴ αὐτά σε βούλομαι ἐρέσθαι, ἅτε
ἔμπειρον. IX. Καί μοι εἰπέ· ἐπειδάν τίς τινα φιλῇ,
πότερος ποτέρου φίλος γίγνεται, ¦ ὁ φιλῶν τοῦ φιλου- B
μένου, ἢ ὁ φιλούμενος τοῦ φιλοῦντος; ἢ οὐδὲν διαφέ-
ρει; Οὐδέν, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν. Πῶς λέγεις;
ἦν δ' ἐγώ. ἀμφότεροι ἄρ' ἀλλήλων φίλοι γίγνονται,
ἐὰν μόνον ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον φιλῇ; Ἔμοιγε, ἔφη, δο-
κεῖ. Τί δαί; οὐκ ἔστι φιλοῦντα μὴ ἀντιφιλεῖσθαι ὑπὸ
τούτου, ὃν ἂν φιλῇ; Ἔστιν. Τί δέ; ἆρα ἔστι καὶ
μισεῖσθαι φιλοῦντα; οἷόν που ἐνίοτε δοκοῦσι καὶ οἱ
ἐρασταὶ πάσχειν πρὸς τὰ παιδικά· φιλοῦντες γὰρ ὡς
οἷόν τε μάλιστα οἱ μὲν οἴονται οὐκ ¦ ἀντιφιλεῖσθαι, C
οἱ δὲ καὶ μισεῖσθαι. ἢ οὐκ ἀληθὲς δοκεῖ σοι τοῦτο;
Σφόδρα γε, ἔφη, ἀληθές. Οὐκοῦν ἐν τῷ τοιούτῳ, ἦν
δ' ἐγώ, ὁ μὲν φιλεῖ, ὁ δὲ φιλεῖται. Ναί. Ὁπότερος
οὖν αὐτῶν ποτέρου φίλος ἐστίν; ὁ φιλῶν τοῦ φιλου-
μένου, ἐάν τε καὶ ἀντιφιλῆται ἐάν τε καὶ μισῆται, ἢ ὁ
φιλούμενος τοῦ φιλοῦντος; ἢ οὐδέτερος αὖ ἐν τῷ τοι-
ούτῳ οὐδετέρου φίλος ἐστίν, ἂν μὴ ἀμφότεροι ἀλλή-
λους φιλῶσιν; Ἔοικε γοῦν οὕτως ἔχειν. Ἀλλοίως ἄρα
νῦν ¦ ἡμῖν δοκεῖ ἢ πρότερον ἔδοξε. τότε μὲν γάρ, εἰ D
ὁ ἕτερος φιλοῖ, φίλω εἶναι ἄμφω· νῦν δέ, ἂν μὴ ἀμ-
φότεροι φιλῶσιν, οὐδέτερος φίλος. Κινδυνεύει, ἔφη.
Οὐκ ἄρ' ἐστὶ φίλον τῷ φιλοῦντι οὐδὲν μὴ οὐκ ἀντιφι-
λοῦν. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ' ἄρα φίλιπποί εἰσιν, οὓς ἂν
οἱ ἵπποι μὴ ἀντιφιλῶσιν, οὐδὲ φιλόρτυγες, οὐδ' αὖ φι-
λόκυνές γε καὶ φίλοινοι καὶ φιλογυμνασταὶ καὶ φιλό-
σοφοι, ἂν μὴ ἡ σοφία αὐτοὺς ἀντιφιλῇ. ἢ φιλοῦσι μὲν

E ταῦθ' | ἕκαστοι, οὐ μέντοι φίλα ὄντα, ἀλλὰ ψεύδεθ' ὁ ποιητής, ὃς ἔφη

> ὄλβιος, ᾧ παῖδές τε φίλοι καὶ μώνυχες ἵπποι
> καὶ κύνες ἀγρευταὶ καὶ ξένος ἀλλοδαπός.

Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ἀληθῆ δοκεῖ λέγειν σοι; Ναί. Τὸ φιλούμενον ἄρα τῷ φιλοῦντι φίλον ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ὦ Μενέξενε, ἐάν τε φιλῇ, ἐάν τε καὶ μισῇ· οἷον καὶ τὰ νεωστὶ γεγονότα παιδία, τὰ μὲν οὐ-
213 δέπω φιλοῦντα, τὰ * δὲ καὶ μισοῦντα, ὅταν κολάζηται ὑπὸ τῆς μητρὸς ἢ ὑπὸ τοῦ πατρός, ὅμως καὶ μισοῦντα ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ πάντων μάλιστά ἐστι τοῖς γονεῦσι φίλτατα. Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, οὕτως ἔχειν. Οὐκ ἄρα ὁ φιλῶν φίλος ἐκ τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ὁ φιλούμενος. Ἔοικε. Καὶ ὁ μισούμενος ἐχθρὸς ἄρα, ἀλλ' οὐχ ὁ μισῶν. Φαίνεται. Πολλοὶ ἄρα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν φιλοῦνται, ὑπὸ δὲ τῶν φίλων μισοῦνται, καὶ
B τοῖς μὲν ἐχθροῖς φίλοι εἰσί, τοῖς δὲ φίλοις | ἐχθροί, εἰ τὸ φιλούμενον φίλον ἐστίν, ἀλλὰ μὴ τὸ φιλοῦν. καίτοι πολλὴ ἀλογία, ὦ φίλε ἑταῖρε, μᾶλλον δέ, οἶμαι, καὶ ἀδύνατον τῷ τε φίλῳ ἐχθρὸν καὶ τῷ ἐχθρῷ φίλον εἶναι. Ἀληθῆ, ἔφη, ἔοικας λέγειν, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν εἰ τοῦτ' ἀδύνατον, τὸ φιλοῦν ἂν εἴη φίλον τοῦ φιλουμένου. Φαίνεται. Τὸ μισοῦν ἄρα πάλιν ἐχθρὸν τοῦ μισουμένου. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ταὐτὰ ἡμῖν συμβήσεται ἀναγκαῖον εἶναι ὁμολογεῖν, ἅπερ ἐπὶ τῶν πρό-
C τερον, πολλάκις | φίλον εἶναι μὴ φίλου, πολλάκις δὲ καὶ ἐχθροῦ, ὅταν ἢ μὴ φιλοῦν τις φιλῇ ἢ καὶ μισοῦν φιλῇ· πολλάκις δ' ἐχθρὸν εἶναι μὴ ἐχθροῦ ἢ καὶ φίλου, ὅταν ἢ μὴ μισοῦν τις φιλῇ ἢ καὶ φιλοῦν μισῇ. Κινδυνεύει, ἔφη. Τί οὖν δὴ χρησώμεθα, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μήτε οἱ φιλοῦντες φίλοι ἔσονται μήθ' οἱ φιλούμενοι μήθ' οἱ φιλοῦντές τε καὶ φιλούμενοι, ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῦτα ἄλλους τινὰς ἔτι φήσομεν εἶναι φίλους ἀλλήλοις γιγνομένους; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ
D πάνυ εὐπορῶ ἔγωγε. | Ἆρα μή, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Μενέξενε, τὸ παράπαν οὐκ ὀρθῶς ἐζητοῦμεν; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Λύσις. καὶ ἅμα εἰπὼν ἠρυθρίασεν· ἐδόκει γάρ μοι ἄκοντ' αὐτὸν ἐκφεύγειν τὸ λεχθὲν διὰ τὸ σφόδρα προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις. δῆλος δ' ἦν καὶ ὅτε ἠκροᾶτο οὕτως ἔχων. X. Ἐγὼ οὖν βουλόμενος τόν τε Μενέξενον ἀναπαῦσαι καὶ ἐκείνου ἡσθεὶς τῇ φιλοσοφίᾳ, οὕτω μεταβαλὼν πρὸς
E τὸν Λύσιν ἐποιούμην τοὺς λόγους, | καὶ εἶπον· Ὦ Λύσι, ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὅτι, εἰ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκοποῦμεν, οὐκ ἄν ποτε οὕτως ἐπλανώμεθα. ἀλλὰ ταύτῃ μὲν μηκέτι ἴωμεν — καὶ γὰρ χαλεπή τίς μοι φαίνεται ὥσπερ ὁδὸς ἡ σκέψις —, ᾗ δὲ ἐτράπημεν, δοκεῖ μοι
214 χρῆναι ἰέναι, σκοποῦντα [τὰ] κατὰ τοὺς * ποιητάς· οὗτοι γὰρ ἡμῖν ὥσπερ πατέρες τῆς σοφίας εἰσὶ καὶ ἡγεμόνες. λέγουσι δὲ δήπου οὐ φαύλως ἀποφαινόμενοι περὶ τῶν φίλων, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες, ἀλλὰ τὸν θεὸν αὐτόν φασι ποιεῖν φίλους αὐτούς, ἄγοντα παρ' ἀλλήλους. λέγουσι δέ πως ταῦτα, ὡς ἐγᾦμαι, ὡδί·

> αἰεί τοι τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον

B καὶ ποιεῖ γνώριμον. ἢ οὐκ ἐντετύχηκας τούτοις | τοῖς ἔπεσιν; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τοῖς τῶν σοφωτάτων συγγράμμασιν ἐντετύχηκας ταῦτ' αὐτὰ λέγουσιν, ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἀνάγκη ἀεὶ φίλον εἶναι; εἰσὶ δέ που οὗτοι οἱ περὶ φύσεώς τε καὶ τοῦ ὅλου διαλεγόμενοι καὶ γράφοντες. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, εὖ λέγουσιν; Ἴσως, ἔφη. Ἴσως, ἦν δ' ἐγώ, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ, ἴσως δὲ καὶ πᾶν. ἀλλ' ἡμεῖς οὐ συνίεμεν. δοκεῖ γὰρ ἡμῖν ὅ γε πονηρὸς τῷ πονηρῷ, ὅσῳ ἂν ἐγγυτέρω προσίῃ | καὶ μᾶλλον ὁμιλῇ, τοσούτῳ ἐχθίων γίγνεσθαι. ἀδικεῖ γάρ· ἀδικοῦντας δὲ καὶ ἀδικουμένους ἀδύνατόν που φίλους εἶναι. οὐχ οὕτω; Ναί, ἦ δ' ὅς. Ταύτῃ μὲν ἂν τοίνυν τοῦ λεγομένου τὸ ἥμισυ οὐκ ἀληθὲς εἴη, εἴπερ οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ὅμοιοι. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλά μοι δοκοῦσι λέγειν τοὺς ἀγαθοὺς ὁμοίους εἶναι ἀλλήλοις καὶ φίλους, τοὺς δὲ κακούς, ὅπερ καὶ λέγεται περὶ αὐτῶν, μηδέποθ' ὁμοίους μηδ' αὐτοὺς αὑτοῖς εἶναι, ἀλλ' ἐμπλήκτους τε καὶ | ἀσταθμήτους. ὃ δὲ αὐτὸ αὑτῷ ἀνόμοιον εἴη καὶ διάφορον, σχολῇ γέ πού τῳ ἄλλῳ ὅμοιον ἢ φίλον γένοιτο. ἢ οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτως; Ἔμοιγε, ἔφη. Τοῦτο τοίνυν αἰνίττονται, ὡς ἐμοὶ δοκοῦσιν, ὦ ἑταῖρε, οἱ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον λέγοντες, ὡς ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος μόνῳ φίλος, ὁ δὲ κακὸς οὔτ' ἀγαθῷ οὔτε κακῷ οὐδέποτε εἰς ἀληθῆ φιλίαν ἔρχεται. συνδοκεῖ σοι; Κατένευσεν. Ἔχομεν ἄρ' ἤδη, τίνες εἰσὶν οἱ φίλοι· ὁ γὰρ λόγος ἡμῖν σημαίνει, ὅτι οἳ | ἂν ὦσιν ἀγαθοί. Πάνυ γε, ἔφη, δοκεῖ. XI. Καὶ ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ. καίτοι δυσχεραίνω τί γε ἐν αὐτῷ. φέρε οὖν, ὦ πρὸς Διός, ἴδωμεν, τί καὶ ὑποπτεύω. ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ, καθ' ὅσον ὅμοιος, φίλος, καὶ ἔστι χρήσιμος ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ; μᾶλλον δὲ ὧδε· ὁτιοῦν ὅμοιον ὁτῳοῦν ὁμοίῳ τίν' ὠφέλειαν ἔχειν ἢ τίνα βλάβην ἂν ποιῆσαι δύναιτο, ὃ μὴ καὶ αὐτὸ αὑτῷ; ἢ τί ἂν παθεῖν, ὃ μὴ καὶ ὑφ' αὑτοῦ πάθοι; τὰ δὴ * τοιαῦτα πῶς ἂν ὑπ' ἀλλήλων ἀγαπηθείη, μηδεμίαν ἐπικουρίαν ἀλλήλοις ἔχοντα; ἔστιν ὅπως; Οὐκ ἔστιν. Ὁ δὲ μὴ ἀγαπῷτο, πῶς φίλον; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ δὴ ὁ μὲν ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ οὐ φίλος· ὁ δὲ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ, καθ' ὅσον ἀγαθός, οὐ καθ' ὅσον ὅμοιος, φίλος ἂν εἴη; Ἴσως. Τί δέ; οὐχ ὁ ἀγαθός, καθ' ὅσον ἀγαθός, κατὰ τοσοῦτον ἱκανὸς ἂν εἴη αὑτῷ; Ναί. Ὁ δέ γε ἱκανὸς οὐδενὸς δεόμενος κατὰ τὴν ἱκανότητα. Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ δὲ μή του | δεόμενος οὐδέ τι ἀγαπῴη ἄν. Οὐ γὰρ οὖν. Ὃ δὲ μὴ ἀγαπῴη, οὐδ' ἂν φιλοῖ. Οὐ δῆτα. Ὁ δὲ μὴ φιλῶν γε οὐ φίλος. Οὐ φαίνεται. Πῶς οὖν οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἡμῖν φίλοι ἔσονται τὴν ἀρχήν, οἳ μήτε ἀπόντες ποθεινοὶ ἀλλήλοις — ἱκανοὶ γὰρ ἑαυτοῖς καὶ χωρὶς ὄντες — μήτε παρόντες χρείαν αὐτῶν ἔχουσι; τοὺς δὴ τοιούτους τίς μηχανὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι ἀλλήλους; Οὐδεμία, ἔφη. Φίλοι δέ γε οὐκ ἂν εἶεν μὴ περὶ | πολλοῦ ποιούμενοι ἑαυτούς. Ἀληθῆ. XII. Ἄθρει δή, ὦ Λύσι, πῇ παρακρουόμεθα. ἆρά γε ὅλῳ τινὶ ἐξαπατώμεθα; Πῶς δή; ἔφη. Ἤδη ποτέ του ἤκουσα λέγοντος, καὶ ἄρτι ἀναμιμνήσκομαι, ὅτι τὸ μὲν ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ καὶ οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς πολεμιώτατοι εἶεν. καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡσίοδον ἐπήγετο μάρτυρα, λέγων, ὡς ἄρα

> καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ
> | καὶ πτωχὸς πτωχῷ. D

καὶ τἆλλα δὴ πάντα οὕτως ἔφη ἀναγκαῖον εἶναι μάλιστα τὰ ὁμοιότατα πρὸς ἄλληλα φθόνου τε καὶ φιλονεικίας καὶ ἔχθρας ἐμπίπλασθαι, τὰ δ' ἀνομοιότατα

φιλίας. τὸν γὰρ πένητα τῷ πλουσίῳ ἀναγκάζεσθαι φί-
λον εἶναι καὶ τὸν ἀσθενῆ τῷ ἰσχυρῷ τῆς ἐπικουρίας
ἕνεκα, καὶ τὸν κάμνοντα τῷ ἰατρῷ· καὶ πάντα δὴ τὸν
E μὴ εἰδότα ἀγαπᾶν τὸν εἰδότα καὶ φιλεῖν. | καὶ δὴ καὶ
ἔτι ἐπεξῄει τῷ λόγῳ μεγαλοπρεπέστερον, λέγων, ὡς
ἄρα παντὸς δέοι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον εἶναι, ἀλλ'
αὐτὸ τοὐναντίον εἴη τούτου· τὸ γὰρ ἐναντιώτατον τῷ
ἐναντιωτάτῳ εἶναι μάλιστα φίλον. ἐπιθυμεῖν γὰρ τοῦ
τοιούτου ἕκαστον, ἀλλ' οὐ τοῦ ὁμοίου· τὸ μὲν γὰρ ξη-
ρὸν ὑγροῦ, τὸ δὲ ψυχρὸν θερμοῦ, τὸ δὲ πικρὸν γλυ-
κέος, τὸ δὲ ὀξὺ ἀμβλέος, τὸ δὲ κενὸν πληρώσεως, καὶ
τὸ πλῆρες δὲ κενώσεως· καὶ τἆλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐ-
τὸν λόγον. τροφὴν γὰρ εἶναι τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ·
τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου οὐδὲν ἂν ἀπολαῦσαι. καὶ
216 μέντοι, ὦ ἑταῖρε, * καὶ κομψὸς ἐδόκει εἶναι ταῦτα λέ-
γων· εὖ γὰρ ἔλεγεν. ὑμῖν δέ, ἦν δ' ἐγώ, πῶς δοκεῖ λέ-
γειν; Εὖ γε, ἔφη ὁ Μενέξενος, ὥς γε οὑτωσὶ ἀκοῦσαι.
Φῶμεν ἄρα τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ μάλιστα φίλον εἶ-
ναι; Πάνυ γε. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. οὐκ ἀλλοκότως, ὦ
Μενέξενε, καὶ ἡμῖν εὐθὺς ἄσμενοι ἐπιπηδήσονται οὗ-
τοι οἱ πάνσοφοι ἄνδρες, οἱ ἀντιλογικοί, καὶ ἐρήσονται,
B εἰ οὐκ ἐναντιώτατον ἔχθρα φιλίᾳ; οἷς τί | ἀποκρινού-
μεθα; ἢ οὐκ ἀνάγκη ὁμολογεῖν, ὅτι ἀληθῆ λέγουσιν;
Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν, φήσουσι, τὸ ἐχθρὸν τῷ φίλῳ φί-
λον ἢ τὸ φίλον τῷ ἐχθρῷ; Οὐδέτερα, ἔφη. Ἀλλὰ τὸ
δίκαιον τῷ ἀδίκῳ, ἢ τὸ σῶφρον τῷ ἀκολάστῳ, ἢ τὸ
ἀγαθὸν τῷ κακῷ; Οὐκ ἄν μοι δοκεῖ οὕτως ἔχειν. Ἀλ-
λὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ γε κατὰ τὴν ἐναντιότητά
τί τῳ [φίλῳ] φίλον ἐστίν, ἀνάγκη καὶ ταῦτα φίλα εἶ-
ναι. Ἀνάγκη. Οὔτε ἄρα τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ οὔτε
τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φίλον. Οὐκ ἔοικεν. XIII. Ἔτι
C δὲ καὶ τόδε | σκεψώμεθα, μὴ ἔτι μᾶλλον ἡμᾶς λαν-
θάνει τὸ φίλον ὡς ἀληθῶς οὐδὲν τούτων ὄν, ἀλλὰ τὸ
μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν φίλον οὕτω ποτὲ γιγνόμενον
τοῦ ἀγαθοῦ. Πῶς, ἦ δ' ὅς, λέγεις; Ἀλλὰ μὰ Δία,
ἦν δ' ἐγώ, οὐκ οἶδα, ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτὸς ἰλιγγιῶ ὑπὸ
τῆς τοῦ λόγου ἀπορίας. καὶ κινδυνεύει κατὰ τὴν ἀρ-
χαίαν παροιμίαν τὸ καλὸν φίλον εἶναι. ἔοικε γοῦν μα-
λακῷ τινι καὶ λείῳ καὶ λιπαρῷ· διὸ καὶ ἴσως ῥᾳδίως
D διολισθαίνει καὶ | διαδύεται ἡμᾶς, ἅτε τοιοῦτον ὄν.
λέγω γὰρ τἀγαθὸν καλὸν εἶναι. σὺ δ' οὐκ οἴει; Ἔγω-
γε. Λέγω τοίνυν ἀπομαντευόμενος τοῦ καλοῦ τε κἀ-
γαθοῦ φίλον εἶναι τὸ μήτ' ἀγαθὸν μήτε κακόν. πρὸς
ἃ δὲ λέγων μαντεύομαι, ἄκουσον. δοκεῖ μοι ὡσπερεὶ
τρία ἄττα εἶναι γένη, τὸ μὲν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακόν, τὸ
δ' οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν. τί δὲ σοί; Καὶ ἐμοί,
ἔφη. Καὶ οὔτε τἀγαθὸν τἀγαθῷ οὔτε τὸ κακὸν τῷ
κακῷ οὔτε τἀγαθὸν τῷ κακῷ φίλον εἶναι, ὥσπερ οὐδ'
E | ὁ ἔμπροσθεν λόγος ἐᾷ. λείπεται δή, εἴπερ τῷ τί
ἐστι φίλον, τὸ μήτ' ἀγαθὸν μήτε κακὸν φίλον εἶναι ἢ
τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ τοιούτου, οἷον αὐτό ἐστιν. οὐ γὰρ
ἄν που τῷ κακῷ φίλον ἄν τι γένοιτο. Ἀληθῆ. Οὐδὲ
μὴν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἔφαμεν ἄρτι. ἦ γάρ; Ναί.
Οὐκ ἄρ' ἔσται τῷ μήτ' ἀγαθῷ μήτε κακῷ τὸ τοιοῦτον
φίλον οἷον αὐτό. Οὐ φαίνεται. Τῷ ἀγαθῷ ἄρα τὸ
217 μήτ' ἀγαθὸν μήτε κακὸν μόνῳ μόνον * συμβαίνει γί-
γνεσθαι φίλον. Ἀνάγκη, ὡς ἔοικεν. XIV. Ἆρ' οὖν
καὶ καλῶς, ἦν δ' ἐγώ, ὦ παῖδες, ὑφηγεῖται ἡμῖν τὸ νῦν
λεγόμενον; εἰ γοῦν θέλοιμεν ἐννοῆσαι, τὸ ὑγιαῖνον σῶ-
μα οὐδὲν ἰατρικῆς δεῖται οὐδ' ὠφελείας· ἱκανῶς γὰρ
ἔχει, ὥστε ὑγιαίνων οὐδεὶς ἰατρῷ φίλος διὰ τὴν ὑγίειαν.
ἦ γάρ; Οὐδείς. Ἀλλ' ὁ κάμνων, οἶμαι, διὰ τὴν νόσον.
Πῶς γὰρ οὔ; Νόσος μὲν δὴ κακόν, | ἰατρικὴ δὲ ὠφέ- B
λιμον καὶ ἀγαθόν. Ναί. Σῶμα δέ γέ που κατὰ τὸ
σῶμα εἶναι οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν. Οὕτως. Ἀναγ-
κάζεται δέ γε σῶμα διὰ νόσον ἰατρικὴν ἀσπάζεσθαι
καὶ φιλεῖν. Δοκεῖ μοι. Τὸ μήτε κακὸν ἄρα μήτ' ἀγα-
θὸν φίλον γίγνεται τοῦ ἀγαθοῦ διὰ κακοῦ παρουσίαν.
Ἔοικε. Δῆλον δέ γε, ὅτι πρὶν γενέσθαι αὐτὸ κακὸν
ὑπὸ τοῦ κακοῦ οὗ ἔχει. οὐ γὰρ δή γε κακὸν γεγονὸς
ἔτι ἂν τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιθυμοῖ καὶ | φίλον εἴη· ἀδύνα- C
τον γὰρ ἔφαμεν κακὸν ἀγαθῷ φίλον εἶναι. Ἀδύνατον
γάρ. Σκέψασθε δὴ ὃ λέγω. λέγω γάρ, ὅτι ἔνια μέν,
οἷον ἂν ᾖ τὸ παρόν, τοιαῦτά ἐστι καὶ αὐτά, ἔνια δὲ
οὔ. ὥσπερ εἰ ἐθέλοι τις χρώματί τῳ ὁτιοῦν ἀλεῖψαι,
πάρεστί που τῷ ἀλειφθέντι τὸ ἐπαλειφθέν. Πάνυ γε.
Ἆρ' οὖν καὶ ἔστι τότε τοιοῦτον τὴν χρόαν τὸ ἀλει-
φθέν, οἷον τὸ ἐπόν; Οὐ μανθάνω, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' | D
ὧδε, ἦν δ' ἐγώ. εἴ τίς σου ξανθὰς οὔσας τὰς τρίχας
ψιμυθίῳ ἀλείψειε, πότερον τότε λευκαὶ εἶεν ἢ φαίνοιντ'
ἄν; Φαίνοιντ' ἄν, ἦ δ' ὅς. Καὶ μὴν παρείη γ' ἂν αὐ-
ταῖς λευκότης. Ναί. Ἀλλ' ὅμως οὐδέν τι μᾶλλον ἂν
εἶεν λευκαί πω, ἀλλὰ παρούσης λευκότητος οὔτε τι
λευκαὶ οὔτε μέλαιναί εἰσιν. Ἀληθῆ. Ἀλλ' ὅταν δή,
ὦ φίλε, τὸ γῆρας αὐταῖς ταὐτὸν τοῦτο χρῶμα ἐπαγά-
γῃ, τότε ἐγένοντο οἷόνπερ τὸ παρόν, λευκοῦ | παρου- E
σίᾳ λευκαί. Πῶς γὰρ οὔ; Τοῦτο τοίνυν ἐρωτῶ δή,
εἰ ᾧ ἄν τι παρῇ, τοιοῦτον ἔσται τὸ ἔχον, οἷον τὸ πα-
ρόν· ἢ ἐὰν μὲν κατά τινα τρόπον παρῇ, ἔσται, ἐὰν δὲ
μή, οὔ. Οὕτω μᾶλλον, ἔφη. Καὶ τὸ μήτε κακὸν ἄρα
μήτ' ἀγαθὸν ἐνίοτε κακοῦ παρόντος οὔπω κακόν ἐστιν,
ἔστι δ' ὅτε ἤδη τὸ τοιοῦτον γέγονε. Πάνυ γε. Οὐκ-
οῦν ὅταν μήπω κακὸν ᾖ κακοῦ παρόντος, αὕτη μὲν ἡ
παρουσία ἀγαθοῦ αὐτὸ ποιεῖ ἐπιθυμεῖν, ἡ δὲ κακὸν
ποιοῦσα ἀποστερεῖ αὐτὸ τῆς τ' ἐπιθυμίας ἅμα καὶ
τῆς φιλίας τἀγαθοῦ. οὐ γὰρ ἔτι ἐστὶν οὔτε κακὸν
οὔτ' * ἀγαθόν, ἀλλὰ κακόν· φίλον δὲ ἀγαθὸν κακῷ 218
οὐκ ἦν. Οὐ γὰρ οὖν. Διὰ ταῦτα δὴ φαῖμεν ἂν καὶ
τοὺς ἤδη σοφοὺς μηκέτι φιλοσοφεῖν, εἴτε θεοὶ εἴτε ἄν-
θρωποί εἰσιν οὗτοι· οὐδ' αὖ ἐκείνους φιλοσοφεῖν τοὺς
οὕτως ἄγνοιαν ἔχοντας, ὥστε κακοὺς εἶναι· κακὸν γὰρ
καὶ ἀμαθῆ οὐδένα φιλοσοφεῖν. λείπονται δὴ οἱ ἔχον-
τες μὲν τὸ κακὸν τοῦτο, τὴν ἄγνοιαν, μήπω δὲ ὑπ'
αὐτοῦ ὄντες ἀγνώμονες μηδ' ἀμαθεῖς, ἀλλ' ἔτι ἡγού-
μενοι μὴ εἰδέναι ἃ μὴ | ἴσασι. διὸ δὴ καὶ φιλοσοφοῦ- B
σιν οἱ οὔτε ἀγαθοὶ οὔτε κακοί πω ὄντες. ὅσοι δὲ κα-
κοί, οὐ φιλοσοφοῦσιν, οὐδὲ οἱ ἀγαθοί· οὔτε γὰρ τὸ
ἐναντίον τοῦ ἐναντίου οὔτε τὸ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου φί-
λον ἡμῖν ἐφάνη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις. ἢ οὐ μέ-
μνησθε; Πάνυ γε, ἐφάτην. Νῦν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ
Λύσι τε καὶ Μενέξενε, παντὸς μᾶλλον ἐξευρήκαμεν ὃ
ἔστι τὸ φίλον καὶ οὔ. φαμὲν γὰρ αὐτό, καὶ κατὰ τὴν
ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ πανταχοῦ, τὸ μήτε κα-
κὸν μήτ' | ἀγαθὸν διὰ κακοῦ παρουσίαν τοῦ ἀγαθοῦ C
φίλον εἶναι. Παντάπασιν ἐφάτην τε καὶ συνεχωρείτην
οὕτω τοῦτ' ἔχειν. XV. Καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ἐγὼ πάνυ
ἔχαιρον, ὥσπερ θηρευτής τις, ἔχων ἀγαπητῶς ὃ ἐθη-
ρευόμην. κἄπειτ' οὐκ οἶδ' ὁπόθεν μοι ἀτοπωτάτη τις

ὑποψία εἰςῆλθεν, ὡς οὐκ ἀληθῆ εἴη τὰ ὡμολογημένα
ἡμῖν. καὶ εὐθὺς ἀχθεσθεὶς εἶπον· Βαβαί, ὦ Λύσι τε
καὶ Μενέξενε, κινδυνεύομεν ὄναρ πεπλουτηκέναι. Τί
D μάλιστ'; ἔφη ὁ Μενέξενος. | Φοβοῦμαι, ἦν δ' ἐγώ, μὴ
ὥςπερ ἀνθρώποις ἀλαζόσι λόγοις τισὶ τοιούτοις ψευ-
δέσιν ἐντετυχήκαμεν περὶ τοῦ φίλου. Πῶς δή; ἔφη.
Ὧδε, ἦν δ' ἐγώ, σκοπῶμεν· φίλος ὃς ἂν εἴη, πότερόν
ἐστί τῳ φίλος, ἢ οὔ; Ἀνάγκη, ἔφη. Πότερον οὖν οὐ-
δενὸς ἕνεκα καὶ δι' οὐδέν, ἢ ἕνεκά του καὶ διά τι;
Ἕνεκά του καὶ διά τι. Πότερον φίλου ὄντος ἐκείνου
τοῦ πράγματος, οὗ ἕνεκα φίλος ὁ φίλος τῷ φίλῳ, ἢ
E οὔτε | φίλου οὔτε ἐχθροῦ; Οὐ πάνυ, ἔφη, ἕπομαι.
Εἰκότως γε, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὧδε ἴσως ἀκολουθήσεις,
οἶμαι δὲ καὶ ἐγὼ μᾶλλον εἴσομαι ὅ τι λέγω· ὁ κάμνων,
νῦν δὴ ἔφαμεν, τοῦ ἰατροῦ φίλος. οὐχ οὕτως; Ναί.
Οὐκοῦν διὰ νόσον ἕνεκα ὑγιείας τοῦ ἰατροῦ φίλος;
Ναί. Ἡ δέ γε νόσος κακόν. Πῶς δ' οὔ; Τί δὲ
219 ὑγίεια; ἦν δ' ἐγώ· ἀγαθόν, ἢ κακόν, ἢ οὐδέτερα; *
Ἀγαθόν, ἔφη. Ἐλέγομεν δ' ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὅτι τὸ
σῶμα, οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν, διὰ τὴν νόσον, τοῦτο
δὲ διὰ τὸ κακόν, τῆς ἰατρικῆς φίλον ἐστίν· ἀγαθὸν δὲ
ἰατρική. ἕνεκα δὲ τῆς ὑγιείας τὴν φιλίαν ἡ ἰατρικὴ
ἐπανῄρηται· ἡ δὲ ὑγίεια ἀγαθόν. ἦ γάρ; Ναί. Φί-
λον δὲ ἢ οὐ φίλον ἡ ὑγίεια; Φίλον. Ἡ δὲ νόσος
ἐχθρόν. Πάνυ γε. Τὸ οὔτε κακὸν οὔτε ἀγαθὸν ἄρα
B διὰ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἐχθρὸν τοῦ ἀγαθοῦ φίλον | ἐστὶν
ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φίλου. Φαίνεται. Ἕνεκ' ἄρα
τοῦ φίλου τὸ φίλον φίλοι διὰ τὸ ἐχθρόν. Ἔοικεν.
XVI. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἥκομεν, ὦ παῖ-
δες, πρόςσχωμεν τὸν νοῦν, μὴ ἐξαπατηθῶμεν. ὅτι μὲν
γὰρ φίλον τοῦ φίλου τὸ φίλον γέγονεν, ἐῶ χαίρειν, καὶ
τοῦ ὁμοίου γε τὸ ὅμοιον φίλον γίγνεται, ὅ ἔφαμεν
ἀδύνατον εἶναι· ἀλλ' ὅμως τόδε σκεψώμεθα, μὴ ἡμᾶς
C ἐξαπατήσῃ τὸ νῦν λεγόμενον· ἡ ἰατρική, φαμέν, | ἕνε-
κα τῆς ὑγιείας φίλον. Ναί. Οὐκοῦν καὶ ἡ ὑγίεια φί-
λον; Πάνυ γε. Εἰ ἄρα φίλον, ἕνεκά του. Ναί. Φί-
λου γέ τινος δή, εἴπερ ἀκολουθήσει τῇ πρόσθεν ὁμο-
λογίᾳ. Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ἐκεῖνο φίλον αὖ ἔσται
ἕνεκα φίλου; Ναί. Ἆρ' οὖν οὐκ ἀνάγκη ἀπειπεῖν ἡμᾶς
οὕτως ἰόντας, καὶ ἀφικέσθαι ἐπί τινα ἀρχήν, ἣ οὐκέτ'
ἐπανοίσει ἐπ' ἄλλο φίλον, ἀλλ' ἥξει ἐπ' ἐκεῖνο, ὅ ἐστι
D πρῶτον φίλον, οὗ ἕνεκα καὶ τἆλλά φαμεν πάντα | φί-
λα εἶναι; Ἀνάγκη. Τοῦτο δή ἐστιν ὃ λέγω, μὴ ἡμᾶς
τἆλλα πάντα, ἃ εἴπομεν ἐκείνου ἕνεκα φίλα εἶναι, ὥς-
περ εἴδωλα ἄττα ὄντα αὐτοῦ, ἐξαπατᾷ, ᾖ δ' ἐκεῖνο τὸ
πρῶτον, ὃ ὡς ἀληθῶς ἐστι φίλον. ἐννοήσωμεν γὰρ
οὑτωσί. ἐάν τίς τι περὶ πολλοῦ ποιῆται, οἷόνπερ ἐνίο-
τε πατὴρ υἱὸν ἀντὶ πάντων τῶν ἄλλων χρημάτων προ-
τιμᾷ, — ὁ δὴ τοιοῦτος ἕνεκα τοῦ τὸν υἱὸν περὶ παν-
E τὸς ἡγεῖσθαι ἆρα καὶ | ἄλλο τι ἂν περὶ πολλοῦ ποι-
οῖτο; οἷον εἰ αἰσθάνοιτο αὐτὸν κώνειον πεπωκότα,
ἆρα περὶ πολλοῦ ποιοῖτ' ἂν οἶνον, εἴπερ τοῦτο ἡγοῖτο
τὸν υἱὸν σώσειν; Τί μήν; ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀγ-
γεῖον, ἐν ᾧ ὁ οἶνος ἐνείη; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν τότε
οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖται, κύλικα κεραμέαν ἢ τὸν
υἱὸν τὸν αὑτοῦ, οὐδὲ τρεῖς κοτύλας οἴνου ἢ τὸν υἱόν;
ἢ ὧδέ πως ἔχει· πᾶσα ἡ τοιαύτη σπουδὴ οὐκ ἐπὶ τού-
τοις ἐστὶν ἐσπουδασμένη, ἐπὶ τοῖς ἕνεκά του παρα-
220 σκευαζομένοις, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῳ, οὗ ἕνεκα πάντα * τὰ
τοιαῦτα παρασκευάζεται. οὐχ ὅτι πολλάκις λέγομεν,
ὡς περὶ πολλοῦ ποιούμεθα χρυσίον καὶ ἀργύριον· ἀλ-
λὰ μὴ οὐδέν τι μᾶλλον οὕτω τό γε ἀληθὲς ἔχῃ· ἀλλ'
ἐκεῖνό ἐστιν, ὃ περὶ παντὸς ποιούμεθα, ὃ ἂν φανῇ
ὄν, ὅτου ἕνεκα καὶ χρυσίον καὶ πάντα τὰ παρασκευα-
ζόμενα παρασκευάζεται. ἆρ' οὕτω φήσομεν; Πάνυ γε.
Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ φίλου ὁ αὐτὸς λόγος; ὅσα γάρ
φαμεν φίλα εἶναι ἡμῖν ἕνεκα φίλου | τινός, ἑτέρῳ ῥή- B
ματι φαινόμεθα λέγοντες αὐτό· φίλον δὲ τῷ ὄντι κιν-
δυνεύει ἐκεῖνο αὐτὸ εἶναι, εἰς ὃ πᾶσαι αὗται αἱ λεγό-
μεναι φιλίαι τελευτῶσιν. Κινδυνεύει οὕτως, ἔφη, ἔχειν.
Οὐκοῦν τό γε τῷ ὄντι φίλον οὐ φίλου τινὸς ἕνεκα φί-
λον ἐστίν; Ἀληθῆ. XVII. Τοῦτο μὲν δὴ ἀπήλλακται,
μὴ φίλου τινὸς ἕνεκα τὸ φίλον φίλον εἶναι. ἀλλ' ἆρα
τὸ ἀγαθόν ἐστι φίλον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἆρ' οὖν διὰ
τὸ κακὸν τὸ ἀγαθὸν φιλεῖται, καὶ | ἔχει ὧδε· εἰ τριῶν C
ὄντων ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ
μήτ' ἀγαθοῦ μήτε κακοῦ, τὰ δύο λειφθείη, τὸ δὲ κα-
κὸν ἐκποδὼν ἀπέλθοι καὶ μηδενὸς ἐφάπτοιτο μήτε
σώματος μήτε ψυχῆς μήτε τῶν ἄλλων, ἃ δή φαμεν αὐ-
τὰ καθ' αὑτὰ οὔτε κακὰ εἶναι οὔτ' ἀγαθά, ἆρα τότε
οὐδὲν ἂν ἡμῖν χρήσιμον εἴη τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἄχρηστον
ἂν γεγονὸς εἴη; εἰ γὰρ μηδὲν ἡμᾶς ἔτι βλάπτοι, οὐδὲν
ἂν οὐδεμιᾶς ὠφελείας | δεοίμεθα. καὶ οὕτω δὴ ἂν τό- D
τε γένοιτο κατάδηλον, ὅτι διὰ τὸ κακὸν τἀγαθὸν ἠγα-
πῶμεν καὶ ἐφιλοῦμεν, ὡς φάρμακον ὂν τοῦ κακοῦ τὸ
ἀγαθόν, τὸ δὲ κακὸν νόσημα· νοσήματος δὲ μὴ ὄν-
τος, οὐδὲν δεῖ φαρμάκου. ἆρ' οὕτω πέφυκέ τε καὶ φι-
λεῖται τἀγαθὸν διὰ τὸ κακὸν ὑφ' ἡμῶν, τῶν μεταξὺ
ὄντων τοῦ κακοῦ τε καὶ τἀγαθοῦ, αὐτὸ δὲ ἑαυτοῦ
ἕνεκα οὐδεμίαν χρείαν ἔχει; Ἔοικεν, ἦ δ' ὅς, οὕτως
ἔχειν. Τὸ ἄρα φίλον ἡμῖν ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἐτελεύτα | E
πάντα τἆλλα, ἃ ἕνεκα ἑτέρου φίλου φίλα ἔφαμεν εἶναι
[ἐκεῖνα], οὐδὲν δὲ τούτοις ἔοικε. ταῦτα μὲν γὰρ φί-
λου ἕνεκα φίλα κέκληται, τὸ δὲ τῷ ὄντι φίλον πᾶν
τοὐναντίον τούτου φαίνεται πεφυκός. φίλον γὰρ ἡμῖν
ἀνεφάνη ὂν ἐχθροῦ ἕνεκα· εἰ δὲ τὸ ἐχθρὸν ἀπέλθοι,
οὐκέτι, ὡς ἔοικ', ἔσθ' ἡμῖν φίλον. Οὔ μοι δοκεῖ, ἔφη,
ὥς γε νῦν λέγεται. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς Διός,
ἐὰν τὸ κακὸν ἀπόληται, οὐδὲ πεινῆν ἔτι ἔσται οὐδὲ δι-
ψῆν * οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων; ἢ πείνη μὲν 221
ἔσται, ἐάνπερ ἄνθρωποί τε καὶ τἆλλα ζῷα ᾖ, οὐ μέν-
τοι βλαβερά γε; καὶ δίψα δὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι,
ἀλλ' οὐ κακαί, ἅτε τοῦ κακοῦ ἀπολωλότος; ἢ γελοῖον
τὸ ἐρώτημα, ὅ τί ποτ' ἔσται τότε ἢ μὴ ἔσται; τίς γὰρ
οἶδεν; ἀλλ' οὖν τόδε γε ἴσμεν, ὅτι καὶ νῦν ἔστι πει-
νῶντα βλάπτεσθαι, ἔστι δὲ καὶ ὠφελεῖσθαι. ἦ γάρ;
Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ διψῶντα καὶ τῶν ἄλλων τῶν
τοιούτων πάντων ἐπιθυμοῦντα ἔστιν | ἐνίοτε μὲν ὠφε- B
λίμως ἐπιθυμεῖν, ἐνίοτε δὲ βλαβερῶς, ἐνίοτε δὲ μηδέτε-
ρα. Σφόδρα γε. Οὐκοῦν ἐὰν ἀπολλύηται τὰ κακά,
ἅ γε μὴ τυγχάνει ὄντα κακά, τί προςήκει τοῖς κακοῖς
συναπόλλυσθαι; Οὐδέν. Ἔσονται ἄρα αἱ μήτ' ἀγα-
θαὶ μήτε κακαὶ ἐπιθυμίαι, καὶ ἐὰν ἀπόληται τὰ κα-
κά. Φαίνεται. Οἷόν τε οὖν ἐστιν ἐπιθυμοῦντα καὶ
ἐρῶντα τούτου οὗ ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ μὴ φιλεῖν; Οὐκ
ἔμοιγε δοκεῖ. Ἔσται ἄρα καὶ τῶν κακῶν | ἀπολομέ- C
νων, ὡς ἔοικε, φίλ' ἄττα. Ναί. Οὐκ ἄν, εἴ γε τὸ
κακὸν αἴτιον ἦν τοῦ φίλου τι εἶναι, οὐκ ἂν ἦν τούτου

ἀπολομένου φίλον ἕτερον ἑτέρῳ. αἰτίας γὰρ ἀπολομένης ἀδύνατόν που ἦν ἔτ᾽ ἐκεῖνο εἶναι, οὗ ἦν αὕτη ἡ αἰτία. Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκοῦν ὡμολόγηται ἡμῖν τὸ φίλον φιλεῖν τι καὶ διά τι· καὶ ᾠήθημεν τότε γε διὰ τὸ κακὸν τὸ μήτ᾽ ἀγαθὸν μήτε κακὸν τὸ ἀγαθὸν φιλεῖν; Ἀληθῆ. Νῦν δέ γε, ὡς ἔοικε, φαίνεται ἄλλη
D τις αἰτία τοῦ ' φιλεῖν τε καὶ φιλεῖσθαι. Ἔοικεν. Ἆρ᾽ οὖν τῷ ὄντι, ὥσπερ ἄρτι ἐλέγομεν, ἡ ἐπιθυμία τῆς φιλίας αἰτία, καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν φίλον ἐστὶ τούτῳ, οὗ ἐπιθυμεῖ, καὶ τότε, ὅταν ἐπιθυμῇ, ὃ δὲ τὸ πρότερον ἐλέγομεν φίλον εἶναι, ὕθλος τις ἦν, ὥσπερ ποίημα μακρὸν συγκείμενον; Κινδυνεύει, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ᾽ ἐγώ, τό γε ἐπιθυμοῦν, οὗ ἂν ἐνδεὲς ᾖ, τούτου ἐπι-
E θυμεῖ. ἦ γάρ; Ναί. Τὸ δ᾽ ' ἐνδεὲς ἄρα φίλον ἐκείνου, οὗ ἂν ἐνδεὲς ᾖ; Δοκεῖ μοι. Ἐνδεὲς δὲ γίγνεται οὗ ἄν τις ἀφαιρῆται. Πῶς δ᾽ οὔ; Τοῦ οἰκείου δή, ὡς ἔοικεν, ὅ τε ἔρως καὶ ἡ φιλία καὶ ἡ ἐπιθυμία τυγχάνει οὖσα, ὡς φαίνεται, ὦ Μενέξενέ τε καὶ Λύσι. Συνεφάτην. Ὑμεῖς ἄρα εἰ φίλοι ἐστὸν ἀλλήλοις, φύσει πῃ οἰκεῖοί ἐσθ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς. Κομιδῇ, ἐφάτην. Καὶ εἰ ἄρα τις ἕτερος ἑτέρου ἐπιθυμεῖ, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ
222 παῖδες, * ἢ ἐρᾷ, οὐκ ἄν ποτε ἐπεθύμει οὐδὲ ἤρα οὐδὲ ἐφίλει, εἰ μὴ οἰκεῖός πῃ τῷ ἐρωμένῳ ἐτύγχανεν ὢν ἢ κατὰ τὴν ψυχὴν ἢ κατά τι τῆς ψυχῆς ἦθος ἢ τρόπους ἢ εἶδος. Πάνυ γε, ἔφη ὁ Μενέξενος· ὁ δὲ Λύσις ἐσίγησεν. Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγώ. τὸ μὲν δὴ φύσει οἰκεῖον ἀναγκαῖον ἡμῖν πέφανται φιλεῖν. Ἔοικεν, ἔφη. Ἀναγκαῖον ἄρα τῷ γνησίῳ ἐραστῇ καὶ μὴ προσποιήτῳ φι-
B λεῖσθαι ὑπὸ τῶν παιδικῶν. Ὁ μὲν ' οὖν Λύσις καὶ ὁ Μενέξενος μόγις πως ἐπενευσάτην, ὁ δὲ Ἱπποθάλης ὑπὸ τῆς ἡδονῆς παντοδαπὰ ἠφίει χρώματα. XVIII. Καὶ ἐγὼ εἶπον, βουλόμενος τὸν λόγον ἐπισκέψασθαι, Εἰ μέν τι τὸ οἰκεῖον τοῦ ὁμοίου διαφέρει, λέγοιμεν ἄν τι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, περὶ φίλου, ὃ ἔστιν· εἰ δὲ ταὐτὸν τυγχάνει ὂν ὅμοιόν τε καὶ οἰκεῖον, οὐ ῥᾴδιον ἀποβαλεῖν τὸν πρόσθεν λόγον, ὡς οὐ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ κατὰ τὴν ὁμοιότητα ἄχρη-
C στον· τὸ δὲ ἄχρηστον φίλον ' ὁμολογεῖν πλημμελές. βούλεσθ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐπειδὴ ὥσπερ μεθύομεν ὑπὸ τοῦ λόγου, συγχωρήσωμεν καὶ φῶμεν ἕτερόν τι εἶναι τὸ οἰκεῖον τοῦ ὁμοίου; Πάνυ γε. Πότερον οὖν καὶ τἀγαθὸν οἰκεῖον θήσομεν παντί, τὸ δὲ κακὸν ἀλλότριον εἶναι; ἢ τὸ μὲν κακὸν τῷ κακῷ οἰκεῖον, τῷ δὲ ἀγαθῷ τὸ ἀγαθόν, τῷ δὲ μήτε ἀγαθῷ μήτε κακῷ τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν; Οὕτως ἐφάτην δοκεῖν σφίσιν ἕκαστον ἑκάστῳ οἰκεῖον εἶναι. Πάλιν ἄρα, ἦν δ᾽
' ἐγώ, ὦ παῖδες, οὓς τὸ πρῶτον λόγους ἀπεβαλόμεθα D
περὶ φιλίας, εἰς τούτους εἰςπεπτώκαμεν. ὁ γὰρ ἄδικος τῷ ἀδίκῳ καὶ ὁ κακὸς τῷ κακῷ οὐδὲν ἧττον φίλος ἔσται ἢ ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ. Ἔοικεν, ἔφη. Τί δέ; τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ οἰκεῖον ἂν ταὐτὸν φῶμεν εἶναι, ἄλλο τι ἢ ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνον φίλος; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ᾠόμεθα ἐξελέγξαι ἡμᾶς αὐτούς. ἢ οὐ μέμνησθε; Μεμνήμεθα. Τί οὖν ἂν ἔτι
χρησαίμεθα τῷ ' λόγῳ; ἢ δῆλον, ὅτι οὐδέν; δέομαι E
οὖν, ὥσπερ οἱ σοφοὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, τὰ εἰρημένα ἅπαντα ἀναπεμπάσασθαι. εἰ γὰρ μήτε οἱ φιλούμενοι μήτε οἱ φιλοῦντες, μήτε οἱ ὅμοιοι μήτε οἱ ἀνόμοιοι, μήτε οἱ ἀγαθοὶ μήτε οἱ οἰκεῖοι, μήτε τἆλλα ὅσα διεληλύθαμεν — οὐ γὰρ ἔγωγε ἔτι μέμνημαι ὑπὸ τοῦ πλήθους —, ἀλλ᾽ εἰ μηδὲν τούτων φίλον ἐστίν, ἐγὼ μὲν οὐκέτι ἔχω τί λέγω. Ταῦτα δ᾽ εἰπὼν ἐν νῷ εἶχον
ἄλλον * ἤδη τινὰ τῶν πρεσβυτέρων κινεῖν. κᾆτα, ὥς- 223
περ δαίμονές τινες προςελθόντες οἱ παιδαγωγοί, ὅ τε τοῦ Μενεξένου καὶ ὁ τοῦ Λύσιδος, ἔχοντες αὐτῶν τοὺς ἀδελφούς, παρεκάλουν καὶ ἐκέλευον αὐτοὺς οἴκαδ᾽ ἀπιέναι· ἤδη γὰρ ἦν ὀψέ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ περιεστῶτες αὐτοὺς ἀπηλαύνομεν· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἐφρόντιζον ἡμῶν, ἀλλ᾽ ὑποβαρβαρίζοντες ἠγα-
νάκτουν τε καὶ οὐδὲν ἧττον ' ἐκάλουν, ἀλλ᾽ ἐδόκουν B
ἡμῖν ὑποπεπωκότες ἐν τοῖς Ἑρμαίοις ἄποροι εἶναι προσφέρεσθαι, ἡττηθέντες οὖν αὐτῶν διελύσαμεν τὴν συνουσίαν. ὅμως δ᾽ ἔγωγε ἤδη ἀπιόντων αὐτῶν, Νῦν μέν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, καταγέλαστοι γεγόναμεν ἐγώ τε, γέρων ἀνήρ, καὶ ὑμεῖς. ἐροῦσι γὰρ οἵδε ἀπιόντες, ὡς οἰόμεθα ἡμεῖς ἀλλήλων φίλοι εἶναι — καὶ ἐμὲ γὰρ ἐν ὑμῖν τίθημι —, οὔπω δὲ ὅ τι ἐστὶν ὁ φίλος οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξευρεῖν.

ΙΠΠΑΡΧΟΣ Η ΦΙΛΟΚΕΡΔΗΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΑΡΧΟΣ.

225 * Τί γὰρ τὸ φιλοκερδές; τί ποτέ ἐστι; καὶ τίνες
οἱ φιλοκερδεῖς; ΙΠ. Ἐμοὶ μὲν δοκοῦσιν, οἳ ἂν κερ-
δαίνειν ἀξιώσωσιν ἀπὸ τῶν μηδενὸς ἀξίων. ΣΩ. Πό-
τερον οὖν σοι δοκοῦσι γιγνώσκοντες, ὅτι οὐδενός ἐστιν
ἄξια, ἢ ἀγνοοῦντες; εἰ γὰρ ἀγνοοῦντες, ἀνοήτους λέ-
γεις τοὺς φιλοκερδεῖς. ΙΠ. Ἀλλ' οὐκ ἀνοήτους λέγω,
ἀλλὰ πανούργους καὶ πονηροὺς καὶ ἥττους τοῦ κέρ-
B δους, γιγνώσκοντας ὅτι οὐδενὸς ἄξιά ἐστιν ἀφ' ὧν ǀ
τολμῶσι κερδαίνειν, ὅμως τολμᾶν φιλοκερδεῖν δι' ἀναι-
σχυντίαν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τοιόνδε λέγεις τὸν φιλοκερ-
δῆ, οἷον, ἐὰν φυτεύων γεωργικὸς ἀνὴρ καὶ γιγνώσκων
ὅτι οὐδενὸς ἄξιον τὸ φυτόν, ἀξιοῖ ἀπὸ τούτου ἐκτρα-
φέντος κερδαίνειν; ἆρα τοιοῦτον αὐτὸν λέγεις; ΙΠ.
Ἀπὸ παντὸς ὅ γε φιλοκερδής, ὦ Σώκρατες, οἴεται δεῖν
κερδαίνειν. ΣΩ. Μή μοι οὕτως εἰκῇ, ὥσπερ τι ἠδικη-
C μένος ὑπό τινος, ἀλλὰ ǀ προσέχων ἐμοὶ τὸν νοῦν ἀπό-
κριναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἠρώτων. οὐχὶ
ὁμολογεῖς τὸν φιλοκερδῆ ἐπιστήμονα εἶναι περὶ τῆς
ἀξίας τούτου, ὅθεν κερδαίνειν ἀξιοῖ; ΙΠ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Τίς οὖν ἐπιστήμων περὶ φυτῶν τῆς ἀξίας, ἐν
ὁποίᾳ ἄξια φυτευθῆναι καὶ χώρᾳ καὶ ὥρᾳ; ἵνα τι καὶ
ἡμεῖς τῶν σοφῶν ῥημάτων ἐκβάλωμεν, ὧν οἱ δεξιοὶ
περὶ τὰς δίκας καλλιεποῦνται. ΙΠ. Ἐγὼ μὲν οἶμαι
γεωργόν. ΣΩ. Τὸ οὖν ἄξιον κερδαίνειν ἄλλο τι λέ-
γεις ἢ οἴεσθαι δεῖν κερδαίνειν; ΙΠ. Τοῦτο λέγω. ΣΩ.
Μὴ τοίνυν με ἐπιχείρει ἐξαπατᾶν, ἄνδρα πρεσβύτερον
226 ἤδη, οὕτω * νέος ὤν, ἀποκρινόμενος, ὥσπερ νῦν δή,
ἃ οὐδ' αὐτὸς οἴει· ἀλλ' ὡς ἀληθῶς εἰπέ, ἆρ' ἔστιν,
ὅντινα οἴει γεωργικὸν ἄνδρα γιγνόμενον, καὶ γιγνώ-
σκοντα, ὅτι οὐδενὸς ἄξιον φυτεύει τὸ φυτόν, οἴεσθαι
ἀπὸ τούτου κερδαίνειν. ΙΠ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ.
Τί δέ; ἱππικὸν ἄνδρα, γιγνώσκοντα, ὅτι οὐδενὸς ἄξια
σιτία τῷ ἵππῳ παρέχει, ἀγνοεῖν αὐτὸν οἴει, ὅτι τὸν
B ἵππον διαφθείρει; ΙΠ. Οὐκ ἔγωγε. ǀ ΣΩ. Οὐκ ἄρα
οἴεταί γε ἀπὸ τούτων κερδαίνειν τῶν σιτίων τῶν μη-
δενὸς ἀξίων. ΙΠ. Οὐχί. ΣΩ. Τί δέ; κυβερνήτην, μη-
δενὸς ἄξια ἱστία καὶ πηδάλια τῇ νηὶ παρεσκευασμέ-
νον, ἀγνοεῖν οἴει, ὅτι ζημιωθήσεται, καὶ κινδυνεύσει
καὶ αὐτὸς ἀπολέσθαι καὶ τὴν ναῦν ἀπολέσαι καὶ ἃ
ἂν ἄγῃ πάντα; ΙΠ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οἴε-
ταί γε κερδαίνειν ἀπὸ τῶν σκευῶν τῶν ǀ μηδενὸς C
ἀξίων. ΙΠ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Ἀλλὰ στρατηγός, γιγνώ-
σκων ὅτι ἡ στρατιὰ αὐτῷ οὐδενὸς ἄξια ὅπλα ἔχει,
οἴεται ἀπὸ τούτων κερδαίνειν, καὶ ἀξιοῖ κερδαίνειν;
ΙΠ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλ' αὐλητής, αὐλοὺς οὐδενὸς
ἀξίους ἔχων, ἢ κιθαριστὴς λύραν, ἢ τοξότης τόξον, ἢ
ἄλλος ὁστισοῦν συλλήβδην τῶν δημιουργῶν, ἢ τῶν ἄλ-
λων τῶν ἐμφρόνων ἀνδρῶν, μηδενὸς ἄξια ὄργανα ἢ
ἄλλην παρασκευὴν ἡντιναοῦν ἔχων, ἀπὸ τούτων οἴε-
ται κερδαίνειν; ǀ ΙΠ. Οὔκουν φαίνεταί γε. ΣΩ. Τί- D
νας οὖν ποτε λέγεις τοὺς φιλοκερδεῖς; οὐ γὰρ δήπου
τούτους γε, οὓς διεληλύθαμεν, οἵτινες γιγνώσκοντες
τὰ οὐδενὸς ἄξια, ἀπὸ τούτων οἴονται δεῖν κερδαίνειν·
ἀλλ' οὕτω μέν, ὦ θαυμάσιε, ὡς σὺ λέγεις, οὐκ ἔστ'
ἀνθρώπων οὐδεὶς φιλοκερδής. ΙΠ. Ἀλλ' ἐγώ, ὦ Σώ-
κρατες, βούλομαι λέγειν τούτους φιλοκερδεῖς εἶναι, οἳ
ἑκάστοτε ὑπὸ ἀπληστίας καὶ πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγου
ἄξια καὶ οὐδενὸς ǀ γλίχονται ὑπερφυῶς, καὶ φιλοκερ- E
δοῦσιν. ΣΩ. Οὐ δή που, ὦ βέλτιστε, γιγνώσκοντες,
ὅτι οὐδενὸς ἄξιά ἐστι. τοῦτο μὲν γὰρ ἤδη ἡμᾶς αὐ-
τοὺς τῷ λόγῳ ἐξηλέγξαμεν ὅτι ἀδύνατον. ΙΠ. Ἔμοιγε
δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ γιγνώσκοντες, δῆλον ὅτι
ἀγνοοῦντες· οἰόμενοι δὲ τὰ οὐδενὸς ἄξια πολλοῦ ἄξια
εἶναι. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν, οἵγε φιλο-
κερδεῖς φιλοῦσι τὸ κέρδος; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Κέρδος
δὲ λέγεις ἐναντίον τῇ ζημίᾳ; * ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔ- 227
στιν οὖν ὅτῳ ἀγαθόν ἐστι ζημιοῦσθαι; ΙΠ. Οὐδε-
νί. ΣΩ. Ἀλλὰ κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Βλάπτον-

ται ὑπὸ τῆς ζημίας ἄρα ἄνθρωποι; ΙΠ. Βλάπτον-
ται. ΣΩ. Κακὸν ἄρα ἡ ζημία; ΙΠ. Ναί. ΣΩ.
Ἐναντίον δὲ τῇ ζημίᾳ τὸ κέρδος; ΙΠ. Ἐναντίον. ΣΩ.
Ἀγαθὸν ἄρα τὸ κέρδος; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τοὺς οὖν
τὸ ἀγαθὸν φιλοῦντας φιλοκερδεῖς καλεῖς; ΙΠ. Ἔοι-
B κεν. | ΣΩ. Οὐ μανικούς γε, ὦ ἑταῖρε, λέγεις τοὺς
φιλοκερδεῖς. ἀλλὰ σὺ αὐτὸς πότερον φιλεῖς ὃ ἂν ἀγα-
θὸν ᾖ, ἢ οὐ φιλεῖς; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστι δέ τι
ἀγαθόν, ὃ οὐ φιλεῖς, ἀλλὰ κακόν; ΙΠ. Μὰ Δί' οὐκ
ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἴσως φιλεῖς. ΙΠ.
Ναί. ΣΩ. Ἐροῦ δὴ καὶ ἐμέ, εἰ οὐ καὶ ἐγώ· ὁμολο-
γήσω γὰρ καὶ ἐγώ σοι φιλεῖν τὰ ἀγαθά· ἀλλὰ πρὸς
ἐμοὶ καὶ σοὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἅπαντες οὐ δοκοῦσί
C σοι | τἀγαθὰ φιλεῖν, τὰ δὲ κακὰ μισεῖν; ΙΠ. Ἔμοι-
γε φαίνεται. ΣΩ. Τὸ δὲ κέρδος ἀγαθὸν ὡμολογήσα-
μεν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Πάντες αὖ φιλοκερδεῖς φαίνον-
ται τοῦτον τὸν τρόπον· ὃν δὲ τὸ πρότερον ἐλέγομεν,
οὐδεὶς ἦν φιλοκερδής. ποτέρῳ οὖν ἄν τις τῷ λόγῳ
χρώμενος οὐκ ἂν ἐξαμαρτάνοι; ΙΠ. Εἴ τις, ὦ Σώ-
κρατες, οἶμαι, ὀρθῶς λαμβάνοι τὸν φιλοκερδῆ. ὀρθῶς
δ' ἐστὶ τοῦτον ἡγεῖσθαι φιλοκερδῆ, ὃς ἂν σπουδάζῃ
D ἐπὶ τούτοις, καὶ | ἀξιοῖ κερδαίνειν ἀπ' αὐτῶν, ἀφ' ὧν
οἱ χρηστοὶ οὐ τολμῶσι κερδαίνειν. ΣΩ. Ἀλλ' ὁρᾷς,
ὦ γλυκύτατε, τὸ κερδαίνειν ἄρτι ὡμολογήσαμεν εἶναι
ὠφελεῖσθαι. ΙΠ. Τί οὖν δὴ τοῦτο; ΣΩ. Ὅτι καὶ
τόδε αὐτὸ προσωμολογήσαμεν, βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ
πάντας καὶ ἀεί. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἀγα-
θοὶ πάντα τὰ κέρδη βούλονται ἔχειν, εἴπερ ἀγαθά γέ
E ἐστιν. ΙΠ. | Οὐκ, ἀφ' ὧν γε μέλλουσιν, ὦ Σώκρατες,
βλαβήσεσθαι τῶν κερδῶν. ΣΩ. Βλαβήσεσθαι δὲ λέ-
γεις ζημιώσεσθαι, ἢ ἄλλο τι; ΙΠ. Οὔκ, ἀλλὰ ζημιώ-
σεσθαι λέγω. ΣΩ. Ὑπὸ τοῦ κέρδους οὖν ζημιοῦνται
ἢ ὑπὸ τῆς ζημίας ἄνθρωποι; ΙΠ. Ὑπὸ ἀμφοτέρων.
καὶ γὰρ ὑπὸ τῆς ζημίας ζημιοῦνται, καὶ ὑπὸ τοῦ κέρ-
δους τοῦ πονηροῦ. ΣΩ. Ἦ δοκεῖ οὖν τί σοι χρηστὸν
καὶ ἀγαθὸν πρᾶγμα πονηρὸν εἶναι; ΙΠ. Οὐκ ἔμοιγε.
228 * ΣΩ. Οὐκοῦν ὡμολογήσαμεν ὀλίγον πρότερον τὸ κέρ-
δος τῇ ζημίᾳ κακῷ ὄντι ἐναντίον εἶναι; ΙΠ. Φη-
μί. ΣΩ. Ἐναντίον δὲ ὂν κακῷ ἀγαθὸν εἶναι; ΙΠ.
Ὡμολογήσαμεν γάρ. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν; ἐπιχειρεῖς με
ἐξαπατᾶν, ἐπίτηδες ἐναντία λέγων οἷς ἄρτι ὡμολογή-
σαμεν. ΙΠ. Οὐ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ τοὐναν-
τίον σύ με ἐξαπατᾷς, καὶ οὐκ οἶδα ὅπῃ ἐν τοῖς λό-
γοις ἄνω καὶ κάτω στρέφεις. ΣΩ. Εὐφήμει. οὐ μέντ'
B ἂν | καλῶς ποιοίην, οὐ πειθόμενος ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ
σοφῷ. ΙΠ. Τίνι τούτῳ; καὶ τί μάλιστα; ΣΩ. Πο-
λίτῃ μὲν ἐμῷ τε καὶ σῷ, Πεισιστράτου δὲ υἱεῖ τοῦ ἐκ
Φιλαιδῶν, Ἱππάρχῳ, ὃς τῶν Πεισιστράτου παίδων ἦν
πρεσβύτατος καὶ σοφώτατος, ὃς ἄλλα τε πολλὰ καὶ
καλὰ ἔργα σοφίας ἀπεδείξατο, καὶ τὰ Ὁμήρου πρῶ-
τος ἐκόμισεν εἰς τὴν γῆν ταυτηνί, καὶ ἠνάγκασε τοὺς
ῥαψῳδοὺς Παναθηναίοις ἐξ ὑπολήψεως ἐφεξῆς αὐτὰ
C διϊέναι, ὥσπερ | νῦν ἔτι οἵδε ποιοῦσι. καὶ ἐπ' Ἀνα-
κρέοντα τὸν Τήϊον πεντηκόντορον στείλας ἐκόμισεν εἰς
τὴν πόλιν· Σιμωνίδην δὲ τὸν Κεῖον περὶ αὑτὸν ἀεὶ
εἶχε, μεγάλοις μισθοῖς καὶ δώροις πείθων. ταῦτα δ'
ἐποίει βουλόμενος παιδεύειν τοὺς πολίτας, ἵνα ὡς βελ-
τίστων αὐτῶν ἄρχοι, οὐκ οἰόμενος δεῖν οὐδενὶ σοφίας
φθονεῖν, ἅτε ὢν καλός τε κἀγαθός. ἐπειδὴ δὲ αὐτῷ
οἱ περὶ τὸ ἄστυ τῶν πολιτῶν πεπαιδευμένοι ἦσαν,
καὶ ἐθαύμαζον αὐτὸν ἐπὶ | σοφίᾳ, ἐπιβουλεύων αὖ D
τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς παιδεῦσαι ἔστησεν αὐτοῖς Ἑρμᾶς
κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεος καὶ τῶν δήμων
ἑκάστων, κἄπειτα ὑπὸ σοφίας τῆς αὑτοῦ, ἥν τ' ἔμα-
θε καὶ ἣν αὐτὸς ἐξηῦρεν, ἐκλεξάμενος ἃ ἡγεῖτο σο-
φώτατα εἶναι, ταῦτα αὐτὸς ἐντείνας εἰς ἐλεγεῖον, αὑ-
τοῦ ποιήματα καὶ ἐπιδείγματα τῆς σοφίας ἐπέγραψεν,
ἵνα πρῶτον μὲν τὰ ἐν Δελφοῖς γράμματα τὰ σοφὰ
| ταῦτα μὴ θαυμάζοιεν οἱ πολῖται αὐτοῦ, τό τε E
Γνῶθι σαυτὸν καὶ τὸ Μηδὲν ἄγαν, καὶ τἆλλα τὰ
τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ Ἱππάρχου ῥήματα μᾶλλον σοφὰ
ἡγοῖντο, ἔπειτα παριόντες ἄνω καὶ κάτω καὶ ἀνα-
γιγνώσκοντες καὶ γεῦμα λαμβάνοντες αὐτοῦ τῆς σο-
φίας φοιτῷεν ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ παι-
δευθησόμενοι. ἐστὸν δὲ δύο τὠπιγράμματε· ἐν μὲν
τοῖς ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ Ἑρμοῦ ἑκάστου * ἐπιγέγρα- 229
πται λέγων ὁ Ἑρμῆς, ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεος καὶ
τοῦ δήμου ἕστηκεν, ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ δεξιά, Μνῆμα τόδ'
Ἱππάρχου, στεῖχε δίκαια φρονῶν, φησίν. ἔστι δὲ τῶν
ποιημάτων καὶ ἄλλα ἐν ἄλλοις Ἑρμαῖς πολλὰ καὶ κα-
λὰ ἐπιγεγραμμένα· ἔστι δὲ δὴ καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ Στει-
ριακῇ ὁδῷ, ἐν ᾧ λέγει, | Μνῆμα τόδ' Ἱππάρχου, μὴ B
φίλον ἐξαπάτα. ἐγὼ οὖν σε ἐμοὶ ὄντα φίλον οὐ δή-
που τολμῴην ἂν ἐξαπατᾶν καὶ ἐκείνῳ τοιούτῳ ὄντι
ἀπιστεῖν, οὗ καὶ ἀποθανόντος τρία ἔτη ἐτυραννεύ-
θησαν Ἀθηναῖοι ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἱππίου.
καὶ πάντων ἂν τῶν παλαιῶν ἤκουσας ὅτι ταῦτα μό-
νον τὰ ἔτη τυραννὶς ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τὸν δ' ἄλ-
λον χρόνον ἐγγύς τι ἔζων Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ἐπὶ Κρό-
νου βασιλεύοντος. λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν χαριεστέρων
ἀνθρώπων | καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ γενέσθαι οὐ δι' C
ἃ οἱ πολλοὶ ᾠήθησαν, διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς ἀτιμίαν
τῆς κανηφορίας· — ἐπεὶ τοῦτό γε εὔηθες — ἀλλὰ τὸν
μὲν Ἁρμόδιον γεγονέναι παιδικὰ τοῦ Ἀριστογείτονος
καὶ πεπαιδεῦσθαι ὑπ' ἐκείνου. μέγα δ' ἐφρόνει ἄρα
καὶ ὁ Ἀριστογείτων ἐπὶ τῷ παιδεῦσαι ἄνθρωπον, καὶ
ἀνταγωνιστὴν ἡγεῖτο εἶναι τὸν Ἵππαρχον. ἐν ἐκείνῳ
δὲ τῷ χρόνῳ αὐτὸν τὸν Ἁρμόδιον τυγχάνειν ἐρῶντά
τινος τῶν νέων τε καὶ γενναίων καὶ καλῶν | τῶν τότε· D
καὶ λέγουσι τοὔνομα αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ οὐ μέμνημαι. τὸν
οὖν νεανίσκον τοῦτον τέως μὲν θαυμάζειν τόν τε Ἁρ-
μόδιον καὶ τὸν Ἀριστογείτονα ὡς σοφούς, ἔπειτα συγ-
γενόμενον τῷ Ἱππάρχῳ καταφρονῆσαι ἐκείνων, καὶ
τοὺς περιαλγήσαντας ταύτῃ τῇ ἀτιμίᾳ οὕτως ἀπο-
κτεῖναι τὸν Ἵππαρχον. ΙΠ. Κινδυνεύεις τοίνυν, ὦ
Σώκρατες, ἢ οὐ φίλον με ἡγεῖσθαι, ἤ, εἰ ἡγεῖ φίλον,
οὐ πείθεσθαι Ἱππάρχῳ. ἐγὼ γὰρ ὅπως οὐ σὺ ἐμὲ
ἐξαπατᾷς, οὐκ οἶδ' | ὅντινα τρόπον ἐν τοῖς λόγοις οὐ E
δύναμαι πεισθῆναι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὥσπερ πετ-
τεύων ἐθέλω σοι ἐν τοῖς λόγοις ἀναθέσθαι ὅ τι βού-
λει τῶν εἰρημένων, ἵνα μὴ οἴῃ ἐξαπατᾶσθαι. πότερον
γὰρ τοῦτό σοι ἀναθῶμαι, ὡς οὐχὶ τῶν ἀγαθῶν πάν-
τες ἐπιθυμοῦσιν ἄνθρωποι; ΙΠ. Μή μοι γε. ΣΩ.
Ἀλλ' ὡς τὸ ζημιοῦσθαι καὶ ἡ ζημία οὐ κακόν; ΙΠ.
Μή μοι γε. ΣΩ. Ἀλλ' ὡς οὐ τῇ ζημίᾳ καὶ τῷ ζη-
μιοῦσθαι τὸ κέρδος καὶ τὸ κερδαίνειν ἐναντίον; ΙΠ.
Μηδὲ * τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλ' ὡς ἐναντίον ὂν τῷ κακῷ 230
οὐκ ἀγαθόν ἐστι τὸ κερδαίνειν; ΙΠ. Οὔτι πᾶν γε

τουτί μοι ἀνάθου. ΣΩ. Δοκεῖ ἄρα σοι, ὡς ἔοικε, τοῦ
κέρδους τὸ μέν τι, ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δέ τι κακόν. ΙΠ.
Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀνατίθεμαι τοίνυν σοι τοῦτο· ἔστω
γὰρ δὴ κέρδος τι ἀγαθόν, καὶ ἕτερον κέρδος τι κα-
κόν. κέρδος δέ γε οὐδὲν μᾶλλόν ἐστιν αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν
ἢ τὸ κακόν. ἦ γάρ; ΙΠ. Πῶς με ἐρωτᾷς; ΣΩ. Ἐγὼ
B φράσω. σιτίον ἔστι ἀγαθόν τε καὶ κακόν; | ΙΠ.
Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν μᾶλλόν τι αὐτῶν ἐστι τὸ ἕτε-
ρον τοῦ ἑτέρου σιτίον; ἢ ὁμοίως τοῦτό γε, σιτία,
ἐστὸν ἀμφότερα, καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν διαφέρει τὸ ἕτε-
ρον τοῦ ἑτέρου, κατὰ τὸ σιτίον εἶναι· ἀλλὰ ᾗ τὸ μὲν
αὐτῶν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ ποτὸν καὶ τἆλλα πάντα, ὅσα τῶν ὄντων τὰ
αὐτὰ ὄντα τὰ μὲν πέπονθεν ἀγαθὰ εἶναι, τὰ δὲ κα-
κά, οὐδὲν ἐκείνῃ γε διαφέρει τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, ᾗ
τὸ αὐτό ἐστιν; ὥσπερ ἄνθρωπος δήπου ὁ μὲν χρη-
C στός | ἐστιν, ὁ δὲ πονηρός. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ'
ἄνθρωπός γε, οἶμαι, οὐδέτερος οὐδετέρου οὔτε μᾶλλον
οὔτε ἧττόν ἐστιν, οὔτε ὁ χρηστὸς τοῦ πονηροῦ, οὔτε
ὁ πονηρὸς τοῦ χρηστοῦ. ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ.
Οὐκοῦν οὕτω καὶ περὶ τοῦ κέρδους διανοώμεθα, ὡς
κέρδος γε ὁμοίως ἐστὶ καὶ τὸ πονηρὸν καὶ τὸ χρηστόν·
ΙΠ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα μᾶλλον κερδαίνει ὁ τὸ
χρηστὸν κέρδος ἔχων ἢ ὁ τὸ πονηρόν. οὔκουν μᾶλλόν
D γε κέρδος φαίνεται οὐδέτερον | ὄν, ὡς ὁμολογοῦμεν.
ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐδετέρῳ γὰρ αὐτῶν οὐδὲ τὸ μᾶλλον
οὐδὲ τὸ ἧττον πρόσεστιν. ΙΠ. Οὐ γὰρ δή. ΣΩ. Τῷ
δὴ τοιούτῳ πράγματι πῶς ἄν τις μᾶλλον ἢ ἧττον
ὁτιοῦν ἂν ποιοῖ ἢ πάσχοι, ᾧ μηδέτερον τούτων προσ-
είη; ΙΠ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν κέρδη μὲν
ὁμοίως ἐστὶν ἀμφότερα καὶ κερδαλέα, τουτὶ δὴ δεῖ
ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι, διὰ τί ποτε ἀμφότερα αὐτὰ κέρ-
E δος καλεῖς, τί τὸ αὐτὸ ἐν ἀμφοτέροις | ὁρῶν; ὥσπερ
ἂν εἰ [ἅ] σύ με ἠρώτας τὰ νῦν δή, διὰ τί ποτε καὶ
τὸ ἀγαθὸν σιτίον καὶ τὸ κακὸν σιτίον ὁμοίως ἀμφό-
τερα σιτία καλῶ, εἶπον ἄν σοι, διότι ἀμφότερα ξηρὰ
τροφὴ σώματός ἐστι, διὰ τοῦτο ἔγωγε. τοῦτο γὰρ εἶ-
ναι σιτίον κἂν σύ που ἡμῖν ὁμολογοῖς. ἦ γάρ; ΙΠ.
Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ περὶ ποτοῦ οὖν ὁ αὐτὸς ἂν τρό-
πος εἴη τῆς ἀποκρίσεως, ὅτι τῇ τοῦ σώματος ὑγρᾷ
231 τροφῇ, ἐάν τε χρηστὴ ἐάν τε πονηρὰ * ᾖ, τοῦτο τὸ
ὄνομά ἐστι, ποτόν· καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως. πειρῶ
οὖν καὶ σὺ ἐμὲ μιμεῖσθαι οὕτως ἀποκρινόμενον. τὸ
χρηστὸν κέρδος καὶ τὸ πονηρὸν κέρδος κέρδος φῂς ἀμ-
φότερον εἶναι, τί τὸ αὐτὸ ἐν αὐτοῖς ὁρῶν, ὅτι δὴ καὶ
τοῦτο κέρδος ἐστίν; εἰ δ' αὖ μὴ αὐτὸς ἔχεις ἀποκρί-
νασθαι, ἀλλ' ἐμοῦ λέγοντος σκόπει· ἆρα κέρδος λέγεις
πᾶν κτῆμα, ὃ ἄν τις κτήσηται ἢ μηδὲν ἀναλώσας, ἢ
B ἔλαττον ἀναλώσας πλέον λάβῃ; ΙΠ. | Ἔμοιγε δοκῶ
τοῦτο καλεῖν κέρδος. ΣΩ. Ἆρα καὶ τὰ τοιάδε λέγεις;
ἐάν τις ἑστιαθεὶς μηδὲν ἀναλώσας ἀλλ' εὐωχηθεὶς νό-
σον κτήσεται; ΙΠ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ὑγίει-
αν δὲ κτησάμενος ἀπὸ ἑστιάσεως κέρδος ἂν κτήσαιτο
ἢ ζημίαν; ΙΠ. Κέρδος. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τοῦτό γ' ἐστὶ
κέρδος, τὸ ὁτιοῦν κτῆμα κτήσασθαι. ΙΠ. Οὐ μέντοι.
ΣΩ. Πότερον οὐκ ἐὰν κακὸν ἢ οὐδ' ἂν ἀγαθὸν ὁτι-
οῦν κτήσηται, οὐ κέρδος κτήσεται; ΙΠ. Φαίνεται, ἐάν
γε ἀγαθόν. ΣΩ. Ἐὰν δὲ κακόν, | οὐ ζημίαν κτήσεται; C
ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὡς πάλιν αὖ πε-
ριτρέχεις εἰς τὸ αὐτό; τὸ μὲν κέρδος ἀγαθὸν φαίνε-
ται, ἡ δὲ ζημία κακόν. ΙΠ. Ἀπορῶ ἔγωγε ὅ τι εἴπω.
ΣΩ. Οὐκ ἀδίκως γε σὺ ἀπορῶν. ἔτι δὲ καὶ τόδε ἀπό-
κριναι· ἐάν τις ἔλαττον ἀναλώσας πλέον κτήσηται, φῂς
κέρδος εἶναι; ΙΠ. Οὔτι κακόν γε λέγω, ἀλλ' ἐὰν χρυ-
σίον ἢ ἀργύριον ἔλαττον ἀναλώσας, πλέον λάβῃ. ΣΩ.
Καὶ ἐγὼ μέλλω τοῦτο ἐρήσεσθαι. φέρε γάρ, ἐάν τις
χρυσίου σταθμὸν | ἥμισυν ἀναλώσας διπλάσιον λάβῃ D
ἀργυρίου, κέρδος ἢ ζημίαν εἴληφεν; ΙΠ. Ζημίαν δή-
που, ὦ Σώκρατες. ἀντὶ δωδεκαστασίου γὰρ διστάσιον
αὐτῷ καθίσταται τὸ χρυσίον. ΣΩ. Καὶ μὴν πλέον
γ' εἴληφεν. ἢ οὐ πλέον ἐστὶ τὸ διπλάσιον τοῦ ἡμί-
σεος; ΙΠ. Οὔτι τῇ ἀξίᾳ γε ἀργύριον χρυσίου. ΣΩ.
Δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, τῷ κέρδει τοῦτο προσεῖναι, τὴν
ἀξίαν. νῦν γοῦν τὸ μὲν ἀργύριον πλέον ὂν τοῦ χρυ-
σίου οὐ φῂς ἄξιον εἶναι· τὸ δὲ χρυσίον, ἔλαττον ὄν,
ἄξιον φῂς εἶναι. | ΙΠ. Σφόδρα· ἔχει γὰρ οὕτω. ΣΩ. E
Τὸ μὲν ἄξιον ἄρα κερδαλέον ἐστίν, ἐάν τε σμικρὸν
ᾖ ἐάν τε μέγα, τὸ δὲ ἀνάξιον ἀκερδές. ΙΠ. Ναί.
ΣΩ. Τὸ δὲ ἄξιον λέγεις ἄξιον εἶναι ἄλλο τι ἢ κεκτῆ-
σθαι; ΙΠ. Ναί, κεκτῆσθαι. ΣΩ. Τὸ δὲ ἄξιον αὖ
λέγεις κεκτῆσθαι τὸ ἀνωφελὲς ἢ τὸ ὠφέλιμον; ΙΠ.
Τὸ ὠφέλιμον δήπου. * ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ ὠφέλιμον ἀγα- 232
θόν ἐστιν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἀνδρειότατε
πάντων, οὐ τὸ κερδαλέον, ἀγαθὸν αὖ πάλιν τρίτον ἢ
τέταρτον ἥκει ἡμῖν ὁμολογούμενον; ΙΠ. Ἔοικεν. ΣΩ.
Μνημονεύεις οὖν, ὅθεν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος γέγονεν;
ΙΠ. Οἶμαί γε. ΣΩ. Εἰ δὲ μή, ἐγώ σε ὑπομνήσω.
ἠμφισβήτησάς μοι τοὺς ἀγαθοὺς μὴ πάντα τὰ κέρδη
βούλεσθαι κερδαίνειν, ἀλλὰ τῶν κερδῶν τἀγαθά; τὰ
δὲ πονηρὰ μή; ΙΠ. Ναίχι. | ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν πάν- B
τα τὰ κέρδη ὁ λόγος ἡμᾶς ἠνάγκακε καὶ σμικρὰ καὶ
μεγάλα ὁμολογεῖν ἀγαθὰ εἶναι; ΙΠ. Ἠνάγκακε γάρ,
ὦ Σώκρατες, μᾶλλον ἐμέ γε ἢ πέπεικεν. ΣΩ. Ἀλλ'
ἴσως μετὰ τοῦτο καὶ πείσειεν ἄν. νῦν δ' οὖν, εἴτε
πέπεισαι εἴτε ὅπως δὴ ἔχεις, σύμφῃς γοῦν ἡμῖν, πάν-
τα τὰ κέρδη ἀγαθὰ εἶναι, καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα;
ΙΠ. Ὁμολογῶ γὰρ οὖν. ΣΩ. Τοὺς δὲ χρηστοὺς ἀν-
θρώπους βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ ὁμολογεῖς ἅπαντα
ἅπαντας, ἢ οὔ; ΙΠ. Ὁμολογῶ. | ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ C
τούς γε πονηροὺς εἶπες ὅτι καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα
κέρδη φιλοῦσιν. ΙΠ. Εἶπον. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸν
σὸν λόγον ἅπαντες ἄνθρωποι φιλοκερδεῖς ἂν εἶεν, καὶ
οἱ χρηστοὶ καὶ οἱ πονηροί. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ
ἄρα ὀρθῶς ὀνειδίζει, εἴ τίς τῳ ὀνειδίζει φιλοκερδεῖ εἶ-
ναι· τυγχάνει γὰρ καὶ ὁ ταῦτα ὀνειδίζων αὐτὸς τοι-
οῦτος ὤν.

ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ.

234 I. * *Ἐξ ἀγορᾶς ἢ πόθεν Μενέξενος;* ΜΕΝ. *Ἐξ ἀγορᾶς, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου.* ΣΩ. *Τί μάλιστα σὺ πρὸς βουλευτήριον; ἢ δῆλα δή, ὅτι παιδεύσεως καὶ φιλοσοφίας ἐπὶ τέλει ἡγεῖ εἶναι, καὶ ὡς ἱκανῶς ἤδη ἔχων ἐπὶ τὰ μείζω ἐπινοεῖς τρέπεσθαι, καὶ ἄρχειν ἡμῶν, ὦ θαυμάσιε, ἐπιχειρεῖς τῶν πρε-*
B *σβυτέρων τηλικοῦτος ὤν, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ' ὑμῶν ἡ οἰκία ἀεί τινα ἡμῶν ἐπιμελητὴν παρεχομένη;* ΜΕΝ. *Ἐάν σύ γε, ὦ Σώκρατες, ἐᾷς καὶ συμβουλεύῃς ἄρχειν, προθυμήσομαι· εἰ δὲ μή, οὔ. νῦν μέντοι ἀφικόμην πρὸς τὸ βουλευτήριον πυθόμενος, ὅτι ἡ βουλὴ μέλλει αἱρεῖσθαι ὅστις ἐρεῖ ἐπὶ τοῖς ἀποθανοῦσι· ταφὰς γὰρ οἶσθα ὅτι μέλλουσι ποιεῖν.* ΣΩ. *Πάνυ γε. ἀλλὰ τίνα εἵλοντο;* ΜΕΝ. *Οὐδένα, ἀλλὰ ἀνεβάλοντο εἰς τὴν αὔριον. οἶμαι μέντοι Ἀρχῖνον ἢ Δίωνα αἱρεθήσεσθαι.*
C II. ΣΩ. *Καὶ μήν, ὦ Μενέξενε, πολλαχῇ ' κινδυνεύει καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει, καὶ ἐὰν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὖ ἔτυχε, καὶ ἐὰν φαῦλος ᾖ, ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινούντων, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρεσκευασμένων, οἳ οὕτω καλῶς ἐπαινοῦσιν, ὥστε καὶ τὰ προσ-*
235 *όντα καὶ τὰ μὴ περὶ ἑκάστου * λέγοντες, κάλλιστά πως τοῖς ὀνόμασι ποικίλλοντες, γοητεύουσιν ἡμῶν τὰς ψυχάς, καὶ τὴν πόλιν ἐγκωμιάζοντες κατὰ πάντας τρόπους καὶ τοὺς τετελευτηκότας ἐν τῷ πολέμῳ καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν ἅπαντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς τοὺς ἔτι ζῶντας ἐπαινοῦντες, ὥστ' ἔγωγε, ὦ Μενέξενε, γενναίως πάνυ διατίθεμαι ἐπαινούμενος ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἑκάστοτε ἕστηκα ἀκροώμενος καὶ κηλούμε-*
B *νος, ἡγούμενος ἐν τῷ παραχρῆμα μείζων καὶ ' γενναιότερος καὶ καλλίων γεγονέναι. καὶ οἷα δὴ τὰ πολλὰ ἀεὶ μετ' ἐμοῦ ξένοι τινὲς ἕπονται καὶ ξυνακροῶνται, πρὸς οὓς ἐγὼ σεμνότερος ἐν τῷ παραχρῆμα γίγνομαι· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ταὐτὰ ταῦτα δοκοῦσί μοι πάσχειν καὶ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τὴν ἄλλην πόλιν, θαυμασιωτέραν αὐτὴν ἡγεῖσθαι εἶναι ἢ πρότερον, ὑπὸ τοῦ λέγοντος ἀναπειθόμενοι. καί μοι αὕτη ἡ σεμνότης παραμένει ἡμέρας πλείω ἢ τρεῖς· οὕτως ἔναυλος ὁ λόγος τε καὶ ὁ φθόγγος παρὰ τοῦ ' λέγοντος ἐνδύεται εἰς τὰ ὦτα, ὥστε* C
μόγις τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἀναμιμνήσκομαι ἐμαυτοῦ καὶ αἰσθάνομαι οὗ γῆς εἰμί, τέως δὲ οἶμαι μόνον οὐκ ἐν μακάρων νήσοις οἰκεῖν· οὕτως ἡμῖν οἱ ῥήτορες δεξιοί εἰσιν. III. ΜΕΝ. *Ἀεὶ σὺ προσπαίζεις, ὦ Σώκρατες, τοὺς ῥήτορας. νῦν μέντοι οἶμαι ἐγὼ τὸν αἱρεθέντα οὐ πάνυ εὐπορήσειν· ἐξ ὑπογυίου γὰρ παντάπασιν ἡ αἵρεσις γέγονεν, ὥστε ἴσως ἀναγκασθήσεται ὁ λέγων ὥσπερ αὐτοσχεδιάζειν.* ΣΩ. *Πόθεν, ὦ 'γαθέ; ' εἰσὶν ἑκάστοις τούτων λόγοι παρεσκευασμένοι,* D
καὶ ἅμα οὐδὲ αὐτοσχεδιάζειν τά γε τοιαῦτα χαλεπόν. εἰ μὲν γὰρ δέοι Ἀθηναίους ἐν Πελοποννησίοις εὖ λέγειν ἢ Πελοποννησίους ἐν Ἀθηναίοις, ἀγαθοῦ ἂν ῥήτορος δέοι τοῦ πείσοντος καὶ εὐδοκιμήσοντος· ὅταν δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζηται, οὕσπερ καὶ ἐπαινεῖ, οὐδὲν μέγα δοκεῖν εὖ λέγειν. ΜΕΝ. *Οὐκ οἴει, ὦ Σώκρατες;* ΣΩ. *Οὐ μέντοι μὰ Δία.* ΜΕΝ. *Ἦ οἴει οἷός τ' ' ἂν* E
εἶναι αὐτὸς εἰπεῖν, εἰ δέοι καὶ ἕλοιτό σε ἡ βουλή; ΣΩ. *Καὶ ἐμοὶ μέν γε, ὦ Μενέξενε, οὐδὲν θαυμαστὸν οἵῳ τ' εἶναι εἰπεῖν, ᾧ τυγχάνει διδάσκαλος οὖσα οὐ πάνυ φαύλη περὶ ῥητορικῆς, ἀλλ' ἥπερ καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς πεποίηκε ῥήτορας, ἕνα δὲ καὶ διαφέροντα τῶν Ἑλλήνων, Περικλέα τὸν Ξανθίππου.* ΜΕΝ. *Τίς αὕτη; ἢ δῆλον, ὅτι Ἀσπασίαν λέγεις;* ΣΩ. *Λέγω γάρ, καὶ Κόννον γε τὸν Μητροβίου· οὗτοι γάρ μοι δύο εἰσὶ διδάσκαλοι, ὁ * μὲν μουσικῆς, ἡ δὲ ῥη-* 236
τορικῆς. οὕτω μὲν οὖν τρεφόμενον ἄνδρα οὐδὲν θαυμαστὸν δεινὸν εἶναι λέγειν. ἀλλὰ καὶ ὅστις ἐμοῦ κάκιον ἐπαιδεύθη, μουσικὴν μὲν ὑπὸ Λάμπρου παιδευθείς, ῥητορικὴν δὲ ὑπ' Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, ὅμως κἂν οὗτος οἷός τ' εἴη Ἀθηναίους γε ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινῶν εὐδοκιμεῖν. IV ΜΕΝ. *Καὶ τί ἂν ἔχοις εἰπεῖν, εἰ δέοι σε λέγειν;* ΣΩ. *Αὐτὸς μὲν παρ' ἐμαυ-*

B τοῦ ἴσως οὐδέν, Ἀσπασίας δὲ καὶ χθὲς ἠκροώμην ' περαινούσης ἐπιτάφιον λόγον περὶ αὐτῶν τούτων. ἤκουσε γὰρ ἅπερ σὺ λέγεις, ὅτι μέλλοιεν Ἀθηναῖοι αἱρεῖσθαι τὸν ἐροῦντα· ἔπειτα τὰ μὲν ἐκ τοῦ παραχρῆμά μοι διῄει, οἷα δέοι λέγειν, τὰ δὲ πρότερον ἐσκεμμένη, ὅτε, μοι δοκεῖ, συνετίθει τὸν ἐπιτάφιον λόγον, ὃν Περικλῆς εἶπε, περιλείμματ' ἄττ' ἐξ ἐκείνου συγκολλῶσα. ΜΕΝ. Ἦ καὶ μνημονεύσαις ἂν ἃ ἔλεγεν ἡ Ἀσπασία; ΣΩ. Εἰ μὴ ἀδικῶ γε· ἐμάνθανόν γέ τοι
C παρ' αὐτῆς, καὶ ὀλίγου πληγὰς ' ἔλαβον, ὅτι ἐπελανθανόμην. ΜΕΝ. Τί οὖν οὐ διῆλθες; ΣΩ. Ἀλλ' ὅπως μή μοι χαλεπανεῖ ἡ διδάσκαλος, ἂν ἐξενέγκω αὐτῆς τὸν λόγον. ΜΕΝ. Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' εἰπέ, καὶ πάνυ μοι χαριεῖ, εἴτε Ἀσπασίας βούλει λέγειν εἴτε ὁτουοῦν· ἀλλὰ μόνον εἰπέ. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσως μου καταγελάσει, ἄν σοι δόξω πρεσβύτης ὢν ἔτι παίζειν. ΜΕΝ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' εἰπὲ παντὶ τρόπῳ. V. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι σοί γε δεῖ χαρίζεσθαι, ὥστε κἂν
D ὀλίγου, εἴ με κελεύοις ' ἀποδύντα ὀρχήσασθαι, χαρισαίμην ἄν, ἐπειδή γε μόνω ἐσμέν. ἀλλ' ἄκουε. ἔλεγε γάρ, ὡς ἐγᾦμαι, ἀρξαμένη λέγειν ἀπ' αὐτῶν τῶν τεθνεώτων οὑτωσί.

Ἔργῳ μὲν ἡμῖν οἵδε ἔχουσι τὰ προσήκοντα σφίσιν αὐτοῖς, ὧν τυχόντες πορεύονται τὴν εἱμαρμένην πορείαν, προπεμφθέντες κοινῇ μὲν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων· λόγῳ δὲ δὴ τὸν λειπόμενον κόσμον ὅ τε νόμος προστάττει ἀποδοῦναι τοῖς ἀνδράσι
E ' καὶ χρή· ἔργων γὰρ εὖ πραχθέντων λόγῳ καλῶς ῥηθέντι μνήμη καὶ κόσμος τοῖς πράξασι γίγνεται παρὰ τῶν ἀκουσάντων. δεῖ δὴ τοιούτου τινὸς λόγου, ὅστις τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἱκανῶς ἐπαινέσεται, τοῖς δὲ ζῶσιν εὐμενῶς παραινέσεται, ἐκγόνοις μὲν καὶ ἀδελφοῖς μιμεῖσθαι τὴν τῶνδε ἀρετὴν παρακελευόμενος, πατέρας δὲ καὶ μητέρας καὶ εἴ τινες τῶν ἄνωθεν ἔτι προγόνων λείπονται, τούτους δὲ παραμυθούμενος. Τίς οὖν ἂν
237 ἡμῖν τοιοῦτος * λόγος φανείη; ἢ πόθεν ἂν ὀρθῶς ἀρξαίμεθα ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐπαινοῦντες, οἳ ζῶντές τε τοὺς ἑαυτῶν εὔφραινον δι' ἀρετήν, καὶ τὴν τελευτὴν ἀντὶ τῆς τῶν ζώντων σωτηρίας ἠλλάξαντο; Δοκεῖ μοι χρῆναι κατὰ φύσιν, ὥσπερ ἀγαθοὶ ἐγένοντο, οὕτω καὶ ἐπαινεῖν αὐτούς. ἀγαθοὶ δ' ἐγένοντο διὰ τὸ φῦναι ἐξ ἀγαθῶν. τὴν εὐγένειαν οὖν πρῶτον αὐτῶν ἐγκωμιά-
B ζωμεν· δεύτερον δὲ τροφήν τε καὶ παιδείαν· ' ἐπὶ δὲ τούτοις τὴν τῶν ἔργων πρᾶξιν ἐπιδείξωμεν, ὡς καλὴν καὶ ἀξίαν τούτων ἀπεφήναντο. VI. Τῆς δ' εὐγενείας πρῶτον ὑπῆρξε τοῖσδε ἡ τῶν προγόνων γένεσις οὐκ ἔπηλυς οὖσα, οὐδὲ τοὺς ἐκγόνους τούτους ἀποφηναμένη μετοικοῦντας ἐν τῇ χώρᾳ, ἄλλοθεν σφῶν ἡκόντων, ἀλλ' αὐτόχθονας καὶ τῷ ὄντι ἐν πατρίδι οἰκοῦντας καὶ ζῶντας, τρεφομένους οὐχ ὑπὸ μητρυιᾶς, ὡς ἄλλοι,
C ἀλλ' ὑπὸ μητρὸς τῆς χώρας, ἐν ᾗ ᾤκουν, καὶ ' νῦν κεῖσθαι τελευτήσαντας ἐν οἰκείοις τόποις τῆς τεκούσης καὶ θρεψάσης καὶ ὑποδεξαμένης. δικαιότατον δὴ κοσμῆσαι πρῶτον τὴν μητέρα αὐτήν· οὕτω γὰρ συμβαίνει ἅμα καὶ ἡ τῶνδε εὐγένεια κοσμουμένη. VII. Ἔστι δὲ ἀξία ἡ χώρα καὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον, ὅτι τυγχάνει οὖσα θεοφιλής. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῶν τῷ λόγῳ ἡ τῶν ἀμφισβητησάντων
περὶ αὐτὴν θεῶν ἔρις τε καὶ κρίσις. ἣν δὲ θεοὶ ἐπῄνεσαν, πῶς οὐχ ' ὑπ' ἀνθρώπων γε ξυμπάντων δικαία D
ἐπαινεῖσθαι; Δεύτερος δὲ ἔπαινος δικαίως ἂν αὐτῆς εἴη, ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ἡ πᾶσα γῆ ἀνεδίδου καὶ ἔφυε ζῷα παντοδαπά, θηρία τε καὶ βοτά, ἐν τούτῳ ἡ ἡμετέρα θηρίων μὲν ἀγρίων ἄγονος καὶ καθαρὰ ἐφάνη, ἐξελέξατο δὲ τῶν ζῴων καὶ ἐγέννησεν ἄνθρωπον, ὃ συνέσει τε ὑπερέχει τῶν ἄλλων καὶ δίκην καὶ θεοὺς μόνον νομίζει. μέγα δὲ τεκμήριον ' τούτῳ E
τῷ λόγῳ, ὅτι ἥδε ἔτεκεν ἡ γῆ τοὺς τῶνδέ τε καὶ ἡμετέρους προγόνους· πᾶν γὰρ τὸ τεκὸν τροφὴν ἔχει ἐπιτηδείαν ᾧ ἂν τέκῃ. ᾧ καὶ γυνὴ δήλη τεκοῦσά τε ἀληθῶς καὶ μή, ἀλλ' ὑποβαλλομένη, ἐὰν μὴ ἔχῃ πηγὰς τροφῆς τῷ γεννωμένῳ. ὃ δὴ καὶ ἡ ἡμετέρα γῆ τε καὶ μήτηρ ἱκανὸν τεκμήριον παρέχεται ὡς ἀνθρώπους γεννησαμένη· μόνη γὰρ ἐν τῷ τότε καὶ πρώτη τροφὴν ἀνθρωπείαν ἤνεγκε * τὸν τῶν πυρῶν καὶ κριθῶν καρ- 238
πόν, ᾧ κάλλιστα καὶ ἄριστα τρέφεται τὸ ἀνθρώπειον γένος, ὡς τῷ ὄντι τοῦτο τὸ ζῷον αὐτὴ γεννησαμένη. μᾶλλον δὲ ὑπὲρ γῆς ἢ γυναικὸς προσήκει δέχεσθαι τοιαῦτα τεκμήρια· οὐ γὰρ γῆ γυναῖκα μεμίμηται κυήσει καὶ γεννήσει, ἀλλὰ γυνὴ γῆν. τούτου δὲ τοῦ καρποῦ οὐκ ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἔνειμε καὶ τοῖς ἄλλοις. μετὰ δὲ τοῦτο ἐλαίου γένεσιν, πόνων ἀρωγήν, ἀνῆκε τοῖς ἐκγόνοις. Θρεψαμένη δὲ καὶ αὐξήσασα πρὸς ' ἥβην B
ἄρχοντας καὶ διδασκάλους αὐτῶν θεοὺς ἐπηγάγετο· ὧν τὰ μὲν ὀνόματα πρέπει ἐν τῷ τοιῷδε ἐᾶν· ἴσμεν γάρ· οἳ τὸν βίον ἡμῶν κατεσκεύασαν πρός τε τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν τέχνας πρώτους παιδευσάμενοι καὶ πρὸς τὴν ὑπὲρ τῆς χώρας φυλακὴν ὅπλων κτῆσίν τε καὶ χρῆσιν διδαξάμενοι. VIII. Γεννηθέντες δὲ καὶ παιδευθέντες οὕτως οἱ τῶνδε πρόγονοι ᾤκουν πολιτείαν κατασκευασάμενοι, ἧς ὀρθῶς ἔχει διὰ βραχέων ' C
ἐπιμνησθῆναι. πολιτεία γὰρ τροφὴ ἀνθρώπων ἐστί, καλὴ μὲν ἀγαθῶν, ἡ δὲ ἐναντία κακῶν. ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν, ἀναγκαῖον δηλῶσαι, δι' ἣν δὴ κἀκεῖνοι ἀγαθοὶ καὶ οἱ νῦν εἰσίν, ὧν οἵδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες. Ἡ γὰρ αὐτὴ πολιτεία καὶ τότε ἦν καὶ νῦν, ἀριστοκρατία, ἐν ᾗ νῦν τε πολιτευόμεθα καὶ τὸν ἀεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς τὰ πολλά. καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ ἄλλο, ὃ ἂν χαίρῃ· ἔστι δὲ ' τῇ ἀληθείᾳ μετ' εὐδοξίας D
πλήθους ἀριστοκρατία. βασιλεῖς μὲν γὰρ ἀεὶ ἡμῖν εἰσιν· οὗτοι δὲ τοτὲ μὲν ἐκ γένους, τοτὲ δὲ αἱρετοί· ἐγκρατὲς δὲ τῆς πόλεως τὰ πολλὰ τὸ πλῆθος τάς τε ἀρχὰς δίδωσι καὶ τὸ κράτος τοῖς ἀεὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι, καὶ οὔτε ἀσθενείᾳ οὔτε πενίᾳ οὔτ' ἀγνωσίᾳ πατέρων ἀπελήλαται οὐδεὶς οὐδὲ τοῖς ἐναντίοις τετίμηται, ὥσπερ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀλλὰ εἷς ὅρος, ὁ δόξας σοφὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι κρατεῖ καὶ ἄρχει. Αἰτία δὲ ἡμῖν τῆς ' πολιτείας ταύτης ἡ ἐξ ἴσου γένεσις. αἱ μὲν E
γὰρ ἄλλαι πόλεις ἐκ παντοδαπῶν κατεσκευασμέναι ἀνθρώπων εἰσὶ καὶ ἀνωμάλων, ὥστε αὐτῶν ἀνώμαλοι καὶ αἱ πολιτεῖαι, τυραννίδες τε καὶ ὀλιγαρχίαι· οἰκοῦσιν οὖν ἔνιοι μὲν δούλους, οἱ δὲ δεσπότας ἀλλήλους νομίζοντες· ἡμεῖς δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι, μιᾶς μητρὸς * πάντες 239
ἀδελφοὶ φύντες, οὐκ ἀξιοῦμεν δοῦλοι οὐδὲ δεσπόται ἀλλήλων εἶναι, ἀλλ' ἡ ἰσογονία ἡμᾶς ἡ κατὰ φύσιν ἰσονομίαν ἀναγκάζει ζητεῖν κατὰ νόμον, καὶ μηδενὶ ἄλ-

λῳ ὑπείκειν ἀλλήλοις ἢ ἀρετῆς δόξῃ καὶ φρονήσεως.
IX. Ὅθεν δὴ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ τεθραμμένοι οἱ τῶν-
δέ τε πατέρες καὶ ἡμέτεροι καὶ αὐτοὶ οὗτοι, καὶ καλῶς
φύντες, πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἔργα ἀπεφήναντο εἰς πάν-
B τας ἀνθρώπους καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, οἰόμενοι δεῖν |
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ Ἕλλησιν ὑπὲρ Ἑλλήνων μάχε-
σθαι καὶ βαρβάροις ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. Εὐ-
μόλπου μὲν οὖν καὶ Ἀμαζόνων ἐπιστρατευσάντων ἐπὶ
τὴν χώραν καὶ τῶν ἔτι προτέρων ὡς ἠμύναντο, καὶ ὡς
ἤμυναν Ἀργείοις πρὸς Καδμείους καὶ Ἡρακλείδαις
πρὸς Ἀργείους, ὅ τε χρόνος βραχὺς ἀξίως διηγήσα-
σθαι, ποιηταί τε αὐτῶν ἤδη ἱκανῶς τὴν ἀρετὴν ἐν
μουσικῇ ὑμνήσαντες εἰς πάντας μεμηνύκασιν· ἐὰν οὖν
C | ἡμεῖς ἐπιχειρῶμεν τὰ αὐτὰ λόγῳ ψιλῷ κοσμεῖν, τάχ᾽
ἂν δεύτεροι φαινοίμεθα. ταῦτα μὲν οὖν διὰ ταῦτα
δοκεῖ μοι ἐᾶν, ἐπειδὴ καὶ ἔχει τὴν ἀξίαν· ὧν δὲ οὔτε
ποιητής πω δόξαν ἀξίαν ἐπ᾽ ἀξίοις λαβὼν ἔχει, ἔτι τ᾽
ἐστὶν ἐν μνηστείᾳ, τούτων πέρι μοι δοκεῖ χρῆναι ἐπι-
μνησθῆναι ἐπαινοῦντά τε καὶ προμνώμενον ἄλλοις ἐς
ᾠδάς τε καὶ τὴν ἄλλην ποίησιν αὐτὰ θεῖναι πρεπόν-
τως τῶν πραξάντων. ἔστι δὲ τούτων ὧν λέγω πρῶτα·
D Πέρσας | ἡγουμένους τῆς Ἀσίας καὶ δουλουμένους τὴν
Εὐρώπην ἔσχον οἱ τῆσδε τῆς χώρας ἔκγονοι, γονεῖς δὲ
ἡμέτεροι, ὧν καὶ δίκαιον καὶ χρὴ πρῶτον μεμνημένους
ἐπαινέσαι αὐτῶν τὴν ἀρετήν. δεῖ δὴ αὐτὴν ἰδεῖν, εἰ
μέλλει τις καλῶς ἐπαινεῖν, ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ γενόμε-
νον λόγῳ, ὅτε πᾶσα μὲν ἡ Ἀσία ἐδούλευε τρίτῳ ἤδη
βασιλεῖ, ὧν ὁ μὲν πρῶτος Κῦρος ἐλευθερώσας Πέρ-
σας τοὺς αὑτοῦ πολίτας τῷ αὑτοῦ φρονήματι ἅμα καὶ
E τοὺς δεσπότας | Μήδους ἐδουλώσατο καὶ τῆς ἄλλης
Ἀσίας μέχρι Αἰγύπτου ἦρξεν, ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Αἰγύ-
πτου τε καὶ Λιβύης ὅσον οἷόν τ᾽ ἦν ἐπιβαίνειν, τρίτος
δὲ Δαρεῖος πεζῇ μὲν μέχρι Σκυθῶν τὴν ἀρχὴν ὡρίσα-
το, ναυσὶ δὲ τῆς τε θαλάττης ἐκράτει καὶ τῶν νήσων,
240 ὥστε μηδὲ ἀξιοῦν * ἀντίπαλον αὐτῷ μηδένα εἶναι· αἱ
δὲ γνῶμαι δεδουλωμέναι ἁπάντων ἀνθρώπων ἦσαν·
οὕτω πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ μάχιμα γένη καταδεδου-
λωμένη ἦν ἡ Περσῶν ἀρχή. X. αἰτιασάμενος δὲ Δα-
ρεῖος ἡμᾶς τε καὶ Ἐρετριέας, Σάρδεσιν ἐπιβουλεῦσαι
προφασιζόμενος, πέμψας μυριάδας μὲν πεντήκοντα ἔν
τε πλοίοις καὶ ναυσί, ναῦς δὲ τριακοσίας, Δᾶτιν δὲ
B ἄρχοντα, εἶπεν ἥκειν ἄγοντα Ἐρετριέας | καὶ Ἀθηναί-
ους, εἰ βούλοιτο τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ἔχειν. ὁ δὲ πλεύ-
σας εἰς Ἐρέτριαν ἐπ᾽ ἄνδρας, οἳ τῶν τότε Ἑλλήνων ἐν
τοῖς εὐδοκιμωτάτοις ἦσαν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ
οὐκ ὀλίγοι, τούτους ἐχειρώσατο μὲν ἐν τρισὶν ἡμέραις,
διηρευνήσατο δὲ αὐτῶν πᾶσαν τὴν χώραν, ἵνα μηδεὶς
ἀποφύγοι, τοιούτῳ τρόπῳ· ἐπὶ τὰ ὅρια ἐλθόντες τῆς
Ἐρετρικῆς οἱ στρατιῶται αὐτοῦ, ἐκ θαλάττης εἰς θά-
λατταν διαστάντες, συνάψαντες τὰς χεῖρας διῆλθον
C ἅπασαν τὴν χώραν, ἵν᾽ | ἔχοιεν τῷ βασιλεῖ εἰπεῖν, ὅτι
οὐδεὶς σφᾶς ἀποπεφευγὼς εἴη. τῇ δ᾽ αὐτῇ διανοίᾳ κα-
τηγάγοντο ἐξ Ἐρετρίας εἰς Μαραθῶνα, ὡς ἕτοιμόν
σφισιν ὂν καὶ Ἀθηναίους ἐν τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἀνάγκῃ
ζεύξαντας Ἐρετριεῦσιν ἄγειν. τούτων δὲ τῶν μὲν πρα-
χθέντων, τῶν δ᾽ ἐπιχειρουμένων οὔτ᾽ Ἐρετριεῦσιν ἐβοή-
θησεν Ἑλλήνων οὐδεὶς οὔτε Ἀθηναίοις πλὴν Λακεδαι-
μονίων· οὗτοι δὲ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης ἀφίκοντο· οἱ
δ᾽ ἄλλοι πάντες ἐκπεπληγμένοι, ἀγαπῶντες τὴν ἐν τῷ
| παρόντι σωτηρίαν, ἡσυχίαν ἦγον. ἐν τούτῳ δὴ ἄν D
τις γενόμενος γνοίη, οἷοι ἄρα ἐτύγχανον ὄντες τὴν
ἀρετὴν οἱ Μαραθῶνι δεξάμενοι τὴν τῶν βαρβάρων δύ-
ναμιν καὶ κολασάμενοι τὴν ὑπερηφανίαν ὅλης τῆς Ἀ-
σίας καὶ πρῶτοι στήσαντες τρόπαια τῶν βαρβάρων,
ἡγεμόνες καὶ διδάσκαλοι τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, ὅτι
οὐκ ἄμαχος εἴη ἡ Περσῶν δύναμις, ἀλλὰ πᾶν πλῆθος
καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπείκει. ἐγὼ μὲν οὖν ἐκείνους
τοὺς | ἄνδρας φημὶ οὐ μόνον τῶν σωμάτων τῶν ἡμε- E
τέρων πατέρας εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς τε
ἡμετέρας καὶ ξυμπάντων τῶν ἐν τῇδε τῇ ἠπείρῳ· εἰς
ἐκεῖνο γὰρ τὸ ἔργον ἀποβλέψαντες καὶ τὰς ὑστέρας
μάχας ἐτόλμησαν διακινδυνεύειν οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τῆς
σωτηρίας, μαθηταὶ τῶν Μαραθῶνι γενόμενοι. XI.
Τὰ μὲν οὖν ἀριστεῖα τῷ λόγῳ ἐκείνοις ἀναθετέον, τὰ
δὲ δευτερεῖα τοῖς περὶ Σαλαμῖνα * καὶ ἐπ᾽ Ἀρτεμισίῳ 241
ναυμαχήσασι καὶ νικήσασι. καὶ γὰρ τούτων τῶν ἀν-
δρῶν πολλὰ μὲν ἄν τις ἔχοι διελθεῖν, καὶ οἷα ἐπιόντα
ὑπέμειναν κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ὡς
ἠμύναντο ταῦτα· ὃ δέ μοι δοκεῖ καὶ ἐκείνων κάλλιστον
εἶναι, τούτου μνησθήσομαι, ὅτι τὸ ἑξῆς ἔργον τοῖς
Μαραθῶνι διεπράξαντο. οἱ μὲν γὰρ Μαραθῶνι το-
σοῦτον μόνον ἐπέδειξαν τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι κατὰ γῆν
οἷόν τε ἀμύνεσθαι τοὺς | βαρβάρους ὀλίγοις πολλούς, B
ναυσὶ δὲ ἔτι ἦν ἄδηλον, καὶ δόξαν εἶχον Πέρσαι ἄμα-
χοι εἶναι κατὰ θάλατταν καὶ πλήθει καὶ πλούτῳ καὶ
τέχνῃ καὶ ῥώμῃ. τοῦτο δὴ ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν
τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν ἐχόμενον φόβον διέ-
λυσαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος
νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν. ὑπ᾽ ἀμφοτέρων δὴ ξυμβαίνει, τῶν
τε Μαραθῶνι μαχεσαμένων καὶ τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυ-
μαχησάντων, | παιδευθῆναι τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὑπὸ C
μὲν τῶν κατὰ γῆν, ὑπὸ δὲ τῶν κατὰ θάλατταν μα-
θόντας καὶ ἐθισθέντας μὴ φοβεῖσθαι τοὺς βαρβά-
ρους. XII. Τρίτον δὲ λέγω τὸ ἐν Πλαταιαῖς ἔργον καὶ
ἀριθμῷ καὶ ἀρετῇ γενέσθαι τῆς Ἑλληνικῆς σωτηρίας,
κοινὸν ἤδη τοῦτο Λακεδαιμονίων τε καὶ Ἀθηναίων.
Τὸ μὲν οὖν μέγιστον καὶ χαλεπώτατον οὗτοι πάντες
ἤμυναν, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀρετὴν νῦν τε ὑφ᾽ ἡμῶν
ἐγκωμιάζονται καὶ | εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὑπὸ τῶν D
ὕστερον. μετὰ δὲ τοῦτο πολλαὶ μὲν πόλεις τῶν Ἑλλή-
νων ἔτι ἦσαν μετὰ τοῦ βαρβάρου, αὐτὸς δὲ ἠγγέλλετο
βασιλεὺς διανοεῖσθαι ὡς ἐπιχειρήσων πάλιν ἐπὶ τοὺς
Ἕλληνας. δίκαιον δὴ καὶ τούτων ἡμᾶς ἐπιμνησθῆναι,
οἳ τοῖς τῶν προτέρων ἔργοις τέλος τῆς σωτηρίας ἐπέ-
θεσαν ἀνακαθηράμενοι καὶ ἐξελάσαντες πᾶν τὸ βάρ-
βαρον ἐκ τῆς θαλάττης. ἦσαν δὲ οὗτοι οἵ τε ἐπ᾽ Εὐ-
ρυμέδοντι | ναυμαχήσαντες καὶ οἱ εἰς Κύπρον στρα- E
τεύσαντες καὶ οἱ εἰς Αἴγυπτον πλεύσαντες καὶ ἄλλοσε
πολλαχόσε, ὧν χρὴ μεμνῆσθαι καὶ χάριν αὐτοῖς εἰδέ-
ναι, ὅτι βασιλέα ἐποίησαν δείσαντα τῇ ἑαυτοῦ σωτη-
ρίᾳ τὸν νοῦν προσέχειν, ἀλλὰ μὴ τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐπι-
βουλεύειν φθορᾷ. XIII. Καὶ οὗτος μὲν δὴ πάσῃ τῇ
πόλει διηντλήθη ὁ πόλεμος ὑπὲρ * ἑαυτῶν τε καὶ τῶν 242
ἄλλων ὁμοφώνων πρὸς τοὺς βαρβάρους· εἰρήνης δὲ γε-
νομένης καὶ τῆς πόλεως τιμωμένης, ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτήν, ὃ
δὴ φιλεῖ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὖ πράττουσι προσ-
πίπτειν, πρῶτον μὲν ζῆλος, ἀπὸ ζήλου δὲ φθόνος. ὃ
καὶ τήνδε τὴν πόλιν ἄκουσαν ἐν πολέμῳ τοῖς Ἕλλησι

κατέστησε. μετὰ δὲ τοῦτο γενομένου πολέμου, συνέβα-
λον μὲν ἐν Τανάγρᾳ ὑπὲρ τῆς Βοιωτῶν ἐλευθερίας
B Λακεδαιμονίοις ' μαχόμενοι, ἀμφισβητησίμου δὲ τῆς
μάχης γενομένης, διέκρινε τὸ ὕστερον ἔργον· οἱ μὲν
γὰρ ᾤχοντο ἀπιόντες, καταλείποντες [Βοιωτοὺς] οἷς
ἐβοήθουν, οἱ δ᾽ ἡμέτεροι τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐν Οἰνοφύτοις
νικήσαντες τοὺς ἀδίκως φεύγοντας δικαίως κατήγαγον.
οὗτοι δὴ πρῶτοι μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον, Ἕλλησιν
ἤδη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας βοηθοῦντες πρὸς Ἕλληνας,
C ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι καὶ ἐλευθερώσαντες οἷς '
ἐβοήθουν, ἐν τῷδε τῷ μνήματι τιμηθέντες ὑπὸ τῆς
πόλεως πρῶτοι ἐτέθησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα πολλοῦ
πολέμου γενομένου, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐπιστρα-
τευσάντων καὶ τεμόντων τὴν χώραν καὶ ἀναξίαν χάριν
ἐκτινόντων τῇ πόλει, νικήσαντες αὐτοὺς ναυμαχίᾳ οἱ
ἡμέτεροι καὶ λαβόντες αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας Λακεδαι-
μονίους ἐν τῇ Σφαγίᾳ, ἐξὸν αὐτοὺς διαφθεῖραι, ἐφεί-
D σαντο καὶ ἀπέδοσαν, καὶ εἰρήνην ' ἐποιήσαντο, ἡγού-
μενοι πρὸς μὲν τὸ ὁμόφυλον μέχρι νίκης δεῖν πολεμεῖν,
καὶ μὴ δι᾽ ὀργὴν ἰδίαν πόλεως τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων
διολλύναι, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους μέχρι διαφθορᾶς.
τούτους δὴ ἄξιον ἐπαινέσαι τοὺς ἄνδρας, οἳ τοῦτον
τὸν πόλεμον πολεμήσαντες ἐνθάδε κεῖνται, ὅτι ἐπέδει-
ξαν, εἴ τις ἄρα ἠμφεσβήτει, ὡς ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ
τῷ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἄλλοι τινὲς εἶεν ἀμείνους
E Ἀθηναίων, ὅτι οὐκ ἀληθῆ ' ἀμφισβητοῖεν. οὗτοι γὰρ
ἐνταῦθα ἔδειξαν, στασιασάσης τῆς Ἑλλάδος περιγενό-
μενοι τῷ πολέμῳ, τοὺς προεστῶτας τῶν ἄλλων Ἑλλή-
νων χειρωσάμενοι, μεθ᾽ ὧν τότε τοὺς βαρβάρους ἐνί-
κων κοινῇ, τούτους νικῶντες ἰδίᾳ. XIV. Τρίτος δὲ
πόλεμος μετὰ ταύτην τὴν εἰρήνην ἀνέλπιστός τε καὶ
δεινὸς ἐγένετο, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τελευτήσαντες
ἐνθάδε κεῖνται, πολλοὶ μὲν ἀμφὶ Σικελίαν πλεῖστα
243 τρόπαια στήσαντες ὑπὲρ * τῆς Λεοντίνων ἐλευθερίας,
οἷς βοηθοῦντες διὰ τοὺς ὅρκους ἔπλευσαν εἰς ἐκείνους
τοὺς τόπους, διὰ δὲ μῆκος τοῦ πλοῦ εἰς ἀπορίαν τῆς
πόλεως καταστάσης καὶ οὐ δυναμένης αὐτοῖς ὑπηρε-
τεῖν, τούτῳ ἀπειπόντες ἐδυστύχησαν· ὧν οἱ ἐχθροὶ καὶ
προσπολεμήσαντες πλείω ἔπαινον ἔχουσι σωφροσύνης
καὶ ἀρετῆς ἢ τῶν ἄλλων οἱ φίλοι· πολλοὶ δ᾽ ἐν ταῖς
ναυμαχίαις ταῖς καθ᾽ Ἑλλήσποντον, μιᾷ μὲν ἡμέρᾳ πά-
B σας τὰς τῶν πολεμίων ἑλόντες ναῦς, πολλὰς ' δὲ καὶ
ἄλλας νικήσαντες. ὃ δ᾽ εἶπον δεινὸν καὶ ἀνέλπιστον
τοῦ πολέμου γενέσθαι, τόδε λέγω τὸ εἰς τοσοῦτον φι-
λονεικίας ἐλθεῖν πρὸς τὴν πόλιν τοὺς ἄλλους Ἕλληνας,
ὥστε τολμῆσαι τῷ ἐχθίστῳ ἐπικηρυκεύσασθαι βασιλεῖ,
ὃν κοινῇ ἐξέβαλον μεθ᾽ ἡμῶν, ἰδίᾳ τοῦτον πάλιν ἐπά-
γεσθαι, βάρβαρον ἐφ᾽ Ἕλληνας, καὶ ξυναθροῖσαι ἐπὶ
C τὴν πόλιν πάντας Ἕλληνάς τε καὶ βαρβάρους. οὗ δὴ '
καὶ ἐκφανὴς ἐγένετο ἡ τῆς πόλεως ῥώμη τε καὶ ἀρετή.
οἰομένων γὰρ ἤδη αὐτὴν καταπεπολεμῆσθαι καὶ ἀπει-
λημμένων ἐν Μυτιλήνῃ τῶν νεῶν, βοηθήσαντες ἑξήκον-
τα ναυσίν, αὐτοὶ ἐμβάντες εἰς τὰς ναῦς, καὶ ἄνδρες
γενόμενοι ὁμολογουμένως ἄριστοι, νικήσαντες μὲν τοὺς
πολεμίους, λυσάμενοι δὲ τοὺς φιλίους, ἀναξίου τύχης
τυχόντες, οὐκ ἀναιρεθέντες ἐκ τῆς θαλάττης, κεῖνται
D ἐνθάδε. ὧν χρὴ ἀεὶ μεμνῆσθαί τε καὶ ἐπαινεῖν ' τῇ
μὲν γὰρ ἐκείνων ἀρετῇ ἐνικήσαμεν οὐ μόνον τὴν τότε
ναυμαχίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄλλον πόλεμον· δόξαν γὰρ
δι᾽ αὐτοὺς ἡ πόλις ἔσχε μή ποτ᾽ ἂν καταπολεμηθῆναι
μηδ᾽ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων· καὶ ἀληθῆ ἔδοξε· τῇ δὲ
ἡμετέρᾳ αὐτῶν διαφορᾷ ἐκρατήθημεν, οὐχ ὑπὸ τῶν
ἄλλων· ἀήττητοι γὰρ ἔτι καὶ νῦν ὑπό γε ἐκείνων
ἐσμέν, ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐνικήσαμεν καὶ
ἡττήθημεν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἡσυχίας ' γενομένης καὶ E
εἰρήνης πρὸς τοὺς ἄλλους, ὁ οἰκεῖος ἡμῖν πόλεμος οὕ-
τως ἐπολεμήθη, ὥστε, εἴπερ εἱμαρμένον εἴη ἀνθρώ-
ποις στασιάσαι, μὴ ἂν ἄλλως εὔξασθαι μηδένα πόλιν
ἑαυτοῦ νοσῆσαι. ἔκ τε γὰρ τοῦ Πειραιῶς καὶ τοῦ
ἄστεος ὡς ἀσμένως καὶ οἰκείως ἀλλήλοις συνέμιξαν οἱ
πολῖται καὶ παρ᾽ ἐλπίδα τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, τόν τε
πρὸς τοὺς Ἐλευσῖνι πόλεμον ὡς μετρίως * ἔθεντο! καὶ 244
τούτων ἁπάντων οὐδὲν ἄλλο αἴτιον ἢ ἡ τῷ ὄντι ξυγ-
γένεια, φιλίαν βέβαιον καὶ ὁμόφυλον οὐ λόγῳ, ἀλλ᾽
ἔργῳ παρεχομένη. χρὴ δὲ καὶ τῶν ἐν τούτῳ τῷ πολέ-
μῳ τελευτησάντων ὑπ᾽ ἀλλήλων μνείαν ἔχειν καὶ διαλ-
λάττειν αὐτοὺς ᾧ δυνάμεθα, εὐχαῖς καὶ θυσίαις, ἐν
τοῖς τοιοῖσδε, τοῖς κρατοῦσιν αὐτῶν εὐχομένους, ἐπει-
δὴ καὶ ἡμεῖς διηλλάγμεθα. οὐ γὰρ κακίᾳ ἀλλήλων
ἥψαντο ' οὐδ᾽ ἔχθρᾳ, ἀλλὰ δυστυχίᾳ. μάρτυρες δὲ B
ἡμεῖς αὐτοί ἐσμεν τούτων οἱ ζῶντες· οἱ αὐτοὶ γὰρ ὄν-
τες ἐκείνοις γένει συγγνώμην ἀλλήλοις ἔχομεν ὧν τ᾽
ἐποιήσαμεν ὧν τ᾽ ἐπάθομεν. XV. Μετὰ δὲ τοῦτο
παντελοῦς εἰρήνης ἡμῖν γενομένης, ἡσυχίαν ἦγεν ἡ πό-
λις, τοῖς μὲν βαρβάροις συγγιγνώσκουσα, ὅτι παθόν-
τες ὑπ᾽ αὐτῆς κακῶς ἱκανῶς οὐκ ἐνδεῶς ἠμύναντο,
τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἀγανακτοῦσα, μεμνημένη, ὡς εὖ πα-
θόντες ὑπ᾽ αὐτῆς οἵαν ' χάριν ἀπέδοσαν, κοινωσάμε- C
νοι τοῖς βαρβάροις, τάς τε ναῦς περιελόμενοι αἵ ποτ᾽
ἐκείνους ἔσωσαν, καὶ τείχη καθελόντες ἀνθ᾽ ὧν ἡμεῖς
τἀκείνων ἐκωλύσαμεν πεσεῖν. διανοουμένη δὲ ἡ πόλις
μὴ ἂν ἔτι ἀμῦναι μήθ᾽ Ἕλλησι πρὸς ἀλλήλων δουλου-
μένοις μήτε ὑπὸ βαρβάρων, οὕτως ᾤκει. ἡμῶν οὖν ἐν
τοιαύτῃ διανοίᾳ ὄντων ἡγησάμενοι Λακεδαιμόνιοι τοὺς
μὲν τῆς ἐλευθερίας ἐπικούρους πεπτωκέναι ἡμᾶς, σφέ-
τερον δὲ ἤδη ἔργον εἶναι καταδουλοῦσθαι τοὺς ἄλ-
λους, ταῦτ᾽ ' ἔπραττον. XVI. Καὶ μηκύνειν μέν τί D
δεῖ; οὐ γὰρ πάλαι οὐδὲ πρὸ πολλῶν ἐτῶν γεγονότα
λέγοιμ᾽ ἂν τὰ μετὰ ταῦτα· αὐτοὶ γὰρ ἴσμεν, ὡς ἐκπε-
πληγμένοι ἀφίκοντο εἰς χρείαν τῆς πόλεως τῶν τε Ἑλ-
λήνων οἱ πρῶτοι, Ἀργεῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ Κορίνθιοι,
καὶ τό γε θειότατον πάντων, τὸ καὶ βασιλέα εἰς τοῦ-
το ἀπορίας ἀφικέσθαι, ὥστε περιστῆναι αὐτῷ μηδα-
μόθεν ἄλλοθεν τὴν σωτηρίαν γενέσθαι ἀλλ᾽ ἢ ἐκ ταύ-
της τῆς πόλεως, ἣν ' πρόσθεν ἀπώλλυ. καὶ δὴ καὶ εἴ E
τις βούλοιτο τῆς πόλεως κατηγορῆσαι δικαίως, τοῦτ᾽
ἂν μόνον λέγων ὀρθῶς ἂν κατηγοροίη, ὡς ἀεὶ λίαν
φιλοικτίρμων ἐστὶ καὶ τοῦ ἥττονος θεραπίς. καὶ δὴ καὶ
ἐν τῷ τότε χρόνῳ οὐχ οἵα τε ἐγένετο καρτερῆσαι, οὐ-
δὲ διαφυλάξαι ἃ ἐδέδοκτο αὐτῇ, τὸ μηδενὶ δουλουμένῳ
βοηθεῖν τῶν σφᾶς αὐτοὺς ἀδικησάντων, ἀλλὰ ἐκάμφθη
* καὶ ἐβοήθησε, καὶ τοὺς μὲν Ἕλληνας αὐτὴ βοηθήσα- 245
σα ἀπελύσατο δουλείας, ὥστ᾽ ἐλευθέρους εἶναι μέχρι οὗ
πάλιν αὐτοὶ αὑτοὺς κατεδουλώσαντο, βασιλεῖ δὲ αὐτὴ
μὲν οὐκ ἐτόλμησε βοηθῆσαι, αἰσχυνομένη τὰ τρόπαια
τά τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς, φυγά-
δας δὲ καὶ ἐθελοντὰς ἐάσασα μόνον βοηθῆσαι ὁμολο-
γουμένως ἔσωσε. τειχισαμένη δὲ καὶ ναυπηγησαμένη, ' B

ἐκδεξαμένη τὸν πόλεμον, ἐπειδὴ ἠναγκάσθη πολεμεῖν,
ὑπὲρ Παρίων ἐπολέμει Λακεδαιμονίοις. XVII. φοβη-
θεὶς δὲ βασιλεὺς τὴν πόλιν, ἐπειδὴ ἑώρα Λακεδαιμο-
νίους τῷ κατὰ θάλατταν πολέμῳ ἀπαγορεύοντας, ἀπο-
στῆναι βουλόμενος ἐξῄτει τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ
ἠπείρῳ, οὕσπερ πρότερον Λακεδαιμόνιοι αὐτῷ ἐξέδο-
σαν, εἰ μέλλοι συμμαχήσειν ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄλλοις
συμμάχοις, ἡγούμενος οὐκ ἐθελήσειν, ἵν' αὐτῷ πρό-
C φασις ¹ εἴη τῆς ἀποστάσεως. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ξυμ-
μάχων ἐψεύσθη — ἠθέλησαν γὰρ αὐτῷ ἐκδιδόναι καὶ
ξυνέθεντο καὶ ὤμοσαν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι καὶ
Βοιωτοὶ καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, εἰ μέλλοι χρήματα
παρέξειν, ἐκδώσειν τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἕλληνας —,
μόνοι δὲ ἡμεῖς οὐκ ἐτολμήσαμεν οὔτε ἐκδοῦναι οὔτε
ὀμόσαι. οὕτω δή τοι τό γε τῆς πόλεως γενναῖον καὶ
ἐλεύθερον βέβαιόν τε καὶ ὑγιές ἐστι καὶ φύσει μισο-
D βάρβαρον, διὰ ¹ τὸ εἰλικρινῶς εἶναι Ἕλληνες καὶ ἀμιγεῖς
βαρβάρων. οὐ γὰρ Πέλοπες οὐδὲ Κάδμοι οὐδὲ Αἴγυ-
πτοί τε καὶ Δαναοὶ οὐδὲ ἄλλοι πολλοὶ φύσει μὲν βάρ-
βαροι ὄντες, νόμῳ δὲ Ἕλληνες συνοικοῦσιν ἡμῖν, ἀλλ'
αὐτοὶ Ἕλληνες, οὐ μιξοβάρβαροι οἰκοῦμεν, ὅθεν καθα-
ρὸν τὸ μῖσος ἐντέτηκε τῇ πόλει τῆς ἀλλοτρίας φύσεως.
ὅμως δ' οὖν ἐμονώθημεν πάλιν διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν αἰ-
σχρὸν καὶ ἀνόσιον ἔργον ἐργάσασθαι Ἕλληνας βαρβά-
E ροις ¹ ἐκδόντες. ἐλθόντες οὖν εἰς ταὐτά, ἐξ ὧν καὶ τὸ
πρότερον κατεπολεμήθημεν, σὺν θεῷ ἄμεινον ἢ τότε
ἐθέμεθα τὸν πόλεμον· καὶ γὰρ ναῦς καὶ τείχη ἔχον-
τες καὶ τὰς ἡμετέρας αὐτῶν ἀποικίας ἀπηλλάγημεν τοῦ
πολέμου· οὕτως ἀγαπητῶς ἀπηλλάττοντο καὶ οἱ πολέ-
μιοι. ἀνδρῶν μέντοι ἀγαθῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ
ἐστερήθημεν, τῶν τε ἐν Κορίνθῳ χρησαμένων δυσχω-
246 ρίᾳ καὶ ἐν Λεχαιῷ προδοσίᾳ. ἀγαθοὶ * δὲ καὶ οἱ βα-
σιλέα ἐλευθερώσαντες καὶ ἐκβαλόντες ἐκ τῆς θαλάττης
Λακεδαιμονίους. ὧν ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ἀναμιμνήσκω, ὑμᾶς
δὲ πρέπει ξυνεπαινεῖν τε καὶ κοσμεῖν τοιούτους ἄνδρας.
XVIII. Καὶ τὰ μὲν δὴ ἔργα ταῦτα τῶν ἀνδρῶν τῶν
ἐνθάδε κειμένων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ὑπὲρ τῆς πόλεως
τετελευτήκασι, πολλὰ μὲν τὰ εἰρημένα καὶ καλά, πολὺ
B δ' ἔτι πλείω καὶ καλλίω τὰ ὑπολειπόμενα· πολλαὶ ¹ γὰρ
ἂν ἡμέραι καὶ νύκτες οὐχ ἱκαναὶ γένοιντο τῷ τὰ πάν-
τα μέλλοντι περαίνειν. τούτων οὖν χρὴ μεμνημένους
τοῖς τούτων ἐκγόνοις πάντ' ἄνδρα παρακελεύεσθαι,
ὥσπερ ἐν πολέμῳ, μὴ λείπειν τὴν τάξιν τὴν τῶν προ-
γόνων μηδ' εἰς τοὐπίσω ἀναχωρεῖν εἴκοντας κάκῃ. ἐγὼ
μὲν οὖν καὶ αὐτός, ὦ παῖδες ἀνδρῶν ἀγαθῶν, νῦν τε
παρακελεύομαι καὶ ἐν τῷ λοιπῷ χρόνῳ, ὅπου ἄν τῳ
C ἐντυγχάνω ¹ ὑμῶν, καὶ ἀναμνήσω καὶ διακελεύσομαι
προθυμεῖσθαι εἶναι ὡς ἀρίστους· ἐν δὲ τῷ παρόντι
δίκαιός εἰμι εἰπεῖν ἃ οἱ πατέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον
ἀπαγγέλλειν τοῖς λειπομένοις, εἴ τι πάσχοιεν, ἡνίκα
κινδυνεύειν ἔμελλον. φράσω δὲ ὑμῖν ἅ τε αὐτῶν ἤκου-
σα ἐκείνων καὶ οἷα νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ὑμῖν, λαβόν-
τες δύναμιν, τεκμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον. ἀλλὰ
νομίζειν χρὴ αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων ἃ ἂν ἀπαγγέλλω.
ἔλεγον δὲ τάδε. XIX. Ὦ παῖδες, ὅτι μὲν ἐστε πατέρων
D ¹ ἀγαθῶν, αὐτὸ μηνύει τὸ νῦν παρόν· ἡμῖν δὲ ἐξὸν
ζῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἱρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν, πρὶν
ὑμᾶς τε καὶ τοὺς ἔπειτα εἰς ὀνείδη καταστῆσαι, καὶ
πρὶν τοὺς ἡμετέρους πατέρας καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γέ-
νος αἰσχῦναι, ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὑτοῦ αἰσχύναντι
ἀβίωτον εἶναι καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε τινὰ ἀνθρώπων
οὔτε θεῶν φίλον εἶναι οὔτ' ἐπὶ γῆς οὔθ' ὑπὸ γῆς τε-
λευτήσαντι. χρὴ οὖν μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων,
ἐάν τι καὶ ἄλλο ¹ ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ' ἀρετῆς, εἰδότας, E
ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα καὶ κτήματα καὶ ἐπιτη-
δεύματα αἰσχρὰ καὶ κακά. οὔτε γὰρ πλοῦτος κάλλος
φέρει τῷ κεκτημένῳ μετ' ἀνανδρίας — ἄλλῳ γὰρ ὁ
τοιοῦτος πλουτεῖ, καὶ οὐχ ἑαυτῷ —, οὔτε σώματος
κάλλος καὶ ἰσχὺς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα πρέπον-
τα φαίνεται, ἀλλ' ἀπρεπῆ, καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τὸν
ἔχοντα καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν· πᾶσά τε ἐπιστήμη
χωριζομένη δικαιοσύνης * καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πα- 247
νουργία, οὐ σοφία φαίνεται. ὧν ἕνεκα καὶ πρῶτον καὶ
ὕστατον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν
πειρᾶσθε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ
ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἴστε, ὡς
ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνην φέ-
ρει, ἡ δὲ ἧττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. μάλιστα
δ' ἂν νικῴμεθα καὶ ὑμεῖς νικῴητε, εἰ παρασκευάσαι-
σθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησόμενοι ¹ μηδ' B
ἀναλώσοντες αὐτήν, γνόντες, ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶ-
ναι οὐκ ἔστιν αἴσχιον οὐδὲν ἢ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώ-
μενον μὴ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. εἶναι
μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ
μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν
θησαυρῷ, καὶ μὴ τοῖς ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν
καὶ ἄνανδρον, ἀπορίᾳ ἰδίων ἑαυτοῦ κτημάτων τε καὶ
εὐδοξιῶν. καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ
¹ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα C
μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας
οὐδεὶς εὐμενῶς ὑποδέξεται. Τοῖς μὲν οὖν παισὶ ταῦτ'
εἰρήσθω. XX. Πατέρας δὲ ἡμῶν, οἷς εἰσί, καὶ μητέ-
ρας ἀεὶ χρὴ παραμυθεῖσθαι ὡς ῥᾷστα φέρειν τὴν ξυμ-
φοράν, ἐὰν ἄρα ξυμβῇ γενέσθαι, καὶ μὴ ξυνοδύρεσθαι
— οὐ γὰρ τοῦ λυπήσοντος προσδεήσονται· ἱκανὴ γὰρ
ἔσται καὶ ἡ ¹ γενομένη τύχη τοῦτο πορίζειν — ἀλλ' D
ἰωμένους καὶ πραΰνοντας ἀναμιμνήσκειν αὐτούς, ὅτι
ὧν εὔχοντο τὰ μέγιστα αὐτοῖς οἱ θεοὶ ἐπήκοοι γεγό-
νασιν. οὐ γὰρ ἀθανάτους σφίσι παῖδας εὔχοντο γενέ-
σθαι, ἀλλ' ἀγαθοὺς καὶ εὐκλεεῖς· ὧν ἔτυχον, μεγίστων
ἀγαθῶν ὄντων. πάντα δὲ οὐ ῥᾴδιον θνητῷ ἀνδρὶ κα-
τὰ νοῦν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ ἐκβαίνειν. καὶ φέροντες μὲν
ἀνδρείως τὰς συμφορὰς δόξουσι τῷ ὄντι ἀνδρείων παί-
δων πατέρες εἶναι καὶ αὐτοὶ ¹ τοιοῦτοι· ὑπείκοντες δὲ E
ὑποψίαν παρέξουσιν ἢ μὴ ἡμέτεροι εἶναι ἢ ἡμῶν τοὺς
ἐπαινοῦντας καταψεύδεσθαι. χρὴ δὲ οὐδέτερα τούτων,
ἀλλ' ἐκείνους μάλιστ' ἡμῶν ἐπαινέτας εἶναι ἔργῳ, πα-
ρέχοντας αὑτοὺς φαινομένους τῷ ὄντι πατέρας ὄντας
ἄνδρας ἀνδρῶν. πάλαι γὰρ δὴ τὸ Μηδὲν ἄγαν λε-
γόμενον καλῶς δοκεῖ λέγεσθαι· τῷ γὰρ ὄντι εὖ λέγε-
ται. ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ
πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα ἢ ἐγγὺς * τούτου, καὶ μὴ 248
ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ ἢ κακῶς
πραξάντων πλανᾶσθαι ἠνάγκασται καὶ τἀκείνου, τού-
τῳ ἄριστα παρεσκεύασται ζῆν, οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων
καὶ οὗτος ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος· οὗτος γιγνομένων
χρημάτων καὶ παίδων καὶ διαφθειρομένων μάλιστα
πείσεται τῇ παροιμίᾳ· οὔτε γὰρ χαίρων οὔτε λυπού-

μενος ἄγαν φανήσεται διὰ τὸ αὑτῷ πεποιθέναι. τοι-
B οὕτους δὲ ἡμεῖς γε ἀξιοῦμεν εἶναι καὶ ˈ τοὺς ἡμετέ-
ρους· καὶ βουλόμεθα καὶ φαμέν· καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς νῦν
παρέχομεν τοιούτους, οὐκ ἀγανακτοῦντας οὐδὲ φοβου-
μένους ἄγαν, εἰ δεῖ τελευτᾶν ἐν τῷ παρόντι. δεόμεθα
δὴ καὶ πατέρων καὶ μητέρων τῇ αὐτῇ ταύτῃ διανοίᾳ
χρωμένους τὸν ἐπίλοιπον βίον διάγειν, καὶ εἰδέναι, ὅτι
οὐ θρηνοῦντες οὐδὲ ὀλοφυρόμενοι ἡμᾶς ἡμῖν μάλιστα
χαριοῦνται, ἀλλ' εἴ τις ἔστι τοῖς τετελευτηκόσιν αἴσθη-
C σις τῶν ζώντων, οὕτως ˈ ἀχάριστοι εἶεν ἂν μάλιστα,
ἑαυτούς τε κακοῦντες καὶ βαρέως φέροντες τὰς συμ-
φοράς· κούφως δὲ καὶ μετρίως, μάλιστ' ἂν χαρίζοιν-
το. τὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα τελευτὴν ἤδη ἕξει ἥπερ καλ-
λίστη γίγνεται ἀνθρώποις, ὥστε πρέπει αὐτὰ μᾶλλον
κοσμεῖν ἢ θρηνεῖν· γυναικῶν δὲ τῶν ἡμετέρων καὶ
παίδων ἐπιμελούμενοι καὶ τρέφοντες καὶ ἐνταῦθα τὸν
νοῦν τρέποντες τῆς τε τύχης μάλιστ' ἂν εἶεν ἐν λήθῃ
D καὶ ζῷεν κάλλιον ˈ καὶ ὀρθότερον καὶ ἡμῖν προσφιλέ-
στερον. Ταῦτα δὴ ἱκανὰ τοῖς ἡμετέροις παρ' ἡμῶν
ἀγγέλλειν. τῇ δὲ πόλει παρεκελευόμεθ' ἄν, ὅπως ἡμῖν
καὶ πατέρων καὶ υἱέων ἐπιμελήσονται, τοὺς μὲν παι-
δεύοντες κοσμίως, τοὺς δὲ γηροτροφοῦντες ἀξίως· νῦν
δὲ ἴσμεν, ὅτι, καὶ ἐὰν μὴ ἡμεῖς παρακελευώμεθα, ἱκα-
νῶς ἐπιμελήσεται. XXI. Ταῦτα οὖν, ὦ παῖδες καὶ
E γονεῖς τῶν τελευτησάντων, ἐκεῖνοί τε ἐπέσκηπτον ˈ
ἡμῖν ἀπαγγέλλειν, καὶ ἐγὼ ὡς δύναμαι προθυμότατα
ἀπαγγέλλω· καὶ αὐτὸς δέομαι ὑπὲρ ἐκείνων, τῶν μὲν
μιμεῖσθαι τοὺς αὑτῶν, τῶν δὲ θαρρεῖν ὑπὲρ αὑτῶν,
ὡς ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ γηροτροφησόντων ὑμᾶς
καὶ ἐπιμελησομένων, ὅπου ἂν ἕκαστος ἑκάστῳ ἐντυγ-
χάνῃ ὁτῳοῦν τῶν ἐκείνων. τῆς δὲ πόλεως ἴστε που
καὶ αὐτοὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι νόμους θεμένη περὶ
τοὺς τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τελευτησάντων παῖδάς τε καὶ
γεννήτορας ἐπιμελεῖται, καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων
249 πολιτῶν * προστέτακται φυλάττειν ἀρχῇ, ἥπερ με-
γίστη ἐστίν, ὅπως ἂν οἱ τούτων μὴ ἀδικῶνται πα-
τέρες τε καὶ μητέρες· τοὺς δὲ παῖδας συνεκτρέφει αὐ-
τή, προθυμουμένη ὅ τι μάλιστ' ἄδηλον αὐτοῖς τὴν
ὀρφανίαν γενέσθαι, ἐν πατρὸς σχήματι καταστᾶσα
αὐτοῖς αὐτὴ ἔτι τε παισὶν οὖσι, καὶ ἐπειδὰν εἰς ἀν-
δρὸς τέλος ἴωσιν, ἀποπέμπει ἐπὶ τὰ σφέτερ' αὐτῶν,
πανοπλίᾳ κοσμήσασα, ἐνδεικνυμένη καὶ ἀναμιμνήσκου-
σα τὰ τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύματα ὄργανα τῆς πατρῴας
ˈ ἀρετῆς διδοῦσα, καὶ ἅμα οἰωνοῦ χάριν ἄρχεσθαι B
ἰέναι ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἑστίαν ἄρξοντα μετ' ἰσχύος
ὅπλοις κεκοσμημένον. αὐτοὺς δὲ τοὺς τελευτήσαντας
τιμῶσα οὐδέποτε ἐκλείπει, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν αὐ-
τὴ τὰ νομιζόμενα ποιοῦσα κοινῇ πᾶσιν ἅπερ ἰδίᾳ
ἑκάστῳ ἴδια γίγνεται, πρὸς δὲ τούτοις ἀγῶνας γυμνι-
κοὺς καὶ ἱππικοὺς τιθεῖσα καὶ μουσικῆς πάσης, καὶ
ἀτεχνῶς τῶν μὲν τελευτησάντων ἐν κληρονόμου καὶ
υἱέος μοίρᾳ καθεστηκυῖα, τῶν δὲ ˈ υἱέων ἐν πατρός, C
γονέων δὲ καὶ τῶν τοιούτων ἐν ἐπιτρόπου, πᾶσαν
πάντων παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐπιμέλειαν ποιουμένη.
ὧν χρὴ ἐνθυμουμένους πρᾳότερον φέρειν τὴν ξυμφο-
ράν· τοῖς τε γὰρ τελευτήσασι καὶ τοῖς ζῶσιν οὕτως
ἂν προσφιλέστατοι εἴητε καὶ ῥᾷστοι θεραπεύειν τε
καὶ θεραπεύεσθαι. Νῦν δὲ ἤδη ὑμεῖς τε καὶ οἱ ἄλ-
λοι πάντες κοινῇ κατὰ τὸν νόμον τοὺς τετελευτηκό-
τας ἀπολοφυράμενοι ἄπιτε. XXII. Οὗτός σοι ὁ λό-
γος, ὦ Μενέξενε, Ἀσπασίας ˈ τῆς Μιλησίας ἐστί. D
MEN. Νὴ Δία, ὦ Σώκρατες, μακαρίαν γε λέγεις τὴν
Ἀσπασίαν, εἰ γυνὴ οὖσα τοιούτους λόγους οἵα τ' ἐστὶ
συντιθέναι. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὴ πιστεύεις, ἀκολούθει
μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀκούσει αὐτῆς λεγούσης. MEN. Πολ-
λάκις, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐντετύχηκα Ἀσπασίᾳ, καὶ
οἶδα οἵα ἐστί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἄγασαι αὐτὴν καὶ
νῦν χάριν ἔχεις τοῦ λόγου αὐτῇ; MEN. Καὶ πολ-
λήν γε, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ χάριν ἔχω τούτου τοῦ λό-
γου ἐκείνῃ ἢ ἐκείνῳ, ˈ ὅστις σοι ὁ εἰπών ἐστιν αὐ- E
τόν· καὶ πρό γε ἄλλων πολλῶν χάριν ἔχω τῷ εἰπόν-
τι. ΣΩ. Εὖ ἂν ἔχοι. ἀλλ' ὅπως μου μὴ κατερεῖς,
ἵνα καὶ αὖθίς σοι πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους παρ'
αὐτῆς πολιτικοὺς ἀπαγγέλλω. MEN. Θάρρει, οὐ κα-
τερῶ· μόνον ἀπάγγελλε. ΣΩ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔσται.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΞΕΝΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ.

257 I. * Ἦ πολλὴν χάριν ὀφείλω σοι τῆς Θεαιτήτου γνωρίσεως, ὦ Θεόδωρε, ἅμα καὶ τῆς τοῦ ξένου. ΘΕΟ. Τάχα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ὀφειλήσεις ταύτης τριπλασίαν, ἐπειδὰν τόν τε πολιτικὸν ἀπεργάσωνταί σοι καὶ τὸν φιλόσοφον. ΣΩ. Εἶεν· οὕτω τοῦτο, ὦ φίλε Θεόδωρε, φήσομεν ἀκηκοότες εἶναι τοῦ περὶ λογισμοὺς καὶ
B τὰ γεωμετρικὰ κρατίστου; ΘΕΟ. ¹ Πῶς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τῶν ἀνδρῶν ἕκαστον θέντος τῆς ἴσης ἀξίας, οἳ τῇ τιμῇ πλέον ἀλλήλων ἀφεστᾶσιν ἢ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τὴν τῆς ὑμετέρας τέχνης. ΘΕΟ. Εὖ γε νὴ τὸν ἡμέτερον θεόν, ὦ Σώκρατες, τὸν Ἄμμωνα, καὶ δικαίως, καὶ πάνυ μὲν οὖν μνημονικῶς ἐπέπληξάς μοι τὸ περὶ τοὺς λογισμοὺς ἁμάρτημα. καὶ σὲ μὲν ἀντὶ τούτων εἰςαῦθις μέτειμι· σὺ δ' ἡμῖν, ὦ ξένε, μηδαμῶς ἀποκάμῃς χαριζόμενος, ἀλλ' ἑξῆς, εἴτε τὸν πολιτικὸν
C ἄνδρα πρότερον ¹ εἴτε τὸν φιλόσοφον προαιρεῖ, προελόμενος διέξελθε. ΞΕ. Ταῦτ', ὦ Θεόδωρε, ποιητέον· ἐπείπερ ἅπαξ γε ἐγκεχειρήκαμεν, οὐκ ἀποστατέον πρὶν ἂν αὐτῶν πρὸς τὸ τέλος ἔλθωμεν. ἀλλὰ γὰρ περὶ Θεαιτήτου τοῦδε τί χρὴ δρᾶν με; ΘΕΟ. Τοῦ πέρι; ΞΕ. Διαναπαύσωμεν αὐτὸν μεταλαβόντες αὐτοῦ τὸν συγγυμναστὴν τόνδε Σωκράτη; ἢ πῶς συμβουλεύεις; ΘΕΟ. Καθάπερ εἶπες, μεταλάμβανε· νέω γὰρ ὄντε ῥᾷον οἴ-
D σετον πάντα πόνον ἀναπαυομένω. ¹ ΣΩ. Καὶ μὴν κινδυνεύετον, ὦ ξένε, ἄμφω ποθὲν ἐμοὶ ξυγγένειαν ἔχειν τινά. τὸν μέν γε οὖν ὑμεῖς κατὰ τὴν τοῦ προσώπου φύσιν ὅμοιον ἐμοὶ φαίνεσθαί φατε, τοῦ δ' ἡμῖν ἡ
258 κλῆσις ὁμώνυμος οὖσα καὶ ἡ * πρόςρησις παρέχεταί τινα οἰκειότητα. δεῖ δὴ τούς γε ξυγγενεῖς ἡμᾶς ἀεὶ προθύμως διὰ λόγων ἀναγνωρίζειν. Θεαιτήτῳ μὲν οὖν αὐτός τε συνέμιξα χθὲς διὰ λόγων καὶ νῦν ἀκήκοα ἀποκρινομένου, Σωκράτους δὲ οὐδέτερα· δεῖ δὲ σκέψασθαι καὶ τοῦτον. ἐμοὶ μὲν οὖν εἰςαῦθις, σοὶ δὲ νῦν ἀποκρινέσθω. ΞΕ. Ταῦτ' ἔσται. Ὦ Σώκρατες, ἀκούεις δὴ Σωκράτους; ΝΕΟΣ ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Συγχωρεῖς οὖν οἷς λέγει; ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐ ¹ τὰ σὰ κωλύειν φαίνεται, δεῖ δὲ ἴσως ἔτι ἧττον B
τἀμὰ διακωλύειν. ἀλλὰ δὴ μετὰ τὸν σοφιστὴν ἀναγκαῖον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τὸν πολιτικὸν ἄνδρα διαζητεῖν νῷν. καί μοι λέγε, πότερον τῶν ἐπιστημόνων τιν' ἡμῖν καὶ τοῦτον θετέον, ἢ πῶς; ΝΕ. ΣΩ. Οὕτως.

II. ΞΕ. Τὰς ἐπιστήμας ἄρα διαληπτέον, ὥσπερ ἡνίκα τὸν πρότερον ἐσκοποῦμεν; ΝΕ. ΣΩ. Τάχ' ἄν. ΞΕ. Οὐ μὲν δὴ κατὰ ταὐτόν γε, ὦ Σώκρατες, φαίνεταί μοι τμῆμα. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ¹ ΞΕ. Κατ' ἄλλο. ΝΕ. ΣΩ. C
Ἔοικέ γε. ΞΕ. Τὴν οὖν πολιτικὴν ἀτραπὸν πῇ τις ἀνευρήσει; δεῖ γὰρ αὐτὴν ἀνευρεῖν, καὶ χωρὶς ἀφελόντας ἀπὸ τῶν ἄλλων ἰδέαν αὐτῇ μίαν ἐπισφραγίσασθαι, καὶ ταῖς ἄλλαις ἐκτροπαῖς ἓν ἄλλο εἶδος ἐπισημηναμένους ἁπάσας τὰς ἐπιστήμας ὡς οὔσας δύο εἴδη διανοηθῆναι τὴν ψυχὴν ἡμῶν ποιῆσαι. ΝΕ. ΣΩ. Τοῦτ' ἤδη σόν, οἶμαι, τὸ ἔργον, ὦ ξένε, ἀλλ' οὐκ ἐμὸν γίγνεται. ΞΕ. Δεῖ γε μήν, ὦ Σώκρατες, αὐτὸ ¹ εἶναι D
καὶ σόν, ὅταν ἐμφανὲς ἡμῖν γένηται. ΝΕ. ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ΞΕ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἀριθμητικὴ μὲν καί τινες ἕτεραι ταύτῃ συγγενεῖς τέχναι ψιλαὶ τῶν πράξεών εἰσι, τὸ δὲ γνῶναι παρέσχοντο μόνον; ΝΕ. ΣΩ. Ἔστιν οὕτως. ΞΕ. Αἱ δέ γε περὶ τεκτονικὴν αὖ καὶ σύμπασαν χειρουργίαν ὥσπερ ἐν ταῖς πράξεσιν ἐνοῦσαν σύμφυτον τὴν ἐπιστήμην ¹ κέκτηνται, καὶ συναπο- E
τελοῦσι τὰ γιγνόμενα ὑπ' αὐτῶν σώματα, πρότερον οὐκ ὄντα. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Ταύτῃ τοίνυν συμπάσας ἐπιστήμας διαίρει, τὴν μὲν πρακτικὴν προςειπών, τὴν δὲ μόνον γνωστικήν. ΝΕ. ΣΩ. Ἔστω σοι ταῦθ' ὡς μιᾶς ἐπιστήμης τῆς ὅλης εἴδη δύο. ΞΕ. Πότερον οὖν τὸν πολιτικὸν καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην καὶ ἔτ' οἰκονόμον θήσομεν ὡς ἓν πάντα ταῦτα προςαγορεύοντες, ἢ τοσαύτας τέχνας αὐτὰς εἶναι φῶμεν, ὅσα-

περ ὀνόματα ἐῤῥήθη; Μᾶλλον δέ μοι δεῦρο ἕπου.
259 ΝΕ. ΣΩ. Πῇ; * ΞΕ. Τῇδε. εἴ τῳ τις τῶν δημοσιευόν-
των ἰατρῶν ἱκανὸς ξυμβουλεύειν ἰδιωτεύων αὐτός, ἆρ᾽
οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῷ προσαγορεύεσθαι τοὔνομα τῆς
τέχνης ταὐτὸν ὅπερ ᾧ συμβουλεύει; ΝΕ. ΣΩ. Ναί.
ΞΕ. Τί δ᾽; ὅςτις βασιλεύοντι χώρας ἀνδρὶ παραινεῖν
δεινὸς ἰδιώτης ὢν αὐτός, ἆρ᾽ οὐ φήσομεν ἔχειν αὐτὸν
τὴν ἐπιστήμην, ἣν ἔδει τὸν ἄρχοντα αὐτὸν κεκτῆσθαι;
ΝΕ. ΣΩ. Φήσομεν. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε ἀληθινοῦ
B βασιλέως ¹ βασιλική; ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Ταύτην δὲ
ὁ κεκτημένος οὐκ, ἄν τε ἄρχων ἄν τ᾽ ἰδιώτης ὢν τυγ-
χάνῃ, πάντως κατά γε τὴν τέχνην αὐτὴν βασιλικὸς ὀρ-
θῶς προσρηθήσεται; ΝΕ. ΣΩ. Δίκαιον γοῦν. ΞΕ.
Καὶ μὴν οἰκονόμος γε καὶ δεσπότης ταὐτόν. ΝΕ. ΣΩ.
Τί μήν; ΞΕ. Τί δέ; μεγάλης σχῆμα οἰκήσεως ἢ σμι-
κρᾶς αὖ πόλεως ὄγκος μῶν τι πρὸς ἀρχὴν διοίσετον;
C ΝΕ. ΣΩ. Οὐδέν. ΞΕ. Οὐκοῦν, ὃ νῦν δὴ ¹ διεσκοπού-
μεθα, φανερὸν ὡς ἐπιστήμη μία περὶ πάντ᾽ ἐστὶ ταῦτα.
ταύτην δὲ εἴτε βασιλικὴν εἴτε πολιτικὴν εἴτε οἰκονομικὴν
τις ὀνομάζει, μηδὲν αὐτῷ διαφερώμεθα. ΝΕ. ΣΩ. Τί
γάρ; III. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τόδε γε δῆλον, ὡς βασιλεὺς
ἅπας χερσὶ καὶ ξύμπαντι τῷ σώματι σμίκρ᾽ ἄττα εἰς
τὸ κατέχειν τὴν ἀρχὴν δύναται πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς
σύνεσιν καὶ ῥώμην. ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον. ΞΕ. Τῆς δὴ
γνωστικῆς μᾶλλον ἢ τῆς χειροτεχνικῆς καὶ ὅλως πρα-
D κτικῆς βούλει τὸν βασιλέα φῶμεν ¹ οἰκειότερον εἶναι;
ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Τὴν ἄρα πολιτικὴν καὶ πολι-
τικὸν καὶ βασιλικὴν καὶ βασιλικὸν εἰς ταὐτὸν ὡς ἓν
πάντα ταῦτα ξυνθήσομεν; ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον. ΞΕ.
Οὐκοῦν πορευοίμεθ᾽ ἂν ἑξῆς, εἰ μετὰ ταῦτα τὴν γνω-
στικὴν διοριζοίμεθα; ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ. Πρόσ-
εχε δὴ τὸν νοῦν, ἂν ἄρα ἐν αὐτῇ τινα διαφυὴν κατα-
νοήσωμεν. ΝΕ. ΣΩ. Φράζε ποίαν. ΞΕ. Τοιάνδε. λο-
E γιστική πού τις ἡμῖν ἦν ¹ τέχνη. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ.
Τῶν γνωστικῶν γε, οἶμαι, παντάπασι τεχνῶν. ΝΕ.
ΣΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ. Γνούσῃ δὲ λογιστικῇ τὴν ἐν
τοῖς ἀριθμοῖς διαφορὰν μῶν τι πλέον ἔργον δώσομεν
ἢ τὰ γνωσθέντα κρῖναι; ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Καὶ
γὰρ ἀρχιτέκτων γε πᾶς οὐκ αὐτὸς ἐργατικός, ἀλλὰ ἐρ-
γατῶν ἄρχων. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Παρεχόμενός γέ
που γνῶσιν, ἀλλ᾽ οὐ χειρουργίαν. ΝΕ. ΣΩ. Οὕτω.
260 ΞΕ. Δικαίως δὴ μετέχειν * ἂν λέγοιτο τῆς γνωστικῆς
ἐπιστήμης. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τούτῳ δέ γε,
οἶμαι, προσήκει κρίναντι μὴ τέλος ἔχειν μηδ᾽ ἀπηλλά-
χθαι, καθάπερ ὁ λογιστὴς ἀπήλλακτο, προστάττειν δὲ
ἑκάστοις τῶν ἐργατῶν τό γε πρόσφορον, ἕως ἂν ἀπερ-
γάσωνται τὸ προσταχθέν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ.
Οὐκοῦν γνωστικαὶ μὲν αἵ τε τοιαῦται ξύμπασαι καὶ
ὁπόσαι ξυνέπονται τῇ λογιστικῇ, κρίσει δὲ καὶ ἐπιτά-
B ξει ¹ διαφέρετον ἀλλήλοιν τούτω τὼ γένεε; ΝΕ. ΣΩ.
Φαίνεσθον. ΞΕ. Ἆρ᾽ οὖν συμπάσης τῆς γνωστικῆς εἰ
τὸ μὲν ἐπιτακτικὸν μέρος, τὸ δὲ κριτικὸν διαιρούμενοι
προσείποιμεν, ἐμμελῶς ἂν φαῖμεν διῃρῆσθαι; ΝΕ.
ΣΩ. Κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τοῖς
γε κοινῇ τι πράττουσιν ἀγαπητὸν ὁμονοεῖν. ΝΕ. ΣΩ.
Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ. Τούτου τοίνυν μέχριπερ ἂν αὐτοὶ
κοινωνῶμεν, ἐατέον τά γε τῶν ἄλλων δοξάσματα χαί-
C ρειν. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; IV. ΞΕ. ¹ Φέρε δή, ταύταιν
ταῖν τέχναιν ἡμῖν τὸν βασιλικὸν ἐν ποτέρᾳ θετέον;
ἆρ᾽ ἐν τῇ κριτικῇ, καθάπερ τινὰ θεατήν; ἢ μᾶλλον
τῆς ἐπιτακτικῆς ὡς ὄντα αὐτὸν τέχνης θήσομεν, δε-
σπόζοντά γε; ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ μᾶλλον; ΞΕ.
Τὴν ἐπιτακτικὴν δὴ τέχνην πάλιν ἂν εἴη θεατέον εἴ
πῃ διέστηκε. καί μοι δοκεῖ τῇδέ πῃ, καθάπερ ἡ τῶν
καπήλων τέχνη τῆς τῶν αὐτοπωλῶν διώρισται τέχνης,
καὶ τὸ ¹ βασιλικὸν γένος ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τῶν κηρύκων D
γένους ἀφωρίσθαι. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Πωληθέντα
που πρότερον ἔργα ἀλλότρια παραδεχόμενοι δεύτερον
πωλοῦσι πάλιν οἱ κάπηλοι. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ κηρυκικὸν φῦλον ἐπιταχθὲν τἀλ-
λότρια νοήματα παραδεχόμενον αὐτὸ δεύτερον ἐπιτάτ-
τει πάλιν ἑτέροις. ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕ. Τί
οὖν; εἰς ταὐτὸν μίξομεν βασιλικὴν ἑρμηνευτικῇ, κελευ-
στικῇ, μαντικῇ, ¹ κηρυκικῇ καὶ πολλαῖς ἑτέραις τούτων E
τέχναις συγγενέσιν, αἳ ξύμπασαι τό γ᾽ ἐπιτάττειν ἔχου-
σιν; ἢ βούλει, καθάπερ εἰκάζομεν νῦν δή, καὶ τοὔνο-
μα παρεικάσωμεν, ἐπειδὴ καὶ σχεδὸν ἀνώνυμον ὂν
τυγχάνει τὸ τῶν αὐτεπιτακτῶν γένος, καὶ ταύτῃ ταῦ-
τα διελώμεθα, τὸ μὲν τῶν βασιλέων γένος εἰς τὴν αὐ-
τεπιτακτικὴν θέντες, τοῦ δὲ ἄλλου παντὸς ἀμελήσαν-
τες, ὄνομα ἕτερον αὐτοῖς παραχωρήσαντες θέσθαι τι-
νά; τοῦ γὰρ ἄρχοντος ἕνεκα ἡμῖν ἡ μέθοδος ἦν, ἀλλ᾽
οὐχὶ τοῦ * ἐναντίου. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. V. ΞΕ. 261
Οὐκοῦν ἐπειδὴ τοῦτο μετρίως ἀφέστηκεν ἀπ᾽ ἐκείνων,
ἀλλοτριότητι διορισθὲν πρὸς οἰκειότητα, τοῦτο αὐτὸ
πάλιν αὖ διαιρεῖν ἀναγκαῖον, εἴ τινα τομὴν ἔτι ἔχομεν
ὑπείκουσαν ἐν τούτῳ; ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ. Καὶ
μὴν φαινόμεθα ἔχειν· ἀλλ᾽ ἐπακολουθῶν σύντεμνε.
ΝΕ. ΣΩ. Πῇ; ΞΕ. Πάντας ὁπόσους ἂν ἄρχοντας
διανοηθῶμεν ἐπιτάξει προσχρωμένους, ἆρ᾽ οὐχ εὑρήσο-
μεν γενέσεώς τινος ¹ ἕνεκα προστάττοντας; ΝΕ. ΣΩ. B
Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν τά γε γιγνόμενα πάντα
δίχα διαλαβεῖν οὐ παντάπασι χαλεπόν. ΝΕ. ΣΩ. Πῇ;
ΞΕ. Τὰ μὲν ἄψυχα αὐτῶν ἐστί που ξυμπάντων, τὰ δ᾽
ἔμψυχα. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τούτοις δέ γε αὐτοῖς
τὸ τοῦ γνωστικοῦ μέρος ἐπιτακτικὸν ὄν, εἴπερ βουλό-
μεθα τέμνειν, τεμοῦμεν. ΝΕ. ΣΩ. Κατὰ τί; ΞΕ.
Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς τῶν ἀψύχων γενέσεσιν αὐτοῦ τάσ-
σοντες, τὸ δ᾽ ἐπὶ ταῖς τῶν ἐμψύχων. καὶ ¹ πᾶν οὕτως C
ἤδη διαιρήσεται δίχα. ΝΕ. ΣΩ. Παντάπασί γε. ΞΕ.
Τὸ μὲν τοίνυν αὐτῶν παραλίπωμεν, τὸ δὲ ἀναλάβω-
μεν, ἀναλαβόντες δὲ μερισώμεθα εἰς δύο τὸ σύμπαν.
ΝΕ. ΣΩ. Λέγεις δ᾽ αὐτοῖν ἀναληπτέον εἶναι πότερον;
ΞΕ. Πάντως που τὸ περὶ τὰ ζῷα ἐπιτακτικόν. οὐ γὰρ
δή τό γε τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης ἐστί ποτε τῶν ἀψύ-
χων ἐπιστατοῦν, οἷον ἀρχιτεκτονικόν, ἀλλὰ γενναιότε-
ρον, ἐν τοῖς ζῴοις καὶ περὶ αὐτὰ ταῦτα τὴν ¹ δύναμιν D
ἀεὶ κεκτημένον. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Τήν γε μὴν
τῶν ζῴων γένεσιν καὶ τροφὴν τὴν μέν τις ἂν ἴδοι μο-
νοτροφίαν οὖσαν, τὴν δὲ κοινὴν τῶν ἐν ταῖς ἀγέλαις
θρεμμάτων ἐπιμέλειαν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Ἀλλ᾽
οὐ μὴν τόν γε πολιτικὸν εὑρήσομεν ἰδιοτρόφον, ὥσπερ
βοηλάτην ἤ τινα ἱπποκόμον, ἀλλ᾽ ἱπποφορβῷ τε καὶ
βουφορβῷ μᾶλλον προσεοικότα. ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεταί
γε δὴ ῥηθὲν νῦν. ΞΕ. Πότερον οὖν τῆς ζῳοτροφίας
τὴν ¹ τῶν ξυμπόλλων κοινὴν τροφὴν ἀγελαιοτροφίαν ἢ E
κοινοτροφικήν τινα ὀνομάζωμεν; ΝΕ. ΣΩ. Ὁπότερον
ἂν ἐν τῷ λόγῳ ξυμβαίνῃ. VI. ΞΕ. Καλῶς γε, ὦ Σώ-

κρατες· κἂν διαφυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς
ὀνόμασι, πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσει φρο-
νήσεως. νῦν δὲ τοῦτο μέν, καθάπερ διακελεύει, ποιη-
τέον· τὴν δὲ ἀγελαιοτροφικὴν ἆρ' ἐννοεῖς πῇ τις, δίδυ-
262 μον ἀποφήνας τὸ ζητούμενον ἐν * διπλασίοισι τὰ νῦν,
ἐν τοῖς ἡμίσεσιν εἰς τότε ποιήσει ζητεῖσθαι; ΝΕ. ΣΩ.
Προθυμήσομαι. καί μοι δοκεῖ τῶν μὲν ἀνθρώπων
ἑτέρα τις εἶναι, τῶν δὲ αὖ θηρίων ἄλλη τροφή. ΞΕ.
Παντάπασί γε προθυμότατα καὶ ἀνδρειότατα διῄρη-
σαι. μὴ μέντοι τοῦτό γε εἰσαῦθις κατὰ δύναμιν πά-
σχωμεν. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Μὴ σμικρὸν μό-
ριον ἓν πρὸς μεγάλα καὶ πολλὰ ἀφαιρῶμεν, μηδὲ εἴ-
B δους χωρίς· ἀλλὰ τὸ μέρος ἅμα εἶδος ἐχέτω. κάλλι-
στον μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἄλλων εὐθὺς διαχωρίζειν τὸ
ζητούμενον, ἂν ὀρθῶς ἔχῃ, καθάπερ ὀλίγον σὺ πρό-
τερον οἰηθεὶς ἔχειν τὴν διαίρεσιν ἐπέσπευσας τὸν λό-
γον, ἰδὼν ἐπ' ἀνθρώπους πορευόμενον. ἀλλὰ γάρ, ὦ
φίλε, λεπτουργεῖν οὐκ ἀσφαλές, διὰ μέσων δὲ ἀσφα-
λέστερον ἰέναι τέμνοντας, καὶ μᾶλλον ἰδέαις ἄν τις
C προστυγχάνοι. τοῦτο δὲ διαφέρει τὸ πᾶν πρὸς τὰς
ζητήσεις. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς, ὦ ξένε, λέγεις τοῦτο; ΞΕ.
Πειρατέον ἔτι σαφέστερον φράζειν εὐνοίᾳ τῆς σῆς φύ-
σεως, ὦ Σώκρατες. ἐν τῷ μὲν οὖν παρεστηκότι τὰ νῦν
δηλῶσαι μηδὲν ἐνδεῶς ἀδύνατον· ἐπιχειρητέον δέ τι
καὶ σμικρῷ πλέον αὐτὸ προαγαγεῖν εἰς τὸ πρόσθεν
σαφηνείας ἕνεκα. ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον οὖν δὴ φράζεις,
διαιρουμένους ἡμᾶς οὐκ ὀρθῶς ἄρτι δρᾶν; ΞΕ. Τοι-
όνδε, οἷον εἴ τις τἀνθρώπινον ἐπιχειρήσας δίχα διελέ-
D σθαι γένος διαιροῖ καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἐνθάδε
διανέμουσι· τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ὡς ἓν ἀπὸ πάντων ἀ-
φαιροῦντες χωρίς, σύμπασι δὲ τοῖς ἄλλοις γένεσιν,
ἀπείροις οὖσι καὶ ἀμίκτοις καὶ ἀσυμφώνοις πρὸς ἄλ-
ληλα, βάρβαρον μιᾷ κλήσει προσειπόντες [αὐτό,] διὰ
ταύτην τὴν μίαν κλῆσιν καὶ γένος ἓν αὐτὸ εἶναι προσ-
δοκῶσιν· ἢ τὸν ἀριθμόν τις αὖ νομίζοι κατ' εἴδη δύο
διαιρεῖν μυριάδα ἀποτεμνόμενος ἀπὸ πάντων ὡς ἓν
E εἶδος ἀποχωρίζων, καὶ τῷ λοιπῷ δὴ παντὶ θέμενος
ἓν ὄνομα διὰ τὴν κλῆσιν αὖ καὶ τοῦτ' ἀξιοῖ γένος
ἐκείνου χωρὶς ἕτερον ἓν γίγνεσθαι. κάλλιον δέ που καὶ
μᾶλλον κατ' εἴδη καὶ δίχα διαιροῖτ' ἄν, εἰ τὸν μὲν
ἀριθμὸν ἀρτίῳ καὶ περιττῷ τις τέμνοι, τὸ δὲ αὖ τῶν
ἀνθρώπων γένος ἄῤῥενι καὶ θήλει, Λυδοὺς δὲ ἢ Φρύ-
γας ἤ τινας ἑτέρους πρὸς ἅπαντας τάττων ἀποσχίζοι
τότε, ἡνίκα ἀποροῖ γένος ἅμα καὶ μέρος εὑρίσκειν
263 ἑκάτερον * τῶν σχισθέντων. VII. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθό-
τατα. ἀλλὰ γὰρ τοῦτ' αὐτό, ὦ ξένε, πῶς ἄν τις γένος
καὶ μέρος ἐναργέστερον γνοίη, ὡς οὐ ταὐτόν ἐστον
ἀλλ' ἕτερον ἀλλήλοιν; ΞΕ. Ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, οὐ
φαῦλον προστάττεις, Σώκρατες. ἡμεῖς μὲν καὶ νῦν μα-
κροτέραν τοῦ δέοντος ἀπὸ τοῦ προτεθέντος λόγου πε-
πλανήμεθα, σὺ δ' ἔτι πλέον ἡμᾶς κελεύεις πλανηθῆ-
ναι. νῦν μὲν οὖν, ὥσπερ εἰκός, ἐπανίωμεν πάλιν· ταῦ-
B τα δὲ εἰσαῦθις κατὰ σχολήν, καθάπερ ἰχνεύοντες,
μέτιμεν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτό γε αὖ παντάπασι φύλα-
ξαι, μή ποτε παρ' ἐμοῦ δόξῃς αὐτὸ ἐναργῶς διωρι-
σμένον ἀκηκοέναι. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Εἶδός
τε καὶ μέρος ἕτερον ἀλλήλων εἶναι. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν;
ΞΕ. Ὡς εἶδος μὲν ὅταν ᾖ του, καὶ μέρος αὐτὸ ἀναγ-
καῖον εἶναι τοῦ πράγματος, ὅτουπερ ἂν εἶδος λέγη-
ται· μέρος δὲ εἶδος οὐδεμία ἀνάγκη. ταύτῃ με ἢ ἐκεί-
νῃ μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, ἀεὶ φάθι λέγειν. ΝΕ. ΣΩ.
Ταῦτ' ἔσται. ΞΕ. Φράσον δή μοι τὸ μετὰ τοῦτο. C
ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕ. Τὸ τῆς ἀποπλανήσεως ὁπό-
θεν ἡμᾶς δεῦρ' ἤγαγεν. οἶμαι μὲν γὰρ μάλιστα, ὅθεν
ἐρωτηθεὶς σὺ τὴν ἀγελαιοτροφίαν ὅπῃ διαιρετέον εἶ-
πες μάλα προθύμως δύ' εἶναι ζώων γένη, τὸ μὲν
ἀνθρώπινον, ἕτερον δὲ τῶν ἄλλων ξυμπάντων θηρίων
ἕν. ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Καὶ ἔμοιγε δὴ τότ' ἐφά-
νης μέρος ἀφαιρῶν ἡγεῖσθαι καταλιπεῖν τὸ λοιπὸν αὖ
πάντων γένος ἕν, ὅτι πᾶσι ταὐτὸν ἐπονομάζειν ἔσχες
ὄνομα, θηρία καλέσας. ΝΕ. ΣΩ. Ἦν καὶ ταῦτα οὕ- D
τω. ΞΕ. Τὸ δέ γε, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, τάχ' ἄν,
εἴ που φρόνιμόν ἐστί τι ζῷον ἕτερον, οἷον δοκεῖ τὸ
τῶν γεράνων, ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο, [ὃ] κατὰ ταὐτὰ ἴσως
διονομάζοι, καθάπερ καὶ σύ, γεράνους μὲν ἓν γένος
ἀντιτιθὲν τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ σεμνῦνον αὐτὸ ἑαυτό,
τὰ δὲ ἄλλα μετὰ τῶν ἀνθρώπων ξυλλαβὸν εἰς ταὐτὸ
οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἴσως θηρία προσείποι. πειραθῶμεν
οὖν ἡμεῖς ἐξευλαβεῖσθαι πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτα. ΝΕ.
ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Μὴ πᾶν τὸ τῶν ζώων γένος διαι- E
ρούμενοι, ἵνα ἧττον αὐτὰ πάσχωμεν. ΝΕ. ΣΩ. Οὐ-
δὲν γὰρ δεῖ. ΞΕ. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τότε ἡμαρτάνετο
ταύτῃ. ΝΕ. ΣΩ. Τί δή; ΞΕ. Τῆς γνωστικῆς ὅσον
ἐπιτακτικὸν ἡμῖν μέρος, ἦν που τοῦ ζωοτροφικοῦ γέ-
νους, ἀγελαίων μὴν ζώων. ἢ γάρ; ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ.
Διῄρητο τοίνυν ἤδη καὶ τότε ξύμπαν τὸ ζῷον * τῷ τι- 264
θασῷ καὶ ἀγρίῳ. τὰ μὲν γὰρ ἔχοντα τιθασεύεσθαι
φύσιν ἥμερα προσείρηται, τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ἄγρια. ΝΕ.
ΣΩ. Καλῶς. ΞΕ. Ἣν δέ γε θηρεύομεν ἐπιστήμην, ἐν
τοῖς ἡμέροις ἦν τε καὶ ἔστιν, ἐπὶ τοῖς ἀγελαίοις μὴν
ζητητέα θρέμμασι. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Μὴ τοίνυν
διαιρώμεθα ὥσπερ τότε, πρὸς ἅπαντα ἀποβλέψαντες,
μηδὲ σπεύσαντες, ἵνα δὴ ταχὺ γενώμεθα πρὸς τῇ πο-
λιτικῇ. πεποίηκε γὰρ ἡμᾶς καὶ νῦν παθεῖν τὸ κατὰ B
τὴν παροιμίαν πάθος. ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕ. Οὐχ
ἡσύχους εὖ διαιροῦντας ἠνυκέναι βραδύτερον. ΝΕ. ΣΩ.
Καὶ καλῶς γε, ὦ ξένε, πεποίηκε. VIII. ΞΕ. Ταῦτ'
ἔστω. πάλιν δ' οὖν ἐξ ἀρχῆς τὴν κοινοτροφικὴν πει-
ρώμεθα διαιρεῖν· ἴσως γὰρ καὶ τοῦτο, ὃ σὺ προθυ-
μεῖ διαπεραινόμενος ὁ λόγος αὐτός σοι κάλλιον μηνύ-
σει. καί μοι φράζε. ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον δή; ΞΕ. Τό-
δε, εἴ τινων πολλάκις ἄρα διακήκοας· οὐ γὰρ δὴ C
προστυχής γε αὐτὸς οἶδ' ὅτι γέγονας ταῖς ἐν τῷ Νεί-
λῳ τιθασείαις τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ἐν ταῖς βασιλικαῖς
λίμναις. ἐν μὲν γὰρ κρήναις τάχ' ἂν ἴσως εἴης ᾐσθη-
μένος. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τεθέαμαι
κἀκεῖνα πολλῶν ἀκήκοα. ΞΕ. Καὶ μὴν χηνοβωτίας γε
καὶ γερανοβωτίας, εἰ καὶ μὴ πεπλάνησαι περὶ τὰ Θετ-
ταλικὰ πεδία, πέπυσαι γοῦν καὶ πιστεύεις εἶναι. ΝΕ.
ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Τοῦδ' ἕνεκά τοι πάντα ἠρώτησα D
ταῦτα, διότι τῆς τῶν ἀγελαίων τροφῆς ἔστι μὲν ἔνυ-
δρον, ἔστι δὲ καὶ ξηροβατικόν. ΝΕ. ΣΩ. Ἔστι γὰρ
οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ ταύτῃ δεῖν διχά-
ζειν τὴν κοινοτροφικὴν ἐπιστήμην, ἐφ' ἑκατέρῳ τούτων
τὸ μέρος αὐτῆς ἐπινέμοντας ἑκάτερον, τὸ μὲν ἕτερον
ὑγροτροφικὸν ὀνομάζοντας, τὸ δ' ἕτερον ξηροτροφι-
κόν; ΝΕ. ΣΩ. Ἔμοιγε. ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ τὸ βασι-
λικὸν οὕτως οὐ ζητήσομεν ὁποτέρας ἐστὶ τῆς τέχνης· E

δῆλον γὰρ δὴ παντί. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ.
Πᾶς μὲν δὴ τό γε ξηροτροφικὸν τῆς ἀγελαιοτροφίας
διέλοιτ' ἂν φῦλον. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Τῷ πτηνῷ τε
καὶ πεζῷ διορισάμενος. ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕ.
Τί δέ; τὸ πολιτικὸν εἰ περὶ τὸ πεζόν, ζητητέον; ἢ οὐκ
οἴει καὶ τὸν ἀφρονέστατον ὡς ἔπος εἰπεῖν δοξάζειν
οὕτως; ΝΕ. ΣΩ. Ἔγωγε. ΞΕ. Τὴν δὲ πεζονομικήν,
καθάπερ ἄρτι τὸν ἀριθμόν, δεῖ τεμνομένην δίχα ἀπο-
φαίνειν. ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐφ' ὅ γε
265 μέρος ὥρμηκεν ἡμῖν * ὁ λόγος, ἐπ' ἐκεῖνο δύο τινὲ κα-
θορᾶν ὁδὼ τεταμένα φαίνεται, τὴν μὲν θάττω, πρὸς
μέγα μέρος σμικρὸν διαιρουμένην, τὴν δέ, ὅπερ ἐν τῷ
πρόσθεν ἐλέγομεν, ὅτι δεῖ μεσοτομεῖν ὡς μάλιστα,
τοῦτ' ἔχουσαν μᾶλλον, μακροτέραν γε μήν. ἔξεστιν
οὖν, ὁποτέραν ἂν βουληθῶμεν, ταύτην πορευθῆναι.
ΝΕ. ΣΩ. Τί δέ; ἀμφοτέρας ἀδύνατον; ΞΕ. Ἅμα γ',
ὦ θαυμαστέ· ἐν μέρει γε μὴν δῆλον ὅτι δυνατόν. ΝΕ.
B ΣΩ. Ἐν μέρει τοίνυν ἔγωγε ἀμφοτέρας | αἱροῦμαι. ΞΕ.
Ῥᾴδιον, ἐπειδὴ τὸ λοιπὸν βραχύ· κατ' ἀρχὰς μὴν καὶ
μεσοῦσιν ἅμα τῆς πορείας χαλεπὸν ἂν ἦν ἡμῖν τὸ
πρόσταγμα. νῦν δ', ἐπειδὴ δοκεῖ ταύτῃ, τὴν μακροτέ-
ραν πρότερον ἴωμεν· νεαλέστεροι γὰρ ὄντες ῥᾷον αὐ-
τὴν πορευσόμεθα. τὴν δὲ δὴ διαίρεσιν ὅρα. ΝΕ. ΣΩ.
Λέγε. IX. ΞΕ. Τὰ πεζὰ ἡμῖν τῶν ἡμέρων, ὅσαπερ
ἀγελαῖα, διῃρημένα ἐστὶ φύσει δίχα. ΝΕ. ΣΩ. Τίνι;
C ΞΕ. Τῷ τῶν μὲν τὴν γένεσιν ἄκερων εἶναι, τῶν δὲ |
κερασφόρον. ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται. ΞΕ. Τὴν δὴ πεζο-
νομικὴν διελὼν ἀπόδος ἑκατέρῳ τῷ μέρει, λόγῳ χρώ-
μενος· ἂν γὰρ ὀνομάζειν αὐτὰ βουληθῇς, ἔσται σοι
περιπεπλεγμένον μᾶλλον τοῦ δέοντος. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς
οὖν χρὴ λέγειν; ΞΕ. Ὧδε· τῆς πεζονομικῆς ἐπιστήμης
δίχα διαιρεθείσης τὸ μόριον θάτερον ἐπὶ τῷ κεροφό-
ρῳ μέρει τῷ τῆς ἀγέλης ἐπιτετάχθαι, τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ
τῷ τῆς ἀκεράτου. ΝΕ. ΣΩ. Ταῦτ' ἔστω ταύτῃ λε-
D χθέντα· πάντως | γὰρ ἱκανῶς δεδήλωται. ΞΕ. Καὶ
μὴν ὅ γε βασιλεὺς ἡμῖν αὖ καταφανὴς ὅτι κολοβὸν
ἀγέλην τινὰ κεράτων νομεύει. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ
δῆλος; ΞΕ. Ταύτην τοίνυν καταθραύσαντες τὸ γι-
γνόμενον αὐτῷ πειρώμεθα ἀποδοῦναι. ΝΕ. ΣΩ. Πά-
νυ γε. ΞΕ. Πότερον οὖν βούλει τῷ σχιστῷ τε καὶ
τῷ καλουμένῳ μώνυχι διαιρεῖν αὐτήν, ἢ τῇ κοινογονίᾳ
τε καὶ ἰδιογονίᾳ; μανθάνεις γάρ που. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ
E ποῖον; ΞΕ. Ὅτι τὸ μὲν τῶν ἵππων καὶ ὄνων | πέφυ-
κεν ἐξ ἀλλήλων γεννᾶν. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ
γε λοιπὸν ἔτι τῆς λείας ἀγέλης τῶν ἡμέρων ἀμιγὲς γέ-
νει πρὸς ἄλληλα. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τί δ';
ὁ πολιτικὸς ἆρ' ἐπιμέλειαν ἔχειν φαίνεται πότερα κοι-
νογενοῦς φύσεως ἤ τινος ἰδιογενοῦς; ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον
ὅτι τῆς ἀμίκτου. ΞΕ. Ταύτην δὴ δεῖ καθάπερ τὰ ἔμ-
προσθεν, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς δίχα διαστέλλειν. ΝΕ. ΣΩ.
266 Δεῖ γὰρ οὖν. ΞΕ. * Καὶ μὴν τό γε ζῷον, ὅσον ἥμε-
ρον καὶ ἀγελαῖον, σχεδὸν πλὴν γενοῖν δυοῖν πᾶν ἤδη
κατακεκερμάτισται. τὸ γὰρ τῶν κυνῶν οὐκ ἐπάξιον
καταριθμεῖν γένος ὡς ἐν ἀγελαίοις θρέμμασιν. ΝΕ.
ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ἀλλὰ τίνι δὴ τὼ δύο διαιροῦμεν;
ΞΕ. Ὧιπερ καὶ δίκαιόν γε Θεαίτητόν τε καὶ σὲ διανέ-
μειν, ἐπειδὴ καὶ γεωμετρίας ἅπτεσθον. ΝΕ. ΣΩ. Τῷ;
ΞΕ. Τῇ διαμέτρῳ δήπου καὶ πάλιν τῇ τῆς διαμέτρου
διαμέτρῳ. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς εἶπες; ΞΕ. Ἡ φύσις, ἣν
τὸ γένος ἡμῶν | τῶν ἀνθρώπων κέκτηται, μῶν ἄλλως B
πως εἰς τὴν πορείαν πέφυκεν ἢ καθάπερ ἡ διάμετρος ἡ
δυνάμει δίπους; ΝΕ. ΣΩ. Οὐκ ἄλλως. ΞΕ. Καὶ μὴν
ἥ γε τοῦ λοιποῦ γένους πάλιν ἐστὶ κατὰ δύναμιν αὖ
τῆς ἡμετέρας δυνάμεως διάμετρος, εἴπερ δυοῖν γέ ἐστι
ποδοῖν δὶς πεφυκυῖα. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὐκ ἔστι;
καὶ δὴ καὶ σχεδὸν ὃ βούλει δηλοῦν μανθάνω. ΞΕ.
Πρὸς δὴ τούτοις ἕτερον αὖ τι τῶν πρὸς γέλωτα εὐδο-
κιμησάντων ἄν, ὦ Σώκρατες, ἆρα καθορῶμεν ἡμῖν | C
γεγονὸς ἐν τοῖς διῃρημένοις; ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ.
Τἀνθρώπινον ἡμῶν ἅμα γένος ξυνειληχὸς καὶ ξυνδε-
δραμηκὸς γένει τῷ τῶν ὄντων γενναιοτάτῳ καὶ ἅμα
εὐχερεστάτῳ. ΝΕ. ΣΩ. Καθορῶ καὶ μάλ' ἀτόπως
ξυμβαῖνον. ΞΕ. Τί δ'; οὐκ εἰκὸς ὕστατα ἀφικνεῖσθαι
τὰ βραδύτατα; ΝΕ. ΣΩ. Ναί, τοῦτό γε. ΞΕ. Τόδε
δὲ οὐκ ἐννοοῦμεν, ὡς ἔτι γελοιότερος ὁ βασιλεὺς φαί-
νεται μετὰ τῆς ἀγέλης ξυνδιαθέων καὶ ξύνδρομα πε-
πορευμένος τῷ τῶν ἀνδρῶν αὖ πρὸς τὸν εὐχερῆ βίον
| ἄριστα γεγυμνασμένῳ; ΝΕ. ΣΩ. Παντάπασι μὲν D
οὖν. ΞΕ. Νῦν γάρ, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνό ἐστι κατα-
φανὲς μᾶλλον τὸ ῥηθὲν τότ' ἐν τῇ περὶ τὸν σοφιστὴν
ζητήσει. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὅτι τῇ τοιᾷδε
μεθόδῳ τῶν λόγων οὔτε σεμνοτέρου μᾶλλον ἐμέλησεν
ἢ μή, τόν τε σμικρότερον οὐδὲν ἠτίμακε πρὸ τοῦ μεί-
ζονος, ἀεὶ δὲ καθ' αὑτὴν περαίνει τἀληθέστατον. ΝΕ.
ΣΩ. Ἔοικεν. ΞΕ. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο, ἵνα μή με
φθῇς ἐρωτήσας τὴν βραχυτέραν ὁδὸν ἥτις τότε ἦν ἐπὶ
τὸν τοῦ | βασιλέως ὅρον, αὐτός σοι πρότερον ἔλθω; E
ΝΕ. ΣΩ. Σφόδρα γε. ΞΕ. Λέγω δὴ δεῖν τότε εὐθὺς
τὸ πεζὸν τῷ δίποδι πρὸς τὸ τετράπουν γένος διανεῖ-
μαι, κατιδόντα δὲ τἀνθρώπινον ἔτι μόνῳ τῷ πτηνῷ
ξυνειληχὸς τὴν δίποδα ἀγέλην πάλιν τῷ ψιλῷ καὶ τῷ
πτεροφυεῖ τέμνειν, τμηθείσης δὲ αὐτῆς καὶ τότ' ἤδη
τῆς ἀνθρωπονομικῆς δηλωθείσης τέχνης φέροντα τὸν
πολιτικὸν καὶ βασιλικόν, οἷον ἡνίοχον εἰς αὐτὴν ἐν-
στήσαντα, παραδοῦναι τὰς τῆς πόλεως ἡνίας, ὡς οἰ-
κείας καὶ αὐτῷ ταύτης οὔσης τῆς ἐπιστήμης. * ΝΕ. ΣΩ. 267
Καλῶς, καὶ καθαπερεὶ χρέος ἀπέδωκάς μοι τὸν λόγον,
προσθεὶς τὴν ἐκτροπὴν οἷον τόκον καὶ ἀναπληρώσας
αὐτόν. X. ΞΕ. Φέρε δή, καὶ ξυνείρωμεν ἐπανελθόν-
τες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν μέχρι τῆς τελευτῆς τὸν λόγον τοῦ
ὀνόματος τῆς τοῦ πολιτικοῦ τέχνης. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ
μὲν οὖν. ΞΕ. Τῆς γνωστικῆς τοίνυν ἐπιστήμης ἡμῖν
ἦν κατ' ἀρχὰς μέρος ἐπιτακτικόν· τούτου δὲ ἀπεικα-
σθὲν τὸ μόριον αὐτεπιτακτικὸν ἐῤῥήθη. ζωοτροφικὴ
δὲ | πάλιν αὐτεπιτακτικῆς οὐ τὸ σμικρότατον τῶν γε- B
νῶν ἀπεσχίζετο· καὶ ζωοτροφικῆς εἶδος ἀγελαιοτροφι-
κόν, ἀγελαιοτροφικοῦ δ' αὖ πεζονομικόν. τοῦ δὲ πε-
ζονομικοῦ μάλιστα ἀπετέμνετο τέχνη τῆς ἀκεράτου φύ-
σεως θρεπτική. ταύτης δ' αὖ τὸ μέρος οὐκ ἔλαττον
τριπλοῦ συμπλέκειν ἀναγκαῖον, ἂν εἰς ἕν τις αὐτὸ ὄνο-
μα ξυναγαγεῖν βουληθῇ, γενέσεως ἀμίκτου νομευτικὴν
ἐπιστήμην προσαγορεύων. τὸ δ' ἀπὸ τούτου τμῆμα,
ἐπὶ ποίμνῃ | δίποδι μέρος ἀνθρωπονομικὸν ἔτι λει- C
φθὲν μόνον, τοῦτ' αὐτό ἐστιν ἤδη τὸ ζητηθέν, ἅμα
βασιλικὸν ταὐτὸ κληθὲν καὶ πολιτικόν. ΝΕ. ΣΩ.
Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρά γ', ὦ Σώκρατες, ἀλη-
θῶς ἡμῖν τοῦτο, καθάπερ σὺ νῦν εἴρηκας, οὕτως ἐστὶ
καὶ πεπραγμένον; ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕ. Τὸ

παντάπασιν ἱκανῶς εἰρῆσθαι τὸ προτεθέν. ἢ τοῦτ' αὐτὸ καὶ μάλιστα ἡ ζήτησις ἐλλείπει, τὸ τὸν λόγον εἰρῆσθαι μέν πως, οὐ μὴν παντάπασί γε τελέως ἀπ-
D εἰργάσθαι; ǀ ΝΕ. ΣΩ. Πῶς εἶπες; ΞΕ. Ἐγὼ νῷν πειράσομαι τοῦτ' αὐτό, ὃ διανοοῦμαι, νῦν ἔτι μᾶλλον δηλῶσαι. ΝΕ. ΣΩ. Λέγοις ἄν. ΞΕ. Οὐκοῦν τῶν νομευτικῶν ἡμῖν πολλῶν φανεισῶν ἄρτι τεχνῶν μία τις ἦν ἡ πολιτικὴ καὶ μιᾶς τινος ἀγέλης ἐπιμέλεια. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Ταύτην δέ γε διώριζεν ὁ λόγος οὐχ ἵππων εἶναι τροφὸν οὐδ' ἄλλων θηρίων, ἀλλ' ἀνθρώπων κοινοτροφικὴν ἐπιστήμην. ΝΕ. ΣΩ. Οὕτω. XI.
E ΞΕ. Τὸ ǀ δὴ τῶν νομέων πάντων διάφορον καὶ τὸ τῶν βασιλέων θεασώμεθα. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Εἴ τις τῶν ἄλλων, τὸ τέχνης ἄλλης ὄνομα ἔχων, κοινῇ τῆς ἀγέλης ξύντροφος εἶναι φησὶ καὶ προσποιεῖται. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς φῄς; ΞΕ. Οἷον οἱ ἔμποροι καὶ γεωργοὶ καὶ σιτουργοὶ πάντες, καὶ πρὸς τούτοις γυμνασταὶ καὶ τὸ τῶν ἰατρῶν γένος, οἶσθ' ὅτι τοῖς περὶ τἀνθρώπινα νομεῦσιν, οὓς πολιτικοὺς ἐκαλέσαμεν, παντά-
268 πασι τῷ λόγῳ * διαμάχοιντ' ἂν οὗτοι σύμπαντες, ὡς σφεῖς τῆς τροφῆς ἐπιμελοῦνται τῆς ἀνθρωπίνης, οὐ μόνον ἀγελαίων ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν; ΝΕ. ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ἂν λέγοιεν; ΞΕ. Ἴσως· καὶ τοῦτο μὲν ἐπισκεψόμεθα, τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι βουκόλῳ γε οὐδεὶς ἀμφισβητήσει περὶ τούτων οὐδενός, ἀλλ' αὐτὸς τῆς ἀγέλης τροφὸς ὁ βουφορβός, αὐτὸς ἰατρός, αὐτὸς οἷον νυμφευτὴς καὶ πε-
B ρὶ τοὺς τῶν γιγνομένων τόκους καὶ λοχείας ǀ μόνος ἐπιστήμων τῆς μαιευτικῆς. ἔτι τοίνυν παιδιᾶς καὶ μουσικῆς ἐφ' ὅσον αὐτοῦ τὰ θρέμματα φύσει μετείληφεν, οὐκ ἄλλος κρείττων παραμυθεῖσθαι καὶ κηλῶν πραΰνειν, μετά τε ὀργάνων καὶ ψιλῷ τῷ στόματι τὴν τῆς αὐτοῦ ποίμνης ἄριστα μεταχειριζόμενος μουσικήν. καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων πέρι νομέων ὁ αὐτὸς τρόπος. ἦ γάρ; ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕ. Πῶς οὖν ἡμῖν ὁ λόγος ὀρθὸς φανεῖται καὶ ἀκέραιος ὁ περὶ τοῦ βασιλέως, ὅταν
C αὐτὸν νομέα καὶ τροφὸν ǀ ἀγέλης ἀνθρωπίνης θῶμεν μόνον ἐκκρίνοντες μυρίων ἄλλων ἀμφισβητούντων; ΝΕ. ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐφοβήθημεν ὑποπτεύσαντες μὴ λέγοντες μέν τι τυγχάνοιμεν σχῆμα βασιλικόν, οὐ μὴν ἀπειργασμένοι γε εἶμέν πω δι' ἀκριβείας τὸν πολιτικόν, ἕως ἂν τοὺς περικεχυμένους αὐτῷ καὶ τῆς συννομῆς αὐτῷ ἀντιποιουμένους περιελόντες καὶ χωρίσαντες ἀπ' ἐκείνων καθαρὸν
D μόνον αὐτὸν ἀποφήνωμεν; ǀ ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΞΕ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἡμῖν ποιητέον, εἰ μὴ μέλλοιμεν ἐπὶ τῷ τέλει καταισχῦναι τὸν λόγον. ΝΕ. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οὐδαμῶς τοῦτό γε δραστέον. XII. ΞΕ. Πάλιν τοίνυν ἐξ ἄλλης ἀρχῆς δεῖ καθ' ἑτέραν ὁδὸν πορευθῆναί τινα. ΝΕ. ΣΩ. Ποίαν δή; ΞΕ. Σχεδὸν παιδιὰν ἐγκερασαμένους· συχνῷ γὰρ μέρει δεῖ μεγάλου μύθου προσχρήσασθαι, καὶ τὸ λοιπὸν δή, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν, μέρος ἀεὶ μέρους ἀφαιρου-
E μένους ǀ ἐπ' ἄκρον ἀφικνεῖσθαι τὸ ζητούμενον. οὐκοῦν χρή; ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ἀλλὰ δὴ τῷ μύθῳ μου πάνυ πρόσεχε τὸν νοῦν, καθάπερ οἱ παῖδες· πάντως οὐ πολλὰ ἐκφεύγεις παιδιᾶς ἔτη. ΝΕ. ΣΩ. Λέγοις ἄν. ΞΕ. Ἦν τοίνυν καὶ ἔτι ἔσται τῶν πάλαι λεχθέντων πολλά τε ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τὴν Ἀτρέως τε καὶ Θυέστου λεχθεῖσαν ἔριν φάσμα. ἀκήκοας γάρ που καὶ ἀπομνημονεύεις ὅ φασι γενέσθαι τότε. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ περὶ τῆς χρυσῆς ἀρνὸς ἴσως σημεῖον φράζεις. * ΞΕ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ τὸ περὶ τῆς 269
μεταβολῆς δύσεώς τε καὶ ἀνατολῆς ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, ὡς ἄρα ὅθεν μὲν ἀνατέλλει νῦν, εἰς τοῦτον τότε τὸν τόπον ἐδύετο, ἀνέτελλε δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου, τότε δὲ δὴ μαρτυρήσας ἄρα ὁ θεὸς Ἀτρεῖ μετέβαλεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ νῦν σχῆμα. ΝΕ. ΣΩ. Λέγεται γὰρ οὖν δὴ καὶ τοῦτο. ΞΕ. Καὶ μὴν αὖ καὶ τήν γε βασιλείαν, ἣν ἦρξε Κρόνος, πολλῶν ἀκηκόαμεν. ΝΕ. ΣΩ.
ǀ Πλείστων μὲν οὖν. ΞΕ. Τί δέ; τὸ τοὺς ἔμπροσθεν B
φύεσθαι γηγενεῖς καὶ μὴ ἐξ ἀλλήλων γεννᾶσθαι; ΝΕ. ΣΩ. Καὶ τοῦτο ἓν τῶν πάλαι λεχθέντων. ΞΕ. Ταῦτα τοίνυν ἔστι μὲν ξύμπαντα ἐκ ταὐτοῦ πάθους, καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα μυρία καὶ τούτων ἔτι θαυμαστότερα, διὰ δὲ χρόνου πλῆθος τὰ μὲν αὐτῶν ἀπέσβηκε, τὰ δὲ διεσπαρμένα εἴρηται χωρὶς ἕκαστα ἀπ' ἀλλήλων. ὃ δ' ἐστὶ πᾶσι τούτοις ǀ αἴτιον τὸ πάθος, οὐδεὶς εἴρηκε, C
νῦν δὲ δὴ λεκτέον· εἰς γὰρ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόδειξιν πρέψει ῥηθέν. XIII. ΝΕ. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες, καὶ λέγε μηδὲν ἐλλείπων. ΞΕ. Ἀκούοις ἄν. τὸ γὰρ πᾶν τόδε τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ πορευόμενον καὶ συγκυκλεῖ, τοτὲ δ' ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφωσιν ἤδη χρόνου, τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τἀναντία περιάγεται, ζῷον ὂν καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τοῦ ǀ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ' D
ἀρχάς. τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀνάπαλιν ἰέναι διὰ τόδ' ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονεν. ΝΕ. ΣΩ. Διὰ τὸ ποῖον δή; ΞΕ. Τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν ἀεὶ καὶ ταὐτὸν εἶναι τοῖς πάντων θειοτάτοις προσήκει μόνοις, σώματος δὲ φύσις οὐ ταύτης τῆς τάξεως. ὃν δὲ οὐρανὸν καὶ κόσμον ἐπωνομάκαμεν, πολλῶν μὲν καὶ μακαρίων παρὰ τοῦ γεννήσαντος μετείληφεν, ἀτὰρ οὖν δὴ κεκοινώνηκέ γε καὶ σώματος. ὅθεν αὐτῷ μεταβολῆς ἀμοίρῳ γίγνεσθαι διὰ παντὸς ἀδύνατον, ǀ κατὰ δύναμίν γε E
μὴν ὅ τι μάλιστα ἐν τῷ αὐτῷ κατὰ ταὐτὰ μίαν φορὰν κινεῖται· διὸ τὴν ἀνακύκλησιν εἴληχεν, ὅ τι σμικροτάτην τῆς αὐτοῦ κινήσεως παράλλαξιν. αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ στρέφειν ἀεὶ σχεδὸν οὐδενὶ δυνατὸν πλὴν τῷ τῶν κινουμένων αὖ πάντων ἡγουμένῳ. κινεῖν δὲ τούτῳ τοτὲ μὲν ἄλλως, αὖθις δὲ ἐναντίως οὐ θέμις. ἐκ πάντων δὴ τούτων τὸν κόσμον μήτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν ἀεί, μήτ' αὖ ὅλον ἀεὶ ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι διττὰς καὶ ἐναντίας περιαγωγάς, μήτ' αὖ δύο τινὲ θεὼ * φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία στρέφειν αὐτόν, 270
ἀλλ' ὅπερ ἄρτι ἐῤῥήθη καὶ μόνον λοιπόν, τοτὲ μὲν ὑπ' ἄλλης συμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας, τὸ ζῆν πάλιν ἐπικτώμενον καὶ λαμβάνοντα ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ, τοτὲ δ' ὅταν ἀνεθῇ, δι' ἑαυτοῦ αὐτὸν ἰέναι, κατὰ καιρὸν ἀφεθέντα τοιοῦτον, ὥστε ἀνάπαλιν πορεύεσθαι πολλὰς περιόδων μυριάδας διὰ τὸ μέγιστον ὂν καὶ ἰσοῤῥοπώτατον ἐπὶ σμικροτάτου βαῖνον ποδὸς ἰέναι. ΝΕ. ΣΩ. ǀ Φαίνεται γοῦν δὴ καὶ B
μάλα εἰκότως εἰρῆσθαι πάνθ' ὅσα διελήλυθας. XIV. ΞΕ. Λογισάμενοι δὴ ξυννοήσωμεν τὸ πάθος ἐκ τῶν νῦν λεχθέντων, ὃ πάντων ἔφαμεν εἶναι τῶν θαυμαστῶν αἴτιον. ἔστι γὰρ οὖν δὴ τοῦτ' αὐτό. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Τὸ τὴν τοῦ παντὸς φορὰν τοτὲ μὲν

ἐφ' ἃ νῦν κυκλεῖται φέρεσθαι, τοτὲ δ' ἐπὶ τἀναντία. ΝΕ. ΣΩ. *Πῶς δή;* ΞΕ. *Ταύτην τὴν μεταβολὴν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν γιγνομένων τροπῶν*
C *πασῶν εἶναι* | *μεγίστην καὶ τελεωτάτην τροπήν.* ΝΕ. ΣΩ. *Ἔοικε γοῦν.* ΞΕ. *Μεγίστας τοίνυν καὶ μεταβολὰς χρὴ νομίζειν γίγνεσθαι τότε τοῖς ἐντὸς ἡμῖν οἰκοῦσιν αὐτοῦ.* ΝΕ. ΣΩ. *Καὶ τοῦτ' εἰκός.* ΞΕ. *Μεταβολὰς δὲ μεγάλας καὶ πολλὰς καὶ παντοίας συμφερομένας ἆρ' οὐκ ἴσμεν τὴν τῶν ζώων φύσιν ὅτι χαλεπῶς ἀνέχεται;* ΝΕ. ΣΩ. *Πῶς δ' οὔ;* ΞΕ. *Φθοραὶ τοίνυν ἐξ ἀνάγκης τότε μέγισται ξυμβαίνουσι τῶν τε*
D *ἄλλων ζώων, καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν* | *ἀνθρώπων γένος ὀλίγον τι περιλείπεται. περὶ δὲ τούτους ἄλλα τε παθήματα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ καὶ καινὰ ξυμπίπτει, μέγιστον δὲ τόδε καὶ ξυνεπόμενον τῇ τοῦ παντὸς ἀνειλίξει, τότε ὅταν ἡ τῆς νῦν καθεστηκυίας ἐναντία γίγνηται τροπή.* ΝΕ. ΣΩ. *Τὸ ποῖον;* ΞΕ. *Ἣν ἡλικίαν ἕκαστον εἶχε τῶν ζώων, αὕτη πρῶτον μὲν ἔστη πάντων, καὶ ἐπαύσατο πᾶν ὅσον ἦν θνητὸν ἐπὶ τὸ γεραίτερον ἰδεῖν πορευόμενον, μεταβάλλον δὲ πάλιν ἐπὶ*
E *τοὐναντίον* | *οἷον νεώτερον καὶ ἁπαλώτερον ἐφύετο. καὶ τῶν μὲν πρεσβυτέρων αἱ λευκαὶ τρίχες ἐμελαίνοντο, τῶν δ' αὖ γενειώντων αἱ παρειαὶ λεαινόμεναι πάλιν ἐπὶ τὴν παρελθοῦσαν ὥραν ἕκαστον καθίστασαν, τῶν δὲ ἡβώντων τὰ σώματα λεαινόμενα καὶ σμικρότερα καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα ἑκάστην γιγνόμενα πάλιν εἰς τὴν τοῦ νεογενοῦς παιδὸς φύσιν ἀπῄει, κατά τε τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἀφομοιούμενα· τὸ δ' ἐντεῦθεν ἤδη μαραινόμενα κομιδῇ τὸ πάμπαν ἐξηφανίζετο. τῶν δ' αὖ βιαίως τελευτώντων ἐν τῷ τότε χρόνῳ τὸ τοῦ νεκροῦ σῶμα ταὐτὰ ταῦτα πάσχον παθή-*
271 *ματα διὰ τάχους ἄδηλον ἐν ὀλίγαις * ἡμέραις διεφθείρετο.* XV. ΝΕ. ΣΩ. *Γένεσις δὲ δὴ τίς τότ' ἦν, ὦ ξένε, ζώων; καὶ τίνα τρόπον ἐξ ἀλλήλων ἐγεννῶντο;* ΞΕ. *Δῆλον, ὦ Σώκρατες, ὅτι τὸ μὲν ἐξ ἀλλήλων οὐκ ἦν ἐν τῇ τότε φύσει γεννώμενον, τὸ δὲ γηγενὲς εἶναί ποτε γένος λεχθέν, τοῦτ' ἦν τὸ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐκ γῆς πάλιν ἀναστρεφόμενον, ἀπεμνημονεύετο δὲ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων τῶν πρώτων, οἳ τελευτώσῃ μὲν τῇ προτέρᾳ περιφορᾷ τὸν ἑξῆς χρόνον ἐγει-*
B *τόνουν,* | *τῆσδε δὲ κατ' ἀρχὰς ἐφύοντο· τούτων γὰρ οὗτοι κήρυκες ἐγένονθ' ἡμῖν τῶν λόγων, οἳ νῦν ὑπὸ πολλῶν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστοῦνται. τὸ γὰρ ἐντεῦθεν, οἶμαι, χρὴ ξυννοεῖν. ἐχόμενον γάρ ἐστι τῷ τοὺς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἰέναι φύσιν, ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ, κειμένων δ' ἐν γῇ, πάλιν ἐκεῖ ξυνισταμένους καὶ ἀναβιωσκομένους ἕπεσθαι τῇ τροπῇ συνανακυκλουμένους εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως, καὶ γηγε-*
C *νεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης* | *φυομένους οὕτως ἔχειν τοὔνομα καὶ τὸν λόγον, ὅσους μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόμισεν.* ΝΕ. ΣΩ. *Κομιδῇ μὲν οὖν τοῦτό γε ἕπεται τοῖς ἔμπροσθεν. ἀλλὰ δὴ τὸν βίον ὃν ἐπὶ τῆς Κρόνου φῂς εἶναι δυνάμεως, πότερον ἐν ἐκείναις ἦν ταῖς τροπαῖς ἢ ἐν ταῖσδε; τὴν μὲν γὰρ τῶν ἄστρων τε καὶ ἡλίου μεταβολὴν δῆλον ὡς ἐν ἑκατέραις ξυμπίπτει ταῖς τροπαῖς γίγνεσθαι.* ΞΕ. *Καλῶς τῷ λόγῳ ξυμπαρηκολούθηκας. ὃ δ' ἤρου περὶ*
D *τοῦ πάντα αὐτόματα γίγνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἥκιστα τῆς νῦν ἐστὶ καθεστηκυίας φορᾶς, ἀλλ' ἦν καὶ*
τοῦτο τῆς ἔμπροσθεν. τότε γὰρ αὐτῆς πρῶτον τῆς κυκλήσεως ἦρχεν ἐπιμελούμενος ὅλης ὁ θεός· ὡς νῦν κατὰ τόπους, ταὐτὸν τοῦτο ὑπὸ θεῶν ἀρχόντων πάντῃ τὰ τοῦ κόσμου μέρη διειλημμένα. καὶ δὴ καὶ τὰ ζῶα κατὰ γένη καὶ ἀγέλας οἷον νομῆς θεῖοι διειλήφεσαν δαίμονες, αὐτάρκης εἰς πάντα ἕκαστος ἑκάστοις
ὧν οἷς αὐτὸς ἔνεμεν, ὥστε οὔτ' | *ἄγριον ἦν οὐδὲν οὔτε* E
ἀλλήλων ἐδωδαί, πόλεμός τε οὐκ ἐνῆν οὐδὲ στάσις τὸ παράπαν· ἄλλα θ', ὅσα τῆς τοιαύτης ἐστὶ κατακοσμήσεως ἑπόμενα, μυρί' ἂν εἴη λέγειν. τὸ δ' οὖν τῶν ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτου πέρι βίου διὰ τὸ τοιόνδε εἴρηται. θεὸς ἔνεμεν αὐτοὺς αὐτὸς ἐπιστατῶν, καθάπερ νῦν ἄνθρωποι, ζῶον ὂν ἕτερον θειότερον, ἄλλα γένη φαυλότερα αὐτῶν νομεύουσι. νέμοντος δὲ ἐκείνου
*πολιτεῖαί τε οὐκ ἦσαν οὐδὲ κτήσεις * γυναικῶν καὶ* 272
παίδων· ἐκ γῆς γὰρ ἀνεβιώσκοντο πάντες, οὐδὲν μεμνημένοι τῶν πρόσθεν· ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπῆν πάντα, καρποὺς δὲ ἀφθόνους εἶχον ἀπό τε δένδρων καὶ πολλῆς ὕλης ἄλλης, οὐχ ὑπὸ γεωργίας φυομένους, ἀλλ' αὐτομάτης ἀναδιδούσης τῆς γῆς. γυμνοὶ δὲ καὶ ἄστρωτοι θυραυλοῦντες τὰ πολλὰ ἐνέμοντο· τὸ γὰρ τῶν ὡρῶν αὐτοῖς ἄλυπον ἐκέκρατο, μαλακὰς δὲ εὐνὰς εἶχον ἀναφυομένης ἐκ γῆς πόας ἀφθόνου. τὸν δὴ
βίον, ὦ | *Σώκρατες, ἀκούεις μὲν τὸν τῶν ἐπὶ Κρόνου·* B
τόνδε δ', ὃν λόγος ἐπὶ Διὸς εἶναι, τὸν νυνί, παρὼν αὐτὸς ᾔσθησαι. κρῖναι δ' αὐτοῖν τὸν εὐδαιμονέστερον ἆρ' ἂν δύναιό τε καὶ ἐθελήσειας; ΝΕ. ΣΩ. *Οὐδαμῶς.* ΞΕ. *Βούλει δῆτα ἐγώ σοι τρόπον τινὰ διακρίνω;* ΝΕ. ΣΩ. *Πάνυ μὲν οὖν.* XVI. ΞΕ. *Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς οὕτω πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ*
καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι ξυγγίγνεσθαι, | *κα-* C
τεχρῶντο τούτοις ξύμπασιν ἐπὶ φιλοσοφίαν, μετά τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὁμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης φύσεως εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχουσα ᾔσθετό τι διάφορον τῶν ἄλλων εἰς συναγυρμὸν φρονήσεως, εὔκριτον, ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίῳ πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον. εἰ δὲ ἐμπιπλάμενοι σίτων ἄδην καὶ ποτῶν διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ θη-
ρία μύθους, οἷα δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, | D
καὶ τοῦτο, ὥς γε κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν ἀποφήνασθαι, καὶ μάλ' εὔκριτον. ὅμως δ' οὖν ταῦτα μὲν ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἡμῖν μηνυτής τις ἱκανὸς φανῇ, ποτέρως οἱ τότε τὰς ἐπιθυμίας εἶχον περί τε ἐπιστημῶν καὶ τῆς τῶν λόγων χρείας· οὗ δ' ἕνεκα τὸν μῦθον ἠγείραμεν, τοῦτο λεκτέον, ἵνα τὸ μετὰ τοῦτο εἰς τὸ πρόσθεν περαίνωμεν. Ἐπειδὴ γὰρ πάντων τούτων χρόνος ἐτελεώθη καὶ μεταβολὴν ἔδει γίγνεσθαι καὶ δὴ καὶ τὸ γήϊνον
ἤδη πᾶν ἀνήλωτο γένος, | *πάσας ἑκάστης τῆς ψυχῆς* E
τὰς γενέσεις ἀποδεδωκυίας, ὅσα ἦν ἑκάστῃ προσταχθέν, τοσαῦτα εἰς γῆν σπέρματα πεσούσης, τότε δὴ τοῦ παντὸς ὁ μὲν κυβερνήτης, οἷον πηδαλίων οἴακος ἀφέμενος, εἰς τὴν αὑτοῦ περιωπὴν ἀπέστη, τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία. πάντες οὖν οἱ κατὰ τοὺς τόπους συνάρχοντες τῷ μεγίστῳ δαίμονι θεοί, γνόντες ἤδη τὸ γιγνόμε-
*νον, ἀφίεσαν αὖ τὰ μέρη τοῦ κόσμου τῆς αὑτῶν * ἐπι-* 273
μελείας. ὁ δὲ μεταστρεφόμενος καὶ ξυμβάλλων, ἀρχῆς τε καὶ τελευτῆς ἐναντίαν ὁρμὴν ὁρμηθείς, σεισμὸν πο-

λὺν ἐν ἑαυτῷ ποιῶν, ἄλλην αὖ φθορὰν ζώων παντοίων ἀπειργάσατο. μετὰ δὲ ταῦτα προελθόντος ἱκανοῦ χρόνου, θορύβων τε καὶ ταραχῆς ἤδη παυόμενος καὶ τῶν σεισμῶν, γαλήνης ἐπιλαβόμενος εἴς τε τὸν εἰωθότα δρόμον τὸν ἑαυτοῦ κατακοσμούμενος ᾔει, ἐπιμέλειαν
B καὶ κράτος ἔχων | αὐτὸς τῶν ἐν αὐτῷ τε καὶ ἑαυτοῦ, τὴν τοῦ δημιουργοῦ καὶ πατρὸς ἀπομνημονεύων διδαχὴν εἰς δύναμιν. κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὖν ἀκριβέστερον ἀπετέλει, τελευτῶν δὲ ἀμβλύτερον. τούτων δὲ αὐτῷ τὸ σωματοειδὲς τῆς συγκράσεως αἴτιον, τὸ τῆς πάλαι ποτὲ φύσεως ξύντροφον, ὅτι πολλῆς ἦν μετέχον ἀταξίας πρὶν εἰς τὸν νῦν κόσμον ἀφικέσθαι. παρὰ μὲν γὰρ τοῦ συνθέντος πάντα καλὰ κέκτηται· παρὰ δὲ τῆς ἔμ-
C προσθεν ἕξεως, ὅσα χαλεπὰ καὶ | ἄδικα ἐν οὐρανῷ γίγνεται, ταῦτα ἐξ ἐκείνης αὐτός τε ἔχει καὶ τοῖς ζώοις ἐναπεργάζεται. μετὰ μὲν οὖν τοῦ κυβερνήτου τὰ ζῶα τρέφων ἐν αὐτῷ σμικρὰ μὲν φλαῦρα, μεγάλα δὲ ἐνέτικτεν ἀγαθά· χωριζόμενος δὲ ἐκείνου τὸν ἐγγύτατα χρόνον ἀεὶ τῆς ἀφέσεως κάλλιστα πάντα διάγει, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ λήθης ἐγγιγνομένης ἐν αὐτῷ μᾶλλον καὶ δυναστεύει τὸ τῆς παλαιᾶς ἀναρμο-
D στίας | πάθος, τελευτῶντος δὲ ἐξανθεῖ τοῦ χρόνου καὶ σμικρὰ μὲν τἀγαθά, πολλὴν δὲ τὴν τῶν ἐναντίων κρᾶσιν ἐπεγκεραννύμενος ἐπὶ διαφθορᾶς κίνδυνον αὐτοῦ τε ἀφικνεῖται καὶ τῶν ἐν αὐτῷ. διὸ δὴ καὶ τότ᾽ ἤδη θεὸς ὁ κοσμήσας αὐτόν, καθορῶν ἐν ἀπορίαις ὄντα, κηδόμενος ἵνα μὴ χειμασθεὶς ὑπὸ ταραχῆς διαλυθεὶς εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος ἄπειρον ὄντα τόπον δύῃ, πάλιν ἔφεδρος αὐτοῦ τῶν πηδαλίων γιγνόμενος,
E τὰ νοσήσαντα καὶ λυθέντα ἐν τῇ | καθ᾽ ἑαυτὸν προτέρᾳ περιόδῳ στρέψας κοσμεῖ τε καὶ ἐπανορθῶν ἀθάνατον αὐτὸν καὶ ἀγήρων ἀπεργάζεται. τοῦτο μὲν οὖν τέλος ἁπάντων εἴρηται· τὸ δ᾽ ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόδειξιν ἱκανὸν ἐκ τοῦ πρόσθεν ἁπτομένοις τοῦ λόγου. στρεφθέντος γὰρ αὖ τοῦ κόσμου τὴν ἐπὶ τὴν νῦν γένεσιν ὁδὸν τὸ τῆς ἡλικίας αὖ πάλιν ἵστατο καὶ καινὰ τἀναντία ἀπεδίδου τοῖς τότε. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ σμικρότητος ὀλίγου δέοντα ἠφανίσθαι τῶν ζώων ηὐξάνετο, τὰ δ᾽ ἐκ γῆς νεογενῆ σώματα πολιὰ φύντα πάλιν ἀποθνήσκοντα εἰς γῆν κατῄει. καὶ τἆλλά τε πάντα
274 μετέβαλλεν, ἀπομιμούμενα καὶ * ξυνακολουθοῦντα τῷ τοῦ παντὸς παθήματι, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς κυήσεως καὶ γεννήσεως καὶ τροφῆς μίμημα συνείπετο τοῖς πᾶσιν ὑπ᾽ ἀνάγκης. οὐ γὰρ ἐξῆν ἔτ᾽ ἐν γῇ δι᾽ ἑτέρων συνιστάντων φύεσθαι ζῶον, ἀλλὰ καθάπερ τῷ κόσμῳ προσετέτακτο αὐτοκράτορα εἶναι τῆς αὐτοῦ πορείας, οὕτω δὴ κατὰ ταὐτὰ καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτοῖς δι᾽ αὑτῶν, καθ᾽ ὅσον οἷόν τ᾽ ἦν, φύειν τε καὶ γεννᾶν καὶ τρέφειν προσετάττετο ὑπὸ τῆς ὁμοίας ἀγωγῆς. οὗ δὲ
B ἕνεκα ὁ λόγος | ὥρμηκε πᾶς, ἐπ᾽ αὐτῷ νῦν ἐσμὲν ἤδη. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων θηρίων πολλὰ ἂν καὶ μακρὰ διεξελθεῖν γίγνοιτο, ἐξ ὧν ἕκαστα καὶ δι᾽ ἃς αἰτίας μεταβέβληκε· περὶ δὲ ἀνθρώπων βραχύτερα καὶ μᾶλλον προσήκοντα. τῆς γὰρ τοῦ κεκτημένου καὶ νέμοντος ἡμᾶς δαίμονος ἀπερημωθέντες ἐπιμελείας, τῶν πολλῶν αὖ θηρίων, ὅσα χαλεπὰ τὰς φύσεις ἦν, ἀπαγριωθέντων, αὐτοὶ δὲ ἀσθενεῖς ἄνθρωποι καὶ ἀφύλακτοι γε-
C γονότες, διηρπάζοντο ὑπ᾽ αὐτῶν, | καὶ ἔτ᾽ ἀμήχανοι καὶ ἄτεχνοι κατὰ τοὺς πρώτους ἦσαν χρόνους, ἅτε τῆς μὲν αὐτομάτης τροφῆς ἐπιλελοιπυίας, πορίζεσθαι δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί πω διὰ τὸ μηδεμίαν αὐτοὺς χρείαν πρότερον ἀναγκάζειν. ἐκ τούτων πάντων ἐν μεγάλαις ἦσαν ἀπορίαις. ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ᾽ ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως, πῦρ μὲν παρὰ Προμηθέως, τέχναι δὲ παρ᾽ Ἡφαίστου καὶ τῆς συντέχνου, | σπέρματα δὲ αὖ καὶ D
φυτὰ παρ᾽ ἄλλων· καὶ πάνθ᾽, ὁπόσα τὸν ἀνθρώπινον βίον συγκατεσκεύακεν, ἐκ τούτων γέγονεν, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐρρήθη νῦν δή, τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπους, δι᾽ ἑαυτῶν δὲ ἔδει τήν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοὺς αὑτῶν ἔχειν, καθάπερ ὅλος ὁ κόσμος, ᾧ ξυμμιμούμενοι καὶ ξυνεπόμενοι τὸν ἀεὶ χρόνον νῦν μὲν οὕτως, τότε δὲ ἐκείνως ζῶμέν τε καὶ φυόμεθα. καὶ τὸ μὲν δὴ τοῦ μύθου | τέλος ἐχέτω, E
χρήσιμον δὲ αὐτὸν ποιησόμεθα πρὸς τὸ κατιδεῖν, ὅσον ἡμάρτομεν ἀποφηνάμενοι τὸν βασιλικόν τε καὶ πολιτικὸν ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ. XVII. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς οὖν καὶ πόσον ἁμάρτημα φῂς εἶναι γεγονὸς ἡμῖν; ΞΕ. Τῇ μὲν βραχύτερον, τῇ δὲ μάλα γενναῖον καὶ πολλῷ μεῖζον καὶ πλέον ἢ τότε. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Ὅτι μὲν ἐρωτώμενοι τὸν ἐκ τῆς νῦν περιφορᾶς καὶ γενέσεως βασιλέα καὶ πολιτικὸν τὸν ἐκ τῆς ἐναντίας περιόδου ποιμένα τῆς τότε ἀνθρωπίνης ἀγέλης εἴπομεν,
* καὶ ταῦτα θεὸν ἀντὶ θνητοῦ, ταύτῃ μὲν πάμπολυ 275
παρηνέχθημεν· ὅτι δὲ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἄρχοντα αὐτὸν ἀπεφήναμεν, ὅντινα δὲ τρόπον οὐ διείπομεν, ταύτῃ δὲ αὖ τὸ μὲν λεχθὲν ἀληθές, οὐ μὴν ὅλον γε οὐδὲ σαφὲς ἐρρήθη, διὸ καὶ βραχύτερον ἢ κατ᾽ ἐκεῖνο ἡμαρτήκαμεν. ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Δεῖ τοίνυν τὸν τρόπον, ὡς ἔοικε, διορίσαντας τῆς ἀρχῆς τῆς πόλεως οὕτω τελέως τὸν πολιτικὸν ἡμῖν εἰρῆσθαι προσδοκᾶν.
ΝΕ. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕ. | Διὰ ταῦτα μὴν καὶ τὸν μῦ- B
θον παρεθέμεθα, ἵν᾽ ἐνδείξαιτο περὶ τῆς ἀγελαιοτροφίας μὴ μόνον ὡς πάντες αὐτῆς ἀμφισβητοῦσι τῷ ζητουμένῳ τὰ νῦν, ἀλλὰ κἀκεῖνον αὐτὸν ἐναργέστερον ἴδοιμεν, ὃν προσήκει μόνον, κατὰ τὸ παράδειγμα ποιμένων τε καὶ βουκόλων τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιμέλειαν ἔχοντα τροφῆς, τούτου μόνον ἀξιωθῆναι τοῦ προσρήματος. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Οἶμαι δέ γ᾽, ὦ Σώκρατες, τοῦτο μὲν ἔτι μεῖζον ἢ κατὰ βασιλέα εἶναι τὸ
| σχῆμα τὸ τοῦ θείου νομέως, τοὺς δ᾽ ἐνθάδε νῦν ὄν- C
τας πολιτικοὺς τοῖς ἀρχομένοις ὁμοίους τε εἶναι μᾶλλον πολὺ τὰς φύσεις καὶ παραπλησιαίτερον παιδείας μετειληφέναι καὶ τροφῆς. ΝΕ. ΣΩ. Πάντως που. ΞΕ. Ζητητέοι γε μὴν οὐδὲν ἂν εἴησαν οὐθ᾽ ἧττον οὔτε μᾶλλον, εἴθ᾽ οὕτως εἴτ᾽ ἐκείνως πεφύκασι. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τῇδε δὴ πάλιν ἐπανέλθωμεν. ἣν γὰρ ἔφαμεν αὐτεπιτακτικὴν μὲν εἶναι τέχνην ἐπὶ ζῴοις, οὐ μὴν ἰδίᾳ γε ἀλλὰ κοινῇ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχουσαν, καὶ
| προσείπομεν δὴ τότε εὐθὺς ἀγελαιοτροφικήν, — μέ- D
μνησαι γάρ; ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Ταύτης τοίνυν πῃ διημαρτάνομεν. τὸν γὰρ πολιτικὸν οὐδαμοῦ συνελάβομεν οὐδ᾽ ὠνομάσαμεν, ἀλλ᾽ ἡμᾶς ἔλαθε κατὰ τὴν ὀνομασίαν ἐκφυγών. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Τοῦ τὰς ἀγέλας ἑκάστας τρέφειν τοῖς μὲν ἄλλοις που πᾶσι μέτεστι νομεῦσι, τῷ πολιτικῷ δὲ οὐ μετὸν ἐπηνέγκαμεν τοὔνομα, δέον τῶν κοινῶν ἐπενεγκεῖν | τι ξύμπασιν. E
ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις, εἴπερ ἐτύγχανέ γε ὄν. ΞΕ.

Πῶς δ' οὐκ ἦν τό γε θεραπεύειν που πᾶσι κοινόν,
μηδὲν διορισθείσης τροφῆς μηδέ τινος ἄλλης πραγμα-
τείας; ἀλλ' ἤ τινα ἀγελαιοκομικὴν ἢ θεραπευτικὴν ἢ
καί τινα ἐπιμελητικὴν αὐτὴν ὀνομάσασιν, ὡς κατὰ
πάντων, ἐξῆν περικαλύπτειν καὶ τὸν πολιτικὸν ἅμα
τοῖς ἄλλοις, ἐπειδὴ δεῖν τοῦτ' ἐσήμαινεν ὁ λόγος.
XVIII. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ἀλλ' ἡ μετὰ τοῦτο διαίρεσις
276 αὖ * τίνα τρόπον ἐγίγνετ' ἄν; ΞΕ. Κατὰ ταὐτά, κα-
θάπερ ἔμπροσθεν διῃρούμεθα τὴν ἀγελαιοτροφικὴν
πεζοῖς τε καὶ ἀπτῆσι, καὶ ἀμίκτοις τε καὶ ἀκεράτοις,
τοῖς αὐτοῖς ἄν που τούτοις διαιρούμενοι καὶ τὴν ἀγε-
λαιοκομικὴν τήν τε νῦν καὶ τὴν ἐπὶ Κρόνου βασιλείαν
περιειληφότες ἂν ἦμεν ὁμοίως ἐν τῷ λόγῳ. ΝΕ. ΣΩ.
Φαίνεται· ζητῶ δὲ αὖ, τί τὸ μετὰ τοῦτο. ΞΕ. Δῆλον,
ὅτι λεχθέντος οὕτω τοῦ τῆς ἀγελαιοκομικῆς ὀνόματος
B οὐκ ἄν ποτ' | ἐγένεθ' ἡμῖν τό τινας ἀμφισβητεῖν ὡς
οὐδ' ἐπιμέλεια τὸ παράπαν ἐστίν, ὥσπερ τότε δικαίως
ἠμφισβητήθη μηδεμίαν εἶναι τέχνην ἐν ἡμῖν ἀξίαν τού-
του τοῦ θρεπτικοῦ προσρήματος· εἰ δ' οὖν τις εἴη
πολλοῖς πρότερον αὐτῆς καὶ μᾶλλον προσήκειν ἤ τινι
τῶν βασιλέων. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Ἐπιμέλεια δέ
γε ἀνθρωπίνης συμπάσης κοινωνίας οὐδεμία ἂν ἐθε-
λήσειεν ἑτέρα μᾶλλον καὶ πρ[α]οτέρα τῆς βασιλικῆς
C φάναι καὶ κατὰ πάντων ἀνθρώπων | ἀρχῆς εἶναι τέ-
χνη. ΝΕ. ΣΩ. Λέγεις ὀρθῶς. ΞΕ. Μετὰ ταῦτα δέ
γε, ὦ Σώκρατες, ἆρ' ἐννοοῦμεν ὅτι πρὸς αὐτῷ δὴ τῷ
τέλει συχνὸν αὖ διημαρτάνετο; ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον;
ΞΕ. Τόδε, ὡς ἄρ' εἰ καὶ διενοήθημεν ὅ τι μάλιστα τῆς
δίποδος ἀγέλης εἶναί τινα θρεπτικὴν τέχνην, οὐδέν τι
μᾶλλον ἡμᾶς ἔδει βασιλικὴν αὐτὴν εὐθὺς καὶ πολιτικὴν
ὡς ἀποτετελεσμένην προσαγορεύειν. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν;
ΞΕ. Πρῶτον μὲν ὃ ἐλέγομεν τοὔνομα μετασκευωρήσα-
D σθαι, | πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν μᾶλλον προσαγαγόντας ἢ
τὴν τροφήν, ἔπειτα ταύτην τέμνειν· οὐ γὰρ σμικρὰς
ἂν ἔχοι τμήσεις ἔτι. ΝΕ. ΣΩ. Ποίας; ΞΕ. Ἧι τε
τὸν θεῖον ἄν που διειλόμεθα νομέα χωρὶς καὶ τὸν
ἀνθρώπινον ἐπιμελητήν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Αὖ-
θις δέ γε τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἐπιμελητικὴν δίχα τέ-
μνειν ἀναγκαῖον ἦν. ΝΕ. ΣΩ. Τίνι; ΞΕ. Τῷ βιαίῳ
τε καὶ ἑκουσίῳ. ΝΕ. ΣΩ. Τί δή; ΞΕ. Καὶ ταύτῃ
E που τὸ πρότερον ἁμαρτάνοντες | εὐηθέστερα τοῦ δέ-
οντος εἰς ταὐτὸν βασιλέα καὶ τύραννον ξυνέθεμεν,
ἀνομοιοτάτους ὄντας, αὐτούς τε καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς
ἑκατέρου τρόπον. ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Νῦν δέ γε
πάλιν ἐπανορθούμενοι, καθάπερ εἶπον, τὴν ἀνθρωπί-
νην ἐπιμελητικὴν δίχα διαιρώμεθα, τῷ βιαίῳ τε καὶ
ἑκουσίῳ; ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Καὶ τὴν μέν
γέ που τῶν βιαίων τυραννικήν, τὴν δὲ ἑκούσιον καὶ
ἑκουσίων διπόδων ἀγελαιοκομικὴν ζῴων προσειπόντες
πολιτικήν, τὸν ἔχοντα αὖ τέχνην ταύτην καὶ ἐπιμέλειαν
ὄντως ὄντα βασιλέα καὶ πολιτικὸν ἀποφαινώμεθα;
277 XIX. * ΝΕ. ΣΩ. Καὶ κινδυνεύει γε, ὦ ξένε, τελέως ἂν
ἡμῖν οὕτως ἔχειν ἡ περὶ τὸν πολιτικὸν ἀπόδειξις. ΞΕ.
Καλῶς ἄν, ὦ Σώκρατες, ἡμῖν ἔχοι. δεῖ δὲ μὴ σοὶ μό-
νῳ ταῦτα, ἀλλὰ κἀμοὶ μετὰ σοῦ κοινῇ ξυνδοκεῖν. νῦν
δὲ κατά γε τὴν ἐμὴν οὔπω φαίνεται τέλεον ὁ βασιλεὺς
ἡμῖν σχῆμα ἔχειν, ἀλλὰ καθάπερ ἀνδριαντοποιοὶ παρὰ
καιρὸν ἐνίοτε σπεύδοντες πλείω καὶ μείζω τοῦ δέοντος
B ἕκαστα τῶν ἔργων ἐπεμβαλλόμενοι | βραδύνουσι, καὶ
νῦν ἡμεῖς, ἵνα δὴ πρὸς τῷ ταχὺ καὶ μεγαλοπρεπῶς
δηλώσαιμεν τὸ τῆς ἔμπροσθεν ἁμάρτημα διεξόδου, τῷ
βασιλεῖ νομίσαντες πρέπειν μεγάλα παραδείγματα ποι-
εῖσθαι, θαυμαστὸν ὄγκον ἀράμενοι τοῦ μύθου, μείζο-
νι τοῦ δέοντος ἠναγκάσθημεν αὐτοῦ μέρει προσχρήσα-
σθαι. διὸ μακροτέραν τὴν ἀπόδειξιν πεποιήκαμεν καὶ
πάντως τῷ μύθῳ τέλος οὐκ ἐπέθεμεν, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὁ
λόγος ἡμῖν | ὥσπερ ζῷον τὴν ἔξωθεν μὲν περιγραφὴν C
ἔοικεν ἱκανῶς ἔχειν, τὴν δὲ οἷον τοῖς φαρμάκοις καὶ
τῇ συγκράσει τῶν χρωμάτων ἐνάργειαν οὐκ ἀπειληφέ-
ναι πω. γραφῆς δὲ καὶ συμπάσης χειρουργίας λέξει
καὶ λόγῳ δηλοῦν πᾶν ζῷον μᾶλλον πρέπει τοῖς δυνα-
μένοις ἕπεσθαι· τοῖς δ' ἄλλοις διὰ χειρουργιῶν. ΝΕ.
ΣΩ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς· ὅπῃ δὲ ἡμῖν οὔπω φῂς ἱκα-
νῶς εἰρῆσθαι, δήλωσον. ΞΕ. Χαλεπόν, ὦ δαιμόνιε, | D
μὴ παραδείγμασι χρώμενον ἱκανῶς ἐνδείκνυσθαί τι
τῶν μειζόνων. κινδυνεύει γὰρ ἡμῶν ἕκαστος οἷον ὄναρ
εἰδὼς ἅπαντα πάντ' αὖ πάλιν ὥσπερ ὕπαρ ἀγνοεῖν.
ΝΕ. ΣΩ. Πῶς τοῦτ' εἶπες; ΞΕ. Καὶ μάλ' ἀτόπως
ἔοικά γε ἐν τῷ παρόντι κινήσας τὸ περὶ τῆς ἐπιστήμης
πάθος ἐν ἡμῖν. ΝΕ. ΣΩ. Τί δή; ΞΕ. Παραδείγμα-
τος, ὦ μακάριε, αὖ μοι καὶ τὸ παράδειγμα αὐτὸ δε-
δέηκε. ΝΕ. ΣΩ. Τί οὖν; λέγε μηδὲν | ἐμοῦ γε ἕνεκα E
ἀποκνῶν. XX. ΞΕ. Λεκτέον, ἐπειδὴ καὶ σὺ ἕτοιμος
ἀκολουθεῖν. τοὺς γάρ που παῖδας ἴσμεν, ὅταν ἄρτι
γραμμάτων ἔμπειροι γίγνωνται — ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον;
ΞΕ. Ὅτι τῶν στοιχείων ἕκαστον ἐν ταῖς βραχυτάταις
καὶ ῥᾴσταις τῶν συλλαβῶν ἱκανῶς διαισθάνονται, καὶ
τἀληθῆ φράζειν περὶ ἐκεῖνα δυνατοὶ * γίγνονται. ΝΕ. 278
ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Ταὐτὰ δέ γε ταῦτα ἐν ἄλλαις
ἀμφιγνοοῦντες πάλιν δόξῃ τε ψεύδονται καὶ λόγῳ.
ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν οὐχ ὧδε ῥᾷ-
στον καὶ κάλλιστον ἐπάγειν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ μήπω γι-
γνωσκόμενα. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Ἀνάγειν πρῶτον
ἐπ' ἐκεῖνα, ἐν οἷς ταὐτὰ ταῦτα ὀρθῶς ἐδόξαζον, ἀνα-
γαγόντας δὲ τιθέναι παρὰ τὰ μήπω | γιγνωσκόμενα, B
καὶ παραβάλλοντας ἐνδεικνύναι τὴν αὐτὴν ὁμοιότητα
καὶ φύσιν ἐν ἀμφοτέραις οὖσαν ταῖς συμπλοκαῖς, μέ-
χρι περ ἂν πᾶσι τοῖς ἀγνοουμένοις τὰ δοξαζόμενα
ἀληθῶς παρατιθέμενα δειχθῇ, δειχθέντα δέ, παραδεί-
γμαθ' οὕτω γιγνόμενα, ποιήσῃ τῶν στοιχείων πάντων
ἕκαστον ἐν πάσαις ταῖς συλλαβαῖς, τὸ μὲν ἕτερον ὡς
τῶν ἄλλων ἕτερον ὄν, τὸ δὲ ταὐτὸν ὡς ταὐτὸν ἀεὶ | C
κατὰ ταὐτὰ ἑαυτῷ προσαγορεύεσθαι. ΝΕ. ΣΩ. Παν-
τάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν τοῦτο μὲν ἱκανῶς συν-
ειλήφαμεν, ὅτι παραδείγματός γ' ἐστὶ τότε γένεσις,
ὁπόταν ὂν ταὐτὸν ἐν ἑτέρῳ διεσπασμένῳ, δοξαζόμενον
ὀρθῶς καὶ συναχθὲν περὶ ἑκάτερον ὡς συνάμφω μίαν
ἀληθῆ δόξαν ἀποτελῇ; ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται. ΞΕ.
Θαυμάζοιμεν ἂν οὖν, εἰ ταὐτὸν τοῦτο ἡμῶν ἡ ψυχὴ
φύσει περὶ τὰ τῶν πάντων στοιχεῖα | πεπονθυῖα τοτὲ D
μὲν ὑπ' ἀληθείας περὶ ἓν ἕκαστον ἔν τισι συνίσταται,
τοτὲ δὲ περὶ ἅπαντα ἐν ἑτέροις αὖ φέρεται, καὶ τὰ
μὲν αὐτῶν ἁμῇ γέ πῃ τῶν συγκράσεων ὀρθῶς δοξά-
ζει, μετατιθέμενα δ' εἰς τὰς τῶν πραγμάτων μακρὰς
καὶ μὴ ῥᾳδίους συλλαβὰς ταὐτὰ ταῦτα πάλιν ἀγνοεῖ;
ΝΕ. ΣΩ. Καὶ θαυμαστόν γε οὐδέν. ΞΕ. Πῶς γάρ,
ὦ φίλε, δύναιτ' ἄν τις, ἀρχόμενος ἀπὸ δόξης ψευδοῦς,
ἐπί τι τῆς ἀληθείας καὶ μικρὸν | μέρος ἀφικόμενος E

κτήσασθαι φρόνησιν; ΝΕ. ΣΩ. Σχεδὸν οὐδαμῶς. ΞΕ. Οὐκοῦν ταῦτα εἰ ταύτῃ πέφυκεν, οὐδὲν δὴ πλημμελοῖμεν ἂν ἐγώ τε καὶ σὺ πρῶτον μὲν ἐπιχειρήσαντες ὅλου παραδείγματος ἰδεῖν τὴν φύσιν ἐν σμικρῷ κατὰ μέρος ἄλλῳ παραδείγματι, μετὰ δὲ ταῦτα μέλλοντες, ἐπὶ τὸ τοῦ βασιλέως, μέγιστον ὄν, ταὐτὸν εἶδος ἀπ' ἐλαττόνων φέροντές ποθεν, διὰ παραδείγματος ἐπιχειρεῖν αὖ τὴν τῶν κατὰ πόλιν θεραπείαν τέχνῃ γνωρίζειν, ἵνα ὕπαρ ἀντ' ὀνείρατος ἡμῖν γίγνηται; ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ
279 μὲν οὖν ὀρθῶς. ΞΕ. * Πάλιν δὴ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ἀναληπτέον, ὡς ἐπειδὴ τῷ βασιλικῷ γένει τῆς περὶ τὰς πόλεις ἐπιμελείας ἀμφισβητοῦσι μυρίοι, δεῖ δὴ πάντας ἀποχωρίζειν τούτους καὶ μόνον ἐκεῖνον λιπεῖν. καὶ πρὸς τοῦτο δὴ παραδείγματος ἔφαμεν δεῖν ἡμῖν τινός. ΝΕ. ΣΩ. Καὶ μάλα. XXI. ΞΕ. Τί δῆτα παράδειγμά τις ἄν, ἔχον τὴν αὐτὴν πολιτικὴν πραγμα-
B τείαν, σμικρότατον παραθέμενος ἱκανῶς ἂν εὕροι τὸ | ζητούμενον; βούλει πρὸς Διός, ὦ Σώκρατες, εἰ μή τι πρόχειρον ἕτερον ἔχομεν, ἀλλ' οὖν τήν γε ὑφαντικὴν προελώμεθα; καὶ ταύτην, εἰ δοκεῖ, μὴ πᾶσαν; ἀποχρήσει γὰρ ἴσως ἡ περὶ τὰ ἐκ τῶν ἐρίων ὑφάσματα· τάχα γὰρ ἂν ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μέρος αὐτῆς μαρτυρήσειε προαιρεθὲν ὃ βουλόμεθα. ΝΕ. ΣΩ. Τί γὰρ οὔ; ΞΕ. Τί δῆτα οὐ, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τέμνοντες μέρη μερῶν ἕκαστον διῃρούμεθα, καὶ νῦν
C περὶ ὑφαντικὴν ταὐτὸν | τοῦτ' ἐδράσαμεν, καὶ κατὰ δύναμιν ὅ τι μάλιστα διὰ βραχέων ταχὺ πάντ' ἐπελθόντες πάλιν ἤλθομεν ἐπὶ τὸ νῦν χρήσιμον; ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ΞΕ. Αὐτὴν τὴν διέξοδον ἀπόκρισίν σοι ποιήσομαι. ΝΕ. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες. ΞΕ. Ἔστι τοίνυν πάντα ἡμῖν, ὁπόσα δημιουργοῦμεν καὶ κτώμεθα, τὰ μὲν ἕνεκα τοῦ ποιεῖν τι, τὰ δὲ τοῦ μὴ πάσχειν ἀμυντήρια· καὶ τῶν ἀμυντηρίων τὰ μὲν ἀλεξιφάρμακα
D καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, τὰ | δὲ προβλήματα· τῶν δὲ προβλημάτων τὰ μὲν πρὸς τὸν πόλεμον ὁπλίσματα, τὰ δὲ φράγματα· καὶ τῶν φραγμάτων τὰ μὲν παραπετάσματα, τὰ δὲ πρὸς χειμῶνας καὶ καύματα ἀλεξητήρια· τῶν δὲ ἀλεξητηρίων τὰ μὲν στεγάσματα, τὰ δὲ σκεπάσματα· καὶ τῶν σκεπασμάτων ὑποπετάσματα μὲν ἄλλα, περικαλύμματα δὲ ἕτερα· περικαλυμμάτων δὲ τὰ
E μὲν ὁλόσχιστα, ξύνθετα δὲ ἕτερα· τῶν δὲ | συνθέτων τὰ μὲν τρητά, τὰ δὲ ἄνευ τρήσεως ξυνδετά· καὶ τῶν ἀτρήτων τὰ μὲν νεύρινα φυτῶν ἐκ γῆς, τὰ δὲ τρίχινα· τῶν δὲ τριχίνων τὰ μὲν ὕδασι καὶ γῇ κολλητά, τὰ δὲ αὐτὰ αὑτοῖς συνδετά. τουτοισὶ δὴ τοῖς ἐκ τῶν ἑαυτοῖς ξυνδουμένων ἐργασθεῖσιν ἀμυντηρίοις καὶ σκεπάσμασι τὸ μὲν ὄνομα ἱμάτια ἐκαλέσαμεν· τὴν δὲ τῶν ἱματίων
280 μάλιστα ἐπιμελουμένην τέχνην, ὥσπερ τότε τὴν τῆς * πόλεως πολιτικὴν εἴπομεν, οὕτω καὶ νῦν ταύτην προσείπωμεν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἱματιουργικήν; φῶμεν δὲ καὶ ὑφαντικήν, ὅσον ἐπὶ τῇ τῶν ἱματίων ἐργασίᾳ μέγιστον ἦν μόριον, μηδὲν διαφέρειν πλὴν ὀνόματι ταύτης τῆς ἱματιουργικῆς, καθάπερ κἀκεῖ τότε τὴν βασιλικὴν τῆς πολιτικῆς; ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθότατά γε. ΞΕ. Τὸ μετὰ τοῦτο δὴ συλλογισώμεθα, ὅτι τὴν ἱματίων
B ὑφαντικὴν οὕτω ῥηθεῖσάν τις τάχ' ἂν ἱκανῶς | εἰρῆσθαι δόξειε, μὴ δυνάμενος ξυννοεῖν, ὅτι τῶν μὲν ἐγγὺς ξυνεργῶν οὔπω διώρισται, πολλῶν δὲ ἑτέρων ξυγγενῶν ἀπεμερίσθη. ΝΕ. ΣΩ. Ποίων, εἰπέ, ξυγγενῶν; XXII.

ΞΕ. Οὐχ ἕσπου τοῖς λεχθεῖσιν, ὡς φαίνει· πάλιν οὖν ἔοικεν ἐπανιτέον ἀρχόμενον ἀπὸ τελευτῆς. εἰ γὰρ ξυννοεῖς τὴν οἰκειότητα, τὴν μὲν διετέμομεν ἀπ' αὐτῆς νῦν δή, τὴν τῶν στρωμάτων σύνθεσιν, περιβολῇ χωρίζοντες καὶ ὑποβολῇ. ΝΕ. ΣΩ. Μανθάνω. ΞΕ.
Καὶ μὴν | τὴν ἐκ τῶν λίνων καὶ σπάρτων καὶ πάν- C
των, ὁπόσα φυτῶν ἄρτι νεῦρα κατὰ λόγον εἴπομεν, δημιουργίαν πᾶσαν ἀφείλομεν· τήν τ' αὖ πιλητικὴν ἀφωρισάμεθα καὶ τὴν τῇ τρήσει καὶ ῥαφῇ χρωμένην σύνθεσιν, ἧς ἡ πλείστη σκυτοτομική. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Καὶ τοίνυν τὴν τῶν ὁλοσχίστων σκεπασμάτων θεραπείαν δερματουργικὴν καὶ τὰς τῶν στεγασμάτων, ὅσαι τε ἐν οἰκοδομικῇ καὶ ὅλῃ τεκτονικῇ
καὶ ἐν ἄλλαις τέχναις ῥευμάτων | στεκτικαὶ γίγνονται, D
συμπάσας ἀφείλομεν, ὅσαι τε περὶ τὰς κλοπὰς καὶ τὰς βίᾳ πράξεις διακωλυτικὰ ἔργα παρέχονται τέχναι φραγμάτων, περί τε γένεσιν ἐπιθηματουργίας οὖσαι καὶ τὰς τῶν θυρωμάτων πήξεις, γομφωτικῆς ἀπονεμηθεῖσαι μόρια τέχνης· τήν τε ὁπλοποιϊκὴν ἀπετεμόμεθα, μεγάλης καὶ παντοίας τῆς προβληματουργικῆς τμῆμα οὖσαν δυνάμεως, καὶ δὴ καὶ τὴν μαγευτικὴν τὴν περὶ
τὰ | ἀλεξιφάρμακα κατ' ἀρχὰς εὐθὺς διωρισάμεθα E
ξύμπασαν, καὶ λελοίπαμεν, ὡς δόξαιμεν ἄν, αὐτὴν τὴν ζητηθεῖσαν ἀμυντικὴν χειμώνων, ἐρεοῦ προβλήματος ἐργαστικήν, ὄνομα δὲ ὑφαντικὴν λεχθεῖσαν. ΝΕ. ΣΩ. Ἔοικε γὰρ οὖν. ΞΕ. Ἀλλ' οὐκ ἔστι πω τέλεον, ὦ παῖ, τοῦτο λελεγμένον. ὁ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς τῶν ἱματίων
ἐργασίας ἁπτόμενος τοὐναντίον * ὑφῇ δρᾶν φαίνεται. 281
ΝΕ. ΣΩ. Πῶς. ΞΕ. Τὸ μὲν τῆς ὑφῆς συμπλοκή τίς ἐστί που. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γε τῶν συνεστώτων καὶ συμπεπιλημένων διαλυτική. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕ. Τὸ τῆς τοῦ ξαίνοντος τέχνης ἔργον. ἢ τὴν ξαντικὴν τολμήσομεν ὑφαντικὴν καὶ τὸν ξάντην ὡς ὄντα ὑφάντην καλεῖν; ΝΕ. ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Καὶ μὴν τήν γε αὖ στήμονος ἐργαστικὴν καὶ κρόκης εἴ τις ὑφαν-
τικὴν προσαγορεύει, παράδοξόν τε καὶ ψεῦδος | ὄνομα B
λέγει. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τί δέ; κναφευτικὴν σύμπασαν καὶ τὴν ἀκεστικὴν πότερα μηδεμίαν ἐπιμέλειαν μηδέ τινα θεραπείαν ἐσθῆτος θῶμεν, ἢ καὶ ταύτας πάσας ὡς ὑφαντικὰς λέξομεν; ΝΕ. ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τῆς γε θεραπείας ἀμφισβητήσουσιν αὗται ξύμπασαι καὶ τῆς γενέσεως τῆς τῶν ἱματίων τῇ τῆς ὑφαντικῆς δυνάμει, μέγιστον μὲν μέρος ἐκείνῃ δι-
δοῦσαι, μεγάλα δὲ καὶ σφίσιν αὐταῖς ἀπονέμουσαι. | C
ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ. Πρὸς τοίνυν ταύταις ἔτι τὰς τῶν ἐργαλείων δημιουργοὺς τέχνας, δι' ὧν ἀποτελεῖται τὰ τῆς ὑφῆς ἔργα, δοκεῖν χρὴ τό γε συναιτίας εἶναι προσποιήσασθαι παντὸς ὑφάσματος. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ περὶ τῆς ὑφαντικῆς λόγος, οὗ προειλόμεθα μέρους, ἱκανῶς ἔσται διωρισμένος, ἐὰν ἄρ' αὐτὴν τῶν ἐπιμελειῶν, ὁπόσαι περὶ τὴν ἐρεᾶν ἐσθῆτα, εἰς τὴν καλλίστην καὶ μεγίστην
πασῶν τιθῶμεν; ἢ | λέγοιμεν μὲν ἄν τι ἀληθές, οὐ D
μὴν σαφές γε οὐδὲ τέλεον, πρὶν ἂν καὶ ταύτας αὐτῆς πάσας περιέλωμεν; ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. XXIII. ΞΕ. Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα ποιητέον ὃ λέγομεν, ἵν' ἐφεξῆς ἡμῖν ὁ λόγος ἴῃ; ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Πρῶτον μὲν τοίνυν δύο τέχνας οὔσας περὶ πάντα τὰ δρώμενα θεασώμεθα. ΝΕ. ΣΩ. Τίνας; ΞΕ. Τὴν μὲν

γενέσεως οὖσαν ξυναίτιον, τὴν δὲ αὐτὴν αἰτίαν. ΝΕ.
ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Ὅσαι μὲν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μὴ δη-
E μιουργοῦσι, ταῖς δὲ δημιουργούσαις ' ὄργανα παρα-
σκευάζουσιν, ὧν μὴ παραγενομένων οὐκ ἄν ποτε ἐρ-
γασθείη τὸ προστεταγμένον ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν, ταύ-
τας μὲν ξυναιτίους, τὰς δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀπεργα-
ζομένας αἰτίας. ΝΕ. ΣΩ. Ἔχει γοῦν λόγον. ΞΕ. Με-
τὰ τοῦτο δὴ τὰς μὲν περί τε ἀτράκτους καὶ κερκίδας
καὶ ὁπόσα ἄλλα ὄργανα τῆς περὶ τὰ ἀμφιέσματα γε-
νέσεως κοινωνεῖ, πάσας ξυναιτίους εἴπωμεν, τὰς δὲ αὐ-
τὰ θεραπευούσας καὶ δημιουργούσας αἰτίας; ΝΕ. ΣΩ.
282 Ὀρθότατα. ΞΕ. Τῶν * αἰτιῶν δὴ πλυντικὴν μὲν καὶ
ἀκεστικὴν καὶ πᾶσαν τὴν περὶ ταῦτα θεραπευτικήν,
πολλῆς οὔσης τῆς κοσμητικῆς, τοὐνταῦθα αὐτῆς μό-
ριον εἰκὸς μάλιστα περιλαμβάνειν ὀνομάζοντας πᾶν τῇ
τέχνῃ τῇ κναφευτικῇ. ΝΕ. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕ. Καὶ
μὴν ξαντική γε καὶ νηστικὴ καὶ πάντα αὖ τὰ περὶ τὴν
ποίησιν αὐτὴν τῆς ἐσθῆτος ἧς λέγομεν μέρη, μία τίς
ἐστι τέχνη τῶν ὑπὸ πάντων λεγομένων, ἡ ταλασιουρ-
B γική. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τῆς δὴ ' ταλα-
σιουργικῆς δύο τμήματά ἐστον, καὶ τούτοιν ἑκάτερον
ἅμα δυοῖν πεφύκατον τέχναιν μέρη. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;
ΞΕ. Τὸ μὲν ξαντικὸν καὶ τὸ τῆς κερκιστικῆς ἥμισυ
καὶ ὅσα τὰ ξυγκείμενα ἀπ᾽ ἀλλήλων ἀφίστησι, πᾶν
τοῦτο ὡς ἓν φράζειν τῆς τε ταλασιουργίας αὐτῆς ἔστι
που, καὶ μεγάλα τινὲ κατὰ πάντα ἡμῖν ἤστην τέχνα,
ἡ συγκριτική τε καὶ διακριτική. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ.
Τῆς τοίνυν διακριτικῆς ἥ τε ξαντικὴ καὶ τὰ νῦν δὴ ῥη-
C θέντα ἅπαντά ἐστιν· ἡ γὰρ ' ἐν ἐρίοις τε καὶ στήμο-
σι διακριτική, κερκίδι μὲν ἄλλον τρόπον γιγνομένη,
χερσὶ δὲ ἕτερον, ἔσχεν ὅσα ἀρτίως ὀνόματα ἐῤῥήθη.
ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Αὖθις δὴ πάλιν συγ-
κριτικῆς μόριον ἅμα καὶ ταλασιουργίας ἐν αὐτῇ γιγνό-
μενον λάβωμεν· ὅσα δὲ τῆς διακριτικῆς ἦν, αὐτόθι με-
τίωμεν ξύμπαντα, δίχα τέμνοντες τὴν ταλασιουργίαν
διακριτικῷ τε καὶ συγκριτικῷ τμήματι. ΝΕ. ΣΩ. Δι-
ῃρήσθω. ΞΕ. Τὸ συγκριτικὸν τοίνυν αὖ σοι καὶ τα-
D λασιουργικὸν ' ἅμα μόριον, ὦ Σώκρατες, διαιρετέον,
εἴπερ ἱκανῶς μέλλομεν τὴν προῤῥηθεῖσαν ὑφαντικὴν
αἱρήσειν. ΝΕ. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Χρὴ μὲν οὖν.
καὶ λέγωμέν γε αὐτῆς τὸ μὲν εἶναι στρεπτικόν, τὸ δὲ
συμπλεκτικόν. ΝΕ. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν μανθάνω; δοκεῖς
γάρ μοι τὸ περὶ τὴν τοῦ στήμονος ἐργασίαν λέγειν
στρεπτικόν. ΞΕ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ κρόκης. ἦ
γένεσιν ἄστροφόν τινα αὐτῆς εὑρήσομεν; ΝΕ. ΣΩ.
Οὐδαμῶς. ΞΕ. Διόρισαι δὴ καὶ τούτοιν ἑκάτερον·
E ἴσως γὰρ ' ὁ διορισμὸς ἔγκαιρος ἄν σοι γένοιτο. ΝΕ.
ΣΩ. Πῇ; ΞΕ. Τῇδε. τῶν περὶ ξαντικὴν ἔργων μη-
κυνθέν τε καὶ σχὸν πλάτος λέγομεν εἶναι κάταγμά τι;
ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τούτου δὴ τὸ μὲν ἀτράκτῳ τε
στραφὲν καὶ στερεὸν νῆμα γενόμενον στήμονα μὲν
φάθι τὸ νῆμα, τὴν δὲ ἀπευθύνουσαν αὐτὰ τέχνην εἶ-
ναι στημονονητικήν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Ὅσα δέ
γε αὖ τὴν μὲν συστροφὴν χαύνην λαμβάνει, τῇ δὲ τοῦ
στήμονος ἐμπλέξει πρὸς τὴν τῆς γνάψεως ὁλκὴν ἐμμέ-
τρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτ᾽ ἄρα κρόκην μὲν τὰ
νηθέντα, τὴν δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην τὴν
283 κροκονητικὴν * φῶμεν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕ.
Καὶ μὴν τό γε τῆς ὑφαντικῆς μέρος, ὃ προὐθέμεθα,
παντί που δῆλον ἤδη. τὸ γὰρ συγκριτικῆς τῆς ἐν τα-
λασιουργίᾳ μόριον ὅταν εὐθυπλοκίᾳ κρόκης καὶ στή-
μονος ἀπεργάζηται πλέγμα, τὸ μὲν πλεχθὲν ξύμπαν
ἐσθῆτα ἐρεᾶν, τὴν δὲ ἐπὶ τούτῳ τέχνην οὖσαν προσα-
γορεύομεν ὑφαντικήν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθότατα. XXIV.
ΞΕ. Εἶεν. τί δήποτε οὖν οὐκ εὐθὺς ἀπεκρινάμεθα ' B
πλεκτικὴν εἶναι κρόκης καὶ στήμονος ὑφαντικήν, ἀλλὰ
περιήλθομεν ἐν κύκλῳ πάμπολλα διοριζόμενοι μάτην;
ΝΕ. ΣΩ. Οὔκουν ἔμοιγε, ὦ ξένε, μάτην οὐδὲν τῶν ῥη-
θέντων ἔδοξε ῥηθῆναι. ΞΕ. Καὶ θαυμαστόν γε οὐ-
δέν· ἀλλὰ τάχ᾽ ἄν, ὦ μακάριε, δόξειε. πρὸς δὴ τὸ νό-
σημα τὸ τοιοῦτον, ἂν ἄρα πολλάκις ὕστερον ἐπίῃ —
θαυμαστὸν γὰρ οὐδέν —, λόγον ἄκουσόν τινα προσ-
ήκοντα περὶ πάντων τῶν ' τοιούτων ῥηθῆναι. ΝΕ. C
ΣΩ. Λέγε μόνον. ΞΕ. Πρῶτον τοίνυν ἴδωμεν πᾶσαν
τήν τε ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, ἵνα κατὰ λόγον
ἐπαινῶμεν καὶ ψέγωμεν τὰ μακρότερα τοῦ δέοντος
ἑκάστοτε λεγόμενα καὶ τἀναντία περὶ τὰς τοιάσδε δια-
τριβάς. ΝΕ. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Περὶ δὴ τούτων
αὐτῶν ὁ λόγος ἡμῖν, οἶμαι, γιγνόμενος ὀρθῶς ἂν γί-
γνοιτο. ΝΕ. ΣΩ. Τίνων; ΞΕ. Μήκους τε πέρι καὶ
βραχύτητος καὶ πάσης ὑπεροχῆς τε καὶ ἐλλείψεως. ἡ ' D
γάρ που μετρητικὴ περὶ πάντ᾽ ἐστὶ ταῦτα. ΝΕ. ΣΩ.
Ναί. ΞΕ. Διέλωμεν τοίνυν αὐτὴν δύο μέρη· δεῖ γὰρ
δὴ πρὸς ὃ νῦν σπεύδομεν. ΝΕ. ΣΩ. Λέγοις ἂν τὴν
διαίρεσιν ὅπῃ. ΞΕ. Τῇδε, τὸ μὲν κατὰ τὴν πρὸς ἄλ-
ληλα μεγέθους καὶ σμικρότητος κοινωνίαν, τὸ δὲ κατὰ
τὴν τῆς γενέσεως ἀναγκαίαν οὐσίαν. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς
λέγεις; ΞΕ. Ἆρ᾽ οὐ κατὰ φύσιν δοκεῖ σοι τὸ μεῖζον
μηδενὸς ἑτέρου δεῖν μεῖζον λέγειν ἢ τοῦ ἐλάττονος, καὶ
τοὔλαττον αὖ τοῦ μείζονος ' ἔλαττον, ἄλλου δὲ μηδε- E
νός; ΝΕ. ΣΩ. Ἔμοιγε. ΞΕ. Τί δέ; τὸ τὴν τοῦ με-
τρίου φύσιν ὑπερβάλλον καὶ ὑπερβαλλόμενον ὑπ᾽ αὐ-
τῆς ἐν λόγοις εἴτε καὶ ἐν ἔργοις ἆρ᾽ οὐκ αὖ λέξομεν
ὡς ὄντως γιγνόμενον, ἐν ᾧ καὶ διαφέρουσι μάλιστα
ἡμῶν οἵ τε κακοὶ καὶ οἱ ἀγαθοί; ΝΕ. ΣΩ. Φαίνε-
ται. ΞΕ. Διττὰς ἄρα ταύτας οὐσίας καὶ κρίσεις τοῦ
μεγάλου καὶ τοῦ σμικροῦ θετέον, ἀλλ᾽ οὐχ, ὡς ἔφαμεν
ἄρτι πρὸς ἄλληλα μόνον δεῖν, ἀλλ᾽ ὥσπερ νῦν εἴρηται,
μᾶλλον τὴν μὲν πρὸς ἄλληλα λεκτέον, τὴν δ᾽ αὖ πρὸς
τὸ μέτριον. οὗ δὲ ἕνεκα, μαθεῖν ἆρ᾽ ἂν βουλοίμεθα;
ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Εἰ πρὸς μηδὲν ἕτερον τὴν τοῦ
* μείζονος ἐάσει τις φύσιν ἢ πρὸς τοὔλαττον, οὐκ 284
ἔσται ποτὲ πρὸς τὸ μέτριον. ἦ γάρ; ΝΕ. ΣΩ. Οὕ-
τως. ΞΕ. Οὐκοῦν τὰς τέχνας τε αὐτὰς καὶ τἄργα αὐ-
τῶν ξύμπαντα διολοῦμεν τούτῳ τῷ λόγῳ, καὶ δὴ καὶ
τὴν ζητουμένην νῦν πολιτικὴν καὶ τὴν ῥηθεῖσαν ὑφαν-
τικὴν ἀφανιοῦμεν; ἅπασαι γὰρ αἱ τοιαῦταί που τὸ
τοῦ μετρίου πλέον καὶ ἔλαττον οὐχ ὡς οὐκ ὂν ἀλλ᾽ ὡς
ὂν χαλεπὸν περὶ τὰς πράξεις παραφυλάττουσι, καὶ
τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τὸ ' μέτρον σῴζουσαι πάντ᾽ ἀγα- B
θὰ καὶ καλὰ ἀπεργάζονται. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ.
Οὐκοῦν ἂν τὴν πολιτικὴν ἀφανίσωμεν, ἄπορος ἡμῖν ἡ
μετὰ τοῦτ᾽ ἔσται ζήτησις τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης;
ΝΕ. ΣΩ. Καὶ μάλα. ΞΕ. Πότερον οὖν, καθάπερ ἐν
τῷ σοφιστῇ προσηναγκάσαμεν εἶναι τὸ μὴ ὄν, ἐπειδὴ
κατὰ τοῦτο διέφυγεν ἡμᾶς ὁ λόγος, οὕτω καὶ νῦν τὸ
πλέον αὖ καὶ ἔλαττον μετρητὰ προσαναγκαστέον γί-
γνεσθαι μὴ πρὸς ἄλληλα μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς ' τὴν C

τοῦ μετρίου γένεσιν; οὐ γὰρ δὴ δυνατόν γε οὔτε πο-
λιτικὸν οὔτ᾽ ἄλλον τινὰ τὸν περὶ τὰς πράξεις ἐπιστή-
μονα ἀναμφισβητήτως γεγονέναι τούτου μὴ ξυνομολο-
γηθέντος. ΝΕ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ νῦν ὅ τι μάλιστα χρὴ
ταὐτὸν ποιεῖν. XXV. ΞΕ. Πλέον, ὦ Σώκρατες, ἔτι
τοῦτο τὸ ἔργον ἢ ἐκεῖνο· καίτοι κἀκείνου γε μεμνήμε-
θα τὸ μῆκος ὅσον ἦν. ἀλλ᾽ ὑποτίθεσθαι μὲν τὸ τοι-
όνδε περὶ αὐτῶν καὶ μάλα δίκαιον. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ
D ποῖον; ΞΕ. Ὡς ποτε δεήσει τοῦ νῦν λεχθέντος '
πρὸς τὴν περὶ αὐτὸ τἀκριβὲς ἀπόδειξιν. ὅτι δὲ πρὸς
τὰ νῦν καλῶς καὶ ἱκανῶς δείκνυται, δοκεῖ μοι βοηθεῖν
μεγαλοπρεπῶς ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, ὡς ἄρα ἡγητέον
ὁμοίως τὰς τέχνας πάσας εἶναι καὶ μεῖζόν τι ἅμα καὶ
ἔλαττον μετρεῖσθαι μὴ πρὸς ἄλληλα μόνον, ἀλλὰ καὶ
πρὸς τὴν τοῦ μετρίου γένεσιν. τούτου τε γὰρ ὄντος
ἐκεῖνα ἔστι, κἀκείνων οὐσῶν ἔστι καὶ τοῦτο, μὴ δὲ ὄν-
τος ποτέρου τούτων οὐδέτερον αὐτῶν ἔσται ποτέ. ΝΕ.
E ΣΩ. Τοῦτο μὲν ' ὀρθῶς· ἀλλὰ τί δὴ τὸ μετὰ τοῦτο;
ΞΕ. Δῆλον, ὅτι διαιροῖμεν ἂν τὴν μετρητικήν, καθάπερ
ἐῤῥήθη, ταύτῃ δίχα τέμνοντες, ἓν μὲν τιθέντες αὐτῆς
μόριον ξυμπάσας τέχνας, ὁπόσαι τὸν ἀριθμὸν καὶ μή-
κη καὶ βάθη καὶ πλάτη καὶ παχύτητας πρὸς τοὐναντίον
μετροῦσι, τὸ δὲ ἕτερον, ὁπόσαι πρὸς τὸ μέτριον καὶ τὸ
πρέπον καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὸ δέον καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα
εἰς τὸ μέσον ἀπῳκίσθη τῶν ἐσχάτων. ΝΕ. ΣΩ. Καὶ
μέγα γ᾽ ἑκάτερον τμῆμα εἶπες, καὶ πολὺ διαφέρον ἀλ-
λήλοιν. ΞΕ. Ὃ γὰρ ἐνίοτε, ὦ Σώκρατες, οἰόμενοι δή
285 τι σοφὸν φράζειν * πολλοὶ τῶν κομψῶν λέγουσιν, ὡς
ἄρα μετρητικὴ περὶ πάντ᾽ ἐστὶ τὰ γιγνόμενα, τοῦτ᾽
αὐτὸ τὸ νῦν λεχθὲν ὂν τυγχάνει. μετρήσεως μὲν γὰρ
δή τινα τρόπον πάνθ᾽ ὁπόσα ἔντεχνα μετείληφε· διὰ
δὲ τὸ μὴ κατ᾽ εἴδη συνειθίσθαι σκοπεῖν διαιρουμένους
ταῦτά τε τοσοῦτον διαφέροντα ξυμβάλλουσιν εὐθὺς εἰς
ταὐτὸν ὅμοια νομίσαντες, καὶ τοὐναντίον αὖ τούτου
δρῶσιν ἕτερα οὐ κατὰ μέρη διαιροῦντες, δέον, ὅταν
B μὲν τὴν τῶν πολλῶν τις πρότερον ' αἴσθηται κοινω-
νίαν, μὴ προαφίστασθαι πρὶν ἂν ἐν αὐτῇ τὰς διαφο-
ρὰς ἴδῃ πάσας, ὁπόσαι περ ἐν εἴδεσι κεῖνται, τὰς δὲ
αὖ παντοδαπὰς ἀνομοιότητας, ὅταν ἐν πλήθεσιν ὀ-
φθῶσι, μὴ δυνατὸν εἶναι δυσωπούμενον παύεσθαι,
πρὶν ἂν ξύμπαντα τὰ οἰκεῖα ἐντὸς μιᾶς ὁμοιότητος
ἕρξας γένους τινὸς οὐσίᾳ περιβάληται. ταῦτα μὲν οὖν
ἱκανῶς περί τε τούτων καὶ περὶ τῶν ἐλλείψεων καὶ
ὑπερβολῶν εἰρήσθω· φυλάττωμεν δὲ μόνον, ὅτι δύο
C γένη περὶ αὐτὰ ' ἐξεύρηται τῆς μετρητικῆς καὶ ἅ φα-
μεν αὔτ᾽ εἶναι μεμνώμεθα. ΝΕ. ΣΩ. Μεμνησόμεθα.
XXVI. ΞΕ. Μετὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἕτερον προσ-
δεξώμεθα περὶ αὐτῶν τε τῶν ζητουμένων καὶ περὶ πά-
σης τῆς ἐν τοῖς τοιοῖσδε λόγοις διατριβῆς. ΝΕ. ΣΩ.
Τὸ ποῖον; ΞΕ. Εἴ τις ἀνέροιτο ἡμᾶς τὴν περὶ γράμ-
ματα συνουσίαν τῶν μανθανόντων, ὁπόταν τις ὁτιοῦν
ὄνομα ἐρωτηθῇ τίνων ἐστὶ γραμμάτων, πότερον αὐτῷ
D τότε φῶμεν γίγνεσθαι τὴν ζήτησιν ἑνὸς ἕνεκα ' μᾶλ-
λον τοῦ προβληθέντος ἢ τοῦ περὶ πάντα τὰ προβαλ-
λόμενα γραμματικωτέρῳ γίγνεσθαι; ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον,
ὅτι τοῦ περὶ ἅπαντα. ΞΕ. Τί δ᾽ αὖ; νῦν ἡμῖν ἡ πε-
ρὶ τοῦ πολιτικοῦ ζήτησις ἕνεκα αὐτοῦ τούτου προβέ-
βληται μᾶλλον ἢ τοῦ περὶ πάντα διαλεκτικωτέροις γί-
γνεσθαι; ΝΕ. ΣΩ. Καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι τοῦ περὶ
πάντα. ΞΕ. Ἦ που τὸν τῆς ὑφαντικῆς γε λόγον αὐ-
τῆς ταύτης ἕνεκα θηρεύειν οὐδεὶς ἂν ἐθελήσειε νοῦν
ἔχων. ἀλλ᾽, οἶμαι, τοὺς πλείστους λέληθεν, ὅτι τοῖς
μὲν τῶν ὄντων ῥᾳδίως ' καταμαθεῖν αἰσθηταί τινες E
ὁμοιότητες πεφύκασιν, ἃς οὐδὲν χαλεπὸν δηλοῦν, ὅταν
αὐτῶν τις βουληθῇ τῷ λόγον αἰτοῦντι περί του μὴ
μετὰ πραγμάτων ἀλλὰ χωρὶς λόγου ῥᾳδίως ἐνδείξα-
σθαι· τοῖς δ᾽ αὖ μεγίστοις οὖσι καὶ τιμιωτάτοις οὐκ
ἔστιν εἴδωλον οὐδὲν * πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰργα- 286
σμένον ἐναργῶς, οὗ δειχθέντος τὴν τοῦ πυνθανομένου
ψυχὴν ὁ βουλόμενος ἀποπληρῶσαι, πρὸς τῶν αἰσθήσεών
τινα προσαρμόττων, ἱκανῶς πληρώσει. διὸ δεῖ μελετᾶν
λόγον ἑκάστου δυνατὸν εἶναι δοῦναι καὶ δέξασθαι· τὰ
γὰρ ἀσώματα, κάλλιστα ὄντα καὶ μέγιστα, λόγῳ μό-
νῳ, ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ σαφῶς δείκνυται, τούτων δὲ ἕνεκα
πάντ᾽ ἐστὶ τὰ νῦν λεγόμενα. ῥᾴων δ᾽ ἐν τοῖς ἐλάττο-
σιν ἡ μελέτη παντὸς πέρι μᾶλλον ' ἢ περὶ τὰ μείζω. B
ΝΕ. ΣΩ. Κάλλιστ᾽ εἶπες. ΞΕ. Ὧν τοίνυν χάριν ἅ-
πανθ᾽ ἡμῖν ταῦτ᾽ ἐῤῥήθη περὶ τούτων, μνησθῶμεν.
ΝΕ. ΣΩ. Τίνων; ΞΕ. Ταύτης γε οὐχ ἥκιστ᾽ αὐτῆς
ἕνεκα τῆς δυσχερείας, ἣν περὶ τὴν μακρολογίαν τὴν
περὶ τὴν ὑφαντικὴν ἀπεδεξάμεθα δυσχερῶς, καὶ τὴν
περὶ τὴν τοῦ παντὸς ἀνείλιξιν καὶ τὴν τοῦ σοφιστοῦ
περὶ τῆς τοῦ μὴ ὄντος οὐσίας, ἐννοοῦντες ὡς ἔσχε μῆ-
κος πλέον, καὶ ἐπὶ τούτοις δὴ πᾶσιν ἐπεπλήξαμεν ἡμῖν
αὐτοῖς, ' δείσαντες μὴ περίεργα ἅμα καὶ μακρὰ λέγοι- C
μεν. ἵν᾽ οὖν εἰσαῦθις μηδὲν πάσχωμεν τοιοῦτον, τού-
των ἕνεκα πάντων τὰ πρόσθεν νῷν εἰρῆσθαι φάθι.
ΝΕ. ΣΩ. Ταῦτ᾽ ἔσται. λέγε ἑξῆς μόνον. ΞΕ. Λέγω
τοίνυν, ὅτι χρὴ δὴ μεμνημένους ἐμέ καὶ σὲ τῶν νῦν εἰ-
ρημένων τόν τε ψόγον ἑκάστοτε καὶ ἔπαινον ποιεῖ-
σθαι βραχύτητος ἅμα καὶ μήκους ὧν ἂν ἀεὶ πέρι λέ-
γωμεν, μὴ πρὸς ἄλληλα τὰ μήκη κρίνοντες, ἀλλὰ κατὰ
τὸ τῆς μετρητικῆς μέρος, ὅ τότε ἔφαμεν ' δεῖν μεμνῆ- D
σθαι πρὸς τὸ πρέπον. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Οὐ
τοίνυν οὐδὲ πρὸς τοῦτο πάντα. οὔτε γὰρ πρὸς τὴν
ἡδονὴν μήκους ἁρμόττοντος οὐδὲν προσδεησόμεθα,
πλὴν εἰ μὴ πάρεργόν τι· τό τε αὖ πρὸς τὴν τοῦ προ-
βληθέντος ζήτησιν, ὡς ἂν ῥᾷστα καὶ τάχιστα εὕροι-
μεν, δεύτερον ἀλλ᾽ οὐ πρῶτον ὁ λόγος ἀγαπᾶν πα-
ραγγέλλει, πολὺ δὲ μάλιστα καὶ πρῶτον τὴν μέθοδον
αὐτὴν τιμᾶν τοῦ κατ᾽ εἴδη δυνατὸν εἶναι διαιρεῖν, καὶ
δὴ καὶ λόγον, ἄν τε ' παμμήκης λεχθεὶς τὸν ἀκούσαν- E
τα εὑρετικώτερον ἀπεργάζηται, τοῦτον σπουδάζειν καὶ
τῷ μήκει μηδὲν ἀγανακτεῖν, ἄν τ᾽ αὖ βραχύτερος, ὡς-
αύτως· ἔτι δ᾽ αὖ πρὸς τούτοις τὸν περὶ τὰς τοιάσδε
συνουσίας ψέγοντα λόγων μήκη καὶ τὰς ἐν κύκλῳ πε-
ριόδους οὐκ ἀποδεχόμενον, ὅτι χρὴ τὸν τοιοῦτον μὴ
πάνυ ταχὺ μηδ᾽ εὐθὺς οὕτω μεθιέναι ψέξαντα μόνον
ὡς μακρὰ * τὰ λεχθέντα, ἀλλὰ καὶ προσαποφαίνειν 287
οἴεσθαι δεῖν, ὡς βραχύτερα ἂν γενόμενα τοὺς συνόν-
τας ἀπειργάζετο διαλεκτικωτέρους καὶ τῆς τῶν ὄντων
λόγῳ δηλώσεως εὑρετικωτέρους, τῶν δὲ ἄλλων καὶ πρὸς
ἄλλ᾽ ἄττα ψόγων καὶ ἐπαίνων μηδὲν φροντίζειν, μηδὲ
τὸ παράπαν ἀκούειν δοκεῖν τῶν τοιούτων λόγων. Καὶ
τούτων μὲν ἅλις, εἰ καὶ σοὶ ταύτῃ ξυνδοκεῖ· πρὸς δὲ
δὴ τὸν πολιτικὸν ἴωμεν ' πάλιν, τῆς προῤῥηθείσης B
ὑφαντικῆς αὐτῷ φέροντες τὸ παράδειγμα. ΝΕ. ΣΩ.
Καλῶς εἶπες, καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. XXVII. ΞΕ.

Οὐκοῦν ἀπό γε τῶν πολλῶν ὁ βασιλεὺς ὅσαι ξύννο-
μοι, μᾶλλον δὲ ἀπὸ πασῶν τῶν περὶ τὰς ἀγέλας δια-
κεχώρισται. λοιπαὶ δέ, φαμέν, αἱ κατὰ πόλιν αὐτὴν
τῶν τε ξυναιτίων καὶ τῶν αἰτίων, ἃς πρώτας ἀπ' ἀλ-
λήλων διαιρετέον. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Οἶσθ' οὖν
ὅτι χαλεπὸν αὐτὰς τεμεῖν δίχα; τὸ δ' αἴτιον, ὡς οἶ-
C μαι, ' προϊοῦσιν οὐχ ἧττον ἔσται καταφανές. ΝΕ.
ΣΩ. Οὐκοῦν χρὴ δρᾶν οὕτω. ΞΕ. Κατὰ μέλη τοίνυν
αὐτὰς οἷον ἱερεῖον διαιρώμεθα, ἐπειδὴ δίχα ἀδυνατοῦ-
μεν. δεῖ γὰρ εἰς τὸν ἐγγύτατα ὅ τι μάλιστα τέμνειν
ἀριθμὸν ἀεί. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς οὖν ποιῶμεν τὰ νῦν;
ΞΕ. Ὥσπερ ἔμπροσθεν, ὁπόσαι παρείχοντο ὄργανα
περὶ τὴν ὑφαντικήν, πάσας δή που τότε ἐτίθεμεν ὡς
συναιτίους. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Καὶ νῦν δὴ ταὐτὸν
D μὲν τοῦτο, ἔτι δὲ μᾶλλον ἢ τόθ' ἡμῖν ' ποιητέον. ὅσαι
γὰρ σμικρὸν ἢ μέγα τι δημιουργοῦσι κατὰ πόλιν ὄρ-
γανον, θετέον ἁπάσας ταύτας ὡς οὔσας συναιτίους.
ἄνευ γὰρ τούτων οὐκ ἄν ποτε γένοιτο πόλις οὐδὲ πο-
λιτική, τούτων δ' αὖ βασιλικῆς ἔργον τέχνης οὐδέν που
θήσομεν. ΝΕ. ΣΩ. Οὐ γάρ. ΞΕ. Καὶ μὲν δὴ χαλε-
πὸν ἐπιχειροῦμεν δρᾶν ἀποχωρίζοντες τοῦτο ἀπὸ τῶν
ἄλλων τὸ γένος· ὅ τι γὰρ οὖν τῶν ὄντων ὡς ἔστιν
ἑνός γέ τινος ὄργανον εἰπόντα δοκεῖν εἰρηκέναι τι πι-
E θανόν. ὅμως δὲ ἕτερον αὖ ' τῶν ἐν πόλει κτημάτων
εἴπωμεν τόδε. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὡς οὐκ
ἔστι ταύτην τὴν δύναμιν ἔχον. οὐ γὰρ ἐπὶ γενέσεως
αἰτίᾳ πήγνυται, καθάπερ ὄργανον, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ δη-
μιουργηθέντος σωτηρίας. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ.
Τοῦτο ὃ δὴ ξηροῖς καὶ ὑγροῖς καὶ ἐμπύροις καὶ ἀπύ-
ροις παντοδαπὸν εἶδος ἐργασθέν, ἀγγεῖον ὃ δὴ μιᾷ
κλήσει προσφθεγγόμεθα, καὶ μάλα γε συχνὸν εἶδος
288 καὶ τῇ ζητουμένῃ γε, ὡς οἶμαι, προσῆκον οὐδὲν * ἀτε-
χνῶς ἐπιστήμῃ. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τού-
των δὴ τρίτον ἕτερον εἶδος κτημάτων πάμπολυ κατο-
πτέον πεζὸν καὶ ἔνυδρον καὶ πολυπλανὲς καὶ ἀπλανὲς
καὶ τίμιον καὶ ἄτιμον, ἓν δὲ ὄνομα ἔχον, διότι πᾶν
ἕνεκά τινος ἐφέδρας ἐστί, θᾶκος ἀεί τινι γιγνόμενον.
ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὄχημα αὐτό που λέγομεν,
οὐ πάνυ πολιτικῆς ἔργον, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ τεκτονι-
κῆς καὶ κεραμικῆς καὶ χαλκοτυπικῆς. ΝΕ. ΣΩ. Μαν-
B θάνω. XXVIII. ΞΕ. Τί δὲ ' τέταρτον; ἆρ' ἕτερον
εἶναι τούτων λεκτέον, ἐν ᾧ τὰ πλεῖστά ἐστι τῶν πά-
λαι ῥηθέντων, ἐσθής τε ξύμπασα καὶ τῶν ὅπλων τὸ
πολὺ καὶ τείχη πάντα θ' ὅσα γήϊνα περιβλήματα καὶ
λίθινα, καὶ μυρία ἕτερα; προβολῆς δὲ ἕνεκα ξυμπάν-
των αὐτῶν εἰργασμένων δικαιότατ' ἂν ὅλον προσαγο-
ρεύοιτο πρόβλημα, καὶ πολλῷ μᾶλλον τέχνης οἰκοδομι-
κῆς ἔργον καὶ ὑφαντικῆς τὸ πλεῖστον νομίζοιτ' ἂν ὀρ-
C θότερον ἢ πολιτικῆς. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ' ΞΕ.
Πέμπτον δὲ ἆρ' ἂν ἐθέλοιμεν τὸ περὶ τὸν κόσμον καὶ
γραφικὴν θεῖναι καὶ ὅσα ταύτῃ προσχρώμενα καὶ μου-
σικῇ μιμήματα τελεῖται, πρὸς τὰς ἡδονὰς μόνον ἡμῶν
ἀπειργασμένα, δικαίως δ' ἂν ὀνόματι περιληφθέντα
ἑνί; ΝΕ. ΣΩ. Ποίῳ; ΞΕ. Παίγνιόν πού τι λέγεται.
ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Τοῦτο τοίνυν τούτοις ἓν ὄνο-
μα ἅπασι πρέψει προσαγορευθέν· οὐ γὰρ σπουδῆς
οὐδὲν αὐτῶν χάριν, ἀλλὰ παιδιᾶς ἕνεκα πάντα δρᾶται
D ' ΝΕ. ΣΩ. Καὶ τοῦτο σχεδὸν μανθάνω. ΞΕ. Τὸ δὲ
πᾶσι τούτοις σώματα παρέχον, ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς δη-
μιουργοῦσιν ὁπόσαι τῶν τεχνῶν νῦν εἴρηνται, παντο-
δαπὸν εἶδος πολλῶν ἑτέρων τεχνῶν ἔκγονον ὄν, ἆρ'
οὐχ ἕκτον θήσομεν; ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;
ΞΕ. Χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ πάνθ' ὁπόσα μεταλ-
λεύεται καὶ ὅσα δρυοτομικὴ καὶ κουρὰ ξύμπασα τέ-
μνουσα παρέχει τεκτονικῇ καὶ πλεκτικῇ. καὶ ἔτι φλοι-
στικὴ φυτῶν τε καὶ ἐμψύχων δέρματα ' σωμάτων πε- E
ριαιροῦσα [σκυτοτομική], καὶ ὅσαι περὶ τὰ τοιαῦτ' εἰ-
σὶ τέχναι, καὶ φελλῶν καὶ βίβλων καὶ δεσμῶν ἐργα-
στικαί, παρέσχον δημιουργεῖν σύνθετα ἐκ μὴ συντιθε-
μένων εἴδη γενῶν. ἓν δὲ αὐτὸ προσαγορεύωμεν πᾶν τὸ
πρωτογενὲς ἀνθρώποις κτῆμα, καὶ ἀξύνθετον καὶ βα-
σιλικῆς ἐπιστήμης οὐδαμῶς ἔργον ὄν. ΝΕ. ΣΩ. Κα-
λῶς. ΞΕ. Τὴν δὴ τῆς τροφῆς κτῆσιν, καὶ ὅσα εἰς τὸ
σῶμα ξυγκαταμιγνύμενα ἑαυτῶν μέρεσι μέρη σώματος
εἰς τὸ θεραπεῦσαί τινα δύναμιν εἴληχε, λεκτέον * ἕβδο- 289
μον ὀνομάσαντας αὐτὸ ξύμπαν ἡμῶν εἶναι τροφόν, εἰ
μή τι κάλλιον ἔχομεν ἄλλο θέσθαι. γεωργικῇ δὲ καὶ
θηρευτικῇ καὶ γυμναστικῇ καὶ ἰατρικῇ καὶ μαγειρικῇ
πᾶν ὑποτιθέντες ὀρθότερον ἀποδώσομεν ἢ τῇ πολιτι-
κῇ. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; XXIX. ΞΕ. Σχεδὸν
τοίνυν ὅσα ἔχεται κτήσεως, πλὴν τῶν ἡμέρων ζώων, ἐν
τούτοις ἑπτὰ οἶμαι γένεσιν εἰρῆσθαι. σκόπει δέ· ἦν
γὰρ δικαιότατα μὲν ἂν τεθὲν κατ' ἀρχὰς τὸ πρωτο-
γενὲς εἶδος, μετὰ δὲ τοῦτο ' ὄργανον, ἀγγεῖον, ὄχημα, B
πρόβλημα, παίγνιον, θρέμμα. παραλείπομεν δὲ εἴ τι
μὴ μέγα λέληθεν εἴς τι τούτων [μέγα] δυνατὸν ἁρ-
μόττειν, οἷον ἡ τοῦ νομίσματος ἰδέα καὶ σφραγίδων
καὶ παντὸς χαρακτῆρος. γένος τε γὰρ ἐν αὐτοῖς ταῦ-
τα οὐδὲν ἔχει μέγα ξύννομον, ἀλλὰ τὰ μὲν εἰς κόσμον,
τὰ δὲ εἰς ὄργανα βίᾳ μέν, ὅμως δὲ πάντως ἑλκόμενα
συμφωνήσει· τὰ δὲ περὶ ζώων κτῆσιν τῶν ἡμέρων,
πλὴν δούλων, ἡ πρότερον ἀγελαιοτροφικὴ ' διαμερι- C
σθεῖσα πάντα εἰληφυῖα ἀναφανεῖται. ΝΕ. ΣΩ. Πά-
νυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τὸ δὲ δὴ δούλων καὶ πάντων ὑπη-
ρετῶν λοιπόν, ἐν οἷς που καὶ μαντεύομαι τοὺς περὶ
αὐτὸ τὸ πλέγμα ἀμφισβητοῦντας τῷ βασιλεῖ καταφα-
νεῖς γενήσεσθαι, καθάπερ τοῖς ὑφάνταις τότε τοὺς
περὶ τὸ νήθειν τε καὶ ξαίνειν καὶ ὅσα ἄλλα εἴπομεν.
οἱ δ' ἄλλοι πάντες, ὡς συναίτιοι λεχθέντες, ἅμα τοῖς
ἔργοις τοῖς νῦν δὴ ῥηθεῖσιν ἀνήλωνται καὶ ἀπεχωρίσθη-
σαν ' ἀπὸ βασιλικῆς τε καὶ πολιτικῆς πράξεως. ΝΕ. ΣΩ. D
Ἐοίκασι γοῦν. ΞΕ. Ἴθι δὴ σκεψώμεθα τοὺς λοιπούς,
προσελθόντες ἐγγύθεν, ἵν' αὐτοὺς εἰδῶμεν βεβαιότε-
ρον. ΝΕ. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Τοὺς μὲν δὴ μεγί-
στους ὑπηρέτας, ὡς ἐνθένδε ἰδεῖν, τοὐναντίον ἔχοντας
εὑρίσκομεν οἷς ὑπωπτεύσαμεν ἐπιτήδευμα καὶ πάθος.
ΝΕ. ΣΩ. Τίνας; ΞΕ. Τοὺς ὠνητούς τε καὶ τῷ τρό-
πῳ τούτῳ κτητούς· οὓς ἀναμφισβητήτως δούλους ἔχο-
μεν εἰπεῖν, ' ἥκιστα βασιλικῆς μεταποιουμένους τέχνης. E
ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τί δέ; τῶν ἐλευθέρων
ὅσοι τοῖς νῦν δὴ ῥηθεῖσιν εἰς ὑπηρετικὴν ἑκόντες αὑ-
τοὺς τάττουσι, τά τε γεωργίας καὶ τὰ τῶν ἄλλων τε-
χνῶν ἔργα διακομίζοντες ἐπ' ἀλλήλους καὶ ἀνισοῦντες,
οἱ μὲν κατ' ἀγοράς, οἱ δὲ πόλιν ἐκ πόλεως ἀλλάττον-
τες κατὰ θάλατταν καὶ πεζῇ, νόμισμά τε πρὸς τἆλλα
καὶ αὐτὸ πρὸς αὑτὸ διαμείβοντες, οὓς ἀργυραμοιβούς
τε καὶ * ἐμπόρους καὶ ναυκλήρους καὶ καπήλους ἐπω- 290
νομάκαμεν, μῶν τῆς πολιτικῆς ἀμφισβητήσουσί τι; ΝΕ.

ΣΩ. Τάχ' ἂν ἴσως τῆς γε τῶν ἐμπορευτικῶν. ΞΕ.
Ἀλλ' οὐ μήν, οὕς γε ὁρῶμεν μισθωτοὺς καὶ θῆτας
πᾶσιν ἑτοιμότατα ὑπηρετοῦντας, μή ποτε βασιλικῆς
μεταποιουμένους εὕρωμεν. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γάρ; ΞΕ.
Τί δὲ ἄρα τοὺς τὰ τοιάδε διακονοῦντας ἡμῖν ἑκάστο-
τε; ΝΕ. ΣΩ. Τὰ ποῖα εἶπες καὶ τίνας; ΞΕ. Ὧν τὸ
B κηρυκικὸν | ἔθνος, ὅσοι τε περὶ γράμματα σοφοὶ γί-
γνονται πολλάκις ὑπηρετήσαντες, καὶ πόλλ' ἄττα ἕτε-
ρα περὶ τὰς ἀρχὰς διαπονεῖσθαι τινὲς ἕτεροι πάνδει-
νοι, τί τούτους αὖ λέξομεν; ΝΕ. ΣΩ. Ὅπερ εἶπες
νῦν, ὑπηρέτας, ἀλλ' οὐκ αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρ-
χοντας. ΞΕ. Ἀλλ' οὐ μήν, οἶμαί γε, ἐνύπνιον ἰδὼν
εἶπον ταύτῃ πῃ φανήσεσθαι τοὺς διαφερόντως ἀμφισ-
βητοῦντας τῆς πολιτικῆς. καίτοι σφόδρα γε ἄτοπον
C ἂν εἶναι δόξειε τὸ ζητεῖν τούτους | ἐν ὑπηρετικῇ μοί-
ρᾳ τινί. ΝΕ. ΣΩ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Ἔτι δὴ
προσμίξωμεν ἐγγύτερον ἐπὶ τοὺς μήπω βεβασανισμέ-
νους. εἰσὶ δὲ οἵ τε περὶ μαντικὴν ἔχοντές τινος ἐπι-
στήμης διακόνου μόριον· ἑρμηνευταὶ γάρ που νομίζον-
ται παρὰ θεῶν ἀνθρώποις. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ.
Καὶ μὴν καὶ τὸ τῶν ἱερέων αὖ γένος, ὡς τὸ νόμιμόν
φησι, παρὰ μὲν ἡμῶν δωρεὰς θεοῖς διὰ θυσιῶν ἐπι-
D στῆμόν ἐστι κατὰ νοῦν ἐκείνοις δωρεῖσθαι, | παρὰ δὲ
ἐκείνων ἡμῖν εὐχαῖς κτῆσιν ἀγαθῶν αἰτήσασθαι. ταῦ-
τα δὲ διακόνου τέχνης ἐστί που μόρια ἀμφότερα. ΝΕ.
ΣΩ. Φαίνεται γοῦν. XXX. ΞΕ. Ἤδη τοίνυν μοι δο-
κοῦμεν οἷόν γέ τινος ἴχνους ἐφ' ὃ πορευόμεθα προσ-
άπτεσθαι. τὸ γὰρ δὴ τῶν ἱερέων σχῆμα καὶ τὸ τῶν
μάντεων εὖ μάλα φρονήματος πληροῦται καὶ δόξαν
σεμνὴν λαμβάνει διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐγχειρημάτων,
E ὥστε περὶ μὲν Αἴγυπτον οὐδ' ἔξεστι βασιλέα χωρὶς |
ἱερατικῆς ἄρχειν, ἀλλ' ἐὰν ἄρα καὶ τύχῃ πρότερον ἐξ
ἄλλου γένους βιασάμενος, ὕστερον ἀναγκαῖον εἰς τοῦ-
το εἰστελεῖσθαι αὐτὸν τὸ γένος. ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἑλλή-
νων πολλαχοῦ ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τὰ μέγιστα τῶν
περὶ τὰ τοιαῦτα θύματα εὕροι τις ἂν προσταττόμενα
θύειν. καὶ δὴ καὶ παρ' ὑμῖν οὐχ ἥκιστα δῆλον ὃ λέ-
γω· τῷ γὰρ λαχόντι βασιλεῖ φασὶ τῇδε τὰ σεμνότατα
καὶ μάλιστα πάτρια τῶν ἀρχαίων θυσιῶν ἀποδεδό-
291 σθαι. ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε. ΞΕ. Τούτους τε *
τοίνυν τοὺς κληρωτοὺς βασιλέας ἅμα καὶ ἱερέας, καὶ
ὑπηρέτας αὐτῶν καί τινα ἕτερον πάμπολυν ὄχλον σκε-
πτέον, ὃς ἄρτι κατάδηλος νῦν ἡμῖν γέγονεν ἀποχωρι-
σθέντων τῶν ἔμπροσθεν. ΝΕ. ΣΩ. Τίνας δ' αὐτοὺς
καὶ λέγεις; ΞΕ. Καὶ μάλα τινὰς ἀτόπους. ΝΕ. ΣΩ.
Τί δή; ΞΕ. Πάμφυλόν τι γένος αὐτῶν ὥς γε ἄρτι
σκοπουμένῳ φαίνεται. πολλοὶ μὲν γὰρ λέουσι τῶν ἀν-
δρῶν εἴξασι καὶ κενταύροις καὶ τοιούτοισιν ἑτέροις,
B πάμπολλοι | δὲ Σατύροις καὶ τοῖς ἀσθενέσι καὶ πολυ-
τρόποις θηρίοις· ταχὺ δὲ μεταλλάττουσι τάς τε ἰδέας
καὶ τὴν δύναμιν εἰς ἀλλήλους. καὶ μέντοι μοι νῦν, ὦ
Σώκρατες, ἄρτι δοκῶ κατανενοηκέναι τοὺς ἄνδρας.
ΝΕ. ΣΩ. Λέγοις ἄν· ἔοικας γὰρ ἄτοπόν τι καθορᾶν.
ΞΕ. Ναί· τὸ γὰρ ἄτοπον ἐξ ἀγνοίας πᾶσι συμβαίνει.
καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν αὐτὸς τοῦτο ἔπαθον· ἐξαίφνης
ἠμφεγνόησα κατιδὼν τὸν περὶ τὰ τῶν πόλεων πρά-
C γματα | χορόν. ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕ. Τὸν πάντων
τῶν σοφιστῶν μέγιστον γόητα καὶ ταύτης τῆς τέχνης
ἐμπειρότατον· ὃν ἀπὸ τῶν ὄντως ὄντων πολιτικῶν καὶ
βασιλικῶν καίπερ παγχάλεπον ὄντα ἀφαιρεῖν ἀφαιρε-
τέον, εἰ μέλλομεν ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ ζητούμενον. ΝΕ.
ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε οὐκ ἀνετέον. ΞΕ. Οὔκουν
δὴ κατά γε τὴν ἐμήν. καί μοι φράζε τόδε. ΝΕ. ΣΩ.
Τὸ ποῖον; XXXI. ΞΕ. Ἆρ' οὐ μοναρχία τῶν | πο- D
λιτικῶν ἡμῖν ἀρχῶν ἐστὶ μία; ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ.
Καὶ μετὰ μοναρχίαν εἴποι τις ἄν, οἶμαι, τὴν ὑπὸ τῶν
ὀλίγων δυναστείαν. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τρί-
τον δὲ σχῆμα πολιτείας οὐχ ἡ τοῦ πλήθους ἀρχή, δη-
μοκρατία τοὔνομα κληθεῖσα; ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ.
Τρεῖς δ' οὖσαι μῶν οὐ πέντε τρόπον τινὰ γίγνονται,
δύο ἐξ ἑαυτῶν ἄλλα πρὸς αὑταῖς ὀνόματα τίκτουσαι;
ΝΕ. ΣΩ. Ποῖα δή; ΞΕ. Πρὸς | τὸ βίαιόν που καὶ E
ἑκούσιον ἀποσκοποῦντες νῦν, καὶ πενίαν καὶ πλοῦτον,
καὶ νόμον καὶ ἀνομίαν, ἐν αὐταῖς γιγνόμενα, διπλῆν
ἑκατέραν τοῖν δυοῖν διαιροῦντες μοναρχίαν μὲν προσ-
αγορεύουσιν ὡς δύο παρεχομένην εἴδη δυοῖν ὀνόμασι,
τυραννίδι, τὸ δὲ βασιλικῇ. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ.
Τὴν δὲ ὑπ' ὀλίγων γε ἑκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν
ἀριστοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ. ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε.
ΞΕ. Δημοκρατίας γε μήν, ἐάν τ' οὖν βιαίως ἐάν τε
ἑκουσίως τῶν τὰς οὐσίας * ἐχόντων τὸ πλῆθος ἄρχῃ, 292
καὶ ἐάν τε τοὺς νόμους ἀκριβῶς φυλάττον ἐάν τε μή,
πάντως τοὔνομα οὐδεὶς αὐτῆς εἴωθε μεταλλάττειν.
ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Τί οὖν; οἰόμεθά τινα τούτων
τῶν πολιτειῶν ὀρθὴν εἶναι τούτοις τοῖς ὅροις ὁρι-
σθεῖσαν, ἑνὶ καὶ ὀλίγοις καὶ πολλοῖς, καὶ πλούτῳ καὶ
πενίᾳ, καὶ τῷ βιαίῳ καὶ ἑκουσίῳ, καὶ μετὰ γραμμάτων
καὶ ἄνευ νόμων ξυμβαίνουσαν γίγνεσθαι; ΝΕ. ΣΩ.
Τί γὰρ δὴ καὶ κωλύει; ΞΕ. Σκόπει δὴ | σαφέστερον, B
τῇδε ἑπόμενος. ΝΕ. ΣΩ. Πῇ; ΞΕ. Τῷ ῥηθέντι κα-
τὰ πρώτας πότερον ἐμμενοῦμεν ἢ διαφωνήσομεν; ΝΕ.
ΣΩ. Τῷ δὴ ποίῳ λέγεις; ΞΕ. Τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν
τῶν ἐπιστημῶν εἶναί τινα ἔφαμεν, οἶμαι. ΝΕ. ΣΩ.
Ναί. ΞΕ. Καὶ τούτων γε οὐχ ἁπασῶν, ἀλλὰ κριτι-
κὴν δήπου τινὰ καὶ ἐπιστατικὴν ἐκ τῶν ἄλλων προει-
λόμεθα. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Κἀκ τῆς ἐπιστατικῆς
τὴν μὲν ἐπ' ἀψύχοις ἔργοις, | τὴν δὲ ἐπὶ ζῴοις. καὶ C
κατὰ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον μερίζοντες δεῦρ' ἀεὶ προ-
εληλύθαμεν, ἐπιστήμης οὐκ ἐπιλανθανόμενοι, τὸ δ'
ἥτις οὐχ ἱκανῶς πω δυνάμενοι διακριβώσασθαι. ΝΕ.
ΣΩ. Λέγεις ὀρθῶς. ΞΕ. Τοῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἆρ' ἐννο-
οῦμεν, ὅτι τὸν ὅρον οὐκ ὀλίγους οὐδὲ πολλούς, οὐδὲ
τὸ ἑκούσιον οὐδὲ τὸ ἀκούσιον, οὐδὲ πενίαν οὐδὲ πλοῦ-
τον γίγνεσθαι περὶ αὐτῶν χρεών, ἀλλά τινα ἐπιστή-
μην, εἴπερ ἀκολουθήσομεν τοῖς ἔμπροσθεν; XXXII.
| ΝΕ. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον μὴ ποιεῖν. D
ΞΕ. Ἐξ ἀνάγκης δὴ νῦν τοῦτο οὕτω σκεπτέον, ἐν τίνι
ποτὲ τούτων ἐπιστήμη ξυμβαίνει γίγνεσθαι περὶ ἀν-
θρώπων ἀρχῆς, σχεδὸν τῆς χαλεπωτάτης καὶ μεγίστης
κτήσασθαι. δεῖ γὰρ ἰδεῖν αὐτήν, ἵνα θεασώμεθα, τί-
νας ἀφαιρετέον ἀπὸ τοῦ φρονίμου βασιλέως, οἳ προσ-
ποιοῦνται μὲν εἶναι πολιτικοὶ καὶ πείθουσι πολλούς,
εἰσὶ δὲ οὐδαμῶς. ΝΕ. ΣΩ. Δεῖ γὰρ δὴ ποιεῖν τοῦτο,
ὡς ὁ λόγος ἡμῖν | προείρηκε. ΞΕ. Μῶν οὖν δοκεῖ E
πλῆθός γε ἐν πόλει ταύτην τὴν ἐπιστήμην δυνατὸν εἶ-
ναι κτήσασθαι; ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Ἀλλ' ἆρα
ἐν χιλιάνδρῳ πόλει δυνατὸν ἑκατόν τινας ἢ καὶ πεντή-
κοντα αὐτὴν ἱκανῶς κτήσασθαι; ΝΕ. ΣΩ. Ῥᾴστη

μέντ' ἂν οὕτω γ' εἴη πασῶν τῶν τεχνῶν· ἴσμεν γάρ, ὅτι χιλίων ἀνδρῶν ἄκροι πεττευταὶ τοσοῦτοι πρὸς τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν οὐκ ἂν γένοιντό ποτε, μή τι δὴ βασιλεῖς γε. δεῖ γὰρ δὴ τόν γε τὴν βασιλικὴν ἔχοντα ἐπιστήμην, ἄν τ' ἄρχῃ καὶ ἐὰν μή, κατὰ τὸν ἔμ-
293 προσθεν λόγον ὅμως * βασιλικὸν προσαγορεύεσθαι. ΞΕ. Καλῶς ἀπεμνημόνευσας. ἑπόμενον δὲ οἶμαι τούτῳ τὴν μὲν ὀρθὴν ἀρχὴν περὶ ἕνα τινὰ καὶ δύο καὶ παντάπασιν ὀλίγους δεῖ ζητεῖν, ὅταν ὀρθὴ γίγνηται. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Τούτους δέ γε, ἐάν τε ἑκόντων ἐάν τε ἀκόντων ἄρχωσιν, ἐάν τε κατὰ γράμματα ἐάν τε ἄνευ γραμμάτων, καὶ ἐὰν πλουτοῦντες ἢ πενόμενοι, νομιστέον, ὥσπερ νῦν ἡγούμεθα, κατὰ τέ-
B χνην ἡντινοῦν ἀρχὴν ἄρχοντας. τοὺς ἰατροὺς | δὲ οὐχ ἥκιστα νενομίκαμεν, ἐάν τε ἑκόντας ἐάν τε ἄκοντας ἡμᾶς ἰῶνται, τέμνοντες ἢ κάοντες ἤ τινα ἄλλην ἀλγηδόνα προσάπτοντες, καὶ ἐὰν κατὰ γράμματα ἢ χωρὶς γραμμάτων, καὶ ἐὰν πένητες ὄντες ἢ πλούσιοι, πάντως οὐδὲν ἧττον ἰατρούς φαμεν, ἕωσπερ ἂν ἐπιστατοῦντες τέχνῃ, καθαίροντες εἴτε ἄλλως ἰσχναίνοντες εἴτε καὶ αὐξάνοντες, ἂν μόνον ἐπ' ἀγαθῷ τῷ τῶν σωμάτων, βελτίω ποιοῦντες ἐκ χειρόνων, σώζωσιν οἱ
C θεραπεύοντες | ἕκαστοι τὰ θεραπευόμενα. ταύτῃ θήσομεν, ὡς οἶμαι, καὶ οὐκ ἄλλῃ, τοῦτον ὅρον ὀρθὸν εἶναι μόνον ἰατρικῆς καὶ ἄλλης ἡστινοσοῦν ἀρχῆς. ΝΕ. ΣΩ. Κομιδῇ μὲν οὖν. **XXXIII.** ΞΕ. Ἀναγκαῖον δὴ καὶ πολιτειῶν, ὡς ἔοικε, ταύτην ὀρθὴν διαφερόντως εἶναι καὶ μόνην πολιτείαν, ἐν ᾗ τις ἂν εὑρίσκοι τοὺς ἄρχοντας ἀληθῶς ἐπιστήμονας καὶ οὐ δοκοῦντας μόνον, ἐάν τε κατὰ νόμους ἐάν τε ἄνευ νόμων ἄρχωσι, καὶ ἑκόντων ἢ ἀκόντων, ἢ πενόμενοι ἢ πλουτοῦντες,
D | τούτων ὑπολογιστέον οὐδὲν οὐδαμῶς εἶναι κατ' οὐδεμίαν ὀρθότητα. ΝΕ. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕ. Καὶ ἐάν τέ γε ἀποκτιννύντες τινὰς ἢ καὶ ἐκβάλλοντες καθαίρωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τὴν πόλιν, εἴτε καὶ ἀποικίας οἷον σμήνη μελιττῶν ἐκπέμποντές ποι σμικροτέραν ποιῶσιν, ἤ τινας ἐπεισαγόμενοί ποθεν ἄλλους ἔξωθεν, πολίτας ποιοῦντες, αὐτὴν αὔξωσιν, ἕωσπερ ἂν ἐπιστήμῃ καὶ τῷ δικαίῳ προσχρώμενοι, σώζοντες, ἐκ χείρονος βελτίω
E ποιῶσι κατὰ δύναμιν, | ταύτην τότε καὶ κατὰ τοὺς τοιούτους ὅρους ἡμῖν μόνην ὀρθὴν πολιτείαν εἶναι ῥητέον. ὅσας δὲ ἄλλας λέγομεν, οὐ γνησίας οὐδ' ὄντως οὔσας λεκτέον, ἀλλὰ μεμιμημένας ταύτην, ἃς μὲν ὡς εὐνόμους λέγομεν, ἐπὶ τὰ καλλίω, τὰς δὲ ἄλλας ἐπὶ τὰ αἰσχίονα [μεμιμῆσθαι]. ΝΕ. ΣΩ. Τὰ μὲν ἄλλα, ὦ ξένε, μετρίως ἔοικεν εἰρῆσθαι· τὸ δὲ καὶ ἄνευ νόμων δεῖν ἄρχειν χαλεπώτερον ἀκούειν ἐῤῥήθη. ΞΕ. Σμικρόν γε ἔφθης με ἐρόμενος, ὦ Σώκρατες. ἔμελλον γάρ
294 σε διερωτήσειν ταῦτα, * πότερον ἀποδέχει πάντα, ἤ τι καὶ δυσχεραίνεις τῶν λεχθέντων· νῦν δὲ ἤδη φανερὸν ὅτι τοῦτο βουλησόμεθα τὸ περὶ τῆς τῶν ἄνευ νόμων ἀρχόντων ὀρθότητος διελθεῖν ἡμᾶς. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τρόπον μέντοι τινὰ δῆλον ὅτι τῆς βασιλικῆς ἐστιν ἡ νομοθετική· τὸ δ' ἄριστον οὐ τοὺς νόμους ἐστὶν ἰσχύειν, ἀλλ' ἄνδρα τὸν μετὰ φρονήσεως βασιλικόν. οἶσθ' ὅπῃ; ΝΕ. ΣΩ. Πῇ δὴ λέγεις; ΞΕ. Ὅτι νόμος οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τό τε ἄριστον καὶ τὸ
B δικαιότατον | ἀκριβῶς ἅμα πᾶσι περιλαβὼν τὸ βέλτιστον ἐπιτάττειν· αἱ γὰρ ἀνομοιότητες τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν πράξεων καὶ τοῦ μηδέποτε μηδέν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡσυχίαν ἄγειν τῶν ἀνθρωπίνων οὐδὲν ἐῶσιν ἁπλοῦν ἐν οὐδενὶ περὶ ἁπάντων καὶ ἐπὶ πάντα τὸν χρόνον ἀποφαίνεσθαι τέχνην οὐδ' ἡντινοῦν. ταῦτα δὴ συγχωροῦμέν που; ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Τὸν δέ γε νόμον ὁρῶμεν σχεδὸν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ξυντείνοντα, ὥσπερ τινὰ ἄνθρωπον αὐθάδη | καὶ ἀμαθῆ καὶ μηδένα C
μηδὲν ἐῶντα ποιεῖν παρὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν, μηδ' ἐπερωτᾶν μηδένα, μηδ' ἄν τι νέον ἄρα τῳ ξυμβαίνῃ βέλτιον παρὰ τὸν λόγον, ὃν αὐτὸς ἐπέταξεν. ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ· ποιεῖ γὰρ ἀτεχνῶς, καθάπερ εἴρηκας νῦν, ὁ νόμος ἡμῖν ἑκάστοις. ΞΕ. Οὐκοῦν ἀδύνατον εὖ ἔχειν πρὸς τὰ μηδέποτε ἁπλᾶ τὸ διὰ παντὸς γιγνόμενον ἁπλοῦν; ΝΕ. ΣΩ. Κινδυνεύει. **XXXIV.** ΞΕ. Διὰ τί δήποτ' οὖν ἀναγκαῖον νομοθετεῖν, ἐπειδήπερ οὐκ ὀρθότατον ὁ νόμος; | ἀνευρετέον τούτου τὴν αἰτίαν. D
ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ παρ' ὑμῖν εἰσί τινες, οἷαι καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀθρόων ἀνθρώπων ἀσκήσεις, εἴτε πρὸς δρόμον εἴτε πρὸς ἄλλο τι, φιλονεικίας ἕνεκα; ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε πολλαί. ΞΕ. Φέρε νῦν ἀναλάβωμεν πάλιν μνήμῃ τὰς τῶν τέχνῃ γυμναζόντων ἐπιτάξεις ἐν ταῖς τοιαύταις ἀρχαῖς. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὅτι λεπτουργεῖν οὐκ ἐγχωρεῖν ἡγοῦνται καθ' ἕνα ἕκαστον, τῷ σώματι τὸ | προσῆκον E
ἑκάστῳ προστάττοντες, ἀλλὰ παχύτερον οἴονται δεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐπὶ πολλοὺς τὴν τοῦ λυσιτελοῦντος τοῖς σώμασι ποιεῖσθαι τάξιν. ΝΕ. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕ. Διὸ δή γε καὶ ἴσους πόνους νῦν διδόντες ἀθρόοις ἅμα μὲν ἐξορμῶσιν, ἅμα δὲ καὶ καταπαύουσι δρόμου καὶ πάλης καὶ πάντων τῶν κατὰ τὰ σώματα πόνων. ΝΕ. ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ΞΕ. Καὶ τὸν νομοθέτην τοίνυν ἡγώμεθα, τὸν ταῖσιν ἀγέλαις ἐπιστατήσοντα τοῦ δικαίου πέρι καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ξυμβολαίων, μή ποθ' * ἱκανὸν γενήσεσθαι πᾶσιν ἀθρόοις προστάτ- 295
τοντα ἀκριβῶς ἑνὶ ἑκάστῳ τὸ προσῆκον ἀποδιδόναι. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ γοῦν εἰκός. ΞΕ. Ἀλλὰ τὸ τοῖς πολλοῖς γε, οἶμαι, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καί πως οὑτωσὶ παχυτέρως ἑκάστοις τὸν νόμον θήσει, καὶ ἐν γράμμασιν ἀποδιδοὺς, καὶ ἐν ἀγραμμάτοις, πατρίοις δέ, ἔθεσι νομοθετῶν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Ὀρθῶς μέντοι. πῶς γὰρ ἄν τις ἱκανὸς γένοιτ' ἄν ποτε, ὦ Σώκρατες, ὥστε διὰ βίου ἀεὶ παρακαθήμενος | ἑκάστῳ δι' ἀκριβείας προστάττειν τὸ προσῆκον; ἐπεὶ τοῦτ' ἂν δυνατὸς B
ὤν, ὡς οἶμαι, τῶν τὴν βασιλικὴν ὁστισοῦν ὄντως ἐπιστήμην εἰληφότων σχολῇ ποτ' ἂν ἑαυτῷ θεῖτ' ἐμποδίσματα γράφων τοὺς λεχθέντας τούτους νόμους. ΝΕ. ΣΩ. Ἐκ τῶν νῦν γοῦν, ὦ ξένε, εἰρημένων. ΞΕ. Μᾶλλον δέ γε, ὦ βέλτιστε, ἐκ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι. ΝΕ. ΣΩ. Τίνων δή; ΞΕ. Τῶν τοιῶνδε. εἴπωμεν γὰρ δὴ πρός γε ἡμᾶς αὐτοὺς ἰατρὸν μέλλοντα ἢ | καί τινα C
γυμναστικὸν ἀποδημεῖν καὶ ἀπέσεσθαι τῶν θεραπευομένων συχνόν, ὡς οἴοιτο, χρόνον, μὴ μνημονεύσειν οἰηθέντα τὰ προσταχθέντα τοὺς γυμναζομένους ἢ τοὺς κάμνοντας, ὑπομνήματα γράφειν ἂν ἐθέλειν αὐτοῖς, ἢ πῶς; ΝΕ. ΣΩ. Οὕτως. ΞΕ. Τί δέ; εἰ παρὰ δόξαν ἐλάττω χρόνον ἀποδημήσας ἔλθοι πάλιν, ἆρ' οὐκ ἂν παρ' ἐκεῖνα τὰ γράμματα τολμήσειεν ἄλλα ὑποθέσθαι, ξυμβαινόντων ἄλλων βελτιόνων τοῖς κάμνουσι | διὰ D
πνεύματα ἤ τι καὶ ἄλλο παρὰ τὴν ἐλπίδα τῶν ἐκ Διὸς

ἑτέρως πως τῶν εἰωθότων γενόμενα, καρτερῶν δ' ἂν ἡγοῖτο δεῖν μὴ ἐκβαίνειν τὰ ἀρχαῖά ποτε νομοθετηθέντα μήτε αὐτὸν προστάττοντα ἄλλα μήτε τὸν κάμνοντα ἕτερα τολμῶντα παρὰ τὰ γραφέντα δρᾶν, ὡς ταῦτα ὄντα ἰατρικὰ καὶ ὑγιεινά, τὰ δὲ ἑτέρως γιγνόμενα νοσώδη τε καὶ οὐκ ἔντεχνα; ἢ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἔν γε ἐπιστήμῃ ξυμβαῖνον καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ περὶ
E ἅπαντα ' παντάπασι γέλως ἂν ὁ μέγιστος γίγνοιτο τῶν τοιούτων νομοθετημάτων; ΝΕ. ΣΩ. *Παντάπασι μὲν οὖν.* ΞΕ. *Τῷ δὲ τὰ δίκαια δὴ καὶ ἄδικα καὶ καλὰ καὶ αἰσχρὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ γράψαντι καὶ ἄγραφα νομοθετήσαντι ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλαις, ὁπόσαι κατὰ πόλιν ἐν ἑκάσταις νομεύονται κατὰ τοὺς τῶν γραψάντων νόμους, ἂν ὁ μετὰ τέχνης γράψας ἤ τις ἕτερος ὅμοιος ἀφίκηται, μὴ ἐξέστω δὴ παρὰ ταῦτα
296 ἕτερα * προστάττειν; ἢ καὶ τοῦτο τὸ ἀπόῤῥημα οὐδὲν ἧττον ἂν ἐκείνου τῇ ἀληθείᾳ γελοῖον φαίνοιτο;* ΝΕ. ΣΩ. *Τί μήν;* XXXV ΞΕ. *Οἶσθ' οὖν ἐπὶ τῷ τοιούτῳ λόγον τὸν παρὰ τῶν πολλῶν λεγόμενον;* ΝΕ. ΣΩ. *Οὐκ ἐννοῶ νῦν γ' οὕτως.* ΞΕ. *Καὶ μὴν εὐπρεπής. φασὶ γὰρ δὴ δεῖν, εἴ τις γιγνώσκει παρὰ τοὺς τῶν ἔμπροσθεν βελτίους νόμους, νομοθετεῖν τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ἕκαστον πείσαντα, ἄλλως δὲ μή.* ΝΕ. ΣΩ. *Τί
B οὖν; οὐκ ὀρθῶς;* ΞΕ. *Ἴσως. ἂν δ' οὖν ' μὴ πείθων τις βιάζηται τὸ βέλτιον, ἀπόκριναι, τί τοὔνομα τῆς βίας ἔσται; Μὴ μέντοι πω, περὶ δὲ τῶν ἔμπροσθεν πρότερον.* ΝΕ. ΣΩ. *Ποῖον δὴ λέγεις;* ΞΕ. *Ἄν τις ἄρα μὴ πείθων τὸν ἰατρευόμενον, ἔχων δὲ ὀρθῶς τὴν τέχνην, παρὰ τὰ γεγραμμένα τὸ βέλτιον ἀναγκάζῃ δρᾶν παῖδα ἤ τιν' ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα, τί τοὔνομα τῆς βίας ἔσται ταύτης; ἆρ' οὐ πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ παρὰ τὴν τέχνην λεγόμενον ἁμάρτημα, τὸ νοσῶδες; καὶ πάν-
C τα ὀρθῶς ' εἰπεῖν ἔστι πρότερον τῷ βιασθέντι περὶ τὸ τοιοῦτον πλὴν ὅτι νοσώδη καὶ ἄτεχνα πέπονθεν ὑπὸ τῶν βιασαμένων ἰατρῶν;* ΝΕ. ΣΩ. *Ἀληθέστατα λέγεις.* ΞΕ. *Τί δὲ ἡμῖν δὴ τὸ παρὰ τὴν πολιτικὴν τέχνην ἁμάρτημα λεγόμενόν ἐστιν; ἆρ' οὐ τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ κακὸν καὶ ἄδικον;* ΝΕ. ΣΩ. *Παντάπασί γε.* ΞΕ. *Τῶν δὴ βιασθέντων παρὰ τὰ γεγραμμένα καὶ πάτρια δρᾶν ἕτερα δικαιότερα καὶ ἀμείνω καὶ καλλίω τῶν
D ἔμπροσθεν, φέρε, τὸν ' τῶν τοιούτων αὖ ψόγον περὶ τῆς τοιαύτης βίας, ἆρ', εἰ μέλλει μὴ καταγελαστότατος εἶναι πάντων, πάντα αὐτῷ μᾶλλον λεκτέον ἑκάστοτε, πλὴν ὡς αἰσχρὰ καὶ ἄδικα καὶ κακὰ πεπόνθασιν οἱ βιασθέντες ὑπὸ τῶν βιασαμένων;* ΝΕ. ΣΩ. *Ἀληθέστατα λέγεις.* ΞΕ. *Ἀλλ' ἆρα ἐὰν μὲν πλούσιος ὁ βιασάμενος ᾖ, δίκαια, ἂν δ' ἄρα πένης, ἄδικα τὰ βιασθέντα ἐστίν; ἢ κἂν πείσας κἂν μὴ πείσας τις, πλού-
E σιος ἢ πένης, ἢ κατὰ γράμματα ' ἢ παρὰ γράμματα, δρᾷ τὰ ξύμφορα, τοῦτον δεῖ καὶ περὶ ταῦτα τὸν ὅρον εἶναι τόν γε ἀληθινώτατον ὀρθῆς πόλεως διοικήσεως, ὃν ὁ σοφὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ διοικήσει τὸ τῶν ἀρχομένων; ὥσπερ ὁ κυβερνήτης τὸ τῆς νεὼς καὶ ναυτῶν
297 ἀεὶ * ξυμφέρον παραφυλάττων, οὐ γράμματα τιθεὶς ἀλλὰ τὴν τέχνην νόμον παρεχόμενος, σώζει τοὺς συνναύτας, οὕτω καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον παρὰ τῶν οὕτως ἄρχειν δυναμένων ὀρθὴ γίγνοιτ' ἂν πολιτεία, τὴν τῆς τέχνης ῥώμην τῶν νόμων παρεχομένων κρείττω; καὶ πάντα ποιοῦσι τοῖς ἔμφροσιν ἄρχουσιν οὐκ ἔστιν ἁμάρτημα, μέχριπερ ἂν ἓν μέγα φυλάττωσι, τὸ μετὰ νοῦ καὶ τέχνης δικαιότατον ' ἀεὶ διανέ- B
μοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, σώζειν τε αὐτοὺς οἷοί τε ὦσι καὶ ἀμείνους ἐκ χειρόνων ἀποτελεῖν κατὰ τὸ δυνατόν;* ΝΕ. ΣΩ. *Οὐκ ἔστ' ἀντειπεῖν παρά γε ἃ νῦν εἴρηται.* ΞΕ. *Καὶ μὴν πρὸς ἐκεῖνα οὐδὲ ἀντιῤῥητέον.* XXXVI. ΝΕ. ΣΩ. *Τὰ ποῖα εἶπες;* ΞΕ. *Ὡς οὐκ ἄν ποτε πλῆθος οὐδ' ὡντινωνοῦν τὴν τοιαύτην λαβὸν ἐπιστήμην οἷόν τ' ἂν γένοιτο μετὰ νοῦ διοικεῖν πόλιν, ἀλλὰ περὶ σμικρόν τι ' καὶ ὀλίγον καὶ τὸ ἕν ἐστι ζητητέον τὴν C
μίαν ἐκείνην πολιτείαν τὴν ὀρθήν, τὰς δ' ἄλλας μιμήματα θετέον, ὥσπερ καὶ ὀλίγον πρότερον ἐῤῥήθη, τὰς μὲν ἐπὶ τὰ καλλίονα, τὰς δὲ ἐπὶ τὰ αἰσχίω μιμουμένας ταύτην.* ΝΕ. ΣΩ. *Πῶς τί τοῦτ' εἴρηκας; οὐδὲ γὰρ ἄρτι δῆθεν κατέμαθον τὸ περὶ τῶν μιμημάτων.* ΞΕ. *Καὶ μὴν οὐ φαῦλόν γε, ἂν κινήσας τις τοῦτον τὸν λόγον αὐτοῦ καταβάλῃ καὶ μὴ διελθὼν ἐνδείξηται τὸ νῦν γιγνόμενον ἁμάρτημα περὶ ' αὐτό.* ΝΕ. ΣΩ. D
Ποῖον δή; ΞΕ. *Τοιόνδε τι δεῖ γε ζητεῖν, οὐ πάνυ ξύνηθες οὐδὲ ῥᾴδιον ἰδεῖν· ὅμως μὴν πειρώμεθα λαβεῖν αὐτό. φέρε γάρ· ὀρθῆς ἡμῖν μόνης οὔσης ταύτης τῆς πολιτείας, ἣν εἰρήκαμεν, οἶσθ' ὅτι τὰς ἄλλας δεῖ τοῖς ταύτης συγγράμμασι χρωμένας οὕτω σώζεσθαι, δρώσας τὸ νῦν ἐπαινούμενον, καίπερ οὐκ ὀρθότατον ὄν;* ΝΕ. ΣΩ. *Τὸ ποῖον;* ΞΕ. *Τὸ παρὰ τοὺς νόμους μηδὲν μηδένα τολμᾶν ποιεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὸν τολμῶντα δὲ θανάτῳ ' ζημιοῦσθαι καὶ πᾶσι τοῖς ἐσχά- E
τοις. καὶ τοῦτ' ἔστιν ὀρθότατα καὶ κάλλιστ' ἔχον ὡς δεύτερον, ἐπειδὰν τὸ πρῶτόν τις μεταθῇ τὸ νῦν δὴ ῥηθέν. ᾧ δὲ τρόπῳ γεγονός ἐστι τοῦτο ὃ δὴ δεύτερον ἐφήσαμεν, διαπερανώμεθα. ἦ γάρ;* ΝΕ. ΣΩ. *Πάνυ μὲν οὖν.* XXXVII. ΞΕ. *Εἰς δὴ τὰς εἰκόνας ἐπανίωμεν πάλιν, αἷς ἀναγκαῖον ἀπεικάζειν ἀεὶ τοὺς βασιλικοὺς ἄρχοντας.* ΝΕ. ΣΩ. *Ποίας;* ΞΕ. *Τὸν γενναῖον κυβερνήτην καὶ τὸν ἑτέρων πολλῶν ἀντάξιον ἰατρόν. κατίδωμεν γὰρ δή τι σχῆμα ἐν τούτοις αὐτοῖς πλασάμενοι.* ΝΕ. ΣΩ. *Ποῖόν τι;* ΞΕ. *Τοιόνδε, οἷον * εἰ 298
πάντες περὶ αὐτῶν διανοηθεῖμεν, ὅτι δεινότατα ὑπ' αὐτῶν πάσχομεν. ὃν μὲν γὰρ ἂν ἐθελήσωσιν ἡμῶν τούτων ἑκάτεροι σώζειν, ὁμοίως δὴ σώζουσιν, ὃν δ' ἂν λωβᾶσθαι βουληθῶσι, λωβῶνται τέμνοντες καὶ κάοντες καὶ προστάττοντες ἀναλώματα φέρειν παρ' ἑαυτοὺς οἷον φόρους, ὧν σμικρὰ μὲν εἰς τὸν κάμνοντα καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι, τοῖς δὲ ἄλλοις αὐτοί τε καὶ οἱ οἰκέται χρῶνται· καὶ δὴ ' καὶ τελευτῶντες ἢ παρὰ ξυγγε- B
νῶν ἢ παρά τινων ἐχθρῶν τοῦ κάμνοντος χρήματα μισθὸν λαμβάνοντες ἀποκτιννύασιν. οἵ τ' αὖ κυβερνῆται μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἐργάζονται, καταλείποντές τε ἔκ τινος ἐπιβουλῆς ἐν ταῖς ἀναγωγαῖς ἐρήμους, καὶ σφάλματα ποιοῦντες ἐν τοῖς πελάγεσιν ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ ἕτερα κακουργοῦσιν. εἰ δὴ ταῦτα διανοηθέντες βουλευσαίμεθα περὶ αὐτῶν βουλήν τινα, τούτων τῶν τεχνῶν μηκέτι ' ἐπιτρέπειν ἄρχειν αὐτο- C
κράτορι μηδετέρᾳ μήτ' οὖν δούλων μήτ' ἐλευθέρων, ξυλλέξαι δὲ ἐκκλησίαν ἡμῶν αὐτῶν, ἢ ξύμπαντα τὸν δῆμον ἢ τοὺς πλουσίους μόνον, ἐξεῖναι δὲ καὶ ἰδιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων δημιουργῶν περί τε πλοῦ καὶ περὶ νόσων γνώμην ξυμβαλέσθαι, καθ' ὅ τι χρὴ τοῖς φαρμάκοις ἡμᾶς καὶ τοῖς ἰατρικοῖς ὀργάνοις πρὸς τοὺς κά-*

μνοντας χρῆσθαι, καὶ δὴ καὶ τοῖς πλοίοις τε αὐτοῖς
D καὶ ' τοῖς ναυτικοῖς ὀργάνοις εἰς τὴν τῶν πλοίων
χρείαν καὶ περὶ τοὺς κινδύνους τούς τε πρὸς αὐτὸν
τὸν πλοῦν ἀνέμων καὶ θαλάττης πέρι καὶ πρὸς τὰς
τοῖς λῃσταῖς ἐντεύξεις, καὶ ἐὰν ναυμαχεῖν ἄρα δέῃ που
μακροῖς πλοίοις πρὸς ἕτερα τοιαῦτα· τὰ δὲ τῷ πλήθει
δόξαντα περὶ τούτων, εἴτε τινῶν ἰατρῶν καὶ κυβερνη-
τῶν εἴτ' ἄλλων ἰδιωτῶν ξυμβουλευόντων, γράψαντας
ἐν κύρβεσί τισι καὶ στήλαις, τὰ δὲ καὶ ἄγραφα πά-
E τρια θεμένους ἔθη, κατὰ ' ταῦτ' ἤδη πάντα τὸν ἔπει-
τα χρόνον ναυτίλλεσθαι καὶ τὰς τῶν καμνόντων θε-
ραπείας ποιεῖσθαι. ΝΕ. ΣΩ. Κομιδῇ γε εἴρηκας ἄτο-
πα. ΞΕ. Κατ' ἐνιαυτὸν δέ γε ἄρχοντας καθίστασθαι
τοῦ πλήθους, εἴτε ἐκ τῶν πλουσίων εἴτε ἐκ τοῦ δήμου
παντός, ὃς ἂν κληρούμενος λαγχάνῃ· τοὺς δὲ κατα-
στάντας ἄρχοντας ἄρχειν κατὰ τὰ γράμματα κυβερ-
νῶντας τὰς ναῦς καὶ τοὺς κάμνοντας ἰωμένους. ΝΕ.
ΣΩ. Ταῦτ' ἔτι χαλεπώτερα. XXXVIII. ΞΕ. Θεῶ δὴ
καὶ τὸ μετὰ ταῦτα ἑπόμενον. ἐπειδὰν γὰρ δὴ τῶν
ἀρχόντων ἑκάστοις ὁ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, δεήσει δικαστή-
ρια καθίσαντας ἀνδρῶν, ἢ τῶν πλουσίων ἐκ προκρί-
299 σεως ἢ * ξύμπαντος αὖ τοῦ δήμου τοὺς λαχόντας, εἰς
τούτους εἰσάγειν τοὺς ἄρξαντας καὶ εὐθύνειν, κατηγο-
ρεῖν δὲ τὸν βουλόμενον, ὡς οὐ κατὰ τὰ γράμματα τὸν
ἐνιαυτὸν ἐκυβέρνησε τὰς ναῦς οὐδὲ κατὰ τὰ παλαιὰ
τῶν προγόνων ἔθη· τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τῶν
τοὺς κάμνοντας ἰωμένων· ὧν δ' ἂν καταψηφισθῇ, τι-
μᾶν ὅ τι χρὴ παθεῖν αὐτῶν τινὰς ἢ ἀποτίνειν. ΝΕ.
ΣΩ. Οὐκοῦν ὅ γ' ἐθέλων καὶ ἑκὼν ἐν τοῖς τοιούτοις
B ἄρχειν δικαιότατ' ἂν ὁτιοῦν πάσχοι ' καὶ ἀποτίνοι.
ΞΕ. Καὶ τοίνυν ἔτι δεήσει θέσθαι νόμον ἐπὶ πᾶσι
τούτοις, ἄν τις κυβερνητικὴν καὶ τὸ ναυτικὸν ἢ τὸ
ὑγιεινὸν καὶ ἰατρικῆς ἀλήθειαν περὶ πνεύματά τε καὶ
θερμὰ καὶ ψυχρὰ ζητῶν φαίνηται παρὰ τὰ γράμματα
καὶ σοφιζόμενος ὁτιοῦν περὶ τὰ τοιαῦτα, πρῶτον μὲν
μήτε ἰατρικὸν αὐτὸν μήτε κυβερνητικὸν ὀνομάζειν, ἀλ-
λὰ μετεωρολόγον, ἀδολέσχην τινὰ σοφιστήν, εἶθ' ὡς
διαφθείροντα ἄλλους νεωτέρους καὶ ἀναπείθοντα ἐπι-
C τίθεσθαι ' κυβερνητικῇ καὶ ἰατρικῇ μὴ κατὰ νόμους,
ἀλλ' αὐτοκράτορας ἄρχειν τῶν πλοίων καὶ τῶν νο-
σούντων, γραψάμενον εἰσάγειν τὸν βουλόμενον, οἷς ἔξ-
εστιν, εἰς δή τι δικαστήριον· ἂν δὲ παρὰ τοὺς νόμους
καὶ τὰ γεγραμμένα δόξῃ πείθειν εἴτε νέους εἴτε πρε-
σβύτας, κολάζειν τοῖς ἐσχάτοις. οὐδὲν γὰρ δεῖν τῶν
νόμων εἶναι σοφώτερον· οὐδένα γὰρ ἀγνοεῖν τό τε ἰα-
τρικὸν καὶ τὸ ὑγιεινὸν οὐδὲ τὸ κυβερνητικὸν καὶ ναυ-
D τικόν· ἐξεῖναι γὰρ τῷ βουλομένῳ μανθάνειν ' γεγραμ-
μένα καὶ πάτρια ἔθη κείμενα. ταῦτα δὴ περί τε ταύ-
τας τὰς ἐπιστήμας εἰ γίγνοιτο οὕτως ὡς λέγομεν, ὦ
Σώκρατες, καὶ στρατηγικῆς καὶ ξυμπάσης ἡστινοσοῦν
θηρευτικῆς καὶ γραφικῆς ἢ ξυμπάσης μέρος ὁτιοῦν μι-
μητικῆς καὶ τεκτονικῆς καὶ ξυνόλης ὁποιασοῦν σκευ-
ουργίας ἢ καὶ γεωργίας καὶ τῆς περὶ τὰ φυτὰ ξυνόλης
τέχνης, ἢ καί τινα ἱπποφορβίαν αὖ κατὰ συγγράμματα
θεασαίμεθα γιγνομένην ἢ ξύμπασαν ἀγελαιοκομικὴν ἢ
E μαντικὴν ἢ πᾶν ὅ τι μέρος διακονικὴ ' περιείληφεν, ἢ
πεττείαν ἢ ξύμπασαν ἀριθμητικήν, ψιλήν, εἴτε ἐπίπε-
δον εἴτε ἐν βάθεσιν εἴτε ἐν τάχεσιν οὖσάν που, —
περὶ ἅπαντα ταῦτα οὕτω πραττόμενα τί ποτ' ἂν φα-
νείη, κατὰ συγγράμματα γιγνόμενα καὶ μὴ κατὰ τέ-
χνην; ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον ὅτι πᾶσαι αἱ τέχναι παντελῶς
ἂν ἀπόλοινθ' ἡμῖν, καὶ οὐδὲ εἰσαῦθις γένοιντ' ἄν πο-
τε διὰ τὸν ἀποκωλύοντα τοῦτον ζητεῖν νόμον· ὥστε ὁ
βίος, ὢν καὶ νῦν χαλεπός, εἰς τὸν χρόνον ἐκεῖνον
ἀβίωτος γίγνοιτ' ἂν * τὸ παράπαν. XXXIX. ΞΕ. Τί 300
δὲ τόδε; εἰ κατὰ συγγράμματα μὲν ἀναγκάζοιμεν ἕκα-
στον γίγνεσθαι τῶν εἰρημένων καὶ τοῖς συγγράμμασιν
ἡμῶν ἐπιστατεῖν τὸν χειροτονηθέντα ἢ λαχόντα ἐκ τύ-
χης, οὗτος δὲ μηδὲν φροντίζων τῶν γραμμάτων ἢ κέρ-
δους ἕνεκέν τινος ἢ χάριτος ἰδίας παρὰ ταῦτα ἐπιχει-
ροῖ δρᾶν ἕτερα, μηδὲν γιγνώσκων, ἆρα οὐ τοῦ κακοῦ
τοῦ πρόσθεν μεῖζον ἂν ἔτι τοῦτο γίγνοιτο κακόν;
ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕ. Παρὰ γὰρ ' οἶμαι τοὺς B
νόμους τοὺς ἐκ πείρας πολλῆς κειμένους καί τινων
ξυμβούλων ἕκαστα χαριέντως ξυμβουλευσάντων καὶ πει-
σάντων θέσθαι τὸ πλῆθος, ὁ παρὰ ταῦτα τολμῶν
δρᾶν, ἁμαρτήματος ἁμάρτημα πολλαπλάσιον ἀπεργα-
ζόμενος, ἀνατρέποι πᾶσαν ἂν πρᾶξιν ἔτι μειζόνως τῶν
ξυγγραμμάτων. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ μέλλει; ΞΕ.
Διὰ ταῦτα δὴ τοῖς περὶ ὁτουοῦν νόμους καὶ ξυγγράμ-
ματα τιθεμένοις δεύτερος πλοῦς τὸ ' παρὰ ταῦτα μή- C
τε ἕνα μήτε πλῆθος μηδὲν μηδέποτε ἐᾶν δρᾶν μηδ'
ὁτιοῦν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Οὐκοῦν μιμήματα
μὲν ἂν ἑκάστων ταῦτ' εἴη τῆς ἀληθείας τὰ παρὰ τῶν
εἰδότων εἰς δύναμιν εἶναι γεγραμμένα; ΝΕ. ΣΩ. Πῶς
δ' οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν τόν γε εἰδότα ἔφαμεν, τὸν ὄν-
τως πολιτικόν, εἰ μεμνήμεθα, ποιήσειν τῇ τέχνῃ πολ-
λὰ εἰς τὴν αὑτοῦ πρᾶξιν τῶν γραμμάτων οὐδὲν φρον-
τίζοντα, ὁπόταν ἄλλ' αὐτῷ βελτίω δόξῃ παρὰ τὰ ' γε- D
γραμμένα ὑφ' αὐτοῦ καὶ ἐπεσταλμένα ἀποῦσί τισιν.
ΝΕ. ΣΩ. Ἔφαμεν γάρ. ΞΕ. Οὐκοῦν ἀνὴρ ὁστισοῦν εἷς
ἢ πλῆθος ὁτιοῦν, οἷς ἂν νόμοι κείμενοι τυγχάνωσι,
παρὰ ταῦτα ὅ τι ἂν ἐπιχειρήσωσι ποιεῖν ὡς βέλτιον
ἕτερον ὄν, ταὐτὸν δρῶσι κατὰ δύναμιν ὅπερ ὁ ἀληθι-
νὸς ἐκεῖνος; ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν
εἰ μὲν ἀνεπιστήμονες ὄντες τὸ τοιοῦτον δρῷεν, μιμεῖ-
σθαι μὲν ἂν ἐπιχειροῖεν τὸ ἀληθές, μιμοῖντ' ἂν μέν-
τοι πᾶν κακῶς· εἰ δ' ' ἔντεχνοι, τοῦτο οὐκ ἔστιν ἔτι E
μίμημα, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀληθέστατον ἐκεῖνο; ΝΕ. ΣΩ.
Πάντως που. ΞΕ. Καὶ μὴν ἔμπροσθέν γε ὡμολογη-
μένον ὑμῖν κεῖται μηδὲν πλῆθος μηδ' ἡντινοῦν δυνα-
τὸν εἶναι λαβεῖν τέχνην. ΝΕ. ΣΩ. Κεῖται γὰρ οὖν.
ΞΕ. Οὐκοῦν εἰ μέν ἐστι βασιλική τις τέχνη, τὸ τῶν
πλουσίων πλῆθος καὶ ὁ ξύμπας δῆμος οὐκ ἄν ποτε
λάβοι τὴν πολιτικὴν ταύτην ἐπιστήμην. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς
γὰρ ἄν; ΞΕ. Δεῖ δὴ τὰς τοιαύτας γε, ὡς ἔοικε, πο-
λιτείας, εἰ μέλλουσι καλῶς τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην τὴν
τοῦ ἑνὸς μετὰ τέχνης ἄρχοντος πολιτείαν * εἰς δύνα- 301
μιν μιμήσεσθαι, μηδέποτε, κειμένων αὐτοῖς τῶν νόμων,
μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὰ γεγραμμένα καὶ πάτρια ἔθη.
ΝΕ. ΣΩ. Κάλλιστ' εἴρηκας. ΞΕ. Ὅταν ἄρα οἱ πλού-
σιοι ταύτην μιμῶνται, τότε ἀριστοκρατίαν καλοῦμεν
τὴν τοιαύτην πολιτείαν· ὁπόταν δὲ τῶν νόμων μὴ
φροντίζωσιν, ὀλιγαρχίαν. ΝΕ. ΣΩ. Κινδυνεύει. ΞΕ.
Καὶ μὴν ὁπόταν αὖθις εἷς ἄρχῃ κατὰ νόμους, μιμού-
μενος τὸν ἐπιστήμονα, βασιλέα καλοῦμεν, ' οὐ διορί- B
ζοντες ὀνόματι τὸν μετ' ἐπιστήμης ἢ δόξης κατὰ νό-
μους μοναρχοῦντα. ΝΕ. ΣΩ. Κινδυνεύομεν. ΞΕ. Οὐκ-

οὖν κἂν τις ἄρα ἐπιστήμων ὄντως ὢν εἷς ἄρχῃ, πάν-
τως τό γε ὄνομα ταὐτὸν βασιλεὺς καὶ οὐδὲν ἕτερον
προσρηθήσεται· δι᾽ ἃ δὴ τὰ πέντε ὀνόματα τῶν νῦν
λεγομένων πολιτειῶν ἓν μόνον γέγονεν. ΝΕ. ΣΩ. Ἔοι-
κε γοῦν. ΞΕ. Τί δ᾽ ὅταν μήτε κατὰ νόμους μήτε κα-
τὰ ἔθη πράττῃ τις εἷς ἄρχων, προσποιῆται δὲ ὥσπερ
C ὁ ¹ ἐπιστήμων, ὡς ἄρα παρὰ τὰ γεγραμμένα τό γε
βέλτιστον ποιητέον, ᾖ δέ τις ἐπιθυμία καὶ ἄγνοια
τούτου τοῦ μιμήματος ἡγουμένη; μῶν οὐ τότε τὸν
τοιοῦτον ἕκαστον τύραννον κλητέον. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν;
XL. ΞΕ. Οὕτω δὴ τύραννός τε γέγονε, φαμέν, καὶ βα-
σιλεὺς καὶ ὀλιγαρχία καὶ ἀριστοκρατία καὶ δημοκρα-
τία, δυσχερανάντων τῶν ἀνθρώπων τὸν ἕνα ἐκεῖνον
μόναρχον, καὶ ἀπιστησάντων μηδένα τῆς τοιαύτης ἀρ-
D χῆς ἄξιον ἂν γενέσθαι ποτέ, ὥστε ¹ ἐθέλειν καὶ δυνα-
τὸν εἶναι μετὰ ἀρετῆς καὶ ἐπιστήμης ἄρχοντα τὰ δί-
καια καὶ ὅσια διανέμειν ὀρθῶς πᾶσι, λωβᾶσθαι δὲ καὶ
ἀποκτιννύναι καὶ κακοῦν ὃν ἂν βουληθῇ ἑκάστοτε
ἡμῶν· ἐπεὶ γενόμενόν γ᾽ ἂν οἷον λέγομεν, ἀγαπᾶσθαί
τε ἂν καὶ οἰκεῖν διακυβερνῶντα εὐδαιμόνως ὀρθὴν
ἀκριβῶς μόνον πολιτείαν. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ.
Νῦν δέ γε ὁπότε οὐκ ἔστι γιγνόμενος, ὡς δὴ φαμέν,
E ἐν ταῖς πόλεσι βασιλεὺς οἷος ἐν σμήνεσιν ¹ ἐμφύεται,
τό τε σῶμα εὐθὺς καὶ τὴν ψυχὴν διαφέρων εἷς, δεῖ δὴ
συνελθόντας ξυγγράμματα γράφειν, ὡς ἔοικε, μετα-
θέοντας τὰ τῆς ἀληθεστάτης πολιτείας ἴχνη. ΝΕ. ΣΩ.
Κινδυνεύει. ΞΕ. Θαυμάζομεν δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἐν
ταῖς τοιαύταις πολιτείαις ὅσα ξυμβαίνει γίγνεσθαι κα-
κὰ καὶ ὅσα ξυμβήσεται, τοιαύτης τῆς κρηπῖδος ὑπο-
κειμένης αὐταῖς τῆς κατὰ γράμματα καὶ ἔθη, μὴ μετὰ
ἐπιστήμης, πραττούσης τὰς πράξεις; ἑτέρα προσχρωμέ-
302 νη παντὶ κατάδηλος * ὡς πάντ᾽ ἂν διολέσειε τὰ ταύτῃ
γιγνόμενα. ἢ ἐκεῖνο ἡμῖν θαυμαστέον μᾶλλον, ὡς
ἰσχυρόν τι πόλις ἐστὶ φύσει; πάσχουσαι γὰρ δὴ τοι-
αῦτα αἱ πόλεις νῦν χρόνον ἀπέραντον, ὅμως ἔνιαί τι-
νες αὐτῶν μόνιμοί τέ εἰσι καὶ οὐκ ἀνατρέπονται· πολ-
λαὶ μὴν ἐνίοτε καὶ καθάπερ πλοῖα καταδυόμεναι διόλ-
λυνται καὶ διολώλασι καὶ ἔτι διολοῦνται διὰ τὴν τῶν
κυβερνητῶν καὶ ναυτῶν μοχθηρίαν τῶν περὶ τὰ μέγι-
B στα μεγίστην ἄγνοιαν εἰληφότων, οἳ περὶ ¹ τὰ πολιτι-
κὰ κατ᾽ οὐδὲν γιγνώσκοντες ἡγοῦνται κατὰ πάντα σα-
φέστατα πασῶν ἐπιστημῶν ταύτην εἰληφέναι. ΝΕ. ΣΩ.
Ἀληθέστατα. XLI. ΞΕ. Τίς οὖν δὴ τῶν οὐκ ὀρθῶν
πολιτειῶν τούτων ἥκιστα χαλεπὴ συζῆν, πασῶν χαλε-
πῶν οὐσῶν, καὶ τίς βαρυτάτη; δεῖ τι κατιδεῖν ἡμᾶς,
καίπερ πρός γε τὸ νῦν προτεθὲν ἡμῖν πάρεργον λεγό-
μενον; οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἴς γε τὸ ὅλον ἴσως ἅπανθ᾽ ἕνεκα
τοῦ τοιούτου πάντες δρῶμεν χάριν. ΝΕ. ΣΩ. Δεῖ·
C πῶς δ᾽ οὔ; ¹ ΞΕ. Τὴν αὐτὴν τοίνυν φάθι τριῶν οὐ-
σῶν χαλεπὴν διαφερόντως ἅμα καὶ ῥάστην γίγνεσθαι.
ΝΕ. ΣΩ. Πῶς φῄς; ΞΕ. Οὐκ ἄλλως, πλὴν μοναρχίαν
φημὶ καὶ ὀλίγων ἀρχὴν καὶ πολλῶν, εἶναι τρεῖς ταύτας
ἡμῖν λεγομένας τοῦ νῦν ἐπικεχυμένου λόγου κατ᾽ ἀρ-
χάς. ΝΕ. ΣΩ. Ἦσαν γὰρ οὖν. ΞΕ. Ταύτας τοίνυν
δίχα τέμνοντες μίαν ἑκάστην ἓξ ποιῶμεν, τὴν ὀρθὴν
χωρὶς ἀποκρίναντες τούτων ἑβδόμην. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;
D ¹ ΞΕ. Ἐκ μὲν τῆς μοναρχίας βασιλικὴν καὶ τυραννικήν,
ἐκ δ᾽ αὖ τῶν μὴ πολλῶν τήν τε εὐώνυμον ἔφαμεν εἶ-
ναι ἀριστοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν· ἐκ δ᾽ αὖ τῶν πολ-
λῶν τότε μὲν ἁπλῆν ἐπονομάζοντες ἐτίθεμεν δημοκρα-
τίαν, νῦν δὲ αὖ καὶ ταύτην ἡμῖν θετέον ἐστὶ διπλῆν.
ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δή; καὶ τίνι διαιροῦντες ταύτην; ΞΕ.
Οὐδὲν διαφέροντι τῶν ἄλλων, οὐδ᾽ εἰ τοὔνομα ἤδη δι-
πλοῦν ἐστὶ ταύτης· ἀλλὰ τό γε κατὰ νόμους ¹ ἄρχειν E
καὶ παρανόμως ἔστι καὶ ταύτῃ καὶ ταῖς ἄλλαις. ΝΕ.
ΣΩ. Ἔστι γὰρ οὖν. ΞΕ. Τότε μὲν τοίνυν τὴν ὀρθὴν
ζητοῦσι τοῦτο τὸ τμῆμα οὐκ ἦν χρήσιμον, ὡς ἐν τοῖς
πρόσθεν ἀπεδείξαμεν· ἐπειδὴ δὲ ἐξείλομεν ἐκείνην, τὰς
δ᾽ ἄλλας ἔθεμεν ἀναγκαίας, ἐν ταύταις δὴ τὸ παρά-
νομον καὶ ἔννομον ἑκάστην διχοτομεῖ τούτων. ΝΕ.
ΣΩ. Ἔοικε, τούτου νῦν ῥηθέντος τοῦ λόγου. ΞΕ.
Μοναρχία τοίνυν ζευχθεῖσα μὲν ἐν γράμμασιν ἀγα-
θοῖς, οὓς νόμους λέγομεν, ἀρίστη πασῶν τῶν ἕξ· ἄνο-
μος δὲ χαλεπὴ καὶ βαρυτάτη ξυνοικῆσαι. * ΝΕ. ΣΩ. 303
Κινδυνεύει. ΞΕ. Τὴν δέ γε τῶν μὴ πολλῶν, ὥσπερ
ἑνὸς καὶ πλήθους τὸ ὀλίγον μέσον, οὕτως ἡγησάμεθα
μέσην ἐπ᾽ ἀμφότερα· τὴν δ᾽ αὖ τοῦ πλήθους κατὰ
πάντα ἀσθενῆ καὶ μηδὲν μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν μέ-
γα δυναμένην ὡς πρὸς τὰς ἄλλας διὰ τὸ τὰς ἀρχὰς ἐν
ταύτῃ διανενεμῆσθαι κατὰ σμικρὰ εἰς πολλούς. διὸ
γέγονε πασῶν μὲν νομίμων τῶν πολιτειῶν οὐσῶν τού-
των χειρίστη, παρανόμων δ᾽ οὐσῶν ξυμπασῶν βελτί-
στη ¹ καὶ ἀκολάστων μὲν πασῶν οὐσῶν ἐν δημοκρατίᾳ B
νικᾷ ζῆν, κοσμίων δ᾽ οὐσῶν ἥκιστα ἐν ταύτῃ βιωτέον,
ἐν τῇ πρώτῃ δὲ πολὺ πρῶτόν τε καὶ ἄριστον, πλὴν
τῆς ἑβδόμης· πασῶν γὰρ ἐκείνην γε ἐκκριτέον, οἷον
θεὸν ἐξ ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ἄλλων πολιτειῶν. ΝΕ.
ΣΩ. Φαίνεται ταῦθ᾽ οὕτω γίγνεσθαί τε καὶ ξυμβαίνειν,
καὶ ποιητέον ᾗπερ λέγεις. ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ καὶ τοὺς
κοινωνοὺς τούτων τῶν πολιτειῶν πασῶν, πλὴν τῆς ἐπι-
στήμονος, ἀφαιρετέον ¹ ὡς οὐκ ὄντας πολιτικοὺς ἀλλὰ C
στασιαστικούς, καὶ εἰδώλων μεγίστων προστάτας ὄντας
καὶ αὐτοὺς εἶναι τοιούτους, μεγίστους δὲ ὄντας μιμητὰς
καὶ γόητας μεγίστους γίγνεσθαι τῶν σοφιστῶν σοφι-
στάς. ΝΕ. ΣΩ. Κινδυνεύει τοῦτο εἰς τοὺς πολιτικοὺς
λεγομένους περιεστράφθαι τὸ ῥῆμα ὀρθότατα. ΞΕ. Εἶεν.
τοῦτο μὲν ἀτεχνῶς ἡμῖν ὥσπερ δρᾶμα, καθάπερ ἐῤῥήθη
νῦν δὴ Κενταυρικὸν ὁρᾶσθαι καὶ Σατυρικόν τινα θία-
σον, ὃν δὴ χωριστέον ἀπὸ πολιτικῆς ¹ εἴη τέχνης· νῦν D
δ᾽ οὕτω πάνυ μόγις ἐχωρίσθη. ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται.
ΞΕ. Τούτου δέ γ᾽ ἕτερον ἔτι χαλεπώτερον λείπεται τῷ
ξυγγενές θ᾽ ὁμοῦ τ᾽ εἶναι μᾶλλον τῷ βασιλικῷ γένει
καὶ δυσκαταμαθητότερον. καί μοι φαινόμεθα τοῖς
τὸν χρυσὸν καθαίρουσι πάθος ὅμοιον πεπονθέναι.
ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Γῆν που καὶ λίθους καὶ πόλλ᾽
ἄττα ἕτερα ἀποκρίνουσι κἀκεῖνοι πρῶτον οἱ δημιουρ-
γοί· μετὰ δὲ ταῦτα λείπεται ξυμμεμιγμένα τὰ ¹ ξυγ- E
γενῆ τοῦ χρυσοῦ τίμια καὶ πυρὶ μόνον ἀφαιρετά, χαλ-
κὸς καὶ ἄργυρος, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἀδάμας, *ἃ* μετὰ
βασάνων ταῖς ἑψήσεσι μόγις ἀφαιρεθέντα τὸν λεγό-
μενον ἀκήρατον χρυσὸν εἴασεν ἡμᾶς ἰδεῖν μόνον αὐ-
τὸν ἐφ᾽ ἑαυτοῦ. ΝΕ. ΣΩ. Λέγεται γὰρ οὖν ταῦτα
οὕτω γίγνεσθαι. XLII. ΞΕ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τοί-
νυν λόγον ἔοικε καὶ νῦν ἡμῖν τὰ μὲν ἕτερα καὶ ὁπό-
σα ἀλλότρια καὶ τὰ μὴ φίλα πολιτικῆς ἐπιστήμης
ἀποκεχωρίσθαι, λείπεσθαι δὲ τὰ τίμια καὶ ξυγγενῆ.
τούτων δ᾽ ἐστί που στρατηγία καὶ δικαστικὴ καὶ ὅση * 304
βασιλικῇ κοινωνοῦσα, ῥητορεία, πείθουσα τὸ δίκαιον,

ξυνδιακυβερνᾷ τὰς ἐν ταῖς πόλεσι πράξεις· ἃ δή τινι τρόπῳ ῥᾷστά τις ἀπομερίζων δείξει γυμνὸν καὶ μόνον ἐκεῖνον καθ᾽ αὑτὸν τὸν ζητούμενον ὑφ᾽ ἡμῶν. ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον ὅτι τοῦτό πῃ δρᾶν πειρατέον. ΞΕ. Πείρας μὲν τοίνυν ἕνεκα φανερὸς ἔσται. διὰ δὲ μουσικῆς αὐτὸν ἐγχειρητέον δηλῶσαι. καί μοι λέγε. ΝΕ. ΣΩ.
B Τὸ ποῖον; ΞΕ. Μουσικῆς | ἔστι πού τις ἡμῖν μάθησις, καὶ ὅλως τῶν περὶ χειροτεχνίας ἐπιστημῶν; ΝΕ. ΣΩ. Ἔστι. ΞΕ. Τί δέ; τὸ δ᾽ αὖ τούτων ἡντινοῦν εἴτε δεῖ μανθάνειν ἡμᾶς εἴτε μή, πότερα φήσομεν ἐπιστήμην αὖ καὶ ταύτην εἶναί τινα περὶ αὐτὰ ταῦτα, ἢ πῶς; ΝΕ. ΣΩ. Οὕτως, εἶναι φήσομεν. ΞΕ. Οὐκοῦν ἑτέραν ὁμολογήσομεν ἐκείνων εἶναι ταύτην; ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Πότερα δ᾽ αὐτῶν οὐδεμίαν ἄρχειν δεῖν ἄλ-
C λην ἄλλης, ἢ ἐκείνας ταύτης, ἢ ταύτην | δεῖν ἐπιτροπεύουσαν ἄρχειν ξυμπασῶν τῶν ἄλλων; ΝΕ. ΣΩ. Ταύτην ἐκείνων. ΞΕ. Τὴν εἰ δεῖ μανθάνειν ἢ μὴ τῆς μανθανομένης καὶ διδασκούσης ἄρα σύ γ᾽ ἀποφαίνει δεῖν ἡμῖν ἄρχειν; ΝΕ. ΣΩ. Σφόδρα γε. ΞΕ. Καὶ τὴν εἰ δεῖ πείθειν ἄρα ἢ μὴ τῆς δυναμένης πείθειν; ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ. Εἶεν. τίνι τὸ πειστικὸν
D οὖν ἀποδώσομεν ἐπιστήμῃ | πλήθους τε καὶ ὄχλου διὰ μυθολογίας ἀλλὰ μὴ διὰ διδαχῆς; ΝΕ. ΣΩ. Φανερόν, οἶμαι, καὶ τοῦτο ῥητορικῇ δοτέον ὄν. ΞΕ. Τὸ δ᾽ εἴτε διὰ πειθοῦς εἴτε καὶ διά τινος βίας δεῖ πράττειν πρός τινας ὁτιοῦν ἢ καὶ τὸ παράπαν ἔχειν, τοῦτ᾽ αὖ ποίᾳ προσθήσομεν ἐπιστήμῃ; ΝΕ. ΣΩ. Τῇ τῆς πειστικῆς ἀρχούσῃ καὶ λεκτικῆς. ΞΕ. Εἴη δὲ ἂν οὐκ ἄλλη τις, ὡς οἶμαι, πλὴν ἡ τοῦ πολιτικοῦ δύναμις. ΝΕ. ΣΩ. Κάλλιστ᾽ εἴρηκας. ΞΕ. Καὶ τοῦτο μὲν ἔοικε ταχὺ
E κεχωρίσθαι πολιτικῆς | τὸ ῥητορικόν, ὡς ἕτερον εἶδος ὄν, ὑπηρετοῦν μὴν ταύτῃ. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. XLIII. ΞΕ. Τί δὲ περὶ τῆς τοιᾶσδ᾽ αὖ δυνάμεως διανοητέον; ΝΕ. ΣΩ. Ποίας; ΞΕ. Τῆς ὡς πολεμητέον ἑκάστοις οἷς ἂν προελώμεθα πολεμεῖν, εἴτε αὐτὴν ἄτεχνον εἴτε ἔντεχνον ἐροῦμεν; ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πῶς ἂν ἄτεχνον διανοηθεῖμεν, ἥν γε ἡ στρατηγικὴ καὶ πᾶσα ἡ πολεμικὴ πρᾶξις πράττει; ΞΕ. Τὴν δ᾽ εἴτε πολεμητέον εἴτε διὰ φιλίας ἀπαλλακτέον οἵαν τε καὶ ἐπιστήμονα διαβουλεύσασθαι, ταύτης ἑτέραν ὑπολάβωμεν ἢ τὴν αὐτὴν ταύτῃ; ΝΕ. ΣΩ.
305 Τοῖς πρόσθεν ἀναγκαῖον ἑπομένοισιν ἑτέραν. * ΞΕ. Οὐκοῦν ἄρχουσαν ταύτης αὐτὴν ἀποφανούμεθα, εἴπερ τοῖς ἔμπροσθέν γε ὑποληψόμεθα ὁμοίως; ΝΕ. ΣΩ. Φημί. ΞΕ. Τίν᾽ οὖν ποτὲ καὶ ἐπιχειρήσομεν οὕτω δεινῆς καὶ μεγάλης τέχνης ξυμπάσης τῆς πολεμικῆς δεσπότιν ἀποφαίνεσθαι πλήν γε δὴ τὴν ὄντως οὖσαν βασιλικήν; ΝΕ. ΣΩ. Οὐδεμίαν ἄλλην. ΞΕ. Οὐκ ἄρα πολιτικήν γε θήσομεν, ὑπηρετικὴν οὖσαν, τὴν τῶν
B στρατηγῶν ἐπιστήμην. ΝΕ. ΣΩ. Οὐκ εἰκός. ΞΕ. | Ἴθι δή, καὶ τὴν τῶν δικαστῶν τῶν ὀρθῶς δικαζόντων θεασώμεθα δύναμιν. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ᾽ οὖν ἐπὶ πλέον τι δύναται τοῦ περὶ τὰ ξυμβόλαια, πάνθ᾽ ὁπόσα κεῖται νόμιμα παρὰ νομοθέτου βασιλέως παραλαβοῦσα, κρίνειν εἰς ἐκεῖνα σκοποῦσα τά τε δίκαια ταχθέντα εἶναι καὶ ἄδικα, τὴν αὑτῆς ἰδίαν ἀρετὴν παρεχομένη τοῦ μήθ᾽ ὑπό τινων δώρων μήθ᾽ ὑπὸ φόβων μήτε οἴκτων μήθ᾽ ὑπό τινος ἄλλης ἔχθρας μη-
C δὲ φιλίας | ἡττηθεῖσα παρὰ τὴν τοῦ νομοθέτου τάξιν ἐθέλειν ἂν τὰ ἀλλήλων ἐγκλήματα διαιρεῖν; ΝΕ. ΣΩ. Οὐκ, ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον εἴρηκας, ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως ἔργον. ΞΕ. Καὶ τὴν τῶν δικαστῶν ἄρα ῥώμην ἀνευρίσκομεν οὐ βασιλικὴν οὖσαν, ἀλλὰ νόμων φύλακα καὶ ὑπηρέτιν ἐκείνης. ΝΕ. ΣΩ. Ἔοικέ γε. ΞΕ. Τόδε δὴ κατανοητέον ἰδόντι ξυναπάσας τὰς εἰρημένας ἐπιστήμας, ὅτι πολιτική γε αὐτῶν οὐδεμία ἀνεφάνη. τὴν γὰρ ὄντως οὖσαν βασιλικὴν | οὐκ αὐτὴν δεῖ πράτ- D
τειν, ἀλλ᾽ ἄρχειν τῶν δυναμένων πράττειν, γιγνώσκουσαν τὴν ἀρχήν τε καὶ ὁρμὴν τῶν μεγίστων ἐν ταῖς πόλεσιν ἐγκαιρίας τε πέρι καὶ ἀκαιρίας, τὰς δ᾽ ἄλλας τὰ προσταχθέντα δρᾶν. ΝΕ. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Διὰ ταῦτα ἄρα, ἃς μὲν ἄρτι διεληλύθαμεν, οὔτε ἀλλήλων οὔθ᾽ αὑτῶν ἄρχουσαι, περὶ δέ τινα ἰδίαν αὑτῆς οὖσα ἑκάστη πρᾶξιν, κατὰ τὴν ἰδιότητα τῶν πράξεων τοὔνομα δικαίως εἴληφεν ἴδιον. | ΝΕ. ΣΩ. Εἴξασι γοῦν. E
ΞΕ. Τὴν δὲ ἁπασῶν τε τούτων ἄρχουσαν καὶ τῶν νόμων καὶ ξυμπάντων τῶν κατὰ πόλιν ἐπιμελουμένην καὶ πάντα ξυνυφαίνουσαν ὀρθότατα, τοῦ κοινοῦ τῇ κλήσει περιλαβόντες τὴν δύναμιν αὐτῆς, προσαγορεύοιμεν δικαιότατ᾽ ἄν, ὡς ἔοικε, πολιτικήν. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. XLIV ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ κατὰ τὸ τῆς ὑφαντικῆς παράδειγμα βουλοίμεθ᾽ ἂν ἐπεξελθεῖν αὐτὴν νῦν, ὅτε καὶ πάντα τὰ γένη τὰ κατὰ πόλιν δῆλα ἡμῖν γέγονε; ΝΕ. ΣΩ. Καὶ σφόδρα γε. ΞΕ. Τὴν δὴ βασιλικὴν συμπλοκήν, ὡς ἔοικε, * λεκτέον, ποία τ᾽ ἐστὶ καὶ 306
τίνι τρόπῳ συμπλέκουσα ποῖον ἡμῖν ὕφασμα ἀποδίδωσι. ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον. ΞΕ. Ἦ χαλεπὸν ἐνδείξασθαι πρᾶγμα ἀναγκαῖον ἄρα γέγονεν, ὡς φαίνεται. ΝΕ. ΣΩ. Πάντως γε μὴν ῥητέον. ΞΕ. Τὸ γὰρ ἀρετῆς μέρος ἀρετῆς εἴδει διάφορον εἶναί τινα τρόπον τοῖς περὶ λόγους ἀμφισβητητικοῖς καὶ μάλ᾽ εὐεπίθετον πρὸς τὰς τῶν πολλῶν δόξας. ΝΕ. ΣΩ. Οὐκ ἔμαθον. ΞΕ. Ἀλλ᾽ ὧδε πάλιν. ἀνδρείαν γάρ οἶμαί σε ἡγεῖσθαι | B
μέρος ἓν ἀρετῆς ἡμῖν εἶναι. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ. Καὶ μὴν σωφροσύνην γε ἀνδρείας μὲν ἕτερον, ἓν δ᾽ οὖν καὶ τοῦτο μόριον ἧς κἀκεῖνο. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τούτων δὴ πέρι θαυμαστόν τινα λόγον ἀποφαίνεσθαι τολμητέον. ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕ. Ὡς ἐστὸν κατὰ δή τινα τρόπον εὖ μάλα πρὸς ἀλλήλας ἔχθραν καὶ στάσιν ἐναντίαν ἔχοντε ἐν πολλοῖς τῶν ὄντων. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ΞΕ. Οὐκ εἰωθότα λόγον οὐδαμῶς· πάντα γὰρ οὖν δὴ ἀλλήλοις τά γε τῆς | ἀρε- C
τῆς μόρια λέγεταί που φίλια. ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Σκοπῶμεν δὴ προσσχόντες τὸν νοῦν εὖ μάλα, πότερον οὕτως ἁπλοῦν ἐστι τοῦτο, ἢ παντὸς μᾶλλον αὐτῶν ἔχον διαφορὰν τοῖς ξυγγενέσιν ἐστί *τι*; ΝΕ. ΣΩ. Ναί, λέγοις ἄν, πῇ σκεπτέον. ΞΕ. Ἐν τοῖς ξύμπασι χρὴ ζητεῖν ὅσα καλὰ μὲν λέγομεν, εἰς δύο δ᾽ αὐτὰ τίθεμεν ἐναντία ἀλλήλων εἴδη. ΝΕ. ΣΩ. Λέγ᾽ ἔτι σαφέστερον. ΞΕ. Ὀξύτητα καὶ τάχος, εἴτε κατὰ σώματα εἴτε ἐν ψυχαῖς εἴτε κατὰ φωνῆς | φοράν, εἴτε αὐ- D
τῶν τούτων εἴτ᾽ ἐν εἰδώλοις ὄντων, ὁπόσα μουσικὴ μιμουμένη καὶ ἔτι γραφικὴ μιμήματα παρέχεται, τούτων τινὸς ἐπαινέτης εἴτε αὐτὸς πώποτε γέγονας εἴτε ἄλλου παρὼν ἐπαινοῦντος ᾔσθησαι; ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Ἦ καὶ μνήμην ἔχεις ὅντινα τρόπον αὐτὸ δρῶσιν ἐν ἑκάστοις τούτων; ΝΕ. ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Ἆρ᾽ οὖν δυνατὸς αὐτὸ ἂν γενοίμην, ὥσπερ καὶ διανοοῦμαι, διὰ λόγων ἐνδείξασθαί σοι; ΝΕ. ΣΩ. Τί δ᾽ | οὔ; E

ΞΕ. Ῥᾴδιον ἔοικας ἡγεῖσθαι τὸ τοιοῦτον· σκοπώ-
μεθα δ' οὖν αὐτὸ ἐν τοῖς ὑπεναντίοις γένεσι. τῶν
γὰρ δὴ πράξεων ἐν πολλαῖς καὶ πολλάκις ἑκάστοτε
τάχος καὶ σφοδρότητα καὶ ὀξύτητα διανοήσεώς τε καὶ
σώματος, ἔτι δὲ καὶ φωνῆς, ὅταν ἀγασθῶμεν, λέ-
γομεν αὐτὸ ἐπαινοῦντες μιᾷ χρώμενοι προσρήσει τῇ
τῆς ἀνδρείας. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Ὀξὺ καὶ ἀν-
δρεῖόν πού φαμεν, καὶ ταχὺ καὶ ἀνδρικόν, καὶ σφοδρὸν
ὡσαύτως· καὶ πάντως ἐπιφέροντες τοὔνομα ὃ λέγω
κοινὸν πάσαις ταῖς φύσεσι ταύταις ἐπαινοῦμεν αὐτάς.
ΝΕ. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τί δέ; τὸ τῆς ἠρεμαίας αὖ γενέ-
307 σεως εἶδος ἆρ' * οὐ πολλάκις ἐπῃνέκαμεν ἐν πολλαῖς
τῶν πράξεων; ΝΕ. ΣΩ. Καὶ σφόδρα γε. ΞΕ. Μῶν
οὖν οὐ τἀναντία λέγοντες ἢ περὶ ἐκείνων τοῦτο φθεγ-
γόμεθα; ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. [Ὡς] ἡσυχαῖά πού
φαμεν ἑκάστοτε καὶ σωφρονικά, περί τε διάνοιαν
πραττόμεν' ἀγασθέντες καὶ κατὰ τὰς πράξεις αὖ βρα-
δέα καὶ μαλακά, καὶ ἔτι περὶ φωνὰς γιγνόμενα λεῖα
καὶ βαρέα, καὶ πᾶσαν ῥυθμικὴν κίνησιν καὶ ὅλην μοῦ-
B σαν ἐν καιρῷ βραδυτῆτι | προσχρωμένην· οὐ τὸ τῆς
ἀνδρείας ἀλλὰ τὸ τῆς κοσμιότητος ὄνομα ἐπιφέρομεν
αὐτοῖς ξύμπασιν. ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕ. Καὶ
μὴν ὁπόταν αὖ γε ἀμφότερα γίγνηται ταῦτα ἡμῖν
ἄκαιρα, μεταβάλλοντες ἑκάτερα αὐτῶν ψέγομεν, ἐπὶ
τἀναντία πάλιν ἀπονέμοντες τοῖς ὀνόμασι. ΝΕ. ΣΩ.
Πῶς; ΞΕ. Ὀξύτερα μὲν αὐτὰ γιγνόμενα τοῦ καιροῦ
καὶ θᾶττω καὶ σκληρότερα φαινόμενα ὑβριστικὰ καὶ
C μανικὰ λέγοντες, τὰ δὲ | βραδύτερα καὶ μαλακώτερα
δειλὰ καὶ βλακικά. καὶ σχεδὸν ὡς τὸ πολὺ ταῦτά τε
καὶ τὴν σώφρονα φύσιν καὶ τὴν ἀνδρείαν τὴν τῶν
ἐναντίων, οἷον πολεμίας διαλαχούσας στάσιν ἰδέας, οὔτ'
ἀλλήλαις μιγνυμένας ἐφευρίσκομεν ἐν ταῖς περὶ τὰ τοι-
αῦτα πράξεσιν, ἔτι τε τοὺς ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτὰς
ἴσχοντας διαφερομένους ἀλλήλοις ὀψόμεθα, ἐὰν μετα-
διώκωμεν. XLV. ΝΕ. ΣΩ. Ποῦ δὴ λέγεις; ΞΕ. Ἐν
D πᾶσί τε δὴ τούτοις οἷς νῦν εἴπομεν, ὡς εἰκός | τε ἐν
ἑτέροις πολλοῖς. κατὰ γὰρ οἶμαι τὴν αὐτῶν ἑκατέροις
ξυγγένειαν τὰ μὲν ἐπαινοῦντες ὡς οἰκεῖα σφέτερα, τὰ
δὲ τῶν διαφόρων ψέγοντες ὡς ἀλλότρια, πολλὴν εἰς
ἔχθραν ἀλλήλοις καὶ πολλῶν πέρι καθίστανται. ΝΕ.
ΣΩ. Κινδυνεύουσι. ΞΕ. Παιδιὰ τοίνυν αὕτη γέ τις ἡ
διαφορὰ τούτων ἐστὶ τῶν εἰδῶν· περὶ δὲ τὰ μέγιστα
νόσος ξυμβαίνει πασῶν ἐχθίστη γίγνεσθαι ταῖς πόλε-
σι. ΝΕ. ΣΩ. Περὶ δὴ ποῖα φῄς; ΞΕ. Περὶ ὅλην,
E ὥς γε | εἰκός, τὴν τοῦ ζῆν παρασκευήν. οἱ μὲν γὰρ
δὴ διαφερόντως ὄντες κόσμιοι τὸν ἥσυχον ἀεὶ βίον
ἕτοιμοι ζῆν αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μόνοι τὰ σφέτερ' αὐ-
τῶν πράττοντες, οἴκοι τε πρὸς ἅπαντας οὕτως ὁμι-
λοῦντες, καὶ πρὸς τὰς ἔξωθεν πόλεις ὡσαύτως ἕτοιμοι
ὄντες τρόπον τινὰ ἄγειν εἰρήνην. καὶ διὰ τὸν ἔρωτα
δὴ τοῦτον, ἀκαιρότερον ὄντα ἢ χρῆν, ὅταν ἃ βούλον-
ται πράττωσιν, ἔλαθον αὐτοί τε ἀπολέμως ἴσχοντες
καὶ τοὺς νέους ὡσαύτως διατιθέντες ὄντες τε ἀεὶ τῶν
ἐπιτιθεμένων, ἐξ ὧν οὐκ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν αὐτοὶ καὶ
308 παῖδες καὶ ξύμπασα ἡ πόλις * ἀντ' ἐλευθέρων πολλά-
κις ἔλαθον αὑτοὺς γενόμενοι δοῦλοι. ΝΕ. ΣΩ. Χα-
λεπὸν εἶπες καὶ δεινὸν πάθος. ΞΕ. Τί δ' οἱ πρὸς
τὴν ἀνδρείαν μᾶλλον ῥέποντες; ἆρ' οὐκ ἐπὶ πόλεμον
ἀεί τινα τὰς αὑτῶν ξυντείνοντες πόλεις διὰ τὴν τοῦ
τοιούτου βίου σφοδροτέραν τοῦ δέοντος ἐπιθυμίαν, εἰς
ἔχθραν πολλοῖς καὶ δυνατοῖς καταστάντες, ἢ πάμπαν
διώλεσαν ἢ δούλας αὖ καὶ ὑποχειρίους τοῖς ἐχθροῖς
ὑπέθεσαν τὰς αὑτῶν πατρίδας; | ΝΕ. ΣΩ. Ἔστι καὶ B
ταῦτα. ΞΕ. Πῶς οὖν μὴ φῶμεν ἐν τούτοις ἀμφότε-
ρα ταῦτα τὰ γένη πολλὴν πρὸς ἄλληλα ἀεὶ καὶ τὴν
μεγίστην ἴσχειν ἔχθραν καὶ στάσιν; ΝΕ. ΣΩ. Οὐδα-
μῶς ὡς οὐ φήσομεν. ΞΕ. Οὐκοῦν ὅπερ ἐσκοποῦμεν
κατ' ἀρχάς, ἀνευρήκαμεν, ὅτι μόρια ἀρετῆς οὐ σμικρὰ
ἀλλήλοις διαφέρεσθον φύσει καὶ δὴ καὶ τοὺς ἴσχοντας
δρᾶτον τὸ αὐτὸ τοῦτο; ΝΕ. ΣΩ. Κινδυνεύετον. ΞΕ.
Τόδε τοίνυν αὖ λάβωμεν. ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον; XLVI.
ΞΕ. | Εἴ τίς που τῶν συνθετικῶν ἐπιστημῶν πρᾶγμα C
ὁτιοῦν τῶν αὑτῆς ἔργων, κἂν εἰ τὸ φαυλότατον, ἑκοῦ-
σα ἐκ μοχθηρῶν καὶ χρηστῶν τινων ξυνίστησιν, ἢ πᾶ-
σα ἐπιστήμη πανταχοῦ τὰ μὲν μοχθηρὰ εἰς δύναμιν
ἀποβάλλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια καὶ τὰ χρηστὰ ἔλαβεν, ἐκ
τούτων δὲ καὶ ὁμοίων καὶ ἀνομοίων ὄντων, πάντ' εἰς
ἓν αὐτὰ ξυνάγουσα, μίαν τινὰ δύναμιν καὶ ἰδέαν δη-
μιουργεῖ. ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐδ' ἄρα ἡ κατὰ
φύσιν ἀληθῶς οὖσα ἡμῖν | πολιτικὴ μήποτε ἐκ χρη- D
στῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων ἑκοῦσα εἶναι συστήσηται
πόλιν τινά, ἀλλ' εὔδηλον, ὅτι παιδιᾷ πρῶτον βασανιεῖ,
μετὰ δὲ τὴν βάσανον αὖ τοῖς δυναμένοις παιδεύειν καὶ
ὑπηρετεῖν πρὸς τοῦτ' αὐτὸ παραδώσει, προστάττουσα
καὶ ἐπιστατοῦσα αὐτή, καθάπερ ὑφαντικὴ τοῖς τε
ξαίνουσι καὶ τοῖς τἆλλα προπαρασκευάζουσιν, ὅσα
πρὸς τὴν πλέξιν αὐτῆς, ξυμπαρακολουθοῦσα προστάτ-
τει καὶ ἐπιστατεῖ, τοιαῦτα | ἑκάστοις ἐνδεικνῦσα τὰ E
ἔργα ἀποτελεῖν, οἷα ἂν ἐπιτήδεια ἡγῆται πρὸς τὴν αὑ-
τῆς εἶναι ξυμπλοκήν. ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ.
Ταὐτὸν δή μοι τοῦθ' ἡ βασιλικὴ φαίνεται πᾶσι τοῖς
κατὰ νόμον παιδευταῖς καὶ τροφεῦσι, τὴν τῆς ἐπιστα-
τικῆς αὐτὴ δύναμιν ἔχουσα, οὐκ ἐπιτρέπειν ἀσκεῖν, ὅ τι
μή τις πρὸς τὴν αὑτῆς ξύγκρασιν ἀπεργαζόμενος ἦθός
τι πρέπον ἀποτελεῖ, ταῦτα δὲ μόνα παρακελεύεσθαι
παιδεύειν. καὶ τοὺς μὲν μὴ δυναμένους κοινωνεῖν ἤθους
ἀνδρείου καὶ σώφρονος ὅσα τε ἄλλα ἐστὶ τείνοντα
πρὸς ἀρετήν, ἀλλ' εἰς ἀθεότητα καὶ * ὕβριν καὶ ἀδι- 309
κίαν ὑπὸ κακῆς βίᾳ φύσεως ἀπωθούμενα, θανάτοις τε
ἐκβάλλει καὶ φυγαῖς καὶ ταῖς μεγίσταις κολάζουσα ἀτι-
μίαις. ΝΕ. ΣΩ. Λέγεται γοῦν πως οὕτω. ΞΕ. Τοὺς
δ' ἐν ἀμαθίᾳ τ' αὖ καὶ ταπεινότητι πολλῇ κυλινδου-
μένους εἰς τὸ δουλικὸν ὑποζεύγνυσι γένος. ΝΕ. ΣΩ.
Ὀρθότατα. ΞΕ. Τοὺς λοιποὺς τοίνυν, ὅσων αἱ φύ-
σεις ἐπὶ τὸ γενναῖον ἱκαναὶ παιδείας τυγχάνουσαι κα-
θίστασθαι | καὶ δέξασθαι μετὰ τέχνης ξύμμιξιν πρὸς B
ἀλλήλας, τούτων τὰς μὲν ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν μᾶλλον ξυν-
τεινούσας, οἷον στημονοφυὲς νομίσασ' αὐτῶν εἶναι τὸ
στερεὸν ἦθος, τὰς δὲ ἐπὶ τὸ κόσμιον πίονί τε καὶ μα-
λακῷ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα κροκώδει διανήματι προσ-
χρωμένας, ἐναντία δὲ τεινούσας ἀλλήλαις, πειρᾶται τοι-
όνδε τινὰ τρόπον ξυνδεῖν καὶ ξυμπλέκειν. ΝΕ. ΣΩ.
Ποῖον δή; ΞΕ. Πρῶτον μὲν κατὰ | τὸ ξυγγενὲς τὸ C
ἀειγενὲς ὂν τῆς ψυχῆς αὐτῶν μέρος θείῳ ξυναρμοσα-
μένη δεσμῷ, μετὰ δὲ τὸ θεῖον τὸ ζῳογενὲς αὐτῶν αὖ-
θις ἀνθρωπίνοις. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς τοῦτ' εἶπες αὖ;
XLVII. ΞΕ. Τὴν τῶν καλῶν καὶ δικαίων πέρι καὶ ἀγα-
θῶν καὶ τῶν τούτοις ἐναντίων ὄντως οὖσαν ἀληθῆ

δόξαν μετὰ βεβαιώσεως, ὁπόταν ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνηται,
θείαν φημὶ ἐν δαιμονίῳ γίγνεσθαι γένει. ΝΕ. ΣΩ.
Πρέπει γοῦν οὕτω. ΞΕ. Τὸν δὴ πολιτικὸν καὶ τὸν
D ἀγαθὸν ¹ νομοθέτην ἆρ' ἴσμεν ὅτι προσήκει μόνον
δυνατὸν εἶναι τῇ τῆς βασιλικῆς μούσῃ τοῦτο αὐτὸ ἐμ-
ποιεῖν τοῖς ὀρθῶς μεταλαβοῦσι παιδείας, οὓς ἐλέγομεν
νῦν δή; ΝΕ. ΣΩ. Τὸ γοῦν εἰκός. ΞΕ. Ὃς δ' ἂν δρᾶν
γε, ὦ Σώκρατες, ἀδυνατῇ τὸ τοιοῦτον, μηδέποτε τοῖς
νῦν ζητουμένοις ὀνόμασιν αὐτὸν προσαγορεύωμεν. ΝΕ.
ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕ. Τί οὖν; ἀνδρεία ψυχὴ λαμβα-
νομένη τῆς τοιαύτης ἀληθείας ἆρ' οὐχ ἡμεροῦται καὶ
E τῶν δικαίων μάλιστα ¹ οὕτω κοινωνεῖν ἂν ἐθελήσειε,
μὴ μεταλαβοῦσα δὲ ἀποκλίνει μᾶλλον πρὸς θηριώδη
τινὰ φύσιν; ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τί δέ; τὸ
τῆς κοσμίας φύσεως ἆρ' οὐ τούτων μὲν μεταλαβὸν τῶν
δοξῶν ὄντως σῶφρον καὶ φρόνιμον, ὥς γ' ἐν πολιτείᾳ,
γίγνεται, μὴ κοινωνῆσαν δὲ ὧν λέγομεν ἐπονείδιστόν
τινα εὐηθείας δικαιότατα λαμβάνει φήμην; ΝΕ. ΣΩ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν ξυμπλοκὴν καὶ δεσμὸν
τοῦτον τοῖς μὲν κακοῖς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοῖς
ἀγαθοῖς πρὸς τοὺς κακοὺς μηδέποτε μόνιμον φῶμεν
γίγνεσθαι, μηδέ τινα ἐπιστήμην αὐτῷ σπουδῇ πρὸς
τοὺς τοιούτους ἂν χρῆσθαί ποτε; ΝΕ. ΣΩ. Πῶς
310 γάρ; ΞΕ. * Τοῖς δ' εὐγενέσι γενομένοις τε ἐξ ἀρχῆς
ἤθεσι θρεφθεῖσί τε κατὰ φύσιν μόνοις διὰ νόμων
ἐμφύεσθαι, καὶ ἐπὶ τούτοις δὴ τοῦτ' εἶναι τέχνῃ φάρ-
μακον, καὶ καθάπερ εἴπομεν τοῦτον θειότερον εἶναι
τὸν ξύνδεσμον ἀρετῆς μερῶν φύσεως ἀνομοίων καὶ ἐπὶ
τἀναντία φερομένων. ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕ.
Τοὺς μὴν λοιπούς, ὄντας ἀνθρωπίνους δεσμούς, ὑπάρ-
χοντος τούτου τοῦ θείου, σχεδὸν οὐδὲν χαλεπὸν οὔτε
B ἐννοεῖν οὔτε ἐννοήσαντα ἀποτελεῖν. ΝΕ. ΣΩ. ¹ Πῶς δή,
καὶ τίνας; ΞΕ. Τοὺς τῶν ἐπιγαμιῶν καὶ παίδων κοινω-
νήσεων καὶ τῶν περὶ τὰς ἰδίας ἐκδόσεις καὶ γάμους. οἱ
γὰρ πολλοὶ τὰ περὶ ταῦτα οὐκ ὀρθῶς ξυνδοῦνται πρὸς
τὴν τῶν παίδων γέννησιν. ΝΕ. ΣΩ. Τί δή; ΞΕ. Τὰ
μὲν πλούτου καὶ δυνάμεων ἐν τοῖς τοιούτοις διώγματα
τί καί τις ἂν ὡς ἄξια λόγου σπουδάζοι μεμφόμενος;
ΝΕ. ΣΩ. Οὐδέν. XLVIII. ΞΕ. Μᾶλλον δέ γε δίκαιον
C τῶν περὶ τὰ γένη ποιουμένων ἐπιμέλειαν, τούτων ¹ πέ-
ρι λέγειν, εἴ τι μὴ κατὰ τρόπον πράττουσιν. ΝΕ. ΣΩ.
Εἰκὸς γὰρ οὖν. ΞΕ. Πράττουσι μὲν δὴ οὐδὲ ἐξ ἑνὸς
ὀρθοῦ λόγου, τὴν ἐν τῷ παραχρῆμα διώκοντες ῥαστώ-
νην καὶ τῷ τοὺς μὲν προσομοίους αὐτοῖς ἀσπάζεσθαι,
τοὺς δ' ἀνομοίους μὴ στέργειν πλεῖστον τῇ δυσχερείᾳ
μέρος ἀπονέμοντες. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Οἱ μέν που
κόσμιοι τὸ σφέτερον αὐτῶν ἦθος ζητοῦσι, καὶ κατὰ
δύναμιν γαμοῦσί τε παρὰ τούτων καὶ τὰς ἐκδιδομένας
παρ' αὐτῶν εἰς τούτους ¹ ἐκπέμπουσι πάλιν· ὡς δ' αὔ- D
τως τὸ περὶ τὴν ἀνδρείαν γένος δρᾷ, τὴν αὑτοῦ μετα-
διῶκον φύσιν, δέον ποιεῖν ἀμφότερα τὰ γένη τούτων
τοὐναντίον ἅπαν. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς, καὶ διὰ τί; ΞΕ.
Διότι πέφυκεν ἀνδρεία τε ἐν πολλαῖς γενέσεσιν ἄμικτος
γεννωμένη σώφρονι φύσει κατὰ μὲν ἀρχὰς ἀκμάζειν
ῥώμῃ, τελευτῶσα δὲ ἐξανθεῖν παντάπασι μανίαις. ΝΕ.
ΣΩ. Εἰκός. ΞΕ. Ἡ δὲ αἰδοῦς γε αὖ λίαν πλήρης ψυ-
χὴ καὶ ἀκέραστος τόλμης ¹ ἀνδρείας, ἐπὶ γενεὰς πολ- E
λὰς οὕτω γεννηθεῖσα, νωθεστέρα φύεσθαι τοῦ καιροῦ
καὶ ἀποτελευτῶσα δὴ παντάπασιν ἀναπηροῦσθαι. ΝΕ.
ΣΩ. Καὶ τοῦτ' εἰκὸς οὕτω ξυμβαίνειν. ΞΕ. Τούτους
δὴ τοὺς δεσμοὺς ἔλεγον ὅτι χαλεπὸν οὐδὲν ξυνδεῖν
ὑπάρξαντος τοῦ περὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ μίαν ἔχειν
ἀμφότερα τὰ γένη δόξαν. τοῦτο γὰρ ἓν καὶ ὅλον ἐστὶ
βασιλικῆς ξυνυφάνσεως ἔργον, μηδέποτε ἐᾶν ἀφίστα-
σθαι σώφρονα ἀπὸ τῶν ἀνδρείων ἤθη, ξυγκερκίζοντα δὲ
ὁμοδοξίαις καὶ τιμαῖς καὶ ἀτιμίαις καὶ δόξαις καὶ ὁμη-
ρειῶν ἐκδόσεσιν εἰς ἀλλήλους, λεῖον καὶ τὸ λεγόμενον εὐ-
ήτριον ὕφασμα * ξυνάγοντα ἐξ αὐτῶν, τὰς ἐν ταῖς πόλε- 311
σιν ἀρχὰς ἀεὶ κοινῇ τούτοις ἐπιτρέπειν. ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;
ΞΕ. Οὗ μὲν ἂν ἑνὸς ἄρχοντος χρεία ξυμβαίνῃ, τὸν ταῦ-
τα ἀμφότερα ἔχοντα αἱρούμενον ἐπιστάτην· οὗ δ' ἂν
πλειόνων, τούτων μέρος ἑκατέρων ξυμμιγνύντα. τὰ μὲν
γὰρ σωφρόνων ἀρχόντων ἤθη σφόδρα μὲν εὐλαβῆ καὶ
δίκαια καὶ σωτήρια, δριμύτητος δὲ καί τινος ἰταμότη-
τος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδεῖται. ΝΕ. ΣΩ. Δοκεῖ
γοῦν δὴ καὶ τάδε. ΞΕ. Τὰ δ' ¹ ἀνδρεῖά γε αὖ πρὸς B
μὲν τὸ δίκαιον καὶ εὐλαβὲς ἐκείνων ἐπιδεέστερα, τὸ δ'
ἐν ταῖς πράξεσι [τὸ μὲν] διαφερόντως ἴσχει. πάντα δὲ
καλῶς γίγνεσθαι τὰ περὶ τὰς πόλεις ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ
τούτοιν μὴ προσγενομένοιν ἀμφοῖν ἀδύνατον. ΝΕ.
ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τοῦτο δὴ τέλος ὑφάσματος
εὐθυπλοκίᾳ ξυμπλέκειν γίγνεσθαι φαμὲν πολιτικῆς
πράξεως τὸ τῶν ἀνδρείων καὶ σωφρόνων ἀνθρώπων
ἦθος, ὁπόταν ὁμονοίᾳ καὶ φιλίᾳ κοινὸν ¹ ξυναγαγοῦσα C
αὐτῶν τὸν βίον ἡ βασιλικὴ τέχνη, πάντων μεγαλοπρε-
πέστατον ὑφασμάτων καὶ ἄριστον ἀποτελέσασα, [ὥστ'
εἶναι κοινόν,] τούς τ' ἄλλους ἐν ταῖς πόλεσι πάντας
δούλους καὶ ἐλευθέρους ἀμπίσχουσα, συνέχῃ τούτῳ τῷ
πλέγματι, καὶ καθ' ὅσον εὐδαίμονι προσήκει γίγνεσθαι
πόλει, τούτου μηδαμῇ μηδὲν ἐλλείπουσα ἄρχῃ τε καὶ
ἐπιστατῇ. ΝΕ. ΣΩ. Κάλλιστα αὖ τὸν βασιλικὸν ἀπε-
τέλεσας ἄνδρα ἡμῖν, ὦ ξένε, καὶ τὸν πολιτικόν.

ΜΙΝΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΤΑΙΡΟΣ.

313 I. * Ὁ νόμος ἡμῖν τί ἐστιν; ΕΤ. Ὁποῖον καὶ
ἐρωτᾷς τὸν νόμον; ΣΩ. Τί δέ; ἔστιν ὅ τι διαφέρει
νόμος νόμου κατ' αὐτὸ τοῦτο, κατὰ τὸ νόμος εἶναι;
σκόπει γὰρ δὴ ὃ τυγχάνω ἐρωτῶν σε. ἐρωτῶ γάρ, ὥς-
περ εἰ ἀνηρόμην τί ἐστι χρυσός, εἴ με ὡσαύτως ἀνή-
ρου ὁποῖον καὶ λέγω χρυσόν, οἴομαί σε οὐκ ἂν ὀρ-
θῶς ἐρέσθαι. οὐδὲν γάρ που διαφέρει οὔτε χρυσὸς
B χρυσοῦ οὔτε λίθος | λίθου κατά γε τὸ λίθος εἶναι
καὶ κατὰ τὸ χρυσός. οὕτω δὲ οὐδὲ νόμος που νόμου
οὐδὲν διαφέρει, ἀλλὰ πάντες εἰσὶ ταὐτόν. νόμος γὰρ
ἕκαστος αὐτῶν ἐστιν ὁμοίως, οὐχ ὁ μὲν μᾶλλον, ὁ δ'
ἧττον. τοῦτο δὴ αὐτὸ ἐρωτῶ, τὸ πᾶν τί ἐστι νόμος.
εἰ οὖν σοι πρόχειρον, εἰπέ. ΕΤ. Τί οὖν ἄλλο νόμος
εἴη ἄν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἢ τὰ νομιζόμενα; ΣΩ. Ἦ
καὶ λόγος σοι δοκεῖ εἶναι τὰ λεγόμενα; ἢ ὄψις τὰ
ὁρώμενα; ἢ ἀκοὴ τὰ ἀκουόμενα; ἢ ἄλλο μὲν λόγος,
C ἄλλο δὲ τὰ λεγόμενα· καὶ ἄλλο | μὲν ὄψις, ἄλλο δὲ
τὰ ὁρώμενα; καὶ ἄλλο μὲν ἀκοή, ἄλλο δὲ τὰ ἀκουό-
μενα; καὶ ἄλλο δὴ νόμος, ἄλλο δὲ τὰ νομιζόμενα; οὕ-
τως ἢ πῶς σοι δοκεῖ; ΕΤ. Ἄλλο μοι νῦν ἐφάνη. II.
ΣΩ. Οὐκ ἄρα νόμος ἐστὶ τὰ νομιζόμενα. ΕΤ. Οὔ
μοι δοκεῖ. ΣΩ. Τί δῆτ' ἂν εἴη νόμος; ἐπισκεψώμεθα
αὐτὸ ὧδε. εἴ τις ἡμᾶς τὰ νῦν δὴ λεγόμενα ἀνήρετο,
314 Ἐπειδὴ ὄψει φατὲ τὰ ὁρώμενα * ὁρᾶσθαι, τίνι ὄντι
τῇ ὄψει ὁρᾶται; ἀπεκρινάμεθ' ἂν αὐτῷ, ὅτι αἰσθήσει
ταύτῃ τῇ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δηλούσῃ ἡμῖν τὰ χρώμα-
τα. εἰ δ' αὖ ἤρετο, Τί δέ; ἐπειδὴ ἀκοῇ τὰ ἀκουόμενα
ἀκούεται, τίνι ὄντι τῇ ἀκοῇ, ἀπεκρινάμεθ' ἂν αὐτῷ,
ὅτι αἰσθήσει ταύτῃ τῇ διὰ τῶν ὤτων δηλούσῃ ἡμῖν
τὰς φωνάς. οὕτω τοίνυν καὶ εἰ ἀνέροιτο ἡμᾶς, Ἐπειδὴ
νόμῳ τὰ νομιζόμενα νομίζεται, τίνι ὄντι τῷ νόμῳ νο-
B μίζεται; πότερον αἰσθήσει τινὶ ἢ δηλώσει, ὥσπερ τὰ |
μανθανόμενα μανθάνεται δηλούσῃ τῇ ἐπιστήμῃ, ἢ εὑ-
ρέσει τινί, ὥσπερ τὰ εὑρισκόμενα εὑρίσκεται, οἷον τὰ
μὲν ὑγιεινὰ καὶ νοσώδη ἰατρικῇ, ἃ δὲ οἱ θεοὶ διανο-
οῦνται, ὥς φασιν οἱ μάντεις, μαντικῇ; ἡ γάρ που τέ-
χνη ἡμῖν εὕρεσίς ἐστι τῶν πραγμάτων. ἢ γάρ; ΕΤ.
Πάνυ γε. III. ΣΩ. Τί οὖν ἂν τούτων ὑπολάβοιμεν
μάλιστα τὸν νόμον εἶναι; ΕΤ. Τὰ δόγματα ταῦτα
καὶ ψηφίσματα, ἔμοιγε δοκεῖ. τί γὰρ ἂν ἄλλο τις φαίη
νόμον εἶναι; ὥστε κινδυνεύει, ὃ σὺ ἐρωτᾷς, τὸ ὅλον | C
τοῦτο, νόμος, δόγμα πόλεως εἶναι. ΣΩ. Δόξαν, ὡς
ἔοικε, λέγεις πολιτικὴν τὸν νόμον. ΕΤ. Ἔγωγε. ΣΩ.
Καὶ ἴσως καλῶς λέγεις· τάχα δὲ ὧδε ἄμεινον εἰσόμε-
θα. λέγεις τινὰς σοφούς; ΕΤ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν
οἱ σοφοί εἰσι σοφίᾳ σοφοί; ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ;
οἱ δίκαιοι δικαιοσύνῃ δίκαιοι; ΕΤ. Πάνυ γε. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ οἱ νόμιμοι νόμῳ νόμιμοι; | ΕΤ. Ναί. ΣΩ. D
Οἱ δὲ ἄνομοι ἀνομίᾳ ἄνομοι; ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ
νόμιμοι δίκαιοι; ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ ἄνομοι ἄδι-
κοι; ΕΤ. Ἄδικοι. ΣΩ. Οὐκοῦν κάλλιστον ἡ δικαιο-
σύνη τε καὶ ὁ νόμος; ΕΤ. Οὕτως. ΣΩ. Αἴσχιστον
δὲ ἡ ἀδικία τε καὶ ἡ ἀνομία; ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Καὶ
τὸ μὲν σώζει τὰς πόλεις καὶ τἆλλα πάντα, τὸ δὲ
ἀπόλλυσι καὶ ἀνατρέπει; ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Ὡς περὶ
καλοῦ ἄρα τινὸς ὄντος δεῖ τοῦ νόμου διανοεῖσθαι, καὶ
ὡς ἀγαθὸν αὐτὸ ζητεῖν. ΕΤ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. | E
Οὐκοῦν δόγμα ἔφαμεν εἶναι πόλεως τὸν νόμον; ΕΤ.
Ἔφαμεν γάρ. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔστι τὰ μὲν χρηστὰ
δόγματα, τὰ δὲ πονηρά; ΕΤ. Ἔστι μὲν οὖν. ΣΩ.
Καὶ μὴν νόμος γε οὐκ ἦν πονηρός. ΕΤ. Οὐ γάρ.
ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἔχει ἀποκρίνεσθαι οὕτως ἁπλῶς,
ὅτι νόμος ἐστὶ δόγμα πόλεως. ΕΤ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.
ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἁρμόττοι ἂν τὸ πονηρὸν δόγμα νόμος
εἶναι. ΕΤ. Οὐ δῆτα. IV. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν δόξα γέ
τις καὶ αὐτῷ μοι καταφαίνεται ὁ νόμος εἶναι. ἐπειδὴ
δὲ οὐχ ἡ πονηρὰ δόξα, ἆρα οὐκ ἤδη τοῦτο κατάδηλον
ὡς ἡ χρηστή, εἴπερ δόξα νόμος ἐστί; ΕΤ. Ναί. ΣΩ.
Δόξα δὲ χρηστὴ τίς ἐστιν; οὐχ ἡ ἀληθής; ΕΤ. Ναί.
* ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ἀληθὴς δόξα τοῦ ὄντος ἐστὶν ἐξεύ- 315
ρεσις; ΕΤ. Ἔστι γάρ. ΣΩ. Ὁ νόμος ἄρα βούλεται
τοῦ ὄντος εἶναι ἐξεύρεσις. ΕΤ. Πῶς οὖν; ὦ Σώκρα-

τες, εἰ ὁ νόμος τοῦ ὄντος ἐστὶν ἐξεύρεσις, οὐκ ἀεὶ τοῖς
αὐτοῖς νόμοις χρώμεθα περὶ τῶν αὐτῶν, εἰ τὰ ὄντα
γε ἡμῖν ἐξεύρηται; ΣΩ. Βούλεται μὲν οὐδὲν ἧττον ὁ
νόμος εἶναι τοῦ ὄντος ἐξεύρεσις· εἰ δ' ἄρα μὴ τοῖς
αὐτοῖς ἀεὶ νόμοις χρῶνται ἄνθρωποι, ὡς δοκοῦμεν,
B οὐκ ἀεὶ | δύνανται ἐξευρίσκειν ὃ βούλεται ὁ νόμος, τὸ
ὄν. ἐπεὶ φέρε ἴδωμεν, ἐὰν ἄρα ἡμῖν ἐνθένδε κατάδηλον
γένηται, εἴτε τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ νόμοις χρώμεθα ἢ ἄλ-
λοτε ἄλλοις, καὶ εἰ ἅπαντες τοῖς αὐτοῖς ἢ ἄλλοι ἄλ-
λοις. V. ET. Ἀλλὰ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, οὐ χαλε-
πὸν γνῶναι, ὅτι οὔτε οἱ αὐτοὶ ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις
χρῶνται, ἄλλοι τε ἄλλοις· ἐπεὶ αὐτίκα ἡμῖν μὲν οὐ
C νόμος ἐστὶν ἀνθρώπους θύειν, ἀλλ' ἀνόσιον, | Καρχη-
δόνιοι δὲ θύουσιν, ὡς ὅσιον ὂν καὶ νόμιμον αὐ-
τοῖς, καὶ ταῦτα ἔνιοι αὐτῶν καὶ τοὺς αὐτῶν υἱεῖς τῷ
Κρόνῳ, ὡς ἴσως καὶ σὺ ἀκήκοας. καὶ μὴ ὅτι βάρβα-
ροι ἄνθρωποι ἡμῶν ἄλλοις νόμοις χρῶνται, ἀλλὰ καὶ
οἱ ἐν τῇ Λυκαίᾳ οὗτοι καὶ οἱ τοῦ Ἀθάμαντος ἔκγονοι
οἵας θυσίας θύουσιν Ἕλληνες ὄντες! ὥσπερ καὶ ἡμᾶς
αὐτοὺς οἶσθά που καὶ αὐτὸς ἀκούων, οἵοις νόμοις
ἐχρώμεθα πρὸ τοῦ περὶ τοὺς ἀποθανόντας, ἱερεῖά τε
D προσφάττοντες πρὸ τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ καὶ | ἐγ-
χυτριστρίας μεταπεμπόμενοι· οἱ δ' αὖ ἐκείνων ἔτι πρό-
τεροι αὐτοῦ καὶ ἔθαπτον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοὺς ἀποθανόν-
τας· ἡμεῖς δὲ τούτων οὐδὲν ποιοῦμεν. μυρία δ' ἄν τις
ἔχοι τοιαῦτα εἰπεῖν· πολλὴ γὰρ εὐρυχωρία τῆς ἀπο-
δείξεως, ὡς οὔτε ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ
νομίζομεν οὔτε ἀλλήλοις οἱ ἄνθρωποι. ΣΩ. Οὐδὲν
τοι θαυμαστόν ἐστιν, ὦ βέλτιστε, εἰ σὺ μὲν ὀρθῶς
λέγεις, ἐμὲ δὲ τοῦτο λέληθεν. ἀλλ' ἕως ἂν σύ τε κατὰ
E σαυτὸν λέγῃς ἅ σοι δοκεῖ | μακρῷ λόγῳ καὶ πάλιν
ἐγώ, οὐδὲν μήποτε ξυμβῶμεν, ὡς ἐγὼ οἶμαι· ἐὰν δὲ
κοινὸν τεθῇ τὸ σκέμμα, τάχ' ἂν ὁμολογήσαιμεν. εἰ
μὲν οὖν βούλει, πυνθανόμενός τι παρ' ἐμοῦ κοινῇ μετ'
ἐμοῦ σκόπει· εἰ δ' αὖ βούλει, ἀποκρινόμενος. ET.
Ἀλλ' ἐθέλω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνεσθαι ὅ τι ἂν βού-
λῃ. VI. ΣΩ. Φέρε δὴ σὺ πότερα νομίζεις τὰ δίκαια
ἄδικα εἶναι καὶ τὰ ἄδικα δίκαια, ἢ τὰ μὲν δίκαια δί-
καια, τὰ δὲ ἄδικα ἄδικα; ET. Ἐγὼ μὲν τά τε δίκαια
316 δίκαια καὶ τὰ ἄδικα ἄδικα. ΣΩ. Οὐκοῦν * καὶ παρὰ
πᾶσιν οὕτως, ὡς ἐνθάδε, νομίζεται; ET. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ ἐν Πέρσαις; ET. Καὶ ἐν Πέρσαις. ΣΩ.
Ἀλλ' ἀεὶ δήπου; ET. Ἀεί. ΣΩ. Πότερον δὲ τὰ
πλεῖον ἕλκοντα βαρύτερα νομίζεται ἐνθάδε, τὰ δὲ ἔλατ-
τον κουφότερα, ἢ τοὐναντίον; ET. Οὔκ, ἀλλὰ τὰ
πλεῖον ἕλκοντα βαρύτερα, τὰ δὲ ἔλαττον κουφότερα.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν Καρχηδόνι καὶ ἐν Λυκαίᾳ; ET.
Ναί. ΣΩ. Τὰ μὲν καλά, ὡς ἔοικε, πανταχοῦ νομίζε-
B ται | καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ αἰσχρά, ἀλλ' οὐ τὰ αἰσχρὰ
καλὰ οὐδὲ τὰ καλὰ αἰσχρά. ET. Οὕτως. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν, ὡς κατὰ πάντων εἰπεῖν, τὰ ὄντα νομίζεται εἶναι,
οὐ τὰ μὴ ὄντα, καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις
ἅπασιν. ET. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὃς ἂν ἄρα τοῦ
ὄντος ἁμαρτάνῃ, τοῦ νομίμου ἁμαρτάνει. VII. ET.
Οὕτω μέν, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ λέγεις, ταὐτὰ φαίνεται
νόμιμα καὶ ἡμῖν ἀεὶ καὶ τοῖς ἄλλοις· ἐπειδὰν δ' ἐννο-
C ήσω, ὅτι οὐδὲν παυόμεθα ἄνω | κάτω μετατιθέμενοι
τοὺς νόμους, οὐ δύναμαι πεισθῆναι. ΣΩ. Ἴσως γὰρ
οὐκ ἐννοεῖς ταῦτα μεταπεττευόμενα ὅτι ταὐτά ἐστιν.
ἀλλ' ὧδε μετ' ἐμοῦ αὐτὰ ἄθρει. ἤδη ποτὲ ἐνέτυχες
ξυγγράμματι περὶ ὑγιείας τῶν καμνόντων; ET. Ἔγω-
γε. ΣΩ. Οἶσθα οὖν, τίνος τέχνης τοῦτό ἐστι τὸ σύγ-
γραμμα; ET. Οἶδα ὅτι ἰατρικῆς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἰα-
τροὺς καλεῖς τοὺς ἐπιστήμονας περὶ τούτων; ET.
Φημί. ΣΩ. Πότερον οὖν οἱ ἐπιστήμονες | ταὐτὰ περὶ D
τῶν αὐτῶν νομίζουσιν ἢ ἄλλοι ἄλλα; ET. Ταὐτὰ
ἔμοιγε δοκοῦσιν. ΣΩ. Πότερον οἱ Ἕλληνες μόνοι τοῖς
Ἕλλησιν ἢ καὶ οἱ βάρβαροι αὐτοῖς τε καὶ τοῖς Ἕλλη-
σι, περὶ ὧν ἂν εἰδῶσι, ταὐτὰ νομίζουσι; ET. Ταὐτὰ
δήπου πολλὴ ἀνάγκη ἐστὶ τοὺς εἰδότας αὐτοὺς αὐτοῖς
συννομίζειν καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρους. ΣΩ. Καλῶς
γε ἀπεκρίνω. οὐκοῦν καὶ ἀεί; ET. Ναὶ καὶ ἀεί. VIII.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἰατροὶ συγγράφουσι περὶ ὑγιείας
ἅπερ καὶ | νομίζουσιν εἶναι; ET. Ναί. ΣΩ. Ἰατρι- E
κὰ ἄρα καὶ ἰατρικοὶ νόμοι ταῦτα τὰ συγγράμματα
ἐστὶ τὰ τῶν ἰατρῶν; ET. Ἰατρικὰ μέντοι. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν καὶ τὰ γεωργικὰ συγγράμματα γεωργικοὶ νόμοι
εἰσί; ET. Ναί. ΣΩ. Τίνων οὖν ἐστὶ τὰ περὶ κήπων
ἐργασίας συγγράμματα καὶ νόμιμα; ET. Κηπουρῶν.
ΣΩ. Κηπουρικοὶ ἄρα νόμοι ἡμῖν εἰσὶν οὗτοι; ET.
Ναί. ΣΩ. Τῶν ἐπισταμένων κήπων ἄρχειν; ET.
Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Ἐπίστανται δ' οἱ κηπουροί. ET.
Ναί. ΣΩ. Τίνων δὲ τὰ περὶ ὄψου σκευασίας συγ-
γράμματά τε καὶ νόμιμα; ET. Μαγείρων. ΣΩ. Μα-
γειρικοὶ ἄρα νόμοι εἰσί; ET. Μαγειρικοί. ΣΩ. Τῶν
ἐπισταμένων, ὡς ἔοικεν, ὄψου σκευασίας ἄρχειν; * ET. 317
Ναί. ΣΩ. Ἐπίστανται δ', ὥς φασιν, οἱ μάγειροι;
ET. Ἐπίστανται γάρ. ΣΩ. Εἶεν. τίνων δὲ δὴ τὰ πε-
ρὶ πόλεως διοικήσεως συγγράμματά τε καὶ νόμιμά
ἐστιν; ἆρ' οὐ τῶν ἐπισταμένων πόλεων ἄρχειν; ET.
Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἐπίστανται δὲ ἄλλοι τινὲς ἢ οἱ
πολιτικοί τε καὶ οἱ βασιλικοί; ET. Οὗτοι μὲν οὖν.
IX. ΣΩ. Πολιτικὰ ἄρα ταῦτα συγγράμματά ἐστιν, οὓς
οἱ ἄνθρωποι νόμους καλοῦσι, βασιλέων τε καὶ ἀνδρῶν
ἀγαθῶν | συγγράμματα. ET. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. B
Ἄλλο τι οὖν; οἵ γε ἐπιστάμενοι οὐκ ἄλλοτε ἄλλα συγ-
γράψουσι περὶ τῶν αὐτῶν; ET. Οὔ. ΣΩ. Οὐδὲ με-
ταθήσονταί ποτε περὶ τῶν αὐτῶν ἕτερα καὶ ἕτερα νό-
μιμα; ET. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐὰν οὖν ὁρῶμέν τινας
ὁπουοῦν τοῦτο ποιοῦντας, πότερα φήσομεν ἐπιστήμο-
νας εἶναι ἢ ἀνεπιστήμονας τοὺς τοῦτο ποιοῦντας; ET.
Ἀνεπιστήμονας. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὃ μὲν ἂν ὀρθὸν ᾖ,
νόμιμον αὐτὸ φήσομεν ἑκάστῳ εἶναι, ἢ τὸ ἰατρικὸν ἢ
τὸ μαγειρικὸν ἢ τὸ κηπουρικόν; ET. Ναί. ΣΩ. | C
Ὃ δ' ἂν μὴ ὀρθὸν ᾖ, οὐκέτι φήσομεν τοῦτο νόμιμον
εἶναι; ET. Οὐκέτι. ΣΩ. Ἄνομον ἄρα γίγνεται. ET.
Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῖς
περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ ὅλως περὶ πόλεως
διακοσμήσεώς τε καὶ περὶ τοῦ ὡς χρὴ πόλιν διοικεῖν,
τὸ μὲν ὀρθὸν νόμος ἐστὶ βασιλικός, τὸ δὲ μὴ ὀρθὸν
οὔ, ὃ δοκεῖ νόμος εἶναι τοῖς μὴ εἰδόσιν· ἔστι γὰρ
ἄνομον. ET. Ναί. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα ὡμολογήσαμεν
νόμον εἶναι | τοῦ ὄντος εὕρεσιν. ET. Φαίνεται. X. D
ΣΩ. Ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐν αὐτῷ θεασώμεθα. τίς ἐπι-
στήμων διανεῖμαι ἐπὶ γῇ τὰ σπέρματα; ET. Γεωρ-
γός. ΣΩ. Οὗτος δὲ τὰ ἄξια σπέρματα ἑκάστῃ γῇ
διανέμει; ET. Ναί. ΣΩ. Ὁ γεωργὸς ἄρα νομεὺς
ἀγαθὸς τούτων, καὶ οἱ τούτου νόμοι καὶ αἱ διανομαὶ

ἐπὶ ταῦτα ὀρθαί εἰσι; ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Τίς δὲ κρου-
σμάτων ἐπὶ τὰ μέλη ἀγαθὸς νομεύς, καὶ τὰ ἄξια νεῖ-
E μαι; καὶ οἱ τίνος νόμοι ὀρθοί εἰσιν; ΕΤ. Οἱ τοῦ ˈ
αὐλητοῦ καὶ τοῦ κιθαριστοῦ. ΣΩ. Ὁ νομικώτατος
ἄρα ἐν τούτοις, οὗτος αὐλητικώτατος. ΕΤ. Ναί. ΣΩ.
Τίς δὲ τὴν τροφὴν ἐπὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα δια-
νεῖμαι ἄριστος; οὐχ ὅσπερ τὴν ἀξίαν; ΕΤ. Ναί. ΣΩ.
Αἱ τούτου ἄρα διανομαὶ καὶ οἱ νόμοι βέλτιστοι· καὶ
ὅστις περὶ ταῦτα νομικώτατος, καὶ νομεὺς ἄριστος.
ΕΤ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίς οὗτος; ΕΤ. Παιδοτρίβης.
318 ΣΩ. Οὗτος τὴν * ἀνθρωπείαν ἀγέλην τοῦ σώματος
νέμειν κράτιστος; ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Τίς δὲ τὴν τῶν
προβάτων ἀγέλην κράτιστος νέμειν; τί ὄνομα αὐτῷ;
ΕΤ. Ποιμήν. ΣΩ. Οἱ τοῦ ποιμένος ἄρα νόμοι ἄρι-
στοι τοῖς προβάτοις. ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ τοῦ
βουκόλου τοῖς βουσί. ΕΤ. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ τοῦ τί-
νος νόμοι ἄριστοι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων; οὐχ
οἱ τοῦ βασιλέως; φάθι. ΕΤ. Φημὶ δή. XI. ΣΩ. Κα-
B λῶς ˈ τοίνυν λέγεις. ἔχοις ἂν οὖν εἰπεῖν, τίς τῶν πα-
λαιῶν ἀγαθὸς γέγονεν ἐν τοῖς αὐλητικοῖς νόμοις νο-
μοθέτης; ἴσως οὐκ ἐννοεῖς, ἀλλ᾽ ἐγὼ βούλει σε ὑπο-
μνήσω; ΕΤ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ὁ Μαρ-
σύας λέγεται καὶ τὰ παιδικὰ αὐτοῦ Ὄλυμπος ὁ Φρύξ;
ΕΤ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τούτων δὴ καὶ τὰ αὐλήματα
θειότατά ἐστι, καὶ μόνα κινεῖ καὶ ἐκφαίνει τοὺς τῶν
θεῶν ἐν χρείᾳ ὄντας· καὶ ἔτι καὶ νῦν μόνα λοιπὰ ὡς
C θεῖα ὄντα. ΕΤ. Ἔστι ˈ ταῦτα. ΣΩ. Τίς δὲ λέγεται
τῶν παλαιῶν βασιλέων ἀγαθὸς νομοθέτης γεγονέναι,
οὗ ἔτι καὶ νῦν τὰ νόμιμα μένει ὡς θεῖα ὄντα; ΕΤ.
Οὐκ ἐννοῶ. ΣΩ. Οὐκ οἶσθα, τίνες παλαιοτάτοις νό-
μοις χρῶνται τῶν Ἑλλήνων; ΕΤ. Ἆρα Λακεδαιμονί-
ους λέγεις καὶ Λυκοῦργον τὸν νομοθέτην; ΣΩ. Ἀλλὰ
ταῦτά γε οὐδέπω ἴσως ἔτη τριακόσια ἢ ὀλίγῳ τούτων
πλείω. ἀλλὰ τούτων τῶν νομίμων τὰ βέλτιστα πόθεν
D ˈ ἥκει; οἶσθα; ΕΤ. Φασί γ᾽ ἐκ Κρήτης. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν οὗτοι παλαιοτάτοις νόμοις χρῶνται τῶν Ἑλλήνων;
ΕΤ. Ναί. XII. ΣΩ. Οἶσθα οὖν, τίνες τούτων ἀγα-
θοὶ βασιλεῖς ἦσαν; Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς, οἱ
Διὸς καὶ Εὐρώπης παῖδες, ὧν οἵδε εἰσὶν οἱ νόμοι.
ΕΤ. Ῥαδάμανθύν γέ φασιν, ὦ Σώκρατες, δίκαιον ἄν-
δρα, τὸν δὲ Μίνων ἄγριόν τινα καὶ χαλεπὸν καὶ ἄδι-
E κον. ΣΩ. Ἀττικόν, ὦ βέλτιστε, λέγεις ˈ μῦθον καὶ
τραγικόν. ΕΤ. Τί δαί; οὐ ταῦτα λέγεται περὶ Μίνω;
ΣΩ. Οὔκουν ὑπό*γε Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου· καίτοι γε
πιθανώτεροί εἰσιν ἢ σύμπαντες οἱ τραγῳδοποιοί, ὧν
σὺ ἀκούων ταῦτα λέγεις. ΕΤ. Ἀλλὰ τί μὴν οὗτοι πε-
ρὶ Μίνω λέγουσιν; ΣΩ. Ἐγώ δή σοι ἐρῶ, ἵνα μὴ καὶ
σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἀσεβῇς. οὐ γὰρ ἔσθ᾽ ὅ τι τού-
του ἀσεβέστερόν ἐστιν οὐδ᾽ ὅ τι χρὴ μᾶλλον εὐλαβεῖ-
σθαι, πλὴν εἰς θεοὺς καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐξαμαρτά-
νειν, δεύτερον δὲ εἰς τοὺς θείους ἀνθρώπους. ἀλλὰ
πάνυ πολλὴν χρὴ προμήθειαν ποιεῖσθαι ἀεί, ὅταν
319 μέλλῃς ἄνδρα ψέξειν ἢ * ἐπαινέσεσθαι, μὴ οὐκ ὀρθῶς
εἴπῃς. τούτου καὶ ἕνεκα χρὴ μανθάνειν διαγιγνώσκειν
χρηστοὺς καὶ πονηροὺς ἄνδρας. νεμεσᾷ γὰρ ὁ θεὸς
ὅταν τις ψέγῃ τὸν ἑαυτῷ ὅμοιον ἢ ἐπαινῇ τὸν ἑαυτῷ
ἐναντίως ἔχοντα· ἔστι δ᾽ οὗτος ὁ ἀγαθός. μὴ γάρ τοι
οἴου λίθους μὲν εἶναι ἱεροὺς καὶ ξύλα καὶ ὄρνεα καὶ
ὄφεις, ἀνθρώπους δὲ μή· ἀλλὰ πάντων τούτων ἱερώ-
τατόν ἐστιν ἄνθρωπος ὁ ἀγαθός, καὶ μιαρώτατον ὁ
πονηρός. XIII. ἤδη οὖν καὶ περὶ Μίνω, ὡς αὐτὸν
Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος ˈ ἐγκωμιάζουσι, τούτου ἕνεκα B
φράσω, ἵνα μὴ ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπου εἰς ἥρω Διὸς
υἱὸν λόγῳ ἐξαμαρτάνῃς. Ὅμηρος γὰρ περὶ Κρήτης
λέγων, ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι ἐν αὐτῇ εἰσὶ καὶ ἐνενή-
κοντα πόληες,

τῇσι δέ, φησίν, ἔνι Κνωσσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα τε Μίνως
ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστής.

ἔστιν οὖν τοῦτο Ὁμήρου ἐγκώμιον εἰς Μίνων ˈ διὰ C
βραχέων εἰρημένον, οἷον οὐδ᾽ εἰς ἕνα τῶν ἡρώων ἐποί-
ησεν Ὅμηρος. ὅτι μὲν γὰρ ὁ Ζεὺς σοφιστής ἐστι καὶ
ἡ τέχνη αὕτη παγκάλη ἐστί, πολλαχοῦ καὶ ἄλλοθι δη-
λοῖ, ἀτὰρ καὶ ἐνταῦθα. λέγει γὰρ τὸν Μίνων συγγί-
γνεσθαι ἐνάτῳ ἔτει τῷ Διὶ ἐν λόγοις καὶ φοιτᾶν παι-
δευθησόμενον ὡς ὑπὸ σοφιστοῦ ὄντος τοῦ Διός. ὅτι
οὖν τοῦτο τὸ γέρας οὐκ ἔστιν ὅτῳ ἀπένειμεν Ὅμηρος
τῶν ἡρώων, ὑπὸ Διὸς πεπαιδεῦσθαι, ἄλλῳ ἢ Μίνῳ,
τοῦτ᾽ ἔστιν ἔπαινος ˈ θαυμαστός. καὶ Ὀδυσσείας ἐν D
Νεκυίᾳ δικάζοντα χρυσοῦν σκῆπτρον ἔχοντα πεποίηκε
τὸν Μίνων, οὐ τὸν Ῥαδάμανθυν· Ῥαδάμανθυν δὲ
οὔτ᾽ ἐνταῦθα δικάζοντα πεποίηκεν οὔτε συγγιγνόμενον
τῷ Διὶ οὐδαμοῦ. διὰ ταῦτά φημ᾽ ἐγὼ Μίνων ἁπάν-
των μάλιστα ὑπὸ Ὁμήρου ἐγκεκωμιάσθαι. τὸ γὰρ Διὸς
ὄντα παῖδα μόνον ὑπὸ Διὸς πεπαιδεῦσθαι οὐκ ἔχει
ὑπερβολὴν ἐπαίνου. XIV. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ
ἔπος, τὸ

ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστής,

ˈ συνουσιαστὴν τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Μίνων. οἱ γὰρ ὄα- E
ροι λόγοι εἰσί, καὶ ὀαριστὴς συνουσιαστής ἐστιν ἐν
λόγοις. ἐφοίτα οὖν δι᾽ ἐνάτου ἔτους εἰς τὸ τοῦ Διὸς
ἄντρον ὁ Μίνως, τὰ μὲν μαθησόμενος, τὰ δὲ ἀποδει-
ξόμενος, ἃ τῇ προτέρᾳ ἐννετηρίδι μεμαθήκει παρὰ τοῦ
Διός. εἰσὶ δὲ οἳ ὑπολαμβάνουσι τὸν ὀαριστὴν συμπό-
την καὶ συμπαιστὴν εἶναι τοῦ Διός· ἀλλὰ τῷδε ἄν τις
τεκμηρίῳ χρῷτο, ὅτι οὐδὲν λέγουσιν οἱ οὕτως * ὑπο- 32
λαμβάνοντες. πολλῶν γὰρ ὄντων ἀνθρώπων καὶ Ἑλ-
λήνων καὶ βαρβάρων, οὐκ ἔστιν οἵτινες ἀπέχονται συμ-
ποσίων καὶ ταύτης τῆς παιδιᾶς οὗ ἔστιν οἶνος, ἄλλοι
ἢ Κρῆτες καὶ Λακεδαιμόνιοι δεύτεροι, μαθόντες παρὰ
Κρητῶν. ἐν Κρήτῃ δὲ εἷς οὗτός ἐστι τῶν ἄλλων νό-
μων, οὓς Μίνως ἔθηκε, μὴ συμπίνειν ἀλλήλοις εἰς μέ-
θην. καίτοι δῆλον, ὅτι ἃ ἐνόμιζε καλὰ εἶναι, ταῦτα
νόμιμα ἔθηκε καὶ τοῖς αὑτοῦ πολίταις. οὐ γάρ που,
ὥσπερ γε φαῦλος ˈ ἄνθρωπος, ὁ Μίνως ἐνόμιζε μὲν B
ἕτερα, ἐποίει δὲ ἄλλα παρ᾽ ἃ ἐνόμιζεν· ἀλλ᾽ ἦν αὕτη
ἡ συνουσία, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διὰ λόγων ἐπὶ παιδείᾳ
εἰς ἀρετήν. ὅθεν δὴ καὶ τοὺς νόμους τούτους ἔθηκε
τοῖς αὑτοῦ πολίταις, δι᾽ οὓς ἥ τε Κρήτη τὸν πάντα
χρόνον εὐδαιμονεῖ καὶ Λακεδαίμων, ἀφ᾽ οὗ ἤρξατο
τούτοις χρῆσθαι, ἅτε θείοις οὖσι. XV Ῥαδάμανθυς
δὲ ἀγαθὸς μὲν ἦν ἀνήρ· ἐπεπαίδευτο γὰρ ὑπὸ τοῦ
Μίνω· ἐπεπαίδευτο μέντοι οὐχ ὅλην τὴν ˈ βασιλικὴν C
τέχνην, ἀλλ᾽ ὑπηρεσίαν τῇ βασιλικῇ, ὅσον ἐπιστατεῖν
ἐν τοῖς δικαστηρίοις. ὅθεν καὶ δικαστὴς ἀγαθὸς ἐλέ-
χθη εἶναι. νομοφύλακι γὰρ αὐτῷ ἐχρῆτο ὁ Μίνως κα-
τὰ τὸ ἄστυ, τὰ δὲ κατὰ τὴν ἄλλην Κρήτην τῷ Τάλῳ.
ὁ γὰρ Τάλως τρὶς περιῄει τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰς κώ-

μας, φυλάττων τοὺς νόμους ἐν αὐταῖς, ἐν χαλκοῖς γραμματείοις ἔχων γεγραμμένους τοὺς νόμους, ὅθεν χαλκοῦς ἐκλήθη. Εἴρηκε δὲ καὶ Ἡσίοδος ἀδελφὰ τού-
D των εἰς τὸν Μίνων. ' μνησθεὶς γὰρ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος φησὶν ὃς βασιλεύτατος γένετο θνητῶν βασιλήων,

καὶ πλείστων ἤνασσε περικτιόνων ἀνθρώπων,
Ζηνὸς ἔχων σκῆπτρον· τῷ καὶ πολέων βασίλευε.

καὶ οὗτος λέγει τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον οὐδὲν ἄλλο ἢ τὴν παιδείαν τὴν τοῦ Διός, ᾗ εὔθυνε τὴν Κρήτην. XVI. ΕΤ. Διὰ τί οὖν ποτέ, ὦ Σώκρατες, αὕτη ἡ φήμη κατεσκέδασται τοῦ Μίνω ὡς ἀπαιδεύτου τινὸς καὶ
E χαλεποῦ ὄντος; ' ΣΩ. Διὸ καὶ σύ, ὦ βέλτιστε, ἐὰν σωφρονῇς, εὐλαβήσει, καὶ ἄλλος πᾶς ἀνὴρ ὅτῳ μέλει τοῦ εὐδόκιμον εἶναι, μηδέποτε ἀπεχθάνεσθαι ἀνδρὶ ποιητικῷ μηδενί. οἱ γὰρ ποιηταὶ μέγα δύνανται εἰς δόξαν, ἐφ' ὁπότερ' ἂν ποιῶσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἢ εὐλογοῦντες ἢ κατηγοροῦντες. ὃ δὴ καὶ ἐξήμαρτεν ὁ Μίνως, πολεμήσας τῇδε τῇ πόλει, ἐν ᾗ ἄλλη τε πολλὴ σοφία ἐστὶ καὶ ποιηταὶ παντοδαποὶ τῆς τε ἄλλης ποιήσεως καὶ τραγῳδίας. ἡ δὲ τραγῳδία ἐστὶ παλαιὸν ἐν-
321 θάδε, * οὐχ ὡς οἴονται ἀπὸ Θέσπιδος ἀρξαμένη οὐδ' ἀπὸ Φρυνίχου, ἀλλ' εἰ θέλεις ἐννοῆσαι, πάνυ παλαιὸν αὐτὸ εὑρήσεις ὂν τῆσδε τῆς πόλεως εὕρημα. XVII. ἔστι δὲ τῆς ποιήσεως δημοτερπέστατόν τε καὶ ψυχαγωγικώτατον ἡ τραγῳδία· ἐν ᾗ δὴ καὶ ἐντείνοντες ἡμεῖς τὸν Μίνων τιμωρούμεθα ἀνθ' ὧν ἡμᾶς ἠνάγκασε τοὺς δασμοὺς τελεῖν ἐκείνους. τοῦτο οὖν ἐξήμαρτεν ὁ Μίνως, ἀπεχθόμενος ἡμῖν, ὅθεν δή, ὃ σὺ ἐρωτᾷς, κακοδοξότερος γέγονεν. ἐπεὶ ὅτι γε ἀγαθὸς ἦν καὶ ' νό- B
μιμος, ὅπερ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, νομεὺς ἀγαθός, τοῦτο μέγιστον σημεῖον, ὅτι ἀκίνητοι αὐτοῦ οἱ νόμοι εἰσίν, ἅτε τοῦ ὄντος περὶ πόλεως οἰκήσεως ἐξευρόντος εὖ τὴν ἀλήθειαν. ΕΤ. Δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, εἰκότα τὸν λόγον εἰρηκέναι. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, δοκοῦσί σοι παλαιοτάτοις Κρῆτες οἱ Μίνωος καὶ Ῥαδαμάνθυος πολῖται νόμοις χρῆσθαι; ΕΤ. Φαίνονται. ΣΩ. Οὗτοι ἄρα τῶν παλαιῶν ἄριστοι νομοθέται γεγόνασι, νομεῖς τε καὶ ποιμένες ' ἀν- C
δρῶν, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἔφη ποιμένα λαῶν εἶναι τὸν ἀγαθὸν στρατηγόν. ΕΤ. Πάνυ μὲν οὖν. XVIII. ΣΩ. Φέρε δὴ πρὸς Διὸς φιλίου, εἴ τις ἡμᾶς ἔροιτο, ὁ τῷ σώματι ἀγαθὸς νομοθέτης τε καὶ νομεὺς τί ἐστι ταῦτα ἃ διανέμων ἐπὶ τὸ σῶμα βέλτιον αὐτὸ ποιεῖ; εἴποιμεν ἂν καλῶς τε καὶ διὰ βραχέων ἀποκρινόμενοι, ὅτι τροφήν τε καὶ πόνους, τῇ μὲν αὔξων, τοῖς δὲ γυμνάζων καὶ συνιστὰς τὸ σῶμα αὐτό. ΕΤ. Ὀρθῶς γε. ΣΩ. Εἰ οὖν δὴ μετὰ τοῦτο ἔροιτο ' ἡμᾶς, Τί δέ δή D
ποτε ἐκεῖνά ἐστιν, ἃ ὁ ἀγαθὸς νομοθέτης τε καὶ νομεὺς διανέμων ἐπὶ τὴν ψυχὴν βελτίω αὐτὴν ποιεῖ; τί ἂν ἀποκρινάμενοι οὐκ ἂν αἰσχυνθεῖμεν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἡλικίας αὐτῶν; ΕΤ. Οὐκέτι τοῦτ' ἔχω εἰπεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι αἰσχρόν γε τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἑστὶν ἑκατέρου, τὰ μὲν ἐν αὐταῖς φαίνεσθαι μὴ εἰδυίας, ἐν οἷς αὐταῖς ἔνεστι καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ φλαῦρον, τὰ δὲ τοῦ σώματος καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐσκέφθαι.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΣ, ΘΡΑΣΥΜΑΧΟΣ, ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ, ΚΕΦΑΛΟΣ.

---

327 I. Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ μετὰ Γλαύκωνος τοῦ Ἀρίστωνος προσευξόμενός τε τῇ θεῷ καὶ ἅμα τὴν ἑορτὴν βουλόμενος θεάσασθαι, τίνα τρόπον ποιήσουσιν ἅτε νῦν πρῶτον ἄγοντες. καλὴ μὲν οὖν μοι καὶ ἡ τῶν ἐπιχωρίων πομπὴ ἔδοξεν εἶναι, οὐ μέντοι ἧττον ἐφαίνετο πρέπειν ἣν οἱ Θρᾷκες ἔπεμπον. προσ-
B ευξάμενοι δὲ καὶ θεωρήσαντες ' ἀπῆμεν πρὸς τὸ ἄστυ. κατιδὼν οὖν πόῤῥωθεν ἡμᾶς οἴκαδε ὡρμημένους Πολέμαρχος ὁ Κεφάλου ἐκέλευσε δραμόντα τὸν παῖδα περιμεῖναί ἑ κελεῦσαι. καί μου ὄπισθεν ὁ παῖς λαβόμενος τοῦ ἱματίου, Κελεύει ὑμᾶς, ἔφη, Πολέμαρχος περιμεῖναι. Καὶ ἐγὼ μετεστράφην τε καὶ ἠρόμην, ὅπου αὐτὸς εἴη. Οὗτος, ἔφη, ὄπισθεν προσέρχεται· ἀλλὰ περιμένετε. Ἀλλὰ περιμενοῦμεν, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων. Καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ὅ τε Πολέμαρχος ' ἧκε καὶ Ἀδεί- C
μαντος ὁ τοῦ Γλαύκωνος ἀδελφὸς καὶ Νικήρατος ὁ Νικίου καὶ ἄλλοι τινές, ὡς ἀπὸ τῆς πομπῆς. ὁ οὖν Πολέμαρχος ἔφη· Ὦ Σώκρατες, δοκεῖτέ μοι πρὸς ἄστυ ὡρμῆσθαι ὡς ἀπιόντες. Οὐ γὰρ κακῶς δοξάζεις, ἦν δ' ἐγώ. Ὁρᾷς οὖν ἡμᾶς, ἔφη, ὅσοι ἐσμέν; Πῶς γὰρ

οὔ; Ἢ τοίνυν τούτων, ἔφη, κρείττους γένεσθε ἢ μένετ'
αὐτοῦ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι ἓν λείπεται, τὸ ἢν
πείσωμεν ὑμᾶς, ὡς χρὴ ἡμᾶς ἀφεῖναι. Ἦ καὶ δύναισθ'
ἄν, ἦ δ' ὅς, πεῖσαι μὴ ἀκούοντας; Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ
Γλαύκων. Ὡς τοίνυν μὴ ἀκουσομένων, οὕτω διανοεῖ-
328 σθε. Καὶ ὁ Ἀδείμαντος, Ἆρά γε, * ἦ δ' ὅς, οὐδ'
ἴστε, ὅτι λαμπὰς ἔσται πρὸς ἑσπέραν ἀφ' ἵππων τῇ
θεῷ; Ἀφ' ἵππων; ἦν δ' ἐγώ· καινόν γε τοῦτο. λαμ-
πάδια ἔχοντες διαδώσουσιν ἀλλήλοις ἁμιλλώμενοι τοῖς
ἵπποις; ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως, ἔφη ὁ Πολέμαρχος· καὶ
πρός γε παννυχίδα ποιήσουσιν, ἣν ἄξιον θεάσασθαι·
ἐξαναστησόμεθα γὰρ μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὴν παννυ-
χίδα θεασόμεθα, καὶ ξυνεσόμεθά τε πολλοῖς τῶν
B νέων αὐτόθι καὶ διαλεξόμεθα· ἀλλὰ μένετε καὶ μὴ |
ἄλλως ποιεῖτε. Καὶ ὁ Γλαύκων, Ἔοικεν, ἔφη, μενε-
τέον εἶναι. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω χρὴ ποιεῖν.
II. Ἦιμεν οὖν οἴκαδε εἰς τοῦ Πολεμάρχου, καὶ Λυσίαν
τε αὐτόθι κατελάβομεν καὶ Εὐθύδημον, τοὺς τοῦ Πο-
λεμάρχου ἀδελφούς, καὶ δὴ καὶ Θρασύμαχον τὸν Χαλ-
κηδόνιον καὶ Χαρμαντίδην τὸν Παιανιέα καὶ Κλειτο-
φῶντα τὸν Ἀριστωνύμου. ἦν δ' ἔνδον καὶ ὁ πατὴρ ὁ
τοῦ Πολεμάρχου, Κέφαλος. καὶ μάλα πρεσβύτης μοι
C ἔδοξεν εἶναι· διὰ χρόνου | γὰρ καὶ ἑωράκη αὐτόν· κα-
θῆστο δὲ ἐστεφανωμένος ἐπί τινος προσκεφαλαίου τε
καὶ δίφρου· τεθυκὼς γὰρ ἐτύγχανεν ἐν τῇ αὐλῇ. ἐκα-
θεζόμεθα οὖν παρ' αὐτόν· ἔκειντο γὰρ δίφροι τινὲς
αὐτόθι κύκλῳ. εὐθὺς οὖν με ἰδὼν ὁ Κέφαλος ἠσπά-
ζετό τε καὶ εἶπεν· Ὦ Σώκρατες, οὐδὲ θαμίζεις ἡμῖν
καταβαίνων εἰς τὸν Πειραιᾶ· χρῆν μέντοι. εἰ μὲν γὰρ
ἐγὼ ἔτι ἐν δυνάμει ἦν τοῦ ῥᾳδίως πορεύεσθαι πρὸς τὸ
D ἄστυ, οὐδὲν ἄν σε ἔδει δεῦρο ἰέναι, | ἀλλ' ἡμεῖς ἂν
παρὰ σὲ ᾖμεν· νῦν δέ σε χρὴ πυκνότερον δεῦρο ἰέναι·
ὡς εὖ ἴσθι, ὅτι ἔμοιγε ὅσον αἱ ἄλλαι αἱ κατὰ τὸ σῶ-
μα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὔξονται αἱ πε-
ρὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ ἡδοναί. μὴ οὖν ἄλλως
ποίει, ἀλλὰ τοῖσδέ τε τοῖς νεανίαις ξύνισθι καὶ δεῦρο
παρ' ἡμᾶς φοίτα ὡς παρὰ φίλους τε καὶ πάνυ οἰκεί-
ους. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κέφαλε, χαίρω γε δια-
E λεγόμενος τοῖς σφόδρα πρεσβύταις. δοκεῖ γάρ | μοι
χρῆναι παρ' αὐτῶν πυνθάνεσθαι, ὥσπερ τινὰ ὁδὸν
προεληλυθότων, ἣν καὶ ἡμᾶς ἴσως δεήσει πορεύεσθαι,
ποία τίς ἐστι, τραχεῖα καὶ χαλεπή, ἢ ῥᾳδία καὶ εὔπο-
ρος. καὶ δὴ καὶ σοῦ ἡδέως ἂν πυθοίμην, ὅ τί σοι
φαίνεται τοῦτο, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἤδη εἶ τῆς ἡλικίας, ὃ
δὴ ἐπὶ γήραος οὐδῷ φασιν εἶναι οἱ ποιηταί, πότερον
χαλεπὸν τοῦ βίου, ἢ πῶς σὺ αὐτὸ ἐξαγγέλλεις. III.
329 Ἐγώ σοι, ἔφη, νὴ τὸν Δία, ἐρῶ, ὦ Σώκρατες, * οἷόν
γέ μοι φαίνεται. πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς
ταὐτὸ παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασῴζοντες τὴν
παλαιὰν παροιμίαν. οἱ οὖν πλεῖστοι ἡμῶν ὀλοφύρον-
ται ξυνόντες, τὰς ἐν τῇ νεότητι ἡδονὰς ποθοῦντες καὶ
ἀναμιμνησκόμενοι περί τε τἀφροδίσια καὶ περὶ πότους
καὶ εὐωχίας καὶ ἄλλ' ἄττα, ἃ τῶν τοιούτων ἔχεται,
καὶ ἀγανακτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι
καὶ τότε μὲν εὖ ζῶντες, νῦν δὲ οὐδὲ ζῶντες. ἔνιοι δὲ
B καὶ τὰς τῶν | οἰκείων προπηλακίσεις τοῦ γήρως ὀδύ-
ρονται, καὶ ἐπὶ τούτῳ δὴ τὸ γῆρας ὑμνοῦσιν ὅσων κα-
κῶν σφίσιν αἴτιον. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες,
οὗτοι οὐ τὸ αἴτιον αἰτιᾶσθαι. εἰ γὰρ ἦν τοῦτ' αἴτιον,
κἂν ἐγὼ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐπεπόνθη ἕνεκά γε γήρως καὶ
οἱ ἄλλοι πάντες, ὅσοι ἐνταῦθα ἦλθον ἡλικίας. νῦν δ'
ἔγωγε ἤδη ἐντετύχηκα οὐχ οὕτως ἔχουσι καὶ ἄλλοις,
καὶ δὴ καὶ Σοφοκλεῖ ποτὲ τῷ ποιητῇ παρεγενόμην
ἐρωτωμένῳ ὑπό τινος· Πῶς, ἔφη, ὦ | Σοφόκλεις, ἔχεις C
πρὸς τἀφροδίσια; ἔτι οἷός τε εἶ γυναικὶ συγγίγνεσθαι;
Καὶ ὅς, Εὐφήμει, ἔφη, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμεναίτατα μέν-
τοι αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον
δεσπότην ἀποφυγών. Εὖ οὖν μοι καὶ τότε ἔδοξεν
ἐκεῖνος εἰπεῖν, καὶ νῦν οὐχ ἧττον. παντάπασι γὰρ τῶν
γε τοιούτων ἐν τῷ γήρᾳ πολλὴ εἰρήνη γίγνεται καὶ
ἐλευθερία. ἐπειδὰν γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι παύσωνται κατα-
τείνουσαι καὶ χαλάσωσι, παντάπασι τὸ τοῦ Σοφοκλέ-
ους γίγνεται· | δεσποτῶν πάνυ πολλῶν ἔστι καὶ μαινο- D
μένων ἀπηλλάχθαι. ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι καὶ τῶν γε
πρὸς τοὺς οἰκείους μία τις αἰτία ἐστίν, οὐ τὸ γῆρας,
ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὁ τρόπος τῶν ἀνθρώπων. ἂν μὲν
γὰρ κόσμιοι καὶ εὔκολοι ὦσι, καὶ τὸ γῆρας μετρίως
ἐστὶν ἐπίπονον· εἰ δὲ μή, καὶ γῆρας, ὦ Σώκρατες, καὶ
νεότης χαλεπὴ τῷ τοιούτῳ ξυμβαίνει. IV. Καὶ ἐγὼ
ἀγασθεὶς αὐτοῦ εἰπόντος ταῦτα, βουλόμενος ἔτι λέγειν
αὐτὸν ἐκίνουν καὶ εἶπον· Ὦ Κέφαλε, | οἶμαί σου τοὺς E
πολλούς, ὅταν ταῦτα λέγῃς, οὐκ ἀποδέχεσθαι, ἀλλ'
ἡγεῖσθαί σε ῥᾳδίως τὸ γῆρας φέρειν οὐ διὰ τὸν τρό-
πον, ἀλλὰ διὰ τὸ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι· τοῖς γὰρ
πλουσίοις πολλὰ παραμύθιά φασιν εἶναι. Ἀληθῆ,
ἔφη, λέγεις· οὐ γὰρ ἀποδέχονται. καὶ λέγουσι μέν τι,
οὐ μέντοι γε ὅσον οἴονται, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέ-
ους εὖ ἔχει, ὃς τῷ Σεριφίῳ λοιδορουμένῳ καὶ λέγοντι,
ὅτι οὐ δι' αὐτὸν * ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν εὐδοκιμοῖ, ἀπε- 330
κρίνατο, ὅτι οὔτ' ἂν αὐτὸς Σερίφιος ὢν ὀνομαστὸς
ἐγένετο οὔτ' ἐκεῖνος Ἀθηναῖος. καὶ τοῖς δὴ μὴ πλου-
σίοις, χαλεπῶς δὲ τὸ γῆρας φέρουσιν, εὖ ἔχει ὁ αὐτὸς
λόγος, ὅτι οὔτ' ἂν ὁ ἐπιεικὴς πάνυ τι ῥᾳδίως γῆρας
μετὰ πενίας ἐνέγκοι οὔθ' ὁ μὴ ἐπιεικὴς πλουτήσας εὔ-
κολός ποτ' ἂν ἑαυτῷ γένοιτο. Πότερον δέ, ἦν δ'
ἐγώ, ὦ Κέφαλε, ὧν κέκτησαι τὰ πλείω παρέλαβες, ἢ
ἐπεκτήσω; Ποῖ' ἐπεκτησάμην, | ἔφη, ὦ Σώκρατες; μέ- B
σος τις γέγονα χρηματιστὴς τοῦ τε πάππου καὶ τοῦ
πατρός. ὁ μὲν γὰρ πάππος τε καὶ ὁμώνυμος ἐμοὶ
σχεδόν τι ὅσην ἐγὼ νῦν οὐσίαν κέκτημαι παραλαβὼν
πολλάκις τοσαύτην ἐποίησε, Λυσανίας δὲ ὁ πατὴρ ἔτι
ἐλάττω αὐτὴν ἐποίησε τῆς νῦν οὔσης· ἐγὼ δὲ ἀγαπῶ,
ἐὰν μὴ ἐλάττω καταλίπω τουτοισί, ἀλλὰ βραχεῖ γέ τι-
νι πλείω ἢ παρέλαβον. Οὗ τοι ἕνεκα ἠρόμην, ἦν δ'
ἐγώ, ὅτι μοι ἔδοξας οὐ σφόδρα ἀγαπᾶν | τὰ χρήματα. C
τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὡς τὸ πολὺ οἳ ἂν μὴ αὐτοὶ κτή-
σωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι διπλῇ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζον-
ται αὐτά. ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὑτῶν ποιήματα
καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτῃ τε δὴ καὶ
οἱ χρηματισάμενοι περὶ τὰ χρήματα σπουδάζουσιν ὡς
ἔργον ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τὴν χρείαν, ᾗπερ οἱ ἄλλοι.
χαλεποὶ οὖν καὶ ξυγγενέσθαι εἰσίν, οὐδὲν ἐθέλοντες
ἐπαινεῖν ἀλλ' ἢ τὸν πλοῦτον. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις.
V Πάνυ μὲν οὖν, | ἦν δ' ἐγώ. ἀλλά μοι ἔτι τοσόνδε D
εἰπέ· τί μέγιστον οἴει ἀγαθὸν ἀπολελαυκέναι τοῦ πολ-
λὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι; Ὅ, ἦ δ' ὅς, ἴσως οὐκ ἂν πολ-
λοὺς πείσαιμι λέγων. εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
ὅτι, ἐπειδάν τις ἐγγὺς ᾖ τοῦ οἴεσθαι τελευτήσειν, εἰς-

ἔρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντὶς περὶ ὧν ἔμπροσθεν οὐκ εἰςῄει. οἵ τε γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν Ἅιδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, κα-
E ταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν | αὐτοῦ τὴν ψυχὴν μὴ ἀληθεῖς ὦσι· καὶ αὐτὸς ἤτοι ὑπὸ τῆς τοῦ γήρως ἀσθενείας ἢ καὶ ὥςπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν ἐκεῖ μᾶλλόν τι καθορᾷ αὐτά. ὑποψίας δ' οὖν καὶ δείματος μεστὸς γίγνεται καὶ ἀναλογίζεται ἤδη καὶ σκοπεῖ, εἴ τινά τι ἠδίκηκεν. ὁ μὲν οὖν εὑρίσκων ἑαυτοῦ ἐν τῷ βίῳ πολλὰ ἀδικήματα καὶ ἐκ τῶν ὕπνων, ὥςπερ οἱ παῖδες, θαμὰ ἐγειρόμενος δειμαίνει καὶ ζῇ μετὰ
331 κακῆς ἐλπίδος· τῷ * δὲ μηδὲν ἑαυτῷ ἄδικον ξυνειδότι ἡδεῖα ἐλπὶς ἀεὶ πάρεστι καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος, ὡς καὶ Πίνδαρος λέγει. χαριέντως γάρ τοι, ὦ Σώκρατες, τοῦτ' ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ, γλυκεῖά οἱ καρδίαν ἀτάλλοισα γηροτρόφος συναορεῖ ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ. εὖ οὖν λέγει, θαυμαστῶς ὡς σφόδρα. πρὸς δὴ τοῦτ' ἔγωγε τίθημι τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πλείστου ἀξίαν εἶναι,
B οὔ τι | παντὶ ἀνδρί, ἀλλὰ τῷ ἐπιεικεῖ. τὸ γὰρ μηδὲ ἄκοντά τινα ἐξαπατῆσαι ἢ ψεύσασθαι, μηδ' αὖ ὀφείλοντα ἢ θεῷ θυσίας τινὰς ἢ ἀνθρώπῳ χρήματα ἔπειτα ἐκεῖσε ἀπιέναι δεδιότα, μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις συμβάλλεται. ἔχει δὲ καὶ ἄλλας χρείας πολλάς· ἀλλά γε ἓν ἀνθ' ἑνὸς οὐκ ἐλάχιστον ἔγωγε θείην ἂν εἰς τοῦτο ἀνδρὶ νοῦν ἔχοντι, ὦ Σώκρατες, πλοῦτον χρησιμώτατον εἶναι. Παγκάλως, ἦν δ' ἐγώ,
C λέγεις, ὦ Κέφαλε. | τοῦτο δ' αὐτό, τὴν δικαιοσύνην, πότερα τὴν ἀλήθειαν αὐτὸ φήσομεν εἶναι ἁπλῶς οὕτως καὶ τὸ ἀποδιδόναι, ἄν τίς τι παρά του λάβῃ, ἢ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἔστιν ἐνίοτε μὲν δικαίως, ἐνίοτε δὲ ἀδίκως ποιεῖν; οἷον τοιόνδε λέγω· πᾶς ἄν που εἴποι, εἴ τις λάβοι παρὰ φίλου ἀνδρὸς σωφρονοῦντος ὅπλα, εἰ μανεὶς ἀπαιτοῖ, ὅτι οὔτε χρὴ τὰ τοιαῦτα ἀποδιδόναι, οὔτε δίκαιος ἂν εἴη ὁ ἀποδιδούς, οὐδ' αὖ πρὸς
D τὸν οὕτως ἔχοντα πάντα ἐθέλων τἀληθῆ λέγειν. | Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκ ἄρα οὗτος ὅρος ἐστὶ δικαιοσύνης, ἀληθῆ τε λέγειν καὶ ἃ ἂν λάβῃ τις ἀποδιδόναι. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὑπολαβὼν ὁ Πολέμαρχος, εἴπερ γέ τι χρὴ Σιμωνίδῃ πείθεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη ὁ Κέφαλος, καὶ παραδίδωμι ὑμῖν τὸν λόγον· δεῖ γάρ με ἤδη τῶν ἱερῶν ἐπιμεληθῆναι. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, ὁ Πολέμαρχος τῶν γε σῶν κληρονόμος; Πάνυ γε, ἦ δ' ὃς γελάσας, καὶ ἅμα ᾔει πρὸς
E τὰ ἱερά. VI. Λέγε δή, | εἶπον ἐγώ, σὺ ὁ τοῦ λόγου κληρονόμος, τί φῂς τὸν Σιμωνίδην λέγοντα ὀρθῶς λέγειν περὶ δικαιοσύνης; Ὅτι, ἦ δ' ὅς, τὸ τὰ ὀφειλόμενα ἑκάστῳ ἀποδιδόναι δίκαιόν ἐστι. τοῦτο λέγων δοκεῖ ἔμοιγε καλῶς λέγειν. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, Σιμωνίδῃ γε οὐ ῥᾴδιον ἀπιστεῖν· σοφὸς γὰρ καὶ θεῖος ἀνήρ· τοῦτο μέντοι ὅ τί ποτε λέγει, σὺ μέν, ὦ Πολέμαρχε, ἴσως γιγνώσκεις, ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ· δῆλον γὰρ ὅτι οὐ τοῦτο λέγει, ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν, τό τινος παρακαταθεμένου τι ὁτῳοῦν μὴ σωφρόνως ἀπαιτοῦντι ἀπο-
332 διδόναι· καίτοι γε * ὀφειλόμενόν πού ἐστι τοῦτο, ὃ παρακατέθετο· ἦ γάρ; Ναί. Ἀποδοτέον δέ γε οὐδ' ὁπωστιοῦν τότε, ὁπότε τις μὴ σωφρόνως ἀπαιτοῖ; Ἀληθῆ, ἦ δ' ὅς. Ἄλλο δή τι ἢ τὸ τοιοῦτον, ὡς ἔοικε, λέγει Σιμωνίδης τὸ τὰ ὀφειλόμενα δίκαιον εἶναι ἀποδιδόναι. Ἄλλο μέντοι νὴ Δί', ἔφη. τοῖς γὰρ φίλοις οἴεται ὀφείλειν τοὺς φίλους ἀγαθὸν μέν τι δρᾶν, κακὸν δὲ μηδέν. Μανθάνω, ἦν δ' ἐγώ· ὅτι οὐ τὰ ὀφειλόμενα ἀποδίδωσιν ὃς ἂν τῳ χρυσίον ἀποδῷ παρακαταθεμένῳ, | ἐάνπερ ἡ ἀπόδοσις καὶ ἡ λῆψις βλα- B
βερὰ γίγνηται, φίλοι δὲ ὦσιν ὅ τε ἀπολαμβάνων καὶ ὁ ἀποδιδούς· οὐχ οὕτω λέγειν φῂς τὸν Σιμωνίδην; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; τοῖς ἐχθροῖς ἀποδοτέον ὅ τι ἂν τύχῃ ὀφειλόμενον; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ὅ γε ὀφείλεται αὐτοῖς. ὀφείλεται δέ γε, οἶμαι, παρά γε τοῦ ἐχθροῦ τῷ ἐχθρῷ ὅπερ καὶ προςήκει, κακόν τι. VII. Ἠινίξατο ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ὁ Σιμωνίδης ποιητικῶς τὸ δίκαιον ὃ εἴη. διενοεῖτο μὲν γάρ, | ὡς φαί- C
νεται, ὅτι τοῦτ' εἴη δίκαιον, τὸ προςῆκον ἑκάστῳ ἀποδιδόναι. τοῦτο δὲ ὠνόμασεν ὀφειλόμενον. Ἀλλὰ τί οἴει; ἔφη. Ὦ πρὸς Διός, ἦν δ' ἐγώ, εἰ οὖν τις αὐτὸν ἤρετο· Ὦ Σιμωνίδη, ἡ τίσιν οὖν τί ἀποδιδοῦσα ὀφειλόμενον καὶ προςῆκον τέχνη ἰατρικὴ καλεῖται; τί ἂν οἴει ἡμῖν αὐτὸν ἀποκρίνασθαι; Δῆλον ὅτι, ἔφη, ἡ σώμασι φάρμακά τε καὶ σιτία καὶ ποτά. Ἡ δὲ τίσι τί ἀποδιδοῦσα ὀφειλόμενον καὶ προςῆκον τέχνη μαγειρικὴ καλεῖται; Ἡ τοῖς | ὄψοις τὰ ἡδύσματα. Εἶεν· ἡ D
οὖν δὴ τίσι τί ἀποδιδοῦσα τέχνη δικαιοσύνη ἂν καλοῖτο; Εἰ μέν τι, ἔφη, δεῖ ἀκολουθεῖν, ὦ Σώκρατες, τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, ἡ τοῖς φίλοις τε καὶ ἐχθροῖς ὠφελείας τε καὶ βλάβας ἀποδιδοῦσα. Τὸ τοὺς φίλους ἄρα εὖ ποιεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς δικαιοσύνην λέγει; Δοκεῖ μοι. Τίς οὖν δυνατώτατος κάμνοντας φίλους εὖ ποιεῖν καὶ ἐχθροὺς κακῶς πρὸς νόσον καὶ ὑγίειαν; Ἰατρός. Τίς δὲ πλέοντας | πρὸς τὸν τῆς E
θαλάττης κίνδυνον; Κυβερνήτης. Τί δὲ ὁ δίκαιος; ἐν τίνι πράξει καὶ πρὸς τί ἔργον δυνατώτατος φίλους ὠφελεῖν καὶ ἐχθροὺς βλάπτειν; Ἐν τῷ προσπολεμεῖν καὶ ἐν τῷ ξυμμαχεῖν, ἔμοιγε δοκεῖ. Εἶεν· μὴ κάμνουσί γε μήν, ὦ φίλε Πολέμαρχε, ἰατρὸς ἄχρηστος. Ἀληθῆ. Καὶ μὴ πλέουσι δὴ κυβερνήτης. Ναί. Ἆρα καὶ τοῖς μὴ πολεμοῦσιν ὁ δίκαιος ἄχρηστος; Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτο. Χρήσιμον ἄρα καὶ ἐν εἰρήνῃ δικαιοσύνη; * Χρήσιμον. Καὶ γὰρ γεωργία· ἢ οὔ; Ναί. 333
Πρός γε καρποῦ κτῆσιν. Ναί. Καὶ μὴν καὶ σκυτοτομική; Ναί. Πρός γε ὑποδημάτων ἄν, οἶμαι, φαίης κτῆσιν. Πάνυ γε. Τί δὲ δή; τὴν δικαιοσύνην πρὸς τίνος χρείαν ἢ κτῆσιν ἐν εἰρήνῃ φαίης ἂν χρήσιμον εἶναι; Πρὸς τὰ ξυμβόλαια, ὦ Σώκρατες. Ξυμβόλαια δὲ λέγεις κοινωνήματα, ἤ τι ἄλλο; Κοινωνήματα δῆτα. Ἆρ' οὖν ὁ δίκαιος | ἀγαθὸς καὶ χρήσιμος κοινωνὸς B
εἰς πεττῶν θέσιν, ἢ ὁ πεττευτικός; Ὁ πεττευτικός. Ἀλλ' εἰς πλίνθων καὶ λίθων θέσιν ὁ δίκαιος χρησιμώτερός τε καὶ ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ οἰκοδομικοῦ; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' εἰς τίνα δὴ κοινωνίαν ὁ δίκαιος ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ κιθαριστικοῦ, ὥσπερ ὁ κιθαριστικὸς τοῦ δικαίου εἰς κρουσμάτων; Εἰς ἀργυρίου, ἔμοιγε δοκεῖ. Πλήν γ' ἴσως, ὦ Πολέμαρχε, πρὸς τὸ χρῆσθαι ἀργυρίῳ, ὅταν δέῃ ἀργυρίου κοινῇ πρίασθαι ἢ ἀποδόσθαι
| ἵππον· τότε δέ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὁ ἱππικός. ἦ γάρ; C
Φαίνεται. Καὶ μὴν ὅταν γε πλοῖον, ὁ ναυπηγὸς ἢ ὁ κυβερνήτης. Ἔοικεν. Ὅταν οὖν τί δέῃ ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ κοινῇ χρῆσθαι, ὁ δίκαιος χρησιμώτερος τῶν

ἄλλων; Ὅταν παρακαταθέσθαι καὶ σῶν εἶναι, ὦ Σώ-
κρατες. Οὐκοῦν λέγεις, ὅταν μηδὲν δέῃ αὐτῷ χρῆσθαι
ἀλλὰ κεῖσθαι; Πάνυ γε. Ὅταν ἄρα ἄχρηστον ᾖ ἀρ-
D γύριον, τότε χρήσιμος ἐπ' αὐτῷ ἡ ' δικαιοσύνη; Κιν-
δυνεύει. Καὶ ὅταν δὴ δρέπανον δέῃ φυλάττειν, ἡ δι-
καιοσύνη χρήσιμος καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ· ὅταν δὲ χρῆ-
σθαι, ἡ ἀμπελουργική; Φαίνεται. Φήσεις δὲ καὶ
ἀσπίδα καὶ λύραν ὅταν δέῃ φυλάττειν καὶ μηδὲν χρῆ-
σθαι, χρήσιμον εἶναι τὴν δικαιοσύνην, ὅταν δὲ χρῆ-
σθαι, τὴν ὁπλιτικὴν καὶ τὴν μουσικήν; Ἀνάγκη. Καὶ
περὶ τἆλλα δὴ πάντα ἡ δικαιοσύνη ἑκάστου ἐν μὲν
χρήσει ἄχρηστος, ἐν δὲ ἀχρηστίᾳ χρήσιμος; Κινδυ-
E νεύει. VIII. ' Οὐκ ἂν οὖν, ὦ φίλε, πάνυ γέ τι σπου-
δαῖον εἴη ἡ δικαιοσύνη, εἰ πρὸς τὰ ἄχρηστα χρήσιμον
ὂν τυγχάνει. τόδε δὲ σκεψώμεθα. ἆρ' οὐχ ὁ πατάξαι
δεινότατος ἐν μάχῃ εἴτε πυκτικῇ εἴτε τινὶ καὶ ἄλλῃ,
οὗτος καὶ φυλάξασθαι; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν καὶ νόσον
ὅστις δεινὸς φυλάξασθαι καὶ λαθεῖν, οὗτος δεινότατος
334 ἐμποιῆσαι; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἀλλὰ μὴν στρατοπέδου *
γε ὁ αὐτὸς φύλαξ ἀγαθός, ὅσπερ καὶ τὰ τῶν πολε-
μίων κλέψαι καὶ βουλεύματα καὶ τὰς ἄλλας πράξεις.
Πάνυ γε. Ὅτου τις ἄρα δεινὸς φύλαξ, τούτου καὶ
φὼρ δεινός. Ἔοικεν. Εἰ ἄρα ὁ δίκαιος ἀργύριον δει-
νὸς φυλάττειν, καὶ κλέπτειν δεινός. Ὡς γοῦν ὁ λόγος,
ἔφη, σημαίνει. Κλέπτης ἄρα τις ὁ δίκαιος, ὡς ἔοικεν,
ἀναπέφανται· καὶ κινδυνεύεις παρ' Ὁμήρου μεμαθηκέ-
ναι αὐτό· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὸν τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς
B μητρὸς πάππον Αὐτόλυκον ' ἀγαπᾷ τε καί φησιν αὐ-
τὸν πάντας ἀνθρώπους κεκάσθαι κλεπτοσύνῃ θ' ὅρ-
κῳ τε. ἔοικεν οὖν ἡ δικαιοσύνη καὶ κατὰ σὲ καὶ καθ'
Ὅμηρον καὶ κατὰ Σιμωνίδην κλεπτική τις εἶναι, ἐπ'
ὠφελείᾳ μέντοι τῶν φίλων καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἐχθρῶν.
οὐχ οὕτως ἔλεγες; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ἀλλ' οὐκέτι
οἶδα ἔγωγε ὅ τι ἔλεγον. τοῦτο μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι,
ὠφελεῖν μὲν τοὺς φίλους ἡ δικαιοσύνη, βλάπτειν δὲ
C τοὺς ἐχθρούς. Φίλους δὲ λέγεις ' εἶναι πότερον τοὺς
δοκοῦντας ἑκάστῳ χρηστοὺς εἶναι, ἢ τοὺς ὄντας, κἂν
μὴ δοκῶσι; καὶ ἐχθροὺς ὡσαύτως; Εἰκὸς μέν, ἔφη, οὓς
ἄν τις ἡγῆται χρηστοὺς φιλεῖν, οὓς δ' ἂν πονηροὺς
μισεῖν. Ἆρ' οὖν οὐχ ἁμαρτάνουσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ
τοῦτο, ὥστε δοκεῖν αὐτοῖς πολλοὺς μὲν χρηστοὺς εἶναι
μὴ ὄντας, πολλοὺς δὲ τοὐναντίον; Ἁμαρτάνουσιν.
Τούτοις ἄρα οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἐχθροί, οἱ δὲ κακοὶ φίλοι;
Πάνυ γε. Ἀλλ' ὅμως δίκαιον τότε τούτοις τοὺς μὲν πο-
D νηροὺς ὠφελεῖν, ' τοὺς δ' ἀγαθοὺς βλάπτειν. Φαίνεται.
Ἀλλὰ μὴν οἵ γε ἀγαθοὶ δίκαιοί τε καὶ οἷοι μὴ ἀδι-
κεῖν. Ἀληθῆ. Κατὰ δὴ τὸν σὸν λόγον τοὺς μηδὲν
ἀδικοῦντας δίκαιον κακῶς ποιεῖν. Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ
Σώκρατες· πονηρὸς γὰρ ἔοικεν εἶναι ὁ λόγος. Τοὺς
ἀδίκους ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δίκαιον βλάπτειν, τοὺς δὲ δι-
καίους ὠφελεῖν. Οὗτος ἐκείνου καλλίων φαίνεται. Πολ-
λοῖς ἄρα, ὦ Πολέμαρχε, ξυμβήσεται, ὅσοι διημαρτή-
E κασι τῶν ἀνθρώπων, δίκαιον εἶναι ' τοὺς μὲν φίλους
βλάπτειν· πονηροὶ γὰρ αὐτοῖς εἰσί· τοὺς δ' ἐχθροὺς
ὠφελεῖν· ἀγαθοὶ γάρ. καὶ οὕτως ἐροῦμεν αὐτὸ τοὐ-
ναντίον ἢ τὸν Σιμωνίδην ἔφαμεν λέγειν. Καὶ μάλα,
ἔφη, οὕτω ξυμβαίνει. ἀλλὰ μεταθώμεθα· κινδυνεύομεν
γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸν φίλον καὶ ἐχθρὸν θέσθαι. Πῶς
θέμενοι, ὦ Πολέμαρχε; Τὸν δοκοῦντα χρηστόν, τοῦτον
φίλον εἶναι. Νῦν δὲ πῶς, ἦν δ' ἐγώ, μεταθώμεθα;
Τὸν δοκοῦντά τε, ἦ δ' ὅς, καὶ τὸν ὄντα χρηστὸν φί-
λον· τὸν δὲ δοκοῦντα * μέν, ὄντα δὲ μὴ δοκεῖν ἀλλὰ 335
μὴ εἶναι φίλον. καὶ περὶ τοῦ ἐχθροῦ δὲ ἡ αὐτὴ θέ-
σις. Φίλος μὲν δή, ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ λόγῳ ὁ ἀγα-
θὸς ἔσται, ἐχθρὸς δὲ ὁ πονηρός. Ναί. Κελεύεις δὴ
ἡμᾶς προσθεῖναι τῷ δικαίῳ ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἐλέγομεν,
λέγοντες δίκαιον εἶναι τὸν μὲν φίλον εὖ ποιεῖν, τὸν δὲ
ἐχθρὸν κακῶς· νῦν πρὸς τούτῳ ὧδε λέγειν, ὅτι ἔστι
δίκαιον τὸν μὲν φίλον ἀγαθὸν ὄντα εὖ ποιεῖν, τὸν δ'
ἐχθρὸν κακὸν ὄντα βλάπτειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ' B
οὕτως ἄν μοι δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι. IX. Ἔστιν ἄρα,
ἦν δ' ἐγώ, δικαίου ἀνδρὸς βλάπτειν καὶ ὁντινοῦν ἀν-
θρώπων; Καὶ πάνυ γε, ἔφη, τούς γε πονηρούς τε καὶ
ἐχθροὺς δεῖ βλάπτειν. Βλαπτόμενοι δ' ἵπποι βελτίους
ἢ χείρους γίγνονται; Χείρους. Ἆρα εἰς τὴν τῶν κυ-
νῶν ἀρετήν, ἢ εἰς τὴν τῶν ἵππων; Εἰς τὴν τῶν ἵπ-
πων. Ἆρ' οὖν καὶ κύνες βλαπτόμενοι χείρους γίγνον-
ται εἰς τὴν τῶν κυνῶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν τῶν ἵππων
ἀρετήν; Ἀνάγκη. Ἀνθρώπους δέ, ὦ ἑταῖρε, ' μὴ οὕ- C
τω φῶμεν βλαπτομένους εἰς τὴν ἀνθρωπείαν ἀρετὴν
χείρους γίγνεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη
οὐκ ἀνθρωπεία ἀρετή; Καὶ τοῦτ' ἀνάγκη. Καὶ τοὺς
βλαπτομένους ἄρα, ὦ φίλε, τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκη
ἀδικωτέρους γίγνεσθαι. Ἔοικεν. Ἆρ' οὖν τῇ μουσικῇ
οἱ μουσικοὶ ἀμούσους δύνανται ποιεῖν; Ἀδύνατον.
Ἀλλὰ τῇ ἱππικῇ οἱ ἱππικοὶ ἀφίππους; Οὐκ ἔστιν.
Ἀλλὰ τῇ δικαιοσύνῃ δὴ οἱ δίκαιοι ἀδίκους; ἢ καὶ ξυλ-
λήβδην ' ἀρετῇ οἱ ἀγαθοὶ κακούς; Ἀλλὰ ἀδύνατον. D
Οὐ γὰρ θερμότητος, οἶμαι, ἔργον ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ
ἐναντίου. Ναί. Οὐδὲ ξηρότητος ὑγραίνειν, ἀλλὰ τοῦ
ἐναντίου. Πάνυ γε. Οὐδὲ δὴ τοῦ ἀγαθοῦ βλάπτειν,
ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου. Φαίνεται. Ὁ δέ γε δίκαιος ἀγα-
θός; Πάνυ γε. Οὐκ ἄρα τοῦ δικαίου βλάπτειν ἔρ-
γον, ὦ Πολέμαρχε, οὔτε φίλον οὔτ' ἄλλον οὐδένα, ἀλ-
λὰ τοῦ ἐναντίου, τοῦ ἀδίκου. Παντάπασί μοι δοκεῖς
ἀληθῆ λέγειν, ἔφη, ' ὦ Σώκρατες. Εἰ ἄρα τὰ ὀφει- E
λόμενα ἑκάστῳ ἀποδιδόναι φησί τις δίκαιον εἶναι, τοῦ-
το δὲ δὴ νοεῖ αὐτῷ, τοῖς μὲν ἐχθροῖς βλάβην ὀφείλε-
σθαι παρὰ τοῦ δικαίου ἀνδρός, τοῖς δὲ φίλοις ὠφέ-
λειαν, οὐκ ἦν σοφὸς ὁ ταῦτα εἰπών. οὐ γὰρ ἀληθῆ
ἔλεγεν· οὐδαμοῦ γὰρ δίκαιον οὐδένα ἡμῖν ἐφάνη ὂν
βλάπτειν. Συγχωρῶ, ἦ δ' ὅς. Μαχούμεθα ἄρα, ἦν
δ' ἐγώ, κοινῇ ἐγώ τε καὶ σύ, ἐάν τις αὐτὸ φῇ ἢ Σι-
μωνίδην ἢ Βίαντα ἢ Πιττακὸν εἰρηκέναι ἤ τιν' ἄλλον
τῶν σοφῶν τε καὶ μακαρίων ἀνδρῶν. Ἔγωγ' οὖν, ἔφη,
ἕτοιμός εἰμι κοινωνεῖν τῆς μάχης. Ἀλλ' οἶσθα, ἦν δ'
ἐγώ, * οὗ μοι δοκεῖ εἶναι τὸ ῥῆμα, τὸ φάναι δίκαιον 336
εἶναι τοὺς μὲν φίλους ὠφελεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς βλά-
πτειν; Τίνος; ἔφη. Οἶμαι αὐτὸ Περιάνδρου εἶναι ἢ
Περδίκκου ἢ Ξέρξου ἢ Ἰσμηνίου τοῦ Θηβαίου ἤ τινος
ἄλλου μέγα οἰομένου δύνασθαι πλουσίου ἀνδρός. Ἀλη-
θέστατα, ἔφη, λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· ἐπειδὴ δὲ οὐ-
δὲ τοῦτο ἐφάνη ἡ δικαιοσύνη ὂν οὐδὲ τὸ δίκαιον, τί
ἂν ἄλλο τις αὐτὸ φαίη εἶναι; ' X. Καὶ ὁ Θρασύμα- B
χος πολλάκις μὲν καὶ διαλεγομένων ἡμῶν μεταξὺ ὥρμα
ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ λόγου, ἔπειτα ὑπὸ τῶν παρακα-
θημένων διεκωλύετο βουλομένων διακοῦσαι τὸν λόγον·
ὡς δὲ διεπαυσάμεθα καὶ ἐγὼ ταῦτ' εἶπον, οὐκέτι ἡσυ-

χίαν ἦγεν, ἀλλὰ συστρέψας ἑαυτὸν ὥσπερ θηρίον ἧκεν
ἐφ' ἡμᾶς ὡς διαρπασόμενος. Καὶ ἐγώ τε καὶ ὁ Πο-
λέμαρχος δείσαντες διεπτοήθημεν. ὁ δ' εἰς τὸ μέσον
C φθεγξάμενος, Τίς, ἔφη, ὑμᾶς πάλαι ' φλυαρία ἔχει, ὦ
Σώκρατες; καὶ τί εὐηθίζεσθε πρὸς ἀλλήλους ὑποκατα-
κλινόμενοι ὑμῖν αὐτοῖς; ἀλλ' εἴπερ ὡς ἀληθῶς βούλει
εἰδέναι τὸ δίκαιον ὅ τι ἐστι, μὴ μόνον ἐρώτα μηδὲ φι-
λοτιμοῦ ἐλέγχων, ἐπειδάν τίς τι ἀποκρίνηται, ἐγνωκὼς
τοῦτο, ὅτι ῥᾷον ἐρωτᾶν ἢ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ
αὐτὸς ἀπόκριναι καὶ εἰπὲ τί φῄς εἶναι τὸ δίκαιον· καὶ
D ὅπως μοι ' μὴ ἐρεῖς, ὅτι τὸ δέον ἐστί, μηδ' ὅτι τὸ
ὠφέλιμον, μηδ' ὅτι τὸ λυσιτελοῦν, μηδ' ὅτι τὸ κερδα-
λέον, μηδ' ὅτι τὸ ξυμφέρον· ἀλλὰ σαφῶς μοι καὶ
ἀκριβῶς λέγε ὅ τι ἂν λέγῃς· ὡς ἐγὼ οὐκ ἀποδέξομαι,
ἐὰν ὕθλους τοιούτους λέγῃς. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐξ-
επλάγην καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην, καί μοι
δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἑωράκη αὐτὸν ἢ ἐκεῖνος ἐμέ,
ἄφωνος ἂν γενέσθαι. νῦν δὲ ἡνίκα ὑπὸ τοῦ λόγου
E ἤρχετο ἐξαγριαίνεσθαι, προσέβλεψα ' αὐτὸν πρότερος,
ὥστε αὐτῷ οἷός τ' ἐγενόμην ἀποκρίνασθαι καὶ εἶπον
ὑποτρέμων· Ὦ Θρασύμαχε, μὴ χαλεπὸς ἡμῖν ἴσθι· εἰ
γὰρ ἐξαμαρτάνομεν ἐν τῇ τῶν λόγων σκέψει ἐγώ τε
καὶ ὅδε, εὖ ἴσθι, ὅτι ἄκοντες ἁμαρτάνομεν. μὴ γὰρ
δὴ οἴου, εἰ μὲν χρυσίον ἐζητοῦμεν, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς
ἑκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις ἐν τῇ ζητή-
σει καὶ διαφθείρειν τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ, δικαιοσύνην δὲ
ζητοῦντας, πρᾶγμα πολλῶν χρυσίων τιμιώτερον, ἔπειθ'
οὕτως ἀνοήτως ὑπείκειν ἀλλήλοις καὶ οὐ σπουδάζειν ὅ
τι μάλιστα φανῆναι αὐτό. μὴ οἴου γε σύ, ὦ φίλε.
ἀλλ', οἶμαι, οὐ δυνάμεθα. ἐλεεῖσθαι οὖν ἡμᾶς πολὺ
337 μᾶλλον εἰκός ἐστί * που ὑπὸ ὑμῶν τῶν δεινῶν ἢ χα-
λεπαίνεσθαι. XI. Καὶ ὃς ἀκούσας ἀνεκάγχασέ τε μά-
λα σαρδάνιον καὶ εἶπεν· Ὦ Ἡράκλεις, ἔφη, αὕτη ἐκεί-
νη ἡ εἰωθυῖα εἰρωνεία Σωκράτους, καὶ ταῦτ' ἐγὼ ἤδη
τε καὶ τούτοις προὔλεγον, ὅτι σὺ ἀποκρίνασθαι μὲν
οὐκ ἐθελήσοις, εἰρωνεύσοιο δὲ καὶ πάντα μᾶλλον ποι-
ήσοις ἢ ἀποκρινοῖο, εἴ τίς τί σε ἐρωτᾷ. Σοφὸς γὰρ
εἶ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε· εὖ οὖν ᾔδησθα ὅτι εἴ
B τινα ἔροιο ὁπόσα ἐστὶ τὰ δώδεκα, καὶ ἐρόμενος ' προ-
είποις αὐτῷ· Ὅπως μοι, ὦ ἄνθρωπε, μὴ ἐρεῖς, ὅτι
ἔστι τὰ δώδεκα δὶς ἓξ μηδ' ὅτι τρὶς τέτταρα μηδ' ὅτι
ἑξάκις δύο μηδ' ὅτι τετράκις τρία· ὡς οὐκ ἀποδέξομαί
σου, ἐὰν τοιαῦτα φλυαρῇς· δῆλον οἶμαί σοι ἦν, ὅτι
οὐδεὶς ἀποκρινοῖτο τῷ οὕτω πυνθανομένῳ. ἀλλ' εἴ σοι
εἶπεν· Ὦ Θρασύμαχε, πῶς λέγεις; μὴ ἀποκρίνωμαι ὧν
προεῖπες μηδέν; πότερον, ὦ θαυμάσιε, μηδ' εἰ τούτων
τι τυγχάνει ὄν, ἀλλ' ἕτερον εἴπω τι τοῦ ἀληθοῦς; ἢ
C πῶς λέγεις; ' τί ἂν αὐτῷ εἶπες πρὸς ταῦτα; Εἶεν,
ἔφη· ὡς δὴ ὅμοιον τοῦτο ἐκείνῳ. Οὐδέν γε κωλύει,
ἦν δ' ἐγώ· εἰ δ' οὖν καὶ μὴ ἔστιν ὅμοιον, φαίνεται δὲ
τῷ ἐρωτηθέντι τοιοῦτον, ἧττόν τι αὐτὸν οἴει ἀποκρι-
νεῖσθαι τὸ φαινόμενον ἑαυτῷ, ἐάν τε ἡμεῖς ἀπαγο-
ρεύωμεν ἐάν τε μή; Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, καὶ σὺ οὕτω
ποιήσεις; ὧν ἐγὼ ἀπεῖπον, τούτων τι ἀποκρινεῖ; Οὐκ
ἂν θαυμάσαιμι, ἦν δ' ἐγώ, εἴ μοι σκεψαμένῳ οὕτω
D δόξειεν. Τί οὖν, ἔφη, ἂν ἐγὼ δείξω ἑτέραν ' ἀπόκρι-
σιν παρὰ πάσας ταύτας περὶ δικαιοσύνης, βελτίω τού-
των; τί ἀξιοῖς παθεῖν; Τί ἄλλο, ἦν δ' ἐγώ, ἢ ὅπερ
προσήκει πάσχειν τῷ μὴ εἰδότι; προσήκει δέ που μα-
θεῖν παρὰ τοῦ εἰδότος. καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ἀξιῶ πα-
θεῖν. Ἡδὺς γὰρ εἶ, ἔφη. ἀλλὰ πρὸς τῷ μαθεῖν καὶ
ἀπότισον ἀργύριον. Οὐκοῦν ἐπειδάν μοι γένηται, εἶ-
πον. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη ὁ Γλαύκων. ἀλλ' ἕνεκα ἀργυ-
ρίου, ὦ Θρασύμαχε, λέγε· πάντες γὰρ ἡμεῖς Σωκράτει
εἰσοίσομεν. Πάνυ γε, οἶμαι, ' ἦ δ' ὅς, ἵνα Σωκράτης E
τὸ εἰωθὸς διαπράξηται, αὐτὸς μὲν μὴ ἀποκρίνηται,
ἄλλου δ' ἀποκρινομένου λαμβάνῃ λόγον καὶ ἐλέγχῃ.
Πῶς γὰρ ἄν, ἔφην ἐγώ, ὦ βέλτιστε, τὶς ἀποκρίναιτο
πρῶτον μὲν μὴ εἰδὼς μηδὲ φάσκων εἰδέναι, ἔπειτα, εἴ
τι καὶ οἴεται περὶ τούτων, ἀπειρημένον αὐτῷ εἴη, ὅπως
μηδὲν ἐρεῖ ὧν ἡγεῖται, ὑπ' ἀνδρὸς οὐ φαύλου; ἀλλὰ
σὲ δὴ μᾶλλον εἰκὸς λέγειν· σὺ γὰρ δὴ * φῂς εἰδέναι 338
καὶ ἔχειν εἰπεῖν. μὴ οὖν ἄλλως ποίει, ἀλλ' ἐμοί τε χα-
ρίζου ἀποκρινόμενος καὶ μὴ φθονήσῃς καὶ Γλαύκωνα
τόνδε διδάξαι καὶ τοὺς ἄλλους. XII. Εἰπόντος δ' ἐμοῦ
ταῦτα, ὅ τε Γλαύκων καὶ οἱ ἄλλοι ἐδέοντο αὐτοῦ μὴ
ἄλλως ποιεῖν. καὶ ὁ Θρασύμαχος φανερὸς μὲν ἦν ἐπι-
θυμῶν εἰπεῖν, ἵν' εὐδοκιμήσειεν, ἡγούμενος ἔχειν ἀπό-
κρισιν παγκάλην· προσεποιεῖτο δὲ φιλονεικεῖν πρὸς τὸ
ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον. τελευτῶν δὲ ξυνεχώρησε,
κἄπειτα ' Αὕτη δή, ἔφη, ἡ Σωκράτους σοφία, αὐτὸν B
μὲν μὴ ἐθέλειν διδάσκειν, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων περιϊόν-
τα μανθάνειν καὶ τούτων μηδὲ χάριν ἀποδιδόναι. Ὅτι
μέν, ἦν δ' ἐγώ, μανθάνω παρὰ τῶν ἄλλων, ἀληθῆ εἶ-
πες, ὦ Θρασύμαχε· ὅτι δὲ οὔ με φῄς χάριν ἐκτίνειν,
ψεύδει. ἐκτίνω γὰρ ὅσην δύναμαι. δύναμαι δὲ ἐπαι-
νεῖν μόνον· χρήματα γὰρ οὐκ ἔχω· ὡς δὲ προθύμως
τοῦτο δρῶ, ἐάν τίς μοι δοκῇ εὖ λέγειν, εὖ εἴσει αὐτίκα
δὴ μάλα, ἐπειδὰν ἀποκρίνῃ· οἶμαι γάρ ' σε εὖ ἐρεῖν. C
Ἄκουε δή, ἦ δ' ὅς. φημὶ γὰρ ἐγὼ εἶναι τὸ δίκαιον
οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον. ἀλλὰ τί
οὐκ ἐπαινεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐθελήσεις. Ἐὰν μάθω γε
πρῶτον, ἔφην, τί λέγεις· νῦν γὰρ οὔπω οἶδα. τὸ τοῦ
κρείττονος φῂς ξυμφέρον δίκαιον εἶναι. καὶ τοῦτο, ὦ
Θρασύμαχε, τί ποτε λέγεις; οὐ γάρ που τό γε τοιόνδε
φῄς· εἰ Πουλυδάμας ἡμῶν κρείττων ὁ παγκρατιαστὴς
καὶ αὐτῷ ξυμφέρει τὰ βόεια κρέα πρὸς τὸ σῶμα, τοῦ-
το τὸ σιτίον εἶναι ' καὶ ἡμῖν τοῖς ἥττοσιν ἐκείνου D
ξυμφέρον ἅμα καὶ δίκαιον. Βδελυρὸς γὰρ εἶ, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, καὶ ταύτῃ ὑπολαμβάνεις ᾗ ἂν κακουργήσαις
μάλιστα τὸν λόγον. Οὐδαμῶς, ὦ ἄριστε, ἦν δ' ἐγώ,
ἀλλὰ σαφέστερον εἰπὲ τί λέγεις. Εἶτ' οὐκ οἶσθα, ἔφη,
ὅτι τῶν πόλεων αἱ μὲν τυραννοῦνται, αἱ δὲ δημοκρα-
τοῦνται, αἱ δὲ ἀριστοκρατοῦνται; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ-
οῦν τοῦτο κρατεῖ ἐν ἑκάστῃ πόλει, τὸ ἄρχον; Πάνυ
γε. Τίθεται δέ γε τοὺς ' νόμους ἑκάστη ἡ ἀρχὴ πρὸς E
τὸ αὑτῇ ξυμφέρον, δημοκρατία μὲν δημοκρατικούς, τυ-
ραννὶς δὲ τυραννικούς, καὶ αἱ ἄλλαι οὕτω· θέμεναι δὲ
ἀπέφηναν τοῦτο δίκαιον τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, τὸ
σφίσι ξυμφέρον, καὶ τὸν τούτου ἐκβαίνοντα κολάζου-
σιν ὡς παρανομοῦντά τε καὶ ἀδικοῦντα. τοῦτ' οὖν
ἐστίν, ὦ βέλτιστε, ὃ λέγω, ἐν ἁπάσαις ταῖς * πόλεσι 339
ταὐτὸν εἶναι δίκαιον, τὸ τῆς καθεστηκυίας ἀρχῆς ξυμ-
φέρον. αὕτη δέ που κρατεῖ, ὥστε ξυμβαίνει τῷ ὀρθῶς
λογιζομένῳ πανταχοῦ εἶναι τὸ αὐτὸ δίκαιον, τὸ τοῦ
κρείττονος ξυμφέρον. Νῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἔμαθον ὃ λέ-
γεις. εἰ δὲ ἀληθὲς ἢ μή, πειράσομαι μαθεῖν. τὸ ξυμ-
φέρον μὲν οὖν, ὦ Θρασύμαχε, καὶ σὺ ἀπεκρίνω δί-

καιον εἶναι· καίτοι ἔμοιγε ἀπηγόρευες, ὅπως μὴ τοῦτο
B ἀποκρινοίμην· πρόσεστι δὲ δὴ αὐτόθι | τὸ τοῦ κρείττονος. Σμικρά γε ἴσως, ἔφη, προσθήκη. Οὔπω δῆλον οὐδ' εἰ μεγάλη. ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο σκεπτέον, εἰ ἀληθῆ λέγεις, δῆλον. ἐπειδὴ γὰρ ξυμφέρον γέ τι εἶναι καὶ ἐγὼ ὁμολογῶ τὸ δίκαιον, σὺ δὲ προστίθης καὶ αὐτὸ φῂς εἶναι τὸ τοῦ κρείττονος, ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ, σκεπτέον δή. Σκόπει, ἔφη. XIII. Ταῦτ' ἔσται, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι εἰπέ· οὐ καὶ πείθεσθαι μέντοι τοῖς ἄρχουσι δί-
C καιον φῂς εἶναι; Ἔγωγε. Πότερον δὲ ἀναμάρτητοί | εἰσιν οἱ ἄρχοντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις ἢ οἷοί τι καὶ ἁμαρτεῖν; Πάντως που, ἔφη, οἷοί τι καὶ ἁμαρτεῖν. Οὐκοῦν ἐπιχειροῦντες νόμους τιθέναι τοὺς μὲν ὀρθῶς τιθέασι, τοὺς δέ τινας οὐκ ὀρθῶς; Οἶμαι ἔγωγε. Τὸ δὲ ὀρθῶς ἆρα τὸ τὰ ξυμφέροντά ἐστι τίθεσθαι ἑαυτοῖς, τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς ἀξύμφορα; ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως. Ἃ δ' ἂν θῶνται, ποιητέον τοῖς ἀρχομένοις, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ δίκαιον; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐ μόνον ἄρα
D δίκαιόν ἐστι | κατὰ τὸν σὸν λόγον τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον, τὸ μὴ ξυμφέρον. Τί λέγεις σύ; ἔφη. Ἃ σὺ λέγεις, ἔμοιγε δοκῶ. σκοπῶμεν δὲ βέλτιον. οὐχ ὡμολόγηται τοὺς ἄρχοντας τοῖς ἀρχομένοις προστάττοντας ποιεῖν ἄττα ἐνίοτε διαμαρτάνειν τοῦ ἑαυτοῖς βελτίστου, ἃ δ' ἂν προστάττωσιν οἱ ἄρχοντες, δίκαιον εἶναι τοῖς ἀρχομένοις ποιεῖν; ταῦτ' οὐχ ὡμολόγηται; Οἶμαι ἔγωγε, ἔφη. Οἴου τοί-
E νυν, | ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἀξύμφορα ποιεῖν τοῖς ἄρχουσί τε καὶ κρείττοσι δίκαιον εἶναι ὡμολογῆσθαί σοι· ὅταν οἱ μὲν ἄρχοντες ἄκοντες κακὰ αὑτοῖς προστάττωσι, τοῖς δὲ δίκαιον εἶναι φῂς ταῦτα ποιεῖν, ἃ ἐκεῖνοι προσέταξαν, ἆρα τότε, ὦ σοφώτατε Θρασύμαχε, οὐκ ἀναγκαῖον συμβαίνειν αὐτὸ οὑτωσί, δίκαιον εἶναι ποιεῖν τοὐναντίον ἢ ὃ σὺ λέγεις; τὸ γὰρ τοῦ κρείττονος ἀξύμφορον δήπου προστάττεται τοῖς ἥττοσι ποι-
340 εῖν. Ναὶ * μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Πολέμαρχος, σαφέστατά γε. Ἐὰν σύ γ', ἔφη, αὐτῷ μαρτυρήσῃς, ὁ Κλειτοφῶν ὑπολαβών. Καὶ τί, ἔφη, δεῖται μάρτυρος; αὐτὸς γὰρ Θρασύμαχος ὁμολογεῖ τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐνίοτε ἑαυτοῖς κακὰ προστάττειν, τοῖς δὲ ἀρχομένοις δίκαιον εἶναι ταῦτα ποιεῖν. Τὸ γὰρ τὰ κελευόμενα ποιεῖν, ὦ Πολέμαρχε, ὑπὸ τῶν ἀρχόντων δίκαιον εἶναι ἔθετο Θρασύμαχος. Καὶ γὰρ τὸ τοῦ κρείττονος, ὦ Κλειτοφῶν, ξυμφέρον δίκαιον εἶναι ἔθε-
B το, | ταῦτα δὲ ἀμφότερα θέμενος ὡμολόγησεν αὖ ἐνίοτε τοὺς κρείττους τὰ αὑτοῖς ἀξύμφορα κελεύειν τοὺς ἥττους τε καὶ ἀρχομένους ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτων τῶν ὁμολογιῶν οὐδὲν μᾶλλον τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον δίκαιον ἂν εἴη ἢ τὸ μὴ ξυμφέρον. Ἀλλ', ἔφη ὁ Κλειτοφῶν, τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον ἔλεγεν ὃ ἡγοῖτο ὁ κρείττων αὑτῷ ξυμφέρειν· τοῦτο ποιητέον εἶναι τῷ ἥττονι, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτο ἐτίθετο. Ἀλλ' οὐχ οὕτως, ἦ δ' ὃς ὁ Πολέμαρχος, ἐλέγετο. Οὐδέν,
C ἦν | δ' ἐγώ, ὦ Πολέμαρχε, διαφέρει· ἀλλ' εἰ νῦν οὕτω λέγει Θρασύμαχος, οὕτως αὐτοῦ ἀποδεχώμεθα. XIV. Καί μοι εἰπέ, ὦ Θρασύμαχε· τοῦτο ἦν ὃ ἐβούλου λέγειν τὸ δίκαιον, τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον δοκοῦν εἶναι τῷ κρείττονι, ἐάν τε ξυμφέρῃ ἐάν τε μή; οὕτω σε φῶμεν λέγειν; Ἥκιστά γ', ἔφη· ἀλλὰ κρείττω με οἴει καλεῖν τὸν ἐξαμαρτάνοντα, ὅταν ἐξαμαρτάνῃ;

Ἔγωγε, εἶπον, ᾤμην σε τοῦτο λέγειν, ὅτε τοὺς ἄρχοντας ὡμολόγεις οὐκ ἀναμαρτήτους | εἶναι, ἀλλά τι καὶ D
ἐξαμαρτάνειν. Συκοφάντης γὰρ εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν τοῖς λόγοις· ἐπεὶ αὐτίκα ἰατρὸν καλεῖς σὺ τὸν ἐξαμαρτάνοντα περὶ τοὺς κάμνοντας κατ' αὐτὸ τοῦτο, ὃ ἐξαμαρτάνει; ἢ λογιστικόν, ὃς ἂν ἐν λογισμῷ ἁμαρτάνῃ, τότε ὅταν ἁμαρτάνῃ, κατὰ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν; ἀλλ', οἶμαι, λέγομεν τῷ ῥήματι οὕτως, ὅτι ὁ ἰατρὸς ἐξήμαρτε καὶ ὁ λογιστὴς ἐξήμαρτε καὶ ὁ γραμματιστής· τὸ δ', οἶμαι, ἕκαστος τούτων, καθ' ὅσον τοῦτ' ἔστιν, ὃ προσαγορεύομεν | αὐτόν, οὐδέποτε ἁμαρτάνει. E
ὥστε κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον, ἐπειδὴ καὶ σὺ ἀκριβολογεῖ, οὐδεὶς τῶν δημιουργῶν ἁμαρτάνει. ἐπιλιπούσης γὰρ ἐπιστήμης ὁ ἁμαρτάνων ἁμαρτάνει, ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δημιουργός· ὥστε δημιουργὸς ἢ σοφὸς ἢ ἄρχων οὐδεὶς ἁμαρτάνει τότε, ὅταν ἄρχων ᾖ. ἀλλὰ πᾶς γ' ἂν εἴποι, ὅτι ὁ ἰατρὸς ἥμαρτε καὶ ὁ ἄρχων ἥμαρτε. τοιοῦτον οὖν δή σοι καὶ ἐμὲ ὑπόλαβε νῦν δὴ ἀποκρίνεσθαι. τὸ δὲ ἀκριβέστατον ἐκεῖνο τυγχάνει ὄν, τὸν ἄρχοντα, καθ' ὅσον * ἄρχων ἐστί, μὴ ἁμαρτάνειν, μὴ ἁμαρτάνοντα 341
δὲ τὸ αὑτῷ βέλτιστον τίθεσθαι, τοῦτο δὲ τῷ ἀρχομένῳ ποιητέον. ὥστε, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, δίκαιον λέγω τὸ τοῦ κρείττονος ποιεῖν ξυμφέρον. XV Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε· δοκῶ σοι συκοφαντεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οἴει γάρ με ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τοῖς λόγοις κακουργοῦντά σε ἐρέσθαι ὡς ἠρόμην; Εὖ μὲν οὖν οἶδα, ἔφη. καὶ οὐδέν γέ σοι πλέον ἔσται· οὔτε γὰρ ἄν με λάθοις κακουργῶν, οὔτε | μὴ λαθὼν βιάσασθαι B
τῷ λόγῳ δύναιο. Οὐδέ γ' ἂν ἐπιχειρήσαιμι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ μακάριε. ἀλλ' ἵνα μὴ αὖθις ἡμῖν τοιοῦτον ἐγγένηται, διόρισαι, ποτέρως λέγεις τὸν ἄρχοντά τε καὶ τὸν κρείττονα, τὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἢ τὸν ἀκριβεῖ λόγῳ, ὃ νῦν δὴ ἔλεγες, οὗ τὸ ξυμφέρον κρείττονος ὄντος δίκαιον ἔσται τῷ ἥττονι ποιεῖν. Τὸν τῷ ἀκριβεστάτῳ, ἔφη, λόγῳ ἄρχοντα ὄντα. πρὸς ταῦτα κακούργει καὶ συκοφάντει, εἴ τι δύνασαι· οὐδέν σου παρίεμαι. ἀλλ' οὐ μὴ | οἷός τ' ᾖς. Οἴει γὰρ ἄν με, εἶπον, οὕτω μα- C
νῆναι, ὥστε ξυρεῖν ἐπιχειρεῖν λέοντα καὶ συκοφαντεῖν Θρασύμαχον; Νῦν γοῦν, ἔφη, ἐπεχείρησας, οὐδὲν ὢν καὶ ταῦτα. Ἅδην, ἦ δ' ἐγώ, τῶν τοιούτων. ἀλλ' εἰπέ μοι· ὁ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ ἰατρός, ὃν ἄρτι ἔλεγες, πότερον χρηματιστής ἐστιν ἢ τῶν καμνόντων θεραπευτής; καὶ λέγε τὸν τῷ ὄντι ἰατρὸν ὄντα. Τῶν καμνόντων, ἔφη, θεραπευτής. Τί δὲ κυβερνήτης; ὁ ὀρθῶς κυβερνήτης ναυτῶν ἄρχων ἐστὶν ἢ ναύτης; Ναυτῶν | ἄρχων. D
Οὐδέν, οἶμαι, τοῦτο ὑπολογιστέον, ὅτι πλεῖ ἐν τῇ νηΐ, οὐδ' ἐστὶ κλητέος ναύτης· οὐ γὰρ κατὰ τὸ πλεῖν κυβερνήτης καλεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν τῶν ναυτῶν ἀρχήν. Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκοῦν ἑκάστῳ τούτων ἔστι τι ξυμφέρον; Πάνυ γε. Οὐ καὶ ἡ τέχνη, ἦν δ' ἐγώ, ἐπὶ τούτῳ πέφυκεν, ἐπὶ τῷ τὸ ξυμφέρον ἑκάστῳ ζητεῖν τε καὶ ἐκπορίζειν; Ἐπὶ τούτῳ, ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν ἔστι τι ξυμφέρον ἄλλο ἢ ὅ τι μάλιστα τελέαν εἶναι; | Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; Ὥσπερ, E
ἔφην ἐγώ, εἴ με ἔροιο, εἰ ἐξαρκεῖ σώματι εἶναι σώματι ἢ προσδεῖταί τινος, εἴποιμ' ἂν ὅτι Παντάπασι μὲν οὖν προσδεῖται. διὰ ταῦτα καὶ ἡ τέχνη ἐστὶν ἡ ἰατρικὴ νῦν εὑρημένη, ὅτι σῶμά ἐστι πονηρὸν καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ αὐτῷ τοιούτῳ εἶναι. τούτῳ οὖν ὅπως ἐκπορίζῃ τὰ ξυμ-

φέροντα, ἐπὶ τούτῳ παρεσκευάσθη ἡ τέχνη. ἢ ὀρθῶς
σοι δοκῶ, ἔφην, ἂν εἰπεῖν οὕτω λέγων, ἢ οὔ; Ὀρθῶς,
342 * ἔφη. Τί δὲ δή; αὐτὴ ἡ ἰατρική ἐστι πονηρά, ἢ ἄλλη
τις τέχνη ἔσθ᾽ ὅ τι προςδεῖταί τινος ἀρετῆς, ὥσπερ
ὀφθαλμοὶ ὄψεως καὶ ὦτα ἀκοῆς, καὶ διὰ ταῦτα ἐπ᾽
αὐτοῖς δεῖ τινος τέχνης τῆς τὸ ξυμφέρον εἰς ταῦτα
σκεψομένης τε καὶ ἐκποριζούσης; ἆρα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ
τέχνῃ ἔνι τις πονηρία, καὶ δεῖ ἑκάστῃ τέχνῃ ἄλλης τέ-
χνης, ἥτις αὐτῇ τὸ ξυμφέρον σκέψεται, καὶ τῇ σκο-
πουμένῃ ἑτέρας αὖ τοιαύτης, καὶ τοῦτ᾽ ἔστιν ἀπέραν-
B τον; ἢ αὐτὴ αὑτῇ τὸ ξυμφέρον | σκέψεται; ἢ οὔτε
αὑτῆς οὔτε ἄλλης προςδεῖται ἐπὶ τὴν αὑτῆς πονηρίαν
τὸ ξυμφέρον σκοπεῖν· οὔτε γὰρ πονηρία οὔτε ἁμαρτία
οὐδεμία οὐδεμιᾷ τέχνῃ πάρεστιν, οὐδὲ προςήκει τέχνῃ
ἄλλῳ τὸ ξυμφέρον ζητεῖν ἢ ἐκείνῳ, οὗ τέχνη ἐστίν,
αὐτὴ δὲ ἀβλαβὴς καὶ ἀκέραιός ἐστιν ὀρθὴ οὖσα, ἕως-
περ ἂν ᾖ ἑκάστη ἀκριβὴς ὅλη ἥπερ ἐστί; καὶ σκόπει
ἐκείνῳ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ· οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει; Οὕτως,
ἔφη, φαίνεται. Οὐκ ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἰατρικὴ ἰατρικῇ
C τὸ | ξυμφέρον σκοπεῖ, ἀλλὰ σώματι. Ναί, ἔφη. Οὐ-
δὲ ἱππικὴ ἱππικῇ, ἀλλ᾽ ἵπποις· οὐδὲ ἄλλη τέχνη οὐδε-
μία ἑαυτῇ, οὐδὲ γὰρ προςδεῖται, ἀλλ᾽ ἐκείνῳ, οὗ τέχνη
ἐστίν. Φαίνεται, ἔφη, οὕτως. Ἀλλὰ μήν, ὦ Θρασύ-
μαχε, ἄρχουσί γε αἱ τέχναι καὶ κρατοῦσιν ἐκείνου, οὗ-
πέρ εἰσι τέχναι. Συνεχώρησεν ἐνταῦθα καὶ μάλα μό-
γις. Οὐκ ἄρα ἐπιστήμη γε οὐδεμία τὸ τοῦ κρείττονος
ξυμφέρον σκοπεῖ οὐδ᾽ ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἥττονός
D τε | καὶ ἀρχομένου ὑπὸ ἑαυτῆς. Ξυνωμολόγησε μὲν
καὶ ταῦτα τελευτῶν, ἐπεχείρει δὲ περὶ αὐτὰ μάχεσθαι.
ἐπειδὴ δὲ ὡμολόγησεν, Ἄλλο τι οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὐδὲ
ἰατρὸς οὐδείς, καθ᾽ ὅσον ἰατρός, τὸ τῷ ἰατρῷ ξυμφέ-
ρον σκοπεῖ οὐδ᾽ ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τῷ κάμνοντι;
ὡμολόγηται γὰρ ὁ ἀκριβὴς ἰατρὸς σωμάτων εἶναι ἄρ-
χων, ἀλλ᾽ οὐ χρηματιστής. ἢ οὐχ ὡμολόγηται; Ξυν-
έφη. Οὐκοῦν καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ ἀκριβὴς ναυτῶν εἶ-
E ναι ἄρχων, ἀλλ᾽ οὐ | ναύτης; Ὡμολόγηται. Οὐκ ἄρα
ὅ γε τοιοῦτος κυβερνήτης τε καὶ ἄρχων τὸ τῷ κυβερ-
νήτῃ ξυμφέρον σκέψεταί τε καὶ προστάξει, ἀλλὰ τὸ τῷ
ναύτῃ τε καὶ ἀρχομένῳ. Ξυνέφησε μόγις. Οὐκοῦν,
ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, οὐδ᾽ ἄλλος οὐδεὶς ἐν οὐδε-
μιᾷ ἀρχῇ, καθ᾽ ὅσον ἄρχων ἐστί, τὸ αὑτῷ ξυμφέρον
σκοπεῖ οὐδ᾽ ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ ᾧ
ἂν αὐτὸς δημιουργῇ· καὶ πρὸς ἐκεῖνον βλέπων καὶ τὸ
ἐκείνῳ ξυμφέρον καὶ πρέπον καὶ λέγει ἃ λέγει καὶ
343 ποιεῖ ἃ ποιεῖ ἅπαντα. XVI. Ἐπειδὴ * οὖν ἐνταῦθα
ἦμεν τοῦ λόγου, καὶ πᾶσι καταφανὲς ἦν, ὅτι ὁ τοῦ
δικαίου λόγος εἰς τοὐναντίον περιειστήκει, ὁ Θρασύ-
μαχος ἀντὶ τοῦ ἀποκρίνεσθαι, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, τίτθη σοι ἔστιν; Τί δαί; ἦν δ᾽ ἐγώ· οὐκ ἀπο-
κρίνεσθαι χρῆν μᾶλλον ἢ τοιαῦτα ἐρωτᾶν; Ὅτι τοί σε,
ἔφη, κορυζῶντα περιορᾷ καὶ οὐκ ἀπομύττει δεόμενον,
ὅς γε αὐτῇ οὐδὲ πρόβατα οὐδὲ ποιμένα γιγνώσκεις.
Ὅτι δὴ τί μάλιστα; ἦν δ᾽ ἐγώ. Ὅτι οἴει τοὺς ποιμέ-
B νας | ἢ τοὺς βουκόλους τὸ τῶν προβάτων ἢ τὸ τῶν
βοῶν ἀγαθὸν σκοπεῖν καὶ παχύνειν αὐτοὺς καὶ θερα-
πεύειν πρὸς ἄλλο τι βλέποντας ἢ τὸ τῶν δεσποτῶν
ἀγαθὸν καὶ τὸ αὑτῶν, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐν ταῖς πόλε-
σιν ἄρχοντας, οἳ ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἄλλως πως ἡγεῖ
διανοεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀρχομένους ἢ ὥσπερ ἄν τις
πρὸς πρόβατα διατεθείη, καὶ ἄλλο τι σκοπεῖν αὐτοὺς
διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἢ τοῦτο, ὅθεν αὐτοὶ ὠφελήσον-
ται. καὶ οὕτω πόῤῥω εἶ | περί τε τοῦ δικαίου καὶ δι- C
καιοσύνης καὶ ἀδίκου τε καὶ ἀδικίας, ὥςτε ἀγνοεῖς, ὅτι
ἡ μὲν δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἀλλότριον ἀγαθὸν τῷ
ὄντι, τοῦ κρείττονός τε καὶ ἄρχοντος ξυμφέρον, οἰκεία
δὲ τοῦ πειθομένου τε καὶ ὑπηρετοῦντος βλάβη, ἡ δὲ
ἀδικία τοὐναντίον, καὶ ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθι-
κῶν τε καὶ δικαίων, οἱ δ᾽ ἀρχόμενοι ποιοῦσι τὸ ἐκεί-
νου ξυμφέρον κρείττονος ὄντος, καὶ εὐδαίμονα ἐκεῖνον
ποιοῦσιν ὑπηρετοῦντες αὐτῷ, ἑαυτοὺς δὲ | οὐδ᾽ ὁπως- D
τιοῦν. σκοπεῖσθαι δέ, ὦ εὐηθέστατε Σώκρατες, οὑ-
τωσὶ χρή, ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον
ἔχει. πρῶτον μὲν ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ξυμβολαίοις,
ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ κοινωνήσῃ, οὐδαμοῦ
ἂν εὕροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινωνίας πλέον ἔχοντα
τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου, ἀλλ᾽ ἔλαττον· ἔπειτα ἐν τοῖς
πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τέ τινες εἰςφοραὶ ὦσιν, ὁ μὲν
δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων πλέον εἰςφέρει, ὁ δ᾽ ἔλαττον,
ὅταν τε λήψεις, | ὁ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει. E
καὶ γὰρ ὅταν ἀρχήν τινα ἄρχῃ ἑκάτερος, τῷ μὲν δι-
καίῳ ὑπάρχει, καὶ εἰ μηδεμία ἄλλη ζημία, τά γε οἰκεῖα
δι᾽ ἀμέλειαν μοχθηροτέρως ἔχειν, ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου
μηδὲν ὠφελεῖσθαι διὰ τὸ δίκαιον εἶναι, πρὸς δὲ τού-
τοις ἀπέχθεσθαι τοῖς τε οἰκείοις καὶ τοῖς γνωρίμοις,
ὅταν μηδὲν ἐθέλῃ αὐτοῖς ὑπηρετεῖν παρὰ τὸ δίκαιον.
τῷ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τἀναντία ὑπάρχει. λέγω
γὰρ ὅνπερ νῦν δὴ ἔλεγον, τὸν μεγάλα * δυνάμενον 344
πλεονεκτεῖν. τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βούλει κρίνειν,
ὅσῳ μᾶλλον ξυμφέρει ἰδίᾳ αὐτῷ ἄδικον εἶναι ἢ δί-
καιον. πάντων δὲ ῥᾷστα μαθήσει, ἐὰν ἐπὶ τὴν τελεω-
τάτην ἀδικίαν ἔλθῃς, ἣ τὸν μὲν ἀδικήσαντα εὐδαιμο-
νέστατον ποιεῖ, τοὺς δὲ ἀδικηθέντας καὶ ἀδικῆσαι οὐκ
ἂν ἐθέλοντας ἀθλιωτάτους. ἔστι δὲ τοῦτο τυραννίς, ἣ
οὐ κατὰ σμικρὸν τἀλλότρια καὶ λάθρᾳ καὶ βίᾳ ἀφαι-
ρεῖται, καὶ ἱερὰ καὶ ὅσια καὶ ἴδια καὶ δημόσια, ἀλλὰ
ξυλλήβδην. | ὧν ἐφ᾽ ἑκάστῳ μέρει ὅταν τις ἀδικήσας B
μὴ λάθῃ, ζημιοῦταί τε καὶ ὀνείδη ἔχει τὰ μέγιστα· καὶ
γὰρ ἱερόσυλοι καὶ ἀνδραποδισταὶ καὶ τοιχωρύχοι καὶ
ἀποστερηταὶ καὶ κλέπται οἱ κατὰ μέρη ἀδικοῦντες τῶν
τοιούτων κακουργημάτων καλοῦνται. ἐπειδὰν δέ τις
πρὸς τοῖς τῶν πολιτῶν χρήμασι καὶ αὐτοὺς ἀνδραπο-
δισάμενος δουλώσηται, ἀντὶ τούτων τῶν αἰσχρῶν ὀνο-
μάτων εὐδαίμονες καὶ μακάριοι κέκληνται, οὐ μόνον
ὑπὸ τῶν πολιτῶν, | ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἂν C
πύθωνται αὐτὸν τὴν ὅλην ἀδικίαν ἠδικηκότα. οὐ γὰρ
τὸ ποιεῖν τὰ ἄδικα, ἀλλὰ τὸ πάσχειν φοβούμενοι ὀνει-
δίζουσιν οἱ ὀνειδίζοντες τὴν ἀδικίαν. οὕτως, ὦ Σώκρα-
τες, καὶ ἰσχυρότερον καὶ ἐλευθεριώτερον καὶ δεσποτι-
κώτερον ἀδικία δικαιοσύνης ἐστὶν ἱκανῶς γιγνομένη,
καί, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, τὸ μὲν τοῦ κρείττονος ξυμ-
φέρον τὸ δίκαιον τυγχάνει ὄν, τὸ δ᾽ ἄδικον ἑαυτῷ λυ-
σιτελοῦν τε καὶ ξυμφέρον. XVII. Ταῦτα εἰπὼν ὁ | D
Θρασύμαχος ἐν νῷ εἶχεν ἀπιέναι, ὥσπερ βαλανεὺς ἡμῶν
καταντλήσας κατὰ τῶν ὤτων ἀθρόον καὶ πολὺν τὸν
λόγον. οὐ μὴν εἴασάν γε αὐτὸν οἱ παρόντες, ἀλλ᾽
ἠνάγκασαν ὑπομεῖναί τε καὶ παρασχεῖν τῶν εἰρημένων
λόγον. καὶ δὴ ἔγωγε καὶ αὐτὸς πάνυ ἐδεόμην τε καὶ
εἶπον· Ὦ δαιμόνιε Θρασύμαχε, οἷον ἐμβαλὼν λόγον ἐν

νῷ ἔχεις ἀπιέναι, πρὶν διδάξαι ἱκανῶς ἢ μαθεῖν εἴτε
οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει! ἢ σμικρὸν οἴει ἐπιχειρεῖν πρᾶ-
E γμα | διορίζεσθαι, ἀλλ᾽ οὐ βίου διαγωγήν, ᾗ ἂν διαγό-
μενος ἕκαστος ἡμῶν λυσιτελεστάτην ζωὴν ζῴη; Ἐγὼ
γὰρ οἶμαι, ἔφη ὁ Θρασύμαχος, τουτὶ ἄλλως ἔχειν.
Ἔοικας, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὔτοι ἡμῶν γε οὐδὲν κήδεσθαι,
οὐδέ τι φροντίζειν, εἴτε χεῖρον εἴτε βέλτιον βιωσόμεθα
ἀγνοοῦντες ὃ σὺ φῂς εἰδέναι. ἀλλ᾽, ὦ 'γαθέ, προθυ-
345 μοῦ καὶ ἡμῖν ἐνδείξασθαι· οὔτοι κακῶς * σοι κείσεται
ὅ τι ἂν ἡμᾶς τοσούσδε ὄντας εὐεργετήσῃς. ἐγὼ γὰρ δή
σοι λέγω τό γ᾽ ἐμόν, ὅτι οὐ πείθομαι οὐδ᾽ οἶμαι ἀδι-
κίαν δικαιοσύνης κερδαλεώτερον εἶναι, οὐδ᾽ ἐὰν ἐᾷ τις
αὐτὴν καὶ μὴ διακωλύῃ πράττειν ἃ βούλεται. ἀλλ᾽, ὦ
'γαθέ, ἔστω μὲν ἄδικος, δυνάσθω δὲ ἀδικεῖν ἢ τῷ
λανθάνειν ἢ τῷ διαμάχεσθαι· ὅμως ἐμέ γε οὐ πείθει
ὡς ἔστι τῆς δικαιοσύνης κερδαλεώτερον. ταῦτ᾽ οὖν καὶ
B | ἕτερος ἴσως τις ἡμῶν πέπονθεν, οὐ μόνος ἐγώ. πεῖ-
σον οὖν, ὦ μακάριε, ἱκανῶς ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ὀρθῶς βου-
λευόμεθα δικαιοσύνην ἀδικίας περὶ πλείονος ποιούμε-
νοι. Καὶ πῶς, ἔφη, σὲ πείσω; εἰ γὰρ οἷς νῦν δὴ ἔλε-
γον μὴ πέπεισαι, τί σοι ἔτι ποιήσω; ἢ εἰς τὴν ψυχὴν
φέρων ἐνθῶ τὸν λόγον; Μὰ Δί᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, μὴ σύ
γε· ἀλλὰ πρῶτον μέν, ἃ ἂν εἴπῃς, ἔμμενε τούτοις, ἢ
ἐὰν μετατιθῇ, φανερῶς μετατίθεσο καὶ ἡμᾶς μὴ ἐξ-
C απάτα. νῦν δὲ ὁρᾷς, ὦ | Θρασύμαχε, ἔτι γὰρ τὰ ἔμ-
προσθεν ἐπισκεψώμεθα, ὅτι τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν τὸ
πρῶτον ὁριζόμενος τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα οὐκέτι ᾤου
δεῖν ὕστερον ἀκριβῶς φυλάξαι, ἀλλὰ ποιμαίνειν οἴει
αὐτὸν τὰ πρόβατα, καθ᾽ ὅσον ποιμήν ἐστιν, οὐ πρὸς
τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον βλέποντα, ἀλλ᾽ ὥσπερ δαι-
τυμόνα τινὰ καὶ μέλλοντα ἑστιάσεσθαι πρὸς τὴν εὐω-
D χίαν, ἢ αὖ πρὸς τὸ ἀποδόσθαι, ὥσπερ χρηματιστὴν |
ἀλλ᾽ οὐ ποιμένα. τῇ δὲ ποιμενικῇ οὐ δήπου ἄλλου του
μέλει ἢ ἐφ᾽ ᾧ τέτακται, ὅπως τούτῳ τὸ βέλτιστον ἐκ-
ποριεῖ· ἐπεὶ τά γε αὑτῆς, ὥστ᾽ εἶναι βελτίστη, ἱκανῶς
δήπου ἐκπεπόρισται, ἕως γ᾽ ἂν μηδὲν ἐνδέῃ τοῦ ποιμε-
νικὴ εἶναι. οὕτω δὴ ᾤμην ἔγωγε νῦν δὴ ἀναγκαῖον εἶ-
ναι ἡμῖν ὁμολογεῖν πᾶσαν ἀρχήν, καθ᾽ ὅσον ἀρχή,
μηδενὶ ἄλλῳ τὸ βέλτιστον σκοπεῖσθαι ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀρ-
E χομένῳ τε καὶ θεραπευομένῳ, | ἔν τε πολιτικῇ καὶ
ἰδιωτικῇ ἀρχῇ. σὺ δὲ τοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς πόλεσι,
τοὺς ἀληθῶς ἄρχοντας, ἑκόντας οἴει ἄρχειν; Μὰ Δί᾽
οὔκ, ἔφη, ἀλλ᾽ εὖ οἶδα. XVIII. Τί δέ; ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ
Θρασύμαχε, τὰς ἄλλας ἀρχὰς οὐκ ἐννοεῖς ὅτι οὐδεὶς
ἐθέλει ἄρχειν ἑκών, ἀλλὰ μισθὸν αἰτοῦσιν, ὡς οὐχὶ
αὐτοῖσιν ὠφέλειαν ἐσομένην ἐκ τοῦ ἄρχειν ἀλλὰ τοῖς
346 ἀρχομένοις; * ἐπεὶ τοσόνδε εἰπέ. οὐχὶ ἑκάστην μέντοι
φαμὲν ἑκάστοτε τῶν τεχνῶν τούτῳ ἑτέραν εἶναι, τῷ
ἑτέραν τὴν δύναμιν ἔχειν; καί, ὦ μακάριε, μὴ παρὰ
δόξαν ἀποκρίνου, ἵνα τι καὶ περαίνωμεν. Ἀλλὰ τού-
τῳ, ἔφη, ἑτέραν. Οὐκοῦν καὶ ὠφέλειαν ἑκάστη ἰδίαν
τινὰ ἡμῖν παρέχεται, ἀλλ᾽ οὐ κοινήν, οἷον ἰατρικὴ μὲν
ὑγίειαν, κυβερνητικὴ δὲ σωτηρίαν ἐν τῷ πλεῖν, καὶ αἱ
ἄλλαι οὕτως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ μισθωτικὴ μι-
B σθόν; αὕτη γὰρ αὐτῆς | ἡ δύναμις. ἢ τὴν ἰατρικὴν σὺ
καὶ τὴν κυβερνητικὴν τὴν αὐτὴν καλεῖς; ἢ ἐάνπερ βού-
λῃ ἀκριβῶς διορίζειν, ὥσπερ ὑπέθου, οὐδέν τι μᾶλλον,
ἐάν τις κυβερνῶν ὑγιὴς γίγνηται διὰ τὸ ξυμφέρον αὐ-
τῷ πλεῖν ἐν τῇ θαλάττῃ, ἕνεκα τούτου καλεῖς μᾶλλον
αὐτὴν ἰατρικήν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Οὐδέ γ᾽, οἶμαι, τὴν
μισθωτικήν, ἐὰν ὑγιαίνῃ τις μισθαρνῶν. Οὐ δῆτα.
Τί δέ; τὴν ἰατρικὴν μισθαρνητικήν, ἐὰν ἰώμενός τις
μισθαρνῇ; | Οὔκ, ἔφη. Οὐκοῦν τήν γε ὠφέλειαν ἑκά- C
στης τῆς τέχνης ἰδίαν ὡμολογήσαμεν εἶναι; Ἔστω, ἔφη.
Ἥντινα ἄρα ὠφέλειαν κοινῇ ὠφελοῦνται πάντες οἱ δη-
μιουργοί, δῆλον ὅτι κοινῇ τινὶ τῷ αὐτῷ προσχρώμενοι
ἀπ᾽ ἐκείνου ὠφελοῦνται. Ἔοικεν, ἔφη. Φαμὲν δέ γε
τὸ μισθὸν ἀρνυμένους ὠφελεῖσθαι τοὺς δημιουργοὺς
ἀπὸ τοῦ προσχρῆσθαι τῇ μισθωτικῇ τέχνῃ γίγνεσθαι
αὐτοῖς. Ξυνέφη μόγις. Οὐκ ἄρα ἀπὸ τῆς αὑτοῦ τέ-
χνης ἑκάστῳ | αὕτη ἡ ὠφέλειά ἐστιν, ἡ τοῦ μισθοῦ D
λῆψις, ἀλλ᾽, εἰ δεῖ ἀκριβῶς σκοπεῖσθαι, ἡ μὲν ἰατρικὴ
ὑγίειαν ποιεῖ, ἡ δὲ μισθαρνητικὴ μισθόν, καὶ ἡ μὲν
οἰκοδομικὴ οἰκίαν, ἡ δὲ μισθαρνητικὴ αὐτῇ ἑπομένη
μισθόν, καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι οὕτω τὸ αὑτῆς ἑκάστη
ἔργον ἐργάζεται, καὶ ὠφελεῖ ἐκεῖνο, ἐφ᾽ ᾧ τέτακται.
ἐὰν δὲ μὴ μισθὸς αὐτῇ προσγίγνηται, ἔσθ᾽ ὅ τι ὠφε-
λεῖται ὁ δημιουργὸς ἀπὸ τῆς τέχνης; Οὐ φαίνεται,
ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐδ᾽ ὠφελεῖ τότε, ὅταν | προῖκα ἐργά- E
ζηται; Οἶμαι ἔγωγε. Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, τοῦτο
ἤδη δῆλον, ὅτι οὐδεμία τέχνη οὐδὲ ἀρχὴ τὸ αὑτῇ ὠφέ-
λιμον παρασκευάζει, ἀλλ᾽, ὅπερ πάλαι ἐλέγομεν, τὸ τῷ
ἀρχομένῳ καὶ παρασκευάζει καὶ ἐπιτάττει, τὸ ἐκείνου
ξυμφέρον ἥττονος ὄντος σκοποῦσα, ἀλλ᾽ οὐ τὸ τοῦ
κρείττονος. διὰ δὴ ταῦτα ἔγωγε, ὦ φίλε Θρασύμαχε,
καὶ ἄρτι ἔλεγον, μηδένα ἐθέλειν ἑκόντα ἄρχειν καὶ τὰ
ἀλλότρια κακὰ μεταχειρίζεσθαι ἀνορθοῦντα, ἀλλὰ μι-
σθὸν αἰτεῖν, ὅτι ὁ μέλλων καλῶς τῇ τέχνῃ * πράξειν 347
οὐδέποτε αὑτῷ τὸ βέλτιστον πράττει οὐδ᾽ ἐπιτάττει
κατὰ τὴν τέχνην ἐπιτάττων, ἀλλὰ τῷ ἀρχομένῳ· ὧν δὴ
ἕνεκα, ὡς ἔοικε, μισθὸν δεῖν ὑπάρχειν τοῖς μέλλουσιν
ἐθελήσειν ἄρχειν, ἢ ἀργύριον, ἢ τιμήν, ἢ ζημίαν, ἐὰν
μὴ ἄρχῃ. XIX. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἔφη
ὁ Γλαύκων. τοὺς μὲν γὰρ δύο μισθοὺς γιγνώσκω· τὴν
δὲ ζημίαν ἥντινα λέγεις καὶ ὡς ἐν μισθοῦ μέρει εἴρη-
κας, οὐ ξυνῆκά πω. Τὸν τῶν βελτίστων ἄρα μισθόν,
ἔφην, οὐ ξυνίης, | δι᾽ ὃν ἄρχουσιν οἱ ἐπιεικέστατοι, B
ὅταν ἐθέλωσιν ἄρχειν. ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι τὸ φιλότιμόν
τε καὶ φιλάργυρον εἶναι ὄνειδος λέγεταί τε καὶ ἔστιν;
Ἔγωγε, ἔφη. Διὰ ταῦτα τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὔτε χρη-
μάτων ἕνεκα ἐθέλουσιν ἄρχειν οἱ ἀγαθοὶ οὔτε τιμῆς·
οὔτε γὰρ φανερῶς πραττόμενοι τῆς ἀρχῆς ἕνεκα μι-
σθὸν μισθωτοὶ βούλονται κεκλῆσθαι, οὔτε λάθρᾳ αὐ-
τοὶ ἐκ τῆς ἀρχῆς λαμβάνοντες κλέπται. οὐδ᾽ αὖ τιμῆς
ἕνεκα· οὐ γάρ εἰσι φιλότιμοι. δεῖ δὴ | αὐτοῖς ἀνάγκην C
προσεῖναι καὶ ζημίαν, εἰ μέλλουσιν ἐθέλειν ἄρχειν. ὅθεν
κινδυνεύει τὸ ἑκόντα ἐπὶ τὸ ἄρχειν ἰέναι, ἀλλὰ μὴ
ἀνάγκην περιμένειν, αἰσχρὸν νενομίσθαι. τῆς δὲ ζη-
μίας μεγίστη τὸ ὑπὸ πονηροτέρου ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ
αὐτὸς ἐθέλῃ ἄρχειν· ἣν δείσαντές μοι φαίνονται ἄρ-
χειν, ὅταν ἄρχωσιν, οἱ ἐπιεικεῖς, καὶ τότε ἔρχονται ἐπὶ
τὸ ἄρχειν οὐχ ὡς ἐπ᾽ ἀγαθόν τι ἰόντες οὐδ᾽ ὡς εὐ-
παθήσοντες ἐν αὐτῷ, ἀλλ᾽ ὡς ἐπ᾽ ἀναγκαῖον καὶ οὐκ
ἔχοντες ἑαυτῶν βελτίοσιν | ἐπιτρέψαι οὐδὲ ὁμοίοις. D
ἐπεὶ κινδυνεύει, πόλις ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἰ γένοιτο, πε-
ριμάχητον ἂν εἶναι τὸ μὴ ἄρχειν, ὥσπερ νυνὶ τὸ ἄρ-
χειν, καὶ ἐνταῦθ᾽ ἂν καταφανὲς γενέσθαι, ὅτι τῷ ὄντι
ἀληθινὸς ἄρχων οὐ πέφυκε τὸ αὑτῷ ξυμφέρον σκοπεῖ-

σθαι, ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ· ὥστε πᾶς ἂν ὁ γιγνώ-
σκων τὸ ὠφελεῖσθαι μᾶλλον ἕλοιτο ὑπ' ἄλλου ἢ ἄλλον
ὠφελῶν πράγματα ἔχειν. τοῦτο μὲν οὖν ἔγωγε οὐδα-
E μῇ συγχωρῶ | Θρασυμάχῳ, ὡς τὸ δίκαιόν ἐστι τὸ τοῦ
κρείττονος ξυμφέρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν δὴ καὶ εἰςαῦθις
σκεψόμεθα· πολὺ δέ μοι δοκεῖ μεῖζον εἶναι ὃ νῦν λέ-
γει Θρασύμαχος, τὸν τοῦ ἀδίκου βίον φάσκων εἶναι
κρείττω ἢ τὸν τοῦ δικαίου. σὺ οὖν ποτέρως, ἦν δ'
ἐγώ, ὦ Γλαύκων, αἱρεῖ; καὶ πότερον ὡς ἀληθεστέρως
δοκεῖ σοι λέγεσθαι; Τὸν τοῦ δικαίου ἔγωγε, ἔφη, λυ-
348 σιτελέστερον βίον εἶναι. Ἤκουσας, ἦν δ' ἐγώ, * ὅσα
ἄρτι Θρασύμαχος ἀγαθὰ διῆλθε τῷ τοῦ ἀδίκου; Ἤ-
κουσα, ἔφη, ἀλλ' οὐ πείθομαι. Βούλει οὖν αὐτὸν
πείθωμεν, ἂν δυνώμεθά πῃ ἐξευρεῖν, ὡς οὐκ ἀληθῆ
λέγει; Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἦ δ' ὅς. Ἂν μὲν τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, ἀντικατατείναντες λέγωμεν αὐτῷ λόγον
παρὰ λόγον, ὅσα αὖ ἀγαθὰ ἔχει τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ
αὖθις οὗτος, καὶ ἄλλον ἡμεῖς, ἀριθμεῖν δεήσει τἀγα-
B θὰ καὶ μετρεῖν ὅσα ἑκάτεροι | ἐν ἑκατέρῳ λέγομεν,
καὶ ἤδη δικαστῶν τινῶν τῶν διακρινούντων δεησόμεθα·
ἂν δὲ ὥσπερ ἄρτι ἀνομολογούμενοι πρὸς ἀλλήλους
σκοπῶμεν, ἅμα αὐτοί τε δικασταὶ καὶ ῥήτορες ἐσόμε-
θα. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ὁποτέρως οὖν σοι, ἦν δ'
ἐγώ, ἀρέσκει; Οὕτως, ἔφη. XX. Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ,
ὦ Θρασύμαχε, ἀπόκριναι ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς. τὴν τελέαν
ἀδικίαν τελέας οὔσης δικαιοσύνης λυσιτελεστέραν φῄς
C εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν καὶ φημί, | ἔφη, καὶ δι' ἅ, εἴρη-
κα. Φέρε δὴ τὸ τοιόνδε περὶ αὐτῶν πῶς λέγεις; τὸ
μέν που ἀρετὴν αὐτοῖν καλεῖς, τὸ δὲ κακίαν; Πῶς
γὰρ οὔ; Οὐκοῦν τὴν μὲν δικαιοσύνην ἀρετήν, τὴν δὲ
ἀδικίαν κακίαν; Εἰκός γ', ἔφη, ὦ ἥδιστε, ἐπειδή γε
καὶ λέγω ἀδικίαν μὲν λυσιτελεῖν, δικαιοσύνην δ' οὔ.
Ἀλλὰ τί μήν; Τοὐναντίον, ἦ δ' ὅς. Ἦ τὴν δικαιοσύ-
D νην κακίαν; | Οὔκ, ἀλλὰ πάνυ γενναίαν εὐήθειαν. Τὴν
ἀδικίαν ἄρα κακοήθειαν καλεῖς; Οὔκ, ἀλλ' εὐβουλίαν,
ἔφη. Ἦ καὶ φρόνιμοί σοι, ὦ Θρασύμαχε, δοκοῦσιν
εἶναι καὶ ἀγαθοὶ οἱ ἄδικοι; Οἵ γε τελέως, ἔφη, οἷοί τε
ἀδικεῖν, πόλεις τε καὶ ἔθνη δυνάμενοι ἀνθρώπων ὑφ'
ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι. σὺ δὲ οἴει με ἴσως τοὺς τὰ βαλ-
λάντια ἀποτέμνοντας λέγειν. λυσιτελεῖ μὲν οὖν, ἦ δ'
ὅς, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐάνπερ λανθάνῃ· ἔστι δὲ οὐκ
E ἄξια λόγου, ἀλλ' ἃ νῦν δὴ ἔλεγον. | Τοῦτο μέντοι,
ἔφην, οὐκ ἀγνοῶ ὅ τι βούλει λέγειν· ἀλλὰ τόδε ἐθαύ-
μασα, εἰ ἐν ἀρετῆς καὶ σοφίας τίθης μέρει τὴν ἀδι-
κίαν, τὴν δὲ δικαιοσύνην ἐν τοῖς ἐναντίοις. Ἀλλὰ πά-
νυ οὕτω τίθημι. Τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη στερεώτερον,
ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκέτι ῥᾴδιον ἔχειν ὅ τί τις εἴπῃ. εἰ γὰρ
λυσιτελεῖν μὲν τὴν ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ
αἰσχρὸν αὐτὸ ὡμολόγεις εἶναι, ὥσπερ ἄλλοι τινές, εἴ-
χομεν ἄν τι λέγειν κατὰ τὰ νομιζόμενα λέγοντες· νῦν
δὲ δῆλος εἶ ὅτι φήσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ ἰσχυρὸν
349 εἶναι καὶ τἆλλα αὐτῷ πάντα προσθήσεις, * ἃ ἡμεῖς
τῷ δικαίῳ προσετίθεμεν, ἐπειδή γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ
καὶ σοφίᾳ ἐτόλμησας θεῖναι. Ἀληθέστατα, ἔφη, μαν-
τεύει. Ἀλλ' οὐ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, ἀποκνητέον γε τῷ
λόγῳ ἐπεξελθεῖν σκοπούμενον, ἕως ἄν σε ὑπολαμβά-
νω λέγειν ἅπερ διανοεῖ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖς σύ, ὦ Θρα-
σύμαχε, ἀτεχνῶς νῦν οὐ σκώπτειν, ἀλλὰ τὰ δοκοῦντα
περὶ τῆς ἀληθείας λέγειν. Τί δέ σοι, ἔφη, τοῦτο δια-
φέρει, εἴτε μοι δοκεῖ εἴτε μή, ἀλλ' οὐ τὸν λόγον ἐλέγ-
χεις; | Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἔτι B
πρὸς τούτοις ἀποκρίνασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου
δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν πλέον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη·
οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσπερ νῦν, καὶ εὐήθης. Τί
δέ; τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς δικαίας, ἔφη. Τοῦ
δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλεονεκτεῖν καὶ ἡγοῖτο δί-
καιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ' ἄν, ἦ δ'
ὅς, καὶ ἀξιοῖ, ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ τοῦτο,
ἦν δ' ἐγώ, ἐρωτῶ, ἀλλ' εἰ τοῦ μὲν δικαίου | μὴ ἀξιοῖ C
πλέον ἔχειν μηδὲ βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου;
Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τί δὲ δὴ ὁ ἄδικος; ἆρα ἀξιοῖ
τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν καὶ τῆς δικαίας πράξεως;
Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη, ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ.
Οὐκοῦν καὶ ἀδίκου ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδι-
κος πλεονεκτήσει καὶ ἁμιλλήσεται ὡς ἁπάντων πλεῖ-
στον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι ταῦτα. XXI. Ὧδε δὴ λέγω-
μεν, ἔφην· ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ,
τοῦ δὲ ἀνομοίου, ὁ δὲ ἄδικος τοῦ τε | ὁμοίου καὶ τοῦ D
ἀνομοίου; Ἄριστα, ἔφη, εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην,
φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐδέ-
τερα. Καὶ τοῦτ', ἔφη, εὖ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ
ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ τῷ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δί-
καιος οὐκ ἔοικεν; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, ὁ τοιοῦ-
τος ὢν καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις, ὁ δὲ μὴ μὴ ἐοικέ-
ναι; Καλῶς. τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν οἷς-
περ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύ-
μαχε· μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον | δὲ ἄμουσον; E
Ἔγωγε. Πότερον φρόνιμον καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν
μὲν μουσικὸν δήπου φρόνιμον, τὸν δὲ ἄμουσον ἄφρο-
να. Οὐκοῦν καὶ ἅπερ φρόνιμον, ἀγαθόν, ἃ δὲ ἄφρο-
να, κακόν; Ναί. Τί δὲ ἰατρικόν; οὐχ οὕτως; Οὕτως.
Δοκεῖ ἂν οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, μουσικὸς ἀνὴρ ἁρ-
μοττόμενος λύραν ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπι-
τάσει καὶ ἀνέσει τῶν χορδῶν πλεονεκτεῖν ἢ ἀξιοῦν
πλέον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δέ; ἀμούσου; Ἀνάγκη,
ἔφη. Τί δὲ ἰατρικός; * ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν 350
ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν ἢ ἀνδρὸς ἢ πράγματος; Οὐ
δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὲ ὅρα
ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης, εἴ τίς σοι δοκεῖ
ἐπιστήμων ὁστισοῦν πλείω ἂν ἐθέλειν αἱρεῖσθαι ἢ ὅσα
ἄλλος ἐπιστήμων ἢ πράττειν ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταὐτὰ
τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν. Ἀλλ' ἴσως,
ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν. Τί δὲ ὁ ἀνεπι-
στήμων; οὐχὶ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειεν
| ἄν, ὁμοίως δὲ ἀνεπιστήμονος; Ἴσως. Ὁ δὲ ἐπιστή- B
μων σοφός; Φημί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ
ἄρα ἀγαθός τε καὶ σοφὸς τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθελή-
σει πλεονεκτεῖν, τοῦ δὲ ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου.
Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς τοῦ τε
ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναντίου. Φαίνεται. Οὐκοῦν, ὦ Θρα-
σύμαχε, ἦν δ' ἐγώ, ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ
ὁμοίου πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε, ἔφη.
Ὁ δέ γε δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ | πλεονεκτήσει, C
τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί. Ἔοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὲν
δίκαιος τῷ σοφῷ καὶ ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κακῷ καὶ
ἀμαθεῖ. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογοῦμεν, ᾧ γε
ὅμοιος ἑκάτερος εἴη, τοιοῦτον καὶ ἑκάτερον εἶναι.
Ὡμολογοῦμεν γάρ. Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέ-

φανται ὢν ἀγαθός τε καὶ σοφός, ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθής
τε καὶ κακός. XXII. Ὁ δὴ Θρασύμαχος ὡμολόγησε
μὲν πάντα ταῦτα, οὐχ ὡς ἐγὼ νῦν ῥᾳδίως λέγω, ἀλλ'
D | ἑλκόμενος καὶ μόγις, μετὰ ἱδρῶτος θαυμαστοῦ ὅσου,
ἅτε καὶ θέρους ὄντος· τότε καὶ εἶδον ἐγώ, πρότερον
δὲ οὔπω, Θρασύμαχον ἐρυθριῶντα· ἐπειδὴ δὲ οὖν διω-
μολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σο-
φίαν, τὴν δὲ ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν, Εἶεν, ἦν
δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω, ἔφαμεν δὲ δὴ
καὶ ἰσχυρὸν εἶναι τὴν ἀδικίαν. ἢ οὐ μέμνησαι, ὦ Θρα-
σύμαχε; Μέμνημαι, ἔφη· ἀλλ' ἔμοιγε οὐδὲ ἃ νῦν λέ-
γεις ἀρέσκει, καὶ ἔχω περὶ αὐτῶν λέγειν. εἰ οὖν λέ-
E γοιμι, | εὖ οἶδ' ὅτι δημηγορεῖν ἄν με φαίης. ἢ οὖν ἔα
με εἰπεῖν ὅσα βούλομαι, ἤ, εἰ βούλει ἐρωτᾶν, ἐρώτα·
ἐγὼ δέ σοι, ὥσπερ ταῖς γραυσὶ ταῖς τοὺς μύθους λε-
γούσαις, εἶεν ἐρῶ καὶ κατανεύσομαι καὶ ἀνανεύσομαι.
Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ, παρά γε τὴν σαυτοῦ δόξαν
Ὥστε σοι, ἔφη, ἀρέσκειν, ἐπειδήπερ οὐκ ἐᾷς λέγειν.
καίτοι τί ἄλλο βούλει; Οὐδὲν μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλ'
εἴπερ τοῦτο ποιήσεις, ποίει· ἐγὼ δὲ ἐρωτήσω. Ἐρώτα
δή. Τοῦτο τοίνυν ἐρωτῶ, ὅπερ ἄρτι, ἵνα καὶ ἑξῆς
351 διασκεψώμεθα * τὸν λόγον, ὁποῖόν τι τυγχάνει ὂν δι-
καιοσύνη πρὸς ἀδικίαν. ἐλέχθη γάρ που, ὅτι καὶ δυ-
νατώτερον καὶ ἰσχυρότερον εἴη ἀδικία δικαιοσύνης· νῦν
δέ γ', ἔφην, εἴπερ σοφία τε καὶ ἀρετή ἐστι δικαιοσύ-
νη, ῥᾳδίως, οἶμαι, φανήσεται καὶ ἰσχυρότερον ἀδικίας,
ἐπειδήπερ ἐστὶν ἀμαθία ἡ ἀδικία. οὐδεὶς ἂν ἔτι τοῦτο
ἀγνοήσειεν. ἀλλ' οὔ τι οὕτως ἁπλῶς, ὦ Θρασύμαχε,
ἔγωγε ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τῇδέ πῃ σκέψασθαι· πόλιν
B φαίης ἂν ἄδικον εἶναι καὶ | ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν
δουλοῦσθαι ἀδίκως καὶ καταδεδουλῶσθαι, πολλὰς δὲ
καὶ ὑφ' ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη.
καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει καὶ τελεώτα-
τα οὖσα ἄδικος. Μανθάνω, ἔφην, ὅτι σὸς οὗτος ἦν
ὁ λόγος. ἀλλὰ τόδε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ· πότερον ἡ
κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως ἄνευ δικαιοσύνης τὴν
δύναμιν ταύτην ἕξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ μετὰ δικαιοσύνης;
C Εἰ μέν, ἔφη, ὡς σὺ ἄρτι | ἔλεγες, ἔχει, εἰ ἡ δικαιοσύ-
νη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης· εἰ δ', ὡς ἐγὼ ἔλεγον,
μετὰ ἀδικίας. Πάνυ ἄγαμαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμα-
χε, ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ
ἀποκρίνει πάνυ καλῶς. Σοὶ γάρ, ἔφη, χαρίζομαι.
XXIII. Εὖ γε σὺ ποιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τόδε μοι χάρι-
σαι καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν ἢ πόλιν ἢ στρατόπεδον ἢ λῃ-
στὰς ἢ κλέπτας ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπί τι
ἔρχεται ἀδίκως, πρᾶξαι ἄν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν
D ἀλλήλους; | Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν;
οὐ μᾶλλον; Πάνυ γε. Στάσεις γάρ που, ὦ Θρασύ-
μαχε, ἥ γε ἀδικία καὶ μίση καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις πα-
ρέχει, ἡ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν. ἦ γάρ;
Ἔστω, ἦ δ' ὅς, ἵνα σοι μὴ διαφέρωμαι. Ἀλλ' εὖ γε σὺ
ποιῶν, ὦ ἄριστε. τόδε δέ μοι λέγε· ἆρα εἰ τοῦτο ἔρ-
γον ἀδικίας, μῖσος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῇ, οὐ καὶ ἐν
ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐγγιγνομένη μισεῖν ποιήσει
E ἀλλήλους καὶ στασιάζειν καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοινῇ |
μετ' ἀλλήλων πράττειν; Πάνυ γε. Τί δέ; ἂν ἐν δυοῖν
ἐγγένηται, οὐ διοίσονται καὶ μισήσουσι καὶ ἐχθροὶ
ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις; Ἔσονται, ἔφη.
Ἐὰν δὲ δή, ὦ θαυμάσιε, ἐν ἑνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μῶν
μὴ ἀπολεῖ τὴν αὑτῆς δύναμιν, ἢ οὐδὲν ἧττον ἕξει;
Μηδὲν ἧττον ἐχέτω, ἔφη. Οὐκοῦν τοιάνδε τινὰ φαί-
νεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἵαν, ᾧ ἂν ἐγγένηται, εἴτε
πόλει τινὶ εἴτε γένει εἴτε στρατοπέδῳ εἴτε ἄλλῳ ὁτῳ-
οῦν, πρῶτον μὲν ἀδύνατον * αὐτὸ ποιεῖν πράττειν 352
μεθ' αὑτοῦ διὰ τὸ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι, ἔτι δ'
ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἐναντίῳ παντὶ καὶ τῷ
δικαίῳ; οὐχ οὕτως; Πάνυ γε. Καὶ ἐν ἑνὶ δή, οἶμαι,
ἐνοῦσα ταῦτα πάντα ποιήσει, ἅπερ πέφυκεν ἐργάζε-
σθαι· πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸν πράττειν ποιήσει
στασιάζοντα καὶ οὐχ ὁμονοοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ, ἔπειτα
ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις. ἦ γάρ; Ναί.
Δίκαιοι δέ γ' εἰσίν, ὦ φίλε, καὶ οἱ θεοί; Ἔστωσαν, | B
ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται ὁ ἄδικος, ὦ Θρα-
σύμαχε, ὁ δὲ δίκαιος φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη,
θαῤῥῶν. οὐ γὰρ ἔγωγέ σοι ἐναντιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖσδε
ἀπέχθωμαι. Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς
ἑστιάσεως ἀποπλήρωσον ἀποκρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν.
ὅτι μὲν γὰρ καὶ σοφώτεροι καὶ ἀμείνους καὶ δυνατώτε-
ροι πράττειν οἱ δίκαιοι φαίνονται, οἱ δὲ ἄδικοι οὐδὲν
πράττειν μετ' ἀλλήλων οἷοί τε, ἀλλὰ δὴ καὶ | οὕς φα- C
μεν ἐῤῥωμένως πώποτέ τι μετ' ἀλλήλων κοινῇ πρᾶξαι
ἀδίκους ὄντας, τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς λέγομεν·
οὐ γὰρ ἂν ἀπείχοντο ἀλλήλων κομιδῇ ὄντες ἄδικοι,
ἀλλὰ δῆλον, ὅτι ἐνῆν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἣ αὐτοὺς
ἐποίει μήτοι καὶ ἀλλήλους γε καὶ ἐφ' οὓς ᾖεσαν ἅμα
ἀδικεῖν, δι' ἣν ἔπραξαν ἃ ἔπραξαν, ὥρμησαν δὲ ἐπὶ
τὰ ἄδικα ἀδικίᾳ ἡμιμόχθηροι ὄντες· ἐπεὶ οἵ γε παμ-
πόνηροι καὶ τελέως ἄδικοι | τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν D
ἀδύνατοι· ταῦτα μὲν οὖν ὅτι οὕτως ἔχει μανθάνω,
ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτίθεσο. εἰ δὲ καὶ ἄμεινον
ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων καὶ εὐδαιμονέστεροί εἰσιν,
ὅπερ τὸ ὕστερον προὐθέμεθα σκέψασθαι, σκεπτέον.
φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, ἐξ ὧν
εἰρήκαμεν· ὅμως δ' ἔτι βέλτιον σκεπτέον. οὐ γὰρ περὶ
τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅντινα τρό-
πον χρὴ ζῆν. Σκόπει δή, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ' ἐγώ.
καί μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; | Ἔμοι- E
γε. Ἆρ' οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου
ὁτουοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις ἢ ἄρι-
στα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε· ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλ-
λῳ ἴδοις ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δέ; ἀκούσαις
ἄλλῳ ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκοῦν δικαίως ἂν ταῦτα
τούτων φαῖμεν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δέ; * μα- 353
χαίρᾳ ἂν ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις καὶ σμίλῃ καὶ
ἄλλοις πολλοῖς; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλ' οὐδενί γ' ἄν, οἶ-
μαι, οὕτω καλῶς, ὡς δρεπάνῳ τῷ ἐπὶ τοῦτο ἐργα-
σθέντι. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον
θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. XXIV. Νῦν δή, οἶμαι,
ἄμεινον ἂν μάθοις ὃ ἄρτι ἠρώτων πυνθανόμενος, εἰ
οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον τι ἢ κάλ-
λιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται. Ἀλλά, ἔφη, μανθάνω
τε καί μοι δοκεῖ τοῦτο ἑκάστου | πράγματος ἔργον B
εἶναι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. οὐκοῦν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι
εἶναι ἑκάστῳ, ᾧπερ καὶ ἔργον τι προστέτακται; ἴωμεν
δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν· ὀφθαλμῶν, φαμέν, ἔστι τι ἔρ-
γον; Ἔστιν. Ἆρ' οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἔστιν;
Καὶ ἀρετή. Τί δέ; ὤτων ἦν τι ἔργον; Ναί. Οὐκ-
οῦν καὶ ἀρετή; Καὶ ἀρετή. Τί δὲ πάντων πέρι τῶν

ἄλλων; οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἔχε δή· ἆρ' ἄν ποτε
ὄμματα τὸ αὑτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο μὴ ἔχον-
C τα τὴν αὑτῶν ' οἰκείαν ἀρετήν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἀρετῆς
κακίαν; Καὶ πῶς ἄν; ἔφη· τυφλότητα γὰρ ἴσως λέγεις
ἀντὶ τῆς ὄψεως. Ἥτις, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῶν ἡ ἀρετή·
οὐ γάρ πω τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλ' εἰ τῇ οἰκείᾳ μὲν ἀρετῇ
τὸ αὑτῶν ἔργον εὖ ἐργάσεται τὰ ἐργαζόμενα, κακίᾳ
δὲ κακῶς. Ἀληθές, ἔφη, τοῦτό γε λέγεις. Οὐκοῦν
καὶ ὦτα στερόμενα τῆς αὑτῶν ἀρετῆς κακῶς τὸ αὑ-
τῶν ἔργον ἀπεργάσεται; Πάνυ γε. Τίθεμεν οὖν καὶ
D τἆλλα πάντα εἰς ' τὸν αὐτὸν λόγον; Ἔμοιγε δοκεῖ.
Ἴθι δή, μετὰ ταῦτα τόδε σκέψαι. ψυχῆς ἔστι τι ἔρ-
γον, ὃ ἄλλῳ τῶν ὄντων οὐδ' ἂν ἑνὶ πράξαις; οἷον τὸ
τοιόνδε· τὸ ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἄρχειν καὶ βουλεύεσθαι
καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ἔσθ' ὅτῳ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ δικαίως
ἂν αὐτὰ ἀποδοῖμεν καὶ φαῖμεν ἴδια ἐκείνης εἶναι; Οὐ-
δενὶ ἄλλῳ. Τί δ' αὖ τὸ ζῆν; ψυχῆς φήσομεν ἔργον
εἶναι; Μάλιστά γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀρετήν φαμέν
E τινα ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. ' Ἆρ' οὖν ποτε, ὦ Θρασύ-
μαχε, ψυχὴ τὰ αὑτῆς ἔργα εὖ ἀπεργάσεται στερομένη
τῆς οἰκείας ἀρετῆς, ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀνάγκη
ἄρα κακῇ ψυχῇ κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, τῇ δὲ
ἀγαθῇ πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν
ἀρετὴν μὲν συνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι δικαιοσύνην,
κακίαν δὲ ἀδικίαν; Συνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα
δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται, κακῶς δὲ
ὁ ἄδικος. Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον. * 354
Ἀλλὰ μὴν ὅ γε εὖ ζῶν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ὁ
δὲ μὴ τἀναντία. Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα
εὐδαίμων, ὁ δ' ἄδικος ἄθλιος. Ἔστωσαν, ἔφη. Ἀλλὰ
μὴν ἄθλιόν γε εἶναι οὐ λυσιτελεῖ, εὐδαίμονα δέ. Πῶς
γὰρ οὔ; Οὐδέποτ' ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσι-
τελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης. Ταῦτα δή σοι, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, εἱστιάσθω ἐν τοῖς Βενδιδείοις. Ὑπὸ
σοῦ γε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ἐπειδή γέ μοι πρᾶος
ἐγένου καὶ χαλεπαίνων ἐπαύσω. οὐ μέντοι καλῶς γε
εἱστίαμαι, ' δι' ἐμαυτόν, ἀλλ' οὐ διὰ σέ· ἀλλ' ὥσπερ B
οἱ λίχνοι τοῦ ἀεὶ παραφερομένου ἀπογεύονται ἁρπά-
ζοντες, πρὶν τοῦ προτέρου μετρίως ἀπολαῦσαι, καὶ ἐγώ
μοι δοκῶ οὕτω, πρὶν ὃ τὸ πρῶτον ἐσκοποῦμεν εὑρεῖν,
τὸ δίκαιον ὅ τί ποτ' ἐστίν, ἀφέμενος ἐκείνου ὁρμῆσαι
ἐπὶ τὸ σκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε κακία ἐστὶ καὶ
ἀμαθία, εἴτε σοφία καὶ ἀρετή, καὶ ἐμπεσόντος αὖ
ὕστερον λόγου, ὅτι λυσιτελέστερον ἡ ἀδικία τῆς δι-
καιοσύνης, οὐκ ἀπεσχόμην τὸ μὴ οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐλ-
θεῖν ἀπ' ἐκείνου, ὥστε μοι ' νυνὶ γέγονεν ἐκ τοῦ δια- C
λόγου μηδὲν εἰδέναι· ὁπότε γὰρ τὸ δίκαιον μὴ οἶδα ὅ
ἐστι, σχολῇ εἴσομαι, εἴτε ἀρετή τις οὖσα τυγχάνει εἴτε
καὶ οὔ, καὶ πότερον ὁ ἔχων αὐτὸ οὐκ εὐδαίμων ἐστὶν
ἢ εὐδαίμων.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

357 I. * Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα εἰπὼν ᾤμην λόγου ἀπηλ-
λάχθαι· τὸ δ' ἦν ἄρα, ὡς ἔοικε, προοίμιον. ὁ γὰρ
Γλαύκων ἀεί τε ἀνδρειότατος ὢν τυγχάνει πρὸς ἅπαν-
τα, καὶ δὴ καὶ τότε τοῦ Θρασυμάχου τὴν ἀπόῤῥησιν
οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλ' ἔφη· Ὦ Σώκρατες, πότερον ἡμᾶς
B βούλει δοκεῖν πεπεικέναι ἢ ὡς ἀληθῶς ' πεῖσαι, ὅτι
παντὶ τρόπῳ ἄμεινόν ἐστι δίκαιον εἶναι ἢ ἄδικον; Ὡς
ἀληθῶς, εἶπον, ἔγωγ' ἂν ἑλοίμην, εἰ ἐπ' ἐμοὶ εἴη. Οὐ
τοίνυν, ἔφη, ποιεῖς ὃ βούλει. λέγε γάρ μοι· ἆρά σοι
δοκεῖ τοιόνδε τι εἶναι ἀγαθόν, ὃ δεξαίμεθ' ἂν ἔχειν
οὐ τῶν ἀποβαινόντων ἐφιέμενοι, ἀλλ' αὐτὸ αὑτοῦ ἕνε-
κα ἀσπαζόμενοι; οἷον τὸ χαίρειν καὶ αἱ ἡδοναὶ ὅσαι
ἀβλαβεῖς, κἂν μηδὲν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον διὰ ταύτας
γίγνηται ἄλλο ἢ χαίρειν ἔχοντα. Ἔμοιγε, ἦν δ' ἐγώ,
C δοκεῖ τι εἶναι τοιοῦτον. ' Τί δέ; ὃ αὐτό τε αὑτοῦ χά-
ριν ἀγαπῶμεν καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γιγνομένων; οἷον αὖ
τὸ φρονεῖν καὶ τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ὑγιαίνειν· τὰ γὰρ τοι-
αῦτά που δι' ἀμφότερα ἀσπαζόμεθα. Ναί, εἶπον.
Τρίτον δὲ ὁρᾷς τι, ἔφη, εἶδος ἀγαθοῦ, ἐν ᾧ τὸ γυ-
μνάζεσθαι καὶ τὸ κάμνοντα ἰατρεύεσθαι καὶ ἰατρευ-
σίς τε καὶ ὁ ἄλλος χρηματισμός; ταῦτα γὰρ ἐπίπονα
φαῖμεν ἄν, ὠφελεῖν δὲ ἡμᾶς, καὶ αὐτὰ μὲν ἑαυτῶν ' D
ἕνεκα οὐκ ἂν δεξαίμεθα ἔχειν, τῶν δὲ μισθῶν τε χά-
ριν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα γίγνεται ἀπ' αὐτῶν. Ἔστι γὰρ
οὖν, ἔφην, καὶ τοῦτο τρίτον. ἀλλὰ τί δή; Ἐν ποίῳ,
ἔφη, τούτων τὴν δικαιοσύνην τίθης; Ἐγὼ μὲν οἶμαι,
ἦν δ' ἐγώ, * ἐν τῷ καλλίστῳ, ὃ καὶ δι' αὑτὸ καὶ διὰ 358
τὰ γιγνόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἀγαπητέον τῷ μέλλοντι μακα-
ρίῳ ἔσεσθαι. Οὐ τοίνυν δοκεῖ, ἔφη, τοῖς πολλοῖς,
ἀλλὰ τοῦ ἐπιπόνου εἴδους, ὃ μισθῶν θ' ἕνεκα καὶ εὐ-
δοκιμήσεων διὰ δόξαν ἐπιτηδευτέον, αὐτὸ δὲ δι' αὑτὸ
φευκτέον ὡς ὂν χαλεπόν. II. Οἶδα, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
δοκεῖ οὕτω, καὶ πάλαι ὑπὸ Θρασυμάχου ὡς τοιοῦτον
ὂν ψέγεται, ἀδικία δ' ἐπαινεῖται· ἀλλ' ἐγώ τις, ὡς ἔοι-
κε, δυσμαθής. Ἴθι ' δή, ἔφη, ἄκουσον καὶ ἐμοῦ, ἐὰν B
σοι ταὐτὰ δοκῇ. Θρασύμαχος γάρ μοι φαίνεται πρωι-

αἴτερον τοῦ δέοντος ὑπὸ σοῦ ὥσπερ ὄφις κηληθῆναι, ἐμοὶ δὲ οὔπω κατὰ νοῦν ἡ ἀπόδειξις γέγονε περὶ ἑκατέρου· ἐπιθυμῶ γὰρ ἀκοῦσαι, τί τ' ἔστιν ἑκάτερον καὶ τίνα ἔχει δύναμιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐνὸν ἐν τῇ ψυχῇ, τοὺς δὲ μισθοὺς καὶ τὰ γιγνόμενα ἀπ' αὐτῶν ἐᾶσαι χαίρειν. οὑτωσὶ οὖν ποιήσω, ἐὰν καὶ σοὶ δοκῇ· ἐπα-
C νανεώσομαι τὸν Θρασυμάχου λόγον, καὶ | πρῶτον μὲν ἐρῶ δικαιοσύνην οἷον εἶναί φασι καὶ ὅθεν γεγονέναι· δεύτερον δέ, ὅτι πάντες αὐτὸ οἱ ἐπιτηδεύοντες ἄκοντες ἐπιτηδεύουσιν ὡς ἀναγκαῖον ἀλλ' οὐχ ὡς ἀγαθόν· τρίτον δέ, ὅτι εἰκότως αὐτὸ δρῶσι· πολὺ γὰρ ἀμείνων ἄρα ὁ τοῦ ἀδίκου ἢ ὁ τοῦ δικαίου βίος, ὡς λέγουσιν. ἐπεὶ ἔμοιγε, ὦ Σώκρατες, οὔτι δοκεῖ οὕτως· ἀπορῶ μέντοι διατεθρυλημένος τὰ ὦτα, ἀκούων Θρασυμάχου καὶ μυρίων ἄλλων. τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης λό-
D γον, | ὡς ἄμεινον ἀδικίας, οὐδενός πω ἀκήκοα ὡς βούλομαι· βούλομαι δὲ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐγκωμιαζόμενον ἀκοῦσαι. μάλιστα δ' οἶμαι ἂν σοῦ πυθέσθαι. διὸ κατατείνας ἐρῶ τὸν ἄδικον βίον ἐπαινῶν, εἰπὼν δὲ ἐνδείξομαί σοι, ὃν τρόπον αὖ βούλομαι καὶ σοῦ ἀκούειν ἀδικίαν μὲν ψέγοντος, δικαιοσύνην δὲ ἐπαινοῦντος. ἀλλ' ὅρα, εἴ σοι βουλομένῳ ἃ λέγω. Πάντων μάλιστα,
E ἦν δ' ἐγώ· περὶ γὰρ τίνος | ἂν μᾶλλον πολλάκις τις νοῦν ἔχων χαίροι λέγων καὶ ἀκούων; Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις· καὶ ὃ πρῶτον ἔφην ἐρεῖν, περὶ τούτου ἄκουε, τί ὄν τε καὶ ὅθεν γέγονε δικαιοσύνη. Πεφυκέναι γὰρ δή φασι τὸ μὲν ἀδικεῖν ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι κακόν, πλέονι δὲ κακῷ ὑπερβάλλειν τὸ ἀδικεῖσθαι ἢ ἀγαθῷ τὸ ἀδικεῖν, ὥστ' ἐπειδὰν ἀλλήλους ἀδικῶσί τε καὶ ἀδικῶνται καὶ ἀμφοτέρων γεύωνται, τοῖς μὴ δυναμέ-
359 νοις τὸ μὲν ἐκφεύγειν * τὸ δὲ αἱρεῖν δοκεῖν λυσιτελεῖν ξυνθέσθαι ἀλλήλοις μήτ' ἀδικεῖν μήτ' ἀδικεῖσθαι. καὶ ἐντεῦθεν δὴ ἄρξασθαι νόμους τίθεσθαι καὶ ξυνθήκας αὑτοῖς, καὶ ὀνομάσαι τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπίταγμα νόμιμόν τε καὶ δίκαιον. καὶ εἶναι δὴ ταύτην γένεσίν τε καὶ οὐσίαν δικαιοσύνης, μεταξὺ οὖσαν τοῦ μὲν ἀρίστου ὄντος, ἐὰν ἀδικῶν μὴ διδῷ δίκην, τοῦ δὲ κακίστου, ἐὰν ἀδικούμενος τιμωρεῖσθαι ἀδύνατος ᾖ. τὸ δὲ δίκαιον ἐν μέσῳ ὂν τούτων ἀμφοτέρων ἀγαπᾶσθαι
B οὐχ | ὡς ἀγαθόν, ἀλλ' ὡς ἀῤῥωστίᾳ τοῦ ἀδικεῖν τιμώμενον· ἐπεὶ τὸν δυνάμενον αὐτὸ ποιεῖν καὶ ὡς ἀληθῶς ἄνδρα οὐδ' ἂν ἑνί ποτε ξυνθέσθαι τὸ μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι· μαίνεσθαι γὰρ ἄν. ἡ μὲν οὖν δὴ φύσις δικαιοσύνης, ὦ Σώκρατες, αὕτη τε καὶ τοιαύτη, καὶ ἐξ ὧν πέφυκε τοιαῦτα, ὡς ὁ λόγος. III. Ὡς δὲ καὶ οἱ ἐπιτηδεύοντες ἀδυναμίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ἄκοντες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι, μάλιστ' ἂν αἰσθοίμεθα, εἰ τοιόνδε
C ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ· | δόντες ἐξουσίαν ἑκατέρῳ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούληται, τῷ τε δικαίῳ καὶ τῷ ἀδίκῳ, εἶτ' ἐπακολουθήσαιμεν θεώμενοι, ποῖ ἡ ἐπιθυμία ἑκάτερον ἄξει. ἐπ' αὐτοφώρῳ οὖν λάβοιμεν ἂν τὸν δίκαιον τῷ ἀδίκῳ εἰς ταὐτὸν ἰόντα διὰ τὴν πλεονεξίαν, ὃ πᾶσα φύσις διώκειν πέφυκεν ὡς ἀγαθόν, νόμῳ δὲ καὶ βίᾳ παράγεται ἐπὶ τὴν τοῦ ἴσου τιμήν. εἴη δ' ἂν ἡ ἐξουσία, ἣ λέγω, τοιάδε μάλιστα, εἰ αὐτοῖς γένοιτο, οἵαν
D ποτέ φασι δύναμιν τῷ Γύγῃ τῷ | τοῦ Λυδοῦ προγόνῳ γενέσθαι. εἶναι μὲν γὰρ αὐτὸν ποιμένα θητεύοντα παρὰ τῷ τότε Λυδίας ἄρχοντι, ὄμβρου δὲ πολλοῦ γενομένου καὶ σεισμοῦ ῥαγῆναί τι τῆς γῆς καὶ γενέσθαι χάσμα κατὰ τὸν τόπον, ᾗ ἔνεμεν. ἰδόντα δὲ καὶ θαυμάσαντα καταβῆναι καὶ ἰδεῖν ἄλλα τε δὴ μυθολογοῦσι θαυμαστὰ καὶ ἵππον χαλκοῦν κοῖλον, θυρίδας ἔχοντα, καθ' ἃς ἐγκύψαντα ἰδεῖν ἐνόντα νεκρόν, ὡς φαίνεσθαι, μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον· τοῦτον δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν
ἔχειν, | περὶ δὲ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον, ὃν περι- E
ελόμενον ἐκβῆναι. συλλόγου δὲ γενομένου τοῖς ποιμέσιν εἰωθότος, ἵν' ἐξαγγέλλοιεν κατὰ μῆνα τῷ βασιλεῖ τὰ περὶ τὰ ποίμνια, ἀφικέσθαι καὶ ἐκεῖνον ἔχοντα τὸν δακτύλιον. καθήμενον οὖν μετὰ τῶν ἄλλων τυχεῖν τὴν σφενδόνην τοῦ δακτυλίου περιαγαγόντα πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὸ εἴσω τῆς χειρός· τούτου δὲ γενομένου ἀφανῆ
αὐτὸν γενέσθαι * τοῖς παρακαθημένοις, καὶ διαλέγε- 360
σθαι ὡς περὶ οἰχομένου. καὶ τὸν θαυμάζειν τε καὶ πάλιν ἐπιψηλαφῶντα τὸν δακτύλιον στρέψαι ἔξω τὴν σφενδόνην, καὶ στρέψαντα φανερὸν γενέσθαι. καὶ τοῦτο ἐννοήσαντα ἀποπειρᾶσθαι τοῦ δακτυλίου, εἰ ταύτην ἔχοι τὴν δύναμιν, καὶ αὐτῷ ἀεὶ οὕτω ξυμβαίνειν, στρέφοντι μὲν εἴσω τὴν σφενδόνην ἀδήλῳ γίγνεσθαι, ἔξω δὲ δήλῳ. αἰσθόμενον δὲ εὐθὺς διαπράξασθαι τῶν
ἀγγέλων γενέσθαι τῶν παρὰ τὸν βασιλέα. | ἐλθόντα B
δὲ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μοιχεύσαντα, μετ' ἐκείνης ἐπιθέμενον τῷ βασιλεῖ, ἀποκτεῖναι καὶ τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν. εἰ οὖν δύο τοιούτω δακτυλίω γενοίσθην, καὶ τὸν μὲν ὁ δίκαιος περιθεῖτο, τὸν δὲ ὁ ἄδικος, οὐδεὶς ἂν γένοιτο, ὡς δόξειεν, οὕτως ἀδαμάντινος, ὃς ἂν μείνειεν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τολμήσειεν ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων καὶ μὴ ἅπτεσθαι, ἐξὸν αὐτῷ καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδεῶς ὅ τι βούλοιτο λαμβάνειν, καὶ εἰσιόντι εἰς
| τὰς οἰκίας συγγίγνεσθαι ὅτῳ βούλοιτο καὶ ἀποκτιν- C
νύναι καὶ ἐκ δεσμῶν λύειν οὕστινας βούλοιτο, καὶ τἆλλα πράττειν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἰσόθεον ὄντα. οὕτω δὲ δρῶν οὐδὲν ἂν διάφορον τοῦ ἑτέρου ποιοῖ, ἀλλ' ἐπὶ ταὐτὸν ἴοιεν ἀμφότεροι. καίτοι μέγα τοῦτο τεκμήριον ἂν φαίη τις, ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν δίκαιος, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος, ὡς οὐκ ἀγαθοῦ ἰδίᾳ ὄντος, ἐπεὶ ὅπου γ' ἂν οἴηται ἕκαστος οἷός τε ἔσεσθαι ἀδικεῖν, ἀδικεῖν. λυσι-
τελεῖν γὰρ δὴ οἴεται | πᾶς ἀνὴρ πολὺ μᾶλλον ἰδίᾳ τὴν D
ἀδικίαν τῆς δικαιοσύνης, ἀληθῆ οἰόμενος, ὥς φησιν ὁ περὶ τοῦ τοιούτου λόγου λέγων· ἐπεὶ εἴ τις τοιαύτης ἐξουσίας ἐπιλαβόμενος μηδέν ποτε ἐθέλοι ἀδικῆσαι μηδὲ ἅψαιτο τῶν ἀλλοτρίων, ἀθλιώτατος μὲν ἂν δόξειεν εἶναι τοῖς αἰσθανομένοις καὶ ἀνοητότατος, ἐπαινοῖεν δ' ἂν αὐτὸν ἀλλήλων ἐναντίον ἐξαπατῶντες ἀλλήλους διὰ τὸν τοῦ ἀδικεῖσθαι φόβον. ταῦτα μὲν οὖν δὴ οὕ-
τως. IV. Τὴν δὲ κρίσιν αὐτὴν τοῦ βίου πέρι ὧν | λέ- E
γομεν, ἐὰν διαστησώμεθα τόν τε δικαιότατον καὶ τὸν ἀδικώτατον, οἷοί τ' ἐσόμεθα κρῖναι ὀρθῶς· εἰ δὲ μή, οὔ. τίς οὖν δὴ ἡ διάστασις; ἥδε· μηδὲν ἀφαιρῶμεν μήτε τοῦ ἀδίκου ἀπὸ τῆς ἀδικίας, μήτε τοῦ δικαίου ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ τέλεον ἑκάτερον εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα τιθῶμεν. πρῶτον μὲν οὖν ὁ ἄδικος ὥσπερ οἱ δεινοὶ δημιουργοὶ ποιείτω· οἷον κυβερνήτης ἄκρος ἢ ἰατρὸς τά τε ἀδύνατα ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τὰ δυ-
νατὰ διαισθάνεται, καὶ * τοῖς μὲν ἐπιχειρεῖ, τὰ δὲ ἐᾷ· 361
ἔτι δὲ ἐὰν ἄρα πῃ σφαλῇ, ἱκανὸς ἐπανορθοῦσθαι· οὕτω καὶ ὁ ἄδικος ἐπιχειρῶν ὀρθῶς τοῖς ἀδικήμασι λανθανέτω, εἰ μέλλει σφόδρα ἄδικος εἶναι. τὸν ἁλισκόμενον δὲ φαῦλον ἡγητέον· ἐσχάτη γὰρ ἀδικία δο-

κεῖν δίκαιον εἶναι μὴ ὄντα. δοτέον οὖν τῷ τελέως ἀδίκῳ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν, καὶ οὐκ ἀφαιρετέον, ἀλλ' ἐατέον τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα τὴν μεγίστην δόξαν αὑ-
B τῷ παρεσκευακέναι εἰς δικαιοσύνην, | καὶ ἐὰν ἄρα σφάλληταί τι, ἐπανορθοῦσθαι δυνατῷ εἶναι, λέγειν τε ἱκανῷ ὄντι πρὸς τὸ πείθειν, ἐάν τι μηνύηται τῶν ἀδικημάτων, καὶ βιάσασθαι ὅσα ἂν βίας δέηται, διά τε ἀνδρείαν καὶ ῥώμην καὶ διὰ παρασκευὴν φίλων καὶ οὐσίας. τοῦτον δὲ τοιοῦτον θέντες τὸν δίκαιον παρ' αὐτὸν ἱστῶμεν τῷ λόγῳ, ἄνδρα ἁπλοῦν καὶ γενναῖον, κατ' Αἰσχύλον οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα.
C ἀφαιρετέον δὴ τὸ δοκεῖν. εἰ γὰρ δόξει δίκαιος εἶναι, | ἔσονται αὐτῷ τιμαὶ καὶ δωρεαὶ δοκοῦντι τοιούτῳ εἶναι. ἄδηλον οὖν εἴτε τοῦ δικαίου εἴτε τῶν δωρεῶν τε καὶ τιμῶν ἕνεκα τοιοῦτος εἴη. γυμνωτέος δὴ πάντων πλὴν δικαιοσύνης καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ· μηδὲν γὰρ ἀδικῶν δόξαν ἐχέτω τὴν μεγίστην ἀδικίας, ἵνα ᾖ βεβασανισμένος εἰς δικαιοσύνην τῷ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς γιγνο-
D μένων· ἀλλ' ἴτω ἀμετάστατος μέχρι θανάτου, | δοκῶν μὲν εἶναι ἄδικος διὰ βίου, ὢν δὲ δίκαιος, ἵν' ἀμφότεροι εἰς τὸ ἔσχατον ἐληλυθότες, ὁ μὲν δικαιοσύνης, ὁ δὲ ἀδικίας, κρίνωνται, ὁπότερος αὐτοῖν εὐδαιμονέστερος. V. Βαβαί, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Γλαύκων, ὡς ἐρρωμένως ἑκάτερον, ὥσπερ ἀνδριάντα, εἰς τὴν κρίσιν ἐκκαθαίρεις τοῖν ἀνδροῖν. Ὡς μάλιστ', ἔφη, δύναμαι. ὄντοιν δὲ τοιούτοιν, οὐδὲν ἔτι, ὡς ἐγῷμαι, χαλεπὸν ἐπεξελθεῖν τῷ λόγῳ, οἷος ἑκάτερον βίος ἐπιμένει. λεκτέον
E | οὖν. καὶ δὴ κἂν ἀγροικοτέρως λέγηται, μὴ ἐμὲ οἴου λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοὺς ἐπαινοῦντας πρὸ δικαιοσύνης ἀδικίαν. ἐροῦσι δὲ τάδε, ὅτι οὕτω διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδήσεται,
362 ἐκκαυθήσεται τὠφθαλμώ, * τελευτῶν πάντα κακὰ παθὼν ἀνασχινδυλευθήσεται, καὶ γνώσεται, ὅτι οὐκ εἶναι δίκαιον ἀλλὰ δοκεῖν δεῖ ἐθέλειν. τὸ δὲ τοῦ Αἰσχύλου πολὺ ἦν ἄρα ὀρθότερον λέγειν κατὰ τοῦ ἀδίκου. τῷ ὄντι γὰρ φήσουσι τὸν ἄδικον, ἅτε ἐπιτηδεύοντα πρᾶγμα ἀληθείας ἐχόμενον καὶ οὐ πρὸς δόξαν ζῶντα, οὐ δοκεῖν ἄδικον ἀλλ' εἶναι ἐθέλειν,

βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενον,
B | ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα,

πρῶτον μὲν ἄρχειν ἐν τῇ πόλει δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι, ἔπειτα γαμεῖν ὁπόθεν ἂν βούληται, ἐκδιδόναι εἰς οὓς ἂν βούληται, ξυμβάλλειν, κοινωνεῖν οἷς ἂν ἐθέλῃ, καὶ παρὰ ταῦτα πάντα ὠφελεῖσθαι κερδαίνοντα τῷ μὴ δυσχεραίνειν τὸ ἀδικεῖν. εἰς ἀγῶνας τοίνυν ἰόντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ περιγίγνεσθαι καὶ πλεονεκτεῖν τῶν ἐχθρῶν, πλεονεκτοῦντα δὲ πλουτεῖν καὶ τούς τε φί-
C λους εὖ ποιεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς | βλάπτειν, καὶ θεοῖς θυσίας καὶ ἀναθήματα ἱκανῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς θύειν τε καὶ ἀνατιθέναι, καὶ θεραπεύειν τοῦ δικαίου πολὺ ἄμεινον τοὺς θεοὺς καὶ τῶν ἀνθρώπων οὓς ἂν βούληται, ὥστε καὶ θεοφιλέστερον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον προσήκειν ἐκ τῶν εἰκότων ἢ τὸν δίκαιον. οὕτω φασίν, ὦ Σώκρατες, παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων τῷ ἀδίκῳ παρεσκευάσθαι τὸν βίον ἄμεινον ἢ τῷ δικαίῳ. VI.
D Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Γλαύκωνος, ἐγὼ μὲν | ἐν νῷ εἶχόν τι λέγειν πρὸς ταῦτα· ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀδείμαντος, Οὔ τί που οἴει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς εἰρῆσθαι περὶ τοῦ λόγου; Ἀλλὰ τί μήν; εἶπον. Αὐτό, ἦ δ' ὅς, οὐκ εἴρηται, ὃ μάλιστα ἔδει ῥηθῆναι. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη, ὥστε καὶ σύ, εἴ τι ὅδε ἐλλείπει, ἐπάμυνε. καίτοι ἐμέ γε ἱκανὰ καὶ τὰ ὑπὸ τούτου ῥηθέντα καταπαλαῖσαι καὶ ἀδύνατον ποιῆσαι βοηθεῖν δικαιοσύνῃ. | Καὶ ὅς, Οὐδέν, E
ἔφη, λέγεις, ἀλλ' ἔτι καὶ τάδε ἄκουε. δεῖ γὰρ διελθεῖν ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐναντίους λόγους ὧν ὅδε εἶπεν, οἳ δικαιοσύνην μὲν ἐπαινοῦσιν, ἀδικίαν δὲ ψέγουσιν, ἵν' ᾖ σαφέστερον ὅ μοι δοκεῖ βούλεσθαι Γλαύκων. λέγουσι δέ που καὶ παρακελεύονται πατέρες τε υἱέσι καὶ πάντες οἱ τινῶν κηδόμενοι, ὡς χρὴ δίκαιον * εἶναι, οὐκ 363
αὐτὸ δικαιοσύνην ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τὰς ἀπ' αὐτῆς εὐδοκιμήσεις, ἵνα δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι γίγνηται ἀπὸ τῆς δόξης ἀρχαί τε καὶ γάμοι καὶ ὅσαπερ Γλαύκων διῆλθεν ἄρτι ἀπὸ τοῦ εὐδοκιμεῖν ὄντα τῷ ἀδίκῳ. ἐπὶ πλέον δὲ οὗτοι τὰ τῶν δοξῶν λέγουσι· τὰς γὰρ παρὰ θεῶν εὐδοκιμήσεις ἐμβάλλοντες ἄφθονα ἔχουσι λέγειν ἀγαθά, τοῖς ὁσίοις ἅ φασι θεοὺς διδόναι, ὥσπερ ὁ γενναῖος Ἡσίοδός τε καὶ Ὅμηρός φασιν, ὁ μὲν τὰς δρῦς | τοῖς δικαίοις τοὺς θεοὺς ποιεῖν B

ἄκρας μέν τε φέρειν βαλάνους, μέσσας δὲ μελίσσας·
εἰροπόκοι δ' ὄϊες, φησί, μαλλοῖς καταβεβρίθασι,

καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ἀγαθὰ τούτων ἐχόμενα. παραπλήσια δὲ καὶ ὁ ἕτερος· ὥστε τευ γάρ φησιν

ἢ βασιλῆος ἀμύμονος ὅστε θεουδὴς
εὐδικίας ἀνέχῃσι, φέρῃσι δὲ γαῖα μέλαινα
| πυροὺς καὶ κριθάς, βρίθῃσι δὲ δένδρεα καρπῷ, C
τίκτῃ δ' ἔμπεδα μῆλα, θάλασσα δὲ παρέχῃ ἰχθῦς.

Μουσαῖος δὲ τούτων νεανικώτερα τἀγαθὰ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρὰ θεῶν διδόασι τοῖς δικαίοις· εἰς Ἅιδου γὰρ ἀγαγόντες τῷ λόγῳ καὶ κατακλίναντες καὶ συμπόσιον τῶν ὁσίων κατασκευάσαντες ἐστεφανωμένους ποιοῦσι | τὸν ἅπαντα χρόνον ἤδη διάγειν μεθύοντας, D
ἡγησάμενοι κάλλιστον ἀρετῆς μισθὸν μέθην αἰώνιον· οἱ δ' ἔτι τούτων μακροτέρους ἀποτείνουσι μισθοὺς παρὰ θεῶν· παῖδας γὰρ παίδων φασὶ καὶ γένος κατόπισθεν λείπεσθαι τοῦ ὁσίου καὶ εὐόρκου. ταῦτα δὴ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐγκωμιάζουσι δικαιοσύνην. τοὺς δὲ ἀνοσίους αὖ καὶ ἀδίκους εἰς πηλόν τινα κατορύττουσιν ἐν Ἅιδου καὶ κοσκίνῳ ὕδωρ ἀναγκάζουσι φέρειν· ἔτι τε ζῶντας | εἰς κακὰς δόξας ἄγοντες, ἅπερ Γλαύκων περὶ E
τῶν δικαίων δοξαζομένων δὲ ἀδίκων διῆλθε τιμωρήματα, ταῦτα περὶ τῶν ἀδίκων λέγουσιν, ἄλλα δὲ οὐκ ἔχουσιν. ὁ μὲν οὖν ἔπαινος καὶ ὁ ψόγος οὗτος ἑκατέρων. VII. Πρὸς δὲ τούτοις σκέψαι, ὦ Σώκρατες, ἄλλο αὖ εἶδος λόγων περὶ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας ἰδίᾳ τε λεγόμενον καὶ ὑπὸ ποιητῶν. * πάντες γὰρ ἐξ 364
ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσιν, ὡς καλὸν μὲν ἡ σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη, χαλεπὸν μέντοι καὶ ἐπίπονον· ἀκολασία δὲ καὶ ἀδικία ἡδὺ μὲν καὶ εὐπετὲς κτήσασθαι, δόξῃ δὲ μόνον καὶ νόμῳ αἰσχρόν· λυσιτελέστερα δὲ τῶν δικαίων τὰ ἄδικα ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος λέγουσι, καὶ πονηροὺς πλουσίους καὶ ἄλλας δυνάμεις ἔχοντας εὐδαιμονίζειν καὶ τιμᾶν εὐχερῶς ἐθέλουσι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ, τοὺς δὲ ἀτιμάζειν τε καὶ ὑπερορᾶν, οἳ ἄν πῃ | B
ἀσθενεῖς τε καὶ πένητες ὦσιν, ὁμολογοῦντες αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι τῶν ἑτέρων. τούτων δὲ πάντων οἱ περὶ θεῶν τε λόγοι καὶ ἀρετῆς θαυμασιώτατοι λέγονται,

ὡς ἄρα καὶ θεοὶ πολλοῖς μὲν ἀγαθοῖς δυστυχίας τε καὶ βίον κακὸν ἔνειμαν, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐναντίαν μοῖραν. ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες πείθουσιν, ὡς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη θυσίαις τε καὶ ἐπῳδαῖς, εἴ τέ τι ἀδίκημά
C του | γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν, ἐάν τέ τινα ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέλῃ, μετὰ σμικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ βλάψειν, ἐπαγωγαῖς τισι καὶ καταδέσμοις τοὺς θεούς, ὥς φασι, πείθοντές σφισιν ὑπηρετεῖν. τούτοις δὲ πᾶσι τοῖς λόγοις μάρτυρας ποιητὰς ἐπάγονται, οἱ μὲν κακίας πέρι εὐπετείας διδόντες,

ὡς τὴν μὲν κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
D | ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν

καί τινα ὁδὸν μακράν τε καὶ ἀνάντη. οἱ δὲ τῆς τῶν θεῶν ὑπ' ἀνθρώπων παραγωγῆς τὸν Ὅμηρον μαρτύρονται, ὅτι καὶ ἐκεῖνος εἶπε

στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί,
καὶ τοὺς μὲν θυσίαισι καὶ εὐχωλαῖς ἀγανῇσιν
E | λοιβῇ τε κνίσῃ τε παρατρωπῶσ' ἄνθρωποι
λισσόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβήῃ καὶ ἁμάρτῃ.

βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μουσῶν ἐγγόνων, ὥς φασι, καθ' ἃς θυηπολοῦσι, πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις, ὡς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων
365 διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν εἰσὶ μὲν ἔτι ζῶσιν, * εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν, ἃς δὴ τελετὰς καλοῦσιν, αἳ τῶν ἐκεῖ κακῶν ἀπολύουσιν ἡμᾶς, μὴ θύσαντας δὲ δεινὰ περιμένει. VIII. Ταῦτα πάντα, ἔφη, ὦ φίλε Σώκρατες, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα λεγόμενα ἀρετῆς πέρι καὶ κακίας, ὡς ἄνθρωποι καὶ θεοὶ περὶ αὐτὰ ἔχουσι τιμῆς, τί οἰόμεθα ἀκουούσας νέων ψυχὰς ποιεῖν, ὅσοι εὐφυεῖς καὶ ἱκανοὶ ἐπὶ πάντα τὰ λεγόμενα ὥσπερ ἐπι-
B πτόμενοι, συλλογίσασθαι ἐξ αὐτῶν ποῖός | τις ἂν ὢν καὶ πῇ πορευθεὶς τὸν βίον ὡς ἄριστα διέλθοι; λέγοι γὰρ ἂν ἐκ τῶν εἰκότων πρὸς αὑτὸν κατὰ Πίνδαρον ἐκεῖνο τὸ Πότερον δίκᾳ τεῖχος ὕψιον ἢ σκολιαῖς ἀπάταις ἀναβὰς καὶ ἐμαυτὸν οὕτω περιφράξας διαβιῶ; τὰ μὲν γὰρ λεγόμενα δικαίῳ μὲν ὄντι μοι, ἐὰν μὴ καὶ δοκῶ, ὄφελος οὐδέν φασιν εἶναι, πόνους δὲ καὶ ζημίας φανεράς· ἀδίκῳ δὲ δόξαν δικαιοσύνης παρε-
C σκευασμένῳ θεσπέσιος βίος λέγεται. οὐκοῦν, | ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοί, καὶ τὰν ἀλάθειαν βιᾶται καὶ κύριον εὐδαιμονίας, ἐπὶ τοῦτο δὴ τρεπτέον ὅλως· πρόθυρα μὲν καὶ σχῆμα κύκλῳ περὶ ἐμαυτὸν σκιαγραφίαν ἀρετῆς περιγραπτέον, τὴν δὲ τοῦ σοφωτάτου Ἀρχιλόχου ἀλώπεκα ἑλκτέον ἐξόπισθεν κερδαλέαν καὶ ποικίλην. ἀλλὰ γάρ, φησί τις, οὐ ῥᾴδιον ἀεὶ λανθάνειν κακὸν ὄντα. οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν εὐπετές, φήσο-
D μεν, τῶν μεγάλων. ἀλλ' ὅμως, | εἰ μέλλομεν εὐδαιμονήσειν, ταύτῃ ἰτέον, ὡς τὰ ἴχνη τῶν λόγων φέρει. ἐπὶ γὰρ τὸ λανθάνειν ξυνωμοσίας τε καὶ ἑταιρείας συνάξομεν, εἰσί τε πειθοῦς διδάσκαλοι σοφίαν δημηγορικήν τε καὶ δικανικὴν διδόντες, ἐξ ὧν τὰ μὲν πείσομεν, τὰ δὲ βιασόμεθα, ὡς πλεονεκτοῦντες δίκην μὴ διδόναι. ἀλλὰ δὴ θεοὺς οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι δυνατόν. οὐκοῦν, εἰ μὲν μὴ εἰσὶν ἢ μηδὲν αὐτοῖς τῶν
E ἀνθρωπίνων μέλει, τί καὶ ἡμῖν μελητέον | τοῦ λανθάνειν· εἰ δὲ εἰσί τε καὶ ἐπιμελοῦνται, οὐκ ἄλλοθέν τοι αὐτοὺς ἴσμεν ἢ ἀκηκόαμεν ἢ ἔκ τε τῶν λόγων καὶ τῶν γενεαλογησάντων ποιητῶν· οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι λέγουσιν, ὡς εἰσὶν οἷοι θυσίαις τε καὶ εὐχωλαῖς ἀγανῇσι καὶ ἀναθήμασι παράγεσθαι ἀναπειθόμενοι. οἷς ἢ ἀμφότερα ἢ οὐδέτερα πειστέον. εἰ δ' οὖν πειστέον, ἀδικητέον καὶ θυτέον ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων. * δίκαιοι 366
μὲν γὰρ ὄντες ἀζήμιοι μόνον ὑπὸ θεῶν ἐσόμεθα, τὰ δ' ἐξ ἀδικίας κέρδη ἀπωσόμεθα· ἄδικοι δὲ κερδανοῦμέν τε καὶ λισσόμενοι ὑπερβαίνοντες καὶ ἁμαρτάνοντες, πείθοντες αὐτοὺς ἀζήμιοι ἀπαλλάξομεν. ἀλλὰ γὰρ ἐν Ἅιδου δίκην δώσομεν ὧν ἂν ἐνθάδε ἀδικήσωμεν, ἢ αὐτοὶ ἢ παῖδες παίδων. ἀλλ', ὦ φίλε, φήσει λογιζόμενος, αἱ τελεταὶ αὖ μέγα δύνανται καὶ οἱ λύσιοι θεοί, ὡς αἱ μέγισται | πόλεις λέγουσι καὶ οἱ θεῶν παῖδες B
ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι, οἳ ταῦτα οὕτως ἔχειν μηνύουσιν. IX. Κατὰ τίνα οὖν ἔτι λόγον δικαιοσύνην ἂν πρὸ μεγίστης ἀδικίας αἱροίμεθ' ἄν; ἣν ἐὰν μετ' εὐσχημοσύνης κιβδήλου κτησώμεθα, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις πράξομεν κατὰ νοῦν ζῶντές τε καὶ τελευτήσαντες, ὡς ὁ τῶν πολλῶν τε καὶ ἄκρων λεγόμενος λόγος. ἐκ δὴ πάντων τῶν εἰρημένων τίς μηχανή, ὦ Σώκρατες, δικαιοσύνην | τιμᾶν ἐθέλειν, C
ᾧ τις δύναμις ὑπάρχει ψυχῆς ἢ χρημάτων ἢ σώματος ἢ γένους, ἀλλὰ μὴ γελᾶν ἐπαινουμένης ἀκούοντα; ὡς δή τοι εἴ τις ἔχει ψευδῆ μὲν ἀποφῆναι ἃ εἰρήκαμεν, ἱκανῶς δὲ ἔγνωκεν, ὅτι ἄριστον δικαιοσύνη, πολλήν που συγγνώμην ἔχει καὶ οὐκ ὀργίζεται τοῖς ἀδίκοις, ἀλλ' οἶδεν ὅτι, πλὴν εἴ τις θείᾳ φύσει δυσχεραίνων τὸ ἀδικεῖν ἢ ἐπιστήμην λαβὼν ἀπέχεται αὐτοῦ, τῶν γε ἄλλων | οὐδεὶς ἑκὼν δίκαιος, ἀλλ' ὑπὸ ἀνανδρίας ἢ D
γήρως ἤ τινος ἄλλης ἀσθενείας ψέγει τὸ ἀδικεῖν, ἀδυνατῶν αὐτὸ δρᾶν. ὡς δέ, δῆλον· ὁ γὰρ πρῶτος τῶν τοιούτων εἰς δύναμιν ἐλθὼν πρῶτος ἀδικεῖ, καθ' ὅσον ἂν οἷός τ' ᾖ. Καὶ τούτων ἁπάντων οὐδὲν ἄλλο αἴτιον ἢ ἐκεῖνο, ὅθενπερ ἅπας ὁ λόγος οὗτος ὥρμησε καὶ τῷδε καὶ ἐμοὶ πρὸς σέ, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν, ὅτι Ὦ θαυμάσιε, πάντων ὑμῶν, ὅσοι ἐπαινέται | φατὲ δι- E
καιοσύνης εἶναι, ἀπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἡρώων ἀρξάμενοι, ὅσων λόγοι λελειμμένοι μέχρι τῶν νῦν ἀνθρώπων, οὐδεὶς πώποτε ἔψεξεν ἀδικίαν οὐδ' ἐπῄνεσε δικαιοσύνην ἄλλως ἢ δόξας τε καὶ τιμὰς καὶ δωρεὰς τὰς ἀπ' αὐτῶν γιγνομένας· αὐτὸ δ' ἑκάτερον τῇ αὑτοῦ δυνάμει ἐν τῇ τοῦ ἔχοντος ψυχῇ ἐνὸν καὶ λανθάνον θεούς τε καὶ ἀνθρώπους οὐδεὶς πώποτε οὔτ' ἐν ποιήσει οὔτ' ἐν ἰδίοις λόγοις ἐπεξῆλθεν ἱκανῶς τῷ λόγῳ, ὡς τὸ μὲν μέγιστον κακῶν, ὅσα ἴσχει ψυχὴ ἐν αὑτῇ, δικαιοσύνη δὲ μέγιστον ἀγαθόν. εἰ * γὰρ οὕτως ἐλέγετο ἐξ ἀρ- 367
χῆς ὑπὸ πάντων ὑμῶν καὶ ἐκ νέων ἡμᾶς ἐπείθετε, οὐκ ἂν ἀλλήλους ἐφυλάττομεν μὴ ἀδικεῖν, ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ ἦν ἕκαστος φύλαξ, δεδιὼς μὴ ἀδικῶν τῷ μεγίστῳ κακῷ ξύνοικος ᾖ. Ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἴσως δὲ καὶ ἔτι τούτων πλείω Θρασύμαχός τε καὶ ἄλλος πού τις ὑπὲρ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας λέγοιεν ἄν, μεταστρέφοντες αὐτοῖν τὴν δύναμιν φορτικῶς, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ. ἀλλ' ἐγώ, οὐδὲν γάρ σε δέομαι | ἀποκρύπτεσθαι, σοῦ B
ἐπιθυμῶν ἀκοῦσαι τἀναντία, ὡς δύναμαι μάλιστα κατατείνας λέγω. μὴ οὖν ἡμῖν μόνον ἐνδείξῃ τῷ λόγῳ, ὅτι δικαιοσύνη ἀδικίας κρεῖττον, ἀλλὰ τί ποιοῦσα ἑκα-

τέρα τὸν ἔχοντα αὐτὴ δι' αὑτὴν ἡ μὲν κακόν, ἡ δὲ
ἀγαθόν ἐστι· τὰς δὲ δόξας ἀφαίρει, ὥσπερ Γλαύκων
διεκελεύσατο. εἰ γὰρ μὴ ἀφαιρήσεις ἑκατέρωθεν τὰς
ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς προσθήσεις, οὐ τὸ δίκαιον
φήσομεν ἐπαινεῖν σε, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν, οὐδὲ τὸ ἄδικον
C ˈ εἶναι ψέγειν, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν, καὶ παρακελεύεσθαι
ἄδικον ὄντα λανθάνειν, καὶ ὁμολογεῖν Θρασυμάχῳ,
ὅτι τὸ μὲν δίκαιον ἀλλότριον ἀγαθόν, ξυμφέρον τοῦ
κρείττονος, τὸ δὲ ἄδικον αὑτῷ μὲν ξυμφέρον καὶ λυ-
σιτελοῦν, τῷ δὲ ἥττονι ἀξύμφορον. ἐπειδὴ οὖν ὡμο-
λόγησας τῶν μεγίστων ἀγαθῶν εἶναι δικαιοσύνην, ἃ
τῶν τε ἀποβαινόντων ἀπ' αὐτῶν ἕνεκα ἄξια κεκτῆ-
σθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον αὐτὰ αὑτῶν, οἷον ὁρᾶν, ἀκού-
D ειν, φρονεῖν, καὶ ὑγιαίνειν δή, ˈ καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ
γόνιμα τῇ αὑτῶν φύσει ἀλλ' οὐ δόξῃ ἐστί, τοῦτ' οὖν
αὐτὸ ἐπαίνεσον δικαιοσύνης, ὃ αὐτὴ δι' αὑτὴν τὸν
ἔχοντα ὀνίνησι, καὶ ἀδικία βλάπτει· μισθοὺς δὲ καὶ
δόξας πάρες ἄλλοις ἐπαινεῖν· ὡς ἐγὼ τῶν μὲν ἄλλων
ἀνασχοίμην ἂν οὕτως ἐπαινούντων δικαιοσύνην καὶ ψε-
γόντων ἀδικίαν, δόξας τε περὶ αὐτῶν καὶ μισθοὺς
ἐγκωμιαζόντων καὶ λοιδορούντων, σοῦ δὲ οὐκ ἄν, εἰ μὴ
E σὺ κελεύοις, διότι πάντα τὸν βίον ˈ οὐδὲν ἄλλο σκο-
πῶν διελήλυθας ἢ τοῦτο. μὴ οὖν ἡμῖν ἐνδείξῃ μόνον
τῷ λόγῳ, ὅτι δικαιοσύνη ἀδικίας κρεῖττον, ἀλλὰ τί
ποιοῦσα ἑκατέρα τὸν ἔχοντα αὐτὴ δι' αὑτήν, ἐάν τε
λανθάνῃ ἐάν τε μὴ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους, ἡ μὲν
ἀγαθόν, ἡ δὲ κακόν ἐστιν. **X.** Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἀεὶ
μὲν δὴ τὴν φύσιν τοῦ τε Γλαύκωνος καὶ τοῦ Ἀδει-
368 μάντου ἠγάμην, ἀτὰρ οὖν καὶ τότε πάνυ γε ἥσθην *
καὶ εἶπον· Οὐ κακῶς εἰς ὑμᾶς, ὦ παῖδες ἐκείνου τοῦ
ἀνδρός, τὴν ἀρχὴν τῶν ἐλεγείων ἐποίησεν ὁ Γλαύκω-
νος ἐραστής, εὐδοκιμήσαντας περὶ τὴν Μεγαροῖ μά-
χην, εἰπών·

παῖδες Ἀρίστωνος, κλεινοῦ θεῖον γένος ἀνδρός.

τοῦτό μοι, ὦ φίλοι, εὖ δοκεῖ ἔχειν· πάνυ γὰρ θεῖον
πεπόνθατε, εἰ μὴ πέπεισθε ἀδικίαν δικαιοσύνης ἄμει-
νον εἶναι, οὕτω δυνάμενοι εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ. δοκεῖτε
B δή μοι ὡς ἀληθῶς οὐ πεπεῖσθαι. ˈ τεκμαίρομαι δὲ ἐκ
τοῦ ἄλλου τοῦ ὑμετέρου τρόπου, ἐπεὶ κατά γε αὐτοὺς
τοὺς λόγους ἠπίστουν ἂν ὑμῖν· ὅσῳ δὲ μᾶλλον πι-
στεύω, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπορῶ ὅ τι χρήσωμαι· οὔτε
γὰρ ὅπως βοηθῶ ἔχω· δοκῶ γάρ μοι ἀδύνατος εἶναι·
σημεῖον δέ μοι, ὅτι ἃ πρὸς Θρασύμαχον λέγων ᾤμην
ἀποφαίνειν, ὡς ἄμεινον δικαιοσύνη ἀδικίας, οὐκ ἀπε-
δέξασθέ μου· οὔτ' αὖ ὅπως μὴ βοηθήσω ἔχω· δέδοικα
C γὰρ μὴ οὐδ' ὅσιον ᾖ παραγενόμενον δικαιοσύνῃ ˈ κα-
κηγορουμένῃ ἀπαγορεύειν καὶ μὴ βοηθεῖν ἔτι ἐμπνέον-
τα καὶ δυνάμενον φθέγγεσθαι. κράτιστον οὖν οὕτως,
ὅπως δύναμαι, ἐπικουρεῖν αὐτῇ. Ὅ τε οὖν Γλαύκων
καὶ οἱ ἄλλοι ἐδέοντο παντὶ τρόπῳ βοηθῆσαι καὶ μὴ
ἀνεῖναι τὸν λόγον, ἀλλὰ διερευνήσασθαι, τί τέ ἐστιν
ἑκάτερον καὶ περὶ τῆς ὠφελείας αὐτοῖν τἀληθὲς ποτέ-
ρως ἔχει. εἶπον οὖν ὅπερ ἐμοὶ ἔδοξεν, ὅτι τὸ ζήτημα,
ᾧ ἐπιχειροῦμεν, οὐ φαῦλον, ἀλλ' ὀξὺ βλέποντος, ὡς
D ἐμοὶ φαίνεται. ˈ ἐπειδὴ οὖν ἡμεῖς οὐ δεινοί, δοκεῖ μοι,
ἦν δ' ἐγώ, τοιαύτην ποιήσασθαι ζήτησιν αὐτοῦ, οἵαν-
περ ἂν εἰ προσέταξέ τις γράμματα σμικρὰ πόρρωθεν
ἀναγνῶναι μὴ πάνυ ὀξὺ βλέπουσιν, ἔπειτά τις ἐνενόη-
σεν, ὅτι τὰ αὐτὰ γράμματα ἔστι που καὶ ἄλλοθι μεί-
ζω τε καὶ ἐν μείζονι, ἕρμαιον ἂν ἐφάνη, οἶμαι, ἐκεῖνα
πρῶτον ἀναγνόντας οὕτως ἐπισκοπεῖν τὰ ἐλάττω, εἰ
τὰ αὐτὰ ὄντα τυγχάνει. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Ἀδεί-
μαντος· ἀλλὰ τί τοιοῦτον, ὦ Σώκρατες, ˈ ἐν τῇ περὶ E
τὸ δίκαιον ζητήσει καθορᾷς; Ἐγώ σοι, ἔφην, ἐρῶ. δι-
καιοσύνη, φαμέν, ἔστι μὲν ἀνδρὸς ἑνός, ἔστι δέ που
καὶ ὅλης πόλεως; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν μεῖζον
πόλις ἑνὸς ἀνδρός; Μεῖζον, ἔφη. Ἴσως τοίνυν πλείων
ἂν δικαιοσύνη ἐν τῷ μείζονι ἐνείη καὶ ῥᾴων καταμα-
θεῖν. εἰ οὖν βούλεσθε, πρῶτον ἐν * ταῖς πόλεσι ζη- 369
τήσομεν ποῖόν τί ἐστιν· ἔπειτα οὕτως ἐπισκεψόμεθα
καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ, τὴν τοῦ μείζονος ὁμοιότητα ἐν τῇ
τοῦ ἐλάττονος ἰδέᾳ ἐπισκοποῦντες. Ἀλλά μοι δοκεῖς,
ἔφη, καλῶς λέγειν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, εἰ γιγνομένην
πόλιν θεασαίμεθα λόγῳ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτῆς
ἴδοιμεν ἂν γιγνομένην καὶ τὴν ἀδικίαν; Τάχ' ἄν, ἦν δ'
ὅς. Οὐκοῦν γενομένου αὐτοῦ ἐλπὶς εὐπετέστερον ἰδεῖν
ὃ ζητοῦμεν; ˈ Πολύ γε. Δοκεῖ οὖν χρῆναι ἐπιχειρῆσαι B
περαίνειν; οἶμαι μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγον ἔργον αὐτὸ εἶναι.
σκοπεῖτε οὖν. Ἔσκεπται, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος· ἀλλὰ μὴ
ἄλλως ποίει. **XI.** Γίγνεται τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, πόλις,
ὡς ἐγᾦμαι, ἐπειδὴ τυγχάνει ἡμῶν ἕκαστος οὐκ αὐτάρ-
κης, ἀλλὰ πολλῶν ἐνδεής. ἢ τίν' οἴει ἀρχὴν ἄλλην πό-
λιν οἰκίζειν; Οὐδεμίαν, ἦ δ' ὅς. Οὕτω δὴ ἄρα παρα-
λαμβάνων ἄλλος ˈ ἄλλον ἐπ' ἄλλου, τὸν δ' ἐπ' ἄλλου C
χρείᾳ, πολλῶν δεόμενοι, πολλοὺς εἰς μίαν οἴκησιν ἀγεί-
ραντες κοινωνούς τε καὶ βοηθούς, ταύτῃ τῇ ξυνοικίᾳ
ἐθέμεθα πόλιν ὄνομα. ἦ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Με-
ταδίδωσι δὴ ἄλλος ἄλλῳ, εἴ τι μεταδίδωσιν, ἢ μετα-
λαμβάνει, οἰόμενος αὑτῷ ἄμεινον εἶναι. Πάνυ γε. Ἴθι
δή, ἦν δ' ἐγώ, τῷ λόγῳ ἐξ ἀρχῆς ποιῶμεν πόλιν. ποι-
ήσει δὲ αὐτήν, ὡς ἔοικεν, ἡ ἡμετέρα χρεία. Πῶς δ'
οὔ; Ἀλλὰ μὴν πρώτη γε καὶ μεγίστη ˈ τῶν χρειῶν ἡ D
τῆς τροφῆς παρασκευὴ τοῦ εἶναί τε καὶ ζῆν ἕνεκα.
Παντάπασί γε. Δευτέρα δὴ οἰκήσεως, τρίτη δὲ ἐσθῆ-
τος καὶ τῶν τοιούτων. Ἔστι ταῦτα. Φέρε δή, ἦν δ'
ἐγώ, πῶς ἡ πόλις ἀρκέσει ἐπὶ τοσαύτην παρασκευήν;
ἄλλο τι γεωργὸς μὲν εἷς, ὁ δὲ οἰκοδόμος, ἄλλος δέ τις
ὑφάντης; ἢ καὶ σκυτοτόμον αὐτόσε προσθήσομεν ἤ
τιν' ἄλλον τῶν περὶ τὸ σῶμα θεραπευτήν; Πάνυ γε.
Εἴη δ' ἂν ἥ γε ἀναγκαιοτάτη πόλις ἐκ τεττάρων ἢ
πέντε ἀνδρῶν. ˈ Φαίνεται. Τί δὴ οὖν; ἕνα ἕκαστον E
τούτων δεῖ τὸ αὑτοῦ ἔργον ἅπασι κοινὸν κατατιθέναι,
οἷον τὸν γεωργὸν ἕνα ὄντα παρασκευάζειν σιτία τέτ-
ταρσι καὶ τετραπλάσιον χρόνον τε καὶ πόνον ἀναλί-
σκειν ἐπὶ σίτου παρασκευῇ καὶ ἄλλοις κοινωνεῖν, ἢ
ἀμελήσαντα ἑαυτῷ μόνῳ τέταρτον μέρος ποιεῖν τούτου
τοῦ * σιτίου ἐν τετάρτῳ μέρει τοῦ χρόνου, τὰ δὲ τρία, 370
τὸ μὲν ἐπὶ τῇ τῆς οἰκίας παρασκευῇ διατρίβειν, τὸ δὲ
ἱματίου, τὸ δὲ ὑποδημάτων, καὶ μὴ ἄλλοις κοινωνοῦν-
τα πράγματα ἔχειν, ἀλλ' αὐτὸν δι' αὑτὸν τὰ αὑτοῦ
πράττειν; Καὶ ὁ Ἀδείμαντος ἔφη Ἀλλ' ἴσως, ὦ Σώ-
κρατες, οὕτω ῥᾷον ἢ 'κείνως. Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ, μὰ
Δί' ἄτοπον. ἐννοῶ γὰρ καὶ αὐτὸς εἰπόντος σοῦ, ὅτι
πρῶτον μὲν φύεται ἕκαστος οὐ πάνυ ˈ ὅμοιος ἑκάστῳ, B
ἀλλὰ διαφέρων τὴν φύσιν, ἄλλος ἐπ' ἄλλου ἔργου πρᾶ-
ξιν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι; Ἔμοιγε. Τί δέ; πότερον κάλλιον
πράττοι ἄν τις εἷς ὢν πολλὰς τέχνας ἐργαζόμενος, ἢ

ὅταν μίαν εἷς; Ὅταν, ἦ δ' ὅς, εἷς μίαν. Ἀλλὰ μήν,
οἶμαι, καὶ τόδε δῆλον, ὡς, ἐάν τίς τινος παρῇ ἔργου
καιρόν, διόλλυται. Δῆλον γάρ. Οὐ γάρ, οἶμαι, ἐθέ-
λει τὸ πραττόμενον τὴν τοῦ πράττοντος σχολὴν περι-
C μένειν, ἀλλ' ἀνάγκη τὸν πράττοντα τῷ πραττομένῳ |
ἐπακολουθεῖν μὴ ἐν παρέργου μέρει. Ἀνάγκη. Ἐκ δὴ
τούτων πλείω τε ἕκαστα γίγνεται καὶ κάλλιον καὶ ῥᾷον,
ὅταν εἷς ἓν κατὰ φύσιν καὶ ἐν καιρῷ, σχολὴν τῶν ἄλ-
λων ἄγων, πράττῃ. Παντάπασι μὲν οὖν. Πλειόνων
δή, ὦ Ἀδείμαντε, δεῖ πολιτῶν ἢ τεττάρων ἐπὶ τὰς πα-
ρασκευὰς ὧν ἐλέγομεν. ὁ γὰρ γεωργός, ὡς ἔοικεν, οὐκ
αὐτὸς ποιήσεται ἑαυτῷ τὸ ἄροτρον, εἰ μέλλει καλὸν
D εἶναι, | οὐδὲ σμινύην, οὐδὲ τἆλλα ὄργανα, ὅσα περὶ
γεωργίαν. οὐδ' αὖ ὁ οἰκοδόμος· πολλῶν δὲ καὶ τούτῳ
δεῖ. ὡσαύτως δ' ὁ ὑφάντης τε καὶ ὁ σκυτοτόμος.
Ἀληθῆ. Τέκτονες δὴ καὶ χαλκῆς καὶ τοιοῦτοί τινες
πολλοὶ δημιουργοί, κοινωνοὶ ἡμῖν τοῦ πολιχνίου γιγνό-
μενοι, συχνὸν αὐτὸ ποιοῦσιν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ'
οὐκ ἄν πω πάνυ γε μέγα τι εἴη, εἰ αὐτοῖς βουκόλους
τε καὶ ποιμένας τούς τε ἄλλους νομέας προςθεῖμεν,
E | ἵνα οἵ τε γεωργοὶ ἐπὶ τὸ ἀροῦν ἔχοιεν βοῦς, οἵ τε
οἰκοδόμοι πρὸς τὰς ἀγωγὰς μετὰ τῶν γεωργῶν χρῆ-
σθαι ὑποζυγίοις, ὑφάνται δὲ καὶ σκυτοτόμοι δέρμασί
τε καὶ ἐρίοις; Οὐδέ γε, ἦ δ' ὅς, σμικρὰ πόλις ἂν εἴη
ἔχουσα πάντα ταῦτα. Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, κατοικί-
σαι γε αὐτὴν τὴν πόλιν εἰς τοιοῦτον τόπον, οὗ ἐπεις-
αγωγίμων μὴ δεήσεται, σχεδόν τι ἀδύνατον. Ἀδύνατον
γάρ. Προςδεήσει ἄρα ἔτι καὶ ἄλλων, οἳ ἐξ ἄλλης πό-
λεως αὐτῇ κομίσουσιν ὧν δεῖται. Δεήσει. Καὶ μὴν
κενὸς ἂν ἴῃ ὁ διάκονος, μηδὲν ἄγων ὧν ἐκεῖνοι δέον-
371 ται παρ' ὧν ἂν κομίζωνται ὧν ἂν αὐτοῖς * χρεία, κε-
νὸς ἄπεισιν. ἦ γάρ; Δοκεῖ μοι. Δεῖ δὴ τὰ οἴκοι μὴ
μόνον ἑαυτοῖς ποιεῖν ἱκανά, ἀλλὰ καὶ οἷα καὶ ὅσα
ἐκείνοις ὧν ἂν δέωνται. Δεῖ γάρ. Πλειόνων δὴ γε-
ωργῶν τε καὶ τῶν ἄλλων δημιουργῶν δεῖ ἡμῖν τῇ πό-
λει. Πλειόνων γάρ. Καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων διακόνων
που τῶν τε εἰςαξόντων καὶ ἐξαξόντων ἕκαστα. οὗτοι
δέ εἰσιν ἔμποροι. ἦ γάρ; Ναί. Καὶ ἐμπόρων δὴ
δεησόμεθα. Πάνυ γε. Καὶ ἐὰν μέν γε κατὰ θά-
B λατταν ἡ ἐμπορία γίγνηται, συχνῶν | καὶ ἄλλων προς-
δεήσεται τῶν ἐπιστημόνων τῆς περὶ τὴν θάλατταν ἐρ-
γασίας. Συχνῶν μέντοι. **XII.** Τί δὲ δή; ἐν αὐτῇ τῇ
πόλει πῶς ἀλλήλοις μεταδώσουσιν ὧν ἂν ἕκαστοι ἐρ-
γάζωνται; ὧν δὴ ἕνεκα καὶ κοινωνίαν ποιησάμενοι πό-
λιν ᾠκίσαμεν. Δῆλον δή, ἦ δ' ὅς, ὅτι πωλοῦντες καὶ
ὠνούμενοι. Ἀγορὰ δὴ ἡμῖν καὶ νόμισμα ξύμβολον τῆς
ἀλλαγῆς ἕνεκα γενήσεται ἐκ τούτου. Πάνυ μὲν οὖν.
C Ἂν οὖν κομίσας ὁ γεωργὸς | εἰς τὴν ἀγοράν τι ὧν
ποιεῖ ἤ τις ἄλλος τῶν δημιουργῶν μὴ εἰς τὸν αὐτὸν
χρόνον ἥκῃ τοῖς δεομένοις τὰ παρ' αὐτοῦ ἀλλάξασθαι,
ἀργήσει τῆς αὑτοῦ δημιουργίας καθήμενος ἐν ἀγορᾷ;
Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' εἰσὶν οἳ τοῦτο ὁρῶντες ἑαυ-
τοὺς ἐπὶ τὴν διακονίαν τάττουσι ταύτην, ἐν μὲν ταῖς
ὀρθῶς οἰκουμέναις πόλεσι σχεδόν τι οἱ ἀσθενέστατοι
τὰ σώματα καὶ ἀχρεῖοί τι ἄλλο ἔργον πράττειν. αὐ-
τοῦ γὰρ δεῖ μένοντας αὐτοὺς περὶ τὴν ἀγορὰν τὰ μὲν
D | ἀντ' ἀργυρίου ἀλλάξασθαι τοῖς τι δεομένοις ἀποδό-
σθαι, τοῖς δὲ ἀντὶ αὖ ἀργυρίου διαλλάττειν ὅσοι τι
δέονται πρίασθαι. Αὕτη ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἡ χρεία κα-
πήλων ἡμῖν γένεσιν ἐμποιεῖ τῇ πόλει. ἢ οὐ καπήλους
καλοῦμεν τοὺς πρὸς ὠνήν τε καὶ πρᾶσιν διακονοῦντας
ἱδρυμένους ἐν ἀγορᾷ, τοὺς δὲ πλανήτας ἐπὶ τὰς πόλεις
ἐμπόρους; Πάνυ μὲν οὖν. Ἔτι δή τινες, ὡς ἐγᾦμαι,
εἰσὶ καὶ ἄλλοι διάκονοι, οἳ ἂν τὰ μὲν τῆς διανοίας | E
μὴ πάνυ ἀξιοκοινώνητοι ὦσι, τὴν δὲ τοῦ σώματος
ἰσχὺν ἱκανὴν ἐπὶ τοὺς πόνους ἔχωσιν· οἳ δὴ πωλοῦν-
τες τὴν τῆς ἰσχύος χρείαν, τὴν τιμὴν ταύτην μισθὸν
καλοῦντες, κέκληνται, ὡς ἐγᾦμαι, μισθωτοί. ἦ γάρ;
Πάνυ μὲν οὖν. Πλήρωμα δὴ πόλεώς εἰσιν, ὡς ἔοικε,
καὶ μισθωτοί. Δοκεῖ μοι. Ἆρ' οὖν, ὦ Ἀδείμαντε,
ἤδη ἡμῖν ηὔξηται ἡ πόλις, ὥστ' εἶναι τελέα; Ἴσως.
Ποῦ οὖν ἄν ποτε ἐν αὐτῇ εἴη ἥ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ
ἀδικία; καὶ τίνι ἅμα ἐγγενομένη ὧν ἐσκέμμεθα; Ἐγὼ
μέν, ἔφη, * οὐκ ἐννοῶ, ὦ Σώκρατες, εἰ μή που ἐν αὐ- 372
τῶν τούτων χρείᾳ τινὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους. Ἀλλ' ἴσως,
ἦν δ' ἐγώ, καλῶς λέγεις· καὶ σκεπτέον γε καὶ οὐκ
ἀποκνητέον. Πρῶτον οὖν σκεψώμεθα, τίνα τρόπον
διαιτήσονται οἱ οὕτω παρεσκευασμένοι. ἄλλο τι ἢ σῖ-
τόν τε ποιοῦντες καὶ οἶνον καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα,
καὶ οἰκοδομησάμενοι οἰκίας, θέρους μὲν τὰ πολλὰ
γυμνοί τε καὶ ἀνυπόδητοι ἐργάσονται, τοῦ δὲ χειμῶ-
νος ἠμφιεσμένοι τε καὶ | ὑποδεδεμένοι ἱκανῶς; θρέ- B
ψονται δὲ ἐκ μὲν τῶν κριθῶν ἄλφιτα σκευαζόμενοι, ἐκ
δὲ τῶν πυρῶν ἄλευρα, τὰ μὲν πέψαντες, τὰ δὲ μά-
ξαντες; μάζας γενναίας καὶ ἄρτους ἐπὶ κάλαμόν τινα
παραβαλλόμενοι ἢ φύλλα καθαρά, κατακλινέντες ἐπὶ
στιβάδων ἐστρωμένων μίλακί τε καὶ μυῤῥίναις, εὐωχή-
σονται αὐτοί τε καὶ τὰ παιδία, ἐπιπίνοντες τοῦ οἴνου,
ἐστεφανωμένοι καὶ ὑμνοῦντες τοὺς θεούς, ἡδέως ξυν-
όντες ἀλλήλοις, οὐχ ὑπὲρ τὴν οὐσίαν | ποιούμενοι τοὺς C
παῖδας, εὐλαβούμενοι πενίαν ἢ πόλεμον; **XIII.** Καὶ ὁ
Γλαύκων ὑπολαβών, Ἄνευ ὄψου, ἔφη, ὡς ἔοικας, ποι-
εῖς τοὺς ἄνδρας ἑστιωμένους. Ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγώ, λέ-
γεις. ἐπελαθόμην, ὅτι καὶ ὄψον ἕξουσιν· ἅλας τε δῆ-
λον ὅτι καὶ ἐλάας καὶ τυρόν, καὶ βολβοὺς καὶ λάχανα,
οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς ἑψήματα, ἑψήσονται. καὶ τραγήματά
που παραθήσομεν αὐτοῖς τῶν τε σύκων καὶ ἐρεβίν-
θων καὶ κυάμων, καὶ μύρτα καὶ φηγοὺς σποδιοῦσι | D
πρὸς τὸ πῦρ, μετρίως ὑποπίνοντες. καὶ οὕτω διάγον-
τες τὸν βίον ἐν εἰρήνῃ μετὰ ὑγιείας, ὡς εἰκός, γηραιοὶ
τελευτῶντες ἄλλον τοιοῦτον βίον τοῖς ἐκγόνοις παρα-
δώσουσιν. Καὶ ὅς, Εἰ δὲ ὑῶν πόλιν, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, κατεσκεύαζες, τί ἂν αὐτὰς ἄλλο ἢ ταῦτα ἐχόρτα-
ζες; Ἀλλὰ πῶς χρή, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων; Ἅπερ νο-
μίζεται, ἔφη· ἐπί τε κλινῶν κατακεῖσθαι, οἶμαι, τοὺς
μέλλοντας μὴ ταλαιπωρεῖσθαι, καὶ ἀπὸ τραπεζῶν | E
δειπνεῖν καὶ ὄψα ἅπερ καὶ οἱ νῦν ἔχουσι, καὶ τραγή-
ματα. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· μανθάνω. οὐ πόλιν, ὡς ἔοικε,
σκοποῦμεν μόνον ὅπως γίγνεται, ἀλλὰ καὶ τρυφῶσαν
πόλιν. ἴσως οὖν οὐδὲ κακῶς ἔχει· σκοποῦντες γὰρ καὶ
τοιαύτην τάχ' ἂν κατίδοιμεν τήν τε δικαιοσύνην καὶ
ἀδικίαν ὅπῃ ποτὲ ταῖς πόλεσιν ἐμφύονται. ἡ μὲν οὖν
ἀληθινὴ πόλις δοκεῖ μοι εἶναι ἣν διεληλύθαμεν, ὥςπερ
ὑγιής τις· εἰ δ' αὖ βούλεσθε καὶ φλεγμαίνουσαν πόλιν
θεωρήσωμεν, οὐδὲν ἀποκωλύει. ταῦτα γὰρ δή τισιν, 373
ὡς δοκεῖ, * οὐκ ἐξαρκέσει, οὐδ' αὕτη ἡ δίαιτα, ἀλλὰ
κλῖναί τε προςέσονται καὶ τράπεζαι καὶ τἆλλα σκεύη,
καὶ ὄψα δὴ καὶ μύρα καὶ θυμιάματα καὶ ἑταῖραι καὶ

πέμματα, ἕκαστα τούτων παντοδαπά. καὶ δὴ καὶ ἃ
τὸ πρῶτον ἐλέγομεν οὐκέτι τὰ ἀναγκαῖα θετέον, οἰ-
κίας τε καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα, ἀλλὰ τήν τε ζω-
γραφίαν κινητέον καὶ τὴν ποικιλίαν, καὶ χρυσὸν καὶ
ἐλέφαντα καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα κτητέον. ἦ γάρ; Ναί,
B ˈ ἔφη. **XIV.** Οὐκοῦν μείζονά τε αὖ τὴν πόλιν δεῖ
ποιεῖν, ἐκείνη γὰρ ἡ ὑγιεινὴ οὐκέτι ἱκανή, ἀλλ᾽ ἤδη
ὄγκου ἐμπληστέα καὶ πλήθους, ἃ οὐκέτι τοῦ ἀναγ-
καίου ἕνεκά ἐστιν ἐν ταῖς πόλεσιν, οἷον οἵ τε θηρευ-
ταὶ πάντες, οἵ τε μιμηταί, πολλοὶ μὲν οἱ περὶ τὰ σχή-
ματά τε καὶ χρώματα, πολλοὶ δὲ οἱ περὶ μουσικήν,
ποιηταί τε καὶ τούτων ὑπηρέται, ῥαψῳδοί, ὑποκριταί,
χορευταί, ἐργολάβοι, σκευῶν τε παντοδαπῶν δημιουρ-
C γοί, τῶν τε ˈ ἄλλων καὶ τῶν περὶ τὸν γυναικεῖον κό-
σμον. καὶ δὴ καὶ διακόνων πλειόνων δεησόμεθα· ἢ οὐ
δοκεῖ δεήσειν παιδαγωγῶν, τιτθῶν, τροφῶν, κομμω-
τριῶν, κουρέων, καὶ αὖ ὀψοποιῶν τε καὶ μαγείρων;
ἔτι δὲ καὶ συβωτῶν προσδεησόμεθα. τοῦτο γὰρ ἡμῖν
ἐν τῇ προτέρᾳ πόλει οὐκ ἐνῆν· ἔδει γὰρ οὐδέν· ἐν δὲ
ταύτῃ καὶ τούτου προσδεήσει. δεήσει δὲ καὶ τῶν ἄλ-
λων βοσκημάτων παμπόλλων, εἴ τις αὐτὰ ἔδεται. ἦ
D γάρ; Πῶς γὰρ οὔ; ˈ Οὐκοῦν καὶ ἰατρῶν ἐν χρείαις
ἐσόμεθα πολὺ μᾶλλον οὕτω διαιτώμενοι ἢ ὡς τὸ πρό-
τερον; Πολύ γε. Καὶ ἡ χώρα που ἡ τότε ἱκανὴ τρέ-
φειν τοὺς τότε σμικρὰ δὴ ἐξ ἱκανῆς ἔσται. ἢ πῶς λέ-
γομεν; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τῆς τῶν πλησίον χώρας
ἡμῖν ἀποτμητέον, εἰ μέλλομεν ἱκανὴν ἕξειν νέμειν τε
καὶ ἀροῦν, καὶ ἐκείνοις αὖ τῆς ἡμετέρας, ἐὰν καὶ ἐκεῖ-
νοι ἀφῶσιν αὑτοὺς ἐπὶ χρημάτων κτῆσιν ἄπειρον,
E ὑπερβάντες τὸν τῶν ἀναγκαίων ˈ ὅρον; Πολλὴ ἀνάγκη,
ἔφη, ὦ Σώκρατες. Πολεμήσομεν δὴ τὸ μετὰ τοῦτο,
ὦ Γλαύκων; ἢ πῶς ἔσται; Οὕτως, ἔφη. Καὶ μηδέν γέ
πω λέγωμεν, ἦν δ᾽ ἐγώ, μήτ᾽ εἴ τι κακὸν μήτ᾽ εἴ τι
ἀγαθὸν ὁ πόλεμος ἐργάζεται, ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον,
ὅτι πολέμου αὖ γένεσιν ηὑρήκαμεν, ἐξ ὧν μάλιστα ταῖς
πόλεσι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ κακὰ γίγνεται, ὅταν γί-
γνηται. Πάνυ μὲν οὖν. Ἔτι δή, ὦ φίλε, μείζονος
374 τῆς πόλεως δεῖ οὔτι σμικρῷ, ἀλλ᾽ ὅλῳ στρατοπέδῳ, *
ὃ ἐξελθὸν ὑπὲρ τῆς οὐσίας ἁπάσης καὶ ὑπὲρ ὧν νῦν
δὴ ἐλέγομεν διαμαχεῖται τοῖς ἐπιοῦσιν. Τί δαί; ἦ δ᾽
ὅς· αὐτοὶ οὐχ ἱκανοί; Οὔκ, εἰ σύ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ
ἡμεῖς ἅπαντες ὡμολογήσαμεν καλῶς, ἡνίκα ἐπλάττομεν
τὴν πόλιν· ὡμολογοῦμεν δέ που, εἰ μέμνησαι, ἀδύνα-
τον ἕνα πολλὰς καλῶς ἐργάζεσθαι τέχνας. Ἀληθῆ
λέγεις, ἔφη. Τί οὖν; ἦν δ᾽ ἐγώ· ἡ περὶ τὸν πόλεμον
B ˈ ἀγωνία οὐ τεχνικὴ δοκεῖ εἶναι; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἦ
οὖν τι σκυτικῆς δεῖ μᾶλλον κήδεσθαι ἢ πολεμικῆς;
Οὐδαμῶς. Ἀλλ᾽ ἄρα τὸν μὲν σκυτοτόμον διεκωλύομεν
μήτε γεωργὸν ἐπιχειρεῖν εἶναι ἅμα μήτε ὑφάντην μήτε
οἰκοδόμον, ἵνα δὴ ἡμῖν τὸ τῆς σκυτικῆς ἔργον καλῶς
γίγνοιτο, καὶ τῶν ἄλλων ἑνὶ ἑκάστῳ ὡσαύτως ἓν ἀπε-
δίδομεν, πρὸς ὃ πεφύκει ἕκαστος καὶ ἐφ᾽ ᾧ ἔμελλε τῶν
C ἄλλων σχολὴν ἄγων ˈ διὰ βίου αὐτὸ ἐργαζόμενος οὐ
παριεὶς τοὺς καιροὺς καλῶς ἀπεργάζεσθαι· τὰ δὲ δὴ
περὶ τὸν πόλεμον πότερον οὐ περὶ πλείστου ἐστὶν εὖ
ἀπεργασθέντα; ἢ οὕτω ῥᾴδιον, ὥστε καὶ γεωργῶν τις
ἅμα πολεμικὸς ἔσται καὶ σκυτοτομῶν καὶ ἄλλην τέ-
χνην ἡντινοῦν ἐργαζόμενος, πεττευτικὸς δὲ ἢ κυβευτι-
κὸς ἱκανῶς οὐδ᾽ ἂν εἷς γένοιτο μὴ αὐτὸ τοῦτο ἐκ παι-
δὸς ἐπιτηδεύων, ἀλλὰ παρέργῳ χρώμενος; καὶ ἀσπίδα
μὲν λαβὼν ˈ ἤ τι ἄλλο τῶν πολεμικῶν ὅπλων τε καὶ D
ὀργάνων αὐθημερὸν ὁπλιτικῆς ἤ τινος ἄλλης μάχης
τῶν κατὰ πόλεμον ἱκανὸς ἔσται ἀγωνιστής, τῶν δὲ
ἄλλων ὀργάνων οὐδὲν οὐδένα δημιουργὸν οὐδὲ ἀθλη-
τὴν ληφθὲν ποιήσει, οὐδ᾽ ἔσται χρήσιμον τῷ μήτε τὴν
ἐπιστήμην ἑκάστου λαβόντι μήτε τὴν μελέτην ἱκανὴν
παρασχομένῳ; Πολλοῦ γὰρ ἄν, ἦ δ᾽ ὅς, τὰ ὄργανα ἦν
ἄξια. **XV.** Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅσῳ μέγιστον τὸ τῶν
φυλάκων ˈ ἔργον, τοσούτῳ σχολῆς τε τῶν ἄλλων πλεί- E
στης ἂν εἴη καὶ αὖ τέχνης τε καὶ ἐπιμελείας μεγίστης
δεόμενον. Οἶμαι ἔγωγε, ἦ δ᾽ ὅς. Ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ
φύσεως ἐπιτηδείας εἰς αὐτὸ τὸ ἐπιτήδευμα; Πῶς δ᾽
οὔ; Ἡμέτερον δὴ ἔργον ἂν εἴη, ὡς ἔοικεν, εἴπερ οἷοί
τ᾽ ἐσμέν, ἐκλέξασθαι, τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτή-
δειαι εἰς πόλεως φυλακήν. Ἡμέτερον μέντοι. Μὰ
Δία, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὐκ ἄρα φαῦλον πρᾶγμα ἠράμεθα·
ὅμως δὲ οὐκ ἀποδειλιατέον, ὅσον γ᾽ ἂν δύναμις παρεί-
κῃ. * Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οἴει οὖν τι, ἦν δ᾽ ἐγώ, δια- 375
φέρειν φύσιν γενναίου σκύλακος εἰς φυλακὴν νεανίσκου
εὐγενοῦς; Τὸ ποῖον λέγεις; Οἷον ὀξύν τέ που δεῖ αὐ-
τοῖν ἑκάτερον εἶναι πρὸς αἴσθησιν καὶ ἐλαφρὸν πρὸς
τὸ αἰσθανόμενον διωκάθειν, καὶ ἰσχυρὸν αὖ, ἐὰν δέῃ
ἑλόντα διαμάχεσθαι. Δεῖ γὰρ οὖν, ἔφη, πάντων τού-
των. Καὶ μὴν ἀνδρεῖόν γε, εἴπερ εὖ μαχεῖται. Πῶς
δ᾽ οὔ; Ἀνδρεῖος δὲ εἶναι ἆρα ἐθελήσει ὁ μὴ θυμοειδὴς
εἴτε ἵππος εἴτε κύων ἢ ἄλλο ὁτιοῦν ζῷον; ἢ ˈ οὐκ ἐν- B
νενόηκας, ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμός, οὗ πα-
ρόντος ψυχὴ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τέ ἐστι καὶ
ἀήττητος; Ἐννενόηκα. Τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σώματος
οἷον δεῖ τὸν φύλακα εἶναι, δῆλα. Ναί. Καὶ μὴν καὶ
τὰ τῆς ψυχῆς, ὅτι γε θυμοειδῆ. Καὶ τοῦτο. Πῶς
οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Γλαύκων, οὐκ ἄγριοι ἀλλήλοις ἔσον-
ται καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ὄντες τοιοῦτοι τὰς φύ-
σεις; Μὰ Δία, ἦ δ᾽ ὅς, οὐ ῥᾳδίως. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ
γε πρὸς μὲν ˈ τοὺς οἰκείους πρᾴους αὐτοὺς εἶναι, πρὸς C
δὲ τοὺς πολεμίους χαλεπούς. εἰ δὲ μή, οὐ περιμενοῦ-
σιν ἄλλους σφᾶς διολέσαι, ἀλλ᾽ αὐτοὶ φθήσονται αὐτὸ
δράσαντες. Ἀληθῆ, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ποιή-
σομεν; πόθεν ἅμα πρᾷον καὶ μεγαλόθυμον ἦθος εὑ-
ρήσομεν; ἐναντία γάρ που θυμοειδεῖ πραεῖα φύσις.
Φαίνεται. Ἀλλὰ μέντοι τούτων ὁποτέρου ἂν στέρηται,
φύλαξ ἀγαθὸς οὐ μὴ γένηται. ταῦτα δὲ ἀδυνάτοις
ἔοικε, καὶ οὕτω δὴ ˈ ξυμβαίνει ἀγαθὸν φύλακα ἀδύ- D
νατον γενέσθαι. Κινδυνεύει, ἔφη. Καὶ ἐγὼ ἀπορή-
σας τε καὶ ἐπισκεψάμενος τὰ ἔμπροσθεν, Δικαίως γε,
ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ φίλε, ἀποροῦμεν· ἧς γὰρ προὐθέμεθα
εἰκόνος ἀπελείφθημεν. Πῶς λέγεις; Οὐκ ἐνοήσαμεν,
ὅτι εἰσὶν ἄρα φύσεις, οἵας ἡμεῖς οὐκ ᾠήθημεν, ἔχου-
σαι τἀναντία ταῦτα. Ποῦ δή; Ἴδοι μὲν ἄν τις καὶ
ἐν ἄλλοις ζῴοις, οὐ μέντ᾽ ἂν ἥκιστα ἐν ᾧ ἡμεῖς παρε-
βάλλομεν τῷ φύλακι. ˈ οἶσθα γάρ που τῶν γενναίων E
κυνῶν ὅτι τοῦτο φύσει αὐτῶν τὸ ἦθος, πρὸς μὲν τοὺς
συνήθεις τε καὶ γνωρίμους ὡς οἷόν τε πρᾳοτάτους εἶ-
ναι, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνῶτας τοὐναντίον. Οἶδα μέντοι.
Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, δυνατόν, καὶ οὐ παρὰ φύ-
σιν ζητοῦμεν τοιοῦτον εἶναι τὸν φύλακα. Οὐκ ἔοικεν.
XVI. Ἆρ᾽ οὖν σοι δοκεῖ ἔτι τοῦδε προσδεῖσθαι ὁ φυ-
λακικὸς ἐσόμενος, πρὸς τῷ θυμοειδεῖ ἔτι προσγενέ-

376 σθαι φιλόσοφος τὴν φύσιν; Πῶς δή; ἔφη· οὐ γὰρ *
ἐννοῶ. Καὶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐν τοῖς κυσὶ κατόψει,
ὃ καὶ ἄξιον θαυμάσαι τοῦ θηρίου. Τὸ ποῖον; Ὃν
μὲν ἂν ἴδῃ ἀγνῶτα, χαλεπαίνει, οὐδὲν δὴ κακὸν προ-
πεπονθώς· ὃν δ' ἂν γνώριμον, ἀσπάζεται, κἂν μηδὲν
πώποτε ὑπ' αὐτοῦ ἀγαθὸν πεπόνθῃ. ἢ οὔπω τοῦτο
ἐθαύμασας; Οὐ πάνυ, ἔφη, μέχρι τούτου προσέσχον
τὸν νοῦν· ὅτι δέ που δρᾷ ταῦτα, δῆλον. Ἀλλὰ μὴν
B κομψόν γε φαίνεται τὸ πάθος αὐτοῦ τῆς φύσεως | καὶ
ὡς ἀληθῶς φιλόσοφον. Πῇ δή; Ἧι, ἦν δ' ἐγώ, ὄψιν
οὐδενὶ ἄλλῳ φίλην καὶ ἐχθρὰν διακρίνει ἢ τῷ τὴν μὲν
καταμαθεῖν, τὴν δὲ ἀγνοῆσαι. καίτοι πῶς οὐκ ἂν φι-
λομαθὲς εἴη συνέσει τε καὶ ἀγνοίᾳ ὁριζόμενον τό τε
οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς, ὅπως οὔ.
Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον ἐγώ, τό γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσο-
φον ταὐτόν; Ταὐτὸν γάρ, ἔφη. Οὐκοῦν θαῤῥοῦντες
τιθῶμεν καὶ ἐν ἀνθρώπῳ, εἰ μέλλει πρὸς τοὺς οἰ-
C κείους καὶ γνωρίμους | πρᾷός τις ἔσεσθαι, φύσει φι-
λόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν εἶναι; Τιθῶμεν,
ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ταχὺς καὶ
ἰσχυρὸς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς κἀγα-
θὸς ἔσεσθαι φύλαξ πόλεως; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.
Οὗτος μὲν δὴ ἂν οὕτως ὑπάρχοι. θρέψονται δὲ δὴ
ἡμῖν οὗτοι καὶ παιδευθήσονται τίνα τρόπον; καὶ ἆρά
D τι προὔργου ἡμῖν ἐστιν αὐτὸ σκοποῦσι | πρὸς τὸ κα-
τιδεῖν οὗπερ ἕνεκα πάντα σκοποῦμεν, δικαιοσύνην τε
καὶ ἀδικίαν τίνα τρόπον ἐν πόλει γίγνεται; ἵνα μὴ
ἐῶμεν ἱκανὸν λόγον ἢ συχνὸν διεξίωμεν. Καὶ ὁ τοῦ
Γλαύκωνος ἀδελφός· Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ἔγωγε προσ-
δοκῶ προὔργου εἶναι εἰς τοῦτο ταύτην τὴν σκέψιν.
Μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Ἀδείμαντε, οὐκ ἄρα ἀφε-
τέον, οὐδ' εἰ μακροτέρα τυγχάνει οὖσα. Οὐ γὰρ οὖν.
Ἴθι οὖν, ὥσπερ ἐν μύθῳ μυθολογοῦντές τε καὶ σχο-
E λὴν ἄγοντες λόγῳ παιδεύωμεν | τοὺς ἄνδρας. Ἀλλὰ
χρή. XVII. Τίς οὖν ἡ παιδεία; ἢ χαλεπὸν εὑρεῖν βελ-
τίω τῆς ὑπὸ τοῦ πολλοῦ χρόνου εὑρημένης; ἔστι δέ
που ἡ μὲν ἐπὶ σώμασι γυμναστική, ἡ δ' ἐπὶ ψυχῇ
μουσική. Ἔστι γάρ. Ἆρ' οὖν οὐ μουσικῇ πρότερον
ἀρξόμεθα παιδεύοντες ἢ γυμναστικῇ; Πῶς δ' οὔ;
Μουσικῆς δ', εἶπον, τίθης λόγους, ἢ οὔ; Ἔγωγε.
Λόγων δὲ διττὸν εἶδος, τὸ μὲν ἀληθές, ψεῦδος δ' ἕτε-
377 ρον; Ναί. Παιδευτέον δ' * ἐν ἀμφοτέροις, πρότερον
δ' ἐν τοῖς ψευδέσιν; Οὐ μανθάνω, ἔφη, πῶς λέγεις.
Οὐ μανθάνεις, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι πρῶτον τοῖς παιδίοις
μύθους λέγομεν; τοῦτο δέ που, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν,
ψεῦδος, ἔνι δὲ καὶ ἀληθῆ. πρότερον δὲ μύθοις πρὸς
τὰ παιδία ἢ γυμνασίοις χρώμεθα. Ἔστι ταῦτα. Τοῦ-
το δὴ ἔλεγον, ὅτι μουσικῆς πρότερον ἁπτέον ἢ γυμνα-
στικῆς. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν οἶσθ' ὅτι ἀρχὴ παν-
B τὸς ἔργου μέγιστον, ἄλλως τε καὶ νέῳ καὶ ἁπαλῷ |
ὁτῳοῦν; μάλιστα γὰρ δὴ τότε πλάττεται καὶ ἐνδύεται
τύπος, ὃν ἄν τις βούληται ἐνσημήνασθαι ἑκάστῳ. Κο-
μιδῇ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ῥᾳδίως οὕτω παρήσομεν τοὺς
ἐπιτυχόντας ὑπὸ τῶν ἐπιτυχόντων μύθους πλασθέντας
ἀκούειν τοὺς παῖδας καὶ λαμβάνειν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ ἐναντίας δόξας ἐκείναις, ἅς, ἐπειδὰν τε-
λεωθῶσιν, ἔχειν οἰησόμεθα δεῖν αὐτούς; Οὐδ' ὁπωσ-
τιοῦν παρήσομεν. Πρῶτον δὴ ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἐπι-
C στατητέον τοῖς μυθοποιοῖς, καὶ ὃν μὲν ἂν | καλὸν
ποιήσωσιν, ἐγκριτέον, ὃν δ' ἂν μή, ἀποκριτέον. τοὺς
δ' ἐγκριθέντας πείσομεν τὰς τροφούς τε καὶ μητέρας
λέγειν τοῖς παισί, καὶ πλάττειν τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῖς
μύθοις πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ σώματα ταῖς χερσίν. ὧν δὲ
νῦν λέγουσι τοὺς πολλοὺς ἐκβλητέον. Ποίους δή; ἔφη.
Ἐν τοῖς μείζοσιν, ἦν δ' ἐγώ, μύθοις ὀψόμεθα καὶ
τοὺς ἐλάττους. δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι καὶ
ταὐτὸν δύνασθαι τούς τε μείζους καὶ | τοὺς ἐλάττους. D
ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγ', ἔφη· ἀλλ' οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς
μείζους τίνας λέγεις. Οὓς Ἡσίοδός τε, εἶπον, καὶ
Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. οὗτοι γάρ
που μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἔλε-
γόν τε καὶ λέγουσιν. Ποίους δή, ἦ δ' ὅς, καὶ τί αὐ-
τῶν μεμφόμενος λέγεις; Ὅπερ, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ καὶ
πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις
μὴ καλῶς ψεύδηται. | Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τις κα- E
κῶς τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων οἷοί εἰσιν, ὥσ-
περ γραφεὺς μηδὲν ἐοικότα γράφων οἷς ἂν ὅμοια βου-
ληθῇ γράψαι. Καὶ γάρ, ἔφη, ὀρθῶς ἔχει τά γε τοι-
αῦτα μέμφεσθαι. ἀλλὰ πῶς δὴ λέγομεν καὶ ποῖα;
Πρῶτον μέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν με-
γίστων ψεῦδος, ὃ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐ-
ρανός τε εἰργάσατο ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ
τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν. τὰ δὲ δὴ * τοῦ 378
Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέος, οὐδ' ἂν εἰ ἦν
ἀληθῆ, ᾤμην δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρο-
νάς τε καὶ νέους, ἀλλὰ μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι, εἰ δὲ
ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι' ἀποῤῥήτων ἀκούειν ὡς ὀλιγί-
στους, θυσαμένους οὐ χοῖρον, ἀλλά τι μέγα καὶ ἄπο-
ρον θῦμα, ὅπως ὅ τι ἐλαχίστοις συνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ
γάρ, ἦ δ' ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ οὐ λε-
κτέοι γ', ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε, | ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. B
οὐδὲ λεκτέον νέῳ ἀκούοντι, ὡς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα οὐ-
δὲν ἂν θαυμαστὸν ποιοῖ, οὐδ' αὖ ἀδικοῦντα πατέρα
κολάζων παντὶ τρόπῳ, ἀλλὰ δρῴη ἂν ὅπερ θεῶν οἱ
πρῶτοί τε καὶ μέγιστοι. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς,
οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι λέγειν. Οὐδέ γε,
ἦν δ' ἐγώ, τὸ παράπαν ὡς θεοὶ θεοῖς πολεμοῦσί τε
καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ μάχονται — οὐδὲ γὰρ ἀληθῆ
— | εἴ γε δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν φυλάξειν C
αἴσχιστον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι,
πολλοῦ δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς καὶ
ποικιλτέον, καὶ ἄλλας ἔχθρας πολλὰς καὶ παντοδαπὰς
θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους
αὐτῶν· ἀλλ' εἴ πως μέλλομεν πείσειν, ὡς οὐδεὶς πώ-
ποτε πολίτης ἕτερος ἑτέρῳ ἀπήχθετο οὐδ' ἔστι τοῦτο
ὅσιον, τοιαῦτα λεκτέα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς | D
καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ καὶ πρεσβυτέροις γιγνομένοις,
καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον λογοποι-
εῖν. Ἥρας δὲ δεσμοὺς ὑπὸ υἱέος καὶ Ἡφαίστου ῥί-
ψεις ὑπὸ πατρός, μέλλοντος τῇ μητρὶ τυπτομένῃ ἀμύ-
νειν, καὶ θεομαχίας, ὅσας Ὅμηρος πεποίηκεν, οὐ πα-
ραδεκτέον εἰς τὴν πόλιν, οὔτ' ἐν ὑπονοίαις πεποιημέ-
νας οὔτε ἄνευ ὑπονοιῶν. ὁ γὰρ νέος οὐχ οἷός τε κρί-
νειν ὅ τί τε ὑπόνοια καὶ ὃ μή, ἀλλ' ἃ ἂν τηλικοῦτος
ὢν λάβῃ ἐν ταῖς δόξαις, δυσέκνιπτά | τε καὶ ἀμετά- E
στατα φιλεῖ γίγνεσθαι. ὧν δὴ ἴσως ἕνεκα περὶ παν-
τὸς ποιητέον ἃ πρῶτα ἀκούουσιν ὅ τι κάλλιστα μεμυ-
θολογημένα πρὸς ἀρετὴν ἀκούειν. XVIII. Ἔχει γάρ,

ἔφη, λόγον. ἀλλ' εἴ τις αὖ καὶ ταῦτα ἐρωτῴη ἡμᾶς,
ταῦτα ἅττα ἐστὶ καὶ τίνες οἱ μῦθοι, τίνας ἂν φαῖμεν;
Καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ Ἀδείμαντε, οὐκ ἐσμὲν ποιηταὶ ἐγώ
379 τε καὶ σὺ ἐν τῷ παρόντι, * ἀλλ' οἰκισταὶ πόλεως. οἰ-
κισταῖς δὲ τοὺς μὲν τύπους προςήκει εἰδέναι ἐν οἷς δεῖ
μυθολογεῖν τοὺς ποιητάς, παρ' οὓς ἐὰν ποιῶσιν οὐκ
ἐπιτρεπτέον, οὐ μὴν αὐτοῖς γε ποιητέον μύθους. Ὀρ-
θῶς, ἔφη· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο, οἱ τύποι περὶ θεολο-
γίας τίνες ἂν εἶεν; Τοιοίδε πού τινες, ἦν δ' ἐγώ· οἷος
τυγχάνει ὁ θεὸς ὤν, ἀεὶ δήπου ἀποδοτέον, ἐάν τέ τις
αὐτὸν ἐν ἔπεσι ποιῇ ἐάν τε ἐν μέλεσιν ἐάν τε ἐν τρα-
γῳδίᾳ. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ὅ γε θεὸς τῷ ὄν-
B τι | τε καὶ λεκτέον οὕτως; Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐδέν γε
τῶν ἀγαθῶν βλαβερόν. ἦ γάρ; Οὔ μοι δοκεῖ. Ἆρ'
οὖν ὃ μὴ βλαβερὸν βλάπτει; Οὐδαμῶς. Ὃ δὲ μὴ βλά-
πτει κακόν τι ποιεῖ; Οὐδὲ τοῦτο. Ὃ δέ γε μηδὲν κα-
κὸν ποιεῖ οὐδ' ἄν τινος εἴη κακοῦ αἴτιον; Πῶς γάρ;
Τί δέ; ὠφέλιμον τὸ ἀγαθόν; Ναί. Αἴτιον ἄρα εὐ-
πραγίας; Ναί. Οὐκ ἄρα πάντων γε αἴτιον τὸ ἀγα-
θόν, ἀλλὰ τῶν μὲν εὖ ἐχόντων αἴτιον, τῶν δὲ κακῶν
C ἀναίτιον. Παντελῶς | γε, ἔφη. Οὐδ' ἄρα, ἦν δ' ἐγώ,
ὁ θεός, ἐπειδὴ ἀγαθός, πάντων ἂν εἴη αἴτιος, ὡς οἱ
πολλοὶ λέγουσιν, ἀλλ' ὀλίγων μὲν τοῖς ἀνθρώποις αἴ-
τιος, πολλῶν δὲ ἀναίτιος· πολὺ γὰρ ἐλάττω τἀγαθὰ
τῶν κακῶν ἡμῖν. καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν οὐδένα ἄλλον
αἰτιατέον, τῶν δὲ κακῶν ἄλλ' ἄττα δεῖ ζητεῖν τὰ αἴ-
τια, ἀλλ' οὐ τὸν θεόν. Ἀληθέστατα, ἔφη, δοκεῖς μοι
λέγειν. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἀποδεκτέον οὔτε Ὁμήρου
D οὔτ' ἄλλου ποιητοῦ ταύτην | τὴν ἁμαρτίαν περὶ τοὺς
θεοὺς ἀνοήτως ἁμαρτάνοντος καὶ λέγοντος, ὡς δοιοὶ
πίθοι

κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὃ δειλῶν·

καὶ ᾧ μὲν ἂν μίξας ὁ Ζεὺς δῷ ἀμφοτέρων,

ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.

ᾧ δ' ἂν μή, ἀλλ' ἄκρατα τὰ ἕτερα, τὸν δὲ

κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει·

E | οὐδ' ὡς ταμίας ἡμῖν Ζεὺς

ἀγαθῶν τε κακῶν τε τέτυκται.

XIX. Τὴν δὲ τῶν ὅρκων καὶ σπονδῶν σύγχυσιν, ἣν ὁ
Πάνδαρος συνέχεεν, ἐάν τις φῇ δι' Ἀθηνᾶς τε καὶ
Διὸς γεγονέναι, οὐκ ἐπαινεσόμεθα· οὐδὲ θεῶν ἔριν τε
380 καὶ κρίσιν * διὰ Θέμιτός τε καὶ Διός· οὐδ' αὖ, ὡς
Αἰσχύλος λέγει, ἐατέον ἀκούειν τοὺς νέους, ὅτι

θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

ἀλλ' ἐάν τις ποιῇ ἐν οἷς ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα ἔνεστι, τὰ
τῆς Νιόβης πάθη ἢ τὰ Πελοπιδῶν ἢ τὰ Τρωϊκὰ ἤ τι
ἄλλο τῶν τοιούτων, ἢ οὐ θεοῦ ἔργα ἐατέον αὐτὰ λέ-
γειν, ἢ εἰ θεοῦ, ἐξευρετέον αὐτοῖς σχεδὸν ὃν νῦν ἡμεῖς
λόγον ζητοῦμεν, καὶ λεκτέον, ὡς ὁ μὲν θεὸς δίκαιά τε
B καὶ ἀγαθὰ | εἰργάζετο, οἱ δὲ ὠνίναντο κολαζόμενοι·
ὡς δὲ ἄθλιοι μὲν οἱ δίκην διδόντες, ἦν δὲ δὴ ὁ δρῶν
ταῦτα θεός, οὐκ ἐατέον λέγειν τὸν ποιητήν. ἀλλ', εἰ
μὲν ὅτι ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν, ὡς ἄθλιοι οἱ
κακοί, διδόντες δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἐα-
τέον· κακῶν δὲ αἴτιον φάναι θεόν τινι γίγνεσθαι ἀγα-
θὸν ὄντα, διαμαχητέον παντὶ τρόπῳ μήτε τινὰ λέγειν
ταῦτα ἐν τῇ αὑτοῦ πόλει, εἰ μέλλει εὐνομήσεσθαι,
μήτε τινὰ ἀκούειν, μήτε νεώτερον | μήτε πρεσβύτερον, C
μήτε ἐν μέτρῳ μήτε ἄνευ μέτρου μυθολογοῦντα, ὡς
οὔτε ὅσια ἂν λεγόμενα, εἰ λέγοιτο, οὔτε ξύμφορα ἡμῖν
οὔτε ξύμφωνα αὐτὰ αὑτοῖς. Σύμψηφός σοί εἰμι, ἔφη,
τούτου τοῦ νόμου, καί μοι ἀρέσκει. Οὗτος μὲν τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, εἷς ἂν εἴη τῶν περὶ θεοὺς νόμων τε
καὶ τύπων, ἐν ᾧ δεήσει τούς τε λέγοντας λέγειν καὶ
τοὺς ποιοῦντας ποιεῖν, μὴ πάντων αἴτιον τὸν θεόν,
ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν. Καὶ μάλ', ἔφη, ἀποχρῇ. Τί δὲ
δὴ | ὁ δεύτερος ὅδε; ἆρα γόητα τὸν θεὸν οἴει εἶναι D
καὶ οἷον ἐξ ἐπιβουλῆς φαντάζεσθαι ἄλλοτε ἐν ἄλλαις
ἰδέαις, τοτὲ μὲν αὐτὸν γιγνόμενον καὶ ἀλλάττοντα τὸ
αὑτοῦ εἶδος εἰς πολλὰς μορφάς, τοτὲ δὲ ἡμᾶς ἀπα-
τῶντα καὶ ποιοῦντα περὶ αὑτοῦ τοιαῦτα δοκεῖν, ἢ
ἁπλοῦν τε εἶναι καὶ πάντων ἥκιστα τῆς ἑαυτοῦ ἰδέας
ἐκβαίνειν; Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γε οὕτως εἰπεῖν. Τί δὲ
τόδε; οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ τι ἐξίσταιτο τῆς αὑτοῦ ἰδέας,
ἢ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ μεθίστασθαι | ἢ ὑπ' ἄλλου; Ἀνάγ- E
κη. Οὐκοῦν ὑπὸ μὲν ἄλλου τὰ ἄριστα ἔχοντα ἥκιστα
ἀλλοιοῦταί τε καὶ κινεῖται; οἷον σῶμα ὑπὸ σιτίων τε
καὶ ποτῶν καὶ πόνων, καὶ πᾶν φυτὸν ὑπὸ εἱλήσεών τε
καὶ ἀνέμων καὶ τῶν τοιούτων παθημάτων, οὐ τὸ ὑγιέ-
στατον καὶ ἰσχυρότατον ἥκιστα * ἀλλοιοῦται; Πῶς δ' 381
οὔ; Ψυχὴν δὲ οὐ τὴν ἀνδρειοτάτην καὶ φρονιμωτάτην
ἥκιστ' ἄν τι ἔξωθεν πάθος ταράξειέ τε καὶ ἀλλοιώ-
σειεν; Ναί. Καὶ μήν που καὶ τά γε ξύνθετα πάντα
σκεύη τε καὶ οἰκοδομήματα καὶ ἀμφιέσματα κατὰ τὸν
αὐτὸν λόγον τὰ εὖ εἰργασμένα καὶ εὖ ἔχοντα ὑπὸ
χρόνου τε καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων ἥκιστα ἀλλοι-
οῦται. Ἔστι δὴ ταῦτα. Πᾶν δὴ τὸ καλῶς ἔχον ἢ
φύσει ἢ | τέχνῃ ἢ ἀμφοτέροις ἐλαχίστην μεταβολὴν B
ὑπ' ἄλλου ἐνδέχεται. Ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν ὁ θεός γε
καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει. Πῶς δ' οὔ;
Ταύτῃ μὲν δὴ ἥκιστα ἂν πολλὰς μορφὰς ἴσχοι ὁ θεός.
Ἥκιστα δῆτα. XX. Ἀλλ' ἆρα αὐτὸς αὑτὸν μεταβάλ-
λοι ἂν καὶ ἀλλοιοῖ; Δῆλον, ἔφη, ὅτι, εἴπερ ἀλλοιοῦ-
ται. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸ βέλτιόν τε καὶ κάλλιον με-
ταβάλλει ἑαυτὸν ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ τὸ αἴσχιον ἑαυ-
τοῦ; Ἀνάγκη, ἔφη, ἐπὶ τὸ χεῖρον, εἴπερ ἀλλοιοῦται· | C
οὐ γάρ που ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ
ἀρετῆς εἶναι. Ὀρθότατα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· καὶ οὕ-
τως ἔχοντος δοκεῖ ἄν τίς σοι, ὦ Ἀδείμαντε, ἑκὼν αὑ-
τὸν χείρω ποιεῖν ὁπῃοῦν ἢ θεῶν ἢ ἀνθρώπων; Ἀδύ-
νατον, ἔφη. Ἀδύνατον ἄρα, ἔφην, καὶ θεῷ ἐθέλειν
αὑτὸν ἀλλοιοῦν, ἀλλ', ὡς ἔοικε, κάλλιστος καὶ ἄριστος
ὢν εἰς τὸ δυνατὸν ἕκαστος αὐτῶν μένει ἀεὶ ἁπλῶς ἐν
τῇ αὑτοῦ μορφῇ. Ἅπασα, ἔφη, ἀνάγκη ἔμοιγε δοκεῖ.
Μηδεὶς ἄρα, | ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἄριστε, λεγέτω ἡμῖν τῶν D
ποιητῶν, ὡς

θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι,
παντοῖοι τελέθοντες ἐπιστρωφῶσι πόληας·

μηδὲ Πρωτέως καὶ Θέτιδος καταψευδέσθω μηδείς, μηδ'
ἐν τραγῳδίαις μηδ' ἐν τοῖς ἄλλοις ποιήμασιν εἰσαγέτω
Ἥραν ἠλλοιωμένην, ὡς ἱέρειαν ἀγείρουσαν Ἰνάχου
Ἀργείου ποταμοῦ παισὶ βιοδώροις· καὶ ἄλλα
| τοιαῦτα πολλὰ μὴ ἡμῖν ψευδέσθωσαν. μηδ' αὖ ὑπὸ E
τούτων ἀναπειθόμεναι αἱ μητέρες τὰ παιδία ἐκδειμα-

*τούντων, λέγουσαι τοὺς μύθους κακῶς, ὡς ἄρα θεοί
τινες περιέρχονται νύκτωρ πολλοῖς ξένοις καὶ παντο-
δαποῖς ἰνδαλλόμενοι, ἵνα μὴ ἅμα μὲν εἰς θεοὺς βλασ-
φημῶσιν, ἅμα δὲ τοὺς παῖδας ἀπεργάζωνται δειλοτέ-
ρους. Μὴ γάρ, ἔφη. Ἀλλ' ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοὶ
μὲν οἱ θεοὶ εἰσιν οἷοι μὴ μεταβάλλειν, ἡμῖν δὲ ποιοῦ-
σι δοκεῖν σφᾶς παντοδαποὺς φαίνεσθαι, ἐξαπατῶντες
καὶ γοητεύοντες; Ἴσως, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ· ψεύ-*
382 *δεσθαι * θεὸς ἐθέλοι ἂν ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ φάντασμα
προτείνων; Οὐκ οἶδα, ἦ δ' ὅς. Οὐκ οἶσθα, ἦν δ'
ἐγώ, ὅτι τό γε ὡς ἀληθῶς ψεῦδος, εἰ οἷόν τε τοῦτο
εἰπεῖν, πάντες θεοί τε καὶ ἄνθρωποι μισοῦσιν; Πῶς,
ἔφη, λέγεις; Οὕτως, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι τῷ κυριωτάτῳ που
ἑαυτῶν ψεύδεσθαι καὶ περὶ τὰ κυριώτατα οὐδεὶς ἑκὼν
ἐθέλει, ἀλλὰ πάντων μάλιστα φοβεῖται ἐκεῖ αὐτὸ κε-
κτῆσθαι. Οὐδὲ νῦν πω, ἦ δ' ὅς, μανθάνω. Οἴει γάρ*
B *τί με, ἔφην, ' σεμνὸν λέγειν· ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι τῇ ψυ-
χῇ περὶ τὰ ὄντα ψεύδεσθαί τε καὶ ἐψεῦσθαι καὶ
ἀμαθῆ εἶναι καὶ ἐνταῦθα ἔχειν τε καὶ κεκτῆσθαι τὸ
ψεῦδος πάντες ἥκιστ' ἂν δέξαιντο καὶ μισοῦσι μάλι-
στα αὐτὸ ἐν τῷ τοιούτῳ. Πολύ γε, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν
ὀρθότατά γ' ἄν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, τοῦτο ὡς ἀληθῶς
ψεῦδος καλοῖτο, ἡ ἐν τῇ ψυχῇ ἄγνοια ἡ τοῦ ἐψευσμέ-
νου· ἐπεὶ τό γε ἐν τοῖς λόγοις μίμημά τι τοῦ ἐν τῇ*
C *ψυχῇ ἐστὶ παθήματος καὶ ὕστερον γεγονὸς ' εἴδωλον,
οὐ πάνυ ἄκρατον ψεῦδος. ἢ οὐχ οὕτως; Πάνυ μὲν
οὖν.* **XXI.** *Τὸ μὲν δὴ τῷ ὄντι ψεῦδος οὐ μόνον ὑπὸ
θεῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων μισεῖται. Δοκεῖ μοι.
Τί δὲ δή; τὸ ἐν τοῖς λόγοις ψεῦδος πότε καὶ τῷ χρή-
σιμον, ὥστε μὴ ἄξιον εἶναι μίσους; ἆρ' οὐ πρός τε
τοὺς πολεμίους, καὶ τῶν καλουμένων φίλων ὅταν διὰ
μανίαν ἤ τινα ἄνοιαν κακόν τι ἐπιχειρῶσι πράττειν,
τότε ἀποτροπῆς ἕνεκα ὡς φάρμακον χρήσιμον γίγνε-*
D *ται; καὶ ἐν αἷς νῦν ' δὴ ἐλέγομεν ταῖς μυθολογίαις
διὰ τὸ μὴ εἰδέναι ὅπῃ τἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν παλαιῶν
ἀφομοιοῦντες τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος ὅ τι μάλιστα, οὕ-
τω χρήσιμον ποιοῦμεν; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχει.
Κατὰ τί δὴ οὖν τούτων τῷ θεῷ τὸ ψεῦδος χρήσιμον;
πότερον διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ παλαιὰ ἀφομοιῶν ἂν
ψεύδοιτο; Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη. Ποιητὴς μὲν
ἄρα ψευδὴς ἐν θεῷ οὐκ ἔνι. Οὔ μοι δοκεῖ. Ἀλλὰ
δεδιὼς τοὺς ἐχθροὺς ' ψεύδοιτο; Πολλοῦ γε δεῖ. Ἀλ-* E
*λὰ δι' οἰκείων ἄνοιαν ἢ μανίαν; Ἀλλ' οὐδείς, ἔφη, τῶν
ἀνοήτων καὶ μαινομένων θεοφιλής. Οὐκ ἄρα ἔστιν οὗ
ἕνεκα ἂν θεὸς ψεύδοιτο. Οὐκ ἔστιν. Πάντῃ ἄρα
ἀψευδὲς τὸ δαιμόνιόν τε καὶ τὸ θεῖον. Παντάπασι
μὲν οὖν, ἔφη. Κομιδῇ ἄρα ὁ θεὸς ἁπλοῦν καὶ ἀλη-
θὲς ἔν τε ἔργῳ καὶ ἐν λόγῳ, καὶ οὔτε αὐτὸς μεθίστα-
ται οὔτε ἄλλους ἐξαπατᾷ, οὔτε κατὰ φαντασίας οὔτε
κατὰ λόγους οὔτε κατὰ σημείων πομπάς, οὔθ' ὕπαρ
οὔτ' ὄναρ. * Οὕτως, ἔφη, ἔμοιγε καὶ αὐτῷ φαίνεται* 383
*σοῦ λέγοντος. Συγχωρεῖς ἄρα, ἔφην, τοῦτον δεύτε-
ρον τύπον εἶναι, ἐν ᾧ δεῖ περὶ θεῶν καὶ λέγειν καὶ
ποιεῖν, ὡς μήτε αὐτοὺς γόητας ὄντας τῷ μεταβάλ-
λειν ἑαυτοὺς μήτε ἡμᾶς ψεύδεσι παράγειν ἐν λόγῳ
ἢ ἐν ἔργῳ; Συγχωρῶ. Πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαι-
νοῦντες ἄλλα τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμεθα, τὴν τοῦ ἐνυ-
πνίου πομπὴν ὑπὸ Διὸς τῷ Ἀγαμέμνονι· οὐδὲ Αἰ-
σχύλου, ὅταν φῇ ἡ Θέτις τὸν Ἀπόλλω ἐν τοῖς αὑτῆς '* B
γάμοις ᾄδοντα

> *ἐνδατεῖσθαι τὰς ἑὰς εὐπαιδίας,*
> *νόσων τ' ἀπείρους καὶ μακραίωνας βίους.*
> *ξύμπαντά τ' εἰπὼν θεοφιλεῖς ἐμὰς τύχας*
> *παιῶν' ἐπευφήμησεν, εὐθυμῶν ἐμέ.*
> *κἀγὼ τὸ Φοίβου θεῖον ἀψευδὲς στόμα*
> *ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βρύον τέχνῃ.*
> *ὁ δ', αὐτὸς ὑμνῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ παρών,*
> *αὐτὸς τάδ' εἰπών, αὐτός ἐστιν ὁ κτανὼν*
> *τὸν παῖδα τὸν ἐμόν.*

' ὅταν τις τοιαῦτα λέγῃ περὶ θεῶν, χαλεπανοῦμέν τε C
*καὶ χορὸν οὐ δώσομεν, οὐδὲ τοὺς διδασκάλους ἐάσο-
μεν ἐπὶ παιδείᾳ χρῆσθαι τῶν νέων, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν
οἱ φύλακες θεοσεβεῖς τε καὶ θεῖοι γίγνεσθαι, καθ'
ὅσον ἀνθρώπῳ ἐπὶ πλεῖστον οἷόν τε. Παντάπασιν,
ἔφη, ἔγωγε τοὺς τύπους τούτους συγχωρῶ, καὶ ὡς νό-
μοις ἂν χρῴμην.*

Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

I. * *Τὰ μὲν δὴ περὶ θεούς, ἦν δ' ἐγώ, τοιαῦτ'*
ἄττα, ὡς ἔοικεν, ἀκουστέον τε καὶ οὐκ ἀκουστέον εὐ-
θὺς ἐκ παίδων τοῖς θεούς τε τιμήσουσι καὶ γονέας
τήν τε ἀλλήλων φιλίαν μὴ περὶ σμικροῦ ποιησομένοις.
Καὶ οἶμαί γ', ἔφη, ὀρθῶς ἡμῖν φαίνεσθαι. Τί δὲ δή;
εἰ μέλλουσιν εἶναι ἀνδρεῖοι, ἆρ' οὐ ταῦτά τε λεκτέον
καὶ οἷα αὐτοὺς ποιῆσαι ἥκιστα τὸν θάνατον δεδιέναι;
B *ἢ ἡγεῖ ǀ τινά ποτ' ἂν γενέσθαι ἀνδρεῖον ἔχοντα ἐν*
αὑτῷ τοῦτο τὸ δεῖμα; Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε.
Τί δέ; τὰν Ἅιδου ἡγούμενον εἶναί τε καὶ δεινὰ εἶναι
οἴει τινὰ θανάτου ἀδεᾶ ἔσεσθαι καὶ ἐν ταῖς μάχαις
αἱρήσεσθαι πρὸ ἥττης τε καὶ δουλείας θάνατον; Οὐ-
δαμῶς. Δεῖ δή, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς ἐπιστατεῖν καὶ περὶ
τούτων τῶν μύθων τοῖς ἐπιχειροῦσι λέγειν, καὶ δεῖ-
σθαι μὴ λοιδορεῖν ἁπλῶς οὕτως τὰ ἐν Ἅιδου, ἀλλὰ
C *μᾶλλον ἐπαινεῖν, ὡς οὔτ' ἀληθῆ ǀ λέγοντας οὔτ' ὠφέ-*
λιμα τοῖς μέλλουσι μαχίμοις ἔσεσθαι. Δεῖ μέντοι,
ἔφη. Ἐξαλείψομεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἀπὸ τοῦδε τοῦ
ἔπους ἀρξάμενοι πάντα τὰ τοιαῦτα,

βουλοίμην κ' ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ
ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη,
ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν·

καὶ τὸ

D ǀ *οἰκία δὲ θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φανείη*
σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ·

καὶ

ὢ πόποι, ἦ ῥά τις ἔστι καὶ εἰν Ἀΐδαο δόμοισι
ψυχὴ καὶ εἴδωλον, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν·

καὶ τὸ

οἴῳ πεπνῦσθαι, ταὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι·

καὶ

ψυχὴ δ' ἐκ ῥεθέων πταμένη Ἄϊδόσδε βεβήκει,
ὃν πότμον γοόωσα, λιποῦσ' ἀδροτῆτα καὶ ἥβην·

387 * *καὶ τὸ*

ψυχὴ δὲ κατὰ χθονός, ἠΰτε καπνός,
ᾤχετο τετριγυῖα·

καὶ

ὡς δ' ὅτε νυκτερίδες μυχῷ ἄντρου θεσπεσίοιο
τρίζουσαι ποτέονται, ἐπεί κέ τις ἀποπέσῃσιν
ὁρμαθοῦ ἐκ πέτρης, ἀνά τ' ἀλλήλῃσιν ἔχονται,
ὣς αἱ τετριγυῖαι ἅμ' ᾖεσαν.

ǀ *ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα παραιτησόμεθα Ὅμη-* B
ρόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς μὴ χαλεπαίνειν ἂν
διαγράφωμεν, οὐχ ὡς οὐ ποιητικὰ καὶ ἡδέα τοῖς πολ-
λοῖς ἀκούειν, ἀλλ' ὅσῳ ποιητικώτερα, τοσούτῳ ἧττον
ἀκουστέων παισὶ καὶ ἀνδράσιν, οὓς δεῖ ἐλευθέρους εἶ-
ναι, δουλείαν θανάτου μᾶλλον πεφοβημένους. Παντά-
πασι μὲν οὖν. II. *Οὐκοῦν ἔτι καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὀνό-*
ματα πάντα τὰ δεινά τε καὶ φοβερὰ ἀποβλητέα, Κω-
κυτούς τε καὶ Στύγας ǀ καὶ ἐνέρους καὶ ἀλίβαντας, καὶ C
ἄλλα ὅσα τούτου τοῦ τύπου ὀνομαζόμενα φρίττειν δὴ
ποιεῖ ὡς οἷόν τε πάντας τοὺς ἀκούοντας. καὶ ἴσως εὖ
ἔχει πρὸς ἄλλο τι· ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ τῶν φυλάκων φο-
βούμεθα, μὴ ἐκ τῆς τοιαύτης φρίκης θερμότεροι καὶ
μαλακώτεροι τοῦ δέοντος γένωνται ἡμῖν. Καὶ ὀρθῶς
γ', ἔφη, φοβούμεθα. Ἀφαιρετέα ἄρα; Ναί. Τὸν δὲ
ἐναντίον τύπον τούτοις λεκτέον τε καὶ ποιητέον; Δῆλα
δή. Καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἄρα ἐξαιρήσομεν ǀ καὶ τοὺς D
οἴκτους τοὺς τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν; Ἀνάγκη, ἔφη, εἴ-
περ καὶ τὰ πρότερα. Σκόπει δή, ἦν δ' ἐγώ, εἰ ὀρ-
θῶς ἐξαιρήσομεν ἢ οὔ. φαμὲν δὲ δή, ὅτι ὁ ἐπιεικὴς
ἀνὴρ τῷ ἐπιεικεῖ, οὗπερ καὶ ἑταῖρός ἐστι, τὸ τεθνάναι
οὐ δεινὸν ἡγήσεται. Φαμὲν γάρ. Οὐκ ἄρα ὑπέρ γ'
ἐκείνου ὡς δεινόν τι πεπονθότος ὀδύροιτ' ἄν. Οὐ
δῆτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε λέγομεν, ὡς ὁ τοιοῦτος
μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν καὶ δια-
φερόντως ǀ τῶν ἄλλων ἥκιστα ἑτέρου προσδεῖται. Ἀ- E
ληθῆ, ἔφη. Ἥκιστ' ἄρ' αὐτῷ δεινὸν στερηθῆναι υἱέος
ἢ ἀδελφοῦ ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων.
Ἥκιστα μέντοι. Ἥκιστ' ἄρα καὶ ὀδύρεσθαι, φέρειν δὲ ὡς
πρᾳότατα, ὅταν τις αὐτὸν τοιαύτη ξυμφορὰ καταλάβῃ.
Πολύ γε. Ὀρθῶς ἄρ' ἂν ἐξαιροῖμεν τοὺς θρήνους τῶν
ὀνομαστῶν ἀνδρῶν, γυναιξὶ δὲ ἀποδιδοῖμεν, καὶ οὐδὲ
*ταύταις σπουδαίαις, καὶ * ὅσοι κακοὶ τῶν ἀνδρῶν, ἵνα* 388
ἡμῖν δυσχεραίνωσιν ὅμοια τούτοις ποιεῖν, οὓς δή φα-
μεν ἐπὶ φυλακῇ τῆς χώρας τρέφειν. Ὀρθῶς, ἔφη.
Πάλιν δὴ Ὁμήρου τε δεησόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ποιη-
τῶν μὴ ποιεῖν Ἀχιλλέα θεᾶς παῖδα ἄλλοτ' ἐπὶ
πλευρᾶς κατακείμενον, ἄλλοτε δ' αὖτε ὕπτιον,
ἄλλοτε δὲ πρηνῆ, τοτὲ δ' ὀρθὸν ἀνστάντα
πλωΐζοντ' ἀλύοντ' ἐπὶ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο,
ǀ *μηδὲ ἀμφοτέρῃσι χερσὶν ἑλόντα κόνιν αἰθα-* B

λόεσσαν χευάμενον κὰκ κεφαλῆς, μηδὲ ἄλλα κλαίοντά τε καὶ ὀδυρόμενον ὅσα καὶ οἷα ἐκεῖνος ἐποίησε· μηδὲ Πρίαμον ἐγγὺς θεῶν γεγονότα λιτανεύοντά τε καὶ

κυλινδόμενον κατὰ κόπρον,
ἐξονομακλήδην ὀνομάζοντ' ἄνδρα ἕκαστον.

πολὺ δ' ἔτι τούτων μᾶλλον δεησόμεθα μήτοι θεούς γε ποιεῖν ὀδυρομένους καὶ λέγοντας

C ὤμοι ἐγὼ δειλή, ὤμοι δυσαριστοτόκεια.

εἰ δ' οὖν θεούς, μήτοι τόν γε μέγιστον τῶν θεῶν τολμῆσαι οὕτως ἀνομοίως μιμήσασθαι, ὥστε

ὢ πόποι, φάναι, ἦ φίλον ἄνδρα διωκόμενον περὶ ἄστυ
ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶμαι, ἐμὸν δ' ὀλοφύρεται ἦτορ·

καὶ

αἲ αἲ ἐγών, ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν
D μοῖρ' ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι.

III. εἰ γάρ, ὦ φίλε Ἀδείμαντε, τὰ τοιαῦτα ἡμῖν οἱ νέοι σπουδῇ ἀκούοιεν καὶ μὴ καταγελῷεν ὡς ἀναξίως λεγομένων, σχολῇ ἂν ἑαυτόν γέ τις ἄνθρωπον ὄντα ἀνάξιον ἡγήσαιτο τούτων καὶ ἐπιπλήξειεν, εἰ καὶ ἐπίοι αὐτῷ τοιοῦτον ἢ λέγειν ἢ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲν αἰσχυνόμενος οὐδὲ καρτερῶν πολλοὺς ἐπὶ σμικροῖσι παθήμασι
E θρήνους ἂν ᾄδοι καὶ ὀδυρμούς. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Δεῖ δέ γε οὔχ, ὡς ἄρτι ἡμῖν ὁ λόγος ἐσήμαινεν· ᾧ πειστέον, ἕως ἄν τις ἡμᾶς ἄλλῳ καλλίονι πείσῃ. Οὐ γὰρ οὖν δεῖ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ φιλογέλωτάς γε δεῖ εἶναι. σχεδὸν γὰρ ὅταν τις ἐφιῇ ἰσχυρῷ γέλωτι, ἰσχυρὰν καὶ μεταβολὴν ζητεῖ τὸ τοιοῦτον. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὔτε ἄρα ἀνθρώπους ἀξίους λόγου κρα-
389 τουμένους ὑπὸ γέλωτος ἄν τις ποιῇ, * ἀποδεκτέον, πολὺ δὲ ἧττον, ἐὰν θεούς. Πολὺ μέντοι, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν Ὁμήρου οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἀποδεξόμεθα περὶ θεῶν,

ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν,
ὡς ἴδον Ἥφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα.

οὐκ ἀποδεκτέον κατὰ τὸν σὸν λόγον. Εἰ σύ, ἔφη,
B βούλει ἐμὸν τιθέναι· οὐ γὰρ οὖν δὴ ἀποδεκτέον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλήθειάν γε περὶ πολλοῦ ποιητέον. εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι, καὶ τῷ ὄντι θεοῖσι μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει, δῆλον, ὅτι τό γε τοιοῦτον ἰατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον. Δῆλον, ἔφη. Τοῖς ἄρχουσι δὴ τῆς πόλεως, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, προσήκει ψεύδεσθαι ἢ πολεμίων ἢ πολιτῶν ἕνεκα ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πόλεως· τοῖς δὲ ἄλλοις πᾶσιν οὐχ ἁπτέον τοῦ τοιού-
C του, ἀλλὰ πρός γε δὴ τοὺς τοιούτους ἄρχοντας ἰδιώτῃ ψεύσασθαι ταὐτὸν καὶ μεῖζον ἁμάρτημα φήσομεν ἢ κάμνοντι πρὸς ἰατρὸν ἢ ἀσκοῦντι πρὸς παιδοτρίβην περὶ τῶν τοῦ αὑτοῦ σώματος παθημάτων μὴ τἀληθῆ λέγειν, ἢ πρὸς κυβερνήτην περὶ τῆς νεώς τε καὶ τῶν ναυτῶν μὴ τὰ ὄντα λέγοντι, ὅπως ἢ αὐτὸς ἤ τις τῶν ξυνναυτῶν πράξεως ἔχει. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἂν ἄρ'
D ἄλλον τινὰ λαμβάνῃ ψευδόμενον ἐν τῇ πόλει

τῶν οἳ δημιοεργοὶ ἔασι
μάντιν ἢ ἰητῆρα κακῶν ἢ τέκτονα δούρων,

κολάσει ὡς ἐπιτήδευμα εἰσάγοντα πόλεως ὥσπερ νεὼς ἀνατρεπτικόν τε καὶ ὀλέθριον. Ἐάν γε, ἦ δ' ὅς, ἐπί γε λόγῳ ἔργα τελῆται. Τί δαί; σωφροσύνης ἆρα οὐ δεήσει ἡμῖν τοῖς νεανίαις; Πῶς δ' οὔ; Σωφροσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα, ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν περὶ πότους E
καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰς ἡδονῶν; Ἔμοιγε δοκεῖ. Τὰ δὴ τοιάδε φήσομεν, οἶμαι, καλῶς λέγεσθαι, οἷα καὶ Ὁμήρῳ Διομήδης λέγει,

τέττα, σιωπῇ ἧσο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ,

καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα, τὰ

ἴσαν μένεα πνείοντες Ἀχαιοί,
σιγῇ δειδιότες σημάντορας,

καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Καλῶς. Τί δέ; τὰ τοιάδε

οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο

* καὶ τὰ τούτων ἑξῆς ἆρα καλῶς, καὶ ὅσα ἄλλα τις ἐν 390
λόγῳ ἢ ἐν ποιήσει εἴρηκε νεανιεύματα ἰδιωτῶν εἰς ἄρχοντας; Οὐ καλῶς. Οὐ γάρ, οἶμαι, εἴς γε σωφροσύνην νέοις ἐπιτήδεια ἀκούειν. εἰ δέ τινα ἄλλην ἡδονὴν παρέχεται, θαυμαστὸν οὐδέν. ἢ πῶς σοι φαίνεται; Οὕτως, ἔφη. IV. Τί δέ; ποιεῖν ἄνδρα τὸν σοφώτατον λέγοντα, ὡς δοκεῖ αὐτῷ κάλλιστον εἶναι πάντων, ὅταν παράπλειαι ὦσι τράπεζαι

σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων B
οἰνοχόος φορέῃσι καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσι,

δοκεῖ σοι ἐπιτήδειον εἶναι πρὸς ἐγκράτειαν ἑαυτοῦ ἀκούειν νέῳ; ἢ τὸ

λιμῷ δ' οἴκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν;

ἢ Δία, καθευδόντων τῶν ἄλλων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων, ὡς μόνος ἐγρηγορὼς ἃ ἐβουλεύσατο τούτων πάντων ῥᾳδίως ἐπιλανθανόμενον διὰ τὴν τῶν ἀφροδι- C
σίων ἐπιθυμίαν, καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα ἰδόντα τὴν Ἥραν, ὥστε μηδ' εἰς τὸ δωμάτιον ἐθέλειν ἐλθεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ ξυγγίγνεσθαι, καὶ λέγοντα ὡς οὕτως ὑπὸ ἐπιθυμίας ἔχεται, ὡς οὐδ' ὅτε τὸ πρῶτον ἐφοίτων πρὸς ἀλλήλους φίλους λήθοντε τοκῆας; οὐδὲ Ἄρεώς τε καὶ Ἀφροδίτης ὑπὸ Ἡφαίστου δεσμὸν δι' ἕτερα τοιαῦτα. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὔ μοι φαίνεται ἐπιτήδειον. Ἀλλ' εἴ πού τινες, ἦν δ' ἐγώ, D
καρτερίαι πρὸς ἅπαντα καὶ λέγονται καὶ πράττονται ὑπὸ ἐλλογίμων ἀνδρῶν, θεατέον τε καὶ ἀκουστέον, οἷον καὶ τὸ

στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·
τέτλαθι δή, κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐ μὲν δὴ δωροδόκους γε ἐατέον εἶναι τοὺς ἄνδρας οὐδὲ φιλοχρημάτους. Οὐ- E
δαμῶς. Οὐδ' ᾀστέον αὐτοῖς ὅτι

δῶρα θεοὺς πείθει, δῶρ' αἰδοίους βασιλῆας.

οὐδὲ τὸν τοῦ Ἀχιλλέως παιδαγωγὸν Φοίνικα ἐπαινετέον, ὡς μετρίως ἔλεγε συμβουλεύων αὐτῷ δῶρα μὲν λαβόντι ἐπαμύνειν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἄνευ δὲ δώρων μὴ ἀπαλλάττεσθαι τῆς μήνιος. οὐδ' αὐτὸν τὸν Ἀχιλλέα ἀξιώσομεν οὐδ' ὁμολογήσομεν οὕτω φιλοχρήματον εἶναι, ὥστε παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος δῶρα λαβεῖν, καὶ τιμὴν αὖ λαβόντα νεκροῦ ἀπολύειν, * ἄλλως δὲ μὴ 391
ἐθέλειν. Οὔκουν δίκαιόν γε, ἔφη, ἐπαινεῖν τὰ τοιαῦτα. Ὀκνῶ δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, δι' Ὅμηρον λέγειν, ὅτι οὐδ' ὅσιον ταῦτά γε κατὰ Ἀχιλλέως φάναι καὶ ἄλλων λεγόντων πείθεσθαι. καὶ αὖ ὡς πρὸς τὸν Ἀπόλλω εἶπεν

ἔβλαψάς μ', ἑκάεργε, θεῶν ὀλοώτατε πάντων·
ἦ σ' ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη.

B | καὶ ὡς πρὸς τὸν ποταμόν, θεὸν ὄντα, ἀπειθῶς εἶ-
χε καὶ μάχεσθαι ἕτοιμος ἦν· καὶ αὖ τὰς τοῦ ἑτέρου
ποταμοῦ Σπερχειοῦ ἱερὰς τρίχας Πατρόκλῳ ἥρωϊ,
ἔφη, κόμην ὀπάσαιμι φέρεσθαι, νεκρῷ ὄντι, καὶ
ὡς ἔδρασε τοῦτο, οὐ πειστέον. τάς τε αὖ Ἕκτορος ἕλ-
ξεις περὶ τὸ σῆμα τὸ Πατρόκλου καὶ τὰς τῶν ζωγρη-
θέντων σφαγὰς εἰς τὴν πυράν, ξύμπαντα ταῦτα οὐ
φήσομεν ἀληθῆ εἰρῆσθαι, οὐδ' ἐάσομεν πείθεσθαι
C τοὺς | ἡμετέρους, ὡς Ἀχιλλεύς, θεᾶς ὢν παῖς καὶ Πη-
λέως, σωφρονεστάτου τε καὶ τρίτου ἀπὸ Διός, καὶ ὑπὸ
τῷ σοφωτάτῳ Χείρωνι τεθραμμένος, τοσαύτης ἦν τα-
ραχῆς πλέως, ὥστ' ἔχειν ἐν αὑτῷ νοσήματε δύο ἐναν-
τίω ἀλλήλοιν, ἀνελευθερίαν μετὰ φιλοχρηματίας καὶ
αὖ ὑπερηφανίαν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. Ὀρθῶς,
ἔφη, λέγεις. V. Μὴ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, μηδὲ τάδε
πειθώμεθα μηδ' ἐῶμεν λέγειν, ὡς Θησεὺς Ποσειδῶνος
D υἱὸς Πειρίθους τε | Διὸς ὥρμησεν οὕτως ἐπὶ δεινὰς
ἁρπαγάς, μηδέ τιν' ἄλλον θεοῦ παῖδά τε καὶ ἥρω
τολμῆσαι ἂν δεινὰ καὶ ἀσεβῆ ἐργάσασθαι, οἷα νῦν
καταψεύδονται αὐτῶν· ἀλλὰ προσαναγκάζωμεν τοὺς
ποιητὰς ἢ μὴ τούτων αὐτὰ ἔργα φάναι ἢ τούτους μὴ
εἶναι θεῶν παῖδας, ἀμφότερα δὲ μὴ λέγειν, μηδὲ ἡμῖν
ἐπιχειρεῖν πείθειν τοὺς νέους, ὡς οἱ θεοὶ κακὰ γεννῶ-
E σι, καὶ ἥρωες ἀνθρώπων οὐδὲν βελτίους· ὅπερ | γὰρ
ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, οὔθ' ὅσια ταῦτα οὔτ' ἀλη-
θῆ· ἐπεδείξαμεν γάρ που, ὅτι ἐκ θεῶν κακὰ γίγνε-
σθαι ἀδύνατον. Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ μὴν τοῖς γε ἀκού-
ουσι βλαβερά· πᾶς γὰρ ἑαυτῷ ξυγγνώμην ἕξει κακῷ
ὄντι, πεισθεὶς ὡς ἄρα τοιαῦτα πράττουσί τε καὶ
ἔπραττον καὶ

οἱ θεῶν ἀγχίσποροι,
οἱ Ζηνὸς ἐγγύς, ὧν κατ' Ἰδαῖον πάγον
Διὸς πατρῴου βωμός ἐστ' ἐν αἰθέρι,
καὶ οὔ πώ σφιν ἐξίτηλον αἷμα δαιμόνων.

ὧν ἕνεκα παυστέον τοὺς τοιούτους μύθους, μὴ ἡμῖν
392 πολλὴν εὐχέρειαν * ἐντίκτωσι τοῖς νέοις πονηρίας. Κο-
μιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἡμῖν ἔτι λοι-
πὸν εἶδος λόγων πέρι ὁριζομένοις οἵους τε λεκτέον καὶ
μή; περὶ γὰρ θεῶν ὡς δεῖ λέγεσθαι εἴρηται, καὶ περὶ
δαιμόνων τε καὶ ἡρώων καὶ τῶν ἐν Ἅιδου. Πάνυ μὲν
οὖν. Οὐκοῦν καὶ περὶ ἀνθρώπων τὸ λοιπὸν ἂν εἴη;
Δῆλα δή. Ἀδύνατον δή, ὦ φίλε, ἡμῖν τοῦτό γε ἐν τῷ
παρόντι τάξαι. Πῶς; Ὅτι οἶμαι ἡμᾶς ἐρεῖν ὡς ἄρα
B καὶ ποιηταὶ καὶ λογοποιοὶ κακῶς λέγουσι | περὶ ἀν-
θρώπων τὰ μέγιστα, ὅτι εἰσὶν ἄδικοι μέν, εὐδαίμονες
δὲ πολλοί, δίκαιοι δὲ ἄθλιοι, καὶ ὡς λυσιτελεῖ τὸ ἀδι-
κεῖν, ἐὰν λανθάνῃ, ἡ δὲ δικαιοσύνη ἀλλότριον μὲν
ἀγαθόν, οἰκεία δὲ ζημία· καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπερεῖν
λέγειν, τὰ δ' ἐναντία τούτων προστάξειν ᾄδειν τε καὶ
μυθολογεῖν. ἢ οὐκ οἴει; Εὖ μὲν οὖν, ἔφη, οἶδα. Οὐκ-
οῦν ἐὰν ὁμολογῇς ὀρθῶς με λέγειν, φήσω σε ὡμολο-
C γηκέναι ἃ πάλαι ἐζητοῦμεν; Ὀρθῶς, ἔφη, ὑπέλαβες. |
Οὐκοῦν περὶ ἀνθρώπων ὅτι τοιούτους δεῖ λόγους λέ-
γεσθαι, τότε διομολογησόμεθα, ὅταν εὕρωμεν οἷόν
ἐστι δικαιοσύνη καὶ ὡς φύσει λυσιτελοῦν τῷ ἔχοντι,
ἐάν τε δοκῇ ἐάν τε μὴ τοιοῦτος εἶναι; Ἀληθέστατα,
ἔφη. VI. Τὰ μὲν δὴ λόγων πέρι ἐχέτω τέλος, τὸ δὲ
λέξεως, ὡς ἐγᾦμαι, μετὰ τοῦτο σκεπτέον, καὶ ἡμῖν ἅ
τε λεκτέον καὶ ὡς λεκτέον παντελῶς ἐσκέψεται. Καὶ
ὁ Ἀδείμαντος, Τοῦτο, ἦ δ' ὅς, οὐ μανθάνω ὅ τι λέ-
γεις. Ἀλλὰ μέντοι, | ἦν δ' ἐγώ, δεῖ γε. ἴσως οὖν τῇ- D
δε μᾶλλον εἴσει. ἆρ' οὐ πάντα, ὅσα ὑπὸ μυθολόγων
ἢ ποιητῶν λέγεται, διήγησις οὖσα τυγχάνει ἢ γεγονό-
των ἢ ὄντων ἢ μελλόντων; Τί γάρ, ἔφη, ἄλλο; Ἆρ'
οὖν οὐχὶ ἤτοι ἁπλῇ διηγήσει ἢ διὰ μιμήσεως γιγνο-
μένῃ ἢ δι' ἀμφοτέρων περαίνουσι; Καὶ τοῦτο, ἦ δ'
ὅς, ἔτι δέομαι σαφέστερον μαθεῖν. Γελοῖος, ἦν δ'
ἐγώ, ἔοικα διδάσκαλος εἶναι καὶ ἀσαφής. ὥσπερ οὖν οἱ
ἀδύνατοι λέγειν, οὐ κατὰ ὅλον | ἀλλ' ἀπολαβὼν μέρος E
τι πειράσομαί σοι ἐν τούτῳ δηλῶσαι ὃ βούλομαι. καί
μοι εἰπέ· ἐπίστασαι τῆς Ἰλιάδος τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὁ
ποιητής φησι τὸν μὲν Χρύσην δεῖσθαι τοῦ Ἀγαμέμνο-
νος ἀπολῦσαι τὴν θυγατέρα, τὸν δὲ χαλεπαίνειν, τὸν
δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐτύγχανε, * κατεύχεσθαι τῶν Ἀχαιῶν 393
πρὸς τὸν θεόν; Ἔγωγε. Οἶσθ' οὖν, ὅτι μέχρι μὲν
τούτων τῶν ἐπῶν

καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιούς,
Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν

λέγει τε αὐτὸς ὁ ποιητὴς καὶ οὐδ' ἐπιχειρεῖ ἡμῶν τὴν
διάνοιαν ἄλλοσε τρέπειν, ὡς ἄλλος τις ὁ λέγων ἢ αὐ-
τός· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα | ὥσπερ αὐτὸς ὢν ὁ Χρύσης B
λέγει καὶ πειρᾶται ἡμᾶς ὅ τι μάλιστα ποιῆσαι μὴ Ὅ-
μηρον δοκεῖν εἶναι τὸν λέγοντα ἀλλὰ τὸν ἱερέα, πρε-
σβύτην ὄντα. καὶ τὴν ἄλλην δὴ πᾶσαν σχεδόν τι οὕ-
τω πεποίηται διήγησιν περί τε τῶν ἐν Ἰλίῳ καὶ περὶ
τῶν ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὅλῃ Ὀδυσσείᾳ παθημάτων. Πάνυ
μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν διήγησις μέν ἐστι καὶ ὅταν τὰς
ῥήσεις ἑκάστοτε λέγῃ καὶ ὅταν τὰ μεταξὺ τῶν ῥή-
σεων; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλ' ὅταν γέ τινα λέγῃ ῥῆσιν ὥς
τις | ἄλλος ὤν, ἆρ' οὐ τότε ὁμοιοῦν αὐτὸν φήσομεν ὅ C
τι μάλιστα τὴν αὐτοῦ λέξιν ἑκάστῳ, ὃν ἂν προείπῃ
ὡς ἐροῦντα; Φήσομεν· τί γάρ; Οὐκοῦν τό γε ὁμοιοῦν
ἑαυτὸν ἄλλῳ ἢ κατὰ φωνὴν ἢ κατὰ σχῆμα μιμεῖσθαί
ἐστιν ἐκεῖνον, ᾧ ἄν τις ὁμοιοῖ; Τί μήν; Ἐν δὴ τῷ
τοιούτῳ, ὡς ἔοικεν, οὗτός τε καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταὶ διὰ
μιμήσεως τὴν διήγησιν ποιοῦνται. Πάνυ μὲν οὖν. Εἰ
δέ γε μηδαμοῦ ἑαυτὸν ἀποκρύπτοιτο ὁ ποιητής, πᾶσα
ἂν αὐτῷ ἄνευ μιμήσεως ἡ ποίησίς τε καὶ διήγησις γε-
γονυῖα εἴη. | ἵνα δὲ μὴ εἴπῃς, ὅτι οὐκ αὖ μανθάνεις, D
ὅπως ἂν τοῦτο γένοιτο, ἐγὼ φράσω. εἰ γὰρ Ὅμηρος
εἰπὼν ὅτι ἦλθεν ὁ Χρύσης τῆς τε θυγατρὸς λύτρα
φέρων καὶ ἱκέτης τῶν Ἀχαιῶν, μάλιστα δὲ τῶν βασι-
λέων, μετὰ τοῦτο μὴ ὡς Χρύσης γενόμενος ἔλεγεν, ἀλλ'
ἔτι ὡς Ὅμηρος, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν μίμησις ἦν, ἀλλ'
ἁπλῆ διήγησις. εἶχε δ' ἂν ὧδέ πως — φράσω δὲ ἄνευ
μέτρου, οὐ γάρ εἰμι ποιητικός —· ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς εὔ-
χετο | ἐκείνοις μὲν τοὺς θεοὺς δοῦναι ἑλόντας τὴν E
Τροίαν αὐτοὺς σωθῆναι, τὴν δὲ θυγατέρα οἱ λῦσαι
δεξαμένους ἄποινα καὶ τὸν θεὸν αἰδεσθέντας. ταῦτα
δὲ εἰπόντος αὐτοῦ οἱ μὲν ἄλλοι ἐσέβοντο καὶ συνῄ-
νουν, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἠγρίαινεν ἐντελλόμενος νῦν τε
ἀπιέναι καὶ αὖθις μὴ ἐλθεῖν, μὴ αὐτῷ τό τε σκῆ-
πτρον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα οὐκ ἐπαρκέσοι·
πρὶν δὲ λυθῆναι αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐν Ἄργει ἔφη
γηράσειν μετὰ οὗ· ἀπιέναι δ' ἐκέλευε καὶ μὴ ἐρεθί-
ζειν, ἵνα σῶς οἴκαδε ἔλθοι. * ὁ δὲ πρεσβύτης ἀκούσας 394

ἔδεισέ τε καὶ ἀπῄει σιγῇ, ἀποχωρήσας δὲ ἐκ τοῦ
στρατοπέδου πολλὰ τῷ Ἀπόλλωνι εὔχετο, τάς τε ἐπω-
νυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλῶν καὶ ὑπομιμνήσκων καὶ
ἀπαιτῶν, εἴ τι πώποτε ἢ ἐν ναῶν οἰκοδομήσεσιν ἢ ἐν
ἱερῶν θυσίαις κεχαρισμένον δωρήσαιτο· ὧν δὴ χάριν
κατεύχετο τῖσαι τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ ἃ δάκρυα τοῖς ἐκεί-
B νου βέλεσιν. οὕτως, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ ἑταῖρε, ἄνευ | μιμή-
σεως ἁπλῆ διήγησις γίγνεται. Μανθάνω, ἔφη. VII.
Μάνθανε τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι ταύτης αὖ ἐναντία
γίγνεται, ὅταν τις τὰ τοῦ ποιητοῦ τὰ μεταξὺ τῶν ῥή-
σεων ἐξαιρῶν τὰ ἀμοιβαῖα καταλείπῃ. Καὶ τοῦτο,
ἔφη, μανθάνω, ὅτι ἔστι τὸ περὶ τὰς τραγῳδίας τοιοῦ-
τον. Ὀρθότατα, ἔφην, ὑπέλαβες, καὶ οἶμαί σοι ἤδη
δηλοῦν ὃ ἔμπροσθεν οὐχ οἷός τ᾽ ἦ, ὅτι τῆς ποιήσεώς
C τε καὶ μυθολογίας ἡ μὲν διὰ μιμήσεως | ὅλη ἐστίν,
ὥσπερ σὺ λέγεις, τραγῳδία τε καὶ κωμῳδία, ἡ δὲ δι᾽
ἀπαγγελίας αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ — εὕροις δ᾽ ἂν αὐτὴν
μάλιστά που ἐν διθυράμβοις —, ἡ δ᾽ αὖ δι᾽ ἀμφο-
τέρων ἔν τε τῇ τῶν ἐπῶν ποιήσει, πολλαχοῦ δὲ καὶ
ἄλλοθι, εἴ μου μανθάνεις. Ἀλλὰ ξυνίημι, ἔφη, ὃ τό-
τε ἐβούλου λέγειν. Καὶ τὸ πρὸ τούτου δὴ ἀναμνή-
σθητι, ὅτι ἔφαμεν ἃ μὲν λεκτέον ἤδη εἰρῆσθαι, ὡς δὲ
λεκτέον ἔτι σκεπτέον εἶναι. Ἀλλὰ μέμνημαι. Τοῦτο
D τοίνυν αὐτὸ ἦν ὃ ἔλεγον, | ὅτι χρείη διομολογήσα-
σθαι, πότερον ἐάσομεν τοὺς ποιητὰς μιμουμένους ἡμῖν
τὰς διηγήσεις ποιεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν μιμουμένους, τὰ δὲ
μή, καὶ ὁποῖα ἑκάτερα, ἢ οὐδὲ μιμεῖσθαι. Μαντεύο-
μαι, ἔφη, σκοπεῖσθαί σε, εἴτε παραδεξόμεθα τραγῳ-
δίαν τε καὶ κωμῳδίαν εἰς τὴν πόλιν, εἴτε καὶ οὔ.
Ἴσως, ἦν δ᾽ ἐγώ· ἴσως δὲ καὶ πλείω ἔτι τούτων· οὐ
γὰρ δὴ ἔγωγέ πω οἶδα, ἀλλ᾽ ὅπῃ ἂν ὁ λόγος ὥσπερ
πνεῦμα φέρῃ, ταύτῃ ἰτέον. Καὶ καλῶς γ᾽, ἔφη, λέ-
E γεις. | Τόδε τοίνυν, ὦ Ἀδείμαντε, ἄθρει, πότερον μι-
μητικοὺς ἡμῖν δεῖ εἶναι τοὺς φύλακας ἢ οὔ, ἢ καὶ
τοῦτο τοῖς ἔμπροσθεν ἕπεται, ὅτι εἷς ἕκαστος ἓν μὲν
ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δ᾽ οὔ, ἀλλ᾽ εἰ
τοῦτο ἐπιχειροῖ, πολλῶν ἐφαπτόμενος πάντων ἀπο-
τυγχάνοι ἄν, ὥστ᾽ εἶναί που ἐλλόγιμος; Τί δ᾽ οὐ μέλ-
λει; Οὐκοῦν καὶ περὶ μιμήσεως ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι
πολλὰ ὁ αὐτὸς μιμεῖσθαι εὖ ὥσπερ ἓν οὐ δυνατός;
395 Οὐ γὰρ οὖν. Σχολῇ ἄρα ἐπιτηδεύσει * γέ τι ἅμα
τῶν ἀξίων λόγου ἐπιτηδευμάτων καὶ πολλὰ μιμήσεται
καὶ ἔσται μιμητικός, ἐπεί που οὐδὲ τὰ δοκοῦντα ἐγγὺς
ἀλλήλων εἶναι δύο μιμήματα δύναιντ᾽ ἂν οἱ αὐτοὶ ἅμα
εὖ μιμεῖσθαι, οἷον κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ποιοῦντες.
ἢ οὐ μιμήματε ἄρτι τούτω ἐκάλεις; Ἔγωγε· καὶ ἀλη-
θῆ γε λέγεις, ὅτι οὐ δύνανται οἱ αὐτοί. Οὐδὲ μὴν
ῥαψῳδοί γε καὶ ὑποκριταὶ ἅμα. Ἀληθῆ. Ἀλλ᾽ οὐδέ
B τοι ὑποκριταὶ κωμῳδοῖς τε καὶ τραγῳδοῖς | οἱ αὐτοί·
πάντα δὲ ταῦτα μιμήματα. ἢ οὔ; Μιμήματα. Καὶ
ἔτι γε τούτων, ὦ Ἀδείμαντε, φαίνεταί μοι εἰς σμικρό-
τερα κατακεκερματίσθαι ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ὥστ᾽
ἀδύνατος εἶναι πολλὰ καλῶς μιμεῖσθαι ἢ αὐτὰ ἐκεῖνα
πράττειν ὧν δὴ καὶ τὰ μιμήματά ἐστιν ἀφομοιώματα.
Ἀληθέστατα, ἦ δ᾽ ὅς. VIII. Εἰ ἄρα τὸν πρῶτον λό-
γον διασώσομεν, τοὺς φύλακας ἡμῖν τῶν ἄλλων πα-
C σῶν δημιουργιῶν ἀφειμένους δεῖν εἶναι δημιουργοὺς |
ἐλευθερίας τῆς πόλεως πάνυ ἀκριβεῖς καὶ μηδὲν ἄλλο
ἐπιτηδεύειν ὅ τι μὴ εἰς τοῦτο φέρει, οὐδὲν δὴ δέοι ἂν
αὐτοὺς ἄλλο πράττειν οὐδὲ μιμεῖσθαι· ἐὰν δὲ μιμῶν-
ται, μιμεῖσθαι τὰ τούτοις προσήκοντα εὐθὺς ἐκ παί-
δων, ἀνδρείους, σώφρονας, ὁσίους, ἐλευθέρους, καὶ τὰ
τοιαῦτα πάντα, τὰ δὲ ἀνελεύθερα μήτε ποιεῖν μήτε
δεινοὺς εἶναι μιμήσασθαι, μηδὲ ἄλλο μηδὲν τῶν αἰ-
σχρῶν, ἵνα μὴ ἐκ τῆς μιμήσεως τοῦ εἶναι ἀπολαύσω-
σιν. ἢ οὐκ ᾔσθησαι, | ὅτι αἱ μιμήσεις, ἐὰν ἐκ νέων D
πόῤῥω διατελέσωσιν, εἰς ἔθη τε καὶ φύσιν καθίσταν-
ται καὶ κατὰ σῶμα καὶ φωνὰς καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν;
Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐ δὴ ἐπιτρέψομεν, ἦν δ᾽ ἐγώ,
ὧν φαμὲν κήδεσθαι καὶ δεῖν αὐτοὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς
γενέσθαι, γυναῖκα μιμεῖσθαι ἄνδρας ὄντας, ἢ νέαν ἢ
πρεσβυτέραν, ἢ ἀνδρὶ λοιδορουμένην ἢ πρὸς θεοὺς ἐρί-
ζουσάν τε καὶ μεγαλαυχουμένην, οἰομένην εὐδαίμονα
εἶναι, ἢ ἐν ξυμφοραῖς τε καὶ πένθεσι | καὶ θρήνοις E
ἐχομένην· κάμνουσαν δὲ ἢ ἐρῶσαν ἢ ὠδίνουσαν, πολ-
λοῦ γε καὶ δεήσομεν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἦ δ᾽ ὅς.
Οὐδέ γε δούλας τε καὶ δούλους πράττοντας ὅσα δού-
λων. Οὐδὲ τοῦτο. Οὐδέ γε ἄνδρας κακούς, ὡς ἔοικε,
δειλούς τε καὶ τὰ ἐναντία πράττοντας ὧν νῦν δὴ εἴ-
πομεν, κακηγοροῦντάς τε καὶ κωμῳδοῦντας ἀλλήλους
καὶ αἰσχρολογοῦντας, μεθύοντας ἢ καὶ * νήφοντας, ἢ 396
καὶ ἄλλα ὅσα οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις
ἁμαρτάνουσιν εἰς αὑτούς τε καὶ εἰς ἄλλους. οἶμαι δὲ
οὐδὲ μαινομένοις ἐθιστέον ἀφομοιοῦν αὑτοὺς ἐν λό-
γοις οὐδ᾽ ἐν ἔργοις. γνωστέον μὲν γὰρ καὶ μαινομέ-
νους καὶ πονηροὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ποιητέον
δὲ οὐδὲν τούτων οὐδὲ μιμητέον. Ἀληθέστατα, ἔφη.
Τί δ᾽; ἦν δ᾽ ἐγώ· χαλκεύοντας ἤ τι ἄλλο δημιουργοῦν-
τας, ἢ ἐλαύνοντας τριήρεις ἢ κελεύοντας τούτοις, ἤ τι
ἄλλο τῶν περὶ | ταῦτα μιμητέον; Καὶ πῶς, ἔφη, οἷς B
γε οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν τούτων οὐδενὶ ἐξέσται; Τί
δέ; ἵππους χρεμετίζοντας καὶ ταύρους μυκωμένους καὶ
ποταμοὺς ψοφοῦντας καὶ θάλατταν κτυποῦσαν καὶ
βροντὰς καὶ πάντα αὖ τὰ τοιαῦτα ἦ μιμήσονται; Ἀλλ᾽
ἀπείρηται αὐτοῖς, ἔφη, μήτε μαίνεσθαι μήτε μαινομέ-
νοις ἀφομοιοῦσθαι. Εἰ ἄρ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, μανθάνω ἃ
σὺ λέγεις, ἔστι τι εἶδος λέξεώς τε καὶ διηγήσεως, ἐν ᾧ
ἂν διηγοῖτο ὁ τῷ ὄντι καλὸς | κἀγαθός, ὁπότε τι δέοι C
αὐτὸν λέγειν, καὶ ἕτερον αὖ ἀνόμοιον τούτῳ εἶδος, οὗ
ἂν ἔχοιτο ἀεὶ καὶ ἐν ᾧ διηγοῖτο ὁ ἐναντίως ἐκείνῳ φὺς
τε καὶ τραφείς. Ποῖα δή, ἔφη, ταῦτα; Ὁ μέν μοι δο-
κεῖ, ἦν δ᾽ ἐγώ, μέτριος ἀνήρ, ἐπειδὰν ἀφίκηται ἐν τῇ
διηγήσει ἐπὶ λέξιν τινὰ ἢ πρᾶξιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ἐθε-
λήσειν ὡς αὐτὸς ὢν ἐκεῖνος ἀπαγγέλλειν καὶ οὐκ αἰ-
σχυνεῖσθαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ μιμήσει, μάλιστα μὲν μι-
μούμενος τὸν ἀγαθὸν ἀσφαλῶς τε καὶ ἐμφρόνως | D
πράττοντα, ἐλάττω δὲ καὶ ἧττον ἢ ὑπὸ νόσων ἢ ὑπὸ
ἐρώτων ἐσφαλμένον ἢ καὶ ὑπὸ μέθης ἤ τινος ἄλλης
ξυμφορᾶς· ὅταν δὲ γίγνηται κατά τινα ἑαυτοῦ ἀνά-
ξιον, οὐκ ἐθελήσειν σπουδῇ ἀπεικάζειν ἑαυτὸν τῷ χεί-
ρονι, εἰ μὴ ἄρα κατὰ βραχύ, ὅταν τι χρηστὸν ποιῇ,
ἀλλ᾽ αἰσχυνεῖσθαι, ἅμα μὲν ἀγύμναστος ὢν τοῦ μι-
μεῖσθαι τοὺς τοιούτους, ἅμα δὲ καὶ δυσχεραίνων αὑ-
τὸν ἐκμάττειν τε καὶ ἐνιστάναι εἰς τοὺς τῶν κακιόνων
τύπους, | ἀτιμάζων τῇ διανοίᾳ, ὅ τι μὴ παιδιᾶς χάριν. E
Εἰκός, ἔφη. IX. Οὐκοῦν διηγήσει χρήσεται οἵᾳ ἡμεῖς
ὀλίγον πρότερον διήλθομεν περὶ τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη,
καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ λέξις μετέχουσα μὲν ἀμφοτέρων,

μιμήσεώς τε καὶ τῆς ἄλλης διηγήσεως, σμικρὸν δέ τι μέρος ἐν πολλῷ λόγῳ τῆς μιμήσεως; ἢ οὐδὲν λέγω; Καὶ μάλα, ἔφη, οἷόν γε ἀνάγκη τὸν τύπον εἶναι τοῦ
397 τοιούτου ῥήτορος. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὴ * τοιοῦτος αὖ, ὅσῳ ἂν φαυλότερος ᾖ, πάντα τε μᾶλλον διηγήσεται καὶ οὐδὲν ἑαυτοῦ ἀνάξιον οἰήσεται εἶναι, ὥστε πάντα ἐπιχειρήσει μιμεῖσθαι σπουδῇ τε καὶ ἐναντίον πολλῶν, καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, βροντάς τε καὶ ψόφους ἀνέμων τε καὶ χαλαζῶν καὶ ἀξόνων καὶ τροχιλίων καὶ σαλπίγγων καὶ αὐλῶν καὶ συρίγγων καὶ πάντων ὀργάνων φωνάς, καὶ ἔτι κυνῶν καὶ προβάτων καὶ ὀρνέων φθόγγους· καὶ ἔσται δὴ ἡ τούτου λέξις
B ἅπασα διὰ | μιμήσεως φωναῖς τε καὶ σχήμασιν, ἢ σμικρόν τι διηγήσεως ἔχουσα; Ἀνάγκη, ἔφη, καὶ τοῦτο. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἔλεγον τὰ δύο εἴδη τῆς λέξεως. Καὶ γὰρ ἔστιν, ἔφη. Οὐκοῦν αὐτοῖν τὸ μὲν σμικρὰς τὰς μεταβολὰς ἔχει, καὶ ἐάν τις ἀποδιδῷ πρέπουσαν ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν τῇ λέξει, ὀλίγου πρὸς τὴν αὐτὴν γίγνεται λέγειν τῷ ὀρθῶς λέγοντι καὶ ἐν μιᾷ ἁρμονίᾳ — σμικραὶ γὰρ αἱ μεταβολαί — καὶ δὴ
C ἐν ῥυθμῷ ὡσαύτως | παραπλησίῳ τινί; Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως ἔχει. Τί δέ; τὸ τοῦ ἑτέρου εἶδος οὐ τῶν ἐναντίων δεῖται, πασῶν μὲν ἁρμονιῶν, πάντων δὲ ῥυθμῶν, εἰ μέλλει αὖ οἰκείως λέγεσθαι, διὰ τὸ παντοδαπὰς μορφὰς τῶν μεταβολῶν ἔχειν; Καὶ σφόδρα γε οὕτως ἔχει. Ἆρ' οὖν πάντες οἱ ποιηταὶ καὶ οἵ τι λέγοντες ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτων ἐπιτυγχάνουσι τύπῳ τῆς λέξεως ἢ τῷ ἑτέρῳ ἢ ἐξ ἀμφοτέρων τινὶ ξυγκεραννύντες;
D Ἀνάγκη, ἔφη. | Τί οὖν ποιήσομεν; ἦν δ' ἐγώ· πότερον εἰς τὴν πόλιν πάντας τούτους παραδεξόμεθα; ἢ τῶν ἀκράτων τὸν ἕτερον ἢ τὸν κεκραμένον; Ἐὰν ἡ ἐμή, ἔφη, νικᾷ, τὸν τοῦ ἐπιεικοῦς μιμητὴν τὸν ἄκρατον. Ἀλλὰ μήν, ὦ Ἀδείμαντε, ἡδύς γε καὶ ὁ κεκραμένος, πολὺ δὲ ἥδιστος παισί τε καὶ παιδαγωγοῖς ὁ ἐναντίος οὗ σὺ αἱρεῖ καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ. Ἥδιστος γάρ. Ἀλλ' ἴσως, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἁρμόττειν φαίης
E τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ, ὅτι | οὐκ ἔστι διπλοῦς ἀνὴρ παρ' ἡμῖν οὐδὲ πολλαπλοῦς, ἐπειδὴ ἕκαστος ἓν πράττει. Οὐ γὰρ οὖν ἁρμόττει. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα ἐν μόνῃ τῇ τοιαύτῃ πόλει τόν τε σκυτοτόμον σκυτοτόμον εὑρήσομεν καὶ οὐ κυβερνήτην πρὸς τῇ σκυτοτομίᾳ, καὶ τὸν γεωργὸν γεωργὸν καὶ οὐ δικαστὴν πρὸς τῇ γεωργίᾳ, καὶ τὸν πολεμικὸν πολεμικὸν καὶ οὐ χρηματιστὴν πρὸς τῇ πολεμικῇ, καὶ πάντας οὕτως; Ἀληθῆ, ἔφη. Ἄν-
398 δρα δή, ὡς ἔοικε, δυνάμενον * ὑπὸ σοφίας παντοδαπὸν γίγνεσθαι καὶ μιμεῖσθαι πάντα χρήματα, εἰ ἡμῖν ἀφίκοιτο εἰς τὴν πόλιν αὐτός τε καὶ τὰ ποιήματα βουλόμενος ἐπιδείξασθαι, προσκυνοῖμεν ἂν αὐτὸν ὡς ἱερὸν καὶ θαυμαστὸν καὶ ἡδύν, εἴποιμεν δ' ἄν, ὅτι οὐκ ἔστι τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει παρ' ἡμῖν οὔτε θέμις ἐγγενέσθαι, ἀποπέμποιμέν τε εἰς ἄλλην πόλιν μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέαντες καὶ ἐρίῳ στέψαντες, αὐτοὶ δ' ἂν τῷ αὐστηροτέρῳ καὶ ἀηδεστέρῳ
B ποιητῇ χρῴμεθα | καὶ μυθολόγῳ ὠφελείας ἕνεκα, ὃς ἡμῖν τὴν τοῦ ἐπιεικοῦς λέξιν μιμοῖτο καὶ τὰ λεγόμενα λέγοι ἐν ἐκείνοις τοῖς τύποις, οἷς κατ' ἀρχὰς ἐνομοθετησάμεθα, ὅτε τοὺς στρατιώτας ἐπεχειροῦμεν παιδεύειν. Καὶ μάλ', ἔφη, οὕτως ἂν ποιοῖμεν, εἰ ἐφ' ἡμῖν εἴη. Νῦν δή, εἶπον ἐγώ, ὦ φίλε, κινδυνεύει ἡμῖν τῆς μουσικῆς τὸ περὶ λόγους τε καὶ μύθους παντελῶς διαπεπεράνθαι· ἅ τε γὰρ λεκτέον καὶ ὡς λεκτέον εἴρηται. Καὶ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη. X. Οὐκοῦν μετὰ | τοῦτο, C
ἦν δ' ἐγώ, τὸ περὶ ᾠδῆς τρόπου καὶ μελῶν λοιπόν; Δῆλα δή. Ἆρ' οὖν οὐ πᾶς ἤδη ἂν εὕροι ἃ ἡμῖν λεκτέον περὶ αὐτῶν οἷα δεῖ εἶναι, εἴπερ μέλλομεν τοῖς προειρημένοις συμφωνήσειν; Καὶ ὁ Γλαύκων ἐπιγελάσας, Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύω ἐκτὸς τῶν πάντων εἶναι· οὔκουν ἱκανῶς γε ἔχω ἐν τῷ παρόντι ξυμβαλέσθαι ποῖ' ἄττα δεῖ ἡμᾶς λέγειν, ὑποπτεύω μέντοι. Πάντως δήπου, ἦν δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν τόδε ἱκανῶς ἔχεις λέγειν, | ὅτι τὸ μέλος ἐκ τριῶν ἐστὶ συγκείμενον, D
λόγου τε καὶ ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ. Ναί, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν ὅσον γε αὐτοῦ λόγος ἐστίν, οὐδὲν δήπου διαφέρει τοῦ μὴ ᾀδομένου λόγου πρὸς τὸ ἐν τοῖς αὐτοῖς δεῖν τύποις λέγεσθαι οἷς ἄρτι προείπομεν καὶ ὡσαύτως; Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ μὴν τήν γε ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἀκολουθεῖν δεῖ τῷ λόγῳ. Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μέντοι θρήνων τε καὶ ὀδυρμῶν ἔφαμεν ἐν λόγοις οὐδὲν προσδεῖσθαι. Οὐ γὰρ οὖν. Τίνες οὖν θρηνώδεις | ἁρ- E
μονίαι; λέγε μοι· σὺ γὰρ μουσικός. Μιξολυδιστί, ἔφη, καὶ συντονολυδιστὶ καὶ τοιαῦταί τινες. Οὐκοῦν αὗται, ἦν δ' ἐγώ, ἀφαιρετέαι· ἄχρηστοι γὰρ καὶ γυναιξὶν, ἃς δεῖ ἐπιεικεῖς εἶναι, μὴ ὅτι ἀνδράσιν. Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν μέθη γε φύλαξιν ἀπρεπέστατον καὶ μαλακία καὶ ἀργία. Πῶς γὰρ οὔ; Τίνες οὖν μαλακαί τε καὶ συμποτικαὶ τῶν ἁρμονιῶν; Ἰαστί, ἦν δ' ὅς, καὶ λυδιστί, αἵτινες χαλαραὶ καλοῦνται. * Ταύταις οὖν, ὦ φίλε, ἐπὶ 399
πολεμικῶν ἀνδρῶν ἔσθ' ὅ τι χρήσει; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλὰ κινδυνεύει σοι δωριστὶ λείπεσθαι καὶ φρυγιστί. Οὐκ οἶδα, ἔφην ἐγώ, τὰς ἁρμονίας, ἀλλὰ κατάλειπε ἐκείνην τὴν ἁρμονίαν, ἣ ἔν τε πολεμικῇ πράξει ὄντος ἀνδρείου καὶ ἐν πάσῃ βιαίῳ ἐργασίᾳ πρεπόντως ἂν μιμήσαιτο φθόγγους τε καὶ προσῳδίας, καὶ ἀποτυχόντος ἢ εἰς τραύματα ἢ εἰς θανάτους ἰόντος ἢ εἴς τινα ἄλλην ξυμφορὰν | πεσόντος, ἐν πᾶσι τούτοις παρατε- B
ταγμένως καὶ καρτερούντως ἀμυνομένου τὴν τύχην· καὶ ἄλλην αὖ ἐν εἰρηνικῇ τε καὶ μὴ βιαίῳ ἀλλ' ἐν ἑκουσίῳ πράξει ὄντος, ἢ τινά τι πείθοντός τε καὶ δεομένου, ἢ εὐχῇ θεὸν ἢ διδαχῇ καὶ νουθετήσει ἄνθρωπον, ἢ τοὐναντίον ἄλλῳ δεομένῳ ἢ διδάσκοντι ἢ μεταπείθοντι ἑαυτὸν ὑπέχοντα, καὶ ἐκ τούτων πράξαντα κατὰ νοῦν, καὶ μὴ ὑπερηφάνως ἔχοντα, ἀλλὰ σωφρόνως τε καὶ μετρίως ἐν πᾶσι τούτοις πράττοντά τε καὶ τὰ | ἀπο- C
βαίνοντα ἀγαπῶντα. ταύτας δύο ἁρμονίας, βίαιον ἑκούσιον, δυστυχούντων εὐτυχούντων, σωφρόνων ἀνδρείων αἵτινες φθόγγους μιμήσονται κάλλιστα, ταύτας λεῖπε. Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄλλας αἰτεῖς λείπειν ἢ ἃς νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, πολυχορδίας γε οὐδὲ παναρμονίου ἡμῖν δεήσει ἐν ταῖς ᾠδαῖς τε καὶ μέλεσιν. Οὔ μοι, ἔφη, φαίνεται. Τριγώνων ἄρα καὶ πηκτίδων καὶ πάντων ὀργάνων, ὅσα | πολύχορδα καὶ D
πολυαρμόνια, δημιουργοὺς οὐ θρέψομεν. Οὐ φαινόμεθα. Τί δέ; αὐλοποιοὺς ἢ αὐλητὰς παραδέξει εἰς τὴν πόλιν; ἢ οὐ τοῦτο πολυχορδότατον, καὶ αὐτὰ τὰ παναρμόνια αὐλοῦ τυγχάνει ὄντα μίμημα; Δῆλα δή, ἦ δ' ὅς. Λύρα δή σοι, ἦν δ' ἐγώ, καὶ κιθάρα λείπεται, καὶ κατὰ πόλιν χρήσιμα· καὶ αὖ κατ' ἀγροὺς τοῖς νομεῦσι σῦριγξ ἄν τις εἴη. Ὡς γοῦν, ἔφη, ὁ λόγος ἡμῖν

E σημαίνει. Οὐδέν γε, | ἦν δ' ἐγώ, καινὸν ποιοῦμεν, ὦ
φίλε, κρίνοντες τὸν Ἀπόλλω καὶ τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος
ὄργανα πρὸ Μαρσύου τε καὶ τῶν ἐκείνου ὀργάνων.
Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὔ μοι φαινόμεθα. Καὶ νὴ τὸν
κύνα, εἶπον, λελήθαμέν γε διακαθαίροντες πάλιν ἣν
ἄρτι τρυφᾶν ἔφαμεν πόλιν. Σωφρονοῦντές γε ἡμεῖς, ἦ
δ' ὅς. XI. Ἴθι δή, ἔφην, καὶ τὰ λοιπὰ καθαίρωμεν.
ἑπόμενον γὰρ δὴ ταῖς ἁρμονίαις ἂν ἡμῖν εἴη τὸ περὶ
ῥυθμούς, μὴ ποικίλους αὐτοὺς διώκειν μηδὲ παντοδα-
πὰς βάσεις, ἀλλὰ βίου ῥυθμοὺς ἰδεῖν κοσμίου τε καὶ
400 ἀνδρείου τίνες εἰσίν· οὓς ἰδόντα * τὸν πόδα τῷ τοι-
ούτου λόγῳ ἀναγκάζειν ἕπεσθαι καὶ τὸ μέλος, ἀλλὰ
μὴ λόγον ποδί τε καὶ μέλει. οἵτινες δ' ἂν εἶεν οὗτοι
οἱ ῥυθμοί, σὸν ἔργον, ὥσπερ τὰς ἁρμονίας, φράσαι.
Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔχω λέγειν. ὅτι μὲν γὰρ τρί'
ἄττα ἐστὶν εἴδη, ἐξ ὧν αἱ βάσεις πλέκονται, ὥσπερ ἐν
τοῖς φθόγγοις τέτταρα, ὅθεν αἱ πᾶσαι ἁρμονίαι, τε-
θεαμένος ἂν εἴποιμι· ποῖα δ' ὁποίου βίου μιμήματα,
B λέγειν οὐκ ἔχω. Ἀλλὰ | ταῦτα μέν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ
μετὰ Δάμωνος βουλευσόμεθα, τίνες τε ἀνελευθερίας
καὶ ὕβρεως ἢ μανίας καὶ ἄλλης κακίας πρέπουσαι βά-
σεις, καὶ τίνας τοῖς ἐναντίοις λειπτέον ῥυθμούς. οἶμαι
δέ με ἀκηκοέναι οὐ σαφῶς ἐνόπλιόν τέ τινα ὀνομά-
ζοντος αὐτοῦ ξύνθετον καὶ δάκτυλον καὶ ἡρῷόν γε,
οὐκ οἶδα ὅπως διακοσμοῦντος καὶ ἴσον ἄνω καὶ κάτω
τιθέντος, εἰς βραχύ τε καὶ μακρὸν γιγνόμενον, καί, ὡς
ἐγῷμαι, ἴαμβον καί τιν' ἄλλον τροχαῖον ὠνόμαζε, μήκη
C δὲ καὶ βραχύτητας | προσῆπτε. καὶ τούτων τισὶν οἶμαι
τὰς ἀγωγὰς τοῦ ποδὸς αὐτὸν οὐχ ἧττον ψέγειν τε καὶ
ἐπαινεῖν ἢ τοὺς ῥυθμοὺς αὐτούς, ἤτοι ξυναμφότερόν
τι· οὐ γὰρ ἔχω λέγειν. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὥσπερ εἶπον,
εἰς Δάμωνα ἀναβεβλήσθω· διελέσθαι γὰρ οὐ σμικροῦ
λόγου. ἢ σὺ οἴει; Μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε. Ἀλλὰ τόδε
γε, ὅτι τὸ τῆς εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύνης τῷ
εὐρύθμῳ τε καὶ ἀρρύθμῳ ἀκολουθεῖ, δύνασαι διελέ-
D σθαι; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μὴν τὸ εὔρυθμόν γε | καὶ
τὸ ἄρρυθμον τὸ μὲν τῇ καλῇ λέξει ἕπεται ὁμοιούμε-
νον, τὸ δὲ τῇ ἐναντίᾳ, καὶ τὸ εὐάρμοστον καὶ ἀνάρ-
μοστον ὡσαύτως, εἴπερ ῥυθμός γε καὶ ἁρμονία λόγῳ,
ὥσπερ ἄρτι ἐλέγετο, ἀλλὰ μὴ λόγος τούτοις. Ἀλλὰ
μήν, ἦ δ' ὅς, ταῦτά γε λόγῳ ἀκολουθητέον. Τί δ' ὁ
τρόπος τῆς λέξεως, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ὁ λόγος; οὐ τῷ τῆς
ψυχῆς ἤθει ἕπεται; Πῶς γὰρ οὔ; Τῇ δὲ λέξει τἆλλα;
Ναί. Εὐλογία ἄρα καὶ εὐαρμοστία καὶ εὐσχημοσύνη
E καὶ εὐρυθμία | εὐηθείᾳ ἀκολουθεῖ, οὐχ ἣν ἄνοιαν οὖ-
σαν ὑποκοριζόμενοι καλοῦμεν ὡς εὐήθειαν, ἀλλὰ τὴν
ὡς ἀληθῶς εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην
διάνοιαν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ
πανταχοῦ ταῦτα διωκτέα τοῖς νέοις, εἰ μέλλουσι τὸ
αὑτῶν πράττειν; Διωκτέα μὲν οὖν. Ἔστι δέ γέ που
401 πλήρης μὲν γραφικὴ * αὐτῶν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη δη-
μιουργία, πλήρης δὲ ὑφαντικὴ καὶ ποικιλία καὶ οἰκο-
δομία καὶ πᾶσα αὖ ἡ τῶν ἄλλων σκευῶν ἐργασία, ἔτι
δὲ ἡ τῶν σωμάτων φύσις καὶ ἡ τῶν ἄλλων φυτῶν· ἐν
πᾶσι γὰρ τούτοις ἔνεστιν εὐσχημοσύνη ἢ ἀσχημοσύνη.
καὶ ἡ μὲν ἀσχημοσύνη καὶ ἀρρυθμία καὶ ἀναρμοστία
κακολογίας καὶ κακοηθείας ἀδελφά, τὰ δ' ἐναντία τοῦ
ἐναντίου, σώφρονός τε καὶ ἀγαθοῦ ἤθους, ἀδελφά τε
καὶ μιμήματα. Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη. XII. Ἆρ'
οὖν τοῖς ποιηταῖς ἡμῖν μόνον | ἐπιστατητέον καὶ προσ- B
αναγκαστέον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ εἰκόνα ἤθους ἐμποιεῖν
τοῖς ποιήμασιν ἢ μὴ παρ' ἡμῖν ποιεῖν, ἢ καὶ τοῖς ἄλ-
λοις δημιουργοῖς ἐπιστατητέον καὶ διακωλυτέον τὸ κα-
κόηθες τοῦτο καὶ ἀκόλαστον καὶ ἀνελεύθερον καὶ
ἄσχημον μήτε ἐν εἰκόσι ζώων μήτε ἐν οἰκοδομήμασι
μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δημιουργουμένῳ ἐμποιεῖν, ἢ ὁ μὴ
οἷός τε ὢν οὐκ ἐατέος παρ' ἡμῖν δημιουργεῖν, ἵνα μὴ
ἐν κακίας εἰκόσι τρεφόμενοι ἡμῖν οἱ φύλακες ὥσπερ ἐν
κακῇ βοτάνῃ, | πολλὰ ἑκάστης ἡμέρας κατὰ σμικρὸν C
ἀπὸ πολλῶν δρεπόμενοί τε καὶ νεμόμενοι, ἕν τι ξυνι-
στάντες λανθάνωσι κακὸν μέγα ἐν τῇ αὑτῶν ψυχῇ,
ἀλλ' ἐκείνους ζητητέον τοὺς δημιουργοὺς τοὺς εὐφυῶς
δυναμένους ἰχνεύειν τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ εὐσχήμονος
φύσιν, ἵν' ὥσπερ ἐν ὑγιεινῷ τόπῳ οἰκοῦντες οἱ νέοι
ἀπὸ παντὸς ὠφελῶνται, ὁπόθεν ἂν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
καλῶν ἔργων ἢ πρὸς ὄψιν ἢ πρὸς ἀκοήν τι προσβάλῃ,
ὥσπερ αὔρα φέρουσα ἀπὸ χρηστῶν τόπων ὑγίειαν, καὶ
εὐθὺς | ἐκ παίδων λανθάνῃ εἰς ὁμοιότητά τε καὶ φι- D
λίαν καὶ ξυμφωνίαν τῷ καλῷ λόγῳ ἄγουσα; Πολὺ γὰρ
ἄν, ἔφη, κάλλιστα οὕτω τραφεῖεν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ'
ἐγώ, ὦ Γλαύκων, τούτων ἕνεκα κυριωτάτη ἐν μουσικῇ
τροφή, ὅτι μάλιστα καταδύεται εἰς τὸ ἐντὸς τῆς ψυχῆς
ὅ τε ῥυθμὸς καὶ ἁρμονία, καὶ ἐρρωμενέστατα ἅπτεται
αὐτῆς φέροντα τὴν εὐσχημοσύνην, καὶ ποιεῖ εὐσχήμο-
να, ἐάν τις ὀρθῶς τραφῇ, εἰ δὲ μή, τοὐναντίον; | καὶ E
ὅτι αὖ τῶν παραλειπομένων καὶ μὴ καλῶς δημιουργη-
θέντων ἢ μὴ καλῶς φύντων ὀξύτατ' ἂν αἰσθάνοιτο ὁ
ἐκεῖ τραφεὶς ὡς ἔδει, καὶ ὀρθῶς δὴ δυσχεραίνων τὰ
μὲν καλὰ ἐπαινοῖ, καὶ χαίρων καὶ καταδεχόμενος εἰς
τὴν ψυχὴν τρέφοιτ' ἂν ἀπ' αὐτῶν καὶ γίγνοιτο καλός
τε κἀγαθός, * τὰ δ' αἰσχρὰ ψέγοι τ' ἂν ὀρθῶς καὶ 402
μισοῖ ἔτι νέος ὤν, πρὶν καὶ λόγον δυνατὸς εἶναι λα-
βεῖν, ἐλθόντος δὲ τοῦ λόγου ἀσπάζοιτ' ἂν αὐτὸν γνω-
ρίζων δι' οἰκειότητα μάλιστα ὁ οὕτω τραφείς; Ἐμοὶ
γοῦν δοκεῖ, ἔφη, τῶν τοιούτων ἕνεκα ἐν μουσικῇ εἶναι
ἡ τροφή. Ὥσπερ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, γραμμάτων πέρι
τότε ἱκανῶς εἴχομεν, ὅτε τὰ στοιχεῖα μὴ λανθάνοι
ἡμᾶς ὀλίγα ὄντα ἐν ἅπασιν οἷς ἐστι περιφερόμενα,
καὶ οὔτ' ἐν σμικρῷ οὔτ' ἐν μεγάλῳ ἠτιμάζομεν | αὐτά, B
ὡς οὐ δέοι αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ πανταχοῦ προὐθυμού-
μεθα διαγιγνώσκειν, ὡς οὐ πρότερον ἐσόμενοι γραμ-
ματικοί, πρὶν οὕτως ἔχοιμεν —. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ
εἰκόνας γραμμάτων, εἴ που ἢ ἐν ὕδασιν ἢ ἐν κατό-
πτροις ἐμφαίνοιντο, οὐ πρότερον γνωσόμεθα, πρὶν ἂν
αὐτὰ γνῶμεν, ἀλλ' ἔστι τῆς αὐτῆς τέχνης τε καὶ μελέ-
της; Παντάπασι μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν, ὃ λέγω, πρὸς
θεῶν, οὕτως οὐδὲ μουσικοὶ πρότερον ἐσόμεθα, οὔτε
αὐτοὶ οὔτε οὓς φαμεν | ἡμῖν παιδευτέον εἶναι τοὺς C
φύλακας, πρὶν ἂν τὰ τῆς σωφροσύνης εἴδη καὶ ἀν-
δρείας καὶ ἐλευθεριότητος καὶ μεγαλοπρεπείας καὶ ὅσα
τούτων ἀδελφὰ καὶ τὰ τούτων αὖ ἐναντία πανταχοῦ
περιφερόμενα γνωρίζωμεν καὶ ἐνόντα ἐν οἷς ἔνεστιν αἰ-
σθανώμεθα καὶ αὐτὰ καὶ εἰκόνας αὐτῶν, καὶ μήτε ἐν
σμικροῖς μήτε ἐν μεγάλοις ἀτιμάζωμεν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς
οἰώμεθα τέχνης εἶναι καὶ μελέτης; Πολλὴ ἀνάγκη,
ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, | ὅτου ἂν ξυμπίπτῃ ἕν τε τῇ D
ψυχῇ καλὰ ἤθη ἐνόντα καὶ ἐν τῷ εἴδει ὁμολογοῦντα
ἐκείνοις καὶ ξυμφωνοῦντα, τοῦ αὐτοῦ μετέχοντα τύ-

που, τοῦτ᾽ ἂν εἴη κάλλιστον θέαμα τῷ δυναμένῳ θεᾶσθαι; Πολύ γε. Καὶ μὴν τό γε κάλλιστον ἐρασμιώτατον. Πῶς δ᾽ οὔ; Τῶν δὴ ὅ τι μάλιστα τοιούτων ἀνθρώπων ὅ γε μουσικὸς ἐρῴη ἄν· εἰ δὲ ἀξύμφωνος εἴη, οὐκ ἂν ἐρῴη. Οὐκ ἄν, εἴ γέ τι, ἔφη, κατὰ τὴν ψυχὴν ἐλλείποι· εἰ μέντοι τι κατὰ τὸ σῶμα, ὑπομεί-
E *νειεν ἂν ὥςτ᾽ ἐθέλειν ἀσπάζεσθαι. Μανθάνω, ἦν | δ᾽ ἐγώ· ὅτι ἔστι σοι ἢ γέγονε παιδικὰ τοιαῦτα· καὶ συγχωρῶ. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπέ· σωφροσύνῃ καὶ ἡδονῇ ὑπερβαλλούσῃ ἔστι τις κοινωνία; Καὶ πῶς, ἔφη, ἥ γε ἔκφρονα ποιεῖ οὐχ ἧττον ἢ λύπη; Ἀλλὰ τῇ ἄλλῃ ἀρε-*
403 *τῇ; * Οὐδαμῶς. Τί δέ; ὕβρει τε καὶ ἀκολασίᾳ; Πάντων μάλιστα. Μείζω δέ τινα καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδονὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, ἦ δ᾽ ὅς, οὐδέ γε μανικωτέραν. Ὁ δὲ ὀρθὸς ἔρως πέφυκε κοσμίου τε καὶ καλοῦ σωφρόνως τε καὶ μουσικῶς ἐρᾶν; Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐδὲν ἄρα προσοιστέον μανικὸν οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας τῷ ὀρθῷ ἔρωτι; Οὐ προσοιστέον.*
B *Οὐ προσοιστέον ἄρα | αὕτη ἡ ἡδονή, οὐδὲ κοινωνητέον αὐτῆς ἐραστῇ τε καὶ παιδικοῖς ὀρθῶς ἐρῶσί τε καὶ ἐρωμένοις; Οὐ μέντοι, μὰ Δί᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, προσοιστέον. Οὕτω δή, ὡς ἔοικε, νομοθετήσεις ἐν τῇ οἰκιζομένῃ πόλει φιλεῖν μὲν καὶ ξυνεῖναι καὶ ἅπτεσθαι ὥςπερ υἱέος παιδικῶν ἐραστήν, τῶν καλῶν χάριν, ἐὰν πείθῃ· τὰ δ᾽ ἄλλα οὕτως ὁμιλεῖν πρὸς ὅν τις σπουδάζοι, ὅπως μηδέποτε δόξει μακρότερα τούτων ξυγγί-*
C *γνεσθαι· | εἰ δὲ μή, ψόγον ἀμουσίας καὶ ἀπειροκαλίας ὑφέξοντα. Οὕτως, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ σοὶ φαίνεται τέλος ἡμῖν ἔχειν ὁ περὶ μουσικῆς λόγος; οἷ γοῦν δεῖ τελευτᾶν, τετελεύτηκε· δεῖ δέ που τελευτᾶν τὰ μουσικὰ εἰς τὰ τοῦ καλοῦ ἐρωτικά. Ξύμφημι, ἦ δ᾽ ὅς.* **XIII.** *Μετὰ δὴ μουσικὴν γυμναστικῇ θρεπτέοι οἱ νεανίαι. Τί μήν; Δεῖ μὲν δὴ καὶ ταύτῃ ἀκριβῶς*
D *τρέφεσθαι ἐκ παίδων | διὰ βίου. ἔχει δέ πως, ὡς ἐγῷμαι, ὧδε· σκόπει δὲ καὶ σύ. ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐ φαίνεται, ὃ ἂν χρηστὸν ᾖ σῶμα, τοῦτο τῇ αὑτοῦ ἀρετῇ ψυχὴν ἀγαθὴν ποιεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον ψυχὴ ἀγαθὴ τῇ αὑτῆς ἀρετῇ σῶμα παρέχειν ὡς οἷόν τε βέλτιστον· σοὶ δὲ πῶς φαίνεται; Καὶ ἐμοί, ἔφη, οὕτως. Οὐκοῦν εἰ τὴν διάνοιαν ἱκανῶς θεραπεύσαντες παραδοῖμεν αὐ-*
E *τῇ τὰ περὶ τὸ σῶμα ἀκριβολογεῖσθαι, ἡμεῖς δὲ | ὅσον τοὺς τύπους ὑφηγησαίμεθα, ἵνα μὴ μακρολογῶμεν, ὀρθῶς ἂν ποιοῖμεν; Πάνυ μὲν οὖν. Μέθης μὲν δὴ εἴπομεν ὅτι ἀφεκτέον αὐτοῖς· παντὶ γάρ που μᾶλλον ἐγχωρεῖ ἢ φύλακι μεθυσθέντι μὴ εἰδέναι ὅπου γῆς ἐστίν. Γελοῖον γάρ, ἦ δ᾽ ὅς, τόν γε φύλακα φύλακος δεῖσθαι. Τί δὲ δὴ σίτων πέρι; ἀθληταὶ μὲν γὰρ οἱ ἄνδρες τοῦ μεγίστου ἀγῶνος. ἢ οὐχί; Ναί. Ἆρ᾽ οὖν*
404 *ἡ τῶνδε τῶν ἀσκητῶν ἕξις προςήκουσ᾽ * ἂν εἴη τούτοις; Ἴσως. Ἀλλ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὑπνώδης αὕτη γέ τις καὶ σφαλερὰ πρὸς ὑγίειαν. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καθεύδουσί τε τὸν βίον καί, ἐὰν σμικρὰ ἐκβῶσι τῆς τεταγμένης διαίτης, μεγάλα καὶ σφόδρα νοσοῦσιν οὗτοι οἱ ἀσκηταί; Ὁρῶ. Κομψοτέρας δή τινος, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀσκήσεως δεῖ τοῖς πολεμικοῖς ἀθληταῖς, οὕς γε ὥςπερ κύνας ἀγρύπνους τε ἀνάγκη εἶναι καὶ ὅ τι μάλιστα ὀξὺ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ πολλὰς μεταβολὰς ἐν ταῖς*
B *στρατείαις μεταβάλλοντας | ὑδάτων τε καὶ τῶν ἄλλων σίτων καὶ εἱλήσεων καὶ χειμώνων μὴ ἀκροσφαλεῖς εἶναι πρὸς ὑγίειαν. Φαίνεταί μοι. Ἆρ᾽ οὖν ἡ βελτίστη γυμναστικὴ ἀδελφή τις ἂν εἴη τῆς ἁπλῆς μουσικῆς, ἣν ὀλίγον πρότερον διῇμεν; Πῶς λέγεις; Ἁπλῆ που καὶ ἐπιεικὴς γυμναστική, καὶ μάλιστα ἡ τῶν περὶ τὸν πόλεμον. Πῇ δή; Καὶ παρ᾽ Ὁμήρου, ἦν δ᾽ ἐγώ, τά γε τοιαῦτα μάθοι ἄν τις. οἶσθα γάρ, ὅτι ἐπὶ στρατείας ἐν ταῖς τῶν ἡρώων ἑστιάσεσιν οὔτε ἰχθύσιν αὐτοὺς ἑστιᾷ, καὶ ταῦτα | ἐπὶ θαλάττῃ ἐν Ἑλλησπόντῳ ὄντας,* C
οὔτε ἑφθοῖς κρέασιν, ἀλλὰ μόνον ὀπτοῖς, ἃ δὴ μάλιστ᾽ ἂν εἴη στρατιώταις εὔπορα· πανταχοῦ γάρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὐτῷ τῷ πυρὶ χρῆσθαι εὐπορώτερον ἢ ἀγγεῖα ξυμπεριφέρειν. Καὶ μάλα. Οὐδὲ μὴν ἡδυσμάτων, ὡς ἐγῷμαι, Ὅμηρος πώποτε ἐμνήσθη. ἢ τοῦτο μὲν καὶ οἱ ἄλλοι ἀσκηταὶ ἴσασιν, ὅτι τῷ μέλλοντι σώματι εὖ ἕξειν ἀφεκτέον τῶν τοιούτων ἁπάντων; Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη, ἴσασί τε καὶ ἀπέχονται. | Συρακοσίαν D
δέ, ὦ φίλε, τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, ὡς ἔοικας, οὐκ αἰνεῖς, εἴπερ σοι ταῦτα δοκεῖ ὀρθῶς ἔχειν. Οὔ μοι δοκῶ. Ψέγεις ἄρα καὶ Κορινθίαν κόρην φίλην εἶναι ἀνδράσι μέλλουσιν εὖ σώματος ἕξειν. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ Ἀττικῶν πεμμάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας; Ἀνάγκη. Ὅλην γάρ, οἶμαι, τὴν τοιαύτην σίτησιν καὶ δίαιταν τῇ μελοποιίᾳ τε καὶ ᾠδῇ τῇ ἐν τῷ παναρμονίῳ καὶ ἐν πᾶσι ῥυθμοῖς | E
*πεποιημένῃ ἀπεικάζοντες ὀρθῶς ἂν ἀπεικάζοιμεν. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ἐκεῖ μὲν ἀκολασίαν ἡ ποικιλία ἐνέτικτεν, ἐνταῦθα δὲ νόσον, ἡ δὲ ἁπλότης κατὰ μὲν μουσικὴν ἐν ψυχαῖς σωφροσύνην, κατὰ δὲ γυμναστικὴν ἐν σώμασιν ὑγίειαν; Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἀκολασίας δὲ καὶ νόσων * πληθυουσῶν ἐν πόλει ἆρ᾽ οὐ δικαστήριά τε* 405
καὶ ἰατρεῖα πολλὰ ἀνοίγεται, καὶ δικανική τε καὶ ἰατρικὴ σεμνύνονται, ὅταν δὴ καὶ ἐλεύθεροι πολλοὶ καὶ σφόδρα περὶ αὐτὰ σπουδάζωσιν; Τί γὰρ οὐ μέλλει; XIV *Τῆς δὲ κακῆς τε καὶ αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει ἆρα μή τι μεῖζον ἕξεις λαβεῖν τεκμήριον ἢ τὸ δεῖσθαι ἰατρῶν καὶ δικαστῶν ἄκρων μὴ μόνον τοὺς φαύλους τε καὶ χειροτέχνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἐλευθέρῳ σχήματι προσποιουμένους τεθράφθαι; ἢ οὐκ | αἰσχρὸν δοκεῖ* B
καὶ ἀπαιδευσίας μέγα τεκμήριον τὸ ἐπακτῷ παρ᾽ ἄλλων, ὡς δεσποτῶν τε καὶ κριτῶν, τῷ δικαίῳ ἀναγκάζεσθαι χρῆσθαι καὶ ἀπορίᾳ οἰκείων; Πάντων μὲν οὖν, ἔφη, αἴσχιστον. Ἦ δοκεῖ σοι, ἦν δ᾽ ἐγώ, τούτου αἴσχιον εἶναι τοῦτο, ὅταν τις μὴ μόνον τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν δικαστηρίοις φεύγων τε καὶ διώκων κατατρίβηται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπειροκαλίας ἐπ᾽ αὐτῷ δὴ τούτῳ πεισθῇ καλλωπίζεσθαι, ὡς δεινὸς ὢν περὶ τὸ ἀδικεῖν | C
καὶ ἱκανὸς πάσας μὲν στροφὰς στρέφεσθαι, πάσας δὲ διεξόδους διεξελθὼν ἀποστραφῆναι λυγιζόμενος, ὥςτε μὴ παρασχεῖν δίκην, καὶ ταῦτα σμικρῶν τε καὶ οὐδενὸς ἀξίων ἕνεκα, ἀγνοῶν ὅσῳ κάλλιον καὶ ἄμεινον τὸ παρασκευάζειν τὸν βίον αὑτῷ μηδὲν δεῖσθαι νυστάζοντος δικαστοῦ; Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτ᾽, ἔφη, ἐκείνου ἔτι αἴσχιον. Τὸ δὲ ἰατρικῆς, ἦν δ᾽ ἐγώ, δεῖσθαι ὅ τι μὴ τραυμάτων ἕνεκα ἤ τινων ἐπετείων νοσημάτων ἐπιπεσόντων, ἀλλὰ | δι᾽ ἀργίαν τε καὶ δίαιταν, οἵαν διῄλθομεν, D
ῥευμάτων τε καὶ πνευμάτων ὥςπερ λίμνας ἐμπιπλαμένους φύσας τε καὶ κατάῤῥους νοσήμασιν ὀνόματα τίθεσθαι ἀναγκάζειν τοὺς κομψοὺς Ἀσκληπιάδας, οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ; Καὶ μάλ᾽, ἔφη· ὡς ἀληθῶς καινὰ

ταῦτα καὶ ἄτοπα νοσημάτων ὀνόματα. Οἷα, ἦν δ'
ἐγώ, ὡς οἶμαι, οὐκ ἦν ἐπ' Ἀσκληπιοῦ. τεκμαίρομαι δέ,
E ὅτι αὐτοῦ οἱ υἱεῖς ἐν Τροίᾳ | Εὐρυπύλῳ τετρωμένῳ
ἐπ' οἶνον Πράμνειον ἄλφιτα πολλὰ ἐπιπασθέντα καὶ
406 τυρὸν ἐπιξυσθέντα, * ἃ δὴ δοκεῖ φλεγματώδη εἶναι,
οὐκ ἐμέμψαντο τῇ δούσῃ πιεῖν, οὐδὲ Πατρόκλῳ τῷ
ἰωμένῳ ἐπετίμησαν. Καὶ μὲν δή, ἔφη, ἄτοπόν γε τὸ
πῶμα οὕτως ἔχοντι. Οὔκ, εἴ γ' ἐννοεῖς, εἶπον, ὅτι τῇ
παιδαγωγικῇ τῶν νοσημάτων ταύτῃ τῇ νῦν ἰατρικῇ
πρὸ τοῦ Ἀσκληπιάδαι οὐκ ἐχρῶντο, ὥς φασι, πρὶν
Ἡρόδικον γενέσθαι· Ἡρόδικος δὲ παιδοτρίβης ὢν καὶ
νοσώδης γενόμενος, μίξας γυμναστικὴν ἰατρικῇ, ἀπέ-
B κναισε πρῶτον μὲν | καὶ μάλιστα ἑαυτόν, ἔπειτ' ἄλλους
ὕστερον πολλούς. Πῇ δή; ἔφη. Μακρόν, ἦν δ' ἐγώ,
τὸν θάνατον αὐτῷ ποιήσας. παρακολουθῶν γὰρ τῷ
νοσήματι θανασίμῳ ὄντι οὔτε ἰάσασθαι, οἶμαι, οἷός
τ' ἦν ἑαυτόν, ἐν ἀσχολίᾳ τε πάντων ἰατρευόμενος διὰ
βίου ἔζη ἀποκναιόμενος, εἴ τι τῆς εἰωθυίας διαίτης
ἐκβαίη, δυσθανατῶν δὲ ὑπὸ σοφίας εἰς γῆρας ἀφίκετο.
Καλὸν ἄρα τὸ γέρας, ἔφη, τῆς τέχνης ἠνέγκατο. Οἷον
C εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, τὸν | μὴ εἰδότα ὅτι Ἀσκληπιὸς οὐκ
ἀγνοίᾳ οὐδὲ ἀπειρίᾳ τούτου τοῦ εἴδους τῆς ἰατρικῆς
τοῖς ἐκγόνοις οὐ κατέδειξεν αὐτό, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι πᾶσι
τοῖς εὐνομουμένοις ἔργον τι ἑκάστῳ ἐν τῇ πόλει προσ-
τέτακται, ὃ ἀναγκαῖον ἐργάζεσθαι, καὶ οὐδενὶ σχολὴ
διὰ βίου κάμνειν ἰατρευομένῳ. ὃ ἡμεῖς γελοίως ἐπὶ μὲν
τῶν δημιουργῶν αἰσθανόμεθα, ἐπὶ δὲ τῶν πλουσίων
τε καὶ εὐδαιμόνων δοκούντων εἶναι οὐκ αἰσθανόμεθα.
D Πῶς; ἔφη. **XV.** Τέκτων μέν, ἦν δ' | ἐγώ, κάμνων
ἀξιοῖ παρὰ τοῦ ἰατροῦ φάρμακον πιὼν ἐξεμέσαι τὸ
νόσημα ἢ κάτω καθαρθεὶς ἢ καύσει ἢ τομῇ χρησάμε-
νος ἀπηλλάχθαι· ἐὰν δέ τις αὐτῷ μακρὰν δίαιταν
προστάττῃ, πιλίδιά τε περὶ τὴν κεφαλὴν περιτιθεὶς καὶ
τὰ τούτοις ἑπόμενα, ταχὺ εἶπεν, ὅτι οὐ σχολὴ κάμνειν
οὐδὲ λυσιτελεῖ οὕτω ζῆν, νοσήματι τὸν νοῦν προσέχον-
τα, τῆς δὲ προκειμένης ἐργασίας ἀμελοῦντα· καὶ μετὰ
E ταῦτα χαίρειν εἰπὼν τῷ τοιούτῳ ἰατρῷ, | εἰς τὴν εἰω-
θυῖαν δίαιταν ἐμβάς, ὑγιὴς γενόμενος ζῇ τὰ ἑαυτοῦ
πράττων· ἐὰν δὲ μὴ ἱκανὸν ᾖ τὸ σῶμα ὑπενεγκεῖν,
τελευτήσας πραγμάτων ἀπηλλάγη. Καὶ τῷ τοιούτῳ
μέν γ', ἔφη, δοκεῖ πρέπειν οὕτως ἰατρικῇ χρῆσθαι.
407 Ἆρ', ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἦν τι αὐτῷ ἔργον, * ὃ εἰ μὴ
πράττοι, οὐκ ἐλυσιτέλει ζῆν; Δῆλον, ἔφη. Ὁ δὲ δὴ
πλούσιος, ὥς φαμεν, οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον ἔργον προ-
κείμενον, οὗ ἀναγκαζομένῳ ἀπέχεσθαι ἀβίωτον. Οὔ-
κουν δὴ λέγεταί γε. Φωκυλίδου γάρ, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ
ἀκούεις πῶς φησὶ δεῖν, ὅταν τῳ ἤδη βίος ᾖ, ἀρετὴν
ἀσκεῖν. Οἶμαι δέ γε, ἔφη, καὶ πρότερον. Μηδέν, εἶ-
πον, περὶ τούτου αὐτῷ μαχώμεθα, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς
διδάξωμεν, πότερον μελετητέον τοῦτο τῷ πλουσίῳ καὶ
B ἀβίωτον τῷ μὴ | μελετῶντι, ἢ νοσοτροφία τεκτονικῇ
μὲν καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις ἐμπόδιον τῇ προσέξει τοῦ
νοῦ, τὸ δὲ Φωκυλίδου παρακέλευμα οὐδὲν ἐμποδίζει;
Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, σχεδόν γέ τι πάντων μά-
λιστα ἥ γε περαιτέρω γυμναστικῆς ἡ περιττὴ αὕτη ἐπι-
μέλεια τοῦ σώματος· καὶ γὰρ πρὸς οἰκονομίας καὶ
πρὸς στρατείας καὶ πρὸς ἑδραίους ἐν πόλει ἀρχὰς δύσ-
κολος. Τὸ δὲ δὴ μέγιστον, ὅτι καὶ πρὸς μαθήσεις
C ἁστινασοῦν καὶ ἐννοήσεις τε καὶ μελέτας | πρὸς ἑαυτὸν
χαλεπή, κεφαλῆς τινὰς ἀεὶ διατάσεις καὶ ἰλίγγους ὑπο-
πτεύουσα καὶ αἰτιωμένη ἐκ φιλοσοφίας ἐγγίγνεσθαι,
ὥστε, ὅπῃ ταύτῃ ἀρετὴ ἀσκεῖται καὶ δοκιμάζεται, πάν-
τῃ ἐμπόδιος· κάμνειν γὰρ οἴεσθαι ποιεῖ ἀεὶ καὶ ὠδί-
νοντα μήποτε λήγειν περὶ τοῦ σώματος. Εἰκός γ',
ἔφη. Οὐκοῦν ταῦτα γιγνώσκοντα φῶμεν καὶ Ἀσκλη-
πιὸν τοὺς μὲν φύσει τε καὶ διαίτῃ ὑγιεινῶς ἔχοντας τὰ
σώματα, νόσημα δέ τι ἀποκεκριμένον | ἴσχοντας ἐν D
αὐτοῖς, τούτοις μὲν καὶ ταύτῃ τῇ ἕξει καταδεῖξαι ἰα-
τρικήν, φαρμάκοις τε καὶ τομαῖς τὰ νοσήματα ἐκβάλ-
λοντα αὐτῶν τὴν εἰωθυῖαν προστάττειν δίαιταν, ἵνα μὴ
τὰ πολιτικὰ βλάπτοι, τὰ δ' εἴσω διὰ παντὸς νενοσηκό-
τα σώματα οὐκ ἐπιχειρεῖν διαίταις κατὰ σμικρὸν ἀπαν-
τλοῦντα καὶ ἐπιχέοντα μακρὸν καὶ κακὸν βίον ἀνθρώπῳ
ποιεῖν, καὶ ἔκγονα αὐτῶν, ὡς τὸ εἰκός, ἕτερα τοιαῦτα
φυτεύειν, ἀλλὰ τὸν μὴ δυνάμενον | ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ E
περιόδῳ ζῆν μὴ οἴεσθαι δεῖν θεραπεύειν, ὡς οὔτε αὑτῷ
οὔτε πόλει λυσιτελῆ; Πολιτικόν, ἔφη, λέγεις Ἀσκλη-
πιόν. Δῆλον, ἦν δ' ἐγώ· καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ὅτι
τοιοῦτος ἦν, οὐχ ὁρᾷς ὡς καὶ ἐν Τροίᾳ ἀγαθοὶ πρὸς
τὸν πόλεμον * ἐφάνησαν, καὶ τῇ ἰατρικῇ, ὡς ἐγὼ λέ- 408
γω, ἐχρῶντο; ἢ οὐ μέμνησαι, ὅτι καὶ τῷ Μενέλεῳ ἐκ
τοῦ τραύματος οὗ ὁ Πάνδαρος ἔβαλεν

αἷμ' ἐκμυζήσαντ' ἐπί τ' ἤπια φάρμακ' ἔπασσον,

ὅ τι δ' ἐχρῆν μετὰ τοῦτο ἢ πιεῖν ἢ φαγεῖν οὐδὲν μᾶλ-
λον ἢ τῷ Εὐρυπύλῳ προσέταττον, ὡς ἱκανῶν ὄντων
τῶν φαρμάκων ἰάσασθαι ἄνδρας πρὸ τῶν τραυμάτων
ὑγιεινούς τε καὶ κοσμίους ἐν διαίτῃ, | κἂν εἰ τύχοιεν B
ἐν τῷ παραχρῆμα κυκεῶνα πιόντες, νοσώδη δὲ φύσει
τε καὶ ἀκόλαστον οὔτε αὐτοῖς οὔτε τοῖς ἄλλοις ᾤοντο
λυσιτελεῖν ζῆν, οὐδ' ἐπὶ τούτοις τὴν τέχνην δεῖν εἶναι,
οὐδὲ θεραπευτέον αὐτούς, οὐδ' εἰ Μίδου πλουσιώτε-
ροι εἶεν. Πάνυ κομψούς, ἔφη, λέγεις Ἀσκληπιοῦ παῖ-
δας. **XVI.** Πρέπει, ἦν δ' ἐγώ. καίτοι ἀπειθοῦντές γε
ἡμῖν οἱ τραγῳδοποιοί τε καὶ Πίνδαρος Ἀπόλλωνος μὲν
φασιν Ἀσκληπιὸν εἶναι, ὑπὸ δὲ χρυσοῦ πεισθῆναι | C
πλούσιον ἄνδρα θανάσιμον ἤδη ὄντα ἰάσασθαι, ὅθεν
δὴ καὶ κεραυνωθῆναι αὐτόν. ἡμεῖς δὲ κατὰ τὰ προει-
ρημένα οὐ πεισόμεθα αὐτοῖς ἀμφότερα, ἀλλ' εἰ μὲν
θεοῦ ἦν, οὐκ ἦν, φήσομεν, αἰσχροκερδής· εἰ δ' αἰσχρο-
κερδής, οὐκ ἦν θεοῦ. Ὀρθότατα, ἦν δ' ὅς, ταῦτά γε.
ἀλλὰ περὶ τοῦδε τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἆρ' οὐκ ἀγα-
θοὺς δεῖ ἐν τῇ πόλει κεκτῆσθαι ἰατρούς; εἶεν δ' ἂν
που μάλιστα τοιοῦτοι, ὅσοι πλείστους μὲν ὑγιεινούς,
πλείστους | δὲ νοσώδεις μετεχειρίσαντο, καὶ δικασταὶ D
αὖ ὡσαύτως οἱ παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκότες. Καὶ
μάλα, εἶπον, ἀγαθοὺς λέγω. ἀλλ' οἶσθα οὓς ἡγοῦμαι
τοιούτους; Ἂν εἴπῃς, ἔφη. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἦν δ'
ἐγώ· σὺ μέντοι οὐχ ὅμοιον πρᾶγμα τῷ αὐτῷ λόγῳ
ἤρου. Πῶς; ἔφη. Ἰατροὶ μέν, εἶπον, δεινότατοι ἂν
γένοιντο, εἰ ἐκ παίδων ἀρξάμενοι πρὸς τῷ μανθάνειν
τὴν τέχνην ὡς πλείστοις τε καὶ πονηροτάτοις σώμασιν
ὁμιλήσειαν | καὶ αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν καὶ εἶεν E
μὴ πάνυ ὑγιεινοὶ φύσει. οὐ γάρ, οἶμαι, σώματι σῶμα
θεραπεύουσιν — οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ ἐνεχώρει κακὰ εἶ-
ναί ποτε καὶ γενέσθαι — ἀλλὰ ψυχῇ σῶμα, ἣ οὐκ
ἐγχωρεῖ κακὴν γενομένην τε καὶ οὖσαν εὖ τι θερα-
πεύειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Δικαστὴς δέ γε, ὦ φίλε, ψυχῇ

409 ψυχῆς ἄρχει, ἣ * οὐκ ἐγχωρεῖ ἐκ νέας ἐν πονηραῖς
ψυχαῖς τεθράφθαι τε καὶ ὡμιληκέναι καὶ πάντα ἀδι-
κήματα αὐτὴν ἠδικηκυῖαν διεξεληλυθέναι, ὥστε ὀξέως
ἀφ' αὑτῆς τεκμαίρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἀδικήματα οἷον
κατὰ σῶμα νόσους· ἀλλ' ἄπειρον αὐτὴν καὶ ἀκέραιον
δεῖ κακῶν ἠθῶν νέαν οὖσαν γεγονέναι, εἰ μέλλει καλὴ
κἀγαθὴ οὖσα κρινεῖν ὑγιῶς τὰ δίκαια. διὸ δὴ καὶ εὐ-
ήθεις νέοι ὄντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται καὶ εὐεξαπά-
B τητοι ὑπὸ τῶν ἀδίκων, ἅτε οὐκ ἔχοντες ˈ ἐν ἑαυτοῖς
παραδείγματα ὁμοιοπαθῆ τοῖς πονηροῖς. Καὶ μὲν δή,
ἔφη, σφόδρα γε αὐτὸ πάσχουσιν. Τοιγάρτοι, ἦν δ'
ἐγώ, οὐ νέον, ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν
εἶναι, ὀψιμαθῆ γεγονότα τῆς ἀδικίας, οἷόν ἐστιν, οὐκ
οἰκείαν ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἐνοῦσαν ᾐσθημένον, ἀλλ'
ἀλλοτρίαν ἐν ἀλλοτρίαις μεμελετηκότα ἐν πολλῷ χρόνῳ
διαισθάνεσθαι οἷον πέφυκε κακόν, ἐπιστήμῃ, οὐκ ἐμ-
C πειρίᾳ ˈ οἰκείᾳ κεχρημένον. Γενναιότατος γοῦν, ἔφη,
ἔοικεν εἶναι ὁ τοιοῦτος δικαστής. Καὶ ἀγαθός γε, ἦν
δ' ἐγώ, ὃ σὺ ἠρώτας· ὁ γὰρ ἔχων ψυχὴν ἀγαθὴν
ἀγαθός. ὁ δὲ δεινὸς ἐκεῖνος καὶ καχύποπτος, ὁ πολ-
λὰ αὐτὸς ἠδικηκὼς καὶ πανοῦργός τε καὶ σοφὸς οἰό-
μενος εἶναι, ὅταν μὲν ὁμοίοις ὁμιλῇ, δεινὸς φαίνεται
ἐξευλαβούμενος, πρὸς τὰ ἐν αὑτῷ παραδείγματα ἀπο-
σκοπῶν· ὅταν δὲ ἀγαθοῖς καὶ πρεσβυτέροις ἤδη πλη-
D σιάσῃ, ἀβέλτερος αὖ ˈ φαίνεται ἀπιστῶν παρὰ καιρὸν
καὶ ἀγνοῶν ὑγιὲς ἦθος, ἅτε οὐκ ἔχων παράδειγμα τοῦ
τοιούτου. πλεονάκις δὲ πονηροῖς ἢ χρηστοῖς ἐντυγχά-
νων σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι αὑτῷ τε
καὶ ἄλλοις. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ἀληθῆ. XVII.
Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τοιοῦτον χρὴ τὸν δικαστὴν ζη-
τεῖν τὸν ἀγαθόν τε καὶ σοφόν, ἀλλὰ τὸν πρότερον.
πονηρία μὲν γὰρ ἀρετήν τε καὶ αὑτὴν οὔποτ' ἂν γνοίη,
E ἀρετὴ δὲ φύσεως παιδευομένης χρόνῳ ἅμα αὑτῆς τε ˈ
καὶ πονηρίας ἐπιστήμην λήψεται. σοφὸς οὖν οὗτος, ὡς
μοι δοκεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ κακὸς γίγνεται. Καὶ ἐμοί, ἔφη,
ξυνδοκεῖ. Οὐκοῦν καὶ ἰατρικήν, οἵαν εἴπομεν, μετὰ
τῆς τοιαύτης δικαστικῆς κατὰ πόλιν νομοθετήσεις, αἳ
410 τῶν πολιτῶν σοι τοὺς μὲν εὐφυεῖς τὰ σώματα καὶ *
τὰς ψυχὰς θεραπεύσουσι, τοὺς δὲ μή, ὅσοι μὲν κατὰ
σῶμα τοιοῦτοι, ἀποθνήσκειν ἐάσουσι, τοὺς δὲ κατὰ
τὴν ψυχὴν κακοφυεῖς καὶ ἀνιάτους αὐτοὶ ἀποκτενοῦ-
σιν; Τὸ γοῦν ἄριστον, ἔφη, αὐτοῖς τε τοῖς πάσχουσι
καὶ τῇ πόλει οὕτω πέφανται. Οἱ δὲ δὴ νέοι, ἦν δ'
ἐγώ, δῆλον ὅτι εὐλαβήσονταί σοι δικαστικῆς εἰς χρείαν
ἰέναι, τῇ ἁπλῇ ἐκείνῃ μουσικῇ χρώμενοι, ἣν δὴ ἔφαμεν
σωφροσύνην ἐντίκτειν. Τί μήν; ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ
B κατὰ ταὐτὰ ˈ ἴχνη ταῦτα ὁ μουσικὸς γυμναστικὴν διώ-
κων, ἐὰν ἐθέλῃ, αἱρήσει, ὥστε μηδὲν ἰατρικῆς δεῖσθαι,
ὅ τι μὴ ἀνάγκη; Ἔμοιγε δοκεῖ. Αὐτὰ μὴν τὰ γυμνά-
σια καὶ τοὺς πόνους πρὸς τὸ θυμοειδὲς τῆς φύσεως
βλέπων κἀκεῖνο ἐγείρων πονήσει μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχύν,
οὐχ ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἀθληταὶ ῥώμης ἕνεκα σιτία καὶ
πόνους μεταχειριεῖται. Ὀρθότατα, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν,
ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, καὶ οἱ καθιστάντες μουσικῇ
C καὶ γυμναστικῇ ˈ παιδεύειν οὐχ οὗ ἕνεκά τινες οἴονται
καθιστᾶσιν, ἵνα τῇ μὲν τὸ σῶμα θεραπεύοιντο, τῇ δὲ
τὴν ψυχήν; Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Κινδυνεύουσιν, ἦν δ'
ἐγώ, ἀμφότερα τῆς ψυχῆς ἕνεκα τὸ μέγιστον καθιστά-
ναι. Πῶς δή; Οὐκ ἐννοεῖς, εἶπον, ὡς διατίθενται
αὐτὴν τὴν διάνοιαν οἳ ἂν γυμναστικῇ μὲν διὰ βίου
ὁμιλήσωσι, μουσικῆς δὲ μὴ ἅψωνται; ἢ ὅσοι ἂν τοὐ-
ναντίον διατεθῶσιν; Τίνος δέ, ἦ δ' ὅς, ˈ πέρι λέγεις; D
Ἀγριότητός τε καὶ σκληρότητος, καὶ αὖ μαλακίας τε
καὶ ἡμερότητος, ἦν δ' ἐγώ. Ἔγωγε, ἔφη· ὅτι οἱ μὲν
γυμναστικῇ ἀκράτῳ χρησάμενοι ἀγριώτεροι τοῦ δέον-
τος ἀποβαίνουσιν, οἱ δὲ μουσικῇ μαλακώτεροι αὖ γί-
γνονται ἢ ὡς κάλλιον αὐτοῖς. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, τό
γε ἄγριον τὸ θυμοειδὲς ἂν τῆς φύσεως παρέχοιτο, καὶ
ὀρθῶς μὲν τραφὲν ἀνδρεῖον ἂν εἴη, μᾶλλον δ' ἐπιτα-
θὲν τοῦ δέοντος σκληρόν τε καὶ χαλεπὸν γίγνοιτ' ἄν,
ὡς τὸ εἰκός. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Τί δέ; τὸ ἥμερον ˈ οὐχ E
ἡ φιλόσοφος ἂν ἔχοι φύσις; καὶ μᾶλλον μὲν ἀνεθέν-
τος αὐτοῦ μαλακώτερον ἂν εἴη τοῦ δέοντος, καλῶς δὲ
τραφέντος ἥμερόν τε καὶ κόσμιον; Ἔστι ταῦτα. Δεῖν
δέ γέ φαμεν τοὺς φύλακας ἀμφοτέρα ἔχειν τούτω τὼ
φύσει. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἡρμόσθαι δεῖ αὐτὰς πρὸς
ἀλλήλας; Πῶς δ' οὔ; Καὶ τοῦ μὲν ἡρμοσμένου σώ-
φρων τε καὶ ἀνδρεία ἡ * ψυχή; Πάνυ γε. Τοῦ δὲ 411
ἀναρμόστου δειλὴ καὶ ἄγροικος; Καὶ μάλα. XVIII.
Οὐκοῦν ὅταν μέν τις μουσικῇ παρέχῃ καταυλεῖν καὶ
καταχεῖν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ὤτων ὥσπερ διὰ χώνης,
ἃς νῦν δὴ ἡμεῖς ἐλέγομεν τὰς γλυκείας τε καὶ μαλακὰς
καὶ θρηνώδεις ἁρμονίας, καὶ μινυρίζων τε καὶ γεγανω-
μένος ὑπὸ τῆς ᾠδῆς διατελῇ τὸν βίον ὅλον, οὗτος τὸ
μὲν πρῶτον, εἴ τι θυμοειδὲς εἶχεν, ὥσπερ ˈ σίδηρον B
ἐμάλαξε καὶ χρήσιμον ἐξ ἀχρήστου καὶ σκληροῦ ἐποίη-
σεν· ὅταν δ' ἐπέχων μὴ ἀνίῃ ἀλλὰ κηλῇ, τὸ μετὰ τοῦ-
το ἤδη τήκει καὶ λείβει, ἕως ἂν ἐκτήξῃ τὸν θυμὸν καὶ
ἐκτέμῃ ὥσπερ νεῦρα ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ ποιήσῃ μαλθα-
κὸν αἰχμητήν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ ἐὰν μέν γε,
ἦν δ' ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς φύσει ἄθυμον λάβῃ, ταχὺ τοῦτο
διεπράξατο· ἐὰν δὲ θυμοειδῆ, ἀσθενῆ ποιήσας τὸν
θυμὸν ὀξύῤῥοπον ἀπειργάσατο, ἀπὸ σμικρῶν ˈ ταχὺ C
ἐρεθιζόμενόν τε καὶ κατασβεννύμενον. ἀκρόχολοι οὖν
καὶ ὀργίλοι ἀντὶ θυμοειδοῦς γεγένηνται, δυςκολίας ἔμ-
πλεοι. Κομιδῇ μὲν οὖν. Τί δέ; ἂν αὖ γυμναστικῇ
πολλὰ πονῇ καὶ εὐωχῆται εὖ μάλα, μουσικῆς δὲ καὶ
φιλοσοφίας μὴ ἅπτηται, οὐ πρῶτον μὲν εὖ ἴσχων τὸ
σῶμα φρονήματός τε καὶ θυμοῦ ἐμπίπλαται καὶ ἀν-
δρειότερος γίγνεται αὐτὸς αὑτοῦ; Καὶ μάλα γε. Τί
δαί; ἐπειδὰν ἄλλο μηδὲν πράττῃ μηδὲ κοινωνῇ Μούσης
μηδαμῇ, ˈ οὐκ εἴ τι καὶ ἐνῆν αὐτοῦ φιλομαθὲς ἐν τῇ D
ψυχῇ, ἅτε οὔτε μαθήματος γευόμενον οὐδενὸς οὔτε
ζητήματος, οὔτε λόγου μετίσχον οὔτε τῆς ἄλλης μου-
σικῆς, ἀσθενές τε καὶ κωφὸν καὶ τυφλὸν γίγνεται, ἅτε
οὐκ ἐγειρόμενον οὐδὲ τρεφόμενον οὐδὲ διακαθαιρομέ-
νων τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ; Οὕτως, ἔφη. Μισολόγος
δή, οἶμαι, ὁ τοιοῦτος γίγνεται καὶ ἄμουσος, καὶ πει-
θοῖ μὲν διὰ λόγων οὐδὲν ἔτι χρῆται, βίᾳ δὲ καὶ ἀ-
γριότητι ὥσπερ θηρίον ˈ πρὸς πάντα διαπράττεται, E
καὶ ἐν ἀμαθίᾳ καὶ σκαιότητι μετὰ ἀῤῥυθμίας τε καὶ
ἀχαριστίας ζῇ. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχει. Ἐπὶ
δὴ δύ' ὄντε τούτω, ὡς ἔοικε, δύο τέχνα θεὸν ἔγωγ' ἄν
τινα φαίην δεδωκέναι τοῖς ἀνθρώποις, μουσικήν τε καὶ
γυμναστικήν, ἐπὶ τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ φιλόσοφον, οὐκ
ἐπὶ ψυχὴν καὶ σῶμα, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ἐπ'
ἐκείνω, ὅπως ἂν ἀλλήλοιν ξυναρμοσθῆτον * ἐπιτεινο- 412
μένω καὶ ἀνιεμένω μέχρι τοῦ προσήκοντος. Καὶ γὰρ

ἔοικεν, ἔφη. Τὸν κάλλιστ᾽ ἄρα μουσικῇ γυμναστικὴν
κεραννύντα καὶ μετριώτατα τῇ ψυχῇ προσφέροντα,
τοῦτον ὀρθότατ᾽ ἂν φαῖμεν εἶναι τελέως μουσικώτατον
καὶ εὐαρμοστότατον, πολὺ μᾶλλον ἢ τὸν τὰς χορδὰς
ἀλλήλαις ξυνιστάντα. Εἰκότως γ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες.
Οὐκοῦν καὶ ἐν τῇ πόλει ἡμῖν, ὦ Γλαύκων, δεήσει τοι-
ούτου τινὸς ἀεὶ ἐπιστάτου, εἰ μέλλει ἡ πολιτεία σώζε-
B σθαι; Δεήσει μέντοι ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα. XIX.
Οἱ μὲν δὴ τύποι τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς οὗτοι ἂν
εἶεν. χορείας γὰρ τί ἄν τις διεξίοι τῶν τοιούτων καὶ
θήρας τε καὶ κυνηγέσια καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας καὶ
ἱππικούς; σχεδὸν γάρ τι δῆλα δή, ὅτι τούτοις ἑπόμενα
δεῖ αὐτὰ εἶναι, καὶ οὐκέτι χαλεπὰ εὑρεῖν. Ἴσως, ἦ δ᾽
ὅς, οὐ χαλεπά. Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγώ· τὸ δὴ μετὰ τοῦτο τί
ἂν ἡμῖν διαιρετέον εἴη; ἆρ᾽ οὐκ αὐτῶν τούτων οἵτινες
C ἄρξουσί τε καὶ ἄρξονται; Τί μήν; Ὅτι μὲν πρεσβυ-
τέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεωτέρους δὲ τοὺς ἀρ-
χομένους, δῆλον; Δῆλον. Καὶ ὅτι γε τοὺς ἀρίστους
αὐτῶν; Καὶ τοῦτο. Οἱ δὲ γεωργῶν ἄριστοι ἆρ᾽ οὐ
γεωργικώτατοι γίγνονται; Ναί. Νῦν δ᾽, ἐπειδὴ φυ-
λάκων αὖ τοὺς ἀρίστους δεῖ εἶναι, ἆρ᾽ οὐ φυλακικωτά-
τους πόλεως; Ναί. Οὐκοῦν φρονίμους τε εἰς τοῦτο
δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατοὺς καὶ ἔτι κηδεμόνας τῆς πό-
D λεως; Ἔστι ταῦτα. Κήδοιτο δέ γ᾽ ἄν τις μάλιστα
τούτου, ὃ τυγχάνοι φιλῶν. Ἀνάγκη. Καὶ μὴν τοῦτό
γ᾽ ἂν μάλιστα φιλοῖ, ᾧ ξυμφέρειν ἡγοῖτο τὰ αὐτὰ καὶ
ἑαυτῷ, καὶ ὅταν μάλιστα ἐκείνου μὲν εὖ πράττοντος
οἴηται ξυμβαίνειν καὶ ἑαυτῷ εὖ πράττειν, μὴ δέ, τοὐ-
ναντίον. Οὕτως, ἔφη. Ἐκλεκτέον ἄρ᾽ ἐκ τῶν ἄλλων
φυλάκων τοιούτους ἄνδρας, οἳ ἂν σκοποῦσιν ἡμῖν μά-
λιστα φαίνωνται παρὰ πάντα τὸν βίον, ὃ μὲν ἂν τῇ
E πόλει ἡγήσωνται ξυμφέρειν, πάσῃ προθυμίᾳ ποιεῖν,
ὃ δ᾽ ἂν μή, μηδενὶ τρόπῳ πρᾶξαι ἂν ἐθέλειν. Ἐπι-
τήδειοι γάρ, ἔφη. Δοκεῖ δή μοι τηρητέον αὐτοὺς εἶ-
ναι ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις, εἰ φυλακικοί εἰσι τούτου
τοῦ δόγματος καὶ μήτε γοητευόμενοι μήτε βιαζόμενοι
ἐκβάλλουσιν ἐπιλανθανόμενοι δόξαν τὴν τοῦ ποιεῖν
δεῖν ἃ τῇ πόλει βέλτιστα. Τίνα, ἔφη, λέγεις τὴν ἐκ-
βολήν; Ἐγώ σοι, ἔφην, ἐρῶ. φαίνεταί μοι δόξα ἐξιέ-
ναι ἐκ διανοίας ἢ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως, ἑκουσίως μὲν
413 ἡ ψευδὴς * τοῦ μεταμανθάνοντος, ἀκουσίως δὲ πᾶσα
ἡ ἀληθής. Τὸ μὲν τῆς ἑκουσίου, ἔφη, μανθάνω, τὸ
δὲ τῆς ἀκουσίου δέομαι μαθεῖν. Τί δαί; οὐ καὶ σὺ
ἡγεῖ, ἔφην ἐγώ, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀκουσίως στέρεσθαι
τοὺς ἀνθρώπους, τῶν δὲ κακῶν ἑκουσίως; ἢ οὐ τὸ
μὲν ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας κακόν, τὸ δὲ ἀληθεύειν
ἀγαθόν; ἢ οὐ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν ἀληθεύειν δοκεῖ
σοι εἶναι; Ἀλλ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, ὀρθῶς λέγεις, καί μοι δο-
κοῦσιν ἄκοντες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι. Οὐκοῦν
κλαπέντες ἢ γοητευθέντες ἢ βιασθέντες τοῦτο πάσχου-
σιν; Οὐδὲ νῦν, ἔφη, μανθάνω. Τραγικῶς, ἦν δ᾽ ἐγώ,
B κινδυνεύω λέγειν. κλαπέντας μὲν γὰρ τοὺς μεταπει-
σθέντας λέγω καὶ τοὺς ἐπιλανθανομένους, ὅτι τῶν μὲν
χρόνος, τῶν δὲ λόγος ἐξαιρούμενος λανθάνει. νῦν γάρ
που μανθάνεις; Ναί. Τοὺς τοίνυν βιασθέντας λέγω
οὓς ἂν ὀδύνη τις ἢ ἀλγηδὼν μεταδοξάσαι ποιήσῃ. Καὶ
τοῦτ᾽, ἔφη, ἔμαθον, καὶ ὀρθῶς λέγεις. Τούς γε μὴν
C γοητευθέντας, ὡς ἐγᾦμαι, κἂν σὺ φαίης εἶναι οἳ ἂν
μεταδοξάσωσιν ἢ ὑφ᾽ ἡδονῆς κηληθέντες ἢ ὑπὸ φόβου
τι δείσαντες. Ἔοικε γάρ, ἦ δ᾽ ὅς, γοητεύειν πάντα
ὅσα ἀπατᾷ. XX. Ὃ τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ζητητέον, τί-
νες ἄριστοι φύλακες τοῦ παρ᾽ αὑτοῖς δόγματος, τοῦτο
ὡς ποιητέον, ὃ ἂν τῇ πόλει ἀεὶ δοκῶσι βέλτιστον εἶ-
ναι. τηρητέον δὴ εὐθὺς ἐκ παίδων προθεμένοις ἔργα,
ἐν οἷς ἄν τις τὸ τοιοῦτον μάλιστα ἐπιλανθάνοιτο καὶ
ἐξαπατῷτο, καὶ τὸν μὲν μνήμονα καὶ δυσεξαπάτητον D
ἐγκριτέον, τὸν δὲ μὴ ἀποκριτέον. ἦ γάρ; Ναί. Καὶ
πόνους γε αὖ καὶ ἀλγηδόνας καὶ ἀγῶνας αὐτοῖς θε-
τέον, ἐν οἷς ταὐτὰ ταῦτα τηρητέον. Ὀρθῶς, ἔφη.
Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ τρίτου εἴδους τοῦ τῆς γοητείας
ἅμιλλαν ποιητέον, καὶ θεατέον, ὥσπερ τοὺς πώλους
ἐπὶ τοὺς ψόφους τε καὶ θορύβους ἄγοντες σκοποῦσιν
εἰ φοβεροί, οὕτω νέους ὄντας εἰς δείματ᾽ ἄττα κομι-
στέον καὶ εἰς ἡδονὰς αὖ μεταβλητέον, βασανίζοντας E
πολὺ μᾶλλον ἢ χρυσὸν ἐν πυρί, εἰ δυσγοήτευτος καὶ
εὐσχήμων ἐν πᾶσι φαίνεται, φύλαξ αὑτοῦ ὢν ἀγαθὸς
καὶ μουσικῆς ἧς ἐμάνθανεν, εὔρυθμόν τε καὶ εὐάρμο-
στον ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τούτοις παρέχων, οἷος δὴ ἂν ὢν
καὶ ἑαυτῷ καὶ πόλει χρησιμώτατος εἴη. καὶ τὸν ἀεὶ ἔν
τε παισὶ καὶ νεανίσκοις καὶ ἐν ἀνδράσι βασανιζόμενον
καὶ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα * καταστατέον ἄρχοντα τῆς 414
πόλεως καὶ φύλακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ
τελευτήσαντι, τάφων τε καὶ τῶν ἄλλων μνημείων μέγι-
στα γέρα λαγχάνοντα· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ἀποκριτέον.
τοιαύτη τις, ἦν δ᾽ ἐγώ, δοκεῖ μοι, ὦ Γλαύκων, ἡ ἐκλο-
γὴ εἶναι καὶ κατάστασις τῶν ἀρχόντων τε καὶ φυλά-
κων, ὡς ἐν τύπῳ, μὴ δι᾽ ἀκριβείας, εἰρῆσθαι. Καὶ
ἐμοί, ἦ δ᾽ ὅς, οὕτω πῃ φαίνεται. Ἆρ᾽ οὖν ὡς ἀλη-
θῶς ὀρθότατον καλεῖν τούτους μὲν φύλακας παντε- B
λεῖς τῶν τε ἔξωθεν πολεμίων τῶν τε ἐντὸς φιλίων,
ὅπως οἱ μὲν μὴ βουλήσονται, οἱ δὲ μὴ δυνήσονται κα-
κουργεῖν, τοὺς δὲ νέους, οὓς νῦν δὴ φύλακας ἐκαλοῦ-
μεν, ἐπικούρους τε καὶ βοηθοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων
δόγμασιν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. XXI. Τίς ἂν οὖν ἡμῖν,
ἦν δ᾽ ἐγώ, μηχανὴ γένοιτο τῶν ψευδῶν τῶν ἐν δέοντι
γιγνομένων, ὧν δὴ νῦν ἐλέγομεν, γενναῖόν τι ἓν ψευ-
δομένους πεῖσαι μάλιστα μὲν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἄρχον- C
τας, εἰ δὲ μή, τὴν ἄλλην πόλιν; Ποῖόν τι; ἔφη. Μη-
δὲν καινόν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀλλὰ Φοινικικόν τι, πρότερον
μὲν ἤδη πολλαχοῦ γεγονός, ὥς φασιν οἱ ποιηταὶ καὶ
πεπείκασιν, ἐφ᾽ ἡμῶν δὲ οὐ γεγονὸς οὐδ᾽ οἶδα εἰ γε-
νόμενον ἄν, πεῖσαι δὲ συχνῆς πειθοῦς. Ὡς ἔοικας,
ἔφη, ὀκνοῦντι λέγειν. Δόξω δέ σοι, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ
μάλ᾽ εἰκότως ὀκνεῖν, ἐπειδὰν εἴπω. Λέγ᾽, ἔφη, καὶ
μὴ φοβοῦ. Λέγω δή· καίτοι οὐκ οἶδα, ὁποίᾳ τόλμῃ D
ἢ ποίοις λόγοις χρώμενος ἐρῶ· καὶ ἐπιχειρήσω πρῶτον
μὲν αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας πείθειν καὶ τοὺς στρατιώ-
τας, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄλλην πόλιν, ὡς ἄρ᾽ ἃ ἡμεῖς
αὐτοὺς ἐτρέφομέν τε καὶ ἐπαιδεύομεν, ὥσπερ ὀνείρατα
ἐδόκουν ταῦτα πάντα πάσχειν τε καὶ γίγνεσθαι περὶ
αὐτούς, ἦσαν δὲ τότε τῇ ἀληθείᾳ ὑπὸ γῆς ἐντὸς πλατ-
τόμενοι καὶ τρεφόμενοι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν
καὶ ἡ ἄλλη σκευὴ δημιουργουμένη, ἐπειδὴ δὲ παντε- E
λῶς ἐξειργασμένοι ἦσαν, [καὶ] ἡ γῆ αὐτοὺς μήτηρ οὖ-
σα ἀνῆκε, καὶ νῦν δεῖ ὡς περὶ μητρὸς καὶ τροφοῦ τῆς
χώρας, ἐν ᾗ εἰσί, βουλεύεσθαί τε καὶ ἀμύνειν αὐτούς,
ἐάν τις ἐπ᾽ αὐτὴν ἴῃ, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων πολιτῶν ὡς
ἀδελφῶν ὄντων καὶ γηγενῶν διανοεῖσθαι. Οὐκ ἐτός,

ἔφη, πάλαι ᾐσχύνου τὸ ψεῦδος λέγειν. Πάνυ, ἦν δ'
415 ἐγώ, * εἰκότως· ἀλλ' ὅμως ἄκουε καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ
μύθου. ἐστὲ μὲν γὰρ δὴ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει ἀδελ-
φοί, ὡς φήσομεν πρὸς αὐτοὺς μυθολογοῦντες, ἀλλ' ὁ
θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν
ἐν τῇ γενέσει ξυνέμιξεν αὐτοῖς, διὸ τιμιώτατοί εἰσιν·
ὅσοι δ' ἐπίκουροι, ἄργυρον· σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν
τοῖς τε γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς. ἅτε οὖν
ξυγγενεῖς ὄντες πάντες τὸ μὲν πολὺ ὁμοίους ἂν ὑμῖν
B αὐτοῖς γεννῷτε, ἔστι δ' ὅτε ἐκ | χρυσοῦ γεννηθείη ἂν
ἀργυροῦν καὶ ἐξ ἀργύρου χρυσοῦν ἔκγονον καὶ τἆλλα
πάντα οὕτως ἐξ ἀλλήλων. τοῖς οὖν ἄρχουσι καὶ πρῶτον
καὶ μάλιστα παραγγέλλει ὁ θεός, ὅπως μηδενὸς οὕτω
φύλακες ἀγαθοὶ ἔσονται μηδ' οὕτω σφόδρα φυλάξουσι
μηδὲν ὡς τοὺς ἐκγόνους, ὅ τι αὐτοῖς τούτων ἐν ταῖς ψυ-
χαῖς παραμέμικται, καὶ ἐάν τε σφέτερος ἔκγονος ὑπόχαλ-
C κος ἢ ὑποσίδηρος γένηται, μηδενὶ | τρόπῳ κατελεήσου-
σιν, ἀλλὰ τὴν τῇ φύσει προσήκουσαν τιμὴν ἀποδόντες
ὤσουσιν εἰς δημιουργοὺς ἢ εἰς γεωργούς, καὶ ἂν αὖ ἐκ
τούτων τις ὑπόχρυσος ἢ ὑπάργυρος φυῇ, τιμήσαντες
ἀνάξουσι τοὺς μὲν εἰς φυλακήν, τοὺς δὲ εἰς ἐπικου-
ρίαν, ὡς χρησμοῦ ὄντος τότε τὴν πόλιν διαφθαρῆναι,
ὅταν αὐτὴν ὁ σίδηρος ἢ ὁ χαλκὸς φυλάξῃ. τοῦτον οὖν
τὸν μῦθον ὅπως ἂν πεισθεῖεν, ἔχεις τινὰ μηχανήν;
D Οὐδαμῶς, ἔφη, ὅπως γ' ἂν αὐτοὶ οὗτοι· | ὅπως μέντ'
ἂν οἱ τούτων υἱεῖς καὶ οἱ ἔπειτα οἵ τ' ἄλλοι ἄνθρω-
ποι οἱ ὕστερον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, εὖ ἂν
ἔχοι πρὸς τὸ μᾶλλον αὐτοὺς τῆς πόλεώς τε καὶ ἀλλή-
λων κήδεσθαι· σχεδὸν γάρ τι μανθάνω ὃ λέγεις.
XXII. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἕξει ὅπῃ ἂν αὐτὸ ἡ φήμη
ἀγάγῃ· ἡμεῖς δὲ τούτους τοὺς γηγενεῖς ὁπλίσαντες
προάγωμεν ἡγουμένων τῶν ἀρχόντων. ἐλθόντες δὲ
θεασάσθων τῆς πόλεως ὅπου κάλλιστον στρατοπεδεύ-
E σασθαι, ὅθεν τούς τε ἔνδον | μάλιστ' ἂν κατέχοιεν,
εἴ τις μὴ ἐθέλοι τοῖς νόμοις πείθεσθαι, τούς τε ἔξω-
θεν ἀπαμύνοιεν, εἰ πολέμιος ὥσπερ λύκος ἐπὶ ποίμνην
τις ἴοι. στρατοπεδευσάμενοι δέ, θύσαντες οἷς χρή, εὐ-
νὰς ποιησάσθων. ἢ πῶς; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τοι-
αύτας, οἵας χειμῶνός τε στέγειν καὶ θέρους ἱκανὰς εἶ-
ναι; Πῶς γὰρ οὐχί; οἰκήσεις γάρ, ἔφη, δοκεῖς μοι λέ-
γειν. Ναί, ἦν δ' ἐγώ, στρατιωτικάς γε, ἀλλ' οὐ χρη-
416 ματιστικάς. * Πῶς, ἔφη, αὖ τοῦτο λέγεις διαφέρειν
ἐκείνου; Ἐγώ σοι, ἦν δ' ἐγώ, πειράσομαι εἰπεῖν. δει-
νότατον γάρ που πάντων καὶ αἴσχιστον ποιμέσι τοι-
ούτους γε καὶ οὕτω τρέφειν κύνας ἐπικούρους ποιμνί-
ων, ὥστε ὑπὸ ἀκολασίας ἢ λιμοῦ ἤ τινος ἄλλου κακοῦ
ἔθους αὐτοὺς τοὺς κύνας ἐπιχειρῆσαι τοῖς προβάτοις
κακουργεῖν καὶ ἀντὶ κυνῶν λύκοις ὁμοιωθῆναι. Δει-
B νόν, ἦ δ' ὅς· πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν φυλακτέον | παντὶ
τρόπῳ μὴ τοιοῦτον ἡμῖν οἱ ἐπίκουροι ποιήσωσι πρὸς
τοὺς πολίτας, ἐπειδὴ αὐτῶν κρείττους εἰσίν, ἀντὶ ξυμ-
μάχων εὐμενῶν δεσπόταις ἀγρίοις ἀφομοιωθῶσιν; Φυ-
λακτέον, ἔφη. Οὐκοῦν τὴν μεγίστην τῆς εὐλαβείας
παρεσκευασμένοι ἂν εἶεν, εἰ τῷ ὄντι καλῶς πεπαιδευ-
μένοι εἰσίν; Ἀλλὰ μὴν εἰσί γ', ἔφη. Καὶ ἐγὼ εἶπον,
Τοῦτο μὲν οὐκ ἄξιον διϊσχυρίζεσθαι, ὦ φίλε Γλαύκων·
ὃ μέντοι ἄρτι ἐλέγομεν, ἄξιον, ὅτι δεῖ αὐτοὺς τῆς ὀρ-
θῆς | τυχεῖν παιδείας, ἥτις ποτέ ἐστιν, εἰ μέλλουσι τὸ C
μέγιστον ἔχειν πρὸς τὸ ἥμεροι εἶναι αὐτοῖς τε καὶ τοῖς
φυλαττομένοις ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς γε, ἦ δ' ὅς.
Πρὸς τοίνυν τῇ παιδείᾳ ταύτῃ φαίη ἄν τις νοῦν ἔχων
δεῖν καὶ τὰς οἰκήσεις καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν τοιαύτην
αὐτοῖς παρεσκευάσθαι, ἥτις μήτε τοὺς φύλακας ὡς
ἀρίστους εἶναι παύσοι αὐτούς, κακουργεῖν τε μὴ ἐπα-
ροῖ περὶ τοὺς ἄλλους | πολίτας. Καὶ ἀληθῶς γε φή- D
σει. Ὅρα δή, εἶπον ἐγώ, εἰ τοιόνδε τινὰ τρόπον δεῖ
αὐτοὺς ζῆν τε καὶ οἰκεῖν, εἰ μέλλουσι τοιοῦτοι ἔσε-
σθαι· πρῶτον μὲν οὐσίαν κεκτημένον μηδεμίαν μηδένα
ἰδίαν, ἂν μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἔπειτα οἴκησιν καὶ ταμιεῖ-
ον μηδενὶ εἶναι μηδὲν τοιοῦτον, εἰς ὃ οὐ πᾶς ὁ βουλό-
μενος εἴσεισι· τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅσων δέονται ἄνδρες
ἀθληταὶ πολέμου σώφρονές τε καὶ ἀνδρεῖοι, ταξαμέ-
νους | παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν δέχεσθαι μισθὸν τῆς E
φυλακῆς τοσοῦτον, ὅσον μήτε περιεῖναι αὐτοῖς εἰς τὸν
ἐνιαυτὸν μήτε ἐνδεῖν· φοιτῶντας δὲ εἰς ξυσσίτια, ὥς-
περ ἐστρατοπεδευμένους, κοινῇ ζῆν· χρυσίον δὲ καὶ ἀρ-
γύριον εἰπεῖν αὐτοῖς ὅτι θεῖον παρὰ θεῶν ἀεὶ ἐν τῇ
ψυχῇ ἔχουσι καὶ οὐδὲν προσδέονται τοῦ ἀνθρωπείου,
οὐδὲ ὅσια τὴν ἐκείνου κτῆσιν τῇ τοῦ θνητοῦ χρυσοῦ
κτήσει ξυμμιγνύντας μιαίνειν, διότι πολλὰ καὶ ἀνόσια
περὶ τὸ τῶν * πολλῶν νόμισμα γέγονε, τὸ παρ' ἐκεί- 417
νοις δὲ ἀκήρατον· ἀλλὰ μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πό-
λει μεταχειρίζεσθαι καὶ ἅπτεσθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
οὐ θέμις, οὐδ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄροφον ἰέναι οὐδὲ πε-
ριάψασθαι οὐδὲ πίνειν ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ. καὶ οὕ-
τω μὲν σῴζοιντό τ' ἂν καὶ σῴζοιεν τὴν πόλιν· ὁπότε
δ' αὐτοὶ γῆν τε ἰδίαν καὶ οἰκίας καὶ νομίσματα κτή-
σονται, οἰκονόμοι μὲν καὶ γεωργοὶ ἀντὶ φυλάκων ἔσον-
ται, δεσπόται δ' ἐχθροὶ ἀντὶ ξυμμάχων | τῶν ἄλλων B
πολιτῶν γενήσονται, μισοῦντες δὲ δὴ καὶ μισούμενοι
καὶ ἐπιβουλεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι διάξουσι πάντα
τὸν βίον, πολὺ πλείω καὶ μᾶλλον δεδιότες τοὺς ἔνδον
ἢ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους, θέοντες ἤδη τότε ἐγγύτατα
ὀλέθρου αὐτοί τε καὶ ἡ ἄλλη πόλις. τούτων οὖν πάν-
των ἕνεκα, ἦν δ' ἐγώ, φῶμεν οὕτω δεῖν κατεσκευάσθαι
τοὺς φύλακας οἰκήσεώς τε πέρι καὶ τῶν ἄλλων, καὶ
ταῦτα νομοθετήσωμεν, ἢ μή; Πάνυ γε, ἦ δ' ὃς ὁ
Γλαύκων.

Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

---

419 I. * *Καὶ ὁ Ἀδείμαντος ὑπολαβὼν Τί οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀπολογήσει, ἐάν τίς σε φῇ μὴ πάνυ τι εὐδαίμονας ποιεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῦτα δι' ἑαυτούς, ὧν ἔστι μὲν ἡ πόλις τῇ ἀληθείᾳ, οἱ δὲ μηδὲν ἀπολαύουσιν ἀγαθὸν τῆς πόλεως, οἷον ἄλλοι ἀγρούς τε κεκτημένοι καὶ οἰκίας οἰκοδομούμενοι καλὰς καὶ μεγάλας, καὶ ταύταις πρέπουσαν κατασκευὴν κτώμενοι, καὶ θυσίας θεοῖς ἰδίας θύοντες, καὶ ξενοδοκοῦντες, καὶ δὴ καὶ ἃ νῦν δὴ σὺ ἔλεγες, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον κεκτημένοι καὶ πάντα ὅσα νομίζεται τοῖς μέλλουσι μακαρίοις εἶναι; ἀλλ' ἀτεχνῶς, φαίη ἄν, ὥσπερ ἐπίκου-*
420 *ροι μισθωτοὶ ἐν τῇ πόλει φαίνονται * καθῆσθαι οὐδὲν ἄλλο ἢ φρουροῦντες. Ναί, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ταῦτά γε ἐπισίτιοι καὶ οὐδὲ μισθὸν πρὸς τοῖς σιτίοις λαμβάνοντες ὥςπερ οἱ ἄλλοι, ὥστε οὐδ', ἂν ἀποδημῆσαι βούλωνται ἰδίᾳ, ἐξέσται αὐτοῖς, οὐδ' ἑταίραις διδόναι, οὐδ' ἀναλίσκειν, ἄν ποι βούλωνται ἄλλοσε, οἷα δὴ οἱ εὐδαίμονες δοκοῦντες εἶναι ἀναλίσκουσι. ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα συχνὰ τῆς κατηγορίας ἀπολείπεις. Ἀλλ',*
B *ἦ δ' ὅς, ἔστω καὶ ταῦτα κατηγορημένα. Τί οὖν δή; ' ἀπολογησόμεθα, φῄς; Ναί. Τὸν αὐτὸν οἶμον, ἦν δ' ἐγώ, πορευόμενοι εὑρήσομεν, ὡς ἐγῷμαι, ἃ λεκτέα. ἐροῦμεν γάρ, ὅτι θαυμαστὸν μὲν ἂν οὐδὲν εἴη, εἰ καὶ οὗτοι οὕτως εὐδαιμονέστατοί εἰσιν, οὐ μὴν πρὸς τοῦτο βλέποντες τὴν πόλιν οἰκίζομεν, ὅπως ἕν τι ἡμῖν ἔθνος ἔσται διαφερόντως εὔδαιμον, ἀλλ' ὅπως ὅ τι μάλιστα ὅλη ἡ πόλις. ᾠήθημεν γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ μάλιστα ἂν εὑρεῖν δικαιοσύνην, καὶ αὖ ἐν τῇ κάκιστα οἰ-*
C *κουμένῃ ἀδικίαν, κατιδόντες δὲ ' κρῖναι ἂν ὃ πάλαι ζητοῦμεν. νῦν μὲν οὖν, ὡς οἰόμεθα, τὴν εὐδαίμονα πλάττομεν οὐκ ἀπολαβόντες, ὀλίγους ἐν αὐτῇ τοιούτους τινὰς τιθέντες, ἀλλ' ὅλην· αὐτίκα δὲ τὴν ἐναντίαν σκεψόμεθα. ὥςπερ οὖν ἂν εἰ ἡμᾶς ἀνδριάντας γράφοντας προςελθών τις ἔψεγε λέγων, ὅτι οὐ τοῖς καλλίστοις τοῦ ζώου τὰ κάλλιστα φάρμακα προςτίθεμεν — οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ κάλλιστον ὂν οὐκ ὀστρείῳ ἐναληλιμμένοι εἶεν ἀλλὰ μέλανι —, μετρίως ἂν ἐδο-*
D *κοῦμεν ' πρὸς αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι λέγοντες· Ὦ θαυμάσιε, μὴ οἴου δεῖν ἡμᾶς οὕτω καλοὺς ὀφθαλμοὺς γράφειν, ὥστε μηδὲ ὀφθαλμοὺς φαίνεσθαι, μηδ' αὖ τἆλλα μέρη, ἀλλ' ἄθρει, εἰ τὰ προςήκοντα ἑκάστοις ἀποδιδόντες τὸ ὅλον καλὸν ποιοῦμεν· καὶ δὴ καὶ νῦν μὴ ἀνάγκαζε ἡμᾶς τοιαύτην εὐδαιμονίαν τοῖς φύλαξι προσάπτειν, ἣ ἐκείνους πᾶν μᾶλλον ἀπεργάσεται ἢ φύ-*
λακας. ἐπιστάμεθα ' γὰρ καὶ τοὺς γεωργοὺς ξυστίδας E
ἀμφιέσαντες καὶ χρυσὸν περιθέντες πρὸς ἡδονὴν ἐργάζεσθαι κελεύειν τὴν γῆν, καὶ τοὺς κεραμέας κατακλίναντες ἐπὶ δεξιὰ πρὸς τὸ πῦρ διαπίνοντάς τε καὶ εὐωχουμένους, τὸν τροχὸν παραθεμένους, ὅσον ἂν ἐπιθυμῶσι κεραμεύειν, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τοιούτῳ τρόπῳ μακαρίους ποιεῖν, ἵνα δὴ ὅλη ἡ πόλις εὐδαιμονῇ. ἀλλ' ἡμᾶς μὴ οὕτω νουθέτει· ὡς, ἄν σοι πειθώ-
*μεθα, οὔτε ὁ γεωργὸς γεωργὸς ἔσται οὔτε * ὁ κερα-* 421
μεὺς κεραμεὺς οὔτε ἄλλος οὐδεὶς οὐδὲν ἔχων σχῆμα, ἐξ ὧν πόλις γίγνεται. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων ἐλάττων λόγος· νευρορράφοι γὰρ φαῦλοι γενόμενοι καὶ διαφθαρέντες καὶ προσποιησάμενοι εἶναι μὴ ὄντες πόλει οὐδὲν δεινόν· φύλακες δὲ νόμων τε καὶ πόλεως μὴ ὄντες ἀλλὰ δοκοῦντες ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πόλιν ἀπολλύασι, καὶ αὖ τοῦ εὖ οἰκεῖν καὶ εὐδαιμονεῖν μόνοι τὸν καιρὸν ἔχουσιν. εἰ μὲν οὖν ἡμεῖς μὲν φύλακας
ὡς ἀληθῶς ποιοῦμεν ἥκιστα ' κακούργους τῆς πόλεως, B
ὁ δ' ἐκεῖνο λέγων γεωργούς τινας καὶ ὥσπερ ἐν πανηγύρει ἀλλ' οὐκ ἐν πόλει ἑστιάτορας εὐδαίμονας, ἄλλο ἄν τι ἢ πόλιν λέγοι. σκεπτέον οὖν, πότερον πρὸς τοῦτο βλέποντες τοὺς φύλακας καθιστῶμεν, ὅπως ὅ τι πλείστη αὐτοῖς εὐδαιμονία ἐγγενήσεται, ἢ τοῦτο μὲν εἰς τὴν πόλιν ὅλην βλέποντας θεατέον εἰ ἐκείνῃ ἐγγίγνεται, τοὺς δ' ἐπικούρους τούτους καὶ τοὺς φύλακας
ἐκεῖνο ' ἀναγκαστέον ποιεῖν καὶ πειστέον, ὅπως ὅ τι C
ἄριστοι δημιουργοὶ τοῦ ἑαυτῶν ἔργου ἔσονται, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὡςαύτως, καὶ οὕτω ξυμπάσης τῆς πόλεως αὐξανομένης καὶ καλῶς οἰκιζομένης ἐατέον ὅπως ἑκάστοις τοῖς ἔθνεσιν ἡ φύσις ἀποδίδωσι τοῦ μεταλαμβάνειν εὐδαιμονίας. II. *Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ τούτου ἀδελφὸν δόξω σοι μετρίως λέγειν; Τί μάλιστα;*
Τοὺς ἄλλους αὖ δημιουργοὺς σκόπει εἰ τάδε ' δια- D
φθείρει, ὥστε καὶ κακοὺς γίγνεσθαι. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία. Πῶς δή; Ὧδε. πλουτήσας χυτρεὺς δοκεῖ σοι ἔτι θελήσειν ἐπιμελεῖσθαι τῆς τέχνης; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀργὸς δὲ καὶ

ἀμελὴς γενήσεται μᾶλλον αὐτὸς αὑτοῦ; Πολύ γε. Οὐκ-
οῦν κακίων χυτρεὺς γίγνεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ.
Καὶ μὴν καὶ ὄργανά γε μὴ ἔχων παρέχεσθαι ὑπὸ πε-
νίας ἤ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν τέχνην, τά τε ἔργα πονη-
E ρότερα ' ἐργάσεται καὶ τοὺς υἱεῖς ἢ ἄλλους, οὓς ἂν
διδάσκῃ, χείρους δημιουργοὺς διδάξεται. Πῶς δ' οὔ;
Ὑπ' ἀμφοτέρων δή, πενίας τε καὶ πλούτου, χείρω μὲν
τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα, χείρους δὲ αὐτοί. Φαίνεται.
Ἕτερα δή, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εὑρήκαμεν, ἃ παντὶ
τρόπῳ φυλακτέον ὅπως μήποτε αὐτοὺς λήσει εἰς τὴν
πόλιν παραδύντα. Ποῖα ταῦτα; Πλοῦτός τε, ἦν δ'
422 ἐγώ, καὶ πενία, * ὡς τοῦ μὲν τρυφὴν τε καὶ ἀργίαν
καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος, τοῦ δὲ ἀνελευθερίαν καὶ
κακοεργίαν πρὸς τῷ νεωτερισμῷ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
τόδε μέντοι, ὦ Σώκρατες, σκόπει, πῶς ἡμῖν ἡ πόλις
οἵα τ' ἔσται πολεμεῖν, ἐπειδὰν χρήματα μὴ κεκτημένη
ᾖ, ἄλλως τε κἂν πρὸς μεγάλην τε καὶ πλουσίαν ἀναγ-
κασθῇ πολεμεῖν. Δῆλον, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι πρὸς μὲν
B μίαν χαλεπώτερον, πρὸς δὲ δύο τοιαύτας ' ῥᾷον. Πῶς
εἶπες; ἦ δ' ὅς. Πρῶτον μέν που, εἶπον, ἐὰν δέῃ
μάχεσθαι, ἆρα οὐ πλουσίοις ἀνδράσι μαχοῦνται αὐτοὶ
ὄντες πολέμου ἀθληταί; Ναὶ τοῦτό γε, ἔφη. Τί οὖν,
ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε; εἷς πύκτης ὡς οἷόν τε κάλ-
λιστα ἐπὶ τοῦτο παρεσκευασμένος δυοῖν μὴ πύκταιν,
πλουσίοιν δὲ καὶ πιόνοιν, οὐκ ἂν δοκεῖ σοι ῥᾳδίως μά-
χεσθαι; Οὐκ ἂν ἴσως, ἔφη, ἅμα γε. Οὐδ' εἰ ἐξείη,
ἦν δ' ἐγώ, ὑποφεύγοντι τὸν πρότερον ἀεὶ προσφερό-
C μενον ' ἀναστρέφοντα κρούειν, καὶ τοῦτο ποιοῖ πολ-
λάκις ἐν ἡλίῳ τε καὶ πνίγει; ἆρά γε οὐ καὶ πλείους
χειρώσαιτ' ἂν τοιούτους ὁ τοιοῦτος; Ἀμέλει, ἔφη, οὐ-
δὲν ἂν γένοιτο θαυμαστόν. Ἀλλ' οὐκ οἴει πυκτικῆς
πλέον μετέχειν τοὺς πλουσίους ἐπιστήμῃ τε καὶ ἐμπει-
ρίᾳ ἢ πολεμικῆς; Ἔγωγ', ἔφη. Ῥᾳδίως ἄρα ἡμῖν οἱ
ἀθληταὶ ἐκ τῶν εἰκότων διπλασίοις τε καὶ τριπλασίοις
αὑτῶν μαχοῦνται. Συγχωρήσομαί σοι, ἔφη· δοκεῖς
D γάρ μοι ὀρθῶς λέγειν. ' Τί δ', ἂν πρεσβείαν πέμψαν-
τες εἰς τὴν ἑτέραν πόλιν τἀληθῆ εἴπωσιν, ὅτι Ἡμεῖς
μὲν οὐδὲν χρυσίῳ οὐδ' ἀργυρίῳ χρώμεθα, οὐδ' ἡμῖν
θέμις, ὑμῖν δέ· ξυμπολεμήσαντες οὖν μεθ' ἡμῶν ἔχετε
τὰ τῶν ἑτέρων· οἴει τινὰς ἀκούσαντας ταῦτα αἱρήσε-
σθαι κυσὶ πολεμεῖν στερεοῖς τε καὶ ἰσχνοῖς μᾶλλον ἢ
μετὰ κυνῶν προβάτοις πίοσί τε καὶ ἁπαλοῖς; Οὔ μοι
δοκεῖ. ἀλλ' ἐὰν εἰς μίαν, ἔφη, πόλιν ξυναθροισθῇ τὰ
E τῶν ἄλλων χρήματα, ὅρα μὴ ' κίνδυνον φέρῃ τῇ μὴ
πλουτούσῃ. Εὐδαίμων εἶ, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι οἴει ἄξιον
εἶναι ἄλλην τινὰ προσειπεῖν πόλιν ἢ τὴν τοιαύτην, οἵαν
ἡμεῖς κατεσκευάζομεν. Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Μειζό-
νως, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ προσαγορεύειν τὰς ἄλλας· ἑκάστη
γὰρ αὐτῶν πόλεις εἰσὶ πάμπολλαι, ἀλλ' οὐ πόλις, τὸ
τῶν παιζόντων. δύο μέν, κἂν ὁτιοῦν ᾖ, πολεμία ἀλλή-
423 λαιν, ἡ μὲν πενήτων, ἡ δὲ πλουσίων· τούτων δ' * ἐν
ἑκατέρᾳ πάνυ πολλαί, αἷς ἐὰν μὲν ὡς μιᾷ προσφέρῃ,
παντὸς ἂν ἁμάρτοις, ἐὰν δὲ ὡς πολλαῖς, διδοὺς τὰ
τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις χρήματά τε καὶ δυνάμεις ἢ
καὶ αὐτούς, ξυμμάχοις μὲν ἀεὶ πολλοῖς χρήσει, πολε-
μίοις δ' ὀλίγοις. καὶ ἕως ἂν ἡ πόλις σοι οἰκῇ σωφρό-
νως, ὡς ἄρτι ἐτάχθη, μεγίστη ἔσται, οὐ τῷ δοκεῖν λέ-
γω, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς μεγίστη, καὶ ἐὰν μόνον ᾖ χιλίων
τῶν προπολεμούντων· οὕτω γὰρ μεγάλην πόλιν μίαν
οὐ ῥᾳδίως οὔτε ἐν ' Ἕλλησιν οὔτε ἐν βαρβάροις εὑρή- B
σεις, δοκούσας δὲ πολλὰς καὶ πολλαπλασίας τῆς τηλι-
καύτης. ἢ ἄλλως οἴει; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη. III. Οὐκ-
οῦν, ἦν δ' ἐγώ, οὗτος ἂν εἴη καὶ κάλλιστος ὅρος τοῖς
ἡμετέροις ἄρχουσιν, ὅσην δεῖ τὸ μέγεθος τὴν πόλιν
ποιεῖσθαι καὶ ἡλίκῃ οὔσῃ ὅσην χώραν ἀφορισαμένους
τὴν ἄλλην χαίρειν ἐᾶν. Τίς, ἔφη, ὅρος; Οἶμαι μέν, ἦν
δ' ἐγώ, τόνδε· μέχρι οὗ ἂν ἐθέλῃ αὐξομένη εἶναι μία,
μέχρι τούτου αὔξειν, πέρα δὲ μή. Καὶ καλῶς ' γ', C
ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τοῦτο αὖ ἄλλο πρόσταγμα τοῖς φύ-
λαξι προστάξομεν, φυλάττειν παντὶ τρόπῳ, ὅπως μήτε
σμικρὰ ἡ πόλις ἔσται μήτε μεγάλη δοκοῦσα, ἀλλά τις
ἱκανὴ καὶ μία. Καὶ φαῦλόν γ', ἔφη, ἴσως αὐτοῖς
προστάξομεν. Καὶ τούτου γε, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι φαυλότε-
ρον τόδε, οὗ καὶ ἐν τῷ πρόσθεν ἐπεμνήσθημεν λέγον-
τες, ὡς δέοι, ἐάν τε τῶν φυλάκων τις φαῦλος ἔκγονος
γένηται, εἰς τοὺς ἄλλους αὐτὸν ἀποπέμπεσθαι, ἐάν τ'
' ἐκ τῶν ἄλλων σπουδαῖος, εἰς τοὺς φύλακας. τοῦτο δ' D
ἐβούλετο δηλοῦν, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας, πρὸς ὅ
τις πέφυκε, πρὸς τοῦτο ἕνα πρὸς ἓν ἕκαστον ἔργον δεῖ
κομίζειν, ὅπως ἂν ἓν τὸ αὑτοῦ ἐπιτηδεύων ἕκαστος μὴ
πολλοί, ἀλλὰ εἷς γίγνηται, καὶ οὕτω δὴ ξύμπασα ἡ
πόλις μία φύηται, ἀλλὰ μὴ πολλαί. Ἔστι γάρ, ἔφη,
τοῦτο ἐκείνου σμικρότερον. Οὔτοι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ 'γα-
θὲ Ἀδείμαντε, ὡς δόξειεν ἄν τις, ταῦτα πολλὰ καὶ
μεγάλα αὐτοῖς προστάττομεν, ' ἀλλὰ πάντα φαῦλα, E
ἐὰν τὸ λεγόμενον ἓν μέγα φυλάττωσι, μᾶλλον δ' ἀντὶ
μεγάλου ἱκανόν. Τί τοῦτο; ἔφη. Τὴν παιδείαν, ἦν
δ' ἐγώ, καὶ τροφήν. ἐὰν γὰρ εὖ παιδευόμενοι μέτριοι
ἄνδρες γίγνωνται, πάντα ταῦτα ῥᾳδίως διόψονται, καὶ
ἄλλα γε ὅσα νῦν ἡμεῖς παραλείπομεν, τήν τε τῶν γυ-
ναικῶν κτῆσιν καὶ γάμων καὶ παιδοποιίας, ὅτι * δεῖ 424
ταῦτα κατὰ τὴν παροιμίαν πάντα ὅ τι μάλιστα κοινὰ
τῶν φίλων ποιεῖσθαι. Ὀρθότατα γάρ, ἔφη, γίγνοιτ'
ἄν. Καὶ μήν, εἶπον, πολιτεία ἐάνπερ ἅπαξ ὁρμήσῃ
εὖ, ἔρχεται ὥσπερ κύκλος αὐξανομένη. τροφὴ γὰρ καὶ
παίδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ,
καὶ αὖ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβα-
νόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται, εἴς τε
τἆλλα καὶ εἰς τὸ γεννᾶν, ' ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις B
ζῴοις. Εἰκός γ', ἔφη. Ὡς τοίνυν διὰ βραχέων εἰ-
πεῖν, τούτου ἀνθεκτέον τοῖς ἐπιμεληταῖς τῆς πόλεως,
ὅπως ἂν αὐτοὺς μὴ λάθῃ διαφθαρέν, ἀλλὰ παρὰ πάν-
τα αὐτὸ φυλάττωσι, τὸ μὴ νεωτερίζειν περὶ γυμναστι-
κήν τε καὶ μουσικὴν παρὰ τὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε
μάλιστα φυλάττειν, φοβουμένους ὅταν τις λέγῃ, ὡς τὴν
ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπιφρονέουσιν ἄνθρωποι,

ἥτις ἀειδόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται,

' μὴ πολλάκις τὸν ποιητήν τις οἴηται λέγειν οὐκ ᾄσμα- C
τα νέα, ἀλλὰ τρόπον ᾠδῆς νέον, καὶ τοῦτο ἐπαινῇ. δεῖ
δ' οὔτ' ἐπαινεῖν τὸ τοιοῦτον οὔτε ὑπολαμβάνειν. εἶδος
γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον ὡς ἐν
ὅλῳ κινδυνεύοντα· οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς
τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων, ὥς φησί
τε Δάμων καὶ ἐγὼ πείθομαι. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ἔφη ὁ
Ἀδείμαντος, θὲς τῶν πεπεισμένων. IV. Τὸ δὴ φυλα-
κτήριον, ἦν δ' ' ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ἐνταῦθά που οἰκοδο- D
μητέον τοῖς φύλαξιν, ἐν μουσικῇ. Ἡ γοῦν παρανο-

μία, ἔφη, ῥᾳδίως αὕτη λανθάνει παραδυομένη. Ναί,
ἔφην, ὥς ἐν παιδιᾶς γε μέρει καὶ ὡς κακὸν οὐδὲν ἐρ-
γαζομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐργάζεται, ἔφη, ἄλλο γε ἢ κατὰ
σμικρὸν εἰσοικισαμένη ἠρέμα ὑποῤῥεῖ πρὸς τὰ ἤθη τε
καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· ἐκ δὲ τούτων εἰς τὰ πρὸς ἀλλή-
λους ξυμβόλαια μείζων ἐκβαίνει, ἐκ δὲ δὴ τῶν ξυμβο-
E λαίων ἔρχεται ἐπὶ | τοὺς νόμους καὶ πολιτείας σὺν
πολλῇ, ὦ Σώκρατες, ἀσελγείᾳ, ἕως ἂν τελευτῶσα πάν-
τα ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀνατρέψῃ. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· οὕ-
τω τοῦτ' ἔχει; Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὐκοῦν ὃ ἐξ ἀρχῆς
ἐλέγομεν, τοῖς ἡμετέροις παισὶν ἐννομωτέρου εὐθὺς
παιδιᾶς μεθεκτέον, ὡς παρανόμου γιγνομένης αὐτῆς
425 καὶ παίδων τοιούτων ἐννόμους τε καὶ σπουδαίους ἐξ *
αὐτῶν ἄνδρας αὐξάνεσθαι ἀδύνατον ὄν; Πῶς δ' οὐχί;
ἔφη. Ὅταν δὴ ἄρα καλῶς ἀρξάμενοι παῖδες παίζειν
εὐνομίαν διὰ τῆς μουσικῆς εἰςδέξωνται, πάλιν τοὐναν-
τίον ἢ 'κείνοις εἰς πάντα ξυνέπεταί τε καὶ αὔξει, ἐπα-
νορθοῦσα εἴ τι καὶ πρότερον τῆς πόλεως ἔκειτο. Ἀ-
ληθῆ μέντοι, ἔφη. Καὶ τὰ σμικρὰ ἄρα, εἶπον, δο-
κοῦντα εἶναι νόμιμα ἐξευρίσκουσιν οὗτοι, ἃ οἱ πρότε-
ρον ἀπώλλυσαν πάντα. Ποῖα; Τὰ τοιάδε· σιγάς τε
B τῶν νεωτέρων | παρὰ πρεσβυτέροις, ἃς πρέπει, καὶ
κατακλίσεις καὶ ὑπαναστάσεις καὶ γονέων θεραπείας,
καὶ κουράς γε καὶ ἀμπεχόνας καὶ ὑποδέσεις καὶ ὅλον
τὸν τοῦ σώματος σχηματισμὸν καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦ-
τα. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Νομοθετεῖν δ' αὐτὰ οἶμαι
εὔηθες· οὔτε γάρ που γίνεται οὔτ' ἂν μείνειε λόγῳ τε
καὶ γράμμασι νομοθετηθέντα. Πῶς γάρ; Κινδυνεύει
γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε, ἐκ τῆς παιδείας ὁποῖος
C ἄν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα | καὶ τὰ ἑπόμενα εἶναι. ἢ οὐκ
ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὂν ὅμοιον παρακαλεῖ; Τί μήν; Καὶ τε-
λευτῶν δή, οἶμαι, φαῖμεν ἂν εἰς ἕν τι τέλεον καὶ νεα-
νικὸν ἀποβαίνειν αὐτὸ ἢ ἀγαθὸν ἢ καὶ τοὐναντίον.
Τί γὰρ οὔκ; ἦ δ' ὅς. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, εἶπον, διὰ
ταῦτα οὐκ ἂν ἔτι τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρήσαιμι νομοθε-
τεῖν. Εἰκότως γ', ἔφη. Τί δέ, ὦ πρὸς θεῶν, ἔφην,
τάδε τὰ ἀγοραῖα ξυμβολαίων τε πέρι κατ' ἀγορὰν
D ἕκαστοι ἃ πρὸς ἀλλήλους ξυμβάλλουσιν, εἰ δὲ | βούλει,
καὶ χειροτεχνικῶν πέρι ξυμβολαίων καὶ λοιδοριῶν καὶ
αἰκίας καὶ δικῶν λήξεως καὶ δικαστῶν καταστάσεως,
καὶ εἴ που τελῶν τινὲς ἢ πράξεις ἢ θέσεις ἀναγκαῖοί
εἰσιν ἢ κατ' ἀγορὰς ἢ λιμένας, ἢ καὶ τὸ παράπαν
ἀγορανομικὰ ἄττα ἢ ἀστυνομικὰ ἢ ἐλλιμενικὰ ἢ ὅσα
ἄλλα τοιαῦτα, τούτων τολμήσομέν τι νομοθετεῖν; Ἀλλ'
οὐκ ἄξιον, ἔφη, ἀνδράσι καλοῖς κἀγαθοῖς ἐπιτάττειν·
E τὰ πολλὰ γὰρ αὐτῶν, ὅσα δεῖ νομοθετήσασθαι, | ῥᾳ-
δίως που εὑρήσουσιν. Ναί, ὦ φίλε, εἶπον, ἐάν γε
θεὸς αὐτοῖς διδῷ σωτηρίαν τῶν νόμων ὧν ἔμπροσθεν
διήλθομεν. Εἰ δὲ μή γε, ἦ δ' ὅς, πολλὰ τοιαῦτα τι-
θέμενοι ἀεὶ καὶ ἐπανορθούμενοι τὸν βίον διατελέσου-
σιν, οἰόμενοι ἐπιλήψεσθαι τοῦ βελτίστου. Λέγεις,
ἔφην ἐγώ, βιώσεσθαι τοὺς τοιούτους ὥσπερ τοὺς κά-
μνοντάς τε καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπὸ ἀκολασίας ἐκβῆναι
426 πονηρᾶς διαίτης. Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ μὴν * οὗτοί
γε χαριέντως διατελοῦσιν. ἰατρευόμενοι γὰρ οὐδὲν πε-
ραίνουσι, πλήν γε ποικιλώτερα καὶ μείζω ποιοῦσι τὰ
νοσήματα, καὶ ἀεὶ ἐλπίζοντες, ἐάν τις φάρμακον ξυμ-
βουλεύσῃ, ὑπὸ τούτου ἔσεσθαι ὑγιεῖς. Πάνυ γάρ,
ἔφη, τῶν οὕτω καμνόντων τὰ τοιαῦτα πάθη. Τί δέ;
ἦν δ' ἐγώ· τόδε αὐτῶν οὐ χαρίεν, τὸ πάντων ἔχθι-
στον ἡγεῖσθαι τὸν τἀληθῆ λέγοντα, ὅτι πρὶν ἂν με-
θύων καὶ ἐμπιπλάμενος καὶ ἀφροδισιάζων καὶ ἀργῶν
παύσηται, | οὔτε φάρμακα οὔτε καύσεις οὔτε τομαὶ B
οὐδ' αὖ ἐπῳδαὶ αὐτὸν οὐδὲ περίαπτα οὐδὲ ἄλλο τῶν
τοιούτων οὐδὲν ὀνήσει; Οὐ πάνυ χαρίεν, ἔφη· τὸ γὰρ
τῷ εὖ λέγοντι χαλεπαίνειν οὐκ ἔχει χάριν. Οὐκ ἐπαι-
νέτης εἶ, ἔφην ἐγώ, ὡς ἔοικας, τῶν τοιούτων ἀνδρῶν.
Οὐ μέντοι μὰ Δία. V. Οὐδ' ἂν ἡ πόλις ἄρα, ὅπερ
ἄρτι ἐλέγομεν, ὅλη τοιοῦτον ποιῇ, οὐκ ἐπαινέσει. ἢ οὐ
φαίνονταί σοι ταὐτὸν ἐργάζεσθαι τούτοις τῶν πόλεων
ὅσαι κακῶς πολιτευόμεναι | προαγορεύουσι τοῖς πολί- C
ταις τὴν μὲν κατάστασιν τῆς πόλεως ὅλην μὴ κινεῖν,
ὡς ἀποθανουμένους ὃς ἂν τοῦτο δρᾷ· ὃς δ' ἂν σφᾶς
οὕτω πολιτευομένους ἥδιστα θεραπεύῃ καὶ χαρίζηται
ὑποτρέχων καὶ προγιγνώσκων τὰς σφετέρας βουλήσεις
καὶ ταύτας δεινὸς ᾖ ἀποπληροῦν, οὗτος ἄρα ἀγαθός
τε ἔσται ἀνὴρ καὶ σοφὸς τὰ μεγάλα καὶ τιμήσεται ὑπὸ
σφῶν; Ταὐτὸν μὲν οὖν, ἔφη, ἔμοιγε δοκοῦσι δρᾶν, καὶ
οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐπαινῶ. | Τί δ' αὖ, τοὺς θέλοντας D
θεραπεύειν τὰς τοιαύτας πόλεις καὶ προθυμουμένους
οὐκ ἄγασαι τῆς ἀνδρείας τε καὶ εὐχερείας; Ἔγωγ',
ἔφη, πλήν γ' ὅσοι ἐξηπάτηνται ὑπ' αὐτῶν καὶ οἴονται
τῇ ἀληθείᾳ πολιτικοὶ εἶναι, ὅτι ἐπαινοῦνται ὑπὸ τῶν
πολλῶν. Πῶς λέγεις; οὐ συγγιγνώσκεις, ἦν δ' ἐγώ,
τοῖς ἀνδράσιν; ἢ οἴει οἷόν τ' εἶναι ἀνδρὶ μὴ ἐπιστα-
μένῳ μετρεῖν, ἑτέρων τοιούτων πολλῶν λεγόντων ὅτι
τετράπηχύς ἐστιν, αὐτὸν ταῦτα | μὴ ἡγεῖσθαι περὶ E
αὐτοῦ; Οὐκ ἄν, ἔφη, τοῦτό γε. Μὴ τοίνυν χαλέπαινε·
καὶ γάρ πού εἰσι πάντων χαριέστατοι οἱ τοιοῦτοι, νο-
μοθετοῦντές τε οἷα ἄρτι διήλθομεν καὶ ἐπανορθοῦν-
τες ἀεὶ οἰόμενοί τι πέρας εὑρήσειν περὶ τὰ ἐν τοῖς
ξυμβολαίοις κακουργήματα καὶ περὶ ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλε-
γον, ἀγνοοῦντες ὅτι τῷ ὄντι ὥσπερ Ὕδραν τέμνουσιν.
Καὶ μήν, * ἔφη, οὐκ ἄλλο τί γε ποιοῦσιν. Ἐγὼ μὲν 427
τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τοιοῦτον εἶδος νόμων πέρι καὶ
πολιτείας οὔτ' ἐν κακῶς οὔτ' ἐν εὖ πολιτευομένῃ πό-
λει ᾤμην ἂν δεῖν τὸν ἀληθινὸν νομοθέτην πραγμα-
τεύεσθαι, ἐν τῇ μὲν ὅτι ἀνωφελῆ καὶ πλέον οὐδέν, ἐν
δὲ τῇ ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν κἂν ὁστισοῦν εὕροι, τὰ δὲ ὅτι
αὐτόματα ἔπεισιν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἐπιτηδευμάτων.
| Τί οὖν, ἔφη, ἔτι ἂν ἡμῖν λοιπὸν τῆς νομοθεσίας εἴη; B
Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι Ἡμῖν μὲν οὐδέν, τῷ μέντοι Ἀπόλ-
λωνι τῷ ἐν Δελφοῖς τά τε μέγιστα καὶ κάλλιστα καὶ
πρῶτα τῶν νομοθετημάτων. Τὰ ποῖα; ἦ δ' ὅς. Ἱε-
ρῶν τε ἱδρύσεις καὶ θυσίαι καὶ ἄλλαι θεῶν τε καὶ
δαιμόνων καὶ ἡρώων θεραπεῖαι, τελευτησάντων τε αὖ
θῆκαι καὶ ὅσα τοῖς ἐκεῖ δεῖ ὑπηρετοῦντας ἵλεως αὐτοὺς
ἔχειν. τὰ γὰρ δὴ τοιαῦτα οὔτ' ἐπιστάμεθα ἡμεῖς, οἰ-
κίζοντές τε πόλιν | οὐδενὶ ἄλλῳ πεισόμεθα, ἐὰν νοῦν C
ἔχωμεν, οὐδὲ χρησόμεθα ἐξηγητῇ ἀλλ' ἢ τῷ πατρῴῳ·
οὗτος γὰρ δήπου ὁ θεὸς περὶ τὰ τοιαῦτα πᾶσιν ἀν-
θρώποις πάτριος ἐξηγητὴς ἐν μέσῳ τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ
ὀμφαλοῦ καθήμενος ἐξηγεῖται. Καὶ καλῶς γ', ἔφη,
λέγεις· καὶ ποιητέον οὕτως. VI. Ὠικισμένη μὲν τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, | ἤδη ἄν σοι εἴη, ὦ παῖ Ἀρίστωνος, D
ἡ πόλις· τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο σκόπει ἐν αὐτῇ φῶς
ποθὲν πορισάμενος ἱκανὸν αὐτός τε καὶ τὸν ἀδελφὸν
παρακάλει καὶ Πολέμαρχον καὶ τοὺς ἄλλους, ἐάν πως

ἴδωμεν, ποῦ ποτ' ἂν εἴη ἡ δικαιοσύνη καὶ ποῦ ἡ ἀδι-
κία, καὶ τί ἀλλήλοιν διαφέρετον, καὶ πότερον δεῖ κε-
κτῆσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα εἶναι, ἐάν τε λανθά-
νῃ ἐάν τε μὴ πάντας θεούς τε καὶ ἀνθρώπους. Οὐ-
δὲν λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων· σὺ γὰρ ὑπέσχου ζητήσειν,
E | ὡς οὐχ ὅσιόν σοι ὂν μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνῃ εἰς
δύναμιν παντὶ τρόπῳ. Ἀληθῆ, ἔφην ἐγώ, ὑπομιμνή-
σκεις, καὶ ποιητέον μέν γε οὕτω, χρὴ δὲ καὶ ὑμᾶς ξυλ-
λαμβάνειν. Ἀλλ', ἔφη, ποιήσομεν οὕτως. Ἐλπίζω τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, εὑρήσειν αὐτὸ ὧδε. οἶμαι ἡμῖν τὴν
πόλιν, εἴπερ ὀρθῶς γε ᾤκισται, τελέως ἀγαθὴν εἶναι.
Ἀνάγκη, ἔφη. Δῆλον δή, ὅτι σοφή τ' ἐστὶ καὶ ἀν-
δρεία καὶ σώφρων καὶ δικαία. Δῆλον. Οὐκοῦν ὅ τι
ἂν αὐτῶν εὕρωμεν ἐν αὐτῇ, τὸ ὑπόλοιπον ἔσται τὸ
428 οὐχ εὑρημένον; * Τί μήν; Ὥσπερ τοίνυν ἄλλων τινῶν
τεττάρων, εἰ ἕν τι ἐζητοῦμεν αὐτῶν ἐν ὁτῳοῦν, ὁπότε
πρῶτον ἐκεῖνο ἔγνωμεν, ἱκανῶς ἂν εἶχεν ἡμῖν, εἰ δὲ τὰ
τρία πρότερον ἐγνωρίσαμεν, αὐτῷ ἂν τούτῳ ἐγνώριστο
τὸ ζητούμενον· δῆλον γάρ, ὅτι οὐκ ἄλλο ἔτι ἦν ἢ τὸ
ὑπολειφθέν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν καὶ περὶ
τούτων, ἐπειδὴ τέτταρα ὄντα τυγχάνει, ὡσαύτως ζητη-
τέον; Δῆλα δή. Καὶ μὲν δὴ πρῶτόν γέ μοι δοκεῖ ἐν
B αὐτῷ κατάδηλον | εἶναι ἡ σοφία· καί τι ἄτοπον περὶ
αὐτὴν φαίνεται. Τί; ἦ δ' ὅς. Σοφὴ μὲν τῷ ὄντι δο-
κεῖ μοι ἡ πόλις εἶναι, ἣν διήλθομεν· εὔβουλος γάρ.
οὐχί; Ναί. Καὶ μὴν τοῦτό γε αὐτό, ἡ εὐβουλία, δῆ-
λον ὅτι ἐπιστήμη τίς ἐστιν· οὐ γάρ που ἀμαθίᾳ γε,
ἀλλ' ἐπιστήμῃ εὖ βουλεύονται. Δῆλον. Πολλαὶ δέ γε
καὶ παντοδαπαὶ ἐπιστῆμαι ἐν τῇ πόλει εἰσίν. Πῶς
γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν διὰ τὴν τῶν τεκτόνων ἐπιστήμην σο-
C φὴ | καὶ εὔβουλος ἡ πόλις προσρητέα; Οὐδαμῶς, ἔφη,
διά γε ταύτην, ἀλλὰ τεκτονική. Οὐκ ἄρα διὰ τὴν ὑπὲρ
τῶν ξυλίνων σκευῶν ἐπιστήμην βουλευομένην, ὡς ἂν
ἔχοι βέλτιστα, σοφὴ κλητέα πόλις. Οὐ μέντοι. Τί δέ;
τὴν ὑπὲρ τῶν ἐκ τοῦ χαλκοῦ ἤ τινα ἄλλην τῶν τοιού-
των; Οὐδ' ἡντινοῦν, ἔφη. Οὐδὲ τὴν ὑπὲρ τοῦ καρποῦ
τῆς γενέσεως ἐκ τῆς γῆς, ἀλλὰ γεωργική. Δοκεῖ μοι.
Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ· ἔστι τις ἐπιστήμη ἐν τῇ ἄρτι ὑφ'
ἡμῶν οἰκισθείσῃ παρά τισι τῶν πολιτῶν, ἣ οὐχ ὑπὲρ
D τῶν | ἐν τῇ πόλει τινὸς βουλεύεται, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς
ὅλης, ὅντινα τρόπον αὐτή τε πρὸς αὑτὴν καὶ πρὸς τὰς
ἄλλας πόλεις ἄριστ' ἂν ὁμιλοῖ; Ἔστι μέντοι. Τίς,
ἔφην ἐγώ, καὶ ἐν τίσιν; Αὕτη, ἦ δ' ὅς, ἡ φυλακική,
καὶ ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσιν, οὓς νῦν δὴ τελέους φύ-
λακας ὠνομάζομεν. Διὰ ταύτην οὖν τὴν ἐπιστήμην τί
τὴν πόλιν προσαγορεύεις; Εὔβουλον, ἔφη, καὶ τῷ ὄντι
σοφήν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἐν τῇ πόλει οἴει
E ἡμῖν χαλκέας | πλείους ἐνέσεσθαι ἢ τοὺς ἀληθινοὺς
φύλακας τούτους; Πολύ, ἔφη, χαλκέας. Οὐκοῦν, ἔφην,
καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐπιστήμας ἔχοντες ὀνομάζονταί
τινες εἶναι, πάντων τούτων οὗτοι ἂν εἶεν ὀλίγιστοι;
Πολύ γε. Τῷ σμικροτάτῳ ἄρα ἔθνει καὶ μέρει ἑαυτῆς
καὶ τῇ ἐν τούτῳ ἐπιστήμῃ, τῷ προεστῶτι καὶ ἄρχον-
τι, ὅλη σοφὴ ἂν εἴη κατὰ φύσιν οἰκισθεῖσα πόλις· καὶ
429 τοῦτο, ὡς ἔοικε, φύσει ὀλίγιστον γίγνεται * γένος, ᾧ
προσήκει ταύτης τῆς ἐπιστήμης μεταλαγχάνειν, ἣν μό-
νην δεῖ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν σοφίαν καλεῖσθαι. Ἀλη-
θέστατα, ἔφη, λέγεις. Τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τεττάρων
οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον εὑρήκαμεν, αὐτό τε καὶ ὅπου
τῆς πόλεως ἵδρυται. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ἔφη, ἀποχρών-
τως εὑρῆσθαι. **VII.** Ἀλλὰ μὴν ἀνδρεία γε αὐτή τε καὶ
ἐν ᾧ κεῖται τῆς πόλεως, δι' ὃ τοιαύτη κλητέα ἡ πόλις,
οὐ πάνυ χαλεπὸν ἰδεῖν. Πῶς δή; Τίς ἄν, ἦν δ' ἐγώ,
| εἰς ἄλλο τι ἀποβλέψας ἢ δειλὴν ἢ ἀνδρείαν πόλιν εἴ- B
ποι ἀλλ' ἢ εἰς τοῦτο τὸ μέρος, ὃ προπολεμεῖ τε καὶ
στρατεύεται ὑπὲρ αὐτῆς; Οὐδ' ἂν εἷς, ἔφη, εἰς ἄλλο
τι. Οὐ γάρ, οἶμαι, εἶπον, οἵ γε ἄλλοι ἐν αὐτῇ ἢ δει-
λοὶ ἢ ἀνδρεῖοι ὄντες κύριοι ἂν εἶεν ἢ τοίαν αὐτὴν εἶ-
ναι ἢ τοίαν. Οὐ γάρ. Καὶ ἀνδρεία ἄρα πόλις μέρει
τινὶ ἑαυτῆς ἐστί, διὰ τὸ ἐν ἐκείνῳ ἔχειν δύναμιν τοι-
αύτην, ἣ διὰ παντὸς σώσει τὴν | περὶ τῶν δεινῶν δό- C
ξαν, ταῦτά τε αὐτὰ εἶναι καὶ τοιαῦτα, ἅ τε καὶ οἷα ὁ
νομοθέτης παρήγγειλεν ἐν τῇ παιδείᾳ. ἢ οὐ τοῦτο ἀν-
δρείαν καλεῖς; Οὐ πάνυ, ἔφη, ἔμαθον ὃ εἶπες, ἀλλ'
αὖθις εἰπέ. Σωτηρίαν ἔγωγ', εἶπον, λέγω τινὰ εἶναι
τὴν ἀνδρείαν. Ποίαν δὴ σωτηρίαν; Τὴν τῆς δόξης
τῆς ὑπὸ νόμου διὰ τῆς παιδείας γεγονυίας περὶ τῶν
δεινῶν, ἅ τέ ἐστι καὶ οἷα. διὰ παντὸς δὲ ἔλεγον αὐ-
τὴν σωτηρίαν τὸ ἔν τε λύπαις ὄντα διασῴζεσθαι αὐ-
τὴν καὶ ἐν | ἡδοναῖς καὶ ἐν ἐπιθυμίαις καὶ ἐν φόβοις D
καὶ μὴ ἐκβάλλειν. ᾧ δέ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι ἐθέλω
ἀπεικάσαι, εἰ βούλει. Ἀλλὰ βούλομαι. Οὐκοῦν οἶσθα,
ἦν δ' ἐγώ, ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι
ἔρια ὥστ' εἶναι ἁλουργά, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ
τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν, ἔπει-
τα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγῃ παρασκευῇ θερα-
πεύσαντες, ὅπως δέξεται ὅ τι μάλιστα τὸ ἄνθος, καὶ
οὕτω δὴ βάπτουσι. καὶ | ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ E
βαφῇ, δευσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφέν, καὶ ἡ πλύσις
οὔτ' ἄνευ ῥυμμάτων οὔτε μετὰ ῥυμμάτων δύναται αὐ-
τῶν τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ' ἂν μή, οἶσθα οἷα
δὴ γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ ἐάν τε
καὶ ταῦτα μὴ προθεραπεύσας. Οἶδα, ἔφη, ὅτι ἔκπλυτα
καὶ γελοῖα. Τοιοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὑπόλαβε κα-
τὰ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα
τοὺς στρατιώτας καὶ ἐπαιδεύομεν * μουσικῇ καὶ γυ- 430
μναστικῇ. μηδὲν οἴου ἄλλο μηχανᾶσθαι ἢ ὅπως ἡμῖν
ὅ τι κάλλιστα τοὺς νόμους πεισθέντες δέξοιντο ὥσπερ
βαφήν, ἵνα δευσοποιὸς αὐτῶν ἡ δόξα γίγνοιτο καὶ πε-
ρὶ δεινῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων διὰ τὸ τήν τε φύσιν καὶ
τὴν τροφὴν ἐπιτηδείαν ἐσχηκέναι, καὶ μὴ αὐτῶν ἐκπλύ-
ναι τὴν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύ-
ζειν, ἥ τε ἡδονή, παντὸς χαλαστραίου δεινοτέρα οὖσα
τοῦτο | δρᾶν καὶ κονίας, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπι- B
θυμία, παντὸς ἄλλου ῥύμματος. τὴν δὴ τοιαύτην δύ-
ναμιν καὶ σωτηρίαν διὰ παντὸς δόξης ὀρθῆς τε καὶ
νομίμου δεινῶν πέρι καὶ μὴ ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ καὶ
τίθεμαι, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. Ἀλλ' οὐδέν, ἦ δ'
ὅς, λέγω· δοκεῖς γάρ μοι τὴν ὀρθὴν δόξαν περὶ τῶν
αὐτῶν τούτων ἄνευ παιδείας γεγονυῖαν, τήν τε θηριώ-
δη καὶ ἀνδραποδώδη, οὔτε πάνυ νόμιμον ἡγεῖσθαι,
ἄλλο τέ τι ἢ ἀνδρείαν καλεῖν. | Ἀληθέστατα, ἦν δ' C
ἐγώ, λέγεις. Ἀποδέχομαι τοίνυν τοῦτο ἀνδρείαν εἶναι.
Καὶ γὰρ ἀποδέχου, ἦν δ' ἐγώ, πολιτικήν γε, καὶ ὀρ-
θῶς ἀποδέξει· αὖθις δὲ περὶ αὐτοῦ, ἐὰν βούλῃ, ἔτι
κάλλιον δίιμεν. νῦν γὰρ οὐ τοῦτο ἐζητοῦμεν, ἀλλὰ δι-
καιοσύνην· πρὸς οὖν τὴν ἐκείνου ζήτησιν, ὡς ἐγᾦμαι,
ἱκανῶς ἔχει. Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις. **VIII.** Δύο μήν,

D ἦν δ' ἐγώ, ἔτι | λοιπά, ἃ δεῖ κατιδεῖν ἐν τῇ πόλει, ἥ
τε σωφροσύνη καὶ, οὗ δὴ ἕνεκα πάντα ζητοῦμεν, δι-
καιοσύνη. Πάνυ μὲν οὖν. Πῶς οὖν ἂν τὴν δικαιο-
σύνην εὕροιμεν, ἵνα μηκέτι πραγματευώμεθα περὶ σω-
φροσύνης; Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, οὔτε οἶδα οὔτ' ἂν
βουλοίμην αὐτὸ πρότερον φανῆναι, εἴπερ μηκέτι ἐπι-
σκεψόμεθα σωφροσύνην· ἀλλ' εἰ ἔμοιγε βούλει χαρίζε-
σθαι, σκόπει πρότερον τοῦτο ἐκείνου. Ἀλλὰ μέντοι,
E ἦν δ' ἐγώ, βούλομαί | γε, εἰ μὴ ἀδικῶ. Σκόπει δή,
ἔφη. Σκεπτέον, εἶπον· καὶ ὥς γε ἐντεῦθεν ἰδεῖν, ξυμ-
φωνίᾳ τινὶ καὶ ἁρμονίᾳ προσέοικε μᾶλλον ἢ τὰ πρότε-
ρον. Πῶς; Κόσμος πού τις, ἦν δ' ἐγώ, ἡ σωφροσύ-
νη ἐστὶ καὶ ἡδονῶν τινων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια,
ὥς φασι κρείττω δὴ αὑτοῦ λέγοντες [φαίνονται] οὐκ
οἶδ' ὅντινα τρόπον, καὶ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα ὥσπερ ἴχνη
αὐτῆς λέγεται. ἦ γάρ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Οὐκ-
οῦν τὸ μὲν κρείττω αὑτοῦ γελοῖον; ὁ γὰρ ἑαυτοῦ
κρείττων καὶ ἥττων δήπου ἂν αὑτοῦ εἴη καὶ ὁ ἥττων
431 κρείττων· * ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις προσαγο-
ρεύεται. Τί δ' οὔ; Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, φαίνεταί μοι
βούλεσθαι λέγειν οὗτος ὁ λόγος, ὥς τι ἐν αὐτῷ τῷ
ἀνθρώπῳ περὶ τὴν ψυχὴν τὸ μὲν βέλτιον ἔνι, τὸ δὲ
χεῖρον, καὶ ὅταν μὲν τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος
ἐγκρατὲς ᾖ, τοῦτο λέγειν τὸ κρείττω αὑτοῦ — ἐπαινεῖ
γοῦν —, ὅταν δὲ ὑπὸ τροφῆς κακῆς ἤ τινος ὁμιλίας
κρατηθῇ ὑπὸ πλήθους τοῦ χείρονος σμικρότερον τὸ
B βέλτιον ὄν, τοῦτο δὲ ὡς ἐν ὀνείδει ψέγειν | τε καὶ κα-
λεῖν ἥττω ἑαυτοῦ καὶ ἀκόλαστον τὸν οὕτω διακείμε-
νον. Καὶ γὰρ ἔοικεν, ἔφη. Ἀπόβλεπε τοίνυν, ἦν δ'
ἐγώ, πρὸς τὴν νέαν ἡμῖν πόλιν, καὶ εὑρήσεις ἐν αὐτῇ
τὸ ἕτερον τούτων ἐνόν· κρείττω γὰρ αὐτὴν αὑτῆς δι-
καίως φήσεις προσαγορεύεσθαι, εἴπερ οὗ τὸ ἄμεινον
τοῦ χείρονος ἄρχει σῶφρον κλητέον καὶ κρεῖττον αὑ-
τοῦ. Ἀλλ' ἀποβλέπω, ἔφη, καὶ ἀληθῆ λέγεις. Καὶ μὴν
καὶ τάς γε πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐπιθυμίας καὶ
C ἡδονάς τε | καὶ λύπας ἐν παισὶ μάλιστα ἄν τις εὕ-
ροι καὶ γυναιξὶ καὶ οἰκέταις καὶ τῶν ἐλευθέρων λε-
γομένων ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις. Πάνυ μὲν
οὖν. Τὰς δέ γε ἁπλᾶς τε καὶ μετρίας, αἳ δὴ με-
τὰ νοῦ τε καὶ δόξης ὀρθῆς λογισμῷ ἄγονται, ἐν ὀλί-
γοις τε ἐπιτεύξει καὶ τοῖς βέλτιστα μὲν φῦσι, βέλτιστα
δὲ παιδευθεῖσιν. Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα
ὁρᾷς ἐνόντα σοι ἐν τῇ πόλει καὶ κρατουμένας αὐτόθι
D τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ | φαύλοις
ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς φρονήσεως τῆς ἐν τοῖς
ἐλάττοσί τε καὶ ἐπιεικεστέροις; Ἔγωγ', ἔφη. IX. Εἰ
ἄρα δεῖ τινὰ πόλιν προσαγορεύειν κρείττω ἡδονῶν τε
καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ αὐτὴν αὑτῆς, καὶ ταύτην προσρη-
τέον. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ σώ-
φρονα κατὰ πάντα ταῦτα; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν
εἴπερ αὖ ἐν ἄλλῃ πόλει ἡ αὐτὴ δόξα ἔνεστι τοῖς τε
E ἄρχουσι καὶ ἀρχομένοις | περὶ τοῦ οὕστινας δεῖ ἄρ-
χειν, καὶ ἐν ταύτῃ ἂν εἴη τοῦτο ἐνόν. ἢ οὐ δοκεῖ;
Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Ἐν ποτέροις οὖν φήσεις τῶν
πολιτῶν τὸ σωφρονεῖν ἐνεῖναι, ὅταν οὕτως ἔχωσιν; ἐν
τοῖς ἄρχουσιν ἢ ἐν τοῖς ἀρχομένοις; Ἐν ἀμφοτέροις
που, ἔφη. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαν-
τευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίω-
ται; Τί δή; Ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία

ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφήν, ἡ δὲ * ἀν- 432
δρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω ποιεῖ αὕτη, ἀλ-
λὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεχομένη
ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν καὶ τοὺς
ἰσχυροτάτους καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονή-
σει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύϊ, εἰ δέ, καὶ πλήθει ἢ χρήμασιν
ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων· ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖ-
μεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός
τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ
ἄρχειν καὶ ἐν πόλει | καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Πάνυ μοι, B
ἔφη, ξυνδοκεῖ. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· τὰ μὲν τρία ἡμῖν ἐν
τῇ πόλει κατῶπται, ὥς γε οὑτωσὶ δόξαι· τὸ δὲ δὴ
λοιπὸν εἶδος, δι' ὃ ἂν ἔτι ἀρετῆς μετέχοι πόλις, τί
ποτ' ἂν εἴη; δῆλον γάρ, ὅτι τοῦτό ἐστιν ἡ δικαιοσύνη.
Δῆλον. Οὐκοῦν, ὦ Γλαύκων, νῦν δὴ ἡμᾶς δεῖ ὥσπερ
κυνηγέτας τινὰς θάμνον κύκλῳ περιίστασθαι προσ-
έχοντας τὸν νοῦν, μή πῃ διαφύγῃ ἡ δικαιοσύνη καὶ
ἀφανισθεῖσα ἄδηλος γένηται· φανερὸν γὰρ | δή, ὅτι C
ταύτῃ πῃ ἔστιν· ὅρα οὖν καὶ προθυμοῦ κατιδεῖν, ἐάν
πως πρότερος ἐμοῦ ἴδῃς καὶ ἐμοὶ φράσῃς. Εἰ γὰρ
ὤφελον, ἔφη. ἀλλὰ μᾶλλον, ἐάν μοι ἑπομένῳ χρῇ καὶ
τὰ δεικνύμενα δυναμένῳ καθορᾶν, πάνυ μοι μετρίως
χρήσει. Ἕπου, ἦν δ' ἐγώ, εὐξάμενος μετ' ἐμοῦ. Ποιή-
σω ταῦτα, ἀλλὰ μόνον, ἦ δ' ὅς, ἡγοῦ. Καὶ μήν, εἶ-
πον ἐγώ, δύσβατός γέ τις ὁ τόπος φαίνεται καὶ ἐπί-
σκιος· ἔστι γοῦν σκοτεινὸς καὶ δυσδιερεύνητος. ἀλλὰ
γὰρ ὅμως ἰτέον. | Ἰτέον γάρ, ἔφη. Καὶ ἐγὼ κατιδὼν D
Ἰοὺ ἰού, εἶπον, ὦ Γλαύκων· κινδυνεύομέν τι ἔχειν
ἴχνος, καί μοι δοκεῖ οὐ πάνυ τι ἐκφευξεῖσθαι ἡμᾶς.
Εὖ ἀγγέλλεις, ἦ δ' ὅς. Ἦ μήν, ἦν δ' ἐγώ, βλακικόν γε
ἡμῶν τὸ πάθος. Τὸ ποῖον; Πάλαι, ὦ μακάριε, φαί-
νεται πρὸ ποδῶν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς κυλινδεῖσθαι, καὶ οὐχ
ἑωρῶμεν ἄρ' αὐτό, ἀλλ' ἦμεν καταγελαστότατοι· ὥσπερ
οἱ ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες ζητοῦσιν | ἐνίοτε ὃ ἔχουσι E
καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸ μὲν οὐκ ἀπεβλέπομεν, πόῤῥω δέ
ποι ἀπεσκοποῦμεν, ᾗ δὴ καὶ ἐλάνθανεν ἴσως ἡμᾶς.
Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οὕτως, εἶπον, ὡς δοκοῦμέν μοι καὶ
λέγοντες αὐτὸ καὶ ἀκούοντες πάλαι οὐ μανθάνειν ἡμῶν
αὐτῶν, ὅτι ἐλέγομεν τρόπον τινὰ αὐτό. Μακρόν, ἔφη,
τὸ προοίμιον τῷ ἐπιθυμοῦντι ἀκοῦσαι. X. Ἀλλ', ἦν
δ' ἐγώ, ἄκουε, * εἴ τι ἄρα λέγω. ὃ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθέ- 433
μεθα δεῖν ποιεῖν διὰ παντός, ὅτε τὴν πόλιν κατῳκί-
ζομεν, τοῦτό ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἤτοι τούτου τι εἶ-
δος ἡ δικαιοσύνη. ἐθέμεθα δὲ δήπου καὶ πολλάκις
ἐλέγομεν, εἰ μέμνησαι, ὅτι ἕνα ἕκαστον ἓν δέοι ἐπιτη-
δεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν, εἰς ὃ αὐτοῦ ἡ φύσις ἐπι-
τηδειοτάτη πεφυκυῖα εἴη. Ἐλέγομεν γάρ. Καὶ μὴν
ὅτι γε τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν
δικαιοσύνη ἐστί, καὶ τοῦτο ἄλλων τε πολλῶν ἀκηκόα-
μεν καὶ | αὐτοὶ πολλάκις εἰρήκαμεν. Εἰρήκαμεν γάρ. B
Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, κινδυνεύει τρόπον
τινὰ γιγνόμενον ἡ δικαιοσύνη εἶναι, τὸ τὰ αὑτοῦ πράτ-
τειν. οἶσθα ὅθεν τεκμαίρομαι; Οὔκ, ἀλλὰ λέγ', ἔφη.
Δοκεῖ μοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ ὑπόλοιπον ἐν τῇ πόλει ὧν
ἐσκέμμεθα, σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως,
τοῦτο εἶναι, ὃ πᾶσιν ἐκείνοις τὴν δύναμιν παρέσχεν,
ὥστε ἐγγενέσθαι, καὶ ἐγγενομένοις γε σωτηρίαν παρέ-
χειν, ἕωσπερ ἂν ἐνῇ. καίτοι ἔφαμεν δικαιοσύνην | ἔσε- C
σθαι τὸ ὑπολειφθὲν ἐκείνων, εἰ τὰ τρία εὕροιμεν.

Καὶ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, εἰ
δέοι γε κρῖναι, τί τὴν πόλιν ἡμῖν τούτων μάλιστα
ἀγαθὴν ἀπεργάσεται ἐγγενόμενον, δύςκριτον ἂν εἴη,
πότερον ἡ ὁμοδοξία τῶν ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων,
ἢ ἡ περὶ δεινῶν τε καὶ μή, ἅττα ἐστί, δόξης ἐννόμου
σωτηρία ἐν τοῖς στρατιώταις ἐγγενομένη, ἢ ἡ ἐν τοῖς
D ἄρχουσι φρόνησίς τε καὶ φυλακὴ ἐνοῦσα, ἢ | τοῦτο
μάλιστα ἀγαθὴν αὐτὴν ποιεῖ ἐνὸν καὶ ἐν παιδὶ καὶ
ἐν γυναικὶ καὶ δούλῳ καὶ ἐλευθέρῳ καὶ δημιουργῷ καὶ
ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ, ὅτι τὸ αὑτοῦ ἕκαστος εἷς ὢν
ἔπραττε καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει. Δύςκριτον, ἔφη·
πῶς δ' οὔ; Ἐνάμιλλον ἄρα, ὡς ἔοικε, πρὸς ἀρετὴν πό-
λεως τῇ τε σοφίᾳ αὐτῆς καὶ τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ
ἀνδρείᾳ ἡ τοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὰ αὑτοῦ πράττειν δύ-
ναμις. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν δικαιοσύνην τό γε
E τούτοις ἐνάμιλλον ἂν εἰς | ἀρετὴν πόλεως θείης; Παν-
τάπασι μὲν οὖν. Σκόπει δὴ καὶ τῇδε, εἰ οὕτω δόξει·
ἆρα τοῖς ἄρχουσιν ἐν τῇ πόλει τὰς δίκας προστάξεις
δικάζειν; Τί μήν; Ἦ ἄλλου οὑτινοσοῦν μᾶλλον ἐφιέμε-
νοι δικάσουσιν ἢ τούτου, ὅπως ἂν ἕκαστοι μήτ' ἔχωσι
τἀλλότρια μήτε τῶν αὑτῶν στέρωνται; Οὔκ, ἀλλὰ τού-
του. Ὡς δικαίου ὄντος; Ναί. Καὶ ταύτῃ ἄρα πῃ ἡ
τοῦ οἰκείου τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πρᾶξις δικαιο-
434 σύνη ἂν * ὁμολογοῖτο. Ἔστι ταῦτα. Ἰδὲ δὴ ἐὰν σοί,
ὅπερ ἐμοί, ξυνδοκῇ. τέκτων σκυτοτόμου ἐπιχειρῶν ἔρ-
γα ἐργάζεσθαι ἢ σκυτοτόμος τέκτονος, ἢ τὰ ὄργανα
μεταλαμβάνοντες τἀλλήλων ἢ τιμάς, ἢ καὶ ὁ αὐτὸς
ἐπιχειρῶν ἀμφότερα πράττειν, πάντα τἆλλα μεταλλατ-
τόμενα, ἆρά σοι ἄν τι δοκεῖ μέγα βλάψαι πόλιν; Οὐ
πάνυ, ἔφη. Ἀλλ' ὅταν γε, οἶμαι, δημιουργὸς ὢν ἤ τις
B ἄλλος χρηματιστὴς φύσει, ἔπειτα ἐπαιρόμενος | ἢ
πλούτῳ ἢ πλήθει ἢ ἰσχύϊ ἢ ἄλλῳ τῳ τοιούτῳ εἰς τὸ
τοῦ πολεμικοῦ εἶδος ἐπιχειρῇ ἰέναι, ἢ τῶν πολεμικῶν
τις εἰς τὸ τοῦ βουλευτικοῦ καὶ φύλακος ἀνάξιος ὤν,
καὶ τὰ ἀλλήλων οὗτοι ὄργανα μεταλαμβάνωσι καὶ τὰς
τιμάς, ἢ ὅταν ὁ αὐτὸς πάντα ταῦτα ἅμα ἐπιχειρῇ
πράττειν, τότε οἶμαι καὶ σοὶ δοκεῖν ταύτην τὴν τού-
των μεταβολὴν καὶ πολυπραγμοσύνην ὄλεθρον εἶναι τῇ
πόλει. Παντάπασι μὲν οὖν. Ἡ τριῶν ἄρα ὄντων
C γενῶν πολυπραγμοσύνη καὶ μεταβολὴ | εἰς ἄλληλα με-
γίστη τε βλάβη τῇ πόλει καὶ ὀρθότατ' ἂν προσαγο-
ρεύοιτο μάλιστα κακουργία. Κομιδῇ μὲν οὖν. Κα-
κουργίαν δὲ τὴν μεγίστην τῆς ἑαυτοῦ πόλεως οὐκ ἀδι-
κίαν φήσεις εἶναι; Πῶς δ' οὔ; Τοῦτο μὲν ἄρα ἀδικία.
XI. Πάλιν δὲ ὧδε λέγωμεν· χρηματιστικοῦ, ἐπικουρι-
κοῦ, φυλακικοῦ γένους οἰκειοπραγία, ἑκάστου τούτων
τὸ αὑτοῦ πράττοντος ἐν πόλει, τοὐναντίον ἐκείνου δι-
καιοσύνη τ' ἂν εἴη καὶ τὴν πόλιν δικαίαν παρέχοι.
D Οὐκ ἄλλῃ ἔμοιγε | δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, ἔχειν ἢ ταύτῃ. Μη-
δέν, ἦν δ' ἐγώ, πω πάνυ παγίως αὐτὸ λέγωμεν, ἀλλ'
ἐὰν μὲν ἡμῖν καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων ἰὸν
τὸ εἶδος τοῦτο ὁμολογῆται καὶ ἐκεῖ δικαιοσύνη εἶναι,
ξυγχωρησόμεθα ἤδη· τί γὰρ καὶ ἐροῦμεν; εἰ δὲ μή,
τότε ἄλλο τι σκεψόμεθα. νῦν δ' ἐκτελέσωμεν τὴν σκέ-
ψιν, ἣν ᾠήθημεν, εἰ ἐν μείζονί τινι τῶν ἐχόντων δι-
καιοσύνην πρότερον ἐκεῖνο ἐπιχειρήσαιμεν θεάσασθαι,
E ῥᾷον ἂν ἐν ἑνὶ ἀνθρώπῳ κατιδεῖν οἷόν ἐστι. καὶ | ἔδο-
ξε δὴ ἡμῖν τοῦτο εἶναι πόλις, καὶ οὕτως ᾠκίζομεν ὡς
ἐδυνάμεθα ἀρίστην, εὖ εἰδότες, ὅτι ἔν γε τῇ ἀγαθῇ
ἂν εἴη. ὃ οὖν ἡμῖν ἐκεῖ ἐφάνη, ἐπαναφέρωμεν εἰς τὸν
ἕνα. κἂν μὲν ὁμολογῆται, καλῶς ἕξει· ἐὰν δέ τι ἄλλο
ἐν τῷ ἑνὶ ἐμφαίνηται, πάλιν ἐπανιόντες ἐπὶ τὴν πόλιν
βασανιοῦμεν. * καὶ τάχ' ἂν παρ' ἄλληλα σκοποῦντες 435
καὶ τρίβοντες, ὥσπερ ἐκ πυρείων, ἐκλάμψαι ποιήσαιμεν
τὴν δικαιοσύνην, καὶ φανερὰν γενομένην βεβαιωσαίμεθ'
ἂν αὐτὴν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ', ἔφη, καθ' ὁδόν τε
λέγεις καὶ ποιεῖν χρὴ οὕτως. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅ γε
ταὐτὸν ἄν τις προςείποι μεῖζόν τε καὶ ἔλαττον, ἀνό-
μοιον τυγχάνει ὂν ταύτῃ, ᾗ ταὐτὸν προςαγορεύεται, ἢ
ὅμοιον; Ὅμοιον, ἔφη. Καὶ δίκαιος ἄρα ἀνὴρ δικαίας
πόλεως | κατ' αὐτὸ τὸ τῆς δικαιοσύνης εἶδος οὐδὲν δι- B
οίσει, ἀλλ' ὅμοιος ἔσται. Ὅμοιος, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι
πόλις γε ἔδοξεν εἶναι δικαία, ὅτε ἐν αὐτῇ τριττὰ γένη
φύσεων ἐνόντα τὸ αὑτῶν ἕκαστον ἔπραττε· σώφρων δὲ
αὖ καὶ ἀνδρεία καὶ σοφὴ διὰ τῶν αὐτῶν τούτων γε-
νῶν ἄλλ' ἄττα πάθη τε καὶ ἕξεις. Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ
τὸν ἕνα ἄρα, ὦ φίλε, οὕτως ἀξιώσομεν, τὰ αὐτὰ ταῦ-
τα εἴδη ἐν τῇ αὑτοῦ | ψυχῇ ἔχοντα, διὰ τὰ αὐτὰ πά- C
θη ἐκείνοις τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ὀρθῶς ἀξιοῦσθαι τῇ
πόλει. Πᾶσα ἀνάγκη, ἔφη. Εἰς φαῦλόν γε αὖ, ἦν δ'
ἐγώ, ὦ θαυμάσιε, σκέμμα ἐμπεπτώκαμεν περὶ ψυχῆς,
εἴτε ἔχει τὰ τρία εἴδη ταῦτα ἐν αὐτῇ εἴτε μή. Οὐ
πάνυ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, εἰς φαῦλον· ἴσως γάρ, ὦ
Σώκρατες, τὸ λεγόμενον ἀληθές, ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά.
Φαίνεται, ἦν δ' ἐγώ. καὶ εὖ γ' ἴσθι, ὦ Γλαύκων, | ὡς D
ἡ ἐμὴ δόξα, ἀκριβῶς μὲν τοῦτο ἐκ τοιούτων μεθόδων,
οἵαις νῦν ἐν τοῖς λόγοις χρώμεθα, οὐ μήποτε λάβω-
μεν· ἀλλὰ γὰρ μακροτέρα καὶ πλείων ὁδὸς ἡ ἐπὶ τοῦ-
το ἄγουσα· ἴσως μέντοι τῶν τε προειρημένων τε καὶ
προεσκεμμένων ἀξίως. Οὐκοῦν ἀγαπητόν; ἔφη· ἐμοὶ
μὲν γὰρ ἔν γε τῷ παρόντι ἱκανῶς ἂν ἔχοι. Ἀλλὰ
μέντοι, εἶπον, ἔμοιγε καὶ πάνυ ἐξαρκέσει. Μὴ τοίνυν
ἀποκάμῃς, ἔφη, ἀλλὰ σκόπει. Ἆρ' οὖν ἡμῖν, | ἦν δ' E
ἐγώ, πολλὴ ἀνάγκη ὁμολογεῖν, ὅτι γε τὰ αὐτὰ ἐν ἑκά-
στῳ ἔνεστιν ἡμῶν εἴδη τε καὶ ἤθη, ἅπερ ἐν τῇ πόλει;
οὐ γάρ που ἄλλοθεν ἐκεῖσε ἀφῖκται. γελοῖον γὰρ ἂν
εἴη, εἴ τις οἰηθείη τὸ θυμοειδὲς μὴ ἐκ τῶν ἰδιωτῶν ἐν
ταῖς πόλεσι γεγονέναι, οἳ δὴ καὶ ἔχουσι ταύτην τὴν
αἰτίαν, οἷον οἱ κατὰ τὴν Θρᾴκην τε καὶ Σκυθικὴν καὶ
σχεδόν τι κατὰ τὸν ἄνω τόπον, ἢ τὸ φιλομαθές, ὃ δὴ
περὶ τὸν παρ' ἡμῖν μάλιστ' ἄν τις αἰτιάσαιτο τόπον,
ἢ τὸ * φιλοχρήματον, ὃ περὶ τούς τε Φοίνικας εἶναι 436
καὶ τοὺς κατὰ Αἴγυπτον φαίη τις ἂν οὐχ ἥκιστα. Καὶ
μάλα, ἔφη. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, καὶ
οὐδὲν χαλεπὸν γνῶναι. Οὐ δῆτα. **XII.** Τόδε δὲ ἤδη
χαλεπόν, εἰ τῷ αὐτῷ τούτῳ ἕκαστα πράττομεν ἢ τρι-
σὶν οὖσιν ἄλλο ἄλλῳ· μανθάνομεν μὲν ἑτέρῳ, θυμού-
μεθα δὲ ἄλλῳ τῶν ἐν ἡμῖν, ἐπιθυμοῦμεν δ' αὖ τρίτῳ
τινὶ τῶν περὶ τὴν τροφήν τε καὶ γένεσιν ἡδονῶν καὶ | B
ὅσα τούτων ἀδελφά, ἢ ὅλῃ τῇ ψυχῇ καθ' ἕκαστον αὐ-
τῶν πράττομεν, ὅταν ὁρμήσωμεν. ταῦτ' ἔσται τὰ χα-
λεπὰ διορίσασθαι ἀξίως λόγου. Καὶ ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη.
Ὧδε τοίνυν ἐπιχειρῶμεν αὐτὰ ὁρίζεσθαι, εἴτε τὰ αὐτὰ
ἀλλήλοις εἴτε ἕτερά ἐστιν. Πῶς; Δῆλον, ὅτι ταὐτὸν
τἀναντία ποιεῖν ἢ πάσχειν κατὰ ταὐτόν γε καὶ πρὸς
ταὐτὸν οὐκ ἐθελήσει ἅμα, ὥστ' ἐάν που εὑρίσκωμεν ἐν
αὐτοῖς ταῦτα γιγνόμενα, εἰσόμεθα, ὅτι | οὐ ταὐτὸν C
ἦν, ἀλλὰ πλείω. Εἶεν. Σκόπει δὴ ὃ λέγω. Λέγε,

ἔφη. Ἑστάναι, εἶπον, καὶ κινεῖσθαι τὸ αὐτὸ ἅμα κα-
τὰ τὸ αὐτὸ ἆρα δυνατόν; Οὐδαμῶς. Ἔτι τοίνυν ἀκρι-
βέστερον ὁμολογησώμεθα, μή πῃ προϊόντες ἀμφισβη-
τήσωμεν. εἰ γάρ τις λέγοι ἄνθρωπον ἑστηκότα, κι-
νοῦντα δὲ τὰς χεῖράς τε καὶ τὴν κεφαλήν, ὅτι ὁ αὐτὸς
ἕστηκέ τε καὶ κινεῖται ἅμα, οὐκ ἄν, οἶμαι, ἀξιοῖμεν
D οὕτω λέγειν δεῖν, ἀλλ' ὅτι τὸ μέν τι | αὐτοῦ ἕστηκε,
τὸ δὲ κινεῖται. οὐχ οὕτως; Οὕτως. Οὐκοῦν καὶ εἰ ἔτι
μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψευόμενος ὡς
οἵ γε στρόβιλοι ὅλοι ἑστᾶσί τε ἅμα καὶ κινοῦνται,
ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ πήξαντες τὸ κέντρον περιφέρωνται, ἢ
καὶ ἄλλο τι κύκλῳ περιϊὸν ἐν τῇ αὐτῇ ἕδρᾳ τοῦτο δρᾷ,
οὐκ ἂν ἀποδεχοίμεθα, ὡς οὐ κατὰ ταὐτὰ ἑαυτῶν τὰ
E τοιαῦτα τότε μενόντων τε καὶ φερομένων, ἀλλὰ | φαῖ-
μεν ἂν ἔχειν αὐτὰ εὐθύ τε καὶ περιφερὲς ἐν αὑτοῖς,
καὶ κατὰ μὲν τὸ εὐθὺ ἑστάναι, οὐδαμῇ γὰρ ἀποκλί-
νειν, κατὰ δὲ τὸ περιφερὲς κύκλῳ κινεῖσθαι· ὅταν δὲ
τὴν εὐθυωρίαν ἢ εἰς δεξιὰν ἢ εἰς ἀριστερὰν ἢ εἰς τὸ
πρόσθεν ἢ εἰς τὸ ὄπισθεν ἐγκλίνῃ ἅμα περιφερόμε-
νον, τότε οὐδαμῇ ἔστιν ἑστάναι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη.
Οὐδὲν ἄρα ἡμᾶς τῶν τοιούτων λεγόμενον ἐκπλήξει,
οὐδὲ μᾶλλόν τι πείσει, ὥς ποτέ τι ἂν τὸ αὐτὸ ὂν ἅμα
437 κατὰ τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ αὐτὸ τἀναντία * πάθοι ἢ καὶ
εἴη ἢ καὶ ποιήσειεν. Οὔκουν ἐμέ γε, ἔφη. Ἀλλ' ὅμως,
ἦν δ' ἐγώ, ἵνα μὴ ἀναγκαζώμεθα πάσας τὰς τοιαύτας
ἀμφισβητήσεις ἐπεξιόντες καὶ βεβαιούμενοι ὡς οὐκ ἀλη-
θεῖς οὔσας μηκύνειν, ὑποθέμενοι ὡς τούτου οὕτως
ἔχοντος εἰς τὸ πρόσθεν προΐωμεν, ὁμολογήσαντες, ἐάν
ποτε ἄλλῃ φανῇ ταῦτα ἢ ταύτῃ, πάντα ἡμῖν τὰ ἀπὸ
τούτου ξυμβαίνοντα λελυμένα ἔσεσθαι. Ἀλλὰ χρή,
B ἔφη, ταῦτα ποιεῖν. XIII. Ἆρ' οὖν, | ἦν δ' ἐγώ, τὸ
ἐπινεύειν τῷ ἀνανεύειν καὶ τὸ ἐφίεσθαί τινος λαβεῖν
τῷ ἀπαρνεῖσθαι καὶ τὸ προσάγεσθαι τῷ ἀπωθεῖσθαι,
πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν ἐναντίων ἀλλήλοις θείης εἴτε
ποιημάτων εἴτε παθημάτων; οὐδὲν γὰρ ταύτῃ διοίσει.
Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, τῶν ἐναντίων. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ· δι-
ψῆν καὶ πεινῆν καὶ ὅλως τὰς ἐπιθυμίας, καὶ αὖ τὸ
ἐθέλειν καὶ τὸ βούλεσθαι, οὐ πάντα ταῦτα εἰς ἐκεῖνά
C ποι ἂν θείης τὰ εἴδη τὰ νῦν δὴ λεχθέντα, | οἷον ἀεὶ
τὴν τοῦ ἐπιθυμοῦντος ψυχὴν οὐχὶ ἤτοι ἐφίεσθαι φή-
σεις ἐκείνου, οὗ ἂν ἐπιθυμῇ, ἢ προσάγεσθαι τοῦτο, ὃ
ἂν βούληταί οἱ γενέσθαι, ἢ αὖ, καθ' ὅσον ἐθέλει τί οἱ
ποριστῆναι, ἐπινεύειν τοῦτο πρὸς αὑτὴν ὥσπερ τινὸς
ἐρωτῶντος, ἐπορεγομένην αὐτοῦ τῆς γενέσεως; Ἔγωγε.
Τί δέ; τὸ ἀβουλεῖν καὶ μὴ ἐθέλειν μηδ' ἐπιθυμεῖν οὐκ
εἰς τὸ ἀπωθεῖν καὶ ἀπελαύνειν ἀπ' αὑτῆς καὶ εἰς
D ἅπαντα τἀναντία ἐκείνοις θήσομεν; Πῶς | γὰρ οὔ;
Τούτων δὴ οὕτως ἐχόντων ἐπιθυμιῶν τι φήσομεν εἶναι
εἶδος, καὶ ἐναργεστάτας αὐτῶν τούτων ἥν τε δίψαν
καλοῦμεν καὶ ἣν πεῖναν; Φήσομεν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν
τὴν μὲν ποτοῦ, τὴν δ' ἐδωδῆς; Ναί. Ἆρ' οὖν, καθ'
ὅσον δίψα ἐστί, πλέονος ἄν τινος ἢ οὗ λέγομεν ἐπι-
θυμία ἐν τῇ ψυχῇ εἴη; οἷον δίψα ἐστὶ δίψα ἆρά γε
θερμοῦ ποτοῦ ἢ ψυχροῦ, ἢ πολλοῦ ἢ ὀλίγου, ἢ καὶ
ἑνὶ λόγῳ ποιοῦ τινος πώματος; ἢ ἐὰν μέν τις θερμό-
E της τῷ δίψει προσῇ, τὴν | τοῦ ψυχροῦ ἐπιθυμίαν προσ-
παρέχοιτ' ἄν, ἐὰν δὲ ψυχρότης, τὴν τοῦ θερμοῦ; ἐὰν
δὲ διὰ πλήθους παρουσίαν πολλὴ ἡ δίψα ᾖ, τὴν τοῦ
πολλοῦ παρέξεται, ἐὰν δὲ ὀλίγη, τὴν τοῦ ὀλίγου; αὐτὸ
δὲ τὸ διψῆν οὐ μή ποτε ἄλλου γένηται ἐπιθυμία ἢ
οὗπερ πέφυκεν, αὐτοῦ πώματος, καὶ αὖ τὸ πεινῆν
βρώματος; Οὕτως, ἔφη, αὐτή γε ἡ ἐπιθυμία ἑκάστη
αὐτοῦ μόνον ἑκάστου, οὗ πέφυκε, τοῦ δὲ τοίου ἢ τοίου
τὰ προσγιγνόμενα. * Μήτοι τις, ἦν δ' ἐγώ, ἀσκέπτους 438
ἡμᾶς ὄντας θορυβήσῃ, ὡς οὐδεὶς ποτοῦ ἐπιθυμεῖ, ἀλ-
λὰ χρηστοῦ ποτοῦ, καὶ οὐ σίτου, ἀλλὰ χρηστοῦ σίτου.
πάντες γὰρ ἄρα τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν· εἰ οὖν ἡ
δίψα ἐπιθυμία ἐστί, χρηστοῦ ἂν εἴη εἴτε πώματος εἴτε
ἄλλου, ὅτου ἐστὶν ἐπιθυμία, καὶ αἱ ἄλλαι οὕτως.
Ἴσως γὰρ ἄν, ἔφη, δοκοῖ τι λέγειν ὁ ταῦτα λέγων.
Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, ὅσα γ' ἐστὶ τοιαῦτα | οἷα εἶ- B
ναί του, τὰ μὲν ποιὰ ἄττα ποιοῦ τινός ἐστιν, ὡς ἐμοὶ
δοκεῖ, τὰ δ' αὐτὰ ἕκαστα αὐτοῦ ἑκάστου μόνον. Οὐκ
ἔμαθον, ἔφη. Οὐκ ἔμαθες, ἔφην, ὅτι τὸ μεῖζον τοι-
οῦτόν ἐστιν, οἷον τινὸς εἶναι μεῖζον; Πάνυ γε. Οὐκ-
οῦν τοῦ ἐλάττονος; Ναί. Τὸ δέ γε πολὺ μεῖζον πο-
λὺ ἐλάττονος. ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν καὶ τὸ ποτὲ
μεῖζον ποτὲ ἐλάττονος, καὶ τὸ ἐσόμενον μεῖζον ἐσομέ-
νου ἐλάττονος; Ἀλλὰ τί μήν; ἦ δ' ὅς. Καὶ τὰ πλείω
δὴ πρὸς τὰ ἐλάττω | καὶ τὰ διπλάσια πρὸς τὰ ἡμίσεα C
καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ αὖ βαρύτερα πρὸς κουφό-
τερα καὶ θάττω πρὸς τὰ βραδύτερα, καὶ ἔτι γε τὰ
θερμὰ πρὸς τὰ ψυχρὰ καὶ πάντα τὰ τούτοις ὅμοια
ἆρ' οὐχ οὕτως ἔχει; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δὲ τὰ περὶ
τὰς ἐπιστήμας; οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἐπιστήμη μὲν
αὐτὴ μαθήματος αὐτοῦ ἐπιστήμη ἐστὶν ἢ ὅτου δὴ δεῖ
θεῖναι τὴν ἐπιστήμην, ἐπιστήμη δέ τις καὶ ποιά τις
ποιοῦ τινος καὶ τινός. λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· οὐκ | ἐπει- D
δὴ οἰκίας ἐργασίας ἐπιστήμη ἐγένετο, διήνεγκε τῶν ἄλ-
λων ἐπιστημῶν, ὥστε οἰκοδομικὴ κληθῆναι; Τί μήν;
Ἆρ' οὐ τῷ ποιά τις εἶναι, οἵα ἑτέρα οὐδεμία τῶν ἄλ-
λων; Ναί. Οὐκοῦν ἐπειδὴ ποιοῦ τινος, καὶ αὐτὴ ποιά
τις ἐγένετο; καὶ αἱ ἄλλαι οὕτω τέχναι τε καὶ ἐπιστῆ-
μαι; Ἔστιν οὕτως. XIV. Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
φάθι με τότε βούλεσθαι λέγειν, εἰ ἄρα νῦν ἔμαθες,
ὅτι ὅσα ἐστὶν οἷα εἶναί του, αὐτὰ μὲν μόνα αὐτῶν
μόνων ἐστί, τῶν δὲ ποιῶν τινων | ποιὰ ἄττα. καὶ οὔ E
τι λέγω, ὡς, οἵων ἂν ᾖ, τοιαῦτα καὶ ἔστιν, ὡς ἄρα
καὶ τῶν ὑγιεινῶν καὶ νοσωδῶν ἡ ἐπιστήμη ὑγιεινὴ καὶ
νοσώδης καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν κακὴ καὶ
ἀγαθή· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ αὐτοῦ, οὗπερ ἐπιστήμη ἐστίν,
ἐγένετο ἐπιστήμη, ἀλλὰ ποιοῦ τινος, τοῦτο δ' ἦν ὑγιει-
νὸν καὶ νοσῶδες, ποιὰ δή τις ξυνέβη καὶ αὐτὴ γενέ-
σθαι, καὶ τοῦτο αὐτὴν ἐποίησε μηκέτι ἐπιστήμην ἁπλῶς
καλεῖσθαι, ἀλλὰ τοῦ ποιοῦ τινος προσγενομένου ἰατρι-
κήν. Ἔμαθον, ἔφη, καί μοι δοκεῖ οὕτως ἔχειν. Τὸ
δὲ δὴ δίψος, ἦν δ' ἐγώ, οὐ * τοῦτο θήσεις τῶν τινὸς 439
εἶναι, τοῦτο ὅπερ ἐστίν; ἔστι δὲ δήπου δίψος; Ἔγωγε,
ἦ δ' ὅς· πώματός γε. Οὐκοῦν ποιοῦ μέν τινος πώμα-
τος ποιόν τι καὶ δίψος, δίψος δ' αὖ αὐτὸ οὔτε πολ-
λοῦ οὔτε ὀλίγου, οὔτε ἀγαθοῦ οὔτε κακοῦ, οὐδ' ἑνὶ
λόγῳ ποιοῦ τινος, ἀλλ' αὐτοῦ πώματος μόνον αὐτὸ
δίψος πέφυκεν; Παντάπασι μὲν οὖν. Τοῦ διψῶντος
ἄρα ἡ ψυχή, καθ' ὅσον διψῇ, οὐκ ἄλλο τι βούλεται
ἢ πιεῖν, καὶ τούτου | ὀρέγεται καὶ ἐπὶ τοῦτο ὁρμᾷ. B
Δῆλον δή. Οὐκοῦν εἴ ποτέ τι αὐτὴν ἀνθέλκει διψῶ-
σαν, ἕτερον ἄν τι ἐν αὐτῇ εἴη αὐτοῦ τοῦ διψῶντος καὶ
ἄγοντος ὥσπερ θηρίον ἐπὶ τὸ πιεῖν; οὐ γὰρ δή, φα-

μέν, τό γε αὐτὸ τῷ αὐτῷ ἑαυτοῦ περὶ τὸ αὐτὸ ἅμα
τἀναντία πράττει. Οὐ γὰρ οὖν. Ὥςπερ γε, οἶμαι,
τοῦ τοξότου οὐ καλῶς ἔχει λέγειν, ὅτι αὐτοῦ ἅμα αἱ
χεῖρες τὸ τόξον ἀπωθοῦνταί τε καὶ προςέλκονται,
ἀλλ' ὅτι ἄλλη μὲν ἡ ἀπωθοῦσα χείρ, ἑτέρα δὲ ἡ προς-
C αγομένη. ' Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Πότερον δὴ φῶ-
μέν τινας ἔστιν ὅτε διψῶντας οὐκ ἐθέλειν πιεῖν; Καὶ
μάλα γ', ἔφη, πολλοὺς καὶ πολλάκις. Τί οὖν, ἔφην
ἐγώ, φαίη τις ἂν τούτων πέρι; οὐκ ἐνεῖναι μὲν ἐν τῇ
ψυχῇ αὐτῶν τὸ κελεῦον, ἐνεῖναι δὲ τὸ κωλῦον πιεῖν,
ἄλλο ὂν καὶ κρατοῦν τοῦ κελεύοντος; Ἔμοιγε, ἔφη, δο-
κεῖ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ μὲν κωλῦον τὰ τοιαῦτα ἐγγίγνε-
D ται, ὅταν ἐγγένηται, ἐκ λογισμοῦ, ' τὰ δὲ ἄγοντα καὶ
ἕλκοντα διὰ παθημάτων τε καὶ νοσημάτων παραγίγνε-
ται; Φαίνεται. Οὐ δὴ ἀλόγως, ἦν δ' ἐγώ, ἀξιώσομεν
αὐτὰ διττά τε καὶ ἕτερα ἀλλήλων εἶναι, τὸ μὲν ᾧ λο-
γίζεται λογιστικὸν προςαγορεύοντες τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ
ᾧ ἐρᾷ τε καὶ πεινῇ καὶ διψῇ καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἐπι-
θυμίας ἐπτόηται ἀλόγιστόν τε καὶ ἐπιθυμητικόν, πλη-
ρώσεών τινων καὶ ἡδονῶν ἑταῖρον. Οὔκ, ἀλλ' εἰκότως,
E ' ἔφη, ἡγοίμεθ' ἂν οὕτως. Ταῦτα μὲν τοίνυν, ἦν δ'
ἐγώ, δύο ἡμῖν ὡρίσθω εἴδη ἐν ψυχῇ ἐνόντα. τὸ δὲ δὴ
τοῦ θυμοῦ καὶ ᾧ θυμούμεθα πότερον τρίτον, ἢ τού-
των ποτέρῳ ἂν εἴη ὁμοφυές; Ἴσως, ἔφη, τῷ ἑτέρῳ, τῷ
ἐπιθυμητικῷ. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ποτὲ ἀκούσας τι πι-
στεύω τούτῳ, ὡς ἄρα Λεόντιος ὁ Ἀγλαΐωνος ἀνιὼν ἐκ
Πειραιέως ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος ἐκτός, αἰσθόμενος
νεκροὺς παρὰ τῷ δημίῳ κειμένους, ἅμα μὲν ἰδεῖν ἐπι-
θυμοῖ, ἅμα δ' αὖ δυςχεραίνοι καὶ ἀποτρέποι ἑαυτόν,
440 καὶ τέως μὲν μάχοιτό τε καὶ παρακαλύπτοιτο, * κρα-
τούμενος δ' οὖν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, διελκύσας τοὺς
ὀφθαλμούς, προςδραμὼν πρὸς τοὺς νεκρούς, Ἰδοὺ
ὑμῖν, ἔφη, ὦ κακοδαίμονες, ἐμπλήσθητε τοῦ καλοῦ
θεάματος. Ἤκουσα, ἔφη, καὶ αὐτός. Οὗτος μέντοι,
ἔφην, ὁ λόγος σημαίνει τὸν θυμὸν πολεμεῖν ἐνίοτε
ταῖς ἐπιθυμίαις ὡς ἄλλο ὂν ἄλλῳ. Σημαίνει γάρ,
ἔφη. XV. Οὐκοῦν καὶ ἄλλοθι, ἔφην, πολλαχοῦ αἰ-
σθανόμεθα, ὅταν βιάζωνταί τινα παρὰ τὸν λογισμὸν
B ἐπιθυμίαι, ' λοιδοροῦντά τε αὐτὸν καὶ θυμούμενον τῷ
βιαζομένῳ ἐν αὐτῷ, καὶ ὥςπερ δυοῖν στασιαζόντοιν
ξύμμαχον τῷ λόγῳ γιγνόμενον τὸν θυμὸν τοῦ τοιού-
του; ταῖς δ' ἐπιθυμίαις αὐτὸν κοινωνήσαντα, αἱροῦν-
τος λόγου μὴ δεῖν ἀντιπράττειν, οἶμαί σε οὐκ ἂν φά-
ναι γενομένου ποτὲ ἐν σαυτῷ τοῦ τοιούτου αἰσθέ-
σθαι, οἶμαι δ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη.
C Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ· ' ὅταν τις οἴηται ἀδικεῖν, οὐχ ὅσῳ
ἂν γενναιότερος ᾖ, τοσούτῳ ἧττον δύναται ὀργίζεσθαι
καὶ πεινῶν καὶ ῥιγῶν καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων
πάσχων ὑπ' ἐκείνου, ὃν ἂν οἴηται δικαίως ταῦτα δρᾶν,
καί, ὃ λέγω, οὐκ ἐθέλει πρὸς τοῦτον αὐτοῦ ἐγείρεσθαι
ὁ θυμός; Ἀληθῆ, ἔφη. Τί δέ; ὅταν ἀδικεῖσθαί τις
ἡγῆται, οὐκ ἐν τούτῳ ζεῖ τε καὶ χαλεπαίνει καὶ ξυμ-
μαχεῖ τῷ δοκοῦντι δικαίῳ καὶ διὰ τὸ πεινῆν καὶ διὰ
D τὸ ῥιγοῦν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ' πάσχειν ὑπομένων
καὶ νικᾷ καὶ οὐ λήγει τῶν γενναίων, πρὶν ἂν ἢ δια-
πράξηται ἢ τελευτήσῃ ἢ ὥςπερ κύων ὑπὸ νομέως ὑπὸ
τοῦ λόγου τοῦ παρ' αὐτῷ ἀνακληθεὶς πραϋνθῇ; Πά-
νυ μὲν οὖν, ἔφη, ἔοικε τούτῳ ᾧ λέγεις· καίτοι γ' ἐν
τῇ ἡμετέρᾳ πόλει τοὺς ἐπικούρους ὥςπερ κύνας ἐθέ-
μεθα ὑπηκόους τῶν ἀρχόντων ὥςπερ ποιμένων πό-
λεως. Καλῶς γάρ, ἦν δ' ἐγώ, νοεῖς ὃ βούλομαι λέ-
γειν. ἀλλ' ἢ πρὸς τούτῳ καὶ τόδε ἐνθυμεῖ; ' Τὸ ποῖ- E
ον; Ὅτι τοὐναντίον ἢ ἀρτίως ἡμῖν φαίνεται περὶ τοῦ
θυμοειδοῦς. τότε μὲν γὰρ ἐπιθυμητικόν τι αὐτὸ ᾠό-
μεθα εἶναι, νῦν δὲ πολλοῦ δεῖν φαμέν, ἀλλὰ πολὺ
μᾶλλον αὐτὸ ἐν τῇ τῆς ψυχῆς στάσει τίθεσθαι τὰ
ὅπλα πρὸς τοῦ λογιστικοῦ. Παντάπασιν, ἔφη. Ἆρ'
οὖν ἕτερον ὂν καὶ τούτου, ἢ λογιστικοῦ τι εἶδος, ὥςτε
μὴ τρία, ἀλλὰ δύο εἴδη εἶναι ἐν ψυχῇ, λογιστικὸν καὶ
ἐπιθυμητικόν; ἢ καθάπερ ἐν τῇ πόλει ξυνεῖχεν αὐτὴν
τρία ὄντα γένη, * χρηματιστικόν, ἐπικουρικόν, βουλευ- 441
τικόν, οὕτω καὶ ἐν ψυχῇ τρίτον τοῦτό ἐστι τὸ θυμο-
ειδές, ἐπίκουρον ὂν τῷ λογιστικῷ φύσει, ἐὰν μὴ ὑπὸ
κακῆς τροφῆς διαφθαρῇ; Ἀνάγκη, ἔφη, τρίτον. Ναί,
ἦν δ' ἐγώ, ἄν γε τοῦ λογιστικοῦ ἄλλο τι φανῇ, ὥςπερ
τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἐφάνη ἕτερον ὄν. Ἀλλ' οὐ χαλε-
πόν, ἔφη, φανῆναι. καὶ γὰρ ἐν τοῖς παιδίοις τοῦτό γ'
ἄν τις ἴδοι, ὅτι θυμοῦ μὲν εὐθὺς γενόμενα μεστά
ἐστι, λογισμοῦ δ' ἔνιοι μὲν ἔμοιγε δοκοῦσιν ' οὐδέπο- B
τε μεταλαμβάνειν, οἱ δὲ πολλοὶ ὀψέ ποτε. Ναὶ μὰ
Δί', ἦν δ' ἐγώ, καλῶς γε εἶπες. ἔτι δὲ ἐν τοῖς θηρίοις
ἄν τις ἴδοι ὃ λέγεις, ὅτι οὕτως ἔχει. πρὸς δὲ τούτοις
καὶ ὃ ἄνω που ἐκεῖ εἴπομεν, τὸ τοῦ Ὁμήρου μαρτυ-
ρήσει, τὸ

στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·

ἐνταῦθα γὰρ δὴ σαφῶς ὡς ἕτερον ἑτέρῳ ἐπιπλῆττον
πεποίηκεν Ὅμηρος τὸ ἀναλογισάμενον ' περὶ τοῦ βελ- C
τίονός τε καὶ χείρονος τῷ ἀλογίστως θυμουμένῳ. Κο-
μιδῇ, ἔφη, ὀρθῶς λέγεις. XVI. Ταῦτα μὲν ἄρα, ἦν δ'
ἐγώ, μόγις διανενεύκαμεν, καὶ ἡμῖν ἐπιεικῶς ὁμολογεῖ-
ται τὰ αὐτὰ μὲν ἐν πόλει, τὰ αὐτὰ δ' ἐν ἑνὸς ἑκά-
στου ψυχῇ γένη ἐνεῖναι καὶ ἴσα τὸν ἀριθμόν. Ἔστι
ταῦτα. Οὐκοῦν ἐκεῖνό γε ἤδη ἀναγκαῖον, ὡς πόλις ἦν
σοφὴ καὶ ᾧ, οὕτως καὶ τὸν ἰδιώτην καὶ τούτῳ σοφὸν
εἶναι; Τί μήν; Καὶ ᾧ δὴ ἀνδρεῖος ἰδιώτης καὶ ὥς, τού-
τῳ ' καὶ πόλιν ἀνδρείαν καὶ οὕτω, καὶ τἆλλα πάντα D
πρὸς ἀρετὴν ὡςαύτως ἀμφότερα ἔχειν. Ἀνάγκη. Καὶ
δίκαιον δή, ὦ Γλαύκων, οἶμαι, φήσομεν ἄνδρα εἶναι
τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ᾧπερ καὶ πόλις ἦν δικαία. Καὶ τοῦ-
το πᾶσα ἀνάγκη. Ἀλλ' οὔ πῃ μὴν τοῦτο ἐπιλελή-
σμεθα, ὅτι ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ
πράττειν τριῶν ὄντων γενῶν δικαία ἦν. Οὔ μοι δο-
κοῦμεν, ἔφη, ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν,
ὅτι καὶ ἡμῶν ἕκαστος, ὅτου ἂν τὰ αὐτοῦ ἕκαστον τῶν
ἐν αὐτῷ ' πράττῃ, οὗτος δίκαιός τε ἔσται καὶ τὰ αὑ- E
τοῦ πράττων. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, μνημονευτέον.
Οὐκοῦν τῷ μὲν λογιστικῷ ἄρχειν προςήκει, σοφῷ ὄντι
καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς προμήθειαν,
τῷ δὲ θυμοειδεῖ ὑπηκόῳ εἶναι καὶ ξυμμάχῳ τούτου;
Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὥςπερ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ
γυμναστικῆς κρᾶσις ξύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν
ἐπιτείνουσα καὶ τρέφουσα λόγοις * τε καλοῖς καὶ μα- 442
θήμασι, τὸ δὲ ἀνιεῖσα παραμυθουμένη, ἡμεροῦσα ἁρ-
μονίᾳ τε καὶ ῥυθμῷ; Κομιδῇ γε, ἦ δ' ὅς. Καὶ τού-
τω δὴ οὕτω τραφέντε καὶ ὡς ἀληθῶς τὰ αὑτῶν μα-
θόντε καὶ παιδευθέντε προστήσετον τοῦ ἐπιθυμητι-
κοῦ, ὃ δὴ πλεῖστον τῆς ψυχῆς ἐν ἑκάστῳ ἐστὶ καὶ χρη-

μάτων φύσει ἀπληστότατον· ὃ τηρήσετον μὴ τῷ πίμπλασθαι τῶν περὶ τὸ σῶμα καλουμένων ἡδονῶν πολὺ καὶ ἰσχυρὸν γενόμενον οὐκ αὖ τὰ αὑτοῦ πράττῃ, ἀλλὰ
B *καταδουλώσασθαι | καὶ ἄρχειν ἐπιχειρήσῃ ὧν οὐ προσῆκον αὐτῷ γένει, καὶ ξύμπαντα τὸν βίον πάντων ἀνατρέψῃ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους τούτω ἂν κάλλιστα φυλαττοίτην ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς τε καὶ τοῦ σώματος, τὸ μὲν βουλευόμενον, τὸ δὲ προπολεμοῦν, ἑπόμενον δὲ τῷ ἄρχοντι καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἐπιτελοῦν τὰ βουλευθέντα; Ἔστι ταῦτα. Καὶ ἀνδρεῖον δή, οἶμαι, τούτῳ τῷ μέ-*
C *ρει καλοῦμεν ἕνα ἕκαστον, | ὅταν αὐτοῦ τὸ θυμοειδὲς διασώζῃ διά τε λυπῶν καὶ ἡδονῶν τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου παραγγελθὲν δεινόν τε καὶ μή. Ὀρθῶς γ', ἔφη. Σοφὸν δέ γε ἐκείνῳ τῷ σμικρῷ μέρει, τῷ ὃ ἦρχέ τ' ἐν αὐτῷ καὶ ταῦτα παρήγγελλεν, ἔχον αὖ κἀκεῖνο ἐπιστήμην ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ξυμφέροντος ἑκάστῳ τε καὶ ὅλῳ τῷ κοινῷ σφῶν αὐτῶν τριῶν ὄντων. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; σώφρονα οὐ τῇ φιλίᾳ καὶ ξυμφωνίᾳ τῇ αὐτῶν*
D *| τούτων, ὅταν τό τε ἄρχον καὶ τὼ ἀρχομένω τὸ λογιστικὸν ὁμοδοξῶσι δεῖν ἄρχειν καὶ μὴ στασιάζωσιν αὐτῷ; Σωφροσύνη γοῦν, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ τοῦτο, πόλεώς τε καὶ ἰδιώτου. Ἀλλὰ μὲν δὴ δίκαιός γε, ᾧ πολλάκις λέγομεν, τούτῳ καὶ οὕτως ἔσται. Πολλὴ ἀνάγκη. Τί οὖν; εἶπον ἐγώ· μή πῃ ἡμῖν ἀπαμβλύνεται ἄλλο τι δικαιοσύνη δοκεῖν εἶναι ἢ ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἐφάνη; Οὐκ ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ὧδε γάρ, ἦν*
E *δ' ἐγώ, παντάπασιν | ἂν βεβαιωσαίμεθα, εἴ τι ἡμῶν ἔτι ἐν τῇ ψυχῇ ἀμφισβητεῖ, τὰ φορτικὰ αὐτῷ προσφέροντες. Ποῖα δή; Οἷον εἰ δέοι ἡμᾶς ἀνομολογεῖσθαι περί τε ἐκείνης τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἐκείνῃ ὁμοίως πεφυκότος τε καὶ τεθραμμένου ἀνδρός, εἰ δοκεῖ ἂν παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξάμενος ὁ τοιοῦτος ἀποστερῆσαι, τίν' ἂν οἴει οἰηθῆναι τοῦτο αὐ-*
443 *τὸν * δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὅσοι μὴ τοιοῦτοι; Οὐδέν' ἄν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἱεροσυλιῶν καὶ κλοπῶν καὶ προδοσιῶν, ἢ ἰδίᾳ ἑταίρων ἢ δημοσίᾳ πόλεων, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἴη; Ἐκτός. Καὶ μὴν οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄπιστος ἢ κατὰ ὅρκους ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας. Πῶς γὰρ ἄν; Μοιχεῖαι μὴν καὶ γονέων ἀμέλειαι καὶ θεῶν ἀθεραπευσίαι παντὶ ἄλλῳ μᾶλλον ἢ τῷ τοιούτῳ προσή-*
B *κουσιν. Παντὶ μέντοι, ἔφη. Οὐκοῦν τούτων | πάντων αἴτιον, ὅτι αὐτῷ τῶν ἐν αὐτῷ ἕκαστον τὰ αὑτοῦ πράττει ἀρχῆς τε πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι; Τοῦτο μὲν οὖν, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἔτι τι οὖν ἕτερον ζητεῖς δικαιοσύνην εἶναι ἢ ταύτην τὴν δύναμιν, ἣ τοὺς τοιούτους ἄνδρας τε παρέχεται καὶ πόλεις; Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε.* **XVII.** *Τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον ἀποτετέλεσται, ὃ ἔφαμεν ὑποπτεῦσαι, ὡς εὐθὺς ἀρχόμε-*
C *νοι τῆς πόλεως οἰκίζειν κατὰ θεόν τινα εἰς ἀρχήν τε | καὶ τύπον τινὰ τῆς δικαιοσύνης κινδυνεύομεν ἐμβεβηκέναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Τὸ δέ γε ἦν ἄρα, ὦ Γλαύκων, δι' ὃ καὶ ὠφελεῖ, εἴδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης, τὸ τὸν μὲν σκυτοτομικὸν φύσει ὀρθῶς ἔχειν σκυτοτομεῖν καὶ ἄλλο μηδὲν πράττειν, τὸν δὲ τεκτονικὸν τεκταίνεσθαι, καὶ τἆλλα δὴ οὕτως. Φαίνεται. Τὸ δέ γε ἀληθές, τοιοῦτο μέν τι ἦν, ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύ-*
D *νη, ἀλλ' οὐ περὶ | τὴν ἔξω πρᾶξιν τῶν αὑτοῦ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐντὸς ὡς ἀληθῶς περὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, μὴ ἐάσαντα τἀλλότρια πράττειν ἕκαστον ἐν αὑτῷ μηδὲ πολυπραγμονεῖν πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γένη, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὰ οἰκεῖα εὖ θέμενον καὶ ἄρξαντα αὐτὸν αὑτοῦ καὶ κοσμήσαντα καὶ φίλον γενόμενον ἑαυτῷ καὶ ξυναρμόσαντα τρία ὄντα, ὥσπερ ὅρους τρεῖς ἁρμονίας ἀτεχνῶς, νεάτης τε καὶ ὑπάτης καὶ μέσης, καὶ εἰ | ἄλλα ἄττα μεταξὺ τυγχάνει ὄντα, πάντα ταῦ-* E
*τα ξυνδήσαντα καὶ παντάπασιν ἕνα γενόμενον ἐκ πολλῶν, σώφρονα καὶ ἡρμοσμένον, οὕτω δὴ πράττειν ἤδη, ἐάν τι πράττῃ ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν ἢ περὶ σώματος θεραπείαν ἢ καὶ πολιτικόν τι ἢ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια, ἐν πᾶσι τούτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν μὲν καὶ καλὴν πρᾶξιν, ἣ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώζῃ τε καὶ ξυναπεργάζηται, σοφίαν δὲ τὴν ἐπιστατοῦσαν ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην, ἄδικον δὲ πρᾶξιν, * ἣ ἂν ἀεὶ ταύτην λύῃ, ἀμαθίαν δὲ τὴν ταύτῃ αὖ ἐπι-* 444
στατοῦσαν δόξαν. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· τὸν μὲν δίκαιον καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐτοῖς ὄν, εἰ φαῖμεν εὑρηκέναι, οὐκ ἂν πάνυ τι, οἶμαι, δόξαιμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δία οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶμεν ἄρα; Φῶμεν. **XVIII.** *Ἔστω δή, ἦν δ' ἐγώ· μετὰ γὰρ τοῦτο σκεπτέον, οἶμαι, ἀδικίαν. Δῆλον ὅτι. Οὐκοῦν στάσιν τινὰ αὖ τριῶν ὄντων | τούτων δεῖ αὐ-* B
τὴν εἶναι καὶ πολυπραγμοσύνην καὶ ἀλλοτριοπραγμοσύνην καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς, ἵν' ἄρχῃ ἐν αὐτῇ οὐ προσῆκον, ἀλλὰ τοιούτου ὄντος φύσει οἵου πρέπειν αὐτῷ δουλεύειν τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι; τοιαῦτ' ἄττα, οἶμαι, φήσομεν καὶ τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην εἶναι τήν τε ἀδικίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ δειλίαν καὶ ἀμαθίαν καὶ ξυλλήβδην πᾶσαν κακίαν. Ταὐτὰ μὲν οὖν ταῦτα, | ἔφη. Οὐκοῦν, C
ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ αὖ τὸ δίκαια ποιεῖν, ταῦτα πάντα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα ἤδη σαφῶς, εἴπερ καὶ ἡ ἀδικία τε καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δή; Ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ νοσωδῶν, ὡς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν ψυχῇ. Πῇ; ἔφη. Τὰ μέν που ὑγιεινὰ ὑγίειαν ἐμποιεῖ, τὰ δὲ νοσώδη νόσον. Ναί. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὲν δίκαια πράττειν δικαιοσύνην ἐμποιεῖ, τὸ δ' ἄδικα | ἀδικίαν; Ἀνάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγί- D
ειαν ποιεῖν τὰ ἐν τῷ σώματι κατὰ φύσιν καθιστάναι κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων, τὸ δὲ νόσον παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου. Ἔστι γάρ. Οὐκοῦν αὖ, ἔφην, τὸ δικαιοσύνην ἐμποιεῖν τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν καθιστάναι κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀδικίαν παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου; Κομιδῇ, ἔφη. Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τέ τις ἂν εἴη καὶ κάλλος καὶ εὐεξία | ψυχῆς, κακία δὲ νόσος τε καὶ αἶ- E
*σχος καὶ ἀσθένεια. Ἔστιν οὕτως. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τὰ μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς ἀρετῆς κτῆσιν φέρει, τὰ δ' αἰσχρὰ εἰς κακίας; Ἀνάγκη. Τὸ δὴ λοιπὸν ἤδη, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἐστι σκέψασθαι, πότερον αὖ λυσιτελεῖ δίκαιά τε πράττειν καὶ * καλὰ ἐπιτηδεύειν καὶ εἶναι* 445
δίκαιον, ἐάν τε λανθάνῃ ἐάν τε μή, τοιοῦτος ὤν, ἢ ἀδικεῖν τε καὶ ἄδικον εἶναι, ἐάνπερ μὴ διδῷ δίκην μηδὲ βελτίων γίγνηται κολαζόμενος. Ἀλλ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, γελοῖον ἔμοιγε φαίνεται τὸ σκέμμα γίγνεσθαι ἤδη,

εἰ τοῦ μὲν σώματος τῆς φύσεως διαφθειρομένης δοκεῖ οὐ βιωτὸν εἶναι οὐδὲ μετὰ πάντων σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ παντὸς πλούτου καὶ πάσης ἀρχῆς, τῆς δὲ αὐ-
B τοῦ τούτου, ᾧ ζῶμεν, φύσεως ταραττομένης καὶ ˡ διαφθειρομένης βιωτὸν ἄρα ἔσται, ἐάνπερ τις ποιῇ ὃ ἂν βουληθῇ ἄλλο πλὴν τοῦτο, ὁπόθεν κακίας μὲν καὶ ἀδικίας ἀπαλλαγήσεται, δικαιοσύνην δὲ καὶ ἀρετὴν κτήσεται, ἐπειδήπερ ἐφάνη γε ὄντα ἑκάτερα οἷα ἡμεῖς διεληλύθαμεν. Γελοῖον γάρ, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' ὅμως ἐπείπερ ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν, ὅσον οἷόν τε σαφέστατα κατιδεῖν ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐ χρὴ ἀποκάμνειν. Ἥκιστα νὴ τὸν Δία, ἔφη, πάντων ἀποκμητέον. Δεῦ-
C ρο νῦν, ἦν ˡ δ' ἐγώ, ἵνα καὶ ἴδῃς, ὅσα καὶ εἴδη ἔχει ἡ κακία, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἅ γε δὴ καὶ ἄξια θέας. Ἕπομαι, ἔφη· μόνον λέγε. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ ἀπὸ σκοπιᾶς μοι φαίνεται, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἀναβεβήκαμεν τοῦ λόγου, ἓν μὲν εἶναι εἶδος τῆς ἀρετῆς, ἄπειρα δὲ τῆς κακίας, τέτταρα δ' ἐν αὐτοῖς ἄττα, ὧν καὶ ἄξιον ἐπιμνησθῆναι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὅσοι, ἦν δ' ἐγώ, πολιτειῶν τρόποι εἰσὶν εἴδη ἔχοντες, τοσοῦτοι κινδυνεύουσι καὶ ψυχῆς τρόποι εἶναι. Πόσοι ˡ δή; Πέν- D
τε μέν, ἦν δ' ἐγώ, πολιτειῶν, πέντε δὲ ψυχῆς. Λέγε, ἔφη, τίνες. Λέγω, εἶπον, ὅτι εἷς μὲν οὗτος, ὃν ἡμεῖς διεληλύθαμεν, πολιτείας εἴη ἂν τρόπος, ἐπονομασθείη δ' ἂν καὶ διχῇ· ἐγγενομένου μὲν γὰρ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τοῖς ἄρχουσι διαφέροντος βασιλεία ἂν κληθείη, πλειόνων δὲ ἀριστοκρατία. Ἀληθῆ, ἔφη. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἓν εἶδος λέγω· οὔτε γὰρ ἂν πλείους οὔτε εἷς ἐγγενόμενος ˡ κινήσειεν ἂν τῶν ἀξίων λόγου E
νόμων τῆς πόλεως, τροφῇ τε καὶ παιδείᾳ χρησάμενος ᾗ διήλθομεν. Οὐ γὰρ εἰκός, ἔφη.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

449 I. * Ἀγαθὴν μὲν τοίνυν τὴν τοιαύτην πόλιν τε καὶ πολιτείαν καὶ ὀρθὴν καλῶ, καὶ ἄνδρα τὸν τοιοῦτον, κακὰς δὲ τὰς ἄλλας καὶ ἡμαρτημένας, εἴπερ αὕτη ὀρθή, περί τε πόλεων διοικήσεις καὶ περὶ ἰδιωτῶν ψυχῆς τρόπου κατασκευήν, ἐν τέτταρσι πονηρίας εἴδεσιν οὔσας. Ποίας δὴ ταύτας; ἔφη. Καὶ ἐγὼ μὲν ᾖα τὰς
B ἐφεξῆς ἐρῶν, ὥς μοι ἐφαίνοντο ἕκασται ˡ ἐξ ἀλλήλων μεταβαίνειν· ὁ δὲ Πολέμαρχος — σμικρὸν γὰρ ἀπωτέρω τοῦ Ἀδειμάντου καθῆστο — ἐκτείνας τὴν χεῖρα καὶ λαβόμενος τοῦ ἱματίου ἄνωθεν αὐτοῦ παρὰ τὸν ὦμον, ἐκεῖνόν τε προσηγάγετο καὶ προτείνας ἑαυτὸν ἔλεγεν ἄττα προσκεκυφώς, ὧν ἄλλο μὲν οὐδὲν κατηκούσαμεν, τόδε δέ· Ἀφήσομεν οὖν, ἔφη, ἢ τί δράσομεν; Ἥκιστά γε, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος μέγα ἤδη λέγων. Καὶ ἐγώ, Τί μάλιστα, ἔφην, ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε; Σέ, ἦ
C δ' ὅς. ˡ Ὅτι ἐγὼ εἶπον, τί μάλιστα; Ἀποῤῥαθυμεῖν ἡμῖν δοκεῖς, ἔφη, καὶ εἶδος ὅλον οὐ τὸ ἐλάχιστον ἐκκλέπτειν τοῦ λόγου, ἵνα μὴ διέλθῃς, καὶ λήσειν οἰηθῆναι εἰπὼν αὐτὸ φαύλως, ὡς ἄρα περὶ γυναικῶν τε καὶ παίδων παντὶ δῆλον, ὅτι κοινὰ τὰ φίλων ἔσται. Οὐκοῦν ὀρθῶς, ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε; Ναί, ἦ δ' ὅς. ἀλλὰ τὸ ὀρθῶς τοῦτο, ὥσπερ τἆλλα, λόγου δεῖται, τίς ὁ τρόπος τῆς κοινωνίας· πολλοὶ γὰρ ἂν γένοιντο. μὴ
D οὖν παρῇς, ὅντινα σὺ λέγεις. ὡς ἡμεῖς πάλαι ˡ περιμένομεν οἰόμενοί σέ που μνησθήσεσθαι παιδοποιίας τε πέρι, πῶς παιδοποιήσονται, καὶ γενομένους πῶς θρέψουσι, καὶ ὅλην ταύτην ἣν λέγεις κοινωνίαν γυναικῶν τε καὶ παίδων· μέγα γάρ τι οἰόμεθα φέρειν καὶ ὅλον εἰς πολιτείαν ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς γιγνόμενον. νῦν οὖν ἐπειδὴ ἄλλης ἐπιλαμβάνει πολιτείας πρὶν ταῦτα ἱκανῶς διελέσθαι, δέδοκται ἡμῖν τοῦτο, ὃ σὺ ἤκουσας, τὸ σὲ * μὴ μεθιέναι, πρὶν ἂν ταῦτα πάντα ὥσ- 450
περ τἆλλα διέλθῃς. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ὁ Γλαύκων ἔφη, κοινωνὸν τῆς ψήφου ταύτης τίθετε. Ἀμέλει, ἔφη ὁ Θρασύμαχος, πᾶσι ταῦτα δεδογμένα ἡμῖν νόμιζε, ὦ Σώκρατες. II. Οἷον, ἦν δ' ἐγώ, εἰργάσασθε ἐπιλαβόμενοί μου! ὅσον λόγον πάλιν, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς, κινεῖτε περὶ τῆς πολιτείας! ἣν ὡς ἤδη διεληλυθὼς ἔγωγε ἔχαιρον, ἀγαπῶν εἴ τις ἐάσοι ταῦτα ἀποδεξάμενος ὡς τότε ἐῤῥήθη. ἃ νῦν ὑμεῖς ˡ παρακαλοῦντες οὐκ ἴστε ὅσον B
ἑσμὸν λόγων ἐπεγείρετε· ὃν ὁρῶν ἐγὼ παρῆκα τότε, μὴ παράσχοι πολὺν ὄχλον. Τί δέ; ἦ δ' ὃς ὁ Θρασύμαχος· χρυσοχοήσοντας οἴει τούσδε νῦν ἐνθάδε ἀφῖχθαι, ἀλλ' οὐ λόγων ἀκουσομένους; Ναί, εἶπον, μετρίων γε. Μέτρον δέ γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Γλαύκων, τοιούτων λόγων ἀκούειν ὅλος ὁ βίος νοῦν ἔχουσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμέτερον ἔα· σὺ δὲ περὶ ὧν ἐρωτῶμεν μηδαμῶς ἀποκάμῃς, ᾗ σοι δοκεῖ διεξιών, τίς ἡ ˡ C
κοινωνία τοῖς φύλαξιν ἡμῖν παίδων τε πέρι καὶ γυναικῶν ἔσται καὶ τροφῆς νέων ἔτι ὄντων τῆς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ γιγνομένης γενέσεώς τε καὶ παιδείας, ἣ δὴ ἐπιπονωτάτη δοκεῖ εἶναι. πειρῶ οὖν εἰπεῖν, τίνα τρόπον δεῖ γίγνεσθαι αὐτήν. Οὐ ῥᾴδιον, ὦ εὔδαιμον, ἦν δ' ἐγώ, διελθεῖν· πολλὰς γὰρ ἀπιστίας ἔχει ἔτι μᾶλ-

λον τῶν ἔμπροσθεν ὧν διήλθομεν. καὶ γὰρ ὡς δυνατὰ
λέγεται, ἀπιστοῖτ' ἄν, καὶ εἰ ὅ τι μάλιστα γένοιτο, ὡς
D ἄριστ' ἂν εἴη ταῦτα, καὶ ' ταύτῃ ἀπιστήσεται. διὸ δὴ
καὶ ὄκνος τις αὐτῶν ἅπτεσθαι, μὴ εὐχὴ δοκῇ εἶναι ὁ
λόγος, ὦ φίλε ἑταῖρε. Μηδέν, ἦ δ' ὅς, ὄκνει· οὔτε
γὰρ ἀγνώμονες οὔτε ἄπιστοι οὔτε δύσνοι οἱ ἀκουσό-
μενοι. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ ἄριστε, ἦ που βουλόμενός
με παραθαῤῥύνειν λέγεις; Ἔγωγ', ἔφη. Πᾶν τοίνυν,
ἦν δ' ἐγώ, τοὐναντίον ποιεῖς. πιστεύοντος μὲν γὰρ ἐμοῦ
ἐμοὶ εἰδέναι ἃ λέγω, καλῶς εἶχεν ἡ παραμυθία· ἐν γὰρ
E ' φρονίμοις τε καὶ φίλοις περὶ τῶν μεγίστων τε καὶ
φίλων τἀληθῆ εἰδότα λέγειν ἀσφαλὲς καὶ θαῤῥαλέον,
ἀπιστοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα τοὺς λόγους ποιεῖ-
σθαι, ὃ δὴ ἐγὼ δρῶ, φοβερόν τε καὶ σφαλερόν, οὔ τι
451 γέλωτα * ὀφλεῖν — παιδικὸν γὰρ τοῦτό γε —, ἀλλὰ
μὴ σφαλεὶς τῆς ἀληθείας οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ
τοὺς φίλους ξυνεπισπασάμενος κείσομαι περὶ ἃ ἥκι-
στα δεῖ σφάλλεσθαι. προσκυνῶ δὲ Ἀδράστειαν, ὦ
Γλαύκων, χάριν οὗ μέλλω λέγειν· ἐλπίζω γὰρ οὖν ἔλατ-
τον ἁμάρτημα ἀκουσίως τινὸς φονέα γενέσθαι ἢ ἀπα-
τεῶνα καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων νομίμων πέ-
ρι. τοῦτο οὖν τὸ κινδύνευμα κινδυνεύειν ἐν ἐχθροῖς
B κρεῖττον ἢ φίλοις, ὥστε οὐκ εὖ ' με παραμυθεῖ. Καὶ
ὁ Γλαύκων γελάσας Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐάν τι
πάθωμεν πλημμελὲς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἀφίεμέν σε ὥσπερ
φόνου καὶ καθαρὸν εἶναι καὶ μὴ ἀπατεῶνα ἡμῶν. ἀλ-
λὰ θαῤῥήσας λέγε. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, καθαρός γε
καὶ ἐκεῖ ὁ ἀφεθείς, ὡς ὁ νόμος λέγει· εἰκὸς δέ γε, εἴ-
περ ἐκεῖ, κἀνθάδε. Λέγε τοίνυν, ἔφη, τούτου γ' ἕνε-
κα. Λέγειν δή, ἔφην ἐγώ, χρὴ ἀνάπαλιν αὖ νῦν, ἃ
C τότε ἴσως ἔδει ἐφεξῆς λέγειν. τάχα δὲ οὕτως ἂν ' ὀρ-
θῶς ἔχοι, μετὰ ἀνδρεῖον δρᾶμα παντελῶς διαπερανθὲν
τὸ γυναικεῖον αὖ περαίνειν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ σὺ
οὕτω προκαλεῖ. **III.** Ἀνθρώποις γὰρ φῦσι καὶ παι-
δευθεῖσιν ὡς ἡμεῖς διήλθομεν κατ' ἐμὴν δόξαν οὐκ
ἔστ' ἄλλη ὀρθὴ παίδων τε καὶ γυναικῶν κτῆσίς τε καὶ
χρεία ἢ κατ' ἐκείνην τὴν ὁρμὴν ἰοῦσιν, ἥνπερ τὸ πρῶ-
τον ὡρμήσαμεν. ἐπεχειρήσαμεν δέ που ὡς ἀγέλης φύ-
λακας τοὺς ἄνδρας καθιστάναι τῷ λόγῳ. Ναί. Ἀκο-
D λουθῶμεν ' τοίνυν καὶ τὴν γένεσιν καὶ τροφὴν παρα-
πλησίαν ἀποδιδόντες, καὶ σκοπῶμεν, εἰ ἡμῖν πρέπει ἢ
οὔ. Πῶς; ἔφη. Ὧδε. τὰς θηλείας τῶν φυλάκων κυ-
νῶν πότερα ξυμφυλάττειν οἰόμεθα δεῖν ἅπερ ἂν οἱ
ἄῤῥενες φυλάττωσι καὶ ξυνθηρεύειν καὶ τἆλλα κοινῇ
πράττειν, ἢ τὰς μὲν οἰκουρεῖν ἔνδον ὡς ἀδυνάτους διὰ
τὸν τῶν σκυλάκων τόκον τε καὶ τροφήν, τοὺς δὲ πο-
νεῖν τε καὶ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἔχειν περὶ τὰ ποίμνια;
E Κοινῇ, ἔφη, πάντα· πλὴν ὡς ἀσθενεστέραις ' χρώμε-
θα, τοῖς δὲ ὡς ἰσχυροτέροις. Οἷόν τ' οὖν, ἔφην ἐγώ,
ἐπὶ τὰ αὐτὰ χρῆσθαί τινι ζώῳ, ἂν μὴ τὴν αὐτὴν τρο-
φήν τε καὶ παιδείαν ἀποδιδῷς; Οὐχ οἷόν τε. Εἰ ἄρα
ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ ταὐτὰ χρησόμεθα καὶ τοῖς ἀνδράσι,
452 ταὐτὰ καὶ διδακτέον αὐτάς. * Ναί. Μουσικὴ μὲν
ἐκείνοις τε καὶ γυμναστικὴ ἐδόθη. Ναί. Καὶ ταῖς
γυναιξὶν ἄρα τούτω τὼ τέχνα καὶ τὰ περὶ τὸν πόλε-
μον ἀποδοτέον καὶ χρηστέον κατὰ ταὐτά. Εἰκὸς ἐξ
ὧν λέγεις, ἔφη. Ἴσως δή, εἶπον, παρὰ τὸ ἔθος γε-
λοῖα ἂν φαίνοιτο πολλὰ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα, εἰ πρά-
ξεται ᾗ λέγεται. Καὶ μάλα, ἔφη. Τί, ἦν δ' ἐγώ, γε-
λοιότατον αὐτῶν ὁρᾷς; ἢ δῆλα δή, ὅτι γυμνὰς τὰς γυ-
ναῖκας ἐν ταῖς παλαίστραις γυμναζομένας μετὰ τῶν
ἀνδρῶν, ' οὐ μόνον τὰς νέας, ἀλλὰ καὶ ἤδη τὰς πρε- B
σβυτέρας, ὥσπερ τοὺς γέροντας ἐν τοῖς γυμνασίοις,
ὅταν ῥυσοὶ καὶ μὴ ἡδεῖς τὴν ὄψιν ὅμως φιλογυμνα-
στῶσιν; Νὴ τὸν Δία, ἔφη· γελοῖον γὰρ ἄν, ὥς γε ἐν
τῷ παρεστῶτι, φανείη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐπείπερ
ὡρμήσαμεν λέγειν, οὐ φοβητέον τὰ τῶν χαριέντων
σκώμματα, ὅσα καὶ οἷα ἂν εἴποιεν εἰς τὴν τοιαύτην
μεταβολὴν γενομένην καὶ περὶ τὰ γυμνάσια ' καὶ περὶ C
μουσικὴν καὶ οὐκ ἐλάχιστα περὶ τὴν τῶν ὅπλων σχέ-
σιν καὶ ἵππων ὀχήσεις. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Ἀλλ'
ἐπείπερ λέγειν ἠρξάμεθα, πορευτέον πρὸς τὸ τραχὺ
τοῦ νόμου, δεηθεῖσί τε τούτων μὴ τὰ αὑτῶν πράττειν
ἀλλὰ σπουδάζειν, καὶ ὑπομνήσασιν ὅτι οὐ πολὺς χρό-
νος, ἐξ οὗ τοῖς Ἕλλησιν ἐδόκει αἰσχρὰ εἶναι καὶ γε-
λοῖα ἅπερ νῦν τοῖς πολλοῖς τῶν βαρβάρων, γυμνοὺς
ἄνδρας ὁρᾶσθαι. καὶ ὅτε ἤρχοντο τῶν γυμνασίων
πρῶτοι μὲν Κρῆτες, ' ἔπειτα Λακεδαιμόνιοι, ἐξῆν τοῖς D
τότε ἀστείοις πάντα ταῦτα κωμῳδεῖν. ἢ οὐκ οἴει; Ἔ-
γωγε. Ἀλλ' ἐπειδή, οἶμαι, χρωμένοις ἄμεινον τὸ ἀπο-
δύεσθαι τοῦ συγκαλύπτειν πάντα τὰ τοιαῦτα ἐφάνη,
καὶ τὸ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς δὴ γελοῖον ἐξεῤῥύη ὑπὸ τοῦ
ἐν τοῖς λόγοις μηνυθέντος ἀρίστου, καὶ τοῦτο ἐνεδεί-
ξατο, ὅτι μάταιος ὃς γελοῖον ἄλλο τι ἡγεῖται ἢ τὸ κα-
κόν, καὶ ὁ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρῶν πρὸς ἄλλην τινὰ
ὄψιν ἀποβλέπων ὡς γελοίου ἢ τὴν ' τοῦ ἄφρονός τε E
καὶ κακοῦ, ἢ σπουδάζει πρὸς ἄλλον τινὰ σκοπὸν στη-
σάμενος ἢ τὸν τοῦ ἀγαθοῦ. Παντάπασι μὲν οὖν,
ἔφη. **IV.** Ἆρ' οὖν οὐ πρῶτον μὲν τοῦτο περὶ αὐτῶν
ἀνομολογητέον, εἰ δυνατὰ ἢ οὔ, καὶ δοτέον ἀμφισβήτη-
σιν εἴτε τις φιλοπαίσμων εἴτε σπουδαστικὸς ἐθέλει
ἀμφισβητῆσαι, πότερον δυνατὴ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη * ἡ 453
θήλεια τῇ τοῦ ἄῤῥενος γένους κοινωνῆσαι εἰς ἅπαντα
τὰ ἔργα ἢ οὐδ' εἰς ἕν, ἢ εἰς τὰ μὲν οἵα τε, εἰς δὲ τὰ
οὔ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ περὶ τὸν πόλεμον ποτέρων ἐστίν;
ἆρ' οὐχ οὕτως ἂν κάλλιστά τις ἀρχόμενος, ὡς τὸ εἰ-
κός, καὶ κάλλιστα τελευτήσειεν; Πολύ γε, ἔφη. Βού-
λει οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἡμεῖς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν
ἄλλων ἀμφισβητήσωμεν, ἵνα μὴ ἔρημα τὰ τοῦ ἑτέρου
λόγου πολιορκῆται; ' Οὐδέν, ἔφη, κωλύει. Λέγωμεν δὴ B
ὑπὲρ αὐτῶν ὅτι Ὦ Σώκρατές τε καὶ Γλαύκων, οὐδὲν
δεῖ ὑμῖν ἄλλους ἀμφισβητεῖν· αὐτοὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς
κατοικίσεως, ἣν ᾠκίζετε πόλιν, ὡμολογεῖτε δεῖν κατὰ
φύσιν ἕκαστον ἕνα ἓν τὸ αὑτοῦ πράττειν. Ὡμολογή-
σαμεν, οἶμαι· πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν ὅπως οὐ πάμ-
πολυ διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν; Πῶς δ' οὐ δια-
φέρει; Οὐκοῦν ἄλλο καὶ ἔργον ἑκατέρῳ προσήκει προσ-
τάττειν τὸ κατὰ τὴν αὑτοῦ ' φύσιν; Τί μήν; Πῶς οὖν C
οὐχ ἁμαρτάνετε νῦν καὶ τἀναντία ὑμῖν αὐτοῖς λέγετε,
φάσκοντες αὖ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας δεῖν τὰ
αὐτὰ πράττειν πλεῖστον κεχωρισμένην φύσιν ἔχοντας;
Ἕξεις τι, ὦ θαυμάσιε, πρὸς ταῦτ' ἀπολογεῖσθαι; Ὡς
μὲν ἐξαίφνης, ἔφη, οὐ πάνυ ῥάδιον· ἀλλὰ σοῦ δεήσο-
μαί τε καὶ δέομαι καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν λόγον, ὅστις
ποτ' ἔστιν, ἑρμηνεῦσαι. Ταῦτ' ἐστίν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ
Γλαύκων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ἃ ἐγὼ πάλαι ' D
προορῶν ἐφοβούμην τε καὶ ὤκνουν ἅπτεσθαι τοῦ νό-
μου τοῦ περὶ τὴν τῶν γυναικῶν καὶ παίδων κτῆσιν καὶ

τροφῇ; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη, οὐ γὰρ εὐκόλῳ ἔοικεν.
Οὐ γάρ, εἶπον. ἀλλὰ δὴ ὧδ' ἔχει· ἄν τέ τις εἰς κο-
λυμβήθραν μικρὰν ἐμπέσῃ ἄν τε εἰς τὸ μέγιστον πέ-
λαγος μέσον, ὅμως γε νεῖ οὐδὲν ἧττον. Πάνυ μὲν
οὖν. Οὐκοῦν καὶ ἡμῖν νευστέον καὶ πειρατέον σώζε-
σθαι ἐκ τοῦ λόγου, ἤτοι δελφῖνά τινα ἐλπίζοντας ἡμᾶς
E ὑπολαβεῖν ἂν ἤ τινα ἄλλην ἄπορον σωτηρίαν. | Ἔοι-
κεν, ἔφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, ἐάν πῃ εὕρωμεν τὴν
ἔξοδον. ὡμολογοῦμεν γὰρ δὴ ἄλλην φύσιν ἄλλο δεῖν
ἐπιτηδεύειν, γυναικὸς δὲ καὶ ἀνδρὸς ἄλλην εἶναι· τὰς
δὲ ἄλλας φύσεις τὰ αὐτά φαμεν νῦν δεῖν ἐπιτηδεῦσαι.
ταῦτα ἡμῶν κατηγορεῖτε; Κομιδῇ γε. Ἦ γενναία, ἦν
454 δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, * ἡ δύναμις τῆς ἀντιλογικῆς τέ-
χνης. Τί δή; Ὅτι, εἶπον, δοκοῦσί μοι εἰς αὐτὴν καὶ
ἄκοντες πολλοὶ ἐμπίπτειν καὶ οἴεσθαι οὐκ ἐρίζειν ἀλλὰ
διαλέγεσθαι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κατ' εἴδη διαιρούμε-
νοι τὸ λεγόμενον ἐπισκοπεῖν, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ὄνο-
μα διώκειν τοῦ λεχθέντος τὴν ἐναντίωσιν, ἔριδι, οὐ
διαλέκτῳ πρὸς ἀλλήλους χρώμενοι. Ἔστι γὰρ δή, ἔφη,
περὶ πολλοὺς τοῦτο τὸ πάθος· ἀλλὰ μῶν καὶ πρὸς
B ἡμᾶς τοῦτο τείνει ἐν τῷ παρόντι; Παντάπασι | μὲν
οὖν, ἦν δ' ἐγώ· κινδυνεύομεν γοῦν ἄκοντες ἀντιλογίας
ἅπτεσθαι. Πῶς; Τὸ μὴ τὴν αὐτὴν φύσιν ὅτι οὐ τῶν
αὐτῶν δεῖ ἐπιτηδευμάτων τυγχάνειν πάνυ ἀνδρείως τε
καὶ ἐριστικῶς κατὰ τὸ ὄνομα διώκομεν, ἐπεσκεψάμεθα
δὲ οὐδ' ὁπῃοῦν, τί εἶδος τὸ τῆς ἑτέρας τε καὶ τῆς αὐ-
τῆς φύσεως καὶ πρὸς τί τεῖνον ὡριζόμεθα τότε, ὅτε
τὰ ἐπιτηδεύματα ἄλλῃ φύσει ἄλλα, τῇ δὲ αὐτῇ τὰ
αὐτὰ ἀπεδίδομεν. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη, ἐπεσκεψάμεθα.
C | Τοιγάρτοι, εἶπον, ἔξεστιν ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἀνερωτᾶν
ἡμᾶς αὐτούς, εἰ ἡ αὐτὴ φύσις φαλακρῶν καὶ κομητῶν
καὶ οὐχ ἡ ἐναντία, καὶ ἐπειδὰν ὁμολογῶμεν ἐναντίαν
εἶναι, ἐὰν φαλακροὶ σκυτοτομῶσι, μὴ ἐᾶν κομήτας, ἐὰν
δ' αὖ κομῆται, μὴ τοὺς ἑτέρους. Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη,
ἔφη. Ἆρα κατ' ἄλλο τι, εἶπον ἐγώ, γελοῖον, ἢ ὅτι τό-
τε οὐ πάντως τὴν αὐτὴν καὶ τὴν ἑτέραν φύσιν ἐτιθέ-
μεθα, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ἀλλοιώσεώς τε καὶ
D ὁμοιώσεως μόνον ὂν | ἐφυλάττομεν τὸ πρὸς αὐτὰ τεῖ-
νον τὰ ἐπιτηδεύματα; οἷον ἰατρικὸν μὲν καὶ ἰατρικὸν
τὴν ψυχὴν ὄντα τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχειν ἐλέγομεν. ἢ
οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Ἰατρικὸν δὲ καὶ τεκτονικὸν ἄλλην;
Πάντως που. V. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ τῶν ἀν-
δρῶν καὶ τὸ τῶν γυναικῶν γένος, ἐὰν μὲν πρὸς τέχνην
τινὰ ἢ ἄλλο ἐπιτήδευμα διαφέρον φαίνηται, τοῦτο δὴ
φήσομεν ἑκατέρῳ δεῖν ἀποδιδόναι· ἐὰν δ' αὐτῷ τούτῳ
φαίνηται διαφέρειν, τῷ τὸ μὲν θῆλυ τίκτειν, τὸ δὲ ἄῤ-
E ῥεν ὀχεύειν, οὐδέν τί | πω φήσομεν μᾶλλον ἀποδεδεῖ-
χθαι ὡς πρὸς ὃ ἡμεῖς λέγομεν διαφέρει γυνὴ ἀνδρός,
ἀλλ' ἔτι οἰησόμεθα δεῖν τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύειν τούς τε
φύλακας ἡμῖν καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς,
ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο κελεύομεν τὸν τὰ ἐναντία
455 λέγοντα τοῦτο αὐτὸ διδάσκειν * ἡμᾶς, πρὸς τίνα τέ-
χνην ἢ τί ἐπιτήδευμα τῶν περὶ πόλεως κατασκευὴν οὐχ
ἡ αὐτή, ἀλλὰ ἑτέρα φύσις γυναικός τε καὶ ἀνδρός;
Δίκαιον γοῦν. Τάχα τοίνυν ἄν, ὅπερ σὺ ὀλίγον πρό-
τερον ἔλεγες, εἴποι ἂν καὶ ἄλλος, ὅτι ἐν μὲν τῷ παρα-
χρῆμα ἱκανῶς εἰπεῖν οὐ ῥᾴδιον, ἐπισκεψαμένῳ δὲ οὐ-
δὲν χαλεπόν. Εἴποι γὰρ ἄν. Βούλει οὖν δεώμεθα
B τοῦ τὰ τοιαῦτα ἀντιλέγοντος ἀκολουθῆσαι ἡμῖν, | ἐάν
πως ἡμεῖς ἐκείνῳ ἐνδειξώμεθα, ὅτι οὐδέν ἐστιν ἐπιτή-
δευμα ἴδιον γυναικὶ πρὸς διοίκησιν πόλεως; Πάνυ γε.
Ἴθι δή, φήσομεν πρὸς αὐτόν, ἀποκρίνου. ἆρα οὕτως
ἔλεγες τὸν μὲν εὐφυῆ πρός τι εἶναι, τὸν δὲ ἀφυῆ, ἐν
ᾧ ὁ μὲν ῥᾳδίως τι μανθάνοι, ὁ δὲ χαλεπῶς; καὶ ὁ μὲν
ἀπὸ βραχείας μαθήσεως ἐπὶ πολὺ εὑρετικὸς εἴη οὗ
ἔμαθεν, ὁ δὲ πολλῆς μαθήσεως τυχὼν καὶ μελέτης
μηδ' ἃ ἔμαθε σῴζοιτο; καὶ τῷ μὲν τὰ τοῦ σώματος
ἱκανῶς | ὑπηρετοῖ τῇ διανοίᾳ, τῷ δὲ ἐναντιοῖτο; ἆρ' C
ἄλλ' ἄττα ἐστὶν ἢ ταῦτα, οἷς τὸν εὐφυῆ πρὸς ἕκαστα
καὶ τὸν μὴ ὡρίζου; Οὐδείς, ἦ δ' ὅς, ἄλλα φήσει. Οἶ-
σθά τι οὖν ὑπὸ ἀνθρώπων μελετώμενον, ἐν ᾧ οὐ
πάντα ταῦτα τὸ τῶν ἀνδρῶν γένος διαφερόντως ἔχει ἢ
τὸ τῶν γυναικῶν; ἢ μακρολογῶμεν τήν τε ὑφαντικὴν
λέγοντες καὶ τὴν τῶν ποπάνων τε καὶ ἑψημάτων θε-
ραπείαν, ἐν οἷς δή τι δοκεῖ | τὸ γυναικεῖον γένος εἶ- D
ναι, οὗ καὶ καταγελαστότατόν ἐστι πάντων ἡττώμε-
νον; Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὅτι πολὺ κρατεῖται ἐν ἅπα-
σιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸ γένος τοῦ γένους. γυναῖκες
μέντοι πολλαὶ πολλῶν ἀνδρῶν βελτίους εἰς πολλά· τὸ
δὲ ὅλον ἔχει ὡς σὺ λέγεις. Οὐδὲν ἄρα ἐστίν, ὦ φίλε,
ἐπιτήδευμα τῶν πόλιν διοικούντων γυναικὸς διότι γυνή,
οὐδ' ἀνδρὸς διότι ἀνήρ, ἀλλ' ὁμοίως διεσπαρμέναι αἱ
φύσεις ἐν ἀμφοῖν τοῖν ζῴοιν, καὶ πάντων μὲν μετέχει
γυνὴ ἐπιτηδευμάτων κατὰ φύσιν, πάντων δὲ | ἀνήρ, E
ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀσθενέστερον γυνὴ ἀνδρός. Πάνυ γε. Ἦ
οὖν ἀνδράσι πάντα προστάξομεν, γυναικὶ δὲ οὐδέν;
Καὶ πῶς; Ἀλλ' ἔστι γάρ, οἶμαι, ὡς φήσομεν, καὶ γυνὴ
ἰατρική, ἡ δ' οὔ, καὶ μουσική, ἡ δ' ἄμουσος φύσει.
Τί μήν; Καὶ γυμναστικὴ ἄρα καὶ πολεμική, * ἡ δὲ 456
ἀπόλεμος καὶ οὐ φιλογυμναστική; Οἶμαι ἔγωγε. Τί δέ;
φιλόσοφός τε καὶ μισόσοφος; καὶ θυμοειδής, ἡ δ'
ἄθυμος; Ἔστι καὶ ταῦτα. Ἔστιν ἄρα καὶ φυλακικὴ
γυνή, ἡ δ' οὔ. ἢ οὐ τοιαύτην καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν
φυλακικῶν φύσιν ἐξελεξάμεθα; Τοιαύτην μὲν οὖν. Καὶ
γυναικὸς ἄρα καὶ ἀνδρὸς ἡ αὐτὴ φύσις εἰς φυλακὴν
πόλεως, πλὴν ὅσα ἀσθενεστέρα, ἡ δὲ ἰσχυροτέρα ἐστίν.
Φαίνεται. VI. Καὶ γυναῖκες ἄρα αἱ τοιαῦται τοῖς | B
τοιούτοις ἀνδράσιν ἐκλεκτέαι ξυνοικεῖν τε καὶ ξυμφυ-
λάττειν, ἐπείπερ εἰσὶν ἱκαναὶ καὶ ξυγγενεῖς αὐτοῖς τὴν
φύσιν. Πάνυ γε. Τὰ δ' ἐπιτηδεύματα οὐ τὰ αὐτὰ
ἀποδοτέα ταῖς αὐταῖς φύσεσιν; Τὰ αὐτά. Ἥκομεν
ἄρα εἰς τὰ πρότερα περιφερόμενοι, καὶ ὁμολογοῦμεν
μὴ παρὰ φύσιν εἶναι ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξὶ μου-
σικήν τε καὶ γυμναστικὴν ἀποδιδόναι. Παντάπασι μὲν
οὖν. Οὐκ ἄρα | ἀδύνατά γε οὐδὲ εὐχαῖς ὅμοια ἐνο- C
μοθετοῦμεν, ἐπείπερ κατὰ φύσιν ἐτίθεμεν τὸν νόμον·
ἀλλὰ τὰ νῦν παρὰ ταῦτα γιγνόμενα παρὰ φύσιν μᾶλ-
λον, ὡς ἔοικε, γίγνεται. Ἔοικεν. Οὐκοῦν ἡ ἐπίσκεψις
ἡμῖν ἦν, εἰ δυνατά γε καὶ βέλτιστα λέγοιμεν; Ἦν γάρ.
Καὶ ὅτι μὲν δὴ δυνατά, διωμολόγηται; Ναί. Ὅτι δὲ
δὴ βέλτιστα, τὸ μετὰ τοῦτο δεῖ διομολογηθῆναι; Δῆ-
λον. Οὐκοῦν πρός γε τὸ φυλακικὴν γυναῖκα γενέσθαι,
οὐκ ἄλλη μὲν ἡμῖν ἄνδρας ποιήσει παιδεία, ἄλλη δὲ
γυναῖκας, ἄλλως τε καὶ | τὴν αὐτὴν φύσιν παραλαβοῦ- D
σα; Οὐκ ἄλλη. Πῶς οὖν ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέ-
ρι; Τίνος δή; Τοῦ ὑπολαμβάνειν παρὰ σεαυτῷ τὸν μὲν
ἀμείνω ἄνδρα, τὸν δὲ χείρω. ἢ πάντας ὁμοίους ἡγεῖ;
Οὐδαμῶς. Ἐν οὖν τῇ πόλει, ἣν ᾠκίζομεν, πότερον οἴει

ἡμῖν ἀμείνους ἄνδρας ἐξειργάσθαι τοὺς φύλακας, τυ-
χόντας ἧς διήλθομεν παιδείας, ἢ τοὺς σκυτοτόμους, τῇ
σκυτικῇ παιδευθέντας; Γελοῖον, ἔφη, ἐρωτᾷς. Μαν-
E θάνω, ἔφην. τί δέ; τῶν ἄλλων πολιτῶν | οὐχ οὗτοι
ἄριστοι; Πολύ γε. Τί δέ; αἱ γυναῖκες τῶν γυναικῶν
οὐχ αὗται ἔσονται βέλτισται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ.
Ἔστι δέ τι πόλει ἄμεινον ἢ γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας ὡς
ἀρίστους ἐγγίγνεσθαι; Οὐκ ἔστιν. Τοῦτο δὲ μουσική
457 τε καὶ γυμναστικὴ παραγιγνόμεναι, ὡς ἡμεῖς * διήλθο-
μεν, ἀπεργάσονται; Πῶς δ' οὔ; Οὐ μόνον ἄρα δυνα-
τόν, ἀλλὰ καὶ ἄριστον πόλει νόμιμον ἐτίθεμεν. Οὕ-
τως. Ἀποδυτέον δὴ ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξίν, ἐπεί-
περ ἀρετὴν ἀντὶ ἱματίων ἀμφιέσονται, καὶ κοινωνητέον
πολέμου τε καὶ τῆς ἄλλης φυλακῆς τῆς περὶ τὴν πό-
λιν, καὶ οὐκ ἄλλα πρακτέον· τούτων δ' αὐτῶν τὰ ἐλα-
φρότερα ταῖς γυναιξὶν ἢ τοῖς ἀνδράσι δοτέον διὰ τὴν
B τοῦ γένους | ἀσθένειαν. ὁ δὲ γελῶν ἀνὴρ ἐπὶ γυμναῖς
γυναιξί, τοῦ βελτίστου ἕνεκα γυμναζομέναις, ἀτελῆ τοῦ
γελοίου σοφίας δρέπων καρπόν, οὐδὲν οἶδεν, ὡς
ἔοικεν, ἐφ' ᾧ γελᾷ οὐδ' ὅ τι πράττει· κάλλιστα γὰρ δὴ
τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον
καλόν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Παντάπασι μὲν οὖν.
VII. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν ὥσπερ κῦμα φῶμεν διαφεύ-
γειν τοῦ γυναικείου πέρι νόμου λέγοντες, ὥστε μὴ παν-
C τάπασι κατακλυσθῆναι, τιθέντας | ὡς δεῖ κοινῇ πάντα
ἐπιτηδεύειν τούς τε φύλακας ἡμῖν καὶ τὰς φυλακίδας,
ἀλλά πῃ τὸν λόγον αὐτὸν αὑτῷ ὡμολογῆσθαι, ὡς δυ-
νατά τε καὶ ὠφέλιμα λέγει; Καὶ μάλα, ἔφη, οὐ σμι-
κρὸν κῦμα διαφεύγεις. Φήσεις γε, ἦν δ' ἐγώ, οὐ μέγα
αὐτὸ εἶναι, ὅταν τὸ μετὰ τοῦτο ἴδῃς. Λέγε δή, ἴδω,
ἔφη. Τούτῳ, ἦν δ' ἐγώ, ἕπεται νόμος καὶ τοῖς ἔμ-
προσθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγᾦμαι, ὅδε. Τίς; Τὰς γυ-
ναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶ-
D ναι κοινάς, ἰδίᾳ δὲ | μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ
τοὺς παῖδας αὖ κοινούς, καὶ μήτε γονέα ἔκγονον εἰδέ-
ναι τὸν αὑτοῦ μήτε παῖδα γονέα. Πολύ, ἔφη, τοῦτο
ἐκείνου μεῖζον πρὸς ἀπιστίαν καὶ τοῦ δυνατοῦ πέρι καὶ
τοῦ ὠφελίμου. Οὐκ οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, περί γε τοῦ
ὠφελίμου ἀμφισβητεῖσθαι ἄν, ὡς οὐ μέγιστον ἀγαθὸν
κοινὰς μὲν τὰς γυναῖκας εἶναι, κοινοὺς δὲ τοὺς παῖδας,
εἴπερ οἷόν τε· ἀλλ' οἶμαι περὶ τοῦ εἰ δυνατὸν ἢ μὴ
E πλείστην ἀμφισβήτησιν γενέσθαι. | Περὶ ἀμφοτέρων, ἦ
δ' ὅς, εὖ μάλ' ἂν ἀμφισβητηθείη. Λέγεις, ἦν δ' ἐγώ,
λόγων ξύστασιν· ἐγὼ δ' ᾤμην ἔκ γε τοῦ ἑτέρου ἀπο-
δράσεσθαι, εἴ σοι δόξειεν ὠφέλιμον εἶναι, λοιπὸν δὲ
δή μοι ἔσεσθαι περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ μή. Ἀλλ' οὐκ
ἔλαθες, ἦ δ' ὅς, ἀποδιδράσκων, ἀλλ' ἀμφοτέρων πέρι
δίδου λόγον. Ὑφεκτέον, ἦν δ' ἐγώ, δίκην. τοσόνδε
458 μέντοι χάρισαί μοι· ἔασόν με * ἑορτάσαι, ὥσπερ οἱ
ἀργοὶ τὴν διάνοιαν εἰώθασιν ἑστιᾶσθαι ὑφ' ἑαυτῶν,
ὅταν μόνοι πορεύωνται. καὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοί που, πρὶν
ἐξευρεῖν, τίνα τρόπον ἔσται τι ὧν ἐπιθυμοῦσι, τοῦτο
παρέντες, ἵνα μὴ κάμνωσι βουλευόμενοι περὶ τοῦ δυ-
νατοῦ καὶ μή, θέντες ὡς ὑπάρχον εἶναι ὃ βούλονται,
ἤδη τὰ λοιπὰ διατάττουσι καὶ χαίρουσι διεξιόντες οἷα
δράσουσι γενομένου, ἀργὸν καὶ ἄλλως ψυχὴν ἔτι ἀρ-
B γοτέραν ποιοῦντες. ἤδη οὖν | καὶ αὐτὸς μαλθακίζομαι,
καὶ ἐκεῖνα μὲν ἐπιθυμῶ ἀναβαλέσθαι καὶ ὕστερον ἐπι-
σκέψασθαι, ᾗ δυνατά, νῦν δὲ ὡς δυνατῶν ὄντων θεὶς
σκέψομαι, ἄν μοι παριῇς, πῶς διατάξουσιν αὐτὰ οἱ
ἄρχοντες γιγνόμενα, καὶ ὅτι πάντων ξυμφορώτατ' ἂν
εἴη πραχθέντα τῇ τε πόλει καὶ τοῖς φύλαξι. ταῦτα
πειράσομαί σοι πρότερα συνδιασκοπεῖσθαι, ὕστερα δ'
ἐκεῖνα, εἴπερ παρίῃς. Ἀλλὰ παρίημι, ἔφη, καὶ σκόπει.
Οἶμαι τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ ἔσονται οἱ ἄρχοντες
ἄξιοι τούτου | τοῦ ὀνόματος, οἵ τε τούτοις ἐπίκουροι C
κατὰ ταὐτά, τοὺς μὲν ἐθελήσειν ποιεῖν τὰ ἐπιταττό-
μενα, τοὺς δὲ ἐπιτάξειν, τὰ μὲν αὐτοὺς πειθομένους
τοῖς νόμοις, τὰ δὲ καὶ μιμουμένους ὅσα ἂν ἐκείνοις
ἐπιτρέψωμεν. Εἰκός, ἔφη. Σὺ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
ὁ νομοθέτης αὐτοῖς, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας ἐξέλεξας, οὕ-
τω καὶ τὰς γυναῖκας ἐκλέξας παραδώσεις καθ' ὅσον
οἷόν τε ὁμοφυεῖς· οἱ δέ, ἅτε οἰκίας τε καὶ ξυσσίτια
κοινῇ ἔχοντες, ἰδίᾳ δὲ οὐδενὸς οὐδὲν τοιοῦτο κεκτημέ-
νου, ὁμοῦ δὴ | ἔσονται, ὁμοῦ δὲ ἀναμεμιγμένων καὶ ἐν D
γυμνασίοις καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τροφῇ ὑπ' ἀνάγκης, οἶμαι,
τῆς ἐμφύτου ἄξονται πρὸς τὴν ἀλλήλων μῖξιν. ἢ οὐκ
ἀναγκαῖά σοι δοκῶ λέγειν; Οὐ γεωμετρικαῖς γε, ἦ δ'
ὅς, ἀλλ' ἐρωτικαῖς ἀνάγκαις, αἳ κινδυνεύουσιν ἐκείνων
δριμύτεραι εἶναι πρὸς τὸ πείθειν τε καὶ ἕλκειν τὸν
πολὺν λεών. VIII. Καὶ μάλα, εἶπον, ἀλλὰ μετὰ δὴ
ταῦτα, ὦ Γλαύκων, ἀτάκτως μὲν μίγνυσθαι ἀλλήλοις
ἢ | ἄλλο ὁτιοῦν ποιεῖν οὔτε ὅσιον ἐν εὐδαιμόνων πό- E
λει οὔτ' ἐάσουσιν οἱ ἄρχοντες. Οὐ γὰρ δίκαιον, ἔφη.
Δῆλον δή, ὅτι γάμους τὸ μετὰ τοῦτο ποιήσομεν ἱε-
ροὺς εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα· εἶεν δ' ἂν ἱεροὶ οἱ
ὠφελιμώτατοι. Παντάπασι μὲν οὖν. * Πῶς οὖν δὴ 459
ὠφελιμώτατοι ἔσονται, τόδε μοι λέγε, ὦ Γλαύκων· ὁρῶ
γάρ σου ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ κύνας θηρευτικοὺς καὶ τῶν
γενναίων ὀρνίθων μάλα συχνούς· ἆρ' οὖν, ὦ πρὸς
Διός, προσέσχηκάς τι τοῖς τούτων γάμοις τε καὶ παι-
δοποιίαις; Τὸ ποῖον, ἔφη; Πρῶτον μὲν αὐτῶν τούτων,
καίπερ ὄντων γενναίων, ἆρ' οὐκ εἰσί τινες καὶ γίγνον-
ται ἄριστοι; Εἰσίν. Πότερον οὖν ἐξ ἁπάντων ὁμοίως
γεννᾷς, ἢ προθυμεῖ ὅ τι μάλιστα ἐκ τῶν ἀρίστων; Ἐκ
τῶν ἀρίστων. | Τί δ'; ἐκ τῶν νεωτάτων ἢ ἐκ τῶν γε- B
ραιτάτων ἢ ἐξ ἀκμαζόντων ὅ τι μάλιστα; Ἐξ ἀκμα-
ζόντων. Καὶ ἐὰν μὴ οὕτω γεννᾶται, πολύ σοι ἡγεῖ
χεῖρον ἔσεσθαι τό τε τῶν ὀρνίθων καὶ τὸ τῶν κυνῶν
γένος; Ἔγωγ', ἔφη. Τί δὲ ἵππων οἴει, ἦν δ' ἐγώ, καὶ
τῶν ἄλλων ζῴων; ἦ ἄλλῃ πῃ ἔχειν; Ἄτοπον μέντ' ἄν,
ἦ δ' ὅς, εἴη. Βαβαί, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ὡς
ἄρα σφόδρα ἡμῖν δεῖ ἄκρων εἶναι τῶν ἀρχόντων, εἴπερ
καὶ περὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὡσαύτως ἔχει. | Ἀλ- C
λὰ μὲν δὴ ἔχει, ἔφη· ἀλλὰ τί δή; Ὅτι ἀνάγκη αὐτοῖς,
ἦν δ' ἐγώ, φαρμάκοις πολλοῖς χρῆσθαι. ἰατρὸν δέ
που μὴ δεομένοις μὲν σώμασι φαρμάκων, ἀλλὰ διαίτῃ
ἐθελόντων ὑπακούειν, καὶ φαυλότερον ἐξαρκεῖν ἡγού-
μεθα εἶναι· ὅταν δὲ δὴ καὶ φαρμακεύειν δέῃ, ἴσμεν
ὅτι ἀνδρειοτέρου δεῖ τοῦ ἰατροῦ. Ἀληθῆ· ἀλλὰ πρὸς
τί λέγεις; Πρὸς τόδε, ἦν δ' ἐγώ· συχνῷ τῷ ψεύδει καὶ
τῇ ἀπάτῃ κινδυνεύει ἡμῖν δεήσειν χρῆσθαι τοὺς ἄρ-
χοντας | ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀρχομένων. ἔφαμεν δέ που D
ἐν φαρμάκου εἴδει πάντα τὰ τοιαῦτα χρήσιμα εἶναι.
Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Ἐν τοῖς γάμοις τοίνυν καὶ παι-
δοποιίαις ἔοικε τὸ ὀρθὸν τοῦτο γίγνεσθαι οὐκ ἐλάχι-
στον. Πῶς δή; Δεῖ μέν, εἶπον, ἐκ τῶν ὡμολογημέ-
νων τοὺς ἀρίστους ταῖς ἀρίσταις συγγίγνεσθαι ὡς

πλειστάκις, τοὺς δὲ φαυλοτάτους ταῖς φαυλοτάταις
E τοὐναντίον, καὶ τῶν μὲν τὰ ἔκγονα τρέφειν, | τῶν δὲ
μή, εἰ μέλλει τὸ ποίμνιον ὅ τι ἀκρότατον εἶναι· καὶ
ταῦτα πάντα γιγνόμενα λανθάνειν πλὴν αὐτοὺς τοὺς
ἄρχοντας, εἰ αὖ ἡ ἀγέλη τῶν φυλάκων ὅ τι μάλιστα
ἀστασίαστος ἔσται. Ὀρθότατα, ἔφη. Οὐκοῦν δὴ
ἑορταί τινες νομοθετητέαι ἔσονται, ἐν αἷς ξυνάξομεν
τάς τε νύμφας καὶ τοὺς νυμφίους, καὶ θυσίαι καὶ
460 ὕμνοι ποιητέοι τοῖς ἡμετέροις ποιηταῖς πρέποντες *
τοῖς γιγνομένοις γάμοις· τὸ δὲ πλῆθος τῶν γάμων ἐπὶ
τοῖς ἄρχουσι ποιήσομεν, ἵν' ὡς μάλιστα διασῴζωσι τὸν
αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν, πρὸς πολέμους τε καὶ νό-
σους καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀποσκοποῦντες, καὶ μήτε
μεγάλη ἡμῖν ἡ πόλις κατὰ τὸ δυνατὸν μήτε σμικρὰ γί-
γνηται. Ὀρθῶς, ἔφη. Κλῆροι δή τινες, οἶμαι, ποιη-
τέοι κομψοί, ὥστε τὸν φαῦλον ἐκεῖνον αἰτιᾶσθαι ἐφ'
ἑκάστης συνέρξεως τύχην, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἄρχοντας.
B Καὶ μάλα, ἔφη. IX. Καὶ τοῖς | ἀγαθοῖς γέ που τῶν
νέων ἐν πολέμῳ ἢ ἄλλοθί που γέρα δοτέον καὶ ἆθλα
ἄλλα τε καὶ ἀφθονεστέρα ἡ ἐξουσία τῆς τῶν γυναικῶν
ξυγκοιμήσεως, ἵνα καὶ ἅμα μετὰ προφάσεως ὡς πλεῖ-
στοι τῶν παίδων ἐκ τῶν τοιούτων σπείρωνται. Ὀρ-
θῶς. Οὐκοῦν καὶ τὰ ἀεὶ γιγνόμενα ἔκγονα παραλαμ-
βάνουσαι αἱ ἐπὶ τούτων ἐφεστηκυῖαι ἀρχαὶ εἴτε ἀνδρῶν
εἴτε γυναικῶν εἴτε ἀμφότερα —, κοιναὶ μὲν γάρ που
C καὶ ἀρχαὶ γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν. Ναί. | Τὰ μὲν δὴ
τῶν ἀγαθῶν, δοκῶ, λαβοῦσαι εἰς τὸν σηκὸν οἴσουσι
παρά τινας τροφούς, χωρὶς οἰκούσας ἔν τινι μέρει τῆς
πόλεως· τὰ δὲ τῶν χειρόνων, καὶ ἐάν τι τῶν ἑτέρων
ἀνάπηρον γίγνηται, ἐν ἀπορρήτῳ τε καὶ ἀδήλῳ κατα-
κρύψουσιν ὡς πρέπει. Εἴπερ μέλλει, ἔφη, καθαρὸν τὸ
γένος τῶν φυλάκων ἔσεσθαι. Οὐκοῦν καὶ τροφῆς οὗ-
τοι ἐπιμελήσονται, τάς τε μητέρας ἐπὶ τὸν σηκὸν ἄγον-
τες, ὅταν σπαργῶσι, πᾶσαν μηχανὴν μηχανώμενοι
D ὅπως μηδεμία | τὸ αὑτῆς αἰσθήσεται, καὶ ἄλλας γάλα
ἐχούσας ἐκπορίζοντες, ἐὰν μὴ αὐταὶ ἱκαναὶ ὦσι, καὶ
αὐτῶν τούτων ἐπιμελήσονται, ὅπως μέτριον χρόνον
θηλάσονται, ἀγρυπνίας δὲ καὶ τὸν ἄλλον πόνον τίτ-
θαις τε καὶ τροφοῖς παραδώσουσιν; Πολλὴν ῥᾳστώ-
νην, ἔφη, λέγεις τῆς παιδοποιίας ταῖς τῶν φυλάκων
γυναιξίν. Πρέπει γάρ, ἦν δ' ἐγώ. τὸ δ' ἐφεξῆς διέλ-
θωμεν, ὃ προθυμούμεθα. ἔφαμεν γὰρ δὴ ἐξ ἀκμαζόν-
E των δεῖν τὰ ἔκγονα γίγνεσθαι. Ἀληθῆ. | Ἆρ' οὖν
σοι ξυνδοκεῖ μέτριος χρόνος ἀκμῆς τὰ εἴκοσιν ἔτη γυ-
ναικί, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα; Τὰ ποῖα αὐτῶν; ἔφη.
Γυναικὶ μέν, ἦν δ' ἐγώ, ἀρξαμένη ἀπὸ εἰκοσιέτιδος μέ-
χρι τετταρακονταέτιδος τίκτειν τῇ πόλει· ἀνδρὶ δέ,
ἐπειδὰν τὴν ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ
τούτου γεννᾶν τῇ πόλει μέχρι πεντεκαιπεντηκονταέτους.
461 Ἀμφοτέρων * γοῦν, ἔφη, αὕτη ἀκμὴ σώματός τε καὶ
φρονήσεως. Οὐκοῦν ἐάν τε πρεσβύτερος τούτων ἐάν
τε νεώτερος τῶν εἰς τὸ κοινὸν γεννήσεων ἅψηται, οὔτε
ὅσιον οὔτε δίκαιον φήσομεν τὸ ἁμάρτημα, ὡς παῖδα
φιτύοντος τῇ πόλει, ὅς, ἂν λάθῃ, γεννήσεται οὐχ ὑπὸ
θυσιῶν οὐδ' ὑπὸ εὐχῶν φύς, ἃς ἐφ' ἑκάστοις τοῖς γά-
μοις εὔξονται καὶ ἱέρειαι καὶ ἱερεῖς καὶ ξύμπασα ἡ πό-
λις ἐξ ἀγαθῶν ἀμείνους καὶ ἐξ ὠφελίμων ὠφελιμωτέ-
B ρους ἀεὶ τοὺς ἐκγόνους γίγνεσθαι, | ἀλλ' ὑπὸ σκότου
μετὰ δεινῆς ἀκρατείας γεγονώς. Ὀρθῶς, ἔφη. Ὁ αὐ-
τός δέ γ', εἶπον, νόμος, ἐάν τις τῶν ἔτι γεννώντων μὴ
ξυνέρξαντος ἄρχοντος ἅπτηται τῶν ἐν ἡλικίᾳ γυναικῶν·
νόθον γὰρ καὶ ἀνέγγυον καὶ ἀνίερον φήσομεν αὐτὸν
παῖδα τῇ πόλει καθιστάναι. Ὀρθότατα, ἔφη. Ὅταν
δὲ δή, οἶμαι, αἵ τε γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ γεννᾶν
ἐκβῶσι τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που ἐλευθέρους αὐτοὺς
συγγίγνεσθαι ᾧ ἂν ἐθέλωσι, πλὴν θυγατρὶ καὶ | μη- C
τρὶ καὶ ταῖς τῶν θυγατέρων παισὶ καὶ ταῖς ἄνω μη-
τρός, καὶ γυναῖκας αὖ πλὴν υἱεῖ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς
τούτων εἰς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω, καὶ ταῦτά γ' ἤδη
πάντα διακελευσάμενοι προθυμεῖσθαι μάλιστα μὲν
μηδ' εἰς φῶς ἐκφέρειν κύημα μηδέ γ' ἕν, ἐὰν γένηται,
ἐὰν δέ τι βιάσηται, οὕτω τιθέναι, ὡς οὐκ οὔσης τρο-
φῆς τῷ τοιούτῳ. Καὶ ταῦτα μέν γ', ἔφη, μετρίως λέ-
γεται· πατέρας δὲ καὶ θυγατέρας καὶ ἃ νῦν δὴ ἔλεγες
| πῶς διαγνώσονται ἀλλήλων; Οὐδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ, D
ἀλλ' ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας τις αὐτῶν νυμφίος γένηται, μετ'
ἐκείνην δεκάτῳ μηνὶ καὶ ἑβδόμῳ δὴ ἃ ἂν γένηται ἔκ-
γονα, ταῦτα πάντα προσερεῖ τὰ μὲν ἄρρενα υἱεῖς, τὰ
δὲ θήλεα θυγατέρας, καὶ ἐκεῖνα ἐκεῖνον πατέρα καὶ
οὕτω δὴ τὰ τούτων ἔκγονα παίδων παῖδας, καὶ ἐκεῖνα
αὖ ἐκείνους πάππους τε καὶ τηθάς, τὰ δ' ἐν ἐκείνῳ τῷ
χρόνῳ γεγονότα, ἐν ᾧ αἱ μητέρες καὶ οἱ πατέρες αὐ-
τῶν ἐγέννων, ἀδελφάς τε καὶ ἀδελφούς, ὥστε, ὃ | νῦν E
δὴ ἐλέγομεν, ἀλλήλων μὴ ἅπτεσθαι. ἀδελφοὺς δὲ καὶ
ἀδελφὰς δώσει ὁ νόμος συνοικεῖν, ἐὰν ὁ κλῆρος ταύτῃ
ξυμπίπτῃ καὶ ἡ Πυθία προσαναιρῇ. Ὀρθότατα, ἦ δ'
ὅς. X. Ἡ μὲν δὴ κοινωνία, ὦ Γλαύκων, αὕτη τε καὶ
τοιαύτη γυναικῶν τε καὶ παίδων τοῖς φύλαξί σοι τῆς
πόλεως· ὡς δὲ ἑπομένη τε τῇ ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ μα-
κρῷ βελτίστη, δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιώσασθαι
παρὰ τοῦ λόγου. ἢ πῶς ποιῶμεν; * Οὕτω νὴ Δία, ἦ 462
δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχ ἥδε ἀρχὴ τῆς ὁμολογίας, ἐρέσθαι
ἡμᾶς αὐτούς, τί ποτε τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἔχομεν εἰ-
πεῖν εἰς πόλεως κατασκευήν, οὗ δεῖ στοχαζόμενον τὸν
νομοθέτην τιθέναι τοὺς νόμους, καὶ τί μέγιστον κα-
κόν, εἶτα ἐπισκέψασθαι, ἆρα ἃ νῦν δὴ διήλθομεν εἰς
μὲν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἴχνος ἡμῖν ἁρμόττει, τῷ δὲ τοῦ
κακοῦ ἀναρμοστεῖ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Ἔχομεν
οὖν τι μεῖζον κακὸν πόλει ἢ ἐκεῖνο, ὃ ἂν αὐτὴν δια-
σπᾷ καὶ ποιῇ | πολλὰς ἀντὶ μιᾶς; ἢ μεῖζον ἀγαθὸν B
τοῦ ὃ ἂν ξυνδῇ τε καὶ ποιῇ μίαν; Οὐκ ἔχομεν. Οὐ-
κοῦν ἡ μὲν ἡδονῆς τε καὶ λύπης κοινωνία ξυνδεῖ, ὅταν
ὅ τι μάλιστα πάντες οἱ πολῖται τῶν αὐτῶν γιγνομένων
τε καὶ ἀπολλυμένων παραπλησίως χαίρωσι καὶ λυπῶν-
ται; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἡ δέ γε τῶν τοιού-
των ἰδίωσις διαλύει, ὅταν οἱ μὲν περιαλγεῖς, οἱ δὲ πε-
ριχαρεῖς γίγνωνται ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παθήμασι | τῆς C
πόλεώς τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει; Τί δ' οὔ; Ἆρ' οὖν ἐκ
τοῦδε τὸ τοιόνδε γίγνεται, ὅταν μὴ ἅμα φθέγγωνται
ἐν τῇ πόλει τὰ τοιάδε ῥήματα, τό τε ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ
ἐμόν; καὶ περὶ τοῦ ἀλλοτρίου κατὰ ταὐτά; Κομιδῇ μὲν
οὖν. Ἐν ᾗτινι δὴ πόλει πλεῖστοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ
ταὐτὰ τοῦτο λέγουσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν, αὕτη
ἄριστα διοικεῖται; Πολύ γε. Καὶ ἥτις δὴ ἐγγύτατα
ἑνὸς ἀνθρώπου ἔχει, οἷον ὅταν που ἡμῶν δάκτυλός
του πληγῇ, πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ κατὰ τὸ σῶμα πρὸς
τὴν ψυχὴν τεταμένη εἰς μίαν σύνταξιν τὴν | τοῦ ἄρ- D
χοντος ἐν αὐτῇ ᾔσθετό τε καὶ πᾶσα ἅμα ξυνήλγησε

μέρους πονήσαντος ὅλη, καὶ οὕτω δὴ λέγομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ· καὶ περὶ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτὸς λόγος, περί τε λύπης πονοῦντος μέρους καὶ περὶ ἡδονῆς ῥαΐζοντος. Ὁ αὐτὸς γάρ, ἔφη· καὶ τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς, τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ. Ἑνὸς δή, οἶμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν ὁτιοῦν ἢ ἀγαθὸν ἢ κα-
E κὸν ἡ τοιαύτη πόλις μάλιστά ' τε φήσει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχον, καὶ ἢ ξυνησθήσεται ἅπασα ἢ ξυλλυπήσεται. Ἀνάγκη, ἔφη, τήν γε εὔνομον. **XI.** Ὥρα ἂν εἴη, ἦν δ' ἐγώ, ἐπανιέναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν, καὶ τὰ τοῦ λόγου ὁμολογήματα σκοπεῖν ἐν αὐτῇ, εἰ αὐτὴ μάλιστ' ἔχει εἴτε καὶ ἄλλη τις μᾶλλον. Οὐκοῦν χρή,
463 ἔφη. Τί οὖν; ἔστι μέν * που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος, ἔστι δὲ καὶ ἐν αὐτῇ; Ἔστιν. Πολίτας μὲν δὴ πάντες οὗτοι ἀλλήλους προσεροῦσιν; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ πρὸς τῷ πολίτας τί ὁ ἐν ταῖς ἄλλαις δῆμος τοὺς ἄρχοντας προσαγορεύει; Ἐν μὲν ταῖς πολλαῖς δεσπότας, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατουμέναις αὐτὸ τοὔνομα τοῦτο, ἄρχοντας. Τί δ' ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δῆμος; πρὸς τῷ πολίτας τί τοὺς ἄρχοντάς
B φησιν εἶναι; Σωτῆράς ' τε καὶ ἐπικούρους, ἔφη. Τί δ' οὗτοι τὸν δῆμον; Μισθοδότας τε καὶ τροφέας. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἄρχοντες τοὺς δήμους; Δούλους, ἔφη. Τί δ' οἱ ἄρχοντες ἀλλήλους; Ξυνάρχοντας, ἔφη. Τί δ' οἱ ἡμέτεροι; Ξυμφύλακας. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, εἴ τίς τινα ἔχει προσειπεῖν τῶν ξυναρχόντων τὸν μὲν ὡς οἰκεῖον, τὸν δ' ὡς ἀλλότριον; Καὶ πολλούς γε. Οὐκοῦν τὸν μὲν
C οἰκεῖον ὡς ἑαυτοῦ νομίζει τε καὶ λέγει, ' τὸν δ' ἀλλότριον ὡς οὐχ ἑαυτοῦ; Οὕτως. Τί δὲ οἱ παρὰ σοὶ φύλακες; ἔσθ' ὅστις αὐτῶν ἔχοι ἂν τῶν ξυμφυλάκων νομίσαι τινὰ ἢ προσειπεῖν ὡς ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἔφη· παντὶ γάρ, ᾧ ἂν ἐντυγχάνῃ τις, ἢ ὡς ἀδελφῷ ἢ ὡς ἀδελφῇ ἢ ὡς πατρὶ ἢ ὡς μητρὶ ἢ υἱεῖ ἢ θυγατρὶ ἢ τούτων ἐκγόνοις ἢ προγόνοις νομιεῖ ἐντυγχάνειν. Κάλλιστα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' ἔτι καὶ τόδε εἰπέ· πότερον αὐτοῖς τὰ ὀνόματα μόνον οἰκεῖα νομοθετή-
D σεις, ἢ καὶ τὰς πράξεις πάσας ' κατὰ τὰ ὀνόματα πράττειν, περί τε τοὺς πατέρας, ὅσα νόμος περὶ πατέρας αἰδοῦς τε πέρι καὶ κηδεμονίας καὶ τοῦ ὑπήκοον δεῖν εἶναι τῶν γονέων, ἢ μήτε πρὸς θεῶν μήτε πρὸς ἀνθρώπων αὐτῷ ἄμεινον ἔσεσθαι, ὡς οὔτε ὅσια οὔτε δίκαια πράττοντος ἄν, εἰ ἄλλα πράττοι ἢ ταῦτα; αὗταί σοι ἢ ἄλλαι φῆμαι ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν ὑμνήσουσιν εὐθὺς περὶ τὰ τῶν παίδων ὦτα καὶ περὶ πατέρων, οὓς ἂν αὐτοῖς τις ἀποφήνῃ, καὶ περὶ τῶν ἄλ-
E λων ξυγγενῶν; ' Αὗται, ἔφη· γελοῖον γὰρ ἂν εἴη, εἰ ἄνευ ἔργων οἰκεῖα ὀνόματα διὰ τῶν στομάτων μόνον φθέγγοιντο. Πασῶν ἄρα πόλεων μάλιστα ἐν αὐτῇ ξυμφωνήσουσιν ἑνός τινος ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττοντος, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ῥῆμα, τὸ ὅτι τὸ ἐμὸν εὖ πράττει ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν κακῶς. Ἀληθέστατα, ἦ δ' ὅς. Οὐκ-
464 οῦν μετὰ * τούτου τοῦ δόγματός τε καὶ ῥήματος ἔφαμεν ξυνακολουθεῖν τάς τε ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας κοινῇ; Καὶ ὀρθῶς γε ἔφαμεν. Οὐκοῦν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ κοινωνήσουσιν ἡμῖν οἱ πολῖται, ὃ δὴ ἐμὸν ὀνομάσουσι; τούτου δὲ κοινωνοῦντες οὕτω δὴ λύπης τε καὶ ἡδονῆς μάλιστα κοινωνίαν ἕξουσιν; Πολύ γε. Ἆρ' οὖν τούτων αἰτία πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστάσει ἡ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων κοινωνία τοῖς φύλαξιν; Πολὺ μὲν οὖν μάλιστα, ἔφη. **XII.** Ἀλλὰ μὴν μέγιστόν γε ' πό- B
λει αὐτὸ ὡμολογήσαμεν ἀγαθόν, ἀπεικάζοντες εὖ οἰκουμένην πόλιν σώματι πρὸς μέρος αὐτοῦ λύπης τε πέρι καὶ ἡδονῆς ὡς ἔχει. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, ὡμολογήσαμεν. Τοῦ μεγίστου ἄρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέφανται ἡ κοινωνία τοῖς ἐπικούροις τῶν τε παίδων καὶ τῶν γυναικῶν. Καὶ μάλ', ἔφη. Καὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς πρόσθεν γε ὁμολογοῦμεν· ἔφαμεν γάρ που οὔτε οἰκίας τούτοις ἰδίας δεῖν εἶναι οὔτε γῆν οὔτε τι κτῆμα, ἀλλὰ παρὰ τῶν ' ἄλλων τροφὴν λαμβάνοντας, C
μισθὸν τῆς φυλακῆς, κοινῇ πάντας ἀναλίσκειν, εἰ μέλλοιεν ὄντως φύλακες εἶναι. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὅπερ λέγω, τά τε πρόσθεν εἰρημένα καὶ τὰ νῦν λεγόμενα ἔτι μᾶλλον ἀπεργάζεται αὐτοὺς ἀληθινοὺς φύλακας, καὶ ποιεῖ μὴ διασπᾶν τὴν πόλιν τὸ ἐμὸν ὀνομάζοντας μὴ τὸ αὐτὸ ἀλλ' ἄλλον ἄλλο, τὸν μὲν εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἕλκοντα ὅ τι ἂν δύνηται χωρὶς τῶν ἄλλων κτήσασθαι, τὸν δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἑτέραν ' οὖ- D
σαν, καὶ γυναῖκά τε καὶ παῖδας ἑτέρους, ἡδονάς τε καὶ ἀλγηδόνας ἐμποιοῦντας ἰδίων ὄντων ἰδίας, ἀλλ' ἑνὶ δόγματι τοῦ οἰκείου πέρι ἐπὶ τὸ αὐτὸ τείνοντας πάντας εἰς τὸ δυνατὸν ὁμοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἶναι; Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ; δίκαι τε καὶ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους οὐκ οἰχήσεται ἐξ αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδένα ἴδιον ἐκτῆσθαι πλὴν τὸ σῶμα, τὰ δ' ἄλλα κοινά; ὅθεν δὴ ὑπάρχει τούτοις ἀστασιάστοις εἶναι, ὅσα ' γε διὰ χρημάτων ἢ παίδων καὶ ξυγγε- E
νῶν κτῆσιν ἄνθρωποι στασιάζουσιν; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ἀπηλλάχθαι. Καὶ μὴν οὐδὲ βιαίων γε οὐδ' αἰκίας δίκαι δικαίως ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖς. ἥλιξι μὲν γὰρ ἥλικας ἀμύνεσθαι καλὸν καὶ δίκαιόν που φήσομεν, ἀνάγκην σωμάτων ἐπιμελείᾳ τιθέντες. Ὀρθῶς, ἔφη.
Καὶ γὰρ τόδε ὀρθὸν * ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, οὗτος ὁ νό- 465
μος· εἴ πού τίς τῳ θυμοῖτο, ἐν τῷ τοιούτῳ πληρῶν τὸν θυμὸν ἧττον ἐπὶ μείζους ἂν ἴοι στάσεις. Πάνυ μὲν οὖν. Πρεσβυτέρῳ μὴν νεωτέρων πάντων ἄρχειν τε καὶ κολάζειν προστετάξεται. Δῆλον. Καὶ μὴν ὅτι γε νεώτερος πρεσβύτερον, ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες προστάττωσιν, οὔτε ἄλλο βιάζεσθαι ἐπιχειρήσει ποτὲ οὔτε τύπτειν, ὡς τὸ εἰκός. οἶμαι δ' οὐδὲ ἄλλως ἀτιμάσει·
ἱκανὼ γὰρ τὼ φύλακε ' κωλύοντε, δέος τε καὶ αἰδώς, B
αἰδὼς μὲν ὡς γονέων μὴ ἅπτεσθαι εἴργουσα, δέος δὲ τὸ τῷ πάσχοντι τοὺς ἄλλους βοηθεῖν, τοὺς μὲν ὡς υἱεῖς, τοὺς δὲ ὡς ἀδελφούς, τοὺς δὲ ὡς πατέρας. Ξυμβαίνει γὰρ οὕτως, ἔφη. Πανταχῇ δὴ ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνδρες ἄξουσιν; Πολλήν γε. Τούτων μὴν ἐν ἑαυτοῖς μὴ στασιαζόντων οὐδὲν δεινὸν μή ποτε ἡ ἄλλη πόλις πρὸς τούτους ἢ πρὸς ἀλλήλους διχοστατήσῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Τά γε μὴν ' σμικρότατα C
τῶν κακῶν δι' ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ λέγειν, ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν, κολακείας τε πλουσίων [πένητες], ἀπορίας τε καὶ ἀλγηδόνας, ὅσας ἐν παιδοτροφίαις καὶ χρηματισμοῖς διὰ τροφὴν οἰκετῶν ἀναγκαίαν ἴσχουσι, τὰ μὲν δανειζόμενοι, τὰ δ' ἐξαρνούμενοι, τὰ δὲ πάντως πορισάμενοι θέμενοι παρὰ γυναῖκάς τε καὶ οἰκέτας, ταμιεύειν παραδόντες, ὅσα τε, ὦ φίλε, περὶ αὐτὰ καὶ οἷα πάσχουσι, δειλά τε δὴ καὶ ἀγεννῆ καὶ οὐκ

D ἄξια ' λέγειν. XIII. Δῆλα γάρ, ἔφη, καὶ τυφλῷ. Πάν-
των τε δὴ τούτων ἀπαλλάξονται, ζήσουσί τε τοῦ μα-
καριστοῦ βίου, ὃν οἱ ὀλυμπιονῖκαι ζῶσι, μακαριώτερον.
Πῇ; Διὰ σμικρόν που μέρος εὐδαιμονίζονται ἐκεῖνοι
ὧν τούτοις ὑπάρχει. ἥ τε γὰρ τῶνδε νίκη καλλίων, ἥ
τ' ἐκ τοῦ δημοσίου τροφὴ τελεωτέρα. νίκην τε γὰρ νι-
κῶσι ξυμπάσης τῆς πόλεως σωτηρίαν, τροφῇ τε καὶ
τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅσων βίος δεῖται, αὐτοί τε καὶ παῖ-
E δες ἀναδοῦνται καὶ γέρα δέχονται ' παρὰ τῆς αὐτῶν
πόλεως ζῶντές τε καὶ τελευτήσαντες ταφῆς ἀξίας με-
τέχουσιν. Καὶ μάλα, ἔφη, καλά. Μέμνησαι οὖν, ἦν
δ' ἐγώ, ὅτι ἐν τοῖς πρόσθεν οὐκ οἶδα ὅτου λόγος
466 ἡμῖν ἐπέπληξεν, ὅτι τοὺς φύλακας οὐκ εὐδαίμονας *
ποιοῖμεν, οἷς ἐξὸν πάντα ἔχειν τὰ τῶν πολιτῶν οὐδὲν
ἔχοιεν; ἡμεῖς δέ που εἴπομεν, ὅτι τοῦτο μέν, εἴ που
παραπίπτοι, εἰσαῦθις σκεψόμεθα, νῦν δὲ τοὺς μὲν φύ-
λακας φύλακας ποιοῦμεν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οἷοί τ' εἴ-
μεν εὐδαιμονεστάτην, ἀλλ' οὐκ εἰς ἓν ἔθνος ἀποβλέ-
ποντες ἐν αὐτῇ τοῦτο εὔδαιμον πλάττοιμεν; Μέμνημαι,
ἔφη. Τί οὖν; νῦν ἡμῖν ὁ τῶν ἐπικούρων βίος, εἴπερ
τοῦ γε τῶν ὀλυμπιονικῶν πολύ τε καλλίων καὶ ἀμεί-
B νων φαίνεται, μή πῃ ' κατὰ τὸν τῶν σκυτοτόμων φαί-
νεται βίον ἤ τινων ἄλλων δημιουργῶν ἢ τὸν τῶν γεωρ-
γῶν; Οὔ μοι δοκεῖ, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ὅ γε καὶ ἐκεῖ
ἔλεγον, δίκαιον καὶ ἐνταῦθα εἰπεῖν, ὅτι, εἰ οὕτως ὁ
φύλαξ ἐπιχειρήσει εὐδαίμων γίγνεσθαι, ὥστε μηδὲ φύ-
λαξ εἶναι, μηδ' ἀρκέσει αὐτῷ βίος οὕτω μέτριος καὶ
βέβαιος καὶ ὡς ἡμεῖς φαμὲν ἄριστος, ἀλλ' ἀνόητός τε
καὶ μειρακιώδης δόξα ἐμπεσοῦσα εὐδαιμονίας πέρι ὁρ-
C μήσει αὐτὸν διὰ δύναμιν ἐπὶ τὸ ἅπαντα ' τὰ ἐν τῇ
πόλει οἰκειοῦσθαι, γνώσεται τὸν Ἡσίοδον, ὅτι τῷ ὄν-
τι ἦν σοφὸς λέγων πλέον εἶναί πως ἥμισυ παντός.
Ἐμοὶ μέν, ἔφη, ξυμβούλῳ χρώμενος μενεῖ ἐπὶ τούτῳ τῷ
βίῳ. Συγχωρεῖς ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, τὴν τῶν γυναικῶν
κοινωνίαν τοῖς ἀνδράσιν, ἣν διεληλύθαμεν, παιδείας τε
πέρι καὶ παίδων καὶ φυλακῆς τῶν ἄλλων πολιτῶν, κα-
τά τε πόλιν μενούσας εἰς πόλεμόν τε ἰούσας καὶ ξυμ-
D φυλάττειν δεῖν καὶ ξυνθηρεύειν ὥσπερ κύνας, καὶ '
πάντα πάντῃ κατὰ τὸ δυνατὸν κοινωνεῖν, καὶ ταῦτα
πραττούσας τά τε βέλτιστα πράξειν καὶ οὐ παρὰ φύ-
σιν τὴν τοῦ θήλεος πρὸς τὸ ἄῤῥεν, ᾗ πεφύκατον πρὸς
ἀλλήλω κοινωνεῖν; Συγχωρῶ, ἔφη. XIV. Οὐκοῦν, ἦν
δ' ἐγώ, ἐκεῖνο λοιπὸν διελέσθαι, εἰ ἄρα καὶ ἐν ἀν-
θρώποις δυνατόν, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ζῴοις, ταύτην
τὴν κοινωνίαν ἐγγενέσθαι, καὶ ὅπῃ δυνατόν; Ἔφθης,
ἔφη, εἰπὼν ᾗ ἔμελλον ὑπολήψεσθαι. Περὶ μὲν γὰρ
E τῶν ἐν τῷ πολέμῳ οἶμαι, ' ἔφην, δῆλον, ὃν τρόπον
πολεμήσουσιν. Πῶς; ἦ δ' ὅς. Ὅτι κοινῇ στρατεύ-
σονται, καὶ πρός γε ἄξουσι τῶν παίδων εἰς τὸν πόλε-
μον ὅσοι ἁδροί, ἵν' ὥσπερ οἱ τῶν ἄλλων δημιουργῶν
θεῶνται ταῦτα, ἃ τελεωθέντας δεήσει δημιουργεῖν·
467 πρὸς δὲ τῇ θέᾳ διακονεῖν καὶ * ὑπηρετεῖν πάντα τὰ
περὶ τὸν πόλεμον, καὶ θεραπεύειν πατέρας τε καὶ μη-
τέρας. ἢ οὐκ ᾔσθησαι τὰ περὶ τὰς τέχνας, οἷον τοὺς
τῶν κεραμέων παῖδας, ὡς πολὺν χρόνον διακονοῦντες
θεωροῦσι, πρὶν ἅπτεσθαι τοῦ κεραμεύειν; Καὶ μάλα.
Ἦ οὖν ἐκείνοις ἐπιμελέστερον παιδευτέον ἢ τοῖς φύλα-
ξι τοὺς αὐτῶν ἐμπειρίᾳ τε καὶ θέᾳ τῶν προσηκόντων;
Καταγέλαστον μέντ' ἄν, ἔφη, εἴη. Ἀλλὰ μὴν καὶ μα-
χεῖταί γε πᾶν ζῶον διαφερόντως ' παρόντων ὧν ἂν B
τέκῃ. Ἔστιν οὕτω. κίνδυνος δέ, ὦ Σώκρατες, οὐ σμι-
κρὸς σφαλεῖσιν, οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ, πρὸς ἑαυτοῖς
παῖδας ἀπολέσαντας ποιῆσαι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν
ἀδύνατον ἀναλαβεῖν. Ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. ἀλλὰ
σὺ πρῶτον μὲν ἡγεῖ παρασκευαστέον τὸ μή ποτε κιν-
δυνεῦσαι; Οὐδαμῶς. Τί δ'; εἴ που κινδυνευτέον, οὐκ
ἐν ᾧ βελτίους ἔσονται κατορθοῦντες; Δῆλον δή. ' C
Ἀλλὰ σμικρὸν οἴει διαφέρειν καὶ οὐκ ἄξιον κινδύνου
θεωρεῖν ἢ μὴ τὰ περὶ τὸν πόλεμον παῖδας τοὺς ἄν-
δρας πολεμικοὺς ἐσομένους; Οὔκ, ἀλλὰ διαφέρει πρὸς
ὃ λέγεις. Τοῦτο μὲν ἄρα ὑπαρκτέον, θεωροὺς πολέ-
μου τοὺς παῖδας ποιεῖν, προσμηχανᾶσθαι δ' αὐτοῖς
ἀσφάλειαν, καὶ καλῶς ἕξει· ἦ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν, ἦν
δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν αὐτῶν οἱ πατέρες, ὅσα ἄνθρωποι,
οὐκ ἀμαθεῖς ἔσονται ἀλλὰ γνωμονικοὶ τῶν στρατειῶν
ὅσαι ' τε καὶ μὴ ἐπικίνδυνοι; Εἰκός, ἔφη. Εἰς μὲν D
ἄρα τὰς ἄξουσιν, εἰς δὲ τὰς εὐλαβήσονται. Ὀρθῶς.
Καὶ ἄρχοντάς γέ που, ἦν δ' ἐγώ, οὐ τοὺς φαυλοτά-
τους αὐτοῖς ἐπιστήσουσιν, ἀλλὰ τοὺς ἐμπειρίᾳ τε καὶ
ἡλικίᾳ ἱκανοὺς ἡγεμόνας τε καὶ παιδαγωγοὺς εἶναι.
Πρέπει γάρ. Ἀλλὰ γάρ, φήσομεν, καὶ παρὰ δόξαν
πολλὰ πολλοῖς δὴ ἐγένετο. Καὶ μάλα. Πρὸς τοίνυν
τὰ τοιαῦτα, ὦ φίλε, πτεροῦν χρὴ παιδία ὄντα εὐθύς,
ἵν', ἄν τι δέῃ, πετόμενοι ἀποφεύγωσιν. ' Πῶς λέγεις; E
ἔφη. Ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἦν δ' ἐγώ, ἀναβιβαστέον ὡς
νεωτάτους, καὶ διδαξαμένους ἱππεύειν ἐφ' ἵππων ἀκτέον
ἐπὶ τὴν θέαν, μὴ θυμοειδῶν μηδὲ μαχητικῶν, ἀλλ' ὅ
τι ποδωκεστάτων καὶ εὐηνιωτάτων. οὕτω γὰρ κάλλι-
στά τε θεάσονται τὸ αὐτῶν ἔργον, καὶ ἀσφαλέστατα,
ἄν τι δέῃ, σωθήσονται μετὰ πρεσβυτέρων ἡγεμόνων
ἑπόμενοι. Ὀρθῶς, ἔφη, μοι δοκεῖς * λέγειν. Τί δὲ 468
δή, εἶπον, τὰ περὶ τὸν πόλεμον; πῶς ἑκτέον σοι τοὺς
στρατιώτας πρὸς αὑτούς τε καὶ τοὺς πολεμίους; ἆρ'
ὀρθῶς μοι καταφαίνεται ἢ οὔ; Λέγ', ἔφη, ποῖ' ἄν.
Αὐτῶν μέν, εἶπον, τὸν λιπόντα τάξιν ἢ ὅπλα ἀποβα-
λόντα ἤ τι τῶν τοιούτων ποιήσαντα διὰ κάκην ἆρα οὐ
δημιουργόν τινα δεῖ καθιστάναι ἢ γεωργόν; Πάνυ μὲν
οὖν. Τὸν δὲ ζῶντα εἰς τοὺς πολεμίους ἁλόντα ἆρ' οὐ
δωρεὰν διδόναι τοῖς θέλουσι χρῆσθαι τῇ ἄγρᾳ ὅ τι
ἂν ' βούλωνται; Κομιδῇ γε. Τὸν δὲ ἀριστεύσαντά τε B
καὶ εὐδοκιμήσαντα οὐ πρῶτον μὲν ἐπὶ στρατείας ὑπὸ
τῶν συστρατευομένων μειρακίων τε καὶ παίδων ἐν μέ-
ρει ὑπὸ ἑκάστου δοκεῖ σοι χρῆναι στεφανωθῆναι; ἢ
οὔ; Ἔμοιγε. Τί δέ; δεξιωθῆναι; Καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ
τόδ', οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, οὐκέτι σοι δοκεῖ. Τὸ ποῖον;
Τὸ φιλῆσαί τε καὶ φιληθῆναι ὑπὸ ἑκάστου. Πάντων,
ἔφη, μάλιστα· καὶ προστίθημί γε τῷ νόμῳ, ἕως ἂν ἐπὶ
ταύτης ὦσι τῆς στρατείας, ' καὶ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀπαρνη- C
θῆναι, ὃν ἂν βούληται φιλεῖν, ἵνα καί, ἐάν τίς του τύ-
χῃ ἐρῶν ἢ ἄῤῥενος ἢ θηλείας, προθυμότερος ᾖ πρὸς
τὸ τἀριστεῖα φέρειν. Καλῶς, ἦν δ' ἐγώ. ὅτι μὲν γὰρ
ἀγαθῷ ὄντι γάμοι τε ἕτοιμοι πλείους ἢ τοῖς ἄλλοις
καὶ αἱρέσεις τῶν τοιούτων πολλάκις παρὰ τοὺς ἄλλους
ἔσονται, ἵν' ὅ τι πλεῖστοι ἐκ τοῦ τοιούτου γίγνωνται,
εἴρηται ἤδη. Εἴπομεν γάρ, ἔφη. XV. Ἀλλὰ μὴν καὶ
καθ' Ὅμηρον τοῖς τοιοῖσδε δίκαιον τιμᾶν τῶν νέων
ὅσοι ἀγαθοί. καὶ ' γὰρ Ὅμηρος τὸν εὐδοκιμήσαντα D
ἐν τῷ πολέμῳ νώτοισιν Αἴαντα ἔφη διηνεκέεσσι γεραί-

ρεσθαι, ὡς ταύτην οἰκείαν οὖσαν τιμὴν τῷ ἡβῶντί τε καὶ ἀνδρείῳ, ἐξ ἧς ἅμα τῷ τιμᾶσθαι καὶ τὴν ἰσχὺν αὐξήσει. Ὀρθότατα, ἔφη. Πεισόμεθα ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ταῦτά γε Ὁμήρῳ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἔν τε θυσίαις καὶ τοῖς τοιούτοις πᾶσι τοὺς ἀγαθούς, καθ' ὅσον ἂν ἀγαθοὶ φαίνωνται, καὶ ὕμνοις καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν

E *τιμήσομεν, πρὸς δὲ τούτοις ἕδραις τε ' καὶ κρέασιν ἰδὲ πλείοις δεπάεσσιν, ἵνα ἅμα τῷ τιμᾶν ἀσκῶμεν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις. Εἶεν· τῶν δὲ δὴ ἀποθανόντων ἐπὶ στρατείας ὃς ἂν εὐδοκιμήσας τελευτήσῃ ἆρ' οὐ πρῶτον μὲν φήσομεν τοῦ χρυσοῦ γένους εἶναι; Πάντων γε μάλιστα. Ἀλλ' οὐ πεισόμεθα Ἡσιόδῳ, ἐπειδάν τινες τοῦ τοιούτου γένους τελευτήσωσιν, ὡς ἄρα*

469 * *οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν,*
ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες μερόπων ἀνθρώπων;

Πεισόμεθα μὲν οὖν. Διαπυθόμενοι ἄρα τοῦ θεοῦ, πῶς χρὴ τοὺς δαιμονίους τε καὶ θείους τιθέναι καὶ τίνι διαφόρῳ, οὕτω καὶ ταύτῃ θήσομεν, ᾗ ἂν ἐξηγῆται; Τί δ' οὐ μέλλομεν; Καὶ τὸν λοιπὸν δὴ χρόνον ὡς δαιμόνων, οὕτω θεραπεύσομέν τε καὶ προσκυνήσομεν

B *αὐτῶν ' τὰς θήκας; ταὐτὰ δὲ ταῦτα νομιοῦμεν, ὅταν τις γήρᾳ ἤ τινι ἄλλῳ τρόπῳ τελευτήσῃ τῶν ὅσοι ἂν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσιν; Δίκαιον γοῦν, ἔφη. Τί δέ; πρὸς τοὺς πολεμίους πῶς ποιήσουσιν ἡμῖν οἱ στρατιῶται; Τὸ ποῖον δή; Πρῶτον μὲν ἀνδραποδισμοῦ πέρι, δοκεῖ δίκαιον Ἕλληνας Ἑλληνίδας πόλεις ἀνδραποδίζεσθαι, ἢ μηδ' ἄλλῃ ἐπιτρέπειν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ τοῦτο ἐθίζειν, τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους*

C *φείδεσθαι, εὐλαβουμένους ' τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων δουλείαν; Ὅλῳ καὶ παντί, ἔφη, διαφέρει τὸ φείδεσθαι. Μηδὲ Ἕλληνα ἄρα δοῦλον ἐκτῆσθαι μήτε αὐτούς, τοῖς τε ἄλλοις Ἕλλησιν οὕτω ξυμβουλεύειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· μᾶλλόν γ' ἂν οὖν οὕτω πρὸς τοὺς βαρβάρους τρέποιντο, ἑαυτῶν δ' ἀπέχοιντο. Τί δέ; σκυλεύειν, ἦν δ' ἐγώ, τοὺς τελευτήσαντας πλὴν ὅπλων, ἐπειδὰν νικήσωσιν, ἦ καλῶς ἔχει; ἢ οὐ πρόφασιν μὲν τοῖς δειλοῖς*

D *ἔχει μὴ πρὸς τὸν ' μαχόμενον ἰέναι, ὥς τι τῶν δεόντων δρῶντας, ὅταν περὶ τὸν τεθνεῶτα κυπτάζωσι, πολλὰ δὲ ἤδη στρατόπεδα διὰ τὴν τοιαύτην ἁρπαγὴν ἀπώλετο; Καὶ μάλα. Ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματον νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας τε καὶ σμικρᾶς διανοίας τὸ πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος ἀποπταμένου τοῦ ἐχθροῦ, λελοιπότος δὲ ᾧ*

E *ἐπολέμει; ἢ οἴει τι διάφορον δρᾶν τοὺς ' τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις, οἷς ἂν βληθῶσι, χαλεπαίνουσι τοῦ βαλόντος οὐχ ἁπτόμεναι; Οὐδὲ σμικρόν, ἔφη. Ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων διακωλύσεις; Ἐατέον μέντοι, ἔφη, νὴ Δία.* XVI. *Οὐδὲ μὴν που πρὸς τὰ ἱερὰ τὰ ὅπλα οἴσομεν ὡς ἀναθήσοντες, ἄλλως τε καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐάν*

470 *τι ἡμῖν μέλῃ τῆς πρὸς τοὺς * ἄλλους Ἕλληνας εὐνοίας· μᾶλλον δὲ καὶ φοβησόμεθα μή τι μίασμα ᾖ πρὸς ἱερὸν τὰ τοιαῦτα ἀπὸ τῶν οἰκείων φέρειν, ἐὰν μή τι δὴ ὁ θεὸς ἄλλο λέγῃ. Ὀρθότατα, ἔφη. Τί δέ; γῆς τε τμήσεως τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οἰκιῶν ἐμπρήσεως ποῖόν τί σοι δράσουσιν οἱ στρατιῶται πρὸς τοὺς πολεμίους; Σοῦ, ἔφη, δόξαν ἀποφαινομένου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι.*

B *Ἐμοὶ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, δοκεῖ τούτων ' μηδέτερα ποιεῖν, ἀλλὰ τὸν ἐπέτειον καρπὸν ἀφαιρεῖσθαι. καὶ ὧν ἕνεκα, βούλει σοι λέγω; Πάνυ γε. Φαίνεταί μοι, ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται δύο ταῦτα ὀνόματα, πόλεμός τε καὶ στάσις, οὕτω καὶ εἶναι δύο, ὄντα ἐπὶ δυοῖν διαφοραῖν. λέγω δὲ τὰ δύο τὸ μὲν οἰκεῖον καὶ ξυγγενές, τὸ δὲ ἀλλότριον καὶ ὀθνεῖον. ἐπὶ μὲν τῇ τοῦ οἰκείου ἔχθρᾳ στάσις κέκληται, ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἀλλοτρίου πόλεμος. Καὶ οὐδέν γ', ἔφη, ἄπο τρόπου λέγεις. Ὅρα δὴ καί, εἰ τόδε ' πρὸς τρόπου λέγω. φημὶ γὰρ τὸ μὲν* C

Ἑλληνικὸν γένος αὐτὸ αὑτῷ οἰκεῖον εἶναι καὶ ξυγγενές, τῷ δὲ βαρβαρικῷ ὀθνεῖόν τε καὶ ἀλλότριον. Καλῶς γε, ἔφη. Ἕλληνας μὲν ἄρα βαρβάροις καὶ βαρβάρους Ἕλλησι πολεμεῖν μαχομένους τε φήσομεν καὶ πολεμίους φύσει εἶναι, καὶ πόλεμον τὴν ἔχθραν ταύτην κλητέον· Ἕλληνας δὲ Ἕλλησιν, ὅταν τι τοιοῦτο δρῶσι, φύσει μὲν φίλους εἶναι, νοσεῖν δ' ἐν τῷ τοιούτῳ τὴν Ἑλλάδα καὶ στασιάζειν, ' καὶ στάσιν τὴν τοιαύτην ἔχθραν κλητέον. D

Ἐγὼ μέν, ἔφη, ξυγχωρῶ οὕτω νομίζειν. Σκόπει δή, εἶπον, ὅτι ἐν τῇ νῦν ὁμολογουμένῃ στάσει, ὅπου ἄν τι τοιοῦτον γένηται καὶ διαστῇ πόλις, ἐὰν ἑκάτεροι ἑκατέρων τέμνωσιν ἀγροὺς καὶ οἰκίας ἐμπιπρῶσιν, ὡς ἀλιτηριώδης τε δοκεῖ ἡ στάσις εἶναι καὶ οὐδέτεροι αὐτῶν φιλοπόλιδες· οὐ γὰρ ἄν ποτε ἐτόλμων τὴν τροφόν τε καὶ μητέρα κείρειν· ἀλλὰ μέτριον εἶναι τοὺς καρποὺς ἀφαιρεῖσθαι τοῖς ' κρατοῦσι τῶν κρατουμένων, E

*καὶ διανοεῖσθαι ὡς διαλλαγησομένων καὶ οὐκ ἀεὶ πολεμησόντων. Πολὺ γάρ, ἔφη, ἡμερωτέρων αὕτη ἡ διάνοια ἐκείνης. Τί δὲ δή; ἔφην· ἣν σὺ πόλιν οἰκίζεις, οὐχ Ἑλληνὶς ἔσται; Δεῖ γ' αὐτήν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀγαθοί τε καὶ ἥμεροι ἔσονται; Σφόδρα γε. Ἀλλ' οὐ φιλέλληνες; οὐδὲ οἰκείαν τὴν Ἑλλάδα ἡγήσονται, οὐδὲ κοινωνήσουσιν ὧνπερ οἱ ἄλλοι ἱερῶν; Καὶ σφόδρα γε. Οὐκοῦν τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαφοράν, * ὡς οἰ-* 471

κείους, στάσιν ἡγήσονται καὶ οὐδὲ ὀνομάσουσι πόλεμον; Οὐ γάρ. Καὶ ὡς διαλλαγησόμενοι ἄρα διοίσονται; Πάνυ μὲν οὖν. Εὐμενῶς δὴ σωφρονιοῦσιν, οὐκ ἐπὶ δουλείᾳ κολάζοντες οὐδ' ἐπ' ὀλέθρῳ, σωφρονισταὶ ὄντες, οὐ πολέμιοι. Οὕτως, ἔφη. Οὐδ' ἄρα τὴν Ἑλλάδα Ἕλληνες ὄντες κεροῦσιν, οὐδὲ οἰκήσεις ἐμπρήσουσιν, οὐδὲ ὁμολογήσουσιν ἐν ἑκάστῃ πόλει πάντας ἐχθροὺς αὐτοῖς εἶναι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ παῖ-

δας, ἀλλ' ὀλίγους ἀεὶ ἐχθροὺς ' τοὺς αἰτίους τῆς δια- B

φορᾶς. καὶ διὰ ταῦτα πάντα οὔτε τὴν γῆν ἐθελήσουσι κείρειν αὐτῶν, ὡς φίλων τῶν πολλῶν, οὔτε οἰκίας ἀνατρέπειν· ἀλλὰ μέχρι τούτου ποιήσονται τὴν διαφοράν, μέχρι οὗ ἂν οἱ αἴτιοι ἀναγκασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀναιτίων ἀλγούντων δοῦναι δίκην. Ἐγὼ μέν, ἔφη, ὁμολογῶ οὕτω δεῖν πρὸς τοὺς ἐναντίους τοὺς ἡμετέρους πολίτας προσφέρεσθαι· πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους, ὡς νῦν οἱ Ἕλληνες πρὸς ἀλλήλους. Τιθῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τὸν νόμον τοῖς φύλαξι, ' μήτε γῆν τέμνειν μήτε οἰκίας C

ἐμπιπράναι; Θῶμεν, ἔφη, καὶ ἔχειν γε καλῶς ταῦτά τε καὶ τὰ πρόσθεν. XVII. *Ἀλλὰ γάρ μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ἐάν τίς σοι τὰ τοιαῦτα ἐπιτρέπῃ λέγειν, οὐδέποτε μνησθήσεσθαι ὃ ἐν τῷ πρόσθεν παρωσάμενος πάντα ταῦτα εἴρηκας, τὸ ὡς δυνατὴ αὕτη ἡ πολιτεία γενέσθαι καὶ τίνα τρόπον ποτὲ δυνατή· ἐπεὶ ὅτι γε, εἰ γένοιτο, πάντ' ἂν εἴη ἀγαθὰ πόλει ᾗ γένοιτο, καί — ἃ σὺ παραλείπεις ἐγὼ λέγω — ὅτι καὶ τοῖς πο-*

D λεμίοις ἄριστ' | ἂν μάχοιντο τῷ ἥκιστα ἀπολείπειν
ἀλλήλους, γιγνώσκοντές τε καὶ ἀνακαλοῦντες ταῦτα τὰ
ὀνόματα ἑαυτούς, ἀδελφούς, πατέρας, υἱεῖς· εἰ δὲ καὶ
τὸ θῆλυ συστρατεύοιτο, εἴτε καὶ ἐν τῇ αὐτῇ τάξει εἴ-
τε καὶ ὄπισθεν ἐπιτεταγμένον, φόβων τε ἕνεκα τοῖς
ἐχθροῖς καὶ εἴ ποτέ τις ἀνάγκη βοηθείας γένοιτο, οἶδ'
ὅτι ταύτῃ πάντῃ ἄμαχοι ἂν εἶεν· καὶ οἴκοι γε ἃ πα-
ραλείπεται ἀγαθά, ὅσα ἂν εἴη αὐτοῖς, ὁρῶ· ἀλλ' ὡς
E ἐμοῦ | ὁμολογοῦντος πάντα ταῦτα ὅτι εἴη ἂν καὶ ἄλ-
λα γε μυρία, εἰ γένοιτο ἡ πολιτεία αὕτη, μηκέτι πλείω
περὶ αὐτῆς λέγε, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἤδη πειρώμεθα
ἡμᾶς αὐτοὺς πείθειν, ὡς δυνατὸν καὶ ᾗ δυνατόν, τὰ
472 δ' ἄλλα χαίρειν ἐῶμεν. * Ἐξαίφνης γε σύ, ἦν δ' ἐγώ,
ὥσπερ καταδρομὴν ἐποιήσω ἐπὶ τὸν λόγον μου, καὶ οὐ
συγγιγνώσκεις στραγγευομένῳ. ἴσως γὰρ οὐκ οἶσθα,
ὅτι μόγις μοι τὼ δύω κύματε ἐκφυγόντι νῦν τὸ μέγι-
στον καὶ χαλεπώτατον τῆς τρικυμίας ἐπάγεις, ὃ ἐπει-
δὰν ἴδῃς τε καὶ ἀκούσῃς, πάνυ συγγνώμην ἕξεις, ὅτι
εἰκότως ἄρα ὤκνουν τε καὶ ἐδεδοίκη οὕτω παράδοξον
λόγον λέγειν τε καὶ ἐπιχειρεῖν διασκοπεῖν. Ὅσῳ ἄν,
B ἔφη, τοιαῦτα πλείω λέγῃς, ἧττον ἀφεθήσει ὑφ' ἡμῶν |
πρὸς τὸ μὴ εἰπεῖν, πῇ δυνατὴ γίγνεσθαι αὕτη ἡ πο-
λιτεία. ἀλλὰ λέγε καὶ μὴ διάτριβε. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ,
πρῶτον μὲν τόδε χρὴ ἀναμνησθῆναι, ὅτι ἡμεῖς ζητοῦν-
τες δικαιοσύνην, οἷόν ἐστι, καὶ ἀδικίαν δεῦρο ἥκομεν.
Χρή· ἀλλὰ τί τοῦτό γ'; ἔφη. Οὐδέν. ἀλλ' ἐὰν εὕρω-
μεν οἷόν ἐστι δικαιοσύνη, ἆρα καὶ ἄνδρα τὸν δίκαιον
ἀξιώσομεν μηδὲν δεῖν αὐτῆς ἐκείνης διαφέρειν, ἀλλὰ
C πανταχῇ τοιοῦτον εἶναι, οἷον | δικαιοσύνη ἐστίν; ἢ
ἀγαπήσομεν, ἐὰν ὅ τι ἐγγύτατα αὐτῆς ᾖ καὶ πλεῖστα
τῶν ἄλλων ἐκείνης μετέχῃ; Οὕτως, ἔφη· ἀγαπήσομεν.
Παραδείγματος ἄρα ἕνεκα, ἦν δ' ἐγώ, ἐζητοῦμεν αὐτό
τε δικαιοσύνην οἷόν ἐστι, καὶ ἄνδρα τὸν τελέως δί-
καιον, εἰ γένοιτο καὶ οἷος ἂν εἴη γενόμενος, καὶ ἀδι-
κίαν αὖ καὶ τὸν ἀδικώτατον, ἵνα εἰς ἐκείνους ἀποβλέ-
ποντες, οἷοι ἂν ἡμῖν φαίνωνται εὐδαιμονίας τε πέρι
καὶ τοῦ ἐναντίου, ἀναγκαζώμεθα καὶ περὶ ἡμῶν αὐ-
D τῶν ὁμολογεῖν, ὃς ἂν | ἐκείνοις ὅ τι ὁμοιότατος ᾖ,
τὴν ἐκείνοις μοῖραν ὁμοιοτάτην ἕξειν, ἀλλ' οὐ τούτου
ἕνεκα, ἵν' ἀποδείξωμεν, ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι.
Τοῦτο μέν, ἔφη, ἀληθὲς λέγεις. Οἴει ἂν οὖν ἧττόν
τι ἀγαθὸν ζωγράφον εἶναι, ὃς ἂν γράψας παράδει-
γμα, οἷον ἂν εἴη ὁ κάλλιστος ἄνθρωπος, καὶ πάντα
εἰς τὸ γράμμα ἱκανῶς ἀποδοὺς μὴ ἔχῃ ἀποδεῖξαι, ὡς
καὶ δυνατὸν γενέσθαι τοιοῦτον ἄνδρα; Μὰ Δί' οὐκ
ἔγωγ', ἔφη. Τί οὖν; οὐ καὶ ἡμεῖς, φαμέν, παράδειγμα
E | ἐποιοῦμεν λόγῳ ἀγαθῆς πόλεως; Πάνυ γε. Ἧττόν
τι οὖν οἴει ἡμᾶς εὖ λέγειν τούτου ἕνεκα, ἐὰν μὴ ἔχω-
μεν ἀποδεῖξαι, ὡς δυνατὸν οὕτω πόλιν οἰκῆσαι, ὡς
ἐλέγετο; Οὐ δῆτα, ἔφη. Τὸ μὲν τοίνυν ἀληθές, ἦν δ'
ἐγώ, οὕτως· εἰ δὲ δὴ καὶ τοῦτο προθυμηθῆναι δεῖ σὴν
χάριν, ἀποδεῖξαι πῇ μάλιστα καὶ κατὰ τί δυνατώτατ'
ἂν εἴη, πάλιν μοι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν τὰ αὐ-
473 τὰ διομολόγησαι. Τὰ ποῖα; Ἆρ' οἷόν τέ τι * πρα-
χθῆναι ὡς λέγεται, ἢ φύσιν ἔχει πρᾶξιν λέξεως ἧττον
ἀληθείας ἐφάπτεσθαι, κἂν εἰ μή τῳ δοκεῖ; ἀλλὰ σὺ
πότερον ὁμολογεῖς οὕτως ἢ οὔ; Ὁμολογῶ, ἔφη. Τοῦτο
μὲν δὴ μὴ ἀνάγκαζέ με, οἷα τῷ λόγῳ διήλθομεν, τοι-
αῦτα παντάπασι καὶ τῷ ἔργῳ δὴ γιγνόμενα ἀποφαί-
νειν· ἀλλ', ἐὰν οἷοί τε γενώμεθα εὑρεῖν, ὡς ἂν ἐγγύ-
τατα τῶν εἰρημένων πόλις οἰκήσειε, φάναι ἡμᾶς ἐξευ-
ρηκέναι, ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι, ἃ σὺ ἐπιτάττεις.
| ἢ οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἂν B
ἀγαπῴην. Καὶ γὰρ ἐγώ, ἔφη. XVIII. Τὸ δὲ δὴ με-
τὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, πειρώμεθα ζητεῖν τε καὶ ἀποδει-
κνύναι, τί ποτε νῦν κακῶς ἐν ταῖς πόλεσι πράττεται,
δι' ὃ οὐχ οὕτως οἰκοῦνται, καὶ τίνος ἂν σμικροτάτου
μεταβαλόντος ἔλθοι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολι-
τείας πόλις, μάλιστα μὲν ἑνός, εἰ δὲ μή, δυοῖν, εἰ δὲ
μή, ὅ τι ὀλιγίστων τὸν ἀριθμὸν καὶ σμικροτάτων τὴν
δύναμιν. Παντάπασι | μὲν οὖν, ἔφη. Ἑνὸς μὲν τοί- C
νυν, ἦν δ' ἐγώ, μεταβαλόντος δοκοῦμέν μοι ἔχειν δεῖ-
ξαι, ὅτι μεταπέσοι ἄν, οὐ μέντοι σμικροῦ γε οὐδὲ ῥα-
δίου, δυνατοῦ δέ. Τίνος; ἔφη. Ἐπ' αὐτὸ δή, ἦν δ'
ἐγώ, εἶμι, ὃ τῷ μεγίστῳ προσεικάζομεν κύματι. εἰρή-
σεται δ' οὖν, εἰ καὶ μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς ὥσπερ
κῦμα ἐκγελῶν καὶ ἀδοξίᾳ κατακλύσειν. σκόπει δὲ ὃ
μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μή, ἦν δ' ἐγώ, ἢ οἱ
φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς | πόλεσιν ἢ οἱ βασι- D
λῆς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνη-
σίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ,
δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πο-
ρευομένων χωρὶς ἐφ' ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἐξ
ἀνάγκης ἀποκλεισθῶσιν, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα, ὦ φί-
λε Γλαύκων, ταῖς πόλεσι, δοκῶ δ' οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ
γένει, οὐδὲ αὕτη ἡ πολιτεία μήποτε πρότερον φυῇ | E
τε εἰς τὸ δυνατὸν καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ, ἣν νῦν λόγῳ
διεληλύθαμεν. ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν, ὃ ἐμοὶ πάλαι ὄκνον
ἐντίθησι λέγειν, ὁρῶντι ὡς πολὺ παρὰ δόξαν ῥηθήσε-
ται· χαλεπὸν γὰρ ἰδεῖν, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλη τις εὐδαιμο-
νήσειεν οὔτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ. Καὶ ὅς, Ὦ Σώκρα-
τες, ἔφη, τοιοῦτον ἐκβέβληκας ῥῆμά τε καὶ λόγον, ὃν
εἰπὼν ἡγοῦ ἐπὶ σὲ πάνυ πολλούς τε καὶ οὐ φαύλους
νῦν οὕτως, οἷον ῥίψαντας τὰ ἱμάτια, * γυμνοὺς λα- 474
βόντας ὅ τι ἑκάστῳ παρέτυχεν ὅπλον, θεῖν διατεταμέ-
νους ὡς θαυμάσια ἐργασομένους· οὓς εἰ μὴ ἀμυνεῖ
τῷ λόγῳ καὶ ἐκφεύξει, τῷ ὄντι τωθαζόμενος δώσεις
δίκην. Οὐκοῦν σύ μοι, ἦν δ' ἐγώ, τούτων αἴτιος;
Καλῶς γ', ἔφη, ἐγὼ ποιῶν. ἀλλά τοί σε οὐ προδώσω,
ἀλλ' ἀμυνῶ οἷς δύναμαι· δύναμαι δὲ εὐνοίᾳ τε καὶ τῷ
παρακελεύεσθαι, καὶ ἴσως ἂν ἄλλου του ἐμμελέστερόν
σοι | ἀποκρινοίμην. ἀλλ' ὡς ἔχων τοιοῦτον βοηθὸν B
πειρῶ τοῖς ἀπιστοῦσιν ἐνδείξασθαι, ὅτι ἔχει ᾗ σὺ λέ-
γεις. Πειρατέον, ἦν δ' ἐγώ, ἐπειδὴ καὶ σὺ οὕτω με-
γάλην ξυμμαχίαν παρέχει. ἀναγκαῖον οὖν μοι δοκεῖ, εἰ
μέλλομέν πῃ ἐκφεύξεσθαι οὓς λέγεις, διορίσασθαι πρὸς
αὐτοὺς τοὺς φιλοσόφους, τίνας λέγοντες τολμῶμεν φά-
ναι δεῖν ἄρχειν, ἵνα διαδήλων γενομένων δύνηταί τις
ἀμύνεσθαι, ἐνδεικνύμενος ὅτι τοῖς μὲν προσήκει φύσει
ἅπτεσθαί τε | φιλοσοφίας ἡγεμονεύειν τ' ἐν πόλει, τοῖς C
δ' ἄλλοις μήτε ἅπτεσθαι ἀκολουθεῖν τε τῷ ἡγουμένῳ.
Ὥρα ἂν εἴη, ἔφη, ὁρίζεσθαι. Ἴθι δή, ἀκολούθησόν
μοι τῇδε, ἐὰν αὐτὸ ἀμῇ γέ πῃ ἱκανῶς ἐξηγησώμεθα.
Ἄγε, ἔφη. Ἀναμιμνήσκειν οὖν σε, ἦν δ' ἐγώ, δεήσει,
ἢ μέμνησαι, ὅτι, ὃν ἂν φῶμεν φιλεῖν τι, δεῖ φανῆναι
αὐτόν, ἐὰν ὀρθῶς λέγηται, οὐ τὸ μὲν φιλοῦντα ἐκεί-
νου, τὸ δὲ μή, ἀλλὰ πᾶν στέργοντα; XIX. Ἀναμι-
μνήσκειν, ἔφη, ὡς ἔοικε, δεῖ· οὐ γὰρ | πάνυ γε ἐννοῶ. D

Ἄλλῳ, εἶπον, ἔπρεπεν, ὦ Γλαύκων, λέγειν ἃ λέγεις·
ἀνδρὶ δ᾽ ἐρωτικῷ οὐ πρέπει ἀμνημονεῖν, ὅτι πάντες οἱ
ἐν ὥρᾳ τὸν φιλόπαιδα καὶ ἐρωτικὸν ἁμῇ γέ πῃ δά-
κνουσί τε καὶ κινοῦσι, δοκοῦντες ἄξιοι εἶναι ἐπιμελείας
τε καὶ τοῦ ἀσπάζεσθαι. ἢ οὐχ οὕτω ποιεῖτε πρὸς
τοὺς καλούς; ὁ μέν, ὅτι σιμός, ἐπίχαρις κληθεὶς ἐπαι-
νεθήσεται ὑφ᾽ ὑμῶν, τοῦ δὲ τὸ γρυπὸν βασιλικόν φα-
τε εἶναι, τὸν δὲ δὴ διὰ μέσου τούτων ἐμμετρότατα
E ἔχειν, ' μέλανας δὲ ἀνδρικοὺς ἰδεῖν, λευκοὺς δὲ θεῶν
παῖδας εἶναι· μελιχλώρους δὲ καὶ τοὔνομα οἴει τίνος
ἄλλου ποίημα εἶναι ἢ ἐραστοῦ ὑποκοριζομένου τε καὶ
εὐχερῶς φέροντος τὴν ὠχρότητα, ἐὰν ἐπὶ ὥρᾳ ᾖ; καὶ
475 ἑνὶ λόγῳ πάσας προφάσεις προφασίζεσθέ τε * καὶ
πάσας φωνὰς ἀφίετε, ὥστε μηδένα ἀποβάλλειν τῶν
ἀνθούντων ἐν ὥρᾳ. Εἰ βούλει, ἔφη, ἐπ᾽ ἐμοῦ λέγειν
περὶ τῶν ἐρωτικῶν, ὅτι οὕτω ποιοῦσι, συγχωρῶ τοῦ
λόγου χάριν. Τί δαί; ἦν δ᾽ ἐγώ· τοὺς φιλοίνους οὐ
τὰ αὐτὰ ταῦτα ποιοῦντας ὁρᾷς, πάντα οἶνον ἐπὶ πά-
σης προφάσεως ἀσπαζομένους; Καὶ μάλα. Καὶ μὴν
φιλοτίμους γε, ὡς ἐγᾦμαι, καθορᾷς, ὅτι, ἂν μὴ στρα-
τηγῆσαι δύνωνται, τριττυαρχοῦσι, κἂν μὴ ὑπὸ μειζό-
B νων καὶ σεμνοτέρων ' τιμῶνται, ὑπὸ σμικροτέρων καὶ
φαυλοτέρων τιμώμενοι ἀγαπῶσιν, ὡς ὅλως τιμῆς ἐπι-
θυμηταὶ ὄντες. Κομιδῇ μὲν οὖν. Τοῦτο δὴ φάθι ἢ
μή· ἆρ᾽ ὃ ἄν τινος ἐπιθυμητικὸν λέγωμεν, παντὸς τοῦ
εἴδους τούτου φήσομεν ἐπιθυμεῖν, ἢ τοῦ μέν, τοῦ δὲ
οὔ; Παντός, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸν φιλόσοφον σο-
φίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι, οὐ τῆς μέν, τῆς δ᾽
C οὔ, ἀλλὰ πάσης; Ἀληθῆ. Τὸν ἄρα περὶ τὰ ' μαθή-
ματα δυσχεραίνοντα, ἄλλως τε καὶ νέον ὄντα καὶ μή-
πω λόγον ἔχοντα τί τε χρηστὸν καὶ μή, οὐ φήσομεν
φιλομαθῆ οὐδὲ φιλόσοφον εἶναι, ὥσπερ τὸν περὶ τὰ
σιτία δυσχερῆ οὔτε πεινῆν φαμὲν οὔτ᾽ ἐπιθυμεῖν σι-
τίων, οὐδὲ φιλόσιτον ἀλλὰ κακόσιτον εἶναι. Καὶ ὀρ-
θῶς γε φήσομεν. Τὸν δὲ δὴ εὐχερῶς ἐθέλοντα παν-
τὸς μαθήματος γεύεσθαι καὶ ἀσμένως ἐπὶ τὸ μαν-
θάνειν ἰόντα καὶ ἀπλήστως ἔχοντα, τοῦτον δ᾽ ἐν δίκῃ
φήσομεν φιλόσοφον. ἦ γάρ; Καὶ ὁ Γλαύκων ἔφη·
D Πολλοὶ ἄρα καὶ ἄτοποι ' ἔσονταί σοι τοιοῦτοι· οἵ τε
γὰρ φιλοθεάμονες πάντες ἔμοιγε δοκοῦσι τῷ κατα-
μανθάνειν χαίροντες τοιοῦτοι εἶναι, οἵ τε φιλήκοοι
ἀτοπώτατοί τινές εἰσιν, ὥς γ᾽ ἐν φιλοσόφοις τιθέναι,
οἳ πρὸς μὲν λόγους καὶ τοιαύτην διατριβὴν ἑκόντες
οὐκ ἂν ἐθέλοιεν ἐλθεῖν, ὥσπερ δὲ ἀπομεμισθωκότες
τὰ ὦτα ἐπακοῦσαι πάντων χορῶν περιθέουσι τοῖς
Διονυσίοις οὔτε τῶν κατὰ πόλεις οὔτε τῶν κατὰ κώ-
μας ἀπολειπόμενοι. τούτους οὖν πάντας καὶ ἄλλους
E τοιούτων τινῶν ' μαθητικοὺς καὶ τοὺς τῶν τεχνυδρίων
φιλοσόφους φήσομεν; Οὐδαμῶς, εἶπον, ἀλλ᾽ ὁμοίους
μὲν φιλοσόφοις. XX. Τοὺς δὲ ἀληθινούς, ἔφη, τίνας
λέγεις; Τοὺς τῆς ἀληθείας, ἦν δ᾽ ἐγώ, φιλοθεάμονας.
Καὶ τοῦτο μὲν γ᾽, ἔφη, ὀρθῶς· ἀλλὰ πῶς αὐτὸ λέ-
γεις; Οὐδαμῶς, ἦν δ᾽ ἐγώ, ῥᾳδίως πρός γε ἄλλον· σὲ
δὲ οἶμαι ὁμολογήσειν μοι τὸ τοιόνδε. Τὸ ποῖον;
476 Ἐπειδή ἐστιν ἐναντίον καλὸν αἰσχρῷ, δύο αὐτὼ * εἶ-
ναι. Πῶς δ᾽ οὔ; Οὐκοῦν ἐπειδὴ δύο, καὶ ἓν ἑκάτε-
ρον; Καὶ τοῦτο. Καὶ περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ
ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ πάντων τῶν εἰδῶν πέρι ὁ αὐ-
τὸς λόγος, αὐτὸ μὲν ἓν ἕκαστον εἶναι, τῇ δὲ τῶν πρά-
ξεων καὶ σωμάτων καὶ ἀλλήλων κοινωνίᾳ πανταχοῦ
φανταζόμενα πολλὰ φαίνεσθαι ἕκαστον. Ὀρθῶς, ἔφη,
λέγεις. Ταύτῃ τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, διαιρῶ, χωρὶς μὲν
οὓς νῦν δὴ ἔλεγες φιλοθεάμονάς τε καὶ φιλοτέχνους
καὶ πρακτικούς, καὶ χωρὶς αὖ ' περὶ ὧν ὁ λόγος, οὓς B
μόνους ἄν τις ὀρθῶς προσείποι φιλοσόφους. Πῶς,
ἔφη, λέγεις; Οἱ μέν που, ἦν δ᾽ ἐγώ, φιλήκοοι καὶ φι-
λοθεάμονες τάς τε καλὰς φωνὰς ἀσπάζονται καὶ χρόας
καὶ σχήματα καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν τοιούτων δημιουρ-
γούμενα, αὐτοῦ δὲ τοῦ καλοῦ ἀδύνατος αὐτῶν ἡ διά-
νοια τὴν φύσιν ἰδεῖν τε καὶ ἀσπάσασθαι. Ἔχει γὰρ
οὖν δή, ἔφη, οὕτως. Οἱ δὲ δὴ ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ καλὸν
δυνατοὶ ἰέναι τε καὶ ὁρᾶν καθ᾽ αὑτὸ ἆρα οὐ σπάνιοι
ἂν ' εἶεν; Καὶ μάλα. Ὁ οὖν καλὰ μὲν πράγματα C
νομίζων, αὐτὸ δὲ κάλλος μήτε νομίζων μήτε, ἄν τις
ἡγῆται ἐπὶ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ, δυνάμενος ἕπεσθαι,
ὄναρ ἢ ὕπαρ δοκεῖ σοι ζῆν; σκόπει δέ. τὸ ὀνειρώττειν
ἆρα οὐ τόδε ἐστίν, ἐάν τε ἐν ὕπνῳ τις ἐάν τε ἐγρη-
γορὼς τὸ ὅμοιόν τῳ μὴ ὅμοιον ἀλλ᾽ αὐτὸ ἡγῆται εἶ-
ναι ᾧ ἔοικεν; Ἐγὼ γοῦν ἄν, ἦ δ᾽ ὅς, φαίην ὀνειρώτ-
τειν τὸν τοιοῦτον. Τί δέ; ὁ τἀναντία τούτων ἡγού-
μενός τέ τι αὐτὸ καλὸν καὶ δυνάμενος ' καθορᾶν καὶ D
αὐτὸ καὶ τὰ ἐκείνου μετέχοντα, καὶ οὔτε τὰ μετέχον-
τα αὐτὸ οὔτε αὐτὸ τὰ μετέχοντα ἡγούμενος, ὕπαρ ἢ
ὄναρ αὖ καὶ οὗτος δοκεῖ σοι ζῆν; Καὶ μάλα, ἔφη,
ὕπαρ. Οὐκοῦν τούτου μὲν τὴν διάνοιαν ὡς γιγνώ-
σκοντος γνώμην ἂν ὀρθῶς φαῖμεν εἶναι, τοῦ δὲ δόξαν
ὡς δοξάζοντος; Πάνυ μὲν οὖν. Τί οὖν, ἐὰν ἡμῖν χα-
λεπαίνῃ οὗτος, ὅν φαμεν δοξάζειν ἀλλ᾽ οὐ γιγνώσκειν,
καὶ ἀμφισβητῇ ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγομεν, ἕξομέν τι πα-
ραμυθεῖσθαι ' αὐτὸν καὶ πείθειν ἠρέμα, ἐπικρυπτό- E
μενοι ὅτι οὐχ ὑγιαίνει; Δεῖ γέ τοι δή, ἔφη. Ἴθι δή,
σκόπει τί ἐροῦμεν πρὸς αὐτόν. ἢ βούλει ὧδε πυνθα-
νώμεθα παρ᾽ αὐτοῦ, λέγοντες ὡς, εἴ τι οἶδεν, οὐδεὶς
αὐτῷ φθόνος, ἀλλ᾽ ἄσμενοι ἂν ἴδοιμεν εἰδότα τι. ἀλλ᾽
ἡμῖν εἰπὲ τόδε· ὁ γιγνώσκων γιγνώσκει τὶ ἢ οὐδέν;
σὺ οὖν μοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρίνου. Ἀποκρινοῦμαι,
ἔφη, ὅτι γιγνώσκει τί. Πότερον ὂν ἢ οὐκ ὄν; Ὄν·
πῶς γὰρ * ἂν μὴ ὄν γέ τι γνωσθείη; Ἱκανῶς οὖν 477
τοῦτο ἔχομεν, κἂν εἰ πλεοναχῇ σκοποῖμεν, ὅτι τὸ μὲν
παντελῶς ὂν παντελῶς γνωστόν, μὴ ὂν δὲ μηδαμῇ
πάντῃ ἄγνωστον; Ἱκανώτατα. Εἶεν· εἰ δὲ δή τι οὕ-
τως ἔχει, ὡς εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι, οὐ μεταξὺ ἂν κέοι-
το τοῦ εἰλικρινῶς ὄντος καὶ τοῦ αὖ μηδαμῇ ὄντος;
Μεταξύ. Οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τῷ ὄντι γνῶσις ἦν, ἀγνω-
σία δ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τῷ μὴ ὄντι· ἐπὶ δὲ τῷ μεταξὺ
τούτῳ ' μεταξύ τι καὶ ζητητέον ἀγνοίας τε καὶ ἐπι- B
στήμης, εἴ τι τυγχάνει ὂν τοιοῦτον; Πάνυ μὲν οὖν.
Ἆρ᾽ οὖν λέγομέν τι δόξαν εἶναι; Πῶς γὰρ οὔ; Πότε-
ρον ἄλλην δύναμιν ἐπιστήμης ἢ τὴν αὐτήν; Ἄλλην.
Ἐπ᾽ ἄλλῳ ἄρα τέτακται δόξα καὶ ἐπ᾽ ἄλλῳ ἐπιστήμη,
κατὰ τὴν [αὐτὴν] δύναμιν ἑκατέρα τὴν αὑτῆς. Οὕ-
τως. Οὐκοῦν ἐπιστήμη μὲν ἐπὶ τῷ ὄντι πέφυκε, γνῶ-
ναι, ὡς ἔστι τὸ ὄν; μᾶλλον δὲ ὧδέ μοι δοκεῖ πρότε-
ρον ἀναγκαῖον εἶναι διελέσθαι. Πῶς; XXI. Φήσο-
μεν ' δυνάμεις εἶναι γένος τι τῶν ὄντων, αἷς δὴ καὶ C
ἡμεῖς δυνάμεθα ἃ δυνάμεθα, καὶ ἄλλο πᾶν ὅ τί περ
ἂν δύνηται; οἷον λέγω ὄψιν καὶ ἀκοὴν τῶν δυνάμεων
εἶναι, εἰ ἄρα μανθάνεις ὃ βούλομαι λέγειν τὸ εἶδος.

Ἀλλὰ μανθάνω, ἔφη. Ἄκουσον δὴ ὅ μοι φαίνεται
περὶ αὐτῶν. δυνάμεως γὰρ ἐγὼ οὔτε τινὰ χρόαν ὁρῶ
οὔτε σχῆμα οὔτε τι τῶν τοιούτων οἷον καὶ ἄλλων
πολλῶν, πρὸς ἃ ἀποβλέπων ἔνια διορίζομαι παρ'
D ἐμαυτῷ τὰ μὲν ἄλλα εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα. δυνάμεως δ' |
εἰς ἐκεῖνο μόνον βλέπω, ἐφ' ᾧ τε ἔστι καὶ ὃ ἀπεργά-
ζεται, καὶ ταύτῃ ἑκάστην αὐτῶν δύναμιν ἐκάλεσα, καὶ
τὴν μὲν ἐπὶ τῷ αὐτῷ τεταγμένην καὶ τὸ αὐτὸ ἀπερ-
γαζομένην τὴν αὐτὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ ἑτέρῳ καὶ ἕτε-
ρον ἀπεργαζομένην ἄλλην. τί δὲ σύ; πῶς ποιεῖς; Οὕ-
τως, ἔφη. Δεῦρο δὴ πάλιν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἄριστε·
ἐπιστήμην πότερον δύναμίν τινα φῂς εἶναι αὐτήν, ἢ
E εἰς τί γένος τίθης; Εἰς | τοῦτο, ἔφη, πασῶν γε δυνά-
μεων ἐῤῥωμενεστάτην. Τί δέ; δόξαν εἰς δύναμιν ἢ εἰς
ἄλλο εἶδος οἴσομεν; Οὐδαμῶς, ἔφη· ᾧ γὰρ δοξάζειν
δυνάμεθα, οὐκ ἄλλο τι ἢ δόξα ἐστίν. Ἀλλὰ μὲν δὴ
ὀλίγον γε πρότερον ὡμολόγεις μὴ τὸ αὐτὸ εἶναι ἐπι-
στήμην τε καὶ δόξαν. Πῶς γὰρ ἄν, ἔφη, τό γε ἀνα-
μάρτητον τῷ μὴ ἀναμαρτήτῳ ταὐτόν ποτέ τις νοῦν
ἔχων τιθείη; Καλῶς, ἦν δ' ἐγώ. καὶ δῆλον, ὅτι ἕτερον
478 ἐπιστήμης δόξα * ὁμολογεῖται ἡμῖν. Ἕτερον. Ἐφ' ἑτέ-
ρῳ ἄρα ἕτερόν τι δυναμένη ἑκατέρα αὐτῶν πέφυκεν.
Ἀνάγκη. Ἐπιστήμη μέν γέ που ἐπὶ τῷ ὄντι, τὸ ὂν
γνῶναι ὡς ἔχει; Ναί. Δόξα δέ, φαμέν, δοξάζειν;
Ναί. Ἦ ταὐτὸν ὅπερ ἐπιστήμη γιγνώσκει; καὶ ἔσται
γνωστόν τε καὶ δοξαστὸν τὸ αὐτό; ἢ ἀδύνατον; Ἀδύ-
νατον, ἔφη, ἐκ τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ ἐπ' ἄλλῳ ἄλ-
λη δύναμις πέφυκε, δυνάμεις δὲ ἀμφότεραί ἐστον, δόξα
B τε | καὶ ἐπιστήμη, ἄλλη δὲ ἑκατέρα, ὥς φαμεν. ἐκ τού-
των δὴ οὐκ ἐγχωρεῖ γνωστὸν καὶ δοξαστὸν ταὐτὸν εἶ-
ναι. Οὐκοῦν εἰ τὸ ὂν γνωστόν, ἄλλο τι ἂν δοξαστὸν
ἢ τὸ ὂν εἴη; Ἄλλο. Ἆρ' οὖν τὸ μὴ ὂν δοξάζει; ἢ
ἀδύνατον καὶ δοξάσαι τό γε μὴ ὄν; ἐννόει δέ. οὐχ ὁ
δοξάζων ἐπὶ τὶ φέρει τὴν δόξαν; ἢ οἷόν τε αὖ δοξά-
ζειν μέν, δοξάζειν δὲ μηδέν; Ἀδύνατον. Ἀλλ' ἕν γέ τι
δοξάζει ὁ δοξάζων; Ναί. Ἀλλὰ μὴν μὴ ὄν γε οὐχ
C ἕν τι, ἀλλὰ μηδὲν ὀρθότατ' ἂν | προσαγορεύοιτο. Πά-
νυ γε. Μὴ ὄντι μὴν ἄγνοιαν ἐξ ἀνάγκης ἀπέδομεν,
ὄντι δὲ γνῶσιν. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκ ἄρα ὂν οὐδὲ μὴ
ὂν δοξάζει. Οὐ γάρ. Οὔτε ἄρα ἄγνοια οὔτε γνῶσις
δόξα ἂν εἴη. Οὐκ ἔοικεν. Ἆρ' οὖν ἐκτὸς τούτων
ἐστίν, ὑπερβαίνουσα ἢ γνῶσιν σαφηνείᾳ ἢ ἄγνοιαν
ἀσαφείᾳ; Οὐδέτερα. Ἀλλ' ἆρα, ἦν δ' ἐγώ, γνώσεως
μέν σοι φαίνεται δόξα σκοτωδέστερον, ἀγνοίας δὲ φα-
D νότερον; Καὶ πολύ γε, ἔφη. Ἐντὸς δ' | ἀμφοῖν κεῖ-
ται; Ναί. Μεταξὺ ἄρα ἂν εἴη τούτοιν δόξα. Κο-
μιδῇ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔφαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν, εἴ τι
φανείη οἷον ἅμα ὄν τε καὶ μὴ ὄν, τὸ τοιοῦτον μεταξὺ
κεῖσθαι τοῦ εἰλικρινῶς ὄντος τε καὶ τοῦ πάντως μὴ
ὄντος, καὶ οὔτε ἐπιστήμην οὔτε ἄγνοιαν ἐπ' αὐτῷ ἔσε-
σθαι, ἀλλὰ τὸ μεταξὺ αὖ φανὲν ἀγνοίας καὶ ἐπιστή-
μης; Ὀρθῶς. Νῦν δέ γε πέφανται μεταξὺ τούτοιν ὃ
E δὴ καλοῦμεν δόξαν. Πέφανται. XXII. Ἐκεῖνο | δὴ
λείποιτ' ἂν ἡμῖν εὑρεῖν, ὡς ἔοικε, τὸ ἀμφοτέρων μετέ-
χον, τοῦ εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι, καὶ οὐδέτερον εἰλικρι-
νὲς ὀρθῶς ἂν προσαγορευόμενον, ἵνα, ἐὰν φανῇ, δο-
ξαστὸν αὐτὸ εἶναι ἐν δίκῃ προσαγορεύωμεν, τοῖς μὲν
ἄκροις τὰ ἄκρα, τοῖς δὲ μεταξὺ τὰ μεταξὺ ἀποδιδόν-
τες. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτως. Τούτων δὴ ὑποκειμένων
λεγέτω μοι, φήσω, καὶ ἀποκρινέσθω * ὁ χρηστός, ὃς 479
αὐτὸ μὲν καλὸν καὶ ἰδέαν τινὰ αὐτοῦ κάλλους μηδε-
μίαν ἡγεῖται ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχουσαν, πολλὰ
δὲ τὰ καλὰ νομίζει, ἐκεῖνος ὁ φιλοθεάμων καὶ οὐδαμῇ
ἀνεχόμενος, ἄν τις ἓν τὸ καλὸν φῇ εἶναι καὶ δίκαιον,
καὶ τἆλλα οὕτω. τούτων γὰρ δή, ὦ ἄριστε, φήσομεν,
τῶν πολλῶν καλῶν μῶν τι ἔστιν, ὃ οὐκ αἰσχρὸν φα-
νήσεται; καὶ τῶν δικαίων, ὃ οὐκ ἄδικον; καὶ τῶν
ὁσίων, ὃ οὐκ ἀνόσιον; Οὔκ, ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, καὶ
καλά πως αὐτὰ | καὶ αἰσχρὰ φανῆναι, καὶ ὅσα ἄλλα B
ἐρωτᾷς. Τί δέ; τὰ πολλὰ διπλάσια ἧττόν τι ἡμίσεα
ἢ διπλάσια φαίνεται; Οὐδέν. Καὶ μεγάλα δὴ καὶ σμι-
κρὰ καὶ κοῦφα καὶ βαρέα μή τι μᾶλλον, ἃ ἂν φήσω-
μεν, ταῦτα προσρηθήσεται ἢ τἀναντία; Οὔκ, ἀλλ' ἀεί,
ἔφη, ἕκαστον ἀμφοτέρων ἕξεται. Πότερον οὖν ἔστι
μᾶλλον ἢ οὐκ ἔστιν ἕκαστον τῶν πολλῶν τοῦτο, ὃ ἄν
τις φῇ αὐτὸ εἶναι; Τοῖς ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν, ἔφη, ἐπαμ-
φοτερίζουσιν ἔοικε, καὶ τῷ | τῶν παίδων αἰνίγματι τῷ C
περὶ τοῦ εὐνούχου τῆς βολῆς πέρι τῆς νυκτερίδος, ὡς καὶ
ἐφ' οὗ αὐτὸν αὐτὴν αἰνίττονται βαλεῖν· καὶ γὰρ ταῦτα
ἐπαμφοτερίζειν, καὶ οὔτ' εἶναι οὔτε μὴ εἶναι οὐδὲν αὐτῶν
δυνατὸν παγίως νοῆσαι, οὔτε ἀμφότερα οὔτε οὐδέτερον.
Ἔχεις οὖν αὐτοῖς, ἦν δ' ἐγώ, ὅ τι χρήσει, ἢ ὅποι θή-
σεις καλλίω θέσιν τῆς μεταξὺ οὐσίας τε καὶ τοῦ μὴ
εἶναι; οὔτε γάρ που σκοτωδέστερα μὴ ὄντος πρὸς τὸ
μᾶλλον μὴ εἶναι φανήσεται, οὔτε | φανότερα ὄντος D
πρὸς τὸ μᾶλλον εἶναι. Ἀληθέστατα, ἔφη. Εὑρήκα-
μεν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὅτι τὰ τῶν πολλῶν πολλὰ νόμιμα
καλοῦ τε πέρι καὶ τῶν ἄλλων μεταξύ που κυλινδεῖται
τοῦ τε μὴ ὄντος καὶ τοῦ ὄντος εἰλικρινῶς. Εὑρήκα-
μεν. Προωμολογήσαμεν δέ γε, εἴ τι τοιοῦτον φανείη,
δοξαστὸν αὐτό, ἀλλ' οὐ γνωστὸν δεῖν λέγεσθαι, τῇ με-
ταξὺ δυνάμει τὸ μεταξὺ πλανητὸν ἁλισκόμενον. Ὡμο-
λογήκαμεν. Τοὺς ἄρα πολλὰ καλὰ θεωμένους, | αὐτὸ E
δὲ τὸ καλὸν μὴ ὁρῶντας μηδ' ἄλλῳ ἐπ' αὐτὸ ἄγοντι
δυναμένους ἕπεσθαι, καὶ πολλὰ δίκαια, αὐτὸ δὲ τὸ
δίκαιον μή, καὶ πάντα οὕτω, δοξάζειν φήσομεν ἅπαν-
τα, γιγνώσκειν δὲ ὧν δοξάζουσιν οὐδέν. Ἀνάγκη, ἔφη.
Τί δὲ αὖ τοὺς αὐτὰ ἕκαστα θεωμένους καὶ ἀεὶ κατὰ
ταὐτὰ ὡσαύτως ὄντα; ἆρ' οὐ γιγνώσκειν, ἀλλ' οὐ δο-
ξάζειν; Ἀνάγκη καὶ ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἀσπάζεσθαί
τε καὶ φιλεῖν τούτους μὲν ταῦτα φήσομεν, ἐφ' οἷς
γνῶσίς ἐστιν, * ἐκείνους δέ, ἐφ' οἷς δόξα; ἢ οὐ μνη- 480
μονεύομεν, ὅτι φωνάς τε καὶ χρόας καλὰς καὶ τὰ τοι-
αῦτα ἔφαμεν τούτους φιλεῖν τε καὶ θεᾶσθαι, αὐτὸ δὲ
τὸ καλὸν οὐδ' ἀνέχεσθαι ὥς τι ὄν; Μεμνήμεθα. Μὴ
οὖν τι πλημμελήσομεν φιλοδόξους καλοῦντες αὐτοὺς
μᾶλλον ἢ φιλοσόφους; καὶ ἆρα ἡμῖν σφόδρα χαλεπα-
νοῦσιν, ἂν οὕτω λέγωμεν; Οὔκ, ἄν γ' ἐμοὶ πείθωνται,
ἔφη· τῷ γὰρ ἀληθεῖ χαλεπαίνειν οὐ θέμις. Τοὺς αὐ-
τὸ ἄρα ἕκαστον τὸ ὂν ἀσπαζομένους φιλοσόφους, ἀλλ'
οὐ φιλοδόξους κλητέον; Παντάπασι μὲν οὖν.

Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

---

484 I. * Οἱ μὲν δὴ φιλόσοφοι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, καὶ οἱ μὴ διὰ μακροῦ τινος διεξελθόντος λόγου μόγις πως ἀνεφάνησαν οἵ εἰσιν ἑκάτεροι. Ἴσως γάρ, ἔφη, διὰ βραχέος οὐ ῥᾴδιον. Οὐ φαίνεται, εἶπον. ἐμοὶ γοῦν ἔτι δοκεῖ ἂν βελτιόνως φανῆναι, εἰ περὶ τούτου μόνου ἔδει ῥηθῆναι, καὶ μὴ πολλὰ τὰ λοιπὰ διελθεῖν
B μέλλοντι κατόψεσθαι, τί διαφέρει ˈ βίος δίκαιος ἀδίκου. Τί οὖν, ἔφη, τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῖν; Τί δ' ἄλλο, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τὸ ἑξῆς; ἐπειδὴ φιλόσοφοι μὲν οἱ τοῦ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντος δυνάμενοι ἐφάπτεσθαι, οἱ δὲ μὴ ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ πάντως ἴσχουσι πλανώμενοι οὐ φιλόσοφοι, ποτέρους δὴ δεῖ πόλεως ἡγεμόνας εἶναι; Πῶς οὖν λέγοντες ἂν αὐτό, ἔφη, μετρίως λέγοιμεν; Ὁπότεροι ἄν, ἦν δ' ἐγώ, δυνατοὶ φαίνωνται φυλάξαι νόμους τε καὶ ἐπιτηδεύματα πόλεων,
C τούτους ˈ καθιστάναι φύλακας. Ὀρθῶς, ἔφη. Τόδε, ἦν δ' ἐγώ, ἆρα δῆλον, εἴτε τυφλὸν εἴτε ὀξὺ ὁρῶντα χρὴ φύλακα τηρεῖν ὁτιοῦν; Καὶ πῶς, ἔφη, οὐ δῆλον; Ἦ οὖν δοκοῦσί τι τυφλῶν διαφέρειν οἱ τῷ ὄντι τοῦ ὄντος ἑκάστου ἐστερημένοι τῆς γνώσεως, καὶ μηδὲν ἐναργὲς ἐν τῇ ψυχῇ ἔχοντες παράδειγμα, μηδὲ δυνάμενοι, ὥςπερ γραφῆς, εἰς τὸ ἀληθέστατον ἀποβλέποντες κἀκεῖσε ἀεὶ ἀναφέροντές τε καὶ θεώμενοι ὡς οἷόν
D τε ἀκριβέστατα, οὕτω δὴ καὶ ˈ τὰ ἐνθάδε νόμιμα καλῶν τε πέρι καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν τίθεσθαί τε, ἐὰν δέῃ τίθεσθαι, καὶ τὰ κείμενα φυλάττοντες σώζειν; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὐ πολύ τι διαφέρει. Τούτους οὖν μᾶλλον φύλακας στησόμεθα ἢ τοὺς ἐγνωκότας μὲν ἕκαστον τὸ ὄν, ἐμπειρίᾳ δὲ μηδὲν ἐκείνων ἐλλείποντας μηδ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ μέρει ἀρετῆς ὑστεροῦντας; Ἄτοπον μέντ' ἄν, ἔφη, εἴη ἄλλους αἱρεῖσθαι, εἴ γε τἆλλα μὴ ἐλλείποιντο· τούτῳ γὰρ αὐτῷ σχεδόν
485 τι τῷ μεγίστῳ ἂν προέχοιεν. * Οὐκοῦν τοῦτο δὴ λέγωμεν, τίνα τρόπον οἷοί τ' ἔσονται οἱ αὐτοὶ κἀκεῖνα καὶ ταῦτα ἔχειν; Πάνυ μὲν οὖν. Ὃ τοίνυν ἀρχόμενοι τούτου τοῦ λόγου ἐλέγομεν, τὴν φύσιν αὐτῶν πρῶτον δεῖ καταμαθεῖν. καὶ οἶμαι, ἐὰν ἐκείνην ἱκανῶς ὁμολογήσωμεν, ὁμολογήσειν καὶ ὅτι οἷοί τε ταῦτα ἔχειν οἱ αὐτοί, ὅτι τε οὐκ ἄλλους πόλεων ἡγεμόνας δεῖ εἶναι ἢ τούτους. Πῶς; II. Τοῦτο μὲν δὴ τῶν φιλοσόφων φύσεων πέρι ὡμολογήσθω ἡμῖν, ὅτι μαθήματός γε ἀεὶ ˈ ἐρῶσιν, ὃ ἂν αὐτοῖς δηλοῖ ἐκείνης τῆς B
οὐσίας τῆς ἀεὶ οὔσης καὶ μὴ πλανωμένης ὑπὸ γενέσεως καὶ φθορᾶς. Ὡμολογήσθω. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ὅτι πάσης αὐτῆς, καὶ οὔτε σμικροῦ οὔτε μείζονος οὔτε τιμιωτέρου οὔτε ἀτιμοτέρου μέρους ἑκόντες ἀφίενται, ὥςπερ ἐν τοῖς πρόσθεν περί τε τῶν φιλοτίμων καὶ ἐρωτικῶν διήλθομεν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Τόδε τοίνυν μετὰ τοῦτο σκόπει εἰ ἀνάγκη ἔχειν πρὸς
τούτῳ ἐν τῇ φύσει οἳ ἂν μέλλωσιν ˈ ἔσεσθαι οἵους C
ἐλέγομεν. Τὸ ποῖον; Τὴν ἀψεύδειαν καὶ τὸ ἑκόντας εἶναι μηδαμῇ προσδέχεσθαι τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ μισεῖν, τὴν δ' ἀλήθειαν στέργειν. Εἰκός γ', ἔφη. Οὐ μόνον γε, ὦ φίλε, εἰκός, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἀνάγκη τὸν ἐρωτικῶς του φύσει ἔχοντα πᾶν τὸ ξυγγενές τε καὶ οἰκεῖον τῶν παιδικῶν ἀγαπᾶν. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἦ οὖν οἰκειότερον σοφίᾳ τι ἀληθείας ἂν εὕροις; Καὶ πῶς; ἦ δ' ὅς. Ἦ οὖν δυνατὸν εἶναι τὴν αὐτὴν φύσιν φιλόσοφόν τε
καὶ ˈ φιλοψευδῆ; Οὐδαμῶς γε. Τὸν ἄρα τῷ ὄντι φι- D
λομαθῆ πάσης ἀληθείας δεῖ εὐθὺς ἐκ νέου ὅ τι μάλιστα ὀρέγεσθαι. Παντελῶς γε. Ἀλλὰ μὴν ὅτῳ γε εἰς ἕν τι αἱ ἐπιθυμίαι σφόδρα ῥέπουσιν, ἴσμεν που, ὅτι εἰς τἆλλα τούτῳ ἀσθενέστεραι, ὥςπερ ῥεῦμα ἐκεῖσε ἀπωχετευμένον. Τί μήν; Ὧι δὴ πρὸς τὰ μαθήματα καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἐῤῥύηκασι, περὶ τὴν τῆς ψυχῆς, οἶμαι, ἡδονὴν αὐτῆς καθ' αὑτὴν εἶεν ἄν, τὰς δὲ διὰ τοῦ σώματος ἐκλείποιεν, εἰ μὴ πεπλασμένως,
ἀλλ' ἀληθῶς φιλόσοφός ˈ τις εἴη. Μεγάλη ἀνάγκη. E
Σώφρων μὴν ὅ γε τοιοῦτος καὶ οὐδαμῇ φιλοχρήματος· ὧν γὰρ ἕνεκα χρήματα μετὰ πολλῆς δαπάνης σπουδάζεται, ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον ἢ τούτῳ προςήκει σπουδάζειν. Οὕτως. Καὶ μὴν που καὶ τόδε δεῖ σκοπεῖν, ὅταν
κρίνειν * μέλλῃς φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ μή. Τὸ 486
ποῖον; Μή σε λάθῃ μετέχουσα ἀνελευθερίας· ἐναντιώτατον γάρ που σμικρολογία ψυχῇ μελλούσῃ τοῦ ὅλου καὶ παντὸς ἀεὶ ἐπορέξεσθαι θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ὧι οὖν ὑπάρχει διανοίας μεγαλοπρέπεια καὶ θεωρία παντὸς μὲν χρόνου, πάσης δὲ οὐσίας, οἷόν τε οἴει τούτῳ μέγα τι δοκεῖν εἶναι τὸν
ἀνθρώπινον βίον; Ἀδύνατον, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ˈ καὶ B
θάνατον οὐ δεινόν τι ἡγήσεται ὁ τοιοῦτος; Ἥκιστά γε. Δειλῇ δὴ καὶ ἀνελευθέρῳ φύσει φιλοσοφίας ἀλη-

θινῆς, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἂν μετείη. Οὔ μοι δοκεῖ. Τί
οὖν; ὁ κόσμιος καὶ μὴ φιλοχρήματος μηδ' ἀνελεύθε-
ρος μηδ' ἀλαζὼν μηδὲ δειλὸς ἔσθ' ὅπῃ ἂν δυςξύμβο-
λος ἢ ἄδικος γένοιτο; Οὐκ ἔστιν. Καὶ τοῦτο δὴ ψυ-
χὴν σκοπῶν φιλόσοφον καὶ μὴ εὐθὺς νέου ὄντος ἐπι-
σκέψει, εἰ ἄρα δικαία τε καὶ ἥμερος ἢ δυςκοινώνητος
καὶ ἀγρία. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐ μὴν οὐδὲ τόδε πα-
C ραλείψεις, | ὡς ἐγῷμαι. Τὸ ποῖον; Εὐμαθὴς ἢ δυς-
μαθής. ἢ προσδοκᾷς ποτέ τινά τι ἱκανῶς ἂν στέρξαι,
ὃ πράττων ἂν ἀλγῶν τε πράττοι καὶ μόγις σμικρὸν
ἀνύτων; Οὐκ ἂν γένοιτο. Τί δ'; εἰ μηδὲν ὧν μάθοι
σώζειν δύναιτο, λήθης ὢν πλέως, ἆρ' ἂν οἷός τ' εἴη
ἐπιστήμης μὴ κενὸς εἶναι; Καὶ πῶς; Ἀνόνητα δὴ πο-
νῶν οὐκ, οἴει, ἀναγκασθήσεται τελευτῶν αὑτόν τε μι-
D σεῖν καὶ τὴν τοιαύτην πρᾶξιν; Πῶς | δ' οὔ; Ἐπιλή-
σμονα ἄρα ψυχὴν ἐν ταῖς ἱκανῶς φιλοσόφοις μή ποτε
ἐγκρίνωμεν, ἀλλὰ μνημονικὴν αὐτὴν ζητῶμεν δεῖν εἶναι.
Παντάπασι μὲν οὖν. Ἀλλ' οὐ μὴν τό γε τῆς ἀμού-
σου τε καὶ ἀσχήμονος φύσεως ἄλλοσέ ποι ἂν φαῖμεν
ἕλκειν ἢ εἰς ἀμετρίαν. Τί μήν; Ἀλήθειαν δὲ ἀμετρίᾳ
ἡγεῖ ξυγγενῆ εἶναι ἢ ἐμμετρίᾳ; Ἐμμετρίᾳ. Ἔμμετρον
ἄρα καὶ εὔχαριν ζητῶμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις διάνοιαν
E φύσει, ἣν ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος ἰδέαν ἑκάστου τὸ | αὐ-
τοφυὲς εὐάγωγον παρέξει. Πῶς δ' οὔ; Τί οὖν; μή
πῃ δοκοῦμέν σοι οὐκ ἀναγκαῖα ἕκαστα διεληλυθέναι
καὶ ἑπόμενα ἀλλήλοις τῇ μελλούσῃ τοῦ ὄντος ἱκανῶς
τε καὶ τελέως ψυχῇ μεταλήψεσθαι; Ἀναγκαιότατα μὲν
487 * οὖν, ἔφη. Ἔστιν οὖν ὅπῃ μέμψει τοιοῦτον ἐπιτή-
δευμα, ὃ μή ποτ' ἄν τις οἷός τε γένοιτο ἱκανῶς ἐπι-
τηδεῦσαι, εἰ μὴ φύσει εἴη μνήμων, εὐμαθής, μεγαλο-
πρεπής, εὔχαρις, φίλος τε καὶ ξυγγενὴς ἀληθείας, δι-
καιοσύνης, ἀνδρείας, σωφροσύνης; Οὐδ' ἂν ὁ Μῶμος,
ἔφη, τό γε τοιοῦτον μέμψαιτο. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, τε-
λειωθεῖσι τοῖς τοιούτοις παιδείᾳ τε καὶ ἡλικίᾳ ἆρα οὐ
μόνοις ἂν τὴν πόλιν ἐπιτρέποις; III. Καὶ ὁ Ἀδεί-
B μαντος, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, πρὸς μὲν | ταῦτά σοι οὐ-
δεὶς ἂν οἷός τ' εἴη ἀντειπεῖν· ἀλλὰ γὰρ τοιόνδε τι πά-
σχουσιν οἱ ἀκούοντες ἑκάστοτε ἃ νῦν λέγεις· ἡγοῦνται
δι' ἀπειρίαν τοῦ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι ὑπὸ τοῦ
λόγου παρ' ἕκαστον τὸ ἐρώτημα σμικρὸν παραγόμε-
νοι, ἀθροισθέντων τῶν σμικρῶν ἐπὶ τελευτῆς τῶν λό-
γων μέγα τὸ σφάλμα καὶ ἐναντίον τοῖς πρώτοις ἀνα-
φαίνεσθαι, καὶ ὥσπερ ὑπὸ τῶν πεττεύειν δεινῶν οἱ μὴ
C τελευτῶντες | ἀποκλείονται καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ τι φέ-
ρωσιν, οὕτω καὶ σφεῖς τελευτῶντες ἀποκλείεσθαι, καὶ
οὐκ ἔχειν ὅ τι λέγωσιν ὑπὸ πεττείας αὖ ταύτης τινὸς
ἑτέρας, οὐκ ἐν ψήφοις, ἀλλ' ἐν λόγοις· ἐπεὶ τό γε ἀλη-
θὲς οὐδέν τι μᾶλλον ταύτῃ ἔχειν. λέγω δ' εἰς τὸ πα-
ρὸν ἀποβλέψας. νῦν γὰρ φαίη ἄν τίς σοι λόγῳ μὲν
οὐκ ἔχειν καθ' ἕκαστον τὸ ἐρωτώμενον ἐναντιοῦσθαι,
ἔργῳ δὲ ὁρᾶν, ὅσοι ἂν ἐπὶ φιλοσοφίαν ὁρμήσαντες μὴ
D τοῦ πεπαιδεῦσθαι | ἕνεκα ἁψάμενοι νέοι ὄντες ἀπαλ-
λάττωνται, ἀλλὰ μακρότερον ἐνδιατρίψωσι, τοὺς μὲν
πλείστους καὶ πάνυ ἀλλοκότους γιγνομένους, ἵνα μὴ
παμπονήρους εἴπωμεν, τοὺς δ' ἐπιεικεστάτους δοκοῦν-
τας ὅμως τοῦτό γε ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος οὗ σὺ
ἐπαινεῖς πάσχοντας, ἀχρήστους ταῖς πόλεσι γιγνομέ-
νους. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, Οἴει οὖν, εἶπον, τοὺς ταῦτα
λέγοντας ψεύδεσθαι; Οὐκ οἶδα, ἦ δ' ὅς, ἀλλὰ τὸ σοὶ
δοκοῦν ἡδέως ἂν ἀκούοιμι. | Ἀκούοις ἄν, ὅτι ἔμοιγε E
φαίνονται τἀληθῆ λέγειν. Πῶς οὖν, ἔφη, εὖ ἔχει λέ-
γειν, ὅτι οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις,
πρὶν ἂν ἐν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι ἄρξωσιν, οὓς ἀχρή-
στους ὁμολογοῦμεν αὐταῖς εἶναι; Ἐρωτᾷς, ἦν δ' ἐγώ,
ἐρώτημα δεόμενον ἀποκρίσεως δι' εἰκόνος λεγομένης.
Σὺ δέ γε, ἔφη, οἶμαι, οὐκ εἴωθας δι' εἰκόνων λέγειν.
IV. Εἶεν, εἶπον· σκώπτεις ἐμβεβληκώς με εἰς λόγον οὕ-
τω δυσαπόδεικτον; ἄκουε δ' οὖν τῆς εἰκόνος, ἵν' * ἔτι 488
μᾶλλον ἴδῃς, ὡς γλίσχρως εἰκάζω. οὕτω γὰρ χαλεπὸν
τὸ πάθος τῶν ἐπιεικεστάτων, ὃ πρὸς τὰς πόλεις πε-
πόνθασιν, ὥστε οὐδ' ἔστιν ἓν οὐδὲν ἄλλο τοιοῦτον
πεπονθός, ἀλλὰ δεῖ ἐκ πολλῶν αὐτὸ ξυναγαγεῖν εἰκά-
ζοντα καὶ ἀπολογούμενον ὑπὲρ αὐτῶν, οἷον οἱ γρα-
φῆς τραγελάφους καὶ τὰ τοιαῦτα μιγνύντες γράφουσι.
νόησον γὰρ τοιουτονὶ γενόμενον εἴτε πολλῶν νεῶν πέρι
εἴτε μιᾶς· ναύκληρον μεγέθει μὲν καὶ ῥώμῃ ὑπὲρ τοὺς
ἐν τῇ νηὶ πάντας, | ὑπόκωφον δὲ καὶ ὁρῶντα ὡσαύτως B
βραχύ τι καὶ γιγνώσκοντα περὶ ναυτικῶν ἕτερα τοιαῦ-
τα, τοὺς δὲ ναύτας στασιάζοντας πρὸς ἀλλήλους περὶ
τῆς κυβερνήσεως, ἕκαστον οἰόμενον δεῖν κυβερνᾶν, μή-
τε μαθόντα πώποτε τὴν τέχνην μήτε ἔχοντα ἀποδεῖ-
ξαι διδάσκαλον ἑαυτοῦ μηδὲ χρόνον ἐν ᾧ ἐμάνθανε,
πρὸς δὲ τούτοις φάσκοντας μηδὲ διδακτὸν εἶναι, ἀλλὰ
καὶ τὸν λέγοντα ὡς διδακτὸν ἑτοίμους | κατατέμνειν, C
αὐτοὺς δὲ αὐτῷ ἀεὶ τῷ ναυκλήρῳ περικεχύσθαι δεο-
μένους καὶ πάντα ποιοῦντας, ὅπως ἂν σφίσι τὸ πη-
δάλιον ἐπιτρέψῃ, ἐνίοτε δ' ἂν μὴ πείθωσιν ἀλλὰ ἄλ-
λοι μᾶλλον, τοὺς μὲν ἄλλους ἢ ἀποκτιννύντας ἢ ἐκβάλ-
λοντας ἐκ τῆς νεώς, τὸν δὲ γενναῖον ναύκληρον μαν-
δραγόρᾳ ἢ μέθῃ ἤ τινι ἄλλῳ ξυμποδίσαντας τῆς νεὼς
ἄρχειν χρωμένους τοῖς ἐνοῦσι, καὶ πίνοντάς τε καὶ εὐ-
ωχουμένους πλεῖν ὡς τὸ εἰκὸς τοὺς τοιούτους, πρὸς δὲ
τούτοις ἐπαινοῦντας ναυτικὸν μὲν καλοῦντας | καὶ κυ- D
βερνητικὸν καὶ ἐπιστάμενον τὰ κατὰ ναῦν, ὃς ἂν ξυλ-
λαμβάνειν δεινὸς ᾖ, ὅπως ἄρξουσιν ἢ πείθοντες ἢ βια-
ζόμενοι τὸν ναύκληρον, τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ψέγοντας
ὡς ἄχρηστον, τοῦ δὲ ἀληθινοῦ κυβερνήτου πέρι μηδ'
ἐπαΐοντας, ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι
ἐνιαυτοῦ καὶ ὡρῶν καὶ οὐρανοῦ καὶ ἄστρων καὶ πνευ-
μάτων καὶ πάντων τῶν τῇ τέχνῃ προσηκόντων, εἰ μέλ-
λει τῷ ὄντι νεὼς ἀρχικὸς ἔσεσθαι, ὅπως δὲ κυβερνή-
σει ἐάν τέ τινες | βούλωνται ἐάν τε μή, μήτε τέχνην E
τούτου μήτε μελέτην οἰομένους δυνατὸν εἶναι λαβεῖν
ἅμα καὶ τὴν κυβερνητικήν. τοιούτων δὴ περὶ τὰς ναῦς
γιγνομένων τὸν ὡς ἀληθῶς κυβερνητικὸν οὐχ ἡγεῖ ἂν
τῷ ὄντι μετεωροσκόπον τε καὶ ἀδολέσχην καὶ ἄχρη-
στόν σφισι * καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οὕτω κατε- 489
σκευασμέναις ναυσὶ πλωτήρων; Καὶ μάλα, ἔφη ὁ Ἀ-
δείμαντος. Οὐ δή, ἦν δ' ἐγώ, οἶμαι δεῖσθαί σε ἐξε-
ταζομένην τὴν εἰκόνα ἰδεῖν, ὅτι ταῖς πόλεσι πρὸς τοὺς
ἀληθινοὺς φιλοσόφους τὴν διάθεσιν ἔοικεν, ἀλλὰ μαν-
θάνειν ὃ λέγω. Καὶ μάλα, ἔφη. Πρῶτον μὲν τοί-
νυν ἐκεῖνον τὸν θαυμάζοντα, ὅτι οἱ φιλόσοφοι οὐ τι-
μῶνται ἐν ταῖς πόλεσι, δίδασκέ τε τὴν εἰκόνα καὶ πει-
ρῶ πείθειν, ὅτι πολὺ ἂν θαυμαστότερον ἦν, εἰ | τι- B
μῶντο. Ἀλλὰ διδάξω, ἔφη. Καὶ ὅτι τοίνυν τἀληθῆ
λέγει, ὡς ἄχρηστοι τοῖς πολλοῖς οἱ ἐπιεικέστατοι τῶν
ἐν φιλοσοφίᾳ· τῆς μέντοι ἀχρηστίας τοὺς μὴ χρωμέ-

νους κέλευε αἰτιᾶσθαι, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἐπιεικεῖς. οὐ γὰρ
ἔχει φύσιν κυβερνήτην ναυτῶν δεῖσθαι ἄρχεσθαι ὑφ᾽
αὑτοῦ οὐδὲ τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας
C | ἰέναι, ἀλλ᾽ ὁ τοῦτο κομψευσάμενος ἐψεύσατο, τὸ δὲ
ἀληθὲς πέφυκεν, ἐάν τε πλούσιος ἐάν τε πένης κάμνῃ,
ἀναγκαῖον εἶναι ἐπὶ ἰατρῶν θύρας ἰέναι καὶ πάντα
τὸν ἄρχεσθαι δεόμενον ἐπὶ τὰς τοῦ ἄρχειν δυναμένου,
οὐ τὸν ἄρχοντα δεῖσθαι τῶν ἀρχομένων ἄρχεσθαι,
οὗ ἂν τῇ ἀληθείᾳ τι ὄφελος ᾖ. ἀλλὰ τοὺς νῦν πολιτι-
κοὺς ἄρχοντας ἀπεικάζων οἷς ἄρτι ἐλέγομεν ναύταις
οὐχ ἁμαρτήσει, καὶ τοὺς ὑπὸ τούτων ἀχρήστους λεγο-
μένους καὶ μετεωρολέσχας τοῖς ὡς ἀληθῶς κυβερνή-
ταις. Ὀρθότατα, ἔφη. Ἔκ τε τοίνυν τούτων καὶ ἐν
τούτοις οὐ ῥᾴδιον εὐδοκιμεῖν τὸ βέλτιστον ἐπιτήδευμα
D ὑπὸ τῶν τἀναντία ἐπιτηδευόντων, | πολὺ δὲ μεγίστη
καὶ ἰσχυροτάτη διαβολὴ γίγνεται φιλοσοφίᾳ διὰ τοὺς
τὰ τοιαῦτα φάσκοντας ἐπιτηδεύειν, οὓς δὴ σὺ φῂς τὸν
ἐγκαλοῦντα τῇ φιλοσοφίᾳ λέγειν ὡς παμπόνηροι οἱ
πλεῖστοι τῶν ἰόντων ἐπ᾽ αὐτήν, οἱ δὲ ἐπιεικέστατοι
ἄχρηστοι, καὶ ἐγὼ συνεχώρησα ἀληθῆ σε λέγειν. ἦ
γάρ; Ναί. V. Οὐκοῦν τῆς μὲν τῶν ἐπιεικῶν ἀχρη-
στίας τὴν αἰτίαν διεληλύθαμεν; Καὶ μάλα. Τῆς δὲ
τῶν πολλῶν πονηρίας τὴν ἀνάγκην βούλει τὸ μετὰ
τοῦτο διέλθωμεν, καὶ ὅτι οὐδὲ τούτου φιλοσοφία αἰ-
E τία, | ἂν δυνώμεθα, πειραθῶμεν δεῖξαι; Πάνυ μὲν
οὖν. Ἀκούωμεν δὴ καὶ λέγωμεν ἐκεῖθεν ἀναμνησθέν-
τες, ὅθεν διῇμεν τὴν φύσιν, οἷον ἀνάγκη φῦναι τὸν
490 καλόν τε κἀγαθὸν ἐσόμενον. * ἡγεῖτο δ᾽ αὐτῷ, εἰ νῷ
ἔχεις, πρῶτον μὲν ἀλήθεια, ἣν διώκειν αὐτὸν πάντως
καὶ πάντῃ ἔδει ἢ ἀλαζόνι ὄντι μηδαμῇ μετεῖναι φιλο-
σοφίας ἀληθινῆς. Ἦν γὰρ οὕτω λεγόμενον. Οὐκοῦν
ἓν μὲν τοῦτο σφόδρα οὕτω παρὰ δόξαν τοῖς νῦν δο-
κουμένοις περὶ αὐτοῦ; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν δὴ
οὐ μετρίως ἀπολογησόμεθα, ὅτι πρὸς τὸ ὂν πεφυκὼς
εἴη ἁμιλλᾶσθαι ὅ γε ὄντως φιλομαθής, καὶ οὐκ ἐπι-
B μένοι ἐπὶ τοῖς δοξαζομένοις εἶναι | πολλοῖς ἑκάστοις,
ἀλλ᾽ ἴοι καὶ οὐκ ἀμβλύνοιτο οὐδ᾽ ἀπολήγοι τοῦ ἔρω-
τος, πρὶν αὐτοῦ ὃ ἔστιν ἑκάστου τῆς φύσεως ἅψασθαι
ᾧ προσήκει ψυχῆς ἐφάπτεσθαι τοῦ τοιούτου· προσήκει
δὲ ξυγγενεῖ· ᾧ πλησιάσας καὶ μιγεὶς τῷ ὄντι ὄντως,
γεννήσας νοῦν καὶ ἀλήθειαν, γνοίη τε καὶ ἀληθῶς
ζῴη καὶ τρέφοιτο καὶ οὕτω λήγοι ὠδῖνος, πρὶν δ᾽ οὔ.
Ὡς οἷόν τ᾽ ἔφη, μετριώτατα. Τί οὖν; τούτῳ τι με-
C τέσται ψεῦδος ἀγαπᾶν ἢ πᾶν τοὐναντίον μισεῖν; | Μι-
σεῖν, ἔφη. Ἡγουμένης δὴ ἀληθείας οὐκ ἄν ποτε, οἶ-
μαι, φαῖμεν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθῆσαι. Πῶς
γάρ; Ἀλλ᾽ ὑγιές τε καὶ δίκαιον ἦθος, ᾧ καὶ σωφροσύ-
νην ἕπεσθαι. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ δὴ τὸν ἄλλον τῆς
φιλοσόφου φύσεως χορὸν τί δεῖ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἀναγ-
κάζοντα τάττειν; μέμνησαι γάρ που, ὅτι ξυνέβη προσ-
ῆκον τούτοις ἀνδρεία, μεγαλοπρέπεια, εὐμάθεια, μνή-
μη. καὶ σοῦ ἐπιλαβομένου, ὅτι πᾶς μὲν ἀναγκασθήσε-
D ται | ὁμολογεῖν, οἷς λέγομεν, ἐάσας δὲ τοὺς λόγους,
εἰς αὐτοὺς ἀποβλέψας περὶ ὧν ὁ λόγος, φαίη ὁρᾶν
αὐτῶν τοὺς μὲν ἀχρήστους, τοὺς δὲ πολλοὺς κακοὺς
πᾶσαν κακίαν, τῆς ἤδη διαβολῆς τὴν αἰτίαν ἐπισκο-
ποῦντες ἐπὶ τούτῳ νῦν γεγόναμεν, τί ποθ᾽ οἱ πολλοὶ
κακοί, καὶ τούτου δὴ ἕνεκα πάλιν ἀνειλήφαμεν τὴν τῶν
ἀληθῶς φιλοσόφων φύσιν καὶ ἐξ ἀνάγκης ὡρισάμεθα.
Ἔστιν, ἔφη, | ταῦτα. VI. Ταύτης δή, ἦν δ᾽ ἐγώ, τῆς E
φύσεως δεῖ θεάσασθαι τὰς φθοράς, ὡς διόλλυται ἐν
πολλοῖς, σμικρὸν δέ τι ἐκφεύγει, οὓς δὴ καὶ οὐ πονη-
ρούς, ἀχρήστους δὲ καλοῦσι· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ τὰς
μιμουμένας ταύτην * καὶ εἰς τὸ ἐπιτήδευμα καθιστα- 491
μένας αὐτῆς, οἷαι οὖσαι φύσεις ψυχῶν εἰς ἀνάξιον
καὶ μεῖζον ἑαυτῶν ἀφικνούμεναι ἐπιτήδευμα, πολλαχῇ
πλημμελοῦσαι, πανταχῇ καὶ ἐπὶ πάντας δόξαν οἵαν
λέγεις φιλοσοφίᾳ προσῆψαν. Τίνας δέ, ἔφη, τὰς δια-
φθορὰς λέγεις; Ἐγώ σοι, εἶπον, ἂν οἷός τε γένωμαι,
πειράσομαι διελθεῖν. τόδε μὲν οὖν, οἶμαι, πᾶς ἡμῖν
ὁμολογήσει, τοιαύτην φύσιν καὶ πάντα ἔχουσαν, ὅσα
προσετάξαμεν νῦν δή, εἰ τελέως μέλλοι φιλόσοφος | γε- B
νέσθαι, ὀλιγάκις ἐν ἀνθρώποις φύεσθαι καὶ ὀλίγας. ἢ
οὐκ οἴει; Σφόδρα γε. Τούτων δὴ τῶν ὀλίγων σκόπει
ὡς πολλοὶ ὄλεθροι καὶ μεγάλοι. Τίνες δή; Ὃ μὲν
πάντων θαυμαστότατον ἀκοῦσαι, ὅτι ἓν ἕκαστον ὧν
ἐπῃνέσαμεν τῆς φύσεως ἀπόλλυσι τὴν ἔχουσαν ψυχὴν
καὶ ἀποσπᾷ φιλοσοφίας. λέγω δὲ ἀνδρείαν, σωφροσύ-
νην καὶ πάντα, ἃ διήλθομεν. Ἄτοπον, ἔφη, ἀκοῦσαι.
Ἔτι τοίνυν, | ἦν δ᾽ ἐγώ, πρὸς τούτοις τὰ λεγόμενα C
ἀγαθὰ πάντα φθείρει καὶ ἀποσπᾷ, κάλλος καὶ πλοῦ-
τος καὶ ἰσχὺς σώματος καὶ ξυγγένεια ἐῤῥωμένη ἐν πό-
λει καὶ πάντα τὰ τούτων οἰκεῖα· ἔχεις γὰρ τὸν τύπον
ὧν λέγω. Ἔχω, ἔφη· καὶ ἡδέως γ᾽ ἂν ἀκριβέστερον ἃ
λέγεις πυθοίμην. Λαβοῦ τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅλου αὐ-
τοῦ ὀρθῶς, καί σοι εὔδηλόν τε φανεῖται καὶ οὐκ ἄτο-
πα δόξει τὰ προειρημένα περὶ αὐτῶν. Πῶς οὖν, ἔφη,
κελεύεις; Παντός, | ἦν δ᾽ ἐγώ, σπέρματος πέρι ἢ φυ- D
τοῦ, εἴτε ἐγγείων εἴτε τῶν ζώων, ἴσμεν ὅτι τὸ μὴ τυ-
χὸν τροφῆς ἧς προσήκει ἑκάστῳ μηδ᾽ ὥρας μηδὲ τό-
που, ὅσῳ ἂν ἐῤῥωμενέστερον ᾖ, τοσούτῳ πλειόνων ἐν-
δεῖ τῶν πρεπόντων· ἀγαθῷ γάρ που κακὸν ἐναντιώ-
τερον ἢ τῷ μὴ ἀγαθῷ. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἔχει δή, οἶμαι,
λόγον τὴν ἀρίστην φύσιν ἐν ἀλλοτριωτέρᾳ οὖσαν τρο-
φῇ κάκιον ἀπαλλάττειν τῆς φαύλης. Ἔχει. Οὐκοῦν,
ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε, | καὶ τὰς ψυχὰς οὕτω φῶμεν E
τὰς εὐφυεστάτας κακῆς παιδαγωγίας τυχούσας διαφε-
ρόντως κακὰς γίγνεσθαι; ἢ οἴει τὰ μεγάλα ἀδικήματα
καὶ τὴν ἄκρατον πονηρίαν ἐκ φαύλης, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ νεα-
νικῆς φύσεως τροφῇ διολομένης γίγνεσθαι, ἀσθενῆ δὲ
φύσιν μεγάλων οὔτε ἀγαθῶν οὔτε κακῶν αἰτίαν ποτὲ
ἔσεσθαι; Οὔκ, ἀλλά, ἦ δ᾽ ὅς, οὕτως. Ἣν τοίνυν
ἔθεμεν * τοῦ φιλοσόφου φύσιν, ἂν μέν, οἶμαι, μαθή- 492
σεως προσηκούσης τύχῃ, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀνάγκη αὐ-
ξανομένην ἀφικνεῖσθαι, ἐὰν δὲ μὴ ἐν προσηκούσῃ
σπαρεῖσά τε καὶ φυτευθεῖσα τρέφηται, εἰς πάντα τἀ-
ναντία αὖ, ἐὰν μή τις αὐτῇ βοηθήσας θεῶν τύχῃ. ἢ
καὶ σὺ ἡγεῖ, ὥσπερ οἱ πολλοί, διαφθειρομένους τινὰς
εἶναι ὑπὸ σοφιστῶν νέους, διαφθείροντας δέ τινας σο-
φιστὰς ἰδιωτικούς, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου, ἀλλ᾽ οὐκ αὐ-
τοὺς τοὺς ταῦτα λέγοντας μεγίστους μὲν | εἶναι σοφι- B
στάς, παιδεύειν δὲ τελεώτατα καὶ ἀπεργάζεσθαι οἵους
βούλονται εἶναι καὶ νέους καὶ πρεσβυτέρους καὶ ἄν-
δρας καὶ γυναῖκας; Πότε δή; ἦ δ᾽ ὅς. Ὅταν, εἶπον,
ξυγκαθεζόμενοι ἁθρόοι πολλοὶ εἰς ἐκκλησίας ἢ εἰς δι-
καστήρια ἢ θέατρα ἢ στρατόπεδα ἤ τινα ἄλλον κοι-
νὸν πλήθους ξύλλογον ξὺν πολλῷ θορύβῳ τὰ μὲν ψέ-
γουσι τῶν λεγομένων ἢ πραττομένων, τὰ δὲ ἐπαινῶσιν,

ὑπερβαλλόντως ἑκάτερα, καὶ ἐκβοῶντες καὶ κροτοῦντες,
C ¹ πρὸς δ' αὐτοῖς αἵ τε πέτραι καὶ ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἂν ὦσιν, ἐπηχοῦντες διπλάσιον θόρυβον παρέχωσι τοῦ ψόγου καὶ ἐπαίνου. ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ τὸν νέον, τὸ λεγόμενον, τίνα οἴει καρδίαν ἴσχειν; ἢ ποίαν ἂν αὐτῷ παιδείαν ἰδιωτικὴν ἀνθέξειν, ἣν οὐ κατακλυσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ τοιούτου ψόγου ἢ ἐπαίνου οἰχήσεσθαι φερομένην κατὰ ῥοῦν ᾗ ἂν οὗτος φέρῃ, καὶ φήσειν τε τὰ αὐτὰ τούτοις καλὰ καὶ αἰσχρὰ εἶναι, καὶ ἐπιτηδεύσειν
D ¹ ἅπερ ἂν οὗτοι, καὶ ἔσεσθαι τοιοῦτον; Πολλή, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀνάγκη. VII. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, οὔπω τὴν μεγίστην ἀνάγκην εἰρήκαμεν. Ποίαν; ἔφη. Ἣν ἔργῳ προστιθέασι λόγῳ μὴ πείθοντες οὗτοι οἱ παιδευταί τε καὶ σοφισταί. ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμίαις τε καὶ χρήμασι καὶ θανάτοις κολάζουσιν; Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Τίνα οὖν ἄλλον σοφιστὴν οἴει ἢ ποίους ἰδιωτικοὺς λόγους ἐναντία τού-
E τοις ¹ τείνοντας κρατήσειν; Οἶμαι μὲν οὐδένα, ἦ δ' ὅς. Οὐ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχειρεῖν πολλὴ ἄνοια. οὔτε γὰρ γίγνεται οὔτε γέγονεν οὐδὲ οὖν μὴ γένηται ἀλλοῖον ἦθος πρὸς ἀρετὴν παρὰ τὴν τούτων παιδείαν πεπαιδευμένον, ἀνθρώπειον, ὦ ἑταῖρε· θεῖον μέντοι κατὰ τὴν παροιμίαν ἐξαιρῶμεν λόγου. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅ τί περ ἂν σωθῇ τε καὶ γένηται οἷον
493 δεῖ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πολιτειῶν, * θεοῦ μοῖραν αὐτὸ σῶσαι λέγων οὐ κακῶς ἐρεῖς. Οὐδ' ἐμοὶ ἄλλως, ἔφη, δοκεῖ. Ἔτι τοίνυν σοι, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τούτοις καὶ τόδε δοξάτω. Τὸ ποῖον; Ἕκαστος τῶν μισθαρνούντων ἰδιωτῶν, οὓς δὴ οὗτοι σοφιστὰς καλοῦσι καὶ ἀντιτέχνους ἡγοῦνται, μὴ ἄλλα παιδεύειν ἢ ταῦτα τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, ἃ δοξάζουσιν ὅταν ἀθροισθῶσι, καὶ σοφίαν ταύτην καλεῖν, οἷόνπερ ἂν εἰ θρέμματος μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ τρεφομένου τὰς ὀργάς τις
B καὶ ἐπιθυμίας κατεμάνθανεν, ¹ ὅπῃ τε προσελθεῖν χρὴ καὶ ὅπῃ ἅψασθαι αὐτοῦ, καὶ ὁπότε χαλεπώτατον ἢ πρᾳότατον καὶ ἐκ τίνων γίγνεται, καὶ φωνὰς δή, ἃς ἐφ' οἷς ἕκαστος εἴωθε φθέγγεσθαι, καὶ οἵας αὖ ἄλλου φθεγγομένου ἡμεροῦταί τε καὶ ἀγριαίνει, καταμαθὼν δὲ ταῦτα πάντα ξυνουσίᾳ τε καὶ χρόνου τριβῇ σοφίαν τε καλέσειε καὶ ὡς τέχνην συστησάμενος ἐπὶ διδασκαλίαν τρέποιτο, μηδὲν εἰδὼς τῇ ἀληθείᾳ τούτων τῶν δογμάτων τε καὶ ἐπιθυμιῶν, ὅ τι καλὸν ἢ αἰσχρὸν
C ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον, ¹ ὀνομάζοι δὲ πάντα ταῦτα ἐπὶ ταῖς τοῦ μεγάλου ζῴου δόξαις, οἷς μὲν χαίροι ἐκεῖνο ἀγαθὰ καλῶν, οἷς δὲ ἄχθοιτο κακά, ἄλλον δὲ μηδένα ἔχοι λόγον περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ τἀναγκαῖα δίκαια καλοῖ καὶ καλά, τὴν δὲ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἀγαθοῦ φύσιν, ὅσον διαφέρει τῷ ὄντι, μήτε ἑωρακὼς εἴη μήτε ἄλλῳ δυνατὸς δεῖξαι. τοιοῦτος δὴ ὢν πρὸς Διὸς οὐκ ἄτοπος ἂν σοι δοκεῖ εἶναι παιδευτής; Ἔμοιγ', ἔφη. Ἦ οὖν τι τούτου δοκεῖ διαφέρειν ὁ τὴν
D τῶν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ¹ ξυνιόντων ὀργὴν καὶ ἡδονὰς κατανενοηκέναι σοφίαν ἡγούμενος, εἴτ' ἐν γραφικῇ εἴτ' ἐν μουσικῇ εἴτε δὴ ἐν πολιτικῇ; ὅτι μὲν γάρ, ἐάν τις τούτοις ὁμιλῇ ἐπιδεικνύμενος ἢ ποίησιν ἤ τινα ἄλλην δημιουργίαν ἢ πόλει διακονίαν, κυρίους αὑτοῦ ποιῶν τοὺς πολλοὺς πέρα τῶν ἀναγκαίων, ἡ Διομήδεια λεγομένη ἀνάγκη ποιεῖν αὐτῷ ταῦτα ἃ ἂν οὗτοι ἐπαινῶσιν· ὡς δὲ καὶ ἀγαθὰ καὶ καλὰ ταῦτα τῇ ἀλη-

θείᾳ, ἤδη πώποτέ του ἤκουσας αὐτῶν λόγον διδόντος
οὐ καταγέλαστον; Οἶμαι δέ γε, ἦ δ' ὅς, ¹ οὐδ' ἀκού- E
σομαι. VIII. Ταῦτα τοίνυν πάντα ἐννοήσας ἐκεῖνο ἀναμνήσθητι· αὐτὸ τὸ καλόν, ἀλλὰ μὴ τὰ πολλὰ καλά, ἢ αὐτό τι ἕκαστον, καὶ μὴ τὰ πολλὰ ἕκαστα, ἔσθ'
ὅπως * πλῆθος ἀνέξεται ἢ ἡγήσεται εἶναι; Ἥκιστά γ', 494
ἔφη. Φιλόσοφον μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, πλῆθος ἀδύνατον εἶναι. Ἀδύνατον. Καὶ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἄρα ἀνάγκη ψέγεσθαι ὑπ' αὐτῶν. Ἀνάγκη. Καὶ ὑπὸ τούτων δὴ τῶν ἰδιωτῶν, ὅσοι προσομιλοῦντες ὄχλῳ ἀρέσκειν αὐτῷ ἐπιθυμοῦσιν. Δῆλον. Ἐκ δὴ τούτων τίνα ὁρᾷς σωτηρίαν φιλοσόφῳ φύσει, ὥστ' ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι μείνασαν πρὸς τέλος ἐλθεῖν; ἐννόει δ' ἐκ
τῶν ἔμπροσθεν. ¹ ὡμολόγηται γὰρ δὴ ἡμῖν εὐμάθεια B
καὶ μνήμη καὶ ἀνδρεία καὶ μεγαλοπρέπεια ταύτης εἶναι τῆς φύσεως. Ναί. Οὐκοῦν εὐθὺς ἐν παισὶν ὁ τοιοῦτος πρῶτος ἔσται ἐν ἅπασιν, ἄλλως τε καὶ ἐὰν τὸ σῶμα φυῇ προσφερὴς τῇ ψυχῇ; Τί δ' οὐ μέλλει; ἔφη. Βουλήσονται δή, οἶμαι, αὐτῷ χρῆσθαι, ἐπειδὰν πρεσβύτερος γίγνηται, ἐπὶ τὰ αὐτῶν πράγματα οἵ τε
οἰκεῖοι καὶ οἱ πολῖται. Πῶς δ' οὔ; Ὑποκείσονται ¹ C
ἄρα δεόμενοι καὶ τιμῶντες, προκαταλαμβάνοντες καὶ προκολακεύοντες τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ δύναμιν. Φιλεῖ γοῦν, ἔφη, οὕτω γίγνεσθαι. Τί οὖν οἴει, ἦν δ' ἐγώ, τὸν τοιοῦτον ἐν τοῖς τοιούτοις ποιήσειν, ἄλλως τε καὶ ἐὰν τύχῃ μεγάλης πόλεως ὢν καὶ ἐν ταύτῃ πλούσιός τε καὶ γενναῖος, καὶ ἔτι εὐειδὴς καὶ μέγας; ἆρ' οὐ πληρωθήσεσθαι ἀμηχάνου ἐλπίδος, ἡγούμενον καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τῶν βαρβάρων ἱκανὸν ἔσεσθαι
πράττειν, ¹ καὶ ἐπὶ τούτοις ὑψηλὸν ἐξαίρειν αὑτόν, D
σχηματισμοῦ καὶ φρονήματος κενοῦ ἄνευ νοῦ ἐμπιπλάμενον; Καὶ μάλ', ἔφη. Τῷ δὴ οὕτω διατιθεμένῳ ἐάν τις ἠρέμα προσελθὼν τἀληθῆ λέγῃ, ὅτι νοῦς οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, δεῖται δέ, τὸ δὲ οὐ κτητὸν μὴ δουλεύσαντι τῇ κτήσει αὐτοῦ, ἆρ' εὐπετὲς οἴει εἶναι εἰσακοῦσαι διὰ τοσούτων κακῶν; Πολλοῦ γε δεῖ, ἦ δ' ὅς. Ἐὰν δ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, διὰ τὸ εὖ πεφυκέναι καὶ τὸ ξυγγενὲς τῶν
λόγων διαισθάνηταί τέ ¹ πῃ καὶ κάμπτηται καὶ ἕλκη- E
ται πρὸς φιλοσοφίαν, τί οἰόμεθα δράσειν ἐκείνους τοὺς ἡγουμένους ἀπολλύναι αὐτοῦ τὴν χρείαν τε καὶ ἑταιρείαν; οὐ πᾶν μὲν ἔργον, πᾶν δ' ἔπος λέγοντάς τε καὶ πράττοντας καὶ περὶ αὐτόν, ὅπως ἂν μὴ πεισθῇ, καὶ περὶ τὸν πείθοντα, ὅπως ἂν μὴ οἷός τ' ᾖ, καὶ ἰδίᾳ ἐπιβουλεύοντας καὶ δημοσίᾳ εἰς ἀγῶνας καθι-
στάντας; * Πολλή, ἦ δ' ὅς, ἀνάγκη. Ἔστιν οὖν ὅπως 495
ὁ τοιοῦτος φιλοσοφήσει; Οὐ πάνυ. IX. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι οὐ κακῶς ἐλέγομεν, ὡς ἄρα καὶ αὐτὰ τὰ τῆς φιλοσόφου φύσεως μέρη, ὅταν ἐν κακῇ τροφῇ γένηται, αἴτια τρόπον τινὰ τοῦ ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος; καὶ τὰ λεγόμενα ἀγαθά, πλοῦτοί τε καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη παρασκευή; Οὐ γάρ, ἀλλ' ὀρθῶς, ἔφη, ἐλέχθη. Οὗτος δή, εἶπον, ὦ θαυμάσιε, ὄλεθρός
τε καὶ διαφθορὰ τοσαύτη τε ¹ καὶ τοιαύτη τῆς βελτί- B
στης φύσεως εἰς τὸ ἄριστον ἐπιτήδευμα, ὀλίγης καὶ ἄλλως γιγνομένης, ὡς ἡμεῖς φαμέν. καὶ ἐκ τούτων δὴ τῶν ἀνδρῶν καὶ οἱ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργαζόμενοι τὰς πόλεις γίγνονται καὶ τοὺς ἰδιώτας, καὶ οἱ τἀγαθά, οἳ ἂν ταύτῃ τύχωσι ῥυέντες· σμικρὰ δὲ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾷ. Ἀλη-

θέστατα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτως ἐκπίπτοντες,
C οἷς μάλιστα ' προσήκει, ἔρημον καὶ ἀτελῆ φιλοσοφίαν
λείποντες αὐτοί τε βίον οὐ προσήκοντα οὐδ᾽ ἀληθῆ
ζῶσι, τὴν δέ, ὥσπερ ὀρφανὴν ξυγγενῶν, ἄλλοι ἐπεισελ-
θόντες ἀνάξιοι ᾔσχυνάν τε καὶ ὀνείδη περιῆψαν, οἷα
καὶ σὺ φῂς ὀνειδίζειν τοὺς ὀνειδίζοντας, ὡς οἱ ξυνόν-
τες αὐτῇ οἱ μὲν οὐδενός, οἱ δὲ πολλοὶ πολλῶν κακῶν
ἄξιοί εἰσιν. Καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, τά γε λεγόμενα ταῦ-
τα. Εἰκότως γέ, ἦν δ᾽ ἐγώ, λεγόμενα. καθορῶντες
γὰρ αὖ ἄλλοι ἀνθρωπίσκοι κενὴν τὴν χώραν ταύτην
D γιγνομένην, καλῶν δὲ ὀνομάτων καὶ προσχημάτων '
μεστήν, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν εἱργμῶν εἰς τὰ ἱερὰ ἀποδι-
δράσκοντες, ἄσμενοι καὶ οὗτοι ἐκ τῶν τεχνῶν ἐκπη-
δῶσιν εἰς τὴν φιλοσοφίαν, οἳ ἂν κομψότατοι ὄντες
τυγχάνωσι περὶ τὸ αὑτῶν τεχνίον. ὅμως γὰρ δὴ πρός
γε τὰς ἄλλας τέχνας καίπερ οὕτω πραττούσης φιλοσο-
φίας τὸ ἀξίωμα μεγαλοπρεπέστερον λείπεται, οὗ δὴ
ἐφιέμενοι πολλοὶ ἀτελεῖς μὲν τὰς φύσεις, ὑπὸ δὲ τῶν
τεχνῶν τε καὶ δημιουργιῶν ὥσπερ τὰ σώματα λελώ-
E βηνται, οὕτω καὶ τὰς ' ψυχὰς ξυγκεκλασμένοι τε καὶ
ἀποτεθρυμμένοι διὰ τὰς βαναυσίας τυγχάνουσιν. ἢ οὐκ
ἀνάγκη; Καὶ μάλα, ἔφη. Δοκεῖς οὖν τι, ἦν δ᾽ ἐγώ,
διαφέρειν αὐτοὺς ἰδεῖν ἀργύριον κτησαμένου χαλκέως
φαλακροῦ καὶ σμικροῦ, νεωστὶ μὲν ἐκ δεσμῶν λελυμέ-
νου, ἐν βαλανείῳ δὲ λελουμένου, νεουργὸν ἱμάτιον
ἔχοντος, ὡς νυμφίου παρεσκευασμένου, διὰ πενίαν καὶ
ἐρημίαν τοῦ δεσπότου τὴν θυγατέρα μέλλοντος γαμεῖν;
496 Οὐ * πάνυ, ἔφη, διαφέρει. Ποῖ᾽ ἄττα οὖν εἰκὸς γεν-
νᾶν τοὺς τοιούτους; οὐ νόθα καὶ φαῦλα; Πολλὴ
ἀνάγκη. Τί δέ; τοὺς ἀναξίους παιδεύσεως, ὅταν αὐ-
τῇ πλησιάζοντες ὁμιλῶσι μὴ κατ᾽ ἀξίαν, ποῖ᾽ ἄττα
φῶμεν γεννᾶν διανοήματά τε καὶ δόξας; ἆρ᾽ οὐχ ὡς
ἀληθῶς προσήκοντα ἀκοῦσαι σοφίσματα, καὶ οὐδὲν
γνήσιον οὐδὲ φρονήσεως [ἄξιον] ἀληθινῆς ἐχόμενον;
Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη. X. Πάνσμικρον δή τι, ἦν δ᾽
B ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε, λείπεται τῶν κατ᾽ ' ἀξίαν ὁμιλούν-
των φιλοσοφίᾳ, ἤ που ὑπὸ φυγῆς καταληφθὲν γεν-
ναῖον καὶ εὖ τεθραμμένον ἦθος, ἀπορίᾳ τῶν διαφθε-
ρούντων κατὰ φύσιν μεῖναν ἐπ᾽ αὐτῇ, ἢ ἐν σμικρᾷ πό-
λει ὅταν μεγάλη ψυχὴ φυῇ καὶ ἀτιμάσασα τὰ τῆς πό-
λεως ὑπερίδῃ· βραχὺ δέ πού τι καὶ ἀπ᾽ ἄλλης τέχνης
δικαίως ἀτιμάσαν εὐφυὲς ἐπ᾽ αὐτὴν ἂν ἔλθοι. εἴη δ᾽
ἂν καὶ ὁ τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου Θεάγους χαλινὸς οἷος
κατασχεῖν· καὶ γὰρ Θεάγει τὰ μὲν ἄλλα πάντα παρε-
C σκεύασται πρὸς τὸ ' ἐκπεσεῖν φιλοσοφίας, ἡ δὲ τοῦ
σώματος νοσοτροφία ἀπείργουσα αὐτὸν τῶν πολιτικῶν
κατέχει. τὸ δ᾽ ἡμέτερον οὐκ ἄξιον λέγειν, τὸ δαιμόνιον
σημεῖον· ἢ γάρ πού τινι ἄλλῳ ἢ οὐδενὶ τῶν ἔμπρο-
σθεν γέγονε. καὶ τούτων δὴ τῶν ὀλίγων οἱ γενόμενοι
καὶ γευσάμενοι ὡς ἡδὺ καὶ μακάριον τὸ κτῆμα, καὶ
τῶν πολλῶν αὖ ἱκανῶς ἰδόντες τὴν μανίαν, καὶ ὅτι
οὐδεὶς οὐδὲν ὑγιὲς ὡς ἔπος εἰπεῖν περὶ τὰ τῶν πόλεων
D πράττει οὐδ᾽ ἔστι ξύμμαχος μεθ᾽ ὅτου τις ἰὼν ἐπὶ '
τὴν τῶν δικαίων βοήθειαν σώζοιτ᾽ ἄν, ἀλλ᾽ ὥσπερ εἰς
θηρία ἄνθρωπος ἐμπεσών, οὔτε ξυναδικεῖν ἐθέλων οὔ-
τε ἱκανὸς ὢν εἷς πᾶσιν ἀγρίοις ἀντέχειν, πρίν τι τὴν
πόλιν ἢ φίλους ὀνῆσαι προαπολόμενος ἀνωφελὴς αὑτῷ
τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν γένοιτο, — ταῦτα πάντα λογι-
σμῷ λαβὼν ἡσυχίαν ἔχων καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων, οἷον
ἐν χειμῶνι κονιορτοῦ καὶ ζάλης ὑπὸ πνεύματος φερο-
μένου ὑπὸ τειχίον ἀποστάς, ὁρῶν τοὺς ἄλλους κατα-
πιμπλαμένους ἀνομίας, ἀγαπᾷ, εἴ πῃ αὐτὸς καθαρὸς
ἀδικίας τε ' καὶ ἀνοσίων ἔργων τόν τε ἐνθάδε βίον E
βιώσεται καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ μετὰ καλῆς ἐλπί-
δος ἵλεώς τε καὶ εὐμενὴς ἀπαλλάξεται. Ἀλλά τοι, ἦ
δ᾽ ὅς, οὐ τὰ ἐλάχιστα ἂν * διαπραξάμενος ἀπαλλάτ- 497
τοιτο. Οὐδέ γε, εἶπον, τὰ μέγιστα, μὴ τυχὼν πολι-
τείας προσηκούσης· ἐν γὰρ προσηκούσῃ αὐτός τε μᾶλ-
λον αὐξήσεται καὶ μετὰ τῶν ἰδίων τὰ κοινὰ σώσει.
XI. Τὸ μὲν οὖν τῆς φιλοσοφίας, ὧν ἕνεκα διαβολὴν
εἴληφε καὶ ὅτι οὐ δικαίως, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ μετρίως εἰ-
ρῆσθαι, εἰ μὴ ἔτ᾽ ἄλλο λέγεις τι σύ. Ἀλλ᾽ οὐδέν, ἦ
δ᾽ ὅς, ἔτι λέγω περὶ τούτου· ἀλλὰ τὴν προσήκουσαν
αὐτῇ τίνα τῶν νῦν λέγεις πολιτειῶν; Οὐδ᾽ ' ἡντιναοῦν, B
εἶπον, ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐπαιτιῶμαι, μηδεμίαν ἀξίαν εἶ-
ναι τῶν νῦν κατάστασιν πόλεως φιλοσόφου φύσεως·
διὸ καὶ στρέφεσθαί τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι αὐτήν, ὥσπερ
ξενικὸν σπέρμα ἐν γῇ ἄλλῃ σπειρόμενον ἐξίτηλον εἰς
τὸ ἐπιχώριον φιλεῖ κρατούμενον ἰέναι, οὕτω καὶ τοῦτο
τὸ γένος νῦν μὲν οὐκ ἴσχειν τὴν αὑτοῦ δύναμιν, ἀλλ᾽
εἰς ἀλλότριον εἶδος ἐκπίπτειν· εἰ δὲ λήψεται τὴν ἀρί-
στην πολιτείαν, ' ὥσπερ καὶ αὐτὸ ἄριστόν ἐστι, τότε C
δηλώσει, ὅτι τοῦτο μὲν τῷ ὄντι θεῖον ἦν, τὰ δὲ ἄλλα
ἀνθρώπινα, τά τε τῶν φύσεων καὶ τῶν ἐπιτηδευμά-
των. δῆλος δὴ οὖν εἶ, ὅτι μετὰ τοῦτο ἐρήσει, τίς αὕ-
τη ἡ πολιτεία. Οὐκ ἔγνως, ἔφη· οὐ γὰρ τοῦτο ἔμελ-
λον, ἀλλ᾽ εἰ αὐτή, ἣν ἡμεῖς διεληλύθαμεν οἰκίζοντες τὴν
πόλιν, ἢ ἄλλη. Τὰ μὲν ἄλλα, ἦν δ᾽ ἐγώ, αὕτη· τοῦτο
δὲ αὐτὸ ἐῤῥήθη μὲν καὶ τότε, ὅτι δεήσοι τι ἀεὶ ἐνεῖ-
ναι ἐν τῇ πόλει λόγον ἔχον ' τῆς πολιτείας τὸν αὐτόν, D
ὅνπερ καὶ σὺ ὁ νομοθέτης ἔχων τοὺς νόμους ἐτίθεις.
Ἐῤῥήθη γάρ, ἔφη. Ἀλλ᾽ οὐχ ἱκανῶς, εἶπον, ἐδηλώθη,
φόβῳ ὧν ὑμεῖς ἀντιλαμβανόμενοι δεδηλώκατε μακρὰν
καὶ χαλεπὴν αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν· ἐπεὶ καὶ τὸ λοιπὸν
οὐ πάντως ῥᾷστον διελθεῖν. Τὸ ποῖον; Τίνα τρόπον
μεταχειριζομένη πόλις φιλοσοφίαν οὐ διολεῖται. τὰ γὰρ
δὴ μεγάλα πάντα ἐπισφαλῆ, καί, τὸ λεγόμενον, τὰ κα-
λὰ τῷ ὄντι χαλεπά. Ἀλλ᾽ ὅμως, ' ἔφη, λαβέτω τέλος E
ἡ ἀπόδειξις τούτου φανεροῦ γενομένου. Οὐ τὸ μὴ
βούλεσθαι, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀλλ᾽ εἴπερ, τὸ μὴ δύνασθαι
διακωλύσει· παρὼν δὲ τήν γ᾽ ἐμὴν προθυμίαν εἴσει.
σκόπει δὲ καὶ νῦν, ὡς προθύμως καὶ παρακινδυνευτι-
κῶς μέλλω λέγειν, ὅτι τοὐναντίον ἢ νῦν δεῖ τοῦ ἐπιτη-
δεύματος τούτου πόλιν ἅπτεσθαι. Πῶς; Νῦν μέν,
ἦν δ᾽ ἐγώ, οἱ καὶ ἁπτόμενοι μειράκια ὄντα ἄρτι * ἐκ 498
παίδων τὸ μεταξὺ οἰκονομίας καὶ χρηματισμοῦ πλη-
σιάσαντες αὐτοῦ τῷ χαλεπωτάτῳ ἀπαλλάττονται, οἱ
φιλοσοφώτατοι ποιούμενοι — λέγω δὲ χαλεπώτατον
τὸ περὶ τοὺς λόγους —· ἐν δὲ τῷ ἔπειτα, ἐὰν καὶ
ἄλλων τοῦτο πραττόντων παρακαλούμενοι ἐθέλωσιν
ἀκροαταὶ γίγνεσθαι, μεγάλα ἡγοῦνται, πάρεργον οἰό-
μενοι αὐτὸ δεῖν πράττειν· πρὸς δὲ τὸ γῆρας, ἐκτὸς δή
τινων ὀλίγων, ἀποσβέννυνται πολὺ μᾶλλον τοῦ Ἡρα-
κλειτείου ἡλίου, ' ὅσον αὖθις οὐκ ἐξάπτονται. Δεῖ δὲ B
πῶς; ἔφη. Πᾶν τοὐναντίον μειράκια μὲν ὄντα καὶ
παῖδας μειρακιώδη παιδείαν καὶ φιλοσοφίαν μεταχειρί-
ζεσθαι, τῶν τε σωμάτων, ἐν ᾧ βλαστάνει τε καὶ ἀν-
δροῦται, εὖ μάλα ἐπιμελεῖσθαι, ὑπηρεσίαν φιλοσοφίᾳ

κτωμένους· προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας, ἐν ᾗ ἡ ψυχὴ τε-
λεοῦσθαι ἄρχεται, ἐπιτείνειν τὰ ἐκείνης γυμνάσια.
C ὅταν δὲ λήγῃ μὲν ἡ ῥώμη, πολιτικῶν ' δὲ καὶ στρα-
τειῶν ἐκτὸς γίγνηται, τότε ἤδη ἀφέτους νέμεσθαι καὶ
μηδὲν ἄλλο πράττειν, ὅ τι μὴ πάρεργον, τοὺς μέλλον-
τας εὐδαιμόνως βιώσεσθαι καὶ τελευτήσαντας τῷ βίῳ
τῷ βεβιωμένῳ τὴν ἐκεῖ μοῖραν ἐπιστήσειν πρέπουσαν.
XII. Ὡς ἀληθῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, λέγειν γε προθύμως,
ὦ Σώκρατες· οἶμαι μέντοι τοὺς πολλοὺς τῶν ἀκουόν-
των προθυμότερον ἔτι ἀντιτείνειν οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν πει-
σομένους, ἀπὸ Θρασυμάχου ἀρξαμένους. Μὴ διάβαλ-
D λε, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐμὲ καὶ Θρασύμαχον ' ἄρτι φίλους γε-
γονότας, οὐδὲ πρὸ τοῦ ἐχθροὺς ὄντας. πείρας γὰρ
οὐδὲν ἀνήσομεν, ἕως ἂν ἢ πείσωμεν καὶ τοῦτον καὶ
τοὺς ἄλλους, ἢ προὔργου τι ποιήσωμεν εἰς ἐκεῖνον τὸν
βίον, ὅταν αὖθις γενόμενοι τοῖς τοιούτοις ἐντύχωσι
λόγοις. Εἰς σμικρόν γ᾽, ἔφη, χρόνον εἴρηκας. Εἰς
οὐδὲν μὲν οὖν, ἔφην, ὥς γε πρὸς τὸν ἅπαντα. τὸ μέν-
τοι μὴ πείθεσθαι τοῖς λεγομένοις τοὺς πολλοὺς θαῦ-
μα οὐδέν· οὐ γὰρ πώποτε εἶδον γενόμενον τὸ νῦν λε-
E γόμενον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ' τοιαῦτ᾽ ἄττα ῥήματα
ἐξεπίτηδες ἀλλήλοις ὡμοιωμένα, ἀλλ᾽ οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐ-
τομάτου, ὥσπερ νῦν, ξυμπεσόντα· ἄνδρα δὲ ἀρετῇ πα-
ρισωμένον καὶ ὡμοιωμένον μέχρι τοῦ δυνατοῦ τελέως
ἔργῳ τε καὶ λόγῳ, δυναστεύοντα ἐν πόλει ἑτέρᾳ τοι-
499 αύτῃ, οὐ πώποτε * ἑωράκασιν, οὔτε ἕνα οὔτε πλείους.
ἢ οἴει; Οὐδαμῶς γε. Οὐδέ γε αὖ λόγων, ὦ μακάριε,
καλῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἱκανῶς ἐπήκοοι γεγόνασιν,
οἵων ζητεῖν μὲν τὸ ἀληθὲς ξυντεταμένως ἐκ παντὸς
τρόπου τοῦ γνῶναι χάριν, τὰ δὲ κομψά τε καὶ ἐριστι-
κὰ καὶ μηδαμόσε ἄλλοσε τείνοντα ἢ πρὸς δόξαν καὶ
ἔριν καὶ ἐν δίκαις καὶ ἐν ἰδίαις συνουσίαις πόρρωθεν
B ἀσπαζομένων. Οὐδὲ τούτων, ἔφη. Τούτων ' τοι χά-
ριν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ ταῦτα προορώμενοι ἡμεῖς τότε καὶ
δεδιότες ὅμως ἐλέγομεν, ὑπὸ τἀληθοῦς ἠναγκασμένοι,
ὅτι οὔτε πόλις οὔτε πολιτεία οὐδέ γ᾽ ἀνὴρ ὁμοίως μή
ποτε γένηται τέλεος, πρὶν ἂν τοῖς φιλοσόφοις τούτοις
τοῖς ὀλίγοις καὶ οὐ πονηροῖς, ἀχρήστοις δὲ νῦν κεκλη-
μένοις, ἀνάγκη τις ἐκ τύχης παραβάλῃ, εἴτε βούλονται
εἴτε μή, πόλεως ἐπιμεληθῆναι καὶ τῇ πόλει κατήκοοι
γενέσθαι, ἢ τῶν νῦν ἐν δυναστείαις ἢ βασιλείαις ὄν-
C των υἱέσιν ἢ αὐτοῖς ἔκ τινος θείας ἐπιπνοίας ' ἀλη-
θινῆς φιλοσοφίας ἀληθινὸς ἔρως ἐμπέσῃ. τούτων δὲ
πότερα γενέσθαι ἢ ἀμφότερα ὡς ἄρα ἐστὶν ἀδύνατον,
ἐγὼ μὲν οὐδένα φημὶ ἔχειν λόγον. οὕτω γὰρ ἂν ἡμεῖς
δικαίως καταγελῴμεθα, ὡς ἄλλως εὐχαῖς ὅμοια λέγον-
τες. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτως. Εἰ τοίνυν ἄκροις εἰς φι-
λοσοφίαν πόλεώς τις ἀνάγκη ἐπιμεληθῆναι ἢ γέγονεν
ἐν τῷ ἀπείρῳ τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἢ καὶ νῦν ἔστιν
D ἔν τινι βαρβαρικῷ τόπῳ, πόρρω που ἐκτὸς ὄντι τῆς '
ἡμετέρας ἐπόψεως, ἢ καὶ ἔπειτα γενήσεται, περὶ τού-
του ἕτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι, ὡς γέγονεν ἡ εἰρη-
μένη πολιτεία καὶ ἔστι καὶ γενήσεταί γε, ὅταν αὐτὴ ἡ
Μοῦσα πόλεως ἐγκρατὴς γένηται. οὐ γὰρ ἀδύνατος
γενέσθαι, οὐδ᾽ ἡμεῖς ἀδύνατα λέγομεν· χαλεπὰ δὲ καὶ
παρ᾽ ἡμῶν ὁμολογεῖται. Καὶ ἐμοί, ἔφη, οὕτω δοκεῖ.
Τοῖς δὲ πολλοῖς, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι οὐκ αὖ δοκεῖ, ἐρεῖς;
E Ἴσως, ἔφη. Ὦ μακάριε, ἦν δ᾽ ἐγώ, ' μὴ πάνυ οὕτω
τῶν πολλῶν κατηγόρει. ἀλλοίαν τοι δόξαν ἕξουσιν,
ἐὰν αὐτοῖς μὴ φιλονεικῶν ἀλλὰ παραμυθούμενος καὶ
ἀπολυόμενος τὴν τῆς φιλομαθείας διαβολὴν ἐνδεικνύῃ,
οὓς λέγεις τοὺς φιλοσόφους, καὶ διορίζῃ ὥσπερ ἄρτι
τήν τε φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν * ἐπιτήδευσιν, ἵνα μὴ 500
ἡγῶνταί σε λέγειν οὓς αὐτοὶ οἴονται. ἢ καὶ ἐὰν οὕτω
θεῶνται, ἀλλοίαν τοι φήσεις αὐτοὺς δόξαν λήψεσθαι
καὶ ἄλλα ἀποκρινεῖσθαι; ἢ οἴει τινὰ χαλεπαίνειν τῷ
μὴ χαλεπῷ ἢ φθονεῖν τῷ μὴ φθονερῷ ἄφθονόν τε
καὶ πρᾶον ὄντα; ἐγὼ μὲν γάρ σε προφθάσας λέγω,
ὅτι ἐν ὀλίγοις τισὶν ἡγοῦμαι, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τῷ πλήθει,
χαλεπὴν οὕτω φύσιν γίγνεσθαι. Καὶ ἐγὼ ἀμέλει, ἔφη,
ξυνοίομαι. ' Οὐκοῦν καὶ αὐτὸ τοῦτο ξυνοίει, τοῦ χα- B
λεπῶς πρὸς φιλοσοφίαν τοὺς πολλοὺς διακεῖσθαι ἐκεί-
νους αἰτίους εἶναι τοὺς ἔξωθεν οὐ προσῆκον ἐπεισκε-
κωμακότας, λοιδορουμένους τε αὐτοῖς καὶ φιλαπε-
χθημόνως ἔχοντας καὶ ἀεὶ περὶ ἀνθρώπων τοὺς λό-
γους ποιουμένους, ἥκιστα φιλοσοφίᾳ πρέποντα ποι-
οῦντας; Πολύ γ᾽, ἔφη. **XIII.** Οὐδὲ γάρ που, ὦ Ἀδεί-
μαντε, σχολὴ τῷ γε ὡς ἀληθῶς πρὸς τοῖς οὖσι τὴν
διάνοιαν ἔχοντι κάτω βλέπειν εἰς ἀνθρώπων ' πρα- C
γματείας, καὶ μαχόμενον αὐτοῖς φθόνου τε καὶ δυσ-
μενείας ἐμπίπλασθαι, ἀλλ᾽ εἰς τεταγμένα ἄττα καὶ κα-
τὰ ταὐτὰ ἀεὶ ἔχοντα ὁρῶντας καὶ θεωμένους οὔτ᾽
ἀδικοῦντα οὔτ᾽ ἀδικούμενα ὑπ᾽ ἀλλήλων, κόσμῳ δὲ
πάντα καὶ κατὰ λόγον ἔχοντα, ταῦτα μιμεῖσθαί τε καὶ
ὅ τι μάλιστα ἀφομοιοῦσθαι. ἢ οἴει τινὰ μηχανὴν εἶ-
ναι, ὅτῳ τις ὁμιλεῖ ἀγάμενος, μὴ μιμεῖσθαι ἐκεῖνο;
Ἀδύνατον, ἔφη. Θείῳ δὴ καὶ κοσμίῳ ὅ γε φιλόσοφος
ὁμιλῶν κόσμιός τε ' καὶ θεῖος εἰς τὸ δυνατὸν ἀνθρώ- D
πῳ γίγνεται· διαβολὴ δ᾽ ἐν πᾶσι πολλή. Παντάπασι
μὲν οὖν. Ἂν οὖν τις, εἶπον, αὐτῷ ἀνάγκη γένηται ἃ
ἐκεῖ ὁρᾷ μελετῆσαι εἰς ἀνθρώπων ἤθη καὶ ἰδίᾳ καὶ
δημοσίᾳ τιθέναι καὶ μὴ μόνον ἑαυτὸν πλάττειν, ἆρα
κακὸν δημιουργὸν αὐτὸν οἴει γενήσεσθαι σωφροσύνης
τε καὶ δικαιοσύνης καὶ ξυμπάσης τῆς δημοτικῆς ἀρε-
τῆς; Ἥκιστά γε, ἦ δ᾽ ὅς. Ἀλλ᾽ ἐὰν δὴ αἴσθωνται οἱ
πολλοί, ὅτι ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ λέγομεν, ' χαλεπανοῦσι E
δὴ τοῖς φιλοσόφοις καὶ ἀπιστήσουσιν ἡμῖν λέγουσιν,
ὡς οὐκ ἄν ποτε ἄλλως εὐδαιμονήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐ-
τὴν διαγράψειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι
ζωγράφοι; Οὐ χαλεπανοῦσιν, ἦ δ᾽ ὅς, ἐάνπερ αἴσθων-
ται. ἀλλὰ δὴ τίνα * λέγεις τρόπον τῆς διαγραφῆς; 501
Λαβόντες, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὥσπερ πίνακα πόλιν τε καὶ ἤθη
ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσειαν ἄν. ὃ οὐ
πάνυ ῥᾴδιον· ἀλλ᾽ οὖν οἶσθ᾽ ὅτι τούτῳ ἂν εὐθὺς τῶν
ἄλλων διενέγκοιεν, τῷ μήτε ἰδιώτου μήτε πόλεως ἐθε-
λῆσαι ἂν ἅψασθαι μηδὲ γράφειν νόμους, πρὶν ἢ πα-
ραλαβεῖν καθαρὰν ἢ αὐτοὶ ποιῆσαι. Καὶ ὀρθῶς γ᾽,
ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα οἴει ὑπογράψασθαι ἂν τὸ
σχῆμα τῆς πολιτείας; Τί μήν; Ἔπειτα, ' οἶμαι, ἀπερ- B
γαζόμενοι πυκνὰ ἂν ἑκατέρωσ᾽ ἀποβλέποιεν πρός τε τὸ
φύσει δίκαιον καὶ καλὸν καὶ σῶφρον καὶ πάντα τὰ
τοιαῦτα καὶ πρὸς ἐκεῖνο αὖ τὸ ἐν τοῖς ἀνθρώποις,
ἐμποιοῖεν ξυμμιγνύντες τε καὶ κεραννύντες ἐκ τῶν ἐπι-
τηδευμάτων τὸ ἀνδρείκελον, ἀπ᾽ ἐκείνου τεκμαιρόμενοι,
ὃ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐκάλεσεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγι-
γνόμενον θεοειδές τε καὶ θεοείκελον. Ὀρθῶς, ἔφη.
Καὶ τὸ μὲν ἄν, οἶμαι, ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγ-
γράφοιεν, ' ἕως ὅ τι μάλιστα ἀνθρώπεια ἤθη εἰς C

ὅσον ἐνδέχεται θεοφιλῆ ποιήσειαν. Καλλίστη γοῦν
ἂν, ἔφη, ἡ γραφὴ γένοιτο. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, πεί-
θομέν πῃ ἐκείνους, οὓς διατεταμένους ἐφ᾽ ἡμᾶς ἔφη-
σθα ἰέναι, ὡς τοιοῦτός ἐστι πολιτειῶν ζωγράφος, ὃν
τότ᾽ ἐπῃνοῦμεν πρὸς αὐτούς, δι᾽ ὃν ἐκεῖνοι ἐχαλέπαι-
νον, ὅτι τὰς πόλεις αὐτῷ παρεδίδομεν, καί τι μᾶλλον
αὐτὸ νῦν ἀκούοντες πραΰνονται; Καὶ πολύ γε, ἦ δ᾽
D ὅς, εἰ σωφρονοῦσιν. Πῇ γὰρ δὴ ἕξουσιν ἀμφισβη-
τῆσαι; πότερον μὴ τοῦ ὄντος τε καὶ ἀληθείας ἐρα-
στὰς εἶναι τοὺς φιλοσόφους; Ἄτοπον μέντ᾽ ἄν, ἔφη,
εἴη. Ἀλλὰ μὴ τὴν φύσιν αὐτῶν οἰκείαν εἶναι τοῦ ἀρί-
στου, ἣν ἡμεῖς διήλθομεν; Οὐδὲ τοῦτο. Τί δέ; τὴν
τοιαύτην τυχοῦσαν τῶν προσηκόντων ἐπιτηδευμάτων
οὐκ ἀγαθὴν τελέως ἔσεσθαι καὶ φιλόσοφον, εἴπερ τι-
νὰ ἄλλην; ἢ ἐκείνους φήσειν μᾶλλον, οὓς ἡμεῖς ἀφω-
E ρίσαμεν; Οὐ δήπου. Ἔτι οὖν ἀγριανοῦσι λεγόντων
ἡμῶν, ὅτι, πρὶν ἂν πόλεως τὸ φιλόσοφον γένος ἐγ-
κρατὲς γένηται, οὔτε πόλει οὔτε πολίταις κακῶν παῦ-
λα ἔσται, οὐδὲ ἡ πολιτεία, ἣν μυθολογοῦμεν λόγῳ,
ἔργῳ τέλος λήψεται; Ἴσως, ἔφη, ἧττον. Βούλει οὖν,
ἦν δ᾽ ἐγώ, μὴ ἧττον φῶμεν αὐτοὺς ἀλλὰ παντάπασι
502 πράους γεγονέναι καὶ πεπεῖσθαι, ἵνα, * εἰ μή τι ἄλ-
λο, αἰσχυνθέντες ὁμολογήσωσιν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
XIV. Οὗτοι μὲν τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τοῦτο πεπεισμένοι
ἔστων· τοῦδε δὲ πέρι τις ἀμφισβητήσει, ὡς οὐκ ἂν τύ-
χοιεν γενόμενοι βασιλέων ἔκγονοι ἢ δυναστῶν τὰς φύ-
σεις φιλόσοφοι; Οὐδ᾽ ἂν εἷς, ἔφη. Τοιούτους δὲ γε-
νομένους ὡς πολλὴ ἀνάγκη διαφθαρῆναι, ἔχει τις λέ-
γειν; ὡς μὲν γὰρ χαλεπὸν σωθῆναι, καὶ ἡμεῖς ξυγχω-
B ροῦμεν· ὡς δὲ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῶν πάντων οὐδέ-
ποτ᾽ οὐδ᾽ ἂν εἷς σωθείη, ἔσθ᾽ ὅστις ἀμφισβητήσει;
Καὶ πῶς; Ἀλλὰ μήν, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἷς ἱκανὸς γενόμενος,
πόλιν ἔχων πειθομένην, πάντ᾽ ἐπιτελέσαι τὰ νῦν ἀπι-
στούμενα. Ἱκανὸς γάρ, ἔφη. Ἄρχοντος γάρ που, ἦν
δ᾽ ἐγώ, τιθέντος τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα,
ἃ διεληλύθαμεν, οὐ δήπου ἀδύνατον ἐθέλειν ποιεῖν
τοὺς πολίτας. Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν. Ἀλλὰ δὴ ἅπερ ἡμῖν
δοκεῖ, δόξαι καὶ ἄλλοις θαυμαστόν τι καὶ ἀδύνατον;
C Οὐκ οἶμαι ἔγωγε, ἦ δ᾽ ὅς. Καὶ μὴν ὅτι γε βέλτιστα,
εἴπερ δυνατά, ἱκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς ἐγῷμαι,
διήλθομεν. Ἱκανῶς γάρ. Νῦν δή, ὡς ἔοικε, ξυμβαί-
νει ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας ἄριστα μὲν εἶναι ἃ λέ-
γομεν, εἰ γένοιτο, χαλεπὰ δὲ γενέσθαι, οὐ μέντοι ἀδύ-
νατά γε. Ξυμβαίνει γάρ, ἔφη. **XV.** Οὐκοῦν ἐπειδὴ
τοῦτο μόγις τέλος ἔσχε, τὰ ἐπίλοιπα δὴ μετὰ τοῦτο
D λεκτέον, τίνα τρόπον ἡμῖν καὶ ἐκ τίνων μαθημάτων
τε καὶ ἐπιτηδευμάτων οἱ σωτῆρες ἐνέσονται τῆς πολι-
τείας, καὶ κατὰ ποίας ἡλικίας ἕκαστοι ἑκάστων ἁπτό-
μενοι; Λεκτέον μέντοι, ἔφη. Οὐδέν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὸ
σοφόν μοι ἐγένετο τήν τε τῶν γυναικῶν τῆς κτήσεως
δυσχέρειαν ἐν τῷ πρόσθεν παραλιπόντι καὶ παιδογο-
νίαν καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων κατάστασιν, εἰδότι ὡς
ἐπίφθονός τε καὶ χαλεπὴ γίγνεσθαι ἡ παντελῶς ἀλη-
E θής· νῦν γὰρ οὐδὲν ἧττον ἦλθε τὸ δεῖν αὐτὰ διελ-
θεῖν. καὶ τὰ μὲν δὴ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων πε-
πέρανται, τὸ δὲ τῶν ἀρχόντων ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς μετελ
θεῖν δεῖ. ἐλέγομεν δ᾽, εἰ μνημονεύεις, δεῖν αὐτοὺς φι-
503 λοπόλιδάς * τε φαίνεσθαι, βασανιζομένους ἐν ἡδοναῖς
τε καὶ λύπαις, καὶ τὸ δόγμα τοῦτο μήτ᾽ ἐν πόνοις
μήτ᾽ ἐν φόβοις μήτ᾽ ἐν ἄλλῃ μηδεμιᾷ μεταβολῇ φαίνε-
σθαι ἐκβάλλοντας, ἢ τὸν ἀδυνατοῦντα ἀποκριτέον, τὸν
δὲ πανταχοῦ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα, ὥσπερ χρυσὸν ἐν
πυρὶ βασανιζόμενον, στατέον ἄρχοντα καὶ γέρα δοτέον
καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι καὶ ἆθλα. τοιαῦτ᾽ ἄττα ἦν
τὰ λεγόμενα παρεξιόντος καὶ παρακαλυπτομένου τοῦ
λόγου, πεφοβημένου κινεῖν τὸ νῦν παρόν. Ἀληθέ- B
στατα, ἔφη, λέγεις· μέμνημαι γάρ. Ὤκνουν γάρ, ἔφην,
ὦ φίλε, ἐγώ, εἰπεῖν τὰ νῦν ἀποτετολμημένα· νῦν δὲ
τοῦτο μὲν τετολμήσθω εἰπεῖν, ὅτι τοὺς ἀκριβεστάτους
φύλακας φιλοσόφους δεῖ καθιστάναι. Εἰρήσθω γάρ,
ἔφη. Νόησον δή, ὡς εἰκότως ὀλίγοι ἔσονταί σοι. ἣν
γὰρ διήλθομεν φύσιν δεῖν ὑπάρχειν αὐτοῖς, εἰς ταὐτὸ
ξυμφύεσθαι αὐτῆς τὰ μέρη ὀλιγάκις ἐθέλει, τὰ πολλὰ
δὲ διεσπασμένη φύεται. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Εὐμαθεῖς C
καὶ μνήμονες καὶ ἀγχίνοι καὶ ὀξεῖς καὶ ὅσα ἄλλα τού-
τοις ἕπεται οἶσθ᾽ ὅτι οὐκ ἐθέλουσιν ἅμα φύεσθαι,
καὶ νεανικοί τε καὶ μεγαλοπρεπεῖς τὰς διανοίας *καὶ*
οἷοι κοσμίως μετὰ ἡσυχίας καὶ βεβαιότητος ἐθέλειν
ζῆν, ἀλλ᾽ οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ ὀξύτητος φέρονται ὅπῃ ἂν
τύχωσι, καὶ τὸ βέβαιον ἅπαν αὐτῶν ἐξοίχεται. Ἀλη-
θῆ, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν τὰ βέβαια αὖ ταῦτα ἤθη καὶ
οὐκ εὐμετάβολα, οἷς ἄν τις μᾶλλον ὡς πιστοῖς χρή- D
σαιτο, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς τοὺς φόβους δυσκίνητα
ὄντα, πρὸς τὰς μαθήσεις αὖ ποιεῖ ταὐτόν, δυσκινήτως
ἔχει καὶ δυσμαθῶς, ὥσπερ ἀπονεναρκωμένα καὶ ὕπνου
τε καὶ χάσμης ἐμπίπλανται, ὅταν τι δέῃ τοιοῦτον δια-
πονεῖν. Ἔστι ταῦτα, ἔφη. Ἡμεῖς δέ γ᾽ ἔφαμεν ἀμ-
φοτέρων δεῖν εὖ τε καὶ καλῶς μετέχειν, ἢ μήτε παι-
δείας τῆς ἀκριβεστάτης δεῖν αὐτῷ μεταδιδόναι μήτε τι-
μῆς μήτε ἀρχῆς. Ὀρθῶς, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν σπάνιον
αὐτὸ οἴει ἔσεσθαι; Πῶς δ᾽ οὔ; Βασανιστέον δὴ ἔν τε
οἷς τότε ἐλέγομεν πόνοις τε καὶ φόβοις καὶ ἡδοναῖς, E
καὶ ἔτι δή, ὃ τότε παρεῖμεν, νῦν λέγομεν, ὅτι καὶ ἐν
μαθήμασι πολλοῖς γυμνάζειν δεῖ, σκοποῦντας, εἰ καὶ
τὰ μέγιστα μαθήματα δυνατὴ ἔσται ἐνεγκεῖν, εἴτε καὶ
* ἀποδειλιάσει, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀποδειλιῶντες. 504
Πρέπει γέ τοι δή, ἔφη, οὕτω σκοπεῖν. ἀλλὰ ποῖα δὴ
λέγεις μαθήματα μέγιστα; **XVI.** Μνημονεύεις μέν που,
ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι τριττὰ εἴδη ψυχῆς διαστησάμενοι ξυν-
εβιβάζομεν δικαιοσύνης τε πέρι καὶ σωφροσύνης καὶ
ἀνδρείας καὶ σοφίας ὃ ἕκαστον εἴη. Μὴ γὰρ μνημο-
νεύων, ἔφη, τὰ λοιπὰ ἂν εἴην δίκαιος μὴ ἀκούειν. Ἦ
καὶ τὸ προρρηθὲν αὐτῶν; Τὸ ποῖον δή; Ἐλέγομέν B
που, ὅτι ὡς μὲν δυνατὸν ἦν κάλλιστα αὐτὰ κατιδεῖν
ἄλλη μακροτέρα εἴη περίοδος, ἣν περιελθόντι καταφα-
νῆ γίγνοιτο, τῶν μέντοι ἔμπροσθεν προειρημένων ἑπο-
μένας ἀποδείξεις οἷόν τ᾽ εἴη προσάψαι. καὶ ὑμεῖς ἐξαρ-
κεῖν ἔφατε, καὶ οὕτω δὴ ἐρρήθη τὰ τότε τῆς μὲν ἀκρι-
βείας, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο, ἐλλιπῆ, εἰ δὲ ὑμῖν ἀρεσκόν-
τως, ὑμεῖς ἂν τοῦτο εἴποιτε. Ἀλλ᾽ ἔμοιγε, ἔφη, με-
τρίως· ἐφαίνετο μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις. Ἀλλ᾽, ὦ φίλε, C
ἦν δ᾽ ἐγώ, μέτρον τῶν τοιούτων ἀπολεῖπον καὶ ὁτιοῦν
τοῦ ὄντος οὐ πάνυ μετρίως γίγνεται· ἀτελὲς γὰρ οὐ-
δὲν οὐδενὸς μέτρον. δοκεῖ δ᾽ ἐνίοτέ τισιν ἱκανῶς ἤδη
ἔχειν καὶ οὐδὲν δεῖν περαιτέρω ζητεῖν. Καὶ μάλ᾽, ἔφη,
συχνοὶ πάσχουσιν αὐτὸ διὰ ῥᾳθυμίαν. Τούτου δέ γε,
ἦν δ᾽ ἐγώ, τοῦ παθήματος ἥκιστα προσδεῖ φύλακι πό-
λεώς τε καὶ νόμων. Εἰκός, ἦ δ᾽ ὅς. Τὴν μακροτέ-

D ραν τοίνυν, ὦ ἑταῖρε, ἔφην, περιϊτέον ' τῷ τοιούτῳ, καὶ οὐχ ἧττον μανθάνοντι πονητέον ἢ γυμναζομένῳ· ἤ, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, τοῦ μεγίστου τε καὶ μάλιστα προσήκοντος μαθήματος ἐπὶ τέλος οὔποτε ἥξει. Οὐ γὰρ ταῦτα, ἔφη, μέγιστα, ἀλλ' ἔτι τι μεῖζον δικαιοσύνης τε καὶ ὧν διήλθομεν; Καὶ μεῖζον, ἦν δ' ἐγώ· καὶ αὐτῶν τούτων οὐχ ὑπογραφὴν δεῖ, ὥσπερ νῦν, θεάσασθαι, ἀλλὰ τὴν τελεωτάτην ἀπεργασίαν μὴ παριέναι. ἢ οὐ γελοῖον ἐπὶ μὲν ἄλλοις σμικροῦ ἀξίοις πᾶν
E ποιεῖν ' συντεινομένους, ὅπως ὅ τι ἀκριβέστατα καὶ καθαρώτατα ἕξει, τῶν δὲ μεγίστων μὴ μεγίστας ἀξιοῦν εἶναι καὶ τὰς ἀκριβείας; Καὶ μάλα, ἔφη, ἄξιον τὸ διανόημα. ὃ μέντοι μέγιστον μάθημα καὶ περὶ ὅ τι αὐτὸ λέγεις, οἴει τιν' ἄν σε, ἔφη, ἀφεῖναι μὴ ἐρωτήσαντα τί ἐστιν; Οὐ πάνυ, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλὰ καὶ σὺ ἐρώτα. πάντως αὐτὸ οὐκ ὀλιγάκις ἀκήκοας, νῦν δὲ ἢ
505 οὐκ ἐννοεῖς ἢ αὖ διανοεῖ ἐμοὶ πράγματα * παρέχειν ἀντιλαμβανόμενος. οἶμαι δὲ τοῦτο μᾶλλον· ἐπεὶ ὅτι γε ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα μέγιστον μάθημα, πολλάκις ἀκήκοας, ᾗ καὶ δίκαια καὶ τἆλλα προσχρησάμενα χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα γίγνεται. καὶ νῦν σχεδὸν οἶσθ' ὅτι μέλλω τοῦτο λέγειν, καὶ πρὸς τούτῳ ὅτι αὐτὴν οὐχ ἱκανῶς ἴσμεν· εἰ δὲ μὴ ἴσμεν, ἄνευ δὲ ταύτης εἰ ὅ τι μάλιστα τἆλλα ἐπισταίμεθα, οἶσθ' ὅτι οὐδὲν ἡμῖν ὄφε-
B λος, ὥσπερ οὐδ' εἰ ' κεκτήμεθά τι ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ. ἢ οἴει τι πλέον εἶναι πᾶσαν κτῆσιν ἐκτῆσθαι, μὴ μέντοι ἀγαθήν; ἢ πάντα τἆλλα φρονεῖν [ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ], καλὸν δὲ καὶ ἀγαθὸν μηδὲν φρονεῖν; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη. XVII. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε οἶσθα, ὅτι τοῖς μὲν πολλοῖς ἡδονὴ δοκεῖ εἶναι τὸ ἀγαθόν, τοῖς δὲ κομψοτέροις φρόνησις. Πῶς δ' οὔ; Καὶ ὅτι γε, ὦ φίλε, οἱ τοῦτο ἡγούμενοι οὐκ ἔχουσι δεῖξαι ἥτις φρόνησις, ἀλλ' ἀναγκάζονται τελευτῶντες τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φάναι. Καὶ μάλα, ἔφη, γελοίως. Πῶς γὰρ οὐ-
C χί, ἦν δ' ἐγώ, ' εἰ ὀνειδίζοντές γε, ὅτι οὐκ ἴσμεν τὸ ἀγαθόν, λέγουσι πάλιν ὡς εἰδόσι; φρόνησιν γὰρ αὐτό φασιν εἶναι ἀγαθοῦ, ὡς αὖ ξυνιέντων ἡμῶν ὅ τι λέγουσιν, ἐπειδὰν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ φθέγξωνται ὄνομα. Ἀληθέστατα, ἔφη. Τί δαί; οἱ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν ὁριζόμενοι μῶν μή τι ἐλάττονος πλάνης ἔμπλεοι τῶν ἑτέρων; ἢ οὐ καὶ οὗτοι ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν ἡδονὰς εἶναι κακάς; Σφόδρα γε. Ξυμβαίνει δὴ αὐτοῖς,
D οἶμαι, ὁμολογεῖν ' ἀγαθὰ εἶναι καὶ κακὰ ταὐτά. ἢ γάρ; Τί μήν; Οὐκοῦν ὅτι μὲν μεγάλαι καὶ πολλαὶ ἀμφισβητήσεις περὶ αὐτοῦ, φανερόν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δαί; τόδε οὐ φανερόν, ὡς δίκαια μὲν καὶ καλὰ πολλοὶ ἂν ἕλοιντο τὰ δοκοῦντα, κἂν μὴ ᾖ, ὅμως ταῦτα πράττειν καὶ κεκτῆσθαι καὶ δοκεῖν, ἀγαθὰ δὲ οὐδενὶ ἔτι ἀρκεῖ τὰ δοκοῦντα κτᾶσθαι, ἀλλὰ τὰ ὄντα ζητοῦσι, τὴν δὲ δόξαν ἐνταῦθα ἤδη πᾶς ἀτιμάζει; Καὶ μάλα,
E ἔφη. Ὃ δὴ διώκει ' μὲν ἅπασα ψυχὴ καὶ τούτου ἕνεκα πάντα πράττει, ἀπομαντευομένη τι εἶναι, ἀποροῦσα δὲ καὶ οὐκ ἔχουσα λαβεῖν ἱκανῶς, τί ποτ' ἐστίν, οὐδὲ πίστει χρήσασθαι μονίμῳ, οἵᾳ καὶ περὶ τἆλλα, διὰ τοῦτο δὲ ἀποτυγχάνει καὶ τῶν ἄλλων, εἴ τι ὄφε-
506 λος ἦν, περὶ δὴ τὸ τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον * οὕτω φῶμεν δεῖν ἐσκοτῶσθαι καὶ ἐκείνους τοὺς βελτίστους ἐν τῇ πόλει, οἷς πάντα ἐγχειριοῦμεν; Ἥκιστά γ', ἔφη. Οἶμαι γοῦν, εἶπον, δίκαιά τε καὶ καλὰ ἀγνοούμενα ὅπῃ ποτὲ ἀγαθά ἐστιν, οὐ πολλοῦ τινος ἄξιον φύλακα κεκτῆσθαι ἂν ἑαυτῶν τὸν τοῦτο ἀγνοοῦντα. μαντεύομαι δὲ μηδένα αὐτὰ πρότερον γνώσεσθαι ἱκανῶς. Καλῶς γάρ, ἔφη, μαντεύει. Οὐκοῦν ἡμῖν ἡ πολιτεία τελέως ' B
κεκοσμήσεται, ἐὰν ὁ τοιοῦτος αὐτὴν ἐπισκοπῇ φύλαξ, ὁ τούτων ἐπιστήμων; XVIII. Ἀνάγκη, ἔφη. ἀλλὰ σὺ δή, ὦ Σώκρατες, πότερον ἐπιστήμην τὸ ἀγαθὸν φῂς εἶναι ἢ ἡδονήν; ἢ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα; Οὗτος, ἦν δ' ἐγώ, ἀνήρ! καλὸς ἦσθα καὶ πάλαι καταφανής, ὅτι σοι οὐκ ἀποχρήσοι τὸ τοῖς ἄλλοις δοκοῦν περὶ αὐτῶν. Οὐδὲ γὰρ δίκαιόν μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται τὰ τῶν ἄλλων μὲν ἔχειν εἰπεῖν δόγματα, τὸ δ' αὑτοῦ μή, τοσοῦτον χρόνον περὶ ταῦτα πραγματευόμενον. Τί δ'; ἦν δ' ἐγώ· ' δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι, περὶ ὧν τις C
μὴ οἶδε, λέγειν ὡς εἰδότα; Οὐδαμῶς γ', ἔφη, ὡς εἰδότα, ὡς μέντοι οἰόμενον ταῦθ', ἃ οἴεται ἐθέλειν λέγειν. Τί δέ; εἶπον· οὐκ ᾔσθησαι τὰς ἄνευ ἐπιστήμης δόξας, ὡς πᾶσαι αἰσχραί; ὧν αἱ βέλτισται τυφλαί· ἢ δοκοῦσί τί σοι τυφλῶν διαφέρειν ὁδὸν ὀρθῶς πορευομένων οἱ ἄνευ νοῦ ἀληθές τι δοξάζοντες; Οὐδέν, ἔφη. Βούλει οὖν αἰσχρὰ θεάσασθαι, τυφλά τε καὶ σκολιά, ἐξὸν ' παρ' ἄλλων ἀκούειν φανά τε καὶ κα- D
λά; Μὴ πρὸς Διός, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ὁ Γλαύκων, ὥσπερ ἐπὶ τέλει ὢν ἀποστῇς. ἀρκέσει γὰρ ἡμῖν, κἂν ὥσπερ δικαιοσύνης πέρι καὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων διῆλθες, οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ διέλθῃς. Καὶ γὰρ ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἑταῖρε, καὶ μάλα ἀρκέσει· ἀλλ' ὅπως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι, προθυμούμενος δὲ ἀσχημονῶν γέλωτα ὀφλήσω. ἀλλ', ὦ μακάριοι, αὐτὸ μὲν τί ποτ' ἐστὶ τἀγαθόν, ἐάσωμεν τὸ ' νῦν εἶ- E
ναι. πλέον γάρ μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμὴν ἐφικέσθαι τοῦ γε δοκοῦντος ἐμοὶ τὰ νῦν· ὃς δὲ ἔκγονός τε τοῦ ἀγαθοῦ φαίνεται καὶ ὁμοιότατος ἐκείνῳ, λέγειν ἐθέλω, εἰ καὶ ὑμῖν φίλον, εἰ δὲ μή, ἐᾶν. Ἀλλ', ἔφη, λέγε· εἰσαῦθις γὰρ τοῦ πατρὸς ἀποτίσεις τὴν διήγησιν. Βουλοίμην ἄν, εἶπον, ἐμέ τε δύνασθαι αὐτὴν * ἀποδοῦναι καὶ ὑμᾶς κομίσασθαι, ἀλλὰ μή, 507
ὥσπερ νῦν, τοὺς τόκους μόνον. τοῦτον δὲ δὴ οὖν τὸν τόκον τε καὶ ἔκγονον αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ κομίσασθε. εὐλαβεῖσθε μέντοι, μή πῃ ἐξαπατήσω ὑμᾶς ἄκων, κίβδηλον ἀποδιδοὺς τὸν λόγον τοῦ τόκου. Εὐλαβησόμεθα, ἔφη, κατὰ δύναμιν· ἀλλὰ μόνον λέγε. Διομολογησάμενός γ', ἔφην ἐγώ, καὶ ἀναμνήσας ὑμᾶς τά τ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθέντα καὶ ἄλλοτε ἤδη πολλάκις εἰρημένα. Τὰ ' ποῖα; ἦ δ' ὅς. Πολλὰ καλά, B
ἦν δ' ἐγώ, καὶ πολλὰ ἀγαθά, καὶ ἕκαστα οὕτως εἶναί φαμέν τε καὶ διορίζομεν τῷ λόγῳ. Φαμὲν γάρ. Καὶ αὐτὸ δὴ καλὸν καὶ αὐτὸ ἀγαθόν, καὶ οὕτω περὶ πάντων, ἃ τότε ὡς πολλὰ ἐτίθεμεν, πάλιν αὖ κατ' ἰδέαν μίαν ἑκάστου ὡς μιᾶς οὔσης τιθέντες, ὃ ἔστιν ἕκαστον προσαγορεύομεν. Ἔστι ταῦτα. Καὶ τὰ μὲν δὴ ὁρᾶσθαί φαμεν, νοεῖσθαι δ' οὔ, τὰς δ' αὖ ἰδέας νοεῖσθαι μέν, ' ὁρᾶσθαι δ' οὔ. Παντάπασι μὲν οὖν. C
Τῷ οὖν ὁρῶμεν ἡμῶν αὐτῶν τὰ ὁρώμενα; Τῇ ὄψει, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀκοῇ τὰ ἀκουόμενα, καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι πάντα τὰ αἰσθητά; Τί μήν; Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἐννενόηκας τὸν τῶν αἰσθήσεων δημιουργὸν ὅσῳ πολυτελεστάτην τὴν τοῦ ὁρᾶν τε καὶ ὁρᾶσθαι δύναμιν ἐδημιούργησεν; Οὐ πάνυ,

ἔφη. Ἀλλ' ὧδε σκόπει. ἔστιν ὅ τι προσδεῖ ἀκοῇ καὶ
φωνῇ γένους ἄλλου εἰς τὸ τὴν μὲν ἀκούειν, τὴν δὲ
D ἀκούεσθαι, ὃ ἐὰν μὴ παραγένηται | τρίτον, ἡ μὲν οὐκ
ἀκούσεται, ἡ δὲ οὐκ ἀκουσθήσεται; Οὐδενός, ἔφη.
Οἶμαι δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, οὐδ' ἄλλαις πολλαῖς, ἵνα μὴ
εἴπω ὅτι οὐδεμιᾷ, τοιούτου προσδεῖ οὐδενός. ἢ σύ τινα
ἔχεις εἰπεῖν; Οὐκ ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Τὴν δὲ τῆς ὄψεως
καὶ τοῦ ὁρατοῦ οὐκ ἐννοεῖς ὅτι προσδεῖται; Πῶς;
Ἐνούσης που ἐν ὄμμασιν ὄψεως καὶ ἐπιχειροῦντος τοῦ
ἔχοντος χρῆσθαι αὐτῇ, παρούσης δὲ χρόας ἐν αὐτοῖς,
E ἐὰν μὴ παραγένηται γένος τρίτον ἰδίᾳ | ἐπ' αὐτὸ τοῦ-
το πεφυκός, οἶσθα ὅτι ἥ τε ὄψις οὐδὲν ὄψεται, τά τε
χρώματα ἔσται ἀόρατα. Τίνος δὴ λέγεις, ἔφη, τού-
του; Ὃ δὴ σὺ καλεῖς, ἦν δ' ἐγώ, φῶς. Ἀληθῆ, ἔφη,
λέγεις. Οὐ σμικρὰ ἄρα ἰδέα, ἡ τοῦ ὁρᾶν αἴσθησις
508 καὶ ἡ τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμις, * τῶν ἄλλων ξυζεύξεων
τιμιωτέρῳ ζυγῷ ἐζύγησαν, εἴπερ μὴ ἄτιμον τὸ φῶς.
Ἀλλὰ μήν, ἔφη, πολλοῦ γε δεῖ ἄτιμον εἶναι. XIX.
Τίνα οὖν ἔχεις αἰτιάσασθαι τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν τού-
του κύριον, οὗ ἡμῖν τὸ φῶς ὄψιν τε ποιεῖ ὁρᾶν ὅ τι
κάλλιστα καὶ τὰ ὁρώμενα ὁρᾶσθαι; Ὅνπερ καὶ σύ,
ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι· τὸν ἥλιον γὰρ δῆλον ὅτι ἐρωτᾷς.
Ἆρ' οὖν ὧδε πέφυκεν ὄψις πρὸς τοῦτον τὸν θεόν;
Πῶς; Οὐκ ἔστιν ἥλιος ἡ ὄψις οὔτε αὐτὴ οὔτε ἐν ᾧ
B ἐγγίγνεται, ὃ δὴ καλοῦμεν | ὄμμα. Οὐ γὰρ οὖν. Ἀλλ'
ἡλιοειδέστατόν γε οἶμαι τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις ὀρ-
γάνων. Πολύ γε. Οὐκοῦν καὶ τὴν δύναμιν, ἣν ἔχει,
ἐκ τούτου ταμιευομένην ὥσπερ ἐπίρρυτον κέκτηται;
Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ ὁ ἥλιος ὄψις μὲν οὐκ
ἔστιν, αἴτιος δ' ὢν αὐτῆς ὁρᾶται ὑπ' αὐτῆς ταύτης;
Οὕτως, ἦ δ' ὅς. Τοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, φάναι
με λέγειν τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃν τἀγαθὸν ἐγέν-
C νησεν ἀνάλογον | ἑαυτῷ· ὅ τί περ αὐτὸ ἐν τῷ νοητῷ
τόπῳ πρός τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, τοῦτο τοῦτον ἐν
τῷ ὁρατῷ πρός τε ὄψιν καὶ τὰ ὁρώμενα. Πῶς; ἔφη·
ἔτι δίελθέ μοι. Ὀφθαλμοί, ἦν δ' ἐγώ, οἶσθ' ὅτι,
ὅταν μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνά τις αὐτοὺς τρέπῃ, ὧν ἂν τὰς
χρόας τὸ ἡμερινὸν φῶς ἐπέχῃ, ἀλλὰ ὧν νυκτερινὰ φέγ-
γη, ἀμβλυώττουσί τε καὶ ἐγγὺς φαίνονται τυφλῶν, ὥσ-
περ οὐκ ἐνούσης καθαρᾶς ὄψεως; Καὶ μάλα, ἔφη.
D Ὅταν δέ γ', οἶμαι, ὧν ὁ ἥλιος | καταλάμπει, σαφῶς
ὁρῶσι, καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ὄμμασιν ἐνοῦσα φαί-
νεται. Τί μήν; Οὕτω τοίνυν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὧδε
νόει· ὅταν μέν, οὗ καταλάμπει ἀλήθειά τε καὶ τὸ ὄν,
εἰς τοῦτο ἀπερείσηται, ἐνόησέ τε καὶ ἔγνω αὐτὸ καὶ
νοῦν ἔχειν φαίνεται· ὅταν δὲ εἰς τὸ τῷ σκότῳ κεκρα-
μένον, τὸ γιγνόμενόν τε καὶ ἀπολλύμενον, δοξάζει τε
καὶ ἀμβλυώττει ἄνω καὶ κάτω τὰς δόξας μεταβάλλον,
καὶ ἔοικεν αὖ νοῦν οὐκ ἔχοντι. Ἔοικε γάρ. Τοῦτο
E τοίνυν τὸ | τὴν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γιγνωσκομένοις
καὶ τῷ γιγνώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδὸν τὴν τοῦ
ἀγαθοῦ ἰδέαν φάθι εἶναι, αἰτίαν [δ'] ἐπιστήμης οὔ-
σαν καὶ ἀληθείας· [ὡς γιγνωσκομένης μὲν διανοοῦ,
οὕτω δὲ καλῶν ἀμφοτέρων ὄντων, γνώσεώς τε καὶ
ἀληθείας, ἄλλο καὶ κάλλιον ἔτι τούτων ἡγούμενος αὐ-
τὸ ὀρθῶς ἡγήσει]· ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀλήθειαν, ὥσπερ
509 ἐκεῖ φῶς τε * καὶ ὄψιν ἡλιοειδῆ μὲν νομίζειν ὀρθόν,
ἥλιον δὲ ἡγεῖσθαι οὐκ ὀρθῶς ἔχει, οὕτω καὶ ἐνταῦ-
θα ἀγαθοειδῆ μὲν νομίζειν ταῦτ' ἀμφότερα ὀρθόν,
ἀγαθὸν δὲ ἡγεῖσθαι ὁπότερον αὐτῶν οὐκ ὀρθόν, ἀλλ'
ἔτι μειζόνως τιμητέον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἕξιν. Ἀμήχα-
νον κάλλος, ἔφη, λέγεις, εἰ ἐπιστήμην μὲν καὶ ἀλή-
θειαν παρέχει, αὐτὸ δ' ὑπὲρ ταῦτα κάλλει ἐστίν· οὐ
γὰρ δήπου σύ γε ἡδονὴν αὐτὸ λέγεις. Εὐφήμει, ἦν
δ' ἐγώ· ἀλλ' ὧδε μᾶλλον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἔτι ἐπι-
σκόπει. | Πῶς; Τὸν ἥλιον τοῖς ὁρωμένοις οὐ μόνον, B
οἶμαι, τὴν τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμιν παρέχειν φήσεις, ἀλ-
λὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ αὔξην καὶ τροφήν, οὐ γένεσιν
αὐτὸν ὄντα. Πῶς γάρ; Καὶ τοῖς γιγνωσκομένοις τοί-
νυν μὴ μόνον τὸ γιγνώσκεσθαι φάναι ὑπὸ τοῦ ἀγα-
θοῦ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ τὴν οὐσίαν
ὑπ' ἐκείνου αὐτοῖς προσεῖναι, οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ
ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἔτι ἐπέκεινα τῆς οὐσίας πρεσβείᾳ καὶ
δυνάμει ὑπερέχοντος. | XX. Καὶ ὁ Γλαύκων μάλα γε- C
λοίως, Ἄπολλον, ἔφη, δαιμονίας ὑπερβολῆς! Σὺ γάρ,
ἦν δ' ἐγώ, αἴτιος, ἀναγκάζων τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα περὶ
αὐτοῦ λέγειν. Καὶ μηδαμῶς γ', ἔφη, παύσῃ, εἰ μή
τι, ἀλλὰ τὴν περὶ τὸν ἥλιον ὁμοιότητα αὖ διεξιών, εἴ
πῃ ἀπολείπεις. Ἀλλὰ μήν, εἶπον, συχνά γε ἀπολείπω.
Μηδὲ σμικρὸν τοίνυν, ἔφη, παραλίπῃς. Οἶμαι μέν, ἦν
δ' ἐγώ, καὶ πολύ· ὅμως δέ, ὅσα γ' ἐν τῷ παρόντι δυ-
νατόν, ἑκὼν οὐκ ἀπολείψω. Μὴ γάρ, ἔφη. | Νόησον D
τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ λέγομεν, δύω αὐτὼ εἶναι,
καὶ βασιλεύειν τὸ μὲν νοητοῦ γένους τε καὶ τόπου, τὸ
δ' αὖ ὁρατοῦ, ἵνα μὴ οὐρανοῦ εἰπὼν δόξω σοι σοφί-
ζεσθαι περὶ τὸ ὄνομα. ἀλλ' οὖν ἔχεις ταῦτα διττὰ
εἴδη, ὁρατόν, νοητόν; Ἔχω. Ὥσπερ τοίνυν γραμμὴν
δίχα τετμημένην λαβὼν ἄνισα τμήματα πάλιν τέμνε
ἑκάτερον τὸ τμῆμα ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τό τε τοῦ
ὁρωμένου γένους καὶ τὸ τοῦ νοουμένου, καί σοι ἔσται
σαφηνείᾳ καὶ ἀσαφείᾳ πρὸς ἄλληλα ἐν μὲν τῷ ὁρω-
μένῳ τὸ μὲν ἕτερον τμῆμα | εἰκόνες. λέγω δὲ τὰς εἰ- E
κόνας πρῶτον μὲν * τὰς σκιάς, ἔπειτα τὰ ἐν τοῖς 510
ὕδασι φαντάσματα καὶ ἐν τοῖς ὅσα πυκνά τε καὶ λεῖα
καὶ φανὰ ξυνέστηκε, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον, εἰ κατα-
νοεῖς. Ἀλλὰ κατανοῶ. Τὸ τοίνυν ἕτερον τίθει ᾧ
τοῦτο ἔοικε, τά τε περὶ ἡμᾶς ζῷα καὶ πᾶν τὸ φυ-
τευτὸν καὶ τὸ σκευαστὸν ὅλον γένος. Τίθημι, ἔφη.
Ἦ καὶ ἐθέλοις ἂν αὐτὸ φάναι, ἦν δ' ἐγώ, διῃρῆσθαι
ἀληθείᾳ τε καὶ μή, ὡς τὸ δοξαστὸν πρὸς τὸ γνω-
στόν, οὕτω τὸ ὁμοιωθὲν πρὸς τὸ ᾧ ὡμοιώθη; Ἔγωγ',
| ἔφη, καὶ μάλα. Σκόπει δὴ αὖ καὶ τὴν τοῦ νοητοῦ B
τομὴν ᾗ τμητέον. Πῇ; Ἧι τὸ μὲν αὐτοῦ τοῖς τότε
τμηθεῖσιν ὡς εἰκόσι χρωμένη ψυχὴ ζητεῖν ἀναγκάζε-
ται ἐξ ὑποθέσεων, οὐκ ἐπ' ἀρχὴν πορευομένη, ἀλλ'
ἐπὶ τελευτήν, τὸ δ' αὖ ἕτερον [τὸ] ἐπ' ἀρχὴν ἀνυ-
πόθετον ἐξ ὑποθέσεως ἰοῦσα καὶ ἄνευ τῶν περὶ ἐκεῖ-
νο εἰκόνων, αὐτοῖς εἴδεσι δι' αὐτῶν τὴν μέθοδον ποι-
ουμένη. Ταῦτ', ἔφη, ἃ λέγεις, οὐχ ἱκανῶς ἔμαθον.
Ἀλλ' αὖθις, ἦν δ' ἐγώ· ῥᾷον | γὰρ τούτων προειρη- C
μένων μαθήσει· οἶμαι γάρ σε εἰδέναι, ὅτι οἱ περὶ
τὰς γεωμετρίας τε καὶ λογισμοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα πρα-
γματευόμενοι, ὑποθέμενοι τό τε περιττὸν καὶ τὸ ἄρ-
τιον καὶ τὰ σχήματα καὶ γωνιῶν τριττὰ εἴδη καὶ ἄλ-
λα τούτων ἀδελφὰ καθ' ἑκάστην μέθοδον, ταῦτα μὲν
ὡς εἰδότες, ποιησάμενοι ὑποθέσεις αὐτά, οὐδένα λό-
γον οὔτε αὐτοῖς οὔτε ἄλλοις ἔτι ἀξιοῦσι περὶ αὐτῶν
διδόναι ὡς παντὶ φανερῶν, ἐκ τούτων δ' ἀρχόμενοι

D ¦ τὰ λοιπὰ ἤδη διεξιόντες τελευτῶσιν ὁμολογουμένως
ἐπὶ τοῦτο, οὗ ἂν ἐπὶ σκέψιν ὁρμήσωσιν. *Πάνυ μὲν
οὖν, ἔφη, τοῦτό γε οἶδα.* Οὐκοῦν καὶ ὅτι τοῖς ὁρω-
μένοις εἴδεσι προςχρῶνται καὶ τοὺς λόγους περὶ αὐ-
τῶν ποιοῦνται, οὐ περὶ τούτων διανοούμενοι, ἀλλ'
ἐκείνων πέρι, οἷς ταῦτα ἔοικε, τοῦ τετραγώνου αὐτοῦ
ἕνεκα τοὺς λόγους ποιούμενοι καὶ διαμέτρου αὐτῆς,
E ἀλλ' οὐ ταύτης, ἣν γράφουσι, καὶ τἆλλα οὕτως, ¦ αὐ-
τὰ μὲν ταῦτα, ἃ πλάττουσί τε καὶ γράφουσιν, ὧν καὶ
σκιαὶ καὶ ἐν ὕδασιν εἰκόνες εἰσί, τούτοις μὲν ὡς εἰ-
κόσιν αὖ χρώμενοι, ζητοῦντές τε αὐτὰ ἐκεῖνα ἰδεῖν, ἃ
511 οὐκ ἂν ἄλλως ἴδοι τις * ἢ τῇ διανοίᾳ. *Ἀληθῆ, ἔφη,
λέγεις.* **XXI.** Τοῦτο τοίνυν νοητὸν μὲν τὸ εἶδος ἔλε-
γον, ὑποθέσεσι δ' ἀναγκαζομένην ψυχὴν χρῆσθαι πε-
ρὶ τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, οὐκ ἐπ' ἀρχὴν ἰοῦσαν, ὡς οὐ
δυναμένην τῶν ὑποθέσεων ἀνωτέρω ἐκβαίνειν, εἰκόσι
δὲ χρωμένην αὐτοῖς τοῖς ὑπὸ τῶν κάτω ἀπεικασθεῖσι
καὶ ἐκείνοις πρὸς ἐκεῖνα ὡς ἐναργέσι δεδοξασμένοις
B τε καὶ τετιμημένοις. *Μανθάνω, ἔφη, ὅτι τὸ ὑπὸ ¦
ταῖς γεωμετρίαις τε καὶ ταῖς ταύτης ἀδελφαῖς τέχναις
λέγεις.* Τὸ τοίνυν ἕτερον μάνθανε τμῆμα τοῦ νοη-
τοῦ λέγοντά με τοῦτο, οὗ αὐτὸς ὁ λόγος ἅπτεται τῇ
τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει, τὰς ὑποθέσεις ποιούμενος
οὐκ ἀρχάς, ἀλλὰ τῷ ὄντι ὑποθέσεις, οἷον ἐπιβάσεις
τε καὶ ὁρμάς, ἵνα μέχρι τοῦ ἀνυποθέτου ἐπὶ τὴν τοῦ
παντὸς ἀρχὴν ἰών, ἁψάμενος αὐτῆς, πάλιν αὖ ἐχόμε-
νος τῶν ἐκείνης ἐχομένων, οὕτως ἐπὶ τελευτὴν κατα-
βαίνῃ αἰσθητῷ παντάπασιν οὐδενὶ προςχρώμενος, ¦ C
ἀλλ' εἴδεσιν αὐτοῖς δι' αὐτῶν εἰς αὐτά, καὶ τελευτᾷ
εἰς εἴδη. *Μανθάνω, ἔφη, ἱκανῶς μὲν οὔ — δοκεῖς
γάρ μοι συχνὸν ἔργον λέγειν — ὅτι μέντοι βούλει
διορίζειν σαφέστερον εἶναι τὸ ὑπὸ τῆς τοῦ διαλέγε-
σθαι ἐπιστήμης τοῦ ὄντος τε καὶ νοητοῦ θεωρούμε-
νον ἢ τὸ ὑπὸ τῶν τεχνῶν καλουμένων, αἷς αἱ ὑπο-
θέσεις ἀρχαὶ καὶ διανοίᾳ μὲν ἀναγκάζονται ἀλλὰ μὴ
αἰσθήσεσιν αὐτὰ θεᾶσθαι οἱ θεώμενοι, διὰ δὲ ¦ τὸ D
μὴ ἐπ' ἀρχὴν ἀνελθόντες σκοπεῖν, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεων,
νοῦν οὐκ ἴσχειν περὶ αὐτὰ δοκοῦσί σοι, καίτοι νοη-
τῶν ὄντων μετὰ ἀρχῆς. διάνοιαν δὲ καλεῖν μοι δοκεῖς
τὴν τῶν γεωμετρικῶν τε καὶ τὴν τῶν τοιούτων ἕξιν,
ἀλλ' οὐ νοῦν, ὡς μεταξύ τι δόξης τε καὶ νοῦ τὴν διά-
νοιαν οὖσαν.* Ἱκανώτατα, ἦν δ' ἐγώ, ἀπεδέξω. καί
μοι ἐπὶ τοῖς τέτταρσι τμήμασι τέτταρα ταῦτα παθή-
ματα ἐν τῇ ψυχῇ γιγνόμενα λαβέ, νόησιν μὲν ἐπὶ τῷ
ἀνωτάτω, ¦ διάνοιαν δὲ ἐπὶ τῷ δευτέρῳ, τῷ τρίτῳ δὲ E
πίστιν ἀπόδος καὶ τῷ τελευταίῳ εἰκασίαν, καὶ τάξον
αὐτὰ ἀνὰ λόγον, ὥςπερ ἐφ' οἷς ἔστιν ἀληθείας με-
τέχειν, οὕτω ταῦτα σαφηνείας ἡγησάμενος μετέχειν.
Μανθάνω, ἔφη, καὶ ξυγχωρῶ καὶ τάττω ὡς λέγεις.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

---

514 **I.** * Μετὰ ταῦτα δή, εἶπον, ἀπείκασον τοιούτῳ
πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαι-
δευσίας· ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει
σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴςοδον
ἐχούσῃ μακρὰν παρ' ἅπαν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ
παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχέ-
B νας, ὥςτε μένειν τε αὐτοὺς εἴς τε ¦ τὸ πρόσθεν μόνον
ὁρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνά-
τους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόῤ-
ῥωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς
καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον
παρῳκοδομημένον, ὥςπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν
ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ
θαύματα δεικνύασιν. *Ὁρῶ, ἔφη.* Ὅρα τοίνυν παρὰ
τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παν-
515 τοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας * καὶ
ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμέ-
να, οἷον εἰκός, τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σι-
γῶντας τῶν παραφερόντων. *Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰ-
κόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.* Ὁμοίους ἡμῖν, ἦν δ'
ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ
ἀλλήλων οἴει ἄν τι ἑωρακέναι ἄλλο, πλὴν τὰς σκιὰς
τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπη-
λαίου προςπιπτούσας; *Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε
τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι ¦ εἶεν διὰ βίου;* Τί δὲ B
τῶν παραφερομένων; οὐ ταὐτὸν τοῦτο; *Τί μήν;* Εἰ
οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα
ἡγεῖ ἂν τὰ παρόντα αὐτοὺς νομίζειν ὀνομάζειν, ἅπερ
ὁρῷεν; *Ἀνάγκη.* Τί δ'; εἰ καὶ ἠχὼ τὸ δεσμωτήριον
ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι, ὁπότε τις τῶν παριόντων
φθέγξαιτο, οἴει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγ-
γόμενον ἢ τὴν παριοῦσαν σκιάν; *Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ',
ἔφη.* Παντάπασι δή, ἦν δ' ἐγώ, οἱ ¦ τοιοῦτοι οὐκ ἂν C
ἄλλο τι νομίζοιεν τὸ ἀληθὲς ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν

σκιάς. Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Σκόπει δή, ἦν δ' ἐγώ,
αὐτῶν λύσιν τε καὶ ἴασιν τῶν δεσμῶν καὶ τῆς ἀφρο-
σύνης, οἵα τις ἂν εἴη, εἰ φύσει τοιάδε ξυμβαίνοι αὐ-
τοῖς· ὁπότε τις λυθείη καὶ ἀναγκάζοιτο ἐξαίφνης ἀνί-
στασθαί τε καὶ περιάγειν τὸν αὐχένα καὶ βαδίζειν καὶ
πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέπειν, πάντα δὲ ταῦτα ποιῶν ἀλ-
γοῖ τε καὶ διὰ τὰς μαρμαρυγὰς ἀδυνατοῖ καθορᾶν
D ἐκεῖνα, ὧν ' τότε τὰς σκιὰς ἑώρα, τί ἂν οἴει αὐτὸν
εἰπεῖν, εἴ τις αὐτῷ λέγοι, ὅτι τότε μὲν ἑώρα φλυαρίας,
νῦν δὲ μᾶλλόν τι ἐγγυτέρω τοῦ ὄντος καὶ πρὸς μᾶλλον
ὄντα τετραμμένος ὀρθότερα βλέποι, καὶ δὴ καὶ ἕκα-
στον τῶν παριόντων δεικνὺς αὐτῷ ἀναγκάζοι ἐρωτῶν
ἀποκρίνεσθαι ὅ τι ἔστιν; οὐκ οἴει αὐτὸν ἀπορεῖν τε
ἂν καὶ ἡγεῖσθαι τὰ τότε ὁρώμενα ἀληθέστερα ἢ τὰ
νῦν δεικνύμενα; Πολύ γ', ἔφη. II. Οὐκοῦν κἂν εἰ
E πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀναγκάζοι ' αὐτὸν βλέπειν, ἀλγεῖν
τε ἂν τὰ ὄμματα καὶ φεύγειν ἀποστρεφόμενον πρὸς
ἐκεῖνα, ἃ δύναται καθορᾶν, καὶ νομίζειν ταῦτα τῷ
ὄντι σαφέστερα τῶν δεικνυμένων; Οὕτως, ἔφη. Εἰ δέ,
ἦν δ' ἐγώ, ἐντεῦθεν ἕλκοι τις αὐτὸν βίᾳ διὰ τραχείας
τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάντους, καὶ μὴ ἀνείη, πρὶν ἐξελ-
κύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἆρα οὐχὶ ὀδυνᾶσθαί τε
ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἑλκόμενον, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ φῶς
516 * ἔλθοι, αὐγῆς ἂν ἔχοντα τὰ ὄμματα μεστὰ ὁρᾶν οὐδ'
ἂν ἓν δύνασθαι τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν; Οὐ γὰρ
ἄν, ἔφη, ἐξαίφνης γε. Συνηθείας δή, οἶμαι, δέοιτ' ἄν,
εἰ μέλλοι τὰ ἄνω ὄψεσθαι· καὶ πρῶτον μὲν τὰς σκιὰς
ἂν ῥᾷστα καθορῴη, καὶ μετὰ τοῦτο ἐν τοῖς ὕδασι τά
τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῶν ἄλλων εἴδωλα, ὕστερον
δὲ αὐτά· ἐκ δὲ τούτων τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ αὐτὸν
τὸν οὐρανὸν νύκτωρ ἂν ῥᾷον θεάσαιτο, προσβλέπων
B τὸ τῶν ἄστρων τε καὶ σελήνης ' φῶς, ἢ μεθ' ἡμέραν
τὸν ἥλιόν τε καὶ τὸ τοῦ ἡλίου. Πῶς δ' οὔ; Τελευταῖ-
ον δή, οἶμαι, τὸν ἥλιον, οὐκ ἐν ὕδασιν οὐδ' ἐν ἀλλο-
τρίᾳ ἕδρᾳ φαντάσματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸν καθ' αὑτὸν
ἐν τῇ αὑτοῦ χώρᾳ δύναιτ' ἂν κατιδεῖν καὶ θεάσασθαι
οἷός ἐστιν. Ἀναγκαῖον, ἔφη. Καὶ μετὰ ταῦτ' ἂν ἤδη
συλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς ὁ τάς τε ὥρας
παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς καὶ πάντα ἐπιτροπεύων τὰ ἐν
C τῷ ὁρωμένῳ τόπῳ, καὶ ἐκείνων ὧν ' σφεῖς ἑώρων τρό-
πον τινὰ πάντων αἴτιος. Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐπὶ ταῦτα
ἂν μετ' ἐκεῖνα ἔλθοι. Τί οὖν; ἀναμιμνησκόμενον αὐ-
τὸν τῆς πρώτης οἰκήσεως καὶ τῆς ἐκεῖ σοφίας καὶ τῶν
τότε ξυνδεσμωτῶν οὐκ ἂν οἴει ἑαυτὸν μὲν εὐδαιμονίζειν
τῆς μεταβολῆς, τοὺς δὲ ἐλεεῖν; Καὶ μάλα. Τιμαὶ δὲ
καὶ ἔπαινοι εἴ τινες αὐτοῖς ἦσαν τότε παρ' ἀλλήλων
καὶ γέρα τῷ ὀξύτατα καθορῶντι τὰ παριόντα, καὶ
D μνημονεύοντι μάλιστα ὅσα τε πρότερα αὐτῶν καὶ '
ὕστερα εἰώθει καὶ ἅμα πορεύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων δὴ
δυνατώτατα ἀπομαντευομένῳ τὸ μέλλον ἥξειν, δοκεῖς
ἂν αὐτὸν ἐπιθυμητικῶς αὐτῶν ἔχειν καὶ ζηλοῦν τοὺς
παρ' ἐκείνοις τιμωμένους τε καὶ ἐνδυναστεύοντας, ἢ τὸ
τοῦ Ὁμήρου ἂν πεπονθέναι καὶ σφόδρα βούλεσθαι
ἐπάρουρον ἐόντα θητευέμεν ἄλλῳ ἀνδρὶ παρ'
ἀκλήρῳ καὶ ὁτιοῦν ἂν πεπονθέναι μᾶλλον ἢ 'κεῖνά
E τε δοξάζειν καὶ ἐκείνως ζῆν; Οὕτως, ' ἔφη, ἔγωγε οἶ-
μαι, πᾶν μᾶλλον πεπονθέναι ἂν δέξασθαι ἢ ζῆν ἐκεί-
νως. Καὶ τόδε δὴ ἐννόησον, ἦν δ' ἐγώ. εἰ πάλιν ὁ
τοιοῦτος καταβὰς εἰς τὸν αὐτὸν θᾶκον καθίζοιτο, ἆρ'
οὐ σκότους ἀνάπλεως σχοίη τοὺς ὀφθαλμούς, ἐξαίφ-
νης ἥκων ἐκ τοῦ ἡλίου; Καὶ μάλα γ', ἔφη. Τὰς δὲ
δὴ σκιὰς ἐκείνας πάλιν εἰ δέοι αὐτὸν γνωματεύοντα
διαμιλλᾶσθαι τοῖς ἀεὶ δεσμώταις ἐκείνοις, ἐν ᾧ ἀμβλυ-
ώττει, * πρὶν καταστῆναι τὰ ὄμματα, οὗτος δ' ὁ χρό- 517
νος μὴ πάνυ ὀλίγος εἴη τῆς συνηθείας, ἆρ' οὐ γέλωτ'
ἂν παράσχοι, καὶ λέγοιτο ἂν περὶ αὐτοῦ, ὡς ἀναβὰς
ἄνω διεφθαρμένος ἥκει τὰ ὄμματα, καὶ ὅτι οὐκ ἄξιον
οὐδὲ πειρᾶσθαι ἄνω ἰέναι; καὶ τὸν ἐπιχειροῦντα λύειν
τε καὶ ἀνάγειν, εἴ πως ἐν ταῖς χερσὶ δύναιντο λαβεῖν
καὶ ἀποκτείνειν, ἀποκτιννύναι ἄν; Σφόδρα γ', ἔφη.
III. Ταύτην τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὴν εἰκόνα, ὦ φίλε Γλαύ-
κων, προσαπτέον ἅπασαν τοῖς ἔμπροσθεν ' λεγομένοις, B
τὴν μὲν δι' ὄψεως φαινομένην ἕδραν τῇ τοῦ δεσμωτη-
ρίου οἰκήσει ἀφομοιοῦντα, τὸ δὲ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῇ
φῶς τῇ τοῦ ἡλίου δυνάμει· τὴν δὲ ἄνω ἀνάβασιν καὶ
θέαν τῶν ἄνω τὴν εἰς τὸν νοητὸν τόπον τῆς ψυχῆς
ἄνοδον τιθεὶς οὐχ ἁμαρτήσει τῆς γ' ἐμῆς ἐλπίδος, ἐπει-
δὴ ταύτης ἐπιθυμεῖς ἀκούειν· θεὸς δέ που οἶδεν, εἰ
ἀληθὴς οὖσα τυγχάνει. τὰ δ' οὖν ἐμοὶ φαινόμενα
οὕτω φαίνεται, ἐν τῷ γνωστῷ τελευταία ἡ τοῦ ἀγα-
θοῦ ἰδέα καὶ μόγις ὁρᾶσθαι, ὀφθεῖσα δὲ ' συλλογι- C
στέα εἶναι ὡς ἄρα πᾶσι πάντων αὕτη ὀρθῶν τε καὶ
καλῶν αἰτία, ἔν τε ὁρατῷ φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον
τεκοῦσα, ἔν τε νοητῷ αὐτὴ κυρία ἀλήθειαν καὶ νοῦν
παρασχομένη, καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἰδεῖν τὸν μέλλοντα
ἐμφρόνως πράξειν ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ. Ξυνοίομαι, ἔφη,
καὶ ἐγώ, ὅν γε δὴ τρόπον δύναμαι. Ἴθι τοίνυν, ἦν δ'
ἐγώ, καὶ τόδε ξυνοιήθητι καὶ μὴ θαυμάσῃς, ὅτι οἱ
ἐνταῦθα ἐλθόντες οὐκ ἐθέλουσι τὰ τῶν ἀνθρώπων
πράττειν, ἀλλ' ἄνω ἀεὶ ἐπείγονται ' αὐτῶν αἱ ψυχαὶ D
διατρίβειν· εἰκὸς γάρ που οὕτως, εἴπερ αὖ κατὰ τὴν
προειρημένην εἰκόνα τοῦτ' ἔχει. Εἰκὸς μέντοι, ἔφη.
Τί δέ; τόδε οἴει τι θαυμαστόν, εἰ ἀπὸ θείων, ἦν δ'
ἐγώ, θεωριῶν ἐπὶ τὰ ἀνθρώπειά τις ἐλθὼν κακὰ ἀ-
σχημονεῖ τε καὶ φαίνεται σφόδρα γελοῖος ἔτι ἀμβλυώτ-
των καὶ πρὶν ἱκανῶς συνήθης γενέσθαι τῷ παρόντι
σκότῳ ἀναγκαζόμενος ἐν δικαστηρίοις ἢ ἄλλοθί που
ἀγωνίζεσθαι περὶ τῶν τοῦ δικαίου σκιῶν ἢ ἀγαλμά-
των, ὧν αἱ σκιαί, καὶ διαμιλλᾶσθαι περὶ τούτου, ὅπῃ
ποτὲ ' ὑπολαμβάνεται ταῦτα ὑπὸ τῶν αὐτὴν δικαιο- E
σύνην μὴ πώποτε ἰδόντων; Οὐδ' ὁπωστιοῦν θαυμα-
στόν, ἔφη. Ἀλλ' εἰ νοῦν γε ἔχοι τις, * ἦν δ' ἐγώ, 518
μέμνητ' ἄν, ὅτι διτταὶ καὶ ἀπὸ διττῶν γίγνονται ἐπι-
ταράξεις ὄμμασιν, ἔκ τε φωτὸς εἰς σκότος μεθισταμέ-
νων καὶ ἐκ σκότους εἰς φῶς. ταὐτὰ δὲ ταῦτα νομίσας
γίγνεσθαι καὶ περὶ ψυχήν, ὁπότε ἴδοι θορυβουμένην
τινὰ καὶ ἀδυνατοῦσάν τι καθορᾶν, οὐκ ἂν ἀλογίστως
γελῴη, ἀλλ' ἐπισκοποίη ἄν, πότερον ἐκ φανοτέρου βίου
ἥκουσα ὑπὸ ἀηθείας ἐσκότωται ἢ ἐξ ἀμαθίας πλείο-
νος εἰς φανότερον ' ἰοῦσα ὑπὸ λαμπροτέρου μαρμαρυ- B
γῆς ἐμπέπλησται, καὶ οὕτω δὴ τὴν μὲν εὐδαιμονίσειεν
ἂν τοῦ πάθους τε καὶ βίου, τὴν δὲ ἐλεήσειε, καὶ εἰ
γελᾶν ἐπ' αὐτῇ βούλοιτο, ἧττον ἂν καταγέλαστος ὁ
γέλως αὐτῷ εἴη ἢ ὁ ἐπὶ τῇ ἄνωθεν ἐκ φωτὸς ἡκούσῃ.
Καὶ μάλα, ἔφη, μετρίως λέγεις. IV. Δεῖ δή, εἶπον,
ἡμᾶς τοιόνδε νομίσαι περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ, τὴν
παιδείαν, οὐχ οἵαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοί φασιν εἶναι,
τοιαύτην καὶ εἶναι. φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ' ἐν τῇ C

ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλ-
μοῖς ὄψιν ἐντιθέντες. Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη. Ὁ δέ γε
νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν
ἑκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον, ᾧ κα-
ταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλ-
λως ἢ ξὺν ὅλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ
τοῦ σκοτώδους, οὕτω ξὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνο-
μένου περιακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὂν καὶ τοῦ ὄν-
τος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεω-
D μένη· τοῦτο δ' εἶναί φαμεν | τἀγαθόν. ἦ γάρ; Ναί.
Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς πε-
ριαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾷστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα
μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὁρᾶν,
ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ
οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι. Ἔοι-
κε γάρ, ἔφη. Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι
ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος·
E τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον | ἐμποιεῖ-
σθαι ἔθεσί τε καὶ ἀσκήσεσιν· ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι
παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν,
οὖσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ
τῆς περιαγωγῆς χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον
519 αὖ * καὶ βλαβερὸν γίγνεται. ἢ οὔπω ἐννενόηκας, τῶν
λεγομένων πονηρῶν μέν, σοφῶν δέ, ὡς δριμὺ μὲν βλέ-
πει τὸ ψυχάριον καὶ ὀξέως διορᾷ ταῦτα, ἐφ' ἃ τέτρα-
πται, ὡς οὐ φαύλην ἔχον τὴν ὄψιν, κακίᾳ δ' ἠναγκα-
σμένον ὑπηρετεῖν, ὥστε ὅσῳ ἂν ὀξύτερον βλέπῃ, το-
σούτῳ πλείω κακὰ ἐργαζόμενον; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
Τοῦτο μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τῆς τοιαύτης φύσεως εἰ
ἐκ παιδὸς εὐθὺς κοπτόμενον περιεκόπη τὰς τῆς γενέ-
B σεως ξυγγενεῖς ὥσπερ μολυβδίδας, | αἳ δὴ ἐδωδαῖς τε
καὶ τοιούτων ἡδοναῖς τε καὶ λιχνείαις προσφυεῖς γι-
γνόμεναι περὶ τὰ κάτω στρέφουσι τὴν τῆς ψυχῆς ὄψιν·
ὧν εἰ ἀπαλλαγὲν περιεστρέφετο εἰς τἀληθῆ, καὶ ἐκεῖνα
ἂν τὸ αὐτὸ τοῦτο τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ὀξύτατα ἑώ-
ρα, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἃ νῦν τέτραπται. Εἰκός γε, ἔφη.
Τί δαί; τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν
προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀληθείας
C ἀπείρους ἱκανῶς ἄν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, | μήτε
τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς
μέν, ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἕνα, οὗ στο-
χαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν, ἃ ἂν πράττωσιν
ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς δέ, ὅτι ἑκόντες εἶναι οὐ πρά-
ξουσιν ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπῳ-
κίσθαι; Ἀληθῆ, ἔφη. Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ,
τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφι-
κέσθαι πρὸς τὸ μάθημα, ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν
D εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν | καὶ ἀναβῆναι
ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὰν ἀναβάντες ἱκανῶς
ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται. Τὸ
ποῖον δή; Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ
ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώ-
τας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τι-
μῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι. Ἔπειτ',
ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χεῖρον ζῆν,
E δυνατὸν αὐτοῖς ὂν ἄμεινον; V. Ἐπελάθου, | ἦν δ'
ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἕν
τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ
τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, ξυναρμόττων
τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδό-
ναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας, ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν * 520
δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν, καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους
ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῇ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκα-
στος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ
τὸν ξύνδεσμον τῆς πόλεως. Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην
γάρ. Σκέψαι τοίνυν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδ' ἀδι-
κήσομεν τοὺς παρ' ἡμῖν φιλοσόφους γιγνομένους, ἀλλὰ
δίκαια πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν, προσαναγκάζοντες τῶν
ἄλλων ἐπιμελεῖσθαί τε καὶ φυλάττειν. ἐροῦμεν γάρ,
ὅτι οἱ μὲν | ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τοιοῦτοι γιγνόμενοι B
εἰκότως οὐ μετέχουσι τῶν ἐν αὐταῖς πόνων· αὐτόμα-
τοι γὰρ ἐμφύονται ἀκούσης τῆς ἐν ἑκάστῃ πολιτείας,
δίκην δ' ἔχει τό γε αὐτοφυὲς μηδενὶ τροφὴν ὀφεῖλον
μηδ' ἐκτίνειν τῳ προθυμεῖσθαι τὰ τροφεῖα· ὑμᾶς δ'
ἡμεῖς ὑμῖν τε αὐτοῖς τῇ τε ἄλλῃ πόλει ὥσπερ ἐν σμή-
νεσιν ἡγεμόνας τε καὶ βασιλέας ἐγεννήσαμεν, ἄμεινόν
τε καὶ τελεώτερον ἐκείνων πεπαιδευμένους | καὶ μᾶλλον C
δυνατοὺς ἀμφοτέρων μετέχειν. καταβατέον οὖν ἐν μέρει
ἑκάστῳ εἰς τὴν τῶν ἄλλων ξυνοίκησιν καὶ ξυνεθιστέον
τὰ σκοτεινὰ θεάσασθαι· ξυνεθιζόμενοι γὰρ μυρίῳ
βέλτιον ὄψεσθε τῶν ἐκεῖ καὶ γνώσεσθε ἕκαστα τὰ εἴ-
δωλα ἅττα ἐστὶ καὶ ὧν, διὰ τὸ τἀληθῆ ἑωρακέναι κα-
λῶν τε καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν πέρι. καὶ οὕτως ὕπαρ
ἡμῖν καὶ ὑμῖν ἡ πόλις οἰκήσεται, ἀλλ' οὐκ ὄναρ, ὡς
νῦν αἱ πολλαὶ ὑπὸ σκιαμαχούντων τε πρὸς ἀλλήλους
καὶ στασιαζόντων | περὶ τοῦ ἄρχειν οἰκοῦνται, ὡς με- D
γάλου τινὸς ἀγαθοῦ ὄντος. τὸ δέ που ἀληθὲς ὧδ'
ἔχει· ἐν πόλει, ᾗ ἥκιστα πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες
ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰ-
κεῖσθαι, τὴν δ' ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν ἐναντίως.
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀπειθήσουσιν οὖν ἡμῖν, οἴει,
οἱ τρόφιμοι ταῦτ' ἀκούοντες, καὶ οὐκ ἐθελήσουσι ξυμ-
πονεῖν ἐν τῇ πόλει ἕκαστοι ἐν μέρει, τὸν δὲ πολὺν
χρόνον μετ' ἀλλήλων οἰκεῖν ἐν τῷ καθαρῷ; Ἀδύνατον,
ἔφη· δίκαια | γὰρ δὴ δικαίοις ἐπιτάξομεν. παντὸς μὴν E
μᾶλλον ὡς ἐπ' ἀναγκαῖον αὐτῶν ἕκαστος εἶσι τὸ ἄρ-
χειν, τοὐναντίον τῶν νῦν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἀρχόντων.
Οὕτω γὰρ ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἑταῖρε. εἰ μὲν βίον ἐξευ-
ρήσεις ἀμείνω τοῦ ἄρχειν τοῖς * μέλλουσιν ἄρξειν, 521
ἔστι σοι δυνατὴ γενέσθαι πόλις εὖ οἰκουμένη· ἐν μό-
νῃ γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυ-
σίου, ἀλλ' οὗ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγα-
θῆς τε καὶ ἔμφρονος· εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶντες ἀ-
γαθῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν, ἐντεῦθεν οἰόμενοι
τἀγαθὸν δεῖν ἁρπάζειν, οὐκ ἔστι· περιμάχητον γὰρ τὸ
ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκεῖος ὢν καὶ ἔνδον ὁ τοιοῦτος
πόλεμος αὐτούς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν. Ἀ-
ληθέστατα, ἔφη. Ἔχεις οὖν, | ἦν δ' ἐγώ, βίον ἄλλον B
τινὰ πολιτικῶν ἀρχῶν καταφρονοῦντα ἢ τὸν τῆς ἀλη-
θινῆς φιλοσοφίας; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς. Ἀλλὰ
μέντοι δεῖ γε μὴ ἐραστὰς τοῦ ἄρχειν ἰέναι ἐπ' αὐτό·
εἰ δὲ μή, οἵ γε ἀντερασταὶ μαχοῦνται. Πῶς δ' οὔ;
Τίνας οὖν ἄλλους ἀναγκάσεις ἰέναι ἐπὶ φυλακὴν τῆς
πόλεως ἢ οἳ περὶ τούτων τε φρονιμώτατοι δι' ὧν ἄρι-
στα πόλις οἰκεῖται ἔχουσί τε τιμὰς ἄλλας καὶ βίον
ἀμείνω τοῦ πολιτικοῦ; Οὐδένας ἄλλους, ἔφη. VI. | C
Βούλει οὖν τοῦτ' ἤδη σκοπῶμεν, τίνα τρόπον οἱ τοι-
οῦτοι ἐγγενήσονται καὶ πῶς τις ἀνάξει αὐτοὺς εἰς φῶς,

ὥσπερ ἐξ Ἅιδου λέγονται δή τινες εἰς θεοὺς ἀνελθεῖν; Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἔφη. Τοῦτο δή, ὡς ἔοικεν, οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περιστροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγὴ ἐκ νυκτερινῆς τινος ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος οὖσαν ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν δεῖ σκοπεῖσθαι,
D τί τῶν μαθημάτων ἔχει τοιαύτην ' δύναμιν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί ἂν οὖν εἴη, ὦ Γλαύκων, μάθημα ψυχῆς ὁλκὸν ἀπὸ τοῦ γιγνομένου ἐπὶ τὸ ὄν; τόδε δ' ἐννοῶ λέγων ἅμα· οὐκ ἀθλητὰς μέντοι πολέμου ἔφαμεν τούτους ἀναγκαῖον εἶναι νέους ὄντας; Ἔφαμεν γάρ. Δεῖ ἄρα καὶ τοῦτο προσέχειν τὸ μάθημα, ὃ ζητοῦμεν πρὸς ἐκείνῳ. Τὸ ποῖον; Μὴ ἄχρηστον πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἶναι. Δεῖ μέντοι, ἔφη, εἴπερ οἷόν τε. Γυμνα-
E στικῇ ' μὴν καὶ μουσικῇ ἔν γε τῷ πρόσθεν ἐπαιδεύοντο ἡμῖν. Ἦν ταῦτα, ἔφη. Γυμναστικὴ μέν που περὶ γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον τετεύτακε· σώματος γὰρ αὔξης καὶ φθίσεως ἐπιστατεῖ. Φαίνεται. Τοῦτο
522 μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη ὃ ζητοῦμεν μάθημα. * Οὐ γάρ. Ἀλλ' ἆρα μουσική, ὅσην τὸ πρότερον διήλθομεν; Ἀλλ' ἦν ἐκείνη γ', ἔφη, ἀντίστροφος τῆς γυμναστικῆς, εἰ μέμνησαι, ἔθεσι παιδεύουσα τοὺς φύλακας, κατά τε ἁρμονίαν εὐαρμοστίαν τινά, οὐκ ἐπιστήμην, παραδιδοῦσα, καὶ κατὰ ῥυθμὸν εὐρυθμίαν, ἔν τε τοῖς λόγοις ἕτερα τούτων ἀδελφά, ἔφη, ἄττα ἔχουσα, καὶ ὅσοι μυθώδεις τῶν λόγων καὶ ὅσοι ἀληθινώτεροι ἦσαν· μάθημα δὲ πρὸς τοιοῦτόν τι ἀγαθόν, οἷον σὺ νῦν ζητεῖς, οὐδὲν
B ἦν ἐν ' αὐτῇ. Ἀκριβέστατα, ἦν δ' ἐγώ, ἀναμιμνήσκεις με· τῷ γὰρ ὄντι τοιοῦτον οὐδὲν εἶχεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Γλαύκων, τί ἂν εἴη τοιοῦτον; αἵ τε γὰρ τέχναι βάναυσοί που ἅπασαι ἔδοξαν εἶναι. Πῶς δ' οὔ; καὶ μὴν τί ἔτ' ἄλλο λείπεται μάθημα, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς καὶ τῶν τεχνῶν κεχωρισμένον; Φέρε, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μηδὲν ἔτι ἐκτὸς τούτων ἔχομεν λαβεῖν, τῶν ἐπὶ πάντα
C τεινόντων τι λάβωμεν. Τὸ ποῖον; ' Οἷον τοῦτο τὸ κοινόν, ᾧ πᾶσαι προσχρῶνται τέχναι τε καὶ διάνοιαι καὶ ἐπιστῆμαι, ὃ καὶ παντὶ ἐν πρώτοις ἀνάγκη μανθάνειν. Ποῖον; ἔφη. Τὸ φαῦλον τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, τὸ ἕν τε καὶ τὰ δύο καὶ τὰ τρία διαγιγνώσκειν· λέγω δὲ αὐτὸ ἐν κεφαλαίῳ ἀριθμόν τε καὶ λογισμόν. ἢ οὐχ οὕτω περὶ τούτων ἔχει, ὡς πᾶσα τέχνη τε καὶ ἐπιστήμη ἀναγκάζεται αὐτῶν μέτοχος γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ πολεμική; Πολλή,
D ἔφη, ἀνάγκη. Παγγέλοιον γοῦν, ἔφην, ' στρατηγὸν Ἀγαμέμνονα ἐν ταῖς τραγῳδίαις Παλαμήδης ἑκάστοτε ἀποφαίνει. ἢ οὐκ ἐννενόηκας, ὅτι φησὶν ἀριθμὸν εὑρὼν τάς τε τάξεις τῷ στρατοπέδῳ καταστῆσαι ἐν Ἰλίῳ καὶ ἐξαριθμῆσαι ναῦς τε καὶ τἆλλα πάντα, ὡς πρὸ τοῦ ἀναριθμήτων ὄντων καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς ἔοικεν, οὐδ' ὅσους πόδας εἶχεν εἰδότος, εἴπερ ἀριθμεῖν μὴ ἠπίστατο; καίτοι ποῖόν τιν' αὐτὸν οἴει στρατηγὸν εἶναι; Ἄτοπόν τιν', ἔφη, ἔγωγε, εἰ ἦν τοῦτ' ἀληθές.
E VII. Ἄλλο τι οὖν, ' ἦν δ' ἐγώ, μάθημα ἀναγκαῖον πολεμικῷ ἀνδρὶ θήσομεν, λογίζεσθαί τε καὶ ἀριθμεῖν δύνασθαι; Πάντων γ', ἔφη, μάλιστα, εἰ καὶ ὁτιοῦν μέλλει τάξεων ἐπαΐειν, μᾶλλον δ' εἰ καὶ ἄνθρωπος ἔσεσθαι. Ἐννοεῖς οὖν, εἶπον, περὶ τοῦτο τὸ μάθημα, ὅπερ ἐγώ; Τὸ ποῖον; Κινδυνεύει τῶν πρὸς τὴν
523 νόησιν ἀγόντων * φύσει εἶναι ὧν ζητοῦμεν, χρῆσθαι δ' οὐδεὶς αὐτῷ ὀρθῶς, ἑλκτικῷ ὄντι παντάπασι πρὸς οὐσίαν. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Ἐγὼ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ, τό γ' ἐμοὶ δοκοῦν δηλῶσαι. ἃ γὰρ διαιροῦμαι παρ' ἐμαυτῷ ἀγωγά τε εἶναι οἷ λέγομεν καὶ μή, ξυνθεατὴς γενόμενος ξύμφαθι ἢ ἄπειπε, ἵνα καὶ τοῦτο σαφέστερον ἴδωμεν, εἰ ἔστιν οἷον μαντεύομαι. Δείκνυ, ἔφη. Δείκνυμι δή, εἶπον, εἰ καθορᾷς, τὰ μὲν ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν οὐ παρακαλοῦντα ' τὴν νόησιν εἰς B
ἐπίσκεψιν, ὡς ἱκανῶς ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως κρινόμενα, τὰ δὲ παντάπασι διακελευόμενα ἐκείνην ἐπισκέψασθαι, ὡς τῆς αἰσθήσεως οὐδὲν ὑγιὲς ποιούσης. Τὰ πόρρωθεν, ἔφη, φαινόμενα δῆλον ὅτι λέγεις καὶ τὰ ἐσκιαγραφημένα. Οὐ πάνυ, ἦν δ' ἐγώ, ἔτυχες οὗ λέγω. Ποῖα μήν, ἔφη, λέγεις; Τὰ μὲν οὐ παρακαλοῦντα, ἦν δ' ἐγώ, ὅσα μὴ ἐκβαίνει εἰς ἐναντίαν ' αἴσθησιν ἅμα· C
τὰ δ' ἐκβαίνοντα ὡς παρακαλοῦντα τίθημι, ἐπειδὰν ἡ αἴσθησις μηδὲν μᾶλλον τοῦτο ἢ τὸ ἐναντίον δηλοῖ, εἴτ' ἐγγύθεν προσπίπτουσα εἴτε πόρρωθεν. ὧδε δὲ ἃ λέγω σαφέστερον εἴσει. οὗτοι, φαμέν, τρεῖς ἂν εἶεν δάκτυλοι, ὅ τε σμικρότατος καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ μέσος. Πάνυ γ', ἔφη. Ὡς ἐγγύθεν τοίνυν ὁρωμένους λέγοντός μου διανοοῦ. ἀλλά μοι περὶ αὐτῶν τόδε σκόπει. Τὸ ποῖον; Δάκτυλος μὲν αὐτῶν φαίνεται ὁμοίως ἕκαστος, ' καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν διαφέρει, ἐάν τε ἐν μέ- D
σῳ ὁρᾶται ἐάν τ' ἐν ἐσχάτῳ, ἐάν τε λευκὸς ἐάν τε μέλας, ἐάν τε παχὺς ἐάν τε λεπτός, καὶ πᾶν ὅ τι τοιοῦτον. ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις οὐκ ἀναγκάζεται τῶν πολλῶν ἡ ψυχὴ τὴν νόησιν ἐπερέσθαι, τί ποτ' ἔστι δάκτυλος· οὐδαμοῦ γὰρ ἡ ὄψις αὐτῇ ἅμα ἐσήμηνε τὸν δάκτυλον τοὐναντίον ἢ δάκτυλον εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἰκότως τό γε τοιοῦτον νοήσεως οὐκ ἂν παρακλητικὸν οὐδ' ' ἐγερτικὸν εἴη. Εἰ- E
κότως. Τί δὲ δή; τὸ μέγεθος αὐτῶν καὶ τὴν σμικρότητα ἡ ὄψις ἆρα ἱκανῶς ὁρᾷ, καὶ οὐδὲν αὐτῇ διαφέρει ἐν μέσῳ τινὰ αὐτῶν κεῖσθαι ἢ ἐπ' ἐσχάτῳ; καὶ ὡσαύτως πάχος καὶ λεπτότητα ἢ μαλακότητα καὶ σκληρότητα ἡ ἁφή; καὶ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις ἆρ' οὐκ ἐνδεῶς τὰ τοιαῦτα δηλοῦσιν; ἢ ὧδε ποιεῖ ἑκάστη αὐτῶν; πρῶτον * μὲν ἡ ἐπὶ τῷ σκληρῷ τεταγμένη αἴσθησις ἠνάγ- 524
κασται καὶ ἐπὶ τῷ μαλακῷ τετάχθαι, καὶ παραγγέλλει τῇ ψυχῇ, ὡς ταὐτὸν σκληρόν τε καὶ μαλακὸν αἰσθανομένη; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἀναγκαῖον ἐν τοῖς τοιούτοις αὖ τὴν ψυχὴν ἀπορεῖν, τί ποτε σημαίνει αὕτη ἡ αἴσθησις τὸ σκληρόν, εἴπερ τὸ αὐτὸ καὶ μαλακὸν λέγει, καὶ ἡ τοῦ κούφου καὶ ἡ τοῦ βαρέος, τί τὸ κοῦφον καὶ βαρύ, εἰ τό τε βαρὺ κοῦφον καὶ τὸ κοῦφον βαρὺ σημαίνει; ' Καὶ γάρ, ἔφη, αὗταί B
γε ἄτοποι τῇ ψυχῇ αἱ ἑρμηνεῖαι καὶ ἐπισκέψεως δεόμεναι. Εἰκότως ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἐν τοῖς τοιούτοις πρῶτον μὲν πειρᾶται λογισμόν τε καὶ νόησιν ψυχὴ παρακαλοῦσα ἐπισκοπεῖν, εἴτε ἓν εἴτε δύο ἐστὶν ἕκαστα τῶν εἰσαγγελλομένων. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν ἐὰν δύο φαίνηται, ἕτερόν τε καὶ ἓν ἑκάτερον φαίνεται; Ναί. Εἰ ἄρα ἓν ἑκάτερον, ἀμφότερα δὲ δύο, τά γε δύο κεχωρισμένα νοήσει· οὐ γὰρ ἂν ἀχώριστά γε δύο ἐνόει, ' ἀλλ' ἕν. Ὀρθῶς. Μέγα μὴν καὶ ὄψις καὶ C
σμικρὸν ἑώρα, φαμέν, ἀλλ' οὐ κεχωρισμένον ἀλλὰ συγκεχυμένον τι. ἡ γάρ; Ναί. Διὰ δὲ τὴν τούτου σαφήνειαν μέγα αὖ καὶ σμικρὸν ἡ νόησις ἠναγκάσθη

ἰδεῖν, οὐ συγκεχυμένα ἀλλὰ διωρισμένα, τοὐναντίον ἢ 'κείνη. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν ἐντεῦθέν ποθεν πρῶτον ἐπέρχεται ἐρέσθαι ἡμῖν, τί οὖν ποτ' ἔστι τὸ μέγα αὖ καὶ τὸ σμικρόν; Παντάπασι μὲν οὖν. Καὶ οὕτω δὴ τὸ
D μὲν νοητόν, τὸ δ' ὁρατὸν ἐκαλέσαμεν. ' Ὀρθότατ', ἔφη. **VIII.** Ταῦτα τοίνυν καὶ ἄρτι ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς τὰ μὲν παρακλητικὰ τῆς διανοίας ἐστί, τὰ δ' οὔ, ἃ μὲν εἰς τὴν αἴσθησιν ἅμα τοῖς ἐναντίοις ἑαυτοῖς ἐμπίπτει, παρακλητικὰ ὁριζόμενος, ὅσα δὲ μή, οὐκ ἐγερτικὰ τῆς νοήσεως. Μανθάνω τοίνυν ἤδη, ἔφη, καὶ δοκεῖ μοι οὕτως. Τί οὖν; ἀριθμός τε καὶ τὸ ἓν ποτέρων δοκεῖ εἶναι; Οὐ ξυννοῶ, ἔφη. Ἀλλ' ἐκ τῶν προειρημένων, ἔφην, ἀναλογίζου. εἰ μὲν γὰρ ἱκανῶς αὐτὸ καθ' αὑτὸ ὁρᾶται ἢ ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει λαμβά-
E νεται ' τὸ ἕν, οὐκ ἂν ὁλκὸν εἴη ἐπὶ τὴν οὐσίαν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ δακτύλου ἐλέγομεν· εἰ δ' ἀεί τι αὐτῷ ἅμα ὁρᾶται ἐναντίωμα, ὥστε μηδὲν μᾶλλον ἓν ἢ καὶ τοὐναντίον φαίνεσθαι, τοῦ ἐπικρινοῦντος δὴ δέοι ἂν ἤδη καὶ ἀναγκάζοιτ' ἂν ἐν αὐτῷ ψυχὴ ἀπορεῖν καὶ ζητεῖν, κινοῦσα ἐν ἑαυτῇ τὴν ἔννοιαν, καὶ ἀνερωτᾶν, τί ποτ'
525 ἔστιν αὐτὸ τὸ ἕν, καὶ οὕτω τῶν * ἀγωγῶν ἂν εἴη καὶ μεταστρεπτικῶν ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος θέαν ἡ περὶ τὸ ἓν μάθησις. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη, τοῦτό γ' ἔχει οὐχ ἥκιστα ἡ περὶ αὐτὸ ὄψις· ἅμα γὰρ ταὐτὸν ὡς ἕν τε ὁρῶμεν καὶ ὡς ἄπειρα τὸ πλῆθος. Οὐκοῦν εἴπερ τὸ ἕν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ξύμπας ἀριθμὸς ταὐτὸν πέπονθε τοῦτο; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μὴν λογιστική τε καὶ ἀριθμητικὴ περὶ ἀριθμὸν πᾶσα. Καὶ μάλα. Ταῦτα δέ γε φαί-
B νεται ἀγωγὰ ' πρὸς ἀλήθειαν. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν. Ὧν ζητοῦμεν ἄρα, ὡς ἔοικε, μαθημάτων ἂν εἴη· πολεμικῷ μὲν γὰρ διὰ τὰς τάξεις ἀναγκαῖον μαθεῖν ταῦτα, φιλοσόφῳ δὲ διὰ τὸ τῆς οὐσίας ἁπτέον εἶναι γενέσεως ἐξαναδύντι, ἢ μηδέποτε λογιστικῷ γενέσθαι. Ἔστι ταῦτ', ἔφη. Ὁ δέ γε ἡμέτερος φύλαξ πολεμικός τε καὶ φιλόσοφος τυγχάνει ὤν. Τί μήν; Προσῆκον δὴ τὸ μάθημα ἂν εἴη, ὦ Γλαύκων, νομοθετῆσαι καὶ πείθειν τοὺς μέλλοντας ἐν τῇ πόλει τῶν μεγίστων μεθέ-
C ξειν ἐπὶ λογιστικὴν ' ἰέναι καὶ ἀνθάπτεσθαι αὐτῆς μὴ ἰδιωτικῶς, ἀλλ' ἕως ἂν ἐπὶ θέαν τῆς τῶν ἀριθμῶν φύσεως ἀφίκωνται τῇ νοήσει αὐτῇ, οὐκ ὠνῆς οὐδὲ πράσεως χάριν ὡς ἐμπόρους ἢ καπήλους μελετῶντας, ἀλλ' ἕνεκα πολέμου τε καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ῥᾳστώνης τε μεταστροφῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπ' ἀλήθειάν τε καὶ οὐσίαν. Κάλλιστ', ἔφη, λέγεις. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ,
D νῦν καὶ ἐννοῶ ῥηθέντος τοῦ περὶ τοὺς λογισμοὺς ' μαθήματος, ὡς κομψόν ἐστι καὶ πολλαχῇ χρήσιμον ἡμῖν πρὸς ὃ βουλόμεθα, ἐὰν τοῦ γνωρίζειν ἕνεκά τις αὐτὸ ἐπιτηδεύῃ ἀλλὰ μὴ τοῦ καπηλεύειν. Πῇ δή; ἔφη. Τοῦτό γε, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὡς σφόδρα ἄνω ποι ἄγει τὴν ψυχὴν καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν ἀναγκάζει διαλέγεσθαι, οὐδαμῇ ἀποδεχόμενον, ἐάν τις αὐτῇ ὁρατὰ ἢ ἁπτὰ σώματα ἔχοντας ἀριθμοὺς προτεινόμενος διαλέγηται. οἶσθα γάρ που τοὺς περὶ ταῦτα
E δεινούς, ' ὡς, ἐάν τις αὐτὸ τὸ ἓν ἐπιχειρῇ τῷ λόγῳ τέμνειν, καταγελῶσί τε καὶ οὐκ ἀποδέχονται, ἀλλ' ἐὰν σὺ κερματίζῃς αὐτό, ἐκεῖνοι πολλαπλασιοῦσιν, εὐλαβούμενοι, μή ποτε φανῇ τὸ ἓν μὴ ἕν, ἀλλὰ πολλὰ μόρια. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Τί οὖν οἴει, ὦ Γλαύ-
526 κων, * εἴ τις ἔροιτο αὐτούς, Ὦ θαυμάσιοι, περὶ ποίων ἀριθμῶν διαλέγεσθε, ἐν οἷς τὸ ἓν οἷον ὑμεῖς ἀξιοῦτέ ἐστιν, ἴσον τε ἕκαστον πᾶν παντὶ καὶ οὐδὲ σμικρὸν διαφέρον, μόριόν τε ἔχον ἐν ἑαυτῷ οὐδέν; τί ἂν οἴει αὐτοὺς ἀποκρίνασθαι; Τοῦτο ἔγωγε, ὅτι περὶ τούτων λέγουσιν ὧν διανοηθῆναι μόνον ἐγχωρεῖ, ἄλλως δ' οὐδαμῶς μεταχειρίζεσθαι δυνατόν. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, ὅτι τῷ ὄντι ἀναγκαῖον ἡμῖν κινδυνεύει εἶναι τὸ μάθημα, ἐπειδὴ ' φαίνεταί γε προσαναγκάζον αὐτῇ τῇ B
νοήσει χρῆσθαι τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν; Καὶ μὲν δή, ἔφη, σφόδρα γε ποιεῖ αὐτό. Τί δέ; τόδε ἤδη ἐπεσκέψω, ὡς οἵ τε φύσει λογιστικοὶ εἰς πάντα τὰ μαθήματα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὀξεῖς φύονται, οἵ τε βραδεῖς, ἂν ἐν τούτῳ παιδευθῶσι καὶ γυμνάσωνται, κἂν μηδὲν ἄλλο ὠφεληθῶσιν, ὅμως εἴς γε τὸ ὀξύτεροι αὐτοὶ αὑτῶν γίγνεσθαι πάντες ἐπιδιδόασιν; Ἔστιν, ἔφη, οὕτως. Καὶ μήν, ' ὡς ἐγᾦμαι, ἅ γε μείζω πόνον πα- C
ρέχει μανθάνοντι καὶ μελετῶντι, οὐκ ἂν ῥᾳδίως οὐδὲ πολλὰ ἂν εὕροις ὡς τοῦτο. Οὐ γὰρ οὖν. Πάντων δὴ ἕνεκα τούτων οὐκ ἀφετέον τὸ μάθημα, ἀλλ' οἱ ἄριστοι τὰς φύσεις παιδευτέοι ἐν αὐτῷ. Ξύμφημι, ἦ δ' ὅς. **IX.** Τοῦτο μὲν τοίνυν, εἶπον, ἓν ἡμῖν κείσθω· δεύτερον δὲ τὸ ἐχόμενον τούτου σκεψώμεθα, ἆρά τι προσήκει ἡμῖν. Τὸ ποῖον; ἢ γεωμετρίαν, ἔφη, λέγεις; Αὐτὸ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ. Ὅσον μέν, ἔφη, πρὸς ' τὰ πολε- D
μικὰ αὐτοῦ τείνει, δῆλον ὅτι προσήκει· πρὸς γὰρ τὰς στρατοπεδεύσεις καὶ καταλήψεις χωρίων καὶ συναγωγὰς καὶ ἐκτάσεις στρατιᾶς καὶ ὅσα δὴ ἄλλα σχηματίζουσι τὰ στρατόπεδα ἐν αὐταῖς τε ταῖς μάχαις καὶ πορείαις διαφέροι ἂν αὐτὸς αὑτοῦ γεωμετρικὸς καὶ μὴ ὤν. Ἀλλ' οὖν δή, εἶπον, πρὸς μὲν τὰ τοιαῦτα βραχύ τι ἂν ἐξαρκοῖ γεωμετρίας τε καὶ λογισμῶν μόριον· τὸ δὲ πολὺ αὐτῆς καὶ πορρωτέρω προϊὸν σκοπεῖσθαι ' E
δεῖ, εἴ τι πρὸς ἐκεῖνο τείνει, πρὸς τὸ ποιεῖν κατιδεῖν ῥᾷον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν. τείνει δέ, φαμέν, πάντα αὐτόσε, ὅσα ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον μεταστρέφεσθαι, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ εὐδαιμονέστατον τοῦ ὄντος, ὃ δεῖ αὐτὴν παντὶ τρόπῳ ἰδεῖν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν εἰ μὲν οὐσίαν ἀναγκάζει θεάσασθαι, προσήκει, εἰ δὲ γένεσιν, οὐ προσήκει. Φαμέν γε δή. Οὐ τοίνυν τοῦτό γε, * ἦν δ' ἐγώ, ἀμφισβητήσουσιν 527
ἡμῖν ὅσοι καὶ σμικρὰ γεωμετρίας ἔμπειροι, ὅτι αὕτη ἡ ἐπιστήμη πᾶν τοὐναντίον ἔχει τοῖς ἐν αὐτῇ λόγοις λεγομένοις ὑπὸ τῶν μεταχειριζομένων. Πῶς; ἔφη. Λέγουσι μέν που μάλα γελοίως τε καὶ ἀναγκαίως· ὡς γὰρ πράττοντές τε καὶ πράξεως ἕνεκα πάντας τοὺς λόγους ποιούμενοι λέγουσι τετραγωνίζειν τε καὶ παρατείνειν καὶ προστιθέναι καὶ πάντα οὕτω φθεγγόμενοι· τὸ δ' ἔστι που πᾶν τὸ μάθημα ' γνώσεως B
ἕνεκα ἐπιτηδευόμενον. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτο ἔτι διομολογητέον; Τὸ ποῖον; Ὡς τοῦ ἀεὶ ὄντος γνώσεως, ἀλλ' οὐ τοῦ ποτέ τι γιγνομένου καὶ ἀπολλυμένου. Εὐομολόγητον, ἔφη· τοῦ γὰρ ἀεὶ ὄντος ἡ γεωμετρικὴ γνῶσίς ἐστιν. Ὁλκὸν ἄρα, ὦ γενναῖε, ψυχῆς πρὸς ἀλήθειαν εἴη ἂν καὶ ἀπεργαστικὸν φιλοσόφου διανοίας πρὸς τὸ ἄνω σχεῖν ἃ νῦν κάτω οὐ δέον ἔχομεν. Ὡς οἷόν τε μάλιστα, ἔφη. Ὡς οἷόν τ' ἄρα, ἦν δ' ' ἐγώ, μάλιστα προστακτέον, ὅπως C
οἱ ἐν τῇ καλλιπόλει σοι μηδενὶ τρόπῳ γεωμετρίας ἀφέξονται. καὶ γὰρ τὰ πάρεργα αὐτοῦ οὐ σμικρά. Ποῖα;

ᾗ δ᾽ ὅς. Ἅ τε δὴ σὺ εἶπες, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὰ περὶ τὸν
πόλεμον, καὶ δὴ καὶ πρὸς πάσας μαθήσεις, ὥςτε κάλ-
λιον ἀποδέχεσθαι, ἴσμεν που ὅτι τῷ ὅλῳ καὶ παντὶ
διοίσει ἡμμένος τε γεωμετρίας καὶ μή. Τῷ παντὶ μέν-
τοι νὴ Δί᾽, ἔφη. Δεύτερον δὴ τοῦτο τιθῶμεν μάθημα
D τοῖς νέοις; Τιθῶμεν, ἔφη. X. Τί δαί; ' τρίτον θῶ-
μεν ἀστρονομίαν; ἢ οὐ δοκεῖ; Ἐμοὶ γοῦν, ἔφη· τὸ γὰρ
περὶ ὥρας εὐαισθητοτέρως ἔχειν καὶ μηνῶν καὶ ἐνιαυ-
τῶν οὐ μόνον γεωργίᾳ οὐδὲ ναυτιλίᾳ προςήκει, ἀλλὰ
καὶ στρατηγίᾳ οὐχ ἧττον. Ἡδὺς εἶ, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι
ἔοικας δεδιότι τοὺς πολλούς, μὴ δοκῇς ἄχρηστα μαθή-
ματα προστάττειν. τὸ δ᾽ ἔστιν οὐ πάνυ φαῦλον, ἀλλὰ
χαλεπὸν πιστεῦσαι, ὅτι ἐν τούτοις τοῖς μαθήμασιν
ἑκάστου ὄργανόν τι ψυχῆς ἐκκαθαίρεταί τε καὶ ἀνα-
E ζωπυρεῖται ' ἀπολλύμενον καὶ τυφλούμενον ὑπὸ τῶν
ἄλλων ἐπιτηδευμάτων, κρεῖττον ὂν σωθῆναι μυρίων
ὀμμάτων· μόνῳ γὰρ αὐτῷ ἀλήθεια ὁρᾶται. οἷς μὲν
οὖν ταῦτα ξυνδοκεῖ ἀμηχάνως ὡς εὖ δόξεις λέγειν·
ὅσοι δὲ τούτου μηδαμῇ ᾐσθημένοι εἰσίν, εἰκότως ἡγή-
σονταί σε λέγειν οὐδέν· ἄλλην γὰρ ἀπ᾽ αὐτῶν οὐχ
ὁρῶσιν ἀξίαν λόγου ὠφέλειαν. σκόπει οὖν αὐτόθεν,
528 πρὸς ποτέρους διαλέγει· ἢ οὐ * πρὸς οὐδετέρους, ἀλ-
λὰ σαυτοῦ ἕνεκα τὸ μέγιστον ποιεῖ τοὺς λόγους, φθο-
νοῖς μὴν οὐδ᾽ ἂν ἄλλῳ, εἴ τίς τι δύναιτο ἀπ᾽ αὐτῶν
ὄνασθαι; Οὕτως, ἔφη, αἱροῦμαι, ἐμαυτοῦ ἕνεκα τὸ
πλεῖστον λέγειν τε καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι. Ἄ-
ναγε τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἰς τοὐπίσω· νῦν δὴ γὰρ οὐκ
ὀρθῶς τὸ ἑξῆς ἐλάβομεν τῇ γεωμετρίᾳ. Πῶς λαβόν-
τες; ἔφη. Μετὰ ἐπίπεδον, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐν περιφορᾷ ὂν
B ἤδη στερεὸν λαβόντες, πρὶν αὐτὸ καθ᾽ αὐτὸ λαβεῖν· '
ὀρθῶς δὲ ἔχει ἑξῆς μετὰ δευτέραν αὔξην τρίτην λαμ-
βάνειν. ἔστι δέ που τοῦτο περὶ τὴν τῶν κύβων αὔξην
καὶ τὸ βάθους μετέχον. Ἔστι γάρ, ἔφη· ἀλλὰ ταῦτά
γε, ὦ Σώκρατες, δοκεῖ οὔπω εὑρῆσθαι. Διττὰ γάρ,
ἦν δ᾽ ἐγώ, τὰ αἴτια· ὅτι τε οὐδεμία πόλις ἐντίμως
αὐτὰ ἔχει, ἀσθενῶς ζητεῖται χαλεπὰ ὄντα, ἐπιστάτου
τε δέονται οἱ ζητοῦντες, ἄνευ οὗ οὐκ ἂν εὕροιεν, ὃν
πρῶτον μὲν γενέσθαι χαλεπόν, ἔπειτα καὶ γενομένου,
ὡς νῦν ἔχει, οὐκ ἂν πείθοιντο οἱ περὶ ταῦτα ζητητικοὶ
C μεγαλοφρονούμενοι. ' εἰ δὲ πόλις ὅλη ξυνεπιστατοῖ ἐν-
τίμως ἄγουσα αὐτά, οὗτοί τε ἂν πείθοιντο καὶ ξυν-
εχῶς τε ἂν καὶ ἐντόνως ζητούμενα ἐκφανῆ γένοιτο ὅπῃ
ἔχει, ἐπεὶ καὶ νῦν ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀτιμαζόμενα καὶ
κολουόμενα, ὑπὸ δὲ τῶν ζητούντων, λόγον οὐκ ἐχόν-
των καθ᾽ ὅ τι χρήσιμα, ὅμως πρὸς ἅπαντα ταῦτα βίᾳ
D ὑπὸ χάριτος αὐξάνεται, καὶ οὐδὲν ' θαυμαστὸν αὐτὰ
φανῆναι. Καὶ μὲν δή, ἔφη, τό γε ἐπίχαρι καὶ διαφε-
ρόντως ἔχει. ἀλλά μοι σαφέστερον εἰπὲ ἃ νῦν δὴ ἔλε-
γες. τὴν μὲν γάρ που τοῦ ἐπιπέδου πραγματείαν γεω-
μετρίαν ἐτίθης. Ναί, ἦν δ᾽ ἐγώ. Εἶτά γ᾽, ἔφη, τὸ
μὲν πρῶτον ἀστρονομίαν μετὰ ταύτην, ὕστερον δ᾽
ἀνεχώρησας. Σπεύδων γάρ, ἔφην, ταχὺ πάντα διεξ-
ελθεῖν μᾶλλον βραδύνω· ἑξῆς γὰρ οὖσαν τὴν βάθους
αὔξης μέθοδον, ὅτι τῇ ζητήσει γελοίως ἔχει, ὑπερβὰς
E αὐτὴν μετὰ γεωμετρίαν ἀστρονομίαν ἔλεγον, φορὰν '
οὖσαν βάθους. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Τέταρτον τοί-
νυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τιθῶμεν μάθημα ἀστρονομίαν, ὡς
ὑπαρχούσης τῆς νῦν παραλειπομένης, ἐὰν αὐτὴν πόλις
μετίῃ. Εἰκός, ἦ δ᾽ ὅς. καὶ ὅ γε νῦν δή μοι, ὦ Σώ-
κρατες, ἐπέπληξας περὶ ἀστρονομίας ὡς φορτικῶς
ἐπαινοῦντι, νῦν ᾗ σὺ μετέρχει ἐπαινῶ. * παντὶ γὰρ 529
μοι δοκεῖ δῆλον, ὅτι αὕτη γε ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς τὸ
ἄνω ὁρᾶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐνθένδε ἐκεῖσε ἄγει. Ἴσως,
ἦν δ᾽ ἐγώ, παντὶ δῆλον πλὴν ἐμοί· ἐμοὶ γὰρ οὐ δοκεῖ
οὕτως. Ἀλλὰ πῶς; ἔφη. Ὡς μὲν νῦν αὐτὴν μετα-
χειρίζονται οἱ εἰς φιλοσοφίαν ἀνάγοντες, πάνυ ποιεῖν
κάτω βλέπειν. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οὐκ ἀγεννῶς μοι
δοκεῖς, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὴν περὶ τὰ ἄνω μάθησιν λαμβά-
νειν παρὰ σαυτῷ ἥ ἐστι· κινδυνεύεις γὰρ ' καὶ εἴ τις B
ἐν ὀροφῇ ποικίλματα θεώμενος ἀνακύπτων καταμαν-
θάνοι τι, ἡγεῖσθαι ἂν αὐτὸν νοήσει, ἀλλ᾽ οὐκ ὄμμασι
θεωρεῖν. ἴσως οὖν καλῶς ἡγεῖ, ἐγὼ δ᾽ εὐηθικῶς. ἐγὼ
γὰρ αὖ οὐ δύναμαι ἄλλο τι νομίσαι ἄνω ποιοῦν ψυ-
χὴν βλέπειν μάθημα ἢ ἐκεῖνο, ὃ ἂν περὶ τὸ ὄν τε ᾖ
καὶ τὸ ἀόρατον, ἐάν τέ τις ἄνω κεχηνὼς ἢ κάτω συμ-
μεμυκὼς τῶν αἰσθητῶν τι ἐπιχειρῇ μανθάνειν, οὔτε
μαθεῖν ἄν ποτέ φημι αὐτόν — ἐπιστήμην γὰρ οὐδὲν
ἔχειν τῶν τοιούτων — οὔτε ἄνω, ἀλλὰ κάτω αὐτοῦ ' C
βλέπειν τὴν ψυχήν, κἂν ἐξ ὑπτίας νέων ἐν γῇ ἢ ἐν θα-
λάττῃ μανθάνῃ. XI. Δίκην, ἔφη, ἔχω· ὀρθῶς γάρ
μοι ἐπέπληξας. ἀλλὰ πῶς δὴ ἔλεγες δεῖν ἀστρονομίαν
μανθάνειν παρὰ ἃ νῦν μανθάνουσιν, εἰ μέλλοιεν ὠφε-
λίμως πρὸς ἃ λέγομεν μαθήσεσθαι; Ὧδε, ἦν δ᾽ ἐγώ.
ταῦτα μὲν τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ποικίλματα, ἐπείπερ ἐν
ὁρατῷ πεποίκιλται, κάλλιστα μὲν ἡγεῖσθαι καὶ ' ἀκρι- D
βέστατα τῶν τοιούτων ἔχειν, τῶν δὲ ἀληθινῶν πολὺ
ἐνδεῖν, ἃς τὸ ὂν τάχος καὶ ἡ οὖσα βραδυτὴς ἐν τῷ
ἀληθινῷ ἀριθμῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀληθέσι σχήμασι φο-
ράς τε πρὸς ἄλληλα φέρεται καὶ τὰ ἐνόντα φέρει· ἃ
δὴ λόγῳ μὲν καὶ διανοίᾳ ληπτά, ὄψει δ᾽ οὔ. ἢ σὺ
οἴει; Οὐδαμῶς, ἔφη. Οὐκοῦν, εἶπον, τῇ περὶ τὸν οὐ-
ρανὸν ποικιλίᾳ παραδείγμασι χρηστέον τῆς πρὸς ἐκεῖ-
να μαθήσεως ἕνεκα, ὁμοίως ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐντύχοι
ὑπὸ Δαιδάλου ἤ ' τινος ἄλλου δημιουργοῦ ἢ γραφέως E
διαφερόντως γεγραμμένοις καὶ ἐκπεπονημένοις διαγράμ-
μασιν. ἡγήσαιτο γὰρ ἄν πού τις ἔμπειρος γεωμετρίας,
ἰδὼν τὰ τοιαῦτα, κάλλιστα μὲν ἔχειν ἀπεργασίᾳ, γε-
λοῖον μὴν ἐπισκοπεῖν ταῦτα σπουδῇ ὡς τὴν ἀλήθειαν
ἐν αὐτοῖς ληψόμενον ἴσων ἢ διπλασίων * ἢ ἄλλης τι- 530
νὸς συμμετρίας. Τί δ᾽ οὐ μέλλει γελοῖον εἶναι; ἔφη.
Τῷ ὄντι δὴ ἀστρονομικόν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὄντα οὐκ οἴει
ταὐτὸν πείσεσθαι εἰς τὰς τῶν ἄστρων φορὰς ἀποβλέ-
ποντα; νομιεῖν μέν, ὡς οἷόν τε κάλλιστα τὰ τοιαῦτα
ἔργα συστήσασθαι, οὕτω ξυνεστάναι τῷ τοῦ οὐρανοῦ
δημιουργῷ αὐτόν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ· τὴν δὲ νυκτὸς
πρὸς ἡμέραν ξυμμετρίαν καὶ τούτων πρὸς μῆνα καὶ
μηνὸς πρὸς ἐνιαυτὸν καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων πρός τε
ταῦτα ' καὶ πρὸς ἄλληλα, οὐκ ἄτοπον, οἴει, ἡγήσεται B
τὸν νομίζοντα γίγνεσθαί τε ταῦτα ἀεὶ ὡσαύτως καὶ
οὐδαμῇ οὐδὲν παραλλάττειν, σῶμά τε ἔχοντα καὶ ὁρώ-
μενα, καὶ ζητεῖν παντὶ τρόπῳ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν λα-
βεῖν; Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ἔφη, σοῦ νῦν ἀκούοντι. Προ-
βλήμασιν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, χρώμενοι, ὥσπερ γεωμετρίαν,
οὕτω καὶ ἀστρονομίαν μέτιμεν· τὰ δ᾽ ἐν τῷ οὐρανῷ
ἐάσομεν, εἰ μέλλομεν ' ὄντως ἀστρονομίας μεταλαμ-
βάνοντες χρήσιμον τὸ φύσει φρόνιμον ἐν τῇ ψυχῇ ἐξ
ἀχρήστου ποιήσειν. Ἦ πολλαπλάσιον, ἔφη, τὸ ἔργον
ἢ ὡς νῦν ἀστρονομεῖται προστάττεις. Οἶμαί δέ γε, εἶ-

πον, καὶ τἆλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον προστάξειν
ἡμᾶς, ἐάν τι ἡμῶν ὡς νομοθετῶν ὄφελος ᾖ. XII. Ἀλ-
λὰ γὰρ τί ἔχεις ὑπομνῆσαι τῶν προσηκόντων μαθημά-
των; Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γ' οὑτωσί. Οὐ μὴν ἕν, ἀλλὰ
πλείω, ἦν δ' ἐγώ, εἴδη παρέχεται ἡ φορά, ὡς ἐγᾦμαι.
D τὰ μὲν οὖν ¹ πάντα ἴσως ὅστις σοφὸς ἕξει εἰπεῖν· ἃ
δὲ καὶ ἡμῖν προφανῆ, δύο. Ποῖα δή; Πρὸς τούτῳ,
ἦν δ' ἐγώ, ἀντίστροφον αὐτοῦ. Τὸ ποῖον; Κινδυνεύει,
ἔφην, ὡς πρὸς ἀστρονομίαν ὄμματα πέπηγεν, ὣς πρὸς
ἐναρμόνιον φορὰν ὦτα παγῆναι, καὶ αὗται ἀλλήλων
ἀδελφαί τινες αἱ ἐπιστῆμαι εἶναι, ὡς οἵ τε Πυθαγό-
ρειοί φασι καὶ ἡμεῖς, ὦ Γλαύκων, ξυγχωροῦμεν. ἢ πῶς
ποιοῦμεν; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐπειδὴ
E πολὺ ¹ τὸ ἔργον, ἐκείνων πευσόμεθα, πῶς λέγουσι πε-
ρὶ αὐτῶν καὶ εἴ τι ἄλλο πρὸς τούτοις· ἡμεῖς δὲ παρὰ
πάντα ταῦτα φυλάξομεν τὸ ἡμέτερον. Ποῖον; Μή
ποτ' αὐτῶν τι ἀτελὲς ἐπιχειρῶσιν ἡμῖν μανθάνειν οὓς
θρέψομεν, καὶ οὐκ ἐξῆκον ἐκεῖσε ἀεί, οἷ πάντα δεῖ
ἀφήκειν, οἷον ἄρτι περὶ τῆς ἀστρονομίας ἐλέγομεν. ἢ
531 οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ περὶ ἁρμονίας ἕτερον * τοιοῦτον
ποιοῦσι; τὰς γὰρ ἀκουομένας αὖ συμφωνίας καὶ φθόγ-
γους ἀλλήλοις ἀναμετροῦντες ἀνήνυτα, ὥσπερ οἱ ἀστρο-
νόμοι, πονοῦσιν. Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, καὶ γελοίως
γε, πυκνώματ' ἄττα ὀνομάζοντες καὶ παραβάλλοντες τὰ
ὦτα, οἷον ἐκ γειτόνων φωνὴν θηρευόμενοι, οἱ μέν φα-
σιν ἔτι κατακούειν ἐν μέσῳ τινὰ ἠχὴν καὶ σμικρότατον
εἶναι τοῦτο διάστημα, ᾧ μετρητέον, οἱ δὲ ἀμφισβη-
B τοῦντες ὡς ὅμοιον ἤδη φθεγγομένων, ἀμφότεροι ὦτα ¹
τοῦ νοῦ προστησάμενοι. Σὺ μέν, ἦν δ' ἐγώ, τοὺς
χρηστοὺς λέγεις τοὺς ταῖς χορδαῖς πράγματα παρέχον-
τας καὶ βασανίζοντας, ἐπὶ τῶν κολλόπων στρεβλοῦν-
τας. ἵνα δὲ μὴ μακροτέρα ἡ εἰκὼν γίγνηται πλήκτρῳ
τε πληγῶν γιγνομένων καὶ κατηγορίας πέρι καὶ ἐξαρ-
νήσεως καὶ ἀλαζονείας χορδῶν, παύομαι τῆς εἰκόνος
καὶ οὔ φημι τούτους λέγειν, ἀλλ' ἐκείνους οὓς ἔφαμεν
νῦν δὴ περὶ ἁρμονίας ἐρήσεσθαι. ταὐτὸν γὰρ ποιοῦσι
C τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ· ¹ τοὺς γὰρ ἐν ταύταις ταῖς
συμφωνίαις ταῖς ἀκουομέναις ἀριθμοὺς ζητοῦσιν, ἀλλ'
οὐκ εἰς προβλήματα ἀνίασιν, ἐπισκοπεῖν τίνες ξύμφω-
νοι ἀριθμοὶ καὶ τίνες οὔ, καὶ διὰ τί ἑκάτεροι. Δαι-
μόνιον γάρ, ἔφη, πρᾶγμα λέγεις. Χρήσιμον μὲν οὖν,
ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ζήτη-
σιν, ἄλλως δὲ μεταδιωκόμενον ἄχρηστον. Εἰκός γ',
ἔφη. XIII. Οἶμαι δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ τούτων
D πάντων ὧν διεληλύθαμεν μέθοδος ἐὰν ¹ μὲν ἐπὶ τὴν
ἀλλήλων κοινωνίαν ἀφίκηται καὶ ξυγγένειαν, καὶ ξυλ-
λογισθῇ ταῦτα, ᾗ ἐστιν ἀλλήλοις οἰκεῖα, φέρειν τι αὐ-
τῶν εἰς ἃ βουλόμεθα τὴν πραγματείαν καὶ οὐκ ἀνό-
ητα πονεῖσθαι, εἰ δὲ μή, ἀνόνητα. Καὶ ἐγώ, ἔφη,
οὕτω μαντεύομαι. ἀλλὰ πάμπολυ ἔργον λέγεις, ὦ Σώ-
κρατες. Τοῦ προοιμίου, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τίνος λέγεις; ἢ
οὐκ ἴσμεν, ὅτι πάντα ταῦτα προοίμιά ἐστιν αὐτοῦ τοῦ
νόμου, ὃν δεῖ μαθεῖν; οὐ γάρ που δοκοῦσί γέ σοι οἱ
E ταῦτα ¹ δεινοὶ διαλεκτικοὶ εἶναι. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη,
εἰ μὴ μάλα γέ τινες ὀλίγοι ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα. Ἀλλ'
ἤδη, εἶπον, μὴ δυνατοί τινες ὄντες δοῦναί τε καὶ ἀπο-
δέξασθαι λόγον εἴσεσθαί ποτέ τι ὧν φαμὲν δεῖν εἰδέ-
532 ναι. Οὐδ' αὖ, ἔφη, τοῦτό γε. * Οὐκοῦν, εἶπον, ὦ
Γλαύκων, οὗτος ἤδη αὐτός ἐστιν ὁ νόμος, ὃν τὸ δια-
λέγεσθαι περαίνει; ὃν καὶ ὄντα νοητὸν μιμοῖτ' ἂν ἡ
τῆς ὄψεως δύναμις, ἣν ἐλέγομεν πρὸς αὐτὰ ἤδη τὰ ζῷα
ἐπιχειρεῖν ἀποβλέπειν καὶ πρὸς αὐτὰ ἄστρα τε καὶ τε-
λευταῖον δὴ πρὸς αὐτὸν τὸν ἥλιον. οὕτω καὶ ὅταν τις
τῷ διαλέγεσθαι ἐπιχειρῇ, ἄνευ πασῶν τῶν αἰσθήσεων
διὰ τοῦ λόγου ἐπ' αὐτὸ ὃ ἔστιν ἕκαστον ὁρμᾷ, καὶ μὴ
ἀποστῇ, πρὶν ἂν αὐτὸ ὃ ἔστιν ἀγαθὸν ¹ αὐτῇ νοήσει B
λάβῃ, ἐπ' αὐτῷ γίγνεται τῷ τοῦ νοητοῦ τέλει, ὥσπερ
ἐκεῖνος τότε ἐπὶ τῷ τοῦ ὁρατοῦ. Παντάπασι μὲν οὖν,
ἔφη. Τί οὖν; οὐ διαλεκτικὴν ταύτην τὴν πορείαν κα-
λεῖς; Τί μήν; Ἡ δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, λύσις τε ἀπὸ τῶν
δεσμῶν καὶ μεταστροφὴ ἀπὸ τῶν σκιῶν ἐπὶ τὰ εἴδωλα
καὶ τὸ φῶς καὶ ἐκ τοῦ καταγείου εἰς τὸν ἥλιον ἐπά-
νοδος, καὶ ἐκεῖ πρὸς μὲν τὰ ζῷά τε καὶ φυτὰ καὶ τὸ
τοῦ ἡλίου φῶς ἐπ' ἀδυναμίᾳ βλέπειν, ¹ πρὸς δὲ τὰ ἐν C
ὕδασι φαντάσματα, ἐνταῦθα δὲ πρὸς φαντάσματα,
θεῖα καὶ σκιὰς τῶν ὄντων, ἀλλ' οὐκ εἰδώλων σκιὰς δι'
ἑτέρου τοιούτου φωτὸς ὡς πρὸς ἥλιον κρίνειν ἀποσκια-
ζομένας, — πᾶσα αὕτη ἡ πραγματεία τῶν τεχνῶν, ἃς
διήλθομεν, ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ἐπαναγωγὴν
τοῦ βελτίστου ἐν ψυχῇ πρὸς τὴν τοῦ ἀρίστου ἐν τοῖς
οὖσι θέαν, ὥσπερ τότε τοῦ σαφεστάτου ἐν σώματι
πρὸς τὴν τοῦ φανοτάτου ἐν τῷ σωματοειδεῖ ¹ τε καὶ D
ὁρατῷ τόπῳ. Ἐγὼ μέν, ἔφη, ἀποδέχομαι οὕτω. καί
τοι παντάπασί γέ μοι δοκεῖ χαλεπὰ μὲν ἀποδέχεσθαι
εἶναι, ἄλλον δ' αὖ τρόπον χαλεπὰ μὴ ἀποδέχεσθαι.
ὅμως δέ — οὐ γὰρ ἐν τῷ νῦν παρόντι μόνον ἀκου-
στέα, ἀλλὰ καὶ αὖθις πολλάκις ἐπανιτέον — ταῦτα
θέντες ἔχειν ὡς νῦν λέγεται, ἐπ' αὐτὸν δὴ τὸν νόμον
ἴωμεν, καὶ διέλθωμεν οὕτως, ὥσπερ τὸ προοίμιον διήλ-
θομεν. λέγε οὖν, τίς ὁ τρόπος τῆς τοῦ διαλέγεσθαι
δυνάμεως, καὶ ¹ κατὰ ποῖα δὴ εἴδη διέστηκε, καὶ τίνες E
αὖ ὁδοί. αὗται γὰρ ἂν ἤδη, ὡς ἔοικεν, αἱ πρὸς αὐτὸ
ἄγουσαι εἶεν, οἷ ἀφικομένῳ ὥσπερ ὁδοῦ ἀνάπαυλα ἂν
εἴη καὶ τέλος τῆς πορείας. Οὐκέτ', ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε
Γλαύκων, οἷός τ' * ἔσει ἀκολουθεῖν· ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν 533
οὐδὲν ἂν προθυμίας ἀπολίποι· οὐδ' εἰκόνα ἂν ἔτι οὗ
λέγομεν ἴδοις, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀληθές, ὅ γε δή μοι φαί-
νεται. εἰ δ' ὄντως ἢ μή, οὐκέτ' ἄξιον τοῦτο διϊσχυρί-
ζεσθαι· ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ τοιοῦτόν τι, ἰσχυριστέον. ἦ
γάρ; Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ ὅτι ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύ-
ναμις μόνη ἂν φήνειεν ἐμπείρῳ ὄντι ὧν νῦν δὴ διήλ-
θομεν, ἄλλῃ δὲ οὐδαμῇ δυνατόν; Καὶ τοῦτ', ἔφη,
ἄξιον διϊσχυρίζεσθαι. Τόδε γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδεὶς
ἡμῖν ¹ ἀμφισβητήσει λέγουσιν, ὡς αὐτοῦ γε ἑκάστου B
πέρι, ὃ ἔστιν ἕκαστον, οὐκ ἄλλη τις ἐπιχειρεῖ μέθοδος
ὁδῷ περὶ παντὸς λαμβάνειν· ἀλλ' αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι
τέχναι ἢ πρὸς δόξας ἀνθρώπων καὶ ἐπιθυμίας εἰσὶν ἢ
πρὸς γενέσεις τε καὶ συνθέσεις ἢ πρὸς θεραπείαν τῶν
φυομένων τε καὶ συντιθεμένων ἅπασαι τετράφαται· αἱ
δὲ λοιπαί, ἃς τοῦ ὄντος τι ἔφαμεν ἐπιλαμβάνεσθαι,
γεωμετρίαν τε καὶ τὰς ταύτῃ ¹ ἑπομένας, ὁρῶμεν ὡς C
ὀνειρώττουσι μὲν περὶ τὸ ὄν, ὕπαρ δὲ ἀδύνατον αὐ-
ταῖς ἰδεῖν, ἕως ἂν ὑποθέσεσι χρώμεναι ταύτας ἀκινή-
τους ἐῶσι, μὴ δυνάμεναι λόγον διδόναι αὐτῶν. ᾧ γὰρ
ἀρχὴ μὲν ὃ μὴ οἶδε, τελευτὴ δὲ καὶ τὰ μεταξὺ ἐξ οὗ
μὴ οἶδε συμπέπλεκται, τίς μηχανὴ τὴν τοιαύτην ὁμο-
λογίαν ποτὲ ἐπιστήμην γενέσθαι; Οὐδεμία, ἦ δ' ὅς.
Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος μόνη ταύτῃ

πορεύεται, τὰς ὑποθέσεις ἀναιροῦσα ἐπ' αὐτὴν τὴν
D ἀρχήν, ἵνα βεβαιώσηται, καὶ τῷ | ὄντι ἐν βορβόρῳ
βαρβαρικῷ τινι τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα κατορωρυγμένον
ἠρέμα ἕλκει καὶ ἀνάγει ἄνω, συνερίθοις καὶ συμπε-
ριαγωγοῖς χρωμένη αἷς διήλθομεν τέχναις· ἃς ἐπιστή-
μας μὲν πολλάκις προσείπομεν διὰ τὸ ἔθος, δέονται
δὲ ὀνόματος ἄλλου, ἐναργεστέρου μὲν ἢ δόξης, ἀμυ-
δροτέρου δὲ ἢ ἐπιστήμης. διάνοιαν δὲ αὐτὴν ἔν γε τῷ
πρόσθεν που ὡρισάμεθα. ἔστι δ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ
E περὶ ὀνόματος ἀμφισβήτησις, οἷς τοσούτων | πέρι σκέ-
ψις, ὅσων ἡμῖν πρόκειται. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη· [ἀλλ' ὃ
ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἕξιν σαφηνείᾳ, ἃ λέγει ἐν
ψυχῇ.] XIV. Ἀρέσκει γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ τὸ
πρότερον, τὴν μὲν πρώτην μοῖραν ἐπιστήμην καλεῖν,
534 δευτέραν δὲ διάνοιαν, * τρίτην δὲ πίστιν, καὶ εἰκασίαν
τετάρτην· καὶ ξυναμφότερα μὲν ταῦτα δόξαν, ξυναμ-
φότερα δ' ἐκεῖνα νόησιν· καὶ δόξαν μὲν περὶ γένεσιν,
νόησιν δὲ περὶ οὐσίαν· καὶ ὅ τι οὐσία πρὸς γένεσιν,
νόησιν πρὸς δόξαν, καὶ ὅ τι νόησις πρὸς δόξαν, ἐπι-
στήμην πρὸς πίστιν καὶ διάνοιαν πρὸς εἰκασίαν. τὴν
δ' ἐφ' οἷς ταῦτα ἀναλογίαν καὶ διαίρεσιν διχῇ ἑκατέ-
ρου, δοξαστοῦ τε καὶ νοητοῦ, ἐῶμεν, ὦ Γλαύκων, ἵνα
μὴ ἡμᾶς πολλαπλασίων λόγων ἐμπλήσῃ ἢ ὅσων οἱ πα-
B ρεληλυθότες. | Ἀλλὰ μὴν ἔμοιγ', ἔφη, τά γε ἄλλα,
καθ' ὅσον δύναμαι ἕπεσθαι, ξυνδοκεῖ. Ἦ καὶ διαλε-
κτικὸν καλεῖς τὸν λόγον ἑκάστου λαμβάνοντα τῆς οὐ-
σίας; καὶ τὸν μὴ ἔχοντα, καθ' ὅσον ἂν μὴ ἔχῃ λόγον
αὑτῷ τε καὶ ἄλλῳ διδόναι, κατὰ τοσοῦτον νοῦν περὶ
τούτου οὐ φήσεις ἔχειν; Πῶς γὰρ ἄν, ἦ δ' ὅς, φαίην;
Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ὡσαύτως· ὃς ἂν μὴ ἔχῃ
διορίσασθαι τῷ λόγῳ ἀπὸ τῶν ἄλλων πάντων ἀφελὼν
C τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν, καὶ | ὥσπερ ἐν μάχῃ διὰ πάν-
των ἐλέγχων διεξιών, μὴ κατὰ δόξαν, ἀλλὰ κατ' οὐ-
σίαν προθυμούμενος ἐλέγχειν, ἐν πᾶσι τούτοις ἀπτῶτι
τῷ λόγῳ διαπορεύηται, οὔτε αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν φήσεις
εἰδέναι τὸν οὕτως ἔχοντα οὔτε ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν,
ἀλλ' εἴ πῃ εἰδώλου τινὸς ἐφάπτεται, δόξῃ, οὐκ ἐπι-
στήμῃ ἐφάπτεσθαι, καὶ τὸν νῦν βίον ὀνειροπολοῦντα
D καὶ ὑπνώττοντα, πρὶν ἐνθάδ' ἐξέγρεσθαι, εἰς Ἅιδου |
πρότερον ἀφικόμενον τελέως ἐπικαταδαρθάνειν; Νὴ
τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, σφόδρα γε πάντα ταῦτα φήσω. Ἀλ-
λὰ μὴν τούς γε σαυτοῦ παῖδας, οὓς τῷ λόγῳ τρέφεις
τε καὶ παιδεύεις, εἴ ποτε ἔργῳ τρέφοις, οὐκ ἂν ἐάσαις,
ὡς ἐγῷμαι, ἀλόγους ὄντας ὥσπερ γραμμάς, ἄρχοντας
ἐν τῇ πόλει κυρίους τῶν μεγίστων εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν,
ἔφη. Νομοθετήσεις δὴ αὐτοῖς ταύτης μάλιστα τῆς
παιδείας ἀντιλαμβάνεσθαι, ἐξ ἧς ἐρωτᾶν τε καὶ ἀπο-
κρίνεσθαι ἐπιστημονέστατα οἷοί τ' ἔσονται; Νομοθε-
E τήσω, | ἔφη, μετά γε σοῦ. Ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι, ἔφην
ἐγώ, ὥσπερ θριγκὸς τοῖς μαθήμασιν ἡ διαλεκτικὴ ἡμῖν
ἐπάνω κεῖσθαι, καὶ οὐκέτ' ἄλλο τούτου μάθημα ἀνω-
τέρω ὀρθῶς ἂν ἐπιτίθεσθαι, ἀλλ' ἔχειν ἤδη τέλος τὰ
535 τῶν * μαθημάτων; Ἔμοιγ', ἔφη. XV. Διανομὴ τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ λοιπόν σοι, τίσι ταῦτα τὰ μαθή-
ματα δώσομεν καὶ τίνα τρόπον. Δῆλον, ἔφη. Μέ-
μνησαι οὖν τὴν προτέραν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων, οἵους
ἐξελέξαμεν; Πῶς γάρ, ἦ δ' ὅς, οὔ; Τὰ μὲν ἄλλα τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, ἐκείνας τὰς φύσεις οἴου δεῖν ἐκλεκτέας
εἶναι· τούς τε γὰρ βεβαιοτάτους καὶ τοὺς ἀνδρειοτά-
τους προαιρετέον, καὶ κατὰ δύναμιν τοὺς εὐειδεστά-
τους· πρὸς δὲ τούτοις ζητητέον | μὴ μόνον γενναίους B
τε καὶ βλοσυροὺς τὰ ἤθη, ἀλλὰ καὶ ἃ τῇδε τῇ παιδείᾳ
τῆς φύσεως πρόσφορα ἑκτέον αὐτοῖς. Ποῖα δὴ δια-
στέλλεις; Δριμύτητα, ὦ μακάριε, ἔφην, δεῖ αὐτοῖς πρὸς
τὰ μαθήματα ὑπάρχειν, καὶ μὴ χαλεπῶς μανθάνειν·
πολὺ γάρ τοι μᾶλλον ἀποδειλιῶσι ψυχαὶ ἐν ἰσχυροῖς
μαθήμασιν ἢ ἐν γυμνασίοις· οἰκειότερος γὰρ αὐταῖς
ὁ πόνος, ἴδιος ἀλλ' οὐ κοινὸς ὢν μετὰ τοῦ σώματος.
Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ μνήμονα δὴ καὶ ἄῤῥατον καὶ | C
πάντῃ φιλόπονον ζητητέον. ἢ τίνι τρόπῳ οἴει τά τε
τοῦ σώματος ἐθελήσειν τινὰ διαπονεῖν καὶ τοσαύτην
μάθησίν τε καὶ μελέτην ἐπιτελεῖν; Οὐδένα, ἦ δ' ὅς,
ἐὰν μὴ παντάπασί γ' ᾖ εὐφυής. Τὸ γοῦν νῦν ἁμάρ-
τημα, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ ἀτιμία φιλοσοφίᾳ διὰ ταῦτα
προσπέπτωκεν, ὃ καὶ πρότερον εἶπον, ὅτι οὐ κατ'
ἀξίαν αὐτῆς ἅπτονται· οὐ γὰρ νόθους ἔδει ἅπτεσθαι,
ἀλλὰ γνησίους. Πῶς; ἔφη. Πρῶτον μέν, εἶπον, φι-
λοπονίᾳ | οὐ χωλὸν δεῖ εἶναι τὸν ἁψόμενον, τὰ μὲν D
ἡμίσεα φιλόπονον, τὰ δὲ ἡμίσεα ἄπονον. ἔστι δὲ τοῦ-
το, ὅταν τις φιλογυμναστὴς μὲν καὶ φιλόθηρος ᾖ καὶ
πάντα τὰ διὰ τοῦ σώματος φιλοπονῇ, φιλομαθὴς δὲ
μή, μηδὲ φιλήκοος μηδὲ ζητητικός, ἀλλ' ἐν πᾶσι τού-
τοις μισοπονῇ· χωλὸς δὲ καὶ ὁ τἀναντία τούτου με-
ταβεβληκὼς τὴν φιλοπονίαν. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέ-
γεις. Οὐκοῦν καὶ πρὸς ἀλήθειαν, ἦν δ' ἐγώ, ταὐτὸν
τοῦτο ἀνάπηρον ψυχὴν θήσομεν, | ἣ ἂν τὸ μὲν ἑκού- E
σιον ψεῦδος μισῇ καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτή τε καὶ ἑτέ-
ρων ψευδομένων ὑπεραγανακτῇ, τὸ δ' ἀκούσιον εὐκό-
λως προσδέχηται καὶ ἀμαθαίνουσά που ἁλισκομένη μὴ
ἀγανακτῇ, ἀλλ' εὐχερῶς ὥσπερ θηρίον ὕειον ἐν ἀμαθίᾳ
μολύνηται; Παντάπασι * μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ πρὸς 536
σωφροσύνην, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνδρείαν καὶ μεγαλοπρέ-
πειαν καὶ πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς μέρη οὐχ ἥκιστα δεῖ
φυλάττειν τὸν νόθον τε καὶ τὸν γνήσιον. ὅταν γὰρ
τις μὴ ἐπίστηται τὰ τοιαῦτα σκοπεῖν καὶ ἰδιώτης καὶ
πόλις, λανθάνουσι χωλοῖς τε καὶ νόθοις χρώμενοι
πρὸς ὅ τι ἂν τύχωσι τούτων, οἱ μὲν φίλοις, οἱ δὲ ἄρ-
χουσιν. Καὶ μάλα, ἔφη, οὕτως ἔχει. Ἡμῖν δή, ἦν δ'
ἐγώ, πάντα τὰ τοιαῦτα διευλαβητέον, | ὡς ἐὰν μὲν ἀρ- B
τιμελεῖς τε καὶ ἀρτίφρονας ἐπὶ τοσαύτην μάθησιν καὶ
τοσαύτην ἄσκησιν κομίσαντες παιδεύωμεν, ἥ τε δίκη
ἡμῖν οὐ μέμψεται αὐτή, τήν τε πόλιν καὶ πολιτείαν
σώσομεν, ἀλλοίους δὲ ἄγοντες ἐπὶ ταῦτα τἀναντία
πάντα καὶ πράξομεν καὶ φιλοσοφίας ἔτι πλείω γέλωτα
καταντλήσομεν. Αἰσχρὸν μέντ' ἂν εἴη, ἦ δ' ὅς. Πά-
νυ μὲν οὖν, εἶπον. γελοῖον δ' ἔγωγε καὶ ἐν τῷ παρόντι
ἔοικα παθεῖν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Ἐπελαθόμην, ἦν | C
δ' ἐγώ, ὅτι ἐπαίζομεν, καὶ μᾶλλον ἐντεινάμενος εἶπον.
λέγων γὰρ ἅμα ἔβλεψα πρὸς φιλοσοφίαν, καὶ ἰδὼν
προπεπηλακισμένην ἀναξίως ἀγανακτήσας μοι δοκῶ καὶ
ὥσπερ θυμωθεὶς τοῖς αἰτίοις σπουδαιότερον εἰπεῖν ἃ
εἶπον. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὔκουν ὥς γ' ἐμοὶ ἀκροα-
τῇ. Ἀλλ' ὡς ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ, ῥήτορι. τόδε δὲ μὴ ἐπι-
λανθανώμεθα, ὅτι ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ ἐκλογῇ πρεσβύ-
τας ἐξελέγομεν, ἐν δὲ ταύτῃ οὐκ ἐγχωρήσει. Σόλωνι | D
γὰρ οὐ πειστέον, ὡς γηράσκων τις πολλὰ δυνατὸς μαν-
θάνειν, ἀλλ' ἧττον ἢ τρέχειν, νέων δὲ πάντες οἱ μεγά-
λοι καὶ οἱ πολλοὶ πόνοι. Ἀνάγκη, ἔφη. XVI. Τὰ μὲν

τοίνυν λογισμῶν τε καὶ γεωμετριῶν καὶ πάσης τῆς
προπαιδείας, ἣν τῆς διαλεκτικῆς δεῖ προπαιδευθῆναι,
παισὶν οὖσι χρὴ προβάλλειν, οὐχ ὡς ἐπάναγκες μαθεῖν
τὸ σχῆμα τῆς διδαχῆς ποιουμένους. Τί δή; Ὅτι, ἦν δ'
E ἐγώ, οὐδὲν μάθημα ' μετὰ δουλείας τὸν ἐλεύθερον χρὴ
μανθάνειν. οἱ μὲν γὰρ τοῦ σώματος πόνοι βίᾳ πο-
νούμενοι χεῖρον οὐδὲν τὸ σῶμα ἀπεργάζονται, ψυχῇ
δὲ βίαιον οὐδὲν ἔμμονον μάθημα. Ἀληθῆ, ἔφη. Μὴ
τοίνυν βίᾳ, εἶπον, ὦ ἄριστε, τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μα-
537 θήμασιν ἀλλὰ παίζοντας * τρέφε, ἵνα καὶ μᾶλλον οἷός
τ' ἦς καθορᾶν ἐφ' ὃ ἕκαστος πέφυκεν. Ἔχει ὃ λέγεις,
ἔφη, λόγον. Οὐκοῦν μνημονεύεις, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ
εἰς τὸν πόλεμον ἔφαμεν τοὺς παῖδας εἶναι ἀκτέον ἐπὶ
τῶν ἵππων θεωρούς, καὶ ἐάν που ἀσφαλὲς ᾖ, προς-
ακτέον ἐγγὺς καὶ γευστέον αἵματος, ὥσπερ τοὺς σκύ-
λακας; Μέμνημαι, ἔφη. Ἐν πᾶσι δὴ τούτοις, ἦν δ'
ἐγώ, τοῖς τε πόνοις καὶ μαθήμασι καὶ φόβοις ὃς ἂν
ἐντρεχέστατος ἀεὶ φαίνηται, εἰς ἀριθμόν τινα ἐγκρι-
B τέον. ' Ἐν τίνι, ἔφη, ἡλικίᾳ; Ἡνίκα, ἦν δ' ἐγώ, τῶν
ἀναγκαίων γυμνασίων μεθίενται. οὗτος γὰρ ὁ χρόνος,
ἐάν τε δύο ἐάν τε τρία ἔτη γίγνηται, ἀδύνατός τι ἄλ-
λο πρᾶξαι. κόποι γὰρ καὶ ὕπνοι μαθήμασι πολέμιοι·
καὶ ἅμα μία καὶ αὕτη τῶν βασάνων οὐκ ἐλαχίστη, τίς
ἕκαστος ἐν τοῖς γυμνασίοις φανεῖται. Πῶς γὰρ οὔκ;
ἔφη. Μετὰ δὴ τοῦτον τὸν χρόνον, ἦν δ' ἐγώ, ἐκ τῶν
εἰκοσιετῶν οἱ προκριθέντες τιμάς τε μείζους τῶν ἄλ-
C λων οἴσονται, τά τε ' χύδην μαθήματα παισὶν ἐν τῇ
παιδείᾳ γενόμενα τούτοις συνακτέον εἰς σύνοψιν οἰ-
κειότητος ἀλλήλων τῶν μαθημάτων καὶ τῆς τοῦ ὄντος
φύσεως. Μόνη γοῦν, εἶπεν, ἡ τοιαύτη μάθησις βέ-
βαιος, ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται. Καὶ μεγίστη γε, ἦν δ'
ἐγώ, πεῖρα διαλεκτικῆς φύσεως καὶ μή· ὁ μὲν γὰρ
συνοπτικὸς διαλεκτικός, ὁ δὲ μὴ οὔ. Ξυνοίομαι, ἦ δ'
ὅς. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, δεήσει σε ἐπισκοποῦν-
D τα, ' οἳ ἂν μάλιστα τοιοῦτοι ἐν αὐτοῖς ὦσι καὶ μόνι-
μοι μὲν ἐν μαθήμασι, μόνιμοι δ' ἐν πολέμῳ καὶ τοῖς
ἄλλοις νομίμοις, τούτους αὖ, ἐπειδὰν τὰ τριάκοντα ἔτη
ἐκβαίνωσιν, ἐκ τῶν προκρίτων προκρινάμενον εἰς μεί-
ζους τε τιμὰς καθιστάναι καὶ σκοπεῖν, τῇ τοῦ διαλέ-
γεσθαι δυνάμει βασανίζοντα, τίς ὀμμάτων καὶ τῆς ἄλ-
λης αἰσθήσεως δυνατὸς μεθιέμενος ἐπ' αὐτὸ τὸ ὂν
μετ' ἀληθείας ἰέναι. καὶ ἐνταῦθα δὴ πολλῆς φυλακῆς
ἔργον, ὦ ἑταῖρε. Τί μάλιστα; ἦ δ' ὅς. Οὐκ ἐννοεῖς,
E ' ἦν δ' ἐγώ, τὸ νῦν περὶ τὸ διαλέγεσθαι κακὸν γιγνό-
μενον ὅσον γίγνεται; Τὸ ποῖον; ἔφη. Παρανομίας
που, ἔφην ἐγώ, ἐμπίπλανται. Καὶ μάλα, ἔφη. Θαυ-
μαστὸν οὖν τι οἴει, εἶπον, πάσχειν αὐτούς, καὶ οὐ
ξυγγιγνώσκεις; Πῇ μάλιστα; ἔφη. Οἷον, ἦν δ' ἐγώ, εἴ
τις ὑποβολιμαῖος τραφείη ἐν πολλοῖς μὲν χρήμασι,
538 πολλῷ δὲ καὶ μεγάλῳ γένει * καὶ κόλαξι πολλοῖς, ἀνὴρ
δὲ γενόμενος αἴσθοιτο, ὅτι οὐ τούτων ἐστὶ τῶν φα-
σκόντων γονέων, τοὺς δὲ τῷ ὄντι γεννήσαντας μὴ εὕ-
ροι, τοῦτον ἔχεις μαντεύσασθαι, πῶς ἂν διατεθείη
πρός τε τοὺς κόλακας καὶ πρὸς τοὺς ὑποβαλομένους
ἐν ἐκείνῳ τε τῷ χρόνῳ, ᾧ οὐκ ᾔδει τὰ περὶ τῆς ὑπο-
βολῆς, καὶ ἐν ᾧ αὖ ᾔδει; ἢ βούλει ἐμοῦ μαντευομένου
ἀκοῦσαι; Βούλομαι, ἔφη. Μαντεύομαι τοίνυν, εἶπον,
B μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν ἂν τὸν πατέρα καὶ τὴν ' μητέρα
καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους δοκοῦντας ἢ τοὺς κολακεύον-
τας, καὶ ἧττον μὲν ἂν περιϊδεῖν ἐνδεεῖς τινός, ἧττον δὲ
παράνομόν τι δρᾶσαι ἢ εἰπεῖν εἰς αὐτούς, ἧττον δὲ
ἀπειθεῖν τὰ μεγάλα ἐκείνοις ἢ τοῖς κόλαξιν, ἐν ᾧ χρό-
νῳ τὸ ἀληθὲς μὴ εἰδείη. Εἰκός, ἔφη. Αἰσθόμενος
τοίνυν τὸ ὄν, μαντεύομαι αὖ περὶ μὲν τούτους ἀνεῖναι
ἂν τὸ τιμᾶν τε καὶ σπουδάζειν, περὶ δὲ τοὺς κόλακας
ἐπιτεῖναι, καὶ πείθεσθαί τε αὐτοῖς διαφερόντως ἢ
πρότερον ' καὶ ζῆν ἂν ἤδη κατ' ἐκείνους, ξυνόντα αὐ- C
τοῖς ἀπαρακαλύπτως, πατρὸς δὲ ἐκείνου καὶ τῶν ἄλ-
λων ποιουμένων οἰκείων, εἰ μὴ πάνυ εἴη φύσει ἐπιει-
κής, μέλειν τὸ μηδέν. Πάντ', ἔφη, λέγεις οἷάπερ ἂν
γένοιτο. ἀλλὰ πῇ πρὸς τοὺς ἁπτομένους τῶν λόγων
αὕτη φέρει ἡ εἰκών; Τῇδε. ἔστι που ἡμῖν δόγματα ἐκ
παίδων περὶ δικαίων καὶ καλῶν, ἐν οἷς ἐκτεθράμμεθα
ὥσπερ ὑπὸ γονεῦσι, πειθαρχοῦντές τε καὶ τιμῶντες αὐ-
τά. Ἔστι γάρ. Οὐκοῦν καὶ ' ἄλλα ἐναντία τούτων D
ἐπιτηδεύματα ἡδονὰς ἔχοντα, ἃ κολακεύει μὲν ἡμῶν
τὴν ψυχὴν καὶ ἕλκει ἐφ' αὑτά, πείθει δ' οὐ τοὺς καὶ
ὁπηοῦν μετρίους· ἀλλ' ἐκεῖνα τιμῶσι τὰ πάτρια καὶ
ἐκείνοις πειθαρχοῦσιν. Ἔστι ταῦτα. Τί οὖν; ἦν δ'
ἐγώ· ὅταν τὸν οὕτως ἔχοντα ἐλθὸν ἐρώτημα ἔρηται, τί
ἐστι τὸ καλόν, καὶ ἀποκριναμένου ὃ τοῦ νομοθέτου
ἤκουεν ἐξελέγχῃ ὁ λόγος, καὶ πολλάκις καὶ πολλαχῇ
ἐλέγχων εἰς δόξαν καταβάλῃ, ὡς τοῦτο ' οὐδὲν μᾶλλον E
καλὸν ἢ αἰσχρόν, καὶ περὶ δικαίου ὡσαύτως καὶ ἀγα-
θοῦ καὶ ἃ μάλιστα ἦγεν ἐν τιμῇ, μετὰ τοῦτο τί οἴει
ποιήσειν αὐτὸν πρὸς αὐτὰ τιμῆς τε πέρι καὶ πειθαρ-
χίας; Ἀνάγκη, ἔφη, μήτε τιμᾶν ἔτι ὁμοίως μήτε πεί-
θεσθαι. Ὅταν οὖν, ἦν δ' ἐγώ, μήτε ταῦτα ἡγῆται
τίμια καὶ οἰκεῖα, ὥσπερ πρὸ τοῦ, τά τε ἀληθῆ μὴ εὑ-
ρίσκῃ, ἔστι πρὸς ὁποῖον * βίον ἄλλον ἢ τὸν κολακεύ- 539
οντα εἰκότως προσχωρήσεται; Οὐκ ἔστιν, ἔφη. Παρά-
νομος δή, οἶμαι, δόξει γεγονέναι ἐκ νομικοῦ. Ἀνάγκη.
XVII. Οὐκοῦν, ἔφην, εἰκὸς τὸ πάθος τῶν οὕτω λόγων
ἁπτομένων, καὶ ὃ ἄρτι ἔλεγον, πολλῆς συγγνώμης
ἄξιον; Καὶ ἐλέου γ', ἔφη. Οὐκοῦν ἵνα μὴ γίγνηται ὁ
ἔλεος οὗτος περὶ τοὺς τριακοντούτας σοι, εὐλαβουμένῳ
παντὶ τρόπῳ τῶν λόγων ἁπτέον; Καὶ μάλ', ἦ δ' ὅς.
Ἆρ' οὖν οὐ μία μὲν εὐλάβεια αὕτη συχνή, τὸ ' μὴ B
νέους ὄντας αὐτῶν γεύεσθαι; οἶμαι γάρ σε οὐ λελη-
θέναι, ὅτι οἱ μειρακίσκοι, ὅταν τὸ πρῶτον λόγων γεύ-
ωνται, ὡς παιδιᾷ αὐτοῖς καταχρῶνται, ἀεὶ εἰς ἀντιλο-
γίαν χρώμενοι, καὶ μιμούμενοι τοὺς ἐξελέγχοντας αὐ-
τοὶ ἄλλους ἐλέγχουσι, χαίροντες ὥσπερ σκυλάκια τῷ
ἕλκειν τε καὶ σπαράττειν τῷ λόγῳ τοὺς πλησίον ἀεί.
Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν ὅταν δὴ πολλοὺς μὲν
αὐτοὶ ἐλέγξωσιν, ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐλεγχθῶσι, σφόδρα
καὶ ' ταχὺ ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι ὧνπερ C
πρότερον· καὶ ἐκ τούτων δὴ αὐτοί τε καὶ τὸ ὅλον φι-
λοσοφίας πέρι εἰς τοὺς ἄλλους διαβέβληνται. Ἀληθέ-
στατα, ἔφη. Ὁ δὲ δὴ πρεσβύτερος, ἦν δ' ἐγώ, τῆς
μὲν τοιαύτης μανίας οὐκ ἂν ἐθέλοι μετέχειν, τὸν δὲ
διαλέγεσθαι ἐθέλοντα καὶ σκοπεῖν τἀληθὲς μᾶλλον
μιμήσεται ἢ τὸν παιδιᾶς χάριν παίζοντα καὶ ἀντιλέ-
γοντα, καὶ αὐτός τε μετριώτερος ' ἔσται καὶ τὸ ἐπι- D
τήδευμα τιμιώτερον ἀντὶ ἀτιμοτέρου ποιήσει. Ὀρθῶς,
ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὰ προειρημένα τούτου ἐπ' εὐλαβείᾳ
πάντα προείρηται, τὸ τὰς φύσεις κοσμίους εἶναι καὶ
στασίμους οἷς τις μεταδώσει τῶν λόγων, καὶ μὴ ὡς

νῦν ὁ τυχὼν καὶ οὐδὲν προσήκων ἔρχεται ἐπ' αὐτό;
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀρκεῖ δὴ ἐπὶ λόγων μεταλήψει
μεῖναι ἐνδελεχῶς καὶ ξυντόνως μηδὲν ἄλλο πράττοντι,
ἀλλ' ἀντιστρόφως γυμναζομένῳ τοῖς περὶ τὸ σῶμα γυ-
E μνασίοις, ἔτη διπλάσια ἢ τότε; ' Ἕξ, ἔφη, ἢ τέτταρα
λέγεις; Ἀμέλει, εἶπον, πέντε θές. μετὰ γὰρ τοῦτο κα-
ταβιβαστέοι ἔσονταί σοι εἰς τὸ σπήλαιον πάλιν ἐκεῖνο,
καὶ ἀναγκαστέοι ἄρχειν τά τε περὶ τὸν πόλεμον καὶ
ὅσαι νέων ἀρχαί, ἵνα μηδ' ἐμπειρίᾳ ὑστερῶσι τῶν ἄλ-
λων. καὶ ἔτι καὶ ἐν τούτοις βασανιστέοι, εἰ ἐμμενοῦ-
540 σιν ἑλκόμενοι * πανταχόσε ἤ τι καὶ παρακινήσουσιν.
Χρόνον δέ, ἦ δ' ὅς, πόσον τοῦτον τίθης; Πεντεκαίδε-
κα ἔτη, ἦν δ' ἐγώ. γενομένων δὲ πεντηκοντουτῶν τοὺς
διασωθέντας καὶ ἀριστεύσαντας πάντα πάντῃ ἐν ἔρ-
γοις τε καὶ ἐπιστήμαις πρὸς τέλος ἤδη ἀκτέον, καὶ
ἀναγκαστέον ἀνακλίναντας τὴν τῆς ψυχῆς αὐγὴν εἰς
αὐτὸ ἀποβλέψαι τὸ πᾶσι φῶς παρέχον, καὶ ἰδόντας τὸ
ἀγαθὸν αὐτό, παραδείγματι χρωμένους ἐκείνῳ, καὶ πό-
B λιν καὶ ἰδιώτας καὶ ἑαυτοὺς ' κοσμεῖν τὸν ἐπίλοιπον
βίον ἐν μέρει ἑκάστους, τὸ μὲν πολὺ πρὸς φιλοσοφίᾳ
διατρίβοντας, ὅταν δὲ τὸ μέρος ἥκῃ, πρὸς πολιτικοῖς
ἐπιταλαιπωροῦντας καὶ ἄρχοντας ἑκάστους τῆς πόλεως
ἕνεκα, οὐχ ὡς καλόν τι, ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον πράττον-
τας, καὶ οὕτως ἄλλους ἀεὶ παιδεύσαντας τοιούτους,
ἀντικαταλιπόντας τῆς πόλεως φύλακας, εἰς μακάρων
νήσους ἀπιόντας οἰκεῖν· μνημεῖα δ' αὐτοῖς καὶ θυσίας
C τὴν πόλιν δημοσίᾳ ' ποιεῖν, ἐὰν καὶ ἡ Πυθία ξυν-
αναιρῇ, ὡς δαίμοσιν, εἰ δὲ μή, ὡς εὐδαίμοσί τε καὶ
θείοις. Παγκάλους, ἔφη, τοὺς ἄρχοντας, ὦ Σώκρα-
τες, ὥσπερ ἀνδριαντοποιὸς ἀπείργασαι. Καὶ τὰς ἄρ-
χούσας γε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων. μηδὲν γάρ τι οἴου
με περὶ ἀνδρῶν εἰρηκέναι μᾶλλον ἃ εἴρηκα ἢ περὶ γυ-
ναικῶν, ὅσαι ἂν αὐτῶν ἱκαναὶ τὰς φύσεις ἐγγίγνωνται.
Ὀρθῶς, ἔφη, εἴπερ ἴσα γε πάντα τοῖς ἀνδράσι κοινω-
νήσουσιν, ὡς διήλθομεν. Τί ' οὖν; ἔφην· ξυγχωρεῖτε D
περὶ τῆς πόλεώς τε καὶ πολιτείας μὴ παντάπασιν ἡμᾶς
εὐχὰς εἰρηκέναι, ἀλλὰ χαλεπὰ μέν, δυνατὰ δέ πῃ, καὶ
οὐκ ἄλλῃ ἢ εἴρηται, ὅταν οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι
δυνάσται, ἢ πλείους ἢ εἷς, ἐν πόλει γενόμενοι τῶν μὲν
νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγησάμενοι ἀνελευθέρους
εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίας, τὸ δὲ ὀρθὸν περὶ πλείστου
ποιησάμενοι καὶ τὰς ἀπὸ τούτου τιμάς, ' μέγιστον δὲ E
καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δίκαιον, καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρε-
τοῦντές τε καὶ αὔξοντες αὐτὸ διασκευωρήσωνται τὴν
ἑαυτῶν πόλιν; Πῶς; ἔφη. Ὅσοι μὲν ἄν, ἦν δ' ἐγώ,
πρεσβύτεροι τυγχάνωσι δεκετῶν ἐν τῇ πόλει, πάντας
ἐκπέμψωσιν εἰς τοὺς * ἀγρούς, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν 541
παραλαβόντες ἐκτὸς τῶν νῦν ἠθῶν, ἃ καὶ οἱ γονῆς
ἔχουσι, θρέψωνται ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ νό-
μοις, οὖσιν οἵοις διεληλύθαμεν τότε, καὶ οὕτω τάχι-
στά τε καὶ ῥᾷστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν, ἣν ἐλέγο-
μεν, καταστᾶσαν αὐτήν τε εὐδαιμονήσειν καὶ τὸ ἔθνος,
ἐν ᾧ ἂν ἐγγένηται, πλεῖστα ὀνήσειν; Πολύ γ', ἔφη· ' B
καὶ ὡς ἂν γένοιτο, εἴπερ ποτὲ γίγνοιτο, δοκεῖς μοι, ὦ
Σώκρατες, εὖ εἰρηκέναι. Οὐκοῦν ἅδην ἤδη, εἶπον ἐγώ,
ἔχουσιν ἡμῖν οἱ λόγοι περί τε τῆς πόλεως ταύτης καὶ
τοῦ ὁμοίου ταύτῃ ἀνδρός; δῆλος γάρ που καὶ οὗτος,
οἷον φήσομεν δεῖν αὐτὸν εἶναι. Δῆλος, ἔφη· καὶ ὅπερ
ἐρωτᾷς, δοκεῖ μοι τέλος ἔχειν.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

543 I. * Εἶεν· ταῦτα μὲν δὴ ὡμολόγηται, ὦ Γλαύκων,
τῇ μελλούσῃ ἄκρως οἰκεῖν πόλει, κοινὰς μὲν γυναῖκας,
κοινοὺς δὲ παῖδας εἶναι καὶ πᾶσαν παιδείαν, ὡσαύτως
δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα κοινὰ ἐν πολέμῳ τε καὶ εἰρήνῃ,
βασιλέας δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ τε καὶ
πρὸς τὸν πόλεμον γεγονότας ἀρίστους. Ὡμολόγηται,
B ἔφη. Καὶ μὴν καὶ τάδε ' ξυνεχωρήσαμεν, ὡς, ὅταν
δὴ καταστῶσιν οἱ ἄρχοντες, ἄγοντες τοὺς στρατιώτας
κατοικιοῦσιν εἰς οἰκήσεις οἵας προείπομεν, ἴδιον μὲν
οὐδὲν οὐδενὶ ἐχούσας, κοινὰς δὲ πᾶσι. πρὸς δὲ ταῖς
τοιαύταις οἰκήσεσι καὶ τὰς κτήσεις, εἰ μνημονεύεις,
διωμολογησάμεθά που, οἷαι ἔσονται αὐτοῖς. Ἀλλὰ
μνημονεύω, ἔφη, ὅτι γε οὐδὲν οὐδένα ᾠόμεθα δεῖν κε-
κτῆσθαι ὧν νῦν οἱ ἄλλοι, ὥσπερ δὲ ἀθλητάς τε πο-
λέμου καὶ φύλακας, μισθὸν τῆς φυλακῆς ' δεχομένους C
εἰς ἐνιαυτὸν τὴν εἰς ταῦτα τροφὴν παρὰ τῶν ἄλλων,
αὐτῶν τε δεῖν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ἐπιμελεῖσθαι.
Ὀρθῶς, ἔφην, λέγεις. ἀλλ' ἄγε, ἐπειδὴ ταῦτ' ἀπετελέ-
σαμεν, ἀναμνησθῶμεν, πόθεν δεῦρο ἐξετραπόμεθα,
ἵνα πάλιν τὴν αὐτὴν ἴωμεν. Οὐ χαλεπόν, ἔφη. σχε-
δὸν γάρ, καθάπερ νῦν, ὡς διεληλυθὼς περὶ τῆς πόλεως
τοὺς λόγους ἐποιοῦ λέγων ὡς ἀγαθὴν μὲν τὴν τοιαύ-
την, οἵαν τότε διῆλθες, τιθεὶς πόλιν, καὶ ἄνδρα ' τὸν D
ἐκείνῃ ὅμοιον, καὶ ταῦτα, ὡς ἔοικας, καλλίω ἔτι ἔχων

544 εἰπεῖν πόλιν τε καὶ ἄνδρα. ἀλλ᾽ * οὖν δὴ τὰς ἄλλας
ἡμαρτημένας ἔλεγες, εἰ αὕτη ὀρθή. τῶν δὲ λοιπῶν πολι-
τειῶν ἔφησθα, ὡς μνημονεύω, τέτταρα εἴδη εἶναι, ὧν καὶ
πέρι λόγον ἄξιον εἴη ἔχειν καὶ ἰδεῖν αὐτῶν τὰ ἁμαρ-
τήματα καὶ τοὺς ἐκείναις αὖ ὁμοίους, ἵνα πάντας αὐ-
τοὺς ἰδόντες, καὶ ὁμολογησάμενοι τὸν ἄριστον καὶ τὸν
κάκιστον ἄνδρα, ἐπισκεψαίμεθα, εἰ ὁ ἄριστος εὐδαι-
μονέστατος καὶ ὁ κάκιστος ἀθλιώτατος, ἢ ἄλλως ἔχοι.
καὶ ἐμοῦ ἐρομένου, τίνας λέγοις τὰς τέτταρας πολιτεί-
B ας, ǀ ἐν τούτῳ ὑπέλαβε Πολέμαρχός τε καὶ Ἀδείμαν-
τος, καὶ οὕτω δὴ σὺ ἀναλαβὼν τὸν λόγον δεῦρ᾽ ἀφῖ-
ξαι. Ὀρθότατα, εἶπον, ἐμνημόνευσας. Πάλιν τοί-
νυν, ὥσπερ παλαιστής, τὴν αὐτὴν λαβὴν πάρεχε, καὶ
τὸ αὐτὸ ἐμοῦ ἐρομένου πειρῶ εἰπεῖν, ἅπερ τότε ἔμελ-
λες λέγειν. Ἐάνπερ, ἦν δ᾽ ἐγώ, δύνωμαι. Καὶ μήν,
ἦ δ᾽ ὅς, ἐπιθυμῶ καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι, τίνας ἔλεγες τὰς
C τέτταρας πολιτείας. ǀ Οὐ χαλεπῶς, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀκού-
σει. εἰσὶ γὰρ ἃς λέγω, αἵπερ καὶ ὀνόματα ἔχουσιν, ἥ
τε ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπαινουμένη, ἡ Κρητική τε καὶ
Λακωνικὴ αὕτη· καὶ δευτέρα καὶ δευτέρως ἐπαινουμέ-
νη, καλουμένη δ᾽ ὀλιγαρχία, συχνῶν γέμουσα κακῶν
πολιτεία· ἥ τε ταύτῃ διάφορος καὶ ἐφεξῆς γιγνομένη
δημοκρατία, καὶ ἡ γενναία δὴ τυραννὶς καὶ πασῶν
τούτων διαφέρουσα, τέταρτόν τε καὶ ἔσχατον πόλεως
D νόσημα. ἤ τινα ἄλλην ἔχεις ἰδέαν ǀ πολιτείας, ἥτις καὶ
ἐν εἴδει διαφανεῖ τινὶ κεῖται; δυναστεῖαι γὰρ καὶ ὠνη-
ταὶ βασιλεῖαι καὶ τοιαῦταί τινες πολιτεῖαι μεταξύ τι
τούτων πού εἰσιν, εὕροι δ᾽ ἄν τις αὐτὰς οὐκ ἐλάττους
περὶ τοὺς βαρβάρους ἢ τοὺς Ἕλληνας. Πολλαὶ γοῦν
καὶ ἄτοποι, ἔφη, λέγονται. **II.** Οἶσθ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ,
ὅτι καὶ ἀνθρώπων εἴδη τοσαῦτα ἀνάγκη τρόπων εἶ-
ναι, ὅσαπερ καὶ πολιτειῶν; ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ
ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐκ τῶν
E ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, ǀ ἃ ἂν ὥσπερ ῥέψαντα
τἆλλα ἐφελκύσηται; Οὐδαμῶς ἔγωγ᾽, ἔφη, ἄλλοθεν ἢ
ἐντεῦθεν. Οὐκοῦν εἰ τὰ τῶν πόλεων πέντε, καὶ αἱ
τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαὶ τῆς ψυχῆς πέντε ἂν εἶεν. Τί
μήν; Τὸν μὲν δὴ τῇ ἀριστοκρατίᾳ ὅμοιον διεληλύθα-
μεν ἤδη, ὃν ἀγαθόν τε καὶ δίκαιον ὀρθῶς φαμὲν εἶ-
545 ναι. * Διεληλύθαμεν. Ἆρ᾽ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο διϊτέον
τοὺς χείρους, τὸν φιλόνεικόν τε καὶ φιλότιμον, κατὰ
τὴν Λακωνικὴν ἑστῶτα πολιτείαν, καὶ ὀλιγαρχικὸν αὖ
καὶ δημοκρατικὸν καὶ τὸν τυραννικόν, ἵνα τὸν ἀδικώ-
τατον ἰδόντες ἀντιθῶμεν τῷ δικαιοτάτῳ καὶ ἡμῖν τε-
λέα ἡ σκέψις ᾖ, πῶς ποτε ἡ ἄκρατος δικαιοσύνη πρὸς
B ǀ ἀδικίαν τὴν ἄκρατον ἔχει εὐδαιμονίας τε πέρι τοῦ
ἔχοντος καὶ ἀθλιότητος, ἵνα ἢ Θρασυμάχῳ πειθόμε-
νοι διώκωμεν ἀδικίαν ἢ τῷ νῦν προφαινομένῳ λόγῳ
δικαιοσύνην; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, οὕτω ποιητέον.
Ἆρ᾽ οὖν ὥσπερ ἠρξάμεθα ἐν ταῖς πολιτείαις πρότερον
σκοπεῖν τὰ ἤθη ἢ ἐν τοῖς ἰδιώταις, ὡς ἐναργέστερον
ὄν, καὶ νῦν οὕτω πρῶτον μὲν τὴν φιλότιμον σκεπτέον
πολιτείαν — ὄνομα γὰρ οὐκ ἔχω λεγόμενον ἄλλο· ἢ
τιμοκρατίαν ἢ τιμαρχίαν αὐτὴν κλητέον —, πρὸς δὲ
ταύτην τὸν τοιοῦτον ἄνδρα σκεψόμεθα, ἔπειτα ὀλι-
C γαρχίαν καὶ ǀ ἄνδρα ὀλιγαρχικόν, αὖθις δὲ εἰς δημο-
κρατίαν ἀποβλέψαντες θεασόμεθα ἄνδρα δημοκρατι-
κόν, τὸ δὲ τέταρτον εἰς τυραννουμένην πόλιν ἐλθόντες
καὶ ἰδόντες, πάλιν εἰς τυραννικὴν ψυχὴν βλέποντες,
πειρασόμεθα περὶ ὧν προὐθέμεθα ἱκανοὶ κριταὶ γε-
νέσθαι; Κατὰ λόγον γέ τοι ἄν, ἔφη, οὕτω γίγνοιτο ἥ
τε θέα καὶ ἡ κρίσις. **III.** Φέρε τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ,
πειρώμεθα λέγειν, τίνα τρόπον τιμοκρατία γένοιτ᾽ ἂν
ἐξ ἀριστοκρατίας. ἢ τόδε μὲν ǀ ἁπλοῦν, ὅτι πᾶσα πο- D
λιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔχοντος τὰς ἀρχάς,
ὅταν ἐν αὐτῷ τούτῳ στάσις ἐγγένηται; ὁμονοοῦντος
δέ, κἂν πάνυ ὀλίγον ᾖ, ἀδύνατον κινηθῆναι; Ἔστι γὰρ
οὕτως. Πῶς οὖν δή, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ἡ πόλις ἡμῖν
κινηθήσεται, καὶ πῇ στασιάσουσιν οἱ ἐπίκουροι καὶ οἱ
ἄρχοντες πρὸς ἀλλήλους τε καὶ πρὸς ἑαυτούς; ἢ βού-
λει, ὥσπερ Ὅμηρος, εὐχώμεθα ταῖς Μούσαις εἰπεῖν
ἡμῖν, ὅπως δὴ πρῶτον στάσις ἔμπεσε, καὶ φῶμεν αὐ-
τὰς ǀ τραγικῶς, ὡς πρὸς παῖδας ἡμᾶς παιζούσας καὶ E
ἐρεσχηλούσας, ὡς δὴ σπουδῇ λεγούσας, ὑψηλολογου-
μένας λέγειν; Πῶς; Ὧδέ πως. * χαλεπὸν μὲν κινηθῆ- 546
ναι πόλιν οὕτω ξυστᾶσαν· ἀλλ᾽ ἐπεὶ γενομένῳ παντὶ
φθορά ἐστιν, οὐδ᾽ ἡ τοιαύτη ξύστασις τὸν ἅπαντα
μενεῖ χρόνον, ἀλλὰ λυθήσεται. λύσις δὲ ἥδε· οὐ μόνον
φυτοῖς ἐγγείοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπιγείοις ζώοις φορὰ καὶ
ἀφορία ψυχῆς τε καὶ σωμάτων γίγνονται, ὅταν περι-
τροπαὶ ἑκάστοις κύκλων περιφορὰς ξυνάπτωσι, βραχυ-
βίοις μὲν βραχυπόρους, ἐναντίοις δὲ ἐναντίας. γένους
δὲ ὑμετέρου εὐγονίας τε καὶ ἀφορίας, καίπερ ǀ ὄντες B
σοφοί, οὓς ἡγεμόνας πόλεως ἐπαιδεύσασθε, οὐδὲν
μᾶλλον λογισμῷ μετ᾽ αἰσθήσεως τεύξονται, ἀλλὰ πά-
ρεισιν αὐτοὺς καὶ γεννήσουσι παῖδάς ποτε οὐ δέον.
ἔστι δὲ θείῳ μὲν γεννητῷ περίοδος, ἣν ἀριθμὸς περι-
λαμβάνει τέλειος, ἀνθρωπείῳ δέ, ἐν ᾧ πρώτῳ αὐξήσεις
δυνάμεναί τε καὶ δυναστευόμεναι τρεῖς ἀποστάσεις,
τέτταρας δὲ ὅρους λαβοῦσαι ὁμοιούντων τε καὶ ἀνο-
μοιούντων καὶ αὐξόντων καὶ φθινόντων, πάντα προσ-
ήγορα καὶ ǀ ῥητὰ πρὸς ἄλληλα ἀπέφηναν· ὧν ἐπίτρι- C
τος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεὶς δύο ἁρμονίας παρέχε-
ται τρὶς αὐξηθείς, τὴν μὲν ἴσην ἰσάκις, ἑκατὸν τοσαυ-
τάκις, τὴν δὲ ἰσομήκη μέν, τῇ προμήκη δέ, ἑκατὸν μὲν
ἀριθμῶν ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν πεμπάδος, δεομένων
ἑνὸς ἑκάστων, ἀῤῥήτων δὲ δυεῖν, ἑκατὸν δὲ κύβων
τριάδος. ξύμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς γεωμετρικός, τοι-
ούτου κύριος, ἀμεινόνων τε καὶ χειρόνων γενέσεων, ἃς
ὅταν ἀγνοήσαντες ὑμῖν ǀ οἱ φύλακες συνοικίζωσι νύμφας D
νυμφίοις παρὰ καιρόν, οὐκ εὐφυεῖς οὐδ᾽ εὐτυχεῖς παῖ-
δες ἔσονται· ὧν καταστήσονται μὲν τοὺς ἀρίστους οἱ
πρότεροι, ὅμως δὲ ὄντες ἀνάξιοι, εἰς τὰς τῶν πατέ-
ρων αὖ δυνάμεις ἐλθόντες, ἡμῶν πρῶτον ἄρξονται
ἀμελεῖν φύλακες ὄντες, παρ᾽ ἔλαττον τοῦ δέοντος ἡγη-
σάμενοι τὰ μουσικῆς, δεύτερον δὲ τὰ γυμναστικῆς·
ὅθεν ἀμουσότεροι γενήσονται ὑμῖν οἱ νέοι. ἐκ δὲ τού-
των ἄρχοντες οὐ πάνυ φυλακικοὶ καταστήσονται ǀ πρὸς E
τὸ δοκιμάζειν τὰ Ἡσιόδου * τε καὶ τὰ παρ᾽ ὑμῖν γέ- 547
νη, χρυσοῦν τε καὶ ἀργυροῦν καὶ χαλκοῦν καὶ σιδη-
ροῦν. ὁμοῦ δὲ μιγέντος σιδήρου ἀργύρῳ καὶ χαλκοῦ
χρυσῷ ἀνομοιότης ἐγγενήσεται καὶ ἀνωμαλία ἀνάρμο-
στος, ἃ γενόμενα, οὗ ἂν ἐγγένηται, ἀεὶ τίκτει πόλεμον
καὶ ἔχθραν. ταύτης τοι γενεᾶς χρὴ φάναι εἶναι στά-
σιν, ὅπου ἂν γίγνηται ἀεί. Καὶ ὀρθῶς γ᾽, ἔφη, αὐ-
τὰς ἀποκρίνεσθαι φήσομεν. Καὶ γάρ, ἦν δ᾽ ἐγώ,
ἀνάγκη Μούσας γε οὔσας. Τί οὖν, ἦ δ᾽ ὅς, τὸ με-
τὰ τοῦτο ǀ λέγουσιν αἱ Μοῦσαι; Στάσεως, ἦν δ᾽ ἐγώ, B

γενομένης εἱλκέτην ἄρα ἑκατέρω τὼ γένεε, τὸ μὲν σι-
δηροῦν καὶ χαλκοῦν ἐπὶ χρηματισμὸν καὶ γῆς κτῆσιν
καὶ οἰκίας χρυσίου τε καὶ ἀργύρου, τὸ δ᾽ αὖ χρυσοῦν
τε καὶ ἀργυροῦν, ἅτε οὐ πενομένω, ἀλλὰ φύσει ὄντε
πλουσίω, τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν
κατάστασιν ἠγέτην. βιαζομένων δὲ καὶ ἀντιτεινόντων
ἀλλήλοις, εἰς μέσον ὡμολόγησαν γῆν μὲν καὶ οἰκίας
C κατανειμαμένους ἰδιώσασθαι, | τοὺς δὲ πρὶν φυλαττο-
μένους ὑπ᾽ αὐτῶν ὡς ἐλευθέρους, φίλους τε καὶ τρο-
φέας, δουλωσάμενοι τότε περιοίκους τε καὶ οἰκέτας
ἔχοντες, αὐτοὶ πολέμου τε καὶ φυλακῆς αὐτῶν ἐπιμε-
λεῖσθαι. Δοκεῖ μοι, ἔφη, αὕτη ἡ μετάβασις ἐντεῦθεν
γίγνεσθαι. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐν μέσῳ τις ἂν εἴη
ἀριστοκρατίας τε καὶ ὀλιγαρχίας αὕτη ἡ πολιτεία;
Πάνυ μὲν οὖν. **IV.** Μεταβήσεται μὲν δὴ οὕτω· με-
D ταβᾶσα δὲ πῶς οἰκήσει; ἢ φανερόν, ὅτι | τὰ μὲν μι-
μήσεται τὴν προτέραν πολιτείαν, τὰ δὲ τὴν ὀλιγαρ-
χίαν, ἅτ᾽ ἐν μέσῳ οὖσα, τὸ δέ τι καὶ αὑτῆς ἕξει ἴδιον;
Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τῷ μὲν τιμᾶν τοὺς ἄρχοντας καὶ
γεωργιῶν ἀπέχεσθαι τὸ προπολεμοῦν αὐτῆς καὶ χει-
ροτεχνιῶν καὶ τοῦ ἄλλου χρηματισμοῦ, ξυσσίτια δὲ
κατεσκευάσθαι καὶ γυμναστικῆς τε καὶ τῆς τοῦ πολέ-
μου ἀγωνίας ἐπιμελεῖσθαι, πᾶσι τοῖς τοιούτοις τὴν
προτέραν μιμήσεται; Ναί. Τῷ δέ γε φοβεῖσθαι τοὺς
E | σοφοὺς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἄγειν, ἅτε οὐκέτι κεκτημένην
ἁπλοῦς τε καὶ ἀτενεῖς τοὺς τοιούτους ἄνδρας ἀλλὰ
μικτούς, ἐπὶ δὲ τοὺς θυμοειδεῖς τε καὶ ἁπλουστέρους
ἀποκλίνειν, τοὺς πρὸς πόλεμον μᾶλλον πεφυκότας ἢ
548 πρὸς εἰρήνην, * καὶ τοὺς περὶ ταῦτα δόλους τε καὶ
μηχανὰς ἐντίμως ἔχειν, καὶ πολεμοῦσα τὸν ἀεὶ χρόνον
διάγειν, αὐτὴ ἑαυτῇ αὖ τὰ πολλὰ τῶν τοιούτων ἴδια
ἕξει; Ναί. Ἐπιθυμηταὶ δέ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, χρημάτων
οἱ τοιοῦτοι ἔσονται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ
τιμῶντες ἀγρίως ὑπὸ σκότου χρυσόν τε καὶ ἄργυρον,
ἅτε κεκτημένοι ταμιεῖα καὶ οἰκείους θησαυρούς, οἷ θέ-
μενοι ἂν αὐτὰ κρύψειαν, καὶ αὖ περιβόλους οἰκήσεων,
B ἀτεχνῶς νεοττιὰς ἰδίας, ἐν αἷς | ἀναλίσκοντες γυναιξί
τε καὶ οἷς ἐθέλοιεν ἄλλοις πολλὰ ἂν δαπανῷντο. Ἀ-
ληθέστατα, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ φειδωλοὶ χρημάτων, ἅτε
τιμῶντες καὶ οὐ φανερῶς κτώμενοι, φιλαναλωταὶ δὲ
ἀλλοτρίων δι᾽ ἐπιθυμίαν, καὶ λάθρᾳ τὰς ἡδονὰς καρ-
πούμενοι, ὥσπερ παῖδες πατέρα, τὸν νόμον ἀποδιδρά-
σκοντες, οὐχ ὑπὸ πειθοῦς, ἀλλ᾽ ὑπὸ βίας πεπαιδευμέ-
νοι διὰ τὸ τῆς ἀληθινῆς Μούσης τῆς μετὰ λόγων τε
C καὶ φιλοσοφίας ἠμεληκέναι καὶ | πρεσβυτέρως γυμνα-
στικὴν μουσικῆς τετιμηκέναι. Παντάπασιν, ἔφη, λέ-
γεις μεμιγμένην πολιτείαν ἐκ κακοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ.
Μέμικται γάρ, ἦν δ᾽ ἐγώ· διαφανέστατον δ᾽ ἐν αὐτῇ
ἐστὶν ἕν τι μόνον ὑπὸ τοῦ θυμοειδοῦς κρατοῦντος,
φιλονεικίαι καὶ φιλοτιμίαι. Σφόδρα γε, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκ-
οῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, αὕτη μὲν ἡ πολιτεία οὕτω γεγονυῖα
D καὶ τοιαύτη ἄν τις εἴη, ὡς λόγῳ σχῆμα πολιτείας | ὑπο-
γράψαντα μὴ ἀκριβῶς ἀπεργάσασθαι διὰ τὸ ἐξαρκεῖν
μὲν ἰδεῖν καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τόν τε δικαιότατον
καὶ τὸν ἀδικώτατον, ἀμήχανον δὲ μήκει ἔργον εἶναι
πάσας μὲν πολιτείας, πάντα δὲ ἤθη μηδὲν παραλι-
πόντα διελθεῖν. Καὶ ὀρθῶς, ἔφη. **V** Τίς οὖν ὁ
κατὰ ταύτην τὴν πολιτείαν ἀνήρ; πῶς τε γενόμενος,
ποῖός τέ τις ὤν; Οἶμαι μέν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, ἐγ-
γύς τι αὐτὸν Γλαύκωνος τουτουῒ τείνειν ἕνεκά γε φι-
λονεικίας. | Ἴσως, ἦν δ᾽ ἐγώ, τοῦτό γε· ἀλλά μοι δο- E
κεῖ τάδε οὐ κατὰ τοῦτον πεφυκέναι. Τὰ ποῖα; Αὐ-
θαδέστερόν τε δεῖ αὐτόν, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἶναι καὶ ὑπο-
αμουσότερον, φιλόμουσον δὲ καὶ φιλήκοον μέν, ῥητο-
ρικὸν δ᾽ οὐδαμῶς. καὶ δούλοις * μέν τις ἂν ἄγριος εἴη 549
ὁ τοιοῦτος, οὐ καταφρονῶν δούλων, ὥσπερ ὁ ἱκανῶς
πεπαιδευμένος, ἐλευθέροις δὲ ἥμερος, ἀρχόντων δὲ
σφόδρα ὑπήκοος, φίλαρχος δὲ καὶ φιλότιμος, οὐκ ἀπὸ
τοῦ λέγειν ἀξιῶν ἄρχειν οὐδ᾽ ἀπὸ τοιούτου οὐδενός,
ἀλλ᾽ ἀπὸ ἔργων τῶν τε πολεμικῶν καὶ τῶν περὶ τὰ
πολεμικά, φιλογυμναστής τέ τις ὢν καὶ φιλόθηρος.
Ἔστι γάρ, ἔφη, τοῦτο τὸ ἦθος ἐκείνης τῆς πολιτείας.
Οὐκοῦν καὶ χρημάτων, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὁ τοιοῦτος νέος μὲν
| ὢν καταφρονοῖ ἄν, ὅσῳ δὲ πρεσβύτερος γίγνοιτο, B
μᾶλλον ἀεὶ ἀσπάζοιτο ἂν τῷ τε μετέχειν τῆς τοῦ φι-
λοχρημάτου φύσεως καὶ μὴ εἶναι εἰλικρινὴς πρὸς ἀρε-
τὴν διὰ τὸ ἀπολειφθῆναι τοῦ ἀρίστου φύλακος; Τί-
νος; ἦ δ᾽ ὃς ὁ Ἀδείμαντος. Λόγου, ἦν δ᾽ ἐγώ, μου-
σικῇ κεκραμένου· ὃς μόνος ἐγγενόμενος σωτὴρ ἀρετῆς
διὰ βίου ἐνοικεῖ τῷ ἔχοντι. Καλῶς, ἔφη, λέγεις. Καὶ
ἔστι μέν γ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, τοιοῦτος ὁ τιμοκρατικὸς νεα-
νίας, τῇ τοιαύτῃ πόλει ἐοικώς. Πάνυ μὲν οὖν. Γί-
γνεται δέ γ᾽, εἶπον, | οὗτος ὧδέ πως, ἐνίοτε πατρὸς C
ἀγαθοῦ ὢν νέος υἱὸς ἐν πόλει οἰκοῦντος οὐκ εὖ πο-
λιτευομένῃ, φεύγοντος τάς τε τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ δί-
κας καὶ τὴν τοιαύτην πᾶσαν φιλοπραγμοσύνην καὶ
ἐθέλοντος ἐλαττοῦσθαι, ὥστε πράγματα μὴ ἔχειν. Πῇ
δή, ἔφη, γίγνεται; Ὅταν, ἦν δ᾽ ἐγώ, πρῶτον μὲν τῆς
μητρὸς ἀκούῃ ἀχθομένης, ὅτι οὐ τῶν ἀρχόντων | αὐ- D
τῇ ὁ ἀνήρ ἐστι, καὶ ἐλαττουμένης διὰ ταῦτα ἐν ταῖς
ἄλλαις γυναιξίν, ἔπειτα ὁρώσης μὴ σφόδρα περὶ χρή-
ματα σπουδάζοντα μηδὲ μαχόμενον καὶ λοιδορούμενον
ἰδίᾳ τε ἐν δικαστηρίοις καὶ δημοσίᾳ, ἀλλὰ ῥᾳθύμως
πάντα τὰ τοιαῦτα φέροντα, καὶ ἑαυτῷ μὲν τὸν νοῦν
προσέχοντα ἀεὶ αἰσθάνηται, αὑτὴν δὲ μήτε πάνυ τι-
μῶντα μήτε ἀτιμάζοντα· ἐξ ἁπάντων τούτων ἀχθομέ-
νης τε καὶ λεγούσης, ὡς ἄνανδρός τε αὐτῷ ὁ πατὴρ
καὶ λίαν ἀνειμένος, καὶ ἄλλα δή, ὅσα καὶ οἷα φιλοῦ-
σιν | αἱ γυναῖκες περὶ τῶν τοιούτων ὑμνεῖν. Καὶ μάλ᾽, E
ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, πολλά τε καὶ ὅμοια ἑαυταῖς. Οἶ-
σθα οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι καὶ οἱ οἰκέται τῶν τοιούτων
ἐνίοτε λάθρᾳ πρὸς τοὺς υἱεῖς τοιαῦτα λέγουσιν, οἳ
δοκοῦντες εὖνοι εἶναι, καὶ ἐάν τινα ἴδωσιν ἢ ὀφείλον-
τα χρήματα, ᾧ μὴ ἐπεξέρχεται ὁ πατήρ, ἤ τι ἄλλο
ἀδικοῦντα, διακελεύονται ὅπως, ἐπειδὰν ἀνὴρ γένηται,
τιμωρήσεται πάντας τοὺς * τοιούτους καὶ ἀνὴρ μᾶλ- 550
λον ἔσται τοῦ πατρός. καὶ ἐξιὼν ἕτερα τοιαῦτα ἀκούει
καὶ ὁρᾷ, τοὺς μὲν τὰ αὑτῶν πράττοντας ἐν τῇ πόλει
ἠλιθίους τε καλουμένους καὶ ἐν σμικρῷ λόγῳ ὄντας,
τοὺς δὲ μὴ τὰ αὑτῶν τιμωμένους τε καὶ ἐπαινουμέ-
νους. τότε δὴ ὁ νέος πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκούων τε
καὶ ὁρῶν, καὶ αὖ τοὺς τοῦ πατρὸς λόγους ἀκούων τε
καὶ ὁρῶν τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐγγύθεν παρὰ τὰ
τῶν ἄλλων, ἑλκόμενος ὑπ᾽ ἀμφοτέρων τούτων, τοῦ μὲν
πατρὸς αὐτοῦ | τὸ λογιστικὸν ἐν τῇ ψυχῇ ἄρδοντός τε B
καὶ αὔξοντος, τῶν δὲ ἄλλων τό τε ἐπιθυμητικὸν καὶ
τὸ θυμοειδές, διὰ τὸ μὴ κακοῦ ἀνδρὸς εἶναι τὴν φύ-
σιν, ὁμιλίαις δὲ ταῖς τῶν ἄλλων κακαῖς κεχρῆσθαι, εἰς

τὸ μέσον ἑλκόμενος ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων ἦλθε, καὶ
τὴν ἐν ἑαυτῷ ἀρχὴν παρέδωκε τῷ μέσῳ τε καὶ φιλο-
νείκῳ καὶ θυμοειδεῖ, καὶ ἐγένετο ὑψηλόφρων τε καὶ
φιλότιμος ἀνήρ. Κομιδῇ μοι, ἔφη, δοκεῖς τὴν τούτου
C γένεσιν διεληλυθέναι. Ἔχομεν ἄρα, ἦν ' δ' ἐγώ, τήν
τε δευτέραν πολιτείαν καὶ τὸν δεύτερον ἄνδρα. Ἔχο-
μεν, ἔφη. VI. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο, τὸ τοῦ Αἰσχύλου,
λέγωμεν, ἄλλον ἄλλῃ πρὸς πόλει τεταγμένον;
μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν προτέραν τὴν πόλιν;
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Εἴη δέ γ' ἄν, ὡς ἐγῷμαι, ὀλιγαρ-
χία ἡ μετὰ τὴν τοιαύτην πολιτείαν. Λέγεις δέ, ἦ δ'
ὅς, τὴν ποίαν κατάστασιν ὀλιγαρχίαν; Τὴν ἀπὸ τιμη-
μάτων, ἦν δ' ἐγώ, πολιτείαν, ἐν ᾗ οἱ μὲν πλούσιοι ἄρ-
D χουσι, πένησι ' δὲ οὐ μέτεστιν ἀρχῆς. Μανθάνω, ἦ
δ' ὅς. Οὐκοῦν ὡς μεταβαίνει πρῶτον ἐκ τῆς τιμαρχίας
εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν, ῥητέον; Ναί. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ,
καὶ τυφλῷ γε δῆλον, ὡς μεταβαίνει. Πῶς; Τὸ τα-
μιεῖον, ἦν δ' ἐγώ, ἐκεῖνο ἑκάστῳ χρυσίου πληρούμενον
ἀπόλλυσι τὴν τοιαύτην πολιτείαν. πρῶτον μὲν γὰρ
δαπάνας αὑτοῖς ἐξευρίσκουσι, καὶ τοὺς νόμους ἐπὶ
E τοῦτο παράγουσιν, ἀπειθοῦντες ' αὐτοί τε καὶ γυναῖ-
κες αὐτῶν. Εἰκός, ἔφη. Ἔπειτά γε, οἶμαι, ἄλλος ἄλ-
λον ὁρῶν καὶ εἰς ζῆλον ἰὼν τὸ πλῆθος τοιοῦτον αὐ-
τῶν ἀπειργάσαντο. Εἰκός. Τοὐντεῦθεν τοίνυν, εἶπον,
προϊόντες εἰς τὸ πρόσθεν τοῦ χρηματίζεσθαι, ὅσῳ ἂν
τοῦτο τιμιώτερον ἡγῶνται, τοσούτῳ ἀρετὴν ἀτιμοτέ-
ραν. ἢ οὐχ οὕτω πλούτου ἀρετὴ διέστηκεν, ὥσπερ ἐν
πλάστιγγι ζυγοῦ κειμένου ἑκατέρου ἀεὶ τοὐναντίον ῥέ-
551 ποντε; Καὶ μάλ', ἔφη. Τιμωμένου δὴ * πλούτου ἐν
πόλει καὶ τῶν πλουσίων ἀτιμωτέρα ἀρετή τε καὶ οἱ
ἀγαθοί. Δῆλον. Ἀσκεῖται δὴ τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμε-
λεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον. Οὕτως. Ἀντὶ δὴ φιλονεί-
κων καὶ φιλοτίμων ἀνδρῶν φιλοχρηματισταὶ καὶ φιλο-
χρήματοι τελευτῶντες ἐγένοντο, καὶ τὸν μὲν πλούσιον
ἐπαινοῦσί τε καὶ θαυμάζουσι καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς ἄγου-
σι, τὸν δὲ πένητα ἀτιμάζουσιν. Πάνυ γε. Οὐκοῦν τό-
B τε δὴ νόμον τίθενται, ὅρον πολιτείας ὀλιγαρχικῆς '
ταξάμενοι πλῆθος χρημάτων, οὗ μὲν μᾶλλον ὀλιγαρ-
χία, πλέον, οὗ δ' ἧττον, ἔλαττον, προειπόντες ἀρχῶν
μὴ μετέχειν, ᾧ ἂν μὴ ᾖ οὐσία εἰς τὸ ταχθὲν τίμημα,
ταῦτα δὲ ἢ βίᾳ μεθ' ὅπλων διαπράττονται, ἢ καὶ πρὸ
τούτου φοβήσαντες κατεστήσαντο τὴν τοιαύτην πολι-
τείαν. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτω μὲν οὖν. Ἡ μὲν δὴ κατά-
στασις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὕτη. Ναί, ἔφη· ἀλλὰ τίς δὴ
ὁ τρόπος τῆς πολιτείας; καὶ ποῖά ἐστιν ἃ ἔφαμεν αὐ-
C τὴν ἁμαρτήματα ' ἔχειν; Πρῶτον μέν, ἔφην, τοῦτο
αὐτό, ὁ ὅρος αὐτῆς οἷός ἐστιν. ἄθρει γάρ, εἰ νεῶν
οὕτω τις ποιοῖτο κυβερνήτας, ἀπὸ τιμημάτων, τῷ δὲ
πένητι, εἰ καὶ κυβερνητικώτερος εἴη, μὴ ἐπιτρέποι. Πο-
νηράν, ἦ δ' ὅς, τὴν ναυτιλίαν αὐτοὺς ναυτίλλεσθαι.
Οὐκοῦν καὶ περὶ ἄλλου οὕτως ὁτουοῦν [ἤ τινος] ἀρ-
χῆς; Οἶμαι ἔγωγε. Πλὴν πόλεως; ἦν δ' ἐγώ· ἢ καὶ
πόλεως πέρι; Πολύ γ', ἔφη, μάλιστα, ὅσῳ χαλεπωτά-
D τη καὶ μεγίστη ἡ ἀρχή. Ἓν μὲν δὴ ' τοῦτο τοσοῦτον
ὀλιγαρχία ἂν ἔχοι ἁμάρτημα. Φαίνεται. Τί δέ; τόδε
ἆρά τι τούτου ἔλαττον; Τὸ ποῖον; Τὸ μὴ μίαν ἀλλὰ
δύο ἀνάγκῃ εἶναι τὴν τοιαύτην πόλιν, τὴν μὲν πενή-
των, τὴν δὲ πλουσίων, οἰκοῦντας ἐν τῷ αὐτῷ, ἀεὶ ἐπι-
βουλεύοντας ἀλλήλοις. Οὐδὲν μὰ Δί', ἔφη, ἔλαττον.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τόδε καλόν, τὸ ἀδυνάτους εἶναι ἴσως
πόλεμόν τινα πολεμεῖν διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι ἢ χρωμέ-
νους τῷ πλήθει ὡπλισμένῳ δεδιέναι μᾶλλον ἢ ' τοὺς E
πολεμίους, ἢ μὴ χρωμένους ὡς ἀληθῶς ὀλιγαρχικοὺς
φανῆναι ἐν αὐτῷ τῷ μάχεσθαι, καὶ ἅμα χρήματα μὴ
ἐθέλειν εἰσφέρειν, ἅτε φιλοχρημάτους. Οὐ καλόν. Τί
δέ; ὃ πάλαι ἐλοιδοροῦμεν, τὸ πολυπραγμονεῖν γεωρ-
γοῦντας καὶ χρηματιζομένους * καὶ πολεμοῦντας ἅμα 552
τοὺς αὐτοὺς ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ, ἦ δοκεῖ ὀρθῶς
ἔχειν; Οὐδ' ὁπωστιοῦν. VII. Ὅρα δή, τούτων πάντων
τῶν κακῶν εἰ τόδε μέγιστον αὕτη πρώτη παραδέχεται.
Τὸ ποῖον; Τὸ ἐξεῖναι πάντα τὰ αὑτοῦ ἀποδόσθαι,
καὶ ἄλλῳ κτήσασθαι τὰ τούτου, καὶ ἀποδόμενον οἰ-
κεῖν ἐν τῇ πόλει μηδὲν ὄντα τῶν τῆς πόλεως μερῶν,
μήτε χρηματιστὴν μήτε δημιουργὸν μήτε ἱππέα μήτε
ὁπλίτην, ἀλλὰ πένητα καὶ ἄπορον κεκλημένον. ' Πρώ- B
τη, ἔφη. Οὔκουν διακωλύεταί γε ἐν ταῖς ὀλιγαρχουμέ-
ναις τὸ τοιοῦτον· οὐ γὰρ ἂν οἱ μὲν ὑπέρπλουτοι ἦσαν,
οἱ δὲ παντάπασι πένητες. Ὀρθῶς. Τόδε δὲ ἄθρει·
ἆρα ὅτε πλούσιος ὢν ἀνήλισκεν ὁ τοιοῦτος, μᾶλλόν τι
τότ' ἦν ὄφελος τῇ πόλει εἰς ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν; ἢ ἐδό-
κει μὲν τῶν ἀρχόντων εἶναι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ οὔτε ἄρ-
χων οὔτε ὑπηρέτης ἦν αὐτῆς, ἀλλὰ τῶν ἑτοίμων ἀνα-
λωτής; Οὕτως, ἔφη· ἐδόκει, ἦν δὲ οὐδὲν ' ἄλλο ἢ C
ἀναλωτής. Βούλει οὖν, ἦν δ' ἐγώ, φῶμεν αὐτόν, ὡς
ἐν κηρίῳ κηφὴν ἐγγίγνεται, σμήνους νόσημα, οὕτω καὶ
τὸν τοιοῦτον ἐν οἰκίᾳ κηφῆνα ἐγγίγνεσθαι, νόσημα
πόλεως; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν,
ὦ Ἀδείμαντε, τοὺς μὲν πτηνοὺς κηφῆνας πάντας ἀκέν-
τρους ὁ θεὸς πεποίηκε, τοὺς δὲ πεζοὺς τούτους ἐνίους
μὲν αὐτῶν ἀκέντρους, ἐνίους δὲ δεινὰ κέντρα ἔχοντας;
καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀκέντρων πτωχοὶ πρὸς τὸ γῆρας τε-
λευτῶσιν, ' ἐκ δὲ τῶν κεκεντρωμένων πάντες, ὅσοι κέ- D
κληνται κακοῦργοι; Ἀληθέστατα, ἔφη. Δῆλον ἄρα, ἦν
δ' ἐγώ, ἐν πόλει, οὗ ἂν ἴδῃς πτωχούς, ὅτι εἰσί που ἐν
τούτῳ τῷ τόπῳ ἀποκεκρυμμένοι κλέπται τε καὶ βαλαν-
τιοτόμοι καὶ ἱερόσυλοι καὶ πάντων τῶν τοιούτων κα-
κῶν δημιουργοί. Δῆλον, ἔφη. Τί οὖν; ἐν ταῖς ὀλι-
γαρχουμέναις πόλεσι πτωχοὺς οὐχ ὁρᾷς ἐνόντας; Ὀλί-
γου γ', ἔφη, πάντας τοὺς ἐκτὸς τῶν ἀρχόντων. Μὴ
οὖν οἰόμεθα, ἔφην ' ἐγώ, καὶ κακούργους πολλοὺς ἐν E
αὐταῖς εἶναι κέντρα ἔχοντας, οὓς ἐπιμελείᾳ βίᾳ κατέ-
χουσιν αἱ ἀρχαί; Οἰόμεθα μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ
δι' ἀπαιδευσίαν καὶ κακὴν τροφὴν καὶ κατάστασιν τῆς
πολιτείας φήσομεν τοὺς τοιούτους αὐτόθι ἐγγίγνεσθαι;
Φήσομεν. Ἀλλ' οὖν δὴ τοιαύτη γέ τις ἂν εἴη ἡ ὀλι-
γαρχουμένη πόλις καὶ τοσαῦτα κακὰ ἔχουσα, ἴσως δὲ
καὶ πλείω. Σχεδόν τι, ἔφη. Ἀπειργάσθω * δὴ ἡμῖν 553
καὶ αὕτη, ἦν δ' ἐγώ, ἡ πολιτεία, ἣν ὀλιγαρχίαν καλοῦ-
σιν, ἐκ τιμημάτων ἔχουσα τοὺς ἄρχοντας· τὸν δὲ ταύ-
τῃ ὅμοιον μετὰ ταῦτα σκοπῶμεν, ὥς τε γίγνεται οἷός
τε γενόμενος ἐστιν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. VIII. Ἆρ'
οὖν ὧδε μάλιστα εἰς ὀλιγαρχικὸν ἐκ τοῦ τιμοκρατικοῦ
ἐκείνου μεταβάλλει; Πῶς; Ὅταν αὐτοῦ παῖς γενόμενος
τὸ μὲν πρῶτον ζηλοῖ τε τὸν πατέρα καὶ τὰ ἐκείνου
ἴχνη διώκῃ, ἔπειτα αὐτὸν ἴδῃ ἐξαίφνης πταίσαντα ' B
ὥσπερ πρὸς ἕρματι πρὸς τῇ πόλει, καὶ ἐκχέαντα τά τε
αὑτοῦ καὶ ἑαυτόν, ἢ στρατηγήσαντα ἤ τιν' ἄλλην με-
γάλην ἀρχὴν ἄρξαντα, εἶτα εἰς δικαστήριον ἐμπεσόντα,

βλαπτόμενον ὑπὸ συκοφαντῶν, ἢ ἀποθανόντα ἢ ἐκπε-
σόντα ἢ ἀτιμωθέντα καὶ τὴν οὐσίαν ἅπασαν ἀποβα-
λόντα. Εἰκός γ', ἔφη. Ἰδὼν δέ γε, ὦ φίλε, ταῦτα
καὶ παθὼν καὶ ἀπολέσας τὰ ὄντα δείσας, οἶμαι, εὐ-
θὺς ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖ ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ ἐν τῇ ἑαυ-
C τοῦ ψυχῇ ˈ φιλοτιμίαν τε καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐκεῖνο καὶ
ταπεινωθεὶς ὑπὸ πενίας πρὸς χρηματισμὸν τραπόμενος
γλίσχρως καὶ κατὰ σμικρὸν φειδόμενος καὶ ἐργαζόμε-
νος χρήματα ξυλλέγεται. ἆρ' οὐκ οἴει τὸν τοιοῦτον
τότε εἰς μὲν τὸν θρόνον ἐκεῖνον τὸ ἐπιθυμητικόν τε
καὶ φιλοχρήματον ἐγκαθίζειν καὶ μέγαν βασιλέα ποιεῖν
ἐν ἑαυτῷ, τιάρας τε καὶ στρεπτοὺς καὶ ἀκινάκας πα-
ραζωννύντα; Ἔγωγε, ἔφη. Τὸ δέ γε, οἶμαι, λογιστι-
D κόν τε καὶ θυμοειδὲς ˈ χαμαὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν παρα-
καθίσας ὑπ' ἐκείνῳ καὶ καταδουλωσάμενος, τὸ μὲν οὐ-
δὲν ἄλλο ἐᾷ λογίζεσθαι οὐδὲ σκοπεῖν ἀλλ' ἢ ὁπόθεν
ἐξ ἐλαττόνων χρημάτων πλείω ἔσται, τὸ δὲ αὖ θαυ-
μάζειν καὶ τιμᾶν μηδὲν ἄλλο ἢ πλοῦτόν τε καὶ πλου-
σίους, καὶ φιλοτιμεῖσθαι μηδ' ἐφ' ἑνὶ ἄλλῳ ἢ ἐπὶ χρη-
μάτων κτήσει καὶ ἐάν τι ἄλλο εἰς τοῦτο φέρῃ. Οὐκ
ἔστ' ἄλλη, ἔφη, μεταβολὴ οὕτω ταχεῖά τε καὶ ἰσχυρὰ
E ἐκ φιλοτίμου νέου εἰς φιλοχρήματον. ˈ Ἆρ' οὖν οὗτος,
ἦν δ' ἐγώ, ὀλιγαρχικός ἐστιν; Ἡ γοῦν μεταβολὴ αὐτοῦ
ἐξ ὁμοίου ἀνδρός ἐστι τῇ πολιτείᾳ, ἐξ ἧς ἡ ὀλιγαρχία
554 μετέστη. Σκοπῶμεν δή, εἰ ὅμοιος ἂν εἴη. * Σκοπῶ-
μεν. IX. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν τῷ χρήματα περὶ πλεί-
στου ποιεῖσθαι ὅμοιος ἂν εἴη; Πῶς δ' οὔ; Καὶ μὴν
τῷ γε φειδωλὸς εἶναι καὶ ἐργάτης, τὰς ἀναγκαίους
ἐπιθυμίας μόνον τῶν παρ' αὐτῷ ἀποπιμπλάς, τὰ δὲ
ἄλλα ἀναλώματα μὴ παρεχόμενος, ἀλλὰ δουλούμενος
τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ὡς ματαίους. Πάνυ μὲν οὖν.
Αὐχμηρός γέ τις, ἦν δ' ἐγώ, ὢν καὶ ἀπὸ παντὸς πε-
B ριουσίαν ποιούμενος, θησαυροποιὸς ἀνήρ· οὓς δὴ ˈ καὶ
ἐπαινεῖ τὸ πλῆθος· ἢ οὐχ οὗτος ἂν εἴη ὁ τῇ τοιαύτῃ
πολιτείᾳ ὅμοιος; Ἐμοὶ γοῦν, ἔφη, δοκεῖ· χρήματα γοῦν
μάλιστα ἔντιμα τῇ τε πόλει καὶ παρὰ τῷ τοιούτῳ.
Οὐ γάρ, οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, παιδείᾳ ὁ τοιοῦτος προσ-
έσχηκεν. Οὐ δοκῶ, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν τυφλὸν ἡγεμόνα
τοῦ χοροῦ ἐστήσατο καὶ ἐτίμα μάλιστα. Εὖ, ἦν δ'
ἐγώ. τόδε δὲ σκόπει· κηφηνώδεις ἐπιθυμίας ἐν αὐτῷ
διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν μὴ φῶμεν ἐγγίγνεσθαι, τὰς μὲν
C πτωχικάς, ˈ τὰς δὲ κακούργους, κατεχομένας βίᾳ ὑπὸ
τῆς ἄλλης ἐπιμελείας; Καὶ μάλ', ἔφη. Οἶσθ' οὖν, εἶ-
πον, οἷ ἀποβλέψας κατόψει αὐτῶν τὰς κακουργίας;
Ποῖ; ἔφη. Εἰς τὰς τῶν ὀρφανῶν ἐπιτροπεύσεις, καὶ
εἴ πού τι αὐτοῖς τοιοῦτον ξυμβαίνει, ὥστε πολλῆς ἐξ-
ουσίας λαβέσθαι τοῦ ἀδικεῖν. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν οὐ
τούτῳ δῆλον, ὅτι ἐν τοῖς ἄλλοις ξυμβολαίοις ὁ τοιοῦ-
τος, ἐν οἷς εὐδοκιμεῖ δοκῶν δίκαιος εἶναι, ἐπιεικεῖ τινι
D ἑαυτοῦ βίᾳ κατέχει ἄλλας ˈ κακὰς ἐπιθυμίας ἐνούσας,
οὐ πείθων ὅτι οὐκ ἄμεινον, οὐδ' ἡμερῶν λόγῳ, ἀλλ'
ἀνάγκῃ καὶ φόβῳ, περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας τρέμων; Καὶ
πάνυ γ', ἔφη. Καὶ νὴ Δία, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, τοῖς
πολλοῖς γε αὐτῶν εὑρήσεις, ὅταν δέῃ τὰ ἀλλότρια ἀνα-
λίσκειν, τὰς τοῦ κηφῆνος ξυγγενεῖς ἐνούσας ἐπιθυμίας.
Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, σφόδρα. Οὐκ ἄρ' ἂν εἴη ἀστα-
σίαστος ὁ τοιοῦτος ἐν ἑαυτῷ, οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ διπλοῦς
E τις, ἐπιθυμίας δὲ ἐπιθυμιῶν ὡς τὸ ˈ πολὺ κρατούσας
ἂν ἔχοι βελτίους χειρόνων. Ἔστιν οὕτως. Διὰ ταῦτα
δή, οἶμαι, εὐσχημονέστερος ἂν πολλῶν ὁ τοιοῦτος εἴη·
ὁμονοητικῆς δὲ καὶ ἡρμοσμένης τῆς ψυχῆς ἀληθὴς ἀρε-
τὴ πόῤῥω ποι ἐκφεύγοι ἂν αὐτόν. Δοκεῖ μοι. Καὶ
μὴν ἀνταγωνιστής γε ἰδίᾳ ἐν πόλει ὁ φειδωλὸς * φαῦ- 555
λος ἤ τινος νίκης ἢ ἄλλης φιλοτιμίας τῶν καλῶν, χρή-
ματά τε οὐκ ἐθέλων εὐδοξίας ἕνεκα καὶ τῶν τοιούτων
ἀγώνων ἀναλίσκειν, δεδιὼς τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἀναλω-
τικὰς ἐγείρειν καὶ ξυμπαρακαλεῖν ἐπὶ ξυμμαχίαν τε καὶ
φιλονεικίαν, ὀλίγοις τισὶν ἑαυτοῦ πολεμῶν ὀλιγαρχικῶς
τὰ πολλὰ ἡττᾶται καὶ πλουτεῖ. Καὶ μάλα, ἔφη. Ἔτι
οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἀπιστοῦμεν μὴ κατὰ τὴν ὀλιγαρχουμέ-
νην πόλιν ὁμοιότητι τὸν φειδωλόν τε καὶ χρηματιστὴν
ˈ τετάχθαι; Οὐδαμῶς, ἔφη. X. Δημοκρατίαν δή, ὡς B
ἔοικε, μετὰ τοῦτο σκεπτέον, τίνα τε γίγνεται τρόπον,
γενομένη τε ποῖόν τινα ἔχει, ἵν' αὖ τὸν τοῦ τοι-
ούτου ἀνδρὸς τρόπον γνόντες παραστησώμεθ' αὐτὸν
εἰς κρίσιν. Ὁμοίως γοῦν ἄν, ἔφη, ἡμῖν αὐτοῖς πορευ-
οίμεθα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, μεταβάλλει μὲν τρόπον
τινὰ τοιόνδε ἐξ ὀλιγαρχίας εἰς δημοκρατίαν, δι' ἀπλη-
στίαν τοῦ προκειμένου ἀγαθοῦ, τοῦ ὡς πλουσιώτατον
δεῖν γίγνεσθαι; Πῶς δή; ˈ Ἅτε, οἶμαι, ἄρχοντες ἐν C
αὐτῇ οἱ ἄρχοντες διὰ τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι, οὐκ ἐθέ-
λουσιν εἴργειν νόμῳ τῶν νέων ὅσοι ἂν ἀκόλαστοι γί-
γνωνται, μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς ἀναλίσκειν τε καὶ ἀπολλύ-
ναι τὰ αὑτῶν, ἵνα ὠνούμενοι τὰ τῶν τοιούτων καὶ εἰς-
δανείζοντες ἔτι πλουσιώτεροί τε καὶ ἐντιμότεροι γί-
γνωνται. Παντός γε μᾶλλον. Οὐκοῦν δῆλον ἤδη τοῦ-
το ἐν πόλει, ὅτι πλοῦτον τιμᾶν καὶ σωφροσύνην ἅμα
ἱκανῶς κτᾶσθαι ἐν τοῖς πολίταις ἀδύνατον, ˈ ἀλλ' D
ἀνάγκη ἢ τοῦ ἑτέρου ἀμελεῖν ἢ τοῦ ἑτέρου; Ἐπιεικῶς,
ἔφη, δῆλον. Παραμελοῦντες δὴ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις
καὶ ἐφιέντες ἀκολασταίνειν οὐκ ἀγεννεῖς ἐνίοτε ἀνθρώ-
πους πένητας ἠνάγκασαν γενέσθαι. Μάλα γε. Κά-
θηνται δή, οἶμαι, οὗτοι ἐν τῇ πόλει κεκεντρωμένοι τε
καὶ ἐξωπλισμένοι, οἱ μὲν ὀφείλοντες χρέα, οἱ δὲ ἄτιμοι
γεγονότες, οἱ δὲ ἀμφότερα, μισοῦντές τε καὶ ἐπιβου-
λεύοντες τοῖς κτησαμένοις τὰ αὑτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις,
νεωτερισμοῦ ἐρῶντες. ˈ Ἔστι ταῦτα. Οἱ δὲ δὴ χρημα- E
τισταὶ ἐγκύψαντες, οὐδὲ δοκοῦντες τούτους ὁρᾶν, τῶν
λοιπῶν τὸν ἀεὶ ὑπείκοντα ἐνιέντες ἀργύριον τιτρώ-
σκοντες, καὶ τοῦ πατρὸς ἐκγόνους τόκους πολλαπλα-
σίους κομιζόμενοι, * πολὺν τὸν κηφῆνα καὶ πτωχὸν 556
ἐμποιοῦσι τῇ πόλει. Πῶς γάρ, ἔφη, οὐ πολύν; Καὶ
οὔτε γ' ἐκείνῃ, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐκκαόμε-
νον ἐθέλουσιν ἀποσβεννύναι, εἴργοντες τὰ αὑτοῦ ὅπῃ
τις βούλεται τρέπειν, οὔτε τῇδε, ᾗ αὖ κατὰ ἕτερον νό-
μον τὰ τοιαῦτα λύεται. Κατὰ δὴ τίνα; Ὃς μετ'
ἐκεῖνόν ἐστι δεύτερος καὶ ἀναγκάζων ἀρετῆς ἐπιμελεῖ-
σθαι τοὺς πολίτας. ἐὰν γὰρ ἐπὶ τῷ αὑτοῦ κινδύνῳ τὰ
πολλά τις τῶν ἑκουσίων ξυμβολαίων ˈ προστάττῃ ξυμ- B
βάλλειν, χρηματίζοιντο μὲν ἂν ἧττον ἀναιδῶς ἐν τῇ
πόλει, ἐλάττω δ' ἐν αὐτῇ φύοιτο τῶν τοιούτων κακῶν
οἵων νῦν δὴ εἴπομεν. Καὶ πολύ γε, ἦ δ' ὅς. Νῦν
δέ γ', ἔφην ἐγώ, διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα τοὺς μὲν δὴ
ἀρχομένους οὕτω διατιθέασιν ἐν τῇ πόλει οἱ ἄρχον-
τες· σφᾶς δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς αὑτῶν ἆρ' οὐ τρυφῶν-
τας μὲν τοὺς νέους καὶ ἀπόνους καὶ πρὸς τὰ τοῦ σώ-
ματος καὶ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς, μαλακοὺς δὲ καρτερεῖν
ˈ πρὸς ἡδονάς τε καὶ λύπας καὶ ἀργούς; Τί μήν; Αὐ- C

τοὺς δὲ πλὴν χρηματισμοῦ τῶν ἄλλων ἠμεληκότας, καὶ
οὐδὲν πλείω ἐπιμέλειαν πεποιημένους ἀρετῆς ἢ τοὺς
πένητας; Οὐ γὰρ οὖν. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι ὅταν
παραβάλλωσιν ἀλλήλοις οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχόμε-
νοι ἢ ἐν ὁδῶν πορείαις ἢ ἐν ἄλλαις τισὶ κοινωνίαις, ἢ
κατὰ θεωρίας ἢ κατὰ στρατείας, ἢ ξύμπλοι γιγνόμενοι
D ἢ συστρατιῶται, ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις ' ἀλ-
λήλους θεώμενοι μηδαμῇ ταύτῃ καταφρονῶνται οἱ πέ-
νητες ὑπὸ τῶν πλουσίων, ἀλλὰ πολλάκις ἰσχνὸς ἀνὴρ
πένης, ἡλιωμένος, παραταχθεὶς ἐν μάχῃ πλουσίῳ ἐσκια-
τροφηκότι, πολλὰς ἔχοντι σάρκας ἀλλοτρίας, ἴδῃ ἆ-
σθματός τε καὶ ἀπορίας μεστόν, ἆρ' οἴει αὐτὸν οὐχ
ἡγεῖσθαι κακίᾳ τῇ σφετέρᾳ πλουτεῖν τοὺς τοιούτους,
καὶ ἄλλον ἄλλῳ παραγγέλλειν, ὅταν ἰδίᾳ ξυγγίγνωνται,
E ὅτι ἄνδρες ἡμέτεροι ' εἰσὶν οὐδέν; Εὖ οἶδα μὲν οὖν,
ἔφη, ἔγωγε, ὅτι οὕτω ποιοῦσιν. Οὐκοῦν ὥσπερ σῶμα
νοσῶδες μικρᾶς ῥοπῆς ἔξωθεν δεῖται προσλαβέσθαι
πρὸς τὸ κάμνειν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τῶν ἔξω στασιά-
ζει αὐτὸ αὑτῷ, οὕτω δὴ καὶ ἡ κατὰ ταὐτὰ ἐκείνῳ δια-
κειμένη πόλις ἀπὸ σμικρᾶς προφάσεως, ἔξωθεν ἐπα-
γομένων ἢ τῶν ἑτέρων ἐξ ὀλιγαρχουμένης πόλεως ξυμ-
μαχίαν ἢ τῶν ἑτέρων ἐκ δημοκρατουμένης, νοσεῖ τε καὶ
αὐτὴ αὑτῇ μάχεται, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τῶν ἔξω στα-
557 σιάζει; * Καὶ σφόδρα γε. Δημοκρατία δή, οἶμαι, γί-
γνεται, ὅταν οἱ πένητες νικήσαντες τοὺς μὲν ἀποκτεί-
νωσι τῶν ἑτέρων, τοὺς δὲ ἐκβάλωσι, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐξ
ἴσου μεταδῶσι πολιτείας τε καὶ ἀρχῶν· καὶ ὡς τὸ πο-
λὺ ἀπὸ κλήρων αἱ ἀρχαὶ ἐν αὐτῇ γίγνονται. Ἔστι γάρ,
ἔφη, αὕτη ἡ κατάστασις δημοκρατίας, ἐάν τε καὶ δι'
ὅπλων γένηται, ἐάν τε καὶ διὰ φόβον ὑπεξελθόντων
τῶν ἑτέρων. XI. Τίνα δὴ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, οὗτοι τρό-
B πον οἰκοῦσι; καὶ ποία τις ἡ τοιαύτη ' αὖ πολιτεία;
δῆλον γάρ, ὅτι ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ δημοκρατικός τις ἀνα-
φανήσεται. Δῆλον, ἔφη. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δὴ ἐλεύ-
θεροι, καὶ ἐλευθερίας ἡ πόλις μεστὴ καὶ παῤῥησίας
γίγνεται, καὶ ἐξουσία ἐν αὐτῇ ποιεῖν ὅ τί τις βούλε-
ται; Λέγεταί γε δή, ἔφη. Ὅπου δέ γε ἐξουσία, δῆλον
ὅτι ἰδίαν ἕκαστος ἂν κατασκευὴν τοῦ αὑτοῦ βίου κα-
τασκευάζοιτο ἐν αὐτῇ, ἥτις ἕκαστον ἀρέσκοι. Δῆλον.
C Παντοδαποὶ δὴ ἄν, οἶμαι, ἐν ταύτῃ ' τῇ πολιτείᾳ μά-
λιστ' ἐγγίγνοιντο ἄνθρωποι. Πῶς γὰρ οὔ; Κινδυνεύει,
ἦν δ' ἐγώ, καλλίστη αὕτη τῶν πολιτειῶν εἶναι· ὥσπερ
ἱμάτιον ποικίλον πᾶσιν ἄνθεσι πεποικιλμένον, οὕτω
καὶ αὕτη πᾶσιν ἤθεσι πεποικιλμένη καλλίστη ἂν φαί-
νοιτο. καὶ ἴσως μέν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ταύτην, ὥσπερ οἱ
παῖδές τε καὶ αἱ γυναῖκες τὰ ποικίλα θεώμενοι, καλλί-
στην ἂν πολλοὶ κρίνειαν. Καὶ μάλ', ἔφη. Καὶ ἔστι
D γε, ὦ μακάριε, ἦν ' δ' ἐγώ, ἐπιτήδειον ζητεῖν ἐν αὐτῇ
πολιτείαν. Τί δή; Ὅτι πάντα γένη πολιτειῶν ἔχει διὰ
τὴν ἐξουσίαν, καὶ κινδυνεύει τῷ βουλομένῳ πόλιν κα-
τασκευάζειν, ὃ νῦν δὴ ἡμεῖς ἐποιοῦμεν, ἀναγκαῖον εἶναι
εἰς δημοκρατουμένην ἐλθόντι πόλιν, ὃς ἂν αὐτὸν ἀρέ-
σκῃ τρόπος, τοῦτον ἐκλέξασθαι, ὥσπερ εἰς παντοπώ-
λιον ἀφικομένῳ πολιτειῶν, καὶ ἐκλεξαμένῳ οὕτω κατοι-
E κίζειν. Ἴσως γοῦν, ἔφη, οὐκ ἂν ἀποροῖ ' παραδειγμά-
των. Τὸ δὲ μηδεμίαν ἀνάγκην, εἶπον, εἶναι ἄρχειν ἐν
ταύτῃ τῇ πόλει, μηδ' ἂν ᾖς ἱκανὸς ἄρχειν, μηδὲ αὖ
ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ βούλῃ, μηδὲ πολεμεῖν πολεμούντων,
μηδὲ εἰρήνην ἄγειν τῶν ἄλλων ἀγόντων, ἐὰν μὴ ἐπι-
θυμῇς εἰρήνης, μηδ' αὖ, ἐάν τις ἄρχειν νόμος σε δια-
κωλύῃ ἢ δικάζειν, μηδὲν ἧττον καὶ ἄρχειν καὶ δικάζειν,
ἐὰν αὐτῷ σοι ἐπίῃ, * ἆρ' οὐ θεσπεσία καὶ ἡδεῖα ἡ 558
τοιαύτη διαγωγὴ ἐν τῷ παραυτίκα; Ἴσως, ἔφη, ἔν γε
τούτῳ. Τί δέ; ἡ πραότης ἐνίων τῶν δικασθέντων οὐ
κομψή; ἢ οὔπω εἶδες ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ, ἀνθρώπων
καταψηφισθέντων θανάτου ἢ φυγῆς, οὐδὲν ἧττον αὐ-
τῶν μενόντων τε καὶ ἀναστρεφομένων ἐν μέσῳ, καὶ ὡς
οὔτε φροντίζοντος οὔτε ὁρῶντος οὐδενὸς περινοστεῖ
ὥσπερ ἥρως; Καὶ πολλούς γ', ἔφη. Ἡ δὲ συγγνώμη
καὶ οὐδ' ' ὁπωστιοῦν σμικρολογία αὐτῆς, ἀλλὰ κατα- B
φρόνησις ὧν ἡμεῖς ἐλέγομεν σεμνύνοντες, ὅτε τὴν πό-
λιν ᾠκίζομεν, ὡς εἰ μή τις ὑπερβεβλημένην φύσιν ἔχοι,
οὔποτ' ἂν γένοιτο ἀνὴρ ἀγαθός, εἰ μὴ παῖς ὢν εὐθὺς
παίζοι ἐν καλοῖς καὶ ἐπιτηδεύοι τὰ τοιαῦτα πάντα, ὡς
μεγαλοπρεπῶς καταπατήσασ' ἅπαντ' αὐτὰ οὐδὲν φρον-
τίζει, ἐξ ὁποίων ἄν τις ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ πολιτικὰ
ἰὼν πράττῃ, ἀλλὰ τιμᾷ, ἐὰν φῇ μόνον εὔνους εἶναι τῷ
' πλήθει. Πάνυ γ', ἔφη, γενναία. Ταῦτά τε δή, C
ἔφην, ἔχοι ἂν καὶ τούτων ἄλλα ἀδελφὰ δημοκρατία,
καὶ εἴη ἄν, ὡς ἔοικεν, ἡδεῖα πολιτεία καὶ ἄναρχος καὶ
ποικίλη, ἰσότητά τινα ὁμοίως ἴσοις τε καὶ ἀνίσοις δια-
νέμουσα. Καὶ μάλ', ἔφη, γνώριμα λέγεις. XII. Ἄθρει
δή, ἦν δ' ἐγώ, τίς ὁ τοιοῦτος ἰδίᾳ. ἢ πρῶτον σκεπτέον,
ὥσπερ τὴν πολιτείαν ἐσκεψάμεθα, τίνα τρόπον γίγνε-
ται; Ναί, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ ὧδε; τοῦ φειδωλοῦ ἐκεί-
νου καὶ ὀλιγαρχικοῦ ' γένοιτ' ἄν, οἶμαι, υἱὸς ὑπὸ τῷ D
πατρὶ τεθραμμένος ἐν τοῖς ἐκείνου ἤθεσιν; Τί γὰρ οὔ;
Βίᾳ δὴ καὶ οὗτος ἄρχων τῶν ἐν αὑτῷ ἡδονῶν, ὅσαι
ἀναλωτικαὶ μέν, χρηματιστικαὶ δὲ μή· αἳ δὴ οὐκ ἀναγ-
καῖαι κέκληνται. Δῆλον, ἔφη. Βούλει οὖν, ἦν δ' ἐγώ,
ἵνα μὴ σκοτεινῶς διαλεγώμεθα, πρῶτον ὁρισώμεθα
τάς τε ἀναγκαίους ἐπιθυμίας καὶ τὰς μή; Βούλομαι,
ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ἅς τε οὐκ ἂν οἷοί τ' εἶμεν ἀποτρέ-
ψαι, δικαίως ἂν ἀναγκαῖαι καλοῖντο, καὶ ὅσαι ' ἀπο- E
τελούμεναι ὠφελοῦσιν ἡμᾶς; τούτων γὰρ ἀμφοτέρων
ἐφίεσθαι ἡμῶν τῇ φύσει ἀνάγκη. ἢ οὔ; Καὶ μάλα.
Δικαίως δὴ * τοῦτο ἐπ' αὐταῖς ἐροῦμεν, τὸ ἀναγκαῖον. 559
Δικαίως. Τί δέ; ἅ γέ τις ἀπαλλάξειεν ἄν, εἰ μελετῴη
ἐκ νέου, καὶ πρὸς οὐδὲν ἀγαθὸν ἐνοῦσαι δρῶσιν, αἱ δὲ
καὶ τοὐναντίον, πάσας ταύτας εἰ μὴ ἀναγκαίους φαῖ-
μεν εἶναι, ἆρ' οὐ καλῶς ἂν λέγοιμεν; Καλῶς μὲν οὖν.
Προβαλώμεθα δή τι παράδειγμα ἑκατέρων, αἵ εἰσιν, ἵνα
τύπῳ λάβωμεν αὐτάς; Οὐκοῦν χρή. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ
τοῦ φαγεῖν μέχρι ὑγιείας τε καὶ εὐεξίας καὶ αὐτοῦ σί-
του τε καὶ ὄψου ἀναγκαῖος ' ἂν εἴη; Οἶμαι. Ἡ μέν B
γέ που τοῦ σίτου κατ' ἀμφότερα ἀναγκαία, ᾗ τε ὠφέ-
λιμος ᾗ τε παῦσαι ζῶντα δυνατή. Ναί. Ἡ δὲ ὄψου,
εἴ πῃ τινα ὠφέλειαν πρὸς εὐεξίαν παρέχεται. Πάνυ
μὲν οὖν. Τί δέ; ἡ πέρα τούτων καὶ ἀλλοίων ἐδεσμά-
των ἢ τοιούτων ἐπιθυμία, δυνατὴ δὲ κολαζομένη ἐκ
νέων καὶ παιδευομένη ἐκ τῶν πολλῶν ἀπαλλάττεσθαι,
καὶ βλαβερὰ μὲν σώματι, βλαβερὰ δὲ ψυχῇ πρός τε
φρόνησιν καὶ τὸ σωφρονεῖν, ' ἆρά γε ὀρθῶς οὐκ ἀναγ- C
καία ἂν καλοῖτο; Ὀρθότατα μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ
ἀναλωτικὰς φῶμεν εἶναι ταύτας, ἐκείνας δὲ χρηματι-
στικὰς διὰ τὸ χρησίμους πρὸς τὰ ἔργα εἶναι; Τί μήν;
Οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀφροδισίων καὶ τῶν ἄλλων φήσο-
μεν; Οὕτως. Ἆρ' οὖν καὶ ὃν νῦν δὴ κηφῆνα ὠνομά-

ζομεν, τοῦτον ἐλέγομεν τὸν τῶν τοιούτων ἡδονῶν καὶ
ἐπιθυμιῶν γέμοντα καὶ ἀρχόμενον ὑπὸ τῶν μὴ ἀναγ-
D καίων, τὸν δὲ ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων φειδωλόν | τε καὶ
ὀλιγαρχικόν; Ἀλλὰ τί μήν; XIII. Πάλιν τοίνυν, ἦν δ᾽
ἐγώ, λέγωμεν, ὡς ἐξ ὀλιγαρχικοῦ δημοκρατικὸς γίγνε-
ται, φαίνεται δέ μοι τά γε πολλὰ ὧδε γίγνεσθαι. Πῶς;
Ὅταν νέος τεθραμμένος, ὡς νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀπαιδεύ-
τως τε καὶ φειδωλῶς γεύσηται κηφήνων μέλιτος, καὶ
ξυγγένηται αἴθωσι θηρσὶ καὶ δεινοῖς, παντοδαπὰς
ἡδονὰς καὶ ποικίλας καὶ παντοίως ἐχούσας δυναμένοις
σκευάζειν, ἐνταῦθά που οἴου εἶναι ἀρχὴν αὐτῷ μετα-
E βολῆς | ὀλιγαρχικῆς τῆς ἐν ἑαυτῷ εἰς δημοκρατικήν.
Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν, ὥσπερ ἡ πόλις μετέ-
βαλλε βοηθησάσης τῷ ἑτέρῳ μέρει ξυμμαχίας ἔξωθεν,
ὁμοίας ὁμοίῳ, οὕτω καὶ ὁ νεανίας μεταβάλλει βοη-
θοῦντος αὖ εἴδους ἐπιθυμιῶν ἔξωθεν τῷ ἑτέρῳ τῶν
παρ᾽ ἐκείνῳ, ξυγγενοῦς τε καὶ ὁμοίου; Παντάπασι μὲν
οὖν. Καὶ ἐὰν μέν γε, οἶμαι, ἀντιβοηθήσῃ τις τῷ ἐν
ἑαυτῷ ὀλιγαρχικῷ ξυμμαχία, ἤ ποθεν παρὰ τοῦ πα-
560 τρὸς ἢ καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων, * νουθετούντων τε καὶ
κακιζόντων, στάσις δὴ καὶ ἀντίστασις καὶ μάχη ἐν αὐ-
τῷ πρὸς αὑτὸν τότε γίγνεται. Τί μήν; Καὶ ποτὲ μέν,
οἶμαι, τὸ δημοκρατικὸν ὑπεχώρησε τῷ ὀλιγαρχικῷ, καί
τινες τῶν ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν διεφθάρησαν, αἱ δὲ καὶ
ἐξέπεσον, αἰδοῦς τινὸς ἐγγενομένης ἐν τῇ τοῦ νέου ψυ-
χῇ, καὶ κατεκοσμήθη πάλιν. Γίγνεται γάρ ἐνίοτε, ἔφη.
Αὖθις δέ, οἶμαι, τῶν ἐκπεσουσῶν ἐπιθυμιῶν ἄλλαι
B ὑποτρεφόμεναι ξυγγενεῖς δι᾽ ἀνεπιστημοσύνην | τροφῆς
πατρὸς πολλαί τε καὶ ἰσχυραὶ ἐγένοντο. Φιλεῖ γοῦν,
ἔφη, οὕτω γίγνεσθαι. Οὐκοῦν εἵλκυσάν τε πρὸς τὰς
αὐτὰς ὁμιλίας, καὶ λάθρᾳ ξυγγιγνόμεναι πλῆθος ἐνέ-
τεκον. Τί μήν; Τελευτῶσαι δή, οἶμαι, κατέλαβον τὴν
τοῦ νέου τῆς ψυχῆς ἀκρόπολιν, αἰσθόμεναι κενὴν μα-
θημάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ λόγων ἀλη-
θῶν, οἳ δὴ ἄριστοι φρουροί τε καὶ φύλακες ἐν ἀνδρῶν
C | θεοφιλῶν εἰσὶ διανοίαις. Καὶ πολύ γ᾽, ἔφη. Ψευ-
δεῖς δὴ καὶ ἀλαζόνες, οἶμαι, λόγοι τε καὶ δόξαι ἀντ᾽
ἐκείνων ἀναδραμόντες κατέσχον τὸν αὐτὸν τόπον τοῦ
τοιούτου. Σφόδρα γ᾽, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐ πάλιν τε εἰς
ἐκείνους τοὺς Λωτοφάγους ἐλθὼν φανερῶς κατοικεῖ,
καὶ ἐὰν παρ᾽ οἰκείων τις βοήθεια τῷ φειδωλῷ αὐτοῦ
τῆς ψυχῆς ἀφικνῆται, κλήσαντες οἱ ἀλαζόνες λόγοι
ἐκεῖνοι τὰς τοῦ βασιλικοῦ τείχους ἐν αὐτῷ πύλας οὔτε
D αὐτὴν τὴν ξυμμαχίαν | παριᾶσιν, οὔτε πρέσβεις πρε-
σβυτέρων λόγους ἰδιωτῶν εἰσδέχονται, αὐτοί τε κρα-
τοῦσι μαχόμενοι, καὶ τὴν μὲν αἰδῶ ἠλιθιότητα ὀνομά-
ζοντες ὠθοῦσιν ἔξω ἀτίμως φυγάδα, σωφροσύνην δὲ
ἀνανδρίαν καλοῦντές τε καὶ προπηλακίζοντες ἐκβάλλου-
σι, μετριότητα δὲ καὶ κοσμίαν δαπάνην ὡς ἀγροικίαν
καὶ ἀνελευθερίαν οὖσαν πείθοντες ὑπερορίζουσι μετὰ
πολλῶν καὶ ἀνωφελῶν ἐπιθυμιῶν; Σφόδρα γε. Τούτων
δέ γέ που κενώσαντες καὶ καθήραντες τὴν τοῦ κατεχο-
E μένου | τε ὑπ᾽ αὐτῶν καὶ τελουμένου ψυχὴν μεγάλοισι
τέλεσι, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη ὕβριν καὶ ἀναρχίαν καὶ
ἀσωτίαν καὶ ἀναίδειαν λαμπρὰς μετὰ πολλοῦ χοροῦ
κατάγουσιν ἐστεφανωμένας, ἐγκωμιάζοντες καὶ ὑποκο-
ριζόμενοι, ὕβριν μὲν εὐπαιδευσίαν καλοῦντες, ἀναρχίαν
δὲ ἐλευθερίαν, ἀσωτίαν δὲ μεγαλοπρέπειαν, ἀναίδειαν
561 δὲ ἀνδρείαν. * ἆρ᾽ οὐχ οὕτω πως, ἦν δ᾽ ἐγώ, νέος ὢν
μεταβάλλει ἐκ τοῦ ἐν ἀναγκαίοις ἐπιθυμίαις τρεφομέ-
νου τὴν τῶν μὴ ἀναγκαίων καὶ ἀνωφελῶν ἡδονῶν ἐλευ-
θέρωσίν τε καὶ ἄνεσιν; Καὶ μάλα γ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, ἐναρ-
γῶς. Ζῇ δή, οἶμαι, μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος οὐδὲν μᾶλ-
λον εἰς ἀναγκαίους ἢ μὴ ἀναγκαίους ἡδονὰς ἀναλίσκων
καὶ χρήματα καὶ πόνους καὶ διατριβάς· ἀλλ᾽ ἐὰν εὐτυ-
χὴς ᾖ καὶ μὴ πέρα ἐκβακχευθῇ, ἀλλά τι καὶ πρεσβύ-
τερος γενόμενος τοῦ πολλοῦ | θορύβου παρελθόντος B
μέρη τε καταδέξηται τῶν ἐκπεσόντων καὶ τοῖς ἐπεισελ-
θοῦσι μὴ ὅλον ἑαυτὸν ἐνδῷ, εἰς ἴσον δή τι καταστή-
σας τὰς ἡδονὰς διάγει, τῇ παραπιπτούσῃ ἀεὶ ὥσπερ
λαχούσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν παραδιδούς, ἕως ἂν πλη-
ρωθῇ, καὶ αὖθις ἄλλῃ, οὐδεμίαν ἀτιμάζων, ἀλλ᾽ ἐξ
ἴσου τρέφων. Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ λόγον γ᾽, ἦν δ᾽
ἐγώ, ἀληθῆ οὐ προσδεχόμενος οὐδὲ παριεὶς εἰς τὸ
φρούριον, ἐάν τις λέγῃ, ὡς αἱ μέν εἰσι τῶν | καλῶν τε C
καὶ ἀγαθῶν ἐπιθυμιῶν ἡδοναί, αἱ δὲ τῶν πονηρῶν,
καὶ τὰς μὲν χρὴ ἐπιτηδεύειν καὶ τιμᾶν, τὰς δὲ κολά-
ζειν τε καὶ δουλοῦσθαι· ἀλλ᾽ ἐν πᾶσι τούτοις ἀνανεύει
τε καὶ ὁμοίας φησὶν ἁπάσας εἶναι καὶ τιμητέας ἐξ
ἴσου. Σφόδρα γάρ, ἔφη, οὕτω διακείμενος τοῦτο δρᾷ.
Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ διαζῇ τὸ καθ᾽ ἡμέραν οὕτω
χαριζόμενος τῇ προσπιπτούσῃ ἐπιθυμίᾳ, τοτὲ μὲν με-
θύων καὶ καταυλούμενος, αὖθις δὲ ὑδροποτῶν καὶ κα-
τισχναινόμενος, | τοτὲ δ᾽ αὖ γυμναζόμενος, ἔστι δ᾽ ὅτε D
ἀργῶν καὶ πάντων ἀμελῶν, τοτὲ δ᾽ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ
διατρίβων· πολλάκις δὲ πολιτεύεται, καὶ ἀναπηδῶν ὅ τι
ἂν τύχῃ λέγει τε καὶ πράττει. κἄν ποτέ τινας πολεμι-
κοὺς ζηλώσῃ, ταύτῃ φέρεται, ἢ χρηματιστικούς, ἐπὶ
τοῦτ᾽ αὖ. καὶ οὔτε τις τάξις οὔτε ἀνάγκη ἔνεστιν αὐ-
τοῦ τῷ βίῳ, ἀλλ᾽ ἡδύν τε δὴ καὶ ἐλευθέριον καὶ μακά-
ριον καλῶν τὸν βίον τοῦτον χρῆται αὐτῷ διὰ παντός.
Παντάπασιν, | ἦ δ᾽ ὅς, διελήλυθας βίον ἰσονομικοῦ E
τινὸς ἀνδρός. Οἶμαι δέ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ παντοδα-
πόν τε καὶ πλείστων ἠθῶν μεστόν, καὶ τὸν καλόν τε
καὶ ποικίλον, ὥσπερ ἐκείνην τὴν πόλιν, τοῦτον τὸν ἄν-
δρα εἶναι· ὃν πολλοὶ ἂν καὶ πολλαὶ ζηλώσειαν τοῦ
βίου, παραδείγματα πολιτειῶν τε καὶ τρόπων πλεῖστα
ἐν αὐτῷ ἔχοντα. Οὕτω γάρ, ἔφη, ἔστιν. Τί οὖν; τε-
τάχθω ἡμῖν κατὰ * δημοκρατίαν ὁ τοιοῦτος ἀνήρ, ὡς 562
δημοκρατικὸς ὀρθῶς ἂν προσαγορευόμενος; Τετάχθω,
ἔφη. XIV. Ἡ καλλίστη δή, ἦν δ᾽ ἐγώ, πολιτεία τε καὶ
ὁ κάλλιστος ἀνὴρ λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελθεῖν, τυραννίς
τε καὶ τύραννος. Κομιδῇ γ᾽, ἔφη. Φέρε δή, τίς τρό-
πος τυραννίδος, ὦ φίλε ἑταῖρε, γίγνεται; ὅτι μὲν γὰρ
ἐκ δημοκρατίας μεταβάλλει, σχεδὸν δῆλον. Δῆλον. Ἆρ᾽
οὖν τρόπον τινὰ τὸν αὐτὸν ἔκ τε ὀλιγαρχίας δημοκρα-
τία γίγνεται καὶ ἐκ δημοκρατίας | τυραννίς; Πῶς; Ὃ B
προὔθετο, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀγαθόν, καὶ δι᾽ οὗ ἡ ὀλιγαρχία
καθίστατο — τοῦτο δ᾽ ἦν ὑπέρπλουτος· ἦ γάρ; Ναί.
Ἡ πλούτου τοίνυν ἀπληστία καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀμέλεια
διὰ χρηματισμὸν αὐτὴν ἀπώλλυ. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἆρ᾽
οὖν καὶ ὃ δημοκρατία ὁρίζεται ἀγαθόν, ἡ τούτου
ἀπληστία καὶ ταύτην καταλύει; Λέγεις δ᾽ αὐτὴν τί ὁρί-
ζεσθαι; Τὴν ἐλευθερίαν, εἶπον. τοῦτο γάρ που ἐν δη-
μοκρατουμένῃ πόλει ἀκούσαις | ἂν ὡς ἔχει τε κάλλι- C
στον καὶ διὰ ταῦτα ἐν μόνῃ ταύτῃ ἄξιον οἰκεῖν ὅστις
φύσει ἐλεύθερος. Λέγεται γὰρ δή, ἔφη, καὶ πολὺ τοῦ-
το τὸ ῥῆμα. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅπερ ᾖα νῦν δὴ

ἐρῶν, ἡ τοῦ τοιούτου ἀπληστία καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀμέ-
λεια καὶ ταύτην τὴν πολιτείαν μεθίστησί τε καὶ πα-
ρασκευάζει τυραννίδος δεηθῆναι; Πῶς; ἔφη. Ὅταν,
οἶμαι, δημοκρατουμένη πόλις ἐλευθερίας διψήσασα κα-
D κῶν οἰνοχόων προστατούντων τύχῃ, | καὶ πορρωτέρω
τοῦ δέοντος ἀκράτου αὐτῆς μεθυσθῇ, τοὺς ἄρχοντας
δή, ἂν μὴ πάνυ πρᾶοι ὦσι καὶ πολλὴν παρέχωσι τὴν
ἐλευθερίαν, κολάζει αἰτιωμένη ὡς μιαρούς τε καὶ ὀλι-
γαρχικούς. Δρῶσι γάρ, ἔφη, τοῦτο. Τοὺς δέ γε, εἶ-
πον, τῶν ἀρχόντων κατηκόους προπηλακίζει ὡς ἐθελο-
δούλους τε καὶ οὐδὲν ὄντας, τοὺς δὲ ἄρχοντας μὲν ἀρ-
χομένοις, ἀρχομένους δὲ ἄρχουσιν ὁμοίους ἰδίᾳ τε καὶ
δημοσίᾳ ἐπαινεῖ τε καὶ τιμᾷ. ἆρ' οὐκ ἀνάγκη ἐν τοι-
E αύτῃ | πόλει ἐπὶ πᾶν τὸ τῆς ἐλευθερίας ἰέναι; Πῶς
γὰρ οὔ; Καὶ καταδύεσθαί γε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, εἴς
τε τὰς ἰδίας οἰκίας καὶ τελευτᾶν μέχρι τῶν θηρίων τὴν
ἀναρχίαν ἐμφυομένην. Πῶς, ἦ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτον λέ-
γομεν; Οἷον, ἔφην, πατέρα μὲν ἐθίζεσθαι παιδὶ ὅμοιον
γίγνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι τοὺς υἱεῖς, υἱὸν δὲ πατρί,
καὶ μήτε αἰσχύνεσθαι, μήτε δεδιέναι τοὺς γονέας, ἵνα
563 δὴ ἐλεύθερος ᾖ· μέτοικον * δὲ ἀστῷ καὶ ἀστὸν μετοί-
κῳ ἐξισοῦσθαι, καὶ ξένον ὡσαύτως. Γίγνεται γὰρ οὕ-
τως, ἔφη. Ταῦτά τε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ σμικρὰ τοιάδε
ἄλλα γίγνεται· διδάσκαλός τε ἐν τῷ τοιούτῳ φοιτητὰς
φοβεῖται καὶ θωπεύει, φοιτηταί τε διδασκάλων ὀλιγω-
ροῦσιν, οὕτω δὲ καὶ παιδαγωγῶν· καὶ ὅλως οἱ μὲν νέοι
πρεσβυτέροις ἀπεικάζονται καὶ διαμιλλῶνται καὶ ἐν λό-
γοις καὶ ἐν ἔργοις, οἱ δὲ γέροντες ξυγκαθιέντες τοῖς
B νέοις εὐτραπελίας τε καὶ χαριεντισμοῦ | ἐμπίπλανται,
μιμούμενοι τοὺς νέους, ἵνα δὴ μὴ δοκῶσιν ἀηδεῖς εἶναι
μηδὲ δεσποτικοί. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δέ γε, ἦν
δ' ἐγώ, ἔσχατον, ὦ φίλε, τῆς ἐλευθερίας τοῦ πλήθους,
ὅσον γίγνεται ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει, ὅταν δὴ οἱ ἐωνη-
μένοι καὶ αἱ ἐωνημέναι μηδὲν ἧττον ἐλεύθεροι ὦσι τῶν
πριαμένων. ἐν γυναιξὶ δὲ πρὸς ἄνδρας καὶ ἀνδράσι
πρὸς γυναῖκας ὅση ἡ ἰσονομία καὶ ἐλευθερία γίγνεται,
ὀλίγου ἐπελαθόμεθ' εἰπεῖν. Οὐκοῦν κατ' Αἰσχύλον,
C ἔφη, | ἐροῦμεν ὅ τι νῦν ἦλθ' ἐπὶ στόμα; Πάνυ γε, εἶ-
πον. καὶ ἔγωγε οὕτω λέγω· τὸ μὲν γὰρ τῶν θηρίων
τῶν ὑπὸ τοῖς ἀνθρώποις ὅσῳ ἐλευθερώτερά ἐστιν ἐν-
ταῦθα ἢ ἐν ἄλλῃ, οὐκ ἄν τις πείθοιτο ἄπειρος. ἀτε-
χνῶς γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν οἷαίπερ αἱ
δέσποιναι, γίγνονταί τε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι, πάνυ
ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι, κατὰ
τὰς ὁδοὺς ἐμβάλλοντες τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι, ἐὰν μὴ ἐξ-
D ίστηται· καὶ τἆλλα πάντα οὕτω | μεστὰ ἐλευθερίας
γίγνεται. Τὸ ἐμόν γ', ἔφη, ἐμοὶ λέγεις ὄναρ· αὐτὸς
γὰρ εἰς ἀγρὸν πορευόμενος θαμὰ αὐτὸ πάσχω. Τὸ
δὲ δὴ κεφάλαιον, ἦν δ' ἐγώ, πάντων τούτων ξυνηθροι-
σμένων ἐννοεῖς, ὡς ἁπαλὴν τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν
ποιεῖ, ὥστε κἂν ὁτιοῦν δουλείας τις προσφέρηται, ἀγα-
νακτεῖν καὶ μὴ ἀνέχεσθαι; τελευτῶντες γάρ που οἶσθ'
ὅτι οὐδὲ τῶν νόμων φροντίζουσι γεγραμμένων ἢ ἀγρά-
E φων, ἵνα δὴ μηδαμῇ μηδεὶς αὐτοῖς | ᾖ δεσπότης. Καὶ
μάλ', ἔφη, οἶδα. XV. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ
φίλε, ἡ ἀρχὴ οὑτωσὶ καλὴ καὶ νεανική, ὅθεν τυραννὶς
φύεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Νεανικὴ δῆτα, ἔφη· ἀλλὰ τί
τὸ μετὰ τοῦτο; Ταὐτόν, ἦν δ' ἐγώ, ὅπερ ἐν τῇ ὀλι-
γαρχίᾳ νόσημα ἐγγενόμενον ἀπώλεσεν αὐτήν, τοῦτο καὶ
ἐν ταύτῃ πλέον τε καὶ ἰσχυρότερον ἐκ τῆς ἐξουσίας
ἐγγενόμενον καταδουλοῦται δημοκρατίαν. καὶ τῷ ὄντι
τὸ ἄγαν τι ποιεῖν μεγάλην φιλεῖ εἰς τοὐναντίον μετα-
βολὴν ἀνταποδιδόναι, ἐν ὥραις τε καὶ ἐν * φυτοῖς καὶ 564
ἐν σώμασι, καὶ δὴ καὶ ἐν πολιτείαις οὐχ ἥκιστα. Εἰ-
κός, ἔφη. Ἡ γὰρ ἄγαν ἐλευθερία ἔοικεν οὐκ εἰς ἄλλο
τι ἢ εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλειν καὶ ἰδιώτῃ καὶ πό-
λει. Εἰκὸς γάρ. Εἰκότως τοίνυν, εἶπον, οὐκ ἐξ ἄλλης
πολιτείας τυραννὶς καθίσταται ἢ ἐκ δημοκρατίας, ἐξ,
οἶμαι, τῆς ἀκροτάτης ἐλευθερίας δουλεία πλείστη τε
καὶ ἀγριωτάτη. Ἔχει γάρ, ἔφη, λόγον. Ἀλλ' οὐ τοῦτ',
οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, ἠρώτας, ἀλλὰ ποῖον νόσημα ἐν ὀλι-
γαρχίᾳ | τε φυόμενον ταὐτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ δου- B
λοῦται αὐτήν. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἐκεῖνο τοίνυν,
ἔφην, ἔλεγον τὸ τῶν ἀργῶν τε καὶ δαπανηρῶν ἀνδρῶν
γένος, τὸ μὲν ἀνδρειότατον ἡγούμενον αὐτῶν, τὸ δ'
ἀνανδρότερον ἑπόμενον· οὓς δὴ ἀφωμοιοῦμεν κηφῆσι,
τοὺς μὲν κέντρα ἔχουσι, τοὺς δὲ ἀκέντροις. Καὶ ὀρ-
θῶς γ', ἔφη. Τούτω τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ταράττετον
ἐν πάσῃ πολιτείᾳ ἐγγιγνομένω, οἷον περὶ σῶμα φλέγμα
τε καὶ χολή. | ὣ δὴ καὶ δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἰατρόν τε καὶ C
νομοθέτην πόλεως μὴ ἧττον ἢ σοφὸν μελιττουργὸν πόρ-
ρωθεν εὐλαβεῖσθαι, μάλιστα μὲν ὅπως μὴ ἐγγενήσε-
σθον, ἂν δὲ ἐγγένησθον, ὅπως ὅ τι τάχιστα ξὺν αὐ-
τοῖσι τοῖς κηρίοις ἐκτετμήσεσθον. Ναὶ μὰ Δία, ἦ δ'
ὅς, παντάπασί γε. XVI. Ὧδε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, λά-
βωμεν, ἵν' εὐκρινέστερον ἴδωμεν ὃ βουλόμεθα. Πῶς;
Τριχῇ διαστησώμεθα τῷ λόγῳ δημοκρατουμένην πόλιν,
ὥσπερ οὖν καὶ ἔχει. ἓν μὲν γάρ που τὸ τοιοῦτον | γέ- D
νος ἐν αὐτῇ ἐμφύεται δι' ἐξουσίαν οὐκ ἔλαττον ἢ ἐν
τῇ ὀλιγαρχουμένῃ. Ἔστιν οὕτως. Πολὺ δέ γε δριμύ-
τερον ἐν ταύτῃ ἢ ἐν ἐκείνῃ. Πῶς; Ἐκεῖ μὲν διὰ τὸ
μὴ ἔντιμον εἶναι, ἀλλ' ἀπελαύνεσθαι τῶν ἀρχῶν, ἀγύ-
μναστον καὶ οὐκ ἐρρωμένον γίγνεται· ἐν δημοκρατίᾳ δὲ
τοῦτό που τὸ προεστὸς αὐτῆς, ἐκτὸς ὀλίγων. καὶ τὸ
μὲν δριμύτατον αὐτοῦ λέγει τε καὶ πράττει, τὸ δ' ἄλ-
λο περὶ τὰ βήματα προσίζον βομβεῖ τε καὶ οὐκ ἀνέχε-
ται τοῦ ἄλλα | λέγοντος, ὥστε πάντα ὑπὸ τοῦ τοιού- E
του διοικεῖται ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ χωρίς τινων ὀλί-
γων. Μάλα γε, ἦ δ' ὅς. Ἄλλο τοίνυν τοιόνδε ἀεὶ
ἀποκρίνεται ἐκ τοῦ πλήθους. Τὸ ποῖον; Χρηματιζο-
μένων που πάντων οἱ κοσμιώτατοι φύσει ὡς τὸ πολὺ
πλουσιώτατοι γίγνονται. Εἰκός. Πλεῖστον δή, οἶμαι,
τοῖς κηφῆσι μέλι καὶ εὐπορώτατον ἐντεῦθεν βλίττει.
Πῶς γὰρ ἄν, ἔφη, παρά γε τῶν σμικρὰ ἐχόντων τις
βλίσειεν; Πλούσιοι δή, οἶμαι, οἱ τοιοῦτοι καλοῦνται,
κηφήνων βοτάνη. Σχεδόν τι, ἔφη. Δῆμος * δ' ἂν εἴη 565
τρίτον γένος, ὅσοι αὐτουργοί τε καὶ ἀπράγμονες, οὐ
πάνυ πολλὰ κεκτημένοι· ὃ δὴ πλεῖστόν τε καὶ κυριώ-
τατον ἐν δημοκρατίᾳ, ὅτανπερ ἀθροισθῇ. Ἔστι γάρ,
ἔφη. ἀλλ' οὐ θαμὰ ἐθέλει ποιεῖν τοῦτο, ἐὰν μὴ μέλι-
τός τι μεταλαμβάνῃ. Οὐκοῦν μεταλαμβάνει, ἦν δ' ἐγώ,
ἀεί, καθ' ὅσον δύνανται οἱ προεστῶτες, τοὺς ἔχοντας
τὴν οὐσίαν ἀφαιρούμενοι, διανέμοντες τῷ δήμῳ, τὸ
πλεῖστον αὐτοὶ ἔχειν. Μεταλαμβάνει γὰρ | οὖν, ἦ δ' B
ὅς, οὕτως. Ἀναγκάζονται δή, οἶμαι, ἀμύνεσθαι λέγον-
τές τε ἐν τῷ δήμῳ καὶ πράττοντες, ὅπῃ δύνανται, οὗ-
τοι ὧν ἀφαιροῦνται. Πῶς γὰρ οὔ; Αἰτίαν δὴ ἔσχον
ὑπὸ τῶν ἑτέρων, κἂν μὴ ἐπιθυμῶσι νεωτερίζειν, ὡς

ἐπιβουλεύουσι τῷ δήμῳ καί εἰσιν ὀλιγαρχικοί. Τί μήν;
Οὐκοῦν καὶ τελευτῶντες, ἐπειδὰν ὁρῶσι τὸν δῆμον οὐχ
ἑκόντα, ἀλλ' ἀγνοήσαντά τε καὶ ἐξαπατηθέντα ὑπὸ
C τῶν διαβαλλόντων ἐπιχειροῦντα | σφᾶς ἀδικεῖν, τότ'
ἤδη, εἴτε βούλονται εἴτε μή, ὡς ἀληθῶς ὀλιγαρχικοὶ
γίγνονται, οὐχ ἑκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ κακὸν ἐκεῖ-
νος ὁ κηφὴν ἐντίκτει κεντῶν αὐτούς. Κομιδῇ μὲν οὖν.
Εἰσαγγελίαι δὴ καὶ κρίσεις καὶ ἀγῶνες περὶ ἀλλήλων
γίγνονται. Καὶ μάλα. Οὐκοῦν ἕνα τινὰ ἀεὶ δῆμος
εἴωθε διαφερόντως προΐστασθαι ἑαυτοῦ, καὶ τοῦτον
τρέφειν τε καὶ αὔξειν μέγαν; Εἴωθε γάρ. Τοῦτο μὲν
D ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, | δῆλον, ὅτι, ὅτανπερ φύηται τύραν-
νος, ἐκ προστατικῆς ῥίζης καὶ οὐκ ἄλλοθεν ἐκβλαστά-
νει. Καὶ μάλα δῆλον. Τίς ἀρχὴ οὖν μεταβολῆς ἐκ
προστάτου ἐπὶ τύραννον; ἢ δῆλον ὅτι ἐπειδὰν ταὐτὸν
ἄρξηται δρᾶν ὁ προστάτης τῷ ἐν τῷ μύθῳ, ὃς περὶ
τὸ ἐν Ἀρκαδίᾳ τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Λυκαίου ἱερὸν λέγε-
ται; Τίς; ἔφη. Ὡς ἄρα ὁ γευσάμενος τοῦ ἀνθρωπί-
νου σπλάγχνου, ἐν ἄλλοις ἄλλων ἱερείων ἑνὸς ἐγκατα-
E τετμημένου, ἀνάγκη δὴ τούτῳ | λύκῳ γενέσθαι. ἢ οὐκ
ἀκήκοας τὸν λόγον; Ἔγωγε. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ ὃς ἂν
δήμου προεστώς, λαβὼν σφόδρα πειθόμενον ὄχλον, μὴ
ἀπόσχηται ἐμφυλίου αἵματος ἀλλ' ἀδίκως ἐπαιτιώμενος,
οἷα δὴ φιλοῦσιν, εἰς δικαστήρια ἄγων μιαιφονῇ, βίον
ἀνδρὸς ἀφανίζων, γλώττῃ τε καὶ στόματι ἀνοσίῳ γευό-
μενος φόνου ξυγγενοῦς, καὶ ἀνδρηλατῇ καὶ ἀποκτιννύῃ
566 * καὶ ὑποσημαίνῃ χρεῶν τε ἀποκοπὰς καὶ γῆς ἀναδα-
σμόν, ἆρα τῷ τοιούτῳ ἀνάγκη δὴ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ
εἵμαρται ἢ ἀπολωλέναι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἢ τυραννεῖν
καὶ λύκῳ ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη.
Οὗτος δή, ἔφην, ὁ στασιάζων γίγνεται πρὸς τοὺς
ἔχοντας τὰς οὐσίας. Οὗτος. Ἆρ' οὖν ἐκπεσὼν μὲν
καὶ κατελθὼν βίᾳ τῶν ἐχθρῶν τύραννος ἀπειργασμέ-
νος κατέρχεται; Δῆλον. Ἐὰν δὲ ἀδύνατοι ἐκβάλλειν
B αὐτὸν ὦσιν ἢ | ἀποκτεῖναι διαβάλλοντες τῇ πόλει,
βιαίῳ δὴ θανάτῳ ἐπιβουλεύουσιν ἀποκτιννύναι λάθρᾳ.
Φιλεῖ γοῦν, ἦ δ' ὅς, οὕτω γίγνεσθαι. Τὸ δὴ τυραν-
νικὸν αἴτημα τὸ πολυθρύλητον ἐπὶ τούτῳ πάντες οἱ
εἰς τοῦτο προβεβηκότες ἐξευρίσκουσιν, αἰτεῖν τὸν δῆμον
φύλακάς τινας τοῦ σώματος, ἵνα σῶς αὐτοῖς ᾖ ὁ τοῦ
C δήμου βοηθός. Καὶ | μάλ', ἔφη. Διδόασι δή, οἶμαι,
δείσαντες μὲν ὑπὲρ ἐκείνου, θαῤῥήσαντες δὲ ὑπὲρ ἑαυ-
τῶν. Καὶ μάλα. Οὐκοῦν τοῦτο ὅταν ἴδῃ ἀνὴρ χρή-
ματα ἔχων καὶ μετὰ τῶν χρημάτων αἰτίαν μισόδημος
εἶναι, τότε δὴ οὗτος, ὦ ἑταῖρε, κατὰ τὸν Κροίσῳ γε-
νόμενον χρησμὸν

πολυψήφιδα παρ' Ἕρμον
φεύγει, οὐδὲ μένει, οὐδ' αἰδεῖται κακὸς εἶναι.

Οὐ γὰρ ἄν, ἔφη, δεύτερον αὖθις αἰδεσθείη. Ὁ δέ γε,
οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, καταληφθεὶς θανάτῳ δίδοται. Ἀ-
νάγκη. Ὁ δὲ δὴ προστάτης ἐκεῖνος αὐτὸς δῆλον δὴ
D ὅτι μέγας μεγαλωστὶ | οὐ κεῖται, ἀλλὰ καταβαλὼν ἄλ-
λους πολλοὺς ἕστηκεν ἐν τῷ δίφρῳ τῆς πόλεως, τύραν-
νος ἀντὶ προστάτου ἀποτετελεσμένος. Τί δ' οὐ μέλ-
λει; ἔφη. **XVII.** Διέλθωμεν δὴ τὴν εὐδαιμονίαν, ἦν
δ' ἐγώ, τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς πόλεως, ἐν ᾗ ἂν ὁ τοι-
οῦτος βροτὸς ἐγγένηται; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, διέλθω-
μεν. Ἆρ' οὖν, εἶπον, οὐ ταῖς μὲν πρώταις ἡμέραις τε
καὶ χρόνῳ προσγελᾷ τε καὶ ἀσπάζεται πάντας, ᾧ ἂν
περιτυγχάνῃ, καὶ οὔτε τύραννός | φησιν εἶναι, ὑπι- E
σχνεῖταί τε πολλὰ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, χρεῶν τε ἠ-
λευθέρωσε, καὶ γῆν διένειμε δήμῳ τε καὶ τοῖς περὶ
ἑαυτόν, καὶ πᾶσιν ἵλεώς τε καὶ πρᾶος εἶναι προσποι-
εῖται; Ἀνάγκη, ἔφη. Ὅταν δέ γε, οἶμαι, πρὸς τοὺς
ἔξω ἐχθροὺς τοῖς μὲν καταλλαγῇ, τοὺς δὲ καὶ δια-
φθείρῃ, καὶ ἡσυχία ἐκείνων γένηται, πρῶτον μὲν πο-
λέμους τινὰς ἀεὶ κινεῖ, ἵν' ἐν χρείᾳ ἡγεμόνος ὁ δῆμος
ᾖ. Εἰκός γε. * Οὐκοῦν καὶ ἵνα χρήματα εἰςφέροντες 567
πένητες γιγνόμενοι πρὸς τῷ καθ' ἡμέραν ἀναγκάζων-
ται εἶναι καὶ ἧττον αὐτῷ ἐπιβουλεύωσιν; Δῆλον. Καὶ
ἄν γέ τινας, οἶμαι, ὑποπτεύῃ ἐλεύθερα φρονήματα
ἔχοντας μὴ ἐπιτρέψειν αὐτῷ ἄρχειν, ὅπως ἂν τούτους
μετὰ προφάσεως ἀπολλύῃ, ἐνδοὺς τοῖς πολεμίοις; τού-
των πάντων ἕνεκα τυράννῳ ἀεὶ ἀνάγκη πόλεμον τα-
ράττειν; Ἀνάγκη. Ταῦτα δὴ ποιοῦντα ἕτοιμον μᾶλ-
λον ἀπεχθάνεσθαι | τοῖς πολίταις; Πῶς γὰρ οὔ; B
Οὐκοῦν καί τινας τῶν ξυγκαταστησάντων καὶ ἐν δυ-
νάμει ὄντων παῤῥησιάζεσθαι καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς
ἀλλήλους, ἐπιπλήττοντας τοῖς γιγνομένοις, οἳ ἂν τυγ-
χάνωσιν ἀνδρικώτατοι ὄντες; Εἰκός γε. Ὑπεξαιρεῖν
δὴ τούτους πάντας δεῖ τὸν τύραννον, εἰ μέλλει ἄρξειν,
ἕως ἂν μήτε φίλων μήτ' ἐχθρῶν λίπῃ μηδένα, ὅτου τι
ὄφελος. Δῆλον. Ὀξέως ἄρα δεῖ ὁρᾶν αὐτόν, τίς ἀν-
δρεῖος, τίς μεγαλόφρων, | τίς φρόνιμος, τίς πλούσιος· C
καὶ οὕτως εὐδαίμων ἐστίν, ὥστε τούτοις ἅπασιν ἀνάγ-
κη αὐτῷ, εἴτε βούλεται εἴτε μή, πολεμίῳ εἶναι καὶ ἐπι-
βουλεύειν, ἕως ἂν καθήρῃ τὴν πόλιν. Καλόν γε, ἔφη,
καθαρμόν. Ναί, ἦν δ' ἐγώ, τὸν ἐναντίον ἢ οἱ ἰα-
τροὶ τὰ σώματα· οἱ μὲν γὰρ τὸ χείριστον ἀφαιροῦν-
τες λείπουσι τὸ βέλτιστον, ὁ δὲ τοὐναντίον. Ὡς ἔοι-
κε γὰρ αὐτῷ, ἔφη, ἀνάγκη, εἴπερ ἄρξει. **XVIII.** Ἐν
μακαρίᾳ ἄρα, εἶπον ἐγώ, ἀνάγκῃ δέδεται, | ἣ προς- D
τάττει αὐτῷ ἢ μετὰ φαύλων τῶν πολλῶν οἰκεῖν, καὶ
ὑπὸ τούτων μισούμενον, ἢ μὴ ζῆν. Ἐν τοιαύτῃ, ἦ δ'
ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοῖς πολίταις ἀπε-
χθάνηται ταῦτα δρῶν, τοσούτῳ πλειόνων καὶ πιστο-
τέρων δορυφόρων δεήσεται; Πῶς γὰρ οὔ; Τίνες οὖν
οἱ πιστοί; καὶ πόθεν αὐτοὺς μεταπέμψεται; Αὐτόμα-
τοι, ἔφη, πολλοὶ ἥξουσι πετόμενοι, ἐὰν τὸν μισθὸν
διδῷ. Κηφῆνας, ἦν δ' ἐγώ, νὴ τὸν κύνα, δοκεῖς αὖ
τινάς μοι λέγειν | ξενικούς τε καὶ παντοδαπούς. Ἀλη- E
θῆ γάρ, ἔφη, δοκῶ σοι. Τοὺς δὲ αὐτόθεν ἆρ' οὐκ
ἂν ἐθελήσειεν; Πῶς; Τοὺς δούλους ἀφελόμενος τοὺς
πολίτας, ἐλευθερώσας, τῶν περὶ ἑαυτὸν δορυφόρων
ποιήσασθαι. Σφόδρα γ', ἔφη· ἐπεί τοι καὶ πιστότα-
τοι αὐτῷ οὗτοί εἰσιν. Ἦ μακάριον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις
τυράννου χρῆμα, εἰ τοιούτοις φίλοις τε καὶ * πιστοῖς 568
ἀνδράσι χρῆται, τοὺς προτέρους ἐκείνους ἀπολέσας.
Ἀλλὰ μήν, ἔφη, τοιούτοις γε χρῆται. Καὶ θαυμάζουσι
δή, εἶπον, οὗτοι οἱ ἑταῖροι αὐτὸν καὶ ξύνεισιν οἱ νέοι
πολῖται, οἱ δ' ἐπιεικεῖς μισοῦσί τε καὶ φεύγουσιν; Τί
δ' οὐ μέλλουσιν; Οὐκ ἐτός, ἦν δ' ἐγώ, ἥ τε τραγῳδία
ὅλως σοφὸν δοκεῖ εἶναι καὶ ὁ Εὐριπίδης διαφέρων ἐν
αὐτῇ. Τί δή; Ὅτι καὶ τοῦτο πυκνῆς διανοίας ἐχόμε-
νον ἐφθέγξατο, ὡς ἄρα σοφοὶ τύραννοί | εἰσι τῶν B
σοφῶν συνουσίᾳ. καὶ ἔλεγε, δῆλον ὅτι, τούτους εἶναι
τοὺς σοφούς, οἷς ξύνεστιν. Καὶ ὡς ἰσόθεόν γ', ἔφη,
τὴν τυραννίδα ἐγκωμιάζει, καὶ ἕτερα πολλά, καὶ οὗτος

καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. Τοιγάρτοι, ἔφην, ἅτε σοφοὶ
ὄντες οἱ τῆς τραγῳδίας ποιηταὶ ξυγγιγνώσκουσιν ἡμῖν
τε καὶ ἐκείνοις, ὅσοι ἡμῶν ἐγγὺς πολιτεύονται, ὅτι αὐ-
τοὺς εἰς τὴν πολιτείαν οὐ παραδεξόμεθα ἅτε τυραννί-
δος ὑμνητάς. Οἶμαι ἔγωγ', ἔφη, ξυγγιγνώσκουσιν ὅ-
C σοιπέρ γε ' αὐτῶν κομψοί. Εἰς δέ γε, οἶμαι, τὰς ἄλ-
λας περιϊόντες πόλεις, ξυλλέγοντες τοὺς ὄχλους, καλὰς
φωνὰς καὶ μεγάλας καὶ πιθανὰς μισθωσάμενοι, εἰς
τυραννίδας τε καὶ δημοκρατίας ἕλκουσι τὰς πολιτείας.
Μάλα γε. Οὐκοῦν καὶ προσέτι τούτων μισθοὺς λαμ-
βάνουσι καὶ τιμῶνται, μάλιστα μέν, ὥσπερ τὸ εἰκός,
ὑπο τυράννων, δεύτερον δὲ ὑπὸ δημοκρατίας. ὅσῳ δ'
ἂν ἀνωτέρω ἴωσι πρὸς τὸ ἄναντες τῶν πολιτειῶν, μᾶλ-
D λον ἀπαγορεύει ' αὐτῶν ἡ τιμή, ὥσπερ ὑπὸ ἄσθματος
ἀδυνατοῦσα πορεύεσθαι. Πάνυ μὲν οὖν. XIX. Ἀλ-
λὰ δή, εἶπον, ἐνταῦθα μὲν ἐξέβημεν· λέγωμεν δὲ πάλιν
ἐκεῖνο τὸ τοῦ τυράννου στρατόπεδον τὸ καλόν τε καὶ
πολὺ καὶ ποικίλον καὶ οὐδέποτε ταὐτόν, πόθεν θρέ-
ψεται. Δῆλον, ἔφη, ὅτι, ἐάν τε ἱερὰ χρήματα ᾖ ἐν
τῇ πόλει, ταῦτα ἀναλώσει, ὅποι ποτὲ ἂν ἀεὶ ἐξαρκῇ
τὰ τῶν ἀποδομένων, ἐλάττους εἰςφορὰς ἀναγκάζων τὸν
E δῆμον εἰςφέρειν. ' Τί δ' ὅταν δὴ ταῦτα ἐπιλίπῃ; Δῆ-
λον, ἔφη, ὅτι ἐκ τῶν πατρῴων θρέψεται αὐτός τε καὶ
οἱ συμπόται τε καὶ ἑταῖροι καὶ ἑταῖραι. Μανθάνω, ἦν
δ' ἐγώ· ὅτι ὁ δῆμος ὁ γεννήσας τὸν τύραννον θρέψει
αὐτόν τε καὶ ἑταίρους. Πολλὴ αὐτῷ, ἔφη, ἀνάγκη. Πῶς
δὲ λέγεις; εἶπον· ἐάν τι ἀγανακτῇ τε καὶ λέγῃ ὁ δῆ-
μος, ὅτι οὔτε δίκαιον τρέφεσθαι ὑπὸ πατρὸς υἱὸν
ἡβῶντα, ἀλλὰ τοὐναντίον ὑπὸ υἱέος πατέρα, οὔτε τού-
του αὐτὸν ἕνεκα * ἐγέννησέ τε καὶ κατέστησεν, ἵνα, 569
ἐπειδὴ μέγας γένοιτο, τότε αὐτὸς δουλεύων τοῖς αὑτοῦ
δούλοις τρέφοι ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς δούλους μετὰ ξυγ-
κλύδων ἄλλων, ἀλλ' ἵνα ὑπὸ τῶν πλουσίων τε καὶ κα-
λῶν κἀγαθῶν λεγομένων ἐν τῇ πόλει ἐλευθερωθείη
ἐκείνου προστάντος, καὶ νῦν κελεύει ἀπιέναι ἐκ τῆς
πόλεως αὐτόν τε καὶ τοὺς ἑταίρους, ὥςπερ πατὴρ υἱὸν
ἐξ οἰκίας μετὰ ὀχληρῶν ξυμποτῶν ἐξελαύνων; Γνώσε-
ταί γε, νὴ Δία, ἦ δ' ὅς, τότ' ἤδη ὁ δῆμος, ' οἷος οἷον B
θρέμμα γεννῶν ἠσπάζετό τε καὶ ηὖξε, καὶ ὅτι ἀσθε-
νέστερος ὢν ἰσχυροτέρους ἐξελαύνει. Πῶς, ἦν δ' ἐγώ,
λέγεις; τολμήσει τὸν πατέρα βιάζεσθαι, κἂν μὴ πεί-
θηται, τύπτειν ὁ τύραννος; Ναί, ἔφη, ἀφελόμενός γε
τὰ ὅπλα. Πατραλοίαν, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις τύραννον
καὶ χαλεπὸν γηροτρόφον, καὶ ὡς ἔοικε τοῦτο δὴ ὁμο-
λογουμένη ἂν ἤδη τυραννὶς εἴη, καὶ τὸ λεγόμενον, ὁ
δῆμος φεύγων ἂν καπνὸν δουλείας ἐλευθέρων εἰς πῦρ
' δούλων δεσποτείας ἂν ἐμπεπτωκὼς εἴη, ἀντὶ τῆς πολ- C
λῆς ἐκείνης καὶ ἀκαίρου ἐλευθερίας τὴν χαλεπωτάτην
τε καὶ πικροτάτην δούλων δουλείαν μεταμπισχόμενος.
Καὶ μάλα, ἔφη, ταῦτα οὕτω γίγνεται. Τί οὖν; εἶ-
πον· οὐκ ἐμμελῶς ἡμῖν εἰρήσεται, ἐὰν φῶμεν ἱκανῶς
διεληλυθέναι, ὡς μεταβαίνει τυραννὶς ἐκ δημοκρατίας,
γενομένη τε οἵα ἐστίν; Πάνυ μὲν οὖν ἱκανῶς, ἔφη.

Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΝΝΑΤΟΣ.

571 I. * Αὐτὸς δὴ λοιπός, ἦν δ' ἐγώ, ὁ τυραννικὸς
ἀνὴρ σκέψασθαι, πῶς τε μεθίσταται ἐκ δημοκρατι-
κοῦ, γενόμενός τε ποῖός τίς ἐστι καὶ τίνα τρόπον ζῇ,
ἄθλιον ἢ μακάριον. Λοιπὸς γὰρ οὖν ἔτι οὗτος, ἔφη.
Οἶσθ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὃ ποθῶ ἔτι; Τὸ ποῖον; Τὸ
τῶν ἐπιθυμιῶν, οἷαί τε καὶ ὅσαι εἰσίν, οὔ μοι δοκοῦ-
B μεν ἱκανῶς διῃρῆσθαι. τούτου δὲ ἐνδεῶς ἔχοντος, '
ἀσαφεστέρα ἔσται ἡ ζήτησις οὗ ζητοῦμεν. Οὐκοῦν, ἦ
δ' ὅς, ἔτ' ἐν καλῷ; Πάνυ μὲν οὖν· καὶ σκόπει γ' ὃ ἐν
αὐταῖς βούλομαι ἰδεῖν. ἔστι δὲ τόδε. τῶν μὴ ἀναγκαί-
ων ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν δοκοῦσί τινές μοι εἶναι
παράνομοι, αἳ κινδυνεύουσι μὲν ἐγγίγνεσθαι παντί, κο-
λαζόμεναι δὲ ὑπό τε τῶν νόμων καὶ τῶν βελτιόνων ἐπι-
θυμιῶν μετὰ λόγου ἐνίων μὲν ἀνθρώπων ἢ παντάπασιν
ἀπαλλάττεσθαι ἢ ὀλίγαι λείπεσθαι καὶ ἀσθενεῖς, τῶν
δὲ ἰσχυρότεραι καὶ ' πλείους. Λέγεις δὲ καὶ τίνας, ἔφη, C
ταύτας; Τὰς περὶ τὸν ὕπνον, ἦν δ' ἐγώ, ἐγειρομένας·
ὅταν τὸ μὲν ἄλλο τῆς ψυχῆς εὕδῃ, ὅσον λογιστικὸν
καὶ ἥμερον καὶ ἄρχον ἐκείνου, τὸ δὲ θηριῶδές τε καὶ
ἄγριον, ἢ σίτων ἢ μέθης πλησθέν, σκιρτᾷ τε καὶ ἀ-
πωσάμενον τὸν ὕπνον ζητῇ ἰέναι καὶ ἀποπιμπλάναι
τὰ αὑτοῦ ἤθη, οἶσθ' ὅτι πάντα ἐν τῷ τοιούτῳ τολ-
μᾷ ποιεῖν, ὡς ἀπὸ πάσης λελυμένον τε καὶ ἀπηλλα-
γμένον αἰσχύνης καὶ φρονήσεως. μητρί τε γὰρ ἐπιχει-
ρεῖν ' μίγνυσθαι, ὡς οἴεται, οὐδὲν ὀκνεῖ, ἄλλῳ τε D
ὁτῳοῦν ἀνθρώπων καὶ θεῶν καὶ θηρίων, μιαιφονεῖν
τε ὁτιοῦν, βρώματός τε ἀπέχεσθαι μηδενός· καὶ ἑνὶ
λόγῳ οὔτε ἀνοίας οὐδὲν ἐλλείπει οὔτ' ἀναισχυντίας.
Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Ὅταν δέ γε, οἶμαι, ὑγιει-
νῶς τις ἔχῃ αὐτὸς αὑτοῦ καὶ σωφρόνως, καὶ εἰς τὸν

ὕπνον ἴῃ τὸ λογιστικὸν μὲν ἐγείρας ἑαυτοῦ καὶ ἑστιά-
σας λόγων καλῶν καὶ σκέψεων, εἰς σύννοιαν αὐτὸς
E αὐτῷ ἀφικόμενος, τὸ ἐπιθυμητικὸν δὲ | μήτε ἐνδείᾳ
δοὺς μήτε πλησμονῇ, ὅπως ἂν κοιμηθῇ καὶ μὴ παρέχῃ
572 θόρυβον * τῷ βελτίστῳ χαῖρον ἢ λυπούμενον, ἀλλ' ἐᾷ
αὐτὸ καθ' αὑτὸ μόνον καθαρὸν σκοπεῖν καὶ ὀρέγε-
σθαί του καὶ αἰσθάνεσθαι ὃ μὴ οἶδεν, ἤ τι τῶν γε-
γονότων ἢ ὄντων ἢ καὶ μελλόντων, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ
θυμοειδὲς πραΰνας καὶ μή τισιν εἰς ὀργὰς ἐλθὼν κε-
κινημένῳ τῷ θυμῷ καθεύδῃ, ἀλλ' ἡσυχάσας μὲν τὼ
δύο εἴδη, τὸ τρίτον δὲ κινήσας, ἐν ᾧ τὸ φρονεῖν ἐγγί-
γνεται, οὕτως ἀναπαύηται, οἶσθ' ὅτι τῆς τ' ἀληθείας
ἐν τῷ τοιούτῳ μάλιστα ἅπτεται καὶ ἥκιστα παράνομοι
B | τότε αἱ ὄψεις φαντάζονται τῶν ἐνυπνίων. Παντε-
λῶς μὲν οὖν, ἔφη, οἶμαι οὕτως. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἐπὶ
πλέον ἐξήχθημεν εἰπεῖν· ὃ δὲ βουλόμεθα γνῶναι, τόδ'
ἐστίν, ὡς ἄρα δεινόν τι καὶ ἄγριον καὶ ἄνομον ἐπι-
θυμιῶν εἶδος ἑκάστῳ ἔνεστι, καὶ πάνυ δοκοῦσιν ἡμῶν
ἐνίοις μετρίοις εἶναι. τοῦτο δὲ ἄρα ἐν τοῖς ὕπνοις γί-
γνεται ἔνδηλον. εἰ οὖν τι δοκῶ λέγειν καὶ ξυγχωρεῖς,
ἄθρει. Ἀλλὰ ξυγχωρῶ. II. Τὸν τοίνυν δημοτικὸν
C ἀναμνήσθητι οἷον ἔφαμεν εἶναι. ἦν δέ | που γεγονὼς
ἐκ νέου ὑπὸ φειδωλῷ πατρὶ τεθραμμένος, τὰς χρημα-
τιστικὰς ἐπιθυμίας τιμῶντι μόνας, τὰς δὲ μὴ ἀναγ-
καίους, ἀλλὰ παιδιᾶς τε καὶ καλλωπισμοῦ ἕνεκα γιγνο-
μένας ἀτιμάζοντι. ἢ γάρ; Ναί. Συγγενόμενος δὲ
κομψοτέροις ἀνδράσι καὶ μεστοῖς ὧν ἄρτι διήλθομεν
ἐπιθυμιῶν, ὁρμήσας εἰς ὕβριν τε πᾶσαν καὶ τὸ ἐκεί-
νων εἶδος μίσει τῆς τοῦ πατρὸς φειδωλίας, φύσιν δὲ
τῶν διαφθειρόντων βελτίω ἔχων, ἀγόμενος ἀμφοτέρω-
D σε | κατέστη εἰς μέσον ἀμφοῖν τοῖν τρόποιν, καὶ με-
τρίως δή, ὡς ᾤετο, ἑκάστων ἀπολαύων οὔτε ἀνελεύ-
θερον οὔτε παράνομον βίον ζῇ, δημοτικὸς ἐξ ὀλιγαρ-
χικοῦ γεγονώς. Ἦν γάρ, ἔφη, καὶ ἔστιν αὕτη ἡ δόξα
περὶ τὸν τοιοῦτον. Θὲς τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν τοῦ
τοιούτου ἤδη πρεσβυτέρου γεγονότος νέον υἱὸν ἐν τοῖς
τούτου αὖ ἤθεσι τεθραμμένον. Τίθημι. Τίθει τοί-
νυν καὶ τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα περὶ αὐτὸν γιγνόμενα, ἅπερ
E καὶ περὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀγόμενόν τε | εἰς πᾶσαν
παρανομίαν, ὀνομαζομένην δ' ὑπὸ τῶν ἀγόντων ἐλευ-
θερίαν ἅπασαν, βοηθοῦντά τε ταῖς ἐν μέσῳ ταύταις
ἐπιθυμίαις πατέρα τε καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, τοὺς
δ' αὖ παραβοηθοῦντας, ὅταν δ' ἐλπίσωσιν οἱ δεινοὶ
μάγοι τε καὶ τυραννοποιοὶ οὗτοι μὴ ἄλλως τὸν νέον
καθέξειν, ἔρωτά τινα αὐτῷ μηχανωμένους ἐμποιῆσαι
573 προστάτην τῶν ἀργῶν καὶ τὰ ἕτοιμα διανεμομένων *
ἐπιθυμιῶν, ὑπόπτερον καὶ μέγαν κηφῆνά τινα. ἢ τί
ἄλλο οἴει εἶναι τὸν τῶν τοιούτων ἔρωτα; Οὐδὲν ἔγω-
γε, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' ἢ τοῦτο. Οὐκοῦν ὅταν περὶ αὐτὸν
βομβοῦσαι αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι, θυμιαμάτων τε γέ-
μουσαι καὶ μύρων καὶ στεφάνων καὶ οἴνων καὶ τῶν ἐν
ταῖς τοιαύταις συνουσίαις ἡδονῶν ἀνειμένων, ἐπὶ τὸ
ἔσχατον αὔξουσαί τε καὶ τρέφουσαι πόθου κέντρον
ἐμποιήσωσι τῷ κηφῆνι, τότε δὴ δορυφορεῖταί τε ὑπὸ
B μανίας καὶ οἰστρᾷ | οὗτος ὁ προστάτης τῆς ψυχῆς,
καὶ ἐάν τινας ἐν αὑτῷ δόξας ἢ ἐπιθυμίας λάβῃ ποιου-
μένας χρηστὰς καὶ ἔτι ἐπαισχυνομένας, ἀποκτείνει τε
καὶ ἔξω ὠθεῖ παρ' αὑτοῦ, ἕως ἂν καθήρῃ σωφροσύ-
νης, μανίας δὲ πληρώσῃ ἐπακτοῦ. Παντελῶς, ἔφη, τυ-
ραννικοῦ ἀνδρὸς λέγεις γένεσιν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ,
καὶ τὸ πάλαι διὰ τὸ τοιοῦτον τύραννος ὁ Ἔρως λέγε-
ται; Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκοῦν, ὦ φίλε, εἶπον, καὶ με-
θυσθεὶς ἀνὴρ τυραννικόν τι φρόνημα | ἴσχει; Ἴσχει C
γάρ. Καὶ μὴν ὅ γε μαινόμενος καὶ ὑποκεκινηκὼς οὐ
μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἐπιχειρεῖ τε καὶ ἐλ-
πίζει δυνατὸς εἶναι ἄρχειν. Καὶ μάλ', ἔφη. Τυραν-
νικὸς δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ δαιμόνιε, ἀνὴρ ἀκριβῶς γίγνε-
ται, ὅταν ἢ φύσει ἢ ἐπιτηδεύμασιν ἢ ἀμφοτέροις με-
θυστικός τε καὶ ἐρωτικὸς καὶ μελαγχολικὸς γένηται.
Παντελῶς μὲν οὖν. III. Γίγνεται μέν, ὡς ἔοικεν, οὕ-
τω καὶ τοιοῦτος ἀνήρ· ζῇ δὲ δὴ πῶς; Τὸ τῶν παι-
ζόντων, ἔφη, τοῦτο | σὺ καὶ ἐμοὶ ἐρεῖς. Λέγω δή, D
ἔφην. οἶμαι γάρ, τὸ μετὰ τοῦτο ἑορταὶ γίγνονται παρ'
αὐτοῖς καὶ κῶμοι καὶ θάλειαι καὶ ἑταῖραι καὶ τὰ τοι-
αῦτα πάντα, ὧν ἂν Ἔρως τύραννος ἔνδον οἰκῶν δια-
κυβερνᾷ τὰ τῆς ψυχῆς ἅπαντα. Ἀνάγκη, ἔφη. Ἆρ'
οὖν οὐ πολλαὶ καὶ δειναὶ παραβλαστάνουσιν ἐπιθυ-
μίαι ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἑκάστης, πολλῶν δεόμεναι;
Πολλαὶ μέντοι. Ταχὺ ἄρα ἀναλίσκονται, ἐάν τινες
ὦσι πρόσοδοι. Πῶς δ' οὔ; Καὶ μετὰ τοῦτο | δὴ δα- E
νεισμοὶ καὶ τῆς οὐσίας παραιρέσεις. Τί μήν; Ὅταν
δὲ δὴ πάντ' ἐπιλίπῃ, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη μὲν τὰς ἐπιθυ-
μίας βοᾶν πυκνάς τε καὶ σφοδρὰς ἐννενεοττευμένας,
τοὺς δ' ὥσπερ ὑπὸ κέντρων ἐλαυνομένους τῶν τε ἄλ-
λων ἐπιθυμιῶν καὶ διαφερόντως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἔρω-
τος, πάσαις ταῖς ἄλλαις ὥσπερ δορυφόροις ἡγουμένου,
οἰστρᾶν καὶ σκοπεῖν, τίς τι ἔχει, ὃν δυνατὸν ἀφελέ-
σθαι ἀπατήσαντα ἢ * βιασάμενον; Σφόδρα γ', ἔφη. 574
Ἀναγκαῖον δὴ πανταχόθεν φέρειν, ἢ μεγάλαις ὠδῖσί
τε καὶ ὀδύναις ξυνέχεσθαι. Ἀναγκαῖον. Ἆρ' οὖν,
ὥσπερ αἱ ἐν αὐτῷ ἡδοναὶ ἐπιγιγνόμεναι τῶν ἀρχαίων
πλέον εἶχον καὶ τὰ ἐκείνων ἀφῃροῦντο, οὕτω καὶ αὐ-
τὸς ἀξιώσει νεώτερος ὢν πατρός τε καὶ μητρὸς πλέον
ἔχειν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι, ἐὰν τὸ αὑτοῦ μέρος ἀναλώσῃ,
ἀπονειμάμενος τῶν πατρῴων; Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Ἐὰν
δὲ δὴ αὐτῷ μὴ ἐπιτρέπωσιν, ἆρ' οὐ | τὸ μὲν πρῶτον B
ἐπιχειροῖ ἂν κλέπτειν καὶ ἀπατᾶν τοὺς γονέας; Πάν-
τως. Ὁπότε δὲ μὴ δύναιτο, ἁρπάζοι ἂν καὶ βιάζοιτο
μετὰ τοῦτο; Οἶμαι, ἔφη. Ἀντεχομένων δὴ καὶ μαχο-
μένων, ὦ θαυμάσιε, γέροντός τε καὶ γραός, ἆρ' εὐλα-
βηθείη ἂν καὶ φείσαιτο μή τι δρᾶσαι τῶν τυραννικῶν;
Οὐ πάνυ, ἦ δ' ὅς, ἔγωγε θαρρῶ περὶ τῶν γονέων τοῦ
τοιούτου. Ἀλλ', ὦ Ἀδείμαντε, πρὸς Διός, ἕνεκα νεω-
στὶ φίλης καὶ οὐκ ἀναγκαίας ἑταίρας γεγονυίας τὴν
πάλαι φίλην | καὶ ἀναγκαίαν μητέρα, ἢ ἕνεκα ὡραίου C
νεωστὶ φίλου γεγονότος οὐκ ἀναγκαίου τὸν ἄωρόν τε
καὶ ἀναγκαῖον πρεσβύτην πατέρα καὶ τῶν φίλων ἀρ-
χαιότατον δοκεῖ ἂν σοι ὁ τοιοῦτος πληγαῖς τε δοῦ-
ναι καὶ καταδουλώσασθαι ἂν αὐτοὺς ὑπ' ἐκείνοις, εἰ
εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ἀγάγοιτο; Ναὶ μὰ Δί', ἦ δ' ὅς.
Σφόδρα γε μακάριον, ἦν δ' ἐγώ, ἔοικεν εἶναι τὸ τυ-
ραννικὸν υἱὸν τεκεῖν. Πάνυ γ', ἔφη. Τί δ', ὅταν δὴ
τὰ πατρὸς καὶ μητρὸς | ἐπιλείπῃ τὸν τοιοῦτον, πολὺ D
δὲ ἤδη ξυνειλεγμένον ἐν αὐτῷ ᾖ τὸ τῶν ἡδονῶν σμῆ-
νος, οὐ πρῶτον μὲν οἰκίας τινὸς ἐφάψεται τοίχου ἤ
τινος ὀψὲ νύκτωρ ἰόντος τοῦ ἱματίου, μετὰ δὲ ταῦτα
ἱερόν τι νεωκορήσει; καὶ ἐν τούτοις δὴ πᾶσιν, ἃς πά-
λαι εἶχε δόξας ἐκ παιδὸς περὶ καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν,

τὰς δικαίας ποιουμένας, αἳ νεωστὶ ἐκ δουλείας λελυ-
μέναι, δορυφοροῦσαι τὸν Ἔρωτα, κρατήσουσι μετ᾽
ἐκείνου, αἳ πρότερον μὲν ὄναρ ἐλύοντο ἐν ὕπνῳ, ὅτε
E ἦν | αὐτὸς ἔτι ὑπὸ νόμοις τε καὶ πατρὶ δημοκρατού-
μενος ἐν ἑαυτῷ· τυραννευθεὶς δὲ ὑπὸ Ἔρωτος, οἷος
ὀλιγάκις ἐγίγνετο ὄναρ, ὕπαρ τοιοῦτος ἀεὶ γενόμενος,
οὔτε τινὸς φόνου δεινοῦ ἀφέξεται οὔτε βρώματος οὔτ᾽
575 ἔργου, ἀλλὰ * τυραννικῶς ἐν αὐτῷ ὁ Ἔρως ἐν πάσῃ
ἀναρχίᾳ καὶ ἀνομίᾳ ζῶν, ἅτε αὐτὸς ὢν μόναρχος, τὸν
ἔχοντά τε αὐτὸν ὥσπερ πόλιν ἄξει ἐπὶ πᾶσαν τόλμαν,
ὅθεν αὑτόν τε καὶ τὸν περὶ αὑτὸν θόρυβον θρέψει,
τὸν μὲν ἔξωθεν εἰςεληλυθότα ἀπὸ κακῆς ὁμιλίας, τὸν
δ᾽ ἔνδοθεν ὑπὸ τῶν αὐτῶν τρόπων καὶ ἑαυτοῦ ἀνε-
θέντα καὶ ἐλευθερωθέντα. ἢ οὐχ οὗτος ὁ βίος τοῦ
τοιούτου; Οὗτος μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ ἂν μέν γε, ἦν δ᾽
B ἐγώ, ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι ἐν πόλει ὦσι | καὶ τὸ ἄλλο
πλῆθος σωφρονῇ, ἐξελθόντες ἄλλον τινὰ δορυφοροῦσι
τύραννον ἢ μισθοῦ ἐπικουροῦσιν, ἐάν που πόλεμος ᾖ·
ἐὰν δ᾽ ἐν εἰρήνῃ τε καὶ ἡσυχίᾳ γένωνται, αὐτοῦ δὴ ἐν
τῇ πόλει κακὰ δρῶσι σμικρὰ πολλά. Τὰ ποῖα δὴ λέ-
γεις; Οἷα κλέπτουσι, τοιχωρυχοῦσι, βαλαντιοτομοῦσι,
λωποδυτοῦσιν, ἱεροσυλοῦσιν, ἀνδραποδίζονται· ἔστι δ᾽
ὅτε συκοφαντοῦσιν, ἐὰν δυνατοὶ ὦσι λέγειν, καὶ ψευ-
δομαρτυροῦσι καὶ δωροδοκοῦσιν. Σμικρά γ᾽, ἔφη, κα-
C κὰ λέγεις, | ἐὰν ὀλίγοι ὦσιν οἱ τοιοῦτοι. Τὰ γὰρ
σμικρά, ἦν δ᾽ ἐγώ, πρὸς τὰ μεγάλα σμικρά ἐστι, καὶ
ταῦτα δὴ πάντα πρὸς τύραννον πονηρίᾳ τε καὶ ἀ-
θλιότητι πόλεως, τὸ λεγόμενον, οὐδ᾽ ἴκταρ βάλλει.
ὅταν γὰρ δὴ πολλοὶ ἐν πόλει γένωνται οἱ τοιοῦτοι καὶ
ἄλλοι οἱ ξυνεπόμενοι αὐτοῖς, καὶ αἴσθωνται ἑαυτῶν
τὸ πλῆθος, τότε οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν τύραννον γεννῶν-
τες μετὰ δήμου ἀνοίας ἐκεῖνον, ὃς ἂν αὐτῶν μάλιστα
D αὐτὸς ἐν αὑτῷ μέγιστον καὶ | πλεῖστον ἐν τῇ ψυχῇ
τύραννον ἔχῃ. Εἰκότως γ᾽, ἔφη· τυραννικώτατος γὰρ
ἂν εἴη. Οὐκοῦν ἐὰν μὲν ἑκόντες ὑπείκωσιν· ἐὰν δὲ
μὴ ἐπιτρέπῃ ἡ πόλις, ὥσπερ τότε μητέρα καὶ πατέρα
ἐκόλαζεν, οὕτω πάλιν τὴν πατρίδα, ἐὰν οἷός τ᾽ ᾖ, κο-
λάσεται ἐπειςαγόμενος νέους ἑταίρους, καὶ ὑπὸ τούτοις
δὴ δουλεύουσαν τὴν πάλαι φίλην μητρίδα τε, Κρῆτές
φασι, καὶ πατρίδα ἕξει τε καὶ θρέψει. καὶ τοῦτο δὴ
τὸ τέλος ἂν εἴη τῆς ἐπιθυμίας τοῦ τοιούτου ἀνδρός.
E | Τοῦτο, ἦ δ᾽ ὅς, παντάπασί γε. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ,
οὗτοί γε τοιοίδε γίγνονται ἰδίᾳ καὶ πρὶν ἄρχειν; πρῶ-
τον μὲν οἷς ἂν ξυνῶσιν, ἢ κόλαξιν ἑαυτῶν ξυνόντες
καὶ πᾶν ἑτοίμοις ὑπηρετεῖν, ἢ ἐάν τού τι δέωνται, αὐ-
576 τοὶ * ὑποπεσόντες, πάντα σχήματα τολμῶντες ποιεῖν
ὡς οἰκεῖοι, διαπραξάμενοι δὲ ἀλλότριοι; Καὶ σφόδρα
γε. Ἐν παντὶ ἄρα τῷ βίῳ ζῶσι φίλοι μὲν οὐδέποτε
οὐδενί, ἀεὶ δέ του δεσπόζοντες ἢ δουλεύοντες ἄλλῳ,
ἐλευθερίας δὲ καὶ φιλίας ἀληθοῦς τυραννικὴ φύσις ἀεὶ
ἄγευστος. Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ὀρθῶς ἂν
τοὺς τοιούτους ἀπίστους καλοῖμεν; Πῶς δ᾽ οὔ; Καὶ
μὴν ἀδίκους γε ὡς οἷόν τε μάλιστα, εἴπερ ὀρθῶς ἐν
B τοῖς πρόσθεν | ὡμολογήσαμεν περὶ δικαιοσύνης, οἷόν
ἐστιν. Ἀλλὰ μήν, ἦ δ᾽ ὅς, ὀρθῶς γε. Κεφαλαιωσώ-
μεθα τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὸν κάκιστον. ἔστι δέ που,
οἷον ὄναρ διήλθομεν, ὃς ἂν ὕπαρ τοιοῦτος ᾖ. Πάνυ
μὲν οὖν. Οὐκοῦν οὗτος γίγνεται, ὃς ἂν τυραννικώτα-
τος φύσει ὢν μοναρχήσῃ, καὶ ὅσῳ ἂν πλείω χρόνον ἐν
τυραννίδι βιῷ, τοσούτῳ μᾶλλον τοιοῦτος. Ἀνάγκη, ἔφη
διαδεξάμενος τὸν λόγον ὁ Γλαύκων. IV. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν
δ᾽ ἐγώ, ὃς ἂν φαίνηται πονηρότατος, καὶ ἀθλιώτατος
| φανήσεται; καὶ ὃς ἂν πλεῖστον χρόνον καὶ μάλιστα C
τυραννεύσῃ, μάλιστά τε καὶ πλεῖστον χρόνον τοιοῦτος
γεγονὼς τῇ ἀληθείᾳ; τοῖς δὲ πολλοῖς πολλὰ καὶ δο-
κεῖ. Ἀνάγκη, ἔφη, ταῦτα γοῦν οὕτως ἔχειν. Ἄλλο τι
οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅ γε τυραννικὸς κατὰ τὴν τυραννουμέ-
νην πόλιν ἂν εἴη ὁμοιότητι, δημοτικὸς δὲ κατὰ δημο-
κρατουμένην, καὶ οἱ ἄλλοι οὕτως; Τί μήν; Οὐκοῦν, ὅ
τι πόλις πρὸς πόλιν ἀρετῇ καὶ εὐδαιμονίᾳ, τοῦτο καὶ
ἀνὴρ πρὸς ἄνδρα; | Πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν ἀρετῇ ἡ τυ- D
ραννουμένη πόλις πρὸς βασιλευομένην, οἵαν τὸ πρῶτον
διήλθομεν; Πᾶν τοὐναντίον, ἔφη· ἡ μὲν γὰρ ἀρίστη,
ἡ δὲ κακίστη. Οὐκ ἐρήσομαι, εἶπον, ὁποτέραν λέγεις.
δῆλον γάρ. ἀλλ᾽ εὐδαιμονίας τε αὖ καὶ ἀθλιότητος
ὡςαύτως ἢ ἄλλως κρίνεις; καὶ μὴ ἐκπληττώμεθα πρὸς
τὸν τύραννον ἕνα ὄντα βλέποντες, μηδ᾽ εἴ τινες ὀλίγοι
περὶ ἐκεῖνον, ἀλλ᾽ ὡς χρὴ ὅλην τὴν πόλιν εἰςελθόντας
θεάσασθαι, καταδύντες | εἰς ἅπασαν καὶ ἰδόντες, οὕ- E
τω δόξαν ἀποφαινώμεθα. Ἀλλ᾽ ὀρθῶς, ἔφη, προκα-
λεῖ· καὶ δῆλον παντί, ὅτι τυραννουμένης μὲν οὐκ ἔστιν
ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δὲ οὐκ εὐδαιμονεστέρα. Ἆρ᾽
οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ περὶ τῶν ἀνδρῶν τὰ αὐτὰ ταῦτα
προκαλούμενος * ὀρθῶς ἂν προκαλοίμην, ἀξιῶν κρίνειν 577
περὶ αὐτῶν ἐκεῖνον, ὃς δύναται τῇ διανοίᾳ εἰς ἀνδρὸς
ἦθος ἐνδὺς διϊδεῖν καὶ μὴ καθάπερ παῖς ἔξωθεν ὁρῶν
ἐκπλήττεται ὑπὸ τῆς τῶν τυραννικῶν προστάσεως, ἣν
πρὸς τοὺς ἔξω σχηματίζονται, ἀλλ᾽ ἱκανῶς διορᾷ; εἰ
οὖν οἰοίμην δεῖν ἐκείνου πάντας ἡμᾶς ἀκούειν, τοῦ δυ-
νατοῦ μὲν κρῖναι, ξυνῳκηκότος δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ πα-
ραγεγονότος ἔν τε ταῖς κατ᾽ οἰκίαν πράξεσιν, ὡς πρὸς
ἑκάστους τοὺς οἰκείους | ἔχει, ἐν οἷς μάλιστα γυμνὸς B
ἂν ὀφθείη τῆς τραγικῆς σκευῆς, καὶ ἐν αὖ τοῖς δημο-
σίοις κινδύνοις, καὶ ταῦτα πάντα ἰδόντα κελεύοιμι ἐξ-
αγγέλλειν, πῶς ἔχει εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ὁ τύ-
ραννος πρὸς τοὺς ἄλλους; Ὀρθότατ᾽ ἄν, ἔφη, καὶ ταῦ-
τα προκαλοῖο. Βούλει οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, προςποιησώ-
μεθα ἡμεῖς εἶναι τῶν δυνατῶν ἂν κρῖναι καὶ ἤδη ἐν-
τυχόντων τοιούτοις, ἵνα ἔχωμεν ὅςτις ἀποκρινεῖται ἃ
ἐρωτῶμεν; Πάνυ γε. V. Ἴθι δή μοι, ἔφην, ὧδε σκό-
πει. | τὴν ὁμοιότητα ἀναμιμνησκόμενος τῆς τε πόλεως C
καὶ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καθ᾽ ἕκαστον ἐν μέρει ἀθρῶν,
τὰ παθήματα ἑκατέρου λέγε. Τὰ ποῖα; ἔφη. Πρῶ-
τον μέν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὡς πόλιν εἰπεῖν, ἐλευθέραν ἢ δού-
λην τὴν τυραννουμένην ἐρεῖς; Ὡς οἷόν τ᾽, ἔφη, μάλι-
στα δούλην. Καὶ μὴν ὁρᾷς γε ἐν αὐτῇ δεσπότας καὶ
ἐλευθέρους. Ὁρῶ, ἔφη, σμικρόν γέ τι τοῦτο· τὸ δὲ
ὅλον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν αὐτῇ καὶ τὸ ἐπιεικέστατον
ἀτίμως τε καὶ ἀθλίως δοῦλον. Εἰ οὖν, εἶπον, ὅμοιος
| ἀνὴρ τῇ πόλει, οὐ καὶ ἐν ἐκείνῳ ἀνάγκη τὴν αὐτὴν D
τάξιν ἐνεῖναι, καὶ πολλῆς μὲν δουλείας τε καὶ ἀνελευ-
θερίας γέμειν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα αὐτῆς τὰ
μέρη δουλεύειν, ἅπερ ἦν ἐπιεικέστατα, σμικρὸν δὲ καὶ
τὸ μοχθηρότατον καὶ μανικώτατον δεσπόζειν; Ἀνάγκη,
ἔφη. Τί οὖν; δούλην ἢ ἐλευθέραν τὴν τοιαύτην φή-
σεις εἶναι ψυχήν; Δούλην δή που ἔγωγε. Οὐκοῦν ἥ
γε αὖ δούλη καὶ τυραννουμένη πόλις ἥκιστα ποιεῖ ἃ
βούλεται; Πολύ γε. Καὶ ἡ τυραννουμένη ἄρα | ψυχὴ E

ἥκιστα ποιήσει ἃ ἂν βουληθῇ, ὡς περὶ ὅλης εἰπεῖν
ψυχῆς· ὑπὸ δὲ οἴστρου ἀεὶ ἑλκομένη βίᾳ ταραχῆς καὶ
μεταμελείας μεστὴ ἔσται. Πῶς γὰρ οὔ; Πλουσίαν δὲ
ἢ πενομένην ἀνάγκη τὴν τυραννουμένην πόλιν εἶναι;
578 Πενομένην. Καὶ ψυχὴν ἄρα τυραννικὴν * πενιχρὰν
καὶ ἄπληστον ἀνάγκη ἀεὶ εἶναι. Οὕτως, ἦ δ' ὅς. Τί
δέ; φόβου γέμειν ἆρ' οὐκ ἀνάγκη τήν γε τοιαύτην πό-
λιν τόν τε τοιοῦτον ἄνδρα; Πολλή γε. Ὀδυρμοὺς δὲ
καὶ στεναγμοὺς καὶ θρήνους καὶ ἀλγηδόνας οἴει ἔν τι-
νι ἄλλῃ πλείους εὑρήσειν; Οὐδαμῶς. Ἐν ἀνδρὶ δὲ
ἡγεῖ τὰ τοιαῦτα [ἐν] ἄλλῳ τινὶ πλείω εἶναι ἢ ἐν τῷ
μαινομένῳ ὑπὸ ἐπιθυμιῶν τε καὶ ἐρώτων τούτῳ τῷ
τυραννικῷ; Πῶς γὰρ ἄν; ἔφη. Εἰς πάντα δή, οἶμαι,
B ταῦτά τε καὶ | ἄλλα τοιαῦτα ἀποβλέψας τήν γε πόλιν
τῶν πόλεων ἀθλιωτάτην ἔκρινας. Οὐκοῦν ὀρθῶς; ἔφη.
Καὶ μάλα, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς αὖ τοῦ
τυραννικοῦ τί λέγεις εἰς ταὐτὰ ταῦτα ἀποβλέπων; Μα-
κρῷ, ἔφη, ἀθλιώτατον εἶναι τῶν ἄλλων ἁπάντων. Τοῦ-
το, ἦν δ' ἐγώ, οὐκέτ' ὀρθῶς λέγεις. Πῶς; ἦ δ' ὅς.
Οὔπω, ἔφην, οἶμαι, οὗτός ἐστιν ὁ τοιοῦτος μάλιστα.
Ἀλλὰ τίς μήν; Ὅδε ἴσως σοι ἔτι δόξει εἶναι τούτου
C ἀθλιώτερος. Ποῖος; Ὃς | ἄν, ἦν δ' ἐγώ, τυραννικὸς
ὢν μὴ ἰδιώτην βίον καταβιῷ, ἀλλὰ δυστυχὴς ᾖ καὶ αὐ-
τῷ ὑπό τινος συμφορᾶς ἐκπορισθῇ, ὥστε τυράννῳ γε-
νέσθαι. Τεκμαίρομαί σε, ἔφη, ἐκ τῶν προειρημένων
ἀληθῆ λέγειν. Ναί, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' οὐκ οἴεσθαι χρὴ
τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' εὖ μάλα τῷ τοιούτῳ λόγῳ σκοπεῖν.
περὶ γάρ τοι τοῦ μεγίστου ἡ σκέψις, ἀγαθοῦ τε βίου
καὶ κακοῦ. Ὀρθότατα, ἦ δ' ὅς. Σκόπει δή, εἰ ἄρα
D τι λέγω. δοκεῖ γάρ μοι δεῖν ἐννοῆσαι | ἐκ τῶνδε περὶ
αὐτοῦ σκοποῦντας. Ἐκ τίνων; Ἐξ ἑνὸς ἑκάστου τῶν
ἰδιωτῶν, ὅσοι πλούσιοι ἐν πόλεσιν ἀνδράποδα πολλὰ
κέκτηνται. οὗτοι γὰρ τοῦτό γε προσόμοιον ἔχουσι τοῖς
τυράννοις, τὸ πολλῶν ἄρχειν· διαφέρει δὲ τὸ ἐκείνου
πλῆθος. Διαφέρει γάρ. Οἶσθ' οὖν, ὅτι οὗτοι ἀδεῶς
ἔχουσι καὶ οὐ φοβοῦνται τοὺς οἰκέτας; Τί γὰρ ἂν φο-
βοῖντο; Οὐδέν, εἶπον· ἀλλὰ τὸ αἴτιον ἐννοεῖς; Ναί,
ὅτι γε πᾶσα ἡ πόλις ἑνὶ ἑκάστῳ βοηθεῖ τῶν ἰδιωτῶν.
E Καλῶς, | ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. τί δέ; εἴ τις θεῶν ἄνδρα
ἕνα, ὅτῳ ἔστιν ἀνδράποδα πεντήκοντα ἢ καὶ πλείω,
ἄρας ἐκ τῆς πόλεως αὐτόν τε καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας
θείη εἰς ἐρημίαν μετὰ τῆς ἄλλης οὐσίας τε καὶ τῶν
οἰκετῶν, ὅπου αὐτῷ μηδεὶς τῶν ἐλευθέρων μέλλοι βοη-
θήσειν, ἐν ποίῳ ἄν τινι καὶ ὁπόσῳ φόβῳ οἴει γενέ-
σθαι αὐτὸν περί τε αὑτοῦ καὶ παίδων καὶ γυναικός,
μὴ ἀπόλοιντο ὑπὸ τῶν οἰκετῶν; Ἐν παντί, ἦ δ' ὅς,
579 ἔγωγε. Οὐκοῦν * ἀναγκάζοιτο ἄν τινας ἤδη θωπεύειν
αὐτῶν τῶν δούλων, καὶ ὑπισχνεῖσθαι πολλὰ καὶ ἐλευ-
θεροῦν, οὐδὲν δεόμενος, καὶ κόλαξ αὐτὸς ἂν θεραπόν-
των ἀναφανείη; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, αὐτῷ, ἢ ἀπολω-
λέναι. Τί δ', εἰ καὶ ἄλλους, ἦν δ' ἐγώ, ὁ θεὸς κύκλῳ
κατοικίσειε γείτονας πολλοὺς αὐτῷ, οἳ μὴ ἀνέχοιντο, εἴ
τις ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ, ἀλλ' εἴ πού τινα τοι-
οῦτον λαμβάνοιεν, ταῖς ἐσχάταις τιμωροῖντο τιμωρίαις;
B Ἔτι ἄν, ἔφη, οἶμαι, | μᾶλλον ἐν παντὶ κακοῦ εἴη, κύ-
κλῳ φρουρούμενος ὑπὸ πάντων πολεμίων. Ἆρ' οὖν
οὐκ ἐν τοιούτῳ μὲν δεσμωτηρίῳ δέδεται ὁ τύραννος,
φύσει ὢν οἷον διεληλύθαμεν, πολλῶν καὶ παντοδαπῶν
φόβων καὶ ἐρώτων μεστός; λίχνῳ δὲ ὄντι αὐτῷ τὴν
ψυχὴν μόνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει οὔτε ἀποδημῆσαι ἔξεστιν
οὐδαμόσε, οὔτε θεωρῆσαι ὅσων δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐλεύ-
θεροι ἐπιθυμηταί εἰσι, καταδεδυκὼς δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ τὰ
πολλὰ ὡς γυνὴ ζῇ, φθονῶν | καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, C
ἐάν τις ἔξω ἀποδημῇ καί τι ἀγαθὸν ὁρᾷ; Παντάπασι
μὲν οὖν, ἔφη. VI. Οὐκοῦν τοῖς τοιούτοις κακοῖς πλείω
καρποῦται ἀνήρ, ὃς ἂν κακῶς ἐν ἑαυτῷ πολιτευόμενος,
ὃν νῦν δὴ σὺ ἀθλιώτατον ἔκρινας, τὸν τυραννικόν, μὴ
ὡς ἰδιώτης καταβιῷ, ἀλλ' ἀναγκασθῇ ὑπό τινος τύχης
τυραννεῦσαι, καὶ ἑαυτοῦ ὢν ἀκράτωρ ἄλλων ἐπιχειρή-
σῃ ἄρχειν, ὥσπερ εἴ τις κάμνοντι σώματι καὶ ἀκράτορι
ἑαυτοῦ μὴ ἰδιωτεύων, ἀλλ' ἀγωνιζόμενος | πρὸς ἄλλα D
σώματα καὶ μαχόμενος ἀναγκάζοιτο διάγειν τὸν βίον;
Παντάπασιν, ἔφη, ὁμοιότατά τε καὶ ἀληθέστατα λέ-
γεις, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Γλαύ-
κων, παντελῶς τὸ πάθος ἄθλιον, καὶ τοῦ ὑπὸ σοῦ
κριθέντος χαλεπώτατα ζῆν χαλεπώτερον ἔτι ζῇ ὁ τυ-
ραννῶν; Κομιδῇ γ', ἔφη. Ἔστιν ἄρα τῇ ἀληθείᾳ, κἂν
εἰ μή τῳ δοκεῖ, ὁ τῷ ὄντι τύραννος τῷ ὄντι δοῦλος
τὰς μεγίστας θωπείας καὶ δουλείας καὶ κόλαξ | τῶν E
πονηροτάτων· καὶ τὰς ἐπιθυμίας οὐδ' ὁπωστιοῦν ἀπο-
πιμπλάς, ἀλλὰ πλείστων ἐπιδεέστατος καὶ πένης τῇ
ἀληθείᾳ φαίνεται, ἐάν τις ὅλην ψυχὴν ἐπίστηται θεά-
σασθαι, καὶ φόβου γέμων διὰ παντὸς τοῦ βίου, σφα-
δασμῶν τε καὶ ὀδυνῶν πλήρης, εἴπερ τῇ τῆς πόλεως
διαθέσει, ἧς ἄρχει, ἔοικεν. ἔοικε δέ. ἦ γάρ; Καὶ μά-
λα, ἔφη. * Οὐκοῦν καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ἀποδώσομεν 580
τῷ ἀνδρὶ καὶ ἃ τὸ πρότερον εἴπομεν, ὅτι ἀνάγκη καὶ
εἶναι καὶ ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι αὐτῷ ἢ πρότερον διὰ
τὴν ἀρχὴν φθονερῷ, ἀπίστῳ, ἀδίκῳ, ἀφίλῳ, ἀνοσίῳ
καὶ πάσης κακίας πανδοκεῖ τε καὶ τροφεῖ, καὶ ἐξ
ἁπάντων τούτων μάλιστα μὲν αὐτῷ δυστυχεῖ εἶναι,
ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησίον αὐτῷ τοιούτους ἀπεργάζε-
σθαι. Οὐδείς σοι, ἔφη, τῶν νοῦν ἐχόντων ἀντερεῖ.
Ἴθι δή μοι, ἔφην ἐγώ, νῦν ἤδη ὥσπερ ὁ διὰ | πάντων B
κριτὴς ἀποφαίνεται, καὶ σὺ οὕτω, τίς πρῶτος κατὰ τὴν
σὴν δόξαν εὐδαιμονίᾳ καὶ τίς δεύτερος, καὶ τοὺς ἄλ-
λους ἑξῆς πέντε ὄντας κρῖνε, βασιλικόν, τιμοκρατικόν,
ὀλιγαρχικόν, δημοκρατικόν, τυραννικόν. Ἀλλὰ ῥᾳδία,
ἔφη, ἡ κρίσις. καθάπερ γὰρ εἰσῆλθον, ἔγωγε ὥσπερ
χοροὺς κρίνω, ἀρετῇ καὶ κακίᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ καὶ τῷ
ἐναντίῳ. Μισθωσώμεθα οὖν κήρυκα, ἦν δ' ἐγώ, ἢ
αὐτὸς ἀνείπω, ὅτι ὁ Ἀρίστωνος υἱὸς τὸν ἄριστόν τε
καὶ δικαιότατον | εὐδαιμονέστατον ἔκρινε, τοῦτον δ' C
εἶναι τὸν βασιλικώτατον καὶ βασιλεύοντα αὑτοῦ, τὸν δὲ
κάκιστόν τε καὶ ἀδικώτατον ἀθλιώτατον, τοῦτον δὲ αὖ
τυγχάνειν ὄντα ὃς ἂν τυραννικώτατος ὢν ἑαυτοῦ τε ὅ
τι μάλιστα τυραννῇ καὶ τῆς πόλεως; Ἀνειρήσθω σοι,
ἔφη. Ἦ οὖν προσαναγορεύω, εἶπον, ἐάν τε λανθάνωσι
τοιοῦτοι ὄντες ἐάν τε μὴ πάντας ἀνθρώπους τε καὶ
θεούς; Προσαναγόρευε, ἔφη. VII. Εἶεν δή, εἶπον·
αὕτη μὲν ἡμῖν ἡ ἀπόδειξις μία ἂν εἴη. | δευτέραν δὲ D
δεῖ τήνδε, ἐάν τι δόξῃ, εἶναι. Τίς αὕτη; Ἐπειδή, ὥσ-
περ πόλις, ἦν δ' ἐγώ, διῄρηται κατὰ τρία εἴδη, οὕτω
καὶ ψυχὴ ἑνὸς ἑκάστου τριχῇ, δέξεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
καὶ ἑτέραν ἀπόδειξιν. Τίνα ταύτην; Τήνδε. τριῶν
ὄντων τριτταὶ καὶ ἡδοναί μοι φαίνονται, ἑνὸς ἑκάστου
μία ἰδία· ἐπιθυμίαι τε ὡσαύτως καὶ ἀρχαί. Πῶς λέ-
γεις; ἔφη. Τὸ μέν, φαμέν, ἦν, ᾧ μανθάνει ἄνθρω-

πος, το δέ, ᾧ θυμοῦται. τὸ δὲ τρίτον διὰ πολυειδίαν
E ἑνὶ οὐκ ἔσχομεν ὀνόματι | προσειπεῖν ἰδίῳ αὐτοῦ, ἀλ-
λὰ ὃ μέγιστον καὶ ἰσχυρότατον εἶχεν ἐν αὐτῷ, τοῦτο
ἐπωνομάσαμεν. ἐπιθυμητικὸν γὰρ αὐτὸ κεκλήκαμεν διὰ
σφοδρότητα τῶν περὶ τὴν ἐδωδὴν ἐπιθυμιῶν καὶ πό-
σιν καὶ ἀφροδίσια καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἀκόλουθα,
καὶ φιλοχρήματον δή, ὅτι διὰ χρημάτων μάλιστα ἀπο-
581 τελοῦνται * αἱ τοιαῦται ἐπιθυμίαι. Καὶ ὀρθῶς γ',
ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ τὴν ἡδονὴν αὐτοῦ καὶ φιλίαν εἰ
φαῖμεν εἶναι τοῦ κέρδους, μάλιστ' ἂν εἰς ἓν κεφάλαιον
ἀπερειδοίμεθα τῷ λόγῳ, ὥστε τι ἡμῖν αὐτοῖς δηλοῦν,
ὁπότε τοῦτο τῆς ψυχῆς τὸ μέρος λέγοιμεν, καὶ κα-
λοῦντες αὐτὸ φιλοχρήματον καὶ φιλοκερδὲς ὀρθῶς ἂν
καλοῖμεν; Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ἔφη. Τί δέ; τὸ θυμοει-
δὲς οὐ πρὸς τὸ κρατεῖν μέντοι φαμὲν καὶ νικᾶν καὶ
B εὐδοκιμεῖν ἀεὶ ὅλον ὡρμῆσθαι; | Καὶ μάλα. Εἰ οὖν
φιλόνεικον αὐτὸ καὶ φιλότιμον προσαγορεύοιμεν, ἦ ἐμ-
μελῶς ἂν ἔχοι; Ἐμμελέστατα μὲν οὖν. Ἀλλὰ μὴν ᾧ
γε μανθάνομεν, παντὶ δῆλον, ὅτι πρὸς τὸ εἰδέναι τὴν
ἀλήθειαν ὅπῃ ἔχει πᾶν ἀεὶ τέταται, καὶ χρημάτων τε
καὶ δόξης ἥκιστα τούτων τούτῳ μέλει. Πολύ γε. Φι-
λομαθὲς δὴ καὶ φιλόσοφον καλοῦντες αὐτὸ κατὰ τρό-
πον ἂν καλοῖμεν; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ,
C καὶ ἄρχει ἐν ταῖς ψυχαῖς | τῶν μὲν τοῦτο, τῶν δὲ τὸ
ἕτερον ἐκείνων, ὁπότερον ἂν τύχῃ; Οὕτως, ἔφη. Διὰ
ταῦτα δὴ καὶ ἀνθρώπων λέγωμεν τὰ πρῶτα τριττὰ
γένη εἶναι, φιλόσοφον, φιλόνεικον, φιλοκερδές; Κομιδῇ
γε. Καὶ ἡδονῶν δὴ τρία εἴδη, ὑποκείμενον ἓν ἕκαστον
ἑκάστῳ τούτων; Πάνυ γε. Οἶσθ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
εἰ θέλοις τρεῖς τοιούτους ἀνθρώπους ἐν μέρει ἕκαστον
ἀνερωτᾶν, τίς τούτων τῶν βίων ἥδιστος, τὸν ἑαυτοῦ
ἕκαστος μάλιστα ἐγκωμιάσεται; ὅ τε χρηματιστικὸς
D πρὸς | τὸ κερδαίνειν τὴν τοῦ τιμᾶσθαι ἡδονὴν ἢ τὴν
τοῦ μανθάνειν οὐδενὸς ἀξίαν φήσει εἶναι, εἰ μὴ εἴ τι
αὐτῶν ἀργύριον ποιεῖ; Ἀληθῆ, ἔφη. Τί δὲ ὁ φιλότι-
μος; ἦν δ' ἐγώ· οὐ τὴν μὲν ἀπὸ τῶν χρημάτων ἡδο-
νὴν φορτικήν τινα ἡγεῖται, καὶ αὖ τὴν ἀπὸ τοῦ μαν-
θάνειν, ὅ τι μὴ μάθημα τιμὴν φέρει, καπνὸν καὶ
φλυαρίαν; Οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τὸν δὲ φιλόσοφον, ἦν
δ' ἐγώ, ποιώμεθα τὰς ἄλλας ἡδονὰς νομίζειν πρὸς τὴν
E τοῦ εἰδέναι | τἀληθὲς ὅπῃ ἔχει καὶ ἐν τοιούτῳ τινὶ
ἀεὶ εἶναι μανθάνοντα τῆς ἡδονῆς οὐ πάνυ πόρρω, καὶ
καλεῖν τῷ ὄντι ἀναγκαίας, ὡς οὐδὲν τῶν ἄλλων δεό-
μενον, εἰ μὴ ἀνάγκη ἦν; Εὖ, ἔφη, δεῖ εἰδέναι. VIII.
Ὅτε δὴ οὖν, εἶπον, ἀμφισβητοῦνται ἑκάστου τοῦ εἴ-
δους αἱ ἡδοναὶ καὶ αὐτὸς ὁ βίος, μὴ ὅτι πρὸς τὸ κάλ-
λιον καὶ αἴσχιον ζῆν μηδὲ τὸ χεῖρον καὶ ἄμεινον, ἀλλὰ
582 πρὸς αὐτὸ τὸ ἥδιον καὶ ἀλυπότερον, * πῶς ἂν εἰδεῖ-
μεν, τίς αὐτῶν ἀληθέστατα λέγει; Οὐ πάνυ, ἔφη, ἔγω-
γε ἔχω εἰπεῖν. Ἀλλ' ὧδε σκόπει· τίνι χρὴ κρίνεσθαι
τὰ μέλλοντα καλῶς κριθήσεσθαι; ἆρ' οὐκ ἐμπειρίᾳ τε
καὶ φρονήσει καὶ λόγῳ; ἢ τούτων ἔχοι ἄν τις βέλτιον
κριτήριον; Καὶ πῶς ἄν; ἔφη. Σκόπει δή· τριῶν ὄν-
των τῶν ἀνδρῶν τίς ἐμπειρότατος πασῶν ὧν εἴπομεν
ἡδονῶν; πότερον ὁ φιλοκερδής, μανθάνων αὐτὴν τὴν
ἀλήθειαν οἷόν ἐστιν, ἐμπειρότερος δοκεῖ σοι εἶναι τῆς
B ἀπὸ τοῦ | εἰδέναι ἡδονῆς, ἢ ὁ φιλόσοφος τῆς ἀπὸ τοῦ
κερδαίνειν; Πολύ, ἔφη, διαφέρει. τῷ μὲν γὰρ ἀνάγκη
γεύεσθαι τῶν ἑτέρων ἐκ παιδὸς ἀρξαμένῳ· τῷ δὲ φι-
λοκερδεῖ, ὅπῃ πέφυκε τὰ ὄντα μανθάνοντι, τῆς ἡδονῆς
ταύτης, ὡς γλυκεῖά ἐστιν, οὐκ ἀνάγκη γεύεσθαι οὐδ'
ἐμπείρῳ γίγνεσθαι, μᾶλλον δὲ καὶ προθυμουμένῳ οὐ
ῥᾴδιον. Πολὺ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, διαφέρει τοῦ γε φιλο-
κερδοῦς ὁ φιλόσοφος ἐμπειρίᾳ ἀμφοτέρων τῶν ἡδονῶν.
Πολύ | μέντοι. Τί δὲ τοῦ φιλοτίμου; ἆρα μᾶλλον C
ἄπειρός ἐστι τῆς ἀπὸ τοῦ τιμᾶσθαι ἡδονῆς ἢ ἐκεῖνος
τῆς ἀπὸ τοῦ φρονεῖν; Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη· ἐάνπερ ἐξ-
εργάζωνται ἐπὶ ὃ ἕκαστος ὥρμηκε, πᾶσιν αὐτοῖς ἕπε-
ται· καὶ γὰρ ὁ πλούσιος ὑπὸ πολλῶν τιμᾶται καὶ ὁ
ἀνδρεῖος καὶ ὁ σοφός, ὥστε ἀπό γε τοῦ τιμᾶσθαι,
οἷόν ἐστι, πάντες τῆς ἡδονῆς ἔμπειροι· τῆς δὲ τοῦ ὄν-
τος θέας, οἵαν ἡδονὴν ἔχει, ἀδύνατον ἄλλῳ γεγεῦ-
σθαι πλὴν τῷ φιλοσόφῳ. Ἐμπειρίας | μὲν ἄρα, εἶ- D
πον, ἕνεκα κάλλιστα τῶν ἀνδρῶν κρίνει οὗτος. Πολύ
γε. Καὶ μὴν μετά γε φρονήσεως μόνος ἔμπειρος γε-
γονὼς ἔσται. Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν καὶ δι' οὗ γε δεῖ
ὀργάνου κρίνεσθαι, οὐ τοῦ φιλοκερδοῦς τοῦτο ὄργανον
οὐδὲ τοῦ φιλοτίμου, ἀλλὰ τοῦ φιλοσόφου. Τὸ ποῖον;
Διὰ λόγων που ἔφαμεν δεῖν κρίνεσθαι. ἦ γάρ; Ναί.
Λόγοι δὲ τούτου μάλιστα ὄργανον. Πῶς δ' οὔ; Οὐκ-
οῦν εἰ μὲν πλούτῳ καὶ κέρδει ἄριστα ἐκρίνετο τὰ κρι-
νόμενα, ἃ ἐπῄνει | ὁ φιλοκερδὴς καὶ ἔψεγεν, ἀνάγκη E
ἂν ἦν ταῦτα ἀληθέστατα εἶναι. Πολλή γε. Εἰ δὲ
τιμῇ τε καὶ νίκῃ καὶ ἀνδρείᾳ, ἆρ' οὐχ ἃ ὁ φιλότιμός
τε καὶ ὁ φιλόνεικος; Δῆλον. Ἐπειδὴ δ' ἐμπειρίᾳ καὶ
φρονήσει καὶ λόγῳ; Ἀνάγκη, ἔφη, ἃ ὁ φιλόσοφός τε
καὶ ὁ φιλόλογος ἐπαινεῖ, ἀληθέστατα εἶναι. Τριῶν
ἆρ' οὐσῶν τῶν * ἡδονῶν ἡ τούτου τοῦ μέρους τῆς ψυ- 583
χῆς, ᾧ μανθάνομεν, ἡδίστη ἂν εἴη, καὶ ἐν ᾧ ἡμῶν
τοῦτο ἄρχει, ὁ τούτου βίος ἥδιστος; Πῶς δ' οὐ μέλ-
λει; ἔφη· κύριος γοῦν ἐπαινέτης ὢν ἐπαινεῖ τὸν ἑαυτοῦ
βίον ὁ φρόνιμος. Τίνα δὲ δεύτερον, εἶπον, βίον καὶ
τίνα δευτέραν ἡδονήν φησιν ὁ κριτὴς εἶναι; Δῆλον ὅτι
τὴν τοῦ πολεμικοῦ τε καὶ φιλοτίμου· ἐγγυτέρω γὰρ
αὐτοῦ ἐστιν ἢ ἡ τοῦ χρηματιστοῦ. Ὑστάτην δὴ τὴν
τοῦ φιλοκερδοῦς, ὡς ἔοικεν. Τί μήν; ἦ δ' ὅς. IX.
Ταῦτα μὲν | τοίνυν οὕτω δύ' ἐφεξῆς ἂν εἴη καὶ δὶς B
νενικηκὼς ὁ δίκαιος τὸν ἄδικον· τὸ δὲ τρίτον ὀλυμπι-
κῶς τῷ σωτῆρί τε καὶ τῷ Ὀλυμπίῳ Διί, ἄθρει, ὅτι
οὐδὲ παναληθής ἐστιν ἡ τῶν ἄλλων ἡδονή, πλὴν τῆς
τοῦ φρονίμου, οὐδὲ καθαρά, ἀλλ' ἐσκιαγραφημένη τις,
ὡς ἐγὼ δοκῶ μοι τῶν σοφῶν τινὸς ἀκηκοέναι. καίτοι
τοῦτ' ἂν εἴη μέγιστόν τε καὶ κυριώτατον τῶν πτωμά-
των. Πολύ γε· ἀλλὰ πῶς λέγεις; Ὧδ', εἶπον, ἐξευ-
ρήσω, σοῦ ἀποκρινομένου ζητῶν | ἅμα. Ἐρώτα δή, C
ἔφη. Λέγε δή, ἦν δ' ἐγώ· οὐκ ἐναντίον φαμὲν λύπην
ἡδονῇ; Καὶ μάλα. Οὐκοῦν καὶ τὸ μήτε χαίρειν μήτε
λυπεῖσθαι εἶναί τι; Εἶναι μέντοι. Μεταξὺ τούτοιν
ἀμφοῖν ἐν μέσῳ ὂν ἡσυχίαν τινὰ περὶ ταῦτα τῆς ψυ-
χῆς; ἢ οὐχ οὕτως αὐτὸ λέγεις; Οὕτως, ἦ δ' ὅς. Ἆρ'
οὐ μνημονεύεις, ἦν δ' ἐγώ, τοὺς τῶν καμνόντων λό-
γους, οὓς λέγουσιν ὅταν κάμνωσιν; Ποίους; Ὡς οὐδὲν
ἄρα ἐστὶν ἥδιον τοῦ ὑγιαίνειν, ἀλλὰ σφᾶς | ἐλελήθει, D
πρὶν κάμνειν, ἥδιστον ὄν. Μέμνημαι, ἔφη. Οὐκοῦν
καὶ τῶν περιωδυνίᾳ τινὶ ἐχομένων ἀκούεις λεγόντων,
ὡς οὐδὲν ἥδιον τοῦ παύσασθαι ὀδυνώμενον; Ἀκούω.
Καὶ ἐν ἄλλοις γε, οἶμαι, πολλοῖς τοιούτοις αἰσθάνει
γιγνομένους τοὺς ἀνθρώπους, ἐν οἷς, ὅταν λυπῶνται,

τὸ μὴ λυπεῖσθαι καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ τοιούτου ἐγκω-
μιάζουσιν ὡς ἥδιστον, οὐ τὸ χαίρειν. Τοῦτο γάρ, ἔφη,
τότε ἡδὺ ἴσως καὶ ἀγαπητὸν γίγνεται, ἡσυχία. Καὶ
E ὅταν παύσηται ¦ ἄρα, εἶπον, χαίρων τις, ἡ τῆς ἡδονῆς
ἡσυχία λυπηρὸν ἔσται. Ἴσως, ἔφη. Ὁ μεταξὺ ἄρα
νῦν δὴ ἀμφοτέρων ἔφαμεν εἶναι, τὴν ἡσυχίαν, τοῦτό
ποτε ἀμφότερα ἔσται, λύπη τε καὶ ἡδονή. Ἔοικεν. Ἦ
καὶ δυνατὸν τὸ μηδέτερα ὂν ἀμφότερα γίγνεσθαι; Οὔ
μοι δοκεῖ. Καὶ μὴν τό γε ἡδὺ ἐν ψυχῇ γιγνόμενον
καὶ τὸ λυπηρὸν κίνησίς τις ἀμφοτέρω ἐστόν. ἢ οὔ;
584 Ναί. * Τὸ δὲ μήτε λυπηρὸν μήτε ἡδὺ οὐχὶ ἡσυχία
μέντοι καὶ ἐν μέσῳ τούτοιν ἐφάνη ἄρτι; Ἐφάνη γάρ.
Πῶς οὖν ὀρθῶς ἔστι τὸ μὴ ἀλγεῖν ἡδὺ ἡγεῖσθαι ἢ τὸ
μὴ χαίρειν ἀνιαρόν; Οὐδαμῶς. Οὐκ ἔστιν ἄρα τοῦτο,
ἀλλὰ φαίνεται, ἦν δ' ἐγώ, παρὰ τὸ ἀλγεινὸν ἡδὺ καὶ
παρὰ τὸ ἡδὺ ἀλγεινὸν τότε, ἡ ἡσυχία, καὶ οὐδὲν ὑγιὲς
τούτων τῶν φαντασμάτων πρὸς ἡδονῆς ἀλήθειαν, ἀλ-
λὰ γοητεία τις. Ὡς γοῦν ὁ λόγος, ἔφη, σημαίνει. Ἰδὲ
B τοίνυν, ἔφην ἐγώ, ¦ ἡδονάς, αἳ οὐκ ἐκ λυπῶν εἰσίν, ἵνα
μὴ πολλάκις οἰηθῇς ἐν τῷ παρόντι οὕτω τοῦτο πεφυ-
κέναι, ἡδονὴν μὲν παῦλαν λύπης εἶναι, λύπην δὲ ἡδο-
νῆς. Ποῦ δή, ἔφη, καὶ ποίας λέγεις; Πολλαὶ μέν, εἶ-
πον, καὶ ἄλλαι, μάλιστα δ' εἰ θέλεις ἐννοῆσαι τὰς πε-
ρὶ τὰς ὀσμὰς ἡδονάς. αὗται γὰρ οὐ προλυπηθέντι ἐξ-
αίφνης ἀμήχανοι τὸ μέγεθος γίγνονται, παυσάμεναί τε
λύπην οὐδεμίαν καταλείπουσιν. Ἀληθέστατα, ἔφη.
C Μὴ ἄρα πειθώμεθα ¦ καθαρὰν ἡδονὴν εἶναι τὴν λύ-
πης ἀπαλλαγήν, μηδὲ λύπην τὴν ἡδονῆς. Μὴ γάρ.
Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, αἵ γε διὰ τοῦ σώματος ἐπὶ τὴν
ψυχὴν τείνουσαι καὶ λεγόμεναι ἡδοναί, σχεδὸν αἱ πλεῖ-
σταί τε καὶ μέγισταί, τούτου τοῦ εἴδους εἰσί, λυπῶν
τινὲς ἀπαλλαγαί. Εἰσὶ γάρ. Οὐκοῦν καὶ αἱ πρὸ μελ-
λόντων τούτων ἐκ προσδοκίας γιγνόμεναι προησθήσεις
τε καὶ προλυπήσεις κατὰ ταὐτὰ ἔχουσιν; Κατὰ ταὐτά.
D X. Οἶσθ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, οἷαί εἰσι ¦ καὶ ᾧ μάλιστα
ἐοίκασιν; Τῷ; ἔφη. Νομίζεις τι, εἶπον, ἐν τῇ φύσει
εἶναι τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κάτω, τὸ δὲ μέσον; Ἔγωγε.
Οἴει οὖν ἄν τινα ἐκ τοῦ κάτω φερόμενον πρὸς μέσον
ἄλλο τι οἴεσθαι ἢ ἄνω φέρεσθαι; καὶ ἐν μέσῳ στάν-
τα, ἀφορῶντα ὅθεν ἐνήνεκται, ἄλλοθί που ἂν ἡγεῖ-
σθαι εἶναι ἢ ἐν τῷ ἄνω, μὴ ἑωρακότα τὸ ἀληθῶς
ἄνω; Μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε, ἔφη, ἄλλως οἶμαι οἰηθῆναι
E ἂν τὸν τοιοῦτον. Ἀλλ' εἰ πάλιν γ', ἔφην, φέροιτο, ¦
κάτω τ' ἂν οἴοιτο φέρεσθαι καὶ ἀληθῆ οἴοιτο; Πῶς
γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ταῦτα πάσχοι ἂν πάντα διὰ τὸ μὴ
ἔμπειρος εἶναι τοῦ ἀληθινῶς ἄνω τε ὄντος καὶ ἐν μέ-
σῳ καὶ κάτω; Δῆλον δή. Θαυμάζοις ἂν οὖν, εἰ καὶ
ἄπειροι ἀληθείας περὶ πολλῶν τε ἄλλων μὴ ὑγιεῖς δό-
ξας ἔχουσι, πρός τε ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ τὸ μεταξὺ
τούτων οὕτω διάκεινται, ὥστε, ὅταν μὲν ἐπὶ τὸ λυπη-
585 ρὸν φέρωνται, ἀληθῆ τε * οἴονται καὶ τῷ ὄντι λυ-
ποῦνται, ὅταν δὲ ἀπὸ λύπης ἐπὶ τὸ μεταξύ, σφόδρα
μὲν οἴονται πρὸς πληρώσει τε καὶ ἡδονῇ γίγνεσθαι,
ὥσπερ δὲ πρὸς μέλαν φαιὸν ἀποσκοποῦντες, ἀπειρίᾳ
λευκοῦ, καὶ πρὸς τὸ ἄλυπον οὕτω λύπην ἀφορῶντες
ἀπειρίᾳ ἡδονῆς ἀπατῶνται; Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἂν
θαυμάσαιμι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ οὕτως ἔχει.
Ὧδέ γ' οὖν, εἶπον, ἐννόει· οὐχὶ πεῖνα καὶ δίψα καὶ τὰ
B τοιαῦτα κενώσεις τινές εἰσι τῆς περὶ ¦ τὸ σῶμα ἕξεως;
Τί μήν; Ἄγνοια δὲ καὶ ἀφροσύνη ἆρ' οὐ κενότης ἐστὶ
τῆς περὶ ψυχὴν αὖ ἕξεως; Μάλα γε. Οὐκοῦν πληροῖτ'
ἂν ὅ τε τροφῆς μεταλαμβάνων καὶ ὁ νοῦν ἴσχων; Πῶς
δ' οὔ; Πλήρωσις δὲ ἀληθεστέρα τοῦ ἧττον ἢ τοῦ μᾶλ-
λον ὄντος; Δῆλον, ὅτι τοῦ μᾶλλον. Πότερα οὖν ἡγεῖ
τὰ γένη μᾶλλον καθαρᾶς οὐσίας μετέχειν, τὰ οἷον σί-
του τε καὶ ποτοῦ καὶ ὄψου καὶ ξυμπάσης τροφῆς, ἢ
τὸ δόξης τε ἀληθοῦς εἶδος καὶ ἐπιστήμης καὶ νοῦ ¦ C
καὶ ξυλλήβδην ἁπάσης ἀρετῆς; ὧδε δὲ κρῖνε· τὸ τοῦ
ἀεὶ ὁμοίου ἐχόμενον καὶ ἀθανάτου καὶ ἀληθείας, καὶ
αὐτὸ τοιοῦτον ὂν καὶ ἐν τοιούτῳ γιγνόμενον, μᾶλλον
εἶναί σοι δοκεῖ, ἢ τὸ μηδέποτε ὁμοίου καὶ θνητοῦ, καὶ
αὐτὸ τοιοῦτο καὶ ἐν τοιούτῳ γιγνόμενον; Πολύ, ἔφη,
διαφέρει τὸ τοῦ ἀεὶ ὁμοίου. Ἡ οὖν ἀεὶ ὁμοίου οὐσία
οὐσίας τι μᾶλλον ἢ ἐπιστήμης μετέχει; Οὐδαμῶς. Τί
δ', ἀληθείας; Οὐδὲ τοῦτο. Εἰ δὲ ἀληθείας ἧττον, οὐ
καὶ οὐσίας; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ¦ ὅλως τὰ περὶ τὴν τοῦ D
σώματος θεραπείαν γένη τῶν γενῶν αὖ τῶν περὶ τὴν
τῆς ψυχῆς θεραπείαν ἧττον ἀληθείας τε καὶ οὐσίας
μετέχει; Πολύ γε. Σῶμα δὲ αὐτὸ ψυχῆς οὐκ οἴει οὕ-
τως; Ἔγωγε. Οὐκοῦν τὸ τῶν μᾶλλον ὄντων πληρού-
μενον καὶ αὐτὸ μᾶλλον ὂν ὄντως μᾶλλον πληροῦται, ἢ
τὸ τῶν ἧττον ὄντων καὶ αὐτὸ ἧττον ὄν; Πῶς γὰρ οὔ;
Εἰ ἄρα τὸ πληροῦσθαι τῶν φύσει προσηκόντων ἡδύ
ἐστι, τὸ τῷ ὄντι καὶ τῶν ὄντων πληρούμενον μᾶλλον
μᾶλλον ¦ ὄντως τε καὶ ἀληθεστέρως χαίρειν ἂν ποιοῖ E
ἡδονῇ ἀληθεῖ, τὸ δὲ τῶν ἧττον ὄντων μεταλαμβάνον
ἧττόν τε ἂν ἀληθῶς καὶ βεβαίως πληροῖτο καὶ ἀπι-
στοτέρας ἂν ἡδονῆς καὶ ἧττον ἀληθοῦς μεταλαμβάνοι.
Ἀναγκαιότατα, ἔφη. Οἱ ἄρα φρονήσεως καὶ ἀρετῆς
ἄπειροι, εὐωχίαις * δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις ἀεὶ ξυνόντες 586
κάτω, ὡς ἔοικε, καὶ μέχρι πάλιν πρὸς τὸ μεταξὺ φέ-
ρονταί τε καὶ ταύτῃ πλανῶνται διὰ βίου, ὑπερβάντες
δὲ τοῦτο πρὸς τὸ ἀληθῶς ἄνω οὔτε ἀνέβλεψαν πώ-
ποτε οὔτε ἠνέχθησαν, οὐδὲ τοῦ ὄντος τῷ ὄντι ἐπλη-
ρώθησαν, οὐδὲ βεβαίου τε καὶ καθαρᾶς ἡδονῆς ἐγεύ-
σαντο, ἀλλὰ βοσκημάτων δίκην κάτω ἀεὶ βλέποντες καὶ
κεκυφότες εἰς γῆν καὶ εἰς τραπέζας βόσκονται χορτα-
ζόμενοι καὶ ὀχεύοντες, καὶ ἕνεκα ¦ τῆς τούτων πλεον- B
εξίας λακτίζοντες καὶ κυρίττοντες ἀλλήλους σιδηροῖς
κέρασί τε καὶ ὁπλαῖς ἀποκτιννύασι δι' ἀπληστίαν, ἅτε
οὐχὶ τοῖς οὖσιν οὐδὲ τὸ ὂν οὐδὲ τὸ στέγον ἑαυτῶν
πιμπλάντες. Παντελῶς, ἔφη ὁ Γλαύκων, τὸν τῶν πολ-
λῶν, ὦ Σώκρατες, χρησμῳδεῖς βίον. Ἆρ' οὖν οὐκ
ἀνάγκη καὶ ἡδοναῖς ξυνεῖναι μεμιγμέναις λύπαις, εἰδώ-
λοις τῆς ἀληθοῦς ἡδονῆς καὶ ἐσκιαγραφημέναις, ὑπὸ
τῆς παρ' ἀλλήλας θέσεως ἀποχραινομέναις, ¦ ὥστε C
σφοδροὺς ἑκατέρας φαίνεσθαι, καὶ ἔρωτας ἑαυτῶν λυτ-
τῶντας τοῖς ἄφροσιν ἐντίκτειν καὶ περιμαχήτους εἶναι,
ὥσπερ τὸ τῆς Ἑλένης εἴδωλον ὑπὸ τῶν ἐν Τροίᾳ Στη-
σίχορός φησι γενέσθαι περιμάχητον ἀγνοίᾳ τοῦ ἀλη-
θοῦς; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, τοιοῦτόν τι αὐτὸ εἶναι.
XI. Τί δέ; περὶ τὸ θυμοειδὲς οὐχ ἕτερα τοιαῦτα ἀνάγ-
κη γίγνεσθαι, ὃς ἂν αὐτὸ τοῦτο διαπράττηται ἢ φθό-
νῳ διὰ φιλοτιμίαν ἢ βίᾳ διὰ φιλονεικίαν ἢ θυμῷ διὰ
δυςκολίαν, πλησμονὴν τιμῆς ¦ τε καὶ νίκης καὶ θυμοῦ D
διώκων ἄνευ λογισμοῦ τε καὶ νοῦ; Τοιαῦτα, ἦ δ' ὅς,
ἀνάγκη καὶ περὶ τοῦτο εἶναι. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ·
θαῤῥοῦντες λέγωμεν, ὅτι καὶ περὶ τὸ φιλοκερδὲς καὶ

τὸ φιλόνεικον ὅσαι ἐπιθυμίαι εἰσίν, αἳ μὲν ἂν τῇ ἐπι-
στήμῃ καὶ λόγῳ ἑπόμεναι καὶ μετὰ τούτων τὰς ἡδο-
νὰς διώκουσαι, ἃς ἂν τὸ φρόνιμον ἐξηγῆται, λαμβά-
νωσι, τὰς ἀληθεστάτας τε λήψονται, ὡς οἷόν τε αὐ-
ταῖς ἀληθεῖς λαβεῖν, ἅτε ἀληθείᾳ ἑπομένων, καὶ τὰς
E ἑαυτῶν οἰκείας, | εἴπερ τὸ βέλτιστον ἑκάστῳ, τοῦτο
καὶ οἰκειότατον; Ἀλλὰ μήν, ἔφη, οἰκειότατόν γε. Τῷ
φιλοσόφῳ ἄρα ἑπομένης ἁπάσης τῆς ψυχῆς καὶ μὴ
στασιαζούσης ἑκάστῳ τῷ μέρει ὑπάρχει εἴς τε τἆλλα
τὰ ἑαυτοῦ πράττειν καὶ δικαίῳ εἶναι, καὶ δὴ καὶ τὰς
ἡδονὰς τὰς ἑαυτοῦ ἕκαστον καὶ τὰς βελτίστας καὶ εἰς
587 τὸ δυνατὸν * τὰς ἀληθεστάτας καρποῦσθαι. Κομιδῇ
μὲν οὖν. Ὅταν δὲ ἄρα τῶν ἑτέρων τι κρατήσῃ, ὑπάρ-
χει αὐτῷ μήτε τὴν ἑαυτοῦ ἡδονὴν ἐξευρίσκειν, τά τε
ἄλλ' ἀναγκάζειν ἀλλοτρίαν καὶ μὴ ἀληθῆ ἡδονὴν διώ-
κειν. Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν ἃ πλεῖστον φιλοσοφίας τε
καὶ λόγου ἀφέστηκε, μάλιστ' ἂν τοιαῦτα ἐξεργάζοιτο;
Πολύ γε. Πλεῖστον δὲ λόγου ἀφίσταται οὐχ ὅπερ
νόμου τε καὶ τάξεως; Δῆλον δή. Ἐφάνησαν δὲ πλεῖ-
στον ἀφεστῶσαι οὐχ αἱ ἐρωτικαί τε καὶ τυραννικαὶ
B ἐπιθυμίαι; Πολύ γε. Ἐλάχιστον | δὲ αἱ βασιλικαί τε
καὶ κόσμιαι; Ναί. Πλεῖστον δή, οἶμαι, ἀληθοῦς ἡδο-
νῆς καὶ οἰκείας ὁ τύραννος ἀφεστήξει, ὁ δὲ ὀλίγιστον.
Ἀνάγκη. Καὶ ἀηδέστατα ἄρα, εἶπον, ὁ τύραννος βιώ-
σεται, ὁ δὲ βασιλεὺς ἥδιστα. Πολλὴ ἀνάγκη. Οἶσθ'
οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅσῳ ἀηδέστερον ζῇ τύραννος βασι-
λέως; Ἂν εἴπῃς, ἔφη. Τριῶν ἡδονῶν, ὡς ἔοικεν, οὐ-
σῶν, μιᾶς μὲν γνησίας, δυοῖν δὲ νόθοιν, τῶν νόθων
C εἰς τὸ ἐπέκεινα | ὑπερβὰς ὁ τύραννος, φυγὼν νόμον τε
καὶ λόγον, δούλαις τισὶ δορυφόροις ἡδοναῖς ξυνοικεῖ,
καὶ ὁπόσῳ ἐλαττοῦται οὐδὲ πάνυ ῥᾴδιον εἰπεῖν, πλὴν
ἴσως ὧδε. Πῶς; ἔφη. Ἀπὸ τοῦ ὀλιγαρχικοῦ τρίτος
που ὁ τύραννος ἀφειστήκει· ἐν μέσῳ γὰρ αὐτῶν ὁ δη-
μοτικὸς ἦν. Ναί. Οὐκοῦν καὶ ἡδονῆς τρίτῳ εἰδώλῳ
πρὸς ἀλήθειαν ἀπ' ἐκείνου ξυνοικοῖ ἄν, εἰ τὰ πρόσθεν
ἀληθῆ; Οὕτως. Ὁ δέ γε ὀλιγαρχικὸς ἀπὸ τοῦ βασι-
D λικοῦ αὖ τρίτος, | ἐὰν εἰς ταὐτὸν ἀριστοκρατικὸν καὶ
βασιλικὸν τιθῶμεν. Τρίτος γάρ. Τριπλασίου ἄρα, ἦν
δ' ἐγώ, τριπλάσιον ἀριθμῷ ἀληθοῦς ἡδονῆς ἀφέστηκε
τύραννος. Φαίνεται. Ἐπίπεδον ἄρ', ἔφην, ὡς ἔοικε,
τὸ εἴδωλον κατὰ τὸν τοῦ μήκους ἀριθμὸν ἡδονῆς τυ-
ραννικῆς ἂν εἴη. Κομιδῇ γε. Κατὰ δὲ δύναμιν καὶ
τρίτην αὔξην δῆλον δὴ ἀπόστασιν ὅσην ἀφεστηκὼς γί-
γνεται. Δῆλον, ἔφη, τῷ γε λογιστικῷ. Οὐκοῦν ἐάν
E τις μεταστρέψας ἀληθείᾳ ἡδονῆς τὸν | βασιλέα τοῦ
τυράννου ἀφεστηκότα λέγῃ, ὅσον ἀφέστηκεν, ἐννεα-
καιεικοσικαιεπτακοσιοπλασιάκις ἥδιον αὐτὸν ζῶντα εὑ-
ρήσει τελεωθείσῃ τῇ πολλαπλασιώσει, τὸν δὲ τύραννον
ἀνιαρότερον τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἀποστάσει. Ἀμήχανον,
ἔφη, λογισμὸν καταπεφόρηκας τῆς διαφορότητος τοῖν
588 ἀνδροῖν, τοῦ τε δικαίου καὶ * τοῦ ἀδίκου, πρὸς ἡδο-
νήν τε καὶ λύπην. Καὶ μέντοι καὶ ἀληθῆ καὶ προσ-
ήκοντά γε, ἦν δ' ἐγώ, βίοις ἀριθμόν, εἴπερ αὐτοῖς
προσήκουσιν ἡμέραι καὶ νύκτες καὶ μῆνες καὶ ἐνιαυτοί.
Ἀλλὰ μήν, ἔφη, προσήκουσιν. Οὐκοῦν εἰ τοσοῦτον
ἡδονῇ νικᾷ ὁ ἀγαθός τε καὶ δίκαιος τὸν κακόν τε καὶ
ἄδικον, ἀμηχάνῳ δὴ ὅσῳ πλέονι νικήσει εὐσχημοσύνῃ
τε βίου καὶ κάλλει καὶ ἀρετῇ; Ἀμηχάνῳ μέντοι νὴ
Δία, ἔφη. XII. Εἶεν δή, εἶπον· ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγου

| γεγόναμεν, ἀναλάβωμεν τὰ πρῶτα λεχθέντα, δι' ἃ B
δεῦρ' ἥκομεν· ἦν δέ που λεγόμενον λυσιτελεῖν ἀδικεῖν
τῷ τελέως μὲν ἀδίκῳ, δοξαζομένῳ δὲ δικαίῳ· ἢ οὐχ
οὕτως ἐλέχθη; Οὕτω μὲν οὖν. Νῦν δή, ἔφην, αὐτῷ
διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα τό τε ἀδικεῖν
καὶ τὸ δίκαια πράττειν, ἣν ἑκάτερον ἔχει δύναμιν.
Πῶς; ἔφη. Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ, ἵνα
εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα λέγων, οἷα ἔλεγεν. Ποίαν τινά; ἦ δ' | C
ὅς. Τῶν τοιούτων τινά, ἦν δ' ἐγώ, οἷαι μυθολογοῦν-
ται παλαιαὶ γενέσθαι φύσεις, ἥ τε Χιμαίρας καὶ ἡ
Σκύλλης καὶ Κερβέρου, καὶ ἄλλαι τινὲς συχναὶ λέγον-
ται ξυμπεφυκυῖαι ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι. Λέ-
γονται γάρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν θη-
ρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων
ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων, καὶ δυνατοῦ μετα-
βάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὐτοῦ πάντα ταῦτα. Δεινοῦ
πλάστου, ἔφη, τὸ ἔργον· | ὅμως δέ, ἐπειδὴ εὐπλαστό- D
τερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων λόγος, πεπλάσθω. Μίαν
δὴ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δὲ ἀνθρώπου·
πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον τὸ
δεύτερον. Ταῦτα, ἔφη, ῥᾴω· καὶ πέπλασται. Σύν-
απτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥστε πῃ ξυμπε-
φυκέναι ἀλλήλοις. Συνῆπται, ἔφη. Περίπλασον δὴ
αὐτοῖς ἔξωθεν ἑνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε
τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ | τὸ ἔξω μόνον E
ἔλυτρον ὁρῶντι ἓν ζῷον φαίνεσθαι, ἄνθρωπον. Πε-
ριπέπλασται, ἔφη. Λέγωμεν δὴ τῷ λέγοντι, ὡς λυσι-
τελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, δίκαια δὲ πράττειν
οὐ ξυμφέρει, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φησὶν ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ
τὸ παντοδαπὸν θηρίον εὐωχοῦντι ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ
τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον
λιμοκτονεῖν * καὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἕλκεσθαι ὅπῃ 589
ἂν ἐκείνων ὁπότερον ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ξυν-
εθίζειν μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς
δάκνεσθαί τε καὶ μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντά-
πασι γάρ, ἔφη, ταῦτ' ἂν λέγοι ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν.
Οὐκοῦν αὖ ὁ τὰ δίκαια λέγων λυσιτελεῖν φαίη ἂν δεῖν
ταῦτα πράττειν καὶ ταῦτα λέγειν, ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου
ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος, | καὶ τοῦ πο- B
λυκεφάλου θρέμματος ἐπιμελήσεται ὥσπερ γεωργός, τὰ
μὲν ἥμερα τρέφων καὶ τιθασεύων, τὰ δὲ ἄγρια ἀπο-
κωλύων φύεσθαι, ξύμμαχον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέ-
οντος φύσιν, καὶ κοινῇ πάντων κηδόμενος, φίλα ποιη-
σάμενος ἀλλήλοις τε καὶ αὐτῷ, οὕτω θρέψει; Κομιδῇ
γὰρ αὖ λέγει ταῦτα ὁ τὸ δίκαιον ἐπαινῶν. Κατὰ
πάντα τρόπον δὴ ὁ μὲν τὰ δίκαια ἐγκωμιάζων ἀληθῆ
ἂν λέγοι, | ὁ δὲ τὰ ἄδικα ψεύδοιτο. πρός τε γὰρ ἡδο- C
νὴν καὶ πρὸς εὐδοξίαν καὶ ὠφέλειαν σκοπουμένῳ ὁ μὲν
ἐπαινέτης τοῦ δικαίου ἀληθεύει, ὁ δὲ ψέκτης οὐδὲν
ὑγιὲς οὐδ' εἰδὼς ψέγει ὅ τι ψέγει. Οὔ μοι δοκεῖ, ἦ
δ' ὅς, οὐδαμῇ γε. Πείθωμεν τοίνυν αὐτὸν πρᾴως, οὐ
γὰρ ἑκὼν ἁμαρτάνει, ἐρωτῶντες· Ὦ μακάριε, οὐ καὶ
τὰ καλὰ καὶ αἰσχρὰ νόμιμα διὰ τὰ τοιαῦτ' ἂν φαῖμεν
γεγονέναι; τὰ μὲν καλὰ | τὰ ὑπὸ τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλ- D
λον δὲ ἴσως τὰ ὑπὸ τῷ θείῳ τὰ θηριώδη ποιοῦντα
τῆς φύσεως, αἰσχρὰ δὲ τὰ ὑπὸ τῷ ἀγρίῳ τὸ ἥμερον
δουλούμενα; ξυμφήσει; ἢ πῶς; Ἐάν μοι, ἔφη, πείθη-
ται. Ἔστιν οὖν, εἶπον, ὅτῳ λυσιτελεῖ ἐκ τούτου τοῦ
λόγου χρυσίον λαμβάνειν ἀδίκως, εἴπερ τοιόνδε τι γί-

γνεται, λαμβάνων τὸ χρυσίον ἅμα καταδουλοῦται τὸ
E βέλτιστον ἑαυτοῦ τῷ μοχθηροτάτῳ; ἢ εἰ μὲν ' λαβὼν
χρυσίον υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐδουλοῦτο, καὶ ταῦτ' εἰς
ἀγρίων τε καὶ κακῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἂν αὐτῷ ἐλυσιτέλει
οὐδ' ἂν πάμπολυ ἐπὶ τούτῳ λαμβάνειν, εἰ δὲ τὸ ἑαυ-
τοῦ θειότατον ὑπὸ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ μιαρωτάτῳ
590 δουλοῦται καὶ μηδὲν ἐλεεῖ, οὐκ ἄρα ἄθλιός ἐστι καὶ *
πολὺ ἐπὶ δεινοτέρῳ ὀλέθρῳ χρυσὸν δωροδοκεῖ ἢ Ἐρι-
φύλη ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῇ τὸν ὅρμον δεξαμένη;
Πολὺ μέντοι, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων· ἐγὼ γάρ σοι ὑπὲρ
ἐκείνου ἀποκρινοῦμαι. XIII. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀκολα-
σταίνειν οἴει διὰ τοιαῦτα πάλαι ψέγεσθαι, ὅτι ἀνίεται
ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ δεινὸν τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ πολυειδὲς
θρέμμα πέρα τοῦ δέοντος; Δῆλον, ἔφη. Ἡ δ' αὐθά-
B δεια καὶ δυσκολία ψέγεται οὐχ ὅταν τὸ ' λεοντῶδές τε
καὶ ὀφεῶδες αὔξηται καὶ συντείνηται ἀναρμόστως;
Πάνυ μὲν οὖν. Τρυφὴ δὲ καὶ μαλθακία οὐκ ἐπὶ τῇ
αὐτοῦ τούτου χαλάσει τε καὶ ἀνέσει ψέγεται, ὅταν ἐν
αὐτῷ δειλίαν ἐμποιῇ; Τί μήν; Κολακεία δὲ καὶ ἀνε-
λευθερία οὐχ ὅταν τις τὸ αὐτὸ τοῦτο, τὸ θυμοειδές,
ὑπὸ τῷ ὀχλώδει θηρίῳ ποιῇ, καὶ ἕνεκα χρημάτων καὶ
τῆς ἐκείνου ἀπληστίας προπηλακιζόμενον ἐθίζῃ ἐκ νέου
C ἀντὶ λέοντος πίθηκον γίγνεσθαι; ' Καὶ μάλα, ἔφη.
Βαναυσία δὲ καὶ χειροτεχνία διὰ τί, οἴει, ὄνειδος φέ-
ρει; ἢ δι' ἄλλο τι φήσομεν ἢ ὅταν τις ἀσθενὲς φύσει
ἔχῃ τὸ τοῦ βελτίστου εἶδος, ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἄρ-
χειν τῶν ἐν αὑτῷ θρεμμάτων, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐκεῖ-
να, καὶ τὰ θωπεύματα αὐτῶν μόνον δύνηται μανθά-
νειν; Ἔοικεν, ἔφη. Οὐκοῦν ἵνα καὶ ὁ τοιοῦτος ὑπὸ
ὁμοίου ἄρχηται οἵουπερ ὁ βέλτιστος, δοῦλον αὐτόν
D φαμεν δεῖν εἶναι ἐκείνου ' τοῦ βελτίστου, ἔχοντος ἐν
αὑτῷ τὸ θεῖον ἄρχον, οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῇ τοῦ δούλου
οἰόμενοι δεῖν ἄρχεσθαι αὐτόν, ὥσπερ Θρασύμαχος
ᾤετο τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὡς ἄμεινον ὂν παντὶ
ὑπὸ θείου καὶ φρονίμου ἄρχεσθαι, μάλιστα μὲν οἰ-
κεῖον ἔχοντος ἐν αὑτῷ, εἰ δὲ μή, ἔξωθεν ἐφεστῶτος,
ἵνα εἰς δύναμιν πάντες ὅμοιοι ὦμεν καὶ φίλοι τῷ αὐ-
τῷ κυβερνώμενοι; Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Δηλοῖ δέ γε,
E ἦν δ' ἐγώ, καὶ ὁ νόμος, ' ὅτι τοιοῦτον βούλεται,
πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει ξύμμαχος ὤν· καὶ ἡ τῶν παί-
δων ἀρχή, τὸ μὴ ἐᾶν ἐλευθέρους εἶναι, ἕως ἂν ἐν
αὐτοῖς ὥσπερ ἐν πόλει πολιτείαν καταστήσωμεν, καὶ
591 τὸ βέλτιστον θεραπεύσαντες * τῷ παρ' ἡμῖν τοιού-
τῳ ἀντικαταστήσωμεν φύλακα ὅμοιον καὶ ἄρχοντα ἐν
αὐτῷ, καὶ τότε δὴ ἐλεύθερον ἀφίεμεν. Δηλοῖ γάρ,
ἦ δ' ὅς. Πῇ δὴ οὖν φήσομεν, ὦ Γλαύκων, καὶ κα-
τὰ τίνα λόγον λυσιτελεῖν ἀδικεῖν, ἢ ἀκολασταίνειν
ἤ τι αἰσχρὸν ποιεῖν, ἐξ ὧν πονηρότερος μὲν ἔσται,
πλείω δὲ χρήματα ἢ ἄλλην τινὰ δύναμιν κεκτήσεται;
Οὐδαμῇ, ἦ δ' ὅς. Πῇ δ' ἀδικοῦντα λανθάνειν καὶ
μὴ διδόναι δίκην λυσιτελεῖν; ἢ οὐχὶ ὁ μὲν λανθά-
νων ' ἔτι πονηρότερος γίγνεται, τοῦ δὲ μὴ λανθά- B
νοντος καὶ κολαζομένου τὸ μὲν θηριῶδες κοιμίζεται
καὶ ἡμεροῦται, τὸ δὲ ἥμερον ἐλευθεροῦται, καὶ ὅλη
ἡ ψυχὴ εἰς τὴν βελτίστην φύσιν καθισταμένη τιμιω-
τέραν ἕξιν λαμβάνει, σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύ-
νην μετὰ φρονήσεως κτωμένη, ἢ σῶμα ἰσχύν τε καὶ
κάλλος μετὰ ὑγιείας λαμβάνον, τοσούτῳ ὅσῳπερ ψυ-
χὴ σώματος τιμιωτέρα; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.
Οὐκοῦν ὅ γε νοῦν ἔχων πάντα ' τὰ αὑτοῦ εἰς τοῦ- C
το ξυντείνας βιώσεται, πρῶτον μὲν τὰ μαθήματα τι-
μῶν, ἃ τοιαύτην αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἀπεργάσεται, τὰ
δὲ ἄλλ' ἀτιμάζων; Δῆλον, ἔφη. Ἔπειτα δ', εἶπον,
τὴν τοῦ σώματος ἕξιν καὶ τροφὴν οὐχ ὅπως τῇ θη-
ριώδει καὶ ἀλόγῳ ἡδονῇ ἐπιτρέψας ἐνταῦθα τετραμ-
μένος ζήσει, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ὑγίειαν βλέπων, οὐδὲ
τοῦτο πρεσβεύων, ὅπως ἰσχυρὸς ἢ ὑγιὴς ἢ καλὸς
ἔσται, ἐὰν μὴ καὶ σωφρονήσειν μέλλῃ ἀπ' αὐτῶν, ' D
ἀλλ' ἀεὶ τὴν ἐν τῷ σώματι ἁρμονίαν τῆς ἐν τῇ ψυ-
χῇ ἕνεκα ξυμφωνίας ἁρμοττόμενος φανεῖται. Παν-
τάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ἐάνπερ μέλλῃ τῇ ἀληθείᾳ μου-
σικὸς εἶναι. Οὐκοῦν, εἶπον, καὶ τὴν ἐν τῇ τῶν χρη-
μάτων κτήσει ξύνταξίν τε καὶ ξυμφωνίαν; καὶ τὸν
ὄγκον τοῦ πλήθους οὐκ ἐκπληττόμενος ὑπὸ τοῦ τῶν
πολλῶν μακαρισμοῦ ἄπειρον αὐξήσει, ἀπέραντα κα-
κὰ ἔχων; Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Ἀλλ' ἀποβλέπων γε, εἶ-
πον, ' πρὸς τὴν ἐν αὑτῷ πολιτείαν, καὶ φυλάττων, E
μή τι παρακινῇ αὐτοῦ τῶν ἐκεῖ διὰ πλῆθος οὐσίας
ἢ δι' ὀλιγότητα, οὕτω κυβερνῶν προσθήσει καὶ ἀνα-
λώσει τῆς οὐσίας καθ' ὅσον ἂν οἷός τ' ᾖ. Κομι-
δῇ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τιμάς γε, εἰς ταὐ-
τὸν ἀποβλέπων, * τῶν μὲν μεθέξει καὶ γεύσεται ἑκών, 592
ἃς ἂν ἡγῆται ἀμείνω αὑτὸν ποιήσειν, ἃς δ' ἂν λύ-
σειν τὴν ὑπάρχουσαν ἕξιν, φεύξεται ἰδίᾳ καὶ δημο-
σίᾳ. Οὐκ ἄρα, ἔφη, τά γε πολιτικὰ ἐθελήσει πράτ-
τειν, ἐάνπερ τούτου κήδηται. Νὴ τὸν κύνα, ἦν δ'
ἐγώ, ἔν γε τῇ ἑαυτοῦ πόλει καὶ μάλα, οὐ μέντοι
ἴσως ἔν γε τῇ πατρίδι, ἐὰν μὴ θεία τις ξυμβῇ τύχη.
Μανθάνω, ἔφη· ἐν ᾗ νῦν δὴ διήλθομεν οἰκίζοντες
πόλει λέγεις, τῇ ἐν λόγοις κειμένῃ, ἐπεὶ γῆς γε ' οὐ- B
δαμοῦ οἶμαι αὐτὴν εἶναι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ἐν οὐ-
ρανῷ ἴσως παράδειγμα ἀνάκειται τῷ βουλομένῳ ὁρᾶν
καὶ ὁρῶντι ἑαυτὸν κατοικίζειν. διαφέρει δὲ οὐδὲν εἴτε
που ἔστιν εἴτε ἔσται· τὰ γὰρ ταύτης μόνης ἂν πρά-
ξειεν, ἄλλης δὲ οὐδεμιᾶς. Εἰκός γ', ἔφη.

Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

---

595 I. * Καὶ μήν, ἦν δ᾽ ἐγώ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα
περὶ αὐτῆς ἐννοῶ, ὡς παντὸς ἄρα μᾶλλον ὀρθῶς ᾠκί-
ζομεν τὴν πόλιν, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐνθυμηθεὶς περὶ ποι-
ήσεως λέγω. Τὸ ποῖον; ἔφη. Τὸ μηδαμῇ παραδέ-
χεσθαι αὐτῆς ὅση μιμητική· παντὸς γὰρ μᾶλλον οὐ
B παραδεκτέα νῦν καὶ ἐναργέστερον, ὡς ἐμοὶ ' δοκεῖ,
φαίνεται, ἐπειδὴ χωρὶς ἕκαστα διῄρηται τὰ τῆς ψυχῆς
εἴδη. Πῶς λέγεις; Ὡς μὲν πρὸς ὑμᾶς εἰρῆσθαι —
οὐ γάρ μου κατερεῖτε πρὸς τοὺς τῆς τραγῳδίας ποιη-
τὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μιμητικούς — λώ-
βη ἔοικεν εἶναι πάντα τὰ τοιαῦτα τῆς τῶν ἀκουόντων
διανοίας, ὅσοι μὴ ἔχουσι φάρμακον τὸ εἰδέναι αὐτὰ
οἷα τυγχάνει ὄντα. Πῇ δή, ἔφη, διανοούμενος λέγεις;
Ῥητέον, ἦν δ᾽ ἐγώ, καίτοι φιλία γέ τίς με καὶ αἰδὼς
ἐκ παιδὸς ἔχουσα περὶ Ὁμήρου ἀποκωλύει λέγειν. ἔοι-
C κε ' μὲν γὰρ τῶν καλῶν ἁπάντων τούτων τῶν τραγι-
κῶν πρῶτος διδάσκαλός τε καὶ ἡγεμὼν γενέσθαι. ἀλλ᾽
οὐ γὰρ πρό γε τῆς ἀληθείας τιμητέος ἀνήρ, ἀλλ᾽, ὃ
λέγω, ῥητέον. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἄκουε δή, μᾶλ-
λον δὲ ἀποκρίνου. Ἐρώτα. Μίμησιν ὅλως ἔχοις ἄν
μοι εἰπεῖν ὅ τί ποτ᾽ ἐστίν; οὐδὲ γάρ τοι αὐτὸς πάνυ
τι ξυννοῶ, τί βούλεται εἶναι. Ἦ που ἄρ᾽, ἔφη, ἐγὼ
συννοήσω. Οὐδέν γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἄτοπον, ἐπεὶ πολλά
596 τοι ὀξύτερον βλεπόντων ἀμβλύτερον * ὁρῶντες πρότε-
ροι εἶδον. Ἔστιν, ἔφη, οὕτως· ἀλλὰ σοῦ παρόντος
οὐδ᾽ ἂν προθυμηθῆναι οἷός τε εἴην εἰπεῖν, εἴ τί μοι
καταφαίνεται, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὅρα. Βούλει οὖν ἐνθένδε
ἀρξώμεθα ἐπισκοποῦντες, ἐκ τῆς εἰωθυίας μεθόδου;
εἶδος γάρ πού τι ἓν ἕκαστον εἰώθαμεν τίθεσθαι περὶ
ἕκαστα τὰ πολλά, οἷς ταὐτὸν ὄνομα ἐπιφέρομεν. ἢ οὐ
μανθάνεις; Μανθάνω. Θῶμεν δὴ καὶ νῦν ὅ τι βού-
λει τῶν πολλῶν. οἷον, εἰ θέλεις, πολλαί πού εἰσι κλῖ-
B ναι ' καὶ τράπεζαι. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἀλλὰ ἰδέαι γέ που
περὶ ταῦτα τὰ σκεύη δύο, μία μὲν κλίνης, μία δὲ τρα-
πέζης. Ναί. Οὐκοῦν καὶ εἰώθαμεν λέγειν, ὅτι ὁ
δημιουργὸς ἑκατέρου τοῦ σκεύους πρὸς τὴν ἰδέαν βλέ-
πων οὕτω ποιεῖ ὁ μὲν τὰς κλίνας, ὁ δὲ τὰς τραπέζας,
αἷς ἡμεῖς χρώμεθα, καὶ τἆλλα κατὰ ταὐτά; οὐ γάρ
που τήν γε ἰδέαν αὐτὴν δημιουργεῖ οὐδεὶς τῶν δημι-
ουργῶν· πῶς γάρ; Οὐδαμῶς. Ἀλλ᾽ ὅρα δὴ καὶ τόνδε
C τίνα καλεῖς τὸν δημιουργόν. ' Τὸν ποῖον; Ὃς πάντα
ποιεῖ, ὅσαπερ εἷς ἕκαστος τῶν χειροτεχνῶν. Δεινόν
τινα λέγεις καὶ θαυμαστὸν ἄνδρα. Οὔπω γε, ἀλλὰ
τάχα μᾶλλον φήσεις. ὁ αὐτὸς γὰρ οὗτος χειροτέχνης
οὐ μόνον πάντα οἷός τε σκεύη ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὰ
ἐκ τῆς γῆς φυόμενα ἅπαντα ποιεῖ καὶ ζῷα πάντα ἐρ-
γάζεται, τά τε ἄλλα καὶ ἑαυτόν, καὶ πρὸς τούτοις γῆν
καὶ οὐρανὸν καὶ θεοὺς καὶ πάντα τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ
τὰ ἐν Ἅιδου ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἐργάζεται. Πάνυ θαυ-
μαστόν, ' ἔφη, λέγεις σοφιστήν. Ἀπιστεῖς; ἦν δ᾽ ἐγώ. D
καί μοι εἰπέ, τὸ παράπαν οὐκ ἄν σοι δοκεῖ εἶναι τοι-
οῦτος δημιουργός, ἢ τινὶ μὲν τρόπῳ γενέσθαι ἂν τού-
των ἁπάντων ποιητής, τινὶ δὲ οὐκ ἄν; ἢ οὐκ αἰσθά-
νει, ὅτι κἂν αὐτὸς οἷός τ᾽ εἴης πάντα ταῦτα ποιῆσαι
τρόπῳ γέ τινι; Καὶ τίς, ἔφη, ὁ τρόπος οὗτος; Οὐ χα-
λεπός, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀλλὰ πολλαχῇ καὶ ταχὺ δημιουργού-
μενος· τάχιστα δέ που, εἰ θέλεις λαβὼν κάτοπτρον
περιφέρειν πανταχῇ· ταχὺ μὲν ἥλιον ' ποιήσεις καὶ τὰ E
ἐν τῷ οὐρανῷ, ταχὺ δὲ γῆν, ταχὺ δὲ σαυτόν τε καὶ τἆλ-
λα ζῷα καὶ σκεύη καὶ φυτὰ καὶ πάντα, ὅσα νῦν δὴ ἐ-
λέγετο. Ναί, ἔφη, φαινόμενα, οὐ μέντοι ὄντα γέ που τῇ
ἀληθείᾳ. Καλῶς, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ εἰς δέον ἔρχει τῷ λόγῳ.
τῶν τοιούτων γάρ, οἶμαι, δημιουργῶν καὶ ὁ ζωγράφος
ἐστίν. ἦ γάρ; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλὰ φήσεις οὐκ ἀληθῆ,
οἶμαι, αὐτὸν ποιεῖν ἃ ποιεῖ. καίτοι τρόπῳ γέ τινι καὶ
ὁ ζωγράφος κλίνην ποιεῖ. ἢ οὔ; Ναί, ἔφη, φαινομένην
γε καὶ οὗτος. II. Τί δὲ ὁ κλινοποιός; οὐκ ἄρτι * 597
μέντοι ἔλεγες, ὅτι οὐ τὸ εἶδος ποιεῖ, ὃ δή φαμεν εἶναι
ὃ ἔστι κλίνη, ἀλλὰ κλίνην τινά; Ἔλεγον γάρ. Οὐκ-
οῦν εἰ μὴ ὃ ἔστι ποιεῖ, οὐκ ἂν τὸ ὂν ποιοῖ, ἀλλά τι
τοιοῦτον, οἷον τὸ ὄν, ὂν δὲ οὔ· τελέως δὲ εἶναι ὂν τὸ
τοῦ κλινουργοῦ ἔργον ἢ ἄλλου τινὸς χειροτέχνου εἴ τις
φαίη, κινδυνεύει οὐκ ἂν ἀληθῆ λέγειν. Οὔκουν, ἔφη,
ὥς γ᾽ ἂν δόξειε τοῖς περὶ τοὺς τοιούσδε λόγους δια-
τρίβουσιν. Μηδὲν ἄρα θαυμάζωμεν, εἰ καὶ τοῦτο
ἀμυδρόν τι τυγχάνει ὂν πρὸς ἀλήθειαν. ' Μὴ γάρ. B
Βούλει οὖν, ἔφην, ἐπ᾽ αὐτῶν τούτων ζητήσωμεν τὸν
μιμητὴν τοῦτον, τίς ποτ᾽ ἐστίν; Εἰ βούλει, ἔφη. Οὐκ-
οῦν τριτταί τινες κλῖναι αὗται γίγνονται· μία μὲν ἡ ἐν
τῇ φύσει οὖσα, ἣν φαῖμεν ἄν, ὡς ἐγῷμαι, θεὸν ἐργά-
σασθαι. ἢ τίν᾽ ἄλλον; Οὐδένα, οἶμαι. Μία δέ γε, ἣν
ὁ τέκτων. Ναί, ἔφη. Μία δέ, ἣν ὁ ζωγράφος. ἦ

γάρ; Ἔστω. Ζωγράφος δή, κλινοποιός, θεός, τρεῖς
οὗτοι ἐπιστάται τρισὶν εἴδεσι κλινῶν. Ναὶ τρεῖς. Ὁ
C μὲν δὴ θεός, εἴτε | οὐκ ἐβούλετο, εἴτε τις ἀνάγκη ἐπῆν
μὴ πλέον ἢ μίαν ἐν τῇ φύσει ἀπεργάσασθαι αὐτὸν
κλίνην, οὕτως ἐποίησε μίαν μόνην αὐτὴν ἐκείνην ὃ
ἔστι κλίνη· δύο δὲ τοιαῦται ἢ πλείους οὔτε ἐφυτεύθη-
σαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ οὔτε μὴ φυῶσιν. Πῶς δή; ἔφη.
Ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, εἰ δύο μόνας ποιήσειε, πάλιν ἂν μία
ἀναφανείη, ἧς ἐκεῖναι ἂν αὖ ἀμφότεραι τὸ εἶδος ἔχοιεν
καὶ εἴη ἂν ὃ ἔστι κλίνη ἐκείνη, ἀλλ' οὐχ αἱ δύο. Ὀρ-
θῶς, ἔφη. Ταῦτα δή, οἶμαι, εἰδὼς ὁ θεός, βουλόμε-
D νος | εἶναι ὄντως κλίνης ποιητὴς ὄντως οὔσης, ἀλλὰ
μὴ κλίνης τινὸς μηδὲ κλινοποιός τις, μίαν φύσει αὐτὴν
ἔφυσεν. Ἔοικεν. Βούλει οὖν τοῦτον μὲν φυτουργὸν
τούτου προσαγορεύωμεν, ἤ τι τοιοῦτον; Δίκαιον γοῦν,
ἔφη, ἐπειδήπερ φύσει γε καὶ τοῦτο καὶ τἆλλα πάντα
πεποίηκεν. Τί δὲ τὸν τέκτονα; ἆρ' οὐ δημιουργὸν
κλίνης; Ναί. Ἦ καὶ τὸν ζωγράφον δημιουργὸν καὶ
ποιητὴν τοῦ τοιούτου; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ τί αὐτὸν κλί-
E νης φήσεις εἶναι; Τοῦτο, ἦ δ' ὅς, | ἔμοιγε δοκεῖ με-
τριώτατ' ἂν προσαγορεύεσθαι, μιμητὴς οὗ ἐκεῖνοι δη-
μιουργοί. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν τοῦ τρίτου ἄρα γεν-
νήματος ἀπὸ τῆς φύσεως μιμητὴν καλεῖς; Πάνυ μὲν
οὖν, ἔφη. Τοῦτ' ἄρα ἔσται καὶ ὁ τραγῳδοποιός, εἴ-
περ μιμητής ἐστι, τρίτος τις ἀπὸ βασιλέως καὶ τῆς
ἀληθείας πεφυκώς, καὶ πάντες οἱ ἄλλοι μιμηταί. Κιν-
δυνεύει. Τὸν μὲν δὴ μιμητὴν ὡμολογήκαμεν· εἰπὲ δέ
598 μοι * περὶ τοῦ ζωγράφου τόδε· πότερα ἐκεῖνο αὐτὸ
τὸ ἐν τῇ φύσει ἕκαστον δοκεῖ σοι ἐπιχειρεῖν μιμεῖσθαι
ἢ τὰ τῶν δημιουργῶν ἔργα; Τὰ τῶν δημιουργῶν, ἔφη.
Ἆρα οἷα ἔστιν ἢ οἷα φαίνεται; τοῦτο γὰρ ἔτι διόρι-
σον. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὧδε· κλίνη, ἐάν τε ἐκ πλα-
γίου αὐτὴν θεᾷ ἐάν τε κατατικρὺ ἢ ὁπῃοῦν, μή τι
διαφέρει αὐτὴ ἑαυτῆς, ἢ διαφέρει μὲν οὐδέν, φαίνεται
δὲ ἀλλοία; καὶ τἆλλα ὡσαύτως; Οὕτως, ἔφη· φαίνεται,
B διαφέρει δ' οὐδέν. Τοῦτο | δὴ αὐτὸ σκόπει· πρὸς
πότερον ἡ γραφικὴ πεποίηται περὶ ἕκαστον; πότερα
πρὸς τὸ ὄν, ὡς ἔχει, μιμήσασθαι, ἢ πρὸς τὸ φαινό-
μενον, ὡς φαίνεται, φαντάσματος ἢ ἀληθείας οὖσα
μίμησις; Φαντάσματος, ἔφη. Πόρρω ἄρα που τοῦ
ἀληθοῦς ἡ μιμητική ἐστι καί, ὡς ἔοικε, διὰ τοῦτο
πάντα ἀπεργάζεται, ὅτι σμικρόν τι ἑκάστου ἐφάπτε-
ται, καὶ τοῦτο εἴδωλον. οἷον ὁ ζωγράφος, φαμέν, ζω-
γραφήσει ἡμῖν σκυτοτόμον, τέκτονα, τοὺς ἄλλους δη-
C μιουργούς, περὶ | οὐδενὸς τούτων ἐπαΐων τῶν τεχνῶν·
ἀλλ' ὅμως παῖδάς τε καὶ ἄφρονας ἀνθρώπους, εἰ ἀγα-
θὸς εἴη ζωγράφος, γράψας ἂν τέκτονα καὶ πόρρωθεν
ἐπιδεικνὺς ἐξαπατῷ ἂν τῷ δοκεῖν ὡς ἀληθῶς τέκτονα
εἶναι. Τί δ' οὔ; Ἀλλὰ γάρ, οἶμαι, ὦ φίλε, τόδε δεῖ
περὶ πάντων τῶν τοιούτων διανοεῖσθαι· ἐπειδάν τις
ἡμῖν ἀπαγγέλλῃ περί του, ὡς ἐνέτυχεν ἀνθρώπῳ πά-
σας ἐπισταμένῳ τὰς δημιουργίας καὶ τἆλλα πάντα,
D ὅσα εἷς ἕκαστος οἶδεν, οὐδὲν | ὅ τι οὐχὶ ἀκριβέστερον
ὁτουοῦν ἐπισταμένῳ, ὑπολαμβάνειν δεῖ τῷ τοιούτῳ,
ὅτι εὐήθης τις ἄνθρωπος, καί, ὡς ἔοικεν, ἐντυχὼν
γόητί τινι καὶ μιμητῇ ἐξηπατήθη, ὥστε ἔδοξεν αὐτῷ
πάσσοφος εἶναι, διὰ τὸ αὐτὸς μὴ οἷός τ' εἶναι ἐπι-
στήμην καὶ ἀνεπιστημοσύνην καὶ μίμησιν ἐξετάσαι.
Ἀληθέστατα, ἔφη. III. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, μετὰ
τοῦτο ἐπισκεπτέον τήν τε τραγῳδίαν καὶ τὸν ἡγεμόνα
αὐτῆς Ὅμηρον, ἐπειδή τινων ἀκούομεν, ὅτι οὗτοι πά-
σας μὲν τέχνας | ἐπίστανται, πάντα δὲ τὰ ἀνθρώπεια E
τὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν, καὶ τά γε θεῖα· ἀνάγκη
γὰρ τὸν ἀγαθὸν ποιητήν, εἰ μέλλει περὶ ὧν ἂν ποιῇ
καλῶς ποιήσειν, εἰδότα ἄρα ποιεῖν, ἢ μὴ οἷόν τε εἶ-
ναι ποιεῖν. δεῖ δὴ ἐπισκέψασθαι, πότερον μιμηταῖς
τούτοις οὗτοι ἐντυχόντες ἐξηπάτηνται καὶ τὰ ἔργα αὐ-
τῶν ὁρῶντες * οὐκ αἰσθάνονται τριττὰ ἀπέχοντα τοῦ 599
ὄντος καὶ ῥᾴδια ποιεῖν μὴ εἰδότι τὴν ἀλήθειαν· φαν-
τάσματα γάρ, ἀλλ' οὐκ ὄντα ποιοῦσιν· ἤ τι καὶ λέ-
γουσι καὶ τῷ ὄντι οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ ἴσασι περὶ ὧν
δοκοῦσι τοῖς πολλοῖς εὖ λέγειν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη,
ἐξεταστέον. Οἴει οὖν, εἴ τις ἀμφότερα δύναιτο ποι-
εῖν, τό τε μιμηθησόμενον καὶ τὸ εἴδωλον, ἐπὶ τῇ τῶν
εἰδώλων δημιουργίᾳ ἑαυτὸν ἀφεῖναι ἂν σπουδάζειν καὶ
τοῦτο προστήσασθαι τοῦ ἑαυτοῦ βίου ὡς | βέλτι- B
στον ἔχοντα; Οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' εἴπερ γε, οἶμαι, ἐπι-
στήμων εἴη τῇ ἀληθείᾳ τούτων πέρι, ἅπερ καὶ μιμεῖ-
ται, πολὺ πρότερον ἐν τοῖς ἔργοις ἂν σπουδάσειεν ἢ
ἐπὶ τοῖς μιμήμασι, καὶ πειρῷτο ἂν πολλὰ καὶ καλὰ
ἔργα ἑαυτοῦ καταλιπεῖν μνημεῖα, καὶ εἶναι προθυμοῖτ'
ἂν μᾶλλον ὁ ἐγκωμιαζόμενος ἢ ὁ ἐγκωμιάζων. Οἶμαι,
ἔφη· οὐ γὰρ ἐξ ἴσου ἥ τε τιμὴ καὶ ἡ ὠφέλεια. Τῶν
μὲν τοίνυν ἄλλων πέρι μὴ ἀπαιτῶμεν λόγον Ὅμηρον ἢ
ἄλλον ὁντιναοῦν τῶν ποιητῶν, | ἐρωτῶντες, εἰ ἰατρι- C
κὸς ἦν τις αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ μιμητὴς μόνον ἰατρικῶν
λόγων, τίνας ὑγιεῖς ποιητής τις τῶν παλαιῶν ἢ τῶν
νέων λέγεται πεποιηκέναι, ὥσπερ Ἀσκληπιός, ἢ τίνας
μαθητὰς ἰατρικῆς κατελίπετο, ὥσπερ ἐκεῖνος τοὺς ἐκ-
γόνους, μηδ' αὖ περὶ τὰς ἄλλας τέχνας αὐτοὺς ἐρω-
τῶμεν, ἀλλ' ἐῶμεν· περὶ δὲ ὧν μεγίστων τε καὶ καλ-
λίστων ἐπιχειρεῖ λέγειν Ὅμηρος, πολέμων τε πέρι καὶ
στρατηγιῶν καὶ διοικήσεων πόλεων, καὶ | παιδείας πέ- D
ρι ἀνθρώπων, δίκαιόν που ἐρωτᾶν αὐτὸν πυνθανομέ-
νους· Ὦ φίλε Ὅμηρε, εἴπερ μὴ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀλη-
θείας εἶ ἀρετῆς πέρι, εἰδώλου δημιουργός, ὃν δὴ μι-
μητὴν ὡρισάμεθα, ἀλλὰ καὶ δεύτερος, καὶ οἷός τε ἦ-
σθα γιγνώσκειν, ποῖα ἐπιτηδεύματα βελτίους ἢ χεί-
ρους ἀνθρώπους ποιεῖ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, λέγε ἡμῖν, τίς
τῶν πόλεων διὰ σὲ βέλτιον ᾤκησεν, ὥσπερ διὰ Λυ-
κοῦργον Λακεδαίμων καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς πολλαὶ
μεγάλαι | τε καὶ σμικραί; σὲ δὲ τίς αἰτιᾶται πόλις E
νομοθέτην ἀγαθὸν γεγονέναι καὶ σφᾶς ὠφεληκέναι;
Χαρώνδαν μὲν γὰρ Ἰταλία καὶ Σικελία, καὶ ἡμεῖς Σό-
λωνα· σὲ δὲ τίς; ἕξει τινὰ εἰπεῖν; Οὐκ οἶμαι, ἔφη ὁ
Γλαύκων· οὔκουν λέγεταί γε οὐδ' ὑπ' αὐτῶν Ὁμηρι-
δῶν. Ἀλλὰ δή τις πόλεμος ἐπὶ Ὁμήρου * ὑπ' ἐκεί- 600
νου ἄρχοντος ἢ ξυμβουλεύοντος εὖ πολεμηθεὶς μνημο-
νεύεται; Οὐδείς. Ἀλλ' οἷα δὴ εἰς τὰ ἔργα σοφοῦ ἀν-
δρὸς πολλαὶ ἐπίνοιαι καὶ εὐμήχανοι εἰς τέχνας ἤ τινας
ἄλλας πράξεις λέγονται, ὥσπερ αὖ Θάλεώ τε πέρι τοῦ
Μιλησίου καὶ Ἀναχάρσιος τοῦ Σκύθου; Οὐδαμῶς τοι-
οῦτον οὐδέν. Ἀλλὰ δὴ εἰ μὴ δημοσίᾳ, ἰδίᾳ τισὶν ἡγε-
μὼν παιδείας αὐτὸς ζῶν λέγεται Ὅμηρος γενέσθαι, οἳ
ἐκεῖνον ἠγάπων ἐπὶ συνουσίᾳ καὶ τοῖς ὑστέροις ὁδόν
τινα | παρέδοσαν βίου Ὁμηρικήν, ὥσπερ Πυθαγόρας B
αὐτός τε διαφερόντως ἐπὶ τούτῳ ἠγαπήθη, καὶ οἱ
ὕστεροι ἔτι καὶ νῦν Πυθαγόρειον τρόπον ἐπονομά-

ζοντες τοῦ βίου διαφανεῖς πῃ δοκοῦσιν εἶναι ἐν τοῖς
ἄλλοις; Οὐδ' αὖ, ἔφη, τοιοῦτον οὐδὲν λέγεται. ὁ γὰρ
Κρεώφυλος, ὦ Σώκρατες, ἴσως, ὁ τοῦ Ὁμήρου ἑταῖ-
ρος, τοῦ ὀνόματος ἂν γελοιότερος ἔτι πρὸς παιδείαν
φανείη, εἰ τὰ λεγόμενα περὶ Ὁμήρου ἀληθῆ. λέγεται
C γὰρ ὡς πολλή τις ἀμέλεια | περὶ αὐτὸν ἦν ἐπ' αὐτοῦ
ἐκείνου, ὅτε ἔζη. IV. Λέγεται γὰρ οὖν, ἦν δ' ἐγώ.
ἀλλ' οἴει, ὦ Γλαύκων, εἰ τῷ ὄντι οἷός τ' ἦν παιδεύειν
ἀνθρώπους καὶ βελτίους ἀπεργάζεσθαι Ὅμηρος, ἅτε
περὶ τούτων οὐ μιμεῖσθαι ἀλλὰ γιγνώσκειν δυνάμενος,
οὐκ ἄρ' ἂν πολλοὺς ἑταίρους ἐποιήσατο καὶ ἐτιμᾶτο
καὶ ἠγαπᾶτο ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ Πρωταγόρας μὲν ἄρα ὁ
Ἀβδηρίτης καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πάμπολ-
D λοι δύνανται τοῖς ἐφ' ἑαυτῶν παριστάναι ἰδίᾳ | ξυγγι-
γνόμενοι, ὡς οὔτε οἰκίαν οὔτε πόλιν τὴν αὑτῶν διοι-
κεῖν οἷοί τ' ἔσονται, ἐὰν μὴ σφεῖς αὐτῶν ἐπιστατήσω-
σι τῆς παιδείας, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ οὕτω σφό-
δρα φιλοῦνται, ὥστε μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς πε-
ριφέρουσιν αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι· Ὅμηρον δ' ἄρα οἱ ἐπ'
ἐκείνου, εἴπερ οἷός τ' ἦν πρὸς ἀρετὴν ὀνινάναι ἀνθρώ-
πους, ἢ Ἡσίοδον ῥαψῳδεῖν ἂν περιϊόντας εἴων, καὶ
οὐχὶ μᾶλλον ἂν αὐτῶν ἀντείχοντο ἢ τοῦ χρυσοῦ καὶ
E ἠνάγκαζον παρὰ | σφίσιν οἴκοι εἶναι, ἢ εἰ μὴ ἔπει-
θον, αὐτοὶ ἂν ἐπαιδαγώγουν ὅπῃ ᾖεσαν, ἕως ἱκανῶς
παιδείας μεταλάβοιεν; Παντάπασιν, ἔφη, δοκεῖς μοι,
ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγειν. Οὐκοῦν τιθῶμεν ἀπὸ
Ὁμήρου ἀρξαμένους πάντας τοὺς ποιητικοὺς μιμητὰς
εἰδώλων ἀρετῆς εἶναι καὶ τῶν ἄλλων περὶ ὧν ποιοῦσι,
τῆς δὲ ἀληθείας οὐχ ἅπτεσθαι; ἀλλ' ὥσπερ νῦν δὴ
601 ἐλέγομεν, ὁ ζωγράφος σκυτοτόμον ποιήσει δοκοῦντα *
εἶναι, αὐτός τε οὐκ ἐπαΐων περὶ τῆς σκυτοτομίας καὶ
τοῖς μὴ ἐπαΐουσιν, ἐκ τῶν χρωμάτων δὲ καὶ σχημάτων
θεωροῦσιν; Πάνυ μὲν οὖν. Οὕτω δή, οἶμαι, καὶ τὸν
ποιητικὸν φήσομεν χρώματ' ἄττα ἑκάστων τῶν τεχνῶν
τοῖς ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἐπιχρωματίζειν αὐτὸν οὐκ
ἐπαΐοντα ἀλλ' ἢ μιμεῖσθαι, ὥστε ἑτέρους τοιούτους ἐκ
B τῶν λόγων θεωροῦσι δοκεῖν, ἐάν τε | περὶ σκυτοτομίας
τις λέγῃ ἐν μέτρῳ καὶ ῥυθμῷ καὶ ἁρμονίᾳ, πάνυ εὖ
δοκεῖν λέγεσθαι, ἐάν τε περὶ στρατηγίας ἐάν τε περὶ
ἄλλου ὁτουοῦν· οὕτω φύσει αὐτὰ ταῦτα μεγάλην τινὰ
κήλησιν ἔχειν. ἐπεὶ γυμνωθέντα γε τῶν τῆς μουσικῆς
χρωμάτων τὰ τῶν ποιητῶν, αὐτὰ ἐφ' αὑτῶν λεγόμενα,
οἶμαί σε εἰδέναι οἷα φαίνεται. τεθέασαι γάρ που. Ἔ-
γωγ', ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἔοικε τοῖς τῶν ὡραί-
ων προσώποις, καλῶν δὲ μή, οἷα γίγνεται ἰδεῖν, ὅταν
αὐτὰ τὸ ἄνθος προλίπῃ; Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς. Ἴθι
δή, τόδε ἄθρει· ὁ τοῦ εἰδώλου ποιητής, ὁ μιμητής,
φαμέν, τοῦ μὲν ὄντος οὐδὲν ἐπαΐει, τοῦ δὲ φαινομέ-
C νου. | οὐχ οὕτως; Ναί. Μὴ τοίνυν ἡμίσεως αὐτὸ
καταλίπωμεν ῥηθέν, ἀλλ' ἱκανῶς ἴδωμεν. Λέγε, ἔφη.
Ζωγράφος, φαμέν, ἡνίας τε γράψει καὶ χαλινόν; Ναί.
Ποιήσει δέ γε σκυτοτόμος καὶ χαλκεύς; Πάνυ γε. Ἆρ'
οὖν ἐπαΐει, οἵας δεῖ τὰς ἡνίας εἶναι καὶ τὸν χαλινόν,
ὁ γραφεύς; ἢ οὐδ' ὁ ποιήσας, ὅ τε χαλκεὺς καὶ ὁ
σκυτεύς, ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅσπερ τούτοις ἐπίσταται χρῆ-
σθαι, μόνος ὁ ἱππικός; Ἀληθέστατα. Ἆρ' οὖν οὐ
D περὶ πάντα οὕτω φήσομεν ἔχειν; Πῶς; | Περὶ ἕκαστον
ταύτας τινὰς τρεῖς τέχνας εἶναι, χρησομένην, ποιήσου-
σαν, μιμησομένην; Ναί. Οὐκοῦν ἀρετὴ καὶ κάλλος
καὶ ὀρθότης ἑκάστου σκεύους καὶ ζῴου καὶ πράξεως
οὐ πρὸς ἄλλο τι ἢ τὴν χρείαν ἐστί, πρὸς ἣν ἂν ἕκα-
στον ᾖ πεποιημένον ἢ πεφυκός; Οὕτως. Πολλὴ ἄρα
ἀνάγκη τὸν χρώμενον ἑκάστῳ ἐμπειρότατόν τε εἶναι,
καὶ ἄγγελον γίγνεσθαι τῷ ποιητῇ οἷα ἀγαθὰ ἢ κακὰ
ποιεῖ ἐν τῇ χρείᾳ ᾧ χρῆται. οἷον αὐλητής που αὐλο-
ποιῷ ἐξαγγελεῖ περὶ τῶν αὐλῶν, οἳ ἂν ὑπηρετῶσιν | E
ἐν τῷ αὐλεῖν, καὶ ἐπιτάξει οἵους δεῖ ποιεῖν· ὁ δ' ὑπη-
ρετήσει. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν ὁ μὲν εἰδὼς ἐξαγγελεῖ
περὶ χρηστῶν καὶ πονηρῶν αὐλῶν, ὁ δὲ πιστεύων ποι-
ήσει; Ναί. Τοῦ αὐτοῦ ἄρα σκεύους ὁ μὲν ποιητὴς
πίστιν ὀρθὴν ἕξει περὶ κάλλους τε καὶ πονηρίας, ξυν-
ὼν τῷ εἰδότι καὶ ἀναγκαζόμενος ἀκούειν * παρὰ τοῦ 602
εἰδότος· ὁ δὲ χρώμενος ἐπιστήμην. Πάνυ γε. Ὁ δὲ
μιμητὴς πότερον ἐκ τοῦ χρῆσθαι ἐπιστήμην ἕξει ὧν
ἂν γράφῃ, εἴτε καλὰ καὶ ὀρθὰ εἴτε μή, ἢ δόξαν ὀρ-
θὴν διὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης συνεῖναι τῷ εἰδότι καὶ ἐπιτάτ-
τεσθαι οἷα χρὴ γράφειν; Οὐδέτερα. Οὔτε ἄρα εἴσε-
ται οὔτε ὀρθὰ δοξάσει ὁ μιμητὴς περὶ ὧν ἂν μιμῆται
πρὸς κάλλος ἢ πονηρίαν. Οὐκ ἔοικεν. Χαρίεις ἂν
εἴη ὁ ἐν τῇ ποιήσει μιμητικὸς πρὸς σοφίαν περὶ ὧν
ἂν ποιῇ. Οὐ πάνυ. Ἀλλ' οὖν | δὴ ὅμως γε μιμή- B
σεται, οὐκ εἰδὼς περὶ ἑκάστου, ὅπῃ πονηρὸν ἢ χρη-
στόν· ἀλλ', ὡς ἔοικεν, οἷον φαίνεται καλὸν εἶναι τοῖς
πολλοῖς τε καὶ μηδὲν εἰδόσι, τοῦτο μιμήσεται. Τί
γὰρ ἄλλο; Ταῦτα μὲν δή, ὥς γε φαίνεται, ἐπιεικῶς
ἡμῖν διωμολόγηται, τόν τε μιμητικὸν μηδὲν εἰδέναι
ἄξιον λόγου περὶ ὧν μιμεῖται, ἀλλ' εἶναι παιδιάν τινα
καὶ οὐ σπουδὴν τὴν μίμησιν, τούς τε τῆς τραγικῆς
ποιησεως ἁπτομένους ἐν ἰαμβείοις καὶ ἐν ἔπεσι πάν-
τας εἶναι μιμητικοὺς ὡς οἷόν τε μάλιστα. Πάνυ μὲν
οὖν. V. | Πρὸς Διός, ἦν δ' ἐγώ, τὸ δὲ δὴ μιμεῖσθαι C
τοῦτο οὐ περὶ τρίτον μέν τί ἐστιν ἀπὸ τῆς ἀληθείας;
ἢ γάρ; Ναί. Πρὸς δὲ δὴ ποῖόν τί ἐστι τῶν τοῦ ἀν-
θρώπου ἔχον τὴν δύναμιν, ἣν ἔχει; Τοῦ ποίου τινὸς
πέρι λέγεις; Τοῦ τοιοῦδε. ταὐτόν που ἡμῖν μέγεθος
ἐγγύθεν τε καὶ πόῤῥωθεν διὰ τῆς ὄψεως οὐκ ἴσον
φαίνεται. Οὐ γάρ. Καὶ ταὐτὰ καμπύλα τε καὶ εὐ-
θέα ἐν ὕδατί τε θεωμένοις καὶ ἔξω, καὶ κοῖλά τε δὴ
καὶ ἐξέχοντα διὰ τὴν περὶ τὰ χρώματα αὖ πλάνην τῆς
ὄψεως, καὶ πᾶσά τις | ταραχὴ δήλη ἡμῖν ἐνοῦσα αὕτη D
ἐν τῇ ψυχῇ· ᾧ δὴ ἡμῶν τῷ παθήματι τῆς φύσεως ἡ
σκιαγραφία ἐπιθεμένη γοητείας οὐδὲν ἀπολείπει καὶ
ἡ θαυματοποιία καὶ αἱ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται μηχα-
ναί. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ μετρεῖν καὶ ἀριθμεῖν
καὶ ἱστάναι βοήθειαι χαριέσταται πρὸς αὐτὰ ἐφάνη-
σαν, ὥστε μὴ ἄρχειν ἐν ἡμῖν τὸ φαινόμενον μεῖζον ἢ
ἔλαττον ἢ πλέον ἢ βαρύτερον, ἀλλὰ τὸ λογισάμενον
καὶ μετρῆσαν ἢ καὶ στῆσαν; Πῶς γὰρ οὔ; | Ἀλλὰ μὴν E
τοῦτό γε τοῦ λογιστικοῦ ἂν εἴη τοῦ ἐν ψυχῇ ἔργον.
Τούτου γὰρ οὖν. τούτῳ δὲ πολλάκις μετρήσαντι, καὶ
σημαίνοντι μείζω ἄττα εἶναι ἢ ἐλάττω ἕτερα ἑτέρων ἢ
ἴσα, τἀναντία φαίνεται ἅμα περὶ ταὐτά. Ναί. Οὐκ-
οῦν ἔφαμεν τῷ αὐτῷ ἅμα περὶ ταὐτὰ ἐναντία δοξά-
ζειν ἀδύνατον εἶναι; Καὶ ὀρθῶς γ' ἔφαμεν. * Τὸ πα- 603
ρὰ τὰ μέτρα ἄρα δοξάζον τῆς ψυχῆς τῷ κατὰ τὰ μέ-
τρα οὐκ ἂν εἴη ταὐτόν. Οὐ γὰρ οὖν. Ἀλλὰ μὴν τὸ
μέτρῳ γε καὶ λογισμῷ πιστεῦον βέλτιστον ἂν εἴη τῆς
ψυχῆς. Τί μήν; Τὸ ἄρα τούτῳ ἐναντιούμενον τῶν

φαύλων ἄν τι εἴη ἐν ἡμῖν. Ἀνάγκη. Τοῦτο τοίνυν
διομολογήσασθαι βουλόμενος ἔλεγον, ὅτι ἡ γραφικὴ
καὶ ὅλως ἡ μιμητικὴ πόῤῥω μὲν τῆς ἀληθείας οὖσα τὸ
B αὑτῆς ἔργον ἀπεργάζεται, πόῤῥω δ' αὖ φρονήσεως '
ὄντι τῷ ἐν ἡμῖν προσομιλεῖ τε καὶ ἑταίρα καὶ φίλη
ἐστὶν ἐπ' οὐδενὶ ὑγιεῖ οὐδ' ἀληθεῖ. Παντάπασιν, ἦ
δ' ὅς. Φαύλη ἄρα φαύλῳ ξυγγιγνομένη φαῦλα γεννᾷ
ἡ μιμητική. Ἔοικεν. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, ἡ κατὰ
τὴν ὄψιν μόνον, ἢ καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀκοήν, ἣν δὴ ποίη-
σιν ὀνομάζομεν; Εἰκός γ', ἔφη, καὶ ταύτην. Μὴ τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, τῷ εἰκότι μόνον πιστεύσωμεν ἐκ τῆς
C γραφικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτὸ αὖ ἔλθωμεν τῆς ' δια-
νοίας τοῦτο, ᾧ προσομιλεῖ ἡ τῆς ποιήσεως μιμητική,
καὶ ἴδωμεν, φαῦλον ἢ σπουδαῖόν ἐστιν. Ἀλλὰ χρή.
Ὧδε δὴ προθώμεθα· πράττοντας, φαμέν, ἀνθρώπους
μιμεῖται ἡ μιμητικὴ βιαίους ἢ ἑκουσίας πράξεις, καὶ ἐκ
τοῦ πράττειν ἢ εὖ οἰομένους ἢ κακῶς πεπραγέναι, καὶ
ἐν τούτοις δὴ πᾶσιν ἢ λυπουμένους ἢ χαίροντας. μή
τι ἄλλο παρὰ ταῦτα; Οὐδέν. Ἆρ' οὖν ἐν ἅπασι τού-
D τοις ὁμονοητικῶς ἄνθρωπος διάκειται; ' ἢ ὥσπερ κα-
τὰ τὴν ὄψιν ἐστασίαζε καὶ ἐναντίας εἶχεν ἐν ἑαυτῷ
δόξας ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς πράξεσι
στασιάζει τε καὶ μάχεται αὐτὸς αὑτῷ; ἀναμιμνήσκο-
μαι δέ, ὅτι τοῦτό γε νῦν οὐδὲν δεῖ ἡμᾶς διομολογεῖ-
σθαι· ἐν γὰρ τοῖς ἄνω λόγοις ἱκανῶς πάντα ταῦτα
διωμολογησάμεθα, ὅτι μυρίων τοιούτων ἐναντιωμάτων
ἅμα γιγνομένων ἡ ψυχὴ γέμει ἡμῶν. Ὀρθῶς, ἔφη.
E Ὀρθῶς γάρ, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὃ τότε ἀπελίπομεν, ' νῦν
μοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι διεξελθεῖν. Τὸ ποῖον; ἔφη.
Ἀνήρ, ἦν δ' ἐγώ, ἐπιεικὴς τοιᾶσδε τύχης μετασχών,
υἱὸν ἀπολέσας ἤ τι ἄλλο ὧν περὶ πλείστου ποιεῖται,
ἐλέγομέν που καὶ τότε ὅτι ῥᾷστα οἴσει τῶν ἄλλων.
Πάνυ γε. Νῦν δέ γε τόδ' ἐπισκεψώμεθα, πότερον
οὐδὲν ἀχθέσεται, ἢ τοῦτο μὲν ἀδύνατον, μετριάσει δέ
πως πρὸς λύπην. Οὕτω μᾶλλον, ἔφη, τό γε ἀληθές.
604 * Τὸ δὲ νῦν μοι περὶ αὐτοῦ εἰπέ· πότερον μᾶλλον
αὐτὸν οἴει τῇ λύπῃ μαχεῖσθαί τε καὶ ἀντιτενεῖν, ὅταν
ὁρᾶται ὑπὸ τῶν ὁμοίων, ἢ ὅταν ἐν ἐρημίᾳ μόνος αὐ-
τὸς καθ' αὑτὸν γίγνηται; Πολύ που, ἔφη, διοίσει,
ὅταν ὁρᾶται. Μονωθεὶς δέ γε, οἶμαι, πολλὰ μὲν
τολμήσει φθέγξασθαι, ἃ εἴ τις αὐτοῦ ἀκούοι αἰσχύ-
νοιτ' ἄν, πολλὰ δὲ ποιήσει, ἃ οὐκ ἂν δέξαιτό τινα
ἰδεῖν δρῶντα. Οὕτως ἔχει, ἔφη. VI. Οὐκοῦν τὸ μὲν
ἀντιτείνειν διακελευόμενον λόγος καὶ νόμος ἐστί, τὸ δὲ
B ἕλκον ' ἐπὶ τὰς λύπας αὐτὸ τὸ πάθος; Ἀληθῆ. Ἐ-
ναντίας δὲ ἀγωγῆς γιγνομένης ἐν τῷ ἀνθρώπῳ περὶ
τὸ αὐτὸ ἅμα δύο φαμὲν αὐτῷ ἀναγκαῖον εἶναι. Πῶς
δ' οὔ; Οὐκοῦν τὸ μὲν ἕτερον τῷ νόμῳ ἕτοιμον πεί-
θεσθαι, ᾗ ὁ νόμος ἐξηγεῖται; Πῶς; Λέγει που ὁ νό-
μος, ὅτι κάλλιστον ὅ τι μάλιστα ἡσυχίαν ἄγειν ἐν ταῖς
ξυμφοραῖς καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος
τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν τοιούτων, οὔτε εἰς τὸ
πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι, οὔτε
C τι τῶν ἀνθρωπίνων ' ἄξιον ὂν μεγάλης σπουδῆς, ὅ τε
δεῖ ἐν αὐτοῖς ὅ τι τάχιστα παραγίγνεσθαι ἡμῖν, τού-
τῳ ἐμποδὼν γιγνόμενον τὸ λυπεῖσθαι. Τίνι, ἦ δ' ὅς,
λέγεις; Τῷ βουλεύεσθαι, ἦν δ' ἐγώ, περὶ τὸ γεγονὸς
καὶ ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τί-
θεσθαι τὰ αὑτοῦ πράγματα, ὅπῃ ὁ λόγος αἱρεῖ βέλ-
τιστ' ἂν ἔχειν, ἀλλὰ μὴ προσπταίσαντας, καθάπερ
παῖδας, ἐχομένους τοῦ πληγέντος ἐν τῷ βοᾶν διατρί-
βειν, ἀλλ' ἀεὶ ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅ τι τάχιστα γίγνε-
σθαι ' πρὸς τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν D
τε καὶ νοσῆσαν, ἰατρικῇ τὴν θρηνῳδίαν ἀφανίζοντα.
Ὀρθότατα γοῦν ἄν τις, ἔφη, πρὸς τὰς τύχας οὕτω
προσφέροιτο. Οὐκοῦν, φαμέν, τὸ μὲν βέλτιστον τούτῳ
τῷ λογισμῷ ἐθέλει ἕπεσθαι. Δῆλον δή. Τὸ δὲ πρὸς
τὰς ἀναμνήσεις τε τοῦ πάθους καὶ πρὸς τοὺς ὀδυρ-
μοὺς ἄγον καὶ ἀπλήστως ἔχον αὐτῶν ἆρ' οὐκ ἀλόγι-
στόν τε φήσομεν εἶναι καὶ ἀργὸν καὶ δειλίας φίλον;
Φήσομεν μὲν οὖν. Οὐκοῦν τὸ μὲν πολλὴν μίμησιν
καὶ ποικίλην ' ἔχει, τὸ ἀγανακτητικόν· τὸ δὲ φρόνιμόν E
τε καὶ ἡσύχιον ἦθος παραπλήσιον ὂν ἀεὶ αὐτὸ αὑτῷ,
οὔτε ῥᾴδιον μιμήσασθαι οὔτε μιμούμενον εὐπετὲς κα-
ταμαθεῖν, ἄλλως τε καὶ πανηγύρει καὶ παντοδαποῖς
ἀνθρώποις εἰς θέατρα ξυλλεγομένοις. ἀλλοτρίου γάρ
που πάθους ἡ μίμησις αὐτοῖς γίγνεται. * Παντάπασι 605
μὲν οὖν. Ὁ δὴ μιμητικὸς ποιητὴς δῆλον ὅτι οὐ πρὸς
τὸ τοιοῦτον τῆς ψυχῆς πέφυκέ γε, καὶ ἡ σοφία αὐτοῦ
τούτῳ ἀρέσκειν πέπηγεν, εἰ μέλλει εὐδοκιμήσειν ἐν τοῖς
πολλοῖς, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀγανακτητικόν τε καὶ ποικίλον
ἦθος διὰ τὸ εὐμίμητον εἶναι. Δῆλον. Οὐκοῦν δικαί-
ως ἂν αὐτοῦ ἤδη ἐπιλαμβανοίμεθα, καὶ τιθεῖμεν ἀν-
τίστροφον αὐτὸν τῷ ζωγράφῳ· καὶ γὰρ τῷ φαῦλα
ποιεῖν πρὸς ἀλήθειαν ἔοικεν αὐτῷ, καὶ τῷ πρὸς ἕτε-
ρον τοιοῦτον ὁμιλεῖν τῆς ' ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ B
βέλτιστον, καὶ ταύτῃ ὡμοίωται. καὶ οὕτως ἤδη ἂν ἐν
δίκῃ οὐ παραδεχοίμεθα εἰς μέλλουσαν εὐνομεῖσθαι
πόλιν, ὅτι τοῦτο ἐγείρει τῆς ψυχῆς καὶ τρέφει καὶ
ἰσχυρὸν ποιῶν ἀπόλλυσι τὸ λογιστικόν, ὥσπερ ἐν πό-
λει ὅταν τις μοχθηροὺς ἐγκρατεῖς ποιῶν παραδιδῷ τὴν
πόλιν, τοὺς δὲ χαριεστέρους φθείρῃ· ταὐτὸν καὶ τὸν
μιμητικὸν ποιητὴν φήσομεν κακὴν πολιτείαν ἰδίᾳ ἑκά-
στου τῇ ψυχῇ ἐμποιεῖν, τῷ ἀνοήτῳ αὐτῆς χαριζόμε-
νον καὶ οὔτε τὰ μείζω ' οὔτε τὰ ἐλάττω διαγιγνώσκον- C
τι, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τοτὲ μὲν μεγάλα ἡγουμένῳ, τοτὲ δὲ
σμικρά, εἴδωλα εἰδωλοποιοῦντα, τοῦ δὲ ἀληθοῦς πόῤ-
ῥω πάνυ ἀφεστῶτα. Πάνυ μὲν οὖν. VII. Οὐ μέν-
τοι πω τό γε μέγιστον κατηγορήκαμεν αὐτῆς. τὸ γὰρ
καὶ τοὺς ἐπιεικεῖς ἱκανὴν εἶναι λωβᾶσθαι, ἐκτὸς πάνυ
τινῶν ὀλίγων, πάνδεινόν που. Τί δ' οὐ μέλλει, εἴπερ
γε δρᾷ αὐτό; Ἀκούων σκόπει. οἱ γάρ που βέλτιστοι
ἡμῶν ἀκροώμενοι Ὁμήρου ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τῶν τρα-
γῳδοποιῶν ' μιμουμένου τινὰ τῶν ἡρώων ἐν πένθει D
ὄντα καὶ μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνοντα ἐν τοῖς ὀδυρμοῖς
ἢ καὶ ᾄδοντάς τε καὶ κοπτομένους, οἶσθ' ὅτι χαίρο-
μέν τε καὶ ἐνδόντες ἡμᾶς αὐτοὺς ἑπόμεθα ξυμπάσχον-
τες, καὶ σπουδάζοντες ἐπαινοῦμεν ὡς ἀγαθὸν ποιη-
τήν, ὃς ἂν ἡμᾶς ὅ τι μάλιστα οὕτω διαθῇ. Οἶδα·
πῶς δ' οὔ; Ὅταν δὲ οἰκεῖόν τινι ἡμῶν κῆδος γένηται,
ἐννοεῖς αὖ, ὅτι ἐπὶ τῷ ἐναντίῳ καλλωπιζόμεθα, ἂν δυ-
νώμεθα ἡσυχίαν ἄγειν καὶ καρτερεῖν, ' ὡς τοῦτο μὲν E
ἀνδρὸς ὄν, ἐκεῖνο δὲ γυναικός, ὃ τότε ἐπῃνοῦμεν. Ἐν-
νοῶ, ἔφη. Ἦ καλῶς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, οὗτος ὁ ἔπαινος
ἔχει, τὸ ὁρῶντα τοιοῦτον ἄνδρα, οἷον ἑαυτόν τις μὴ
ἀξιοῖ εἶναι ἀλλ' αἰσχύνοιτο ἄν, μὴ βδελύττεσθαι, ἀλ-
λὰ χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐκ
εὐλόγῳ ἔοικεν. * Ναί, ἦν δ' ἐγώ, εἰ ἐκείνῃ γ' αὐτὸ 606

σκοποίης. Πῇ; Εἰ ἐνθυμοῖο, ὅτι τὸ βίᾳ κατεχόμενον
τότε ἐν ταῖς οἰκείαις ξυμφοραῖς καὶ πεπεινηκὸς τοῦ
δακρῦσαί τε καὶ ἀποδύρασθαι ἱκανῶς καὶ ἀποπλη-
σθῆναι, φύσει ὂν τοιοῦτον, οἷον τούτων ἐπιθυμεῖν,
τότ' ἐστὶ τοῦτο τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πιμπλάμενον καὶ
χαῖρον· τὸ δὲ φύσει βέλτιστον ἡμῶν, ἅτε οὐχ ἱκανῶς
πεπαιδευμένον λόγῳ οὐδὲ ἔθει, ἀνίησι τὴν φυλακὴν τοῦ
B θρηνώδους τούτου, ἅτε ἀλλότρια ˈ πάθη θεωροῦν καὶ
ἑαυτῷ οὐδὲν αἰσχρὸν ὄν, εἰ ἄλλος ἀνὴρ ἀγαθὸς φά-
σκων εἶναι ἀκαίρως πενθεῖ, τοῦτον ἐπαινεῖν καὶ ἐλε-
εῖν· ἀλλ' ἐκεῖνο κερδαίνειν ἡγεῖται, τὴν ἡδονήν, καὶ οὐκ
ἂν δέξαιτο αὐτῆς στερηθῆναι καταφρονήσας ὅλου τοῦ
ποιήματος. λογίζεσθαι γάρ, οἶμαι, ὀλίγοις τισὶ μέτε-
στιν, ὅτι ἀπολαύειν ἀνάγκη ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων εἰς τὰ
οἰκεῖα· θρέψαντα γὰρ ἐν ἐκείνοις ἰσχυρὸν τὸ ἐλεεινὸν
οὐ ῥᾴδιον ἐν τοῖς αὑτοῦ πάθεσι κατέχειν. Ἀληθέστα-
C τα, ˈ ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ
γελοίου; ὅ τι ἂν αὐτὸς αἰσχύνοιο γελωτοποιῶν, ἐν μι-
μήσει δὲ κωμῳδικῇ ἢ καὶ ἰδίᾳ ἀκούων σφόδρα χαίρεις
καὶ οὐ μισεῖς ὡς πονηρόν, ταὐτὸν ποιεῖς, ὅπερ ἐν τοῖς
ἐλέοις; ὃ γὰρ τῷ λόγῳ αὖ κατεῖχες ἐν σαυτῷ βουλό-
μενον γελωτοποιεῖν, φοβούμενος δόξαν βωμολοχίας,
τότ' αὖ ἀνίης, καί, ἐκεῖ νεανικὸν ποιήσας, ἔλαθες πολ-
λάκις ἐν τοῖς οἰκείοις ἐξενεχθείς, ὥστε κωμῳδοποιὸς
D γενέσθαι. Καὶ μάλα, ἔφη. ˈ Καὶ περὶ ἀφροδισίων δὴ
καὶ θυμοῦ καὶ περὶ πάντων τῶν ἐπιθυμητικῶν τε καὶ
λυπηρῶν καὶ ἡδέων ἐν τῇ ψυχῇ, ἃ δή φαμεν πάσῃ
πράξει ἡμῖν ἕπεσθαι, ὅτι τοιαῦτα ἡμᾶς ἡ ποιητικὴ
μίμησις ἐργάζεται; τρέφει γὰρ ταῦτα ἄρδουσα, δέον
αὐχμεῖν, καὶ ἄρχοντα ἡμῖν καθίστησι δέον ἄρχεσθαι
αὐτά, ἵνα βελτίους τε καὶ εὐδαιμονέστεροι ἀντὶ χειρό-
νων καὶ ἀθλιωτέρων γιγνώμεθα. Οὐκ ἔχω ἄλλως φά-
E ναι, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅταν ˈ Ὁμή-
ρου ἐπαινέταις ἐντύχῃς, λέγουσιν, ὡς τὴν Ἑλλάδα πε-
παίδευκεν οὗτος ὁ ποιητὴς καὶ πρὸς διοίκησίν τε καὶ
παιδείαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἄξιος ἀναλα-
βόντι μανθάνειν τε καὶ κατὰ τοῦτον τὸν ποιητὴν πάν-
607 τα τὸν αὑτοῦ βίον κατασκευασάμενον ζῆν, * φιλεῖν μὲν
χρὴ καὶ ἀσπάζεσθαι ὡς ὄντας βελτίστους εἰς ὅσον
δύνανται, καὶ ξυγχωρεῖν Ὅμηρον ποιητικώτατον εἶναι
καὶ πρῶτον τῶν τραγῳδοποιῶν, εἰδέναι δέ, ὅτι ὅσον
μόνον ὕμνους θεοῖς καὶ ἐγκώμια τοῖς ἀγαθοῖς ποιή-
σεως παραδεκτέον εἰς πόλιν· εἰ δὲ τὴν ἡδυσμένην Μοῦ-
σαν παραδέξει ἐν μέλεσιν ἢ ἔπεσιν, ἡδονή σοι καὶ λύ-
πη ἐν τῇ πόλει βασιλεύσετον ἀντὶ νόμου τε καὶ τοῦ
κοινῇ ἀεὶ δόξαντος εἶναι βελτίστου λόγου. Ἀληθέστα-
B τα, ἔφη. VIII. ˈ Ταῦτα δή, ἔφην, ἀπολελογήσθω ἡμῖν
ἀναμνησθεῖσι περὶ ποιήσεως, ὅτι εἰκότως ἄρα τότε
αὐτὴν ἐκ τῆς πόλεως ἀπεστέλλομεν τοιαύτην οὖσαν· ὁ
γὰρ λόγος ἡμᾶς ᾕρει. προσείπωμεν δὲ αὐτῇ, μὴ καί τι-
να σκληρότητα ἡμῶν καὶ ἀγροικίαν καταγνῷ, ὅτι πα-
λαιὰ μέν τις διαφορὰ φιλοσοφίᾳ τε καὶ ποιητικῇ· καὶ
γὰρ ἡ λακέρυζα πρὸς δεσπόταν κύων ἐκείνη
κραυγάζουσα, καὶ μέγας ἐν ἀφρόνων κενεαγο-
C ρίαισι, καὶ ὁ τῶν Δία σόφων ˈ ὄχλος κρατῶν,
καὶ οἱ λεπτῶς μεριμνῶντες, ὅτι ἄρα πένονται,
καὶ ἄλλα μυρία σημεῖα παλαιᾶς ἐναντιώσεως τούτων.
ὅμως δὲ εἰρήσθω, ὅτι ἡμεῖς γε, εἴ τινα ἔχοι λόγον εἰ-
πεῖν ἡ πρὸς ἡδονὴν ποιητικὴ καὶ ἡ μίμησις, ὡς χρὴ
αὐτὴν εἶναι ἐν πόλει εὐνομουμένῃ, ἄσμενοι ἂν καταδε-
χοίμεθα· ὡς ξύνισμέν γε ἡμῖν αὐτοῖς κηλουμένοις ὑπ'
αὐτῆς· ἀλλὰ γὰρ τὸ δοκοῦν ἀληθὲς οὐχ ὅσιον προδι-
δόναι. ἦ γάρ, ὦ φίλε, οὐ κηλεῖ ὑπ' αὐτῆς καὶ σύ, καὶ
μάλιστα, ˈ ὅταν δι' Ὁμήρου θεωρῇς αὐτήν; Πολύ γε. D
Οὐκοῦν δικαία ἐστὶν οὕτω κατιέναι, ἀπολογησαμένη ἐν
μέλει ἤ τινι ἄλλῳ μέτρῳ; Πάνυ μὲν οὖν. Δοῖμεν δέ
γέ που ἂν καὶ τοῖς προστάταις αὐτῆς, ὅσοι μὴ ποιη-
τικοί, φιλοποιηταὶ δέ, ἄνευ μέτρου λόγον ὑπὲρ αὐτῆς
εἰπεῖν, ὡς οὐ μόνον ἡδεῖα, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμη πρὸς τὰς
πολιτείας καὶ τὸν βίον τὸν ἀνθρώπινόν ἐστι· καὶ εὐ-
μενῶς ἀκουσόμεθα. κερδανοῦμεν γάρ που, ἐὰν μὴ μό-
νον ἡδεῖα ˈ φανῇ, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμη. Πῶς δ' οὐ μέλ- E
λομεν, ἔφη, κερδαίνειν; Εἰ δέ γε μή, ὦ φίλε ἑταῖρε,
ὥσπερ οἱ ποτέ του ἐρασθέντες, ἐὰν ἡγήσωνται μὴ
ὠφέλιμον εἶναι τὸν ἔρωτα, βίᾳ μέν, ὅμως δὲ ἀπέχον-
ται, καὶ ἡμεῖς οὕτω, διὰ τὸν ἐγγεγονότα μὲν ἔρωτα
τῆς τοιαύτης ποιήσεως ὑπὸ τῆς τῶν καλῶν πολιτειῶν
τροφῆς, * εὖνοι μὲν ἐσόμεθα φανῆναι αὐτὴν ὡς βελτί- 608
στην καὶ ἀληθεστάτην, ἕως δ' ἂν μὴ οἵα τ' ᾖ ἀπολο-
γήσασθαι, ἀκροασόμεθ' αὐτῆς ἐπᾴδοντες ἡμῖν αὐτοῖς
τοῦτον τὸν λόγον, ὃν λέγομεν, καὶ ταύτην τὴν ἐπῳδήν,
εὐλαβούμενοι πάλιν ἐμπεσεῖν εἰς τὸν παιδικόν τε καὶ
τὸν τῶν πολλῶν ἔρωτα. αἰσθόμεθα δ' οὖν, ὡς οὐ
σπουδαστέον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ποιήσει ὡς ἀληθείας τε
ἁπτομένῃ καὶ σπουδαίᾳ, ἀλλ' εὐλαβητέον αὐτὴν ὂν τῷ
ἀκροωμένῳ, περὶ τῆς ˈ ἐν αὐτῷ πολιτείας δεδιότι, καὶ B
νομιστέα ἅπερ εἰρήκαμεν περὶ ποιήσεως. Παντάπα-
σιν, ἦ δ' ὅς, ξύμφημι. Μέγας γάρ, ἔφην, ὁ ἀγών, ὦ
φίλε Γλαύκων, μέγας, οὐχ ὅσος δοκεῖ, τὸ χρηστὸν ἢ
κακὸν γενέσθαι, ὥστε οὔτε τιμῇ ἐπαρθέντα οὔτε χρή-
μασιν οὔτε ἀρχῇ οὐδεμιᾷ οὐδέ γε ποιητικῇ ἄξιον ἀμε-
λῆσαι δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς. Ξύμφημί
σοι, ἔφη, ἐξ ὧν διεληλύθαμεν· οἶμαι δὲ καὶ ἄλλον ὁν-
τινοῦν. ˈ IX. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, τά γε μέγιστα ἐπί- C
χειρα ἀρετῆς καὶ προκείμενα ἆθλα οὐ διεληλύθαμεν.
Ἀμήχανόν τι, ἔφη, λέγεις μέγεθος, εἰ τῶν εἰρημένων
μείζω ἐστὶν ἄλλα. Τί δ' ἄν, ἦν δ' ἐγώ, ἔν γε ὀλίγῳ
χρόνῳ μέγα γένοιτο; πᾶς γὰρ οὗτός γε ὁ ἐκ παιδὸς
μέχρι πρεσβύτου χρόνος πρὸς τὸν πάντα ὀλίγος πού
τις ἂν εἴη. Οὐδὲν μὲν οὖν, ἔφη. Τί οὖν; οἴει ἀθα-
νάτῳ πράγματι ὑπὲρ τοσούτου δεῖν χρόνου ἐσπουδακέ-
ναι, ἀλλ' οὐχ ˈ ὑπὲρ τοῦ παντός; Οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. D
ἀλλὰ τί τοῦτο λέγεις; Οὐκ ᾔσθησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
ἀθάνατος ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ οὐδέποτε ἀπόλλυται; Καὶ
ὃς ἐμβλέψας μοι καὶ θαυμάσας εἶπε· Μὰ Δί', οὐκ
ἔγωγε· σὺ δὲ τοῦτ' ἔχεις λέγειν; Εἰ μὴ ἀδικῶ γ', ἔφην.
οἶμαι δὲ καὶ σύ· οὐδὲν γὰρ χαλεπόν. Ἔμοιγ', ἔφη·
σοῦ δ' ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι τὸ οὐ χαλεπὸν τοῦτο.
Ἀκούοις ἄν, ἦν δ' ἐγώ. Λέγε μόνον, ἔφη. Ἀγαθόν
τι, εἶπον, καὶ κακὸν καλεῖς; Ἔγωγε. ˈ Ἆρ' οὖν ὥσπερ E
ἐγὼ περὶ αὐτῶν διανοεῖ; Τὸ ποῖον; Τὸ μὲν ἀπολλύον
καὶ διαφθεῖρον πᾶν τὸ κακὸν εἶναι, τὸ δὲ σῷζον καὶ
ὠφελοῦν τὸ ἀγαθόν. Ἔγωγ', ἔφη. Τί δέ; κακὸν
ἑκάστῳ τι καὶ ἀγαθὸν λέγεις; οἷον ὀφθαλμοῖς * ὀ- 609
φθαλμίαν καὶ ξύμπαντι τῷ σώματι νόσον, σίτῳ τε
ἐρυσίβην, σηπεδόνα τε ξύλοις, χαλκῷ δὲ καὶ σιδήρῳ
ἰόν, καί, ὅπερ λέγω, σχεδὸν πᾶσι ξύμφυτον ἑκάστῳ
κακόν τε καὶ νόσημα; Ἔγωγ', ἔφη. Οὐκοῦν ὅταν τῷ

τι τούτων προσγένηται, πονηρόν τε ποιεῖ ᾧ προσεγέ-
νετο, καὶ τελευτῶν ὅλον διέλυσε καὶ ἀπώλεσεν; Πῶς
γὰρ οὔ; Τὸ ξύμφυτον ἄρα κακὸν ἑκάστου καὶ ἡ πο-
νηρία ἕκαστον ἀπόλλυσιν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο ἀπολεῖ, οὐκ
B ἂν ἄλλο γε αὐτὸ ἔτι | διαφθείρειεν. οὐ γάρ τό γε
ἀγαθὸν μή ποτέ τι ἀπολέσῃ, οὐδὲ αὖ τὸ μήτε κακὸν
μήτε ἀγαθόν. Πῶς γὰρ ἄν; ἔφη. Ἐὰν ἄρα τι εὑ-
ρίσκωμεν τῶν ὄντων, ᾧ ἔστι μὲν κακόν, ὃ ποιεῖ αὐ-
τὸ μοχθηρόν, τοῦτο μέντοι οὐχ οἷόν τε αὐτὸ λύειν
ἀπολλῦον, οὐκ ἤδη εἰσόμεθα, ὅτι τοῦ πεφυκότος οὕ-
τως ὄλεθρος οὐκ ἦν; Οὕτως, ἔφη, εἰκός. Τί οὖν; ἦν
δ' ἐγώ· ψυχῇ ἆρ' οὐκ ἔστιν ὃ ποιεῖ αὐτὴν κακήν;
Καὶ μάλ', ἔφη, ἃ νῦν δὴ διῇμεν πάντα, ἀδικία τε καὶ
C | ἀκολασία καὶ δειλία καὶ ἀμαθία. Ἦ οὖν τι τού-
των αὐτὴν διαλύει τε καὶ ἀπόλλυσι; καὶ ἐννόει, μὴ
ἐξαπατηθῶμεν οἰηθέντες τὸν ἄδικον ἄνθρωπον καὶ
ἀνόητον, ὅταν ληφθῇ ἀδικῶν, τότε ἀπολωλέναι ὑπὸ
τῆς ἀδικίας, πονηρίας οὔσης ψυχῆς. ἀλλ' ὧδε ποίει·
ὥσπερ σῶμα ἡ σώματος πονηρία νόσος οὖσα τήκει
καὶ διόλλυσι καὶ ἄγει εἰς τὸ μηδὲ σῶμα εἶναι, καὶ ἃ
νῦν δὴ ἐλέγομεν ἅπαντα ὑπὸ τῆς οἰκείας κακίας, τῷ
D προσκαθῆσθαι | καὶ ἐνεῖναι διαφθειρούσης, εἰς τὸ μὴ
εἶναι ἀφικνεῖται — οὐχ οὕτως; Ναί. Ἴθι δή, καὶ
ψυχὴν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον σκόπει· ἆρα ἐνοῦσα ἐν
αὐτῇ ἀδικία καὶ ἡ ἄλλη κακία τῷ ἐνεῖναι καὶ προσκα-
θῆσθαι φθείρει αὐτὴν καὶ μαραίνει, ἕως ἂν εἰς θά-
νατον ἀγαγοῦσα τοῦ σώματος χωρίσῃ; Οὐδαμῶς, ἔφη,
τοῦτό γε. Ἀλλὰ μέντοι ἐκεῖνό γε ἄλογον, ἦν δ' ἐγώ,
τὴν μὲν ἄλλου πονηρίαν ἀπολλύναι τι, τὴν δὲ αὐτοῦ
μή. Ἄλογον. Ἐννόει γάρ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων,
E | ὅτι οὐδ' ὑπὸ τῆς τῶν σιτίων πονηρίας, ἣ ἂν ᾖ αὐ-
τῶν ἐκείνων, εἴτε παλαιότης εἴτε σαπρότης εἴτε ἡτισ-
οῦν οὖσα, οὐκ οἰόμεθα δεῖν σῶμα ἀπόλλυσθαι· ἀλλ'
ἐὰν μὲν ἐμποιῇ ἡ αὐτῶν πονηρία, τῶν σιτίων, τῷ
σώματι σώματος μοχθηρίαν, φήσομεν αὐτὸ δι' ἐκεῖνα
ὑπὸ τῆς αὐτοῦ κακίας νόσου οὔσης ἀπολωλέναι· ὑπὸ
610 δὲ σιτίων πονηρίας ἄλλων ὄντων ἄλλο * ὂν τὸ σῶμα,
ὑπ' ἀλλοτρίου κακοῦ μὴ ἐμποιήσαντος τὸ ἔμφυτον
κακόν, οὐδέποτε ἀξιώσομεν διαφθείρεσθαι. Ὀρθό-
τατ' ἄν, ἔφη, λέγοις. X. Κατὰ τὸν αὐτὸν τοίνυν λό-
γον, ἦν δ' ἐγώ, ἐὰν μὴ σώματος πονηρία ψυχῇ ψυ-
χῆς πονηρίαν ἐμποιῇ, μή ποτε ἀξιῶμεν ὑπ' ἀλλοτρίου
κακοῦ ἄνευ τῆς ἰδίας πονηρίας ψυχὴν ἀπόλλυσθαι, τῷ
ἑτέρου κακῷ ἕτερον. Ἔχει γάρ, ἔφη, λόγον. Ἢ τοί-
νυν ταῦτα ἐξελέγξωμεν, ὅτι οὐ καλῶς λέγομεν, ἢ ἕως
B ἂν | ᾖ ἀνέλεγκτα, μή ποτε φῶμεν ὑπὸ πυρετοῦ μηδ'
αὖ ὑπ' ἄλλης νόσου μηδ' αὖ ὑπὸ σφαγῆς, μηδ' εἴ τις
ὅ τι σμικρότατα ὅλον τὸ σῶμα κατατέμοι, ἕνεκα τού-
των μηδὲν μᾶλλόν ποτε ψυχὴν ἀπόλλυσθαι, πρὶν ἄν
τις ἀποδείξῃ, ὡς διὰ ταῦτα τὰ παθήματα τοῦ σώμα-
τος αὐτὴ ἐκείνη ἀδικωτέρα καὶ ἀνοσιωτέρα γίγνεται·
ἀλλοτρίου δὲ κακοῦ ἐν ἄλλῳ γιγνομένου, τοῦ δὲ ἰδίου
ἑκάστῳ μὴ ἐγγιγνομένου, μήτε ψυχὴν μήτε ἄλλο μηδὲν
C | ἐῶμεν φάναι τινὰ ἀπόλλυσθαι. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη,
τοῦτό γε οὐδείς ποτε δείξει, ὡς τῶν ἀποθνησκόντων
ἀδικώτεραι αἱ ψυχαὶ διὰ τὸν θάνατον γίγνονται. Ἐὰν
δέ γέ τις, ἔφην ἐγώ, ὁμόσε τῷ λόγῳ τολμᾷ ἰέναι καὶ
λέγειν, ὡς πονηρότερος καὶ ἀδικώτερος γίγνεται ὁ
ἀποθνήσκων, ἵνα δὴ μὴ ἀναγκάζηται ἀθανάτους τὰς
ψυχὰς ὁμολογεῖν, ἀξιώσομέν που, εἰ ἀληθῆ λέγει ὁ
ταῦτα λέγων, τὴν ἀδικίαν εἶναι θανάσιμον τῷ ἔχοντι
ὥσπερ νόσον, καὶ ὑπ' | αὐτοῦ τούτου ἀποκτιννύντος D
τῇ ἑαυτοῦ φύσει ἀποθνήσκειν τοὺς λαμβάνοντας αὐ-
τό, τοὺς μὲν μάλιστα θᾶττον, τοὺς δ' ἧττον σχολαί-
τερον, ἀλλὰ μή, ὥσπερ νῦν διὰ τοῦτο ὑπ' ἄλλων δί-
κην ἐπιτιθέντων ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄδικοι. Μὰ Δί',
ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄρα πάνδεινον φανεῖται ἡ ἀδικία, εἰ θα-
νάσιμον ἔσται τῷ λαμβάνοντι· ἀπαλλαγὴ γὰρ ἂν εἴη
κακῶν· ἀλλὰ μᾶλλον οἶμαι αὐτὴν φανήσεσθαι πᾶν
τοὐναντίον τοὺς ἄλλους ἀποκτιννῦσαν, εἴπερ οἷόν τε,
| τὸν δ' ἔχοντα καὶ μάλα ζωτικὸν παρέχουσαν, καὶ E
πρός γ' ἔτι τῷ ζωτικῷ ἄγρυπνον· οὕτω πόῤῥω που,
ὡς ἔοικεν, ἐσκήνηται τοῦ θανάσιμος εἶναι. Καλῶς,
ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. ὁπότε γὰρ δὴ μὴ ἱκανὴ ᾖ γε οἰ-
κεία πονηρία καὶ τὸ οἰκεῖον κακὸν ἀποκτεῖναι καὶ
ἀπολέσαι ψυχήν, σχολῇ τό γε ἐπ' ἄλλου ὀλέθρῳ τε-
ταγμένον κακὸν ψυχὴν ἤ τι ἄλλο ἀπολεῖ, πλὴν ἐφ' ᾧ
τέτακται. Σχολῇ γ', ἔφη, ὥς γε τὸ εἰκός. Οὐκοῦν
ὁπότε μηδ' ὑφ' ἑνὸς ἀπόλλυται κακοῦ, μήτε οἰκείου
μήτε ἀλλοτρίου, * δῆλον ὅτι ἀνάγκη αὐτὸ ἀεὶ ὂν εἶ- 611
ναι, εἰ δ' ἀεὶ ὄν, ἀθάνατον. Ἀνάγκη, ἔφη. XI.
Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὕτως ἐχέτω. εἰ δ' ἔχει,
ἐννοεῖς, ὅτι ἀεὶ ἂν εἶεν αἱ αὐταί. οὔτε γὰρ ἄν που
ἐλάττους γένοιντο μηδεμιᾶς ἀπολλυμένης, οὔτε αὖ
πλείους· εἰ γὰρ ὁτιοῦν τῶν ἀθανάτων πλέον γίγνοιτο,
οἶσθ' ὅτι ἐκ τοῦ θνητοῦ ἂν γίγνοιτο καὶ πάντα ἂν
εἴη τελευτῶντα ἀθάνατα. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ', ἦν δ'
ἐγώ, μήτε τοῦτο οἰώμεθα, ὁ γὰρ λόγος οὐκ ἐάσει,
μήτε γε | αὖ τῇ ἀληθεστάτῃ φύσει τοιοῦτον εἶναι B
ψυχήν, ὥστε πολλῆς ποικιλίας καὶ ἀνομοιότητός τε
καὶ διαφορᾶς γέμειν αὐτὸ πρὸς αὑτό. Πῶς λέγεις;
ἔφη. Οὐ ῥᾴδιον, ἦν δ' ἐγώ, ἀΐδιον εἶναι σύνθετόν τε
ἐκ πολλῶν καὶ μὴ τῇ καλλίστῃ κεχρημένον συνθέσει,
ὡς νῦν ἡμῖν ἐφάνη ἡ ψυχή. Οὔκουν εἰκός γε. Ὅτι
μὲν τοίνυν ἀθάνατον ψυχή, καὶ ὁ ἄρτι λόγος καὶ οἱ
ἄλλοι ἀναγκάσειαν ἄν· οἷον δ' ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ, οὐ
λελωβημένον δεῖ αὐτὸ θεάσασθαι | ὑπό τε τῆς τοῦ C
σώματος κοινωνίας καὶ ἄλλων κακῶν, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς
θεώμεθα, ἀλλ' οἷόν ἐστι καθαρὸν γιγνόμενον, τοιοῦ-
τον ἱκανῶς λογισμῷ διαθεατέον, καὶ πολὺ κάλλιον αὐ-
τὸ εὑρήσει καὶ ἐναργέστερον δικαιοσύνας τε καὶ ἀδι-
κίας διόψεται καὶ πάντα, ἃ νῦν διήλθομεν. νῦν δὲ
εἴπομεν μὲν ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ, οἷον ἐν τῷ παρόντι
φαίνεται· τεθεάμεθα μέντοι διακείμενον αὐτό, ὥσπερ
οἱ τὸν θαλάττιον Γλαῦκον ὁρῶντες οὐκ ἂν ἔτι | ῥᾳ- D
δίως αὐτοῦ ἴδοιεν τὴν ἀρχαίαν φύσιν, ὑπὸ τοῦ τά τε
παλαιὰ τοῦ σώματος μέρη τὰ μὲν ἐκκεκλάσθαι, τὰ δὲ
συντετρῖφθαι καὶ πάντως λελωβῆσθαι ὑπὸ τῶν κυμά-
των, ἄλλα δὲ προσπεφυκέναι, ὄστρεά τε καὶ φυκία καὶ
πέτρας, ὥστε παντὶ μᾶλλον θηρίῳ ἐοικέναι ἢ οἷος ἦν
φύσει, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἡμεῖς θεώμεθα διακειμέ-
νην ὑπὸ μυρίων κακῶν· ἀλλὰ δεῖ, ὦ Γλαύκων, ἐκεῖσε
βλέπειν. Ποῖ; ἦ δ' ὅς. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν | αὐ- E
τῆς, καὶ ἐννοεῖν ὧν ἅπτεται καὶ οἵων ἐφίεται ὁμιλιῶν,
ὡς ξυγγενὴς οὖσα τῷ τε θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ τῷ
ἀεὶ ὄντι, καὶ οἵα ἂν γένοιτο τῷ τοιούτῳ πᾶσα ἐπι-
σπομένη καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ὁρμῆς ἐκκομισθεῖσα ἐκ
τοῦ πόντου, ἐν ᾧ νῦν ἐστί, καὶ περικρουσθεῖσα πέ-

τρας τε καὶ ὄστρεα, ἃ νῦν αὐτῇ, ἅτε γῆν ἑστιωμένῃ,
612 * γεηρὰ καὶ πετρώδη πολλὰ καὶ ἄγρια περιπέφυκεν
ὑπὸ τῶν εὐδαιμόνων λεγομένων ἑστιάσεων. καὶ τότ'
ἄν τις ἴδοι αὐτῆς τὴν ἀληθῆ φύσιν, εἴτε πολυειδὴς εἴ-
τε μονοειδής, εἴτε ὅπῃ ἔχει καὶ ὅπως. νῦν δὲ τὰ ἐν τῷ
ἀνθρωπίνῳ βίῳ πάθη τε καὶ εἴδη, ὡς ἐγῷμαι, ἐπιει-
κῶς αὐτῆς διεληλύθαμεν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.
XII. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τά τε ἄλλα ἀπεδυσάμεθα ἐν
B τῷ λόγῳ, καὶ οὐ τοὺς μισθοὺς | οὐδὲ τὰς δόξας δι-
καιοσύνης ἐπηνέγκαμεν, ὥσπερ Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμη-
ρον ὑμεῖς ἔφατε, ἀλλ' αὐτὸ δικαιοσύνην αὐτῇ ψυχῇ
ἄριστον εὕρομεν, καὶ ποιητέον εἶναι αὐτῇ τὰ δίκαια,
ἐάν τ' ἔχῃ τὸν Γύγου δακτύλιον, ἐάν τε μή, καὶ πρὸς
τοιούτῳ δακτυλίῳ τὴν Ἄϊδος κυνῆν; Ἀληθέστατα, ἔφη,
λέγεις. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, νῦν ἤδη
ἀνεπίφθονόν ἐστι πρὸς ἐκείνοις καὶ τοὺς μισθοὺς τῇ
C δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ἀποδοῦναι, ὅσους | τε
καὶ οἵους τῇ ψυχῇ παρέχει παρ' ἀνθρώπων τε καὶ
θεῶν, ζῶντός τε ἔτι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπειδὰν τε-
λευτήσῃ; Παντάπασι μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν ἀπο-
δώσετέ μοι ἃ ἐδανείσασθε ἐν τῷ λόγῳ; Τί μάλιστα;
Ἔδωκα ὑμῖν τὸν δίκαιον δοκεῖν ἄδικον εἶναι καὶ τὸν
ἄδικον δίκαιον. ὑμεῖς γὰρ ἡγεῖσθε, κἂν εἰ μὴ δυνατὸν
εἴη ταῦτα λανθάνειν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ὅμως
δοτέον εἶναι τοῦ λόγου ἕνεκα, ἵνα αὐτὴ δικαιοσύνη
D πρὸς ἀδικίαν αὐτὴν | κριθείη. ἢ οὐ μνημονεύεις; Ἀδι-
κοίην μέντ' ἄν, ἔφη, εἰ μή. Ἐπειδὴ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
κεκριμέναι εἰσίν, ἐγὼ πάλιν ἀπαιτῶ ὑπὲρ δικαιοσύνης,
ὥσπερ ἔχει δόξης καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώ-
πων, καὶ ὑμᾶς ὁμολογεῖν περὶ αὐτῆς δοκεῖσθαι οὕ-
τως, ἵνα καὶ τὰ νικητήρια κομίσηται, ἃ ἀπὸ τοῦ δο-
κεῖν κτωμένη δίδωσι τοῖς ἔχουσιν αὐτήν, ἐπειδὴ καὶ
τὰ ἀπὸ τοῦ εἶναι ἀγαθὰ διδοῦσα ἐφάνη καὶ οὐκ ἐξα-
E πατῶσα τοὺς τῷ ὄντι λαμβάνοντας αὐτήν. | Δίκαια,
ἔφη, αἰτεῖ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν τοῦτο
ἀποδώσετε, ὅτι θεούς γε οὐ λανθάνει ἑκάτερος αὐ-
τῶν, οἷός ἐστιν; Ἀποδώσομεν, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ λαν-
θάνετον, ὁ μὲν θεοφιλὴς ἂν εἴη, ὁ δὲ θεομισής, ὥς-
περ καὶ κατ' ἀρχὰς ὡμολογοῦμεν. Ἔστι ταῦτα. Τῷ
613 δὲ θεοφιλεῖ οὐχ ὁμολογήσομεν, ὅσα γε ἀπὸ θεῶν *
γίγνεται, πάντα γίγνεσθαι ὡς οἷόν τε ἄριστα, εἰ μή
τι ἀναγκαῖον αὐτῷ κακὸν ἐκ προτέρας ἁμαρτίας ὑπῆρ-
χεν; Πάνυ μὲν οὖν. Οὕτως ἄρα ὑποληπτέον περὶ
τοῦ δικαίου ἀνδρός, ἐάν τ' ἐν πενίᾳ γίγνηται ἐάν τ' ἐν
νόσοις ἤ τινι ἄλλῳ τῶν δοκούντων κακῶν, ὡς τούτῳ
ταῦτα εἰς ἀγαθόν τι τελευτήσει ζῶντι ἢ καὶ ἀποθα-
νόντι. οὐ γὰρ δὴ ὑπό γε θεῶν ποτὲ ἀμελεῖται ὃς ἂν
προθυμεῖσθαι ἐθέλῃ δίκαιος γίγνεσθαι καὶ ἐπιτηδεύων
B ἀρετὴν εἰς ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ | ὁμοιοῦσθαι θεῷ.
Εἰκός γ', ἔφη, τὸν τοιοῦτον μὴ ἀμελεῖσθαι ὑπὸ τοῦ
ὁμοίου. Οὐκοῦν περὶ τοῦ ἀδίκου τἀναντία τούτων
δεῖ διανοεῖσθαι; Σφόδρα γε. Τὰ μὲν δὴ παρὰ θεῶν
τοιαῦτ' ἂν εἴη νικητήρια τῷ δικαίῳ. Κατὰ γοῦν ἐμὴν
δόξαν, ἔφη. Τί δέ, ἦν δ' ἐγώ, παρ' ἀνθρώπων; ἆρ'
οὐχ ὧδε ἔχει, εἰ δεῖ τὸ ὂν τιθέναι; οὐχ οἱ μὲν δεινοί
τε καὶ ἄδικοι δρῶσιν ὅπερ οἱ δρομῆς, ὅσοι ἂν θέωσιν
εὖ ἀπὸ τῶν κάτω, ἀπὸ δὲ τῶν ἄνω μή; τὸ μὲν πρῶ-
C τον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ | καταγέλαστοι
γίγνονται, τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες καὶ ἀστεφά-
νωτοι ἀποτρέχοντες. οἱ δὲ τῇ ἀληθείᾳ δρομικοὶ εἰς τέ-
λος ἐλθόντες τά τε ἆθλα λαμβάνουσι καὶ στεφανοῦν-
ται. οὐχ οὕτω καὶ περὶ τῶν δικαίων τὸ πολὺ ξυμβαί-
νει; πρὸς τέλος ἑκάστης πράξεως καὶ ὁμιλίας καὶ τοῦ
βίου εὐδοκιμοῦσί τε καὶ τὰ ἆθλα παρὰ τῶν ἀνθρώ-
πων φέρονται; Καὶ μάλα. Ἀνέξει ἄρα λέγοντος ἐμοῦ
περὶ τούτων ἅπερ αὐτὸς ἔλεγες περὶ τῶν ἀδίκων; ἐρῶ
γὰρ δή, ὅτι οἱ | μὲν δίκαιοι, ἐπειδὰν πρεσβύτεροι γέ- D
νωνται, ἐν τῇ αὐτῶν πόλει ἄρχουσί τε ἂν βούλωνται
τὰς ἀρχάς, γαμοῦσί τε ὁπόθεν ἂν βούλωνται, ἐκδιδό-
ασί τε εἰς οὓς ἂν ἐθέλωσι· καὶ πάντα ἃ σὺ περὶ ἐκεί-
νων, ἐγὼ νῦν λέγω περὶ τῶνδε. καὶ αὖ καὶ περὶ τῶν
ἀδίκων, ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ἐὰν νέοι ὄντες λά-
θωσιν, ἐπὶ τέλους τοῦ δρόμου αἱρεθέντες καταγέλαστοί
εἰσι καὶ γέροντες γιγνόμενοι ἄθλιοι προπηλακίζονται
ὑπὸ ξένων τε καὶ ἀστῶν, μαστιγούμενοι καὶ ἃ | ἀ- E
γροικα ἔφησθα σὺ εἶναι ἀληθῆ λέγων· εἶτα στρεβλώ-
σονται καὶ ἐκκαυθήσονται· πάντα ἐκεῖνα οἴου καὶ
ἐμοῦ ἀκηκοέναι ὡς πάσχουσιν. ἀλλ' ὃ λέγω, ὅρα εἰ
ἀνέξει. Καὶ πάνυ, ἔφη· δίκαια γὰρ λέγεις. XIII. Ἃ
μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ζῶντι τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε
καὶ ἀνθρώπων * ἆθλά τε καὶ μισθοὶ καὶ δῶρα γίγνε- 614
ται πρὸς ἐκείνοις τοῖς ἀγαθοῖς οἷς αὐτὴ παρείχετο ἡ
δικαιοσύνη, τοιαῦτ' ἂν εἴη. Καὶ μάλ', ἔφη, καλά τε
καὶ βέβαια. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδέν ἐστι
πλήθει οὐδὲ μεγέθει πρὸς ἐκεῖνα, ἃ τελευτήσαντα ἑκά-
τερον περιμένει. χρὴ δ' αὐτὰ ἀκοῦσαι, ἵνα τελέως ἑκά-
τερος αὐτῶν ἀπειλήφῃ τὰ ὑπὸ τοῦ λόγου ὀφειλόμενα
ἀκοῦσαι. Λέγοις ἄν, ἔφη, ὡς οὐ πολλὰ ἄλλ' ἥδιον | B
ἀκούοντι. Ἀλλ' οὐ μέντοι σοι, ἦν δ' ἐγώ, Ἀλκίνου γε
ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλ' ἀλκίμου μὲν ἀνδρός, Ἠρὸς τοῦ
Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου· ὅς ποτε ἐν πολέμῳ
τελευτήσας, ἀναιρεθέντων δεκαταίων τῶν νεκρῶν ἤδη
διεφθαρμένων, ὑγιὴς μὲν ἀνῃρέθη, κομισθεὶς δ' οἴκα-
δε μέλλων θάπτεσθαι, δωδεκαταῖος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κεί-
μενος ἀνεβίω, ἀναβιοὺς δ' ἔλεγεν ἃ ἐκεῖ ἴδοι. ἔφη δέ,
ἐπειδὴ οὗ ἐκβῆναι τὴν ψυχήν, πορεύεσθαι μετὰ πολ-
λῶν, καὶ ἀφικνεῖσθαι | σφᾶς εἰς τόπον τινὰ δαιμόνιον, C
ἐν ᾧ τῆς τε γῆς δύ' εἶναι χάσματε ἐχομένω ἀλλήλοιν
καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὖ ἐν τῷ ἄνω ἄλλα καταντικρύ. δι-
καστὰς δὲ μεταξὺ τούτων καθῆσθαι, οὕς, ἐπειδὴ δια-
δικάσειαν, τοὺς μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν
εἰς δεξιάν τε καὶ ἄνω διὰ τοῦ οὐρανοῦ, σημεῖα περιά-
ψαντας τῶν δεδικασμένων ἐν τῷ πρόσθεν, τοὺς δὲ
ἀδίκους τὴν εἰς ἀριστεράν τε καὶ κάτω, ἔχοντας καὶ
τούτους ἐν τῷ ὄπισθεν σημεῖα | πάντων ὧν ἔπραξαν. D
ἑαυτοῦ δὲ προσελθόντος εἰπεῖν, ὅτι δέοι αὐτὸν ἄγγε-
λον ἀνθρώποις γενέσθαι τῶν ἐκεῖ καὶ διακελεύοιντό οἱ
ἀκούειν τε καὶ θεᾶσθαι πάντα τὰ ἐν τῷ τόπῳ. ὁρᾶν
δὴ ταύτῃ μὲν καθ' ἑκάτερον τὸ χάσμα τοῦ οὐρανοῦ
τε καὶ τῆς γῆς ἀπιούσας τὰς ψυχάς, ἐπειδὴ αὐταῖς δι-
κασθείη, κατὰ δὲ τὼ ἑτέρω ἐκ μὲν τοῦ ἀνιέναι ἐκ τῆς
γῆς μεστὰς αὐχμοῦ τε καὶ κόνεως, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου
καταβαίνειν ἑτέρας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καθαράς. καὶ τὰς | E
ἀεὶ ἀφικνουμένας ὥσπερ ἐκ πολλῆς πορείας φαίνεσθαι
ἥκειν, καὶ ἀσμένας εἰς τὸν λειμῶνα ἀπιούσας οἷον ἐν
πανηγύρει κατασκηνᾶσθαι, καὶ ἀσπάζεσθαί τε ἀλλή-
λας ὅσαι γνώριμαι, καὶ πυνθάνεσθαι τάς τε ἐκ τῆς
γῆς ἡκούσας παρὰ τῶν ἑτέρων τὰ ἐκεῖ καὶ τὰς ἐκ τοῦ

οὐρανοῦ τὰ παρ' ἐκείναις. διηγεῖσθαι δὲ ἀλλήλαις τὰς
615 μὲν ὀδυρομένας τε καὶ κλαούσας, ἀναμιμνησκομένας, *
ὅσα τε καὶ οἷα πάθοιεν καὶ ἴδοιεν ἐν τῇ ὑπὸ γῆς πο-
ρείᾳ — εἶναι δὲ τὴν πορείαν χιλιετῆ — τὰς δ' αὖ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εὐπαθείας διηγεῖσθαι καὶ θέας ἀμη-
χάνους τὸ κάλλος. τὰ μὲν οὖν πολλά, ὦ Γλαύκων,
πολλοῦ χρόνου διηγήσασθαι· τὸ δ' οὖν κεφάλαιον ἔφη
τόδε εἶναι, ὅσα πώποτέ τινα ἠδίκησαν καὶ ὅσους ἕκα-
στοι, ὑπὲρ ἁπάντων δίκην δεδωκέναι ἐν μέρει, ὑπὲρ
ἑκάστου δεκάκις — τοῦτο δ' εἶναι κατὰ ἑκατονταετη-
B ρίδα ἑκάστην, ὡς | βίου ὄντος τοσούτου τοῦ ἀνθρω-
πίνου —, ἵνα δεκαπλάσιον τὸ ἔκτισμα τοῦ ἀδικήμα-
τος ἐκτίνοιεν· καὶ οἵτινες πολλῶν θανάτων ἦσαν αἴ-
τιοι, ἢ πόλεις προδόντες ἢ στρατόπεδα καὶ εἰς δουλείας
ἐμβεβληκότες, ἤ τινος ἄλλης κακουχίας μεταίτιοι, πάν-
των τούτων δεκαπλασίας ἀλγηδόνας ὑπὲρ ἑκάστου κο-
μίσαιντο, καὶ αὖ εἴ τινας εὐεργεσίας εὐεργετηκότες καὶ
δίκαιοι καὶ ὅσιοι γεγονότες εἶεν, κατὰ ταὐτὰ τὴν ἀ-
C ξίαν κομίζοιντο. τῶν | δὲ εὐθὺς γενομένων καὶ ὀλίγον
χρόνον βιούντων πέρι ἄλλα ἔλεγεν οὐκ ἄξια μνήμης.
εἰς δὲ θεοὺς ἀσεβείας τε καὶ εὐσεβείας καὶ γονέας καὶ
αὐτόχειρας φόνου μείζους ἔτι τοὺς μισθοὺς διηγεῖτο.
ἔφη γὰρ δὴ παραγενέσθαι ἐρωτωμένῳ ἑτέρῳ ὑπὸ ἑτέ-
ρου, ὅπου εἴη Ἀρδιαῖος ὁ μέγας. ὁ δὲ Ἀρδιαῖος οὗτος
τῆς Παμφυλίας ἔν τινι πόλει τύραννος ἐγεγόνει, ἤδη
χιλιοστὸν ἔτος εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον, γέροντά τε πα-
D τέρα ἀποκτείνας καὶ | πρεσβύτερον ἀδελφόν, καὶ ἄλλα
δὴ πολλά τε καὶ ἀνόσια εἰργασμένος, ὡς ἐλέγετο. ἔφη
οὖν τὸν ἐρωτώμενον εἰπεῖν, Οὐχ ἥκει, φάναι, οὐδ' ἂν
ἥξει δεῦρο. XIV. ἐθεασάμεθα γὰρ οὖν δὴ καὶ τοῦτο
τῶν δεινῶν θεαμάτων. ἐπειδὴ ἐγγὺς τοῦ στομίου ἦμεν
μέλλοντες ἀνιέναι καὶ τἆλλα πάντα πεπονθότες, ἐκεῖ-
νόν τε κατείδομεν ἐξαίφνης καὶ ἄλλους σχεδόν τι αὐ
τῶν τοὺς πλείστους τυράννους· ἦσαν δὲ καὶ ἰδιῶταί
E τινες τῶν μεγάλα ἡμαρτηκότων· οὓς οἰομένους | ἤδη
ἀναβήσεσθαι οὐκ ἐδέχετο τὸ στόμιον, ἀλλ' ἐμυκᾶτο,
ὁπότε τις τῶν οὕτως ἀνιάτως ἐχόντων εἰς πονηρίαν ἢ
μὴ ἱκανῶς δεδωκὼς δίκην ἐπιχειροῖ ἀνιέναι. ἐνταῦθα
δὴ ἄνδρες, ἔφη, ἄγριοι, διάπυροι ἰδεῖν, παρεστῶτες καὶ
καταμανθάνοντες τὸ φθέγμα, τοὺς μὲν διαλαβόντες
ἦγον, τὸν δὲ Ἀρδιαῖον καὶ ἄλλους συμποδίσαντες χεῖ-
616 ράς τε καὶ πόδας * καὶ κεφαλήν, καταβαλόντες καὶ
ἐκδείραντες, εἷλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ' ἀσπαλά-
θων κνάπτοντες, καὶ τοῖς ἀεὶ παριοῦσι σημαίνοντες,
ὧν ἕνεκά τε ταῦτα ὑπομένοιεν καὶ ὅτι εἰς τὸν Τάρτα-
ρον ἐμπεσούμενοι ἄγοιντο. ἔνθα δὴ φόβων, ἔφη, πολ-
λῶν καὶ παντοδαπῶν σφίσι γεγονότων τοῦτον ὑπερ-
βάλλειν τὸν φόβον, μὴ γένοιτο ἑκάστῳ τὸ φθέγμα,
ὅτε ἀναβαίνοι, καὶ ἀσμενέστατα ἕκαστον σιγήσαντος
ἀναβῆναι. καὶ τὰς μὲν δὴ δίκας τε καὶ τιμωρίας τοι-
B αύτας | τινὰς εἶναι, καὶ αὖ τὰς εὐεργεσίας ταύταις
ἀντιστρόφους· ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ λειμῶνι ἑκάστοις
ἑπτὰ ἡμέραι γένοιντο, ἀναστάντας ἐντεῦθεν δεῖν τῇ
ὀγδόῃ πορεύεσθαι, καὶ ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους ὅθεν
καθορᾶν ἄνωθεν διὰ παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς τε-
ταμένον φῶς εὐθύ, οἷον κίονα, μάλιστα τῇ ἴριδι προσ-
φερῆ, λαμπρότερον δὲ καὶ καθαρώτερον. εἰς ὃ ἀφικέ-
σθαι προελθόντας ἡμερησίαν ὁδόν, καὶ ἰδεῖν αὐτόθι
C κατὰ μέσον | τὸ φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὰ ἄκρα αὐτοῦ
τῶν δεσμῶν τεταμένα· εἶναι γὰρ τοῦτο τὸ φῶς ξύνδε-
σμον τοῦ οὐρανοῦ, οἷον τὰ ὑποζώματα τῶν τριήρων,
οὕτω πᾶσαν ξυνέχον τὴν περιφοράν· ἐκ δὲ τῶν ἄκρων
τεταμένον Ἀνάγκης ἄτρακτον, δι' οὗ πάσας ἐπιστρέ-
φεσθαι τὰς περιφοράς· οὗ τὴν μὲν ἠλακάτην τε καὶ
τὸ ἄγκιστρον εἶναι ἐξ ἀδάμαντος, τὸν δὲ σφόνδυλον
μικτὸν ἔκ τε τούτου καὶ ἄλλων γενῶν. τὴν δὲ τοῦ
σφονδύλου | φύσιν εἶναι τοιάνδε· τὸ μὲν σχῆμα οἵα- D
περ ἡ τοῦ ἐνθάδε· νοῆσαι δὲ δεῖ ἐξ ὧν ἔλεγε τοιόνδε
αὐτὸν εἶναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἐν ἑνὶ μεγάλῳ σφονδύλῳ κοί-
λῳ καὶ ἐξεγλυμμένῳ διαμπερὲς ἄλλος τοιοῦτος ἐλάττων
ἐγκέοιτο ἁρμόττων, καθάπερ οἱ κάδοι οἱ εἰς ἀλλήλους
ἁρμόττοντες· καὶ οὕτω δὴ τρίτον ἄλλον καὶ τέταρτον
καὶ ἄλλους τέτταρας. ὀκτὼ γὰρ εἶναι τοὺς ξύμπαντας
σφονδύλους, ἐν ἀλλήλοις ἐγκειμένους, κύκλους ἄνωθεν
τὰ χείλη | φαίνοντας, νῶτον συνεχὲς ἑνὸς σφονδύλου E
ἀπεργαζομένους περὶ τὴν ἠλακάτην· ἐκείνην δὲ διὰ μέ-
σου τοῦ ὀγδόου διαμπερὲς ἐληλάσθαι. τὸν μὲν οὖν
πρῶτόν τε καὶ ἐξωτάτω σφόνδυλον πλατύτατον τὸν
τοῦ χείλους κύκλον ἔχειν, τὸν δὲ τοῦ ἕκτου δεύτερον,
τρίτον δὲ τὸν τοῦ τετάρτου, τέταρτον δὲ τὸν τοῦ
ὀγδόου, πέμπτον δὲ τὸν τοῦ ἑβδόμου, ἕκτον δὲ τὸν τοῦ
πέμπτου, ἕβδομον δὲ τὸν τοῦ τρίτου, ὄγδοον δὲ τὸν
τοῦ δευτέρου. καὶ τὸν μὲν τοῦ μεγίστου ποικίλον, τὸν
δὲ τοῦ ἑβδόμου λαμπρότατον, τὸν δὲ τοῦ ὀγδόου τὸ
χρῶμα ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἔχειν * προσλάμποντος, τὸν 617
δὲ τοῦ δευτέρου καὶ πέμπτου παραπλήσια ἀλλήλοις,
ξανθότερα ἐκείνων, τρίτον δὲ λευκότατον χρῶμα ἔχειν,
τέταρτον δὲ ὑπέρυθρον, δεύτερον δὲ λευκότητι τὸν
ἕκτον ὑπερβάλλειν. κυκλεῖσθαι δὲ δὴ στρεφόμενον τὸν
ἄτρακτον ὅλον μὲν τὴν αὐτὴν φοράν, ἐν δὲ τῷ ὅλῳ
περιφερομένῳ τοὺς μὲν ἐντὸς ἑπτὰ κύκλους τὴν ἐναν-
τίαν τῷ ὅλῳ ἠρέμα περιφέρεσθαι, αὐτῶν δὲ τούτων
τάχιστα μὲν ἰέναι τὸν ὄγδοον, δευτέρους | δὲ καὶ ἅμα B
ἀλλήλοις τόν τε ἕβδομον καὶ ἕκτον καὶ πέμπτον· τὸν
τρίτον δὲ φορᾷ ἰέναι, ὡς σφίσι φαίνεσθαι, ἐπανακυ-
κλούμενον τὸν τέταρτον· τέταρτον δὲ τὸν τρίτον καὶ
πέμπτον τὸν δεύτερον· στρέφεσθαι δὲ αὐτὸν ἐν τοῖς
τῆς Ἀνάγκης γόνασιν. ἐπὶ δὲ τῶν κύκλων αὐτοῦ ἄνω-
θεν ἐφ' ἑκάστου βεβηκέναι Σειρῆνα συμπεριφερομένην,
φωνὴν μίαν ἱεῖσαν, ἕνα τόνον· ἐκ πασῶν δὲ ὀκτὼ οὐ-
σῶν μίαν ἁρμονίαν ξυμφωνεῖν. ἄλλας δὲ καθημένας
πέριξ δι' ἴσου τρεῖς, ἐν θρόνῳ | ἑκάστην, θυγατέρας C
τῆς Ἀνάγκης, Μοίρας, λευχειμονούσας, στέμματα ἐπὶ
τῶν κεφαλῶν ἐχούσας, Λάχεσίν τε καὶ Κλωθὼ καὶ
Ἄτροπον, ὑμνεῖν πρὸς τὴν τῶν Σειρήνων ἁρμονίαν,
Λάχεσιν μὲν τὰ γεγονότα, Κλωθὼ δὲ τὰ ὄντα, Ἄτρο-
πον δὲ τὰ μέλλοντα. καὶ τὴν μὲν Κλωθὼ τῇ δεξιᾷ χει-
ρὶ ἐφαπτομένην συνεπιστρέφειν τοῦ ἀτράκτου τὴν ἔξω
περιφοράν, διαλείπουσαν χρόνον, τὴν δὲ Ἄτροπον τῇ
ἀριστερᾷ τὰς ἐντὸς αὖ ὡσαύτως· τὴν δὲ Λάχεσιν | ἐν D
μέρει ἑκατέρας ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἐφάπτεσθαι. XV.
σφᾶς οὖν, ἐπειδὴ ἀφικέσθαι, εὐθὺς δεῖν ἰέναι πρὸς τὴν
Λάχεσιν. προφήτην οὖν τινὰ σφᾶς πρῶτον μὲν ἐν τά-
ξει διαστῆσαι, ἔπειτα λαβόντα ἐκ τῶν τῆς Λαχέσεως
γονάτων κλήρους τε καὶ βίων παραδείγματα, ἀναβάντα
ἐπί τι βῆμα ὑψηλὸν εἰπεῖν· Ἀνάγκης θυγατρὸς κόρης
Λαχέσεως λόγος. Ψυχαὶ ἐφήμεροι, ἀρχὴ ἄλλης περιό-
δου θνητοῦ γένους θανατηφόρου. οὐχ ὑμᾶς | δαίμων E

λήξεται, ἀλλ' ὑμεῖς δαίμονα αἱρήσεσθε. πρῶτος δ' ὁ
λαχὼν πρῶτος αἱρείσθω βίον, ᾧ συνέσται ἐξ ἀνάγκης.
ἀρετὴ δὲ ἀδέσποτον, ἣν τιμῶν καὶ ἀτιμάζων πλέον καὶ
ἔλαττον αὐτῆς ἕκαστος ἕξει. αἰτία ἑλομένου· θεὸς ἀ-
ναίτιος. Ταῦτα εἰπόντα ῥῖψαι ἐπὶ πάντας τοὺς κλή-
ρους, τὸν δὲ παρ' αὑτὸν πεσόντα ἕκαστον ἀναιρεῖ-
σθαι, πλὴν οὗ· ἓ δὲ οὐκ ἐᾶν. τῷ δὲ ἀνελομένῳ δῆλον
618 εἶναι, ὁπόστος εἰλήχειν· * μετὰ δὲ τοῦτο αὖθις τὰ τῶν
βίων παραδείγματα εἰς τὸ πρόσθεν σφῶν θεῖναι ἐπὶ
τὴν γῆν, πολὺ πλείω τῶν παρόντων. εἶναι δὲ παντο-
δαπά· ζῴων τε γὰρ πάντων βίους καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀν-
θρωπίνους ἅπαντας. τυραννίδας τε γὰρ ἐν αὐτοῖς εἶ-
ναι, τὰς μὲν διατελεῖς, τὰς δὲ καὶ μεταξὺ διαφθειρο-
μένας καὶ εἰς πενίας τε καὶ φυγὰς καὶ εἰς πτωχείας
τελευτώσας· εἶναι δὲ καὶ δοκίμων ἀνδρῶν βίους, τοὺς
μὲν ἐπὶ εἴδεσι καὶ κατὰ κάλλη καὶ τὴν ἄλλην ἰσχύν τε
B | καὶ ἀγωνίαν, τοὺς δ' ἐπὶ γένεσι καὶ προγόνων ἀρε-
ταῖς, καὶ ἀδοκίμων κατὰ ταὐτά, ὡσαύτως δὲ καὶ γυ-
ναικῶν· ψυχῆς δὲ τάξιν οὐκ ἐνεῖναι διὰ τὸ ἀναγκαίως
ἔχειν ἄλλον ἑλομένην βίον ἀλλοίαν γίγνεσθαι· τὰ δ'
ἄλλα ἀλλήλοις τε καὶ πλούτοις καὶ πενίαις, τὰ δὲ νό-
σοις, τὰ δὲ ὑγιείαις μεμῖχθαι, τὰ δὲ καὶ μεσοῦν τού-
των. ἔνθα δή, ὡς ἔοικεν, ὦ φίλε Γλαύκων, ὁ πᾶς κίν-
δυνος ἀνθρώπῳ, καὶ διὰ ταῦτα μάλιστα ἐπιμελητέον,
C ὅπως ἕκαστος ἡμῶν | τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀμελή-
σας τούτου τοῦ μαθήματος καὶ ζητητὴς καὶ μαθητὴς
ἔσται, ἐάν ποθεν οἷός τ' ᾖ μαθεῖν καὶ ἐξευρεῖν, τίς
αὐτὸν ποιήσει δυνατὸν καὶ ἐπιστήμονα, βίον καὶ χρη-
στὸν καὶ πονηρὸν διαγιγνώσκοντα τὸν βελτίω ἐκ τῶν
δυνατῶν ἀεὶ πανταχοῦ αἱρεῖσθαι, ἀναλογιζόμενον πάν-
τα τὰ νῦν δὴ ῥηθέντα καὶ ξυντιθέμενα ἀλλήλοις καὶ
διαιρούμενα πρὸς ἀρετὴν βίου πῶς ἔχει, καὶ εἰδέναι,
D τί κάλλος πενίᾳ ἢ πλούτῳ κραθὲν | καὶ μετὰ ποίας
τινὸς ψυχῆς ἕξεως κακὸν ἢ ἀγαθὸν ἐργάζεται, καὶ τί
εὐγένειαι καὶ δυσγένειαι καὶ ἰδιωτεῖαι καὶ ἀρχαὶ καὶ
ἰσχύες καὶ ἀσθένειαι καὶ εὐμαθίαι καὶ δυσμαθίαι καὶ
πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν φύσει περὶ ψυχὴν ὄντων καὶ
τῶν ἐπικτήτων τί ξυγκεραννύμενα πρὸς ἄλληλα ἐργά-
ζεται, ὥστε ἐξ ἁπάντων αὐτῶν δυνατὸν εἶναι συλλογι-
σάμενον αἱρεῖσθαι, πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν ἀπο-
βλέποντα, τόν τε χείρω καὶ τὸν ἀμείνω βίον, χείρω
E | μὲν καλοῦντα, ὃς αὐτὴν ἐκεῖσε ἄξει, εἰς τὸ ἀδικωτέ-
ραν γίγνεσθαι, ἀμείνω δὲ ὅστις εἰς τὸ δικαιοτέραν, τὰ
δὲ ἄλλα πάντα χαίρειν ἐᾶν· ἑωράκαμεν γάρ, ὅτι ζῶντί
τε καὶ τελευτήσαντι αὕτη κρατίστη αἵρεσις. ἀδαμαντί-
619 νως * δὴ δεῖ ταύτην τὴν δόξαν ἔχοντα εἰς Ἅιδου ἰέναι,
ὅπως ἂν ᾖ καὶ ἐκεῖ ἀνέκπληκτος ὑπὸ πλούτων τε καὶ
τῶν τοιούτων κακῶν, καὶ μὴ ἐμπεσὼν εἰς τυραννίδας
καὶ ἄλλας τοιαύτας πράξεις πολλὰ μὲν ἐργάσηται καὶ
ἀνήκεστα κακά, ἔτι δὲ αὐτὸς μείζω πάθῃ, ἀλλὰ γνῷ
τὸν μέσον ἀεὶ τῶν τοιούτων βίον αἱρεῖσθαι καὶ φεύ-
γειν τὰ ὑπερβάλλοντα ἑκατέρωσε καὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ
κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν παντὶ τῷ ἔπειτα· οὕτω γὰρ
B εὐδαιμονέστατος | γίγνεται ἄνθρωπος. XVI. καὶ δὴ
οὖν καὶ τότε ὁ ἐκεῖθεν ἄγγελος ἤγγελλε τὸν μὲν προ-
φήτην οὕτως εἰπεῖν, καὶ τελευταίῳ ἐπιόντι, ξὺν νῷ ἑλο-
μένῳ, συντόνως ζῶντι κεῖται βίος ἀγαπητός, οὐ κακός.
μήτε ὁ ἄρχων αἱρέσεως ἀμελείτω μήτε ὁ τελευτῶν ἀ-
θυμείτω. εἰπόντος δὲ ταῦτα τὸν πρῶτον λαχόντα ἔφη
εὐθὺς ἐπιόντα τὴν μεγίστην τυραννίδα ἑλέσθαι, καὶ
ὑπὸ ἀφροσύνης τε καὶ λαιμαργίας οὐ πάντα ἱκανῶς
ἀνασκεψάμενον ἑλέσθαι, | ἀλλ' αὐτὸν λαθεῖν ἐνοῦσαν C
εἱμαρμένην, παίδων αὑτοῦ βρώσεις καὶ ἄλλα κακά·
ἐπειδὴ δὲ κατὰ σχολὴν σκέψασθαι, κόπτεσθαί τε καὶ
ὀδύρεσθαι τὴν αἵρεσιν, οὐκ ἐμμένοντα τοῖς προῤῥηθεῖ-
σιν ὑπὸ τοῦ προφήτου· οὐ γὰρ ἑαυτὸν αἰτιᾶσθαι τῶν
κακῶν, ἀλλὰ τύχην τε καὶ δαίμονας καὶ πάντα μᾶλλον
ἀνθ' ἑαυτοῦ. εἶναι δὲ αὐτὸν τῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡκόν-
των, ἐν τεταγμένῃ πολιτείᾳ ἐν τῷ προτέρῳ βίῳ βεβιω-
κότα, ἔθει ἄνευ φιλοσοφίας ἀρετῆς | μετειληφότα. ὡς D
δὲ καὶ εἰπεῖν, οὐκ ἐλάττους εἶναι ἐν τοῖς τοιούτοις
ἁλισκομένους τοὺς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἥκοντας, ἅτε πόνων
ἀγυμνάστους· τῶν δ' ἐκ τῆς γῆς τοὺς πολλούς, ἅτε
αὐτούς τε πεπονηκότας ἄλλους τε ἑωρακότας, οὐκ ἐξ
ἐπιδρομῆς τὰς αἱρέσεις ποιεῖσθαι. διὸ δὴ καὶ μεταβο-
λὴν τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ταῖς πολλαῖς τῶν ψυ-
χῶν γίγνεσθαι καὶ διὰ τὴν τοῦ κλήρου τύχην· ἐπεὶ εἴ
τις ἀεί, ὁπότε εἰς τὸν ἐνθάδε βίον ἀφικνοῖτο, ὑγιῶς
φιλοσοφοῖ | καὶ ὁ κλῆρος αὐτῷ τῆς αἱρέσεως μὴ ἐν E
τελευταίοις πίπτοι, κινδυνεύει ἐκ τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελ-
λομένων οὐ μόνον ἐνθάδε εὐδαιμονεῖν ἄν, ἀλλὰ καὶ
τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε καὶ δεῦρο πάλιν πορείαν οὐκ ἂν
χθονίαν καὶ τραχεῖαν πορεύεσθαι, ἀλλὰ λείαν τε καὶ
οὐρανίαν. ταύτην γὰρ δή, ἔφη, τὴν θέαν ἀξίαν εἶναι
ἰδεῖν, ὡς ἕκασται αἱ ψυχαὶ ᾑροῦντο τοὺς βίους· * ἐλε- 620
εινήν τε γὰρ ἰδεῖν εἶναι καὶ γελοίαν καὶ θαυμασίαν.
κατὰ συνήθειαν γὰρ τοῦ προτέρου βίου τὰ πολλὰ αἱ-
ρεῖσθαι. ἰδεῖν μὲν γὰρ ψυχὴν ἔφη τήν ποτε Ὀρφέως
γενομένην κύκνου βίον αἱρουμένην, μίσει τοῦ γυναικεί-
ου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον οὐκ ἐθέλου-
σαν ἐν γυναικὶ γεννηθεῖσαν γενέσθαι· ἰδεῖν δὲ τὴν
Θαμύρου ἀηδόνος ἑλομένην· ἰδεῖν δὲ καὶ κύκνον μετα-
βάλλοντα εἰς ἀνθρωπίνου βίου αἵρεσιν, καὶ ἄλλα ζῷα
μουσικὰ ὡσαύτως. | εἰκοστὴν δὲ λαχοῦσαν ψυχὴν ἑλέ- B
σθαι λέοντος βίον· εἶναι δὲ τὴν Αἴαντος τοῦ Τελαμω-
νίου, φεύγουσαν ἄνθρωπον γενέσθαι, μεμνημένην τῆς
τῶν ὅπλων κρίσεως. τὴν δ' ἐπὶ τούτῳ Ἀγαμέμνονος·
ἔχθρᾳ δὲ καὶ ταύτην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τὰ
πάθη ἀετοῦ διαλλάξαι βίον. ἐν μέσοις δὲ λαχοῦσαν
τὴν Ἀταλάντης ψυχήν, κατιδοῦσαν μεγάλας τιμὰς ἀ-
θλητοῦ ἀνδρός, οὐ δύνασθαι παρελθεῖν, ἀλλὰ λαβεῖν.
μετὰ δὲ | ταύτην ἰδεῖν τὴν Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως εἰς C
τεχνικῆς γυναικὸς ἰοῦσαν φύσιν· πόῤῥω δ' ἐν ὑστάτοις
ἰδεῖν τὴν τοῦ γελωτοποιοῦ Θερσίτου πίθηκον ἐνδυο-
μένην· κατὰ τύχην δὲ τὴν Ὀδυσσέως, λαχοῦσαν πασῶν
ὑστάτην, αἱρησομένην ἰέναι· μνήμῃ δὲ τῶν προτέρων
πόνων φιλοτιμίας λελωφηκυῖαν ζητεῖν περιϊοῦσαν χρό-
νον πολὺν βίον ἀνδρὸς ἰδιώτου ἀπράγμονος, καὶ μόγις
εὑρεῖν κείμενόν που καὶ παρημελημένον ὑπὸ τῶν ἄλ-
λων, καὶ εἰπεῖν | ἰδοῦσαν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἂν ἔπραξε καὶ D
πρώτη λαχοῦσα, καὶ ἀσμένην ἑλέσθαι. καὶ ἐκ τῶν ἄλ-
λων δὴ θηρίων ὡσαύτως εἰς ἀνθρώπους ἰέναι καὶ εἰς
ἄλληλα, τὰ μὲν ἄδικα εἰς τὰ ἄγρια, τὰ δὲ δίκαια εἰς
τὰ ἥμερα μεταβάλλοντα, καὶ πάσας μίξεις μίγνυσθαι.
ἐπειδὴ δ' οὖν πάσας τὰς ψυχὰς τοὺς βίους ᾑρῆσθαι,
ὥσπερ ἔλαχον, ἐν τάξει προσιέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν·
ἐκείνην δ' ἑκάστῳ ὃν εἵλετο δαίμονα, τοῦτον φύλακα
ξυμπέμπειν | τοῦ βίου καὶ ἀποπληρωτὴν τῶν αἱρεθέν- E

των. ὃν πρῶτον μὲν ἄγειν αὐτὴν πρὸς τὴν Κλωθὼ ὑπὸ τὴν ἐκείνης χεῖρά τε καὶ ἐπιστροφὴν τῆς τοῦ ἀτράκτου δίνης, κυροῦντα ἣν λαχὼν εἵλετο μοῖραν· ταύτης δ' ἐφαψάμενον αὖθις ἐπὶ τὴν τῆς Ἀτρόπου ἄγειν νῆσιν, ἀμετάστροφα τὰ ἐπικλωσθέντα ποιοῦντα·
621 ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἀμεταστρεπτὶ ὑπὸ τὸν τῆς * Ἀνάγκης ἰέναι θρόνον, καὶ δι' ἐκείνου διεξελθόντα, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄλλοι διῆλθον, πορεύεσθαι ἅπαντας εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδίον διὰ καύματός τε καὶ πνίγους δεινοῦ· καὶ γὰρ εἶναι αὐτὸ κενὸν δένδρων τε καὶ ὅσα γῆ φύει. σκηνᾶσθαι οὖν σφᾶς ἤδη ἑσπέρας γιγνομένης παρὰ τὸν Ἀμέλητα ποταμόν, οὗ τὸ ὕδωρ ἀγγεῖον οὐδὲν στέγειν. μέτρον μὲν οὖν τι τοῦ ὕδατος πᾶσιν ἀναγκαῖον εἶναι πιεῖν, τοὺς δὲ φρονήσει μὴ σῳζομένους πλέον πίνειν
B τοῦ μέτρου· τὸν δὲ ἀεὶ πιόντα | πάντων ἐπιλανθάνεσθαι. ἐπειδὴ δὲ κοιμηθῆναι καὶ μέσας νύκτας γενέσθαι, βροντήν τε καὶ σεισμὸν γενέσθαι, καὶ ἐντεῦθεν ἐξαπίνης ἄλλον ἄλλῃ φέρεσθαι ἄνω εἰς τὴν γένεσιν, ἄττοντας ὥσπερ ἀστέρας. αὐτὸς δὲ τοῦ μὲν ὕδατος κωλυθῆναι πιεῖν· ὅπῃ μέντοι καὶ ὅπως εἰς τὸ σῶμα ἀφίκοιτο, οὐκ εἰδέναι, ἀλλ' ἐξαίφνης ἀναβλέψας ἰδεῖν ἕωθεν αὐτὸν κείμενον ἐπὶ τῇ πυρᾷ. Καὶ οὕτως, ὦ Γλαύκων, μῦθος ἐσώθη καὶ οὐκ ἀπώλετο, καὶ ἡμᾶς | C
ἂν σώσειεν, ἂν πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ τὸν τῆς Λήθης ποταμὸν εὖ διαβησόμεθα καὶ τὴν ψυχὴν οὐ μιανθησόμεθα· ἀλλ' ἂν ἐμοὶ πειθώμεθα, νομίζοντες ἀθάνατον ψυχὴν καὶ δυνατὴν πάντα μὲν κακὰ ἀνέχεσθαι, πάντα δὲ ἀγαθά, τῆς ἄνω ὁδοῦ ἀεὶ ἑξόμεθα καὶ δικαιοσύνην μετὰ φρονήσεως παντὶ τρόπῳ ἐπιτηδεύσομεν, ἵνα καὶ ἡμῖν αὐτοῖς φίλοι ὦμεν καὶ τοῖς θεοῖς, αὐτοῦ τε μένοντες ἐνθάδε, καὶ ἐπειδὰν τὰ ἆθλα | αὐ- D
τῆς κομιζώμεθα, ὥσπερ οἱ νικηφόροι περιαγειρόμενοι, καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν τῇ χιλιετεῖ πορείᾳ, ἣν διεληλύθαμεν, εὖ πράττωμεν.

Ν Ο Μ Ο Ι.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ, ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

624 I. * Θεὸς ἤ τις ἀνθρώπων ὑμῖν, ὦ ξένοι, εἴληφε τὴν αἰτίαν τῆς τῶν νόμων διαθέσεως; ΚΛ. Θεός, ὦ ξένε, θεός, ὥς γε τὸ δικαιότατον εἰπεῖν· παρὰ μὲν ἡμῖν Ζεύς, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις, ὅθεν ὅδε ἐστίν, οἶμαι φάναι τούτους Ἀπόλλωνα. ἦ γάρ; ΜΕ. Ναί. ΑΘ. Μῶν οὖν καθ' Ὅμηρον λέγεις, ὡς τοῦ
B Μίνω φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἑκάστοτε | συνουσίαν δι' ἐνάτου ἔτους καὶ κατὰ τὰς παρ' ἐκείνου φήμας ταῖς πόλεσιν ὑμῖν θέντος τοὺς νόμους; ΚΛ. Λέγεται γὰρ οὕτω παρ' ἡμῖν· καὶ δὴ καὶ τὸν ἀδελφόν γε αὐτοῦ Ῥαδάμανθυν, ἀκούετε γὰρ τὸ ὄνομα, δικαιό-
625 τατον γεγονέναι. τοῦτον * οὖν φαῖμεν ἂν ἡμεῖς γε οἱ Κρῆτες ἐκ τοῦ τότε διανέμειν τὰ περὶ τὰς δίκας ὀρθῶς τοῦτον τὸν ἔπαινον αὐτὸν εἰληφέναι. ΑΘ. Καὶ καλόν γε τὸ κλέος υἱεῖ τε Διὸς μάλα πρέπον. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιούτοις ἤθεσι τέθραφθε νομικοῖς σύ τε καὶ ὅδε, προσδοκῶ οὐκ ἂν ἀηδῶς ἡμᾶς περί τε πολιτείας τὰ νῦν καὶ νόμων τὴν διατριβὴν λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἅμα κατὰ τὴν πορείαν ποιήσεσθαι. πάντως δ'
B ἥ γε ἐκ | Κνωσοῦ ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερόν, ὡς ἀκούομεν, ἱκανή, καὶ ἀνάπαυλαι κατὰ τὴν ὁδόν, ὡς εἰκός, πνίγους ὄντος τὰ νῦν, ἐν τοῖς ὑψηλοῖς δένδρεσίν εἰσι σκιαραί, καὶ ταῖς ἡλικίαις πρέπον ἂν ἡμῶν εἴη τὸ διαναπαύεσθαι πυκνὰ ἐν αὐταῖς, λόγοις τε ἀλλήλους παραμυθουμένους τὴν ὁδὸν ἅπασαν οὕτω μετὰ ῥᾳστώνης διαπερᾶναι. ΚΛ. Καὶ μὴν ἔστι γε, ὦ ξένε, προϊόντι κυπαρίττων τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια, | καὶ λειμῶνες ἐν οἷσιν ἀναπαυόμε- C
νοι διατρίβοιμεν ἄν. ΑΘ. Ὀρθῶς λέγεις. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν· ἰδόντες δὲ μᾶλλον φήσομεν. ἀλλ' ἴωμεν ἀγαθῇ τύχῃ. II. ΑΘ. Ταῦτ' εἴη. καί μοι λέγε, κατὰ τί τὰ ξυσσίτιά τε ὑμῖν συντέταχεν ὁ νόμος καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὴν τῶν ὅπλων ἕξιν; ΚΛ. Οἶμαι μέν, ὦ ξένε, καὶ παντὶ ῥᾴδιον ὑπολαβεῖν εἶναι τά γε ἡμέτερα. τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης | Κρήτης φύσιν ὁρᾶτε, ὡς D
οὐκ ἔστι, καθάπερ ἡ τῶν Θετταλῶν, πεδιάς. διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκεῖνοι χρῶνται μᾶλλον, δρόμοισι δὲ ἡμεῖς· ἥδε γὰρ ἀνώμαλος αὖ καὶ πρὸς τὴν τῶν πεζῇ δρόμων ἄσκησιν μᾶλλον σύμμετρος. ἐλαφρὰ δὴ τὰ ὅπλα ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοιούτῳ κεκτῆσθαι καὶ μὴ βά-

ρος ἔχοντα θεῖν· τῶν δὴ τόξων καὶ τοξευμάτων ἡ
κουφότης ἁρμόττειν δοκεῖ. ταῦτ' οὖν πρὸς τὸν πόλε-
μον ἡμῖν ἅπαντα ἐξήρτυνται, καὶ πάνθ' ὁ νομοθέτης,
E ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται, πρὸς τοῦτο βλέπων συνετάττε-
το, ἐπεὶ καὶ τὰ ξυσσίτια κινδυνεύει ξυναγαγεῖν ὁρῶν,
ὡς πάντες, ὁπόταν στρατεύωνται, τόθ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
πράγματος ἀναγκάζονται φυλακῆς αὑτῶν ἕνεκα ξυσσι-
τεῖν τοῦτον τὸν χρόνον. ἄνοιαν δή μοι δοκεῖ κατα-
γνῶναι τῶν πολλῶν, ὡς οὐ μανθανόντων, ὅτι πόλεμος
ἀεὶ πᾶσι διὰ βίου ξυνεχής ἐστι πρὸς ἁπάσας τὰς πό-
λεις· εἰ δὴ πολέμου γε ὄντος φυλακῆς ἕνεκα δεῖ ξυσσι-
626 τεῖν καί τινας ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους * διακεκοσμη-
μένους εἶναι φύλακας αὐτῶν, τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ δρα-
στέον· ἣν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων
εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δ' ἔργῳ πάσαις
πρὸς πάσας τὰς πόλεις ἀεὶ πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ
φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν τὸν
Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημο-
σίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων συνετάξατο,
καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νό-
B μους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὄν, οὔτε
κτημάτων οὔτ' ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα
κρατῇ τις· πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν
νικώντων γίγνεσθαι. III. ΑΘ. *Καλῶς γε, ὦ ξένε, φαίνει
μοι γεγυμνάσθαι πρὸς τὸ διειδέναι τὰ Κρητῶν νόμι-
μα. τόδε δέ μοι φράζε ἔτι σαφέστερον· ὃν γὰρ ὅρον
ἔθου τῆς εὖ πολιτευομένης πόλεως, δοκεῖς μοι λέγειν
C οὕτω κεκοσμημένην οἰκεῖν δεῖν, ὥστε πολέμῳ νικᾶν
τὰς ἄλλας πόλεις. ἦ γάρ; ΚΛ. *Πάνυ μὲν οὖν*· οἶμαι
δὲ καὶ τῷδε οὕτω ξυνδοκεῖν. ΜΕ. *Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως
ἀποκρίναιτο, ὦ θεῖε, Λακεδαιμονίων γε ὁστισοῦν;* ΑΘ.
*Πότερ' οὖν δὴ πόλεσι μὲν πρὸς πόλεις ὀρθὸν τοῦτ'
ἐστί, κώμῃ δὲ πρὸς κώμην ἕτερον;* ΚΛ. *Οὐδαμῶς.*
ΑΘ. *Ἀλλὰ ταὐτόν;* ΚΛ. *Ναί.* ΑΘ. *Τί δέ; πρὸς οἰ-
κίαν οἰκίᾳ τῶν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ πρὸς ἄνδρα ἀνδρὶ ἑνὶ
D πρὸς ἕνα, ταὐτὸν ἔτι;* ΚΛ. *Ταὐτόν.* ΑΘ. *Αὐτῷ δὲ
πρὸς αὑτὸν πότερον ὡς πολεμίῳ πρὸς πολέμιον δια-
νοητέον, ἢ πῶς ἔτι λέγομεν;* ΚΛ. *Ὦ ξένε Ἀθηναῖε —
οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοιμ' ἂν προσαγορεύειν· δοκεῖς
γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι μᾶλλον ἐπο-
νομάζεσθαι· τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγα-
γὼν σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ῥᾷον ἀνευρήσεις, ὅτι
νῦν δὴ ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐῤῥήθη τὸ πολεμίους εἶναι
πάντας πᾶσι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ καὶ ἑκάστους αὐτοὺς
E σφίσιν αὐτοῖς.* ΑΘ. *Πῶς εἴρηκας, ὦ θαυμάσιε;* ΚΛ.
*Κἀνταῦθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὑτὸν πασῶν νι-
κῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ'
ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. ταῦτα
γὰρ ὡς πολέμου ἐν ἑκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς
αὐτοὺς σημαίνει.* ΑΘ. *Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον ἀνα-
στρέψωμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἷς ἕκαστος ἡμῶν ὁ μὲν κρείτ-
627 των αὑτοῦ, ὁ δὲ ἥττων ἐστί, * πότερα φῶμεν οἰκίαν
τε καὶ κώμην καὶ πόλιν ἔχειν ταὐτὸν τοῦτο ἐν αὑταῖς
ἢ μὴ φῶμεν;* ΚΛ. *Τὸ κρείττω τε ἑαυτῆς εἶναι λέγεις
τινά, τὴν δ' ἥττω;* ΑΘ. *Ναί.* ΚΛ. *Καὶ τοῦτο ὀρ-
θῶς ἤρου· πάνυ γὰρ ἔστι καὶ σφόδρα τὸ τοιοῦτον,
οὐχ ἥκιστα, ἐν ταῖς πόλεσιν· ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ
ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς
ἂν αὕτη κρείττων τε αὑτῆς λέγοιθ' ἡ πόλις ἐπαινοῖτό
τε ἂν δικαιότατα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ· τοὐναντίον δέ, ὅπου
τἀναντία.* ΑΘ. *Τὸ μὲν τοίνυν εἴ ποτ' ἐστί που τὸ* B
*χεῖρον κρεῖττον τοῦ ἀμείνονος ἐάσωμεν· μακροτέρου
γὰρ λόγου· τὸ δὲ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μανθάνω νῦν,
ὡς ποτε πολῖται ξυγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως γε-
γονότες ἄδικοι καὶ πολλοὶ ξυνελθόντες δικαίους ἐλάτ-
τους ὄντας βιάσονται δουλούμενοι, καὶ ὅταν μὲν κρα-
τήσωσιν, ἥττων ἡ πόλις αὑτῆς ὀρθῶς αὕτη λέγοιτ' ἂν
ἅμα καὶ κακή, ὅπου δ' ἂν ἡττῶνται, κρείττων τε καὶ
ἀγαθή.* ΚΛ. *Καὶ μάλα ἄτοπον, ὦ ξένε, τὸ νῦν λε-* C
γόμενον· ὅμως δὲ ὁμολογεῖν οὕτως ἀναγκαιότατον.
IV. ΑΘ. *Ἔχε δή· καὶ τόδε πάλιν ἐπισκεψώμεθα· πολ-
λοὶ ἀδελφοί που γένοιντ' ἂν ἑνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς
υἱεῖς, καὶ δὴ καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν τοὺς πλείστους μὲν
ἀδίκους αὐτῶν γίγνεσθαι, τοὺς δὲ ἐλάττους δικαίους.*
ΚΛ. *Οὐ γὰρ οὖν.* ΑΘ. *Καὶ οὐκ ἂν εἴη γε πρέπον
ἐμοί τε καὶ ὑμῖν τοῦτο θηρεύειν, ὅτι νικώντων μὲν τῶν
πονηρῶν ἥ τε οἰκία καὶ ἡ ξυγγένεια αὕτη πᾶσα ἥτ-
των αὑτῆς λέγοιτ' ἄν, κρείττων δὲ ἡττωμένων· οὐ* D
*γὰρ εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύνης ῥημάτων ἕνεκα
τὰ νῦν σκοπούμεθα πρὸς τὸν τῶν πολλῶν λόγον, ἀλλ'
ὀρθότητός τε καὶ ἁμαρτίας πέρι νόμων, ἥτις ποτέ
ἐστι φύσει.* ΚΛ. *Ἀληθέστατα, ὦ ξένε, λέγεις.* ΜΕ.
*Καλῶς μὲν οὖν, ὥςγε ἐμοὶ ξυνδοκεῖν, τό γε τοσοῦτον
τὰ νῦν.* ΑΘ. *Ἴδωμεν δὴ καὶ τόδε· τούτοις τοῖς ἄρτι
λεγομένοις ἀδελφοῖς γένοιτ' ἄν πού τις δικαστής;* ΚΛ.
Πάνυ γε. ΑΘ. *Πότερος οὖν ἀμείνων; ὅστις τοὺς μὲν
ἀπολέσειεν αὐτῶν, ὅσοι κακοί, τοὺς δὲ βελτίους ἄρ-* E
*χειν αὐτοὺς αὑτῶν προστάξειεν, ἢ ὅδε, ὃς ἂν τοὺς μὲν
χρηστοὺς ἄρχειν, τοὺς χείρους δ' ἐάσας ζῆν ἄρχεσθαι
ἑκόντας ποιήσειε; τρίτον δέ που δικαστὴν πρὸς ἀρε-
τὴν εἴπωμεν, εἴ τις εἴη τοιοῦτος, ὅστις παραλαβὼν
ξυγγένειαν μίαν διαφερομένην μήτε ἀπολέσειε μηδένα,
διαλλάξας * δὲ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον νόμους αὐ-* 628
*τοῖς θεὶς πρὸς ἀλλήλους παραφυλάττειν δύναιτο ὥστε
εἶναι φίλους.* ΚΛ. *Μακρῷ ἀμείνων γίγνοιτ' ἂν ὁ τοι-
οῦτος δικαστής τε καὶ νομοθέτης.* ΑΘ. *Καὶ μὴν τοὐ-
ναντίον γε ἢ πρὸς πόλεμον ἂν βλέπων αὐτοῖς τοὺς
νόμους διανομοθετοῖ.* ΚΛ. *Τοῦτο μὲν ἀληθές.* ΑΘ.
*Τί δ' ὁ τὴν πόλιν ξυναρμόττων; πρὸς πόλεμον αὐτῆς
ἂν τὸν ἔξωθεν βλέπων τὸν βίον κοσμοῖ μᾶλλον, ἢ
πρὸς πόλεμον τὸν ἐν αὐτῇ γιγνόμενον ἑκάστοτε, ἣ* B
*δὴ καλεῖται στάσις; ὃν μάλιστα μὲν ἅπας ἂν βούλοι-
το μήτε γενέσθαι ποτὲ ἐν ἑαυτοῦ πόλει, γενόμενόν τε
ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι.* ΚΛ. *Δῆλον, ὅτι πρὸς
τοῦτον.* ΑΘ. *Πότερα δὲ ἀπολομένων αὖ τῶν ἑτέρων
εἰρήνην τῆς στάσεως γενέσθαι, νικησάντων δὲ ποτέ-
ρων, δέξαιτ' ἄν τις μᾶλλον ἢ φιλίας τε καὶ εἰρήνης
ὑπὸ διαλλαγῶν γενομένης οὕτω τοῖς ἔξωθεν πολεμίοις
προσέχειν ἀνάγκην εἶναι τὸν νοῦν;* ΚΛ. *Οὕτω πᾶς ἂν* C
*ἐθέλοι πρότερον ἢ 'κείνως περὶ τὴν αὑτοῦ γίγνεσθαι
πόλιν.* ΑΘ. *Οὐκοῦν καὶ νομοθέτης ὡσαύτως;* ΚΛ.
Τί μήν; ΑΘ. *Ἆρ' οὖν οὐ τοῦ ἀρίστου ἕνεκα πάντα
ἂν τὰ νόμιμα τιθείη πᾶς;* ΚΛ. *Πῶς δ' οὔ;* ΑΘ.
*Τό γε μὴν ἄριστον οὔτε ὁ πόλεμος οὔτε ἡ στάσις,
ἀπευκτὸν δὲ τὸ δεηθῆναι τούτων, εἰρήνη δὲ πρὸς ἀλ-
λήλους ἅμα καὶ φιλοφροσύνη· καὶ δὴ καὶ τὸ νικᾶν, ὡς
ἔοικεν, αὐτὴν αὑτὴν πόλιν οὐκ ἦν τῶν ἀρίστων, ἀλλὰ
τῶν ἀναγκαίων· ὅμοιον ὡς εἰ κάμνον σῶμα ἰατρικῆς* D

καθάρσεως τυχὸν ἡγοῖτό τις ἄριστα πράττειν τότε, τῷ δὲ μηδὲ τὸ παράπαν δεηθέντι σώματι μηδὲ προσέχοι τὸν νοῦν, ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν ἢ καὶ ἰδιώτου διανοούμενος οὕτω τις οὔτ' ἄν ποτε πολιτικὸς γένοιτο ὀρθῶς, πρὸς τὰ ἔξωθεν πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον καὶ πρῶτον, οὔτ' ἂν νομοθέτης ἀκριβής,
E εἰ μὴ χάριν εἰρήνης τὰ πολέμου νομοθετοῖ μᾶλλον ἢ | τῶν πολεμικῶν ἕνεκα τὰ τῆς εἰρήνης. V ΚΛ. *Φαίνεται μέν πως ὁ λόγος οὗτος, ὦ ξένε, ὀρθῶς εἰρῆσθαι· θαυμάζω γε μήν, εἰ τά τε παρ' ἡμῖν νόμιμα καὶ ἔτι τὰ περὶ Λακεδαίμονα μὴ πᾶσαν τὴν σπουδὴν τούτων
629 ἕνεκα πεποίηται. * ΑΘ. *Τάχ' ἂν ἴσως· δεῖ δὲ οὐδὲν σκληρῶς ἡμᾶς αὐτοὺς διαμάχεσθαι τὰ νῦν, ἀλλ' ἠρέμα ἀνερωτᾶν, ὡς μάλιστα περὶ ταῦτα ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων σπουδαζόντων. καί μοι τῷ λόγῳ ξυνακολουθήσατε. προστησώμεθα γοῦν Τύρταιον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ πολίτην γενόμενον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περὶ ταῦτα ἐσπούδακεν, εἰπὼν ὅτι

οὔτ' ἂν μνησαίμην οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην,

B οὐδ' εἴ τις πλουσιώτατος | ἀνθρώπων εἴη, φησίν, οὐδ' εἰ πολλὰ ἀγαθὰ κεκτημένος, εἰπὼν σχεδὸν ἅπαντα, ὃς μὴ περὶ τὸν πόλεμον ἄριστος γίγνοιτ' ἀεί. ταῦτα γὰρ ἀκήκοάς που καὶ σὺ τὰ ποιήματα· ὅδε μὲν γάρ, οἶμαι, διακορὴς αὐτῶν ἐστίν. ΜΕ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΚΛ. *Καὶ μὴν καὶ παρ' ἡμᾶς ἐλήλυθε κομισθέντα ἐκ Λακεδαίμονος.* ΑΘ. *Ἴθι νῦν δὴ ἀνερώμεθα κοινῇ τουτονὶ τὸν ποιητὴν οὑτωσί πως· Ὦ Τύρταιε, ποιητὰ θειότα-*
C *τε· δοκεῖς γὰρ δὴ σοφὸς ἡμῖν | εἶναι καὶ ἀγαθός, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πολέμῳ διαφέροντας διαφερόντως ἐγκεκωμίακας· ἤδη οὖν τυγχάνομεν ἐγώ τε καὶ ὅδε καὶ Κλεινίας ὁ Κνώσιος οὑτοσὶ ξυμφερόμενοί σοι περὶ τούτου σφόδρα, ὡς δοκοῦμεν· εἰ δὲ περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν ἀνδρῶν ἢ μή, βουλόμεθα σαφῶς εἰδέναι. λέγε οὖν ἡμῖν, ἆρα εἴδη δύο πολέμου, καθάπερ ἡμεῖς, ἡγεῖ καὶ σὺ σαφῶς; ἢ πῶς; Πρὸς ταῦτα, οἶμαι, κἂν πολὺ φαυλότερος εἴποι Τυρταίου τις τἀληθές, ὅτι δύο, τὸ*
D *μὲν | ὃ καλοῦμεν ἅπαντες στάσιν, ὃς δὴ πάντων πολέμων χαλεπώτατος, ὡς ἔφαμεν ἡμεῖς νῦν δή· τὸ δὲ ἄλλο πολέμου θήσομεν, οἶμαι, γένος ἅπαντες, ᾧ πρὸς τοὺς ἐκτός τε καὶ ἀλλοφύλους χρώμεθα διαφερόμενοι, πολὺ πρᾳότερον ἐκείνου.* ΚΛ. *Πῶς γὰρ οὔ;* ΑΘ. *Φέρε δή, ποτέρους καὶ πρὸς πότερον ἐπαινῶν τὸν πόλεμον οὕτως ὑπερεπῄνεσας, τοὺς δὲ ἔψεξας τῶν ἀνδρῶν; ἔοικας μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ἐκτός· εἴρηκας γοῦν*
E *ὧδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, | ὡς οὐδαμῶς τοὺς τοιούτους ἀνεχόμενος, οἳ μὴ τολμήσουσι μὲν*

ὁρᾶν φόνον αἱματόεντα,
καὶ δηΐων ὀρέγοιντ' ἐγγύθεν ἱστάμενοι.

Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴποιμεν ἂν ἡμεῖς, ὅτι Σὺ μὲν ἐπαινεῖς, ὡς ἔοικας, ὦ Τύρταιε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν τε καὶ ἔξωθεν πόλεμον γιγνόμενον ἐπιφανεῖς. Φαίη ταῦτ' ἂν που καὶ ὁμολογοῖ; ΚΛ. *Τί μήν;* ΑΘ. *Ἡμεῖς δέ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἔτι*
630 *φαμὲν * ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρ' ἔχομεν, Θέογνιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὅς φησι·*

πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι
ἄξιος ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

τοῦτον δή φαμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπολυ γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη | καὶ φρόνησις εἰς ταὐτὸν ἐλ- B
θοῦσα μετ' ἀνδρείας. πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν στάσεσιν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, φράζει Τύρταιος, τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλεῖστοι γίγνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινων μάλα ὀλίγων. ποῖ δὴ τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, καὶ τί φανερόν ποτε | ποιῆσαι βουλη- C
θεὶς λέγει ταῦτα; δῆλον, ὅτι τόδε, ὡς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῇδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε, οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλο ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων ἀεὶ θήσει τοὺς νόμους· ἔστι δέ, ὥς φησι Θέογνις, αὕτη πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς, ἥν τις δικαιοσύνην ἂν τελέαν ὀνομάσειεν. ἣν δ' αὖ Τύρταιος ἐπῄνεσε μάλιστα, καλὴ μὲν καὶ κατὰ καιρὸν κεκοσμημένη τῷ ποιητῇ, τετάρτη μέντοι ὅμως ἀριθμῷ τε καὶ δυνάμει | τοῦ τιμία εἶναι λέγοιτ' ἂν ὀρθότατα. VI. D
ΚΛ. *Ὦ ξένε, τὸν νομοθέτην ἡμῶν ἀποβάλλομεν εἰς τοὺς πόῤῥω νομοθέτας;* ΑΘ. *Οὐχ ἡμεῖς γε, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς, ὅταν οἰώμεθα πάντα τά τ' ἐν Λακεδαίμονι καὶ τὰ τῇδε πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα βλέποντας Λυκοῦργόν τε καὶ Μίνω τίθεσθαι τὰ νόμιμα.* ΚΛ. *Τὸ δὲ πῶς χρῆν ἡμᾶς λέγειν;* ΑΘ. *Ὥσπερ τό τε ἀληθές, οἶμαι, καὶ τὸ δίκαιον ὑπέρ γε θείας διαλεγομένους λέγειν, οὐχ ὡς | πρὸς ἀρετῆς τι μόριον,* E
*καὶ ταῦτα τὸ φαυλότατον, ἐτίθει βλέπων, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἀρετήν, καὶ κατ' εἴδη ζητεῖν αὐτῶν τοὺς νόμους, οὐδ' ἅπερ οἱ τῶν νῦν εἴδη προτιθέμενοι ζητοῦσιν· οὗ γὰρ ἂν ἕκαστος ἐν χρείᾳ γίγνηται, τοῦτο ζητεῖ νῦν παραθέμενος, ὁ μὲν τὰ περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων, ὁ δὲ τῆς αἰκίας πέρι, ἄλλοι δὲ ἄλλα ἄττα μυρία τοιαῦτα. ἡμεῖς δέ φαμεν εἶναι τὸ περὶ νόμους ** 631
ζήτημα τῶν εὖ ζητούντων, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς ἠρξάμεθα. καὶ σοῦ τὴν μὲν ἐπιχείρησιν τῆς ἐξηγήσεως περὶ τοὺς νόμους παντάπασιν ἄγαμαι· τὸ γὰρ ἀπ' ἀρετῆς ἄρχεσθαι, λέγοντα ὡς ἐτίθει ταύτης ἕνεκα τοὺς νόμους, ὀρθόν· ὅτι δὲ πάντα εἰς μόριον ἀρετῆς, καὶ ταῦτα τὸ σμικρότατον, ἐπαναφέροντα ἔφησθα αὐτὸν νομοθετεῖν, οὔτε ὀρθῶς ἔτι μοι κατεφάνης λέγων τόν τε ὕστερον νῦν λόγον τοῦτον πάντα εἴρηκα διὰ ταῦτα. πῇ δὴ οὖν σε ἔτ' ἂν ἐβουλόμην | διελόμενον λέγειν αὐτός τε ἀκού- B
ειν; βούλει σοι φράζω; ΚΛ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΑΘ. *Ὦ ξένε, ἐχρῆν εἰπεῖν, οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν· ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες· ἅπαντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι. διπλᾶ δὲ ἀγαθά ἐστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα· ἤρτηται δ' ἐκ τῶν θείων θάτερα· καὶ ἐὰν μὲν δέχηταί τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα, | εἰ δὲ* C
μή, στέρεται ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα, ὧν ἡγεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς εἴς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος, οὐ τυφλός, ἀλλ' ὀξὺ βλέπων, ἄνπερ ἅμ' ἕπηται φρονήσει. ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστὶν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις· δεύτερον δὲ μετὰ νοῦ σώφρων ψυχῆς ἕξις· ἐκ δὲ τού-

των μετ᾽ ἀνδρείας κραθέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύ-
D νη, τέταρτον δὲ ἀνδρεία. | ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων
ἔμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ
τακτέον οὕτω· μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις
τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα βλεπούσας αὐτοῖς εἶναι δια-
κελευστέον, τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα εἰς τὰ θεῖα,
τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν ξύμπαντα βλέπειν·
περί τε γάμους ἀλλήλοις ἐπικοινουμένους, μετά τε ταῦ-
τα ἐν ταῖς τῶν παίδων γεννήσεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε
E ἄῤῥενες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε ὄντων | καὶ ἐπὶ τὸ
πρεσβύτερον ἰόντων μέχρι γήρως, τιμῶντα ὀρθῶς ἐπι-
μελεῖσθαι δεῖ καὶ ἀτιμάζοντα· ἐν πάσαις ταῖς τούτων
ὁμιλίαις τάς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς
632 ἐπιθυμίας ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς * σπουδὰς ἐπε-
σκεμμένον καὶ παραπεφυλαχότα ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ
ἐπαινεῖν δι᾽ αὐτῶν τῶν νόμων· ἐν ὀργαῖς τε αὖ καὶ ἐν
φόβοις, ὅσαι τε διὰ δυστυχίαν ταραχαὶ ταῖς ψυχαῖς
γίγνονται καὶ ὅσαι ἐν εὐτυχίαις τῶν τοιούτων ἀποφυ-
γαί, ὅσα τε κατὰ νόσους ἢ κατὰ πολέμους ἢ πενίας ἢ
τὰ τούτοις ἐναντία γιγνόμενα προσπίπτει τοῖς ἀνθρώ-
ποις παθήματα, ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις τῆς ἑκάστων
διαθέσεως διδακτέον καὶ ὁριστέον τό τε καλὸν καὶ μή.
B | μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη τὸν νομοθέτην τὰς κτήσεις
τῶν πολιτῶν καὶ τὰ ἀναλώματα φυλάττειν, ὅντιν᾽ ἂν
γίγνηται τρόπον, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τούτοις
κοινωνίας καὶ διαλύσεις ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσι, καθ᾽
ὁποῖον ἂν ἕκαστον πράττωσι τῶν τοιούτων πρὸς ἀλ-
λήλους, ἐπισκοπεῖν τό τε δίκαιον καὶ μή, ἐν οἷς ἔστι
τε καὶ ἐν οἷς ἐλλείπει, καὶ τοῖς μὲν εὐπειθέσι τῶν νό-
μων τιμὰς ἀπονέμειν, τοῖς δὲ δυσπειθέσι δίκας τακτὰς
C ἐπιτιθέναι, μέχρι περ | ἂν πρὸς τέλος ἁπάσης πολι-
τείας ἐπεξελθὼν ἴδῃ τῶν τελευτησάντων τίνα δεῖ τρό-
πον ἑκάστοις γίγνεσθαι τὰς ταφὰς καὶ τιμὰς ἅστινας
αὐτοῖς ἀπονέμειν δεῖ. κατιδὼν δὲ ὁ θεὶς τοὺς νόμους
ἅπασι τούτοις φύλακας ἐπιστήσει, τοὺς μὲν διὰ φρο-
νήσεως, τοὺς δὲ δι᾽ ἀληθοῦς δόξης ἰόντας, ὅπως πάν-
τα ταῦτα ξυνδήσας ὁ νοῦς ἑπόμενα σωφροσύνῃ καὶ
δικαιοσύνῃ ἀποφήνῃ, ἀλλὰ μὴ πλούτῳ μηδὲ φιλοτιμίᾳ.
D οὕτως, ὦ ξένοι, ἔγωγε ἤθελον ἂν | ὑμᾶς, καὶ ἔτι νῦν
βούλομαι, διεξελθεῖν, πῶς ἐν τοῖς τοῦ Διὸς λεγομένοις
νόμοις τοῖς τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οὓς Μίνως τε
καὶ Λυκοῦργος ἐθέτην, ἔνεστί τε πάντα ταῦτα καὶ ὅπῃ
τάξιν τινὰ εἰληφότα διάδηλά ἐστι τῷ περὶ νόμων ἐμ-
πείρῳ τέχνῃ εἴτε καὶ τισιν ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν
οὐδαμῶς ἐστὶ καταφανῆ. VII. ΚΛ. Πῶς οὖν; ὦ ξένε,
λέγειν χρὴ τὰ μετὰ ταῦτα; ΑΘ. Ἐξ ἀρχῆς πάλιν
E ἔμοιγε δοκεῖ χρῆναι διεξελθεῖν, καθάπερ ἠρξάμεθα, |
τὰ τῆς ἀνδρείας πρῶτον ἐπιτηδεύματα· ἔπειτα ἕτερον
καὶ αὖθις ἕτερον εἶδος τῆς ἀρετῆς δίεξιμεν, ἐὰν βού-
λησθε· ὅπως δ᾽ ἂν τὸ πρῶτον διεξέλθωμεν, πειρασό-
μεθα αὐτὸ παράδειγμα θέμενοι καὶ τἆλλα οὕτω δια-
μυθολογοῦντες παραμύθια ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ·
ὕστερον δὲ ἀρετῆς πάσης, καὶ ἅ γε νῦν δὴ διήλθομεν,
ἐκεῖσε βλέποντα ἀποφανοῦμεν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ. ΜΕ.
633 Καλῶς λέγεις, * καὶ πειρῶ πρῶτον κρίνειν τὸν τοῦ
Διὸς ἐπαινέτην τόνδε ἡμῖν. ΑΘ. Πειράσομαι καὶ σέ
τε καὶ ἐμαυτόν· κοινὸς γὰρ ὁ λόγος. λέγετε οὖν· τὰ
ξυσσίτιά φαμεν καὶ τὰ γυμνάσια πρὸς τὸν πόλεμον
ἐξευρῆσθαι τῷ νομοθέτῃ; ΜΕ. Ναί. ΑΘ. Καὶ τρί-
τον ἢ τέταρτον; ἴσως γὰρ ἂν οὕτω χρείη διαριθμήσα-
σθαι καὶ περὶ τῶν τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἴτε μερῶν εἴτε
ἅττ᾽ αὐτὰ καλεῖν χρεὼν ἐστι, δηλοῦντα μόνον ἃ λέγει.
ΜΕ. Τρίτον τοίνυν, ἔγωγε εἴποιμ᾽ ἂν | καὶ Λακεδαι- B
μονίων ὁστισοῦν, τὴν θήραν εὗρε. ΑΘ. Τέταρτον δὲ
ἢ πέμπτον εἰ δυναίμεθα λέγειν, πειρώμεθα. ΜΕ. Ἔτι
τοίνυν καὶ τὸ τέταρτον ἔγωγε πειρῴμην ἂν λέγειν, τὸ
περὶ τὰς καρτερήσεις τῶν ἀλγηδόνων πολὺ παρ᾽ ἡμῖν
γιγνόμενον ἔν τε ταῖς πρὸς ἀλλήλους ταῖς χερσὶ μά-
χαις καὶ ἐν ἁρπαγαῖς τισι διὰ πολλῶν πληγῶν ἑκά-
στοτε γιγνομένων. ἔτι δὲ καὶ κρύπτειά τις ὀνομάζεται
θαυμαστῶς πολύπονος πρὸς τὰς καρτερήσεις, χειμώ-
νων τε | ἀνυποδησίαι καὶ ἀστρωσίαι καὶ ἄνευ θερα- C
πόντων αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις, νύκτωρ τε πλανω-
μένων διὰ πάσης τῆς χώρας καὶ μεθ᾽ ἡμέραν. ἔτι δὲ
κἀν ταῖς γυμνοπαιδιαῖς δειναὶ καρτερήσεις παρ᾽ ἡμῖν
γίγνονται τῇ τοῦ πνίγους ῥώμῃ διαμαχομένων, καὶ
πάμπολλα ἕτερα, σχεδὸν ὅσα οὐκ ἂν παύσαιτό τις
ἑκάστοτε διεξιών. ΑΘ. Εὖ γε, ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε,
λέγεις. τὴν ἀνδρείαν δέ, φέρε, τί θῶμεν; πότερον
ἁπλῶς οὕτως εἶναι πρὸς φόβους καὶ | λύπας διαμάχην D
μόνον, ἢ καὶ πρὸς πόθους τε καὶ ἡδονὰς καὶ τινας
δεινὰς θωπείας κολακικάς, αἳ καὶ τῶν σεμνῶν οἰομέ-
νων εἶναι τοὺς θυμοὺς μαλάττουσαι κηρίνους ποιοῦ-
σιν; ΜΕ. Οἶμαι μὲν οὕτω, πρὸς ταῦτα ξύμπαντα.
ΑΘ. Εἰ γοῦν μεμνήμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους, ἥτ-
τω τινὰ ὅδε καὶ πόλιν ἔλεγεν αὐτὴν αὑτῆς καὶ ἄνδρα.
ἦ γάρ, ὦ ξένε Κνώσιε; ΚΛ. Καὶ πάνυ γε. ΑΘ. Νῦν
οὖν πότερα λέγομεν τὸν τῶν | λυπῶν ἥττω κακὸν ἢ E
καὶ τὸν τῶν ἡδονῶν μᾶλλον; ΚΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ, τὸν
τῶν ἡδονῶν· καὶ πάντες που μᾶλλον λέγομεν τὸν ὑπὸ
τῶν ἡδονῶν κρατούμενον, τοῦτον τὸν ἐπονειδίστως ἥτ-
τονα ἑαυτοῦ, πρότερον ἢ τὸν ὑπὸ τῶν λυπῶν. ΑΘ.
Ὁ Διὸς οὖν δὴ καὶ ὁ Πυθικὸς νομοθέτης * οὐ δήπου 634
χωλὴν τὴν ἀνδρείαν νενομοθετήκατον, πρὸς τὰ ἀριστε-
ρὰ μόνον δυναμένην ἀντιβαίνειν, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ καὶ
κομψὰ καὶ θωπευτικὰ ἀδυνατοῦσαν. ἢ πρὸς ἀμφότε-
ρα; ΚΛ. Πρὸς ἀμφότερα ἔγωγε ἀξιῶ. ΑΘ. Λέγω-
μεν τοίνυν πάλιν, ἐπιτηδεύματα ποῖα ἔσθ᾽ ὑμῖν ἀμφο-
τέραις ταῖς πόλεσιν, ἃ γεύοντα τῶν ἡδονῶν καὶ οὐ
φεύγοντα αὐτάς, καθάπερ τὰς λύπας οὐκ ἔφευγεν,
ἀλλ᾽ ἄγοντα εἰς μέσας ἠνάγκαζε καὶ ἔπειθε τιμαῖς,
ὥστε κρατεῖν αὐτῶν; | ποῦ δὴ τοῦτ᾽ ἔστι ταὐτὸν περὶ B
τὰς ἡδονὰς συντεταγμένον ἐν τοῖς νόμοις; λεγέσθω, τί
τοῦτ᾽ ἐστίν, ὃ καὶ ἀπεργάζεται ὑμῖν ὁμοίως πρός τε
ἀλγηδόνας καὶ πρὸς ἡδονὰς τοὺς αὐτοὺς ἀνδρείους νι-
κῶντάς τε ἃ δεῖ νικᾶν, καὶ οὐδαμῶς ἥττους πολεμίων
τῶν ἐγγύτατα ἑαυτῶν καὶ χαλεπωτάτων. ΜΕ. Οὕτω
μὲν τοίνυν, ὦ ξένε, καθάπερ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας εἶ-
χον νόμους ἀντιτεταγμένους πολλοὺς εἰπεῖν, οὐκ ἂν
ἴσως εὐποροίην κατὰ μεγάλα μέρη καὶ διαφανῆ | λέ- C
γων περὶ τῶν ἡδονῶν· κατὰ δὲ σμικρὰ ἴσως εὐποροίην
ἄν. ΚΛ. Οὐ μὴν οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς ἔγωγε ἐν τοῖς κατὰ
Κρήτην νόμοις ἔχοιμι ἐμφανὲς ὁμοίως ποιεῖν τὸ τοι-
οῦτον. ΑΘ. Ὦ ἄριστοι ξένων, καὶ οὐδέν γε θαυμα-
στόν. ἀλλ᾽ ἂν ἄρα τις ἡμῶν περὶ τοὺς ἑκάστων οἴκοι
νόμους ψέξῃ τι, βουλόμενος ἰδεῖν τό τε ἀληθὲς ἅμα
καὶ τὸ βέλτιστον, μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πράως ἀποδεχώ-
μεθα ἀλλήλων. ΚΛ. Ὀρθῶς, ὦ ξένε Ἀθηναῖε, εἰρη-

D κας, καὶ πειστέον. | ΑΘ. Οὐ γὰρ ἄν, ὦ Κλεινία, τη-
λικοῖςδε ἀνδράσι πρέποι τὸ τοιοῦτον. ΚΛ. Οὐ γὰρ
οὖν. ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς ἢ μή τις ἐπιτιμᾷ τῇ
τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, λόγος ἂν ἕτε-
ρος εἴη· τὰ δ' οὖν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως
ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ' ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν
μὲν γάρ, εἴπερ καὶ μετρίως κατεσκεύασται τὰ τῶν νό-
μων, εἷς τῶν καλλίστων ἂν εἴη νόμων, μὴ ζητεῖν τῶν
E νέων μηδένα | ἐάν, ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει,
μιᾷ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντας συμφωνεῖν
ὡς πάντα καλῶς κεῖται θέντων θεῶν, καὶ ἐάν τις ἄλ-
λως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας· γέ-
ρων δὲ εἴ τίς τι ξυννοεῖ τῶν παρ' ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά
τε καὶ πρὸς ἡλικιώτην μηδενὸς ἐναντίον νέου ποιεῖσθαι
τοὺς τοιούτους λόγους. ΚΛ. Ὀρθότατά γε, ὦ ξένε,
635 λέγεις, καὶ καθάπερ μάντις * ἀπὼν τῆς τότε διανοίας
τοῦ τιθέντος αὐτὰ νῦν ἐπιεικῶς μοι δοκεῖς ἐστοχά-
σθαι καὶ σφόδρα ἀληθῆ λέγειν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὰ
νῦν ἐρημία μὲν νέων, αὐτοὶ δ' ἕνεκα γήρως ἀφείμεθ'
ὑπὸ τοῦ νομοθέτου διαλεγόμενοι περὶ αὐτῶν τούτων
μόνοι πρὸς μόνους μηδὲν ἂν πλημμελεῖν; ΚΛ. Ἔστι
ταῦτα οὕτως, εἰς ἃ καὶ μηδέν γε ἀνῇς ἐπιτιμῶν τοῖς
νόμοις ἡμῶν· οὐ γὰρ τό γε γνῶναί τι τῶν μὴ καλῶν
B ἄτιμον, ἀλλὰ ἴασιν ἐξ αὐτοῦ συμβαίνει γίγνεσθαι τῷ |
μὴ φθόνῳ τὰ λεγόμενα ἀλλ' εὐνοίᾳ δεχομένῳ. VIII.
ΑΘ. Καλῶς. οὐ μὴν ἐπιτιμῶν γε ἐρῶ τοῖς νόμοις πως,
πρὶν βεβαίως εἰς δύναμιν διασκέψασθαι, μᾶλλον δὲ
ἀπορῶν. ὑμῖν γὰρ ὁ νομοθέτης νόμοις Ἑλλήνων καὶ
βαρβάρων, ὧν ἡμεῖς πυνθανόμεθα, τῶν μεγίστων ἡδο-
νῶν καὶ παιδιῶν ἐπέταξεν ἀπέχεσθαι καὶ μὴ γεύε-
σθαι, τὸ δὲ τῶν λυπῶν καὶ φόβων, ὅπερ ἄρτι διελη-
C λύθαμεν, ἡγήσατο εἴ τις ἐκ παίδων | φευξεῖται διὰ
τέλους, ὁπόταν εἰς ἀναγκαίους ἔλθῃ πόνους καὶ φό-
βους καὶ λύπας, φευξεῖσθαι τοὺς ἐν ἐκείνοις γεγυμνα-
σμένους καὶ δουλεύσειν αὐτοῖς. ταὐτὸν δὴ τοῦτ', οἴ-
μαι, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἔδει διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν
νομοθέτην, λέγοντα αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ὡς ἡμῖν ἐκ
νέων εἰ ἄπειροι τῶν μεγίστων ἡδονῶν οἱ πολῖται γε-
νήσονται, καὶ ἀμελέτητοι γιγνόμενοι ἐν ταῖς ἡδοναῖς
καρτερεῖν καὶ μηδὲν τῶν αἰσχρῶν ἀναγκάζεσθαι ποι-
εῖν, ἕνεκα τῆς γλυκυθυμίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς ταὐ-
D τὸν πείσονται τοῖς ἡττωμένοις τῶν φόβων· | δουλεύ-
σουσι τρόπον ἕτερον καὶ ἔτ' αἰσχίω τοῖς γε δυναμέ-
νοις καρτερεῖν ἐν ταῖς ἡδοναῖς καὶ τοῖς κεκτημένοις τὰ
περὶ τὰς ἡδονάς, ἀνθρώποις ἐνίοτε παντάπασι κακοῖς,
καὶ τὴν ψυχὴν τῇ μὲν δούλην τῇ δὲ ἐλευθέραν ἕξουσι,
καὶ οὐκ ἄξιοι ἁπλῶς ἀνδρεῖοι καὶ ἐλευθέριοι ἔσονται
προσαγορεύεσθαι. σκοπεῖτε οὖν, εἴ τι τῶν νῦν λεγο-
μένων ὑμῖν κατὰ τρόπον δοκεῖ λέγεσθαι. ΚΛ. Δοκεῖ
E μὲν ἡμῖν | γέ πως λεγομένου τοῦ λόγου, περὶ δὲ τη-
λικούτων εὐθὺς πεπιστευκέναι ῥᾳδίως μὴ νέων τε ᾖ
μᾶλλον καὶ ἀνοήτων. ΑΘ. Ἀλλ' εἰ τὸ μετὰ ταῦτα δι-
εξίοιμεν ὧν προὐθέμεθα, ὦ Κλεινία τε καὶ Λακεδαι-
μόνιε ξένε — μετ' ἀνδρείαν γὰρ δὴ σωφροσύνης πέρι
λέγωμεν —, τί διαφέρον ἐν ταύταις ταῖς πολιτείαις ἢ
636 ταῖς τῶν εἰκῇ πολιτευομένων ἀνευρήσομεν, * ὥσπερ
τὰ περὶ τὸν πόλεμον νῦν δή; ΜΕ. Σχεδὸν οὐ ῥᾴ-
διον· ἀλλ' ἔοικε γὰρ τά τε ξυσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια
καλῶς εὑρῆσθαι πρὸς ἀμφοτέρας. ΑΘ. Ἔοικε δῆτα,
ὦ ξένοι, χαλεπὸν εἶναι τὸ περὶ τὰς πολιτείας ἀναμφις-
βητήτως ὁμοίως ἔργῳ καὶ λόγῳ γίγνεσθαι. κινδυνεύει
γάρ, καθάπερ ἐν τοῖς σώμασιν, οὐ δυνατὸν εἶναι
προστάξαι τι πρὸς ἓν σῶμα ἓν ἐπιτήδευμα, ἐν ᾧ οὐκ
ἂν φανείη ταὐτὸν τοῦτο τὰ μὲν βλάπτον τὰ ἡμῶν σώ-
ματα, | τὰ δὲ καὶ ὠφελοῦν· ἐπεὶ καὶ τὰ γυμνάσια B
ταῦτα καὶ τὰ ξυσσίτια πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ὠφελεῖ τὰς
πόλεις, πρὸς δὲ τὰς στάσεις χαλεπά· δηλοῦσι δὲ Μι-
λησίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες. καὶ δὴ καὶ
παλαιὸν νόμιμον δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα, κατὰ φύ-
σιν τὰς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἡδονάς, οὐ μόνον ἀνθρώ-
πων, ἀλλὰ καὶ θηρίων, διεφθαρκέναι. καὶ τούτων τὰς
ὑμετέρας πόλεις πρώτας ἄν | τις αἰτιῷτο καὶ ὅσαι τῶν C
ἄλλων μάλιστα ἅπτονται τῶν γυμνασίων· καὶ εἴτε παί-
ζοντα εἴτε σπουδάζοντα ἐννοεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ἐννοη-
τέον, ὅτι τῇ θηλείᾳ καὶ τῇ τῶν ἀῤῥένων φύσει εἰς κοι-
νωνίαν ἰούσῃ τῆς γεννήσεως ἡ περὶ ταῦτα ἡδονὴ κατὰ
φύσιν ἀποδεδόσθαι δοκεῖ, ἀῤῥένων δὲ πρὸς ἄῤῥενας ἢ
θηλειῶν πρὸς θηλείας παρὰ φύσιν καὶ τῶν πρώτων
τὸ τόλμημα εἶναι δι' ἀκράτειαν ἡδονῆς. πάντες δὲ δὴ
Κρητῶν τὸν περὶ Γανυμήδη μῦθον κατηγοροῦμεν, ὡς
λογοποιησάντων τούτων· | ἐπειδὴ παρὰ Διὸς αὐτοῖς οἱ D
νόμοι πεπιστευμένοι ἦσαν γεγογέναι, τοῦτον τὸν μῦ-
θον προστεθεικέναι κατὰ τοῦ Διός, ἵνα ἑπόμενοι δὴ
τῷ θεῷ καρπῶνται καὶ ταύτην τὴν ἡδονήν. τὸ μὲν
οὖν τοῦ μύθου χαιρέτω· νόμων δὲ πέρι διασκοπουμέ-
νων ἀνθρώπων ὀλίγου πᾶσά ἐστιν ἡ σκέψις περί τε
τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας ἔν τε πόλεσι καὶ ἐν ἰδίοις
ἤθεσι. δύο γὰρ αὗται πηγαὶ μεθεῖνται φύσει ῥεῖν, ὧν
ὁ μὲν ἀρυτόμενος ὅθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον
εὐδαιμονεῖ, καὶ πόλις ὁμοίως καὶ ἰδιώτης καὶ ζῷον E
ἅπαν, ὁ δ' ἀνεπιστημόνως ἅμα καὶ ἐκτὸς τῶν καιρῶν
τἀναντία ἂν ἐκείνῳ ζῴη. IX. ΜΕ. Λέγεται μὲν ταῦτα,
ὦ ξένε, καλῶς πως· οὐ μὴν ἀλλ' ἀφασία γ' ἡμᾶς λαμ-
βάνει, τί ποτε χρὴ λέγειν πρὸς ταῦτα. ὅμως δ' ἔμοιγε
ὀρθῶς δοκεῖ τὸ τὰς ἡδονὰς φεύγειν διακελεύεσθαι τόν
γε ἐν Λακεδαίμονι νομοθέτην· περὶ δὲ τῶν ἐν Κνωσῷ
νόμων ὅδε, ἂν ἐθέλῃ, βοηθήσει. τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ
κάλλιστ' ἀνθρώπων * δοκεῖ μοι κεῖσθαι τὰ περὶ τὰς 637
ἡδονάς· οὗ γὰρ μάλιστ' ἄνθρωποι καὶ μεγίσταις προσ-
πίπτουσιν ἡδοναῖς καὶ ὕβρεσι καὶ ἀνοίᾳ πάσῃ, τοῦτ'
ἐξέβαλεν ὁ νόμος ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας ξυμπάσης, καὶ
οὔτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἴδοις οὔτ' ἐν ἄστεσιν, ὅσων Σπαρ-
τιάταις μέλει, συμπόσια οὐδ' ὁπόσα τούτοις ξυνεπό-
μενα πάσας ἡδονὰς κινεῖ κατὰ δύναμιν, οὐδ' ἔστιν ὅσ-
τις ἂν ἀπαντῶν κωμάζοντί τινι μετὰ μέθης οὐκ ἂν
τὴν μεγίστην δίκην εὐθὺς | ἐπιθείη, καὶ οὐδ' ἂν Διο- B
νύσια πρόφασιν ἔχοντ' αὐτὸν λύσαιτο, ὥσπερ ἐν ἁμά-
ξαις εἶδόν ποτε παρ' ὑμῖν ἐγώ. καὶ ἐν Τάραντι δὲ
παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκοις πᾶσαν ἐθεασάμην τὴν
πόλιν περὶ τὰ Διονύσια μεθύουσαν· παρ' ἡμῖν δ' οὐκ
ἔστ' οὐδὲν τοιοῦτον. ΑΘ. Ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε, ἐπαι-
νετὰ μὲν πάντ' ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπου τινὲς ἔνεισι
καρτερήσεις, ὅπου δὲ ἀνεῖνται, βλακικώτερα· ταχὺ γὰρ
σου λάβοιτ' | ἄν τις τῶν παρ' ἡμῶν ἀμυνόμενος, δει- C
κνὺς τὴν τῶν γυναικῶν παρ' ὑμῖν ἄνεσιν. ἅπασι δὴ
τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐν Τάραντι καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρ'
ὑμῖν δέ, μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ τοῦ μὴ κα-
κῶς ἔχειν ἀλλ' ὀρθῶς. πᾶς γὰρ ἀποκρινόμενος ἐρεῖ

θαυμάζοντι ξένῳ, τὴν παρ' αὐτοῖς ἀλήθειαν ὁρῶντι,
Μὴ θαύμαζε, ὦ ξένε· νόμος ἔσθ' ἡμῖν οὗτος, ἴσως δ'
ὑμῖν περὶ αὐτῶν τούτων ἕτερος. ἡμῖν δ' ἐστὶ νῦν, ὦ
D φίλοι ἄνδρες, οὐ ' περὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων ὁ
λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν νομοθετῶν αὐτῶν κακίας τε καὶ
ἀρετῆς. ἔτι γὰρ οὖν εἴπωμεν πλείω περὶ ἁπάσης μέ-
θης· οὐ γὰρ σμικρόν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα οὐδὲ φαύλου
διαγνῶναι νομοθέτου. λέγω δὲ οὐκ οἴνου περὶ πόσεως
τὸ παράπαν ἢ μή, μέθης δὲ αὐτῆς πέρι, πότερον, ὥς-
περ Σκύθαι χρῶνται καὶ Πέρσαι, χρηστέον, καὶ ἔτι
Καρχηδόνιοι καὶ Κελτοὶ καὶ Ἴβηρες καὶ Θρᾷκες, πολε-
E μικὰ ξύμπαντα ὄντα ' ταῦτα γένη, ἢ καθάπερ ὑμεῖς·
ὑμεῖς μὲν γάρ, ὅπερ λέγεις, τὸ παράπαν ἀπέχεσθε,
Σκύθαι δὲ καὶ Θρᾷκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι,
γυναῖκές τε καὶ αὐτοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων κατα-
χεόμενοι καλὸν καὶ εὔδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν
νενομίκασι. Πέρσαι δὲ σφόδρα μὲν χρῶνται καὶ ταῖς
ἄλλαις τρυφαῖς, ἃς ὑμεῖς ἀποβάλλετε, ἐν τάξει δὲ μᾶλ-
638 λον τούτων. ΜΕ. Ὦ λῷστε, * διώκομεν δέ γε ἡμεῖς
πάντας τούτους, ὅταν ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας λάβωμεν.
ΑΘ. Ὦ ἄριστε, μὴ λέγε ταῦτα· πολλαὶ γὰρ δὴ φυγαὶ
καὶ διώξεις ἀτέκμαρτοι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται, διὸ
φανερὸν ὅρον τοῦτον οὐκ ἄν ποτε λέγοιμεν ἀλλὰ ἀμ-
φισβητήσιμον, περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ μή, νίκην
τε καὶ ἧτταν λέγοντες μάχης· ἐπειδὴ γὰρ αἱ μείζους
τὰς ἐλάττους πόλεις νικῶσι μαχόμεναι καὶ καταδου-
B λοῦνται, ' Συρακόσιοι μὲν Λοκρούς, οἳ δὴ δοκοῦσιν
εὐνομώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνον τὸν τόπον γεγονέναι,
Κείους δὲ Ἀθηναῖοι· μυρία δὲ ἄλλα τοιαῦτ' ἂν εὕροι-
μεν. ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἑκάστου ἐπιτηδεύματος πειρώ-
μεθα λέγοντες πείθειν ἡμᾶς αὐτούς, νίκας δὲ καὶ ἥτ-
τας ἐκτὸς λόγου τὰ νῦν θῶμεν, λέγωμεν δέ, ὡς τὸ μὲν
τοιόνδε ἐστὶ καλόν, τὸ δὲ τοιόνδε οὐ καλόν. πρῶτον
δὲ ἀκούσατέ τί μου περὶ αὐτῶν τούτων, ὡς δεῖ τό τε
C χρηστὸν καὶ τὸ μὴ σκοπεῖν. ' ΜΕ. Πῶς οὖν δὴ λέ-
γεις; Χ. ΑΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες οἱ λόγῳ τι λαβόν-
τες ἐπιτήδευμα καὶ προθέμενοι ψέγειν αὐτὸ ἢ ἐπαινεῖν
εὐθὺς ῥηθὲν οὐδαμῶς δρᾶν κατὰ τρόπον, ἀλλὰ ταὐ-
τὸν ποιεῖν οἷον εἰ δή τις ἐπαινέσαντός τινος πυρούς,
βρῶμα ὡς ἀγαθόν, εὐθὺς ψέγοι, μὴ διαπυθόμενος
αὐτοῦ μήτε τὴν ἐργασίαν μήτε τὴν προσφοράν, ὅντινα
τρόπον καὶ οἷστισι καὶ μεθ' ὧν καὶ ὅπως ἔχοντα καὶ
ὅπως προσφέρειν ἔχουσι. νῦν δὴ ταὐτόν μοι δοκοῦμεν
D ' ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις ποιεῖν· περὶ μέθης γὰρ ἀκού-
σαντες τοσοῦτον μόνον εὐθὺς οἱ μὲν ψέγειν αὐτό, οἱ
δ' ἐπαινεῖν, καὶ μάλα ἀτόπως· μάρτυσι γὰρ καὶ ἐπαι-
νέταις χρώμενοι ἐπαινοῦμεν ἑκάτεροι, καὶ οἱ μέν, ὅτι
πολλοὺς παρεχόμεθα, ἀξιοῦμέν τι λέγειν κύριον, οἱ δέ,
ὅτι τοὺς μὴ χρωμένους αὐτῷ ὁρῶμεν νικῶντας μαχο-
μένους· ἀμφισβητεῖται δ' αὖ καὶ τοῦτο ἡμῖν. εἰ μὲν δὴ
καὶ περὶ ἑκάστων οὕτω καὶ τῶν ἄλλων νομίμων διέξι-
E μεν, οὐκ ἂν ' ἔμοιγε κατὰ νοῦν εἴη. τρόπον δὲ ἄλλον,
ὃν ἐμοὶ φαίνεται δεῖν, ἐθέλω λέγειν περὶ αὐτοῦ τού-
του, τῆς μέθης, πειρώμενος, ἂν ἄρα δύνωμαι τὴν περὶ
ἁπάντων τῶν τοιούτων ὀρθὴν μέθοδον ἡμῖν δηλοῦν,
ἐπειδὴ καὶ μυρία ἐπὶ μυρίοις ἔθνη περὶ αὐτῶν ἀμφισ-
βητοῦντα ἡμῖν πόλεσι δυεῖν τῷ λόγῳ διαμάχοιτ' ἄν.
ΜΕ. Καὶ μὴν εἴ τινα ἔχομεν ὀρθὴν σκέψιν τῶν τοι-
639 ούτων, οὐκ * ἀποκνητέον ἀκούειν. ΑΘ. Σκεψώμεθα
δή πῃ τῇδε· φέρε, εἴ τις αἰγῶν τροφὴν καὶ τὸ ζῶον
αὐτό, κτῆμα ὡς ἔστι καλόν, ἐπαινοῖ, ἄλλος δέ τις ἑω-
ρακὼς αἶγας χωρὶς νεμομένας αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις
χωρίοις δρώσας κακὰ διαψέγοι, καὶ πᾶν θρέμμα ἄναρ-
χον ἢ μετὰ τῶν κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν οὕτω μέμφοι-
το, τὸν τοῦ τοιούτου ψόγον ἡγώμεθα ὑγιὲς ἄν ποτε
ψέξαι καὶ ὁτιοῦν; ΜΕ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Χρηστὸς δὲ
ἄρχων ἔσθ' ἡμῖν ἐν πλοίοις πότερον ἐὰν τὴν ' ναυτι- B
κὴν ἔχῃ ἐπιστήμην μόνον, ἄν τ' οὖν ναυτιᾷ ἄν τε μή;
ἢ πῶς ἂν λέγοιμεν; ΜΕ. Οὐδαμῶς, ἄν γε πρὸς τῇ
τέχνῃ ἔχῃ καὶ τοῦτο τὸ πάθος, ὃ λέγεις. ΑΘ. Τί δ'
ἄρχων στρατοπέδων; ἆρ' ἐὰν τὴν πολεμικὴν ἔχῃ ἐπι-
στήμην, ἱκανὸς ἄρχειν, κἂν δειλὸς ὢν ἐν τοῖς δεινοῖς
ὑπὸ μέθης τοῦ φόβου ναυτιᾷ; ΜΕ. Καὶ πῶς; ΑΘ.
Ἂν δὲ αὖ μήτε ἔχῃ τὴν τέχνην δειλός τε ᾖ; ΜΕ.
Παντάπασί τινα πονηρὸν λέγεις, καὶ οὐδαμῶς ἀνδρῶν
ἄρχοντα ἀλλά τινων σφόδρα γυναικῶν. ' ΑΘ. Τί δ' C
ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινοσοῦν, ἣ πέφυκέ τε
ἄρχων εἶναι μετ' ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστιν· ὁ δὲ μήτε
ἑωρακὼς εἴη ποτ' ὀρθῶς αὐτὴν αὑτῇ κοινωνοῦσαν μετ'
ἄρχοντος, ἀεὶ δὲ ἄναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων
ξυνοῦσαν· οἰώμεθ' ἄν ποτε τοὺς τοιούτους θεωροὺς
τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρηστόν τι ψέξειν ἢ ἐπαινέ-
σεσθαι; ΜΕ. Πῶς δ' ἄν; μηδέποτέ γε ἰδόντας μηδὲ
ξυγγενομένους ὀρθῶς γενομένῳ μηδενὶ τῶν τοιούτων
' κοινωνημάτων; ΑΘ. Ἔχε δή· τῶν πολλῶν κοινωνιῶν D
ξυμπότας καὶ ξυμπόσια θεῖμεν ἂν μίαν τινὰ συνου-
σίαν εἶναι; ΜΕ. Καὶ σφόδρα γε. ΑΘ. Ταύτην οὖν
μῶν ὀρθῶς γιγνομένην ἤδη τις πώποτε ἐθεάσατο; καὶ
σφῷν μὲν ἀποκρίνασθαι ῥᾴδιον ὡς οὐδεπώποτε τὸ
παράπαν· οὐ γὰρ ἐπιχώριον ὑμῖν τοῦτο οὐδὲ νόμιμον·
ἐγὼ δ' ἐντετύχηκά τε πολλαῖς καὶ πολλαχοῦ, καὶ προσ-
έτι πάσας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διηρώτηκα, καὶ σχεδὸν
ὅλην μὲν ' οὐδεμίαν ὀρθῶς γιγνομένην ἑώρακα οὐδ' E
ἀκήκοα, μόρια δ' εἴ που σμικρὰ καὶ ὀλίγα, τὰ πολλὰ
δὲ ξύμπανθ', ὡς εἰπεῖν, διημαρτημένα. ΚΛ. Πῶς δὴ
ταῦτα, ὦ ξένε, λέγεις; εἰπὲ ἔτι σαφέστερον· ἡμεῖς μὲν
γάρ, ὅπερ εἶπες, ἀπειρίᾳ τῶν τοιούτων, οὐδὲ ἐντυγχά-
νοντες ἂν ἴσως * εὐθύς γε γνοῖμεν τό τε ὀρθὸν καὶ 640
μὴ γιγνόμενον ἐν αὐτοῖς. ΑΘ. Εἰκὸς λέγεις· ἀλλ' ἐμοῦ
φράζοντος πειρῶ μανθάνειν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πάσαις τε
ξυνόδοις καὶ κοινωνίαις πράξεων ὡντινωνοῦν ὡς ὀρθὸν
πανταχοῦ ἑκάστοις ἄρχοντ' εἶναι, μανθάνεις; ΚΛ.
Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ μὴν ἐλέγομεν νῦν δή, μαχο-
μένων ὡς ἀνδρεῖον δεῖ τὸν ἄρχοντα εἶναι. ΚΛ. Πῶς
δ' οὔ; ΑΘ. Ὁ μὴν ἀνδρεῖος τῶν δειλῶν ὑπὸ φόβων
ἧττον τεθορύβηται. ' ΚΛ. Καὶ τοῦτο οὕτως. ΑΘ. Εἰ B
δ' ἦν τις μηχανὴ μηδὲν τὸ παράπαν δεδιότα μηδὲ θο-
ρυβούμενον ἐπιστῆσαι στρατοπέδῳ στρατηγόν, ἆρ' οὐ
τοῦτ' ἂν παντὶ τρόπῳ ἐπράττομεν; ΚΛ. Σφόδρα μὲν
οὖν. ΑΘ. Νῦν δέ γε οὐ στρατοπέδου πέρι λέγομεν
ἄρξοντος ἐν ἀνδρῶν ὁμιλίαις ἐχθρῶν ἐχθροῖς μετὰ
πολέμου, φίλων δ' ἐν εἰρήνῃ πρὸς φίλους κοινωνησόν-
των φιλοφροσύνης. ΚΛ. Ὀρθῶς. ' ΑΘ. Ἔστι δέ γε C
ἡ τοιαύτη συνουσία, εἴπερ ἔσται μετὰ μέθης, οὐκ
ἀθόρυβος. ἢ γάρ; ΚΛ. Πῶς γάρ; ἀλλ' οἶμαι πᾶν
τοὐναντίον. ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν καὶ τούτοις ἄρ-
χοντος δεῖ; ΚΛ. Τί μήν; ὡς οὐδενί γε πράγματι.
ΑΘ. Πότερον οὖν ἀθόρυβον, εἰ δυνατὸν εἴη, τὸν τοι-

οὗτον ἄρχοντα ἐκπορίζεσθαι δεῖ; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΑΘ. Καὶ μὴν περί γε συνουσίας, ὡς ἔοικεν, αὐτὸν
φρόνιμον εἶναι δεῖ. γίγνεται γὰρ φύλαξ τῆς τε ὑπαρ-
χούσης φιλίας αὐτοῖς, καὶ ἔτι πλείονος ἐπιμελητὴς
D ὅπως ἔσται διὰ τὴν τότε συνουσίαν. | ΚΛ. Ἀληθέστα-
τα. ΑΘ. Οὐκοῦν νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα με-
θυόντων δεῖ καθιστάναι, καὶ μὴ τοὐναντίον; μεθυόν-
των γὰρ μεθύων καὶ νέος ἄρχων μὴ σοφός, εἰ μὴ κα-
κὸν ἀπεργάσαιτό τι μέγα, πολλῇ χρῷτ᾽ ἂν ἀγαθῇ τύ-
χῃ. ΚΛ. Παμπόλλη μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν
γιγνομένων ὡς δυνατὸν ὀρθότατα τούτων ἐν ταῖς πό-
λεσι τῶν ξυνουσιῶν μέμφοιτό τις, ἐπικαλῶν αὐτῷ τῷ
E πράγματι, | τάχ᾽ ἂν ὀρθῶς ἴσως μέμφοιτο· εἰ δὲ
ἁμαρτανόμενον ὡς οἷόν τε μάλιστα ἐπιτήδευμά τις
ὁρῶν λοιδορεῖ, πρῶτον μὲν δῆλον, ὡς ἀγνοεῖ τοῦτ᾽ αὐ-
τὸ γιγνόμενον οὐκ ὀρθῶς, εἶθ᾽ ὅτι πᾶν τούτῳ τῷ
τρόπῳ φανεῖται πονηρόν, δεσπότου τε καὶ ἄρχοντος
νήφοντος χωρὶς πραττόμενον. ἢ οὐ ξυννοεῖς τοῦθ᾽,
641 ὅτι μεθύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων * ἀνα-
τρέπει πάντα εἴτε πλοῖα εἴτε ἅρματα εἴτε στρατόπε-
δον, εἴτε ὅ τί ποτ᾽ εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ;
XI. ΚΛ. Παντάπασι τοῦτό γε ἀληθὲς εἴρηκας, ὦ ξέ-
νε· τοὐπὶ τῷδε δ᾽ ἡμῖν λέγε, τί ποτ᾽, ἂν γίγνηται τοῦ-
το ὀρθὸν τὸ περὶ τὰς πόσεις νόμιμον, ἀγαθὸν ἂν
δράσειεν ἡμᾶς; οἷον, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εἰ στράτευμα
ὀρθῆς ἡγεμονίας τυγχάνοι, νίκη πολέμου τοῖς ἑπομέ-
μοις ἂν γίγνοιτο, οὐ σμικρὸν ἀγαθόν· καὶ τἆλλ᾽ οὕτω·
B συμποσίου δὲ ὀρθῶς | παιδαγωγηθέντος τί μέγα ἰδιώ-
ταις ἢ τῇ πόλει γίγνοιτ᾽ ἄν; ΑΘ. Τί δέ; παιδὸς ἑνὸς
ἢ καὶ χοροῦ παιδαγωγηθέντος κατὰ τρόπον ἑνὸς τί
μέγα τῇ πόλει φαῖμεν ἂν γίγνεσθαι; ἢ τοῦτο οὕτως
ἐρωτηθέντες εἴποιμεν ἄν, ὡς ἑνὸς μὲν βραχύ τι τῇ
πόλει γίγνοιτ᾽ ἂν ὄφελος, εἰ δ᾽ ὅλως ἐρωτᾷς παιδείαν
τῶν παιδευθέντων, τί μέγα τὴν πόλιν ὀνίνησιν, οὐ χα-
λεπὸν εἰπεῖν, ὅτι παιδευθέντες μὲν εὖ γίγνοιντ᾽ ἂν ἄν-
C δρες ἀγαθοί, γενόμενοι δὲ τοιοῦτοι τά τε | ἄλλα πράτ-
τοιεν καλῶς, ἔτι δὲ κἂν νικῷεν τοὺς πολεμίους μαχό-
μενοι. παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δ᾽ ἐνίοτε
ἀπαιδευσίαν· πολλοὶ γὰρ ὑβριστότεροι διὰ πολέμων
νίκας γενόμενοι μυρίων ἄλλων κακῶν δι᾽ ὕβριν ἐνεπλή-
σθησαν, καὶ παιδεία μὲν οὐδεπώποτε γέγονε Καδμεία,
νῖκαι δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγόνασί τε
καὶ ἔσονται. ΚΛ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ φίλε, τὴν ἐν τοῖς
D οἴνοις κοινὴν διατριβὴν ὡς εἰς παιδείας | μεγάλην μοῖ-
ραν τείνουσαν λέγειν, ἂν ὀρθῶς γίγνηται. ΑΘ. Τί
μήν; ΚΛ. Ἔχοις ἂν οὖν τὸ μετὰ τοῦτ᾽ εἰπεῖν, ὡς
ἔστι τὸ νῦν εἰρημένον ἀληθές; ΑΘ. Τὸ μὲν ἀληθές,
ὦ ξένε, διισχυρίζεσθαι ταῦτα οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἀμ-
φισβητούντων, θεοῦ· εἰ δ᾽ ὅπῃ ἐμοὶ φαίνεται δεῖ λέ-
γειν, οὐδεὶς φθόνος, ἐπείπερ ὡρμήκαμέν γε τοὺς λό-
γους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ποιεῖσθαι τὰ νῦν. ΚΛ.
Τοῦτ᾽ αὐτὸ δὴ πειρώμεθα τὸ σοὶ δοκοῦν περὶ τῶν νῦν
E ἀμφισβητουμένων | καταμαθεῖν. ΑΘ. Ἀλλὰ χρὴ ποι-
εῖν οὕτως, ὑμᾶς τε ἐπὶ τὸ μαθεῖν καὶ ἐμὲ ἐπὶ τὸ δη-
λῶσαι πειρώμενον ἁμωσγέπως ξυντεῖναι τὸν λόγον.
πρῶτον δέ μου ἀκούσατε τὸ τοιόνδε· τὴν πόλιν ἅπαν-
τες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν ὡς φιλόλογός τε
ἐστι καὶ πολύλογος, Λακεδαίμονα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν
μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πολύνοιαν μᾶλλον ἢ πολυλο-
γίαν ἀσκοῦσαν. * σκοπῶ δή, μὴ δόξαν ὑμῖν παράσχω- 642
μαι περὶ σμικροῦ πολλὰ λέγειν, μέθης πέρι σμικροῦ
πράγματος παμμήκη λόγον ἀνακαθαιρόμενος. τὸ δὲ ἡ
κατὰ φύσιν αὐτοῦ διόρθωσις οὐκ ἂν δύναιτο ἄνευ
μουσικῆς ὀρθότητός ποτε σαφὲς οὐδὲ ἱκανὸν ἐν τοῖς
λόγοις ἀπολαβεῖν· μουσικὴ δὲ ἄνευ παιδείας τῆς πά-
σης οὐκ ἂν αὖ ποτε δύναιτο· ταῦτα δὲ παμπόλλων
ἐστὶ λόγων. ὁρᾶτε οὖν, τί ποιῶμεν, εἰ ταῦτα μὲν ἐά-
σαιμεν ἐν τῷ παρόντι, μετεκβαῖμεν δ᾽ | εἰς ἕτερόν τινα B
νόμων πέρι λόγον. ΜΕ. Ὦ ξένε Ἀθηναῖε, οὐκ οἶσθ᾽
ἴσως, ὅτι τυγχάνει ἡμῶν ἡ ἑστία τῆς πόλεως οὖσα
ὑμῶν πρόξενος. ἴσως μὲν οὖν καὶ πᾶσι τοῖς παισίν,
ἐπειδὰν ἀκούσωσιν, ὅτι τινός εἰσι πόλεως πρόξενοι,
ταύτῃ τις εὔνοια ἐκ νέων εὐθὺς ἐνδύεται ἕκαστον ἡμῶν
τῶν προξένων τῇ πόλει, ὡς δευτέρᾳ οὔσῃ πατρίδι με-
τὰ τὴν αὐτοῦ πόλιν· καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ταὐτὸ τοῦτο
ἐγγέγονεν. ἀκούων γὰρ τῶν παίδων εὐθύς, εἴ τι μέμ-
φοιντο ἢ καὶ | ἐπαινοῖεν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους, ὡς C
ἡ πόλις ὑμῶν, ὦ Μέγιλλε, ἔφασαν, ἡμᾶς οὐ καλῶς ἢ
καλῶς ἔρρεξε, — ταῦτα δὴ ἀκούων καὶ μαχόμενος
πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ πρὸς τοὺς τὴν πόλιν εἰς
ψόγον ἄγοντας πᾶσαν εὔνοιαν ἔσχον, καί μοι νῦν ἥ
τε φωνὴ προσφιλὴς ὑμῶν, τό τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμε-
νον, ὡς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ διαφερόντως εἰ-
σὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι· μόνοι γὰρ
ἄνευ ἀνάγκης αὐτοφυῶς θείᾳ μοίρᾳ ἀληθῶς | καὶ οὔ D
τι πλαστῶς εἰσὶν ἀγαθοί. θαρρῶν δὴ ἐμοῦ γε ἕνεκα
λέγοις ἂν τοσαῦτα ὁπόσα σοι φίλον. ΚΛ. Καὶ μήν,
ὦ ξένε, καὶ τὸν παρ᾽ ἐμοῦ λόγον ἀκούσας τε καὶ ἀπο-
δεξάμενος θαρρῶν ὁπόσα βούλει λέγε. τῇδε γὰρ ἴσως
ἀκήκοας, ὡς Ἐπιμενίδης γέγονεν ἀνὴρ θεῖος, ὃς ἦν
ἡμῖν οἰκεῖος, ἐλθὼν δὲ πρὸ τῶν Περσικῶν δέκα ἔτεσι
πρότερον παρ᾽ ὑμᾶς κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν θυ-
σίας τε ἐθύσατό τινας, ἃς ὁ θεὸς ἀνεῖλε, καὶ δὴ καὶ
φοβουμένων τὸν | Περσικὸν Ἀθηναίων στόλον εἶπεν, E
ὅτι δέκα μὲν ἐτῶν οὐχ ἥξουσιν, ὅταν δὲ ἔλθωσιν,
ἀπαλλαγήσονται πράξαντες οὐδὲν ὧν ἤλπιζον παθόν-
τες τε ἢ δράσαντες πλείω κακά. τότ᾽ οὖν ἐξενώθησαν
ὑμῖν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, καὶ εὔνοιαν ἐκ τόσου ἔγωγε
ὑμῖν καὶ οἱ * ἡμέτεροι ἔχουσι γονῆς. ΑΘ. Τὰ μὲν 643
τοίνυν ὑμέτερα ἀκούειν, ὡς ἔοικεν, ἕτοιμ᾽ ἂν εἴη· τὰ δ᾽
ἐμὰ βούλεσθαι μὲν ἕτοιμα, δύνασθαι δὲ οὐ πάνυ ῥᾴ-
δια· ὅμως δὲ πειρατέον. πρῶτον δὴ οὖν πρὸς τὸν λό-
γον ὁρισώμεθα παιδείαν, τί ποτ᾽ ἐστὶ καὶ τίνα δύνα-
μιν ἔχει· διὰ γὰρ ταύτης φαμὲν ἰτέον εἶναι τὸν προ-
κεχειρισμένον ἐν τῷ νῦν λόγον ὑφ᾽ ἡμῶν, μέχρι περ ἂν
πρὸς τὸν θεὸν ἀφίκηται. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν δρῶ-
μεν ταῦτα, εἴπερ σοί γε ἡδύ. ΑΘ. | Λέγοντος τοίνυν B
ἐμοῦ, τί ποτε χρὴ φάναι παιδείαν εἶναι, σκέψασθε, ἂν
ἀρέσκῃ τὸ λεχθέν. ΚΛ. Λέγοις ἄν. XII. ΑΘ. Λέγω
δή, καὶ φημὶ τὸν ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἄνδρα μέλλοντα ἔσε-
σθαι τοῦτο αὐτὸ ἐκ παίδων εὐθὺς μελετᾶν δεῖν παί-
ζοντά τε καὶ σπουδάζοντα ἐν τοῖς τοῦ πράγματος
ἑκάστοις προσήκουσιν· οἷον τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσε-
σθαι γεωργὸν ἤ τινα οἰκοδόμον, τὸν μὲν οἰκοδομοῦν-
τά τι τῶν παιδείων οἰκοδομημάτων παίζειν χρή, τὸν δ᾽
αὖ | γεωργοῦντα, καὶ ὄργανα ἑκατέρῳ σμικρά, τῶν C
ἀληθινῶν μιμήματα, παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐ-
τῶν ἑκάτερον, καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγ-

καῖα προμεμαθηκέναι προμανθάνειν, οἷον τέκτονα μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι καὶ πολεμικὸν ἱππεύειν παίζοντα ἤ τι τῶν τοιούτων ἄλλο ποιοῦντα, καὶ πειρᾶσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἷ ἀφικομένους αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν.
D κεφάλαιον δὴ παιδείας λέγομεν | τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἣ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα ὅ τι μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρ' αὐτὸν τέλειον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς. ὁρᾶτε οὖν, εἰ μέχρι τούτου γε, ὅπερ εἶπον, ὑμῖν ἀρέσκει τὸ λεχθέν. ΚΛ. *Πῶς γὰρ οὔ;* ΑΘ. *Μὴ τοίνυν μηδ' ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν ἀόριστον γένηται.* νῦν γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ' ἑκάστων τὰς τροφὰς λέγομεν ὡς τὸν μὲν
E πεπαιδευμένον ἡμῶν ὄντα τινά, τὸν δὲ ἀπαίδευτον, | ἐνίοτε εἴς τε καπηλείας καὶ ναυκληρίας καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων σφόδρα ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικ', εἶναι παιδείαν ὁ νῦν λόγος ἂν εἴη, τὴν δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδείαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητήν τε καὶ ἐραστὴν τοῦ πολίτην γενέσθαι τέλεον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον
644 μετὰ δίκης. ταύτην τὴν τροφὴν ἀφορισάμενος * ὁ λόγος οὗτος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν βούλοιτ' ἂν μόνην παιδείαν προσαγορεύειν, τὴν δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν ἤ τινα πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν ἄνευ νοῦ καὶ δίκης βάναυσόν τ' εἶναι καὶ ἀνελεύθερον καὶ οὐκ ἀξίαν τὸ παράπαν παιδείαν καλεῖσθαι. ἡμεῖς δὴ μηδὲν ὀνόματι διαφερώμεθ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὡς οἵ γε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι σχεδὸν ἀγαθοὶ γίγνονται, καὶ δεῖ δὴ τὴν παι-
B δείαν | μηδαμοῦ ἀτιμάζειν, ὡς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνόμενον· καὶ εἴ ποτ' ἐξέρχεται, δυνατὸν δ' ἐστὶν ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' ἀεὶ δραστέον διὰ βίου παντὶ κατὰ δύναμιν. ΚΛ. *Ὀρθῶς, καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις.* ΑΘ. *Καὶ μὴν πάλαι γε συνεχωρήσαμεν ὡς ἀγαθῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὐτῶν, κακῶν δὲ τῶν μή.* ΚΛ. *Λέγεις ὀρθότατα.* ΑΘ. *Σαφέστερον ἔτι τοίνυν ἀναλάβωμεν τοῦτ'*
C *αὐτὸ ὅ τί ποτε λέγομεν.* | καί μοι δι' εἰκόνος ἀποδέξασθε ἐάν πως δυνατὸς ὑμῖν γένωμαι δηλῶσαι τὸ τοιοῦτον. XIII. ΚΛ. *Λέγε μόνον.* ΑΘ. *Οὐκοῦν ἕνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτὸν τιθῶμεν;* ΚΛ. *Ναί.* ΑΘ. *Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὑτῷ ξυμβούλω ἐναντίω τε καὶ ἄφρονε, ὣ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην;* ΚΛ. *Ἔστι ταῦτα.* ΑΘ. *Πρὸς δὲ τούτοιν ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἐλπίς, ἴδιον δὲ φόβος*
D *μὲν ἡ πρὸ λύπης ἐλπίς, θάῤῥος δὲ ἡ | πρὸ τοῦ ἐναντίου.* ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις λογισμός, ὅ τί ποτ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ χεῖρον· ὃς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινὸν νόμος ἐπωνόμασται. ΚΛ. *Μόγις μέν πως ἐφέπομαι, λέγε μὴν τὸ μετὰ ταῦτα ὡς ἑπομένου.* ΜΕ. *Καὶ ἐν ἐμοὶ μὴν ταὐτὸ τοῦτο πάθος ἔνι.* ΑΘ. *Περὶ δὴ τούτων διανοηθῶμεν οὑτωσί.* θαῦμα μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἡγησώμεθα τῶν ζώων θεῖον, εἴτε ὡς παίγνιον ἐκείνων εἴτε ὡς σπουδῇ τινὶ ξυνεστηκός· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε
E γιγνώσκομεν· | τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ σμήρινθοί τινες ἐνοῦσαι σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν ἐναντίαι οὖσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται. μιᾷ γάρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην * δ' εἶναι 645
τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν χρυσῆν καὶ ἱεράν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον ἐπικαλουμένην, ἄλλας δὲ σκληρὰς καὶ σιδηρᾶς, τὴν δὲ μαλακὴν ἅτε χρυσῆν οὖσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἴδεσιν ὁμοίας· δεῖν δὴ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τῇ τοῦ νόμου ἀεὶ ξυλλαμβάνειν· ἅτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πρᾴου δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγήν, ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη. καὶ οὕτω δὴ περὶ | θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς B
σεσωσμένος ἂν εἴη, καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι τρόπον τινὰ φανερὸν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ, καὶ ὅτι πόλιν καὶ ἰδιώτην, τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαυτῷ περὶ τῶν ἕλξεων τούτων τούτῳ ἑπόμενον δεῖ ζῆν, πόλιν δὲ ἢ παρὰ θεῶν τινὸς ἢ παρὰ τούτου τοῦ γνόντος ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν, νόμον θεμένην, αὑτῇ τε ὁμιλεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. οὕτω καὶ κακία δὴ καὶ ἀρετὴ | σαφέστερον ἡμῖν διηρ- C
θρωμένον ἂν εἴη. ἐναργεστέρου δ' αὐτοῦ γενομένου καὶ παιδεία καὶ τἆλλα ἐπιτηδεύματα ἴσως ἔσται μᾶλλον καταφανῆ, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῆς ἐν τοῖς οἴνοις διατριβῆς, ὃ δοξασθείη μὲν ἂν εἶναι φαύλου πέρι μῆκος πολὺ λόγων περιττὸν εἰρημένον — ΚΛ. *Φανείη δὲ τάχ' ἂν ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν οὐκ ἀπάξιον.* ΑΘ. *Εὖ λέγεις, καὶ περαίνωμεν ὅ τί περ ἂν τῆς γε νῦν διατριβῆς ἄξιον γίγνηται.* ΚΛ. *Λέγε δή.* XIV. ΑΘ. | D
Προσφέροντες τῷ θαύματι τούτῳ τὴν μέθην ποῖόν τί ποτε αὐτὸ ἀπεργαζόμεθα; ΚΛ. *Πρὸς τί δὲ σκοπούμενος αὐτὸ ἐπανερωτᾷς;* ΑΘ. *Οὐδέν πω πρὸς ὅ τι, τοῦτο δὲ ὅλως, κοινωνῆσαν τούτῳ ποῖόν τι ξυμπίπτει γίγνεσθαι.* ἔτι δὲ σαφέστερον ὃ βούλομαι πειράσομαι φράζειν. ἐρωτῶ γὰρ τὸ τοιόνδε· ἆρα σφοδροτέρας τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ θυμοὺς καὶ ἔρωτας ἡ τῶν οἴνων πόσις ἐπιτείνει; ΚΛ. *Πολύ γε.* ΑΘ. *Τί δ' αὖ τὰς αἰσθήσεις | καὶ μνήμας καὶ δόξας καὶ φρονήσεις; πότερον ὡσαύτως σφοδροτέρας, ἢ πάμπαν ἀπολείπει* E
ταῦτα αὐτόν, ἂν κατακορής τις τῇ μέθῃ γίγνηται; ΚΛ. *Ναί, πάμπαν ἀπολείπει.* ΑΘ. *Οὐκοῦν εἰς ταὐτὸν ἀφικνεῖται τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν τῇ τότε, ὅτε νέος ἦν παῖς;* ΚΛ. *Τί μήν;* ΑΘ. *Ἥκιστα δὴ τότ' ἂν αὐτὸς αὑτοῦ γίγνοιτο ἐγκρατής.* * ΚΛ. *Ἥκιστα.* ΑΘ. *Ἆρ'* 646
οὖν πονηρότατος, φαμέν, ὁ τοιοῦτος; ΚΛ. *Πολύ γε.* ΑΘ. *Οὐ μόνον ἄρ', ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς.* ΚΛ. *Ἄριστα εἶπες, ὦ ξένε.* ΑΘ. *Τούτου δὴ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἔσθ' ὅστις λόγος ἐπιχειρήσει πείθειν ἡμᾶς ὡς χρὴ γεύεσθαι καὶ μὴ φεύγειν παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν;* ΚΛ. *Ἔοικ' εἶναι· σὺ γοῦν φῂς καὶ ἕτοιμος ἦσθα νῦν δὴ λέγειν.* ΑΘ. *Ἀληθῆ μέντοι | μνημονεύεις.* καὶ νῦν γ' B
εἰμὶ ἕτοιμος, ἐπειδήπερ σφώ γε ἐθελήσειν προθύμως ἔφατον ἀκούειν. ΚΛ. *Πῶς δ' οὐκ ἀκουσόμεθα; κἂν εἰ μηδενὸς ἄλλου χάριν, ἀλλὰ τοῦ θαυμαστοῦ τε καὶ ἀτόπου, εἰ δεῖ ἑκόντα ποτὲ ἄνθρωπον εἰς ἅπασαν φαυλότητα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν.* ΑΘ. *Ψυχῆς λέγεις. ἦ γάρ;* ΚΛ. *Ναί.* ΑΘ. *Τί δὲ σώματος, ὦ ἑταῖρε, εἰς πονηρίαν, λεπτότητά τε καὶ αἶσχος καὶ ἀδυναμίαν, θαυμάζοιμεν ἄν, εἴ ποτέ τις ἑκὼν ἐπὶ τὸ | τοιοῦτον* C
ἀφικνεῖται; ΚΛ. *Πῶς γὰρ οὔ;* ΑΘ. *Τί οὖν;* τοὺς

εἰς τὰ ἰατρεῖα αὐτοὺς βαδίζοντας ἐπὶ φαρμακοποσίᾳ
ἀγνοεῖν οἰόμεθα ὅτι μετ᾽ ὀλίγον ὕστερον καὶ ἐπὶ πολ-
λὰς ἡμέρας ἕξουσι τοιοῦτον τὸ σῶμα, οἷον εἰ διὰ τέ-
λους ἔχειν μέλλοιεν, ζῆν οὐκ ἂν δέξαιντο; ἢ τοὺς ἐπὶ
τὰ γυμνάσια καὶ πόνους ἰόντας οὐκ ἴσμεν ὡς ἀσθε-
νεῖς εἰς τὸ παραχρῆμα γίγνονται; ΚΛ. *Πάντα ταῦτα*
ἴσμεν. ΑΘ. *Καὶ* ὅτι τῆς μετὰ ταῦτα ὠφελείας ἕνεκα
D ἑκόντες πορεύονται; ꜟ ΚΛ. *Κάλλιστα.* ΑΘ. *Οὐκοῦν*
χρὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων πέρι διανοεῖσθαι
τὸν αὐτὸν τρόπον; ΚΛ. *Πάνυ γε.* ΑΘ. *Καὶ* τῆς
περὶ τὸν οἶνον ἄρα διατριβῆς ὡσαύτως διανοητέον, εἴ-
περ ἔνι τοῦτο ἐν τούτοις ὀρθῶς διανοηθῆναι. ΚΛ.
Πῶς δ᾽ οὔ; ΑΘ. *Ἂν* ἄρα τινὰ ἡμῖν ὠφέλειαν ἔχουσα
φαίνηται μηδὲν τῆς περὶ τὸ σῶμα ἐλάττω, τῇ γε ἀρ-
χῇ τὴν σωμασκίαν νικᾷ τῷ τὴν μὲν μετ᾽ ἀλγηδόνων
E εἶναι, τὴν δὲ μή. ꜟ ΚΛ. *Ὀρθῶς λέγεις, θαυμάζοιμι δ᾽*
ἄν, εἴ τι δυναίμεθα τοιοῦτον ἐν αὐτῷ καταμαθεῖν.
ΑΘ. *Τοῦτ᾽* αὐτὸ δὴ νῦν, ὡς ἔοιχ᾽, ἡμῖν ἤδη πειρατέον
φράζειν. καί μοι λέγε· δύο φόβων εἴδη σχεδὸν ἐναντία
δυνάμεθα κατανοῆσαι; ΚΛ. *Ποῖα δή;* ΑΘ. *Τὰ* τοι-
άδε· φοβούμεθα μέν που τὰ κακά, προσδοκῶντες γε-
νήσεσθαι. ΚΛ. *Ναί.* ΑΘ. *Φοβούμεθα* δέ γε πολ-
λάκις δόξαν, ἡγούμενοι δοξάζεσθαι κακοὶ πράττοντες
647 ἢ λέγοντές τι τῶν μὴ καλῶν· ὃν δὴ * καὶ καλοῦμεν
τὸν φόβον ἡμεῖς γε, οἶμαι δὲ καὶ πάντες, αἰσχύνην.
ΚΛ. *Τί δ᾽ οὔ;* ΑΘ. *Τούτους* δὴ δύο ἔλεγον φόβους·
ὧν ὁ ἕτερος ἐναντίος μὲν ταῖς ἀλγηδόσι καὶ τοῖς ἄλ-
λοις φόβοις, ἐναντίος δ᾽ ἐστὶ ταῖς πλείσταις καὶ μεγί-
σταις ἡδοναῖς. ΚΛ. *Ὀρθότατα λέγεις.* ΑΘ. *Ἆρ᾽* οὖν
οὐκ ἂν νομοθέτης, καὶ πᾶς, οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος,
τοῦτον τὸν φόβον ἐν τιμῇ μεγίστῃ σέβει, καὶ καλῶν
αἰδῶ τὸ τούτῳ θάῤῥος ἐναντίον ἀναίδειάν τε προσ-
B αγορεύει καὶ ꜟ μέγιστον κακὸν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ
πᾶσι νενόμικεν; ΚΛ. *Ὀρθῶς λέγεις.* ΑΘ. *Οὐκοῦν* τά
τ᾽ ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα ὁ φόβος ἡμᾶς οὗτος σώζει,
καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ νίκην καὶ σωτηρίαν ἓν πρὸς ἓν
οὐδὲν οὕτω σφόδρα ἡμῖν ἀπεργάζεται. δύο γὰρ οὖν
ἐστὸν τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάῤῥος μὲν πολε-
μίων, φίλων δὲ φόβος αἰσχύνης πέρι κακῆς. ΚΛ. *Ἔστι*
ταῦτα. ΑΘ. *Ἄφοβον* ἡμῶν ἄρα δεῖ γίγνεσθαι καὶ
φοβερὸν ἕκαστον· ὧν δ᾽ ἑκάτερον ἕνεκα, διῃρήμεθα.
C ꜟ ΚΛ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΑΘ. *Καὶ* μὴν ἄφοβόν γε ἕκα-
στον βουληθέντες ποιεῖν φόβων, πολλῶν τινων εἰς φό-
βον ἄγοντες αὐτὸν μετὰ νόμου, τοιοῦτον ἀπεργαζόμε-
θα. ΚΛ. *Φαινόμεθα.* ΑΘ. *Τί δ᾽,* ὅταν ἐπιχειρῶμέν
τινα φοβερὸν ποιεῖν μετὰ δίκης, ἆρ᾽ οὐκ ἀναισχυντίᾳ
ξυμβάλλοντας αὐτὸν καὶ προσγυμνάζοντας νικᾶν δεῖ
ποιεῖν διαμαχόμενον αὐτοῦ ταῖς ἡδοναῖς; ἢ τῇ μὲν
D διαίτῃ τῇ ἐν αὐτῷ προσμαχόμενον ꜟ καὶ νικῶντα αὐ-
τὴν δεῖ τέλεον οὕτω γίγνεσθαι πρὸς ἀνδρείαν, ἄπειρος
δὲ δήπου καὶ ἀγύμναστος ὢν τῶν τοιούτων ἀγώνων
ὁστισοῦν οὐδ᾽ ἂν ἥμισυς ἑαυτοῦ γένοιτο πρὸς ἀρετήν;
σώφρων δὲ ἆρα τελέως ἔσται μὴ πολλαῖς ἡδοναῖς καὶ
ἐπιθυμίαις προτρεπούσαις ἀναισχυντεῖν καὶ ἀδικεῖν
διαμεμαχημένος καὶ νενικηκὼς μετὰ λόγου καὶ ἔργου
καὶ τέχνης ἔν τε παιδιαῖς καὶ ἐν σπουδαῖς, ἀλλ᾽ ἀπα-
θὴς ὢν πάντων τῶν τοιούτων; ΚΛ. *Οὔκουν τόν γ᾽*
E *εἰκότα λόγον ἂν ἔχοι.* XV. ꜟ ΑΘ. *Τί οὖν;* φόβου
φάρμακον ἔσθ᾽ ὅστις θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις, ὥστε
ὁπόσῳ πλέον ἂν ἐθέλῃ τις πίνειν αὐτοῦ, τοσούτῳ μᾶλ-
λον αὐτὸν νομίζειν καθ᾽ ἑκάστην πόσιν δυστυχῆ γίγνε-
σθαι, καὶ φοβεῖσθαι τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα
αὐτῷ πάντα, καὶ τελευτῶντα * εἰς πᾶν δέος ἰέναι τὸν 648
ἀνδρειότατον ἀνθρώπων, ἐκκοιμηθέντα δὲ καὶ τοῦ
πώματος ἀπαλλαγέντα πάλιν ἑκάστοτε τὸν αὐτὸν γί-
γνεσθαι; ΚΛ. *Καὶ τί τοιοῦτον φαῖμεν ἄν, ὦ ξένε, ἐν*
ἀνθρώποις γεγονέναι πῶμα; ΑΘ. *Οὐδέν·* εἰ δ᾽ οὖν
ἐγένετό ποθεν, ἔσθ᾽ ὅ τι πρὸς ἀνδρείαν ἦν ἂν νομο-
θέτῃ χρήσιμον; οἷον τὸ τοιόνδε περὶ αὐτοῦ καὶ μάλα
εἴχομεν ἂν αὐτῷ διαλέγεσθαι· *Φέρε, ὦ νομοθέτα,* εἴτε
Κρησίν, εἴθ᾽ οἱστισινοῦν νομοθετεῖς, πρῶτον μὲν ꜟ τῶν B
πολιτῶν ἆρ᾽ ἂν δέξαιο βάσανον δυνατὸς εἶναι λαμβά-
νειν ἀνδρείας πέρι καὶ δειλίας; ΚΛ. *Φαίη που πᾶς*
ἂν δῆλον ὅτι. ΑΘ. *Τί δέ;* μετ᾽ ἀσφαλείας καὶ ἄνευ
κινδύνων μεγάλων ἢ μετὰ τῶν ἐναντίων; ΚΛ. *Καὶ*
τοῦτο μετὰ τῆς ἀσφαλείας ξυνομολογήσει πᾶς. ΑΘ.
Χρῷο δ᾽ ἂν εἰς τοὺς φόβους τούτους ἄγων καὶ ἐλέγ-
χων ἐν τοῖς παθήμασιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἄφοβον γί-
γνεσθαι, παρακελευόμενος καὶ νουθετῶν καὶ ꜟ τιμῶν, C
τὸν δὲ ἀτιμάζων, ὅστις σοι μὴ πείθοιτο εἶναι τοιοῦ-
τος, οἷον σὺ τάττοις ἐν πᾶσι; καὶ γυμνασάμενον μὲν
εὖ καὶ ἀνδρείως ἀζήμιον ἀπαλλάττοις ἄν, κακῶς δὲ
ζημίαν ἐπιτιθείς; ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἂν χρῷο, μηδὲν
ἄλλο ἐγκαλῶν τῷ πώματι; ΚΛ. *Καὶ πῶς οὐκ ἂν*
χρῷτο, ὦ ξένε; ΑΘ. *Γυμνασία γοῦν, ὦ φίλε,* παρὰ
τὰ νῦν θαυμαστὴ ῥαστώνης ἂν εἴη καθ᾽ ἕνα καὶ κατ᾽
ὀλίγους καὶ καθ᾽ ꜟ ὁπόσους τις ἀεὶ βούλοιτο· καὶ εἴτε D
τις ἄρα μόνος ἐν ἐρημίᾳ, τὸ τῆς αἰσχύνης ἐπίπροσθεν
ποιούμενος, πρὶν εὖ σχεῖν ἡγούμενος ὁρᾶσθαι μὴ δεῖν,
οὕτω πρὸς τοὺς φόβους γυμνάζοιτο, πῶμα μόνον ἀντὶ
μυρίων πραγμάτων παρασκευαζόμενος, ὀρθὸν ἄν τι
πράττοι, εἴτε τις ἑαυτῷ πιστεύων φύσει καὶ μελέτῃ κα
λῶς παρασκευάσθαι μηδὲν ὀκνοῖ μετὰ ξυμποτῶν πλει-
όνων γυμναζόμενος ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἐν τῇ τοῦ πώ-
ματος ἀναγκαίᾳ διαφορᾷ δύναμιν ὑπερθέων ꜟ καὶ κρα- E
τῶν, ὥστε ὑπ᾽ ἀσχημοσύνης μηδὲ ἓν σφάλλεσθαι μέγα
μηδ᾽ ἀλλοιοῦσθαι δι᾽ ἀρετήν, πρὸς δὲ τὴν ἐσχάτην
πόσιν ἀπαλλάττοιτο πρὶν ἀφικνεῖσθαι, τὴν πάντων
ἧτταν φοβούμενος ἀνθρώπων τοῦ πώματος. ΚΛ. *Ναί·*
σωφρονοῖ γάρ, ὦ ξένε, καὶ ὁ τοιοῦτος οὕτω πράττων.
ΑΘ. *Πάλιν δὴ πρὸς τὸν νομοθέτην λέγωμεν τόδε·* * 649
Εἶεν, ὦ νομοθέτα, τοῦ μὲν δὴ φόβου σχεδὸν οὔτε
θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις τοιοῦτον φάρμακον οὔτε αὐ-
τοὶ μεμηχανήμεθα. τοὺς γὰρ γόητας οὐκ ἐν θοίνῃ λέ-
γω· τῆς δὲ ἀφοβίας καὶ τοῦ λίαν θαῤῥεῖν καὶ ἀκαίρως
ἃ μὴ χρή, πότερον ἔστι πῶμα, ἢ πῶς λέγομεν; ΚΛ.
Ἔστι, φήσει που, τὸν οἶνον φράζων. ΑΘ. *Ἦ* καὶ τοὐ-
ναντίον ἔχει τοῦτο τῷ νῦν δὴ λεγομένῳ; πιόντα τὸν
ἄνθρωπον αὐτὸν αὑτοῦ ποιεῖ πρῶτον ἵλεων εὐθὺς
μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ ὁπόσῳ ꜟ ἂν πλέον αὐτοῦ B
γεύηται, τοσούτῳ πλειόνων ἐλπίδων ἀγαθῶν πληροῦ-
ται καὶ δυνάμεως εἰς δόξαν; καὶ τελευτῶν δὴ πάσης ὁ
τοιοῦτος παῤῥησίας ὡς σοφὸς ὢν μεστοῦται καὶ ἐλευ-
θερίας, πάσης δὲ ἀφοβίας, ὥστε εἰπεῖν τε ἀόκνως
ὁτιοῦν, ὡσαύτως δὲ καὶ πρᾶξαι; ΚΛ. *Πᾶς ἡμῖν, οἶ-*
μαι, ταῦτ᾽ ἂν συγχωροῖ. ΜΕ. *Τί μήν;* ΑΘ. *Ἀνα-*
μνησθῶμεν δὴ τόδε, ὅτι δύ᾽ ἔφαμεν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυ-
χαῖς δεῖν θεραπεύεσθαι, τὸ μὲν ὅπως ὅ τι μάλιστα

C θαῤῥήσομεν, τὸ δὲ τοὐναντίον ὅ τι μάλιστα φοβησόμεθα. ΚΛ. Ἃ τῆς αἰδοῦς ἔλεγες, ὡς οἰόμεθα. ΑΘ. Καλῶς μνημονεύετε. ἐπειδὴ δὲ τήν τε ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀφοβίαν ἐν τοῖς φόβοις δεῖ καταμελετᾶσθαι, σκεπτέον, ἆρα τὸ ἐναντίον ἐν τοῖς ἐναντίοις θεραπεύεσθαι δέον ἂν εἴη. ΚΛ. Τό γ' οὖν εἰκός. ΑΘ. Ἃ παθόντες ἄρα πεφύκαμεν διαφερόντως θαῤῥαλέοι τ' εἶναι καὶ θρασεῖς, ἐν τούτοις δέον ἄν, ὡς ἔοικ', εἴη τὸ μελετᾶν ὡς

D ἥκιστα εἶναι ἀναισχύντους τε καὶ θρασύτητος γέμοντας, φοβεροὺς δὲ εἰς τό τι τολμᾶν ἑκάστοτε λέγειν ἢ πάσχειν ἢ καὶ δρᾶν αἰσχρὸν ὁτιοῦν. ΚΛ. Ἔοικεν. ΑΘ. Οὐκοῦν ταῦτά ἐστι πάντα ἐν οἷς ἐσμὲν τοιοῦτοι, θυμός, ἔρως, ὕβρις, ἀμαθία, φιλοκέρδεια, [δειλία,] καὶ ἔτι τοιάδε, πλοῦτος, κάλλος, ἰσχύς, καὶ πάνθ' ὅσα δι' ἡδονῆς αὖ μεθύσκοντα παράφρονας ποιεῖ· τούτων δὲ εὐτελῆ τε καὶ ἀσινεστέραν πρῶτον μὲν πρὸς τὸ λαμβάνειν πεῖραν, εἶτα εἰς τὸ μελετᾶν, πλὴν τῆς ἐν οἴνῳ

E βασάνου καὶ παιδιᾶς, τίνα ἔχομεν ἡδονὴν εἰπεῖν ἐμμετρον μᾶλλον, ἂν καὶ ὁπωστιοῦν μετ' εὐλαβείας γίγνηται; σκοπῶμεν γὰρ δή· δυςκόλου ψυχῆς καὶ ἀγρίας, ἐξ ἧς ἀδικίαι μυρίαι γίγνονται, πότερον ἰόντα εἰς τὰ ξυμβόλαια πεῖραν λαμβάνειν, κινδυνεύοντα περὶ αὐτῶν,
σφαλερώτερον, ἢ * ξυγγενόμενον μετὰ τῆς τοῦ Διονύ- 650
σου θεωρίας; ἢ πρὸς τἀφροδίσια ἡττημένης τινὸς ψυχῆς βάσανον λαμβάνειν, ἐπιτρέποντα αὑτοῦ θυγατέρας τε καὶ υἱεῖς καὶ γυναῖκας, οὕτως ἐν τοῖς φιλτάτοις κινδυνεύσαντα, ἦθος ψυχῆς θεάσασθαι; καὶ μυρία δὴ λέγων οὐκ ἄν τις ποτε ἀνύσειεν, ὅσῳ διαφέρει τὸ μετὰ παιδιᾶς τὴν ἄλλως ἄνευ μισθοῦ ζημιώδους θεωρεῖν. καὶ δὴ καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸ περί γε τούτων οὔτ'
ἂν Κρῆτας οὔτ' ἄλλους ἀνθρώπους οὐδένας οἰόμεθα B
ἀμφισβητῆσαι, μὴ οὐ πεῖράν τε ἀλλήλων ἐπιεικῆ ταύτην εἶναι τό τε τῆς εὐτελείας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάχους διαφέρειν πρὸς τὰς ἄλλας βασάνους. ΚΛ. Ἀληθὲς τοῦτό γε. ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρ' ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἓν εἴη, τὸ γνῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἕξεις τῶν ψυχῶν, τῇ τέχνῃ ἐκείνῃ ἧς ἐστὶ ταῦτα θεραπεύειν· ἔστι δέ που, φαμέν, ὡς οἶμαι, πολιτικῆς. ἢ γάρ; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

N O M O I.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

652 I. * Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, σκεπτέον ἐκεῖνο περὶ αὐτῶν, πότερα τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἔχει, τὸ κατιδεῖν πῶς ἔχομεν τὰς φύσεις, ἢ καί τι μέγεθος ὠφελείας, ἄξιον πολλῆς σπουδῆς, ἔνεστ' ἐν τῇ κατ' ὀρθὸν χρείᾳ τῆς ἐν οἴνῳ συνουσίας. τί οὖν δὴ λέγομεν; ἔνεσθ', ὡς ὁ λόγος ἔοικε βούλεσθαι σημαίνειν· ὅπῃ δὲ

B καὶ ὅπως, ἀκούωμεν προσέχοντες τὸν νοῦν, μή πῃ παραποδισθῶμεν ὑπ' αὐτοῦ. ΚΛ. Λέγ' οὖν. ΑΘ. Ἀναμνησθῆναι τοίνυν ἔγωγε πάλιν ἐπιθυμῶ, τί ποτε

653 λέγομεν ἡμῖν εἶναι τὴν ὀρθὴν παιδείαν. * τούτου γάρ, ὥς γε ἐγὼ τοπάζω τὰ νῦν, ἔστιν ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι τούτῳ καλῶς κατορθουμένῳ σωτηρία. ΚΛ. Μέγα λέγεις. ΑΘ. Λέγω τοίνυν τῶν παίδων παιδικὴν εἶναι πρώτην αἴσθησιν ἡδονὴν καὶ λύπην, καὶ ἐν οἷς ἀρετὴ ψυχῇ καὶ κακία παραγίγνεται πρῶτον, ταῦτ' εἶναι· φρόνησιν δὲ καὶ ἀληθεῖς δόξας βεβαίους εὐτυχές, ὅτῳ καὶ πρὸς τὸ γῆρας παρεγένετο· τέλεος δ' οὖν ἔστ' ἄν-

B θρωπος ταῦτα καὶ τὰ ἐν τούτοις πάντα κεκτημένος ἀγαθά. παιδείαν δὴ λέγω τὴν παραγιγνομένην πρῶτον παισὶν ἀρετήν, ἡδονὴ δὲ καὶ φιλία καὶ λύπη καὶ μῖσος ἂν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνωνται μήπω δυναμένων λόγῳ λαμβάνειν, λαβόντων δὲ τὸν λόγον συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ, ὀρθῶς εἰθίσθαι ὑπὸ τῶν προσηκόντων ἐθῶν· αὐτῆς θ' ἡ ξυμφωνία ξύμπασα μὲν ἀρετή, τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμμένον αὐτῆς ὀρ-
θῶς, ὥστε μισεῖν μὲν ἃ χρὴ μισεῖν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς C
μέχρι τέλους, στέργειν δὲ ἃ χρὴ στέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀποτεμὼν τῷ λόγῳ καὶ παιδείαν προσαγορεύων, κατά γε τὴν ἐμήν, ὀρθῶς ἂν προσαγορεύοις. ΚΛ. Καὶ γάρ, ὦ ξένε, ἡμῖν καὶ τὰ πρότερον ὀρθῶς σοι παιδείας πέρι καὶ τὰ νῦν εἰρῆσθαι δοκεῖ. ΑΘ. Καλῶς τοίνυν. τούτων γὰρ δὴ τῶν ὀρθῶς τεθραμμένων ἡδονῶν καὶ λυπῶν παιδειῶν οὐσῶν χαλᾶται τοῖς ἀνθρώποις καὶ διαφθείρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ, θεοὶ δὲ οἰκτείραν-
τες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφυκὸς γένος ἀνα- D
παύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβὰς [τοῖς θεοῖς], καὶ Μούσας Ἀπόλλωνά τε μουσηγέτην καὶ Διόνυσον ξυνεορταστὰς ἔδοσαν, ἵν' ἐπανορθῶνται τὰς τροφὰς γενομένας ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ θεῶν. ὁρᾶν οὖν χρή, πότερον ἀληθὴς ἡμῖν κατὰ φύσιν ὁ λόγος ὑμνεῖται τὰ νῦν, ἢ πῶς. φησὶ δὲ τὸ νέον ἅπαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς
φωναῖς ἡσυχίαν ἄγειν οὐ δύνασθαι, κινεῖσθαι δὲ ἀεὶ E
ζητεῖν καὶ φθέγγεσθαι, τὰ μὲν ἁλλόμενα καὶ σκιρτῶντα, οἷον ὀρχούμενα μεθ' ἡδονῆς καὶ προσπαίζοντα, τὰ δὲ φθεγγόμενα πάσας φωνάς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῷα

οὐκ ἔχειν αἴσθησιν τῶν ἐν ταῖς κινήσεσι τάξεων οὐδὲ
ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα καὶ ἁρμονία· ἡμῖν δὲ
654 οὓς εἴπομεν τοὺς θεοὺς συγχορευτὰς * δεδόσθαι, τού-
τους εἶναι καὶ τοὺς δεδωκότας τὴν ἔνρυθμόν τε καὶ
ἐναρμόνιον αἴσθησιν μεθ' ἡδονῆς, ᾗ δὴ κινεῖν τε ἡμᾶς
καὶ χορηγεῖν ἡμῶν τούτους, ᾠδαῖς τε καὶ ὀρχήσεσιν
ἀλλήλους ξυνείροντας, χορούς τε ὠνομακέναι τὸ παρὰ
τῆς χαρᾶς ἔμφυτον ὄνομα. II. πρῶτον δὴ τοῦτο ἀπο-
δεξώμεθα; θῶμεν παιδείαν εἶναι πρώτην διὰ Μουσῶν
τε καὶ Ἀπόλλωνος; ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Οὐκ-
οῦν ὁ μὲν ἀπαίδευτος ἀχόρευτος ἡμῖν ἔσται, τὸν δὲ
B πεπαιδευμένον ¦ ἱκανῶς κεχορευκότα θετέον; ΚΛ. Τί
μήν; ΑΘ. Χορεία γε μὴν ὄρχησίς τε καὶ ᾠδὴ τὸ ξύν-
ολόν ἐστιν. ΚΛ. Ἀναγκαῖον. ΑΘ. Ὁ καλῶς ἄρα πε-
παιδευμένος ᾄδειν τε καὶ ὀρχεῖσθαι δυνατὸς ἂν εἴη
καλῶς. ΚΛ. Ἔοικεν. ΑΘ. Ἴδωμεν δὴ τί ποτ' ἐστὶ τὸ
νῦν αὖ λεγόμενον. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Καλῶς
ᾄδει, φαμέν, καὶ καλῶς ὀρχεῖται· πότερον εἰ καὶ καλὰ
C ᾄδει καὶ καλὰ ὀρχεῖται; ¦ προσθῶμεν ἢ μή; ΚΛ.
Προσθῶμεν. ΑΘ. Τί δ', ἂν τὰ καλά τε ἡγούμενος
εἶναι καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ αἰσχρὰ οὕτως αὐτοῖς χρῆ-
ται; βέλτιον ὁ τοιοῦτος πεπαιδευμένος ἡμῖν ἔσται τὴν
χορείαν τε καὶ μουσικὴν [ἢ] ὃς ἂν τῷ μὲν σώματι καὶ
τῇ φωνῇ τὸ διανοηθὲν εἶναι καλὸν ἱκανῶς ὑπηρετεῖν
δυνηθῇ ἑκάστοτε, χαίρῃ δὲ μὴ τοῖς καλοῖς μηδὲ μισῇ
τὰ μὴ καλά; ἢ 'κεῖνος, ὃς ἂν τῇ μὲν φωνῇ καὶ τῷ
D σώματι μὴ πάνυ δυνατὸς ᾖ κατορθοῦν ¦ [ἢ διανοεῖ-
σθαι], τῇ δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ κατορθοῖ, τὰ μὲν ἀσπα-
ζόμενος, ὅσα καλά, τὰ δὲ δυσχεραίνων, ὁπόσα μὴ κα-
λά; ΚΛ. Πολὺ τὸ διαφέρον, ὦ ξένε, λέγεις τῆς παι-
δείας. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τὸ καλὸν ᾠδῆς τε καὶ ὀρ-
χήσεως πέρι γιγνώσκομεν τρεῖς ὄντες, ἴσμεν καὶ τὸν
πεπαιδευμένον τε καὶ ἀπαίδευτον ὀρθῶς· εἰ δὲ ἀγνο-
οῦμέν γε τοῦτο, οὐδ' εἴ τις παιδείας ἐστὶ φυλακὴ καὶ
E ὅπου διαγιγνώσκειν ἄν ποτε δυναίμεθα. ἆρ' οὐχ ¦ οὕ-
τως; ΚΛ. Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Ταῦτ' ἄρα μετὰ
τοῦθ' ἡμῖν αὖ, καθάπερ κυσὶν ἰχνευούσαις, διερευνη-
τέον, σχῆμά τε καλὸν καὶ μέλος καὶ ᾠδὴν καὶ ὄρχησιν.
εἰ δὲ ταῦθ' ἡμᾶς διαφυγόντα οἰχήσεται, μάταιος ὁ με-
τὰ ταῦθ' ἡμῖν περὶ παιδείας ὀρθῆς εἴθ' Ἑλληνικῆς εἴ-
τε βαρβαρικῆς λόγος ἂν εἴη. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Εἶεν.
τί δαὶ δὴ τὸ καλὸν χρὴ φάναι σχῆμα ἢ μέλος εἶναί
ποτε; φέρε, ἀνδρικῆς ψυχῆς ἐν πόνοις ἐρχομένης καὶ
655 δειλῆς ἐν τοῖς αὐτοῖς τε καὶ ἴσοις * ἆρ' ὅμοια τά τε
σχήματα καὶ τὰ φθέγματα ξυμβαίνει γίγνεσθαι; ΚΛ.
Καὶ πῶς, ὅτε γε μηδὲ τὰ χρώματα; ΑΘ. Καλῶς γε,
ὦ ἑταῖρε· ἀλλ' ἐν γὰρ μουσικῇ καὶ σχήματα μὲν καὶ
μέλη ἔνεστι, περὶ ῥυθμὸν καὶ ἁρμονίαν οὔσης τῆς μου-
σικῆς, ὥστε εὔρυθμον μὲν καὶ εὐάρμοστον, εὔχρων δὲ
μέλος ἢ σχῆμα οὐκ ἔστιν ἀπεικάσαντα, ὥσπερ οἱ χο-
ροδιδάσκαλοι ἀπεικάζουσιν, ὀρθῶς φθέγγεσθαι· τὸ δὲ
τοῦ δειλοῦ τε καὶ ἀνδρείου σχῆμα ἢ μέλος ἔστι τε καὶ
B ¦ ὀρθῶς προσαγορεύειν ἔχει τὰ μὲν τῶν ἀνδρείων κα-
λά, τὰ τῶν δειλῶν δὲ αἰσχρά. καὶ ἵνα δὴ μὴ μακρο-
λογία πολλή τις γίγνηται περὶ ταῦθ' ἡμῖν, ἅπαντα
ἁπλῶς ἔστω τὰ μὲν ἀρετῆς ἐχόμενα ψυχῆς ἢ σώματος,
εἴτε αὐτῆς εἴτε τινὸς εἰκόνος, ξύμπαντα σχήματά τε
καὶ μέλη καλά, τὰ δὲ κακίας αὖ τοὐναντίον ἅπαν.
ΚΛ. Ὀρθῶς τε προκαλεῖ καὶ ταῦθ' ἡμῖν οὕτως ἔχειν
ἀποκεκρίσθω τὰ νῦν. ΑΘ. Ἔτι δὴ τόδε· πότερον
ἅπαντες πάσαις χορείαις ¦ ὁμοίως χαίρομεν, ἢ πολλοῦ C
δεῖ; ΚΛ. Τοῦ παντὸς μὲν οὖν. ΑΘ. Τί ποτ' ἂν οὖν
λέγωμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς εἶναι; πότερον οὐ ταὐτά
ἐστι καλὰ ἡμῖν πᾶσιν, ἢ τὰ μὲν αὐτά, ἀλλ' οὐ δοκεῖ
ταὐτὰ εἶναι; οὐ γάρ που ἐρεῖ γέ τις, ὥς ποτε τὰ τῆς
κακίας ἢ ἀρετῆς καλλίονα χορεύματα, οὐδ' ὡς αὐτὸς
μὲν χαίρει τοῖς τῆς μοχθηρίας σχήμασιν, οἱ δὲ ἄλλοι
ἐναντίᾳ ταύτης Μούσῃ τινί. καίτοι λέγουσί γε οἱ πλεῖ-
στοι μουσικῆς ὀρθότητα εἶναι τὴν ἡδονὴν ¦ ταῖς ψυ- D
χαῖς πορίζουσαν δύναμιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὔτε ἀνε-
κτὸν οὔτε ὅσιον τὸ παράπαν φθέγγεσθαι· τόδε δὲ
μᾶλλον εἰκὸς πλανᾶν ἡμᾶς. III. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ.
Ἐπειδὴ μιμήματα τρόπων ἐστὶ τὰ περὶ τὰς χορείας, ἐν
πράξεσί τε παντοδαπαῖς γιγνόμενα καὶ τύχαις καὶ
ἤθεσι, καὶ μιμήμασι διεξιόντων ἑκάστων, οἷς μὲν ἂν
πρὸς τρόπου τὰ ῥηθέντα ἢ μελῳδηθέντα ἢ καὶ ὁπωσ-
οῦν χορευθέντα ἢ κατὰ φύσιν ἢ κατὰ ἔθος ἢ κατ'
ἀμφότερα, τούτους ¦ μὲν καὶ τούτοις χαίρειν τε καὶ E
ἐπαινεῖν αὐτὰ καὶ προσαγορεύειν καλὰ ἀναγκαῖον, οἷς
δ' ἂν παρὰ φύσιν ἢ τρόπον ἤ τινα ξυνήθειαν, οὔτε
χαίρειν δυνατὸν οὔτε ἐπαινεῖν αἰσχρά τε προσαγορεύ-
ειν. οἷς δ' ἂν τὰ μὲν τῆς φύσεως ὀρθὰ ξυμβαίνῃ, τὰ
δὲ τῆς συνηθείας ἐναντία, ἢ τὰ μὲν τῆς συνηθείας
ὀρθά, τὰ δὲ τῆς φύσεως ἐναντία, οὗτοι δὲ ταῖς ἡδο-
ναῖς τοὺς ἐπαίνους ἐναντίους προσαγορεύουσιν· ἡδέα
γὰρ * τούτων ἕκαστα εἶναί φασι, πονηρὰ δέ, καὶ ἐναν- 656
τίον ἄλλων, οὓς οἴονται φρονεῖν, αἰσχύνονται μὲν κι-
νεῖσθαι τῷ σώματι τὰ τοιαῦτα, αἰσχύνονται δὲ ᾄδειν,
ὡς ἀποφαινόμενοι καλὰ μετὰ σπουδῆς, χαίρουσι δὲ
παρ' αὑτοῖς. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Μῶν οὖν
τι βλάβην ἔσθ' ἥντινα φέρει τῷ χαίροντι πονηρίας ἢ
σχήμασιν ἢ μέλεσιν, ἤ τιν' ὠφέλειαν αὖ τοῖς πρὸς τἀ-
ναντία τὰς ἡδονὰς ἀποδεχομένοις; ΚΛ. Εἰκός γε. ΑΘ.
¦ Πότερον εἰκός, ἢ καὶ ἀναγκαῖον, ταὐτὸν εἶναι, ὅπερ B
ὅταν τις πονηροῖς ἤθεσι ξυνὼν κακῶν ἀνθρώπων μὴ
μισῇ, χαίρῃ δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγῃ δὲ ὡς ἐν παιδιᾶς
μοίρᾳ, ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν; τότε ὁμοι-
οῦσθαι δήπου ἀνάγκη τὸν χαίροντα ὁποτέροις ἂν χαί-
ρῃ, ἐὰν ἄρα καὶ ἐπαινεῖν αἰσχύνηται. καίτοι τοῦ τοι-
ούτου τί μεῖζον ἀγαθὸν ἢ κακὸν φαῖμεν ἂν ἡμῖν ἐκ
πάσης ἀνάγκης γίγνεσθαι; ΚΛ. Δοκῶ μὲν οὐδέν.
ΑΘ. Ὅπου δὴ νόμοι καλῶς ¦ εἰσὶ κείμενοι ἢ καὶ εἰς C
τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσονται, τὴν περὶ τὰς Μούσας παι-
δείαν τε καὶ παιδιὰν οἰόμεθα ἐξέσεσθαι τοῖς ποιητι-
κοῖς, ὅ τι περ ἂν αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ποιήσει
τέρπῃ ῥυθμοῦ ἢ μέλους ἢ ῥήματος ἐχόμενον, τοῦτο
διδάσκοντα καὶ τοὺς τῶν εὐνόμων παῖδας καὶ νέους ἐν
τοῖς χοροῖς ὅ τι ἂν τύχῃ ἀπεργάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν
ἢ μοχθηρίαν; ΚΛ. Οὔ τοι δὴ τοῦτό γε λόγον ἔχει·
πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Νῦν δέ γε αὐτό, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
¦ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἔξεστι δρᾶν πλὴν κατ' Αἴ- D
γυπτον. ΚΛ. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δὴ πῶς τὸ τοιοῦτόν
φῂς νενομοθετῆσθαι; ΑΘ. Θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. πά-
λαι γὰρ δή ποτε, ὡς ἔοικεν, ἐγνώσθη παρ' αὐτοῖς οὗ-
τος ὁ λόγος, ὃν τὰ νῦν λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι καλὰ μὲν
σχήματα, καλὰ δὲ μέλη δεῖ μεταχειρίζεσθαι ταῖς συν-
ηθείαις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι νέους. ταξάμενοι δὲ ταῦ-
τα, ἅττα ἐστὶ καὶ ὁποῖ' ἄττα, ἀπέφηναν ἐν τοῖς ἱε-

E ροῖς, καὶ παρὰ ταῦτ' οὐκ | ἐξῆν οὔτε ζωγράφοις οὔτ' ἄλλοις, ὅσοι σχήματα καὶ ὁποῖ' ἄττα ἀπεργάζονται, καινοτομεῖν, οὐδ' ἐπινοεῖν ἄλλ' ἄττα ἢ τὰ πάτρια· οὐδὲ νῦν ἔξεστιν οὔτε ἐν τούτοις οὔτε ἐν μουσικῇ ξυμπάσῃ. σκοπῶν δὲ εὑρήσεις αὐτόθι τὰ μυριοστὸν ἔτος γεγραμμένα ἢ τετυπωμένα, οὐχ ὡς ἔπος εἰπεῖν μυριο-

657 στόν, ἀλλ' ὄντως, τῶν νῦν δεδημιουργημένων οὔτε τι * καλλίονα οὔτε αἰσχίω, τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην ἀπειργασμένα. ΚΛ. Θαυμαστὸν λέγεις. ΑΘ. Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλλόντως. ἀλλ' ἕτερα φαῦλ' ἂν εὕροις αὐτόθι· τοῦτο δ' οὖν τὸ περὶ μουσικὴν ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνατὸν ἄρ' ἦν περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως θαῤῥοῦντα μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει παρεχόμενα. τοῦτο δὲ θεοῦ ἢ θείου τινὸς ἂν εἴη, καθάπερ ἐκεῖ φασὶ τὰ τὸν πολὺν τοῦτον σεσωσμένα χρόνον μέλη τῆς Ἴσιδος ποιήματα

B γεγονέναι. ὥσθ', | ὅπερ ἔλεγον, εἰ δύναιτό τις ἑλεῖν αὐτῶν καὶ ὁπωσοῦν τὴν ὀρθότητα, θαῤῥοῦντα χρὴ εἰς νόμον ἄγειν καὶ τάξιν αὐτά· ὡς ἡ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ζήτησις τοῦ καινῇ ζητεῖν ἀεὶ μουσικῇ χρῆσθαι σχεδὸν οὐ μεγάλην τινὰ δύναμιν ἔχει πρὸς τὸ διαφθεῖραι τὴν καθιερωθεῖσαν χορείαν, ἐπικαλοῦσα ἀρχαιότητα. τὴν γοῦν ἐκεῖ οὐδαμῶς ἔοικε δυνατὴ γεγονέναι διαφθεῖραι, πᾶν δὲ τοὐναντίον. ΚΛ. Φαίνεται

C | οὕτως ἂν ταῦτα ἔχειν ἐκ τῶν ὑπὸ σοῦ τὰ νῦν λεχθέντων. IV. ΑΘ. Ἆρ' οὖν θαῤῥοῦντες λέγομεν τὴν τῇ μουσικῇ καὶ τῇ παιδιᾷ μετὰ χορείας χρείαν ὀρθὴν εἶναι τοιῷδέ τινι τρόπῳ; χαίρομεν, ὅταν οἰώμεθα εὖ πράττειν, καὶ ὁπόταν χαίρωμεν, οἰόμεθα εὖ πράττειν αὖ; μῶν οὐχ οὕτως; ΚΛ. Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ μὴν ἔν γε τῷ τοιούτῳ χαίροντες ἡσυχίαν οὐ δυνάμεθα ἄγειν. ΚΛ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡμῶν οἱ

D μὲν νέοι | αὐτοὶ χορεύειν ἕτοιμοι, τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν, ἐκείνους αὖ θεωροῦντες διάγειν ἡγούμεθα πρεπόντως χαίροντες τῇ ἐκείνων παιδιᾷ τε καὶ ἑορτάσει, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ἡμᾶς ἐλαφρὸν ἐκλείπει νῦν, ὃ ποθοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι τίθεμεν οὕτως ἀγῶνας τοῖς δυναμένοις ἡμᾶς ὅ τι μάλιστα εἰς τὴν νεότητα μνήμῃ ἐπεγείρειν; ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Μῶν οὖν οἰόμεθα καὶ κομιδῇ μάτην τὸν νῦν λεγόμενον λόγον

E περὶ τῶν ἑορταζόντων | λέγειν τοὺς πολλούς, ὅτι τοῦτον δεῖ σοφώτατον ἡγεῖσθαι καὶ κρίνειν νικᾶν, ὃς ἂν ἡμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ χαίρειν ὅ τι μάλιστα ἀπεργάζηται; δεῖ γὰρ δή, ἐπείπερ ἀφείμεθά γε παίζειν ἐν τοῖς τοιούτοις, τὸν πλείστους καὶ μάλιστα χαίρειν ποιοῦντα, τοῦτον μάλιστα τιμᾶσθαί τε, καὶ ὅπερ εἶπον νῦν δή, τὰ νικητήρια φέρειν; ἆρ' οὐκ ὀρθῶς λέγεταί τε

658 τοῦτο καὶ πράττοιτ' * ἄν, εἰ ταύτῃ γίγνοιτο; ΚΛ. Τάχ' ἄν. ΑΘ. Ἀλλ', ὦ μακάριε, μὴ ταχὺ τὸ τοιοῦτον κρίνωμεν, ἀλλὰ διαιροῦντες αὐτὸ κατὰ μέρη σκοπώμεθα τοιῷδέ τινι τρόπῳ· τί ἄν, εἴ ποτέ τις οὕτως ἁπλῶς ἀγῶνα θείη ὁντινοῦν, μηδὲν ἀφορίσας μήτε γυμνικὸν μήτε μουσικὸν μήθ' ἱππικόν, ἀλλὰ πάντας συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ πόλει προείποι θεὶς νικητήρια τὸν βουλόμενον ἥκειν ἀγωνιούμενον ἡδονῆς πέρι μόνον, ὃς δ' ἂν

B τέρψῃ τοὺς θεατὰς μάλιστα, | μηδὲν ἐπιταττόμενος ᾡτινι τρόπῳ, νικήσῃ δὲ αὐτὸ τοῦτο ὅ τι μάλιστα ἐπεργασάμενος καὶ κριθῇ τῶν ἀγωνισαμένων ἥδιστος γεγονέναι· τί ποτ' ἂν ἡγούμεθα ἐκ ταύτης τῆς προῤῥήσεως ξυμβαίνειν; ΚΛ. Τοῦ πέρι λέγεις; ΑΘ. Εἰκός που τὸν μέν τινα ἐπιδεικνύναι, καθάπερ Ὅμηρος, ῥαψῳδίαν, ἄλλον δὲ κιθαρῳδίαν, τὸν δέ τινα τραγῳδίαν, τὸν δ' αὖ κωμῳδίαν. οὐ θαυμαστὸν δέ, εἴ τις καὶ θαύματα ἐπιδεικνὺς μάλιστ' ἂν νικᾶν ἡγοῖτο. | τούτων C

δὴ τοιούτων καὶ ἑτέρων ἀγωνιστῶν μυρίων ἐλθόντων ἔχομεν εἰπεῖν, τίς ἂν νικῷ δικαίως; ΚΛ. Ἄτοπον ἤρου· τίς γὰρ ἂν ἀποκρίνοιτό σοι τοῦτο, ὡς γνοὺς ἄν ποτε πρὶν ἀκοῦσαί τε καὶ τῶν ἀθλητῶν ἑκάστων αὐτήκοος αὐτὸς γενέσθαι; ΑΘ. Τί οὖν δή; βούλεσθε ἐγὼ σφῷν τὴν ἄτοπον ταύτην ἀπόκρισιν ἀποκρίνωμαι; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν τὰ πάνυ σμικρὰ κρίνοι παιδία, κρινοῦσι τὸν τὰ θαύματα ἐπιδεικνύντα. ἢ γάρ; | ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἐὰν δέ γ' οἱ μείζους D

παῖδες, τὸν τὰς κωμῳδίας· τραγῳδίαν δὲ αἵ τε πεπαιδευμέναι τῶν γυναικῶν καὶ τὰ νέα μειράκια καὶ σχεδὸν ἴσως τὸ πλῆθος πάντων. ΚΛ. Ἴσως δῆτα. ΑΘ. Ῥαψῳδὸν δέ, καλῶς Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν ἤ τι τῶν Ἡσιοδείων διατιθέντα, τάχ' ἂν ἡμεῖς οἱ γέροντες ἥδιστα ἀκούσαντες νικᾶν ἂν φαῖμεν πάμπολυ. τίς οὖν ὀρθῶς ἂν νενικηκὼς εἴη, τοῦτο μετὰ τοῦτο· ἢ γάρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Δῆλον, | ὡς ἔμοιγε καὶ ὑμῖν ἀναγ- E

καῖόν ἐστι φάναι τοὺς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡλικιωτῶν κριθέντας ὀρθῶς ἂν νικᾶν. τὸ γὰρ ἔθος ἡμῖν τῶν νῦν δὴ πάμπολυ δοκεῖ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἁπάσαις καὶ πανταχοῦ βέλτιστον γίγνεσθαι. ΚΛ. Τί μήν; V ΑΘ. Συγχωρῶ δὴ τό γε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονῇ κρίνεσθαι, μὴ μέντοι τῶν γε ἐπιτυχόντων, ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι Μοῦσαν καλλίστην, ἥτις τοὺς βελτίστους καὶ ἱκανῶς πεπαιδευμένους τέρπει, μάλιστα δὲ ἥτις ἕνα τὸν ἀρετῇ τε καὶ * 659

παιδείᾳ διαφέροντα. διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς φαμὲν δεῖσθαι τοὺς τούτων κριτάς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δεῖ φρονήσεως καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. οὔτε γὰρ παρὰ θεάτρου δεῖ τόν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μανθάνοντα καὶ ἐκπληττόμενον ὑπὸ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὑτοῦ ἀπαιδευσίας, οὔτ' αὖ γιγνώσκοντα δι' ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν ἐκ ταὐτοῦ στόματος οὗπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον | ἀποφαίνεσθαι ῥᾳθύμως τὴν κρίσιν· B

οὐ γὰρ μαθητὴς ἀλλὰ διδάσκαλος, ὥς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτὴς καθίζει, καὶ ἐναντιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδ' ὀρθῶς ἀποδιδοῦσι θεαταῖς. ἐξῆν γὰρ δὴ τῷ παλαιῷ τε καὶ Ἑλληνικῷ νόμῳ, καθάπερ ὁ Σικελικός τε καὶ Ἰταλικὸς νόμος νῦν τῷ πλήθει τῶν θεατῶν ἐπιτρέπων καὶ τὸν νικῶντα διακρίνων χειροτονίαις διέφθαρκε μὲν τοὺς ποιητὰς αὐτούς — πρὸς γὰρ τὴν τῶν | κριτῶν ἡδο- C

νὴν ποιοῦσιν οὖσαν φαύλην, ὥστε αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ θεαταὶ παιδεύουσι —, διέφθαρκε δ' αὐτοῦ τοῦ θεάτρου τὰς ἡδονάς· δέον γὰρ αὐτοὺς ἀεὶ βελτίω τῶν αὐτῶν ἠθῶν ἀκούοντας βελτίω τὴν ἡδονὴν ἴσχειν, νῦν αὐτοῖς δρῶσι πᾶν τοὐναντίον ξυμβαίνει. τί ποτ' οὖν ἡμῖν τὰ νῦν αὖ διαπερανθέντα τῷ λόγῳ σημαίνειν βούλεται; σκοπεῖσθ', εἰ τόδε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταὐτὸν περιφερόμενος ἥκειν, | ὡς ἄρα παιδεία μέν ἐσθ' ἡ παίδων D

ὁλκή τε καὶ ἀγωγὴ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυ-

τάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυνδεδογμένον ὡς ὄντως ὀρθός
ἐστιν· ἵν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν
καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ
νόμου πεπεισμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ
λυπουμένη τοῖς αὐτοῖς τούτοις, οἷςπερ ὁ γέρων, τού-
E των ἕνεκα, ἃς ᾠδὰς καλοῦμεν, ὄντως ˈ μὲν ἐπῳδαὶ ταῖς
ψυχαῖς αὗται νῦν γεγονέναι, πρὸς τὴν τοιαύτην ἣν λέ-
γομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμέναι, διὰ δὲ τὸ σπουδὴν
μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς παιδιαί τε
καὶ ᾠδαὶ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι· καθάπερ τοῖς
κάμνουσί τε καὶ ἀσθενῶς ἴσχουσι τὰ σώματα ἐν ἡδέ-
660 σι τισὶ σιτίοις καὶ πώμασι * τὴν χρηστὴν πειρῶνται
τροφὴν προσφέρειν οἷς μέλει τούτων, τὴν δὲ τῶν πο-
νηρῶν ἐν ἀηδέσιν, ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζωνται, τὴν δὲ μι-
σεῖν ὀρθῶς ἐθίζωνται· ταὐτὸν δὴ καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ
ὀρθὸς νομοθέτης ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς
πείσει τε καὶ ἀναγκάσει μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρό-
νων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάντως ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔν
τε ῥυθμοῖς σχήματα καὶ ἐν ἁρμονίαισι μέλη ποιοῦντα
B ὀρθῶς ποιεῖν. ΚΛ. Νῦν οὖν οὕτω δοκοῦσί σοι, ˈ
πρὸς Διός, ὦ ξένε, ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι ποιεῖν; ἐγὼ
μὲν γὰρ καθ' ὅσον αἰσθάνομαι, πλὴν παρ' ἡμῖν ἢ πα-
ρὰ Λακεδαιμονίοις, ἃ σὺ νῦν λέγεις, οὐκ οἶδα πραττό-
μενα, καινὰ δὲ ἄττα ἀεὶ γιγνόμενα περί τε τὰς ὀρχή-
σεις καὶ περὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν ξύμπασαν, οὐχ ὑπὸ
νόμων μεταβαλλόμενα ἀλλ' ὑπό τινων ἀτάκτων ἡδο-
νῶν, πολλοῦ δεουσῶν τῶν αὐτῶν εἶναι καὶ κατὰ ταὐ-
C τά, ὡς σὺ κατ' Αἴγυπτον ˈ ἀφερμηνεύεις, ἀλλ' οὐδέπο-
τε τῶν αὐτῶν. ΑΘ. Ἄριστά γ', ὦ Κλεινία. εἰ δ'
ἔδοξά σοι ἃ σὺ λέγεις λέγειν ὡς νῦν γιγνόμενα, οὐκ
ἂν θαυμάζοιμι εἰ μὴ σαφῶς λέγων ἃ διανοοῦμαι τοῦ-
το ἐποίησα καὶ ἔπαθον. ἀλλ' ἃ βούλομαι γίγνεσθαι
περὶ μουσικήν, τοιαῦτ' ἄττα εἶπον ἴσως, ὥστε σοὶ δό-
ξαι ταῦτα ἐμὲ λέγειν. λοιδορεῖν γὰρ πράγματα ἀνία-
τα καὶ πόῤῥω προβεβηκότα ἁμαρτίας οὐδαμῶς ἡδύ,
D ἀναγκαῖον δ' ἐνίοτ' ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ˈ ξυνδοκεῖ
καὶ σοί, φέρε φῂς παρ' ὑμῖν καὶ τοῖςδε μᾶλλον ἢ πα-
ρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα; ΚΛ. Τί
μήν; ΑΘ. Τί δ' εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις γίγνοιθ'
οὕτω, πότερον αὐτὰ καλλιόνως οὕτως εἶναι φαῖμεν ἄν,
ἢ καθάπερ νῦν γίγνεται, γιγνόμενα; ΚΛ. Πολύ που
τὸ διαφέρον, εἰ καθάπερ παρά τε τοῖςδε καὶ παρ'
ἡμῖν, καὶ ἔτι καθάπερ εἶπες σὺ νῦν δὴ δεῖν εἶναι, γί-
E γνοιτο. VI. ΑΘ. Φέρε δή, ˈ ξυνομολογησώμεθα τὰ
νῦν. ἄλλο τι παρ' ὑμῖν ἐν πάσῃ παιδείᾳ καὶ μουσικῇ
τὰ λεγόμενά ἐστι τάδε; τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέ-
γειν, ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνήρ, σώφρων ὢν καὶ δίκαιος,
εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, ἐάν τε μέγας καὶ ἰσχυρός,
ἐάν τε σμικρὸς καὶ ἀσθενὴς ᾖ, καὶ ἐὰν πλουτῇ καὶ
μή· ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα μᾶλ-
λον, ᾖ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνιαρῶς ζῇ· καὶ
Οὔτ' ἂν μνησαίμην, φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἴπερ
ὀρθῶς λέγει, οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην ὃς μὴ
πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράττοι
661 καὶ κτῷτο, καὶ δὴ καὶ δηΐων τοιοῦτος ὢν * ὀρέγοι-
το ἐγγύθεν ἱστάμενος, ἄδικος δὲ ὢν μήτε τολμῷ
ὁρῶν φόνον αἱματόεντα μήτε νικῷ θέων Θρη-
ΐκιον Βορέην, μήτε ἄλλο αὐτῷ μηδὲν τῶν λεγομέ-
νων ἀγαθῶν γίγνοιτό ποτε· τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν
λεγόμενα ἀγαθὰ οὐκ ὀρθῶς λέγεται. λέγεται γάρ, ὡς
ἄριστον μὲν ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ
πλοῦτος. μυρία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ γὰρ ὀξὺ
ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ πάντα ὅσα ἔχεται ˈ τῶν αἰσθή- B
σεων εὐαισθήτως ἔχειν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραν-
νοῦντα ὅ τι ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ τὸ δὴ τέλος ἁπάσης μα-
καριότητος εἶναι τὸ πάντα ταῦτα κεκτημένον ἀθάνα-
τον εἶναι γενόμενον ὅ τι τάχιστα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγώ
που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα δικαίοις
μὲν καὶ ὁσίοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκοις δὲ
κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγιείας. καὶ δὴ
καὶ τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ
παράπαν ˈ ζῆν μέγιστον μὲν κακὸν τὸν ξύμπαντα χρό- C
νον ἀθάνατον ὄντα καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμε-
να ἀγαθὰ πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἁπάσης,
ἔλαττον δέ, ἂν ὡς ὀλίγιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπι-
ζῴη. ταῦτα δὴ λέγειν, οἶμαι, τοὺς παρ' ὑμῖν ποιητάς,
ἅπερ ἐγώ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε, καὶ ἔτι τούτοις
ἑπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἁρμονίας ἀποδιδόντας παι-
δεύειν οὕτω τοὺς νέους ὑμῶν. ἦ γάρ; ὁρᾶτε. ἐγὼ μὲν
γὰρ λέγω ˈ σαφῶς τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς D
ἀδίκοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακά, τὰ δ' ἀγαθὰ τοῖς
μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθά, τοῖς δὲ κακοῖς κακά. ὅπερ
οὖν ἠρόμην, ἆρα ξυμφωνοῦμεν ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς, ἢ
πῶς; VII. ΚΛ. Τὰ μὲν ἔμοιγε φαινόμεθά πως, τὰ δ'
οὐδαμῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ὑγίειάν τε κεκτημένον καὶ
πλοῦτον καὶ τυραννίδα διὰ τέλους, καὶ ἔτι προστίθημι
ὑμῖν ἰσχὺν διαφέρουσαν καὶ ˈ ἀνδρείαν μετ' ἀθανα- E
σίας, καὶ μηδὲν ἄλλο αὐτῷ τῶν λεγομένων κακῶν εἶναι
γιγνόμενον, ἀδικίαν δὲ καὶ ὕβριν ἔχοντα ἐν αὐτῷ μό-
νον —, τὸν οὕτω ζῶντα ἴσως ὑμᾶς οὐ πείθω μὴ οὐκ
ἄρα εὐδαίμονα ἀλλ' ἄθλιον γίγνεσθαι σαφῶς; ΚΛ.
Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Εἶεν· τί οὖν τὸ μετὰ τοῦτ'
εἰπεῖν ἡμᾶς χρεών; ἀνδρεῖος γὰρ δὴ καὶ ἰσχυρὸς καὶ
καλὸς καὶ πλούσιος, καὶ ποιῶν ὅ τί περ ἐπιθυμοῖ τὸν
βίον * ἅπαντα, οὐχ ὑμῖν δοκεῖ, εἴπερ ἄδικος εἴη καὶ 662
ὑβριστής, ἐξ ἀνάγκης αἰσχρῶς ἂν ζῆν; ἢ τοῦτο μὲν
ἴσως ἂν συγχωρήσαιτε, τό γε αἰσχρῶς; ΚΛ. Πάνυ
μὲν οὖν. ΑΘ. Τί δαί; τὸ καὶ κακῶς; ΚΛ. Οὐκ ἂν
ἔτι τοῦθ' ὁμοίως. ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ ἀηδῶς καὶ μὴ
ξυμφερόντως αὐτῷ; ΚΛ. Καὶ πῶς ἂν ταῦτά γ' ἔτι
ξυγχωροῖμεν; ΑΘ. Ὅπως; εἰ θεὸς ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ὦ
φίλοι, δοίη ˈ τις συμφωνίαν· ὡς νῦν γε σχεδὸν ἀπᾴ- B
δομεν ἀπ' ἀλλήλων. ἐμοὶ γὰρ δὴ φαίνεται ταῦτα οὕ-
τως ἀναγκαῖα, ὡς οὐδέ, ὦ φίλε Κλεινία, Κρήτη νῆσος
σαφῶς· καὶ νομοθέτης ὢν ταύτῃ πειρῴμην ἂν τούς τε
ποιητὰς ἀναγκάζειν φθέγγεσθαι καὶ πάντας τοὺς ἐν
τῇ πόλει, ζημίαν τε ὀλίγου μεγίστην ἐπιτιθείην ἄν, εἴ
τις ἐν τῇ χώρᾳ φθέγξαιτο, ὡς εἰσί τινες ἄνθρωποί
ποτε πονηροὶ ˈ μέν, ἡδέως δὲ ζῶντες, ἢ λυσιτελοῦντα C
μὲν ἄλλα ἐστὶ καὶ κερδαλέα, δικαιότερα δὲ ἄλλα. καὶ
πόλλ' ἄττ' ἂν παρὰ τὰ νῦν λεγόμενα ὑπό τε Κρητῶν
καὶ Λακεδαιμονίων, ὡς ἔοικε, καὶ δή που καὶ τῶν ἄλ-
λων ἀνθρώπων διάφορα πείθοιμ' ἂν τοὺς πολίτας μοι
φθέγγεσθαι. φέρε γάρ, ὦ πρὸς Διός τε καὶ Ἀπόλ-
λωνος, ὦ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν, εἰ τοὺς νομοθετήσαν-
τας ὑμῖν αὐτοὺς τούτους ἐροίμεθα θεούς, ἆρ' ὁ δι-
καιότατός ἐστι ˈ βίος ἥδιστος, ἢ δύ' ἐστόν τινε βίω, D
οἷν ὁ μὲν ἥδιστος ὢν τυγχάνει, δικαιότατος δ' ἕτερος;

εἰ δὴ δύο φαῖεν, ἐροίμεθ' ἂν ἴσως αὐτοὺς πάλιν, εἴ-
περ ὀρθῶς ἐπανερωτῷμεν, ποτέρους δὲ εὐδαιμονεστέ-
ρους χρὴ λέγειν, τοὺς τὸν δικαιότατον ἢ τοὺς τὸν ἥδι-
στον διαβιοῦντας βίον; εἰ μὲν δὴ φαῖεν τοὺς τὸν ἥδι-
στον, ἄτοπος αὐτῶν ὁ λόγος ἂν γίγνοιτο. βούλομαι δέ
μοι μὴ ἐπὶ θεῶν λέγεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ πα-
τέρων καὶ νομοθετῶν μᾶλλον, καί μοι τὰ ἔμπροσθεν
E ἠρωτημένα ' πατέρα τε καὶ νομοθέτην ἠρωτήσθω, ὁ δ'
εἰπέτω ὡς ὁ ζῶν τὸν ἥδιστον βίον ἐστὶ μακαριώτατος.
εἶτα μετὰ ταῦτα ἔγωγ' ἂν φαίην· Ὦ πάτερ, οὐχ ὡς
εὐδαιμονέστατά με ἐβούλου ζῆν, ἀλλ' ἀεὶ διακελευόμε-
νος οὐδὲν ἐπαύου ζῆν με ὡς δικαιότατα. ταύτῃ μὲν
οὖν ὁ τιθέμενος εἴτε νομοθέτης εἴτε καὶ πατὴρ ἄτο-
πος ἄν, οἶμαι, καὶ ἄπορος φαίνοιτο τοῦ ξυμφωνούν-
τως ἑαυτῷ λέγειν. εἰ δ' αὖ τὸν δικαιότατον εὐδαιμο-
νέστατον ἀποφαίνοιτο βίον εἶναι, ζητοῖ που πᾶς ἂν ὁ
ἀκούων, οἶμαι, τί ποτ' ἐν αὐτῷ τὸ τῆς ἡδονῆς κρεῖτ-
663 τον ἀγαθόν τε * καὶ καλὸν ὁ νόμος ἐνὸν ἐπαινεῖ; τί
γὰρ δὴ δικαίῳ χωριζόμενον ἡδονῆς ἀγαθὸν ἂν γίγνοι-
το; φέρε, κλέος τε καὶ ἔπαινος πρὸς ἀνθρώπων τε καὶ
θεῶν ἆρ' ἐστὶν ἀγαθὸν μὲν καὶ καλόν, ἀηδὲς δέ, δύς-
κλεια δὲ τἀναντία; ἥκιστα, ὦ φίλε νομοθέτα, φήσο-
μεν. ἀλλὰ τὸ μήτε τινὰ ἀδικεῖν μήτε ὑπό τινος ἀδι-
κεῖσθαι μῶν ἀηδὲς μέν, ἀγαθὸν δὲ ἢ καλόν; τὰ δὲ
ἕτερα ἡδέα μέν, αἰσχρὰ δὲ καὶ κακά; ΚΛ. Καὶ πῶς;
VIII. ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν μὴ χωρίζων λόγος ἡδύ τε καὶ
B δίκαιον καὶ ἀγαθὸν ' τε καὶ καλὸν πιθανός γ', εἰ μη-
δὲν ἕτερον, πρὸς τό τινα ἐθέλειν ζῆν τὸν ὅσιον καὶ
δίκαιον βίον, ὥστε νομοθέτῃ γε αἴσχιστος λόγων καὶ
ἐναντιώτατος, ὃς ἂν μὴ φῇ ταῦτα οὕτως ἔχειν· οὐδεὶς
γὰρ ἂν ἑκὼν ἐθέλοι πείθεσθαι πράττειν τοῦτο, ὅτῳ μὴ
τὸ χαίρειν τοῦ λυπεῖσθαι πλέον ἕπεται. σκοτοδινιᾶν
δὲ τὸ πόῤῥωθεν ὁρώμενον πᾶσί τε ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ
δὴ καὶ τοῖς παισὶ παρέχει. νομοθέτης δ' ἡμῖν δόξαν
εἰς τοὐναντίον τούτου καταστήσει τὸ σκότος ἀφελών,
C ' καὶ πείσει ἁμωσγέπως ἔθεσι καὶ ἐπαίνοις καὶ λόγοις
ὡς ἐσκιαγραφημένα τὰ δίκαιά ἐστι καὶ ἄδικα· τὰ μὲν
ἄδικα τῷ τοῦ δικαίου ἐναντίως φαινόμενα, ἐκ μὲν ἀδί-
κου καὶ κακοῦ ἑαυτοῦ θεωρούμενα ἡδέα, τὰ δὲ δίκαια
ἀηδέστατα, ἐκ δὲ δικαίου πάντα τἀναντία παντὶ πρὸς
ἀμφότερα. ΚΛ. Φαίνεται. ΑΘ. Τὴν δ' ἀλήθειαν τῆς
κρίσεως ποτέραν κυριωτέραν εἶναι φῶμεν; πότερα τὴν
D τῆς χείρονος ψυχῆς ἢ τὴν τῆς βελτίονος; ΚΛ. ' Ἀ-
ναγκαῖόν που τὴν τῆς ἀμείνονος. ΑΘ. Ἀναγκαῖον
ἄρα τὸν ἄδικον βίον οὐ μόνον αἰσχίω καὶ μοχθηρό-
τερον, ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ δικαίου τε
εἶναι καὶ ὁσίου βίου. ΚΛ. Κινδυνεύει κατά γε τὸν
νῦν λόγον, ὦ φίλοι. ΑΘ. Νομοθέτης δέ, οὗ τι καὶ
σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὡς
καὶ νῦν αὐτὸ ᾕρηχ' ὁ λόγος ἔχειν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο
ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους,
ἔστιν ὅ τι τούτου ψεῦδος λυσιτελέστερον ἂν ἐψεύσατό
E ' ποτε καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βίᾳ ἀλλ' ἑκόν-
τας πάντα τὰ δίκαια; ΚΛ. Καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια, ὦ
ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὴν οὐ ῥᾴδιον εἶναι πείθειν.
ΑΘ. Εἶεν· τὸ μὲν τοῦ Σιδωνίου μυθολόγημα ῥᾴδιον
ἐγένετο πείθειν, οὕτως ἀπίθανον ὄν, καὶ ἄλλα μυρία.
ΚΛ. Ποῖα; ΑΘ. Τὸ σπαρέντων ποτὲ ὀδόντων ὁπλί-
τας ἐξ αὐτῶν φῦναι. καίτοι μέγα γ' ἐστὶ νομοθέτῃ

παράδειγμα τοῦ * πείσειν ὅ τι ἂν ἐπιχειρῇ τις πείθειν 664
τὰς τῶν νέων ψυχάς, ὥστε οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν δεῖ σκο-
ποῦντα ἀνευρίσκειν ἢ τί πείσας μέγιστον ἀγαθὸν ἐρ-
γάσαιτο ἂν πόλιν, τούτου δὲ πέρι πᾶσαν μηχανὴν εὑ-
ρίσκειν, ὅντινά ποτε τρόπον ἡ τοιαύτη ξυνοικία πᾶσα
περὶ τούτων ἓν καὶ ταὐτὸν ὅ τι μάλιστα φθέγγοιτ'
ἀεὶ διὰ βίου παντὸς ἔν τε ᾠδαῖς καὶ μύθοις καὶ λό-
γοις. εἰ δ' οὖν ἄλλῃ πῃ δοκεῖ ἢ ταύτῃ, πρὸς ταῦτα
οὐδεὶς φθόνος ἀμφισβητῆσαι τῷ λόγῳ. ΚΛ. ' Ἀλλ' οὔ B
μοι φαίνεται πρός γε ταῦτα δύνασθαι ἡμῶν ἀμφισβη-
τῆσαί ποτ' ἂν οὐδέτερος. ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν
ἐμὸν ἂν εἴη λέγειν. φημὶ γὰρ ἅπαντας δεῖν ἐπᾴδειν
τρεῖς ὄντας τοὺς χοροὺς ἔτι νέαις οὔσαις ταῖς ψυχαῖς
καὶ ἁπαλαῖς τῶν παίδων, τά τε ἄλλα καλὰ λέγοντας
πάντα, ὅσα διεληλύθαμέν τε καὶ ἔτι διέλθοιμεν ἄν, τὸ
δὲ κεφάλαιον αὐτῶν τοῦτο ἔστω· τὸν αὐτὸν ἥδιστόν
τε καὶ ἄριστον ὑπὸ θεῶν βίον λέγεσθαι φάσκοντες
ἀληθέστατα ' ἐροῦμεν ἅμα καὶ μᾶλλον πείσομεν οὓς C
δεῖ πείθειν ἢ ἐὰν ἄλλως πως φθεγγώμεθα λέγοντες.
ΚΛ. Συγχωρητέον ἃ λέγεις. ΑΘ. Πρῶτον μὲν τοίνυν
ὁ Μουσῶν χορὸς ὁ παιδικὸς ὀρθότατ' ἂν εἰσίοι πρῶ-
τος τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ μέσον ᾀσόμενος ἁπάσῃ σπουδῇ
καὶ ὅλῃ τῇ πόλει, δεύτερος δὲ ὁ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν,
τόν τε Παιᾶνα ἐπικαλούμενος μάρτυρα τῶν λεγομένων
ἀληθείας πέρι καὶ τοῖς νέοις ἵλεων μετὰ πειθοῦς γί-
γνεσθαι ἐπευχόμενος. ' δεῖ δὲ δὴ καὶ ἔτι τρίτους τοὺς D
ὑπὲρ τριάκοντα ἔτη μέχρι τῶν ἑξήκοντα γεγονότας
ᾄδειν· τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα — οὐ γὰρ ἔτι δυνατοὶ φέ-
ρειν ᾠδάς — μυθολόγους περὶ τῶν αὐτῶν ἠθῶν διὰ
θείας φήμης καταλελεῖφθαι. ΚΛ. Λέγεις δέ, ὦ ξένε,
τίνας τούτους τοὺς χοροὺς τοὺς τρίτους; οὐ γὰρ πά-
νυ ξυνίεμεν σαφῶς, ὅ τί ποτε βούλει φράζειν αὐτῶν
πέρι. ΑΘ. Καὶ μὴν εἰσί γε οὗτοι σχεδὸν ὧν χάριν οἱ
πλεῖστοι τῶν ἔμπροσθεν ἐῤῥήθησαν λόγων. ΚΛ. ' E
Οὔπω μεμαθήκαμεν, ἀλλ' ἔτι σαφέστερον πειρῶ φρά-
ζειν. IX. ΑΘ. Εἴπομεν, εἰ μεμνήμεθα, κατ' ἀρχὰς
τῶν λόγων, ὡς ἡ φύσις ἁπάντων τῶν νέων διάπυρος
οὖσα ἡσυχίαν οὐχ οἵα τε ἄγειν οὔτε κατὰ τὸ σῶμα
οὔτε κατὰ τὴν φωνὴν εἴη, φθέγγοιτο δ' ἀεὶ ἀτάκτως
καὶ πηδῷ. τάξεως δ' αἴσθησιν τούτων ἀμφοτέρων τῶν
ἄλλων μὲν ζῴων οὐδὲν ἐφάπτοιτο, ἡ δ' ἀνθρώπου
φύσις ἔχοι μόνη τοῦτο. τῇ δὴ τῆς κινήσεως * τάξει 665
ῥυθμὸς ὄνομα εἴη, τῇ δὲ αὖ τῆς φωνῆς, τοῦ τε ὀξέος
ἅμα καὶ βαρέος συγκεραννυμένων, ἁρμονία ὄνομα
προσαγορεύοιτο, χορεία δὲ τὸ ξυναμφότερον κληθείη.
θεοὺς δὲ ἔφαμεν ἐλεοῦντας ἡμᾶς συγχορευτάς τε καὶ
χορηγοὺς ἡμῖν δεδωκέναι τόν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μού-
σας, καὶ δὴ καὶ τρίτον ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, Διόνυ-
σον. ΚΛ. Πῶς δ' οὐ μεμνήμεθα; ΑΘ. Ὁ μὲν τοί-
νυν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν χορὸς εἴρηται,
τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν λοιπὸν ' χορὸν ἀνάγκη τοῦ B
Διονύσου λέγεσθαι. ΚΛ. Πῶς δή; λέγε· μάλα γὰρ
ἄτοπος γίγνοιτ' ἂν ὥς γε ἐξαίφνης ἀκούσαντι Διονύ-
σου πρεσβυτῶν χορός, εἰ ἄρα οἱ ὑπὲρ τριάκοντα καὶ
πεντήκοντα δὲ γεγονότες ἔτη μέχρι ἑξήκοντα αὐτῷ χο-
ρεύσουσιν. ΑΘ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. λόγου δὴ
δεῖ πρὸς ταῦτα, οἶμαι, ὅπῃ τοῦτο εὔλογον οὕτω γι-
γνόμενον ἂν γίγνοιτο. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἆρ' οὖν
ἡμῖν τά γε ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται; ΚΛ. ' Τοῦ πέ- C

ρι; ΑΘ. Τὸ δεῖν πάντ᾽ ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον
καὶ δοῦλον θῆλύν τε καὶ ἄῤῥενα, καὶ ὅλῃ τῇ πόλει
ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν αὑτῇ ἐπᾴδουσαν μὴ παύεσθαί
ποτε ταῦτα ἃ διεληλύθαμεν, ἀμωςγέπως ἀεὶ μεταβαλ-
λόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν, ὥστ᾽ ἀπλη-
στίαν εἶναί τινα τῶν ὕμνων τοῖς ᾄδουσι καὶ ἡδονήν.
ΚΛ. Πῶς δ᾽ οὐχ ὁμολογοῖτ᾽ ἂν δεῖν ταῦτα οὕτω πράτ-
D τεσθαι; ΑΘ. Ποῦ δὴ τοὖθ᾽ ἡμῖν τὸ ἄριστον τῆς |
πόλεως, ἡλικίαις τε καὶ ἅμα φρονήσεσι πιθανώτατον
ὂν τῶν ἐν τῇ πόλει, ᾆδον τὰ κάλλιστα μέγιστ᾽ ἂν ἐξ-
εργάζοιτο ἀγαθά; ἢ τοῦτο ἀνοήτως οὕτως ἀφήσομεν,
ὃ κυριώτατον ἂν εἴη τῶν καλλίστων τε καὶ ὠφελιμω-
τάτων ᾠδῶν; ΚΛ. Ἀλλὰ ἀδύνατον τὸ μεθιέναι, ὥς
γε τὰ νῦν λεγόμενα. ΑΘ. Πῶς οὖν πρέπον ἂν εἴη
τοῦτο; ὁρᾶτε εἰ τῇδε. ΚΛ. Πῇ δή; ΑΘ. Πᾶς που
γιγνόμενος πρεσβύτερος ὄκνου πρὸς τὰς ᾠδὰς μεστός,
E καὶ χαίρει τε ἧττον πράττων | τοῦτο καὶ ἀνάγκης γι-
γνομένης αἰσχύνοιτ᾽ ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσβύτερος καὶ
σωφρονέστερος γίγνεται, τόσῳ μᾶλλον. ἆρ᾽ οὐχ οὕ-
τως; ΚΛ. Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν θεάτρῳ
γε καὶ παντοίοις ἀνθρώποις ᾄδειν ἑστὼς ὀρθὸς ἔτι
μᾶλλον αἰσχύνοιτ᾽ ἄν. καὶ ταῦτά γ᾽ εἰ καθάπερ οἱ
περὶ νίκης χοροὶ ἀγωνιζόμενοι πεφωνασκηκότες ἰσχνοί
τε καὶ ἄσιτοι ἀναγκάζοιντο ᾄδειν οἱ τοιοῦτοι, παντά-
πασί που ἀηδῶς τε καὶ αἰσχυντηλῶς ᾄδοντες ἀπροθύ-
666 μως ἂν τοῦτ᾽ ἐργάζοιντο. * ΚΛ. Ἀναγκαιότατα μέντοι
λέγεις. ΑΘ. Πῶς οὖν αὐτοὺς παραμυθησόμεθα προ-
θύμους εἶναι πρὸς τὰς ᾠδάς; ἆρ᾽ οὐ νομοθετήσομεν
πρῶτον μὲν τοὺς παῖδας μέχρι ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ
παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες ὡς οὐ χρὴ
πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν,
πρὶν ἐπὶ τοὺς πόνους ἐγχειρεῖν πορεύεσθαι, τὴν ἐμ-
μανῆ εὐλαβούμενοι ἕξιν τῶν νέων· μετὰ δὲ τοῦτο οἴ-
B νου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ μετρίου μέχρι | τριάκοντα
ἐτῶν, μέθης δὲ καὶ πολυοινίας τὸ παράπαν τὸν νέον
ἀπέχεσθαι, τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν, ἐν τοῖς
ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα, καλεῖν τούς τε ἄλλους θεοὺς
καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυ-
τῶν τελετὴν ἅμα καὶ παιδιάν, ἣν τοῖς ἀνθρώποις ἐπί-
κουρον τῆς τοῦ γήρως αὐστηρότητος ἐδωρήσατο τὸν
οἶνον φάρμακον, ὥστε ἀνηβᾶν ἡμᾶς, καὶ δυςθυμίας λή-
θην γίγνεσθαι μαλακώτερόν τε ἐκ σκληροτέρου τὸ
C | τῆς ψυχῆς ἦθος, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέν-
τα γιγνόμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι, πρῶ-
τον μὲν δὴ διατεθεὶς οὕτως ἕκαστος ἆρ᾽ οὐκ ἂν ἐθέ-
λοι προθυμότερόν γε, ἧττον αἰσχυνόμενος, οὐκ ἐν
πολλοῖς, ἀλλὰ ἐν μετρίοις, καὶ οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις, ἀλλ᾽
ἐν οἰκείοις, ᾄδειν τε καὶ ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν ἐπᾴδειν;
ΚΛ. Καὶ πολύ γε. ΑΘ. Εἰς μέν γε τὸ προάγειν τοί-
νυν αὐτοὺς μετέχειν ἡμῖν ᾠδῆς οὗτος ὁ τρόπος οὐκ ἂν
D παντάπασιν | ἀσχήμων γίγνοιτο. ΚΛ. Οὐδαμῶς. X.
ΑΘ. Ποίαν δὲ ᾄσουσιν οἱ ἄνδρες φωνὴν ἢ Μοῦσαν;
ἢ δῆλον, ὅτι πρέπουσαν αὑτοῖς δεῖ γέ τινα. ΚΛ. Πῶς
γὰρ οὔ; ΑΘ. Τίς ἂν οὖν πρέποι θείοις ἀνδράσιν;
ἆρ᾽ ἂν ἡ τῶν χορῶν; ΚΛ. Ἡμεῖς γοῦν, ὦ ξένε, καὶ
οἵδε οὐκ ἄλλην ἄν τινα δυναίμεθα ᾠδὴν ἢ ἣν ἐν τοῖς
χοροῖς ἐμάθομεν ξυνήθεις ᾄδειν γενόμενοι. ΑΘ. Εἰ-
κότως γε· ὄντως γὰρ οὐκ ἐπήβολοι γεγόνατε τῆς καλ-
E λίστης ᾠδῆς. | στρατοπέδου γὰρ πολιτείαν ἔχετε, ἀλλ᾽
οὐκ ἐν ἄστεσι κατῳκηκότων, ἀλλ᾽ οἷον ἀθρόους πώ-
λους ἐν ἀγέλῃ νεμομένους φορβάδας τοὺς νέους κέκτη-
σθε. λαβὼν δ᾽ ὑμῶν οὐδεὶς τὸν αὑτοῦ, παρὰ τῶν
ξυννόμων σπάσας σφόδρα ἀγριαίνοντα καὶ ἀγανα-
κτοῦντα, ἱπποκόμον τε ἐπέστησεν ἰδίᾳ καὶ παιδεύει,
ψήχων τε καὶ ἡμερῶν καὶ πάντα προςήκοντα ἀποδι-
δοὺς τῇ παιδοτροφίᾳ, ὅθεν οὐ μόνον ἀγαθὸς ἂν
στρατιώτης εἴη, πόλιν δὲ καὶ ἄστη δυνάμενος * διοι- 667
κεῖν, ὃν δὴ κατ᾽ ἀρχὰς εἴπομεν τῶν Τυρταίου πολεμι-
κῶν εἶναι πολεμικώτερον, τέταρτον ἀρετῆς ἀλλ᾽ οὐ
πρῶτον τὴν ἀνδρείαν κτῆμα τιμῶντα ἀεὶ καὶ πανταχ-
χοῦ ἰδιώταις τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει. ΚΛ. Οὐκ οἶ-
δα ἡμῶν, ὦ ξένε, ὅπῃ πάλιν αὖ τοὺς νομοθέτας φαυ-
λίζεις. ΑΘ. Οὐκ, ὦ ᾽γαθέ, προσέχων τούτῳ τὸν νοῦν
δρῶ τοῦτο, εἴπερ· ἀλλ᾽ ὁ λόγος ὅπῃ φέρει, ταύτῃ πο-
ρευώμεθα, εἰ βούλεσθε. εἰ γὰρ ἔχομεν Μοῦσαν τῆς
τῶν χορῶν καλλίω | καὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς θεάτροις, B
πειρώμεθα ἀποδοῦναι τούτοις οὓς φαμεν ἐκείνην μὲν
αἰσχύνεσθαι, ζητεῖν δέ, ἥτις καλλίστη ταύτης κοινω-
νεῖν. ΚΛ. Πάνυ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δεῖ
τόδε γε ὑπάρχειν ἅπασιν, ὅσοις συμπαρέπεταί τις χά-
ρις, ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνον αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶ-
ναι ἤ τινα ὀρθότητα ἢ τὸ τρίτον ὠφέλειαν; οἷον δὴ
λέγω ἐδωδῇ μὲν καὶ πόσει καὶ ξυμπάσῃ τροφῇ παρέ-
πεσθαι μὲν τὴν χάριν, ἣν ἡδονὴν ἂν προσείποιμεν· ἣν
δὲ ὀρθότητά τε καὶ ὠφέλειαν, | ὅπερ ὑγιεινὸν τῶν C
προσφερομένων λέγομεν ἑκάστοτε, τοῦτ᾽ αὐτὸ εἶναι ἐν
αὐτοῖς καὶ τὸ ὀρθότατον. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
Καὶ μὴν καὶ τῇ μαθήσει παρακολουθεῖν μὲν τό γε
τῆς χάριτος, τὴν ἡδονήν, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ τὴν
ὠφέλειαν καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τὴν ἀλήθειαν εἶναι
τὴν ἀποτελοῦσαν. ΚΛ. Ἔστιν οὕτω. ΑΘ. Τί δαί;
τῇ τῶν ὁμοίων ἐργασίᾳ ὅσαι τέχναι εἰκαστικαί, ἆρ᾽
οὐκ, ἂν τοῦτο | ἐξεργάζωνται, τὸ μὲν ἡδονὴν ἐν αὐ- D
τοῖς γίγνεσθαι, παρεπόμενον ἐὰν γίγνηται, χάριν αὐ-
τὸ δικαιότατον ἂν εἴη προσαγορεύειν; ΚΛ. Ναί. ΑΘ.
Τὴν δέ γε ὀρθότητά που τῶν τοιούτων ἡ ἰσότης ἄν,
ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ἐξεργάζοιτο τοῦ τε τοσούτου
καὶ τοῦ τοιούτου πρότερον, ἀλλ᾽ οὐχ ἡδονή. ΚΛ. Κα-
λῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν ἡδονῇ κρίνοιτ᾽ ἂν μόνον ἐκεῖνο ὀρ-
θῶς, ὃ μήτε τινὰ ὠφέλειαν μήτε ἀλήθειαν μήτε
ὁμοιότητα ἀπεργαζόμενον παρέχεται, | μηδ᾽ αὖ γε E
βλάβην, ἀλλ᾽ αὐτοῦ τούτου μόνου ἕνεκα γίγνοιτο τοῦ
ξυμπαρεπομένου τοῖς ἄλλοις, τῆς χάριτος, ἣν δὴ κάλ-
λιστά τις ὀνομάσαι ἂν ἡδονήν, ὅταν μηδὲν αὐτῇ τού-
των ἐπακολουθῇ; ΚΛ. Ἀβλαβῆ λέγεις ἡδονὴν μόνον.
ΑΘ. Ναί, καὶ παιδιάν γε εἶναι τὴν αὐτὴν ταύτην λέγω
τότε, ὅταν μήτε τι βλάπτῃ μήτε ὠφελῇ σπουδῆς ἢ λό-
γου ἄξιον. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν
οὐ πᾶσαν μίμησιν φαῖμεν ἂν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων
ἥκιστα ἡδονῇ προςήκειν κρίνεσθαι καὶ δόξῃ μὴ ἀλη-
θεῖ, * καὶ δὴ καὶ πᾶσαν ἰσότητα — οὐ γὰρ εἴ τῳ 668
δοκεῖ ἢ εἴ τις χαίρει τῳ, τό γε ἴσον ἴσον οὐδὲ τὸ
σύμμετρον ἂν εἴη σύμμετρον ὅλως — ἀλλὰ τῷ ἀλη-
θεῖ πάντων μάλιστα, ἥκιστα δὲ ὁτῳοῦν ἄλλῳ; ΚΛ.
Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν μουσικήν γε πᾶ-
σάν φαμεν εἰκαστικήν τε εἶναι καὶ μιμητικήν; ΚΛ. Τί
μήν; ΑΘ. Ἥκιστ᾽ ἄρα ὅταν τις μουσικὴν ἡδονῇ φῇ
κρίνεσθαι, τοῦτον ἀποδεκτέον τὸν λόγον, καὶ ζητητέον

B ἥκιστα ταύτην ὡς σπουδαίαν, εἴ τις ἄρα που καὶ | γί-
γνοιτο, ἀλλ' ἐκείνην τὴν ἔχουσαν τὴν ὁμοιότητα τῷ
τοῦ καλοῦ μιμήματι. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Καὶ
τούτοις δὴ τοῖς τὴν καλλίστην ᾠδήν τε ζητοῦσι καὶ
Μοῦσαν ζητητέον, ὡς ἔοικεν, οὐχ ἥτις ἡδεῖα, ἀλλ' ἥτις
ὀρθή. μιμήσεως γὰρ ἦν, ὡς ἔφαμεν, ὀρθότης, εἰ τὸ
μιμηθὲν ὅσον τε καὶ οἷον ἦν ἀποτελοῖτο. ΚΛ. Πῶς
γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πᾶς ἂν ὁμολογοῖ
περὶ τῆς μουσικῆς, ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτήν ἐστι ποι-
C ήματα μίμησίς τε καὶ | ἀπεικασία. καὶ τοῦτό γε μῶν
οὐκ ἂν ξύμπαντες ὁμολογοῖεν ποιηταί τε καὶ ἀκροα-
ταὶ καὶ ὑποκριταί; ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Δεῖ δὴ
καθ' ἕκαστόν γε, ὡς ἔοικε, γιγνώσκειν τῶν ποιημάτων,
ὅ τί ποτ' ἔστι, τὸν μέλλοντα ἐν αὐτῷ μὴ ἁμαρτήσε-
σθαι. μὴ γὰρ γιγνώσκων τὴν οὐσίαν, τί ποτε βούλε-
ται καὶ ὅτου ποτ' ἐστὶν εἰκὼν ὄντως, σχολῇ τήν γε
ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ ἁμαρτίαν αὐτοῦ δια-
D γνώσεται. ΚΛ. Σχολῇ· πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Ὁ δὲ τὸ |
ὀρθῶς μὴ γιγνώσκων ἆρ' ἄν ποτε τό γε εὖ καὶ τὸ
κακῶς δυνατὸς εἴη διαγνῶναι; λέγω δὲ οὐ πάνυ σα-
φῶς, ἀλλὰ ὧδε σαφέστερον ἴσως ἂν λεχθείη. ΚΛ.
Πῶς; XI. ΑΘ. Εἰσὶ δήπου κατὰ τὴν ὄψιν ἡμῖν ἀπει-
κασίαι μυρίαι. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τί οὖν; εἴ τις καὶ ἐν
τούτοις ἀγνοοῖ τῶν μεμιμημένων ὅ τί ποτ' ἐστὶν ἕκα-
στον τῶν σωμάτων, ἆρ' ἄν ποτε τό γε ὀρθῶς αὐτῶν
εἰργασμένον γνοίη; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, οἷον τοὺς ἀρι-
θμοὺς τοῦ σώματος καὶ ἑκάστων τῶν μερῶν τὰς θέ-
E σεις | εἰ ἔχει, ὅσοι τέ εἰσι καὶ ὁποῖα παρ' ὁποῖα αὐ-
τῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπείληφε, καὶ ἔτι
δὴ χρώματά τε καὶ σχήματα, ἢ πάντα ταῦτα τεταρα-
γμένως εἴργασται, μῶν δοκεῖ ταῦτ' ἄν ποτε διαγνῶναί
τις τὸ παράπαν ἀγνοῶν ὅ τί ποτ' ἐστὶ τὸ μεμιμημέ-
νον ζῷον; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Τί δ'; εἰ γιγνώ-
σκοιμεν ὅτι τὸ γεγραμμένον ἢ τὸ πεπλασμένον ἐστὶν
669 ἄνθρωπος, καὶ τὰ μέρη πάντα τὰ * ἑαυτοῦ καὶ χρώ-
ματα ἅμα καὶ σχήματα ἀπείληφεν ὑπὸ τῆς τέχνης, ἆρά
γε ἀναγκαῖον ἤδη τῷ ταῦτα γνόντι καὶ ἐκεῖνο ἑτοίμως
γιγνώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε ὅπῃ ποτὲ ἐλλιπὲς ἂν εἴη
κάλλους; ΚΛ. Πάντες μέντ' ἄν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὦ
ξένε, τὰ καλὰ τῶν ζῴων ἐγιγνώσκομεν. ΑΘ. Ὀρθό-
τατα λέγεις. ἆρ' οὖν οὐ περὶ ἑκάστην εἰκόνα καὶ ἐν
γραφικῇ καὶ ἐν μουσικῇ καὶ πάντῃ τὸν μέλλοντα ἔμ-
B φρονα κριτὴν ἔσεσθαι δεῖ ταῦτα τρία ἔχειν, | ὅ τί ἐστι
πρῶτον γιγνώσκειν, ἔπειτα ὡς ὀρθῶς, ἔπειθ' ὡς εὖ,
τὸ τρίτον, εἴργασται τῶν εἰκόνων ἡτισοῦν ῥήμασί τε
καὶ μέλεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς; ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ.
Μὴ τοίνυν ἀπείπωμεν λέγοντες τὸ περὶ τὴν μουσικὴν
ᾗ χαλεπόν. ἐπειδὴ γὰρ ὑμνεῖται τὸ περὶ αὐτὴν διαφε-
ρόντως ἢ τὰς ἄλλας εἰκόνας, εὐλαβείας δὴ δεῖται πλεί-
στης πασῶν εἰκόνων. ἁμαρτών τε γάρ τις μέγιστ' ἂν
βλάπτοιτο, ἤθη κακὰ φιλοφρονούμενος, χαλεπώτατόν
C | τε αἰσθέσθαι διὰ τὸ τοὺς ποιητὰς φαυλοτέρους εἶ-
ναι ποιητὰς αὐτῶν τῶν Μουσῶν. οὐ γὰρ ἂν ἐκεῖναί
γε ἐξαμάρτοιέν ποτε τοσοῦτον, ὥστε ῥήματα ἀνδρῶν
ποιήσασαι τὸ σχῆμα γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι,
καὶ μέλος ἐλευθέρων αὖ καὶ σχήματα ξυνθεῖσαι ῥυ-
θμοὺς δούλων καὶ ἀνελευθέρων προσαρμόττειν, οὐδ'
αὖ ῥυθμοὺς καὶ σχῆμα ἐλευθέριον ὑποθεῖσαι μέλος ἢ
λόγον ἐναντίον ἀποδοῦναι τοῖς ῥυθμοῖς· ἔτι δὲ θη-
ρίων φωνὰς | καὶ ἀνθρώπων καὶ ὀργάνων καὶ πάντας D
ψόφους εἰς ταὐτὸ οὐκ ἄν ποτε ξυνθεῖεν, ὡς ἕν τι μι-
μούμεναι. ποιηταὶ δ' ἀνθρώπινοι σφόδρα τὰ τοιαῦτα
ἐμπλέκοντες καὶ συγκυκῶντες ἀλόγως γέλωτ' ἂν παρα-
σκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων, ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λα-
χεῖν ὥραν τῆς τέρψιος· ταῦτά τε γὰρ ὁρῶσι πάντα
κυκώμενα, καὶ ἔτι διασπῶσιν οἱ ποιηταὶ ῥυθμὸν μὲν
καὶ σχήματα μέλους χωρίς, λόγους ψιλοὺς εἰς μέτρα
τιθέντες, μέλος δ' αὖ καὶ | ῥυθμὸν ἄνευ ῥημάτων, ψι- E
λῇ κιθαρίσει τε καὶ αὐλήσει προσχρώμενοι· ἐν οἷς δὴ
παγχάλεπον ἄνευ λόγου γιγνόμενον ῥυθμόν τε καὶ
ἁρμονίαν γιγνώσκειν, ὅ τί τε βούλεται καὶ ὅτῳ ἔοικε
τῶν ἀξιολόγων μιμημάτων, ἀλλὰ ὑπολαβεῖν ἀναγ-
καῖον, ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε πολλῆς ἀγροικίας μεστὸν
πᾶν, ὁπόσον τάχους τε καὶ ἀπταισίας καὶ φωνῆς θη-
ριώδους σφόδρα φίλον, ὥστ' αὐλήσει γε χρῆσθαι καὶ * 670
κιθαρίσει πλὴν ὅσον ὑπὸ ὄρχησίν τε καὶ ᾠδήν· ψιλῷ
δ' ἑκατέρῳ πᾶσά τις ἀμουσία καὶ θαυματουργία γί-
γνοιτ' ἂν τῆς χρήσεως. ταῦτα μὲν ἔχει ταύτῃ λόγον·
ἡμεῖς δέ γε οὐχ ὅ τι μὴ δεῖ ταῖς Μούσαις ἡμῶν προσ-
χρῆσθαι τοὺς ἤδη τριακοντούτας καὶ τῶν πεντήκοντα
πέραν γεγονότας σκοπούμεθα, ἀλλ' ὅ τί ποτε δεῖ. τό-
δε μὲν οὖν ἐκ τούτων ὁ λόγος ἡμῖν δοκεῖ μοι σημαί-
νειν ἤδη τῆς γε χορικῆς Μούσης, ὅ τι πεπαιδεῦσθαι
δεῖ βέλτιον τοὺς πεντηκοντούτας, | ὅσοισπερ ἂν ᾄδειν B
προσήκῃ. τῶν γὰρ ῥυθμῶν καὶ τῶν ἁρμονιῶν ἀναγ-
καῖον αὐτοῖς ἐστιν εὐαισθήτως ἔχειν καὶ γιγνώσκειν·
ἢ πῶς τις τὴν ὀρθότητα γνώσεται τῶν μελῶν, ᾧ προσ-
ῆκεν ἢ μὴ προσῆκε τοῦ Δωριστὶ καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, ὃν ὁ
ποιητὴς αὐτῷ προσῆψεν, ὀρθῶς ἢ μή; ΚΛ. Δῆλον,
ὡς οὐδαμῶς. ΑΘ. Γελοῖος γὰρ ὅ γε πολὺς ὄχλος
ἡγούμενος ἱκανῶς γιγνώσκειν τό τε εὐάρμοστον καὶ
εὔρυθμον καὶ μή, ὅσοι προσᾴδειν αὐτῶν καὶ βαίνειν ἐν
ῥυθμῷ γεγόνασι | διηναγκασμένοι, ὅτι δὲ δρῶσι ταῦ- C
τα ἀγνοοῦντες αὐτῶν ἕκαστα, οὐ συλλογίζονται, τὸ δέ
που προσήκοντα μὲν ἔχον πᾶν μέλος ὀρθῶς ἔχει, μὴ
προσήκοντα δὲ ἡμαρτημένως. ΚΛ. Ἀναγκαιότατα. ΑΘ.
Τί οὖν; ὁ μηδὲ ὅ τί ποτ' ἔχει γιγνώσκων ἆρα, ὅ τί
περ εἴπομεν, ὡς ὀρθῶς γε αὐτὸ ἔχει, γνώσεταί ποτε
ἐν ὁτῳοῦν; ΚΛ. Καὶ τίς μηχανή; XII. ΑΘ. Τοῦτ'
οὖν, ὡς ἔοικεν, ἀνευρίσκομεν αὖ τὰ νῦν, ὅτι τοῖς ᾠδοῖς
ἡμῖν, οὓς νῦν παρακαλοῦμεν καὶ ἑκόντας | τινὰ τρό- D
πον ἀναγκάζομεν ᾄδειν, μέχρι γε τοσούτου πεπαιδεῦ-
σθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατὸν εἶναι ξυν-
ακολουθεῖν ἕκαστον ταῖς τε βάσεσι τῶν ῥυθμῶν καὶ
ταῖς χορδαῖς ταῖς τῶν μελῶν, ἵνα καθορῶντες τάς τε
ἁρμονίας καὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐκλέγεσθαί τε τὰ προσ-
ήκοντα οἷοί τ' ὦσιν, ἃ τοῖς τηλικούτοις τε καὶ τοιού-
τοις ᾄδειν πρέπον, καὶ οὕτως ᾄδωσι, καὶ ᾄδοντες αὐ-
τοί τε ἡδονὰς τὸ παραχρῆμα ἀσινεῖς ἥδωνται καὶ τοῖς
νεωτέροις ἡγεμόνες | ἠθῶν χρηστῶν ἀσπασμοῦ προσ- E
ήκοντος γίγνωνται. μέχρι δὲ τοσούτου παιδευθέντες
ἀκριβεστέραν ἂν παιδείαν τῆς ἐπὶ τὸ πλῆθος φερού-
σης εἶεν μετακεχειρισμένοι καὶ τῆς περὶ τοὺς ποιητὰς
αὐτούς. τὸ γὰρ τρίτον οὐδεμία ἀνάγκη ποιητῇ γιγνώ-
σκειν, εἴτε καλὸν εἴτε μὴ καλὸν τὸ μίμημα, τὸ δὲ ἁρ-
μονίας καὶ ῥυθμοῦ σχεδὸν ἀνάγκη· τοῖς δὲ πάντα τὰ
τρία τῆς ἐκλογῆς ἕνεκα τοῦ καλλίστου καὶ δευτέρου, * 671
ἢ μηδέποτε ἱκανὸν ἐπῳδὸν γίγνεσθαι νέοις πρὸς ἀρε-

τήν. καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ
τοῦ Διονύσου χορῷ βοήθειαν ἐπιδεῖξαι καλῶς λεγομέ-
νην, εἰς δύναμιν εἴρηκε. σκοπώμεθα δή, εἰ τοῦθ᾽ οὕ-
τω γέγονε. θορυβώδης μέν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος
ἐξ ἀνάγκης, προϊούσης τῆς πόσεως, ἐπὶ μᾶλλον ἀεὶ
ξυμβαίνει γιγνόμενος, ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ᾽ ἀρχὰς
B ἀναγκαῖον εἶναι γίγνεσθαι περὶ ¹ τῶν νῦν γιγνομένων.
ΚΛ. Ἀνάγκη. ΑΘ. Πᾶς δέ γε αὐτὸς αὑτοῦ κουφότε-
ρος αἴρεται καὶ γέγηθέ τε καὶ παῤῥησίας ἐμπίπλαται
καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας, ἄρχων δ᾽
ἱκανὸς ἀξιοῖ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγονέναι. ΚΛ.
Τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται ταῦτα,
καθάπερ τινὰ σίδηρον, τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων δια-
πύρους γιγνομένας μαλθακωτέρας γίγνεσθαι καὶ νεω-
C τέρας, ὥστε εὐαγώγους ξυμβαίνειν τῷ ¹ δυναμένῳ καὶ
ἐπισταμένῳ παιδεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ᾽
ἦσαν νέαι; τοῦτον δ᾽ εἶναι τὸν πλάστην τὸν αὐτὸν ὥς-
περ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, οὗ νόμους εἶναι δεῖ
συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὔελπιν καὶ θαῤῥαλέον
ἐκεῖνον γιγνόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος,
καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ
λόγου καὶ πόσεως καὶ Μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποι-
εῖν πάντα τούτοις τἀναντία, καὶ εἰσιόντι τῷ μὴ καλῷ
D θάῤῥει τὸν ¹ κάλλιστον διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμ-
πειν οἵους τ᾽ εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην
θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν; ΚΛ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘ.
Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συν-
δημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας τῶν
μὴ νηφόντων στρατηγούς, ὧν δὴ χωρὶς μέθῃ διαμάχε-
σθαι δεινότερον ἢ πολεμίοις εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων
ἀθορύβων, καὶ τὸν αὖ μὴ δυνάμενον ἐθέλειν πείθε-
E σθαι τούτοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, ¹
τοῖς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονόσιν, ἴσην καὶ μείζω τὴν
αἰσχύνην φέρειν ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεος ἀπειθοῦντα
ἄρχουσιν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν εἴ γε εἴη τοι-
αύτη μὲν μέθη, τοιαύτη δὲ παιδιά, μῶν οὐκ ὠφελη-
θέντες ἂν οἱ τοιοῦτοι συμπόται καὶ μᾶλλον φίλοι ἢ
πρότερον ἀπαλλάττοιντο ἀλλήλων, ἀλλ᾽ οὐχ ὥσπερ τὰ
672 νῦν ἐχθροί, κατὰ νόμους δὲ πᾶσαν τὴν * συνουσίαν
ξυγγενόμενοι καὶ ἀκολουθήσαντες, ὁπότε ἀφηγοῖντο οἱ
νήφοντες τοῖς μὴ νήφουσιν; ΚΛ. Ὀρθῶς, εἴ γε δὴ
εἴη ἔτι τοιαύτη, οἵαν νῦν λέγεις. XIII. ΑΘ. Μὴ τοί-
νυν ἐκεῖνό γ᾽ ἔτι τῆς τοῦ Διονύσου δωρεᾶς ψέγωμεν
ἁπλῶς, ὡς ἔστι κακὴ καὶ εἰς πόλιν οὐκ ἀξία παραδέ-
χεσθαι. καὶ γὰρ ἔτι πλείω τις ἂν ἐπεξέλθοι λέγων,
ἐπεὶ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθόν, ὃ δωρεῖται, λέγειν μὲν
ὄκνος εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ κακῶς τοὺς ἀνθρώπους
B αὐτὸ ¹ ὑπολαβεῖν καὶ γνῶναι λεχθέν. ΚΛ. Τὸ ποῖον
δή; ΑΘ. Λόγος τις ἅμα καὶ φήμη ὑποῤῥεῖ πως, ὡς
ὁ θεὸς οὗτος ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς Ἥρας διεφορήθη τῆς
ψυχῆς τὴν γνώμην, διὸ τάς τε βακχείας καὶ πᾶσαν τὴν
μανικὴν ἐμβάλλει χορείαν τιμωρούμενος· ὅθεν καὶ τὸν
οἶνον ἐπὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ δεδώρηται. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τοι-
αῦτα τοῖς ἀσφαλὲς ἡγουμένοις εἶναι λέγειν περὶ θεῶν
ἀφίημι λέγειν· τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῷον, ὅσον
C αὐτῷ προσήκει ¹ νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοιοῦτον καὶ
τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται. ἐν τούτῳ δὴ τῷ
χρόνῳ, ἐν ᾧ μήπω κέκτηται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν
μαίνεταί τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως, καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ
ἑαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ. ἀναμνησθῶμεν δέ,
ὅτι μουσικῆς τε καὶ γυμναστικῆς ἔφαμεν ἀρχὰς ταύτας
εἶναι. ΚΛ. Μεμνήμεθα· τί δ᾽ οὔ; ΑΘ. Οὐκοῦν καί,
ὅτι τὴν ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίας αἴσθησιν τοῖς ἀν-
θρώποις ἡμῖν ἐνδεδωκέναι ¹ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἔφαμεν, D
Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον θεῶν αἰτίους
γεγονέναι; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ δὴ καὶ τὸν
οἶνόν γε, ὡς ἔοικεν, ὁ τῶν ἄλλων λόγος, ἵνα μανῶμεν,
φησὶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ τῶν ἀνθρώπων δεδόσθαι· ὁ δὲ
νῦν λεγόμενος ὑφ᾽ ἡμῶν φάρμακον ἐπὶ τοὐναντίον φη-
σὶν αἰδοῦς μὲν ψυχῆς κτήσεως ἕνεκα δεδόσθαι, σώμα-
τος δὲ ὑγιείας τε καὶ ἰσχύος. ΚΛ. Κάλλιστα, ὦ ξένε,
τὸν λόγον ἀπεμνημόνευκας. ¹ ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν δὴ τῆς E
χορείας ἡμίσεα διαπεπεράνθω· τὰ δ᾽ ἡμίσεα, ὅπως ἂν
ἔτι δοκῇ, περανοῦμεν ἢ καὶ ἐάσομεν. ΚΛ. Ποῖα δὴ
λέγεις, καὶ πῶς ἑκάτερα διαιρῶν; ΑΘ. Ὅλη μέν που
χορεία ὅλη παίδευσις ἦν ἡμῖν, τούτου δ᾽ αὖ τὸ μὲν
ῥυθμοί τε καὶ ἁρμονίαι τὸ κατὰ τὴν φωνήν. ΚΛ. Ναί.
ΑΘ. Τὸ δέ γε κατὰ τὴν τοῦ σώματος κίνησιν ῥυθμὸν
μὲν κοινὸν τῇ τῆς φωνῆς εἶχε κινήσει, σχῆμα δὲ ἴδιον.
ἐκεῖ δὲ * μέλος ἡ τῆς φωνῆς κίνησις. ΚΛ. Ἀληθέστα- 673
τα. ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν τῆς φωνῆς μέχρι τῆς ψυχῆς
πρὸς ἀρετῆς παιδείαν, οὐκ οἶδ᾽ ὅντινα τρόπον, ὠνομά-
σαμεν μουσικήν. ΚΛ. Ὀρθῶς μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ δὲ
γε τοῦ σώματος, ἃ παιζόντων ὄρχησιν εἴπομεν, ἐὰν
μέχρι τῆς τοῦ σώματος ἀρετῆς ἡ τοιαύτη κίνησις γί-
γνηται, τὴν ἔντεχνον ἀγωγὴν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ
γυμναστικὴν προσείπωμεν. ΚΛ. Ὀρθότατα. ΑΘ. Τὸ
δὲ τῆς μουσικῆς, ¹ ὃ νῦν δὴ σχεδὸν ἥμισυ διεληλυθέ- B
ναι τῆς χορείας εἴπομεν καὶ διαπεπεράνθαι, καὶ νῦν
οὕτως εἰρήσθω· τὸ δ᾽ ἥμισυ λέγωμεν. ἢ πῶς καὶ πῇ
ποιητέον; ΚΛ. Ὦ ἄριστε, Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις
διαλεγόμενος, μουσικῆς πέρι διελθόντων ἡμῶν, ἐλλει-
πόντων δὲ γυμναστικῆς, τί ποτε οἴει σοι πότερον ἡμῶν
ἀποκρινεῖσθαι πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν; ΑΘ. Ἀπο-
κεκρίσθαι ἔγωγ᾽ ἄν σε φαίην σχεδὸν ταῦτ᾽ ἐρόμενον
σαφῶς, καὶ μανθάνω, ὡς ἐρώτησις οὖσα αὕτη τὰ νῦν
ἀπόκρισίς ¹ τ᾽ ἐστίν, ὡς εἶπον, καὶ ἔτι πρόσταξις δια- C
περάνασθαι τὰ περὶ γυμναστικῆς. ΚΛ. Ἄρισθ᾽ ὑπέ-
λαβές τε καὶ οὕτω δὴ ποίει. ΑΘ. Ποιητέον· οὐδὲ γὰρ
πάνυ χαλεπόν ἐστιν εἰπεῖν ὑμῖν γε ἀμφοτέροις γνώρι-
μα. πολὺ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ πλέον ἐμπειρίας ἢ
ἐν ἐκείνῃ μετέχετε. ΚΛ. Σχεδὸν ἀληθῆ λέγεις. XIV
ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ταύτης ἀρχὴ μὲν τῆς παιδιᾶς τὸ κατὰ
φύσιν πηδᾶν ¹ εἰθίσθαι πᾶν ζῷον, τὸ δὲ ἀνθρώπινον, D
ὡς ἔφαμεν, αἴσθησιν λαβὸν τοῦ ῥυθμοῦ ἐγέννησέ τε
ὄρχησιν καὶ ἔτεκε· τοῦ δὲ μέλους ὑπομιμνήσκοντος καὶ
ἐγείροντος τὸν ῥυθμόν, κοινωθέντ᾽ ἀλλήλοις χορείαν
καὶ παιδιὰν ἐτεκέτην. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Καὶ
τὸ μέν, φαμέν, ἤδη διεληλύθαμεν αὐτοῦ, τὸ δὲ πειρα-
σόμεθα ἐφεξῆς διελθεῖν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
Ἐπὶ τοίνυν τῇ τῆς μέθης χρείᾳ τὸν κολοφῶνα πρῶτον
ἐπιθῶμεν, εἰ καὶ ¹ σφῷν ξυνδοκεῖ. ΚΛ. Ποῖον δὴ καὶ E
τίνα λέγεις; ΑΘ. Εἰ μέν τις πόλις ὡς οὔσης σπουδῆς
τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ νῦν εἰρημένῳ χρήσεται μετὰ νό-
μων καὶ τάξεως, ὡς τοῦ σωφρονεῖν ἕνεκα μελέτης χρω-
μένη, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφέξεται ὡσαύτως καὶ
κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ κρατεῖν αὐτῶν ἕνεκα μη-
χανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἅπασι τούτοις χρη-

στέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾷ τε, καὶ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ,
674 καὶ ὅταν βούληται, καὶ μεθ' ὧν ἂν βούληται, πίνειν *
μετ' ἐπιτηδευμάτων ὡντινωνοῦν ἄλλων, οὐκ ἂν τιθεί-
μην ταύτην τὴν ψῆφον, ὡς δεῖ ποτὲ μέθῃ χρῆσθαι
ταύτην τὴν πόλιν ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔτι μᾶλ-
λον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρείας προςθείμην
ἂν τῷ τῶν Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ
στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πώματος, ἀλλ'
ὑδροποσίαις ξυγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα,
καὶ κατὰ πόλιν μήτε δοῦλον μήτε δούλην γεύεσθαι
B μηδέποτε, μηδὲ ἄρχοντας | τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, ὃν ἂν
ἄρχωσι, μηδ' αὖ κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς
ὄντας οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν, μηδὲ ὅςτις βουλευ-
σόμενος εἰς βουλὴν ἀξίαν τινὰ λόγου συνέρχεται, μηδέ
γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας
ἢ νόσων ἕνεκα, μηδ' αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖ-
δας ποιεῖσθαι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή. καὶ ἄλλα δὲ πάμ-
πολλα ἄν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον
ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος, ὥςτε | κατὰ τὸν λό- C
γον τοῦτον οὐδ' ἀμπέλων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ἥτινι
πόλει, τακτὰ δὲ τά τ' ἄλλ' ἂν εἴη γεωργήματα καὶ
πᾶσα ἡ δίαιτα, καὶ δὴ τά γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἁπάν-
των ἐμμετρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ' ἄν. Οὗτος, ὦ
ξένοι, ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφὼν ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου
λόγῳ ῥηθέντι εἰρήσθω. ΚΛ. Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.

N O M O I.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

676 I. * Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ· πολιτείας δὲ ἀρ-
χὴν τίνα ποτὲ φῶμεν γεγονέναι; μῶν οὐκ ἐνθένδε τις
ἂν αὐτὴν ῥᾶστά τε καὶ κάλλιστα κατίδοι; ΚΛ. Πό-
θεν; ΑΘ. Ὅθεν περ καὶ τὴν τῶν πόλεων ἐπίδοσιν
εἰς ἀρετὴν μεταβαίνουσαν ἅμα καὶ κακίαν ἑκάστοτε
θεατέον. ΚΛ. Λέγεις δὲ πόθεν; ΑΘ. Οἶμαι μὲν
B ἀπὸ χρόνου μήκους τε καὶ | ἀπειρίας καὶ τῶν μετα-
βολῶν ἐν τῷ τοιούτῳ. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Φέρε,
ἀφ' οὗ πόλεις τ' εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι πολιτευόμενοι,
δοκεῖς ἄν ποτε κατανοῆσαι χρόνου πλῆθος ὅσον γέ-
γονεν; ΚΛ. Οὔκουν ῥᾴδιόν γε οὐδαμῶς. ΑΘ. Τὸ δέ
γε, ὡς ἄπλετόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἴη. ΚΛ. Πάνυ
μὲν οὖν τοῦτό γε. ΑΘ. Μῶν οὖν οὐ μυρίαι μὲν ἐπὶ
μυρίαις ἡμῖν γεγόνασι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, κα-
τὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ πλήθους λόγον οὐκ ἐλάττους
C ἐφθαρμέναι; | πεπολιτευμέναι δ' αὖ πάσας πολιτείας
πολλάκις ἑκασταχοῦ; καὶ τοτὲ μὲν ἐξ ἐλαττόνων μεί-
ζους, τοτὲ δ' ἐκ μειζόνων ἐλάττους, καὶ χείρους ἐκ βελ-
τιόνων γεγόνασι καὶ βελτίους ἐκ χειρόνων; ΚΛ. Ἀναγ-
καῖον. ΑΘ. Ταύτης δὴ πέρι λάβωμεν, εἰ δυναίμεθα,
τῆς μεταβολῆς τὴν αἰτίαν· τάχα γὰρ ἂν ἴσως δείξειεν
ἡμῖν τὴν πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβα-
σιν. ΚΛ. Εὖ λέγεις, καὶ προθυμεῖσθαι δεῖ σὲ μὲν ὃ
διανοεῖ περὶ αὐτῶν ἀποφαινόμενον, ἡμᾶς δὲ ξυνεπομέ-
677 νους. ΑΘ. Ἆρ' οὖν * ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν
ἔχειν τινὰ δοκοῦσι; ΚΛ. Ποῖοι δή; ΑΘ. Τὸ πολ-
λὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατακλυσμοῖς τε καὶ
νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχύ τι τῶν ἀν-
θρώπων λείπεσθαι γένος. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν πιθα-
νὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί. ΑΘ. Φέρε δή, νοήσωμεν
μίαν τῶν πολλῶν, ταύτην τὴν τῷ κατακλυσμῷ ποτὲ
γενομένην. ΚΛ. Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέν-
τες; ΑΘ. | Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν B
σχεδὸν ὄρειοί τινες ἂν εἶεν νομῆς, ἐν κορυφαῖς που
σμικρὰ ζώπυρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων διασεσωσμένα γέ-
νους. ΚΛ. Δῆλον. ΑΘ. Καὶ δὴ τοὺς τοιούτους γε
ἀνάγκη που τῶν ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν καὶ τῶν
ἐν τοῖς ἄστεσι πρὸς ἀλλήλους μηχανῶν εἴς τε πλεονε-
ξίας καὶ φιλονεικίας, καὶ ὁπόσ' ἄλλα κακουργήματα
πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσιν. ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν. ΑΘ.
Θῶμεν δὴ τὰς ἐν τοῖς | πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς θα- C
λάττῃ κατοικούσας ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθεί-
ρεσθαι; ΚΛ. Θῶμεν. ΑΘ. Οὐκοῦν ὄργανά τε πάν-
τα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴ τι τέχνης ἦν ἐχόμενον σπου-
δαίως εὑρημένον ἢ πολιτικῆς ἢ καὶ σοφίας τινὸς ἑτέ-
ρας, πάντα ἔῤῥειν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν;
ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ ἄριστε, εἴ γε ἔμενε τάδε οὕτω
τὸν πάντα χρόνον, ὡς νῦν διακεκόσμηται, καινὸν ἀνευ-
ρίσκετό ποτε καὶ ὁτιοῦν; ὅτι μὲν | γὰρ μυριάκις μύ- D
ρια ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε, χίλια δ' ἀφ' οὗ
γέγονεν ἢ δὶς τοσαῦτα ἔτη, τὰ μὲν Δαιδάλῳ καταφα-
νῆ γέγονε, τὰ δὲ Ὀρφεῖ, τὰ δὲ Παλαμήδει, τὰ δὲ περὶ
μουσικὴν Μαρσύᾳ καὶ Ὀλύμπῳ, περὶ λύραν δὲ Ἀμ-
φίονι, τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. ΑΘ. Ἆρ' οἶσθ', ὦ Κλει-
νία, τὸν φίλον ὅτι παρέλιπες, τὸν ἀτεχνῶς χθὲς γενό-
μενον; ΚΛ. Μῶν φράζεις Ἐπιμενίδην; | ΑΘ. Ναὶ E
τοῦτον· πολὺ γὰρ ὑμῖν ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι
τοὺς ξύμπαντας, ὦ φίλε· ὃ λόγῳ μὲν Ἡσίοδος ἐμαν-
τεύετο πάλαι, τῷ δὲ ἔργῳ ἐκεῖνος ἀπετέλεσεν, ὡς ὑμεῖς

φατέ. ΚΛ. Φαμὲν γὰρ οὖν. II. ΑΘ. Οὐκοῦν οὕτω
δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε, ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά, τὰ περὶ
τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρίαν μέν τινα φοβερὰν
ἐρημίαν, γῆς δ' ἀφθόνου πλῆθος πάμπολυ, ζώων δὲ
τῶν ἄλλων ἐῤῥόντων βουκόλι' ἄττα, καὶ εἴ τί που αἰ-
γῶν περιλειφθὲν ἐτύγχανε γένος, σπάνια καὶ ταῦτα νέ-
678 μουσιν * εἶναι ζῆν τότε κατ' ἀρχάς. ΚΛ. Τί μήν;
ΑΘ. Πόλεως δὲ καὶ πολιτείας πέρι καὶ νομοθεσίας,
ὧν νῦν ὁ λόγος ἡμῖν παρέστηκεν, ἆρ' ὡς ἔπος εἰπεῖν
οἰόμεθα καὶ μνήμην εἶναι τὸ παράπαν; ΚΛ. Οὐδα-
μῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐξ ἐκείνων τῶν διακειμένων οὕ-
τω τὰ νῦν γέγονεν ἡμῖν ξύμπαντα, πόλεις τε καὶ
πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ νόμοι, καὶ πολλὴ μὲν πονη-
ρία, πολλὴ δὲ καὶ ἀρετή; ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἆρ'
B οἰόμεθα, ὦ θαυμάσιε, | τοὺς τότε ἀπείρους ὄντας
πολλῶν μὲν καλῶν τῶν κατὰ τὰ ἄστη, πολλῶν δὲ καὶ
τῶν ἐναντίων τελέους πρὸς ἀρετὴν ἢ πρὸς κακίαν γε-
γονέναι; ΚΛ. Καλῶς εἶπες, καὶ μανθάνομεν ὃ λέ-
γεις. ΑΘ. Οὐκοῦν προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, πλη-
θύοντος δ' ἡμῶν τοῦ γένους εἰς πάντα τὰ νῦν καθε-
στηκότα προελήλυθε ἅπαντα; ΚΛ. Ὀρθότατα. ΑΘ.
Οὐκ ἐξαίφνης γε, ὡς εἰκός, κατὰ σμικρὸν δὲ ἐν παμ-
C πόλλῳ τινὶ χρόνῳ. ΚΛ. Καὶ μάλα | πρέπει τοῦθ'
οὕτως. ΑΘ. Ἐκ γὰρ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰ πεδία κατα-
βαίνειν, οἶμαι, πᾶσι φόβος ἔναυλος ἐγεγόνει. ΚΛ. Πῶς
δ' οὔ; ΑΘ. Ἆρ' οὐκ ἄσμενοι μὲν ἑαυτοὺς ἑώρων δι'
ὀλιγότητα ἐν τοῖς περὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, πορεῖα δέ,
ὥστ' ἐπ' ἀλλήλους τότε πορεύεσθαι κατὰ γῆν ἢ κατὰ
θάλατταν, σὺν ταῖς τέχναις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντα
σχεδὸν ἀπολώλει; ξυμμίσγειν οὖν ἀλλήλοις οὐκ ἦν, οἶ-
D μαι, σφόδρα δυνατόν· σίδηρος γὰρ καὶ χαλκὸς | καὶ
πάντα τὰ μεταλλεῖα συγκεχυμένα ἠφάνιστο, ὥστε ἀπο-
ρία πᾶσα ἦν τοῦ ἀνακαθαίρεσθαι τὰ τοιαῦτα, δρυο-
τομίας τε εἶχον σπάνιν. εἰ γάρ πού τι καὶ περιγεγο-
νὸς ἦν ὄργανον ἐν ὄρεσι, ταῦτα μὲν ταχὺ κατατριβέν-
τα ἠφάνιστο, ἄλλα δὲ οὐκ ἔμελλε γενήσεσθαι, πρὶν
πάλιν ἡ τῶν μεταλλέων ἀφίκοιτο εἰς ἀνθρώπους τέχνη.
ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Γενεαῖς δὴ πόσαις ὕστερον
οἰόμεθα τοῦθ' οὕτω γεγονέναι; ΚΛ. Δῆλον, ὅτι παμ-
E πόλλαις | τισίν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τέχναι, ὅσαιπερ σι-
δήρου δέονται καὶ χαλκοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων,
τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἔτι πλείονα ἠφανισμέναι ἂν εἶεν
ἐν τῷ τότε; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Καὶ τοίνυν στάσις
ἅμα καὶ πόλεμος ἀπολώλει κατὰ τὸν τότε χρόνον πολ-
λαχῇ. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Πρῶτον μὲν ἠγάπων καὶ ἐφι-
λοφρονοῦντο ἀλλήλους δι' ἐρημίαν, ἔπειτα οὐ περιμά-
679 χητος ἦν αὐτοῖς ἡ τροφή. * νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις,
εἰ μή τισι κατ' ἀρχὰς ἴσως, ᾗ δὴ τὸ πλεῖστον διέζων
ἐν τῷ τότε χρόνῳ· γάλακτος γὰρ καὶ κρεῶν οὐδαμῶς
ἐνδεεῖς ἦσαν, ἔτι δὲ θηρεύοντες οὐ φαύλην οὐδ' ὀλίγην
τροφὴν παρείχοντο. καὶ μὴν ἀμπεχόνης γε καὶ στρω-
μνῆς καὶ οἰκήσεων καὶ σκευῶν ἐμπύρων τε καὶ ἀπύρων
εὐπόρουν· αἱ πλαστικαὶ γὰρ καὶ ὅσαι πλεκτικαὶ τῶν
τεχνῶν οὐδὲ ἓν προσδέονται σιδήρου. ταῦτα δὲ πάντα
B τούτω τὼ τέχνα θεὸς ἔδωκε | πορίζειν τοῖς ἀνθρώ-
ποις, ἵν' ὁπότε εἰς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ἔλθοιεν, ἔχοι
βλάστην καὶ ἐπίδοσιν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. πένη-
τες μὲν δὴ διὰ τὸ τοιοῦτον σφόδρα οὐκ ἦσαν, οὐδ'
ὑπὸ πενίας ἀναγκαζόμενοι διάφοροι ἑαυτοῖς ἐγίγνοντο·
πλούσιοι δ' οὐκ ἄν ποτ' ἐγένοντο ἄχρυσοί τε καὶ
ἀνάργυροι ὄντες, ὃ τότε ἐν ἐκείνοις παρῆν. ᾗ δ' ἄν
ποτε ξυνοικίᾳ μήτε πλοῦτος ξυνοικῇ μήτε πενία, σχε-
δὸν ἐν ταύτῃ γενναιότατα ἤθη γίγνοιτ' ἄν· οὔτε γὰρ
| ὕβρις οὔτ' ἀδικία, ζῆλοί τε αὖ καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγί- C
γνονται. ἀγαθοὶ μὲν δὴ διὰ ταῦτά τε ἦσαν καὶ διὰ
τὴν λεγομένην εὐήθειαν· ἃ γὰρ ἤκουον καλὰ καὶ αἰ-
σχρά, εὐήθεις ὄντες ἡγοῦντο ἀληθέστατα λέγεσθαι
καὶ ἐπείθοντο. ψεῦδος γὰρ ὑπονοεῖν οὐδεὶς ἠπίστατο
διὰ σοφίαν, ὥσπερ τὰ νῦν, ἀλλὰ περὶ θεῶν τε καὶ
ἀνθρώπων τὰ λεγόμενα ἀληθῆ νομίζοντες ἔζων κατὰ
ταῦτα· διόπερ ἦσαν τοιοῦτοι παντάπασιν, οἵους αὐ-
τοὺς ἡμεῖς ἄρτι | διεληλύθαμεν. ΚΛ. Ἐμοὶ γοῦν δὴ D
καὶ τῷδε οὕτω ταῦτα ξυνδοκεῖ. III. ΑΘ. Οὐκοῦν εἴ-
πωμεν, ὅτι γενεαὶ διαβιοῦσαι πολλαὶ τοῦτον τὸν τρό-
πον τῶν πρὸ κατακλυσμοῦ γεγονότων καὶ τῶν νῦν
ἀτεχνότεροι μὲν καὶ ἀμαθέστεροι πρός τε τὰς ἄλλας
μέλλουσιν εἶναι τέχνας καὶ πρὸς τὰς πολεμικάς, ὅσαι
τε πεζαὶ καὶ ὅσαι κατὰ θάλατταν γίγνονται τὰ νῦν,
καὶ ὅσαι δὴ κατὰ πόλιν μόνον, αὐτοῦ δίκαι καὶ στά-
σεις λεγόμεναι, λόγοις ἔργοις τε μεμηχανημέναι πάσας
| μηχανὰς εἰς τὸ κακουργεῖν τε ἀλλήλους καὶ ἀδικεῖν, E
εὐηθέστεροι δὲ καὶ ἀνδρειότεροι καὶ ἅμα σωφρονέστε-
ροι καὶ ξύμπαντα δικαιότεροι; τὸ δὲ τούτων αἴτιον
ἤδη διεληλύθαμεν. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Λελέ-
χθω δὴ ταῦτα ἡμῖν καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα ἔτι
πάντα εἰρήσθω τοῦδ' ἕνεκα, ἵνα νοήσωμεν τοῖς * τότε 680
νόμων τίς ποτ' ἦν χρεία καὶ τίς ἦν νομοθέτης αὐτοῖς.
ΚΛ. Καὶ καλῶς γε εἴρηκας. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ἐκεῖνοι μὲν
οὔτε ἐδέοντο νομοθετῶν οὔτε πω ἐφίλει κατὰ τού-
τους τοὺς χρόνους γίγνεσθαι τὸ τοιοῦτον; οὐδὲ γὰρ
γράμματα ἔστι πω τοῖς ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς περιό-
δου γεγονόσιν, ἀλλ' ἔθεσι καὶ τοῖς λεγομένοις πατρίοις
νόμοις ἑπόμενοι ζῶσιν. ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν. ΑΘ. Πο-
λιτείας δέ γε ἤδη καὶ τρόπος ἐστί τις οὗτος. ΚΛ. Τίς;
ΑΘ. | Δοκοῦσί μοι πάντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ B
πολιτείαν δυναστείαν καλεῖν, ἣ καὶ νῦν ἔτι πολλαχοῦ
καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ κατὰ βαρβάρους ἐστί· λέγει δ' αὐ-
τήν που καὶ Ὅμηρος γεγονέναι περὶ τὴν τῶν Κυκλώ-
πων οἴκησιν, εἰπὼν

τοῖσιν δ' οὔτ' ἀγοραὶ βουληφόροι οὔτε θέμιστες,
ἀλλ' οἵ γ' ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα
ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, θεμιστεύει δὲ ἕκαστος
| παίδων ἠδ' ἀλόχων, οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσιν. C

ΚΛ. Ἔοικέ γε ὁ ποιητὴς ὑμῖν οὗτος γεγονέναι χαρίεις,
καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλα αὐτοῦ διεληλύθαμεν μάλ' ἀστεῖα.
οὐ μὴν πολλά γε· οὐ γὰρ σφόδρα χρώμεθα οἱ Κρῆτες
τοῖς ξενικοῖς ποιήμασιν. ΜΕ. Ἡμεῖς δ' αὖ χρώμεθα
μέν, καὶ ἔοικέ γε κρατεῖν τῶν τοιούτων ποιητῶν, οὐ
μέντοι Λακωνικόν γε ἀλλά τινα μᾶλλον | Ἰωνικὸν βίον D
διεξέρχεται ἑκάστοτε. νῦν μὴν εὖ τῷ σῷ λόγῳ ἔοικε
μαρτυρεῖν, τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀγριότητα διὰ
μυθολογίας ἐπανενεγκών. ΑΘ. Ναί· ξυμμαρτυρεῖ γάρ,
καὶ λάβωμέν γε αὐτὸν μηνυτήν, ὅτι τοιαῦται πολιτεῖαι
γίγνονταί ποτε. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Μῶν οὖν οὐκ ἐκ
τούτων τῶν κατὰ μίαν οἴκησιν καὶ κατὰ γένος διε-
σπαρμένων ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν ταῖς φθοραῖς, ἐν αἷς
τὸ πρεσβύτατον ἄρχει διὰ τὸ τὴν | ἀρχὴν αὐτοῖς ἐκ E
πατρὸς καὶ μητρὸς γεγονέναι, οἷς ἑπόμενοι καθάπερ

ὄρνιθες ἀγέλην μίαν ποιήσουσι, παιρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλευόμενοι; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Μετὰ δὲ ταῦτά γε εἰς τὸ κοινόν, μείζους ποιοῦντες πόλεις, πλείους συνέρχονται, καὶ ἐπὶ
681 γεωργίας τὰς ἐν ταῖς ὑπωρείαις τρέπονται πρώτας, * περιβόλους τε αἱμασιώδεις τινάς, τειχῶν ἐρύματα, τῶν θηρίων ἕνεκα ποιοῦνται, μίαν οἰκίαν αὖ κοινὴν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες. ΚΛ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτως γίγνεσθαι. ΑΘ. Τί δέ; τόδε ἆρα οὐκ εἰκός; ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τῶν οἰκήσεων τούτων μειζόνων αὐξανομένων ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρώτων, ἑκάστην τῶν σμικρῶν παρεῖναι κατὰ γένος ἔχουσαν τόν τε πρεσβύ-
B τατον ἄρχοντα καὶ αὑτῆς ἔθη ἄττα | ἴδια διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν, ἕτερα ἀφ' ἑτέρων ὄντων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρεψάντων, ἃ εἰθίσθησαν περὶ θεούς τε καὶ ἑαυτούς, κοσμιωτέρων μὲν κοσμιώτερα καὶ ἀνδρικῶν ἀνδρικώτερα, καὶ κατὰ τρόπον οὕτως ἑκάστους τὰς αὑτῶν αἱρέσεις εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους καὶ παίδων παῖδας, ὃ λέγομεν, ἥκειν ἔχοντας ἰδίους νόμους εἰς τὴν μείζονα ξυνοικίαν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
C | ΑΘ. Καὶ μὴν τούς γε αὑτῶν νόμους ἀρέσκειν ἑκάστοις ἀναγκαῖόν που, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων ὑστέρους. ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Ἀρχῇ δὴ νομοθεσίας οἷον ἐμβάντες ἐλάθομεν, ὡς ἔοικε. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. IV. ΑΘ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖον αἱρεῖσθαι τοὺς συνελθόντας τούτους κοινούς τινας ἑαυτῶν, οἳ δὴ τὰ πάντων ἰδόντες νόμιμα, τά σφισιν ἀρέσκοντα αὐτῶν μάλιστα εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἀγαγοῦσι τοὺς
D δήμους οἷον βασιλεῦσι | φανερὰ δείξαντες ἑλέσθαι τε δόντες, αὐτοὶ μὲν νομοθέται κληθήσονται, τοὺς δὲ ἄρχοντας καταστήσαντες, ἀριστοκρατίαν τινὰ ἐκ τῶν δυναστειῶν ποιήσαντες ἢ καί τινα βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τῇ μεταβολῇ τῆς πολιτείας οἰκήσουσιν. ΚΛ. Ἐφεξῆς γοῦν ἂν οὕτω τε καὶ ταύτῃ γίγνοιτο. ΑΘ. Τρίτον τοίνυν εἴπωμεν ἔτι πολιτείας σχῆμα γιγνόμενον, ἐν ᾧ δὴ πάντα εἴδη καὶ παθήματα πολιτειῶν καὶ ἅμα πόλεων ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο;
E ΑΘ. Ὃ μετὰ τὸ δεύτερον | καὶ Ὅμηρος ἐπεσημήνατο, λέγων τὸ τρίτον οὕτω γεγονέναι· κτίσσε δὲ Δαρδανίην γάρ πού φησιν,

ἐπεὶ οὔπω Ἴλιος ἱρή
ἐν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων,
ἀλλ' ἔθ' ὑπωρείας ᾤκουν πολυπιδάκου Ἴδης.

682 * λέγει γὰρ δὴ ταῦτα τὰ ἔπη καὶ ἐκεῖνα, ἃ περὶ τῶν Κυκλώπων εἴρηκε, κατὰ θεόν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν· θεῖον γὰρ οὖν δὴ καὶ τὸ ποιητικὸν [ἐνθεαστικὸν] ὂν γένος ὑμνῳδοῦν πολλῶν τῶν κατ' ἀλήθειαν γιγνομένων ξύν τισι Χάρισι καὶ Μούσαις ἐφάπτεται ἑκάστοτε. ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Εἰς δὴ τὸ πρόσθεν προέλθωμεν ἔτι τοῦ νῦν ἐπελθόντος ἡμῖν μύθου· τάχα γὰρ ἂν σημήνειέ τι τῆς ἡμετέρας περὶ βουλήσεως.
B οὐκοῦν χρή; | ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Κατῳκίσθη δή, φαμέν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς μέγα τε καὶ καλὸν πεδίον Ἴλιον, ἐπὶ λόφον τινὰ οὐχ ὑψηλὸν καὶ ἔχοντα ποταμοὺς πολλοὺς ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἴδης ὡρμημένους. ΚΛ. Φασὶ γοῦν. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν πολλοῖς τισὶ χρόνοις τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τοῦτο οἰόμεθα γεγονέναι; ΚΛ. Πῶς δ' οὐκ ἐν πολλοῖς; ΑΘ. Δεινὴ γοῦν ἔοικεν αὐτοῖς λήθη τότε παρεῖναι τῆς νῦν λεγο-
μένης φθορᾶς, ὅθ' | οὕτως ὑπὸ ποταμοὺς πολλοὺς C
καὶ ἐκ τῶν ὑψηλῶν ῥέοντας πόλιν ὑπέθεσαν, πιστεύσαντες οὐ σφόδρα ὑψηλοῖς τισὶ λόφοις. ΚΛ. Δῆλον οὖν, ὡς παντάπασί [τι] μακρὸν ἀπεῖχον χρόνον τοῦ τοιούτου πάθους. ΑΘ. Καὶ ἄλλαι γε, οἶμαι, πόλεις τότε κατῴκουν ἤδη πολλαὶ πληθυόντων τῶν ἀνθρώπων. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Αἵ γέ που καὶ ἐπεστρατεύσαντο αὐτῇ, καὶ κατὰ θάλατταν δὲ ἴσως, ἀφόβως ἤδη πάντων χρωμένων τῇ θαλάττῃ. | ΚΛ. Φαίνεται. D
ΑΘ. Δέκα δ' ἔτη που μείναντες Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν ἀνάστατον ἐποίησαν. ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὄντι δεκέτει, ὃν τὸ Ἴλιον ἐπολιορκεῖτο, τὰ τῶν πολιορκούντων ἑκάστων οἴκοι κακὰ πολλὰ ξυνέβαινε γιγνόμενα περὶ τὰς στάσεις τῶν νέων, οἳ καὶ ἀφικομένους τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς αὑτῶν πόλεις τε καὶ οἰκίας οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέξαντο, ἀλλ' ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς | καὶ φυγὰς γενέ- E
σθαι παμπόλλας; οἳ πάλιν ἐκπεσόντες κατῆλθον μεταβαλόντες ὄνομα, Δωριῆς ἀντ' Ἀχαιῶν κληθέντες διὰ τὸ τὸν συλλέξαντα εἶναι τὰς τότε φυγὰς Δωριᾶ. καὶ δὴ ταῦτά γε ἤδη πάνθ' ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τἀντεῦθεν μυθολογεῖτέ τε καὶ διαπεραίνετε. ΜΕ. Τί μήν; V. ΑΘ. Ὅθεν δὴ κατ' ἀρχὰς ἐξετραπόμεθα περὶ νόμων διαλεγόμενοι, περιπεσόντες μουσικῇ τε καὶ ταῖς μέθαις, νῦν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἀφίγμεθα ὥσπερ κατὰ θεόν, καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἷον λαβὴν ἀποδίδωσιν·
ἥκει γὰρ ἐπὶ τὴν εἰς Λακεδαίμονα κατοίκισιν * αὐτήν, 683
ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς ἔφατε κατοικεῖσθαι καὶ Κρήτην ὡς ἀδελφοῖς νόμοις. νῦν οὖν δὴ τοσόνδε πλεονεκτοῦμεν τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ πολιτειῶν τινῶν καὶ κατοικισμῶν διεξελθόντες· ἐθεασάμεθα πρώτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην πόλιν, ἀλλήλων, ὡς οἰόμεθα, ταῖς κατοικίσεσιν ἐχομένας ἐν χρόνου τινὸς μήκεσιν ἀπλέτοις. νῦν δὲ δὴ τετάρτη τις ἡμῖν αὕτη πόλις, εἰ δὲ βούλεσθε, ἔθνος ἥκει κατοικιζόμενόν τέ ποτε καὶ νῦν κατῳκισμένον. ἐξ | ὧν ἁπάντων εἴ τι καὶ ξυνεῖναι δυνάμε- B
θα, τί τε καλῶς ἢ μὴ κατῳκίσθη, καὶ ποῖοι νόμοι σῴζουσιν αὐτῶν τὰ σῳζόμενα καὶ ποῖοι φθείρουσι τὰ φθειρόμενα, καὶ ἀντὶ ποίων ποῖα μετατεθέντα εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργάζοιτ' ἄν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, ταῦτα δὴ πάλιν οἷον ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν λεκτέον, εἰ μή τι τοῖς εἰρημένοις ἐγκαλοῦμεν λόγοις. ΜΕ. Εἰ γοῦν, ὦ ξένε, τις ἡμῖν ὑπόσχοιτο θεὸς ὡς, ἐὰν ἐπιχειρήσωμεν τὸ δεύτερον τῇ τῆς νομοθεσίας | σκέψει, τῶν νῦν εἰ- C
ρημένων λόγων οὐ χείρους οὐδ' ἐλάττους ἀκουσόμεθα, μακρὰν ἂν ἔλθοιμι ἔγωγε, καί μοι βραχεῖ' ἂν δόξειεν ἡ νῦν παροῦσα ἡμέρα γίγνεσθαι· καίτοι σχεδόν γ' ἐστὶν ἡ ἐκ θερινῶν εἰς τὰ χειμερινὰ τοῦ θεοῦ τρεπομένου. ΑΘ. Χρὴ δὴ ταῦτα, ὡς ἔοικε, σκοπεῖν. ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Γενώμεθα δὴ ταῖς διανοίαις ἐν τῷ τότε χρόνῳ, ὅτε Λακεδαίμων μὲν καὶ Ἄργος καὶ Μεσσήνη καὶ τὰ μετὰ τούτων ὑποχείρια τοῖς | προγό- D
νοις ὑμῶν, ὦ Μέγιλλε, ἱκανῶς ἐγεγόνει· τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἔδοξεν αὐτοῖς, ὥς γε λέγεται τὸ τοῦ μύθου, τριχῇ τὸ στράτευμα διανείμαντας τρεῖς πόλεις κατοικίζειν, Ἄργος, Μεσσήνην, Λακεδαίμονα. ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ἄργους Τήμενος ἐγίγνετο, Μεσσήνης δὲ Κρεσφόντης, Λακεδαίμονος δὲ Προκλῆς καὶ Εὐρυσθένης. ΜΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ

πάντες δὴ τούτοις ὤμοσαν οἱ τότε βοηθήσειν, ἐάν τις
E ' τὴν βασιλείαν αὐτῶν διαφθείρῃ. ΜΕ. Τί μήν; ΑΘ.
Βασιλεία δὲ καταλύεται, ὦ πρὸς Διός, ἤ καί τις ἀρχὴ
πώποτε κατελύθη μῶν ὑπό τινων ἄλλων ἢ σφῶν αὐ-
τῶν; ἢ νῦν δὴ μὲν ὀλίγον ἔμπροσθεν τούτοις περιτυ-
χόντες τοῖς λόγοις οὕτω ταῦτ᾽ ἐτίθεμεν, νῦν δ᾽ ἐπιλε-
λήσμεθα; ΜΕ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Οὐκοῦν νῦν δὴ μᾶλ-
λον βεβαιωσόμεθα τὸ τοιοῦτον· περιτυχόντες γὰρ ἔρ-
γοις γενομένοις, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐλη-
684 λύθαμεν, ὥστε οὐ περὶ κενόν τι ζητήσομεν τὸν * αὐ-
τὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ γεγονός τε καὶ ἔχον ἀλήθειαν.
γέγονε δὴ τάδε· βασιλεῖαι τρεῖς βασιλευομέναις πόλεσι
τριτταῖς ὤμοσαν ἀλλήλαις ἑκάτεραι, κατὰ νόμους οὓς
ἔθεντο τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι κοινούς, οἱ μὲν μὴ
βιαιοτέραν τὴν ἀρχὴν ποιήσεσθαι προϊόντος τοῦ χρό-
νου καὶ γένους, οἱ δὲ ταῦτα ἐμπεδούντων τῶν ἀρχόν-
των μήτε αὐτοὶ τὰς βασιλείας ποτὲ καταλύσειν μήτ᾽
ἐπιτρέψειν ἐπιχειροῦσιν ἑτέροις, βοηθήσειν δὲ βασιλῆς
B τε ' βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις καὶ δήμοις, καὶ δῆμοι δή-
μοις καὶ βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις. ἆρ᾽ οὐχ οὕτως; ΜΕ.
Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν τό γε μέγιστον ταῖς κα-
ταστάσεσι τῶν πολιτειῶν ὑπῆρχε ταῖς ἐν ταῖς τρισὶ
πόλεσι νομοθετουμέναις, εἴτε οἱ βασιλῆς ἐνομοθέτουν
εἴτ᾽ ἄλλοι τινές; ΜΕ. Ποῖον; ΑΘ. Τὸ βοηθοὺς γε
εἶναι τὰς δύο ἐπὶ τὴν μίαν ἀεὶ πόλιν, τὴν τοῖς τεθεῖ-
σι νόμοις ἀπειθοῦσαν. ΜΕ. Δῆλον. ΑΘ. Καὶ μὴν
C τοῦτό γε οἱ πολλοὶ ' προστάττουσι τοῖς νομοθέταις,
ὅπως τοιούτους θήσουσι τοὺς νόμους, οὓς ἑκόντες οἱ
δῆμοι καὶ τὰ πλήθη δέξονται, καθάπερ ἂν εἴ τις γυ-
μνασταῖς ἢ ἰατροῖς προστάττοι μεθ᾽ ἡδονῆς θεραπεύ-
ειν τε καὶ ἰᾶσθαι τὰ θεραπευόμενα σώματα. ΜΕ.
Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Τὸ δέ γ᾽ ἐστὶν ἀγαπητὸν
πολλάκις, εἰ καί τις μετὰ λύπης μὴ μεγάλης δύναιτο
εὐεκτικά τε καὶ ὑγιῆ σώματα ἀπεργάζεσθαι. ΜΕ. Τί
D μήν; ΑΘ. Καὶ τόδε γε ἔτι τοῖς τότε ὑπῆρχεν ' οὐ
σμικρὸν εἰς ῥᾳστώνην τῆς θέσεως τῶν νόμων. ΜΕ.
Τὸ ποῖον; VI. ΑΘ. Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγί-
στη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζου-
σι τῆς οὐσίας, ἥπερ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι
πολλαῖς γίγνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν καὶ
χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὡς οὐκ ἂν δύναιτο ἄνευ τούτων
γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς· ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νο-
μοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων μὴ
E κινεῖν τὰ ' ἀκίνητα, καὶ ἐπαρᾶται γῆς τε ἀναδασμοὺς
εἰσηγούμενον καὶ χρεῶν ἀποκοπάς, ὥστε εἰς ἀπορίαν
καθίστασθαι πάντ᾽ ἄνδρα. τοῖς δὲ δὴ Δωριεῦσι καὶ
τοῦθ᾽ οὕτως ὑπῆρχε καλῶς καὶ ἀνεμεσήτως, γῆν τε
ἀναμφισβητήτως διανέμεσθαι, καὶ χρέα μεγάλα καὶ
παλαιὰ οὐκ ἦν. ΜΕ. Ἀληθῆ. ΑΘ. Πῇ δή ποτε οὖν,
ὦ ἄριστοι, κακῶς οὕτως αὐτοῖς ἐχώρησεν ἡ κατοίκισίς
685 τε καὶ νομοθεσία; * ΜΕ. Πῶς δή, καὶ τί μεμφόμενος
αὐτῶν λέγεις; ΑΘ. Ὅτι τριῶν γενομένων τῶν οἰκή-
σεων τὰ δύο αὐτῶν μέρη ταχὺ τήν τε πολιτείαν καὶ
τοὺς νόμους διέφθειρε, τὸ δὲ ἓν μόνον ἔμεινε, τὸ τῆς
ὑμετέρας πόλεως. ΜΕ. Οὐ πάνυ ῥᾴδιον ἐρωτᾷς. ΑΘ.
Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε ἡμᾶς τοῦτο ἐν τῷ νῦν σκοποῦντας
καὶ ἐξετάζοντας περὶ νόμων, παίζοντας παιδιὰν πρε-
σβυτικὴν σώφρονα, διελθεῖν τὴν ὁδὸν ἀλύπως, ὡς
B ἔφαμεν ἡνίκα ἠρχόμεθα ' πορεύεσθαι. ΜΕ. Τί μήν;

καὶ ποιητέον γε ὡς λέγεις. ΑΘ. Τίν᾽ οὖν ἂν σκέψιν
καλλίω ποιησαίμεθα περὶ νόμων ἢ τούτων, οἳ ταύτας
διακεκοσμήκασιν; ἢ πόλεων περὶ τίνων εὐδοκιμωτέρων
τε καὶ μειζόνων κατοικίσεων σκοποίμεθ᾽ ἄν; ΜΕ. Οὐ
ῥᾴδιον ἀντὶ τούτων ἑτέρας λέγειν. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι
μὲν διενοοῦντό γε οἱ τότε τὴν κατασκευὴν ταύτην οὐ
Πελοποννήσῳ μόνον ἔσεσθαι βοηθὸν ἱκανήν, σχεδὸν
δῆλον, ἀλλὰ καὶ ' τοῖς Ἕλλησι πᾶσιν, εἴ τις τῶν βαρ- C
βάρων αὐτοὺς ἀδικοῖ, καθάπερ οἱ περὶ τὸ Ἴλιον οἰ-
κοῦντες τότε, πιστεύοντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει
τῇ περὶ Νῖνον γενομένῃ, θρασυνόμενοι τὸν πόλεμον
ἤγειραν τὸν ἐπὶ Τροίαν. ἦν γὰρ ἔτι τὸ τῆς ἀρχῆς
ἐκείνης σχῆμα τὸ σωζόμενον οὐ σμικρόν. καθάπερ νῦν
τὸν μέγαν βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς, καὶ τότε ἐκείνην
τὴν συσταθεῖσαν σύνταξιν ἐδέδισαν οἱ τότε. μέγα γὰρ
ἔγκλημα πρὸς αὐτοὺς ἡ τῆς Τροίας ' ἅλωσις τὸ δεύ- D
τερον ἐγεγόνει· τῆς ἀρχῆς γὰρ τῆς ἐκείνων ἦν μόριον.
πρὸς δὴ ταῦτα πάντα ἡ τοῦ στρατοπέδου τοῦ τότε
διανεμηθεῖσα εἰς τρεῖς πόλεις κατασκευὴ μία ὑπὸ βα-
σιλέων ἀδελφῶν, παίδων Ἡρακλέους, καλῶς ὡς ἐδόκει
ἀνευρημένη καὶ κατακεκοσμημένη καὶ διαφερόντως τῆς
ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀφικομένης. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς
Ἡρακλείδας τῶν Πελοπιδῶν ἀμείνους ἡγοῦντο ἀρχόν-
των ἄρχοντας ἔχειν, ἔπειτ᾽ αὖ τὸ στρατόπεδον ' τοῦτο E
τοῦ ἐπὶ Τροίαν ἀφικομένου διαφέρειν πρὸς ἀρετήν·
νενικηκέναι γὰρ τούτους, ἡττᾶσθαι δ᾽ ὑπὸ τούτων
ἐκείνους, Ἀχαιοὺς ὄντας ὑπὸ Δωριέων. ἆρ᾽ οὐχ οὕτως
οἰόμεθα καί τινι διανοίᾳ τοιαύτῃ κατασκευάζεσθαι
τοὺς τότε; ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τὸ
βεβαίως οἴεσθαι ταῦθ᾽ ἕξειν εἰκὸς αὐτοὺς * καὶ χρό- 686
νον τιν᾽ ἂν πολὺν μένειν, ἅτε κεκοινωνηκότας μὲν πολ-
λῶν πόνων καὶ κινδύνων ἀλλήλοις, ὑπὸ γένους δὲ ἑνὸς
τῶν βασιλέων ἀδελφῶν ὄντων διακεκοσμημένους, πρὸς
τούτοις δ᾽ ἔτι καὶ πολλοῖς μάντεσι κεχρημένους εἶναι
τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Δελφικῷ Ἀπόλλωνι; ΜΕ. Πῶς
δ᾽ οὐκ εἰκός; ΑΘ. Ταῦτα δὴ τὰ μεγάλα οὕτως προσ-
δοκώμενα διέπτατο, ὡς ἔοικε, τότε ταχύ, πλήν, ὅπερ
εἴπομεν νῦν δή, σμικροῦ μέρους τοῦ περὶ τὸν ὑμέτερον
τόπον· καὶ ' τοῦτο δὴ πρὸς τὰ δύο μέρη πολεμοῦν οὐ B
πώποτε πέπαυται μέχρι τὰ νῦν· ἐπεὶ γενομένη γε ἡ
τότε διάνοια καὶ ξυμφωνήσασα εἰς ἓν ἀνυπόστατον ἄν
τινα δύναμιν ἔσχε κατὰ πόλεμον. ΜΕ. Πῶς γὰρ οὔ;
VII. ΑΘ. Πῶς οὖν καὶ πῇ διώλετο; ἆρ᾽ οὐκ ἄξιον
ἐπισκοπεῖν, τηλικοῦτον καὶ τοιοῦτον σύστημα ἥτις πο-
τὲ τύχῃ διέφθειρε; ΜΕ. Σχολῇ γὰρ οὖν δή τις ἂν
ἄλλο σκοπῶν ἢ νόμους ἢ ' πολιτείας ἄλλας θεάσαιτο C
σωζούσας καλὰ καὶ μεγάλα πράγματα ἢ καὶ τοὐναν-
τίον διαφθειρούσας τὸ παράπαν, εἰ ἀμελήσειε τούτων.
ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, εὐτυχῶς πως ἐμβεβή-
καμέν γε εἴς τινα σκέψιν ἱκανήν. ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν, ὦ θαυμάσιε, λελήθαμεν ἄνθρωποι πάν-
τες, καὶ τὰ νῦν δὴ ἡμεῖς, οἰόμενοι μὲν ἑκάστοτέ τι
καλὸν ὁρᾶν πρᾶγμα γενόμενον καὶ θαυμαστὰ ἂν ἐρ-
γασάμενον, εἴ τις ἄρα ἠπιστήθη καλῶς αὐτῷ χρήσα-
σθαι ' κατά τινα τρόπον, τὸ δὲ νῦν γε ἡμεῖς τάχ᾽ ἂν D
ἴσως περὶ τοῦτο αὐτὸ οὔτ᾽ ὀρθῶς διανοοίμεθα οὔτε
κατὰ φύσιν, καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ ἄλλα πάντες πάντα,
περὶ ὧν ἂν οὕτω διανοηθῶσι; ΜΕ. Λέγεις δὲ δὴ τί,
καὶ περὶ τίνος σοι φῶμεν μάλιστ᾽ εἰρῆσθαι τοῦτον τὸν

λόγον; ΑΘ. Ὦ 'γαθέ, καὶ αὐτὸς ἐμαυτοῦ νῦν δὴ
κατεγέλασα. ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον,
οὗ πέρι διαλεγόμεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι καὶ
θαυμαστὸν κτῆμα παραπεσεῖν τοῖς Ἕλλησιν, ὅπερ εἶ-
E πον, εἴ τις ἄρα αὐτῷ ' τότε καλῶς ἐχρήσατο. ΜΕ.
Οὐκοῦν εὖ καὶ ἐχόντως νοῦν σύ τε πάντα εἶπες καὶ
ἐπῃνέσαμεν ἡμεῖς; ΑΘ. Ἴσως ἐννοῶ γε μήν, ὡς πᾶς,
ὃς ἂν ἴδῃ τι μέγα καὶ δύναμιν ἔχον πολλὴν καὶ ῥώ-
μην, εὐθὺς ἔπαθε τοῦτο, ὡς εἴπερ ἐπίσταιτο ὁ κεκτη-
μένος αὐτῷ χρῆσθαι τοιούτῳ τε ὄντι καὶ τηλικούτῳ,
687 θαυμάστ' ἂν καὶ πολλὰ κατεργασάμενος εὐδαιμονοῖ. *
ΜΕ. Οὐκοῦν ὀρθὸν καὶ τοῦτο; ἢ πῶς λέγεις; ΑΘ.
Σκόπει δή, ποῖ βλέπων ὁ τὸν ἔπαινον τοῦτον περὶ
ἑκάστου τιθέμενος ὀρθῶς λέγει. πρῶτον δὲ περὶ αὐ-
τοῦ τοῦ νῦν λεγομένου, πῶς, εἰ κατὰ τρόπον ἠπιστή-
θησαν τάξαι τὸ στρατόπεδον οἱ τότε διακοσμοῦντες,
τοῦ καιροῦ πως ἂν ἔτυχον; ἆρ' οὐκ εἰ ξυνέστησάν τε
ἀσφαλῶς αὐτὸ διέσωζόν τε εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ὥστε
αὐτούς τε ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἄλλων ἄρχοντας ὧν
B βουληθεῖεν, καὶ ὅλως ἐν ἀνθρώποις ' πᾶσι καὶ Ἕλλη-
σι καὶ βαρβάροις πράττειν ὅ τι ἐπιθυμοῖεν αὐτοί τε
καὶ οἱ ἔκγονοι; μῶν οὐ τούτων χάριν ἐπιθυμοῖεν ἄν;
ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἆρ' οὖν καὶ ὃς ἂν ἰδὼν
πλοῦτον μέγαν ἢ τιμὰς διαφερούσας γένους ἢ καὶ
ὁτιοῦν τῶν τοιούτων εἴπῃ ταὐτὰ ταῦτα, πρὸς τοῦτο
βλέπων εἶπεν, ὡς διὰ τοῦτ' αὐτῷ γενησόμενα, ὧν ἂν
ἐπιθυμῇ, πάντα ἢ τὰ πλεῖστα καὶ ὅσα ἀξιώτατα λό-
γου; ΜΕ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Φέρε δή, πάντων ἀν-
C θρώπων ' ἐστὶ κοινὸν ἐπιθύμημα ἕν τι τὸ νῦν ὑπὸ
τοῦ λόγου δηλούμενον, ὡς αὐτός φησιν ὁ λόγος; ΜΕ.
Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τὸ κατὰ τὴν τῆς αὑτοῦ ψυχῆς ἐπί-
ταξιν τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι, μάλιστα μὲν ἅπαντα,
εἰ δὲ μή, τά γε ἀνθρώπινα. ΜΕ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐκ-
οῦν ἐπείπερ βουλόμεθα πάντες τὸ τοιοῦτον ἀεὶ παῖδές
τε ὄντες καὶ ἄνδρες καὶ πρεσβῦται, τοῦτ' αὐτὸ καὶ εὐ-
D χοίμεθ' ἂν ἀναγκαίως διὰ τέλους; ΜΕ. Πῶς δ' οὔ; '
ΑΘ. Καὶ μὴν τοῖς γε φίλοις που ξυνευχοίμεθ' ἂν ταῦ-
τα, ἅπερ ἐκεῖνοι ἑαυτοῖσι. ΜΕ. Τί μήν; ΑΘ. Φίλος
μὲν υἱὸς πατρί, παῖς ὢν ἀνδρί. ΜΕ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘ.
Καὶ μὴν ὧν γ' ὁ παῖς εὔχεται ἑαυτῷ γίγνεσθαι, πολ-
λὰ ὁ πατὴρ ἀπεύξαιτ' ἂν τοῖς θεοῖς μηδαμῶς κατὰ
τὰς τοῦ υἱέος εὐχὰς γίγνεσθαι. ΜΕ. Ὅταν ἀνόητος
ὢν καὶ ἔτι νέος εὔχηται, λέγεις; ΑΘ. Καὶ ὅταν γε ὁ
πατὴρ ὢν γέρων, ἢ καὶ σφόδρα νεανίας, μηδὲν τῶν
E καλῶν καὶ τῶν ' δικαίων γιγνώσκων, εὔχηται μάλα
προθύμως ἐν παθήμασιν ἀδελφοῖς ὢν τοῖς γενομένοις
Θησεῖ πρὸς τὸν δυστυχῶς τελευτήσαντα Ἱππόλυτον, ὁ
δὲ παῖς γιγνώσκῃ, τότε, δοκεῖς, παῖς πατρὶ συνεύξε-
ται; ΜΕ. Μανθάνω ὃ λέγεις. λέγειν γάρ μοι δοκεῖς
ὡς οὐ τοῦτο εὐκταῖον οὐδὲ ἐπεικτέον, ἕπεσθαι πάν-
τα τῇ ἑαυτοῦ βουλήσει, τὴν βούλησιν δὲ μηδὲν μᾶλλον
τῇ ἑαυτοῦ φρονήσει· τοῦτο δὲ καὶ πόλιν καὶ ἕνα ἡμῶν
ἕκαστον καὶ εὔχεσθαι δεῖν καὶ σπεύδειν, ὅπως νοῦν
688 ἕξει. VIII. * ΑΘ. Ναί, καὶ δὴ καὶ πολιτικόν γε ἄν-
δρα νομοθέτην ὡς ἀεὶ δεῖ πρὸς τοῦτο βλέποντα τιθέ-
ναι τὰς τάξεις τῶν νόμων, αὐτός τε ἐμνήσθην, καὶ
ὑμᾶς ἐπαναμιμνήσκω, κατ' ἀρχάς, εἰ μεμνήμεθα τὰ
λεχθέντα, ὅτι τὸ μὲν σφῷν ἦν παρακέλευσμα, ὡς
χρεὼν εἴη τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πάντα πολέμου χά-
ριν τὰ νόμιμα τιθέναι, τὸ δ' ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο
μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν οὐσῶν τεττάρων κελεύοι τίθε-
σθαι τοὺς νόμους, δέοι δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν ' βλέ- B
πειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην τὴν τῆς ξυμπάσης
ἡγεμόνα ἀρετῆς· φρόνησις δ' εἴη τοῦτο καὶ νοῦς καὶ
δόξα μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἑπομένης.
ἥκει δὴ πάλιν ὁ λόγος εἰς ταὐτόν, καὶ ὁ λέγων ἐγὼ
νῦν λέγω πάλιν ἅπερ τότε, εἰ μὲν βούλεσθε, ὡς παί-
ζων, εἰ δ', ὡς σπουδάζων, ὅτι δή φημι εὐχῇ χρῆσθαι
σφαλερὸν εἶναι νοῦν μὴ κεκτημένον, ἀλλὰ τἀναντία
ταῖς βουλήσεσίν οἱ γίγνεσθαι. σπουδάζοντα δ' εἴ με
τιθέναι ' βούλεσθε, τίθετε· πάνυ γὰρ οὖν προσδοκῶ C
νῦν ὑμᾶς εὑρήσειν τῷ λόγῳ ἑπομένους, ὃν ὀλίγον ἔμ-
προσθεν προὐθέμεθα, τῆς τῶν βασιλέων τε φθορᾶς
καὶ ὅλου τοῦ διανοήματος οὐ δειλίαν οὖσαν τὴν αἰ-
τίαν, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσταντο
ἄρχοντές τε καὶ οὓς προσῆκεν ἄρχεσθαι· τῇ λοιπῇ δὲ
πάσῃ κακίᾳ διεφθαρμένα, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τὰ μέ-
γιστα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀμαθίᾳ. ταῦτ'
οὖν ὡς ' οὕτω γέγονε περὶ τὰ τότε καὶ νῦν, εἴ που D
γίγνεται, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον οὐκ ἄλλως συμβή-
σεται, ἐὰν βούλησθε, πειράσομαι ἰὼν κατὰ τὸν ἑξῆς
λόγον ἀνευρίσκειν τε καὶ ὑμῖν δηλοῦν κατὰ δύναμιν ὡς
οὖσι φίλοις. ΚΛ. Λόγῳ μὲν τοίνυν σε, ὦ ξένε, ἐπαι-
νεῖν ἐπαχθέστερον, ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα·
προθύμως γὰρ τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν, ἐν
οἷς ὅ γε ἐλεύθερος ἐπαινῶν καὶ μὴ μάλιστά ἐστι κα-
ταφανής. ' ΜΕ. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, καὶ ποιῶμεν ἃ λέ- E
γεις. ΚΛ. Ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. Λέγε μό-
νον. IX. ΑΘ. Φαμὲν δὴ νῦν καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν
λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην
τὴν δύναμιν ἀπολέσαι καὶ νῦν ταὐτὸν τοῦτο πεφυκέ-
ναι ποιεῖν, ὥστε τόν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως
ἔχει, πειρατέον ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὅσην δυνα-
τὸν ἐμποιεῖν, τὴν δ' ἄνοιαν ὅ τι μάλιστα ἐξαιρεῖν.
ΚΛ. Δῆλον. * ΑΘ. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέ- 689
γοιτο ἀμαθία; σκοπεῖτε, εἰ συνδόξει καὶ σφῷν λεγό-
μενον· ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι. ΚΛ. Ποίαν;
ΑΘ. Τὴν ὅταν τῷ τι δόξαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι μὴ
φιλῇ τοῦτο ἀλλὰ μισῇ, τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δο-
κοῦν εἶναι φιλῇ τε καὶ ἀσπάζηται. ταύτην τὴν διαφω-
νίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν
ἀμαθίαν φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην, μεγίστην δέ, ὅτι τοῦ
πλήθους ἐστὶ τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον ' καὶ B
ἡδόμενον αὐτῆς ὅπερ δῆμός τε καὶ πλῆθος πόλεώς
ἐστιν. ὅταν οὖν ἐπιστήμαις ἢ δόξαις ἢ λόγῳ ἐναντιῶ-
ται, τοῖς φύσει ἀρχικοῖς, ἡ ψυχή, τοῦτο ἄνοιαν προσ-
αγορεύω, πόλεώς τε, ὅταν ἄρχουσι καὶ νόμοις μὴ πεί-
θηται τὸ πλῆθος, ταὐτὸν καὶ δὴ καὶ ἑνὸς ἀνδρός,
ὁπόταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι
πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τοὐναντίον. ταύτας πά-
σας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ' ἔγωγ' ἂν θείην C
πόλεώς τε καὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς
τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα μου καταμανθάνετε, ὦ ξένοι,
ὃ λέγω. ΚΛ. Μανθάνομέν τε, ὦ φίλε, καὶ συγχω-
ροῦμεν ἃ λέγεις. ΑΘ. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω
δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς ταῦτ' ἀμαθαίνουσι
τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον καὶ ὡς
ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ὦσι

D καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς | ψυχῆς
πεφυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα, τοὺς δὲ τοὐναντίον
ἔχοντας τούτων ὡς σοφούς τε προσρητέον, ἂν καί, τὸ
λεγόμενον, μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶνται, καὶ
τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι. πῶς γὰρ ἄν, ὦ φίλοι,
ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ᾽ ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρό-
τατον εἶδος; οὐκ ἔστιν, ἀλλ᾽ ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη
τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δικαιότατ᾽ ἂν λέγοιτο σοφία,
ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος, ὁ δὲ ἀπολειπόμε-
νος οἰκοφθόρος καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ, ἀλλὰ
E πᾶν τοὐναντίον ἀμαθαίνων, | εἰς ταῦτα ἑκάστοτε φα-
νεῖται. ταῦτα μὲν οὖν, καθάπερ εἴπομεν ἄρτι, λελε-
γμένα τεθήτω ταύτῃ. ΚΛ. Κείσθω γὰρ οὖν. X. ΑΘ.
Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς
690 πόλεσιν εἶναί που. ΚΛ. Τί μήν; * ΑΘ. Εἶεν· ἀξιώ-
ματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ποῖά ἐστι καὶ
πόσα, ἔν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ σμικραῖς ἔν τε οἰ-
κίαις ὡσαύτως; ἆρ᾽ οὐχὶ ἓν μὲν τό τε πατρὸς καὶ μη-
τρός; καὶ ὅλως γονέας ἐκγόνων ἄρχειν ἀξίωμα ὀρθὸν
πανταχοῦ ἂν εἴη; ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Τούτῳ δέ
γε ἑπόμενον γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν· καὶ τρίτον ἔτι
τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν,
B νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. ΚΛ. Τί μήν; | ΑΘ. Τέταρ-
τον δ᾽ αὖ δούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπότας δὲ ἄρχειν.
ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πέμπτον γε, οἶμαι, τὸν
κρείττονα μὲν ἄρχειν, τὸν ἥττω δὲ ἄρχεσθαι. ΚΛ.
Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἴρηκας. ΑΘ. Καὶ πλεί-
στην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζώοις οὖσαν καὶ κατὰ φύσιν,
ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ μέγιστον, ὡς
ἔοικεν, ἀξίωμα ἕκτον ἂν γίγνοιτο, ἕπεσθαι μὲν τὸν
ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονοῦντα ἡγεῖσθαί τε
C καὶ | ἄρχειν. καίτοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώτατε,
σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι,
κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἑκόντων ἀρχὴν ἀλλ᾽ οὐ
βίαιον πεφυκυῖαν. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Θεο-
φιλῆ δέ γε καὶ εὐτυχῆ τινα λέγοντες ἑβδόμην ἀρχὴν εἰς
κλῆρόν τινα προάγομεν καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν, δυσ-
κληροῦντα δὲ ἀπιόντα ἄρχεσθαι τὸ δικαιότατον εἶναί
φαμεν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ὁρᾷς δή, φαῖ-
D μεν | ἄν, ὦ νομοθέτα, πρός τινα παίζοντες τῶν ἐπὶ
νόμων θέσιν ἰόντων ῥᾳδίως, ὅσα ἐστὶ πρὸς ἄρχοντας
ἀξιώματα καὶ ὅτι πεφυκότα πρὸς ἄλληλα ἐναντίως;
νῦν γὰρ δὴ στάσεων πηγήν τινα ἀνευρήκαμεν ἡμεῖς, ἣν
δεῖ σε θεραπεύειν. πρῶτον δὲ μεθ᾽ ἡμῶν ἀνάσκεψαι,
πῶς τε καὶ τί παρὰ ταῦτα ἁμαρτόντες οἱ περί τε Ἄρ-
γος καὶ Μεσσήνην βασιλῆς αὑτοὺς ἅμα καὶ τὴν τῶν
Ἑλλήνων δύναμιν, οὖσαν θαυμαστὴν ἐν τῷ τότε χρό-
E νῳ, διέφθειραν; | ἆρ᾽ οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον
ὀρθότατα λέγοντα ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις
ἐστὶ πλέον; ὁπόταν ᾖ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιώ-
δες, τὸ δ᾽ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου
πλέον ἡγήσατο ἄμεινον ὂν χείρονος; ΚΛ. Ὀρθότατά
γε. ΑΘ. Πότερον οὖν οἰόμεθα περὶ βασιλέας τοῦτ᾽
ἐγγιγνόμενον ἑκάστοτε διαφθείρειν πρότερον ἢ ἐν τοῖ-
961 σι δήμοις; ΚΛ. Τὸ μὲν εἰκὸς * καὶ τὸ πολὺ βασιλέων
τοῦτο εἶναι νόσημα ὑπερηφάνως ζώντων διὰ τρυφάς.
ΑΘ. Οὐκοῦν δῆλον, ὡς πρῶτον τοῦτο οἱ τότε βασιλῆς
ἔσχον, τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τεθέντων νόμων, καὶ ὃ λό-
γῳ τε καὶ ὅρκῳ ἐπῄνεσαν, οὐ ξυνεφώνησαν αὑτοῖς,
ἀλλ᾽ ἡ διαφωνία, ὡς ἡμεῖς φαμέν, οὖσα ἀμαθία μεγί-
στη, δοκοῦσα δὲ σοφία, πάντ᾽ ἐκεῖνα διὰ πλημμέλειαν
καὶ ἀμουσίαν τὴν πικρὰν διέφθειρεν; ΚΛ. Ἔοικε γοῦν.
ΑΘ. Εἶεν· τί δὴ τὸν νομοθέτην | ἔδει τότε τιθέντα B
εὐλαβηθῆναι τούτου πέρι τοῦ πάθους τῆς γενέσεως;
ἆρ᾽ ὦ πρὸς θεῶν νῦν μὲν οὐδὲν σοφὸν τοῦτο γνῶναι
οὐδ᾽ εἰπεῖν χαλεπόν, εἰ δὲ προϊδεῖν ἦν τότε, σοφώτε-
ρος ἂν ἦν ἡμῶν ὁ προϊδών; ΜΕ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;
ΑΘ. Εἰς τὸ γεγονὸς παρ᾽ ὑμῖν, Μέγιλλε, ἔστι νῦν γε
κατιδόντα γνῶναι, καὶ γνόντα εἰπεῖν ῥᾴδιον, ὃ τότε
ἔδει γίγνεσθαι. ΜΕ. Σαφέστερον ἔτι λέγε. ΑΘ. Τὸ
τοίνυν σαφέστατον ἂν εἴη τὸ τοιόνδε. ΜΕ. Τὸ ποῖον;
XI. | ΑΘ. Ἐάν τις μείζονα διδῷ τοῖς ἐλάττοσι [δύνα- C
μιν] παρεὶς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἱστία καὶ σώμασι
τροφὴν καὶ ψυχαῖς ἀρχάς, ἀνατρέπεταί που πάντα, καὶ
ἐξυβρίζοντα τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ᾽ εἰς ἔκγονον
ὕβρεως ἀδικίαν. τί οὖν δή ποτε λέγομεν; ἆρά γε τὸ
τοιόνδε, ὡς οὐκ ἔστ᾽, ὦ φίλοι ἄνδρες, θνητῆς ψυχῆς
φύσις, ἥτις ποτὲ δυνήσεται τὴν μεγίστην ἐν ἀνθρώ-
ποις ἀρχὴν φέρειν νέα καὶ ἀνυπεύθυνος, ὥστε μὴ τῆς
μεγίστης νόσου, | ἀνοίας, πληρωθεῖσα αὐτῆς τὴν διά- D
νοιαν μῖσος ἔχειν πρὸς τῶν ἐγγύτατα φίλων, ὃ γενό-
μενον ταχὺ διέφθειρεν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν
ἠφάνισεν αὐτῆς; τοῦτ᾽ οὖν εὐλαβηθῆναι γνόντας τὸ
μέτριον μεγάλων νομοθετῶν. ὡς οὖν δὴ τότε γενόμε-
νον νῦν ἔστι μετριώτατα τοπάσαι, τόδ᾽ ἔοικεν εἶναι.
ΜΕ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Θεός, οἶμαι, κηδόμενος ὑμῶν
τις, ὃς τὰ μέλλοντα προορῶν, δίδυμον ὑμῖν φυτεύσας
τὴν τῶν βασιλέων γένεσιν ἐκ | μονογενοῦς, εἰς τὸ μέ- E
τριον μᾶλλον συνέστειλε. καὶ μετὰ τοῦτο ἔτι φύσις τις
ἀνθρωπίνη μεμιγμένη θείᾳ τινὶ δυνάμει, κατιδοῦσα
ὑμῶν τὴν ἀρχὴν φλεγμαίνουσαν ἔτι, μίγνυσι τὴν κατὰ
γῆρας σώφρονα δύναμιν τῇ κατὰ γένος * αὐθάδει ῥώ- 692
μῃ, τὴν τῶν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι γερόντων ἰσόψηφον εἰς
τὰ μέγιστα τῇ τῶν βασιλέων ποιήσασα δυνάμει. ὁ δὲ
τρίτος σωτὴρ ὑμῖν ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν
ἀρχὴν ὁρῶν οἷον ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφό-
ρων δύναμιν, ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς ἀγαγὼν δυνάμεως.
καὶ κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἡ βασιλεία παρ᾽ ὑμῖν
ἐξ ὧν ἔδει σύμμικτος γενομένη καὶ μέτρον ἔχουσα σω-
θεῖσα αὐτὴ σωτηρίας τοῖς ἄλλοις γέγονεν αἰτία· | ἐπεὶ B
ἐπί γε Τημένῳ καὶ Κρεσφόντῃ καὶ τοῖς τότε νομοθέ-
ταις, οἵτινες ἄρ᾽ ἦσαν νομοθετοῦντες, οὐδ᾽ ἡ Ἀριστο-
δήμου μερὶς ἐσώθη ποτ᾽ ἄν. οὐ γὰρ ἱκανῶς ἦσαν νο-
μοθεσίας ἔμπειροι· σχεδὸν γὰρ οὐκ ἄν ποτ᾽ ᾠήθησαν
ὅρκοις μετριάσαι ψυχὴν νέαν λαβοῦσαν ἀρχήν, ἐξ ἧς
δυνατὸν ἦν τυραννίδα γενέσθαι. νῦν δ᾽ ὁ θεὸς ἔδει-
ξεν, οἵαν ἔδει καὶ δεῖ δὴ τὴν μενοῦσαν μάλιστα ἀρχὴν
γίγνεσθαι. τὸ δὲ παρ᾽ ἡμῶν γιγνώσκεσθαι ταῦτα,
ὅπερ εἶπον | ἔμπροσθεν, νῦν μὲν γενόμενον οὐδὲν σο- C
φόν· ἐκ γὰρ παραδείγματος ὁρᾶν γεγονότος οὐδὲν χα-
λεπόν. εἰ δ᾽ ἦν τις προορῶν τότε ταῦτα καὶ δυνάμε-
νος μετριάσαι τὰς ἀρχὰς καὶ μίαν ἐκ τριῶν ποιῆσαι,
τά τε νοηθέντα ἂν καλὰ τότε πάντα ἀπέσωσε καὶ οὐκ
ἄν ποτε ὁ Περσικὸς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα οὐδὲ ἄλλος οὐ-
δεὶς ἂν στόλος ὥρμησε, καταφρονήσας ὡς ὄντων ἡμῶν
βραχέος ἀξίων. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Αἰσχρῶς
γοῦν | ἠμύναντο αὐτούς, ὦ Κλεινία. τὸ δ᾽ αἰσχρὸν D
λέγω οὐχ ὡς οὐ νικῶντές γε οἱ τότε καὶ κατὰ γῆν καὶ

κατὰ θάλατταν καλὰς νενικήκασι μάχας· ἀλλὰ ὅ φημι αἰσχρὸν τότ' εἶναι, τόδε λέγω· τὸ πρῶτον μὲν ἐκείνων τῶν πόλεων τριῶν οὐσῶν μίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀμῦναι, τὼ δὲ δύο κακῶς οὕτως εἶναι διεφθαρμένα, ὥστε ἡ μὲν καὶ Λακεδαίμονα διεκώλυεν ἐπαμύνειν αὐτῇ, πολεμοῦσα αὐτῇ κατὰ κράτος, ἡ δ' αὖ πρωτεύουσα ἐν
E τοῖς τότε χρόνοις τοῖς περὶ | τὴν διανομήν, ἡ περὶ τὸ Ἄργος, παρακαλουμένη ἀμύνειν τὸν βάρβαρον οὔθ' ὑπήκουσεν οὔτ' ἤμυνε. πολλὰ δὲ λέγων ἄν τις τὰ τότε γενόμενα περὶ ἐκεῖνον τὸν πόλεμον τῆς Ἑλλάδος οὐδαμῶς εὐσχήμονα ἂν κατηγοροῖ· οὐδ' αὖ ἀμύνασθαι τήν γε Ἑλλάδα λέγων ὀρθῶς ἂν λέγοι, ἀλλ' εἰ μὴ τό
693 τε Ἀθηναίων καὶ τὸ Λακεδαιμονίων κοινῇ * διανόημα ἤμυνε τὴν ἐπιοῦσαν δουλείαν, σχεδὸν ἂν ἤδη πάντ' ἦν μεμιγμένα τὰ τῶν Ἑλλήνων γένη ἐν ἀλλήλοις καὶ βάρβαρα ἐν Ἕλλησι καὶ Ἑλληνικὰ ἐν βαρβάροις, καθάπερ ὧν Πέρσαι τυραννοῦσι τὰ νῦν, διαπεφορημένα καὶ ξυμπεφορημένα κακῶς ἐσπαρμένα κατοικεῖται. ταῦτ', ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἔχομεν ἐπιτιμᾶν τοῖς τε πάλαι πολιτικοῖς λεγομένοις καὶ νομοθέταις, καὶ τοῖς νῦν, ἵνα
B τὰς αἰτίας αὐτῶν ἀναζητοῦντες ἀνευρίσκωμεν | τί παρὰ ταῦτα ἔδει πράττειν ἄλλο· οἷον δὴ καὶ τὸ παρὸν εἴπομεν, ὡς ἄρα οὐ δεῖ μεγάλας ἀρχὰς οὐδ' αὖ ἀμίκτους νομοθετεῖν, διανοηθέντας τὸ τοιόνδε, ὅτι τὴν πόλιν ἐλευθέραν τε εἶναι δεῖ καὶ ἔμφρονα καὶ ἑαυτῇ φίλην, καὶ τὸν νομοθετοῦντα πρὸς ταῦτα βλέποντα δεῖ νομοθετεῖν. μὴ θαυμάσωμεν δέ, εἰ πολλάκις ἤδη, προθέμενοι ἄττα, εἰρήκαμεν, ὅτι πρὸς ταῦτα δεῖ νομοθε-
C τεῖν βλέποντα τὸν νομοθέτην, τὰ δὲ προτεθέντα | οὐ ταὐτὰ ἡμῖν φαίνεται ἑκάστοτε· ἀλλ' ἀναλογίζεσθαι χρή, ὅταν πρὸς τὸ σωφρονεῖν φῶμεν δεῖν βλέπειν ἢ πρὸς φρόνησιν ἢ φιλίαν, ὡς ἔσθ' οὗτος ὁ σκοπὸς οὐχ ἕτερος ἀλλ' ὁ αὐτός. καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ἡμᾶς τοιαῦτα ἂν γίγνηται ῥήματα, μὴ διαταραττέτω. ΚΛ. Πειρασόμεθα ποιεῖν οὕτως ἐπανιόντες τοὺς λόγους· καὶ νῦν δὴ τὸ περὶ τῆς φιλίας τε καὶ φρονήσεως καὶ ἐλευ-
D θερίας, πρὸς ὅ τι βουλόμενος ἔμελλες λέγειν δεῖν | στοχάζεσθαι τὸν νομοθέτην, λέγε. XII. ΑΘ. Ἄκουσον δὴ νῦν. εἰσὶ πολιτειῶν οἷον μητέρες δύο τινές, ἐξ ὧν τὰς ἄλλας γεγονέναι λέγων ἄν τις ὀρθῶς λέγοι. καὶ τὴν μὲν προσαγορεύειν μοναρχίαν ὀρθόν, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν· καὶ τῆς μὲν τὸ Περσῶν γένος ἄκρον ἔχειν, τῆς δὲ ἡμᾶς. αἱ δ' ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι, καθάπερ εἶπον, ἐκ τούτων εἰσὶ διαπεποικιλμέναι. δεῖ δὴ οὖν καὶ ἀναγκαῖον μεταλαβεῖν ἀμφοῖν τούτοιν, εἴπερ
E ἐλευθερία τ' ἔσται καὶ φιλία μετὰ φρονήσεως· | ὃ δὴ βούλεται ἡμῖν ὁ λόγος προστάττειν, λέγων ὡς οὐκ ἄν ποτε τούτων πόλις ἄμοιρος γενομένη πολιτευθῆναι δύναιτ' ἂν καλῶς. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν τὸ μοναρχικόν, ἡ δὲ τὸ ἐλεύθερον ἀγαπήσασα μειζόνως ἢ ἔδει μόνον, οὐδετέρα τὰ μέτρια κέκτηται τούτων· αἱ δὲ ὑμέτεραι,* ἥ τε Λακωνικὴ καὶ Κρητική,
694 μᾶλλον. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Πέρσαι τὸ μὲν πάλαι * οὕτω πως, τὸ νῦν δὲ ἧττον. τὰ δ' αἴτια διέλθωμεν. ἦ γάρ; ΚΛ. Πάντως, εἴ γέ που μέλλομεν ὃ προὐθέμεθα περαίνειν. ΑΘ. Ἀκούωμεν δή. Πέρσαι γὰρ ὅτε μὲν τὸ μέτριον μᾶλλον δουλείας τε καὶ ἐλευθερίας ἦγον ἐπὶ Κύρου, πρῶτον μὲν αὐτοὶ ἐλεύθεροι ἐγένοντο, ἔπειτα δὲ ἄλλων πολλῶν δεσπόται· ἐλευθερίας γὰρ ἄρχοντες μεταδιδόντες ἀρχομένοις καὶ ἐπὶ τὸ ἴσον ἄγοντες μᾶλλον φίλοι τε ἦσαν στρατιῶται στρατηγοῖς καὶ προθύμους | αὑτοὺς ἐν τοῖς κινδύνοις παρείχοντο· B
καὶ εἴ τις αὖ φρόνιμος ἦν ἐν αὐτοῖς καὶ βουλεύειν δυνατός, οὐ φθονεροῦ τοῦ βασιλέως ὄντος, διδόντος δὲ παῤῥησίαν καὶ τιμῶντος τοὺς εἴς τι δυναμένους συμβουλεύειν, κοινὴν τὴν τοῦ φρονεῖν εἰς τὸ μέσον παρείχετο δύναμιν· καὶ πάντα δὴ τότε ἐπέδωκεν αὐτοῖς δι' ἐλευθερίαν τε καὶ φιλίαν καὶ νοῦ κοινωνίαν. ΚΛ. Ἔοικέ γέ πως τὰ λεγόμενα οὕτω γεγονέναι. ΑΘ. Πῇ δὴ οὖν ποτὲ ἀπώλετο ἐπὶ | Καμβύσου καὶ πάλιν ἐπὶ C
Δαρείου σχεδὸν ἐσώθη; βούλεσθε οἷον μαντείᾳ διανοηθέντες χρώμεθα; ΚΛ. Φέρει γοῦν ἡμῖν σκέψιν τοῦτο ἐφ' ὅπερ ὡρμήκαμεν. ΑΘ. Μαντεύομαι δὴ νῦν περί γε Κύρου τὰ μὲν ἄλλ' αὐτὸν στρατηγόν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν, παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐχ ἧφθαι τὸ παράπαν οἰκονομίᾳ τε οὐδὲν τὸν νοῦν προςεσχηκέναι. ΚΛ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον φῶμεν; ΑΘ. Ἔοικεν ἐκ νέου στρατεύεσθαι διὰ | βίου, ταῖς γυναιξὶ D
παραδοὺς τοὺς παῖδας τρέφειν. αἱ δὲ ὡς εὐδαίμονας αὐτοὺς ἐκ τῶν παίδων εὐθὺς καὶ μακαρίους ἤδη γεγονότας καὶ ἐπιδεεῖς ὄντας τούτων οὐδενὸς ἔτρεφον· κωλύουσαι δὲ ὡς οὖσιν ἱκανῶς εὐδαίμοσι μήτε αὐτοῖς ἐναντιοῦσθαι μηδένα εἰς μηδέν, ἐπαινεῖν τε ἀναγκάζουσαι πάντας τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἔθρεψαν τοιούτους τινάς. ΚΛ. Καλήν, ὡς ἔοικας, τροφὴν εἴρηκας. ΑΘ. Γυναικείαν μὲν οὖν βασιλίδων | γυναικῶν, νεωστὶ γεγονυιῶν πλουσίων, καὶ ἐν E
ἀνδρῶν ἐρημίᾳ, διὰ τὸ μὴ σχολάζειν ὑπὸ πολέμων καὶ πολλῶν κινδύνων, τοὺς παῖδας τρεφουσῶν. ΚΛ. Ἔχει γὰρ λόγον. ΑΘ. Ὁ δὲ πατὴρ γε αὐτοῖς αὖ ποίμνια μὲν καὶ πρόβατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς ἐκτᾶτο, αὐτοὺς δέ, οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν, * ἠγνόει τὴν πατρῴαν οὐ παιδευομέ- 695
νους τέχνην, οὖσαν [Περσικήν], ποιμένων ὄντων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐκγόνων, σκληρὰν καὶ ἱκανὴν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς καὶ δυναμένους θυραυλεῖν καὶ ἀγρυπνεῖν καί, εἰ στρατεύεσθαι δέοι, στρατεύεσθαι. διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς, ὅθεν ἐγένοντο οἵους ἦν εἰκὸς | αὐτοὺς γενέσθαι, B
τροφῇ ἀνεπιπλήκτῳ τραφέντας. παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες τελευτήσαντος Κύρου τρυφῆς μεστοὶ καὶ ἀνεπιπληξίας, πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἅτερος ἀπέκτεινε τῷ ἴσῳ ἀγανακτῶν, μετὰ δὲ τοῦτο αὐτὸς μαινόμενος ὑπὸ μέθης τε καὶ ἀπαιδευσίας τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ λεγομένου τότε εὐνούχου, καταφρονήσαντος τῆς Καμβύσου μωρίας. ΚΛ. Λέγεται δὴ ταῦτά γε, καὶ ἔοικέ γε σχεδὸν | οὕτω πως γεγονέ- C
ναι. ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ πάλιν εἰς Πέρσας ἐλθεῖν τὴν ἀρχὴν διὰ Δαρείου καὶ τῶν ἑπτὰ λέγεταί που. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Θεωρῶμεν δὴ ξυνεπόμενοι τῷ λόγῳ. Δαρεῖος γὰρ βασιλέως οὐκ ἦν υἱός παιδείᾳ τε οὐ διατρυφώσῃ τεθραμμένος, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ λαβὼν αὐτὴν ἕβδομος διείλετο ἑπτὰ μέρη τεμόμενος, ὧν καὶ νῦν ἔτι σμικρὰ ὀνείρατα λέλειπται, καὶ νόμους ἠξίου θέμενος οἰκεῖν ἰσότητά τινα | κοινὴν εἰσφέρων, D
καὶ τὸν τοῦ Κύρου δασμὸν ὃν ὑπέσχετο Πέρσαις εἰς

τὸν νόμον ἐνέδει, φιλίαν πορίζων καὶ κοινωνίαν πᾶσι Πέρσαις, χρήμασι καὶ δωρεαῖς τὸν Περσῶν δῆμον προσαγόμενος· τοιγαροῦν αὐτῷ τὰ στρατεύματα μετ' εὐνοίας προσεκτήσατο χώρας οὐκ ἐλάττους ὧν κατέλιπε Κῦρος. μετὰ δὲ Δαρεῖον ὁ τῇ βασιλικῇ καὶ τρυφώσῃ πάλιν παιδευθεὶς παιδείᾳ Ξέρξης — Ὦ Δαρεῖε, εἰπεῖν ἐστὶ δικαιότατον ἴσως, ὃς τὸ Κύρου κακὸν οὐκ
E ἔμαθες, | ἐθρέψω δὲ Ξέρξην ἐν τοῖς αὐτοῖς ἤθεσιν, ἐν οἷσπερ Κῦρος Καμβύσην — ὁ δέ, ἅτε τῶν αὐτῶν παιδειῶν γενόμενος ἔκγονος, παραπλήσια ἀπετέλεσε τοῖς Καμβύσου παθήμασι· καὶ σχεδὸν ἔκ γε τοσούτου βασιλεὺς ἐν Πέρσαις οὐδείς πω μέγας γέγονεν ἀληθῶς, πλήν γε ὀνόματι. τὸ δ' αἴτιον οὐ τύχης, ὡς ὁ ἐμὸς
696 λόγος, ἀλλ' ὁ κακὸς βίος, ὃν οἱ τῶν διαφερόντως * πλουσίων καὶ τυράννων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν· οὐ γὰρ μή ποτε γένηται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρων ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς διαφέρων πρὸς ἀρετήν. ἃ δή, φαμέν, τῷ νομοθέτῃ σκεπτέον, καὶ ἡμῖν δὲ ἐν τῷ νῦν παρόντι. δίκαιον μήν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τοῦτό γε τῇ πόλει ὑμῶν ἀποδιδόναι, ὅτι πενίᾳ καὶ πλούτῳ καὶ ἰδιωτείᾳ καὶ βασιλείᾳ διαφέρουσαν οὐδ' ἥντινοῦν τιμὴν καὶ τροφὴν νέμετε, ἃς μὴ τὸ κατ' ἀρχὰς ὑμῖν θεῖον παρὰ
B θεοῦ | διεμαντεύσατό τινος. οὐ γὰρ δὴ δεῖ κατὰ πόλιν γε εἶναι τὰς τιμὰς ὑπερεχούσας, ὅτι τίς ἐστι πλούτῳ διαφέρων, ἐπεὶ οὐδ' ὅτι ταχὺς ἢ καλὸς ἢ ἰσχυρὸς ἄνευ τινὸς ἀρετῆς, οὐδ' ἀρετῆς ἧς ἂν σωφροσύνη ἀπῇ. ΜΕ. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένε, λέγεις; XIII. ΑΘ. Ἀνδρεία που μόριον ἀρετῆς ἕν; ΜΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Δίκασον τοίνυν αὐτὸς τὸν λόγον ἀκούσας, εἴ σοι δέξαιο ἂν σύνοικον ἢ γείτονα εἶναί τινα σφόδρα μὲν
C ἀνδρεῖον, μὴ σώφρονα δὲ ἀλλ' ἀκόλαστον. | ΜΕ. Εὐφήμει. ΑΘ. Τί δέ; τεχνικὸν μὲν καὶ περὶ ταῦτα σοφόν, ἄδικον δέ; ΜΕ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν τό γε δίκαιον οὐ φύεται χωρὶς τοῦ σωφρονεῖν. ΜΕ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Οὐδὲ μὴν ὅν γε σοφὸν ἡμεῖς νῦν δὴ προὐθέμεθα, τὸν τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας κεκτημένον συμφώνους τοῖς ὀρθοῖς λόγοις καὶ ἑπομένας. ΜΕ. Οὐ γὰρ οὖν. ΑΘ. Ἔτι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα τῶν
D ἐν ταῖς πόλεσι τιμήσεων ἕνεκα, ποῖαί τε | ὀρθαὶ καὶ μὴ γίγνονται ἑκάστοτε. ΜΕ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Σωφροσύνη ἄνευ πάσης τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐν ψυχῇ τινὶ μεμονωμένη τίμιον ἢ ἄτιμον γίγνοιτ' ἂν κατὰ δίκην; ΜΕ. Οὐκ ἔχω ὅπως εἴπω. ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηκάς γε μετρίως. εἰπὼν γὰρ δὴ ὧν ἠρόμην ὁποτερονοῦν παρὰ μέλος ἔμοιγ' ἂν δοκεῖς φθέγξασθαι. ΜΕ. Καλῶς τοίνυν γεγονὸς ἂν εἴη. ΑΘ. Εἶεν· τὸ μὲν δὴ πρόσθημα, ὧν τιμαί τε καὶ ἀτιμίαι, οὐ λόγου, ἀλλά τινος μᾶλλον
E ἀλόγου | σιγῆς ἄξιον ἂν εἴη. ΜΕ. Σωφροσύνην μοι φαίνει λέγειν. ΑΘ. Ναί. τὸ δέ γε τῶν ἄλλων πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελοῦν μετὰ τῆς προσθήκης μάλιστ' ἂν τιμώμενον ὀρθότατα τιμῷτο, καὶ τὸ δεύτερον δευτέρως· καὶ οὕτω δὴ κατὰ τὸν ἑξῆς λόγον τὰς ἐφεξῆς τιμὰς
697 λαγχάνον ἕκαστον ὀρθῶς ἂν λαγχάνοι. ΜΕ. Ἔχει * ταύτῃ. ΑΘ. Τί οὖν; οὐ νομοθέτου καὶ ταῦτα αὖ φήσομεν εἶναι διανέμειν; ΜΕ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Βούλει δὴ τὰ μὲν ἅπαντα καὶ ἐφ' ἕκαστον ἔργον καὶ κατὰ σμικρὰ ἐκείνῳ δῶμεν νεῖμαι, τὸ δὲ τριχῇ διελεῖν, ἐπειδὴ νόμων ἐσμὲν καὶ αὐτοί πως ἐπιθυμηταί, πειραθῶμεν, διατεμεῖν χωρὶς τά τε μέγιστα καὶ δεύτερα καὶ

τρίτα; ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Λέγομεν τοίνυν, ὅτι πόλιν, ὡς ἔοικε, τὴν μέλλουσαν σώζεσθαί τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς | δύναμιν ἀνθρωπίνην δεῖ καὶ ἀναγ- B
καῖον τιμάς τε καὶ ἀτιμίας διανέμειν ὀρθῶς. ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κεῖσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῇ, δεύτερα δὲ τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθά, καὶ τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα· τούτων δὲ ἂν ἐκτός τις βαίνῃ νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα | προάγουσα ἤ τι τῶν ὑστέρων εἰς τὸ C
πρόσθεν τιμαῖς τάττουσα, οὔθ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρῴη πρᾶγμα. εἰρήσθω ταῦτα ἢ πῶς ἡμῖν; ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν εἰρήσθω σαφῶς. ΑΘ. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἡμᾶς ἐπὶ πλέον ἐποίησεν εἰπεῖν ἡ Περσῶν πέρι διάσκεψις τῆς πολιτείας. ἀνευρίσκομεν δὲ ἐπὶ ἔτι χείρους αὐτοὺς γεγονότας. τὴν δὲ αἰτίαν φαμέν, ὅτι τὸ ἐλεύθερον λίαν ἀφελόμενοι τοῦ δήμου, τὸ δεσποτικὸν δ' ἐπαγαγόντες, μᾶλλον τοῦ προσήκοντος τὸ φίλον ἀπώλεσαν καὶ τὸ κοινὸν ἐν | τῇ πόλει. τούτου δὲ D
φθαρέντος οὔθ' ἡ τῶν ἀρχόντων βουλὴ ὑπὲρ ἀρχομένων καὶ τοῦ δήμου βουλεύεται, ἀλλ' ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς, ἄν τι καὶ σμικρὸν πλέον ἑκάστοτε ἡγῶνται ἔσεσθαί σφισιν, ἀναστάτους μὲν πόλεις, ἀνάστατα δὲ ἔθνη φίλια πυρὶ καταφθείραντες, ἐχθρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς μισοῦντες μισοῦνται· ὅταν τε εἰς χρείαν τοῦ μάχεσθαι περὶ ἑαυτῶν τοὺς δήμους ἀφικνῶνται, οὐδὲν κοινὸν ἐν αὐτοῖς αὖ μετὰ προθυμίας τοῦ ἐθέλειν κινδυνεύειν | καὶ μάχεσθαι ἀνευρίσκουσιν, ἀλλὰ κεκτημέ- E
νοι μυριάδας ἀπεράντους λογισμῷ, ἀχρήστους εἰς πόλεμον πάσας κέκτηνται, καὶ καθάπερ ἐνδεεῖς ἀνθρώπων μισθούμενοι, ὑπὸ μισθωτῶν καὶ ὀθνείων ἀνθρώπων ἡγοῦνταί ποτε σωθήσεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις ἀμαθαίνειν ἀναγκάζονται, * λέγοντες ἔργοις, ὅτι λῆρος 698
πρὸς χρυσόν τε καὶ ἄργυρόν ἐστιν ἑκάστοτε τὰ λεγόμενα τίμια καὶ καλὰ κατὰ πόλιν. ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν. XIV. ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ περί γε Περσῶν, ὡς οὐκ ὀρθῶς τὰ νῦν διοικεῖται διὰ τὴν σφόδρα δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, τέλος ἐχέτω. ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ δὲ περὶ τὴν τῆς Ἀττικῆς αὖ πολιτείαν τὸ μετὰ τοῦτο ὡσαύτως ἡμᾶς διεξελθεῖν χρεών, ὡς ἡ παντελὴς καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία τῆς μετρον | ἐχούσης B
ἀρχῆς ὑφ' ἑτέρων οὐ σμικρῷ χείρων· ἡμῖν γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὅτε ἡ Περσῶν ἐπίθεσις τοῖς Ἕλλησιν, ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασι τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν ἐγίγνετο, πολιτεία τε ἦν παλαιὰ καὶ ἐκ τιμημάτων ἀρχαί τινες τεττάρων, καὶ δεσπότις ἐνῆν τις αἰδώς, δι' ἣν δουλεύοντες τοῖς τότε νόμοις ζῆν ἠθέλομεν. καὶ πρὸς τούτοις δὴ τὸ μέγεθος τοῦ στόλου κατά τε γῆς καὶ κατὰ θάλατταν γενόμενον, φόβον ἄπορον ἐμβαλόν, δουλείαν ἔτι | μείζονα ἐποίησεν ἡμᾶς τοῖς τε C
ἄρχουσι καὶ τοῖς νόμοις δουλεῦσαι. καὶ διὰ πάντα ταῦθ' ἡμῖν ξυνέπεσε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σφοδρὰ φιλία. σχεδὸν γὰρ δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφίκετο Δᾶτις Περσικὸν στόλον ἄγων πέμψαντος Δαρείου διαῤῥήδην ἐπί τε Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριέας, ἐξανδραποδισάμενον ἀγαγεῖν, θάνατον αὐτῷ προειπὼν μὴ πράξαντι ταῦτα. καὶ ὁ Δᾶτις τοὺς μὲν Ἐρετριέας ἔν τινι βραχεῖ χρόνῳ | παντάπασι κατὰ κράτος τε εἷλε D
μυριάσι συχναῖς, καί τινα λόγον εἰς τὴν ἡμετέραν πό-

λιν ἀφῆκε φοβερόν, ὡς οὐδεὶς Ἐρετριέων αὐτὸν ἀπο-
πεφευγὼς εἴη· συνάψαντες γὰρ ἄρα τὰς χεῖρας σαγη-
νεύσαιεν πᾶσαν τὴν Ἐρετρικὴν οἱ στρατιῶται τοῦ Δά-
τιδος. ὁ δὴ λόγος, εἴτε ἀληθὴς εἴτε καὶ ὅπῃ ἀφίκετο,
τούς τε ἄλλους Ἕλληνας καὶ δὴ καὶ Ἀθηναίους ἐξ-
έπληττε, καὶ πρεσβευομένοις αὐτοῖς πανταχόσε βοηθεῖν
E οὐδεὶς ἤθελε | πλήν γε Λακεδαιμονίων· οὗτοι δὲ ὑπό
τε τοῦ πρὸς Μεσσήνην ὄντος τότε πολέμου καὶ εἰ δή
τι διεκώλυεν ἄλλο αὐτούς, οὐ γὰρ ἴσμεν, λεγόμενον,
ὕστεροι δ' οὖν ἀφίκοντο τῆς Μαραθῶνι μάχης γενο-
μένης μιᾷ ἡμέρᾳ. μετὰ δὲ τοῦτο παρασκευαί τε μεγά-
λαι λεγόμεναι καὶ ἀπειλαὶ ἐφοίτων μυρίαι παρὰ βασι-
λέως. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου Δαρεῖος μὲν τεθνάναι
ἐλέχθη, νέος δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρειληφέ-
699 ναι τὴν ἀρχὴν καὶ οὐδαμῶς ἀφίστασθαι τῆς ὁρμῆς. *
οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πᾶν τοῦτο ᾤοντο ἐπὶ σφᾶς αὐτοὺς
παρασκευάζεσθαι διὰ τὸ Μαραθῶνι γενόμενον, καὶ
ἀκούοντες Ἄθων τε διορυττόμενον καὶ Ἑλλήσποντον
ζευγνύμενον καὶ τὸ τῶν νεῶν πλῆθος ἡγήσαντο οὔτε
κατὰ γῆν σφισιν εἶναι σωτηρίαν οὔτε κατὰ θάλατταν·
οὐδὲ γὰρ βοηθήσειν αὐτοῖς οὐδένα — μεμνημένοι, ὡς
οὐδ' ὅτε τὸ πρῶτον ἦλθον καὶ τὰ περὶ Ἐρέτριαν διε-
πράξαντο, σφίσι γε οὐδεὶς τότε ἐβοήθησεν οὐδ' ἐκιν-
B δύνευσε ξυμμαχόμενος. ταὐτὸν | δὴ προσεδόκων καὶ
τότε γενήσεσθαι τό γε κατὰ γῆν. καὶ κατὰ θάλατταν
δ' αὖ πᾶσαν ἀπορίαν ἑώρων σωτηρίας νεῶν χιλίων καὶ
ἔτι πλεόνων ἐπιφερομένων. μίαν δὴ σωτηρίαν ξυνενό-
ουν, λεπτὴν μὲν καὶ ἄπορον, μόνην δ' οὖν, βλέψαντες
πρὸς τὸ πρότερον γενόμενον, ὡς ἐξ ἀπόρων καὶ τότε
ἐφαίνετο γενέσθαι τὸ νικῆσαι μαχομένους. ἐπὶ δὲ τῆς
ἐλπίδος ὀχούμενοι ταύτης εὕρισκον καταφυγὴν αὐτοῖς
εἰς αὐτοὺς μόνους εἶναι καὶ τοὺς θεούς. ταῦτ' οὖν
C | αὐτοῖς πάντα φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποίει, ὁ φόβος ὁ
τότε παρὼν ὅ τε ἐκ τῶν νόμων τῶν ἔμπροσθεν γεγο-
νώς, ὃν δουλεύοντες τοῖς πρόσθεν νόμοις ἐκέκτηντο,
ἣν αἰδῶ πολλάκις ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἴπομεν, ᾗ καὶ
δουλεύειν ἔφαμεν δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσε-
σθαι, ἧ ὁ δειλὸς ἐλεύθερος καὶ ἄφοβος· ὃν εἰ τότε
μὴ δέος ἔλαβεν, οὐκ ἄν ποτε ξυνελθὼν ἠμύνατο οὐδ'
ἤμυνεν ἱεροῖς τε καὶ τάφοις καὶ πατρίδι καὶ τοῖς ἄλ-
D λοις οἰκείοις τε ἅμα καὶ | φίλοις, ὥσπερ τότ' ἐβοήθη-
σεν, ἀλλὰ κατὰ σμικρὰ ἂν ἐν τῷ τότε ἡμῶν ἕκαστος
σκεδασθεὶς ἄλλος ἄλλοσε διεσπάρη. ΜΕ. Καὶ μάλα,
ὦ ξένε, ὀρθῶς τε εἴρηκας καὶ σαυτῷ τε καὶ τῇ πα-
τρίδι πρεπόντως. XV ΑΘ. Ἔστι ταῦτα, ὦ Μέγιλλε·
πρὸς γὰρ σὲ τὰ ἐν τῷ τότε χρόνῳ γενόμενα, κοινωνὸν
τῇ τῶν πατέρων γεγονότα φύσει, δίκαιον λέγειν. ἐπι-
σκόπει μὴν καὶ σὺ καὶ Κλεινίας, εἴ τι πρὸς τὴν νο-
E μοθεσίαν προσήκοντα λέγομεν· οὐ γὰρ μύθων | ἕνεκα
διεξέρχομαι, οὗ λέγω δ' ἕνεκα. ὁρᾶτε γάρ· ἐπειδή τι-
να τρόπον ταὐτὸν ἡμῖν ξυμβεβήκει πάθος, ὅπερ Πέρ-
σαις, ἐκείνοις μὲν ἐπὶ πᾶσαν δουλείαν ἄγουσι τὸν δῆ-
μον, ἡμῖν δ' αὖ τοὐναντίον ἐπὶ πᾶσαν ἐλευθερίαν
προτρέπουσι τὰ πλήθη, πῶς δὴ καὶ τί λέγωμεν τοὐν-
τεῦθεν; οἱ προγεγονότες ἡμῖν ἔμπροσθεν λόγοι τρό-
700 πον τινὰ καλῶς εἰσὶν εἰρημένοι. * ΜΕ. Λέγεις εὖ· πει-
ρῶ δ' ἔτι σαφέστερον ἡμῖν σημῆναι τὸ νῦν λεγόμενον.
ΑΘ. Ἔσται ταῦτα. οὐκ ἦν, ὦ φίλοι, ἡμῖν ἐπὶ τῶν πα-
λαιῶν νόμων ὁ δῆμός τινων κύριος, ἀλλὰ τρόπον τινὰ
ἑκὼν ἐδούλευε τοῖς νόμοις. ΜΕ. Ποίοις δὴ λέγεις;
ΑΘ. Τοῖς περὶ τὴν μουσικὴν πρῶτον τὴν τότε, ἵνα ἐξ
ἀρχῆς διέλθωμεν τὴν τοῦ ἐλευθέρου λίαν ἐπίδοσιν βίου.
διῃρημένη γὰρ δὴ τότε ἦν ἡμῖν ἡ μουσικὴ κατὰ εἴδη
τε ἑαυτῆς ἄττα | καὶ σχήματα, καί τι ἦν εἶδος ᾠδῆς B
εὐχαὶ πρὸς θεούς, ὄνομα δὲ ὕμνοι ἐπεκαλοῦντο· καὶ
τούτῳ δὴ τὸ ἐναντίον ἦν ᾠδῆς ἕτερον εἶδος, θρήνους
δέ τις ἂν αὐτοὺς μάλιστα ἐκάλεσε· καὶ παιῶνες ἕτε-
ρον, καὶ ἄλλο Διονύσου γένεσις, οἶμαι, διθύραμβος
λεγόμενος. νόμους τε αὐτὸ τοῦτο τοὔνομ' ἐκάλουν,
ᾠδὴν ὥς τινα ἑτέραν· ἐπέλεγον δὲ κιθαρῳδικούς. τού-
των δὴ διατεταγμένων καὶ ἄλλων τινῶν οὐκ ἐξῆν ἄλλῳ
εἰς ἄλλο καταχρῆσθαι μέλους | εἶδος. τὸ δὲ κῦρος C
τούτων γνῶναί τε καὶ ἅμα γνόντα δικάσαι ζημιοῦν τε
αὖ τὸν μὴ πειθόμενον οὐ σύριγξ ἦν οὐδέ τινες ἄμου-
σοι βοαὶ πλήθους, καθάπερ τὰ νῦν, οὐδ' αὖ κρότοι
ἐπαίνους ἀποδιδόντες, ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγονόσι περὶ
παίδευσιν δεδογμένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς
διὰ τέλους, παισὶ δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείστῳ
ὄχλῳ, ῥάβδου κοσμούσης, ἡ νουθέτησις ἐγίγνετο. ταῦτ'
οὖν οὕτω τεταγμένως ἤθελεν | ἄρχεσθαι τῶν πολιτῶν D
τὸ πλῆθος, καὶ μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ θορύβου. μετὰ
δὲ ταῦτα προϊόντος τοῦ χρόνου ἄρχοντες μὲν τῆς
ἀμούσου παρανομίας ποιηταὶ ἐγίγνοντο φύσει μὲν
ποιητικοί, ἀγνώμονες δὲ περὶ τὸ δίκαιον τῆς Μούσης
καὶ τὸ νόμιμον, βακχεύοντες καὶ μᾶλλον τοῦ δέοντος
κατεχόμενοι ὑφ' ἡδονῆς, κεραννύντες δὲ θρήνους τε
ὕμνοις καὶ παιῶνας διθυράμβοις, καὶ αὐλῳδίας δὴ ταῖς
κιθαρῳδίαις μιμούμενοι καὶ πάντα εἰς πάντα | ξυν- E
άγοντες, μουσικῆς ἄκοντες ὑπ' ἀνοίας καταψευδόμενοι,
ὡς ὀρθότητα μὲν οὐκ ἔχοι οὐδ' ἡντινοῦν μουσική,
ἡδονῇ δὲ τῇ τοῦ χαίροντος, εἴτε βελτίων εἴτε χείρων
ἂν εἴη τις, κρίνοιτο ὀρθότατα. τοιαῦτα δὴ ποιοῦντες
ποιήματα λόγους τε ἐπιλέγοντες τοιούτους τοῖς πολ-
λοῖς ἐνέθεσαν παρανομίαν εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τόλ-
μαν, ὡς ἱκανοῖς οὖσι κρίνειν. ὅθεν δὴ τὰ θέατρα ἐξ
ἀφώνων φωνήεντ' ἐγένοντο, * ὡς ἐπαΐοντα ἐν Μούσαις 701
τό τε καλὸν καὶ μή, καὶ ἀντὶ ἀριστοκρατίας ἐν αὐτῇ
θεατροκρατία τις πονηρὰ γέγονεν. εἰ γὰρ δὴ καὶ δη-
μοκρατία ἐν αὐτῇ τις μόνον ἐγένετο ἐλευθέρων ἀν-
δρῶν, οὐδὲν ἂν πάνυ γε δεινὸν ἦν τὸ γεγονός. νῦν δὲ
ἦρξε μὲν ἡμῖν ἐκ μουσικῆς ἡ πάντων εἰς πάντα σο-
φίας δόξα καὶ παρανομία, ξυνεφέσπετο δὲ ἐλευθερία.
ἄφοβοι γὰρ ἐγίγνοντο ὡς εἰδότες, ἡ δὲ ἄδεια ἀναι-
σχυντίαν ἐνέτεκε· τὸ γὰρ τὴν τοῦ βελτίονος δόξαν μὴ
| φοβεῖσθαι διὰ θράσος, τοῦτ' αὐτό ἐστι σχεδὸν ἡ B
πονηρὰ ἀναισχυντία διὰ δή τινος ἐλευθερίας λίαν ἀπο-
τετολμημένης. ΜΕ. Ἀληθέστατα λέγεις. XVI. ΑΘ.
Ἐφεξῆς δὴ ταύτῃ τῇ ἐλευθερίᾳ ἡ τοῦ μὴ ἐθέλειν τοῖς
ἄρχουσι δουλεύειν γίγνοιτ' ἄν, καὶ ἑπομένη ταύτῃ φεύ-
γειν πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ πρεσβυτέρων δουλείαν καὶ
νουθέτησιν, καὶ ἐγγὺς τοῦ τέλους οὖσι νόμων ζητεῖν
μὴ ὑπηκόοις εἶναι, πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῷ τέλει ὅρκων
καὶ πίστεων καὶ τὸ παράπαν θεῶν | μὴ φροντίζειν, C
τὴν λεγομένην παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν ἐπιδεικνῦσι
καὶ μιμουμένοις, ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἐκεῖνα ἀφικομέ-
νους, χαλεπὸν αἰῶνα διάγοντας μὴ λῆξαί ποτε κακῶν.
τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη; δεῖν φαίνε-
ται ἔμοιγε, οἷόνπερ ἵππον, τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀνα-

λαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ
στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν πα-
D ροιμίαν ǀ ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν, ἀλλ' ἐπανερωτᾶν τὸ
νῦν δὴ λεχθέν, τὸ τίνος δὴ χάριν ἕνεκα ταῦτα ἐλέχθη;
ΜΕ. *Καλῶς.* ΑΘ. *Ταῦτα τοίνυν εἴρηται ἐκείνων ἕνεκα.*
ΜΕ. *Τίνων;* ΑΘ. *Ἐλέξαμεν ὡς τὸν νομοθέτην δεῖ*
τριῶν στοχαζόμενον νομοθετεῖν, ὅπως ἡ νομοθετουμέ-
νη πόλις ἐλευθέρα τε ἔσται καὶ φίλη ἑαυτῇ καὶ νοῦν
ἕξει. ταῦτ' ἦν; ἢ γάρ; ΜΕ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΑΘ.
E Τούτων ἕνεκα δὴ πολιτείας ǀ τήν τε δεσποτικωτάτην
προελόμενοι καὶ τὴν ἐλευθερικωτάτην ἐπισκοποῦμεν
νυνί, ποτέρα τούτων ὀρθῶς πολιτεύεται· λαβόντες δὲ
αὐτῶν ἑκατέρας μετριότητά τινα, τῶν μὲν τοῦ δεσπό-
ζειν, τῶν δὲ τοῦ ἐλευθεριάσαι, κατείδομεν, ὅτι τότε
διαφερόντως ἐν αὐταῖς ἐγένετο εὐπραγία, ἐπὶ δὲ τὸ
ἄκρον ἀγαγόντων ἑκατέρων, τῶν μὲν δουλείας, τῶν δὲ
702 τοὐναντίου, οὐ συνήνεγκεν οὔτε τοῖς οὔτε τοῖς. * ΜΕ.
Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Καὶ μὴν αὐτῶν γ' ἕνεκα
καὶ τὸ Δωρικὸν ἐθεασάμεθα κατοικιζόμενον στρατό-
πεδον καὶ τὰς τοῦ Δαρδάνου ὑπωρείας τε καὶ τὴν ἐπὶ
θαλάττῃ κατοίκισιν, καὶ τοὺς πρώτους δὴ τοὺς περι-
λιπεῖς γενομένους τῆς φθορᾶς, ἔτι δὲ τοὺς ἔμπροσθεν
τούτων γενομένους ἡμῖν λόγους περί τε μουσικῆς καὶ
μέθης καὶ τὰ τούτων ἔτι πρότερα. ταῦτα γὰρ πάντα
εἴρηται τοῦ κατιδεῖν ἕνεκα, πῶς ποτ' ἂν πόλις ἄριστα
B οἰκοίη, καὶ ἰδίᾳ πῶς ǀ ἄν τις βέλτιστα τὸν αὑτοῦ βίον
διαγάγοι. εἰ δὲ δή τι πεποιήκαμεν προὔργου, τίς ποτ'
ἂν ἔλεγχος γίγνοιτο ἡμῖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς λεχθείς,
ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία; ΚΛ. Ἐγώ τινα, ὦ ξένε,
μοι δοκῶ κατανοεῖν. ἔοικε κατὰ τύχην τινὰ ἡμῖν τὰ
τῶν λόγων τούτων πάντων, ὧν διεξήλθομεν, γεγονέ-
ναι· σχεδὸν γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔγωγ' ἐλήλυθα τὰ
νῦν, καὶ κατά τινα αὖ καιρὸν σύ τε παραγέγονας ἅμα
καὶ Μέγιλλος ὅδε. οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι σφῷ ǀ τὸ νῦν C
ἐμοὶ ξυμβαῖνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰωνόν τινα ποιοῦμαι.
ἡ γὰρ πλείστη τῆς Κρήτης ἐπιχειρεῖ τινὰ ἀποικίαν
ποιήσασθαι, καὶ προστάττει τοῖς Κνωσίοις ἐπιμελη-
θῆναι τοῦ πράγματος, ἡ δὲ τῶν Κνωσίων πόλις ἐμοί
τε καὶ ἄλλοις ἐννέα· ἅμα δὲ καὶ νόμους τῶν τε αὐτό-
θι, εἴ τινες ἡμᾶς ἀρέσκουσι, τίθεσθαι κελεύει, καὶ εἴ
τινες ἑτέρωθεν, μηδὲν ὑπολογιζομένους τὸ ξενικὸν αὐ-
τῶν, ἂν βελτίους φαίνωνται. νῦν οὖν ἐμοί τε καὶ ὑμῖν
ταύτην δῶμεν χάριν· ǀ ἐκ τῶν εἰρημένων ἐκλέξαντες τῷ D
λόγῳ συστησώμεθα πόλιν, οἷον ἐξ ἀρχῆς κατοικίζον-
τες. καὶ ἅμα μὲν ἡμῖν οὗ ζητοῦμεν ἐπίσκεψις γενήσε-
ται, ἅμα δὲ ἐγὼ τάχ' ἂν χρησαίμην εἰς τὴν μέλλουσαν
πόλιν ταύτῃ τῇ συστάσει. ΑΘ. Οὐ πόλεμόν γε ἐπαγ-
γέλλεις, ὦ Κλεινία· ἀλλ' εἰ μή τι Μεγίλλῳ πρόσαντες,
τὰ παρ' ἐμοῦ γε ἡγοῦ σοι πάντα κατὰ νοῦν ὑπάρχειν
εἰς δύναμιν. ΚΛ. Εὖ λέγεις. ΜΕ. Καὶ μὴν καὶ τὰ
παρ' ἐμοῦ. ǀ ΚΛ. Κάλλιστ' εἰρήκατον. ἀτὰρ πειρώμε- E
θα λόγῳ πρῶτον κατοικίζειν τὴν πόλιν.

NOMOI I.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

704 I. * ΑΘ. Φέρε δή, τίνα δεῖ διανοηθῆναί ποτε τὴν
πόλιν ἔσεσθαι; λέγω δὲ οὔ τι τοὔνομα αὐτῆς, ἐρωτῶν
ὅ τί ποτ' ἔστι τὰ νῦν, οὐδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὅ τι
δεήσει καλεῖν αὐτήν· τοῦτο μὲν γὰρ τάχ' ἂν ἴσως καὶ
ὁ κατοικισμὸς αὐτῆς ἤ τις τόπος ἢ ποταμοῦ τινος ἢ
κρήνης ἢ θεῶν ἐπωνυμία τῶν ἐν τῷ τόπῳ προσθείη,
B τὴν αὑτῶν φήμην, καινῇ γενομένῃ ǀ τῇ πόλει· τόδε δὲ
περὶ αὐτῆς ἐστὶν ὃ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτῶ, πό-
τερον ἐπιθαλαττίδιος ἔσται τις ἢ χερσαία. ΚΛ. Σχε-
δόν, ὦ ξένε, ἀπέχει θαλάττης γε ἡ πόλις, ἧς πέρι τὰ
νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἴς τινας ὀγδοήκοντα σταδίους.
ΑΘ. Τί δέ; λιμένες ἄρ' εἰσὶ κατὰ ταῦτα αὐτῆς, ἢ τὸ
παράπαν ἀλίμενος; ΚΛ. Εὐλίμενος μὲν οὖν ταύτῃ γε
C ὡς δυνατόν ἐστι μάλιστα, ὦ ξένε. ΑΘ. Παπαί, ǀ οἷον
λέγεις! τί δὲ περὶ αὐτὴν ἡ χώρα; πότερα πάμφορος ἢ
καὶ τινῶν ἐπιδεής; ΚΛ. Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδεής. ΑΘ.
Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἄρ' ἔσται τις πλησίον; ΚΛ.
Οὐ πάνυ, διὸ καὶ κατοικίζεται· παλαιὰ γάρ τις ἐξοί-
κησις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἔρημον
ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον. ΑΘ. Τί δ' αὖ
πεδίων τε καὶ ὀρῶν καὶ ὕλης; πῶς μέρος ἑκάστων ἡμῖν
εἴληχε; ΚΛ. Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης ǀ φύσει D
ὅλῃ. ΑΘ. Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδιεινοτέραν ἂν λέ-
γοις. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίατός γε
ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία
τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμφορος ἀλλ'
ἐπιδεὴς πολλῶν, μεγάλου τινὸς ἔδει σωτῆρός τε αὐτῇ
καὶ νομοθετῶν θείων τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἔμελλεν
ἤθη καὶ ποικίλα καὶ φαῦλα ἕξειν τοιαύτη φύσει γενο-
μένη· νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ τῶν ὀγδοήκοντα
σταδίων. ἐγγύτερον μέντοι τοῦ δέοντος κεῖται τῆς θα-
λάττης, σχεδὸν ὅσον εὐλιμενωτέραν αὐτὴν φῂς * εἶναι. 705
ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πρόσοικος γὰρ θάλατ-
τα χώρᾳ τὸ μὲν παρ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε

μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας
γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιμπλᾶσα αὐ-
τήν, ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτου-
σα, αὐτήν τε πρὸς αὑτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφι-
λον ποιεῖ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως.
παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι
B | κέκτηται, τραχεῖα δὲ οὖσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύφο-
ρός τε εἴη καὶ πάμφορος ἅμα. τοῦτο γὰρ ἔχουσα,
πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἀργυροῦ
καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμπίμπλαιτ' ἄν, οὗ μεῖζον κακόν,
ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ' ἑνὸς ἓν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο
εἰς γενναίων καὶ δικαίων ἠθῶν κτῆσιν, ὡς ἔφαμεν, εἰ
μεμνήμεθα, ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις. ΚΛ. Ἀλλὰ με-
μνήμεθα, καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς
C καὶ τὰ νῦν. | ΑΘ. Τί δὲ δή; ναυπηγησίμης ὕλης ὁ τό-
πος ἡμῖν τῆς χώρας πῶς ἔχει; ΚΛ. Οὐκ ἔστιν οὔτε
τις ἐλάτη λόγου ἀξία οὔτ' αὖ πεύκη, κυπάριττός τε οὐ
πολλή· πίτυν τ' αὖ καὶ πλάτανον ὀλίγην ἂν εὕροι τις,
οἷς δὴ πρὸς τὰ τῶν ἐντὸς τῶν πλοίων μέρη ἀναγκαῖον
τοῖς ναυπηγοῖς χρῆσθαι ἑκάστοτε. ΑΘ. Καὶ ταῦτα
οὐκ ἂν κακῶς ἔχοι τῇ χώρᾳ τῆς φύσεως. ΚΛ. Τί δή;
ΑΘ. Μιμήσεις πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους μὴ
D ῥᾳδίως | δύνασθαί τινα πόλιν ἀγαθόν. ΚΛ. Εἰς δὴ
τί τῶν εἰρημένων βλέψας εἶπες ὃ λέγεις; II. ΑΘ. Ὦ
δαιμόνιε, φύλαττέ με εἰς τὸ κατ' ἀρχὰς εἰρημένον ἀπο-
βλέπων, τὸ περὶ τῶν Κρητικῶν νόμων, ὡς πρὸς ἕν τι
βλέποιεν. καὶ δὴ καὶ τοῦτ' ἐλεγέτην αὐτὸ εἶναι σφὼ
τὸ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν εἶπον, ὡς,
ὅτι μὲν εἰς ἀρετήν ποι βλέποι τὰ τοιαῦτα νόμιμα κεί-
μενα, καλῶς ἔχοι, τὸ δὲ ὅτι πρὸς μέρος ἀλλ' οὐ πρὸς
E πᾶσαν, σχεδὸν οὐ πάνυ | ξυνεχώρουν. νῦν οὖν ὑμεῖς
μοι τῆς παρούσης νομοθεσίας ἀντιφυλάξατε ἑπόμενοι,
ἐὰν ἄρα τι μὴ πρὸς ἀρετὴν τεῖνον ἢ πρὸς ἀρετῆς μό-
ριον νομοθετῶ. τοῦτον γὰρ δὴ τίθεσθαι τὸν νόμον
ὀρθῶς ὑποτίθεμαι μόνον, ὃς ἂν δίκην τοξότου ἑκά-
706 στοτε στοχάζηται τούτου, ὅτῳ * ἂν συνεχῶς τούτων
τῶν ἀεὶ καλῶν τι ξυνέσπηται μόνῳ, τὰ δὲ ἄλλα ξύμ-
παντα παραλείπῃ, ἐάν τέ τις πλοῦτος ἐάν τε ἄρα τι
τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὂν τυγχάνῃ ἄνευ τῶν προει-
ρημένων. τὴν δὲ δὴ μίμησιν ἔλεγον τὴν τῶν πολεμίων
τὴν κακὴν τοιάνδε γίγνεσθαι, ὅταν οἰκῇ μέν τις πρὸς
θαλάττῃ, λυπῆται δ' ὑπὸ πολεμίων, οἷον — φράσω
γὰρ οὔ τι μνησικακεῖν βουλόμενος ὑμῖν —. Μίνως
γὰρ δή ποτε τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἀττικὴν παρεστήσα-
B το εἰς | χαλεπήν τινα φορὰν δασμοῦ, δύναμιν πολλὴν
κατὰ θάλατταν κεκτημένος. οἱ δ' οὔτε πω πλοῖα ἐκέ-
κτηντο, καθάπερ νῦν, πολεμικά, οὔτ' αὖ τὴν χώραν
πλήρη ναυπηγησίμων ξύλων, ὥστ' εὐμαρῶς ναυτικὴν
παρασχέσθαι δύναμιν· οὔκουν οἷοί τ' ἐγένοντο διὰ
μιμήσεως ναυτικῆς αὐτοὶ ναῦται γενόμενοι εὐθὺς τότε
τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔτι γὰρ ἂν πλεονάκις
ἑπτὰ ἀπολέσαι παῖδας αὐτοῖς συνήνεγκε, πρὶν ἀντὶ
C πεζῶν ὁπλιτῶν | μονίμων ναυτικοὺς γενομένους ἐθι-
σθῆναι πυκνὰ ἀποπηδῶντας δρομικῶς εἰς τὰς ναῦς
ταχὺ πάλιν ἀποχωρεῖν, καὶ δοκεῖν μηδὲν αἰσχρὸν ποι-
εῖν μὴ τολμῶντας ἀποθνήσκειν μένοντας ἐπιφερομέ-
νων πολεμίων, ἀλλ' εἰκυίας αὐτοῖς γίγνεσθαι προφά-
σεις καὶ σφόδρα ἑτοίμας ὅπλα τε ἀπολλῦσι καὶ φεύ-
γουσι δή τινας οὐκ αἰσχράς, ὥς φασι, φυγάς. ταῦτα
γὰρ ἐκ ναυτικῆς ὁπλιτείας ῥήματα φιλεῖ ξυμβαίνειν,
οὐκ ἄξια ἐπαίνων πολλάκις μυρίων, | ἀλλὰ τοὐναν- D
τίον· ἔθη γὰρ πονηρὰ οὐδέποτε ἐθίζειν δεῖ, καὶ ταῦ-
τα τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. ἦν δέ που τοῦτό
γε καὶ παρ' Ὁμήρου λαβεῖν, ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα ἦν τὸ
τοιοῦτον οὐ καλόν. Ὀδυσσεὺς γὰρ αὐτῷ λοιδορεῖ τὸν
Ἀγαμέμνονα, τῶν Ἀχαιῶν τότε ὑπὸ τῶν Τρώων κατε-
χομένων τῇ μάχῃ, κελεύοντα τὰς ναῦς εἰς τὴν θάλατ-
ταν καθέλκειν· ὁ δὲ χαλεπαίνει τε αὐτῷ καὶ λέγει

| ὃς κέλεαι πολέμοιο συνεσταότος καὶ ἀϋτῆς E
νῆας ἐϋσσέλμους ἅλαδ' ἕλκειν, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον
Τρωσὶ μὲν εὐκτὰ γένηται ἐελδομένοισί περ ἔμπης,
ἡμῖν δ' αἰπὺς ὄλεθρος ἐπιῤῥέπῃ· οὐ γὰρ Ἀχαιοὶ
σχήσουσιν πολέμου νηῶν ἅλαδ' ἑλκομενάων,
* ἀλλ' ἀποπαπτανέουσιν, ἐρωήσουσι δὲ χάρμης. 707
ἔνθα κε σὴ βουλὴ δηλήσεται, οἷ' ἀγορεύεις.

ταῦτ' οὖν ἐγίγνωσκε καὶ ἐκεῖνος, ὅτι κακὸν ἐν θαλάτ-
τῃ τριήρεις ὁπλίταις παρεστῶσαι μαχομένοις· καὶ λέ-
οντες ἂν ἐλάφους ἐθισθεῖεν φεύγειν τοιούτοις ἔθεσι
χρώμενοι. πρὸς δὲ τούτοις αἱ διὰ τὰ ναυτικὰ πόλεων
δυνάμεις ἅμα σωτηρίᾳ τιμὰς οὐ τῷ καλλίστῳ τῶν πο-
λεμικῶν ἀποδιδόασι. διὰ κυβερνητικῆς γὰρ καὶ πεντη-
κονταρχίας καὶ ἐρετικῆς, καὶ | παντοδαπῶν καὶ οὐ πά- B
νυ σπουδαίων ἀνθρώπων γιγνομένης, τὰς τιμὰς ἑκά-
στοις οὐκ ἂν δύναιτο ὀρθῶς ἀποδιδόναι τις. καίτοι
πῶς ἂν ἔτι πολιτεία γίγνοιτο ὀρθὴ τούτου στερομένη;
ΚΛ. Σχεδὸν ἀδύνατον. ἀλλὰ μήν, ὦ ξένε, τήν γε περὶ
Σαλαμῖνα ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρβά-
ρους γενομένην ἡμεῖς γε οἱ Κρῆτες τὴν Ἑλλάδα φαμὲν
σῶσαι. ΑΘ. Καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τε καὶ
βαρβάρων λέγουσι ταῦτα. ἡμεῖς δέ, ὦ | φίλε, ἐγώ τε C
καὶ ὅδε, Μέγιλλος, φαμὲν τὴν πεζὴν μάχην τὴν ἐν
Μαραθῶνι γενομένην καὶ ἐν Πλαταιαῖς τὴν μὲν ἄρξαι
τῆς σωτηρίας τοῖς Ἕλλησι, τὴν δὲ τέλος ἐπιθεῖναι, καὶ
τὰς μὲν βελτίους τοὺς Ἕλληνας ποιῆσαι, τὰς δὲ οὐ
βελτίους, ἵν' οὕτως λέγωμεν περὶ τῶν τότε ξυσσωσα-
σῶν ἡμᾶς μαχῶν· πρὸς γὰρ τῇ περὶ Σαλαμῖνα τὴν πε-
ρὶ τὸ Ἀρτεμίσιόν σοι προσθήσω κατὰ θάλατταν μά-
χην. ἀλλὰ γὰρ ἀποβλέποντες νῦν πρὸς πολιτείας | ἀρε- D
τὴν καὶ χώρας φύσιν σκοπούμεθα καὶ νόμων τάξιν,
οὐ τὸ σώζεσθαί τε καὶ εἶναι μόνον ἀνθρώποις τιμιώ-
τατον ἡγούμενοι, καθάπερ οἱ πολλοί, τὸ δ' ὡς βελτί-
στους γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι τοσοῦτον χρόνον, ὅσον
ἂν ὦσιν. εἴρηται δ' ἡμῖν, οἶμαι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς
πρόσθεν. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν σκοπώ-
μεθα μόνον, εἰ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐρχόμεθα βελτί-
στην οὖσαν πόλεσι κατοικίσεων πέρι καὶ νομοθεσιῶν.
ΚΛ. Καὶ πολύ γε. III. | ΑΘ. Λέγε δὴ τοίνυν τὸ τού- E
τοις ἑξῆς, τίς ὁ κατοικιζόμενος ὑμῖν λεὼς ἔσται; πό-
τερον ἐξ ἁπάσης Κρήτης ὁ ἐθέλων, ὡς ὄχλου τινὸς ἐν
ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις γεγενημένου πλείονος ἢ κατὰ
τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν; οὐ γάρ που τὸν βουλόμενόν
γε Ἑλλήνων συνάγετε. καίτοι τινὰς ὑμῖν ἔκ τε Ἄρ-
γους ὁρῶ καὶ Αἰγίνης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλλήνων εἰς
τὴν χώραν * κατῳκισμένους. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν λέ- 708
γε, πόθεν ἔσεσθαι φῂς στρατόπεδον τῶν πολιτῶν τὰ
νῦν; ΚΛ. Ἔκ τε Κρήτης ξυμπάσης ἔοικε γενήσεσθαι,
καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἑλλήνων μάλιστά μοι φαίνονται
τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου προσδέξεσθαι ξυνοίκους. καὶ
γάρ, ὃ νῦν δὴ λέγεις, ἀληθὲς φράζεις, ὡς ἐξ Ἄργους

εἰσί, καὶ τό γε μάλιστ᾽ εὐδοκιμοῦν τὰ νῦν ἐνθάδε γέ-
νος, τὸ Γορτυνικόν· ἐκ Γόρτυνος γὰρ τυγχάνει ἀπῳ-
B κηκὸς ταύτης τῆς Πελοποννησιακῆς. ΑΘ. Οὐ τοίνυν
εὔκολος ὁμοίως γίγνοιτ᾽ ἂν ὁ κατοικισμὸς ταῖς πόλε-
σιν, ὅταν μὴ τὸν τῶν ἑσμῶν γίγνηται τρόπον, ἓν γέ-
νος ἀπὸ μιᾶς ἰὸν χώρας οἰκίζηται, φίλον παρὰ φίλων,
στενοχωρίᾳ τινὶ πολιορκηθὲν γῆς ἤ τισιν ἄλλοις τοι-
ούτοις παθήμασιν ἀναγκασθέν. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ στά-
σεσι βιαζόμενον ἀναγκάζοιτ᾽ ἂν ἑτέρωσε ἀποξενοῦσθαι
πόλεώς τι μόριον· ἤδη δέ ποτε καὶ ξυνάπασα πόλις
τινῶν ἔφυγεν, ἄρδην κρείττονι κρατηθεῖσα πολέμῳ.
C ταῦτ᾽ οὖν πάντ᾽ ἐστὶ τῇ μὲν ῥᾴω κατοικίζεσθαί τε
καὶ νομοθετεῖσθαι, τῇ δὲ χαλεπώτερα. τὸ μὲν γὰρ ἕν
τι εἶναι γένος ὁμόφωνον καὶ ὁμόνομον ἔχει τινὰ φι-
λίαν, κοινωνὸν ἱερῶν ὂν καὶ τῶν τοιούτων πάντων,
νόμους δ᾽ ἑτέρους καὶ πολιτείας ἄλλας τῶν οἴκοθεν
οὐκ εὐπετῶς ἀνέχεται, τὸ δ᾽ ἐνίοτε πονηρίᾳ νόμων
ἐστασιακὸς καὶ διὰ συνήθειαν ζητοῦν ἔτι χρῆσθαι τοῖς
αὐτοῖς ἤθεσι, δι᾽ ἃ καὶ πρότερον ἐφθάρη, χαλεπὸν τῷ
D κατοικίζοντι καὶ νομοθετοῦντι καὶ δυσπειθὲς γίγνεται·
τὸ δ᾽ αὖ παντοδαπὸν ἐς ταὐτὸ ξυνεῤῥυηκὸς γένος ὑπα-
κοῦσαι μέν τινων νόμων καινῶν τάχ᾽ ἂν ἐθελήσειε
μᾶλλον, τὸ δὲ συμπνεῦσαι καὶ καθάπερ ἵππων ζεῦγος
καθ᾽ ἕνα εἰς ταὐτόν, τὸ λεγόμενον, ξυμφυσῆσαι χρό-
νου πολλοῦ καὶ παγχάλεπον. ἀλλ᾽ ὄντως ἐστὶ νομοθε-
σία καὶ πόλεων οἰκισμοὶ πάντων τελεώτατον πρὸς ἀρε-
τὴν ἀνδρῶν. ΚΛ. Εἰκός· ὅποι δ᾽ αὖ βλέπων τοῦτ᾽
E εἴρηκας, φράζ᾽ ἔτι σαφέστερον. IV. ΑΘ. Ὠγαθέ,
ἔοικα περὶ νομοθετῶν ἐπανιὼν καὶ σκοπῶν ἅμα ἐρεῖν
τι καὶ φαῦλον· ἀλλ᾽ ἐὰν πρὸς καιρόν τινα λέγωμεν,
πρᾶγμ᾽ οὐδὲν γίγνοιτ᾽ ἂν ἔτι. καίτοι τί ποτε δυσχε-
ραίνω; σχεδὸν γάρ τοι πάντα οὕτως ἔοικ᾽ ἔχειν τὰ
ἀνθρώπινα. ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι λέγεις; ΑΘ. Ἔμελ-
709 λον λέγειν, ὡς οὐδείς ποτε ἀνθρώπων * οὐδὲν νομο-
θετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι
παντοίως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν. ἢ γὰρ πόλε-
μός τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε
νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νό-
σοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόν-
των, καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλά-
κις ἀκαιρίας. ταῦτα δὴ πάντα προϊδών τις αἴξειεν ἂν
εἰπεῖν ὅπερ ἐγὼ νῦν δή, τὸ θνητῶν μὲν μηδένα νομο-
B θετεῖν μηδέν, τύχας δ᾽ εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀν-
θρώπινα πράγματα. τὸ δ᾽ ἔστι περί τε ναυτιλίαν καὶ
κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατηγικήν, πάντα
ταῦτ᾽ εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν· ἀλλὰ γὰρ ὁμοίως αὖ
καὶ τόδε ἔστι λέγοντα εὖ λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις.
ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ
θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμ-
παντα. ἡμερώτερον μὴν τρίτον ξυγχωρῆσαι τούτοις
C δεῖν ἕπεσθαι τέχνην· καιρῷ γὰρ χειμῶνος συλλαβέ-
σθαι κυβερνητικὴν ἢ μή, μέγα πλεονέκτημ᾽ ἔγωγ᾽ ἂν
θείην. ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς
ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον; καὶ
δὴ καὶ νομοθεσίᾳ ταὐτὸν τοῦτο δοτέον· τῶν ἄλλων
ξυμπιπτόντων, ὅσα δεῖ χώρᾳ ξυντυχεῖν, εἰ μέλλει ποτὲ
εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμε-
νον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἑκάστοτε πόλει δεῖν. ΚΛ.
D Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅ γε πρὸς ἕκα-
στόν τι τῶν εἰρημένων ἔχων τὴν τέχνην κἂν εὔξασθαί
που δύναιτο ὀρθῶς, τί παρὸν αὐτῷ διὰ τύχης τῆς
τέχνης ἂν μόνον ἐπιδέοι; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
Οἵ τε ἄλλοι γε δὴ πάντες οἱ νῦν δὴ ῥηθέντες κελευό-
μενοι τὴν αὑτῶν εὐχὴν εἰπεῖν εἴποιεν ἄν. ἦ γάρ; ΚΛ.
Τί μήν; ΑΘ. Ταὐτὸν δὴ καὶ νομοθέτης, οἶμαι, δρά-
σειεν. ΚΛ. Ἔγωγ᾽ οἶμαι. ΑΘ. Φέρε δή, νομοθέτα,
πρὸς αὐτὸν φῶμεν, τί σοι καὶ πῶς πόλιν ἔχουσαν δῶ-
μεν, ὃ λαβὼν ἕξεις, ὥστ᾽ ἐκ τῶν λοιπῶν αὐτὸς τὴν E
πόλιν ἱκανῶς διοικῆσαι; Τί μετὰ τοῦτ᾽ εἰπεῖν ὀρθῶς
ἔστιν; ἆρα τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο; ἦ γάρ;
ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τόδε· τυραννουμένην μοι δότε τὴν
πόλιν, φήσει. τύραννος δ᾽ ἔστω νέος καὶ μνήμων καὶ
εὐμαθὴς καὶ ἀνδρεῖος καὶ μεγαλοπρεπὴς φύσει. ὃ δὲ
καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἕπεσθαι ξύμπασι
τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι, καὶ νῦν τῇ * τυραννουμένῃ 710
ψυχῇ τοῦτο ξυνεπέσθω, ἐὰν μέλλῃ τῶν ἄλλων ὑπαρ-
χόντων ὄφελος εἶναί τι. ΚΛ. Σωφροσύνην μοι δοκεῖ
φράζειν, ὦ Μέγιλλε, δεῖν εἶναι τὴν ξυνεπομένην ὁ ξέ-
νος. ἦ γάρ; ΑΘ. Τὴν δημώδη γε, ὦ Κλεινία, καὶ οὐχ
ἥν τις σεμνύνων ἂν λέγοι, φρόνησιν προσαναγκάζων εἶ-
ναι τὸ σωφρονεῖν, ἀλλ᾽ ὅπερ εὐθὺς παισὶ καὶ θηρίοις,
τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονάς, ξύμφυτον
ἐπανθεῖ, τοῖς δὲ ἐγκρατῶς· ὃ καὶ μονούμενον ἔφα- B
μεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων οὐκ ἄξιον εἶναι
λόγου. ἔχετε γὰρ ὃ λέγω που. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΑΘ. Ταύτην τοίνυν ἡμῖν ὁ τύραννος τὴν φύσιν ἐχέτω
πρὸς ἐκείναις ταῖς φύσεσιν, εἰ μέλλει πόλις ὡς δυνα-
τόν ἐστι τάχιστα καὶ ἄριστα σχήσειν πολιτείαν, ἣν
λαβοῦσα εὐδαιμονέστατα διάξει. θᾶττον γὰρ ταύτης
καὶ ἀμείνων πολιτείας διάθεσις οὔτ᾽ ἔστιν οὔτ᾽ ἄν
ποτε γένοιτο. ΚΛ. Πῶς δὴ καὶ τίνι λόγῳ τοῦτο, C
ὦ ξένε, λέγων ἄν τις ὀρθῶς λέγειν αὑτὸν ἂν πείθοι;
ΑΘ. Ῥᾴδιόν που τοῦτό γε νοεῖν ἔστ᾽, ὦ Κλεινία, κα-
τὰ φύσιν ὡς ἔστι τοῦθ᾽ οὕτω. ΚΛ. Πῶς λέγεις; εἰ
τύραννος γένοιτο, φῄς, νέος, σώφρων, εὐμαθής, μνή-
μων, ἀνδρεῖος, μεγαλοπρεπής; ΑΘ. Εὐτυχής, πρόσ-
θες, μὴ κατ᾽ ἄλλο, ἀλλὰ τὸ γενέσθαι τε ἐπ᾽ αὐτοῦ
νομοθέτην ἄξιον ἐπαίνου καί τινα τύχην εἰς ταὐτὸν
ἀγαγεῖν αὐτῷ. γενομένου γὰρ τούτου πάντα σχεδὸν D
ἀπείργασται τῷ θεῷ, ἅπερ ὅταν βουληθῇ διαφερόν-
τως εὖ πρᾶξαί τινα πόλιν. δεύτερον δέ, ἐάν ποτέ τινες
δύο ἄρχοντες γίγνωνται τοιοῦτοι, τρίτον δ᾽ αὖ καὶ
κατὰ λόγον ὡσαύτως χαλεπώτερον, ὅσῳ πλείους· ὅσῳ
δ᾽ ἐναντίον, ἐναντίως. ΚΛ. Ἐκ τυραννίδος ἀρίστην
φῂς γενέσθαι πόλιν ἄν, ὡς φαίνει, μετὰ νομοθέτου γε
ἄκρου καὶ τυράννου κοσμίου, καὶ ῥᾷστά τε καὶ τά-
χιστ᾽ ἂν μεταβαλεῖν εἰς τοῦτο ἐκ τοῦ τοιούτου, δεύ- E
τερον δὲ ἐξ ὀλιγαρχίας. ἢ πῶς λέγεις; καὶ τὸ τρίτον
ἐκ δημοκρατίας. ΑΘ. Οὐδαμῶς, ἀλλ᾽ ἐκ τυραννίδος
μὲν πρῶτον, δεύτερον δὲ ἐκ βασιλικῆς πολιτείας, τρί-
τον δὲ ἔκ τινος δημοκρατίας· τὸ δὲ τέταρτον, ὀλιγαρ-
χία τὴν τοῦ τοιούτου γένεσιν χαλεπώτατα δύναιτ᾽ ἂν
προσδέξασθαι· πλεῖστοι γὰρ ἐν αὐτῇ δυνάσται γίγνον-
ται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίγνεσθαι τότε, ὅταν ἀληθὴς
μὲν νομοθέτης γένηται φύσει, κοινὴ δὲ αὐτῷ τις ῥώμη
ξυμβῇ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει μέγιστον δυναμένους. * οὗ 711
δ᾽ ἂν τοῦτο ἀριθμῷ μὲν βραχύτατον, ἰσχυρότατον δέ,
καθάπερ ἐν τυραννίδι, γένηται, ταύτῃ καὶ τότε τάχος

καὶ ῥᾳστώνη τῆς μεταβολῆς γίγνεσθαι φιλεῖ. ΚΛ.
Πῶς; οὐ γὰρ μανθάνομεν. ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηταί γ'
ἡμῖν οὐχ ἅπαξ ἀλλ', οἶμαι, πολλάκις. ὑμεῖς δὲ τάχα
οὐδὲ τεθέασθε τυραννουμένην πόλιν. ΚΛ. Οὐδέ γε
ἐπιθυμητὴς ἔγωγ' εἰμὶ τοῦ θεάματος. ΑΘ. Καὶ μὴν
B τοῦτό γ' ἂν ἴδοις ἐν αὐτῇ | τὸ νῦν δὴ λεγόμενον.
ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Οὐδὲν δεῖ πόνων οὐδέ τινος
παμπόλλου χρόνου τῷ τυράννῳ μεταβαλεῖν βουληθέντι
πόλεως ἤθη, πορεύεσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ πρῶτον ταύτῃ,
ὅπῃπερ ἂν ἐθελήσῃ, ἐάν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα
προτρέπεσθαι τοὺς πολίτας ἐάν τε ἐπὶ τοὐναντίον,
αὐτὸν πρῶτον πάντα ὑπογράφοντα τῷ πράττειν, τὰ
C μὲν | ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, τὰ δ' αὖ πρὸς ψόγον
ἄγοντα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμάζοντα καθ' ἑκά-
στας τῶν πράξεων. ΚΛ. Καὶ πῶς οἰόμεθα ταχὺ
ξυνακολουθήσειν τοὺς ἄλλους πολίτας τῷ τὴν τοιαύ-
την πειθὼ καὶ ἅμα βίαν εἰληφότι; ΑΘ. Μηδεὶς ἡμᾶς
πειθέτω, ὦ φίλοι, ἄλλῃ θᾶττον καὶ ῥᾷον μεταβάλλειν
ἄν ποτε πόλιν τοὺς νόμους ἢ τῇ τῶν δυναστευόντων
ἡγεμονίᾳ, μηδὲ νῦν γε ἄλλῃ γίγνεσθαι μηδ' αὖθίς πο-
τε γενήσεσθαι: καὶ γὰρ οὖν ἡμῖν οὐ τοῦτ' ἐστὶν ἀδύ-
D νατον | οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον, ἀλλὰ τόδ' ἐστὶ
τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γεγονὸς ἐν τῷ
πολλῷ χρόνῳ· ὅταν δὲ ξυμβῇ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πό-
λει ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, ἐν ᾗ ποτ' ἂν ἐγγένηται. ΚΛ.
Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Ὅταν ἔρως θεῖος τῶν σω-
φρόνων τε καὶ δικαίων ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγά-
λαις τισὶ δυναστείαις, ἢ κατὰ μοναρχίαν δυναστευού-
σαις ἢ κατὰ πλούτων ὑπεροχὰς διαφερούσαις ἢ γε-
E νῶν· | ἢ τὴν Νέστορος ἐάν ποτέ τις ἐπανενέγκῃ φύ-
σιν, ὃν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ πάντων διενεγκόντα
ἀνθρώπων πλέον ἔτι τῷ σωφρονεῖν διαφέρειν. τοῦτ'
οὖν ἐπὶ μὲν Τροίας, ὥς φασι, γέγονεν, ἐφ' ἡμῶν δὲ
οὐδαμῶς· εἰ δ' οὖν γέγονεν, ἢ καὶ γενήσεται τοιοῦτος
ἢ νῦν ἡμῶν ἔστι τις, μακαρίως μὲν αὐτὸς ζῇ, μακάριοι
δὲ οἱ ξυνήκοοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος στόματος
ἰόντων λόγων. ὡσαύτως δὲ καὶ ξυμπάσης δυνάμεως ὁ
712 αὐτὸς πέρι λόγος, ὡς ὅταν εἰς ταὐτὸν * τῷ φρονεῖν
τε καὶ σωφρονεῖν ἡ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώπῳ ξυμ-
πέσῃ, τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης καὶ νόμων τῶν τοι-
ούτων φύεται γένεσις, ἄλλως δὲ οὐ μή ποτε γένηται.
ταῦτα μὲν οὖν καθαπερεὶ μῦθός τις λεχθεὶς κεχρη-
σμῳδήσθω, καὶ ἐπιδεδείχθω τῇ μὲν χαλεπὸν ὂν τὸ
πόλιν εὔνομον γίγνεσθαι, τῇ δ', εἴπερ γένοιτο ὃ λέ-
γομεν, πάντων τάχιστόν τε καὶ ῥᾷστον μακρῷ. ΚΛ.
B Πῶς; ΑΘ. Πειρώμεθα | προσαρμόττοντες τῇ πόλει
σοι, καθάπερ παῖδες πρεσβῦται, πλάττειν τῷ λόγῳ
τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἴωμεν δὴ καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι. V.
ΑΘ. Θεὸν δὴ πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπι-
καλώμεθα· ὁ δὲ ἀκούσειέ τε καὶ ἀκούσας ἵλεως εὐμε-
νής τε ἡμῖν ἔλθοι συνδιακοσμήσων τήν τε πόλιν καὶ
τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἔλθοι γὰρ οὖν. ΑΘ. Ἀλλὰ τίνα
C δή ποτε πολιτείαν ἔχομεν ἐν νῷ τῇ πόλει | προστάτ-
τειν; ΚΛ. Οἷον δὴ τί λέγεις βουληθείς; φράζ' ἔτι
σαφέστερον, οἷον δημοκρατίαν τινὰ ἢ ὀλιγαρχίαν ἢ
ἀριστοκρατίαν ἢ βασιλικήν. οὐ γὰρ δὴ τυραννίδα γέ
που λέγοις ἄν, ὥς γ' ἡμεῖς ἂν οἰηθείημεν. ΑΘ. Φέ-
ρε δὴ τοίνυν, πότερος ὑμῶν ἀποκρίνασθαι πρότερος
ἂν ἐθέλοι τὴν οἴκοι πολιτείαν εἰπών, τίς τούτων ἐστί;
ΜΕ. Μῶν οὖν τὸν πρεσβύτερον ἐμὲ δικαιότερον εἰπεῖν
| πρότερον; ΚΛ. Ἴσως. ΜΕ. Καὶ μὴν ξυννοῶν γε, D
ὦ ξένε, τὴν ἐν Λακεδαίμονι πολιτείαν οὐκ ἔχω σοι
φράζειν οὕτως, ἥντινα προσαγορεύειν αὐτὴν δεῖ. καὶ
γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσεοικέναι· τὸ γὰρ τῶν
ἐφόρων θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γέγονε. καί
τις ἐνίοτέ μοι φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρα-
τουμένῃ μάλιστ' ἐοικέναι· τὸ δ' αὖ μὴ φάναι ἀριστο-
κρατίαν αὐτὴν εἶναι παντάπασιν ἄτοπον. καὶ μὴν δὴ
| βασιλεία γε διὰ βίου τ' ἐστὶν ἐν αὐτῇ καὶ ἀρχαιο- E
τάτη πασῶν καὶ πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ ἡμῶν
αὐτῶν λεγομένη. ἐγὼ δὲ οὕτω νῦν ἐξαίφνης ἂν ἐρωτη-
θεὶς ὄντως, ὅπερ εἶπον, οὐκ ἔχω διορισάμενος εἰπεῖν,
τίς τούτων ἐστὶ τῶν πολιτειῶν. ΚΛ. Ταὐτόν σοι πά-
θος, ὦ Μέγιλλε, καταφαίνομαι πεπονθέναι· πάνυ γὰρ
ἀπορῶ τὴν ἐν Κνωσῷ πολιτείαν τούτων τινὰ δισχυ-
ριζόμενος εἰπεῖν. ΑΘ. Ὄντως γάρ, ὦ ἄριστοι, πολι-
τειῶν μετέχετε· ἃς δὲ ὠνομάκαμεν νῦν, οὐκ εἰσὶ πο-
λιτεῖαι, πόλεων δὲ οἰκήσεις δεσποζομένων τε καὶ δου-
λευουσῶν μέρεσιν ἑαυτῶν τισί, * τὸ τοῦ δεσπότου δὲ 713
ἑκάστη προσαγορεύεται κράτος. χρῆν δ', εἴπερ τοῦ
τοιούτου τὴν πόλιν ἔδει ἐπονομάζεσθαι, τὸ τοῦ ἀλη-
θῶς τῶν τὸν νοῦν ἐχόντων δεσπόζοντος θεοῦ ὄνομα
λέγεσθαι. ΚΛ. Τίς δ' ὁ θεός; ΑΘ. Ἆρ' οὖν μύθῳ
σμικρά γ' ἔτι προσχρηστέον, εἰ μέλλομεν ἐμμελῶς πως
δηλῶσαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον; οὐκοῦν χρὴ ταύτῃ δρᾶν;
ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. VI. ΑΘ. Τῶν γὰρ δὴ πόλεων, ὧν
ἔμπροσθεν τὰς ξυνοικήσεις | διήλθομεν, ἔτι προτέρα B
τούτων πάμπολυ λέγεταί τις ἀρχή τε καὶ οἴκησις γε-
γονέναι ἐπὶ Κρόνου μάλ' εὐδαίμων, ἧς μίμημα ἔχουσά
ἐστιν, ἥτις τῶν νῦν ἄριστα οἰκεῖται. ΚΛ. Σφόδρ' ἄν,
ὡς ἔοικεν, εἴη περὶ αὐτῆς δέον ἀκούειν. ΑΘ. Ἐμοὶ
γοῦν φαίνεται· διὸ καὶ παρήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ μέσον
τοῖς λόγοις. ΜΕ. Ὀρθότατά γε δρῶν· καὶ τόν γε
ἑξῆς περαίνων ἂν μῦθον, εἴπερ προσήκων ἐστί, μάλ'
ὀρθῶς | ἂν ποιοίης. ΑΘ. Δραστέον ὡς λέγετε. φή- C
μην τοίνυν παραδεδέγμεθα τῆς τῶν τότε μακαρίας
ζωῆς, ὡς ἄφθονά τε καὶ αὐτόματα πάντ' εἶχεν. ἡ δὲ
τούτων αἰτία λέγεται τοιάδε τις· γιγνώσκων ὁ Κρόνος
ἄρα, καθάπερ ἡμεῖς διεληλύθαμεν, ὡς ἀνθρωπεία φύ-
σις οὐδὲ μία ἱκανὴ τὰ ἀνθρώπινα διοικοῦσα αὐτοκρά-
τωρ πάντα μὴ οὐχ ὕβρεώς τε καὶ ἀδικίας μεστοῦσθαι,
ταῦτ' οὖν διανοούμενος ἐφίστη βασιλέας τε καὶ ἄρχον-
τας | ταῖς πόλεσιν ἡμῶν οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ γένους D
θειοτέρου τε καὶ ἀμείνονος, δαίμονας· οἷον νῦν ἡμεῖς
δρῶμεν τοῖς ποιμνίοισι καὶ ὅσων ἥμεροί εἰσιν ἀγέλαι·
οὐ βοῦς βοῶν οὐδὲ αἶγας αἰγῶν ἄρχοντας ποιοῦμεν
αὐτοῖσί τινας, ἀλλὰ ἡμεῖς γ' αὐτῶν δεσπόζομεν, ἄμεινον
ἐκείνων γένος. ταὐτὸν δὴ καὶ ὁ θεὸς ἄρα [καὶ] φι-
λάνθρωπος ὢν τὸ γένος ἄμεινον ἡμῶν ἐφίστη τὸ τῶν
δαιμόνων, ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐτοῖς ῥᾳστώνης, πολλῆς
δ' ἡμῖν ἐπιμελούμενον | ἡμῶν, εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ E
εὐνομίαν καὶ ἀφθονίαν δίκης παρεχόμενον, ἀστασία-
στα καὶ εὐδαίμονα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπειργάζετο
γένη. λέγει δὴ καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ἀληθείᾳ χρώμε-
νος, ὡς ὅσων ἂν πόλεων μὴ θεὸς ἀλλά τις ἄρχῃ θνη-
τός, οὐκ ἔστι κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάφυξις· ἀλ-
λὰ μιμεῖσθαι δεῖν ἡμᾶς οἴεται πάσῃ μηχανῇ τὸν ἐπὶ
τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον, καὶ ὅσον ἐν ἡμῖν ἀθα-

νασίας ἔνεστι, τούτῳ πειθομένους δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ
714 τάς τ' οἰκήσεις καὶ * τὰς πόλεις διοικεῖν, τὴν τοῦ νοῦ
διανομὴν ἐπονομάζοντας νόμον. εἰ δ' ἄνθρωπος εἷς ἢ
ὀλιγαρχία τις ἢ καὶ δημοκρατία ψυχὴν ἔχουσα ἡδονῶν
καὶ ἐπιθυμιῶν ὀρεγομένην καὶ πληροῦσθαι τούτων
δεομένην, στέγουσαν δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀνηνύτῳ καὶ ἀπλή-
στῳ κακῷ νοσήματι ξυνεχομένην, ἄρξει δὴ πόλεως ἤ
τινος ἰδιώτου καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νόμους,
ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή. σκο-
B πεῖν δὴ δεῖ τοῦτον τὸν λόγον | ἡμᾶς, ὦ Κλεινία, πό-
τερον αὐτῷ πεισόμεθα ἢ πῶς δράσομεν. ΚΛ. Ἀνάγ-
κη δήπου πείθεσθαι. ΑΘ. Ἐννοεῖς οὖν, ὅτι νόμων
εἴδη τινές φασιν εἶναι τοσαῦτα, ὅσαπερ πολιτειῶν,
πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθαμεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολ-
λοί. μὴ δὴ φαύλου πέρι νομίσῃς εἶναι τὴν νῦν ἀμφισ-
βήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου· τὸ γὰρ δίκαιον καὶ τὸ
ἄδικον οἷ χρὴ βλέπειν, πάλιν ἡμῖν ἀμφισβητούμενον
ἐλήλυθεν. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν πόλεμον οὔτε πρὸς ἀρε-
C τὴν ὅλην | βλέπειν δεῖν φασὶ τοὺς νόμους, ἀλλ' ἥτις
ἂν καθεστηκυῖα ᾖ πολιτεία, ταύτῃ δεῖν τὸ ξυμφέρον,
ὅπως ἄρξει τε ἀεὶ καὶ μὴ καταλυθήσεται, καὶ τὸν φύ-
σει ὅρον τοῦ δικαίου λέγεσθαι κάλλισθ' οὕτω. ΚΛ.
Πῶς; ΑΘ. Ὅτι τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον ἐστί.
ΚΛ. Λέγ' ἔτι σαφέστερον. ΑΘ. Ὧδε. τίθεται δήπου,
φασί, τοὺς νόμους ἐν τῇ πόλει ἑκάστοτε τὸ κρατοῦν.
ἢ γάρ; ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οἴει, φα-
D σί, ποτὲ δῆμον νικήσαντα | ἤ τινα πολιτείαν ἄλλην ἢ
καὶ τυραννίδα θήσεσθαι ἑκόντα πρὸς ἄλλο τι πρῶτον
νόμους ἢ τὸ συμφέρον ἑαυτῷ τῆς ἀρχῆς τοῦ μένειν;
ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὃς ἂν ταῦτα τὰ
τεθέντα παραβαίνῃ, κολάσει ὁ θέμενος ὡς ἀδικοῦντα,
δίκαια εἶναι ταῦτ' ἐπονομάζων; ΚΛ. Ἔοικε γοῦν.
ΑΘ. Ταῦτ' ἄρ' ἀεὶ καὶ οὕτω καὶ ταύτῃ τὸ δίκαιον ἂν
ἔχοι. ΚΛ. Φησὶ γοῦν οὗτος ὁ λόγος. ΑΘ. Ἔστι γὰρ
E τοῦτο ἓν ἐκείνων τῶν | ἀδικημάτων ἀρχῆς πέρι. ΚΛ.
Ποίων δή; ΑΘ. Τῶν ἃ τότε ἐπεσκοποῦμεν, τίνας τί-
νων ἄρχειν δεῖ. καὶ ἐφάνη δὴ γονέας μὲν ἐκγόνων,
νεωτέρων δὲ πρεσβυτέρους, γενναίους δὲ ἀγεννῶν· καὶ
συχνὰ ἄττα ἦν ἄλλ', εἰ μεμνήμεθα, καὶ ἐμπόδια ἕτε-
ρα ἑτέροισι. καὶ δὴ καὶ ἓν ἦν αὐτῶν τοῦτο, καὶ ἔφα-
μέν που κατὰ φύσιν τὸν Πίνδαρον ἄγειν δικαιοῦντα
715 τὸ βιαιότατον, ὡς * φάναι. ΚΛ. Ναί, ταῦτ' ἦν ἃ
τότε ἐλέχθη. ΑΘ. Σκόπει δὴ ποτέροις τισὶν ἡ πόλις
ἡμῖν ἐστι παραδοτέα. γέγονε γὰρ δὴ μυριάκις ἤδη τὸ
τοιοῦτον ἔν τισι πόλεσι. ΚΛ. Τὸ ποῖον; VII. ΑΘ.
Ἀρχῶν περιμαχήτων γενομένων, οἱ νικήσαντες τά τε
πράγματα κατὰ τὴν πόλιν οὕτως ἐσφετέρισαν σφόδρα,
ὥστε ἀρχῆς μηδ' ὁτιοῦν μεταδιδόναι τοῖς ἡττηθεῖσι,
μήτε αὐτοῖς μήτε ἐκγόνοις, παραφυλάττοντες δὲ ἀλλή-
B λους ζῶσιν, ὅπως μή ποτέ τις εἰς ἀρχὴν | ἀφικόμενος
ἐπαναστῇ μεμνημένος τῶν ἔμπροσθεν γεγονότων κα-
κῶν. ταύτας δήπου φαμὲν ἡμεῖς νῦν οὔτ' εἶναι πολι-
τείας, οὔτ' ὀρθοὺς νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πό-
λεως ἕνεκα τοῦ κοινοῦ ἐτέθησαν· οἳ δ' ἕνεκα τινῶν,
στασιωτείας, ἀλλ' οὐ πολιτείας, τούτους φαμέν, καὶ τὰ
τούτων δίκαια ἅ φασιν εἶναι, μάτην εἰρῆσθαι. λέγεται
δὲ τοῦδ' ἕνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῇ πόλει ἀρ-
χὰς οὔθ' ὅτι πλούσιός ἐστί τις δώσομεν, οὔθ' ὅτι τῶν
C τοιούτων | ἄλλο οὐδὲν κεκτημένος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἤ
τι γένος· ὃς δ' ἂν τοῖς τεθεῖσι νόμοις εὐπειθέστατός
τε ᾖ καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ
φαμὲν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι τὴν
μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρα-
τοῦντι, καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ
ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας λε-
γομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα οὔ τι και-
νοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα, | ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλ- D
λον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τοὐναν-
τίον. ἐν ᾗ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ᾖ καὶ ἄκυρος νόμος,
φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν· ἐν ᾗ δὲ ἂν
δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ
νόμου, σωτηρίαν καὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν
ἀγαθὰ γιγνόμενα καθορῶ. ΚΛ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ
ξένε· καθ' ἡλικίαν γὰρ ὀξὺ βλέπεις. ΑΘ. Νέος μὲν
γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς
αὑτοῦ | ὁρᾷ, γέρων δὲ ὀξύτατα. ΚΛ. Ἀληθέστατα. E
ΑΘ. Τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα; ἆρ' οὐχ ἥκοντας μὲν καὶ
παρόντας θῶμεν τοὺς ἐποίκους, τὸν δ' ἑξῆς αὐτοῖς
διαπεραντέον ἂν εἴη λόγον; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ.
Ἄνδρες τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτούς, ὁ μὲν δὴ θεός,
ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ
μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, * εὐθείᾳ περαίνει κα- 716
τὰ φύσιν περιπορευόμενος· τῷ δὲ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη
τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός· ἧς ὁ
μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινὸς
καὶ κεκοσμημένος, εἰ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας
ἢ χρήμασιν ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐ-
μορφίᾳ, ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν
μεθ' ὕβρεως, ὡς οὔτε ἄρχοντος οὔτε τινὸς ἡγεμόνος
δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, | κατα- B
λείπεται ἔρημος θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους
τοιούτους προσλαβὼν σκιρτᾷ ταράττων πάντα ἅμα, καὶ
πολλοῖς τισιν ἔδοξεν εἶναί τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πο-
λὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ ἑαυτόν τε
καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησε. πρὸς
ταῦτ' οὖν οὕτω διατεταγμένα τί χρὴ δρᾶν ἢ διανοεῖ-
σθαι, καὶ τί μή, τὸν ἔμφρονα; ΚΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό
γε, ὡς τῶν ξυνακολουθησόντων ἐσόμενον τῷ θεῷ δεῖ
διανοηθῆναι πάντα ἄνδρα. VIII. ΑΘ. Τίς οὖν δὴ
πρᾶξις | φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία, καὶ ἕνα λόγον C
ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ μὲν ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ὄντι με-
τρίῳ φίλον ἂν εἴη, τὰ δὲ ἄμετρα οὔτε ἀλλήλοις οὔτε
τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὴ θεὸς ἡμῖν πάντων χρημάτων μέ-
τρον ἂν εἴη μάλιστα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἤ πού τις, ὥς
φασιν, ἄνθρωπος. τὸν οὖν τῷ τοιούτῳ προσφιλῆ γε-
νησόμενον εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα καὶ αὐτὸν τοιοῦ-
τον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι. καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λό-
γον | ὁ μὲν σώφρων ἡμῶν θεῷ φίλος, ὅμοιος γάρ, ὁ D
δὲ μὴ σώφρων ἀνόμοιός τε καὶ διάφορος καὶ ἄδικος·
καὶ τὰ ἄλλ' οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει. νοήσω-
μεν δὴ τούτοις ἑπόμενον εἶναι τὸν τοιόνδε λόγον,
ἁπάντων κάλλιστον καὶ ἀληθέστατον, οἶμαι, λόγων,
ὡς τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν καὶ προσομιλεῖν δὴ τοῖς
θεοῖς εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ ξυμπάσῃ θεραπείᾳ
θεῶν κάλλιστον καὶ ἄριστον καὶ ἀνυσιμώτατον πρὸς
τὸν εὐδαίμονα βίον καὶ δὴ καὶ διαφερόντως πρέπον,
| τῷ δὲ κακῷ τούτων τἀναντία πέφυκεν. ἀκάθαρτος E
γὰρ τὴν ψυχὴν ὅ γε κακός, καθαρὸς δ' ὁ ἐναντίος·

παρὰ δὲ μιαροῦ δῶρα οὔτε ἄνδρα ἀγαθὸν οὔτε θεὸν
717 ἔστι ποτὲ * τό γε ὀρθὸν δέχεσθαι· μάτην οὖν περὶ θεοὺς ὁ πολύς ἐστι πόνος τοῖς ἀνοσίοις, τοῖσι δὲ ὁσίοις ἐγκαιρότατος ἅπασι. σκοπὸς μὲν οὖν ἡμῖν οὗτος, οὗ δεῖ στοχάζεσθαι· βέλη δὲ αὐτοῦ καὶ οἷον ἡ τοῖς βέλεσιν ἔφεσις, τὰ ποῖ ἂν λεγόμενα ὀρθότατα φέροιτ' ἄν; πρῶτον μέν, φαμέν, τιμὰς τὰς μετ' Ὀλυμπίους τε καὶ τοὺς τὴν πόλιν ἔχοντας θεοὺς τοῖς χθονίοις ἄν τις θεοῖς ἄρτια καὶ δεύτερα καὶ ἀριστερὰ νέμων ὀρθότατα τοῦ τῆς εὐσεβείας σκοποῦ τυγχάνοι,
B τοῖς δὲ τούτων ˈ ἄνωθεν τὰ περιττὰ καὶ ἀντίφωνα τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθεῖσι νῦν δή. μετὰ θεοὺς δὲ τούσδε καὶ τοῖς δαίμοσιν ὅ γε ἔμφρων ὀργιάζοιτ' ἄν, ἥρωσι δὲ μετὰ τούτους. ἐπακολουθεῖ δ' αὐτοῖς ἱδρύματα ἴδια πατρῴων θεῶν κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα. γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων· ὡς θέμις, ὀφείλοντα ἀποτίνειν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα, χρεῶν πάντων πρεσβύτατα, νομίζειν δέ, ἃ κέκτηται καὶ ἔχει,
C πάντα εἶναι τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων ˈ πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὰ εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς ψυχῆς, ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπονούντων ὠδῖνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδιδόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρᾳ σφόδρα κεχρημένοις. παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρὴ πρὸς αὑτοῦ γονέας εὐφημίαν δια-
D φερόντως, διότι κούφων καὶ πτηνῶν ˈ λόγων βαρυτάτη ζημία· πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐτάχθη Δίκης Νέμεσις ἄγγελος. θυμουμένοις τε οὖν ὑπείκειν δεῖ καὶ ἀποπιμπλᾶσι τὸν θυμόν, ἐάν τ' ἐν λόγοις ἐάν τ' ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ τοιοῦτον, ξυγγιγνώσκοντα ὡς εἰκότως μάλιστα πατὴρ υἱεῖ δοξάζων ἀδικεῖσθαι θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως. τελευτησάντων δὲ γονέων ταφὴ μὲν ἡ σωφρονεστάτη καλλίστη, μήτε ὑπεραίροντα
E τῶν εἰθισμένων ὄγκων μήτ' ἐλλείποντα ὧν ˈ οἱ προπάτορες εἰς τοὺς αὐτῶν γεννήτας ἐτίθεσαν, τάς τε αὖ κατ' ἐνιαυτὸν τῶν ἤδη τέλος ἐχόντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον φερούσας ἀποδιδόναι· τῷ δὲ μὴ πα-
718 ραλείπειν μνήμην ἐνδελεχῆ παρεχόμενον, τούτῳ * μάλιστ' ἀεὶ πρεσβεύειν, δαπάνης [τε] τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κεκμηκόσι νέμοντα. ταῦτ' οὖν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες ἑκάστοτε ἕκαστοι τὴν ἀξίαν ἂν παρὰ θεῶν καὶ ὅσοι κρείττονες ἡμῶν κομιζοίμεθα, ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς διάγοντες τὸ πλεῖστον τοῦ βίου. Ἃ δὲ πρὸς ἐκγόνους καὶ ξυγγενεῖς καὶ φίλους καὶ πολίτας, ὅσα τε ξενικὰ [πρὸς θεῶν] θεραπεύματα καὶ ὁμιλίας ξυμπάντων τούτων ἀποτελοῦντα
B τὸν αὑτοῦ βίον ˈ φαιδρυνάμενον κατὰ νόμον κοσμεῖν δεῖ, τῶν νόμων αὐτῶν ἡ διέξοδος, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ μὴ ὑπείκοντα πειθοῖ τῶν ἠθῶν βίᾳ καὶ δίκῃ κολάζουσα, τὴν πόλιν ἡμῖν ξυμβουληθέντων θεῶν μακαρίαν τε καὶ εὐδαίμονα ἀποτελεῖ. ἃ δὲ χρὴ μὲν αὖ καὶ ἀναγκαῖον εἰπεῖν νομοθέτην, ὅστις ἅπερ ἐγὼ διανοεῖται, ἐν δὲ σχήματι νόμου ἀναρμοστεῖ λεγόμενα, τούτων πέρι δοκεῖ μοι δεῖγμα προενεγκόντα αὑτῷ τε
C καὶ ἐκείνοις οἷς νομοθετήσει, ˈ τὰ λοιπὰ πάντα εἰς δύναμιν διεξελθόντα, τὸ μετὰ τοῦτο ἄρχεσθαι τῆς θέσεως τῶν νόμων. ἔστι δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα ἐν τίνι μάλιστα σχήματι κείμενα; οὐ πάνυ ῥᾴδιον ἐν ἑνὶ περιλαβόντα εἰπεῖν αὐτὰ οἷόν τινι τύπῳ, ἀλλ' οὑτωσί τινα τρόπον λάβωμεν, ἄν τι δυνώμεθα περὶ αὐτῶν βεβαιώσασθαι. ΚΛ. Λέγε τὸ ποῖον. ΑΘ. Βουλοίμην ἂν αὐτοὺς ὡς εὐπειθεστάτους πρὸς ἀρετὴν εἶναι, καὶ δῆλον ὅτι πειράσεται τοῦτο ὁ νομοθέτης ἐν ἁπάσῃ
ποιεῖν τῇ νομοθεσίᾳ. ˈ ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; IX. ΑΘ. D
Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα ἔδοξέ τί μοι προὔργου δρᾶν εἰς τὸ περὶ ὧν ἂν παραινῇ μὴ παντάπασιν ὠμῆς ψυχῆς λαβόμενα, μᾶλλον δ' ἡμερώτερόν τε ἂν ἀκούειν καὶ εὐμενέστερον, ὥστε εἰ καὶ μὴ μέγα τι, σμικρὸν δέ, τὸν ἀκούοντα ὅπερ φησὶν εὐμενέστερον γιγνόμενον εὐμαθέστερον ἀπεργάσεται, πᾶν ἀγαπητόν. οὐ γὰρ πολλή τις εὐπέτεια οὐδὲ ἀφθονία τῶν προθυμουμένων
ὡς ἀρίστων ὅ τι μάλιστα καὶ ὡς τάχιστα ˈ γίγνεσθαι, E
τὸν δὲ Ἡσίοδον οἱ πολλοὶ σοφὸν ἀποφαίνουσι λέγοντα ὡς ἡ μὲν ἐπὶ τὴν κακότητα ὁδὸς λεία καὶ ἀνιδιτὶ παρέχει πορεύεσθαι, μάλα βραχεῖα οὖσα,

> τῆς δ' ἀρετῆς, φησίν, ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
> ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν,
> *καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι, 719
> ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

ΚΛ. Καὶ καλῶς γ' ἔοικε λέγοντι. ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ὁ δὲ προάγων λόγος ὅ γέ μοι ἀπείργασται, βούλομαι ὑμῖν εἰς τὸ μέσον αὐτὸ θεῖναι. ΚΛ. Τίθει δή. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τῷ νομοθέτῃ διαλεγόμενοι τόδε· Εἰπὲ
ἡμῖν, ὦ νομοθέτα· εἴπερ ὅ τι χρὴ πράττειν ˈ ἡμᾶς B
καὶ λέγειν εἰδείης, ἆρα οὐ δῆλον, ὅτι καὶ ἂν εἴποις; ΚΛ. Ἀναγκαῖον. ΑΘ. Σμικρῷ μὲν δὴ πρόσθεν ἆρα οὐκ ἠκούσαμέν σου λέγοντος, ὡς τὸν νομοθέτην οὐ δεῖ τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν ποιεῖν ὃ ἂν αὐτοῖς ᾖ φίλον; οὐ γὰρ ἂν εἰδεῖεν, τί ποτ' ἐναντίον τοῖς νόμοις ἂν λέγοντες βλάπτοιεν τὴν πόλιν. ΚΛ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις. ΑΘ. Ὑπὲρ δὴ τῶν ποιητῶν εἰ τάδε λέγοιμεν πρὸς αὐτόν, ἆρ' ἂν τὰ λεχθέντα εἴη μέτρια; ΚΛ.
Ποῖα; ΑΘ. Τάδε. ˈ Παλαιὸς μῦθος, ὦ νομοθέτα, C
ὑπό τε αὐτῶν ἡμῶν ἀεὶ λεγόμενός ἐστι καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι ξυνδεδογμένος, ὅτι ποιητής, ὁπόταν ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθίζηται, τότε οὐκ ἔμφρων ἐστίν, οἷον δὲ κρήνη τις τὸ ἐπιὸν ῥεῖν ἑτοίμως ἐᾷ, καὶ τῆς τέχνης οὔσης μιμήσεως ἀναγκάζεται ἐναντίως ἀλλήλοις ἀνθρώπους ποιῶν διατιθεμένους ἐναντία λέγειν αὑτῷ πολλάκις, οἶδε δὲ οὔτ' εἰ ταῦτα οὔτ' εἰ θάτερα ἀληθῆ
τῶν λεγομένων. τῷ δὲ ˈ νομοθέτῃ τοῦτο οὐκ ἔστι D
ποιεῖν ἐν τῷ νόμῳ, δύο περὶ ἑνός, ἀλλὰ ἕνα περὶ ἑνὸς ἀεὶ δεῖ λόγον ἀποφαίνεσθαι. σκέψαι δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπὸ σοῦ νῦν δὴ λεχθέντων. οὔσης γὰρ ταφῆς τῆς μὲν ὑπερβεβλημένης, τῆς δὲ ἐλλειπούσης, τῆς δὲ μετρίας, τὴν μίαν ἑλόμενος σύ, τὴν μέσην, ταύτην προστάττεις καὶ ἐπῄνεσας ἁπλῶς. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν γυνή μοι διαφέρουσα εἴη πλούτῳ καὶ θάπτειν αὐτὴν διακελεύοιτο ἐν
τῷ ποιήματι, τὸν ὑπερβάλλοντα ἂν τάφον ˈ ἐπαινοίην, E
φειδωλὸς δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ τὸν καταδεᾶ, μέτρον δὲ οὐσίας κεκτημένος καὶ μέτριος αὐτὸς ὢν τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι. σοὶ δ' οὐχ οὕτω ῥητέον, ὡς νῦν εἶπες, μέτριον εἰπών, ἀλλὰ τί τὸ μέτριον καὶ ὁπόσον ῥητέον, ἢ τὸν τοιοῦτον λόγον μήπω σοι διανοοῦ γίγνεσθαι νόμον. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. X. ΑΘ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ τεταγμένος ἐπὶ τοῖς νόμοις μηδὲν τοιοῦτον προσαγορεύῃ ἐν ἀρχῇ τῶν νόμων, ἀλλ' εὐ-

θύς, ὃ δεῖ ποιεῖν καὶ μή, φράζῃ τε καὶ ἐπαπειλήσας
720 τὴν ζημίαν * ἐπ' ἄλλον τρέπηται νόμον, παραμυθίας
δὲ καὶ πειθοῦς τοῖς νομοθετουμένοις μηδὲ ἓν προσδι-
δῷ; καθάπερ ἰατρὸς δέ τις ὁ μὲν οὕτως, ὁ δ' ἐκείνως
ἡμᾶς εἴωθεν ἑκάστοτε θεραπεύειν, — ἀναμιμνησκώ-
μεθα δὲ τὸν τρόπον ἑκάτερον, ἵνα τοῦ νομοθέτου
δεώμεθα, καθάπερ ἰατροῦ δέοιντο ἂν παῖδες τὸν πρα-
ότατον αὐτὸν θεραπεύειν τρόπον ἑαυτούς. οἷον δή τί
λέγομεν; εἰσὶ πού τινες ἰατροί, φαμέν, καί τινες ὑπη-
ρέται τῶν ἰατρῶν, ἰατροὺς δὲ καλοῦμεν δήπου καὶ
B τούτους. ¦ ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἐάν τέ γε ἐλεύ-
θεροι ὦσιν ἐάν τε δοῦλοι, κατ' ἐπίταξιν δὲ τῶν δε-
σποτῶν καὶ θεωρίαν καὶ κατ' ἐμπειρίαν τὴν τέχνην
κτῶνται, κατὰ φύσιν δὲ μή, καθάπερ οἱ ἐλεύθεροι
αὐτοί τε μεμαθήκασιν οὕτω τούς τε αὐτῶν διδάσκουσι
παῖδας. θείης ἂν ταῦτα δύο γένη τῶν καλουμένων ἰα-
τρῶν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἆρ' οὖν καὶ ξυννοεῖς
ὅτι, δούλων καὶ ἐλευθέρων ὄντων τῶν καμνόντων ἐν
C ταῖς πόλεσι, τοὺς μὲν ¦ δούλους σχεδόν τι οἱ δοῦλοι
τὰ πολλὰ ἰατρεύουσι περιτρέχοντες καὶ ἐν τοῖς ἰα-
τρείοις περιμένοντες, καὶ οὔτε τινὰ λόγον ἑκάστου πε-
ρὶ νοσήματος ἑκάστου τῶν οἰκετῶν οὐδεὶς τῶν τοιού-
των ἰατρῶν δίδωσιν οὐδ' ἀποδέχεται, προστάξας δ'
αὐτῷ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας ὡς ἀκριβῶς εἰδώς, κα-
θάπερ τύραννος, αὐθαδῶς οἴχεται ἀποπηδήσας πρὸς
ἄλλον κάμνοντα οἰκέτην, καὶ ῥᾳστώνην οὕτω τῷ δε-
D σπότῃ παρασκευάζει τῶν καμνόντων τῆς ἐπιμελείας; ¦
ὁ δὲ ἐλεύθερος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τῶν ἐλευθέρων
νοσήματα θεραπεύει τε καὶ ἐπισκοπεῖ, καὶ ταῦτα ἐξ-
ετάζων ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατὰ φύσιν, τῷ κάμνοντι κοι-
νούμενος αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις, ἅμα μὲν αὐτὸς
μανθάνει τι παρὰ τῶν νοσούντων, ἅμα δὲ καί, καθ'
ὅσον οἷός τέ ἐστι, διδάσκει τὸν ἀσθενοῦντα αὐτόν,
καὶ οὐ πρότερον ἐπέταξε, πρὶν ἄν πῃ ξυμπείσῃ, τότε
δὲ μετὰ πειθοῦς ἡμερούμενον ἀεὶ παρασκευάζων τὸν
E κάμνοντα, εἰς τὴν ὑγίειαν ἄγων, ¦ ἀποτελεῖν πειρᾶται.
πότερον οὕτως ἢ ἐκείνως ἰατρός τε ἰώμενος ἀμείνων
καὶ γυμναστὴς γυμνάζων; διχῇ τὴν μίαν ἀποτελῶν δύ-
ναμιν, ἢ μοναχῇ καὶ κατὰ τὸ χεῖρον τοῖν δυοῖν καὶ
ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος; ΚΛ. Πολύ που διαφέρον,
ὦ ξένε, τὸ διπλῇ. ΑΘ. Βούλει δὴ καὶ θεασώμεθα τὸ
διπλοῦν τοῦτο καὶ ἁπλοῦν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐταῖς
γιγνόμενον; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; XI. ΑΘ.
Φέρε δὴ πρὸς θεῶν, τίν' ἄρα πρῶτον νόμον θεῖτ' ἂν
ὁ νομοθέτης; ἆρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ γενέσεως
721 ἀρχὴν πρώτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει * ταῖς τάξε-
σι; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων
πάσαις πόλεσιν ἆρ' οὐχ ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ
κοινωνία; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Γαμικοὶ δὴ νόμοι
πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμενοι καλῶς ἂν τίθεσθαι
πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει. ΚΛ. Παντάπασι μὲν
οὖν. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἁπλοῦν. ἔχοι δ'
ἂν πως ἴσως ὧδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριά-
B κοντα, μέχρι ἐτῶν πέντε καὶ ¦ τριάκοντα, εἰ δὲ μή,
ζημιοῦσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτιμίᾳ, χρήμασι μὲν τό-
σοις καὶ τόσοις, τῇ καὶ τῇ δὲ ἀτιμίᾳ. ὁ μὲν ἁπλοῦς
ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ δὲ διπλοῦς ὅδε. γα-
μεῖν δέ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα, μέχρι τῶν πέν-
τε καὶ τριάκοντα, διανοηθέντα ὡς ἔστιν ᾗ τὸ ἀνθρώ-
πινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας, οὗ καὶ
πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέ-
σθαι ¦ κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκό- C
τα τοῦ τοιούτου ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἀνθρώ-
πων ἐστί τι ξυμφυὲς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους
αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθά-
νατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον ταὐτὸν
καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι.
τούτου δὴ ἀποστερεῖν ἑκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὅσιον,
ἐκ προνοίας δ' ἀποστερεῖ ὃς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς
ἀμελῇ. πειθόμενος μὲν οὖν τῷ ¦ νόμῳ ἀζήμιος ἀπαλ- D
λάττοιτο ἄν, μὴ πειθόμενος δὲ αὖ μηδὲ γαμῶν ἔτη
τριάκοντα γεγονὼς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ'
ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναυλίαν
οἱ κέρδος καὶ ῥᾳστώνην φέρειν, καὶ μὴ μετεχέτω δὲ τι-
μῶν ὧν ἂν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέ-
ρους αὑτῶν τιμῶσιν ἑκάστοτε. Τοῦτον δὴ παρ' ἐκεῖνον
τὸν νόμον ἀκούσαντα ἔξεστι περὶ ἑνὸς ἑκάστου δια-
νοηθῆναι, πότερον αὐτοὺς διπλοῦς οὕτω δεῖ γίγνε-
σθαι, τῷ μήκει ¦ τὸ σμικρότατον, διὰ τὸ πείθειν τε E
ἅμα καὶ ἀπειλεῖν, ἢ τῷ ἀπειλεῖν μόνον χρωμένους
ἁπλοῦς γίγνεσθαι τοῖς μήκεσι. ΜΕ. Πρὸς μὲν τοῦ
Λακωνικοῦ τρόπου, ὦ ξένε, τὸ τὰ βραχύτερα ἀεὶ προ-
τιμᾶν· τούτων μὴν τῶν γραμμάτων εἴ τις κριτὴν ἐμὲ
κελεύοι γίγνεσθαι πότερα βουλοίμην ἂν ἐν τῇ πόλει
μοι γεγραμμένα τεθῆναι, τὰ μακρότερ' ἂν ἑλοίμην, * 722
καὶ δὴ καὶ περὶ παντὸς νόμου κατὰ τοῦτο τὸ παρά-
δειγμα, εἰ γίγνοιτο ἑκάτερα, ταὐτὸν τοῦτ' ἂν αἱροίμην.
οὐ μὴν ἀλλά που καὶ Κλεινίᾳ τῷδε ἀρέσκειν δεῖ τὰ
νῦν νομοθετούμενα· τούτου γὰρ ἡ πόλις ἡ νῦν τοῖς
τοιούτοις νόμοις χρῆσθαι διανοουμένη. ΚΛ. Καλῶς
γ', ὦ Μέγιλλε, εἶπες. XII. ΑΘ. Τὸ μὲν οὖν περὶ πολ-
λῶν ἢ ὀλίγων γραμμάτων ποιήσασθαι τὸν λόγον λίαν
εὔηθες· τὰ γάρ, οἶμαι, βέλτιστα, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτα-
τα ¦ οὐδὲ τὰ μήκη τιμητέον· τὰ δ' ἐν τοῖς νῦν δὴ νό- B
μοις ῥηθεῖσιν οὐ διπλῷ θάτερα τῶν ἑτέρων διάφορα
μόνον εἰς ἀρετὴν τῆς χρείας, ἀλλ', ὅπερ ἐῤῥήθη νῦν
δή, τὸ τῶν διττῶν ἰατρῶν γένος ὀρθότατα παρετέθη.
πρὸς τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔοικε διανοηθῆναι πώποτε τῶν
νομοθετῶν ὡς, ἐξὸν δυοῖν χρῆσθαι πρὸς τὰς νομοθε-
σίας, πειθοῖ καὶ βίᾳ, καθ' ὅσον οἷόν τε ἐπὶ τὸν ἄπει-
ρον παιδείας ὄχλον, τῷ ἑτέρῳ χρῶνται μόνον· οὐ γὰρ
πειθοῖ κεραννύντες ¦ τὴν μάχην νομοθετοῦσιν, ἀλλ' C
ἀκράτῳ μόνον τῇ βίᾳ. ἐγὼ δέ, ὦ μακάριοι, καὶ τρίτον
ἔτι περὶ τοὺς νόμους ὁρῶ γίγνεσθαι δέον, οὐδαμῇ τὰ
νῦν γιγνόμενον. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Ἐξ
αὐτῶν ὧν νῦν διειλέγμεθα ἡμεῖς κατὰ θεόν τινα γε-
γονός. σχεδὸν γὰρ ἐξ ὅσου περὶ τῶν νόμων ἤργμεθα
λέγειν ἐξ ἑωθινοῦ μεσημβρία τε γέγονε καὶ ἐν ταύτῃ
παγκάλῃ ἀναπαύλῃ τινὶ γεγόναμεν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ περὶ
νόμων διαλεγόμενοι, νόμους ¦ δὲ ἄρτι μοι δοκοῦμεν D
λέγειν ἄρχεσθαι, τὰ δ' ἔμπροσθεν ἦν πάντα ἡμῖν
προοίμια νόμων. τί δὲ ταῦτ' εἴρηκα; τόδε εἰπεῖν βου-
ληθείς, ὅτι λόγων πάντων καὶ ὅσων φωνὴ κεκοινώνηκε
προοίμιά τ' ἔστι καὶ σχεδὸν οἷόν τινες ἀνακινήσεις,
ἔχουσαί τινα ἔντεχνον ἐπιχείρησιν χρήσιμον πρὸς τὸ
μέλλον περαίνεσθαι. καὶ δή που κιθαρῳδικῆς ᾠδῆς
λεγομένων νόμων καὶ πάσης Μούσης προοίμια θαυ-
μαστῶς ἐσπουδασμένα πρόκειται. τῶν δὲ ὄντως ¦ νό- E

μων ὄντων, οὓς δὴ πολιτικοὺς εἶναί φαμεν, οὐδεὶς πώποτε οὔτ᾽ εἶπέ τι προοίμιον οὔτε ξυνθέτης γενόμενος ἐξήνεγκεν εἰς τὸ φῶς, ὡς οὐκ ὄντος φύσει. ἡμῖν δὲ ἡ νῦν διατριβὴ γεγονυῖα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, σημαίνει ὡς ὄντος, οἵ τέ γε δὴ διπλοῖ ἔδοξαν νῦν δή μοι λεχθέντες νόμοι, οὐκ εἶναι ἁπλῶς οὕτω πως διπλοῖ, ἀλλὰ δύο μέν τινε, νόμος τε καὶ προοίμιον τοῦ νόμου· ὃ δὴ τυραννικὸν ἐπίταγμα ἀπεικασθὲν ἐῤῥήθη τοῖς ἐπιτάγμα-
723 σι τοῖς * τῶν ἰατρῶν, οὓς εἴπομεν ἀνελευθέρους, τοῦτ᾽ εἶναι νόμος ἄκρατος, τὸ δὲ πρὸ τούτου ῥηθέν, πειστικὸν λεχθὲν ὑπὸ τοῦδε, ὄντως μὲν εἶναι πειστικόν, προοιμίου μὴν τοῦ περὶ λόγους δύναμιν ἔχειν. ἵνα γὰρ εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν εὐμένειαν εὐμαθέστερον τὴν ἐπίταξιν, ὃ δή ἐστιν ὁ νόμος, δέξηται ᾧ τὸν νόμον ὁ νομοθέτης λέγει, τούτου χάριν εἰρῆσθαί μοι κατεφάνη πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ὃν πείθων εἶπεν ὁ λέγων. διὸ δὴ
B κατά γε τὸν ἐμὸν λόγον τοῦτ᾽ αὐτό, προοίμιον, | ἀλλ᾽ οὐ λόγος ἂν ὀρθῶς προσαγορεύοιτο εἶναι τοῦ νόμου. ταῦτ᾽ οὖν εἰπὼν τί τὸ μετὰ τοῦτο ἄν μοι βουληθείην εἰρῆσθαι; τόδε, ὡς τὸν νομοθέτην πρὸ πάντων τε ἀεὶ τῶν νόμων χρεών ἐστι μὴ ἀμοίρους αὐτοὺς προοιμίων ποιεῖν καὶ καθ᾽ ἕκαστον, ᾗ διοίσουσιν ἑαυτῶν ὅσον νῦν δὴ τὼ λεχθέντε διηνεγκάτην. ΚΛ. *Τό γ᾽ ἐμὸν οὐκ ἂν ἄλλως νομοθετεῖν διακελευοίτο ἡμῖν τὸν τούτων ἐπιστήμονα.* ΑΘ. *Καλῶς μὲν τοίνυν, ὦ Κλει-*
C *νία, δοκεῖς μοι τό γε τοσοῦτον λέγειν, ὅτι πᾶσί γε* | νόμοις ἔστι προοίμια καὶ ὅτι πάσης ἀρχόμενον νομοθεσίας χρὴ προτιθέναι παντὸς τοῦ λόγου τὸ πεφυκὸς προοίμιον ἑκάστοις· οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ μετὰ τοῦτ᾽ ἐστὶ ῥηθησόμενον, οὐδ᾽ ὀλίγον διαφέρον ἢ σαφῶς ἢ μὴ σαφῶς αὐτὰ μνημονεύεσθαι· τὸ μέντοι μεγάλων πέρι λεγομένων νόμων καὶ σμικρῶν εἰ ὁμοίως προοιμιάζεσθαι προστάττοιμεν, οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν. οὐδὲ γὰρ ᾄσματος οὐδὲ | λόγου παντὸς δεῖ τὸ D
τοιοῦτον δρᾶν, καίτοι πέφυκέ γε εἶναι πᾶσιν, ἀλλ᾽ οὐ χρηστέον ἅπασιν· αὐτῷ δὲ τῷ τε ῥήτορι καὶ τῷ μελῳδῷ καὶ τῷ νομοθέτῃ τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε ἐπιτρεπτέον. ΚΛ. *Ἀληθέστατα δοκεῖς μοι λέγειν. ἀλλὰ δὴ μηκέτ᾽, ὦ ξένε, διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως ποιώμεθα, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον ἐπανέλθωμεν καὶ ἀπ᾽ ἐκείνων ἀρχώμεθα, εἴ σοι φίλον, ὧν οὐχ ὡς προοιμιαζόμενος εἶπες τότε. πάλιν οὖν, οἷόν φασιν οἱ παίζοντες, | ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπαναπολή-* E
σωμεν, ὡς προοίμιον ἀλλ᾽ οὐ τὸν τυχόντα λόγον περαίνοντες, καθάπερ ἄρτι. λάβωμεν δ᾽ αὐτῶν ἀρχὴν ὁμολογοῦντες προοιμιάζεσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν τιμῆς προγόνων τε θεραπείας, καὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἱκανά· τὰ δ᾽ ἑξῆς πειρώμεθα λέγειν, μέχρι περ ἄν σοι πᾶν τὸ προοίμιον ἱκανῶς εἰρῆσθαι δοκῇ. μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς νόμους αὐτοὺς διέξει λέγων.
* ΑΘ. *Οὐκοῦν περὶ θεῶν μὲν καὶ τῶν μετὰ θεοὺς* 724
καὶ γονέων ζώντων τε πέρι καὶ τελευτησάντων τότε ἱκανῶς προοιμιασάμεθα, ὡς νῦν λέγομεν· τὸ δὲ ἀπολειπόμενον ἔτι τοῦ τοιούτου φαίνει μοι σὺ διακελεύεσθαι τὰ νῦν οἷον πρὸς τὸ φῶς ἐπανάγειν. ΚΛ. *Παντάπασι μὲν οὖν.* ΑΘ. *Ἀλλὰ μὴν μετά γε τὰ τοιαῦτα ὡς χρὴ τὰ περὶ τὰς αὑτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς οὐσίας σπουδῆς τε πέρι καὶ ἀνέσεως ἴσχειν, προσῆκόν | τ᾽ ἐστὶ καὶ κοινότατον ἀναπεμ-* B
παζομένους τόν τε λέγοντα καὶ τοὺς ἀκούοντας παιδείας γίγνεσθαι κατὰ δύναμιν ἐπηβόλους. ταῦτ᾽ οὖν ἡμῖν αὐτὰ μετ᾽ ἐκεῖνα ὄντως ἐστὶ ῥητέα τε καὶ ἀκουστέα. ΚΛ. *Ὀρθότατα λέγεις.*

ΝΟΜΟΙ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

726 I. * *Ἀκούοι δὴ πᾶς, ὅσπερ νῦν δὴ τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων· πάντων γὰρ τῶν αὑτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον ὄν. τὰ δ᾽ αὑτοῦ διττὰ πάντ᾽ ἐστὶ πᾶσι. τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω δεσπόζοντα, τὰ δ᾽ ἥττω καὶ χείρω δοῦλα. τῶν οὖν αὑτοῦ τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. οὕτω δὴ τὴν αὑτοῦ*
727 *ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπότας * καὶ τοὺς τούτοις ἑπομένους τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν ὀρθῶς παρακελεύομαι. τιμᾷ δ᾽, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς, δοκεῖ δέ· θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμή, τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον· ὁ δ᾽ ἡγούμενος ἤ τισι λόγοις ἢ δώροις αὐτὴν αὔξειν ἤ τισιν ὑπείξεσι, μηδὲν βελτίω δὲ ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾷ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. αὐτίκα παῖς εὐθὺς γενόμενος ἄνθρωπος πᾶς ἡγεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γιγνώσκειν, καὶ τιμᾶν | οἴεται ἐπαινῶν τὴν αὑτοῦ ψυχήν, καὶ προθυ-* B
μούμενος ἐπιτρέπει πράττειν ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· τὸ δὲ νῦν λεγόμενόν ἐστιν, ὡς δρῶν ταῦτα βλάπτει καὶ οὐ τιμᾷ· δεῖ δέ, ὥς φαμεν, μετά γε θεοὺς δευτέραν. οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὑτοῦ ἑκάστοτε ἁμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγῆται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλὰ ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ ἀεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῇ, τιμῶν τὴν αὑτοῦ ψυχήν, ὡς δὴ δοκεῖ, ὁ δὲ πολλοῦ δεῖ

C δρᾶν τοῦτο· βλάπτει | γάρ. οὐδ᾽ ὁπόταν ἡδοναῖς πα-
ρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἔπαινον χαρίζηται,
τότε οὐδαμῶς τιμᾷ, ἀτιμάζει δὲ κακῶν καὶ μεταμελείας
ἐμπιμπλὰς αὐτήν. οὐδέ γε ὁπόταν αὖ τἀναντία τοὺς
ἐπαινουμένους πόνους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ
λύπας μὴ διαπονῇ καρτερῶν ἀλλὰ ὑπείκῃ, τότε οὐ τι-
μᾷ ὑπείκων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται δρῶν τὰ
τοιαῦτα ξύμπαντα. οὐδ᾽ ὁπόταν ἡγῆται τὸ ζῆν πάν-
D τως ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾷ, | ἀτιμάζει δ᾽ αὐτὴν καὶ τότε·
τὰ γὰρ ἐν Ἅιδου πράγματα πάντα κακὰ ἡγουμένης
τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπείκει καὶ οὐκ ἀντιτείνει διδάσκων
τε καὶ ἐλέγχων, ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ᾽ εἰ τἀναντία πέφυκε
μέγιστα εἶναι πάντων ἀγαθῶν ἡμῖν τὰ περὶ τοὺς
θεοὺς τοὺς ἐκεῖ. οὐδὲ μὴν πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὖ
προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ᾽ ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς
ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία. ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐν-
E τιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι ψευδόμενος. |
οὐδὲν γὰρ γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντιμότερον, ἀλλ᾽ ὁ περὶ
ψυχῆς ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ, ὡς θαυμαστοῦ τούτου
κτήματος ἀμελεῖ. οὐδέ γε, ὁπόταν χρήματά τις ἐρᾷ
728 κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ * κτώμενος,
δώροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὑτοῦ ψυχήν· παντὸς μὲν
οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀπο-
δίδοται σμικροῦ χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅ τ᾽ ἐπὶ γῆς καὶ
ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. ὡς δὲ εἰπεῖν
ξυλλήβδην, ὃς ἅπερ ἂν νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ
κακὰ διαριθμούμενος τάττῃ καὶ τοὐναντίον ἀγαθὰ
καὶ καλά, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ πάσῃ μηχα-
νῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν, οὐκ οἶ-
B δεν ἐν τούτοις πᾶσι | πᾶς ἄνθρωπος ψυχήν, θειότα-
τον ὄν, ἀτιμότατα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθείς.
τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην
οὐδείς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λογίζεται, ἔστι δ᾽ ἡ μεγίστη τὸ
ὁμοιοῦσθαι τοῖς οὖσι κακοῖς ἀνδράσιν, ὁμοιούμενον
δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους καὶ
ἀποσχίζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ
τὰς συνουσίας· προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις ἀνάγ-
κη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοι-
C οῦτοι | ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος
δίκη μὲν οὐκ ἔστι — καλὸν γὰρ τό γε δίκαιον καὶ ἡ
δίκη — τιμωρία δέ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη, ἧς ὅ
τε τυχὼν καὶ μὴ τυγχάνων ἄθλιος, ὁ μὲν οὐκ ἰατρευ-
όμενος, ὁ δέ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμε-
νος. τιμὴ δ᾽ ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν
ἀμείνοσιν ἕπεσθαι, τὰ δὲ χείρονα, γενέσθαι δὲ βελ-
τίω δυνατά, τοῦτ᾽ αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν. II.
ψυχῆς οὖν ἀνθρώπῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυέστερον εἰς
D | τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἑλεῖν τὸ
πάντων ἄριστον, καὶ ἑλόντα αὖ κοινῇ ξυνοικεῖν τὸν
ἐπίλοιπον βίον· διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρί-
τον, πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσειε τὴν τοῦ σώματος εἶναι
κατὰ φύσιν τιμήν. τὰς δ᾽ αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ
τούτων τίνες ἀληθεῖς καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νο-
μοθέτου. μηνύειν δή μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιάσδε
τινὰς αὐτὰς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐ-
E δὲ ἰσχυρὸν οὐδὲ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ |
ὑγιεινόν — καίτοι πολλοῖς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ —, καὶ
μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ᾽ ἐναντία, τὰ δ᾽ ἐν τῷ μέσῳ
ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα
ἅμα τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ· τὰ μὲν γὰρ χαύ-
νους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς
τε καὶ ἀνελευθέρους. ὡς δ᾽ αὔτως ἡ τῶν χρημάτων
καὶ κτημάτων κτῆσις, καὶ τιμήσεως κατὰ τὸν αὐτὸν
ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων * τούτων 729
ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ,
τὰ δ᾽ ἐλλείποντα δουλείας ὡς τὸ πολύ. μὴ δή τις φι-
λοχρημονείτω παίδων γ᾽ ἕνεκα, ἵνα ὅ τι πλουσιωτά-
τους καταλίπῃ· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτε αὖ τῇ πόλει
ἄμεινον. ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ᾽
ἀναγκαίων μὴ ἐνδεής, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ
ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς
ἅπαντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. παισὶ δὲ αἰδῶ
χρὴ | πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. οἰόμεθα δὲ ἐπι- B
πλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλεί-
ψειν· τὸ δ᾽ ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύματος τοῖς
νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες, ὡς δεῖ
πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης
τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνε-
σθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι μή
ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα
ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· | ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι C
γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστά-
τους· παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐ-
τῶν οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ᾽ ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν
εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου.
ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν
ταὐτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμε-
νος εὔνους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὑτοῦ
σπορὰν ἴσχοι κατὰ λόγον. καὶ μὴν τό γε φίλων καὶ
ἑταίρων πρὸς τὰς ἐν | βίῳ ὁμιλίας εὐμενεῖς ἄν τις D
κτῷτο μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρε-
σίας εἰς αὑτὸν ἡγούμενος ἢ ᾽κεῖνοι, ἐλάττους δ᾽ αὖ τὰς
αὑτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας αὐτῶν τῶν
φίλων τε καὶ ἑταίρων. εἰς μὴν πόλιν καὶ πολίτας μα-
κρῷ ἄριστος ὅστις πρὸ τοῦ Ὀλυμπιάσι καὶ ἁπάντων
ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν νικᾶν δέξαιτ᾽ ἂν
δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκὼς πάν-
των κάλλιστ᾽ ἀνθρώπων αὐτοῖς | ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δ᾽ E
αὖ τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἁγιώτατα ξυμβόλαια
ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς
τοὺς ξένους ἁμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς
θεὸν ἀνηρτημένα τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ
ξένος ἑταίρων τε καὶ ξυγγενῶν ἐλεεινότερος ἀνθρώποις
καὶ θεοῖς. ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ
προθυμότερον· δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἑκά-
στων δαίμων καὶ θεὸς * τῷ ξενίῳ ξυνεπόμενοι Διί· 730
πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἔνι,
μηδὲν ἁμάρτημα περὶ ξένους ἁμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ
πρὸς τὸ τέλος αὑτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ᾽ αὖ καὶ
ἐπιχωρίων ἁμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέγιστον
γίγνεται ἁμάρτημα ἑκάστοις. μεθ᾽ οὗ γὰρ ἱκετεύσας
μάρτυρος ὁ ἱκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ δια-
φέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται, ὥστ᾽ οὐκ ἄν πο-
τε ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε. III. | Τὰ B
μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ,
περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ συγγένειαν ξενικά τε καὶ
ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα. τὸ δὲ ποῖος
τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἑπόμε-

νον τούτῳ διεξελθεῖν· ὅσ' ἂν μὴ νόμος ἀλλ' ἔπαινος παιδεύων καὶ ψόγος ἑκάστους εὐηνίους μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζηται, ταῦτ' ἐστὶ μετὰ τοῦτο ἡμῖν ῥητέον. Ἀλήθεια δὴ πάν-
C των μὲν ἀγαθῶν ǀ θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ. πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους. ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν· ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεὶς εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο
D ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων ǀ καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν. ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος, ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαι-
E νον καὶ περὶ ǀ σωφροσύνης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθά τις κέκτηται δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι, καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν, τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἐὰν δεύτερον, τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ ἑκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γι-
731 γνόμενον ἀγαθῶν τινῶν αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ * κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἁμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερὸς τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν αὐτός τε ἧττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τούς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι, καὶ διὰ ταῦ-
B τα ἀγύμναστον ǀ τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὡς ὅ τι μάλιστα. τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα,
C τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ǀ ψυχὴ πᾶσα ἀδύνατος δρᾶν. τὰ δ' αὖ τῶν ὅσοι ἀδικοῦσι μέν, ἰατὰ δέ, γιγνώσκειν χρὴ πρῶτον μέν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδικος οὐχ ἑκὼν ἄδικος. τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲν ἑκὼν κεκτῆτο ἄν ποτε, πολὺ δὲ ἥκιστα ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ τιμιωτάτοις· ψυχὴ δ', ὡς εἴπομεν, ἀληθείᾳ γέ ἐστι πᾶσι τιμιώτατον· ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μή ποτε λάβῃ καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό. ἀλλὰ ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὅ
D γε ǀ ἄδικος καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων, ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραΰνειν καὶ μὴ ἀκραχολοῦντα γυναικείως πικραινόμενον διατελεῖν, τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν· διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν καὶ πρᾶόν φαμεν ἑκάστοτε εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. IV. Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ǀ ἔστιν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ E
πᾶς ἄνθρωπος φύσει τ' ἐστὶ καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε· τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ * αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν 732
δεῖν ἡγούμενος. οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ' αὑτῷ ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. ἐκ ταὐτοῦ δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ǀ ἀναγκαζόμεθα B
ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν, τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον. Ἃ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστί, χρήσιμα δέ, τούτων οὐχ ἧττον χρὴ λέγειν ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα. ὥσπερ γάρ τινος ἀποῤῥέοντος ἀεὶ δεῖ τοὐναντίον ἐπιῤῥεῖν· ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιῤῥοὴ φρονήσεως ἀπολειπούσης.
ǀ διὸ δὴ γελώτων τε εἴργεσθαι χρὴ τῶν ἐξαισίων καὶ C
δακρύων, παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ' ἄνδρα, καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατά τε εὐπραγίας ἱσταμένου τοῦ δαίμονος ἑκάστου καὶ κατὰ τύχας οἷον πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάντη δαιμόνων ἀνθισταμένων τισὶ πράξεσιν, ἐλπίζειν δ' ἀεὶ τοῖς γε ἀγαθοῖσι τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται, πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσειν ǀ τῶν τ' αὖ νῦν παρόντων ἐπὶ τὸ βέλτιον με- D
ταβολάς, περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐναντία τούτων ἀεὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν ἕκαστον χρὴ ζῆν καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιούτων, μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' ἀεὶ κατά τε παιδιὰς καὶ σπουδὰς ἀναμιμνήσκοντα ἕτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς. V Νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων, οἷα χρὴ ἐπιτηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἑκάστου, ποῖόν τινα ǀ χρεὼν εἶναι, λέλεκται σχεδὸν E
ὅσα θεῖά ἐστι· τὰ δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ εἴρηται. δεῖ δέ· ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ' οὐ θεοῖς. ἔστι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ λῦπαι καὶ ἐπιθυμίαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῷον ἀτεχνῶς οἷον ἐξηρτῆσθαί τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπουδαῖς ταῖς μεγίσταις. δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ * ὡς, ἄν τις ἐθέλῃ γεύεσθαι καὶ 733
μὴ νέος ὢν φυγὰς ἀπ' αὐτοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα. ὡς δ' ἔσται τοῦτο σαφές, ἂν γεύηταί τις ὀρθῶς, ἑτοίμως καὶ σφόδρα φανήσεται. ἡ δὲ ὀρθότης τίς; τοῦτο ἤδη παρὰ τοῦ λόγου χρὴ λαμβάνοντα σκοπεῖν εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ φύσιν πέφυκεν εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον χρὴ παρὰ βίον ἡδίω καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλόμεθα ἡμῖν εἶναι, ǀ λύπην δὲ οὔθ' αἱρούμεθα οὔ- B

τε βουλόμεθα, τὸ δὲ μηδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ
βουλόμεθα, λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα· λύπην
δ' ἐλάττω μετὰ μείζονος ἡδονῆς βουλόμεθα, ἡδονὴν δὲ
ἐλάττω μετὰ μείζονος λύπης οὐ βουλόμεθα, ἴσα δὲ
ἀντὶ ἴσων ἑκάτερα τούτων οὐχ, ὡς βουλόμεθα, ἔχοι-
μεν ἂν διασαφεῖν. ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ πλήθει καὶ
μεγέθει καὶ σφοδρότησιν ἰσότησί τε καὶ ὅσα ἐναντία
ἐστὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πρὸς βούλησιν διαφέροντά
C τε καὶ μηδὲν | διαφέροντα πρὸς αἵρεσιν ἑκάστων. οὕ-
τω δὴ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν ᾧ μὲν
βίῳ ἔνεστι πολλὰ ἑκάτερα καὶ μεγάλα καὶ σφοδρά,
ὑπερβάλλει δὲ τὰ τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰ
ἐναντία, οὐ βουλόμεθα· καὶ αὖ ἐν ᾧ ὀλίγα ἑκάτερα
καὶ σμικρὰ καὶ ἠρεμαῖα, ὑπερβάλλει δὲ τὰ λυπηρά, οὐ
βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τἀναντία, βουλόμεθα· ἐν ᾧ δ' αὖ
βίῳ ἰσοῤῥοπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν, [δεῖ δια-
νοεῖσθαι] τὸν ἰσόῤῥοπον βίον, ὡς τῶν μὲν ὑπερβαλ-
D λόντων τῷ | φίλῳ ἡμῖν, βουλόμεθα, τῶν δ' αὖ τοῖς
ἐχθροῖς, οὐ βουλόμεθα. πάντας δὴ δεῖ διανοεῖσθαι
τοὺς βίους ἡμῶν, ὡς ἐν τούτοις ἐνδεδεμένοι πεφύκασι,
καὶ [δεῖ διανοεῖσθαι] ποίους φύσει βουλόμεθα· εἰ δέ
τι παρὰ ταῦτα ἄρα φαμὲν βούλεσθαι, διά τινα ἄγνοιαν
καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέγομεν. VI. Τί-
νες δὴ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν πέρι δεῖ προελόμενον
τὸ βουλητόν τε καὶ ἑκούσιον ἀβουλητόν τε καὶ ἀκού-
E σιον ἰδόντα εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον τὸ φίλον | ἅμα
καὶ ἡδὺ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἑλόμενον ζῆν
ὡς οἷόν τ' ἐστὶν ἄνθρωπον μακαριώτατα; λέγωμεν δὴ
σώφρονα βίον ἕνα εἶναι καὶ φρόνιμον ἕνα καὶ ἕνα τὸν
ἀνδρεῖον, καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἕνα ταξώμεθα· καὶ
τούτοις οὖσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας,
ἄφρονα, δειλόν, ἀκόλαστον, νοσώδη. σώφρονα μὲν οὖν
βίον ὁ γιγνώσκων θήσει πρᾶον ἐπὶ πάντα καὶ ἠρε-
734 μαίας μὲν λύπας, ἠρεμαίας δὲ ἡδονάς, * μαλακὰς δὲ
ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας οὐκ ἐμμανεῖς παρεχόμενον· ἀκό-
λαστον δὲ ὀξὺν ἐπὶ πάντα καὶ σφοδρὰς μὲν λύπας,
σφοδρὰς δὲ ἡδονάς, συντόνους δὲ καὶ οἰστρώδεις ἐπι-
θυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἷόν τε ἐμμανεστάτους πα-
ρεχόμενον· ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σώφρονι βίῳ
τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδόνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ τὰς
λύπας τῶν ἡδονῶν μεγέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότη-
σιν. ὅθεν ὁ μὲν ἡδίων ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ λυπηρό-
B τερος ἐξ ἀνάγκης | συμβαίνει κατὰ φύσιν γίγνεσθαι,
καὶ τόν γε βουλόμενον ἡδέως ζῆν οὐκέτι παρείκει ἑκόν-
τα γε ἀκολάστως ζῆν, ἀλλ' ἤδη δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν
λεγόμενον ὀρθόν, πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλα-
στος· ἢ γὰρ δι' ἀμαθίαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἢ δι' ἀμφό-
τερα τοῦ σωφρονεῖν ἐνδεὴς ὢν ζῇ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος
ὄχλος. ταὐτὰ δὲ περὶ νοσώδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου
διανοητέον, ὡς ἔχουσι μὲν ἡδονὰς καὶ λύπας, ὑπερβάλ-
C λουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας ἐν ὑγιείᾳ, | λῦπαι δὲ ἡδο-
νὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις τῆς αἱρέσεως τῶν
βίων οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλλῃ· ὅπου δ' ὑπερ-
βάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδίω κεκρίκαμεν. ὁ δὴ σώ-
φρων τοῦ ἀκολάστου καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρονος,
φαῖμεν ἄν, καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας ἐλάτ-
τονα καὶ σμικρότερα καὶ μανότερα ἔχων ἀμφότερα, τῇ
τῶν ἡδονῶν ἑκάτερος ἑκάτερον ὑπερβάλλων, τῇ τῆς
λύπης ἐκείνων ὑπερβαλλόντων αὐτούς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος
| τὸν δειλόν, ὁ δὲ φρόνιμος τὸν ἄφρονα, νικῶσιν, ὥστε D
ἡδίους εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σώφρονα καὶ ἀν-
δρεῖον καὶ φρόνιμον καὶ ὑγιεινὸν δειλοῦ καὶ ἄφρονος
καὶ ἀκολάστου καὶ νοσώδους, καὶ ξυλλήβδην τὸν ἀρε-
τῆς ἐχόμενον κατὰ σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν τοῦ τῆς
μοχθηρίας ἐχομένου βίου ἡδίω τε εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις
ὑπερέχειν ἐκ περιττοῦ κάλλει καὶ ὀρθότητι καὶ ἀρετῇ
καὶ εὐδοξίᾳ, ὥστε τὸν ἔχοντα αὐτὸν ζῆν εὐδαιμονέστε-
ρον ἀπεργάζεσθαι | τοῦ ἐναντίου τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ. E
VII. Καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταυθοῖ λε-
χθὲν τῶν λόγων τέλος ἐχέτω, μετὰ δὲ τὸ προοίμιον
ἀναγκαῖόν που νόμον ἕπεσθαι, μᾶλλον δὲ τό γε ἀλη-
θὲς νόμους πολιτείας ὑπογράφειν. καθάπερ οὖν δή
τινα ξυνυφὴν ἢ καὶ πλέγμ' ἄλλ' ὁτιοῦν οὐκ ἐκ τῶν αὐ-
τῶν οἷόν τ' ἐστὶ τήν τε ἐφυφὴν καὶ τὸν στήμονα ἀπερ-
γάζεσθαι, διαφέρειν δὲ ἀναγκαῖον τὸ τῶν στημόνων
πρὸς ἀρετὴν γένος· ἰσχυρόν τε γὰρ καί τινα * βεβαιό- 735
τητα ἐν τοῖς τρόποις εἰληφός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ
ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρώμενον. ὅθεν δὴ τοὺς τὰς ἀρ-
χὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαί τινα
τρόπον ταύτῃ καὶ τοὺς σμικρᾷ παιδείᾳ βασανισθέντας
ἑκάστοτε κατὰ λόγον· ἐστὸν γὰρ δὴ δύο πολιτείας εἴ-
δη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἑκάστοις, τὸ δὲ νόμοι
ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. Τὸ δὲ πρὸ τούτων ἁπάν-
των δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιάδε. πᾶσαν ἀγέλην ποιμὴν
| καὶ βουκόλος τροφεύς τε ἵππων, καὶ ὅσα ἄλλα τοι- B
αῦτα, παραλαβὼν οὐκ ἄλλως μή ποτε ἐπιχειρήσῃ θε-
ραπεύειν, ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἑκάστῃ προσήκοντα κα-
θαρμὸν καθαρεῖ τῇ ξυνοικήσει, διαλέξας δὲ τά τε
ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀγεννῆ τὰ μὲν
ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύ-
σει, διανοούμενος, ὡς μάταιος ἂν ὁ πόνος εἴη καὶ
ἀνήνυτος περί τε σώματα καὶ ψυχάς, ἃς φύσις καὶ πο-
νηρὰ τροφὴ διεφθαρκυῖα | προσαπόλλυσι τὸ τῶν ὑγιῶν C
καὶ ἀκηράτων ἠθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἑκάστοις
τῶν κτημάτων, ἄν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρη-
ται. τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττων τε σπουδὴ
καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθέσθαι τῷ
λόγῳ, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ
τε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσῆκον
ἑκάστοις καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων
πράξεων. αὐτίκα γὰρ | τὸ περὶ καθαρμοὺς πόλεως D
ὧδ' ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἱ
μὲν ῥάους εἰσίν, αἱ δὲ χαλεπώτεραι, καὶ τὰς μὲν τύ-
ραννος μὲν ὢν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαί
τ' εἰσὶ καὶ ἄρισται, δύναιτ' ἂν καθῆραι· νομοθέτης δὲ
ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πολιτείαν καινὴν καὶ νό-
μους, εἰ καὶ τὸν πραότατον τῶν καθαρμῶν καθήρειεν,
ἀγαπητῶς ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. ἔστι δ' ὁ μὲν
ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν | φαρμάκων τοι- E
ουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν
ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος ἐπιτι-
θείς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ
ὄντας, μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν
εἴωθεν· ὁ δὲ πραότερός ἐστι τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε
ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν
ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἑτοίμους αὐτοὺς ἐνδεί-
κνυνται παρεσκευακότες * ἕπεσθαι, τούτοις ὡς νοσή- 736
ματι πόλεως ἐμπεφυκότι δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν ὀνο-

μα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅ τι μάλιστα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι τοῦτο ἁμωσγέπως κατ' ἀρχὰς δραστέον, ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμβεβηκότα νῦν· οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ' ἐκλογήν τινα καθάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν, οἷον δέ τινων ξυῤῥεόντων ἐκ πολλῶν
B τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάῤῥων | εἰς μίαν λίμνην ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ὅ τι καθαρώτατον ἔσται τὸ συῤῥέον ὕδωρ, τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας, τὰ δ' ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας. πόνος δ', ὡς ἔοικε, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν πάσῃ κατασκευῇ πολιτικῇ. τὰ δ' ἐπείπερ λόγῳ γ' ἐστὶ τὰ νῦν ἀλλ' οὐκ ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἡ ξυλλογὴ καὶ κατὰ νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβε-
C βηκυῖα· τοὺς γὰρ κακοὺς τῶν | ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευσομένους ξυνιέναι, πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβασανίσαντες, διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγαθοὺς εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἵλεώς τε προσαγώμεθα. **VIII.** Τόδε δὲ μὴ λανθανέτω γιγνόμενον ἡμᾶς εὐτύχημα, ὅτι, καθάπερ εἴπομεν, τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἀποικίαν εὐτυχεῖν, ὡς γῆς καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς καὶ νομῆς πέρι δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἔριν
D ἐξέφυγεν· ἣν νομοθετεῖσθαι | ἀναγκασθείσῃ πόλει τῶν ἀρχαίων οὔτε ἐᾶν οἷόν τε ἀκίνητον οὔτ' αὖ κινεῖν δυνατόν ἐστί τινα τρόπον, εὐχὴ δὲ μόνον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λείπεται καὶ σμικρὰ μετάβασις εὐλαβὴς ἐν πολλῷ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιβάζουσιν· ἥ δὲ τῶν κινούντων ἀεὶ κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἄφθονον ὑπάρχει, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλούς, ἐθελόντων τε τούτων πη τοῖς ἀπορουμένοις δι' ἐπιείκειαν
E κοινωνεῖν τὰ μὲν ἀφιέντας, τὰ δὲ | νεμομένους, ἁμηγέπη τῆς μετριότητος ἐχομένους καὶ πενίαν ἡγουμένους εἶναι μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν πλείω. σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μεγίστη πόλεως αὕτη γίγνεται, καὶ ἐπὶ ταύτης οἷον κρηπῖδος μονίμου ἐποικοδομεῖν δυνατόν, ὅντινα ἂν ὕστερον ἐποικοδομῇ τις κόσμον πολιτικὸν προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει· ταύτης δὲ σαθρᾶς οὔσης τῆς μεταβάσεως
737 * οὐκ εὔπορος ἡ μετὰ ταῦτα πολιτικὴ πρᾶξις οὐδεμία γίγνοιτ' ἂν πόλει. ἣν ἡμεῖς μέν, ὥς φαμεν, ἐκφεύγομεν· ὅμως δὲ εἰρῆσθαί γε ὀρθότερον, εἰ καὶ μὴ ἐξεφεύγομεν, ὅπῃ ποτ' ἂν ἐποιούμεθα αὐτῆς τὴν φυγήν. εἰρήσθω δὴ νῦν, ὅτι διὰ τοῦ μὴ φιλοχρηματεῖν μετὰ δίκης, ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὔτ' εὐρεῖα οὔτε στενὴ τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγή. καὶ τοῦτο μὲν οἷον ἔρμα πόλεως ἡμῖν κείσθω τὰ νῦν· ἀνεγκλήτους γὰρ δεῖ τὰς
B οὐσίας πρὸς | ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἁμωσγέπως, ἢ μὴ προϊέναι πρότερον εἰς τοὔμπροσθεν ἑκόντα εἶναι τῆς ἄλλης κατασκευῆς, οἷς ᾖ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους καὶ ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν μετῇ. οἷς δέ, ὡς ἡμῖν νῦν, θεὸς ἔδωκε καινήν τε πόλιν οἰκίζειν καὶ μή τινας ἔχθρας εἶναί πω πρὸς ἀλλήλους, τούτους ἔχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέσθαι διὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκήσεων οὐκ ἀνθρώπινος ἂν εἴη μετὰ κάκης πά-
C σης ἀμαθία. | Τίς οὖν δὴ τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν τὸν αὐτῶν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεών. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὁπόσα μέρη πλήθει καὶ ὁπηλίκα διαιρετέον αὐτοῖς, ἀνομολογητέον· ἐπὶ δὲ ταῦτα τήν τε γῆν καὶ τὰς οἰκήσεις ὅ τι μάλιστα ἴσας ἐπινεμητέον. ὄγκος δὴ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλλως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν λεχθεὶς ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ πρὸς τὰς τῶν πλησιοχώρων | πόλεις· γῆς μέν, ὁπόση πόσους D
σώφρονας ὄντας ἱκανὴ τρέφειν, πλείονος δὲ οὐδὲν προσδεῖ, πλήθους δέ, ὁπόσοι τοὺς προσχώρους ἀδικοῦντάς τε αὐτοὺς ἀμύνασθαι δυνατοὶ καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένοις βοηθῆσαι μὴ παντάπασιν ἀπόρως δύναιντ' ἄν. ταῦτα δὲ ἰδόντες τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας ὁριούμεθα ἔργῳ καὶ λόγοις· νῦν δὲ σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περαίνηται, πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω. | πεντάκις μὲν χίλιοι ἔστωσαν E
καὶ τετταράκοντα, ἀριθμοῦ τινὸς ἕνεκα προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμυνοῦντες τῇ νομῇ· γῆ δὲ καὶ οἰκήσεις ὡσαύτως τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθήτων, γενόμενα ἀνὴρ καὶ κλῆρος ξυννομή. δύο μὲν δὴ μέρη τοῦ παντὸς ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμηθήτω, μετὰ δὲ ταῦτα τρία τὸν αὐτόν· πέφυκε γὰρ καὶ τέτταρα καὶ πέντε καὶ μέχρι τῶν δέκα ἐφεξῆς. δεῖ δὴ περὶ ἀριθμῶν τό γε τοσοῦτον πάντα ἄνδρα νομοθετοῦντα νενοηκέναι, τίς ἀριθμὸς καὶ ποῖος * πάσαις πόλεσι χρησιμώτατος 738
ἂν εἴη. λέγωμεν δὴ τὸν πλείστας καὶ ἐφεξῆς μάλιστα διανομὰς ἐν αὐτῷ κεκτημένον. ὁ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα πάσας τομὰς εἴληχεν· ὁ δὲ τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων εἴς τε πόλεμον καὶ ὅσα κατ' εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ ξυμβόλαια καὶ κοινωνήματα, εἰσφορῶν τε πέρι καὶ διανομῶν, οὐ πλείους μιᾶς δεουσῶν ἑξήκοντα δύναιτ' ἂν τέμνεσθαι τομῶν, ξυνεχεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς | μέχρι τῶν δέκα. **IX.** Ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ B
κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάττῃ λαμβάνειν· ἔχει γὰρ οὖν οὐκ ἄλλως ἢ ταύτῃ· δεῖ δὲ αὐτὰ ῥηθῆναι τῶνδε ἕνεκα κατοικίζοντι πόλιν. οὔτ' ἂν καινὴν ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ οὔτ' ἂν παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισκευάζηται, περὶ θεῶν γε καὶ ἱερῶν, ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἑκάστοις ἱδρῦσθαι δεῖ καὶ ὧντινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν | ἢ Δωδώνης ἢ C
παρ' Ἄμμωνος ἢ τινες ἔπεισαν παλαιοὶ λόγοι ὁπῃδή τινας πείσαντες, φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμίκτους κατεστήσαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτ' οὖν Τυῤῥηνικὰς εἴτε Κυπρίας εἴτ' ἄλλοθεν ὁθενοῦν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοιούτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναούς, τεμένη τε τούτων ἑκάστοις ἐτεμένισαν· τούτων νομοθέτῃ τὸ σμικρότατον | D
ἁπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς δὲ μέρεσιν ἑκάστοις θεὸν ἢ δαίμονα ἢ καί τινα ἥρωα ἀποδοτέον, ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρώτοις ἐξαίρετα τεμένη τε καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἀποδοτέον, ὅπως ἂν ξύλλογοι ἑκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσταχθέντας εἴς τε τὰς χρείας ἑκάστας εὐμάρειαν παρασκευάζωσι καὶ φιλοφρονῶνταί τε ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν, οὗ μεῖζον οὐδὲν πόλει ἀγαθόν, | ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι· ὅπου γὰρ μὴ E
φῶς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις ἀλλὰ σκότος, οὔτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας οὔτ' ἀρχῶν οὔτε δίκης ποτέ τις ἂν τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγχάνοι. δεῖ δὴ πάντα ἄνδρα ἓν πρὸς ἓν τοῦτο σπεύδειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανεῖται

ὁτῳοῦν, ἁπλοῦς δὲ καὶ ἀληθὴς ἀεί, μήτε ἄλλος τοιοῦ-
739 τος ὢν αὐτὸν διαπατήσει. Ἡ δὴ * τὸ μετὰ τοῦτο
φορά, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ τῆς τῶν νόμων κα-
τασκευῆς, ἀήθης οὖσα, τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν ἀκού-
οντα τὸ πρῶτον ποιήσειεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζομένῳ
καὶ πειρωμένῳ φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκεῖσθαι
πρὸς τὸ βέλτιστον. τάχα δ' οὐκ ἄν τις προσδέξαιτο
αὐτὴν διὰ τὸ μὴ σύνηθες νομοθέτῃ μὴ τυραννοῦντι·
τὸ δ' ἔστιν ὀρθότατα, εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολι-
τείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ εἰπόντα αἵ-
B ρεσιν | ἑκάστῳ τῷ τῆς συνοικήσεως κυρίῳ. ποιῶμεν δὴ
κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, εἰπόντες
ἀρετῇ πρώτην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· τὴν
δὲ αἵρεσιν Κλεινίᾳ τε ἀποδιδῶμεν τὰ νῦν καὶ εἴ τις
ἄλλος ἂν δήποτε ἐθελήσειεν ἐπὶ τὴν τῶν τοιούτων
ἐκλογὴν ἐλθὼν κατὰ τὸν ἑαυτοῦ τρόπον ἀπονείμα-
σθαι τὸ φίλον αὐτῷ τῆς αὑτοῦ πατρίδος. **X.** Πρώτη
μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία καὶ νόμοι ἄρι-
C στοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν | γίγνηται κατὰ
πᾶσαν τὴν πόλιν ὅ τι μάλιστα· λέγεται δὲ ὡς ὄντως
ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. τοῦτ' οὖν εἴτε που νῦν ἔστιν εἴτ'
ἔσται ποτέ, κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ εἶναι παῖ-
δας, κοινὰ δὲ χρήματα ξύμπαντα, καὶ πάσῃ μηχανῇ
τὸ λεγόμενον ἴδιον πανταχόθεν ἐκ τοῦ βίου ἅπαν ἐξ-
ῄρηται, μεμηχάνηται δ' εἰς τὸ δυνατὸν καὶ τὰ φύσει
ἴδια κοινὰ ἁμηγέπῃ γεγονέναι, οἷον ὄμματα καὶ ὦτα
καὶ χεῖρας κοινὰ μὲν ὁρᾶν δοκεῖν καὶ ἀκούειν καὶ
D πράττειν, | ἐπαινεῖν τ' αὖ καὶ ψέγειν καθ' ἓν ὅ τι μά-
λιστα ξύμπαντας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χαίροντας καὶ λυ-
πουμένους, καὶ κατὰ δύναμιν οἵτινες νόμοι μίαν ὅ τι
μάλιστα πόλιν ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολῇ πρὸς
ἀρετὴν οὐδείς ποτε ὅρον ἄλλον θέμενος ὀρθότερον
οὐδὲ βελτίω θήσεται. ἡ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἴτε
που θεοὶ ἢ παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείους ἑνός,
οὕτω διαζῶντες εὐφραινόμενοι κατοικοῦσι· διὸ δὴ πα-
E ράδειγμά γε πολιτείας οὐκ ἄλλῃ | χρὴ σκοπεῖν, ἀλλ'
ἐχομένους ταύτης τὴν ὅ τι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν
κατὰ δύναμιν. ἣν δὲ νῦν ἡμεῖς ἐπικεχειρήκαμεν, εἴη τε
ἂν γενομένη πως ἀθανασίας ἐγγύτατα καὶ ἡ μία δευ-
τέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, διαπε-
ρανούμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέγομεν καὶ πῶς
γενομένην ἂν τοιαύτην; Νειμάσθων μὲν δὴ πρῶτον
γῆν τε καὶ οἰκίας, καὶ μὴ κοινῇ γεωργούντων, ἐπειδὴ
740 τὸ τοιοῦτον * μεῖζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσιν καὶ τρο-
φὴν καὶ παίδευσιν εἴρηται· νεμέσθων δ' οὖν τοιᾷδε
διανοίᾳ πως, ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύ-
την νομίζειν μὲν κοινὴν αὐτὴν τῆς πόλεως ξυμπάσης,
πατρίδος δὲ οὔσης τῆς χώρας θεραπεύειν αὐτὴν [δεῖ]
μειζόνως ἢ μητέρα παῖδας, τῷ καὶ δέσποιναν θεὸν αὐ-
τὴν οὖσαν θνητῶν ὄντων γεγονέναι, ταὐτὰ δ' ἔχειν
διανοήματα καὶ περὶ τοὺς ἐγχωρίους θεούς τε ἅμα
B καὶ δαίμονας. ὅπως δ' ἂν | ταῦτα εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον
οὕτως ἔχοντα ὑπάρχῃ, τάδε προσδιανοητέον, ὅσαι εἰσὶ
τὰ νῦν ἡμῖν ἑστίαι διανεμηθεῖσαι τὸν ἀριθμόν, ταύ-
τας δεῖν ἀεὶ τοσαύτας εἶναι καὶ μήτε τι πλείους γίγνε-
σθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους. ὧδ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦτον
βεβαίως γίγνοιτο περὶ πᾶσαν τὴν πόλιν· ὁ λαχὼν τὸν
κλῆρον καταλειπέτω ἀεὶ ταύτης τῆς οἰκήσεως ἕνα μό-
νον κληρονόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ὃν ἂν αὐτῷ μά-
λιστα ᾖ φίλον, διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ
γένους καὶ πόλεως, | τῶν τε ζώντων καὶ ὅσους ἂν ἤδη C
τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχῃ. τοὺς δὲ ἄλλους παῖ-
δας, οἷς ἂν πλείους ἑνὸς γίγνωνται, θηλείας τε ἐκδό-
σθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον, ἄῤῥενάς τε,
οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπῃ τῶν πολιτῶν, τούτοις υἱεῖς
διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιστα· ἐὰν δέ τισιν ἐλλεί-
πωσι χάριτες, ἢ πλείους ἐπίγονοι γίγνωνται θήλεις ἤ
τινες ἄῤῥενες ἑκάστων, ἢ καὶ τοὐναντίον, ὅταν ἐλάτ-
τους ὦσι, παίδων ἀφορίας γενομένης, πάντων | τούτων D
ἀρχὴν ἣν ἂν θώμεθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὕτη
σκεψαμένη, τί χρὴ χρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς
ἐλλείπουσι, ποριζέτω μηχανὴν ὅ τι μάλιστα, ὅπως αἱ
πεντακισχίλιαι καὶ τετταράκοντα οἰκήσεις ἀεὶ μόνον
ἔσονται. μηχαναὶ δ' εἰσὶ πολλαί· καὶ γὰρ ἐπισχέσεις
γενέσεως οἷς ἂν εὔρους ᾖ γένεσις, καὶ τοὐναντίον ἐπι-
μέλειαι καὶ σπουδαὶ πλήθους γεννημάτων εἰσὶ τιμαῖς
τε καὶ ἀτιμίαις καὶ νουθετήσεσι πρεσβυτῶν περὶ νέους
διὰ λόγων | νουθετητικῶν ἀπαντῶσαι, δύνανται ποιεῖν E
ὃ λέγομεν. καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος, ἂν πᾶσα ἀπορία
περὶ τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκον-
τα οἴκων γίγνηται, ἐπίχυσις δὲ ὑπερβάλλουσα ἡμῖν πο-
λιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν ξυνοικούντων ἀλλή-
λοις συμβαίνῃ καὶ ἀπορῶμεν, τὸ παλαιόν που ὑπάρχει
μηχάνημα, ὃ πολλάκις εἴπομεν, ἐκπομπὴ ἀποικιῶν φί-
λη γιγνομένη παρὰ φίλων, ὧν ἂν ἐπιτήδειον εἶναι δο-
κῇ. ἐὰν δ' αὖ καὶ τοὐναντίον ἐπέλθῃ ποτὲ κῦμα κα-
τακλυσμὸν φέρον * νόσων ἢ πολέμων φθορά, ἐλάττους 741
δὲ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ δι' ὀρφανίας γένων-
ται, ἑκόντας μὲν οὐ δεῖ πολίτας παρεμβάλλειν νόθῃ
παιδείᾳ πεπαιδευμένους, ἀνάγκην δὲ οὐδὲ θεὸς εἶναι
λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι. **XI.** Ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν
λεγόμενον λόγον ἡμῖν φῶμεν παραινεῖν, λέγοντα· Ὦ
πάντων ἀνδρῶν ἄριστοι, τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα
καὶ τὸ ταὐτὸν καὶ ὁμολογούμενον τιμῶντες κατὰ φύ-
σιν μὴ ἀνίετε κατά τε ἀριθμὸν καὶ πᾶσαν δύναμιν | B
τὴν τῶν καλῶν κἀγαθῶν πραγμάτων· καὶ δὴ καὶ νῦν
τὸν ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντὸς φυλάξατε
τὸν εἰρημένον, εἶτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγε-
θος, ὃ τὸ πρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὄν, μὴ ἀτιμάση-
τε τῷ τε ὠνεῖσθαι καὶ τῷ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους. οὔ-
τε γὰρ ὁ νείμας κλῆρον, ὢν θεός, ὑμῖν ξύμμαχος, οὔ-
τε ὁ νομοθέτης· νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι
νόμος προστάττει, προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι
τὸν ἐθέλοντα | ἢ μὴ κληροῦσθαι, ὡς πρῶτον μὲν τῆς C
γῆς ἱερᾶς οὔσης τῶν πάντων θεῶν, εἶτα ἱερέων τε καὶ
ἱερειῶν εὐχὰς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι
καὶ δευτέροις καὶ μέχρι τριῶν, τὸν πριάμενον ἢ ἀπο-
δόμενον ὧν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων τὰ ἐπὶ τού-
τοις πρέποντα πάσχειν πάθη. γράψαντες δὲ ἐν τοῖς
ἱεροῖς θήσουσι κυπαριττίνας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα
χρόνον καταγεγραμμένας· πρὸς τούτοις δ' ἔτι φυλα-
κτήρια τούτων, ὅπως ἂν γίγνηται, | καταστήσουσιν ἐν D
ταύτῃ τῶν ἀρχῶν ἥτις ἂν ὀξύτατον ὁρᾶν δοκῇ, ἵνα αἱ
παρὰ ταῦτα ἑκάστοτε παραγωγαὶ γιγνόμεναι μὴ λαν-
θάνωσιν αὐτούς, ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα
νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον
ἀγαθὸν ὂν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσι
τὴν ἑπομένην κατασκευὴν προσλαβόν, κατὰ τὴν πα-

λαιὰν παροιμίαν οὐδεὶς εἴσεταί ποτε κακὸς ὤν, ἀλλ'
E ἔμπειρός τε καὶ ἐπιεικὴς ἔθεσι γενόμενος· | χρηματι-
σμὸς γὰρ οὔτ' ἔνεστι σφόδρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατα-
σκευῇ, ξυνέπεταί τε αὐτῇ μηδὲ δεῖν μηδ' ἐξεῖναι χρη-
ματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματισμῶν μηδενὶ μη-
δένα, καθ' ὅσον ἐπονείδιστος λεγομένη βαναυσία ἦθος
ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τὸ παράπαν ἀξιοῦν ἐκ τῶν
τοιούτων ξυλλέγειν χρήματα. XII. Πρὸς τούτοις δ'
ἔτι νόμος ἕπεται πᾶσι τούτοις, μηδ' ἐξεῖναι χρυσὸν
742 μηδὲ ἄργυρον * κεκτῆσθαι μηδένα μηδενὶ ἰδιώτῃ, νό-
μισμα δὲ ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἣν δημιουρ-
γοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον καὶ πᾶσιν
ὁπόσων χρεία τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς, δού-
λοις καὶ ἐποίκοις, ἀποτίνειν. ὧν ἕνεκά φαμεν τὸ νό-
μισμα κτητέον αὐτοῖς μὲν ἔντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀν-
θρώποις ἀδόκιμον. κοινὸν δὲ Ἑλληνικὸν νόμισμα ἕνε-
κά τε στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀν-
θρώπους, οἷον πρεσβειῶν ἢ καί τινος ἀναγκαίας ἄλλης
B | τῇ πόλει κηρυκείας, ἐκπέμπειν τινὰ ἂν δέῃ, τούτων
χάριν ἀνάγκη ἑκάστοτε κεκτῆσθαι τῇ πόλει νόμισμα
Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ δὲ ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνη-
ται ἀποδημεῖν, παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδη-
μείτω, νόμισμα δὲ ἄν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφί-
κηται περιγενόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω, πρὸς
λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον· ἰδιούμενος δὲ ἄν τις
φαίνηται, δημόσιόν τε γιγνέσθω καὶ ὁ ξυνειδὼς καὶ μὴ
φράζων ἀρᾷ καὶ ὀνείδει μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος
ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ
C κομισθέντος νομίσματος. | γαμοῦντα δὲ καὶ ἐκδιδόντα
μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα τὸ παράπαν
μηδ' ἡντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅτῳ
μή τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἐξὸν μὴ
ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον
μήτε κεφάλαιον. ταῦτα δ' ὅτι βέλτιστ' ἐστὶ πόλει ἐπι-
τηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὧδε ἄν τις σκοπῶν ὀρθῶς ἂν
D αὐτὰ διακρίνοι, ἐπαναφέρων | εἰς τὴν ἀρχὴν ἀεὶ καὶ
τὴν βούλησιν. ἔστι δὴ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ
βούλησις, φαμέν, οὐχ ἥνπερ ἂν οἱ πολλοὶ φαῖεν, δεῖν
βούλεσθαι τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην ὡς μεγίστην τε εἶ-
ναι τὴν πόλιν ᾗ νοῶν εὖ νομοθετοῖ, καὶ ὅ τι μάλιστα
πλουσίαν, κεκτημένην δ' αὖ χρυσία καὶ ἀργύρια καὶ
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἄρχουσαν ὅ τι πλεί-
στων· προσθεῖεν δ' ἂν καὶ ὡς ἀρίστην δεῖν βούλεσθαι
τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὡς εὐδαιμονεστάτην τόν γε ὀρθῶς
E | νομοθετοῦντα. τούτων δὲ τὰ μὲν δυνατά ἐστι γί-
γνεσθαι, τὰ δὲ οὐ δυνατά· τὰ μὲν οὖν δυνατὰ βού-
λοιτ' ἂν ὁ διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὔτ' ἂν βού-
λοιτο ματαίας βουλήσεις οὔτ' ἂν ἐπιχειροῖ. σχεδὸν μὲν
γὰρ εὐδαίμονας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίγνεσθαι·
τοῦτο μὲν οὖν βούλοιτ' ἄν. πλουσίους δ' αὖ σφόδρα
καὶ ἀγαθοὺς ἀδύνατον, οὕς γε δὴ πλουσίους οἱ πολ-
λοὶ καταλέγουσι· λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλί-
γοις τῶν ἀνθρώπων πλείστου νομίσματος ἄξια κτή-
ματα, ἃ καὶ κακός τις κεκτῇτ' ἄν. εἰ δ' ἔστι τοῦτο
743 οὕτως ἔχον, * οὐκ ἂν ἔγωγε αὐτοῖς ποτε συγχωροίην
τὸν πλούσιον εὐδαίμονα τῇ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι μὴ καὶ
ἀγαθὸν ὄντα. ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφερόντως καὶ πλού-
σιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνατον. τί δή; φαίη τις ἂν
ἴσως ὅτι, φαῖμεν ἄν, ἥ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου κτῆ-
σις πλέον ἢ διπλασία ἐστὶ τῆς ἐκ τοῦ δικαίου μόνον,
τά τε ἀναλώματα μήτε καλῶς μήτε αἰσχρῶς ἐθέλοντα
ἀναλίσκεσθαι τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθελόντων δα-
πανᾶσθαι διπλασίῳ ἐλάττονα. οὔκουν ποτὲ | ἂν τῶν B
ἐκ διπλασίων μὲν κτημάτων, ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων
ὁ τὰ ἐναντία τούτων πράττων γένοιτ' ἂν πλουσιώτε-
ρος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀγαθὸς τούτων, ὁ δὲ οὐ κακός, ὅταν
ᾖ φειδωλός· τοτὲ δέ ποτε καὶ πάγκακος· ἀγαθὸς δέ,
ὅπερ εἴρηται τὰ νῦν, οὐδέποτε. ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ
ἀδίκως λαμβάνων καὶ μήτε δικαίως μήτε ἀδίκως ἀναλί-
σκων πλούσιος, ὅταν καὶ φειδωλὸς ᾖ· ὁ δὲ πάγκακος
ὡς τὰ πολλὰ ὢν ἄσωτος μάλα πένης· ὁ δὲ ἀναλίσκων
| τε εἰς τὰ καλὰ καὶ κτώμενος ἐκ τῶν δικαίων μόνον C
οὔτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ ῥᾳδίως ἄν ποτε γένοιτο οὐδ'
αὖ σφόδρα πένης. ὥστε ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθός, ὡς οὐκ
εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ ἀγαθοί, οὐδὲ
εὐδαίμονες. XIII. ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐν-
ταῦθα ἔβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ
ὅ τι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἄν ποτε πο-
λῖται φίλοι, ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν,
πολλαὶ δὲ | ἀδικίαι, ἀλλ' ὅπου ὡς ὅ τι σμικρόταται D
καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δὴ μήτε χρυσὸν εἶναι δεῖν μήτε
ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτε αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ
βαναυσίας καὶ τόκων μηδὲ βοσκημάτων αἰσχρῶν, ἀλλ'
ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τούτων ὁπόσα μὴ
χρηματιζόμενον ἀναγκάσει ἀμελεῖν ὧν ἕνεκα πέφυκε τὰ
χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, ἃ χωρὶς γυ-
μναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἄν ποτε γένοιτο
ἄξια λόγου. | διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἅπαξ E
εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ τριῶν
τῶν ἁπάντων, περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τε-
λευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς
σπουδαζομένη σπουδή, σώματος δὲ πέρι μέση, πρώτη
δὲ ἡ τῆς ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν ἣν διεξερχόμεθα πο-
λιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νενο-
μοθέτηται· εἰ δέ τις τῶν προσταττομένων αὐτόθι νό-
μων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ * πόλει 744
φανεῖται ποιῶν τιμίαν, ἢ πλοῦτον ὑγιείας καὶ τοῦ σω-
φρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανεῖται τιθέμενος. τοῦτ' οὖν
δὴ πολλάκις ἐπισημαίνεσθαι χρὴ τὸν νομοθέτην· τί τε
βούλομαι, καί, εἴ μοι ξυμβαίνει τοῦτο ἢ καὶ
ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ; καὶ οὕτω τάχ' ἂν ἴσως
ἐκ τῆς νομοθεσίας αὐτός τε ἐκβαίνοι καὶ τοὺς ἄλλους
ἀπαλλάττοι, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον οὐδ' ἂν ἕνα ποτέ.
Ὁ δὴ λαχὼν κεκτήσθω, φαμέν, τὸν κλῆρον ἐπὶ τούτοις
οἷς εἰρήκαμεν. ἦν | μὲν δὴ καλὸν καὶ τἆλλα ἴσα B
πάντ' ἔχοντα ἕνα ἕκαστον ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀποικίαν·
ἐπειδὴ δὲ οὐ δυνατόν, ἀλλ' ὁ μέν τις πλείω κεκτημένος
ἀφίξεται χρήματα, ὁ δ' ἐλάττονα, δεῖ δὴ πολλῶν ἕνε-
κα τῶν τε κατὰ πόλιν καιρῶν ἰσότητος ἕνεκα τιμήμα-
τα ἄνισα γενέσθαι, ἵνα ἀρχαί τε καὶ εἰσφοραὶ καὶ
διανομαὶ τὴν τῆς ἀξίας ἑκάστοις τιμήν, μὴ κατ' ἀρε-
τὴν μόνον τήν τε προγόνων καὶ τὴν αὐτοῦ, μηδὲ κατὰ
σωμάτων ἰσχὺς καὶ εὐμορφίας, ἀλλὰ καὶ | κατὰ πλού- C
του χρῆσιν καὶ πενίας τὰς τιμάς τε καὶ ἀρχὰς ὡς
ἰσαίτατα τῷ ἀνίσῳ ξυμμέτρῳ δὲ ἀπολαμβάνοντες μὴ
διαφέρωνται. τούτων χάριν τέτταρα μεγέθει τῆς οὐ-
σίας τιμήματα ποιεῖσθαι χρεών, πρώτους καὶ δευτέ-
ρους καὶ τρίτους καὶ τετάρτους, ἢ τισιν ἄλλοις προσ-

αγορευομένους ὀνόμασιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐ-
τῷ τιμήματι καὶ ὅταν πλουσιώτεροι ἐκ πενήτων καὶ
ἐκ πλουσίων πένητες γιγνόμενοι μεταβαίνωσιν εἰς τὸ
D προςῆκον ' ἕκαστοι ἑαυτοῖσι τίμημα. τόδε δ' ἐπὶ τού-
τοις αὖ νόμου σχῆμα ἔγωγ' ἂν τιθείην ὡς ἑπόμενον.
δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, φαμέν, τῇ τοῦ μεγίστου νοσή-
ματος οὐ μεθεξούσῃ, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότε-
ρον ἂν εἴη κεκλῆσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖ-
ναι παρά τισι τῶν πολιτῶν μήτ' αὖ πλοῦτον, ὡς ἀμ-
φοτέρων τικτόντων ταῦτα ἀμφότερα· νῦν οὖν ὅρον δεῖ
τούτων ἑκατέρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔστω δὴ
E πενίας μὲν ὅρος ἡ τοῦ κλήρου τιμή, ' ὃν δεῖ μένειν καὶ
ὃν ἄρχων οὐδεὶς οὐδενί ποτε περιόψεται ἐλάττω γι-
γνόμενον, τῶν τε ἄλλων κατὰ τὰ αὐτὰ οὐδεὶς ὅστις
φιλότιμος ἐπ' ἀρετῇ. μέτρον δὲ αὐτὸν θέμενος ὁ νο-
μοθέτης διπλάσιον ἐάσει τούτου κτᾶσθαι καὶ τριπλά-
σιον καὶ μέχρι τετραπλασίου· πλείονα δ' ἄν τις κτᾶ-
ται τούτων εὑρὼν ἢ δοθέντων ποθὲν ἢ χρηματισάμε-
745 νος ἤ τινι τύχῃ τοιαύτῃ * κτησάμενος ἄλλῃ τὰ περι-
γιγνόμενα τοῦ μέτρου, τῇ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν
πόλιν ἔχουσιν θεοῖς ἀπονέμων εὐδόκιμός τε καὶ ἀζή-
μιος ἂν εἴη· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτῳ τῷ νόμῳ, φανεῖ
μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσιν, ὁ δὲ ὄφλων ἄλλο
τοσοῦτον μέρος ἀποτίσει τῆς αὐτοῦ κτήσεως, τὰ δ'
ἡμίσεα τῶν θεῶν. ἡ δὲ κτῆσις χωρὶς τοῦ κλήρου πάν-
των πᾶσα ἐν τῷ φανερῷ γεγράφθω παρὰ φύλαξιν
ἄρχουσιν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάξῃ, ὅπως ἂν αἱ δίκαι
B ' περὶ πάντων, ὅσαι εἰς χρήματα, ῥᾴδιαί τε ὦσι καὶ
σφόδρα σαφεῖς. XIV. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο πρῶτον μὲν
τὴν πόλιν ἱδρῦσθαι δεῖ τῆς χώρας ὅ τι μάλιστα ἐν μέ-
σῳ, καὶ τἆλλα ὅσα πρόσφορα πόλει τῶν ὑπαρχόντων
ἔχοντα τόπον ἐκλεξάμενον, ἃ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν οὐ-
δὲν χαλεπόν· μετὰ δὲ ταῦτα μέρη δώδεκα διελέσθαι,
θέμενον Ἑστίας πρῶτον καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερόν,
ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα, κύκλον περιβάλλοντα, ἀφ' οὗ
C τὰ δώδεκα ' μέρη τέμνειν τήν τε πόλιν αὐτὴν καὶ πᾶ-
σαν τὴν χώραν. ἴσα δὲ δεῖ γίγνεσθαι τὰ δώδεκα μέρη
τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι σμικρά, τὰ δὲ χείρονος
μείζω. κλήρους δὲ διελεῖν τετταράκοντα καὶ πεντακις-
χιλίους, τούτων τε αὖ δίχα τεμεῖν ἕκαστον καὶ ξυγ-
κληρῶσαι δύο τμήματα, τοῦ τ' ἐγγὺς καὶ τοῦ πόῤῥω
μετέχοντα ἑκάτερον· τὸ πρὸς τῇ πόλει μέρος τῷ πρὸς
τοῖς ἐσχάτοις εἷς κλῆρος καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ πόλεως
D τῷ ἀπ' ἐσχάτων ' δευτέρῳ, καὶ τἆλλα οὕτω πάντα.
μηχανᾶσθαι δὲ καὶ ἐν τοῖς δίχα τμήμασι τὸ νῦν δὴ
λεγόμενον φαυλότητός τε καὶ ἀρετῆς χώρας, ἐπανι-
σουμένους τῷ πλήθει τε καὶ ὀλιγότητι τῆς διανομῆς.
νείμασθαι δὲ δὴ καὶ τοὺς ἄνδρας δώδεκα μέρη, τὴν
τῆς ἄλλης οὐσίας εἰς ἴσα ὅ τι μάλιστα τὰ δώδεκα μέ-
ρη συνταξάμενον, ἀπογραφῆς πάντων γενομένης. καὶ
δὴ καὶ τὸ μετὰ τοῦτο δώδεκα θεοῖς δώδεκα κλήρους
E θέντας ἐπονομάσαι καὶ καθιερῶσαι τὸ ' λαχὸν μέρος
ἑκάστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτὴν ἐπονομάσαι. τέμνειν
δὲ αὖ καὶ τὰ δώδεκα τῆς πόλεως τμήματα τὸν αὐτὸν
τρόπον ὅνπερ καὶ τὴν ἄλλην χώραν διένεμον· καὶ δύο
νέμεσθαι ἕκαστον οἰκήσεις, τήν τε ἐγγὺς τοῦ μέσου
καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων· καὶ τὴν μὲν κατοίκισιν οὕτω τέ-
λος ἔχειν. XV. Ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιόνδ' ἐστὶ χρεὼν
ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ ἄν
ποτε εἰς τοιούτους καιροὺς ξυμπέσοι, ὥςτε ξυμβῆναι
κατὰ λόγον οὕτω ξύμπαντα γενόμενα, * ἄνδρας τε, οἳ 746
μὴ δυσχερανοῦσι τὴν τοιαύτην ξυνοικίαν, ἀλλ' ὑπομε-
νοῦσι χρήματά τε ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου
παντὸς καὶ παίδων γενέσεις, ἃς εἰρήκαμεν ἑκάστοις,
καὶ χρυσοῦ στερόμενοι καὶ ἑτέρων ὧν δῆλος ὁ νομο-
θέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων τῶν νῦν εἰρημένων,
ἔτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὡς εἴρηκε, μεσότητάς τε
καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις, πάντῃ σχεδὸν οἷον ὀνείρατα
λέγων ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν καὶ
πολίτας. ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα οὐ ' κακῶς τινα τρόπον B
εἰρημένα, χρὴ δ' ἐπαναλαμβάνειν πρὸς αὑτὸν τὰ τοιά-
δε. πάλιν ἄρα ἡμῖν ὁ νομοθετῶν φράζει τόδε· Ἐν
τούτοις τοῖς λόγοις, ὦ φίλοι, μηδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με
λεληθέναι τὸ νῦν λεγόμενον, ὡς ἀληθῆ διεξέρχεταί τι-
να τρόπον. ἀλλὰ γὰρ ἐν ἑκάστοις τῶν μελλόντων ἔσε-
σθαι δικαιότατον οἶμαι τόδε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα
δεικνύντα, οἷον δεῖ τὸ ἐπιχειρούμενον γίγνεσθαι, μη-
δὲν ἀπολείπειν τῶν καλλίστων τε καὶ ἀληθεστάτων·
ᾧ δὲ ἀδύνατόν τι ' ξυμβαίνει τούτων γίγνεσθαι, τοῦ- C
το μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράττειν, ὅ τι δὲ τού-
του τῶν λοιπῶν ἐγγύτατά ἐστι καὶ ξυγγενέστατον ἔφυ
τῶν προςηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ διαμηχανᾶσθαι
ὅπως ἂν γίγνηται· τὸν νομοθέτην δ' ἐᾶσαι τέλος ἐπι-
θεῖναι τῇ βουλήσει, γενομένου δὲ τούτου, τότ' ἤδη
κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν ὅ τί τε ξυμφέρει τῶν εἰρη-
μένων καὶ τί πρόσαντες εἴρηται τῆς νομοθεσίας· τὸ
γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὑτῷ δεῖ που πανταχῇ ἀπερ-
γάζεσθαι καὶ ' τὸν τοῦ φαυλοτάτου δημιουργὸν ἄξιον D
ἐσόμενον λόγου. XVI. Νῦν δὴ τοῦτ' αὐτὸ προθυ-
μητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν
διανομῆς, τὸ τίνα τρόπον. δῆλον δὴ τὰ δώδεκα μέρη
τῶν ἐντὸς αὐτοῦ πλείστας ἔχοντα διανομάς, καὶ τὰ
τούτοις ξυνεπόμενα καὶ ἐκ τούτων γεννώμενα, μέχρι
τῶν τετταράκοντά τε καὶ πεντακιςχιλίων· ὅθεν φρα-
τρίας καὶ δήμους καὶ κώμας, καὶ πρός γε τὰς πολεμι-
κὰς τάξεις τε καὶ ἀγωγάς, καὶ ἔτι νομίσματα καὶ μέ-
τρα ξηρά ' τε καὶ ὑγρὰ καὶ σταθμά, πάντα ταῦτα E
ἔμμετρά τε καὶ ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τόν γε νόμον
διατάττειν. πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα δεί-
σαντα τὴν δόξασαν ἂν γίγνεσθαι σμικρολογίαν, ἂν
τις προστάττῃ πάντα ὁπόσ' ἂν σκεύη κτῶνται, μηδὲν
ἄμετρον αὐτῶν ἐᾶν εἶναι, καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα
πρὸς * πάντα εἶναι χρησίμους τὰς τῶν ἀριθμῶν δια- 747
νομὰς καὶ ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ποι-
κίλλονται καὶ ὅσα ἐν μήκεσι καὶ ἐν βάθεσι ποικίλμα-
τα, καὶ δὴ καὶ ἐν φθόγγοις καὶ κινήσεσι ταῖς τε κα-
τὰ τὴν εὐθυπορίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς καὶ τῆς
κύκλῳ περιφορᾶς· πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαν-
τα τόν γε νομοθέτην προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶ-
σιν εἰς δύναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντά-
ξεως. πρός τε γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς ' πολιτείαν B
καὶ πρὸς τὰς τέχνας πάσας ἓν οὐδὲν οὕτω δύναμιν
ἔχει παίδειον μάθημα μεγάλην, ὡς ἡ περὶ τοὺς ἀρι-
θμοὺς διατριβή· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νυστάζοντα
καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ
ἀγχίνουν ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἐπιδι-
δόντα θείᾳ τέχνῃ. ταῦτα δὴ πάντα, ἐὰν μὲν ἄλλοις
νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρῆταί τις τὴν ἀνε-

λευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελ-
C λόντων αὐτὰ | ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι,
καλὰ τὰ παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνοιτ' ἄν· εἰ δὲ
μή, τὴν καλουμένην ἄν τις πανουργίαν ἀντὶ σοφίας
ἀπεργασάμενος λάθοι, καθάπερ Αἰγυπτίους καὶ Φοί-
νικας καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπειργασμένα γένη νῦν ἔστιν
ἰδεῖν ὑπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων
ἀνελευθερίας, εἴτε τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν
γενόμενος ἐξειργάσατο τὰ τοιαῦτα, εἴτε χαλεπὴ τύχη
D προσπεσοῦσα εἴτε καὶ | φύσις ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ
γάρ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λαν-
θανέτω περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέ-
ροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἀμεί-
νους καὶ χείρους· οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον. οἱ
μέν γέ που, διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἱλήσεις
ἀλλόκοτοί τ' εἰσὶ καὶ ἐναίσιοι αὐτῶν, οἱ δὲ δι' ὕδατα,
οἱ δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν, ἀναδι-
δοῦσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, | E
ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἧττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦ-
τα ἐμποιεῖν, τούτων δ' αὖ πάντων μέγιστον διαφέ-
ροιεν ἂν τόποι χώρας, ἐν οἷς θεία τις ἐπίπνοια καὶ
δαιμόνων λήξεις εἶεν, τοὺς ἀεὶ κατοικιζομένους ἵλεῳ
δεχόμενοι καὶ τοὐναντίον. οἷς ὅ γε νοῦν ἔχων νομο-
θέτης ἐπισκεψάμενος, ὡς ἄνθρωπον οἷόν τ' ἐστὶ σκο-
πεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτως πειρῷτ' ἂν τιθέναι τοὺς νό-
μους. ὃ δὴ καὶ σοὶ ποιητέον, ὦ Κλεινία· πρῶτον τρε-
πτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίζειν χώραν.
ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως ἐμοί
τε οὕτως ποιητέον.

ΝΟΜΟΙ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

751 I. * ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν μετά γε πάντα τὰ νῦν εἰρη-
μένα σχεδὸν ἂν ἀρχῶν εἶέν σοι καταστάσεις τῇ πόλει.
ΚΛ. Ἔχει γὰρ οὖν οὕτω. ΑΘ. Δύο εἴδη ταῦτα περὶ
πολιτείας κόσμον γιγνόμενα τυγχάνει, πρῶτον μὲν κα-
ταστάσεις ἀρχῶν τε καὶ ἀρξόντων, ὅσας τε αὐτὰς εἶ-
ναι δεῖ καὶ τρόπον ὅντινα καθισταμένας· ἔπειτα οὕ-
τω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς ἑκάσταις ἀποδοτέον,
B | οὕστινάς τε αὖ καὶ ὅσους καὶ οἵους προσῆκον ἂν
ἑκάσταις εἴη. σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ τῆς αἱ-
ρέσεως εἴπωμεν προσήκοντά τινα λόγον περὶ αὐτῆς
ῥηθῆναι. ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον; ΑΘ. Τόνδε. παντί
που δῆλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεγάλου τῆς νομοθεσίας
ὄντος ἔργου, τοῦ πόλιν εὖ παρεσκευασμένην ἀρχὰς
ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι τοῖς εὖ κειμένοις νόμοις οὐ
μόνον οὐδὲν πλέον εὖ τεθέντων, οὐδ' ὅτι γέλως ἂν
C πάμπολυς ξυμβαίνοι, σχεδὸν δὲ | βλάβαι καὶ λῶβαι πο-
λὺ μέγισται ταῖς πόλεσι γίγνοιντ' ἂν ἐξ αὐτῶν. ΚΛ.
Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν νοήσωμέν σοι περὶ
τῆς νῦν, ὦ φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως ξυμβαῖνον.
ὁρᾷς γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ
τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις βάσανον ἱκανὴν αὐτούς τε
καὶ γένος ἑκάστων ἐκ παίδων μέχρι τῆς αἱρέσεως εἶναι
δεδωκότας, ἔπειτα αὖ τοὺς μέλλοντας αἱρήσεσθαι τε-
D θράφθαι [τε] ἐν ἤθεσι νόμων εὖ | πεπαιδευμένους
πρὸς τὸ δυσχεραίνοντάς τε καὶ ἀποδεχομένους ὀρθῶς
κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατοὺς γίγνεσθαι τοὺς ἀξίους
ἑκατέρων. ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ ξυνεληλυθότες ὄντες τε
ἀλλήλων ἀγνῶτες, ἔτι δ' ἀπαίδευτοι, πῶς ἄν ποτε
δύναιντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἱρεῖσθαι; ΚΛ. Σχε-
δὸν οὐκ ἄν ποτε. ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις
φασὶν οὐ πάνυ δέχεσθαι. καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν
καὶ ἐμοὶ ποιητέον, ἐπείπερ σὺ μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέ-
στης τῷ | Κρητῶν ἔθνει προθύμως κατοικιεῖν δέκατος E
* αὐτός, ὡς φῄς, τὰ νῦν, ἐγὼ δ' αὖ σοὶ ξυλλήψεσθαι 752
κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμῖν τὰ νῦν μυθολογίαν. οὔκουν
δήπου λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἑκὼν καταλίποι-
μι· πλανώμενος γὰρ ἂν ἁπάντῃ τοιοῦτος ὢν ἄμορφος
φαίνοιτο. ΚΛ. Ἄριστ' εἴρηκας, ὦ ξένε. ΑΘ. Οὐ μό-
νον γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν οὕτω. ΚΛ.
Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν ᾗπερ καὶ λέγομεν. ΑΘ. Ἔσται
ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ καὶ γήρως ἐπικρατῶμεν τό γε
τοσοῦτον. | ΚΛ. Ἀλλ' εἰκὸς ἐθέλειν. ΑΘ. Εἰκὸς γὰρ B
οὖν. ἑπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ τόδε. ΚΛ. Τὸ
ποῖον; ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεκινδυνευμένως
ἐν τῷ νῦν ἡ πόλις ἡμῖν ἔσται κατῳκισμένη. ΚΛ. Πε-
ρὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἴρηκας τὰ νῦν;
ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νομο-
θετοῦμεν, ὅπως δέξωνταί ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νό-
μους. δῆλον δὲ τό γε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντὶ
σχεδὸν καὶ τῷ μὴ πάνυ σοφῷ, | τὸ μὴ ῥᾳδίως γε αὐ- C
τοὺς μηδένας προσδέξασθαι κατ' ἀρχάς· εἰ δὲ μεῖναι-
μέν πως τοσοῦτον χρόνον, ἕως οἱ γευσάμενοι παῖδες
τῶν νόμων καὶ ξυντραφέντες ἱκανῶς ξυνήθεις τε αὐ-
τοῖς γενόμενοι τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινω-
νήσειαν· γενομένου γε μὴν οὗ λέγομεν, εἴπερ τινὶ τρό-
πῳ καὶ μηχανῇ γίγνοιτο ὀρθῶς, πολλὴν ἔγωγε ἀσφά-
λειαν οἶμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα χρόνον ἂν
γενέσθαι τοῦ μεῖναι τὴν παιδαγωγηθεῖσαν οὕτω πό-

D λιν. | ΚΛ. Ἔχει γοῦν λόγον. ΑΘ. Ἴδωμεν τοίνυν
πρὸς τοῦτο εἴ πῃ τινα πόρον ἱκανὸν πορίζοιμεν ἂν
κατὰ τάδε. φημὶ γάρ, ὦ Κλεινία, Κνωσίους χρῆναι
τῶν ἄλλων διαφερόντως Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσα-
σθαι περὶ τῆς χώρας, ἣν νῦν κατοικίζετε, συντόνως δ'
ἐπιμεληθῆναι τὰς πρώτας ἀρχὰς εἰς δύναμιν, ὅπως ἂν
στῶσιν ὡς ἀσφαλέστατα καὶ ἄριστα. τὰς μὲν οὖν ἄλ-
E λας καὶ βραχύτερον ἔργον, νομοφύλακας δ' ἂν ἡμῖν |
πρώτους αἱρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἁπάσῃ σπουδῇ.
ΚΛ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρίσκο-
μεν; ΑΘ. Τόνδε. φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χρῆναι
Κνωσίους διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων κοι-
νῇ μετὰ τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν ξυνοίκησιν ταύτην ἐξ
αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων αἱρεῖσθαι τριάκοντα μὲν καὶ
ἑπτὰ τοὺς πάντας, ἐννέα δὲ καὶ δέκα ἐκ τῶν ἐποικη-
753 σάντων, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξ αὐτῆς * Κνωσοῦ. τούτους
δ' οἱ Κνώσιοι τῇ πόλει σοι δόντων, καὶ αὐτὸν σέ, πο-
λίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀποικίας καὶ ἕνα τῶν ὀκτωκαί-
δεκα, πείσαντες ἢ τῇ μετρίᾳ δυνάμει βιασάμενοι. ΚΛ.
Τί δῆτα οὐ καὶ σύ τε καὶ ὁ Μέγιλλος, ὦ ξένε, ἐκοινω-
νησάτην ἡμῖν τῆς πολιτείας; II. ΑΘ. Μέγα μέν, ὦ
Κλεινία, φρονοῦσιν αἱ Ἀθῆναι, μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρ-
τη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν ἑκάτεραι· σοὶ δὲ κατὰ
πάντα ἐμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς κατὰ
B ταὐτά, | ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λεγόμενα. ὡς μὲν οὖν
γένοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν τὰ
νῦν, εἰρήσθω· προελθόντος δὲ χρόνου καὶ μεινάσης
τῆς πολιτείας αἵρεσις αὐτῶν ἔστω τοιάδε τις. πάντες
μὲν κοινωνούντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεως ὁπόσοι
περ ἂν ὅπλα ἱππικὰ ἢ πεζικὰ τιθῶνται καὶ πολέμου
κεκοινωνήκωσιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν τῆς ἡλικίας
δυνάμεσι· ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν ἱερῷ ὅπερ ἂν
C ἡ πόλις ἡγῆται τιμιώτατον, | φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ
θεοῦ βωμὸν ἕκαστον, εἰς πινάκιον γράψαντα τοὔνομα
πατρόθεν καὶ φυλῆς καὶ δήμου ὁπόθεν ἂν δημοτεύη-
ται, παρεγγράφειν δὲ καὶ τὸ αὑτοῦ κατὰ ταὐτὰ οὕ-
τως ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέστω τῶν πινακίων ὅ
τί περ ἂν φαίνηται μὴ κατὰ νοῦν αὐτῷ γεγραμμένον,
ἀνελόντα εἰς ἀγορὰν θεῖναι μὴ ἔλαττον τριάκοντα
ἡμερῶν. τὰ δὲ τῶν πινάκων κριθέντα ἐν πρώτοις μέ-
χρι τριακοσίων δεῖξαι τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πάσῃ τῇ πό-
D λει, | τὴν δὲ πόλιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν
ὃν ἂν ἕκαστος βούληται, τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐ-
τῶν προκριθέντας ἑκατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασι. τὸ δὲ
τρίτον φερέτω μὲν ἐκ τῶν ἑκατὸν ὁ βουληθεὶς ὃν ἂν
βούληται, διὰ τομίων πορευόμενος· ἑπτὰ δὲ καὶ τριά-
κοντα, οἷς ἂν πλεῖσται γένωνται ψῆφοι, κρίναντες ἀπο-
φηνάντων ἄρχοντας. Τίνες οὖν, ὦ Κλεινία καὶ Μέ-
γιλλε, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ πόλει καταστήσουσι τῶν
E ἀρχῶν τε πέρι | καὶ δοκιμασιῶν αὐτῶν; ἆρα ἐννοοῦ-
μεν, ὡς ταῖς πρῶτον οὕτω καταζευγνυμέναις πόλεσιν
ἀνάγκη μὲν εἶναί τινας, οἵτινες δὲ εἶεν ἂν πρὸ πα-
σῶν τῶν ἀρχῶν γεγονότες οὐκ ἔστι; δεῖ μὴν ἁμωσγέ-
πως, καὶ ταῦτα οὐ φαύλους, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα ἄκρους.
ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς ἐν ταῖς παροι-
μίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκω-
μιάζομεν ἑκάστοτε· τὸ δ' ἔστι τε, ὡς ἐμοὶ φαίνεται,
754 πλέον ἢ τὸ ἥμισυ καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς * γενόμενον
ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ.
Μὴ τοίνυν γιγνώσκοντές γε παρῶμεν αὐτὸ ἄρρητον,
μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς, τίνα ἔσται τρόπον.
ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλήν γε ἑνὸς εἰπεῖν
πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ ξυμφέροντος λόγου.
ΚΛ. Τίνος δή; III. ΑΘ. Φημὶ ταύτῃ τῇ πόλει, ἣν
οἰκίζειν μέλλομεν, οἷον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι
πλὴν τὴν κατοικίζουσαν αὐτὴν πόλιν, οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι
| πολλαὶ τῶν κατοικισθεισῶν διάφοροι ταῖς κατοικι- B
σάσαις πολλάκις ἔνιαι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται. νῦν
μὴν ἐν τῷ παρόντι, καθάπερ παῖς, εἰ καί ποτε μέλλει
διάφορος εἶναι τοῖς γεννήσασιν, ἔν γε τῇ παρούσῃ
παιδείας ἀπορίᾳ στέργει τε καὶ στέργεται ὑπὸ τῶν
γεννησάντων, καὶ φεύγων ἀεὶ πρὸς τοὺς οἰκείους ἀναγ-
καίους μόνους εὑρίσκει ξυμμάχους· ἃ δὴ νῦν φημὶ
Κνωσίοις διὰ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν νέαν πόλιν
καὶ τῇ νέᾳ πρὸς Κνωσὸν | ὑπάρχειν ἑτοίμως γεγονό- C
τα. λέγω δέ, καθάπερ εἶπον νῦν δή, δὶς γὰρ τό γε
καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει, Κνωσίους δεῖν ἐπιμελη-
θῆναι πάντων τούτων κοινῇ, προσελομένους τῶν εἰς
τὴν ἀποικίαν ἀφικομένων τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ
ἀρίστους εἰς δύναμιν, ἑλομένους μὴ ἔλαττον ἑκατὸν
ἀνδρῶν· καὶ αὐτῶν Κνωσίων ἔστωσαν ἑκατὸν ἕτεροι.
τούτους δὲ ἐλθόντας φημὶ δεῖν εἰς τὴν καινὴν πόλιν
συνεπιμεληθῆναι, ὅπως αἵ τε ἀρχαὶ | καταστῶσι κατὰ D
νόμους καταστᾶσαί τε δοκιμασθῶσι· γενομένων δὲ
τούτων τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους οἰκεῖν, τὴν δὲ
νέαν πόλιν αὐτὴν αὑτὴν πειρᾶσθαι σώζειν τε καὶ εὐ-
τυχεῖν. οἱ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα
νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖσ-
δε ἡμῖν ῃρήσθωσαν· πρῶτον μὲν φύλακες ἔστωσαν
τῶν νόμων, ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἂν ἕκαστος
ἀπογράψῃ τοῖς ἄρχουσι τὸ πλῆθος τῆς αὑτῶν οὐσίας,
πλὴν ὁ μὲν μέγιστον | τίμημα ἔχων τεττάρων μνῶν, E
ὁ δὲ τὸ δεύτερον τριῶν, ὁ δὲ τρίτος δυεῖν μναῖν, μνᾶς
δὲ ὁ τέταρτος. ἐὰν δέ τις ἕτερον φαίνηταί τι παρὰ τὰ
γεγραμμένα κεκτημένος, δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦ-
τον ἅπαν, πρὸς τούτῳ δὲ δίκην ὑπεχέτω τῷ βουλομέ-
νῳ μετιέναι μὴ καλὴν μηδ' εὐώνυμον ἀλλ' αἰσχράν,
ἐὰν ἁλίσκηται διὰ τὸ κέρδος τῶν νόμων καταφρονῶν.
αἰσχροκερδείας οὖν αὐτὸν γραψάμενος ὁ βουληθεὶς
ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλαξιν· ἐὰν δ'
ὁ φεύγων ὄφλῃ, τῶν κοινῶν * κτημάτων μὴ μετεχέτω, 755
διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει γίγνηταί τις, ἄμοιρος ἔστω
πλήν γε τοῦ κλήρου, γεγράφθω δὲ ὠφληκώς, ἕως ἂν
ζῇ, ὅπου πᾶς ὁ βουλόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται. μὴ
πλέον δὲ εἴκοσιν ἐτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω, φερέσθω δ'
εἰς τὴν ἀρχὴν μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονὼς ἐτῶν·
ἑξηκοντούτης δὲ ἐνεχθεὶς δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ
κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὅπως ἂν τις πλέον ὑπερβὰς
ἑβδομήκοντα ζῇ, μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς | ἄρχουσι τὴν B
τηλικαύτην ἀρχὴν ὡς ἄρξων διανοηθήτω. IV. Τὰ μὲν
οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρήσθω προστά-
γματα τρία, προϊόντων δὲ εἰς τοὔμπροσθεν τῶν νό-
μων ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιν, ὧντι-
νων αὐτοὺς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμε-
λεῖσθαι· νῦν δ' ἑξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἱρέσεως πέρι λέ-
γοιμεν ἄν. δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγοὺς αἱ-
ρεῖσθαι, καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷόν τινας ὑπη-
ρεσίας | ἱππάρχους καὶ φυλάρχους καὶ τῶν πεζῶν φυ- C

λων κοσμητὰς τῶν τάξεων, οἷς πρέπον ἂν εἴη τοῦτ'
αὐτὸ τοὔνομα μάλιστα, οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιάρ-
χους αὐτοὺς ἐπονομάζουσι. τούτων δὴ στρατηγοὺς μὲν
ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νομοφύλακες προβαλ-
λέσθων, αἱρείσθων δ' ἐκ τῶν προβληθέντων πάντες
οἱ τοῦ πολέμου κοινωνοὶ γενόμενοί τε ἐν ταῖς ἡλικίαις
καὶ γιγνόμενοι ἑκάστοτε. ἐὰν δέ τις ἄρα δοκῇ τινι τῶν
D μὴ προβεβλημένων | ἀμείνων εἶναι τῶν προβληθέντων
τινός, ἐπονομάσας ἀνθ' ὅτου ὅντινα προβάλλεται,
τοῦτ' αὐτὸ ὀμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον· ὁπό-
τερος δ' ἂν δόξῃ διαχειροτονούμενος, εἰς τὴν αἵρεσιν
ἐγκρινέσθω. τρεῖς δέ, οἷς ἂν ἡ πλείστη χειροτονία γί-
γνηται, τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητὰς
τῶν κατὰ πόλεμον, δοκιμασθέντων καθάπερ οἱ νομο-
φύλακες. ταξιάρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν
E τοὺς αἱρεθέντας στρατηγοὺς δώδεκα, ἑκάστῃ φυλῇ |
ταξίαρχον· τὴν δ' ἀντιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν
στρατηγῶν ἐγίγνετο, τὴν αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξιαρ-
χῶν καὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν καὶ τὴν κρίσιν. τὸν δὲ ξύλ-
λογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι, πρὶν πρυτάνεις τε καὶ
βουλὴν ᾑρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας συλλέξαντας εἰς
χωρίον ὡς ἱερώτατόν τε καὶ ἱκανώτατον καθίσαι χω-
ρὶς μὲν τοὺς ὁπλίτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἱππέας, τρίτον δ'
ἐφεξῆς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον· χειροτονούντων
δὲ στρατηγοὺς μὲν [καὶ ἱππάρχους] πάντες, ταξιάρ-
756 χους δὲ οἱ τὴν * ἀσπίδα τιθέμενοι. φυλάρχους δὲ αὖ
τούτοις πᾶν τὸ ἱππικὸν αἱρείσθω, ψιλῶν δὲ ἢ τοξο-
τῶν ἤ τινος ἄλλου τῶν ἐμπολεμίων ἡγεμόνας οἱ στρα-
τηγοὶ ἑαυτοῖς καθιστάντων. ἱππάρχων δὴ κατάστασις
ἂν ἡμῖν ἔτι λοιπὴ γίγνοιτο. τούτους οὖν προβαλλέ-
σθων μὲν οἵπερ καὶ τοὺς στρατηγοὺς προὐβάλλοντο,
τὴν δὲ αἵρεσιν καὶ τὴν ἀντιπροβολὴν τούτων τὴν αὐ-
τὴν γίγνεσθαι καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο,
B χειροτονείτω δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοὺς ἐναντίον | ὁρών-
των τῶν πεζῶν, δύο δέ, οἷς ἂν πλείστη χειροτονία γί-
γνηται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν ἱππευόν-
των. τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις τῶν χειροτονιῶν μέχρι δυοῖν
εἶναι· τὸ δὲ τρίτον ἐὰν ἀμφισβητῇ τις, διαψηφίζεσθαι
τούτους οἷσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἑκάστοις ἕκα-
στον ἦν. V. Βουλὴν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκά-
δας — ἑξήκοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίγνοιντο ἂν πρέ-
ποντες ταῖς διανομαῖς — μέρη δὲ διανείμαντας τέτ-
C ταρα κατὰ ἐνενήκοντα | τὸν ἀριθμὸν τούτων ἐξ ἑκά-
στου τῶν τιμημάτων φέρειν ἐνενήκοντα βουλευτάς·
πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἅπαντας φέ-
ρειν ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιοῦσθαι τὸν μὴ πειθόμενον τῇ
δοξάσῃ ζημίᾳ· ἐπειδὰν δ' ἐνεχθῶσι, τούτους μὲν κα-
τασημήνασθαι, τῇ δ' ὑστεραίᾳ φέρειν ἐκ τῶν δευτέρων
τιμημάτων κατὰ ταὐτά, καθάπερ τῇ πρόσθεν, τρίτῃ
δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸν βουλόμε-
D νον, ἐπάναγκες δὲ εἶναι τοῖς τῶν | τριῶν τιμημάτων,
τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμικρότατον ἐλεύθερον ἀφεῖ-
σθαι τῆς ζημίας ὃς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν.
τετάρτῃ δὲ φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτά-
του τιμήματος ἅπαντας, ἀζήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ
τετάρτου καὶ τρίτου τιμήματος, ἐὰν ἐνεγκεῖν μὴ βού-
ληται· τὸν δ' ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα
ζημιοῦσθαι, τὸν μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου τριπλασίᾳ τῆς
E πρώτης ζημίας, τὸν δ' | ἐκ τοῦ πρώτου τετραπλασίᾳ.
πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰ κατασημανθέντα ὀνόματα ἐξε-
νεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πᾶσι τοῖς πολίταις,
φέρειν δ' ἐκ τούτων αὖ πάντα ἄνδρα ἢ ζημιοῦσθαι τῇ
πρώτῃ ζημίᾳ. ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἐκλέξαντας
ἀφ' ἑκάστων τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις τούτων
ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι, τούτους δ' εἶναι τὸν ἐνι-
αυτὸν βουλευτάς. Ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέ-
σον ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας,
ἧς ἀεὶ δεῖ μεσεύειν τὴν πολιτείαν· δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ
δεσπόται οὐκ ἄν * ποτε γένοιντο φίλοι, οὐδὲ ἐν ἴσαις 757
τιμαῖς διαγορευόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ
ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ' ἄν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ
μέτρου. διὰ γὰρ ἀμφότερα ταῦτα στάσεων αἱ πολι-
τεῖαι πληροῦνται. παλαιὸς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὤν, ὡς
ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρη-
ται καὶ ἐμμελῶς, ἥτις δ' ἐστί ποτε ἰσότης ἡ τοῦτο
αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα σαφὴς εἶναι σφό-
δρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν | γὰρ ἰσοτήτοιν οὔσαιν, B
ὁμωνύμοιν μέν, ἔργῳ δὲ εἰς πολλὰ σχεδὸν ἐναντίαιν,
τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἱκανὴ πα-
ραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ στα-
θμῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς
αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκ-
έτι ῥᾴδιον παντὶ ἰδεῖν· Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστὶ καὶ
τοῖς ἀνθρώποις ἀεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ ὅσον
ἂν ἐπαρκέσῃ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πάντ' ἀγαθὰ
ἀπεργάζεται· | τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάτ- C
τονι σμικρότερα νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐ-
τῶν φύσιν ἑκατέρῳ, καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζοσι μὲν πρὸς
ἀρετὴν ἀεὶ μείζους, τοῖς δὲ τοὐναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς
τε καὶ παιδείας τὸ πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ
λόγον. ἔστι γὰρ δήπου καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν ἀεὶ τοῦτ'
αὐτό, τὸ δίκαιον· οὗ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ
καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα, ὦ Κλεινία, ἀποβλέπον-
τας τὴν νῦν | φυομένην κατοικίζειν πόλιν· ἄλλην τε D
ἄν ποτέ τις οἰκίζῃ, πρὸς ταὐτὸ τοῦτο σκοπούμενον
χρεὼν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ
πρὸς ἕνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον
ἀεί. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ κατὰ φύσιν
ἴσον ἀνίσοις ἑκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ
τούτοις παρωνυμίοισί ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅ-
πασαν, εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν
κατά τι μέρος. τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον | τοῦ E
τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθήν ἐστι πα-
ρατεθραυσμένον, ὅταν γίγνηται. διὸ τῷ τοῦ κλήρου
ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνε-
κα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαῖς ἐπι-
καλουμένους ἀπορθοῦν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ
δικαιότατον. οὕτω δὴ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν τοῖν
ἰσοτήτοιν ἀμφοῖν, ὡς δ' ὅ τι μάλιστα * ἐπ' ὀλιγίστοις 758
τῇ ἑτέρᾳ, τῇ τῆς τύχης δεομένῃ. VI. Ταῦτα οὕτως
διὰ ταῦτα, ὦ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζε-
σθαι δρᾶν πόλιν. ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν θαλάττῃ πλέ-
ουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς ἀεί, πόλις τε
ὡσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη καὶ
παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα ἁλίσκε-
σθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς
συνάπτειν πρὸς ἡμέραν ἄρχοντας ἄρχουσι, | φρουροῦν- B
τάς τε φρουροῦσι διαδεχομένους ἀεὶ καὶ παραδιδόντας

μηδέποτε λήγειν· πλῆθος δὲ οὐ δυνατὸν ὀξέως οὐδέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν. ἀναγκαῖον δὲ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἐᾶν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας εὐθημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις, τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νείμαντας ἓν ἐφ' ἑνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας, ἰόντι τέ τινί ποθεν ἄλλοθεν εἴτε καὶ
C | ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ἑτοίμως ἐπιτυχεῖν, ἄν τε ἀγγέλλειν βούληταί τις ἐάν τ' αὖ πυνθάνεσθαί τι τῶν ὧν προςήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνεσθαί τε καὶ ἐρωτήσασαν ἑτέρας ἀποδέξασθαι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἑκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν εἰωθότων ἀεὶ γίγνεσθαι, ὅπως ἂν
D μάλιστα μὲν μὴ γίγνωνται, | γενομένων δὲ ὅ τι τάχιστα αἰσθομένης τῆς πόλεως ἰαθῇ τὸ γενόμενον· διὸ ξυλλόγων τε ἀεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον καὶ διαλύσεων τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίφνης προσπιπτουσῶν τῇ πόλει. ταῦτα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ διακοσμοῦν, τὰ ἕνδεκα ἀναπαυόμενον τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη. κοινῇ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχῶν δεῖ τὰς φυλακὰς ταύτας φυλάττειν κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μόριον τῆς βουλῆς ἀεί. Καὶ τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα με-
E τρίως ἂν εἴη διατεταγμένα· | τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς τάξις; ἆρ' οὐχ ἡνίκα πᾶσα μὲν ἡ πόλις, σύμπασα δὲ ἡ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανενέμηται, τῆς πόλεως αὐτῆς ὁδῶν καὶ οἰκήσεων καὶ οἰκοδομιῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ κρηνῶν καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἐπιμελητὰς δεῖ τινὰς ἀποδεδειγμένους εἶναι; ΚΛ. Πῶς
759 γὰρ οὔ; VII. ΑΘ. *Λέγωμεν* * δὴ τοῖς μὲν ἱεροῖς νεωκόρους τε καὶ ἱερέας καὶ ἱερείας δεῖν γίγνεσθαι· ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν καὶ κόσμου τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ ἀδικῶσι, καὶ τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ τε τῷ τῆς πόλεως περιβόλῳ καὶ προαστείῳ, ὅπως ἂν τὰ προςήκοντα πόλεσι γίγνηται, ἑλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἴδη, περὶ μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους, ἱερῶν δὲ ἱερέας. οἷς μέν εἰσι πάτριαι
B ἱερωσύναι καὶ | αἷς, μὴ κινεῖν· εἰ δέ, οἷον τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίγνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἤ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι, καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας νεωκόρους γίγνεσθαι τοῖς θεοῖς. Τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἱρετὰ χρή, τὰ δὲ κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι, μιγνύντας πρὸς φιλίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. τὰ
C μὲν οὖν τῶν ἱερῶν τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ | κεχαρισμένον γίγνεσθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θείᾳ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ λαγχάνοντα πρῶτον μὲν ὁλόκληρον καὶ γνήσιον, ἔπειτα ὡς ὅ τι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκήσεων, φόνου δὲ ἁγνὸν καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἁμαρτανομένων αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταὐτὰ βεβιωκότας. ἐκ Δελφῶν δὲ χρὴ νόμους περὶ τὰ θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς ἐξηγητὰς τού-
D τοις χρῆσθαι. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ | εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἑκάστην, ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἑξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονὼς ὁ μέλλων καθ' ἱεροὺς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἁγιστεύσειν· ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρὶς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας, ἕκαστον ἐξ αὑτῶν, τρεῖς δὲ οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας ἐννέα πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνελεῖν ἐξ ἑκάστης
τριάδος ἕνα· τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ | χρό- E
νου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων. οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου· τὸν δέ γε λιπόντα προαιρείσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαί, ὅθεν ἂν ἐκλίπῃ. ταμίας δὲ δὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἑκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμενῶν καὶ καρπῶν τούτων καὶ μισθώσεων κυρίους
αἱρεῖσθαι * μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς 760
τὰ μέγιστα ἱερά, δύο δ' εἰς τὰ σμικρότερα, πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα ἕνα· τὴν δὲ αἵρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίγνεσθαι, καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. VIII. *Ἀφρούρητον* δὲ δὴ μηδὲν εἰς δύναμιν ἔστω. πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ πέρι ταύτῃ γιγνέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιαρχῶν καὶ
ἱππάρχων καὶ φυλάρχων καὶ | πρυτάνεων καὶ δὴ καὶ B
ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων, ὁπόταν αἱρεθέντες ἡμῖν καταστῶσί τινες ἱκανῶς· τὴν δὲ ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τάδε. δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμηται, φυλὴ δὲ μία τῷ μορίῳ ἑκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἷον ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους, τούτοις δ' ἔστω καταλέξασθαι τῆς αὑτῶν φυλῆς ἑκάστῳ δώ-
δεκα τῶν πέντε ἐκ τῶν | νέων, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ C
εἴκοσιν ἔτη γεγονότας, μὴ πλεῖον δὲ ἢ τριάκοντα. τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἑκάστοις, ὅπως ἂν πάσης τῆς χώρας ἔμπειροί τε καὶ ἐπιστήμονες γίγνωνται πάντες. δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φρουρὰν γίγνεσθαι φρουροῖς τε καὶ ἄρχουσιν. ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον λάχωσι τὰ μέρη, τοὺς τῆς χώρας τόπους μεταλλάττοντας ἀεὶ τῶν ἑξῆς τόπων
ἑκάστου μηνὸς ἡγεῖσθαι | τοὺς φρουράρχους ἐπὶ δεξιὰ D
κύκλῳ· τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γιγνέσθω τὸ πρὸς ἕω. περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὡς πλεῖστοι τῶν φρουρῶν μὴ μόνον ἔμπειροι τῆς χώρας γίγνωνται κατὰ μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῇ χώρᾳ δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἑκάστης περὶ ἕκαστον τὸν τόπον τὸ γιγνόμενον ὡς πλεῖστοι καταμάθωσιν, οἱ τότε ἡγούμενοι πάλιν ἀφηγείσθωσαν εἰς τὸν εὐώνυμον ἀεὶ με-
ταβάλλοντες τόπον, ἕως ἂν τὸ | δεύτερον διεξέλθωσιν E
ἔτος. τῷ τρίτῳ δὲ ἄλλους ἀγρονόμους αἱρεῖσθαι καὶ φρουράρχους τοὺς πέντε τῶν δώδεκα ἐπιμελητάς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῷ τόπῳ ἑκάστῳ τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι τοιάνδε τινά, πρῶτον μὲν ὅπως εὐερκὴς ἡ χώρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅ τι μάλιστα ἔσται, ταφρεύοντάς τε ὅσα ἂν τούτου δέῃ καὶ ἀποσκάπτοντας καὶ ἐν οἰκοδομήμασιν εἰς δύναμιν εἴργοντας τοὺς ἐπιχειροῦντας ὁτιοῦν τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν, χρωμέ-
νους δ' ὑποζυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις * τοῖς ἐν τῷ τό- 761
πῳ ἑκάστῳ πρὸς ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας, τῶν οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅ τι μάλιστα ἐκλεγομένους· δύσβατα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ φίλοις ὅ τι μάλιστα εὔβατα, ἀνθρώποις τε καὶ ὑποζυγίοις καὶ βοσκήμασιν, ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμερώταται ἕκασται γίγνωνται, καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα τὴν χώραν μὴ κα-

B κουργῇ, μᾶλλον δ' ὠφελῇ ῥέοντα ἐκ | τῶν ὑψηλῶν εἰς
τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας ὅσαι κοῖλαι, τὰς ἐκροὰς αὐ-
τῶν εἴργοντας οἰκοδομήμασί τε καὶ ταφρεύμασιν, ὅπως
ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ὕδατα καταδεχόμεναι καὶ πίνου-
σαι, τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νά-
ματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς αὐχμηροτάτους
τόπους πολυύδρους τε καὶ εὐύδρους ἀπεργάζωνται· τά
τε πηγαῖα ὕδατα, ἐάν τέ τις ποταμὸς ἐάν τε καὶ κρή-
C νη ᾖ, κοσμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν |
εὐπρεπέστερα, καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα,
πάντα ἄφθονα ποιῶσιν, ὑδρείαις τε καθ' ἑκάστας τὰς
ὥρας, εἴ τί που ἄλσος ἢ τέμενος περὶ ταῦτα ἀνειμέ-
νον ᾖ, τὰ ῥεύματα ἀφιέντες εἰς αὐτὰ τὰ τῶν θεῶν
ἱερά, κοσμῶσι. πανταχῇ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια
χρὴ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὑτοῖς τε καὶ τοῖς γέ-
ρουσι γεροντικὰ λυτρὰ θερμὰ παρέχοντας, ὕλην πα-
ρατιθέντας αὔην καὶ ξηρὰν ἄφθονον, ἐπ' ὀνήσει κα-
D μνόντων | τε νόσοις καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς
σώματα δεχομένους εὐμενῶς, ἰατροῦ δ' ἕξιν μὴ πάνυ
σοφοῦ βελτίονα συχνῷ. **IX.** Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ
τοιαῦτα πάντα κόσμος τε καὶ ὠφέλεια τοῖς τόποις γί-
γνοιτ' ἂν μετὰ παιδιᾶς οὐδαμῇ ἀχαρίτου· σπουδὴ δὲ
περὶ ταῦτα ἥδε ἔστω. τοὺς ἑξήκοντα ἑκάστους τὸν
αὑτῶν τόπον φυλάττειν μὴ μόνον πολεμίων ἕνεκα ἀλ-
λὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι. γειτόνων δὲ καὶ
E τῶν ἄλλων πολιτῶν ἢν ἄλλος | ἄλλον ἀδικῇ, δοῦλος ἢ
ἐλεύθερος, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φάσκοντι, τὰ μὲν
σμικρὰ αὐτοὺς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μείζονα
μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν μέχρι
τριῶν μνῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἑτέρῳ ἐπικαλῇ. δικαστὴν
δὲ καὶ ἄρχοντα ἀνυπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ ἄρ-
χειν δεῖ πλὴν τῶν τὸ τέλος ἐπιτιθέντων, οἷον βασι-
λέων. καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀγρονόμους τούτους, ἐὰν ὑβρί-
ζωσί τι περὶ τοὺς ὧν ἐπιμελοῦνται, προστάξεις τε
762 προστάττοντες ἀνίσους * καὶ ἐπιχειροῦντες λαμβάνειν
τε καὶ φέρειν τῶν ἐν ταῖς γεωργίαις μὴ πείσαντες, καὶ
ἐὰν δέχωνταί τι κολακείας ἕνεκα διδόντων ἢ καὶ δίκας
ἀδίκως διανέμωσι, ταῖς μὲν θωπείαις ὑπείκοντες ὀνείδη
φερέσθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει, τῶν δὲ ἄλλων ἀδικη-
μάτων ὅ τι ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τῶν μέχρι
μνᾶς ἐν τοῖς κωμήταις καὶ γείτοσιν ὑπεχέτωσαν ἑκόν-
τες δίκας, τῶν δὲ μειζόνων ἑκάστοτε ἀδικημάτων ἢ καὶ
B τῶν | ἐλαττόνων, ἐὰν μὴ θέλωσιν ὑπέχειν, πιστεύοντες
τῷ μεθίστασθαι κατὰ μῆνας εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον
φεύγοντες ἀποφευξεῖσθαι, τούτων πέρι λαγχάνειν μὲν
ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον, ἐὰν δ' ἕλῃ, τὴν
διπλασίαν πραττέσθω τὸν ὑποφεύγοντα καὶ μὴ ἐθε-
λήσαντα ὑποσχεῖν ἑκόντα τιμωρίαν. Διαιτάσθων δὲ
οἵ τε ἄρχοντες οἵ τε ἀγρονόμοι τὰ δύο ἔτη τοιόνδε
τινὰ τρόπον. πρῶτον μὲν δὴ καθ' ἑκάστους τοὺς τό-
C πους εἶναι | ξυσσίτια, ἐν οἷς κοινῇ τὴν δίαιταν ποιη-
τέον ἅπασιν· ὁ δὲ ἀποσυσσιτήσας κἂν ἡντιναοῦν ἡμέ-
ραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθεὶς μὴ τῶν ἀρχόντων ταξάν-
των ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, ἐὰν ἀποφή-
νωσιν αὐτὸν οἱ πέντε καὶ γράψαντες θῶσιν ἐν ἀγορᾷ
καταλελυκότα τὴν φρουράν, ὀνείδη τε ἐχέτω τὴν πολι-
τείαν ὡς προδιδοὺς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολαζέσθω τε
D πληγαῖς ὑπὸ | τοῦ συντυγχάνοντος καὶ ἐθέλοντος κο-
λάζειν ἀτιμωρήτως. τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν ἐάν τίς τι
δρᾷ τοιοῦτον αὐτός, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιούτου
πάντας τοὺς ἑξήκοντα χρεών, ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ
πυθόμενος μὴ ἐπεξιὼν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις
καὶ πλείονι τῶν νέων ζημιούσθω· περὶ τὰς τῶν νέων
ἀρχὰς ἠτιμάσθω πάσας. τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες
ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔστωσαν, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν
ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνῃ. δεῖ δὴ | E
πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς
ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαί-
νου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλ-
λον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις, ὡς
ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς πρε-
σβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους. μετὰ δὲ
ταῦτα τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς ταπεινῆς καὶ
ἀπόρου γεγευμένον εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τὸν τῶν
ἀγρονόμων γεγονότα. ἐπειδὰν γὰρ δὴ καταλεγῶσιν οἱ
δώδεκα, ξυνελθόντες μετὰ τῶν πέντε βουλευέσθωσαν * 763
ὡς οἷόνπερ οἰκέται οὐχ ἕξουσιν αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας
τε καὶ δούλους, οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ
κωμητῶν τοῖς ἐκείνων ἐπὶ τὰ ἴδια χρήσονται ὑπηρετή-
ματα διακόνοις, ἀλλὰ μόνον ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ
δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὑτῶν διανοηθήτωσαν ὡς βιωσόμε-
νοι διακονοῦντές τε καὶ διακονούμενοι ἑαυτοῖς, πρὸς
δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διεξερευνώμενοι θέρους
καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς ὅπλοις φυλακῆς τε | καὶ γνωρί- B
σεως ἕνεκα πάντων ἀεὶ τῶν τόπων. κινδυνεύει γὰρ οὐ-
δενὸς ἔλαττον μάθημα εἶναι, δι' ἀκριβείας ἐπίστασθαι
πάντας τὴν αὑτῶν χώραν· οὗ δὴ χάριν κυνηγέσια καὶ
τὴν ἄλλην θήραν οὐχ ἧττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν ἡβῶν-
τα ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς ἅμα καὶ ὠφελείας τῆς περὶ τὰ
τοιαῦτα γιγνομένης πᾶσι. τούτους οὖν αὐτούς τε καὶ
τὸ ἐπιτήδευμα εἴτε τις κρυπτοὺς εἴτε ἀγρονόμους εἴθ'
ὅ τι καλῶν χαίρει, τοῦτο προσαγορεύων προθύμως | C
πᾶς ἀνὴρ εἰς δύναμιν ἐπιτηδευέτω, ὅσοι μέλλουσι τὴν
αὑτῶν πόλιν ἱκανῶς σώζειν. **X.** Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο
ἀρχόντων αἱρέσεως ἀγορανόμων πέρι καὶ ἀστυνόμων
ἦν ἡμῖν ἑπόμενον, ἕποιντο δ' ἂν ἀγρονόμοις γε ἀστυ-
νόμοι τρεῖς ἑξήκοντα οὖσι, τριχῇ δώδεκα μέρη τῆς πό-
λεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους τῶν τε ὁδῶν
ἐπιμελούμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καὶ τῶν ἐκ τῆς χώ-
ρας λεωφόρων εἰς τὴν πόλιν ἀεὶ τεταμένων καὶ τῶν | D
οἰκοδομιῶν, ἵνα κατὰ νόμους γίγνωνται πᾶσαι, καὶ δὴ
καὶ τῶν ὑδάτων, ὁπόσ' ἂν αὐτοῖς πέμπωσι καὶ παρα-
διδῶσιν οἱ φρουροῦντες τεθεραπευμένα, ὅπως εἰς τὰς
κρήνας ἱκανὰ καὶ καθαρὰ πορευόμενα κοσμῇ τε ἅμα
καὶ ὠφελῇ τὴν πόλιν. δεῖ δὴ καὶ τούτους δυνατούς τε
εἶναι καὶ σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι· διὸ
προβαλλέσθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημά-
των ἀστυνόμον, ὃν ἂν βούληται, διαχειροτονηθέντων δὲ
καὶ | ἀφικομένων εἰς ἕξ, οἷς ἂν πλεῖσται γίγνωνται, E
τοὺς τρεῖς ἀποκληρωσάντων οἷς τούτων ἐπιμελές· δο-
κιμασθέντες δὲ ἀρχόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς
νόμους. Ἀγορανόμους δ' ἑξῆς τούτοις αἱρεῖσθαι μὲν
ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων πέντε, τὰ δ'
ἄλλα αὐτῶν γίγνεσθαι τὴν αἵρεσιν καθάπερ ἡ τῶν
ἀστυνόμων, δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειροτονηθέντας τοὺς
πέντε ἀποκληρῶσαι, καὶ δοκιμασθέντας αὐτοὺς ἄρχον-
τας ἀποφῆναι. χειροτονείτω δὲ πᾶς πάντα· ὁ δὲ μὴ
θέλων, ἐὰν εἰσαγγελθῇ * πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ζημιού- 764

σθω πεντήκοντα δραχμαῖς πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δο-
κεῖν. ἴτω δ' εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ
βουλόμενος, ἐπάναγκες δ' ἔστω τῷ τῶν δευτέρων καὶ
πρώτων τιμημάτων, δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ ἐὰν μὴ
παρὼν ἐξετάζηται τοῖς ξυλλόγοις. τρίτῳ δὲ τιμήματι
καὶ τῷ τετάρτῳ μὴ ἐπάναγκες, ἀλλὰ ἀζήμιος ἀφείσθω,
ἐὰν μή τι παραγγείλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἔκ τινος
B ἀνάγκης ξυνιέναι. | τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους τὸν περὶ
τὴν ἀγορὰν κόσμον διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάττειν
καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγοράν,
ὅπως μηδὲν ἀδικῇ μηδείς, τὸν ἀδικοῦντα δὲ κολάζειν,
πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον, ἐὰν δ' ἐπι-
χώριοις ὤν τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκοσμῇ, μέχρι μὲν
ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους δια-
δικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινῇ μετὰ
C ἀστυνόμων | ζημιοῦν δικάζοντας τῷ ἀδικοῦντι. τὰ αὐ-
τὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματά τε καὶ κολά-
σεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μνᾶς αὐτοὺς ζη-
μιοῦντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων. XI.
Μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς ἄρχον-
τας καθίστασθαι πρέπον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρων,
τοὺς μὲν παιδείας αὐτῶν ἕνεκα, τοὺς δὲ ἀγωνιστικῆς.
παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος γυμνασίων καὶ
D διδασκαλείων ἐπιμελητὰς | κόσμου καὶ παιδεύσεως ἅμα
καὶ τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας τῶν φοιτήσεών τε πέρι
καὶ οἰκήσεων ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν κορῶν, ἀγωνίας δὲ
ἔν τε τοῖς γυμνικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέτας
ἀθληταῖς, διττοὺς αὖ τούτους, περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέ-
ρους, περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους. ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν
ἀνθρώπων τε καὶ ἵππων τοὺς αὐτούς, μουσικῆς δὲ
ἑτέρους μὲν τοὺς περὶ μονῳδίαν τε καὶ μιμητικήν, οἷον
E ῥαψῳδῶν καὶ κιθαρῳδῶν καὶ | αὐλητῶν καὶ πάντων
τῶν τοιούτων, ἀθλοθέτας [ἑτέρους] πρέπον ἂν εἴη γί-
γνεσθαι, τῶν δὲ περὶ χορῳδίαν ἄλλους. πρῶτον δὴ
περὶ τὴν τῶν χορῶν παιδιὰν παίδων τε καὶ ἀνδρῶν
καὶ θηλειῶν κορῶν ἐν ὀρχήσεσι καὶ τῇ τάξει τῇ ἁπά-
σῃ γιγνομένῃ μουσικῇ τοὺς ἄρχοντας αἱρεῖσθαί που
χρεών· ἱκανὸς δὲ εἷς ἄρχων αὐτοῖς, μὴ ἔλαττον τετ-
765 ταράκοντα γεγονὼς ἐτῶν. * ἱκανὸς δὲ καὶ περὶ μονῳ-
δίαν εἷς, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονὼς ἐτῶν, εἰς-
αγωγεύς τε εἶναι καὶ τοῖς ἁμιλλωμένοις τὴν διάκρισιν
ἱκανῶς ἀποδιδούς. τὸν δὴ χορῶν ἄρχοντα καὶ διαθε-
τῆρα αἱρεῖσθαι χρὴ τοιόνδε τινὰ τρόπον. ὅσοι μὲν
φιλοφρόνως ἐσχήκασι περὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τὸν ξύλλο-
γον ἴτωσαν, ἐπιζήμιοι ἐὰν μὴ ἴωσι· τούτου δὲ οἱ νο-
μοφύλακες κριταί· τοῖς δ' ἄλλοις, ἐὰν μὴ βούλωνται,
B μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω. καὶ τὴν | προβολὴν δὴ τὸν αἱ-
ρούμενον ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιητέον, ἔν τε τῇ δοκιμα-
σίᾳ κατηγόρημα ἓν τοῦτ' ἔστω καὶ ἀπηγόρημα, τῶν
μέν, ὡς ἄπειρος ὁ λαχών, τῶν δ', ὡς ἔμπειρος. ὃς δ'
ἂν εἷς ἐκ προχειροτονηθέντων δέκα λάχῃ, δοκιμασθεὶς
τὸν ἐνιαυτὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ
ταὐτὰ δὲ τούτοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχὼν τὸν ἐνιαυτὸν
ἐκεῖνον τῶν ἀφικομένων εἰς κρίσιν μονῳδιῶν τε καὶ
συναυλιῶν ἀρχέτω, εἰς τοὺς κριτὰς ἀποδιδοὺς [ὁ λα-
C χὼν] | τὴν κρίσιν. Μετὰ δὲ ταῦτα χρεὼν ἀγωνίας
ἀθλοθέτας αἱρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνάσια ἵππων τε
καὶ ἀνθρώπων ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἔτι τῶν δευτέρων
τιμημάτων. εἰς δὲ τὴν αἵρεσιν ἔστω μὲν ἐπάναγκες
τοῖς τρισὶ πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον δὲ
ἀζήμιον ἀφείσθω. τρεῖς δ' ἔστωσαν οἱ λαχόντες, τῶν
προχειροτονηθέντων μὲν εἴκοσι, λαχόντων δὲ ἐκ τῶν
εἴκοσι τριῶν, οὓς ἂν καὶ ψῆφος ἡ τῶν δοκιμαζόντων
δοκιμάσῃ. ἐὰν δέ τις | ἀποδοκιμασθῇ καθ' ἡντιναοῦν D
ἀρχῆς λῆξιν καὶ κρίσιν, ἄλλους ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ
ταὐτὰ καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν πέρι ποιεῖ-
σθαι. XII. Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα
ἡμῖν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ
ἀῤῥένων. εἷς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρξων ἔστω κατὰ
νόμους, ἐτῶν μὲν γεγονὼς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα,
παίδων δὲ γνησίων πατήρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυ-
γατέρων, εἰ δὲ μή, θάτερα· διανοηθήτω δὲ | αὐτός τε E
ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων ὡς οὖσαν ταύτην τὴν
ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγί-
στην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς
ὁρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὑτοῦ φύσεως κυριωτάτη
τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν
καὶ τῶν ζώων ἡμέρων καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων. ἄν-
θρωπος δέ, ὥς φαμεν, * ἥμερον, ὅμως μὴν παιδείας 766
μὲν ὀρθῆς τυχὸν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς θειότατον ἡμε-
ρώτατόν τε ζῷον γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ
καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον ὁπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα
οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφὴν τὸν
νομοθέτην ἐᾶν γίγνεσθαι. πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεὼν
τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς αἱρεθῆναι
τῶν ἐν τῇ πόλει ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾖ· τοῦτον
κατὰ δύναμιν ὅ τι μάλιστα | αὐτοῖς καθιστάντα προ- B
στάτην καὶ ἐπιμελητήν. αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλὴν
βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν
ἐλθοῦσαι φερόντων ψῆφον κρύβδην, τῶν νομοφυλάκων
ὅντιν' ἂν ἕκαστος ἡγῆται κάλλιστ' ἂν τῶν περὶ παι-
δείαν ἄρξαι γενομένων· ᾧ δ' ἂν πλεῖσται ψῆφοι ξυμ-
βῶσι, δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἑλο-
μένων, πλὴν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἔτη πέντε, ἕκτῳ δὲ
κατὰ ταὐτὰ ἄλλον ἐπὶ ταύτην | τὴν ἀρχὴν αἱρεῖσθαι. C
XIII. Ἐὰν δέ τις δημοσίαν ἀρχὴν ἄρχων ἀποθάνῃ πρὶν
ἐξήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πλεῖον ἢ τριάκοντα ἐπιδεομέ-
νην ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον
καθιστάναι οἷς ἦν τοῦτο προσηκόντως μέλον. καὶ ἐὰν
ὀρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ τις, οἱ προσήκοντες καὶ
ἐπιδημοῦντες πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς μέχρι ἀνεψιῶν
παίδων ἄλλον καθιστάντων ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἢ ζη-
μιούσθων ἕκαστος δραχμῇ | τῆς ἡμέρας, μέχριπερ ἂν D
τοῖς παισὶ καταστήσωσι τὸν ἐπίτροπον. Πᾶσα δὲ
δήπου πόλις ἄπολις ἂν γίγνοιτο, ἐν ᾗ δικαστήρια μὴ
καθεστῶτα εἴη κατὰ τρόπον· ἄφωνος δ' αὖ δικαστὴς
ἡμῖν καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδίκων ἐν ταῖς ἀνακρίσεσι
φθεγγόμενος, καθάπερ ἐν ταῖς διαίταις, οὐκ ἄν ποτε
ἱκανὸς γένοιτο περὶ τὴν τῶν δικαίων κρίσιν· ὧν ἕνεκα
οὔτε πολλοὺς ὄντας ῥᾴδιον εὖ δικάζειν οὔτε ὀλίγους
φαύλους. σαφὲς δὲ ἀεὶ τὸ ἀμφισβητούμενον χρεὼν γί-
γνεσθαι | παρ' ἑκατέρων, ὁ δὲ χρόνος ἅμα καὶ τὸ E
βραδὺ τό τε πολλάκις ἀνακρίνειν πρὸς τὸ φανερὰν γί-
γνεσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν ξύμφορον, ὧν ἕνεκα πρῶ-
τον μὲν εἰς γείτονας ἰέναι χρὴ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλ-
λήλοις καὶ τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότας ὅ τι μάλιστα
τὰς ἀμφισβητουμένας πράξεις· ἐὰν δ' ἄρα μὴ * ἐν 767
τούτοις τις ἱκανὴν κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικα-

στήριον ἴτω· τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ
δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπιθέτω τῇ δίκῃ. Τρόπον δή
τινα καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ καταστάσεις ἀρχόντων
εἰσὶν αἱρέσεις· πάντα μὲν γὰρ ἄρχοντα ἀναγκαῖον καὶ
δικαστὴν εἶναί τινων, δικαστὴς δὲ οὐκ ἄρχων καί τινα
τρόπον ἄρχων οὐ πάνυ φαῦλος γίγνεται τὴν τόθ' ἡμέ-
ραν ἧπερ ἂν κρίνων τὴν δίκην ἀποτελῇ. θέντες δὴ
B καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ' ἄρχοντας λέγωμεν, τίνες ἂν
εἶεν πρέποντες καὶ τίνων ἄρα δικασταὶ καὶ πόσοι ἐφ'
ἕκαστον. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔστω δικαστήριον,
ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφήνωσιν ἕκαστοι, κοινῇ τι-
νὰς ἑλόμενοι· δύο δὴ τῶν λοιπῶν ἔστω κριτήρια, τὸ
μὲν ὅταν τίς τινα ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαιτιώμενος ἀδι-
κεῖν αὐτόν, ἄγων εἰς δίκην βούληται διακριθῆναι, τὸ
δ' ὁπόταν τὸ δημόσιον ὑπό τινος τῶν πολιτῶν ἡγῆταί
C τις ἀδικεῖσθαι καὶ βουληθῇ τῷ κοινῷ βοηθεῖν. ' λε-
κτέον δ' ὁποῖοί τ' εἰσὶ καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὴ
δικαστήριον ἡμῖν γιγνέσθω κοινὸν ἅπασι τοῖς τὸ τρί-
τον ἀμφισβητοῦσιν ἰδιώταις πρὸς ἀλλήλους, γενόμενον
τῇδέ πῃ. πάσας δὴ τὰς ἀρχάς, ὁπόσαι τε κατ' ἐνιαυ-
τὸν καὶ ὁπόσαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν, ἐπειδὰν μέλλῃ
νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ ἐπιόντι μηνὶ
γίγνεσθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν πάντας χρὴ
τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν εἰς ἓν ἱερὸν καὶ τὸν θεὸν
D ὀμόσαντας οἷον ἀπάρξασθαι * πάσης ἀρχῆς ἕνα δικα-
στήν, ὃς ἂν ἐν ἀρχῇ ἑκάστῃ ἄριστός τε εἶναι δόξῃ καὶ
ἄριστ' ἂν καὶ ὁσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολίταις αὐτῷ
τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνηται διακρίνειν. τούτων δὲ
αἱρεθέντων γίγνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν τοῖς ἑλομέ-
νοις αὐτοῖς· ἐὰν δὲ ἀποδοκιμασθῇ τις, ἕτερον ἀνθαι-
ρεῖσθαι κατὰ ταὐτά. τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν
μὲν τοῖς τἆλλα δικαστήρια φυγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φα-
νερὰν φέρειν. ἐπηκόους δ' εἶναι καὶ θεατὰς τούτων
E τῶν ' δικῶν ἐξ ἀνάγκης μὲν βουλευτὰς καὶ τοὺς ἄλ-
λους ἄρχοντας τοὺς ἑλομένους αὐτούς, τῶν δὲ ἄλλων
τὸν βουλόμενον. ἐὰν δέ τις ἐπαιτιᾶται τινα ἑκόντα
ἀδίκως κρῖναι τὴν δίκην, εἰς τοὺς νομοφύλακας ἰὼν κα-
τηγορείτω· ὁ δὲ ὄφλων τὴν τοιαύτην δίκην ὑπεχέτω
μὲν τοῦ βλάβους τῷ βλαφθέντι τὸ ἥμισυ τίνειν, ἐὰν δὲ
μείζονος ἄξιος εἶναι δόξῃ ζημίας, προστιμᾶν τοὺς κρί-
ναντας τὴν δίκην ὅ τι χρὴ πρὸς τούτῳ παθεῖν αὐτὸν
ἢ ἀποτίνειν τῷ κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικασαμένῳ.
περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον πρῶτον
768 μὲν τῷ * πλήθει μεταδιδόναι τῆς κρίσεως· οἱ γὰρ ἀδι-
κούμενοι πάντες εἰσίν, ὁπόταν τις τὴν πόλιν ἀδικῇ,
καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροιεν ἄμοιροι γιγνόμενοι
τῶν τοιούτων διακρίσεων, ἀλλ' ἀρχήν τε εἶναι χρὴ τῆς
τοιαύτης δίκης καὶ τελευτὴν εἰς τὸν δῆμον ἀποδιδομέ-
νην, τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τρισίν,
ἃς ἂν ὅ τε φεύγων καὶ ὁ διώκων ξυνομολογῆτον· ἐὰν
δὲ μὴ δύνησθον κοινωνῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοί, τὴν
B βουλὴν ἐπικρίνειν αὐτῶν τὴν αἵρεσιν ' ἑκατέρου. δεῖ δὲ
δὴ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωνεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαν-
τας· ὁ γὰρ ἀκοινώνητος ὢν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν
ἡγεῖται τὸ παράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι. διὰ
ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαῖον δικαστήριά τε
γίγνεσθαι καὶ κλήρῳ δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα
ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι δικάζειν· τὸ δὲ τέλος κρίνειν
πάντων τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον ὅ φαμεν
εἴς γε ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς οἷόν τε ἀδιαφθορώτατα
' παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μήτε ἐν τοῖς γεί- C
τοσι μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττε-
σθαι. XIV. Νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δή
φαμεν οὔθ' ὡς ἀρχὰς οὔτε ὡς μὴ ῥᾴδιον εἰπόντα
ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι, περὶ μὲν ταῦτα οἷον περι-
γραφή τις ἔξωθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἴρηκε, τὰ
δ' ἀπολείπει σχεδόν· πρὸς γὰρ τέλει νομοθεσίας ἡ δι-
κῶν ἀκριβὴς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαίρεσις ὀρθότατα
γίγνοιτ' ἂν μακρῷ. ταύταις μὲν ' οὖν εἰρήσθω πρὸς D
τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς, αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς
καταστάσεις σχεδὸν τὴν πλείστην εἰλήφασι νομοθε-
σίαν. τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἑνός τε καὶ πάν-
των τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων
οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφές, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ' ἀρ-
χῆς τά τε δεύτερα καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τὰ
ἑαυτῆς ἀπολαβοῦσα πρὸς τέλος ἀφίκηται. νῦν μὴν ἐν
τῷ παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων ' αἱρέσεως γενο- E
μένης τελευτὴ μὲν τῶν ἔμπροσθεν αὕτη γίγνοιτ' ἂν
ἱκανή, νόμων δὲ θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ
ὄκνων οὐδὲν ἔτι δεομένη. ΚΛ. Πάντως μοι κατὰ
νοῦν, ὦ ξένε, τὰ ἔμπροσθεν εἰρηκώς, τὴν ἀρχὴν νῦν
τελευτῇ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν μελ-
λόντων ῥηθήσεσθαι, ταῦτα ἔτι μᾶλλον ἐκείνων εἴρηκας
φιλίως. * ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἡ πρεσβυτῶν ἔμ- 769
φρων παιδιὰ μέχρι δεῦρ' εἴη τὰ νῦν διαπεπαισμένη.
ΚΛ. Καλὴν τὴν σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν.
ΑΘ. Εἰκός γε. τόδε δ' ἐννοήσωμεν, εἰ σοὶ δοκεῖ κα-
θάπερ ἐμοί. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; καὶ περὶ τίνων; ΑΘ.
Οἶσθ' ὅτι, καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρας ἔχειν ἡ
πραγματεία δοκεῖ περὶ ἑκάστων τῶν ζῴων, ἀλλ' ἢ τοῦ
χραίνειν ἢ ἀποχραίνειν, ἢ ὅ τι δήποτε ' καλοῦσι τὸ B
τοιοῦτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ παύ-
σασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ
καλλίω τε καὶ φανερώτερα γίγνεσθαι τὰ γεγραμμένα
— ΚΛ. Σχεδὸν ἐννοῶ ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα ἃ λέ-
γεις, ἐπεὶ ἐντριβής γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέ-
χνῃ. ΑΘ. Καὶ οὐδέν γε ἐβλάβης. χρησώμεθά γε μὴν
τῷ νῦν παρατυχόντι περὶ αὐτῆς ἡμῖν λόγῳ τὸ τοιόνδε·
ὡς εἴ ποτέ τις ἐπινοήσειε γράψαι τε ὡς κάλλιστον ' C
ζῷον καὶ τοῦτ' αὖ μηδέποτε ἐπὶ τὸ φαυλότερον ἀλλ'
ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴσχειν τοῦ ἐπιόντος ἀεὶ χρόνου, ξυν-
νοεῖς ὅτι θνητὸς ὤν, εἰ μή τινα καταλείψει διάδοχον
τοῦ ἐπανορθοῦν τε, ἐάν τι σφάλληται τὸ ζῷον ὑπὸ
χρόνων, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς
ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην οἷός τε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσται
φαιδρύνων ποιεῖν ἐπιδιδόναι, σμικρόν τινα χρόνον αὐ-
τῷ πόνος παραμενεῖ πάμπολυς; ΚΛ. Ἀληθῆ. ΑΘ.
Τί ' οὖν; ἆρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοι τὸ τοῦ νομοθέ- D
του βούλημ' εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους
πρὸς τὴν ἀκρίβειαν κατὰ δύναμιν ἱκανῶς· ἔπειτα προϊ-
όντος τοῦ χρόνου καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον
ἆρ' οἴει τινὰ οὕτως ἄφρονα γεγονέναι νομοθέτην, ὥστ'
ἀγνοεῖν ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦ-
τα, ἃ δεῖ τινὰ ξυνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ
χείρων βελτίων δὲ ἡ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος ἀεὶ γίγνη-
ται περὶ ' τὴν ᾠκισμένην αὐτῷ πόλιν; ΚΛ. Εἰκός, E
πῶς γὰρ οὔ; βούλεσθαι πάντα ὁντινοῦν τὸ τοιοῦτον.
ΑΘ. Οὐκοῦν εἴ τίς τινα μηχανὴν ἔχοι πρὸς τοῦτο ἔρ-

γῳ καὶ λόγοις, τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε
μείζονα εἴτε ἐλάττω περὶ τοῦτ' ἔχειν ἔννοιαν, ὅπως χρὴ
φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἄν ποτε λέγων
170 ἄπειροι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν; * ΚΛ.
Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν παρόντι ποιη-
τέον ἐμοὶ καὶ σφῷν τοῦτο; ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;
ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ᾕρηνται δὲ ἡμῖν
νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἱ δ' ὡς
πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μέν, ὥς φαμεν, δεῖ νομοθετεῖν
ἡμᾶς, ἅμα δὲ πειρᾶσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτοὺς
B νομοθέτας τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν. ǀ ΚΛ.
Τί μήν; εἴπερ οἷοί τέ γ' ἐσμὲν ἱκανῶς. ΑΘ. Ἀλλ' οὖν
πειρατέα γε καὶ προθυμητέα. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
XV. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτούς· Ὦ φίλοι σωτῆρες
νόμων, ἡμεῖς περὶ ἑκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους
πάμπολλα παραλείψομεν· ἀνάγκη γάρ· οὐ μὴν ἀλλ' ὅσα
γε μὴ σμικρὰ καὶ τὸ ὅλον εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσομεν
ἀπεριήγητον καθάπερ τινὶ περιγραφῇ. τοῦτο δὲ δεή-
σει συμπληροῦν ὑμᾶς τὸ περιηγηθέν. ὅποι δὲ βλέπον-
C τες δράσετε ǀ τὸ τοιοῦτον, ἀκούειν χρή. Μέγιλλος μὲν
γὰρ καὶ ἐγὼ καὶ Κλεινίας εἰρήκαμέν τε αὐτὰ ἀλλήλοις
οὐκ ὀλιγάκις ὁμολογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς· ὑμᾶς δὲ
ἡμῖν βουλόμεθα ξυγγνώμονάς τε ἅμα καὶ μαθητὰς γί-
γνεσθαι, βλέποντας πρὸς ταῦτα, εἰς ἅπερ ἡμεῖς συν-
εχωρήσαμεν ἀλλήλοις τὸν νομοφύλακά τε καὶ νομοθέ-
την δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συγχώρησις ἓν ἔχουσα κε-
φάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνοιτ' ἂν τὴν ἀν-
D θρώπῳ ǀ προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἔχων ἔκ τι-
νος ἐπιτηδεύματος ἤ τινος ἤθους ἢ ποιᾶς κτήσεως ἢ
ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ μαθημάτων ποτέ τινων, εἴτε ἄῤ-
ῥην τις τῶν ξυνοικούντων οὖσα ἡ φύσις εἴτε θήλεια,
νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταὐτὸν τοῦτο, ὃ λέγομεν,
τεταμένη σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντὸς τοῦ βίου,
τῶν δ' ἄλλων, ὁπόσα ἐμπόδια τούτοις, μηδὲν προτι-
μῶν φανεῖται μηδ' ὁτιοῦν, τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως
E ἐὰν ǀ ἀνάστατον ἀνάγκη φαίνηται γίγνεσθαι, πρὶν
ἐθέλειν δούλειον ὑπομείνασα ζυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ
χειρόνων, ἢ λείπειν φυγῇ τὴν πόλιν, ὡς πάντα τὰ
τοιαῦτ' ἄρ' ἔσθ' ὑπομενετέον πάσχοντας, πρὶν ἀλ-
λάξασθαι πολιτείαν ἣ χείρους ἀνθρώπους πέφυκε
ποιεῖν. ταῦτα ἡμεῖς τε ἔμπροσθεν ξυνωμολογησά-
μεθα, καὶ νῦν ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα ἑκάτερα βλέ-
771 ποντες ἐπαινεῖτε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους, * ὅσοι μὴ
ταῦτα δυνατοί, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάζεσθέ τε καὶ
φιλοφρόνως δεχόμενοι ζῆτε ἐν αὐτοῖς· τὰ δ' ἄλλα ἐπι-
τηδεύματα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγο-
μένων χαίρειν χρὴ προσαγορεύειν. Ἀρχὴ δὲ ἔστω τῶν
μετὰ ταῦτα ἡμῖν νόμων ἥδε τις, ἀφ' ἱερῶν ἠργμένη·
τὸν ἀριθμὸν γὰρ δὴ δεῖ πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμᾶς τὸν
τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα, ὅσας εἶχέ τε καὶ
B ἔχει τομὰς προσφόρους ὅ τε ὅλος ǀ ἅμα καὶ ὁ κατὰ
φυλάς, ὃ δὴ τοῦ παντὸς ἔθεμεν δωδεκατημόριον ἓν
καὶ εἴκοσιν εἰκοσάκις ὀρθότατα φύν. ἔχει δὲ διανομὰς
δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δώδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς
φυλῆς. ἑκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι χρεὼν ὡς
οὖσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον, ἑπομένην τοῖς μησὶ καὶ τῇ
τοῦ παντὸς περιόδῳ. διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει μὲν
τὸ ξύμφυτον ἱεροῦν αὐτάς, ἄλλοι δὲ ἄλλων ἴσως ὀρ-
C θότερον ἐνείμαντό τε καὶ εὐτυχέστερον ǀ ἐθείωσαν τὴν
διανομήν. ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φαμὲν ὀρθότατα προῃρῆ-
σθαι τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀρι-
θμόν, ὃς πάσας τὰς διανομὰς ἔχει μέχρι τῶν δώδεκα
ἀπὸ μιᾶς ἀρξάμενος πλὴν ἑνδεκάδος. αὕτη δ' ἔχει σμι-
κρότατον ἴαμα· ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιὴς γίγνεται δυοῖν
ἑστίαιν ἀπονεμηθείσαιν. ὡς δ' ἔστι ταῦτα ἀληθῶς ὄν-
τα, κατὰ σχολὴν οὐκ ἂν πολὺς ἐπιδείξειε μῦθος. πι-
στεύσαντες δὴ τὰ νῦν τῇ παρούσῃ φήμῃ ǀ καὶ λόγῳ D
νείμωμέν τε ταύτην, καὶ ἑκάστῃ μοίρᾳ θεὸν ἢ θεῶν
παῖδα ἐπιφημίσαντες, βωμούς τε καὶ τὰ τούτοις προς-
ήκοντα ἀποδόντες, θυσιῶν πέρι ξυνόδους ἐπ' αὐτοῖς
ποιώμεθα δύο τοῦ μηνός, δώδεκα μὲν τῇ τῆς φυλῆς
διανομῇ, δώδεκα δὲ αὐτῷ τῷ τῆς πόλεως διαμερισμῷ,
θεῶν μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἕνεκα καὶ τῶν περὶ
θεούς, δεύτερον δὲ ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε πέρι
καὶ γνωρίσεως ἀλλήλων, ὥς φαῖμεν ἄν, καὶ ὁμιλίας ǀ E
ἕνεκα πάσης. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν
καὶ ξύμμιξιν ἀναγκαίως ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαιρεῖν, παρ'
ὧν τέ τις ἄγεται καὶ ἅ, καὶ οἷς ἐκδίδωσι, περὶ παντὸς
ποιούμενον ὅ τι μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδαμῶς
ἐν τοῖς τοιούτοις κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν τοιαύτης
σπουδῆς ἕνεκα χρὴ καὶ τὰς παιδιὰς ποιεῖσθαι χορεύ-
οντάς τε καὶ χορευούσας κόρους καὶ κόρας, * καὶ ἅμα 772
δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρουμένους μετὰ λόγου τε
καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκυίας προφάσεις, γυμνοὺς
καὶ γυμνὰς μέχριπερ αἰδοῦς σώφρονος ἑκάστων. τού-
των δ' ἐπιμελητὰς πάντων καὶ κοσμητὰς τοὺς τῶν
χορῶν ἄρχοντας γίγνεσθαι καὶ νομοθέτας μετὰ τῶν
νομοφυλάκων, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἐκλείπωμεν τάττοντας.
ἀναγκαῖον δέ, ὅπερ εἴπομεν, περὶ τὰ τοιαῦτα πάντα
ὅσα σμικρὰ καὶ πολλὰ ǀ νομοθέτην μὲν ἐκλείπειν, τοὺς B
δ' ἐμπείρους ἀεὶ κατ' ἐνιαυτὸν γιγνομένους αὐτῶν ἀπὸ
τῆς χρείας μανθάνοντας τάττεσθαι καὶ ἐπανορθουμέ-
νους κινεῖν κατ' ἐνιαυτόν, ἕως ἂν ὅρος ἱκανὸς δόξῃ
τῶν τοιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγονέναι.
χρόνος μὲν οὖν μέτριος ἅμα καὶ ἱκανὸς γίγνοιτ' ἂν
τῆς ἐμπειρίας δεκαέτηρος θυσιῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ
πάντα καὶ ἕκαστα ταχθείς, ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος
νομοθέτου κοινῇ, ǀ τέλος δὲ σχόντος αὐτὰς ἑκάστας C
τὰς ἀρχὰς εἰς τοὺς νομοφύλακας εἰσφερούσας τὸ πα-
ραλειπόμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπανορθοῦσθαι, μέχρι-
περ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξῃ τοῦ καλῶς ἐξειργά-
σθαι· τότε δὲ ἀκίνητα θεμένους ἤδη χρῆσθαι μετὰ
τῶν ἄλλων νόμων, οὓς ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὶς αὐ-
τοῖς νομοθέτης, ὧν πέρι κινεῖν μὲν ἑκόντας μηδέποτε
μηδέν· εἰ δέ τις ἀνάγκη δόξειέ ποτε καταλαβεῖν, πά-
σας μὲν τὰς ǀ ἀρχὰς χρὴ ξυμβούλους, πάντα δὲ τὸν D
δῆμον καὶ πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, ἐὰν
συμφωνῶσι πάντες, οὕτω κινεῖν, ἄλλως δὲ μηδέποτε
μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κωλύοντα ἀεὶ κατὰ νόμον κρα-
τεῖν. XVI. Ὁπότε τις οὖν καὶ ὁπηνίκα τῶν πέντε καὶ
εἴκοσι γεγονότων ἔτη σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ'
ἄλλων κατὰ νοῦν ἑαυτῷ καὶ πρέποντα εἰς παίδων κοι-
νωνίαν καὶ γένεσιν ἐξευρηκέναι πιστεύει, γαμείτω μὲν
πᾶς ἐντὸς τῶν πέντε ǀ καὶ τριάκοντα ἐτῶν, τὸ δὲ πρέ- E
πον καὶ τὸ ἁρμόττον ὡς χρὴ ζητεῖν, πρῶτον ἐπακου-
σάτω· δεῖ γάρ, ὥς φησι Κλεινίας, ἔμπροσθεν τοῦ νό-
μου προοίμιον οἰκεῖον ἑκάστῳ προτιθέναι. ΚΛ. Κάλ-
λιστα, ὦ ξένε, διεμνημόνευσας, ἔλαβές τε τοῦ λόγου

καιρὸν καὶ μάλ' ἐμοὶ δοκοῦντ' εἶναι σύμμετρον. ΑΘ.
Εὖ λέγεις. Ὦ παῖ τοίνυν φῶμεν ἀγαθῶν πατέρων
773 φύντι, * τοὺς παρὰ τοῖς ἔμφροσιν εὐδόξους γάμους
χρὴ γαμεῖν, οἵ σοι παραινοῖεν ἂν μὴ φεύγειν τὸν τῶν
πενήτων μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως
γάμον, ἀλλ' ἐὰν τἆλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ
τιμῶντα εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνιέναι. τῇ τε γὰρ πόλει
ξύμφορον ἂν εἴη ταύτῃ ταῖς τε ξυνιούσαις ἑστίαις· τὸ
γὰρ ὁμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μυρίον διαφέρει
πρὸς ἀρετήν. κοσμίων τε πατέρων χρὴ προθυμεῖσθαι
B γίγνεσθαι | κηδεστὴν τὸν αὑτῷ ξυνειδότα ἱταμώτερον
ἅμα καὶ θᾶττον τοῦ δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις
φερόμενον· τὸν δ' ἐναντίως πεφυκότα ἐπὶ τἀναντία
χρὴ κηδεύματα πορεύεσθαι. καὶ κατὰ παντὸς εἷς ἔστω
μῦθος γάμου· τὸν γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνη-
στεύειν γάμον ἕκαστον, οὐ τὸν ἥδιστον αὑτῷ. φέρεται
δέ πως πᾶς ἀεὶ κατὰ φύσιν πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὑ-
τῷ, ὅθεν ἀνώμαλος ἡ πόλις ὅλη γίγνεται χρήμασί τε
C καὶ τρόπων ἤθεσιν· | ἐξ ὧν ἃ μὴ βουλόμεθα ξυμβαί-
νειν ἡμῖν, καὶ μάλιστα ξυμβαίνει ταῖς πλείσταις πόλε-
σι. ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν, μὴ γα-
μεῖν πλούσιον πλουσίου μηδὲ πολλὰ δυνάμενον πράτ-
τειν ἄλλου τοιούτου, θάττους δὲ ἤθεσι πρὸς βραδυτέ-
ρους καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῇ
τῶν γάμων κοινωνίᾳ πορεύεσθαι πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι
θυμὸν *ἂν* ἀνεγείραι πολλοῖς· οὐ γὰρ ῥάδιον ἐννοεῖν,
D ὅτι πόλιν εἶναι δεῖ δίκην | κρατῆρος κεκραμένην, οὗ
μαινόμενος μὲν οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ, κολαζόμενος δὲ
ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ καλὴν κοινωνίαν λαβὼν
ἀγαθὸν πῶμα καὶ μέτριον ἀπεργάζεται. τοῦτ' οὖν γι-
γνόμενον ἐν τῇ τῶν παίδων μίξει διορᾶν, ὡς ἔπος εἰ-
πεῖν, δυνατὸς οὐδείς. τούτων δὴ χάριν ἐᾶν μὲν νόμῳ
τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπᾴδοντα δὲ πείθειν πειρᾶ-
σθαι τὴν τῶν παίδων ὁμαλότητα αὐτῶν αὐτοῖς τῆς
E τῶν γάμων ἰσότητος | ἀπλήστου χρημάτων οὔσης πε-
ρὶ πλείονος ἕκαστον ποιεῖσθαι, καὶ δι' ὀνείδους ἀπο-
τρέπειν τὸν περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδα-
κότα, ἀλλὰ μὴ γραπτῷ νόμῳ βιαζόμενον. XVII. Πε-
ρὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα, καὶ δὴ
καὶ τὰ ἔμπροσθεν τούτων ῥηθέντα, ὡς χρὴ τῆς ἀει-
γενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παῖδας παίδων κατα-
λείποντα ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτοῦ παραδιδό-
774 ναι. * πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τις ἂν εἴποι
περὶ γάμων, ὡς χρὴ γαμεῖν, προοιμιαζόμενος ὀρθῶς.
ἂν δ' ἄρα τις μὴ πείθηται ἑκών, ἀλλότριον δὲ αὑτὸν
καὶ ἀκοινώνητον ἐν τῇ πόλει ἔχῃ καὶ ἄγαμος ὢν γέ-
νηται πεντεκαιτριακοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἐνιαυτὸν
ἕκαστον, ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος ἑκατὸν
δραχμαῖς, ὁ δὲ τὸ δεύτερον ἑβδομήκοντα, τρίτον δὲ
ἑξήκοντα, ὁ δὲ τὸ τέταρτον τριάκοντα· τοῦτο δ' ἔστω
τῆς Ἥρας ἱερόν. ὁ δὲ μὴ ἐκτίνων κατ' ἐνιαυτὸν δε-
B καπλάσιον ὀφειλέτω. | πραττέσθω δὲ ὁ ταμίας τῆς
θεοῦ, μὴ ἐκπράξας δὲ αὐτὸς ὀφειλέτω καὶ ἐν ταῖς εὐ-
θύναις τοῦ τοιούτου λόγον ὑπεχέτω πᾶς. εἰς μὲν οὖν
χρήματα ὁ μὴ θέλων γαμεῖν ταῦτα ζημιούσθω, τιμῆς
δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς
ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἑκὼν τῶν νέων· ἐὰν δὲ κολά-
ζειν τινὰ ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθείτω καὶ
C ἀμυνέτω, μὴ βοηθῶν | δὲ ὁ παραγενόμενος δειλός τε
ἅμα καὶ κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω.
Περὶ δὲ προικὸς εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω
δὲ πάλιν, ὡς ἴσα ἀντὶ ἴσων ἐστὶ τῷ μήτε λαμβάνοντι
μήτ' ἐκδιδόντι διὰ χρημάτων ἀπορίαν, διδάσκειν τοὺς
πένητας· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα ὑπάρχοντά ἐστι πᾶσι τῶν
ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ὕβρις δὲ ἧττον γυναιξὶ καὶ δουλεία
ταπεινὴ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι | D
γίγνοιτ' ἄν. καὶ ὁ μὲν πειθόμενος ἓν τῶν καλῶν δρῴη
τοῦτ' ἄν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων
πλέον ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχμῶν ἐσθῆτος χάριν, ὁ
δὲ μνᾶς, ὁ δὲ τριῶν ἡμιμναίων, ὁ δὲ δυεῖν μναῖν, ὁ
τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος ὀφειλέτω μὲν τῷ δη-
μοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον, τὸ δὲ δοθὲν ἢ ληφθὲν ἱερὸν
ἔστω τῆς Ἥρας τε καὶ τοῦ Διός, πραττόντων δὲ οἱ
ταμίαι τούτοιν τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐῤῥήθη, | τῶν μὴ E
γαμούντων πέρι τοὺς ταμίας ἐκπράττειν ἑκάστοτε τοὺς
τῆς Ἥρας ἢ παρ' αὑτῶν ἑκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν.
Ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν πατρὸς μὲν πρῶτον, δευτέραν
πάππου, τρίτην δὲ ἀδελφῶν ὁμοπατρίων· ἐὰν δὲ μηδὲ
εἷς ᾖ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυ-
ρίαν ὡσαύτως· ἐὰν δ' ἄρα τύχῃ τις ἀήθης συμβαίνῃ,
τοὺς ἐγγύτατα γένους ἀεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπι-
τρόπων. Ὅσα δὲ προτέλεια γάμων ἤ τις ἄλλη περὶ
τὰ τοιαῦτα ἱερουργία μελλόντων ἢ * γιγνομένων ἢ γε- 775
γονότων προσήκουσά ἐστι τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς
ἐρωτῶντα χρὴ καὶ πειθόμενον ἐκείνοις ἕκαστον ἡγεῖ-
σθαι πάντα ἑαυτῷ μετρίως γίγνεσθαι. XVIII. Περὶ
δὲ τῶν ἑστιάσεων, φίλους μὲν χρὴ καὶ φίλας μὴ πλεί-
ους πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν, συγγενῶν δὲ καὶ οἰκεί-
ων ὡσαύτως τοσούτους ἄλλους ἑκατέρων· ἀνάλωμα δὲ
μὴ γίγνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί, τῷ
μὲν εἰς χρήματα μεγίστῳ μνᾶν, τῷ δ' ἥμισυ τοῦ το-
σούτου, τῷ | δ' ἐφεξῆς οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν B
ἑκάστῳ τὸ τίμημα. καὶ τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ
ἐπαινεῖν χρὴ πάντας, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων
οἱ νομοφύλακες ὡς ἀπειρόκαλόν τε ὄντα καὶ ἀπαίδευ-
τον τῶν περὶ τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων. πίνειν δὲ
εἰς μέθην οὔτε ἄλλοθί που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ
τὸν οἶνον δόντος θεοῦ ἑορταῖς, οὐδ' ἀσφαλές, οὔτ'
οὖν δὴ περὶ γάμους ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἔμφρονα μά-
λιστα εἶναι πρέπει νύμφην καὶ | νυμφίον μεταβολὴν οὐ C
σμικρὰν βίου μεταλλάττοντας, ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώ-
μενον ὅπως ὅ τι μάλιστα ἐξ ἐμφρόνων ἀεὶ γίγνηται·
σχεδὸν γὰρ ἄδηλον, ὁποία νὺξ ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει
μετὰ θεοῦ. καὶ πρὸς τούτους δεῖ μὴ τῶν σωμάτων
διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίγνεσθαι τὴν παιδουργίαν,
ἀλλ' εὐπαγὲς ἀπλανὲς ἡσυχαῖόν τε ἐν μοίρᾳ ξυνίστα-
σθαι τὸ φυόμενον· ὁ δὲ διῳνωμένος αὐτός τε φέρεται
πάντῃ καὶ φέρει, λυττῶν κατά τε σῶμα καὶ | ψυχήν. D
σπείρειν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων,
ὥστ' ἀνώμαλα καὶ ἄπιστα καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἦθος
οὐδὲ σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γεννῴη ποτ' ἄν. διὸ μᾶλ-
λον μὲν ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρή, μάλιστα δὲ
ὁπόσον ἂν γεννᾷ χρόνον, εὐλαβεῖσθαι καὶ μὴ πράτ-
τειν μήτε ὅσα νοσώδη ἑκόντα εἶναι μήτε ὅσα ὕβρεως
ἢ ἀδικίας ἐχόμενα· εἰς γὰρ τὰς τῶν γεννωμένων ψυ-
χὰς καὶ σώματα ἀναγκαῖον ἐξομοργνύμενον ἐκτυποῦ-
σθαι καὶ τίκτειν | πάντῃ φαυλότερα· διαφερόντως δὲ E
ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ

τοιαῦτα· ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἱδρυμένη σώζει πάντα, τιμῆς ἐὰν τῆς προσηκούσης αὐτῇ παρ' ἑκάστου τῶν χρωμένων λαγχάνῃ. Νομίσαντα δ' εἶναι χρὴ τὸν γαμοῦντα ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ κλήρῳ τὴν
776 ἑτέραν * οἷον νεοττῶν ἐγγέννησιν καὶ τροφήν, χωρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸν γάμον ἐκεῖ ποιεῖσθαι καὶ τὴν οἴκησιν καὶ τὴν τροφὴν αὑτοῦ καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἐὰν μὲν πόθος ἐνῇ τις, κολλᾷ καὶ συνδεῖ πάντα ἤθη· κατακορὴς δὲ ξυνουσία καὶ οὐκ ἴσχουσα τὸν διὰ χρόνου πόθον ἀποῤῥεῖν ἀλλήλων ποιεῖ ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὧν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέντας χρὴ
B τὰς αὑτῶν οἰκήσεις, οἷον εἰς ἀποικίαν ǀ ἀφικομένους αὐτούς, ἐπισκοποῦντάς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπουμένους οἰκεῖν, γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων, θεραπεύοντας ἀεὶ θεοὺς κατὰ νόμους. XIX. Κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο ποῖα ἄν τις κεκτημένος ἐμμελεστάτην οὐσίαν κεκτῇτο; τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν οὔτε κτήσασθαι, τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν χαλεπὰ πάντῃ. τὸ δ' αἴτιον, οὐκ ὀρθῶς πως καί τινα
C ǀ τρόπον ὀρθῶς περὶ αὐτῶν λέγομεν· ἐναντία γὰρ ταῖς χρείαις καὶ κατὰ τὰς χρείας αὖ ποιούμεθα περὶ δούλων καὶ τὰ λεγόμενα. ΜΕ. Πῶς δ' αὖ τοῦτο λέγομεν; οὐ γάρ πω μανθάνομεν, ὦ ξένε, ὅ τι τὰ νῦν φράζεις. ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε, εἰκότως· σχεδὸν γὰρ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἡ Λακεδαιμονίων εἱλωτεία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν τοῖς μὲν ὡς εὖ, τοῖς δ' ὡς οὐκ εὖ γεγονυῖά ἐστιν. ἐλάττω
D δὲ ἥ τε Ἡρακλεωτῶν δουλεία τῆς τῶν ǀ Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θετταλῶν τ' αὖ πενεστικὸν ἔθνος. εἰς ἃ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα βλέψαντας ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; ὃ δὴ παριὼν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπών, καὶ σύ με εἰκότως τί ποτε φράζοιμι ἠρώτησας, τόδ' ἐστίν. ἴσμεν, ὅτι που πάντες εἴποιμεν ἄν, ὡς χρὴ δούλους ὡς εὐμενεστάτους ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους· πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δοῦλοι καὶ υἱέων τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι σεσώκασι δεσπότας καὶ κτήματα τάς τε οἰκήσεις
E ǀ αὐτῶν ὅλας· ταῦτα γὰρ ἴσμεν που περὶ δούλων λεγόμενα. ΜΕ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοὐναντίον, ὡς ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης οὐδὲ πιστεύειν οὐδέποτ' οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν νοῦν κεκτημένον; ὁ δὲ σοφώτατος ἡμῖν τῶν ποιητῶν καὶ ἀπεφήνατο, ὑπὲρ τοῦ
777 Διὸς ἀγορεύων, * ὡς

ἥμισυ γάρ τε νόου, φησίν, ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς
ἀνδρῶν οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι.

ταῦτα δὴ διαλαβόντες ἕκαστοι τοῖς διανοήμασιν οἱ μὲν πιστεύουσί τε οὐδὲν γένει οἰκετῶν, κατὰ δὲ θηρίων φύσιν κέντροις καὶ μάστιξιν οὐ τρὶς μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπεργάζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν· οἱ δ' αὖ τἀναντία τούτων δρῶσι πάντα. ΜΕ. Τί μήν;
B ΚΛ. ǀ Τί οὖν δὴ χρὴ ποιεῖν τούτων, ὦ ξένε, διαφερομένων οὕτω περὶ τῆς ἡμετέρας αὖ χώρας ἡμᾶς, τῆς τε κτήσεως ἅμα καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι; ΑΘ. Τί δ', ὦ Κλεινία; δῆλον ὡς, ἐπειδὴ δύσκολόν ἐστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ δοῦλόν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην, οὐδαμῶς εὔχρηστον ἐθέλει εἶναί τε καὶ γίγνεσθαι. ΚΛ. Φαίνεται. ΑΘ. Χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπιδέδεικται ǀ περὶ τὰς Μεσσηνίων C
συχνὰς εἰωθυίας ἀποστάσεις γίγνεσθαι, καὶ περί γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ συμβαίνει, καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδίνων τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων παντοδαπὰ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα. πρὸς ἅ τις ἅπαντα βλέψας διαπορήσειε τί χρὴ δρᾶν περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνω μηχανά, μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ǀ ῥᾷον δουλεύ- D
σειν, ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα, τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα, πλέον δὲ αὑτῶν προτιμῶντας. ἡ δὲ τροφὴ τῶν τοιούτων μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἧττον δέ, εἰ δυνατόν, ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἐξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον, ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾴδιον ἀδικεῖν· ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἤθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις ǀ ἀμίαντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι E
καὶ ἀδίκου σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη. ταὐτὸν δ' ἔστ' εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπί τε δεσπότῃ καὶ τυράννῳ καὶ πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν. τὴν δὲ οἰκέτου πρόςρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίγνεσθαι, μὴ προςπαίζοντας μηδαμῇ * μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θη- 778
λείαις μήτε ἄῤῥεσιν· ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκέταις κατεσκευασμένος εἰς δύναμιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἑκάστας τὰς τῶν ἔργων παραβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρὴ διαγράφειν τῷ λόγῳ; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. XX. ǀ ΑΘ. Καὶ ξυμπά- B
σης γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἔοικε τῆς οἰκοδομικῆς πέρι τήν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιν ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἕξει τούτων περί τε ἱερὰ καὶ τείχη. γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν ταῦτα, ὦ Κλεινία· νῦν δ' ἐπείπερ λόγῳ γίγνεται, καὶ μάλ' ἐγχωρεῖ ταύτῃ γίγνεσθαι τὰ νῦν· ἔργῳ μὴν ὅταν γίγνηται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ποιήσαντες ἐκεῖνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ǀ ἀπο- C
τελοῦμεν. νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν δι' ὀλίγων ἐπεξέλθωμεν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ πᾶσαν πέριξ τήν τε ἀγορὰν χρὴ κατασκευάζειν, καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἐν κύκλῳ πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐερκείας τε καὶ καθαρότητος χάριν, πρὸς δὲ αὐτοῖς οἰκήσεις τε ἀρχόντων καὶ δικαστηρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας ὡς ἱερωτάτοις οὖσι λήψονταί τε καὶ δώσουσι, τὰ μὲν ὡς ὁσίων πέρι, τὰ δὲ καὶ
ǀ τοιούτων θεῶν ἱδρύματα· καὶ ἐν τούτοις δικαστήρια, D
ἐν οἷς αἵ τε τῶν φόνων πρέπουσαι δίκαι γίγνοιντ' ἂν καὶ ὅσα θανάτων ἄξια ἀδικήματα. περὶ δὲ τειχῶν, ὦ Μέγιλλε, ἔγωγ' ἂν τῇ Σπάρτῃ ξυμφεροίμην τὸ καθεύδειν ἐᾶν ἐν τῇ γῇ κατακείμενα τὰ τείχη καὶ μὴ ἐπανιστάναι, τῶνδε εἵνεκα. καλῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται, τὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τείχη μᾶλλον ἢ γήϊνα· τὸ δ' ἡμέτερον ἔτι πρὸς ǀ E

τούτοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπολυν ὄφλοι, τὸ κατ'
ἐνιαυτὸν μὲν ἐκπέμπειν εἰς τὴν χώραν τοὺς νέους, τὰ
μὲν σκάψοντας, τὰ δὲ ταφρεύσοντας, τὰ δὲ καὶ διά
τινων οἰκοδομήσεων εἴρξοντας τοὺς πολεμίους, ὡς δὴ
τῶν ὅρων τῆς χώρας οὐκ ἐάσοντας ἐπιβαίνειν, τεῖχος
δὲ περιβαλοίμεθα, ὃ πρῶτον μὲν πρὸς ὑγίειαν ταῖς
πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέρει, πρὸς δέ τινα μαλθακὴν
ἕξιν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικούντων εἴωθε ποιεῖν, προ-
καλούμενον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι
779 * τοὺς πολεμίους, μηδὲ τῷ φρουρεῖν ἀεί τινας ἐν αὐτῇ
νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, τούτῳ τῆς σωτηρίας τυγχά-
νειν, τείχεσι δὲ καὶ πύλαις διανοεῖσθαι φραχθέντας τε
καὶ καθεύδοντας σωτηρίας ὄντως ἕξειν μηχανάς, ὡς
ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γεγονότας, ἀγνοοῦντας δ' αὖ τὴν
ῥᾳστώνην, ὡς ὄντως ἐστὶν ἐκ τῶν πόνων· ἐκ ῥᾳστώνης
δέ γε, οἶμαι, τῆς αἰσχρᾶς οἱ πόνοι καὶ ῥᾳθυμίας πε-
φύκασι γίγνεσθαι πάλιν· ἀλλ' εἰ δὴ τεῖχός γέ τι χρεὼν
B ἀνθρώποις ' εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρὴ τὰς τῶν ἰδίων
οἰκήσεων οὕτως ἐξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως ἂν ᾖ πᾶ-
σα ἡ πόλις ἓν τεῖχος, ὁμαλότητί τε καὶ ὁμοιότησιν εἰς
τὰς ὁδοὺς πασῶν τῶν οἰκήσεων ἐχουσῶν εὐέρκειαν·
ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς μιᾶς οἰκίας σχῆμα ἐχούσης αὐτῆς,
εἴς τε τὴν τῆς φυλακῆς ῥᾳστώνην ὅλῳ καὶ παντὶ πρὸς
σωτηρίαν γίγνοιτ' ἂν διάφορος. τούτων δέ, ἕως ἂν μὲν
ᾖ τὰ κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλειν μὲν μάλιστα
C τοῖς ἐνοικοῦσι πρέπον ἂν ' εἴη, τοὺς δὲ ἀστυνόμους
ἐπιμελεῖσθαι καὶ προσαναγκάζοντας τὸν ὀλιγωροῦντα
ζημιοῦντας, καὶ πάντων δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθα-
ρότητός τ' ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μη-
δὲν τῶν τῆς πόλεως μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὖν ὀρύ-
γμασιν ἐπιλήψεται. καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς
εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεών, καὶ ὅσα ἐντὸς
πόλεως ἢ ὁπόσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη. ταῦτα δὲ
D πάντα ξυνιδόντες ταῖς χρείαις ' οἱ νομοφύλακες ἐπι-
νομοθετούντων καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἂν ὁ νόμος
ἐκλείπῃ δι' ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ
ἀγορὰν οἰκοδομήματα καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια καὶ
πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς
φοιτητὰς καὶ θεατὰς θέατρα, πορευώμεθα ἐπὶ τὰ με-
τὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἑξῆς ἐχόμενοι; ΚΛ.
Πάνυ μὲν οὖν. XXI. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῖν
ἔστωσαν γεγονότες, ὦ Κλεινία· δίαιτα δὲ πρὸ παιδο-
E γονίας οὐκ ἐλάττων ἐνιαυσίας ' γίγνοιτ' ἂν τὸ μετὰ
τοῦτο· ἣν δὴ τίνα τρόπον χρὴ ζῆν νυμφίον καὶ νύμ-
φην ἐν πόλει διαφερούσῃ τῶν πολλῶν ἐσομένῃ, τὸ δὴ
τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον, εἰπεῖν οὐ πάντων εὐκο-
λώτατον, ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἔμπροσθεν τοι-
ούτων τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέστερον
ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τό γε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ
ἀληθὲς εἶναι πάντως ῥητέον, ὦ Κλεινία. ΚΛ. Πάνυ
780 μὲν οὖν. * ΑΘ. Ὅστις δὴ διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαί-
νεσθαι νόμους, πῇ τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χρὴ
ζῆν πράττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ οἴε-
ται δεῖν, ἐξουσίαν δὲ ἑκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ζῆν
ὅπως ἂν ἐθέλῃ, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίγνε-
σθαι, προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα ἡγεῖται τά
γε κοινὰ καὶ δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ζῆν διὰ νό-
μων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἴ-
ρηται; τοῦδε, ὅτι φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς νυμφίους
μηδὲν διαφερόντως μηδὲ ἧττον ἐν ' ξυσσιτίοις τὴν δί- B
αιταν ποιεῖσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων χρόνου γενομέ-
νου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὄν, ὅτε κατ' ἀρχὰς
πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν τόποις, πολέμου τι-
νὸς αὐτό, ὥς γ' εἰκός, νομοθετήσαντος ἤ τινος ἑτέρου
τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος πράγματος ἐν ὀλιγανθρω-
πίαις ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἐχομένοις· γευσαμένοις δὲ
καὶ ἀναγκασθεῖσι χρήσασθαι τοῖς ξυσσιτίοις ἔδοξε
μέγα διαφέρειν εἰς σωτηρίαν τὸ νόμιμον, καὶ κατέστη
' δὴ τρόπῳ τινὶ τοιούτῳ τὸ ἐπιτήδευμα ὑμῖν τὸ τῶν
ξυσσιτίων. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Ὃ δὴ ἔλεγον, ὅτι C
θαυμαστὸν ὂν τοῦτό ποτε καὶ φοβερὸν ἐπιτάξαι τισὶ
νῦν οὐχ ὁμοίως τῷ προστάττοντι δυσχερὲς ἂν εἴη νο-
μοθετεῖν αὐτό. τὸ δ' ἑξῆς τούτῳ, πεφυκός τε ὀρθῶς
ἂν γίγνεσθαι γιγνόμενον, νῦν τε οὐδαμῇ γιγνόμενον,
ὀλίγου τε ποιοῦν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παιζόντων,
εἰς πῦρ ξαίνειν καὶ μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἀνήνυτα ποι-
οῦντα δρᾶν, οὐ ῥᾴδιον οὔτ' ' εἰπεῖν οὔτ' εἰπόντα ἀπο- D
τελεῖν. ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο, ὦ ξένε, ἐπιχειρῶν λέγειν ἔοι-
κας σφόδρα ἀποκνεῖν; ΑΘ. Ἀκούοιτ' ἄν, ἵνα μὴ πολ-
λὴ διατριβὴ γίγνηται περὶ τοῦτ' αὐτὸ μάτην. πᾶν μὲν
γὰρ ὅ τί περ ἂν τάξεως καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει
γίγνηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, τῶν δὲ ἀτάκτων
ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει τὰ πολλὰ τῶν εὖ τετα-
γμένων ἄλλα ἕτερα. οὗ δὴ καὶ νῦν ἐφέστηκε πέρι τὸ
λεγόμενον. ' ὑμῖν γάρ, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, τὰ μὲν E
περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσίτια καλῶς ἅμα καὶ ὅπερ εἶπον
θαυμαστῶς καθέστηκεν ἐκ θείας τινὸς ἀνάγκης, τὸ δὲ
περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς * ὀρθῶς ἀνομοθέτητον 781
μεθεῖται καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἧκται τὸ τῆς ξυσσιτίας
αὐτῶν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὃ καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν
ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον
ἔφυ, τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές, οὐκ ὀρθῶς τοῦτο, εἴ-
ξαντος τοῦ νομοθέτου, δύστακτον ὂν ἀφείθη. διὰ δὲ
τούτου μεθειμένου πολλὰ ὑμῖν παρέρρει, πολὺ ἄμεινον
ἂν ἔχοντα εἰ νόμων ἔτυχεν ἢ τὰ νῦν· οὐ γὰρ ἥμισυ
μόνον ἐστίν, ὡς δόξειεν ἄν, τὸ περὶ τὰς γυναῖκας ' B
ἀκοσμήτως περιορώμενον, ὅσῳ δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύ-
σις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀρρένων, τοσού-
τῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλέον ἢ διπλάσιον εἶναι. τοῦτ'
οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσασθαι καὶ πάντα
συντάξασθαι κοινῇ γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ἐπιτηδεύ-
ματα βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν. νῦν δὲ οὕτως
ἧκται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς τοῦτο εὐ-
τυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλλοις γ'
ἐστὶ τόποις καὶ πόλεσι ' νοῦν ἔχοντος, ὅπου μηδὲ C
ξυσσίτια ὑπάρχει τὸ παράπαν δεδογμένα κατὰ πόλιν
εἶναι. πόθεν δή τίς γε ἔργῳ μὴ καταγελάστως ἐπιχει-
ρήσει γυναῖκας προσβιάζεσθαι τὴν σίτων καὶ ποτῶν
ἀνάλωσιν φανερὰν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἔστιν
ὅ τι χαλεπώτερον ἂν ὑπομείνειε τοῦτο τὸ γένος· εἰθι-
σμένον γὰρ δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀγόμενον δ' εἰς
φῶς βίᾳ πᾶσαν ἀντίτασιν ἀντιτεῖνον πολὺ κρατήσει
τοῦ νομοθέτου. τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μέν, ᾗπερ εἶπον, ' D
οὐδ' ἂν τὸν λόγον ὑπομείνειε τὸν ὀρθὸν ῥηθέντα
ἄνευ πάσης βοῆς, ἐνθάδε δὲ ἴσως ἄν. εἰ δὴ δοκεῖ λό-
γου γ' ἕνεκα μὴ ἀτυχῆ τὸν περὶ πάσης τῆς πολιτείας
γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν ὡς ἀγαθόν ἐστι καὶ
πρέπον, εἰ καὶ σφῷν ξυνδοκεῖ ἀκούειν· εἰ δὲ μή, ἐᾶν.

ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε, θαυμαστῶς τό γε ἀκοῦσαι νῷν
πάντως που ξυνδοκεῖ. XXII. ΑΘ. Ἀκούωμεν δή. θαυ-
μάσητε δὲ μηδέν, ἐὰν ὑμῖν ἄνωθέν ποθεν ἐπιχειρεῖν
E δόξω· σχολῆς γὰρ ἀπολαύομεν | καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐστὶ
τὸ κατεπεῖγον τὸ μὴ πάντῃ πάντως σκοπεῖν τὰ περὶ
τοὺς νόμους. ΚΛ. Ὀρθῶς εἴρηκας. ΑΘ. Πάλιν τοί-
νυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν λεχθέντα. εὖ γὰρ
δὴ τό γε τοσοῦτον χρὴ πάντ' ἄνδρα ξυννοεῖν, ὡς ἡ
τῶν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τὸ παράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν
782 * εἴληχεν οὐδ' ἕξει ποτέ γε τελευτήν, ἀλλ' ἦν τε ἀεὶ
καὶ ἔσται πάντως, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς, ἀφ' οὗ γέ-
γονεν, ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς ἂν εἴη. ΚΛ.
Τί μήν; ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθοράς,
καὶ ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας, καὶ
βρώσεως καὶ πωμάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυ-
μήματα παντοδαπά, πάντως καὶ περὶ πᾶσαν τὴν γῆν
ἆρ' οὐκ οἰόμεθα γεγονέναι, καὶ στροφὰς ὡρῶν παν-
B τοίας, ἐν αἷς τὰ ζῷα | μεταβάλλειν αὐτῶν παμπληθεῖς
μεταβολὰς εἰκός; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί οὖν;
πιστεύομεν ἀμπέλους τε φανῆναί πού ποτε πρότερον
οὐκ οὔσας; ὡσαύτως δὲ καὶ ἐλάας καὶ τὰ Δήμητρός τε
καὶ Κόρης δῶρα; Τριπτόλεμόν τέ τινα τῶν τοιούτων
γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μηδὲ ταῦτα ἦν τῷ χρόνῳ,
μῶν οὐκ οἰόμεθα τὰ ζῷα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν ἀλ-
λήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τὸ δὲ
C μὴν θύειν ἀνθρώπους | ἀλλήλους ἔτι καὶ νῦν παραμέ-
νον ὁρῶμεν πολλοῖς· καὶ τοὐναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλ-
λοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γεύεσθαι, θύματά τε
οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῷα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ
δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἁγνὰ θύματα, σαρκῶν δ'
ἀπείχοντο ὡς οὐχ ὅσιον ὂν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν
θεῶν βωμοὺς αἵματι μιαίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοί τινες λε-
γόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν
D ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ | τοὐναντίον πάντων
ἀπεχόμενοι. ΚΛ. Καὶ σφόδρα λεγόμενα ἅ γ' εἴρηκας,
καὶ πιστεύεσθαι πιθανά. ΑΘ. Πρὸς οὖν δὴ τί ταῦ-
τα, εἴποι τις ἄν, ὑμῖν πάντ' ἐῤῥήθη τὰ νῦν; ΚΛ.
Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ὦ ξένε. ΑΘ. Καὶ τοίνυν, ἐὰν δύ-
νωμαι, τὰ τούτοις ἑξῆς, ὦ Κλεινία, πειράσομαι φρά-
ζειν. ΚΛ. Λέγοις ἄν. ΑΘ. Ὁρῶ πάντα τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἐκ τριττῆς χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἠρτημένα, δι' ὧν
E ἀρετή τε αὐτοῖς ἀγομένοις ὀρθῶς καὶ | τοὐναντίον
ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν
καὶ πόσις εὐθὺς γενομένοις, ἣν πέρι ἅπασαν πᾶν
ζῷον ἔμφυτον ἔρωτα ἔχον, μεστὸν οἴστρου τ' ἐστὶ καὶ
ἀνηκουστίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν πλὴν
τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα
ἀποπληροῦντα λύπης τῆς ἁπάσης ἀεὶ [δεῖν] σφᾶς
783 ἀπαλλάττειν· * τρίτη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεία καὶ
ἔρως ὀξύτατος ὕστατος μὲν ὁρμᾶται, διαπυρωτάτους
δὲ τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπεργάζεται πάντως, ὁ
περὶ τὴν τοῦ γένους σπορὰν ὕβρει πλείστῃ καόμενος.
ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήματα τρέποντα εἰς τὸ βέλτιστον
παρὰ τὸ λεγόμενον ἥδιστον τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις
πειρᾶσθαι κατέχειν, φόβῳ καὶ νόμῳ καὶ τῷ ἀληθεῖ
λόγῳ, προσχρωμένους μέντοι Μούσαις τε καὶ ἀγωνίοι-
B σι θεοῖς σβεννύναι τὴν αὔξην | τε καὶ ἐπιῤῥοήν. Παί-
δων δὲ δὴ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους θῶμεν, καὶ μετὰ
γένεσιν τροφὴν καὶ παιδείαν. καὶ τάχ' ἂν οὕτω προϊ-
όντων τῶν λόγων ὅ τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος περαίνοιτο
εἰς τοὔμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια, ἵνα καὶ ἀφικόμενοι εἰς
τὰς τοιαύτας κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀν-
δρῶν δεῖ μόνων γίγνεσθαι, προσμίξαντες αὐτοῖς ἐγγύ-
θεν, ἴσως μᾶλλον κατοψόμεθα, τά τε ἐπίπροσθεν αὐ-
τῶν, ἔτι νῦν ὄντα ἀνομοθέτητα, τάξαντες αὐτά, ἐπί-
προσθεν | ποιησόμεθα, καὶ ὅπερ ἐῤῥήθη νῦν δή, κα- C
τοψόμεθά τε αὐτὰ ἀκριβέστερον μᾶλλόν τε τοὺς προσ-
ήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέποντας νόμους ἂν θείημεν.
ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Φυλάξωμεν τοίνυν τῇ
μνήμῃ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα· ἴσως γὰρ χρείαν ποτ' αὐ-
τῶν πάντων ἕξομεν. ΚΛ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύει;
ΑΘ. Ἃ τοῖς τρισὶ διωριζόμεθα ῥήμασι· βρῶσιν μὲν
ἐλέγομέν που, καὶ δεύτερον πόσιν, καὶ ἀφροδισίων δέ
τινα διαπτόησιν | τρίτον. ΚΛ. Πάντως, ὦ ξένε, με- D
μνησόμεθά που ὧν τὰ νῦν διακελεύει. ΑΘ. Καλῶς.
ἔλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικά, διδάξοντές τε αὐτούς,
πῶς χρὴ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιεῖσθαι, καὶ
ἐὰν ἄρα μὴ πείθωμεν, ἀπειλήσοντές τισι νόμοις. ΚΛ.
Πῶς; XXIII. ΑΘ. Νύμφην χρὴ διανοεῖσθαι καὶ νυμ-
φίον ὡς ὅ τι καλλίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν
ἀποδειξομένους παῖδας τῇ πόλει. πάντες δ' ἄνθρωποι
κοινωνοὶ | πάσης πράξεως, ἡνίκα μὲν ἂν προσέχωσιν E
αὐτοῖς τε καὶ τῇ πράξει τὸν νοῦν, πάντα καλὰ καὶ
ἀγαθὰ ἀπεργάζονται, μὴ προσέχοντες δὲ ἢ μὴ ἔχοντες
νοῦν τἀναντία. προσεχέτω δὴ καὶ ὁ νυμφίος τῇ τε
νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ τὸν νοῦν, κατὰ ταὐτὰ δὲ
καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον διαφερόντως, ὃν ἂν
μήπω παῖδες αὐτοῖς ὦσι γεγονότες. * ἐπίσκοποι δ' 784
ἔστωσαν τούτων ἃς εἰλόμεθα γυναῖκες, πλείους εἴτ'
ἐλάττους, τοῖς ἄρχουσιν ὁπόσας ἂν δοκῇ προστάττειν
τε καὶ ὁπόταν, πρὸς τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν ἑκάστης
ἡμέρας ξυλλεγόμεναι μέχρι τρίτου μέρους ὥρας, οἷ δὴ
συλλεχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις, εἴ τίς τινα ὁρᾷ
πρὸς ἄλλ' ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν
παιδοποιουμένων ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν
τοῖς γάμοις θυσιῶν τε καὶ | ἱερῶν γενομένων. ἡ δὲ B
παιδοποιία καὶ φυλακὴ τῶν παιδοποιουμένων δεκέτις
ἔστω, μὴ πλείω δὲ χρόνον, ὅταν εὔροια ᾖ τῆς γενέ-
σεως. ἂν δὲ ἄγονοί τινες εἰς τοῦτον γίγνωνται τὸν
χρόνον, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ ἀρχουσῶν γυναικῶν δια-
ζεύγνυσθαι κοινῇ βουλευομένους εἰς τὰ πρόσφορα ἑκα-
τέροις. ἐὰν δ' ἀμφισβήτησίς τις γίγνηται περὶ τῶν
ἑκατέροις πρεπόντων καὶ προσφόρων, δέκα τῶν νομο-
φυλάκων ἑλομένους, οἷς | ἂν ἐπιτρέψωσιν οἵδε καὶ C
τάξωσι, τούτοις ἐμμένειν. εἰσιοῦσαι δ' εἰς τὰς οἰκίας
τῶν νέων αἱ γυναῖκες, τὰ μὲν νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ
ἀπειλοῦσαι παυόντων αὐτοὺς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀμα-
θίας. ἐὰν δ' ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦ-
σαι φραζόντων, οἱ δ' εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖνοί
πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων,
ἀναγράψαντές τε καὶ ὀμόσαντες ἦ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν
καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν· | ὁ δὲ ἀναγραφεὶς ἄτιμος D
ἔστω, μὴ ἑλὼν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγγράψαντας, τῶν-
δε· μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω μήτε εἰς τὰς τῶν παίδων
ἐπιτελειώσεις, ἂν δὲ ἴῃ, πληγαῖς ὁ βουληθεὶς ἀθῷος
αὐτὸν κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς ἔστω
νόμιμα· τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν
καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις παίδων φοιτή-

σεων μὴ μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὡσαύτως ἀναγρα-
E φῇ καὶ μὴ ˈ ἕλῃ τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννή-
σωνται κατὰ νόμους, ἐὰν ἀλλοτρίᾳ τις περὶ τὰ τοιαῦ-
τα κοινωνῇ γυναικὶ ἢ γυνὴ ἀνδρί, ἐὰν μὲν παιδοποι-
ουμένοις ἔτι, τὰ αὐτὰ ἐπιζήμια αὐτοῖς ἔστω, καθάπερ
τοῖς ἔτι γεννωμένοις εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν
σωφρονῶν καὶ σωφρονοῦσα εἰς τὰ τοιαῦτα ἔστω πάν-
τα εὐδόκιμος, ὁ δὲ τοὐναντίον ἐναντίως τιμάσθω,
μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω. καὶ μετριαζόντων μὲν περὶ
785 τὰ τοιαῦτα τῶν * πλειόνων ἀνομοθέτητα σιγῇ κεί-
σθω, ἀκοσμούντων δὲ νομοθετηθέντα ταύτῃ πραττέ-
σθω κατὰ τοὺς τότε τεθέντας νόμους. βίου μὲν ἀρχὴ
τοῦ παντὸς ἑκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγρά-
φθαι χρεὼν ἐν ἱεροῖσι πατρῴοις ζωῆς ἀρχὴν κόρῳ καὶ
κόρῃ. παραγεγράφθω δ' ἐν τοίχῳ λελευκωμένῳ ἐν πά-
σῃ φρατρίᾳ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς
ἔτεσιν ἀριθμουμένων. τῆς δὲ φρατρίας ἀεὶ τοὺς ζῶν-
τας μὲν γεγράφθαι πλησίον, ˈ τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας B
τοῦ βίου ἐξαλείφειν. γάμου δὲ ὅρον εἶναι κόρῃ μὲν
ἀπὸ ἑκκαίδεκα ἐτῶν εἰς εἴκοσι, τὸν μακρότατον χρό-
νον ἀφωρισμένον, κόρῳ δὲ ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τῶν
πέντε καὶ τριάκοντα. εἰς δὲ ἀρχὰς γυναικὶ μὲν τετ-
ταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα ἔτη. πρὸς πόλεμον δὲ
ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἑξήκοντα ἐτῶν· γυναικὶ δέ,
ἣν ἂν δοκῇ χρείαν δεῖν χρῆσθαι πρὸς τὰ πολεμικά,
ἐπειδὰν παῖδας γεννήσῃ, τὸ δυνατὸν καὶ πρέπον ἑκά-
σταις προστάττειν μέχρι τῶν πεντήκοντα ἐτῶν.

N O M O I.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

788 I. * ΑΘ. Γενομένων δὲ παίδων ἀῤῥένων καὶ θη-
λειῶν τροφὴν μέν που καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα
λέγειν ὀρθότατ' ἂν γίγνοιθ' ἡμῖν· ἣν εἶναι μὲν ἄῤῥη-
τον πάντως ἀδύνατον, λεγομένη δὲ διδαχῇ τινὶ καὶ
νουθετήσει μᾶλλον ἢ νόμοις εἰκυῖ' ἂν ἡμῖν φαίνοιτο.
ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ' οἰκίας πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ οὐκ
B ἐκφανῆ πᾶσι γιγνόμενα, ῥᾳδίως ὑπὸ τῆς ˈ ἑκάστων λύ-
πης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας ἕτερα παρὰ τὰς τοῦ
νομοθέτου ξυμβουλὰς παραγενόμενα, παντοδαπὰ καὶ
οὐχ ὅμοια ἀλλήλοις ἀπεργάζοιτ' ἂν τὰ τῶν πολιτῶν
ἤθη· τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ σμι-
κρότητα αὐτῶν καὶ πυκνότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποιεῖν
νόμους ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἄσχημον. διαφθείρει δὲ καὶ
τοὺς γραφῇ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ πυ-
C κνοῖς ἐθισθέντων τῶν ἀνθρώπων παρανομεῖν. ὥστε ˈ
ἀπορία μὲν περὶ αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγᾶν δὲ ἀδύνατον.
ἃ δὲ λέγω, δηλῶσαι πειρατέον οἷον δείγματα ἐξενεγ-
κόντα εἰς φῶς· νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατά τι σκό-
τος. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν
σώματα καὶ ψυχὰς τήν γε ὀρθὴν πάντως δεῖ τροφὴν
φαίνεσθαι δυναμένην ὡς κάλλιστα καὶ ἄριστα ἐξεργά-
ζεσθαι, τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἴρηταί που. ΚΛ. Τί μήν;
D ΑΘ. ˈ Σώματα δὲ κάλλιστα, οἶμαι, τό γε ἁπλούστα-
τον, ὡς ὀρθότατα δεῖ νέων ὄντων εὐθὺς φύεσθαι τῶν
παίδων. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τί δέ; τόδε οὐκ
ἐννοοῦμεν, ὡς ἡ πρώτη βλάστη παντὸς ζώου πολὺ με-
γίστη καὶ πλείστη φύεται, ὥστε καὶ ἔριν πολλοῖς πα-
ρέσχηκε μὴ γίγνεσθαι τά γ' ἀνθρώπινα μήκη διπλά-
σια ἀπὸ πέντε ἐτῶν ἐν τοῖς λοιποῖς εἴκοσιν ἔτεσιν αὐ-
ξανόμενα; ΚΛ. Ἀληθῆ. ΑΘ. Τί οὖν; πολλὴ αὔξη
ὅταν ἐπιῤῥέῃ πόνων χωρὶς πολλῶν καὶ * συμμέτρων, 789
οὐκ ἴσμεν ὅτι μυρία κακὰ ἐν τοῖς σώμασιν ἀποτελεῖ;
ΚΛ. Πάνυ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν τότε δεῖται πλείστων πό-
νων, ὅταν ἡ πλείστη τροφὴ προσγίγνηται τοῖς σώμασι.
ΚΛ. Τί δῆτα, ὦ ξένε; ἦ τοῖς ἄρτι γεγονόσι καὶ νεω-
τάτοις πόνους πλείστους προστάξομεν; ΑΘ. Οὐδαμῶς
γε, ἀλλ' ἔτι καὶ πρότερον τοῖς ἐντὸς τῶν αὐτῶν μη-
τέρων τρεφομένοις. ΚΛ. Πῶς λέγεις, ὦ λῷστε; ἢ τοῖς
κυουμένοισι φράζεις; ΑΘ. Ναί. θαυμαστὸν ˈ δ' οὐ- B
δέν ἐστιν ἀγνοεῖν ὑμᾶς τὴν τῶν τηλικούτων γυμναστι-
κήν, ἣν βουλοίμην ἂν ὑμῖν, καίπερ ἄτοπον οὖσαν, δη-
λῶσαι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἔστι τοίνυν παρ'
ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον κατανοεῖν διὰ τὸ τὰς παιδιὰς
αὐτόθι μειζόνως τινὰς παίζειν ἢ δεῖ. τρέφουσι γὰρ δὴ
παρ' ἡμῖν οὐ μόνον παῖδες ἀλλὰ καὶ πρεσβύτεροί τι-
νες ὀρνίθων θρέμματα, ἐπὶ τὰς μάχας τὰς πρὸς ἄλ-
ληλα ἀσκοῦντες τὰ τοιαῦτα τῶν θηρίων. πολλοῦ δὴ
δέουσιν ˈ ἡγεῖσθαι τοὺς πόνους αὐτοῖς εἶναι τοὺς πρὸς C
ἄλληλα μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινοῦσι γυμνάζοντες·
πρὸς γὰρ τούτοις λαβόντες ὑπὸ μάλης ἕκαστος, τοὺς
μὲν ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ' ὑπὸ τὴν ἀγ-
κάλην ἐντός, πορεύονται περιπατοῦντες σταδίους παμ-
πόλλους ἕνεκα τῆς εὐεξίας οὔ τι τῆς τῶν αὐτῶν σω-
μάτων ἀλλὰ τῆς τούτων τῶν θρεμμάτων. καὶ τό γε
τοσοῦτον δηλοῦσι τῷ δυναμένῳ καταμαθεῖν, ὅτι τὰ
σώματα πάντα ὑπὸ ˈ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων D
κατακινούμενα ἄκοπα ὀνίναται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ
ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν αἰώραις ἢ καὶ κατὰ θάλατταν ἢ καὶ
ἐφ' ἵππων ὀχουμένων ἢ καὶ ὑπ' ἄλλων ὁπωσοῦν δὴ
φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται, καὶ διὰ ταῦτα τὰς

τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα ὑγίειαν
καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ῥώμην ἡμῖν δυνατά ἐστι πα-
ραδιδόναι. II. Τί οὖν ἂν φαῖμεν ἐχόντων οὕτω τού-
των τὸ μετὰ τοῦτο ἡμᾶς δεῖν ποιεῖν; βούλεσθε ἅμα
E | γέλωτι φράζωμεν, τιθέντες νόμους τὴν μὲν κύουσαν
περιπατεῖν, τὸ γενόμενον δὲ πλάττειν τε οἷον κήρινον,
ἕως ὑγρόν, καὶ μέχρι δυοῖν ἐτοῖν σπαργανᾶν; καὶ δὴ
καὶ τὰς τροφοὺς ἀναγκάζωμεν νόμῳ ζημιοῦντες τὰ
παιδία ἢ πρὸς ἀγροὺς ἢ πρὸς ἱερὰ ἢ πρὸς οἰκείους
ἀεί πῃ φέρειν, μέχρι περ ἂν ἱκανῶς ἵστασθαι δυνατὰ
γίγνηται, καὶ τότε διευλαβουμένας, ἔτι νέων ὄντων μή
πῃ βίᾳ ἐπερειδομένων στρέφηται τὰ κῶλα, ἐπιπονεῖν
φερούσας, ἕως ἂν τριετὲς ἀποτελεσθῇ τὸ γενόμενον;
εἰς δύναμιν δὲ ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι χρεὼν καὶ μὴ μίαν;
790 ἐπὶ * δὲ τούτοις ἑκάστοις, ἂν μὴ γίγνηται, ζημίαν τοῖς
μὴ ποιοῦσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι
ῥηθὲν γίγνοιτ' ἂν πολὺ καὶ ἄφθονον. ΚΛ. Τὸ ποῖ-
ον; ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὀφλεῖν ἡμᾶς πρὸς τῷ
μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δούλεια ἤθη
τροφῶν. ΚΛ. Ἀλλὰ τίνος δὴ χάριν ἔφαμεν αὐτὰ δεῖν
ῥηθῆναι; ΑΘ. Τοῦδε· τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευ-
θέρων ἐν ταῖς πόλεσιν ἤθη τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς
B σύννοιαν | ἀφίκοιτ' ἂν τὴν ὀρθήν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας
διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομένης μάτην ἂν
τὰ κοινά τις οἴοιτο ἕξειν τινὰ βεβαιότητα θέσεως νό-
μων, καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν τοῖς νῦν ῥη-
θεῖσι χρῷτο, καὶ χρώμενος εὖ τήν τε οἰκίαν καὶ πόλιν
ἅμα τὴν αὑτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοῖ. ΚΛ. Καὶ μάλ'
εἰκότως εἴρηκας. ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς
τοιαύτης νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς
C τῶν πάνυ νέων | παίδων ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν κα-
τὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἤργμεθα τῶν περὶ τὰ
σώματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν. ΚΛ. Πάνυ
μὲν οὖν ὀρθῶς. ΑΘ. Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο οἷον
στοιχεῖον ἐπ' ἀμφότερα, σώματός τε καὶ ψυχῆς τῶν
πάνυ νέων τὴν τιθήνησιν καὶ κίνησιν γιγνομένην ὅ τι
μάλιστα διὰ πάσης νυκτός τε καὶ ἡμέρας, ὡς ἔστι ξύμ-
φορος ἅπασι μέν, οὐχ ἥκιστα δὲ τοῖς ὅ τι νεωτάτοισι,
D καὶ οἰκεῖν, εἰ δυνατὸν ἦν, οἷον ἀεὶ πλέοντας· | νῦν δ'
ὡς ἐγγύτατα τούτου ποιεῖν δεῖ περὶ τὰ νεογενῆ παί-
δων θρέμματα. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε
ὡς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασι καὶ ἐγνώκασιν ὂν χρή-
σιμον αἵ τε τροφοὶ τῶν σμικρῶν καὶ αἱ περὶ τὰ τῶν
Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι· ἡνίκα γὰρ ἄν που βου-
ληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων αἱ
μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν, ἀλλὰ τοὐ-
ναντίον κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀεὶ σείουσαι, καὶ οὐ
E σιγὴν | ἀλλά τινα μελῳδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἷον καταυ-
λοῦσι τῶν παιδίων, καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρόνων βακ-
χειῶν ἰάσεις ταύτῃ τῇ τῆς κινήσεως ἅμα χορείᾳ καὶ
μούσῃ χρώμεναι. ΚΛ. Τίς οὖν αἰτία τούτων, ὦ ξένε,
μάλιστ' ἔσθ' ἡμῖν; ΑΘ. Οὐ πάνυ χαλεπὴ γιγνώσκειν.
ΚΛ. Πῶς δή; ΑΘ. Δειμαίνειν ἐστί που ταῦτ' ἀμφό-
τερα τὰ πάθη, καὶ ἔστι δείματα δι' ἕξιν φαύλην τῆς
ψυχῆς τινά. ὅταν οὖν ἔξωθέν τις προσφέρῃ τοῖς τοι-
791 ούτοις πάθεσι * σεισμόν, ἡ τῶν ἔξωθεν κρατεῖ κίνη-
σις προσφερομένη τὴν ἐντὸς φοβερὰν οὖσαν καὶ μανι-
κὴν κίνησιν, κρατήσασα δὲ γαλήνην ἡσυχίαν τε ἐν τῇ
ψυχῇ φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας
χαλεπῆς γενομένης ἑκάστων πηδήσεως, παντάπασιν
ἀγαπητόν τι· τοὺς μὲν ὕπνου λαγχάνειν ποιεῖ, τοὺς δ'
ἐγρηγορότας ὀρχουμένους τε καὶ αὐλουμένους μετὰ
θεῶν, οἷς ἂν καλλιεροῦντες ἕκαστοι θύωσι, κατειργά-
σατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων | ἕξεις ἔμφρονας B
ἔχειν. καὶ ταῦτα, ὡς διὰ βραχέων γε οὕτως εἰπεῖν, πι-
θανὸν λόγον ἔχει τινά. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύναμιν ἔχει ταῦτα, ἐν-
νοεῖν χρὴ τόδε παρ' αὐτοῖς, ὡς ἅπασα ψυχὴ δείμασι
ξυνοῦσα ἐκ νέων μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίγνε-
σθαι. τοῦτο δέ που πᾶς ἂν φαίη δειλίας ἄσκησιν ἀλλ'
οὐκ ἀνδρείας γίγνεσθαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ.
Τὸ δέ γε ἐναντίον ἀνδρείας ἂν φαῖμεν ἐκ νέων εὐθὺς
| ἐπιτήδευμα εἶναι, τὸ νικᾶν τὰ προσπίπτονθ' ἡμῖν C
δείματά τε καὶ φόβους. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἓν δὴ
καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόριον ἀρετῆς, τὴν τῶν παντελῶς
παίδων γυμναστικὴν ἐν ταῖς κινήσεσι, μέγα ἡμῖν φῶ-
μεν ξυμβάλλεσθαι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ
μὴν τό γε μὴ δύσκολον ἐν ψυχῇ καὶ τὸ δύσκολον οὐ
σμικρὸν μόριον εὐψυχίας καὶ κακοψυχίας ἑκάτερον γι-
γνόμενον γίγνοιτ' ἄν. ΚΛ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Τίνα
οὖν ἂν τρόπον | εὐθὺς ἐμφύοιθ' ἡμῖν ὁπότερον βου- D
ληθεῖμεν τῷ νεογενεῖ, φράζειν δὴ πειρατέον ὅπως τις
καὶ καθ' ὅσον εὐπορεῖ τούτων. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
III. ΑΘ. Λέγω δὴ τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα, ὡς ἡ μὲν
τρυφὴ δύσκολα καὶ ἀκράχολα καὶ σφόδρα ἀπὸ σμι-
κρῶν κινούμενα τὰ τῶν νέων ἤθη ἀπεργάζεται, τὸ δὲ
τούτων ἐναντίον ἥ γε σφοδρὰ καὶ ἀγρία δούλωσις τα-
πεινοὺς καὶ ἀνελευθέρους καὶ μισανθρώπους ποιοῦσα
ἀνεπιτηδείους ξυνοίκους ἀποτελεῖ. ΚΛ. | Πῶς οὖν δὴ E
χρὴ τὰ μήπω φωνῆς ξυνιέντα μηδὲ παιδείας τῆς ἄλλης
δυνατὰ γεύεσθαί πω τρέφειν τὴν πόλιν ἅπασαν; ΑΘ.
Ὧδέ πως· φθέγγεσθαί που μετὰ βοῆς εὐθὺς πᾶν
εἴωθε τὸ γενόμενον, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸ τῶν ἀνθρώ-
πων γένος· καὶ δὴ καὶ τῷ κλαίειν πρὸς τῇ βοῇ μᾶλ-
λον τῶν ἄλλων συνέχεται. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
Οὐκοῦν αἱ τροφοὶ σκοποῦσαι, τίνος ἐπιθυμεῖ, τούτοις
αὐτοῖς ἐν τῇ * προσφορᾷ τεκμαίρονται· οὗ μὲν γὰρ ἂν 792
προσφερομένου σιγᾷ, καλῶς οἴονται προσφέρειν, οὗ δ'
ἂν κλαίῃ καὶ βοᾷ, οὐ καλῶς. τοῖς δὴ παιδίοις τὸ δή-
λωμα ὧν ἐρᾷ καὶ μισεῖ κλαυμοναὶ καὶ βοαί, σημεῖα
οὐδαμῶς εὐτυχῆ. ἔστι δὲ ὁ χρόνος οὗτος τριῶν οὐκ
ἐλάττων ἐτῶν, μόριον οὐ σμικρὸν τοῦ βίου διαγαγεῖν
χεῖρον ἢ μὴ χεῖρον. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Ὁ δὴ
δύσκολος οὐδαμῶς τε ἵλεως ἆρ' οὐ δοκεῖ σφῷν θρη-
νώδης τε εἶναι καὶ | ὀδυρμῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλήρης B
μᾶλλον ἢ χρεὼν ἐστι τὸν ἀγαθόν; ΚΛ. Ἐμοὶ γοῦν
δοκεῖ. ΑΘ. Τί οὖν; εἴ τις τὰ τρί' ἔτη πειρῷτο πᾶ-
σαν μηχανὴν προσφέρων ὅπως τὸ τρεφόμενον ἡμῖν ὡς
ὀλιγίστῃ προσχρήσεται ἀλγηδόνι καὶ φόβοις καὶ λύπῃ
πάσῃ κατὰ δύναμιν, ἆρ' οὐκ οἰόμεθα εὔθυμον μᾶλλον
τε καὶ ἵλεων ἀπεργάζεσθαι τηνικαῦτα τὴν ψυχὴν τοῦ
τρεφομένου; ΚΛ. Δῆλον δή, καὶ μάλιστά γ' ἄν, ὦ
ξένε, εἴ τις πολλὰς ἡδονὰς | αὐτῷ παρασκευάζοι. ΑΘ. C
Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμ' ἄν, ὦ
θαυμάσιε. ἔστι γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πρᾶξις δια-
φθορὰ μεγίστη πασῶν· ἐν ἀρχῇ γὰρ γίγνεται ἑκάστο-
τε τροφῆς. ὁρῶμεν δέ, εἴ τι λέγομεν. ΚΛ. Λέγε τί
φῄς. ΑΘ. Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι νῷν τὸν λόγον.

ὅρα δὲ καὶ σύ, ξυνεπίκρινέ τε ἡμᾶς, ὦ Μέγιλλε· ὁ μὲν
γὰρ ἐμὸς δὴ λόγος οὔθ' ἡδονάς φησι δεῖν διώκειν
D τὸν ὀρθὸν βίον οὔτ' αὖ τὸ παράπαν φεύγειν ' τὰς
λύπας, ἀλλ' αὐτὸ ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον, ὃ νῦν δὴ
προςεῖπον ὡς ἵλεων ὀνομάσας, ἣν δὴ διάθεσιν καὶ
θεοῦ κατά τινα μαντείας φήμην εὐστόχως πάντες
προςαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἕξιν διώκειν φημὶ δεῖν
ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον, μήτ' οὖν αὐ-
τὸν προπετῆ πρὸς τὰς ἡδονὰς γιγνόμενον ὅλως, ὡς
οὐδ' ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μήτε ἄλλον, γέροντα ἢ
νέον, ἐᾶν πάσχειν ταὐτὸν τοῦθ' ἡμῖν ἄῤῥενα ἢ θῆλυν,
E ἁπάντων δὲ ἥκιστα εἰς δύναμιν ' τὸν ἀρτίως νεογε-
νῆ· κυριώτατον γὰρ οὖν ἐμφύεται πᾶσι τότε τὸ πᾶν
ἦθος διὰ ἔθος. ἔτι δ' ἔγωγ', εἰ μὴ μέλλοιμι δόξειν
παίζειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ
πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκεῖνον τὸν
ἐνιαυτόν, ὅπως μήτε ἡδοναῖς τισὶ πολλαῖς ἅμα καὶ
μάργοις προςχρήσεται ἡ κύουσα μήτε αὖ λύπαις, τὸ
δὲ ἵλεων καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διαζήσει τὸν
τότε χρόνον. ΚΛ. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένε, Μέγιλλον
793 ἀνερωτᾶν * πότερος ἡμῶν ὀρθότερον εἴρηκεν· ἐγὼ γὰρ
αὐτός σοι συγχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου
βίον φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δέ τινα τέμνειν ἀεί.
καλῶς τοίνυν εἴρηκάς τε καὶ ἀκήκοας ἅμα. ΑΘ. Μά-
λα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλεινία. τόδε τοίνυν ἐπὶ τούτοις
τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν. ΚΛ. Τὸ ποῖον; IV. ΑΘ.
Ὅτι ταῦτ' ἔστι πάντα, ὅσα νῦν διεξερχόμεθα, τὰ κα-
λούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα νόμιμα· καὶ οὓς
B πατρίους νόμους ἐπονομάζουσιν, ' οὐκ ἄλλα ἐστὶν ἢ
τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. καὶ ἔτι γε ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν
ἐπιχυθείς, ὡς οὔτε νόμους δεῖ προςαγορεύειν αὐτὰ οὔ-
τε ἄῤῥητα ἐᾶν, εἴρηται καλῶς· δεσμοὶ γὰρ οὗτοι πά-
σης εἰσὶ πολιτείας, μεταξὺ πάντων ὄντες τῶν ἐν γράμ-
μασι τεθέντων τε καὶ κειμένων καὶ τῶν ἔτι τεθησο-
μένων, ἀτεχνῶς οἷον πάτρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα
νόμιμα, ἃ καλῶς μὲν τεθέντα καὶ ἐθισθέντα πάσῃ
C σωτηρίᾳ περικαλύψαντα ἔχει τοὺς τότε ' γραφέντας
νόμους, ἂν δ' ἐκτὸς τοῦ καλοῦ βαίνῃ πλημμελῶς, οἷον
τεκτόνων ἐν οἰκοδομήμασιν ἐρείσματα ἐκ μέσου ὑποῤ-
ῥέοντα, συμπίπτειν εἰς ταὐτὸν ποιεῖ τὰ ξύμπαντα κεῖ-
σθαί τε ἄλλα ὑφ' ἑτέρων αὐτά τε καὶ τὰ καλῶς ὕστε-
ρον ἐποικοδομηθέντα, τῶν ἀρχαίων ὑποπεσόντων. ἃ
δὴ διανοουμένους ἡμᾶς, ὦ Κλεινία, σοι δεῖ τὴν πόλιν
καινὴν οὖσαν πάντῃ ξυνδεῖν, μήτε μέγα μήτε σμικρὸν
D παραλιπόντας εἰς δύναμιν, ' ὅσα νόμους ἢ ἔθη τις ἢ
ἐπιτηδεύματα καλεῖ· πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις πόλις
ξυνδεῖται, ἄνευ δὲ ἀλλήλων ἑκάτερα τούτων οὐκ ἔστι
μόνιμα, ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἐὰν ἡμῖν πολλὰ ἅμα
καὶ σμικρὰ δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἢ καὶ ἐθίσματα
ἐπιῤῥέοντα μακροτέρους ποιῇ τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἀλλ'
ὀρθῶς σύ γε λέγεις, ἡμεῖς τε οὕτω διανοησόμεθα.
ΑΘ. Εἰς μὲν τοίνυν τὴν τοῦ τρί' ἔτη γεγονότος ἡλι-
E κίαν, ' κόρου καὶ κόρης, ταῦτα εἴ τις ἀκριβῶς ἀποτε-
λοῖ καὶ μὴ παρέργως τοῖς εἰρημένοις χρῷτο, οὐ σμικρὰ
εἰς ὠφέλειαν γίγνοιτ' ἂν τοῖς νεωστὶ τρεφομένοις· τριε-
τεῖ δὲ καὶ τετραετεῖ καὶ πενταετεῖ καὶ ἔτι ἑξετεῖ ἤθει
ψυχῆς παιδιῶν δέον ἂν εἴη, τρυφῆς δ' ἤδη παραλυτέον
κολάζοντα μὴ ἀτίμως, ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ'
ἐλέγομεν, τὸ μὴ μεθ' ὕβρεως κολάζοντας ὀργὴν ἐμποι-
ήσειν δεῖν τοῖς κολασθεῖσι μηδ' ἀκολάστους ἐῶντας
τρυφήν, * ταὐτὸν δραστέον τοῦτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέ- 794
ροισι. παιδιαὶ δ' εἰσὶ τοῖς τηλικούτοις αὐτοφυεῖς τινές,
ἃς ἐπειδὰν ξυνέλθωσιν αὐτοὶ σχεδὸν ἀνευρίσκουσι.
ξυνιέναι δὲ εἰς τὰ κατὰ κώμας ἱερὰ δεῖ πάντα ἤδη τὰ
τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριετοῦς μέχρι τῶν ἓξ ἐτῶν,
κοινῇ τὰ τῶν κωμητῶν εἰς ταὐτὸν ἕκαστα· τὰς δὲ
τροφοὺς ἔτι τῶν τηλικούτων κοσμιότητός τε καὶ ἀκο-
λασίας ἐπιμελεῖσθαι, τῶν δὲ τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς
ἀγέλης ξυμπάσης, τῶν δώδεκα γυναικῶν ' μίαν ἐφ' B
ἑκάστῃ τετάχθαι κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προει-
ρημένων ἃς ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύτας δὲ αἱ-
ρείσθωσαν μὲν αἱ τῶν γάμων κύριαι τῆς ἐπιμελείας,
ἐξ ἑκάστης τῆς φυλῆς μίαν, ἥλικας αὐταῖς· ἡ δὲ κατα-
στᾶσα ἀρχέτω φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας
καὶ κολάζουσα ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα, δοῦλον μὲν καὶ δού-
λην καὶ ξένον καὶ ξένην αὐτὴ διά τινων τῆς πόλεως
οἰκετῶν, πολίτην δὲ ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ κολάσει ' C
πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα, ἀναμφισβή-
τητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτὴ κολαζέτω. μετὰ
δὲ τὸν ἑξέτη καὶ τὴν ἑξέτιν διακρινέσθω μὲν ἤδη τὸ
γένος ἑκατέρων· κόροι μὲν μετὰ κόρων, παρθένοι δὲ
ὡςαύτως μετ' ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν·
πρὸς δὲ τὰ μαθήματα τρέπεσθαι χρεὼν ἑκατέρους,
τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἐφ' ἵππων διδασκάλους καὶ τόξων
καὶ ἀκοντίων καὶ σφενδονήσεως, ἐὰν δέ πῃ ξυγχωρῶσι
μέχρι ' γε μαθήσεως καὶ τὰ θήλεα, καὶ δὴ τά γε μά- D
λιστα πρὸς τὴν τῶν ὅπλων χρείαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν κα-
θεστὼς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖται παρὰ τοῖς πᾶσιν
ὀλίγου. ΚΛ. Τὸ ποῖον; V. ΑΘ. Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ
καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντά ἐσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς
τὰς χρείας εἰς ἑκάστας τῶν πράξεων τὰ περὶ τὰς χεῖ-
ρας, ἐπεὶ τά γε περὶ πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῶν με-
λῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόνους φαίνεται· τὰ δὲ
κατὰ χεῖρας ' ἀνοίᾳ τροφῶν καὶ μητέρων οἷον χωλοὶ E
γεγόναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκατέρων τῶν με-
λῶν σχεδὸν ἰσοῤῥοπούσης αὐτοὶ διὰ τὰ ἔθη διάφορα
αὐτὰ πεποιήκαμεν οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. ἐν ὅσοις μὲν
γὰρ τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀριστε-
ρᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δὲ ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα οὐδέν, καὶ
ὅσα τοιαῦτα· τούτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον καὶ
εἰς ἄλλα μὴ δέον οὕτω χρῆσθαι * σχεδὸν ἄνοια. ἔδει- 795
ξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν νόμος, οὐκ ἐν ἀριστερᾷ
μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δὲ οἰστὸν προςαγόμενος
μόνον, ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέροις ἐπ' ἀμφότερα χρώμενος.
πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχεί-
αις τ' ἐστὶ καὶ ἐν ἑτέροις, ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατὸν
ὅτι παρὰ φύσιν κατασκευάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν
ἀσθενέστερα κατασκευάζοντες. ταῦτα δ', ὅπερ εἴπομεν,
ἐν μὲν κερατίνοις πλήκτροις καὶ ἐν ὀργάνοις ' τοιού- B
τοις οὐδὲν μέγα· σιδηροῖς δ' εἰς τὸν πόλεμον ὅταν δέῃ
χρῆσθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις καὶ ἀκοντίοις καὶ
ἑκάστοις τούτων· πολὺ δὲ μέγιστον, ὅταν ὅπλοις δέῃ
πρὸς ὅπλα χρῆσθαι. διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθὼν μὴ
μαθόντος καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου.
καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἠσκηκὼς ἢ πυγμὴν
ἢ πάλην οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι
μάχεσθαι, χωλαίνει δὲ καὶ ἐφέλκεται πλημμελῶν, ὁπό-
ταν αὐτὸν ' τις μεταβιβάζων ἐπὶ θάτερα ἀναγκάζῃ C

διαπονεῖν, ταὐτὸν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὅπλοις καὶ
ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρὴ προσδοκᾶν ὀρθόν, ὅτι τὸν
διττὰ δεῖ κεκτημένον οἷς ἀμύνοιτό τ' ἂν καὶ ἐπιτιθεῖ-
το ἄλλοις, μηδὲν ἀργὸν τούτων μηδὲ ἀνεπιστῆμον ἐᾶν
εἶναι κατὰ δύναμιν· Γηρυόνου δέ γε εἴ τις φύσιν ἔχων
ἢ καὶ τὴν Βριάρεω φύοιτο, ταῖς ἑκατὸν χερσὶν ἑκατὸν
δεῖ βέλη ῥίπτειν δυνατὸν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν
D ἐπιμέλειαν ἀρχούσαις τε καὶ ἄρχουσι | δεῖ γίγνεσθαι,
ταῖς μὲν ἐν παιδιαῖς τε καὶ τροφαῖς ἐπισκόποις γιγνο-
μέναις, τοῖς δὲ περὶ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδές τε καὶ
ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι μηδὲν τοῖς
ἔθεσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις εἰς τὸ δυνατόν. VI.
Τὰ δὲ μαθήματά που διττά, ὡς γ' εἰπεῖν, χρήσασθαι
ξυμβαίνοι ἄν, τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς,
τὰ δ' εὐψυχίας χάριν μουσικῆς. τὰ δὲ γυμναστικῆς αὖ
E δύο, τὸ μὲν ὄρχησις, τὸ δὲ πάλη. τῆς | ὀρχήσεως δὲ
ἄλλη μὲν Μούσης λέξιν μιμουμένων, τό τε μεγαλοπρε-
πὲς φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον· ἄλλη δὲ εὐεξίας,
ἐλαφρότητός τε ἕνεκα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος
αὐτοῦ μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσῆκον καμπῆς τε καὶ
ἐκτάσεως ἀποδιδομένης ἑκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν, εὐρύ-
θμου κινήσεως διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυνακολου-
θούσης εἰς πᾶσαν τὴν ὄρχησιν ἱκανῶς. καὶ δὴ τά γε
796 κατὰ πάλην * ἃ μὲν Ἀνταῖος ἢ Κερκύων ἐν τέχναις
ἑαυτῶν ξυνεστήσαντο φιλονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ
πυγμὴν Ἐπειὸς ἢ Ἄμυκος, οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου
κοινωνίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ κοσμεῖν· τὰ δὲ ἀπ'
ὀρθῆς πάλης, ἀπ' αὐχένων καὶ χειρῶν καὶ πλευρῶν
ἐξειλήσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ καταστάσεως δια-
πονούμενα [μετ'] εὐσχήμονος ῥώμης τε καὶ ὑγιείας
ἕνεκα, ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετέον,
B ἀλλὰ προστακτέον μαθηταῖς τε ἅμα | καὶ τοῖς διδάξου-
σιν, ὅταν ἐνταῦθ' ὦμεν τῶν νόμων, τοῖς μὲν πάντα
τὰ τοιαῦτα εὐμενῶς δωρεῖσθαι, τοῖς δὲ παραλαμβάνειν
ἐν χάρισιν. οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἐστὶν αὖ μιμήμα-
τα προσήκοντα μιμεῖσθαι, παρετέον, κατὰ μὲν τὸν τό-
πον τόνδε Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια, κατὰ δὲ Λακε-
δαίμονα Διοσκόρων. ἡ δὲ αὖ που παρ' ἡμῖν κόρη καὶ
δέσποινα, εὐφρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδιᾷ, κεναῖς
χερσὶν οὐκ ᾠήθη δεῖν ἀθύρειν, πανοπλίᾳ δὲ παντελεῖ
C κοσμηθεῖσα | οὕτω τὴν ὄρχησιν διαπεραίνειν· ἃ δὴ
πάντως μιμεῖσθαι πρέπον ἂν εἴη κόρους τε ἅμα καὶ
κόρας, τὴν τῆς θεοῦ χάριν τιμῶντας, πολέμου τ' ἐν
χρείᾳ καὶ ἑορτῶν ἕνεκα. τοῖς δέ που παισὶν εὐθύς τε
καὶ ὅσον ἂν χρόνον μήπω εἰς πόλεμον ἴωσι, πᾶσι
θεοῖς προσόδους τε καὶ πομπὰς ποιουμένους μεθ' ὅ-
πλων τε καὶ ἵππων ἀεὶ κοσμεῖσθαι δέον ἂν εἴη, θάτ-
τους τε καὶ βραδυτέρας ἐν ὀρχήσεσι καὶ ἐν πορείᾳ τὰς
D ἱκετείας ποιουμένους πρὸς θεούς τε καὶ θεῶν | παῖ-
δας. καὶ ἀγῶνας δὴ καὶ προαγῶνας, εἴ τινων, οὐκ ἄλ-
λων ἢ τούτων ἕνεκα προαγωνιστέον· οὗτοι γὰρ καὶ ἐν
εἰρήνῃ καὶ κατὰ πόλεμον χρήσιμοι εἴς τε πολιτείαν
καὶ ἰδίους οἴκους, οἱ δὲ ἄλλοι πόνοι τε καὶ παιδιαὶ
καὶ σπουδαὶ κατὰ σώματα οὐκ ἐλευθέρων, ὦ Μέγιλλέ
τε καὶ Κλεινία. Ἣν εἶπον γυμναστικὴν ἐν τοῖς πρώ-
τοις λόγοις ὅτι δέοι διεξελθεῖν, σχεδὸν δὴ διελήλυθα
τὰ νῦν καὶ ἔσθ' αὕτη παντελής· εἰ δέ τινα ταύτης
E ὑμεῖς ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς | κοινὸν λέγετε. ΚΛ.
Οὐ ῥᾴδιον, ὦ ξένε, παρέντας ταῦτα ἄλλα ἔχειν βελτίω
τούτων περὶ γυμναστικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν. ΑΘ.
Τὸ τοίνυν τούτοις ἑξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ
Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μέν, ὡς ἅπαντα εἰρηκότες, ᾠό-
μεθα καταλείπειν μόνα τὰ περὶ γυμναστικῆς· νῦν δ'
ἔστι δῆλα ἅ τ' ἐστὶ καὶ ὅτι πρῶτα πᾶσι ῥητέα. λέγω-
μεν τοίνυν ἑξῆς αὐτά. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν λεκτέον. * 797
ΑΘ. Ἀκούσατε δέ μου, προακηκοότες μὲν καὶ ἐν τοῖς
πρόσθεν· ὅμως δὲ τό γε σφόδρα ἄτοπον καὶ ἄηθες
διευλαβεῖσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα, καὶ δὴ καὶ
νῦν. ἐρῶ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως
δέ πῃ θαρρήσας οὐκ ἀποστήσομαι. ΚΛ. Τίνα δὴ
τοῦτον, ὦ ξένε, λέγεις; VII. ΑΘ. Φημὶ κατὰ πάσας
πόλεις τὸ τῶν παιδιῶν γένος ἠγνοῆσθαι ξύμπασιν ὅτι
κυριώτατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἢ μονίμους εἶναι
τοὺς τεθέντας ἢ μή. ταχθὲν μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετα-
σχὸν τοῦ τὰ | αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἀεὶ B
τοὺς αὐτοὺς παίζειν τε καὶ εὐθυμεῖσθαι τοῖς αὐτοῖς
παιγνίοις ἐᾷ καὶ τὰ σπουδῇ κείμενα νόμιμα μένειν
ἡσυχῇ, κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ καινοτομούμενα με-
ταβολαῖς τε ἄλλαις ἀεὶ χρώμενα, καὶ μηδέποτε ταὐτὰ
φίλα προσαγορευόντων τῶν νέων μήτ' ἐν σχήμασι τοῖς
τῶν αὐτῶν σωμάτων μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν
ὁμολογουμένως αὐτοῖς ἀεὶ κεῖσθαι τό τ' εὔσχημον καὶ
ἄσχημον, ἀλλὰ τόν τι νέον ἀεὶ καινοτομοῦντα καὶ εἰς-
φέροντα | τῶν εἰωθότων ἕτερον κατά τε σχήματα καὶ C
χρώματα καὶ πάντα ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι
διαφερόντως, τούτου πόλει λώβην οὐκ εἶναι μείζω φαῖ-
μεν ἂν ὀρθότατα λέγοντες· λανθάνειν γὰρ τῶν νέων
τὰ ἤθη μεθιστάντα καὶ ποιεῖν τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ'
αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον ἔντιμον. τούτου δὲ πάλιν
αὖ λέγω τοῦ τε ῥήματος καὶ τοῦ δόγματος οὐκ εἶναι
ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσιν. ἀκούσατε δὲ ὅσον φημὶ
αὔτ' εἶναι κακόν. ΚΛ. Ἦ τὸ ψέγεσθαι τὴν ἀρχαιό-
τητα λέγεις ἐν | ταῖς πόλεσι; ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. D
ΚΛ. Οὐ φαύλους τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκροατὰς πρὸς αὐ-
τὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ' ὡς δυνατὸν εὐμε-
νεστάτους. ΑΘ. Εἰκὸς γοῦν. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ.
Ἴτε δή, μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐτῶν καὶ
πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἴπωμεν. μεταβολὴν γὰρ δὴ πάν-
των, πλὴν κακῶν, πολὺ σφαλερώτατον εὑρήσομεν ἐν
ὥραις πάσαις, ἐν πνεύμασιν, ἐν διαίταις σωμάτων, ἐν
τρόποις ψυχῶν, ἐν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐ τοῖς μέν, τοῖς
δ' οὔ, πλήν, | ὅ τί περ εἶπον νῦν δή, κακοῖς· ὥστε, εἴ E
τις ἀποβλέψειε πρὸς σώματα, ὡς πᾶσι μὲν σιτίοις,
πᾶσι δ' αὖ ποτοῖς καὶ πόνοις ξυνήθη γιγνόμενα, καὶ
τὸ πρῶτον ταραχθέντα ὑπ' αὐτῶν, ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν
τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκας φύσαντα οἰκείας τούτοις,
φίλα τε καὶ συνήθη καὶ γνώριμα * γενόμενα ἁπάσῃ 798
ταύτῃ τῇ διαίτῃ πρὸς ἡδονὴν καὶ ὑγίειαν ἄριστα διά-
γει, καὶ ἂν ποτ' ἄρα ἀναγκασθῇ μεταβάλλειν αὖθις
ἡντινοῦν τῶν εὐδοκίμων διαιτῶν, τό γε κατ' ἀρχὰς
συνταραχθεὶς ὑπὸ νόσων μόγις ποτὲ κατέστη τὴν συν-
ήθειαν τῇ τροφῇ πάλιν ἀπολαβών· ταὐτὸν δὴ δεῖ νο-
μίζειν τοῦτο γίγνεσθαι καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων
διανοίας τε ἅμα καὶ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις· οἷς γὰρ
ἂν ἐντραφῶσι νόμοις καὶ κατά τινα θείαν εὐτυχίαν | B
ἀκίνητοι γένωνται μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὡς μη-
δένα ἔχειν μνείαν μηδὲ ἀκοὴν τοῦ ποτε ἄλλως αὐτὰ
σχεῖν ἢ καθάπερ νῦν ἔχει, σέβεται καὶ φοβεῖται πᾶσα

ἡ ψυχὴ τό τι κινεῖν τῶν τότε καθεστώτων. μηχανὴν δὴ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐννοεῖν ἁμόθεν γέ ποθεν, ὅντινα τρόπον τοῦτ᾽ ἔσται τῇ πόλει. τῇδ᾽ οὖν ἔγωγε εὑρίσκω. τὰς παιδιὰς πάντες διανοοῦνται κινουμένας τῶν νέων, ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδιὰς ὄντως εἶναι
C καὶ οὐ τὴν μεγίστην ἐξ αὐτῶν | σπουδὴν καὶ βλάβην ξυμβαίνειν, ὥστε οὐκ ἀποτρέπουσιν ἀλλὰ ξυνέπονται ὑπείκοντες· καὶ οὐ λογίζονται τόδε, ὅτι τούτους ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν ταῖς παιδιαῖς νεωτερίζοντας ἑτέρους ἄνδρας τῶν ἔμπροσθεν γενέσθαι παίδων, γενομένους δὲ ἄλλους ἄλλον βίον ζητεῖν, ζητήσαντας δὲ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων καὶ νόμων ἐπιθυμῆσαι, καὶ μετὰ τοῦτο ὡς ἥξοντος τοῦ νῦν δὴ λεγομένου μεγίστου
D κακοῦ πόλεσιν οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖται. | τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐλάττω μεταβαλλόμενα κακὰ διεξεργάζοιτ᾽ ἄν, ὅσα περὶ σχήματα πάσχει τὸ τοιοῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἠθῶν ἐπαίνου τε καὶ ψόγου πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἶμαι, μέγιστά τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δεόμενα ἂν εἴη. ΚΛ. *Πῶς γὰρ οὔ;* VIII. ΑΘ. *Τί οὖν;* τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πιστεύομεν, ἐν οἷς ἐλέγομεν, ὡς τὰ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ πᾶσαν μουσικήν ἐστι τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρό-
E νων ἀνθρώπων; ἢ | πῶς; ΚΛ. *Οὐδαμῶς* ἄλλως πως τό γε παρ᾽ ἡμῖν δόγμα ἔχον ἂν εἴη. ΑΘ. *Οὐκοῦν*, φαμέν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανήν, ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἅπτεσθαι κατὰ ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελῳδίας, μήτε τις αὐτοὺς πείσῃ προσάγων παντοίας ἡδονάς; ΚΛ. *Ὀρθότατα* λέ-
799 γεις. ΑΘ. *Ἔχει* τις οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ * τοιαῦτα βελτίω τινὰ τέχνην τῆς τῶν Αἰγυπτίων; ΚΛ. *Ποίας δὴ* λέγεις; ΑΘ. *Τοῦ* καθιερῶσαι πᾶσαν μὲν ὄρχησιν, πάντα δὲ μέλη, τάξαντας πρῶτον μὲν τὰς ἑορτάς, συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἅστινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἷστισιν ἑκάστοις τῶν θεῶν καὶ παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίγνεσθαι χρεών, μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν θύμασιν ἑκάστοις ἣν ᾠδὴν δεῖ ἐφυμνεῖσθαι, καὶ χορείαις ποίαισι γεραίρειν τὴν τότε θυσίαν, τάξαι μὲν
B πρῶτον | τινάς, ἃ δ᾽ ἂν ταχθῇ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεοῖς θύσαντας κοινῇ πάντας τοὺς πολίτας σπένδοντας καθιεροῦν ἑκάστας τὰς ᾠδὰς ἑκάστοις τῶν θεῶν καὶ τῶν ἄλλων· ἂν δὲ παρ᾽ αὐτά τίς τῳ θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορείας προσάγῃ, τοὺς ἱερέας τε καὶ τὰς ἱερείας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργοντας ὁσίως ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον, τὸν δὲ ἐξειργόμενον, ἂν μὴ ἑκὼν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίου παντὸς τῷ
C ἐθελήσαντι παρέχειν. ΚΛ. *Ὀρθῶς.* | ΑΘ. *Πρὸς* τούτῳ δὴ νῦν γενόμενοι τῷ λόγῳ πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς. ΚΛ. *Τοῦ πέρι* λέγεις; ΑΘ. *Πᾶς* που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύτης, ἰδὼν ἂν ἢ καὶ ἀκούσας ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων καὶ μηδαμῇ πως ξυνήθων, οὐκ ἄν ποτέ που τὸ ἀπορηθὲν περὶ αὐτῶν συγχωρήσειν ἐπιδραμὼν οὕτως εὐθύς, στὰς δ᾽ ἄν, καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος καὶ μὴ σφόδρα κατειδὼς ὁδόν, εἴτε μόνος εἴτε μετ᾽
D ἄλλων τύχοι πορευόμενος, ἀνέροιτ᾽ ἂν αὑτὸν | καὶ τοὺς ἄλλους τὸ ἀπορούμενον, καὶ οὐκ ἂν πρότερον ὁρμήσειε, πρὶν πῃ βεβαιώσαιτο τὴν σκέψιν τῆς πορείας, ὅπῃ ποτὲ φέρει. καὶ δὴ καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν ὡσαύτως ποιητέον· ἀτόπου γὰρ τὰ νῦν ἐμπεπτωκότος λόγου περὶ νόμων ἀνάγκη που σκέψιν πᾶσαν ποιήσασθαι
καὶ μὴ ῥᾳδίως οὕτω περὶ τοσούτων τηλικούτους ὄντας φάναι, διϊσχυριζομένους ἐν τῷ παραχρῆμά τι σαφὲς ἂν εἰπεῖν ἔχειν. ΚΛ. *Ἀληθέστατα* λέγεις. ΑΘ. *Οὐκοῦν* τούτῳ | μὲν χρόνον δώσομεν, βεβαιώσομεν δὲ τότε E
αὐτό, ὁπόταν σκεψώμεθα ἱκανῶς· ἵνα δὲ μὴ τὴν ἑπομένην τάξιν τοῖς νόμοις τοῖς νῦν ἡμῖν παροῦσι διαπεράνασθαι κωλυθῶμεν μάτην, ἴωμεν πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν. τάχα γὰρ ἴσως, εἰ θεὸς ἐθέλοι, κἂν ἡ διέξοδος αὕτη ὅλη σχοῦσα τέλος ἱκανῶς ἂν μηνύσειε καὶ τὸ νῦν διαπορούμενον. ΚΛ. *Ἄριστ᾽*, ὦ ξένε, λέγεις, καὶ ποιῶμεν οὕτως, ὡς εἴρηκας. ΑΘ. *Δεδόχθω* μὲν δή, φαμέν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγονέναι, καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κιθαρῳδίαν οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ὠνόμασαν, ὥστε τάχ᾽ ἂν οὐδ᾽ ἐκεῖνοι * παντάπασί γ᾽ ἂν ἀφεστῶτες εἶεν τοῦ νῦν 800
λεγομένου, καθ᾽ ὕπνον δὲ οἷόν πού τις ἢ καὶ ὕπαρ ἐγρηγορὼς ὠνείρωξε μαντευόμενος αὐτό. τὸ δ᾽ οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ᾽ ἔστω· παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε καὶ ἱερὰ καὶ τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν μηδεὶς μᾶλλον ἢ παρ᾽ ὁντινοῦν ἄλλον τῶν νόμων φθεγγέσθω μηδ᾽ ἐν ὀρχήσει κινείσθω. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἀζήμιος ἀπαλλαττέσθω, τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐῤῥήθη νῦν δή, νομοφύλακές τε καὶ | ἱέρειαι καὶ B
ἱερεῖς κολαζόντων. κείσθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ; ΚΛ. *Κείσθω.* IX. ΑΘ. *Τίνα* δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις μὴ παντάπασι καταγέλαστος γίγνοιτ᾽ ἄν; ἴδωμεν δὴ τὸ τοιόνδε τι περὶ αὐτά. ἀσφαλέστατον καθάπερ ἐκμαγεῖ᾽ ἄττ᾽ αὐτοῖσι πρῶτον πλάσασθαι τῷ λόγῳ. λέγω δὲ ἓν μὲν τῶν ἐκμαγείων εἶναι τοιόνδε τι· θυσίας γενομένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἴ τῳ τις, φαμέν, ἰδίᾳ παραστὰς τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς | ἢ καὶ ἀδελφός, βλασφημοῖ C
πᾶσαν βλασφημίαν, ἆρ᾽ οὐκ, ἂν φαῖμεν, ἀθυμίαν καὶ κακὴν ὄτταν καὶ μαντείαν πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγγοιτο ἐντιθείς; ΚΛ. *Τί μήν;* ΑΘ. *Ἐν* τοίνυν τοῖς παρ᾽ ἡμῖν τόποις τοῦτ᾽ ἐστὶ ταῖς πόλεσι γιγνόμενον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, σχεδὸν ὀλίγου πάσαις· δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχή τις θύσῃ, μετὰ ταῦτα χορὸς οὐχ εἷς ἀλλὰ πλῆθος χορῶν ἥκει, καὶ στάντες οὐ πόῤῥω τῶν βωμῶν ἀλλὰ | παρ᾽ αὐτοὺς D
ἐνίοτε πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι, ῥήμασί τε καὶ ῥυθμοῖς καὶ γοωδεστάταις ἁρμονίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκροωμένων ψυχάς, καὶ ὃς ἂν δακρῦσαι μάλιστα τὴν θύσασαν παραχρῆμα ποιήσῃ πόλιν, οὗτος τὰ νικητήρια φέρει. τοῦτον δὴ τὸν νόμον ἆρ᾽ οὐκ ἀποψηφιζόμεθα; καὶ εἴ ποτ᾽ ἄρα δεῖ τοιούτων οἴκτων γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκόους, ὁπόταν ἡμέραι μὴ καθαραί τινες ἀλλὰ ἀποφράδες ὦσι, τόθ᾽ ἥκειν δέον ἂν εἴη | μᾶλλον χορούς τινας ἔξωθεν μεμι- E
σθωμένους ᾠδούς, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι Καρικῇ τινὶ Μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευτήσαντας; τοιοῦτόν που πρέπον ἂν εἴη καὶ περὶ τὰς τοιαύτας ᾠδὰς γιγνόμενον. καὶ δὴ καὶ στολή γέ που ταῖς ἐπικηδείοις ᾠδαῖς, οὐ στέφανοι πρέποιεν ἂν οὐδ᾽ ἐπίχρυσοι κόσμοι, πᾶν δὲ τοὐναντίον, ἵν᾽ ὅ τι τάχιστα περὶ αὐτῶν λέγων ἀπαλλάττωμαι. τὸ δὲ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπανερωτῶ πάλιν, τῶν ἐκμαγείων ταῖς ᾠδαῖς εἰ πρῶτον ἓν τοῦθ᾽ ἡμῖν ἀρέσκον κείσθω. ΚΛ. *Τὸ ποῖον;* ΑΘ. *Εὐφημία*, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς

801 ᾠδῆς γένος * εὔφημον ἡμῖν πάντῃ πάντως ὑπαρχέτω.
ἢ μηδὲν ἐπανερωτῶ, τιθῶ δὲ τοῦτο οὕτω; ΚΛ. Παν-
τάπασι μὲν οὖν, τίθει· νικᾷ γὰρ πάσαισι ταῖς ψήφοις
οὗτος ὁ νόμος. ΑΘ. Τίς δὴ μετ' εὐφημίαν δεύτερος
ἂν εἴη νόμος μουσικῆς; ἆρ' οὐκ εὐχὰς εἶναι τοῖς θεοῖς,
οἷς θύομεν ἑκάστοτε; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τρί-
τος δ', οἶμαι, νόμος, ὅτι γνόντας δεῖ τοὺς ποιητάς,
ὡς εὐχαὶ παρὰ θεῶν αἰτήσεις εἰσί, δεῖ δὴ τὸν νοῦν
B αὐτοὺς σφόδρα προσέχειν, μή ποτε λάθωσι | κακὸν ὡς
ἀγαθὸν αἰτούμενοι· γελοῖον γὰρ δὴ τὸ πάθος, οἶμαι,
τοῦτ' ἂν γίγνοιτο εὐχῆς τοιαύτης γενομένης. ΚΛ. Τί
μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἔμπροσθεν σμικρὸν τῷ λόγῳ
ἐπείσθημεν ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυ-
σοῦν ἐν πόλει ἱδρυμένον ἐνοικεῖν; ΚΛ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΑΘ. Τίνος οὖν ποτὲ παράδειγμα εἰρῆσθαι φῶ-
μεν τοῦτον τὸν λόγον; ἆρ' οὐ τοῦδε, ὅτι τὸ τῶν ποιη-
τῶν γένος οὐ πᾶν ἱκανόν ἐστι γιγνώσκειν σφόδρα τά
τε ἀγαθὰ καὶ μή; ποιήσας οὖν δήπου τις ποιητὴς
C ῥήμασιν | ἢ καὶ κατὰ μέλος τοῦτο ἡμαρτημένον, εὐχὰς
οὐκ ὀρθάς, ἡμῖν τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὔ-
χεσθαι τἀναντία ποιήσει· καίτοι τούτου, καθάπερ
ἐλέγομεν, οὐ πολλὰ ἁμαρτήματα ἀνευρήσομεν μείζω.
θῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τῶν περὶ Μοῦσαν νόμων καὶ
τύπων ἕνα; ΚΛ. Τίνα; σαφέστερον εἰπὲ ἡμῖν. ΑΘ.
Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ δίκαια
D ἢ καλὰ ἢ ἀγαθὰ μηδὲν ποιεῖν ἄλλο, τὰ δὲ | ποιηθέν-
τα μὴ ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδενὶ πρότερον δεικνύναι,
πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδεδειγμένοις κρι-
ταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῇ καὶ ἀρέσῃ. σχεδὸν δὲ
ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν, οὓς εἱλόμεθα νομοθέτας
περὶ τὰ μουσικὰ καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητήν. τί
οὖν; ὃ πολλάκις ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύ-
πος ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο, ἢ πῶς δοκεῖ; ΚΛ.
Κείσθω· τί μήν; Χ. ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι
E θεῶν καὶ | ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ᾄδοιτ' ἂν
ὀρθότατα, καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε
καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιντ' ἂν τούτοις
πᾶσι πρέπουσαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μετά γε
μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθὺς γίγνοιτ' ἂν
ὅδε· τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ
σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ
ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκω-
μίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη. ΚΛ. Πῶς δ'
802 οὔ; ΑΘ. Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε * καὶ
ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν
βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσηται καλόν. ταῦτα δὲ
πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀγα-
θοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. τὰς δὲ ᾠδὰς
τε καὶ ὀρχήσεις οὑτωσὶ χρὴ καθίστασθαι· πολλὰ ἔστι
παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα,
καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως, ὧν οὐδεὶς
φθόνος ἐκλέξασθαι τῇ καθισταμένῃ πολιτείᾳ τὸ πρέ-
B πον καὶ ἁρμόττον· | δοκιμαστὰς δὲ τούτων ἑλομένους
τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι μὴ νεωτέρους πεντήκοντα ἐτῶν,
καὶ ὅ τι μὲν ἂν ἱκανὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιη-
μάτων, ἐγκρίνειν, ὅ τι δ' ἂν ἐνδεὲς ἢ τὸ παράπαν
ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασι, τὸ δ'
ἐπανερόμενον ἐπιρρυθμίζειν, ποιητικοὺς ἅμα καὶ μου-
σικοὺς ἄνδρας παραλαβόντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς
δυνάμεσι τῆς ποιήσεως, ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις
μὴ ἐπιτρέποντας ἀλλ' | ἤ τισιν ὀλίγοις, ἐξηγουμένους C
δὲ τὰ τοῦ νομοθέτου βουλήματα ὅ τι μάλιστα ὀρχη-
σίν τε καὶ ᾠδὴν καὶ πᾶσαν χορείαν συστήσασθαι κα-
τὰ τὸν αὐτῶν νοῦν. πᾶσα δ' ἄτακτός γε τάξιν λα-
βοῦσα περὶ Μοῦσαν διατριβὴ καὶ μὴ παρατιθεμένης
τῆς γλυκείας Μούσης, ἀμείνων μυρίῳ· τὸ δ' ἡδὺ κοι-
νὸν πάσαις. ἐν ᾗ γὰρ ἂν ἐκ παίδων τις μέχρι τῆς
ἑστηκυίας τε καὶ ἔμφρονος ἡλικίας διαβιῷ, σώφρονι μὲν
Μούσῃ καὶ τεταγμένῃ, ἀκούων δὲ τῆς ἐναντίας, | μι- D
σεῖ καὶ ἀνελεύθερον αὐτὴν προσαγορεύει, τραφεὶς δ'
ἐν τῇ κοινῇ καὶ γλυκείᾳ ψυχρὰν καὶ ἀηδῆ τὴν ταύτῃ
ἐναντίαν εἶναι φησίν, ὥστε, ὅπερ ἐρρήθη νῦν δή, τό γε
τῆς ἡδονῆς ἢ ἀηδίας περὶ ἑκατέρας οὐδὲν πεπλεονέ-
κτηκεν, ἐκ περιττοῦ δὲ ἡ μὲν βελτίους, ἡ δὲ χείρους
τοὺς ἐν αὐτῇ τραφέντας ἑκάστοτε παρέχεται. ΚΛ.
Καλῶς εἴρηκας. ΑΘ. Ἔτι δὲ θηλείαις τε πρεπούσας
ᾠδὰς ἄρρεσί τε χωρίσαι που δέον ἂν εἴη τύπῳ τινὶ | E
διορισάμενον, καὶ ἁρμονίαισι δὴ καὶ ῥυθμοῖς προσαρ-
μόττειν ἀναγκαῖον· δεινὸν γὰρ ὅλῃ γε ἁρμονίᾳ ἀπᾴ-
δειν ἢ ῥυθμῷ ἀρρυθμεῖν, μηδὲν προσήκοντα τούτων
ἑκάστοις ἀποδιδόντα τοῖς μέλεσιν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ
τούτων τὰ σχήματά γε νομοθετεῖν. ἔστι δὲ ἀμφοτέ-
ροις μὲν ἀμφότερα ἀνάγκη κατεχόμενα ἀποδιδόναι, τὰ
δὲ τῶν θηλειῶν αὐτῷ τῷ τῆς φύσεως ἑκατέρου διαφέ-
ροντι, τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὴ μεγαλοπρεπὲς
οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ῥέπον ἀρρενωπὸν φα-
τέον εἶναι, τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλ-
λον ἀποκλῖνον θηλυγενέστερον ὡς ὂν παραδοτέον ἔν
τε τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ. τάξις * μὲν δή τις αὕτη· τού- 803
των δὲ αὐτῶν διδασκαλία καὶ παράδοσις λεγέσθω τὸ
μετὰ τοῦτο, τίνα τρόπον χρὴ καὶ οἷστισι καὶ πότε
πράττειν ἕκαστα αὐτῶν. οἷον δή τις ναυπηγὸς τὴν τῆς
ναυπηγίας ἀρχὴν καταβαλλόμενος τὰ τροπιδεῖα ὑπο-
γράφεται τῶν πλοίων σχήματα, ταὐτὸν δή μοι κἀγὼ
φαίνομαι ἐμαυτῷ [δρᾶν] τὰ τῶν βίων πειρώμενος σχή-
ματα διαστήσασθαι κατὰ τρόπους τοὺς τῶν ψυχῶν
ὄντως αὐτῶν τὰ τροπιδεῖα καταβάλλεσθαι, ποίᾳ μη-
χανῇ | καὶ τίσι ποτὲ τρόποις ξυνόντες τὸν βίον ἄρι- B
στα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου τῆς ζωῆς διακομισθησόμε-
θα, τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς. ἔστι δὴ τοίνυν τὰ τῶν ἀν-
θρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ ἄξια,
ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάζειν· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές.
ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθά ἐσμεν, εἴ πως διὰ προσήκοντός τι-
νος αὐτὸ πράττοιμεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη.
λέγω δὲ δὴ τί ποτε; ἴσως μέντ' ἄν τίς μοι τοῦτ' αὐτὸ
ὑπολαβὼν ὀρθῶς ὑπολάβοι. | ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. C
Φημὶ χρῆναι τὸ μὲν σπουδαῖον σπουδάζειν, τὸ δὲ μὴ
σπουδαῖον μή· φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν πάσης μακα-
ρίου σπουδῆς ἄξιον, ἄνθρωπον δέ, ὅπερ εἴπομεν ἔμ-
προσθεν, θεοῦ τι παίγνιον εἶναι μεμηχανημένον, καὶ
ὄντως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγονέναι· τούτῳ δὴ
δεῖν τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον καὶ παίζοντα ὅ τι καλλί-
στας παιδιὰς πάντ' ἄνδρα καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶ-
ναι, τοὐναντίον ἢ νῦν διανοηθέντας. ΚΛ. | Πῶς; D
ΑΘ. Νῦν μέν που τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἕνεκα τῶν
παιδιῶν γίγνεσθαι· τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦν-
ται σπουδαῖα ὄντα τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖν εὖ τίθε-
σθαι. τὸ δ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὔτ' οὖν παιδιὰ

πεφυκυῖα οὔτ᾽ αὖ παιδεία ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὖσα οὔτ᾽ ἐσομένη. τὸ δή φαμεν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον, δεῖ δὴ τὸν κατ᾽ εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστόν τε καὶ ἄριστον διεξελθεῖν. τίς οὖν ὀρθότης παί-
E ζοντα ἐστὶ ' διαβιωτέον, τίνας δὴ παιδιὰς θύοντα καὶ ᾄδοντα καὶ ὀρχούμενον, ὥστε τοὺς μὲν θεοὺς ἵλεως αὑτῷ παρασκευάζειν δυνατὸν εἶναι, τοὺς δ᾽ ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι καὶ νικᾶν μαχόμενον. ὁποῖα δὲ ᾄδων ἂν τις καὶ ὀρχούμενος ἀμφότερα ταῦτα πράττοι, τὸ μὲν τῶν τύπων εἴρηται καὶ καθάπερ ὁδοὶ τέτμηνται, καθ᾽
804 ἃς ἰτέον προσδοκῶντα καὶ τὸν ποιητὴν εὖ λέγειν τὸ *

Τηλέμαχ᾽, ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται· οὐ γὰρ ὀΐω
οὔ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους δεῖ διανοουμένους τὰ μὲν εἰρημένα ἀποχρώντως νομίζειν εἰρῆσθαι, τὰ δὲ καὶ τὸν δαίμονά τε καὶ θεὸν αὐτοῖσιν
B ὑποθήσεσθαι θυσιῶν τε πέρι ' καὶ χορειῶν, οἷστισί τε καὶ ὁπότε ἕκαστα ἑκάστοις προσπαίζοντές τε καὶ ἱλεούμενοι κατὰ τὸν τρόπον τῆς φύσεως διαβιώσονται, θαύματα ὄντες τὸ πολύ, σμικρὰ δὲ ἀληθείας ἄττα μετέχοντες. ΜΕ. *Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν, ὦ ξένε, διαφαυλίζεις.* ΑΘ. *Μὴ θαυμάσῃς, ὦ Μέγιλλε, ἀλλὰ ξυγγνωθί μοι· πρὸς γὰρ τὸν θεὸν ἀπιδὼν καὶ παθὼν εἶπον ὅπερ εἴρηκα νῦν. ἔστω δ᾽
C οὖν τὸ γένος ἡμῶν μὴ φαῦλον, εἴ σοι φίλον, ' σπουδῆς δέ τινος ἄξιον. XI. Τὸ δ᾽ ἑξῆς τούτοις, οἰκοδομίαι μὲν εἴρηνται γυμνασίων ἅμα καὶ διδασκαλείων κοινῶν τριχῇ κατὰ μέσην τὴν πόλιν, ἔξωθεν δὲ ἵππων αὖ τριχῇ περὶ τὸ ἄστυ γυμνάσιά τε καὶ εὐρυχώρια, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολισμῶν ἕνεκα διακεκοσμημένα, μαθήσεώς τε ἅμα καὶ μελέτης τῶν νέων. εἰ δ᾽ ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐῤῥήθησαν, νῦν εἰρήσθω τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι διδασκάλους
D ἑκάστων, πεπεισμένους ' μισθοῖς, οἰκοῦντας ξένους, διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικήν, οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα, ὃν δ᾽ ἂν μή, ἐῶντα τὰς παιδείας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντ᾽ ἄνδρα καὶ παῖδα κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τὰ αὐτὰ δὲ δὴ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα, ὅσαπερ καὶ περὶ τῶν ἀῤῥένων, ἴσα καὶ τὰς
E ' θηλείας ἀσκεῖν δεῖν· καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ᾽ ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ἱππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύθους παλαιοὺς πέπεισμαι, τὰ δὲ νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἶδα ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοι γυναικῶν εἰσὶ τῶν περὶ τὸν Πόντον, ἃς Σαυ-
805 ρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἵππων μόνον * ἀλλὰ καὶ τόξων καὶ τῶν ἄλλων ὅπλων κοινωνία καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἴση προστεταγμένη ἴσως ἀσκεῖται. λογισμὸν δὲ πρὸς τούτοις περὶ τούτων τοιόνδε τινὰ ἔχω· φημί, εἴπερ ταῦτα οὕτω ξυμβαίνειν ἐστὶ δυνατά, πάντων ἀνοητότατα τὰ νῦν ἐν τοῖς παρ᾽ ἡμῖν τόποις γίγνεσθαι τὸ μὴ πάσῃ ῥώμῃ πάντας ὁμοθυμαδὸν ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ ταὐτά. σχεδὸν γὰρ ὀλίγου πᾶσα ἡμίσεια
B πόλις ἀντὶ διπλασίας οὕτως ἔστι τε καὶ γίγνεται ἐκ ' τῶν αὐτῶν τελῶν καὶ πόνων· καίτοι θαυμαστὸν ἂν ἁμάρτημα νομοθέτῃ τοῦτ᾽ αὐτὸ γίγνοιτο. ΚΛ. *Ἔοικέ γε· ἔστι μέντοι πάμπολλα ἡμῖν, ὦ ξένε, παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων.* ΑΘ. *Ἀλλὰ γὰρ εἶπον τὸν μὲν λόγον ἐᾶσαι διεξελθεῖν εὖ, διελθόντος δὲ οὕτω τὸ δοκοῦν αἱρεῖσθαι δεῖν.* ΚΛ. *Μάλα εἶπές τε ἐμμελῶς πεποίηκάς τ᾽ ἐμὲ τὰ νῦν αὐτὸν ἐμαυτῷ ἐπιπλήττειν, ὅτι ταῦτα εἴρηκα. λέγε οὖν ' τὸ C
μετὰ ταῦτα ὅ τί σοι κεχαρισμένον ἐστί.* XII. ΑΘ. *Τόδε ἔμοιγε, ὦ Κλεινία, ὃ καὶ πρόσθεν εἶπον, ὡς, εἰ μὲν ταῦτα ἦν μὴ ἱκανῶς ἔργοις ἐληλεγμένα ὅτι δυνατά ἐστι γίγνεσθαι, τάχα ἦν ἄν τι καὶ ἀντειπεῖν τῷ λόγῳ, νῦν δὲ ἄλλο τί που ζητητέον ἐκείνῳ τῷ τοῦτον τὸν νόμον μηδαμῇ δεχομένῳ, τὸ δ᾽ ἡμέτερον διακέλευμα ἐν τούτοις οὐκ ἀποσβήσεται, τὸ μὴ οὐ λέγειν ὡς δεῖ παιδείας τε καὶ τῶν ἄλλων ὅ τι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θῆλυ ' γένος ἡμῖν τῷ τῶν ἀῤῥένων γένει. καὶ γὰρ οὖν D
οὑτωσί πως δεῖ περὶ αὐτῶν διανοηθῆναι. φέρε, μὴ μετεχουσῶν ἀνδράσι γυναικῶν κοινῇ τῆς ζωῆς πάσης, μῶν οὐκ ἀνάγκη γενέσθαι γέ τινα τάξιν ἑτέραν αὐταῖς;* ΚΛ. *Ἀνάγκη μὲν οὖν.* ΑΘ. *Τίνα οὖν ἔμπροσθεν τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων θεῖμεν ἂν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἣν νῦν αὐταῖς ἡμεῖς προστάττομεν; πότερον ἣν Θρᾷκες ταῖς γυναιξὶ χρῶνται καὶ πολλὰ ἕτερα γένη, ' γεωργεῖν τε καὶ βουκολεῖν καὶ ποιμαίνειν καὶ δια- E
κονεῖν μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων, ἢ καθάπερ ἡμεῖς ἅπαντές τε οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον; νῦν γὰρ δὴ τό γε παρ᾽ ἡμῖν ὧδέ ἐστι περὶ τούτων γιγνόμενον εἴς τινα μίαν οἴκησιν ξυμφορήσαντες, τὸ λεγόμενον, πάντα χρήματα παρέδομεν ταῖς γυναιξὶ διαταμιεύειν τε καὶ κερκίδων ἄρχειν καὶ πάσης ταλασίας. ἢ τὸ τούτων δὴ διὰ μέσου φῶμεν, ὦ Μέγιλλε, τὸ Λακωνικόν; * κόρας μὲν γυμνασίων μετόχους οὔσας ἅμα καὶ 806
μουσικῆς ζῆν δεῖν, γυναῖκας δὲ ἀργοὺς μὲν ταλασίας, ἀσκητικὸν δέ τινα βίον οὐδαμῶς φαῦλον οὐδ᾽ εὐτελῆ διαπλέκειν, θεραπείας δὲ καὶ ταμιείας αὖ καὶ παιδοτροφίας εἴς τι μέσον ἀφικνεῖσθαι, τῶν δὲ εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥστ᾽ οὐδ᾽, εἴ τίς ποτε διαμάχεσθαι περὶ πόλεώς τε καὶ παίδων ἀναγκαία τύχη γίγνοιτο, οὔτ᾽ ἂν τόξων, ὥς τινες Ἀμαζόνες, οὔτ᾽ ἄλλης κοινωνῆσαι ' ποτε βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμεναι, οὐδὲ B
ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβούσαι μιμήσασθαι τὴν θεόν, ὡς πορθουμένης αὐταῖς τῆς πατρίδος γενναίως ἀντιστάσας φόβον γε, εἰ μηδὲν μεῖζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρασχεῖν ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας; Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ᾽ ἂν τὸ παράπαν τολμήσειαν μιμήσασθαι τοῦτον τὸν τρόπον διαβιοῦσαι, παρὰ γυναῖκας δὲ αὐτὰς ἄνδρες ἂν αἱ ἐκείνων γυναῖκες φανεῖεν. ταῦτ᾽ οὖν ' C
ὑμῶν τοὺς νομοθέτας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινεῖν ἐπαινείτω· τὸ δ᾽ ἐμὸν οὐκ ἄλλως ἂν λεχθείη· τέλεον γὰρ καὶ οὐχ ἥμισυν δεῖ τὸν νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τρυφᾶν καὶ ἀναλίσκειν διαίταις ἀτάκτοις χρώμενον, τοῦ δὲ ἄῤῥενος ἐπιμεληθέντα τελέως σχεδὸν εὐδαίμονος ἥμισυ βίου καταλείπειν ἀντὶ διπλασίου τῇ πόλει.* ΜΕ. *Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον ἐάσομεν τὴν Σπάρτην ἡμῖν οὕτω καταδραμεῖν;* ' ΚΛ. D
Ναί· δεδομένης γὰρ αὐτῷ παῤῥησίας ἐατέον, ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντῃ ἱκανῶς τοὺς νόμους. ΜΕ. *Ὀρθῶς λέγεις.* ΑΘ. *Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη σχεδὸν ἐμὸν πειρᾶσθαι φράζειν;* ΚΛ. *Πῶς γὰρ οὔ;* XIII. ΑΘ.

Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνοιτ᾽ ἂν τοῦ βίου, οἷσι
τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἴη κατεσκευασμένα μέτρια, τὰ δὲ
τῶν τεχνῶν ἄλλοις παραδεδομένα, γεωργίαι δὲ ἐκδεδο-
E μέναι δούλοις ἀπαρχὴν τῶν | ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν
ἱκανὴν ἀνθρώποις ζῶσι κοσμίως· ξυσσίτια δὲ κατε-
σκευασμένα εἴη χωρὶς μὲν τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγὺς δ᾽
ἐχόμενα τὰ τῶν αὐτοῖς οἰκείων, παίδων τε ἅμα θη-
λειῶν καὶ τῶν μητέρων αὐταῖς, ἄρχουσι δὲ καὶ ἀρχού-
σαις εἴη προστεταγμένα λύειν ταῦτα ἑκάστοις τὰ ξυσ-
σίτια πάντα, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν θεασαμένους καὶ
ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν ξυσσίτων, μετὰ δὲ ταῦ-
807 τα σπείσαντας τόν τε ἄρχοντα καὶ * τοὺς ἄλλους, οἷς
ἂν τυγχάνῃ θεοῖς ἡ τότε νὺξ τε καὶ ἡμέρα καθιερω-
μένη, κατὰ ταῦτα οὕτως οἴκαδε πορεύεσθαι; τοῖς δὴ
ταύτῃ κεκοσμημένοις ἆρα οὐδὲν λειπόμενόν ἐστιν ἀναγ-
καῖόν τε ἔργον καὶ παντάπασι προσῆκον, ἀλλ᾽ ἐν τρό-
πῳ βοσκήματος ἕκαστον πιαινόμενον αὐτῶν δεῖ ζῆν;
οὔκουν τό γε δίκαιον φαμὲν οὐδὲ καλόν, οὐδ᾽ οἷόν τε
τὸν ζῶντα οὕτως ἀτυχῆσαι τοῦ προσήκοντος· προσήκει
B δὲ ἀργῷ καὶ ῥαθύμως καταπεπιασμένῳ | ζῴῳ σχεδὸν
ὑπ᾽ ἄλλου διαρπασθῆναι ζῴου τῶν σφόδρα τετρυχω-
μένων μετὰ ἀνδρείας τε ἅμα καὶ τῶν πόνων. ταῦτα
οὖν δὴ δι᾽ ἀκριβείας μὲν ἱκανῆς, ὡς καὶ νῦν, εἰ ζητοῖ-
μεν ἄν, ἴσως οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, μέχριπερ ἂν γυ-
ναῖκές τε καὶ παῖδες οἰκήσεις τε ἴδιαι καὶ ἰδίως ἅπαντ᾽
ᾖ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοις ἡμῶν κατεσκευασμένα· τὰ δὲ
μετ᾽ ἐκεῖν᾽ αὖ δεύτερα τὰ νῦν λεγόμενα εἰ γίγνοιτο
C ἡμῖν, γίγνοιτο ἂν καὶ μάλα μετρίως. ἔργον | δὲ δὴ
τοῖς οὕτω ζῶσί φαμεν οὐ τὸ σμικρότατον οὐδὲ τὸ
φαυλότατον λείπεσθαι, μέγιστον δὲ πάντων εἶναι
προστεταγμένον ὑπὸ δικαίου νόμου· τοῦ γὰρ πᾶσαν
τῶν ἄλλων πάντων ἔργων [βίου] ἀσχολίαν παρασκευά-
ζοντος, τοῦ Πυθιάδος τε καὶ Ὀλυμπιάδος νίκης ὀρε-
γομένου, διπλασίας τε καὶ ἔτι πολλῷ πλέονος ἀσχολίας
ἐστὶ γέμων ὁ περὶ τὴν τοῦ σώματος πάντως καὶ ψυ-
χῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος εἰρημένος ὀρθότατα.
D πάρεργον | γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων ἔργων διακώλυ-
μα γίγνεσθαι τῶν τῷ σώματι προσηκόντων εἰς ἀπό-
δοσιν πόνων καὶ τροφῆς, οὐδ᾽ αὖ ψυχῇ μαθημάτων τε
καὶ ἐθῶν· πᾶσα δὲ νὺξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ ἔστιν
ἱκανὴ τοῦτ᾽ αὐτὸ πράττοντι, τὸ τέλεόν τε καὶ ἱκανὸν
αὐτῶν ἐκλαμβάνειν. οὕτω δὴ τούτων πεφυκότων τάξιν
δεῖ γίγνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ
τὸν χρόνον ἅπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἕω μέχρι τῆς
E | ἑτέρας ἀεὶ ξυνεχῶς ἕω τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ
μὲν οὖν καὶ πυκνὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἄν τις νομοθέ-
της ἀσχήμων φαίνοιτο περὶ τῶν κατ᾽ οἰκίαν διοική-
σεων, τά τε ἄλλα καὶ ὅσα νύκτωρ ἀϋπνίας πέρι πρέ-
πει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους φυλάξειν πᾶσαν πόλιν
ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν ἡντινοῦν νύκτα εὕδον-
τα καὶ ὁντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ φανερὸν εἶναι
808 πᾶσι τοῖς οἰκέταις * ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον
ἀεὶ πρῶτον, τοῦτο αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι καὶ οὐκ
ἐλευθέρου, εἴτ᾽ οὖν νόμον εἴτ᾽ ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦτον
καλεῖν ἐστὶ χρεών. καὶ δὴ καὶ δέσποιναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ
θεραπαινίδων ἐγείρεσθαί τινων καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν
ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρὴ πρὸς αὑτοὺς
δοῦλόν τε καὶ δούλην καὶ παῖδα, καὶ εἴ πως ἦν οἷόν
τε, ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐγειρομένους δὲ νύ-
κτωρ δεῖ πάντας πράττειν τῶν | τε πολιτικῶν μέρη B
πολλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πό-
λιν, δεσποίνας δὲ καὶ δεσπότας ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος
γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς
ἡμῶν οὐδ᾽ αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα
ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐ-
δενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ᾽ ὅστις
τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμών,
ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς | ὑγίειαν αὐ- C
τοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον· ἔστι δ᾽ οὐ πολὺ καλῶς
εἰς ἔθος ἰόν. ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύ-
κτωρ φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολί-
ταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώ-
φροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὑτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.
XIV. Νὺξ μὲν δὴ διαγομένη τοιαύτη τις πρὸς πᾶσι
τοῖς εἰρημένοις ἀνδρείαν ἄν τινα προσπαρέχοιτο ταῖς
ψυχαῖς ἑκάστων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἡμέρας δὲ ὄρ-
θρου τε | ἐπανιόντων παῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους D
που τρέπεσθαι χρεών. ἄνευ ποιμένος δὲ οὔτε πρόβα-
τα οὔτ᾽ ἄλλο οὐδέν πω βιωτέον, οὐδὲ δὴ παῖδας ἄνευ
τινῶν παιδαγωγῶν οὐδὲ δούλους ἄνευ δεσποτῶν. ὁ δὲ
παῖς πάντων θηρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον· ὅσῳ
γὰρ μάλιστα ἔχει πηγὴν τοῦ φρονεῖν μήπω κατηρτυ-
μένην, ἐπίβουλον καὶ δριμὺ καὶ ὑβριστότατον θηρίων
γίγνεται. διὸ δὴ πολλοῖς αὐτὸ οἷον χαλινοῖς τισὶ δεῖ
δεσμεύειν, | πρῶτον μέν, τροφῶν καὶ μητέρων ὅταν E
ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς παιδίας καὶ νηπιότητος
χάριν, ἔτι δ᾽ αὖ τοῖς διδάσκουσι καὶ ὁτιοῦν καὶ μα-
θήμασιν, ὡς ἐλεύθερον· ὡς δ᾽ αὖ δοῦλον, πᾶς ὁ
προστυγχάνων τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν κολαζέτω τόν τε
παῖδα αὐτὸν καὶ τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν διδάσκαλον,
ἐὰν ἐξαμαρτάνῃ τίς τι τούτων. ἂν δ᾽ αὖ προστυγχά-
νων τις μὴ κολάζῃ τῇ δίκῃ, ὀνείδει μὲν ἐνεχέσθω πρώ-
τον τῷ μεγίστῳ, ὁ δὲ τῶν νομοφυλάκων ἐπὶ τὴν τῶν
παίδων * ἀρχὴν ᾑρημένος ἐπισκοπείτω τοῦτον τὸν ἐν- 809
τυγχάνοντα οἷς λέγομεν καὶ μὴ κολάζοντα δέον κολά-
ζειν, ἢ κολάζοντα μὴ κατὰ τρόπον, βλέπων δὲ ἡμῖν
ὀξὺ καὶ διαφερόντως ἐπιμελούμενος τῆς τῶν παίδων
τροφῆς κατευθυνέτω τὰς φύσεις αὐτῶν, ἀεὶ τρέπων
πρὸς τἀγαθὸν κατὰ νόμους. Τοῦτον δὲ αὐτὸν αὖ
πῶς ἂν ἡμῖν ὁ νόμος αὐτὸς παιδεύσειεν ἱκανῶς; νῦν
μὲν γὰρ δὴ εἴρηκεν οὐδέν πω σαφὲς οὐδὲ ἱκανόν, ἀλ-
λὰ τὰ μέν, τὰ δ᾽ οὔ· δεῖ δὲ εἰς | δύναμιν μηδὲν πα- B
ραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ λόγον ἀφερμηνεύειν, ἵνα οὗ-
τος τοῖς ἄλλοις μηνυτής τε ἅμα καὶ τροφεὺς γίγνηται.
τὰ μὲν οὖν δὴ χορείας πέρι μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως
ἐρρήθη, τίνα τύπον ἔχοντα ἐκλεκτέα τέ ἐστι καὶ ἐπα-
νορθωτέα καὶ καθιερωτέα· τὰ δὲ ἐν γράμμασι μὲν
ὄντα, ἄνευ δὲ μέτρων, ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι
χρήσοι τρόπον, ὦ ἄριστε τῶν παίδων ἐπιμελητά, τοὺς
ὑπὸ σοῦ | τρεφομένους, οὐκ εἰρήκαμεν. καίτοι τὰ μὲν C
περὶ τὸν πόλεμον, ἃ δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ με-
λετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ· τὰ δὲ περὶ τὰ γράμματα πρῶ-
τον καὶ δεύτερον λύρας πέρι καὶ λογισμῶν, ὧν ἔφαμεν
δεῖν, ὅσα τε πρὸς πόλεμον καὶ οἰκονομίαν καὶ τὴν
κατὰ πόλιν διοίκησιν χρῆναι ἑκάστους λαβεῖν, καὶ πρὸς
τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιόδοις
τῶν θείων, ἄστρων τε πέρι καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα
διοικεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ | ταῦτα πάσῃ πόλει — D

τίνων δὴ πέρι λέγομεν; ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν πε-
ριόδους καὶ μηνῶν εἰς ἕκαστον τῶν ἐνιαυτῶν, ἵνα ὧραι
καὶ θυσίαι καὶ ἑορταὶ τὰ προσήκοντ᾽ ἀπολαμβάνουσαι
ἑαυταῖς ἕκασται τῷ κατὰ φύσιν ἄγεσθαι, ζῶσαν τὴν
πόλιν καὶ ἐγρηγορυῖαν παρεχόμεναι, θεοῖς μὲν τὰς τι-
μὰς ἀποδιδῶσι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον
ἔμφρονας ἀπεργάζωνται — ταῦτα οὔπω σοι πάντα
E ἱκανῶς, ὦ φίλε, παρὰ τοῦ νομοθέτου ˈ διείρηται.
πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλουσι ῥηθή-
σεσθαι. γραμμάτων εἴπομεν ὡς οὐχ ἱκανῶς ἔχεις πέρι
τὸ πρῶτον, ἐπικαλοῦντές τι τῇ λέξει τόδε, ὡς οὔπω
διείρηκέ σοι, πότερον εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθήματος
ἰτέον τὸν μέλλοντα πολίτην ἔσεσθαι μέτριον ἢ τὸ πα-
ράπαν οὐδὲ προσοιστέον· ὡς δ᾽ αὔτως καὶ περὶ λύραν.
προσοιστέον μὲν τοίνυν φαμέν. εἰς μὲν γράμματα παι-
δὶ δεκετεῖ σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρεῖς, λύρας δὲ ἅψασθαι
810 τρία μὲν ἔτη καὶ δέκα * γεγονόσιν ἄρχεσθαι μέτριος
ὁ χρόνος, ἐμμεῖναι δὲ ἕτερα τρία. καὶ μήτε πλείω τού-
των μήτ᾽ ἐλάττω πατρὶ μηδ᾽ αὐτῷ, φιλομαθοῦντι μηδὲ
μισοῦντι, περὶ ταῦτα ἐξέστω μείζω μηδ᾽ ἐλάττω δια-
τριβὴν ποιεῖσθαι παράνομον· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος
ἄτιμος τῶν παιδείων ἔστω τιμῶν, ἃς ὀλίγον ὕστερον
ῥητέον. μανθάνειν δὲ ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις δὴ τί
ποτε δεῖ τοὺς νέους καὶ διδάσκειν αὖ τοὺς διδασκά-
B λους; τοῦτο αὐτὸ πρῶτον μάνθανε. γράμματα ˈ μὲν
τοίνυν χρὴ τὸ μέχρι τοῦ γράψαι τε καὶ ἀναγνῶναι δυ-
νατὸν εἶναι διαπονεῖν· πρὸς τάχος δὲ ἢ κάλλος ἀπη-
κριβῶσθαί τισιν, οἷς μὴ φύσις ἐπέσπευσεν, ἐν τοῖς τε-
ταγμένοις ἔτεσι, χαίρειν ἐᾶν. πρὸς δὲ δὴ μαθήματα
ἄλυρα ποιητῶν, κείμενα ἐν γράμμασι, τοῖς μὲν μετὰ
μέτρων, τοῖς δ᾽ ἄνευ ῥυθμῶν τμημάτων, ἃ δὴ συγ-
γράμματα κατὰ λόγον εἰρημένα μόνον, τητώμενα ῥυ-
θμοῦ τε καὶ ἁρμονίας, σφαλερὰ γράμμαθ᾽ ἡμῖν ἐστὶ
C παρά ˈ τινων τῶν πολλῶν τοιούτων ἀνθρώπων κατα-
λελειμμένα· οἷς, ὦ πάντων βέλτιστοι νομοφύλακες, τί
χρήσεσθε; ἢ τί ποθ᾽ ὑμῖν ὁ νομοθέτης χρῆσθαι
προστάξας ὀρθῶς ἂν τάξειε; καὶ μάλα ἀπορήσειν αὐ-
τὸν προσδοκῶ. ΚΛ. Τί ποτε τοῦτ᾽, ὦ ξένε, φαίνει
πρὸς σαυτὸν ὄντως ἠπορηκὼς λέγειν; ΑΘ. Ὀρθῶς
ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία. πρὸς δὲ δὴ κοινωνοὺς ὑμᾶς ὄν-
τας περὶ νόμων ἀνάγκη τό τε φαινόμενον εὔπορον καὶ
D τὸ μὴ φράζειν. ΚΛ. Τί ˈ οὖν; τί περὶ τούτων νῦν
καὶ ποῖόν τι πεπονθὼς λέγεις; ΑΘ. Ἐρῶ δή· στόμα-
σι γὰρ πολλάκις μυρίοις ἐναντία λέγειν οὐδαμῶς εὔ-
πορον. ΚΛ. Τί δαί; σμικρὰ καὶ ὀλίγα δοκεῖ σοι τὰ
ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένα περὶ νόμων κεῖσθαι τοῖς
πολλοῖς ὑπεναντία; ΑΘ. Καὶ μάλα ἀληθὲς τοῦτό γε
λέγεις· κελεύεις γὰρ δή με, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῆς αὐ-
τῆς ὁδοῦ ἐχθοδοποῦ γεγονυίας πολλοῖς, ἴσως δ᾽ οὐκ
E ἐλάττοσιν ˈ ἑτέροις προσφιλοῦς, — εἰ δὲ ἐλάττοσιν,
οὔκουν χείροσί γε, μεθ᾽ ὧν διακελεύει με παρακινδυ-
νεύοντά τε καὶ θαῤῥοῦντα τὴν νῦν ἐκ τῶν παρόντων
λόγων τετμημένην ὁδὸν τῆς νομοθεσίας πορεύεσθαι
μηδὲν ἀνιέντα. ΚΛ. Τί μήν; XV. ΑΘ. Οὐ τοίνυν
ἀνίημι. λέγω μέν, ὅτι ποιηταί τε ἡμῖν εἰσί τινες ἐπῶν
ἑξαμέτρων πάμπολλοι καὶ τριμέτρων καὶ πάντων δὴ
τῶν λεγομένων μέτρων, οἱ μὲν ἐπὶ σπουδήν, οἱ δ᾽ ἐπὶ
γέλωτα ὡρμηκότες, ἐν οἷς φασὶ δεῖν οἱ πολλάκις μυ-
ρίοι τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων τρέφειν καὶ
διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τ᾽ ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι
ποιοῦντας καὶ * πολυμαθεῖς, ὅλους ποιητὰς ἐκμανθά- 811
νοντας· οἱ δὲ ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλέξαντες καί τι-
νας ὅλας ῥήσεις εἰς ταὐτὸ ξυναγαγόντες ἐκμανθάνειν
φασὶ δεῖν εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις ἀγαθὸς
ἡμῖν καὶ σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθίας γενέ-
σθαι. τούτοις δὴ σὺ κελεύεις ἐμὲ τὰ νῦν παῤῥησια-
ζόμενον ἀποφαίνεσθαι, τί τε καλῶς λέγουσι καὶ τί μή;
ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί δή ποτ᾽ ἂν οὖν περὶ
ἁπάντων τούτων ἑνὶ ˈ λόγῳ φράζων εἴποιμ᾽ ἂν ἱκανόν; B
οἶμαι μὲν τὸ τοιόνδε σχεδόν, ὃ καὶ πᾶς ἄν μοι συγ-
χωρήσειε, πολλὰ μὲν ἕκαστον τούτων εἰρηκέναι καλῶς,
πολλὰ δὲ καὶ τοὐναντίον. εἰ δ᾽ οὕτω τοῦτ᾽ ἔχει, κίν-
δυνόν φημι εἶναι φέρουσαν τοῖς παισὶ τὴν πολυμαθίαν.
ΚΛ. Πῶς οὖν καὶ τί παραινοίης ἂν τῷ νομοφύλακι;
ΑΘ. Τοῦ πέρι λέγεις; ΚΛ. Τοῦ πρὸς τί παράδειγμά
ποτε ἀποβλέψας ἂν τὸ μὲν ἐῴη πάντας μανθάνειν
τοὺς νέους, τὸ δ᾽ ἀποκωλύοι. λέγε ˈ καὶ μηδὲν ἀπό- C
κνει λέγων. ΑΘ. Ὦ ᾽γαθὲ Κλεινία, κινδυνεύω κατά
γέ τινα τρόπον εὐτυχηκέναι. ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι; ΑΘ.
Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπορεῖν· νῦν γὰρ
ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἐξ ἕω μέχρι δεῦρο
δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὡς μὲν ἐμοὶ φαινόμεθα, οὐκ
ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν, ἔδοξαν δ᾽ οὖν μοι παντά-
πασι ποιήσει τινὶ προσομοίως εἰρῆσθαι. καί μοι ἴσως
οὐδὲν θαυμαστὸν πάθος ἐπῆλθε, λόγους οἰκείους ˈ D
οἷον ἀθρόους ἐπιβλέψαντι μάλα ἡσθῆναι· τῶν γὰρ δὴ
πλείστων λόγων, οὓς ἐν ποιήμασιν ἢ χύδην οὕτως εἰ-
ρημένους μεμάθηκα καὶ ἀκήκοα, πάντων μοι μετριώ-
τατοί γε εἶναι κατεφάνησαν καὶ προσήκοντες τὰ μά-
λιστα ἀκούειν νέοις. τῷ δὴ νομοφύλακί τε καὶ παι-
δευτῇ παράδειγμα οὐκ ἂν ἔχοιμι, ὡς οἶμαι, τούτου
βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά τε διδάσκειν παρακελεύεσθαι
τοῖσι διδασκάλοις τοὺς παῖδας, τά τε τούτων ἐχόμενα
καὶ ὅμοια, ˈ ἂν ἄρα που περιτυγχάνῃ ποιητῶν τε ποι- E
ήματα διεξιὼν καὶ γεγραμμένα καταλογάδην ἢ καὶ ψι-
λῶς οὕτως ἄνευ τοῦ γεγράφθαι λεγόμενα, ἀδελφά που
τούτων τῶν λόγων, μὴ μεθιέναι τρόπῳ μηδενί, γρά-
φεσθαι δέ· καὶ πρῶτον μὲν τοὺς διδασκάλους αὐτοὺς
ἀναγκάζειν μανθάνειν καὶ ἐπαινεῖν, οὓς δ᾽ ἂν μὴ ἀρέ-
σκῃ τῶν διδασκάλων, μὴ χρῆσθαι τούτοις συνεργοῖς,
οὓς δ᾽ ἂν τῷ ἐπαίνῳ συμψήφους ἔχῃ, τούτοις χρώμε-
νον τοὺς νέους αὐτοῖς παραδιδόναι διδάσκειν τε καὶ
παιδεύειν. * οὗτός μοι μῦθος ἐνταῦθα καὶ οὕτω τε- 812
λευτάτω, περὶ γραμματιστῶν τε εἰρημένος ἅμα καὶ
γραμμάτων. ΚΛ. Κατὰ μὲν τὴν ὑπόθεσιν, ὦ ξένε,
ἔμοιγε οὐ φαινόμεθα ἐκτὸς πορεύεσθαι τῶν ὑποτε-
θέντων λόγων· εἰ δὲ τὸ ὅλον κατορθοῦμεν ἢ μή, χα-
λεπὸν ἴσως διισχυρίζεσθαι. ΑΘ. Τότε γάρ, ὦ Κλει-
νία, τοῦτό γ᾽ αὐτὸ ἔσται καταφανέστερον, ὡς εἰκός,
ὅταν, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐπὶ τέλος ἀφικώμεθα πά-
σης τῆς διεξόδου περὶ νόμων. ˈ ΚΛ. Ὀρθῶς. XVI. B
ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ μετὰ τὸν γραμματιστὴν ὁ κιθαριστὴς
ἡμῖν προσρητέος; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τοῖς κιθαρι-
σταῖς μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ τῶν ἔμπροσθεν λόγων
ἀναμνησθέντας τὸ προσῆκον νεῖμαι τῆς τε διδασκαλίας
ἅμα καὶ πάσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παιδεύσεως. ΚΛ.
Ποίων δὴ πέρι λέγεις; ΑΘ. Ἔφαμεν, οἶμαι, τοὺς τοῦ
Διονύσου τοὺς ἑξηκοντούτας ᾠδοὺς διαφερόντως εὐαι-

C σθήτους δεῖν γεγονέναι περί τε ˈ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ
τὰς τῶν ἁρμονιῶν συστάσεις, ἵνα τὴν τῶν μελῶν μί-
μησιν τὴν εὖ καὶ τὴν κακῶς μεμιμημένην, ἐν τοῖς πα-
θήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τά τε τῆς ἀγαθῆς ὁμοι-
ώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατὸς ὢν τις
τὰ μὲν ἀποβάλλῃ, τὰ δὲ προφέρων εἰς μέσον ὑμνῇ καὶ
ἐπᾴδῃ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλούμενος ἑκάστους
εἰς ἀρετῆς ἕπεσθαι κτῆσιν συνακολουθοῦντας διὰ τῶν
D μιμήσεων. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ˈ ΑΘ. Τούτων
τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας προσχρῆ-
σθαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν χορδῶν, τόν τε κιθαριστὴν
καὶ τὸν παιδευόμενον, ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ
φθέγματα τοῖς φθέγμασι· τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ
ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἱει-
σῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ,
καὶ δὴ καὶ πυκνότητα μανότητι καὶ τάχος βραδυ-
τῆτι καὶ ὀξύτητα βαρύτητι ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον
E παρεχομένους, ˈ καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡσαύτως παντοδα-
πὰ ποικίλματα προσαρμόττοντας τοῖσι φθόγγοις τῆς
λύρας, πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς
μέλλουσιν ἐν τρισὶν ἔτεσι τὸ τῆς μουσικῆς χρήσι-
μον ἐκλήψεσθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλλη-
λα ταράττοντα δυσμαθίαν παρέχει, δεῖ δὲ ὅ τι μά-
λιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα
οὐ σμικρὰ οὐδ' ὀλίγα αὐτοῖς ἐστὶ προστεταγμένα
μαθήματα, δείξει δὲ αὐτὰ προϊὼν ὁ λόγος ἅμα τῷ
χρόνῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῖν
ὁ παιδευτὴς ἐπιμελείσθω· τὰ δὲ μελῶν αὐτῶν αὖ
καὶ ῥημάτων, οἷα τοὺς χοροδιδασκάλους καὶ ἃ δεῖ
813 * διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διεί-
ρηται πάντα, ἃ δὴ καθιερωθέντα ἔφαμεν δεῖν, ταῖς
ἑορταῖς ἕκαστα ἁρμόττοντα, ἡδονὴν εὐτυχῆ ταῖς πό-
λεσι παραδιδόντα ὠφελεῖν. ΚΛ. Ἀληθῆ καὶ ταῦτα
διείρηκας. ΑΘ. Ἀληθέστατα τοίνυν. καὶ ταῦθ' ἡμῖν
παραλαβὼν ὁ περὶ τὴν Μοῦσαν ἄρχων αἱρεθεὶς ἐπι-
μελείσθω μετὰ τύχης εὐμενοῦς, ἡμεῖς δὲ ὀρχήσεώς τε
πέρι καὶ ὅλης τῆς περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς πρὸς τοῖς
B ἔμπροσθεν εἰρημένοις ˈ ἀποδῶμεν· καθάπερ μουσικῆς
τὸ διδασκαλικὸν ὑπόλοιπον ὂν ἀπέδομεν, ὡσαύτως ποι-
ῶμεν καὶ γυμναστικῆς. τοὺς γὰρ παῖδάς τε καὶ τὰς
παῖδας ὀρχεῖσθαι δὴ δεῖ καὶ γυμνάζεσθαι μανθάνειν.
ἦ γάρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν παισὶν ὀρ-
χησταί, ταῖς δὲ ὀρχηστρίδες ἂν εἶεν πρὸς τὸ διαπονεῖν
οὐκ ἀνεπιτηδειότερον. ΚΛ. Ἔστω δὴ ταύτῃ. ΑΘ.
Πάλιν δὴ τὸν τὰ πλεῖστα ἕξοντα πράγματα καλῶμεν,
C τὸν τῶν παίδων ˈ ἐπιμελητήν, ὃς τῶν τε περὶ μουσι-
κὴν τῶν τε περὶ γυμναστικὴν ἐπιμελούμενος οὐ πολλὴν
ἕξει σχολήν. ΚΛ. Πῶς οὖν δυνατὸς ἔσται πρεσβύτε-
ρος ὢν τοσούτων ἐπιμελεῖσθαι; XVII. ΑΘ. Ῥᾳδίως,
ὦ φίλε· ὁ νόμος γὰρ αὐτῷ δέδωκε καὶ δώσει προσλαμ-
βάνειν εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν πολιτῶν ἀνδρῶν
καὶ γυναικῶν οὓς ἂν ἐθέλῃ, γνώσεται δὲ οὓς δεῖ, καὶ
βουλήσεται μὴ πλημμελεῖν εἰς ταῦτα αἰδούμενος ἐμ-
D φρόνως καὶ γιγνώσκων τῆς ἀρχῆς ˈ τὸ μέγεθος, λογι-
σμῷ τε ξυννῶν, ὡς εὖ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων
τῶν νέων πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ, μὴ δέ — οὔτ'
εἰπεῖν ἄξιον οὔθ' ἡμεῖς λέγομεν ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς
σφόδρα φιλομαντευτὰς σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν
καὶ περὶ τούτων εἴρηται τῶν περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ
περὶ πᾶσαν τὴν τῶν γυμνασίων κίνησιν· γυμνάσια γὰρ
τίθεμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς σώμα-
σι διαπονήματα τοξικῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως καὶ ˈ E
πελταστικῆς καὶ πάσης ὁπλομαχίας καὶ διεξόδων τα-
κτικῶν καὶ ἁπάσης πορείας στρατοπέδων καὶ στρατο-
πεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθήματα συντείνει.
πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι δεῖ κοινούς,
ἀρνυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ τούτων μα-
θητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ ἄνδρας, καὶ
κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας, κό-
ρας μὲν οὔσας ἔτι πᾶσαν τὴν ἐν ὅπλοις ὄρχησιν καὶ
μάχην μεμελετηκυίας, γυναῖκας δὲ διεξόδων καὶ τάξεων
καὶ θέσεως * καὶ ἀναιρέσεως ὅπλων ἡμμένας, εἰ μη- 814
δενὸς ἕνεκα, ἀλλ' εἴ ποτε δεήσειε πανδημεὶ πάσῃ τῇ
δυνάμει καταλείποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι,
τοὺς φυλάξοντας παῖδάς τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκα-
νοὺς εἶναι τό γε τοσοῦτον, ἢ καὶ τοὐναντίον, ὧν οὐ-
δὲν ἀπώμοτον, ἔξωθεν πολεμίους εἰσπεσόντας ῥώμῃ
τινὶ μεγάλῃ καὶ βίᾳ, βαρβάρους εἴτε Ἕλληνας, ἀνάγκην
παρασχεῖν περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως τὴν διαμάχην γίγνε-
σθαι, πολλή που κακία ˈ πολιτείας οὕτως αἰσχρῶς τὰς B
γυναῖκας εἶναι τεθραμμένας, ὡς μηδ' ὥσπερ ὄρνιθας
περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὁτιοῦν τῶν ἰσχυροτάτων
θηρίων ἐθέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντας κινδύνους
κινδυνεύειν, ἀλλ' εὐθὺς πρὸς ἱερὰ φερομένας πάντας
βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι καὶ δόξαν τοῦ τῶν
ἀνθρώπων γένους καταχεῖν ὡς πάντων δειλότατον φύ-
σει θηρίων ἐστίν. ΚΛ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ξένε, οὐ-
δαμῶς εὔσχημον γίγνοιτ' ἄν, τοῦ κακοῦ ˈ χωρίς, τοῦ- C
το ἐν πόλει ὅπου γίγνοιτο. ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν
νόμον τοῦτον μέχρι γε τοσούτου, μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ
περὶ τὸν πόλεμον γυναιξὶ δεῖν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάν-
τας τοὺς πολίτας καὶ τὰς πολίτιδας; ΚΛ. Ἐγὼ γοῦν
συγχωρῶ. ΑΘ. Πάλης τοίνυν τὰ μὲν εἴπομεν, ὃ δ'
ἐστὶ μέγιστον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, οὐκ εἰρήκαμεν, οὐδ'
ἔστι ῥᾴδιον ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ
τῷ λόγῳ φράζειν. τοῦτ' οὖν τότε κρινοῦμεν, ὅταν ἔρ-
γῳ ˈ λόγος ἀκολουθήσας μηνύσῃ τι σαφὲς τῶν τε ἄλ- D
λων ὧν εἴρηκε πέρι καὶ ὅτι τῇ πολεμικῇ μάχῃ πασῶν
κινήσεων ὄντως ἐστὶ ξυγγενὴς πολὺ μάλισθ' ἡμῖν ἡ
τοιαύτη πάλη, καὶ δὴ καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἐκείνης χάριν
ἐπιτηδεύειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ταύτης ἕνεκα μανθάνειν.
ΚΛ. Καλῶς τοῦτό γε λέγεις. XVIII. ΑΘ. Νῦν δὴ
τῆς μὲν περὶ παλαίστραν δυνάμεως τὸ μέχρι δεῦρ'
ἡμῖν εἰρήσθω· περὶ δὲ τῆς ἄλλης κινήσεως παντὸς τοῦ
σώματος, ἧς τὸ πλεῖστον ˈ μέρος ὄρχησίν τινά τις E
προσαγορεύων ὀρθῶς ἂν φθέγγοιτο, δύο μὲν αὐτῆς
εἴδη χρὴ νομίζειν εἶναι, τὴν μὲν τῶν καλλιόνων σωμά-
των ἐπὶ τὸ σεμνὸν μιμουμένην, τὴν δὲ τῶν αἰσχιόνων
ἐπὶ τὸ φαῦλον, καὶ πάλιν τοῦ φαύλου τε δύο καὶ τοῦ
σπουδαίου δύο ἕτερα· τοῦ δὴ σπουδαίου τὴν μὲν κα-
τὰ πόλεμον καὶ ἐν βιαίοις ἐμπλακέντων πόνοις σωμά-
των μὲν καλῶν, ψυχῆς δ' ἀνδρικῆς, τὴν δ' ἐν εὐπρα-
γίαις τε οὔσης ψυχῆς σώφρονος ἐν ἡδοναῖς τε ἐμμέ-
τροις· εἰρηνικὴν ἄν τις λέγων κατὰ φύσιν τὴν τοιαύ-
την ὄρχησιν λέγοι. τὴν πολεμικὴν δὴ * τούτων, ἄλλην 815
οὖσαν τῆς εἰρηνικῆς, πυρρίχην ἄν τις ὀρθῶς προσαγο-
ρεύοι, τάς τε εὐλαβείας πασῶν πληγῶν καὶ βολῶν ἐκ-
νεύσεσι καὶ ὑπείξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσεσιν ἐν ὕψει καὶ

ξὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύταις ἐναντίας,
τὰς ἐπὶ τὰ δραστικὰ φερομένας αὖ σχήματα ἔν τε
ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πλη-
γῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι, τό τε ὀρθὸν ἐν
B τούτοις καὶ τὸ εὔτονον, τῶν ἀγαθῶν σωμάτων ' καὶ
ψυχῶν ὁπόταν γίγνηται μίμημα εὐθυφερές, ὡς τὸ πο-
λὺ τῶν τοῦ σώματος μελῶν, γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ
τοιοῦτον, τὸ δὲ τούτοις τοὐναντίον οὐκ ὀρθὸν ἀποδε-
χόμενον. τὴν δὲ εἰρηνικὴν ὄρχησιν τῇδ᾽ αὖ θεωρητέον
ἑκάστων, εἴτε ὀρθῶς εἴτε μὴ κατὰ φύσιν τις τῆς κα-
λῆς ὀρχήσεως ἀντιλαμβανόμενος ἐν χορείαις πρεπόν-
τως εὐνόμων ἀνδρῶν διατελεῖ. τὴν τοίνυν ἀμφισβητου-
μένην ὄρχησιν δεῖ πρῶτον χωρὶς τῆς ἀναμφισβητήτου
C διατεμεῖν. ' τίς οὖν αὕτη, καὶ πῇ δεῖ χωρὶς τέμνειν
ἑκατέραν; ὅση μὲν βακχεία τ᾽ ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις
ἑπομένων, ἃς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας καὶ Σειληνοὺς
καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασι, μιμοῦνται κα-
τῳνωμένους, περικαθαρμούς τε καὶ τελετάς τινας ἀπο-
τελούντων, ξύμπαν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος οὔθ᾽
ὡς εἰρηνικὸν οὔθ᾽ ὡς πολεμικὸν οὔθ᾽ ὅ τί ποτε βού-
λεται ῥάδιον ἀφορίσασθαι· διορίσασθαι μήν μοι ταύ-
D τῃ δοκεῖ σχεδὸν ὀρθότατον ' αὐτὸ εἶναι, χωρὶς μὲν
πολεμικοῦ, χωρὶς δὲ εἰρηνικοῦ θέντας εἰπεῖν ὡς οὐκ
ἔστι πολιτικὸν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος, ἐνταῦθα
δὲ κείμενον ἐάσαντας κεῖσθαι νῦν ἐπὶ τὸ πολεμικὸν
ἅμα καὶ εἰρηνικόν, ὡς ἀναμφισβητήτως ἡμέτερον ὄν,
ἐπανιέναι. Τὸ δὴ τῆς ἀπολέμου Μούσης, ἐν ὀρχήσε-
σι δὲ τούς τε θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν παῖδας τι-
μῶν, ἓν μὲν ξύμπαν γίγνοιτ᾽ ἂν γένος ἐν δόξῃ τοῦ
πράττειν εὖ γιγνόμενον, τοῦτο δὲ διχῇ διαιροῖμεν ἄν,
E τὸ ' μὲν ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνων διαπε-
φευγότων εἰς ἀγαθά, μείζους ἡδονὰς ἔχον, τὸ δὲ τῶν
ἔμπροσθεν ἀγαθῶν σωτηρίας οὔσης καὶ ἐπαύξης, πρα-
οτέρας τὰς ἡδονὰς κεκτημένον ἐκείνων. ἐν δὲ δὴ τοῖς
τοιούτοις που πᾶς ἄνθρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώμα-
τος μειζόνων μὲν τῶν ἡδονῶν οὐσῶν μείζους, ἐλαττό-
νων δὲ ἐλάττους κινεῖται, καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρός
816 τε ἀνδρείαν μᾶλλον γεγυμνασμένος * ἐλάττους αὖ, δει-
λὸς δὲ καὶ ἀγύμναστος γεγονὼς πρὸς τὸ σωφρονεῖν
μείζους καὶ σφοδροτέρας παρέχεται μεταβολὰς τῆς κι-
νήσεως· ὅλως δὲ φθεγγόμενος, εἴτ᾽ ἐν ᾠδαῖς εἴτ᾽ ἐν
λόγοις, ἡσυχίαν οὐ πάνυ δυνατὸς τῷ σώματι παρέχε-
σθαι πᾶς. διὸ μίμησις τῶν λεγομένων σχήμασι γενο-
μένη τὴν ὀρχηστικὴν ἐξειργάσατο τέχνην ξύμπασαν. ὁ
μὲν οὖν ἐμμελῶς ἡμῶν, ὁ δὲ πλημμελῶς ἐν τούτοις
B πᾶσι κινεῖται. πολλὰ μὲν δὴ τοίνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν '
παλαιῶν ὀνομάτων ὡς εὖ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα δεῖ
διανοούμενον ἐπαινεῖν, τούτων δὲ ἓν καὶ τὸ περὶ τὰς
ὀρχήσεις τὰς τῶν εὖ πραττόντων, ὄντων δὲ μετρίων
αὐτῶν πρὸς τὰς ἡδονάς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς
ὠνόμασεν ὅστις ποτ᾽ ἦν, καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θέμε-
νος ὄνομα ξυμπάσαις ἐμμελείας ἐπωνόμασε, καὶ δύο
δὴ τῶν ὀρχήσεων τῶν καλῶν εἴδη κατεστήσατο, τὸ μὲν
πολεμικὸν πυῤῥίχην, τὸ δὲ εἰρηνικὸν ἐμμέλειαν, ἑκατέ-
ρῳ τὸ πρέπον τε καὶ ἁρμόττον ἐπιθεὶς ὄνομα. ἃ δὴ
C δεῖ ' τὸν μὲν νομοθέτην ἐξηγεῖσθαι τύποις, τὸν δὲ
νομοφύλακα ζητεῖν τε καὶ ἀνερευνησάμενον, μετὰ τῆς
ἄλλης μουσικῆς τὴν ὄρχησιν συνθέντα καὶ νείμαντα
ἐπὶ πάσας ἑορτὰς τῶν θυσιῶν ἑκάστῃ τὸ πρόσφορον,
οὕτω καθιερώσαντα αὐτὰ πάντα ἐν τάξει τοῦ λοιποῦ
μὴ κινεῖν μηδὲν μήτε ὀρχήσεως ἐχόμενον μήτε ᾠδῆς, ἐν
ταῖς δ᾽ αὐταῖς ἡδοναῖς ὡσαύτως τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ
πολίτας διάγοντας, ὁμοίους ' εἰς δύναμιν ὄντας, ζῆν εὖ D
τε καὶ εὐδαιμόνως. **XIX.** Τὰ μὲν οὖν τῶν καλῶν σω-
μάτων καὶ γενναίων ψυχῶν εἰς τὰς χορείας, οἵας εἴρη-
ται δεῖν αὐτὰς εἶναι, διαπεπέρανται· τὰ δὲ τῶν αἰ-
σχρῶν σωμάτων καὶ διανοημάτων καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τοῦ
γέλωτος κωμῳδήματα τετραμμένων, κατὰ λέξιν τε καὶ
ᾠδὴν καὶ κατὰ ὄρχησιν καὶ κατὰ τὰ τούτων πάντων
μιμήματα κεκωμῳδημένα, ἀνάγκη μὲν θεάσασθαι καὶ
γνωρίζειν· ἄνευ γὰρ γελοίων τὰ σπουδαῖα καὶ πάντων
τῶν ' ἐναντίων τὰ ἐναντία μαθεῖν μὲν οὐ δυνατόν, εἰ E
μέλλει τις φρόνιμος ἔσεσθαι, ποιεῖν δὲ οὐκ ἂν δυνα-
τὸν ἀμφότερα, εἴ τις αὖ μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς
μεθέξειν, ἀλλὰ αὐτῶν ἕνεκα τούτων καὶ μανθάνειν
αὐτὰ δεῖ, τοῦ μή ποτε δι᾽ ἄγνοιαν δρᾶν ἢ λέγειν ὅσα
γελοῖα μηδὲν δέον, δούλοις δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξένοις
ἐμμίσθοις προστάττειν μιμεῖσθαι, σπουδὴν δὲ περὶ
αὐτὰ εἶναι μηδέποτε μηδ᾽ ἡντινοῦν μηδέ τινα μανθά-
νοντα αὐτὰ γίγνεσθαι φανερὸν τῶν ἐλευθέρων, μήτε
γυναῖκα μήτε ἄνδρα, καινὸν δὲ ἀεί τι περὶ αὐτὰ φαί-
νεσθαι τῶν μιμημάτων. ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωτά ἐστι
παίγνια, ἃ δὴ κωμῳδίαν * πάντες λέγομεν, οὕτω τῷ 817
νόμῳ καὶ λόγῳ κείσθω· τῶν δὲ σπουδαίων, ὥς φασι,
τῶν περὶ τραγῳδίαν ἡμῖν ποιητῶν, ἐάν ποτέ τινες αὐ-
τῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐπανερωτήσωσιν οὑτωσί πως· Ὦ ξέ-
νοι, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πόλιν τε καὶ χώραν
ἢ μή; καὶ τὴν ποίησιν φέρωμέν τε καὶ ἄγωμεν, ἢ πῶς
ὑμῖν δέδοκται περὶ τὰ τοιαῦτα δρᾶν; — τί οὖν ἂν πρὸς
ταῦτα ὀρθῶς ἀποκριναίμεθα τοῖς θείοις ἀνδράσιν;
ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τάδε, Ὦ ἄριστοι, ' φάναι, τῶν ξέ- B
νων, ἡμεῖς ἐσμὲν τραγῳδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύνα-
μιν ὅ τι καλλίστης ἅμα καὶ ἀρίστης· πᾶσα οὖν ἡμῖν
ἡ πολιτεία ξυνέστηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρί-
στου βίου, ὃ δή φαμεν ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι τραγῳδίαν
τὴν ἀληθεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ
καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντίτεχνοί τε καὶ
ἀνταγωνισταὶ τοῦ καλλίστου δράματος, ὃ δὴ νόμος
ἀληθὴς μόνος ἀποτελεῖν πέφυκεν, ὡς ἡ παρ᾽ ἡμῶν
ἐστὶν ἐλπίς. ' μὴ δὴ δόξητε ἡμᾶς ῥᾳδίως γε οὕτως ὑμᾶς C
ποτὲ παρ᾽ ἡμῖν ἐάσειν σκηνάς τε πήξαντας κατ᾽ ἀγο-
ρὰν καὶ καλλιφώνους ὑποκριτὰς εἰσαγαγομένους, μεῖζον
φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέψειν ὑμῖν δημηγορεῖν πρὸς
παῖδάς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὸν πάντα ὄχλον, τῶν αὐ-
τῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων πέρι μὴ τὰ αὐτὰ ἅπερ
ἡμεῖς, ἀλλ᾽ ὡς τὸ πολὺ καὶ ἐναντία τὰ πλεῖστα· σχε-
δὸν γάρ τοι κἂν μαινοίμεθα τελέως ' ἡμεῖς τε καὶ D
ἅπασα ἡ πόλις, ἥτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι δρᾶν τὰ νῦν
λεγόμενα, πρὶν κρῖναι τὰς ἀρχάς, εἴτε ῥητὰ καὶ ἐπιτή-
δεια πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον εἴτε μή. νῦν οὖν,
ὦ παῖδες μαλακῶν Μουσῶν ἔκγονοι, ἐπιδείξαντες τοῖς
ἄρχουσι πρῶτον τὰς ὑμετέρας παρὰ τὰς ἡμετέρας ᾠ-
δάς, ἂν μὲν τὰ αὐτά γε ἢ καὶ βελτίω τὰ παρ᾽ ὑμῶν
φαίνηται λεγόμενα, δώσομεν ὑμῖν χορόν, εἰ δὲ μή, ὦ
φίλοι, οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα. ' Ταῦτ᾽ οὖν ἔστω περὶ E
πᾶσαν χορείαν καὶ μάθησιν τούτων πέρι συντεταγμέ-
να νόμοις ἔθη, χωρὶς μὲν τὰ τῶν δούλων, χωρὶς δὲ τὰ
τῶν δεσποτῶν, εἰ ξυνδοκεῖ. ΚΛ. Πῶς δ᾽ οὐ ξυνδοκεῖ

νῦν γε οὕτως; XX. ΑΘ. Ἔτι δὴ τοίνυν τοῖς ἐλευθέ-
ροις ἔστι τρία μαθήματα, λογισμοὶ μὲν καὶ τὰ περὶ
ἀριθμοὺς ἓν μάθημα, μετρητικὴ δὲ μήκους καὶ ἐπιπέ-
δου καὶ βάθους ὡς ἓν αὖ δεύτερον, τρίτον δὲ τῆς τῶν
ἄστρων περιόδου πρὸς ἄλληλα ὡς πέφυκε πορεύεσθαι.
818 * ταῦτα δὲ ξύμπαντα οὐχ ὡς ἀκριβείας ἐχόμενα δεῖ
διαπονεῖν τοὺς πολλοὺς ἀλλά τινας ὀλίγους· οὓς δέ,
προϊόντες ἐπὶ τῷ τέλει φράσομεν. οὕτω γὰρ πρέπον
ἂν εἴη· τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα, καί πως
ὀρθότατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι μὲν τοῖς πολλοῖς αἰ-
σχρόν, δι' ἀκριβείας δὲ ζητεῖν πάντα οὔτε ῥάδιον οὔτε
τὸ παράπαν δυνατόν· τὸ δὲ ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐχ οἷόν
B τε ἀποβάλλειν, ἀλλ' ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον | πα-
ροιμιασάμενος εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν ὡς οὐδὲ
θεὸς ἀνάγκῃ μήποτε φανῇ μαχόμενος, ὅσαι θεῖαί γε,
οἶμαι, τῶν [τε] ἀναγκῶν εἰσίν, ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπί-
νων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον,
οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηθέστατός ἐστι μακρῷ.
ΚΛ. Τίνες οὖν, ὦ ξένε, αἱ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν
μαθημάτων, θεῖαι δέ; ΑΘ. Δοκῶ μέν, ἃς μή τις
C πράξας μηδὲ αὖ μαθὼν τὸ παράπαν | οὐκ ἄν ποτε
γένοιτο ἀνθρώποις θεὸς οὐδὲ δαίμων οὐδὲ ἥρως, οἷος
δυνατὸς ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν σὺν σπουδῇ ποιεῖσθαι.
πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἄνθρωπός γε θεῖος γενέσθαι
μήτε ἓν μήτε δύο μήτε τρία μήθ' ὅλως ἄρτια καὶ πε-
ριττὰ δυνάμενος γιγνώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν τὸ παρά-
παν εἰδώς, μηδὲ νύκτα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι δυ-
νατὸς ὤν, σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων
D περιφορᾶς ἀπείρως ἔχων. | ταῦτ' οὖν δὴ πάντα ὡς μὲν
οὐκ ἀναγκαῖά ἐστι μαθήματα τῷ μέλλοντι σχεδὸν
ὁτιοῦν τῶν καλλίστων μαθημάτων εἴσεσθαι, πολλὴ καὶ
μωρία τοῦ διανοήματος· ποῖα δὲ ἕκαστα τούτων καὶ
πόσα καὶ πότε μαθητέον, καὶ τί μετὰ τίνος καὶ τί
χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν, ταῦ-
τά ἐστιν ἃ δεῖ λαβόντα ὀρθῶς πρῶτα ἐπὶ τἆλλα ἰόν-
τα τούτων ἡγουμένων τῶν μαθημάτων μανθάνειν. οὕ-
E τω γὰρ ἀνάγκη φύσει κατείληφεν, ᾗ φαμὲν | οὐδένα
θεῶν οὔτε μάχεσθαι τὰ νῦν οὔτε μαχεῖσθαί ποτε.
ΚΛ. Ἔοικέ γε, ὦ ξένε, νῦν οὕτω πως ῥηθέντα ὀρθῶς
εἰρῆσθαι καὶ κατὰ φύσιν ἃ λέγεις. ΑΘ. Ἔχει μὲν
γὰρ οὕτως, ὦ Κλεινία, χαλεπὸν δὲ αὐτὰ προταξάμε-
νον τούτῳ τῷ τρόπῳ νομοθετεῖν· ἀλλ' εἰς ἄλλον, εἰ
δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν νομοθετησαίμεθα. ΚΛ.
Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ ξένε, φοβεῖσθαι τὸ τῆς ἡμετέρας περὶ
τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἔθος. οὔκουν ὀρθῶς φοβεῖ·
πειρῶ δὴ λέγειν μηδὲν ἀποκρυπτόμενος ἕνεκα τούτων.
819 ΑΘ. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα * ἃ σὺ νῦν λέγεις, μᾶλ-
λον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων
τῶν μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμμένους. οὐδαμοῦ γὰρ δει-
νὸν οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων οὐδὲ μέγιστον
κακόν, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς
ἀγωγῆς γίγνεται πολὺ τούτων μείζων ζημία. ΚΛ. Ἀ-
ληθῆ λέγεις. XXI. ΑΘ. Τοσάδε τοίνυν ἑκάστων χρὴ
φάναι μανθάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ πάμ-
B πολυς ἐν Αἰγύπτῳ | παίδων ὄχλος ἅμα γράμμασι μαν-
θάνει. πρῶτον μὲν γὰρ περὶ λογισμοὺς ἀτεχνῶς παι-
σὶν ἐξευρημένα μαθήματα, μετὰ παιδιᾶς τε καὶ ἡδο-
νῆς μανθάνειν, μήλων τέ τινων διανομαὶ καὶ στεφά-
νων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν ἁρμοττόντων ἀρι-
θμῶν τῶν αὐτῶν, καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν ἐφεδρεί-
ας τε καὶ συλλήξεως ἐν μέρει καὶ ἐφεξῆς καὶ ὡς πε-
φύκασι γίγνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παίζοντες, φιάλας ἅμα
χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου | καὶ τοιούτων τινῶν C
ἄλλων κεραννύντες, οἱ δὲ καὶ ὅλας πως διαδιδόντες,
ὅπερ εἶπον, εἰς παιδιὰν ἐναρμόττοντες τὰς τῶν ἀναγ-
καίων ἀριθμῶν χρήσεις, ὠφελοῦσι τοὺς μανθάνοντας
εἴς τε τὰς τῶν στρατοπέδων τάξεις καὶ ἀγωγὰς καὶ
στρατείας καὶ εἰς οἰκονομίας αὖ, καὶ πάντως χρησι-
μωτέρους αὐτοὺς αὑτοῖς καὶ ἐγρηγορότας μᾶλλον τοὺς
ἀνθρώπους ἀπεργάζονται. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς με-
τρήσεσιν, ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη καὶ βάθη, | περὶ D
ἅπαντα ταῦτα ἐνοῦσάν τινα φύσει γελοίαν τε καὶ αἰ-
σχρὰν ἄγνοιαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι, ταύτης ἀπαλ-
λάττουσι. ΚΛ. Ποίαν δὴ καὶ τίνα λέγεις ταύτην; ΑΘ.
Ὦ φίλε Κλεινία, παντάπασί γε μὴν καὶ αὐτὸς ἀκού-
σας ὀψέ ποτε τὸ περὶ ταῦτα ἡμῶν πάθος ἐθαύμασα,
καὶ ἔδοξέ μοι τοῦτο οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ ὑηνῶν τι-
νῶν εἶναι μᾶλλον θρεμμάτων, ᾐσχύνθην τε οὐχ ὑπὲρ
ἐμαυτοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἁπάντων | τῶν Ἑλλή- E
νων. ΚΛ. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅ τι καὶ φῄς, ὦ ξένε. ΑΘ.
Λέγω δή· μᾶλλον δ' ἐρωτῶν σοι δείξω. καί μοι σμι-
κρὸν ἀπόκριναι. γιγνώσκεις που μῆκος; ΚΛ. Τί μήν;
ΑΘ. Τί δέ; πλάτος; ΚΛ. Πάντως. ΑΘ. Ἦ καὶ
ταῦτα ὅτι δύ' ἐστόν, καὶ τρίτον τούτων βάθος; ΚΛ.
Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα εἶ-
ναι πάντα μετρητὰ πρὸς ἄλληλα; ΚΛ. Ναί. ΑΘ.
Μῆκός τε, οἶμαι, πρὸς μῆκος, καὶ πλάτος πρὸς πλά-
τος, καὶ βάθος ὡσαύτως δυνατὸν εἶναι μετρεῖν * φύ- 820
σει. ΚΛ. Σφόδρα γε. ΑΘ. Εἰ δ' ἔστι μήτε σφόδρα
μήτε ἠρέμα δυνατὰ ἔνια, ἀλλὰ τὰ μέν, τὰ δὲ μή, σὺ
δὲ πάντα ἡγεῖ, πῶς οἴει πρὸς ταῦτα διακεῖσθαι; ΚΛ.
Δῆλον ὅτι φαύλως. ΑΘ. Τί δ' αὖ; μῆκός τε καὶ
πλάτος πρὸς βάθος, ἢ πλάτος τε καὶ μῆκος πρὸς ἄλ-
ληλα, ἆρ' οὐ διανοούμεθα περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλληνες
πάντες, ὡς δυνατά ἐστι μετρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα ἁ-
μωσγέπως; ΚΛ. Παντάπασι | μὲν οὖν. ΑΘ. Εἰ δ' B
ἔστιν αὖ μηδαμῶς μηδαμῇ δυνατά, πάντες δ', ὅπερ εἶ-
πον, Ἕλληνες διανοούμεθα ὡς δυνατά, μῶν οὐκ ἄξιον
ὑπὲρ πάντων αἰσχυνθέντα εἰπεῖν πρὸς αὐτούς· Ὦ βέλ-
τιστοι τῶν Ἑλλήνων, ἓν ἐκείνων τοῦτ' ἐστὶν ὧν ἔφα-
μεν, αἰσχρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίστασθαι, τὸ δ'
ἐπίστασθαι τἀναγκαῖα οὐδὲν πάνυ καλόν; ΚΛ. Πῶς
δ' οὔ; ΑΘ. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἔστι τούτων
ξυγγενῆ, ἐν οἷς αὖ πολλὰ ἁμαρτήματα | ἐκείνων ἀδελ- C
φὰ ἡμῖν ἐγγίγνεται τῶν ἁμαρτημάτων. ΚΛ. Ποῖα δή;
ΑΘ. Τὸ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα,
ἥτινι φύσει γέγονε. ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγι-
γνώσκειν ἀναγκαῖον ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον, προ-
βάλλοντά τε ἀλλήλοις ἀεί, διατριβὴν τῆς πεττείας πο-
λὺ χαριεστέραν πρεσβυτῶν διατρίβοντα, φιλονεικεῖν ἐν
ταῖς τούτων ἀξίαισι σχολαῖς. ΚΛ. Ἴσως· ἔοικε γοῦν
ἥ τε πεττεία | καὶ ταῦτα ἀλλήλων τὰ μαθήματα οὐ D
πάμπολυ κεχωρίσθαι. ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ μέν, ὦ
Κλεινία, φημὶ τοὺς νέους δεῖν μανθάνειν· καὶ γὰρ οὔ-
τε βλαβερὰ οὔτε χαλεπά ἐστι, μετὰ δὲ παιδιᾶς ἅμα
μανθανόμενα ὠφελήσει μέν, βλάψει δὲ ἡμῖν τὴν πόλιν
οὐδέν. εἰ δέ τις ἄλλως λέγει, ἀκουστέον. ΚΛ. Πῶς δ'
οὔ; ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν ἂν οὕτω ταῦτα ἔχοντα φαίνηται,

δῆλον ὡς ἐγκρινοῦμεν αὐτά, μὴ ταύτῃ δὲ φαινόμενα
E ἔχειν ἀποκριθήσεται. ' ΚΛ. Δῆλον· τί μήν; οὐκοῦν
νῦν, ὦ ξένε, κείσθω ταῦτα ὡς ὄντα τῶν δεόντων μα-
θημάτων, ἵνα μὴ διάκενα ἡμῖν ᾖ τὰ τῶν νόμων; ΑΘ.
Κείσθω μέντοι καθάπερ ἐνέχυρα λύσιμα ἐκ τῆς ἄλλης
πολιτείας, ἐὰν ᾖ τοὺς θέντας ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς θεμέ-
νους ὑμᾶς μηδαμῶς φιλοφρονῆται. ΚΛ. Δικαίαν λέ-
γεις τὴν θέσιν. XXII. ΑΘ. Ἄστρων δὴ τὸ μετὰ ταῦ-
τα ὅρα τὴν μάθησιν τοῖς νέοις ἂν ἡμᾶς ἀρέσκῃ λε-
χθεῖσα ἢ καὶ τοὐναντίον. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ.
Καὶ μὴν θαῦμά γε περὶ ταῦτα ἐστὶ μέγα καὶ οὐδαμῶς
821 οὐδαμῇ * ἀνεκτόν. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Τὸν μέγι-
στον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον φαμὲν οὔτε ζητεῖν
δεῖν οὔτε πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας ἐρευνῶντας· οὐ
γὰρ οὐδ' ὅσιον εἶναι· τὸ δὲ ἔοικε πᾶν τούτου τοὐ-
ναντίον γιγνόμενον ὀρθῶς ἂν γίγνεσθαι. ΚΛ. Πῶς
εἶπες; ΑΘ. Παράδοξον μὲν τὸ λεγόμενον καὶ οὐκ ἂν
πρεσβύταις τις οἰηθείη πρέπειν τόδε· ἐπειδάν τίς τι
καλόν τε οἰηθῇ καὶ ἀληθὲς μάθημα εἶναι καὶ πόλει
B ξυμφέρον καὶ τῷ θεῷ ' παντάπασι φίλον, οὐδενὶ δὴ
τρόπῳ δυνατόν ἐστιν ἔτι μὴ φράζειν. ΚΛ. Εἰκότα λέ-
γεις· ἀλλ' ἄστρων πέρι μάθημα τί τοιοῦτον ἀνευρή-
σομεν; ΑΘ. Ὦ ἀγαθοί, καταψευδόμεθα νῦν, ὡς ἔπος
εἰπεῖν, Ἕλληνες πάντες μεγάλων θεῶν, Ἡλίου τε ἅμα
καὶ Σελήνης. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις ψεῦδος; ΑΘ.
Φαμὲν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι, καὶ ἄλλ'
ἄττα ἄστρα μετὰ τούτων, ἐπονομάζοντες πλανητὰ αὐ-
C τά. ' ΚΛ. Νὴ τὸν Δία, ὦ ξένε, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις·
ἐν γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις ἑώρακα καὶ αὐτὸς τόν τε
Ἑωσφόρον καὶ τὸν Ἕσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέπο-
τε ἰόντας εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον ἀλλὰ πάντῃ πλανωμέ-
νους, τὸν δὲ Ἥλιόν που καὶ Σελήνην δρῶντας ταῦθ',
ἃ ἀεὶ πάντες ξυνεπιστάμεθα. ΑΘ. Ταῦτ' ἔστι τοί-
νυν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, νῦν ἃ δή φημι δεῖν
περὶ θεῶν τῶν κατ' οὐρανὸν τούς γε ἡμετέρους πολί-
D τας τε καὶ τοὺς νέους τὸ μέχρι τοσούτου ' μαθεῖν πε-
ρὶ ἁπάντων τούτων, μέχρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν περὶ
αὐτά, εὐφημεῖν δὲ ἀεὶ θύοντάς τε καὶ ἐν εὐχαῖς εὐχο-
μένους εὐσεβῶς. ΚΛ. Τοῦτο μὲν ὀρθόν, εἴ γε πρῶ-
τον μὲν δυνατόν ἐστιν ὃ λέγεις μαθεῖν· εἶτα, εἰ μὴ
λέγομέν τι περὶ αὐτῶν ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξο-
μεν, συγχωρῶ κἀγὼ τό γε τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὂν
μαθητέον εἶναι. ταῦτ' οὖν ὡς ἔχοντά ἐσθ' οὕτω, πει-
ρῶ σὺ μὲν ἐξηγεῖσθαι πάντως, ἡμεῖς δὲ ξυνέπεσθαί
E σοι μανθάνοντες. ' ΑΘ. Ἀλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥᾴδιον ὃ
λέγω μαθεῖν, οὐδ' αὖ παντάπασι χαλεπόν, οὐδέ γέ
τινος χρόνου παμπόλλου. τεκμήριον δέ· ἐγὼ τούτων
οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκηκοὼς σφῷν ἂν νῦν οὐκ ἐν
πολλῷ χρόνῳ δηλῶσαι δυναίμην. καίτοι χαλεπά γε ὄν-
τα οὐκ ἄν ποτε οἷός τ' ἦν δηλοῦν τηλικούτοις οὖσι τη-
λικοῦτος. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ τί καὶ φῂς τοῦτο
τὸ μάθημα, ὃ θαυμαστὸν μὲν λέγεις, προσῆκον δ' αὖ
822 μαθεῖν * τοῖς νέοις, οὐ γιγνώσκειν δὲ ἡμᾶς; πειρῶ
περὶ αὐτοῦ τό γε τοσοῦτον φράζειν ὡς σαφέστατα.
ΑΘ. Πειρατέον. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο, ὦ ἄριστοι, τὸ δό-
γμα ὀρθὸν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων
ἄστρων, ὡς ἄρα πλανᾶταί ποτε, πᾶν δὲ τοὐναντίον
ἔχει τούτου· τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον καὶ
οὐ πολλάς, ἀλλὰ μίαν ἀεὶ κύκλῳ διεξέρχεται, φαίνεται
δὲ πολλὰς φερόμενον· τὸ δὲ τάχιστον αὐτῶν ὂν βρα-
δύτατον οὐκ ὀρθῶς αὖ δοξάζεται, τὸ δ' ἐναντίον ' B
ἐναντίως. ταῦτ' οὖν εἰ πέφυκε μὲν οὕτως, ἡμεῖς δὲ μὴ
ταύτῃ δοξάζομεν — εἰ μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ θεόντων ἵπ-
πων οὕτως ἢ δολιχοδρόμων ἀνδρῶν διενοούμεθα πέρι,
καὶ προσηγορεύομεν τὸν τάχιστον μὲν ὡς βραδύτατον,
τὸν δὲ βραδύτατον ὡς τάχιστον, ἐγκώμιά τε ποιοῦντες
ᾔδομεν τὸν ἡττώμενον νενικηκότα, οὔτε ὀρθῶς ἂν οὔτ'
οἶμαι προσφιλῶς τοῖς δρομεῦσιν ἡμᾶς ἂν τὰ ἐγκώμια
προσάπτειν ἀνθρώποις οὖσι· νῦν δὲ δὴ περὶ θεοὺς τὰ
' αὐτὰ ταῦτα ἐξαμαρτανόντων ἡμῶν, ἆρ' οὐκ οἰόμεθα, C
ὃ γελοῖόν τε καὶ οὐκ ὀρθὸν ἐκεῖ γιγνόμενον ἦν ἂν τό-
τε, νῦν ἐνταυθοῖ καὶ ἐν τούτοισι γίγνεσθαι; ΚΛ. Γε-
λοῖον μὲν οὐδαμῶς. ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ θεοφιλές γε,
ψευδῆ φήμην ἡμῶν κατὰ θεῶν ὑμνούντων. ΚΛ. Ἀλη-
θέστατα, εἴπερ γε οὕτω ταῦτ' ἐστίν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἂν
μὲν δείξωμεν οὕτω ταῦτ' ἔχοντα, μαθητέα μέχρι γε
τούτου τὰ τοιαῦτα πάντα, μὴ δειχθέντων δὲ ἐατέον;
καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω ξυγκείσθω; ' ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. D
XXIII. ΑΘ. Ἤδη τοίνυν χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τά γε
παιδείας μαθημάτων πέρι νόμιμα. Περὶ δὲ θήρας
ὡσαύτως διανοηθῆναι χρή, καὶ περὶ ἁπάντων ὁπόσα
τοιαῦτα. κινδυνεύει γὰρ δὴ νομοθέτῃ τὸ προσταττόμε-
νον ἐπὶ μεῖζον εἶναι τοῦ νόμους θέντα ἀπηλλάχθαι,
ἕτερον δέ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξύ τι νουθε-
τήσεώς τε πεφυκὸς ἅμα καὶ νόμων, ὃ δὴ πολλάκις
ἡμῶν ἐμπέπτωκε τοῖς ' λόγοις, οἷον περὶ τὴν τῶν σφό- E
δρα νέων παίδων τροφήν· οὐ γὰρ ῥητά φαμεν εἶναι,
λέγοντές τε αὐτὰ ὡς νόμους οἴεσθαι τιθεμένους εἶναι
πολλῆς ἀνοίας γέμειν. γεγραμμένων δὴ ταύτῃ τῶν νό-
μων τε καὶ ὅλης τῆς πολιτείας οὐ τέλεος ὁ τοῦ διαφέ-
ροντος πολίτου πρὸς ἀρετὴν γίγνεται ἔπαινος, ὅταν
αὐτόν τις φῇ τὸν ὑπηρετήσαντα τοῖς νόμοις ἄριστα
καὶ πειθόμενον μάλιστα, τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν·
τελεώτερον δὲ ὧδε εἰρημένον, ὡς ἄρα, ὃς ἂν τοῖς τοῦ
νομοθέτου νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος καὶ * 823
ψέγοντος πειθόμενος γράμμασι διεξέλθῃ τὸν βίον
ἄκρατον. οὗτος ὅ τε λόγος ὀρθότατος εἰς ἔπαινον πο-
λίτου, τόν τε νομοθέτην ὄντως δεῖ μὴ μόνον γράφειν
τοὺς νόμους, πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλὰ αὐτῷ δο-
κεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι, νόμοις ἐμπεπλεγμένα γράφειν,
τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἧττον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ
τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατειλημμένα. τὸ δὲ δὴ
παρὸν ἡμῖν τὰ νῦν οἷον μάρτυρα ἐπαγόμεθα· δηλοῖ
μὲν ἂν ὃ ' βουλόμεθα μᾶλλον. θήρα γὰρ πάμπολύ τι B
πρᾶγμά ἐστι, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἑνί.
πολλὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐνύδρων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν πτη-
νῶν, πάμπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ πεζὰ θηρεύματα, οὐ
μόνον θηρίων ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐν-
νοεῖν θήραν, τήν τε κατὰ πόλεμον, πολλὴ δὲ καὶ ἡ
κατὰ φιλίαν θηρεύουσα ἡ μὲν ἔπαινον, ἡ δὲ ψόγον
ἔχει· καὶ κλωπεῖαι καὶ λῃστῶν καὶ στρατοπέδων στρα-
τοπέδοις θῆραι. θήρας δὲ πέρι τιθέντι τῷ ' νομοθέτῃ C
τοὺς νόμους οὔτε μὴ δηλοῦν ταῦθ' οἷόν τε, οὔτε ἐπὶ
πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα ἀπειλητικὰ νόμιμα
τιθέναι. τί δὴ δραστέον περὶ τὰ τοιαῦτα; τὸν μέν, τὸν
νομοθέτην, ἐπαινέσαι καὶ ψέξαι χρεὼν τὰ περὶ θήρας
πρὸς τοὺς τῶν νέων πόνους τε καὶ ἐπιτηδεύματα, τὸν
δ' αὖ νέον ἀκούσαντα πείθεσθαι, καὶ μήθ' ἡδονὴν

μήτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν, τῶν δὲ περὶ ἕκαστα ἀπει-
ληθέντων μετὰ ζημίας καὶ νομοθετηθέντων τὰ μετ'
D ἐπαίνου ' ῥηθέντα μᾶλλον τιμᾶν καὶ προσταχθέντα
ἀποτελεῖν. τούτων δὴ προῤῥηθέντων ἑξῆς ἂν γίγνοιτο
ἔμμετρος ἔπαινος θήρας καὶ ψόγος, ἥτις μὲν βελτίους
ἀποτελεῖ τὰς ψυχὰς τῶν νέων, ἐπαινοῦντος, ψέγοντος
δὲ ἣ τἀναντία. λέγωμεν τοίνυν τὸ μετὰ τοῦτο ἑξῆς
προσαγορεύοντες δι' εὐχῆς τοὺς νέους· Ὦ φίλοι, εἴθ'
ὑμᾶς μήτε τις ἐπιθυμία μήτ' ἔρως τῆς περὶ θάλατταν
θήρας ποτὲ λάβοι μηδὲ ἀγκιστρείας μηδ' ὅλως τῆς τῶν
E ἐνύδρων ζώων, ' μήτε ἐγρηγορόσι μήτε εὕδουσι κύρτοις
ἀργὸν θήραν διαπονουμένοις. μηδ' αὖ ἄγρας ἀνθρώ-
πων κατὰ θάλατταν λῃστείας τε ἵμερος ἐπελθὼν ὑμῖν
θηρευτὰς ὠμοὺς καὶ ἀνόμους ἀποτελοῖ. κλωπείας δ' ἐν
χώρᾳ καὶ πόλει μηδὲ εἰς τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν
ἅψασθαι. μηδ' αὖ πτηνῶν θήρας αἱμύλος ἔρως οὐ
824 σφόδρα ἐλευθέριος ἐπέλθοι τινὶ * νέων. πεζῶν δὴ μό-
νον θήρευσίς τε καὶ ἄγρα λοιπὴ τοῖς παρ' ἡμῖν ἀθλη-
ταῖς, ὧν ἡ μὲν τῶν εὑδόντων αὖ κατὰ μέρη, νυκτερεία
κληθεῖσα, ἀργῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀξία ἐπαίνου, οὐδ' ἡ
τῶν διαπαύματα πόνων ἔχουσα, ἄρκυσί τε καὶ πάγαις
ἀλλ' οὐ φιλοπόνου ψυχῆς νίκῃ χειρουμένων τὴν ἄγριον
τῶν θηρίων ῥώμην. μόνη δὴ πᾶσι λοιπὴ καὶ ἀρίστη ἡ
τῶν τετραπόδων ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ τοῖς ἑαυτῶν θή-
ρα σώμασιν, ὧν ἁπάντων κρατοῦσι δρόμοις καὶ πλη-
γαῖς καὶ βολαῖς, αὐτόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας
τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὴ πάντων ἔπαινος μὲν πέ-
ρι καὶ ψόγος ὁ διειρημένος ἂν εἴη λόγος, νόμος δὲ ὅδε·
' τούτους μηδεὶς τοὺς ἱεροὺς ὄντως θηρευτὰς κωλυέτω, B
ὅπου καὶ ὅπῃπερ ἂν ἐθέλωσι κυνηγετεῖν· νυκτερευτὴν
δὲ ἄρκυσι καὶ πλεκταῖς πιστὸν μηδεὶς μηδέποτε ἐάσῃ
μηδαμοῦ θηρεῦσαι· τὸν ὀρνιθευτὴν δὲ ἐν ἀγροῖς μὲν
καὶ ὄρεσι μὴ κωλυέτω, ἐν ἐργασίμοις δὲ καὶ ἱεροῖς ἀ-
γρίοις ἐξειργέτω ὁ προστυγχάνων· ἐνυγροθηρευτὴν δέ,
πλὴν ἐν λιμέσι καὶ ἱεροῖς ποταμοῖς τε καὶ ἕλεσι καὶ
λίμναις, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ ἐξέστω θηρεύειν, μὴ χρώμε-
νον ὀπῶν ἀναθολώσει μόνον. Νῦν οὖν ἤδη πάντα
χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τά γε παιδείας πέρι νόμιμα.
ΚΛ. Καλῶς ἂν λέγοις.

N O M O I.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

828 I. * ΑΘ. Τούτων μὴν ἐχόμενά ἐστι τάξασθαι μὲν
καὶ νομοθετήσασθαι ἑορτὰς μετὰ τῶν ἐκ Δελφῶν
μαντειῶν, αἵτινες θυσίαι καὶ θεοῖς οἷστισιν ἄμεινον
καὶ λῷον θυούσῃ τῇ πόλει γίγνοιντ' ἄν· πότε δὲ καὶ
πόσαι τὸν ἀριθμόν, σχεδὸν ἴσως ἡμέτερον ἂν νομο-
θετεῖν ἔνιά γ' αὐτῶν εἴη. ΚΛ. Τάχ' ἂν τὸν ἀριθμόν.
ΑΘ. Τὸν ἀριθμὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον· ἔστωσαν γὰρ
B τῶν ' μὲν πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων μηδὲν
ἀπολείπουσαι, ὅπως ἂν μία γέ τις ἀρχὴ θύῃ θεῶν ἢ
δαιμόνων τινὶ ἀεὶ ὑπὲρ πόλεώς τε καὶ αὐτῶν καὶ κτη-
μάτων. ταῦτα δὲ ξυνελθόντες ἐξηγηταὶ καὶ ἱερεῖς ἱέ-
ρειαί τε καὶ μάντεις μετὰ νομοφυλάκων ταξάντων, ἃ
παραλείπειν ἀνάγκη τῷ νομοθέτῃ. καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ
τούτου χρὴ γίγνεσθαι ἐπιγνώμονας, τοῦ παραλειπομέ-
νου, τούτους τοὺς αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ δὴ νόμος ἐρεῖ
C δώδεκα μὲν ἑορτὰς εἶναι τοῖς δώδεκα θεοῖς, ' ὧν ἂν ἡ
φυλὴ ἑκάστη ἐπώνυμος ᾖ, θύοντας τούτων ἑκάστοις
ἔμμηνα ἱερὰ χοροὺς τε καὶ ἀγῶνας μουσικούς, τοὺς δὲ
γυμνικοὺς κατὰ τὸ πρέπον προσνέμοντας τοῖς θεοῖς τε
αὐτοῖς ἅμα καὶ ταῖς ὥραις ἑκάσταις, γυναικείας τε
ἑορτάς, ὅσαις χωρὶς ἀνδρῶν προσήκει καὶ ὅσαις μή,
διανέμοντας. ἔτι δὲ καὶ τὸ τῶν χθονίων καὶ ὅσους
αὖ θεοὺς οὐρανίους ἐπονομαστέον καὶ τὸ τῶν τούτοις
ἑπομένων οὐ ξυμμικτέον, ἀλλὰ χωριστέον ἐν τῷ τοῦ
Πλούτωνος ' μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ κατὰ τὸν νόμον ἀπο- D
διδόντας, καὶ οὐ δυσχεραντέον πολεμικοῖς ἀνθρώποις
τὸν τοιοῦτον θεόν, ἀλλὰ τιμητέον ὡς ὄντα ἀεὶ τῷ
τῶν ἀνθρώπων γένει ἄριστον· κοινωνία γὰρ ψυχῇ καὶ
σώματι διαλύσεως οὐκ ἔστιν ᾗ κρεῖττον, ὡς ἐγὼ φαίην
ἂν σπουδῇ λέγων. πρὸς τούτοις δὲ διάνοιαν χρὴ σχεῖν
τοὺς διαιρήσοντας ἱκανῶς ταῦτα τοιάνδε, ὡς ἔσθ' ἡμῖν
ἡ πόλις, οἵαν οὐκ ἂν τις ἑτέραν εὕροι τῶν νῦν περὶ
χρόνου σχολῆς καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐξουσίας, δεῖ δὲ
αὐτήν, καθάπερ ἕνα ἄνθρωπον, * ζῆν εὖ. τοῖς δὲ εὐ- 829
δαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον τὸ μήτε
ἀδικεῖν ἄλλους μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι·
τούτοιν δὲ τὸ μὲν οὐ πάνυ χαλεπόν, τοῦ δὲ μὴ ἀδι-
κεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν παγχάλεπον, καὶ οὐκ ἔστιν
αὐτὸ τελέως σχεῖν ἄλλως ἢ τελέως γενόμενον ἀγαθόν.
ταὐτὸν δὴ τοῦτο ἔστι καὶ πόλει ὑπάρχειν, γενομένῃ
μὲν ἀγαθῇ βίος εἰρηνικός, πολεμικὸς δὲ ἔξωθέν τε καὶ
ἔνδοθεν, ἂν ᾖ κακή. τούτων δὲ ταύτῃ σχεδὸν ἐχόν-
των, οὐκ ἐν πολέμῳ τὸν πόλεμον ' ἑκάστοις γυμνα- B
στέον, ἀλλ' ἐν τῷ τῆς εἰρήνης βίῳ. δεῖ τοίνυν πόλιν
ἑκάστου μηνὸς νοῦν κεκτημένην στρατεύεσθαι μὴ ἔλατ-
τον μιᾶς ἡμέρας, πλείους δέ, ὡς ἂν καὶ τοῖς ἄρχουσι
ξυνδοκῇ, μηδὲν χειμῶνας ἢ καύματα διευλαβουμένους,
αὐτούς τε ἅμα καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ὅταν ὡς

πανδημίαν ἐξάγειν δόξῃ τοῖς ἄρχουσι, τοτὲ δὲ καὶ
κατὰ μέρη· καί τινας ἀεὶ παιδιὰς μηχανᾶσθαι καλὰς
ἅμα θυσίαις, ὅπως ἂν γίγνωνται μάχαι τινὲς ἑορτα-
C στικαί, μιμούμεναι τὰς πολεμικὰς | ὅ τι μάλιστα ἐναρ-
γῶς μάχας. νικητήρια δὲ καὶ ἀριστεῖα ἑκάστοισι τού-
των δεῖ διανέμειν, ἐγκώμιά τε καὶ ψόγους ποιεῖν ἀλ-
λήλοις, ὁποῖός τις ἂν ἕκαστος γίγνηται κατά τε τοὺς
ἀγῶνας ἐν παντί τε αὖ τῷ βίῳ, τόν τε ἄριστον δο-
κοῦντα εἶναι κοσμοῦντας καὶ τὸν μὴ ψέγοντας. ποιη-
τὴς δὲ ἔστω τῶν τοιούτων μὴ ἅπας, ἀλλὰ γεγονὼς
πρῶτον μὲν μὴ ἔλαττον πεντήκοντα ἐτῶν, μηδ' αὖ τῶν
ὁπόσοι ποίησιν μὲν καὶ Μοῦσαν ἱκανῶς κεκτημένοι ἐν
D αὑτοῖς εἰσί, καλὸν δὲ ἔργον καὶ ἐπιφανὲς | μηδὲν δρά-
σαντες πώποτε· ὅσοι δὲ ἀγαθοί τε αὐτοὶ καὶ τίμιοι
ἐν τῇ πόλει, ἔργων ὄντες δημιουργοὶ καλῶν τὰ τῶν
τοιούτων ᾀδέσθω ποιήματα, ἐὰν καὶ μὴ μουσικὰ πε-
φύκῃ. κρίσις δὲ αὐτῶν ἔστω παρά τε τῷ παιδευτῇ καὶ
τοῖς ἄλλοις νομοφύλαξι, τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέ-
ρας, παῤῥησίαν ἐν Μούσαις εἶναι μόνοις, τοῖς δὲ ἄλ-
λοις μηδεμίαν ἐξουσίαν γίγνεσθαι μηδέ τινα τολμᾶν
ᾄδειν ἀδόκιμον Μοῦσαν μὴ κρινάντων τῶν νομοφυλά-
E κων, μηδ' ἂν ἡδίων ᾖ τῶν | Θαμύρου τε καὶ Ὀρφείων
ὕμνων, ἀλλ' ὅσα τε ἱερὰ κριθέντα ποιήματα ἐδόθη
τοῖς θεοῖς καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν ψέγοντα ἢ
ἐπαινοῦντά τινας ἐκρίθη μετρίως δρᾶν τὸ τοιοῦτον.
II. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε πέρι καὶ τῆς ἐν
ποιήσεσι παῤῥησίας γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοίως
γίγνεσθαι δεῖν. χρὴ δὲ ἀναφέρειν παραδεικνύντα ἑαυ-
τῷ τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ· Φέρε, τίνας ποτὲ τρέφω
830 τὴν πόλιν ὅλην παρασκευάσας; * ἆρ' οὐκ ἀθλητὰς τῶν
μεγίστων ἀγώνων, οἷς ἀνταγωνισταὶ μυρίοι ὑπάρχουσι;
Καὶ πάνυ γε, φαίη τις ἂν ὀρθῶς λέγων. Τί δῆτα; εἰ
πύκτας ἢ παγκρατιαστὰς ἐτρέφομεν ἤ τι τῶν τοιούτων
ἕτερον ἀγωνισμάτων ἀθλοῦντας, ἆρα εἰς αὐτὸν ἂν
ἀπηντῶμεν τὸν ἀγῶνα ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ
καθ' ἡμέραν προσμαχόμενοι; ἢ πύκται γε ὄντες παμ-
πόλλας ἂν ἡμέρας ἔμπροσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμανθάνο-
μέν τε ἂν μάχεσθαι καὶ διεπονούμεθα μιμούμενοι
B πάντα | ἐκεῖνα, ὁπόσοις ἐμέλλομεν εἰς τότε χρήσεσθαι
περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι; καὶ ὡς ἐγγύτατα τοῦ
ὁμοίου ἰόντες ἀντὶ ἱμάντων σφαίρας ἂν περιεδούμεθα,
ὅπως αἱ πληγαί τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν εὐλάβειαι διε-
μελετῷντο εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς; εἴ τέ τις ἡμῖν συγ-
γυμναστῶν συνέβαινεν ἀπορία πλείων, ἆρ' ἂν δείσαν-
τες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα οὐκ ἂν ἐτολμῶμεν κρε-
μαννύντες εἴδωλον ἄψυχον γυμνάζεσθαι πρὸς αὐτό;
C καὶ ἔτι πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων |
ἀπορήσαντές ποτε, ἐν ἐρημίᾳ συγγυμναστῶν ἆρά γε
οὐκ ἐτολμήσαμεν ἂν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμα-
χεῖν ὄντως; ἢ τί ποτε ἄλλο τὴν τοῦ χειρονομεῖν μελέ-
την ἄν τις φαίη γεγονέναι; ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξένε, οὐ-
δὲν ἄλλο γε πλὴν τοῦτο αὐτό, ὃ σὺ νῦν ἔφθεγξαι.
ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῖν μάχιμον ἢ χεῖρόν τι
παρασκευασάμενον τῶν τοιούτων ἀγωνιστῶν εἰς τὸν
μέγιστον τῶν ἀγώνων ἑκάστοτε τολμήσει παριέναι,
διαμαχούμενον περὶ ψυχῆς τε καὶ παίδων καὶ χρημά-
D των | καὶ ὅλης τῆς πόλεως; καὶ ταῦτα δὴ φοβηθεὶς
αὐτῶν ὁ νομοθέτης, τὰ πρὸς ἀλλήλους γυμνάσια μὴ
φαίνηταί τισι γελοῖα, οὐκ ἄρα νομοθετήσει στρατεύε-
σθαι, προστάττων μάλιστα μὲν ἑκάστης ἡμέρας τά γε
σμικρὰ χωρὶς τῶν ὅπλων, χορούς τε εἰς ταῦτα ἅμα
καὶ γυμναστικὴν πᾶσαν ξυντείνων, τὰς δὲ οἷόν τινας
μείζους τε καὶ ἐλάττους γυμνασίας μὴ ἔλαττον ἢ κατὰ
μῆνα ἕκαστον ποιεῖσθαι προστάξει, ἁμίλλας τε πρὸς
ἀλλήλους ποιουμένους κατὰ | πᾶσαν τὴν χώραν, ἐπὶ E
κατάληψιν χωρίων ἁμιλλωμένους καὶ ἐνέδρας, καὶ πᾶ-
σαν μιμουμένους τὴν πολεμικὴν ὄντως, σφαιρομαχεῖν
τε καὶ βολαῖς ὡς ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶν χρωμένους
ὑποκινδύνοις βέλεσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἄφοβος ἡ
πρὸς ἀλλήλους γίγνηται παιδιά, δείματα δὲ παρέχῃ καί
τινα τρόπον δηλοῖ τόν τε εὔψυχον καὶ τὸν μή, καὶ
τοῖς μὲν τιμάς, τοῖς δὲ καὶ ἀτιμίας διανέμων * ὀρθῶς 831
τὴν πόλιν ὅλην εἰς τὸν ἀληθινὸν ἀγῶνα διὰ βίου πα-
ρασκευάζῃ χρησίμην, καὶ δὴ καί τινος ἀποθανόντος
οὕτως, ὡς ἀκουσίου τοῦ φόνου γενομένου, τιθῇ τὸν
ἀποκτείναντα, κατὰ νόμον καθαρθέντα, καθαρὸν εἶ-
ναι χεῖρας, ἡγούμενος ἀνθρώπων μὲν τελευτησάντων
μὴ πολλῶν ἑτέρους πάλιν οὐ χείρους φύσεσθαι, φόβου
δὲ οἷον τελευτήσαντος ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις βάσανον
οὐχ εὑρήσειν τῶν τε ἀμεινόνων καὶ χειρόνων, οὐ σμι-
κρῷ | πόλει μεῖζον κακὸν ἐκείνου. ΚΛ. Ξυμφαῖμεν ἂν B
ἡμεῖς γε, ὦ ξένε, τὰ τοιαῦτα δεῖν καὶ νομοθετεῖν καὶ
ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν. III. ΑΘ. Ἆρ' οὖν γιγνώ-
σκομεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν, διότι ποτὲ νῦν ἐν ταῖς πό-
λεσιν ἡ τοιαύτη χορεία καὶ ἀγωνία σχεδὸν οὐδαμῇ οὐ-
δαμῶς ἔστιν, εἰ μὴ πάνυ τι σμικρά; ἢ φῶμεν δι' ἀμα-
θίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐτοῖς τοὺς νό-
μους; ΚΛ. Τάχ' ἄν. ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλει-
νία· δύο δὲ χρὴ φάναι τούτων αἰτίας εἶναι καὶ μάλα
ἱκανάς. | ΚΛ. Ποίας; ΑΘ. Τὴν μὲν ὑπ' ἔρωτος πλού- C
του πάντα χρόνον ἄσχολον ποιοῦντος, τῶν ἄλλων ἐπι-
μελεῖσθαι πλὴν τῶν ἰδίων κτημάτων, ἐξ ὧν κρεμαμένη
πᾶσα ψυχὴ πολίτου παντὸς οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τῶν
ἄλλων ἐπιμέλειαν ἴσχειν πλὴν τοῦ καθ' ἡμέραν κέρ-
δους· καὶ ὅ τι μὲν πρὸς τοῦτο φέρει μάθημα ἢ καὶ
ἐπιτήδευμα, ἰδίᾳ πᾶς μανθάνειν τε καὶ ἀσκεῖν ἑτοιμό-
τατός ἐστι, τῶν δὲ ἄλλων καταγελᾷ. τοῦτο μὲν ἓν καὶ
ταύτην μίαν αἰτίαν χρὴ φάναι τοῦ μήτε τοῦτο | μήτ' D
ἄλλο μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ἐθέλειν ἐπιτήδευμα πόλιν
σπουδάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου
ἀπληστίαν πᾶσαν μὲν τέχνην καὶ μηχανήν, καλλίω τε
καὶ ἀσχημονεστέραν, ἐθέλειν ὑπομένειν πάντα ἄνδρα,
εἰ μέλλει πλούσιος ἔσεσθαι, καὶ πρᾶξιν πράττειν ὅσιόν
τε καὶ ἀνόσιον καὶ πάντως αἰσχράν, μηδὲν δυσχεραί-
νοντα, ἐὰν μόνον ἔχῃ δύναμιν καθάπερ θηρίῳ | τοῦ E
φαγεῖν παντοδαπὰ καὶ πιεῖν ὡσαύτως καὶ ἀφροδισίων
πᾶσαν πάντως παρασχεῖν πλησμονήν. ΚΛ. Ὀρθῶς.
ΑΘ. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν λέγω, μία κείσθω διακωλύ-
ουσα αἰτία τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν μήτε τὰ πρὸς τὸν
πόλεμον ἱκανῶς ἐῶσα ἀσκεῖν τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐμπό-
ρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ διακόνους πάντως τοὺς
φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων ἀπεργαζομένη, τοὺς δὲ
ἀνδρείους λῃστὰς καὶ τοιχωρύχους καὶ ἱεροσύλους καὶ
πολεμικοὺς * καὶ τυραννικοὺς ποιοῦσα, καὶ μάλ' ἐνίοτε 832
οὐκ ἀφυεῖς ὄντας, δυστυχοῦντάς γε μήν. ΚΛ. Πῶς
λέγεις; ΑΘ. Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς οὐ λέγοιμ' ἂν τὸ
παράπαν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀνάγκη διὰ βίου πεινῶσι
τὴν ψυχὴν ἀεὶ τὴν αὑτῶν διεξελθεῖν; ΚΛ. Αὕτη μὲν

τοίνυν μία· τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ὦ
ξένε; ΑΘ. Καλῶς ὑπέμνησας. ΚΛ. Αὕτη μὲν δή,
φῄς σύ, μία ἡ διὰ βίου ἄπληστος ζήτησις, παρέχουσα
B ἄσχολον ἕκαστον, ἐμπόδιος ¹ γίγνεται τοῦ μὴ καλῶς
ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἑκάστους. ἔστω· τὴν δὲ
δὴ δευτέραν λέγε. ΑΘ. Μῶν οὐ λέγειν ἀλλὰ διατρί-
βειν δοκῶ δι᾽ ἀπορίαν; ΚΛ. Οὐκ, ἀλλὰ οἷον μισῶν
δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν τὸ τοιοῦτον ἦθος μᾶλλον τοῦ δέ-
οντος τῷ παραπεπτωκότι λόγῳ. ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ
ξένοι, ἐπεπλήξατε· τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούοιτ᾽ ἄν, ὡς ἔοι-
κε. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Τὰς οὖν πολιτείας ἔγωγε
αἰτίας εἶναί φημι ἃς πολλάκις εἴρηκα ἐν τοῖς πρόσθεν
C λόγοις, ¹ δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν καὶ τυραννίδα.
τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν οὐδεμία, στασιωτεῖαι δὲ
πᾶσαι λέγοιντ᾽ ἂν ὀρθότατα· ἑκόντων γὰρ ἑκοῦσα οὐ-
δεμία, ἀλλ᾽ ἀκόντων ἑκοῦσα ἄρχει σὺν ἀεί τινι βίᾳ,
φοβούμενος δὲ ἄρχων ἀρχόμενον οὔτε καλὸν οὔτε
πλούσιον οὔτε ἰσχυρὸν οὔτ᾽ ἀνδρεῖον οὔτε τὸ παρά-
παν πολεμικὸν ἑκὼν ἐάσει γίγνεσθαι ποτέ. ταῦτ᾽ οὖν
ἐστὶ τὰ δύο πάντων μὲν σμικροῦ διαφερόντως αἴτια,
τούτων δ᾽ οὖν ὄντως διαφέρει. τὸ δὲ τῆς νῦν πολι-
D τείας, ἣν νομοθετούμενοι ¹ λέγομεν, ἐκπέφευγεν ἀμφό-
τερα· σχολήν τε γὰρ ἄγει που μεγίστην, ἐλεύθεροί τε
ἀπ᾽ ἀλλήλων εἰσί, φιλοχρήματοι δὲ ἥκιστ᾽ ἄν, οἶμαι,
γίγνοιντ᾽ ἂν ἐκ τούτων τῶν νόμων· ὥστ᾽ εἰκότως ἅμα
καὶ κατὰ λόγον ἡ τοιαύτη κατάστασις πολιτείας μόνη
δέξαιτ᾽ ἂν τῶν νῦν τὴν διαπερανθεῖσαν παιδείαν τε
ἅμα καὶ παιδιὰν πολεμικὴν ἀποτελεσθεῖσαν ὀρθῶς τῷ
λόγῳ. ΚΛ. Καλῶς. IV. ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τούτοις
ἐφεξῆς ἐστὶ μνησθῆναί ποτε περὶ ἁπάντων τῶν ἀγώ-
E νων ¹ τῶν γυμνικῶν, ὡς ὅσα μὲν αὐτῶν πρὸς πόλεμόν
ἐστιν ἀγωνίσματα, ἐπιτηδευτέον καὶ θετέον ἆθλα νι-
κητήρια, ὅσα δὲ μή, χαίρειν ἐατέον; ἃ δ᾽ ἔστιν, ἐξ
ἀρχῆς ἄμεινον ῥηθῆναί τε καὶ νομοθετηθῆναι. καὶ
πρῶτον μὲν τὰ περὶ δρόμον καὶ τάχος ὅλως ἆρ᾽ οὐ
θετέον; ΚΛ. Θετέον. ΑΘ. Ἔστι γοῦν πάντων πο-
λεμικώτατον ἡ σώματος ὀξύτης πάντως, ἡ μὲν ἀπὸ
τῶν ποδῶν, ἡ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν· φυγεῖν μὲν καὶ
833 ἑλεῖν * ἡ τῶν ποδῶν, ἡ δ᾽ ἐν ταῖς συμπλοκαῖς μάχη
καὶ σύστασις ἰσχύος καὶ ῥώμης δεομένη. ΚΛ. Τί μήν;
ΑΘ. Οὐ μὴν χωρίς γε ὅπλων οὐδετέρα τὴν μεγίστην
ἔχει χρείαν. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Σταδιοδρόμον
δὴ πρῶτον ὁ κῆρυξ ἡμῖν, καθάπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι
παρακαλεῖ· ὁ δὲ εἴσεισιν ὅπλα ἔχων· ψιλῷ δὲ ἆθλα
οὐ θήσομεν ἀγωνιστῇ. πρῶτος δὲ εἴσεισιν ὁ τὸ στά-
διον ἁμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὅπλοις, δεύτερος δὲ ὁ τὸν
B ¹ δίαυλον, καὶ τρίτος ὁ τὸν ἐφίππιον, καὶ δὴ καὶ τέ-
ταρτος ὁ τὸν δόλιχον, καὶ πέμπτος δὲ ὃν ἀφήσομεν
πρῶτον ὡπλισμένον, ἑξήκοντα μὲν σταδίων μῆκος, πρὸς
ἱερὸν Ἄρεός τι, καὶ πάλιν βαρύτερον ὁπλίτην ἐπονο-
μάζοντες λειοτέρας ὁδοῦ διαμιλλώμενον, τὸν δὲ ἄλλον
τοξότην πᾶσαν τοξικὴν ἔχοντα στολήν, σταδίων δὲ
ἑκατὸν πρὸς Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν τὴν
δι᾽ ὀρῶν τε καὶ παντοίας χώρας ἁμιλλώμενον. καὶ τι-
C θέντες τὸν ¹ ἀγῶνα μενοῦμεν τούτους, ἕως ἂν ἔλθωσι,
καὶ τῷ νικῶντι τὰ νικητήρια δώσομεν ἑκάστων. ΚΛ.
Ὀρθῶς. ΑΘ. Τριττὰ δὴ ταῦτα ἀθλήματα διανοηθῶ-
μεν, ἓν μὲν παιδικόν, ἓν δὲ ἀγενείων, ἓν δὲ ἀνδρῶν·
καὶ τοῖς μὲν τῶν ἀγενείων τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μή-
κους τοῦ δρόμου θήσομεν, τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων
ἡμίσεα, τοξόταις τε καὶ ὁπλίταις ἁμιλλωμένοις. γυναιξὶ
δέ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς στάδιον καὶ δίαυλον
καὶ ¹ ἐφίππιον καὶ δόλιχον, ἐν αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἁμιλ- D
λωμέναις· ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι μέχρι γάμου μενού-
σης κοινωνίας, μὴ μακρότερον εἴκοσιν ἐτῶν μηδ᾽ ἔλατ-
τον ὀκτωκαίδεκα· πρεπούσῃ δὲ στολῇ ταύτας ἐσταλ-
μένας καταβατέον ἐπὶ τὴν ἅμιλλαν τούτων τῶν δρό-
μων. Καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυ-
ναιξὶ ταῦτα ἔστω· τὰ δὲ κατ᾽ ἰσχύν, ἀντὶ μὲν πάλης
τε καὶ τῶν τοιούτων, τὰ νῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς
ὅπλοις μάχην, ἕνα τε ¹ πρὸς ἕνα διαμαχομένους καὶ E
δύο πρὸς δύο, καὶ μέχρι δέκα πρὸς δέκα διαμιλλωμέ-
νους ἀλλήλοις. ἃ δὲ τὸν μὴ παθόντα ἢ ποιήσαντα δεῖ
νικᾶν καὶ εἰς ὁπόσα, καθάπερ νῦν ἐν τῇ πάλῃ διενο-
μοθετήσαντο οἱ περὶ τὴν πάλην αὐτὴν τί τοῦ καλῶς
παλαίοντος ἔργον καὶ μὴ καλῶς, ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς
περὶ ὁπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας χρὴ τούτους
συννομοθετεῖν κελεύειν, τίς νικᾶν ἄρα δίκαιος περὶ
ταύτας αὖ τὰς μάχας, ὅ τι μὴ παθὼν ἢ δράσας, * καὶ 834
τὸν ἡττώμενον ὡσαύτως ἥτις διακρίνει τάξις. ταὐτὰ δὲ
καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα τῶν μέχρι
γάμου. Πελταστικὴν δὲ ὅλην ἀντιστήσαντας δεῖ τῇ
τοῦ παγκρατίου μάχῃ, τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκον-
τίοις καὶ λίθων βολῇ ἐκ χειρός τε καὶ σφενδόναις
ἁμιλλωμένων, διαθεμένους αὖ περὶ τούτων νόμους, τῷ
κάλλιστα ἀποδιδόντι τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα τὰ γέρα
καὶ τὰς νίκας διανέμειν. Τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἵππων δὴ
περὶ ἀγῶνος ¹ γίγνοιτο ἑξῆς ἂν νομοθετούμενα. ἵππων B
δὲ ἡμῖν χρεία μὲν οὔτε τις πολλῶν οὔτε πολλή, κατά
γε δὴ Κρήτην, ὥστε ἀναγκαῖον καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάτ-
τους γίγνεσθαι τάς τε ἐν τῇ τροφῇ καὶ τὰς περὶ
ἀγωνίαν αὐτῶν. ἅρματος μὲν οὖν καὶ τὸ παράπαν
οὔτε τις τροφεὺς ἡμῖν ἐστὶν οὔτε τις φιλοτιμία πρὸς
ταῦτα οὐδενὶ γίγνοιτ᾽ ἂν λόγον ἔχουσα, ὥστε τούτου
μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἔσται τιθέντας νοῦν μή-
τε ἔχειν μήτε δοκεῖν κεκτῆσθαι· μονίπποις ¹ δὲ ἆθλα C
τιθέντες, πώλοις τε ἀβόλοις καὶ τελείων τε καὶ ἀβό-
λων τοῖς μέσοις καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλος ἔχουσι, κατὰ
φύσιν τῆς χώρας ἂν τὴν ἱππικὴν παιδιὰν ἀποδιδοῖμεν.
ἔστω δὴ τούτων τε αὐτῶν κατὰ νόμον ἁμιλλά τε καὶ
φιλονεικία, φυλάρχοις τε καὶ ἱππάρχοις δεδομένη κοινὴ
κρίσις ἁπάντων τῶν τε δρόμων αὐτῶν καὶ τῶν κατα-
βαινόντων μεθ᾽ ὅπλων· ψιλοῖς δὲ ὅπλων οὔτ᾽ ἐν τοῖς
γυμνικοῖς οὔτ᾽ ἐνταῦθα τιθέντες ἀγωνίας ὀρθῶς ἂν
νομοθετοῖμεν. ¹ τοξότης δὲ ἀφ᾽ ἵππων Κρὴς οὐκ ἄχρη- D
στος, οὐδ᾽ ἀκοντιστής, ὥστε ἔστω καὶ τούτων παιδιᾶς
χάριν ἔρις τε καὶ ἀγωνία. θηλείας δὲ περὶ τούτων νό-
μοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοι-
νωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔμπροσθεν παιδευμάτων
εἰς ἔθος ἰόντων ἡ φύσις ἐνδέχηται καὶ μὴ δυσχεραίνῃ
παῖδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἐᾶν καὶ μὴ ψέγειν.
V. Ἀγωνία δὴ νῦν ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς, ὅσα
τε ἐν ἀγῶσι καὶ ὅσα καθ᾽ ἡμέραν *ἐν* διδασκάλων ¹ E
ἐκπονούμεθα, πάντως ἤδη πέρας ἔχει. καὶ δὴ καὶ
μουσικῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡσαύτως διαπεπέρανται, τὰ
δὲ ῥαψῳδῶν καὶ τῶν τούτοις ἑπομένων, καὶ ὅσαι ἐν
ἑορταῖς ἅμιλλαι χορῶν ἀναγκαῖαι γίγνεσθαι, ταχθέν-
των τοῖς θεοῖς τε καὶ τοῖς μετὰ θεῶν μηνῶν καὶ ἡμε

ρῶν καὶ ἐνιαυτῶν κοσμηθήσονται τότε, εἴτε τριετηρίδες εἴτε αὖ καὶ διὰ πέμπτων ἐτῶν, εἴθ' ὅπῃ καὶ ὅπως
835 ἔννοιαν διδόντων τῶν * θεῶν τάξεως πέρι διανεμηθῶσι· τότε καὶ τοὺς μουσικῆς ἀγῶνας χρὴ προσδοκᾶν κατὰ μέρος ἀγωνιεῖσθαι ταχθέντας ὑπό τε ἀθλοθετῶν καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν νέων καὶ τῶν νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν τούτων συνελθόντων καὶ γενομένων νομοθετῶν αὐτῶν, τοῦ τε πότε καὶ τίνες καὶ μετὰ τίνων τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἁπάντων χορῶν καὶ χορείας. οἷα δὲ ἕκαστα αὐτῶν εἶναι δεῖ κα-
B τὰ λόγον καὶ κατ' ᾠδὰς καὶ καθ' ἁρμονίας ῥυθμοῖς | κραθείσας καὶ ὀρχήσεσι, πολλάκις εἴρηται τῷ πρώτῳ νομοθέτῃ, καθ' ἃ τοὺς δευτέρους δεῖ μεταδιώκοντας νομοθετεῖν, καὶ τοὺς ἀγῶνας πρεπόντως ἑκάστοις θύμασιν ἐν χρόνοις προσήκουσι νείμαντας ἑορτὰς ἀποδοῦναι τῇ πόλει ἑορτάζειν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα οὔτε χαλεπὸν γνῶναι τίνα τρόπον χρὴ τάξεως ἐννόμου λαγχάνειν, οὐδ' αὖ μετατιθέμενα ἔνθα ἢ ἔνθα μέγα τῇ πόλει κέρδος ἢ ζημίαν ἂν φέροι· ἃ δὲ μὴ
C σμικρὸν | διαφέρει πείθειν τε χαλεπόν, θεοῦ μὲν μάλιστα ἔργον, εἴ πως οἷόν τε ἦν ἐπιτάξεις αὐτὰς παρ' ἐκείνου γίγνεσθαι, νῦν δὲ ἀνθρώπου τολμηροῦ κινδυνεύει δεῖσθαί τινος, ὃς παῤῥησίαν διαφερόντως τιμῶν ἐρεῖ τὰ δοκοῦντα ἄριστ' εἶναι πόλει καὶ πολίταις, ἐν ψυχαῖς διεφθαρμέναις τὸ πρέπον καὶ ἑπόμενον πάσῃ τῇ πολιτείᾳ τάττων, ἐναντία λέγων ταῖς μεγίσταισιν ἐπιθυμίαις καὶ οὐκ ἔχων βοηθὸν ἄνθρωπον οὐδένα,
D λόγῳ ἑπόμενος μόνῳ μόνος. | ΚΛ. Τίν' αὖ νῦν, ὦ ξένε, λόγον λέγομεν; οὐ γάρ πω μανθάνομεν. ΑΘ. Εἰκότως γε· ἀλλὰ δὴ πειράσομαι ἐγὼ φράζειν ὑμῖν ἔτι σαφέστερον. ὡς γὰρ εἰς παιδείαν ἦλθον τῷ λόγῳ, εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας φιλοφρόνως ἀλλήλοις. εἰσῆλθε δή με, οἷον εἰκός, φοβηθῆναι ξυννοήσαντα, τί τις χρήσεται τῇ τοιαύτῃ πόλει, ἐν ᾗ δὴ νέοι μὲν νέαι τε εὐτραφεῖς εἰσὶ πόνων τε σφοδρῶν καὶ
E ἀνελευθέρων, οἳ μάλιστα ὕβριν σβεννύασιν, ἀργοί, | θυσίαι δὲ καὶ ἑορταὶ καὶ χοροὶ πᾶσι μέλουσι διὰ βίου. τίνα δήποτε τρόπον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἀφέξονται τῶν πολλοὺς δὴ καὶ πολλὰς ἐπιθυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν, ὧν ἂν ὁ λόγος προστάττῃ ἀπέχεσθαι, νόμος ἐπιχειρῶν γίγνεσθαι; καὶ τῶν μὲν πολλῶν οὐ θαυμαστὸν ἐπιθυμιῶν εἰ κρατοῖ τὰ πρόσθεν νόμιμα
836 * ταχθέντα· τὸ γὰρ μὴ πλουτεῖν τε ἐξεῖναι ὑπερβαλλόντως ἀγαθὸν πρὸς τὸ σωφρονεῖν οὐ σμικρόν, καὶ πᾶσα ἡ παιδεία μετρίους πρὸς τὰ τοιαῦτ' εἴληφε νόμους, καὶ πρὸς τούτοις ἡ τῶν ἀρχόντων ὄψις διηναγκασμένη μὴ ἀποβλέπειν ἄλλοσε, τηρεῖν δ' ἀεὶ τοὺς νέους. ταῦτ' οὖν πρὸς μὲν τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, ὅσα γε ἀνθρώπινα, μέτρον ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων παίδων τε ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν καὶ γυναικῶν ἀνδρῶν
B καὶ ἀνδρῶν γυναικῶν, ὅθεν | δὴ μυρία γέγονεν ἀνθρώποις ἰδίᾳ καὶ ὅλαις πόλεσι κακά, πῶς τις τοῦτο διευλαβοῖτ' ἄν, καὶ τί τεμὼν φάρμακον τούτοις ἑκάστοις τοῦ τοιούτου κινδύνου διαφυγὴν εὑρήσει; πάντως οὐ ῥᾴδιον, ὦ Κλεινία. καὶ γὰρ οὖν πρὸς μὲν ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἡ Κρήτη τε ἡμῖν ὅλη καὶ ἡ Λακεδαίμων βοήθειαν ἐπιεικῶς οὐ σμικρὰν ξυμβάλλονται τιθεῖσι νόμους ἀλλοίους τῶν πολλῶν τρόπων, περὶ δὲ τῶν ἐρώτων, αὐτοὶ γάρ ἐσμεν, ἐναντιοῦνται παντάπασιν. εἰ

γάρ τις | ἀκολουθῶν τῇ φύσει θήσει τὸν πρὸ τοῦ C
Λαΐου νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς εἶχε τὸ τῶν ἀῤῥένων καὶ νέων μὴ κοινωνεῖν καθάπερ θηλειῶν πρὸς μῖξιν ἀφροδισίων, μάρτυρα παραγόμενος τὴν τῶν θηρίων φύσιν καὶ δεικνὺς πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἁπτόμενον ἄῤῥενα ἄῤῥενος διὰ τὸ μὴ φύσει τοῦτο εἶναι, τάχ' ἂν χρῷτο πιθανῷ λόγῳ καὶ ταῖς ὑμετέραις πόλεσιν οὐδαμῶς ξυμφωνοῖ. πρὸς δὲ τούτοις, ὃ διὰ παντός φαμεν δεῖν τὸν νομοθέτην διατηρεῖν, τοῦτο ἐν | τούτοις οὐχ D
ὁμολογεῖ. ζητοῦμεν γὰρ ἀεὶ δή, τί τῶν τιθεμένων πρὸς ἀρετὴν φέρει καὶ τί μή. φέρε δή, τοῦτο ἐὰν συγχωρῶμεν καλὸν ἢ μηδαμῶς αἰσχρὸν νομοθετεῖσθαι τὰ νῦν, τί μέρος ἡμῖν ξυμβάλλοιτ' ἂν πρὸς ἀρετήν; πότερον ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ γιγνόμενον ἐμφύσεται τὸ τῆς ἀνδρείας ἦθος, ἢ ἐν τῇ τοῦ πείσαντος τὸ τῆς σώφρονος ἰδέας γένος; ἢ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἂν πεισθείη ποτέ, μᾶλλον δὲ ἅπαν τούτου τοὐναντίον, τοῦ μὲν ταῖς ἡδοναῖς ὑπείκοντος | καὶ καρτερεῖν οὐ δυνα- E
μένου ψέξει πᾶς τὴν μαλακίαν, τοῦ δ' εἰς μίμησιν τοῦ θήλεος ἰόντος τὴν τῆς εἰκόνος ὁμοιότητα ἆρ' οὐ μέμψεται; τίς οὖν ἀνθρώπων τοῦτο ὂν τοιοῦτον νομοθετήσει; σχεδὸν οὐδείς, ἔχων γε ἐν τῷ νῷ νόμον ἀληθῆ. πῶς οὖν φαμὲν ἀληθὲς τοῦτο εἶναι; τὴν τῆς φιλίας τε καὶ ἐπιθυμίας ἅμα * καὶ τῶν λεγομένων ἐρώτων φύσιν 837
ἰδεῖν ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει τις ταῦτα ὀρθῶς διανοηθήσεσθαι· δύο γὰρ ὄντα αὐτὰ καὶ ἐξ ἀμφοῖν τρίτον ἄλλο εἶδος ἓν ὄνομα περιλαβὸν πᾶσαν ἀπορίαν καὶ σκότον ἀπεργάζεται. ΚΛ. Πῶς; VI. ΑΘ. Φίλον μέν που καλοῦμεν ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' ἀρετὴν καὶ ἴσον ἴσῳ, φίλον δ' αὖ καὶ τὸ δεόμενον τοῦ πεπλουτηκότος, ἐναντίον ὂν τῷ γένει. ὅταν δὲ ἑκάτερον γίγνηται σφοδρόν, ἔρωτα ἐπονομάζομεν. ΚΛ. | Ὀρθῶς. ΑΘ. Φιλία B
τοίνυν ἡ μὲν ἀπὸ ἐναντίων δεινὴ καὶ ἀγρία καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἡ δ' ἐκ τῶν ὁμοίων ἥμερός τε καὶ κοινὴ διὰ βίου. μικτὴ δὲ ἐκ τούτων γενομένη πρῶτον μὲν καταμαθεῖν οὐ ῥᾴδια, τί ποτε βούλοιτ' ἂν αὐτῷ γενέσθαι τὸν τρίτον ἔρωτά τις ἔχων τοῦτον, ἔπειτα εἰς τοὐναντίον ὑπ' ἀμφοῖν ἑλκόμενος ἀπορεῖ, τοῦ μὲν κελεύοντος τῆς ὥρας ἅπτεσθαι, τοῦ δὲ ἀπαγορεύοντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐρῶν, καὶ τῆς | ὥρας καθάπερ ὀπώρας πεινῶν, ἐμπλησθῆναι C
παρακελεύεται ἑαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιθυμίαν ἔχων, ὁρῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶν τῇ ψυχῇ, δεόντως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθυμηκὼς ὕβριν ἥγηται τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν, τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδούμενος ἅμα καὶ σεβόμενος ἁγνεύειν ἀεὶ μεθ' ἁγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου | βούλοιτ' ἄν· ὁ δὲ μιχθεὶς D
ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρως οὗτός ἐσθ', ὃν νῦν διεληλύθαμεν ὡς τρίτον. ὄντων δὲ τούτων τοσούτων πότερον ἅπαντας δεῖ κωλύειν τὸν νόμον, ἀπείργοντα μὴ γίγνεσθαι ἐν ἡμῖν, ἢ δῆλον, ὅτι τὸν μὲν ἀρετῆς τε ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίγνεσθαι βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει ἐνεῖναι, τοὺς δὲ δύο, εἰ δυνατὸν εἴη, κωλύοιμεν ἄν; ἢ πῶς λέγομεν, ὦ φίλε Μέγιλλε; ΜΕ. Πάντῃ τοι καλῶς, ὦ ξένε, περὶ αὐτῶν τούτων | εἴρηκας τὰ νῦν. ΑΘ. Ἔοικά γε, ὅπερ E
καὶ ἐτόπαζον, τυχεῖν τῆς σῆς, ὦ φίλε, ξυνῳδίας· τὸν

δὲ νόμον ὑμῶν, ὅ τι νοεῖ περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδέν με
ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι δὲ τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν.
Κλεινίᾳ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰσαῦθις περὶ αὐτῶν τού-
των πειράσομαι ἐπᾴδων πείθειν. τὸ δέ μοι δεδομένον
ὑπὸ σφῷν ἴτω, καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς νόμους.
ΜΕ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Τέχνην δή τιν' αὖ τού-
838 του τοῦ νόμου τῆς θέσεως ἐν * τῷ νῦν παρόντι τὴν
μὲν ῥᾳδίαν ἔχω, τὴν δ' αὖ τινὰ τρόπον παντάπασιν ὡς
οἷόν τε χαλεπωτάτην. ΜΕ. Πῶς δὴ λέγεις; ΑΘ.
Ἴσμεν που καὶ τὰ νῦν τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων,
καίπερ παρανόμους ὄντας, ὡς εὖ τε καὶ ἀκριβῶς εἴρ-
γονται τῆς τῶν καλῶν συνουσίας οὐκ ἄκοντες, ὡς οἷόν
τε δὲ μάλιστα ἑκόντες. ΜΕ. Πότε λέγεις; ΑΘ. Ὅταν
B ἀδελφὸς ἢ ἀδελφή τῳ γένωνται καλοί. καὶ | περὶ υἱέος
ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἄγραφος ὢν ὡς οἷόν τε
ἱκανώτατα φυλάττει μήτε φανερῶς μήτε λάθρᾳ συγκα-
θεύδοντα ἢ πως ἄλλως ἀσπαζόμενον ἅπτεσθαι τού-
των· ἀλλ' οὐδ' ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τὸ πα-
ράπαν εἰσέρχεται τοὺς πολλούς. ΜΕ. Ἀληθῆ λέγεις.
ΑΘ. Οὐκοῦν σμικρὸν ῥῆμα κατασβέννυσι πάσας τὰς
τοιαύτας ἡδονάς; ΜΕ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ.
Τὸ ταῦτα εἶναι φάναι μηδαμῶς ὅσια, θεομισῆ δὲ καὶ
C αἰσχρῶν αἴσχιστα. τὸ δ' αἴτιον ἆρ' οὐ | τοῦτ' ἐστί,
τὸ μηδένα ἄλλως λέγειν αὐτά, ἀλλ' εὐθὺς γενόμενον
ἡμῶν ἕκαστον ἀκούειν τε λεγόντων ἀεὶ καὶ πανταχοῦ
ταῦτα, ἐν γελοίοις τε ἅμα ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τραγι-
κῇ λεγομένῃ πολλάκις, ὅταν ἢ Θυέστας ἤ τινας Οἰδί-
ποδας εἰσάγωσιν, ἢ Μακαρέας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέν-
τας λαθραίως, ὀφθέντας δὲ ἑτοίμως θάνατον αὐτοῖς
ἐπιτιθέντας δίκην τῆς ἁμαρτίας; ΜΕ. Ὀρθότατα λέ-
γεις τό γε τοσοῦτον, ὅτι τὸ τῆς φήμης θαυμαστήν τι-
D να | δύναμιν εἴληχεν, ὅταν μηδεὶς μηδαμῶς ἄλλως ἀνα-
πνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ τὸν νόμον. VII. ΑΘ.
Οὐκοῦν ὀρθὸν τὸ νῦν δὴ ῥηθέν, ὅτι νομοθέτῃ βουλο-
μένῳ τινὰ ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι τῶν διαφερόντως
τοὺς ἀνθρώπους δουλουμένων ῥᾴδιον γνῶναί γε ὅντινα
τρόπον χειρώσαιτ' ἄν· ὅτι καθιερώσας ταύτην τὴν φή-
μην παρὰ πᾶσι δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις καὶ παισὶ
καὶ γυναιξὶ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει κατὰ τὰ αὐτά, οὕτω τὸ
E βεβαιότατον ἀπειργασμένος | ἔσται περὶ τοῦτον τὸν
νόμον; ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν· ὅπως δὲ αὖ τὸ τοιοῦτον
ἐθέλοντας λέγειν πάντας δυνατὸν ἔσται ποτὲ παρα-
σχεῖν — ΑΘ. Καλῶς ὑπέλαβες· αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν
τὸ παρ' ἐμοῦ λεχθέν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν
νόμον ἔχοιμι τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδο-
γονίας συνουσίᾳ, τοῦ μὲν ἄρρενος ἀπεχομένους, μὴ
κτείνοντάς τε ἐκ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος,
μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ λίθους σπείροντας, οὗ μήποτε
839 * φύσιν τὴν αὑτοῦ ῥιζωθὲν λήψεται γόνιμον, ἀπεχο-
μένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ᾗ μὴ βούλοιτ'
ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. ὁ δὴ νόμος οὗτος διηνε-
κὴς μὲν γενόμενος ἅμα καὶ κρατήσας, καθάπερ νῦν
περὶ τὰς τῶν γονέων συμμίξεις κρατεῖ, ἐὰν καὶ περὶ
τὰς ἄλλας νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ
φύσιν μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύττης δὲ ἐρωτικῆς καὶ
μανίας καὶ μοιχειῶν πασῶν καὶ πωμάτων καὶ σίτων
B εἴργεσθαι ποιεῖ τῶν ἀμέτρων | πάντων, γυναιξί τε αὐ-
τῶν οἰκείους εἶναι καὶ φίλους, ἄλλα τε πάμπολλα ἀγα-
θὰ γίγνοιτ' ἄν, εἰ τοῦ νόμου τις τούτου δύναιτο ἐγ-
κρατὴς εἶναι. τάχα δ' ἂν ἡμῖν τις παραστὰς ἀνὴρ
σφοδρὸς καὶ νέος, πολλοῦ σπέρματος μεστός, ἀκούων
τιθεμένου τοῦ νόμου λοιδορήσειεν ἂν ὡς ἀνόητα καὶ
ἀδύνατα τιθέντων νόμιμα, καὶ βοῆς πάντα ἐμπλήσειε.
πρὸς ἃ δὴ καὶ βλέψας ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα, ὥς
τινα τέχνην κεκτήμην, τῇ μὲν ῥᾴστην ἁπασῶν, | τῇ δὲ C
χαλεπωτάτην, πρὸς τὸ τοῦτον τεθέντα ἐμμεῖναι τὸν
νόμον. νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥᾷστον ὡς δυνατόν τέ ἐστι
καὶ ὅπῃ· φαμὲν γὰρ δὴ καθιερωθὲν τοῦτο ἱκανῶς τὸ
νόμιμον πᾶσαν ψυχὴν δουλώσεσθαι καὶ παντάπασι
μετὰ φόβου ποιήσειν πείθεσθαι τοῖς τεθεῖσι νόμοις.
ἀλλὰ γὰρ εἰς τοῦτο προβέβηκε νῦν, ὥστ' οὐδ' ἄν ποτε
γενέσθαι δοκεῖ, καθάπερ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπιτήδευ-
μα ἀπιστεῖται, μὴ δυνατὸν εἶναι δύνασθαι διὰ βίου
πόλιν ὅλην ζῆν | πράττουσαν τοῦτο· ἐλεγχθὲν δ' ἔργῳ D
καὶ γενόμενον παρ' ὑμῖν, ὅμως ἔτι τό γε γυναικῶν οὐ-
δὲ ἐν ταῖς ὑμετέραις πόλεσι δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνε-
σθαι. ταύτῃ δ' αὖ διὰ τὴν τῆς ἀπιστίας ῥώμην εἴρη-
κα ἀμφότερα ταῦτα εἶναι παγχάλεπα μεῖναι κατὰ νό-
μον. ΜΕ. Ὀρθῶς γε σὺ λέγων. ΑΘ. Ὡς δ' οὖν οὐκ
ἔστιν ὑπὲρ ἄνθρωπον, οἷόν τε δὲ γενέσθαι, βούλεσθε
ὑμῖν πειραθῶ τινὰ λόγον ἐχόμενον πιθανότητος εἰπεῖν
τινός; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; | ΑΘ. Πότερον οὖν τις E
ἀφροδισίων ῥᾷον ἂν ἀπέχοιτο, καὶ τὸ ταχθὲν ἐθέλοι
περὶ αὐτὰ μετρίως ποιεῖν, εὖ τὸ σῶμα ἔχων καὶ μὴ
ἰδιωτικῶς ἢ φαύλως; ΚΛ. Πολύ που μᾶλλον μὴ ἰδιω-
τικῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντῖνον Ἴκκον
ἀκοῇ διὰ τὸν * Ὀλυμπιάσι τε ἀγῶνα καὶ τοὺς [τε] 840
ἄλλους ὡς διὰ φιλονεικίαν καὶ τέχνην καὶ τὸ μετὰ τοῦ
σωφρονεῖν ἀνδρεῖον ἐν τῇ ψυχῇ κεκτημένος, ὡς λόγος,
οὔτε τινὸς πώποτε γυναικὸς ἥψατο οὐδ' αὖ παιδὸς ἐν
ὅλῃ τῇ τῆς ἀσκήσεως ἀκμῇ; καὶ δὴ καὶ Κρίσωνα καὶ
Ἀστύλον καὶ Διόπομπον καὶ ἄλλους παμπόλλους ὁ
αὐτός που λόγος ἔχει. καίτοι τῶν γ' ἐμῶν καὶ σῶν
πολιτῶν, ὦ Κλεινία, πολὺ κάκιον ἦσαν πεπαιδευμένοι
τὰς ψυχάς, τὰ δὲ σώματα πολὺ | μᾶλλον σφριγῶντες. B
ΚΛ. Ἀληθῆ ταῦτα λέγεις, ὅτι σφόδρα ὑπὸ τῶν πα-
λαιῶν ἐστιν εἰρημένα περὶ τούτων τῶν ἀθλητῶν ὡς
ὄντως ποτὲ γενόμενα. ΑΘ. Τί οὖν; οἱ μὲν ἄρα νίκης
ἕνεκα πάλης καὶ δρόμων καὶ τῶν τοιούτων ἐτόλμησαν
ἀπέχεσθαι λεγομένου πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐ-
δαίμονος, οἱ δὲ ἡμέτεροι παῖδες ἀδυνατήσουσι καρτε-
ρεῖν πολὺ καλλίονος ἕνεκα νίκης, ἣν ἡμεῖς καλλίστην ἐκ
παίδων πρὸς αὐτοὺς λέγοντες ἐν | μύθοις τε καὶ ἐν C
ῥήμασι καὶ ἐν μέλεσιν ᾄδοντες, ὡς εἰκός, κηλήσομεν;
ΚΛ. Ποίας; ΑΘ. Τῆς τῶν ἡδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς
ὄντας ἂν ζῆν εὐδαιμόνως, ἡττωμένους δὲ τοὐναντίον
ἅπαν. πρὸς δὲ τούτοις ἔτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῇ μη-
δαμῶς ὅσιον αὐτὸ εἶναι δύναμιν ἡμῖν οὐκ ἄρα ἕξει
κρατεῖν ὧν ἄλλοι κεκρατήκασι τούτων ὄντες χείρονες;
ΚΛ. Εἰκός γ' οὖν. VIII. ΑΘ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθά
ἐσμεν τούτου τοῦ νομίμου πέρι, διὰ κάκην δὲ τὴν τῶν
| πολλῶν εἰς ἀπορίαν ἐπέσομεν, φημὶ τὸ μὲν ἡμέτερον D
νόμιμον ἀτεχνῶς δεῖν περὶ αὐτῶν τούτων πορεύεσθαι
λέγον, ὡς οὐ δεῖ χείρους ἡμῖν εἶναι τοὺς πολίτας ὀρνί-
θων καὶ ἄλλων θηρίων πολλῶν, οἳ κατὰ μεγάλας
ἀγέλας γεννηθέντες μέχρι μὲν παιδογονίας ἤϊθεοι καὶ
ἀκήρατοι γάμων τε ἁγνοὶ ζῶσιν, ὅταν δ' εἰς τοῦτο
ἡλικίας ἔλθωσι, συνδυασθέντες ἄρρην θηλείᾳ κατὰ

χάριν καὶ θήλεια ἄῤῥενι τὸν λοιπὸν χρόνον ὁσίως καὶ
E δικαίως ζῶσιν, | ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς πρώταις τῆς
φιλίας ὁμολογίαις· δεῖν δὴ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους
εἶναι. ἐὰν δ' οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρ-
βάρων τῶν πλείστων διαφθείρωνται, τὴν λεγομένην
ἄτακτον Ἀφροδίτην ἐν αὐτοῖς ὁρῶντές τε καὶ ἀκούον-
τες μέγιστον δυναμένην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γί-
γνωνται κατακρατεῖν, δεύτερον νόμον ἐπ' αὐτοῖς μηχα-
νᾶσθαι χρὴ τοὺς νομοφύλακας, νομοθέτας γενομένους.
841 ΚΛ. Τίνα δὴ συμβουλεύεις αὐτοῖς * τίθεσθαι νόμον,
ἐὰν ὁ νῦν τιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγῃ; ΑΘ. Δῆλον, ὅτι
τὸν ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ὦ Κλεινία. ΚΛ. Τίνα
λέγεις; ΑΘ. Ἀγύμναστον ὅ τι μάλιστα ποιεῖν τὴν
τῶν ἡδονῶν ῥώμην, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφὴν αὐτῆς διὰ
πόνων ἄλλοσε τρέποντα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦ-
το, εἰ ἀναίδεια μὴ ἐνείη τῇ τῶν ἀφροδισίων χρήσει·
B σπανίῳ γὰρ αὖ τῷ τοιούτῳ δι' αἰσχύνην χρώμενοι |
ἀσθενεστέραν ἂν αὐτὴν δέσποιναν κτῷντο, ὀλιγάκις
χρώμενοι. τὸ δὴ λανθάνειν τούτων δρῶντά τι καλὸν
παρ' αὐτοῖς ἔστω [νόμιμον], ἔθει καὶ ἀγράφῳ νομι-
σθὲν νόμῳ, τὸ δὲ μὴ λανθάνειν αἰσχρόν, ἀλλ' οὐ τὸ
μὴ πάντως δρᾶν. οὕτω τοῦτο αἰσχρὸν αὖ καὶ καλὸν
δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενόμενον κέοιτο ὀρθότητα
ἔχον δευτέραν, καὶ τοὺς τὰς φύσεις διεφθαρμένους, οὓς
C ἥττους αὐτῶν προσαγορεύομεν, | ἓν γένος ὄν, περιλα-
βόντα τρία γένη βιάζοιτ' ἂν μὴ παρανομεῖν. ΚΛ.
Ποῖα δή; ΑΘ. Τό τε θεοσεβὲς ἅμα καὶ φιλότιμον
καὶ τὸ μὴ τῶν σωμάτων ἀλλὰ τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς
ὄντων καλῶν γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. ταῦτα δὴ καθάπερ
ἴσως ἐν μύθῳ τὰ νῦν λεγόμεν' ἐστὶν εὐχαί, πολύ γε
μὴν ἄριστα, εἴπερ γίγνοιτο ἐν πάσαις πόλεσι, γίγνοιτο
D ἄν. τάχα δ' ἄν, εἰ θεὸς ἐθέλοι, κἂν | δυοῖν θάτερα
βιασαίμεθα περὶ ἐρωτικῶν, ἢ μηδένα τολμᾶν μηδενὸς
ἅπτεσθαι τῶν γενναίων ἅμα καὶ ἐλευθέρων πλὴν γα-
μετῆς ἑαυτοῦ γυναικός, ἄθυτα δὲ παλλακῶν σπέρματα
καὶ νόθα μὴ σπείρειν μηδὲ ἄγονα ἀῤῥένων παρὰ φύ-
σιν· ἢ τὸ μὲν τῶν ἀῤῥένων πάμπαν ἀφελοίμεθ' ἄν, τὸ
δὲ γυναικῶν, εἴ τις συγγίγνοιτό τινι πλὴν ταῖς μετὰ
θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων ἐλθούσαις εἰς τὴν οἰκίαν, ὠνη-
E ταῖς εἴτε ἄλλῳ | ὁτῳοῦν τρόπῳ κτηταῖς, μὴ λανθάνων
ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας πάσας, τάχ' ἂν ἄτιμον αὐτὸν
τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπαίνων νομοθετοῦντες ὀρθῶς ἂν δό-
ξαιμεν νομοθετεῖν, ὡς ὄντως ὄντα ξενικόν. οὗτος δὴ
νόμος, εἴτε εἷς εἴτε δύο αὐτοὺς χρὴ προσαγορεύειν,
κείσθω περὶ ἀφροδισίων καὶ ἁπάντων τῶν ἐρωτικῶν,
842 ὅσα πρὸς ἀλλήλους * διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας ὁμι-
λοῦντες ὀρθῶς τε καὶ οὐκ ὀρθῶς πράττομεν. ΜΕ.
Καὶ τοίνυν, ὦ ξένε, ἐγὼ μέν σοι σφόδρα δεχοίμην ἂν
τοῦτον τὸν νόμον, ὁ δὲ δὴ Κλεινίας αὐτὸς φραζέτω τί
ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται. ΚΛ. Ἔσται ταῦτα, ὦ
Μέγιλλε, ὁπόταν γε δή μοι δόξῃ τις παραπεπτωκέναι
καιρός· νῦν μὴν ἐῶμεν τὸν ξένον ἔτι εἰς τὸ πρόσθεν
προϊέναι τῶν νόμων. ΜΕ. Ὀρθῶς. IX. ΑΘ. Ἀλλὰ
B μὴν νῦν | γε προϊόντες ἤδη σχεδόν ἐσμεν ἐν τῷ κατε-
σκευάσθαι μὲν ξυσσίτια· ὅ φαμεν ἄλλοθι μὲν ἂν χα-
λεπὸν εἶναι, ἐν Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἂν ὑπολάβοι
δεῖν γίγνεσθαι· τὸ δὲ τίνα τρόπον; πότερον ὡς ἐνθά-
δε, ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαίμονι, ἢ παρὰ ταῦτα ἔστι τι
τρίτον εἶδος ξυσσιτίων ἀμφοῖν τούτοιν ἄμεινον ἂν

ἔχον, τοῦτο οὔτ' ἐξευρεῖν μοι χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ μέ-
γα τε ἀγαθὸν εὑρεθὲν οὐδὲν ἀπεργάσασθαι· καὶ γὰρ
νῦν ἐμμελῶς ἔχειν | κατεσκευασμένα. Τούτοις δ' ἐστὶν C
ἀκόλουθον ἡ τοῦ βίου κατασκευή, τίν' αὐτοῖς ἂν τρό-
πον ἕποιτο. βίος δὴ ἄλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπῶς
ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη, μάλιστα δὲ ἐκ διπλασίων ἢ
τούτοις· ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ θαλάττης τοῖς πλείστοις
τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατεσκευασμένα τὰ περὶ τὴν τρο-
φήν, τούτοις δὲ μόνον ἐκ γῆς. τῷ μὲν οὖν νομοθέτῃ
τοῦτο ῥᾷον· οὐ γὰρ μόνον ἡμίσεις αὖ γίγνονται νόμοι
| μέτριοι, πολὺ δ' ἐλάττους, ἔτι δ' ἐλευθέροις ἀνθρώ- D
ποις μᾶλλον πρέποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ καὶ ἐμ-
πορικῶν καὶ καπηλευτικῶν καὶ πανδοκεύσεων καὶ τε-
λωνικῶν καὶ μεταλλειῶν καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων
τόκων καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπήλλα-
κται χαίρειν αὐτοῖς εἰπὼν ὁ περὶ ταύτην τὴν πόλιν
νομοθέτης, γεωργοῖς δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττουργοῖς
καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα φυλακτηρίοις τε καὶ ἐπιστά-
ταις ὀργάνων | νομοθετήσει, τὰ μέγιστα ἤδη νενομο- E
θετηκὼς περὶ γάμους ἅμα καὶ γενέσεις παίδων καὶ
τροφάς, ἔτι δὲ καὶ παιδείας ἀρχῶν τε καταστάσεις ἐν
τῇ πόλει. νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν τροφὴν καὶ ὅσοι περὶ
αὐτὴν ταύτην συνδιαπονοῦσιν, ἀναγκαῖον νομοθετοῦν-
τά ἐστι τρέπεσθαι. Πρῶτον δὴ νόμοι ἔστωσαν λεγό-
μενοι τοὔνομα γεωργικοί. Διὸς ὁρίου μὲν πρῶτος νό-
μος ὅδε εἰρήσθω· μὴ κινείτω γῆς ὅρια μηδεὶς μήτε οἰ-
κείου πολίτου γείτονος μήτε ὁμοτέρμονος, ἐπ' ἐσχατιᾶς
κεκτημένος ἄλλῳ ξένῳ γειτονῶν, νομίσας τὸ * τἀκίνη- 843
τα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι, βουλέσθω δὲ πᾶς πέ-
τρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἄλλον πλὴν ὅρον
μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον ὁρίζοντα φιλίαν τε καὶ ἔχθραν
ἔνορκον παρὰ θεῶν· τοῦ μὲν γὰρ ὁμόφυλος Ζεὺς μάρ-
τυς, τοῦ δὲ ξένιος, οἳ μετὰ πολέμων τῶν ἐχθίστων
ἐγείρονται. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ νόμῳ ἀναίσθητος
τῶν ἀπ' αὐτοῦ κακῶν γίγνοιτ' ἄν, καταφρονήσας δὲ
διτταῖς δίκαις ἔνοχος ἔστω, μιᾷ μὲν παρὰ θεῶν καὶ
πρώτῃ, δευτέρᾳ δὲ ὑπὸ νόμου. | μηδεὶς γὰρ ἑκὼν κι- B
νείτω γῆς ὅρια γειτόνων· ὃς δ' ἂν κινήσῃ, μηνυέτω μὲν
ὁ βουλόμενος τοῖς γεωμόροις, οἱ δὲ εἰς τὸ δικαστήριον
ἀγόντων· ἢν δέ τις ὄφλῃ τὴν τοιαύτην δίκην, ὡς ἀνά-
δαστον γῆν λάθρᾳ καὶ βίᾳ ποιοῦντος τοῦ ὄφλοντος,
τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι ἂν δέῃ πάσχειν ἢ ἀποτί-
νειν τὸν ἡττηθέντα. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, βλάβαι πολ-
λαὶ καὶ σμικραὶ γειτόνων γιγνόμεναι, διὰ τὸ θαμίζειν
ἔχθρας ὄγκον μέγαν ἐντίκτουσαι, χαλεπὴν καὶ | σφό- C
δρα πικρὰν γειτονίαν ἀπεργάζονται. διὸ χρὴ πάντως
εὐλαβεῖσθαι γείτονα γείτονι μηδὲν ποιεῖν διάφορον,
τῶν τε ἄλλων πέρι καὶ δὴ καὶ ἐπεργασίας ξυμπάσης
σφόδρα διευλαβούμενον· τὸ μὲν γὰρ βλάπτειν οὐδὲν
χαλεπόν, ἀλλ' ἀνθρώπου παντός, τὸ δ' ἐπωφελεῖν οὐ-
δαμῇ ἅπαντος. ὃς δ' ἂν ἀπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος
ὑπερβαίνων τοὺς ὅρους, τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς
δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ ἀνελευθερίας ἕνεκα ἰατρευόμενος
| διπλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέν- D
τι. τούτων δὲ καὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων ἐπιγνώμο-
νές τε καὶ δικασταὶ καὶ τιμηταὶ γιγνέσθων ἀγρονόμοι,
τῶν μὲν μειζόνων, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται,
πᾶσα ἡ τοῦ δωδεκατημορίου τάξις, τῶν ἐλαττόνων δὲ
οἱ φρούραρχοι τούτων. καὶ ἐάν τις βοσκήματα ἐπινέ-

τῇ πρώτῃ· δωδεκάτῃ δὲ τοῦ μηνὸς τὴν τῶν ὑγρῶν οἱ μὲν πρᾶσιν, οἱ δὲ ὠνὴν ποιείσθωσαν δι' ὅλου τοῦ μη-
C νὸς ἱκανήν· τρίτῃ δὲ εἰκάδι τῶν ζώων ἔστω πρᾶσις, ' ὅσα πρατέα ἑκάστοις ἢ ὠνητέα αὐτοῖς δεομένοις, καὶ ὁπόσων σκευῶν ἢ χρημάτων γεωργοῖς μὲν πρᾶσις, οἷον δερμάτων ἢ καὶ πάσης ἐσθῆτος ἢ πλοκῆς ἢ πιλήσεως ἤ τινων ἄλλων τοιούτων, ξένοις δὲ ἀναγκαῖον ὠνεῖσθαι παρ' ἄλλων κτωμένοις. καπηλείας δὲ τούτων ἢ κριθῶν ἢ πυρῶν εἰς ἄλφιτα νεμηθέντων, ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφήν, ἀστοῖς μὲν καὶ τούτων δούλοις μήτε τις πωλείτω, μήτε ὠνείσθω παρὰ τοιούτου
D μηδεὶς μηδενός, ἐν δὲ ' ταῖς τῶν ξένων ξένος ἀγοραῖς πωλείτω τοῖς δημιουργοῖς τε καὶ τούτων δούλοις, οἴνου τε μεταβαλλόμενος καὶ σίτου πρᾶσιν, ὃ δὴ καπηλείαν ἐπονομάζουσιν οἱ πλεῖστοι. καὶ ζώων διαμερισθέντων μάγειροι διατιθέσθων ξένοις τε καὶ δημιουργοῖς καὶ τούτων οἰκέταις. πᾶσαν δὲ ὕλην καύσιμον ὁσημέραι ξένος ὁ βουληθεὶς ὠνείσθω μὲν ἀθρόαν παρὰ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ αὐτὸς τοῖς ξένοις, καθ' ὅσον ἂν βούληται καὶ ὁπόταν βούληται.
B τῶν δὲ ἄλλων χρημάτων ' πάντων καὶ σκευῶν ὁπόσων ἑκάστοισι χρεία, πωλεῖν εἰς τὴν κοινὴν ἀγορὰν φέροντας εἰς τὸν τόπον ἕκαστον, ἐν οἷς ἂν νομοφύλακές τε καὶ ἀγορανόμοι μετ' ἀστυνόμων, τεκμηράμενοι ἕδρας πρεπούσας, ὅρους θῶνται τῶν ὠνίων· ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προϊέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλαγήν· ὁ δὲ προέμενος ὡς πιστεύων, ἐάν τε κομίσηται καὶ ἂν μή, στεργέτω ὡς οὐκέτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων * πέρι συν- 850
αλλάξεων. τὸ δὲ ὠνηθὲν ἢ πραθὲν ὅσῳ πλέον ἂν ᾖ καὶ πλέονος ἢ κατὰ τὸν νόμον, ὃς εἴρηκε πόσου προσγενομένου καὶ ἀπογενομένου δεῖ μηδέτερα τούτων ποιεῖν, ἀναγραφήτω τότ' ἤδη παρὰ τοῖς νομοφύλαξι τὸ πλέον, ἐξαλειφέσθω δὲ τὸ ἐναντίον. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων ἔστω τῆς ἀναγραφῆς πέρι τῆς οὐσίας. ἰέναι δὲ τὸν βουλόμενον εἰς τὴν μετοίκησιν ἐπὶ ῥητοῖς, ὡς οἰκήσεως οὔσης τῶν ξένων τῷ βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ μετοικεῖν, ' τέχνην κεκτημένῳ καὶ ἐπιδημοῦντι μὴ B
πλέον ἐτῶν εἴκοσιν, ἀφ' ἧς ἂν γράψηται, μετοίκιον μηδὲ σμικρὸν τελοῦντι πλὴν τοῦ σωφρονεῖν, μηδὲ ἄλλο αὖ τέλος ἕνεκά τινος ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως. ὅταν δ' ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι, τὴν αὑτοῦ λαβόντα οὐσίαν ἀπιέναι. ἐὰν δ' ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις αὐτῷ ξυμβῇ λόγου ἀξίῳ πρὸς εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγονέναι τινὰ ἱκανήν, καὶ πιστεύῃ πείσειν βουλὴν καὶ ἐκκλησίαν ἤ τινα ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως ' ἀξιῶν αὐτῷ γίγνεσθαι κυρίως ἢ καὶ C
τὸ παράπαν διὰ βίου τινὰ μονήν, ἐπελθὼν καὶ πείσας τὴν πόλιν, ἅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γιγνέσθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημιουργοῖς οὖσι καὶ γενομένοις ἐτῶν πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος ὁ μετὰ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος, ἐπὶ τούτοις δὲ εἴκοσιν ἔτη μείνας ἴτω ὅπῃ αὐτῷ φίλον· μένειν δὲ ἂν βούληται, κατὰ τὰ αὐτὰ μενέτω πείσας. ὁ δὲ ἀπιὼν ἐξαλειψάμενος ἴτω τὰς ' ἀπογραφάς, αἵτινες ἂν D
αὐτῷ παρὰ τοῖς ἄρχουσι γεγραμμέναι πρότερον ὦσιν.

ΝΟΜΟΙ Ι.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΝΝΑΤΟΣ.

853 I. * ΑΘ. *Δίκαι* δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἀκόλουθοι τοῖς ἔμπροσθεν πράξεσιν ἁπάσαις οὖσαι κατὰ φύσιν γίγνοιντο ἂν τὴν τῆς διακοσμήσεως τῶν νόμων. ὧντινων οὖν δὴ πέρι δεῖ γίγνεσθαι δίκας, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ κατὰ γεωργίας τε καὶ ὅσα τούτοις εἵπετο, τὰ δὲ μέγιστα οὔτε εἴρηταί πω, καθ' ἓν ἕκαστόν τε λεγόμε-
B νον ῥηθέν, ἣν δεῖ λαμβάνειν αὐτὸ τιμωρίαν καὶ τίνων ' ποτὲ δικαστῶν τυγχάνειν, μετ' ἐκεῖν' αὐτὰ ἑξῆς ταῦτα ῥητέον. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. *Αἰσχρὸν* μὲν δή τινα τρόπον καὶ νομοθετεῖν πάντα, ὁπόσα νῦν μέλλομεν, τοῦτο δρᾶν ἐν τοιαύτῃ πόλει, ἥν φαμεν οἰκήσεσθαί τε εὖ καὶ τεύξεσθαι πάσης ὀρθότητος πρὸς ἐπιτήδευσιν ἀρετῆς. ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ τὸ καὶ ἀξιοῦν τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας τῶν μεγίστων ἐμφύεσθαί τινα μεθέξοντα, ὥστε δεῖν νομοθετεῖν προκαταλαμβάνοντα καὶ ἀπει-
C λοῦντα ἐάν ' τις τοιοῦτος γίγνηται, καὶ τούτων ἀποτροπῆς τε ἕνεκα καὶ γενομένων κολάσεως τιθέναι ἐπ' αὐτοῖς νόμους, ὡς ἐσομένους, ὅπερ εἶπον, αἰσχρὸν μέν τινα τρόπον· ἐπειδὴ δὲ οὐ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομοθέται θεῶν παισὶ νομοθετούμενοι τοῖς ἥρωσιν, ὡς ὁ νῦν λόγος, αὐτοί τ' ἐκ θεῶν ὄντες ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγονόσιν ἐνομοθέτουν, ἀλλ' ἄνθρωποί τε καὶ ἀνθρώπων σπέρμασι νομοθετοῦμεν τὰ νῦν, ἀνεμέσητον δὴ φοβεῖσθαι, μή τις ἐγγίγνηται ' τῶν πολιτῶν D
ἡμῖν οἷον κερασβόλος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἂν ὥστε μὴ τήκεσθαι· καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρί, νόμοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτηκτοι γίγνωνται. ὧν δὴ χάριν οὐκ ἐπίχαριν λέγοιμ' ἂν πρῶτον νόμον ἱερῶν πέρι συλήσεως, ἄν τις τοῦτο δρᾶν τολμᾷ. καὶ πολίτην μὲν τῶν τεθραμμένων ὀρθῶς οὔτ' ἂν βουλοίμεθα οὔτε ἐλπιστὸν πάνυ τι νοσῆσαί ποτε ἂν ταύτην τὴν νόσον, οἰκέται δὲ ἂν τού-

των καὶ ξένοι καὶ ξένων δοῦλοι πολλὰ ἂν ἐπιχειρήσειαν τοιαῦτα. ὧν ἕνεκα μὲν μάλιστα, ὅμως δὲ καὶ
854 ξύμπασαν τὴν τῆς * ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθένειαν εὐλαβούμενος, ἐρῶ τὸν τῶν ἱεροσύλων πέρι νόμον καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων, ὅσα δυσίατα καὶ ἀνίατα. προοίμια δὲ τούτοισι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὁμολογηθέντα προῤῥητέον ἅπασιν ὡς βραχύτατα. λέγοι δή τις ἂν ἐκείνῳ διαλεγόμενος ἅμα καὶ παραμυθούμενος, ὃν ἐπιθυμία κακὴ παρακαλοῦσα μεθ' ἡμέραν τε καὶ ἐπεγείρουσα νύκτωρ ἐπί τι τῶν ἱερῶν ἄγει συλήσοντα,
B τάδε· Ὦ θαυμάσιε, οὐκ | ἀνθρώπινόν σε κακὸν οὐδὲ θεῖον κινεῖ τὸ νῦν ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι, οἶστρος δέ σέ τις ἐμφυόμενος ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων τοῖς ἀνθρώποις ἀδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης, ὃν εὐλαβεῖσθαι χρεὼν παντὶ σθένει. τίς δ' ἐστὶν εὐλάβεια μαθέ. ὅταν σοι προσπίπτῃ τι τῶν τοιούτων δογμάτων, ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης, ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν
C λεγομένων ἀνδρῶν ὑμῖν ἀγαθῶν ξυνουσίας, | καὶ τὰ μὲν ἄκουε, τὰ δὲ πειρῶ λέγειν αὐτός, ὡς δεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντα ἄνδρα τιμᾶν· τὰς δὲ τῶν κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί. καὶ ἐὰν μέν σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα — εἰ δὲ μή, καλλίω θάνατον σκεψάμενος ἀπαλλάττου τοῦ βίου. II. Ταῦτα ἡμῶν ᾀδόντων προοίμια τοῖς πάντα ταῦτα ἐπινοοῦσιν, ὅσα ἀνόσια ἔργα καὶ πολιτοφθόρα, τῷ μὲν πειθομένῳ τὸν νόμον ἐᾶν σιγῇ δεῖ, τῷ δὲ ἀπειθοῦντι μετὰ τὸ
D προοίμιον | ᾄδειν μέγα· Ὃς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἐὰν μὲν ᾖ δοῦλος ἢ ξένος, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γραφεὶς τὴν συμφορὰν καὶ μαστιγωθείς, ὁπόσας ἂν δόξῃ τοῖς δικασταῖς, ἐκτὸς τῶν ὅρων τῆς χώρας γυμνὸς ἐκβληθήτω· τάχα γὰρ ἂν δοὺς ταύτην τὴν δίκην γένοιτ' ἂν βελτίων, σωφρονισθείς. οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ δίκη γίγνεται οὐδεμία γιγνομένη κατὰ νόμον, δυοῖν δὲ θάτερον ἀπεργάζεται σχεδόν· ἢ γὰρ βελτίο-
E να ἢ μοχθηρότερον ἧττον | ἐξειργάσατο τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. πολίτης δὲ ἂν τίς ποτέ τι τοιοῦτον δρῶν ἀναφανῇ, περὶ θεοὺς ἢ περὶ γονέας ἢ περὶ πόλιν ἠδικηκὼς τῶν μεγάλων τινὰ καὶ ἀποῤῥήτων ἀδικιῶν, ὡς ἀνίατον ἤδη τοῦτον ὄντα ὁ δικαστὴς διανοείσθω, λογιζόμενος οἵας παιδείας τε καὶ τροφῆς ἐκ παιδὸς τυγχάνων οὐκ ἀπέσχετο τῶν μεγίστων κακῶν. δίκη δὴ τούτῳ θάνατος, ἐλάχιστον τῶν κακῶν, τοὺς δὲ ἄλλους
855 παράδειγμα ὀνήσει, γενόμενος ἀκλεὴς καὶ ὑπὲρ * τοὺς τῆς χώρας ὅρους ἀφανισθείς· παισὶ δὲ καὶ γένει, ἐὰν φύγωσι τὰ πατρῷα ἤθη, κλέος ἔστω καὶ λόγος ἔντιμος λεγόμενος, ὡς εὖ τε καὶ ἀνδρείως εἰς ἀγαθὸν ἐκ κακοῦ διαπεφευγότων. δημόσια δὲ χρήματα οὐδενὸς τῶν τοιούτων τῇ πολιτείᾳ πρέπον ἂν εἴη γίγνεσθαι, ἐν ᾗ δεῖ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ καὶ ἴσους ὄντας διατελεῖν κλήρους. ζημίας δ' ἐκτίσεις, ὅταν ἀδικεῖν ἄξια δοκῇ τις χρημάτων, ἐκτίνειν, ἂν ᾖ τι τῶν τοῦ κλήρου κατεσκευ-
B ασμένου περιττεῦον, μέχρι | τοσούτου ζημιωθέντα, τὸ δὲ πλέον μή. τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκριβείας ἐκ τῶν ἀπογραφῶν νομοφύλακες σκοποῦντες τὸ σαφὲς ἐξαγγελλόντων ἀεὶ τοῖς δικασταῖς, ὅπως ἂν τῶν κλήρων ἀργὸς μηδεὶς μηδέποτε γίγνηται δι' ἀπορίαν χρημάτων. ζημίας δὲ ἄν τις πλέονος ἄξιος εἶναι δοκῇ, ἐὰν ἄρα μή τινες ἐθέλωσιν αὐτὸν τῶν φίλων ἐγγυᾶσθαί τε καὶ

συνεκτίνοντες ἀπελευθεροῦν, δεσμοῖς τε χρονίοις καὶ ἐμφανέσι καί τισι προπηλακισμοῖς κολάζειν· | ἄτιμον C
δὲ παντάπασι μηδένα εἶναι μηδέποτε μηδ' ἐφ' ἑνὶ τῶν ἁμαρτημάτων, μηδ' ὑπερόριον φυγάδα· θάνατον δὲ ἢ δεσμοὺς ἢ πληγὰς ἤ τινας ἀμόρφους ἕδρας ἢ στάσεις ἢ παραστάσεις εἰς ἱερὰ ἐπὶ τὰ τῆς χώρας ἔσχατα, ἢ χρημάτων, καθάπερ ἔμπροσθεν εἴπομεν ἐκτίσεις γίγνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γιγνέσθω. δικασταὶ δὲ ἔστωσαν θανάτου πέρι νομοφύλακές τε καὶ τὸ τῶν περυσινῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν δικαστήριον· | εἰσαγωγὰς δὲ τούτων καὶ προσκλήσεις καὶ ὅσα D
τοιαῦτα, καὶ ὡς δεῖ γίγνεσθαι, τοῖς νεωτέροις νομοθέταις χρὴ μέλειν· τὴν διαψήφισιν δὲ ἡμέτερον ἔργον νομοθετεῖν. ἔστω δὴ φανερὰ μὲν ἡ ψῆφος τιθεμένη, πρὸ τούτου δὲ κατὰ τὸ στόμα τοῦ διώκοντός τε καὶ φεύγοντος ὁ δικαστὴς ἑξῆς ἡμῖν ἐγγύτατα κατὰ πρέσβιν ἱζέσθω, πάντες δ' οἱ πολῖται, ὅσοιπερ ἂν ἄγωσι σχολήν, ἐπήκοοι ἔστωσαν σπουδῇ τῶν τοιούτων δικῶν. λέγειν δὲ ἕνα λόγον, πρῶτον μὲν τὸν διώκοντα, | E
τὸν δὲ φεύγοντα δεύτερον· μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἄρχεσθαι μὲν τὸν γεραίτατον ἀνακρίνοντα, ἰόντα εἰς τὴν τῶν λεχθέντων σκέψιν ἱκανήν, μετὰ δὲ τὸν πρεσβύτατον ἑξῆς ἅπαντας χρὴ διεξελθεῖν ὅ τι ἂν παρ' ἑκατέρου τις τῶν ἀντιδίκων ῥηθὲν ἢ μὴ ῥηθὲν ἐπιποθῇ τινὰ τρόπον· ὁ δὲ μηδὲν ποθῶν ἄλλῳ τὴν ἀνάκρισιν παραδιδότω. τῶν δὲ ῥηθέντων ἐπισφραγισαμένους ὅσα ἂν εἶναι καίρια δοκῇ, γράμμασι * σημεῖα 856
ἐπιβάλλοντας πάντων τῶν δικαστῶν, θεῖναι ἐπὶ τὴν Ἑστίαν, καὶ πάλιν αὔριον εἰς ταὐτὸν ξυνελθόντας ὡσαύτως τε ἀνακρίνοντας διεξελθεῖν τὴν δίκην, καὶ σημεῖα ἐπιβάλλοντας αὖ τοῖς λεχθεῖσι· καὶ τρὶς δράσαντας τοῦτο, τεκμήριά τε καὶ μάρτυρας ἱκανῶς παραλαβόντας, ψῆφον ἱερὰν ἕκαστον φέροντα καὶ ὑποσχόμενον πρὸς τῆς Ἑστίας εἰς δύναμιν τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν, οὕτω τέλος ἐπιθεῖναι τῇ τοιαύτῃ δίκῃ. III.
Μετὰ δὲ τὰ | περὶ θεοὺς τὰ περὶ κατάλυσιν τῆς πολι- B
τείας. ὃς ἂν ἄγων εἰς ἀρχὴν ἄνθρωπον δουλῶται μὲν τοὺς νόμους, ἑταιρείαις δὲ τὴν πόλιν ὑπήκοον ποιῇ, καὶ βιαίως δὴ πᾶν τοῦτο πράττων καὶ στάσιν ἐγείρων παρανομῇ, τοῦτον δὴ διανοεῖσθαι δεῖ πάντων πολεμιώτατον ὅλῃ τῇ πόλει. τὸν δὲ κοινωνοῦντα μὲν τῶν τοιούτων μηδενί, τῶν μεγίστων δὲ μετέχοντα ἀρχῶν ἐν τῇ πόλει, λεληθότα τε ταῦτα αὐτὸν ἢ μὴ λεληθότα, δειλίᾳ δ' ὑπὲρ πατρίδος αὑτοῦ μὴ | τιμωρούμενον, C
δεῖ δεύτερον ἡγεῖσθαι τὸν τοιοῦτον πολίτην κάκῃ. πᾶς δὲ ἀνήρ, οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, ἐνδεικνύτω ταῖς ἀρχαῖς, εἰς κρίσιν ἄγων τὸν ἐπιβουλεύοντα βιαίου πολιτείας μεταστάσεως ἅμα καὶ παρανόμου. δικασταὶ δὲ ἔστωσαν τούτοις οἵπερ τοῖς ἱεροσύλοις, καὶ πᾶσαν τὴν κρίσιν ὡσαύτως αὐτοῖς γίγνεσθαι καθάπερ ἐκείνοις, τὴν ψῆφον δὲ θάνατον φέρειν τὴν πλήθει νικῶσαν. ἑνὶ δὲ λόγῳ, πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπεσθαι, πλὴν | ἐάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου D
πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην· τούτους δὲ ἡ πόλις ἔχοντας τὴν αὑτῶν οὐσίαν, πλὴν ὅσον κατεσκευασμένου τοῦ κλήρου παντελῶς, εἰς τὴν αὑτῶν ἀρχαίαν ἐκπεμπέσθω πατρίδα καὶ πόλιν. οἷς δ' ἂν τῶν πολιτῶν υἱεῖς ὄντες τυγχάνωσι πλείους ἑνός, μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γεγονότες, κληρῶσαι μὲν τούτων δέκα οὓς ἂν

μη, τὰς βλάβας ὁρῶντες κρινόντων καὶ τιμώντων. καὶ
ἐὰν ἐσμοὺς ἀλλοτρίους σφετερίζῃ τις τῇ τῶν μελιττῶν
E ἡδονῇ ξυνεπόμενος, ' καὶ κατακρούων οὕτως οἰκειῶται,
τινέτω τὴν βλάβην. καὶ ἐὰν πυρεύων τὴν ὕλην μὴ δι-
ευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος, τὴν δόξασαν ζημίαν τοῖς
ἄρχουσι ζημιούσθω. καὶ ἐὰν φυτεύων μὴ ἀπολείπῃ τὸ
μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθάπερ εἴρηται καὶ
πολλοῖς νομοθέταις ἱκανῶς, ὧν τοῖς νόμοις χρὴ προς-
χρῆσθαι καὶ μὴ πάντα ἀξιοῦν πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ
τοῦ ἐπιτυχόντος νομοθέτου γιγνόμενα τὸν μείζω πό-
844 λεως κοσμητὴν * νομοθετεῖν, ἐπεὶ καὶ τῶν ὑδάτων
πέρι γεωργοῖσι παλαιοὶ καὶ καλοὶ νόμοι κείμενοι οὐκ
ἄξιοι παροχετεύειν λόγοις, ἀλλ' ὁ βουληθεὶς ἐπὶ τὸν
αὑτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ ἀγέτω μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν
κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑποτέμνων πηγὰς φανερὰς ἰδιώ-
του μηδενός, ᾗ δ' ἂν βούληται ἄγειν, πλὴν δι' οἰκίας
ἢ ἱερῶν τινῶν ἢ καὶ μνημάτων, ἀγέτω, μὴ βλάπτων
πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχεταγωγίας. αὐδρία δὲ εἴ τισι τό-
B ποις ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ ἐκ Διὸς ' ἰόντα ἀποστέγει
νάματα, καὶ ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων πωμάτων, ὀρυτ-
τέτω μὲν ἐν τῷ αὑτοῦ χωρίῳ μέχρι τῆς κεραμίδος
γῆς, ἐὰν δ' ἐν τούτῳ τῷ βάθει μηδαμῶς ὕδατι προσ-
τυγχάνῃ, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω μέχρι τοῦ
ἀναγκαίου πώματος ἑκάστοις τῶν οἰκετῶν· ἐὰν δὲ δι'
ἀκριβείας ᾖ καὶ τοῖς γείτοσι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξά-
μενος παρὰ τοῖς ἀγρονόμοις, ταύτην ἡμέρας ἑκάστης
C κομιζόμενος, ' οὕτως κοινωνείτω τοῖς γείτοσιν ὕδατος.
ἐὰν δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα γιγνόμενα, τὸν ἐπάνω γεωρ-
γοῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰκοῦντα τῶν ὑποκάτω βλά-
πτῃ τις μὴ διδοὺς ἐκροήν, ἢ τοὐναντίον ὁ ἐπάνω με-
θιεὶς εἰκῇ τὰ ῥεύματα βλάπτῃ τὸν κάτω, καὶ περὶ
ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωνεῖν ἀλλήλοις, ἐν
ἄστει μὲν ἀστυνόμον, ἐν ἀγρῷ δὲ ἀγρονόμον ἐπάγων
ὁ βουλόμενος ταξάσθω, τί χρὴ ποιεῖν ἑκάτερον· ὁ δὲ
μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει φθόνου θ' ἅμα καὶ δυσκόλου
D ψυχῆς ὑπεχέτω ' δίκην, καὶ ὄφλων διπλάσιον τὸ βλά-
βος ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐθελήσας τοῖς ἄρ-
χουσι πείθεσθαι. X. Ὀπώρας δὲ δὴ χρὴ κοινωνίαν
ποιεῖσθαι πάντας τοιάνδε τινά. διττὰς ἡμῖν δωρεὰς ἡ
θεὸς ἔχει χάριτος αὕτη, τὴν μὲν παιδείαν Διονυσιάδα
ἀθησαύριστον, τὴν δ' εἰς ἀπόθεσιν γενομένην κατὰ
φύσιν. ἔστω δὴ περὶ ὀπώρας ὅδε νόμος ταχθείς. ὃς ἂν
ἀγροίκου ὀπώρας γεύσηται, βοτρύων εἴτε καὶ σύκων,
E πρὶν ἐλθεῖν τὴν ὥραν τὴν τοῦ ' τρυγᾶν ἀρκτούρῳ ξύν-
δρομον, εἴτ' ἐν τοῖς αὑτοῦ χωρίοις εἴτε καὶ ἐν ἄλλων,
ἱερὰς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτω τῷ Διονύσῳ δραχμάς,
ἐὰν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δρέπῃ, ἐὰν δ' ἐκ τῶν γειτόνων,
μνᾶν, ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων, δύο μέρη τῆς μνᾶς. ὃς δ' ἂν
τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γενναῖα
σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, ἐὰν μὲν ἐκ
τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βού-
ληται καρπούσθω, ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων μὴ πείσας, ἑπομέ-
νως τῷ νόμῳ τῷ μὴ κινεῖν ὅ τι μὴ κατέθετο, ἐκείνως
845 ἀεὶ * ζημιούσθω. ἐὰν δὲ δὴ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δε-
σπότην τῶν χωρίων ἅπτηταί του τῶν τοιούτων, κατὰ
ῥᾶγα βοτρύων καὶ σῦκον συκῆς ἰσαρίθμους πληγὰς
τούτοις μαστιγούσθω. μέτοικος δὲ ὠνούμενος τὴν γεν-
ναίαν ὀπώραν ὀπωριζέτω, ἐὰν βούληται. ἐὰν δὲ ξένος
ἐπιδημήσας ὀπώρας ἐπιθυμῇ φαγεῖν διαπορευόμενος
τὰς ὁδούς, τῆς μὲν γενναίας ἁπτέσθω, ἐαν βούληται,
μεθ' ἑνὸς ἀκολούθου χωρὶς τιμῆς, ξένια δεχόμενος, ' B
τῆς δὲ ἀγροίκου λεγομένης καὶ τῶν τοιούτων ὁ νόμος
εἰργέτω μὴ κοινωνεῖν ἡμῖν τοὺς ξένους· ἐὰν δέ τις ἀΐ-
στωρ ὢν αὐτὸς ἢ δοῦλος ἅψηται, τὸν μὲν δοῦλον πλη-
γαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀποπέμπειν νουθετή-
σαντα καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας ἅπτεσθαι τῆς
εἰς ἀπόθεσιν ἀσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων
ἀνεπιτηδείου κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι καὶ μήλων καὶ
ῥοῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν ' C
ἔστω λάθρᾳ λαμβάνειν, ὁ δὲ ληφθεὶς ἐντὸς τριάκοντα
ἐτῶν γεγονὼς τυπτέσθω καὶ ἀμυνέσθω ἄνευ τραυμά-
των, δίκην δ' εἶναι ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν
μηδεμίαν· ξένῳ δέ, καθάπερ ὀπώρας, ἐξέστω καὶ τῶν
τοιούτων μέτοχον εἶναι· ἐὰν δὲ πρεσβύτερος ὢν ἅπτη-
ται τούτων, φαγὼν αὐτοῦ καὶ ἀποφέρων μηδέν, κα-
θάπερ ὁ ξένος, ταύτῃ κοινωνείτω τῶν τοιούτων ἁπάν-
των, μὴ πειθόμενος δὲ τῷ νόμῳ κινδυνευέτω ἀναγώνι-
στος ' γίγνεσθαι περὶ ἀρετῆς, ἐὰν εἰς τότε τὰ τοιαῦτα D
περὶ αὐτοῦ τοὺς τότε κριτάς τις ἀναμιμνήσκῃ. XI.
Ὕδωρ δὲ πάντων μὲν τὸ περὶ τὰς κηπείας διαφερόν-
τως τρόφιμον, εὐδιάφθαρτον δέ· οὔτε γὰρ γῆν οὔτε
ἥλιον οὔτε πνεύματα, τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς
ἀναβλαστανόντων, ῥάδιον φθείρειν φαρμακεύσεσιν ἢ
ἀποτροπαῖς ἢ καὶ κλοπαῖς, περὶ δὲ τὴν ὕδατος φύσιν
ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα δυνατὰ γίγνεσθαι. διὸ δὴ
βοηθοῦ ' δεῖται νόμου. ἔστω τοίνυν ὅδε περὶ αὐτοῦ· E
ἄν τις διαφθείρῃ ἑκὼν ὕδωρ ἀλλότριον ὄν, εἴτε καὶ
πηγαῖον εἴτε καὶ συναγυρτόν, φαρμακείαις ἢ σκάμμα-
σιν ἢ κλοπαῖς, ὁ βλαπτόμενος δικαζέσθω πρὸς τοὺς
ἀστυνόμους, τὴν ἀξίαν τῆς βλάβης ἀπογραφόμενος· ἂν
δέ τις ὄφλῃ φαρμακείαις τισὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμή-
ματι καθηράτω τὰς πηγὰς ἢ τἀγγεῖον τοῦ ὕδατος,
ὅπηπερ ἂν οἱ τῶν ἐξηγητῶν νόμοι ἀφηγῶνται δεῖν γί-
γνεσθαι τὴν κάθαρσιν ἑκάστοτε καὶ ἑκάστοις. Περὶ
δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὡραίων ἁπάντων, ἐξέστω τῷ βου-
λομένῳ τὸ ἑαυτοῦ διὰ παντὸς τόπου * κομίζεσθαι, 846
ὅπηπερ ἂν ἢ μηδὲν μηδένα ζημιοῖ ἢ τριπλάσιον αὐτὸς
κέρδος τῆς τοῦ γείτονος ζημίας κερδαίνῃ. τούτων δὲ
ἐπιγνώμονας τοὺς ἄρχοντας γίγνεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων
ἁπάντων, ὅσα τις ἂν ἑκὼν ἄκοντα βλάπτῃ βίᾳ ἢ λά-
θρᾳ, αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι, διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων.
πάντα τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιδεικνὺς τιμωρεί-
σθω μέχρι τριῶν μνῶν ὄντος τοῦ βλάβους· ἐὰν δ' ἔγ-
κλημά τῳ μεῖζον ἄλλῳ πρὸς ἄλλον γίγνηται, πρὸς τὰ
' κοινὰ δικαστήρια φέρων τὴν δίκην τιμωρείσθω τὸν B
ἀδικοῦντα. ἐὰν δέ τις τῶν ἀρχόντων δοκῇ μετ' ἀδίκου
γνώμης κρίνειν τὰς ζημίας, τῶν διπλασίων ὑπόδικος
ἔστω τῷ βλαφθέντι. τὰ δὲ αὖ τῶν ἀρχόντων ἀδικήμα-
τα εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἐπανάγειν τὸν βουλόμενον
ἕκαστον τῶν ἐγκλημάτων. μυρία δὲ ταῦτα ὄντα καὶ
σμικρὰ νόμιμα, καθ' ἃ δεῖ τὰς τιμωρίας γίγνεσθαι,
λήξεών τε πέρι δικῶν καὶ προσκλήσεων καὶ κλητήρων,
εἴτ' ἐπὶ ' δυεῖν εἴτ' ἐφ' ὁπόσων δεῖ καλεῖσθαι, καὶ C
πάντα ὁπόσα τοιαῦτά ἐστιν, οὔτ' ἀνομοθέτητα οἷόν
τ' εἶναι, γέροντός τε οὐκ ἄξια νομοθέτου, νομοθετούν-
των δ' αὐτὰ οἱ νέοι πρὸς τὰ τῶν πρόσθεν νομοθε-
τήματα ἀπομιμούμενοι σμικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ τῆς
ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας ἐμπείρως ἴσχοντες, μέχριπερ

ἂν πάντα ἱκανῶς δόξῃ κεῖσθαι· τότε δὲ ἀκίνητα ποιησάμενοι ζώντων τούτοις ἤδη χρώμενοι μέτριον ἔχουσι.
D Τὸ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ˈ ποιεῖν χρὴ κατὰ τάδε. πρῶτον μὲν ἐπιχώριος μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούντων, μηδὲ οἰκέτης ἀνδρὸς ἐπιχωρίου· τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνὴρ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σώζων καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχε-
E δὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων, ˈ οὐδ᾽ αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλλον ἀσκοῦντα ἐπιτροπεύειν. τοῦτ᾽ οὖν ἐν πόλει ὑπάρχον δεῖ πρῶτον γίγνεσθαι· μηδεὶς χαλκεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ᾽ αὖ τεκταινόμενος χαλκευόντων ἄλλων ἐπιμελείσθω μᾶλλον ἢ τῆς αὐτοῦ τέχνης, πρόφασιν ἔχων, ὡς πολλῶν οἰκετῶν ἐπιμελούμενος ἑαυτῷ δημιουργούντων εἰκότως μᾶλλον ἐπιμελεῖται ἐκείνων διὰ τὸ τὴν πρόσοδον ἐκεῖθεν
847 αὐτῷ πλείω * γίγνεσθαι τῆς αὐτοῦ τέχνης, ἀλλ᾽ εἷς μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦτον δὴ τὸν νόμον ἀστυνόμοι διαπονούμενοι σωζόντων, καὶ τὸν μὲν ἐπιχώριον, ἐὰν εἴς τινα τέχνην ἀποκλίνῃ μᾶλλον ἢ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων ὀνείδεσί τε καὶ ἀτιμίαις, μέχρι περ ἂν κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὐτοῦ δρόμον, ξένων δὲ ἄν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχνας, δεσμοῖσί τε καὶ χρημά-
B των ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς ˈ ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες ἀναγκαζόντων ἕνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐτοῖς πέρι καὶ τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων, καὶ ἐάν τις αὐτοὺς ἕτερος ἢ ᾽κεῖνοί τινα ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν πεντήκοντα ἀστυνόμοι διαδικαζόντων, τὸ δὲ πλέον τούτου τὰ κοινὰ δικαστήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. Τέλος δὲ ἐν τῇ πόλει μηδένα μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομένων χρημάτων μήτ᾽ εἰσαγο-
C μένων· λιβανωτὸν δὲ καὶ ὅσα περὶ θεοὺς τὰ ˈ τοιαῦτ᾽ ἐστὶ ξενικὰ θυμιάματα, καὶ πορφύραν καὶ ὅσα βαπτὰ χρώματα, μὴ φερούσης τῆς χώρας, ἢ περί τινα ἄλλην τέχνην δεομένην ξενικῶν τινῶν εἰσαγωγίμων, μηδενὸς ἀναγκαίου χάριν μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὖ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων ἐμμένειν ἐξαγέτω. τούτων δ᾽ αὖ πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι καὶ ἐπιμελητὰς τῶν νομοφυλάκων, πέντε ἀφαιρεθέντων τῶν πρεσβυτέρων, τοὺς ἑξῆς δώδεκα. Περὶ δὲ ὅπλων καὶ ὅσα περὶ τὸν πόλεμον
D ˈ ἅπαντα ὄργανα, ἐάν τινος ἢ τέχνης εἰσαγωγίμου δέῃ γίγνεσθαι ἢ φυτοῦ ἢ μεταλλευτικοῦ κτήματος ἢ δεσμευτικοῦ ἢ ζώων τινῶν ἕνεκα τῆς τοιαύτης χρείας, ἵππαρχοι καὶ στρατηγοὶ τούτων ἔστωσαν κύριοι εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς, διδούσης τε ἅμα καὶ δεχομένης τῆς πόλεως, νόμους δὲ περὶ τούτων νομοφύλακες τοὺς πρέποντάς τε καὶ ἱκανοὺς θήσουσι· καπηλείαν δὲ ἕνεκα χρηματισμῶν μήτε οὖν τούτου μήτε ἄλλου μηδε-
E νὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὅλῃ καὶ ˈ πόλει ἡμῖν γίγνεσθαι. XII. Τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας ἐγγὺς τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου ἔοικεν ὀρθότης ἄν τις γιγνομένη κατὰ τρόπον γίγνεσθαι. δώδεκα μὲν γὰρ δὴ μέρη τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενα νέμειν χρεὼν πάντας, ᾗπερ καὶ ἀναλωτέα· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος ἕκαστον, οἷον πυρῶν καὶ κριθῶν, οἷσι δὴ καὶ τὰ ἅπαντα ἀκολουθείτω τὰ ἄλλα ὡραῖα νεμόμενα, καὶ ὅσα ζῷα ξύμ-
παντα πράσιμα * ἐν ἑκάστοις ᾖ, τριχῇ διαιρείσθω κατὰ λόγον, ἓν μὲν μέρος τοῖς ἐλευθέροις, ἓν δὲ τοῖς 848
τούτων οἰκέταις, τὸ δὲ τρίτον δημιουργοῖς τε καὶ πάντως τοῖς ξένοις, οἵ τέ τινες ἂν τῶν μετοικούντων ὦσι ξυνοικοῦντες, τροφῆς ἀναγκαίου δεόμενοι, καὶ ὅσοι χρείᾳ τινὶ πόλεως ἤ τινος ἰδιωτῶν εἰσαφικνοῦνται ἑκάστοτε· πάντων τῶν ἀναγκαίων ἀπονεμηθὲν τρίτον μέρος ὤνιον ἐξ ἀνάγκης ἔστω τοῦτο μόνον, τῶν δὲ δύο μερῶν μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω πωλεῖν. πῶς οὖν δὴ ταῦτα ˈ ὀρθότατα νέμοιτ᾽ ἄν; πρῶτον μὲν δῆλον, ὅτι τῇ B
μὲν ἴσα, τῇ δ᾽ οὐκ ἴσα νέμομεν. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Χείρω πού καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκη φύειν καὶ ἐκτρέφειν τὴν γῆν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τῶν μὲν τοίνυν τοιούτων τῶν μερῶν, τριῶν ὄντων, μηδὲν πλέον ἐχέτω μήτε τὸ τοῖς δεσπόταις ἢ δούλοις νεμόμενον, μήτε αὖ τὸ τῶν ξένων, ἀλλὰ τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἡ νομὴ πᾶσιν ἀποδιδότω τὴν αὐτήν, λαβὼν δ᾽ ἕκαστος τῶν ˈ πολιτῶν τὰ δύο μέρη κύριος C
ἔστω τῆς νομῆς δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὁπόσ᾽ ἂν καὶ ὁποῖα βούληται διανέμειν· τὸ δὲ πλέον τούτων μέτροις τε καὶ ἀριθμῷ τῇδε χρὴ διανέμεσθαι, λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζώων οἷς ἐκ τῆς γῆς δεῖ τὴν τροφὴν γίγνεσθαι, διανέμειν, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκήσεις δεῖ χωρὶς διατεταγμένας εἶναι· τάξις δὲ ἥδε πρέπει τοῖς τοιούτοις. δώδεκα κώμας εἶναι χρή, κατὰ μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκαστον μίαν, ˈ ἐν τῇ κώμῃ D
δὲ ἑκάστῃ πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξῃρῆσθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἑπομένων θεοῖς δαιμόνων, εἴτε τινὲς ἔντοποι Μαγνήτων εἴτ᾽ ἄλλων ἱδρύματα παλαιῶν μνήμῃ διασεσωσμένων εἰσί, τούτοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων, Ἑστίας δὲ καὶ Διός, Ἀθηνᾶς τε, καὶ ὃς ἂν ἀρχηγὸς ᾖ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἑκάστου μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἱδρύσασθαι. πρῶτον δὲ οἰκοδομίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπῃ ἂν ὁ τόπος ˈ ὑψηλότατος ᾖ, τοῖς φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅ τι μά- E
λιστα εὐερκῆ· τὴν δὲ ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν δημιουργῶν τρισκαίδεκα μέρη διελομένους, καὶ τὸ μὲν ἐν ἄστει κατοικίζειν, διελομένους αὖ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως ἁπάσης, ἔξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας, ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἑκάστῃ τὰ πρόσφορα γεωργοῖσι γένη τῶν δημιουργῶν συνοικίζειν. τοὺς δ᾽ ἐπιμελητὰς εἶναι τούτων πάντων τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας, ὅσων τε καὶ ὧντινων ὁ τόπος ἕκαστος δεῖται, καὶ ὅπου κατοικοῦντες ἀλυπότατοί τε καὶ ὠφελιμώτατοι ἔσονται τοῖσι γεωργοῦσι. τῶν * δὲ ἐν ἄστει 849
κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν ἀστυνόμων ἀρχήν. XIII. Τοῖς δὲ δὴ ἀγορανόμοις τὰ περὶ ἀγοράν που δεῖ ἕκαστα μέλειν. ἡ δ᾽ ἐπιμέλεια μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπίσκεψιν τῶν κατ᾽ ἀγοράν, μή τις ἀδικῇ τι τῆς τῶν ἀνθρώπων χρείας, τὸ δὲ δεύτερον ἂν εἴη σωφροσύνης τε καὶ ὕβρεως ἐπισκόπους ὄντας κολάζειν τὸν δεόμενον κολάσεως. τῶν δὲ ὠνίων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς ξένους ταχθέντα πωλεῖν τοῖς ἀστοῖς σκοπεῖν, εἰ ˈ γίγνεται κατὰ τὸν νόμον ἕκαστα. B
νόμος δὲ ἔστω, μηνὸς τῇ νέᾳ ὧν δεῖ πραθῆναι τὸ μέρος τοῖς ξένοις ἐξάγειν τοὺς ἐπιτρόπους, ὅσοι τοῖς ἀστοῖς ξένοι ἢ καὶ δοῦλοι ἐπιτροπεύουσι, δωδεκατημόριον πρῶτον τοῦ σίτου, τὸν δὲ ξένον εἰς πάντα τὸν μῆνα ὠνεῖσθαι σῖτον μὲν καὶ ὅσα περὶ σῖτον ἀγορᾷ

ἀποφήνῃ πατὴρ ἢ πάππος ὁ πρὸς πατρὸς ἢ μητρός,
E τῶν δὲ λαχόντων τὰ ὀνόματα ˈ εἰς Δελφοὺς πεμφθέν-
των· ὃν δ' ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ, κληρονόμον εἰς τὸν οἶ-
κον καταστῆσαι τὸν τῶν ἐκλιπόντων, τύχῃ ἀμείνονι.
ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Κοινὸς δ' ἔτι τρίτος εἷς ἔστω νό-
μος, περὶ δικαστῶν τε οὓς δεῖ δικάζειν αὐτοῖς, καὶ ὁ
τρόπος τῶν δικῶν, οἷς ἂν προδόσεως αἰτίαν ἐπιφέρων
τις εἰς δικαστήριον ἄγῃ. καὶ μονῆς ὡσαύτως ἐκγόνοις
857 καὶ ἐξόδου τῆς πατρίδος εἷς ἔστω περὶ * ταῦτα νόμος
οὗτος τρισί, προδότῃ καὶ ἱεροσύλῳ καὶ τῷ τοὺς τῆς
πόλεως νόμους βίᾳ ἀπολλύντι. Κλέπτῃ δέ, ἐάν τε μέ-
γα ἐάν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, εἷς αὖ νόμος κείσθω
καὶ μία δίκης τιμωρία ξύμπασι· τὸ μὲν γὰρ κλαπὲν
δὴ χρεὼν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ τις τὴν
τοιαύτην δίκην καὶ ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀπο-
τίνειν ὑπὲρ τοῦ κλήρου, ἐὰν δὲ μή, δεδέσθαι ἕως ἂν
B ἐκτίσῃ ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον. ἐὰν δέ τις ˈ ὄφλῃ
κλοπῆς δημοσίᾳ δίκην, πείσας τὴν πόλιν ἢ τὸ κλέμμα
ἐκτίσας διπλοῦν ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν. ΚΛ. Πῶς
δὴ λέγομεν, ὦ ξένε, μηδὲν διαφέρειν τῷ κλέπτοντι, μέ-
γα ἢ σμικρὸν ὑφελομένῳ καὶ ἐξ ἱερῶν ἢ ὁσίων καὶ
ὅσα ἄλλα ἐστὶ περὶ κλοπὴν πᾶσαν ἀνομοιότητα ἔχον-
τα, οἷς δεῖ ποικίλοις οὖσιν ἕπεσθαι τὸν νομοθέτην
μηδὲν ὁμοίαις ζημίαις ζημιοῦντα; IV. ΑΘ. Ἄριστ', ὦ
Κλεινία, σχεδόν τί με ὥσπερ φερόμενον ἀντικρούσας
C ἀνήγειρας, ˈ ἐννενοηκότα δὲ καὶ πρότερον ὑπέμνησας,
ὅτι τὰ περὶ τὴν τῶν νόμων θέσιν οὐδενὶ τρόπῳ πώ-
ποτε γέγονεν ὀρθῶς διαπεπονημένα, ὥς γε ἐν τῷ νῦν
παραπεπτωκότι λέγειν. πῶς δ' αὖ καὶ τοῦτο λέγομεν;
οὐ κακῶς ἀπῃκάσαμεν, ὅτε δούλοις ὡς ἰατρευομένοις
ὑπὸ δούλων ἀπῃκάζομεν πάντας τοὺς νῦν νομοθετου-
μένους. εὖ γὰρ ἐπίστασθαι δεῖ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ κα-
ταλάβοι ποτέ τις ἰατρὸς τῶν ταῖς ἐμπειρίαις ἄνευ λό-
D γου τὴν ἰατρικὴν ˈ μεταχειριζομένων ἐλεύθερον ἐλευ-
θέρῳ νοσοῦντι διαλεγόμενον ἰατρόν, καὶ τοῦ φιλοσο-
φεῖν ἐγγὺς χρώμενον μὲν τοῖς λόγοις, ἐξ ἀρχῆς τε
ἁπτόμενον τοῦ νοσήματος περὶ φύσεως πάσης ἐπα-
νιόντα τῆς τῶν σωμάτων, ταχὺ καὶ σφόδρα γελάσειεν
ἂν καὶ οὐκ ἂν ἄλλους εἴποι λόγους ἢ τοὺς περὶ τὰ
τοιαῦτ' ἀεὶ προχείρους ὄντας τοῖς πλείστοις λεγομένοις
ἰατροῖς· φαίη γὰρ ἄν· Ὦ μῶρε, οὐκ ἰατρεύεις τὸν νο-
E σοῦντα ἀλλὰ σχεδὸν παιδεύεις, ὡς ἰατρὸν ˈ ἀλλ' οὐχ
ὑγιῆ δεόμενον γίγνεσθαι. ΚΛ. Οὐκοῦν λέγων τὰ τοι-
αῦτα ὀρθῶς ἂν λέγοι; ΑΘ. Τάχ' ἄν, εἰ προσδιανο-
οῖτό γε, ὡς ὅστις περὶ νόμων οὕτω διεξέρχεται, καθά-
περ ἡμεῖς τὰ νῦν, παιδεύει τοὺς πολίτας, ἀλλ' οὐ νο-
μοθετεῖ. ἆρ' οὖν οὐ καὶ τοῦτ' ἂν πρὸς τρόπου λέγειν
φαίνοιτο; ΚΛ. Ἴσως. ΑΘ. Εὐτυχὲς δὲ ἡμῶν τὸ πα-
ρὸν γέγονε. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Τὸ μηδεμίαν
858 ἀνάγκην εἶναι νομοθετεῖν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐν σκέψει * γε-
νομένους περὶ πάσης πολιτείας πειρᾶσθαι κατιδεῖν τό
τε ἄριστον καὶ τὸ ἀναγκαιότατον, τίνα τρόπον ἂν γι-
γνόμενον γίγνοιτο. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἔξεστιν ἡμῖν, ὡς
ἔοικεν, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὸ βέλτιστον σκοπεῖν, εἰ δὲ
βουλόμεθα, τὸ ἀναγκαιότατον περὶ νόμων. αἱρώμεθα
οὖν ὁπότερον δοκεῖ. ΚΛ. Γελοίαν, ὦ ξένε, προτιθέμε-
θα τὴν αἵρεσιν, καὶ ἀτεχνῶς ὥσπερ κατεχομένοις νομο-
θέταις ὅμοιοι γιγνοίμεθ' ἂν ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἀνάγκης
B ἤδη νομοθετεῖν, ὡς ˈ οὐκέτ' ἐξὸν εἰς αὔριον. ἡμῖν δ', εἰ-
πεῖν σὺν θεῷ, ἔξεστι, καθάπερ ἢ λιθολόγοις ἢ καί τι-
νος ἑτέρας ἀρχομένοις συστάσεως, παραφορήσασθαι
χύδην ἐξ ὧν ἐκλεξόμεθα τὰ πρόσφορα τῇ μελλούσῃ γε-
νήσεσθαι συστάσει, καὶ δὴ καὶ κατὰ σχολὴν ἐκλέξα-
σθαι. τιθῶμεν οὖν ἡμᾶς νῦν εἶναι μὴ τοὺς ἐξ ἀνάγκης
οἰκοδομοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ σχολῆς ἔτι τὰ μὲν παρα-
τιθεμένους τὰ δὲ ξυνιστάντας, ὥστε ὀρθῶς ἔχει τὰ
μὲν ἤδη τῶν νόμων λέγειν ὡς τιθέμενα, ˈ τα δ' ὡς C
παρατιθέμενα. ΑΘ. Γένοιτο γοῦν ἄν, ὦ Κλεινία, κα-
τὰ φύσιν μᾶλλον ἡμῖν ἡ σύνοψις τῶν νόμων. ἴδωμεν
γὰρ οὖν, ὦ πρὸς θεῶν, τὸ τοιόνδε περὶ νομοθετῶν.
ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Γράμματα μέν που καὶ ἐν
γράμμασι λόγοι καὶ ἄλλων εἰσὶ πολλῶν ἐν ταῖς πόλεσι
γεγραμμένοι, γράμματα δὲ καὶ τὰ τοῦ νομοθέτου καὶ
λόγοι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πότερον οὖν τοῖς μὲν
τῶν ἄλλων συγγράμμασι, ποιητῶν καὶ ὅσοι ἄνευ μέ-
τρων ˈ καὶ μετὰ μέτρων τὴν αὑτῶν εἰς μνήμην ξυμβου- D
λὴν περὶ βίου κατέθεντο συγγράψαντες, προσέχωμεν
τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ προσέχωμεν; ἢ
πάντων μάλιστα; ΚΛ. Πολύ γε. ΑΘ. Ἀλλὰ δῆτα
οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην μόνον τῶν γραφόντων περὶ
καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων ξυμβουλεύειν, διδά-
σκοντα οἷά τέ ἐστι καὶ ὡς ἐπιτηδευτέον αὐτὰ τοῖς
μέλλουσιν εὐδαίμοσιν ἔσεσθαι; ΚΛ. Καὶ πῶς οὔ;
ΑΘ. Ἀλλὰ ˈ αἰσχρὸν δὴ μᾶλλον Ὁμήρῳ τε καὶ Τυρ- E
ταίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ ἐπιτη-
δευμάτων κακῶς θέσθαι γράψαντας, Λυκούργῳ δὲ ἧτ-
τον καὶ Σόλωνι καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται γενόμενοι
γράμματα ἔγραψαν; ἢ τό γε ὀρθόν, πάντων δεῖ γραμ-
μάτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι τὰ περὶ τοὺς νόμους γε-
γραμμένα φαίνεσθαι διαπτυττόμενα μακρῷ κάλλιστά
τε καὶ ἄριστα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἢ κατ' ἐκεῖνα * ξυν- 859
επόμενα, ἢ διαφωνοῦντα αὐτοῖς εἶναι καταγέλαστα;
οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων δεῖν γραφῆς γίγνεσθαι
ταῖς πόλεσιν, ἐν πατρός τε καὶ μητρὸς σχήμασι φι-
λούντων τε καὶ νοῦν ἐχόντων φαίνεσθαι τὰ γεγραμ-
μένα, ἢ κατὰ τύραννον καὶ δεσπότην τάξαντα καὶ
ἀπειλήσαντα γράψαντα ἐν τοίχοις ἀπηλλάχθαι. σκο-
πῶμεν οὖν δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, πότερα ταύτῃ πει-
ρώμεθα λέγειν διανοηθέντες περὶ νόμων, εἴτ' οὖν δυ-
νάμεθα εἴτε ˈ μή, ἀλλ' οὖν τό γε πρόθυμον παρεχό- B
μενοι, καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν ἰόντες, ἂν ἄρα τι
καὶ δέῃ πάσχειν, πάσχωμεν. ἀγαθὸν δ' εἴη τε, καὶ ἂν
θεὸς ἐθέλῃ, γίγνοιτ' ἂν ταύτῃ. ΚΛ. Καλῶς εἴρηκας,
ποιῶμέν τε ὡς λέγεις. V. ΑΘ. Διασκεπτέον ἄρα πρῶ-
τον, ὥσπερ ἐπεχειρήσαμεν, ἀκριβῶς περὶ τῶν τε ἱερο-
συλούντων καὶ κλοπῆς πάσης πέρι καὶ ἀδικημάτων
ξυμπάντων. καὶ οὐ δυσχεραντέον εἰ μεταξὺ νομοθε-
τοῦντες τὰ μὲν ἔθεμεν, τῶν δ' ˈ ἔτι διασκοποῦμεν πέ- C
ρι· νομοθέται γὰρ γιγνόμεθα ἀλλ' οὐκ ἐσμέν πω, τά-
χα δὲ ἴσως ἂν γενοίμεθα. εἰ δὴ δοκεῖ περὶ ὧν εἴρη-
κα, ὡς εἴρηκα, σκοπεῖσθαι, σκοπώμεθα. ΚΛ. Παν-
τάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Περὶ δὴ καλῶν καὶ δικαίων
ξυμπάντων πειρώμεθα κατιδεῖν τὸ τοιόνδε, ὅπῃ ποτὲ
ὁμολογοῦμεν νῦν καὶ ὅπῃ διαφερόμεθα ἡμεῖς τε ἡμῖν
αὐτοῖς, οἳ δὴ φαῖμεν ἂν προθυμεῖσθαί γε, εἰ μηδὲν
ἄλλο, διαφέρειν τῶν πλείστων, οἵ πολλοί τε αὐτοὶ
πρὸς ˈ αὑτοὺς αὖ. ΚΛ. Τὰς ποίας δὲ δὴ διαφορὰς D
ἡμῶν ἐννοηθεὶς λέγεις; ΑΘ. Ἐγὼ πειράσομαι φρά-

ζειν. περὶ δικαιοσύνης ὅλως καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώ-
πων τε καὶ πραγμάτων καὶ πράξεων πάντες πως ξυν-
ομολογοῦμεν πάντα εἶναι ταῦτα καλά, ὥστε οὐδ' εἴ τις
διϊσχυρίζοιτο εἶναι τοὺς δικαίους ἀνθρώπους, ἂν καὶ
τυγχάνωσιν ὄντες αἰσχροὶ τὰ σώματα, κατ' αὐτό γε τὸ
δικαιότατον ἦθος ταύτῃ παγκάλους εἶναι, σχεδὸν οὐ-
E δεὶς ἂν λέγων | οὕτω πλημμελῶς δόξειε λέγειν. ΚΛ.
Οὐκοῦν ὀρθῶς; ΑΘ. Ἴσως· ἴδωμεν δέ, ὡς εἰ πάντ'
ἐστὶ καλά, ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται, τῶν πάντων τοι
καὶ τὰ παθήματα ἡμῖν ἐστι σχεδὸν τοῖς ποιήμασιν
ἴσα. ΚΛ. Τί οὖν δή; ΑΘ. Ποίημα μέν, ὅπερ ἂν ᾖ
δίκαιον, σχεδὸν ὅσονπερ ἂν τοῦ δικαίου κοινωνῇ,
860 κατὰ * τοσοῦτον καὶ τοῦ καλοῦ μετέχον ἐστί. ΚΛ.
Τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ πάθος, ὅπερ ἂν δικαίου
κοινωνῇ, κατὰ τοσοῦτον γίγνεσθαι καλὸν ὁμολογού-
μενον οὐκ ἂν διαφωνοῦντα παρέχοι τὸν λόγον; ΚΛ.
Ἀληθῆ. ΑΘ. Ἐὰν δέ γε δίκαιον μὲν ὁμολογῶμεν, αἰ-
σχρὸν δὲ εἶναι πάθος, διαφωνήσει τό τε δίκαιον καὶ
τὸ καλὸν λεχθέντων τῶν δικαίων αἰσχίστων εἶναι. ΚΛ.
Πῶς τοῦτο εἴρηκας; ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ἐννοεῖν. οἱ
γὰρ ὀλίγῳ πρόσθεν τεθέντες ἡμῖν νόμοι πάντων ἐναν-
τιώτατα παραγγέλλειν δόξειαν ἂν τοῖς νῦν λεγομένοις.
B ΚΛ. Ποίοις; ΑΘ. | Τὸν ἱερόσυλόν που ἐτίθεμεν δι-
καίως ἂν ἀποθνήσκειν καὶ τὸν τῶν εὖ κειμένων νόμων
πολέμιον, καὶ μέλλοντες δὴ νόμιμα τοιαῦτα τιθέναι
πάμπολλα ἐπέσχομεν, ἰδόντες ὡς ταῦτα ἐστὶ μὲν ἄπει-
ρα παθήματα πλήθει καὶ μεγέθει, δικαιότατα δὲ πάν-
των παθημάτων καὶ ξυμπάντων αἴσχιστα. μῶν οὐχ
οὕτως ἡμῖν τά τε δίκαια καὶ τὰ καλὰ τοτὲ μὲν ὡς
ταὐτὰ ξύμπαντα, τοτὲ δὲ ὡς ἐναντιώτατα φανεῖται;
C ΚΛ. Κινδυνεύει. ΑΘ. Τοῖς μὲν | τοίνυν πολλοῖς οὕτω
περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσυμφώνως, τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια,
διεῤῥιμμένα προσαγορεύεται. ΚΛ. Φαίνεται γοῦν, ὦ
ξένε. ΑΘ. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον, ὦ Κλεινία, πάλιν ἴδω-
μεν πῶς αὖ περὶ αὐτὰ ταῦτα ἔχει τῆς συμφωνίας.
ΚΛ. Ποίας δὴ πρὸς ποίαν; ΑΘ. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν
λόγοις οἶμαι διαῤῥήδην ἐμὲ εἰρηκέναι πως, εἰ δ' οὖν
μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ὡς λέγοντά με τίθετε — ΚΛ.
D Τὸ ποῖον; ΑΘ. | Ὡς οἱ κακοὶ πάντες εἰς πάντα εἰ-
σὶν ἄκοντες κακοί. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀνάγκη
που τούτῳ ξυνέπεσθαι τὸν ἑξῆς λόγον. ΚΛ. Τίνα λέ-
γεις; ΑΘ. Ὡς ὁ μὲν ἄδικός που κακός, ὁ δὲ κακὸς
ἄκων τοιοῦτος. ἀκουσίως δὲ ἑκούσιον οὐκ ἔχει πράτ-
τεσθαί ποτε λόγον· ἄκων οὖν ἐκείνῳ φαίνοιτ' ἂν ἀδι-
κεῖν ὁ ἀδικῶν τῷ τὴν ἀδικίαν ἀκούσιον τιθεμένῳ. καὶ
δὴ καὶ νῦν ὁμολογητέον ἐμοί· ξύμφημι γὰρ ἄκοντας
E ἀδικεῖν πάντας· εἰ καί τις φιλονεικίας | ἢ φιλοτιμίας
ἕνεκα ἄκοντας μὲν ἀδίκους εἶναι φησίν, ἀδικεῖν μὴν
ἑκόντας πολλούς, ὅ γ' ἐμὸς λόγος ἐκεῖνος ἀλλ' οὐχ οὗ-
τος. τίνα οὖν αὖ τρόπον ἔγωγε ξυμφωνοίην ἂν τοῖς
ἐμαυτοῦ λόγοις, εἴ με, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἐρω-
τῷτε, Εἰ δὴ ταῦτα οὕτως ἔχοντά ἐστιν, ὦ ξένε, τί
συμβουλεύεις ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας τῇ τῶν Μα-
γνήτων πόλει; πότερον νομοθετεῖν ἢ μή; Πῶς γὰρ
οὔ; φήσω. Διοριεῖς οὖν αὐτοῖς ἀκούσιά τε καὶ ἑκού-
σια ἀδικήματα, καὶ τῶν μὲν ἑκουσίων ἁμαρτημάτων τε
861 καὶ ἀδικημάτων μείζους τὰς ζημίας θήσομεν, τῶν δ' *
ἐλάττους; ἢ πάντων ἐξ ἴσης, ὡς οὐκ ὄντων ἀδικημά-
των τὸ παράπαν ἑκουσίων; ΚΛ. Ὀρθῶς μέντοι λέ-
γεις, ὦ ξένε. καὶ τούτοις δὴ τί χρησόμεθα τοῖς νῦν
λεγομένοις; ΑΘ. Καλῶς ἤρου. πρῶτον μὲν τοίνυν
αὐτοῖς τόδε χρησώμεθα. ΚΛ. Τὸ ποῖον; VI. ΑΘ.
Ἀναμνησθῶμεν ὡς ἔμπροσθεν νῦν δὴ καλῶς ἐλέγομεν
ὅτι περὶ τὰ δίκαια εἴη παμπόλλη τις ἡμῶν ταραχή τε
καὶ ἀσυμφωνία. τοῦτο δὲ λαβόντες πάλιν ἐρωτῶμεν
ἡμᾶς αὐτούς, Ἆρ' | οὖν περὶ τὴν τούτων ἀπορίαν οὔτ' B
ἐξευπορήσαντες οὔτε διορισάμενοι τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα
ἀλλήλων διαφέροντα, ἃ δὴ κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὑπὸ
νομοθετῶν πάντων τῶν πώποτε γενομένων ὡς δύο εἴ-
δη τῶν ἀδικημάτων ὄντα, τὰ μὲν ἑκούσια, τὰ δὲ
ἀκούσια, ταύτῃ καὶ νομοθετεῖται· ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν
δὴ ῥηθεὶς λόγος, ὥσπερ παρὰ θεοῦ λεχθείς, τοσοῦτον
μόνον εἰπὼν ἀπαλλάξεται, δοὺς δὲ οὐδένα λόγον, ὡς
ὀρθῶς εἴρηκε, κατανομοθετήσει | τινὰ τρόπον; Οὐκ C
ἔστιν, ἀλλὰ ἀνάγκη πως ταῦτα ἔμπροσθεν τοῦ νομο-
θετεῖν δηλῶσαι δύο τε ὄντα καὶ τὴν διαφορὰν ἄλλην,
ἵνα, ὅταν ἑκατέρῳ τις τὴν δίκην ἐπιτιθῇ, πᾶς ἐπακο-
λουθῇ τοῖς λεγομένοις καὶ δυνατὸς ᾖ τό τε πρεπόν-
τως τεθὲν ἁμηγέπη κρῖναι καὶ τὸ μή. ΚΛ. Καλῶς
ἡμῖν φαίνει λέγειν, ὦ ξένε· δυοῖν γὰρ θάτερον ἡμᾶς
χρεών, ἢ μὴ λέγειν ὡς πάντα ἀκούσια τὰ ἀδικήματα,
ἢ τοῦτο ὡς ὀρθῶς εἴρηται πρῶτον διορίσαντας | δη- D
λῶσαι. ΑΘ. Τούτοιν τοίνυν τοῖν δυοῖν τὸ μὲν οὐκ
ἀνεκτὸν ἐμοὶ πάντως που γίγνεσθαι, τό γε δὴ μὴ λέ-
γειν οὕτως οἰόμενον ἔχειν τἀληθές· οὐ γὰρ ἂν νόμι-
μον οὐδ' ὅσιον ἂν εἴη· κατὰ τίνα δὲ τρόπον ἐστὸν
δύο, εἰ μὴ τῷ τε ἀκουσίῳ καὶ τῷ ἑκουσίῳ διαφέρετον
ἑκάτερον ἀλλὰ ἄλλῳ τινὶ δήποτε, πειρατέον ἁμωσγέπως
δηλοῦν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ ξένε, τοῦτό γε
οὐχ οἷόν τε ἄλλως πως ἡμᾶς διανοηθῆναι. ΑΘ. Ταῦ-
τα ἔσται. φέρε δή, βλάβαι μέν, | ὡς ἔοικεν, ἀλλήλων E
τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις τε καὶ ὁμιλίαις πολλαὶ
γίγνονται, καὶ τό γε ἑκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον ἐν αὐ-
ταῖς ἄφθονόν ἐστι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μὴ
τοίνυν τις τὰς βλάβας πάσας ἀδικίας τιθεὶς οὕτως
οἰήται καὶ τὰ ἄδικα ἐν αὐταῖσι ταύτῃ γίγνεσθαι δι-
πλᾶ, τὰ μὲν ἑκούσια δή, τὰ δ' ἀκούσια· βλάβαι γὰρ
ἀκούσιοι τῶν πάντων οὔτ' ἀριθμοῖς οὔτε μεγέθεσιν
ἐλάττους εἰσὶ τῶν ἑκουσίων. σκοπεῖσθε δὲ εἴτε τι λέ-
γω λέγων ἃ * μέλλω λέγειν, εἴτε καὶ μηδὲν τὸ παρά- 862
παν. οὐ γάρ φημι ἔγωγε, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, εἴ
τίς τινά τι πημαίνει μὴ βουλόμενος ἀλλ' ἄκων, ἀδικεῖν
μέν, ἄκοντα μήν, καὶ ταύτῃ μὲν δὴ νομοθετήσω τοῦ-
το ὡς ἀκούσιον ἀδίκημα νομοθετῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἀδι-
κίαν τὸ παράπαν θήσω τὴν τοιαύτην βλάβην, οὔτε ἂν
μείζων οὔτε ἂν ἐλάττων τῳ γίγνηται. πολλάκις δὲ
ὠφέλειαν οὐκ ὀρθὴν γενομένην, τὸν τῆς ὠφελείας αἴ-
τιον ἀδικεῖν φήσομεν, ἐὰν ἢ γ' ἐμὴ | νικᾷ. σχεδὸν γάρ, B
ὦ φίλοι, οὔτ' εἴ τίς τῳ δίδωσί τι τῶν ὄντων οὔτ' εἰ
τοὐναντίον ἀφαιρεῖται, δίκαιον ἁπλῶς ἢ ἄδικον χρὴ
τὸ τοιοῦτον οὕτω λέγειν, ἀλλ' ἐὰν ἤθει καὶ δικαίῳ
τρόπῳ χρώμενός τις ὠφελῇ τινά τι καὶ βλάπτῃ, τοῦτό
ἐστι τῷ νομοθέτῃ θεατέον, καὶ πρὸς δύο ταῦτα δὴ
βλεπτέον, πρός τε ἀδικίαν καὶ βλάβην, καὶ τὸ μὲν
βλαβὲν ὑγιὲς τοῖς νόμοις εἰς τὸ δυνατὸν ποιητέον, τό
τε ἀπολόμενον σώζοντα καὶ τὸ πεσὸν ὑπό του πάλιν
| ἐξορθοῦντα, καὶ τὸ θανατωθὲν ἢ τρωθὲν ὑγιές, τὸ C
δὲ ἀποίνοις ἐξιλασθὲν τοῖς δρῶσι καὶ πάσχουσιν ἑκά-

στας τῶν βλάψεων ἐκ διαφορᾶς εἰς φιλίαν πειρατέον
ἀεὶ καθιστάναι τοῖς νόμοις. ΚΛ. Καλῶς ταῦτά γε.
ΑΘ. Τὰς τοίνυν ἀδίκους αὖ βλάβας, καὶ κέρδη δέ, ἐάν
τις ἀδικῶν τινὰ κερδαίνειν ποιῇ, τούτων ὁπόσα μὲν
ἰατά, ὡς οὐσῶν ἐν ψυχῇ νόσων, ἰᾶσθαι· τὸ δὲ τῆς
ἰάσεως ἡμῖν τῆς ἀδικίας τῇδε ῥέπειν χρὴ φάναι. ΚΛ.
D Πῇ; ΑΘ. Ὅπως | ὅ τί τις ἂν ἀδικήσῃ μέγα ἢ σμι-
κρόν, ὁ νόμος αὐτὸν διδάξει καὶ ἀναγκάσει τὸ παρά-
παν εἰς αὖθις τὸ τοιοῦτον ἢ μηδέποτε ἑκόντα τολμῆ-
σαι ποιεῖν ἢ διαφερόντως ἧττον πολύ, πρὸς τῇ τῆς
βλάβης ἐκτίσει. ταῦτα εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ'
ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμῶν ἢ ἀτιμιῶν, καὶ χρημάτων
ζημίαις ἢ καὶ δώρων, ἢ καὶ τὸ παράπαν ᾧτινι τρόπῳ
ποιήσει τις μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν, στέρξαι δὲ ἢ μὴ
μισεῖν τὴν τοῦ δικαίου φύσιν, αὐτό ἐστι τοῦτο ἔργον
E | τῶν καλλίστων νόμων. ὃν δ' ἂν ἀνιάτως εἰς ταῦτα
ἔχοντα αἴσθηται νομοθέτης, δίκην τούτοισι καὶ νόμον
θήσει τινά, γιγνώσκων που τοῖς τοιούτοις πᾶσιν ὡς
οὔτε αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον τούς τε ἄλλους ἂν διπλῇ
ὠφελοῖεν ἀπαλλαττόμενοι τοῦ βίου, παράδειγμα μὲν
τοῦ μὴ ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, ποιοῦντες δὲ
863 ἀνδρῶν κακῶν ἔρημον τὴν πόλιν. οὕτω μὲν * δὴ τῶν
τοιούτων πέρι νομοθέτῃ κολαστὴν τῶν ἁμαρτημάτων
θάνατον ἀνάγκη νέμειν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. ΚΛ. Ἔοι-
κε μέν πως λέγεσθαι τὰ παρὰ σοῦ καὶ μάλα μετρίως,
ἥδιον δ' ἂν ἔτι σαφέστερον ἀκούσαιμεν ταῦτα ῥηθέν-
τα, τὸ τῆς ἀδικίας τε καὶ βλάβης διάφορον καὶ τὸ τῶν
ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ὡς ἐν τούτοις διαπεποίκιλται.
VII. ΑΘ. Πειρατέον τοίνυν, ὡς κελεύετε, δρᾶν καὶ λέ-
B γειν. δῆλον γάρ, ὅτι τοσόνδε γε περὶ ψυχῆς καὶ | λέ-
γετε πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀκούετε, ὡς ἓν μὲν ἐν αὐτῇ
τῆς φύσεως εἴτε τι πάθος εἴτε τι μέρος ὢν ὁ θυμός,
δύσερι καὶ δύσμαχον κτῆμα ἐμπεφυκός, ἀλογίστῳ βίᾳ
πολλὰ ἀνατρέπει. ΚΛ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Καὶ μὴν
ἡδονήν γε οὐ ταὐτὸν τῷ θυμῷ προσαγορεύομεν, ἐξ
ἐναντίας δὲ αὐτῷ φαμὲν ῥώμης δυναστεύουσαν πειθοῖ
μετὰ ἀπάτης βιαίου πράττειν πᾶν, ὅ τί περ ἂν αὐτῆς
C ἡ βούλησις ἐθελήσῃ. ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Τρίτον |
μὴν ἄγνοιαν λέγων ἄν τις τῶν ἁμαρτημάτων αἰτίαν
οὐκ ἂν ψεύδοιτο. διχῇ μὴν διελόμενος αὐτὸ ὁ νομο-
θέτης ἂν βελτίων εἴη, τὸ μὲν ἁπλοῦν αὐτοῦ κούφων
ἁμαρτημάτων αἴτιον ἡγούμενος, τὸ δὲ διπλοῦν, ὅταν
ἀμαθαίνῃ τις μὴ μόνον ἀγνοίᾳ ξυνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ
δόξῃ σοφίας, ὡς εἰδὼς παντελῶς περὶ ἃ μηδαμῶς οἶ-
δε, μετὰ μὲν ἰσχύος καὶ ῥώμης ἑπομένης μεγάλων καὶ
ἀμούσων ἁμαρτημάτων τιθεὶς αἴτια τὰ τοιαῦτα, ἀσθε-
D νείας | δὲ ἑπομένης, παιδιά τε ἁμαρτήματα καὶ πρε-
σβυτέρων γιγνόμενα, θήσει μὲν ἁμαρτήματα καὶ ὡς
ἁμαρτάνουσι νόμους τάξει, πρᾳοτάτους γε μὴν πάν-
των καὶ συγγνώμης πλείστης ἐχομένους. ΚΛ. Εἰκότα
λέγεις. ΑΘ. Ἡδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λέγομεν
σχεδὸν ἅπαντες ὡς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων
ἐστί· καὶ ἔχει ταύτῃ. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ.
Ἀγνοίας δέ γε ὡς ὁ μὲν ἡμῶν κρείττων, ὁ δὲ ἥττων,
E οὐδ' ἠκούσαμεν πώποτε. | ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ.
Πάντα δέ γε προτρέπειν ταὐτά φαμεν εἰς τὴν αὑτοῦ
βούλησιν ἐπισπώμενον ἕκαστον εἰς τἀναντία πολλάκις
ἅμα. ΚΛ. Πλειστάκις μὲν οὖν. ΑΘ. Νῦν δή σοι τό
τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, ὅ γε ἐγὼ λέγω, σαφῶς ἂν
διορισαίμην, οὐδὲν ποικίλλων. τὴν γὰρ τοῦ θυμοῦ καὶ
φόβου καὶ ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ φθόνων καὶ ἐπιθυ-
μιῶν ἐν ψυχῇ τυραννίδα, ἐάν τέ τι βλάπτῃ καὶ ἐὰν
μή, πάντως ἀδικίαν προσαγορεύω· τὴν δὲ * τοῦ ἀρί- 864
στου δόξαν, ὅπῃπερ ἂν ἔσεσθαι τούτων ἡγήσωνται
πόλις εἴτε ἰδιῶταί τινες, ἐὰν αὕτη κρατοῦσα ἐν ψυχαῖς
διακοσμῇ πάντα ἄνδρα, κἂν σφάλληταί τι, δίκαιον μὲν
πᾶν εἶναι φατέον τὸ ταύτῃ πραχθὲν καὶ τὸ τῆς τοι-
αύτης ἀρχῆς γιγνόμενον ὑπήκοον ἑκάστων, καὶ ἐπὶ τὸν
ἅπαντα ἀνθρώπων βίον ἄριστον, δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ
πολλῶν ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι τὴν τοιαύτην βλάβην.
ἡμῖν δὲ οὐκ ἔστι τὰ νῦν ὀνομάτων πέρι δύσερις λόγος,
ἀλλ' | ἐπειδὴ τῶν ἁμαρτανομένων τρία εἴδη δεδήλωται B
γιγνόμενα, ταῦτα εἰς μνήμην πρῶτον ἔτι μᾶλλον ἀνα-
ληπτέον. λύπης μὲν οὖν, ἣν θυμὸν καὶ φόβον ἐπονο-
μάζομεν, ἓν εἶδος ἡμῖν ἐστί. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
Ἡδονῆς δ' αὖ καὶ ἐπιθυμιῶν δεύτερον. ἐλπίδων δὲ καὶ
δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἄριστον ἔφεσις τρίτον ἕτε-
ρον. τούτου δὲ αὖ τοῦ τρίτου διχῇ τμηθέντος πέντε
εἴδη γέγονεν, ὡς νῦν φαμέν· οἷς νόμους διαφέροντας
ἀλλήλων | πέντε εἴδεσι θετέον ἐν δυοῖν γένεσι. ΚΛ. C
Τίσι τούτοις; ΑΘ. Τὸ μὲν διὰ βιαίων καὶ ξυμφανῶν
πράξεων πραττόμενον ἑκάστοτε, τὸ δὲ μετὰ σκότους
καὶ ἀπάτης λαθραίως γιγνόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ δι'
ἀμφοῖν τούτοιν πραχθέν· ᾧ δὴ καὶ νόμοι τραχύτατοι
γίγνοιντ' ἄν, εἰ τὸ προσῆκον μέρος ἔχοιεν. ΚΛ. Εἰκὸς
γοῦν. VIII. ΑΘ. Ἴωμεν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἐκεῖσε, ὁπό-
θεν ἐξέβημεν δεῦρο, περαίνοντες τὴν θέσιν τῶν νόμων.
ἣν δὲ ἡμῖν κείμενα περί | τε τῶν συλώντων, οἶμαι, D
τοὺς θεοὺς καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν, ἔτι δὲ τῶν
τοὺς νόμους διαφθειρόντων ἐπὶ καταλύσει τῆς παρού-
σης πολιτείας. τούτων δή τις ἂν ἴσως πράξειέ τι μα-
νεὶς ἢ νόσοις ἢ γήρᾳ ὑπερμέτρῳ ξυνεχόμενος ἢ παιδίᾳ
χρώμενος, οὐδέν πω τῶν τοιούτων διαφέρων· ὧν ἂν
γίγνηταί τι φανερὸν τοῖς ἐκλεχθεῖσιν ἑκάστοτε δικα-
σταῖς ἀναφέροντος τοῦ δράσαντος ἢ τοῦ σκηπτομένου
ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος, κριθῇ δὲ οὕτω διατεθεὶς | πα- E
ρανομῆσαι, τὴν μὲν βλάβην ἣν ἄν τινα καταβλάψῃ
πάντως ἁπλῆν ἀποτινέτω, τῶν δὲ ἄλλων δικαιωμάτων
ἀφείσθω, πλὴν ἂν ἄρα τινὰ ἀποκτείνας μὴ καθαρὸς
ᾖ τὰς χεῖρας φόνου· οὕτω δ' εἰς ἄλλην χώραν καὶ τό-
πον ἀπελθὼν οἰκείτω τὸν ἐνιαυτὸν ἐκδημῶν, πρότερον
δὲ ἐλθὼν τοῦ χρόνου, ὃν ὁ νόμος ὥρισεν, ἢ καὶ πά-
σης ἐπιβὰς τῆς οἰκείας χώρας, ἐν δημοσίῳ δεσμῷ δε-
θεὶς ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων δύο ἐνιαυτοὺς οὕτως ἀπαλ-
λαττέσθω τῶν δεσμῶν. * Φόνου δὴ καθάπερ ἠρξάμε- 865
θα, πειρώμεθα διὰ τέλους παντὸς εἴδους πέρι φόνου
θεῖναι τοὺς νόμους, καὶ πρῶτον μὲν τὰ βίαια καὶ
ἀκούσια λέγωμεν. Εἴ τις ἐν ἀγῶνι καὶ ἄθλοις δημο-
σίοις ἄκων, εἴτε παραχρῆμα εἴτε καὶ ἐν ὑστέροις χρό-
νοις ἐκ τῶν πληγῶν, ἀπέκτεινέ τινα φίλιον, ἢ κατὰ
πόλεμον ὡσαύτως ἢ κατὰ μελέτην τὴν πρὸς πόλεμον,
ποιουμένων ἄσκησιν τῶν ἀρχόντων, ψιλοῖς σώμασιν ἢ
μετά τινων ὅπλων ἀπομιμουμένων | τὴν πολεμικὴν B
πρᾶξιν, καθαρθεὶς κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν κομισθέντα
περὶ τούτων νόμον ἔστω καθαρός. ἰατρῶν δὲ πέρι
πάντων, ἂν ὁ θεραπευόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀκόντων τε-
λευτᾷ, καθαρὸς ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ
μέν, ἄκων δὲ ἀποκτείνῃ τις ἕτερος ἕτερον, εἴτε τῷ

ἑαυτοῦ σώματι ψιλῷ εἴτε ὀργάνῳ ἢ βέλει ἢ πώματος ἢ
σίτου δόσει ἢ πυρὸς ἢ χειμῶνος προσβολῇ ἢ στερήσει
C πνεύματος, αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ | σώματι ἢ δι' ἑτέρων
σωμάτων, πάντως ἔστω μὲν ὡς αὐτόχειρ, δίκας δὲ τι-
νέτω τὰς τοιάσδε. ἐὰν μὲν δοῦλον κτείνῃ νομίζων τὸν
ἑαυτοῦ διειργάσθαι, τὸν τοῦ τελευτήσαντος δεσπότην
ἀβλαβῆ παρεχέτω καὶ ἀζήμιον, ἢ δίκην εἰς τὴν ἀξίαν
τοῦ τελευτήσαντος ὑπεχέτω διπλῆν· τῆς δὲ ἀξίας οἱ δι-
κασταὶ διάγνωσιν ποιείσθωσαν. καθαρμοῖς δὲ χρήσα-
σθαι μείζοσί τε καὶ πλείοσι τῶν περὶ τὰ ἆθλα ἀπο-
D κτεινάντων· τούτων δ' ἐξηγητὰς | εἶναι κυρίους οὓς ἂν
ὁ θεὸς ἀνέλῃ. ἐὰν δὲ αὐτοῦ δοῦλον, καθηράμενος
ἀπαλλαττέσθω τοῦ φόνου κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις
ἐλεύθερον ἄκων ἀποκτείνῃ, τοὺς μὲν καθαρμοὺς τοὺς
αὐτοὺς καθαρθήτω τῷ τὸν δοῦλον ἀποκτείναντι, πα-
λαιὸν δέ τινα τῶν ἀρχαίων μύθων λεγόμενον μὴ ἀτι-
μαζέτω. λέγεται δέ, ὡς ὁ θανατωθεὶς ἄρα βιαίως, ἐν
ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκώς, θυμοῦται τε τῷ δρά-
E σαντι νεοθνὴς ὤν, καὶ φόβου καὶ | δείματος ἅμα διὰ
τὴν βίαιον πάθην αὐτὸς πεπληρωμένος, ὁρῶν τε τὸν
ἑαυτοῦ φονέα ἐν τοῖς ἤθεσι τοῖς τῆς ἑαυτοῦ συνη-
θείας ἀναστρεφόμενον δειμαίνει, καὶ ταραττόμενος αὐ-
τὸς ταράττει κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὸν δράσαντα, μνή-
μην ξύμμαχον ἔχων, αὐτόν τε καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ.
διὸ δὴ χρεὼν ἐστιν ἄρα ὑπεξελθεῖν τῷ παθόντι τὸν
δράσαντα τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἐρημῶσαι
πάντας τοὺς οἰκείους τόπους ξυμπάσης τῆς πατρίδος·
ἐὰν δὲ ξένος ὁ τελευτήσας ᾖ, καὶ τῆς τοῦ ξένου χώ-
866 ρας * εἰργέσθω τοὺς αὐτοὺς χρόνους. τούτῳ δὴ τῷ
νόμῳ ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθηταί τις, ὁ τοῦ τελευτήσαντος
γένει ἐγγύτατα, ἐπίσκοπος ὢν τούτων πάντων γενομέ-
νων, ἐχέτω συγγνώμην τε καὶ ἄγων πρὸς αὐτὸν εἰρή-
νην μέτριος ἂν εἴη πάντως· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ καὶ
πρῶτον μὲν ἀκάθαρτος ὢν εἰς τὰ ἱερὰ τολμᾷ πορεύε-
σθαι καὶ θύειν, ἔτι δὲ τοὺς χρόνους μὴ ἐθέλῃ πλη-
ροῦν ἀποξενούμενος τοὺς εἰρημένους, ὁ τοῦ τελευτή-
B σαντος | γένει ἐγγύτατα ἐπεξίτω μὲν φόνου τῷ κτεί-
ναντι, διπλᾶ δὲ πάντα ἔστω τὰ τιμωρήματα τῷ ὄφλον-
τι. ἐὰν δ' ὁ προσήκων ἐγγύτατα μὴ ἐπεξίῃ τῷ παθή-
ματι, τὸ μίασμα ὡς εἰς αὐτὸν περιεληλυθός, τοῦ πα-
θόντος προστρεπομένου τὴν πάθην, ὁ βουλόμενος ἐπ-
εξελθὼν τούτῳ δίκην πέντε ἔτη ἀποσχέσθαι τῆς αὐτοῦ
πατρίδος ἀναγκαζέτω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ ξένος ἄκων
ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλόμε-
C νος | ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, μέτοικος δὲ ὢν ἀπενιαυ-
τησάτω, ξένος δὲ ἂν ᾖ παντάπασι, πρὸς τῷ καθαρ-
μῷ, ἐάν τε ξένον ἐάν τε μέτοικον ἐάν τε ἀστὸν κτεί-
νῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας τῆς τῶν νόμων τῶνδε
κυρίας εἰργέσθω· ἐὰν δ' ἔλθῃ παρανόμως, οἱ νομο-
φύλακες θανάτῳ ζημιούντων αὐτόν, καὶ ἐὰν ἔχῃ οὐ-
σίαν τινά, τῷ τοῦ παθόντος ἐγγύτατα γένει παραδι-
δόντων. ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ, ἂν μὲν κατὰ θάλατταν
D ἐκπίπτῃ | πρὸς τὴν χώραν, σκηνησάμενος ἐν θαλάττῃ
τέγγων τοὺς πόδας πλοῦν ἐπιφυλαττέτω, κατὰ γῆν δὲ
ἂν βίᾳ ὑπό τινων ἀχθῇ, ἡ πρώτη προστυχοῦσα ἀρχὴ
τῶν ἐν τῇ πόλει λύσασα εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπέτω
ἄσυλον. Ἐὰν δ' ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθε-
ρον, θυμῷ δὲ ᾖ τὸ πεπραγμένον ἐκπραχθέν, διχῇ δεῖ
πρῶτον τὸ τοιοῦτον διαλαβεῖν. θυμῷ γὰρ δὴ πέπρα-
κται καὶ τοῖς ὅσοι ἂν ἐξαίφνης μὲν καὶ | ἀπροβουλεύ- E
τως τοῦ ἀποκτεῖναι πληγαῖς ἤ τινι τοιούτῳ διαφθεί-
ρωσί τινα παραχρῆμα τῆς ὁρμῆς γενομένης, μεταμέ-
λειά τε εὐθὺς τοῦ πεπραγμένου γίγνηται, θυμῷ δὲ καὶ
ὅσοι προπηλακισθέντες λόγοις ἢ καὶ ἀτίμοις ἔργοις,
μεταδιώκοντες τὴν τιμωρίαν, ὕστερον ἀποκτείνωσί τινα
βουληθέντες κτεῖναι, καὶ τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς ἀμε-
ταμέλητον γίγνηται. διττοὺς μὲν δὴ τοὺς φόνους, ὡς
ἔοικε, θετέον, καὶ σχεδὸν ἀμφοτέρους θυμῷ γεγονό-
τας, * μεταξὺ δήπου τοῦ τε ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου 867
δικαιότατ' ἂν λεγομένους. οὐ μὴν ἀλλ' εἰκὼν ἐσθ' ἑκά-
τερος· ὁ μὲν τὸν θυμὸν φυλάττων καὶ οὐκ ἐκ τοῦ
παραχρῆμα ἐξαίφνης ἀλλὰ μετὰ ἐπιβουλῆς ὕστερον
χρόνῳ τιμωρούμενος ἑκουσίῳ ἔοικεν, ὁ δὲ ἀταμιεύτως
ταῖς ὀργαῖς καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα εὐθὺς χρώμενος
ἀπροβουλεύτως ὅμοιος μὲν ἀκουσίῳ, ἔστι δὲ οὐδ' οὗ-
τος αὖ παντάπασιν ἀκούσιος, ἀλλ' εἰκὼν ἀκουσίου.
διὸ | χαλεποὶ διορίζειν οἱ τῷ θυμῷ πραχθέντες φό- B
νοι, πότερον ἑκουσίους αὐτοὺς ἤ τινας ὡς ἀκουσίους
νομοθετητέον. βέλτιστον μὴν καὶ ἀληθέστατον εἰς εἰ-
κόνα μὲν ἄμφω θεῖναι, τεμεῖν δὲ αὐτὼ χωρὶς τῇ ἐπι-
βουλῇ καὶ ἀπροβουλίᾳ, καὶ τοῖς μὲν μετ' ἐπιβουλῆς τε
καὶ ὀργῇ κτείνασι τὰς τιμωρίας χαλεπωτέρας, τοῖς δὲ
ἀπροβουλεύτως τε καὶ ἐξαίφνης πραοτέρας νομοθετεῖν·
τὸ γὰρ ἐοικὸς μείζονι κακῷ μειζόνως, τὸ δ' ἐλάττονι | C
τιμωρητέον ἐλαττόνως. ποιητέον δὴ καὶ τοῖς ἡμετέροις
νόμοις οὕτω. ΚΛ. *Παντάπασι μὲν οὖν.* IX. ΑΘ.
*Πάλιν ἐπανελθόντες τοίνυν λέγωμεν· ἂν ἄρα τις αὐ-
τόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον ἀπρο-
βουλεύτως ὀργῇ τινὶ γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα,
καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσῆκέ τῳ πάσχειν,
πασχέτω, δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω κολάζων τὸν
αὑτοῦ θυμόν. ὁ δὲ θυμῷ μέν, | μετ' ἐπιβουλῆς δὲ D
κτείνας τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν πρόσθεν αὖ, τρία δὲ
ἔτη, καθάπερ ἅτερος ἔφευγε τὰ δύο, φευγέτω μεγέθει
θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς χρόνον. καθόδου δὲ πέρι
τούτοις ὧδ' ἔστω. χαλεπὸν μὲν ἀκριβῶς νομοθετεῖν·
ἔστι γὰρ ὅτε τούτοιν ὁ τῷ νόμῳ ταχθεὶς χαλεπώτερος
ἡμερώτερος ἄν, ὁ δὲ ἡμερώτερος χαλεπώτερος ἂν εἴη,
καὶ τὰ περὶ τὸν φόνον ἀγριωτέρως ἂν πράξειεν, ὁ δὲ
ἡμερωτέρως· ὡς δὲ τὸ πολὺ κατὰ | τὰ νῦν εἰρημένα E
ξυμβαίνει γιγνόμενα. τούτων οὖν πάντων ἐπιγνώμονας
εἶναι χρὴ νομοφύλακας, ἐπειδὰν δὲ ὁ χρόνος ἔλθῃ τῆς
φυγῆς ἑκατέρῳ, πέμπειν αὐτῶν δικαστὰς δώδεκα ἐπὶ
τοὺς ὅρους τῆς χώρας, ἐσκεμμένους ἐν τῷ χρόνῳ τού-
τῳ τὰς τῶν φευγόντων πράξεις ἔτι σαφέστερον, καὶ
τῆς αἰδοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς τούτων δικαστὰς
γίγνεσθαι· τοὺς δὲ αὖ τοῖς δικασθεῖσιν ὑπὸ τῶν τοι-
ούτων ἀρχόντων ἐμμένειν. * ἐὰν δ' αὖθίς ποτε κατελ- 868
θὼν ὁπότερος αὐτοῖν ἡττηθεὶς ὀργῇ πράξῃ ταὐτὸν
τοῦτο, φυγὼν μηκέτι κατέλθῃ, κατελθὼν δὲ κατὰ τὴν
τοῦ ξένου ἄφιξιν, ταύτῃ πασχέτω. δοῦλον δὲ ὁ κτεί-
νας ἑαυτοῦ μὲν καθηράσθω, ἐὰν δὲ ἀλλότριον θυμῷ,
διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κεκτημένῳ. ὅστις δ' ἂν
τῶν ἀποκτεινάντων πάντων μὴ πείθηται τῷ νόμῳ, ἀλλ'
ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε καὶ ἆθλα καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ
μιαίνῃ, ὁ βουλόμενος | τόν τε ἐπιτρέποντα τῶν προσ- B
ηκόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ τὸν ἀποκτείναντα εἰς δί-
κην καταστήσας τὴν διπλασίαν χρημάτων τε καὶ τῶν

ἄλλων πράξεων ἀναγκαζέτω πράττειν τε καὶ ἐκτίνειν,
τὸ δ' ἔκτισμα αὐτὸς αὑτῷ κομιζέσθω κατὰ τὸν νόμον.
ἐὰν δέ τις θυμῷ δοῦλος δεσπότην αὑτοῦ κτείνῃ, τοὺς
προςήκοντας τοῦ τελευτήσαντος χρωμένους τῷ κτείναν-
C τι χρείαν, ἣν ἂν ἐθέλωσι, πλὴν μηδαμῇ μηδαμῶς | ζω-
γροῦντας, καθαροὺς εἶναι. ἐὰν δὲ ἄλλος τις δοῦλος
ἐλεύθερον ἀποκτείνῃ θυμῷ, παραδιδόντων οἱ δεσπό-
ται τὸν δοῦλον τοῖς προςήκουσι τοῦ τελευτήσαντος, οἱ
δὲ ἐξ ἀνάγκης μὲν θανατωσάντων τὸν δράσαντα, τρό-
πῳ δέ, ᾧ ἂν ἐθέλωσιν. ἃ δὲ γίγνεται μέν, ὀλιγάκις δέ,
ἂν διὰ θυμὸν πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἢ θυγατέρα πλη-
γαῖς ἤ τινι τρόπῳ βιαίῳ κτείνῃ, καθάρσεις μὲν τὰς
D αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαιρέσθω καὶ ἐνιαυτοὺς τρεῖς |
ἀπενιαυτεῖν, κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάντων ἀπαλλάτ-
τεσθαι γυναῖκά τε ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ τὸν ἄνδρα ἀπὸ
γυναικός, καὶ μήποτ' ἔτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι μη-
δὲ ξυνέστιον ὧν ἔκγονον ἢ ἀδελφὸν ἀπεστέρηκε γίγνε-
σθαί ποτε μηδὲ κοινωνὸν ἱερῶν· ὁ δὲ ἀσεβῶν τε περὶ
ταῦτα καὶ ἀπειθῶν ὑπόδικος ἀσεβείας γιγνέσθω τῷ
ἐθέλοντι. γυναῖκα δὲ γαμετὴν ἐὰν ἀνὴρ δι' ὀργὴν κτεί-
νῃ τινά τις, ἢ γυνὴ ἑαυτῆς ἄνδρα ταὐτὸν τοῦτο ὡς-
E αύτως | ἐργάσηται, καθαίρεσθαι μὲν τοὺς αὐτοὺς κα-
θαρμούς, τριετεῖς δὲ ἀπενιαυτήσεις διατελεῖν. κατελ-
θὼν δὲ ὅ τι τοιοῦτον δράσας τοῖς αὑτοῦ παισὶν ἱε-
ρῶν μὴ κοινωνείτω μηδὲ ὁμοτράπεζος γιγνέσθω ποτέ·
ἀπειθῶν δὲ ὁ γεννήτωρ ἢ ὁ γεννηθεὶς ἀσεβείας αὖ
ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι. καὶ ἂν ἀδελφὸς ἀδελ-
φὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν θυμῷ
κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπενιαυτήσεων ὡς-
αύτως, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ τοῖς ἐκγό-
νοις, εἰρήσθω δεῖν γίγνεσθαι καὶ τούτοις ὧν ἀδελφοὺς
τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρηκε παίδων, τούτοις δὲ
ξυνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γιγνέσθω μηδὲ κοινωνὸς
869 ἱερῶν· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, * τῷ τῆς περὶ ταῦτα ἀσε-
βείας εἰρημένῳ νόμῳ ὑπόδικος ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο με-
τὰ δίκης. ἐὰν δ' ἄρα τις εἰς τοσοῦτον ἀκρατὴς θυμοῦ
γίγνηται πρὸς τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίαις ὀργῆς
τῶν γεννητόρων τολμῆσαι κτεῖναί τινα, ἐὰν μὲν ὁ τε-
λευτήσας, πρὶν τελευτῆσαι, τὸν δράσαντα φόνου ἀφιῇ
ἑκών, καθάπερ οἱ τὸν ἀκούσιον φόνον ἐξεργασάμενοι
καθαρθεὶς καὶ τἄλλα, ὅσαπερ ἐκεῖνοι, πράξας καθα-
B ρὸς ἔστω, ἐὰν δὲ μὴ ἀφῇ, | πολλοῖς ἔνοχος ἔστω νό-
μοις ὁ δράσας τι τοιοῦτον· καὶ γὰρ αἰκίας δίκαις ταῖς
ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γίγνοιτο καὶ ἀσεβείας ὡσαύτως καὶ
ἱεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννητοῦ ψυχὴν συλήσας, ὥστ' εἴ-
περ οἷόν τ' ἦν τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν τὸν αὐτόν,
καὶ τὸν πατροφόνον ἢ μητροκτόνον ἐξεργασάμενον
θυμῷ τοῦτο δικαιότατον θανάτων πολλῶν ἦν τυγχά-
νειν. ᾧ γὰρ μόνῳ οὐδ' ἀμυνομένῳ θάνατον, μέλλοντι
ὑπὸ τῶν γονέων τελευτήσεσθαι, παρέξει νόμος οὐδεὶς
C | κτεῖναι τὸν πατέρα ἢ μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκεί-
νου φύσιν ἀγαγόντας, ἀλλ' ὑπομείναντα τὰ πάντα πά-
σχειν πρίν τι δρᾶν τοιοῦτον νομοθετήσει, πῶς τούτῳ
δίκης γε ἄλλως προςῆκον τυγχάνειν ἂν γίγνοιτο ἐν νό-
μῳ; κείσθω δὴ τῷ πατέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυ-
μῷ θάνατος ἡ ζημία. ἀδελφὸς δὲ ἂν ἀδελφὸν κτείνῃ
ἐν στάσεσι μάχης γενομένης ἤ τινι τρόπῳ τοιούτῳ,
D ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότερον, | καθάπερ πο-
λέμιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρός· καὶ ἐὰν πολίτης
πολίτην ὡσαύτως ἢ ξένος ξένον. ἐὰν δὲ ἀστὸς ξένον ἢ
ξένος ἀστὸν ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ ταὐτὰ ἔστω τοῦ
καθαρὸς εἶναι. καὶ ἐὰν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως. ἐὰν
δὲ αὖ δοῦλος ἐλεύθερον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθά-
περ ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νό-
μοις. ὃ δὲ περὶ τῆς ἀφέσεως εἴρηται φόνου πατρί,
ταὐτὸν τοῦτο ἔστω περὶ ἁπάσης τῶν τοιούτων | ἀφέ- E
σεως· ἐὰν ὁςτιςοῦν ὁτῳοῦν ἀφιῇ τοῦτο ἑκών, ὡς ἀ-
κουσίου γεγονότος τοῦ φόνου, οἵ τε καθαρμοὶ γιγνέ-
σθωσαν τῷ δράσαντι καὶ ἐνιαυτὸς εἷς ἔστω τῆς ἐκ-
δημίας ἐν νόμῳ. Καὶ τὰ μὲν δὴ βίαιά τε καὶ ἀκού-
σια καὶ κατὰ τὸν θυμὸν γιγνόμενα περὶ φόνους με-
τρίως εἰρήσθω· τὰ δὲ περὶ τὰ ἑκούσια καὶ κατ' ἀδι-
κίαν πᾶσαν γιγνόμενα τούτων πέρι, καὶ ἐπιβουλῆς δι'
ἥττας ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φθόνων, ταῦτα
μετ' ἐκεῖνα ἡμῖν λεκτέον. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. Χ.
ΑΘ. *Πάλιν* δὴ πρῶτον περὶ τῶν τοιούτων εἰς δύναμιν
εἴπωμεν ὁπόσα * ἂν εἴη. τὸ μὲν δὴ μέγιστον ἐπιθυ- 870
μία κρατοῦσα ψυχῆς ἐξηγριωμένης ὑπὸ πόθων. τοῦτο
δ' ἔστι μάλιστα ἐνταῦθα, οὗ πλεῖστός τε καὶ ἰσχυρό-
τατος ἵμερος ὢν τυγχάνει τοῖς πολλοῖς, ἡ τῶν χρημά-
των τῆς ἀπλήστου καὶ ἀπείρου κτήσεως ἔρωτας μυ-
ρίους ἐντίκτουσα δύναμις διὰ φύσιν τε καὶ ἀπαιδευ-
σίαν τὴν κακήν. τῆς δὲ ἀπαιδευσίας ἡ τοῦ κακῶς
ἐπαινεῖσθαι πλοῦτον αἰτία φήμη πρὸς τῶν Ἑλλήνων
τε καὶ βαρβάρων· πρῶτον γὰρ τῶν | ἀγαθῶν αὐ- B
τὸ προκρίνοντες τρίτον ὂν τούς τ' ἐπιγιγνομένους
λωβῶνται καὶ ἑαυτούς. τὸ γὰρ ἀληθὲς λέγεσθαι πε-
ρὶ τοῦ πλούτου κατὰ πόλεις πάσας, πάντων κάλλι-
στον καὶ ἄριστον, ὡς ἕνεκα σώματός ἐστι, καὶ σῶμα
ψυχῆς ἕνεκα· ἀγαθῶν μὲν οὖν ὄντων, ὧν ἕνεκα ὁ
πλοῦτος εἶναι πέφυκε, τρίτον ἂν εἴη μετὰ σώματος
ἀρετὴν καὶ ψυχῆς. διδάσκαλος οὖν ἂν ὁ λόγος οὗτος
γίγνοιτο, ὡς οὐ χρὴ πλουτεῖν ζητεῖν τὸν εὐδαίμονα
ἐσόμενον, ἀλλὰ δικαίως πλουτεῖν | καὶ σωφρόνως· καὶ C
φόνοι οὕτως οὐκ ἂν γίγνοιντο ἐν πόλεσι, φόνοις δεό-
μενοι καθαίρεσθαι. νῦν δέ, ὅπερ ἀρχόμενοι τούτων
εἴπομεν, ἓν μὲν τοῦτ' ἐστὶ καὶ μέγιστον, ὃ ποιεῖ φό-
νου ἑκουσίου τὰς μεγίστας δίκας. δεύτερον δὲ φιλοτίμου
ψυχῆς ἕξις, φθόνους ἐντίκτουσα, χαλεποὺς ξυνοίκους
μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τὸν φθόνον, δευτέ-
ροις δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐν τῇ πόλει. τρίτον δὲ οἱ
δειλοὶ καὶ ἄδικοι φόβοι πολλοὺς δὴ φόνους εἰσὶν ἐξ-
ειργασμένοι, | ὅταν ᾖ τῳ πραττόμενα ἢ πεπραγμένα D
ἃ μηδένα βούλονταί σφισι ξυνειδέναι γιγνόμενα ἢ γε-
γονότα· τοὺς οὖν τούτων μηνυτὰς ἀναιροῦσι θανά-
τοις, ὅταν ἄλλῳ μηδενὶ δύνωνται τρόπῳ. τούτων δὴ
πάντων πέρι προοίμια μὲν εἰρημένα ταῦτ' ἔστω, καὶ
πρὸς τούτοις, ὃν καὶ πολλοὶ λόγον τῶν ἐν ταῖς τελε-
ταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων ἀκούοντες σφόδρα
πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσιν ἐν Ἅιδου γίγνεσθαι,
καὶ πάλιν ἀφικομένοις δεῦρο | ἀναγκαῖον εἶναι τὴν κα- E
τὰ φύσιν δίκην ἐκτῖσαι, τὴν τοῦ παθόντος, ἅπερ αὐ-
τὸς ἔδρασεν, ὑπ' ἄλλου τοιαύτῃ μοίρᾳ τελευτῆσαι τὸν
τότε βίον. πειθομένῳ μὲν δή, καὶ πάντως φοβουμένῳ
ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τὴν τοιαύτην δίκην, οὐδὲν δεῖ
τὸν ἐπὶ τούτῳ νόμον * ὑμνεῖν, ἀπειθοῦντι δὲ νόμος 871
ὅδε εἰρήσθω τῇ γραφῇ· **XI.** Ὃς ἂν ἐκ προνοίας τε
καὶ ἀδίκως ὁντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ,

πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτε ἱερὰ μήτε
ἀγορὰν μήτε λιμένας μήτε ἄλλον κοινὸν ξύλλογον μη-
δένα μιαίνων, ἐάν τέ τις ἀπαγορεύῃ τῷ δράσαντι ταῦ-
τα ἀνθρώπων καὶ ἐὰν μή· ὁ γὰρ νόμος ἀπαγορεύει,
καὶ ἀπαγορεύων ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως ἀεὶ φαίνεταί
B τε καὶ φανεῖται. ὁ δὲ μὴ ἐπεξιὼν | δέον ἢ μὴ προα-
γορεύων εἴργεσθαι τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος, πρὸς ἀν-
δρῶν τε καὶ γυναικῶν προςήκων τῷ τελευτήσαντι, πρῶ-
τον μὲν τὸ μίασμα εἰς αὑτὸν καὶ τὴν τῶν θεῶν ἔ-
χθραν δέχοιτο, ὡς ἡ τοῦ νόμου ἀρὰ τὴν φήμην προ-
τρέπεται, τὸ δὲ δεύτερον ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τιμω-
ρεῖν ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος γιγνέσθω. ὁ δὲ ἐθέλων
τιμωρεῖν, τῶν τε ἐπὶ τούτοις λουτρῶν φυλακῆς πέρι καὶ
ὅσων ἂν ἑτέρων ὁ θεὸς περὶ ταῦτα νόμιμα παραδῷ,
C | πάντα ἀποτελῶν καὶ τὴν πρόῤῥησιν προαγορεύων
ἴτω ἀναγκάζων τὸν δράσαντα ὑπέχειν τὴν τῆς δίκης
πρᾶξιν κατὰ νόμον. ταῦτα δὲ ὅτι μὲν γίγνεσθαι χρε-
ὼν ἐστι διά τινων ἐπευχῶν καὶ θυσιῶν θεοῖς τισίν,
οἷς τῶν τοιούτων μέλει, φόνους μὴ γίγνεσθαι κατὰ
πόλεις, ῥᾴδιον ἀποφαίνεσθαι νομοθέτῃ· τίνες δ᾽ εἰσὶν
οἱ θεοὶ καὶ τίς ὁ τρόπος τῶν τοιούτων δικῶν τῆς εἰς-
αγωγῆς ὀρθότατα πρὸς τὸ θεῖον ἂν γιγνόμενος εἴη,
D νομοφύλακες μετ᾽ ἐξηγητῶν καὶ | μάντεων καὶ τοῦ
θεοῦ νομοθετησάμενοι τὰς δίκας εἰςαγόντων ταύτας.
δικαστὰς δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς αὐτούς, οὕσπερ τοῖς τὰ
ἱερὰ συλῶσι διαδικάζειν ἐῤῥήθη κυρίως. ὁ δὲ ὄφλων
θανάτῳ ζημιούσθω καὶ μὴ ἐν τῇ τοῦ παθόντος χώρᾳ
θαπτέσθω, ἀναιδείας ἕνεκα πρὸς τῷ ἀσεβεῖν. φυγὼν
δὲ καὶ μὴ θελήσας κρίσιν ὑποσχεῖν φευγέτω ἀειφυ-
γίαν· ἐὰν δέ τις ἐπιβῇ τούτων τῆς τοῦ φονευθέντος
χώρας, ὁ προστυχὼν πρῶτος τῶν οἰκείων τοῦ ἀποθα-
E νόντος ἢ | καὶ τῶν πολιτῶν ἀνατεὶ κτεινέτω ἢ δήσας
τοῖς ἄρχουσι τῶν τὴν δίκην κρινάντων κτεῖναι παρα-
δότω. ὁ δὲ ἐπισκηπτόμενος ἅμα καὶ κατεγγυάτω τὸν
ᾧ ἂν ἐπισκήπτηται· ὁ δὲ παρεχέτω τοὺς ἐγγυητάς,
ἀξιόχρεως οὓς ἂν ἡ τῶν περὶ ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ
κρίνῃ, τρεῖς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως, παρέξειν ἐγγυωμένους
εἰς δίκην· ἐὰν δὲ ἢ μὴ ἐθέλῃ ἢ ἀδυνατῇ τις καθιστά-
ναι, τὴν ἀρχὴν παραλαβοῦσαν δήσασαν φυλάττειν καὶ
παρέχειν εἰς τὴν κρίσιν τῆς δίκης. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν
872 μή, * βουλεύσῃ δὲ θάνατόν τις ἄλλος ἑτέρῳ καὶ τῇ
βουλήσει τε καὶ ἐπιβουλεύσει ἀποκτείνας αἴτιος ὢν καὶ
μὴ καθαρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ φόνου ἐν πόλει ἐνοικῇ, γι-
γνέσθων καὶ τούτῳ κατὰ ταὐτὰ αἱ κρίσεις τούτων πέ-
ρι, πλὴν τῆς ἐγγύης, τῷ δὲ ὄφλοντι ταφῆς τῆς οἰκείας
ἐξέστω τυχεῖν, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως τῷ
πρόσθεν ῥηθέντι περὶ αὐτὸν γιγνέσθω. τὰ αὐτὰ δὲ
ἔστω ταῦτα ξένοισί τε πρὸς ξένους καὶ ἀστοῖσι καὶ
B ξένοις πρὸς ἀλλήλοις, δούλοις τε αὖ | πρὸς δούλους,
τῆς τε αὐτοχειρίας πέρι καὶ ἐπιβουλεύσεως, πλὴν τῆς
ἐγγύης· ταύτην δέ, καθάπερ εἴρηται, τοὺς αὐτόχειρας
κατεγγυᾶσθαι. τὸν δὲ προαγορεύοντα τὸν φόνον ἅμα
κατεγγυᾶν καὶ τούτους. ἐὰν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον ἑκών,
εἴτε αὐτόχειρ εἴτε βουλεύσας, ἀποκτείνῃ καὶ ὄφλῃ τὴν
δίκην, ὁ τῆς πόλεως κοινὸς δήμιος ἄγων πρὸς τὸ μνῆ-
μα τοῦ ἀποθανόντος, ὅθεν ἂν ὁρᾷ τὸν τύμβον, μα-
C στιγώσας ὁπόσας ἂν ὁ ἑλὼν προστάττῃ, ἐάνπερ βιῷ |
παιόμενος ὁ φονεύς, θανατωσάτω. ἐὰν δέ τις δοῦλον
κτείνῃ μηδὲν ἀδικοῦντα, φόβῳ δὲ μὴ μηνυτὴς αἰσχρῶν
ἔργων καὶ κακῶν αὐτοῦ γίγνηται, ἤ τινος ἕνεκα ἄλλου
τοιούτου, καθάπερ ἂν εἰ πολίτην κτείνας ὑπεῖχε φό-
νου δίκας, ὡσαύτως καὶ τοῦ τοιούτου δούλου κατὰ τὰ
αὐτὰ ἀποθανόντος οὕτως ὑπεχέτω. **XII.** Ἐὰν δὲ δὴ
γίγνηται, ἐφ᾽ οἷσι καὶ νομοθετεῖν δεινὸν καὶ οὐδαμῶς
προςφιλές, μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον ξυγγενῶν αὐ-
τόχειρας φόνους ἢ δι᾽ | ἐπιβουλεύσεως γενομένους, D
ἑκουσίους τε καὶ ἀδίκους πάντως, οἳ τὰ μὲν πολλὰ ἐν
κακῶς οἰκούσαις καὶ τρεφομέναις γίγνονται πόλεσι, γέ-
νοιντο δ᾽ ἂν πού τι καὶ ἐν ᾗ μήποτέ τις ἂν προςδο-
κήσειε χώρᾳ, λέγειν μὲν δὴ χρεὼν αὖ πάλιν τὸν ἔμ-
προσθεν σμικρῷ ῥηθέντα λόγον, ἂν ἄρα τις ἀκούων
ἡμῶν οἷος ἀποσχέσθαι γένηται μᾶλλον ἑκὼν διὰ τὰ
τοιαῦτα φόνων τῶν πάντῃ ἀνοσιωτάτων. ὁ γὰρ δὴ μῦ-
θος ἢ λόγος, ἢ ὅ τι χρὴ προςαγορεύειν αὐτόν, ἐκ | E
παλαιῶν ἱερέων εἴρηται σαφῶς, ὡς ἡ τῶν ξυγγενῶν
αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος νόμῳ χρῆται τῷ νῦν
δὴ λεχθέντι καὶ ἔταξεν ἄρα δράσαντί τι τοιοῦτον πα-
θεῖν ταὐτὰ ἀναγκαίως, ἅπερ ἔδρασεν· εἰ πατέρα ἀπέ-
κτεινέ ποτέ τις, αὐτὸν τοῦτο ὑπὸ τέκνων τολμῆσαι βίᾳ
πάσχοντα ἔν τισι χρόνοις, κἂν [εἰ] μητέρα, γενέσθαι
τε αὐτὸν θηλείας μετασχόντα φύσεως ἀναγκαῖον, γε-
νόμενόν τε ὑπὸ τῶν γεννηθέντων λιπεῖν τὸν βίον ἐν
χρόνοις ὑστέροις· τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος
οὐκ εἶναι κάθαρσιν ἄλλην, οὐδὲ ἔκπλυτον ἐθέλειν γί-
γνεσθαι τὸ * μιανθὲν πρὶν φόνον φόνῳ ὁμοίῳ ὅμοιον 873
ἡ δράσασα ψυχὴ τίσῃ καὶ πάσης τῆς ξυγγενείας τὸν
θυμὸν ἀφιλασαμένη κοιμίσῃ. ταῦτα δὴ παρὰ θεῶν μέν
τινα φοβούμενον τὰς τιμωρίας εἴργεσθαι χρὴ τὰς τοι-
αύτας. εἰ δέ τινας οὕτως ἀθλία ξυμφορὰ καταλάβοι,
ὥστε πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων ἐκ προ-
νοίας ἑκουσίως ψυχὴν τολμῆσαι ἀποστερεῖν σώματος,
ὁ παρὰ τοῦ θνητοῦ νομοθέτου νόμος ὧδε περὶ τῶν
τοιούτων νομοθετεῖ· προῤῥήσεις μὲν | τὰς περὶ τοῦ B
τῶν νομίμων εἴργεσθαι καὶ ἐγγύας τὰς αὐτὰς εἶναι,
καθάπερ ἐῤῥήθη τοῖς ἔμπροσθεν, ἐὰν δέ τις ὄφλῃ
φόνου τοιούτου τούτων κτείνας τινά, οἱ μὲν τῶν δικα-
στῶν ὑπηρέται καὶ ἄρχοντες ἀποκτείναντες εἰς τετα-
γμένην τρίοδον ἔξω τῆς πόλεως ἐκβαλλόντων γυμνόν,
αἱ δὲ ἀρχαὶ πᾶσαι ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως, λίθον ἕκα-
στος φέρων, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ βάλλων ἀφο-
σιούτω τὴν πόλιν ὅλην, μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὰ τῆς χώ-
ρας ὅρια φέροντες | ἐκβαλλόντων τῷ νόμῳ ἄταφον. Τὸν C
δὲ δὴ πάντων οἰκειότατον καὶ λεγόμενον φίλτατον ὃς
ἂν ἀποκτείνῃ, τί χρὴ πάσχειν; λέγω δέ, ὃς ἂν ἑαυτὸν
κτείνῃ, τὴν τῆς εἱμαρμένης βίᾳ ἀποστερῶν μοῖραν,
μήτε πόλεως ταξάσης δίκῃ, μήτε περιωδύνῳ ἀφύκτῳ
προσπεσούσῃ τύχῃ ἀναγκασθεὶς μηδὲ αἰσχύνης τινὸς
ἀπόρου καὶ ἀβίου μεταλαχών, ἀργίᾳ δὲ καὶ ἀνανδρίας
δειλίᾳ ἑαυτῷ δίκην ἄδικον ἐπιθῇ. τούτῳ δὴ τὰ μὲν
ἄλλα θεὸς οἶδεν ἃ | χρὴ νόμιμα γίγνεσθαι περὶ κα- D
θαρμούς τε καὶ ταφάς, ὧν ἐξηγητάς τε ἅμα καὶ τοὺς
περὶ ταῦτα νόμους ἐπανερομένους χρὴ τοὺς ἐγγύτατα
γένει ποιεῖν αὐτοῖσι κατὰ τὰ προσταττόμενα· τάφους
δ᾽ εἶναι τοῖς οὕτω φθαρεῖσι πρῶτον μὲν κατὰ μόνας
μηδὲ μεθ᾽ ἑνὸς ξυντάφου, εἶτα ἐν τοῖς τῶν δώδεκα
ὁρίοισι μερῶν τῶν ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα θάπτειν
ἀκλεεῖς αὐτούς, μήτε στήλαις μήτε ὀνόμασι δηλοῦντας
τοὺς τάφους. Ἐὰν δ᾽ ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῷον | ἄλλο E

τι φονεύσῃ τινά, πλὴν τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίᾳ
τιθεμένων ἀθλεύοντά τι τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν
μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόνου τῷ κτείναντι, διαδικα-
ζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ ὁπόσοις προσ-
τάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἔξω τῶν ὅρων τῆς χώ-
ρας ἀποκτείναντας διορίσαι. ἐὰν δὲ ἄψυχόν τι ψυχῆς
ἄνθρωπον στερήσῃ, πλὴν ὅσα κεραυνὸς ἤ τι παρὰ
θεοῦ τοιοῦτον βέλος ἰόν, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα τινὸς
προσπεσόντος ἢ αὐτὸ ἐμπεσὸν κτείνῃ τινά, δικαστὴν
874 μὲν αὐτῷ καθιζέτω τῶν * γειτόνων τὸν ἐγγύτατα ὁ
προσήκων γένει, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ αὑτοῦ τε καὶ ὑπὲρ
τῆς συγγενείας ὅλης, τὸ δὲ ὄφλον ἐξορίζειν, καθάπερ
ἐῤῥήθη τὸ τῶν ζώων γένος. Ἐὰν δὲ τεθνεὼς μὲν αὖ
τις φανῇ, ἄδηλος δὲ ὁ κτείνας ᾖ καὶ μὴ ἀμελῶς ζη-
τοῦσιν ἀνεύρετος γίγνηται, τὰς μὲν προῤῥήσεις τὰς
αὐτὰς γίγνεσθαι καθάπερ τοῖς ἄλλοις, προαγορεύειν
δὲ τὸν φόνον τῷ δράσαντι, καὶ ἐπιδικασάμενον ἐν
B ἀγορᾷ κηρῦξαι τῷ κτείναντι τὸν καὶ τὸν καὶ | ὠφλη-
κότι φόνου μὴ ἐπιβαίνειν ἱερῶν μηδὲ ὅλης χώρας τῆς
τοῦ παθόντος, ὡς, ἂν φανῇ καὶ γνωσθῇ, ἀποθανού-
μενον καὶ ἔξω τῆς τοῦ παθόντος χώρας ἐκβληθησό-
μενον ἄταφον. οὗτος δὴ νόμος εἷς ἡμῖν ἔστω κύριος,
περὶ φόνου κείμενος. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα
μέχρι τούτων οὕτως· ὧν δὲ ὁ κτείνας ἐφ' οἷς τε ὀρ-
θῶς ἂν καθαρὸς εἴη, τάδε ἔστω. νύκτωρ φῶρα εἰς οἰ-
κίαν εἰσιόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημάτων ἐὰν ἑλὼν κτείνῃ τις,
C καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν λωποδύτην | ἀμυνόμενος ἀπο-
κτείνῃ, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν ἐλευθέραν γυναῖκα
βιάζηταί τις ἢ παῖδα περὶ τὰ ἀφροδίσια, νηποινὶ τε-
θνάτω ὑπό τε τοῦ ὑβρισθέντος βίᾳ καὶ ὑπὸ πατρὸς
ἢ ἀδελφῶν ἢ υἱέων. ἐάν τε ἀνὴρ ἐπιτύχῃ γαμετῇ γυ-
ναικὶ βιαζομένῃ, κτείνας τὸν βιαζόμενον ἔστω καθα-
ρὸς ἐν τῷ νόμῳ. καὶ ἐάν τις πατρὶ βοηθῶν θάνατον,
μηδὲν ἀνόσιον δρῶντι, κτείνῃ τινά, ἢ μητρὶ ἢ τέκνοις
D ἢ ἀδελφοῖς ἢ ξυγγεννήτορι τέκνων, πάντως | καθαρὸς
ἔστω. **XIII.** Τὰ μὲν τοίνυν περὶ τροφήν τε ζώσης
ψυχῆς καὶ παιδείαν, ὧν αὐτῇ τυχούσῃ μὲν βιωτόν,
ἀτυχησάσῃ δὲ τοὐναντίον, καὶ περὶ θανάτων τῶν βι-
αίων ἃς δεῖ τιμωρίας γίγνεσθαι, νενομοθετήσθω· τὰ
δὲ περὶ τὴν τῶν σωμάτων τροφὴν μὲν καὶ παιδείαν
εἴρηται, τὸ δ' ἐχόμενον τούτων, αἱ βίαιοι πράξεις ὑπ'
ἀλλήλων ἀκούσιοί τε καὶ ἑκούσιοι γιγνόμεναι διορι-
στέον εἰς δύναμιν αἵ τέ εἰσι καὶ ὅσαι, καὶ ὧν ἂν τυγ-
E χάνουσαι τιμωρήσεων | τὸ πρόσφορον ἔχοιεν ἂν ἕκα-
σται. ταῦτα μετ' ἐκεῖνα, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἂν νομο-
θετοῖτο. Τραύματα δὴ καὶ πηρώσεις ἐκ τραυμάτων
τά γε δεύτερα μετὰ θανάτους καὶ ὁ φαυλότατος ἂν
τάξειε τῶν ἐπὶ νόμον τρεπομένων. τὰ δὴ τραύματα,
καθάπερ οἱ φόνοι διῄρηντο, διαιρετέον, τὰ μὲν ἀκού-
σια, τὰ δὲ θυμῷ, τὰ δὲ φόβῳ, τὰ δὲ ὁπόσα ἐκ προ-
νοίας ἑκούσια ξυμβαίνει γιγνόμενα. προῤῥητέον δή τι
περὶ πάντων τῶν τοιούτων τοιόνδε, ὡς ἄρα νόμους
ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι καὶ ζῆν κατὰ νόμους,
875 ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντῃ ἀγριωτάτων * θηρίων.
ἡ δὲ αἰτία τούτων ἥδε, ὅτι φύσις ἀνθρώπων οὐδενὸς
ἱκανὴ φύεται, ὥστε γνῶναί τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώ-
ποις εἰς πολιτείαν καὶ γνοῦσα τὸ βέλτιστον ἀεὶ δύνα-
σθαί τε καὶ ἐθέλειν πράττειν. γνῶναι μὲν γὰρ πρῶ-
τον χαλεπόν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ
ἴδιον ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν — τὸ μὲν γὰρ
κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις — καὶ
ὅτι ξυμφέρει τῷ κοινῷ τε καὶ ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν, ἢν τὸ
κοινὸν τιθῆται καλῶς | μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον· δεύτερον B
δέ, ἐὰν ἄρα καὶ τὸ γνῶναί τις, ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυ-
κε, λάβῃ ἱκανῶς ἐν τέχνῃ, μετὰ δὲ τοῦτο ἀνυπεύθυνός
τε καὶ αὐτοκράτωρ ἄρξῃ πόλεως, οὐκ ἄν ποτε δύναι-
το ἐμμεῖναι τούτῳ τῷ δόγματι καὶ διαβιῶναι τὸ μὲν
κοινὸν ἡγούμενον τρέφων ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ ἴδιον ἑπό-
μενον τῷ κοινῷ, ἀλλ' ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιοπραγίαν ἡ
θνητὴ φύσις αὐτὸν ὁρμήσει ἀεί, φεύγουσα μὲν ἀλόγως
τὴν λύπην, διώκουσα δὲ τὴν ἡδονήν, τοῦ δὲ | δικαιο- C
τέρου τε καὶ ἀμείνονος ἐπίπροσθεν ἄμφω τούτω ποι-
ήσεται, καὶ σκότος ἀπεργαζομένη ἐν αὑτῇ πάντων κα-
κῶν ἐμπλήσει πρὸς τὸ τέλος αὐτήν τε καὶ τὴν πόλιν
ὅλην· ἐπεὶ ταῦτα εἴ ποτέ τις ἀνθρώπων φύσει ἱκανὸς
θείᾳ μοίρᾳ γεννηθεὶς παραλαβεῖν δυνατὸς εἴη, νόμων
οὐδὲν ἂν δέοιτο τῶν ἀρξόντων ἑαυτοῦ. ἐπιστήμης γὰρ
οὔτε νόμος οὔτε τάξις οὐδεμία κρείττων, οὐδὲ θέμις
ἐστὶ νοῦν οὐδενὸς ὑπήκοον οὐδὲ δοῦλον ἀλλὰ πάντων | D
ἄρχοντα εἶναι, ἐάνπερ ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε ὄντως ᾖ
κατὰ φύσιν. νῦν δέ — οὐ γάρ ἐστιν οὐδαμοῦ οὐδα-
μῶς, ἀλλ' ἢ κατὰ βραχύ· διὸ δὴ τὸ δεύτερον αἱρετέον,
τάξιν τε καὶ νόμον, ἃ δὴ τὸ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁρᾷ
καὶ βλέπει, τὸ δ' ἐπὶ πᾶν ἀδυνατεῖ. ταῦτα δὴ τῶνδε
εἵνεκα εἴρηται. νῦν ἡμεῖς τάξομεν τί χρὴ τὸν τρώσαν-
τα ἤ τι βλάψαντα ἕτερον ἄλλον παθεῖν ἢ ἀποτίνειν.
πρόχειρον δὴ παντὶ περὶ παντὸς ὑπολαβεῖν ὀρθῶς· τὸν
τί τρώσαντα ἢ τίνα | ἢ πῶς ἢ πότε λέγεις; μυρία γὰρ E
ἕκαστά ἐστι τούτων καὶ πάμπολυ διαφέροντα ἀλλήλων.
ταῦτ' οὖν δὴ δικαστηρίοις ἐπιτρέπειν κρίνειν πάντα ἢ
μηδὲν ἀδύνατον. ἓν μὲν γὰρ κατὰ πάντων ἀναγκαῖον
ἐπιτρέπειν κρῖναι, τὸ πότερον ἐγένετο ἢ οὐκ ἐγένετο
ἕκαστον τούτων· τὸ δὲ μηδὲν ἐπιτρέπειν αὖ περὶ τοῦ
τί δεῖ * ζημιοῦσθαι καὶ πάσχειν τί χρεὼν τὸν ἀδική- 876
σαντα τούτων τι, ἀλλ' αὐτὸν περὶ πάντων νομοθετῆ-
σαι σμικρῶν καὶ μεγάλων, σχεδὸν ἀδύνατον. ΚΛ. Τίς
οὖν ὁ μετὰ τοῦτον λόγος; ΑΘ. Ὅδε, ὅτι τὰ μὲν ἐπι-
τρεπτέον δικαστηρίοις, τὰ δὲ οὐκ ἐπιτρεπτέον ἀλλ' αὐ-
τῷ νομοθετητέον. ΚΛ. Ποῖα δὴ νομοθετητέον τε καὶ
ποῖα ἀποδοτέον κρίνειν τοῖς δικαστηρίοις; **XIV.** ΑΘ.
Τάδε δὴ μετὰ ταῦτα ὀρθότατ' ἂν εἰπεῖν εἴη, ὡς ἐν
πόλει, ἐν ᾗ δικαστήρια φαῦλα καὶ | ἄφωνα, κλέπτοντα B
τὰς αὑτῶν δόξας, κρύβδην τὰς κρίσεις διαδικάζει, καὶ
ὃ τούτου δεινότερον, ὅταν μηδὲ σιγῶντα ἀλλὰ θορύ-
βου μεστά, καθάπερ θέατρα ἐπαινοῦντά τε βοῇ καὶ
ψέγοντα τῶν ῥητόρων ἑκάτερον ἐν μέρει κρίνῃ, χαλε-
πὸν τότε πάθος ὅλῃ τῇ πόλει γίγνεσθαι φιλεῖ. τοῖς
οὖν δὴ τοιούτοις δικαστηρίοις νομοθετεῖν ὑπό τινος
ἀνάγκης ληφθέντα οὐκ εὐτυχὲς μέν, ὅμως δὲ ἐξ ἀνάγ-
κης εἰλημμένον ὅ τι περὶ σμικρότατα ἐπιτρεπτέον | C
αὐτοῖς τάττειν τὰς ζημίας, τὰ δὲ πλεῖστα αὐτὸν νο-
μοθετεῖν διαῤῥήδην, ἄν τις ἄρα τοιαύτῃ πολιτείᾳ νο-
μοθετῇ ποτέ, ἐν ᾗ δὲ ἂν πόλει δικαστήρια εἰς δύνα-
μιν ὀρθῶς καθεστῶτα ᾖ τραφέντων τε εὖ τῶν μελ-
λόντων δικάζειν δοκιμασθέντων τε διὰ πάσης ἀκριβεί-
ας, ἐνταῦθα ὀρθὸν καὶ ἔχον εὖ καὶ καλῶς τὰ πολλὰ
ἐπιτρέπειν κρίνειν τοῖς τοιούτοις δικασταῖς τῶν ὀφλόν-
των πέρι, τί χρὴ πάσχειν αὐτοὺς ἢ ἀποτίνειν. ἡμῖν δὴ

D τὰ νῦν ἀνεμέσητον ¦ τὸ μὴ νομοθετεῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα, ἃ καὶ φαυλοτέρως ἂν πεπαιδευμένοι δικασταὶ δύναιντο κατιδεῖν καὶ προςάπτειν ἑκάστῳ τῶν ἁμαρτημάτων τὴν ἀξίαν τοῦ πάθους τε καὶ πράξεως· ἐπειδὴ δὲ οἷς ἡμεῖς νομοθετοῦμεν, οὐχ ἥκιστα ἐμμελεῖς αὐτοὺς οἰόμεθ' ἂν τῶν τοιούτων γίγνεσθαι κριτάς, ἐπιτρεπτέον δὴ τὰ πλεῖστα. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπερ πολλάκις εἴπομέν τε καὶ ἐδράσαμεν ἐν τῇ τῶν ἔμπρο-
E σθεν νομοθετήσει νόμων, τὸ περιγραφήν ¦ τε καὶ τοὺς τύπους τῶν τιμωριῶν εἰπόντας δοῦναι τὰ παραδείγματα τοῖσι δικασταῖς τοῦ μήποτε βαίνειν ἔξω τῆς δίκης, τότε τε ἦν ὀρθότατα ἔχον καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο αὐτὸ ποιητέον ἐπανελθόντας ἤδη πάλιν ἐπὶ τοὺς νόμους. ἡ δὴ γραφὴ περὶ τραύματος ὧδε ἡμῖν κείσθω. ἐάν τις διανοηθεὶς τῇ βουλήσει κτεῖναί τινα φίλιον, πλὴν ὧν ὁ νόμος ἐφίησι, τρώσῃ μέν, ἀποκτεῖναι δὲ ἀδυνατήσῃ, τὸν διανοηθέντα τε καὶ τρώσαντα οὕτως οὐκ ἄξιον
877 ἐλεεῖν, * οὐδὲ αἰδούμενον ἄλλως ἢ καθάπερ ἀποκτείναντα ὑπέχειν τὴν δίκην φόνου ἀναγκάζειν· τὴν δὲ οὐ παντάπασι κακὴν τύχην αὐτοῦ σεβόμενον καὶ τὸν δαίμονα, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν τρωθέντα ἐλεήσας ἀπότροπος αὐτοῖς ἐγένετο μὴ τῷ μὲν ἀνίατον ἕλκος γενέσθαι, τῷ δὲ ἐπάρατον τύχην καὶ ξυμφοράν, τούτῳ δὴ χάριν τῷ δαίμονι διδόντα καὶ μὴ ἐναντιούμενον τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν τοῦ τρώσαντος, μετάστασιν δὲ εἰς τὴν
B γείτονα πόλιν αὐτῷ γίγνεσθαι ¦ διὰ βίου, καρπούμενον ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν. βλάβος δέ, εἰ κατέβλαψε τὸν τρωθέντα, ἐκτίνειν τῷ βλαφθέντι· τιμᾶν δὲ τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἂν τὴν δίκην κρίνῃ· κρίνειν δὲ οἵπερ ἂν τοῦ φόνου ἐδίκασαν, εἰ ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ τραύματος. γονέας δ' ἂν παῖς ἢ δοῦλος δεσπότην ὡσαύτως ἐκ προνοίας τρώσῃ, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. καὶ ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ὡσαύτως τρώσῃ, καὶ ὄφλῃ τραύ-
C ματος ¦ ἐκ προνοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀποκτεῖναι τρώσασα, ἢ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν· τὴν δὲ κτῆσιν, ἐὰν μὲν υἱεῖς ἢ θυγατέρες αὐτοῖς ὦσι παῖδες ἔτι, τοὺς ἐπιτρόπους ἐπιτροπεύειν καὶ ὡς ὀρφανῶν τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι, ἐὰν δὲ ἄνδρες, μὴ ἐπάναγκες ἔστω τρέφεσθαι τὸν φεύγοντα ὑπὸ τῶν ἐκγόνων, τὴν δὲ οὐσίαν ἐᾶν αὐτοὺς κεκτῆσθαι. ἄπαις δὲ ὅςτις ἂν τοιαύταις ξυμφοραῖς περιπέσῃ, τοὺς συγγε-
D νεῖς ¦ συνελθόντας μέχρι ἀνεψιῶν παίδων τοῦ πεφευγότος, ἀμφοτέρωθεν πρός τε ἀνδρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν, κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον τοῦτον τῇ πόλει τετταρακοντακαιπεντακισχιλιοστὸν καταστῆσαι βουλευομένους μετὰ νομοφυλάκων καὶ ἱερέων, διανοηθέντας τρόπῳ καὶ λόγῳ τοιῷδε, ὡς οὐδεὶς οἶκος τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων τοῦ ἐνοικοῦντός ἐστιν οὐδὲ ξύμπαντος τοῦ γένους οὕτως ὡς τῆς πόλεως δημόσιός τε καὶ
E ἴδιος. δεῖ δὴ τήν γε πόλιν τοὺς αὑτῆς ¦ οἴκους ὡς ὁσιωτάτους τε καὶ εὐτυχεστάτους κεκτῆσθαι κατὰ δύναμιν. ὅταν οὖν τις ἅμα δυστυχηθῇ καὶ ἀσεβηθῇ τῶν οἴκων, ὥςτε τὸν κεκτημένον ἐν αὐτῷ παῖδας μὲν μὴ καταλιπεῖν, ἠΐθεον δὲ ἢ καὶ γεγαμηκότα ἄπαιδα τελευτῆσαι φόνου ὄφλοντα ἑκουσίου ἤ τινος ἁμαρτήματος ἄλλου τῶν περὶ θεοὺς ἢ πολίτας, ὧν ἂν θάνατος ἐν τῷ νόμῳ ζημία διαῤῥήδην ᾖ κειμένη, ἢ καὶ ἐν ἀειφυγίᾳ τις φεύγῃ τῶν ἀνδρῶν ἄπαις, τοῦτον πρῶτον μὲν καθήρασθαι καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τὸν οἶκον χρεὼν ἔστω κατὰ νόμον, ἔπειτα συνελθόντας, καθάπερ εἴπομεν νῦν δή, * τοὺς οἰκείους ἅμα νομοφύλαξι 878
σκέψασθαι γένος ὅ τί περ ἂν ᾖ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμώτατον πρὸς ἀρετὴν καὶ ἅμα εὐτυχές, ἐν ᾧ ἂν παῖδες γεγονότες ὦσι πλείους· ὅθεν ἕνα τῷ τοῦ τελευτήσαντος πατρὶ καὶ τοῖς ἄνω τοῦ γένους υἱὸν ὡς ἐκείνων εἰςποιοῦντας, φήμης ἕνεκα ἐπονομάζοντας, γεννήτορά τε αὐτοῖς καὶ ἑστιοῦχον καὶ θεραπευτὴν ὁσίων τε καὶ ἱερῶν ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις γίγνεσθαι τοῦ πατρός, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπευξαμένους αὐτὸν κληρονόμον καταστῆσαι ¦ κατὰ νόμον, τὸν δ' ἐξαμαρτόντα B
ἀνώνυμον ἐᾶν καὶ ἄπαιδα καὶ ἄμοιρον κεῖσθαι, ὁπόταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἱ τοιαῦται ξυμφοραί. XV

Ἔστι δὲ οὐ πάντων, ὡς ἔοικε, τῶν ὄντων ὅρος ὅρῳ προςμιγνύς, ἀλλ' οἷς ἔστι μεθόριον, τοῦτο ἐν μέσῳ ὅρων πρότερον ἑκατέρῳ προςβάλλον γίγνοιτ' ἂν ἀμφοῖν μεταξύ. καὶ δὴ τῶν ἀκουσίων τε καὶ ἑκουσίων τὸ θυμῷ γιγνόμενον ἔφαμεν τοιοῦτον εἶναι. τραυμάτων οὖν ἐνεστώτων ὀργῇ γενομένων ἐὰν ὄφλῃ τις, πρῶτον ¦ μὲν τίνειν τοῦ βλάβους τὴν διπλασίαν, ἂν τὸ τραῦμα C
ἰάσιμον ἀποβῇ, τῶν δὲ ἀνιάτων τὴν τετραπλασίαν· ἐὰν δὲ ἰάσιμον μέν, αἰσχύνην δὲ μεγάλην τινὰ προςβάλλῃ τῷ τρωθέντι καὶ ἐπονείδιστον, τὴν τετραπλασίαν ἐκτίνειν. ὅσα δέ τις τρώσας τινὰ μὴ μόνον βλάπτῃ τὸν παθόντα ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν, ποιήσας ἀδύνατον τῇ πατρίδι πρὸς πολεμίους βοηθεῖν, τοῦτον δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ζημιῶν ἐκτίνειν καὶ τῇ πόλει τὴν βλάβην· πρὸς γὰρ ταῖς αὑτοῦ στρατείαις καὶ ὑπὲρ ¦ τοῦ D
ἀδυνατοῦντος στρατευέσθω καὶ τὰς ὑπὲρ ἐκείνου πολεμικὰς ταττέσθω τάξεις, ἢ μὴ δρῶν ταῦτα ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τῆς ἀστρατείας γιγνέσθω κατὰ νόμον. τὴν δὲ δὴ τῆς βλάβης ἀξίαν, εἴτε διπλῆν εἴτε τριπλῆν εἴτε καὶ τετραπλασίαν, οἱ καταψηφισάμενοι δικασταὶ ταττόντων. ἐὰν δὲ ὁμόγονος ὁμόγονον τὸν αὐτὸν τρόπον τούτῳ τρώσῃ, τοὺς γεννητὰς καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέχρι ἀνεψιῶν παίδων πρὸς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας συνελθόντας ¦ κρίναντας παρα- E
διδόναι τιμᾶν τοῖς γεννήσασι κατὰ φύσιν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητήσιμος ἡ τίμησις γίγνηται, τοὺς πρὸς ἀνδρῶν εἶναι τιμῶντας κυρίους· ἐὰν δὲ ἀδυνατῶσιν αὐτοί, τοῖς νομοφύλαξι τελευτῶντας ἐπιτρέπειν. ἐκγόνοις δὲ πρὸς γονέας εἶναι τῶν τοιούτων τραυμάτων δικαστὰς μὲν τοὺς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονότας ἐπάναγκες, οἷς ἂν παῖδες μὴ ποιητοί, ἀληθινοὶ δέ, ὦσιν· ἂν δέ τις ὄφλῃ, τιμᾶν, εἰ τεθνάναι χρὴ τὸν τοιοῦτον, εἴτε τι μεῖζον ἕτερον τούτου πάσχειν ἢ καὶ μὴ πολλῷ σμικρότερον· καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῦ δράσαντος μηδένα * δικάζειν, 879
μηδ' ἐὰν γεγονὼς ᾖ τὸν χρόνον ὅσον ὁ νόμος εἴρηκε. δοῦλος δ' ἐάν τις ἐλεύθερον ὀργῇ τρώσῃ, παραδότω τὸν δοῦλον ὁ κεκτημένος τῷ τρωθέντι χρῆσθαι ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· ἐὰν δὲ μὴ παραδιδῷ, αὐτὸς τὴν βλάβην ἐξιάσθω. ἐὰν δὲ ἐκ συνθήκης αἰτιᾶται τοῦ δούλου καὶ τοῦ τρωθέντος μηχανὴν εἶναί τις τὸ γεγονός, ἀμφισβητησάτω· ἐὰν δὲ μὴ ἕλῃ, τριπλασίαν ἐκτισάτω τὴν βλάβην, ἑλὼν δὲ ἀνδραποδισμοῦ ὑπόδικον ἐχέτω τὸν τεχνάζοντα μετὰ τοῦ δούλου. ὃς δ' ἂν ἄκων ¦ ἄλλος B
ἄλλον τρώσῃ, τὸ βλάβος ἁπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ

νομοθέτης οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν· δικασταὶ δὲ ὄντων οἵ-
περ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τοὺς γεννήτορας ἐῤῥήθησαν,
καὶ τιμώντων τὴν ἀξίαν τῆς βλάβης. XVI. Βίαια μὲν
δὴ πάνθ' ἡμῖν τὰ προειρημένα πάθη, βίαιον δὲ καὶ
τὸ τῆς αἰκίας πᾶν γένος. ὧδε οὖν χρὴ περὶ τῶν τοι-
ούτων πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ δια-
νοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέ-
ρου ἐστὶ πρεσβευόμενον ἔν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώ-
C ποις | τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν
οὖν περὶ πρεσβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέ-
ρου ἰδεῖν αἰσχρὸν καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ
ὑπὸ γέροντος πληγέντι ῥᾳθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὑ-
τῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. ὧδε οὖν ἔστω.
πᾶς ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε
καὶ ἔπει· τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν, ἄῤ-
ῥενα ἢ θῆλυν, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβεί-
D σθω, καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν | φιτῦσαι
καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτο ἀεὶ θεῶν γενεθλίων χάριν. ὡς δ'
αὔτως καὶ ξένου ἀπείργοιτο, εἴτε πάλαι ἐνοικοῦντος
εἴτε νεήλυδος ἀφιγμένου· μήτε γὰρ ὑπάρχων μήτε ἀμυ-
νόμενος τὸ παράπαν τολμάτω πληγαῖς τὸν τοιοῦτον
νουθετεῖν. ξένον δὲ ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυνόμενον
ἑαυτὸν τύπτοντα οἴηται δεῖν κολασθῆναι, λαβὼν πρὸς
τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων ἀπαγέτω, τοῦ τύπτειν δὲ
εἰργέσθω, ἵνα πόῤῥω γίγνηται τοῦ τὸν ἐπιχώριον ἂν
E τολμῆσαί | ποτε πατάξαι. οἱ δ' ἀστυνόμοι παραλα-
βόντες τε καὶ ἀνακρίναντες, τὸν ξενικὸν αὖ θεὸν εὐ-
λαβούμενοι, ἐὰν ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώ-
ριον τύπτειν τῇ μάστιγι, τὸν ξένον, ὅσας ἂν αὐτὸς
πατάξῃ, τοσαύτας δόντες τῆς θρασυξενίας παυόντων·
ἐὰν δὲ μὴ ἀδικῇ, ἀπειλήσαντές τε καὶ ὀνειδίσαντες τῷ
ἀπαγαγόντι μεθιέντων ἄμφω. ἧλιξ δὲ ἥλικα καὶ τὸν
880 ἄπαιδα προέχοντα ἡλικίᾳ ἑαυτοῦ ἐὰν * τύπτῃ, γέρων τε
γέροντα, καὶ ἐὰν νέος νέον, ἀμυνέσθω κατὰ φύσιν ἄ-
νευ βέλους ψιλαῖς ταῖς χερσίν. ὁ δὲ ὑπὲρ τετταράκοντα
γεγονὼς ἔτη ἐὰν τολμᾷ τῳ μάχεσθαι εἴτε ἄρχων εἴτε
ἀμυνόμενος, ἄγροικος καὶ ἀνελεύθερος ἂν λεγόμενος
ἀνδραποδώδης τε, δίκης ἂν ἐπονειδίστου τυγχάνων τὸ
πρέπον ἔχοι. καὶ ἐὰν μέν τις τοιούτοις παραμυθίοις
εὐπειθὴς γίγνηται, εὐήνιος ἂν εἴη· ὁ δὲ δυσπειθὴς καὶ
μηδὲν προοιμίου φροντίζων δέχοιτ' ἂν τὸν τοιόνδε ἑτοί-
B μως | νόμον· Ἐάν τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον εἴκοσιν
ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων,
ἐὰν μὴ ἧλιξ μηδὲ νεώτερος ᾖ τῶν μαχομένων, διειργέτω
ἢ κακὸς ἔστω κατὰ νόμον· ἐὰν δὲ ἐν τῇ τοῦ πληγέντος
ἡλικίᾳ ἢ ἔτι νεώτερος, ἀμυνέτω ὡς ἀδελφῷ ἢ πατρὶ ἢ
ἔτι ἀνωτέρω τῷ ἀδικουμένῳ. πρὸς δ' ἔτι δίκην ὑπεχέ-
τω τῆς αἰκίας ὁ τὸν πρεσβύτερον, ὡς εἴρηται, τολμή-
σας τύπτειν, καὶ ἐὰν ὄφλῃ τὴν δίκην, δεδέσθω μηδὲν
C ἐνιαυτοῦ σμικρότερον· | ἐὰν δὲ οἱ δικασταὶ τιμήσωσι
πλείονος, ἔστω κύριος ὁ τιμηθεὶς αὐτῷ χρόνος. ἐὰν
δὲ ξένος ἢ τῶν μετοίκων τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον
εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, περὶ μὲν τῶν πα-
ραγενομένων τῆς βοηθείας ὁ αὐτὸς νόμος ἐχέτω τὴν
αὐτὴν δύναμιν, ὁ δὲ τὴν τοιαύτην δίκην ἡττηθείς,
ξένος μὲν ὢν καὶ μὴ ξύνοικος, δύο ἔτη δεδεμένος ἐκ-
τινέτω ταύτην αὐτὴν τὴν δίκην, ὁ δὲ μέτοικός τε ὢν
καὶ ἀπειθῶν τοῖς νόμοις τρία ἔτη δεδέσθω, ἐὰν μὴ
D τὸ δικαστήριον | πλείονος αὐτῷ χρόνου τιμήσῃ τὴν
δίκην. ζημιούσθω δὲ καὶ ὁ παραγενόμενος ὁτῳοῦν
τούτων καὶ μὴ βοηθήσας κατὰ νόμον, ὁ μὲν με-
γίστου τιμήματος ὢν μνᾷ, δευτέρου δὲ ὢν πεντή-
κοντα δραχμαῖς, τρίτου δὲ τριάκοντα, εἴκοσι δὲ τοῦ
τετάρτου. δικαστήριον δὲ γιγνέσθω τοῖς τοιούτοισι
στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι φύλαρχοί τε καὶ ἵππαρχοι.
XVII. Νόμοι δέ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν τῶν χρηστῶν ἀν-
θρώπων ἕνεκα γίγνονται, διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρό-
πον ὁμιλοῦντες | ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἱ E
δὲ τῶν τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμονι χρωμέ-
νων τινὶ φύσει καὶ μηδὲν τεγχθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ
πᾶσαν ἰέναι κάκην. οὗτοι τοὺς μέλλοντας λόγους ῥη-
θήσεσθαι πεποιηκότες ἂν εἶεν· οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ
ἀνάγκης ὁ νομοθέτης ἂν νομοθετοῖ, βουλόμενος αὐ-
τῶν μηδέποτε χρείαν γίγνεσθαι. πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς
ἢ τούτων ἔτι προγόνων ὅστις τολμήσει ἅψασθαί ποτε
βιαζόμενος αἰκίᾳ τινί, μήτε τῶν ἄνω δείσας θεῶν μῆ-
νιν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν * λεγομένων, ἀλλὰ ὡς 881
εἰδὼς ἃ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν τῶν παλαιῶν καὶ
ὑπὸ πάντων εἰρημένων παρανομεῖ, τούτῳ δεῖ τινὸς
ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἔσχα-
τον, οἱ δὲ ἐν Ἅιδου τούτοισι λεγόμενοι πόνοι ἔτι τε
τούτων εἰσὶ μᾶλλον ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέ-
γοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτρο-
πῆς· οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνοντό ποτε μητραλοῖαί τε καὶ τῶν
ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι. δεῖ δὴ τὰς
ἐνθάδε | κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τούτοισι τὰς ἐν τῷ B
ζῆν μηδὲν τῶν ἐν Ἅιδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν. ἔστω
δὴ λεγόμενον τὸ μετὰ τοῦτο τῇδε· ὃς ἂν τολμήσῃ πα-
τέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν
μὴ μανίαις ἐχόμενος, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων,
καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέ-
τοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω
βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας
φευγέτω· ὁ δὲ | μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἐχέ- C
τω, μὴ βοηθῶν δὲ ψόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν
ἐλεύθερος γιγνέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν
τῇ μάστιγι τυπτέσθω, ἐν ἀγορᾷ μὲν ἂν γίγνηται τὸ
γιγνόμενον, ὑπ' ἀγορανόμων, ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς ἐν
ἄστει, τῶν ἀστυνόμων κολάζειν τὸν ἐπιδημοῦντα, ἐὰν
δὲ κατ' ἀγροὺς τῆς χώρας που, τοὺς τῶν ἀγρονόμων
ἄρχοντας. ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὁ παρατυγχάνων ᾖ τις,
ἐάν τε παῖς ἐάν τε ἀνὴρ ἐάν τ' οὖν γυνή, | ἀμυνέτω D
πᾶς, τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων· ὁ δὲ μὴ ἀμύνων ἀρᾷ
ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῴου κατὰ νόμον.
ἐὰν δέ τις ὄφλῃ δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευ-
γέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεος εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ
πάντων ἱερῶν εἰργέσθω· μὴ δὲ εἰργόμενον κολαζόντων
αὐτὸν ἀγρονόμοι πληγαῖς καὶ πάντως ὡς ἂν ἐθέλωσι·
κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. ἐὰν δέ τις τῷ τοι-
ούτῳ ὅσοι ἐλεύθεροι συμφάγῃ ἢ συμπίῃ ἤ τινα τοι-
αύτην ἄλλην | κοινωνίαν κοινωνήσῃ, ἢ καὶ μόνον ἐν- E
τυγχάνων που προσάπτηται ἑκών, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ
μηδὲν μήτ' εἰς ἀγορὰν μήτ' εἰς πόλιν ὅλως πρότερον ἢ
καθήρηται, νομίζων κεκοινωνηκέναι ἀλιτηριώδους τύ-
χης. ἐὰν δὲ ἀπειθῶν νόμῳ ἱερὰ καὶ πόλιν μιαίνῃ πα-
ρανόμως, ὃς ἂν τῶν ἀρχόντων αἰσθόμενος μὴ ἐπάγῃ
δίκην τῷ τοιούτῳ, ἐν εὐθύναις ἔστω τῶν κατηγορημά-
των τῶν μεγίστων ἐν τούτῳ αὐτῷ. * ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος 882

τύπτῃ τὸν ἐλεύθερον, εἴτ' οὖν ξένον εἴτε ἀστόν, βοη-
θείτω μὲν ὁ προστυγχάνων, ἢ κατὰ τὸ τίμημα τὴν εἰ-
ρημένην ζημίαν ἀποτινέτω, συνδήσαντες δὲ οἱ προσ-
τυγχάνοντες μετὰ τοῦ πληγέντος παραδόντων τῷ ἀδι-
κουμένῳ· ὁ δὲ παραλαβών, | δήσας ἐν πέδαις καὶ μα-
στιγώσας ὁπόσας ἂν ἐθέλῃ, μηδὲν βλάπτων τὸν δε-
σπότην, παραδότω ἐκείνῳ κεκτῆσθαι κατὰ νόμον. ὁ δὲ
νόμος ἔστω· Ὃς ἂν ἐλεύθερον δοῦλος ὢν τύπτῃ μὴ
τῶν ἀρχόντων κελευόντων, παραλαβὼν ὁ κεκτημένος
παρὰ τοῦ πληγέντος δεδεμένον αὐτὸν μὴ λύσῃ, πρὶν
ἂν ὁ δοῦλος πείσῃ τὸν | πληγέντα ἄξιος εἶναι τοῦ λε- C
λυμένος ζῆν. τὰ αὐτὰ δὲ γυναιξί τε ἔστω πρὸς ἀλλή-
λας περὶ πάντων τῶν τοιούτων νόμιμα, καὶ πρὸς ἄν-
δρας γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας.

ΝΟΜΟΙ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

884 I. * ΑΘ. Μετὰ δὲ τὰς αἰκίας περὶ παντὸς ἓν εἰ-
ρήσθω τοιόνδε τι νόμιμον βιαίων πέρι· τῶν ἀλλοτρίων
μηδένα μηδὲν φέρειν μηδὲ ἄγειν, μηδ' αὖ χρῆσθαι μη-
δενὶ τῶν τοῦ πέλας, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν κεκτημένον. ἐκ
γὰρ δὴ τοῦ τοιούτου πάντα ἠρτημένα τά τε εἰρημένα
κακὰ γέγονε καὶ ἔστι καὶ ἔσται. μέγιστα δὲ δὴ τῶν
λοιπῶν αἱ τῶν νέων ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις, εἰς μέ-
γιστα δέ, ὅταν εἰς ἱερὰ γίγνωνται· καὶ διαφερόντως αὖ
μεγάλα, ὅταν εἰς δημόσια καὶ ἅγια ἢ κατὰ μέρη κοινὰ
885 φυλετῶν ἤ τινων ἄλλων τοιούτων κεκοινωνηκότων· * εἰς
ἱερὰ δὲ ἴδια καὶ τάφους δεύτερα καὶ δευτέρως. εἰς δὲ
γονέας τρίτα, χωρὶς τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων, ὅταν
ὑβρίζῃ τις. τέταρτον δὲ γένος ὕβρεως, ὅταν ἀφροντι-
στῶν τις ἀρχόντων ἄγῃ ἢ φέρῃ ἢ χρῆταί τινι τῶν
ἐκείνων μὴ πείσας αὐτούς. πέμπτον δὲ τὸ πολιτικὸν
ἂν εἴη ἑκάστου τῶν πολιτῶν ὑβρισθὲν δίκην ἐπικα-
λούμενον. οἷς δὴ δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἑκάστοις.
ἱεροσυλία μὲν γὰρ εἴρηται ξυλλήβδην, βίαιός τε καὶ
B λάθρᾳ ἐὰν γίγνηται, | τί χρὴ πάσχειν. ὅσα δὲ λόγῳ
καὶ ὅσα ἔργῳ περὶ θεοὺς ὑβρίζει τις λέγων ἢ πράτ-
των, τὸ παραμύθιον ὑποθεμένῳ ῥητέον ἃ δεῖ πάσχειν.
ἔστω δὴ τόδε. θεοὺς ἡγούμενος εἶναι κατὰ νόμους
οὐδεὶς πώποτε οὔτε ἔργον ἀσεβὲς εἰργάσατο ἑκὼν οὔ-
τε λόγον ἀφῆκεν ἄνομον, ἀλλὰ ἓν δή τι τῶν τριῶν
πάσχων, ἢ τοῦτο, ὅπερ εἶπον, οὐχ ἡγούμενος, ἢ τὸ
δεύτερον ὄντας οὐ φροντίζειν ἀνθρώπων, ἢ τρίτον εὐ-
παραμυθήτους εἶναι θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς παραγομέ-
C νους. ΚΛ. Τί οὖν δὴ δρῷμεν | ἂν ἢ καὶ λέγοιμεν
πρὸς αὐτούς; ΑΘ. Ὦ 'γαθέ, ἐπακούσωμεν αὐτῶν
πρῶτον, ἃ τῷ καταφρονεῖν ἡμῶν προσπαίζοντας αὐ-
τοὺς λέγειν μαντεύομαι. ΚΛ. Ποῖα δή; ΑΘ. Ταῦτα
τάχ' ἂν ἐρεσχηλοῦντες εἴποιεν· Ὦ ξένε Ἀθηναῖε καὶ
Λακεδαιμόνιε καὶ Κνώσιε, ἀληθῆ λέγετε. ἡμῶν γὰρ οἱ
μὲν τὸ παράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζουσιν, οἱ δὲ οἵ-
ους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιοῦμεν δή, καθάπερ ὑμεῖς ἠξιώ-
D κατε περὶ | νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς, ὑμᾶς
πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν καὶ διδάσκειν, ὡς εἰσὶ
θεοί, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά, καὶ ὅτι βελτίους ἢ πα-
ρὰ τὸ δίκαιον ὑπό τινων δώρων παρατρέπεσθαι κη-
λούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοι-
αῦθ' ἕτερα τῶν λεγομένων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε
καὶ ῥητόρων καὶ μάντεων καὶ ἱερέων καὶ ἄλλων μυ-
ριάκις μυρίων οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δρᾶν τὰ ἄδικα τρεπόμε-
θα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δ' ἐξακεῖσθαι πειρώμεθα.
παρὰ | δὲ δὴ νομοθετῶν φασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων, E
ἀλλὰ ἡμέρων, ἀξιοῦμεν πειθοῖ πρῶτον χρῆσθαι πρὸς
ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῷ βελτίω τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ
θεῶν ὡς εἰσίν, ἀλλ' οὖν βελτίω γε πρὸς ἀλήθειαν· καὶ
τάχα πειθοίμεθ' ἂν ἴσως ὑμῖν. ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε, εἴ τι
μέτριον λέγομεν, εἰπεῖν ἃ προκαλούμεθα. ΚΛ. Οὐκ-
οῦν, ὦ ξένε, δοκεῖ ῥᾴδιον εἶναι ἀληθεύοντας λέγειν, ὡς
εἰσὶ θεοί; * ΑΘ. Πῶς; ΚΛ. Πρῶτον μὲν γῆ τε καὶ 886
ἥλιος, ἄστρα τε τὰ ξύμπαντα, καὶ τὰ τῶν ὡρῶν δια-
κεκοσμημένα καλῶς οὕτως, ἐνιαυτοῖς τε καὶ μησὶ διει-
λημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι νο-
μίζουσιν εἶναι θεούς. ΑΘ. Φοβοῦμαί γε, ὦ μακάριε,
τοὺς μοχθηρούς, (οὐ γὰρ δήποτε εἴποιμ' ἂν ὥς γε
αἰδοῦμαι,) μήπως ὑμῶν καταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν
γὰρ οὐκ ἴστε αὐτῶν πέρι τὴν τῆς διαφορᾶς αἰτίαν,
ἀλλ' ἡγεῖσθε ἀκρατείᾳ μόνον ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυ-
μιῶν ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον | ὁρμᾶσθαι τὰς ψυχὰς αὐ- B
τῶν. ΚΛ. Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἄν, ὦ ξένε,
εἴη; ΑΘ. Σχεδὸν ὃ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ζῶντες οὐκ
ἂν εἰδείητε, ἀλλὰ ὑμᾶς ἂν λανθάνοι. ΚΛ. Τί δὴ τοῦ-
το φράζεις τὰ νῦν; ΑΘ. Ἀμαθία τις μάλα χαλεπὴ
δοκοῦσα εἶναι μεγίστη φρόνησις. ΚΛ. Πῶς λέγεις;
II. ΑΘ. Εἰσὶν ἡμῖν ἐν γράμμασι λόγοι κείμενοι, οἳ
παρ' ὑμῖν οὐκ εἰσὶ δι' ἀρετὴν πολιτείας, ὡς ἐγὼ μαν-
θάνω, οἱ μὲν | ἔν τισι μέτροις, οἱ δὲ καὶ ἄνευ μέτρων C
λέγοντες περὶ θεῶν, οἱ μὲν παλαιότατοι, ὡς γέγονεν
ἡ πρώτη φύσις οὐρανοῦ τῶν τε ἄλλων, προϊόντες δὲ
τῆς ἀρχῆς οὐ πολὺ θεογονίαν διεξέρχονται, γενόμενοί
τε ὡς πρὸς ἀλλήλους ὡμίλησαν. ἃ τοῖς ἀκούουσιν εἰ
μὲν εἰς ἄλλο τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς ἔχει, οὐ ῥᾴδιον

ἐπιτιμᾶν παλαιοῖς οὖσιν, εἰς μέντοι γονέων τε θερα-
πείας καὶ τιμὰς οὐκ ἂν ἔγωγέ ποτε ἐπαινῶν εἴποιμι
οὔτε ὡς ὠφέλιμα οὔτε ὡς τὸ παράπαν ὀρθῶς εἴρηται.
D τὰ ' μὲν οὖν δὴ τῶν ἀρχαίων πέρι μεθείσθω καὶ χαι-
ρέτω, καὶ ὅπῃ θεοῖσι φίλον λεγέσθω ταύτῃ· τὰ δὲ
τῶν νέων ἡμῖν καὶ σοφῶν αἰτιαθήτω ὅπῃ κακῶν αἴ-
τια. τόδε οὖν οἱ τῶν τοιούτων ἐξεργάζονται λόγοι.
ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ, ὅταν τεκμήρια λέγωμεν ὡς εἰσὶ
θεοί, ταῦτα αὐτὰ προφέροντες, ἥλιόν τε καὶ σελήνην
καὶ ἄστρα καὶ γῆν ὡς θεοὺς καὶ θεῖα ὄντα, ὑπὸ τῶν
σοφῶν τούτων ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν ὡς γῆν τε
καὶ λίθους ὄντα αὐτὰ καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων
E πραγμάτων ' φροντίζειν δυνάμενα, λόγοισι δὲ ταῦτα
εὖ πως εἰς τὸ πιθανὸν περιπεπεμμένα. ΚΛ. Χαλεπόν
γε λόγον, ὦ ξένε, εἰρηκὼς τυγχάνεις, εἴ γε εἷς ἦν μό-
νον· νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι τυγχάνουσιν, ἔτι χαλεπώ-
τερον ἂν εἴη. ΑΘ. Τί οὖν δή; τί λέγομεν; τί χρὴ
δρᾶν ἡμᾶς; πότερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορή-
σαντός τινος ἐν ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἡμῶν φεύγουσι
887 περὶ τῆς νομοθεσίας, λέγουσιν ὡς δεινὰ * ἐργαζόμεθα
νομοθετοῦντες ὡς ὄντων θεῶν; ἢ χαίρειν ἐάσαντες ἐπὶ
τοὺς νόμους τρεπώμεθα πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον
ἡμῖν μακρότερον γίγνηται τῶν νόμων; οὐ γὰρ βραχὺς
ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γίγνοιτο, εἰ τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν
ἀσεβεῖν τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως τοῖς λόγοις, ὧν
ἔφραζον δεῖν πέρι λέγειν, τὰ δὲ εἰς φόβον τρέψαιμεν,
τὰ δὲ δυσχεραίνειν ποιήσαντες, ὅσα πρέπει μετὰ ταῦ-
τα ἤδη νομοθετοῖμεν. ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε, πολλάκις
B μέν ὥς γε ' ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦτ' αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὡς
οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον
ἢ μῆκος· οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς, τὸ λεγόμενον, ἐπείγων διώ-
κει. γελοῖον δὴ καὶ φαῦλον τὸ πρὸ τῶν βελτίστων τὰ
βραχύτερα αἱρουμένους φαίνεσθαι. διαφέρει δ' οὐ σμι-
κρὸν ἁμωσγέπως πιθανότητά τινα τοὺς λόγους ἡμῶν
ἔχειν, ὡς θεοί τ' εἰσὶ καὶ ἀγαθοί, δίκην τιμῶντες δια-
C φερόντως ἀνθρώπων· σχεδὸν γὰρ ' τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ
ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον προοί-
μιον ἂν εἴη. μηδὲν οὖν δυσχεράναντες μηδὲ ἐπειχθέν-
τες, ἥντινά ποτε ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθὼ τῶν τοι-
ούτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι διεξέλθωμεν εἰς τὸ
δυνατὸν ἱκανῶς. III. ΑΘ. Εὐχήν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν
ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως
συντείνεις· μέλλειν δὲ οὐκέτι ἐγχωρεῖ λέγειν. φέρε δή,
πῶς ἂν τις μὴ θυμῷ λέγοι περὶ θεῶν, ὡς εἰσίν;
ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν καὶ μισεῖν ἐκείνους, οἳ
D τούτων ἡμῖν αἴτιοι ' τῶν λόγων γεγένηνται καὶ γίγνον-
ται. νῦν οὖν πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων
παίδων ἔτι ἐν γάλαξι τρεφόμενοι τροφῶν τε ἤκουον
καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπῳδαῖς μετά τε παιδιᾶς καὶ με-
τὰ σπουδῆς λεγομένων, καὶ μετὰ θυσιῶν ἐν εὐχαῖς
αὐτοὺς ἀκούοντές τε, καὶ ὄψεις ὁρῶντες ἑπομένας αὐ-
τοῖς, ἃς ἥδιστα ὅ γε νέος ὁρᾷ τε καὶ ἀκούει πραττο-
μένας, θυόντων ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τῶν αὑτῶν γο-
νέων, ὑπὲρ αὑτῶν τε καὶ ἐκείνων ἐσπουδακότας, ὡς ὅ
E τι μάλιστα οὖσι θεοῖς εὐχαῖς ' προσδιαλεγομένους καὶ
ἱκετείαις, ἀνατέλλοντός τε ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸς
δυσμὰς ἰόντων προκυλίσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις
ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων
πάντων ἐν συμφοραῖς παντοίαις ἐχομένων καὶ ἐν εὐ-
πραγίαις, οὐχ ὡς οὐκ ὄντων ἀλλ' ὡς ὅ τι μάλιστα ὄν-
των καὶ οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων ὡς οὐκ εἰσὶ
θεοί, — τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονήσαντες
οὐδὲ ἐξ ἑνὸς ἱκανοῦ λόγου, ὡς φαῖεν ἂν ὅσοι καὶ
σμικρὸν νοῦ κέκτηνται, νῦν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν
ἃ λέγομεν, * πῶς τούτους ἄν τις ἐν πρᾳέσι λόγοις 888
δύναιτο νουθετῶν ἅμα διδάσκειν περὶ θεῶν πρῶτον
ὡς εἰσί; τολμητέον δέ· οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μανῆναι
τοὺς μὲν ὑπὸ λαιμαργίας ἡδονῆς ἡμῶν, τοὺς δ' ὑπὸ
τοῦ θυμοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. ἴτω δὴ πρόῤῥησις τοι-
άδε τις ἄθυμος τοῖς οὕτω τὴν διάνοιαν διεφθαρμέ-
νοις, καὶ λέγωμεν πρᾴως, σβέσαντες τὸν θυμόν, ὡς ἑνὶ
διαλεγόμενοι τῶν τοιούτων· Ὦ παῖ, νέος εἶ· προϊὼν δέ
σε ὁ χρόνος ποιήσει πολλὰ ὧν νῦν ' δοξάζεις μεταβα- B
λόντα ἐπὶ τἀναντία τίθεσθαι. περίμεινον οὖν εἰς τότε
κριτὴς περὶ τῶν μεγίστων γίγνεσθαι. μέγιστον δὲ ὃ
νῦν οὐδὲν ἡγεῖ σύ, τὸ περὶ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς δια-
νοηθέντα ζῆν καλῶς ἢ μή. πρῶτον δὲ περὶ αὐτῶν ἕν
τι μέγα σοι μηνύων οὐκ ἄν ποτε φανείην ψευδής, τὸ
τοιόνδε. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ
πρῶτον ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε, γίγνονται δὲ
ἀεὶ πλείους ἢ ἐλάττους ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες. τό-
δε τοίνυν σοι παραγεγονὸς αὐτῶν πολλοῖς φράζοιμ'
ἄν, τὸ μηδένα πώποτε, ' λαβόντα ἐκ νέου ταύτην τὴν C
δόξαν περὶ θεῶν, ὡς οὐκ εἰσί, διατελέσαι πρὸς γῆρας
μείναντα ἐν ταύτῃ τῇ διανοήσει, τὰ δύο μέντοι πάθη
περὶ θεοὺς μεῖναι, πολλοῖσι μὲν οὔ, μεῖναι δὲ οὖν τι-
σι, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι μέν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν
ἀνθρωπίνων, καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς φροντίζουσι μέν,
εὐπαραμύθητοι δ' εἰσὶ θύμασι καὶ εὐχαῖς. τὸ δὴ σα-
φὲς ἂν γενόμενόν σοι περὶ αὐτῶν κατὰ δύναμιν δό-
γμα, ἂν ἐμοὶ πείθῃ, περιμενεῖς ἀνασκοπῶν εἴτε οὕτως
εἴτε ἄλλως ἔχει, ' πυνθανόμενος παρά τε τῶν ἄλλων D
καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ νομοθέτου. ἐν δὲ δὴ
τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμήσῃς περὶ θεοὺς μηδὲν ἀσε-
βῆσαι. πειρατέον γὰρ τῷ τοὺς νόμους σοι τιθέντι νῦν
καὶ εἰς αὖθις διδάσκειν περὶ αὐτῶν τούτων ὡς ἔχει.
ΚΛ. Κάλλισθ' ἡμῖν, ὦ ξένε, μέχρι γε τοῦ νῦν εἴρηται.
ΑΘ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία·
λελήθαμεν δ' ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαυμαστὸν λόγον ἐμ-
πεπτωκότες. ΚΛ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. ' Τὸν E
παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώτατον ἁπάντων
λόγων. ΚΛ. Φράζ' ἔτι σαφέστερον. IV. ΑΘ. Λέγου-
σί πού τινες ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα
καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τέ-
χνῃ, τὰ δὲ διὰ τύχην. ΚΛ. Οὐκοῦν καλῶς; ΑΘ. Εἰ-
κός γέ τοί που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν. ἑπόμε-
νοί γε μὴν αὐτοῖς * σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν, τί ποτε 889
καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι. ΚΛ. Πάντως. ΑΘ.
Ἔοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλλιστα
ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα τέ-
χνην, ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσαν τὴν τῶν μεγά-
λων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων πλάττειν καὶ τεκταίνε-
σθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες
προσαγορεύομεν. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ὧδ' ἔτι σα-
φέστερον ἐρῶ. πῦρ καὶ ' ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα φύ- B
σει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνῃ δὲ οὐδὲν τού-
των· καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου
καὶ σελήνης ἄστρων τε πέρι, διὰ τούτων γεγονέναι

παντελῶς ὄντων ἀψύχων· τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς
δυνάμεως ἕκαστα ἑκάστων, ᾗ ξυμπέπτωκεν ἁρμόττοντα
οἰκείως πως, θερμὰ ψυχροῖς ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ καὶ
C μαλακὰ πρὸς σκληρά, καὶ πάντα | ὁπόσα τῇ τῶν
ἐναντίων κράσει κατὰ τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκεράσθη,
ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω γεγεννηκέναι τόν τε οὐ-
ρανὸν ὅλον καὶ πάντα, ὁπόσα κατ᾽ οὐρανόν, καὶ ζῶα
αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὡρῶν πασῶν ἐκ τούτων γενο-
μένων, οὐ διὰ νοῦν, φασίν, οὐδὲ διά τινα θεὸν οὐδὲ
διὰ τέχνην, ἀλλὰ ὃ λέγομεν, φύσει καὶ τύχῃ. τέχνην
δὲ ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν γενομένην, αὐτὴν θνητὴν
D | ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννηκέναι παιδιάς τινας, ἀλη-
θείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλὰ εἴδωλ᾽ ἄττα ξυγ-
γενῆ ἑαυτῶν, οἷ᾽ ἡ γραφικὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ καὶ
ὅσαι ταύταις εἰσὶ συνέριθοι τέχναι. αἳ δέ τι καὶ
σπουδαῖον ἄρα γεννῶσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας,
ὁπόσαι τῇ φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὑτῶν δύναμιν, οἷον
αὖ ἰατρικὴ καὶ γεωργικὴ καὶ γυμναστική. καὶ δὴ καὶ
τὴν πολιτικὴν σμικρόν τι μέρος εἶναί φασι κοινωνοῦν
φύσει, τέχνῃ δὲ τὸ πολύ. οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθε-
E σίαν πᾶσαν | οὐ φύσει, τέχνῃ δέ· ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶ-
ναι τὰς θέσεις. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Θεούς, ὦ
μακάριε, εἶναι πρῶτόν φασιν οὗτοι τέχνῃ, οὐ φύσει,
ἀλλά τισι νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους ἄλλοις, ὅπῃ
ἕκαστοι ἑαυτοῖσι συνωμολόγησαν νομοθετούμενοι· καὶ
δὴ καὶ τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ ἕτερα·
τὰ δὲ δὴ δίκαια οὐδ᾽ εἶναι τὸ παράπαν φύσει, ἀλλ᾽
ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις καὶ μετατιθεμένους
ἀεὶ ταῦτα· ἃ δ᾽ ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια
890 ἕκαστα εἶναι, * γιγνόμενα τέχνῃ καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλ᾽
οὐ δή τινι φύσει. ταῦτ᾽ ἐστίν, ὦ φίλοι, ἅπαντα ἀν-
δρῶν σοφῶν παρὰ νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ
ποιητῶν, φασκόντων εἶναι τὸ δικαιότατον ὅ τί τις ἂν
νικᾷ βιαζόμενος. ὅθεν ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπί-
πτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων θεῶν οἵους ὁ νόμος προσ-
τάττει διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις τε διὰ ταῦτα, ἑλκόν-
των πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον, ὅς ἐστι τῇ
ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων καὶ μὴ δουλεύοντα
B ἑτέροισι κατὰ νόμον. ΚΛ. Οἷον | διελήλυθας, ὦ ξένε,
λόγον, καὶ ὅσην λώβην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλε-
σί τε καὶ ἰδίοις οἴκοις! ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις, ὦ
Κλεινία. τί οὖν οἴει χρῆναι δρᾶν τὸν νομοθέτην οὕτω
τούτων πάλαι παρεσκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν
στάντα ἐν τῇ πόλει ξύμπασι τοῖς ἀνθρώποις, ὡς εἰ μὴ
φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ διανοηθήσονται δοξάζοντες
τοιούτους οἵους φησὶν ὁ νόμος — καὶ περὶ καλῶν
καὶ δικαίων καὶ περὶ ἁπάντων τῶν μεγίστων ὁ αὐτὸς
C λόγος, ὅσα τε | πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ κακίαν, ὡς δεῖ
ταῦτα οὕτω πράττειν διανοουμένους, ὅπῃπερ ἂν ὁ νο-
μοθέτης ὑφηγήσηται γράφων· ὃς δ᾽ ἂν μὴ παρέχηται
ἑαυτὸν τοῖς νόμοις εὐπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν τεθνάναι,
τὸν δέ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ ἀτιμίαις, ἄλ-
λους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς· πειθὼ δὲ τοῖς
ἀνθρώποις, ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, μηδεμίαν
D ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτοντα εἰς δύναμιν ἡμεροῦν; |
ΚΛ. Μηδαμῶς, ὦ ξένε, ἀλλ᾽ εἴπερ τυγχάνει γε οὖσα
καὶ σμικρὰ πειθώ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ
κάμνειν τόν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην, ἀλλὰ
πᾶσαν, τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἱέντα τῷ παλαιῷ νόμῳ
ἐπίκουρον γίγνεσθαι λόγῳ, ὡς εἰσὶ θεοὶ καὶ ὅσα νῦν
δὴ διῆλθες σύ, καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθῆσαι καὶ
τέχνῃ, ὡς ἐστὸν φύσει ἢ φύσεως οὐχ ἧττον, εἴπερ νοῦ
γέ ἐστι γεννήματα κατὰ λόγον ὀρθόν, ὃν σύ τε λέγειν
μοι φαίνει καὶ ἐγώ σοι πιστεύω τὰ νῦν. ΑΘ. Ὦ προ-
θυμότατε Κλεινία, τί δ᾽; οὐ χαλεπά | τέ ἐστι ξυνακο- E
λουθεῖν λόγοις οὕτως εἰς πλήθη λεγόμενα, μήκη τε
αὖ κέκτηται διωλύγια; ΚΛ. Τί δαί, ὦ ξένε; περὶ μέ-
θης μὲν καὶ μουσικῆς οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐ-
τοὺς περιεμείναμεν, περὶ θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων
οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ νομοθεσίᾳ γέ ἐστί που
τῇ μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοήθεια, διότι τὰ περὶ
νόμους * προστάγματα ἐν γράμμασι τεθέντα, ὡς δώ- 891
σοντα εἰς πάντα χρόνον ἔλεγχον, πάντως ἠρεμεῖ, ὥστε
οὔτ᾽ εἰ χαλεπὰ κατ᾽ ἀρχὰς ἀκούειν ἐστὶ φοβητέον, ἅ
γ᾽ ἔσται καὶ τῷ δυσμαθεῖ πολλάκις ἐπανιόντι σκοπεῖν,
οὔτε εἰ μακρά, ὠφέλιμα δέ, διὰ ταῦτα λόγον οὐδαμῇ
ἔχει οὐδὲ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοη-
θεῖν τούτοις τοῖς λόγοις πάντα ἄνδρα κατὰ δύναμιν.
ΜΕ. Ἄριστα, ὦ ξένε, δοκεῖ μοι λέγειν Κλεινίας. ΑΘ.
Καὶ μάλα | γε, ὦ Μέγιλλε· ποιητέον τε ὡς λέγει. καὶ B
γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν
τοῖς πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει
τῶν ἐπαμυνούντων λόγων, ὡς εἰσὶ θεοί· νῦν δὲ ἀνάγ-
κη. νόμοις οὖν διαφθειρομένοις τοῖς μεγίστοις ὑπὸ
κακῶν ἀνθρώπων τίνα καὶ μᾶλλον προσήκει βοηθεῖν ἢ
νομοθέτην; ΚΛ. Οὐκ ἔστιν. V. ΑΘ. Ἀλλὰ δὴ λέγε
μοι πάλιν, Κλεινία, καὶ σύ· κοινωνὸν γάρ δεῖ σε εἶναι
τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ | ὁ λέγων ταῦτα πῦρ καὶ C
ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα πρῶτα ἡγεῖσθαι τῶν πάντων
εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δὲ
ἐκ τούτων ὕστερον. ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν ἀλλὰ ὄν-
τως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ. ΚΛ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν πρὸς Διὸς οἷον πηγήν τινα ἀνοή-
του δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων ὁπόσοι πώποτε
τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; σκόπει πάντα
λόγον ἐξετάζων· οὐ | γὰρ δὴ σμικρόν γε τὸ διαφέρον, D
εἰ φανεῖεν οἱ λόγων ἁπτόμενοι ἀσεβῶν ἄλλοις τε ἐξ-
άρχοντες μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις ἀλλ᾽ ἐξημαρτημένως χρώ-
μενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν. ΚΛ. Εὖ
λέγεις· ἀλλ᾽ ὅπῃ, πειρῶ φράζειν. ΑΘ. Ἔοικε τοίνυν
ἀηθεστέρων ἁπτέον εἶναι λόγων. ΚΛ. Οὐκ ὀκνητέον,
ὦ ξένε. μανθάνω γάρ, ὡς νομοθεσίας ἐκτὸς οἰήσει
βαίνειν, ἐὰν τῶν τοιούτων ἁπτώμεθα λόγων. εἰ δὲ
ἔστι μηδαμῇ ἑτέρως ξυμφωνῆσαι | τοῖς νῦν κατὰ νό- E
μον λεγομένοις θεοῖς ὡς ὀρθῶς ἔχουσιν ἢ ταύτῃ, λε-
κτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταύτῃ. ΑΘ. Λέγοιμ᾽ ἄν, ὡς
ἔοικεν, ἤδη σχεδὸν οὐκ εἰωθότα λόγον τινὰ τόνδε. ὃ
πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτιον ἁπάντων, τοῦτο
οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφήναντο εἶναι γεγονὸς οἱ
τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι, ὃ δὲ
ὕστερον πρότερον· ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς
ὄντως οὐσίας. * ΚΛ. Οὔπω μανθάνω. ΑΘ. Ψυχήν, ὦ 892
ἑταῖρε, ἠγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες
οἷόν τε ὂν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε ἄλ-
λων αὐτῆς πέρι καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὡς ἐν πρώτοις
ἐστὶ σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη, καὶ μετα-
βολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἁπάσης ἄρχει
παντὸς μᾶλλον. εἰ δὲ ἔστι ταῦτα οὕτως, ἆρ᾽ οὐκ ἐξ

ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ πρότερα ἂν εἴη γεγονότα
B τῶν σώματι προσηκόντων, οὔσης ταύτης πρεσβυτέρας | ἢ σώματος; ΚΛ. *Ἀνάγκη.* ΑΘ. *Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο, ὕστερα καὶ*
C *ἀρχόμενα ἂν | ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ.* ΚΛ. *Πῶς οὐκ ὀρθῶς;* ΑΘ. *Φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα. εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει. ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα, ἂν ψυχήν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὖσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.* ΚΛ. *Ἀληθέστατα*
D *λέγεις.* ΑΘ. *Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα | ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο στελλώμεθα;* ΚΛ. *Τί μήν;* ΑΘ. *Φυλάττωμεν δὴ παντάπασιν ἀπατηλὸν λόγον, μή πῃ πρεσβύτας ἡμᾶς ὄντας νεοπρεπὴς ὢν παραπείσῃ καὶ διαφυγὼν καταγελάστους ποιήσῃ, καὶ δόξωμεν μείζονα ἐπιβαλλόμενοι καὶ τῶν σμικρῶν ἀποτυχεῖν. σκοπεῖτε οὖν, εἰ καθάπερ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει τρεῖς ὄντας διαβαίνειν ῥέοντα σφόδρα, νεώτατος δ' ἐγὼ τυγχάνων ἡμῶν καὶ*
E *πολλῶν ἔμπειρος ῥευμάτων εἶπον, ὅτι πρῶτον | ἐμὲ χρῆναι πειραθῆναι κατ' ἐμαυτόν, καταλιπόντα ὑμᾶς ἐν ἀσφαλεῖ σκέψασθαι, εἰ διαβατός ἐστι πρεσβυτέροις οὖσι καὶ ὑμῖν, ἢ πῶς ἔχει, καὶ φανέντος μὲν ταύτῃ καλεῖν ὑμᾶς τότε καὶ συνδιαβιβάζειν ἐμπειρίᾳ, εἰ δὲ ἄβατος ἦν ὡς ὑμῖν, ἐν ἐμοὶ τὸν κίνδυνον γεγονέναι, μετρίως ἂν ἐδόκουν λέγειν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁ μέλλων ἐστὶ λόγος σφοδρότερος καὶ σχεδὸν ἴσως ἄβατος ὡς τῇ σφῷν ῥώμῃ· μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἴλιγγόν τε ὑμῖν ἐμ-*
893 *ποιήσῃ * παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων, εἶτ' ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τε ἐντέκῃ ἀηδῆ, δοκεῖ δή μοι χρῆναι ποιεῖν οὑτωσὶ τὰ νῦν ἐμέ, ἀνερωτᾶν πρῶτον ἐμαυτὸν ἀκουόντων ὑμῶν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκρίνεσθαι πάλιν ἐμέ, καὶ τὸν λόγον ἅπαντα οὕτω διεξελθεῖν, μέχρι περ ἂν ψυχῆς πέρι διαπεράνηται καὶ δείξῃ πρότερον ὂν ψυχὴν σώματος.* ΚΛ. *Ἄριστ', ὦ ξένε, δοκεῖς ἡμῖν εἰρηκέναι,*
B *ποίει τε ὡς λέγεις.* VI. ΑΘ. *Ἄγε δή, θεὸν | εἴ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενόμενον· ἐπί γε ἀπόδειξιν ὡς εἰσὶ τὴν αὑτῶν σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων. ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καί μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τάδε· ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἆρα ἕστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τούτῳ πᾶν τοὐναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖται, τὰ*
C *δὲ μένει; Τὰ μὲν κινεῖταί που, φήσω, τὰ δὲ | μένει. Μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τά τε ἑστῶτα ἕστηκε καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ τὰ μέν γε ἐν μιᾷ ἕδρᾳ που τοῦτο ἂν δρῴη, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. Τὰ τὴν τῶν ἑστώτων ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύναμιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἑνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἑστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορά; Ναί· μανθάνομεν δέ γε, ὡς ἐν ταύτῃ τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον ἅμα περιάγουσα ἡ τοι-*
D *αύτη κίνησις ἀνὰ λόγον ἑαυτὴν | διανέμει σμικροῖς τε καὶ μείζοσιν, ἐλάττων τε οὖσα καὶ πλείων κατὰ λόγον. διὸ δὴ τῶν θαυμαστῶν ἁπάντων πηγὴ γέγονεν, ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτῆτάς τε καὶ τάχη ὁμολογούμενα πορεύουσα, ἀδύνατον ὡς ἄν τις ἐλπίσειε γίγνεσθαι πάθος. Ἀληθέστατα λέγεις. Τὰ δέ γε κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνει μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον, καὶ τοτὲ μὲν ἕστιν ὅτε βάσιν ἑνός κεκτημένα τινὸς κέντρου, | τοτὲ* E
*δὲ πλείονα τῷ περικυλινδεῖσθαι. προστυγχάνοντα δ' ἑκάστοτε ἑκάστοις, τοῖς ἑστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἓν γιγνόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων συγκρίνεται. Λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχοντα ὡς σὺ λέγεις. Καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε, ὅταν ἡ καθεστηκυῖα ἑκάστων ἕξις διαμένῃ· μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς δι' ἀμφότερα ἀπόλλυται. * γίγνεται δὴ πάντων γένεσις, ἡνίκ' ἂν τί* 894
πάθος ᾖ; δῆλον, ὡς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὔξην εἰς τὴν δευτέραν ἔλθῃ μετάβασιν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν πλησίον, καὶ μέχρι τριῶν ἐλθοῦσα αἴσθησιν σχῇ τοῖς αἰσθανομένοις. μεταβάλλον μὲν οὖν οὕτω καὶ μετακινούμενον γίγνεται πᾶν· ἔστι δὲ ὄντως ὄν, ὁπόταν μένῃ· μεταβαλὸν δὲ εἰς ἄλλην ἕξιν διέφθαρται παντελῶς. ἆρ' οὖν κινήσεις πάσας εἰρήκαμεν ὡς ἐν εἴδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ, πλήν | γε, ὦ φίλοι, δυοῖν; ΚΛ. *Ποίαιν* B
δή; ΑΘ. *Σχεδόν, ὦ 'γαθέ, ἐκείναιν, ὧν ἕνεκα πᾶσα ἡμῖν ἐστιν ἡ σκέψις τὰ νῦν.* ΚΛ. *Λέγε σαφέστερον.* ΑΘ. *Ψυχῆς ἦν ἕνεκά που;* ΚΛ. *Πάνυ μὲν οὖν.* ΑΘ. *Ἔστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα δυναμένη κινεῖν κίνησις, ἑαυτὴν δὲ ἀδυνατοῦσα ἀεὶ μία τις, ἡ δὲ αὑτήν τ' ἀεὶ καὶ ἕτερα δυναμένη κατά τε συγκρίσεις ἔν τε διακρίσεσιν αὔξαις τε καὶ τῷ ἐναντίῳ καὶ γενέσεσι καὶ φθοραῖς ἄλλη μία τις αὖ τῶν | πασῶν κινήσεων.* ΚΛ. *Ἔστω* C
γὰρ οὖν. ΑΘ. *Οὐκοῦν τὴν μὲν ἕτερον ἀεὶ κινοῦσαν καὶ μεταβαλλομένην ὑφ' ἑτέρου θήσομεν ἐνάτην αὖ, τὴν δὲ ἑαυτὴν κινοῦσαν καὶ ἕτερα, ἐναρμόττουσαν πᾶσι μὲν ποιήμασι, πᾶσι δὲ παθήμασι, καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ταύτην δὲ δεκάτην σχεδὸν ἐροῦμεν.* ΚΛ. *Παντάπασι μὲν οὖν.* ΑΘ. *Τῶν δὴ δέκα μάλιστα ἡμῖν κινήσεων τίνα προκρίναιμεν ὀρθότατα πασῶν | ἐρρωμενεστάτην τε* D
εἶναι καὶ πρακτικὴν διαφερόντως; ΚΛ. *Μυρίῳ ἀνάγκη που φάναι διαφέρειν τὴν αὑτὴν αὑτὴν δυναμένην κινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας ὑστέρας.* ΑΘ. *Εὖ λέγεις. ἆρ' οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς ῥηθέντων μεταθετέον ἓν ἢ καὶ δύο;* ΚΛ. *Ποῖα φῄς;* ΑΘ. *Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν σχεδὸν οὐκ ὀρθῶς εἴρηται.* ΚΛ. *Πῇ;* ΑΘ. *Πρῶτον γενέσει τ' ἐστὶ καὶ ῥώμῃ κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔχομεν τούτου δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν |* E
ἀτόπως ἔνατον. ΚΛ. *Πῶς λέγεις;* VII. ΑΘ. *Ὧδε· ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλῃ καὶ τοῦτο ἄλλο ἕτερον ἀεί, τῶν τοιούτων ἆρα ἔσται ποτέ τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς, ὅταν ὑπ' ἄλλου κινῆται, τοῦτ' ἔσται ποτὲ τῶν ἀλλοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον γάρ. ἀλλ' ὅταν ἄρα αὐτὸ αὑτὸ κινῆσαν ἕτερον ἀλλοιώσῃ, τὸ δ' ἕτερον ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίγνηται τὰ κινηθέντα, * μῶν ἀρχή τις αὐτῶν ἔσται τῆς* 895
κινήσεως ἁπάσης ἄλλη πλὴν ἡ τῆς αὑτῆς αὑτὴν κινησάσης μεταβολή; ΚΛ. *Κάλλιστα εἶπες, συγχωρητέα*

τε τούτοις. ΑΘ. Ἔτι δὴ καὶ τῇδε εἴπωμεν, καὶ ἀπο-
κρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. εἰ σταίη πως τὰ
πάντα ὁμοῦ γενόμενα, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν τοι-
ούτων τολμῶσι λέγειν, τίν' ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώ-
την κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων; ΚΛ. Τὴν αὐ-
B τὴν δήπου κινοῦσαν. ὑπ' ἄλλου ' γὰρ οὐ μήποτε ἔμ-
προσθεν μεταπέσῃ μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμ-
προσθεν μεταπτώσεως. ΑΘ. Ἀρχὴν ἄρα κινήσεων
πασῶν καὶ πρώτην ἔν τε ἑστῶσι γενομένην καὶ ἐν κι-
νουμένοις οὖσαν τὴν αὑτὴν κινοῦσαν φήσομεν ἀναγ-
καίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πα-
σῶν, τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινοῦσαν δὲ ἕτε-
ρα δευτέραν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ὁπότε
C δὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν τοῦ λόγου, ' τόδε ἀποκρι-
νώμεθα. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἐὰν ἴδωμέν που ταύ-
την γενομένην ἐν τῷ γηΐνῳ ἢ ἐνύδρῳ ἢ πυροειδεῖ, κε-
χωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοι-
ούτῳ πάθος εἶναι; ΚΛ. Μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς, εἰ ζῆν
αὐτὸ προςεροῦμεν, ὅταν αὐτὸ αὑτὸ κινῇ; ΑΘ. Ναί.
ΚΛ. Ζῆν· πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί δαί; ὁπόταν ψυχὴν
ἔν τισιν ὁρῶμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταὐτὸν τούτῳ; ζῆν ὁμο-
D λογητέον; ΚΛ. Οὐκ ἄλλο. ΑΘ. Ἔχε δὴ ' πρὸς Διός·
ἆρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν; ΚΛ.
Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἓν μὲν τὴν οὐσίαν, ἓν δὲ τῆς οὐ-
σίας τὸν λόγον, ἓν δὲ τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις
εἶναι περὶ τὸ ὂν ἅπαν δύο. ΚΛ. Πῶς δύο; ΑΘ.
Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοὔνομα προτεινόμενον αὐτὸ
τὸν λόγον ἀπαιτεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτει-
νόμενον ἐρωτᾶν αὖ τοὔνομα. ἆρά γε τὸ τοιόνδε αὖ
βουλόμεθα νῦν λέγειν; ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἔστι
E που δίχα ' διαιρούμενον εἰς ἴσα μέρη ἐν ἄλλοις τε καὶ
ἐν ἀριθμῷ. τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρ-
τιον, λόγος δὲ ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη.
ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φράζω· μῶν οὖν οὐ
ταὐτὸν ἑκατέρως προςαγορεύομεν, ἄν τε τὸν λόγον
ἐρωτώμενοι τοὔνομα ἀποδιδῶμεν, ἄν τε τοὔνομα τὸν
λόγον, ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ δίχα διαιρούμενον
ἀριθμόν, προςαγορεύοντες ταὐτὸν ὄν; ΚΛ. Παντά-
πασι μὲν οὖν. ΑΘ. Ὧι δὴ ψυχὴ τοὔνομα, τίς τούτου
896 λόγος; ἔχομεν ἄλλον πλὴν τὸν * νῦν δὴ ῥηθέντα, τὴν
δυναμένην αὐτὴν αὑτὴν κινεῖν κίνησιν; ΚΛ. Τὸ ἑαυτὸ
κινεῖν φὴς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἥνπερ τοὔ-
νομα, ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προςαγορεύομεν; ΑΘ. Φη-
μί γε. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἆρα ἔτι ποθοῦ-
μεν μὴ ἱκανῶς δεδεῖχθαι ψυχὴν ταὐτὸν ὂν καὶ τὴν
πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγονό-
των καὶ ἐσομένων καὶ πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τού-
B τοις, ἐπειδή γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως '
ἁπάσης αἰτία ἅπασιν; ΚΛ. Οὔκ, ἀλλὰ ἱκανώτατα δέ-
δεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, γενομένη γε
ἀρχὴ κινήσεως. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἕτερον ἐν ἄλ-
λῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὑτῷ μηδέποτε πα-
ρέχουσα κινεῖσθαι μηδὲν δευτέρα τε καὶ ὁπόσων ἀρι-
θμῶν βούλοιτο ἄν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστήν, το-
σούτων, σώματος οὖσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή; ΚΛ.
Ὀρθῶς. ΑΘ. Ὀρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε
C καὶ ' τελεώτατα εἰρηκότες ἂν εἶμεν ψυχὴν μὲν προτέ-
ραν γεγονέναι σώματος ἡμῖν, σῶμα δὲ δεύτερόν τε καὶ
ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης ἀρχόμενον κατὰ φύσιν. ΚΛ.

Ἀληθέστατα μὲν οὖν. VIII. ΑΘ. Μεμνήμεθά γε μὴν
ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡς, εἰ ψυχὴ φανείη
πρεσβυτέρα σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ
σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
Τρόποι δὲ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ
δόξαι ἀληθεῖς ' ἐπιμέλειαί τε καὶ μνῆμαι πρότερα μή- D
κους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη
γεγονότα ἄν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος. ΚΛ. Ἀνάγκη.
ΑΘ. Ἆρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον τῶν
τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ κα-
λῶν καὶ αἰσχρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων
τῶν ἐναντίων, εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν
αἰτίαν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ψυχὴν δὴ διοικοῦ-
σαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασι τοῖς ' πάντῃ κινουμένοις E
μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι; ΚΛ.
Τί μήν; ΑΘ. Μίαν ἢ πλείους; Πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ
σφῷν ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μέν γέ που ἔλαττον μηδὲν
τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τἀναντία δυναμέ-
νης ἐξεργάζεσθαι. ΚΛ. Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας. ΑΘ.
Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ
γῆν καὶ θάλατταν ταῖς αὑτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματά
ἐστι βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, * βουλεύε- 897
σθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπου-
μένην, θαῤῥοῦσαν, φοβουμένην, μισοῦσαν, στέργουσαν,
καὶ πάσαις, ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κι-
νήσεις τὰς δευτερουργοὺς αὖ παραλαμβάνουσαι κινή-
σεις σωμάτων ἄγουσι πάντα εἰς αὔξησιν καὶ φθίσιν
καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν, καὶ τούτοις ἑπομένας θερ-
μότητας ψύξεις, βαρύτητας κουφότητας, σκληρὸν καὶ
μαλακόν, λευκὸν καὶ μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκὺ καὶ
πικρόν, ' καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη νοῦν μὲν προς- B
λαβοῦσα ἀεὶ θεῖον ὀρθῶς θεὸς οὖσα ὀρθὰ καὶ εὐ-
δαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα, ἀνοίᾳ δὲ ξυγγενομένη
πάντα αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεργάζεται. τιθῶμεν
ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἢ ἔτι διστάζομεν, εἰ ἑτέρως πως
ἔχει; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς
γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιό-
δου γεγονέναι φῶμεν τὸ φρόνιμον καὶ ἀρετῆς πλῆρες,
ἢ τὸ μηδέτερα κεκτημένον; ' βούλεσθε οὖν πρὸς ταῦτα C
ὧδε ἀποκρινώμεθα; ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Εἰ μέν, ὦ
θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρανοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ
φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἁπάντων νοῦ κινήσει καὶ
περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει καὶ ξυγγε-
νῶς ἔρχεται, δῆλον, ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον ἐπι-
μελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντὸς καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν
τοιαύτην ὁδὸν ἐκείνην. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Εἰ δὲ μα-
νικῶς τε καὶ ' ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν κακήν. ΚΛ. Καὶ D
ταῦτα ὀρθῶς. ΑΘ. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν
ἔχει; τοῦτο ἤδη χαλεπόν, ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινό-
μενον εἰπεῖν ἐμφρόνως. διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως
ὑμῖν δίκαιον τὰ νῦν προςλαμβάνειν. ΚΛ. Εὖ λέγεις.
ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἷον εἰς ἥλιον ἀποβλέπον-
τες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν
ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτὲ θνητοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοί
τε καὶ ' γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρω- E
τωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον ὁρᾶν. ΚΛ. Πῶς
λέγεις; ΑΘ. Ἧι προσέοικε κινήσει νοῦς τῶν δέκα ἐκεί-
νων κινήσεων, τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ᾗ συναναμνησθεὶς
ὑμῖν ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι. ΚΛ. Καλ-

λιστα ἂν λέγοις. ΑΘ. Μεμνήμεθα τοίνυν τό γε το-
σοῦτον τῶν τότε ἔτι, ὅτι τῶν πάντων τὰ μὲν κινεῖ-
σθαι, τὰ δὲ μένειν ἔθεμεν. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τῶν δ᾿
898 αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἑνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, * τὰ
δ᾿ ἐν πλείοσι φερόμενα. ΚΛ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘ. Τού-
τοιν δὴ τοῖν κινήσεοιν τὴν ἐν ἑνὶ φερομένην ἀεὶ περί
γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόρνων οὖσαν μί-
μημά τι κύκλων, εἶναί τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ
πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν. ΚΛ.
Πῶς λέγεις; ΑΘ. Τὸ κατὰ ταὐτὰ δήπου καὶ ὡσαύτως
καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ
καὶ ἕνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγον-
B τες ꜏ νοῦν τήν τε ἐν ἑνὶ φερομένην κίνησιν, σφαίρας
ἐντόρνου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἄν ποτε φανεῖμεν
φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων. ΚΛ. Ὀρθό-
τατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ἥ γε μηδέποτε ὡσαύτως
μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ μηδὲ ἐν ταὐτῷ μηδὲ περὶ ταὐτὰ
μηδὲ πρὸς ταὐτὰ μηδ᾿ ἐν ἑνὶ φερομένη μηδ᾿ ἐν κόσμῳ
μηδ᾿ ἐν τάξει μηδὲ ἔν τινι λόγῳ κίνησις ἀνοίας ἂν
ἁπάσης εἴη ξυγγενής; ΚΛ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα.
C ΑΘ. ꜏ Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαῤῥήδην εἰπεῖν ὡς,
ἐπειδὴ ψυχὴ μέν ἐστιν ἡ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν
δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον
ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἤτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν
ἢ τὴν ἐναντίαν. ΚΛ. Ὦ ξένε, ἀλλὰ ἔκ γε τῶν νῦν εἰ-
ρημένων οὐδ᾿ ὅσιον ἄλλως λέγειν ἢ πᾶσαν ἀρετὴν
ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά. ΑΘ.
Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις. τόδε δὲ
D ꜏ προςυπάκουσον ἔτι. ΚΛ. Τὸ ποῖον; IX. ΑΘ. Ἥ-
λιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, εἴπερ ψυχὴ πε-
ριάγει πάντα, ἆρ᾿ οὐ καὶ ἓν ἕκαστον; ΚΛ. Τί μήν;
ΑΘ. Περὶ ἑνὸς δὴ ποιησώμεθα λόγους, οἳ καὶ ἐπὶ
πάντα ἡμῖν ἄστρα ἁρμόττοντες φανοῦνται. ΚΛ. Τί-
νος; ΑΘ. Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὁρᾷ, ψυ-
χὴν δὲ οὐδείς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε
ζῶντος οὔτε ἀποθνήσκοντος τῶν ζώων, ἀλλὰ ἐλπὶς
E πολλὴ τὸ παράπαν ꜏ τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον
πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι,
νοητὸν δ᾿ εἶναι. νῷ μόνῳ δὴ καὶ διανοήματι λάβωμεν
αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε. ΚΛ. Ποῖον; ΑΘ. Ἥλιον εἴ-
περ ἄγει ψυχή, τριῶν αὐτὴν ἓν λέγοντες δρᾶν σχεδὸν
οὐκ ἀποτευξόμεθα. ΚΛ. Τίνων; ΑΘ. Ὡς ἢ ἐνοῦσα
ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι πάντῃ
διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ᾿ ἡμῖν
ψυχὴ πάντῃ περιφέρει· ἤ ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὐ-
899 τῇ πορισαμένη πυρὸς ἤ τινος ἀέρος, ὡς * λόγος
ἐστί τινων, ὠθεῖ βίᾳ σώματι σῶμα· ἢ τρίτον αὐτὴ
ψιλὴ σώματος οὖσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τι-
νὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι ποδηγεῖ. ΚΛ. Ναί.
ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γέ τι δρῶσαν
ψυχὴν πάντα διάγειν. αὐτοῦ δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν
ψυχήν, εἴτε ἐν ἅρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἥλιον ἄγει φῶς
τοῖς ἅπασιν, εἴτ᾿ ἔξωθεν, εἴθ᾿ ὅπως εἴθ᾿ ὅπῃ, θεὸν
ἡγεῖσθαι χρεὼν πάντα ἄνδρα. ἢ πῶς; ΚΛ. Ναί,
B τόν γέ που μὴ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ꜏ ἀφιγμένον ἀνοίας.
ΑΘ. Ἄστρων δὲ δὴ πέρι πάντων καὶ σελήνης, ἐνιαυ-
τῶν τε καὶ μηνῶν καὶ πασῶν ὡρῶν πέρι, τίνα ἄλλον
λόγον ἐροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς ἐπειδὴ ψυχὴ
μὲν ἢ ψυχαὶ πάντων τούτων αἴτιαι ἐφάνησαν, ἀγαθαὶ
δὲ πᾶσαν ἀρετήν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν, εἴτε ἐν
σώμασιν ἐνοῦσαι, ζῷα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανόν,
εἴτε ὅπῃ τε καὶ ὅπως; ἔσθ᾿ ὅστις ταῦτα ὁμολογῶν
ὑπομενεῖ μὴ θεῶν εἶναι πλήρη πάντα; ΚΛ. Οὐκ ꜏ C
ἔστιν οὕτως, ὦ ξένε, παραφρονῶν οὐδείς. ΑΘ. Τῷ
μὲν τοίνυν μὴ νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ,
ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὅρους ἀπαλλαττώ-
μεθα. ΚΛ. Τίνας; ΑΘ. Ἢ διδάσκειν ἡμᾶς, ὡς οὐκ
ὀρθῶς λέγομεν τιθέμενοι ψυχὴν γένεσιν ἁπάντων εἶναι
πρώτην καὶ τἆλλα ὁπόσα τούτων ξυνεπόμενα εἴπομεν,
ἢ μὴ δυνάμενον βέλτιον λέγειν ἡμῶν ἡμῖν πείθεσθαι
καὶ ζῆν θεοὺς ἡγούμενον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὁρῶ-
μεν ꜏ οὖν εἴτε ἱκανῶς ἤδη τοῖς οὐχ ἡγουμένοις θεοὺς D
εἰρήκαμεν ὡς εἰσὶ θεοί, εἴτε ἐπιδεῶς. ΚΛ. Ἥκιστά
γε, ὦ ξένε, πάντων ἐπιδεῶς. X. ΑΘ. Τούτοις μὲν
τοίνυν ἡμῖν τὸ λόγων τέλος ἐχέτω· τὸν δὲ ἡγούμενον
μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρω-
πίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. Ὦ ἄριστε δὴ φῶ-
μεν, ὅτι μὲν ἡγεῖ θεούς, συγγένειά τις ἴσως σε θεία
πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· κα-
κῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ꜏ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, E
ἀληθείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες, δόξαις δὲ εὐδαιμονιζόμε-
ναι σφόδρα, ἀλλ᾿ οὐκ ἐμμελῶς, ἄγουσί σε πρὸς ἀσέ-
βειαν, ἔν τε Μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ
ἐν παντοίοις λόγοις.† ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνοσίους
ἀνθρώπους ὁρῶν ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας παίδων
καταλιπόντας ἐν * τιμαῖς ταῖς μεγίσταις, ταράττει τὰ 900
νῦν· ὅταν ἐν ἅπασι τούτοις ἰδὼν ἢ δι᾿ ἀκοῆς αἰσθό-
μενος, ἢ καὶ παντάπασιν αὐτὸς αὐτόπτης προςτυχὼν
πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων τισί, δι᾿ αὐ-
τὰ ταῦτα ὁρᾷς ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ
μέγιστα ἀφικομένους, τότε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα δῆ-
λος εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν
τοιούτων διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων, ἀγόμενος δὲ
ὑπό τέ τινος ἀλογίας ἅμα καὶ οὐ δυνάμενος δυςχεραί-
νειν ꜏ θεοὺς εἰς τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ᾿ B
εἶναι μὲν δοκεῖν αὐτούς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρο-
νεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγμάτων. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μεῖζον
ἔλθῃ σοι πάθος πρὸς ἀσέβειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα,
ἀλλ᾿ ἐάν πως οἷον ἀποδιοπομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ
προςιὸν γενώμεθα δυνατοί, πειρώμεθα, συνάψαντες
τὸν ἑξῆς λόγον ᾧ πρὸς τὸν τὸ παράπαν οὐχ ἡγούμε-
νον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα, τούτῳ τὰ νῦν
προςχρήσασθαι. σὺ δ᾿, ὦ Κλεινία τε ꜏ καὶ Μέγιλλε, C
ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀποκρινό-
μενοι διαδέχεσθε· ἂν δέ τι δύςκολον ἐμπίπτῃ τοῖς λό-
γοις, ἐγὼ σφῷν, ὥσπερ νῦν δή, δεξάμενος διαβιβῶ τὸν
ποταμόν. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις· καὶ σύ τε οὕτω ταῦτα
δρᾶ, ποιήσομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατὸν ἃ λέγεις. ΑΘ.
Ἀλλ᾿ οὐδὲν τάχ᾿ ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦ-
τό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ οὐχ ἧττον ἢ
τῶν μεγέθει διαφερόντων. ἤκουε γάρ που καὶ παρῆν
τοῖς ꜏ νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν D
ἀρετὴν τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὐτῶν
οὖσαν κέκτηνται. ΚΛ. Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουε. ΑΘ.
Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξεταζόντων, τίνα λέ-
γοντες ἀρετὴν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγαθοὺς εἶ-
ναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτῆσθαι φαμὲν ἀρε-
τῆς, τὰ δ᾿ ἐναντία κακίας; ΚΛ. Φαμέν. ΑΘ. Τί δαί;

E ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν ' εἶναι, δειλίαν δὲ κακίας; ΚΛ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν αἰσχρὰ τούτων, τὰ
δὲ καλὰ φήσομεν; ΚΛ. Ἀνάγκη. ΑΘ. Καὶ τῶν μὲν
προσήκειν ἡμῖν, εἴπερ, ὁπόσα φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε
μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων μετὸν ἐροῦμεν; ΚΛ.
Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πᾶς ἄν. ΑΘ. Τί δαί;
ἀμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφὴν εἰς ἀρετὴν ψυχῆς
θήσομεν; ἢ πῶς λέγεις; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Ἀλλ'
901 εἰς τοὐναντίον; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τἀναντία * ἄρα
τούτοις εἰς τοὐναντίον. ΚΛ. Τοὐναντίον. ΑΘ. Τί
οὖν δή; τρυφῶν καὶ ἀμελὴς ἀργός τε, ὃν ὁ ποιητὴς
κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶναι, γί-
γνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶς ἡμῖν; ΚΛ. Ὀρθότατά γε
εἰπών. ΑΘ. Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν
ἦθος τοιοῦτον ὅ γέ τοι αὐτὸς μισεῖ· τῷ τέ τι τοιοῦ-
τον φθέγγεσθαι πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον. ΚΛ. Οὐ
B μὲν δή· πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Ὧι δὴ ' προσήκει μὲν
πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι διαφερόντως τινός, ὁ δὲ τού-
του γε νοῦς τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελεῖται, τῶν σμι-
κρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον λό-
γον οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν; σκοπῶμεν δὲ
ὧδε. ἆρ' οὐ κατὰ δύο εἴδη τὸ τοιοῦτον πράττει ὁ
πράττων εἴτε θεὸς εἴτ' ἄνθρωπος; ΚΛ. Ποίω δὴ λέ-
γομεν; ΑΘ. Ἢ διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ
C ὅλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν, ἢ ' ῥαθυμίᾳ καὶ τρυ-
φῇ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἔστιν ἄλλως πως γι-
γνομένη ἀμέλεια; οὐ γάρ που, ὅταν γε ἀδύνατον ᾖ
τῶν ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται τῶν
σμικρῶν ἢ μεγάλων, μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει
θεὸς ἢ φαῦλός τις ὢν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμε-
λεῖσθαι γίγνηται. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; XI. ΑΘ. Νῦν
δὴ δυ' ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν οἱ
θεοὺς μὲν ἀμφότεροι ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιτητοὺς
D ' δὲ ἅτερος, ὁ δὲ ἀμελεῖς τῶν σμικρῶν. πρῶτον μὲν
θεοὺς ἀμφότεροί φατε γιγνώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκού-
ειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν
ὁπόσων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστῆμαι. ταύτῃ
λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Τί
δαί; δύνασθαι πάντα, ὁπόσων αὖ δύναμίς ἐστι θνη-
τοῖς τε καὶ ἀθανάτοις; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ συγχωρή-
σονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν; ΑΘ. Καὶ μὴν ἀγα-
E θούς γε καὶ ' ἀρίστους ὡμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι
πέντε ὄντες. ΚΛ. Σφόδρα γε. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ ῥα-
θυμίᾳ μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν
πράττειν ὁτιοῦν τὸ παράπαν, ὄντας γε οἵους ὁμολο-
γοῦμεν; δειλίας γὰρ ἔκγονος ἔν γε ἡμῖν ἀργία, ῥαθυ-
μία δὲ ἀργίας καὶ τρυφῆς. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.
ΑΘ. Ἀργίᾳ μὲν δὴ καὶ ῥαθυμίᾳ οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν·
οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας. ΚΛ. Ὀρθότατα
λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν τὸ λοιπόν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν
902 * σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γιγνώσκον-
τες, ὡς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖ-
σθαι δεῖ, δρῷεν ἂν τοῦτο, ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τῷ
γιγνώσκειν τοὐναντίον; ΚΛ. Οὐδέν. ΑΘ. Πότερον
οὖν, ὦ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμέν σε λέγοντα, ὡς
ἀγνοοῦντάς τε καὶ δέον ἐπιμελεῖσθαι δι' ἄγνοιαν ἀμε-
λοῦντας, ἢ γιγνώσκοντας ὅτι δεῖ, καθάπερ οἱ φαυλό-
τατοι τῶν ἀνθρώπων λέγονται ποιεῖν, εἰδότες ἄλλα
B εἶναι βελτίω πράττειν ὧν δὴ πράττουσι ' διά τινας ἡτ-
τας ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ ποιεῖν; ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;
ΑΘ. Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε
ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐ-
τό ἐστι πάντων ζώων ἄνθρωπος; ΚΛ. Ἔοικε γοῦν.
ΑΘ. Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα, ὁπόσα
θνητὰ ζῶα, ὥνπερ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον. ΚΛ. Πῶς
γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἤδη τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φά-
τω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς· οὐδετέρως γὰρ τοῖς ' κε- C
κτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστά-
τοις γε οὖσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε
ἔτι πρὸς τούτοις. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τὸ περί τε
αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως, ἆρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοιν
πρὸς ῥαστώνην καὶ χαλεπότητά ἐστον πεφυκότε; ΚΛ.
Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ὁρᾶν μέν που καὶ ἀκούειν τὰ σμι-
κρὰ χαλεπώτερον ἢ τὰ μεγάλα, φέρειν δὲ αὖ καὶ κρα-
τεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ
ῥᾷον ἢ τῶν ἐναντίων. ' ΚΛ. Καὶ πολύ γε. ΑΘ. Ἰα- D
τρῷ δὲ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν βουλομένῳ
καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελουμένῳ, τῶν
μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἕξει ποτὲ καλῶς αὐ-
τῷ τὸ πᾶν; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ κυ-
βερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ' οἰκονόμοις οὐδ' αὖ
τισὶ πολιτικοῖς οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιούτων οὐδενὶ χωρὶς
τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν πολλὰ ἢ μεγάλα· οὐδὲ γὰρ
ἄνευ σμικρῶν ' τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ λιθολόγοι λί- E
θους εὖ κεῖσθαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Μὴ τοί-
νυν τόν γε θεὸν ἀξιώσωμέν ποτε θνητῶν δημιουργῶν
φαυλότερον, οἳ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσῳπερ
ἂν ἀμείνους ὦσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα μιᾷ
τέχνῃ σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν
ὄντα τε σοφώτατον βουλόμενόν τ' ἐπιμελεῖσθαι καὶ
δυνάμενον, ὧν μὲν ῥᾷον * ἦν ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν 903
ὄντων, μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι καθάπερ ἀργὸν ἢ δειλόν
τινα διὰ πόνους ῥαθυμοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων. ΚΛ.
Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὦ ξένε, ἀποδε-
χώμεθα· οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθὲς τὸ δια-
νόημα διανοοίμεθ' ἄν. ΑΘ. Δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη
μάλιστα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαιτίῳ τῆς ἀμελείας
πέρι θεῶν. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς
λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς. ' Ἐπῳδῶν B
γε μὴν προσδεῖσθαί μοι δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν. ΚΛ.
Ποίων, ὦ 'γαθέ; XII. ΑΘ. Πείθωμεν τὸν νεανίαν
τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν
σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντετα-
γμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσ-
ῆκον πάσχει καὶ ποιεῖ. τούτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες προσ-
τεταγμένοι ἑκάστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον ἀεὶ πάθης C
καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειρ-
γασμένοι· ὧν ' ἓν καὶ τὸ σόν, ὦ σχέτλιε, μόριον εἰς τὸ
πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεί, καίπερ πάνσμικρον ὄν. σὲ
δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτό, ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου
γίγνεται πᾶσα, ὅπως ᾖ ἡ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρ-
χουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἕνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ
δὲ ἕνεκα ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἰατρὸς καὶ πᾶς ἔντεχνος δη-
μιουργὸς παντὸς μὲν ἕνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ
κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον, μέρος μὴν ἕνεκα ὅλου καὶ
οὐχ ὅλον μέρους ἕνεκα ἀπεργάζεται. σὺ δὲ ' ἀγανα- D
κτεῖς ἀγνοῶν, ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ παντὶ ξυμ-
βαίνει καὶ σοὶ κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως.

ἐπεὶ δὲ ἀεὶ ψυχὴ συντεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλ-
λῳ, τοτὲ δὲ ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς δι'
ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχήν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πετ-
τευτῇ λείπεται πλὴν μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γι-
γνόμενον ἦθος εἰς βελτίω τόπον, χεῖρον δὲ εἰς τὸν
χείρονα, κατὰ τὸ πρέπον αὐτῶν ἕκαστον, ἵνα τῆς
E προσηκούσης μοίρας ' λαγχάνῃ. ΚΛ. *Πῇ λέγεις;* ΑΘ.
*Ἧιπερ ἂν ἔχοι λόγον ῥᾳστώνη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν
πάντων, ταύτῃ μοι δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ
ὅλον ἀεὶ βλέπων πλάττοι τις μετασχηματίζων τὰ πάν-
τα, οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἔμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ
904 ἑνὸς ἢ ἐκ πολλῶν ἕν, πρώτης ἢ δευτέρας * ἢ καὶ τρί-
της γενέσεως μετειληφότα, πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς
μετατιθεμένης κοσμήσεως· νῦν δ' ἔστι θαυμαστὴ ῥᾳ-
στώνη τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ.* ΚΛ. *Πῶς αὖ
λέγεις;* ΑΘ. *Ὧδε. ἐπειδὴ κατεῖδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς
ἐμψύχους οὔσας τὰς πράξεις ἁπάσας καὶ πολλὴν μὲν
ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, ἀνώλεθρον
δὲ ὂν γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα,
καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί — γένεσις γὰρ
B οὐκ ἄν ποτε ἦν ζῴων ἀπολομένου ' τούτοιν θατέρου
— καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν ἀεὶ πεφυκός, ὅσον ἀγαθὸν
ψυχῆς, διενοήθη, τὸ δὲ κακὸν βλάπτειν· ταῦτα πάντα
ξυνιδὼν ἐμηχανήσατο, ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν
νικῶσαν ἀρετήν, ἡττωμένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ
παρέχοι μάλιστ' ἂν καὶ ῥᾷστα καὶ ἄριστα. μεμηχάνη-
ται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο, τὸ ποῖόν τι γιγνόμενον ἀεὶ
ποίαν ἕδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι καὶ τίνας
ποτὲ τόπους. τῆς δὲ γενέσεως τὸ ποίου τινὸς ἀφῆκε
C ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων ' ἡμῶν τὰς αἰτίας. ὅπῃ γὰρ
ἂν ἐπιθυμῇ καὶ ὁποῖός τις ὢν τὴν ψυχήν, ταύτῃ σχε-
δὸν ἑκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς τὸ
πολύ.* ΚΛ. *Τὸ γοῦν εἰκός.* ΑΘ. *Μεταβάλλει μὲν
τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κε-
κτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν· μεταβάλλοντα δὲ
φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἱμαρμένης τάξιν καὶ νόμον.
σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μεταβάλλοντα ἐλάττω κατὰ
τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται, πλείω δὲ καὶ
D ἀδικώτερα μεταπεσόντα εἰς βάθος τά τε κάτω ' λεγό-
μενα τῶν τόπων, ὅσα Ἅιδην τε καὶ τὰ τούτων ἐχόμε-
να τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες σφόδρα φοβοῦνται
καὶ ὀνειροπολοῦσι ζῶντες διαλυθέντες τε τῶν σωμά-
των. μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν μετα-
λάβῃ διὰ τὴν αὐτῆς βούλησίν τε καὶ ὁμιλίαν γενομένην
ἰσχυράν, ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμίξασα γίγνηται
διαφερόντως τοιαύτη, διαφέροντα καὶ μετέβαλε τόπον
E ἅγιον ὅλον, μετακομισθεῖσα ' εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον
ἕτερον, ὅταν δὲ τἀναντία, ἐπὶ τἀναντία μεθιδρύσασα
τὸν αὑτῆς βίον.*

αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν,

*ὦ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελεῖσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν· κα-
κίω μὲν γιγνόμενον πρὸς τὰς κακίους ψυχάς, ἀμείνω
δὲ πρὸς τὰς ἀμείνους πορευόμενον ἔν τε ζωῇ καὶ ἐν
πᾶσι θανάτοις πάσχειν τε, ἃ προσῆκον δρᾶν ἐστὶ τοῖς
905 προσφερέσι τοὺς προσφερεῖς, καὶ ποιεῖν. ταύτης * τῆς
δίκης οὔτε σὺ μήποτε οὔτε [εἰ] ἄλλος ἀτυχὴς γενό-
μενος ἐπεύξηται περιγενέσθαι θεῶν· ἣν πασῶν δικῶν
διαφερόντως ἔταξάν τε οἱ τάξαντες χρεών τε ἐξευλα-
βεῖσθαι τὸ παράπαν. οὐ γὰρ ἀμεληθήσει ποτὲ ὑπ'
αὐτῆς· οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσει κατὰ τὸ τῆς γῆς
βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνα-
πτήσει, τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν εἴτ'
ἐνθάδε μένων εἴτε καὶ ἐν Ἅιδου διαπορευθεὶς ' εἴτε B
καὶ τούτων εἰς ἀγριώτερον ἔτι διακομισθεὶς τόπον. ὁ
αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν οὓς
σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσιουρ-
γήσαντας ἤ τι τοιοῦτον πράξαντας ᾠήθης ἐξ ἀθλίων
εὐδαίμονας γεγονέναι, κᾆτα ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν
ταῖς πράξεσιν ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέ-
λειαν θεῶν, οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπῃ πο-
τὲ τῷ παντὶ ξυμβάλλεται. ' γιγνώσκειν δὲ αὐτήν, ὦ C
πάντων ἀνδρειότατε, πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἥν τις μὴ
γιγνώσκων οὐδ' ἂν τύπον ἴδοι ποτέ, οὐδὲ λόγον ξυμ-
βάλλεσθαι περὶ βίου δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμο-
νίαν τε καὶ δυσδαίμονα τύχην. ταῦτα εἰ μέν σε πείθει
Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα ἡμῶν ἥδε ἡ γερουσία, πε-
ρὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ τι λέγεις, καλῶς ἄν σοι ὁ
θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιδεὴς ἔτι λόγου τι-
νὸς ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ' ἐπά- D
κουε, εἰ νοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις. ὅτι μὲν γὰρ θεοί
τ' εἰσὶ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται, ἔγωγε οὐ παν-
τάπασι φαύλως ἂν φαίην ἡμῖν ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ
παραιτητοὺς αὖ θεοὺς εἶναι τοῖσιν ἀδικοῦσι, δεχομέ-
νους δῶρα, οὔτε τινὶ συγχωρητέον παντί τ' αὖ κατὰ
δύναμιν τρόπῳ ἐλεγκτέον.* ΚΛ. *Κάλλιστ' εἶπες, ποι-
ῶμέν τε ὡς λέγεις.* XIII. ΑΘ. *Φέρε δὴ πρὸς θεῶν
αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιτητοὶ γίγνοιντ' ἂν ἡμῖν, εἰ
γίγνοιντο αὖ; καὶ τίνες ἢ ' ποῖοί τινες ὄντες; ἄρχον- E
τας μὲν ἀναγκαῖόν που γίγνεσθαι τούς γε διοικήσον-
τας τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς οὐρανόν.* ΚΛ. *Οὕτως.*
ΑΘ. *Ἀλλ' ἄρα τίσι προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἢ τί-
νες τούτοις, ὧν δυνατὸν ἡμῖν ἀπεικάζουσι τυγχάνειν
μείζοσιν ἐλάττονας; πότερον ἡνίοχοί τινες ἂν εἶεν τοι-
οῦτοι ζευγῶν ἁμιλλωμένων ἢ πλοίων κυβερνῆται; τά-
χα δὲ κἂν ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσί τισιν.
εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς
ἐοικέναι περὶ σώματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένε-
σιν * εἰωθυίας ὥρας χαλεπὰς διὰ φόβων προσδεχο- 906
μένοις, ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστάταις. ἐπειδὴ γὰρ συγ-
κεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολ-
λῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλει-
όνων δὲ τῶν μή, μάχη δή, φαμέν, ἀθάνατός ἐστιν
ἡ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη. ξύμμα-
χοι δὲ ἡμῖν θεοί τε ἅμα καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ' αὖ
κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία
καὶ ὕβρις μετὰ ἀφροσύνης, σῴζει δὲ ' δικαιοσύνη καὶ B
σωφροσύνη μετὰ φρονήσεως, ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμ-
ψύχοις οἰκοῦσαι δυνάμεσι. βραχὺ δέ τι καὶ τῇδε ἄν
τις τῶν τοιούτων ἐνοικοῦν ἡμῖν σαφὲς ἴδοι. ψυχαὶ δή
τινες ἐπὶ γῆς οἰκοῦσαι καὶ ἄδικον λῆμμα κεκτημέναι
δῆλον ὅτι θηριώδεις πρὸς τὰς τῶν φυλάκων ψυχὰς
ἄρα κυνῶν ἢ τὰς τῶν νομέων ἢ πρὸς τὰς τῶν παν-
τάπασιν ἀκροτάτων δεσποτῶν προσπίπτουσαι πείθου-
σι θωπείαις λόγων καὶ ἐν εὐκταίαις τισὶν ἐπῳδαῖς,
ὡς αἱ φῆμαί φασιν ' αἱ τῶν κακῶν, ἐξεῖναι πλεονε- C
κτοῦσι σφίσιν ἐν ἀνθρώποις πάσχειν μηδὲν χαλεπόν.
φαμὲν δ' εἶναί που τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἁμάρτημα*

τὴν πλεονεξίαν ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα κα-
λούμενον, ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν λοιμόν, ἐν
δὲ πόλεσι καὶ πολιτείαις τοῦτο αὖ τὸ ῥῆμα μετεσχη-
ματισμένον ἀδικίαν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ.
Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον λέγειν τὸν λέγοντα,
ὡς εἰσὶ συγγνώμονες ἀεὶ θεοὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων
D | ἀδίκοις καὶ ἀδικοῦσιν, ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων
τις ἀπονέμῃ, καθάπερ κυσὶ λύκοι τῶν ἁρπασμάτων
σμικρὰ ἀπονέμοιεν, οἱ δὲ ἡμερούμενοι τοῖς δώροις
συγχωροῖεν τὰ ποίμνια διαρπάζειν. ἆρ' οὐχ οὗτος ὁ
λόγος ὁ τῶν φασκόντων παραιτητοὺς εἶναι θεούς;
ΚΛ. Οὗτος μὲν οὖν. XIV. ΑΘ. Τίσιν οὖν δὴ τῶν
προῤῥηθέντων ἀπεικάζων ὁμοίους φύλακας εἶναι
θεοὺς οὐκ ἂν καταγέλαστος γίγνοιτο ἀνθρώπων ὁσ-
E τισοῦν; πότερον κυβερνήταις, λοιβῇ τε | οἴνου κνίσῃ
τε παρατρεπομένοις αὐτοῖς, ἀνατρέπουσι δὲ ναῦς τε
καὶ ναύτας; ΚΛ. Μηδαμῶς. ΑΘ. Ἀλλ' οὔ τι μὴν
ἡνιόχοισί γε ἐν ἁμίλλῃ συντεταγμένοις, πεισθεῖσιν
ὑπὸ δωρεᾶς ἑτέροισι τὴν νίκην ζεύγεσι προδοῦναι.
ΚΛ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἂν λέγων τὸν λόγον
τοῦτον. ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηγοῖς γε οὐδ' ἰα-
τροῖς οὐδὲ γεωργοῖς, οὐδὲ νομεῦσιν, οὐ μὴν οὐδέ τισι
907 κυσὶ κεκηλημένοις ὑπὸ λύκων. * ΚΛ. Εὐφήμει· πῶς
γὰρ ἄν; ΑΘ Ἀλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγι-
στοι καὶ περὶ τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί; ΚΛ.
Πολύ γε. ΑΘ. Τοὺς δὴ κάλλιστά τε πράγματα φυ-
λάττοντας διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρε-
τὴν κυνῶν χείρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσο-
μεν, οἳ τὸ δίκαιον οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἕνεκα δώρων
παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν ἀνοσίως διδομένων; ΚΛ. Οὐ-
B δαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος, τῶν τε | περὶ πᾶσαν
ἀσέβειαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δόξης
ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαι-
ότατα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος. ΑΘ. Τὰ
μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοί τε ὡς εἰσὶ καὶ ὡς ἐπι-
μελεῖς καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὡς παντάπασιν ἀπαραί-
τητοι, φῶμεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί που; ΚΛ. Πῶς
γὰρ οὔ; καὶ σύμψηφοί γε τούτοις τοῖς λόγοις ἐσμέν.
C ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηνταί γέ πως σφοδρότερον διὰ | φι-
λονεικίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων. τούτου γε μὴν ἕνε-
κα, ὦ φίλε Κλεινία, πεφιλονείκηνται, μήποτε λόγοις
ἡγῶνται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσιν ἃ βούλον-
ται πράττειν οἱ κακοί, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα περὶ
θεοὺς διανοοῦνται. προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεω-
τέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέγονεν· εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔρ-
γου πεποιήκαμεν εἰς τὸ πείθειν πῃ τοὺς ἄνδρας ἑαυ-
τοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναντία πως ἤδη στέρξαι,
D καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἂν εἴη τὸ | προοίμιον ἀσεβείας
πέρι νόμων. ΚΛ. Ἀλλὰ ἐλπίς· εἰ δὲ μή, τό γε τοῦ
λόγου γένος οὐκ αἰτιάσεται τὸν νομοθέτην. XV.
ΑΘ. Μετὰ τὸ προοίμιον τοίνυν λόγος οἷος ἂν τῶν
νόμων ἑρμηνεὺς ὀρθῶς γίγνοιτο ἡμῖν, προαγορεύων
ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς
τοὺς εὐσεβεῖς. τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις ἀσεβείας ὅδε
ἔστω πέρι νόμος· Ἐάν τις ἀσεβῇ λόγοις εἴτ' ἔργοις,
E ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω σημαίνων | πρὸς ἄρχοντας,
τῶν δὲ ἀρχόντων οἱ πρῶτοι πυθόμενοι πρὸς τὸ περὶ
τούτων ἀποδεδειγμένον κρίνειν δικαστήριον εἰσαγαγόν-
των κατὰ τοὺς νόμους· ἐὰν δέ τις ἀκούσασα ἀρχὴ
μὴ δρᾷ ταῦτα, αὐτὴ ἀσεβείας ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ
ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ,
τιμάτω τὸ δικαστήριον ἐν ἑκάστῳ τῶν καθ' ἓν ἀσε-
βούντων τίμημα. * δεσμὸς μὲν οὖν ὑπαρχέτω πᾶσι. 908
δεσμωτηρίων δὲ ὄντων ἐν τῇ πόλει τριῶν, ἑνὸς μὲν
κοινοῦ τοῖς πλείστοις περὶ ἀγοράν, σωτηρίας ἕνεκα
τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων, ἑνὸς δὲ περὶ τὸν τῶν νύ-
κτωρ συλλεγομένων ξύλλογον, σωφρονιστήριον ἐπονο-
μαζόμενον, ἑνὸς δὲ αὖ κατὰ μέσην τὴν χώραν, ὅπη-
περ ἂν ἐρημός τε καὶ ὡς ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος ᾖ
τόπος, τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινά, περὶ
ἀσέβειαν δὲ ὄντων αἰτίαις μὲν τρισίν, αἵσπερ | καὶ B
διήλθομεν, δύο δὲ ἐξ ἑκάστης τῆς τοιαύτης αἰτίας γε-
νομένων, ἓξ ἂν γίγνοιντο, ἃ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη
τῶν περὶ τὰ θεῖα ἐξαμαρτανόντων, οὐκ ἴσης οὐδ'
ὁμοίας δίκης δεόμενα. ᾧ γὰρ ἂν μὴ νομίζοντι θεοὺς
εἶναι τὸ παράπαν ἦθος φύσει προσγένηται δίκαιον,
μισοῦντές τε γίγνονται τοὺς κακούς, καὶ τῷ δυσχεραί-
νειν τὴν ἀδικίαν οὔτε τὰς τοιαύτας πράξεις προσίεν-
ται πράττειν τούς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων
φεύγουσι καὶ τοὺς δικαίους | στέργουσιν. οἷς δ' ἂν C
πρὸς τῇ δόξῃ τῇ θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα ἀκράτειαί
τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέσωσι, μνῆμαι τε ἰσχυραὶ
καὶ μαθήσεις ὀξεῖαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν
θεοὺς ἀμφοῖν ἂν ἓν ὑπάρχοι κοινὸν πάθος, τῇ δὲ
τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ τὸ μὲν ἔλαττω, τὸ δὲ
πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἄν. ὁ μὲν γὰρ λόγῳ τε ἂν περὶ
θεοὺς παῤῥησίας εἴη μεστὸς καὶ περὶ θυσίας τε καὶ
ὅρκους, καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγελῶν τάχ' ἂν ἑτέρους
τοιούτους | ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων· ὁ δὲ δὴ D
δοξάζων μὲν καθάπερ ἅτερος, εὐφυὴς δὲ ἐπικαλούμε-
νος, δόλου δὲ καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντεις τε
κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγα-
νείαν κεκινημένοι, γίγνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε
καὶ τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί, καὶ τε-
λεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες σοφιστῶν τε ἐπικα-
λουμένων μηχαναί. τούτων δὴ πολλὰ μὲν εἴδη γένοιτ'
ἄν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θέσεως | δύο, ὧν τὸ μὲν εἰ- E
ρωνικὸν οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια θανάτοιν ἁμαρτά-
νον, τὸ δὲ νουθετήσεως ἅμα καὶ δεσμῶν δεόμενον.
ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεοὺς νομίζον ἀμελεῖν δύ' ἕτερα
γεννᾷ καὶ τὸ παραιτητοὺς ἄλλα δύο. τούτων δὴ ταύ-
τῃ διεστηκότων τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας ἄνευ κάκης ὀρ-
γῆς τε καὶ ἤθους γεγεννημένους εἰς τὸ σωφρονιστή-
ριον ὁ δικαστὴς τιθέμενος νόμῳ * τιθέσθω μηδὲν 909
ἔλαττον ἐτῶν πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς
τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος συγγιγνέσθω πλὴν οἱ τοῦ
νυκτερινοῦ ξυλλόγου κοινωνοῦντες, ἐπὶ νουθετήσει τε
καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ ὁμιλοῦντες. ὅταν δ' ὁ
χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν δεσμῶν, ἐὰν μὲν δοκῇ τις
σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σωφρόνων, ἐὰν
δὲ μή, ὀφείλῃ δ' αὖθις τὴν τοιαύτην δίκην, θανάτῳ
ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται πρὸς τῷ
θεοὺς [μὴ] νομίζειν ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς εἶναι,
| καταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχαγωγῶσι μὲν B
πολλοὺς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεῶτας φάσκοντες
ψυχαγωγεῖν καὶ θεοὺς ὑπισχνούμενοι πείθειν, ὡς θυ-
σίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπῳδαῖς γοητεύοντες, ἰδιώ-
τας τε καὶ ὅλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν

ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν, τούτων δὲ ὃς ἂν
ὄφλων εἶναι δόξῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον αὐτῷ κα-
C τὰ νόμον δεδέσθαι μὲν ἐν τῷ τῶν μεσογείων ' δε-
σμωτηρίῳ, προσιέναι δὲ αὐτῷ μηδένα ἐλεύθερον μη-
δέποτε, τακτὴν δὲ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων αὐτοὺς τρο-
φὴν παρὰ τῶν οἰκετῶν λαμβάνειν. ἀποθανόντα δὲ
ἔξω τῶν ὁρίων ἐκβάλλειν ἄταφον· ἂν δέ τις ἐλεύθε-
ρος συνθάπτῃ, δίκας ἀσεβείας τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν
ὑπεχέτω. παῖδας δὲ ἂν μὲν καταλίπῃ τῇ πόλει ἱκα-
νούς, οἱ τῶν ὀρφανῶν ἐπιμελούμενοι καὶ τούτων, ὡς
D ὄντων ὀρφανῶν, ' ἐπιμελείσθων μηδὲν χεῖρον τῶν ἄλ-
λων ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἧς ἂν ὁ πατὴρ αὐτῶν ὄφλῃ τὴν
δίκην. XVI. Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι νόμον κεῖ-
σθαι χρεών, ὃς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν τοὺς πολ-
λοὺς ἔργῳ καὶ λόγῳ πλημμελεῖν ἂν ποιοῖ, καὶ δὴ καὶ
ἀνοήτους ἧττον γίγνεσθαι, διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι θεοπο-
λεῖν παρὰ νόμον. ἔστω γὰρ νόμος ὅδε τοῖς ξύμπασι
κείμενος ἁπλῶς· Ἱερὰ μηδὲ εἷς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἐκτή-
σθω. θύειν δ' ὅταν ἐπὶ νοῦν ἴῃ τινί, πρὸς τὰ δημό-
E σια ἴτω θύσων, καὶ τοῖς ἱερεῦσί τε καὶ ἱερείαις ' ἐγ-
χειριζέτω τὰ θύματα, οἷς ἁγνεία τούτων ἐπιμελής·
συνευξάσθω δὲ αὐτός τε καὶ ὃς ἂν ἐθέλῃ μετ' αὐτοῦ
ξυνεύχεσθαι. ταῦτα δὲ γιγνόμενα τῶν τοιῶνδε χάριν
ἔστω. ἱερὰ καὶ θεοὺς οὐ ῥᾴδιον ἱδρύεσθαι, μεγάλης
δὲ διανοίας τινὸς ὀρθῶς δρᾶν τὸ τοιοῦτον, ἔθος τε
γυναιξί τε δὴ διαφερόντως πάσαις καὶ τοῖς ἀσθενοῦσι
πάντῃ καὶ κινδυνεύουσι καὶ ἀποροῦσιν, ὅπῃ τις ἂν
ἀπορῇ, καὶ τοὐναντίον ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται,
καθιεροῦν τε τὸ παρὸν ἀεὶ καὶ θυσίας εὔχεσθαι καὶ
910 ἱδρύσεις ὑπισχνεῖσθαι * θεοῖς καὶ δαίμοσι καὶ παισὶ
θεῶν, ἔν τε φάσμασιν ἐγρηγορότας διὰ φόβους καὶ ἐν
ὀνείροις, ὡς δ' αὔτως ὄψεις πολλὰς ἀπομνημονεύον-
τας, ἑκάστοισί τε αὐτῶν ἄκη ποιουμένους βωμοὺς καὶ
ἱερά, πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας ἔν τε καθα-
ροῖς ἱδρυομένους ἐμπιπλάναι καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε τῶν
τοιούτων. ὧν ἕνεκα χρὴ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν
λεγόμενον νόμον. πρὸς τούτοις δὲ ἕνεκα τῶν ἀσεβούν-
των, ἵνα μὴ καὶ ' ταῦτα κλέπτοντες ταῖς πράξεσιν, B
ἱερά τε καὶ βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱδρυόμενοι, λά-
θρα τοὺς θεοὺς ἵλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ
εὐχαῖς, εἰς ἄπειρον τὴν ἀδικίαν αὐξάνοντες αὑτοῖς τε
ἐγκλήματα πρὸς θεῶν ποιῶνται καὶ τοῖς ἐπιτρέπουσιν,
οὖσιν αὐτῶν βελτίοσι, καὶ πᾶσα οὕτως ἡ πόλις ἀπο-
λαύῃ τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ δικαίως. τὸν μὲν δὴ
νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται· ' κείσθω γὰρ νόμος C
οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερά· τὸν
δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ ὀργιάζοντα πλὴν τὰ
δημόσια, ἐὰν μὲν ἄδικον μηδὲν τῶν μεγάλων καὶ ἀνο-
σίων εἰργασμένος ἀνὴρ ἢ καὶ γυνὴ κεκτῆταί τις, ὁ μὲν
αἰσθανόμενος εἰσαγγελλέτω τοῖς νομοφύλαξιν, οἱ δὲ
προσταττόντων εἰς τὰ δημόσια ἀποφέρειν ἱερὰ τὰ ἴδια,
μὴ πειθόντες δὲ ζημιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῇ· ' ἐὰν D
δέ τις ἀσεβήσας μὴ παιδίων ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα
ἀνοσίων γένηται φανερός, εἴτε ἐν ἰδίοις ἱδρυσάμενος
εἴτ' ἐν δημοσίοις θύσας ἱερὰ θεοῖς οἱστισινοῦν, ὡς οὐ
καθαρὸς ὢν θύων, θανάτῳ ζημιούσθω. τὸ δὲ παι-
δίων ἢ μὴ κρίναντες οἱ νομοφύλακες, εἰς τὸ δικαστή-
ριον οὕτως εἰσαγαγόντες τὴν τῆς ἀσεβείας δίκην τού-
τοις ἐπιτελούντων.

Ν Ο Μ Ο Ι.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

913 I. * ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβόλαια ἂν πρὸς
ἀλλήλους ἡμῖν δεόμενα προσηκούσης τάξεως. ἁπλοῦν δέ
γ' ἐστί που τό γε τοιοῦτον· μήτε οὖν τις τῶν ἐμῶν
χρημάτων ἅπτοιτο εἰς δύναμιν, μηδ' αὖ κινήσειε μηδὲ
τὸ βραχύτατον ἐμὲ μηδαμῇ μηδαμῶς πείθων· κατὰ
ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐγὼ δρῴην,
νοῦν ἔχων ἔμφρονα. θησαυρὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον τῶν
τοιούτων· ὅν τις αὑτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ κειμήλιον ἔθετο
B μὴ τῶν ἐμῶν ὢν πατέρων, μήθ' εὑρεῖν ποτε ' θεοῖς
εὐξαίμην μήθ' εὑρὼν κινήσαιμι, μηδ' αὖ τοῖς λεγομέ-
νοις μάντεσιν ἀνακοινώσαιμι τοῖς ἀμωσγέπως μοι ξυμ-
βουλεύουσιν ἀνελεῖν τὴν γῇ παρακαταθήκην. οὐ γάρ
ποτε τοσοῦτον εἰς χρημάτων ὠφεληθείην ἂν κτῆσιν
ἀνελών, ὅσον εἰς ὄγκον πρὸς ἀρετὴν ψυχῆς καὶ τὸ δί-
καιον ἐπιδιδοίην ἂν μὴ ἀνελόμενος, κτῆμα ἀντὶ κτήμα-
τος ἄμεινον ἐν ἀμείνονι κτησάμενος, δίκην ἐν τῇ ψυχῇ
πλούτου προτιμήσας ἐν οὐσίᾳ κεκτῆσθαι πρότερον·
ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκί-
νητα καὶ περὶ τούτου λέγοιτ' ἂν ὡς ἑνὸς ἐκείνων ὄν-
τος. ' πείθεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῖς περὶ ταῦτα λεγομέ- C
νοις μύθοις, ὡς εἰς παίδων γενεὰν οὐ ξύμφορα τὰ
τοιαῦτα. ὃς δ' ἂν παίδων τε ἀκηδὴς γένηται καὶ τοῦ
θέντος τὸν νόμον ἀμελήσας, ἃ μήτε αὐτὸς κατέθετο
μήτε αὖ πατέρων τις πατήρ, μὴ πείσας τὸν θέμενον
ἀνέληται, κάλλιστον νόμων διαφθείρων καὶ ἁπλούστα-
τον, καὶ οὐδαμῇ ἀγεννοῦς ἀνδρὸς νομοθέτημα, ὃς εἶ-
πεν, ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ, — τούτοιν τοῖν δυοῖν
νομοθέταιν ' καταφρονήσαντα καὶ ἀνελόμενον οὔτε D

σμικρόν, ὃ μὴ κατέθετο αὐτός, πλῆθος δ' ἔστιν ὅτε
θησαυροῦ παμμέγεθες, τί χρὴ πάσχειν ὑπὸ μὲν δὴ
θεῶν, ὁ θεὸς οἶδεν· ὁ δὲ κατιδὼν πρῶτος ἀγγελλέτω,
ἐὰν μὲν ἐν ἄστει γίγνηται τὸ τοιοῦτον, τοῖς ἀστυνό-
μοις, ἐὰν δὲ τῆς πόλεως ἐν ἀγορᾷ που, τοῖσιν ἀγορα-
914 νόμοις, ἐὰν δὲ τῆς ἄλλης χώρας, * ἀγρονόμοις τε καὶ
τοῖς τούτων ἄρχουσι δηλωσάτω. δηλωθέντων δὲ ἡ πό-
λις εἰς Δελφοὺς πεμπέτω· ὅ τι δ' ἂν ὁ θεὸς ἀναιρῇ
περί τε τῶν χρημάτων καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦτο ἡ
πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαντείαις δράτω τοῦ θεοῦ. καὶ
ἐὰν μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας ᾖ, δόξαν ἀρετῆς κεκτή-
σθω, μὴ μηνύσας δέ, κακίας· δοῦλος δ' ἐὰν ᾖ, μηνύ-
σας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν
ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμήν, μὴ μηνύων δὲ θα-
B νάτῳ ζημιούσθω. τούτῳ δ' ἑπόμενον ἑξῆς ἂν γίγνοι-
το τὸ περὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ταὐτὸν τοῦτο νόμιμον
ξυνακολουθεῖν. ἄν τις τῶν αὑτοῦ τι καταλίπῃ που
ἑκὼν εἴτ' ἄκων, ὁ προστυγχάνων ἐάτω κεῖσθαι, νομί-
ζων φυλάττειν ἐνοδίαν δαίμονα τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ
νόμου τῇ θεῷ καθιερωμένα. ἂν δὲ παρὰ ταῦτά τις
ἀπειθῶν ἀναιρούμενος οἴκαδε φέρῃ, ἂν μὲν σμικρᾶς
τιμῆς ἄξιον ὢν δοῦλος, ὑπὸ τοῦ προστυγχάνοντος μὴ
ἔλαττον τριακονταέτους πολλὰς πληγὰς μαστιγούσθω·
C ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος, πρὸς τῷ ἀνελεύθερος εἶναι
δοκεῖν καὶ ἀκοινώνητος νόμων δεκαπλάσιον τῆς τιμῆς
τοῦ κινηθέντος ἀποτινέτω τῷ καταλιπόντι. ἐὰν δέ τις
ἐπαιτιᾶται τῶν αὑτοῦ χρημάτων ἔχειν τινὰ πλέον ἢ
καὶ σμικρότερον, ὁ δὲ ὁμολογῇ μὲν ἔχειν, μὴ τὸ ἐκεί-
νου δέ, ἂν μὲν ἀπογεγραμμένον ᾖ παρὰ τοῖς ἄρχουσι
τὸ κτῆμα κατὰ νόμον, τὸν ἔχοντα καλείσθω πρὸς τὴν
ἀρχήν, ὁ δὲ καθιστάτω. γενομένου δὲ ἐμφανοῦς, ἐὰν
D ἐν τοῖς γράμμασιν ἀπογεγραμμένον φαίνηται ποτέ-
ρου τῶν ἀμφισβητούντων, ἔχων οὗτος ἀπίτω· ἐὰν δέ
τινος ἄλλου τῶν μὴ παρόντων, ὁπότερος ἂν παράσχῃ
τὸν ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος, ὡς παρα-
δώσων ἐκείνῳ, κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφαίρεσιν ἀφαιρεί-
σθω. ἐὰν δὲ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τὸ ἀμφισβητούμενον
μὴ ἀπογεγραμμένον ᾖ, κείσθω μὲν μέχρι δίκης παρὰ
τρισὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς πρεσβυτάτοις· ἐὰν δὲ τὸ με-
σεγγυωθὲν θρέμμα ᾖ, τὸν νικηθέντα περὶ αὐτοῦ δίκῃ
E τὴν τροφὴν ἐκτίνειν τοῖς ἄρχουσι· τὴν δὲ κρίσιν δια-
δικάζειν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τοὺς ἄρχοντας. II. Ἀγέ-
τω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ βουλόμενος, ἐὰν ἔμφρων ᾖ,
χρησόμενος ὅ τι ἂν ἐθέλῃ τῶν ὁπόσα ὅσια· ἀγέτω δὲ
καὶ ὑπὲρ ἄλλου τῶν οἰκείων ἢ φίλων τὸν ἀφεστῶτα
ἐπὶ σωτηρίᾳ. ἐὰν δέ τις ἀφαιρῆται τινα εἰς ἐλευθερίαν
ὡς δοῦλον ἀγόμενον, μεθιέτω μὲν ὁ ἄγων, ὁ δὲ ἀφαι-
ρούμενος ἐγγυητὰς τρεῖς ἀξιόχρεως καταστήσας οὕτως
ἀφαιρείσθω κατὰ ταῦτα, ἄλλως δὲ μή. ἐὰν δὲ παρὰ
ταῦτά τις ἀφαιρῆται, τῶν βιαίων ἔνοχος ἔστω καὶ
915 ἁλοὺς * τὴν διπλασίαν τοῦ ἐπιγραφέντος βλάβους τῷ
ἀφαιρεθέντι τινέτω. ἀγέτω δὲ καὶ τὸν ἀπελεύθερον,
ἐάν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς ἀπελευθερώσαντας ἢ μὴ
ἱκανῶς. θεραπεία δὲ φοιτᾶν τρὶς τοῦ μηνὸς τὸν ἀπε-
λευθερωθέντα πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθερώσαντος ἑστίαν,
ἐπαγγελλόμενον ὅ τι χρὴ δρᾶν τῶν δικαίων καὶ ἅμα
δυνατῶν, καὶ περὶ γάμου ποιεῖν ὅ τί περ ἂν ξυνδοκῇ
τῷ γενομένῳ δεσπότῃ, πλουτεῖν δὲ τοῦ ἀπελευθερώ-
B σαντος μὴ ἐξεῖναι μᾶλλον· τὸ δὲ πλέον γιγνέσθω τοῦ
δεσπότου. μὴ πλείω δὲ εἴκοσιν ἐτῶν μένειν τὸν ἀφε-
θέντα, ἀλλὰ καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ξένους ἀπιέναι
λαβόντα τὴν αὑτοῦ πᾶσαν οὐσίαν, ἐὰν μὴ πείσῃ τούς
τε ἄρχοντας καὶ τὸν ἀπελευθερώσαντα. ἐὰν δὲ τῷ
ἀπελευθερωθέντι ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῳ ξένων οὐσία
πλείων γίγνηται τοῦ τρίτου μεγέθει τιμήματος, ᾗ ἂν
τοῦτο ἡμέρᾳ γένηται, τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης
τῆς ἡμέρας λαβὼν ἀπίτω τὰ ἑαυτοῦ, καὶ μηδεμία τῆς C
μονῆς παραίτησις ἔτι τούτῳ παρ' ἀρχόντων γιγνέσθω.
ἐὰν δέ τις ἀπειθῶν τούτοις εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον
ὄφλῃ, θανάτῳ τε ζημιούσθω καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ
γιγνέσθω δημόσια. δίκαι δ' ἔστωσαν τούτων ἐν ταῖς
φυλετικαῖσι δίκαις, ἐὰν μὴ πρότερον ἐν γείτοσιν ἢ ἐν
αἱρετοῖσι δικασταῖς ἀπαλλάττωνται πρὸς ἀλλήλους τῶν
ἐγκλημάτων. Ἐὰν δὲ ὡς αὑτοῦ ἐφάπτηται ζῴου καὶ
ὁτουοῦν ἤ τινος ἑτέρου τῶν αὑτοῦ χρημάτων, ἀναγέτω
μὲν ὁ ἔχων εἰς πρατῆρα ἢ τὸν δόντα ἀξιόχρεών τε D
καὶ ἔνδικον ἤ τινι τρόπῳ παραδόντα ἄλλῳ κυρίως, εἰς
μὲν πολίτην ἢ καὶ μέτοικον τῶν ἐν τῇ πόλει ἡμερῶν
τριάκοντα, εἰς δὲ ξενικὴν παράδοσιν πέντε μηνῶν, ἧς
μέσος ὁ μὴν ἐν ᾧ τρέπεται θερινὸς ἥλιος εἰς τὰ χει-
μερινά. Ὅσα δὲ διά τινος ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως ἀλ-
λάττεταί τις ἕτερος ἄλλῳ, διδόντα ἐν χώρᾳ τῇ τετα-
γμένῃ ἑκάστοις κατ' ἀγορὰν καὶ δεχόμενον ἐν τῷ πα-
ραχρῆμα τιμὴν οὕτως ἀλλάττεσθαι, ἄλλοθι δὲ μηδα-
μοῦ μηδ' ἐπὶ ἀναβολῇ πρᾶσιν μηδὲ ὠνὴν ποιεῖσθαι E
μηδενός. ἐὰν δὲ ἄλλως ἢ ἐν ἄλλοις τόποις ὁτιοῦν
ἀνθ' ὁτουοῦν διαμείβηται ἕτερος ἄλλῳ, πιστεύων πρὸς
ὃν ἂν ἀλλάττηται, ποιείτω ταῦτα ὡς οὐκ οὐσῶν δικῶν
κατὰ νόμον περὶ τῶν μὴ πραθέντων κατὰ τὰ νῦν λε-
γόμενα. Ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον ἐρανίζειν
φίλον παρὰ φίλοις· ἐὰν δέ τις διαφορὰ γίγνηται περὶ
τῆς ἐρανίσεως, οὕτω πράττειν ὡς δικῶν μηδενὶ περὶ
τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. Ὃς δ' ἂν ἀποδόμενος τι-
μήν του λάβῃ μὴ ἔλαττω δραχμῶν πεντήκοντα, παρα-
μενέτω κατὰ πόλιν ἐξ ἀνάγκης δέκα ἡμέρας, ὁ δὲ
πριάμενος * ἴστω τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ ἀποδομένου, τῶν 916
περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγκλημάτων εἰωθότων γίγνεσθαι χά-
ριν καὶ τῶν ἀναγωγῶν τῶν κατὰ νόμους εἵνεκα. ἡ δὲ
κατὰ νόμους ἀναγωγὴ καὶ μὴ τῇδε ἔστω. ἐάν τις ἀν-
δράποδον ἀποδῶται κάμνον φθόῃ ἢ λιθῶν ἢ στραγ-
γουριῶν ἢ τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ ἢ καὶ ἑτέρῳ τινὶ
ἀδήλῳ τοῖς πολλοῖς νοσήματι μακρῷ καὶ δυσιάτῳ κα-
τὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν διάνοιαν, ἐὰν μὲν ἰατρῷ τις
ἢ γυμναστῇ, μὴ ἀναγωγῆς ἔστω τούτῳ πρὸς τὸν τοι-
οῦτον τυγχάνειν, μηδ' ἐὰν τἀληθές τις προειπὼν ἀπο- B
δῶταί τῳ· ἐὰν δέ τις ἰδιώτῃ τι τῶν τοιούτων ἀποδῶ-
ται δημιουργός, ὁ πριάμενος ἐντὸς ἑκμήνου ἀναγέτω,
πλὴν τῆς ἱερᾶς· ταύτης δ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναγω-
γὴν ἐξέστω ποιεῖσθαι τῆς νόσου· διαδικαζέσθω δὲ ἔν
τισι τῶν ἰατρῶν, οὓς ἂν κοινῇ προβαλόμενοι ἕλωνται·
τὸν δὲ ὄφλοντα τὴν δίκην διπλάσιον ἀποτίνειν τῆς τι-
μῆς ἧς ἂν ἀποδῶται. ἐὰν δὲ ἰδιώτῃ τις ἰδιώτης, ἀνα-
γωγὴν μὲν εἶναι, καθάπερ καὶ τοῖς πρόσθεν ἐῤῥή- C
θη, καὶ τὴν διαδικασίαν, ὁ δὲ ὄφλων τὴν τιμὴν ἁπλῆν
ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ἀνδροφόνον ἀποδῶταί τίς τινι εἰ-
δότι μὲν εἰδώς, μὴ τυγχανέτω ἀναγωγῆς τοῦ τοιούτου
τῆς πράσεως, μὴ εἰδότι δὲ τὴν μὲν ἀναγωγὴν εἶναι τό-
τε, ὅταν τις αἴσθηται τῶν πριαμένων, ἐν πέντε δὲ τῶν

νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν, εἰδὼς δὲ ἂν κριθῇ, τάς τε οἰκίας τοῦ πριαμένου καθηράτω κατὰ τὸν τῶν ἐξηγητῶν νόμον, τῆς τιμῆς τε ἀποδότω
D τῷ πριαμένῳ ' τριπλάσιον. III. Ὁ δὲ ἀλλαττόμενος ἢ νόμισμα ἀντὶ νομίσματος ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὁτιοῦν ἢ καὶ μὴ ζώων ἀκίβδηλον πᾶν διδότω καὶ δεχέσθω τῷ νόμῳ ξυνεπόμενος. προοίμιον δέ, καθάπερ ἄλλων νόμων, δεξώμεθα καὶ περὶ ὅλης ταύτης τῆς κάκης. κιβδηλείαν δὲ χρὴ πάντα ἄνδρα διανοηθῆναι καὶ ψεῦδος καὶ ἀπάτην ὡς ἕν τι γένος ὄν, τοῦτο, ᾧ τὴν φήμην ἐπιφέρειν εἰώθασιν οἱ πολλοὶ κακῶς λέγοντες, ὡς ἐν καιρῷ γιγνόμενον ἑκάστοτε τὸ τοιοῦτον πολλάκις ἂν
E ὀρθῶς ἔχοι. τὸν καιρὸν δὲ καὶ ὅπου ' καὶ ὁπότε ἀτάκτως καὶ ἀορίστως ἐῶντες τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ ζημιοῦνταί τε καὶ ζημιοῦσιν ἑτέρους. νομοθέτῃ δὲ οὐκ ἐγχωρεῖ τοῦτο ἀόριστον ἐᾶν, ἀλλ' ἢ μείζους ἢ ἐλάττους ὅρους ἀεὶ δεῖ διασαφεῖν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὡρίσθω. ψεῦδος μηδεὶς μηδὲν μηδ' ἀπάτην μηδέ τι κίβδηλον, γένος ἐπικαλούμενος θεῶν, μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ πρά-
917 ξειεν, ὁ μὴ θεομισέστατος ἔσεσθαι μέλλων. * οὗτος δ' ἐστίν, ὃς ἂν ὅρκους ὀμνὺς ψευδεῖς μηδὲν φροντίζῃ θεῶν, δεύτερος δέ, ὃς ἂν ἐναντίον τῶν κρειττόνων αὐτοῦ ψεύδηται. κρείττους δὲ οἱ ἀμείνους τῶν χειρόνων, πρεσβῦταί τε, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, τῶν νέων, διὸ καὶ γονεῖς κρείττους ἐκγόνων, καὶ ἄνδρες δὴ γυναικῶν καὶ παίδων, ἄρχοντές τε ἀρχομένων. οὓς αἰδεῖσθαι πᾶσι πάντας πρέπον ἂν εἴη ἔν ἄλλῃ τε ἀρχῇ πάσῃ καὶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς δὴ μάλιστα ἀρχαῖς· ὅθεν ὁ νῦν παρὼν
B ἡμῖν λόγος ἐλήλυθε. πᾶς γὰρ τῶν κατ' ' ἀγορὰν ὁ κιβδηλεύων τι ψεύδεται καὶ ἀπατᾷ καὶ τοὺς θεοὺς παρακαλῶν ἐπόμνυσιν ἐν τοῖς τῶν ἀγορανόμων νόμοισί τε καὶ φυλακτηρίοις, οὔτε ἀνθρώπους αἰδούμενος οὔτε θεοὺς σεβόμενος. πάντως μὲν δὴ καλὸν ἐπιτήδευμα θεῶν ὀνόματα μὴ χραίνειν ῥᾳδίως ἔχοντα, ὡς ἔχουσιν ἡμῶν ἑκάστοτε τὰ πολλὰ οἱ πλεῖστοι καθαρότητός τε καὶ ἁγνείας τὰ περὶ τοὺς θεούς. εἰ δ' οὖν μὴ πείθοιτο, ὅδε νόμος· Ὁ πωλῶν ὁτιοῦν ἐν ἀγορᾷ
C μηδέποτε δύο εἴπῃ τιμὰς ὧν ἂν πωλῇ, ' ἁπλῆν δὲ εἰπών, ἂν μὴ τυγχάνῃ ταύτης, ἀποφέρων ὀρθῶς ἂν ἀποφέροι πάλιν καὶ ταύτης τῆς ἡμέρας μὴ τιμήσῃ πλέονος μηδὲ ἐλάττονος· ἔπαινος δὲ ὅρκος τε περὶ παντὸς τοῦ πωλουμένου ἀπέστω. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτοις, ὁ παρατυγχάνων τῶν ἀστῶν, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη, κολάζων μὲν τὸν ὀμνύντα, ἀνατὶ τυπτέτω, ἀφροντιστῶν δὲ καὶ ἀπειθῶν ἔνοχος ἔστω ψόγῳ προδοσίας τῶν νόμων. τὸν δὲ δὴ κίβδηλόν
D τι πωλοῦντα καὶ μὴ δυνάμενον τοῖς ' νῦν πείθεσθαι λόγοις ὁ προστυγχάνων τῶν γιγνωσκόντων, δυνατὸς ὢν ἐξελέγχειν, ἐναντίον ἐλέγξας τῶν ἀρχόντων, ὁ μὲν δοῦλος φερέσθω τὸ κιβδηλευθὲν καὶ ὁ μέτοικος, ὁ δὲ πολίτης μὴ ἐλέγχων μὲν ὡς ἀποστερῶν τοὺς θεοὺς κακὸς ἀγορευέσθω, ἐλέγξας δὲ ἀναθέτω τοῖς τὴν ἀγορὰν ἔχουσι θεοῖς. ὁ δὲ δὴ φανερὸς γενόμενός τι πωλῶν τοιοῦτον πρὸς τῷ στερηθῆναι τοῦ κιβδηλευθέντος, ὁπόσης ἂν τιμῆς ἀξιώσῃ τὸ πωλούμενον, κατὰ
E δραχμὴν ἑκάστην τῇ μάστιγι τυπτέσθω ' πληγὰς ὑπὸ κήρυκος ἐν τῇ ἀγορᾷ κηρύξαντος, ὧν ἕνεκα μέλλει τύπτεσθαι. τὰ δὲ κιβδηλεύματά τε καὶ κακουργίας τῶν πωλούντων οἵ τε ἀγορανόμοι καὶ οἱ νομοφύλακες πυθόμενοι τῶν ἐμπείρων περὶ ἕκαστα, ἀναγραψάντων ἅ τε χρὴ ποιεῖν τὸν πωλοῦντα καὶ ἃ μή, καὶ πρόσθεν τοῦ ἀγορανομίου θέντων ἐν στήλῃ γράψαντες νόμους εἶναι τοῖς περὶ τὴν τῆς ἀγορᾶς χρείαν μηνυτὰς σαφεῖς. * τὰ δὲ περὶ τῶν ἀστυνόμων ἐν τοῖς πρόσθεν 918
ἱκανῶς εἴρηται· ἐὰν δέ τι προσδεῖν δοκῇ, νομοφύλαξιν ἐπανακοινωσάντες καὶ γράψαντες τὸ δοκοῦν ἐκλιπεῖν εἰς ἀστυνόμιον θέντων ἐν στήλῃ τά τε πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα τεθέντα αὐτοῖσι τῆς ἀρχῆς νόμιμα. IV. Κιβδήλοις δ' ἐπιτηδεύμασιν ἕπεται κατὰ πόδα καπηλείας ἐπιτηδεύματα. ταύτης δὲ πέρι ξυμπάσης συμβουλὴν πρῶτον δόντες καὶ λόγον ἐπ' αὐτῇ νόμον ὕστερον ἐπιθώμεθα. καπηλεία ' γὰρ κατὰ πόλιν πᾶσα γέγονεν B
οὐ βλάβης ἕνεκα τό γε κατὰ φύσιν, πᾶν δὲ τοὐναντίον· πῶς γὰρ οὐκ εὐεργέτης πᾶς, ὃς ἂν οὐσίαν χρημάτων ὡντινωνοῦν ἀσύμμετρον οὖσαν καὶ ἀνώμαλον ὁμαλήν τε καὶ σύμμετρον ἀπεργάζηται; τοῦτο ἡμῖν χρὴ φάναι καὶ τὴν τοῦ νομίσματος ἀπεργάζεσθαι δύναμιν, καὶ τὸν ἔμπορον ἐπὶ τούτῳ τετάχθαι δεῖ λέγειν. καὶ μισθωτὸς καὶ πανδοκεὺς καὶ ἄλλα, τὰ μὲν εὐσχημονέστερα, τὰ δὲ ἀσχημονέστερα γιγνόμενα, τοῦτό γε ' πάντα δύναται, πᾶσιν ἐπικουρίαν ταῖς χρείαις C
ἐξευπορεῖν καὶ ὁμαλότητα ταῖς οὐσίαις. τί ποτε δὴ τὸ μὴ καλὸν αὐτὸ μηδ' εὔσχημον δοκεῖν εἶναι, καὶ τί τὸ διαβεβληκὸς τυγχάνει, ἴδωμεν, ἵν' εἰ μὴ καὶ τὸ ὅλον, ἀλλ' οὖν μέρη γε ἐξιασώμεθα νόμῳ. πρᾶγμ' ἔσθ', ὡς ἔοικεν, οὐ φαῦλον, οὐδὲ σμικρᾶς δεόμενον ἀρετῆς. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ὦ φίλε Κλεινία, σμικρὸν γένος ἀνθρώπων καὶ φύσει ὀλίγον καὶ ἄκρᾳ τροφῇ τεθραμμένον, ὅταν εἰς χρείας τε καὶ ' ἐπιθυμίας τινῶν ἐμπί- D
πτῃ, καρτερεῖν πρὸς τὸ μέτριον δυνατόν ἐστι, καὶ ὅταν ἐξῇ χρήματα λαβεῖν πολλά, νήφει καὶ πρότερον αἱρεῖται τοῦ πολλοῦ τὸ τοῦ μέτρου ἐχόμενον· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων πλήθη πᾶν τοὐναντίον ἔχει τούτοις, δεόμενά τε ἀμέτρως δεῖται καὶ ἐξὸν κερδαίνειν τὰ μέτρια ἀπλήστως αἱρεῖται κερδαίνειν. διὸ πάντα τὰ περὶ τὴν καπηλείαν καὶ ἐμπορίαν καὶ πανδοκείαν γένη διαβέβληταί τε καὶ ἐν αἰσχροῖς γέγονεν ὀνείδεσιν· ἐπεὶ εἴ τις; ὃ μήποτε γένοιτο οὐδ' ἔσται, προσαναγκάσειε — γελοῖον μὲν εἰπεῖν, ' ὅμως δὲ εἰρήσεται — πανδοκεῦσαι E
τοὺς πανταχῇ ἀρίστους ἄνδρας ἐπί τινα χρόνον ἢ καπηλεύειν ἤ τι τῶν τοιούτων πράττειν, ἢ καὶ γυναῖκας ἔκ τινος ἀνάγκης εἱμαρμένης τοῦ τοιούτου μετασχεῖν τρόπου, γνοίημεν ἂν ὡς φίλον καὶ ἀγαπητόν ἐστιν ἕκαστον τούτων, καὶ εἰ κατὰ λόγον ἀδιάφθορον γίγνοιτο, ἐν μητρὸς ἂν καὶ τροφοῦ σχήματι τιμῷτο τὰ τοιαῦτα πάντα. νῦν δὲ ὁπόταν εἰς ἐρήμους τις καπηλείας ἕνεκα * τόπους καὶ πανταχόσε μήκη ἔχοντας 919
ὁδῶν ἱδρυσάμενος οἰκήσεις, ἐν ἀπορίᾳ γιγνομένους καταλύσεσιν ἀγαπηταῖς δεχόμενος ἢ ὑπὸ χειμώνων ἀγρίων βίᾳ ἐλαυνομένους εὐδιεινὴν γαλήνην παρασχὼν ἢ πνίγεσιν ἀναψυχήν, τὰ μετὰ ταῦτα οὐχ ὡς ἑταίρους δεξάμενος φιλικὰ παράσχῃ ξένια ἑπόμενα ταῖς ὑποδοχαῖς, ὡς δ' ἐχθροὺς αἰχμαλώτους κεχειρωμένους ἀπολυτρώσῃ τῶν μακροτάτων καὶ ἀδίκων καὶ ἀκαθάρτων λύτρων, ' ταῦτά ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ξύμπασι τοῖς B
τοιούτοις αἰσχρῶς ἁμαρτανόμενα τὰς διαβολὰς τῇ τῆς ἀπορίας ἐπικουρήσει παρεσκευακότα. τούτων οὖν χρὴ φάρμακον ἀεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην. ὀρθὸν μὲν δὴ

πάλαι τε εἰρημένον ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία χαλεπόν, καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις πολλοῖς τε ἄλλοισι· καὶ δὴ καὶ νῦν ἡ τούτων καὶ περὶ ταῦτα ἐστὶ πρὸς δύο μάχη, πενίαν καὶ πλοῦτον, τὸν μὲν ψυχὴν
C διεφθαρκότα τρυφῇ τῶν ' ἀνθρώπων, τὴν δὲ λύπαις προστετραμμένην εἰς ἀναισχυντίαν αὐτήν. τίς οὖν δὴ τῆς νόσου ταύτης ἀρωγὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν νοῦν ἐχούσῃ πόλει; πρῶτον μὲν ὅ τι σμικροτάτῳ χρῆσθαι κατὰ δύναμιν τῷ τῶν καπήλων γένει, ἔπειτα τούτοις τῶν ἀνθρώπων προστάττειν ὧν διαφθειρομένων οὐκ ἂν γίγνοιτο μεγάλη λύμη τῇ πόλει, τρίτον δὲ αὐτοῖς τοῖς μετασχοῦσι τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων εὑρεῖν μηχα-
D νήν, ὅπως ἤθη μὴ ἀνέδην ἀναισχυντίας ' τε καὶ ἀνελευθέρου ψυχῆς μέτοχα συμβήσεται γίγνεσθαι ῥᾳδίως. μετὰ δὴ τὰ νῦν εἰρημένα περὶ ταῦτα νόμος ἀγαθῇ τύχῃ τοιόςδε ἡμῖν γιγνέσθω. Μαγνήτων, οὓς ὁ θεὸς ἀνορθῶν πάλιν κατοικίζει, γεωμόροι ὅσοι τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων ἑστιῶν εἰσί, μήτε κάπηλος ἑκὼν μηδ' ἄκων μηδεὶς γιγνέσθω μήτ' ἔμπορος μήτε διακονίαν μηδ' ἥντινα κεκτημένος ἰδιώταις τοῖς μὴ ἐξ ἴσου ἑαυτῷ, πλὴν πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ τοῖς ἔτι τούτων
E ' εἰς τὸ ἄνω γένεσι καὶ πᾶσι τοῖς αὑτοῦ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλεύθεροι ἐλευθέρως. τὸ δ' ἐλευθερικὸν καὶ ἀνελεύθερον ἀκριβῶς μὲν οὐ ῥᾴδιον νομοθετεῖν, κρινέσθω γε μὴν ὑπὸ τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων τῷ ἐκείνων μίσει τε καὶ ἀσπασμῷ. ὃς δ' ἂν καπηλείας τῆς ἀνελευθέρου τέχνῃ τινὶ μετάσχῃ, γραφέσθω μὲν αὐτὸν γένους αἰσχύνης ὁ βουλόμενος πρὸς τοὺς ἀρετῇ πρώτους κεκριμένους, ἐὰν δὲ δόξῃ ἀναξίῳ ἐπιτηδεύματι καταῤῥυπαίνειν τὴν αὑτοῦ πατρῴαν ἑστίαν, δεθεὶς
920 ἐνιαυτὸν ἀποσχέσθω τοῦ τοιούτου, * καὶ ἐὰν αὖθις, ἔτη δύο, καὶ ἐφ' ἑκάστης ἁλώσεως τοὺς δεσμοὺς μὴ πανέσθω διπλασιάζων τὸν ἔμπροσθεν χρόνον. δεύτερος μὴν νόμος· μέτοικον εἶναι χρεὼν ἢ ξένον ὃς ἂν μέλλῃ καπηλεύσειν. τὸ δὲ τρίτον καὶ τρίτος· ὅπως ὡς ἄριστος ᾖ καὶ κακὸς ὡς ἥκιστα ὁ τοιοῦτος ἡμῖν ᾖ ξύνοικος ἐν τῇ πόλει, τοὺς νομοφύλακας χρὴ νοῆσαι φύλακας εἶναι μὴ μόνον ἐκείνων, οὓς φυλάττειν ῥᾴδιον μὴ παρανόμους καὶ κακοὺς γίγνεσθαι, ὅσοι γενέσει
B καὶ τροφαῖς εὖ πεπαίδευνται, ' τοὺς δὲ μὴ τοιούτους, ἐπιτηδεύματά τε ἐπιτηδεύοντας, ἃ προτροπὴν ἔχει τινὰ ἰσχυρὰν πρὸς τὸ προτρέπειν κακοὺς γίγνεσθαι, φυλακτέον μᾶλλον. ταύτῃ δὴ τὰ περὶ τὴν καπηλείαν πολλὴν οὖσαν καὶ πολλὰ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα κεκτημένην, ὅσαπερ ἂν αὐτῶν λειφθῇ δόξαντα ἐκ πολλῆς ἀνάγκης ἐν τῇ πόλει δεῖν εἶναι, συνελθεῖν αὖ χρεὼν περὶ ταῦτα τοὺς νομοφύλακας μετὰ τῶν ἐμπείρων ἑκά-
C στης καπηλείας, καθάπερ ' ἔμπροσθεν ἐπετάξαμεν τῆς κιβδηλείας πέρι, ξυγγενοῦς τούτῳ πράγματος, συνελθόντας δὲ ἰδεῖν λῆμμά τε καὶ ἀνάλωμα τί ποτε τῷ καπήλῳ κέρδος ποιεῖ τὸ μέτριον, γράψαντας δὲ θεῖναι τὸ γιγνόμενον ἀνάλωμα καὶ λῆμμα καὶ φυλάττειν, τὰ μὲν ἀγορανόμους, τὰ δὲ ἀστυνόμους, τὰ δὲ ἀγρονόμους. καὶ σχεδὸν οὕτως ἂν καπηλεία τὰ μὲν ὠφελοῖ ἑκάστους, σμικρότατα δὲ ἂν βλάπτοι τοὺς ἐν ταῖς πό-
D λεσι χρωμένους. V. ' Ὅσα τις ἂν ὁμολογῶν ξυνθέσθαι μὴ ποιῇ κατὰ τὰς ὁμολογίας, πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείργωσιν ἢ ψήφισμα, ἢ τινος ὑπὸ ἀδίκου βιασθεὶς ἀνάγκης ὁμολογήσῃ, καὶ ἐὰν ἀπὸ τύχης ἀπροσδοκήτου τις ἄκων κωλυθῇ, δίκας εἶναι τῶν ἄλλων ἀτελοῦς ὁμολογίας ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις, ἐὰν ἐν διαιτηταῖς ἢ γείτοσιν ἔμπροσθεν μὴ δύνωνται διαλλάττεσθαι. Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὸ τῶν δημιουργῶν γένος, οἳ τὸν βίον ἡμῖν ξυγκατεσκευάκασι τέχναις, ' Ἄρεως E
δ' αὖ καὶ Ἀθηνᾶς οἱ τὰ τῶν δημιουργῶν σῴζοντες τέχναισιν ἑτέραις ἀμυντηρίοις ἔργα· δικαίως δὲ καὶ τὸ τούτων γένος ἱερόν ἐστι τούτων τῶν θεῶν. οὗτοι δὴ πάντες χώραν καὶ δῆμον θεραπεύοντες διατελοῦσιν, οἱ μὲν ἄρχοντες τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, οἱ δὲ ὀργάνων τε καὶ ἔργων ἀποτελοῦντες γένεσιν ἔμμισθον· οἷς δὴ περὶ τὰ τοιαῦτα οὐ πρέπον ἂν εἴη ψεύδεσθαι, θεοὺς προγόνους αὑτῶν αἰδουμένους. * ἂν δή τις δη- 921
μιουργῶν εἰς χρόνον εἰρημένον ἔργον μὴ ἀποτελέσῃ διὰ κάκην, μηδὲν τὸν βιοδότην θεὸν ἐπαιδεσθείς, ἡγούμενος ὡς οἰκεῖον συγγνώμονα εἶναι θεόν, οὐδὲν τῷ νῷ βλέπων, πρῶτον μὲν δίκην τῷ θεῷ ὑφέξει· δεύτερον δὲ ἑπόμενος αὐτῷ νόμος κείσθω· τὴν τιμὴν τῶν ἔργων ὀφειλέτω ὧν ἂν τὸν ἐκδόντα ψεύσηται, καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ῥηθέντι χρόνῳ προῖκα ἐξεργαζέσθω. καὶ ἀναιρουμένῳ δ' ἔργον ξυμβουλευτὴς νόμος, ἅπερ τῷ ' πωλοῦντι ξυνεβούλευε, μὴ πλέονος τιμᾶν B
διαπειρώμενον, ἀλλ' ὡς ἁπλούστατα τῆς ἀξίας, ταὐτὸν δὴ προστάττει καὶ τῷ ἀναιρουμένῳ· γιγνώσκει γὰρ ὅ γε δημιουργὸς τὴν ἀξίαν. ἐν ἐλευθέρων οὖν πόλεσιν οὐ δήποτε χρὴ τέχνῃ, σαφεῖ τε καὶ ἀψευδεῖ φύσει πράγματι, διαπειρᾶσθαι τῶν ἰδιωτῶν τεχνάζοντα αὐτὸν τὸν δημιουργόν· δίκας δὲ εἶναι τούτων τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δέ τις ἐκδοὺς αὖ δημιουργῷ μὴ ἀποδῷ τοὺς ' μισθοὺς ὀρθῶς κατὰ τὴν C
ἔννομον ὁμολογίαν γενομένην, Δία δὲ πολιοῦχον καὶ Ἀθηνᾶν κοινωνοὺς πολιτείας ἀτιμάζων, βραχὺ κέρδος ἀγαπῶν, λύῃ μεγάλας κοινωνίας, νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ μετὰ θεῶν. ὃς γὰρ ἂν προαμειψάμενος ἔργον μισθοὺς μὴ ἀποδιδῷ ἐν χρόνοις τοῖς ὁμολογηθεῖσι, διπλοῦν πραττέσθω· ἐὰν δὲ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, τῶν ἄλλων ἀτόκων ὄντων χρημάτων, ὁπόσα δανεισμῷ ξυμβάλλει τις, οὗτος ' τῇ δραχμῇ D
ἑκάστου μηνὸς ἐπωβελίαν κατατιθέτω. δίκας δὲ εἶναι τούτων ἐν τοῖς κατὰ φυλὰς δικαστηρίοις. ὡς δὲ ἐν παρέργῳ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον δημιουργῶν ὄντων σωτηρίας, στρατηγῶν τε καὶ ὅσοι περὶ ταῦτα τεχνικοί, δίκαιον εἰπεῖν, ὅτι τὸ παράπαν ἐμνήσθημεν δημιουργῶν, ὡς τούτοις αὖ, καθάπερ ἐκείνοις, οἷον ἑτέροις οὖσι δημιουργοῖς. ἐάν τις ἄρα καὶ τούτων ἀνελόμενος δημόσιον ἔργον εἴθ' ἑκὼν εἴτε προσταχθὲν καλῶς ἐξεργάσηται, ' τὰς τιμάς, οἳ δὴ μισθοὶ πολεμικοῖς ἀν- E
δράσιν εἰσίν, ἀποδιδῷ δικαίως, ὁ νόμος αὐτὸν ἐπαινῶν οὔποτε καμεῖται· ἐὰν δὲ προαμειψάμενος ἔργον τι τῶν κατὰ πόλεμον καλῶν ἔργων μὴ ἀποδιδῷ, μέμψεται. νόμος οὖν οὗτος ἐπαίνῳ περὶ τούτων ἡμῖν μεμιγμένος κείσθω, ξυμβουλευτικός, οὐ βιαστικός, τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν, * τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ὅσοι σωτῆρες 922
τῆς πόλεώς εἰσι ξυμπάσης εἴτε ἀνδρείαις εἴτε πολεμικαῖς μηχαναῖς, δευτέρους· πρώτοις γὰρ τὸ μέγιστον γέρας δεδόσθω τοῖς τὰ τῶν ἀγαθῶν νομοθετῶν γράμματα τιμᾶν διαφερόντως δυνηθεῖσι. VI. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα τῶν ξυμβολαίων, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἄνθρωποι ξυμβάλλουσι, πλήν γε ὀρφανικῶν καὶ τῆς τῶν ἐπι-

τρόπων ἐπιμελείας τῶν ὀρφανῶν, σχεδὸν ἡμῖν διατέ-
B τακται· ταῦτα δὲ δὴ μετὰ τὰ νῦν ' εἰρημένα ἀναγ-
καῖον ἀμωσγέπως τάξασθαι. τούτων δὲ ἀρχαὶ πάντων
αἵ τε τῶν τελευτᾶν μελλόντων ἐπιθυμίαι τῆς διαθέ-
σεως αἵ τε τῶν μηδὲν τὸ παράπαν διαθεμένων τύχαι.
ἀναγκαῖον δὲ εἶπον, ὦ Κλεινία, βλέψας αὐτῶν πέρι
πρός τε τὸ δύσκολον καὶ χαλεπόν. οὐδὲ γὰρ ἄτακτον
δυνατόν ἐστ' αὐτὸ ἐᾶν· πολλὰ γὰρ ἕκαστοι καὶ διά-
φορα ἀλλήλων καὶ ἐναντία τιθεῖντ' ἂν τοῖς τε νόμοις
καὶ τοῖς τῶν ζώντων ἤθεσι καὶ τοῖς αὐτῶν τοῖς ἔμ-
C προσθεν, πρὶν διατίθεσθαι μέλλειν, εἴ τις ἐξουσίαν '
δώσει ἁπλῶς οὕτως κυρίαν εἶναι διαθήκην ἣν ἄν τις
διάθηται ὁπωσοῦν ἔχων πρὸς τῷ τοῦ βίου τέλει. ἀνοή-
τως γὰρ δὴ καὶ διατεθρυμμένως τινὰ τρόπον ἔχομεν
οἱ πλεῖστοι, ὅταν ἤδη μέλλειν ἡγώμεθα τελευτᾶν. ΚΛ.
Πῶς τοῦτο, ὦ ξένε, λέγεις; ΑΘ. *Χαλεπόν ἐστ', ὦ
Κλεινία, μέλλων ἄνθρωπος τελευτήσειν, καὶ μεστὸν λό-
γου τοῖς νομοθέταις εὖ μάλα φοβεροῦ καὶ δυσχεροῦς.*
ΚΛ. *Πῇ;* ΑΘ. *Ζητῶν εἶναι κύριος ἁπάντων εἴωθε
D μετ' ὀργῆς ' λέγειν.* ΚΛ. *Ποῖα δή;* ΑΘ. *Δεινόν γε,
ὦ θεοί, φησίν, εἰ τὰ ἐμὰ ἐμοὶ μηδαμῶς ἐξέσται δοῦ-
ναί τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω καὶ μή, καὶ τῷ μὲν πλείω, τῷ
δ' ἐλάττονα τῶν ὁπόσοι περὶ ἐμὲ φαῦλοι καὶ ὅσοι
ἀγαθοὶ γεγόνασι φανερῶς, βασανισθέντες ἱκανῶς ἐν
νόσοις, οἱ δ' ἐν γήρᾳ καὶ ἄλλαις παντοίαισι τύχαις.*
E ΚΛ. *Οὐκοῦν, ὦ ξένε, καλῶς δοκοῦσί σοι λέγειν;* ' ΑΘ.
*Μαλθακοὶ ἔμοιγ', ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν οἱ πάλαι νο-
μοθετοῦντες γεγονέναι καὶ ἐπὶ σμικρὸν τῶν ἀνθρω-
πίνων πραγμάτων βλέποντές τε καὶ διανοούμενοι νο-
μοθετεῖν.* ΚΛ. *Πῶς λέγεις;* ΑΘ. *Τὸν λόγον τοῦτον,
ὦ 'γαθέ, φοβούμενοι, τὸν νόμον ἐτίθεσαν τὸν ἐξεῖναι
τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι ἁπλῶς ὅπως ἄν τις ἐθέλῃ τὸ
23 παράπαν, ἐγὼ δὲ καὶ * σὺ τοῖς ἐν τῇ σῇ πόλει μέλ-
λουσι τελευτᾶν ἀποκρινούμεθα ἐμμελέστερον.* ΚΛ.
Πῶς; ΑΘ. *Ὦ φίλοι, φήσομεν, καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι,
χαλεπὸν ὑμῖν ἐστι γιγνώσκειν τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν χρή-
ματα καὶ πρός γε ὑμᾶς αὐτούς, ὥσπερ καὶ τὸ τῆς
Πυθίας γράμμα φράζει τὰ νῦν. ἔγωγ' οὖν νομοθέτης
ὢν οὔθ' ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν εἶναι τίθημι οὔτε τὴν οὐ-
σίαν ταύτην, ξύμπαντος δὲ τοῦ γένους ὑμῶν τοῦ τε
ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἐσομένου, καὶ ἔτι μᾶλλον
B τῆς πόλεως εἶναι τό τε γένος ' πᾶν καὶ τὴν οὐσίαν.
καὶ οὕτω τούτων ἐχόντων οὐκ, ἐάν τις ὑμᾶς θωπείαις
ὑποδραμὼν ἐν νόσοις ἢ γήρᾳ σαλεύοντας παρὰ τὸ
βέλτιστον διατίθεσθαι πείθῃ, ξυγχωρήσομαι ἑκών, ὅ
τι δὲ τῇ πόλει τε ἄριστον πάσῃ καὶ γένει, πρὸς πᾶν
τοῦτο βλέπων νομοθετήσω, τὸ ἑνὸς ἑκάστου κατατι-
θεὶς ἐν μοίραις ἐλάττοσι δικαίως, ὑμεῖς δὲ ἡμῖν ἵλεῴ
τε καὶ εὐμενεῖς ὄντες πορεύοισθε ἧπερ κατὰ φύσιν
νῦν πορεύεσθε τὴν ἀνθρωπίνην· ἡμῖν δὲ περὶ τῶν ἄλ-
C λων τῶν ὑμετέρων ' μελήσει, κηδομένοις ὅ τι μάλιστα
εἰς δύναμιν οὐ τῶν μέν, τῶν δὲ οὔ. ταῦτα μὲν οὖν
παραμύθιά τε καὶ προοίμια τῶν τε ζώντων, ὦ Κλει-
νία, καὶ τῶν τελευτώντων ἔστω, νόμος δὲ ὅδε·* VII.
*Ὃς ἂν διαθήκην γράφῃ τὰ αὑτοῦ διατιθέμενος, παί-
δων ὢν πατήρ, πρῶτον μὲν τῶν υἱέων κληρονόμον ὃν
ἂν ἀξιώσῃ γίγνεσθαι γραφέτω, τῶν δὲ ἄλλων παίδων
ὃν ἂν μὲν ἑτέρῳ ποιεῖσθαι διδῷ δεχομένῳ, γραφέσθω
τοῦτο αὐτό. ἐὰν δὲ περιγίγνηταί τις τῶν υἱέων αὐτῷ
μὴ ' ἐπί τινι κλήρῳ πεποιημένος, ὃν κατὰ νόμον ἐλπὶς D
εἰς ἀποικίαν ἐκπεμφθήσεσθαι, τούτῳ τῶν ἄλλων χρη-
μάτων ἐξέστω τῷ πατρὶ διδόναι ὅσα ἂν ἐθέλῃ, πλὴν
τοῦ πατρῴου κλήρου καὶ τῆς περὶ τὸν κλῆρον κατα-
σκευῆς πάσης· καὶ ἐὰν πλείους ὦσι, πρὸς μέρος ὁ πα-
τὴρ ὅπῃ ἂν ἐθέλῃ νεμέτω τὰ περιόντα τοῦ κλήρου.
ὅτῳ δ' ἂν τῶν υἱέων ὑπάρχων οἶκος ᾖ, μὴ νέμειν τού-
τῳ τῶν χρημάτων, θυγατρί τε ὡσαύτως ᾗ μὲν ἂν ἐγ-
γεγυημένος ὡς ἀνὴρ ἐσόμενος ᾖ, μὴ νέμειν· ' ᾗ δ' ἂν E
μή, νέμειν. ἐὰν δέ τῳ τῶν υἱέων ἢ καὶ τῶν θυγατέ-
ρων φανῇ κλῆρος ἐπιχώριος τῆς διαθήκης γενόμενος
ὕστερον, τῷ κληρονόμῳ τοῦ τὴν διαθήκην διαθεμένου
καταλειπέτω. ἐὰν δὲ ἄῤῥενας μὲν μὴ λείπῃ, θηλείας
δὲ ὁ διατιθέμενος, ἄνδρα μὲν τῶν θυγατέρων ᾗτινι
ἂν ἐθέλῃ, υἱὸν δὲ αὑτῷ καταλειπέτω γράψας κληρο-
νόμον. ἐὰν δὲ υἱός τῳ τελευτήσῃ παῖς ὤν, πρὶν εἰς
ἄνδρας δυνατὸς εἶναι τελεῖν, εἴτε γεννητὸς ὢν εἴτε
ποιητός, γραφέτω καὶ περὶ τῆς τοιαύτης τύχης ὁ τὴν
διαθήκην γράφων, τίνα * χρὴ παῖδα αὐτῷ δεύτερον 924
ἐπὶ τύχαις ἀμείνοσι γίγνεσθαι. ἐὰν δέ τις ἄπαις ὢν
τὸ παράπαν διαθήκην γράφῃ, τὸ τῆς ἐπικτήτου δεκα-
τημόριον ἐξελόμενος, ἐὰν ἐθέλῃ τῳ δωρεῖσθαι, δωρεί-
σθω· τὰ δὲ ἄλλα παραδιδοὺς πάντα τῷ ποιηθέντι
ἄμεμπτος ἵλεων υἱὸν αὑτὸν ποιείσθω ξὺν νόμῳ. ᾧ δ'
ἂν ἐπιτρόπων οἱ παῖδες δέωνται, ἐὰν μὲν διαθέμενος
τελευτᾷ καὶ γράψας ἐπιτρόπους τοῖς παισὶν ἑκόντας
τε καὶ ὁμολογοῦντας ἐπιτροπεύσειν ' οὕστινασοῦν καὶ B
ὁπόσους ἂν ἐθέλῃ, κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα ἡ τῶν
ἐπιτρόπων αἵρεσις γιγνέσθω κυρία· ἐὰν δὲ ἢ τὸ πα-
ράπαν μὴ διαθέμενος τελευτήσῃ τις ἢ τῆς τῶν ἐπιτρό-
πων αἱρέσεως ἐλλιπής, ἐπιτρόπους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα
γένει πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς κυρίους, δύο μὲν πρὸς
πατρός, δύο δὲ πρὸς μητρός, ἕνα δ' ἐκ τῶν τοῦ τε-
λευτήσαντος φίλων. τούτους δ' οἱ νομοφύλακες καθι-
στάντων τῷ δεομένῳ τῶν ὀρφανῶν. καὶ πάσης τῆς
ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ὀρφανῶν ' πεντεκαίδεκα τῶν νομο- C
φυλάκων οἱ πρεσβύτατοι πάντων ἐπιμελείσθων ἀεὶ κα-
τὰ πρέσβιν καὶ κατὰ τρεῖς διελόμενοι σφᾶς αὐτούς,
κατ' ἐνιαυτὸν τρεῖς καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἄλλον ἑτέρους
τρεῖς, ἕως ἂν αἱ πέντε περίοδοι γίγνωνται κύκλῳ· καὶ
τοῦτο ἐκλιπέτω μηδέποτε κατὰ δύναμιν. Ὃς δ' ἂν
μηδὲν τὸ παράπαν διαθέμενος ἀποθάνῃ, παῖδας μὲν
καταλιπὼν δεομένους ἐπιτροπῆς, τῶν αὐτῶν νόμων
τούτων ἡ χρεία τῶν παίδων αὐτοῦ μετεχέτω· ' θηλείας D
δὲ ἂν καταλίπῃ τις ἀπροσδοκήτῳ τύχῃ χρησάμενος,
συγγνώμην τῷ τιθέντι τὸν νόμον ἐχέτω, ἐὰν τῶν τριῶν
αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο ἐπισκοπῶν τὴν ἔκδοσιν τῶν θυγα-
τέρων ποιῆται, πρός τε τὴν τοῦ γένους ἀγχιστείαν καὶ
τὴν τοῦ κλήρου σωτηρίαν, τὸ δὲ τρίτον, ὅπερ ἂν πα-
τὴρ διασκέψαιτο, ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν βλέπων εἰς
ἤθη τε καὶ τρόπους τὸν ἐπιτήδειον αὐτῷ μὲν υἱόν,
νυμφίον δ' εἶναι τῇ θυγατρί, τοῦτο δὲ παραλείπῃ ' E
διὰ τὴν ἀδύνατον σκέψιν. νόμος τοίνυν εἰς δύναμιν
ὅδε περὶ τῶν τοιούτων κείσθω· Ἐὰν ὁ μὴ διαθέμενος
θυγατέρας λίπῃ, τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφὸς ὁμοπάτωρ
ἢ ἄκληρος ὁμομήτριος ἐχέτω τὴν θυγατέρα καὶ τὸν
κλῆρον τοῦ τελευτήσαντος. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀδελφός, ἀδελ-
φοῦ δὲ παῖς, ὡσαύτως, ἐὰν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς ἀλλήλους
ὦσιν· ἐὰν δὲ μηδὲ εἷς τούτων, ἀδελφῆς δὲ παῖς ᾖ, κα-

τὰ ταὐτά· τέταρτος δὲ πατρὸς ἀδελφός, πέμπτος δὲ τούτου παῖς, ἕκτος δὲ ἀδελφῆς πατρὸς ἔκγονος. ὡσαύτως δὲ τὸ γένος ἀεὶ πορευέσθω κατ' ἀγχιστείαν, ἐάν
925 τις παῖδας θηλείας καταλίπῃ, δι' ἀδελφῶν * τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιόν, ἔμπροσθεν μὲν τῶν ἀῤῥένων, ὕστερον δὲ θηλειῶν ἐνὶ γένει. τὴν δὲ τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν ὁ δικαστὴς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἄῤῥενας, γυμνὰς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας. ἐὰν δὲ τοῖς οἰκείοις ἀπορία ξυγγενῶν ᾖ μέχρι μὲν ἀδελφοῦ υἱιδῶν, μέχρι δὲ πάππου παίδων ὡσαύτως, τῶν ἄλλων ὅντιν' ἂν ἡ παῖς μετ' ἐπιτρόπων αἱρῆται τῶν πολιτῶν ἑκούσιον
B ἑκουσία, | κληρονόμος γιγνέσθω τοῦ τελευτήσαντος καὶ τῆς θυγατρὸς νυμφίος. ἔτι δὲ πολλὰ πολλῶν καὶ πλείων ἀπορία τῶν τοιούτων γίγνοιτ' ἂν ἔστιν ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει· ἂν οὖν δή τις ἀπορουμένη τῶν αὐτόθεν ὁρᾷ τινὰ εἰς ἀποικίαν ἀπεσταλμένον, ᾗ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῇ κληρονόμον ἐκεῖνον γίγνεσθαι τῶν τοῦ πατρός, ἐὰν μὲν ξυγγενὴς ᾖ, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου ἐπὶ τὸν κλῆρον πορευέσθω, ἐὰν δὲ ἐκτὸς γένους, τῶν ἐν
C τῇ πόλει ὄντων ἔξω τῆς συγγενείας, κύριος | ἔστω κατὰ τὴν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς παιδὸς τοῦ τελευτήσαντος αἵρεσιν γῆμαι καὶ τὸν κλῆρον ἐπανελθὼν οἴκαδε λαβεῖν τοῦ μὴ διαθεμένου. ἄπαις δὲ ἀῤῥένων τε καὶ θηλειῶν τὸ παράπαν ὃς ἂν μὴ διαθέμενος τελευτᾷ, τὰ μὲν ἄλλα περὶ τοῦ τοιούτου κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ἐχέτω νόμον, θήλεια δὲ καὶ ἄῤῥην, οἷον ξύννομοι ἴτωσαν ἐκ τοῦ γένους εἰς τὸν ἐξηρημωμένον ἑκάστοτε οἶκον, ὧν ὁ
D κλῆρος γιγνέσθω κυρίως, ἀδελφὴ μὲν πρῶτον, | ἀδελφοῦ δὲ θυγάτηρ δευτέρα, τρίτη δὲ ἔκγονος ἀδελφῆς, τετάρτη δὲ πατρὸς ἀδελφή, καὶ πέμπτη πατρὸς ἀδελφοῦ παῖς, ἕκτη δὲ ἀδελφῆς πατρὸς ἂν εἴη παῖς· συνοικίζειν δὲ ταύτας ἐκείνοις κατ' ἀγχιστείαν καὶ θέμιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐνομοθετήσαμεν. μὴ δὴ λανθανέτω τὸ τῶν τοιούτων νόμων ἡμᾶς βάρος, ὡς χαλεπῶς ἔστιν ὅτε προστάττει τῷ τοῦ τελευτήσαντος κατὰ γένος οἰκείῳ
E γαμεῖν τὴν ξυγγενῆ, μὴ δοκεῖ δὲ σκοπεῖν ἃ μυρία ἐν | ἀνθρώποις ἐμπόδια γίγνεται τοῖς τοιούτοις ἐπιτάγμασι τοῦ μή τινα ἐθέλειν πείθεσθαι, πρότερον δὲ οὐστινας ὁτιοῦν ἂν βουληθῆναι παθεῖν, ὁπόταν ἢ σωμάτων νοσήματα καὶ πηρώσεις ἢ διανοίας ἔν τισι τῶν ἐπιταττομένων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι γίγνηται. τούτων δὴ μηδὲν φροντίζειν τάχ' ἂν ὁ νομοθέτης δόξειέ τισιν, οὐκ ὀρθῶς δοκοῦν. ἔστω τοίνυν εἰρημένον ὑπέρ τε νομοθέτου καὶ ὑπὲρ νομοθετουμένου σχεδὸν οἷον κοινὸν προοίμιον, συγγνώμην μὲν τῷ νομοθέτῃ τοὺς ἐπιταττομένους δεόμενον ἔχειν, ὅτι τῶν κοινῶν ἐπιμελούμενος οὐκ ἄν ποτε δύναιτο διοικεῖν ἅμα καὶ τὰς ἰδίας
926 ἑκάστῳ γιγνομένας ξυμφοράς, * ξυγγνώμην δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετουμένοις, ὡς τὰ τοῦ νομοθετοῦντος εἰκότως ἐνίοτε οὐ δύνανται προστάγματα τελεῖν, ἃ μὴ γιγνώσκων προστάττει. ΚΛ. *Τί δή τις οὖν, ὦ ξένε, δρῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐμμετρότατος ἂν εἴη;* ΑΘ. *Διαιτητάς, ὦ Κλεινία, τοῖς τοιούτοις νόμοις καὶ νομοθετουμένοις ἀναγκαῖον αἱρεῖσθαι.* ΚΛ. *Πῶς λέγεις;* ΑΘ. *Ἔστιν ὅτε πλουσίου πατρὸς ἀδελφιδοῦς τὴν τοῦ
B θείου θυγατέρα | ἑκὼν οὐκ ἂν ἐθέλοι λαμβάνειν, τρυφῶν καὶ ἐπὶ μείζοσι γάμοις τὴν διάνοιαν ἐπέχων· ἔστι δ' ὅτε καὶ ξυμφορὰν τὴν μεγίστην τοῦ νομοθέτου προστάττοντος ἀπειθεῖν ἀναγκάζοιτ' ἂν τῷ νόμῳ, μαινόμενα κηδεύματα ἀναγκάζοντος λαμβάνειν ἢ δεινὰς ἄλλας σωμάτων ἢ ψυχῶν ξυμφοράς, ἃς ἀβίωτον ζῆν κεκτημένῳ. ὁ δὴ νῦν λόγος ἡμῖν περὶ τούτων ὅδε νόμος κείσθω· Ἐάν τινες ἄρα περὶ διαθήκης ἐγκαλῶσι τοῖς κειμένοις νόμοις, | περί τε ἄλλων ὡντινωνοῦν καὶ C
δὴ καὶ περὶ γάμων, ἦ μὴν παρόντα καὶ ζῶντα αὐτὸν τὸν νομοθέτην μήποτ' ἂν ἀναγκάσαι πράττειν οὕτω, μηδὲ γῆμαι μηδὲ γήμασθαι, τοὺς νῦν ἀναγκαζομένους ἑκάτερα δρᾶν, ὁ δέ τις τῶν οἰκείων ἤ τις ἐπίτροπος φῇ, διαιτητὰς φάναι καὶ πατέρας, τοὺς πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων καταλιπεῖν τοῖς ὀρφανοῖς καὶ ὀρφαναῖς τὸν νομοθέτην· πρὸς οὓς ἐπανιόντες διαδικαζέσθων οἱ περί τινος τῶν τοιούτων | ἀμφισβητοῦντες, D
κύρια τελοῦντες τὰ τούτων δόγματα. ἂν δέ τῳ μείζων δύναμις ἐπανατίθεσθαι δοκῇ τοῖς νομοφύλαξιν, εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστῶν δικαστήριον εἰσάγων αὐτοὺς διαδικαζέσθω περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων· τῷ δὲ ἡττηθέντι παρὰ τοῦ νομοθέτου ψόγος καὶ ὄνειδος κείσθω, πολλῶν χρημάτων νοῦν κεκτημένῳ ζημία βαρυτέρα. VIII. Νῦν δὴ τοῖς ὀρφανοῖς παισὶ γένεσις οἷον δευτέρα τις γίγνοιτ' ἄν. μετὰ μὲν | οὖν τὴν πρώτην ἑκά- E
στοις εἴρηνται τροφαὶ καὶ παιδεύσεις· μετὰ δὲ τὴν δευτέραν, ἔρημον πατέρων γενομένην, μηχανᾶσθαι δεῖ, τίνα τρόπον ἡ τῆς ὀρφανίας τύχη τοῖς γενομένοις ὀρφανοῖς ὡς ἥκιστα ἔλεον ἕξει τῆς συμφορᾶς. πρῶτον μὲν δὴ φαμὲν νομοθετεῖν αὐτοῖς τοὺς νομοφύλακας ἀντὶ γεννητόρων πατέρας οὐ χείρους, καὶ δὴ καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς οἰκείων ἐπιμελεῖσθαι προστάττομεν ἐμμελῆ, τούτοις τε αὐτοῖς περὶ τροφῆς ὀρφανῶν προοιμιασάμενοι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις. εἴς τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους διεξελθεῖν, ὡς ἄρα * αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύναμιν 927
ἔχουσί τινα τελευτήσασαι, ᾗ τῶν κατ' ἀνθρώπους πραγμάτων ἐπιμελοῦνται. ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μέν, μακροὶ δ' εἰσὶ περιέχοντες λόγοι. πιστεύειν τε ταῖς ἄλλαις φήμαις χρεὼν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖσι καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις· πιστεύειν δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἄνπερ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται. ταύτῃ δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω θεοὺς φοβείσθων, οἳ τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθήσεις ἔχουσιν, | εἶτα τὰς B
τῶν κεκμηκότων ψυχάς, αἷς ἐστὶν ἐν τῇ φύσει τῶν αὐτῶν ἐκγόνων κήδεσθαι διαφερόντως καὶ τιμῶσί τε αὐτοὺς εὐμενεῖς εἶναι καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς, ἔτι δὲ τὰς τῶν ζώντων μέν, ἐν γήρᾳ δὲ ὄντων καὶ ἐν μεγίσταις τιμαῖς· ὅπουπερ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ, τούτους οἱ παῖδες παίδων φιλοστοργοῦντες ζῶσι μεθ' ἡδονῆς· καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὀξὺ μὲν ἀκούουσι, βλέπουσί τε ὀξύ, τοῖς τε περὶ αὐτὰ δικαίοις | εὐμενεῖς εἰσί, C
νεμεσῶσί τε μάλιστα αὖ τοῖς εἰς ὀρφανὰ καὶ ἔρημα ὑβρίζουσι, παρακαταθήκην εἶναι μεγίστην ἡγούμενοι καὶ ἱερωτάτην. οἷς ἐπίτροπον καὶ ἄρχοντα πᾶσι δεῖ τὸν νοῦν, ᾧ καὶ βραχὺς ἐνείη, προσέχοντα, καὶ εὐλαβούμενον περὶ τροφήν τε καὶ παιδείαν ὀρφανῶν, ὡς ἔρανον εἰσφέροντα ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς αὑτοῦ, κατὰ δύναμιν πάντως πᾶσαν εὐεργετεῖν. ὁ μὲν δὴ πεισθεὶς τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ καὶ μηδὲν εἰς ὀρφανὸν ὑβρίσας οὐκ | εἴσεται ἐναργῶς τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα ὀργὴν D

νομοθέτου, ὁ δὲ ἀπειθὴς καί τινα πατρὸς ἢ μητρὸς ἔρημον ἀδικῶν διπλῆν τινέτω πᾶσαν τὴν βλάβην ἢ περὶ τὸν ἀμφιθαλῆ γενόμενος κακός. τὴν δὲ ἄλλην νομοθεσίαν ἐπιτρόποισί τε περὶ ὀρφανοὺς ἄρχουσί τε περὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐπιτρόπων, εἰ μὲν δὴ παράδειγμά τε τροφῆς παίδων ἐλευθέρων ἐκέκτηντο αὐτοὶ τρέφοντες τοὺς αὑτῶν καὶ τῶν οἰκείων χρημάτων ἐπιμελού-
E μενοι, ἔτι δὲ νόμους ' περὶ αὐτῶν τούτων μετρίως διειρημένους εἶχον, εἶχέ τινα λόγον ἂν ἐπιτροπικούς τινας νόμους, ὡς ὄντας ἰδίᾳ διαφέροντας πολύ, τιθέναι, ποικίλλοντας ἐπιτηδεύμασιν ἰδίοις τὸν τῶν ὀρφανῶν βίον παρὰ τὸν τῶν μή· νῦν δὲ εἰς μὲν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὐ πολὺ διαφέρον ἡ παρ' ἡμῖν ὀρφανία κέκτηται τῆς πατρονομικῆς, τιμαῖς δὲ καὶ ἀτιμίαις ἅμα
28 καὶ ἐπιμελείαισιν οὐδαμῶς ἐξισοῦσθαι φιλεῖ. * διὸ δὴ περὶ τοῦτο αὐτό, τὴν ὀρφανῶν πέρι νομοθεσίαν, παραμυθούμενός τε καὶ ἀπειλῶν ὁ νόμος ἐσπούδακεν. ἔτι δ' ἀπειλή τις ἂν τοιάδε εἴη μάλα ἔγκαιρος· Ὃς ἂν θῆλυν εἴτε ἄῤῥενα ἐπιτροπεύῃ, καὶ ὃς ἂν ἐπιτρόπου φύλαξ τῶν νομοφυλάκων καταστὰς ἐπιμελῆται, μὴ χεῖρον ἀγαπάτω τῶν αὑτοῦ τέκνων τὸν τῆς ὀρφανικῆς μετειληφότα τύχης, μηδὲ τῶν οἰκείων τῶν τοῦ τρεφομένου χεῖρον χρημάτων ἐπιμελείσθω, βέλτιον δὲ ἢ τῶν
B αὑτοῦ κατὰ προθυμίαν, ' ἕνα δὲ τοῦτον νόμον ἔχων ὀρφανῶν πέρι πᾶς ἐπιτροπευέτω. ἐὰν δὲ ἄλλως τις περὶ τὰ τοιαῦτα πράττῃ παρὰ τὸν νόμον τόνδε, ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τὸν ἐπίτροπον, ὁ δὲ ἐπίτροπος τὸν ἄρχοντα εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστήριον εἰσάγων ζημιούτω τῷ δόξαντι τιμήματι τῷ δικαστηρίῳ διπλῇ. ἐὰν δ' ἐπίτροπος ἀμελεῖν ἢ κακουργεῖν δοκῇ τοῖς οἰκείοις ἤ καὶ τῶν ἄλλων τινὶ πολιτῶν, εἰς ταὐτὸν ἀγέτω δικα-
C στήριον· ὅ τι δ' ἂν ὄφλῃ, τετραπλασίαν ' μὲν τούτου τίνειν, γιγνέσθω δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παιδός, τὸ δ' ἥμισυ τοῦ καταδικασαμένου τὴν δίκην. ἅμα δ' ἂν ἡβήσῃ τις τῶν ὀρφανῶν, ἐὰν ἡγῆται κακῶς ἐπιτροπευθῆναι, μέχρι πέντε ἐτῶν ἐξηκούσης τῆς ἐπιτροπῆς ἔστω δίκην λαχεῖν ἐπιτροπίας· ἐὰν δέ τις ὄφλῃ τῶν ἐπιτρόπων, τιμᾶν τὸ δικαστήριον ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν, ἐὰν δὲ δὴ τῶν ἀρχόντων, ἀμελείᾳ μὲν δόξας κακῶσαι τὸν ὀρφανόν, ὅ τι χρὴ τίνειν αὐτὸν τῷ παιδί,
D τιμάτω ' τὸ δικαστήριον, ἐὰν δὲ ἀδικίᾳ, πρὸς τῷ τιμήματι τῆς ἀρχῆς τῶν νομοφυλάκων ἀφιστάσθω, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ἕτερον νομοφύλακα ἀντὶ τούτου καθιστάτω τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει. IX. Διαφοραὶ πατέρων τε πρὸς αὑτῶν παῖδας γίγνονται καὶ παίδων πρὸς γεννήτας μείζους ἢ χρεών, ἐν αἷς οἵ τε πατέρες ἡγοῖντ' ἂν δεῖν τὸν νομοθέτην νομοθετεῖν, ἐξεῖναί σφισιν, ἐὰν βούλωνται, τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναντίον
E ἁπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ ' νόμον μηκέτ' εἶναι, υἱεῖς τ' αὖ σφίσι πατέρας ὑπὸ νόσων ἢ γήρως διατιθεμένους αἰσχρῶς ἐξεῖναι παρανοίας γράφεσθαι. ταῦτα δὲ ὄντως ἐν παγκάκων ἤθεσιν ἀνθρώπων γίγνεσθαι φιλεῖ, ἐπεὶ ἡμίσεών γε ὄντων τῶν κακῶν, οἷον μὴ κακοῦ μὲν πατρός, υἱέος δέ, ἢ τοὐναντίον, οὐ γίγνονται ξυμφοραὶ τηλικαύτης ἔχθρας ἔκγονοι. ἐν μὲν οὖν ἄλλῃ πολιτείᾳ παῖς ἀποκεκηρυγμένος οὐκ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἄπολις εἴη, ταύτης δέ, ἧς οἵδε οἱ νόμοι ἔσονται, ἀναγκαίως ἔχει εἰς ἄλλην χώραν ἐξοικίζεσθαι τὸν ἀπάτορα·
29 * πρὸς γὰρ τοῖς τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίοις οἴκοις οὐκ ἔστιν ἕνα προσγενέσθαι. διὸ δὴ δεῖ τὸν ταῦτα πεισόμενον ἐν δίκῃ μὴ ὑπὸ ἑνὸς πατρός, ὑπὸ δὲ τοῦ γένους ἀποῤῥηθῆναι παντός. ποιεῖν δὲ χρὴ τῶν τοιούτων πέρι κατὰ νόμον τοιόνδε τινά· Ὃν ἂν θυμὸς ἐπίῃ μηδαμῶς εὐτυχής, εἴτ' οὖν ἐν δίκῃ εἴτε καὶ μή, ὃν ἔτεκέ τε καὶ ἐξεθρέψατο, τοῦτον ἐπιθυμεῖν ἀπαλλάξαι τῆς αὑτοῦ ξυγγενείας, μὴ φαύλως οὕτως ἐξέστω μηδ' εὐθὺς τοῦτο δρᾶν, ' πρῶτον δὲ συλλεξάτω τοὺς B
αὑτοῦ ξυγγενεῖς μέχρι ἀνεψιῶν καὶ τοὺς τοῦ υἱέος ὡσαύτως τοὺς πρὸς μητρός, κατηγορείτω δὲ ἐν τούτοις, διδάσκων ὡς ἄξιος ἅπασιν ἐκ τοῦ γένους ἐκκεκηρῦχθαι, δότω δὲ καὶ τῷ υἱεῖ λόγους τοὺς ἴσους, ὡς οὐκ ἄξιός ἐστι τούτων οὐδὲν πάσχειν. καὶ ἐὰν μὲν πείθῃ ὁ πατὴρ καὶ συμψήφους λάβῃ πάντων τῶν ξυγγενῶν ὑπὲρ ἥμισυ, πλὴν πατρὸς διαψηφιζομένου καὶ μητρὸς καὶ τοῦ φεύγοντος, τῶν τε ἄλλων ' ὁπόσοιπερ ἂν ὦσι C
γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν τέλειοι, ταύτῃ μὲν καὶ κατὰ ταῦτα ἐξέστω τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποκηρύττειν, ἄλλως δὲ μηδαμῶς. τὸν δ' ἀποκηρυχθέντα ἐάν τις τῶν πολιτῶν υἱὸν βούληται θέσθαι, μηδεὶς νόμος ἀπειργέτω ποιεῖσθαι· τὰ γὰρ τῶν νέων ἤθη πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἑκάστοτε πέφυκεν. ἀποκηρυχθέντα δὲ ἄν τις δέκα ἐτῶν μὴ ἐπιθυμήσῃ θετὸν υἱὸν ποιήσασθαι, τοὺς τῶν ἐπιγόνων ἐπιμελητὰς ' τῶν εἰς τὴν D
ἀποικίαν ἐπιμελεῖσθαι καὶ τούτων, ὅπως ἂν μετάσχωσι τῆς αὐτῆς ἀποικίας ἐμμελῶς. ἐὰν δέ τίς τινα νόσος ἢ γῆρας ἢ καὶ τρόπων χαλεπότης ἢ καὶ ξύμπαντα ταῦτα ἔκφρονα ἀπεργάζηται διαφερόντως τῶν πολλῶν, καὶ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους πλὴν τῶν συνδιαιτωμένων, οἰκοφθορῇ δὲ ὡς ὢν τῶν αὑτοῦ κύριος, ὁ δὲ υἱὸς ἀπορῇ καὶ ὀκνῇ τὴν τῆς παρανοίας γράφεσθαι δίκην, νόμος αὐτῷ κείσθω πρῶτον μὲν ' πρὸς τοὺς πρεσβυ- E
τάτους τῶν νομοφυλάκων ἐλθόντα διηγήσασθαι τὴν τοῦ πατρὸς ξυμφοράν, οἱ δὲ κατιδόντες ἱκανῶς ξυμβουλευόντων ἐάν τε δέῃ γράφεσθαι καὶ ἐὰν μὴ τὴν γραφήν, ἐὰν δὲ ξυμβουλεύσωσι, γιγνέσθωσαν τῷ γραφομένῳ μάρτυρες ἅμα καὶ ξύνδικοι· ὁ δὲ ὄφλων τοῦ λοιποῦ χρόνου ἄκυρος ἔστω τῶν αὑτοῦ καὶ τὸ σμικρότατον διατίθεσθαι, καθάπερ παῖς δὲ οἰκείτω τὸν ἐπίλοιπον βίον. X. Ἐὰν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηδαμῇ ξυμφέρωνται τρόπων δυστυχίᾳ χρώμενοι, δέκα μὲν ἄνδρας τῶν νομοφυλάκων ἐπιμελεῖσθαι τῶν τοιούτων ἀεὶ χρεὼν τοὺς μέσους, * δέκα δὲ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν 930
ὡσαύτως· καὶ ἐὰν μὲν δὴ ξυναλλάττειν δύνωνται, ταῦτ' ἔστω κύρια, ἐὰν δ' αἱ ψυχαὶ κυμαίνωσι μειζόνως αὐτῶν, ζητεῖν κατὰ δύναμιν οἵτινες ἑκατέρῳ ξυνοικήσουσιν. εἰκὸς δὲ εἶναι τοὺς τοιούτους μὴ πρᾳέσιν ἤθεσι κεκραμένους· βαθύτερα δὴ τούτοις καὶ πρᾳότερα τρόπων ἤθη ξύννομα πειρᾶσθαι προσαρμόττειν. καὶ ὅσοι μὲν ἂν ἄπαιδες αὐτῶν ἢ ὀλιγόπαιδες ὄντες διαφέρωνται, καὶ παίδων ἕνεκα τὴν συνοίκησιν ποιεῖσθαι· ὅσοι δ' ἂν ἱκανῶν ' ὄντων παίδων, τῆς συγκαταγηράσεως B
ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας ἀλλήλων τὴν διάζευξίν τε καὶ σύζευξιν ποιεῖσθαι χρεών. ἐὰν δὲ τελευτᾷ γυνὴ καταλείπουσα παῖδας θηλείας τε καὶ ἄῤῥενας, συμβουλευτικὸς ἂν εἴη νόμος ὁ τιθέμενος, οὐκ ἀναγκαστικός, τρέφειν τοὺς ὄντας παῖδας μὴ μητρυιὰν ἐπαγόμενον· μὴ δὲ ὄντων ἐξ ἀνάγκης γαμεῖν, μέχρι περ ἂν ἱκανοὺς γεννήσῃ παῖδας τῷ τε οἴκῳ καὶ τῇ πόλει. ἣν ' δὲ ὁ ἀνὴρ C

ἀποθάνῃ παῖδας ἱκανοὺς λιπών, ἡ μήτηρ τῶν παίδων
αὐτοῦ μένουσα τρεφέτω· νεωτέρα δ' ἂν δοκῇ τοῦ δέ-
οντος εἶναι πρὸς τὸ ζῆν αὖ ὑγιαίνουσα ἄνανδρος, οἱ
προσήκοντες πρὸς τὰς τῶν γάμων ἐπιμελουμένας γυ-
ναῖκας κοινούμενοι τὸ δοκοῦν αὐτοῖς τε καὶ ἐκείναις
περὶ τῶν τοιούτων ποιούντων· ἐὰν δὲ ἐνδεεῖς τέκνων
ὦσι, καὶ παίδων ἕνεκα· παίδων δὲ ἱκανότης ἀκριβὴς
D | ἄῤῥην καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ. Ὅταν δὲ ὁμολο-
γῆται μὲν τὸ γενόμενον εἶναι τῶν ποιουμένων ἔκγονον,
δέηται δὲ κρίσεως, τίνι τὸ γεννηθὲν ἕπεσθαι χρεών,
δούλη μὲν ἐὰν συμμίξῃ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ ἢ ἀπελευ-
θέρῳ, πάντως τοῦ δεσπότου ἔστω τῆς δούλης τὸ γεν-
νώμενον· ἐὰν δέ τις ἐλευθέρα δούλῳ συγγίγνηται, τοῦ
δεσπότου ἔστω τὸ γιγνόμενον τοῦ δούλου· ἐὰν δ' ἐξ
αὐτοῦ δούλης ἢ ἐκ δούλου ἑαυτῆς, καὶ περιφανὲς τοῦτ'
E ᾖ, τὸ μὲν τῆς γυναικὸς αἱ | γυναῖκες εἰς ἄλλην χώραν
ἐκπεμπόντων σὺν τῷ πατρί, τὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς οἱ νο-
μοφύλακες σὺν τῇ γεννησάσῃ. XI. Γονέων δὲ ἀμελεῖν
οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος νοῦν ἔχων ξύμβουλός ποτε
γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί. φρονῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν
θεραπείας τοιόνδε προοίμιον ἂν γενόμενον εἰς τὰς τῶν
γεννησάντων τιμάς τε καὶ ἀτιμίας ὀρθῶς συντεταγμέ-
νον· Νόμοι περὶ θεοὺς ἀρχαῖοι κεῖνται παρὰ πᾶσι
931 διχῇ. τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὁρῶντες σαφῶς * τιμῶ-
μεν, τῶν δ' εἰκόνας ἀγάλματα ἱδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν
ἀγάλλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας ἐκείνους ἡγούμεθα,
τοὺς ἐμψύχους θεούς, πολλὴν διὰ ταῦτ' εὔνοιαν καὶ
χάριν ἔχειν. πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ ἢ τούτων πα-
τέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες
γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῷ, τοιοῦτον
ἐφέστιον ἵδρυμα ἐν οἰκίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσε-
σθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ
B ὁ κεκτημένος. | ΚΛ. Τίνα δὴ τὴν ὀρθότητα εἶναι φρά-
ζεις; ΑΘ. Ἐγὼ ἐρῶ· καὶ γὰρ οὖν ἄξιον, ὦ φίλοι,
ἀκούειν τά γε δὴ τοιαῦτα. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ.
Οἰδίπους, φαμέν, ἀτιμασθεὶς ἐπεύξατο τοῖς αὐτοῦ
τέκνοις ἃ δὴ καὶ πᾶς ὑμνεῖ τέλεα καὶ ἐπήκοα γενέσθαι
παρὰ θεῶν, Ἀμύντορά τε Φοίνικι τῷ ἑαυτοῦ ἐπαρά-
σασθαι παιδὶ θυμωθέντα καὶ Ἱππολύτῳ Θησέα καὶ
ἑτέρους ἄλλοις μυρίους μυρίοις, ὧν γέγονε σαφὲς ἐπη-
C κόους εἶναι | γονεῦσι πρὸς τέκνα θεούς· ἀραῖος γὰρ
γονεὺς ἐκγόνοις ὡς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις, δικαιότατα.
μὴ δή τις ἀτιμαζομένῳ μὲν διαφερόντως πατρὶ πρὸς
παίδων καὶ μητρὶ θεὸν ἐπήκοον ἐν εὐχαῖς ἡγείσθω
γίγνεσθαι κατὰ φύσιν· τιμωμένῳ δὲ ἄρα καὶ περιχα-
ρεῖ σφόδρα γενομένῳ καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἐν εὐχαῖς λι-
παρῶς εἰς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακαλοῦντος θεοὺς
οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου καὶ νέμειν ἡμῖν
αὐτοὺς ἡγησόμεθα; ἀλλ' οὐκ ἄν ποτε δίκαιοι νομεῖς
παρειμένων γήρᾳ καὶ μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐχου-
σῶν, οὓς ὅταν ἀγάλλῃ τις τιμαῖς, γέγηθεν ὁ θεός· οὐ
γὰρ ἂν ἐπήκοος ἦν αὐτῶν. θαυμαστὸν γὰρ δήπου τὸ
D προγόνων ἵδρυμα ἡμῖν ἐστί, | διαφερόντως τῶν ἀψύ-
χων· τὰ μὲν γὰρ θεραπευόμενα ὑφ' ἡμῶν, ὅσα ἔμψυ-
χα, ξυνεύχεται ἑκάστοτε, καὶ ἀτιμαζόμενα τἀναντία,
τὰ δ' οὐδέτερα, ὥστε ἂν ὀρθῶς τις χρῆται πατρὶ καὶ
προπάτορι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πάντων πρὸς θεο-
φιλῆ μοῖραν κυριώτατα ἀγαλμάτων ἂν κεκτῇτο. ΚΛ.
Κάλλιστ' εἶπες. ΑΘ. Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ
εἶεν | ἀγαθῶν, ὃ δή φαμεν ἥκιστα θεοῖς εἶναι πρέ- E
πον. ΚΛ. Πολύ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν διανοηθῶμεν ὃ
σμικρῷ πρότερον εἴπομεν, ὡς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμιώ-
τερον ἄγαλμ' ἂν κτησαίμεθα πατρὸς καὶ προπάτορος
τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλάκις ἐπιτε-
λεῖς γενομένας. τούτων οὖν οὕτως φύσει διατεταγμένων
τοῖς * μὲν ἀγαθοῖς ἕρμαιον πρόγονοι γηραιοί, ζῶντες 932
μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοι σφό-
δρα ποθεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροί. πᾶς
δὴ τιμάτω πάσαις τιμαῖς ταῖς ἐννόμοις τοὺς αὑτοῦ
γεννήτορας τοῖς νῦν πεισθεὶς λόγοις· εἰ δ' οὖν τινὰ
κατέχοι φήμη κωφὴ τῶν τοιούτων προοιμίων, νόμος
ὅδε ἐπὶ τούτοις ὀρθῶς κείμενος ἂν εἴη· Ἐάν τις ἐν τῇ-
δε τῇ πόλει γονέων ἀμελέστερον ἔχῃ τοῦ δέοντος, καὶ
μὴ τῶν υἱέων καὶ πάντων τῶν | ἐκγόνων αὑτοῦ καὶ B
ἑαυτοῦ μειζόνως εἰς ἅπαντα ἐπιτρέπων καὶ ἀποπληρῶν
ᾖ τὰς βουλήσεις, ἐξαγγελλέτω μὲν ὁ πάσχων τι τοιοῦ-
τον, εἴτε αὐτὸς εἴτε τινὰ πέμπων, πρὸς τρεῖς μὲν τῶν
νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους, τρεῖς δ' αὖ τῶν πε-
ρὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων· οἱ δ' ἐπιμελείσθω-
σαν, κολάζοντες τοὺς ἀδικοῦντας νέους μὲν ὄντας ἔτι
πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, μέχρι περ ἂν ἐτῶν ἄνδρες μὲν
τυγχάνωσιν ὄντες τριάκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα | πλείο- C
σιν ἔτεσι κολαζέσθωσαν ταῖς αὐταῖς κολάσεσιν. ἐὰν
δὲ πορῤωτέρω τούτων τῶν ἐτῶν ὄντες τῶν αὐτῶν ἀμε-
λειῶν περὶ γονέας μὴ ἀφιστῶνται, κακῶσι δέ τινάς τι-
νες, εἰς δικαστήριον εἰσαγόντων αὐτοὺς εἰς ἕνα καὶ
ἕκαστον τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἂν ὦσι πρεσβύτατοι
ἁπάντων· ἂν δέ τις ὄφλῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι
χρὴ τίνειν ἢ πάσχειν, ἀπόῤῥητον μηδὲν ποιούμενοι
ὅσων δυνατὸς ἄνθρωπος πάσχειν ἢ τίνειν. ἐὰν δέ τις
ἀδυνατῇ κακούμενος | φράζειν, ὁ πυθόμενος τῶν ἐλευ- D
θέρων ἐξαγγελλέτω τοῖς ἄρχουσιν ἢ κακὸς ἔστω καὶ
ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι βλάβης. ἐὰν δὲ δοῦλος μηνύσῃ,
ἐλεύθερος ἔστω, καὶ ἐὰν μὲν τῶν κακούντων ἢ κακου-
μένων δοῦλος, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀφείσθω, ἐὰν δέ τινος
ἄλλου τῶν πολιτῶν, τὸ δημόσιον ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὴν τῷ
κεκτημένῳ καταβαλλέτω· τοῖς ἄρχουσι δὲ ἐπιμελὲς ἔστω,
μή τις ἀδικῇ τὸν τοιοῦτον τιμωρούμενος τῆς μηνύσεως
ἕνεκα. XII. Ὅσα τις | ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμά- E
κοις, τὰ μὲν θανάσιμα αὐτῶν διείρηται, τῶν δ' ἄλλων
πέρι βλάψεων, εἴτε τις ἄρα πώμασιν ἢ καὶ βρώμασιν
ἢ ἀλείμμασιν ἑκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδέν
πω διεῤῥήθη. διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖαι κατὰ τὸ τῶν
ἀνθρώπων οὖσαι γένος ἐπίσχουσι τὴν διάῤῥησιν. ἣν
γὰρ τὰ νῦν διαῤῥήδην εἴπομεν, σώμασι * σώματα κα- 933
κουργοῦσά ἐστι κατὰ φύσιν· ἄλλη δὲ ἣ μαγγανείαις
τέ τισι καὶ ἐπῳδαῖς καὶ καταδέσεσι λεγομέναις πείθει
τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν αὐτούς, ὡς δύνανται τὸ
τοιοῦτον, τοὺς δ', ὡς παντὸς μᾶλλον ὑπὸ τούτων δυ-
ναμένων γοητεύειν βλάπτονται. ταῦτ' οὖν καὶ περὶ τὰ
τοιαῦτα ξύμπαντα οὔτε ῥᾴδιον ὅπως ποτὲ πέφυκε γι-
γνώσκειν, οὔτ' εἴ τις γνοίη, πείθειν εὐπετὲς ἑτέρους.
ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων δυσωπουμένους πρὸς | B
ἀλλήλους περὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν πεί-
θειν, ἄν ποτε ἄρα ἴδωσί που κήρινα μιμήματα πεπλα-
σμένα, εἴτ' ἐπὶ θύραις εἴτ' ἐπὶ τριόδοις εἴτ' ἐπὶ μνή-
μασι γονέων αὐτῶν τινές, ὀλιγωρεῖν πάντων τῶν τοι-
ούτων διακελεύεσθαι μὴ σαφὲς ἔχουσι δόγμα περὶ αὐ-

τῶν. διαλαβόντας δὲ διχῇ τὸν τῆς φαρμακείας πέρι
νόμον, ὁποτέρως ἂν τις ἐπιχειρῇ φαρμάττειν, πρῶτον
μὲν δεῖσθαι καὶ παραινεῖν καὶ συμβουλεύειν μὴ δεῖν
C ἐπιχειρεῖν τοιοῦτο δρᾶν μηδὲ καθάπερ παῖδας τοὺς
πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων δειμαίνοντας φοβεῖν, μηδ' αὖ
τὸν νομοθέτην τε καὶ τὸν δικαστὴν ἀναγκάζειν ἐξιᾶ-
σθαι τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοιούτους φόβους, ὡς πρῶ-
τον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα φαρμάττειν οὐκ εἰδότα τί
δρᾷ, τά τε κατὰ σώματα, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ ἐπιστήμων
ὢν ἰατρικῆς, τά τε αὖ περὶ τὰ μαγγανεύματα, ἐὰν μὴ
μάντις ἢ τερατοσκόπος ὢν τυγχάνῃ. λεγέσθω δὴ λόγος
D ὅδε νόμος περὶ φαρμακείας· Ὃς ἂν φαρμακεύῃ τινὰ
ἐπὶ βλάβῃ μὴ θανασίμῳ μήτε αὐτοῦ μήτε ἀνθρώπων
τῶν ἐκείνου, βοσκημάτων δὲ ἢ σμηνῶν εἴτ' ἄλλῃ βλά-
βῃ εἴτ' οὖν θανασίμῳ, ἐὰν μὲν ἰατρὸς ὢν τυγχάνῃ καὶ
ὄφλῃ δίκην φαρμάκων, θανάτῳ ζημιούσθω, ἐὰν δὲ
ἰδιώτης, ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι τιμάτω περὶ αὐ-
τοῦ τὸ δικαστήριον. ἐὰν δὲ καταδέσεσιν ἢ ἐπαγωγαῖς
ἤ τισιν ἐπῳδαῖς ἢ τῶν τῳ τοιούτων φαρμακειῶν ὡντι-
E νωνοῦν δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτοντι, ἐὰν μὲν μάντις
ὢν ἢ τερατοσκόπος, τεθνάτω, ἐὰν δ' ἄνευ μαντικῆς ὢν
τις φαρμακείας ὄφλῃ, ταὐτὸν καὶ τούτῳ γιγνέσθω· πε-
ρὶ γὰρ αὖ καὶ τούτου τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι ἂν
αὐτοῖς δεῖν αὐτὸν δόξῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν. Ὅσα
τις ἂν ἕτερος ἄλλον πημήνῃ κλέπτων ἢ βιαζόμενος, ἂν
μὲν μείζω, μείζονα τὴν ἔκτισιν τῷ πημανθέντι τινέτω,
ἐλάττω δὲ ζημιώσας σμικροτέραν, παρὰ πάντα δὲ το-
σαύτην ἡλίκα ἂν ἑκάστοτε ζημιώσῃ τίς τινα, μέχρι περ
ἂν ἰάσηται τὸ βλαβέν. δίκην δὲ ἕκαστος πρὸς ἑκάστῳ
934 τῷ κακουργήματι σωφρονιστύος ἕνεκα ξυνεπομένην *
προσεκτισάτω, ὁ μὲν ἀνοίᾳ κακουργήσας, ἀλλοτρίᾳ πει-
θοῖ διὰ νεότητα ἤ τι τοιοῦτον χρησάμενος, ἐλαφροτέ-
ραν, ὁ δὲ διὰ οἰκείαν ἄνοιαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἡδονῶν
ἢ λυπῶν, ἐν φόβοις δειλίας, ἤ τισιν ἐπιθυμίαις ἢ φθό-
νοις ἢ θυμοῖς δυσιάτοις γιγνόμενος, βαρυτέραν, οὐχ ἕνε-
κα τοῦ κακουργῆσαι διδοὺς τὴν δίκην, οὐ γὰρ τὸ γε-
γονὸς ἀγένητον ἔσται ποτέ, τοῦ δ' εἰς τὸν αὖθις ἕνε-
B κα χρόνον ἢ τὸ παράπαν μισῆσαι τὴν ἀδικίαν αὐτόν
τε καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτὸν δικαιούμενον, ἢ λωφῆσαι
μέρη πολλὰ τῆς τοιαύτης ξυμφορᾶς. ὧν δὴ πάντων
ἕνεκα χρὴ καὶ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα βλέποντας τοὺς
νόμους τοξότου μὴ κακοῦ στοχάζεσθαι δίκην τοῦ τε
μεγέθους τῆς κολάσεως ἑκάστων ἕνεκα καὶ παντελῶς
τῆς ἀξίας. ταὐτὸν δ' ἔργον δρῶντα ξυνυπηρετεῖν δεῖ
τῷ νομοθέτῃ τὸν δικαστήν, ὅταν αὐτῷ τις νόμος ἐπι-
τρέπῃ τιμᾶν ὅ τι χρὴ πάσχειν τὸν κρινόμενον ἢ ἀπο-
C τίνειν· τὸν δέ, καθάπερ ζωγράφον, ὑπογράφειν ἔργα
ἑπόμενα τῇ γραφῇ. ὃ δὴ καὶ νῦν, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλει-
νία, ποιητέον ἡμῖν ὅ τι κάλλιστα καὶ ἄριστα· τῶν κλο-
παίων τε καὶ βιαίων πάντων τὰς ζημίας λεγομένας
οἵας δεῖ γίγνεσθαι, λεκτέον, ὅπως ἂν ἡμῖν παρείκωσι
θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες νομοθετεῖν. **XIII.** Μαινόμενος
δὲ ἂν τις ᾖ, μὴ φανερὸς ἔστω κατὰ πόλιν· οἱ προσή-
κοντες δ' ἑκάστων κατὰ τὰς οἰκίας φυλαττόντων αὐ-
D τοὺς ὅτῳ ἂν ἐπιστῶνται τρόπῳ, ἢ ζημίαν ἐκτινόντων,
ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος ἑκατὸν δραχμάς, ἐάν τ'
οὖν δοῦλον ἐάν τ' οὖν καὶ ἐλεύθερον περιορᾷ, δευτέ-
ρου δὲ τιμήματος τέτταρα μέρη τῆς μνᾶς τῶν πέντε,
τρία δ' ὁ τρίτος, καὶ δύο ὁ τέταρτος. μαίνονται μὲν
οὖν πολλοὶ πολλοὺς τρόπους, οὓς μὲν νῦν εἴπομεν, ὑπὸ
νόσων, εἰσὶ δὲ οἳ διὰ θυμοῦ κακὴν φύσιν ἅμα καὶ
τροφὴν γενομένην· οἳ δὴ σμικρᾶς ἔχθρας γενομένης
πολλὴν φωνὴν ἱέντες κακῶς ἀλλήλους βλασφημοῦντες E
λέγουσιν, οὐ πρέπον ἐν εὐνόμων πόλει γίγνεσθαι τοι-
οῦτον οὐδὲν οὐδαμῇ οὐδαμῶς. εἷς δὴ περὶ κακηγορίας
ἔστω νόμος περὶ πάντας ὅδε. Μηδένα κακηγορείτω
μηδείς. ὁ δὲ ἀμφισβητῶν ἔν τισι λόγοις ἄλλος ἄλλῳ,
διδασκέτω καὶ μανθανέτω τόν τε ἀμφισβητοῦντα καὶ
τοὺς παρόντας ἀπεχόμενος πάντως τοῦ κακηγορεῖν. ἐκ
γὰρ τοῦ κατεύχεσθαί τε ἀλλήλοις ἐπαρωμένους καὶ δι'
αἰσχρῶν ὀνομάτων ἐπιφέρειν γυναικείους * ἑαυτοῖς φή- 935
μας, πρῶτον μὲν ἐκ λόγων, κούφου πράγματος, ἔργῳ
μίση τε καὶ ἔχθραι βαρύταται γίγνονται· πράγματι
γὰρ ἀχαρίστῳ, θυμῷ, χαριζόμενος ὁ λέγων, ἐμπιπλὰς
ὀργὴν κακῶν ἑστιαμάτων, ὅσον ὑπὸ παιδείας ἡμερώθη
ποτέ, πάλιν ἐξαγριῶν τῆς ψυχῆς τὸ τοιοῦτον, θηριού-
μενος ἐν δυσκολίᾳ ζῶν γίγνεται, πικρὰν τοῦ θυμοῦ
χάριν ἀποδεχόμενος. μετεκβαίνειν δὲ αὖ πως εἰώθασι
πάντες θαμὰ ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς τό τι γελοῖον πε- B
ρὶ τοῦ ἐναντίου φθέγγεσθαι· ὅ τις ἐθιζόμενος οὐδεὶς
πώποτε ὃς οὐ τοῦ σπουδαίου τρόπου ἤτοι τὸ παρά-
παν διήμαρτεν ἢ μεγαλονοίας ἀπώλεσε μέρη πολλά.
ὧν δὴ χάριν ἐν μὲν ἱερῷ τὸ παράπαν μηδεὶς τοιοῦτον
φθέγξηται μηδέποτε μηδὲν μηδ' ἔν τισι δημοτελέσι
θυσίαις, μηδ' αὖ ἐν ἄθλοις μηδ' ἐν ἀγορᾷ μηδ' ἐν δι-
καστηρίῳ μηδ' ἐν ξυλλόγῳ κοινῷ μηδενί· κολαζέτω δὲ
ὁ τούτων ἄρχων ἕκαστον ἀνατί, ἢ μηδέποτ' ἀρι- C
στείων πέρι φιλονεικήσῃ, νόμων ὡς οὐ κηδόμενος οὐδὲ
ποιῶν τὰ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου. ἐὰν δέ
τις ἐν ἄλλοις τόποις λοιδορίας ἄρχων ἢ ἀμυνόμε-
νος ὁστισοῦν μὴ ἀπέχηται τῶν τοιούτων λόγων, ὁ
προστυγχάνων πρεσβύτερος ὢν τῷ νόμῳ ἀμυνέτω, πλη-
γαῖς ἐξείργων τοὺς θυμῷ, ἑτέρῳ κακῷ, φιλοφρο-
νουμένους, ἢ ἐνεχέσθω τῇ τεταγμένῃ ζημίᾳ. λέγομεν
δὴ τὰ νῦν, ὡς ὁ λοιδορίαις συμπλεκόμενος ἄνευ τοῦ
γελοῖα ζητεῖν λέγειν οὐ δυνατός ἐστι χρῆσθαι, καὶ
τοῦτο λοιδοροῦμεν, ὁπόταν θυμῷ γιγνόμενον ᾖ. τί D
δὲ δή; τὴν τῶν κωμῳδῶν προθυμίαν τοῦ γελοῖα εἰς
τοὺς ἀνθρώπους λέγειν ἢ παραδεχώμεθα, ἐὰν ἄνευ
θυμοῦ τὸ τοιοῦτον ἡμῖν τοὺς πολίτας ἐπιχειρῶσι κω-
μῳδοῦντες λέγειν; ἢ διαλάβωμεν δίχα τῷ παίζειν καὶ
μή, καὶ παίζοντι μὲν ἐξέστω τινὶ περί του λέγειν γε-
λοῖον ἄνευ θυμοῦ, συντεταγμένῳ δὲ καὶ μετὰ θυμοῦ,
καθάπερ εἴπομεν, μὴ ἐξέστω μηδενί; τοῦτο μὲν οὖν E
οὐδαμῶς ἀναθετέον, ᾧ δ' ἐξέστω καὶ μή, τοῦτο νομο-
θετησώμεθα. ποιητῇ δὴ κωμῳδίας ἤ τινος ἰάμβων ἢ
Μουσῶν μελῳδίας μὴ ἐξέστω μήτε λόγῳ μήτε εἰκόνι
μήτε θυμῷ μήτε ἄνευ θυμοῦ μηδαμῶς μηδένα τῶν
πολιτῶν κωμῳδεῖν· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τοὺς ἀθλοθέ-
τας ἐξείργειν ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν αὐθημερόν, * 936
ἢ ζημιοῦσθαι μναῖς τρισὶν ἱεραῖς τοῦ θεοῦ, οὗ ἂν ὁ
ἀγὼν ᾖ. οἷς δ' εἴρηται πρότερον ἐξουσίαν εἶναι περὶ
τοῦ ποιεῖν εἰς ἀλλήλους, τούτοις ἄνευ θυμοῦ μὲν μετὰ
παιδιᾶς ἐξέστω, σπουδῇ δὲ ἅμα καὶ θυμουμένοισι μὴ
ἐξέστω. τούτου δὴ διάγνωσις ἐπιτετράφθω τῷ τῆς
παιδεύσεως ὅλης ἐπιμελητῇ τῶν νέων, καὶ ὃ μὲν ἂν
οὗτος ἐγκρίνῃ, προφέρειν εἰς τὸ μέσον ἐξέστω τῷ ποι-
ήσαντι, ὃ δ' ἂν ἀποκρίνῃ, μήτε αὐτὸς ἐπιδεικνύσθω

B μηδενὶ μήτε ἄλλον | δοῦλον μήτε ἐλεύθερόν ποτε φα-
νῇ διδάξας, ἢ κακὸς εἶναι δοξαζέσθω καὶ ἀπειθὴς τοῖς
νόμοις. **XIV.** Οἰκτρὸς δ᾽ οὐχ ὁ πεινῶν ἤ τι τοιοῦτον
πάσχων, ἀλλ᾽ ὁ σωφρονῶν ἤ τινα ἀρετὴν ἢ μέρος ἔχων
ταύτης, ἄν τινα ξυμφορὰν πρὸς τούτοις κεκτῆται. διὸ
θαυμαστὸν ἂν γένοιτο εἴ τις ὢν τοιοῦτος ἀμεληθείη
τὸ παράπαν, ὥστ᾽ εἰς πτωχείαν τὴν ἐσχάτην ἐλθεῖν,
δοῦλος ἢ καὶ ἐλεύθερος, ἐν οἰκουμένῃ καὶ μετρίως πο-
C λιτείᾳ τε καὶ πόλει. διὸ τῷ νομοθέτῃ θεῖναι | νόμον
ἀσφαλὲς τοιούτοις τοιόνδε τινά· Πτωχὸς μηδεὶς ἡμῖν
ἐν τῇ πόλει γιγνέσθω. τοιοῦτον δ᾽ ἄν τις ἐπιχειρῇ
δρᾶν, εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις ξυλλεγόμενος, ἐκ μὲν ἀγο-
ρᾶς ἀγορανόμοι ἐξειργόντων αὐτόν, ἐκ δὲ τοῦ ἄστεος
ἡ τῶν ἀστυνόμων ἀρχή, ἀγρονόμοι δὲ ἐκ τῆς ἄλλης
χώρας εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπόντων, ὅπως ἡ χώρα
τοῦ τοιούτου ζώου καθαρὰ γίγνηται τὸ παράπαν.
Δοῦλος δ᾽ ἂν ἢ δούλη βλάψῃ τῶν ἀλλοτρίων καὶ
D ὁτιοῦν, μὴ | ξυναιτίου τοῦ βλαβέντος αὐτοῦ γενομένου,
κατ᾽ ἀπειρίαν ἤ τιν᾽ ἑτέραν χρείαν μὴ σώφρονα, ὁ τοῦ
βλάψαντος δεσπότης ἢ τὴν βλάβην ἐξιάσθω μὴ ἐνδεῶς
ἢ τὸν βλάψαντ᾽ αὐτὸν παραδότω· ἐὰν δ᾽ ἐπαιτιώμενος
ὁ δεσπότης κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνῃ καὶ τοῦ βλα-
βέντος ἐπ᾽ ἀποστερήσει φῇ τοῦ δούλου γεγονέναι τὴν
αἰτίαν, διαδικαζέσθω μὲν κακοτεχνιῶν τῷ φάσκοντι
βλαβῆναι, καὶ ἐὰν ἕλῃ, διπλασίαν τῆς ἀξίας τοῦ δού-
E λου | κομιζέσθω ἧς ἂν τιμήσῃ τὸ δικαστήριον, ἐὰν δὲ
ἡττηθῇ, τήν τε βλάβην ἐξιάσθω καὶ τὸν δοῦλον πα-
ραδότω. καὶ ἐὰν ὑποζύγιον ἢ ἵππος ἢ κύων ἤ τι τῶν
ἄλλων θρεμμάτων σίνηταί τι τῶν πέλας, κατὰ ταὐτὰ
ἐκτίνειν τὴν βλάβην. Ἐάν τις ἑκὼν μὴ ᾽θέλῃ μαρτυ-
ρεῖν, προςκαλεῖσθαι τὸν δεόμενον, ὁ δὲ προςκληθεὶς
ἀπαντάτω πρὸς τὴν δίκην, καὶ ἐὰν μὲν εἰδῇ καὶ ᾽θέλῃ
μαρτυρεῖν, μαρτυρείτω, ἐὰν δὲ εἰδέναι μὴ φῇ, τοὺς
τρεῖς θεοὺς Δία καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Θέμιν ἀπομόσας
937 ἦ μὴν μὴ εἰδέναι ἀπαλλαττέσθω * τῆς δίκης. ὁ δ᾽ εἰς
μαρτυρίαν κληθείς, μὴ ἀπαντῶν δὲ τῷ καλεσαμένῳ,
τῆς βλάβης ὑπόδικος ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τίς τι-
να δικάζοντα ἀναστήσηται μάρτυρα, μαρτυρήσας μὴ
διαψηφιζέσθω περὶ ταύτης τῆς δίκης. γυναικὶ δ᾽ ἐξέ-
στω ἐλευθέρᾳ μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, ἐὰν ὑπὲρ τετ-
ταράκοντα ἔτη ᾖ γεγονυῖα, καὶ δίκην λαγχάνειν, ἐὰν
ἄνανδρος ᾖ· ζῶντος δὲ ἀνδρὸς ἐξέστω μαρτυρῆσαι μό-
B νον. δούλῃ δὲ καὶ δούλῳ καὶ παιδὶ φόνου μόνον | ἐξ-
έστω μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, ἐὰν ἐγγυητὴν ἀξιό-
χρεων ἦ μὴν μένειν καταστήσῃ μέχρι δίκης, ἐὰν ἐπι-
σκηφθῇ τὰ ψευδῆ μαρτυρῆσαι. ἐπισκήπτεσθαι δὲ τῶν
ἀντιδίκων ἑκάτερον ὅλῃ τῇ μαρτυρίᾳ καὶ μέρει, ἐὰν τὰ
ψευδῆ φῇ τινὰ μεμαρτυρηκέναι, πρὶν τὴν δίκην διακε-
κρίσθαι, τὰς δ᾽ ἐπισκήψεις τὰς ἀρχὰς φυλάττειν κατα-
σεσημασμένας ὑπ᾽ ἀμφοῖν, καὶ παρέχειν εἰς τὴν τῶν
ψευδομαρτυριῶν διάκρισιν. ἐὰν δέ τις ἁλῷ δὶς | ψευ- C
δομαρτυρῶν, τοῦτον μηκέτι νόμος ἀναγκαζέτω μηδεὶς
μαρτυρεῖν, ἐὰν δὲ τρίς, μηκέτ᾽ ἐξέστω τούτῳ μαρτυ-
ρεῖν· ἐὰν δὲ τολμήσῃ μαρτυρῆσαι τρὶς ἑαλωκώς, ἐνδει-
κνύτω μὲν πρὸς τὴν ἀρχὴν ὁ βουλόμενος αὐτόν, ἡ δ᾽
ἀρχὴ δικαστηρίῳ παραδότω, ἐὰν δὲ ὄφλῃ, θανάτῳ ζη-
μιούσθω. ὁπόσων δ᾽ ἂν μαρτυρίαι ἁλῶσι δίκῃ ψευδῆ
δοξάντων μαρτυρεῖν καὶ τὴν νίκην τῷ ἑλόντι πεποιηκέ-
ναι, ἐὰν τῶν τοιούτων ὑπὲρ ἥμισυ μαρτυριῶν καταδι-
κασθῶσί | τινες, τὴν κατὰ ταύτας ἁλοῦσαν δίκην ἀνά- D
δικον γίγνεσθαι, ἀμφισβήτησιν δ᾽ εἶναι καὶ διαδικασίαν
εἴτε κατὰ ταύτας εἴτε μὴ ἡ δίκη ἐκρίθη, ὁποτέρως δ᾽
ἂν κριθῇ, ταύτῃ γιγνέσθω τὸ τέλος τῶν ἔμπροσθεν
δικῶν. **XV.** Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν
ἀνθρώπων βίῳ τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἷον κῆρες ἐπι-
πεφύκασιν, αἳ καταμιαίνουσί τε καὶ καταῤῥυπαίνουσιν
αὐτά. καὶ δὴ καὶ δίκη ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ καλόν, ὃ
πάντα | ἡμέρωκε τὰ ἀνθρώπινα; καλοῦ δὲ ὄντος τού- E
του πῶς οὐ καὶ τὸ ξυνδικεῖν ἡμῖν γίγνοιτ᾽ ἂν καλόν;
ταῦτ᾽ οὖν τοιαῦτα ὄντα διαβολή τις κακή, καλὸν ὄνο-
μα προστησαμένη τέχνην, ἣ πρῶτον μὲν δή φησιν εἶ-
ναί τινα δικῶν μηχανήν, εἶναι δ᾽ αὐτὴν τῷ τε δικάσα-
σθαι καὶ ξυνδικεῖν ἄλλῳ νικᾶν δυναμένην, ἄν τ᾽ οὖν
δίκαια ἄν τε μὴ τὰ περὶ τὴν δίκην ἑκάστην ᾖ πεπρα-
γμένα· δωρεὰν δ᾽ αὐτῆς * εἶναι τῆς τέχνης καὶ τῶν 938
λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, ἂν ἀντιδωρῆταί τις χρήμα-
τα. ταύτην οὖν ἐν τῇ παρ᾽ ἡμῖν πόλει, εἴτ᾽ οὖν τέχνη
εἴτε ἄτεχνός ἐστί τις ἐμπειρία καὶ τριβή, μάλιστα μὲν
δὴ χρεὼν ἐστι μὴ φῦναι, δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου
πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκῃ φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλ-
λην δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώραν· πειθομένοις μὲν σιγή,
ἀπειθοῦσι δὲ φωνὴ νόμου ἥδε· Ἄν τις δοκῇ πειρᾶ-
σθαι τὴν τῶν δικαίων δύναμιν ἐν ταῖς τῶν | δικαστῶν B
ψυχαῖς ἐπὶ τἀναντία τρέπειν καὶ παρὰ καιρὸν πολυδι-
κεῖν τῶν τοιούτων ἢ καὶ ξυνδικεῖν, γραφέσθω μὲν ὁ
βουλόμενος αὐτὸν κακοδικίας ἢ καὶ ξυνδικίας κακῆς,
κρινέσθω δὲ ἐν τῷ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστηρίῳ, ὄφλοντος
δὲ τιμάτω τὸ δικαστήριον εἴτε φιλοχρηματίᾳ δοκεῖ
δρᾶν τὸ τοιοῦτον εἴτε φιλονεικίᾳ, καὶ ἐὰν μὲν φιλονει-
κίᾳ, τιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον, ὅσου χρὴ χρόνου τὸν
τοιοῦτον μηδενὶ λαχεῖν δίκην μηδὲ ξυνδικῆσαι, ἐὰν δὲ
φιλοχρηματίᾳ, τὸν μὲν ξένον ἀπιόντα ἐκ | τῆς χώρας C
μήποτε πάλιν ἐλθεῖν, ἢ θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τὸν
ἀστὸν δὲ τεθνάναι φιλοχρημοσύνης ἕνεκα τῆς ἐκ παν-
τὸς τρόπου παρ᾽ αὐτῷ τιμωμένης· καὶ ἐάν τις φιλονει-
κίᾳ κριθῇ δὶς τὸ τοιοῦτον δρᾶν, τεθνάτω.

N O M O I.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

---

911 I. * ΑΘ. Ἐὰν ὡς πρεσβευτής τις ἢ κήρυξ κατα-
ψευδόμενος τῆς πόλεως παραπρεσβεύηται πρός τινα
πόλιν, ἢ πεμπόμενος μὴ τὰς οὔσας πρεσβείας ἐφ' αἷς
πέμπεται ἀπαγγέλλῃ, ἢ πάλιν αὖ παρὰ τῶν πολεμίων
ἢ καὶ φίλων μὴ τὰ παρ' ἐκείνων ὀρθῶς ἀποπρεσβεύ-
σας γένηται φανερὸς ἢ κηρυκεύσας, γραφαὶ κατὰ τού-
των ἔστων ὡς Ἑρμοῦ καὶ Διὸς ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις
παρὰ νόμον ἀσεβησάντων, τίμημα δέ, ὅ τι χρὴ πά-
B σχειν ' ἢ ἀποτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ. Κλοπὴ μὲν χρημάτων
ἀνελεύθερον, ἁρπαγὴ δὲ ἀναίσχυντον· τῶν Διὸς δὲ
υἱέων οὐδεὶς οὔτε δόλοις οὔτε βίᾳ χαίρων ἐπιτετήδευκε
τούτοιν οὐδέτερον. μηδεὶς οὖν ὑπὸ ποιητῶν μηδ' ἄλ-
λως ὑπό τινων μυθολόγων πλημμελῶν περὶ τὰ τοιαῦ-
τα ἐξαπατώμενος ἀναπειθέσθω, καὶ κλέπτων ἢ βιαζό-
μενος οἰέσθω μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν ἀλλ' ἅπερ αὐτοὶ
θεοὶ δρῶσιν· οὔτε γὰρ ἀληθὲς οὔτ' εἰκός, ἀλλ' ὅστις
δρᾷ τοιοῦτον παρανόμως, οὔτε θεὸς οὔτε παῖς ἐστί
C ποτε θεῶν. ταῦτα δὲ ' νομοθέτῃ μᾶλλον προσήκει γι-
γνώσκειν ἢ ποιηταῖς ξύμπασιν. ὁ μὲν οὖν πεισθεὶς
ἡμῶν τῷ λόγῳ εὐτυχεῖ τε καὶ εἰς χρόνον ἅπαντα εὐ-
τυχοῖ, ὁ δὲ ἀπιστήσας τὸ μετὰ ταῦτα τοιῷδέ τινι μα-
χέσθω νόμῳ· Ἐάν τίς τι κλέπτῃ δημόσιον, μέγα ἢ καὶ
σμικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τι γὰρ ὁ κλέ-
πτων ἔρωτι μὲν ταὐτῷ, δυνάμει δὲ ἐλάττονι κέκλοφεν·
D ὅ τε τὸ μεῖζον κινῶν οὐ ' καταθέμενος ὅλον ἀδικεῖ.
δίκης οὖν οὐδέτερον οὐδετέρου ἐλάττονος ἕνεκα μεγέ-
θους τοῦ κλέμματος ὁ νόμος ἀξιοῖ ζημιοῦν ἀλλὰ τῷ
τὸν μὲν ἴσως ἂν ἰάσιμον ἔτ' εἶναι, τὸν δ' ἀνίατον. ξέ-
νον μὲν δὴ τῶν δημοσίων ἢ δοῦλον ἄν τίς τι κλέπτον-
τα ἐν δικαστηρίῳ ἕλῃ, ὡς ἰασίμῳ ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι,
τί χρὴ παθεῖν ἢ τίνα ζημίαν ἀποτίνειν αὐτόν, ἡ κρί-
942 σις γιγνέσθω· * τὸν δὲ ἀστὸν καὶ τεθραμμένον ὡς
ἔσται τεθραμμένος, ἂν πατρίδα συλῶν ἢ βιαζόμενος
ἁλίσκηται, ἐάν τ' ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐάν τε μή, σχεδὸν ὡς
ἀνίατον ὄντα θανάτῳ ζημιοῦν. II. Στρατιῶν δὲ ἕνεκα
πολλὴ μὲν ξυμβουλή, πολλοὶ δὲ νόμοι γίγνονται κατὰ
τρόπον, μέγιστον δὲ τὸ μηδέποτε ἄναρχον μηδένα εἶ-
ναι, μήτ' ἄῤῥενα μήτε θήλειαν, μηδέ τινος ἔθει ψυχὴν
εἰθίσθαι μήτε σπουδάζοντος μήτ' ἐν παιδιαῖς αὐτὸν
B ἐφ' ἑαυτοῦ τι κατὰ μόνας δρᾶν, ' ἀλλ' ἔν τε πολέμῳ
παντὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ πάσῃ πρὸς τὸν ἄρχοντα ἀεὶ βλέ-
ποντα καὶ ξυνεπόμενον ζῆν, καὶ τὰ βραχύταθ' ὑπ'
ἐκείνου κυβερνώμενον, οἷον ἑστάναι θ' ὅταν ἐπιτάττῃ
τις καὶ πορεύεσθαι καὶ γυμνάζεσθαι καὶ λοῦσθαι καὶ
σιτεῖσθαι καὶ ἐγείρεσθαι νύκτωρ εἴς τε φυλακὰς καὶ
παραγγέλσεις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις μήτε τινὰ
διώκειν μήθ' ὑποχωρεῖν ἄλλῳ ἄνευ τῆς τῶν ἀρχόντων
δηλώσεως, ἑνί τε λόγῳ τὸ χωρίς τι ' τῶν ἄλλων πράτ- C
τειν διδάξαι τὴν ψυχὴν ἔθεσι μήτε γιγνώσκειν μήτ'
ἐπίστασθαι τὸ παράπαν, ἀλλ' ἀθρόον ἀεὶ καὶ ἅμα
καὶ κοινὸν τὸν βίον ὅ τι μάλιστα πᾶσι πάντων γίγνε-
σθαι· τούτου γὰρ οὔτ' ἔστιν οὔτε ποτὲ μὴ γένηται
κρεῖττον οὔτε ἄμεινον οὔτε τεχνικώτερον εἰς σωτηρίαν
τὴν κατὰ πόλεμον καὶ νίκην. τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ με-
λετητέον εὐθὺς ἐκ τῶν παίδων, ἄρχειν τε ἄλλων ἄρχε-
σθαί θ' ὑφ' ἑτέρων· τὴν δ' ἀναρχίαν ἐξαιρετέον ἐκ ' D
παντὸς τοῦ βίου ἁπάντων τῶν ἀνθρώπων τε καὶ τῶν
ὑπ' ἀνθρώπους θηρίων. καὶ δὴ καὶ χορείας πάσας εἰς
τὰς ἀριστείας τὰς κατὰ πόλεμον βλεπούσας χορεύειν,
καὶ ὅλην εὐκολίαν τε καὶ εὐχέρειαν ἐπιτηδεύειν τῶν
αὐτῶν ἕνεκα, καρτερήσεις τε αὖ σιτίων τε καὶ ποτῶν
καὶ χειμώνων καὶ τῶν ἐναντίων καὶ κοίτης σκληρᾶς,
καὶ τό γε μέγιστον, τὴν τῆς κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύνα-
μιν μὴ διαφθείρειν τῇ τῶν ἀλλοτρίων σκεπασμάτων
περικαλυφῇ, τὴν τῶν οἰκείων ἀπολλύντας πίλων τε καὶ
' ὑποδημάτων γένεσιν καὶ φύσιν· ταῦτα γὰρ ἀκρωτή- E
ρια ὄντα σωζόμενά τε ἔχει μεγίστην δύναμιν παντὸς
τοῦ σώματος καὶ τοὐναντίον ἐναντίως, καὶ τὸ μὲν
ὑπηρετικώτατον ἅπαντι τῷ σώματι, τὸ δὲ ἀρχικώτα-
τον, ἔχον τὰς κυρίας ἁπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ φύσει.
* ἔπαινον μὲν δὴ τοῦτον ἀκούειν τὸν νέον χρῆν δοκεῖν 943
πολεμικοῦ περὶ βίου, νόμους δ' αὖ τούσδε· Στρατεύε-
σθαι τὸν καταλεγέντα ἢ τὸν ἐν μέρει τινὶ τεταγμένον.
ἐὰν δέ τις ἐκλείπῃ τινὶ κάκῃ μὴ στρατηγῶν ἀφέντων,
γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχον-
τας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέδου, δικάζειν δὲ τοὺς
στρατεύσαντας ἑκάστους, χωρὶς ὁπλίτας τε καὶ ἱππέας
καὶ τἆλλα ἐμπολέμια ἕκαστα ὡσαύτως, ' καὶ εἰσάγειν B
ὁπλίτας μὲν εἰς τοὺς ὁπλίτας, ἱππέας δὲ εἰς τοὺς ἱπ-
πέας καὶ τοὺς ἄλλους δὲ κατὰ ταὐτὰ εἰς τοὺς αὐτῶν
ξυννόμους· ἐὰν δέ τις ὄφλῃ, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ μήπο-
τε τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγωνιστῇ γενέσθαι μηδὲ ἀστρα-
τείας ἄλλον γράψασθαί ποτε μηδὲ κατηγόρῳ τούτων
πέρι γενέσθαι, πρὸς τούτοις δ' ἔτι προστιμᾶν αὐτῷ τὸ
δικαστήριον ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. μετὰ δὲ
ταῦτα ἐκδικασθεισῶν τῶν τῆς ἀστρατείας δικῶν πάλιν
ἑκάστων τούτων ἄρχοντας ποιῆσαι ξύλλογον, ἀριστείων
δὲ πέρι κρίνεσθαι τὸν ' βουλόμενον ἐν τοῖς αὐτῶν C
ἔθνεσι, μὴ περὶ προτέρου πολέμου μηδὲν παρεχόμενον
μήτε τεκμήριον μήτε μαρτύρων πιστώσεις λόγων, αὐ-
τῆς δὲ περὶ τῆς στρατείας τῆς τότε γενομένης αὐτοῖς.
στέφανον δὲ τὸ νικητήριον ἑκάστοις εἶναι θαλλοῦ·

τοῦτον δὲ εἰς τὰ τῶν πολεμικῶν θεῶν ἱερά, ὧν ἄν τις βούληται, γράψαντα ἀναθεῖναι μαρτύριον εἰς τὴν τῶν ἀριστείων κρίσιν παντὸς τοῦ βίου καὶ τὴν τῶν δευτέ-
D ρων καὶ τρίτων. ἐὰν δὲ στρατεύσηται μέν τις, μὴ | ἀπαγαγόντων δὲ τῶν ἀρχόντων οἴκαδε προαπέλθῃ τοῦ χρόνου, λειποταξίου τούτων εἶναι γραφὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ τῆς ἀστρατείας, ὄφλουσί τε τιμωρίαι ἐπέστωσαν αἵπερ καὶ πρόσθεν ἐτέθησαν. χρὴ μὲν δὴ πᾶσαν ἐπιφέροντα δίκην ἀνδρὶ πάντ᾽ ἄνδρα φοβεῖσθαι τὸ μήτε ἐπενεγκεῖν ψευδῆ τιμωρίαν, μήτ᾽ οὖν ἑκόντα
E μήτ᾽ ἄκοντα κατὰ δύναμιν· | παρθένος γὰρ αἰδοῦς δίκη λέγεταί τε καὶ ὄντως εἴρηται, ψεῦδος δὲ αἰδοῖ καὶ δίκῃ νεμεσητὸν κατὰ φύσιν. τῶν τε οὖν ἄλλων εὐλαβεῖσθαι δεῖ πέρι πλημμελεῖν εἰς δίκην, διαφερόντως δὲ καὶ τῆς τῶν κατὰ πόλεμον ὅπλων ἀποβολῆς, μὴ διαμαρτών τις ἄρα τῶν ἀναγκαίων ἀποβολῶν, ὡς αἰσχρὰς αὐτὰς εἰς ὄνειδος τιθείς, ἀναξίῳ ἀναξίας ἐπάγῃ δίκας. ῥᾴδιον μὲν οὖν οὐδαμῶς διορίσαι τούτων θάτερον,
944 ὅμως δὲ χρὴ τὸν νόμον ἁμωσγέπως * ὁρίζειν πειρᾶσθαι κατὰ μέρη. μύθῳ δὴ προσχρώμενοι ἅμ᾽ εἴπωμεν, εἰ κομισθεὶς ἐπὶ σκηνὴν ἄνευ τῶν ὅπλων Πάτροκλος ἔμπνους ἐγένεθ᾽, οἷον δὴ μυρίοις συνέπεσε, τὰ δὲ πρότερα ἐκεῖνα ὅπλα, ἃ Πηλεῖ φησὶν ὁ ποιητὴς παρὰ θεῶν προῖκα ἐν τοῖς γάμοις ἐπιδοθῆναι Θέτιδι, ταῦτα δὲ Ἕκτωρ εἶχεν, ἐξῆν ἂν τῶν τότε ὅσοι κακοὶ ὀνειδίζειν ὅπλων ἀποβολὴν τῷ τοῦ Μενοιτίου. ἔτι δὲ ὁπό-
B σοι κατὰ κρημνῶν ῥιφέντες ἀπώλεσαν ὅπλα, ἢ κατὰ | θάλατταν, ἢ χειμώνων ἐν τόποις ὑποδεξαμένης αὐτοὺς ἐξαίφνης πολλῆς ῥύσεως ὕδατος· ἢ μυρί᾽ ἂν ἔχοι τις τοιαῦτα παραμυθούμενος ἐπᾴδειν, εὐδιάβολον κακὸν καλλύνων. τεμεῖν δὴ χρεὼν κατὰ δύναμιν τὸ μεῖζον καὶ τὸ δυσχερέστερον κακὸν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. σχεδὸν οὖν ἐν τοῖς ὀνείδεσιν ἔχει τινὰ τομὴν ἡ τούτων τῶν ὀνομάτων ἐπιφορά· ῥίψασπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν πᾶσιν ὀνο-
C μάζοιτ᾽ | ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὅπλων. οὐχ ὁμοίως γὰρ ὅ τε ἀφαιρεθεὶς μετ᾽ εἰκυίας βίας γίγνοιτ᾽ ἂν ῥίψασπις ὅ τε ἀφεὶς ἑκών, διαφέρει δὲ ὅλον που καὶ τὸ πᾶν. ὧδ᾽ οὖν δὴ λεγέσθω νόμῳ· Ἐὰν καταλαμβανόμενός τις ὑπὸ πολεμίων καὶ ἔχων ὅπλα μὴ ἀναστρέφῃ καὶ ἀμύνηται, ἀφῇ δὲ ἑκὼν ἢ ῥίψῃ, ζωὴν αἰσχρὰν ἀρνύμενος μετὰ τάχους μᾶλλον ἢ μετ᾽ ἀνδρείας καλὸν καὶ εὐδαίμονα θάνατον, τοιαύτης μὲν ὅπλων ἀποβολῆς
D ἔστω | δίκη ῥιφθέντων, τῆς δὲ εἰρημένης ἔμπροσθεν ὁ δικάζων ἀμελείτω σκοπεῖν· τὸν γὰρ κακὸν ἀεὶ δεῖ κολάζειν, ἵν᾽ ἀμείνων ᾖ, οὐ τὸν δυστυχῆ· οὐδὲν γὰρ πλέον. ζημία δὴ τῷ τὴν τοιαύτην ἀμυντηρίων ὅπλων εἰς τοὐναντίον ἀφέντι δύναμιν τίς ἄρα γίγνοιτ᾽ ἂν πρόσφορος; οὐ γὰρ δυνατὸν ἀνθρώπῳ δρᾶν τοὐναντίον, ὥς ποτε θεόν φασι δρᾶσαι, Καινέα τὸν Θετταλὸν ἐκ γυναικὸς μεταβαλόντα εἰς ἀνδρὸς φύσιν· ἦν γὰρ
E ἀνδρὶ ῥιψάσπιδι | τρόπον τινὰ πρέπουσα πασῶν μάλιστα ἡ κείνῃ τῇ γενέσει ἐναντία γένεσις, εἰς γυναῖκα ἐξ ἀνδρὸς μεταβαλοῦσα, τιμωρία τούτῳ γενομένη. νῦν δ᾽, ὅτι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἕνεκα, ἵνα τὸν ἐπίλοιπον βίον μὴ κινδυνεύῃ, ζῇ δὲ ὡς πλεῖστον χρόνον ὢν κακὸς ὀνείδει ξυνεχόμενος, ἔστω νόμος ὅδε ἐπὶ τούτοις· Ἀνὴρ ὃς ἂν ὄφλῃ δίκην ὡς αἰσχρῶς ἀποβαλὼν ὅπλα πολεμικά, τούτῳ μήτ᾽ οὖν τις στρατηγὸς μήτ᾽ ἄλλος ποτὲ τῶν κατὰ πόλεμον ἀρχόντων ὡς ἀνδρὶ
στρατιώτῃ χρήσηται μηδ᾽ * εἰς τάξιν κατατάξῃ μηδ᾽ 945
ἡντινοῦν· εἰ δὲ μή, κατευθύνειν αὐτοῦ τὸν εὔθυνον, ἂν μὲν ᾖ τοῦ μεγίστου τιμήματος ὁ τάξας τὸν κακόν, χιλίας, ἂν δὲ τοῦ δευτέρου, πέντε μνᾶς, ἂν δὲ τοῦ τρίτου, τρεῖς μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τετάρτου, μνᾶν. ὁ δὲ ὄφλων τὴν δίκην πρὸς τῷ ἀφεῖσθαι τῶν ἀνδρείων κινδύνων κατὰ φύσιν τὴν αὐτοῦ προσαποτισάτω μισθόν, χιλίας μέν, ἂν τοῦ μεγίστου τιμήματος ᾖ, πέντε δέ, τοῦ δευτέρου, τρεῖς δέ, ἂν τοῦ τρίτου, μνᾶν δὲ ὡσαύτως καθάπερ οἱ πρόσθεν, τοῦ τετάρτου | μέρους. III. B
Εὐθύνων δὴ πέρι τίς ἡμῖν λόγος ἂν εἴη πρέπων ἀρχόντων γενομένων τῶν μὲν κατὰ τύχην κλήρου καὶ ἐπ᾽ ἐνιαυτόν, τῶν δ᾽ εἰς πλείονα ἔτη καὶ ἐκ προκρίτων; τῶν δὴ τοιούτων εὐθυντὴς τίς ἱκανός, ἄν τίς τι εἴ πῃ σκολιὸν αὐτῶν, καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν τῆς ἀρχῆς πράξῃ, τῆς δ᾽ αὐτοῦ δυνάμεως ἐνδείᾳ πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν; ῥᾴδιον μὲν οὐδαμῶς εὑρεῖν | τῶν ἀρχόν- C
των ἄρχοντα ὑπερβάλλοντα πρὸς ἀρετήν, ὅμως δὲ πειρατέον εὐθυντάς τινας ἀνευρίσκειν θείους. ἔχει γὰρ οὖν οὕτω. πολλοὶ καιροὶ πολιτείας λύσεώς εἰσι, καθάπερ νεὼς ἢ ζῴου τινός, οὓς τόνους τε καὶ ὑποζώματα καὶ νεύρων ἐπιτόνους, μίαν οὖσαν φύσιν διεσπαρμένην, πολλαχοῦ πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορεύομεν· εἷς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος καιρὸς τοῦ σῴζεσθαί τε καὶ διαλυθεῖσαν οἴχεσθαι πολιτείαν. ἂν | μὲν D
γὰρ οἱ τοὺς ἄρχοντας ἐξευθύνοντες βελτίους ὦσιν ἐκείνων, καὶ τοῦτ᾽ ἐν δίκῃ ἀμέμπτῳ τε καὶ ἀμέμπτως, ἡ πᾶσα οὕτω θάλλει τε καὶ εὐδαιμονεῖ χώρα καὶ πόλις· ἐὰν δ᾽ ἄλλως τὰ περὶ τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων γίγνηται, τότε λυθείσης τῆς τὰ πάντα πολιτεύματα ξυνεχούσης εἰς ἓν δίκης ταύτῃ πᾶσα ἀρχὴ διεσπάσθη | E
χωρὶς ἑτέρα ἀπ᾽ ἄλλης, καὶ οὐκ εἰς τὸ αὐτὸ ἔτι νεύουσαι, πολλὰς ἐκ μιᾶς τὴν πόλιν ποιοῦσαι, στάσεων ἐμπλήσασαι ταχὺ διώλεσαν. διὸ δὴ δεῖ πάντως τοὺς εὐθύνους θαυμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι. τεκταινώμεθα δή τινα τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γένεσιν. κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἕκαστον μετὰ τροπὰς ἡλίου τὰς ἐκ θέρους εἰς χειμῶνα ξυνιέναι χρεὼν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς Ἡλίου κοινὸν καὶ Ἀπόλλωνος τέμενος, τῷ θεῷ ἀποφανουμένους ἄνδρας αὐτῶν τρεῖς, * ὃν ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἡγῆται 946
πάντῃ ἄριστον εἶναι πλὴν αὐτοῦ, μὴ ἔλαττον πεντήκοντα γεγονότα ἐτῶν. τῶν δὲ προκριθέντων οὓς ἂν πλεῖστοι ἐνέγκωσι, τούτους ἐκλέξαι μέχρι τῶν ἡμίσεων, ἐὰν ἄρτιοι γίγνωνται· περιττοὶ δὲ ἐὰν ὦσιν, ἕνα ἀφελεῖν, ᾧ ἂν ἐλάχισται γένωνται, καταλιπεῖν δὲ τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν πλήθει τῶν ψήφων ἀποκρίναντας· ἐὰν δέ τισιν ἴσαι γίγνωνται καὶ τὸν ἥμισυν ἀριθμὸν πλείω ποιῶσιν, ἀφελεῖν τὸ πλέον ἀποκρίναντας νεότητι, | τοὺς B
δ᾽ ἄλλους ἐγκρίναντας φέρειν αὖθις, μέχρι περ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν ἄνισοι· ἐὰν δὲ ἢ πᾶσιν ἢ τοῖν δυοῖν ἴσαι γίγνωνται, τῇ ἀγαθῇ μοίρᾳ καὶ τύχῃ ἐπιτρέψαντας, κλήρῳ διελόντας τὸν νικῶντα καὶ δεύτερον καὶ τρίτον στεφανῶσαι θαλλῷ καὶ τὰ ἀριστεῖα ἀποδόντας πᾶσιν ἀνειπεῖν, ὅτι Μαγνήτων ἡ κατὰ θεὸν πάλιν τυχοῦσα σωτηρίας πόλις, ἀποφήνασα αὐτῆς Ἡλίῳ ἄνδρας τοὺς ἀρίστους τρεῖς, ἀκροθίνιον Ἀπόλλωνι κατὰ τὸν | πα- C
λαιὸν νόμον ἀνατίθησι κοινὸν καὶ Ἡλίῳ, ὅσονπερ ἂν ἕπωνται χρόνον τῇ κρίσει. τούτους δὲ πρώτῳ μὲν ἐνιαυτῷ δώδεκα εὐθύνους ἀποδεῖξαι, μέχρι περ ἂν

ἑκάστῳ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ξυμβῇ γενόμενα·
τὸ λοιπὸν δὲ τρεῖς ἀεὶ προσγιγνέσθων κατ᾽ ἐνιαυτόν.
οὗτοι δὲ τὰς ἀρχὰς πάσας κατὰ δώδεκα μέρη διελόμε-
νοι πάσαις βασάνοις χρώμενοι ἐλευθέραις ἐλεγχόντων·
οἰκούντων δέ, ὅσον ἂν εὐθύνωσι χρόνον, ἐν τῷ τοῦ
D Ἀπόλλωνός ' τε καὶ Ἡλίου τεμένει, ἐν ᾧπερ ἐκρίθη-
σαν· καὶ τὰ μὲν ἰδίᾳ ἕκαστος, τὰ δὲ καὶ κοινῇ μετ᾽
ἀλλήλων κρίναντες τοὺς ἄρξαντας τῇ πόλει ἀποφηνάν-
των, εἰς τὴν ἀγορὰν γράμματα καταθέντες περὶ ἑκά-
στης ἀρχῆς, ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν κατὰ τὴν
τῶν εὐθύνων γνώμην. ἥτις δ᾽ ἂν τῶν ἀρχῶν μὴ ὁμο-
λογῇ κεκρίσθαι δικαίως, εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς δικαστὰς
εἰσαγέτω τοὺς εὐθύνους, καὶ ἐὰν μὲν ἀποφύγῃ τις τὰς
εὐθύνας, αὐτῶν τῶν εὐθύνων κατηγορείτω, ἐὰν ἐθέλῃ·
E ἐὰν δὲ ἁλῷ, ' ἐὰν μὲν ᾖ τῳ θανάτου τετιμημένον ὑπὸ
τῶν εὐθύνων, ὥςπερ ἀνάγκη, ἁπλῶς θνησκέτω, τῶν δ᾽
ἄλλων τιμημάτων, ὧν ἂν δυνατὸν ᾖ διπλῆν τῖσαι, δι-
πλασίαν τινέτω. τὰς δ᾽ εὐθύνας αὐτῶν τούτων ἀκούειν
χρή, τίνες ἔσονται καὶ τίνα τρόπον. ζῶσι μὲν οὖν τού-
τοις τοῖς παρὰ πάσης τῆς πόλεως ἀριστείων ἠξιωμέ-
947 νοις * προεδρίαι τ᾽ ἐν ταῖς πανηγύρεσι πάσαις ἔστω-
σαν, ἔτι δὲ τῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας κοινῇ θυσιῶν καὶ
θεωριῶν καὶ ὅσων ἂν ἑτέρων κοινωνῶσιν ἱερῶν, ἐκ
τούτων τοὺς ἄρχοντας τῆς θεωρίας ἑκάστης ἐκπέμ-
πειν, καὶ τούτους μόνους δάφνης στεφάνῳ τῶν ἐν τῇ
πόλει κεκοσμημένους εἶναι, καὶ ἱερέας μὲν πάντας τοῦ
Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου, ἀρχιερέων δὲ ἕνα κατ᾽ ἐνιαυ-
τὸν τὸν πρῶτον κριθέντα τῶν γενομένων ἐκείνῳ τῷ
B ἐνιαυτῷ ἱερέων, καὶ ' τοὔνομα ἀναγράφειν τούτου κατ᾽
ἐνιαυτόν, ὅπως ἂν γίγνηται μέτρον ἀριθμοῦ τοῦ χρό-
νου, ἕως ἂν ἡ πόλις οἰκῆται. τελευτήσασι δὲ προθέ-
σεις τε καὶ ἐκφορὰς καὶ θήκας διαφόρους εἶναι τῶν
ἄλλων πολιτῶν· λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν,
θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν χωρὶς γίγνεσθαι, κορῶν δὲ
χορὸν πεντεκαίδεκα καὶ ἀῤῥένων ἕτερον περιϊσταμένους
τῇ κλίνῃ ἑκατέρους οἷον ὕμνον πεποιημένον ἔπαινον εἰς
C τοὺς ἱερέας ἐν μέρει ἑκατέρους ᾄδειν, ' εὐδαιμονίζοντας
ᾠδῇ διὰ πάσης τῆς ἡμέρας· ἕωθεν δ᾽ εἰς τὴν θήκην
φέρειν αὐτὴν μὲν τὴν κλίνην ἑκατὸν τῶν νέων τῶν ἐν
τοῖς γυμνασίοις, οὓς ἂν οἱ προσήκοντες τοῦ τελευτή-
σαντος ἐπιόψωνται, πρώτους δὲ προϊέναι τοὺς ἠϊθέους
τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἐνδεδυκότας ἑκάστους, σὺν τοῖς
ἵπποισι μὲν ἱππέας, σὺν δὲ ὅπλοις ὁπλίτας, καὶ τοὺς
ἄλλους ὡσαύτως, παῖδας δὲ περὶ αὐτὴν τὴν κλίνην ἔμ-
D προσθεν τὸ πάτριον μέλος ἐφυμνεῖν, ' καὶ κόρας ἑπο-
μένας ἐξόπισθεν ὅσαι τ᾽ ἂν γυναῖκες τῆς παιδοποιή-
σεως ἀπηλλαγμέναι τυγχάνωσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἱερέας
τε καὶ ἱερείας ὡς καθαρεύοντι τῷ τάφῳ ἕπεσθαι, ἐὰν
ἄρα καὶ τῶν ἄλλων εἴργωνται τάφων, ἐὰν καὶ τὸ τῆς
Πυθίας οὕτω τε καὶ ταύτῃ σύμψηφον ᾖ· θήκην δὲ
ὑπὸ γῆς αὐτοῖς εἰργασμένην εἶναι ψαλίδα προμήκη λί-
θων ποτίμων καὶ ἀγήρων εἰς δύναμιν, ἔχουσαν κλίνας
παρ᾽ ἀλλήλας λιθίνας κειμένας, οὗ δὴ τὸν μακάριον
E γεγονότα θέντες, κύκλῳ χώσαντες, ' πέριξ δένδρων
ἄλσος περιφυτεύσουσι πλὴν κώλου ἑνός, ὅπως ἂν αὔ-
ξην ὁ τάφος ἔχῃ ταύτην τὴν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον
ἀνεπιδεῆ χώματος τοῖς τιθεμένοις· κατ᾽ ἐνιαυτὸν δὲ
ἀγῶνα μουσικῆς αὐτοῖς καὶ γυμνικὸν ἱππικόν τε θή-
σουσι. τὰ μὲν δὴ γέρα τοιαῦτα τοῖς τὰς εὐθύνας δια-

φυγοῦσιν· ἂν δέ τις τούτων πιστεύων τῷ κεκρίσθαι
τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπιδείξῃ κακὸς γενόμενος ὕστε-
ρον τῆς κρίσεως, γράφεσθαι μὲν τὸν βουλόμενον αὐ-
τὸν ὁ νόμος προστραττέτω, ὁ δ᾽ ἀγὼν ἐν δικαστηρίῳ
γιγνέσθω τοιῷδέ τινι * τρόπῳ. πρῶτον μὲν νομοφύ- 948
λακες ἔστωσαν τούτου τοῦ δικαστηρίου, ἔπειτα αὐτῶν
τούτων οἱ ζῶντες, πρὸς δὲ τούτοις τὸ τῶν ἐκλεκτῶν
δικαστήριον· γραφέσθω δὲ ὁ γραφόμενος, ὃν ἂν γρά-
φηται, λέγουσαν τὴν γραφὴν ἀνάξιον εἶναι τὸν καὶ
τὸν τῶν ἀριστείων καὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐὰν μὲν ὁ φεύ-
γων ἁλῷ, στερέσθω τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τάφου καὶ τῶν
ἄλλων τῶν δοθεισῶν αὐτῷ τιμῶν, ἐὰν δὲ ὁ διώκων μὴ
μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, τινέτω ὁ μὲν
τοῦ μεγίστου τιμήματος δώδεκα ' μνᾶς, ὀκτὼ δὲ ὁ τοῦ B
δευτέρου, τρίτου δὲ ἕξ, τετάρτου δὲ δύο. IV. Ῥαδα-
μάνθυος δὲ περὶ τὴν λεγομένην κρίσιν τῶν δικῶν ἄξιον
ἄγασθαι, διότι κατεῖδε τοὺς τότε ἀνθρώπους ἡγουμέ-
νους ἐναργῶς εἶναι θεούς· εἰκότως, ἅτε κατὰ τὸν τό-
τε χρόνον τῶν πολλῶν ἐκ θεῶν ὄντων, ὧν εἷς ἦν αὐ-
τός, ὥς γε λόγος. ἔοικε δὴ δικαστῇ μὲν ἀνθρώπων
οὐδενὶ διανοούμενος δεῖν ἐπιτρέπειν, θεοῖς δέ, ὅθεν
ἁπλαῖ καὶ ταχεῖαι δίκαι ἐκρίνοντ᾽ αὐτῷ· διδοὺς γὰρ
περὶ ἑκάστων τῶν ἀμφισβητουμένων ' ὅρκον τοῖς ἀμ- C
φισβητοῦσιν ἀπηλλάττετο ταχὺ καὶ ἀσφαλῶς. νῦν δὲ
ὅτε δὴ μέρος μέν τι, φαμέν, ἀνθρώπων τὸ παράπαν
οὐχ ἡγοῦνται θεούς, οἱ δὲ οὐ φροντίζειν ἡμῶν αὐτοὺς
διανοοῦνται, τῶν δὲ δὴ πλείστων ἐστὶ καὶ κακίστων ἡ
δόξα, ὡς σμικρὰ δεχόμενοι θύματα καὶ θωπείας πολ-
λὰς πολλὰ συναποστεροῦσι χρήματα καὶ μεγάλων σφᾶς
ἐκλύονται κατὰ πολλὰ ζημιῶν, οὐκέτι δὴ τοῖς νῦν ἀν-
θρώποις ἡ Ῥαδαμάνθυος ἂν εἴη τέχνη πρέπουσα ἐν
δίκαις. μεταβεβληκυιῶν ' οὖν τῶν περὶ θεοὺς δοξῶν D
ἐν τοῖς ἀνθρώποις μεταβάλλειν χρὴ καὶ τοὺς νόμους·
ἐν γὰρ λήξεσι δικῶν τοὺς μετὰ νοῦ τιθεμένους νόμους
ἐξαιρεῖν χρὴ τοὺς ὅρκους τῶν ἀντιδικούντων ἑκατέρων,
καὶ τὸν λαγχάνοντά τῴ τινα δίκην τὰ μὲν ἐγκλήματα
γράφειν, ὅρκον δὲ μὴ ἐπομνύναι, καὶ τὸν φεύγοντα
κατὰ ταὐτὰ τὴν ἄρνησιν γράψαντα παραδοῦναι τοῖς
ἄρχουσιν ἀνώμοτον. δεινὸν γάρ που δικῶν γ᾽ ἐν πόλει
πολλῶν γενομένων εὖ εἰδέναι σμικροῦ δεῖν τοὺς ἡμί-
σεις ' αὐτῶν ἐπιωρκηκότας, ἐν ξυσσιτίοις τε ἀλλήλοις E
εὐχερῶς συγγιγνομένους καὶ ἐν ἄλλαις συνουσίαις τε
καὶ ἰδιωτικαῖς συγγενήσεσιν ἑκάστων. νόμος δὴ κεί-
σθω, δικαστὴν μὲν ὀμνύναι δικάζειν μέλλοντα, καὶ τὸν
τὰς ἀρχὰς τῷ κοινῷ καθιστάντα δι᾽ ὅρκων ἢ διὰ φο-
ρᾶς ψήφων, * ἀφ᾽ ἱερῶν φέροντα, δρᾶν ἀεὶ δεῖ τὸ 949
τοιοῦτον, καὶ κριτὴν αὖ χορῶν καὶ πάσης μουσικῆς
καὶ γυμνικῶν τε καὶ ἱππικῶν ἄθλων ἐπιστάτας καὶ
βραβέας καὶ ἁπάντων ὁπόσα μὴ φέρει κέρδος κατὰ τὴν
ἀνθρωπίνην δόξαν τῷ ἐπιορκοῦντι· τῶν δὲ ὁπόσα ἐξ-
αρνηθέντι καὶ ἐξομοσαμένῳ κέρδος μέγα φανερὸν εἶναι
δοκεῖ, ταῦτα δὲ διὰ δικῶν ὅρκων χωρὶς κρίνεσθαι ξύμ-
παντας τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις. καὶ τὸ παράπαν
ἐν δίκῃ τοὺς προέδρους μὴ ' ἐπιτρέπειν μήτε ὀμνύντι B
λέγειν πιθανότητος χάριν μήτε ἐπαρώμενον ἑαυτῷ καὶ
γένει μήτε ἱκετείαις χρώμενον ἀσχήμοσι μήτε οἴκτοις
γυναικείοις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον μετ᾽ εὐφημίας διδάσκοντα
καὶ μανθάνοντα ἀεὶ διατελεῖν, εἰ δὲ μή, καθάπερ ἔξω
τοῦ λόγου λέγοντος, τοὺς ἄρχοντας πάλιν ἐπανάγειν

εἰς τὸν περὶ τοῦ πράγματος ἀεὶ λόγον. ξένῳ δ' εἶναι
πρὸς ξένους, καθάπερ τὰ νῦν, δέχεσθαί τε ὅρκους
C παρ' ἀλλήλων, ἂν ἐθέλωσι, | καὶ διδόναι κυρίως· οὐ
γὰρ καταγηράσουσιν οὐδ' ἐννεοττεύοντες ἐν τῇ πόλει
ὡς τὸ πολὺ τοιούτους ἄλλους κυρίους τῆς χώρας πα-
ρέξονται ξυντρόφους. Δικῶν τε περὶ λήξεως τὸν
αὐτὸν τρόπον εἶναι πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τὴν κρί-
σιν, ὅσα τις ἐλεύθερος ἀπειθεῖ τῇ πόλει, μήτ' οὖν
πληγῶν ἄξια μηδ' αὖ δεσμῶν μηδὲ θανάτου. περὶ δὲ
χορείας τινῶν φοιτήσεων ἢ πομπεύσεων ἢ τοιούτων τι-
νῶν ἄλλων κοινῶν κοσμήσεων ἢ λειτουργιῶν, ὁπόσα
D περὶ | θυσίας εἰρηνικῆς ἢ πολεμικῶν εἰςφορῶν εἵνεκα,
πάντων τῶν τοιούτων τὴν πρώτην ἀνάγκην ἰατὴν εἶναι
τῆς ζημίας, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις ἐνεχυρασίαν τού-
τοις, οἷς ἂν πόλις ἅμα καὶ νόμος εἰςπράττειν προστάτ-
τῃ, τῶν δὲ ἀπειθούντων ταῖς ἐνεχυρασίαις πρᾶσιν τῶν
ἐνεχύρων εἶναι, τὸ δὲ νόμισμα γίγνεσθαι τῇ πόλει·
ἐὰν δὲ ζημίας δέωνται πλείονος, τὰς ἀρχὰς ἑκάστας
τοῖς ἀπειθοῦσι τὰς πρεπούσας ζημίας ἐπιβαλλούσας
E εἰςάγειν εἰς τὸ | δικαστήριον, ἕως ἂν ἐθελήσωσι δρᾶν
τὸ προςταχθέν. V. Πόλει δὲ ἥτις ἂν μήτε χρηματί-
ζηται πλὴν τὸν ἐκ γῆς χρηματισμὸν μήτ' ἐμπορεύηται,
περὶ ἀποδημίας ἑαυτῶν ἔξω τῆς χώρας καὶ ξένων ὑπο-
δοχῆς ἄλλοθεν ἀνάγκη βεβουλεῦσθαι, τί χρὴ δρᾶν.
συμβουλεύειν οὖν τὸν νομοθέτην δεῖ τούτων πέρι
πρῶτον πείθοντα εἰς δύναμιν. πέφυκε δὲ ἡ πόλεων
ἐπιμιξία πόλεσιν ἤθη κεραννύναι παντοδαπά, καινο-
950 τομίας * ἀλλήλοις ἐμποιούντων ξένων ξένοις· ὃ δὴ τοῖς
μὲν εὖ πολιτευομένοις διὰ νόμων ὀρθῶν βλάβην ἂν
φέροι μεγίστην πασῶν, ταῖς δὲ πλείσταις πόλεσιν, ἅτε
οὐδαμῶς εὐνομουμέναις, οὐδὲν διαφέρει φύρεσθαι δε-
χομένους τε αὐτοῖς ξένους καὶ αὐτοὺς εἰς τὰς ἄλλας
ἐπικωμάζοντας πόλεις, ὅταν ἐπιθυμήσῃ τις ἀποδημίας
ὁπηοῦν καὶ ὁπότε, εἴτε νέος εἴτε καὶ πρεσβύτερος ὤν.
τὸ δ' αὖ μήτε ἄλλους δέχεσθαι μήτε αὐτοὺς ἄλλοσε
B ἀποδημεῖν ἅμα μὲν οὐκ ἐγχωρεῖ τό γε παράπαν, | ἔτι
δὲ ἄγριον καὶ ἀπηνὲς φαίνοιτ' ἂν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώ-
ποις, ὀνόμασί τε χαλεποῖς ταῖσι λεγομέναις ξενηλα-
σίαις χρωμένους καὶ τρόποις αὐθάδεσι καὶ χαλεποῖς,
ὡς δοκοῖεν ἄν. χρὴ δὲ οὔποτε περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι
τὸ δοκεῖν ἀγαθοὺς εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ μὴ δοκεῖν. οὐ
γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγχάνουσιν οἱ
πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἄλλους οἱ πο-
νηροὶ καὶ ἄχρηστοι, θεῖον δέ τι καὶ εὔστοχον ἔνεστι
C καὶ τοῖσι κακοῖς, ὥστε πάμπολλοι καὶ τῶν σφόδρα |
κακῶν εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς
ἀμείνους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χείρονας. διὸ καλὸν
ταῖς πολλαῖς πόλεσι τὸ παρακέλευμά ἐστι, προτιμᾶν
τὴν εὐδοξίαν πρὸς τῶν πολλῶν· τὸ μὲν γὰρ ὀρθότατον
καὶ μέγιστον, ὄντα ἀγαθὸν ἀληθῶς οὕτω τὸν εὔδοξον
βίον θηρεύειν, χωρὶς δὲ μηδαμῶς, τόν γε τέλεον ἄν-
δρα ἐσόμενον. καὶ δὴ καὶ τῇ κατὰ Κρήτην οἰκιζομένῃ
πόλει πρέπον ἂν εἴη δόξαν πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώ-
πων ὅ τι καλλίστην τε καὶ ἀρίστην παρασκευάζεσθαι
D πρὸς | ἀρετήν· πᾶσα δ' ἐλπὶς αὐτὴν ἐκ τῶν εἰκότων,
ἄνπερ κατὰ λόγον γίγνηται, μετ' ὀλίγων ἥλιον ὄψε-
σθαι καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐν ταῖς εὐνόμοις πόλεσι
καὶ χώραις. ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν περὶ ἀποδημίας εἰς ἄλ-
λας χώρας καὶ τόπους καὶ περὶ ὑποδοχῆς ξένων. Πρῶ-
τον μὲν νεωτέρῳ ἐτῶν τετταράκοντα μὴ ἐξέστω ἀποδη-
μῆσαι μηδαμῇ μηδαμῶς, ἔτι τε ἰδίᾳ μηδενί, δημοσίᾳ δ'
ἔστω κήρυξιν ἢ πρεσβείαις ἢ καί τισι θεωροῖς· τὰς
δὲ κατὰ πόλεμον καὶ | στρατείας ἀποδημίας οὐκ ἐν E
ἐκδημίαις πολιτικαῖς ἄξιον ἀγορεύειν ὡς τούτων οὔ-
σας· Πυθώδε τῷ Ἀπόλλωνι καὶ εἰς Ὀλυμπίαν τῷ Διὶ
καὶ εἰς Νεμέαν καὶ εἰς Ἰσθμὸν χρὴ πέμπειν κοινω-
νοῦντας θυσιῶν τε καὶ ἀγώνων τούτοις τοῖς θεοῖς,
πέμπειν δὲ εἰς δύναμιν ὅ τι πλείστους ἅμα καὶ καλλί-
στους τε καὶ ἀρίστους, οἵτινες εὐδόκιμον τὴν πόλιν
ἐν ἱεραῖς τε καὶ εἰρηνικαῖς συνουσίαις ποιήσουσι δο-
κεῖν, τοῖς * περὶ τὸν πόλεμον ἀντίστροφον ἀποδι- 951
δόντες δόξης παρασκευήν, ἐλθόντες δὲ οἴκαδε διδά-
ξουσι τοὺς νέους, ὅτι δεύτερα τὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ νό-
μιμα τὰ περὶ τὰς πολιτείας. θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκ-
πέμπειν χρεὼν τοιούςδε τινάς, τοὺς νομοφύλακας πα-
ρεμένους· ἄν τινες ἐπιθυμῶσι τῶν πολιτῶν τὰ τῶν ἄλ-
λων ἀνθρώπων πράγματα θεωρῆσαι κατά τινα πλείω
σχολήν, ἀπειργέτω μηδεὶς τούτους νόμος. οὔτε γὰρ
ἄπειρος οὖσα πόλις ἀνθρώπων κακῶν καὶ ἀγαθῶν
δύναιτ' ἄν ποτε, | ἀνομίλητος οὖσα, ἥμερος ἱκανῶς εἶ- B
ναι καὶ τέλεος, οὐδ' αὖ τοὺς νόμους διαφυλάττειν ἄνευ
τοῦ γνώμῃ λαβεῖν αὐτοὺς ἀλλὰ μὴ μόνον ἤθεσιν. εἰσὶ
γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς ἄνθρωποι ἀεὶ θεῖοί τινες, οὐ
πολλοί, παντὸς δ' ἄξιοι ξυγγίγνεσθαι, φυόμενοι οὐ-
δὲν μᾶλλον ἐν εὐνομουμέναις πόλεσιν ἢ καὶ μή, ὧν
κατ' ἴχνος ἀεὶ χρὴ τὸν ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν
οἰκοῦντα, ἐξιόντα κατὰ θάλατταν καὶ γῆν, ζητεῖν ὃς
ἂν | ἀδιάφθαρτος ᾖ, τὰ μὲν βεβαιούμενον τῶν νομί- C
μων, ὅσα καλῶς αὐτοῖς κεῖται, τὰ δ' ἐπανορθούμενον,
εἴ τι παραλείπεται. ἄνευ γὰρ ταύτης τῆς θεωρίας καὶ
ζητήσεως οὐ μένει ποτὲ τελέως πόλις, οὐδ' ἂν κακῶς
αὐτὴν θεωρῶσι. ΚΛ. Πῶς οὖν ἂν γίγνοιτ' ἀμφότε-
ρα; VI. ΑΘ. Τῇδε. πρῶτον μὲν ὁ θεωρὸς ὁ τοιοῦ-
τος ἡμῖν γεγονὼς ἔστω πλειόνων ἐτῶν ἢ πεντήκοντα,
ἔτι δὲ τῶν εὐδοκίμων τά τε ἄλλα καὶ εἰς τὸν πόλεμον
| ἔστω γεγενημένος, εἰ μέλλει τὸ τῶν νομοφυλάκων D
δεῖγμα εἰς τὰς ἄλλας μεθήσειν πόλεις· πλέον δὲ ἑξή-
κοντα γεγονὼς ἐτῶν μηκέτι θεωρείτω. θεωρήσας δὲ
ὁπόσ' ἂν ἔτη βουληθῇ τῶν δέκα καὶ ἀφικόμενος οἴ-
καδε εἰς τὸν σύλλογον ἴτω τὸν τῶν περὶ νόμους ἐπο-
πτευόντων. οὗτος δ' ἔστω νέων καὶ πρεσβυτέρων με-
μιγμένος, ἑκάστης μὲν ἡμέρας συλλεγόμενος ἐξ ἀνάγ-
κης ἀπ' ὄρθρου μέχρι περ ἂν ἥλιος ἀνίσχῃ, πρῶτον
μὲν τῶν ἱερέων τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων, ἔπειτα
τῶν νομοφυλάκων | τοὺς ἀεὶ πρεσβεύοντας δέκα, ἔτι E
δὲ ὁ περὶ τῆς παιδείας πάσης ἐπιμελητὴς ὅ τε νέος οἵ
τε ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀπηλλαγμένοι. ἕκαστος δὲ τού-
των μὴ μόνος, ἀλλ' ἴτω μετὰ νέου ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν
μέχρι τετταράκοντα, τὸν ἀρέσκοντα αὐτῷ προςλαμβά-
νων. τὴν δὲ συνουσίαν εἶναι τούτοις καὶ τοὺς λόγους
περὶ νόμων ἀεὶ τῆς τε οἰκείας πόλεως πέρι, * καὶ ἐὰν 952
ἄλλοθι πυνθάνωνταί τι περὶ τῶν τοιούτων διαφέρον,
καὶ δὴ καὶ περὶ μαθημάτων, ὁπόσ' ἂν ἐν ταύτῃ τῇ
σκέψει δοκῇ συμφέρειν, ἃ μαθοῦσι μὲν εὐαγέστερον
γίγνεσθαι, μὴ μαθοῦσι δὲ σκοτωδέστερα τὰ περὶ νό-
μους αὐτοῖς φαίνεσθαι καὶ ἀσαφῆ. ἃ δ' ἂν τούτων
ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι, τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπου-
δῇ μανθάνειν, ἐὰν δέ τις ἀνάξιος δοκῇ τῶν παρακε-

κλημένων εἶναι, τῷ παρακαλοῦντι μέμφεσθαι τὸν σύλ-
B λογον ὅλον· τοὺς δ' | εὐδοκιμοῦντας τούτων τῶν νέων
φυλάττειν τὴν ἄλλην πόλιν, ἀποβλέποντας εἰς αὐτοὺς
διαφερόντως τε τηροῦντας, καὶ τιμᾶν μὲν κατορθοῦν-
τας, ἀτιμάζειν δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐὰν ἀποβαίνωσι
χείρους τῶν πολλῶν. εἰς δὴ τοῦτον τὸν σύλλογον ὁ
θεωρήσας τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις νόμιμα ἀφι-
κόμενος εὐθὺς πορευέσθω, καὶ εἴ τινα φήμην τινῶν
πέρι θέσεως νόμων ἢ παιδείας ἢ τροφῆς εὗρέ τινας
ἔχοντας, φράζειν, εἴτε καὶ αὐτὸς νενοηκὼς ἄττα ἥκοι,
C κοινούτω τῷ συλλόγῳ ἅπαντι. καὶ ἐάν τε μηδὲν | χεί-
ρων μηδέ τι βελτίων ἥκειν δόξῃ, χάριν γοῦν τῆς σφό-
δρα προθυμίας αἰνείσθω· ἐὰν δὲ πολὺ βελτίων, πολύ
τ' ἐπαινείσθω μᾶλλον ζῶν τελευτήσαντά τε τιμαῖς αὐ-
τὸν προσηκούσαις ἡ τῶν συλλεγομένων τιμάτω δύνα-
μις. ἐὰν δὲ διεφθαρμένος ἀφικέσθαι δόξῃ, μηδενὶ ξυγ-
γιγνέσθω μήτε νέῳ μήτε πρεσβυτέρῳ προσποιούμενος
εἶναι σοφός. καὶ ἐὰν μὲν πείθηται τοῖς ἄρχουσιν,
ἰδιώτης ζήτω, ἐὰν δὲ μή, τεθνάτω, ἐάν γ' ἐν δικαστη-
D ρίῳ ἁλῷ | πολυπραγμονῶν τι περὶ τὴν παιδείαν καὶ
τοὺς νόμους. ἐὰν δὲ ἄξιον ὄντα εἰς δικαστήριον εἰσά-
γειν ἀρχόντων μηδεὶς εἰσάγῃ, ὄνειδος ἀποκείσθω τοῖς
ἄρχουσιν εἰς τὴν τῶν ἀριστείων διαδικασίαν. Ὁ μὲν
οὖν ἐκδημῶν οὕτω καὶ τοιοῦτος ὢν ἐκδημείτω, τὸν δ'
εἰσεπιδημήσαντα μετὰ τοῦτον χρὴ φιλοφρονεῖσθαι. τέτ-
ταρες δ' εἰσὶ ξένοι, ὧν δεῖ πέρι λόγον τινὰ ποιεῖσθαι.
ὁ μὲν δὴ πρῶτός τε καὶ διὰ τέλους ἀεὶ θερινὸς ὡς τὰ
E πολλὰ διατελῶν | ταῖς φοιτήσεσι, καθάπερ οἱ τῶν ὀρ-
νίθων διαπορευόμενοι, καὶ τούτων οἱ πολλοὶ κατὰ θά-
λατταν ἀτεχνῶς οἷον πετόμενοι χρηματισμοῦ χάριν ἐμ-
πορευόμενοι ἔτους ὥρᾳ πέτονται πρὸς τὰς ἄλλας πό-
λεις· ὃν ἀγοραῖς καὶ λιμέσι καὶ δημοσίοις οἰκοδομή-
μασιν ἔξω τῆς πόλεως πρὸς τῇ πόλει ὑποδέχεσθαι χρὴ
τοὺς ἐπὶ τούτοις ἄρχοντας τεταγμένους, φυλάττοντας
953 μὴ νεωτερίζῃ τίς τι τῶν τοιούτων ξένων, * καὶ δίκας
αὐτοῖς ὀρθῶς διανέμοντας, ἀναγκαῖα μέν, ὡς ὀλίγι-
στα δ' ἐπιχρωμένους. ὁ δὲ δεύτερος, ὄμμασιν ὄντως
θεωρὸς ὅσα τε Μουσῶν ὠσὶν ἔχεται θεωρήματα· τῷ
δὴ τοιούτῳ παντὶ χρὴ καταλύσεις πρὸς ἱεροῖς εἶναι
φιλοξενίαις ἀνθρώπων παρεσκευασμένας, χρὴ δὲ καὶ
τῶν τοιούτων ἱερέας τε καὶ νεωκόρους ἐπιμελεῖσθαι
καὶ τημελεῖν, ὅπως ἂν τὸν μέτριον ἐπιμείναντες χρό-
νον, ἰδόντες τε καὶ ἀκούσαντες ὧν χάριν ἀφίκοντο,
B ἀβλαβεῖς τοῦ | δρᾶσαί τε καὶ παθεῖν ἀπαλλάττωνται,
δικαστὰς δ' αὐτοῖς εἶναι τοὺς ἱερέας, ἐὰν ἀδικῇ τις
αὐτῶν τινὰ ἤ τιν' ἄλλον ἀδικῇ τις τούτων, ὅσα ἐντὸς
δραχμῶν πεντήκοντα· ἐὰν δέ τι μεῖζον ἔγκλημα αὐτοῖς
γίγνηται, πρὸς τοῖς ἀγορανόμοις εἶναι δεῖ δίκας τοῖς
τοιούτοις. τρίτον δὲ ξένον ὑποδέχεσθαι χρὴ δημοσίᾳ
τὸν κατά τι δημόσιον ἐξ ἄλλης χώρας ἀφιγμένον· ὃν
στρατηγοῖς τε καὶ ἱππάρχοις καὶ ταξιάρχοις ὑποδε-
C κτέον ἐστὶ μόνοις, τήν τ' | ἐπιμέλειαν τῶν τοιούτων
μετὰ τῶν πρυτάνεων ποιητέον ἐκείνῳ, παρ' ὅτῳ τις
ἂν αὐτῶν τὴν κατάλυσιν ξενωθεὶς ποιήσηται μόνῳ.
τέταρτος δὲ ἂν ποτέ τις ἀφίκηται, σπάνιος μέν, ἂν δ'
οὖν ποτέ τις ἔλθῃ τῶν παρ' ἡμῖν θεωρῶν ἀντίστρο-
φος ἐξ ἄλλης χώρας, πρῶτον μὲν ἔλαττον ἐτῶν μηδὲν
πεντήκοντα γεγονὼς ἔστω, πρὸς τούτῳ δὲ ἀξιῶν τι
καλὸν ἰδεῖν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, διαφέρον ἐν
καλλοναῖς, ἢ καὶ δεῖξαί τι κατὰ ταὐτὰ ἄλλῃ πόλει. ἴτω
| μὲν νῦν πᾶς ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὰς τῶν D
πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας, τοιοῦτος ἕτερος αὐτὸς
ὤν· ἐπὶ γὰρ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμελουμένου πά-
σης οἴκησιν ἴτω πιστεύων ἱκανῶς εἶναι ξένος τῷ τοι-
ούτῳ ξένῳ, ἢ τὴν τῶν νικηφόρων τινὸς ἐπ' ἀρετῇ. ξυν-
ὼν δὲ τούτων τισὶ τὸ μὲν διδάξας, τὸ δὲ μαθὼν ἀ-
παλλαττέσθω, φίλος παρὰ φίλων δώροις καὶ τιμαῖς
πρεπούσαις τιμηθείς. Τούτοις δὴ τοῖς νόμοις ὑποδέ-
χεσθαί τε χρὴ πάντας ξένους τε καὶ ξένας | ἐξ ἄλλης E
χώρας καὶ τοὺς αὑτῶν ἐκπέμπειν, τιμῶντας ξένιον Δία,
μὴ βρώμασι καὶ θύμασι τὰς ξενηλασίας ποιουμένους,
καθάπερ ποιοῦσι νῦν θρέμματα Νείλου, μηδὲ κηρύ-
γμασιν ἀγρίοις. VII. Ἐγγύην, ἣν ἂν ἐγγυᾶταί τις,
διαῤῥήδην ἐγγυάσθω, τὴν πρᾶξιν πᾶσαν διομολογού-
μενος ἐν συγγραφῇ καὶ ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον
ἢ τριῶν, ὅσα ἐντὸς χιλίων, τὰ δ' ὑπὲρ χιλίας μὴ ἔλατ-
τον ἢ πέντε. * ἐγγυητὴς μὲν δὴ καὶ ὁ προπωλῶν ὁτιοῦν 954
τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦντος ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω·
ὑπόδικος δ' ἔστω καὶ ὁ προπωλῶν, καθάπερ ὁ ἀπο-
δόμενος. Φωρᾶν δὲ ἂν ἐθέλῃ τίς τι παρ' ὁτῳοῦν,
γυμνὸς ἢ χιτωνίσκον ἔχων, ἄζωστος, προομόσας τοὺς
νομίμους θεοὺς ἦ μὴν ἐλπίζειν εὑρήσειν, οὕτω φωρᾶν·
ὁ δὲ παρεχέτω τὴν οἰκίαν, τά τε σεσημασμένα καὶ τὰ
ἀσήμαντα, φωρᾶν. ἐὰν δέ τις ἐρευνᾶν βουλομένῳ φω-
ρᾶν μὴ διδῷ, δικάζεσθαι μὲν τὸν ἀπειργόμενον τιμη-
σάμενον | τὸ ἐρευνώμενον, ἂν δέ τις ὄφλῃ, τὴν διπλα- B
σίαν τοῦ τιμηθέντος βλάβην ἐκτίνειν. ἐὰν δὲ ἀποδη-
μῶν οἰκίας δεσπότης τυγχάνῃ, τὰ μὲν ἀσήμαντα πα-
ρεχόντων οἱ ἐνοικοῦντες ἐρευνᾶν, τὰ δὲ σεσημασμένα
παρασημηνάσθω καὶ ὃν ἂν ἐθέλῃ φύλακα καταστησά-
τω πέντε ἡμέρας ὁ φωρῶν· ἐὰν δὲ πλείονα χρόνον ἀπῇ,
τοὺς ἀστυνόμους παραλαβὼν οὕτω φωράτω, λύων καὶ
τὰ σεσημασμένα, πάλιν δὲ | μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν C
ἀστυνόμων κατὰ ταὐτὰ σημηνάσθω. Τῶν ἀμφισβη-
τησίμων χρόνου ὅρος, ὃν ἐάν τις ᾖ κεκτημένος, μηκέτ'
ἀμφισβητεῖν ἐξεῖναι. χωρίων μὲν οἰκήσεών τε τῇδε οὐκ
ἔστ' ἀμφισβήτησις· τῶν δὲ ἄλλων ὅ τι ἄν τις ἐκτημέ-
νος ᾖ, ἐὰν μὲν κατὰ ἄστυ καὶ κατ' ἀγορὰν καὶ ἱερὰ
χρώμενος φαίνηται καὶ μηδεὶς ἐπιλάβηται, φῇ δὲ ζητεῖν
τοῦτον τὸν χρόνον, ὁ δὲ μὴ ἀποκρυπτόμενος φανερὸς
ᾖ, ἐὰν οὕτω τις ἐνιαυτὸν ὁτιοῦν ἐκτημένος, ὁ δὲ | ζη- D
τῶν διαγένωνται, μὴ ἐξέστω τοιούτου κτήματος ἐπιλα-
βέσθαι μηδένα ἀπελθόντος ἐνιαυτοῦ. ἐὰν δὲ κατ' ἄστυ
μὲν μὴ μηδὲ κατ' ἀγορὰν χρῆται, κατ' ἀγροὺς δὲ φα-
νερῶς, μὴ προστυχὴς δὲ ἐν πέντε ἔτεσι γένηταί τις, τῶν
πέντε ἐξελθόντων ἐτῶν μηκέτι τοῦ λοιποῦ χρόνου ἐξ-
έστω τούτῳ τοῦ τοιούτου ἐπιλαβέσθαι. ἐὰν δὲ κατ' οἰ-
κίας ἐν ἄστει τέ τις χρῆται, τριετῆ τὴν προθεσμίαν
εἶναι, ἐὰν δὲ κατ' ἀγροὺς ἐν ἀφανεῖ κέκτηται, δέκα | E
ἐτῶν, ἐὰν δ' ἐν ἀλλοδημίᾳ, τοῦ παντὸς χρόνου ὅταν
ἀνεύρῃ που, μηδεμίαν εἶναι προθεσμίαν τῆς ἐπιλή-
ψεως. Ἐάν τίς τινα δίκῃ παραγενέσθαι κωλύσῃ βίᾳ,
εἴτε αὐτὸν εἴτε μάρτυρας, ἐὰν μὲν δοῦλον εἴτε αὑτοῦ
εἴτε ἀλλότριον, ἀτελῆ καὶ ἄκυρον γίγνεσθαι τὴν δίκην,
ἐὰν δ' ἐλεύθερον, πρὸς τῷ ἀτελῆ * δεθῆναι μὲν ἐνιαυ- 955
τόν, ὑπόδικον δὲ ἀνδραποδισμοῦ τῷ ἐθέλοντι γίγνε-
σθαι. ἐὰν δὲ ἀνταγωνιστὴν γυμναστικῆς ἢ μουσικῆς ἤ
τινος ἀγῶνος ἑτέρου διακωλύῃ τις βίᾳ μὴ παραγίγνε-

σθαι, φραζέτω μὲν ὁ ἐθέλων τοῖς ἀθλοθέταις, οἱ δ'
εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλεύθερον ἀφιέντων τὸν ἐθέλοντα ἀγω-
νίζεσθαι· ἐὰν δὲ ἀδυνατήσωσιν, ἐὰν μὲν ὁ κωλύων
ἀγωνίζεσθαι νικήσῃ, τά τε νικητήρια τῷ διακωλυθέντι
B διδόναι καὶ νικήσαντα γράφειν ἐν ἱεροῖς οἷς | ἂν ἐθέ-
λῃ, τῷ δὲ διακωλύσαντι μὴ ἐξέστω μηδὲν ἀνάθημα
μηδ' ἐπιγραφὴν τοῦ τοιούτου ἀγῶνός ποτε γενέσθαι,
βλάβης δὲ ὑπόδικος γιγνέσθω, ἐάν τε ἡττᾶται ἀγωνι-
ζόμενος ἐάν τε καὶ νικᾷ. Ἐάν τις κλεμμάδιον ὁτιοῦν
ὑποδέχηται γιγνώσκων, τὴν αὐτὴν ὑπεχέτω δίκην τῷ
κλέψαντι. φυγάδος δὲ ὑποδοχῆς θάνατος ἔστω ζημία.
Τὸν αὐτὸν φίλον τε καὶ ἐχθρὸν νομιζέτω πᾶς τῇ πό-
C λει· ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ ποιῆται πρός τινας εἰρήνην | ἢ πό-
λεμον ἄνευ τοῦ κοινοῦ, θάνατος ἔστω καὶ τούτῳ ζη-
μία. ἐὰν δέ τι μέρος τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ πόλεμον
πρός τινας ἑαυτῷ ποιῆται, τοὺς αἰτίους οἱ στρατη-
γοὶ ταύτης τῆς πράξεως εἰσαγόντων εἰς δικαστήριον,
ὄφλοντι δὲ θάνατος ἔστω δίκη. Τοὺς τῇ πατρίδι δια-
κονοῦντάς τι δώρων χωρὶς χρὴ διακονεῖν, πρόφασιν δ'
εἶναι μηδεμίαν μηδὲ λόγον ἐπαινούμενον, ὡς ἐπ' ἀγα-
θοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ φλαύροις οὔ· τὸ
D γὰρ γνῶναι | καὶ γνόντα καρτερεῖν οὐκ εὐπετές, ἀκού-
οντα δὲ ἀσφαλέστατον πείθεσθαι τῷ νόμῳ, μηδὲν ἐπὶ
δώροισι διακονεῖν. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἁπλῶς τεθνά-
τω ἁλοὺς τῇ δίκῃ. Χρημάτων εἰσφορᾶς πέρι τῷ κοι-
νῷ, τετιμῆσθαι μὲν ἕκαστον τὴν οὐσίαν ἕνεκα πολλῶν
χρεὼν καὶ τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπίαν ἐν γράμμασιν ἀπο-
φέρειν ἀγρονόμοις φυλέτας, ὅπως ἂν δυοῖν οὔσαιν ταῖν
εἰσφοραῖν, ὁποτέρᾳ τὸ δημόσιον ἂν χρῆσθαι βούληται,
E χρῆται κατ' ἐνιαυτὸν | ἕκαστον βουλευομένων, ἐάν τε
τῷ τοῦ τιμήματος ὅλου μέρει ἐάν τε τῆς γενομένης
ἐπ' ἐνιαυτὸν ἑκάστοτε προσόδου, χωρὶς τῶν εἰς τὰ
ξυσσίτια τελουμένων. Θεοῖσι δὲ ἀναθήματα χρεὼν
ἔμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατιθέντα δωρεῖσθαι. γῆ
μὲν οὖν ἑστία τε οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν·
μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς. χρυσὸς
956 δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν * ἱε-
ροῖς ἐστὶν ἐπίφθονον κτῆμα, ἐλέφας δὲ ἀπολελοιπότος
ψυχὴν σώματος οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα, σίδηρος δὲ καὶ
χαλκὸς πολέμων ὄργανα· ξύλου δὲ μονόξυλον ὅ τι ἂν
ἐθέλῃ τις ἀνατιθέτω; καὶ λίθου ὡσαύτως, πρὸς τὰ
κοινὰ ἱερά. ὑφὴν δὲ μὴ πλέον ἔργον γυναικὸς μιᾶς ἔμ-
μηνον· χρώματα δὲ λευκὰ πρέποντ' ἂν θεοῖς εἴη καὶ
ἄλλοθι καὶ ἐν ὑφῇ· βάμματα δὲ μὴ προσφέρειν ἀλλ' ἢ
B πρὸς τὰ πολέμου κοσμήματα. θειότατα δὲ δῶρα | ὄρ-
νιθές τε καὶ ἀγάλματα, ὅσαπερ ἂν ἐν μιᾷ ζωγράφος
ἡμέρᾳ εἰς ἀποτελῇ· καὶ τἆλλα ἔστω κατὰ τὰ τοιαῦτα
ἀναθήματα μεμιμημένα. **VIII.** Ὅτε δὲ μέρη διείρηται
τῆς πόλεως ξυμπάσης, ὅσα τε καὶ ἃ δεῖ γίγνεσθαι,
καὶ νόμοι περὶ τῶν ξυμβολαίων εἰς δύναμιν τῶν μεγί-
στων πέρι πάντων εἴρηνται, τὸ λοιπὸν δὴ δίκας ἂν εἴη
χρεὼν γίγνεσθαι. Δικαστηρίων δὲ τὸ μὲν πρῶτον αἱ-
ρετοὶ δικασταὶ γίγνοιντ' ἄν, οὓς ἂν ὁ φεύγων τε καὶ
C ὁ διώκων ἕλωνται κοινῇ, | διαιτηταὶ δικαστῶν τοὔνομα
μᾶλλον πρέπον ἔχοντες· δεύτεροι δὲ κωμῆταί τε καὶ
φυλέται, κατὰ τὸ δωδέκατον μέρος διῃρημένοι, ἐν οἷς,
ἂν μὴ διακριθῶσιν ἐν τοῖς πρώτοις, περὶ ζημίας μεί-
ζονος ἰόντων ἀγωνιούμενοι, ὁ δὲ φεύγων, ἂν ἡττηθῇ
τὸ δεύτερον, τὸ πεμπτημόριον ἀποτινέτω τοῦ τιμήμα-
τος τῆς γραφείσης δίκης. ἐὰν δ' ἐγκαλῶν τις τοῖς δι-
κασταῖς τὸ τρίτον ἀγωνίζεσθαι βούληται, ἀγέτω μὲν
ἐπὶ τοὺς δικαστὰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τὴν δίκην, | ἐὰν δὲ D
πάλιν ἡττηθῇ, τὴν ἡμιολίαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω.
ἐὰν δὲ ὁ διώκων ἡττηθεὶς ἐν τοῖς πρώτοις μὴ ἠρεμῇ,
εἰς δὲ τοὺς δευτέρους ἴῃ, νικήσας μὲν δὴ τὸ πέμπτον
μέρος ἀπολαμβανέτω, νικηθεὶς δὲ ἀποτινέτω ταὐτὸν
μέρος τῆς δίκης. ἐὰν δ' εἰς τὸ τρίτον ἔλθωσι δικαστή-
ριον ἀπειθήσαντες ταῖς ἔμπροσθεν δίκαις, ὁ μὲν φεύ-
γων ἡττηθείς, ὥσπερ εἴρηται, τὴν ἡμιολίαν, ὁ δὲ διώ-
κων τὴν ἡμίσειαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. κληρώσεις
| δὲ δικαστηρίων καὶ πληρώσεις, καὶ ὑπηρεσιῶν ἑκά- E
σταις τῶν ἀρχῶν καταστάσεις, καὶ χρόνους ἐν οἷς ἕκα-
στα γίγνεσθαι χρεών, καὶ διαψηφίσεων πέρι καὶ ἀνα-
βολῶν, καὶ πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτα ἀναγκαῖα περὶ δί-
κας γίγνεσθαι, προτέρων τε καὶ ὑστέρων λήξεις ἀπο-
κρίσεών τε ἀνάγκας καὶ παρακαταβάσεων, καὶ ὅσα
τούτων ἀδελφὰ ξύμπαντα, εἴπομεν μὲν καὶ πρόσθεν,
καλὸν δὲ τό γε ὀρθὸν καὶ δὶς καὶ τρίς. * πάντα δ' 957
οὖν, ὁπόσα σμικρὰ καὶ ῥᾴδια νόμιμα εὑρίσκειν, πρε-
σβύτου νομοθέτου παραλιπόντος τὸν νέον ἀναπληροῦν
χρὴ νομοθέτην. τὰ μὲν ἴδια δικαστήρια ταύτῃ πῃ γι-
γνόμενα μέτρον ἂν ἔχοι· τὰ δὲ δημόσια καὶ κοινὰ καὶ
ὅσοις ἀρχὰς δεῖ χρωμένας τὰ προσήκοντα ἑκάστῃ τῶν
ἀρχῶν διοικεῖν, ἔστ' ἐν πολλαῖς πόλεσιν οὐκ ἀσχήμονα
ἐπιεικῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγα νομοθετήματα, ὅθεν νο-
μοφύλακας χρὴ τὰ πρέποντα τῇ νῦν γεννωμένῃ | πο- B
λιτείᾳ κατασκευάζειν συλλογισαμένους καὶ ἐπανορθου-
μένους, ταῖς ἐμπειρίαις διαβασανίζοντας, ἕως ἂν ἱκα-
νῶς αὐτῶν ἕκαστα δόξῃ κεῖσθαι, τότε δὲ τέλος ἐπι-
θέντας, ἀκίνητα οὕτως ἐπισφραγισαμένους, χρῆσθαι
τὸν ἅπαντα βίον. ὅσα δὲ περί τε σιγὴν δικαστῶν καὶ
εὐφημίας καὶ τοὐναντίον, καὶ ὅσα παραλλάττει τῶν
πολλῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι δικαίων καὶ ἀγαθῶν
καὶ καλῶν, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ δ' ἔτι πρὸς τῷ τέλει
ῥηθήσεται. | πρὸς ἃ πάντα χρὴ τὸν μέλλοντα δικα- C
στὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην βλέπειν τε καὶ κεκτη-
μένον γράμματα αὐτῶν πέρι μανθάνειν· πάντων γὰρ
μαθημάτων κυριώτατα τοῦ τὸν μανθάνοντα βελτίω
γίγνεσθαι τὰ περὶ τοὺς νόμους κείμενα, ἃ εἴπερ ὀρ-
θῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ' ἄν, ἢ μάτην τοὔνομα νῷ
προσῆκον κέκτητ' ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νό-
μος. καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων, ὅσοι τε ἐν ποιή-
μασιν ἔπαινοι καὶ ψόγοι περί τινων λέγονται | καὶ D
ὅσοι καταλογάδην, εἴτ' ἐν γράμμασιν εἴτε καθ' ἡμέ-
ραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις συνουσίαις διά φιλονεικίας
τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγχωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ
μάλα ματαίων, τούτων πάντων ἂν βάσανος εἴη σαφὴς
τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα, ἃ δεῖ κεκτημένον ἐν αὑ-
τῷ, καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων λόγων, τὸν
ἀγαθὸν δικαστὴν αὑτόν τε ὀρθοῦν καὶ τὴν πόλιν, τοῖς
μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξησιν | πα- E
ρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολα-
σίας καὶ δειλίας καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας εἰς τὸ
δυνατὸν μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν·
οἷσι δὲ ὄντως ἐπικεκλωσμέναι, θάνατον ἴαμα ταῖς
* οὕτω διατεθείσαις ψυχαῖς διανέμοντες, ὃ δικαίως εἴη 958
πολλάκις ἂν εἰρημένον, ἄξιοι ἐπαίνου γίγνοιντ' ἂν τῇ
πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικασταὶ καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες.

Ἐπειδὰν δὲ αἱ κατ᾽ ἐνιαυτὸν δίκαι τέλος ἐκδικασθεῖσαι
σχῶσι, ταῖς πράξεσι νόμους αὐτῶν χρεὼν γίγνεσθαι
τούςδε· πρῶτον μὲν ἡ δικάζουσα ἀρχὴ τὰ τοῦ ὄφλον-
τος χρήματα τῷ νικήσαντι πάντα ἀποδιδότω χωρὶς τῶν
B ἀναγκαίων κεκτῆσθαι μετὰ τὴν διαψήφισιν | ἑκάστην
εὐθὺς ὑπὸ κήρυκος ἀκουόντων τῶν δικαστῶν· ἐπειδὰν
δὲ ὁ τῶν δικασίμων μηνῶν ἐχόμενος γένηται μήν, ἐὰν
τις μὴ ἀπαλλάττῃ τὸν νικήσαντα ἑκόντα ἑκών, ἡ δικά-
σασα ἀρχὴ ξυνεπομένη τῷ νικῶντι τὰ τοῦ ὄφλοντος
παραδιδότω χρήματα. ἐὰν δὲ μὴ ἔχωσιν ὁπόθεν, ἐλ-
λείπῃ δὲ μὴ ἔλαττον δραχμῆς, μὴ πρότερον εἶναι τού-
τῳ δίκας πρὸς ἄλλον μηδένα, πρὶν ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ
C χρέος ἅπαν τῷ νικήσαντι· ἄλλοις δὲ πρὸς τοῦτον |
ἔστωσαν δίκαι κυρίως. ἐὰν δέ τις ἀφῃρῆται τὴν ἀρχὴν
τὴν καταδικάσασαν καταδικασθείς, εἰσαγόντων μὲν αὐ-
τὸν εἰς τὸ τῶν νομοφυλάκων δικαστήριον οἱ ἀφαιρε-
θέντες ἀδίκως, ἐὰν δέ τις ὄφλῃ τὴν τοιαύτην δίκην,
ὡς ὅλην τὴν πόλιν καὶ νόμους φθείρων θανάτῳ ζημι-
ούσθω. **IX.** Ἀνδρὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο γεννηθέντι καὶ
ἐκτραφέντι καὶ γεννήσαντι καὶ ἐκθρέψαντι τέκνα καὶ
ξυμμίξαντι ξυμβόλαια μετρίως, διδόντι τε δίκας εἴ τινα
D ἠδικήκει | καὶ παρ᾽ ἑτέρου ἐκλαβόντι, σὺν τοῖς νόμοις
ἐν μοίρᾳ γηράσαντι τελευτὴ γίγνοιτ᾽ ἂν κατὰ φύσιν.
περὶ τελευτήσαντας δή, εἴτε τις ἄῤῥην εἴτε τις θῆλυς
ᾖ, τὰ μὲν περὶ τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν
καὶ τῶν τῇδε, ὅσα προςήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς
γίγνεσθαι κυρίους φράζοντας· θήκας δ᾽ εἶναι τῶν
χωρίων ὁπόσα μὲν ἐργάσιμα μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα
μήτε τι σμικρὸν μνῆμα, ἃ δὲ ἡ χώρα πρὸς τοῦτ᾽ αὐ-
E τὸ | μόνον φύσιν ἔχει, τὰ τῶν τετελευτηκότων σώματα
μάλιστα ἀλυπήτως τοῖς ζῶσι δεχομένη κρύπτειν, ταῦ-
τα ἐκπληροῦν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὅσα τροφὴν μήτηρ
οὖσα ἡ γῆ πρὸς ταῦτα πέφυκε βούλεσθαι φέρειν, μή-
τε ζῶν μήτε τις ἀποθανὼν στερείτω τὸν ζῶνθ᾽ ἡμῶν.
χῶμα δὲ μὴ χοῦν ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον,
ἐν πένθ᾽ ἡμέραις ἀποτελούμενον· λίθινα δὲ ἐπιστή-
ματα μὴ μείζω ποιεῖν ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τοῦ τετε-
λευτηκότος ἐγκώμια βίου, μὴ πλείω τεττάρων ἡρωϊ-
959 κῶν στίχων, τὰς δὲ * προθέσεις πρῶτον μὲν μὴ μα-
κρότερον χρόνον ἔνδον γίγνεσθαι τοῦ δηλοῦντος τόν
τε ἐκτεθνεῶτα καὶ τὸν ὄντως τεθνηκότα, εἴη δ᾽ ἂν
σχεδόν, ὡς τἀνθρώπινα, μέτρον ἔχουσα τριταία πρὸς
τὸ μνῆμα ἐκφορά. πείθεσθαι δ᾽ ἐστὶ τῷ νομοθέτῃ
χρεὼν τά τε ἄλλα καὶ λέγοντι ψυχὴν σώματος εἶναι
τὸ πᾶν διαφέρουσαν, ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ τὸ παρεχό-
μενον ἡμῶν ἕκαστον τοῦτ᾽ εἶναι μηδὲν ἀλλ᾽ ἢ τὴν ψυ-
B χήν, τὸ δὲ σῶμα ἰνδαλλόμενον ἡμῶν ἑκάστοις | ἕπε-
σθαι, καὶ τελευτησάντων λέγεσθαι καλῶς εἴδωλα εἶναι
τὰ τῶν νεκρῶν σώματα, τὸν δὲ ὄντα ἡμῶν ἕκαστον
ὄντως ἀθάνατον, εἶναι ψυχὴν ἐπονομαζόμενον, παρὰ
θεοὺς ἄλλους ἀπιέναι δώσοντα λόγον, καθάπερ ὁ νό-
μος ὁ πάτριος λέγει, τῷ μὲν ἀγαθῷ θαῤῥαλέον, τῷ
δὲ κακῷ μάλα φοβερόν, βοήθειάν τε αὐτῷ μή τινα με-
γάλην εἶναι τετελευτηκότι. ζῶντι γὰρ ἔδει βοηθεῖν πάν-
τας τοὺς προςήκοντας, ὅπως ὅ τι δικαιότατος ὢν καὶ
C ὁσιώτατος | ἔζῃ τε ζῶν, καὶ τελευτήσας ἀτιμώρητος [ἂν]
κακῶν ἁμαρτημάτων ἐγίγνετο τὸν μετὰ τὸν ἐνθάδε
βίον. ἐκ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδέποτε οἰκοφθο-
ρεῖν χρή, διαφερόντως νομίζοντα τὸν αὑτοῦ τοῦτον εἶ-
ναι τὸν τῶν σαρκῶν ὄγκον θαπτόμενον, ἀλλ᾽ ἐκεῖνον
τὸν υἱὸν ἢ ἀδελφόν, ἢ ὅντινά τις μάλισθ᾽ ἡγεῖται πο-
θῶν θάπτειν, οἴχεσθαι περαίνοντα καὶ ἐμπιπλάντα
τὴν αὑτοῦ μοῖραν, τὸ δὲ παρὸν δεῖν εὖ ποιεῖν, τὰ μέ-
τρια ἀναλίσκοντα ὡς εἰς ἄψυχον χθονίων | βωμόν· τὸ D
δὲ μέτριον νομοθέτης ἂν μαντεύσαιτο οὐκ ἀσχημονέ-
στατα. ἔστω δὴ νόμος οὗτος· τῷ μὲν δὴ τοῦ μεγί-
στου τιμήματος εἰς τὴν πᾶσαν ταφὴν ἀναλισκόμενα
μὴ πλέον πέντε μνῶν, τῷ δὲ τοῦ δευτέρου τρεῖς μναῖ,
καὶ δύο τῷ τοῦ τρίτου, μνᾶ δὲ τῷ τοῦ τετάρτου μέ-
τρον ἂν ἔχοι τῶν ἀναλωμάτων. νομοφύλαξι δὲ πολλά
τε ἄλλα ἀνάγκη πράττειν καὶ πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι,
τούτων δ᾽ οὐχ ἥκιστα, ὅπως ἂν παίδων τε καὶ ἀνδρῶν
καὶ πάσης | ἡλικίας ἐπιμελούμενοι ζῶσι· καὶ δὴ καὶ E
πρὸς τὸ τέλος ἁπάντων νομοφύλαξ εἷς γέ τις ἐπιστα-
τεῖ, ὃν ἂν οἱ τοῦ τετελευτηκότος ἐπίσκοπον οἰκεῖοι
παραλάβωσιν, ᾧ καλόν τ᾽ ἔστω καλῶς καὶ μετρίως τὰ
περὶ τὸν τετελευτηκότα γιγνόμενα καὶ μὴ καλῶς αἰ-
σχρόν. πρόθεσις δὲ καὶ τἆλλα ἔστω μὲν κατὰ τὸν
περὶ τὰ τοιαῦτα νόμον γιγνόμενα, τῷ δὲ πολιτικῷ νό-
μῳ νομοθετοῦντι παραχωρεῖν χρὴ τὰ τοιάδε· δακρύειν
μὲν τὸν τετελευτηκότα * ἐπιτάττειν ἢ μὴ ἄμορφον· 960
θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας φωνὴν ἐξαγγέλλειν ἀπα-
γορεύειν, καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ φανερὸν προάγειν τῶν
ὁδῶν κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενον φθέγγε-
σθαι, καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως εἶναι. ταῦτα δὴ
κείσθω τε οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα νόμιμα, καὶ ὁ μὲν
πειθόμενος ἔστω ζημίας ἐκτός, ὁ δὲ ἀπειθῶν ἑνὶ τῶν
νομοφυλάκων ὑπὸ πάντων ζημιούσθω τῇ δοξάσῃ πᾶσι
κοινῇ ζημίᾳ. ὅσαι δ᾽ | ἄλλαι γίγνονται περὶ τελευτή- B
σαντας ταφαὶ εἴτε καὶ ἄταφοι πράξεις, περὶ πατρο-
φόνων καὶ ἱεροσύλων καὶ τῶν τοιούτων πάντων, εἰρη-
μέναι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν κεῖνται διὰ νόμων, ὥστε σχε-
δὸν ἡ νομοθεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι. τῶν πάντων δ᾽
ἑκάστοτε τέλος οὐ τὸ δρᾶσαί τι σχεδὸν οὐδὲ τὸ κτή-
σασθαι κατοικίσαι τ᾽ ἐστίν, ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σω-
τηρίαν ἐξευρόντα τελέως ἀεὶ τότ᾽ ἤδη νομίζειν πᾶν
ὅσον ἔδει πραχθῆναι πεπρᾶχθαι, πρότερον | δ᾽ ἀτελὲς C
εἶναι τὸ ὅλον. ΚΛ. Καλῶς, ὦ ξένε, λέγεις· πρὸς ὅ τι
δὲ τὸ νῦν αὖ ῥηθὲν εἴρηται, φράζ᾽ ἔτι σαφέστερον.
X. ΑΘ. Ὦ Κλεινία, πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν καλῶς
ὕμνηται, σχεδὸν δὲ οὐχ ἥκιστα τὰ τῶν μοιρῶν προς-
ρήματα. ΚΛ. Ποῖα δή; ΑΘ. Τὸ Λάχεσιν μὲν τὴν
πρώτην εἶναι, Κλωθὼ δὲ τὴν δευτέραν, τὴν Ἄτροπον
δὲ τρίτην, σώτειραν τῶν λεχθέντων, ἀπεικασμένα τῇ
τῶν κλωσθέντων τῷ πυρί, τὴν ἀμετάστροφον | ἀπερ- D
γαζομένων δύναμιν· ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ πολιτείᾳ δεῖ
μὴ μόνον ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι παρα-
σκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς, μᾶλλον
δὲ σωτηρίαν τῶν νόμων. ἡμῖν δ᾽ ἔτι μοι φαίνεσθαι
δοκεῖ τοῦτ᾽ ἐλλεῖπον τοῖς νόμοις εἶναι, πῶς χρὴ τὴν
ἀμετάστροφον αὐτοῖς ἐγγίγνεσθαι κατὰ φύσιν δύνα-
μιν. ΚΛ. Οὐ σμικρὸν λέγεις, εἴπερ ἐστὶ καὶ δυνατὸν
εὑρεῖν ὅπῃ γίγνοιτ᾽ ἂν παντὶ κτήματι τὸ τοιοῦτον.
ΑΘ. Ἀλλ᾽ ἔστι μὴν | δυνατόν, ὥς γέ μοι τὰ νῦν παν- E
τάπασι καταφαίνεται. ΚΛ. Μὴ τοίνυν ἀφιστώμεθα
μηδενὶ τρόπῳ, πρὶν ἂν τοῦτ᾽ αὐτὸ ἐκπορισώμεθα τοῖς
εἰρημένοις νόμοις· γελοῖον γὰρ τό γε μάτην πονήσαν-
τα ὁτιοῦν εἰς μηδὲν βέβαιον καταβαλεῖν. ΜΕ. Ὀρθῶς

παρακελεύει, καὶ ἐμὲ τοιοῦτον εὑρήσεις ἄλλον. ΚΛ.
Καλῶς δὴ λέγεις. τίς οὖν δή, φῄς, σωτηρία γίγνοιτ'
ἂν καὶ τίνα τρόπον πολιτείᾳ τε καὶ τοῖς νόμοις ἡμῖν;
961 ΑΘ. Ἆρ' οὐκ εἴπομεν, * ὅτι δεῖ σύλλογον ἡμῖν ἐν τῇ
πόλει γίγνεσθαι τοιόνδε τινά; δέκα μὲν τῶν νομοφυ-
λάκων τοὺς πρεσβυτάτους ἀεί, τοὺς δὲ τἀριστεῖα εἰλη-
φότας ἅπαντας δεῖν εἰς ταὐτὸ συλλέγεσθαι τούτοις·
ἔτι δὲ τοὺς ἐκδημήσαντας ἐπὶ ζήτησιν, εἴ τί που πρὸς
τὴν νομοφυλακίαν γίγνοιτο ἓν καίριον ἀκοῦσαι, καὶ
σωθέντας οἴκαδε δόξαι τούτοις αὐτοῖς διαβασανισθέν-
τας, τοῦ ξυλλόγου ἀξιοκοινωνήτους εἶναι· πρὸς τούτοις
δὲ ἕνα ἕκαστον δεῖν προσλαμβάνειν τῶν νέων, μὴ ἔλατ-
B τον | ἢ τριακονταέτη γεγονότα, πρῶτον δὲ αὐτὸν κρί-
ναντα ἐπάξιον εἶναι φύσει καὶ τροφῇ τὸν νέον οὕτως
εἰς τοὺς ἄλλους εἰσφέρειν, καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ καὶ τοῖς
ἄλλοις, προσλαμβάνειν, εἰ δὲ μή, ἀπόρρητον εἶναι τὴν
γεγονυῖαν κρίσιν τοῖς τε ἄλλοις δὴ καὶ μάλιστ' αὐτῷ
τῷ ἀποκριθέντι· δεῖν δὲ ὄρθριον εἶναι τὸν σύλλογον,
ἡνίκ' ἂν τῶν ἄλλων πράξεων ἰδίων τε καὶ κοινῶν καὶ
μάλιστ' ᾖ τις σχολὴ παντί. τοιοῦτόν τί που λεχθὲν
C ἡμῖν ἦν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν | λόγοις; ΚΛ. Ἦν γὰρ
οὖν. ΑΘ. Τούτου δὴ πέρι τοῦ συλλόγου πάλιν ἀνα-
λαβὼν λέγοιμ' ἂν τὸ τοιόνδε. φημί, εἴ τις τοῦτον βά-
λοιτο οἷον ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως, πάντα ἔχουσαν
τὰ πρόσφορα ἑαυτῇ, σῴζειν ἂν ξύμπαντα, ἃ βουλόμε-
θα. ΚΛ. Πῶς δή; ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο ἡμέτερος
ἂν καιρὸς γίγνοιτο ὀρθῶς φράζοντας μηδὲν ἀπολεί-
πειν προθυμίας. ΚΛ. Καὶ μάλα καλῶς εἶπες, ποίει
θ' ὥσπερ καὶ διανοεῖ. ΑΘ. Χρὴ τοίνυν, ὦ Κλεινία,
D | παντὸς πέρι νοῆσαι σωτῆρα τὸν εἰκότα ἐν ἑκάστοις
τῶν ἔργων, ὡς ἐν ζῴῳ ψυχὴ καὶ κεφαλὴ τό γε μέγι-
στον πεφύκατον. ΚΛ. Πῶς αὖ φῄς; ΑΘ. Ἡ τούτοιν
ἀρετὴ δήπου παντὶ παρέχει ζῴῳ σωτηρίαν. ΚΛ. Πῶς;
ΑΘ. Ψυχῇ μὲν πρὸς τοῖς ἄλλοις νοῦς ἐγγιγνόμενος,
κεφαλῇ δ' αὖ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄψις καὶ ἀκοή. ξυλλή-
βδην δὲ νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰσθήσεων κραθεὶς
γενόμενός τε εἰς ἓν σωτηρία ἑκάστων δικαιότατ' ἂν εἴη
E καλουμένη. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Ἔοικε γάρ. | ἀλλ'
ὁ περὶ τί νοῦς μετ' αἰσθήσεων κραθεὶς σωτηρία πλοί-
ων ἔν γε χειμῶσι καὶ ἐν εὐδίαις γίγνοιτ' ἄν; ἆρ' οὐκ
ἐν νηῒ κυβερνήτης ἅμα καὶ ναῦται τὰς αἰσθήσεις τῷ
κυβερνητικῷ νῷ συγκερασάμενοι σῴζουσιν αὑτούς τε
καὶ τὰ περὶ τὴν ναῦν; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐδὲν δὴ
πολλῶν δεῖ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα παραδειγμάτων, ἀλλ'
οἷον περὶ στρατοπέδων νοήσωμεν, τίνα θέμενοι στρα-
τηγοὶ σκοπὸν καὶ ἰατρικὴ ὑπηρεσία πᾶσα στοχάζοιτ'
962 ἂν τῆς σωτηρίας. ΚΛ. Ὀρθῶς. * ΑΘ. Ἆρ' οὐχ ἡ μὲν
νίκην καὶ κράτος πολεμίων, ἡ δὲ ἰατρῶν τε καὶ ὑπηρε-
τῶν ὑγιείας σώματι παρασκευήν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΑΘ. Ἰατρὸς δὴ τὸ περὶ σῶμα ἀγνοῶν, ὃ προσείπομεν
ὑγίειαν νῦν, ἢ νίκην στρατηγὸς ἢ τῶν ἄλλων ὅσα δὴ
διήλθομεν, ἔσθ' ὅπως ἂν νοῦν περί τι τούτων ἂν ἔχων
φαίνοιτο; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Τί δὲ δὴ περὶ πό-
λιν; εἴ τις τὸν σκοπόν, οἷ βλέπειν δεῖ τὸν πολιτικόν,
φαίνοιτο ἀγνοῶν, ἆρα ἄρχων μὲν πρῶτον δικαίως ἂν
B προσαγορεύοιτο, | εἶτα σῴζειν ἂν δυνατὸς εἴη τοῦτο,
οὗ τὸν σκοπὸν τὸ παράπαν μηδ' εἰδείη; ΚΛ. Καὶ
πῶς; XI. ΑΘ. Δεῖ δὴ καὶ τὰ νῦν, ὡς ἔοικεν, εἴπερ
μέλλει τέλος ὁ κατοικισμὸς τῆς χώρας ἡμῖν ἕξειν, εἶναί
τι τὸ γιγνῶσκον ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν τοῦτο, ὃ λέγο-
μεν, τὸν σκοπόν, ὅστις ποτὲ ὁ πολιτικὸς ὢν ἡμῖν τυγ-
χάνει, ἔπειτα ὅντινα τρόπον δεῖ μετασχεῖν τούτου καὶ
τίς αὐτῷ καλῶς ἢ μὴ συμβουλεύει τῶν νόμων αὐτῶν
πρῶτον, ἔπειτα ἀνθρώπων. εἰ δ' ἔσται τοῦ τοιούτου
κενή τις πόλις, οὐδὲν | θαυμαστόν, ἄνους οὖσα καὶ C
ἀναίσθητος, εἰ πράξει τὸ προστυχὸν ἑκάστοτε ἐν ἑκά-
σταις τῶν πράξεων. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Νῦν
οὖν ἡμῖν ἐν τίνι ποτὲ τῶν τῆς πόλεως μερῶν ἢ ἐπιτη-
δευμάτων ἔστιν ἱκανὸν κατεσκευασμένον ὁτιοῦν τοιοῦ-
τον φυλακτήριον; ἔχομεν φράζειν; ΚΛ. Οὐ δῆτα, ὦ
ξένε, σαφῶς γε· εἰ δ' οὖν τοπάζειν δεῖ, δοκεῖ μοι τεί-
νειν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν σύλλογον, ὃν εἶπες νῦν δὴ
νύκτωρ δεῖν ξυνιέναι. ΑΘ. Κάλλισθ' ὑπέλαβες, ὦ
Κλεινία, καὶ | δεῖ δὴ τοῦτον, ὡς ὁ νῦν παρεστηκὼς D
ἡμῖν λόγος μηνύει, πᾶσαν ἀρετὴν ἔχειν, ἧς ἄρχει τὸ
μὴ πλανᾶσθαι πρὸς πολλὰ στοχαζόμενον, ἀλλ' εἰς ἓν
βλέποντα πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὰ πάντα οἷον βέλη ἀφιέναι.
ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Νῦν δὴ μαθησόμεθα,
ὅτι θαυμαστὸν οὐδὲν πλανᾶσθαι τὰ τῶν πόλεων νό-
μιμα, ὅτι πρὸς ἄλλο ἄλλη βλέπει τῶν νομοθεσιῶν ἐν
τῇ πόλει ἑκάστῃ. καὶ τὰ μὲν πολλὰ οὐδὲν θαυμαστὸν
τὸ τοῖς μὲν τὸν ὅρον εἶναι τῶν δικαίων, ὅπως ἄρξουσί
τινες | ἐν τῇ πόλει, εἴτ' οὖν βελτίους εἴτε χείρους τυγ- E
χάνουσιν ὄντες· τοῖς δ', ὅπως πλουτήσουσιν, εἴτ' οὖν
δοῦλοί τινων ὄντες εἴτε καὶ μή· τῶν δ' ἡ προθυμία
πρὸς τὸν ἐλεύθερον δὴ βίον ὡρμημένη· οἱ δὲ καὶ ξύν-
δυο νομοθετοῦνται, πρὸς ἄμφω βλέποντες, ἐλεύθεροί
τε ὅπως ἄλλων τε πόλεων ἔσονται δεσπόται· οἱ δὲ
σοφώτατοι, ὡς οἴονται πρὸς ταὐτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα
ξύμπαντα, εἰς ἓν δὲ οὐδὲν διαφερόντως τετιμημένον
ἔχοντες φράζειν, εἰς ὃ τἆλλ' αὐτοῖς δεῖ βλέπειν. ΚΛ.
Οὐκοῦν τό γ' ἡμέτερον, ὦ ξένε, ὀρθῶς * ἂν εἴη πάλαι 963
τιθέμενον; πρὸς γὰρ ἓν ἔφαμεν δεῖν ἀεὶ πάνθ' ἡμῖν
τὰ τῶν νόμων βλέποντ' εἶναι, τοῦτο δ' ἀρετήν που
ξυνεχωροῦμεν πάνυ ὀρθῶς λέγεσθαι. ΑΘ. Ναί. ΚΛ.
Τὴν δέ γε ἀρετὴν τέτταρα ἔθεμέν που. ΑΘ. Πάνυ
μὲν οὖν. ΚΛ. Νοῦν δέ γε πάντων τούτων ἡγεμόνα,
πρὸς ὃν δὴ τά τε ἄλλα πάντα καὶ τούτων τὰ τρία δεῖ
βλέπειν. ΑΘ. Κάλλιστ' ἐπακολουθεῖς, ὦ Κλεινία. καὶ
τὰ λοιπὰ δὲ ξυνακολούθει. νοῦν γὰρ δὴ κυβερνητικὸν
μὲν καὶ ἰατρικὸν καὶ στρατηγικὸν εἴπομεν εἰς τὸ ἓν
ἐκεῖνο οἷ δεῖ βλέπειν, τὸν δὲ | πολιτικὸν ἐλέγχοντες B
ἐνταῦθ' ἐσμὲν νῦν, καὶ καθάπερ ἄνθρωπον ἐπανερω-
τῶντες εἴποιμεν ἄν· Ὦ θαυμάσιε, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκο-
πεῖς; τί ποτ' ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἕν, ὃ δὴ σαφῶς ὁ μὲν ἰα-
τρικὸς νοῦς ἔχει φράζειν· σὺ δ' ὢν δὴ διαφέρων, ὡς
φαίης ἄν, πάντων τῶν ἐμφρόνων, οὐχ ἕξεις εἰπεῖν; Ἦ
σύ γε, Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ἔχετον διαρθροῦντες ὑπὲρ
αὐτοῦ φράζειν πρὸς ἐμέ, τί ποτέ φατε εἶναι τοῦτο,
καθάπερ ὑπὲρ | ἄλλων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς συχνῶν διωρι- C
ζόμην; ΚΛ. Οὐδαμῶς, ὦ ξένε. ΑΘ. Τί δ', ὅτι δεῖ
προθυμεῖσθαί τε ξυνιδεῖν αὐτὸ καὶ ἐν οἷς; ΚΛ. Οἷον
ἐν τίσι λέγεις; ΑΘ. Οἷον ὅτε τέτταρα ἔφαμεν ἀρετῆς
εἴδη γεγονέναι, δῆλον ὡς ἓν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι,
τεττάρων γε ὄντων. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Καὶ μὴν ἕν
γε ἅπαντα ταῦτα προσαγορεύομεν. ἀνδρείαν γὰρ φα-
μεν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετήν, καὶ τὰ δύο
τἆλλα, ὡς ὄντως | ὄντα οὐ πολλά, ἀλλ' ἓν τοῦτο μό- D

νον, ἀρετήν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἡι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτω τὼ δύο καὶ δύ' ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τἆλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ᾗ δὲ ἓν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν, ἀρετήν, καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετὲς ἔτι. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ὅ γε λέγω δηλῶσαι. διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν. ΚΛ. Πῶς αὖ φράζεις; ΑΘ.
E Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἓν προσαγορεύοντες ' ἀρετὴν ἀμφότερα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. ἐρῶ γάρ σοι τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μέν ἐστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει, τῆς ἀνδρείας, καὶ τά γε τῶν παίδων ἤθη τῶν πάνυ νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχή· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχὴ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ' ἐγένετο πώποτε οὔτ' ἔστιν οὐδ' αὖθίς ποτε γενήσεται, ὡς ὄντος ἑτέρου. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Ἡι
964 μὲν * τοίνυν ἐστὸν διαφόρω καὶ δύο, σὺ παρ' ἐμοῦ ἀπείληφας τῷ λόγῳ· ᾗ δὲ ἓν καὶ ταὐτόν, σὺ πάλιν ἀπόδος ἐμοί. διανοοῦ δὲ ὡς ἐρῶν καὶ ὅπῃ τέτταρα ὄντα ἕν ἐστι, καὶ ἐμὲ δὲ ἀξίου, σοῦ δείξαντος ὡς ἕν, πάλιν ὅπῃ τέτταρα. καὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο σκοπῶμεν τὸν εἰδότα ἱκανῶς περὶ ὡντινωνοῦν, οἷς ἔστι μὲν ὄνομα, ἔστι δὲ αὖ καὶ λόγος, πότερον μόνον ἐπίστασθαι τοὔνομα χρεών, τὸν δὲ λόγον ἀγνοεῖν, ἢ τόν γε ὄντα
B τι καὶ περὶ τῶν διαφερόντων μεγέθει τε καὶ ' κάλλει πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖν αἰσχρόν. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Μεῖζον δή τι νομοθέτῃ τε καὶ νομοφύλακι καὶ ὃς ἀρετῇ πάντων διαφέρειν οἴεται καὶ νικητήρια τούτων αὐτῶν εἴληφεν, ἢ ταῦτα αὐτὰ περὶ ὧν νῦν λέγομεν, ἀνδρεία, σωφροσύνη, φρόνησις, δικαιοσύνη; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Τούτων δὴ πέρι τοὺς ἐξηγητάς, τοὺς διδασκάλους, τοὺς νομοθέτας, τῶν ἄλλων τοὺς φύλακας, τῷ δεομένῳ γνῶναί τε καὶ εἰδέναι ἢ τῷ δεομένῳ κολά-
C ζεσθαί ' τε καὶ ἐπιπλῆξαι ἁμαρτάνοντι, πότερον οὐ δεῖ διδάσκοντα, ἣν δύναμιν ἔχει κακία τε καὶ ἀρετή, καὶ πάντως δηλοῦντα διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἤ ποιητήν τινα ἐλθόντα εἰς τὴν πόλιν ἢ παιδευτὴν νέων φάσκοντ' εἶναι βελτίω φαίνεσθαι τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν νενικηκότος; εἶτα ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει, ὅπου μὴ λόγῳ ἔργῳ τε ἱκανοὶ φύλακες εἶεν, ἀρετῆς πέρι γιγνώσκοντες ἱκανῶς, θαυμαστόν τι ταύτην τὴν πόλιν ἀφύλακτον
D οὖσαν πάσχειν ἃ πολλαὶ ' πάσχουσι τῶν νῦν πόλεων; ΚΛ. Οὐδέν γε, ὡς εἰκός. XII. ΑΘ. Τί οὖν; ὃ λέγομεν νῦν, ποιητέον ἡμῖν; ἢ πῶς τοὺς φύλακας ἀκριβεστέρους τῶν πολλῶν περὶ ἀρετῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ κατασκευαστέον; ἢ τίνα τρόπον τῇ τῶν ἐμφρόνων κεφαλῇ τε καὶ αἰσθήσεσιν ὁμοιωθήσεται ἡμῖν ἡ πόλις, ὡς τοιαύτην τινὰ φυλακὴν κεκτημένη ἐν αὑτῇ; ΚΛ. Πῶς οὖν δὴ καὶ τίνα τρόπον, ὦ ξένε, ἀπεικάζοντες αὐτὸ
E τοιούτῳ τινὶ λέγομεν; ΑΘ. ' Δῆλον ὡς αὐτῆς μὲν τῆς πόλεως οὔσης τοῦ κύτους, τῶν δὲ φυλάκων τοὺς μὲν νέους οἷον ἐν ἄκρᾳ κορυφῇ ἀπειλημμένους, τοὺς εὐφυεστάτους, ὀξύτητας ἐν πάσῃ τῇ ψυχῇ ἔχοντας περὶ ὅλην κύκλῳ τὴν πόλιν ὁρᾶν, φρουροῦντας δὲ παραδιδόναι μὲν τὰς αἰσθήσεις ταῖς μνήμαις, τοῖς πρεσβυτέροις δὲ ἐξαγγέλους γίγνεσθαι πάντων τῶν κατὰ πό-
965 λιν, * τοὺς δὲ νῷ ἀπεικασμένους τῷ πολλὰ καὶ ἄξια λόγου διαφερόντως φρονεῖν, τοὺς γέροντας, βουλεύεσθαι, καὶ ὑπηρέταις χρωμένους μετὰ ξυμβουλίας τοῖς νέοις, οὕτω δὴ κοινῇ σῴζειν ἀμφοτέρους ὄντως τὴν πόλιν ὅλην. πότερον οὕτω λέγομεν, ἢ πῶς ἄλλως δεῖν κατασκευάζεσθαι; μῶν ὁμοίους πάντας κεκτημένους καὶ μὴ διηκριβωμένως ἔστιν οὓς τραφέντας τε καὶ πεπαιδευμένους; ΚΛ. Ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, ἀδύνατον. ΑΘ. Ἰτέον ἄρα ἐπί τινα ἀκριβεστέραν παιδείαν τῆς ἔμπροσθεν. ' ΚΛ. Ἴσως. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ἧς δὴ νῦν σχεδὸν B
ἐφηψάμεθα, τυγχάνοι ἂν οὖσα, ἧς χρείαν ἔχομεν, αὕτη; ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐλέγομεν τόν γε πρὸς ἕκαστα ἄκρον δημιουργόν τε καὶ φύλακα μὴ μόνον δεῖν πρὸς τὰ πολλὰ βλέπειν δυνατὸν εἶναι, πρὸς δὲ τὸ ἓν ἐπείγεσθαι, γνῶναί τε καὶ γνόντα πρὸς ἐκεῖνο συντάξασθαι πάντα ξυνορῶντα; ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ἀκριβεστέρα σκέψις θέα τ' ἂν ' περὶ C
ὁτουοῦν ὁτῳοῦν γίγνοιτο ἢ τὸ πρὸς μίαν ἰδέαν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἀνομοίων δυνατὸν εἶναι βλέπειν; ΚΛ. Ἴσως. ΑΘ. Οὐκ ἴσως, ἀλλ' ὄντως, ὦ δαιμόνιε, ταύτης οὐκ ἔστι σαφεστέρα μέθοδος ἀνθρώπων οὐδενί. ΚΛ. Σοὶ πιστεύων, ὦ ξένε, συγχωρῶ δή, καὶ ταύτῃ πορευώμεθα λέγοντες. ΑΘ. Ἀναγκαστέον ἄρ', ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς τῆς θείας πολιτείας ἡμῖν φύλακας ἀκριβῶς ἰδεῖν πρῶτον ὅ τί ποτε διὰ πάντων ' τῶν τεττάρων D
ταὐτὸν τυγχάνει, ὃ δή φαμεν ἔν τε ἀνδρείᾳ καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν φρονήσει ἓν ὂν ἀρετὴν ἑνὶ δικαίως ἂν ὀνόματι προσαγορεύεσθαι. τοῦτο, ὦ φίλοι, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὰ νῦν οἷόνπερ σφόδρα πιέσαντες μὴ ἀνῶμεν, πρὶν ἂν ἱκανῶς εἴπωμεν, τί ποτ' ἔστιν, εἰς ὃ βλεπτέον, εἴτε ὡς ἓν εἴτε ὡς ὅλον εἴτε ὡς ἀμφότερα εἴτε ὅπως ποτὲ πέφυκεν. ἢ τούτου διαφυγόντος ἡμᾶς οἰόμεθά ποτε ἡμῖν ἱκανῶς ἕξειν τὰ πρὸς ἀρετήν, περὶ ἧς οὔτε εἰ πολλά ἐστ' οὔτ' εἰ τέτταρα οὔθ' ὡς ἓν δυνατοὶ ' φράζειν ἐσόμεθα; οὐκοῦν ἐάν E
γε ἡμῖν ξυμβούλοις πειθώμεθα, ἁμωσγέπως μηχανησόμεθα ἐν τῇ πόλει ἐγγεγονέναι τοῦθ' ἡμῖν· εἰ δ' ἄρα τὸ παράπαν δοκεῖ, ἐᾶν δὴ χρεών. ΚΛ. Ἥκιστα, νὴ τὸν ξένιον, ὦ ξένε, θεόν, ἐατέον που τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ δοκεῖς ἡμῖν ὀρθότατα λέγειν. ἀλλὰ δὴ πῶς τις τοῦτ' ἂν μηχανῷτο; * ΑΘ. Μήπω τὸ πῶς ἂν μηχα- 966
νησαίμεθα λέγωμεν· εἰ δεῖ δὲ ἢ μή, πρῶτον βεβαιωσώμεθα τῇ ξυνομολογίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. ΚΛ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε, εἴπερ δυνατόν. XIII. ΑΘ. Τί δαὶ δή; περὶ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ταὐτὸν τοῦτο διανοούμεθα; ὡς πόλλ' ἔστι μόνον ὂν ἕκαστον τούτων, τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον, ἢ καὶ ὅπως ἕν τε καὶ ὅπῃ; ΚΛ. Σχεδὸν ἔοικ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν καὶ ὅπως ἓν διανοεῖσθαι. ΑΘ. Τί δ', ἐννοεῖν μέν, τὴν δὲ ' ἔνδειξιν τῷ B
λόγῳ ἀδυνατεῖν ἐνδείκνυσθαι; ΚΛ. Καὶ πῶς; ἀνδραπόδου γάρ τινα σὺ λέγεις ἕξιν. ΑΘ. Τί δαί; περὶ πάντων τῶν σπουδαίων ἆρ' ἡμῖν ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι δεῖ τοὺς ὄντως φύλακας ἐσομένους τῶν νόμων ὄντως εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν, καὶ λόγῳ τε ἱκανοὺς ἑρμηνεύειν εἶναι καὶ τοῖς ἔργοις ξυνακολουθεῖν, κρίνοντας τά τε καλῶς γιγνόμενα καὶ τὰ μὴ κατὰ φύσιν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ' ἐστὶ τὸ περὶ τοὺς θεούς, ὃ δὴ σπουδῇ C
διεπερανάμεθα, ὡς εἰσί τε καὶ ὅσης φαίνονται κύριοι δυνάμεως, εἰδέναι τε εἰς ὅσον δυνατόν ἐστι ταῦτ' ἄνθρωπον γιγνώσκειν, καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατὰ πόλιν ξυγγιγνώσκειν τῇ φήμῃ μόνον τῶν νόμων συν-

ακολουθοῦσι, τοῖς δὲ φυλακῆς μεθέξουσι μηδὲ ἐπι-
τρέπειν, ὃς ἂν μὴ διαπονήσηται τὸ πᾶσαν πίστιν λα-
βεῖν τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν· τὴν δὲ μὴ ἐπιτροπὴν εἶ-
D ναι τὸ μηδέποτε τῶν ' νομοφυλάκων αἱρεῖσθαι τὸν
μὴ θεῖον καὶ διαπεπονηκότα πρὸς αὐτά, μηδ' αὖ τῶν
πρὸς ἀρετὴν ἔγκριτον γίγνεσθαι; ΚΛ. *Δίκαιον* γοῦν,
ὡς λέγεις, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργὸν ἢ ἀδύνατον
ἀποκρίνεσθαι πόῤῥω τῶν καλῶν. ΑΘ. *Ἆρα* οὖν
ἴσμεν, ὅτι δύ' ἐστὸν τὼ περὶ θεῶν ἄγοντε εἰς πίστιν,
ὅσα διήλθομεν ἐν τοῖς πρόσθεν; ΚΛ. *Ποῖα;* ΑΘ.
Ἓν μέν, ὃ περὶ τὴν ψυχὴν ἐλέγομεν, ὡς πρεσβύτατόν
E τε καὶ θειότατόν ἐστι ' πάντων, ὧν κίνησις γένεσιν
παραλαβοῦσα ἀέναον οὐσίαν ἐπόρισεν· ἓν δὲ τὸ περὶ
τὴν φοράν, ὡς ἔχει τάξεως, ἄστρων τε καὶ ὅσων ἄλ-
λων ἐγκρατὴς νοῦς ἐστι τὸ πᾶν διακεκοσμηκώς. ὁ
γὰρ ἰδὼν ταῦτα μὴ φαύλως μηδ' ἰδιωτικῶς, οὐδεὶς
οὕτως ἄθεος ἀνθρώπων ποτὲ πέφυκεν, ὃς οὐ τοὐ-
ναντίον ἔπαθεν ἢ τὸ προσδοκώμενον ὑπὸ τῶν πολ-
967 λῶν. * οἱ μὲν γὰρ διανοοῦνται τοὺς τὰ τοιαῦτα με-
ταχειρισαμένους ἀστρονομίᾳ τε καὶ ταῖς μετὰ ταύτης
ἀναγκαίαις ἄλλαις τέχναις ἀθέους γίγνεσθαι, καθεω-
ρακότας, ὡς οἷόν τε, γιγνόμενα ἀνάγκαις πράγματ'
ἀλλ' οὐ διανοίαις βουλήσεως ἀγαθῶν πέρι τελουμένων.
ΚΛ. *Τὸ* δὲ δὴ πῶς ἔχον ἂν εἴη; ΑΘ. *Πᾶν*, ὅπερ
εἶπον, τοὐναντίον ἔχει νῦν τε καὶ ὅτε ἄψυχα αὐτὰ
οἱ διανοούμενοι διενοοῦντο. θαύματα μὲν οὖν καὶ
B τότε ὑπεδύετο περὶ αὐτά, καὶ ' ὑπωπτεύετο τὸ νῦν
ὄντως δεδογμένον, ὅσοι τῆς ἀκριβείας αὐτῶν ἥπτοντο,
ὅπως μήποτ' ἂν ἄψυχα ὄντα οὕτως εἰς ἀκρίβειαν
θαυμαστοῖς λογισμοῖς ἂν ἐχρῆτο, νοῦν μὴ κεκτημένα·
καί τινες ἐτόλμων τοῦτό γε αὐτὸ παρακινδυνεύειν καὶ
τότε, λέγοντες ὡς νοῦς εἴη ὁ διακεκοσμηκὼς πάνθ'
ὅσα κατ' οὐρανόν. οἱ δὲ αὐτοὶ πάλιν ἁμαρτάνοντες
ψυχῆς φύσεως, ὅτι πρεσβύτερον εἴη σωμάτων, δια-
C νοηθέντες δὲ ὡς νεώτερον, ἅπανθ' ὡς εἰπεῖν ἔπος '
ἀνέτρεψαν πάλιν, ἑαυτοὺς δὲ πολὺ μᾶλλον· τὰ γὰρ
δὴ πρὸ τῶν ὀμμάτων πάντα αὐτοῖς ἐφάνη, τὰ κατ'
οὐρανὸν φερόμενα, μεστὰ εἶναι λίθων καὶ γῆς καὶ
πολλῶν ἄλλων ἀψύχων σωμάτων, διανεμόντων τὰς
αἰτίας παντὸς τοῦ κόσμου. ταῦτ' ἦν τὰ τότε ἐξειργα-
σμένα πολλὰς ἀθεότητας καὶ δυσχερείας τῶν τοιού-
των ἅπτεσθαι. καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε ἐπῆλθον
ποιηταῖς, τοὺς φιλοσοφοῦντας κυσὶ ματαίαις ἀπεικά-
D ζοντας χρωμέναισιν ' ὑλακαῖς, ἄλλα τ' αὖ ἀνόητ' εἰ-
πεῖν. νῦν δέ, ὅπερ εἴρηται, πᾶν τοὐναντίον ἔχει. ΚΛ.
Πῶς; XIV. ΑΘ. *Οὐκ* ἔστι ποτὲ γενέσθαι βεβαίως
θεοσεβῆ θνητῶν ἀνθρώπων οὐδένα, ὃς ἂν μὴ τὰ λε-
γόμενα ταῦτα νῦν δύο λάβῃ, ψυχήν τε, ὡς ἔστι πρε-
σβύτατον ἁπάντων, ὅσα γονῆς μετείληφεν, ἀθάνατόν
τε, ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάντων, ἐπὶ δὲ τούτοισι δή,
τὸ νῦν εἰρημένον πολλάκις, τόν τε εἰρημένον ἐν τοῖς
E ἄστροις νοῦν τῶν ὄντων τά τε πρὸ τούτων ' ἀναγ-
καῖα μαθήματα [λάβῃ], τά τε κατὰ τὴν Μοῦσαν
τούτοις τῆς κοινωνίας συνθεασάμενος χρήσηται πρὸς
τὰ τῶν ἠθῶν ἐπιτηδεύματα καὶ νόμιμα συναρμοττόν-
968 τως, ὅσα τε λόγον ἔχει, τούτων δυνατὸς ᾖ δοῦναι *
τὸν λόγον [ὅσα τε μή]. ὁ δὲ μὴ ταῦθ' οἷός τ' ὢν
πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρεταῖς κεκτῆσθαι σχεδὸν ἄρ-
χων μὲν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἱκανὸς ὅλης πόλεως,
ὑπηρέτης δ' ἂν ἄλλοις ἄρχουσιν. ὁρᾶν δὴ χρεὼν νῦν,
ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἤδη πρὸς τοῖς εἰρημένοις νό-
μοις ἅπασιν ὅσους διεληλύθαμεν, εἰ καὶ τοῦτον προς-
οίσομεν, ὡς φυλακὴν ἐσόμενον κατὰ νόμον χάριν σω-
τηρίας τὸν τῶν ἀρχόντων νυκτερινὸν σύλλογον παι-
δείας ὁπόσης διεληλύθαμεν κοινωνὸν ' γενόμενον· ἢ B
πῶς ποιῶμεν; ΚΛ. *Ἀλλ'*, ὦ λῷστε, πῶς οὐ προς-
οίσομεν, ἄν πῃ καὶ κατὰ βραχὺ δυνηθῶμεν; ΑΘ.
Καὶ μὴν πρός γε τὸ τοιοῦτον ἁμιλληθῶμεν πάντες.
ξυλλήπτωρ γὰρ τούτου γε ὑμῖν καὶ ἐγὼ γιγνοίμην ἂν
προθύμως, πρὸς δ' ἐμοὶ καὶ ἑτέρους ἴσως εὑρήσω,
διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτ' ἐμπειρίαν τε καὶ σκέψιν γε-
γονυῖάν μοι καὶ μάλα συχνήν. ΚΛ. *Ἀλλ'*, ὦ ξένε,
παντὸς μὲν μᾶλλον ταύτῃ πορευτέον, ᾗπερ καὶ ὁ
θεὸς ἡμᾶς σχεδὸν ἄγει· τίς δὲ ὁ τρόπος ἡμῖν γιγνό-
μενος ' ὀρθῶς γίγνοιτ' ἄν, τουτὶ δὴ τὰ νῦν λέγωμέν C
τε καὶ ἐρευνῶμεν. ΑΘ. *Οὐκέτι* νόμους, ὦ Μέγιλλε
καὶ Κλεινία, περὶ τῶν τοιούτων δυνατόν ἐστι νομοθε-
τεῖν, πρὶν ἂν κοσμηθῇ· τότε δὲ κυρίους ὧν αὐτοὺς
δεῖ γίγνεσθαι, νομοθετεῖν. ἀλλὰ ἤδη τὸ τὰ τοιαῦτα
κατασκευάζον, διδαχή, μετὰ ξυνουσίας πολλῆς γίγνοιτ'
ἄν, εἰ γίγνοιτο ὀρθῶς. ΚΛ. *Πῶς;* τί τοῦτο εἰρῆ-
σθαι φῶμεν αὖ; ΑΘ. *Πρῶτον* μὲν δήπου καταλε-
κτέος ἂν εἴη κατάλογος ' τῶν ὅσοι ἐπιτήδειοι πρὸς D
τὴν τῆς φυλακῆς φύσιν ἂν εἶεν ἡλικίαις τε καὶ μαθη-
μάτων δυνάμεσι καὶ τρόπων ἤθεσι καὶ ἔθεσι. μετὰ
δὲ τοῦτο, ἃ δεῖ μανθάνειν, οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον οὔτε
εὑρηκότος ἄλλου μαθητὴν γενέσθαι. πρὸς τούτοις δὲ
χρόνους οὕς τε καὶ ἐν οἷς δεῖ παραλαμβάνειν ἕκαστα,
μάταιον ταῦτ' ἐν γράμμασι λέγειν· οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς
τοῖς ' μανθάνουσι δῆλα γίγνοιτ' ἄν, ὅ τι πρὸς και- E
ρὸν μανθάνεται, πρὶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἑκάστῳ που
μαθήματος ἐπιστήμην γεγονέναι. οὕτω δὴ πάντα τὰ
περὶ ταῦτα ἀπόῤῥητα μὲν λεχθέντα οὐκ ἂν ὀρθῶς
λέγοιτο, ἀπρόῤῥητα δὲ διὰ τὸ μηδὲν προῤῥηθέντα δη-
λοῦν τῶν λεγομένων. ΚΛ. *Τί* οὖν δὴ ποιητέον ἐχόν-
των τούτων οὕτως, ὦ ξένε; ΑΘ. *Τὸ* λεγόμενον, ὦ
φίλοι, ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι, καὶ εἴ-
περ κινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπά-
σης, ἢ τρὶς ἕξ, φασίν, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας,
πάντα ποιητέον. ἐγὼ * δ' ὑμῖν συγκινδυνεύσω τῷ 969
φράζειν τε καὶ ἐξηγεῖσθαι τά γε δεδογμένα ἐμοὶ περὶ
τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς τῆς νῦν αὖ κεκινημένης
τοῖς λόγοις. τὸ μέντοι κινδύνευμα οὐ σμικρὸν οὐδ'
ἑτέροις τισὶ προσφερὲς ἂν εἴη. σοὶ δὴ τοῦτό γε, ὦ
Κλεινία, μέλειν παρακελεύομαι· σὺ γὰρ τὴν Μαγνή-
των πόλιν, ἢ ᾧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον αὐτὴν ποιήσῃ,
κλέος ἀρεῖ μέγιστον κατασκευάσας αὐτὴν ὀρθῶς, ἢ τὸ
γε ἀνδρειότατος εἶναι δοκεῖν τῶν ὕστερον ἐπιγιγνο-
μένων οὐκ ' ἐκφεύξει ποτέ. ἐὰν γε μὴν οὗτος ἡμῖν ὁ B
θεῖος γένηται ξύλλογος, ὦ φίλοι ἑταῖροι, παραδοτέον
τούτῳ τὴν πόλιν, ἀμφισβήτησίς τε οὐκ ἔστ' οὐδεμία
οὐδενὶ τῶν νῦν παρὰ ταῦθ' ὡς ἔπος εἰπεῖν νομοθε-
τῶν, ὄντως δὲ ἔσται σχεδὸν ὕπαρ ἀποτετελεσμένον οὗ
σμικρῷ πρόσθεν ὀνείρατος ὡς τῷ λόγῳ ἐφηψάμεθα,
κεφαλῆς νοῦ τε κοινωνίας εἰκόνα τινὰ πως ξυμμίξαν-
τες, ἐὰν ἄρα ἡμῖν οἵ τε ἄνδρες ἀκριβῶς ξυμμιχθῶσι,
' παιδευθῶσί τε προσηκόντως, παιδευθέντες τε ἐν C
ἀκροπόλει τῆς χώρας κατοικήσαντες φύλακες ἀποτε-

λεσθῶσιν, οἵους ἡμεῖς οὐκ εἴδομεν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας γενομένους. ΜΕ. Ὦ φίλε Κλεινία, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων ἁπάντων ἢ τὴν πόλιν ἐατέον τῆς κατοικίσεως ἢ τὸν ξένον τόνδε οὐκ ἀφετέον, ἀλλὰ δεήσεσι καὶ μηχαναῖς πάσαις κοινωνὸν ποιητέον ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως κατοίκισιν. ' ΚΛ. Ἀλη- D
θέστατα λέγεις, ὦ Μέγιλλε, καὶ ἐγώ τε ποιήσω ταῦθ' οὕτω καὶ ξυλλάμβανε. ΜΕ. Ξυλλήψομαι.

ΕΠΙΝΟΜΙΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ, ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

973 I. * ΚΛ. Πρὸς μὲν τὸ τῆς ὁμολογίας ἥκομεν ἅπαντες ὀρθῶς, ὦ ξένε, τρεῖς ὄντες, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ Μέγιλλος ὅδε, τὸ τῆς φρονήσεως ἐπισκεψόμενοι, τίνι ποτὲ χρὴ λόγῳ διεξελθεῖν ὃ τὴν ἀνθρωπίνην ἕξιν φαμὲν ὅταν διανοηθῇ κάλλιστ' ἔχειν ποιεῖν πρὸς φρόνησιν, ὅσην δυνατὸν ἀνθρώπῳ σχεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα,
B ὥς φαμεν, ἅπαντα διεξήλθομεν, ὅσα ἦν περὶ ' νόμων θέσιν· ὃ δὲ μέγιστον εὑρεῖν τε καὶ εἰπεῖν, τί ποτε μαθὼν θνητὸς ἄνθρωπος σοφὸς ἂν εἴη, τοῦτο οὔτε εἴπομεν οὔτε εὕρομεν. νῦν δὲ πειρώμεθα τοῦτο μὴ καταλιπεῖν· σχεδὸν γὰρ ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν οὗ χάριν ἅπαντες ὡρμήσαμεν, ὡς φανερὰ ποιήσοντες ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. ΑΘ. Ὦ φίλε Κλεινία, καλῶς μὲν λέγεις, ἄτοπον μὴν ἀκούσεσθαί σε λόγον οἶμαι, καί τινα τρόπον οὐκ ἄτοπον αὖ. πολλοὶ γὰρ δὴ προστυχεῖς τῷ
C βίῳ γιγνόμενοι τὸν αὐτὸν ' λόγον φέρουσιν, ὡς οὐκ ἔσται μακάριον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδ' εὔδαιμον. ἕπου δὴ καὶ ξύνιδε, ἄν σοι δοκῶ κἀγὼ μετ' αὐτῶν καλῶς τοῦ τοιούτου πέρι λέγειν. οὔ φημι εἶναι δυνατὸν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι πλὴν ὀλίγων. μέχρι περ ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι· καλὴ δὲ ἐλπὶς τελευτήσαντι τυχεῖν ἁπάντων, ὧν ἕνεκά τις προθυμοῖτ' ἂν ζῶν τε ὡς κάλλιστ' ἂν ζῆν κατὰ δύναμιν καὶ τελευτήσας τελευτῆς τοιαύτης τυχεῖν.
D λέγω δ' οὐδὲν ' σοφόν, ἀλλ' ὅπερ ἅπαντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι γιγνώσκομέν τινα τρόπον, ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸ γενέσθαι χαλεπὸν ἅπαντι ζώῳ, πρῶτον μὲν τὸ μετασχεῖν τῆς τῶν κυουμένων ἕξεως, ἔπειτ' αὖ τὸ γίγνεσθαι, καὶ ἔτι τὸ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι, καὶ διὰ πόνων μυρίων ταῦτα γίγνεσθαι σύμπαντα, ὥς φαμεν
974 ἅπαντες. * καὶ χρόνος βραχὺς ἄν τις εἴη πρὸς λογισμὸν μή τι τῶν μοχθηρῶν, ἀλλ' ὃ πᾶς ἂν ὑπολάβοι μέτριον. οὗτος δὲ σχεδὸν ἀναπνοὴν δοκεῖ ποιεῖν τινὰ κατὰ μέσον πη βίον τὸν ἀνθρώπινον. ταχὺ γε μὴν ἐπιλαβὸν γῆρας ὁντινοῦν ποιήσει' ἂν μήποτ' ἐθελῆσαι πάλιν ἀναβιῶναι, λογισάμενον τὸν βεβιωμένον ἑαυτῷ βίον, ὅστις μὴ τυγχάνει παιδικῆς δόξης μεστὸς ὤν. τούτων δὴ τί ποτέ μοι τεκμήριον; ὅτι πέφυκε ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον ' τῷ λόγῳ. ζητοῦμεν δὲ δή, τίνα B
τρόπον σοφοὶ γενησόμεθα, ὡς οὔσης τινὸς ἑκάστοις ταύτης τῆς δυνάμεως. ἡ δὲ φυγῇ φεύγει τότε, ὅταν τις πρός τινα φρόνησιν ἴῃ τῶν λεγομένων τεχνῶν ἢ φρονήσεων ἤ τινων ἄλλων τοιούτων ὡς οἰόμεθα ἐπιστημῶν, ὡς ἀξίας τούτων οὐδεμιᾶς οὔσης ἐπίκλησιν ῥηθῆναι τῆς περὶ ταῦτα σοφίας τἀνθρώπινα, τῆς δὲ αὖ ψυχῆς σφόδρα πεποιθυίας καὶ μαντευομένης, ὡς οὔσης αὐτῇ κατά τινα φύσιν ταύτης, ' τίς δ' ἔστι καὶ C
πότε καὶ πῶς, οὐ πάνυ δυναμένης ἐξευρίσκειν. ἆρ' οὐ τούτῳ σφόδρα προσέοιχ' ἡμῶν ἡ περὶ σοφίαν ἀπορία καὶ ζήτησις, πλείων τῆς ἐλπίδος ἑκάστῳ γιγνομένη τῶν ὅσοι ἐν ἡμῖν δυνατοὶ γίγνονται φρονίμως αὑτούς ἄλλους τε ἐξετάσαι συμφώνως διὰ λόγων πάντων καὶ πάντῃ λεγομένων; ταῦτα οὐχ οὕτως ἢ ταύτῃ ξυμφήσομεν ἔχειν; ΚΛ. Ξυμφήσομεν ἐπ' ἐλπίδ' ἴσως ταῦτ', ὦ ξένε, τῇ μετὰ σοῦ κατὰ ' χρόνον ἱκανὸν ἂν γενομέ- D
νῃ, δοξάσαι περὶ αὐτῶν εἰσαῦθις τὸ ἀληθέστατον. ΑΘ. Τὰς ἄλλας τοίνυν, ὅσαι ἐπιστῆμαι μὲν εἰσι λεγόμεναι, σοφὸν δὲ οὐκ ἀποτελοῦσι τὸν λαμβάνοντά τε αὐτὰς καὶ ἔχοντα, πρῶτον διεξιτέον, ὅπως ταύτας ἐκποδὼν θέμενοι πειρώμεθα ἐκείνας ὧν δεόμεθα παραθέσθαι τε καὶ παραθέμενοι μανθάνειν. II. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν πρῶτον δεῖ θνητῷ γένει, ἴδωμεν ὡς εἰσὶ μὲν ἀναγκαιόταται σχεδὸν ἀληθῶς τε ' πρῶται, ὁ E
δὲ ἐπιστήμων αὐτῶν γιγνόμενος, εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔδοξέ τις εἶναί ποτε σοφός, οὔκουν νῦν γε οὔτε σοφὸς εἶναι δοξάζεται ὀνείδη τε ἴσχει μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοιαύ-
της * ἐπιστήμης. ἐροῦμεν δὴ αἵ τ' εἰσὶ καὶ ὅτι πᾶς 975
ἀνὴρ αὐτάς, σχεδὸν ὅσοις ἀγὼν πρόκειται τοῦ δοκεῖν ὡς ἄριστον ἄνδρα ξυμβῆναι γενόμενον ἄν, φεύγει διὰ τὰς κτήσεις τῆς φρονήσεώς τε καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἔστω δὴ πρῶτον μὲν ἡ τῆς ἀλληλοφαγίας τῶν ζώων ἡμᾶς τῶν μέν, ὡς ὁ μῦθός ἐστι, τὸ παράπαν ἀποστήσασα,

τῶν δὲ εἰς τὴν νόμιμον ἐδωδὴν καταστήσασα. ἵλεῳ δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν εἴησάν τε καὶ εἰσίν· οἵτινες μὲν γὰρ
B οὖν ἐλέγομεν, πρῶτοι χαιρέτωσαν. ἡ δ' οὖν ' ἀλφίτων τε καὶ ἀλεύρων ποίησις ἅμα καὶ τροφὴ καλὴ μὲν καὶ ἀγαθή, σοφὸν δὲ ἄνδρα τελέως οὐκ ἐθελήσει ποτὲ ἀπεργάσασθαι· τοῦτο γὰρ αὐτό, ἡ τῆς ποιήσεως ἐπίκλησις, τῶν ποιουμένων αὐτῶν δυσχέρειαν ἀπεργάζοιτ' ἄν. σχεδὸν δ' οὐδὲ ἡ χώρας ξυμπάσης γεωργία· οὐ γὰρ τέχνῃ ἀλλὰ φύσει κατὰ θεὸν πάντες φαινόμεθα γῆν μετακεχειρίσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἡ τῶν οἰκήσεών γε ξυνυφὴ καὶ ξύμπασα οἰκοδομία καὶ σκευῶν πάντων
C ἀπεργαστική, χαλκεία τε καὶ ἡ τῶν τεκτονικῶν ' καὶ πλαστικῶν καὶ πλεκτικῶν καὶ ἔτι ξυμπάντων ὀργάνων παρασκευή, δήμῳ τὸ πρόσφορον ἔχουσα, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρετῇ λεγομένη. καὶ μὴν οὐδ' ἡ ξύμπασα θηρευτική, πολλή περ καὶ τεχνικὴ γεγονυῖα, τό γε μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ σοφῷ οὐκ ἀποδίδωσιν. οὐ μὴν οὐδὲ μαντική γε οὐδ' ἑρμηνευτικὴ τὸ παράπαν· τὸ λεγόμενον γὰρ οἶδε μόνον, εἰ δ' ἀληθές, οὐκ ἔμαθεν. Ὅτε δὴ τὴν τῶν ἀναγκαίων ὁρῶμεν κτῆσιν διὰ τέχνης μὲν ἀπεργαζομέ-
D νην, τούτων δὲ οὐδὲ μίαν οὐδένα ' σοφὸν ποιοῦσαν, τό γε μετὰ τοῦτο παιδιά τις ἂν λείποιτο, μιμητικὴ μὲν τὸ πλεῖστον, ἀλλ' οὐδαμῇ σπουδαία. πολλοῖς μὲν γὰρ ὀργάνοις μιμοῦνται, πολλοῖς δ' αὐτῶν τῶν σωμάτων οὐ πάντως εὐσχήμοσι μιμήμασι, τά τε κατὰ λόγους καὶ Μοῦσαν πᾶσαν, καὶ ὅσων γραφικὴ μήτηρ, πολλῶν καὶ παντοίων ποικιλμάτων ἀποτελουμένων ἐν πολλοῖς ὑγροῖς καὶ ξηροῖς γένεσιν. ὧν σοφὸν οὐδένα εἰς οὐδὲν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ δημιουργοῦντα ἡ μιμητικὴ παρέχε-
E ται. Πάντων δ' ' ἐξειργασμένων τὸ λοιπὸν βοήθεια γίγνοιτ' ἂν μυρία μυρίοις. ἡ μὲν μεγίστη τε καὶ εἰς πλεῖστα πολεμική, κληθεῖσα στρατηγικὴ τέχνη, εὐδοκιμωτάτη πρὸς χρείαν, εὐτυχίας πλείστης δεομένη, μᾶλ-
976 λον δὲ ἀνδρείᾳ κατὰ φύσιν ἢ σοφίᾳ δεδομένη. * ἣν δὲ καλοῦσι μὲν ἰατρικήν, βοήθεια δέ που καὶ αὕτη σχεδὸν ὅσων ὧραι ψύχει καὶ καύματι ἀκαίρῳ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ληΐζονται τὴν τῶν ζώων φύσιν, εὐδόκιμον δὲ οὐδὲν τούτων εἰς σοφίαν τὴν ἀληθεστάτην· ἄμετρα γὰρ δόξαις φορεῖται τοπαζόμενα. βοηθοὺς δέ που καὶ τοὺς κυβερνήτας ἅμα καὶ τοὺς ναύτας ἐροῦμεν, καὶ τούτων ἄνδρα σοφὸν μηδένα τις ἡμᾶς παραμυθούμενος ἐξ ἁπάντων διαγγελλέτω· οὐδὲ γὰρ ἂν εἰ-
B δείη τις πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν, ' ὃ προσφιλὲς ἁπάσῃ κυβερνητικῇ. καὶ μὴν οὐδ' ὁπόσοι βοηθοὶ δίκαις ἐν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ γίγνεσθαι μνήμῃ καὶ τριβῇ, δόξης ἤθεσι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀληθείας δὲ τῶν ὄντως δικαίων ἐκτὸς παρεσφαλμένοι. Λοιπὴ δ' ἔτι πρὸς δόξαν σοφίας ἐστί τις ἄτοπος δύναμις, ἣν φύσιν ἂν οἱ πολλοὶ μᾶλλον ἢ σοφίαν ὀνομάσειαν, τότε ὅταν τινά τις ξυννοῇ ῥᾳδίως μὲν ὅ τί περ ἂν μανθά-
C νῃ μανθάνοντα, μάλα δὲ πολλὰ καὶ ἀσφαλῶς ' μνημονεύοντα, ὅταν τε τὸ πρόσφορον ἑκάστῳ διαμνημονεύῃ τις, ὅτι γιγνόμενον ἂν πρέποι, τοῦτο δὲ ταχὺ δρᾷ. ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἱ μὲν φύσιν, οἱ δὲ σοφίαν, οἱ δὲ ἀγχίνοιαν θήσουσι φύσεως· σοφὸν δὲ ὄντως οὐδένα τούτων οὐδεὶς τῶν ἐμφρόνων ἐθελήσει ποτὲ καλεῖν.

III. Ἀλλὰ μὴν δεῖ φανῆναί γέ τινα ἐπιστήμην, ἣν ἔχων σοφὸς γίγνοιτ' ἂν ὁ σοφὸς ὄντως ὢν καὶ μὴ μόνον δοξαζόμενος. ἴδωμεν δή. χαλεπῷ μὲν γὰρ λόγῳ παντάπασιν ἐπιχειροῦμεν, ἑτέραν πάρεξ τῶν ' D
εἰρημένων εὑρεῖν, ἣ σοφία μὲν λέγοιτ' ἂν ὄντως τε καὶ εἰκότως, ὁ δὲ λαβὼν οὔτε βάναυσος οὔτ' ἠλίθιος ἔσται, σοφὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς δι' αὐτὴν πολίτης τε καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος ἐνδίκως ἔσται πόλεως ἅμα καὶ ἐμμελής. κατίδωμεν δὴ ταύτην πρώτην, τίς ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστήμη μία διεξελθοῦσα ἢ μὴ παραγενομένη τῶν νῦν παρουσῶν ἀνοητότατον ἂν καὶ ἀφρονέστατον παράσχοι τὸ ζῷον τὸ τῶν ἀνθρώπων. οὐ δὴ τοῦτό γε πάνυ χαλεπόν τῳ κατιδεῖν. μία γὰρ ' ὡς εἰπεῖν πρὸς E
μίαν ἡ τὸν ἀριθμὸν δοῦσα παντὶ τῷ θνητῷ γένει τοῦτ' ἂν δράσειε. θεὸν δ' αὐτὸν μᾶλλον ἤ τινα τύχην ἡγοῦμαι δόντα ἡμῖν σώζειν ἡμᾶς. ὃν δὲ θεὸν ἡγοῦμαι, φράζειν χρή, καίπερ ἄτοπον ὄντα καί πως οὐκ ἄτοπον αὖ· πῶς γὰρ τὸν ἀγαθῶν αἴτιον ἡμῖν ξυμπάντων * οὐ 977
καὶ τοῦ πολὺ μεγίστου, τῆς φρονήσεως, αἴτιον ἡγεῖσθαι δεῖ γεγονέναι; τίνα δὴ καὶ σεμνύνων ποτὲ λέγω θεόν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία; σχεδὸν οὐρανόν, ὃν καὶ δικαιότατον, ὡς ξύμπαντες ἄλλοι δαίμονες ἅμα καὶ θεοί, τιμᾶν τε καὶ εὔχεσθαι διαφερόντως αὐτῷ. τὸ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἴτιον ἀγαθῶν πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάντες ἂν ὁμολογοῖμεν. δοῦναι δὲ ἅμα καὶ ἀριθμὸν ἡμεῖς γε ὄντως αὐτόν φαμεν, ἔτι δὲ καὶ δώσειν, ἐάν τις θέλῃ ξυνακολουθεῖν. ἐὰν γὰρ ἴῃ ' τις B
ἐπὶ θεωρίαν ὀρθὴν τὴν τοῦδε, εἴτε κόσμον εἴτε Ὄλυμπον εἴτε οὐρανὸν ἐν ἡδονῇ τῳ λέγειν, λεγέτω μέν, ἀκολουθείτω δέ, ὅπῃ ποικίλλων αὐτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ στρέφων ἄστρα πάσας διεξόδους ὥρας τε καὶ τροφὴν πᾶσι παρέχεται. καὶ τὴν ἄλλην δὲ οὖν φρόνησιν, ὥς φαῖμεν ἄν, σὺν ἀριθμῷ παντί, καὶ τἆλλ' ἀγαθά· τοῦτο δὲ μέγιστον, ἐάν τις τὴν ἀριθμῶν αὐτοῦ δόσιν δεξάμενος ἐπεξέλθῃ πᾶσαν τὴν περίοδον. Ἔτι δὲ σμικρὸν ἐπανελθόντες πως τοῖς λόγοις ' ἀναμνησθῶμεν, C
ὅτι καὶ μάλ' ὀρθῶς ἐνοήσαμεν, ὡς, εἴπερ ἀριθμὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξέλοιμεν, οὐκ ἄν ποτέ τι φρόνιμοι γενοίμεθα. οὐ γὰρ ἂν ἔτι ποτὲ ψυχὴ τούτου τοῦ ζῴου πᾶσαν ἀρετὴν λάβοι σχεδόν, ὅτου λόγος ἀπείη. ζῷον δὲ ὅ τι μὴ γιγνώσκοι δύο καὶ τρία μηδὲ περιττὸν μηδὲ ἄρτιον, ἀγνοοῖ δὲ τὸ παράπαν ἀριθμόν, οὐκ ἄν ποτε διδόναι λόγον ἔχοι περὶ ὧν αἰσθήσεις καὶ μνήμας μόνον εἴη κεκτημένον· τὴν δὲ ἄλλην ἀρετήν, ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην, ' οὐδὲν ἀποκωλύει. D
στερόμενος δὲ ἀληθοῦς λόγου σοφὸς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. ὅτῳ δὲ σοφία μὴ προσείη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἂν ἔτι τελέως ἀγαθὸς γενόμενος εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο. οὕτως ἀριθμὸν μὲν ἀνάγκη πᾶσα ὑποτίθεσθαι· διότι δὲ τοῦτο ἀνάγκη, λόγος ἔτι πλείων πάντων γίγνοιτ' ἂν τῶν εἰρημένων. ἀλλὰ καὶ ὁ νῦν ὀρθῶς ῥηθήσεται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν λεγόμενα, ἃ νῦν δὴ διήλθομεν, ἐῶντες εἶναι πάσας τὰς τέχνας, οὐδὲ τούτων ἓν ' οὐδὲν μενεῖ, πάντα δ' ἀπο- E
λεῖται τὸ παράπαν, ὅταν ἀριθμητικήν τις ἀνέλῃ. Δόξειε δ' ἂν ἱκανῶς τισὶ βραχέων ἕνεκα ἀριθμοῦ δεῖσθαι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὰς τέχνας ἀποβλέψασι. καίτοι μέγα μὲν καὶ τοῦτο· εἰ δέ τις ἴδοι τὸ θεῖον τῆς γενέσεως καὶ τὸ θνητόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεοσεβὲς γνωρισθήσεται καὶ ἀριθμὸς ὄντως, * οὐκ ἂν ἔτι 978
πᾶς μάντις γνοίη ξύμπαντα ἀριθμόν, ὅσης ἡμῖν δυνά-

μεως αἴτιος ἂν εἴη ξυγγιγνόμενος, ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ
μουσικὴν πᾶσαν διαριθμουμένων κινήσεώς τε καὶ φθόγ-
γων δῆλον ὅτι δεῖ. καὶ τὸ μέγιστον, ἀγαθῶν ὡς πάν-
των αἴτιον· ὅτι δὲ κακῶν οὐδενός, εὖ τοῦτο γνωστέον,
ὃ καὶ τάχα γένοιτ' ἄν. ἀλλ' ἡ σχεδὸν ἀλόγιστός τε καὶ
ἄτακτος ἀσχήμων τε καὶ ἄρρυθμος ἀνάρμοστός τε φο-
ρά, καὶ πάνθ' ὁπόσα κακοῦ κεκοινώνηκέ τινος, ἐπιλέ-
B λειπται | παντὸς ἀριθμοῦ, καὶ δεῖ τοῦθ' οὕτω διανο-
εῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα τελευτήσειν. καὶ τό γε
δὴ δίκαιόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πάντα τὰ
τοιαῦτα οὐδείς ποτε μὴ γιγνώσκων ἀληθοῦς δόξης
ἐπιλαβόμενος διαριθμήσεται πρὸς τὸ ἑαυτόν τε καὶ
ἕτερον πεῖσαι τὸ παράπαν. IV. Ἴωμεν δὴ σκεψόμενοι
πρὸς τοῦτ' αὐτό, πῶς ἐμάθομεν ἀριθμεῖν. φέρε· τὸ
γὰρ ἓν δὴ καὶ δύο γέγονε πόθεν ἡμῖν, ὥστ' ἐννοῆσαι,
C φύσιν ταύτην ἔχουσιν ἐκ τοῦ παντὸς | πρὸς τὸ δυνα-
τοὺς ἐννοεῖν εἶναι; πολλοῖς δὲ ἄλλοις αὖ τῶν ζώων
οὐδ' εἰς αὐτὸ τοῦθ' ἡ φύσις παραγέγονεν, ὥστε μα-
θεῖν δυνατοῖς εἶναι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀριθμεῖν. παρὰ
δ' ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐνῴκισεν ὁ θεός, ὥστε
ἱκανοῖς εἶναι δεικνύμενον ξυννοεῖν, ἔπειτ' ἔδειξε καὶ
δείκνυσιν. ὧν τί κάλλιον ἓν ἑνὸς ἄν τις θεάσαιτο πλὴν
τὸ τῆς ἡμέρας γένος; εἶτα εἰς τὸ τῆς νυκτὸς ἔλθοι μέ-
ρος ἔχων ὄψιν, ὅθεν ἕτερον πᾶν αὐτῷ φαίνοιτ' ἄν·
D καὶ ἑλίττων δὴ ταῦτα | αὐτὰ ὄντα μὴ παύηται πολλὰς
μὲν νύκτας, πολλὰς δὲ ἡμέρας, ἃς οὐρανὸς οὐδέποτε
παύεται διδάσκων ἀνθρώπους ἕν τε καὶ δύο, πρὶν ἂν
καὶ ὁ δυσμαθέστατος ἱκανῶς μάθῃ ἀριθμεῖν. ὡς γὰρ
καὶ τρία καὶ τέτταρα καὶ πολλά, ἕκαστος ἡμῶν ἐπι-
νοήσειεν ἂν ὁρῶν ταῦτα. καὶ ἐκ τούτων ἓν ἐποίησε τὴν
σελήνην ὁ θεὸς ἀπεργασάμενος, ἣ τοτὲ μὲν μείζων
φαινομένη, τοτὲ δ' ἐλάττων διεξῆλθεν ἄλλην ἀεὶ φαί-
E νουσα ἡμέραν μέχρι πεντεκαίδεκα | ἡμερῶν καὶ νυκτῶν·
αὕτη δ' ἔστι περίοδος, εἰ βούλεταί τις τὸν κύκλον ἕνα
ὅλον εἰς ἓν τιθέναι, ὥστε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ τὸ δυσ-
μαθέστατον ἂν μαθεῖν ζῷον, οἷς παρέδωκε φύσιν ὁ
θεὸς τοῦ δυνατοῖς εἶναι μανθάνειν. καὶ μέχρι μὲν τού-
των τε καὶ ἐν τούτοις ξύμπαν τὸ δυνατὸν τῶν ζῴων
μάλα ἀριθμητικὸν γέγονε, τὸ καθ' ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ
979 σκοποῦν. τὸ δὲ πρὸς * ἄλληλα πάντα ἀριθμὸν ἀεὶ λο-
γίζεσθαι δοκῶ μὲν μείζονος. ἕνεκα καὶ τούτου, σελή-
νην, καθάπερ εἴπομεν, αὐξανομένην καὶ φθίνουσαν
ἐμποιήσας, μῆνας πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν ξυνεστήσατο, καὶ
πάντα ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμὸν ἤρξατο συνορᾶν εὐδαί-
μονι τύχῃ. διὰ δὲ ταῦθ' ἡμῖν καρποί τε καὶ ἐγκύμων
ἡ γῆ γέγονεν, ὥστ' εἶναι τροφὴν πᾶσι τοῖς ζῴοις ἀνέ-
μων τε καὶ ὑετῶν γιγνομένων οὐκ ἐξαισίων οὐδὲ ἀμέ-
B τρων. ἀλλ' εἴ τι παρὰ ταῦτα γίγνεται | πρὸς τὸ φλαῦ-
ρον, οὐ τὴν θείαν, ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην αἰτιᾶσθαι
χρὴ φύσιν, οὐκ ἐν δίκῃ διανέμουσαν τὸν αὑτῶν βίον.
ἡμῖν δ' οὖν ζητοῦσι περὶ νόμων σχεδὸν ἔδοξε τὰ μὲν
ἄλλα ῥᾴδιά τ' εἶναι γνῶναι τὰ βέλτιστα ἀνθρώποις,
καὶ πᾶς ἂν ἱκανὸς γίγνεσθαι καὶ ξυνεῖναι τὰ λεγόμε-
να καὶ ποιεῖν, εἰ γνοίη, τί ποτ' ἔστιν ὃ συμφέρειν εἰ-
κὸς καὶ τί τὸ μὴ ξυμφέρον. ἔδοξε δὴ καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ
C τὰ μὲν ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντα οὐ σφόδρα | χαλεπὰ
εἶναι, τὸ δὲ τίνα τρόπον χρὴ γίγνεσθαι χρηστοὺς ἀν-
θρώπους παγχάλεπον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα αὖ πάντα
κτᾶσθαι χρηστά, τὸ λεγόμενον, καὶ δυνατὸν καὶ οὐ
χαλεπόν, οὐσίαν τε ὅσην δεῖ καὶ μὴ δεῖ, καὶ σῶμα
οἷόν τε δεῖ καὶ μὴ [δεῖ], καὶ ψυχὴν ὅτι μὲν ἀγαθὴν
δεῖ, ξυγχωρεῖ πᾶς παντί, τὸ δ' ὅντινα τρόπον ἀγα-
θήν, ὅτι μὲν αὖ δικαίαν καὶ σώφρονα καὶ ἀνδρείαν,
καὶ ταῦτα, ὅτι δὲ σοφήν, φησὶ μὲν πᾶς δεῖν, ἥντινα
δὲ σοφίαν, ὡς ἄρτι διεληλύθαμεν, | οὐδεὶς οὐδενὶ τὸ D
παράπαν ἔτι ξυνομολογεῖ τῶν πολλῶν. νῦν οὖν δὴ πα-
ρὰ τὰς πρόσθεν σοφίας οὐ φαύλην τινὰ ἀνευρίσκομεν
εἰς αὐτά γε ταῦτα, τὸ δοκεῖν σοφὸν εἶναι τόν γε με-
μαθηκότα, ἅπερ καὶ διεληλύθαμεν. εἰ δ' ἔστι σοφὸς
ὁ ταῦτ' ἐπιστήμων καὶ ἀγαθός, τούτου δὴ πέρι λό-
γον δεῖ λαβεῖν. ΚΛ. Ὦ ξένε, ὡς εἰκότως εἶπες, ὅτι
περὶ μεγάλων μεγάλα ἐπιχειρεῖς φράζειν. ΑΘ. Οὐ γὰρ
σμικρά, ὦ Κλεινία· τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι παντάπα-
σι καὶ πάντως | ἀληθῆ. ΚΛ. Σφόδρα γε, ὦ ξένε· E
ἀλλ' ὅμως μὴ ἀποκάμῃς λέγων ὃ φῄς. ΑΘ. Ναί, μη-
δὲ σφὼ τοίνυν ἀκούοντε. ΚΛ. Ταῦτ' ἔσται· καὶ ὑπὲρ
ἀμφοῖν ἐγώ σοι φράζω. V ΑΘ. Καλῶς. ἐξ ἀρχῆς δὴ
ῥητέον * ἀνάγκη πρῶτον, ὡς φαίνεται, μάλιστα μὲν 980
ἄν, εἰ δυνάμεθα ἑνὶ λαβεῖν ὀνόματι, τίς ἐστιν ἣν οἰό-
μεθα σοφίαν εἶναι, τοῦτο δ' εἰ σφόδρα ἀδυνατοῦμεν,
τὸ δεύτερον, τίνες εἰσί ποτε καὶ ὁπόσαι τινές, ἅς τις
λαβὼν σοφὸς ἂν εἴη κατὰ τὸν ἡμέτερον μῦθον. ΚΛ.
Λέγοις ἄν. ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἀνεμέσητον τῷ
νομοθέτῃ τὸ κάλλιον τῶν πρότερον εἰρημένων περὶ
θεῶν καὶ ἄμεινον ἀπεικάζοντι λέγειν, οἷον παιδείᾳ κα-
λῇ χρωμένῳ καὶ τιμῶντι θεούς, ὕμνοις τε καὶ | εὐδαι- B
μονίᾳ γεραίροντι διάγειν τὸν αὑτοῦ βίον. ΚΛ. Ἦ κα-
λῶς, ὦ ξένε, λέγεις· εἰ γάρ σοι τοῦτο τέλος εἴη τῶν
νόμων, θεοὺς προσπαίσαντι καθαρώτερόν τε διαγα-
γόντι τὸν βίον τῆς ἅμα τελευτῆς ἀρίστης τε καὶ καλ-
λίστης τυχεῖν! ΑΘ. Πῶς οὖν, ὦ Κλεινία, λέγομεν; ἦ
δοκεῖ, τοὺς θεοὺς ὑμνοῦντες σφόδρα τιμῶμεν, εὐχόμε-
νοι τὰ κάλλιστα καὶ ἄριστα περὶ αὐτῶν ἐπιέναι λέγειν
ἡμῖν; οὕτως ἢ πῶς λέγεις; ΚΛ. Θαυμαστῶς μὲν οὖν
οὕτως. ἀλλ', | ὦ δαιμόνιε, πιστεύσας τοῖς θεοῖς εὔχου C
τε καὶ λέγε τὸν ἐπιόντα σοι λόγον τῶν καλῶν περὶ
τοὺς θεούς τε καὶ τὰς θεάς. ΑΘ. Ἔσται ταῦτα, ἂν
αὐτὸς ὁ θεὸς ἡμῖν ὑφηγῆται. ξυνεύχου μόνον. ΚΛ.
Λέγοις ἂν τὸ μετὰ τοῦτο. ΑΘ. Θεογονίαν τοίνυν καὶ
ζωογονίαν ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, πρῶτόν μοι κακῶς
ἀπεικασάντων τῶν ἔμπροσθεν βέλτιον ἀπεικάσαι κατὰ
τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσε-
βεῖς ἐπικεχείρηκα λόγους, φράζων ὡς | εἰσὶ θεοὶ ἐπι- D
μελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μειζόνων, καὶ σχεδὸν
ἀπαραμύθητοι τῶν περὶ τὰ δίκαιά εἰσι πράγματα, εἰ
δὴ μέμνησθέ γε, ὦ Κλεινία· ἐλάβετε μὲν γὰρ δὴ καὶ
ὑπομνήματα. καὶ γὰρ ἦν τὰ ῥηθέντα τότε καὶ μάλα
ἀληθῆ. τόδε δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον
εἴη ψυχὴ σώματος ἅπασα παντός. ἆρα μέμνησθε; ἢ
πάντως που τοῦτό γε; ὃ γὰρ ἄμεινον καὶ παλαιότερον
καὶ θεοειδέστερον, πιθανὸν ὅτι τοῦ χείρονος καὶ νεωτέ-
ρου καὶ | ἀτιμοτέρου, πανταχῇ τε ἄρχον ἀρχομένου πρε- E
σβύτερον καὶ ἄγον ἀγομένου πάντῃ. λάβωμεν δὴ τοῦ-
τό γε, ὡς ψυχὴ πρεσβύτερόν ἐστι σώματος. εἰ δ' ἔχει
τοῦτο οὕτω, τό γε πρῶτον * ἡμῖν τοῦ πρώτου τῆς γε- 981
νέσεως πιθανώτερον ἂν εἴη σχεδὸν ὑπηργμένον. καὶ
θῶμεν δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς εὐσχημονέστερον ἔχειν,
καὶ τῶν μεγίστων σοφίας περὶ θεῶν γενέσεως ὀρθό-

τατα ἐπιβαίνειν ἡμᾶς. ΚΛ. Ἔστω ταῦτα εἰς δύναμιν λεγόμενα. ΑΘ. Φέρε δή, ζῷόν γε ἀληθέστατα λέγεσθαι κατὰ φύσιν φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία ξυνελθοῦσα σύστασις ψυχῆς καὶ σώματος ἀποτέκῃ μίαν
B μορφήν; ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ζῷον μὲν δὴ | τὸ τοιοῦτον καλεῖται δικαιότατα; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Στερεὰ δὲ σώματα λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν εἰκότα λόγον πέντε, ἐξ ὧν κάλλιστα καὶ ἄριστά τις ἂν πλάττοι, τὸ δὲ ἄλλο γένος ἅπαν ἔχει μορφὴν μίαν· οὐ γάρ ἐστιν ἀσώματον, ὅ τί ποτ' ἄλλο γίγνοιτ' ἂν καὶ χρῶμα οὐδὲν οὐδαμῶς οὐδέποτ' ἔχον, πλὴν τὸ θειότατον ὄντως ψυχῆς γένος. τοῦτο δ' ἐστὶ σχεδὸν ᾧ μόνῳ πλάττειν καὶ δημιουργεῖν προσήκει, σώματι δέ, ὃ λέ-
C γομεν, πλάττεσθαι | καὶ γίγνεσθαι καὶ ὁρᾶσθαι· τῷ δὲ — λέγωμεν πάλιν· οὐ γὰρ ἅπαξ ῥητέον — ἀοράτῳ τε εἶναι καὶ γιγνώσκοντι νοητῷ τε, μνήμης μεταλαβόντι λογισμοῦ τε ἐν περιτταῖς τε καὶ ἀρτίαις ἅμα μεταβολαῖς. πέντε οὖν ὄντων τῶν σωμάτων πῦρ χρὴ φάναι καὶ ὕδωρ εἶναι καὶ τρίτον ἀέρα, τέταρτον δὲ γῆν, πέμπτον δὲ αἰθέρα· τούτων δ' ἐν ἡγεμονίαις ἕκαστον ζῷον πολὺ καὶ παντοδαπὸν ἀποτελεῖσθαι. μα-
D θεῖν δὲ καθ' ἓν ὧδ' ἔστι χρεών. γήϊνον μὲν | τιθῶμεν τὸ πρῶτον ἡμῖν ἕν, πάντας μὲν ἀνθρώπους, πάντα δὲ ὅσα πολύποδα καὶ ἄποδα, καὶ ὅσα πορεύσιμα καὶ ὅσα μόνιμα, διειλημμένα ῥίζαις· τὸ δὲ ἓν αὐτοῦ τόδε νομίζειν δεῖ, ὡς πάντα μὲν ἐξ ἁπάντων ταῦτ' ἔστι τῶν γενῶν, τὸ δὲ πολὺ τούτου γῆς ἐστὶ καὶ τῆς στερεμνίας φύσεως. ἄλλο δὲ χρὴ ζῴου γένος θεῖναι δεύτερον γιγνόμενον ἅμα καὶ δυνατὸν ὁρᾶσθαι· τὸ γὰρ πλεῖστον πυρὸς ἔχει, ἔχει μὴν γῆς τε καὶ ἀέρος, ἔχει δὲ καὶ
E ἁπάντων | τῶν ἄλλων βραχέα μέρη, διὸ δὴ ζῷά τε ἐξ αὐτῶν παντοδαπὰ γίγνεσθαι χρὴ φάναι καὶ ὁρώμενα. νομίσαι δὲ δὴ δεῖ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν ταῦτα εἶναι ζῴων γένη, ὃ δὴ πᾶν χρὴ φάναι θεῖον γένος ἄστρων γεγονέναι, σώματος μὲν τυχὸν καλλίστου, ψυχῆς δ' εὐδαιμονεστάτης τε καὶ ἀρίστης. δυοῖν δὲ αὐτοῖς μοιρῶν τὴν ἑτέραν χρὴ δόξῃ μεταδιδόναι σχεδόν· ἢ γὰρ ἀνώ-
982 λεθρόν τε καὶ ἀθάνατον * ἕκαστον αὐτῶν εἶναι καὶ θεῖον τὸ παράπαν ἐξ ἁπάσης ἀνάγκης, ἤ τινα μακραίωνα βίον ἔχειν ἱκανὸν ἑκάστῳ ζωῆς, ἧς οὐδέν τι πλείονος ἂν προσδεῖσθαί ποτε. VI. Νοήσωμεν οὖν πρῶτον, ὃ λέγομεν, δύο τὰ τοιαῦτα εἶναι ζῷα. πάλιν γὰρ λέγωμεν ὁρατὰ μὲν ἀμφότερα, τὸ μὲν ἐκ πυρός, ὡς δόξειεν ἄν, ὅλον, τὸ δ' ἐκ γῆς, καὶ τὸ μὲν γήϊνον ἐν ἀταξίᾳ, τὸ δ' ἐκ πυρὸς ἐν τάξει πάσῃ κινούμενον. τὸ μὲν οὖν ἐν ἀταξίᾳ κινούμενον ἄφρον χρὴ νομίζειν,
B ὅπερ ὡς | τὸ πολὺ δρᾷ τὸ περὶ ἡμᾶς ζῷον, τὸ δὲ ἐν τάξει τε καὶ οὐρανῷ πόρον ἔχον μέγα τεκμήριον χρὴ ποιεῖσθαι τοῦ φρόνιμον εἶναι· κατὰ ταὐτὰ γὰρ ἂν καὶ ὡσαύτως πορευόμενον ἀεὶ καὶ ποιοῦν καὶ πάσχον τεκμήριον ἱκανὸν τοῦ φρονίμως ζῆν εἴη παρεχόμενον. ἡ ψυχῆς δὲ ἀνάγκη νοῦν κεκτημένης ἁπασῶν ἀναγκῶν πολὺ μεγίστη γίγνοιτ' ἄν· ἄρχουσα γὰρ ἀλλ' οὐκ ἀρχομένη νομοθετεῖ. τὸ δὲ ἀμετάστροφον, ὅταν ψυχὴ τὸ
C ἄριστον κατὰ τὸν ἄριστον | βουλεύσηται νοῦν, τὸ τέλεον ἐκβαίνει τῷ ὄντι κατὰ νοῦν, καὶ οὐδὲ ἀδάμας ἂν αὐτοῦ κρεῖττον οὐδὲ ἀμεταστροφώτερον ἄν ποτε γένοιτο, ἀλλ' ὄντως τρεῖς μοῖραι κατέχουσαι φυλάττουσι τέλεον εἶναι τὸ βελτίστῃ βουλῇ βεβουλευμένον ἑκάστοις

θεῶν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἐχρῆν τεκμήριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχειν ἄστρα τε καὶ ξύμπασαν ταύτην τὴν διαπορείαν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἀεὶ πράττει διὰ τὸ βεβουλευμένα πάλαι πράττειν θαυμαστόν τινα χρόνον ὅσον, | ἀλλ' D
οὐ μεταβουλευόμενον ἄνω καὶ κάτω, τοτὲ μὲν ἕτερα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα πράττον, πλανᾶσθαί τε καὶ μετακυκλεῖσθαι. τοὐνθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς αὐτὸ τοὐναντίον ἔδοξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως πράττει, ψυχὴν οὐκ ἔχειν· οὕτω τοῖς ἄφροσι ξυνεφέσπετο τὸ πλῆθος, ὡς τὸ μὲν ἀνθρώπινον ἔμφρον καὶ ζῶν ὡς κινούμενον ὑπολαβεῖν, τὸ δὲ θεῖον ἄφρον ὡς μένον ἐν ταῖς αὐταῖς φοραῖς. ἐξῆν δὲ ἀνθρώπῳ γε, ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω καὶ | φίλα τιθεμένῳ, λαμβάνειν ὡς διὰ E
τοῦτο αὐτὸ ἔμφρον δεῖ νομίζειν τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως καὶ διὰ ταὐτὰ πράττον ἀεί· τοῦτο δ' εἶναι τὴν τῶν ἄστρων φύσιν, ἰδεῖν μὲν καλλίστην, πορείαν δὲ καὶ χορείαν πάντων χορῶν καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην χορεύοντα πᾶσι τοῖς ζῶσι τὸ δέον ἀποτελεῖν. καὶ μὴν ὅτι γε δικαίως ἔμψυχα αὐτὰ λέγομεν, πρῶτον τὸ * μέγεθος αὐτῶν διανοηθῶμεν. οὐ γάρ, ὡς σμικρὰ 983
φαντάζεται, τηλικαῦτα ὄντως ἐστίν, ἀλλ' ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν ὄγκον, πιστεῦσαι δ' ἄξιον· ἀποδείξεσι γὰρ ἱκαναῖς λαμβάνεται. τὸν γὰρ ἥλιον ὅλον τῆς γῆς ὅλης μείζω διανοηθῆναι δυνατὸν ὀρθῶς, καὶ πάντα δὴ τὰ φερόμενα ἄστρα θαυμαστόν τι μέγεθος ἔχει. λάβωμεν δή, τίς τρόπος ἂν εἴη τοσοῦτον περιφέρειν ὄγκον τινὰ φύσιν, τὸν αὐτὸν ἀεὶ χρόνον ὅσον καὶ νῦν περιφέρεται. θεὸν | δή φημι τὸν αἴτιον ἔσεσθαι, καὶ οὔποθ' B
ἑτέρως εἶναι δυνατόν· ἔμψυχον μὲν γὰρ οὔποτε γένοιτ' ἂν ἑτέρως πλὴν διὰ θεόν, ὡς ἡμεῖς ἀπεφηνάμεθα. ὅτε δὲ τοῦτο οἷός τέ ἐστι θεός, ἅπασα αὐτῷ ῥᾳστώνη γέγονε τοῦ πρῶτον μὲν ζῷον γεγονέναι πᾶν σῶμα καὶ ὄγκον ξύμπαντα, ἔπειτα, ᾗπερ ἂν διανοηθῇ βέλτιστα, ταύτῃ φέρειν. νῦν δὴ περὶ ἁπάντων τούτων ἕν' *ἂν* λόγον λέγοιμεν ἀληθῆ. οὐκ ἔστι γῆν τε καὶ οὐρανὸν ἅπαντάς τε ἀστέρας ὄγκους τε | ἐκ τούτων ξύμπαντας C
μὴ ψυχῆς πρὸς ἑκάστῳ γενομένης ἢ καὶ ἐν ἑκάστοις εἶτα εἰς ἀκρίβειαν κατ' ἐνιαυτὸν οὕτω πορεύεσθαι κατὰ μῆνάς τε καὶ ἡμέρας, καὶ ξύμπαντα τὰ γιγνόμενα ξύμπασιν ἡμῖν ἀγαθὰ γίγνεσθαι. δεῖ δέ, ὅσῳ φλαυρότερόν ἐστ' ἄνθρωπος, μή τι ληροῦντά γε, σαφῶς δέ τι λέγοντα φαίνεσθαι. VII. ῥύμας μὲν οὖν εἴ τις αἰτίας τινὰς ἐρεῖ σωμάτων ἢ φύσεις ἤ τι τοιοῦτον, οὐδὲν σαφὲς ἐρεῖ· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν εἰρημένον σφόδρ' ἀναλαβεῖν χρή, πότερον ἔχει λόγον | ὁ λόγος ἢ πάν- D
τως ὑστερεῖ, τὸ πρῶτον μὲν τὰ ὄντα εἶναι δύο, τὸ μὲν ψυχήν, τὸ δὲ σῶμα, καὶ πολλὰ ἑκατέρου, πάντα δὲ ἀλλήλων ἄλλα καὶ ἑκάτερα ἑκατέρων, καὶ τρίτον ἄλλο οὐδὲν κοινὸν οὐδενί· διαφέρειν δὲ ψυχὴν σώματος. ἔμφρον μέν που, τὸ δὲ ἄφρον θήσομεν, ἄρχον δέ, τὸ δὲ ἀρχόμενον, καὶ τὸ μὲν αἴτιον ἁπάντων, τὸ δὲ ἀναίτιον πάσης πάθης. ὥστε τά γε δὴ κατ' οὐρανὸν | ὑπ' ἄλ- E
λου του φάναι γεγονέναι, καὶ μὴ ψυχῆς τε καὶ σώματος οὕτως εἶναι γεννήματα, πολλὴ μωρία τε καὶ ἀλογία. εἰ δ' οὖν δεῖ νικᾶν τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων λόγους καὶ πιστῶς θεῖα φαίνεσθαι γεγονέναι τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, δυοῖν τοι θάτερα θετέον αὐτά· ἢ γὰρ θεοὺς αὐτοὺς ταῦτα ὑμνητέον ὀρθότατα, ἢ θεῶν εἰκόνας ὡς ἀγάλματα * ὑπολαβεῖν γεγονέναι, 984

θεῶν αὐτῶν ἐργασαμένων· οὐ γὰρ ἀνοήτων γε οὐδὲ
βραχέος ἀξίων. ἀλλ' ὅπερ εἰρήκαμεν, τούτων ἡμῖν θά-
τερα θετέα, τὰ δὲ τεθέντα τιμητέον πάντων ἀγαλμά-
των διαφερόντως· οὐ γὰρ μήποτε φανῇ καλλίω καὶ
κοινότερα ξυμπάντων ἀνθρώπων ἀγάλματα, οὐδ' ἐν
διαφέρουσι τόποις ἱδρυμένα, καθαριότητι καὶ σεμνότη-
B τι καὶ ξυμπάσῃ ζωῇ διαφέροντα, ἢ ταῦτα, ὡς πάντῃ |
ταύτῃ γεγένηται. νῦν οὖν δὴ περὶ θεῶν ἐγχειρῶμεν τό
γε τοσοῦτον, τὰ δύο κατιδόντες ζῷα ὁρατὰ ἡμῖν, ἅ
φαμεν τὸ μὲν ἀθάνατον, τὸ δὲ γήϊνον ἅπαν θνητὸν
γεγονέναι, τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντε, τὰ μεταξὺ
τούτων σαφέστατα κατὰ δόξαν τὴν ἐπιεικῆ γεγονότα
πειραθῆναι λέγειν. αἰθέρα μὲν γὰρ μετὰ τὸ πῦρ θῶ-
μεν, ψυχὴν δ' ἐξ αὐτοῦ τιθῶμεν πλάττειν ζῷα δύνα-
μιν ἔχοντα, ὥσπερ τῶν ἄλλων γενῶν, τὸ πολὺ μὲν τῆς
C | αὐτοῦ φύσεως, τὰ δὲ σμικρότερα ξυνδέσμου χάριν ἐκ
τῶν ἄλλων γενῶν· μετὰ δὲ τὸν αἰθέρα ἐξ ἀέρος πλάτ-
τειν τὴν ψυχὴν γένος ἕτερον ζῴων, καὶ τὸ τρίτον ἐξ
ὕδατος. πάντα δὲ δημιουργήσασαν ταῦτα ψυχὴν ζῴων
εἰκὸς ὅλον οὐρανὸν ἐμπλῆσαι, χρησαμένην πᾶσι τοῖς
γένεσι κατὰ δύναμιν, πάντων μὲν μετόχων τοῦ ζῆν
γεγονότων· δεύτερα δὲ καὶ τρίτα καὶ τέταρτα καὶ
πέμπτα, ἀπὸ θεῶν τῶν φανερῶν ἀρξάμενα γενέσεως,
D εἰς | ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελευτᾶν. **VIII.** θεοὺς
μὲν δή, Δία τε καὶ Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας,
ὅπῃ τις ἐθέλει, ταύτῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τιθέσθω νό-
μον καὶ πάγιον ἐχέτω τοῦτον τὸν λόγον. θεοὺς δὲ δὴ
τοὺς ὁρατούς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους καὶ ὀξύτατον
ὁρῶντας πάντῃ, τοὺς πρώτους τὴν τῶν ἄστρων φύσιν
λεκτέον καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα,
E μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἑξῆς δαίμονας, | ἀέ-
ριον δὲ γένος, ἔχον ἕδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἑρμη-
νείας αἴτιον, εὐχαῖς τιμᾶν μάλα χρεὼν χάριν τῆς εὐ-
φήμου διαπορείας. τῶν δὲ δύο τούτων ζῴων, τοῦ τ'
ἐξ αἰθέρος ἐφεξῆς τε ἀέρος, ὃν διορώμενον ὅλον αὐ-
τῶν ἑκάτερον εἶναι· παρὸν δὴ πλησίον οὐ κατάδηλον
985 ἡμῖν γίγνεσθαι. μετέχοντα δὲ * φρονήσεως θαυμα-
στῆς, ἅτε γένους ὄντα εὐμαθοῦς τε καὶ μνήμονος, γι-
γνώσκειν μὲν ξύμπασαν τὴν ἡμετέραν αὐτὰ διάνοιαν
λέγωμεν, καὶ τόν τε καλὸν ἡμῶν καὶ ἀγαθὸν ἅμα
θαυμαστῶς ἀσπάζεσθαι καὶ τὸν σφόδρα κακὸν μι-
σεῖν, ἅτε λύπης μετέχοντα ἤδη· θεὸν μὲν γὰρ δὴ τὸν
τέλος ἔχοντα τῆς θείας μοίρας ἔξω τούτων εἶναι, λύ-
πης τε καὶ ἡδονῆς, τοῦ δὲ φρονεῖν καὶ τοῦ γιγνώσκειν
κατὰ πάντα μετειληφέναι. καὶ ξυμπλήρους δὴ ζῴων
B οὐρανοῦ | γεγονότος ἑρμηνεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους τε
καὶ τοὺς ἀκροτάτους θεοὺς πάντας τε καὶ πάντα, διὰ
τὸ φέρεσθαι τὰ μέσα τῶν ζῴων ἐπί τε γῆν καὶ ἐπὶ
τὸν ὅλον οὐρανὸν ἐλαφρᾷ φερόμενα ῥύμῃ. τὸ δὲ ὕδα-
τος πέμπτον ὂν ἡμίθεον μὲν ἀπεικάσειεν ἄν τις ὀρ-
θῶς ἀπεικάζων ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ τοῦτ' εἶναι
τοτὲ μὲν ὁρώμενον, ἄλλοτε δὲ ἀποκρυφθὲν ἄδηλον γι-
γνόμενον, θαῦμα κατ' ἀμυδρὰν ὄψιν παρεχόμενον.
C τούτων δὴ τῶν πέντε | ὄντως ὄντων ζῴων, ὅπῃ τινὲς
ἐνέτυχον ἡμῶν, ἢ καθ' ὕπνον ἐν ὀνειροπολίᾳ προστυ-
χόντες, ἢ κατὰ φήμας τε καὶ μαντείας λεχθὲν τισιν
ἐν ἀκοαῖς ὑγιαίνουσιν ἢ καὶ κάμνουσιν, ἢ καὶ τελευτῇ
βίου προστυχέσι γενομένοις, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ δόξας
παραγενομένας, ὅθεν ἱερὰ πολλὰ πολλῶν γέγονε, τὰ
δὲ γενήσεται, τούτων πάντων νομοθέτης, ὅςτις νοῦν
κέκτηται καὶ τὸν βραχύτατον, οὔποτε μὴ τολμήσῃ και-
νοτομῶν ἐπὶ θεοσέβειαν, ἥτις μὴ σαφὲς ἔχει τι, | τρέ- D
ψαι πόλιν ἑαυτοῦ. καὶ μὴν οὐδ' ὧν ὁ πάτριος νόμος
εἴρηκε περὶ θυσιῶν ἀποκωλύσει, μηδὲν τὸ παράπαν
εἰδώς, ὥσπερ οὐδ' ὂν δυνατὸν εἰδέναι τῇ θνητῇ φύσει
τῶν τοιούτων πέρι. τοὺς δὲ ὄντως ἡμῖν φανεροὺς ὄν-
τας θεοὺς ἆρ' οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος ἔχει κακίστους εἶναι
τοὺς μὴ τολμῶντας λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν,
ἀνοργιάστους τε ὄντας ἑτέρους θεοὺς καὶ τιμὰς μὴ
δεχομένους τὰς προσηκούσας αὐτοῖς; νῦν δὲ δὴ ξυμ-
βαίνει γιγνόμενον ἅμα τὸ τοιοῦτον, οἷον ἂν | εἴ ποτέ E
τις ἡμῶν ἥλιον ἢ σελήνην ἑωρακὼς ἦν γιγνομένους
ἐφορῶντάς τε ἡμᾶς πάντας, καὶ μὴ ἔφραζεν ἀδύνατος
ὤν πῃ φράζειν, τιμῆς τε ἀμοίρους ὄντας ἅμα, καὶ μὴ
προθυμοῖτο τό γε αὐτοῦ μέρος εἰς ἔντιμον χώραν κα-
ταφανεῖς ἄγων αὐτοὺς ἑορτάς τε αὐτοῖς γίγνεσθαι
ποιεῖν καὶ θυσίας, ἀπολαμβανόμενόν τε χρόνον ἑκά-
στοις μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων πολλάκις ἐνιαυτῶν
ὥρας διανέμειν, * ἆρ' οὐκ ἂν κακὸς ἑαυτῷ τε καὶ ἄλ- 986
λῳ τῷ γιγνώσκοντι λεγόμενος ἐν δίκῃ ξυνεδόκει λέγε-
σθαί ποτ' ἄν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔκ, ὦ ξένε; κάκιστος
μὲν οὖν. ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Κλεινία φίλε, περὶ
ἐμὲ νῦν γιγνόμενον ἴσθι φανερῶς. ΚΛ. Πῶς λέγεις;
IX. ΑΘ. Ἴστε ὀκτὼ δυνάμεις τῶν περὶ ὅλον οὐρανὸν
γεγονυίας ἀδελφὰς ἀλλήλων, ὧν καθεώρακα ἐγώ. καὶ
οὐδὲν μέγα διαπέπραγμαι· ῥᾴδιον γὰρ καὶ ἑτέρῳ. τού-
των δ' εἰσὶ τρεῖς | αὗται, μία μὲν ἡλίου, μία δὲ σελή- B
νης, μία δὲ τῶν πλανητῶν ἄστρων ὧν ἐμνήσθημεν
ὀλίγον ἔμπροσθεν· πέντε δὲ ἕτεραι. ταύτας δὴ πάσας
καὶ τούτους τοὺς ἐν ταύταισιν εἴτε αὐτοὺς ἰόντας εἴτε
φερομένους ἐν ὀχήμασι πορεύεσθαι ταύτῃ, μηδεὶς ἄλ-
λως ποτὲ νομίσῃ πάντων ἡμῶν, ὡς οἱ μὲν θεοί εἰσιν
αὐτῶν, οἱ δ' οὔ, μηδ' ὡς οἱ μὲν γνήσιοι, οἱ δὲ τοιοῦ-
τοί τινες, οἵους οὐδὲ θέμις εἰπεῖν ἡμῶν οὐδενί, πάν-
τες δὲ δὴ πάντας λέγωμέν τε καὶ φῶμεν ἀδελφούς τ' | C
εἶναι καὶ ἐν ἀδελφαῖς μοίραις, καὶ τιμὰς ἀποδιδῶμεν
μὴ τῷ μὲν ἐνιαυτόν, τῷ δὲ μῆνα, τοῖς δὲ μήτε τινὰ
μοῖραν τάττωμεν μήτε τινὰ χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται
τὸν αὑτοῦ πόλον, ξυναποτελῶν κόσμον, ὃν ἔταξε λό-
γος ὁ πάντων θειότατος ὁρατόν· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων
πρῶτον μὲν ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχε τοῦ
καταμαθεῖν ὁπόσα θνητῇ φύσει δυνατά, ἡγούμενος
ἄρισθ' οὕτως εὐτυχέστατά τε διάξειν | τὸν βίον τε- D
λευτήσας τε εἰς τόπους ἥξειν προσήκοντας ἀρετῇ, καὶ
μεμυημένος ἀληθῶς τε καὶ ὄντως, μεταλαβὼν φρονή-
σεως εἷς ὢν μιᾶς, τὸν ἐπίλοιπον χρόνον θεωρὸς τῶν
καλλίστων γενόμενος, ὅσα κατ' ὄψιν, διατελεῖ. νῦν δὴ
τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν λοιπὸν λέγειν ὅσοι τ' εἰσί, καὶ τί-
νες· οὐ γὰρ μήποτε φανῶμεν ψευδεῖς. | βεβαίως δὴ E
διϊσχυρίζομαι τό γε τοσοῦτον. λέγω γὰρ πάλιν, ὀκτὼ
μὲν εἶναι, τῶν δὲ ὀκτὼ τρεῖς μὲν εἰρῆσθαι, πέντε δ'
ἔτι λοιπάς. ἡ τετάρτη δὲ φορὰ καὶ διέξοδος ἅμα καὶ
πέμπτη τάχει μὲν ἡλίῳ σχεδὸν ἴση, καὶ οὔτε βραδυτέ-
ρα οὔτε θάττων. τό γ' ἐπίπαν ἀεὶ τούτων τριῶν ὄν-
των, τὸν νοῦν ἱκανὸν ἔχοντα ἡγεῖσθαι. λέγωμεν δὴ
ταύτας ἡλίου τ' εἶναι καὶ ἑωσφόρου· καὶ τρίτον ὡς μὲν
ὀνόματι φράζειν οὐκ ἔστι διὰ τὸ μὴ γιγνώσκεσθαι.
τούτου δ' αἴτιος ὁ πρῶτος ταῦτα κατιδὼν βάρβαρος

ὢν· παλαιὸς γὰρ δὴ τόπος ἔθρεψε τοὺς πρώτους ταῦ-
987 τα ἐννοήσαντας, * διὰ τὸ κάλλος τῆς θερινῆς ὥρας,
ἣν Αἴγυπτός τε καὶ Συρία ἱκανῶς κέκτηται, φανεροὺς
μέν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀστέρας ἀεὶ ξύμπαντας καθορῶν-
τας, ἅτε νεφῶν καὶ ὑδάτων ἀπόπροσθεν ἀεὶ τοῦ κό-
σμου κατῳκισμένους. ὅθεν καὶ πανταχόσε καὶ δεῦρ'
ἐξήκει, βεβασανισμένα χρόνῳ μυριετεῖ τε καὶ ἀπείρῳ.
διὸ θαρροῦντα χρὴ ταῦτα εἰς νόμους θέσθαι· τὸ γὰρ
μὴ τίμια τὰ θεῖα εἶναι ἢ τάδε μὴ θεῖα σαφῶς οὐκ
B ἐμφρόνων. ὅτι δὲ οὐκ ὀνόματα | ἔσχηκε, τήν γε αἰ-
τίαν χρὴ λέγεσθαι ταύτην. ἀλλὰ γὰρ ἐπωνυμίαν εἰλή-
φασι θεῶν. ὁ μὲν γὰρ ἑωσφόρος ἕσπερός τε ὢν αὐ-
τὸς Ἀφροδίτης εἶναι σχεδὸν ἔχει λόγον καὶ μάλα Συ-
ρίῳ νομοθέτῃ πρέπον, ὁ δ' ὁμόδρομος ἡλίῳ τε ἅμα
καὶ τούτῳ σχεδὸν Ἑρμοῦ· τρεῖς δ' ἔτι φορὰς λέγωμεν
ἐπὶ δεξιὰ πορευομένων μετὰ σελήνης τε καὶ ἡλίου. ἕνα
δὲ τὸν ὄγδοον χρὴ λέγειν, ὃν μάλιστ' ἄν τις ἄνω κό-
σμον προσαγορεύοι, ὃς ἐναντίος ἐκείνοις ξύμπασι πο-
ρεύεται, ἄγων τοὺς ἄλλους, ὥς γε ἀνθρώποις φαίνοιτ'
ἂν ὀλίγα τούτων εἰδόσιν. ὅσα δὲ ἱκανῶς ἴσμεν, ἀνάγ-
C κη | λέγειν καὶ λέγομεν· ἡ γὰρ ὄντως οὖσα σοφία
ταύτῃ πῃ φαίνεται τῷ καὶ σμικρὰ ξυννοίας ὀρθῆς
θείας τε μετειληφότι. λοιποὶ δὴ τρεῖς ἀστέρες, ὧν εἷς
μὲν βραδυτῆτι διαφέρων αὐτῶν ἐστί, Κρόνου δ' αὐτόν
τινες ἐπωνυμίαν φθέγγονται· τὸν δὲ μετὰ τοῦτον βρα-
δυτῆτι λέγειν χρὴ Διός· Ἄρεος δὲ ὁ μετὰ τοῦτον·
πάντων δὲ οὗτος ἐρυθρώτατον ἔχει χρῶμα. χαλεπὸν
δὲ οὐδὲν τούτων κατανοῆσαί τινα φράζοντός τινος, ἀλ-
D λὰ μαθόντα, | ὡς λέγομεν, ἡγεῖσθαι δεῖ. **X.** τόδε γε
μὴν διανοηθῆναι χρὴ πάντ' ἄνδρα Ἕλληνα, ὡς τόπον
ἔχομεν τὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς σχεδὸν
ἄριστον. τὸ δ' ἐπαινετὸν αὐτοῦ χρὴ λέγειν, ὅτι μέσος
ἂν εἴη χειμώνων τε καὶ τῆς θερινῆς φύσεως. ἡ δ'
ὑστεροῦσα ἡμῖν εἰς τὸ θερινὸν φύσις τοῦ περὶ τὸν
ἐκεῖ τόπον, ὅπερ εἴπομεν, ὕστερον αὐτοῖς παραδέδωκε
τὸ τούτων τῶν θεῶν τοῦ κόσμου κατανόημα. λάβωμεν
E δὲ ὡς, ὅ τί περ ἂν Ἕλληνες | βαρβάρων παραλάβωσι,
κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται. καὶ δὴ καὶ πε-
ρὶ τὰ νῦν λεγόμενα ταὐτὸν δεῖ διανοηθῆναι τοῦτο, ὡς
χαλεπὸν μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀναμφισβητήτως ἐξευ-
988 ρίσκειν, πολλὴ δ' ἐλπὶς ἅμα καὶ καλὴ κάλλιον καὶ * δι-
καιότερον ὄντως τῆς ἐκ τῶν βαρβάρων ἐλθούσης φή-
μης τε ἅμα καὶ θεραπείας πάντων τούτων τῶν θεῶν
ἐπιμελήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, παιδείαις τε καὶ ἐκ Δελ-
φῶν μαντείαις χρωμένους καὶ πάσῃ τῇ κατὰ νόμους
θεραπείᾳ. τόδε δὲ μηδείς ποτε φοβηθῇ τῶν Ἑλλήνων,
ὡς οὐ χρὴ περὶ τὰ θεῖά ποτε πραγματεύεσθαι θνη-
τοὺς ὄντας, πᾶν δὲ τούτου διανοηθῆναι τοὐναντίον,
ὡς οὔτε ἄφρον ἐστί ποτε τὸ θεῖον οὔτε ἀγνοεῖ που
B τὴν ἀνθρωπίνην | φύσιν, ἀλλ' οἶδεν ὅτι διδάσκοντος
αὐτοῦ ξυνακολουθήσει καὶ μαθήσεται τὰ διδασκόμε-
να, ὅτι δὲ διδάσκει τοῦτο αὐτὸ ἡμᾶς, μανθάνομεν δὲ
ἡμεῖς, ἀριθμόν τε καὶ ἀριθμεῖν οἶδε δήπου· πάντων
γὰρ ἀφρονέστατον ἂν εἴη τοῦτο ἀγνοοῦν· τὸ λεγόμε-
νον γὰρ ἂν ὄντως αὐτὸ αὑτὸ ἀγνοοῖ, χαλεπαῖνον τῷ
δυναμένῳ μανθάνειν, ἀλλ' οὐ συγχαῖρον ἄνευ φθόνου
διὰ θεὸν ἀγαθῷ γενομένῳ. λόγον δὴ καὶ πολὺν καὶ
C καλὸν ἔχει, τότε μέν, ὅτε περὶ θεῶν ἦν ἀνθρώποις |
διανοήματα πρῶτα, ὡς τ' ἐγένοντο οἷοί τ' ἐγίγνοντο
καὶ οἵας μετεχειρίζοντο πράξεις, μὴ κατὰ νοῦν τοῖς
σώφροσι λέγεσθαι μηδὲ φίλως, μηδ' ὡς οἱ δεύτεροι, ἐν
οἷς πρεσβύτατα μὲν τὰ πυρὸς ἐλέγετο καὶ ὕδατος καὶ
τῶν ἄλλων σωμάτων, ὕστερα δὲ τὰ τῆς θαυμαστῆς
ψυχῆς, καὶ φορὰ κρείττων καὶ τιμιωτέρα, ἣν τὸ σῶμα
εἴληχε φέρειν αὐτό τε ἑαυτὸ θερμότητι καὶ ψύξεσι καὶ
πᾶσι τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' οὐ ψυχὴ σῶμά τε καὶ ἑαυ-
τήν. | νῦν δ' ὅτε λέγομεν ψυχὴν μέν, ἄνπερ ἐν σώματι D
γένηται, θαῦμα οὐδὲν κινεῖν τε καὶ περιφέρειν τοῦτο
καὶ ἑαυτήν, οὐδ' ἡμῖν ἀπιστεῖ ψυχὴ κατὰ λόγον οὐδέ-
να, ὡς βάρος οὐδὲν περιφέρειν δυναμένη. διὸ καὶ νῦν
ἡμῶν ἀξιούντων, ψυχῆς οὔσης αἰτίας τοῦ ὅλου, καὶ
πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν ὄντων τοιούτων, τῶν δὲ αὖ
φλαύρων τοιούτων ἄλλων, τῆς μὲν φορᾶς πάσης καὶ
κινήσεως ψυχὴν αἰτίαν εἶναι θαῦμα | οὐδέν, τὴν δ' E
ἐπὶ τἀγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν τῆς ἀρίστης ψυχῆς
εἶναι, τὴν δ' ἐπὶ τοὐναντίον ἐναντίαν νενικηκέναι δεῖ
καὶ νικᾶν τὰ ἀγαθὰ τὰ μὴ τοιαῦτα. **XI.** ταῦτα ἡμῖν
εἴρηται πάντα κατὰ τὴν τῶν ἀνοσίων τιμωρὸν δίκην.
περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον οὐχ οἷόν τε ἡμῖν ἀπι-
στεῖν, ὡς οὐ δεῖ τόν γε ἀγαθὸν σοφὸν ἡμᾶς ἡγεῖ-
σθαι. * τὴν δὲ σοφίαν ταύτην, ἣν ζητοῦμεν πάλαι, 989
ἴδωμεν, ἄν ποτ' ἄρα ἐπινοήσωμεν ἢ κατὰ παιδείαν ἢ
κατὰ τέχνην, ἥντινα τοῦ γιγνώσκειν ἐνδεεῖς ὄντες τῶν
δικαίων ἀγνώμονες ἂν εἶμεν, ὄντες τοιοῦτοι. δοκοῦμεν
δή μοι, καὶ λεκτέον· ἄνω γὰρ καὶ κάτω ζητῶν, ᾗ μοι
καταφανὴς γέγονε, πειράσομαι δήλην ὑμῖν αὐτὴν ἀπο-
τελεῖν. τὸ δὴ μέγιστον ἀρετῆς οὐ καλῶς πραττόμενον
ἡμῖν γέγονεν αἴτιον, ὡς ἄρτι σημαίνειν ἐκ τῶν εἰρημέ-
νων μοι σφόδρα δοκεῖ. μεῖζον μὲν γὰρ | ἀρετῆς μη- B
δεὶς ἡμᾶς ποτε πείθῃ τῆς εὐσεβείας εἶναι τῷ θνητῷ
γένει· τοῦτο δ' ὅτι δι' ἀμαθίαν τὴν μεγίστην ἐν ταῖς
ἀρίσταις φύσεσιν οὐ γέγονε, λεκτέον. ἄρισται δ' εἰσὶν
αἱ χαλεπώτατα μὲν ἂν γενόμεναι, μέγιστον δὲ ὄφελος,
ἂν γίγνωνται· τά τε γὰρ τῆς βραδείας τε καὶ τῆς
ἐναντίας φύσεως μετρίως ἀποδεχομένη ψυχὴ καὶ πράως
εὔκολος ἂν εἴη, τήν τε ἀνδρείαν ἀγαμένη, καὶ πρὸς τὸ
σωφρονεῖν εὐπειθής, καὶ τό γε μέγιστον, ἐν ταύταις
ταῖς | φύσεσι δυναμένη μανθάνειν καὶ μνήμων οὖσα C
εὖ μάλα χαίρειν τούτοις αὐτοῖς δύναιτ' ἂν φιλομαθὴς
ὥστ' εἶναι. ταῦτα γὰρ οὔτε ῥάδια φύεσθαι, γενόμενά
τε καὶ τροφῆς καὶ παιδείας τυχόντα ἧς δεῖ, τοὺς πλεί-
στους αὐτῶν καὶ χείρους κατέχειν ὀρθότατα δύναιτ'
ἂν τῷ φρονεῖν καὶ πράττειν καὶ λέγειν περὶ θεοὺς
ἕκαστα, ὡς δεῖ τε καὶ ὅτε δεῖ, περὶ θυσίας τε καὶ
καθαρμοὺς τῶν περὶ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους, οὐ
σχήμασι τεχνάζοντας, ἀλλὰ ἀληθείᾳ | τιμῶντας ἀρε- D
τήν, ὃ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι ξυμπάντων πάσῃ τῇ πό-
λει. τοῦτο δὴ οὖν τὸ μέρος εἶναί φαμεν φύσει κυριώ-
τατον καὶ δυνατὸν ὡς οἷόν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα
μαθεῖν, εἰ διδάσκοι τις. ἀλλ' οὐδ' ἂν διδάξειεν, εἰ μὴ
θεὸς ὑφηγοῖτο· εἴ τ' οὖν διδάσκοι, κατὰ τρόπον δὲ μὴ
δρῷ τὸ τοιοῦτον, κρεῖττον μὴ μανθάνειν. ὅμως δ' ἐκ
τῶν νῦν λεγομένων ἀνάγκη μαθεῖν ταῦτα καὶ ἐμὲ λέ-
γειν τὴν τοιαύτην τε καὶ ἀρίστην φύσιν. πειρώμεθα
δὴ τῷ τε λόγῳ | διεξελθεῖν ἅ τ' ἐστὶ καὶ οἷα καὶ ὡς E
δεῖ μανθάνειν, κατὰ δύναμιν τήν τ' ἐμὴν τοῦ λέγοντος
καὶ τὴν τῶν δυναμένων εἰσακοῦσαι θεοσεβείας, * ᾧτινι 990
τρόπῳ τίς τινα μαθήσεται. σχεδὸν μὲν οὖν ἐστὶν ἄτο-

πον ἀκούσαντι· τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ λέγομεν ἡμεῖς γε,
ὅ τις οὐκ ἄν ποτε δόξειε δι' ἀπειρίαν τοῦ πράγματος,
ἀστρονομίαν. ἀγνοεῖτε, ὅτι σοφώτατον ἀνάγκη τὸν
ἀληθῶς ἀστρονόμον εἶναι, μὴ τὸν καθ' Ἡσίοδον
ἀστρονομοῦντα καὶ πάντας τοὺς τοιούτους, οἷον δυ-
σμάς τε καὶ ἀνατολὰς ἐπεσκεμμένον, ἀλλὰ τὸν τῶν
ὀκτὼ περιόδων τὰς ἑπτὰ περιόδους, διεξιούσης τὸν
B αὐτὸν κύκλον ἑκάστης, οὕτως ὡς οὐκ ἂν ῥᾳδίως | πο-
τὲ πᾶσα φύσις ἱκανὴ γένοιτο θεωρῆσαι, μὴ θαυμα-
στῆς μετέχουσα φύσεως. ὃ νῦν εἰρήκαμεν ἐροῦμέν τε,
ὥς φαμεν, ὅπῃ δεῖ τε καὶ ὅπως χρεὼν μανθάνειν.
πρῶτον δ' ἡμῖν τόδε λεγέσθω. XII. σελήνη μὲν πε-
ρίοδον τὴν αὑτῆς τάχιστα διέξεισιν, ἄγουσα μῆνα καὶ
πανσέληνον πρώτην· δεύτερον δὲ κατανοεῖν δεῖ τὸν
ἥλιον, τροπὰς ἄγοντα διὰ πάσης τῆς αὑτοῦ περιόδου,
καὶ τούτῳ τοὺς ξυνδρόμους. ἵνα δὲ μὴ πολλάκις ταὐ-
C τὰ περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγώμεθα, | τὰς ἄλλας, ὅσας
ἐν τῷ πρόσθεν διεξήλθομεν, ὁδοὺς τούτων οὐ ῥᾴδιον
ξυννοεῖν. ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας φύσεις, δι'
ἃς δυνατὸν εἶναι χρεὼν πολλὰ προδιδάσκοντα καὶ ἐθί-
ζοντα δεῖ διαπονήσασθαι παῖδα ὄντα καὶ νεανίσκον.
διὸ μαθημάτων δέον ἂν εἴη· τὸ δὲ μέγιστόν τε καὶ
πρῶτον ἀριθμῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ σώματα ἐχόντων, ἀλ-
λὰ ὅλης τῆς τοῦ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου γενέσεώς τε
καὶ δυνάμεως, ὅσην παρέχεται πρὸς τὴν τῶν ὄντων
D φύσιν. ταῦτα δὲ | μαθόντι τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶν ὃ
καλοῦσι μὲν σφόδρα γελοῖον ὄνομα γεωμετρίαν, τῶν
οὐκ ὄντων δὲ ὁμοίων ἀλλήλοις φύσει ἀριθμῶν ὁμοίω-
σις πρὸς τὴν τῶν ἐπιπέδων μοῖραν γεγονυῖά ἐστι δια-
φανής· ὃ δὴ θαῦμα οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ γεγονὸς
θεῖον φανερὸν ἂν γίγνοιτο τῷ δυναμένῳ ξυννοεῖν. με-
τὰ δὲ ταύτην τοὺς τρὶς ηὐξημένους καὶ τῇ στερεᾷ φύ-
σει ὁμοίους, τοὺς δὲ ἀνομοίους αὖ γεγονότας ἑτέρᾳ
τέχνῃ ὁμοιᾷ ταύτῃ, ἣν δὴ γεωμετρίαν ἐκάλεσαν οἱ
E προστυχεῖς | αὐτῇ γεγονότες. ὃ δὲ θεῖόν τ' ἐστὶ καὶ
θαυμαστὸν τοῖς ἐγκαθορῶσί τε καὶ διανοουμένοις, ὡς
περὶ τὸ διπλάσιον ἀεὶ στρεφομένης τῆς δυνάμεως καὶ
τῆς ἐξ ἐναντίας ταύτῃ καθ' ἑκάστην ἀναλογίαν εἶδος
991 καὶ γένος ἀποτυποῦται * πᾶσα ἡ φύσις. ἡ μὲν δὴ
πρώτη τοῦ διπλασίου κατ' ἀριθμὸν ἓν πρὸς δύο κατὰ
λόγον φερομένη, διπλάσιον δὲ ἡ κατὰ δύναμιν οὖσα·
ἡ δ' εἰς τὸ στερεόν τε καὶ ἁπτὸν πάλιν αὖ διπλάσιον,
ἀφ' ἑνὸς εἰς ὀκτὼ διαπορευθεῖσα· ἡ δὲ διπλασίου μὲν
εἰς μέσον, ἴσως δὲ τοῦ ἐλάττονος πλέον ἔλαττόν τε
τοῦ μείζονος, τὸ δ' ἕτερον τῷ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων
αὐτῶν ὑπερέχον τε καὶ ὑπερεχόμενον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ
B ἓξ πρὸς τὰ δώδεκα ξυνέβη τό τε ἡμιόλιον καὶ | ἐπί-
τριτον. τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπ' ἀμφότερα στρε-
φομένη τοῖς ἀνθρώποις σύμφωνον χρείαν καὶ σύμμε-
τρον ἀπενείματο παιδιᾶς ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίας χά-
ριν, εὐδαίμονι χορείᾳ Μουσῶν δεδομένη. XIII. ταῦτα
μὲν οὖν δὴ ταύτῃ γιγνέσθω τε καὶ ἐχέτω ξύμπαντα·
τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος, εἰς θείαν γένεσιν ἅμα καὶ τὴν
τῶν ὁρατῶν καλλίστην τε καὶ θειοτάτην φύσιν ἰτέον,
ὅσην ἀνθρώποις θεὸς ἔδωκε κατιδεῖν, ἣν οὔποτε ἄνευ
C τῶν νῦν διειρημένων | μὴ κατιδὼν ἐπεύξεταί τις ῥα-
στώνῃ παραλαβεῖν. πρὸς τούτοις δὲ τὸ καθ' ἓν τῷ
κατ' εἴδη προσακτέον ἐν ἑκάσταις ταῖς συνουσίαις, ἐρω-
τῶντά τε καὶ ἐλέγχοντα τὰ μὴ καλῶς ῥηθέντα· πάν-
τως γὰρ καλλίστη καὶ πρώτη βάσανος ἀνθρώποις ὀρ-
θῶς γίγνεται, ὅσαι δὲ οὐκ οὖσαι προσποιοῦνται, μα-
ταιότατος πόνος ἁπάντων. ἔτι δὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ
χρόνου ἡμῖν ληπτέον, ὡς ἀκριβῶς ἀποτελεῖ πάντα τὰ
κατ' οὐρανὸν γιγνόμενα, ἵν' ὁ | πιστεύσας, ὡς ὁ λόγος D
ἀληθὴς γέγονεν, ὅτι πρεσβύτερόν τ' ἐστὶν ἅμα καὶ
θειότερον ψυχὴ σώματος, ἡγήσαιτ' ἂν παγκάλως τε καὶ
ἱκανῶς εἰρῆσθαι τὸ θεῶν εἶναι πάντα πλέα καὶ μηδέ-
ποτε λήθῃ μηδὲ ἀμελείᾳ τῶν κρειττόνων ἡμᾶς παρω-
λιγωρῆσθαι. νοητέον δ' ἐστὶ περὶ πάντα τὰ τοιαῦτα
τόδε, ὡς ἐὰν μέν τις ἕκαστα τούτων ὀρθῶς λαμβάνῃ,
μέγ' ὄφελος γίγνεται τῷ παραλαμβάνοντι κατὰ τρόπον,
εἰ δὲ μή, θεὸν ἄμεινον ἀεὶ καλεῖν. ὁ δὲ τρόπος ὅδε·
| ἀνάγκη γὰρ τόγε τοσοῦτον φράζειν. πᾶν διάγραμμα E
ἀριθμοῦ τε σύστημα καὶ ἁρμονίας σύστασιν ἅπασαν
τῆς τε τῶν ἄστρων περιφορᾶς τὴν ὁμολογίαν οὖσαν
μίαν ἁπάντων ἀναφανῆναι δεῖ τῷ κατὰ τρόπον μαν-
θάνοντι, ἀναφανήσεται δὲ ἄν, ὃ λέγομεν, ὀρθῶς τις
εἰς ἓν βλέπων μανθάνῃ· δεσμὸς γὰρ * πεφυκὼς πάν- 992
των τούτων εἷς ἀναφανήσεται διανοουμένοις. εἰ δ' ἄλ-
λως πως ταῦτα μεταχειριεῖταί τις, τύχην δεῖ καλεῖν,
ὥσπερ καὶ λέγομεν· οὐ γὰρ ἄνευ γε τούτων μήποτέ
τις ἐν πόλεσιν εὐδαίμων γένηται φύσις, ἀλλ' οὗτος ὁ
τρόπος, αὕτη ἡ τροφή, ταῦτα τὰ μαθήματα εἴτε χαλε-
πὰ εἴτε ῥᾴδια, ταύτῃ πορευτέον. ἀμελῆσαι δὲ οὐ θε-
μιτόν ἐστι θεῶν καταφανοῦς γενομένης τῆς πάντων
αὐτῶν κατὰ τρόπον λεγομένης φήμης εὐτυχοῦς. τὸν δὲ
ξύμπαντα ταῦτα | οὕτως εἰληφότα, τοῦτον λέγω τὸν B
ἀληθέστατα σοφώτατον· ὃν καὶ διϊσχυρίζομαι παίζων
καὶ σπουδάζων ἅμα, ὅτε θανάτῳ τις τῶν τοιούτων τὴν
αὑτοῦ μοῖραν ἀναπλήσει, σχεδὸν ἐάνπερ ἔτ' ἀποθα-
νὼν ᾖ, μήτε μεθέξειν ἔτι πολλῶν τότε καθάπερ νῦν
αἰσθήσεων, μιᾶς τε μοίρας μετειληφότα μόνον καὶ ἐκ
πολλῶν ἕνα γεγονότα εὐδαίμονά τε ἔσεσθαι καὶ σο-
φώτατον ἅμα καὶ μακάριον, εἴτε τις ἐν ἠπείροις εἴτ'
ἐν νήσοις μακάριος ὢν ζῇ, κἀκεῖνον μεθέξειν | τῆς C
τοιαύτης ἀεὶ τύχης, κεἴτε δημοσίᾳ τις ἐπιτηδεύσας ταῦ-
τα εἴτε ἰδίᾳ διαβιῷ, τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως αὐτὸν πρά-
ξειν παρὰ θεῶν. ὃ δὲ κατ' ἀρχάς τε ἐλέγομεν, καὶ νῦν
αὐτὸς πάρεστι λόγος ἀληθὴς ὄντως, ὡς οὐ δυνατὸν
ἀνθρώποις τελέως μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέ-
σθαι πλὴν ὀλίγων, ἔστι ταῦτα ὀρθῶς εἰρημένα· ὁπό-
σοι γὰρ θεῖοι καὶ σώφρονες ἅμα τῆς ἄλλης τε μετέ-
χοντες ἀρετῆς φύσει, πρὸς δὲ τούτοις ὅσα μαθήματος
ἔχεται | μακαρίου πάντα εἰληφότες, ἃ δ' ἔστιν εἰρήκα- D
μεν, τούτοισι μόνοις τὰ τοῦ δαιμονίου ξύμπαντα ἱκα-
νῶς εἴληχέ τε καὶ ἔχει. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα οὕτω δια-
πονήσασιν ἰδίᾳ λέγομεν καὶ δημοσίᾳ κατὰ νόμον τίθε-
μεν, εἰς πρεσβύτου τέλος ἀφικομένοις τὰς μεγίστας
ἀρχὰς παραδίδοσθαι δεῖν, τοὺς δ' ἄλλους τούτοις ξυν-
επομένους εὐφημεῖν πάντας θεοὺς ἅμα καὶ πάσας,
καὶ τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν
ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαντας ἡμᾶς ὀρθότατα
πάντας | παρακαλεῖν.
E

Τ Ι Μ Α Ι Ο Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΤΙΜΑΙΟΣ, ΕΡΜΟΚΡΑΤΗΣ.

17 T. III. p. 17. ed. Steph. I. ΣΩ. **Εἷς**, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος
ἡμῖν, ὦ φίλε Τίμαιε, ποῦ, τῶν χθὲς μὲν δαιτυμόνων,
τὰ νῦν δ᾽ ἑστιατόρων; ΤΙ. Ἀσθένειά τις αὐτῷ ξυν-
έπεσεν, ὦ Σώκρατες· οὐ γὰρ ἂν ἑκὼν τῆςδε ἀπελείπε-
το τῆς συνουσίας. ΣΩ. Οὐκοῦν σὸν τῶνδέ τε ἔργον
καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος ἀναπληροῦν μέρος; ΤΙ.
B Πάνυ μὲν οὖν, καὶ κατὰ δύναμίν γε οὐδὲν | ἐλλείψο-
μεν· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη δίκαιον χθὲς ὑπὸ σοῦ ξενισθέν-
τας οἷς ἦν πρέπον ξενίοις μὴ οὐ προθύμως σὲ τοὺς
λοιποὺς ἡμῶν ἀνταφεστιᾶν. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν μέμνησθε,
ὅσα ὑμῖν καὶ περὶ ὧν ἐπέταξα εἰπεῖν; ΤΙ. Τὰ μὲν
μεμνήμεθα, ὅσα δὲ μή, σὺ παρὼν ὑπομνήσεις. μᾶλλον
δέ, εἰ μή τί σοι χαλεπόν, ἐξ ἀρχῆς διὰ βραχέων πάλιν
ἐπάνελθε αὐτά, ἵνα βεβαιωθῇ μᾶλλον παρ᾽ ἡμῖν. ΣΩ.
Ταῦτ᾽ ἔσται. χθές που τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ ῥηθέντων λόγων
C περὶ πολιτείας | ἦν τὸ κεφάλαιον, οἵα τε καὶ ἐξ οἵων
ἀνδρῶν ἀρίστη κατεφαίνετ᾽ ἄν μοι γενέσθαι. ΤΙ. Καὶ
μάλα γε ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ῥηθεῖσα πᾶσι κατὰ νοῦν.
ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τὸ τῶν γεωργῶν, ὅσαι τε ἄλλαι τέ-
χναι, πρῶτον ἐν αὐτῇ χωρὶς διειλόμεθα ἀπὸ τοῦ γέ-
νους τοῦ τῶν προπολεμησόντων; ΤΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ
κατὰ φύσιν γε δὴ διδόντες τὸ καθ᾽ αὑτὸν ἑκάστῳ
D πρόςφορον ἓν μόνον ἐπιτήδευμα καὶ μίαν ἑκάστῳ | τέ-
χνην, τούτους, οὓς πρὸ πάντων ἔδει πολεμεῖν, εἴπομεν,
ὡς ἄρ᾽ αὐτοὺς δέοι φύλακας εἶναι μόνον τῆς πόλεως,
εἴτε τις ἔξωθεν ἢ καὶ τῶν ἔνδοθεν ἴοι κακουργήσων,
δικάζοντας μὲν πρᾴως τοῖς ἀρχομένοις ὑπ᾽ αὐτῶν ἅτε
18 καὶ φύσει φίλοις * οὖσι, χαλεποὺς δὲ ἐν ταῖς μάχαις
τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἐχθρῶν γιγνομένους. ΤΙ. Παν-
τάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Φύσιν γάρ, οἶμαί, τινα τῶν
φυλάκων τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν ἅμα μὲν θυμοειδῆ ἅμα
δὲ φιλόσοφον δεῖν εἶναι διαφερόντως, ἵνα πρὸς ἑκατέ-
ρους δύναιντο ὀρθῶς πρᾶοι καὶ χαλεποὶ γίγνεσθαι.
ΤΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ τροφήν; ἆρ᾽ οὐ γυμναστικῇ καὶ
μουσικῇ μαθήμασί τε, ὅσα προςήκει τούτοις, ἐν ἅπα-
B σι τεθράφθαι; ΤΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοὺς | δέ
γε οὕτω τραφέντας ἐλέχθη που μήτε χρυσὸν μήτε ἄρ-
γυρον μήτε ἄλλο ποτὲ μηδὲν κτῆμα ἑαυτῶν ἴδιον νο-
μίζειν δεῖν, ἀλλ᾽ ὡς ἐπικούρους μισθὸν λαμβάνοντας
τῆς φυλακῆς παρὰ τῶν σωζομένων ὑπ᾽ αὐτῶν, ὅσος
σώφροσι μέτριος, ἀναλίσκειν τε δὴ κοινῇ καὶ ξυνδιαι-
τωμένους μετὰ ἀλλήλων ζῆν, ἐπιμέλειαν ἔχοντας ἀρετῆς
διὰ παντός, τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἄγοντας σχο-
λήν. ΤΙ. Ἐλέχθη καὶ ταῦτα ταύτῃ. ΣΩ. Καὶ μὲν
δὴ καὶ περὶ γυναικῶν | ἐπεμνήσθημεν, ὡς τὰς φύσεις C
τοῖς ἀνδράσι παραπλησίας εἴη ξυναρμοστέον, καὶ τὰ
ἐπιτηδεύματα πάντα κοινὰ κατά τε πόλεμον καὶ κατὰ
τὴν ἄλλην δίαιταν δοτέον πάσαις. ΤΙ. Ταύτῃ καὶ
ταῦτα ἐλέγετο. ΣΩ. Τί δαὶ δὴ τὸ περὶ τῆς παιδο-
ποιίας; ἢ τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀήθειαν τῶν λεχθέντων
εὐμνημόνευτον, ὅτι κοινὰ τὰ τῶν γάμων καὶ τὰ τῶν
παίδων πᾶσιν ἁπάντων ἐτίθεμεν, μηχανώμενοι, ὅπως
μηδείς ποτε τὸ γεγενημένον αὐτῷ ἰδίᾳ γνώσοιτο, νο-
μιοῦσι δὲ | πάντες πάντας αὑτοὺς ὁμογενεῖς, ἀδελφὰς D
μὲν καὶ ἀδελφοὺς ὅσοιπερ ἂν τῆς πρεπούσης ἐντὸς
ἡλικίας γίγνωνται, τοὺς δ᾽ ἔμπροσθεν καὶ ἄνωθεν γο-
νέας τε καὶ γονέων προγόνους, τοὺς δ᾽ εἰς τὸ κάτω-
θεν ἐκγόνους παῖδάς τε ἐκγόνων; ΤΙ. Ναί, καὶ ταῦ-
τα εὐμνημόνευτα ᾗ λέγεις. ΣΩ. Ὅπως δὲ δὴ κατὰ
δύναμιν εὐθὺς γίγνοιντο ὡς ἄριστοι τὰς φύσεις, ἆρ᾽
οὐ μεμνήμεθα, ὡς τοὺς ἄρχοντας ἔφαμεν καὶ τὰς ἀρ-
χούσας δεῖν εἰς τὴν τῶν γάμων σύνερξιν λάθρᾳ | μη- E
χανᾶσθαι κλήροις τισίν, ὅπως οἱ κακοὶ χωρὶς οἵ τ᾽
ἀγαθοὶ ταῖς ὁμοίαις ἑκάτεροι ξυλλήξονται, καὶ μή τις
αὐτοῖς ἔχθρα διὰ ταῦτα γίγνηται, τύχην ἡγουμένοις
αἰτίαν τῆς ξυλλήξεως; ΤΙ. Μεμνήμεθα. ΣΩ. Καὶ
μὴν ὅτι γε * τὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν θρεπτέον ἔφαμεν 19
εἶναι, τὰ δὲ τῶν κακῶν εἰς τὴν ἄλλην λάθρᾳ διαδο-
τέον πόλιν; ἐπαυξανομένων δὲ σκοποῦντας ἀεὶ τοὺς
ἀξίους πάλιν ἀνάγειν δεῖν, τοὺς δὲ παρὰ σφίσιν ἀνα-
ξίους εἰς τὴν τῶν ἐπανιόντων χώραν μεταλλάττειν;
ΤΙ. Οὕτως. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν δὴ διεληλύθαμεν ἤδη, κα-
θάπερ χθές, ὡς ἐν κεφαλαίοις πάλιν ἐπανελθεῖν; ἢ
ποθοῦμεν ἔτι τι τῶν ῥηθέντων, ὦ φίλε Τίμαιε, ἀπο-

B λειπόμενον; ΤΙ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα ἦν τὰ ' λεχθέντα, ὦ Σώκρατες. II. ΣΩ. Ἀκούοιτ' ἂν ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα περὶ τῆς πολιτείας, ἣν διήλθομεν, οἷόν τι πρὸς αὐτὴν πεπονθὼς τυγχάνω. προσέοικε δὲ δή τινί μοι τοιῷδε τὸ πάθος, οἷον εἴ τις ζῶα καλά που θεασάμενος, εἴτε ὑπὸ γραφῆς εἰργασμένα εἴτε καὶ ζῶντα ἀληθινῶς, ἡσυχίαν δὲ ἄγοντα, εἰς ἐπιθυμίαν ἀφίκοιτο θεάσασθαι κινούμενά τε αὐτὰ καί τι τῶν τοῖς σώμασι δοκούντων προσήκειν κατὰ τὴν ἀγωνίαν ἀθλοῦντα.
C ταὐτὸν ' καὶ ἐγὼ πέπονθα πρὸς τὴν πόλιν, ἣν διήλθομεν· ἡδέως γὰρ ἄν του λόγῳ διεξιόντος ἀκούσαιμ' ἂν ἄθλους, οὓς πόλις ἀθλεῖ, τούτους αὐτὴν ἀγωνιζομένην πρὸς πόλεις ἄλλας, πρεπόντως εἴς γε πόλεμον ἀφικομένην, καὶ ἐν τῷ πολεμεῖν τὰ προσήκοντα ἀποδιδοῦσαν τῇ παιδείᾳ καὶ τροφῇ κατά τε τὰς ἐν τοῖς ἔργοις πράξεις καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διερμηνεύσεις πρὸς ἑκάστας τῶν πόλεων. ταῦτ' οὖν, ὦ Κρι-
D τία καὶ Ἑρμόκρατες, ' ἐμαυτοῦ μὲν αὐτὸς κατέγνωκα μήποτ' ἂν δυνατὸς γενέσθαι τοὺς ἄνδρας καὶ τὴν πόλιν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι. καὶ τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν θαυμαστόν· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν δόξαν εἴληφα καὶ περὶ τῶν πάλαι γεγονότων καὶ τῶν νῦν ὄντων ποιητῶν, οὔ τι τὸ ποιητικὸν ἀτιμάζων γένος, ἀλλὰ παντὶ δῆλον, ὡς τὸ μιμητικὸν ἔθνος, οἷς ἂν ἐντραφῇ, ταῦτα μιμήσεται
E ῥᾷστα καὶ ἄριστα, τὸ δ' ἐκτὸς τῆς τροφῆς ἑκάστοις ' γιγνόμενον χαλεπὸν μὲν ἔργοις, ἔτι δὲ χαλεπώτερον λόγοις εὖ μιμεῖσθαι. τὸ δὲ τῶν σοφιστῶν γένος αὖ πολλῶν μὲν λόγων καὶ καλῶν ἄλλων μάλ' ἔμπειρον ἥγημαι, φοβοῦμαι δέ, μή πως, ἅτε πλανητὸν ὂν κατὰ πόλεις οἰκήσεις τε ἰδίας οὐδαμῇ διῳκηκός, ἄστοχον ἅμα φιλοσόφων ἀνδρῶν ᾖ καὶ πολιτικῶν, ὅσ' ἂν οἷά τε ἐν πολέμῳ καὶ μάχαις πράττοντες ἔργῳ καὶ λόγῳ προσομιλοῦντες ἑκάστοις πράττοιεν καὶ λέγοιεν. καταλέλειπται δὴ τὸ τῆς ὑμετέρας ἕξεως γένος, ἅμα ἀμφο-
20 τέρων * φύσει καὶ τροφῇ μετέχον. Τίμαιός τε γὰρ ὅδε, εὐνομωτάτης ὢν πόλεως τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρίδος, οὐσίᾳ καὶ γένει οὐδενὸς ὕστερος ὢν τῶν ἐκεῖ, τὰς μεγίστας μὲν ἀρχάς τε καὶ τιμὰς τῶν ἐν τῇ πόλει μετακεχείρισται, φιλοσοφίας δ' αὖ κατ' ἐμὴν δόξαν ἐπ' ἄκρον ἁπάσης ἐλήλυθε· Κριτίαν δέ που πάντες οἱ τῇδ' ἴσμεν οὐδενὸς ἰδιώτην ὄντα ὧν λέγομεν· τῆς δὲ Ἑρμοκράτους αὖ περὶ φύσεως καὶ τροφῆς, πρὸς ἅπαν-
B τα ταῦτ' εἶναι ἱκανῆς πολλῶν ' μαρτυρούντων πιστευτέον. διὸ καὶ χθὲς ἐγὼ διανοούμενος ὑμῶν δεομένων τὰ περὶ τῆς πολιτείας διελθεῖν προθύμως ἐχαριζόμην, εἰδώς, ὅτι τὸν ἑξῆς λόγον οὐδένες ἂν ὑμῶν ἐθελόντων ἱκανώτερον ἀποδοῖεν· εἰς γὰρ πόλεμον πρέποντα καταστήσαντες τὴν πόλιν ἅπαντ' αὐτῇ τὰ προσήκοντα ἀποδοῖτ' ἂν μόνοι τῶν νῦν. εἰπὼν δὴ τἀπιταχθέντα ἀντεπέταξα ὑμῖν ἃ καὶ νῦν λέγω. ξυνωμολογήσατ' οὖν
C κοινῇ σκεψάμενοι πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς εἰς νῦν ' ἀνταποδώσειν μοι τὰ τῶν λόγων ξένια, πάρειμί τε οὖν δὴ κεκοσμημένος ἐπ' αὐτὰ καὶ πάντων ἑτοιμότατος ὢν δέχεσθαι. ΕΡ. Καὶ μὲν δή, καθάπερ εἶπε Τίμαιος ὅδε, ὦ Σώκρατες, οὔτε ἐλλείψομεν προθυμίας οὐδὲν οὔτ' ἔστιν οὐδεμία πρόφασις ἡμῖν τὸ μὴ δρᾶν ταῦτα· ὥστε καὶ χθὲς εὐθὺς ἐνθένδε, ἐπειδὴ παρὰ Κριτίαν πρὸς τὸν ξενῶνα, οὗ καὶ καταλύομεν, ἀφικόμεθα, καὶ ἔτι
D πρότερον καθ' ὁδὸν αὐτὰ ταῦτ' ἐσκοποῦμεν. ' ὅδ' οὖν ἡμῖν λόγον εἰσηγήσατο ἐκ παλαιᾶς ἀκοῆς· ὃν καὶ νῦν λέγε, ὦ Κριτία, τῷδε, ἵνα ξυνδοκιμάσῃ πρὸς τὴν ἐπίταξιν, εἴτ' ἐπιτήδειος εἴτ' ἀνεπιτήδειός ἐστιν. ΚΡ. Ταῦτα χρὴ δρᾶν, εἰ καὶ τῷ τρίτῳ κοινωνῷ Τιμαίῳ ξυνδοκεῖ. ΤΙ. Δοκεῖ μήν. ΚΡ. Ἄκουε δή, ὦ Σώκρατες, λόγου μάλα μὲν ἀτόπου, παντάπασί γε μὴν ἀληθοῦς, ὡς ὁ τῶν ἑπτὰ σοφώτατος ' Σόλων ποτ' ἔφη. E
ἦν μὲν οὖν οἰκεῖος καὶ σφόδρα φίλος ἡμῖν Δρωπίδου τοῦ προπάππου, καθάπερ λέγει πολλαχοῦ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ποιήσει· πρὸς δὲ Κριτίαν που τὸν ἡμέτερον πάππον εἶπεν, ὡς ἀπεμνημόνευεν αὖ πρὸς ἡμᾶς ὁ γέρων, ὅτι μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τῆσδ' εἴη παλαιὰ ἔργα τῆς πόλεως ὑπὸ χρόνου καὶ φθορᾶς ἀνθρώπων ἠφανισμένα, πάντων δὲ ἓν μέγιστον, οὗ νῦν ἐπιμνησθεῖσι
* πρέπον ἂν ἡμῖν εἴη σοί τε ἀποδοῦναι χάριν καὶ τὴν 21
θεὸν ἅμα ἐν τῇ πανηγύρει δικαίως τε καὶ ἀληθῶς οἷόνπερ ὑμνοῦντας ἐγκωμιάζειν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἀλλὰ δὴ ποῖον ἔργον τοῦτο Κριτίας οὐ λεγόμενον μέν, ὡς δὲ πραχθὲν ὄντως ὑπὸ τῆσδε τῆς πόλεως ἀρχαῖον διηγεῖτο κατὰ τὴν Σόλωνος ἀκοήν; III. ΚΡ. Ἐγὼ φράσω παλαιὸν ἀκηκοὼς λόγον οὐ νέου ἀνδρός. ἦν μὲν γὰρ δὴ τότε Κριτίας, ὡς ἔφη, σχεδὸν ἐγγὺς ἤδη τῶν ἐνενήκοντα ἐτῶν, ἐγὼ δέ πῃ ' μάλιστα δεκέτης· ἡ δὲ B
Κουρεῶτις ἡμῖν οὖσα ἐτύγχανεν Ἀπατουρίων. τὸ δὴ τῆς ἑορτῆς σύνηθες ἑκάστοτε καὶ τότε ξυνέβη τοῖς παισίν· ἆθλα γὰρ ἡμῖν οἱ πατέρες ἔθεσαν ῥαψῳδίας. πολλῶν μὲν οὖν δὴ καὶ πολλὰ ἐλέχθη ποιητῶν ποιήματα, ἅτε δὲ νέα κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὄντα τὰ Σόλωνος πολλοὶ τῶν παίδων ᾔσαμεν. εἶπεν οὖν δή τις τῶν φρατέρων, εἴτε δὴ δοκοῦν αὐτῷ τότε εἴτε καὶ χάριν τινὰ τῷ Κριτίᾳ φέρων, δοκεῖν οἱ τά τε ἄλλα σοφώτατον ' γεγονέναι Σόλωνα καὶ κατὰ τὴν ποίησιν αὖ C
τῶν ποιητῶν πάντων ἐλευθεριώτατον. ὁ δὴ γέρων, σφόδρα γὰρ οὖν μέμνημαι, μάλα τε ἥσθη καὶ διαμειδιάσας εἶπεν· Εἴ γε, ὦ Ἀμύνανδρε, μὴ παρέργῳ τῇ ποιήσει κατεχρήσατο, ἀλλ' ἐσπουδάκει καθάπερ ἄλλοι, τόν τε λόγον, ὃν ἀπ' Αἰγύπτου δεῦρο ἠνέγκατο, ἀπετέλεσε, καὶ μὴ διὰ τὰς στάσεις ὑπὸ κακῶν τε ἄλλων, ὅσα εὗρεν ἐνθάδε ἥκων, ἠναγκάσθη καταμελῆσαι, κατά γε ἐμὴν δόξαν ' οὔτε Ἡσίοδος οὔτε Ὅμηρος οὔτε D
ἄλλος οὐδεὶς ποιητὴς εὐδοκιμώτερος ἐγένετο ἄν ποτε αὐτοῦ. Τίς δ' ἦν ὁ λόγος, ἦ δ' ὅς, ὦ Κριτία; Ἦ περὶ μεγίστης, ἔφη, καὶ ὀνομαστοτάτης πασῶν δικαιότατ' ἂν πράξεως οὔσης, ἣν ἥδε ἡ πόλις ἔπραξε μέν, διὰ δὲ χρόνον καὶ φθορὰν τῶν ἐργασαμένων οὐ διήρκεσε δεῦρο ὁ λόγος. Λέγε ἐξ ἀρχῆς, ἦ δ' ὅς, τί τε καὶ πῶς καὶ παρὰ τίνων ὡς ἀληθῆ διακηκοὼς ἔλεγεν ὁ Σόλων. Ἔστι τις ' κατ' Αἴγυπτον, ἦ δ' ὅς, ἐν τῷ E
Δέλτα, περὶ ὃ κατὰ κορυφὴν σχίζεται τὸ τοῦ Νείλου ῥεῦμα, Σαϊτικὸς ἐπικαλούμενος νομός, τούτου δὲ τοῦ νομοῦ μεγίστη πόλις Σάϊς, ὅθεν δὴ καὶ Ἄμασις ἦν ὁ βασιλεύς· οἷς τῆς πόλεως θεὸς ἀρχηγός τίς ἐστιν, Αἰγυπτιστὶ μὲν τοὔνομα Νηΐθ, Ἑλληνιστὶ δέ, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, Ἀθηνᾶ· μάλα δὲ φιλαθήναιοι καί τινα τρόπον οἰκεῖοι τῶνδ' εἶναί φασιν. οἱ δὴ Σόλων ἔφη πορευθεὶς σφόδρα τε γενέσθαι παρ' αὐτοῖς ἔντιμος,
καὶ δὴ καὶ τὰ παλαιὰ * ἀνερωτῶν τοὺς μάλιστα περὶ 22
ταῦτα τῶν ἱερέων ἐμπείρους σχεδὸν οὔτε αὑτὸν οὔτε ἄλλον Ἕλληνα οὐδένα οὐδέν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, εἰδότα

περὶ τῶν τοιούτων ἀνευρεῖν. καί ποτε προαγαγεῖν
βουληθεὶς αὐτοὺς περὶ τῶν ἀρχαίων εἰς λόγους, τῶν
τῇδε τὰ ἀρχαιότατα λέγειν ἐπιχειρεῖν, περὶ Φορωνέως
τε τοῦ πρώτου λεχθέντος καὶ Νιόβης, καὶ μετὰ τὸν
κατακλυσμὸν αὖ περὶ Δευκαλίωνος καὶ Πύῤῥας ὡς διε-
B γένοντο μυθολογεῖν, καὶ | τοὺς ἐξ αὐτῶν γενεαλογεῖν,
καὶ τὰ τῶν ἐτῶν, ὅσα ἦν οἷς ἔλεγε, πειρᾶσθαι δια-
μνημονεύων τοὺς χρόνους ἀριθμεῖν· καί τινα εἰπεῖν
τῶν ἱερέων εὖ μάλα παλαιόν· Ὦ Σόλων, Σόλων, Ἕλ-
ληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε, γέρων δὲ Ἕλλην οὐκ ἔστιν.
Ἀκούσας οὖν, Πῶς τί τοῦτο λέγεις; φάναι. Νέοι
ἐστέ, εἰπεῖν, τὰς ψυχὰς πάντες· οὐδεμίαν γὰρ ἐν αὐ-
ταῖς ἔχετε δι᾽ ἀρχαίαν ἀκοὴν παλαιὰν δόξαν οὐδὲ μά-
C θημα χρόνῳ πολιὸν οὐδέν. | τὸ δὲ τούτων αἴτιον τό-
δε· πολλαὶ καὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ γεγόνασιν ἀνθρώ-
πων καὶ ἔσονται, πυρὶ μὲν καὶ ὕδατι μέγισται, μυρίοις
δὲ ἄλλοις ἕτεραι βραχύτεραι. τὸ γὰρ οὖν καὶ παρ᾽
ὑμῖν λεγόμενον, ὥς ποτε Φαέθων Ἡλίου παῖς τὸ τοῦ
πατρὸς ἅρμα ζεύξας διὰ τὸ μὴ δυνατὸς εἶναι κατὰ τὴν
τοῦ πατρὸς ὁδὸν ἐλαύνειν τά τ᾽ ἐπὶ γῆς ξυνέκαυσε καὶ
αὐτὸς κεραυνωθεὶς διεφθάρη, τοῦτο μύθου μὲν σχῆμα
D ἔχον λέγεται, τὸ δὲ ἀληθές ἐστι τῶν περὶ γῆν καὶ |
κατ᾽ οὐρανὸν ἰόντων παράλλαξις καὶ διὰ μακρῶν χρό-
νων γιγνομένη τῶν ἐπὶ γῆς πυρὶ πολλῷ φθορά. τότε
οὖν ὅσοι κατ᾽ ὄρη καὶ ἐν ὑψηλοῖς τόποις καὶ ἐν ξη-
ροῖς οἰκοῦσι, μᾶλλον διόλλυνται τῶν ποταμοῖς καὶ
θαλάττῃ προσοικούντων· ἡμῖν δὲ ὁ Νεῖλος εἴς τε τὰ
ἄλλα σωτὴρ καὶ τότε ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας σώζει
λυόμενος. ὅταν δ᾽ αὖ οἱ θεοὶ τὴν γῆν ὕδασι καθαί-
ροντες κατακλύζωσιν, οἱ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι διασώζονται
E βουκόλοι νομῆς τε, οἱ δ᾽ ἐν ταῖς | παρ᾽ ὑμῖν πόλεσιν
εἰς τὴν θάλατταν ὑπὸ τῶν ποταμῶν φέρονται· κατὰ
δὲ τήνδε τὴν χώραν οὔτε τότε οὔτε ἄλλοτε ἄνωθεν
ἐπὶ τὰς ἀρούρας ὕδωρ ἐπιῤῥεῖ, τὸ δ᾽ ἐναντίον κάτωθεν
πᾶν ἐπανιέναι πέφυκεν. ὅθεν καὶ δι᾽ ἃς αἰτίας τἀν-
θάδε σωζόμενα λέγεται παλαιότατα. τὸ δὲ ἀληθές, ἐν
πᾶσι τοῖς τόποις, ὅπου μὴ χειμὼν ἐξαίσιος ἢ καῦμα
ἀπείργει, πλέον, τοτὲ δὲ ἔλαττον ἀεὶ γένος ἐστὶν ἀν-
23 θρώπων. * ὅσα δὲ ἢ παρ᾽ ὑμῖν ἢ τῇδε ἢ καὶ κατ᾽ ἄλ-
λον τόπον ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, εἴ πού τι καλὸν ἢ μέγα
γέγονεν ἤ καί τινα διαφορὰν ἄλλην ἔχον, πάντα γε-
γραμμένα ἐκ παλαιοῦ τῇδ᾽ ἐστὶν ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ
σεσωσμένα. τὰ δὲ παρ᾽ ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρτι κα-
τεσκευασμένα ἑκάστοτε τυγχάνει γράμμασι καὶ ἅπα-
σιν, ὁπόσων πόλεις δέονται, καὶ πάλιν δι᾽ εἰωθότων
ἐτῶν ὥσπερ νόσημα ἥκει φερόμενον αὐτοῖς ῥεῦμα οὐ-
B ράνιον καὶ τοὺς ἀγραμμάτους τε καὶ | ἀμούσους ἔλι-
πεν ὑμῶν, ὥστε πάλιν ἐξ ἀρχῆς οἷον νέοι γίγνεσθε,
οὐδὲν εἰδότες οὔτε τῶν τῇδε οὔτε τῶν παρ᾽ ὑμῖν, ὅσα
ἦν ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις. τὰ γοῦν νῦν δὴ γενεα-
λογηθέντα, ὦ Σόλων, περὶ τῶν παρ᾽ ὑμῖν ἃ διῆλθες,
παίδων βραχύ τι διαφέρει μύθων, οἳ πρῶτον μὲν ἕνα
γῆς κατακλυσμὸν μέμνησθε πολλῶν ἔμπροσθεν γεγο-
νότων, ἔτι δὲ τὸ κάλλιστον καὶ ἄριστον γένος ἐπ᾽ ἀν-
θρώπους ἐν τῇ χώρᾳ τῇ παρ᾽ ὑμῖν οὐκ ἴστε γεγονός,
C ἐξ ὧν σύ τε καὶ πᾶσα ἡ πόλις | ἔστι τὰ νῦν ὑμῶν
περιλειφθέντος ποτὲ σπέρματος βραχέος, ἀλλ᾽ ὑμᾶς
λέληθε διὰ τὸ τοὺς περιγενομένους ἐπὶ πολλὰς γενεὰς
γράμμασι τελευτᾶν ἀφώνους. ἦν γὰρ δήποτε, ὦ Σό-
λων, ὑπὲρ τὴν μεγίστην φθορὰν ὕδασιν ἡ νῦν Ἀθη-
ναίων οὖσα πόλις ἀρίστη πρός τε τὸν πόλεμον καὶ
κατὰ πάντα εὐνομωτάτη διαφερόντως· ᾗ κάλλιστα ἔρ-
γα καὶ πολιτεῖαι γενέσθαι λέγονται κάλλισται πασῶν,
ὁπόσων νῦν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἡμεῖς ἀκοὴν παρεδεξά-
μεθα. | Ἀκούσας οὖν ὁ Σόλων ἔφη θαυμάσαι καὶ D
πᾶσαν προθυμίαν σχεῖν δεόμενος τῶν ἱερέων πάντα
δι᾽ ἀκριβείας οἱ τὰ περὶ τῶν πάλαι πολιτειῶν ἑξῆς
διελθεῖν. τὸν οὖν ἱερέα φάναι· Φθόνος οὐδείς, ὦ Σό-
λων, ἀλλὰ σοῦ τε ἕνεκα ἐρῶ καὶ τῆς πόλεως ὑμῶν,
μάλιστα δὲ τῆς θεοῦ χάριν, ἣ τήν τε ὑμετέραν καὶ
τήνδ᾽ ἔλαχε καὶ ἔθρεψε καὶ ἐπαίδευσε, προτέραν μὲν
τὴν παρ᾽ ὑμῖν ἔτεσι χιλίοις, ἐκ Γῆς τε καὶ | Ἡφαίστου E
τὸ σπέρμα παραλαβοῦσα ὑμῶν, τήνδε δὲ ὑστέραν. τῆς
δὲ ἐνθαδὶ διακοσμήσεως παρ᾽ ἡμῖν ἐν τοῖς ἱεροῖς
γράμμασιν ὀκτακισχιλίων ἐτῶν ἀριθμὸς γέγραπται.
περὶ δὴ τῶν ἐνακισχίλια γεγονότων ἔτη πολιτῶν σοι
δηλώσω διὰ βραχέων νόμους τε καὶ τῶν ἔργων αὐτοῖς
ὃ κάλλιστον ἐπράχθη· τὸ δ᾽ ἀκριβὲς * περὶ πάντων 24
ἐφεξῆς εἰσαῦθις κατὰ σχολὴν αὐτὰ τὰ γράμματα λα-
βόντες διέξιμεν. τοὺς μὲν οὖν νόμους σκόπει πρὸς
τοὺς τῇδε· πολλὰ γὰρ παραδείγματα τῶν τότε παρ᾽
ὑμῖν ὄντων ἐνθάδε νῦν ἀνευρήσεις, πρῶτον μὲν τὸ
τῶν ἱερέων γένος ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρὶς ἀφωρισμένον,
μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τῶν δημιουργῶν, ὅτι καθ᾽ αὑτὸ
ἕκαστον, ἄλλῳ δὲ οὐκ ἐπιμιγνύμενον δημιουργεῖ, τό τε
τῶν νομέων καὶ τὸ τῶν θηρευτῶν τό τε τῶν γεωρ-
γῶν. καὶ δὴ καὶ τὸ μάχιμον γένος | ᾔσθησαί που τῇ- B
δε ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν κεχωρισμένον, οἷς οὐδὲν
ἄλλο πλὴν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ νόμου προσ-
ετάχθη μέλειν. ἔτι δὲ ἡ τῆς ὁπλίσεως αὐτῶν σχέσις
ἀσπίδων καὶ δοράτων, οἷς ἡμεῖς πρῶτοι τῶν περὶ τὴν
Ἀσίαν ὡπλίσμεθα, τῆς θεοῦ, καθάπερ ἐν ἐκείνοις τοῖς
τόποις, παρ᾽ ὑμῖν πρώτοις ἐνδειξαμένης. τὸ δ᾽ αὖ πε-
ρὶ τῆς φρονήσεως ὁρᾷς που τὸν νόμον τῇδε ὅσην ἐπι-
μέλειαν | ἐποιήσατο εὐθὺς κατ᾽ ἀρχὰς περί τε τὸν κό- C
σμον ἅπαντα μέχρι μαντικῆς καὶ ἰατρικῆς πρὸς ὑγί-
ειαν, ἐκ τούτων θείων ὄντων εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἀνευ-
ρών, ὅσα τε ἄλλα τούτοις ἕπεται μαθήματα, πάντα
κτησάμενος. ταύτην οὖν δὴ τότε ξύμπασαν τὴν διακό-
σμησιν καὶ σύνταξιν ἡ θεὸς προτέρους ὑμᾶς διακο-
σμήσασα κατῴκισεν, ἐκλεξαμένη τὸν τόπον, ἐν ᾧ γεγέ-
νησθε, τὴν εὐκρασίαν τῶν ὡρῶν ἐν αὐτῷ κατιδοῦσα,
ὅτι φρονιμωτάτους ἄνδρας οἴσοι. | ἅτ᾽ οὖν φιλοπόλε- D
μός τε καὶ φιλόσοφος ἡ θεὸς οὖσα τὸν προσφερεστά-
τους αὐτῇ μέλλοντα οἴσειν τόπον ἄνδρας, τοῦτον ἐκλε-
ξαμένη πρῶτον κατῴκισεν. ᾠκεῖτε δὴ οὖν νόμοις τε
τοιούτοις χρώμενοι καὶ ἔτι μᾶλλον εὐνομούμενοι πάσῃ
τε πάντας ἀνθρώπους ὑπερβεβηκότες ἀρετῇ, καθάπερ
εἰκὸς γεννήματα καὶ παιδεύματα θεῶν ὄντας. πολλὰ
μὲν οὖν ὑμῶν καὶ μεγάλα ἔργα τῆς πόλεως τῇδε γε-
γραμμένα θαυμάζεται, πάντων μὴν ἓν | ὑπερέχει μεγέ- E
θει καὶ ἀρετῇ· λέγει γὰρ τὰ γεγραμμένα, ὅσην ἡ πό-
λις ὑμῶν ἔπαυσέ ποτε δύναμιν ὕβρει πορευομένην ἅμα
ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν, ἔξωθεν ὁρμηθεῖσαν
ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους. τότε γὰρ πορεύσιμον ἦν
τὸ ἐκεῖ πέλαγος· νῆσον γὰρ πρὸ τοῦ στόματος εἶχεν,
ὃ καλεῖτε, ὥς φατε ὑμεῖς, Ἡρακλέους στήλας· ἡ δὲ νῆ-
σος ἅμα Λιβύης ἦν καὶ Ἀσίας μείζων, ἐξ ἧς ἐπιβατὸν

ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους τοῖς τότ' ἐγίγνετο πορευομένοις,
25 ἐκ δὲ τῶν νήσων ἐπὶ τὴν καταντικρὺ πᾶσαν * ἤπειρον,
τὴν περὶ τὸν ἀληθινὸν ἐκεῖνον πόντον. τάδε μὲν γάρ,
ὅσα ἐντὸς τοῦ στόματος οὗ λέγομεν, φαίνεται λιμὴν
στενόν τινα ἔχων εἴςπλουν· ἐκεῖνο δὲ πέλαγος ὄντως ἥ
τε περιέχουσα αὐτὸ γῆ παντελῶς ἀληθῶς ὀρθότατ' ἂν
λέγοιτο ἤπειρος. ἐν δὲ δὴ τῇ Ἀτλαντίδι νήσῳ ταύτῃ
μεγάλη συνέστη καὶ θαυμαστὴ δύναμις βασιλέων, κρα-
τοῦσα μὲν ἁπάσης τῆς νήσου, πολλῶν δὲ ἄλλων νήσων
καὶ μερῶν τῆς ἠπείρου· πρὸς δὲ τούτοις ἔτι τῶν ἐντὸς
B τῇδε | Λιβύης μὲν ἦρχον μέχρι πρὸς Αἴγυπτον, τῆς δὲ
Εὐρώπης μέχρι Τυῤῥηνίας. αὕτη δὴ πᾶσα ξυναθροι-
σθεῖσα εἰς ἓν ἡ δύναμις τόν τε παρ' ὑμῖν καὶ τὸν
παρ' ἡμῖν καὶ τὸν ἐντὸς τοῦ στόματος πάντα τόπον
μιᾷ ποτε ἐπεχείρησεν ὁρμῇ δουλοῦσθαι. τότε οὖν
ὑμῶν, ὦ Σόλων, τῆς πόλεως ἡ δύναμις εἰς ἅπαντας
ἀνθρώπους διαφανὴς ἀρετῇ τε καὶ ῥώμῃ ἐγένετο·
πάντων γὰρ προστᾶσα εὐψυχίᾳ καὶ τέχναις, ὅσαι κα-
C τὰ πόλεμον, τὰ μὲν τῶν Ἑλλήνων | ἡγουμένη, τὰ δ'
αὐτὴ μονωθεῖσα ἐξ ἀνάγκης τῶν ἄλλων ἀποστάντων,
ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἀφικομένη κινδύνους, κρατήσασα
μὲν τῶν ἐπιόντων τρόπαια ἔστησε, τοὺς δὲ μήπω δε-
δουλωμένους διεκώλυσε δουλωθῆναι, τοὺς δ' ἄλλους,
ὅσοι κατοικοῦμεν ἐντὸς ὅρων Ἡρακλείων, ἀφθόνως
ἅπαντας ἠλευθέρωσεν. ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ σεισμῶν ἐξ-
αισίων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, μιᾶς ἡμέρας καὶ
D νυκτὸς χαλεπῆς ἐπελθούσης, | τό τε παρ' ὑμῶν μάχι-
μον πᾶν ἀθρόον ἔδυ κατὰ γῆς, ἥ τε Ἀτλαντὶς νῆσος
ὡσαύτως κατὰ τῆς θαλάττης δῦσα ἠφανίσθη· διὸ καὶ
νῦν ἄπορον καὶ ἀδιερεύνητον γέγονε τὸ ἐκεῖ πέλαγος,
πηλοῦ κάρτα βραχέος ἐμποδὼν ὄντος, ὃν ἡ νῆσος ἱζο-
μένη παρέσχετο. IV. Τὰ μὲν δὴ ῥηθέντα, ὦ Σώκρα-
E τες, ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ Κριτίου κατ' ἀκοὴν τὴν | Σό-
λωνος, ὡς συντόμως εἰπεῖν, ἀκήκοας· λέγοντος δὲ δὴ
χθὲς σοῦ περὶ πολιτείας τε καὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔλε-
γες, ἐθαύμαζον ἀναμιμνησκόμενος αὐτά, ἃ νῦν λέγω,
κατανοῶν ὡς δαιμονίως ἔκ τινος τύχης οὐκ ἄπο σκο-
ποῦ ξυνηνέχθης τὰ πολλὰ οἷς Σόλων εἶπεν. οὐ μὴν
26 ἐβουλήθην παραχρῆμα εἰπεῖν· * διὰ χρόνου γὰρ οὐχ
ἱκανῶς ἐμεμνήμην. ἐνενόησα οὖν, ὅτι χρεὼν εἴη με
πρὸς ἐμαυτὸν πρῶτον ἱκανῶς πάντα ἀναλαβόντα λέ-
γειν οὕτως. ὅθεν ταχὺ ξυνωμολόγησά σοι τὰ ἐπιτα-
χθέντα χθές, ἡγούμενος, ὅπερ ἐν ἅπασι τοῖς τοιοῖςδε
μέγιστον ἔργον, λόγον τινὰ πρέποντα τοῖς βουλήμασιν
ὑποθέσθαι, τούτου μετρίως ἡμᾶς εὐπορήσειν. οὕτω
δή, καθάπερ ὅδ' εἶπε, χθές τε εὐθὺς ἐνθένδε ἀπιὼν
B πρὸς τούςδε ἀνέφερον αὐτὰ | ἀναμιμνησκόμενος, ἀπελ-
θών τε σχεδόν τι πάντα ἐπισκοπῶν τῆς νυκτὸς ἀνέ-
λαβον. ὡς δή τοι, τὸ λεγόμενον, τὰ παίδων μαθήμα-
τα θαυμαστὸν ἔχει τι μνημεῖον. ἐγὼ γὰρ ἃ μὲν χθὲς
ἤκουσα, οὐκ ἂν οἶδ' εἰ δυναίμην ἅπαντα ἐν μνήμῃ
πάλιν λαβεῖν· ταῦτα δέ, ἃ πάμπολυν χρόνον διακήκοα,
παντάπασι θαυμάσαιμ' ἂν εἴ τί με αὐτῶν διαπέφευ-
γεν. ἦν μὲν οὖν μετὰ πολλῆς ἡδονῆς καὶ παιδικῆς τό-
C τε ἀκουόμενα, καὶ τοῦ | πρεσβύτου προθύμως με δι-
δάσκοντος, ἅτ' ἐμοῦ πολλάκις ἐπανερωτῶντος, ὥςτε
οἷον ἐγκαύματα ἀνεκπλύτου γραφῆς ἔμμονά μοι γέγο-
νε. καὶ δὴ καὶ τοῖςδε εὐθὺς ἔλεγον ἕωθεν αὐτὰ ταῦ-
τα, ἵνα εὐποροῖεν λόγων μετ' ἐμοῦ. νῦν οὖν, οὗπερ
ἕνεκα πάντα ταῦτα εἴρηται, λέγειν εἰμὶ ἕτοιμος, ὦ Σώ-
κρατες, μὴ μόνον ἐν κεφαλαίοις ἀλλ' ὥςπερ ἤκουσα
καθ' ἕκαστον. τοὺς δὲ πολίτας καὶ τὴν πόλιν, ἣν χθὲς
ἡμῖν ὡς ἐν μύθῳ διῄεισθα σύ, | νῦν μετενεγκόντες ἐπὶ D
τἀληθὲς δεῦρο θήσομεν ὡς ἐκείνην τήνδε οὖσαν, καὶ
τοὺς πολίτας, οὓς διενοοῦ, φήσομεν ἐκείνους τοὺς ἀλη-
θινοὺς εἶναι προγόνους ἡμῶν, οὓς ἔλεγεν ὁ ἱερεύς·
πάντως ἁρμόσουσι, καὶ οὐκ ἀπᾳσόμεθα λέγοντες αὐ-
τοὺς εἶναι τοὺς ἐν τῷ τότε ὄντας χρόνῳ. κοινῇ δὲ
διαλαμβάνοντες ἅπαντες πειρασόμεθα τὸ πρέπον εἰς
δύναμιν οἷς ἐπέταξας ἀποδοῦναι. σκοπεῖν οὖν δὴ χρή,
ὦ Σώκρατες, εἰ κατὰ νοῦν ὁ λόγος ἡμῖν | οὗτος, ἤ τι- E
να ἔτ' ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ ζητητέον. ΣΩ. Καὶ τίν' ἄν,
ὦ Κριτία, μᾶλλον ἀντὶ τούτου μεταλάβοιμεν, ὃς τῇ τε
παρούσῃ τῆς θεοῦ θυσίᾳ διὰ τὴν οἰκειότητα ἂν πρέ-
ποι μάλιστα, τό τε μὴ πλασθέντα μῦθον, ἀλλ' ἀλη-
θινὸν λόγον εἶναι πάμμεγά που. πῶς γὰρ καὶ πόθεν
ἄλλους ἀνευρήσομεν ἀφέμενοι τούτων; οὐκ ἔστιν· ἀλλ'
ἀγαθῇ τύχῃ χρὴ λέγειν μὲν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ ἀντὶ τῶν
χθὲς * λόγων νῦν ἡσυχίαν ἄγοντα ἀντακούειν. ΚΡ. 27
Σκόπει δὴ τὴν τῶν ξενίων σοι διάθεσιν, ὦ Σώκρατες,
ᾗ διέθεμεν. ἔδοξε γὰρ ἡμῖν Τίμαιον μέν, ἅτε ὄντα
ἀστρονομικώτατον ἡμῶν καὶ περὶ φύσεως τοῦ παντὸς
εἰδέναι μάλιστα ἔργον πεποιημένον, πρῶτον λέγειν ἀρ-
χόμενον ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, τελευτᾶν δὲ
εἰς ἀνθρώπων φύσιν· ἐμὲ δὲ μετὰ τοῦτον, ὡς παρὰ
μὲν τούτου δεδεγμένον ἀνθρώπους τῷ λόγῳ γεγονό-
τας, παρὰ σοῦ δὲ πεπαιδευμένους | διαφερόντως αὐ- B
τῶν τινάς, κατὰ δὲ τὸν Σόλωνος λόγον τε καὶ νόμον
εἰςαγαγόντα αὐτοὺς ὡς εἰς δικαστὰς ἡμᾶς ποιῆσαι πο-
λίτας τῆς πόλεως τῆςδε ὡς ὄντας τοὺς τότε Ἀθη-
ναίους, οὓς ἐμήνυσεν ἀφανεῖς ὄντας ἡ τῶν ἱερῶν γραμ-
μάτων φήμη, τὰ λοιπὰ δὲ ὡς περὶ πολιτῶν καὶ Ἀθη-
ναίων ὄντων ἤδη ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. ΣΩ. Τε-
λέως τε καὶ λαμπρῶς ἔοικα ἀνταπολήψεσθαι τὴν τῶν
λόγων ἑστίασιν. Σὸν οὖν ἔργον λέγειν ἄν, ὦ Τίμαιε,
εἴη τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐπικαλέσαντα κατὰ νό-
μον θεούς. V. ΤΙ. | Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε δὴ C
πάντες, ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσιν,
ἐπὶ παντὸς ὁρμῇ καὶ σμικροῦ καὶ μεγάλου πράγματος
θεὸν ἀεί που καλοῦσιν· ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παν-
τὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας, ᾗ γέγονεν ἢ καὶ
ἀγενές ἐστιν, εἰ μὴ παντάπασι παραλλάττομεν, ἀνάγ-
κη θεούς τε καὶ θεὰς ἐπικαλουμένους εὔχεσθαι πάν-
τα κατὰ νοῦν ἐκείνοις μὲν μάλιστα, ἑπομένως δὲ ἡμῖν
εἰπεῖν. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν ταύτῃ | παρακεκλήσθω· D
τὸ δ' ἡμέτερον παρακλητέον, ᾗ ῥᾷστ' ἂν ὑμεῖς μὲν
μάθοιτε, ἐγὼ δὲ ᾗ διανοοῦμαι μάλιστ' ἂν περὶ τῶν
προκειμένων ἐνδειξαίμην. Ἔστιν οὖν δὴ κατ' ἐμὴν δό-
ξαν πρῶτον διαιρετέον τάδε· τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ
οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γιγνόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ οὐδέ-
ποτε; τὸ μὲν * δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν ἀεὶ 28
κατὰ ταὐτὰ ὄν, τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου
δοξαστόν, γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐ-
δέποτε ὄν. πᾶν δὲ αὖ τὸ γιγνόμενον ὑπ' αἰτίου τινὸς
ἐξ ἀνάγκης γίγνεσθαι· παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰ-
τίου γένεσιν σχεῖν. ὅτου μὲν οὖν ἂν ὁ δημιουργὸς
πρὸς τὸ κατὰ ταὐτὰ ἔχον βλέπων ἀεί, τοιούτῳ τινὶ
προςχρώμενος παραδείγματι, τὴν ἰδέαν καὶ δύναμιν

αὐτοῦ ἀπεργάζηται, καλὸν ἐξ ἀνάγκης οὕτως | ἀποτε-
λεῖσθαι πᾶν· οὗ δ' ἂν εἰς τὸ γεγονός, γεννητῷ παρα-
δείγματι προσχρώμενος, οὐ καλόν. ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς
ἢ κόσμος ἢ καὶ ἄλλο, ὅ τί ποτε ὀνομαζόμενος μάλιστ'
ἂν δέχοιτο, τοῦθ' ἡμῖν ὠνομάσθω —, σκεπτέον δ'
οὖν περὶ αὐτοῦ πρῶτον, ὅπερ ὑπόκειται περὶ παντὸς
ἐν ἀρχῇ δεῖν σκοπεῖν, πότερον ἦν ἀεί, γενέσεως ἀρχὴν
ἔχων οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν, ἀπ' ἀρχῆς τινὸς ἀρξάμενος.
γέγονεν· ὁρατὸς γὰρ ἁπτός τέ ἐστι καὶ σῶμα ἔχων,
πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα αἰσθητά, τὰ δ' αἰσθητά, δόξῃ
C | περιληπτὰ μετ' αἰσθήσεως, γιγνόμενα καὶ γεννητὰ
ἐφάνη. τῷ δ' αὖ γενομένῳ φαμὲν ὑπ' αἰτίου τινὸς
ἀνάγκην τινὰ εἶναι γενέσθαι. τὸν μὲν οὖν ποιητὴν
καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον καὶ εὑ-
ρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν· τόδε δ' οὖν πά-
λιν ἐπισκεπτέον περὶ αὐτοῦ, πρὸς πότερον τῶν παρα-
29 δειγμάτων ὁ τεκταινόμενος αὐτὸν ἀπειργάζετο, * πό-
τερον πρὸς τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον, ἢ πρὸς
τὸ γεγονός. εἰ μὲν δὴ καλός ἐστιν ὅδε ὁ κόσμος ὅ τε
δημιουργὸς ἀγαθός, δῆλον, ὡς πρὸς τὸ ἀίδιον ἔβλε-
πεν· εἰ δέ, ὃ μηδ' εἰπεῖν τινὶ θέμις, πρὸς τὸ γεγονός.
παντὶ δὴ σαφές, ὅτι πρὸς τὸ ἀίδιον· ὁ μὲν γὰρ κάλ-
λιστος τῶν γεγονότων, ὁ δ' ἄριστος τῶν αἰτίων. οὕτω
δὴ γεγενημένος πρὸς τὸ λόγῳ καὶ φρονήσει περιλη-
πτὸν καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον δεδημιούργηται. τούτων δὲ
B ὑπαρχόντων αὖ πᾶσα | ἀνάγκη τόνδε τὸν κόσμον εἰ-
κόνα τινὸς εἶναι. μέγιστον δὴ παντὸς ἄρξασθαι κατὰ
φύσιν ἀρχήν· ὧδε οὖν περί τε εἰκόνος καὶ περὶ τοῦ
παραδείγματος αὐτῆς διοριστέον, ὡς ἄρα τοὺς λόγους,
ὧνπέρ εἰσιν ἐξηγηταί, τούτων αὐτῶν καὶ ξυγγενεῖς ὄν-
τας. τοῦ μὲν οὖν μονίμου καὶ βεβαίου καὶ μετὰ τοῦ
καταφανοῦς μονίμους καὶ ἀμεταπτώτους, καθ' ὅσον
οἷόν τε ἀνελέγκτοις προσήκει λόγοις εἶναι καὶ ἀκινή-
τοις, τούτου δεῖ μηδὲν ἐλλείπειν· τοὺς δὲ τοῦ πρὸς μὲν
C ἐκεῖνο | ἀπεικασθέντος, ὄντος δὲ εἰκόνος εἰκότας ἀνὰ
λόγον τε ἐκείνων ὄντας· ὅ τί περ πρὸς γένεσιν οὐσία,
τοῦτο πρὸς πίστιν ἀλήθεια. ἐὰν οὖν, ὦ Σώκρατες,
πολλὰ πολλῶν εἰπόντων περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παν-
τὸς γενέσεως μὴ δυνατοὶ γιγνώμεθα πάντη πάντως
αὐτοὺς ἑαυτοῖς ὁμολογουμένους λόγους καὶ ἀπηκριβω-
μένους ἀποδοῦναι, μὴ θαυμάσῃς, ἀλλ' ἐὰν ἄρα μηδε-
νὸς ἧττον παρεχώμεθα εἰκότας, ἀγαπᾶν χρή, μεμνη-
D μένον, ὡς ὁ λέγων ἐγὼ ὑμεῖς τε οἱ κριταὶ | φύσιν ἀν-
θρωπίνην ἔχομεν, ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον
ἀποδεχομένους πρέπει τούτου μηδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν.
ΣΩ. Ἄριστα, ὦ Τίμαιε, παντάπασί τε ὡς κελεύεις
ἀποδεκτέον. τὸ μὲν οὖν προοίμιον θαυμασίως ἀπεδε-
ξάμεθά σου, τὸν δὲ δὴ λόγον ἡμῖν ἐφεξῆς πέραινε.
VI. ΤΙ. *Λέγωμεν* δή, δι' ἥντινα αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ
E πᾶν τόδε ὁ ξυνιστὰς | ξυνέστησεν. ἀγαθὸς ἦν, ἀγα-
θῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθό-
νος· τούτου δ' ἐκτὸς ὢν πάντα ὅ τι μάλιστα γενέ-
σθαι ἐβουλήθη παραπλήσια ἑαυτῷ. ταύτην δὲ γενέ-
σεως καὶ κόσμου μάλιστ' ἄν τις ἀρχὴν κυριωτάτην
30 παρ' ἀνδρῶν φρονίμων ἀποδεχόμενος * ὀρθότατα ἀπο-
δέχοιτ' ἄν. βουληθεὶς γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα,
φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν,
ὅσον ἦν ὁρατόν, παραλαβὼν οὐχ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ
κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ
ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκεῖνο τούτου πάν-
τως ἄμεινον. θέμις δὲ οὔτ' ἦν οὔτ' ἔστι τῷ ἀρίστῳ
δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. λογισάμενος οὖν εὕρι-
σκεν ἐκ | τῶν κατὰ φύσιν ὁρατῶν οὐδὲν ἀνόητον τοῦ B
νοῦν ἔχοντος ὅλον ὅλου κάλλιον ἔσεσθαί ποτε ἔργον,
νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαι τῳ.
διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν
δὲ ἐν σώματι ξυνιστὰς τὸ πᾶν ξυνετεκταίνετο, ὅπως
ὅ τι κάλλιστον εἴη κατὰ φύσιν ἄριστόν τε ἔργον
ἀπειργασμένος. οὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα
δεῖ λέγειν τόνδε τὸν κόσμον ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε
τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι | πρόνοιαν. C
Τούτου δ' ὑπάρχοντος αὖ τὰ τούτοις ἐφεξῆς ἡμῖν λε-
κτέον, τίνι τῶν ζῴων αὐτὸν εἰς ὁμοιότητα ὁ ξυνιστὰς
ξυνέστησε. τῶν μὲν οὖν ἐν μέρους εἴδει πεφυκότων
μηδενὶ καταξιώσωμεν· ἀτελεῖ γὰρ ἐοικὸς οὐδέν ποτ' ἂν
γένοιτο καλόν· οὗ δ' ἔστι τἆλλα ζῷα καθ' ἓν καὶ κα-
τὰ γένη μόρια, τούτῳ πάντων ὁμοιότατον αὐτὸν εἶναι
τιθῶμεν. τὰ γὰρ δὴ νοητὰ ζῷα πάντα ἐκεῖνο ἐν ἑαυ-
τῷ περιλαβὸν ἔχει, καθάπερ ὅδε ὁ κόσμος ἡμᾶς ὅσα
τε ἄλλα θρέμματα | ξυνέστηκεν ὁρατά. τῷ γὰρ τῶν D
νοουμένων καλλίστῳ καὶ κατὰ πάντα τελέῳ μάλιστα
αὐτὸν ὁ θεὸς ὁμοιῶσαι βουληθεὶς ζῷον ἓν ὁρατόν,
πάνθ' ὅσα αὐτοῦ κατὰ φύσιν ξυγγενῆ ζῷα ἐντὸς ἔχον
* ἑαυτοῦ, ξυνέστησε. *Πότερον* οὖν ὀρθῶς ἕνα οὐρα- 31
νὸν προσειρήκαμεν, ἢ πολλοὺς καὶ ἀπείρους λέγειν ἦν
ὀρθότερον; ἕνα, εἴπερ κατὰ τὸ παράδειγμα δεδημιουρ-
γημένος ἔσται. τὸ γὰρ περιέχον πάντα ὁπόσα νοητὰ
ζῷα, μεθ' ἑτέρου δεύτερον οὐκ ἄν ποτ' εἴη· πάλιν γὰρ
ἂν ἕτερον εἶναι τὸ περὶ ἐκείνω δέοι ζῷον, οὗ μέρος ἂν
εἴτην ἐκείνω, καὶ οὐκ ἂν ἔτι ἐκείνοιν, ἀλλ' ἐκείνῳ τῷ
περιέχοντι, τόδ' ἂν ἀφωμοιωμένον λέγοιτο ὀρθότερον.
ἵνα οὖν τόδε κατὰ τὴν | μόνωσιν ὅμοιον ᾖ τῷ παντε- B
λεῖ ζῴῳ, διὰ ταῦτα οὔτε δύο οὔτ' ἀπείρους ἐποίησεν ὁ
ποιῶν κόσμους, ἀλλ' εἷς ὅδε μονογενὴς οὐρανὸς γεγο-
νὼς ἔστι τε καὶ ἔτ' ἔσται. VII. *Σωματοειδὲς* δὲ δή
καὶ ὁρατὸν ἁπτόν τε δεῖ τὸ γενόμενον εἶναι. χωρι-
σθὲν δὲ πυρὸς οὐδὲν ἄν ποτε ὁρατὸν γένοιτο, οὐδὲ
ἁπτὸν ἄνευ τινὸς στερεοῦ, στερεὸν δὲ οὐκ ἄνευ γῆς·
ὅθεν ἐκ πυρὸς καὶ γῆς τὸ τοῦ παντὸς ἀρχόμενος ξυν-
ιστάναι σῶμα ὁ θεὸς ἐποίει. δύο δὲ μόνω καλῶς ξυν-
ίστασθαι τρίτου χωρὶς οὐ | δυνατόν. δεσμὸν γὰρ ἐν C
μέσῳ δεῖ τινα ἀμφοῖν ξυναγωγὸν γίγνεσθαι. δεσμῶν
δὲ κάλλιστος, ὃς ἂν αὐτὸν καὶ τὰ ξυνδούμενα ὅ τι
μάλιστα ἓν ποιῇ. τοῦτο δὲ πέφυκεν ἀναλογία κάλλι-
στα ἀποτελεῖν. ὁπόταν γὰρ ἀριθμῶν τριῶν εἴτε ὄγ-
κων εἴτε δυνάμεων ὡντινωνοῦν ᾖ τὸ * μέσον, ὅ τί περ 32
τὸ πρῶτον πρὸς αὐτό, τοῦτο αὐτὸ πρὸς τὸ ἔσχατον,
καὶ πάλιν αὖθις ὅ τι τὸ ἔσχατον πρὸς τὸ μέσον, τὸ
μέσον πρὸς τὸ πρῶτον, τότε τὸ μέσον μὲν πρῶτον καὶ
ἔσχατον γιγνόμενον, τὸ δ' ἔσχατον καὶ τὸ πρῶτον αὖ
μέσα ἀμφότερα, πάνθ' οὕτως ἐξ ἀνάγκης τὰ αὐτὰ εἶ-
ναι ξυμβήσεται, τὰ αὐτὰ δὲ γενόμενα ἀλλήλοις ἓν πάν-
τα ἔσται. εἰ μὲν οὖν ἐπίπεδον μέν, βάθος δὲ μηδὲν
ἔχον ἔδει γίγνεσθαι τὸ τοῦ παντὸς σῶμα, μία μεσό-
της ἂν ἐξήρκει | τά τε μεθ' ἑαυτῆς ξυνδεῖν καὶ ἑαυτήν· B
νῦν δὲ — στερεοειδῆ γὰρ αὐτὸν προσῆκεν εἶναι, τὰ δὲ
στερεὰ μία μὲν οὐδέποτε, δύο δὲ ἀεὶ μεσότητες ξυν-
αρμόττουσιν· οὕτω δὴ πυρός τε καὶ γῆς ὕδωρ ἀέρα τε

ὁ θεὸς ἐν μέσῳ θεὶς καὶ πρὸς ἄλληλα καθ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπεργασάμενος ὅ τί περ πῦρ πρὸς ἀέρα, τοῦτο ἀέρα πρὸς ὕδωρ, καὶ ὅ τι ἀὴρ πρὸς ὕδωρ, ὕδωρ πρὸς γῆν, ξυνέδησε καὶ ξυνεστήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἁπτόν. καὶ διὰ ταῦτα ἔκ τε
C δὴ τούτων καὶ τοιούτων καὶ τὸν | ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγεννήθη δι' ἀναλογίας ὁμολογῆσαν, φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστ' εἰς ταὐτὸν αὑτῷ ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπό του ἄλλου πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι. Τῶν δὲ δὴ τεττάρων ἓν ὅλον ἕκαστον εἴληφεν ἡ τοῦ κόσμου ξύστασις· ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς ξυνέστησεν αὐτὸν ὁ ξυνιστάς, μέρος οὐδὲν οὐδενὸς οὐδὲ δύναμιν ἔξωθεν ὑπολιπών, τάδε διανοηθείς, πρῶτον μὲν ἵνα
D ὅλον | ὅ τι μάλιστα ζῷον τέλεον ἐκ τελέων τῶν μερῶν
33 εἴη, * πρὸς δὲ τούτοις ἕν, ἅτε οὐχ ὑπολελειμμένων ἐξ ὧν ἄλλο τοιοῦτο γένοιτ' ἄν, ἔτι δὲ ἵνα ἀγήρων καὶ ἄνοσον ᾖ, κατανοῶν, ὡς ξυνισταμένῳ σώματι θερμὰ καὶ ψυχρὰ καὶ πάνθ', ὅσα δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχει, περιϊστάμενα ἔξωθεν, καὶ προσπίπτοντα ἀκαίρως, λύει καὶ νόσους γῆράς τε ἐπάγοντα φθίνειν ποιεῖ. διὰ δὴ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν λογισμὸν τόνδε ἓν ὅλον ὅλων ἐξ ἁπάντων τέλεον καὶ ἀγήρων καὶ ἄνοσον αὐτὸ ἐτεκτή-
B νατο. | Σχῆμα δὲ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ πρέπον καὶ τὸ ξυγγενές. τῷ δὲ τὰ πάντ' ἐν αὐτῷ ζῷα περιέχειν μέλλοντι ζῴῳ πρέπον ἂν εἴη σχῆμα τὸ περιειληφὸς ἐν αὑτῷ πάντα, ὁπόσα σχήματα. διὸ καὶ σφαιροειδές, ἐκ μέσου πάντῃ πρὸς τὰς τελευτὰς ἴσον ἀπέχον, κυκλοτερὲς αὐτὸ ἐτορνεύσατο, πάντων τελεώτατον ὁμοιότατόν τε αὐτὸ ἑαυτῷ σχημάτων, νομίσας μυρίῳ κάλλιον ὅμοιον ἀνομοίου. Λεῖον δὲ δὴ κύκλῳ πᾶν ἔξωθεν αὐτὸ ἀπη-
C κριβοῦτο, πολλῶν χάριν. ὀμμάτων τε | γὰρ ἐπεδεῖτο οὐδέν, ὁρατὸν γὰρ οὐδὲν ὑπελείπετο ἔξωθεν· οὐδ' ἀκοῆς, οὐδὲ γὰρ ἀκουστόν· πνεῦμά τε οὐκ ἦν περιεστὸς δεόμενον ἀναπνοῆς. οὐδ' αὖ τινὸς ἐπιδεὲς ἦν ὀργάνου σχεῖν, ᾧ τὴν μὲν εἰς ἑαυτὸ τροφὴν δέξοιτο, τὴν δὲ πρότερον ἐξικμασμένην ἀποπέμψοι πάλιν· ἀπῄει τε γὰρ οὐδὲν οὐδὲ προσῄειν αὐτῷ ποθέν· οὐδὲ γὰρ ἦν. αὐτὸ γὰρ ἑαυτῷ τροφὴν τὴν ἑαυτοῦ φθίσιν παρέχον
D καὶ πάντα ἐν ἑαυτῷ καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ πάσχον | καὶ δρῶν ἐκ τέχνης γέγονεν· ἡγήσατο γὰρ αὐτὸ ὁ ξυνθεὶς αὔταρκες ὂν ἄμεινον ἔσεσθαι μᾶλλον ἢ προσδεὲς ἄλλων. χειρῶν δέ, αἷς οὔτε λαβεῖν οὔτε αὖ τινα ἀμύνασθαι χρεία τις ἦν, μάτην οὐκ ᾤετο δεῖν αὐτῷ προσάπτειν, οὐδὲ ποδῶν οὐδὲ ὅλως τῆς περὶ τὴν βάσιν
34 ὑπηρεσίας. * κίνησιν γὰρ ἀπένειμεν αὐτῷ τὴν τοῦ σώματος οἰκείαν, τῶν ἑπτὰ τὴν περὶ νοῦν καὶ φρόνησιν μάλιστα οὖσαν. διὸ δὴ κατὰ ταὐτὰ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐν ἑαυτῷ περιαγαγὼν αὐτὸ ἐποίησε κύκλῳ κινεῖσθαι στρεφόμενον, τὰς δὲ ἓξ ἁπάσας κινήσεις ἀφεῖλε καὶ ἀπλανὲς ἀπειργάσατο ἐκείνων. ἐπὶ δὲ τὴν περίοδον ταύτην ἅτ' οὐδὲν ποδῶν δέον ἀσκελὲς καὶ ἄπουν αὐτὸ ἐγέννησεν. **VIII.** Οὗτος δὴ πᾶς ὄντος ἀεὶ λογισμὸς θεοῦ περὶ τὸν ποτὲ ἐσόμενον θεὸν λογισθεὶς λεῖον
B καὶ | ὁμαλὸν πανταχῇ τε ἐκ μέσου ἴσον καὶ ὅλον καὶ τέλεον ἐκ τελέων σωμάτων σῶμα ἐποίησε. ψυχὴν δὲ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ θεὶς διὰ παντός τε ἔτεινε καὶ ἔτι ἔξωθεν τὸ σῶμα αὐτῇ περιεκάλυψε ταύτῃ, καὶ κύκλῳ δὴ κύκλον στρεφόμενον οὐρανὸν ἕνα μόνον ἔρημον κατέστησε, δι' ἀρετὴν δὲ αὐτὸν αὑτῷ δυνάμενον ξυγγίγνεσθαι καὶ οὐδενὸς ἑτέρου προσδεόμενον, γνώριμον δὲ καὶ φίλον ἱκανῶς αὐτὸν αὑτῷ. διὰ πάντα δὴ ταῦτα εὐδαίμονα θεὸν αὐτὸν ἐγεννήσατο. Τὴν δὲ δὴ ψυχὴν οὐχ ὡς νῦν ὑστέραν ἐπιχειροῦμεν λέγειν, | οὕτως ἐμη- C
χανήσατο καὶ ὁ θεὸς νεωτέραν· οὐ γὰρ ἂν ἄρχεσθαι πρεσβύτερον ὑπὸ νεωτέρου ξυνέρξας εἴασεν· ἀλλά πως ἡμεῖς πολὺ μετέχοντες τοῦ προστυχόντος τε καὶ εἰκῇ ταύτῃ πῃ καὶ λέγομεν, ὁ δὲ καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ προτέραν καὶ πρεσβυτέραν ψυχὴν σώματος, ὡς δεσπότιν καὶ ἄρξουσαν ἀρξομένου, ξυνεστήσατο ἐκ τῶνδέ τε καὶ τοιῷδε τρόπῳ. τῆς * ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ 35
ταὐτὰ ἐχούσης οὐσίας καὶ τῆς αὖ περὶ τὰ σώματα γιγνομένης μεριστῆς τρίτον ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ ξυνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταὐτοῦ φύσεως αὖ πέρι καὶ τῆς θατέρου, καὶ κατὰ ταῦτα ξυνέστησεν ἐν μέσῳ τοῦ τε ἀμεροῦς αὐτῶν καὶ τοῦ κατὰ τὰ σώματα μεριστοῦ, καὶ τρία λαβὼν αὐτὰ ὄντα συνεκεράσατο εἰς μίαν πάντα ἰδέαν, τὴν θατέρου φύσιν δύσμικτον οὖσαν εἰς ταὐτὸν ξυναρμόττων βίᾳ. μιγνὺς δὲ μετὰ τῆς
οὐσίας | καὶ ἐκ τριῶν ποιησάμενος ἓν πάλιν ὅλον τοῦ- B
το μοίρας ὅσας προσῆκε διένειμεν, ἑκάστην δὲ ἔκ τε ταὐτοῦ καὶ θατέρου καὶ τῆς οὐσίας μεμιγμένην. ἤρχετο δὲ διαιρεῖν ὧδε. μίαν ἀφεῖλε τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ παντὸς μοῖραν, μετὰ δὲ ταύτην ἀφῄρει διπλασίαν ταύτης, τὴν δ' αὖ τρίτην ἡμιολίαν μὲν τῆς δευτέρας, τριπλασίαν δὲ τῆς πρώτης, τετάρτην δὲ τῆς δευτέρας διπλῆν, πέμπτην δὲ τριπλῆν | τῆς τρίτης, τὴν δ' ἕκτην C
τῆς πρώτης ὀκταπλασίαν, ἑβδόμην δ' ἑπτακαιεικοσιπλασίαν τῆς πρώτης. μετὰ δὲ ταῦτα ξυνεπληροῦτο τά τε διπλάσια * καὶ τριπλάσια διαστήματα, μοίρας ἔτι 36
ἐκεῖθεν ἀποτέμνων καὶ τιθεὶς εἰς τὸ μεταξὺ τούτων, ὥστε ἐν ἑκάστῳ διαστήματι δύο εἶναι μεσότητας, τὴν μὲν ταὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχουσαν καὶ ὑπερεχομένην, τὴν δὲ ἴσῳ μὲν κατ' ἀριθμὸν ὑπερέχουσαν, ἴσῳ δὲ ὑπερεχομένην. ἡμιολίων δὲ διαστάσεων καὶ ἐπιτρίτων καὶ ἐπογδόων γενομένων ἐκ τούτων τῶν δεσμῶν ἐν ταῖς πρόσθεν | διαστάσεσι, τῷ τοῦ ἐπογ- B
δόου διαστήματι τὰ ἐπίτριτα πάντα ξυνεπληροῦτο, λείπων αὐτῶν ἑκάστου μόριον, τῆς τοῦ μορίου ταύτης διαστάσεως λειφθείσης ἀριθμοῦ πρὸς ἀριθμὸν ἐχούσης τοὺς ὅρους ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων πρὸς τρία καὶ τετταράκοντα καὶ διακόσια. καὶ δὴ καὶ τὸ μιχθέν, ἐξ οὗ ταῦτα κατέτεμνεν, οὕτως ἤδη πᾶν καταναλώκει. ταύτην οὖν τὴν ξύστασιν πᾶσαν διπλῆν κατὰ μῆκος σχίσας, μέσην πρὸς μέσην ἑκατέραν ἀλλήλαις οἷον χῖ προσβαλὼν κατέκαμψεν εἰς ἓν κύκλῳ, | ξυν- C
άψας αὑταῖς τε καὶ ἀλλήλαις ἐν τῷ καταντικρὺ τῆς προσβολῆς, καὶ τῇ κατὰ ταὐτὰ καὶ ἐν ταὐτῷ περιαγομένῃ κινήσει πέριξ αὐτὰς ἔλαβε, καὶ τὸν μὲν ἔξω, τὸν δ' ἐντὸς ἐποιεῖτο τῶν κύκλων. τὴν μὲν οὖν ἔξω φορὰν ἐπεφήμισεν εἶναι τῆς ταὐτοῦ φύσεως, τὴν δ' ἐντὸς τῆς θατέρου. τὴν μὲν δὴ ταὐτοῦ κατὰ πλευρὰν ἐπὶ δεξιὰ περιήγαγε, τὴν δὲ θατέρου κατὰ διάμετρον ἐπ' ἀριστερά. κράτος δ' ἔδωκε τῇ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾷ· | μίαν γὰρ αὐτὴν ἄσχιστον εἴασε, τὴν δ' ἐντὸς D
σχίσας ἑξαχῇ ἑπτὰ κύκλους ἀνίσους κατὰ τὴν τοῦ διπλασίου καὶ τριπλασίου διάστασιν ἑκάστην, οὐσῶν ἑκατέρων τριῶν, κατὰ τἀναντία μὲν ἀλλήλοις προσέτα-

ξεν ἰέναι τοὺς κύκλους, τάχει δὲ τρεῖς μὲν ὁμοίως,
τοὺς δὲ τέτταρας ἀλλήλοις καὶ τοῖς τρισὶν ἀνομοίως,
ἐν λόγῳ δὲ φερομένους. IX. Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν τῷ
ξυνιστάντι πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ξύστασις ἐγεγένητο, με-
E τὰ τοῦτο πᾶν τὸ σωματοειδὲς ἐντὸς αὐτῆς ' ἐτεκταί-
νετο καὶ μέσον μέσῃ ξυναγαγὼν προσήρμοττεν. ἡ δ'
ἐκ μέσου πρὸς τὸν ἔσχατον οὐρανὸν πάντῃ διαπλα-
κεῖσα κύκλῳ τε αὐτὸν ἔξωθεν περικαλύψασα αὐτὴ ἐν
αὑτῇ στρεφομένη θείαν ἀρχὴν ἤρξατο ἀπαύστου καὶ
ἔμφρονος βίου πρὸς τὸν ξύμπαντα χρόνον. καὶ τὸ μὲν
δὴ σῶμα ὁρατὸν οὐρανοῦ γέγονεν, αὐτὴ δὲ ἀόρατος
37 μέν, λογισμοῦ δὲ μετέχουσα * καὶ ἁρμονίας ψυχὴ τῶν
νοητῶν ἀεί τε ὄντων, ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἀρίστη γενο-
μένη τῶν γεννηθέντων. ἅτε οὖν ἐκ τῆς ταὐτοῦ καὶ τῆς
θατέρου φύσεως ἔκ τε οὐσίας τριῶν τούτων συγκρα-
θεῖσα μοιρῶν, καὶ ἀνὰ λόγον μερισθεῖσα καὶ ξυνδε-
θεῖσα, αὐτή τε ἀνακυκλουμένη πρὸς αὑτήν, ὅταν οὐ-
σίαν σκεδαστὴν ἔχοντός τινος ἐφάπτηται καὶ ὅταν
ἀμέριστον, λέγει κινουμένη διὰ πάσης ἑαυτῆς, ὅτῳ τ'
ἄν τι ταὐτὸν ᾖ καὶ ὅτου ἂν ἕτερον, πρὸς ὅ τί τε μά-
B λιστα καὶ ὅπῃ ' καὶ ὅπως καὶ ὁπότε ξυμβαίνει κατὰ
τὰ γιγνόμενά τε πρὸς ἕκαστον ἕκαστα εἶναι καὶ πά-
σχειν καὶ πρὸς τὰ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα ἀεί. λόγος δὲ
ὁ κατὰ ταὐτὸν ἀληθὴς γιγνόμενος, περί τε θάτερον
ὢν καὶ περὶ τὸ ταὐτόν, ἐν τῷ κινουμένῳ ὑφ' αὑτοῦ
φερόμενος ἄνευ φθόγγου καὶ ἠχῆς, ὅταν μὲν περὶ τὸ
αἰσθητὸν γίγνηται καὶ ὁ τοῦ θατέρου κύκλος ὀρθὸς
ἰὼν εἰς πᾶσαν αὐτὸ τὴν ψυχὴν διαγγείλῃ, δόξαι καὶ
πίστεις γίγνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ
C περὶ ' τὸ λογιστικὸν ᾖ καὶ ὁ τοῦ ταὐτοῦ κύκλος εὔ-
τροχος ὢν αὐτὰ μηνύσῃ, νοῦς ἐπιστήμη τε ἐξ ἀνάγ-
κης ἀποτελεῖται. τούτω δὲ ἐν ᾧ τῶν ὄντων ἐγγίγνε-
σθον, ἄν ποτέ τις αὐτὸ ἄλλο πλὴν ψυχὴν εἴπῃ, πᾶν
μᾶλλον ἢ τἀληθὲς ἐρεῖ. X. Ὡς δὲ κινηθὲν αὐτὸ καὶ
ζῶν ἐνόησε τῶν ἀϊδίων θεῶν γεγονὸς ἄγαλμα ὁ γεν-
νήσας πατήρ, ἠγάσθη τε καὶ εὐφρανθεὶς ἔτι δὴ μᾶλ-
λον ὅμοιον πρὸς τὸ παράδειγμα ἐπενόησεν ἀπεργάσα-
D σθαι. καθάπερ ' οὖν αὐτὸ τυγχάνει ζῶον ἀΐδιον ὄν,
καὶ τόδε τὸ πᾶν οὕτως εἰς δύναμιν ἐπεχείρησε τοιοῦ-
τον ἀποτελεῖν. ἡ μὲν οὖν τοῦ ζῴου φύσις ἐτύγχανεν
οὖσα αἰώνιος. καὶ τοῦτο μὲν δὴ τῷ γεννητῷ παντελῶς
προσάπτειν οὐκ ἦν δυνατόν· εἰκὼ δ' ἐπενόει κινητόν
τινα αἰῶνος ποιῆσαι, καὶ διακοσμῶν ἅμα οὐρανὸν
ποιεῖ μένοντος αἰῶνος ἐν ἑνὶ κατ' ἀριθμὸν ἰοῦσαν
αἰώνιον εἰκόνα, τοῦτον ὃν δὴ χρόνον ὠνομάκαμεν.
E ἡμέρας γὰρ καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ' ἐνιαυτούς, οὐκ
ὄντας πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι, τότε ἅμα ἐκείνῳ ξυν-
ισταμένῳ τὴν γένεσιν αὐτῶν μηχανᾶται. ταῦτα δὲ
πάντα μέρη χρόνου, καὶ τό τ' ἦν τό τ' ἔσται, χρόνου
γεγονότα εἴδη, ἃ δὴ φέροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν ἀΐ-
διον οὐσίαν, οὐκ ὀρθῶς. λέγομεν γὰρ δή, ὡς ἦν ἔστι
38 τε καὶ ἔσται, τῇ δὲ τὸ ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ *
λόγον προσήκει, τὸ δὲ ἦν τό τ' ἔσται περὶ τὴν ἐν τῷ
χρόνῳ γένεσιν ἰοῦσαν πρέπει λέγεσθαι· κινήσεις γάρ
ἐστον. τὸ δὲ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον ἀκινήτως οὔτε πρε-
σβύτερον οὔτε νεώτερον προσήκει γίγνεσθαι διὰ χρό-
νου οὐδὲ γενέσθαι ποτὲ οὐδὲ γεγονέναι νῦν οὐδ' εἰς-
αὖθις ἔσεσθαι, τὸ παράπαν τε οὐδὲν ὅσα γένεσις τοῖς
ἐν αἰσθήσει φερομένοις προσῆψεν, ἀλλὰ χρόνου ταῦτα
αἰῶνα μιμουμένου καὶ κατ' ἀριθμὸν κυκλουμένου γέ-
γονεν εἴδη. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ τοιάδε, ' τό τε B
γεγονὸς εἶναι γεγονὸς καὶ τὸ γιγνόμενον εἶναι γιγνό-
μενον, ἔτι δὲ τὸ γενησόμενον εἶναι γενησόμενον καὶ
τὸ μὴ ὂν μὴ ὂν εἶναι· ὧν οὐδὲν ἀκριβὲς λέγομεν. περὶ
μὲν οὖν τούτων τάχ' ἂν οὐκ εἴη καιρὸς πρέπων ἐν τῷ
παρόντι διακριβολογεῖσθαι. XI. Χρόνος δ' οὖν μετ'
οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ λυ-
θῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις αὐτῶν γίγνηται, καὶ κατὰ
τὸ παράδειγμα τῆς διαιωνίας φύσεως, ἵν' ὡς ὁμοιότα-
τος αὐτῷ κατὰ δύναμιν ᾖ· τὸ μὲν γὰρ δὴ ' παράδει- C
γμα πάντα αἰῶνά ἐστιν ὄν, ὁ δ' αὖ διὰ τέλους τὸν
ἅπαντα χρόνον γεγονώς τε καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος. ἐξ
οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου
γένεσιν, ἵνα γεννηθῇ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ
πέντε ἄλλα ἄστρα, ἐπίκλην ἔχοντα πλανηταί, εἰς διο-
ρισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονε. σώματα
δὲ αὐτῶν ἑκάστων ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς πε-
ριφοράς, ἃς ἡ θατέρου περίοδος ᾔειν, ἑπτὰ οὔσας ὄν-
τα ἑπτά, ' σελήνην μὲν εἰς τὸν περὶ γῆν πρῶτον, D
ἥλιον δ' εἰς τὸν δεύτερον ὑπὲρ γῆς, ἑωσφόρον δὲ καὶ
τὸν ἱερὸν Ἑρμοῦ λεγόμενον εἰς τοὺς τάχει μὲν ἰσό-
δρομον ἡλίῳ κύκλον ἰόντας, τὴν δ' ἐναντίαν εἰληχότας
αὐτῷ δύναμιν· ὅθεν καταλαμβάνουσί τε καὶ καταλαμ-
βάνονται κατὰ ταὐτὰ ὑπ' ἀλλήλων ἥλιός τε καὶ ὁ τοῦ
Ἑρμοῦ καὶ ἑωσφόρος. τὰ δ' ἄλλα οἷ δὴ καὶ δι' ἃς αἰ-
τίας ἱδρύσατο, εἴ τις ἐπεξίοι πάσας, ὁ λόγος πάρερ-
γος ὢν πλέον ἂν ἔργον ὧν ἕνεκα ' λέγεται παράσχοι. E
ταῦτα μὲν οὖν ἴσως τάχ' ἂν κατὰ σχολὴν ὕστερον τῆς
ἀξίας τύχοι διηγήσεως. ἐπειδὴ δὲ οὖν εἰς τὴν ἑαυτῷ
πρέπουσαν ἕκαστον ἀφίκετο φορὰν τῶν ὅσα ἔδει ξυν-
απεργάζεσθαι χρόνον, δεσμοῖς τε ἐμψύχοις σώματα
δεθέντα ζῶα ἐγεννήθη τό τε προσταχθὲν ἔμαθε, κα-
τὰ δὴ τὴν θατέρου * φορὰν πλαγίαν οὖσαν, διὰ τῆς 39
ταὐτοῦ φορᾶς ἰοῦσάν τε καὶ κρατουμένην, τὸ μὲν μεί-
ζονα αὐτῶν, τὸ δ' ἐλάττω κύκλον ἰόν, θᾶττον μὲν τὰ
τὸν ἐλάττω, τὰ δὲ τὸν μείζω βραδύτερον περιῄειν. τῇ
δὴ ταὐτοῦ φορᾷ τὰ τάχιστα περιϊόντα ὑπὸ τῶν βρα-
δύτερον ἰόντων ἐφαίνετο καταλαμβάνοντα καταλαμβά-
νεσθαι. πάντας γὰρ τοὺς κύκλους αὐτῶν στρέφουσα
ἕλικα, διὰ τὸ διχῇ κατὰ τὰ ἐναντία ἅμα ' προϊέναι, τὸ B
βραδύτατα ἀπιὸν ἀφ' αὐτῆς οὔσης ταχίστης ἐγγύτατα
ἀπέφαινεν. ἵνα δ' εἴη μέτρον ἐναργές τι πρὸς ἄλληλα
βραδυτῆτι καὶ τάχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀκτὼ φορὰς πο-
ρεύοιτο, φῶς ὁ θεὸς ἀνῆψεν ἐν τῇ πρὸς γῆν δευτέρᾳ
τῶν περιόδων, ὃ δὴ νῦν κεκλήκαμεν ἥλιον, ἵνα ὅ τι
μάλιστα εἰς ἅπαντα φαίνοι τὸν οὐρανόν, μετάσχοι τε
ἀριθμοῦ τὰ ζῶα, ὅσοις ἦν προσῆκον, μαθόντα παρὰ
τῆς ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾶς. νὺξ μὲν οὖν ἡμέρα
τε ' γέγονεν οὕτως καὶ διὰ ταῦτα, ἡ τῆς μιᾶς καὶ C
φρονιμωτάτης κυκλήσεως περίοδος· μεὶς δὲ ἐπειδὰν σε-
λήνη περιελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς κύκλον ἥλιον ἐπικαταλά-
βῃ, ἐνιαυτὸς δέ, ὁπόταν ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιέλθῃ
κύκλον. τῶν δ' ἄλλων τὰς περιόδους οὐκ ἐννενοηκότες
ἄνθρωποι, πλὴν ὀλίγοι τῶν πολλῶν, οὔτε ὀνομάζου-
σιν οὔτε πρὸς ἄλληλα ξυμμετροῦνται σκοποῦντες ἀρι-
θμοῖς, ὥστε ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐκ ἴσασι χρόνον ὄντα
τὰς τούτων πλάνας, ' πλήθει μὲν ἀμηχάνῳ χρωμένας, D
πεποικιλμένας δὲ θαυμαστῶς. ἔστι δ' ὅμως οὐδὲν ἧτ-

τον κατανοῆσαι δυνατόν, ὡς ὅ γε τέλεος ἀριθμὸς χρόνου τὸν τέλεον ἐνιαυτὸν πληροῖ τότε, ὅταν ἁπασῶν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰ πρὸς ἄλληλα ξυμπερανθέντα τάχη σχῇ κεφαλὴν τῷ τοῦ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίως ἰόντος ἀναμετρηθέντα κύκλῳ. κατὰ ταῦτα δὴ καὶ τούτων ἕνεκα ἐγεννήθη τῶν ἄστρων ὅσα δι' οὐρανοῦ πορευό-
E μενα ἔσχε τροπάς, ἵνα τόδ' ὡς ὁμοιότατον ᾖ | τῷ τελέῳ καὶ νοητῷ ζώῳ πρὸς τὴν τῆς διαιωνίας μίμησιν φύσεως. XII. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἤδη μέχρι χρόνου γενέσεως ἀπείργαστο εἰς ὁμοιότητα ᾧπερ ἀπεικάζετο, τῷ δὲ μήπω τὰ πάντα ζῶα ἐντὸς αὐτοῦ γεγενημένα περιειληφέναι, ταύτῃ ἔτι εἶχεν ἀνομοίως. τοῦτο δὴ τὸ κατάλοιπον ἀπειργάζετο αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ παραδείγματος ἀποτυπούμενος φύσιν. ᾗπερ οὖν νοῦς ἐνούσας ἰδέας τῷ ὃ ἔστι ζῶον, οἷαί τε ἔνεισι καὶ ὅσαι, καθορᾷ, τοιαύτας καὶ τοσαύτας διενοήθη δεῖν καὶ τόδε σχεῖν. εἰσὶ δὴ τέτταρες, μία μὲν οὐράνιον θεῶν γέ-
40 νος, ἄλλη δὲ * πτηνὸν καὶ ἀεροπόρον, τρίτη δὲ ἔνυδρον εἶδος, πεζὸν δὲ καὶ χερσαῖον τέταρτον. τοῦ μὲν οὖν θείου τὴν πλείστην ἰδέαν ἐκ πυρὸς ἀπηργάζετο, ὅπως ὅ τι λαμπρότατον ἰδεῖν τε κάλλιστον εἴη, τῷ δὲ παντὶ προσεικάζων εὔκυκλον ἐποίει, τίθησί τε εἰς τὴν τοῦ κρατίστου φρόνησιν ἐκείνῳ ξυνεπόμενον, νείμας περὶ πάντα κύκλῳ τὸν οὐρανόν, κόσμον ἀληθινὸν αὐτῷ πεποικιλμένον εἶναι καθ' ὅλον. κινήσεις δὲ δύο προσῆψεν ἑκάστῳ, τὴν μὲν ἐν ταὐτῷ κατὰ ταὐτὰ περὶ
B τῶν αὐτῶν ἀεὶ τὰ αὐτὰ | ἑαυτῷ διανοουμένῳ, τὴν δὲ εἰς τὸ πρόσθεν ὑπὸ τῆς ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾶς κρατουμένῳ· τὰς δὲ πέντε κινήσεις ἀκίνητον καὶ ἑστός, ἵν' ὅ τι μάλιστα αὐτῶν ἕκαστον γένοιτο ὡς ἄριστον. ἐξ ἧς δὴ τῆς αἰτίας γέγονεν ὅσ' ἀπλανῆ τῶν ἄστρων ζῶα θεῖα ὄντα καὶ ἀΐδια καὶ κατὰ ταὐτὰ ἐν ταὐτῷ στρεφόμενα ἀεὶ μένει· τὰ δὲ τρεπόμενα καὶ πλάνην τοιαύτην ἴσχοντα, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐῤῥήθη, κατ' ἐκεῖνα γέγονε. γῆν δέ, τροφὸν μὲν ἡμετέραν, εἰλ-
C λομένην δὲ περὶ τὸν διὰ παντὸς πόλον τεταμένον, | φύλακα καὶ δημιουργὸν νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐμηχανήσατο, πρώτην καὶ πρεσβυτάτην θεῶν, ὅσοι ἐντὸς οὐρανοῦ γεγόνασι. χορείας δὲ τούτων αὐτῶν καὶ παραβολὰς ἀλλήλων, καὶ περὶ τὰς τῶν κύκλων πρὸς ἑαυτοὺς ἐπανακυκλήσεις καὶ προσχωρήσεις, ἔν τε ταῖς ξυνάψεσιν ὁποῖοι τῶν θεῶν κατ' ἀλλήλους γιγνόμενοι καὶ ὅσοι καταντικρύ, μεθ' οὕστινάς τε ἐπίπροσθεν ἀλλήλοις ἡμῖν τε κατὰ χρόνους οὕστινας ἕκαστοι κατακαλύπτονται καὶ πάλιν ἀναφαινόμενοι φόβους καὶ ση-
D μεῖα τῶν | μετὰ ταῦτα γενησομένων τοῖς οὐ δυναμένοις λογίζεσθαι πέμπουσι, τὸ λέγειν ἄνευ διόψεως τούτων αὖ τῶν μιμημάτων μάταιος ἂν εἴη πόνος, ἀλλὰ ταῦτά τε ἱκανῶς ἡμῖν ταύτῃ καὶ τὰ περὶ θεῶν ὁρατῶν καὶ γεννητῶν εἰρημένα φύσεως ἐχέτω τέλος. XIII. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς, πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ που τούς γε αὑτῶν προγόνους εἰδόσιν· ἀδύ-
E νατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, | καίπερ ἄνευ τε εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον. οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω. Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην, τούτων δὲ Φόρκυς Κρόνος τε καὶ Ῥέα καὶ ὅσοι μετὰ
τούτων, ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας Ζεὺς Ἥρα τε * καὶ 41
πάντες, ὅσους ἴσμεν ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τούτων ἄλλους ἐκγόνους. Ἐπεὶ δ' οὖν πάντες, ὅσοι τε περιπολοῦσι φανερῶς καὶ ὅσοι φαίνονται καθ' ὅσον ἂν ἐθέλωσι, οἱ θεοὶ γένεσιν ἔσχον, λέγει δὴ πρὸς αὐτοὺς ὁ τόδε τὸ πᾶν γεννήσας τάδε· Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα ἄλυτα ἐμοῦ γε ἐθέλοντος. τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν
λυτόν, τό γε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν | καὶ ἔχον εὖ λύειν B
ἐθέλειν κακοῦ. δι' ἃ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν, οὔ τι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων, οἷς ὅτ' ἐγίγνεσθε ξυνεδεῖσθε. νῦν οὖν ὃ λέγω πρὸς ὑμᾶς ἐνδεικνύμενος, μάθετε. θνητὰ ἔτι γένη λοιπὰ τρί' ἀγέννητα. τούτων δὲ μὴ γενομένων οὐρανὸς ἀτελὴς ἔσται· τὰ γὰρ ἅπαντ' ἐν αὑτῷ
γένη ζώων οὐχ ἕξει, δεῖ δέ, εἰ μέλλει | τέλεος ἱκανῶς C
εἶναι. δι' ἐμοῦ δὲ ταῦτα γενόμενα καὶ βίου μετασχόντα θεοῖς ἰσάζοιτ' ἄν. ἵνα οὖν θνητά τε ᾖ τό τε πᾶν τόδε ὄντως ἅπαν ᾖ, τρέπεσθε κατὰ φύσιν ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν ζώων δημιουργίαν, μιμούμενοι τὴν ἐμὴν δύναμιν περὶ τὴν ὑμετέραν γένεσιν. καὶ καθ' ὅσον μὲν αὐτῶν ἀθανάτοις ὁμώνυμον εἶναι προσήκει, θεῖον λεγόμενον ἡγεμονοῦν τε ἐν αὐτοῖς τῶν ἀεὶ δίκῃ καὶ ὑμῖν ἐθελόντων ἕπεσθαι, σπείρας καὶ ὑπαρξάμενος ἐγὼ
παραδώσω· τὸ δὲ λοιπὸν ὑμεῖς, ἀθανάτῳ | θνητὸν D
προσυφαίνοντες, ἀπεργάζεσθε ζῶα καὶ γεννᾶτε τροφήν τε διδόντες αὐξάνετε καὶ φθίνοντα πάλιν δέχεσθε. XIV. Ταῦτ' εἶπε, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν πρότερον κρατῆρα, ἐν ᾧ τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν κεραννὺς ἔμισγε, τὰ τῶν πρόσθεν ὑπόλοιπα κατεχεῖτο μίσγων τρόπον μέν τινα τὸν αὐτόν, ἀκήρατα δ' οὐκέτι κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως, ἀλλὰ δεύτερα καὶ τρίτα. ξυστήσας δὲ τὸ πᾶν διεῖλε ψυχὰς ἰσαρίθμους τοῖς ἄστροις, ἔνειμέ θ' ἑκά-
στην πρὸς ἕκαστον, καὶ | ἐμβιβάσας ὡς εἰς ὄχημα τὴν E
τοῦ παντὸς φύσιν ἔδειξε, νόμους τε τοὺς εἱμαρμένους εἶπεν αὐταῖς, ὅτι γένεσις πρώτη μὲν ἔσοιτο τεταγμένη μία πᾶσιν, ἵνα μή τις ἐλαττοῖτο ὑπ' αὐτοῦ, δέοι δὲ σπαρείσας αὐτὰς εἰς τὰ προσήκοντα ἑκάστοις ἕκαστα ὄργανα χρόνων φῦναι ζώων τὸ θεοσεβέστατον, διπλῆς
δὲ * οὔσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ κρεῖττον τοι- 42
οῦτον εἴη γένος, ὃ καὶ ἔπειτα κεκλήσοιτο ἀνήρ. ὁπότε δὴ σώμασιν ἐμφυτευθεῖεν ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ μὲν προσίοι, τὸ δ' ἀπίοι τοῦ σώματος αὐτῶν, πρῶτον μὲν αἴσθησιν ἀναγκαῖον εἴη μίαν πᾶσιν ἐκ βιαίων παθημάτων ξύμφυτον γίγνεσθαι, δεύτερον δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ μεμιγμένον ἔρωτα, πρὸς δὲ τούτοις φόβον καὶ
θυμὸν ὅσα τε ἑπόμενα αὐτοῖς καὶ | ὁπόσα ἐναντίως B
πέφυκε διεστηκότα· ὧν εἰ μὲν κρατήσοιεν, ἐν δίκῃ βιώσοιντο, κρατηθέντες δὲ ἀδικίᾳ. καὶ ὁ μὲν εὖ τὸν προσήκοντα χρόνον βιούς, πάλιν εἰς τὴν τοῦ ξυννόμου πορευθεὶς οἴκησιν ἄστρου, βίον εὐδαίμονα καὶ συνήθη ἕξοι· σφαλεὶς δὲ τούτων εἰς γυναικὸς φύσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει μεταβαλοῖ, μὴ παυόμενός τε ἐν τούτοις
ἔτι κακίας, | τρόπον ὃν κακύνοιτο, κατὰ τὴν ὁμοιότη- C
τα τῆς τοῦ τρόπου γενέσεως εἴς τινα τοιαύτην ἀεὶ με-

ταβαλοῖ θήρειον φύσιν, ἀλλάττων τε οὐ πρότερον πό-
νων λήξοι, πρὶν τῇ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιόδῳ τῇ ἐν
αὐτῷ ξυνεπιστόμενος τὸν πολὺν ὄχλον καὶ ὕστερον
D προσφύντα ἐκ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος | καὶ γῆς,
θορυβώδη καὶ ἄλογον ὄντα, λόγῳ κρατήσας εἰς τὸ τῆς
πρώτης καὶ ἀρίστης ἀφίκοιτο εἶδος ἕξεως. Διαθε-
σμοθετήσας δὲ πάντα αὐτοῖς ταῦτα, ἵνα τῆς ἔπειτα
εἴη κακίας ἑκάστων ἀναίτιος, ἔσπειρε τοὺς μὲν εἰς γῆν,
τοὺς δ' εἰς σελήνην, τοὺς δ' εἰς τἆλλα ὅσα ὄργανα
χρόνου. τὸ δὲ μετὰ τὸν σπόρον τοῖς νέοις παρέδωκε
θεοῖς σώματα πλάττειν θνητά, τό τε ἐπίλοιπον ὅσον
ἔτι ἦν ψυχῆς ἀνθρωπίνης δέον προσγενέσθαι, τοῦτο
E καὶ | πάνθ' ὅσα ἀκόλουθα ἐκείνοις ἀπεργασαμένους
ἄρχειν, καὶ κατὰ δύναμιν ὅ τι κάλλιστα καὶ ἄριστα τὸ
θνητὸν διακυβερνᾶν ζῷον, ὅ τι μὴ κακῶν αὐτὸ ἑαυτῷ
γίγνοιτο αἴτιον. XV. Καὶ ὁ μὲν δὴ ἅπαντα ταῦτα
διατάξας ἔμενεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κατὰ τρόπον ἤθει· μέ-
νοντος δὲ νοήσαντες οἱ παῖδες τὴν τοῦ πατρὸς διάτα-
ξιν ἐπείθοντο αὐτῇ, καὶ λαβόντες ἀθάνατον ἀρχὴν
θνητοῦ ζῴου, μιμούμενοι τὸν σφέτερον δημιουργόν,
πυρὸς καὶ γῆς ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἀπὸ τοῦ κόσμου
43 δανειζόμενοι μόρια ὡς ἀποδοθησόμενα * πάλιν, εἰς
ταὐτὸν τὰ λαμβανόμενα συνεκόλλων, οὐ τοῖς ἀλύτοις
οἷς αὐτοὶ ξυνείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα
ἀοράτοις πυκνοῖς γόμφοις ξυντήκοντες, ἓν ἐξ ἁπάντων
ἀπεργαζόμενοι σῶμα ἕκαστον, τὰς τῆς ἀθανάτου ψυ-
χῆς περιόδους ἐνέδουν εἰς ἐπίρρυτον σῶμα καὶ ἀπόρ-
ρυτον. αἱ δ' εἰς ποταμὸν ἐνδεθεῖσαι πολὺν οὔτ' ἐκρά-
τουν οὔτ' ἐκρατοῦντο, βίᾳ δὲ ἐφέροντο καὶ ἔφερον, ὥσ-
B τε | τὸ μὲν ὅλον κινεῖσθαι ζῷον, ἀτάκτως μὴν ὅπῃ
τύχοι προϊέναι καὶ ἀλόγως, τὰς ἓξ ἁπάσας κινήσεις
ἔχον· εἴς τε γὰρ τὸ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν καὶ πάλιν
εἰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κάτω τε καὶ ἄνω καὶ πάντῃ
κατὰ τοὺς ἓξ τόπους πλανώμενα προῄειν. πολλοῦ γὰρ
ὄντος τοῦ κατακλύζοντος καὶ ἀποῤῥέοντος κύματος, ὃ
τὴν τροφὴν παρεῖχεν, ἔτι μείζω θόρυβον ἀπειργάζετο
C τὰ τῶν προσπιπτόντων παθήματα | ἑκάστοις, ὅτε πυ-
ρὶ προσκρούσειε τὸ σῶμά τινος ἔξωθεν ἀλλοτρίῳ περι-
τυχὸν ἢ καὶ στερεῷ γῆς ὑγροῖς τε ὀλισθήμασιν ὑδά-
των, εἴτε ζάλῃ πνευμάτων ὑπ' ἀέρος φερομένων κατα-
ληφθείη, καὶ ὑπὸ πάντων τούτων διὰ τοῦ σώματος αἱ
κινήσεις ἐπὶ τὴν ψυχὴν φερόμεναι προσπίπτοιεν· αἳ δὴ
καὶ ἔπειτα διὰ ταῦτα ἐκλήθησάν τε καὶ νῦν ἔτι αἰ-
σθήσεις ξυνάπασαι κέκληνται. καὶ δὴ καὶ τότε ἐν τῷ
παρόντι πλείστην καὶ μεγίστην παρεχόμεναι κίνησιν,
D μετὰ τοῦ ῥέοντος | ἐνδελεχῶς ὀχετοῦ κινοῦσαι καὶ
σφοδρῶς σείουσαι τὰς τῆς ψυχῆς περιόδους, τὴν μὲν
ταὐτοῦ παντάπασιν ἐπέδησαν ἐναντία αὐτῇ ῥέουσαι,
καὶ ἐπέσχον ἄρχουσαν καὶ ἰοῦσαν, τὴν δ' αὖ θατέρου
διέσεισαν, ὥστε τὰς τοῦ διπλασίου καὶ τριπλασίου
τρεῖς ἑκατέρας ἀποστάσεις καὶ τὰς τῶν ἡμιολίων καὶ
ἐπιτρίτων καὶ ἐπογδόων μεσότητας καὶ ξυνδέσεις, ἐπει-
δὴ παντελῶς λυταὶ οὐκ ἦσαν πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαν-
τος, πάσας μὲν στρέψαι στροφάς, πάσας δὲ κλάσεις
E καὶ | διαφορὰς τῶν κύκλων ἐμποιεῖν, ὁσαχῇπερ ἦν δυ-
νατόν, ὥστε μετ' ἀλλήλων μόγις ξυνεχομένας φέρεσθαι
μέν, ἀλόγως δὲ φέρεσθαι, τοτὲ μὲν ἀντίας, ἄλλοτε δὲ
πλαγίας, τοτὲ δ' ὑπτίας, οἷον ὅταν τις ὕπτιος ἐρείσας
τὴν κεφαλὴν μὲν ἐπὶ γῆς, τοὺς δὲ πόδας ἄνω προσβα-
λὼν ἔχῃ πρός τινι, τότε ἐν τούτῳ τῷ πάθει τοῦ τε
πάσχοντος καὶ τῶν ὁρώντων τά τε δεξιὰ ἀριστερὰ καὶ
τὰ ἀριστερὰ δεξιὰ ἑκατέροις τὰ ἑκατέρων φαντάζεται.
ταὐτὸν δὴ τοῦτο καὶ τοιαῦτα ἕτερα αἱ περιφοραὶ πά-
σχουσαι σφοδρῶς, * ὅταν γέ τῳ τῶν ἔξωθεν τοῦ ταὐ- 44
τοῦ γένους ἢ τοῦ θατέρου περιτύχωσι, τότε ταὐτόν
τῳ καὶ θάτερόν του τἀναντία τῶν ἀληθῶν προσαγο-
ρεύουσαι ψευδεῖς καὶ ἀνόητοι γεγόνασιν, οὐδεμία τε ἐν
αὐταῖς τότε περίοδος ἄρχουσα οὐδ' ἡγεμών ἐστιν· αἷς
δ' ἂν ἔξωθεν αἰσθήσεις τινὲς φερόμεναι καὶ προσπε-
σοῦσαι ξυνεπισπάσωνται καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἅπαν κύ-
τος, τόθ' αὗται κρατούμεναι κρατεῖν δοκοῦσι. καὶ διὰ
δὴ ταῦτα πάντα τὰ παθήματα νῦν κατ' ἀρχάς τε
ἄνους ψυχὴ γίγνεται τὸ | πρῶτον, ὅταν εἰς σῶμα ἐν- B
δεθῇ θνητόν· ὅταν δὲ τὸ τῆς αὔξης καὶ τροφῆς ἔλατ-
τον ἐπίῃ ῥεῦμα, πάλιν δὲ αἱ περίοδοι λαμβανόμεναι
γαλήνης τὴν ἑαυτῶν ὁδὸν ἴωσι καὶ καθιστῶνται μᾶλ-
λον ἐπιόντος τοῦ χρόνου, τότε ἤδη πρὸς τὸ κατὰ φύ-
σιν ἰόντων σχῆμα ἑκάστων τῶν κύκλων αἱ περιφοραὶ
κατευθυνόμεναι, τό τε θάτερον καὶ τὸ ταὐτὸν προσ-
αγορεύουσαι κατ' ὀρθόν, ἔμφρονα τὸν ἔχοντα αὐτὰς
γιγνόμενον ἀποτελοῦσιν. ἂν μὲν οὖν δὴ καὶ ξυνεπι-
λαμβάνηταί τις ὀρθὴ | τροφὴ παιδεύσεως, ὁλόκληρος C
ὑγιής τε παντελῶς, τὴν μεγίστην ἀποφυγὼν νόσον, γί-
γνεται· καταμελήσας δέ, χωλὴν τοῦ βίου διαπορευθεὶς
ζωήν, ἀτελὴς καὶ ἀνόητος εἰς Ἅιδου πάλιν ἔρχεται.
ταῦτα μὲν οὖν ὕστερά ποτε γίγνεται· περὶ δὲ τῶν νῦν
προτεθέντων δεῖ διελθεῖν ἀκριβέστερον. τὰ δὲ πρὸ
τούτων, περὶ σωμάτων κατὰ μέρη τῆς γενέσεως καὶ
περὶ ψυχῆς, δι' ἅς τε αἰτίας καὶ προνοίας γέγονε θεῶν,
τοῦ μάλιστα εἰκότος ἀντεχομένοις, οὕτω καὶ κατὰ | D
ταῦτα πορευομένοις διεξιτέον. XVI. Τὰς μὲν δὴ θείας
περιόδους δύο οὔσας, τὸ τοῦ παντὸς σχῆμα ἀπομιμη-
σάμενοι περιφερὲς ὄν, εἰς σφαιροειδὲς σῶμα ἐνέδησαν,
τοῦτο ὃ νῦν κεφαλὴν ἐπονομάζομεν, ὃ θειότατόν τ'
ἐστὶ καὶ τῶν ἐν ἡμῖν πάντων δεσποτοῦν. ᾧ καὶ πᾶν
τὸ σῶμα παρέδοσαν ὑπηρεσίαν αὐτῷ ξυναθροίσαντες
θεοί, κατανοήσαντες, ὅτι πασῶν ὅσαι κινήσεις ἔσοιντο
μετέχοι· ἵν' οὖν μὴ κυλινδούμενον ἐπὶ γῆς ὕψη τε καὶ
βάθη παντοδαπὰ ἐχούσης ἀποροῖ | τὰ μὲν ὑπερβαί- E
νειν, ἔνθεν δὲ ἐκβαίνειν, ὄχημ' αὐτῷ τοῦτο καὶ εὐπο-
ρίαν ἔδοσαν. ὅθεν δὴ μῆκος τὸ σῶμα ἔσχεν, ἐκτατὰ
τε κῶλα καὶ καμπτὰ ἔφυσε, τέτταρα θεοῦ μηχανησα-
μένου πορεῖα, οἷς ἀντιλαμβανόμενον καὶ ἀπερειδόμενον
διὰ πάντων τόπων πορεύεσθαι δυνατὸν γέγονε τὴν
τοῦ * θειοτάτου καὶ ἱερωτάτου φέρον οἴκησιν ἐπάνω- 45
θεν ἡμῶν. σκέλη μὲν οὖν χεῖρές τε ταύτῃ καὶ διὰ
ταῦτα προσέφυ πᾶσι· τοῦ δ' ὄπισθεν τὸ πρόσθεν τι-
μιώτερον καὶ ἀρχικώτερον νομίζοντες θεοὶ ταύτῃ τὸ
πολὺ τῆς πορείας ἡμῖν ἔδοσαν. ἔδει δὴ διωρισμένον
ἔχειν καὶ ἀνόμοιον τοῦ σώματος τὸ πρόσθεν ἄνθρω-
πον. διὸ δὴ πρῶτον μὲν περὶ τὸ τῆς κεφαλῆς κύτος,
ὑποθέντες αὐτόσε τὸ πρόσωπον, ὄργανα ἐνέδησαν τού-
τῳ πάσῃ τῇ τῆς ψυχῆς προνοίᾳ, | καὶ διετάξαντο με- B
τέχον ἡγεμονίας τοῦτ' εἶναι τὸ κατὰ φύσιν πρόσθεν.
τῶν δὲ ὀργάνων πρῶτον μὲν φωσφόρα ξυνετεκτήναντο
ὄμματα, τοιᾷδε ἐνδήσαντες αἰτίᾳ. τοῦ πυρὸς ὅσον τὸ
μὲν κάειν οὐκ ἔσχε, τὸ δὲ παρέχειν φῶς ἥμερον, οἰ-
κεῖον ἑκάστης ἡμέρας, σῶμα ἐμηχανήσαντο γίγνεσθαι.

τὸ γὰρ ἐντὸς ἡμῶν ἀδελφὸν ὂν τούτου πῦρ εἰλικρινὲς
ἐποίησαν διὰ τῶν ὀμμάτων ῥεῖν λεῖον καὶ πυκνόν,
C ὅλον μέν, μάλιστα δὲ τὸ μέσον ξυμπιλήσαντες | τῶν
ὀμμάτων, ὥστε τὸ μὲν ἄλλο ὅσον παχύτερον στέγειν
πᾶν, τὸ τοιοῦτον δὲ μόνον αὐτὸ καθαρὸν διηθεῖν.
ὅταν οὖν μεθημερινὸν ᾖ φῶς περὶ τὸ τῆς ὄψεως ῥεῦ-
μα, τότ᾽ ἐκπῖπτον ὅμοιον πρὸς ὅμοιον, ξυμπαγὲς γε-
νόμενον, ἓν σῶμα οἰκειωθὲν συνέστη κατὰ τὴν τῶν
ὀμμάτων εὐθυωρίαν, ὅπηπερ ἀντερείδει τὸ προσπῖπτον
ἔνδοθεν πρὸς ὃ τῶν ἔξω συνέπεσεν. ὁμοιοπαθὲς δὴ
δι᾽ ὁμοιότητα πᾶν γενόμενον, ὅτου τε ἂν αὐτό ποτε
D ἐφάπτηται καὶ ὃ ἂν | ἄλλο ἐκείνου, τούτων τὰς κινή-
σεις διαδιδὸν εἰς ἅπαν τὸ σῶμα μέχρι τῆς ψυχῆς αἴ-
σθησιν παρέσχετο ταύτην, ᾗ δὴ ὁρᾶν φαμέν. ἀπελ-
θόντος δὲ εἰς νύκτα τοῦ ξυγγενοῦς πυρὸς ἀποτέτμη-
ται· πρὸς γὰρ ἀνόμοιον ἐξιὸν ἀλλοιοῦταί τε αὐτὸ καὶ
κατασβέννυται, ξυμφυὲς οὐκέτι τῷ πλησίον ἀέρι γιγνό-
μενον, ἅτε πῦρ οὐκ ἔχοντι. παύεταί τε οὖν ὁρῶν, ἔτι
τε ἐπαγωγὸν ὕπνου γίγνεται· σωτηρίαν γὰρ ἣν οἱ
E θεοὶ τῆς ὄψεως ἐμηχανήσαντο, τὴν τῶν | βλεφάρων
φύσιν, ὅταν ταῦτα ξυμμύσῃ, καθείργνυσι τὴν τοῦ πυ-
ρὸς ἐντὸς δύναμιν, ἡ δὲ διαχεῖ τε καὶ ὁμαλύνει τὰς
ἐντὸς κινήσεις, ὁμαλυνθεισῶν δὲ ἡσυχία γίγνεται, γε-
νομένης δὲ πολλῆς μὲν ἡσυχίας βραχυόνειρος ὕπνος
ἐμπίπτει, καταλειφθεισῶν δέ τινων κινήσεων μειζόνων,
46 οἷαι καὶ ἐν οἵοις ἂν τόποις λείπωνται, * τοιαῦτα καὶ
τοσαῦτα παρέσχοντο ἀφομοιωθέντα ἐντὸς ἔξω τε
ἐγερθεῖσιν ἀπομνημονευόμενα φαντάσματα. τὸ δὲ πε-
ρὶ τὴν τῶν κατόπτρων εἰδωλοποιίαν, καὶ πάντα ὅσα
ἐμφανῆ καὶ λεῖα, κατιδεῖν οὐδὲν ἔτι χαλεπόν· ἐκ γὰρ
τῆς ἐντὸς ἐκτός τε τοῦ πυρὸς ἑκατέρου κοινωνίας ἀλ-
λήλοις, ἑνός τε αὖ περὶ τὴν λειότητα ἑκάστοτε γενο-
μένου καὶ πολλαχῇ μεταῤῥυθμισθέντος, πάντα τὰ
B τοιαῦτα | ἐξ ἀνάγκης ἐμφαίνεται, τοῦ περὶ τὸ πρόσ-
ωπον πυρὸς τῷ περὶ τὴν ὄψιν πυρὶ περὶ τὸ λεῖον καὶ
λαμπρὸν ξυμπαγοῦς γιγνομένου, δεξιὰ δὲ φαντάζεται
τὰ ἀριστερά, ὅτι τοῖς ἐναντίοις μέρεσι τῆς ὄψεως περὶ
τἀναντία μέρη γίγνεται ἐπαφὴ παρὰ τὸ καθεστὸς ἔθος
τῆς προςβολῆς· δεξιὰ δὲ τὰ δεξιὰ ἢ καὶ τὰ ἀριστερὰ
ἀριστερὰ τοὐναντίον, ὅταν μεταπέσῃ ξυμπηγνύμενον ᾧ
C συμπήγνυται | φῶς· τοῦτο δέ, ὅταν ἡ τῶν κατόπτρων
λειότης, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὕψη λαβοῦσα, τὸ δεξιὸν εἰς
τὸ ἀριστερὸν μέρος ἀπώσῃ τῆς ὄψεως καὶ θάτερον
ἐπὶ θάτερον. κατὰ δὲ τὸ μῆκος στραφὲν τοῦ προσ-
ώπου ταὐτὸν τοῦτο ὕπτιον ἐποίησε πᾶν φαίνεσθαι,
τὸ κάτω πρὸς τὸ ἄνω τῆς αὐγῆς τό τ᾽ ἄνω πρὸς τὸ
κάτω πάλιν ἀπῶσαν. ταῦτ᾽ οὖν πάντα ἐστὶ τῶν ξυν-
αιτίων, οἷς θεὸς ὑπηρετοῦσι χρῆται τὴν τοῦ ἀρίστου
D κατὰ τὸ δυνατὸν ἰδέαν | ἀποτελῶν· δοξάζεται δὲ ὑπὸ
τῶν πλείστων οὐ ξυναίτια ἀλλ᾽ αἴτια εἶναι τῶν πάν-
των, ψύχοντα καὶ θερμαίνοντα πηγνύντα τε καὶ δια-
χέοντα καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀπεργαζόμενα. λόγον δὲ οὐ-
δένα οὐδὲ νοῦν εἰς οὐδὲν δυνατὰ ἔχειν ἐστί. τῶν γὰρ
ὄντων ᾧ νοῦν μόνῳ κτᾶσθαι προςήκει, λεκτέον ψυχήν·
τοῦτο δὲ ἀόρατον, πῦρ δὲ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ καὶ ἀὴρ
σώματα πάντα ὁρατὰ γέγονε. τὸν δὲ νοῦ καὶ ἐπιστή-
E μης ἐραστὴν ἀνάγκη τὰς τῆς ἔμφρονος φύσεως | αἰ-
τίας πρώτας μεταδιώκειν, ὅσαι δὲ ὑπ᾽ ἄλλων μὲν κι-
νουμένων, ἕτερα δ᾽ ἐξ ἀνάγκης κινούντων γίγνονται,
δευτέρας. ποιητέον δὴ κατὰ ταῦτα καὶ ἡμῖν· λεκτέα
μὲν ἀμφότερα τὰ τῶν αἰτιῶν γένη, χωρὶς δὲ ὅσαι με-
τὰ νοῦ καλῶν καὶ ἀγαθῶν δημιουργοὶ καὶ ὅσαι μονω-
θεῖσαι φρονήσεως τὸ τυχὸν ἄτακτον ἑκάστοτε ἐξεργά-
ζονται. τὰ μὲν οὖν τῶν ὀμμάτων ξυμμεταίτια πρὸς τὸ
ἔχειν τὴν δύναμιν, ἣν νῦν εἴληχεν, εἰρήσθω· τὸ δὲ μέ-
γιστον αὐτῶν εἰς ὠφέλειαν ἔργον, δι᾽ ὃ θεὸς αὔθ᾽
ἡμῖν * δεδώρηται, μετὰ τοῦτο ῥητέον. ὄψις δὴ κατὰ 47
τὸν ἐμὸν λόγον αἰτία τῆς μεγίστης ὠφελείας γέγονεν
ἡμῖν, ὅτι τῶν νῦν λόγων περὶ τοῦ παντὸς λεγομένων
οὐδεὶς ἄν ποτε ἐῤῥήθη μήτε ἄστρα μήτε ἥλιον μήτε
οὐρανὸν ἰδόντων. νῦν δ᾽ ἡμέρα τε καὶ νὺξ ὀφθεῖσαι
μῆνές τε καὶ ἐνιαυτῶν περίοδοι μεμηχάνηνται μὲν ἀρι-
θμόν, χρόνου δὲ ἔννοιαν περί τε τῆς τοῦ παντὸς φύ-
σεως ζήτησιν ἔδοσαν· ἐξ ὧν ἐπορισάμεθα φιλοσοφίας
γένος, οὗ μεῖζον ἀγαθὸν οὔτ᾽ ἦλθεν | οὔθ᾽ ἥξει ποτὲ B
τῷ θνητῷ γένει δωρηθὲν ἐκ θεῶν. λέγω δὴ τοῦτο ὀμ-
μάτων μέγιστον ἀγαθόν· τἆλλα δέ, ὅσα ἐλάττω, τί ἂν
ὑμνοῖμεν; ὧν ὁ μὴ φιλόσοφος τυφλωθεὶς ὀδυρόμενος
ἂν θρηνοῖ μάτην. ἀλλὰ τούτου λεγέσθω παρ᾽ ἡμῶν
αὕτη ἐπὶ ταῦτα αἰτία, θεὸν ἡμῖν ἀνευρεῖν δωρήσα-
σθαί τε ὄψιν, ἵνα τὰς ἐν οὐρανῷ τοῦ νοῦ κατιδόντες
περιόδους χρησαίμεθα ἐπὶ τὰς περιφορὰς τὰς τῆς
παρ᾽ ἡμῖν διανοήσεως, ξυγγενεῖς ἐκείναις | οὔσας, ἀτα- C
ράκτοις τεταραγμένας, ἐκμαθόντες δὲ καὶ λογισμῶν
κατὰ φύσιν ὀρθότητος μετασχόντες, μιμούμενοι τὰς
τοῦ θεοῦ πάντως ἀπλανεῖς οὔσας τὰς ἐν ἡμῖν πεπλα-
νημένας καταστησαίμεθα. Φωνῆς τε δὴ καὶ ἀκοῆς
πέρι πάλιν ὁ αὐτὸς λόγος, ἐπὶ ταὐτὰ τῶν αὐτῶν ἕνε-
κα παρὰ θεῶν δεδωρῆσθαι. λόγος τε γὰρ ἐπ᾽ αὐτὰ
ταῦτα τέτακται, τὴν μεγίστην ξυμβαλλόμενος εἰς αὐτὰ
μοῖραν, ὅσον τ᾽ αὖ μουσικῆς φωνῇ χρήσιμον, πρὸς
ἀκοὴν ἕνεκα | ἁρμονίας ἐστὶ δοθέν· ἡ δὲ ἁρμονία, D
ξυγγενεῖς ἔχουσα φορὰς ταῖς ἐν ἡμῖν τῆς ψυχῆς περι-
όδοις, τῷ μετὰ νοῦ προσχρωμένῳ Μούσαις οὐκ ἐφ᾽
ἡδονὴν ἄλογον, καθάπερ νῦν, εἶναι δοκεῖ χρήσιμος,
ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν γεγονυῖαν ἐν ἡμῖν ἀνάρμοστον ψυχῆς πε-
ρίοδον εἰς κατακόσμησιν καὶ συμφωνίαν ἑαυτῇ σύμμα-
χος ὑπὸ Μουσῶν δέδοται· καὶ ῥυθμὸς αὖ διὰ τὴν
ἄμετρον ἐν ἡμῖν καὶ χαρίτων ἐπιδεᾶ | γιγνομένην ἐν E
τοῖς πλείστοις ἕξιν ἐπίκουρος ἐπὶ ταὐτὰ ὑπὸ τῶν αὐ-
τῶν ἐδόθη. **XVII.** Τὰ μὲν οὖν παρεληλυθότα τῶν
εἰρημένων, πλὴν βραχέων, ἐπιδέδεικται τὰ διὰ νοῦ δε-
δημιουργημένα· δεῖ δὲ καὶ τὰ δι᾽ ἀνάγκης γιγνόμενα
τῷ λόγῳ παραθέσθαι. μεμιγμένη γὰρ οὖν ἡ * τοῦδε 48
τοῦ κόσμου γένεσις ἐξ ἀνάγκης τε καὶ νοῦ συστάσεως
ἐγεννήθη· νοῦ δὲ ἀνάγκης ἄρχοντος τῷ πείθειν αὐτὴν
τῶν γιγνομένων τὰ πλεῖστα ἐπὶ τὸ βέλτιστον ἄγειν,
ταύτῃ κατὰ ταῦτά τε δι᾽ ἀνάγκης ἡττωμένης ὑπὸ πει-
θοῦς ἔμφρονος οὕτω κατ᾽ ἀρχὰς ξυνίστατο τόδε τὸ
πᾶν. εἴ τις οὖν ᾗ γέγονε, κατὰ ταῦτα ὄντως ἐρεῖ, μι-
κτέον καὶ τὸ τῆς πλανωμένης εἶδος αἰτίας, ᾗ φέρειν
πέφυκεν. ὧδε οὖν πάλιν ἀναχωρητέον, καὶ λαβοῦσιν
αὐτῶν | τούτων προςήκουσαν ἑτέραν ἀρχὴν αὖθις αὖ, B
καθάπερ περὶ τῶν τότε, νῦν οὕτω περὶ τούτων πάλιν
ἀρκτέον ἀπ᾽ ἀρχῆς. τὴν δὴ πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως
πυρὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς φύσιν θεατέον
αὐτὴν καὶ τὰ πρὸ τούτου πάθη. νῦν γὰρ οὐδείς πω
γένεσιν αὐτῶν μεμήνυκεν, ἀλλ᾽ ὡς εἰδόσι πῦρ ὅ τί ποτ᾽

ἔστι καὶ ἕκαστον αὐτῶν λέγομεν ἀρχὰς αὐτὰ τιθέμενοι
στοιχεῖα τοῦ παντός, προσῆκον αὐτοῖς οὐδ᾽ ὡς ἐν
C συλλαβῆς εἴδεσι μόνον | εἰκότως ὑπὸ τοῦ καὶ βραχὺ
φρονοῦντος ἀπεικασθῆναι. νῦν δὲ οὖν τό γε παρ᾽
ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν περὶ ἁπάντων εἴτε ἀρχὴν
εἴτε ἀρχὰς εἴτε ὅπη δοκεῖ τούτων πέρι, τὸ νῦν οὐ ῥη-
τέον, δι᾽ ἄλλο μὲν οὐδέν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κα-
τὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δο-
κοῦντα. μήτ᾽ οὖν ὑμεῖς οἴεσθε δεῖν ἐμὲ λέγειν, οὔτ᾽
αὐτὸς αὖ πείθειν ἐμαυτὸν εἴην ἂν δυνατὸς ὡς ὀρθῶς
D ἐγχειροῖμ᾽ ἂν τοσοῦτον ἐπιβαλλόμενος ἔργον. τὸ | δὲ
κατ᾽ ἀρχὰς ῥηθὲν διαφυλάττων, τὴν τῶν εἰκότων λό-
γων δύναμιν, πειράσομαι μηδενὸς ἧττον εἰκότα, μᾶλ-
λον δὲ καὶ ἔμπροσθεν ἀπ᾽ ἀρχῆς περὶ ἑκάστων καὶ
ξυμπάντων λέγειν. θεὸν δὴ καὶ νῦν ἐπ᾽ ἀρχῇ τῶν λε-
γομένων σωτῆρα ἐξ ἀτόπου καὶ ἀήθους διηγήσεως
E πρὸς τὸ τῶν εἰκότων δόγμα διασώζειν ἡμᾶς | ἐπικαλε-
σάμενοι πάλιν ἀρχώμεθα λέγειν. **XVIII.** Ἡ δ᾽ οὖν
αὖθις ἀρχὴ περὶ τοῦ παντὸς ἔστω μειζόνως τῆς πρό-
σθεν διῃρημένη. τότε μὲν γὰρ δύο εἴδη διειλόμεθα,
νῦν δὲ τρίτον ἄλλο γένος ἡμῖν δηλωτέον. τὰ μὲν γὰρ
δύο ἱκανὰ ἦν ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν λεχθεῖσιν, ἓν μὲν
ὡς παραδείγματος εἶδος ὑποτεθέν, νοητὸν καὶ ἀεὶ κα-
49 τὰ ταὐτὰ ὄν, μίμημα δὲ * παραδείγματος δεύτερον,
γένεσιν ἔχον καὶ ὁρατόν. τρίτον δὲ τότε μὲν οὐ διει-
λόμεθα, νομίσαντες τὰ δύο ἕξειν ἱκανῶς· νῦν δὲ ὁ λό-
γος ἔοικεν εἰσαναγκάζειν χαλεπὸν καὶ ἀμυδρὸν εἶδος
ἐπιχειρεῖν λόγοις ἐμφανίσαι. τίνα οὖν ἔχον δύναμιν
κατὰ φύσιν αὐτὸ ὑποληπτέον; τοιάνδε μάλιστα· πά-
σης εἶναι γενέσεως ὑποδοχὴν αὐτό, οἷον τιθήνην. εἴ-
B ρηται μὲν οὖν τἀληθές, δεῖ δ᾽ ἐναργέστερον εἰπεῖν |
περὶ αὐτοῦ. χαλεπὸν δὲ ἄλλως τε καὶ διότι προαπο-
ρηθῆναι περὶ πυρὸς καὶ τῶν μετὰ πυρὸς ἀναγκαῖον
τούτου χάριν, τούτων γὰρ εἰπεῖν ἕκαστον, ὁποῖον ὄν-
τως ὕδωρ χρὴ λέγειν μᾶλλον, ἢ πῦρ, καὶ ὁποῖον ὁτι-
οῦν μᾶλλον, ἢ καὶ ἅπαντα καθ᾽ ἕκαστόν τε, οὕτως
ὥστε τινὶ πιστῷ καὶ βεβαίῳ χρήσασθαι λόγῳ, χαλε-
πόν. πῶς οὖν δὴ τοῦτ᾽ αὐτὸ καὶ πῇ καὶ τί περὶ αὐ-
τῶν εἰκότως διαπορηθέντες ἂν λέγοιμεν; πρῶτον μὲν
C ὃ δὴ νῦν ὕδωρ ὠνομάκαμεν, πηγνύμενον, | ὡς δοκοῦ-
μεν, λίθους καὶ γῆν γιγνόμενον ὁρῶμεν, τηκόμενον
δὲ καὶ διακρινόμενον αὖ ταὐτὸν τοῦτο πνεῦμα καὶ ἀέ-
ρα, ξυγκαυθέντα δὲ ἀέρα πῦρ, ἀνάπαλιν δὲ πῦρ συγ-
κριθὲν καὶ κατασβεσθὲν εἰς ἰδέαν τε ἀπιὸν αὖθις ἀέ-
ρος, καὶ πάλιν ἀέρα ξυνιόντα καὶ πυκνούμενον νέφος
καὶ ὁμίχλην, ἐκ δὲ τούτων ἔτι μᾶλλον ξυμπιλουμένων
ῥέον ὕδωρ, ἐξ ὕδατος δὲ γῆν καὶ λίθους αὖθις, κύ-
κλον τε οὕτω διαδιδόντα εἰς ἄλληλα, ὡς φαίνεται, τὴν
D γένεσιν. οὕτω δὴ τούτων οὐδέποτε τῶν αὐτῶν | ἑκά-
στων φανταζομένων, ποῖον αὐτῶν ὡς ὂν ὁτιοῦν τοῦτο
καὶ οὐκ ἄλλο παγίως δισχυριζόμενος οὐκ αἰσχυνεῖταί
τις ἑαυτόν; οὐκ ἔστιν, ἀλλ᾽ ἀσφαλέστατον μακρῷ περὶ
τούτων τιθεμένους ὧδε λέγειν· ἀεὶ ὃ καθορῶμεν ἄλ-
λοτε ἄλλῃ γιγνόμενον, ὡς πῦρ, μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ τοι-
οῦτον ἑκάστοτε προσαγορεύειν πῦρ, μηδὲ ὕδωρ τοῦτο,
ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἀεί, μηδὲ ἄλλο ποτὲ μηδὲν ὥς τινα
E ἔχον βεβαιότητα, | ὅσα δεικνύντες τῷ ῥήματι τῷ τόδε
καὶ τοῦτο προσχρώμενοι δηλοῦν ἡγούμεθά τι· φεύγει
γὰρ οὐχ ὑπομένον τὴν τοῦ τόδε καὶ τοῦτο καὶ τὴν
τῷδε καὶ πᾶσαν ὅση μόνιμα ὡς ὄντα αὐτὰ ἐνδείκνυ-
ται φάσις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἕκαστα μὴ λέγειν, τὸ δὲ
τοιοῦτον ἀεὶ περιφερόμενον ὅμοιον ἑκάστου πέρι καὶ
ξυμπάντων οὕτω καλεῖν· καὶ δὴ καὶ πῦρ τὸ διὰ παν-
τὸς τοιοῦτον, καὶ ἅπαν ὅσονπερ ἂν ἔχῃ γένεσιν. ἐν ᾧ
δὲ ἐγγιγνόμενα ἀεὶ ἕκαστα αὐτῶν φαντάζεται καὶ πά-
λιν ἐκεῖθεν ἀπόλλυται, μόνον * ἐκεῖνο αὖ προσαγορεύ- 50
ειν τῷ τε τοῦτο καὶ τῷ τόδε προσχρωμένους ὀνόμα-
τι, τὸ δὲ ὁποιονοῦν τι, θερμὸν ἢ λευκὸν ἢ καὶ ὁτιοῦν
τῶν ἐναντίων, καὶ πάνθ᾽ ὅσα ἐκ τούτων, μηδὲν ἐκεῖνο
αὖ τούτων καλεῖν. ἔτι δὲ σαφέστερον αὐτοῦ πέρι προ-
θυμητέον αὖθις εἰπεῖν. εἰ γὰρ πάντα τις σχήματα
πλάσας ἐκ χρυσοῦ μηδὲν μεταπλάττων παύοιτο ἕκαστα
εἰς ἅπαντα, δεικνύντος δή τινος αὐτῶν ἓν καὶ ἐρομέ-
νου, τί ποτ᾽ ἔστι, μακρῷ πρὸς ἀλήθειαν | ἀσφαλέστα- B
τον εἰπεῖν, ὅτι χρυσός, τὸ δὲ τρίγωνον ὅσα τε ἄλλα
σχήματα ἐνεγίγνετο, μηδέποτε λέγειν ταῦτα ὡς ὄντα,
ἅ γε μεταξὺ τιθεμένου μεταπίπτει, ἀλλ᾽ ἐὰν ἄρα καὶ
τὸ τοιοῦτον μετ᾽ ἀσφαλείας ἐθέλῃ δέχεσθαί τινος,
ἀγαπᾶν. ὁ αὐτὸς δὴ λόγος καὶ περὶ τῆς τὰ πάντα δε-
χομένης σώματα φύσεως· ταὐτὸν αὐτὴν ἀεὶ προσρη-
τέον· ἐκ γὰρ τῆς ἑαυτῆς τὸ παράπαν οὐκ ἐξίσταται
δυνάμεως. δέχεταί τε γὰρ ἀεὶ τὰ πάντα, καὶ μορφὴν
| οὐδεμίαν ποτὲ οὐδενὶ τῶν εἰσιόντων ὁμοίαν εἴληφεν C
οὐδαμῇ οὐδαμῶς· ἐκμαγεῖον γὰρ φύσει παντὶ κεῖ-
ται, κινούμενόν τε καὶ διασχηματιζόμενον ὑπὸ τῶν
εἰσιόντων. φαίνεται δὲ δι᾽ ἐκεῖνα ἄλλοτε ἀλλοῖον.
τὰ δὲ εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα, τῶν ὄντων ἀεὶ ὄντα
μιμήματα, τυπωθέντα ἀπ᾽ αὐτῶν τρόπον τινὰ δύσ-
φραστον καὶ θαυμαστόν, ὃν εἰσαῦθις μέτιμεν. ἐν
δ᾽ οὖν τῷ παρόντι χρὴ γένη διανοηθῆναι τριτ-
τά, τὸ μὲν γιγνόμενον, τὸ δ᾽ ἐν ᾧ γίγνεται, τὸ δ᾽
| ὅθεν ἀφομοιούμενον φύεται τὸ γιγνόμενον. καὶ δὴ D
καὶ προσεικάσαι πρέπει τὸ μὲν δεχόμενον μητρί, τὸ δ᾽
ὅθεν πατρί, τὴν δὲ μεταξὺ τούτων φύσιν ἐκγόνῳ,
νοῆσαί τε, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐκτυπώματος ἔσεσθαι
μέλλοντος ἰδεῖν ποικίλου πάσας ποικιλίας τοῦτ᾽ αὐτό,
ἐν ᾧ ἐκτυπούμενον ἐνίσταται, γένοιτ᾽ ἂν παρεσκευ-
ασμένον εὖ, πλὴν ἄμορφον ὂν ἐκείνων ἁπασῶν τῶν
ἰδεῶν, ὅσας μέλλοι δέχεσθαί | ποθεν. ὅμοιον γὰρ ὂν E
τῶν ἐπεισιόντων τινὶ τὰ τῆς ἐναντίας τά τε τῆς τὸ
παράπαν ἄλλης φύσεως, ὁπότ᾽ ἔλθοι, δεχόμενον κα-
κῶς ἂν ἀφομοιοῖ, τὴν αὐτοῦ παρεμφαῖνον ὄψιν. διὸ
καὶ πάντων ἐκτὸς εἰδῶν εἶναι χρεὼν τὸ τὰ πάντα ἐκ-
δεξόμενον ἐν αὑτῷ γένη, καθάπερ περὶ τὰ ἀλείμματα,
ὁπόσα εὐώδη, τέχνῃ μηχανῶνται πρῶτον τοῦτ᾽ αὐτὸ
ὑπάρχον, ποιοῦσιν ὅ τι μάλιστα ἀνώδη τὰ δεξόμενα
ὑγρὰ τὰς ὀσμάς· ὅσοι τε ἔν τισι τῶν μαλακῶν σχή-
ματα ἀπομάττειν ἐπιχειροῦσι, τὸ παράπαν σχῆμα οὐ-
δὲν ἔνδηλον ὑπάρχειν ἐῶσι, προομαλύναντες δὲ ὅ τι
λειότατον ἀπεργάζονται. ταὐτὸν οὖν * καὶ τῷ τὰ τῶν 51
πάντων ἀεί τε ὄντων κατὰ πᾶν ἑαυτοῦ πολλάκις ἀφο-
μοιώματα καλῶς μέλλοντι δέχεσθαι πάντων ἐκτὸς αὐ-
τῷ προσήκει πεφυκέναι τῶν εἰδῶν. διὸ δὴ τὴν τοῦ γε-
γονότος ὁρατοῦ καὶ πάντως αἰσθητοῦ μητέρα καὶ
ὑποδοχὴν μήτε γῆν μήτε ἀέρα μήτε πῦρ μήτε ὕδωρ
λέγωμεν, μήτε ὅσα ἐκ τούτων μήτε ἐξ ὧν ταῦτα γέ-
γονεν· ἀλλ᾽ ἀνόρατον εἶδός τι καὶ ἄμορφον, πανδεχές,
μεταλαμβάνον δὲ τὰ ἀπορώτατά πῃ τοῦ νοητοῦ | καὶ B

δυςαλωτότατον αὐτὸ λέγοντες οὐ ψευσόμεθα. καθ᾽
ὅσον δ᾽ ἐκ τῶν προειρημένων δυνατὸν ἐφικνεῖσθαι τῆς
φύσεως αὐτοῦ, τῇδ᾽ ἄν τις ὀρθότατα λέγοι· πῦρ μὲν
ἑκάστοτε αὐτοῦ τὸ πεπυρωμένον μέρος φαίνεσθαι, τὸ
δὲ ὑγρανθὲν ὕδωρ, γῆν δὲ καὶ ἀέρα, καθ᾽ ὅσον ἂν
μιμήματα τούτων δέχηται. λόγῳ δὲ δὴ μᾶλλον τὸ τοι-
όνδε διοριζομένους περὶ αὐτῶν διασκεπτέον· ἆρ᾽ ἔστι
τι πῦρ αὐτὸ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ πάντα, περὶ ὧν ἀεὶ λέ-
C γομεν οὕτως αὐτὰ | καθ᾽ αὑτὰ ὄντα ἕκαστα, ἢ ταῦτα,
ἅπερ καὶ βλέπομεν, ὅσα τε ἄλλα διὰ τοῦ σώματος αἰ-
σθανόμεθα, μόνα ἐστὶ τοιαύτην ἔχοντα ἀλήθειαν, ἄλ-
λα δὲ οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα οὐδαμῇ οὐδαμῶς, ἀλλὰ
μάτην ἑκάστοτε εἶναί τί φαμεν εἶδος ἑκάστου νοητόν,
τὸ δὲ οὐδὲν ἄρ᾽ ἦν πλὴν λόγος. οὔτε οὖν δὴ τὸ πα-
ρὸν ἄκριτον καὶ ἀδίκαστον ἀφέντα ἄξιον φάναι δι-
σχυριζόμενον ἔχειν οὕτως, οὔτ᾽ ἐπὶ λόγου μήκει πά-
D ρεργον ἄλλο μῆκος ἐπεμβλητέον· εἰ δέ τις ὅρος | ὁρι-
σθεὶς μέγας διὰ βραχέων φανείη, τοῦτο μάλιστ᾽ ἐγ-
καιριώτατον γένοιτ᾽ ἄν. ὧδε οὖν τήν γ᾽ ἐμὴν αὐτὸς τί-
θεμαι ψῆφον· εἰ μὲν νοῦς καὶ δόξα ἀληθής ἐστον δύο
γένη, παντάπασιν εἶναι καθ᾽ αὑτὰ ταῦτα ἀναίσθητα
ὑφ᾽ ἡμῶν εἴδη, νοούμενα μόνον· εἰ δ᾽, ὥς τισι φαίνε-
ται, δόξα ἀληθὴς νοῦ διαφέρει τὸ μηδέν, πάνθ᾽ ὁπόσ᾽
αὖ διὰ τοῦ σώματος αἰσθανόμεθα, θετέον βεβαιότα-
E τα. δύο δὴ λεκτέον ἐκείνω, | διότι χωρὶς γεγόνατον
ἀνομοίως τε ἔχετον. τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν διὰ διδαχῆς,
τὸ δ᾽ ὑπὸ πειθοῦς ἡμῖν ἐγγίγνεται· καὶ τὸ μὲν ἀεὶ
μετ᾽ ἀληθοῦς λόγου, τὸ δὲ ἄλογον· καὶ τὸ μὲν ἀκίνη-
τον πειθοῖ, τὸ δὲ μεταπειστόν· καὶ τοῦ μὲν πάντα
ἄνδρα μετέχειν φατέον, νοῦ δὲ θεούς, ἀνθρώπων δὲ
γένος βραχύ τι. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων ὁμολογητέον
52 ἓν μὲν εἶναι τὸ * κατὰ ταὐτὰ εἶδος ἔχον, ἀγέννητον
καὶ ἀνώλεθρον, οὔτε εἰς ἑαυτὸ εἰςδεχόμενον ἄλλο ἄλ-
λοθεν οὔτε αὐτὸ εἰς ἄλλο ποι ἰόν, ἀόρατον δὲ καὶ
ἄλλως ἀναίσθητον, τοῦτο ὃ δὴ νόησις εἴληχεν ἐπισκο-
πεῖν· τὸ δ᾽ ὁμώνυμον ὅμοιόν τε ἐκείνῳ δεύτερον, αἰ-
σθητόν, γεννητόν, πεφορημένον ἀεί, γιγνόμενόν τε ἔν
τινι τόπῳ καὶ πάλιν ἐκεῖθεν ἀπολλύμενον, δόξῃ μετ᾽
αἰσθήσεως περιληπτόν· τρίτον δὲ αὖ γένος ὂν τὸ τῆς
B χώρας ἀεί, φθορὰν οὐ προσδεχόμενον, | ἕδραν δὲ πα-
ρέχον ὅσα ἔχει γένεσιν πᾶσιν, αὐτὸ δὲ μετ᾽ ἀναισθη-
σίας ἁπτὸν λογισμῷ τινὶ νόθῳ, μόγις πιστόν, πρὸς ὃ
δὴ καὶ ὀνειροπολοῦμεν βλέποντες καί φαμεν ἀναγκαῖ-
ον εἶναί που τὸ ὂν ἅπαν ἔν τινι τόπῳ καὶ κατέχον
χώραν τινά, τὸ δὲ μήτ᾽ ἐν γῇ μήτε που κατ᾽ οὐρανὸν
οὐδὲν εἶναι. ταῦτα δὴ πάντα καὶ τούτων ἄλλα ἀδελφὰ
καὶ περὶ τὴν ἄυπνον καὶ ἀληθῶς φύσιν ὑπάρχουσαν
C ὑπὸ ταύτης τῆς ὀνειρώξεως οὐ δυνατοὶ | γιγνόμεθα
ἐγερθέντες διοριζόμενοι τἀληθὲς λέγειν, ὡς εἰκόνι μέν,
ἐπείπερ οὐδ᾽ αὐτὸ τοῦτο, ἐφ᾽ ᾧ γέγονεν, ἑαυτῆς ἐστίν,
ἑτέρου δέ τινος ἀεὶ φέρεται φάντασμα, διὰ ταῦτα ἐν
ἑτέρῳ προσήκει τινὶ γίγνεσθαι, οὐσίας ἁμωσγέπως ἀν-
τεχομένην, ἢ μηδὲν τὸ παράπαν αὐτὴν εἶναι, τῷ δὲ
ὄντως ὄντι βοηθὸς ὁ δι᾽ ἀκριβείας ἀληθὴς λόγος, ὡς,
ἕως ἄν τι τὸ μὲν ἄλλο ᾖ, τὸ δὲ ἄλλο, οὐδέτερον ἐν
D οὐδετέρῳ ποτὲ γεγενημένον ἓν ἅμα ταὐτὸν καὶ δύο |
γενήσεσθον. XIX. Οὗτος μὲν οὖν δὴ παρὰ τῆς ἐμῆς
ψήφου λογισθεὶς ἐν κεφαλαίῳ δεδόσθω λόγος, ὄν τε
καὶ χώραν καὶ γένεσιν εἶναι, τρία τριχῇ, καὶ πρὶν οὐ-
ρανὸν γενέσθαι· τὴν δὲ γενέσεως τιθήνην ὑγραινομέ-
νην καὶ πυρουμένην καὶ τὰς γῆς τε καὶ ἀέρος μορφὰς
δεχομένην, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις πάθη ξυνέπεται πά-
σχουσαν, παντοδαπὴν | μὲν ἰδεῖν φαίνεσθαι, διὰ δὲ E
τὸ μήθ᾽ ὁμοίων δυνάμεων μήτε ἰσοῤῥόπων ἐμπίμπλα-
σθαι κατ᾽ οὐδὲν αὐτῆς ἰσοῤῥοπεῖν, ἀλλ᾽ ἀνωμάλως
πάντῃ ταλαντουμένην σείεσθαι μὲν ὑπ᾽ ἐκείνων αὐτήν,
κινουμένην δ᾽ αὖ πάλιν ἐκεῖνα σείειν· τὰ δὲ κινούμενα
ἄλλα ἄλλοσε ἀεὶ φέρεσθαι διακρινόμενα, ὥσπερ τὰ
ὑπὸ τῶν πλοκάνων τε καὶ ὀργάνων τῶν περὶ τὴν τοῦ
σίτου κάθαρσιν σειόμενα καὶ ἀνικμώμενα τὰ μὲν πυ-
κνὰ καὶ βαρέα ἄλλῃ, * τὰ δὲ μανὰ καὶ κοῦφα εἰς ἑτέ- 53
ραν ἵζει φερόμενα ἕδραν· τότε οὕτω τὰ τέτταρα γένη
σειόμενα ὑπὸ τῆς δεξαμενῆς, κινουμένης αὐτῆς οἷον
ὀργάνου σεισμὸν παρέχοντος, τὰ μὲν ἀνομοιότατα
πλεῖστον αὐτὰ ἀφ᾽ αὑτῶν ὁρίζειν, τὰ δὲ ὁμοιότατα
μάλιστα εἰς ταὐτὸν ξυνωθεῖν· διὸ δὴ καὶ χώραν ταῦ-
τα ἄλλα ἄλλην ἴσχειν, πρὶν καὶ τὸ πᾶν ἐξ αὐτῶν δια-
κοσμηθὲν γενέσθαι. καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τούτου πάντα
ταῦτ᾽ ἔχειν ἀλόγως καὶ ἀμέτρως· ὅτε δ᾽ ἐπεχειρεῖτο
| κοσμεῖσθαι τὸ πᾶν, πῦρ πρῶτον καὶ ὕδωρ καὶ γῆν B
καὶ ἀέρα, ἴχνη μὲν ἔχοντα αὑτῶν ἄττα, παντάπασί γε
μὴν διακείμενα ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν ἅπαν ὅταν ἀπῇ τι-
νὸς θεός, οὕτω δὴ τότε πεφυκότα ταῦτα πρῶτον διε-
σχηματίσατο εἴδεσί τε καὶ ἀριθμοῖς. τὸ δὲ ᾗ δυνατὸν
ὡς κάλλιστα ἄριστά τε ἐξ οὐχ οὕτως ἐχόντων τὸν
θεὸν αὐτὰ ξυνιστάναι, παρὰ πάντα ἡμῖν ὡς ἀεὶ τοῦ-
το λεγόμενον ὑπαρχέτω. νῦν δ᾽ οὖν τὴν διάταξιν αὐ-
τῶν ἐπιχειρητέον ἑκάστων καὶ | γένεσιν ἀήθει λόγῳ C
πρὸς ὑμᾶς δηλοῦν. ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ μετέχετε τῶν κατὰ
παίδευσιν ὁδῶν, δι᾽ ὧν ἐνδείκνυσθαι τὰ λεγόμενα
ἀνάγκη, ξυνέψεσθε. XX. Πρῶτον μὲν δὴ πῦρ καὶ γῆ
καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ ὅτι σώματά ἐστι, δῆλόν που καὶ
παντί. τὸ δὲ τοῦ σώματος εἶδος πᾶν καὶ βάθος ἔχει.
τὸ δὲ βάθος αὖ πᾶσα ἀνάγκη τὴν ἐπίπεδον περιειλη-
φέναι φύσιν. ἡ δὲ ὀρθὴ τῆς ἐπιπέδου βάσεως ἐκ τρι-
γώνων συνέστηκε. τὰ δὲ τρίγωνα πάντα ἐκ δυοῖν ἄρ-
χεται τριγώνοιν, | μίαν μὲν ὀρθὴν ἔχοντος ἑκατέρου D
γωνίαν, τὰς δὲ ὀξείας· ὧν τὸ μὲν ἕτερον ἑκατέρωθεν
ἔχει μέρος γωνίας ὀρθῆς πλευραῖς ἴσαις διῃρημένης,
τὸ δ᾽ ἕτερον ἀνίσοις ἄνισα μέρη νενεμημένης. ταύτην
δὴ πυρὸς ἀρχὴν καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ὑποτιθέμε-
θα κατὰ τὸν μετ᾽ ἀνάγκης εἰκότα λόγον πορευόμενοι·
τὰς δ᾽ ἔτι τούτων ἀρχὰς ἄνωθεν θεὸς οἶδε καὶ ἀν-
δρῶν ὃς ἂν ἐκείνῳ φίλος ᾖ. Δεῖ δὴ λέγειν, | ποῖα κάλ- E
λιστα σώματα γένοιτ᾽ ἂν τέτταρα, ἀνόμοια μὲν ἑαυ-
τοῖς, δυνατὰ δὲ ἐξ ἀλλήλων αὐτῶν ἄττα διαλυόμενα
γίγνεσθαι. τούτου γὰρ τυχόντες ἔχομεν τὴν ἀλήθειαν
γενέσεως πέρι γῆς τε καὶ πυρὸς τῶν τε ἀνὰ λόγον ἐν
μέσῳ· τόδε γὰρ οὐδενὶ συγχωρησόμεθα, καλλίω τού-
των ὁρώμενα σώματα εἶναί που καθ᾽ ἓν γένος ἕκα-
στον ὄν. τοῦτ᾽ οὖν προθυμητέον, τὰ διαφέροντα κάλ-
λει σωμάτων τέτταρα γένη συναρμόσασθαι καὶ φάναι
τὴν τούτων ἡμᾶς φύσιν ἱκανῶς * εἰληφέναι. τοῖν δὴ 54
δυοῖν τριγώνοιν τὸ μὲν ἰσοσκελὲς μίαν εἴληχε φύσιν,
τὸ δὲ πρόμηκες ἀπεράντους. προαιρετέον οὖν αὖ τῶν
ἀπείρων τὸ κάλλιστον, εἰ μέλλομεν ἄρξεσθαι κατὰ
τρόπον. ἂν οὖν τις ἔχῃ κάλλιον ἐκλεξάμενος εἰπεῖν εἰς
τὴν τούτων ξύστασιν, ἐκεῖνος οὐκ ἐχθρὸς ὢν ἀλλὰ φί-

λος κρατεῖ· τιθέμεθα δ' οὖν τῶν πολλῶν τριγώνων
κάλλιστον ἕν, ὑπερβάντες τἆλλα, ἐξ οὗ τὸ ἰσόπλευρον
B | τρίγωνον ἐκ τρίτου συνέστηκε. διότι δέ, ὁ λόγος
πλείων· ἀλλὰ τῷ τοῦτο ἐξελέγξαντι καὶ ἀνευρόντι δὴ
μὴ οὕτως ἔχον κεῖται φιλία τὰ ἆθλα. προῃρήσθω δὴ
δύο τρίγωνα, ἐξ ὧν τό τε τοῦ πυρὸς καὶ τὰ τῶν ἄλ-
λων σώματα μεμηχάνηται, τὸ μὲν ἰσοσκελές, τὸ δὲ
τριπλῆν κατὰ δύναμιν ἔχον τῆς ἐλάττονος τὴν μείζω
πλευρὰν ἀεί. Τὸ δὴ πρόσθεν ἀσαφῶς ῥηθὲν νῦν
μᾶλλον διοριστέον. τὰ γὰρ τέτταρα γένη δι' ἀλλήλων
εἰς ἄλληλα ἐφαίνετο πάντα γένεσιν ἔχειν, οὐκ ὀρθῶς
C φανταζόμενα· | γίγνεται μὲν γὰρ ἐκ τῶν τριγώνων ὧν
προῃρήμεθα γένη τέτταρα, τρία μὲν ἐξ ἑνὸς τοῦ τὰς
πλευρὰς ἀνίσους ἔχοντος, τὸ δὲ τέταρτον ἓν μόνον ἐκ
τοῦ ἰσοσκελοῦς τριγώνου ξυναρμοσθέν. οὔκουν δυνατὰ
πάντα εἰς ἄλληλα διαλυόμενα ἐκ πολλῶν σμικρῶν ὀλίγα
μεγάλα καὶ τοὐναντίον γίγνεσθαι, τὰ δὲ τρία οἷόν τε·
ἐκ γὰρ ἑνὸς ἅπαντα πεφυκότα λυθέντων τε τῶν μει-
ζόνων πολλὰ σμικρὰ ἐκ τῶν αὐτῶν ξυστήσεται, δεχό-
D μενα τὰ προσήκοντα | ἑαυτοῖς σχήματα, καὶ σμικρὰ
ὅταν αὖ πολλὰ κατὰ τὰ τρίγωνα διασπαρῇ, γενόμενος
εἷς ἀριθμὸς ἑνὸς ὄγκου μέγα ἀποτελέσειεν ἂν ἄλλο εἶ-
δος ἕν. Ταῦτα μὲν οὖν λελέχθω περὶ τῆς εἰς ἄλληλα
γενέσεως· οἷον δὲ ἕκαστον αὐτῶν γέγονεν εἶδος καὶ ἐξ
ὅσων ξυμπεσόντων ἀριθμῶν, λέγειν ἂν ἑπόμενον εἴη.
ἄρξει δὴ τό τε πρῶτον εἶδος καὶ σμικρότατον ξυνι-
στάμενον. στοιχεῖον δ' αὐτοῦ τὸ τὴν ὑποτείνουσαν
τῆς ἐλάττονος πλευρᾶς διπλασίαν ἔχον μήκει· ξύνδυο
E δὲ τοιούτων κατὰ διάμετρον | ξυντιθεμένων καὶ τρὶς
τούτου γενομένου, τὰς διαμέτρους καὶ τὰς βραχείας
πλευρὰς εἰς ταὐτὸν ὡς κέντρον ἐρεισάντων, ἓν ἰσό-
πλευρον τρίγωνον ἐξ ἓξ τὸν ἀριθμὸν ὄντων γέγονε·
τρίγωνα δὲ ἰσόπλευρα ξυνιστάμενα τέτταρα κατὰ σύν-
55 τρεις ἐπιπέδους γωνίας μίαν στερεὰν γωνίαν ποιεῖ, *
τῆς ἀμβλυτάτης τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν ἐφεξῆς γεγο-
νυῖαν· τοιούτων δὲ ἀποτελεσθεισῶν τεττάρων πρῶτον
εἶδος στερεόν, ὅλου περιφεροῦς διανεμητικὸν εἰς ἴσα
μέρη καὶ ὅμοια, ξυνίσταται. δεύτερον δὲ ἐκ μὲν τῶν
αὐτῶν τριγώνων, κατὰ δὲ ἰσόπλευρα τρίγωνα ὀκτὼ
ξυστάντων, μίαν ἀπεργασαμένων στερεὰν γωνίαν ἐκ
τεττάρων ἐπιπέδων· καὶ γενομένων ἓξ τοιούτων τὸ
δεύτερον αὖ σῶμα οὕτως ἔσχε τέλος. τὸ δὲ τρίτον ἐκ
B δὶς ἑξήκοντα τῶν στοιχείων | ξυμπαγέντων, στερεῶν
δὲ γωνιῶν δώδεκα, ὑπὸ πέντε ἐπιπέδων τριγώνων ἰσο-
πλεύρων περιεχομένης ἑκάστης, εἴκοσι βάσεις ἔχον ἰσο-
πλεύρους τριγώνους γέγονε. καὶ τὸ μὲν ἕτερον ἀπήλ-
λακτο τῶν στοιχείων ταῦτα γεννῆσαν, τὸ δὲ ἰσοσκελὲς
τρίγωνον ἐγέννα τὴν τοῦ τετάρτου φύσιν, κατὰ τέττα-
ρα ξυνιστάμενον, εἰς τὸ κέντρον τὰς ὀρθὰς γωνίας
ξυνάγον, ἓν ἰσόπλευρον τετράγωνον ἀπεργασάμενον·
ἓξ δὲ τοιαῦτα ξυμπαγέντα γωνίας ὀκτὼ στερεὰς ἀπε-
C τέλεσε, | κατὰ τρεῖς ἐπιπέδους ὀρθὰς ξυναρμοσθείσης
ἑκάστης· τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ξυστάντος σώματος γέγονε
κυβικόν, ἓξ ἐπιπέδους τετραγώνους ἰσοπλεύρους βάσεις
ἔχον. ἔτι δὲ οὔσης ξυστάσεως μιᾶς πέμπτης, ἐπὶ τὸ
πᾶν ὁ θεὸς αὐτῇ κατεχρήσατο ἐκεῖνο διαζωγραφῶν.
Ἃ δή τις εἰ πάντα λογιζόμενος ἐμμελῶς ἀποροῖ, πό-
τερον ἀπείρους χρὴ κόσμους εἶναι λέγειν ἢ πέρας
ἔχοντας, τὸ μὲν ἀπείρους ἡγήσαιτ' ἂν ὄντως ἀπείρου
τινὸς εἶναι δόγμα | ὧν ἔμπειρον χρεὼν εἶναι, πότερον D
δὲ ἕνα ἢ πέντε αὐτοὺς ἀληθείᾳ πεφυκότας λέγειν προσ-
ήκει, μᾶλλον ἂν ταύτῃ στὰς εἰκότως διαπορήσαι. τὸ
μὲν οὖν δὴ παρ' ἡμῶν ἕνα αὐτὸν κατὰ τὸν εἰκότα λό-
γον πεφυκότα μηνύει, ἄλλος δὲ εἰς ἄλλα πῃ βλέψας
ἕτερα δοξάσει. **XXI.** Καὶ τούτων μὲν μεθετέον, τὰ
δὲ γεγονότα νῦν τῷ λόγῳ γένη διανείμωμεν εἰς πῦρ
καὶ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα. γῇ μὲν δὴ τὸ κυβικὸν εἶ-
δος δῶμεν. ἀκινητοτάτη γὰρ τῶν | τεττάρων γενῶν γῆ E
καὶ τῶν σωμάτων πλαστικωτάτη· μάλιστα δὲ ἀνάγκη
γεγονέναι τοιοῦτον τὸ τὰς βάσεις ἀσφαλεστάτας ἔχον·
βάσις δὲ ἥ τε τῶν κατ' ἀρχὰς τριγώνων ὑποτεθέντων
ἀσφαλεστέρα κατὰ φύσιν ἡ τῶν ἴσων πλευρῶν τῆς
τῶν ἀνίσων, τό τε ἐξ ἑκατέρου ξυντεθὲν ἐπίπεδον ἰσό-
πλευρον ἰσοπλεύρου, τετράγωνον τριγώνου, κατά τε
μέρη καὶ καθ' ὅλον στασιμωτέρως ἐξ ἀνάγκης βέβηκε·
διὸ γῇ μὲν τοῦτο * ἀπονέμοντες τὸν εἰκότα λόγον δια- 56
σώζομεν, ὕδατι δ' αὖ τῶν λοιπῶν τὸ δυσκινητότατον
εἶδος, τὸ δ' εὐκινητότατον πυρί, τὸ δὲ μέσον ἀέρι· καὶ
τὸ μὲν σμικρότατον σῶμα πυρί, τὸ δ' αὖ μέγιστον
ὕδατι, τὸ δὲ μέσον ἀέρι· καὶ τὸ μὲν ὀξύτατον αὖ πυ-
ρί, τὸ δὲ δεύτερον ἀέρι, τὸ δὲ τρίτον ὕδατι. ταῦτ' οὖν
δὴ πάντα, τὸ μὲν ἔχον ὀλιγίστας βάσεις εὐκινητότατον
ἀνάγκη | πεφυκέναι τμητικώτατόν τε καὶ ὀξύτατον ὂν B
πάντῃ πάντων, ἔτι τε ἐλαφρότατον, ἐξ ὀλιγίστων ξυν-
εστὸς τῶν αὐτῶν μερῶν· τὸ δὲ δεύτερον δευτέρως τὰ αὐ-
τὰ ταῦτ' ἔχειν, τρίτως δὲ τὸ τρίτον. ἔστω δὴ κατὰ τὸν
ὀρθὸν λόγον καὶ κατὰ τὸν εἰκότα τὸ μὲν τῆς πυρα-
μίδος στερεὸν γεγονὸς εἶδος πυρὸς στοιχεῖον καὶ σπέρ-
μα· τὸ δὲ δεύτερον κατὰ γένεσιν εἴπωμεν ἀέρος, τὸ δὲ
τρίτον ὕδατος. πάντα οὖν δὴ ταῦτα δεῖ διανοεῖσθαι
σμικρὰ οὕτως, ὡς καθ' | ἓν ἕκαστον μὲν τοῦ γένους C
ἑκάστου διὰ σμικρότητα οὐδὲν ὁρώμενον ὑφ' ἡμῶν,
ξυναθροισθέντων δὲ πολλῶν τοὺς ὄγκους αὐτῶν ὁρᾶ-
σθαι. καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν ἀναλογιῶν περί τε τὰ πλήθη
καὶ τὰς κινήσεις καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις, πανταχῇ τὸν
θεόν, ὅπῃπερ ἡ τῆς ἀνάγκης ἑκοῦσα πεισθεῖσά τε φύ-
σις ὑπεῖκε, ταύτῃ πάντῃ δι' ἀκριβείας ἀποτελεσθεισῶν
ὑπ' αὐτοῦ ξυνηρμόσθαι ταῦτα ἀνὰ λόγον. **XXII.** Ἐκ
δὴ πάντων ὧν περὶ τὰ γένη προειρήκαμεν, ὧδ' ἂν κα-
τὰ τὸ εἰκὸς μάλιστ' ἂν ἔχοι. | γῆ μὲν ξυντυγχάνουσα D
πυρὶ διαλυθεῖσά τε ὑπὸ τῆς ὀξύτητος αὐτοῦ φέροιτ'
ἄν, εἴτ' ἐν αὐτῷ πυρὶ λυθεῖσα εἴτ' ἐν ἀέρος εἴτ' ἐν
ὕδατος ὄγκῳ τύχοι, μέχρι περ ἂν αὐτῆς πῃ ξυντυχόντα
τὰ μέρη, πάλιν ξυναρμοσθέντα αὐτὰ αὑτοῖς, γῆ γένοι-
το· οὐ γὰρ εἰς ἄλλο γε εἶδος ἔλθοι ποτ' ἄν. ὕδωρ δὲ
ὑπὸ πυρὸς μερισθέν, εἴτε καὶ ὑπ' ἀέρος, ἐγχωρεῖ γί-
γνεσθαι ξυστάντα ἓν μὲν πυρὸς σῶμα, δύο δὲ ἀέρος.
τὰ δὲ ἀέρος τμήματα ἐξ ἑνὸς | μέρους διαλυθέντος δύ' E
ἂν γενοίσθην σώματα πυρός. καὶ πάλιν, ὅταν ἀέρι
πῦρ ὕδασί τε ἤ τινι γῇ περιλαμβανόμενον, ἐν πολλοῖς
ὀλίγον, κινούμενον ἐν φερομένοις, μαχόμενον καὶ νικη-
θὲν καταθραυσθῇ, δύο πυρὸς σώματα εἰς ἓν ξυν-
ίστασθον εἶδος ἀέρος· καὶ κρατηθέντος ἀέρος κερμα-
τισθέντος τε ἐκ δυοῖν ὅλοιν καὶ ἡμίσεος ὕδατος εἶδος
ἓν ὅλον ἔσται ξυμπαγές. ὧδε γὰρ δὴ λογισώμεθα αὐ-
τὰ πάλιν, ὡς ὅταν ἐν πυρὶ λαμβανόμενον τῶν * ἄλλων 57
ὑπ' αὐτοῦ τι γένος τῇ τῶν γωνιῶν καὶ κατὰ τὰς
πλευρὰς ὀξύτητι τέμνηται, ξυστὰν μὲν εἰς τὴν ἐκείνου

φύσιν πέπαυται τεμνόμενον· τὸ γὰρ ὅμοιον καὶ ταὐτὸν αὐτῷ γένος ἕκαστον οὔτε τινὰ μεταβολὴν ἐμποιῆσαι δυνατὸν οὔτε τι παθεῖν ὑπὸ τοῦ κατὰ ταὐτὰ ὁμοίως τε ἔχοντος· ἕως δ' ἂν εἰς ἄλλο τι γιγνόμενον ἧττον ὂν κρείττονι μάχηται, λυόμενον οὐ παύεται. τά
B τε αὖ σμικρότερα ὅταν ἐν τοῖς μείζοσι πολλοῖς | περιλαμβανόμενα ὀλίγα διαθραυόμενα κατασβεννύηται, ξυνίστασθαι μὲν ἐθέλοντα εἰς τὴν τοῦ κρατοῦντος ἰδέαν πέπαυται κατασβεννύμενα, γίγνεταί τε ἐκ πυρὸς ἀὴρ ἢ ἐξ ἀέρος ὕδωρ· ἐὰν δ' εἰς ταὐτὰ ἴῃ καὶ τῶν ἄλλων τι ξυνιὸν γενῶν μάχηται, λυόμενα οὐ παύεται, πρὶν ἢ παντάπασιν ὠθούμενα καὶ διαλυθέντα ἐκφύγῃ πρὸς τὸ ξυγγενές, ἢ νικηθέντα, ἓν ἐκ πολλῶν ὅμοιον τῷ κρατήσαντι γενόμενον, αὐτοῦ ξύνοικον μείνῃ. καὶ
C δὴ καὶ | κατὰ ταῦτα τὰ παθήματα διαμείβεται τὰς χώρας ἅπαντα· διέστηκε μὲν γὰρ τοῦ γένους ἑκάστου τὰ πλήθη κατὰ τόπον ἴδιον διὰ τὴν τῆς δεχομένης κίνησιν, τὰ δὲ ἀνομοιούμενα ἑκάστοτε ἑαυτοῖς, ἄλλοις δὲ ὁμοιούμενα φέρεται διὰ τὸν σεισμὸν πρὸς τὸν ἐκείνων οἷς ἂν ὁμοιωθῇ τόπον. Ὅσα μὲν οὖν ἄκρατα καὶ πρῶτα σώματα, διὰ τοιούτων αἰτιῶν γέγονε· τοῦ δ' ἐν τοῖς εἴδεσιν αὐτῶν ἕτερα ἐμπεφυκέναι γένη τὴν ἑκατέρου τῶν στοιχείων αἰτιατέον ξύστασιν, μὴ μόνον ἓν
D ἑκατέραν μέγεθος ἔχον τὸ τρίγωνον φυτεῦσαι | κατ' ἀρχὰς ἀλλ' ἐλάττω τε καὶ μείζω, τὸν ἀριθμὸν δὲ ἔχοντα τοσοῦτον, ὅσαπερ ἂν ᾖ τἀν τοῖς εἴδεσι γένη. διὸ δὴ ξυμμιγνύμενα αὐτά τε πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα τὴν ποικιλίαν ἐστὶν ἄπειρα· ἧς δὴ δεῖ θεωροὺς γίγνεσθαι τοὺς μέλλοντας περὶ φύσεως εἰκότι λόγῳ χρήσεσθαι. **XXIII.** Κινήσεως οὖν στάσεώς τε πέρι, τίνα τρόπον καὶ μεθ' ὧντινων γίγνεσθον, εἰ μή τις διομο-
E λογήσεται, πόλλ' ἂν εἴη ἐμποδὼν τῷ | κατόπισθεν λογισμῷ. τὰ μὲν οὖν ἤδη περὶ αὐτῶν εἴρηται, πρὸς δ' ἐκείνοις ἔτι τάδε, ἐν μὲν ὁμαλότητι μηδέποτε ἐθέλειν κίνησιν ἐνεῖναι. τὸ γὰρ κινησόμενον ἄνευ τοῦ κινήσοντος ἢ τὸ κινῆσον ἄνευ τοῦ κινησομένου χαλεπόν, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον εἶναι· κίνησις δὲ οὐκ ἔστι τούτων ἀπόντων· ταῦτα δὲ ὁμαλὰ εἶναί ποτε ἀδύνατον. οὕτω δὴ στάσιν μὲν ἐν ὁμαλότητι, κίνησιν δὲ εἰς ἀνωμαλό-
58 τητα ἀεὶ τιθῶμεν. * αἰτία δὲ ἀνισότης αὖ τῆς ἀνωμάλου φύσεως. ἀνισότητος δὲ γένεσιν μὲν διεληλύθαμεν· πῶς δέ ποτε οὐ κατὰ γένη διαχωρισθέντα ἕκαστα πέπαυται τῆς δι' ἀλλήλων κινήσεως καὶ φορᾶς, οὐκ εἴπομεν. ὧδε οὖν πάλιν ἐροῦμεν. Ἡ τοῦ παντὸς περίοδος, ἐπειδὴ συμπεριέλαβε τὰ γένη, κυκλοτερὴς οὖσα καὶ πρὸς αὑτὴν πεφυκυῖα βούλεσθαι ξυνιέναι, σφίγγει πάντα καὶ κενὴν χώραν οὐδεμίαν ἐᾷ λείπεσθαι.
B διὸ δὴ πῦρ μὲν εἰς ἅπαντα διελήλυθε | μάλιστα, ἀὴρ δὲ δεύτερον, ὡς λεπτότητι δεύτερον ἔφυ, καὶ τἆλλα ταύτῃ. τὰ γὰρ ἐκ μεγίστων μερῶν γεγονότα μεγίστην κενότητα ἐν τῇ ξυστάσει παραλέλοιπε, τὰ δὲ σμικρότατα ἐλαχίστην. ἡ δὴ τῆς πιλήσεως ξύνοδος τὰ σμικρὰ εἰς τὰ τῶν μεγάλων διάκενα ξυνωθεῖ. σμικρῶν οὖν παρὰ μεγάλα τιθεμένων καὶ τῶν ἐλαττόνων τὰ μείζονα διακρινόντων, τῶν δὲ μειζόνων ἐκεῖνα συγκρινόντων, πάντ' ἄνω κάτω μεταφέρεται πρὸς τοὺς ἑαυτῶν
C τόπους· | μεταβάλλον γὰρ τὸ μέγεθος ἕκαστον καὶ τὴν τῶν τόπων μεταβάλλει στάσιν. οὕτω δὴ διὰ ταῦτά τε ἡ τῆς ἀνωμαλότητος διασωζομένη γένεσις ἀεὶ τὴν ἀεὶ κίνησιν τούτων οὖσαν ἐσομένην τε ἐνδελεχῶς παρέχεται. **XXIV.** Μετὰ δὴ ταῦτα δεῖ νοεῖν, ὅτι πυρός τε γένη πολλὰ γέγονεν, οἷον φλὸξ τό τε ἀπὸ τῆς φλογὸς ἀπιόν, ὃ κάει μὲν οὔ, φῶς δὲ τοῖς ὄμμασι παρέχει, τό τε φλογὸς ἀποσβεσθείσης ἐν τοῖς διαπύροις καταλειπόμενον αὐτοῦ. κατὰ | ταὐτὰ δὲ ἀέρος, τὸ μὲν D
εὐαγέστατον ἐπίκλην αἰθὴρ καλούμενος, ὁ δὲ θολερώτατος ὁμίχλη τε καὶ σκότος, ἕτερά τε ἀνώνυμα εἴδη, γεγονότα διὰ τὴν τῶν τριγώνων ἀνισότητα. τὰ δὲ ὕδατος διχῇ μὲν πρῶτον, τὸ μὲν ὑγρόν, τὸ δὲ χυτὸν γένος αὐτοῦ. τὸ μὲν οὖν ὑγρὸν διὰ τὸ μετέχον εἶναι τῶν γενῶν τῶν ὕδατος, ὅσα σμικρά, ἀνίσων ὄντων, κινητικὸν αὐτό τε καθ' αὑτὸ καὶ ὑπ' ἄλλου διὰ τὴν ἀνωμαλότητα καὶ τὴν τοῦ σχήματος ἰδέαν γέγονε· τὸ δ' ἐκ μεγάλων | καὶ ὁμαλῶν στασιμώτερον μὲν ἐκείνου E
καὶ βαρὺ πεπηγὸς ὑπὸ ὁμαλότητός ἐστιν, ὑπὸ δὲ πυρὸς εἰσιόντος καὶ διαλύοντος αὐτὸ τὴν ὁμαλότητα ἀποβάλλει, ταύτην δὲ ἀπολέσαν μετίσχει μᾶλλον κινήσεως, γενόμενον δὲ εὐκίνητον, ὑπὸ τοῦ πλησίον ἀέρος ὠθούμενον καὶ κατατεινόμενον ἐπὶ γῆν, τήκεσθαι μὲν τὴν τῶν ὄγκων καθαίρεσιν, ῥοὴν δὲ τὴν κατάτασιν ἐπὶ γῆν ἐπωνυμίαν ἑκατέρου τοῦ πάθους ἔλαβε. πάλιν δ' ἐκπίπτοντος αὐτόθεν τοῦ πυρός, ἅτε οὐκ εἰς * κενὸν 59
ἐξιόντος, ὠθούμενος ὁ πλησίον ἀὴρ εὐκίνητον ὄντα ἔτι τὸν ὑγρὸν ὄγκον εἰς τὰς τοῦ πυρὸς ἕδρας ξυνωθῶν αὐτὸν αὑτῷ ξυμμιγνύσιν· ὁ δὲ ξυνωθούμενος ἀπολαμβάνων τε τὴν ὁμαλότητα πάλιν, ἅτε τοῦ τῆς ἀνωμαλότητος δημιουργοῦ πυρὸς ἀπιόντος, εἰς ταὐτὸν αὑτῷ καθίσταται. καὶ τὴν μὲν τοῦ πυρὸς ἀπαλλαγὴν ψῦξιν, τὴν δὲ ξύνοδον ἀπελθόντος ἐκείνου πεπηγὸς εἶναι γένος προσεῤῥήθη. Τούτων δὴ πάντων, ὅσα χυτὰ προσείπομεν | ὕδατα, τὸ μὲν ἐκ λεπτοτάτων καὶ ὁμαλωτά- B
των πυκνότατον γιγνόμενον, μονοειδὲς γένος, στίλβοντι καὶ ξανθῷ χρώματι κοινωθέν, τιμαλφέστατον κτῆμα χρυσὸς ἠθημένος διὰ πέτρας ἐπάγη. χρυσοῦ δὲ ὄζος διὰ πυκνότητα σκληρότατον ὂν καὶ μελανθὲν ἀδάμας ἐκλήθη. τὸ δ' ἐγγὺς μὲν χρυσοῦ τῶν μερῶν, εἴδη δὲ πλέονα ἑνὸς ἔχον, πυκνότητι δὲ τῇ μὲν χρυσοῦ πυκνότερον ὂν καὶ γῆς μόριον ὀλίγον καὶ λεπτὸν μετασχόν, ὥστε σκληρότερον | εἶναι, τῷ δὲ μεγάλα ἐντὸς αὐτοῦ C
διαλείμματα ἔχειν κουφότερον, τῶν λαμπρῶν πηκτῶν τε ἓν γένος ὑδάτων χαλκὸς ξυσταθεὶς γέγονε. τὸ δ' ἐκ γῆς αὐτῷ μιχθέν, ὅταν παλαιουμένω διαχωρίζησθον πάλιν ἀπ' ἀλλήλων, ἐκφανὲς καθ' αὑτὸ γιγνόμενον ἰὸς λέγεται. τἆλλα δὲ τῶν τοιούτων οὐδὲν ποικίλον ἔτι διαλογίσασθαι τὴν τῶν εἰκότων μύθων μεταδιώκοντα ἰδέαν· ἣν ὅταν τις ἀναπαύσεως ἕνεκα τοὺς περὶ τῶν ὄντων ἀεὶ κατατιθέμενος λόγους τοὺς γενέσεως πέρι | D
διαθεώμενος εἰκότας ἀμεταμέλητον ἡδονὴν κτᾶται, μέτριον ἂν ἐν τῷ βίῳ παιδιὰν καὶ φρόνιμον ποιοῖτο. ταύτῃ δὴ καὶ τὰ νῦν ἐφέντες τὸ μετὰ τοῦτο τῶν αὐτῶν πέρι τὰ ἑξῆς εἰκότα δίιμεν τῇδε. Τὸ πυρὶ μεμιγμένον ὕδωρ, ὅσον λεπτὸν ὑγρόν τε διὰ τὴν κίνησιν καὶ τὴν ὁδόν, ἣν κυλινδούμενον ἐπὶ γῆς ὑγρὸν λέγεται, μαλακόν τε αὖ τῷ τὰς βάσεις ἧττον ἑδραίους οὔσας ἢ τὰς γῆς ὑπείκειν, τοῦτο ὅταν πυρὸς ἀποχωρισθὲν ἀέρος τε μονωθῇ, | γέγονε μὲν ὁμαλώτε- E
ρον, ξυνέωσται δὲ ὑπὸ τῶν ἐξιόντων εἰς αὐτό, παγέν τε οὕτω τὸ μὲν ὑπὲρ γῆς μάλιστα παθὸν ταῦτα

χάλαζα, τὸ δ' ἐπὶ γῆς κρύσταλλος, τὸ δὲ ἧττον ἡμι-
παγές τε ὂν ἔτι, τὸ μὲν ὑπὲρ γῆς αὖ χιών, τὸ δ' ἐπὶ
γῆς ξυμπαγέν, ἐκ δρόσου γενόμενον, πάχνη λέγεται.
Τὰ δὲ δὴ πλεῖστα τῶν ὑδάτων εἴδη μεμιγμένα ἀλλήλοις,
ξύμπαν μὲν τὸ γένος, διὰ τῶν ἐκ γῆς φυτῶν ἠθημένα,
60 χυμοὶ * λεγόμενοι· διὰ δὲ τὰς μίξεις ἀνομοιότητα ἕκα-
στοι σχόντες τὰ μὲν ἄλλα πολλὰ ἀνώνυμα γένη παρέ-
σχοντο, τέτταρα δέ, ὅσα ἔμπυρα εἴδη, διαφανῆ μάλι-
στα γενόμενα εἴληφεν ὀνόματα αὐτῶν, τὸ μὲν τῆς ψυ-
χῆς μετὰ τοῦ σώματος θερμαντικόν, οἶνος, τὸ δὲ λεῖόν
τε καὶ διακριτικὸν ὄψεως διὰ ταῦτά τε ἰδεῖν λαμπρὸν
καὶ στίλβον λιπαρόν τε φανταζόμενον, ἐλαιηρὸν εἶδος,
πίττα καὶ κίκι καὶ ἔλαιον αὐτὸ ὅσα τ' ἄλλα τῆς αὐτῆς
B δυνάμεως· ὅσον δὲ ' διαχυτικὸν μέχρι φύσεως τῶν πε-
ρὶ τὸ στόμα ξυνόδων, ταύτῃ τῇ δυνάμει γλυκύτητα
παρεχόμενον, μέλι τὸ κατὰ πάντων μάλιστα πρόσρημα
ἔσχε· τὸ δὲ τῆς σαρκὸς διαλυτικὸν τῷ καίειν, ἀφρῶδες
γένος, ἐκ πάντων ἀφορισθὲν τῶν χυμῶν, ὀπὸς ἐπωνο-
μάσθη. **XXV.** Γῆς δὲ εἴδη, τὸ μὲν ἠθημένον διὰ
ὕδατος τοιῷδε τρόπῳ γίγνεται σῶμα λίθινον. τὸ ξυμ-
μιγὲς ὕδωρ ὅταν ἐν τῇ ξυμμίξει κοπῇ, μετέβαλεν εἰς
C ἀέρος ἰδέαν· γενόμενος δὲ ἀὴρ εἰς τὸν ἑαυτοῦ ' τόπον
ἀναθεῖ. κενὸν δ' ὑπερεῖχεν αὐτῶν οὐδέν· τὸν οὖν
πλησίον ἔωσεν ἀέρα. ὁ δέ, ἅτε ὢν βαρύς, ὠσθεὶς καὶ
περιχυθεὶς τῷ τῆς γῆς ὄγκῳ σφόδρα ἔθλιψε ξυνέωσέ
τε αὐτὸν εἰς τὰς ἕδρας, ὅθεν ἀνῄειν ὁ νέος ἀήρ. ξυν-
ωσθεῖσα δὲ ὑπ' ἀέρος ἀλύτως ὕδατι γῆ ξυνίσταται
πέτρα, καλλίων μὲν ἡ τῶν ἴσων καὶ ὁμαλῶν διαφανὴς
μερῶν, αἰσχίων δὲ ἡ ἐναντία. τὸ δὲ ὑπὸ πυρὸς τάχους
τὸ νοτερὸν πᾶν ἐξαρπασθὲν καὶ κραυρότερον ἐκείνου
D ξυστάν, ᾧ ' γένει κέραμον ἐπωνομάκαμεν, τοῦτο γέγο-
νεν. ἔστι δὲ ὅτε νοτίδος ὑπολειφθείσης χυτὴ γῆ γενο-
μένη διὰ πυρὸς ὅταν ψυχθῇ, γίγνεται τὸ μέλαν χρῶ-
μα ἔχον λίθος· τῷ δ' αὖ κατὰ ταὐτὰ μὲν ταῦτα ἐκ
ξυμμίξεως ὕδατος ἀπομονουμένῳ πολλοῦ, λεπτοτέρων
δὲ ἐκ γῆς μερῶν ἁλμυρῷ τε ὄντι, ἡμιπαγεῖ γενομένῳ
καὶ λυτῷ πάλιν ὑφ' ὕδατος, τὸ μὲν ἐλαίου καὶ γῆς
καθαρτικὸν γένος, λίτρον, τὸ δ' εὐάρμοστον ἐν ταῖς
E κοινωνίαις ταῖς περὶ τὴν τοῦ στόματος ' αἴσθησιν
ἁλῶν κατὰ λόγον νόμου θεοφιλὲς σῶμα ἐγένετο. Τὰ
δὲ κοινὰ ἐξ ἀμφοῖν ὕδατι μὲν οὐ λυτά, πυρὶ δὲ διὰ
τὸ τοιόνδε οὕτω ξυμπήγνυται. γῆς ὄγκους πῦρ μὲν
ἀήρ τε οὐ τήκει· τῆς γὰρ ξυστάσεως τῶν διακένων
αὐτῆς σμικρομερέστερα πεφυκότα, διὰ πολλῆς εὐρυχω-
ρίας ἰόντα, οὐ βιαζόμενα, ἄλυτον αὐτὴν ἐάσαντα ἄτη-
κτον παρέσχε· τὰ δὲ ὕδατος, ἐπειδὴ μείζω πέφυκε μέ-
ρη, βίαιον ποιούμενα τὴν διέξοδον, λύοντα αὐτὴν τή-
61 κει. γῆν μὲν γὰρ * ἀξύστατον ὑπὸ βίας οὕτως ὕδωρ
μόνον λύει, ξυνεστηκυῖαν δὲ πλὴν πυρὸς οὐδέν· εἴς-
οδος γὰρ οὐδενὶ πλὴν πυρὶ λέλειπται. τὴν δὲ ὕδατος
αὖ ξύνοδον τὴν μὲν βιαιοτάτην πῦρ μόνον, τὴν δὲ
ἀσθενεστέραν ἀμφότερα, πῦρ τε καὶ ἀήρ, διαχεῖτον, ὁ
μὲν κατὰ τὰ διάκενα, τὸ δὲ καὶ κατὰ τὰ τρίγωνα. βίᾳ
δὲ ἀέρα ξυστάντα οὐδὲν λύει πλὴν κατὰ τὸ στοιχεῖον,
ἀβίαστον δὲ κατατήκει μόνον πῦρ. τὰ δὲ δὴ τῶν ξυμ-
B μίκτων ἐκ γῆς τε καὶ ὕδατος σωμάτων, μέχρι περ ' ἂν
ὕδωρ αὐτοῦ τὰ τῆς γῆς διάκενα καὶ βίᾳ ξυμπεπιλημέ-
να κατέχῃ, τὰ μὲν ὕδατος ἐπιόντα ἔξωθεν εἴσοδον οὐκ
ἔχοντα μέρη περιῤῥέοντα τὸν ὅλον ὄγκον ἄτηκτον εἰᾶ-
σε, τὰ δὲ πυρὸς εἰς τὰ τῶν ὑδάτων διάκενα εἰσιόντα,
ὅπερ ὕδωρ γῆν, τοῦτο δὲ πῦρ ἀέρα ἀπεργαζόμενα, τη-
χθέντι τῷ κοινῷ σώματι ῥεῖν μόνα αἴτια ξυμβέβηκε.
τυγχάνει δὲ ταῦτα ὄντα, τὰ μὲν ἔλαττον ἔχοντα ὕδα-
τος ἢ γῆς τό τε περὶ τὴν ὕαλον γένος ἅπαν ὅσα τε
λίθων χυτὰ εἴδη ' καλεῖται, τὰ δὲ πλέον ὕδατος αὖ C
πάντα ὅσα κηροειδῆ καὶ θυμιατικὰ σώματα ξυμπή-
γνυται. **XXVI.** Καὶ τὰ μὲν δὴ σχήματα κοινωνίαις τε
καὶ μεταλλαγαῖς εἰς ἄλληλα πεποικιλμένα εἴδη σχεδὸν
ἐπιδέδεικται· τὰ δὲ παθήματα αὐτῶν δι' ἃς αἰτίας γέ-
γονε, πειρατέον ἐμφανίζειν. πρῶτον μὲν οὖν ὑπάρχειν
αἴσθησιν δεῖ τοῖς λεγομένοις ἀεί. σαρκὸς δὲ καὶ τῶν
περὶ σάρκα γένεσιν, ψυχῆς τε ὅσον θνητόν, οὔπω διε-
ληλύθαμεν. τυγχάνει δὲ οὔτε ταῦτα χωρὶς τῶν περὶ
τὰ παθήματα ὅσα αἰσθητικά, ' οὔτ' ἐκεῖνα ἄνευ τού- D
των δυνατὰ ἱκανῶς λεχθῆναι· τὸ δὲ ἅμα σχεδὸν οὐ
δυνατόν. ὑποθετέον δὴ πρότερον θάτερα, τὰ δ' ὑπο-
τεθέντα ἐπάνιμεν αὖθις. ἵνα οὖν ἑξῆς τὰ παθήματα
λέγηται τοῖς γένεσιν, ἔστω πρότερα ἡμῖν τὰ περὶ σῶ-
μα καὶ ψυχὴν ὄντα. Πρῶτον μὲν οὖν ᾗ πῦρ θερμὸν
λέγομεν, ἴδωμεν ὧδε σκοποῦντες, τὴν διάκρισιν καὶ το-
μὴν αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν γιγνομένην ' ἐννοη- E
θέντες. ὅτι μὲν γὰρ ὀξύ τι τὸ πάθος, πάντες σχεδὸν
αἰσθανόμεθα· τὴν δὲ λεπτότητα τῶν πλευρῶν καὶ
γωνιῶν ὀξύτητα τῶν τε μορίων σμικρότητα καὶ τῆς
φορᾶς τὸ τάχος, οἷς πᾶσι σφοδρὸν ὂν καὶ τομὸν
ὀξέως τὸ προστυχὸν ἀεὶ τέμνει, λογιστέον ἀναμιμνη-
σκομένοις * τὴν τοῦ σχήματος αὐτοῦ γένεσιν, ὅτι μά- 62
λιστα ἐκείνη καὶ οὐκ ἄλλη φύσις διακρίνουσα ἡμῶν
κατὰ σμικρά τε τὰ σώματα κερματίζουσα, τοῦτο ὃ
νῦν θερμὸν λέγομεν, εἰκότως τὸ πάθημα καὶ τοὔνομα
παρέσχε. Τὸ δ' ἐναντίον τούτῳ κατάδηλον μέν, ὅμως
δὲ μηδὲν ἐπιδεὲς ἔστω λόγου. τὰ γὰρ δὴ τῶν περὶ τὸ
σῶμα ὑγρῶν μεγαλομερέστερα εἰσιόντα, τὰ σμικρότερα
ἐξωθοῦντα, εἰς τὰς ἐκείνων οὐ δυνάμενα ἕδρας ἐνδῦ-
ναι, ξυνωθοῦντα ἡμῶν τὸ ' νοτερόν, ἐξ ἀνωμάλου κε- B
κινημένου τε ἀκίνητον δι' ὁμαλότητα καὶ τὴν ξύνωσιν
ἀπεργαζόμενα πήγνυσι· τὸ δὲ παρὰ φύσιν ξυναγόμε-
νον μάχεται κατὰ φύσιν αὐτὸ ἑαυτὸ εἰς τοὐναντίον
ἀπωθοῦν. τῇ δὴ μάχῃ καὶ τῷ σεισμῷ τούτῳ τρόμος
καὶ ῥῖγος ἐτέθη, ψυχρόν τε τὸ πάθος ἅπαν τοῦτο καὶ
τὸ δρῶν αὐτὸ ἔσχεν ὄνομα. Σκληρὸν δέ, ὅσοις ἂν
ἡμῶν ἡ σὰρξ ὑπείκῃ· μαλακὸν δέ, ὅσα ἂν τῇ σαρκί·
πρὸς ἄλληλά τε οὕτως. ὑπείκει δὲ ὅσον ἐπὶ σμικροῦ
βαίνει· τὸ δὲ ἐκ τετραγώνων ὂν βάσεων, ' ἅτε βεβηκὸς C
σφόδρα, ἀντιτυπώτατον εἶδος, ὅ τί τε ἂν εἰς πυκνό-
τητα ξυνιὸν πλείστην ἀντίτονον ᾖ μάλιστα. Βαρὺ δὲ
καὶ κοῦφον μετὰ τῆς τοῦ κάτω φύσεως ἄνω τε λεγο-
μένης ἐξεταζόμενον ἂν δηλωθείη σαφέστατα. φύσει
γὰρ δή τινας τόπους δύο εἶναι διειληφότας διχῇ τὸ
πᾶν, ἐναντίους, τὸν μὲν κάτω, πρὸς ὃν φέρεται πάνθ'
ὅσα τινὰ ὄγκον σώματος ἔχει, τὸν δὲ ἄνω, πρὸς ὃν
ἀκουσίως ἔρχεται πᾶν, οὐκ ὀρθὸν οὐδαμῇ νομίζειν.
τοῦ γὰρ παντὸς οὐρανοῦ ' σφαιροειδοῦς ὄντος, ὅσα D
μὲν ἀφεστῶτα ἴσον τοῦ μέσου γέγονεν ἔσχατα, ὁμοίως
αὐτὰ χρὴ ἔσχατα πεφυκέναι, τὸ δὲ μέσον τὰ αὐτὰ
μέτρα τῶν ἐσχάτων ἀφεστηκὸς ἐν τῷ καταντικρὺ νο-
μίζειν δεῖ πάντων εἶναι. τοῦ δὴ κόσμου ταύτῃ πεφυ-
κότος τί τῶν εἰρημένων ἄνω τις ἢ κάτω τιθέμενος οὐκ

ἐν δίκῃ δόξει τὸ μηδὲν προσῆκον ὄνομα λέγειν; ὁ μὲν
γὰρ μέσος ἐν αὐτῷ τόπος οὔτε κάτω πεφυκὼς οὔτε
ἄνω λέγεσθαι δίκαιος, ἀλλ' αὐτὸ ἐν μέσῳ· ὁ δὲ πέριξ
οὔτε δὴ μέσος οὔτ' ἔχων διάφορον αὑτοῦ μέρος ἕτερον
θατέρου μᾶλλον πρὸς τὸ μέσον ἤ τι τῶν καταντικρύ.
E | τοῦ δὲ ὁμοίως πάντῃ πεφυκότος ποῖά τις ἐπιφέρων
ὀνόματα αὐτῷ ἐναντία καὶ πῇ καλῶς ἂν ἡγοῖτο λέ-
γειν; εἰ γάρ τι καὶ στερεὸν εἴη κατὰ μέσον τοῦ παν-
63 τὸς ἰσοπαλές, εἰς * οὐδὲν ἄν ποτε τῶν ἐσχάτων ἐνε-
χθείη διὰ τὴν πάντῃ ὁμοιότητα αὐτῶν· ἀλλ' εἰ καὶ
περὶ αὐτὸ πορεύοιτό τις ἐν κύκλῳ, πολλάκις ἂν στὰς
ἀντίπους ταὐτὸν αὐτοῦ κάτω καὶ ἄνω προσείποι. τὸ
μὲν γὰρ ὅλον, καθάπερ εἴρηται νῦν δή, σφαιροειδὲς
ὄν, τόπον τινὰ κάτω, τὸν δὲ ἄνω λέγειν ἔχειν οὐκ ἔμ-
φρονος. ὅθεν δὲ ὠνομάσθη ταῦτα καὶ ἐν οἷς ὄντα
εἰθίσμεθα δι' ἐκεῖνα καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον οὕτω διαι-
B ρούμενοι | λέγειν, ταῦτα διομολογητέον ὑποθεμένοις
τάδε ἡμῖν. εἴ τις ἐν τῷ τοῦ παντὸς τόπῳ, καθ' ὃν ἡ
τοῦ πυρὸς εἴληχε μάλιστα φύσις, οὗ καὶ πλεῖστον ἂν
ἠθροισμένον εἴη πρὸς ὃ φέρεται, ἐπεμβὰς ἐπ' ἐκεῖνο
καὶ δύναμιν εἰς τοῦτο ἔχων, μέρη τοῦ πυρὸς ἀφαιρῶν
ἱσταίη, τιθεὶς εἰς πλάστιγγας, αἴρων τὸν ζυγὸν καὶ τὸ
πῦρ ἕλκων εἰς ἀνόμοιον ἀέρα βιαζόμενος, δῆλον, ὡς
C τοὔλαττόν που τοῦ μείζονος ῥᾷον βιᾶται· | ῥώμῃ γὰρ
μιᾷ δυοῖν ἅμα μετεωριζομένοιν τὸ μὲν ἔλαττον μᾶλ-
λον, τὸ δὲ πλέον ἧττον ἀνάγκη που κατατεινόμενον
ξυνέπεσθαι τῇ βίᾳ, καὶ τὸ μὲν πολὺ βαρὺ καὶ κάτω
φερόμενον κληθῆναι, τὸ δὲ σμικρὸν ἐλαφρὸν καὶ ἄνω.
ταὐτὸν δὴ τοῦτο δεῖ φωρᾶσαι δρῶντας ἡμᾶς περὶ τόν-
δε τὸν τόπον. ἐπὶ γὰρ γῆς βεβῶτες γεώδη γένη δι-
ιστάμενοι καὶ γῆν ἐνίοτε αὐτὴν ἕλκομεν εἰς ἀνόμοιον
ἀέρα βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν, ἀμφότερα τοῦ ξυγγενοῦς
D ἀντεχόμενα. | τὸ δὲ σμικρότερον ῥᾷον τοῦ μείζονος
βιαζομένοις εἰς τὸ ἀνόμοιον πρότερον ξυνέπεται· κοῦ-
φον οὖν αὐτὸ προσειρήκαμεν, καὶ τὸν τόπον, εἰς ὃν
βιαζόμεθα, ἄνω, τὸ δ' ἐναντίον τούτοις πάθος βαρὺ
καὶ κάτω. ταῦτ' οὖν δὴ διαφόρως ἔχειν αὐτὰ πρὸς
αὑτὰ ἀνάγκη διὰ τὸ τὰ πλήθη τῶν γενῶν τόπον
ἐναντίον ἄλλα ἄλλοις κατέχειν· τὸ γὰρ ἐν ἑτέρῳ κοῦ-
φον ὂν τόπῳ τῷ κατὰ τὸν ἐναντίον τόπον ἐλαφρῷ καὶ
τῷ βαρεῖ τὸ βαρὺ τῷ τε κάτω τὸ κάτω καὶ τῷ ἄνω
E τὸ | ἄνω πάντ' ἐναντία καὶ πλάγια καὶ πάντως διά-
φορα πρὸς ἄλληλα ἀνευρεθήσεται γιγνόμενά τε καὶ
ὄντα. τόδε γε μὴν ἕν τι διανοητέον περὶ πάντων αὐ-
τῶν, ὡς ἡ μὲν πρὸς τὸ ξυγγενὲς ὁδὸς ἑκάστοις οὖσα
βαρὺ μὲν τὸ φερόμενον ποιεῖ, τὸν δὲ τόπον, εἰς ὃν τὸ
τοιοῦτον φέρεται, κάτω, τὰ δὲ τούτοις ἔχοντα ὡς ἑτέ-
ρως θάτερα. περὶ δὴ τούτων αὖ τῶν παθημάτων ταῦ-
τα αἴτια εἰρήσθω. Λείου δ' αὖ καὶ τραχέος παθήμα-
τος αἰτίαν πᾶς που κατιδὼν καὶ ἑτέρῳ δυνατὸς ἂν εἴη
64 λέγειν· σκληρότης γὰρ ἀνωμαλότητι μιχθεῖσα, τὸ δ' *
ὁμαλότης πυκνότητι παρέχεται. XXVII. Μέγιστον δὲ
καὶ λοιπὸν τῶν κοινῶν περὶ ὅλον τὸ σῶμα παθημά-
των τὸ τῶν ἡδέων καὶ τῶν ἀλγεινῶν αἴτιον ἐν οἷς διε-
ληλύθαμεν καὶ ὅσα διὰ τῶν τοῦ σώματος μορίων αἰ-
σθήσεις κεκτημένα καὶ λύπας ἐν αὑτοῖς ἡδονάς θ' ἅμα
ἑπομένας ἔχει. ὧδ' οὖν κατὰ παντὸς αἰσθητοῦ καὶ
ἀναισθήτου παθήματος τὰς αἰτίας λαμβάνωμεν, ἀνα-
B μιμνῃσκόμενοι τὸ τῆς εὐκινήτου τε | καὶ δυσκινήτου
φύσεως ὅτι διειλόμεθα ἐν τοῖς πρόσθεν· ταύτῃ γὰρ
δὴ μεταδιωκτέον πάντα, ὅσα ἐπινοοῦμεν ἑλεῖν. τὸ μὲν
γὰρ κατὰ φύσιν εὐκίνητον, ὅταν καὶ βραχὺ πάθος εἰς
αὐτὸ ἐμπίπτῃ, διαδίδωσι κύκλῳ μόρια ἕτερα ἑτέροις
ταὐτὸν ἀπεργαζόμενα, μέχρι περ ἂν ἐπὶ τὸ φρόνιμον
ἐλθόντα ἐξαγγείλῃ τοῦ ποιήσαντος τὴν δύναμιν· τὸ δ'
ἐναντίον ἑδραῖον ὂν κατ' οὐδένα τε κύκλον ἰὸν πάσχει
μόνον, ἄλλο δὲ οὐ κινεῖ τῶν πλησίον, ὥστε οὐ διαδι-
δόντων | μορίων μορίοις ἄλλων ἄλλοις τὸ πρῶτον πά- C
θος ἐν αὐτοῖς ἀκίνητον εἰς τὸ πᾶν ζῷον γενόμενον
ἀναίσθητον παρέσχε τὸ παθόν. ταῦτα δὲ περί τε
ὀστᾶ καὶ τὰς τρίχας ἐστὶ καὶ ὅσ' ἄλλα γήϊνα τὸ πλεῖ-
στον ἔχομεν ἐν ἡμῖν μόρια· τὰ δὲ ἔμπροσθεν περὶ τὰ
τῆς ὄψεως καὶ ἀκοῆς μάλιστα, διὰ τὸ πυρὸς ἀέρος τε
ἐν αὐτοῖς δύναμιν ἐνεῖναι μεγίστην. τὸ δὴ τῆς ἡδονῆς
καὶ λύπης | ὧδε δεῖ διανοεῖσθαι. τὸ μὲν παρὰ φύσιν D
καὶ βίαιον γιγνόμενον ἀθρόον παρ' ἡμῖν πάθος ἀλ-
γεινόν, τὸ δ' εἰς φύσιν ἀπιὸν πάλιν ἀθρόον ἡδύ, τὸ
δὲ ἠρέμα καὶ κατὰ σμικρὸν ἀναίσθητον, τὸ δ' ἐναν-
τίον τούτοις ἐναντίως. τὸ δὲ μετ' εὐπετείας γιγνόμε-
νον ἅπαν αἰσθητὸν μὲν ὅ τι μάλιστα, λύπης δὲ καὶ
ἡδονῆς οὐ μετέχον, οἷον τὰ περὶ τὴν ὄψιν αὐτὴν πα-
θήματα, ἣ δὴ σῶμα ἐν τοῖς πρόσθεν ἐῤῥήθη καθ'
ἡμέραν ξυμφυὲς ἡμῶν γίγνεσθαι. ταύτῃ γὰρ τομαὶ μὲν
καὶ καύσεις καὶ ὅσα ἄλλα | πάσχει λύπας οὐκ ἐμποι- E
οῦσιν, οὐδὲ ἡδονὰς πάλιν ἐπὶ ταὐτὸν ἀπιούσης εἶδος,
μέγισται δὲ αἰσθήσεις καὶ σαφέσταται καθότι τ' ἂν
πάθῃ καὶ ὅσων ἂν αὐτή πῃ προσβαλοῦσα ἐφάπτηται·
βία γὰρ τὸ πάμπαν οὐκ ἔνι τῇ διακρίσει τε αὐτῆς καὶ
συγκρίσει. τὰ δ' ἐκ μειζόνων μερῶν σώματα μόγις εἴ-
κοντα τῷ δρῶντι, διαδιδόντα δὲ εἰς ὅλον τὰς κινήσεις,
ἡδονὰς ἴσχει καὶ λύπας, ἀλλοτριούμενα μὲν λύπας, * 65
καθιστάμενα δὲ εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν ἡδονάς. ὅσα δὲ
κατὰ σμικρὸν τὰς ἀποχωρήσεις ἑαυτῶν καὶ κενώσεις
εἴληφε, τὰς δὲ πληρώσεις ἀθρόας καὶ κατὰ μεγάλα,
κενώσεως μὲν ἀναίσθητα, πληρώσεως δὲ αἰσθητικὰ
γιγνόμενα, λύπας μὲν οὐ παρέχει τῷ θνητῷ τῆς ψυ-
χῆς, μεγίστας δὲ ἡδονάς· ἔστι δὲ ἔνδηλα περὶ τὰς
εὐωδίας. ὅσα δὲ ἀπαλλοτριοῦται μὲν ἀθρόα, κατὰ
σμικρὰ δὲ μόγις τε εἰς ταὐτὸ πάλιν ἑαυτοῖς | καθί- B
σταται, τοὐναντίον τοῖς ἔμπροσθεν πάντα ἀποδίδωσι·
ταῦτα δ' αὖ περὶ τὰς καύσεις καὶ τομὰς τοῦ σώματος
γιγνόμενά ἐστι κατάδηλα. XXVIII. Καὶ τὰ μὲν δὴ
κοινὰ τοῦ σώματος παντὸς παθήματα, τῶν τ' ἐπωνυ-
μιῶν ὅσαι τοῖς δρῶσιν αὐτὰ γεγόνασι, σχεδὸν εἴρηται·
τὰ δ' ἐν ἰδίοις μέρεσιν ἡμῶν γιγνόμενα, τά τε πάθη
καὶ τὰς αἰτίας αὖ τῶν δρώντων, πειρατέον εἰπεῖν, ἄν
πῃ δυνώμεθα. | Πρῶτον οὖν ὅσα τῶν χυμῶν πέρι λέ- C
γοντες ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπελίπομεν, ἴδια ὄντα παθή-
ματα περὶ τὴν γλῶτταν, ἐμφανιστέον ᾗ δυνατόν. φαί-
νεται δὲ καὶ ταῦτα, ὥσπερ οὖν καὶ τὰ πολλά, διὰ
συγκρίσεών τέ τινων καὶ διακρίσεων γίγνεσθαι, πρὸς
δὲ αὐταῖς κεχρῆσθαι μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων τραχύτησί
τε καὶ λειότησιν. ὅσα μὲν γὰρ εἰσιόντα περὶ τὰ φλέ-
βια, οἱόνπερ δοκιμεῖα τῆς γλώττης τεταμένα ἐπὶ τὴν | D
καρδίαν εἰς τὰ νοτερὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἁπαλὰ ἐμπί-
πτοντα γήϊνα μέρη κατατηκόμενα ξυνάγει τὰ φλέβια
καὶ ἀποξηραίνει, τραχύτερα μὲν ὄντα στρυφνά, ἧττον
δὲ τραχύνοντα αὐστηρὰ φαίνεται. τὰ δὲ τούτων τε

ῥυπτικὰ καὶ πᾶν τὸ περὶ τὴν γλῶτταν ἀποπλύνοντα,
πέρα μὲν τοῦ μετρίου τοῦτο δρῶντα καὶ προσεπιλαμ-
βανόμενα, ὥστε ἀποτήκειν αὐτῆς τῆς φύσεως, οἷον ἡ
E τῶν λίτρων δύναμις, πικρὰ πάνθ᾽ οὕτως | ὠνόμασται·
τὰ δὲ ὑποδεέστερα τῆς λιτρώδους ἕξεως ἐπὶ τὸ μέτριόν
τε τῇ ῥύψει χρώμενα ἁλυκὰ ἄνευ πικρότητος τραχείας
καὶ φίλα μᾶλλον ἡμῖν φαντάζεται. τὰ δὲ τῇ τοῦ στό-
ματος θερμότητι κοινωνήσαντα καὶ λειαινόμενα ὑπ᾽
αὐτοῦ, ξυνεκπυρούμενα καὶ πάλιν αὐτὰ ἀντικάοντα τὸ
διαθερμῆναν, φερόμενά τε ὑπὸ κουφότητος ἄνω πρὸς
τὰς τῆς κεφαλῆς αἰσθήσεις, τέμνοντά τε πάνθ᾽ ὁπό-
66 σοις ἂν προσπίπτῃ, διὰ ταύτας * τὰς δυνάμεις δριμέα
πάντα τοιαῦτα ἐλέχθη. τῶν δὲ αὖ τῶν προλελεπτυ-
σμένων μὲν ὑπὸ σηπεδόνος, εἰς δὲ τὰς στενὰς φλέβας
ἐνδυομένων, καὶ τοῖς ἐνοῦσιν αὐτόθι μέρεσι γεώδεσι
καὶ ὅσα ἀέρος ξυμμετρίαν ἔχοντα, ὥστε κινήσαντα πε-
ρὶ ἄλληλα ποιεῖν κυκᾶσθαι, κυκώμενα δὲ περιπίπτειν
τε καὶ εἰς ἕτερα ἐνδυόμενα ἕτερα κοῖλα ἀπεργάζεσθαι,
B περιτεινόμενα τοῖς εἰσιοῦσιν — ἃ δὴ νοτίδος περὶ |
ἀέρα κοίλης περιταθείσης, τοτὲ μὲν γεώδους, τοτὲ δὲ
καθαρᾶς, νοτερὰ ἀγγεῖα ἀέρος ὕδατα κοῖλα περιφερῆ
τε γενέσθαι, καὶ τὰ μὲν τῆς καθαρᾶς διαφανεῖς περι-
στῆναι, κληθείσας ὄνομα πομφόλυγας, τὰ δὲ τῆς γεώ-
δους, ὁμοῦ κινουμένης τε καὶ αἰρομένης, ζέσιν τε καὶ
ζύμωσιν ἐπίκλην λεχθῆναι — τὸ δὲ τούτων αἴτιον τῶν
παθημάτων ὀξὺ προσρηθῆναι. ξύμπασι δὲ τοῖς περὶ
ταῦτα εἰρημένοις πάθος ἐναντίον ἀπ᾽ ἐναντίας ἐστὶ
C προφάσεως, | ὁπόταν ἡ τῶν εἰσιόντων ξύστασις ἐν
ὑγροῖς, οἰκεία τῇ τῆς γλώττης ἕξει πεφυκυῖα, λειαίνῃ
μὲν ἐπαλείφουσα τὰ τραχυνθέντα, τὰ δὲ παρὰ φύσιν
ξυνεστῶτα ἢ κεχυμένα τὰ μὲν ξυνάγῃ, τὰ δὲ χαλᾷ, καὶ
πάνθ᾽ ὅ τι μάλιστα ἱδρύῃ κατὰ φύσιν, ἡδὺ καὶ προς-
φιλὲς παντὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἴαμα τῶν βιαίων παθη-
μάτων γιγνόμενον κέκληται γλυκύ. XXIX. Καὶ τὰ
D μὲν ταύτῃ ταῦτα· περὶ δὲ δὴ τὴν | τῶν μυκτήρων δύ-
ναμιν, εἴδη μὲν οὐκ ἔνι. τὸ γὰρ τῶν ὀσμῶν πᾶν ἡμι-
γενές, εἴδει δὲ οὐδενὶ ξυμβέβηκε ξυμμετρία πρός τό
τινα σχεῖν ὀσμήν, ἀλλ᾽ ἡμῶν αἱ περὶ ταῦτα φλέβες
πρὸς μὲν τὰ γῆς ὕδατός τε γένη στενότεραι ξυνέστη-
σαν, πρὸς δὲ τὰ πυρὸς ἀέρος τε εὐρύτεραι, διὸ τού-
των οὐδεὶς οὐδενὸς ὀσμῆς πώποτε ᾔσθετό τινος, ἀλλ᾽
ἀεὶ βρεχομένων ἢ σηπομένων ἢ τηκομένων ἢ θυμιωμέ-
E νων γίγνονταί τινων· μεταβάλλοντος γὰρ | ὕδατος εἰς
ἀέρα ἀέρος τε εἰς ὕδωρ ἐν τῷ μεταξὺ τούτων γεγόνα-
σιν· εἰσὶ δὲ ὀσμαὶ ξύμπασαι καπνὸς ἢ ὁμίχλη. τούτων
δὲ τὸ μὲν ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ ἰὸν ὁμίχλη, τὸ δὲ ἐξ ὕδα-
τος εἰς ἀέρα καπνός. ὅθεν λεπτότεραι μὲν ὕδατος,
παχύτεραι δὲ ὀσμαὶ ξύμπασαι γεγόνασιν ἀέρος. δη-
λοῦνται δέ, ὁπόταν τινὸς ἀντιφραχθέντος περὶ τὴν
ἀναπνοὴν ἄγῃ τις βίᾳ τὸ πνεῦμα εἰς αὑτόν· τότε γὰρ
ὀσμὴ μὲν οὐδεμία ξυνδιηθεῖται, τὸ δὲ πνεῦμα τῶν
ὀσμῶν ἐρημωθὲν αὐτὸ μόνον ἕπεται. δι᾽ οὖν ταῦτα
67 ἀνώνυμα τὰ τούτων * ποικίλματα γέγονεν, οὐκ ἐκ πολ-
λῶν οὐδ᾽ ἁπλῶν εἰδῶν ὄντα, ἀλλὰ διχῇ τό θ᾽ ἡδὺ καὶ
τὸ λυπηρὸν αὐτόθι μόνω διαφανῆ λέγεσθον, τὸ μὲν
τραχῦνόν τε καὶ βιαζόμενον τὸ κύτος ἅπαν, ὅσον
ἡμῶν μεταξὺ κορυφῆς τοῦ τε ὀμφαλοῦ κεῖται, τὸ δὲ
ταὐτὸν τοῦτο καταπραῦνον καὶ πάλιν ᾗ πέφυκεν ἀγα-
πητῶς ἀποδιδόν. Τρίτον δὲ αἰσθητικὸν ἐν ἡμῖν μέρος
ἐπισκοποῦσι τὸ περὶ τὴν ἀκοήν, δι᾽ ἃς αἰτίας | τὰ πε- B
ρὶ αὐτὸ ξυμβαίνει παθήματα, λεκτέον. ὅλως μὲν οὖν
φωνὴν θῶμεν τὴν δι᾽ ὤτων ὑπ᾽ ἀέρος ἐγκεφάλου τε
καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς πληγὴν διαδιδομένην, τὴν δὲ
ὑπ᾽ αὐτῆς κίνησιν, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μὲν ἀρχομένην,
τελευτῶσαν δὲ περὶ τὴν τοῦ ἥπατος ἕδραν, ἀκοήν· ὅση
δ᾽ αὐτῆς ταχεῖα, ὀξεῖαν, ὅση δὲ βραδυτέρα, βαρυτέ-
ραν· τὴν δὲ ὁμοίαν ὁμαλήν τε καὶ λείαν, τὴν δὲ | C
ἐναντίαν τραχεῖαν· μεγάλην δὲ τὴν πολλήν, ὅση δὲ
ἐναντία, σμικράν. τὰ δὲ περὶ ξυμφωνίας αὐτῶν ἐν τοῖς
ὕστερον λεχθησομένοις ἀνάγκη ῥηθῆναι. XXX. Τέ-
ταρτον δὴ λοιπὸν ἔτι γένος ἡμῖν αἰσθητικόν, ὃ διελέ-
σθαι δεῖ συχνὰ ἐν ἑαυτῷ ποικίλματα κεκτημένον, ἃ
ξύμπαντα μὲν χρόας ἐκαλέσαμεν, φλόγα τῶν σωμάτων
ἑκάστων ἀποῤῥέουσαν, ὄψει ξύμμετρα μόρια ἔχουσαν
πρὸς αἴσθησιν· ὄψεως δ᾽ ἐν τοῖς πρόσθεν αὐτῶν πε-
ρὶ τῶν αἰτίων τῆς | γενέσεως ὀλίγα ἐῤῥήθη. τῇδ᾽ οὖν D
τῶν χρωμάτων πέρι μάλιστα εἰκὸς πρέποι τ᾽ ἂν ἐπιει-
κεῖ λόγῳ διεξελθεῖν· τὰ φερόμενα ἀπὸ τῶν ἄλλων μό-
ρια ἐμπίπτοντά τε εἰς τὴν ὄψιν τὰ μὲν ἐλάττω, τὰ δὲ
μείζω, τὰ δ᾽ ἴσα τοῖς αὐτῆς τῆς ὄψεως μέρεσιν εἶναι,
τὰ μὲν οὖν ἴσα ἀναίσθητα, ἃ δὴ καὶ διαφανῆ λέγο-
μεν, τὰ δὲ μείζω καὶ ἐλάττω, τὰ μὲν συγκρίνοντα, τὰ
δὲ διακρίνοντα αὐτήν, τοῖς περὶ τὴν σάρκα θερμοῖς
καὶ ψυχροῖς καὶ τοῖς περὶ τὴν γλῶτταν | στρυφνοῖς E
καὶ ὅσα θερμαντικὰ ὄντα δριμέα ἐκαλέσαμεν, ἀδελφὰ
εἶναι, τά τε λευκὰ καὶ τὰ μέλανα, ἐκείνων παθήματα
γεγονότα ἐν ἄλλῳ γένει τὰ αὐτά, φανταζόμενα δὲ ἄλ-
λα διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. οὕτως οὖν αὐτὰ προσρη-
τέον, τὸ μὲν διακριτικὸν τῆς ὄψεως λευκόν, τὸ δ᾽
ἐναντίον αὐτοῦ μέλαν, τὴν δὲ ὀξυτέραν φορὰν καὶ γέ-
νους πυρὸς ἑτέρου προσπίπτουσαν καὶ διακρίνουσαν
τὴν ὄψιν μέχρι τῶν ὀμμάτων, αὐτάς τε τῶν ὀφθαλ-
μῶν τὰς διεξόδους βίᾳ διωθοῦσαν καὶ * τήκουσαν, 68
πῦρ μὲν ἀθρόον καὶ ὕδωρ, ὃ δάκρυον καλοῦμεν, ἐκεῖ-
θεν ἐκχέουσαν, αὐτὴν δὲ οὖσαν πῦρ, ἐξ ἐναντίας
ἀπαντῶσαν, καὶ τοῦ μὲν ἐκπηδῶντος πυρὸς οἷον ἀπ᾽
ἀστραπῆς, τοῦ δ᾽ εἰσιόντος καὶ περὶ τὸ νοτερὸν κατα-
σβεννυμένου, παντοδαπῶν ἐν τῇ κυκήσει ταύτῃ γιγνο-
μένων χρωμάτων, μαρμαρυγὰς μὲν τὸ πάθος προσεί-
πομεν, τὸ δὲ τοῦτο ἀπεργαζόμενον λαμπρόν τε καὶ
στίλβον ἐπωνομάσαμεν. τὸ δὲ τούτων αὖ μεταξὺ | πυ- B
ρὸς γένος, πρὸς μὲν τὸ τῶν ὀμμάτων ὑγρὸν ἀφικνού-
μενον καὶ κεραννύμενον αὐτῷ, στίλβον δὲ οὔ, τῇ δὲ
διὰ τῆς νοτίδος αὐγῇ τοῦ πυρὸς μιγνυμένου χρῶμα
ἔναιμον παρασχομένῃ, τοὔνομα ἐρυθρὸν λέγομεν. λαμ-
πρόν τε ἐρυθρῷ λευκῷ τε μιγνύμενον ξανθὸν γέγονε.
τὸ δὲ ὅσον μέτρον ὅσοις, οὐδ᾽ εἴ τις εἰδείη, νοῦν ἔχει
τὸ λέγειν, ὧν μήτε τινὰ ἀνάγκην μήτε τὸν εἰκότα λό-
γον καὶ μετρίως ἄν τις εἰπεῖν εἴη δυνατός. ἐρυθρὸν
δὲ δὴ μέλανι λευκῷ τε | κραθὲν ἁλουργόν, ὄρφνινον C
δέ, ὅταν τούτοις μεμιγμένοις καυθεῖσί τε μᾶλλον συγ-
κραθῇ μέλαν. πυῤῥὸν δὲ ξανθοῦ τε καὶ φαιοῦ κράσει
γίγνεται, φαιὸν δὲ λευκοῦ τε καὶ μέλανος, τὸ δὲ ὠχρὸν
λευκοῦ ξανθῷ μιγνυμένου. λαμπρῷ δὲ λευκὸν ξυνελ-
θὸν καὶ εἰς μέλαν κατακορὲς ἐμπεσὸν κυανοῦν χρῶμα
ἀποτελεῖται, κυανοῦ δὲ λευκῷ κεραννυμένου γλαυκόν,
πυῤῥοῦ δὲ μέλανι πράσιον. τὰ δὲ ἄλλα ἀπὸ τούτων
σχεδὸν δῆλα, αἷς ἂν | ἀφομοιούμενα μίξεσι διασώζοι D

τὸν εἰκότα μῦθον. Εἰ δέ τις τούτων ἔργῳ σκοπούμε-
νος βάσανον λαμβάνοι, τὸ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ θείας
φύσεως ἠγνοηκὼς ἂν εἴη διάφορον, ὅτι θεὸς μὲν τὰ
πολλὰ εἰς ἓν ξυγκεραννύναι καὶ πάλιν ἐξ ἑνὸς εἰς πολ-
λὰ διαλύειν ἱκανὸς ὡς ἐπιστάμενος ἅμα καὶ δυνατός,
ἀνθρώπων δὲ οὐδεὶς οὐδέτερα τούτων ἱκανὸς οὔτε ἔστι
E νῦν οὔτε εἰσαῦθίς ποτε ἔσται. | Ταῦτα δὴ πάντα τό-
τε ταύτῃ πεφυκότα ἐξ ἀνάγκης ὁ τοῦ καλλίστου τε
καὶ ἀρίστου δημιουργὸς ἐν τοῖς γιγνομένοις παρελάμ-
βανεν, ἡνίκα τὸν αὐτάρκη τε καὶ τὸν τελεώτατον θεὸν
ἐγέννα, χρώμενος μὲν ταῖς περὶ ταῦτα αἰτίαις ὑπηρε-
τούσαις, τὸ δὲ εὖ τεκταινόμενος ἐν πᾶσι τοῖς γιγνο-
μένοις αὐτός. διὸ δὴ χρὴ δύ᾽ αἰτίας εἴδη διορίζεσθαι,
τὸ μὲν ἀναγκαῖον, τὸ δὲ θεῖον, καὶ τὸ μὲν θεῖον ἐν
ἅπασι ζητεῖν κτήσεως ἕνεκα εὐδαίμονος βίου, καθ᾽
69 ὅσον ἡμῶν ἡ φύσις * ἐνδέχεται, τὸ δὲ ἀναγκαῖον ἐκεί-
νων χάριν, λογιζόμενον, ὡς ἄνευ τούτων οὐ δυνατὰ
αὐτὰ ἐκεῖνα, ἐφ᾽ οἷς σπουδάζομεν, μόνα κατανοεῖν
οὐδ᾽ αὖ λαβεῖν οὐδ᾽ ἄλλως πως μετασχεῖν. **XXXI.**
Ὅτ᾽ οὖν δὴ τὰ νῦν οἷα τέκτοσιν ἡμῖν ὕλη παράκειται
τὰ τῶν αἰτίων γένη διυλασμένα, ἐξ ὧν τὸν ἐπίλοιπον
λόγον δεῖ ξυνυφανθῆναι, πάλιν ἐπ᾽ ἀρχὴν ἐπανέλθω-
μεν διὰ βραχέων, ταχύ τε εἰς ταὐτὸν πορευθῶμεν,
B ὅθεν δεῦρο ἀφικόμεθα, καὶ τελευτὴν ἤδη κεφαλήν | τε
τῷ μύθῳ πειρώμεθα ἁρμόττουσαν ἐπιθεῖναι τοῖς
πρόσθεν. ὥσπερ οὖν καὶ κατ᾽ ἀρχὰς ἐλέχθη, ταῦτα
ἀτάκτως ἔχοντα ὁ θεὸς ἐν ἑκάστῳ τε αὐτῷ πρὸς αὑ-
τὸ καὶ πρὸς ἄλληλα συμμετρίας ἐνεποίησεν, ὅσας τε
καὶ ὅπῃ δυνατὸν ἦν ἀνάλογα καὶ σύμμετρα εἶναι. τό-
τε γὰρ οὔτε τούτων ὅσον μὴ τύχῃ τι μετεῖχεν, οὔτε
τὸ παράπαν ὀνομάσαι τῶν νῦν ὀνομαζομένων ἀξιόλο-
γον ἦν οὐδέν, οἷον πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ εἴ τι τῶν ἄλλων,
C ἀλλὰ πάντα ταῦτα | πρῶτον διεκόσμησεν, ἔπειτ᾽ ἐκ
τούτων πᾶν τόδε ξυνεστήσατο, ζῷον ἓν ζῷα ἔχον τὰ
πάντα ἐν αὑτῷ θνητὰ ἀθάνατά τε. καὶ τῶν μὲν
θείων αὐτὸς γίγνεται δημιουργός, τῶν δὲ θνητῶν τὴν
γένεσιν τοῖς ἑαυτοῦ γεννήμασι δημιουργεῖν προσέταξεν.
οἱ δὲ μιμούμενοι, παραλαβόντες ἀρχὴν ψυχῆς ἀθάνα-
τον, τὸ μετὰ τοῦτο θνητὸν σῶμα αὐτῇ περιετόρνευ-
σαν ὄχημά τε πᾶν τὸ σῶμα ἔδοσαν ἄλλο τε εἶδος ἐν
αὐτῷ ψυχῆς προσῳκοδόμουν τὸ θνητόν, δεινὰ καὶ
D ἀναγκαῖα ἐν ἑαυτῷ παθήματα ἔχον, πρῶτον | μὲν
ἡδονήν, μέγιστον κακοῦ δέλεαρ, ἔπειτα λύπας, ἀγαθῶν
φυγάς, ἔτι δ᾽ αὖ θάῤῥος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβού-
λω, θυμὸν δὲ δυσπαραμύθητον, ἐλπίδα δ᾽ εὐπαράγω-
γον αἰσθήσει τε ἀλόγῳ καὶ ἐπιχειρητῇ παντὸς ἔρωτι·
ξυγκερασάμενοί τ᾽ αὐτὰ ἀναγκαίως τὸ θνητὸν γένος
ξυνέθεσαν. καὶ διὰ ταῦτα δὴ σεβόμενοι μιαίνειν τὸ
θεῖον, ὅ τι μὴ πᾶσα ἦν ἀνάγκη, χωρὶς ἐκείνου κατοι-
E κίζουσιν εἰς ἄλλην | τοῦ σώματος οἴκησιν τὸ θνητόν,
ἰσθμὸν καὶ ὅρον διοικοδομήσαντες τῆς τε κεφαλῆς καὶ
τοῦ στήθους, αὐχένα μεταξὺ τιθέντες, ἵνα εἴη χωρίς.
ἐν δὴ τοῖς στήθεσι καὶ τῷ καλουμένῳ θώρακι τὸ τῆς
ψυχῆς θνητὸν γένος ἐνέδουν. καὶ ἐπειδὴ τὸ μὲν ἄμει-
νον αὐτῆς, τὸ δὲ χεῖρον ἐπεφύκει, διοικοδομοῦσι τοῦ
70 θώρακος αὖ τὸ κύτος, διορίζοντες * οἷον γυναικῶν,
τὴν δὲ ἀνδρῶν χωρὶς οἴκησιν, τὰς φρένας διάφραγμα
εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τιθέντες. τὸ μετέχον οὖν τῆς ψυ-
χῆς ἀνδρείας καὶ θυμοῦ, φιλόνεικον ὄν, κατῴκισαν ἐγ-
γυτέρω τῆς κεφαλῆς μεταξὺ τῶν φρενῶν τε καὶ αὐχέ-
νος, ἵνα τοῦ λόγου κατήκοον ὂν κοινῇ μετ᾽ ἐκείνου βίᾳ
τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν κατέχοι γένος, ὁπότ᾽ ἐκ τῆς ἀκρο-
πόλεως τῷ τ᾽ ἐπιτάγματι καὶ λόγῳ μηδαμῇ πείθεσθαι
ἑκὸν ἐθέλοι. Τὴν δὲ δὴ καρδίαν ἀρχὴν ἅμα τῶν φλε-
βῶν καὶ πηγὴν | τοῦ περιφερομένου κατὰ πάντα τὰ B
μέλη σφοδρῶς αἵματος εἰς τὴν δορυφορικὴν οἴκησιν
κατέστησαν, ἵνα, ὅτε ζέσειε τὸ τοῦ θυμοῦ μένος, τοῦ
λόγου παραγγείλαντος, ὥς τις ἄδικος περὶ αὐτὰ γίγνε-
ται πρᾶξις ἔξωθεν ἢ καί τις ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν ἐπιθυ-
μιῶν, ὀξέως διὰ πάντων στενωπῶν πᾶν, ὅσον αἰσθη-
τικὸν ἐν τῷ σώματι τῶν τε παρακελεύσεων καὶ ἀπει-
λῶν αἰσθανόμενον γίγνοιτο ἐπήκοον καὶ ἕποιτο πάν-
τῃ καὶ τὸ βέλτιστον οὕτως ἐν αὐτοῖς πᾶσιν | ἡγεμο- C
νεῖν ἐῷ. Τῇ δὲ δὴ πηδήσει τῆς καρδίας ἐν τῇ τῶν
δεινῶν προσδοκίᾳ καὶ τῇ τοῦ θυμοῦ ἐγέρσει, προγι-
γνώσκοντες, ὅτι διὰ πυρὸς ἡ τοιαύτη πᾶσα ἔμελλεν
οἴδησις γίγνεσθαι τῶν θυμουμένων, ἐπικουρίαν αὐτῇ
μηχανώμενοι, τὴν τοῦ πλεύμονος ἰδέαν ἐνεφύτευσαν,
πρῶτον μὲν μαλακὴν καὶ ἄναιμον, εἶτα σήραγγας ἐν-
τὸς ἔχουσαν οἷον σπόγγου κατατετρημένας, ἵνα τό τε
πνεῦμα καὶ τὸ πῶμα δεχομένη, ψύχουσα, ἀναπνοὴν
καὶ ῥᾳστώνην ἐν | τῷ καύματι παρέχοι. διὸ δὴ τῆς D
ἀρτηρίας ὀχετοὺς ἐπὶ τὸν πλεύμονα ἔτεμον, καὶ περὶ
τὴν καρδίαν αὐτὸν περιέστησαν οἷον ἅλμα μαλακόν,
ἵν᾽ ὁ θυμὸς ἡνίκα ἐν αὐτῇ ἀκμάζοι, πηδῶσα εἰς ὑπεῖ-
κον καὶ ἀναψυχομένη, πονοῦσα ἧττον μᾶλλον τῷ λό-
γῳ μετὰ θυμοῦ δύναιτο ὑπηρετεῖν. **XXXII.** Τὸ δὲ
δὴ σίτων τε καὶ ποτῶν ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς καὶ
ὅσων ἔνδειαν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἴσχει φύσιν, τοῦτο
εἰς τὰ μεταξὺ τῶν τε φρενῶν καὶ τοῦ πρὸς | τὸν ὀμ- E
φαλὸν ὅρου κατῴκισαν, οἷον φάτνην ἐν ἅπαντι τούτῳ
τῷ τόπῳ τῇ τοῦ σώματος τροφῇ τεκτηνάμενοι· καὶ
κατέδησαν δὴ τὸ τοιοῦτον ἐνταῦθα ὡς θρέμμα ἄγριον,
τρέφειν δὲ ξυνημμένον ἀναγκαῖον, εἴπερ τι μέλλοι τὸ
θνητὸν ἔσεσθαι γένος. ἵν᾽ οὖν ἀεὶ νεμόμενον πρὸς
φάτνῃ καὶ ὅ τι πορρωτάτω τοῦ βουλευομένου κατοι-
κοῦν, θόρυβον καὶ βοὴν ὡς ἐλαχίστην παρέχον, τὸ
κράτιστον καθ᾽ ἡσυχίαν * περὶ τοῦ πᾶσι κοινῇ ξυμ- 71
φέροντος ἐῷ βουλεύεσθαι, διὰ ταῦτα ἐνταῦθ᾽ ἔδοσαν
αὐτῷ τὴν τάξιν. εἰδότες δὲ αὐτὸ ὡς λόγου μὲν οὔτε
ξυνήσειν ἔμελλεν, εἴ τέ πῃ καὶ μεταλαμβάνοι τινὸς αὖ
τῶν αἰσθήσεων, οὐκ ἔμφυτον αὐτῷ τὸ μέλειν τινῶν
ἔσοιτο λόγων, ὑπὸ δὲ εἰδώλων καὶ φαντασμάτων νυ-
κτός τε καὶ μεθ᾽ ἡμέραν μάλιστα ψυχαγωγήσοιτο, τού-
τῳ δὴ θεὸς ἐπιβουλεύσας αὐτῷ τὴν τοῦ ἥπατος ἰδέαν
ξυνέστησε καὶ ἔθηκεν εἰς τὴν | ἐκείνου κατοίκησιν, B
πυκνὸν καὶ λεῖον καὶ λαμπρὸν καὶ γλυκὺ καὶ πικρότη-
τα ἔχον μηχανησάμενος, ἵνα ἐν αὐτῷ τῶν διανοημά-
των ἡ ἐκ τοῦ νοῦ φερομένη δύναμις, οἷον ἐν κατόπτρῳ
δεχομένῳ τύπους καὶ κατιδεῖν εἴδωλα παρέχοντι, φοβοῖ
μὲν αὐτό, ὁπότε μέρει τῆς πικρότητος χρωμένη ξυγγε-
νεῖ χαλεπὴ προσενεχθεῖσα ἀπειλῇ κατὰ πᾶν ὑπομι-
γνῦσα ὀξέως τὸ ἧπαρ χολώδη χρώματα ἐμφαίνοι, ξυν-
άγουσά τε πᾶν ῥυσὸν καὶ τραχὺ ποιοῖ, | λοβὸν δὲ καὶ C
δοχὰς πύλας τε τὰ μὲν ἐξ ὀρθοῦ κατακάμπτουσα καὶ
ξυσπῶσα, τὰ δὲ ἐμφράττουσα συγκλείουσά τε, λύπας
καὶ ἄσας παρέχοι, καὶ ὅτ᾽ αὖ τἀναντία φάσματα ἀπο-
ζωγραφοῖ πρᾳότητός τις ἐκ διανοίας ἐπίπνοια, τῆς μὲν

πικρότητος ἡσυχίαν παρέχουσα τῷ μήτε κινεῖν μήτε
προσάπτεσθαι τῆς ἐναντίας ἑαυτῇ φύσεως ἐθέλειν,
γλυκύτητι δὲ τῇ κατ᾽ ἐκεῖνο ξυμφύτῳ πρὸς αὐτὸ χρω-
D μένη καὶ πάντα ὀρθὰ καὶ λεῖα | αὐτοῦ καὶ ἐλεύθερα
ἀπευθύνουσα ἵλεών τε καὶ εὐήμερον ποιοῖ τὴν περὶ
τὸ ἧπαρ ψυχῆς μοῖραν κατῳκισμένην, ἔν τε τῇ νυκτὶ
διαγωγὴν ἔχουσαν μετρίαν, μαντείᾳ χρωμένην καθ᾽
ὕπνον, ἐπειδὴ λόγου καὶ φρονήσεως οὐ μετεῖχε. μεμνη-
μένοι γὰρ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπιστολῆς οἱ ξυνιστάντες
ἡμᾶς, ὅτε τὸ θνητὸν ἐπέστελλε γένος ὡς ἄριστον εἰς
δύναμιν ποιεῖν, οὕτω δὴ κατορθοῦντες καὶ τὸ φαῦλον
E ἡμῶν, | ἵνα ἀληθείας πῃ προσάπτοιτο, κατέστησαν ἐν
τούτῳ τὸ μαντεῖον. ἱκανὸν δὲ σημεῖον, ὡς μαντικὴν
ἀφροσύνῃ θεὸς ἀνθρωπίνῃ δέδωκεν· οὐδεὶς γὰρ ἔν-
νους ἐφάπτεται μαντικῆς ἐνθέου καὶ ἀληθοῦς, ἀλλ᾽ ἢ
καθ᾽ ὕπνον τὴν τῆς φρονήσεως πεδηθεὶς δύναμιν ἢ
διὰ νόσον ἢ διά τινα ἐνθουσιασμὸν παραλλάξας. ἀλλὰ
ξυννοῆσαι μὲν ἔμφρονος τά τε ῥηθέντα ἀναμνησθέντα
ὄναρ ἢ ὕπαρ ὑπὸ τῆς μαντικῆς τε καὶ ἐνθουσιαστικῆς
72 φύσεως, καὶ ὅσα ἂν φάσματα * ὀφθῇ, πάντα λογισμῷ
διελέσθαι, ὅπῃ τι σημαίνει καὶ ὅτῳ μέλλοντος ἢ πα-
ρελθόντος ἢ παρόντος κακοῦ ἢ ἀγαθοῦ· τοῦ δὲ μα-
νέντος ἔτι τε ἐν τούτῳ μένοντος οὐκ ἔργον τὰ φανέν-
τα καὶ φωνηθέντα ὑφ᾽ ἑαυτοῦ κρίνειν, ἀλλ᾽ εὖ καὶ πά-
λαι λέγεται τὸ πράττειν καὶ γνῶναι τά τε αὑτοῦ καὶ
ἑαυτὸν σώφρονι μόνῳ προσήκειν. ὅθεν δὴ καὶ τὸ τῶν
B προφητῶν γένος ἐπὶ ταῖς ἐνθέοις μαντείαις κριτὰς |
ἐπικαθιστάναι νόμος· οὓς μάντεις αὐτοὺς ὀνομάζουσί
τινες, τὸ πᾶν ἠγνοηκότες, ὅτι τῆς δι᾽ αἰνιγμῶν οὗτοι
φήμης καὶ φαντάσεως ὑποκριταί, καὶ οὔ τι μάντεις,
προφῆται δὲ μαντευομένων δικαιότατα ὀνομάζοιντ᾽ ἄν.
Ἡ μὲν οὖν φύσις τοῦ ἥπατος διὰ ταῦτα τοιαύτη τε
καὶ ἐν τόπῳ ᾧ λέγομεν πέφυκε, χάριν μαντικῆς. καὶ
ἔτι μὲν δὴ ζῶντος ἑκάστου τὸ τοιοῦτον σημεῖα ἐναρ-
γέστερα ἔχει, στερηθὲν δὲ τοῦ ζῆν γέγονε τυφλὸν καὶ
C τὰ μαντεῖα ἀμυδρότερα ἔσχε τοῦ | τι σαφὲς σημαί-
νειν. Ἡ δ᾽ αὖ τοῦ γείτονος αὐτῷ ξύστασις καὶ ἕδρα
σπλάγχνου γέγονεν ἐξ ἀριστερᾶς χάριν ἐκείνου, τοῦ
παρέχειν αὐτὸ λαμπρὸν ἀεὶ καὶ καθαρόν, οἷον κατό-
πτρῳ παρεσκευασμένον καὶ ἕτοιμον ἀεὶ παρακείμενον
ἐκμαγεῖον. διὸ δὴ καὶ ὅταν τινὲς ἀκαθαρσίαι γίγνων-
ται διὰ νόσους σώματος περὶ τὸ ἧπαρ, πάντα ἡ
σπληνὸς καθαίρουσα αὐτὰ δέχεται μανότης, ἅτε κοί-
λου καὶ ἀναίμου ὑφανθέντος· ὅθεν πληρούμενος τῶν
D ἀποκαθαιρομένων | μέγας καὶ ὕπουλος αὐξάνεται, καὶ
πάλιν, ὅταν καθαρθῇ τὸ σῶμα, ταπεινούμενος εἰς
ταὐτὸν ξυνίζει. XXXIII. Τὰ μὲν οὖν περὶ ψυχῆς, ὅσον
θνητὸν ἔχει καὶ ὅσον θεῖον, καὶ ὅπῃ, καὶ μεθ᾽ ὧν, καὶ
δι᾽ ἃ χωρὶς ᾠκίσθη, τὸ μὲν ἀληθές, ὡς εἴρηται, θεοῦ
ξυμφήσαντος τότ᾽ ἂν οὕτω μόνως διισχυριζοίμεθα· τό
γε μὴν εἰκὸς ἡμῖν εἰρῆσθαι καὶ νῦν καὶ ἔτι μᾶλλον ἀ-
E νασκοποῦσι διακινδυνευτέον τὸ φάναι, καὶ πεφάσθω. |
Τὸ δ᾽ ἑξῆς δὴ τούτοισι κατὰ ταὐτὰ μεταδιωκτέον· ἦν
δὲ τὸ τοῦ σώματος ἐπίλοιπον ᾗ γέγονεν. ἐκ δὴ λογισμοῦ
τοιοῦδε ξυνίστασθαι μάλιστ᾽ ἂν αὐτὸ πάντων πρέποι.
Τὴν ἐσομένην ἐν ἡμῖν ποτῶν καὶ ἐδεστῶν ἀκολασίαν
ᾔδεσαν οἱ ξυντιθέντες ἡμῶν τὸ γένος, καὶ ὅτι τοῦ με-
τρίου καὶ ἀναγκαίου διὰ μαργότητα πολλῷ χρησοίμε-
θα πλέονι. ἵν᾽ οὖν μὴ φθορὰ διὰ νόσους ὀξεῖα γί-
γνοιτο καὶ ἀτελὲς τὸ γένος εὐθὺς τὸ θνητὸν τελευτῷ,
ταῦτα * προορώμενοι τῇ τοῦ περιγενησομένου πώμα- 73
τος ἐδέσματός τε ἕξει τὴν ὀνομαζομένην κάτω κοιλίαν
ὑποδοχὴν ἔθεσαν, εἵλιξάν τε πέριξ τὴν τῶν ἐντέρων
γένεσιν, ὅπως μὴ ταχὺ διεκπερῶσα ἡ τροφὴ ταχὺ πά-
λιν τροφῆς ἑτέρας δεῖσθαι τὸ σῶμα ἀναγκάζοι, καὶ
παρέχουσα ἀπληστίαν διὰ γαστριμαργίαν ἀφιλόσοφον
καὶ ἄμουσον πᾶν ἀποτελοῖ τὸ γένος, ἀνυπήκοον τοῦ
θειοτάτου τῶν παρ᾽ ἡμῖν. Τὸ δὲ ὀστῶν καὶ σαρκῶν
καὶ τῆς τοιαύτης φύσεως | πέρι πάσης ὧδε ἔσχε. τού- B
τοις ξύμπασιν ἀρχὴ μὲν ἡ τοῦ μυελοῦ γένεσις· οἱ γὰρ
τοῦ βίου δεσμοὶ τῆς ψυχῆς τῷ σώματι ξυνδουμένης ἐν
τούτῳ διαδούμενοι κατεῤῥίζουν τὸ θνητὸν γένος· αὐ-
τὸς δὲ ὁ μυελὸς γέγονεν ἐξ ἄλλων. τῶν γὰρ τριγώνων
ὅσα πρῶτα ἀστραβῆ καὶ λεῖα ὄντα πῦρ τε καὶ ὕδωρ
καὶ ἀέρα καὶ γῆν δι᾽ ἀκριβείας μάλιστα ἦν παρασχεῖν
δυνατά, ταῦτα ὁ θεὸς ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν ἕκαστα γενῶν
χωρὶς ἀποκρίνων, μιγνὺς δὲ ἀλλήλοις | ξύμμετρα, παν- C
σπερμίαν παντὶ θνητῷ γένει μηχανώμενος, τὸν μυελὸν
ἐξ αὐτῶν ἀπειργάσατο, καὶ μετὰ ταῦτα δὴ φυτεύων ἐν
αὐτῷ κατέδει τὰ τῶν ψυχῶν γένη, σχημάτων τε ὅσα
ἔμελλεν αὖ σχήσειν οἷά τε καθ᾽ ἕκαστα εἴδη, τὸν μυε-
λὸν αὐτὸν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διῃρεῖτο σχήματα εὐ-
θὺς ἐν τῇ διανομῇ τῇ κατ᾽ ἀρχάς. καὶ τὴν μὲν τὸ θεῖον
σπέρμα οἷον ἄρουραν μέλλουσαν ἕξειν ἐν αὑτῇ περι-
φερῆ πανταχῇ πλάσας ἐπωνόμασε τοῦ μυελοῦ | ταύ- D
την τὴν μοῖραν ἐγκέφαλον, ὡς ἀποτελεσθέντος ἑκά-
στου ζῴου τὸ περὶ τοῦτο ἀγγεῖον κεφαλὴν γενησόμε-
νον· ὃ δ᾽ αὖ τὸ λοιπὸν καὶ θνητὸν τῆς ψυχῆς ἔμελλε
καθέξειν, ἅμα στρογγύλα καὶ προμήκη διῃρεῖτο σχή-
ματα, μυελὸν δὲ πάντα ἐπεφήμισε, καὶ καθάπερ ἐξ
ἀγκυρῶν βαλλόμενος ἐκ τούτων πάσης ψυχῆς δεσμοὺς
περὶ τοῦτο ξύμπαν ἤδη τὸ σῶμα ἡμῶν ἀπειργάζετο,
στέγασμα μὲν αὐτῷ πρῶτον ξυμπηγνὺς περὶ ὅλον
| ὀστεΐνον. Τὸ δὲ ὀστοῦν ξυνίστησιν ὧδε. γῆν διαττή- E
σας καθαρὰν καὶ λείαν ἐφύρασε καὶ ἔδευσε μυελῷ, καὶ
μετὰ τοῦτο εἰς πῦρ αὐτὸ ἐντίθησι, μετ᾽ ἐκεῖνο δὲ εἰς
ὕδωρ βάπτει, πάλιν δὲ εἰς πῦρ αὖθίς τε εἰς ὕδωρ· με-
ταφέρων δ᾽ οὕτω πολλάκις εἰς ἑκάτερον ὑπ᾽ ἀμφοῖν
ἄτηκτον ἀπειργάσατο. καταχρώμενος δὴ τούτῳ περὶ
μὲν τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ σφαῖραν περιετόρνευσεν
ὀστεΐνην, ταύτῃ δὲ στενὴν διέξοδον κατελείπετο· καὶ
περὶ τὸν * διαυχένιον ἅμα καὶ νωτιαῖον μυελὸν ἐξ αὐ- 74
τοῦ σφονδύλους πλάσας ὑπέτεινεν οἷον στρόφιγγας,
ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, διὰ παντὸς τοῦ κύτους.
καὶ τὸ πᾶν δὴ σπέρμα διασῴζων οὕτω λιθοειδεῖ πε-
ριβόλῳ ξυνέφραξεν, ἐμποιῶν ἄρθρα, τῇ θατέρου προσ-
χρώμενος ἐν αὐτοῖς ὡς μέσῃ ἐνισταμένῃ δυνάμει, κινή-
σεως καὶ κάμψεως ἕνεκα. Τὴν δ᾽ αὖ τῆς ὀστεΐνης
φύσεως ἕξιν ἡγησάμενος τοῦ | δέοντος κραυροτέραν B
εἶναι καὶ ἀκαμπτοτέραν, διάπυρόν τ᾽ αὖ γιγνομένην
καὶ πάλιν ψυχομένην σφακελίσασαν ταχὺ διαφθερεῖν
τὸ σπέρμα ἐντὸς αὑτῆς, διὰ ταῦτα οὕτω τὸ τῶν νεύ-
ρων καὶ τὸ τῆς σαρκὸς γένος ἐμηχανᾶτο, ἵνα τῷ μὲν
ἅπαντα τὰ μέλη ξυνδήσας ἐπιτεινομένῳ καὶ ἀνιεμένῳ
περὶ τοὺς στρόφιγγας καμπτόμενον τὸ σῶμα καὶ
ἐκτεινόμενον παρέχοι, τὴν δὲ σάρκα προβολὴν μὲν
καυμάτων, πρόβλημα δὲ χειμώνων, ἔτι δὲ πτωμάτων
οἷον τὰ πιλητὰ ἔσεσθαι | κτήματα, σώμασι μαλακῶς C

καὶ πράως ὑπείκουσαν, θερμὴν δὲ νοτίδα ἐντὸς ἑαυτῆς ἔχουσαν θέρους μὲν ἀνιδίουσαν καὶ νοτιζομένην ἔξωθεν ψῦχος κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παρέξειν οἰκεῖον, διὰ χειμῶνος δὲ πάλιν αὖ τούτῳ τῷ πυρὶ τὸν προσφερόμενον ἔξωθεν καὶ περιστάμενον πάγον ἀμυνεῖσθαι μετρίως. ταῦτα ἡμῶν διανοηθεὶς ὁ κηροπλάστης ὕδατι μὲν καὶ πυρὶ καὶ γῇ ξυμμίξας καὶ ξυναρμόσας ἐξ
D ὀξέος καὶ ἁλμυροῦ ξυνθεὶς ζύμωμα | ὑπομίξας αὐτοῖς, σάρκα ἔγχυμον καὶ μαλακὴν ξυνέστησε· τὴν δὲ τῶν νεύρων φύσιν ἐξ ὀστοῦ καὶ σαρκὸς ἀζύμου κράσεως μίαν ἐξ ἀμφοῖν μέσην δυνάμει ξυνεκεράσατο, ξανθῷ χρώματι προσχρώμενος. ὅθεν συντονωτέραν μὲν καὶ γλισχροτέραν σαρκῶν, μαλακωτέραν δὲ ὀστῶν ὑγροτέραν τε ἐκτήσατο δύναμιν νεῦρα· οἷς ξυμπεριλαβὼν ὁ θεὸς ὀστᾶ καὶ μυελόν, δήσας πρὸς ἄλληλα νεύροις,
E μετὰ ταῦτα σαρξὶ πάντα αὐτὰ κατεσκίασεν | ἄνωθεν. ὅσα μὲν οὖν ἐμψυχότατα τῶν ὀστῶν ἦν, ὀλιγίσταις συνέφραττε σαρξίν, ἃ δ' ἀψυχότατα ἐντός, πλείσταις καὶ πυκνοτάταις. καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰς ξυμβολὰς τῶν ὀστῶν, ὅπῃ μή τινα ἀνάγκην ὁ λόγος ἀπέφαινε δεῖν αὐτὰς εἶναι, βραχεῖαν σάρκα ἔφυσεν, ἵνα μήτε ἐμποδὼν ταῖς καμπαῖσιν οὖσαι δύσφορα τὰ σώματα ἀπεργάζοιντο, ἅτε δυσκίνητα γιγνόμενα, μήτ' αὖ πολλαὶ καὶ πυκναὶ σφόδρα τε ἐν ἀλλήλαις ἐμπεπιλημέναι, διὰ στεῤῥότητα ἀναισθησίαν ἐμποιοῦσαι, δυσμνημονευτότερα καὶ κωφότερα τὰ περὶ τὴν διάνοιαν ποιοῖεν. διὸ
75 δὴ τό τε τῶν μηρῶν καὶ κνημῶν καὶ τὸ περὶ * τὴν τῶν ἰσχίων φύσιν τά τε περὶ τὰ τῶν βραχιόνων ὀστᾶ καὶ τὰ τῶν πήχεων, καὶ ὅσα ἄλλα ἡμῶν ἄναρθρα, ὅσα τε ἐντὸς ὀστᾶ δι' ὀλιγότητα ψυχῆς ἐν μυελῷ κενά ἐστι φρονήσεως, ταῦτα πάντα συμπεπλήρωται σαρξίν, ὅσα δὲ ἔμφρονα, ἧττον, εἰ μή πού τινα αὐτὴν καθ' αὑτὴν αἰσθήσεων ἕνεκα σάρκα οὕτω ξυνέστησεν, οἷον τὸ τῆς γλώττης εἶδος. τὰ δὲ πλεῖστα ἐκείνως. ἡ γὰρ ἐξ ἀνάγκης γιγνομένη καὶ ξυντρεφομένη φύσις οὐδαμῇ
B προσδέχεται | πυκνὸν ὀστοῦν καὶ σάρκα πολλὴν ἅμα τε αὐτοῖς ὀξυήκοον αἴσθησιν. μάλιστα γὰρ ἂν αὐτὰ πάντων ἔσχεν ἡ περὶ τὴν κεφαλὴν ξύστασις, εἴπερ ἅμα ξυμπίπτειν ἠθελησάτην, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος σαρκῶδη ἔχον ἐφ' ἑαυτῷ καὶ νευρώδη κρατερὰν τε κεφαλὴν βίον ἂν διπλοῦν καὶ πολλαπλοῦν καὶ ὑγιεινότερον καὶ ἀλυπότερον τοῦ νῦν κατεκτήσατο. νῦν δὲ τοῖς περὶ τὴν ἡμετέραν γένεσιν δημιουργοῖς, λογιζομέ-
C νοις, πότερον πολυχρονιώτερον χεῖρον | ἢ βραχυχρονιώτερον βέλτιον ἀπεργάσαιντο γένος, συνέδοξε τοῦ πλείονος βίου, φαυλοτέρου δέ, τὸν ἐλάττονα ἀμείνονα ὄντα παντὶ πάντως αἱρετέον, ὅθεν δὴ μανῷ μὲν ὀστῷ, σαρξὶ δὲ καὶ νεύροις κεφαλήν, ἅτε οὐδὲ καμπὰς ἔχουσαν, οὐ ξυνεστέγασαν. κατὰ πάντα οὖν ταῦτα εὐαισθητοτέρα μὲν καὶ φρονιμωτέρα, πολὺ δὲ ἀσθενεστέρα παντὸς ἀνδρὸς προσετέθη κεφαλὴ σώματι. τὰ δὲ νεῦρα διὰ ταῦτα καὶ οὕτως ὁ θεὸς ἐπ' ἐσχάτην
D τὴν | κεφαλὴν περιστήσας κύκλῳ περὶ τὸν τράχηλον ἐκόλλησεν ὁμοιότητι, καὶ τὰς σιαγόνας ἄκρας αὐτοῖς ξυνέδησεν ὑπὸ τὴν φύσιν τοῦ προσώπου· τὰ δ' ἄλλα εἰς ἅπαντα τὰ μέλη διέσπειρε, ξυνάπτων ἄρθρον ἄρθρῳ. Τὴν δὲ δὴ τοῦ στόματος ἡμῶν δύναμιν ὀδοῦσι καὶ γλώττῃ καὶ χείλεσιν ἕνεκα τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν ἀρίστων διεκόσμησαν οἱ διακοσμοῦντες, ᾗ νῦν διατέτακται, τὴν μὲν εἴσοδον τῶν | ἀναγκαίων μηχανώμενοι E
χάριν, τὴν δ' ἔξοδον τῶν ἀρίστων· ἀναγκαῖον μὲν γὰρ πᾶν, ὅσον εἰσέρχεται τροφὴν διδὸν τῷ σώματι, τὸ δὲ λόγων νᾶμα ἔξω ῥέον καὶ ὑπηρετοῦν φρονήσει κάλλιστον καὶ ἄριστον πάντων ναμάτων. Τὴν δ' αὖ κεφαλὴν οὔτε μόνον ὀστεΐνην ψιλὴν δυνατὸν ἐᾶν ἦν διὰ τὴν ἐν ταῖς ὥραις ἐφ' ἑκάτερον ὑπερβολήν, οὔτ' αὖ ξυσκιασθεῖσαν κωφὴν καὶ ἀναίσθητον διὰ τὸν τῶν σαρκῶν ὄχλον περιιδεῖν γιγνομένην. τῆς δὴ σαρκοειδοῦς φύσεως οὐ καταξηραινομένης * λέμμα μεῖζον πε- 76
ριγιγνόμενον ἐχωρίζετο, δέρμα τὸ νῦν λεγόμενον. τοῦτο δὲ διὰ τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον νοτίδα ξυνιὸν αὐτὸ πρὸς αὑτὸ καὶ βλαστάνον κύκλῳ περιημφιέννυε τὴν κεφαλήν. ἡ δὲ νοτὶς ὑπὸ τὰς ῥαφὰς ἀνιοῦσα ἦρδε καὶ συνέκλεισεν αὐτὸ ἐπὶ τὴν κορυφήν, οἷον ἅμμα ξυναγαγοῦσα. τὸ δὲ τῶν ῥαφῶν παντοδαπὸν εἶδος γέγονε διὰ τὴν τῶν περιόδων δύναμιν καὶ τῆς τροφῆς, μᾶλλον μὲν ἀλλήλοις μαχομένων τούτων πλείους, | ἧττον δὲ ἐλάτ- B
τους. τοῦτο δὴ πᾶν τὸ δέρμα κύκλῳ κατεκέντει πυρὶ τὸ θεῖον, τρηθέντος δὲ καὶ τῆς ἰκμάδος ἔξω δι' αὐτοῦ φερομένης τὸ μὲν ὑγρὸν καὶ θερμὸν ὅσον εἰλικρινὲς ἀπῄειν, τὸ δὲ μικτὸν ἐξ ὧν καὶ τὸ δέρμα ἦν, αἰρόμενον μὲν ὑπὸ τῆς φορᾶς ἔξω μακρὸν ἐτείνετο, λεπτότητα ἴσην ἔχον τῷ κατακεντήματι, διὰ δὲ βραδυτῆτα ἀπωθούμενον ὑπὸ τοῦ περιεστῶτος ἔξωθεν πνεύματος πάλιν ἐντὸς ὑπὸ τὸ δέρμα εἱλλόμενον κατεῤῥιζοῦτο, | C
καὶ κατὰ ταῦτα δὴ τὰ πάθη τὸ τῶν τριχῶν γένος ἐν τῷ δέρματι πέφυκε, ξυγγενὲς μὲν ἱμαντῶδες ὂν αὐτοῦ, σκληρότερον δὲ καὶ πυκνότερον τῇ πιλήσει τῆς ψύξεως, ἣν ἀποχωριζομένη δέρματος ἑκάστη θρὶξ ψυχθεῖσα ξυνεπιλήθη. τούτῳ δὴ λασίαν ἡμῶν ἀπειργάσατο τὴν κεφαλὴν ὁ ποιῶν, χρώμενος μὲν αἰτίοις τοῖς εἰρημένοις, διανοούμενος δὲ ἀντὶ σαρκὸς αὐτὸ δεῖν εἶναι στέγασμα τῆς περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἕνεκα ἀσφαλείας κοῦφον καὶ | θέρους χειμῶνός τε ἱκανὸν σκιὰν καὶ σκέ- D
πην παρέχειν, εὐαισθησίας δὲ οὐδὲν διακώλυμα ἐμποδὼν γενησόμενον. Τὸ δ' ἐν τῇ περὶ τοὺς δακτύλους καταπλοκῇ τοῦ νεύρου καὶ τοῦ δέρματος ὀστοῦ τε, ξυμμιχθὲν ἐκ τριῶν, ἀποξηρανθὲν ἓν κοινὸν ξυμπάντων σκληρὸν γέγονε δέρμα, τοῖς μὲν ξυναιτίοις τούτοις δημιουργηθέν, τῇ δ' αἰτιωτάτῃ διανοίᾳ τῶν ἔπειτα ἐσομένων ἕνεκα εἰργασμένον· ὡς γάρ ποτε ἐξ ἀνδρῶν γυναῖκες καὶ τἆλλα θηρία | γενήσοιντο, ἠπίσταντο οἱ E
ξυνιστάντες ἡμᾶς, καὶ δὴ καὶ τῆς τῶν ὀνύχων χρείας ὅτι πολλὰ τῶν θρεμμάτων καὶ ἐπὶ πολλὰ δεήσοιτο ᾔδεσαν, ὅθεν ἐν ἀνθρώποις εὐθὺς γιγνομένοις ὑπετυπώσαντο τὴν τῶν ὀνύχων γένεσιν. τούτῳ δὴ τῷ λόγῳ καὶ ταῖς προφάσεσι ταύταις δέρμα, τρίχας ὄνυχάς τε ἐπ' ἄκροις τοῖς κώλοις ἔφυσαν. **XXXIV.** Ἐπειδὴ δὲ πάντ' ἦν τὰ τοῦ θνητοῦ ζῴου ξυμπεφυκότα μέρη καὶ μέλη, τὴν δὲ ζωὴν ἐν * πυρὶ καὶ πνεύματι ξυνέβαινεν 77
ἐξ ἀνάγκης ἔχειν αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα ὑπὸ τούτων τηκόμενον κενούμενόν τ' ἔφθινε, βοήθειαν αὐτῷ θεοὶ μηχανῶνται. τῆς γὰρ ἀνθρωπίνης ξυγγενῆ φύσεως φύσιν ἄλλαις ἰδέαις καὶ αἰσθήσεσι κεραννύντες, ὥσθ' ἕτερον ζῷον εἶναι, φυτεύουσιν· ἃ δὴ νῦν ἥμερα δένδρα καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα παιδευθέντα ὑπὸ γεωργίας τιθασῶς πρὸς ἡμᾶς ἔσχε, πρὶν δὲ ἦν μόνα τὰ τῶν ἀγρίων γένη, | πρεσβύτερα τῶν ἡμέρων ὄντα. πᾶν γὰρ B

οὖν, ὅ τί περ ἂν μετάσχῃ τοῦ ζῆν, ζῶον μὲν ἂν ἐν
δίκῃ λέγοιτο ὀρθότατα· μετέχει γε μὴν τοῦτο, ὃ νῦν
λέγομεν, τοῦ τρίτου ψυχῆς εἴδους, ὃ μεταξὺ φρενῶν
ὀμφαλοῦ τε ἱδρῦσθαι λόγος, ᾧ δόξης μὲν λογισμοῦ τε
καὶ νοῦ μέτεστι τὸ μηδέν, αἰσθήσεως δὲ ἡδείας καὶ
ἀλγεινῆς μετὰ ἐπιθυμιῶν. πάσχον γὰρ διατελεῖ πάντα,
στραφέντι δ' αὐτῷ ἐν ἑαυτῷ περὶ ἑαυτό, τὴν μὲν ἔξω-
C θεν ἀπωσαμένῳ κίνησιν, τῇ δ' οἰκείᾳ ' χρησαμένῳ,
τῶν αὑτοῦ τι λογίσασθαι κατιδόντι φύσιν οὐ παραδέ-
δωκεν ἡ γένεσις. διὸ δὴ ζῇ μὲν ἔστι τε οὐχ ἕτερον
ζώου, μόνιμον δὲ καὶ κατεῤῥιζωμένον πέπηγε διὰ τὸ
τῆς ὑφ' ἑαυτοῦ κινήσεως ἐστερῆσθαι. XXXV. Ταῦτα
δὴ τὰ γένη πάντα φυτεύσαντες οἱ κρείττους τοῖς ἥτ-
τοσιν ἡμῖν τροφήν, τὸ σῶμα αὐτὸ ἡμῶν διωχέτευσαν,
τέμνοντες οἷον ἐν κήποις ὀχετούς, ἵνα ὥσπερ ἐκ νάμα-
τος ἐπιόντος ἄρδοιτο. καὶ πρῶτον μὲν ὀχετοὺς κρυ-
D φαίους ὑπὸ τὴν ' ξύμφυσιν τοῦ δέρματος καὶ τῆς σαρ-
κὸς δύο φλέβας ἔτεμον νωτιαίας, δίδυμον, ὡς τὸ σῶμα
ἐτύγχανε δεξιοῖς τε καὶ ἀριστεροῖς ὄν. ταύτας δὲ κα-
θῆκαν παρὰ τὴν ῥάχιν, καὶ τὸν γόνιμον μεταξὺ λα-
βόντες μυελόν, ἵνα οὗτός τε ὅ τι μάλιστα θάλλοι, καὶ
ἐπὶ τἆλλα εὔρους ἐντεῦθεν ἅτ' ἐπὶ κάταντες ἡ ἐπίχυ-
σις γιγνομένη παρέχοι τὴν ὑδρείαν ὁμαλήν. μετὰ δὲ
ταῦτα σχίσαντες περὶ τὴν κεφαλὴν τὰς φλέβας καὶ δι'
E ' ἀλλήλων ἐναντίας πλέξαντες διεῖσαν, τὰς μὲν ἐκ τῶν
δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ τοῦ σώματος, τὰς δ' ἐκ τῶν
ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ κλίναντες, ὅπως δεσμὸς ἅμα
τῇ κεφαλῇ πρὸς τὸ σῶμα εἴη μετὰ τοῦ δέρματος,
ἐπειδὴ νεύροις οὐκ ἦν κύκλῳ κατὰ κορυφὴν περιειλημ-
μένη, καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν αἰσθήσεων πάθος ἵν' ἀφ'
ἑκατέρων τῶν μερῶν εἰς ἅπαν τὸ σῶμα εἴη διαδιδόμε-
νον. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἤδη τὴν ὑδραγωγίαν παρεσκευά-
78 σαν τρόπῳ τινὶ τοιῷδε, * ὃν κατοψόμεθα ῥᾷον προ-
διομολογησάμενοι τὸ τοιόνδε, ὅτι πάντα, ὅσα ἐξ ἐλατ-
τόνων ξυνίσταται, στέγει τὰ μείζω, τὰ δὲ ἐκ μειζόνων
τὰ σμικρότερα οὐ δύναται, πῦρ δὲ πάντων γενῶν σμι-
κρομερέστατον, ὅθεν δι' ὕδατος καὶ γῆς ἀέρος τε καὶ
ὅσα ἐκ τούτων ξυνίσταται διαχωρεῖ καὶ στέγειν οὐδὲν
αὐτὸ δύναται. ταὐτὸν δὴ καὶ περὶ τῆς παρ' ἡμῖν κοι-
λίας διανοητέον, ὅτι σιτία μὲν καὶ ποτὰ ὅταν εἰς αὐ-
B τὴν ἐμπέσῃ, στέγει, πνεῦμα δὲ καὶ πῦρ ' σμικρομερέ-
στερα ὄντα τῆς αὐτῆς ξυστάσεως οὐ δύναται. τούτοις
οὖν κατεχρήσατο ὁ θεὸς εἰς τὴν ἐκ τῆς κοιλίας ἐπὶ
τὰς φλέβας ὑδρείαν, πλέγμα ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς οἷον
οἱ κύρτοι ξυνυφηνάμενος, διπλᾶ κατὰ τὴν εἴσοδον ἐγ-
κύρτια ἔχον, ὧν θάτερον αὖ πάλιν διέπλεξε δίκρουν·
καὶ ἀπὸ τῶν ἐγκυρτίων δὴ διετείνατο οἷον σχοίνους
κύκλῳ διὰ παντὸς πρὸς τὰ ἔσχατα τοῦ πλέγματος. τὰ
C μὲν οὖν ἔνδον ἐκ πυρὸς ξυνεστήσατο τοῦ πλοκάνου '
ἅπαντα, τὰ δ' ἐγκύρτια καὶ τὸ κύτος ἀεροειδῆ. καὶ
λαβὼν αὐτὸ περιέστησε τῷ πλασθέντι ζώῳ τρόπον τοι-
όνδε. τὸ μὲν τῶν ἐγκυρτίων εἰς τὸ στόμα μεθῆκε· δι-
πλοῦ δὲ ὄντος αὐτοῦ κατὰ μὲν τὰς ἀρτηρίας εἰς τὸν
πλεύμονα καθῆκε θάτερον, τὸ δ' εἰς τὴν κοιλίαν πα-
ρὰ τὰς ἀρτηρίας· τὸ δ' ἕτερον σχίσας τὸ μέρος ἑκάτε-
ρον κατὰ τοὺς ὀχετοὺς τῆς ῥινὸς ἀφῆκε κοινόν, ὥσθ'
ὅτε μὴ κατὰ στόμα ἴοι θάτερον, ἐκ τούτου πάντα καὶ
D τὰ ' ἐκείνου ῥεύματα ἀναπληροῦσθαι. τὸ δὲ ἄλλο κύ-
τος τοῦ κύρτου περὶ τὸ σῶμα ὅσον κοῖλον ἡμῶν πε-
ριέφυσε, καὶ πᾶν δὴ τοῦτο τοτὲ μὲν εἰς τὰ ἐγκύρτια
ξυῤῥεῖν μαλακῶς, ἅτε ἀέρα ὄντα, ἐποίησε, τοτὲ δὲ
ἀναῤῥεῖν μὲν τὰ ἐγκύρτια, τὸ δὲ πλέγμα, ὡς ὄντος
τοῦ σώματος μανοῦ, δύεσθαι εἴσω δι' αὐτοῦ καὶ πά-
λιν ἔξω, τὰς δ' ἐντὸς τοῦ πυρὸς ἀκτῖνας διαδεδεμένας
ἀκολουθεῖν ἐφ' ἑκάτερα ἰόντος τοῦ ἀέρος, καὶ τοῦτο,
ἕωσπερ ἂν τὸ θνητὸν ξυνεστήκῃ ' ζῶον, μὴ διαπαύε- E
σθαι γιγνόμενον. τούτῳ δὲ δὴ τῷ γένει τὸν τὰς ἐπω-
νυμίας θέμενον ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν λέγομεν θέσθαι
τοὔνομα. πᾶν δὲ δὴ τό τ' ἔργον καὶ τὸ πάθος τοῦθ'
ἡμῶν τῷ σώματι γέγονεν ἀρδομένῳ καὶ ἀναψυχομένῳ
τρέφεσθαι καὶ ζῆν· ὁπόταν γὰρ εἴσω καὶ ἔξω τῆς
ἀναπνοῆς ἰούσης τὸ πῦρ ἐντὸς ξυνημμένον ἕπηται, δι-
αιωρούμενον δὲ ἀεὶ διὰ τῆς κοιλίας εἰςελθὸν * τὰ σι- 79
τία καὶ ποτὰ λάβῃ, τήκει δή, καὶ κατὰ σμικρὰ διαι-
ροῦν, διὰ τῶν ἐξόδων ᾗπερ πορεύεται διάγον, οἷον ἐκ
κρήνης ἐπ' ὀχετοὺς ἐπὶ τὰς φλέβας ἀντλοῦν αὐτά, ῥεῖν
ὥσπερ δι' αὐλῶνος τοῦ σώματος τὰ τῶν φλεβῶν ποιεῖ
ῥεύματα. XXXVI. Πάλιν δὲ τὸ τῆς ἀναπνοῆς ἴδωμεν
πάθος, αἷς χρώμενον αἰτίαις τοιοῦτον γέγονεν, οἷόν-
περ τὰ νῦν ἐστίν. ὧδ' οὖν. ἐπειδὴ κενὸν οὐδέν ἐστιν,
εἰς ὃ τῶν ' φερομένων δύναιτ' ἂν εἰςελθεῖν τι, τὸ δὲ B
πνεῦμα φέρεται παρ' ἡμῶν ἔξω, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη
παντὶ δῆλον, ὡς οὐκ εἰς κενόν, ἀλλὰ τὸ πλησίον ἐκ
τῆς ἕδρας ὠθεῖ· τὸ δ' ὠθούμενον ἐξελαύνει τὸ πλη-
σίον ἀεί, καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἀνάγκην πᾶν περιελαυ-
νόμενον εἰς τὴν ἕδραν, ὅθεν ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα, εἰσιὸν
ἐκεῖσε καὶ ἀναπληροῦν αὐτὴν ξυνέπεται τῷ πνεύματι,
καὶ τοῦτο ἅμα πᾶν οἷον τροχοῦ περιαγομένου γίγνε-
ται διὰ τὸ κενὸν ' μηδὲν εἶναι. διὸ δὴ τὸ τῶν στηθῶν C
καὶ τὸ τοῦ πλεύμονος ἔξω μεθιὲν τὸ πνεῦμα πάλιν ὑπὸ
τοῦ περὶ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μανῶν τῶν σαρκῶν
δυομένου καὶ περιελαυνομένου, γίγνεται πλῆρες· αὖθις
δὲ ἀποτρεπόμενος ὁ ἀὴρ καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν
εἴσω τὴν ἀναπνοὴν περιωθεῖ κατὰ τὴν τοῦ στόματος
καὶ τὴν τῶν μυκτήρων δίοδον. Τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἀρ-
χῆς αὐτῶν θετέον τήνδε· ' πᾶν ζῶον ἑαυτοῦ τἀντὸς περὶ D
τὸ αἷμα καὶ τὰς φλέβας θερμότατα ἔχει, οἷον ἐν ἑαυ-
τῷ πηγήν τινα ἐνοῦσαν πυρός· ὃ δὴ καὶ προςῃκάζο-
μεν τῷ τοῦ κύρτου πλέγματι, κατὰ μέσον διατεταμέ-
νον ἐκ πυρὸς πεπλέχθαι πᾶν, τὰ δὲ ἄλλα, ὅσα ἔξω-
θεν, ἀέρος. τὸ θερμὸν δὴ κατὰ φύσιν εἰς τὴν αὑτοῦ
χώραν ἔξω πρὸς τὸ ξυγγενὲς ὁμολογητέον ἰέναι. δυοῖν
δὲ ταῖν διεξόδοιν οὔσαιν, τῆς μὲν κατὰ τὸ σῶμα ' E
ἔξω, τῆς δὲ αὖ κατὰ τὸ στόμα καὶ τὰς ῥῖνας, ὅταν
μὲν ἐπὶ θάτερα ὁρμήσῃ, θάτερα περιωθεῖ· τὸ δὲ πε-
ριωσθὲν εἰς τὸ πῦρ ἐμπῖπτον θερμαίνεται, τὸ δ' ἐξιὸν
ψύχεται. μεταβαλλούσης δὲ τῆς θερμότητος καὶ τῶν
κατὰ τὴν ἑτέραν ἔξοδον θερμοτέρων γιγνομένων πάλιν
ἐκείνῃ ῥέπον αὖ τὸ θερμότερον μᾶλλον, πρὸς τὴν αὑ-
τοῦ φύσιν φερόμενον, περιωθεῖ τὸ κατὰ θάτερα· τὸ
δὲ τὰ αὐτὰ πάσχον καὶ τὰ αὐτὰ ἀνταποδιδὸν ἀεί, κύ-
κλον οὕτω σαλευόμενον ἔνθα καὶ ἔνθα ἀπειργασμέ-
νον ὑπ' ἀμφοτέρων τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν γίγνε-
σθαι παρέχεται. XXXVII. Καὶ δὴ καὶ τὰ τῶν περὶ
τὰς ἰατρικὰς σικύας παθημάτων * αἴτια καὶ τὰ τῆς 80
καταπόσεως τά τε τῶν ῥιπτουμένων, ὅσα ἀφεθέντα
μετέωρα καὶ ὅσα ἐπὶ γῆς φέρεται, ταύτῃ διωκτέον, καὶ
ὅσοι φθόγγοι ταχεῖς τε καὶ βραδεῖς ὀξεῖς τε καὶ βα-

ρεῖς φαίνονται, τοτὲ μὲν ἀνάρμοστοι φερόμενοι δι'
ἀνομοιότητα τῆς ἐν ἡμῖν ὑπ' αὐτῶν κινήσεως, τοτὲ δὲ
ξύμφωνοι δι' ὁμοιότητα. τὰς γὰρ τῶν προτέρων καὶ
θαττόνων οἱ βραδύτεροι κινήσεις ἀποπαυομένας ἤδη
B τε εἰς ὅμοιον | ἐληλυθυίας, αἷς ὕστερον αὐτοὶ προσ-
φερόμενοι κινοῦσιν ἐκείνας, καταλαμβάνουσι, καταλαμ-
βάνοντες δὲ οὐκ ἄλλην ἐπεμβάλλοντες ἀνετάραξαν κί-
νησιν, ἀλλ' ἀρχὴν βραδυτέρας φορᾶς κατὰ τὴν τῆς
θάττονος, ἀποληγούσης δὲ ὁμοιότητα προσάψαντες
μίαν ἐκ ὀξείας καὶ βαρείας ξυνεκεράσαντο πάθην,
ὅθεν ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν, εὐφροσύνην δὲ τοῖς
ἔμφροσι διὰ τὴν τῆς θείας ἁρμονίας μίμησιν ἐν θνη-
ταῖς γενομένην φοραῖς παρέσχον. Καὶ δὴ καὶ τὰ τῶν
C ὑδάτων πάντα ῥεύματα, | ἔτι δὲ τὰ τῶν κεραυνῶν
πτώματα καὶ τὰ θαυμαζόμενα ἠλέκτρων περὶ τῆς ἕλ-
ξεως καὶ τῶν Ἡρακλείων λίθων, πάντων τούτων ὁλκὴ
μὲν οὐκ ἔστιν οὐδενί ποτε, τὸ δὲ κενὸν εἶναι μηδὲν
περιωθεῖν τε αὑτὰ ταῦτα εἰς ἄλληλα, τό τε διακρινό-
μενα καὶ συγκρινόμενα πρὸς τὴν αὑτῶν διαμειβόμενα
ἕδραν ἕκαστ' ἰέναι πάντα, τούτοις τοῖς παθήμασι πρὸς
ἄλληλα συμπλεχθεῖσι τεθαυματουργημένα τῷ κατὰ
D τρόπον ζητοῦντι φανήσεται. **XXXVIII.** Καὶ δὴ καὶ |
τὸ τῆς ἀναπνοῆς, ὅθεν ὁ λόγος ὥρμησε, κατὰ ταὐτὰ
καὶ διὰ τούτων γέγονεν, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρη-
ται, τέμνοντος μὲν τὰ σιτία τοῦ πυρός, αἰωρουμένου
δὲ ἐντὸς τῷ πνεύματι ξυνεπομένου, τὰς φλέβας τε ἐκ
τῆς κοιλίας τῇ ξυναιωρήσει πληροῦντος τῷ τὰ τετμη-
μένα αὐτόθεν ἐπαντλεῖν, καὶ διὰ ταῦτα δὴ καθ' ὅλον
τὸ σῶμα πᾶσι τοῖς ζώοις τὰ τῆς τροφῆς νάματα οὕ-
E τως ἐπίῤῥυτα γέγονε. νεότμητα δὲ καὶ ἀπὸ | ξυγγε-
νῶν ὄντα, τὰ μὲν καρπῶν, τὰ δὲ χλόης, ἃ θεὸς ἐπ'
αὐτὸ τοῦθ' ἡμῖν ἐφύτευσεν, εἶναι τροφήν, παντοδαπὰ
μὲν χρώματα ἴσχει διὰ τὴν σύμμιξιν, ἡ δ' ἐρυθρὰ
πλείστη περὶ αὐτὸ χρόα διαθεῖ, τῆς τοῦ πυρὸς τομῆς
τε καὶ ἐξομόρξεως ἐν ὑγρῷ δεδημιουργημένη φύσις·
ὅθεν τοῦ κατὰ τὸ σῶμα ῥέοντος τὸ χρῶμα ἔσχεν οἵαν
ὄψιν διεληλύθαμεν. ὃ καλοῦμεν αἷμα, νομὴν σαρκῶν
81 καὶ ξύμπαντος τοῦ σώματος, * ὅθεν ὑδρευόμενα ἕκα-
στα πληροῖ τὴν τοῦ κενουμένου βάσιν. ὁ δὲ τρόπος
τῆς πληρώσεως ἀποχωρήσεώς τε γίγνεται καθάπερ ἐν
τῷ παντὶ παντὸς ἡ φορὰ γέγονεν, ἣν τὸ ξυγγενὲς πᾶν
φέρεται πρὸς ἑαυτό. τὰ μὲν γὰρ δὴ περιεστῶτα ἐκτὸς
ἡμᾶς τήκει τε ἀεὶ καὶ διανέμει πρὸς ἕκαστον εἶδος τὸ
ὁμόφυλον ἀποπέμποντα, τὰ δὲ ἔναιμα αὖ, κερματι-
σθέντα ἐντὸς παρ' ἡμῖν καὶ περιειλημμένα ὥσπερ ὑπ'
B οὐρανοῦ ξυνεστῶτος ἑκάστου τοῦ ζώου, | τὴν τοῦ
παντὸς ἀναγκάζεται μιμεῖσθαι φοράν· πρὸς τὸ ξυγγε-
νὲς οὖν φερόμενον ἕκαστον τῶν ἐντὸς μερισθέντων τὸ
κενωθὲν τότε πάλιν ἀνεπλήρωσεν. ὅταν μὲν δὴ πλέον
τοῦ ἐπιῤῥέοντος ἀπίῃ, φθίνει πᾶν, ὅταν δὲ ἔλαττον,
αὐξάνεται. νέα μὲν οὖν ξύστασις τοῦ παντὸς ζώου,
καινὰ τὰ τρίγωνα οἷον ἐκ δρυόχων ἔτι ἔχουσα τῶν γε-
νῶν, ἰσχυρὰν μὲν τὴν ξύγκλεισιν αὐτῶν πρὸς ἄλληλα
κέκτηται, ξυμπέπηγε δὲ ὁ πᾶς ὄγκος αὐτῆς ἁπαλός,
C ἅτ' ἐκ | μυελοῦ μὲν νεωστὶ γεγονυίας, τεθραμμένης δὲ
ἐν γάλακτι· τὰ δὴ περιλαμβανόμενα ἐν αὐτῇ τρίγωνα
ἔξωθεν ἐπεισελθόντα, ἐξ ὧν ἂν ᾖ τά τε σιτία καὶ πο-
τά, τῶν ἑαυτῆς τριγώνων παλαιότερα ὄντα καὶ ἀσθε-
νέστερα καινοῖς ἐπικρατεῖ τέμνουσα, καὶ μέγα ἀπεργά-
ζεται τὸ ζῶον τρέφουσα ἐκ πολλῶν ὁμοίων. ὅταν δ' ἡ
ῥίζα τῶν τριγώνων χαλᾷ διὰ τὸ πολλοὺς ἀγῶνας ἐν
πολλῷ χρόνῳ πρὸς πολλὰ ἠγωνίσθαι, τὰ μὲν τῆς τρο-
φῆς εἰσιόντα | οὐκέτι δύναται τέμνειν εἰς ὁμοιότητα D
ἑαυτοῖς, αὐτὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ἐπεισιόντων εὐπε-
τῶς διαιρεῖται. φθίνει δὴ πᾶν ζῶον ἐν τούτῳ κρατού-
μενον, γῆράς τε ὀνομάζεται τὸ πάθος. τέλος δέ, ἐπει-
δὰν τῶν περὶ τὸν μυελὸν τριγώνων οἱ ξυναρμοσθέντες
μηκέτι ἀντέχωσι δεσμοὶ τῷ πόνῳ διεστάμενοι, μεθιᾶσι
τοὺς τῆς ψυχῆς αὖ δεσμούς, ἡ δὲ λυθεῖσα κατὰ φύσιν
μεθ' ἡδονῆς ἐξέπτατο· πᾶν γὰρ τὸ μὲν | παρὰ φύσιν E
ἀλγεινόν, τὸ δ' ᾗ πέφυκε γιγνόμενον ἡδύ. καὶ θάνα-
τος δὴ κατὰ ταὐτά· ὁ μὲν κατὰ νόσους καὶ ὑπὸ τραυ-
μάτων γιγνόμενος ἀλγεινὸς καὶ βίαιος, ὁ δὲ μετὰ γή-
ρως ἰὼν ἐπὶ τέλος κατὰ φύσιν ἀπονώτατος τῶν θα-
νάτων καὶ μᾶλλον μεθ' ἡδονῆς γιγνόμενος ἢ λύπης.
XXXIX. Τὸ δὲ τῶν νόσων ὅθεν ξυνίσταται, δῆλόν
που καὶ παντί. τεττάρων γὰρ ὄντων γενῶν, ἐξ ὧν * 82
συμπέπηγε τὸ σῶμα, γῆς, πυρός, ὕδατός τε καὶ ἀέρος,
τούτων ἡ παρὰ φύσιν πλεονεξία καὶ ἔνδεια καὶ τῆς
χώρας μετάστασις ἐξ οἰκείας ἐπ' ἀλλοτρίαν γιγνομένη,
πυρός τε αὖ καὶ τῶν ἑτέρων, ἐπειδὴ γένη πλείονα ἑνὸς
ὄντα τυγχάνει, τὸ μὴ προσῆκον ἕκαστον ἑαυτῷ προσ-
λαμβάνειν, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, στάσεις καὶ νό-
σους παρέχει· παρὰ φύσιν γὰρ ἑκάστου γιγνομένου
καὶ μεθισταμένου θερμαίνεται μὲν ὅσα ἂν πρότερον
ψύχηται, ξηρὰ | δὲ ὄντα εἰς ὕστερον γίγνεται νοτερά, B
καὶ κοῦφα δὴ καὶ βαρέα, καὶ πάσας πάντῃ μεταβολὰς
δέχεται. μόνως γὰρ δή, φαμέν, ταὐτὸν ταὐτῷ κατὰ ταὐ-
τὸ καὶ ὡσαύτως καὶ ἀνὰ λόγον προσγιγνόμενον καὶ
ἀπογιγνόμενον ἐάσει ταὐτὸν ὂν αὑτῷ σῶν καὶ ὑγιὲς
μένειν· ὃ δ' ἂν πλημμελήσῃ τι τούτων ἐκτὸς ἀπιὸν ἢ
προσιόν, ἀλλοιότητας παμποικίλας καὶ νόσους φθορὰς
τε ἀπείρους παρέξεται. Δευτέρων δὴ ξυστάσεων αὖ
κατὰ φύσιν ξυνεστηκυιῶν δευτέρα κατανόησις | νοση- C
μάτων τῷ βουλομένῳ γίγνεται ξυννοῆσαι. μυελοῦ γὰρ
ἐξ ἐκείνων ὀστοῦ τε καὶ σαρκὸς καὶ νεύρου ξυμπαγέν-
τος, ἔτι τε αἵματος ἄλλον μὲν τρόπον, ἐκ δὲ τῶν αὐ-
τῶν γεγονότος, τῶν μὲν ἄλλων τὰ πλεῖστα ἧπερ τὰ
πρόσθεν, τὰ δὲ μέγιστα τῶν νοσημάτων τῇδε χαλεπὰ
ξυμπέπτωκεν· ὅταν ἀνάπαλιν ἡ γένεσις τούτων πορεύ-
ηται, τότε ταῦτα διαφθείρεται. κατὰ φύσιν γὰρ σάρ-
κες μὲν καὶ νεῦρα ἐξ αἵματος γίγνεται, νεῦρον μὲν ἐξ
ἰνῶν διὰ τὴν | ξυγγένειαν, σάρκες δὲ ἀπὸ τοῦ πα- D
γέντος, ὃ πήγνυται χωριζόμενον ἰνῶν· τὸ δὲ ἀπὸ τῶν
νεύρων καὶ σαρκῶν ἀπιὸν αὖ γλίσχρον καὶ λιπαρὸν
ἅμα μὲν τὴν σάρκα κολλᾷ πρὸς τὴν τῶν ὀστῶν φύσιν
αὐτό τε τὸ περὶ τὸν μυελὸν ὀστοῦν τρέφον αὔξει, τὸ
δ' αὖ διὰ τὴν πυκνότητα τῶν ὀστῶν διηθούμενον κα-
θαρώτατον γένος τῶν τριγώνων λειότατόν τε καὶ λι-
παρώτατον, λειβόμενον ἀπὸ τῶν ὀστῶν καὶ στάζον,
ἄρδει τὸν | μυελόν. καὶ κατὰ ταῦτα μὲν γιγνομένων E
ἑκάστων ὑγίεια ξυμβαίνει τὰ πολλά· νόσοι δέ, ὅταν
ἐναντίως. ὅταν γὰρ τηκομένη σὰρξ ἀνάπαλιν εἰς τὰς
φλέβας τὴν τηκεδόνα ἐξιῇ, τότε μετὰ πνεύματος αἷμα
πολύ τε καὶ παντοδαπὸν ἐν ταῖς φλεψὶ χρώμασι καὶ
πικρότησι ποικιλλόμενον, ἔτι δὲ ὀξείαις καὶ ἁλμυραῖς
δυνάμεσι, χολὰς καὶ ἰχῶρας καὶ φλέγματα παντοῖα
ἴσχει· παλιναίρετα γὰρ πάντα γεγονότα καὶ διεφθαρ-

μένα τό τε αἷμα αὐτὸ πρῶτον διόλλυσι, καὶ αὐτὰ οὐ-
83 δεμίαν τροφὴν * ἔτι τῷ σώματι παρέχοντα φέρεται
πάντῃ διὰ τῶν φλεβῶν, τάξιν τῶν κατὰ φύσιν οὐκέτ'
ἴσχοντα περιόδων, ἐχθρὰ μὲν αὐτὰ αὑτοῖς διὰ τὸ μη-
δεμίαν ἀπόλαυσιν ἑαυτῶν ἔχειν, τῷ ξυνεστῶτι δὲ τοῦ
σώματος καὶ μένοντι κατὰ χώραν πολέμια, διολλύντα
καὶ τήκοντα. ὅσον μὲν οὖν ἂν παλαιότατον ὂν τῆς
σαρκὸς τακῇ, δύσπεπτον γιγνόμενον μελαίνει μὲν ὑπὸ
παλαιᾶς ξυγκαύσεως, διὰ δὲ τὸ πάντῃ διαβεβρῶσθαι
B πικρὸν ὂν παντὶ χαλεπὸν | προσπίπτει τοῦ σώματος,
ὅσον ἂν μήπω διεφθαρμένον ᾖ. καὶ τοτὲ μὲν ἀντὶ τῆς
πικρότητος ὀξύτητα ἔσχε τὸ μέλαν χρῶμα, ἀπολεπτυν-
θέντος μᾶλλον τοῦ πικροῦ· τοτὲ δὲ ἡ πικρότης αὖ
βαφεῖσα αἵματι χρῶμα ἔσχεν ἐρυθρότερον, τοῦ δὲ μέ-
λανος τούτῳ ξυγκεραννυμένου χολῶδες· ἔτι δὲ ξυμμί-
γνυται ξανθὸν χρῶμα μετὰ τῆς πικρότητος, ὅταν νέα
συντακῇ σὰρξ ὑπὸ τοῦ περὶ τὴν φλόγα πυρός. καὶ τὸ
C μὲν κοινὸν ὄνομα πᾶσι τούτοις ἤ τινες ἰατρῶν | που
χολὴν ἐπωνόμασαν ἢ καί τις ὢν δυνατὸς εἰς πολλὰ μὲν
καὶ ἀνόμοια βλέπειν, ὁρᾶν δὲ ἐν αὐτοῖς ἓν γένος ἐνὸν
ἄξιον ἐπωνυμίας πᾶσι· τὰ δ' ἄλλα ὅσα χολῆς εἴδη
λέγεται, κατὰ τὴν χρόαν ἔσχε λόγον αὐτῶν ἕκαστον
ἴδιον. ἰχὼρ δέ, ὁ μὲν αἵματος ὀρὸς πρᾶος, ὁ δὲ με-
λαίνης χολῆς ὀξείας τε ἄγριος, ὅταν ξυμμιγνύηται διὰ
θερμότητα ἁλμυρᾷ δυνάμει· καλεῖται δὲ ὀξὺ φλέγμα
τὸ τοιοῦτον. τὸ δ' αὖ μετ' ἀέρος τηκόμενον ἐκ νέας
D καὶ ἁπαλῆς σαρκός, τούτου δὲ ἀνεμωθέντος καὶ | ξυμ-
περιληφθέντος ὑπὸ ὑγρότητος, καὶ πομφολύγων ξυ-
στασῶν ἐκ τοῦ πάθους τούτου καθ' ἑκάστην μὲν ἀο-
ράτων διὰ σμικρότητα, ξυναπασῶν δὲ τὸν ὄγκον πα-
ρεχομένων ὁρατόν, χρῶμα ἐχουσῶν διὰ τὴν τοῦ ἀφροῦ
γένεσιν ἰδεῖν λευκόν, ταύτην πᾶσαν τηκεδόνα ἁπαλῆς
σαρκὸς μετὰ πνεύματος ξυμπλακεῖσαν λευκὸν εἶναι
φλέγμα φαμέν. φλέγματος δ' αὖ νέου ξυνισταμένου
E ὀρὸς ἱδρὼς καὶ δάκρυον, ὅσα | τε ἄλλα τοιαῦτα σώ-
ματα τὸ καθ' ἡμέραν χεῖται καθαιρόμενα. καὶ ταῦτα
μὲν δὴ πάντα νόσων ὄργανα γέγονεν, ὅταν αἷμα μὴ
ἐκ τῶν σιτίων καὶ ποτῶν πληθύσῃ κατὰ φύσιν, ἀλλ'
ἐξ ἐναντίων τὸν ὄγκον παρὰ τοὺς τῆς φύσεως λαμβά-
νῃ νόμους. διακρινομένης μὲν οὖν ὑπὸ νόσων τῆς σαρ-
κὸς ἑκάστης, μενόντων δὲ τῶν πυθμένων αὐταῖς ἡμί-
σεια τῆς ξυμφορᾶς ἡ δύναμις· ἀνάληψιν γὰρ ἔτι μετ'
84 εὐπετείας ἴσχει. τὸ δὲ δὴ σάρκας * ὀστοῖς ξυνδοῦν
ὁπότ' ἂν νοσήσῃ, καὶ μηκέτι αὖ τὸ ἐξ ἰνῶν αἷμα καὶ
νεύρων ἀποχωριζόμενον ὀστῷ μὲν τροφή, σαρκὶ δὲ
πρὸς ὀστοῦν γίγνηται δεσμός, ἀλλ' ἐκ λιπαροῦ καὶ
λείου καὶ γλίσχρου τραχὺ καὶ ἁλμυρὸν αὐχμῆσαν ὑπὸ
κακῆς διαίτης γένηται, τότε ταῦτα πάσχον πᾶν τὸ
τοιοῦτον καταψήχεται μὲν αὐτὸ πάλιν ὑπὸ τὰς σάρ-
κας καὶ τὰ νεῦρα, ἀφιστάμενον ἀπὸ τῶν ὀστῶν, αἱ
B δ' ἐκ τῶν | ῥιζῶν ξυνεκπίπτουσαι τά τε νεῦρα γυ-
μνὰ καταλείπουσι καὶ μεστὰ ἅλμης, αὐταὶ δὲ πάλιν
εἰς τὴν αἵματος φορὰν ἐμπεσοῦσαι τὰ πρόσθεν ῥη-
θέντα νοσήματα πλείω ποιοῦσι. χαλεπῶν δὲ τούτων
περὶ τὰ σώματα παθημάτων γιγνομένων μείζω ἔτι
γίγνεται τὰ πρὸ τούτων, ὅταν ὀστοῦν διὰ πυκνότητα
σαρκὸς ἀναπνοὴν μὴ λαμβάνον ἱκανήν, ὑπ' εὐρῶτος
θερμαινόμενον, σφακελίσαν μήτε τὴν τροφὴν κατα-
C δέχηται πάλιν τε αὐτὸ | εἰς ἐκείνην ἐναντίως ὠσθῇ
ψηχόμενον, ἡ δ' εἰς σάρκας, σὰρξ δὲ εἰς αἷμα ἐμ-
πίπτουσα τραχύτερα πάντα τῶν πρόσθεν τὰ νοσή-
ματα ἀπεργάζηται. τὸ δ' ἔσχατον πάντων, ὅταν ἡ
τοῦ μυελοῦ φύσις ἀπ' ἐνδείας ἤ τινος ὑπερβολῆς νο-
σήσῃ, τὰ μέγιστα καὶ κυριώτατα πρὸς θάνατον
τῶν νοσημάτων ἀποτελεῖ, πάσης ἀνάπαλιν τῆς τοῦ
σώματος φύσεως ἐξ ἀνάγκης ῥυείσης. **XL.** Τρίτον δ'
αὖ νοσημάτων εἶδος τριχῇ δεῖ διανοεῖσθαι γιγνόμε-
νον, τὸ μὲν | ὑπὸ πνεύματος, τὸ δὲ φλέγματος, τὸ D
δὲ χολῆς. ὅταν μὲν γὰρ ὁ τῶν πνευμάτων τῷ σώ-
ματι ταμίας πλεύμων μὴ καθαρὰς παρέχῃ τὰς δι-
εξόδους ὑπὸ ῥευμάτων φραχθείς, ἔνθα μὲν οὐκ ἰόν,
ἔνθα δὲ πλεῖον ἢ τὸ προσῆκον πνεῦμα εἰσιὸν τὰ μὲν
οὐ τυγχάνοντα ἀναψυχῆς σήπει, τὰ δὲ τῶν φλε-
βῶν διαβιαζόμενον καὶ ξυνεπιστρέφον αὐτὰ τῆκόν τε
τὸ σῶμα εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ διάφραγμά τ' ἴσχον
ἐναπολαμβάνεται, καὶ μυρία | δὴ νοσήματα ἐκ τού- E
των ἀλγεινὰ μετὰ πλήθους ἱδρῶτος πολλάκις ἀπείρ-
γασται. πολλάκις δ' ἐν τῷ σώματι διακριθείσης σαρ-
κὸς πνεῦμα ἐγγενόμενον καὶ ἀδυνατοῦν ἔξω πορευ-
θῆναι τὰς αὐτὰς τοῖς ἐπεισεληλυθόσιν ὠδῖνας πα-
ρέσχε, μεγίστας δέ, ὅταν περὶ τὰ νεῦρα καὶ τὰ ταύ-
τῃ φλέβια περιστὰν καὶ ἀνοιδῆσαν τούς τε ἐπιτό-
νους καὶ τὰ ξυνεχῆ νεῦρα οὕτως εἰς τὸ ἐξόπισθεν κα-
τατείνῃ τούτοις· ἃ δὴ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῆς συντονίας
τοῦ παθήματος τὰ νοσήματα τέτανοί τε καὶ ὀπισθό-
τονοι προσεῤῥήθησαν. ὧν καὶ τὸ φάρμακον χαλεπόν·
πυρετοὶ γὰρ οὖν δὴ τὰ τοιαῦτα ἐπιγιγνόμενοι μάλιστα
λύουσι. * τὸ δὲ λευκὸν φλέγμα διὰ τὸ τῶν πομφολύ- 85
γων πνεῦμα χαλεπὸν ἀποληφθέν, ἔξω δὲ τοῦ σώματος
ἀναπνοὰς ἴσχον ἠπιώτερον μέν, καταποικίλλει δὲ τὸ
σῶμα λεύκας ἀλφούς τε καὶ τὰ τούτων ξυγγενῆ νοσή-
ματα ἀποτίκτον. μετὰ χολῆς δὲ μελαίνης κερασθὲν ἐπὶ
τὰς περιόδους τε τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ θειοτάτας οὔσας
ἐπισκεδαννύμενον καὶ ξυνταράττον αὐτάς, καθ' ὕπνον
μὲν ἰὸν πρᾳότερον, ἐγρηγορόσι | δὲ ἐπιτιθέμενον δυσ- B
απαλλακτότερον· νόσημα δὲ ἱερᾶς ὂν φύσεως ἐνδικώ-
τατα ἱερὸν λέγεται. φλέγμα δ' ὀξὺ καὶ ἁλμυρὸν πηγὴ
πάντων νοσημάτων, ὅσα γίγνεται καταῤῥοϊκά· διὰ δὲ
τοὺς τόπους, εἰς οὓς ῥεῖ, παντοδαποὺς ὄντας παντοῖα
ὀνόματα εἴληφεν. ὅσα δὲ φλεγμαίνειν λέγεται τοῦ σώ-
ματος, ἀπὸ τοῦ κάεσθαί τε καὶ φλέγεσθαι διὰ χολὴν
γέγονε πάντα. λαμβάνουσα | μὲν οὖν ἀναπνοὴν ἔξω C
παντοῖα ἀναπέμπει φύματα ζέουσα, καθειργνυμένη δ'
ἐντὸς πυρίκαυτα νοσήματα πολλὰ ἐμποιεῖ, μέγιστον δέ,
ὅταν αἵματι καθαρῷ ξυγκερασθεῖσα τὸ τῶν ἰνῶν γέ-
νος ἐκ τῆς ἑαυτῶν διαφορῇ τάξεως, αἳ διεσπάρησαν
μὲν εἰς αἷμα, ἵνα συμμέτρως λεπτότητος ἴσχοι καὶ πά-
χους καὶ μήτε διὰ θερμότητα ὡς ὑγρὸν ἐκ μανοῦ τοῦ
σώματος ἐκρέοι, μήτ' αὖ πυκνότερον δυσκίνητον ὂν μό-
γις ἀναστρέφοιτο ἐν ταῖς | φλεψί. καιρὸν δὴ τούτων D
ἶνες τῇ τῆς φύσεως γενέσει φυλάττουσιν· ἃς ὅταν τις
καὶ τεθνεῶτος αἵματος ἐν ψύξει τε ὄντος πρὸς ἀλλή-
λας συναγάγῃ, διαχεῖται πᾶν τὸ λοιπὸν αἷμα, ἐαθεῖ-
σαι δὲ ταχὺ μετὰ τοῦ περιεστῶτος αὐτὸ ψύχους ξυμ-
πηγνύασι. ταύτην δὴ τὴν δύναμιν ἐχουσῶν ἰνῶν ἐν
αἵματι χολὴ φύσει παλαιὸν αἷμα γεγονυῖα καὶ πάλιν
ἐκ τῶν σαρκῶν εἰς τοῦτο τετηκυῖα, θερμὴ καὶ ὑγρὰ
κατ' ὀλίγον τὸ πρῶτον ἐμπίπτουσα πήγνυται διὰ | τὴν E

τῶν ἰνῶν δύναμιν, πηγνυμένη δὲ καὶ βίᾳ κατασβεννυ-
μένη χειμῶνα καὶ τρόμον ἐντὸς παρέχει. πλείων δ'
ἐπιῤῥέουσα, τῇ παρ' αὑτῆς θερμότητι κρατήσασα τὰς
ἶνας εἰς ἀταξίαν ζέσασα διέσεισε, καὶ ἐὰν μὲν ἱκανὴ
διὰ τέλους κρατῆσαι γένηται, πρὸς τὸ τοῦ μυελοῦ δια-
περάσασα γένος καίουσα ἔλυσε τὰ τῆς ψυχῆς αὐτόθεν
οἷον νεὼς πείσματα, μεθῆκέ τε ἐλευθέραν, ὅταν δ'
ἐλάττων ᾖ τό τε σῶμα ἀντίσχῃ τηκόμενον, αὐτὴ κρα-
τηθεῖσα ἢ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ἐξέπεσεν, ἢ διὰ τῶν
φλεβῶν εἰς τὴν κάτω ξυνωσθεῖσα ἢ τὴν ἄνω κοιλίαν,
οἷον φυγὰς ἐκ πόλεως στασιασάσης ἐκ τοῦ σώματος
86 ἐκπίπτουσα, διαῤῥοίας καὶ * δυσεντερίας καὶ τὰ τοι-
αῦτα νοσήματα πάντα παρέσχετο. τὸ μὲν οὖν ἐκ πυ-
ρὸς ὑπερβολῆς μάλιστα νοσῆσαν σῶμα ξυνεχῆ καύμα-
τα καὶ πυρετοὺς ἀπεργάζεται, τὸ δ' ἐξ ἀέρος ἀμφημε-
ρινούς, τριταίους δ' ὕδατος διὰ τὸ νωθέστερον ἀέρος
καὶ πυρὸς αὐτὸ εἶναι· τὸ δ' ἐκ γῆς, τετάρτως ὂν νω-
θέστατον τούτων, ἐν τετραπλασίαις περιόδοις χρόνου
καθαιρόμενον, τεταρταίους πυρετοὺς ποιῆσαν ἀπαλ-
B λάττεται μόγις. XLI. | Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ σῶμα
νοσήματα ταύτῃ ξυμβαίνει γιγνόμενα, τὰ δὲ περὶ ψυ-
χὴν διὰ σώματος ἕξιν τῇδε. νόσον μὲν δὴ ψυχῆς
ἄνοιαν ξυγχωρητέον, δύο δ' ἀνοίας γένη, τὸ μὲν μα-
νίαν, τὸ δὲ ἀμαθίαν. πᾶν οὖν ὅ τι πάσχων τις πά-
θος ὁπότερον αὐτῶν ἴσχει, νόσον προσρητέον. ἡδονὰς
δὲ καὶ λύπας ὑπερβαλλούσας τῶν νόσων μεγίστας θε-
τέον τῇ ψυχῇ· περιχαρὴς γὰρ ἄνθρωπος ὢν ἢ καὶ τἀ-
C ναντία ὑπὸ λύπης πάσχων, σπεύδων τὸ | μὲν ἑλεῖν
ἀκαίρως, τὸ δὲ φυγεῖν, οὔθ' ὁρᾶν οὔτε ἀκούειν ὀρθὸν
οὐδὲν δύναται, λυττᾷ δὲ καὶ λογισμοῦ μετασχεῖν ἥκι-
στα τότε δὴ δυνατός ἐστι. τὸ δὲ σπέρμα ὅτῳ πολὺ
καὶ ῥυῶδες περὶ τὸν μυελὸν γίγνεται, καὶ καθαπερεὶ
δένδρον πολυκαρπότερον τοῦ ξυμμέτρου πεφυκὸς ᾖ,
πολλὰς μὲν καθ' ἕκαστον ὠδῖνας, πολλὰς δ' ἡδονὰς
κτώμενος ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα
τόκοις, ἐμμανὴς τὸ πλεῖστον γιγνόμενος τοῦ βίου διὰ
D τὰς μεγίστας ἡδονὰς | καὶ λύπας, νοσοῦσαν καὶ ἄφρο-
να ἴσχων ὑπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχήν, οὐχ ὡς νοσῶν
ἀλλ' ὡς ἑκὼν κακὸς δοξάζεται. τὸ δὲ ἀληθές, ἡ περὶ
τὰ ἀφροδίσια ἀκολασία κατὰ τὸ πολὺ μέρος διὰ τὴν
ἑνὸς γένους ἕξιν ὑπὸ μανότητος ὀστῶν ἐν σώματι ῥυ-
ώδη καὶ ὑγραίνουσαν νόσος ψυχῆς γέγονε. καὶ σχεδὸν
δὴ πάντα, ὁπόσα ἡδονῶν ἀκράτεια καὶ ὄνειδος ὡς
ἑκόντων λέγεται τῶν κακῶν, οὐκ ὀρθῶς ὀνειδίζεται·
E κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν οὐδείς, διὰ δὲ πονηρὰν | ἕξιν τι-
νὰ τοῦ σώματος καὶ ἀπαίδευτον τροφὴν ὁ κακὸς γί-
γνεται κακός, παντὶ δὲ ταῦτα ἐχθρὰ καὶ ἄκοντι προσ-
γίγνεται. καὶ πάλιν δὴ τὸ περὶ τὰς λύπας ἡ ψυχὴ κα-
τὰ ταὐτὰ διὰ σῶμα πολλὴν ἴσχει κακίαν. ὅπου γὰρ
ἂν οἱ τῶν ὀξέων καὶ τῶν ἁλυκῶν φλεγμάτων καὶ ὅσοι
πικροὶ καὶ χολώδεις χυμοὶ κατὰ τὸ σῶμα πλανηθέντες
ἔξω μὲν μὴ λάβωσιν ἀναπνοήν, ἐντὸς δὲ εἱλλόμενοι
87 τὴν ἀφ' αὑτῶν ἀτμίδα * τῇ τῆς ψυχῆς φορᾷ ξυμμί-
ξαντες ἀνακερασθῶσι, παντοδαπὰ νοσήματα ψυχῆς
ἐμποιοῦσι, μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ ἐλάττω καὶ πλείω·
πρός τε τοὺς τρεῖς τόπους ἐνεχθέντα τῆς ψυχῆς, πρὸς
ὃν ἂν ἕκαστ' αὐτῶν προσπίπτῃ, ποικίλλει μὲν εἴδη δυσ-
κολίας καὶ δυσθυμίας παντοδαπά, ποικίλλει δὲ θρασύ-
τητός τε καὶ δειλίας, ἔτι δὲ λήθης ἅμα καὶ δυσμα-
θίας. πρὸς δὲ τούτοις, ὅταν οὕτω κακῶς παγέντων
πολιτεῖαι κακαὶ καὶ λόγοι κατὰ | πόλεις ἰδίᾳ τε καὶ B
δημοσίᾳ λεχθῶσιν, ἔτι δὲ μαθήματα μηδαμῇ τούτων
ἰατικὰ ἐκ νέων μανθάνηται, ταύτῃ κακοὶ πάντες οἱ
κακοὶ διὰ δύο ἀκουσιώτατα γιγνόμεθα. ὧν αἰτιατέον
μὲν τοὺς φυτεύοντας ἀεὶ τῶν φυτευομένων μᾶλλον καὶ
τοὺς τρέφοντας τῶν τρεφομένων, προθυμητέον μήν,
ὅπῃ τις δύναται, καὶ διὰ τροφῆς καὶ δι' ἐπιτηδευμά-
των μαθημάτων τε φυγεῖν μὲν κακίαν, τοὐναντίον δὲ
ἑλεῖν. ταῦτα μὲν οὖν δὴ τρόπος ἄλλος λόγων. XLII.
| Τὸ δὲ τούτων ἀντίστροφον αὖ, τὸ περὶ τὰς τῶν C
σωμάτων καὶ διανοήσεων θεραπείας, αἷς αἰτίαις σώ-
ζεται, πάλιν εἰκὸς καὶ πρέπον ἀνταποδοῦναι· δικαιό-
τερον γὰρ τῶν ἀγαθῶν πέρι μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν
ἴσχειν λόγον. πᾶν δὴ τὸ ἀγαθὸν καλόν, τὸ δὲ καλὸν
οὐκ ἄμετρον· καὶ ζῷον οὖν τὸ τοιοῦτον ἐσόμενον ξύμ-
μετρον θετέον. ξυμμετριῶν δὲ τὰ μὲν σμικρὰ διαι-
σθανόμενοι ξυλλογιζόμεθα, τὰ δὲ κυριώτατα καὶ μέ-
γιστα ἀλογίστως ἔχομεν. πρὸς γὰρ ὑγιείας | καὶ νό- D
σους ἀρετάς τε καὶ κακίας οὐδεμία ξυμμετρία καὶ
ἀμετρία μείζων ἢ ψυχῆς αὐτῆς πρὸς σῶμα αὐτό· ὧν
οὐδὲν σκοποῦμεν, οὐδ' ἐννοοῦμεν ὅτι ψυχὴν ἰσχυρὰν
καὶ πάντῃ μεγάλην ἀσθενέστερον καὶ ἔλαττον εἶδος
ὅταν ὀχῇ, καὶ ὅταν αὖ τοὐναντίον ξυμπαγῆτον τούτω,
οὐ καλὸν ὅλον τὸ ζῷον — ἀξύμμετρον γὰρ ταῖς με-
γίσταις ξυμμετρίαις —, τὸ δὲ ἐναντίως ἔχον πάντων
θεαμάτων τῷ δυναμένῳ καθορᾶν κάλλιστον καὶ ἐρα-
σμιώτατον. | οἷον οὖν ὑπερσκελὲς ἢ καί τινα ἑτέραν E
ὑπέρεξιν ἄμετρον ἑαυτῷ τι σῶμα ὂν ἅμα μὲν αἰσχρόν,
ἅμα δ' ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν πόνων πολλοὺς μὲν κό-
πους, πολλὰ δὲ σπάσματα καὶ διὰ τὴν παραφορότητα
πτώματα παρέχον μυρίων κακῶν αἴτιον ἑαυτῷ, ταὐτὸν
δὴ διανοητέον καὶ περὶ τοῦ ξυναμφοτέρου, ζῷον ὃ κα-
λοῦμεν, ὡς ὅταν τε ἐν αὐτῷ ψυχὴ κρείττων οὖσα σώ-
ματος περιθύμως ἴσχῃ, διασείουσα * πᾶν αὐτὸ ἔνδο- 88
θεν νόσων ἐμπίμπλησι, καὶ ὅταν εἴς τινας μαθήσεις
καὶ ζητήσεις ξυντόνως ἴῃ, κατατήκει, διδαχάς τ' αὖ καὶ
μάχας ἐν λόγοις ποιουμένη δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ δι' ἐρί-
δων καὶ φιλονεικίας γιγνομένων διάπυρον αὐτὸ ποιοῦ-
σα λύει, καὶ ῥεύματα ἐπάγουσα, τῶν λεγομένων ἰα-
τρῶν ἀπατῶσα τοὺς πλείστους, τἀναντία αἰτιᾶσθαι
ποιεῖ· σῶμά τε ὅταν αὖ μέγα καὶ ὑπέρψυχον σμικρᾷ
ξυμφυὲς ἀσθενεῖ τε διανοίᾳ γένηται, διττῶν | ἐπιθυ- B
μιῶν οὐσῶν φύσει κατ' ἀνθρώπους, διὰ σῶμα μὲν τρο-
φῆς, διὰ δὲ τὸ θειότατον τῶν ἐν ἡμῖν φρονήσεως, αἱ
τοῦ κρείττονος κινήσεις κρατοῦσαι καὶ τὸ μὲν σφέτε-
ρον αὔξουσαι, τὸ δὲ τῆς ψυχῆς κωφὸν καὶ δυσμαθὲς
ἄμνημόν τε ποιοῦσαι τὴν μεγίστην νόσον ἀμαθίαν
ἐναπεργάζονται. μία δὴ σωτηρία πρὸς ἄμφω, μήτε
τὴν ψυχὴν ἄνευ σώματος κινεῖν μήτε σῶμα ἄνευ ψυ-
χῆς, ἵνα ἀμυνομένω γίγνησθον ἰσοῤῥόπω καὶ ὑγιῆ.
τὸν δὴ μαθηματικὸν | ἤ τινα ἄλλην σφόδρα μελέτην C
διανοίᾳ κατεργαζόμενον καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀποδο-
τέον κίνησιν, γυμναστικῇ προσομιλοῦντα, τόν τε αὖ
σῶμα ἐπιμελῶς πλάττοντα τὰς τῆς ψυχῆς ἀνταποδο-
τέον κινήσεις, μουσικῇ καὶ πάσῃ φιλοσοφίᾳ προσχρώ-
μενον, εἰ μέλλει δικαίως τις ἅμα μὲν καλός, ἅμα δὲ
ἀγαθὸς ὀρθῶς κεκλῆσθαι. Κατὰ δὲ ταὐτὰ ταῦτα
καὶ τὰ μέρη θεραπευτέον, τὸ τοῦ παντὸς ἀπομιμού-

D μενον εἶδος. τοῦ γὰρ σώματος ὑπὸ τῶν | εἰσιόντων καομένου τε ἐντὸς καὶ ψυχομένου, καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ξηραινομένου καὶ ὑγραινομένου καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάσχοντος ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων, ὅταν μέν τις ἡσυχίαν ἄγον τὸ σῶμα παραδιδῷ ταῖς κινήσεσι, κρατηθὲν διώλετο, ἐὰν δὲ ἥν τε τροφὸν καὶ τιθήνην τοῦ παντὸς προσείπομεν μιμῆταί τις, καὶ τὸ σῶμα μάλιστα μὲν μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν ἐᾷ, κινῇ δὲ καὶ σεισμοὺς ἀεί τινας ἐμποιῶν αὐτῷ διὰ παντὸς τὰς
E | ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἀμύνηται κατὰ φύσιν κινήσεις, καὶ μετρίως σείων τά τε περὶ τὸ σῶμα πλανώμενα παθήματα καὶ μέρη κατὰ ξυγγενείας εἰς τάξιν κατακοσμῇ πρὸς ἄλληλα, κατὰ τὸν πρόσθεν λόγον, ὃν περὶ τοῦ παντὸς ἐλέγομεν, οὐκ ἐχθρὸν παρ' ἐχθρὸν τιθέμενον ἐάσει πολέμους ἐντίκτειν τῷ σώματι καὶ νόσους, ἀλλὰ φίλον παρὰ φίλον τεθὲν ὑγίειαν ἀπεργαζόμενον παρέ-
89 ξει. τῶν δ' αὖ κινήσεων ἡ * ἐν ἑαυτῷ ὑφ' αὑτοῦ ἀρίστη κίνησις — μάλιστα γὰρ τῇ διανοητικῇ καὶ τῇ τοῦ παντὸς κινήσει ξυγγενής —, ἡ δὲ ὑπ' ἄλλου χείρων· χειρίστη δὲ ἡ κειμένου τοῦ σώματος καὶ ἄγοντος ἡσυχίαν δι' ἑτέρων αὐτὸ κατὰ μέρη κινοῦσα. διὸ δὴ τῶν καθάρσεων καὶ ξυστάσεων τοῦ σώματος ἡ μὲν διὰ τῶν γυμνασίων ἀρίστη, δευτέρα δὲ ἡ διὰ τῶν αἰωρήσεων κατά τε τοὺς πλοῦς καὶ ὅπηπερ ἂν ὀχήσεις ἄκοποι γίγνωνται· τρίτον δὲ εἶδος κινήσεως σφόδρα
B ποτὲ ἀναγκαζομένῳ χρήσιμον, | ἄλλως δὲ οὐδαμῶς τῷ νοῦν ἔχοντι προσδεκτέον, τὸ τῆς φαρμακευτικῆς καθάρσεως γιγνόμενον ἰατρικόν. τὰ γὰρ νοσήματα, ὅσα μὴ μεγάλους ἔχει κινδύνους, οὐκ ἐρεθιστέον φαρμακείαις. πᾶσα γὰρ ξύστασις νόσων τρόπον τινὰ τῇ τῶν ζώων φύσει προσέοικε. καὶ γὰρ ἡ τούτων ξύνοδος ἔχουσα τεταγμένους τοῦ βίου γίγνεται χρόνους τοῦ τε γένους ξύμπαντος, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ζῶον εἱμαρμένον ἕκαστον ἔχον τὸν βίον φύεται, χωρὶς τῶν ἐξ ἀνάγκης
C | παθημάτων· τὰ γὰρ τρίγωνα εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἑκάστου δύναμιν ἔχοντα ξυνίσταται μέχρι τινὸς χρόνου δυνατὰ ἐξαρκεῖν, οὗ βίον οὐκ ἄν ποτέ τις εἰς τὸ πέραν ἔτι βιῴη. τρόπος οὖν ὁ αὐτὸς καὶ τῆς περὶ τὰ νοσήματα ξυστάσεως· ἣν ὅταν τις παρὰ τὴν εἱμαρμένην τοῦ χρόνου φθείρῃ φαρμακείαις, ἅμα ἐκ σμικρῶν μεγάλα καὶ πολλὰ ἐξ ὀλίγων νοσήματα φιλεῖ γίγνεσθαι. διὸ παιδαγωγεῖν δεῖ διαίταις πάντα τὰ τοιαῦ-
D τα, καθ' ὅσον ἂν ᾖ τῳ σχολή, ἀλλ' | οὐ φαρμακεύοντα κακὸν δύσκολον ἐρεθιστέον. **XLIII.** Καὶ περὶ μὲν τοῦ κοινοῦ ζῴου καὶ τοῦ κατὰ τὸ σῶμα αὐτοῦ μέρους, ᾗ τις ἂν καὶ διαπαιδαγωγῶν καὶ διαπαιδαγωγούμενος ὑφ' αὑτοῦ μάλιστ' ἂν κατὰ λόγον ζῴη, ταύτῃ λελέχθω. τὸ δὲ δὴ παιδαγωγῆσον αὐτὸ μᾶλλόν που καὶ πρότερον παρασκευαστέον εἰς δύναμιν ὅ τι κάλλιστον καὶ ἄριστον εἰς τὴν παιδαγωγίαν εἶναι. δι' ἀκριβείας μὲν οὖν περὶ τούτων διελθεῖν ἱκανὸν ἂν γέ-
E νοιτο αὐτὸ καθ' αὑτὸ μόνον ἔργον· | τὸ δ' ἐν παρέργῳ κατὰ τὰ πρόσθεν ἑπόμενος ἄν τις οὐκ ἄπο τρόπου τῇδε σκοπῶν ὧδε τῷ λόγῳ διαπεράναιτ' ἄν. καθάπερ εἴπομεν πολλάκις, ὅτι τρία τριχῇ ψυχῆς ἐν ἡμῖν εἴδη κατῴκισται, τυγχάνει δὲ ἕκαστον κινήσεις ἔχον, οὕτω κατὰ ταὐτὰ καὶ νῦν ὡς διὰ βραχυτάτων ῥητέον, ὅτι τὸ μὲν αὐτῶν ἐν ἀργίᾳ διάγον καὶ τῶν ἑαυτοῦ κινήσεων ἡσυχίαν ἄγον ἀσθενέστατον ἀνάγκη γίγνεσθαι,
τὸ δ' ἐν γυμνασίοις ἐρρωμενέστατον· διὸ φυλακτέον, * 90
ὅπως ἂν ἔχωσι τὰς κινήσεις πρὸς ἄλληλα συμμέτρους. τὸ δὲ περὶ τοῦ κυριωτάτου παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἴδους διανοεῖσθαι δεῖ τῇδε, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἑκάστῳ δέδωκε, τοῦτο ὃ δή φαμεν οἰκεῖν μὲν ἡμῶν ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, πρὸς δὲ τὴν ἐν οὐρανῷ ξυγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν ὡς ὄντας φυτὸν οὐκ ἔγγειον, ἀλλὰ οὐράνιον, ὀρθότατα λέγοντες· ἐκεῖθεν γάρ, ὅθεν ἡ πρώτη τῆς ψυχῆς γένεσις ἔφυ, | τὸ θεῖον τὴν κεφαλὴν B
καὶ ῥίζαν ἡμῶν ἀνακρεμαννὺν ὀρθοῖ πᾶν τὸ σῶμα. τῷ μὲν οὖν περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἢ περὶ φιλονεικίας τετευτακότι καὶ ταῦτα διαπονοῦντι σφόδρα πάντα τὰ δόγματα ἀνάγκη θνητὰ ἐγγεγονέναι, καὶ παντάπασι καθ' ὅσον μάλιστα δυνατὸν θνητῷ γίγνεσθαι, τούτου μηδὲ σμικρὸν ἐλλείπειν, ἅτε τὸ τοιοῦτον ηὐξηκότι· τῷ δὲ περὶ φιλομαθίαν καὶ περὶ τὰς ἀληθεῖς φρονήσεις ἐσπουδακότι καὶ ταῦτα μάλιστα τῶν αὑτοῦ γεγυμνασμένῳ | φρονεῖν μὲν ἀθάνατα καὶ θεῖα, ἄνπερ ἀλη- C
θείας ἐφάπτηται, πᾶσα ἀνάγκη που, καθ' ὅσον δ' αὖ μετασχεῖν ἀνθρωπίνῃ φύσις ἀθανασίας ἐνδέχεται, τούτου μηδὲν μέρος ἀπολείπειν, ἅτε δὲ ἀεὶ θεραπεύοντα τὸ θεῖον ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξύνοικον ἐν αὑτῷ διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. θεραπεία δὲ δὴ παντὶ πάντως μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ τροφὰς καὶ κινήσεις ἀποδιδόναι. τῷ δ' ἐν ἡμῖν θείῳ ξυγγενεῖς | εἰσὶ κινήσεις αἱ τοῦ παντὸς διανοή- D
σεις καὶ περιφοραί. ταύταις δὴ ξυνεπόμενον ἕκαστον δεῖ, τὰς περὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ κεφαλῇ διεφθαρμένας ἡμῶν περιόδους ἐξορθοῦντα διὰ τὸ καταμανθάνειν τὰς τοῦ παντὸς ἁρμονίας τε καὶ περιφοράς, τῷ κατανοουμένῳ τὸ κατανοοῦν ἐξομοιῶσαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν φύσιν, ὁμοιώσαντα δὲ τέλος ἔχειν τοῦ προτεθέντος ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἀρίστου βίου πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον. **XLIV** | Καὶ δὴ καὶ τὰ E
νῦν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς παραγγελθέντα διεξελθεῖν περὶ τοῦ παντὸς μέχρι γενέσεως ἀνθρωπίνης σχεδὸν ἔοικε τέλος ἔχειν. τὰ γὰρ ἄλλα ζῷα ᾗ γέγονεν αὖ, διὰ βραχέων ἐπιμνηστέον, ὅ τι μή τις ἀνάγκη μηκύνειν· οὕτω γὰρ ἐμμετρότερός τις ἂν αὐτῷ δόξειε περὶ τοὺς τούτων λόγους εἶναι. τῇδ' οὖν τὸ τοιοῦτον ἔστω λεγόμενον. Τῶν γενομένων ἀνδρῶν ὅσοι δειλοὶ καὶ τὸν βίον ἀδίκως διῆλθον, κατὰ λόγον τὸν εἰκότα γυναῖκες μετεφύοντο ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει. καὶ κατ' ἐκεῖνον * δὴ 91
τὸν χρόνον διὰ ταῦτα θεοὶ τὸν τῆς ξυνουσίας ἔρωτα ἐτεκτήναντο, ζῷον τὸ μὲν ἐν ἡμῖν, τὸ δ' ἐν ταῖς γυναιξὶ συστήσαντες ἔμψυχον, τοιῷδε τρόπῳ ποιήσαντες ἑκάτερον. τὴν τοῦ ποτοῦ διέξοδον, ᾗ διὰ τοῦ πλεύμονος τὸ πῶμα ὑπὸ τοὺς νεφροὺς εἰς τὴν κύστιν ἐλθὸν καὶ τῷ πνεύματι θλιφθὲν ξυνεκπέμπει δεχομένη, ξυνέτρησαν εἰς τὸν ἐκ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸν αὐχένα καὶ διὰ τῆς ῥάχεως μυελὸν ξυμπεπηγότα, | ὃν δὴ B
σπέρμα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις εἴπομεν· ὁ δέ, ἅτ' ἔμψυχος ὢν καὶ λαβὼν ἀναπνοὴν τοῦθ', ᾗπερ ἀνέπνευσε, τῆς ἐκροῆς ζωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐμποιήσας αὐτῷ τοῦ γεννᾶν ἔρωτα ἀπετέλεσε. διὸ δὴ τῶν μὲν ἀνδρῶν τὸ περὶ τὴν τῶν αἰδοίων φύσιν ἀπειθές τε καὶ αὐτοκρατὲς γεγονός, οἷον ζῷον ἀνυπήκοον τοῦ λόγου, πάντων δι' ἐπιθυμίας οἰστρώδεις ἐπιχειρεῖ κρατεῖν. αἱ δ' ἐν ταῖς γυναιξὶν αὖ μῆτραί τε καὶ ὑστέραι λεγόμε-

C ναι | διὰ τὰ αὐτὰ ταῦτα, ζῷον ἐπιθυμητικὸν ἐνὸν
τῆς παιδοποιίας, ὅταν ἄκαρπον παρὰ τὴν ὥραν χρό-
νον πολὺν γίγνηται, χαλεπῶς ἀγανακτοῦν φέρει, καὶ
πλανώμενον πάντῃ κατὰ τὸ σῶμα, τὰς τοῦ πνεύματος
διεξόδους ἀποφράττον, ἀναπνεῖν οὐκ ἐῶν εἰς ἀπορίας
τὰς ἐσχάτας ἐμβάλλει καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας
παρέχεται, μέχριπερ ἂν ἑκατέρων ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ
ἔρως ξυνδιαγαγόντες οἷον ἀπὸ δένδρων καρπὸν κατα-
D δρέψαντες, | ὡς εἰς ἄρουραν τὴν μήτραν ἀόρατα ὑπὸ
σμικρότητος καὶ ἀδιάπλαστα ζῷα κατασπείραντες, καὶ
πάλιν διακρίναντες, μεγάλα ἐντὸς ἐκθρέψωνται, καὶ
μετὰ τοῦτο εἰς φῶς ἀγαγόντες ζῴων ἀποτελέσωσι γέ-
νεσιν. γυναῖκες μὲν οὖν καὶ τὸ θῆλυ πᾶν οὕτω γέγο-
νε. Τὸ δὲ τῶν ὀρνέων φῦλον μετερρυθμίζετο, ἀντὶ
τριχῶν πτερὰ φύον, ἐκ τῶν ἀκάκων ἀνδρῶν, κούφων
δέ, καὶ μετεωρολογικῶν μέν, ἡγουμένων δὲ δι' ὄψεως
E τὰς περὶ τούτων | ἀποδείξεις βεβαιοτάτας εἶναι δι'
εὐήθειαν. Τὸ δ' αὖ πεζὸν καὶ θηριῶδες γέγονεν ἐκ
τῶν μηδὲν προσχρωμένων φιλοσοφίᾳ μηδὲ ἀθρούντων
τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν φύσεως πέρι μηδέν, διὰ τὸ μη-
κέτι ταῖς ἐν τῇ κεφαλῇ χρῆσθαι περιόδοις, ἀλλὰ τοῖς
περὶ τὰ στήθη τῆς ψυχῆς ἡγεμόσιν ἕπεσθαι μέρεσιν.
ἐκ τούτων οὖν τῶν ἐπιτηδευμάτων τά τε ἐμπρόσθια
κῶλα καὶ τὰς κεφαλὰς εἰς γῆν ἑλκόμενα ὑπὸ ξυγγε-
νείας ἤρεισαν, προμήκεις τε καὶ παντοίας ἔσχον τὰς
κορυφάς, ὅπῃ συνεθλίφθησαν * ὑπὸ ἀργίας ἑκάστων 92
αἱ περιφοραί. τετράπουν τε τὸ γένος αὐτῶν ἐκ ταύ-
της ἐφύετο καὶ πολύπουν τῆς προφάσεως, θεοῦ βά-
σεις ὑποτιθέντος πλείους τοῖς μᾶλλον ἄφροσιν, ὡς
μᾶλλον ἐπὶ γῆν ἕλκοιντο. τοῖς δ' ἀφρονεστάτοις αὐ-
τῶν τούτων καὶ παντάπασι πρὸς γῆν πᾶν τὸ σῶμα
κατατεινομένοις ὡς οὐδὲν ἔτι ποδῶν χρείας οὔσης,
ἄποδα αὐτὰ καὶ ἰλυσπώμενα ἐπὶ γῆς ἐγέννησαν. τὸ
δὲ τέταρτον γένος ἔνυδρον γέγονεν ἐκ τῶν μάλιστα
ἀνοητοτάτων καὶ ἀμαθεστάτων, οὓς οὐδ' ἀναπνοῆς
καθαρᾶς ἔτι ἠξίωσαν οἱ μεταπλάττοντες, ὡς τὴν ψυ-
χὴν ὑπὸ πλημμελείας πάσης ἀκαθάρτως ἐχόντων, ἀλλ'
ἀντὶ λεπτῆς καὶ καθαρᾶς ἀναπνοῆς ἀέρος εἰς ὕδατος
θολερὰν καὶ βαθεῖαν ἔωσαν ἀνάπνευσιν· | ὅθεν B
ἰχθύων ἔθνος καὶ τὸ τῶν ὀστρέων ξυναπάντων τε ὅσα
ἔνυδρα γέγονε, δίκην ἀμαθίας ἐσχάτης ἐσχάτας οἰκή-
σεις εἰληχότων. καὶ κατὰ ταῦτα δὴ πάντα τότε καὶ
νῦν διαμείβεται τὰ ζῷα εἰς ἄλληλα, νοῦ καὶ ἀνοίας
ἀποβολῇ καὶ κτήσει μεταβαλλόμενα. Καὶ δὴ καὶ τέ-
λος περὶ τοῦ παντὸς νῦν ἤδη τὸν λόγον ἡμῖν φῶμεν
ἔχειν· θνητὰ γὰρ καὶ ἀθάνατα ζῷα λαβὼν καὶ ξυμ-
πληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, οὕτω ζῷον ὁρατὸν τὰ ὁρα-
τὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ ποιητοῦ, θεὸς αἰσθητός, μέγι-
στος καὶ ἄριστος κάλλιστός τε καὶ τελεώτατος γέγο-
νεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε μονογενὴς ὤν.

ΤΙΜΑΙΩ ΛΟΚΡΩ

ΠΕΡΙ ΨΥΧΑΣ ΚΟΣΜΩ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΣ.

93 I. * Τίμαιος ὁ Λοκρὸς τάδε ἔφα, δύο αἰτίας εἶ-
μεν τῶν συμπάντων, νόον μὲν τῶν κατὰ λόγον γιγνο-
μένων, ἀνάγκαν δὲ τῶν βίᾳ καττὰς δυνάμεις τῶν σω-
μάτων· τουτέων δὲ τὸν μὲν τᾶς τἀγαθῶ φύσιος εἶμεν
θεόν τε ὀνυμαίνεσθαι ἀρχάν τε τῶν ἀρίστων, τὰ δ'
ἑπόμενά τε καὶ συναίτια ὄντα εἰς ἀνάγκαν ἀνάγεσθαι.
B | τὰ δὲ ξύμπαντα ἰδέαν, ὕλαν αἰσθητόν τε, οἷον ἔκ-
γονον τουτέων· καὶ τὸ μὲν εἶμεν ἀγέννατόν τε καὶ
ἀκίνατον καὶ μένον τε καὶ τᾶς ταὐτῶ φύσιος, νοατὸν
τε καὶ παράδειγμα τῶν γεννωμένων, ὁκόσα ἐν μεταβο-
94 λᾷ ἐντί· * τοιοῦτον γάρ τι τὰν ἰδέαν λέγεσθαί τε καὶ
νοῆσθαι. τὰν δ' ὕλαν ἐκμαγεῖον καὶ ματέρα τιθάναν
τε καὶ γεννατικὰν εἶμεν τᾶς τρίτας οὐσίας· δεξαμέναν
γὰρ τὰ ὁμοιώματα ἐς ἑαυτὰν καὶ οἷον ἀναμαξαμέναν
ἀποτελῆν τάδε τὰ γεννάματα. ταύταν δὲ τὰν ὕλαν ἀΐ-
διον μὲν ἔφα, οὐ μὰν ἀκίνατον, ἀμόρφωτον δὲ καθ'
αὑτὰν καὶ ἀσχημάτιστον, δεχομέναν δὲ πᾶσαν μορφάν.
τὰν δὲ περὶ τὰ σώματα μεριστὰν εἶμεν καὶ τᾶς θα-
B τέρω φύσιος. | ποταγορεύοντι δὲ τὰν ὕλαν τόπον καὶ
χώραν. δύο ὦν αἵδε ἀρχαὶ ἐναντίαι, ἂν τὸ μὲν εἶδος
λόγον ἔχει ἄρρενός τε καὶ πατρός, ἁ δ' ὕλα θήλεός τε
καὶ ματέρος· τρίτα δὲ εἶμεν τὰ ἐκ τούτων ἔκγονα. τρία
δὲ ὄντα τρισὶ γνωρίζεσθαι, τὰν μὲν ἰδέαν νόῳ κατ'
ἐπιστάμαν, τὰν δ' ὕλαν λογισμῷ νόθῳ τῷ μήπω κατ'
εὐθυωρίαν νοῆσθαι, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν, τὰ δ' ἀπο-
γεννάματα αἰσθήσι καὶ δόξᾳ. II. Πρὶν ὦν ὠρανὸν
γενέσθαι λόγῳ ἤστην ἰδέα τε | καὶ ὕλα καὶ ὁ θεὸς C
δαμιουργὸς τῶ βελτίονος. ἐπεὶ δὲ τὸ πρεσβύτερον
κάρρον ἐστὶ τῶ νεωτέρω καὶ τὸ τεταγμένον πρὸ τῶ
ἀτάκτω, ἀγαθὸς ὢν ὁ θεὸς ὁρῶν τε τὰν ὕλαν δεχο-
μέναν τὰν ἰδέαν καὶ ἀλλοιουμέναν παντοίως μέν, ἀτά-
κτως δέ, ἔδητ' εἰς τάξιν αὐτὰν ἄγεν καὶ ἐξ ἀορίστων
μεταβολᾶν ἐς ὡρισμέναν καταστᾶσαι, ἵν' ὁμόλογοι καὶ
διακρίσιες τῶν σωμάτων γίγνοιντο καὶ μὴ κατ' αὐτό-
ματον τροπὰς δέχοιντο. ἐποίησεν ὦν τόνδε τὸν | κό- D
σμον ἐξ ἁπάσας τᾶς ὕλας, ὅρον αὐτὸν κατασκευάξας
τᾶς τῶ ὄντος φύσιος διὰ τὸ τἆλλα πάντα ἐν αὑτῷ
περιέχεν, ἕνα, μονογενῆ, τέλειον, ἔμψυχόν τε καὶ λογι-

κόν· κρέσσονα γὰρ τάδε ἀψύχω καὶ ἀλόγω ἐστόν· καὶ
σφαιροειδὲς σῶμα· τελειότερον γὰρ τῶν ἄλλων σχημά-
των ἦν τοῦτο. δηλόμενος ὦν ἄριστον γέννημα ποιῆν,
τοῦτον ἐποίη θεὸν γεννατόν, οὔ ποκα φθαρησούμενον
ὑπ' ἄλλω αἰτίω ἔξω τῶ αὐτὸν συντεταγμένω θεῶ, εἴ
E ποκα δήλετο αὐτὸν διαλύεν. ' ἀλλ' οὐ γὰρ τἀγαθῶ
ἐστὶν ὁρμὰ ἐπὶ φθορὰν γεννάματος καλλίστω· διαμέ-
νει ἄρα τοιόςδε ὢν ἄφθαρτος καὶ ἀνώλεθρος καὶ μα-
κάριος. κράτιστος δ' ἐστὶ γεννατῶν, ἐπεὶ ὑπὸ τῶ κρα-
τίστω αἰτίω ἐγένετο, ἀφορῶντος οὐκ ἐς χειρόκματα
παραδείγματα, ἀλλ' ἐς τὰν ἰδέαν καὶ ἐς τὰν νοατὰν
95 οὐσίαν, ποθ' ἅνπερ τὸ * γεννώμενον ἀπακριβωθὲν
κάλλιστόν τε καὶ ἀπαρεγχείρητον γίγνεται. τέλειος δ'
ἀεὶ κατὰ τὰ αἰσθητά ἐστιν, ὅτι καὶ τὸ παράδειγμα
τῆνο αὐτῶ περιέχον πάντα τὰ νοατὰ ζῶα ἐν αὐτῷ
οὐδὲν ἐκτὸς ἀπέλιπεν ἄλλο, ὅρος ὢν νοατῶν παντελής,
ὡς ὅδε ὁ κόσμος αἰσθητῶν. III. **Στερεὸς** δὲ ὢν ἁπτός
τε καὶ ὁρατὸς γᾶς μεμόρακται πυρός τε καὶ τῶν με-
B ταξὺ ἀέρος καὶ ὕδατος. ἐκ παντελέων δὲ συνέστακε '
σωμάτων, τάπερ ὅλα ἐν αὐτῷ ἐντί, ὡς μή ποκα μέρος
ἀπολειφθῆμεν ἐκτὸς αὐτῶ, ἵνα ᾖ αὐταρκέστατον τὸ τῶ
παντὸς σῶμα, ἀκήρατον τῶν ἐκτὸς κηρῶν, οὐ γάρ τι
ἦν δίχα τουτέων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐντός. τὰ γὰρ καττὰν
ἀρίσταν ἀναλογίαν συντεθέντα ἐν ἰσοδυναμίᾳ οὔτε
κρατεῖ ἀλλάλων ἐκ μέρεος οὔτε κρατέεται, ὡς τὰ μὲν
αὔξαν, τὰ δὲ φθίσιν λαμβάνεν, μένει δ' ἐν ξυναρμογᾷ
C ἀδιαλύτῳ κατὰ λόγον ἄριστον. τριῶν γὰρ ' ὡντινωνῶν
ὅρων ὅταν καὶ τὰ διαστάματα καττὸν αὐτὸν ἐστάθη
λόγον ποτ' ἄλλαλα, τότε δὴ τὸ μέσον ῥυσμῷ δίκαν
ὁρῆμεθα ποττὸ πρᾶτον, ὅ τί περ τὸ τρίτον ποτ' αὐ-
τό, κἂν πάλιν καὶ παραλλὰξ κατ' ἐφάρμοσιν τόπων
καὶ τάξιος. ταῦτα δ' ἀριθμήμεναι μὴ μετ' ἰσοκρατίας
ἀμάχανον παντί· εὖ δ' ἔχει καὶ καττὸ σχῆμα καὶ κατ-
τὰν κίνασιν, καθ' ὃ μὲν σφαῖρα ὄν, ὡς ὅμοιον αὐτὸ
αὐτῷ παντᾷ εἶμεν καὶ πάντα τἆλλα ὁμογενέα σχήματα
D χωρῆν δύνασθαι, καθ' ἂν δὲ ' ἐγκύκλιον μεταβολὰν
ἀποδιδὸν δι' αἰῶνος. μώνα δὲ ἁ σφαῖρα ἐδύνατο καὶ
ἀρεμέωσα καὶ κινωμένα ἐν τᾷ αὐτᾷ συναρμόσεν χώρᾳ,
ὡς μή ποκα ἀπολείπειν μήτε λαμβάνεν ἄλλον τόπον,
τῷ ἐκ μέσου ἴσον εἶμεν παντᾷ. λειότατον δ' ὂν ποτ'
ἀκρίβειαν καττὰν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν οὐ ποτιδέεται θνα-
τῶν ὀργάνων, ἃ διὰ τὰς χρείας τοῖς ἄλλοις ζώοις πο-
τάρτηταί τε καὶ διᾶκται. IV **Τὰν** δὲ τῶ κόσμω ψυ-
E χὰν μεσόθεν ' ἐξάψας ἐπάγαγεν ἔξω, περικαλύψας
αὐτὸν ὅλον αὐτᾷ, κρᾶμα αὐτὰν κερασάμενος ἔκ τε τᾶς
ἀμερίστω μορφᾶς καὶ τᾶς μεριστᾶς οὐσίας, ὡς ἓν κρᾶ-
96 μα ἐκ δύο τουτέων εἶμεν· * ᾧ ποτέμιξε δύο δυνάμεις
ἀρχὰς κινασίων, τᾶς τε ταὐτῶ καὶ τᾶς τῶ ἑτέρω, ἃ
καὶ δύςμικτος ἔασα οὐκ ἐκ τῶ ῥάστω συνεκίρνατο.
λόγοι δ' οἵδε πάντες ἐντὶ κατ' ἀριθμὼς ἁρμονικὼς
συγκεκραμένοι· ὣς λόγως κατὰ μοῖραν διαιρήκει ποτ'
ἐπιστάμαν, ὡς μὴ ἀγνοῆν ἐξ ὧν ἁ ψυχὰ καὶ δι' ὧν
συνεστάκει. ἂν οὐχ ὑστέραν τᾶς σωματικᾶς οὐσίας
συνετάξατο ὁ θεός, ὥσπερ λέγομες ἁμές, πρότερον γὰρ
B ' τὸ τιμιώτερον καὶ δυνάμει καὶ χρόνῳ, ἀλλὰ πρεσβυ-
τέραν ἐποίη, μίαν ἀφαιρέων τὰν πρᾶταν μονάδων οὖ-
σαν τεττόρων ποτὶ ὀκτὼ δεκάσι καὶ τρισὶν ἑκατοντά-
σι. ταύτας δὲ τάν τε διπλασίαν καὶ τριπλασίαν ῥᾷον
ξυλλογίξασθαι ἐσταμένω τῶ πράτω. δεῖ δ' εἶμέν πως

πάντας σὺν τοῖς συμπληρώμασι καὶ τοῖς ἐπογδόοις
ὅρους ἓξ καὶ τριάκοντα, τὸν δὲ σύμπαντα ἀριθμὸν
γενέσθαι μυριάδας ἕνδεκα καὶ τεττόρων χιλιάδων ἑξα-
κοσίων ϙε. ταὶ δὲ ' διαιρέσιες αὗται ἐντὶ μυριάδες C
ια δ χ ϙε. τὰν μὲν ὦν τῶ ὅλω ψυχὰν ταῦτά πως δι-
εῖλε. V. Θεὸν δὲ τὸν μὲν αἰώνιον νόος ὁρῇ μόνος,
τὸν πάντων ἀρχαγὸν καὶ γενέτορα τουτέων· τὸν δὲ
γεννατὸν ὄψι ὁρέομες, κόσμον τε τόνδε καὶ τὰ μέρεα
αὐτῶ ὁκόσα ὠράνια ἐντί, τά περ αἰθέρια ὄντα διαι-
ρετὰ δίχα, ὡς τὰ μὲν τᾶς ταὐτῶ φύσιος εἶμεν, τὰ δὲ
τᾶς τῶ ἑτέρω. ὧν τὰ μὲν ἔξωθεν ἄγει πάντα ἐν αὐ-
τοῖς τὰ ἐντὸς ' ἀπ' ἀνατολᾶς ἐπὶ δύσιν τὰν καθ' D
ἅπαν κίνασιν, τὰ δὲ τᾶς τῶ ἑτέρω ἐντὸς ἀπὸ ἑσπέρας
τὰ ποθ' ἕω μὲν ἐπαναφερόμενά τε καὶ καθ' αὑτὰ κι-
νεόμενα, συμπεριδινέεται δὲ κατὰ συμβεβηκὸς τᾷ ταὐ-
τῶ φορᾷ, κράτος ἐχοίσᾳ ἐν κόσμῳ κάῤῥον. ἃ δὲ τῶ
ἑτέρω φορὰ μεμερισμένα καθ' ἁρμονικὼς λόγως ἐς
ἑπτὰ κύκλως συντέτακται. ἃ μὲν ὦν σελάνα ποτιγειο-
τάτα ἔασα ἔμμηνον τὰν περίοδον ' ἀποδίδωτι, ὁ δ' E
ἅλιος μετὰ ταύταν ἐνιαυσίῳ χρόνῳ τὸν αὐτῶ κύκλον
ἐκτελεῖ. δύο δ' ἰσόδρομοι ἀελίῳ ἐντί, Ἑρμᾶ τε καὶ
Ἥρας, τὸν Ἀφροδίτας καὶ φωσφόρον τοὶ πολλοὶ κα-
λέοντι. νομῆς γὰρ καὶ πᾶς ὅμιλος οὐ σοφὸς τὰ περὶ
τὰν ἱερὰν ἀστρονομίαν ἐντὶ οὐδ' ἐπιστάμων ἀνατολᾶν
τᾶν ἑσπερίαν καὶ ἑῴαν· ὁ γὰρ αὐτὸς πόκα μὲν ἕσπε-
ρος γίγνεται, ἑπόμενος τῷ ἁλίῳ τοσοῦτον, ὁκόσον μὴ
ὑπὸ τᾶς αὐγᾶς αὐτῶ ἀφανισθῆμεν, πόκα δὲ ἑῷος, * 97
αἴ κα προαγέηται τῶ ἁλίω καὶ προανατέλλῃ ποτ' ὄρ-
θρον. φωσφόρος ὦν πολλάκις μὲν γίγνεται ὁ τᾶς Ἀ-
φροδίτας διὰ τὸ ὁμοδρομῆν ἁλίῳ, οὐκ αἰεὶ δέ, ἀλλὰ
πολλοὶ μὲν τῶν ἀπλανέων, πολλοὶ δὲ τῶν πλαζομένων·
πᾶς δὲ ἐν μεγέθει ἀστὴρ ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα πρὸ ἁλίου
προγενόμενος ἁμέραν ἀγγέλλει. τοὶ δ' ἄλλοι τρεῖς,
Ἄρεός τε καὶ Διὸς καὶ Κρόνου, ἔχοντι ἴδια ' τάχεα B
καὶ ἐνιαυτὼς ἀνίσως, ἐκτελέοντι δὲ τὸν δρόμον περι-
καταλάμψιας ποιεύμενοι φάσιάς τε καὶ κρύψιας καὶ
ἐκλείψιας, γεννῶντες ἀτρεκέας τε ἀνατολὰς καὶ δύσιας·
ἔτι δὲ φάσιας φανερὰς ἑῴας ἢ ἑσπερίας ἐκτελέοντι
ποτὶ τὸν ἅλιον, ὃς ἁμέραν ἀποδίδωτι τὸν ἀπ' ἀνατο-
λᾶς ἐπὶ δύσιν αὐτῶ δρόμον, νύκτα δὲ τὰν ἀπὸ δύσιος
ἐπ' ἀνατολὰν κίνασιν κατ' ἄλλο ποιέεται, ἀγόμενος
ὑπὸ τᾶς ταὐτῶ φορᾶς, ἐνιαυτὸν δὲ ' καττὰν αὑτῶ C
καθ' ἑαυτὸν κίνασιν. ἐκ δὲ τουτέων τῶν κινασίων, δύο
ἐσσᾶν, τὰν ἕλικα ἐκτυλίσσει, ποθέρπων μὲν κατὰ μίαν
μοῖραν ἐν ἁμερησίῳ χρόνῳ, περιδινεύμενος δὲ ὑπὸ τᾶς
τῶν ἀπλανέων σφαίρας καθ' ἑκάσταν περίοδον ὀρφνᾶς
καὶ ἁμέρας. VI. Χρόνω δὲ τὰ μέρεα τάσδε τὰς πε-
ριόδως λέγοντι, ὃν ἐκόσμησεν ὁ θεὸς σὺν κόσμῳ· οὐ
γὰρ ἦν πρὸ κόσμω ἄστρα, διόπερ οὐδ' ἐνιαυτὸς οὐδ'
ὡρᾶν περίοδοι, ' αἷς μετρέεται ὁ γεννατὸς χρόνος οὗ- D
τος. εἰκὼν δέ ἐστι τῶ ἀγεννάτω χρόνω, ὃν αἰῶνα πο-
ταγορεύομες· ὡς γὰρ ποτ' ἀΐδιον παράδειγμα τὸν ἰδα-
νικὸν κόσμον ὅδε ὁ ὠρανὸς ἐγεννάθη, ὡς πρὸς παρά-
δειγμα τὸν αἰῶνα ὅδε ὁ χρόνος σὺν κόσμῳ ἐδαμιουρ-
γήθη. VII. Γᾶ δ' ἐν μέσῳ ἱδρυμένα ἑστία θεῶν ὅρος
τε ὀρφνᾶς καὶ ἁμέρας γίνεται, δύσιάς τε καὶ ἀνατολὰς
γεννῶσα κατ' ἀποτομὰς τῶν ὁριζόντων, ὡς τᾷ ὄψει
καὶ τᾷ ἀποτομᾷ τᾶς ' γᾶς περιγραφόμενα. πρεσβίστα E
δ' ἐντὶ τῶν ἐντὸς ὠρανῶ σωμάτων. οὐδέ ποκα ὕδωρ

ἐγεννάθη δίχα γᾶς, οὐδὲ μὰν ἀὴρ χωρὶς ὑγρῶ, πῦρ τε ἔρημον ὑγρῶ καὶ ὕλας ἇς ἐξάπτοι οὔ κα διαμένοι. ὥστε ῥίζα πάντων καὶ βάσις τῶν ἄλλων ἁ γᾶ ἐρήρεισται ἐπὶ τᾶς αὐτᾶς ῥοπᾶς. ἀρχαὶ μὲν ὦν τῶν γεννωμένων ὡς μὲν ὑποκείμενον ἁ ὕλα, ὡς δὲ λόγος μορφᾶς τὸ εἶδος· ἀπογεννάματα δὲ τουτέων ἐστὶ τὰ σώματα, γᾶ
98 τε καὶ ὕδωρ ἀήρ τε καὶ πῦρ, * ὧν ἁ γέννασις τοιαύτα. **VIII.** *Ἅπαν σῶμα ἐξ ἐπιπέδων ἐστί*, τοῦτο δὲ ἐκ τριγώνων, ὧν τὸ μὲν ὀρθογώνιον ἰσοσκελὲς ἡμιτετράγωνον, τὸ δὲ ἀνισόπλευρον, ἔχον τὰν μέζονα δυνάμει τριπλασίαν τᾶς ἐλάσσονος. ἁ δ' ἐλαχίστα ἐν αὐτῷ γωνία τρίτον ὀρθᾶς ἐστί, διπλασία δὲ ταύτας ἁ μέσα· δύο γὰρ τρίτων ἅδ' ἐστίν· ἁ δὲ μεγίστα ὀρθά, ἁμιόλιος μὲν τᾶς μέσας ἐᾶσα, τριπλασία δὲ τᾶς ἐλαχίστας. τοῦτο δ' ὦν τὸ τρίγωνον ἁμιτριγωνόν ἐστιν ἰσοπλεύ-
B ρω | τριγώνω, δίχα τετμαμένω καθέτῳ ἀπὸ τᾶς κορυφᾶς ἐς τὰν βάσιν ἐς ἴσα μέρεα δύο. ὀρθογώνια μὲν ὦν ἐντὶ ἑκατέρω, ἀλλὰ ἐν ᾧ μὲν ταὶ δύο πλευραὶ ταὶ περὶ τὰν ὀρθὰν μόναι ἴσαι, ἐν ᾧ δὲ ταὶ τρεῖς πᾶσαι ἄνισοι. σκαληνὸν δὲ τοῦτο μὲν καλεέσθω, κεῖνο δὲ ἁμιτετράγωνον, ἀρχὰ συστάσιος γᾶς. τὸ γὰρ τετράγωνον ἐκ τουτέω, ἐκ τεττόρων ἡμιτετραγώνων συντι-
C θέμενον, ἐκ δὲ τῶ τετραγώνω | γεννᾶσθαι τὸν κύβον, ἑδραιότατον καὶ σταδαῖον παντᾷ σῶμα, ἓξ μὲν πλευράς, ὀκτὼ δὲ γωνίας ἔχον. καττοῦτο δὲ βαρύτατόν τε καὶ δυςκίνατον ἁ γᾶ, ἀμετάβλητόν τε σῶμα ἐς ἄλλα διὰ τὸ ἀκοινώνατον εἶμεν τῶ ἄλλω γένεος τῶ τριγώνω. μόνα γὰρ ἁ γᾶ ἴδιον στοιχεῖον ἔχει τὸ ἁμιτετράγωνον, τοῦτο δὲ στοιχεῖον τῶν ἄλλων σωμάτων ἐστί, πυρός, ἀέρος, ὕδατος. ἑξάκις γὰρ συντεθέντος τῶ ἁμιτριγώ-
D νω τρίγωνον ἐξ αὐτῶ ἰσόπλευρον | γίνεται, ἐξ ὧ ἁ πυραμὶς τέτταρας βάσιας καὶ τὰς ἴσας γωνίας ἔχοισα συντίθεται, εἶδος πυρὸς εὐκινατότατον καὶ λεπτομερέστατον, μετὰ δὲ τοῦτο ὀκτάεδρον, ὀκτὼ μὲν βάσιας, ἓξ δὲ γωνίας ἔχον, ἀέρος στοιχεῖον, τρίτον δὲ τὸ εἰκοσίεδρον βασίων μὲν εἴκοσι, γωνιῶν δὲ δώδεκα, ὕδατος στοιχεῖον πολυμερέστατον καὶ βαρύτατον. ταῦτα δ' ὦν ἀπὸ ταὐτῶ στοιχείω συγκείμενα εἰς ἄλλαλα τρέπε-
E ται· τὸ δὲ δωδεκάεδρον εἰκόνα τοῦ παντὸς | ἐστάσατο, ἔγγιστα σφαίρας ἐόν. πῦρ μὲν ὦν διὰ τὰν λεπτομερίαν διὰ πάντων ἧκεν, ἀήρ τε διὰ τῶν ἄλλων ἔξω πυρός, ὕδωρ δὲ διὰ τᾶς γᾶς. ἅπαντα δ' ὦν πλήρη ἐντί, οὐδὲν κενεὸν ἀπολείποντα. συνάγεται δὲ τᾷ περιφορᾷ τῶ παντός, καὶ ἠρεισμένα τρίβεται μὲν ἀμοιβαδόν, ἀδιάλειπτον δὲ ἀλλοίωσιν ποτὶ γενέσιας καὶ φθορὰς ἀποδίδωτι. **IX.** *Τούτοις δὲ ποτιχρεόμενος ὁ*
99 θεὸς τόνδε τὸν κόσμον * κατεσκεύαξεν, ἁπτὸν μὲν διὰ τὰν γᾶν, ὁρατὸν δὲ διὰ τὸ πῦρ, ἅπερ δύο ἄκρα. δι' ἀέρος δὲ καὶ ὕδατος συνεδήσατο δεσμῷ κρατίστῳ, ἀναλογίᾳ, ἃ καὶ αὐτὰν καὶ τὰ δι' αὐτᾶς κρατεόμενα συνέχεν δύναται. εἰ μὲν ὦν ἐπίπεδον εἴη τὸ συνδεόμενον, μία μεσότας ἱκανά ἐστιν· αἰ δέ κα στερεόν, δύο χρήσει. δυσὶ δὴ μέσοις δύο ἄκρα ξυναρμόξατο, ὅκως εἴη ὡς πῦρ ποτ' ἀέρα, ἀὴρ ποτὶ ὕδωρ καὶ ὕδωρ
B | ποτὶ γᾶν, καὶ κατ' ἐναλλαγάν, ὡς πῦρ ποτὶ ὕδωρ, ἀὴρ ποτὶ γᾶν, καὶ ἀνάπαλιν, ὡς γᾶ ποτὶ ὕδωρ, ὕδωρ ποτ' ἀέρα καὶ ἀὴρ ποτὶ πῦρ, καὶ κατ' ἐναλλαγάν, ὡς γᾶ ποτ' ἀέρα, ὕδωρ ποτὶ πῦρ. καὶ ἐπεὶ δυνάμει ἴσα ἐντὶ πάντα, τοὶ λόγοι αὐτῶν ἐν ἰσονομίᾳ ἐντί. εἷς μὲν ὧν ὅδε ὁ κόσμος δαιμονίῳ δεσμῷ τῷ ἀνὰ λόγον ἐστίν. ἕκαστον δὲ τῶν τεττόρων σωμάτων πολλὰ εἴδεα ἴσχει, πῦρ μὲν φλόγα καὶ φῶς καὶ αὐγάν, διὰ τὰν ἀνισότατα τῶν | ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν τριγώνων· κατταὐτά τε καὶ C
ἀὴρ τὸ μὲν καθαρὸν καὶ αὖον, τὸ δὲ νοτερὸν καὶ ὀμιχλῶδες· ὕδωρ τε τὸ μὲν ῥέον, τὸ δὲ πακτόν, ὁκόσον χιών τε καὶ πάχνα χάλαζά τε καὶ κρύσταλλος. ὑγρόν τε τὸ μὲν ῥυτόν, ὡς μέλι, ἔλαιον, τὸ δὲ πακτόν, ὡς πίσσα, κηρός. πακτῶ δὲ εἴδεα τὸ μὲν χυτὸν χρυσός, ἄργυρος, χαλκός, κασσίτερος, μόλυβδος, σταγών, τὸ δὲ θραυστὸν θεῖον, ἄσφαλτον, | νίτρον, ἅλες, D
στυπτηρία, λίθοι τοὶ ὁμογενέες. **X.** *Μετὰ δὲ τὰν τῶ κόσμω σύστασιν ζώων θνατῶν γέννασιν ἐμαχανάσατο, ἵν' ᾖ τέλεος ποτὶ τὰν εἰκόνα παντελῶς ἀπειργασμένος.* τὰν μὲν ὦν ἀνθρωπίναν ψυχὰν ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων καὶ δυναμίων συγκερασάμενος καὶ μερίξας διένειμε τᾷ φύσει τᾷ ἀλλοιωτικᾷ παραδούς. διαδεξαμένα δ' αὐτὸν ἐν τῷ ἀπεργάζεν θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα, ὧν τὰς ψυχὰς ἐπιῤῥύτως ἐνάγαγε τὰς μὲν | ἀπὸ σελάνας, τὰς E
δ' ἀπὸ ἀλίω, τὰς δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν πλαζομένων ἐν τᾷ τῶ ἑτέρω μοίρᾳ ἔξω, μιᾶς τᾶς ταὐτῶ δυνάμιος, ἂν ἐν τῷ λογικῷ μέρει ἔμιξεν, εἰκόνα σοφίας τοῖς εὐμοιρατοῦσι. τᾶς μὲν γὰρ ἀνθρωπίνας ψυχᾶς τὸ μὲν λογικόν ἐστι καὶ νοερόν, τὸ δ' ἄλογον καὶ ἄφρον. τῶ δὲ λογικῶ τὸ μὲν κρέσσον ἐκ τᾶς ταὐτῶ φύσιος, τὸ δὲ χέρειον ἐκ τᾶς τῶ ἑτέρω. ἑκάτερον δὲ περὶ τὰν κεφαλὰν ἵδρυται, ὡς τἆλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς * καὶ 100
τῶ σώματος ὑπηρετεῖν τούτῳ, καθάπερ ὑπάτῳ τῶ σκάνεος ἅπαντος. τῶ δ' ἀλόγω μέρεος τὸ μὲν θυμοειδὲς περὶ τὰν καρδίαν, τὸ δ' ἐπιθυματικὸν περὶ τὸ ἧπαρ. τοῦ δὲ σώματος ἀρχὰν μὲν καὶ ῥίζαν μυελῶ εἶμεν ἐγκέφαλον, ἐν ᾧ ἁ ἁγεμονία· ἀπὸ δὲ τούτω οἷον ἀπόχυμα ῥεῖν διὰ τῶν νωτίων σπονδύλων τὸ λοιπόν, ἐξ ὧ εἰς σπέρμα καὶ γόνον μερίζεσθαι. | B
ὀστέα δὲ μυελῶν περιφράγματα. τουτέων δὲ σκέπαν μὲν τὰν σάρκα καὶ προκάλυμμα, συνδέσμοις δὲ ποττὰν κίνασιν τοῖς νεύροις συνάψε τὰ ἄρθρα. τῶν δ' ἐντοσθίων τὰ μὲν τροφᾶς χάριν, τὰ δὲ σωτηρίας. **XI.** *Κινασίων δὲ τῶν ἀπὸ τῶν ἐκτὸς τὰς μὲν ἀναδιδομένας εἰς τὸν φρονέοντα τόπον αἰσθήσιας εἶμεν,* τὰς δ' ὑπ' ἀντίλαψιν μὴ πιπτοίσας ἀνεπαισθήτως, ἢ τῷ τὰ πάσχοντα σώματα γαιοειδέστερα εἶμεν, ἢ τῷ | τὰς κινάσιας ἀμενηνοτέρας γίγνεσθαι. ὁκόσαι μὲν C
ὦν ἐξίσταντι τὰν φύσιν, ἀλγειναὶ ἐντί· ὁκόσαι δὲ ἀποκαθίσταντι ἐς αὐτάν, ἁδοναὶ ὀνυμαίνονται. τᾶν δ' αἰσθησίων τὰν μὲν ὄψιν ἁμῖν τὸν θεὸν ἀνάψαι εἰς θέαν τῶν ὠρανίων καὶ ἐπιστάμας ἀνάλαψιν, τὰν δ' ἀκοὰν λόγων καὶ μελῶν ἀντιληπτικὰν ἔφυσεν, ἇς στερισκόμενος ἐκ γενέσιος ὁ ἄνθρωπος οὐδὲ λόγον ἔτι προέσθαι δυνάσεται· διὸ καὶ συγγενεστάταν τῷ | D
λόγῳ ταύταν αἴσθασίν φαντι εἶμεν. ὁκόσα δὲ πάθεα τῶν σωμάτων ὀνυμαίνεται, ποτὶ τὰν ἁφὰν κλῄζεται, τὰ δὲ ῥοπᾷ ποτὶ τὰν χώραν. ἁ μὲν γὰρ ἁφὰ κρίνει τὰς ζωτικὰς δυνάμιας, θερμότατα, ψυχρότατα, ξηρότατα, ὑγρότατα, λειότατα, τραχύτατα, εἴκοντα, ἀντίτυπα, μαλακά, σκληρά· βαρὺ δὲ καὶ κοῦφον ἁφὰ μὲν προκρίνει, λόγος δ' ὁρίζει τᾷ εἰς τὸ μέσον καὶ ἀπὸ τῶ μέσω νεύσει. κάτω δὲ καὶ μέσον ταὐτὸν φαντί· τὸ γὰρ | κέντρον τᾶς σφαίρας, τοῦτό ἐστι τὸ κάτω, τὸ E

δ᾽ ὑπὲρ τούτω ἄχρι τᾶς περιφερείας ἄνω. τὸ μὲν ὦν
θερμὸν λεπτομερές τε καὶ διαστατικὸν τῶν σωμάτων
δοκεῖ εἶμεν, τὸ δὲ ψυχρὸν παχυμερέστερον καὶ συμ-
πιλατικὸν πόρων ἐστί. Τὰ δὲ περὶ τὰν γεῦσιν ἔοικε
τᾷ ἁφᾷ. συγκρίσει γὰρ καὶ διακρίσει, ἔτι δὲ τᾷ ἐς
τὼς πόρως διαδύσει καὶ τοῖς σχημάτεσσιν ἢ στρυφνὰ
ἢ λεῖα, ἀποτάκοντα μὲν καὶ ῥύπτοντα τὰν γλῶτταν
στρυφνὰ φαίνεται, μετριάζοντα δὲ τᾷ ῥύψει ἁλμυρά,
101 ἐκπυροῦντα δὲ καὶ διαιρέοντα τὰν σάρκα * δριμέα.
τὰ δ᾽ ἐναντία λεῖά τε καὶ γλυκέα κεχύλωται. Ὀσμᾶς
δὲ εἴδεα μὲν οὐ διώρισται· διὰ γὰρ στενῶν πόρων
διαθεῖσθαι, στεῤῥοτέρων ὄντων ἢ ὡς συνάγεσθαι καὶ
δίστασθαι, σάψεσι δὲ καὶ πέψεσι γᾶς τε καὶ γεοει-
δέων εὐώδεά τε καὶ δυσώδεα εἶμεν. XII. Φωνὰ δ᾽
ἐστὶ μὲν πλᾶξις ἐν ἀέρι δικνουμένα ποτὶ τὰν ψυχὰν
δι᾽ ὤτων, ὧν τοὶ πόροι διήκοντι ἄχρις ἥπατος χωρέον-
τες. ἐν αὖ τούτοις πνεῦμα, οὗ ἁ κίνασις ἀκουά ἐστι.
B φωνᾶς | δὲ καὶ ἀκουᾶς ἃ μὲν ταχεῖα ὀξεῖα, ἃ δὲ βρα-
δεῖα βαρεῖα, μέσα δ᾽ ἃ συμμετροτάτα· καὶ ἃ μὲν
πολλὰ καὶ κεχυμένα μεγάλα, ἃ δὲ ὀλίγα καὶ συναγμέ-
να μικρά· ἃ δὲ τεταγμένα ποτὶ λόγως μωσικῶς ἐμμε-
λής, ἃ δὲ ἄτακτός τε καὶ ἄλογος ἐκμελής τε καὶ
ἀνάρμοστος. Τέταρτόν τε γένος αἰσθητῶν πολυειδέ-
στατον καὶ ποικιλώτατον, ὁρατὰ δὲ λέγεται, ἐν ᾧ
χρώματά τε παντοῖα καὶ κεχρωσμένα μυρία, πρᾶτα
C δὲ τέττορα, | λευκόν, μέλαν, λαμπρόν, φοινικοῦν· τἆλ-
λα γὰρ ἐκ κιρναμένων τούτων γεννᾶται. τὸ μὲν ὦν
λευκὸν διακρίνει τὰν ὄψιν, τὸ δὲ μέλαν συγκρίνει,
ὅκωσπερ τὸ θερμὸν διαχεῖ τὰν ἁφάν, τὸ δὲ ψυχρὸν
συνάγεν δύναται, καὶ τὸ μὲν στρυφνὸν συνάγεν τὰν
γεῦσιν, τὸ δὲ δριμὺ διαιρῆν πέφυκε. XIII. Τρέφε-
σθαι δὲ τὸ σκᾶνος τῶν ἐναερίων ζώων καὶ συνέχε-
σθαι τᾶς μὲν τροφᾶς διαδιδομένας διὰ τῶν φλεβῶν
D εἰς ὅλον τὸν ὄγκον κατ᾽ ἐπιῤῥοάν, οἷον δι᾽ | ὀχετῶν
ἀγομένας, καὶ ἀρδομένας ὑπὸ τῶ πνεύματος, ὃ διαχεῖ
αὐτὰν ἐπὶ τὰ πέρατα φέρον. Ἁ δ᾽ ἀνάπνοια γίνεται
μηδενὸς μὲν κενεῶ ἐν τᾷ φύσει ἐόντος, ἐπιῤῥέοντος δὲ
καὶ ἑλκομένω τῶ ἀέρος ἀντὶ τῶ ἀποῤῥέοντος διὰ τῶν
ἀοράτων στομίων, δι᾽ ὧν καὶ ἁ νοτὶς ἐπιφαίνεται, τι-
νὸς δὲ καὶ ὑπὸ τᾶς φυσικᾶς θερμότατος ἀπαναλουμέ-
νω. ἀνάγκα ὦν ἀντικαταχθῆμεν τὸν ἴσον τῷ ἀναλω-
θέντι, εἰ δὲ μή, κενώσιας εἶμεν, ὅπερ ἀμάχανον· οὐδὲ
E γὰρ ἔτι εἴη | κα σύῤῥοον καὶ ἓν τὸ ζῶον, διαιρωμένω
τῶ σκάνεος ὑπὸ τῶ κενῶ. ἁ δ᾽ ὁμοία ὀργανοποιία
γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων καττὰν τᾶς ἀναπνοίας
ἀναλογίαν· ἁ γὰρ σικύα καὶ τὸ ἤλεκτρον εἰκόνες ἀνα-
102 πνοίας ἐντί· ῥεῖ γὰρ διὰ * τῶ σώματος ἔξω θύραζε
τὰ πνεύματα, ἀντεπεισάγεται δὲ διὰ τᾶς ἀναπνοίας
τῷ τε στόματι καὶ ταῖς ῥισίν, εἶτα πάλιν οἷον εὔρι-
πος ἀντεπιφέρεται εἰς τὸ σῶμα, τὸ δὲ ἀνατείνεται
καττὰς ἐκροάς. ἁ δὲ σικύα ἀπαναλωθέντος ὑπὸ τῶ
πυρὸς τῶ ἀέρος ἐφέλκεται τὸ ὑγρόν· τὸ δ᾽ ἤλεκτρον
ἐκκριθέντος τῶ πνεύματος ἀναλαμβάνει τὸ ὅμοιον
σῶμα. XIV. Τροφὰ δὲ πᾶσα ἀπὸ ῥίζας μὲν τᾶς καρ-
B δίας, παγᾶς δὲ τᾶς κοιλίας ἐπάγεται τῷ σώματι, ὃ |
καὶ εἴ κα πλείω τᾶς ἀποῤῥεοίσας ἐπάρδοιτο, αὖξα λέ-
γεται, εἴ κα δὲ μείω, φθίσις· ἁ δ᾽ ἀκμὰ μεθόριον
τουτέων ἐστὶ καὶ ἐν ἰσότατι ἀποῤῥοᾶς καὶ ἐπιῤῥοᾶς
νοέεται. λυομένων δὲ τῶν ἁρμῶν τᾶς συστάσιος, αἴ
κα μηκέτι δίοδος ᾖ πνεύματι ἢ τροφὰ μὴ διαδίδοται,
θνάσκει τὸ ζῶον. πολλαὶ δὲ κᾶρες ζωᾶς καὶ θανάτου
αἰτίαι, ἓν δ᾽ ὦν γένος νόσος ὀνυμαίνεται. νόσων δ᾽
ἀρχαὶ μὲν αἱ τᾶν πράτων δυναμίων ἀσυμμετρίαι, αἴ
κα πλεονάζοιεν ἢ | ἐλλείποιεν ταὶ ἁπλαὶ δυνάμιες, C
θερμότας ἢ ψυχρότας ἢ ὑγρότας ἢ ξηρότας. μετὰ δὲ
ταύτας αἱ τῶ αἵματος τροπαὶ καὶ ἀλλοιώσιες ἐκ δια-
φθορᾶς καὶ αἱ τᾶς σαρκὸς τακομένας κακώσιες, αἰ
καττὰς μεταβολὰς ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἢ ἁλμυρὸν ἢ δριμὺ
τροπαὶ αἵματος ἢ σαρκὸς τακεδόνες γένοιντο. χολᾶς
γὰρ ταὶ γενέσιες καὶ φλέγματος ἐνθένδε, χυμοὶ νοσώ-
δεες καὶ ὑγρῶν σάψιες, ἀφαυραὶ μὲν αἱ μὴ ἐν βάθει,
χαλεπαὶ δ᾽ ὧν ἀρχαὶ γεννῶνται | ἐξ ὀστέων, ἀνιαραὶ D
δὲ ἐκ μυελοῦ ἐξαπτόμεναι. τελευταῖα δὲ νόσων ἐντὶ
πνεῦμα, χολά, φλέγμα αὐξόμενα καὶ ῥέοντα ἐς χώρας
ἀλλοτρίας ἢ τόπως ἐπικαιρίως. τόκα γὰρ ἀντικατα-
λαμβάνοντα τὰν τῶν καῤῥόνων χώραν καὶ ἀπελάσαν-
τα τὰ συγγενέα, ἱδρύεται κακοῦντα τὰ σώματα καὶ ἐς
αὐτὰ ταῦτα ἀναλύοντα. XV. Καὶ σώματος μὲν πά-
θεα τάδε, καὶ ἐκ τῶνδε ψυχᾶς νόσοι ἐντὶ πολλαί, ἄλ-
λαι δ᾽ ἄλλων δυναμίων ἐντί, | αἰσθητικᾶς μὲν δυσαι- E
σθησία, μναμονικᾶς δὲ λάθα, ὁρμητικᾶς δὲ ἀνορεξία
καὶ ἀπροπετία, παθητικᾶς δὲ ἄγρια πάθεά τε καὶ
λύσσαι οἰστρώδεες, λογικᾶς δὲ ἀμαθία καὶ ἐκφροσύ-
να. ἀρχαὶ δὲ κακίας ἁδοναὶ καὶ λῦπαι ἐπιθυμίαι τε
καὶ φόβοι, ἐξαμμέναι μὲν ἐκ σώματος, ἀνακεκραμέναι
δὲ τᾷ ψυχᾷ, καὶ ἐξαγγελλόμεναι ὀνόμασι ποικίλοις·
ἔρωτες γὰρ καὶ πόθοι ἵμεροί τε ἔκλυτοι ὀργαί τε
σύντονοι καὶ θυμοὶ * βαρεῖς ἐπιθυμίαι τε ποικίλαι 103
καὶ ἁδοναὶ ἄμετροι ἐντί. ἁπλῶς δὲ ἀτόπως ἔχεν πο-
τὶ τὰ πάθεα καὶ ἄρχεσθαι πέρας ἀρετᾶς καὶ κα-
κίας ἐστί· τὸ γὰρ πλεονάζειν ἐν ταύταις ἢ καῤῥονα
αὐτᾶν εἶμεν εὖ ἢ κακῶς ἀμὲ διατίθητι. ποτὶ δὲ ταύ-
τας τὰς ὁρμὰς μεγάλα μὲν συνεργῆν δύνανται αἱ τῶν
σωμάτων κράσιες, ὀξεῖαι ἢ θερμαὶ ἢ ἄλλοτ᾽ ἀλλοῖαι
γιγνόμεναι, ἔς τε μελαγχολίας καὶ λαγνείας λαβροτά-
τας ἄγοισαι ἀμέ, καὶ ῥευματιζόμενά τινα μέρεα | δα- B
ξασμῶς ποιεῦντι καὶ μορφὰς φλεγμαινόντων σωμάτων
μᾶλλον ἢ ὑγιαινόντων, δι᾽ ὧν δυσθυμίαι καὶ λῆθαι
παραφροσύναι τε καὶ πτοῖαι ἀπεργάζονται. XVI. Ἱκα-
νὰ δὲ τὰ ἔθεα, ἐν οἷς ἂν ἐντραφῶσι κατὰ πόλιν ἢ
οἶκον, καὶ ἁ καθ᾽ ἁμέραν δίαιτα, θρύπτοισα τὰν ψυ-
χὰν ἢ ῥωννῦσα ποτ᾽ ἀλκάν. ταὶ γὰρ θυραυλίαι καὶ
ἁπλαῖ τροφαὶ τά τε γυμνάσια καὶ τὰ ἤθεα τῶν συν-
όντων τὰ μέγιστα δύνανται ποτὶ ἀρετὰν καὶ ποτὶ κα-
κίαν. καὶ ταῦτα μὲν | αἴτια ἐκ τῶν γενετόρων καὶ C
στοιχείων ἐπάγεται μᾶλλον ἢ ἐξ ἁμέων, ὅ τι μὴ ἀρ-
γία ἐστίν, ἀφισταμένων ἁμῶν τῶν ποθακόντων ἔρ-
γων. ποτὶ δὲ τὸ εὖ ἔχεν τὸ ζῶον δεῖ τὸ σῶμα ἔχεν
τὰς ὑπ᾽ αὐτῷ ἀρετάς, ὑγείαν τε καὶ εὐαισθησίαν
ἰσχύν τε καὶ κάλλος. ἀρχαὶ δὲ κάλλους συμμετρία
ποτί τ᾽ αὐτῶ τὰ μέρεα καὶ ποτὶ τὰν ψυχάν· ἁ γὰρ
φύσις οἷον ὄργανον ἁρμόξατο τὸ σκᾶνος, ὑπάκουόν
τε εἶμεν καὶ ἐναρμόνιον ταῖς τῶν βίων ὑποθέσεσι. δεῖ
δὲ καὶ τὰν ψυχὰν | ῥυθμίζεσθαι ποτὶ τὰς ἀναλόγως D
ἀρετάς, ποτὶ μὲν σωφροσύναν οἷον ποτὶ ὑγίειαν τὸ
σῶμα, ποτὶ δὲ φρόνασιν οἷον ποτὶ εὐαισθησίαν, ποτὶ
δὲ ἀνδρειότατα οἷον ποτὶ ῥώμαν καὶ ἰσχύν, ποτὶ δὲ
δικαιοσύναν οἷον ποτὶ κάλλος τὸ σῶμα. τουτέων δὲ

ἀρχαὶ μὲν ἐκ φύσιος, μέσα δὲ καὶ πέρατα ἐξ ἐπιμελείας, σώματος μὲν διὰ γυμναστικᾶς καὶ ἰατρικᾶς, ψυχᾶς δὲ διὰ παιδείας καὶ φιλοσοφίας· αὗται γὰρ δυ-
E νάμιες τρέφοισαι καὶ τονοῖσαι καὶ τὰ σώματα ' καὶ τὰς ψυχὰς διὰ πόνων καὶ γυμνασίων καὶ διαίτας καθαρότατος, ταὶ μὲν διὰ φαρμακειᾶν, ταὶ δὲ παιδευτικαὶ τᾶν ψυχᾶν διὰ κολασίων καὶ ἐπιπλαξίων. ῥωννύ-
104 ουσι γὰρ διὰ προτροπᾶν ἐγείροισαι τὰν ὁρμὰν * καὶ ἐγκελευόμεναι τὰ ποτίφορα ποττὰ ἔργα. ἀλειπτικὰ μὲν ὦν καὶ ἁ ταύτᾳ συγγενεστάτα ἰατρικά, σώματα ταχθεῖσα θεραπεύεν, ἐς τὰν κρατίσταν ἁρμονίαν ἄγοισα τὰς δυνάμιας τό τε αἷμα καθαρὸν ταὶ τὸ πνεῦμα σύῤῥοον ἀπεργάζεται, ἵν' εἰ καί τι νοσῶδες ὑπογένοιτο κράτος αὐτῶ ἔχοιεν ἐῤῥωμέναι καὶ δυνάμιες αἵματος καὶ πνεύματος. XVII. Μωσικὰ δὲ καὶ ἁ ταύτας
B ἀγεμὼν φιλοσοφία, ἐπὶ τᾷ τᾶς ψυχᾶς ἐπανορθώσει ' ταχθεῖσαι ὑπὸ θεῶν τε καὶ νόμων, ἐθίζοντι καὶ πείθοντι, τὰ δὲ καὶ ποταναγκάζοντι, τὸ μὲν ἄλογον τῷ λογισμῷ πείθεσθαι, τῶ δ' ἀλόγω θυμὸν μὲν πρᾶον εἶμεν, ἐπιθυμίαν δὲ ἐν ἀρεμήσει, ὡς μὴ δίχα λόγω κινέεσθαι, μηδὲ μὰν ἀτρεμίζειν τῶ νῶ ἐκκαλεομένω ἢ ποτὶ ἔργα ἢ ποτὶ ἀπολαύσιας. οὗτος γάρ ἐστιν ὅρος σωφροσύνας, εὐπείθειά τε καὶ καρτερία. καὶ σύνεσις, καὶ ἁ πρεσβίττα φιλοσοφία, ἀποκαθαράμεναι ψευδέας
C δόξας ἐνέθηκαν ' τὰν ἐπιστάμαν, ἀνακαλεσάμεναι τὸν νόον ἐκ μεγάλας τᾶς ἀγνοίας, χαλάσασαι ἐς ὄψιν τῶν θείων, τοῖς ἐνδιατρῖβεν σὺν αὐταρκίᾳ τε ποττἀνθρώπεια καὶ σὺν εὐροίᾳ ἐπὶ τὸν σύμμετρον βίω χρόνον εὔδαιμόν ἐστιν. ὅτῳ μὲν δὴ ὁ δαίμων μοίρας τᾶσδ' ἔλαχε, δι' ἀλαθεστάταν δόξαν ἄγεται ἐπὶ τὸν εὐδαιμονέστατον βίον· εἰ δέ κά τις σκλαρὸς καὶ ἀπειθής, τῷ δ' ἑπέσθω κόλασις ἅ τ' ἐκ τῶν νόμων καὶ ἁ ἐκ τῶν λόγων, σύντονα ἐπάγοισα δείματά ' τε ὑπουρά- D
νια καὶ τὰ καθ' Ἅιδεω, ὅθι κολάσιες ἀπαραίτητοι ἀπόκεινται δυσδαίμοσι νερτέροις, καὶ τἆλλα ὅσα ἐπαινέω τὸν Ἰωνικὸν ποιητὰν ἐκ παλαιᾶς ποιεῦντα τὼς ἐναγέας· ὡς γὰρ τὰ σώματα νοσώδεσί ποκα ὑγιάζομες, αἴ κα μὴ εἴκῃ τοῖς ὑγιεινοτάτοις, οὕτω τὰς ψυχὰς ἀπείργομες ψευδέσι λόγοις, εἴ κα μὴ ἄγηται ἀλαθέσι. λέγοιντο δ' ἂν ἀναγκαίως καὶ τιμωρίαι ξέναι, ὡς μετενδυομέναν τᾶν ψυχᾶν τῶν μὲν δειλῶν ἐς γυ-
ναικέα σκάνεα ' ποθ' ὕβριν ἐκδιδόμενα, τῶν δὲ μιαι- E
φόνων ἐς θηρίων σώματα ποτὶ κόλασιν, λάγνων δ' ἐς συῶν ἢ κάπρων μορφάς, κούφων δὲ καὶ μετεώρων ἐς πτηνῶν ἀεροπόρων, ἀργῶν δὲ καὶ ἀπράκτων ἀμαθῶν τε καὶ ἀνοήτων ἐς τὰν τῶν ἐνύδρων ἰδέαν. ἅπαντα δὲ ταῦτα ἐν δευτέρᾳ περιόδῳ ἁ Νέμεσις συνδιέκρινε
* σὺν δαίμοσι παλαμναίοις χθονίοις τε, τοῖς ἐπό- 105
πταις τῶν ἀνθρωπίνων, οἷς ὁ πάντων ἀγεμὼν θεὸς ἐπέτρεψε διοίκησιν κόσμω συμπεπληρωμένω ἐκ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων τῶν τε ἄλλων ζώων, ὅσα δεδαμιούργαται ποτ' εἰκόνα τὰν ἀρίσταν εἴδεος ἀγεννάτω καὶ αἰωνίω καὶ νοατῶ.

Κ Ρ Ι Τ Ι Α Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΤΙΜΑΙΟΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΡΜΟΚΡΑΤΗΣ.

106 I. * ΤΙΜ. Ὡς ἄσμενος, ὦ Σώκρατες, οἷον ἐκ μακρᾶς ἀναπεπαυμένος ὁδοῦ, νῦν οὕτως ἐκ τῆς τοῦ λόγου διαπορείας ἀγαπητῶς ἀπήλλαγμαι! τῷ δὲ πρὶν μὲν πάλαι ποτ' ἔργῳ, νῦν δὲ λόγοις ἄρτι θεῷ γεγονότι προσεύχομαι, τῶν ῥηθέντων ὅσα μὲν ἐῤῥήθη με-
B τρίως, σωτηρίαν ἡμῖν αὐτὸν αὐτῶν διδόναι, ' παρὰ μέλος δὲ εἴ τι περὶ αὐτῶν ἄκοντες εἴπομεν, δίκην τὴν πρέπουσαν ἐπιτιθέναι. δίκη δὲ ὀρθὴ τὸν πλημμελοῦντα ἐμμελῆ ποιεῖν· ἵν' οὖν τὸ λοιπὸν τοὺς περὶ θεῶν γενέσεως ὀρθῶς λέγωμεν λόγους, φάρμακον ἡμῖν αὐτὸν τελεώτατον καὶ ἄριστον φαρμάκων ἐπιστήμην εὐχόμεθα διδόναι. προσευξάμενοι δὲ παραδίδομεν κατὰ τὰς ὁμολογίας Κριτίᾳ τὸν ἑξῆς λόγον. ΚΡΙ. Ἀλλ', ὦ Τίμαιε, δέχομαι μέν, ᾧ δὲ καὶ σὺ κατ' ἀρχὰς ἐχρήσω
C συγγνώμην ' αἰτούμενος ὡς περὶ μεγάλων μέλλων λέγειν, ταὐτὸν καὶ νῦν ἐγὼ τοῦτο παραιτοῦμαι, μειζόνως δὲ αὐτοῦ τυχεῖν ἔτι μᾶλλον ἀξιῶ * περὶ τῶν μελλόν- 107
των ῥηθήσεσθαι. καίτοι σχεδὸν μὲν οἶδα παραίτησιν εὖ μάλα φιλότιμον καὶ τοῦ δέοντος ἀγροικοτέραν μέλλων παραιτεῖσθαι, ῥητέον δὲ ὅμως. ὡς μὲν γὰρ οὐκ εὖ τὰ παρὰ σοῦ λεχθέντα εἴρηται, τίς ἂν ἐπιχειρήσειεν ἔμφρων λέγειν; ὅτι δὲ τὰ ῥηθησόμενα πλείονος συγγνώμης δεῖται χαλεπώτερα ὄντα, τοῦτο πειρατέον πῃ διδάξαι. περὶ θεῶν γάρ, ὦ Τίμαιε, λέγοντά τι πρὸς ἀνθρώπους δοκεῖν ἱκανῶς λέγειν ῥᾷον ἢ περὶ
θνητῶν πρὸς ' ἡμᾶς. ἡ γὰρ ἀπειρία καὶ σφόδρα B
ἄγνοια τῶν ἀκουόντων περὶ ὧν ἂν οὕτως ἔχωσι πολλὴν εὐπορίαν παρέχεσθον τῷ μέλλοντι λέγειν τι περὶ αὐτῶν· περὶ δὲ δὴ θεῶν ἴσμεν ὡς ἔχομεν. ἵνα δὲ σαφέστερον ὃ λέγω δηλώσω, τῇδέ μοι συνεπίσπεσθε. μίμησιν μὲν γὰρ δὴ καὶ ἀπεικασίαν τὰ παρὰ πάντων ἡμῶν ῥηθέντα χρεὼν που γενέσθαι· τὴν δὲ τῶν γρα-

φέων εἰδωλοποιίαν περὶ τὰ θεῖά τε καὶ οὐκ ἀνθρωπι-
C να σώματα γιγνομένην ἴδωμεν ῥᾳστώνης τε πέρι καὶ '
χαλεπότητος πρὸς τὸ τοῖς ὁρῶσι δοκεῖν ἀποχρώντως
μεμιμῆσθαι, καὶ κατοψόμεθα, ὅτι γῆν μὲν καὶ ὄρη καὶ
ποταμοὺς καὶ ὕλην οὐρανόν τε ξύμπαντα καὶ τὰ περὶ
αὐτὸν ὄντα καὶ ἰόντα πρῶτον μὲν ἀγαπῶμεν, ἄν τίς
τι καὶ βραχὺ πρὸς ὁμοιότητα αὐτῶν ἀπομιμεῖσθαι δυ-
νατὸς ᾖ, πρὸς δὲ τούτοις, ἅτε οὐδὲν εἰδότες ἀκριβὲς
περὶ τῶν τοιούτων, οὔτε ἐξετάζομεν οὔτε ἐλέγχομεν
τὰ γεγραμμένα, σκιαγραφίᾳ δὲ ἀσαφεῖ καὶ ἀπατηλῷ
D χρώμεθα ' περὶ αὐτά· τὰ δὲ ἡμέτερα ὁπόταν τις ἐπι-
χειρῇ σώματα ἀπεικάζειν, ὀξέως αἰσθανόμενοι τὸ πα-
ραλειπόμενον διὰ τὴν ἀεὶ ξύνοικον κατανόησιν χαλεποὶ
κριταὶ γιγνόμεθα τῷ μὴ πάσας πάντως τὰς ὁμοιότη-
τας ἀποδιδόντι. ταὐτὸν δὴ καὶ κατὰ τοὺς λόγους ἰδεῖν
δεῖ γιγνόμενον, ὅτι τὰ μὲν οὐράνια καὶ θεῖα ἀγαπῶ-
μεν καὶ σμικρῶς εἰκότα λεγόμενα, τὰ δὲ θνητὰ καὶ
E ἀνθρώπινα ἀκριβῶς ἐξετάζομεν. ' ἐκ δὴ τοῦ παραχρῆ-
μα νῦν λεγόμενα, τὸ πρέπον ἂν μὴ δυνώμεθα πάντως
ἀποδιδόναι, συγγιγνώσκειν χρεών· οὐ γὰρ ὡς ῥᾴδια τὰ
θνητά, ἀλλ' ὡς χαλεπὰ πρὸς δόξαν ὄντα, ἀπεικάζειν
δεῖ διανοεῖσθαι. ταῦτα δὴ βουλόμενος ὑμᾶς ὑπομνῆ-
108 σαι, καὶ * τὸ τῆς συγγνώμης οὐκ ἔλαττον, ἀλλὰ μεῖ-
ζον, αἰτῶν περὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, πάντα
ταῦτα εἴρηκα, ὦ Σώκρατες. εἰ δὴ δικαίως αἰτεῖν φαί-
νομαι τὴν δωρεάν, ἑκόντες δίδοτε. II. ΣΩ. Τί δ' οὐ
μέλλομεν, ὦ Κριτία, διδόναι; καὶ πρός γ' ἔτι τρίτῳ
δεδόσθω ταὐτὸν τοῦτο, Ἑρμοκράτει, παρ' ἡμῶν. δῆλον
γάρ, ὡς ὀλίγον ὕστερον, ὅταν αὐτὸν δέῃ λέγειν, πα-
B ραιτήσεται καθάπερ ὑμεῖς· ἵν' οὖν ἑτέραν ' ἀρχὴν ἐκ-
πορίζηται καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἀναγκασθῇ λέγειν, ὡς
ὑπαρχούσης αὐτῷ συγγνώμης εἰς τότε οὕτω λεγέτω.
προλέγω γε μήν, ὦ φίλε Κριτία, σοὶ τὴν τοῦ θεάτρου
διάνοιαν, ὅτι θαυμαστῶς ὁ πρότερος εὐδοκίμηκεν ἐν
αὐτῷ ποιητής, ὥστε τῆς συγγνώμης δεήσει τινός σοι
παμπόλλης, εἰ μέλλεις αὐτὰ δυνατὸς γενέσθαι παρα-
λαβεῖν. ΕΡ. Ταὐτὸν μήν, ὦ Σώκρατες, κἀμοὶ παραγ-
C γέλλεις ὅπερ τῷδε. ἀλλὰ γὰρ ἀθυμοῦντες ' ἄνδρες οὔ-
πω τρόπαιον ἔστησαν, ὦ Κριτία· προϊέναι τε οὖν ἐπὶ
τὸν λόγον ἀνδρείως χρή, καὶ τὸν Παίωνά τε καὶ τὰς
Μούσας ἐπικαλούμενον τοὺς παλαιοὺς πολίτας ἀγα-
θοὺς ὄντας ἀναφαίνειν τε καὶ ὑμνεῖν. ΚΡ. Ὦ φίλε
Ἑρμόκρατες, τῆς ὑστέρας τεταγμένος, ἐπίπροσθεν ἔχων
ἄλλον ἔτι θαῤῥεῖς. τοῦτο μὲν οὖν οἷόν ἐστιν, αὐτό
σοι τάχα δηλώσει· παραμυθουμένῳ δ' οὖν καὶ παρα-
D θαῤῥύνοντί ' σοι πειστέον, καὶ πρὸς οἷς θεοῖς εἶπες,
τούς τε ἄλλους κλητέον καὶ δὴ καὶ τὰ μάλιστα Μνη-
μοσύνην. σχεδὸν γὰρ τὰ μέγιστα ἡμῖν τῶν λόγων ἐν
ταύτῃ τῇ θεῷ πάντ' ἐστί· μνησθέντες γὰρ ἱκανῶς καὶ
ἀπαγγείλαντες τά ποτε ῥηθέντα ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ
δεῦρο ὑπὸ Σόλωνος κομισθέντα σχεδὸν οἶδ' ὅτι τῷδε
τῷ θεάτρῳ δόξομεν τὰ προσήκοντα μετρίως ἀποτετε-
λεκέναι. τοῦτ' οὖν αὐτὸ ἤδη δραστέον, καὶ μελλητέον
E οὐδὲν ἔτι. III. Πάντων δὴ ' πρῶτον μνησθῶμεν, ὅτι
τὸ κεφάλαιον ἦν ἐνάκις χίλια ἔτη, ἀφ' οὗ γεγονὼς
ἐμηνύθη πόλεμος τοῖς θ' ὑπὲρ Ἡρακλείας στήλας ἔξω
κατοικοῦσι καὶ τοῖς ἐντὸς πᾶσιν· ὃν δεῖ νῦν διαπεραί-
νειν. τῶν μὲν οὖν ἥδε ἡ πόλις ἄρξασα καὶ πάντα τὸν
πόλεμον διαπολεμήσασα ἐλέγετο, τῶν δ' οἱ τῆς Ἀτ-
λαντίδος νήσου βασιλεῖς, ἣν δὴ Λιβύης καὶ Ἀσίας μεί-
ζω νῆσον οὖσαν ἔφαμεν εἶναί ποτε, νῦν δὲ ὑπὸ σει-
σμῶν δῦσαν ἄπορον πηλὸν τοῖς ἐνθένδε ἐκπλέουσιν
ἐπὶ τὸ πᾶν πέλαγος, * ὥστε μηκέτι πορεύεσθαι, κω- 109
λυτὴν παρασχεῖν. τὰ μὲν δὴ πολλὰ ἔθνη βάρβαρα, καὶ
ὅσα Ἑλλήνων ἦν γένη τότε, καθ' ἕκαστα ἡ τοῦ λόγου
διέξοδος οἷον ἀνειλλομένη, τὸ προστυχὸν ἑκασταχοῦ
δηλώσει· τὸ δὲ Ἀθηναίων τε τῶν τότε καὶ τῶν ἐναν-
τίων, οἷς διεπολέμησαν, ἀνάγκη κατ' ἀρχὰς διελθεῖν
πρῶτα, τήν τε δύναμιν ἑκατέρων καὶ τὰς πολιτείας.
αὐτῶν δὲ τούτων τὰ τῇδε ἔμπροσθεν προτιμητέον εἰ-
πεῖν. Θεοὶ γὰρ ἅπασαν γῆν ποτε κατὰ ' τοὺς τό- B
πους διελάγχανον, οὐ κατ' ἔριν· οὐ γὰρ ἂν ὀρθὸν ἔχοι
λόγον, θεοὺς ἀγνοεῖν τὰ πρέποντα ἑκάστοις αὐτῶν,
οὐδ' αὖ γιγνώσκοντας τὸ μᾶλλον ἄλλοις προσῆκον,
τοῦτο ἑτέροις αὐτοῖς δι' ἐρίδων ἐπιχειρεῖν κτᾶσθαι.
δίκης δὴ κλήροις τὸ φίλον λαγχάνοντες κατῴκιζον τὰς
χώρας, καὶ κατοικίσαντες, οἷον νομῆς ποίμνια, κτήμα-
τα καὶ θρέμματα ἑαυτῶν ἡμᾶς ἔτρεφον, πλὴν οὐ σώ-
μασι σώματα βιαζόμενοι, καθάπερ ποιμένες κτήνη
πληγῇ ' νέμοντες, ἀλλ' ᾗ μάλιστα εὔστροφον ζῷον, ἐκ C
πρύμνης ἀπευθύνοντες οἷον οἴακι πειθοῖ ψυχῆς ἐφα-
πτόμενοι κατὰ τὴν αὑτῶν διάνοιαν, οὕτως ἄγοντες τὸ
θνητὸν πᾶν ἐκυβέρνων. ἄλλοι μὲν οὖν κατ' ἄλλους τό-
πους κληρουχήσαντες θεῶν ἐκεῖνα ἐκόσμουν, Ἥφαιστος
δὲ κοινὴν καὶ Ἀθηνᾶ φύσιν ἔχοντες, ἅμα μὲν ἀδελφὴν
ἐκ ταὐτοῦ πατρός, ἅμα δὲ φιλοσοφίᾳ φιλοτεχνίᾳ τε
ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἐλθόντες, οὕτω μίαν ἄμφω λῆξιν τήνδε
τὴν χώραν εἰλήχατον ὡς οἰκείαν καὶ πρόσφορον ἀρετῇ
καὶ φρονήσει πεφυκυῖαν, ἄνδρας δὲ ἀγαθοὺς ἐμποιή-
σαντες ' αὐτόχθονας ἐπὶ νοῦν ἔθεσαν τὴν τῆς πολι- D
τείας τάξιν· ὧν τὰ μὲν ὀνόματα σέσωται, τὰ δὲ ἔργα
διὰ τὰς τῶν παραλαμβανόντων φθορὰς καὶ τὰ μήκη
τῶν χρόνων ἠφανίσθη. τὸ γὰρ περιλειπόμενον ἀεὶ γέ-
νος, ὥσπερ καὶ πρόσθεν ἐῤῥήθη, κατελείπετο ὄρειον
καὶ ἀγράμματον, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ δυναστῶν τὰ ὀνό-
ματα ἀκηκοὸς μόνον καὶ βραχέα πρὸς αὐτοῖς τῶν ἔρ-
γων. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα τοῖς ἐκγόνοις ἐτίθεντο ἀγα-
πῶντες, τὰς δὲ ἀρετὰς καὶ τοὺς νόμους τῶν ἔμπρο-
σθεν οὐκ εἰδότες, εἰ μὴ σκοτεινὰς περὶ ἑκάστων τινὰς
ἀκοάς, ἐν ἀπορίᾳ δὲ τῶν ἀναγκαίων ἐπὶ πολλὰς γε-
νεὰς ὄντες καὶ αὐτοὶ καὶ παῖδες, πρὸς οἷς ἠπόρουν
τὸν νοῦν ἔχοντες, τούτων * πέρι καὶ τοὺς λόγους ποι- 110
ούμενοι, τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν καὶ πάλαι ποτὲ γεγο-
νότων ἠμέλουν· μυθολογία γὰρ ἀναζήτησίς τε τῶν πα-
λαιῶν μετὰ σχολῆς ἅμ' ἐπὶ τὰς πόλεις ἔρχεσθον, ὅταν
ἴδητόν τισιν ἤδη τοῦ βίου τἀναγκαῖα κατεσκευασμένα,
πρὶν δὲ οὔ. ταύτῃ δὴ τὰ τῶν παλαιῶν ὀνόματα ἄνευ
τῶν ἔργων διασέσωται. λέγω δὲ αὐτὰ τεκμαιρόμενος,
ὅτι Κέκροπός τε καὶ Ἐρεχθέως καὶ Ἐριχθονίου καὶ
Ἐρυσίχθονος τῶν τε ἄλλων τὰ πλεῖστα, ὅσαπερ ' καὶ B
Θησέως τῶν ἄνω περὶ τῶν ὀνομάτων ἑκάστων ἀπο-
μνημονεύεται, τούτων ἐκείνους τὰ πολλὰ ἐπονομάζον-
τας τοὺς ἱερέας Σόλων ἔφη τὸν τότε διηγεῖσθαι πόλε-
μον, κἆτα τῶν γυναικῶν κατὰ ταὐτά. καὶ δὴ καὶ τὸ
τῆς θεοῦ σχῆμα καὶ ἄγαλμα, ὡς κοινὰ τότ' ἦν τὰ
ἐπιτηδεύματα ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ πε-
ρὶ τὸν πόλεμον, οὕτω κατ' ἐκεῖνον τὸν νόμον ὡπλι-
σμένην τὴν θεὸν ἀνάθημα εἶναι τοῖς τότε, ἔνδειγμα

C ὅτι πάνθ᾽ ὅσα | ξύννομα ζῷα θήλεα καὶ ὅσα ἄῤῥενα, τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν ἑκάστῳ γένει πᾶν κοινῇ δυνατὸν ἐπιτηδεύειν πέφυκεν. IV. Ὤικει δὲ δὴ τότ᾽ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ἔθνη τῶν πολιτῶν περὶ τὰς δημιουργίας ὄντα καὶ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν, τὸ δὲ μάχιμον ὑπ᾽ ἀνδρῶν θείων κατ᾽ ἀρχὰς ἀφορισθὲν ᾤκει χωρίς, πάντα εἰς τροφὴν καὶ παίδευσιν τὰ προσήκοντα ἔχον, ἴδιον μὲν αὐτῶν οὐδεὶς οὐδὲν κεκτημέ-
D νος, ἅπαντα δὲ πάντων κοινὰ | νομίζοντες αὑτῶν, πέρα δὲ ἱκανῆς τροφῆς οὐδὲν ἀξιοῦντες παρὰ τῶν ἄλλων δέχεσθαι πολιτῶν, καὶ πάντα δὴ τὰ χθὲς λεχθέντα ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύοντες, ὅσα περὶ τῶν ὑποτεθέντων ἐῤῥήθη φυλάκων. καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῆς χώρας ἡμῶν πιθανὸν καὶ ἀληθὲς ἐλέγετο, πρῶτον μὲν τοὺς ὅρους αὐτὴν ἐν τῷ τότ᾽ ἔχειν ἀφωρισμένους πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ τὸ κατὰ τὴν ἄλλην ἤπειρον μέχρι τοῦ Κιθαιρῶνος
E καὶ Πάρνηθος τῶν ἄκρων, καταβαίνειν δὲ | τοὺς ὅρους ἐν δεξιᾷ τὴν Ὠρωπίαν ἔχοντας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ πρὸς θαλάττης ἀφορίζοντας τὸν Ἀσωπόν, ἀρετῇ δὲ πᾶσαν γῆν ὑπὸ τῆς ἐνθάδε ὑπερβάλλεσθαι, διὸ καὶ δυνατὴν εἶναι τότε τρέφειν τὴν χώραν στρατόπεδον πολὺ τὸ τῶν περιοίκων. μέγα δὲ τεκμήριον ἀρετῆς· τὸ γὰρ νῦν αὐτῆς λείψανον ἐνάμιλλόν ἐστι πρὸς ἥντινοῦν τῷ πάμ-
111 φορον εὔκαρπόν τε εἶναι καὶ τοῖς ζώοις * πᾶσιν εὔβοτον. τότε δὲ πρὸς τῷ κάλλει καὶ παμπλήθη ταῦτα ἔφερε. πῶς οὖν δὴ τοῦτο πιστόν, καὶ κατὰ τί λείψανον τῆς τότε γῆς ὀρθῶς ἂν λέγοιτο; πᾶσα ἀπὸ τῆς ἄλλης ἠπείρου μακρὰ προτείνουσα εἰς τὸ πέλαγος οἷον ἄκρα κεῖται· τὸ δὴ τῆς θαλάττης ἀγγεῖον περὶ αὐτὴν τυγχάνει πᾶν ἀγχιβαθὲς ὄν. πολλῶν οὖν γεγονότων καὶ μεγάλων κατακλυσμῶν ἐν τοῖς ἐνακισχιλίοις ἔτεσι, τοσαῦτα γὰρ πρὸς τὸν νῦν ἀπ᾽ ἐκείνου τοῦ χρόνου
B γέγονεν | ἔτη, τὸ τῆς γῆς ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις καὶ πάθεσιν ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἀποῤῥέον οὔτε χῶμα, ὡς ἐν ἄλλοις τόποις, προχοῖ λόγου ἄξιον ἀεί τε κύκλῳ περιῤῥέον εἰς βάθος ἀφανίζεται· λέλειπται δή, καθάπερ ἐν ταῖς μικραῖς νήσοις, πρὸς τὰ τότε τὰ νῦν οἷον νοσήσαντος σώματος ὀστᾶ, περιεῤῥυηκυίας τῆς γῆς ὅση πίειρα καὶ μαλακή, τοῦ λεπτοῦ σώματος τῆς χώρας μόνου λειφθέντος. τότε δὲ ἀκέραιος οὖσα τά τε ὄρη
C γηλόφους ὑψηλοὺς εἶχε, καὶ | τὰ Φελλέως νῦν ὀνομασθέντα πεδία πλήρη γῆς πιείρας ἐκέκτητο, καὶ πολλὴν ἐν τοῖς ὄρεσιν ὕλην εἶχεν, ἧς καὶ νῦν ἔτι φανερὰ τεκμήρια· τῶν γὰρ ὀρῶν ἔστιν ἃ νῦν μὲν ἔχει μελίτταις μόναις τροφήν, χρόνος δ᾽ οὐ πάμπολυς, ὅτε δένδρων αὐτόθεν εἰς οἰκοδομήσεις τὰς μεγίστας ἐρεψίμων τμηθέντων στεγάσματ᾽ ἐστὶν ἔτι σᾶ. πολλὰ δ᾽ ἦν ἄλλ᾽ ἥμερα ὑψηλὰ δένδρα, νομὴν δὲ βοσκήμασιν ἀμήχανον
D ἔφερε. καὶ δὴ καὶ τὸ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ὕδωρ ἐκαρποῦτο | ἐκ Διός, οὐχ ὡς νῦν ἀπολλῦσα ῥέον ἀπὸ ψιλῆς τῆς γῆς εἰς θάλατταν, ἀλλὰ πολλὴν ἔχουσα καὶ εἰς αὐτὴν καταδεχομένη, τῇ κεραμίδι στεγούσῃ γῇ διαταμιευομένη τὸ καταποθὲν ἐκ τῶν ὑψηλῶν ὕδωρ εἰς τὰ κοῖλα ἀφιεῖσα, κατὰ πάντας τοὺς τόπους παρείχετο ἄφθονα κρηνῶν καὶ ποταμῶν νάματα, ὧν καὶ νῦν ἔτι ἐπὶ ταῖς πηγαῖς ταῖς πρότερον οὔσαις ἱερὰ λελειμμένα ἐστὶ σημεῖα, ὅτι περὶ αὐτῆς ἀληθῆ λέγεται τὰ νῦν. V Τὰ
E μὲν | οὖν τῆς ἄλλης χώρας φύσει τε οὕτως εἶχε, καὶ διεκεκόσμητο, ὡς εἰκός, ὑπὸ γεωργῶν μὲν ἀληθινῶν καὶ πραττόντων αὐτὸ τοῦτο, φιλοκάλων δὲ καὶ εὐφυῶν, γῆν δὲ ἀρίστην καὶ ὕδωρ ἀφθονώτατον ἐχόντων καὶ ὑπὲρ τῆς γῆς ὥρας μετριώτατα κεκραμένας· τὸ δ᾽ ἄστυ κατῳκισμένον ὧδ᾽ ἦν ἐν τῷ τότε χρόνῳ. πρῶτον μὲν τὸ τῆς ἀκροπόλεως εἶχε τότε οὐχ ὡς τὰ νῦν ἔχει. νῦν μὲν γὰρ μία γενομένη * νὺξ ὑγρὰ διαφερόντως γῆς 112
αὐτὴν ψιλὴν περιτήξασα πεποίηκε, σεισμῶν ἅμα καὶ πρὸ τῆς ἐπὶ Δευκαλίωνος φθορᾶς τρίτου πρότερον ὕδατος ἐξαισίου γενομένου· τὸ δὲ πρὶν ἐν ἑτέρῳ χρόνῳ μέγεθος μὲν ἦν πρὸς τὸν Ἠριδανὸν καὶ τὸν Ἰλισὸν ἀποβεβηκυῖα καὶ περιειληφυῖα ἐντὸς τὴν Πύκνα καὶ τὸν Λυκαβηττὸν ὅρον ἐκ τοῦ καταντικρὺ τῆς Πυκνὸς ἔχουσα, γεώδης δ᾽ ἦν πᾶσα καὶ πλὴν ὀλίγων ἐπίπεδος ἄνωθεν. ᾠκεῖτο δὲ τὰ μὲν ἔξωθεν, ὑπ᾽ | αὐ- B
τὰ τὰ πλάγια αὐτῆς, ὑπὸ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν γεωργῶν ὅσοι πλησίον ἐγεώργουν· τὰ δ᾽ ἐπάνω τὸ μάχιμον αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ μόνον γένος περὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς Ἡφαίστου τε ἱερὸν κατῳκήκειν, οἷον μιᾶς οἰκίας κῆπον ἑνὶ περιβόλῳ προσπεριβεβλημένοι. τὰ γὰρ πρὸς βοῤῥᾶν αὐτῆς ᾤκουν οἰκίας κοινὰς καὶ ξυσσίτια χειμερινὰ κατασκευασάμενοι καὶ πάντα, ὅσα πρέποντα ἦν τῇ κοινῇ πολιτείᾳ δι᾽ οἰκοδομήσεων ὑπάρχειν αὐ-
τῶν καὶ | τῶν ἱερῶν, ἄνευ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· τού- C
τοις γὰρ οὐδὲν οὐδαμόσε προσεχρῶντο, ἀλλὰ τὸ μέσον ὑπερηφανίας καὶ ἀνελευθερίας μεταδιώκοντες κοσμίας ᾠκοδομοῦντο οἰκήσεις, ἐν αἷς αὐτοί τε καὶ ἐκγόνων ἔκγονοι καταγηρῶντες ἄλλοις ὁμοίοις τὰς αὐτὰς ἀεὶ παρεδίδοσαν· τὰ δὲ πρὸς νότου κήπους καὶ γυμνάσια συσσίτιά τε ἀνέντες οἷα θέρους κατεχρῶντο ἐπὶ ταῦτα αὐτοῖς. κρήνη δ᾽ ἦν μία κατὰ τὸν τῆς νῦν ἀκροπόλεως τόπον, ἧς ἀποσβεσθείσης | ὑπὸ τῶν σεισμῶν τὰ νῦν D
νάματα σμικρὰ κύκλῳ καταλέλειπται, τοῖς δὲ τότε πᾶσι παρεῖχεν ἄφθονον ῥεῦμα, εὐκρὰς οὖσα πρὸς χειμῶνά τε καὶ θέρος. τούτῳ δὴ κατῴκουν τῷ σχήματι, τῶν μὲν αὑτῶν πολιτῶν φύλακες, τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων ἡγεμόνες ἑκόντων, πλῆθος δὲ διαφυλάττοντες ὅ τι μάλιστα ταὐτὸν ἑαυτῶν εἶναι πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὸ δυνατὸν πολεμεῖν ἤδη καὶ τὸ ἔτι, περὶ δύο μάλιστα ὄντες | μυριάδας. VI. Οὗτοι E
μὲν οὖν δὴ τοιοῦτοί τε ὄντες αὐτοὶ καί τινα τοιοῦτον ἀεὶ τρόπον τήν τε ἑαυτῶν καὶ τὴν Ἑλλάδα δίκῃ διοικοῦντες, ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν κατά τε σωμάτων κάλλη καὶ κατὰ τὴν τῶν ψυχῶν παντοίαν ἀρετὴν ἐλλόγιμοί τε ἦσαν καὶ ὀνομαστότατοι πάντων τῶν τότε· τὰ δὲ δὴ τῶν ἀντιπολεμησάντων αὐτοῖς οἷα ἦν ὥς τε ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐγένετο, μνήμης ἂν μὴ στερηθῶμεν ὧν ἔτι παῖδες ὄντες ἠκούσαμεν, εἰς τὸ μέσον αὐτὰ νῦν ἀποδώσομεν ὑμῖν τοῖς φίλοις εἶναι κοινά. Τὸ δ᾽ ἔτι βραχὺ πρὸ τοῦ * λόγου δεῖ δηλῶσαι, μὴ πολλάκις ἀ- 113
κούοντες Ἑλληνικὰ βαρβάρων ἀνδρῶν ὀνόματα θαυμάζητε· τὸ γὰρ αἴτιον αὐτῶν πεύσεσθε. Σόλων ἅτ᾽ ἐπινοῶν εἰς τὴν αὑτοῦ ποίησιν καταχρήσασθαι τῷ λόγῳ, διαπυνθανόμενος τὴν τῶν ὀνομάτων δύναμιν, εὗρε τούς τε Αἰγυπτίους τοὺς πρώτους ἐκείνους αὐτὰ γραψαμένους εἰς τὴν αὑτῶν φωνὴν μετενηνοχότας, αὐτός τε αὖ πάλιν ἑκάστου τὴν διάνοιαν ὀνόματος ἀναλαμβάνων εἰς τὴν ἡμετέραν | ἄγων φωνὴν ἀπεγράφετο. B
καὶ ταῦτά γε δὴ τὰ γράμματα παρὰ τῷ πάππῳ τ᾽ ἦν καὶ ἔτ᾽ ἐστὶ παρ᾽ ἐμοὶ νῦν διαμεμελέτηταί τε ὑπ᾽ ἐμοῦ

παιδὸς ὄντος. ἂν οὖν ἀκούητε τοιαῦτα, οἷα καὶ τῇδε,
ὀνόματα, μηδὲν ὑμῖν ἔστω θαῦμα· τὸ γὰρ αἴτιον αὐ-
τῶν ἔχετε. μακροῦ δὲ δὴ λόγου τοιάδε τις ἦν ἀρχὴ
τότε. VII. Καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέχθη περὶ
τῆς τῶν θεῶν λήξεως, ὅτι κατενείμαντο γῆν πᾶσαν ἔν-
θα μὲν μείζους λήξεις, ἔνθα δὲ καὶ ἐλάττους, ἱερὰ
C θυσίας τε αὑτοῖς | κατασκευάζοντες, οὕτω δὴ καὶ τὴν
νῆσον Ποσειδῶν τὴν Ἀτλαντίδα λαχὼν ἐκγόνους ἑαυ-
τοῦ κατῴκισεν ἐκ θνητῆς γυναικὸς γεννήσας ἔν τινι
τόπῳ τοιῷδε τῆς νήσου. πρὸς θαλάττης μέν, κατὰ δὲ
μέσον πάσης πεδίον ἦν, ὃ δὴ πάντων πεδίων κάλλι-
στον ἀρετῇ τε ἱκανὸν γενέσθαι λέγεται. πρὸς τῷ πε-
δίῳ δὲ αὖ κατὰ μέσον σταδίους ὡς πεντήκοντα ἀφε-
στὸς ἦν ὄρος βραχὺ πάντῃ. τούτῳ δ' ἦν ἔνοικος τῶν
ἐκεῖ κατὰ ἀρχὰς ἐκ γῆς ἀνδρῶν γεγονότων Εὐήνωρ
D μὲν ὄνομα, | γυναικὶ δὲ συνοικῶν Λευκίππῃ· Κλειτὼ
δὲ μονογενῆ θυγατέρα ἐγεννησάσθην. ἤδη δ' εἰς ἀν-
δρὸς ὥραν ἡκούσης τῆς κόρης ἥ τε μήτηρ τελευτᾷ καὶ
ὁ πατήρ, αὐτῆς δὲ εἰς ἐπιθυμίαν Ποσειδῶν ἐλθὼν ξυμ-
μίγνυται, καὶ τὸν γήλοφον, ἐν ᾧ κατῴκιστο, ποιῶν εὐ-
ερκῆ περιῤῥήγνυσι κύκλῳ, θαλάττης γῆς τε ἐναλλὰξ
ἐλάττους μείζους τε περὶ ἀλλήλους ποιῶν τροχούς, δύο
μὲν γῆς, θαλάττης δὲ τρεῖς οἷον τορνεύων ἐκ μέσης
E τῆς νήσου, πάντῃ ἴσον ἀφεστῶτας, ὥστε ἄβατον | ἀν-
θρώποις εἶναι· πλοῖα γὰρ καὶ τὸ πλεῖν οὔπω τότ' ἦν.
αὐτὸς δὲ τήν τε ἐν μέσῳ νῆσον οἷα δὴ θεὸς εὐμαρῶς
διεκόσμησεν, ὕδατα μὲν διττὰ ὑπὸ γῆς ἄνω πηγαῖα
κομίσας, τὸ μὲν θερμόν, ψυχρὸν δὲ ἐκ κρήνης ἀποῤ-
ῥέον ἕτερον, τροφὴν δὲ παντοίαν καὶ ἱκανὴν ἐκ τῆς
γῆς ἀναδιδούς. παίδων δὲ ἀῤῥένων πέντε γενέσεις δι-
δύμους γεννησάμενος ἐθρέψατο, καὶ τὴν νῆσον τὴν
Ἀτλαντίδα πᾶσαν δέκα μέρη κατανείμας τῶν μὲν πρε-
114 σβυτάτων τῷ προτέρῳ γενομένῳ * τήν τε μητρῴαν οἴ-
κησιν καὶ τὴν κύκλῳ λῆξιν, πλείστην καὶ ἀρίστην οὖ-
σαν, ἀπένειμε, βασιλέα τε τῶν ἄλλων κατέστησε, τοὺς
δὲ ἄλλους ἄρχοντας, ἑκάστῳ δὲ ἀρχὴν πολλῶν ἀνθρώ-
πων καὶ τόπον πολλῆς χώρας ἔδωκεν. ὀνόματα δὲ πᾶ-
σιν ἔθετο, τῷ μὲν πρεσβυτάτῳ καὶ βασιλεῖ τοῦτο, οὗ
δὴ καὶ πᾶσα ἡ νῆσος τό τε πέλαγος ἔσχεν ἐπωνυμίαν,
Ἀτλαντικὸν λεχθέν, ὅτι τοὔνομ' ἦν τῷ πρώτῳ βασι-
B λεύσαντι τότε Ἄτλας· τῷ δὲ διδύμῳ | μετ' ἐκεῖνόν τε
γενομένῳ, λῆξιν δὲ ἄκρας τῆς νήσου πρὸς Ἡρακλείων
στηλῶν εἰληχότι ἐπὶ τὸ τῆς Γαδειρικῆς νῦν χώρας κατ'
ἐκεῖνον τὸν τόπον ὀνομαζομένης, Ἑλληνιστὶ μὲν Εὔμη-
λον, τὸ δ' ἐπιχώριον Γάδειρον, ὅπερ τ' ἦν ἐπίκλην,
ταύτῃ ὄνομα παράσχοι. τοῖν δὲ δευτέροιν γενομένοιν
τὸν μὲν Ἀμφήρη, τὸν δὲ Εὐαίμονα ἐκάλεσε· τρίτοις δέ,
Μνησέα μὲν τῷ προτέρῳ γενομένῳ, τῷ δὲ μετὰ τοῦ-
C τον Αὐτόχθονα· τῶν δὲ | τετάρτων Ἐλάσιππον μὲν
τὸν πρότερον, Μήστορα δὲ τὸν ὕστερον· ἐπὶ δὲ τοῖς
πέμπτοις τῷ μὲν ἔμπροσθεν Ἀζάης ὄνομα ἐτέθη, τῷ
δ' ὑστέρῳ Διαπρεπής. οὗτοι δὴ πάντες αὐτοί τε καὶ
ἔκγονοι τούτων ἐπὶ γενεὰς πολλὰς ᾤκουν ἄρχοντες μὲν
πολλῶν ἄλλων κατὰ τὸ πέλαγος νήσων, ἔτι δέ, ὥσπερ
καὶ πρότερον ἐῤῥήθη, μέχρι τε Αἰγύπτου καὶ Τυῤῥη-
νίας τῶν ἐντὸς δεῦρο ἐπάρχοντες. Ἄτλαντος δὴ πολὺ
D μὲν ἄλλο καὶ τίμιον γίγνεται γένος, | βασιλεὺς δὲ ὁ
πρεσβύτατος ἀεὶ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἐκγόνων παρα-
διδοὺς ἐπὶ γενεὰς πολλὰς τὴν βασιλείαν διέσωζον,
πλοῦτον μὲν κεκτημένοι πλήθει τοσοῦτον, ὅσος οὔτε
πω πρόσθεν ἐν δυναστείαις τισὶ βασιλέων γέγονεν οὔ-
τε ποτὲ ὕστερον γενέσθαι ῥᾴδιος, κατεσκευασμένα δὲ
πάντα ἦν αὐτοῖς, ὅσα ἐν πόλει καὶ ὅσα κατὰ τὴν ἄλ-
λην χώραν ἦν ἔργον κατασκευάσασθαι. πολλὰ μὲν γὰρ
διὰ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς προσῄειν ἔξωθεν, πλεῖστα δὲ ἡ
νῆσος | αὐτὴ παρείχετο εἰς τὰς τοῦ βίου κατασκευάς, E
πρῶτον μὲν ὅσα ὑπὸ μεταλλείας ὀρυττόμενα στερεὰ
καὶ ὅσα τηκτὰ γέγονε· καὶ τὸ νῦν ὀνομαζόμενον μό-
νον, τότε δὲ πλέον ὀνόματος ἦν τὸ γένος ἐκ γῆς ὀρυτ-
τόμενον ὀρειχάλκου κατὰ τόπους πολλοὺς τῆς νήσου,
πλὴν χρυσοῦ τιμιώτατον ἐν τοῖς τότε ὄν· καὶ ὅσα ὕλη
πρὸς τὰ τεκτόνων διαπονήματα παρέχεται, πάντα φέ-
ρουσα ἄφθονα, τά τε αὖ περὶ τὰ ζῷα ἱκανῶς ἥμερα
καὶ ἄγρια τρέφουσα. καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων ἦν ἐν αὐ-
τῇ γένος πλεῖστον· νομὴ γὰρ τοῖς τε ἄλλοις ζῴοις,
ὅσα καθ' ἕλη καὶ λίμνας καὶ ποταμούς, ὅσα τ' αὖ
κατ' ὄρη * καὶ ὅσα ἐν τοῖς πεδίοις νέμεται, ξύμπασι 115
παρῆν ἄδην, καὶ τούτῳ κατὰ ταὐτὰ τῷ ζῴῳ, μεγίστῳ
πεφυκότι καὶ πολυβορωτάτῳ. πρὸς δὴ τούτοις, ὅσα
εὐώδη τρέφει που γῆ τὰ νῦν, ῥιζῶν ἢ χλόης ἢ ξύλων
ἢ χυλῶν στακτῶν εἴτε ἀνθῶν ἢ καρπῶν, ἔφερέ τε ταῦ-
τα καὶ ἔτρεφεν εὖ. ἔτι δὲ τὸν ἥμερον καρπόν, τόν τε
ξηρόν, ὃς ἡμῖν τροφῆς ἕνεκά ἐστι, καὶ ὅσοις χάριν τοῦ
σίτου προσχρώμεθα — καλοῦμεν δὲ αὐτοῦ τὰ μέρη
| ὄσπρια — καὶ τὸν ὅσος ξύλινος, πώματα καὶ βρώ- B
ματα καὶ ἀλείμματα φέρων, παιδιᾶς τε ὃς ἕνεκα ἡδο-
νῆς τε γέγονε δυςθησαύριστος ἀκροδρύων καρπός, ὅσα
τε παραμύθια πλησμονῆς μεταδόρπια ἀγαπητὰ κά-
μνοντι τίθεμεν, ἅπαντα ταῦτα ἡ τότε ποτὲ οὖσα ὑφ'
ἡλίῳ νῆσος ἱερὰ καλά τε καὶ θαυμαστὰ καὶ πλήθεσιν
ἄπειρα ἔφερε. ταῦτα οὖν λαμβάνοντες πάντα παρὰ
τῆς γῆς κατεσκευάζοντο τά τε ἱερὰ καὶ τὰς βασιλικὰς
| οἰκήσεις καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ νεώρια καὶ ξύμ- C
πασαν τὴν ἄλλην χώραν, τοιᾷδε ἐν τάξει διακο-
σμοῦντες. VIII. Τοὺς τῆς θαλάττης τροχούς, οἳ
περὶ τὴν ἀρχαίαν ἦσαν μητρόπολιν, πρῶτον μὲν
ἐγεφύρωσαν, ὁδὸν ἔξω καὶ ἐπὶ τὰ βασίλεια ποιού-
μενοι. τὰ δὲ βασίλεια ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ θεοῦ καὶ
τῶν προγόνων κατοικήσει κατ' ἀρχὰς ἐποιήσαντο εὐ-
θύς, ἕτερος δὲ παρ' ἑτέρου δεχόμενος, κεκοσμημένα
κοσμῶν, ὑπερεβάλλετο εἰς δύναμιν | ἀεὶ τὸν ἔμπρο- D
σθεν, ἕως εἰς ἔκπληξιν μεγέθεσι κάλλεσί τε ἔργων ἰδεῖν
τὴν οἴκησιν ἀπειργάσαντο. διώρυχα μὲν γὰρ ἐκ τῆς
θαλάττης ἀρχόμενοι τρίπλεθρον τὸ πλάτος, ἑκατὸν δὲ
ποδῶν βάθος, μῆκος δὲ πεντήκοντα σταδίων, ἐπὶ τὸν
ἐξωτάτω τροχὸν συνέτρησαν, καὶ τὸν ἀνάπλουν ἐκ
| τῆς θαλάττης ταύτῃ πρὸς ἐκεῖνον ὡς εἰς λιμένα E
ἐποιήσαντο, διελόντες στόμα ναυσὶ ταῖς μεγίσταις
ἱκανὸν εἰςπλεῖν. καὶ δὴ καὶ τοὺς τῆς γῆς τροχούς, οἳ
τοὺς τῆς θαλάττης διεῖργον, κατὰ τὰς γεφύρας διεῖ-
λον ὅσον μιᾷ τριήρει διέκπλουν εἰς ἀλλήλους, καὶ κα-
τεστέγασαν ἄνωθεν, ὥστε τὸν ὑπόπλουν κάτωθεν εἶ-
ναι· τὰ γὰρ τῶν τῆς γῆς τροχῶν χείλη βάθος εἶχεν
ἱκανὸν ὑπερέχον τῆς θαλάττης. ἦν δὲ ὁ μὲν μέγιστος
τῶν τροχῶν, εἰς ὃν ἡ θάλαττα συνετέτρητο, τριστά-
διος τὸ πλάτος, ὁ δ' ἑξῆς τῆς γῆς ἴσος ἐκείνῳ· τοῖν
δὲ δευτέροιν ὁ μὲν ὑγρὸς δυοῖν σταδίοιν πλάτος, ὁ δὲ
ξηρὸς ἴσος αὖ πάλιν τῷ πρόσθεν ὑγρῷ· σταδίου δὲ

ὁ περὶ αὐτὴν τὴν ἐν μέσῳ νῆσον περιθέων. ἡ δὲ νῆ-
116 σος, * ἐν ᾗ τὰ βασίλεια ἦν, πέντε σταδίων τὴν διά-
μετρον εἶχε. ταύτην δὴ κύκλῳ καὶ τοὺς τροχοὺς καὶ
τὴν γέφυραν πλεθριαίαν τὸ πλάτος οὖσαν ἔνθεν καὶ
ἔνθεν λιθίνῳ περιεβάλλοντο τείχει, πύργους καὶ πύ-
λας ἐπὶ τῶν γεφυρῶν κατὰ τὰς τῆς θαλάττης διαβά-
σεις ἑκασταχόσε ἐπιστήσαντες. τὸν δὲ λίθον ἔτεμνον
ὑπὸ τῆς νήσου κύκλῳ τῆς ἐν μέσῳ καὶ ὑπὸ τῶν τρο-
χῶν ἔξωθεν καὶ ἐντός, τὸν μὲν λευκόν, τὸν δὲ μέλανα,
B τὸν δὲ ἐρυθρὸν ὄντα· τέμνοντες | δὲ ἅμα ἀπειργά-
ζοντο νεωσοίκους κοίλους διπλοῦς ἐντός, κατηρεφεῖς
αὐτῇ τῇ πέτρᾳ. καὶ τῶν οἰκοδομημάτων τὰ μὲν ἁπλᾶ,
τὰ δὲ μιγνύντες τοὺς λίθους ποικίλα ὕφαινον παιδιᾶς
χάριν, ἡδονὴν αὐτοῖς ξύμφυτον ἀπονέμοντες· καὶ τοῦ
μὲν περὶ τὸν ἐξωτάτω τροχὸν τείχους χαλκῷ περιελάμ-
βανον πάντα τὸν περίδρομον, οἷον ἀλοιφῇ προσχρώ-
μενοι, τοῦ δ' ἐντὸς καττιτέρῳ περιέτηκον, τὸν δὲ πε-
C ρὶ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν ὀρειχάλκῳ | μαρμαρυγὰς ἔχον-
τι πυρώδεις. **IX.** Τὰ δὲ δὴ τῆς ἀκροπόλεως ἐντὸς
βασίλεια κατεσκευασμένα ὧδ' ἦν. ἐν μέσῳ μὲν ἱερὸν
ἅγιον αὐτόθι τῆς τε Κλειτοῦς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος
ἄβατον ἀφεῖτο, περιβόλῳ χρυσῷ περιβεβλημένον, τοῦτ'
ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐφίτυσαν καὶ ἐγέννησαν τὸ τῶν δέ-
κα βασιλειδῶν γένος· ἔνθα καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἐκ πα-
σῶν τῶν δέκα λήξεων ὡραῖα αὐτόσε ἀπετέλουν ἱερὰ
ἐκείνων ἑκάστῳ. τοῦ δὲ Ποσειδῶνος αὐτοῦ νεὼς ἦν,
D σταδίου μὲν μῆκος, | εὖρος δὲ τρισὶ πλέθροις, ὕψος
δ' ἐπὶ τούτοις σύμμετρον ἰδεῖν, εἶδος δέ τι βαρβαρι-
κὸν ἔχοντος. πάντα δὲ ἔξωθεν περιήλειψαν τὸν νεὼν
ἀργύρῳ, πλὴν τῶν ἀκρωτηρίων, τὰ δὲ ἀκρωτήρια χρυ-
σῷ. τὰ δὲ ἐντός, τὴν μὲν ὀροφὴν ἐλεφαντίνην *ἦν*
ἰδεῖν πᾶσαν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ὀρειχάλκῳ πεποι-
κιλμένην, τὰ δὲ ἄλλα πάντα τῶν τοίχων τε καὶ κιόνων
καὶ ἐδάφους ὀρειχάλκῳ περιέλαβον. χρυσᾶ δὲ ἀγάλ-
ματα ἐνέστησαν, τὸν μὲν θεὸν ἐφ' ἅρματος ἑστῶτα
E ἓξ ὑποπτέρων | ἵππων ἡνίοχον, αὐτόν τε ὑπὸ μεγέ-
θους τῇ κορυφῇ τῆς ὀροφῆς ἐφαπτόμενον, Νηρῇδας
δὲ ἐπὶ δελφίνων ἑκατὸν κύκλῳ· τοσαύτας γὰρ ἐνόμι-
ζον αὐτὰς οἱ τότε εἶναι. πολλὰ δ' ἄλλα ἀγάλματα
ἰδιωτῶν ἀναθήματα ἐνῆν. περὶ δὲ τὸν νεὼν ἔξωθεν
εἰκόνες ἁπάντων ἕστασαν ἐκ χρυσοῦ, τῶν γυναικῶν
καὶ αὐτῶν, ὅσοι τῶν δέκα ἐγεγόνεσαν βασιλέων καὶ
πολλὰ ἕτερα ἀναθήματα μεγάλα τῶν τε βασιλέων
καὶ ἰδιωτῶν ἐξ αὐτῆς τε τῆς πόλεως καὶ τῶν ἔξωθεν
ὅσων ἐπῆρχον. βωμός τε δὴ ξυνεπόμενος ἦν τὸ μέγε-
117 θος καὶ * τὸ τῆς ἐργασίας ταύτῃ τῇ κατασκευῇ, καὶ
τὰ βασίλεια κατὰ τὰ αὐτὰ πρέποντα μὲν τῷ τῆς ἀρ-
χῆς μεγέθει, πρέποντα δὲ τῷ περὶ τὰ ἱερὰ κόσμῳ.
ταῖς δὲ δὴ κρήναις, τῇ τοῦ ψυχροῦ καὶ τῇ τοῦ θερ-
μοῦ νάματος, πλῆθος μὲν ἄφθονον ἐχούσαις, ἡδονῇ
δὲ καὶ ἀρετῇ τῶν ὑδάτων πρὸς ἑκατέρου τὴν χρῆσιν
θαυμαστοῦ πεφυκότος, ἐχρῶντο περιστήσαντες οἰκο-
δομήσεις καὶ δένδρων φυτεύσεις πρεπούσας ὕδασι, δε-
B ξαμενάς τε αὖ τὰς μὲν | ὑπαιθρίους, τὰς δὲ χειμερι-
νὰς τοῖς θερμοῖς λουτροῖς ὑποστέγους περιτιθέντες,
χωρὶς μὲν βασιλικάς, χωρὶς δὲ ἰδιωτικάς, ἔτι δὲ γυ-
ναιξὶν ἄλλας, καὶ ἑτέρας ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπο-
ζυγίοις, τὸ πρόσφορον τῆς κοσμήσεως ἑκάστοις ἀπο-
νέμοντες. τὸ δὲ ἀποῤῥέον ἦγον ἐπὶ τὸ τοῦ Ποσειδῶ-
νος ἄλσος, δένδρα παντοδαπὰ κάλλος ὕψος τε δαιμό-
νιον ὑπὸ ἀρετῆς τῆς γῆς ἔχοντα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἔξω
κύκλους δι' ὀχετῶν κατὰ τὰς γεφύρας ἐπωχέτευον. | C
οὗ δὴ πολλὰ μὲν ἱερὰ καὶ πολλῶν θεῶν, πολλοὶ δὲ
κῆποι καὶ γυμνάσια ἐκεχειρούργητο, τὰ μὲν ἀνδρῶν,
τὰ δὲ ἵππων χωρὶς ἐν ἑκατέρᾳ τῇ τῶν τροχῶν νήσῳ,
τά τε ἄλλα καὶ κατὰ μέσην τὴν μείζω τῶν νήσων ἐξ-
ῃρημένος ἱππόδρομος ἦν αὐτοῖς, σταδίου τὸ πλάτος
ἔχων, τὸ δὲ μῆκος περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἀφεῖτο εἰς
ἅμιλλαν τοῖς ἵπποις. δορυφορικαὶ δὲ περὶ αὐτὸν ἔν-
θεν τε καὶ ἔνθεν οἰκήσεις ἦσαν τῷ πλήθει τῶν δο-
ρυφόρων· τοῖς δὲ | πιστοτέροις ἐν τῷ σμικροτέρῳ τρο- D
χῷ καὶ πρὸς τῆς ἀκροπόλεως μᾶλλον ὄντι διετέτακτο
ἡ φρουρά, τοῖς δὲ πάντων διαφέρουσι πρὸς πίστιν ἐν-
τὸς τῆς ἀκροπόλεως περὶ τοὺς βασιλέας αὐτοὺς ἦσαν
οἰκήσεις δεδομέναι. τὰ δὲ νεώρια τριήρων μεστὰ ἦν
καὶ σκευῶν, ὅσα τριήρεσι προσήκει, πάντα δὲ ἐξηρτυ-
μένα ἱκανῶς. Καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ τὴν τῶν βασιλέων
οἴκησιν οὕτω κατεσκεύαστο· διαβάντι δὲ τοὺς λιμένας
ἔξω τρεῖς ὄντας ἀρξάμενον ἀπὸ | τῆς θαλάττης ᾔειν E
ἐν κύκλῳ τεῖχος, πεντήκοντα σταδίους τοῦ μεγίστου
τροχοῦ τε καὶ λιμένος ἀπέχον πανταχῇ, καὶ συνέκλειεν
εἰς ταὐτὸν πρὸς τὸ τῆς διώρυχος στόμα τὸ πρὸς θα-
λάττης. τοῦτο δὴ πᾶν συνῳκεῖτο μὲν ὑπὸ πολλῶν καὶ
πυκνῶν οἰκήσεων, ὁ δὲ ἀνάπλους καὶ ὁ μέγιστος λιμὴν
ἔγεμε πλοίων καὶ ἐμπόρων ἀφικνουμένων πάντοθεν,
φωνὴν καὶ θόρυβον παντοδαπὸν κτύπον τε μεθ' ἡμέ-
ραν καὶ διὰ νυκτὸς ὑπὸ πλήθους παρεχομένων. **X.** Τὸ
μὲν οὖν ἄστυ καὶ τὸ περὶ τὴν ἀρχαίαν οἴκησιν σχεδὸν
ὡς τότ' ἐλέχθη, νῦν διεμνημόνευται· τῆς δ' ἄλλης χώ-
ρας ὡς ἡ φύσις εἶχε καὶ τὸ * τῆς διακοσμήσεως εἶδος 118
ἀπομνημονεῦσαι πειρατέον. πρῶτον μὲν οὖν ὁ τόπος
ἅπας ἐλέγετο σφόδρα τε ὑψηλὸς καὶ ἀπότομος ἐκ θα-
λάττης, τὸ δὲ περὶ τὴν πόλιν πᾶν πεδίον, ἐκείνην μὲν
περιέχον, αὐτὸ δὲ κύκλῳ περιεχόμενον ὄρεσι μέχρι πρὸς
τὴν θάλατταν καθειμένοις, λεῖον καὶ ὁμαλές, πρόμη-
κες δὲ πᾶν, ἐπὶ μὲν θάτερα τρισχιλίων σταδίων, κατὰ
δὲ μέσον ἀπὸ θαλάττης ἄνω δισχιλίων. ὁ δὲ τόπος οὗ-
τος ὅλης τῆς νήσου πρὸς | νότον ἐτέτραπτο, ἀπὸ τῶν B
ἄρκτων κατάβοῤῥος. τὰ δὲ περὶ αὐτὸν ὄρη τότε ὑμνεῖ-
το *τὸ* πλῆθος καὶ μέγεθος καὶ κάλλος παρὰ πάντα
τὰ νῦν ὄντα γεγονέναι, πολλὰς μὲν κώμας καὶ πλουσίας
περιοίκων ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα, ποταμοὺς δὲ καὶ λίμνας καὶ
λειμῶνας τροφὴν τοῖς πᾶσιν ἡμέροις καὶ ἀγρίοις ἱκα-
νὴν θρέμμασιν, ὕλην δὲ καὶ πλήθει καὶ γένεσι ποικί-
λην ξύμπασί τε τοῖς ἔργοις καὶ πρὸς ἕκαστα ἄφθονον.
ὧδε οὖν τὸ πεδίον φύσει καὶ ὑπὸ βασιλέων | πολλῶν C
ἐν πολλῷ χρόνῳ διεπεπόνητο. τετράγωνον μὲν αὔθ'
ὑπῆρχε τὰ πλεῖστ' ὀρθὸν καὶ πρόμηκες· ὅ τι δ' ἐνέ-
λειπε, κατεύθυντο τάφρου κύκλῳ περιορυχθείσης. τὸ
δὲ βάθος καὶ πλάτος τό τε μῆκος αὐτῆς ἄπιστον μὲν
τὸ λεχθέν, ὡς χειροποίητον ἔργον, πρὸς τοῖς ἄλλοις
διαπονήμασι τοσοῦτον εἶναι, ῥητέον δὲ ὅ γε ἠκούσα-
μεν· πλέθρου μὲν γὰρ βάθος ὀρώρυκτο, τὸ δὲ πλάτος
ἁπάντῃ σταδίου, περὶ δὲ πᾶν τὸ πεδίον ὀρυχθεῖσα
συνέβαινεν | εἶναι τὸ μῆκος σταδίων μυρίων. τὰ δ' ἐκ D
τῶν ὀρῶν καταβαίνοντα ὑποδεχομένη ῥεύματα καὶ πε-
ρὶ τὸ πεδίον κυκλωθεῖσα, πρὸς τὴν πόλιν ἔνθεν τε
καὶ ἔνθεν ἀφικομένη, ταύτῃ πρὸς θάλατταν μεθεῖτο

ἐκρεῖν. ἄνωθεν δὲ ἀπ᾽ αὐτῆς τὸ πλάτος μάλιστα ἑκα-
τὸν ποδῶν διώρυχες εὐθεῖαι τετμημέναι κατὰ τὸ πε-
δίον πάλιν εἰς τὴν τάφρον τὴν πρὸς θαλάττης ἀφεῖν-
το, ἑτέρα δὲ ἀφ᾽ ἑτέρας αὐτῶν σταδίους ἑκατὸν ἀπεῖ-
χεν· ᾗ δὴ τήν τ᾽ ἐκ τῶν ὀρῶν ὕλην κατῆγον εἰς τὸ
E ἄστυ καὶ τἆλλα | δὲ ὡραῖα πλοίοις κατεκομίζοντο, διά-
πλους ἐκ τῶν διωρύχων εἰς ἀλλήλας τε πλαγίας καὶ
πρὸς τὴν πόλιν τεμόντες. καὶ δὶς δὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν
γῆν ἐκαρποῦντο, χειμῶνος μὲν τοῖς ἐκ Διὸς ὕδασι
χρώμενοι, θέρους δὲ ὅσα γῆ φέρει, τὰ ἐκ τῶν διωρύ-
χων ἐπάγοντες νάματα. Πλῆθος δέ, τῶν μὲν ἐν τῷ
πεδίῳ χρησίμων πρὸς πόλεμον ἀνδρῶν ἐτέτακτο τὸν
119 κλῆρον ἕκαστον παρέχειν ἄνδρα ἡγεμόνα, τὸ * δὲ τοῦ
κλήρου μέγεθος εἰς δέκα δεκάκις ἦν στάδια, μυριάδες
δὲ ξυμπάντων τῶν κλήρων ἦσαν ἕξ· τῶν δὲ ἐκ τῶν
ὀρῶν καὶ τῆς ἄλλης χώρας ἀπέραντος μὲν ἀριθμὸς ἀν-
θρώπων ἐλέγετο, κατὰ δὲ τόπους καὶ κώμας εἰς τού-
τους τοὺς κλήρους πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἅπαντες διενε-
νέμηντο. τὸν οὖν ἡγεμόνα ἦν τεταγμένον εἰς τὸν πό-
λεμον παρέχειν ἕκτον μὲν ἅρματος πολεμιστηρίου μό-
ριον εἰς μύρια ἅρματα, ἵππους δὲ δύο καὶ ἀναβάτας,
B ἔτι | δὲ ξυνωρίδα χωρὶς δίφρου καταβάτην τε σμι-
κράσπιδα καὶ τὸν ἀμφοῖν μετ᾽ ἐπιβάτην τοῖν ἵπποιν
ἡνίοχον ἔχουσαν, ὁπλίτας δὲ δύο καὶ τοξότας σφεν-
δονήτας τε ἑκατέρους δύο, γυμνῆτας δὲ λιθοβόλους
καὶ ἀκοντιστὰς τρεῖς ἑκατέρους, ναύτας δὲ τέτταρας
εἰς πλήρωμα διακοσίων καὶ χιλίων νεῶν. τὰ μὲν οὖν
πολεμιστήρια οὕτω διετέτακτο τῆς βασιλικῆς πόλεως,
τῶν δὲ ἐννέα ἄλλα ἄλλως, ἃ μακρὸς ἂν χρόνος εἴη λέ-
C γειν. XI. Τὰ | δὲ τῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν ὧδ᾽ εἶχεν ἐξ
ἀρχῆς διακοσμηθέντα. τῶν δέκα βασιλέων εἷς ἕκαστος
ἐν μὲν τῷ καθ᾽ αὑτὸν μέρει κατὰ τὴν αὑτοῦ πόλιν
τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν πλείστων νόμων ἦρχε, κολάζων
καὶ ἀποκτιννὺς ὅντιν᾽ ἐθελήσειεν. ἡ δὲ ἐν ἀλλήλοις
ἀρχὴ καὶ κοινωνία κατὰ ἐπιστολὰς ἦν τὰς τοῦ Ποσει-
δῶνος, ὡς ὁ νόμος αὐτοῖς παρέδωκε, καὶ γράμματα
ὑπὸ τῶν πρώτων ἐν στήλῃ γεγραμμένα ὀρειχαλκίνῃ,
D ἣ κατὰ μέσην τὴν νῆσον ἔκειτο ἐν ἱερῷ | Ποσειδῶνος,
οἷ δὴ δι᾽ ἐνιαυτοῦ πέμπτου, τοτὲ δὲ ἐναλλὰξ ἕκτου,
συνελέγοντο, τῷ τε ἀρτίῳ καὶ τῷ περιττῷ μέρος ἴσον
ἀπονέμοντες, ξυλλεγόμενοι δὲ περί τε τῶν κοινῶν
ἐβουλεύοντο καὶ ἐξήταζον εἴ τίς τι παραβαίνοι, καὶ
ἐδίκαζον. ὅτε δὲ δικάζειν μέλλοιεν, πίστεις ἀλλήλοις
τοιάσδε ἐδίδοσαν πρότερον. ἀφέτων ὄντων ταύρων ἐν
τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ μόνοι γιγνόμενοι δέκα ὄν-
τες, ἐπευξάμενοι τῷ θεῷ τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ θῦμα
E ἑλεῖν, | ἄνευ σιδήρου ξύλοις καὶ βρόχοις ἐθήρευον,
ὃν δὲ ἕλοιεν τῶν ταύρων, πρὸς τὴν στήλην προσαγα-
γόντες κατὰ κορυφὴν αὐτῆς ἔσφαττον κατὰ τῶν γραμ-
μάτων. ἐν δὲ τῇ στήλῃ πρὸς τοῖς νόμοις ὅρκος ἦν
μεγάλας ἀρὰς ἐπευχόμενος τοῖς ἀπειθοῦσιν. ὅτ᾽ οὖν
κατὰ τοὺς αὑτῶν νόμους θύσαντες καθαγίζοιεν πάντα
120 τοῦ * ταύρου τὰ μέλη, κρατῆρα κεράσαντες ὑπὲρ ἑκά-
στου θρόμβον ἐνέβαλλον αἵματος, τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ εἰς τὸ
πῦρ ἔφερον, περικαθήραντες τὴν στήλην· μετὰ δὲ
τοῦτο χρυσαῖς φιάλαις ἐκ τοῦ κρατῆρος ἀρυτόμενοι,
κατὰ τοῦ πυρὸς σπένδοντες ἐπώμνυσαν δικάσειν τε
κατὰ τοὺς ἐν τῇ στήλῃ νόμους καὶ κολάσειν, εἴ τίς τι
πρότερον παραβεβηκὼς εἴη, τό τε αὖ μετὰ τοῦτο μη-
δὲν τῶν γραμμάτων ἑκόντες παραβήσεσθαι, μηδὲ ἄρ-
ξειν μηδὲ ἄρχοντι | πείσεσθαι πλὴν κατὰ τοὺς τοῦ B
πατρὸς ἐπιτάττοντι νόμους. ταῦτα ἐπευξάμενος ἕκα-
στος αὐτῶν αὑτῷ καὶ τῷ ἀφ᾽ αὑτοῦ γένει, πιὼν καὶ
ἀναθεὶς τὴν φιάλην εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, περὶ τὸ
δεῖπνον καὶ τἀναγκαῖα διατρίψας, ἐπειδὴ γίγνοιτο
σκότος καὶ τὸ πῦρ ἐψυγμένον τὸ περὶ τὰ θύματα εἴη,
πάντες οὕτως ἐνδύντες ὅ τι καλλίστην κυανῆν στολήν,
ἐπὶ τὰ τῶν ὁρκωμοσίων καύματα χαμαὶ καθίζοντες,
νύκτωρ, πᾶν τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀποσβεννύντες πῦρ, | C
ἐδικάζοντό τε καὶ ἐδίκαζον, εἴ τίς τι παραβαίνειν αὐ-
τῶν αἰτιῷτό τινα· δικάσαντες δὲ τὰ δικασθέντα, ἐπει-
δὴ φῶς γένοιτο, ἐν χρυσῷ πίνακι γράψαντες μετὰ τῶν
στολῶν μνημεῖα ἀνετίθεσαν. νόμοι δὲ πολλοὶ μὲν ἄλ-
λοι περὶ τὰ γέρα τῶν βασιλέων ἑκάστων ἦσαν ἴδιοι, τὰ
δὲ μέγιστα μήτε ποτὲ ὅπλα ἐπ᾽ ἀλλήλους οἴσειν βοη-
θήσειν τε πάντας, ἄν πού τις αὐτῶν ἔν τινι πόλει τὸ
βασιλικὸν καταλύειν ἐπιχειρῇ γένος, κοινῇ δέ, καθά-
περ οἱ πρόσθεν, | βουλευόμενοι τὰ δόξαντα περὶ πο- D
λέμου καὶ τῶν ἄλλων πράξεων, ἡγεμονίαν ἀποδιδόντες
τῷ Ἀτλαντικῷ γένει. θανάτου δὲ τὸν βασιλέα τῶν συγ-
γενῶν μηδενὸς εἶναι κύριον, ὃν ἂν μὴ τῶν δέκα τοῖς
ὑπὲρ ἥμισυ δοκῇ. XII. Ταύτην δὴ τοσαύτην καὶ τοι-
αύτην δύναμιν ἐν ἐκείνοις τότε οὖσαν τοῖς τόποις ὁ
θεὸς ἐπὶ τούσδε αὖ τοὺς τόπους ξυντάξας ἐκόμισεν ἔκ
τινος τοιᾶσδε, ὡς λόγος, προφάσεως. ἐπὶ πολλὰς μὲν
γενεάς, μέχριπερ ἡ τοῦ θεοῦ φύσις | αὐτοῖς ἐξήρκει, E
κατήκοοί τι ἦσαν τῶν νόμων καὶ πρὸς τὸ ξυγγενὲς
θεῖον φιλοφρόνως εἶχον· τὰ γὰρ φρονήματα ἀληθινὰ
καὶ πάντῃ μεγάλα ἐκέκτηντο, πρᾳότητι μετὰ φρονή-
σεως πρός τε τὰς ἀεὶ ξυμβαινούσας τύχας καὶ πρὸς
ἀλλήλους χρώμενοι, διὸ πλὴν ἀρετῆς πάντα ὑπερορῶν-
τες σμικρὰ ἡγοῦντο τὰ παρόντα καὶ ῥᾳδίως ἔφερον
οἷον * ἄχθος τὸν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων κτη- 121
μάτων ὄγκον, ἀλλ᾽ οὐ μεθύοντες ὑπὸ τρυφῆς διὰ
πλοῦτον ἀκράτορες αὑτῶν ὄντες ἐσφάλλοντο, νήφοντες
δὲ ὀξὺ καθεώρων, ὅτι καὶ ταῦτα πάντα ἐκ φιλίας
τῆς κοινῆς μετὰ ἀρετῆς αὐξάνεται, τῇ δὲ τούτων
σπουδῇ καὶ τιμῇ φθίνει ταῦτά τε αὐτὰ κἀκείνη ξυν-
απόλλυται τούτοις. ἐκ δὴ λογισμοῦ τε τοιούτου καὶ
φύσεως θείας παραμενούσης πάντ᾽ αὐτοῖς ηὐξήθη,
ἃ πρὶν διήλθομεν. ἐπεὶ δ᾽ ἡ τοῦ θεοῦ μὲν μοῖρα
ἐξίτηλος ἐγίγνετο ἐν αὐτοῖς πολλῷ τῷ θνητῷ καὶ πολ-
λάκις ἀνακεραννυμένη, τὸ δὲ ἀνθρώπινον ἦθος | ἐπε- B
κράτει, τότε ἤδη τὰ παρόντα φέρειν ἀδυνατοῦντες
ἠσχημόνουν, καὶ τῷ δυναμένῳ μὲν ὁρᾶν αἰσχροὶ κατε-
φαίνοντο, τὰ κάλλιστα ἀπὸ τῶν τιμιωτάτων ἀπολλύν-
τες, τοῖς δὲ ἀδυνατοῦσιν ἀληθινὸν πρὸς εὐδαιμονίαν
βίον ὁρᾶν τότε δὴ μάλιστα πάγκαλοι μακάριοί τε ἐδο-
ξάζοντο εἶναι, πλεονεξίας ἀδίκου καὶ δυνάμεως ἐμπιμ-
πλάμενοι. θεὸς δὲ ὁ θεῶν Ζεὺς ἐν νόμοις βασιλεύων,
ἅτε δυνάμενος καθορᾶν τὰ τοιαῦτα, ἐννοήσας γένος
ἐπιεικὲς ἀθλίως διατιθέμενον, δίκην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι
βουληθείς, ἵνα γένοιντο ἐμμελέστεροι | σωφρονισθέντες, C
ξυνήγειρε θεοὺς πάντας εἰς τὴν τιμιωτάτην αὐτῷ οἴ-
κησιν, ἣ δὴ κατὰ μέσον παντὸς τοῦ κόσμου βεβηκυῖα
καθορᾷ πάντα, ὅσα γενέσεως μετείληφε, καὶ ξυναγεί-
ρας εἶπεν.

Π Α Ρ Μ Ε Ν Ι Δ Η Σ.

Η

ΠΕΡΙ ΙΔΕΩΝ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΕΦΑΛΟΣ, ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ, ΑΝΤΙΦΩΝ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΠΥΘΟΔΩΡΟΣ, ΖΗΝΩΝ, ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ.

126 I. * Ἐπειδὴ Ἀθήναζε οἴκοθεν ἐκ Κλαζομενῶν ἀφικόμεθα, κατ' ἀγορὰν ἐνετύχομεν Ἀδειμάντῳ τε καὶ Γλαύκωνι· καί μου λαβόμενος τῆς χειρὸς ὁ Ἀδείμαντος, Χαῖρ', ἔφη, ὦ Κέφαλε· καὶ εἴ του δέει τῶν τῇδε, ὧν ἡμεῖς δυνατοί, φράζε. Ἀλλὰ μὲν δή, εἶπον ἐγώ, πάρειμί γε ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, δεησόμενος ὑμῶν. Λέγοις
B ἄν, ἔφη, τὴν δέησιν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Τῷ ἀδελφῷ ' ὑμῶν τῷ ὁμομητρίῳ τί ἦν ὄνομα; οὐ γὰρ μέμνημαι· παῖς δέ που ἦν ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησα δεῦρο ἐκ Κλαζομενῶν· πολὺς δὲ ἤδη χρόνος ἐξ ἐκείνου. τῷ μὲν γὰρ πατρί, δοκῶ, Πυριλάμπης ὄνομα. Πάνυ γε, ἔφη· αὐτῷ δέ γε Ἀντιφῶν. ἀλλὰ τί μάλιστα πυνθάνει; Οἵδ', εἶπον ἐγώ, πολῖταί μοί εἰσι, μάλα φιλόσοφοι, ἀκηκόασί τε, ὅτι οὗτος ὁ Ἀντιφῶν Πυθοδώρῳ
C τινὶ Ζήνωνος ἑταίρῳ πολλὰ ἐντετύχηκε, καὶ ' τοὺς λόγους, οὕς ποτε Σωκράτης καὶ Ζήνων καὶ Παρμενίδης διελέχθησαν, πολλάκις ἀκούσας τοῦ Πυθοδώρου ἀπομνημονεύει. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Τούτων τοίνυν, εἶπον, δεόμεθα ἀκοῦσαι. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ἔφη. μειράκιον γὰρ ὢν αὐτοὺς εὖ μάλα διεμελέτησεν· ἐπεὶ νῦν γε κατὰ τὸν πάππον τε καὶ ὁμώνυμον πρὸς ἱππικῇ τὰ πολλὰ διατρίβει. ἀλλ' εἰ δεῖ, ἴωμεν παρ' αὐτόν. ἄρτι γὰρ ἐνθένδε οἴκαδε οἴχεται· οἰκεῖ δὲ ἐγγὺς ἐν
127 Μελίτῃ. Ταῦτα εἰπόντες ἐβαδίζομεν, * καὶ κατελάβομεν τὸν Ἀντιφῶντα οἴκοι χαλινόν τινα χαλκεῖ ἐκδιδόντα σκευάσαι. ἐπειδὴ δὲ ἐκείνου ἀπηλλάγη, οἵ τε ἀδελφοὶ ἔλεγον αὐτῷ ὧν ἕνεκα παρεῖμεν, ἀνεγνώρισέ τέ με ἐκ τῆς προτέρας ἐπιδημίας καὶ ἠσπάζετο. καὶ δεομένων ἡμῶν διελθεῖν τοὺς λόγους, τὸ μὲν πρῶτον ὤκνει· πολὺ γὰρ ἔφη ἔργον εἶναι· ἔπειτα μέντοι διηγεῖτο. Ἔφη δὲ δὴ ὁ Ἀντιφῶν λέγειν τὸν Πυθόδωρον,
B ὅτι ἀφίκοιντό ποτε εἰς Παναθήναια ' τὰ μεγάλα Ζήνων τε καὶ Παρμενίδης. τὸν μὲν οὖν Παρμενίδην εὖ μάλα ἤδη πρεσβύτην εἶναι, σφόδρα πολιόν, καλὸν δὲ καὶ ἀγαθὸν τὴν ὄψιν, περὶ ἔτη μάλιστα πέντε καὶ ἑξήκοντα· Ζήνωνα δὲ ἐγγὺς ἐτῶν τετταράκοντα τότε εἶναι, εὐμήκη δὲ καὶ χαρίεντα ἰδεῖν· καὶ λέγεσθαι αὐτὸν παιδικὰ τοῦ Παρμενίδου γεγονέναι. καταλύειν δὲ αὐτοὺς ἔφη παρὰ τῷ Πυθοδώρῳ ἐκτὸς τείχους ἐν Κεραμεικῷ· ' οἷ δὴ καὶ ἀφικέσθαι τόν τε Σωκράτη, καὶ C
ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ πολλούς, ἐπιθυμοῦντας ἀκοῦσαι τῶν τοῦ Ζήνωνος γραμμάτων· τότε γὰρ αὐτὰ πρῶτον ὑπ' ἐκείνων κομισθῆναι. Σωκράτη δὲ εἶναι τότε σφόδρα νέον. ἀναγιγνώσκειν οὖν αὐτοῖς τὸν Ζήνωνα αὐτόν, τὸν δὲ Παρμενίδην τυχεῖν ἔξω ὄντα, καὶ εἶναι πάνυ βραχὺ ἔτι λοιπὸν τῶν λόγων ἀναγιγνωσκομένων, ἡνίκα αὐτός τε ἐπεισελθεῖν ἔφη ' ὁ Πυθόδω- D
ρος ἔξωθεν, καὶ τὸν Παρμενίδην μετ' αὐτοῦ καὶ Ἀριστοτέλη, τὸν τῶν τριάκοντα γενόμενον· καὶ σμίκρ' ἄττα ἔτι ἐπακοῦσαι τῶν γραμμάτων· οὐ μὴν αὐτός γε ἀλλὰ καὶ πρότερον ἀκηκοέναι τοῦ Ζήνωνος. II. Τὸν οὖν Σωκράτη ἀκούσαντα πάλιν τε κελεῦσαι τὴν πρώτην ὑπόθεσιν τοῦ πρώτου λόγου ἀναγνῶναι, καὶ ἀναγνωσθείσης, Πῶς, φάναι, ὦ Ζήνων, τοῦτο ' λέ- E
γεις· εἰ πολλά ἐστι τὰ ὄντα, ὡς ἄρα δεῖ αὐτὰ ὅμοιά τε εἶναι καὶ ἀνόμοια; τοῦτο δὲ δὴ ἀδύνατον· οὔτε γὰρ τὰ ἀνόμοια ὅμοια οὔτε τὰ ὅμοια ἀνόμοια οἷόν τε εἶναι. οὐχ οὕτω λέγεις; Οὕτω, φάναι τὸν Ζήνωνα. Οὐκοῦν, εἰ ἀδύνατον τά τε ἀνόμοια ὅμοια εἶναι καὶ τὰ ὅμοια ἀνόμοια, ἀδύνατον δὴ καὶ πολλὰ εἶναι; εἰ γὰρ πολλὰ εἴη, πάσχοι ἂν τὰ ἀδύνατα. ἆρα τοῦτό ἐστιν, ὃ βούλονταί σου οἱ λόγοι; οὐκ ἄλλο τι ἢ διαμάχεσθαι παρὰ πάντα τὰ λεγόμενα, ὡς οὐ πολλά ἐστι; καὶ τούτου αὐτοῦ οἴει σοι τεκμήριον εἶναι ἕκαστον τῶν λόγων, ὥστε καὶ ἡγεῖ τοσαῦτα τεκμήρια παρέχεσθαι, ὅσουσπερ λόγους γέγραφας, ὡς οὐκ ἔστι πολλά;
* οὕτως λέγεις, ἢ ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς καταμανθάνω; Οὔκ, 128
ἀλλά, φάναι τὸν Ζήνωνα, καλῶς συνῆκας ὅλον τὸ γράμμα ὃ βούλεται. Μανθάνω, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, ὦ Παρμενίδη, ὅτι Ζήνων ὅδε οὐ μόνον τῇ ἄλλῃ σου

φιλίᾳ βούλεται ᾠκειῶσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ συγγράμματι.
ταὐτὸν γὰρ γέγραφε τρόπον τινά, ὅπερ σύ· μεταβάλ-
λων δὲ ἡμᾶς πειρᾶται ἐξαπατᾶν ὡς ἕτερόν τι λέγων.
σὺ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἓν φῂς εἶναι τὸ πᾶν,
B καὶ τούτων | τεκμήρια παρέχει καλῶς τε καὶ εὖ· ὅδε
δὲ αὖ οὐ πολλά φησιν εἶναι, τεκμήρια δὲ καὶ αὐτὸς
πάμπολλα καὶ παμμεγέθη παρέχεται. τὸ οὖν τὸν μὲν
ἓν φάναι, τὸν δὲ μὴ πολλά, καὶ οὕτως ἑκάτερον λέ-
γειν, ὥστε μηδὲν τῶν αὐτῶν εἰρηκέναι δοκεῖν σχεδόν τι
λέγοντας ταὐτά, ὑπὲρ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους φαίνεται ὑμῖν
τὰ εἰρημένα εἰρῆσθαι. Ναί, φάναι τὸν Ζήνωνα, ὦ
Σώκρατες. σὺ δ' οὖν τὴν ἀλήθειαν τοῦ γράμματος οὐ
C πανταχοῦ ᾔσθησαι· | καίτοι ὥσπερ γε αἱ Λάκαιναι
σκύλακες εὖ μεταθεῖς τε καὶ ἰχνεύεις τὰ λεχθέντα·
ἀλλὰ πρῶτον μέν σε τοῦτο λανθάνει, ὅτι οὐ παντά-
πασιν οὕτω σεμνύνεται τὸ γράμμα, ὥστε ἅπερ σὺ λέ-
γεις διανοηθὲν γραφῆναι, τοὺς ἀνθρώπους δὲ ἐπικρυ-
πτόμενον ὥς τι μέγα διαπραττόμενον· ἀλλὰ σὺ μὲν
εἶπες τῶν συμβεβηκότων τι, ἔστι δὲ τό γε ἀληθὲς
βοήθειά τις ταῦτα τὰ γράμματα τῷ Παρμενίδου λό-
D γῳ πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας αὐτὸν κωμῳδεῖν, | ὡς εἰ
ἕν ἐστι, πολλὰ καὶ γελοῖα συμβαίνει πάσχειν τῷ λόγῳ
καὶ ἐναντία αὐτῷ. ἀντιλέγει δὴ οὖν τοῦτο τὸ γράμμα
πρὸς τοὺς τὰ πολλὰ λέγοντας, καὶ ἀνταποδίδωσι ταὐ-
τὰ καὶ πλείω, τοῦτο βουλόμενον δηλοῦν, ὡς ἔτι γε-
λοιότερα πάσχοι ἂν αὐτῶν ἡ ὑπόθεσις, ἡ εἰ πολλά
ἐστιν, ἢ ἡ τοῦ ἓν εἶναι, εἴ τις ἱκανῶς ἐπεξίοι. διὰ
τοιαύτην δὴ φιλονεικίαν ὑπὸ νέου ὄντος ἐμοῦ ἐγράφη,
καί τις αὐτὸ ἔκλεψε γραφέν, ὥστε οὐδὲ ἐμὲ βουλεύσα-
E σθαι ἐξεγένετο, | εἴτ' ἐξοιστέον αὐτὸ εἰς τὸ φῶς εἴτε
μή. ταύτῃ οὖν σε λανθάνει, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐχ ὑπὸ
νέου φιλονεικίας οἴει αὐτὸ γεγράφθαι, ἀλλ' ὑπὸ πρε-
σβυτέρου φιλοτιμίας· ἐπεὶ ὅπερ γ' εἶπον, οὐ κακῶς
ἀπείκασας. III. Ἀλλ' ἀποδέχομαι, φάναι τὸν Σωκρά-
τη, καὶ ἡγοῦμαι ὡς λέγεις ἔχειν. τόδε δέ μοι εἰπέ· οὐ
29 νομίζεις εἶναι αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἶδός τι ὁμοιότητος, *
καὶ τῷ τοιούτῳ αὖ ἄλλο τι ἐναντίον, ὅ ἐστιν ἀνό-
μοιον, τούτοιν δὲ δυοῖν ὄντοιν, καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τὰ
ἄλλα, ἃ δὴ πολλὰ καλοῦμεν, μεταλαμβάνειν; καὶ τὰ
μὲν τῆς ὁμοιότητος μεταλαμβάνοντα ὅμοια γίγνεσθαι
ταύτῃ τε καὶ κατὰ τοσοῦτον, ὅσον ἂν μεταλαμβάνῃ,
τὰ δὲ τῆς ἀνομοιότητος, ἀνόμοια, τὰ δὲ ἀμφοτέρων
ἀμφότερα; εἰ δὲ καὶ πάντα ἐναντίων ὄντων ἀμφοτέ-
ρων μεταλαμβάνει, καὶ ἔστι τῷ μετέχειν ἀμφοῖν ὅμοιά
B τε καὶ ἀνόμοια | αὐτὰ αὑτοῖς, τί θαυμαστόν; εἰ μὲν
γὰρ αὐτὰ τὰ ὅμοιά τις ἀπέφαινεν ἀνόμοια γιγνόμενα,
ἢ τὰ ἀνόμοια ὅμοια, τέρας ἄν, οἶμαι, ἦν· εἰ δὲ τὰ
τούτων μετέχοντα ἀμφοτέρων ἀμφότερα ἀποφαίνει πε-
πονθότα, οὐδὲν ἔμοιγε, ὦ Ζήνων, ἄτοπον δοκεῖ, οὐδέ
γε εἰ ἓν ἅπαντα ἀποφαίνει τις τῷ μετέχειν τοῦ ἑνὸς
καὶ ταὐτὰ ταῦτα πολλὰ τῷ πλήθους αὖ μετέχειν· ἀλλ'
εἰ ὃ ἔστιν ἕν, αὐτὸ τοῦτο πολλὰ ἀποδείξει, καὶ αὖ τὰ
C πολλὰ δὴ ἕν, | τοῦτο ἤδη θαυμάσομαι. καὶ περὶ τῶν
ἄλλων ἁπάντων ὡσαύτως· εἰ μὲν αὐτὰ τὰ γένη τε καὶ
εἴδη ἐν αὑτοῖς ἀποφαίνοι τἀναντία ταῦτα πάθη πά-
σχοντα, ἄξιον θαυμάζειν· εἰ δὲ ἐμὲ ἕν τις ἀποδείξει
ὄντα καὶ πολλά, τί θαυμαστόν, λέγων, ὅταν μὲν βού-
ληται πολλὰ ἀποφαίνειν, ὡς ἕτερα μὲν τὰ ἐπὶ δεξιά
μού ἐστιν, ἕτερα δὲ τὰ ἐπ' ἀριστερά, καὶ ἕτερα μὲν
τὰ πρόσθεν, ἕτερα δὲ τὰ ὄπισθεν, καὶ ἄνω καὶ κάτω
ὡσαύτως· πλήθους γάρ, οἶμαι, μετέχω· ὅταν δὲ ἕν,
ἐρεῖ | ὡς ἑπτὰ ἡμῶν ὄντων εἷς ἐγώ εἰμι ἄνθρωπος, D
μετέχων καὶ τοῦ ἑνός· ὥστε ἀληθῆ ἀποφαίνει ἀμφό-
τερα. ἐὰν οὖν τις τοιαῦτα ἐπιχειρῇ πολλὰ καὶ ἓν ταὐ-
τὰ ἀποφαίνειν, λίθους καὶ ξύλα καὶ τὰ τοιαῦτα, φή-
σομεν αὐτὸν πολλὰ καὶ ἓν ἀποδεικνύναι, οὐ τὸ ἓν
πολλά, οὐδὲ τὰ πολλὰ ἕν, οὐδέ τι θαυμαστὸν λέγειν,
ἀλλ' ἅπερ ἂν πάντες ὁμολογοῖμεν. ἐὰν δέ τις ὃ νῦν
δὴ ἐγὼ ἔλεγον, πρῶτον μὲν διαιρῆται χωρὶς αὐτὰ καθ'
αὑτὰ τὰ εἴδη, οἷον ὁμοιότητά τε καὶ ἀνομοιότητα | E
καὶ πλῆθος καὶ τὸ ἓν καὶ στάσιν καὶ κίνησιν καὶ
πάντα τὰ τοιαῦτα, εἶτα ἐν ἑαυτοῖς ταῦτα δυνάμενα
συγκεράννυσθαι καὶ διακρίνεσθαι ἀποφαίνῃ, ἀγαίμην
ἂν ἔγωγ', ἔφη, θαυμαστῶς, ὦ Ζήνων. ταῦτα δὲ ἀν-
δρείως μὲν πάνυ ἡγοῦμαι πεπραγματεῦσθαι· πολὺ
μέντ' ἂν ὧδε μᾶλλον, ὡς λέγω, ἀγασθείην, εἴ τις ἔχοι
τὴν αὐτὴν ταύτην ἀπορίαν ἐν αὐτοῖς τοῖς εἴδεσι παν-
τοδαπῶς πλεκομένην, * ὥσπερ ἐν τοῖς ὁρωμένοις διήλ- 130
θετε, οὕτω καὶ ἐν τοῖς λογισμῷ λαμβανομένοις ἐπιδεῖ-
ξαι. IV. Λέγοντος δή, ἔφη ὁ Πυθόδωρος, τοῦ Σω-
κράτους ταῦτα αὐτὸς μὲν οἴεσθαι ἐφ' ἑκάστου ἄχθε-
σθαι τόν τε Παρμενίδην καὶ τὸν Ζήνωνα, τοὺς δὲ πά-
νυ γε αὐτῷ προσέχειν τὸν νοῦν καὶ θαμὰ εἰς ἀλλή-
λους βλέποντας μειδιᾶν ὡς ἀγαμένους τὸν Σωκράτη.
ὅπερ οὖν καὶ παυσαμένου αὐτοῦ εἰπεῖν τὸν Παρμενί-
δην, Ὦ Σώκρατες, φάναι, ὡς ἄξιος εἶ ἄγασθαι τῆς | B
ὁρμῆς τῆς ἐπὶ τοὺς λόγους. καί μοι εἰπέ, αὐτὸς σὺ
οὕτω διῄρησαι ὡς λέγεις, χωρὶς μὲν εἴδη αὐτὰ ἄττα,
χωρὶς δὲ τὰ τούτων αὖ μετέχοντα; καὶ τί σοι δοκεῖ
εἶναι αὐτὴ ὁμοιότης χωρὶς ἧς ἡμεῖς ὁμοιότητος ἔχο-
μεν, καὶ ἓν δὴ καὶ πολλὰ καὶ πάντα ὅσα νῦν δὴ Ζή-
νωνος ἤκουες; Ἔμοιγε, φάναι τὸν Σωκράτη. Ἦ καὶ
τὰ τοιάδε, εἰπεῖν τὸν Παρμενίδην, οἷον δικαίου τι εἶ-
δος αὐτὸ καθ' αὑτὸ καὶ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ καὶ πάν-
των αὖ τῶν τοιούτων; Ναί; φάναι. Τί δ', ἀνθρώπου
| εἶδος χωρὶς ἡμῶν καὶ τῶν οἷοι ἡμεῖς ἐσμὲν πάντων, C
αὐτό τι εἶδος ἀνθρώπου ἢ πυρὸς ἢ καὶ ὕδατος; Ἐν
ἀπορίᾳ, φάναι, πολλάκις δή, ὦ Παρμενίδη, περὶ αὐ-
τῶν γέγονα, πότερα χρὴ φάναι ὥσπερ περὶ ἐκείνων ἢ
ἄλλως. Ἦ καὶ περὶ τῶνδε, ὦ Σώκρατες, ἃ καὶ γελοῖα
δόξειεν ἂν εἶναι, οἷον θρὶξ καὶ πηλὸς καὶ ῥύπος ἢ
ἄλλο τι ἀτιμότατόν τε καὶ φαυλότατον, ἀπορεῖς, εἴτε
χρὴ φάναι καὶ τούτων ἑκάστου εἶδος εἶναι χωρίς, ὂν
ἄλλο αὐτῶν ὧν ἡμεῖς | μεταχειριζόμεθα, εἴτε καὶ μή; D
Οὐδαμῶς, φάναι τὸν Σωκράτη, ἀλλὰ ταῦτα μέν γε,
ἅπερ ὁρῶμεν, ταῦτα καὶ εἶναι· εἶδος δέ τι αὐτῶν οἰη-
θῆναι εἶναι μὴ λίαν ᾖ ἄτοπον. ἤδη μέντοι ποτέ με
καὶ ἔθραξε, μή τι ᾖ περὶ πάντων ταὐτόν· ἔπειτα ὅταν
ταύτῃ στῶ, φεύγων οἴχομαι, δείσας, μήποτε εἴς τιν'
ἄβυθον φλυαρίαν ἐμπεσὼν διαφθαρῶ. ἐκεῖσε δ' οὖν
ἀφικόμενος, εἰς ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν εἴδη ἔχειν, περὶ
ἐκεῖνα πραγματευόμενος διατρίβω. | Νέος γὰρ εἶ ἔτι, E
φάναι τὸν Παρμενίδην, ὦ Σώκρατες, καὶ οὔπω σου
ἀντείληπται φιλοσοφία ὡς ἔτι ἀντιλήψεται κατ' ἐμὴν
δόξαν, ὅτε οὐδὲν αὐτῶν ἀτιμάσεις· νῦν δὲ ἔτι πρὸς
ἀνθρώπων ἀποβλέπεις δόξας διὰ τὴν ἡλικίαν. V. Τό-
δε δ' οὖν μοι εἰπέ. δοκεῖ σοι, ὡς φῄς, εἶναι εἴδη ἄτ-
τα, ὧν τάδε τὰ ἄλλα μεταλαμβάνοντα τὰς ἐπωνυμίας

131 αὐτῶν ἴσχειν, * οἷον ὁμοιότητος μὲν μεταλαβόντα
ὅμοια, μεγέθους δὲ μεγάλα, κάλλους δὲ καὶ δικαιοσύ-
νης δίκαιά τε καὶ καλὰ γίγνεσθαι. Πάνυ γε, φάναι
τὸν Σωκράτη. Οὐκοῦν ἤτοι ὅλου τοῦ εἴδους ἢ μέρους
ἕκαστον τὸ μεταλαμβάνον μεταλαμβάνει; ἢ ἄλλη τις
ἂν μετάληψις χωρὶς τούτων γένοιτο; Καὶ πῶς ἄν; εἶ-
πε. Πότερον οὖν δοκεῖ σοι ὅλον τὸ εἶδος ἐν ἑκάστῳ
εἶναι τῶν πολλῶν, ἓν ὄν; ἢ πῶς; Τί γὰρ κωλύει, φά-
B ναι τὸν Σωκράτη, ὦ Παρμενίδη, ἐνεῖναι; Ἓν | ἄρα ὂν
καὶ ταὐτὸν ἐν πολλοῖς χωρὶς οὖσιν ὅλον ἅμα ἐνέσται,
καὶ οὕτως αὐτὸ αὑτοῦ χωρὶς ἂν εἴη. Οὐκ ἄν, εἴ γε,
φάναι, οἷον ἡ ἡμέρα μία καὶ ἡ αὐτὴ οὖσα πολλαχοῦ
ἅμα ἐστὶ καὶ οὐδέν τι μᾶλλον αὐτὴ αὑτῆς χωρίς ἐστιν,
— εἰ οὕτω καὶ ἕκαστον τῶν εἰδῶν ἓν ἐν πᾶσιν ἅμα
ταὐτὸν εἴη. Ἡδέως γε, φάναι, ὦ Σώκρατες, ἓν ταὐ-
τὸν ἅμα πολλαχοῦ ποιεῖς, οἷον εἰ ἱστίῳ καταπετάσας
πολλοὺς ἀνθρώπους φαίης ἓν ἐπὶ πολλοῖς εἶναι ὅλον.
C ἢ οὐ τὸ τοιοῦτον | ἡγεῖ λέγειν; Ἴσως, φάναι. Ἦ οὖν
ὅλον ἐφ' ἑκάστῳ τὸ ἱστίον εἴη ἄν, ἢ μέρος αὐτοῦ ἄλλο
ἐπ' ἄλλῳ; Μέρος. Μεριστὰ ἄρα, φάναι, ὦ Σώκρα-
τες, ἔστιν αὐτὰ τὰ εἴδη, καὶ τὰ μετέχοντα αὐτῶν μέ-
ρους ἂν μετέχοι, καὶ οὐκέτι ἐν ἑκάστῳ ὅλον, ἀλλὰ μέ-
ρος ἑκάστου ἂν εἴη. Φαίνεται οὕτω γε. Ἦ οὖν ἐθε-
λήσεις, ὦ Σώκρατες, φάναι τὸ ἓν εἶδος ἡμῖν τῇ ἀλη-
θείᾳ μερίζεσθαι; καὶ ἔτι ἓν ἔσται; Οὐδαμῶς, εἰπεῖν.
Ὅρα γάρ, φάναι, εἰ αὐτὸ τὸ μέγεθος μεριεῖς καὶ ἕκα-
D στον τῶν | πολλῶν μεγάλων μεγέθους μέρει σμικροτέ-
ρῳ αὐτοῦ τοῦ μεγέθους μέγα ἔσται, ἆρα οὐκ ἄλογον
φανεῖται; Πάνυ γ', ἔφη. Τί δέ; τοῦ ἴσου μέρος ἕκα-
στον σμικρὸν ἀπολαβόν τι ἕξει ᾧ ἐλάττονι ὄντι αὐ-
τοῦ τοῦ ἴσου τὸ ἔχον ἴσον τῳ ἔσται; Ἀδύνατον. Ἀλ-
λὰ τοῦ σμικροῦ μέρος τις ἡμῶν ἕξει· τούτου δὲ αὐτὸ
τὸ σμικρὸν μεῖζον ἔσται, ἅτε μέρους ἑαυτοῦ ὄντος.
καὶ οὕτω δὴ αὐτὸ τὸ σμικρὸν μεῖζον ἔσται, ᾧ δ' ἂν
E προστεθῇ τὸ ἀφαιρεθέν, τοῦτο σμικρότερον ἔσται, |
ἀλλ' οὐ μεῖζον ἢ πρίν. Οὐκ ἂν γένοιτο, φάναι, τοῦτό
γε. Τίν' οὖν τρόπον, εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, τῶν εἰδῶν
σοι τἆλλα μεταλήψεται, μήτε κατὰ μέρη μήτε κατὰ
ὅλα μεταλαμβάνειν δυνάμενα; Οὐ μὰ τὸν Δία, φάναι,
οὔ μοι δοκεῖ εὔκολον εἶναι τὸ τοιοῦτον οὐδαμῶς διο-
ρίσασθαι. Τί δαὶ δή; πρὸς τόδε πῶς ἔχεις; Τὸ
132 ποῖον; Οἶμαί σε ἐκ τοῦ τοιοῦδε ἓν ἕκαστον * εἶδος
οἴεσθαι εἶναι. ὅταν πόλλ' ἄττα μεγάλα δόξῃ σοι εἶ-
ναι, μία τις ἴσως δοκεῖ ἰδέα ἡ αὐτὴ εἶναι ἐπὶ πάντα
ἰδόντι, ὅθεν ἓν τὸ μέγα ἡγεῖ εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις,
φάναι. Τί δ' αὐτὸ τὸ μέγα καὶ τἆλλα τὰ μεγάλα,
ἐὰν ὡσαύτως τῇ ψυχῇ ἐπὶ πάντα ἴδῃς, οὐχὶ ἕν τι αὖ
μέγα φανεῖται, ᾧ ταῦτα πάντα ἀνάγκη μεγάλα φαίνε-
σθαι; Ἔοικεν. Ἄλλο ἄρα εἶδος μεγέθους ἀναφανή-
σεται, παρ' αὐτό τε τὸ μέγεθος γεγονὸς καὶ τὰ μετέ-
B χοντα αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τούτοις αὖ πᾶσιν | ἕτερον, ᾧ
ταῦτα πάντα μεγάλα ἔσται· καὶ οὐκέτι δὴ ἓν ἕκαστόν
σοι τῶν εἰδῶν ἔσται, ἀλλ' ἄπειρα τὸ πλῆθος. VI.
Ἀλλά, φάναι, ὦ Παρμενίδη, τὸν Σωκράτη, μὴ τῶν εἰ-
δῶν ἕκαστον ᾖ τούτων νόημα, καὶ οὐδαμοῦ αὐτῷ
προσήκῃ ἐγγίγνεσθαι ἄλλοθι ἢ ἐν ψυχαῖς. οὕτω γὰρ
ἂν ἕν γε ἕκαστον εἴη, καὶ οὐκ ἂν ἔτι πάσχοι ἃ νῦν
δὴ ἐλέγετο. Τί οὖν; φάναι, ἓν ἕκαστόν ἐστι τῶν νοη-
μάτων, νόημα δὲ οὐδενός; Ἀλλ' ἀδύνατον, εἰπεῖν. Ἀλ-
λὰ τινός; Ναί. Ὄντος ἢ οὐκ | ὄντος; Ὄντος. Οὐχ C
ἑνός τινος, ὃ ἐπὶ πᾶσιν ἐκεῖνο τὸ νόημα ἐπὸν νοεῖ,
μίαν τινὰ οὖσαν ἰδέαν; Ναί. Εἶτα οὐκ εἶδος ἔσται
τοῦτο τὸ νοούμενον ἓν εἶναι, ἀεὶ ὂν τὸ αὐτὸ ἐπὶ πᾶ-
σιν; Ἀνάγκη αὖ φαίνεται. Τί δὲ δή; εἰπεῖν τὸν Παρ-
μενίδην, οὐκ ἀνάγκη, εἰ τἆλλα φῂς τῶν εἰδῶν μετέχειν,
ἢ δοκεῖν σοι ἐκ νοημάτων ἕκαστον εἶναι καὶ πάντα
νοεῖν, ἢ νοήματα ὄντα ἀνόητα εἶναι; Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο,
φάναι, ἔχει λόγον. ἀλλ', ὦ Παρμενίδη, μάλιστα ἔμοιγε
καταφαίνεται | ὧδε ἔχειν. τὰ μὲν εἴδη ταῦτα ὥσπερ D
παραδείγματα ἑστάναι ἐν τῇ φύσει, τὰ δὲ ἄλλα τού-
τοις ἐοικέναι καὶ εἶναι ὁμοιώματα· καὶ ἡ μέθεξις αὕ-
τη τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι τῶν εἰδῶν οὐκ ἄλλη τις ἢ
εἰκασθῆναι αὐτοῖς. Εἰ οὖν τι, ἔφη, ἔοικε τῷ εἴδει,
οἷόν τε ἐκεῖνο τὸ εἶδος μὴ ὅμοιον εἶναι τῷ εἰκασθέν-
τι, καθ' ὅσον αὐτῷ ἀφωμοιώθη; ἢ ἔστι τις μηχανὴ τὸ
ὅμοιον μὴ ὁμοίῳ ὅμοιον εἶναι; Οὐκ ἔστι. Τὸ δὲ ὅμοιον
τῷ ὁμοίῳ ἆρ' οὐ μεγάλη ἀνάγκη ἑνὸς τοῦ αὐτοῦ | εἴ- E
δους μετέχειν; Ἀνάγκη. Οὗ δ' ἂν τὰ ὅμοια μετέχον-
τα ὅμοια ᾖ, οὐκ ἐκεῖνο ἔσται αὐτὸ τὸ εἶδος; Παντά-
πασι μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα οἷόν τέ τι τῷ εἴδει ὅμοιον
εἶναι, οὐδὲ τὸ εἶδος ἄλλῳ· εἰ δὲ μή, παρὰ τὸ εἶδος
ἀεὶ ἄλλο ἀναφανήσεται εἶδος, καὶ ἂν ἐκεῖνό τῳ ὅμοιον
ᾖ, * ἕτερον αὖ, καὶ οὐδέποτε παύσεται ἀεὶ καινὸν εἶ- 133
δος γιγνόμενον, ἐὰν τὸ εἶδος τῷ ἑαυτοῦ μετέχοντι
ὅμοιον γίγνηται. Ἀληθέστατα λέγεις. Οὐκ ἄρα ὁμοιό-
τητι τἆλλα τῶν εἰδῶν μεταλαμβάνει, ἀλλά τι ἄλλο δεῖ
ζητεῖν ᾧ μεταλαμβάνει. Ἔοικεν. Ὁρᾷς οὖν, φάναι,
ὦ Σώκρατες, ὅση ἡ ἀπορία, ἐάν τις ὡς εἴδη ὄντα αὐ-
τὰ καθ' ἑαυτὰ διορίζηται; Καὶ μάλα. Εὖ τοίνυν
ἴσθι, φάναι, ὅτι ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδέπω ἅπτει αὐτῆς
ὅση ἐστὶν ἡ | ἀπορία, εἰ ἓν εἶδος ἕκαστον τῶν ὄντων B
ἀεί τι ἀφοριζόμενος θήσεις. Πῶς δή; εἰπεῖν. Πολλὰ
μὲν καὶ ἄλλα, φάναι, μέγιστον δὲ τόδε. εἴ τις φαίη
μηδὲ προσήκειν αὐτὰ γιγνώσκεσθαι ὄντα τοιαῦτα οἷά
φαμεν δεῖν εἶναι τὰ εἴδη, τῷ ταῦτα λέγοντι οὐκ ἂν
ἔχοι τις ἐνδείξασθαι, ὅτι ψεύδεται, εἰ μὴ πολλῶν τύ-
χοι ἔμπειρος ὢν ὁ ἀμφισβητῶν καὶ μὴ ἀφυής, ἐθέλοι
δὲ πάνυ πολλὰ καὶ πόρρωθεν πραγματευομένου τοῦ
ἐνδεικνυμένου ἕπεσθαι· ἀλλ' ἀπίθανος ἂν εἴη | ὁ C
ἄγνωστα αὐτὰ ἀναγκάζων εἶναι. Πῇ δή, ὦ Παρμενί-
δη; φάναι τὸν Σωκράτη. Ὅτι, ὦ Σώκρατες, οἶμαι ἂν
καὶ σὲ καὶ ἄλλον ὅστις αὐτήν τινα καθ' αὑτὴν αὐτοῦ
ἑκάστου οὐσίαν τίθεται εἶναι, ὁμολογῆσαι ἂν πρῶτον
μὲν μηδεμίαν αὐτῶν εἶναι ἐν ἡμῖν. Πῶς γὰρ ἂν αὐτὴ
καθ' αὑτὴν ἔτι εἴη; φάναι τὸν Σωκράτη. Καλῶς λέ-
γεις, εἰπεῖν. οὐκοῦν καὶ ὅσαι τῶν ἰδεῶν πρὸς ἀλλήλας
εἰσὶν αἵ εἰσιν, αὐταὶ πρὸς αὑτὰς τὴν οὐσίαν ἔχουσιν,
ἀλλ' οὐ | πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν εἴτε ὁμοιώματα εἴτε ὅπῃ D
δή τις αὐτὰ τίθεται, ὧν ἡμεῖς μετέχοντες εἶναι ἕκαστα
ἐπονομαζόμεθα. τὰ δὲ παρ' ἡμῖν ταῦτα, ὁμώνυμα
ὄντα ἐκείνοις, αὐτὰ αὖ πρὸς αὑτά ἐστιν ἀλλ' οὐ πρὸς
τὰ εἴδη, καὶ ἑαυτῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων, ὅσα αὖ ὀνομά-
ζεται οὕτω. Πῶς λέγεις; φάναι τὸν Σωκράτη. Οἷον,
φάναι τὸν Παρμενίδην, εἴ τις ἡμῶν του δεσπότης ἢ
δοῦλός ἐστιν, οὐκ αὐτοῦ δεσπότου δήπου, ὅ ἐστι δε-
σπότης, ἐκείνου | δοῦλός ἐστιν· οὐδὲ αὐτοῦ δούλου, ὅ E
ἐστι δοῦλος, δεσπότης ὁ δεσπότης· ἀλλ' ἄνθρωπος ὢν
ἀνθρώπου ἀμφότερα ταῦτά ἐστιν. αὐτὴ δὲ δεσποτεία

αὐτῆς δουλείας ἐστὶν ὅ ἐστι, καὶ δουλεία ὡσαύτως, αὐ-
τὴ δουλεία αὐτῆς δεσποτείας. ἀλλ' οὐ τὰ ἐν ἡμῖν πρὸς
ἐκεῖνα τὴν δύναμιν ἔχει οὐδὲ ἐκεῖνα πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ',
134 ὃ λέγω, αὐτὰ αὑτῶν καὶ πρὸς αὑτὰ ἐκεῖνά * τέ ἐστι,
καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ὡσαύτως πρὸς ἑαυτά. ἢ οὐ μανθά-
νεις ὃ λέγω; VII. *Πάνυ γ'*, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, *μαν-
θάνω*. Οὐκοῦν καὶ ἐπιστήμη, φάναι, αὐτὴ μὲν ὃ ἔστιν
ἐπιστήμη, τῆς ὃ ἔστιν ἀλήθεια, αὐτῆς ἂν ἐκείνης εἴη
ἐπιστήμη; *Πάνυ γε*. Ἑκάστη δὲ αὖ τῶν ἐπιστημῶν ἣ
ἔστιν, ἑκάστου τῶν ὄντων, ὃ ἔστιν, εἴη ἂν ἐπιστήμη.
ἢ οὔ; *Ναί*. Ἡ δὲ παρ' ἡμῖν ἐπιστήμη οὐ τῆς παρ'
ἡμῖν ἂν ἀληθείας εἴη; καὶ αὖ ἑκάστη ἡ παρ' ἡμῖν ἐπι-
B στήμη τῶν παρ' ἡμῖν ὄντων ἑκάστου | ἂν ἐπιστήμη
συμβαίνοι εἶναι; *Ἀνάγκη*. Ἀλλὰ μὴν αὐτά γε τὰ εἴ-
δη, ὡς ὁμολογεῖς, οὔτε ἔχομεν οὔτε παρ' ἡμῖν οἷόν τε
εἶναι. *Οὐ γὰρ οὖν*. Γιγνώσκεται δέ γέ που ὑπ' αὐ-
τοῦ τοῦ εἴδους τοῦ τῆς ἐπιστήμης αὐτὰ τὰ γένη, ἃ
ἔστιν ἕκαστα; *Ναί*. Ὅ γε ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. *Οὐ γάρ*.
Οὐκ ἄρα ὑπό γε ἡμῶν γιγνώσκεται τῶν εἰδῶν οὐδέν,
ἐπειδὴ αὐτῆς ἐπιστήμης οὐ μετέχομεν. *Οὐκ ἔοικεν*.
Ἄγνωστον ἄρα ἡμῖν ἐστὶ καὶ αὐτὸ τὸ καλὸν ὃ ἔστι
C καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ | πάντα, ἃ δὴ ὡς ἰδέας αὐτὰς οὔ-
σας ὑπολαμβάνομεν. *Κινδυνεύει*. Ὅρα δὴ ἔτι τούτου
δεινότερον τόδε. *Τὸ ποῖον*; Φαίης ἄν, ἢ οὔ; εἴπερ
ἔστιν αὐτό τι γένος ἐπιστήμης, πολὺ αὐτὸ ἀκριβέστε-
ρον εἶναι ἢ τὴν παρ' ἡμῖν ἐπιστήμην; καὶ κάλλος καὶ
τἆλλα πάντα οὕτω; *Ναί*. Οὐκοῦν εἴπερ τι ἄλλο
αὐτῆς ἐπιστήμης μετέχει, οὐκ ἄν τινα μᾶλλον ἢ θεὸν
φαίης ἔχειν τὴν ἀκριβεστάτην ἐπιστήμην; *Ἀνάγκη*. Ἆρ'
D οὖν οἷός τε αὖ ἔσται ὁ θεὸς | τὰ παρ' ἡμῖν γιγνώ-
σκειν αὐτὴν ἐπιστήμην ἔχων; *Τί γὰρ οὔ*; Ὅτι, ἔφη ὁ
Παρμενίδης, ὡμολόγηται ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, μήτ' ἐκεῖ-
να τὰ εἴδη πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν τὴν δύναμιν ἔχειν ἣν
ἔχει, μήτε τὰ παρ' ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνα, ἀλλ' αὐτὰ πρὸς
αὑτὰ ἑκάτερα. *Ὡμολόγηται γάρ*. Οὐκοῦν εἰ παρὰ
τῷ θεῷ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀκριβεστάτη δεσποτεία καὶ αὕτη
ἡ ἀκριβεστάτη ἐπιστήμη, οὔτ' ἂν ἡ δεσποτεία ἡ ἐκεί-
E νων ἡμῶν ποτὲ ἂν δεσπόσειεν, | οὔτ' ἂν ἡ ἐπιστήμη
ἡμᾶς γνοίη οὐδέ τι ἄλλο τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ ὁμοίως
ἡμεῖς τ' ἐκείνων οὐκ ἄρχομεν τῇ παρ' ἡμῖν ἀρχῇ οὐδὲ
γιγνώσκομεν τοῦ θείου οὐδὲν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιστήμῃ,
ἐκεῖνοί τε αὖ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὔτε δεσπόται
ἡμῶν εἰσὶν οὔτε γιγνώσκουσι τὰ ἀνθρώπεια πράγματα
θεοὶ ὄντες. *Ἀλλὰ μὴ λίαν*, ἔφη, *θαυμαστὸς ὁ λόγος*,
εἴ τις τὸν θεὸν ἀποστερήσειε τοῦ εἰδέναι. Ταῦτα μέν-
τοι, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Παρμενίδης, καὶ ἔτι ἄλλα
135 πρὸς τούτοις * πάνυ πολλὰ ἀναγκαῖον ἔχειν τὰ εἴδη,
εἰ εἰσὶν αὗται αἱ ἰδέαι τῶν ὄντων καὶ ὁριεῖταί τις αὐ-
τό τι ἕκαστον εἶδος, ὥστε ἀπορεῖν τε τὸν ἀκούοντα
καὶ ἀμφισβητεῖν ὡς οὔτε ἔστι ταῦτα, εἴτε ὅ τι μάλιστα
εἴη, πολλὴ ἀνάγκη αὐτὰ εἶναι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει
ἄγνωστα· καὶ ταῦτα λέγοντα δοκεῖν τέ τι λέγειν καί,
ὃ ἄρτι ἐλέγομεν, θαυμαστῶς ὡς δυσανάπειστον εἶναι·
καὶ ἀνδρὸς πάνυ μὲν εὐφυοῦς τοῦ δυνησομένου μαθεῖν
B ὡς ἔστι γένος τι ἑκάστου καὶ οὐσία αὐτὴ καθ' | αὑ-
τήν, ἔτι δὲ θαυμαστοτέρου τοῦ εὑρήσοντος καὶ ἄλλον
δυνησομένου διδάξαι πάντα ταῦτα ἱκανῶς διευκρινη-
σάμενον. *Συγχωρῶ σοι*, ἔφη, *ὦ Παρμενίδη*, ὁ Σω-
κράτης· *πάνυ γάρ μοι κατὰ νοῦν λέγεις*. Ἀλλὰ μέν-
τοι, εἶπεν ὁ Παρμενίδης, εἴ γέ τις δή, ὦ Σώκρατες,
αὖ μὴ ἐάσει εἴδη τῶν ὄντων εἶναι, εἰς πάντα τὰ νῦν
δὴ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀποβλέψας, μηδέ τι ὁριεῖται εἶ-
δος ἑνὸς ἑκάστου, οὐδὲ ὅποι τρέψει τὴν διάνοιαν ἕξει,
μὴ ἐῶν ἰδέαν τῶν ὄντων | ἑκάστου τὴν αὐτὴν ἀεὶ εἶ- C
ναι, καὶ οὕτω τὴν τοῦ διαλέγεσθαι δύναμιν παντάπα-
σι διαφθερεῖ. τοῦ τοιούτου μὲν οὖν μοι δοκεῖς καὶ
μᾶλλον ᾐσθῆσθαι. *Ἀληθῆ λέγεις*, φάναι. VIII. Τί
οὖν ποιήσεις φιλοσοφίας πέρι; ποῖ τρέψει ἀγνοουμέ-
νων τούτων; *Οὐ πάνυ μοι δοκῶ καθορᾶν ἔν γε τῷ
παρόντι*. Πρῴ γάρ, εἰπεῖν, πρὶν γυμνασθῆναι, ὦ
Σώκρατες, ὁρίζεσθαι ἐπιχειρεῖς καλόν τε τί ἐστι καὶ
δίκαιον καὶ ἀγαθὸν καὶ ἓν ἕκαστον τῶν εἰδῶν· ἐνενόη-
σα γὰρ καὶ | πρῴην σου ἀκούων διαλεγομένου ἐνθά- D
δε Ἀριστοτέλει τῷδε. καλὴ μὲν οὖν καὶ θεία, εὖ ἴσθι,
ἡ ὁρμή, ἣν ὁρμᾷς ἐπὶ τοὺς λόγους· ἕλκυσον δὲ σαυ-
τὸν καὶ γύμνασαι μᾶλλον διὰ τῆς δοκούσης ἀχρήστου
εἶναι καὶ καλουμένης ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀδολεσχίας, ἕως
ἔτι νέος εἶ· εἰ δὲ μή, σὲ διαφεύξεται ἡ ἀλήθεια. *Τίς
οὖν ὁ τρόπος*, φάναι, *ὦ Παρμενίδη, τῆς γυμνασίας*;
Οὗτος, εἰπεῖν, ὅνπερ ἤκουσας Ζήνωνος. πλὴν τοῦτό
γέ σου καὶ πρὸς τοῦτον ἠγάσθην, | εἰπόντος ὅτι οὐκ E
εἴας ἐν τοῖς ὁρωμένοις οὐδὲ περὶ ταῦτα τὴν πλάνην
ἐπισκοπεῖν, ἀλλὰ περὶ ἐκεῖνα, ἃ μάλιστά τις ἂν λόγῳ
λάβοι καὶ εἴδη ἂν ἡγήσαιτο εἶναι. *Δοκεῖ γάρ μοι*,
ἔφη, *ταύτῃ γε οὐδὲν χαλεπὸν εἶναι καὶ ὅμοια καὶ ἀνό-
μοια καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τὰ ὄντα πάσχοντα ἀποφαίνειν*.
Καὶ καλῶς γ', ἔφη. χρὴ δὲ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτῳ
ποιεῖν, μὴ μόνον εἰ ἔστιν ἕκαστον ὑποτιθέμενον σκο-
πεῖν τὰ ξυμβαίνοντα * ἐκ τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ καὶ εἰ 136
μή ἐστι τὸ αὐτὸ τοῦτο ὑποτίθεσθαι, εἰ βούλει μᾶλλον
γυμνασθῆναι. *Πῶς λέγεις*; φάναι. Οἷον, ἔφη, εἰ
βούλει περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ἣν Ζήνων ὑπέθετο,
εἰ πολλά ἐστι, τί χρὴ ξυμβαίνειν καὶ αὐτοῖς τοῖς πολ-
λοῖς πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς τὸ ἓν καὶ τῷ ἑνὶ πρός τε
αὑτὸ καὶ πρὸς τὰ πολλά· καὶ αὖ εἰ μή ἐστι πολλά,
πάλιν σκοπεῖν τί ξυμβήσεται καὶ τῷ ἑνὶ καὶ τοῖς πολ-
λοῖς καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα· καὶ | αὖθις αὖ B
ἐὰν ὑποθῇ, εἰ ἔστιν ὁμοιότης ἢ εἰ μή ἐστι, τί ἐφ'
ἑκατέρας τῆς ὑποθέσεως ξυμβήσεται καὶ αὐτοῖς τοῖς
ὑποτεθεῖσι καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς
ἄλληλα. καὶ περὶ ἀνομοίου ὁ αὐτὸς λόγος, καὶ περὶ
κινήσεως καὶ στάσεως, καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς,
καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ εἶναι. καὶ ἑνὶ
λόγῳ, περὶ ὅτου ἂν ἀεὶ ὑποθῇ ὡς ὄντος καὶ οὐκ ὄν-
τος καὶ ὁτιοῦν ἄλλο πάθος πάσχοντος, δεῖ σκοπεῖν
τὰ ξυμβαίνοντα πρὸς αὑτὸ καὶ | πρὸς ἓν ἕκαστον τῶν C
ἄλλων, ὅ τι ἂν προέλῃ, καὶ πρὸς πλείω καὶ πρὸς
ξύμπαντα ὡσαύτως· καὶ τἆλλα αὖ πρὸς αὑτά τε καὶ
πρὸς ἄλλο ὅ τι ἂν προαιρῇ ἀεί, ἐάν τε ὡς ὂν ὑποθῇ
ὃ ὑπετίθεσο, ἐάν τε ὡς μὴ ὄν, εἰ μέλλεις τελέως γυ-
μνασάμενος κυρίως διόψεσθαι τὸ ἀληθές. *Ἀμήχανόν
γ'*, ἔφη, *λέγεις, ὦ Παρμενίδη, πραγματείαν, καὶ οὐ
σφόδρα μανθάνω. ἀλλά μοι τί οὐ διῆλθες αὐτὸς ὑπο-
θέμενός τι, ἵνα μᾶλλον καταμάθω*; | Πολὺ ἔργον, D
φάναι, ὦ Σώκρατες, προστάττεις ὡς τηλικῷδε. *Ἀλλὰ
σύ*, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, *Ζήνων, τί οὐ διῆλθες ἡμῖν*;
Καὶ τὸν Ζήνωνα ἔφη γελάσαντα φάναι, *Αὐτοῦ, ὦ
Σώκρατες, δεώμεθα Παρμενίδου· μὴ γὰρ οὐ φαῦλον*

ᾗ ὃ λέγει. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅσον ἔργον προστάττεις; εἰ μὲν
οὖν πλείους ἦμεν, οὐκ ἂν ἄξιον ἦν δεῖσθαι· ἀπρεπῆ
γὰρ τὰ τοιαῦτα πολλῶν ἐναντίον λέγειν ἄλλως τε καὶ
E τηλικούτῳ· ἀγνοοῦσι γὰρ οἱ πολλοὶ ὅτι ἄνευ ταύτης |
τῆς διὰ πάντων διεξόδου τε καὶ πλάνης ἀδύνατον ἐν-
τυχόντα τῷ ἀληθεῖ νοῦν ἔχειν. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Παρ-
μενίδη, Σωκράτει συνδέομαι, ἵνα καὶ αὐτὸς διακούσω
διὰ χρόνου. **IX.** Ταῦτα δὴ εἰπόντος τοῦ Ζήνωνος,
ἔφη ὁ Ἀντιφῶν φάναι τὸν Πυθόδωρον, αὐτόν τε δεῖ-
σθαι τοῦ Παρμενίδου καὶ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τοὺς
ἄλλους, ἐνδείξασθαι ὃ λέγοι καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖν. Τὸν
οὖν Παρμενίδην, Ἀνάγκη, φάναι, πείθεσθαι. καίτοι
137 δοκῶ μοι τὸ τοῦ Ἰβυκείου * ἵππου πεπονθέναι, ᾧ
ἐκεῖνος ἀθλητῇ ὄντι καὶ πρεσβυτέρῳ, ὑφ' ἅρματι μέλ-
λοντι ἀγωνιεῖσθαι καὶ δι' ἐμπειρίαν τρέμοντι τὸ μέλ-
λον, ἑαυτὸν ἀπεικάζων ἄκων ἔφη καὶ αὐτὸς οὕτω
πρεσβύτης ὢν εἰς τὸν ἔρωτα ἀναγκάζεσθαι ἰέναι. κἀ-
γώ μοι δοκῶ μεμνημένος μάλα φοβεῖσθαι, πῶς χρὴ
τηλικόνδε ὄντα διανεῦσαι τοιοῦτόν τε καὶ τοσοῦτον
πλῆθος λόγων. ὅμως δέ — δεῖ γὰρ χαρίζεσθαι, ἐπει-
δὴ καὶ ὁ Ζήνων λέγει — αὐτοὶ γάρ ἐσμεν. πόθεν
B οὖν δὴ ἀρξόμεθα, καὶ | τί πρῶτον ὑποθησόμεθα; ἢ
βούλεσθε, ἐπειδήπερ δοκεῖ πραγματειώδη παιδιὰν
παίζειν, ἀπ' ἐμαυτοῦ ἄρξωμαι καὶ τῆς ἐμαυτοῦ ὑποθέ-
σεως, περὶ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ ὑποθέμενος, εἴτε ἕν ἐστιν
εἴτε μὴ ἕν, τί χρὴ ξυμβαίνειν; Πάνυ μὲν οὖν, φάναι
τὸν Ζήνωνα. Τίς οὖν, εἰπεῖν, μοι ἀποκρινεῖται; ἢ ὁ
νεώτατος; ἥκιστα γὰρ ἂν πολυπραγμονοῖ, καὶ ἃ οἴε-
ται μάλιστ' ἂν ἀποκρίνοιτο· καὶ ἅμα ἐμοὶ ἀνάπαυλ'
C ἂν εἴη ἡ ἐκείνου ἀπόκρισις. | Ἕτοιμός σοι, ὦ Παρμε-
νίδη, φάναι τοῦτον τὸν Ἀριστοτέλη· ἐμὲ γὰρ λέγεις τὸν
νεώτατον λέγων. ἀλλ' ἐρώτα ὡς ἀποκρινουμένου. Εἶεν
δή, φάναι, εἰ ἕν ἐστιν, ἄλλο τι οὐκ ἂν εἴη πολλὰ τὸ
ἕν; Πῶς γὰρ ἄν; Οὔτε ἄρα μέρος αὐτοῦ οὔτε ὅλον
αὐτὸ δεῖ εἶναι. Τί δή; Τὸ μέρος που ὅλου μέρος
ἐστί. Ναί. Τί δὲ τὸ ὅλον; οὐχὶ οὗ ἂν μέρος μηδὲν
ἀπῇ, ὅλον ἂν εἴη; Πάνυ γε. Ἀμφοτέρως ἄρα τὸ ἓν
ἐκ μερῶν ἂν εἴη, ὅλον τε ὂν καὶ μέρη ἔχον. Ἀνάγκη.
D Ἀμφοτέρως | ἂν ἄρα οὕτω τὸ ἓν πολλὰ εἴη, ἀλλ' οὐχ
ἕν. Ἀληθῆ. Δεῖ δέ γε μὴ πολλὰ ἀλλ' ἓν αὐτὸ εἶναι.
Δεῖ. **X.** Οὔτ' ἄρα ὅλον ἔσται οὔτε μέρη ἕξει, εἰ ἓν
ἔσται τὸ ἕν. Οὐ γάρ. Οὐκοῦν εἰ μηδὲν ἔχει μέρος,
οὔτ' ἂν ἀρχὴν οὔτε τελευτὴν οὔτε μέσον ἔχοι· μέρη
γὰρ ἂν ἤδη αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα εἴη. Ὀρθῶς. Καὶ μὴν
τελευτή γε καὶ ἀρχὴ πέρας ἑκάστου. Πῶς δ' οὔ; Ἄ-
πειρον ἄρα τὸ ἕν, εἰ μήτε ἀρχὴν μήτε τελευτὴν ἔχει.
E Ἄπειρον. Καὶ ἄνευ σχήματος ἄρα· οὔτε γὰρ | ἂν
στρογγύλου οὔτε εὐθέος μετέχοι. Πῶς; Στρογγύλον
γέ πού ἐστι τοῦτο, οὗ ἂν τὰ ἔσχατα πανταχῇ ἀπὸ
τοῦ μέσου ἴσον ἀπέχῃ. Ναί. Καὶ μὴν εὐθύ γε, οὗ
ἂν τὸ μέσον ἀμφοῖν τοῖν ἐσχάτοιν ἐπίπροσθεν ᾖ.
Οὕτως. Οὐκοῦν μέρη ἂν ἔχοι τὸ ἓν καὶ πολλ' ἂν εἴη,
εἴτ' εὐθέος σχήματος εἴτε περιφεροῦς μετέχοι. Πάνυ
138 μὲν οὖν. Οὔτε ἄρα εὐθὺ οὔτε περιφερές ἐστιν, *
ἐπείπερ οὐδὲ μέρη ἔχει. Ὀρθῶς. Καὶ μὴν τοιοῦτόν
γε ὂν οὐδαμοῦ ἂν εἴη· οὔτε γὰρ ἐν ἄλλῳ οὔτε ἐν ἑαυ-
τῷ εἴη. Πῶς δή; Ἐν ἄλλῳ μὲν ὂν κύκλῳ που ἂν πε-
ριέχοιτο ὑπ' ἐκείνου, ἐν ᾧ ἂν εἴη, καὶ πολλαχοῦ ἂν
αὐτοῦ ἅπτοιτο πολλοῖς· τοῦ δὲ ἑνός τε καὶ ἀμεροῦς
καὶ κύκλου μὴ μετέχοντος ἀδύνατον πολλαχῇ κύκλῳ
ἅπτεσθαι. Ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν αὐτό γε ἐν ἑαυτῷ
ὂν κἂν ἑαυτὸ εἴη περιέχον, ὂν οὐκ ἄλλο ἢ αὐτό, εἴπερ
καὶ ἐν ἑαυτῷ | εἴη· ἔν τῳ γάρ τι εἶναι μὴ περιέχοντι B
ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Οὐκοῦν ἕτερον μὲν ἄν τι
εἴη αὐτὸ τὸ περιέχον, ἕτερον δὲ τὸ περιεχόμενον· οὐ
γὰρ ὅλον γε ἄμφω ταὐτὸν ἅμα πείσεται καὶ ποιήσει.
καὶ οὕτω τὸ ἓν οὐκ ἂν εἴη ἔτι ἓν ἀλλὰ δύο. Οὐ γὰρ
οὖν. Οὐκ ἄρα ἐστί που τὸ ἕν, μήτε ἐν ἑαυτῷ μήτε
ἐν ἄλλῳ ἐνόν. Οὐκ ἔστιν. **XI.** Ὅρα δή, οὕτως ἔχον
εἰ οἷόν τέ ἐστιν ἑστάναι ἢ κινεῖσθαι. Τί δὴ γὰρ οὔ;
Ὅτι κινούμενόν γε ἢ φέροιτο ἢ ἀλλοιοῖτο ἄν· | αὗται C
γὰρ μόναι κινήσεις. Ναί. Ἀλλοιούμενον δὲ τὸ ἓν
ἑαυτοῦ ἀδύνατόν που ἓν ἔτι εἶναι. Ἀδύνατον. Οὐκ
ἄρα κατ' ἀλλοίωσίν γε κινεῖται. Οὐ φαίνεται. Ἀλλ'
ἄρα τῷ φέρεσθαι; Ἴσως. Καὶ μὴν εἰ φέροιτο τὸ ἕν,
ἤτοι ἐν τῷ αὐτῷ ἂν περιφέροιτο κύκλῳ ἢ μεταλλάτ-
τοι χώραν ἑτέραν ἐξ ἑτέρας. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν κύ-
κλῳ μὲν περιφερόμενον ἐπὶ μέσου βεβηκέναι ἀνάγκη,
καὶ τὰ περὶ τὸ μέσον φερόμενα ἄλλα μέρη ἔχειν ἑαυ-
τοῦ. ᾧ δὲ | μήτε μέσου μήτε μερῶν προσήκει, τίς D
μηχανὴ τοῦτο κύκλῳ ποτὲ ἐπὶ τοῦ μέσου ἐνεχθῆναι;
Οὐδεμία. Ἀλλὰ δὴ χώραν ἀμεῖβον ἄλλοτ' ἄλλοθι
γίγνεται καὶ οὕτω κινεῖται; Εἴπερ γε δή. Οὐκοῦν
εἶναι μέν που ἔν τινι αὐτὸ ἀδύνατον ἐφάνη; Ναί.
Ἆρ' οὖν γίγνεσθαι ἔτι ἀδυνατώτερον; Οὐκ ἐννοῶ ὅπῃ.
Εἰ ἔν τῴ τι γίγνεται, οὐκ ἀνάγκη μήτε πω ἐν ἐκείνῳ
εἶναι ἔτι ἐγγιγνόμενον, μήτ' ἔτι ἔξω ἐκείνου παντά-
πασιν, εἴπερ ἤδη ἐγγίγνεται; Ἀνάγκη. Εἰ ἄρα τι
ἄλλο πείσεται τοῦτο, | ἐκεῖνο ἂν μόνον πάσχοι οὗ μέ- E
ρη εἴη· τὸ μὲν γὰρ ἄν τι αὐτοῦ ἤδη ἐν ἐκείνῳ, τὸ δὲ
ἔξω εἴη ἅμα. τὸ δὲ μὴ ἔχον μέρη οὐχ οἷόν τέ που
ἔσται τρόπῳ οὐδενὶ ὅλον ἅμα μήτε ἐντὸς εἶναι τινὸς
μήτε ἔξω. Ἀληθῆ. Οὗ δὲ μήτε μέρη εἰσὶ μήθ' ὅλον
τυγχάνει ὄν, οὐ πολὺ ἔτι ἀδυνατώτερον ἐγγίνεσθαί
που, μήτε κατα μέρη μήτε κατὰ ὅλον ἐγγιγνόμενον;
Φαίνεται Οὔτ' ἄρα ποι ἰὸν * καὶ ἔν τῳ γιγνόμενον 139
χώραν ἀλλάττει, οὔτ' ἐν τῷ αὐτῷ περιφερόμενον οὔτε
ἀλλοιούμενον. Οὐκ ἔοικε. Κατὰ πᾶσαν ἄρα κίνησιν
τὸ ἓν ἀκίνητον. Ἀκίνητον. Ἀλλὰ μὴν καὶ εἶναί γέ
φαμεν ἔν τινι αὐτὸ ἀδύνατον. Φαμὲν γάρ. Οὐδ'
ἄρα ποτὲ ἐν τῷ αὐτῷ ἐστί. Τί δή; Ὅτι ἤδη ἂν ἐν
ἐκείνῳ εἴη, ἐν ᾧ τῷ αὐτῷ ἐστί. Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ'
οὔτε ἐν ἑαυτῷ οὔτε ἐν ἄλλῳ οἷόν τε ἦν αὐτῷ ἐνεῖναι.
Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδέποτε ἄρα ἐστὶ τὸ ἓν | ἐν τῷ αὐ- B
τῷ. Οὐκ ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν τό γε μηδέποτε ἐν τῷ
αὐτῷ ὂν οὔθ' ἡσυχίαν ἄγει οὔθ' ἕστηκεν. Οὐ γὰρ
οἷόν τε. Τὸ ἓν ἄρα, ὡς ἔοικεν, οὔθ' ἕστηκεν οὔτε
κινεῖται. Οὔκουν δὴ φαίνεταί γε. Οὐδὲ μὴν ταὐτόν
γε οὔθ' ἑτέρῳ οὔτε ἑαυτῷ ἔσται, οὐδ' αὖ ἕτερον οὔτε
αὐτοῦ οὔτε ἑτέρου ἂν εἴη. Πῇ δή; Ἕτερον μέν που
ἑαυτοῦ ὂν ἑνὸς ἕτερον ἂν εἴη καὶ οὐκ ἂν εἴη ἕν. Ἀλη-
θῆ. Καὶ μὴν ταὐτόν γε ἑτέρῳ ὂν ἐκεῖνο ἂν εἴη, αὐ-
τὸ δ' οὐκ ἂν εἴη· | ὥστε οὐδ' ἂν οὕτως εἴη ὅπερ ἔστιν, C
ἕν, ἀλλ' ἕτερον ἑνός. Οὐ γὰρ οὖν. Ταὐτὸν μὲν ἄρα
ἑτέρῳ ἢ ἕτερον ἑαυτοῦ οὐκ ἔσται. Οὐ γάρ. Ἕτερον
δέ γε ἑτέρου οὐκ ἔσται, ἕως ἂν ᾖ ἕν. οὐ γὰρ ἑνὶ προσ-
ήκει ἑτέρῳ τινὸς εἶναι, ἀλλὰ μόνῳ ἑτέρῳ ἑτέρου, ἄλλῳ
δὲ οὐδενί. Ὀρθῶς. Τῷ μὲν ἄρα ἓν εἶναι οὐκ | ἔσται D

ἕτερον. ἢ οἴει; Οὐ δῆτα. Ἀλλὰ μὴν εἰ μὴ τούτῳ,
οὐχ ἑαυτῷ ἔσται· εἰ δὲ μὴ αὑτῷ, οὐδὲ αὐτό. αὐτὸ δὲ
μηδαμῇ ὂν ἕτερον οὐδενὸς ἔσται ἕτερον. Ὀρθῶς.
Οὐδὲ μὴν ταὐτὸν ἑαυτῷ ἔσται. Πῶς δ' οὔ; Οὐχ ἥ-
περ τοῦ ἑνὸς φύσις, αὕτη δήπου καὶ τοῦ ταὐτοῦ; Τί
δή; Ὅτι οὐκ ἐπειδὰν ταὐτὸν γένηταί τῳ τι, ἓν γίγνε-
ται. Ἀλλὰ τί μήν; Τοῖς πολλοῖς ταὐτὸν γενόμενον
πολλὰ ἀνάγκη γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχ ἕν. Ἀληθῆ. Ἀλλ'
εἰ τὸ ἓν καὶ τὸ ταὐτὸν μηδαμῇ διαφέρει, ὁπότε τι
ταὐτὸν ἐγίγνετο, ἀεὶ ἂν ἓν ἐγίγνετο, καὶ ὁπότε ἕν,
E ταὐτόν. Πάνυ γε. Εἰ ἄρα τὸ | ἓν ἑαυτῷ ταὐτὸν
ἔσται, οὐχ ἓν ἑαυτῷ ἔσται· καὶ οὕτως ἓν ὂν οὐχ ἓν
ἔσται. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον. Ἀδύνατον ἄρα
καὶ τῷ ἑνὶ ἢ ἑτέρου ἕτερον εἶναι ἢ ἑαυτῷ ταὐτόν. Ἀ-
δύνατον. Οὕτω δὴ ἕτερόν γε ἢ ταὐτὸν τὸ ἓν οὔτ' ἂν
αὑτῷ οὔτ' ἂν ἑτέρῳ εἴη. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδὲ μὴν
ὅμοιόν τινι ἔσται οὐδ' ἀνόμοιον οὔθ' ἑαυτῷ οὔθ' ἑτέ-
ρῳ. Τί δή; Ὅτι τὸ ταὐτόν που πεπονθὸς ὅμοιον.
Ναί. Τοῦ δέ γε ἑνὸς χωρὶς ἐφάνη τὴν φύσιν τὸ ταὐ-
140 τόν. Ἐφάνη γάρ. * Ἀλλὰ μὴν εἴ τι πέπονθε χωρὶς
τοῦ ἓν εἶναι τὸ ἕν, πλείω ἂν εἶναι πεπόνθοι ἢ ἕν. τοῦ-
το δὲ ἀδύνατον. Ναί. Οὐδαμῶς ἔστιν ἄρα ταὐτὸν
πεπονθὸς εἶναι τὸ ἓν οὔτε ἄλλῳ οὔθ' ἑαυτῷ. Οὐ
φαίνεται. Οὐδὲ ὅμοιον ἄρα δυνατὸν αὐτὸ εἶναι οὔτε
ἄλλῳ οὔθ' ἑαυτῷ. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδὲ μὴν ἕτερόν γε
πέπονθεν εἶναι τὸ ἕν· καὶ γὰρ οὕτω πλείω ἂν πεπόν-
θοι εἶναι ἢ ἕν. Πλείω γάρ. Τό γε μὴν ἕτερον πε-
πονθὸς ἢ ἑαυτοῦ ἢ ἄλλου ἀνόμοιον ἂν εἴη ἢ ἑαυτῷ ἢ
B ἄλλῳ, | εἴπερ τὸ ταὐτὸν πεπονθὸς ὅμοιον. Ὀρθῶς.
Τὸ δέ γε ἕν, ὡς ἔοικεν, οὐδαμῶς ἕτερον πεπονθὸς οὐ-
δαμῶς ἀνόμοιόν ἐστιν οὔθ' ἑαυτῷ οὔθ' ἑτέρῳ. Οὐ
γὰρ οὖν. Οὔτε ἄρα ὅμοιον οὔτε ἀνόμοιον οὔθ' ἑτέ-
ρῳ οὔτε ἑαυτῷ ἂν εἴη τὸ ἕν. Οὐ φαίνεται. Καὶ μὴν
τοιοῦτόν γε ὂν οὔτε ἴσον οὔτε ἄνισον ἔσται οὔτε ἑαυ-
τῷ οὔτε ἄλλῳ. Πῇ δή; Ἴσον μὲν ὂν τῶν αὐτῶν μέ-
τρων ἔσται ἐκείνῳ, ᾧ ἂν ἴσον ᾖ. Ναί. Μεῖζον δέ
C που ἢ ἔλαττον ὄν, οἷς μὲν ἂν ξύμμετρον ᾖ, τῶν | μὲν
ἐλαττόνων πλείω μέτρα ἕξει, τῶν δὲ μειζόνων ἐλάττω.
Ναί. Οἷς δ' ἂν μὴ ξύμμετρον, τῶν μὲν σμικροτέρων,
τῶν δὲ μειζόνων μέτρων ἔσται. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ-
οῦν ἀδύνατον τὸ μὴ μετέχον τοῦ αὐτοῦ ἢ μέτρων τῶν
αὐτῶν εἶναι ἢ ἄλλων ὡντινωνοῦν τῶν αὐτῶν; Ἀδύνα-
τον. Ἴσον μὲν ἄρα οὔτ' ἂν ἑαυτῷ οὔτε ἄλλῳ εἴη, μὴ
τῶν αὐτῶν μέτρων ὄν. Οὔκουν φαίνεταί γε. Ἀλλὰ
μὴν πλειόνων γε μέτρων ὂν ἢ ἐλαττόνων, ὅσωνπερ
D μέτρων, τοσούτων | καὶ μερῶν ἂν εἴη· καὶ οὕτως αὖ
οὐκέτι ἓν ἔσται, ἀλλὰ τοσαῦτα, ὅσαπερ καὶ τὰ μέτρα.
Ὀρθῶς. Εἰ δέ γε ἑνὸς μέτρου εἴη, ἴσον ἂν γίγνοιτο
τῷ μέτρῳ. τοῦτο δὲ ἀδύνατον ἐφάνη, ἴσον τῳ αὐτὸ
εἶναι. Ἐφάνη γάρ. Οὔτε ἄρα ἑνὸς μέτρου μετέχον
οὔτε πολλῶν οὔτε ὀλίγων, οὔτε τὸ παράπαν τοῦ αὐ-
τοῦ μετέχον, οὔτε ἑαυτῷ ποτε, ὡς ἔοικεν, ἔσται ἴσον
οὔτε ἄλλῳ· οὐδ' αὖ μεῖζον οὐδὲ ἔλαττον οὔτε ἑαυτοῦ
οὔθ' ἑτέρου. Παντάπασι μὲν οὖν οὕτως. **XII.** Τί
E δέ; πρεσβύτερον ἢ νεώτερον | ἢ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχειν
τὸ ἓν δοκεῖ τῳ δυνατὸν εἶναι; Τί δὴ γὰρ οὔ; Ὅτι που
ἡλικίαν μὲν τὴν αὐτὴν ἔχον ἢ ἑαυτῷ ἢ ἄλλῳ ἰσότητος
χρόνου καὶ ὁμοιότητος μεθέξει, ὧν ἐλέγομεν οὐ με-
τεῖναι τῷ ἑνί, οὔθ' ὁμοιότητος οὔτε ἰσότητος. Ἐλέ-
γομεν γὰρ οὖν. Καὶ μὴν καὶ ὅτι ἀνομοιότητός τε
καὶ ἀνισότητος οὐ μετέχει, καὶ τοῦτο ἐλέγομεν. Πά-
νυ μὲν οὖν. Πῶς οὖν οἷόν τε ἔσται τινὸς ἢ * πρε- 141
σβύτερον ἢ νεώτερον εἶναι ἢ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχειν
τῳ, τοιοῦτον ὄν; Οὐδαμῶς. Οὐκ ἄρ' ἂν εἴη νεώτε-
ρον οὐδὲ πρεσβύτερον οὐδὲ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχον τὸ
ἓν οὔτε αὑτῷ οὔτε ἄλλῳ. Οὐ φαίνεται. Ἆρ' οὖν οὐδὲ ἐν
χρόνῳ τὸ παράπαν δύναιτ' ἂν εἶναι τὸ ἕν, εἰ τοιοῦτον
εἴη; ἢ οὐκ ἀνάγκη, ἐάν τι ᾖ ἐν χρόνῳ, ἀεὶ αὐτὸ αὑτοῦ
πρεσβύτερον γίγνεσθαι; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν τό γε πρεσβύ-
τερον ἀεὶ νεωτέρου πρεσβύτερον; Τί μήν; Τὸ | πρεσβύ- B
τερον ἄρα ἑαυτοῦ γιγνόμενον καὶ νεώτερον ἑαυτοῦ ἅμα
γίγνεται, εἴπερ μέλλει ἔχειν ὅτου πρεσβύτερον γίγνε-
ται. Πῶς λέγεις; Ὧδε· διάφορον ἕτερον ἑτέρου οὐ-
δὲν δεῖ γίγνεσθαι ἤδη ὄντος διαφόρου, ἀλλὰ τοῦ μὲν
ἤδη ὄντος ἤδη εἶναι, τοῦ δὲ γεγονότος γεγονέναι, τοῦ
δὲ μέλλοντος μέλλειν, τοῦ δὲ γιγνομένου οὔτε γεγονέ-
ναι οὔτε μέλλειν οὔτε εἶναί πω διάφορον, ἀλλὰ γίγνε-
σθαι καὶ ἄλλως οὐκ εἶναι. Ἀνάγκη γάρ. Ἀλλὰ | μὴν C
τό γε πρεσβύτερον διαφορόν τι νεωτέρου ἐστὶ καὶ οὐ-
δενὸς ἄλλου. Ἔστι γάρ. Τὸ ἄρα πρεσβύτερον ἑαυ-
τοῦ γιγνόμενον ἀνάγκη καὶ νεώτερον ἅμα ἑαυτοῦ γί-
γνεσθαι. Ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν καὶ μήτε πλείω ἑαυτοῦ
γίγνεσθαι χρόνον μήτ' ἐλάττω, ἀλλὰ τὸν ἴσον χρόνον
καὶ γίγνεσθαι ἑαυτῷ καὶ εἶναι καὶ γεγονέναι καὶ μέλ-
λειν ἔσεσθαι. Ἀνάγκη γὰρ οὖν καὶ ταῦτα. Ἀνάγ-
κη ἄρα ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ὅσα γε ἐν χρόνῳ ἐστὶ καὶ
μετέχει | τοῦ τοιούτου, ἕκαστον αὐτῶν τὴν αὐτήν τε D
αὐτὸ αὑτῷ ἡλικίαν ἔχειν καὶ πρεσβύτερόν τε αὑτοῦ
ἅμα καὶ νεώτερον γίγνεσθαι. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν
τῷ γε ἑνὶ τῶν τοιούτων παθημάτων οὐδὲν μετῆν. Οὐ
γὰρ μετῆν. Οὐδὲ ἄρα χρόνου αὐτῷ μέτεστιν, οὐδ'
ἔστιν ἔν τινι χρόνῳ. Οὔκουν δή, ὥς γε ὁ λόγος αἱ-
ρεῖ. Τί οὖν; τὸ ἦν καὶ τὸ γέγονε καὶ τὸ ἐγίγνετο οὐ
χρόνου μέθεξιν δοκεῖ σημαίνειν τοῦ ποτὲ γεγονότος;
Καὶ μάλα. Τί δαί; τὸ ἔσται | καὶ τὸ γενήσεται καὶ E
τὸ γενηθήσεται οὐ τοῦ ἔπειτα, τοῦ μέλλοντος; Ναί.
Τὸ δὲ δὴ ἔστι καὶ τὸ γίγνεται οὐ τοῦ νῦν παρόντος;
Πάνυ μὲν οὖν. Εἰ ἄρα τὸ ἓν μηδαμῇ μηδενὸς μετέ-
χει χρόνου, οὔτε ποτὲ γέγονεν οὔτ' ἐγίγνετο οὔτ' ἦν
ποτέ, οὔτε νῦν γέγονεν οὔτε γίγνεται οὔτ' ἔστιν, οὔτ'
ἔπειτα γενήσεται οὔτε γενηθήσεται οὔτ' ἔσται. Ἀλη-
θέστατα. Ἔστιν οὖν οὐσίας ὅπως ἄν τι μετάσχοι
ἄλλως ἢ κατὰ τούτων τι; Οὐκ ἔστιν. Οὐδαμῶς ἄρα
τὸ ἓν οὐσίας μετέχει. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδαμῶς ἄρα ἔστι
τὸ ἕν. Οὐ φαίνεται. Οὐδ' ἄρα οὕτως ἔστιν ὥστε ἓν
εἶναι· εἴη γὰρ ἂν ἤδη ὂν καὶ οὐσίας μετέχον. ἀλλ' ὡς
ἔοικε, τὸ ἓν οὔτε ἕν ἐστιν οὔτε ἔστιν, εἰ δεῖ τῷ τοιῷ-
δε λόγῳ πιστεύειν. Κινδυνεύει. * Ὃ δὲ μὴ ἔστι, τού- 142
τῳ τῷ μὴ ὄντι εἴη ἄν τι, ἢ αὐτῷ ἢ αὐτοῦ; Καὶ πῶς;
Οὐδ' ἄρα ὄνομα ἔστιν αὐτῷ οὐδὲ λόγος οὐδέ τις ἐπι-
στήμη οὐδὲ αἴσθησις οὐδὲ δόξα. Οὐ φαίνεται. Οὐδ'
ὀνομάζεται ἄρα οὐδὲ λέγεται οὐδὲ δοξάζεται οὐδὲ γι-
γνώσκεται, οὐδέ τι τῶν ὄντων αὐτοῦ αἰσθάνεται. Οὐκ
ἔοικεν. Ἦ δυνατὸν οὖν περὶ τὸ ἓν ταῦθ' οὕτως ἔχειν;
Οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ. **XIII.** | Βούλει οὖν ἐπὶ τὴν ὑπό- B
θεσιν πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐπανέλθωμεν, ἐάν τι ἡμῖν ἐπα-
νιοῦσιν ἀλλοῖον φανῇ; Πάνυ μὲν οὖν βούλομαι. Οὐκ-
οῦν ἓν εἰ ἔστι, φαμέν, τὰ συμβαίνοντα περὶ αὐτοῦ,

ποῖά ποτε τυγχάνει ὄντα, διομολογητέα ταῦτα. οὐχ οὕτω; Ναί. Ὅρα δὴ ἐξ ἀρχῆς. Ἓν εἰ ἔστιν, ἆρα οἷόν τε αὐτὸ εἶναι μέν, οὐσίας δὲ μὴ μετέχειν; Οὐχ οἷόν τε. Οὐκοῦν καὶ ἡ οὐσία τοῦ ἑνὸς εἴη ἄν, οὐ ταὐτὸν οὖσα τῷ ἑνί. οὐ γὰρ ἂν ἐκείνη ἦν ἐκείνου οὐσία, οὐδ' ἂν ἐκεῖνο τὸ ἓν ἐκείνης μετεῖχεν, ἀλλ' ὅμοιον
C | ἂν ἦν λέγειν ἕν τε εἶναι καὶ ἓν ἕν. νῦν δὲ οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, εἰ ἓν ἕν, τί χρὴ ξυμβαίνειν, ἀλλ' εἰ ἓν ἔστιν. οὐχ οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ὡς ἄλλο τι σημαῖνον τὸ ἔστι τοῦ ἕν. Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν ἄλλο ἢ ὅτι οὐσίας μετέχει τὸ ἕν, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ λεγόμενον, ἐπειδάν τις συλλήβδην εἴπῃ ὅτι ἓν ἔστι; Πάνυ γε. Πάλιν δὴ λέγωμεν, ἓν εἰ ἔστι, τί συμβήσεται. σκόπει οὖν, εἰ οὐκ ἀνάγκη ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τοιοῦτον ὂν
D τὸ ἓν σημαίνειν, οἷον μέρη ἔχειν; Πῶς; Ὧδε. | εἰ τὸ ἔστι τοῦ ἑνὸς ὄντος λέγεται καὶ τὸ ἓν τοῦ ὄντος ἑνός, ἔστι δὲ οὐ τὸ αὐτὸ ἥ τε οὐσία καὶ τὸ ἕν, τοῦ αὐτοῦ δὲ ἐκείνου οὗ ὑπεθέμεθα τοῦ ἑνὸς ὄντος, ἆρα οὐκ ἀνάγκη τὸ μὲν ὅλον ἓν ὂν εἶναι αὐτό, τούτου δὲ γίγνεσθαι μόρια τό τε ἓν καὶ τὸ εἶναι; Ἀνάγκη. Πότερον οὖν ἑκάτερον τῶν μορίων τούτων μόριον μόνον προσεροῦμεν, ἢ τοῦ ὅλου μόριον τό γε μόριον προσρητέον; Τοῦ ὅλου. Καὶ ὅλον ἄρα ἐστὶν ὃ ἂν ἓν ᾖ, καὶ μόριον ἔχει. Πάνυ γε. Τί οὖν; τῶν μορίων ἑκάτερον
E τερον τούτων τοῦ ἑνὸς ὄντος, τό τε ἓν | καὶ τὸ ὄν, ἆρα ἀπολείπεσθον ἢ τὸ ἓν τοῦ ὄντος εἶναι μορίου ἢ τὸ ὂν τοῦ ἑνὸς μορίου; Οὐκ ἂν εἴη. Πάλιν ἄρα καὶ τῶν μορίων ἑκάτερον τό τε ἓν ἴσχει καὶ τὸ ὄν, καὶ γίγνεται τὸ ἐλάχιστον ἐκ δυεῖν αὖ μορίοιν τὸ μόριον. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὕτως ἀεί, ὅ τί περ ἂν μόριον γένηται, τούτω τὼ μορίω ἀεὶ ἴσχει· τό τε γὰρ ἓν τὸ ὂν ἀεὶ ἴσχει καὶ τὸ ὂν τὸ ἕν· ὥστε ἀνάγκη δύ'
43 ἀεὶ * γιγνόμενον μηδέποτε ἓν εἶναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἄπειρον ἂν τὸ πλῆθος οὕτω τὸ ἓν ὂν εἴη; Ἔοικέ γε. Ἴθι δὴ καὶ τῇδε ἔτι. Πῇ; Οὐσίας φαμὲν μετέχειν τὸ ἕν, διὸ ἔστι; Ναί. Καὶ διὰ ταῦτα δὴ τὸ ἓν ὂν πολλὰ ἐφάνη. Οὕτω. Τί δέ; αὐτὸ τὸ ἕν, ὃ δή φαμεν οὐσίας μετέχειν, ἐὰν αὐτὸ τῇ διανοίᾳ μόνον καθ' αὑτὸ λάβωμεν ἄνευ τούτου οὗ φαμὲν μετέχειν, ἆρά γε ἓν μόνον φανήσεται ἢ καὶ πολλὰ τὸ
B αὐτὸ τοῦτο; Ἕν, οἶμαι ἔγωγε. | Ἴδωμεν δή· ἄλλο τι ἕτερον μὲν ἀνάγκη τὴν οὐσίαν αὐτοῦ εἶναι, ἕτερον δὲ αὐτό, εἴπερ μὴ οὐσία τὸ ἕν, ἀλλ' ὡς ἓν οὐσίας μετέσχεν. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν εἰ ἕτερον μὲν ἡ οὐσία, ἕτερον δὲ τὸ ἕν, οὔτε τῷ ἓν εἶναι τὸ ἓν τῆς οὐσίας ἕτερον οὔτε τῷ οὐσία εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ἑνὸς ἄλλο, ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ τε καὶ ἄλλῳ ἕτερα ἀλλήλων. Πάνυ μὲν οὖν. Ὥστε οὐ ταὐτόν ἐστιν οὔτε τῷ ἑνὶ οὔτε τῇ οὐσίᾳ τὸ ἕτερον. Πῶς γάρ; Τί οὖν; ἐὰν προελώμεθα αὐτῶν
C εἴτε βούλει τὴν | οὐσίαν καὶ τὸ ἕτερον εἴτε τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ἓν εἴτε τὸ ἓν καὶ τὸ ἕτερον, ἆρ' οὐκ ἐν ἑκάστῃ τῇ προαιρέσει προαιρούμεθά τινε ὣ ὀρθῶς ἔχει καλεῖσθαι ἀμφοτέρω; Πῶς; Ὧδε· ἔστιν οὐσίαν εἰπεῖν; Ἔστι. Καὶ αὖθις εἰπεῖν ἕν; Καὶ τοῦτο. Ἆρ' οὖν οὐχ ἑκάτερον αὐτοῖν εἴρηται; Ναί. Τί δ' ὅταν εἴπω οὐσία τε καὶ ἕν, ἆρα οὐκ ἀμφοτέρω; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ἐὰν οὐσία τε καὶ ἕτερον ἢ ἕτερόν τε καὶ ἕν, καὶ οὕτω πανταχῶς ἐφ' ἑκάστου ἄμφω λέγω; Ναί.
D | Ὢ δ' ἂν ἄμφω ὀρθῶς προσαγορεύησθον, ἆρα οἷόν τε ἄμφω μὲν αὐτὼ εἶναι, δύο δὲ μή; Οὐχ οἷόν τε. Ὢ δ' ἂν δύο ἦτον, ἔστι τις μηχανὴ μὴ οὐχ ἑκάτερον αὐτοῖν ἓν εἶναι; Οὐδὲ μία. Τούτων ἄρα ἐπείπερ ξύνδυο ἕκαστα ξυμβαίνει εἶναι, καὶ ἓν ἂν εἴη ἕκαστον. Φαίνεται. Εἰ δὲ ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐστί, συντεθέντος ἑνὸς ὁποιουοῦν ᾑτινιοῦν συζυγίᾳ οὐ τρία γίγνεται τὰ πάντα; Ναί. Τρία δὲ οὐ περιττά, καὶ δύο ἄρτια; Πῶς δ' οὔ; Τί δαί; δυοῖν ὄντοιν οὐκ ἀνάγκη | εἶναι E
καὶ δίς, καὶ τριῶν ὄντων τρίς, εἴπερ ὑπάρχει τῷ τε δύο τὸ δὶς ἓν καὶ τῷ τρία τὸ τρὶς ἕν; Ἀνάγκη. Δυοῖν δὲ ὄντοιν καὶ δὶς οὐκ ἀνάγκη δύο δὶς εἶναι; καὶ τριῶν καὶ τρὶς οὐκ ἀνάγκη αὖ τρία τρὶς εἶναι; Πῶς δ' οὔ; Τί δαί; τριῶν ὄντων καὶ δὶς ὄντων, καὶ δυοῖν ὄντοιν καὶ τρὶς ὄντοιν, οὐκ ἀνάγκη τρία τε δὶς εἶναι καὶ δύο τρίς; Πολλή γε. Ἄρτιά τε ἄρα ἀρτιάκις ἂν εἴη καὶ περιττὰ περιττάκις καὶ * ἄρτια περιττάκις καὶ περιττὰ 144
ἀρτιάκις. Ἔστιν οὕτως. Εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, οἴει τινὰ ἀριθμὸν ὑπολείπεσθαι, ὃν οὐκ ἀνάγκη εἶναι; Οὐδαμῶς γε. Εἰ ἄρα ἔστιν ἕν, ἀνάγκη καὶ ἀριθμὸν εἶναι. Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν ἀριθμοῦ γε ὄντος πόλλ' ἂν εἴη καὶ πλῆθος ἄπειρον τῶν ὄντων. ἢ οὐκ ἄπειρος ἀριθμὸς πλήθει καὶ μετέχων οὐσίας γίγνεται; Καὶ πάνυ γε. Οὐκοῦν εἰ πᾶς ἀριθμὸς οὐσίας μετέχει, καὶ τὸ μόριον ἕκαστον τοῦ ἀριθμοῦ μετέχοι ἂν αὐτῆς; Ναί. XIV. | Ἐπὶ πάντα ἄρα πολλὰ ὄντα ἡ B
οὐσία νενέμηται καὶ οὐδενὸς ἀποστατεῖ τῶν ὄντων, οὔτε τοῦ σμικροτάτου οὔτε τοῦ μεγίστου. ἢ τοῦτο μὲν καὶ ἄλογον ἐρέσθαι; πῶς γὰρ ἂν δὴ οὐσία γε τῶν ὄντων του ἀποστατοῖ; Οὐδαμῶς. Κατακεκερμάτισται ἄρα ὡς οἷόν τε σμικρότατα καὶ μέγιστα καὶ πανταχῶς ὄντα, καὶ μεμέρισται πάντων μάλιστα, καὶ ἔστι μέρη ἀπέραντα τῆς | οὐσίας. Ἔχει οὕτω. Πλεῖστα C
ἄρα ἐστὶ τὰ μέρη αὐτῆς. Πλεῖστα μέντοι. Τί οὖν; ἔστι τι αὐτῶν, ὃ ἔστι μὲν μέρος τῆς οὐσίας, οὐδὲν μέντοι μέρος; Καὶ πῶς ἄν τοι τοῦτο γένοιτο; Ἀλλ' εἴπερ γε, οἶμαι, ἔστιν, ἀνάγκη αὐτὸ ἀεί, ἕωσπερ ἂν ᾖ, ἕν γέ τι εἶναι, μηδὲν δὲ ἀδύνατον. Ἀνάγκη. Πρὸς ἅπαντι ἄρα ἑκάστῳ τῷ τῆς οὐσίας μέρει πρόσεστι τὸ ἕν, οὐκ ἀπολειπόμενον οὔτε σμικροτέρου οὔτε μείζονος μέρους οὔτε ἄλλου οὐδενός. Οὕτως. Ἆρα οὖν | ἓν D
ὂν πολλαχοῦ ἅμα ὅλον ἐστί; τοῦτο ἄθρει. Ἀλλ' ἀθρῶ, καὶ ὁρῶ ὅτι ἀδύνατον. Μεμερισμένον ἄρα, εἴπερ μὴ ὅλον· ἄλλως γάρ που οὐδαμῶς ἅμα ἅπασι τοῖς τῆς οὐσίας μέρεσι παρέσται, ἢ μεμερισμένον. Ναί. Καὶ μὴν τό γε μεριστὸν πολλὴ ἀνάγκη εἶναι τοσαῦτα ὅσαπερ μέρη. Ἀνάγκη. Οὐκ ἄρ' ἀληθῆ ἄρτι ἐλέγομεν, λέγοντες ὡς πλεῖστα μέρη ἡ οὐσία νενεμημένη εἴη. οὐδὲ γὰρ πλείω τοῦ ἑνὸς νενέμηται, | ἀλλ' ἴσα, ὡς E
ἔοικε, τῷ ἑνί· οὔτε γὰρ τὸ ὂν τοῦ ἑνὸς ἀπολείπεται οὔτε τὸ ἓν τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἐξισοῦσθον δύ' ὄντε ἀεὶ παρὰ πάντα. Παντάπασιν οὕτω φαίνεται. Τὸ ἓν ἄρ' αὐτὸ κεκερματισμένον ὑπὸ τῆς οὐσίας πολλά τε καὶ ἄπειρα τὸ πλῆθός ἐστι. Φαίνεται. Οὐ μόνον ἄρα τὸ ὂν ἓν πολλά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἓν ὑπὸ τοῦ ὄντος διανενεμημένον πολλὰ ἀνάγκη εἶναι. Παντάπασι μὲν οὖν. XV. Καὶ μὴν ὅτι γε ὅλου τὰ μόρια μόρια, πεπερασμένον ἂν εἴη κατὰ τὸ ὅλον τὸ ἕν. ἢ οὐ περιέχεται ὑπὸ τοῦ ὅλου τὰ μόρια; * Ἀνάγκη. Ἀλλὰ 145
μὴν τό γε περιέχον πέρας ἂν εἴη. Πῶς δ' οὔ; Τὸ

ἓν ἄρα ὂν ἕν τέ ἐστί που καὶ πολλά, καὶ ὅλον καὶ μόρια, καὶ πεπερασμένον καὶ ἄπειρον πλήθει. Φαίνεται. Ἆρ' οὖν οὐκ, ἐπείπερ πεπερασμένον, καὶ ἔσχατα ἔχον; Ἀνάγκη. Τί δ'; εἰ ὅλον, οὐ καὶ ἀρχὴν ἂν ἔχοι καὶ μέσον καὶ τελευτήν; ἢ οἷόν τέ τι ὅλον εἶναι ἄνευ τριῶν τούτων; κἂν του ἓν ὁτιοῦν αὐτῶν ἀποστατῇ, ἐθελήσει ἔτι ὅλον εἶναι; Οὐκ ἐθελήσει. Καὶ
B ἀρχὴν δή, ὡς ἔοικε, καὶ τελευτὴν | καὶ μέσον ἔχοι ἂν τὸ ἕν. Ἔχοι. Ἀλλὰ μὴν τό γε μέσον ἴσον τῶν ἐσχάτων ἀπέχει. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως μέσον εἴη. Οὐ γάρ. Καὶ σχήματος δή τινος, ὡς ἔοικε, τοιοῦτον ὂν μετέχοι ἂν τὸ ἕν, ἤτοι εὐθέος ἢ στρογγύλου ἤ τινος μικτοῦ ἐξ ἀμφοῖν. Μετέχοι γὰρ ἄν. Ἆρ' οὖν οὕτως ἔχον οὐκ αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ ἔσται καὶ ἐν ἄλλῳ; Πῶς; Τῶν μερῶν που ἕκαστον ἐν τῷ ὅλῳ ἐστὶ καὶ οὐδὲν ἐκτὸς τοῦ ὅλου. Οὕτω. Πάντα δὲ τὰ μέρη ὑπὸ τοῦ ὅλου
C περιέχεται; Ναί. Καὶ μὴν | τά γε πάντα μέρη τὰ αὐτοῦ τὸ ἕν ἐστι, καὶ οὔτε τι πλέον οὔτε ἔλαττον ἢ πάντα. Οὐ γάρ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὅλον τὸ ἕν ἐστι; Πῶς δ' οὔ; Εἰ ἄρα πάντα τὰ μέρη ἐν ὅλῳ τυγχάνει ὄντα, ἔστι δὲ τά τε πάντα τὸ ἓν καὶ αὐτὸ τὸ ὅλον, περιέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ ὅλου τὰ πάντα, ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἂν περιέχοιτο τὸ ἕν, καὶ οὕτως ἂν ἤδη τὸ ἓν αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ εἴη. Φαίνεται. Ἀλλὰ μέντοι τό γε ὅλον αὖ οὐκ ἐν τοῖς μέρεσίν ἐστιν, οὔτε ἐν πᾶσιν οὔτε ἔν τισι.
D εἰ γὰρ ἐν πᾶσιν, ἀνάγκη | καὶ ἐν ἑνί. ἔν τινι γὰρ ἑνὶ μὴ ὂν οὐκ ἂν ἔτι που δύναιτο ἔν γε ἅπασιν εἶναι· εἰ δὲ τοῦτο μὲν τὸ ἓν τῶν ἁπάντων ἐστί, τὸ δὲ ὅλον ἐν τούτῳ μὴ ἔνι, πῶς ἔτι ἔν γε τοῖς πᾶσιν ἐνέσται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ἔν τισι τῶν μερῶν. εἰ γὰρ ἔν τισι τὸ ὅλον εἴη, τὸ πλέον ἂν ἐν τῷ ἐλάττονι εἴη, ὅ ἐστιν ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Μὴ ὂν δ' ἐν πλείοσι μηδ' ἐν ἑνὶ μηδ' ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον οὐκ ἀνάγκη ἐν ἑτέρῳ τινὶ εἶναι, ἢ μηδαμοῦ ἔτι εἶναι; Ἀ-
E νάγκη. | Οὐκοῦν μηδαμοῦ μὲν ὂν οὐδὲν ἂν εἴη, ὅλον δὲ ὄν, ἐπειδὴ οὐκ ἐν αὐτῷ ἐστίν, ἀνάγκη ἐν ἄλλῳ εἶναι; Πάνυ γε. Ἧι μὲν ἄρα τὸ ἓν ὅλον, ἐν ἄλλῳ ἐστίν· ᾗ δὲ τὰ πάντα μέρη ὄντα τυγχάνει, αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ. καὶ οὕτω τὸ ἓν ἀνάγκη αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ εἶναι καὶ ἐν ἑτέρῳ. Ἀνάγκη. Οὕτω δὴ πεφυκὸς τὸ ἓν ἆρ' οὐκ ἀνάγκη καὶ κινεῖσθαι καὶ ἑστάναι; Πῇ; Ἕστηκε μέν που, εἴπερ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ ἐστίν. ἐν γὰρ ἑνὶ ὂν καὶ
146 ἐκ τούτου * μὴ μεταβαῖνον ἐν τῷ αὐτῷ ἂν εἴη, ἐν ἑαυτῷ. Ἔστι γάρ. Τὸ δέ γε ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ ὂν ἑστὸς δήπου ἀνάγκη ἀεὶ εἶναι. Πάνυ γε. Τί δέ; τὸ ἐν ἑτέρῳ ἀεὶ οὐ τὸ ἐναντίον ἀνάγκη μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι, μηδέποτε δὲ ὂν ἐν τῷ αὐτῷ μηδὲ ἑστάναι, μὴ ἑστὸς δὲ κινεῖσθαι; Οὕτως. Ἀνάγκη ἄρα τὸ ἕν, αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ ἀεὶ ὂν καὶ ἑτέρῳ, ἀεὶ κινεῖσθαί τε καὶ ἑστάναι. Φαίνεται. Καὶ μὴν ταὐτόν γε δεῖ
B εἶναι αὐτὸ ἑαυτῷ καὶ ἕτερον ἑαυτοῦ, καὶ | τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως ταὐτόν τε καὶ ἕτερον εἶναι, εἴπερ καὶ τὰ πρόσθεν πέπονθε. Πῶς; Πᾶν που πρὸς ἅπαν ὧδε ἔχει· ἢ ταὐτόν ἐστιν ἢ ἕτερον· ἢ ἐὰν μὴ ταὐτὸν ᾖ μηδ' ἕτερον, μέρος ἂν εἴη τούτου πρὸς ὃ οὕτως ἔχει, ἢ ὡς πρὸς μέρος ὅλον ἂν εἴη. Φαίνεται. Ἆρ' οὖν τὸ ἓν αὐτὸ αὐτοῦ μέρος ἐστίν; Οὐδαμῶς. Οὐδ' ἄρα ὡς πρὸς μέρος αὐτὸ αὐτοῦ ὅλον ἂν εἴη, πρὸς ἑαυτὸ μέρος ὄν. Οὐ γὰρ οἷόν τε. Ἀλλ' ἄρα ἕτερόν ἐστιν ἑνὸς τὸ ἕν; Οὐ δῆτα. | Οὐδ' ἄρα ἑαυτοῦ γε ἕτερον ἂν C
εἴη. Οὐ μέντοι. Εἰ οὖν μήτε ἕτερον μήθ' ὅλον μήτε μέρος αὐτὸ πρὸς ἑαυτό ἐστιν, οὐκ ἀνάγκη ἤδη ταὐτὸν εἶναι αὐτὸ ἑαυτῷ; Ἀνάγκη. Τί δαί; τὸ ἑτέρωθι ὂν αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ ὄντος ἑαυτῷ οὐκ ἀνάγκη αὐτὸ ἑαυτοῦ ἕτερον εἶναι, εἴπερ καὶ ἑτέρωθι ἔσται; Ἔμοιγε δοκεῖ. Οὕτω μὴν ἐφάνη ἔχον τὸ ἕν, αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ ὂν ἅμα καὶ ἐν ἑτέρῳ. Ἐφάνη γάρ. Ἕτερον ἄρα, ὡς ἔοικεν, εἴη ταύτῃ ἂν ἑαυτοῦ τὸ ἕν. Ἔοικε. | D
Τί οὖν; εἴ τού τι ἕτερόν ἐστιν, οὐχ ἑτέρου ὄντος ἕτερον ἔσται; Ἀνάγκη. XVI. Οὐκοῦν ὅσα μὴ ἕν ἐστιν, ἅπανθ' ἕτερα τοῦ ἑνός, καὶ τὸ ἓν τῶν μὴ ἕν; Πῶς δ' οὔ; Ἕτερον ἄρ' ἂν εἴη τὸ ἓν τῶν ἄλλων. Ἕτερον. Ὅρα δή. αὐτό τε ταὐτὸν καὶ τὸ ἕτερον ἆρ' οὐκ ἐναντία ἀλλήλοις; Πῶς δ' οὔ; Ἦ οὖν ἐθελήσει ταὐτὸν ἐν τῷ ἑτέρῳ ἢ τὸ ἕτερον ἐν ταὐτῷ ποτὲ εἶναι; Οὐκ ἐθελήσει. Εἰ ἄρα τὸ ἕτερον ἐν ταὐτῷ μηδέποτ' ἔσται, οὐδὲν ἔστι τῶν ὄντων ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ ἕτερον | χρόνον E
οὐδένα. εἰ γὰρ ὁντινοῦν εἴη ἔν τῳ, ἐκεῖνον ἂν τὸν χρόνον ἐν ταὐτῷ εἴη τὸ ἕτερον. οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἐπειδὴ δ' οὐδέποτε ἐν τῷ αὐτῷ ἐστίν, οὐδέποτε ἔν τινι τῶν ὄντων ἂν εἴη τὸ ἕτερον. Ἀληθῆ. Οὔτ' ἄρα ἐν τοῖς μὴ ἓν οὔτε ἐν τῷ ἑνὶ ἐνείη ἂν τὸ ἕτερον. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα τῷ ἑτέρῳ γ' ἂν εἴη τὸ ἓν τῶν μὴ ἓν οὐδὲ τὰ μὴ ἓν τοῦ ἑνὸς ἕτερα. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν ἑαυτοῖς γε ἕτερ' ἂν εἴη ἀλλήλων, μὴ μετέχοντα τοῦ ἑτέρου. Πῶς γάρ; * Εἰ δὲ μήτε ἑαυτοῖς ἕτερά 147
ἐστι μήτε τῷ ἑτέρῳ, οὐ πάντῃ ἤδη ἂν ἐκφύγοι τὸ μὴ ἕτερα εἶναι ἀλλήλων; Ἐκφύγοι. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἑνός γε μετέχει τὰ μὴ ἕν· οὐ γὰρ ἂν μὴ ἓν ἦν, ἀλλά πῃ ἂν ἓν ἦν. Ἀληθῆ. Οὐδ' ἂν ἀριθμὸς εἴη ἄρα τὰ μὴ ἕν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτω μὴ ἓν ἦν παντάπασιν, ἀριθμόν γε ἔχοντα. Οὐ γὰρ οὖν. Τί δέ; τὰ μὴ ἓν τοῦ ἑνὸς ἆρα μόριά ἐστιν; ἢ κἂν οὕτω μετεῖχε τοῦ ἑνὸς τὰ μὴ ἕν; Μετεῖχεν. Εἰ ἄρα πάντῃ τὸ μὲν ἕν ἐστι, τὰ
| δὲ μὴ ἕν, οὔτ' ἂν μόριον τῶν μὴ ἓν τὸ ἓν εἴη οὔθ' B
ὅλον ὡς μορίων· οὔτε αὖ τὰ μὴ ἓν τοῦ ἑνὸς μόρια, οὔθ' ὅλα ὡς μορίῳ τῷ ἑνί. Οὐ γάρ. Ἀλλὰ μὴν ἔφαμεν τὰ μήτε μόρια μήθ' ὅλα μήθ' ἕτερα ἀλλήλων ταὐτὰ ἔσεσθαι ἀλλήλοις. Ἔφαμεν γάρ. Φῶμεν ἄρα καὶ τὸ ἓν πρὸς τὰ μὴ ἓν οὕτως ἔχον τὸ αὐτὸ εἶναι αὐτοῖς; Φῶμεν. Τὸ ἓν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἕτερόν τε τῶν ἄλλων ἐστὶ καὶ ἑαυτοῦ καὶ ταὐτὸν ἐκείνοις τε καὶ ἑαυτῷ. Κινδυνεύει φαίνεσθαι ἔκ γε | τοῦ λόγου. Ἆρ' C
οὖν καὶ ὅμοιόν τε καὶ ἀνόμοιον ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις; Ἴσως. Ἐπειδὴ γοῦν ἕτερον τῶν ἄλλων ἐφάνη, καὶ τἆλλά που ἕτερ' ἂν ἐκείνου εἴη. Τί μήν; Οὐκοῦν οὕτως ἕτερον τῶν ἄλλων, ὥσπερ καὶ τἆλλα ἐκείνου, καὶ οὔτε μᾶλλον οὔθ' ἧττον; Τί γὰρ ἄν; Εἰ ἄρα μήτε μᾶλλον μήθ' ἧττον, ὁμοίως. Ναί. Οὐκοῦν ᾗ ἕτερον εἶναι πέπονθε τῶν ἄλλων, καὶ τἆλλα ἐκείνου ὡσαύτως, ταύτῃ ταὐτὸν ἂν πεπονθότα εἶεν τό τε ἓν τοῖς ἄλλοις καὶ τἆλλα | τῷ ἑνί. Πῶς λέγεις; Ὧδε· ἕκα- D
στον τῶν ὀνομάτων οὐκ ἐπί τινι καλεῖς; Ἔγωγε. Τί οὖν; τὸ αὐτὸ ὄνομα εἴποις ἂν πλεονάκις ἢ ἅπαξ; Ἔγωγε. Πότερον οὖν ἐὰν μὲν ἅπαξ εἴπῃς, ἐκεῖνο προσαγορεύεις οὗπέρ ἐστι τοὔνομα, ἐὰν δὲ πολλάκις, οὐκ ἐκεῖνο; ἢ ἐάν τε | ἅπαξ ἐάν τε πολλάκις τὸ αὐτὸ ὄνο- E
μα φθέγξῃ, πολλὴ ἀνάγκη σε τὸ αὐτὸ καὶ λέγειν ἀεί;

Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ τὸ ἕτερον ὄνομά ἐστιν ἐπί τινι;
Πάνυ γε. Ὅταν ἄρα αὐτὸ φθέγγῃ, ἐάν τε ἅπαξ ἐάν
τε πολλάκις, οὐκ ἐπ' ἄλλῳ οὐδὲ ἄλλο τι ὀνομάζεις ἢ
ἐκεῖνο, οὗπερ ἦν ὄνομα. Ἀνάγκη. Ὅταν δὴ λέγω-
μεν, ὅτι ἕτερον μὲν τἆλλα τοῦ ἑνός, ἕτερον δὲ τὸ ἓν
τῶν ἄλλων, δὶς τὸ ἕτερον εἰπόντες οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ'
ἄλλῃ ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῃ τῇ φύσει αὐτὸ ἀεὶ λέγομεν, ἧσ-
περ ἦν τοὔνομα. Πάνυ μὲν οὖν. Ἧι ἄρα ἕτερον
148 τῶν ἄλλων τὸ ἓν καὶ τἆλλα * τοῦ ἑνός, κατ' αὐτὸ τὸ
ἕτερον πεπονθέναι οὐκ ἄλλο ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἂν πεπον-
θὸς εἴη τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις. τὸ δέ που ταὐτὸν πεπον-
θὸς ὅμοιον. οὐχί; Ναί. Ἧι δὴ τὸ ἓν ἕτερον τῶν ἄλ-
λων πέπονθεν εἶναι, κατ' αὐτὸ τοῦτο ἅπαν ἅπασιν
ὅμοιον ἂν εἴη· ἅπαν γὰρ ἁπάντων ἕτερόν ἐστιν. Ἔοι-
κεν. **XVII.** Ἀλλὰ μὴν τό γε ὅμοιον τῷ ἀνομοίῳ ἐναν-
τίον. Ναί. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἕτερον τῷ ταὐτῷ. Καὶ
τοῦτο. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γ' ἐφάνη, ὡς ἄρα τὸ ἓν
B τοῖς ἄλλοις ταὐτόν. ' Ἐφάνη γάρ. Τοὐναντίον δέ γε
πάθος ἐστὶ τὸ εἶναι ταὐτὸ τοῖς ἄλλοις τῷ ἕτερον εἶ-
ναι τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Ἧι γε μὴν ἕτερον, ὅμοι-
ον ἐφάνη. Ναί. Ἧι ἄρα ταὐτόν, ἀνόμοιον ἔσται
κατὰ τοὐναντίον πάθος τῷ ὁμοιοῦντι πάθει. ὡμοίου
δέ που τὸ ἕτερον; Ναί. Ἀνομοιώσει ἄρα τὸ ταὐτόν,
ἢ οὐκ ἐναντίον ἔσται τῷ ἑτέρῳ. Ἔοικεν. Ὅμοιον ἄρα
C καὶ ἀνόμοιον ' ἔσται τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις, ᾗ μὲν ἕτερον,
ὅμοιον, ᾗ δὲ ταὐτόν, ἀνόμοιον. Ἔχει γὰρ οὖν δή, ὡς
ἔοικε, καὶ τοιοῦτον λόγον. Καὶ γὰρ τόνδε ἔχει Τί-
να; Ἧι ταὐτὸν πέπονθε, μὴ ἀλλοῖον πεπονθέναι, μὴ
ἀλλοῖον δὲ πεπονθὸς μὴ ἀνόμοιον, μὴ ἀνόμοιον δὲ
ὅμοιον εἶναι· ᾗ δ' ἄλλο πέπονθεν, ἀλλοῖον, ἀλλοῖον
δὲ ὂν ἀνόμοιον εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις. Ταὐτόν τε
ἄρα ὂν τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις, καὶ ὅτι ἕτερόν ἐστι, κατ'
ἀμφότερα καὶ καθ' ἑκάτερον, ὅμοιόν τε ἂν εἴη καὶ
D ἀνόμοιον τοῖς ἄλλοις. ' Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ἑαυτῷ
ὡσαύτως, ἐπείπερ ἕτερόν τε ἑαυτοῦ καὶ ταὐτὸν ἑαυτῷ
ἐφάνη, κατ' ἀμφότερα καὶ καθ' ἑκάτερον ὅμοιόν τε
καὶ ἀνόμοιον φανήσεται; Ἀνάγκη. Τί δὲ δὴ περὶ τοῦ
ἅπτεσθαι τὸ ἓν αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦ μὴ
ἅπτεσθαι πέρι, πῶς ἔχει; σκόπει. Σκοπῶ. Αὐτὸ
γάρ που ἐν ἑαυτῷ ὅλῳ τὸ ἓν ἐφάνη ὄν. Ὀρθῶς.
Οὐκοῦν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἕν; Ναί. Ἧι μὲν ἄρα
E ἐν τοῖς ἄλλοις, ' τῶν ἄλλων ἅπτοιτ' ἄν· ᾗ δὲ αὐτὸ ἐν
ἑαυτῷ, τῶν μὲν ἄλλων ἀπείργοιτο ἅπτεσθαι, αὐτὸ δὲ
αὑτοῦ ἅπτοιτ' ἂν ἐν ἑαυτῷ ὄν. Φαίνεται. Οὕτω μὲν
δὴ ἅπτοιτ' ἂν τὸ ἓν αὑτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων. Ἅ-
πτοιτο. Τί δὲ τῇδε; ἆρ' οὐ πᾶν τὸ μέλλον ἅψεσθαι
τινος ἐφεξῆς δεῖ κεῖσθαι ἐκείνῳ, οὗ μέλλει ἅπτεσθαι,
ταύτην τὴν ἕδραν κατέχον, ἣ ἂν μετ' ἐκείνην ᾖ ἕδραν;
ᾗ ἂν κέηται, ἅπτεται; Ἀνάγκη. Καὶ τὸ ἓν ἄρα εἰ
μέλλει αὐτὸ αὑτοῦ ἅψεσθαι, ἐφεξῆς δεῖ εὐθὺς μεθ'
ἑαυτὸ κεῖσθαι, τὴν ἐχομένην χώραν κατέχον ἐκείνης, ἐν
ᾗ αὐτό ἐστι. Δεῖ γὰρ οὖν. Οὐκοῦν δύο μὲν ὂν τὸ
149 ἓν ποιήσειεν * ἂν ταῦτα καὶ ἐν δυοῖν χώραιν ἅμα γέ-
νοιτο· ἕως δ' ἂν ᾖ ἕν, οὐκ ἐθελήσει; Οὐ γὰρ οὖν. Ἡ
αὐτὴ ἄρα ἀνάγκη τῷ ἑνὶ μήτε δύο εἶναι μήθ' ἅπτε-
σθαι αὐτῷ αὑτοῦ. Ἡ αὐτή. Ἀλλ' οὐδὲ μὴν τῶν ἄλ-
λων ἅψεται. Τί δή; Ὅτι, φαμέν, τὸ μέλλον ἅψεσθαι
χωρὶς ὂν ἐφεξῆς δεῖ ἐκείνῳ εἶναι, οὗ μέλλει ἅψεσθαι,
τρίτον δὲ αὐτῶν ἐν μέσῳ μηδὲν εἶναι. Ἀληθῆ. Δύο
ἄρα δεῖ τὸ ὀλίγιστον εἶναι, εἰ μέλλει ἅψις εἶναι. Δεῖ.
Ἐὰν δὲ τοῖν δυοῖν [ὅροιν] τρίτον προσγένηται ἑξῆς, ' B
αὐτὰ μὲν τρία ἔσται, αἱ δὲ ἅψεις δύο. Ναί. Καὶ
οὕτω δὴ ἀεὶ ἑνὸς προσγιγνομένου μία καὶ ἅψις προσ-
γίγνεται, καὶ συμβαίνει τὰς ἅψεις τοῦ πλήθους τῶν
ἀριθμῶν μιᾷ ἐλάττους εἶναι. ᾧ γὰρ τὰ πρῶτα δύο
ἐπλεονέκτησε τῶν ἅψεων εἰς τὸ πλείω εἶναι τὸν ἀρι-
θμὸν ἢ τὰς ἅψεις, τῷ ἴσῳ τούτῳ καὶ ὁ ἔπειτα ἀρι-
θμὸς πᾶς πασῶν τῶν ἅψεων πλεονεκτεῖ. ἤδη γὰρ τὸ
λοιπὸν ' ἅμα ἕν τε τῷ ἀριθμῷ προσγίγνεται καὶ μία C
ἅψις ταῖς ἅψεσιν. Ὀρθῶς. Ὅσα ἄρα ἐστὶ τὰ ὄντα
τὸν ἀριθμόν, ἀεὶ μιᾷ αἱ ἅψεις ἐλάττους εἰσὶν αὐτῶν.
Ἀληθῆ. Εἰ δέ γε ἓν μόνον ἐστί, δυὰς δὲ μὴ ἔστιν,
ἅψις οὐκ ἂν εἴη. Πῶς γάρ; Οὐκοῦν φαμέν, τὰ ἄλλα
τοῦ ἑνὸς οὔτε ἕν ἐστιν οὔτε μετέχει αὐτοῦ, εἴπερ ἄλ-
λα ἐστίν. Οὐ γάρ. Οὐκ ἄρα ἔνεστιν ἀριθμὸς ἐν
τοῖς ἄλλοις, ἑνὸς μὴ ἐνόντος ἐν αὐτοῖς. Πῶς γάρ;
Οὔτ' ἄρα ἕν ἐστι τἆλλα οὔτε δύο οὔτε ἄλλου ἀρι-
θμοῦ ' ἔχοντα ὄνομα οὐδέν. Οὔ. Τὸ ἓν ἄρα μόνον D
ἐστὶν ἕν, καὶ δυὰς οὐκ ἂν εἴη. Οὐ φαίνεται. Ἅψις
ἄρα οὐκ ἔστι, δυοῖν μὴ ὄντοιν. Οὐκ ἔστιν. Οὔτ'
ἄρα τὸ ἓν τῶν ἄλλων ἅπτεται οὔτε τἆλλα τοῦ ἑνός,
ἐπείπερ ἅψις οὐκ ἔστιν. Οὐ γὰρ οὖν. Οὕτω δὴ κα-
τὰ πάντα ταῦτα τὸ ἓν τῶν τε ἄλλων καὶ ἑαυτοῦ ἅπτε-
ταί τε καὶ οὐχ ἅπτεται. Ἔοικεν. **XVIII.** Ἆρ' οὖν καὶ
ἴσον ἐστὶ καὶ ἄνισον αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις; Πῶς;
Εἰ μεῖζον εἴη τὸ ἓν ἢ τἆλλα ἢ ' ἔλαττον, ἢ αὖ τἆλλα E
τοῦ ἑνὸς μείζω ἢ ἐλάττω, ἆρ' οὐκ ἂν τῷ μὲν ἓν εἶναι
τὸ ἓν καὶ τἆλλα ἄλλα τοῦ ἑνὸς οὔτε τι μείζω οὔτε τι
ἐλάττω ἂν εἴη ἀλλήλων αὐταῖς γε ταύταις ταῖς οὐσίαις,
ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς τῷ τοιαῦτ' εἶναι ἑκάτερα ἰσότητα
ἔχοιεν, ἴσα ἂν εἴη πρὸς ἄλληλα· εἰ δὲ τὰ μὲν μέγε-
θος, τὸ δὲ σμικρότητα, ἢ καὶ μέγεθος μὲν τὸ ἕν, σμι-
κρότητα δὲ τἆλλα, ὁποτέρῳ μὲν τῷ εἴδει μέγεθος προσ-
είη, μεῖζον ἂν εἴη, ᾧ δὲ σμικρότης, ἔλαττον; Ἀνάγκη.
Οὐκοῦν ἐστόν γέ τινε τούτω εἴδη, τό τε μέγεθος καὶ
ἡ σμικρότης; οὐ γὰρ ἄν που μὴ ὄντε γε ἐναντίω τε
ἀλλήλοιν εἴτην καὶ ἐν τοῖς οὖσιν ἐγγιγνοίσθην. Πῶς
γὰρ ἄν; * Εἰ ἄρα ἐν τῷ ἑνὶ σμικρότης ἐγγίγνεται, ἤτοι 150
ἐν ὅλῳ ἂν ἢ ἐν μέρει αὐτοῦ ἐνείη. Ἀνάγκη. Τί δ'
εἰ ἐν ὅλῳ ἐγγίγνοιτο, οὐχὶ ἢ ἐξ ἴσου ἂν τῷ ἑνὶ δι'
ὅλου αὐτοῦ τεταμένη εἴη ἢ περιέχουσα αὐτό; Δῆλον
δή. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐξ ἴσου μὲν οὖσα ἡ σμικρότης τῷ
ἑνὶ ἴση ἂν αὐτῷ εἴη, περιέχουσα δὲ μείζων; Πῶς δ'
οὔ; Δυνατὸν οὖν σμικρότητα ἴσην τῳ εἶναι ἢ μείζω
τινός, καὶ πράττειν γε τὰ μεγέθους τε καὶ ἰσότητος,
ἀλλὰ μὴ τὰ ἑαυτῆς; Ἀδύνατον. ' Ἐν μὲν ὅλῳ ἄρα τῷ B
ἑνὶ οὐκ ἂν εἴη σμικρότης, ἀλλ' εἴπερ, ἐν μέρει. Ναί.
Οὔτι γε ἐν παντὶ αὖ τῷ μέρει. εἰ δὲ μή, ταὐτὰ ποιήσει
ἅπερ πρὸς τὸ ὅλον· ἴση ἔσται ἢ μείζων τοῦ μέρους,
ἐν ᾧ ἂν ἀεὶ ἐνῇ. Ἀνάγκη. Οὐδενί ποτε ἄρα ἐνέσται
τῶν ὄντων σμικρότης, μήτ' ἐν μέρει μήτ' ἐν ὅλῳ ἐγγι-
γνομένη· οὐδέ τι ἔσται σμικρὸν πλὴν αὐτῆς σμικρότη-
τος. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ' ἄρα μέγεθος ἐνέσται ἐν αὐ-
τῷ. μεῖζον γὰρ ἄν τι εἴη ἄλλο, καὶ ' πλὴν αὐτοῦ με- C
γέθους, ἐκεῖνο ἐν ᾧ τὸ μέγεθος ἐνείη, καὶ ταῦτα, σμι-
κροῦ αὐτοῦ οὐκ ὄντος, οὗ ἀνάγκη ὑπερέχειν, ἐάνπερ ᾖ
μέγα. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ἐπειδὴ σμικρότης οὐδαμοῦ
ἔνι. Ἀληθῆ. Ἀλλὰ μὴν αὐτὸ μέγεθος οὐκ ἄλλου μεῖ-

ζον ἢ αὑτῆς σμικρότητος, οὐδὲ σμικρότης ἄλλου ἔλατ-
τον ἢ αὐτοῦ μεγέθους. Οὐ γάρ. Οὔτε ἄρα τἆλλα
μείζω τοῦ ἑνὸς οὐδὲ ἐλάττω, μήτε μέγεθος μήτε σμι-
D κρότητα ἔχοντα, οὔτε αὐτὼ τούτω πρὸς | τὸ ἓν ἔχετον
τὴν δύναμιν τὴν τοῦ ὑπερέχειν τε καὶ ὑπερέχεσθαι ἀλ-
λὰ πρὸς ἀλλήλω, οὔτε αὖ τὸ ἓν τούτοιν οὐδὲ τῶν ἄλ-
λων μεῖζον ἂν οὐδ' ἔλαττον εἴη, μήτε μέγεθος μήτε
σμικρότητα ἔχον. Οὔκουν φαίνεταί γε. Ἆρ' οὖν εἰ
μήτε μεῖζον μήτε ἔλαττον τὸ ἓν τῶν ἄλλων, ἀνάγκη αὐ-
τὸ ἐκείνων μήτε ὑπερέχειν μήθ' ὑπερέχεσθαι; Ἀνάγκη.
Οὐκοῦν τό γε μήτε ὑπερέχον μήθ' ὑπερεχόμενον πολλὴ
ἀνάγκη ἐξ ἴσου εἶναι, ἐξ ἴσου δὲ ὂν ἴσον εἶναι. Πῶς
E γὰρ οὔ; | Καὶ μὴν καὶ αὐτό γε τὸ ἓν πρὸς ἑαυτὸ οὕ-
τως ἂν ἔχοι· μήτε μέγεθος ἐν ἑαυτῷ μήτε σμικρότητα
ἔχον οὔτ' ἂν ὑπερέχοιτο οὔτ' ἂν ὑπερέχοι ἑαυτοῦ, ἀλλ'
ἐξ ἴσου ὂν ἴσον ἂν εἴη ἑαυτῷ. Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ
ἓν ἄρα ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἴσον ἂν εἴη. Φαί-
νεται. Καὶ μὴν αὐτό γε ἐν ἑαυτῷ ὂν καὶ περὶ ἑαυτὸ
ἂν εἴη ἔξωθεν, καὶ περιέχον μὲν μεῖζον ἂν ἑαυτοῦ εἴη,
151 περιεχόμενον δὲ ἔλαττον. * καὶ οὕτω μεῖζον ἂν καὶ
ἔλαττον εἴη αὐτὸ ἑαυτοῦ τὸ ἕν. Εἴη γὰρ ἄν. Οὐκ-
οῦν καὶ τόδε ἀνάγκη, μηδὲν εἶναι ἐκτὸς τοῦ ἑνός τε
καὶ τῶν ἄλλων. Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλὰ μὴν καὶ εἶναί
που δεῖ τό γε ὂν ἀεί. Ναί. Οὐκοῦν τό γε ἔν τῳ ὂν
ἐν μείζονι ἔσται ἔλαττον ὄν; οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἕτερον
ἐν ἑτέρῳ εἴη. Οὐ γάρ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστι
χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἑνός, δεῖ δὲ αὐτὰ ἔν τῳ εἶ-
ναι, οὐκ ἀνάγκη ἤδη ἐν ἀλλήλοις εἶναι, τά τε ἄλλα ἐν
B τῷ ἑνὶ καὶ τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις, | ἢ μηδαμοῦ εἶναι;
Φαίνεται. Ὅτι μὲν ἄρα τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις ἔνεστι,
μείζω ἂν εἴη τἆλλα τοῦ ἑνός, περιέχοντα αὐτό, τὸ δὲ
ἓν ἔλαττον τῶν ἄλλων, περιεχόμενον· ὅτι δὲ τἆλλα ἐν
τῷ ἑνί, τὸ ἓν τῶν ἄλλων κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον μεῖζον
ἂν εἴη, τὰ δὲ ἄλλα τοῦ ἑνὸς ἐλάττω. Ἔοικε. Τὸ ἓν
ἄρα ἴσον τε καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττόν ἐστιν αὐτό τε αὑ-
τοῦ καὶ τῶν ἄλλων. Φαίνεται. Καὶ μὴν εἴπερ μεῖ-
ζον καὶ ἔλαττον καὶ ἴσον, ἴσων ἂν εἴη μέτρων καὶ
C πλειόνων καὶ ἐλαττόνων αὑτῷ | καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐπει-
δὴ δὲ μέτρων, καὶ μερῶν. Πῶς δ' οὔ; Ἴσων μὲν ἄρα
μέτρων ὂν καὶ πλειόνων καὶ ἐλαττόνων, καὶ ἀριθμῷ
ἔλαττον ἂν καὶ πλέον εἴη αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλ-
λων, καὶ ἴσον αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ ταὐτά.
Πῶς; Ὧνπερ μεῖζόν ἐστι, πλειόνων που καὶ μέτρων
ἂν εἴη αὐτῶν· ὅσων δὲ μέτρων, καὶ μερῶν. καὶ ὧν
ἔλαττον, ὡσαύτως· καὶ οἷς ἴσον, κατὰ ταὐτά. Οὕτως.
Οὐκοῦν ἑαυτοῦ μεῖζον καὶ ἔλαττον ὂν καὶ ἴσον ἴσων
D ἂν εἴη μέτρων καὶ | πλειόνων καὶ ἐλαττόνων αὑτῷ;
ἐπειδὴ δὲ μέτρων, καὶ μερῶν; Πῶς δ' οὔ; Ἴσων μὲν
ἄρα μερῶν ὂν αὑτῷ ἴσον ἂν τὸ πλῆθος αὑτῷ εἴη,
πλειόνων δὲ πλέον, ἐλαττόνων δὲ ἔλαττον τὸν ἀριθμὸν
αὑτοῦ. Φαίνεται. Οὐκοῦν καὶ πρὸς τἆλλα ὡσαύτως
ἕξει τὸ ἕν; ὅτι μὲν μεῖζον αὐτῶν φαίνεται, ἀνάγκη
πλέον εἶναι καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν· ὅτι δὲ σμικρότε-
ρον, ἔλαττον· ὅτι δὲ ἴσον μεγέθει, ἴσον καὶ τὸ πλῆ-
θος εἶναι τοῖς ἄλλοις; Ἀνάγκη. Οὕτω δὴ αὖ, ὡς
E ἔοικε, τὸ ἓν | καὶ ἴσον καὶ πλέον καὶ ἔλαττον τὸν
ἀριθμὸν αὐτό τε αὑτοῦ ἔσται καὶ τῶν ἄλλων. Ἔσται.
XIX. Ἆρ' οὖν καὶ χρόνου μετέχει τὸ ἕν, καὶ ἐστί τε
καὶ γίγνεται νεώτερόν τε καὶ πρεσβύτερον αὐτό τε αὑ-
τοῦ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ οὔτε νεώτερον οὔτε πρεσβύ-
τερον οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε τῶν ἄλλων, χρόνου μετέχον;
Πῶς; Εἶναι μέν που αὐτῷ ὑπάρχει, εἴπερ ἓν ἔστι.
Ναί. Τὸ δὲ εἶναι ἄλλο τί ἐστιν ἢ μέθεξις οὐσίας
μετὰ χρόνου τοῦ παρόντος, ὥσπερ τὸ ἦν * μετὰ τοῦ 152
παρεληλυθότος καὶ αὖ τὸ ἔσται μετὰ τοῦ μέλλοντος
οὐσίας ἐστὶ κοινωνία; Ἔστι γάρ. Μετέχει μὲν ἄρα
χρόνου, εἴπερ καὶ τοῦ εἶναι. Πάνυ γε. Οὐκοῦν πο-
ρευομένου τοῦ χρόνου; Ναί. Ἀεὶ ἄρα πρεσβύτερον
γίγνεται ἑαυτοῦ, εἴπερ προέρχεται κατὰ χρόνον. Ἀνάγ-
κη. Ἆρ' οὖν μεμνήμεθα, ὅτι νεωτέρου γιγνομένου τὸ
πρεσβύτερον πρεσβύτερον γίγνεται; Μεμνήμεθα. Οὐκ-
οῦν ἐπειδὴ πρεσβύτερον | ἑαυτοῦ γίγνεται τὸ ἕν, νεω- B
τέρου ἂν γιγνομένου ἑαυτοῦ πρεσβύτερον γίγνοιτο;
Ἀνάγκη. Γίγνεται μὲν δὴ νεώτερόν τε καὶ πρεσβύτε-
ρον αὑτοῦ οὕτω. Ναί. Ἔστι δὲ πρεσβύτερον ἆρ'
οὐχ ὅταν κατὰ τὸν νῦν χρόνον ᾖ γιγνόμενον, τὸν με-
ταξὺ τοῦ ἦν τε καὶ ἔσται; οὐ γάρ που πορευόμενόν
γε ἐκ τοῦ ποτὲ εἰς τὸ ἔπειτα ὑπερβήσεται τὸ νῦν. Οὐ
γάρ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐπίσχει τότε τοῦ γίγνεσθαι πρε-
σβύτερον, | ἐπειδὰν τῷ νῦν ἐντύχῃ, καὶ οὐ γίγνεται C
ἀλλ' ἔστι τότ' ἤδη πρεσβύτερον; προϊὸν γὰρ οὐκ ἄν
ποτε ληφθείη ὑπὸ τοῦ νῦν. τὸ γὰρ προϊὸν οὕτως ἔχει
ὡς ἀμφοτέρων ἐφάπτεσθαι, τοῦ τε νῦν καὶ τοῦ ἔπει-
τα, τοῦ μὲν νῦν ἀφιέμενον, τοῦ δ' ἔπειτα ἐπιλαμβανό-
μενον, μεταξὺ ἀμφοτέρων γιγνόμενον, τοῦ τε ἔπειτα
καὶ τοῦ νῦν. Ἀληθῆ. Εἰ δέ γε ἀνάγκη μὴ παρελθεῖν
τὸ νῦν πᾶν τὸ γιγνόμενον, ἐπειδὰν κατὰ τοῦτο ᾖ,
ἐπίσχει ἀεὶ τοῦ γίγνεσθαι καὶ ἔστι τότε τοῦτο | ὅ τι D
ἂν τύχῃ γιγνόμενον. Φαίνεται. Καὶ τὸ ἓν ἄρα, ὅταν
πρεσβύτερον γιγνόμενον ἐντύχῃ τῷ νῦν, ἐπέσχε τοῦ
γίγνεσθαι καὶ ἔστι τότε πρεσβύτερον. Πάνυ μὲν οὖν.
Οὐκοῦν οὗπερ ἐγίγνετο πρεσβύτερον, τούτου καὶ
ἔστιν; ἐγίγνετο δὲ αὑτοῦ; Ναί. Ἔστι δὲ τὸ πρεσβύ-
τερον νεωτέρου πρεσβύτερον; Ἔστι. Καὶ νεώτερον
ἄρα τότε αὑτοῦ ἐστὶ τὸ ἕν, ὅταν πρεσβύτερον γιγνό-
μενον ἐντύχῃ τῷ νῦν. Ἀνάγκη. | Τό γε μὴν νῦν ἀεὶ E
πάρεστι τῷ ἑνὶ διὰ παντὸς τοῦ εἶναι· ἔστι γὰρ ἀεὶ νῦν
ὅτανπερ ᾖ. Πῶς γὰρ οὔ; Ἀεὶ ἄρα ἐστί τε καὶ γί-
γνεται πρεσβύτερον ἑαυτοῦ καὶ νεώτερον τὸ ἕν. Ἔοικε.
Πλείω δὲ χρόνον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἔστιν ἢ γίγνεται, ἢ τὸν
ἴσον; Τὸν ἴσον. Ἀλλὰ μὴν τόν γε ἴσον χρόνον ἢ
γιγνόμενον ἢ ὂν τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχει. Πῶς δ' οὔ;
Τὸ δὲ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχον οὔτε πρεσβύτερον οὔτε
νεώτερόν ἐστιν. Οὐ γάρ. Τὸ ἓν ἄρα τὸν ἴσον χρό-
νον αὐτὸ ἑαυτῷ καὶ γιγνόμενον καὶ ὂν οὔτε νεώτερον
οὔτε πρεσβύτερον ἑαυτοῦ ἐστὶν οὐδὲ γίγνεται. Οὔ μοι
δοκεῖ. Τί δαί; τῶν ἄλλων; * Οὐκ ἔχω λέγειν. Τόδε 153
γε μὴν ἔχεις λέγειν, ὅτι τἆλλα τοῦ ἑνός, εἴπερ ἕτερά
ἐστιν ἀλλὰ μὴ ἕτερον, πλείω ἐστὶν ἑνός· ἕτερον μὲν
γὰρ ὂν ἓν ἂν ἦν, ἕτερα δὲ ὄντα πλείω ἑνός ἐστι καὶ
πλῆθος ἂν ἔχοι. Ἔχοι γὰρ ἄν. Πλῆθος δὲ ὂν ἀρι-
θμοῦ πλείονος ἂν μετέχοι ἢ τοῦ ἑνός. Πῶς δ' οὔ;
Τί οὖν; ἀριθμοῦ φήσομεν τὰ πλείω γίγνεσθαί τε καὶ
γεγονέναι πρότερον, ἢ τὰ ἐλάττω; Τὰ ἐλάττω. Τὸ
ὀλίγιστον ἄρα πρῶτον. τοῦτο δ' ἔστι τὸ ἕν. ἦ γάρ;
Ναί. Πάντων | ἄρα τὸ ἓν πρῶτον γέγονε τῶν ἀρι- B
θμὸν ἐχόντων. ἔχει δὲ καὶ τἆλλα πάντα ἀριθμόν, εἴ-
περ ἄλλα καὶ μὴ ἄλλο ἐστίν. Ἔχει γάρ. Πρῶτον δὲ

γε, οἶμαι, γεγονὸς πρότερον γέγονε, τὰ δὲ ἄλλα ὕστε-
ρον. τὰ δ' ὕστερον γεγονότα νεώτερα τοῦ πρότερον
γεγονότος. καὶ οὕτως ἂν εἴη τἆλλα νεώτερα τοῦ ἑνός,
τὸ δὲ ἓν πρεσβύτερον τῶν ἄλλων. Εἴη γὰρ ἄν. XX.
Τί δὲ τόδε; ἆρ' ἂν εἴη τὸ ἓν παρὰ φύσιν τὴν αὑτοῦ
C γεγονός, ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν | μέρη
γε ἔχον ἐφάνη τὸ ἕν. εἰ δὲ μέρη, καὶ ἀρχὴν καὶ τε-
λευτὴν καὶ μέσον. Ναί. Οὐκοῦν πάντων πρῶτον ἀρχὴ
γίγνεται, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑνὸς καὶ ἑκάστου τῶν ἄλλων,
καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τἆλλα πάντα μέχρι τοῦ τέ-
λους; Τί μήν; Καὶ μὴν μόριά γε φήσομεν ταῦτ' εἶναι
πάντα τἆλλα τοῦ ὅλου τε καὶ ἑνός, αὐτὸ δὲ ἐκεῖνο
ἅμα τῇ τελευτῇ γεγονέναι ἕν τε καὶ ὅλον. Φήσομεν
γάρ. Τελευτὴ δέ γε, οἶμαι, ὕστατον γίγνεται. τούτῳ
D δ' ἅμα τὸ ἓν πέφυκε γίγνεσθαι. | ὥστ' εἴπερ ἀνάγκη
αὐτὸ τὸ ἓν μὴ παρὰ φύσιν γίγνεσθαι, ἅμα τῇ τελευ-
τῇ ἂν γεγονὸς ὕστατον ἂν τῶν ἄλλων πεφυκὸς εἴη γί-
γνεσθαι. Φαίνεται. Νεώτερον ἄρα τῶν ἄλλων τὸ
ἕν ἐστι, τὰ δ' ἄλλα τοῦ ἑνὸς πρεσβύτερα. Οὕτως αὖ
μοι φαίνεται. Τί δὲ δή; ἀρχὴν ἢ ἄλλο μέρος ὁτιοῦν
τοῦ ἑνὸς ἢ ἄλλου ὁτουοῦν, ἐάνπερ μέρος ᾖ ἀλλὰ μὴ
μέρη, οὐκ ἀναγκαῖον ἓν εἶναι, μέρος γε ὄν; Ἀνάγκη.
E Οὐκοῦν τὸ ἓν ἅμα τε τῷ πρώτῳ γιγνομένῳ γίγνοιτ' |
ἂν καὶ ἅμα τῷ δευτέρῳ, καὶ οὐδενὸς ἀπολείπεται τῶν
ἄλλων γιγνομένων, ὅ τί περ ἂν προσγίγνηται ὁτῳοῦν,
ἕως ἂν πρὸς τὸ ἔσχατον διελθὸν ὅλον ἓν γένηται, οὔ-
τε μέσου οὔτε πρώτου οὔτε ἐσχάτου οὔτε ἄλλου οὐδε-
νὸς ἀπολειφθὲν ἐν τῇ γενέσει. Ἀληθῆ. Πᾶσιν ἄρα
τοῖς ἄλλοις τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἴσχει τὸ ἕν. ὥστ' εἰ μὴ
παρὰ φύσιν πέφυκεν αὐτὸ τὸ ἕν, οὔτε πρότερον οὔθ'
154 ὕστερον τῶν ἄλλων γεγονὸς ἂν εἴη, ἀλλ' ἅμα. καὶ *
κατὰ τοῦτον τὸν λόγον τὸ ἓν τῶν ἄλλων οὔτε πρε-
σβύτερον οὔτε νεώτερον ἂν εἴη, οὐδὲ τἆλλα τοῦ ἑνός·
κατὰ δὲ τὸν πρόσθεν πρεσβύτερόν τε καὶ νεώτερον,
καὶ τἆλλα ἐκείνου ὡσαύτως. Πάνυ μὲν οὖν. Ἔστι
μὲν δὴ οὕτως ἔχον τε καὶ γεγονός. ἀλλὰ τί αὖ περὶ
τοῦ γίγνεσθαι αὐτὸ πρεσβύτερόν τε καὶ νεώτερον τῶν
ἄλλων καὶ τἆλλα τοῦ ἑνός, καὶ μήτε νεώτερον μήτε
πρεσβύτερον γίγνεσθαι; ἆρα ὥσπερ περὶ τοῦ εἶναι,
B οὕτω καὶ περὶ τοῦ γίγνεσθαι ἔχει, ἢ ἑτέρως; | Οὐκ
ἔχω λέγειν. Ἀλλ' ἐγὼ τοσόνδε γε, ὅτι εἰ καὶ ἔστι
πρεσβύτερον ἕτερον ἑτέρου, γίγνεσθαί γε αὐτὸ πρε-
σβύτερον ἔτι ἢ ὡς τὸ πρῶτον εὐθὺς γενόμενον διή-
νεγκε τῇ ἡλικίᾳ, οὐκ ἂν ἔτι δύναιτο, οὐδ' αὖ τὸ νεώ-
τερον ὂν ἔτι νεώτερον γίγνεσθαι· ἀνίσοις γὰρ ἴσα
προστιθέμενα, χρόνῳ τε καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν, ἴσῳ ποιεῖ
διαφέρειν ἀεὶ ὅσῳπερ ἂν τὸ πρῶτον διενέγκῃ. Πῶς
γὰρ οὔ; Οὐκ ἄρα τό γε ὂν τοῦ [ἑνὸς] ὄντος γίγνοιτ'
C ἄν ποτε | πρεσβύτερον οὐδὲ νεώτερον, εἴπερ ἴσῳ δια-
φέρει ἀεὶ τὴν ἡλικίαν· ἀλλ' ἔστι καὶ γέγονε πρεσβύτε-
ρον, τὸ δὲ νεώτερον, γίγνεται δ' οὔ. Ἀληθῆ. Καὶ
τὸ ἓν ἄρα ὂν τῶν ἄλλων ὄντων οὔτε πρεσβύτερόν πο-
τε οὔτε νεώτερον γίγνεται. Οὐ γὰρ οὖν. Ὅρα δὲ εἰ
τῇδε πρεσβύτερα καὶ νεώτερα γίγνεται. Πῇ δή; Ἧι
τό τε ἓν τῶν ἄλλων ἐφάνη πρεσβύτερον καὶ τἆλλα τοῦ
ἑνός. Τί οὖν; Ὅταν τὸ ἓν τῶν ἄλλων πρεσβύτερον ᾖ,
D πλείω που χρόνον | γέγονεν ἢ τἆλλα. Ναί. Πάλιν
δὴ σκόπει· ἐὰν πλέονι καὶ ἐλάττονι χρόνῳ προστιθῶ-
μεν τὸν ἴσον χρόνον, ἆρα τῷ ἴσῳ μορίῳ διοίσει τὸ
πλέον τοῦ ἐλάττονος ἢ σμικροτέρῳ; Σμικροτέρῳ. Οὐκ
ἄρα ἔσται ὅ τί περ τὸ πρῶτον ἦν πρὸς τἆλλα ἡλικίᾳ
διαφέρον τὸ ἕν, τοῦτο καὶ εἰς τὸ ἔπειτα, ἀλλὰ ἴσον
λαμβάνον χρόνον τοῖς ἄλλοις ἔλαττον ἀεὶ τῇ ἡλικίᾳ
διοίσει αὐτῶν ἢ πρότερον. ἢ οὔ; Ναί. Οὐκοῦν τό γε
ἔλαττον διαφέρον | ἡλικίᾳ πρός τι ἢ πρότερον νεώτε- E
ρον γίγνοιτ' ἂν ἢ ἐν τῷ πρόσθεν πρὸς ἐκεῖνα, πρὸς ἃ
ἦν πρεσβύτερον πρότερον; Νεώτερον. Εἰ δὲ ἐκεῖνο
νεώτερον, οὐκ ἐκεῖν' αὖ τἆλλα πρὸς τὸ ἓν πρεσβύτερα
ἢ πρότερον; Πάνυ γε. Τὸ μὲν νεώτερον ἄρα γεγο-
νὸς πρεσβύτερον γίγνεται πρὸς τὸ πρότερον γεγονός
τε καὶ πρεσβύτερον ὄν, ἔστι δὲ οὐδέποτε πρεσβύτερον,
ἀλλὰ γίγνεται ἀεὶ ἐκείνου πρεσβύτερον· ἐκεῖνο μὲν γὰρ
ἐπὶ τὸ νεώτερον ἐπιδίδωσι, τὸ δ' ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον.
* τὸ δ' αὖ πρεσβύτερον τοῦ νεωτέρου νεώτερον γίγνε- 155
ται ὡσαύτως. ἰόντε γὰρ αὐτοῖν εἰς τὸ ἐναντίον τὸ
ἐναντίον ἀλλήλοιν γίγνεσθον, τὸ μὲν νεώτερον πρεσβύ-
τερον τοῦ πρεσβυτέρου, τὸ δὲ πρεσβύτερον νεώτερον
τοῦ νεωτέρου. γενέσθαι δὲ οὐκ ἂν οἵω τε εἴτην. εἰ
γὰρ γένοιντο, οὐκ ἂν ἔτι γίγνοιντο ἀλλ' εἶεν ἄν. νῦν
δὲ γίγνονται μὲν πρεσβύτερα ἀλλήλων καὶ νεώτερα· τὸ
μὲν ἓν τῶν ἄλλων νεώτερον γίγνεται, ὅτι πρεσβύτερον
ἐφάνη ὂν καὶ πρότερον γεγονός, τὰ δὲ | ἄλλα τοῦ ἑνὸς B
πρεσβύτερα, ὅτι ὕστερα γέγονε. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν
λόγον καὶ τἆλλα οὕτω πρὸς τὸ ἓν ἴσχει, ἐπειδήπερ αὐ-
τοῦ πρεσβύτερα ἐφάνη καὶ πρότερα γεγονότα. Φαί-
νεται γὰρ οὖν οὕτως. Οὐκοῦν ᾗ μὲν οὐδὲν ἕτερον ἑτέ-
ρου πρεσβύτερον γίγνεται οὐδὲ νεώτερον, κατὰ τὸ ἴσῳ
ἀριθμῷ ἀλλήλων ἀεὶ διαφέρειν, οὔτε τὸ ἓν τῶν ἄλλων
πρεσβύτερον γίγνοιτ' ἂν οὐδὲ νεώτερον, οὔτε τἆλλα
τοῦ ἑνός· ᾗ δὲ ἄλλῳ ἀεὶ μορίῳ διαφέρειν ἀνάγκη τὰ
πρότερα τῶν | ὑστέρων γενόμενα καὶ τὰ ὕστερα τῶν C
προτέρων, ταύτῃ δὴ ἀνάγκη πρεσβύτερά τε καὶ νεώτε-
ρα ἀλλήλων γίγνεσθαι τά τε ἄλλα τοῦ ἑνὸς καὶ τὸ ἓν
τῶν ἄλλων; Πάνυ μὲν οὖν. Κατὰ δὴ πάντα ταῦτα
τὸ ἓν αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων πρεσβύτερον καὶ
νεώτερον ἔστι τε καὶ γίγνεται, καὶ οὔτε πρεσβύτερον
οὔτε νεώτερον οὔτ' ἔστιν οὔτε γίγνεται οὔτε αὑτοῦ
οὔτε τῶν ἄλλων. Παντελῶς μὲν οὖν. Ἐπειδὴ δὲ χρό-
νου μετέχει τὸ ἓν καὶ τοῦ πρεσβύτερόν τε καὶ | νεώ- D
τερον γίγνεσθαι, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη καὶ τοῦ ποτὲ μετέ-
χειν καὶ τοῦ ἔπειτα καὶ τοῦ νῦν, εἴπερ χρόνου μετέ-
χει; Ἀνάγκη. Ἦν ἄρα τὸ ἓν καὶ ἔστι καὶ ἔσται καὶ
ἐγίγνετο καὶ γίγνεται καὶ γενήσεται. Τί μήν; Καὶ
εἴη ἄν τι ἐκείνῳ καὶ ἐκείνου, καὶ ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται.
Πάνυ γε. Καὶ ἐπιστήμη δὴ εἴη ἂν αὐτοῦ καὶ δόξα
καὶ αἴσθησις, εἴπερ καὶ νῦν ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ πάντα
ταῦτα πράττομεν. Ὀρθῶς λέγεις. Καὶ ὄνομα δὴ
καὶ λόγος ἐστὶν αὐτῷ, καὶ ὀνομάζεται καὶ λέγεται· καὶ
ὅσαπερ | καὶ περὶ τἆλλα τῶν τοιούτων τυγχάνει ὄντα, E
καὶ περὶ τὸ ἕν ἐστι. Παντελῶς μὲν οὖν ἔχει οὕτως.
XXI. Ἔτι δὴ τὸ τρίτον λέγωμεν. τὸ ἓν εἰ ἔστιν οἷον
διεληλύθαμεν, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη αὐτό, ἕν τε ὂν καὶ πολ-
λὰ καὶ μήτε ἓν μήτε πολλά, καὶ μετέχον χρόνου, ὅτι
μὲν ἔστιν ἕν, οὐσίας μετέχειν ποτέ, ὅτι δ' οὐκ ἔστι,
μὴ μετέχειν αὖ ποτὲ οὐσίας; Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν ὅτε
μετέχει, οἷόν τε ἔσται τότε μὴ μετέχειν, ἢ ὅτε μὴ με-
τέχει, μετέχειν; Οὐχ οἷόν τε. Ἐν ἄλλῳ ἄρα χρόνῳ
μετέχει καὶ ἐν ἄλλῳ οὐ μετέχει· οὕτω γὰρ ἂν μόνως

156 τοῦ αὐτοῦ μετέχοι τε καὶ οὐ μετέχοι. Ὀρθῶς. * Οὐκ-
οῦν ἔστι καὶ οὗτος χρόνος ὅτε μεταλαμβάνει τοῦ εἶ-
ναι καὶ ὅτε ἀπαλλάττεται αὐτοῦ; ἢ πῶς οἷόν τε ἔσται
τοτὲ μὲν ἔχειν τὸ αὐτό, τοτὲ δὲ μὴ ἔχειν, ἐὰν μήποτε
καὶ λαμβάνῃ αὐτὸ καὶ ἀφίῃ; Οὐδαμῶς. Τὸ δὴ οὐ-
σίας μεταλαμβάνειν ἆρά γε οὐ γίγνεσθαι καλεῖς; Ἔ-
γωγε. Τὸ δὲ ἀπαλλάττεσθαι οὐσίας ἆρ' οὐκ ἀπόλ-
λυσθαι; Καὶ πάνυ γε. Τὸ ἓν δή, ὡς ἔοικε, λαμβά-
νον τε καὶ ἀφιὲν οὐσίαν γίγνεταί τε καὶ ἀπόλλυται.
B Ἀνάγκη. Ἓν δὲ καὶ πολλὰ | ὄν, καὶ γιγνόμενον καὶ
ἀπολλύμενον, ἆρ' οὐχ ὅταν μὲν γίγνηται ἕν, τὸ πολλὰ
εἶναι ἀπόλλυται, ὅταν δὲ πολλά, τὸ ἓν εἶναι ἀπόλλυ-
ται; Πάνυ γε. Ἓν δὲ γιγνόμενον καὶ πολλὰ ἆρ'
οὐκ ἀνάγκη διακρίνεσθαί τε καὶ συγκρίνεσθαι; Πολ-
λή γε. Καὶ μὴν ἀνόμοιόν γε καὶ ὅμοιον ὅταν γίγνη-
ται, ὁμοιοῦσθαί τε καὶ ἀνομοιοῦσθαι; Ναί. Καὶ
ὅταν μεῖζον καὶ ἔλαττον καὶ ἴσον, αὐξάνεσθαί τε καὶ
C φθίνειν καὶ ἰσοῦσθαι; | Οὕτως. Ὅταν δὲ κινούμενόν
τε ἵστηται καὶ ὅταν ἑστὸς ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι μεταβάλ-
λῃ, δεῖ δήπου αὐτό γε μηδ' ἐν ἑνὶ χρόνῳ εἶναι. Πῶς
δή; Ἑστός τε πρότερον ὕστερον κινεῖσθαι καὶ πρό-
τερον κινούμενον ὕστερον ἑστάναι, ἄνευ μὲν τοῦ μετα-
βάλλειν οὐχ οἷόν τε ἔσται ταῦτα πάσχειν. Πῶς γάρ;
Χρόνος δέ γε οὐδεὶς ἔστιν, ἐν ᾧ τι οἷόν τε ἅμα μήτε
κινεῖσθαι μήθ' ἑστάναι. Οὐ γὰρ οὖν. Ἀλλ' οὐδὲ
μὴν μεταβάλλει ἄνευ τοῦ μεταβάλλειν. Οὐκ εἰκός.
D Πότ' οὖν μεταβάλλει; | οὔτε γὰρ ἑστὸς ἂν οὔτε κι-
νούμενον μεταβάλλοι οὔτ' ἐν χρόνῳ ὄν. Οὐ γὰρ οὖν.
Ἆρ' οὖν ἔστι τὸ ἄτοπον τοῦτο, ἐν ᾧ τότ' ἂν εἴη, ὅτε
μεταβάλλει; Τὸ ποῖον δή; Τὸ ἐξαίφνης. τὸ γὰρ
ἐξαίφνης τοιόνδε τι ἔοικε σημαίνειν, ὡς ἐξ ἐκείνου με-
ταβάλλον εἰς ἑκάτερον. οὐ γὰρ ἔκ γε τοῦ ἑστάναι
ἑστῶτος ἔτι μεταβάλλει, οὐδ' ἐκ τῆς κινήσεως κινουμέ-
νης ἔτι μεταβάλλει· ἀλλ' ἡ ἐξαίφνης αὕτη φύσις ἄτο-
πός τις ἐγκάθηται μεταξὺ τῆς κινήσεώς τε καὶ στά-
E σεως, | ἐν χρόνῳ οὐδενὶ οὖσα, καὶ εἰς ταύτην δὴ καὶ
ἐκ ταύτης τό τε κινούμενον μεταβάλλει ἐπὶ τὸ ἑστάναι
καὶ τὸ ἑστὸς ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι. Κινδυνεύει. Καὶ τὸ
ἓν δὴ εἴπερ ἕστηκέ τε καὶ κινεῖται, μεταβάλλοι ἂν ἐφ'
ἑκάτερα· μόνως γὰρ ἂν οὕτως ἀμφότερα ποιοῖ· μετα-
βάλλον δ' ἐξαίφνης μεταβάλλει, καὶ ὅτε μεταβάλλει, ἐν
οὐδενὶ χρόνῳ ἂν εἴη, οὐδὲ κινοῖτ' ἂν τότε, οὐδ' ἂν
σταίη. Οὐ γάρ. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ πρὸς τὰς ἄλλας
μεταβολὰς ἔχει· ὅταν ἐκ τοῦ εἶναι εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι
157 μεταβάλλῃ * ἢ ἐκ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ γίγνεσθαι, με-
ταξύ τινων τότε γίγνεται κινήσεών τε καὶ στάσεων,
καὶ οὔτε ἔστι τότε οὔτε οὐκ ἔστι, οὔτε γίγνεται οὔτε
ἀπόλλυται; Ἔοικε γοῦν. Κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν λόγον
καὶ ἐξ ἑνὸς ἐπὶ πολλὰ ἰὸν καὶ ἐκ πολλῶν ἐφ' ἓν οὔτε
ἕν ἐστιν οὔτε πολλά, οὔτε διακρίνεται οὔτε συγκρίνε-
ται· καὶ ἐξ ὁμοίου ἐπὶ ἀνόμοιον καὶ ἐξ ἀνομοίου ἐπὶ
ὅμοιον ἰὸν οὔτε ὅμοιον οὔτε ἀνόμοιον, οὔτε ὁμοιού-
μενον οὔτε ἀνομοιούμενον· καὶ ἐκ σμικροῦ ἐπὶ μέγα
B | καὶ ἐπὶ ἴσον καὶ εἰς τἀναντία ἰὸν οὔτε σμικρὸν οὔτε
μέγα οὔτε ἴσον, οὔτε αὐξανόμενον οὔτε φθῖνον οὔτε
ἰσούμενον εἴη ἄν. Οὐκ ἔοικε. Ταῦτα δὴ τὰ παθή-
ματα πάντ' ἂν πάσχοι τὸ ἕν, εἰ ἔστι. Πῶς δ' οὔ;
XXII. Τί δὲ τοῖς ἄλλοις προσήκοι ἂν πάσχειν, ἓν εἰ
ἔστιν, ἆρα οὐ σκεπτέον; Σκεπτέον. Λέγωμεν δή,
ἓν εἰ ἔστι, τἆλλα τοῦ ἑνὸς τί χρὴ πεπονθέναι; Λέ-
γωμεν. Οὐκοῦν ἐπείπερ ἄλλα τοῦ ἑνός ἐστιν, οὔτε τὸ
ἕν ἐστι τἆλλα· οὐ γὰρ ἂν ἄλλα τοῦ ἑνὸς ἦν. Ὀρ-
θῶς. Οὐδὲ μὴν | στέρεταί γε παντάπασι τοῦ ἑνὸς C
τἆλλα, ἀλλὰ μετέχει πῃ. Πῇ δή; Ὅτι που τἆλλα
τοῦ ἑνὸς μόρια ἔχοντα ἄλλα ἐστίν· εἰ γὰρ μόρια μὴ
ἔχοι, παντελῶς ἂν ἓν εἴη. Ὀρθῶς. Μόρια δέ γε,
φαμέν, τούτου ἐστὶν ὃ ἂν ὅλον ᾖ. Φαμὲν γάρ. Ἀλ-
λὰ μὴν τό γε ὅλον ἓν ἐκ πολλῶν ἀνάγκη εἶναι, οὗ
ἔσται μόρια τὰ μόρια. ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων οὐ
πολλῶν μόριον χρὴ εἶναι, ἀλλὰ ὅλου. Πῶς τοῦτο;
Εἴ τι πολλῶν μόριον εἴη, ἐν οἷς αὐτὸ εἴη, ἑαυτοῦ τε
δήπου | μόριον ἔσται, ὅ ἐστιν ἀδύνατον, καὶ τῶν ἄλ- D
λων δὴ ἑνὸς ἑκάστου, εἴπερ καὶ πάντων. ἑνὸς γὰρ μὴ
ὂν μόριον, πλὴν τούτου τῶν ἄλλων ἔσται, καὶ οὕτως
ἑνὸς ἑκάστου οὐκ ἔσται μόριον, μὴ ὂν δὲ μόριον ἑκά-
στου οὐδενὸς τῶν πολλῶν ἔσται· μηδενὸς δὲ ὂν πάν-
των τούτων τι εἶναι, ὧν οὐδενὸς οὐδέν ἐστι, καὶ μό-
ριον καὶ ἄλλο ὁτιοῦν, ἀδύνατον [εἶναι]. Φαίνεταί γε
δή. Οὐκ ἄρα τῶν πολλῶν οὐδὲ πάντων τὸ μόριον
μόριον, ἀλλὰ μιᾶς τινὸς ἰδέας καὶ ἑνός τινος, ὃ κα-
λοῦμεν | ὅλον, ἐξ ἁπάντων ἓν τέλειον γεγονός, τούτου E
μόριον ἂν τὸ μόριον εἴη. Παντάπασι μὲν οὖν. Εἰ
ἄρα τἆλλα μόρια ἔχει, κἂν τοῦ ὅλου τε καὶ ἑνὸς με-
τέχοι. Πάνυ γε. Ἓν ἄρα ὅλον τέλειον μόρια ἔχον
ἀνάγκη εἶναι τἆλλα τοῦ ἑνός. Ἀνάγκη. Καὶ μὴν καὶ
περὶ τοῦ μορίου γε ἑκάστου ὁ αὐτὸς λόγος. καὶ γὰρ
τοῦτο ἀνάγκη μετέχειν τοῦ ἑνός. εἰ γὰρ ἕκαστον αὐ-
τῶν μόριόν ἐστι, * τό γε ἕκαστον εἶναι ἓν δήπου ση- 158
μαίνει, ἀφωρισμένον μὲν τῶν ἄλλων, καθ' αὑτὸ δὲ ὄν,
εἴπερ ἕκαστον ἔσται. Ὀρθῶς. Μετέχοι δέ γε ἂν
τοῦ ἑνὸς δῆλον ὅτι ἄλλο ὂν ἢ ἕν. οὐ γὰρ ἂν μετεῖχεν,
ἀλλ' ἦν ἂν αὐτὸ ἕν. νῦν δὲ ἑνὶ μὲν εἶναι πλὴν αὐτῷ
τῷ ἑνὶ ἀδύνατόν που. Ἀδύνατον. Μετέχειν δὲ τοῦ
ἑνὸς ἀνάγκη τῷ τε ὅλῳ καὶ τῷ μορίῳ. τὸ μὲν γὰρ ἓν
ὅλον ἔσται, οὗ μόρια τὰ μόρια, τὸ δ' αὖ ἕκαστον ἓν
μόριον τοῦ ὅλου, ὃ ἂν ᾖ μορίου ὅλον. Οὕτως. Οὐκ-
οῦν ἕτερα | ὄντα τοῦ ἑνὸς μεθέξει τὰ μετέχοντα αὐ- B
τοῦ; Πῶς δ' οὔ; Τὰ δ' ἕτερα τοῦ ἑνὸς πολλά που
ἂν εἴη. εἰ γὰρ μήθ' ἓν μήθ' ἑνὸς πλείω εἴη τἆλλα τοῦ
ἑνός, οὐδὲν ἂν εἴη. Οὐ γὰρ οὖν. Ἐπεὶ δέ γε πλείω
ἑνός ἐστι τά τε τοῦ ἑνὸς μορίου καὶ τὰ τοῦ ἑνὸς
ὅλου μετέχοντα, οὐκ ἀνάγκη ἤδη πλήθει ἄπειρα εἶναι
αὐτά γε ἐκεῖνα τὰ μεταλαμβάνοντα τοῦ ἑνός; Πῶς;
Ὧδε ἴδωμεν. ἄλλο τι οὐχ ἓν ὄντα οὐδὲ μετέχοντα τοῦ
ἑνὸς τότε, ὅτε μεταλαμβάνει αὐτοῦ, μεταλαμβάνει. | C
Δῆλα δή. Οὐκοῦν πλήθη ὄντα, ἐν οἷς τὸ ἓν οὐκ ἔνι;
Πλήθη μέντοι. Τί οὖν; εἰ ἐθέλοιμεν τῇ διανοίᾳ τῶν
τοιούτων ἀφελεῖν ὡς οἷοί τέ ἐσμεν ὅτι ὀλίγιστον, οὐκ
ἀνάγκη καὶ τὸ ἀφαιρεθὲν ἐκεῖνο, εἴπερ τοῦ ἑνὸς μὴ
μετέχοι, πλῆθος εἶναι καὶ οὐχ ἕν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν
οὕτως ἀεὶ σκοποῦντι αὐτὴν καθ' αὑτὴν τὴν ἑτέραν
φύσιν τοῦ εἴδους, ὅσον ἂν αὐτῆς ἀεὶ ὁρῶμεν, ἄπειρον
ἔσται πλήθει; Παντάπασι μὲν οὖν. Καὶ μὴν ἐπει-
δὰν γε ἓν ἕκαστον μόριον μόριον | γένηται, πέρας ἤδη D
ἔχει πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὸ ὅλον, καὶ τὸ ὅλον πρὸς
τὰ μόρια. Κομιδῇ μὲν οὖν. Τοῖς ἄλλοις δὴ τοῦ ἑνὸς
ξυμβαίνει ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς καὶ ἐξ ἑαυτῶν κοινωνησάν-
των, ὡς ἔοικεν, ἕτερόν τι γίγνεσθαι ἐν ἑαυτοῖς, ὃ δὴ

πέρας παρέσχε πρὸς ἄλληλα· ἡ δὲ αὐτῶν φύσις καθ'
ἑαυτὰ ἀπειρίαν. Φαίνεται. Οὕτω δὴ τἆλλα τοῦ ἑνὸς
καὶ ὅλα καὶ κατὰ μόρια ἄπειρά τέ ἐστι καὶ πέρατος
E μετέχει. Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ὅμοιά τε | καὶ ἀνό-
μοια ἀλλήλοις τε καὶ ἑαυτοῖς; Πῇ δή; Ἧι μέν που
ἄπειρά ἐστι κατὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν, πάντα ταὐτὸν
πεπονθότα ἂν εἴη ταύτῃ. Πάνυ γε. Καὶ μὴν ᾗ γε
ἅπαντα πέρατος μετέχει, καὶ ταύτῃ πάντ' ἂν εἴη ταὐ-
τὸν πεπονθότα. Πῶς δ' οὔ; Ἧι δέ γε πεπερασμέ-
να τε εἶναι καὶ ἄπειρα πέπονθεν, ἐναντία πάθη ἀλ-
159 λήλοις ὄντα ταῦτα τὰ πάθη πέπονθε. * Ναί. Τὰ δ'
ἐναντία γε ὡς οἷόν τε ἀνομοιότατα. Τί μήν; Κατὰ
μὲν ἄρα ἑκάτερον τὸ πάθος ὅμοια ἂν εἴη αὐτά τε
αὑτοῖς καὶ ἀλλήλοις, κατὰ δ' ἀμφότερα ἀμφοτέρως
ἐναντιώτατά τε καὶ ἀνομοιότατα. Κινδυνεύει. Οὕ-
τω δὴ τἆλλα αὐτά τε αὑτοῖς καὶ ἀλλήλοις ὅμοιά τε
καὶ ἀνόμοια ἂν εἴη. Οὕτω. Καὶ ταὐτὰ δὴ καὶ ἕτε-
ρα ἀλλήλων, καὶ κινούμενα καὶ ἑστῶτα, καὶ πάντα τὰ
ἐναντία πάθη οὐκέτι χαλεπῶς εὑρήσομεν πεπονθότα
B τἆλλα τοῦ | ἑνός, ἐπείπερ καὶ ταῦτα ἐφάνη πεπονθό-
τα. Ὀρθῶς λέγεις. **XXIII.** Οὐκοῦν ταῦτα μὲν ἤδη
ἐῶμεν ὡς φανερά, ἐπισκοπῶμεν δὲ πάλιν, ἓν εἰ ἔστιν,
ἆρα καὶ οὐχ οὕτως ἔχει τἆλλα τοῦ ἑνὸς ἢ οὕτω μό-
νον; Πάνυ μὲν οὖν. Λέγωμεν δὴ ἐξ ἀρχῆς, ἓν εἰ
ἔστι, τί χρὴ τἆλλα τοῦ ἑνὸς πεπονθέναι. Λέγωμεν
γάρ. Ἆρ' οὖν οὐ χωρὶς μὲν τὸ ἓν τῶν ἄλλων, χωρὶς
δὲ τἆλλα τοῦ ἑνός; Τί δή; Ὅτι που οὐκ ἔστι παρὰ
ταῦτα ἕτερον, ὃ ἄλλο μέν ἐστι τοῦ ἑνός, ἄλλο δὲ τῶν
C ἄλλων. | πάντα γὰρ εἴρηται, ὅταν ῥηθῇ τό τε ἓν καὶ
τἆλλα. Πάντα γάρ. Οὐκ ἄρα ἔτ' ἔστιν ἕτερον τού-
των, ἐν ᾧ τό τε ἓν ἂν εἴη τῷ αὐτῷ, καὶ τἆλλα. Οὐ
γάρ. Οὐδέποτε ἄρα ἐν ταὐτῷ ἐστι τὸ ἓν καὶ τἆλλα.
Οὐκ ἔοικε. Χωρὶς ἄρα; Ναί. Οὐδὲ μὴν μόριά γε
ἔχειν φαμὲν τὸ ὡς ἀληθῶς ἕν. Πῶς γάρ; Οὔτ' ἄρα
ὅλον εἴη ἂν τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις οὔτε μόρια αὐτοῦ,
εἰ χωρίς τέ ἐστι τῶν ἄλλων καὶ μόρια μὴ ἔχει. Πῶς
D γάρ; Οὐδενὶ ἄρα τρόπῳ μετέχοι | ἂν τἆλλα τοῦ ἑνός,
μήτε κατὰ μόριόν τι αὐτοῦ μήτε κατὰ ὅλον μετέχον-
τα. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδαμῇ ἄρα ἓν τἆλλά ἐστιν, οὐδ'
ἔχει ἐν ἑαυτοῖς ἓν οὐδέν. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδ' ἄρα
πολλά ἐστι τἆλλα. ἓν γὰρ ἂν ἦν ἕκαστον αὐτῶν μόριον
τοῦ ὅλου, εἰ πολλὰ ἦν. νῦν δὲ οὔθ' ἓν οὔτε πολλὰ
οὔθ' ὅλον οὔτε μόριά ἐστι τἆλλα τοῦ ἑνός, ἐπειδὴ
αὐτοῦ οὐδαμῇ μετέχει. Ὀρθῶς. Οὐδ' ἄρα δύο οὐδὲ
τρία οὔτε αὐτά ἐστι τὰ ἄλλα, οὔτε ἔνεστιν ἐν αὐτοῖς,
E | εἴπερ τοῦ ἑνὸς πανταχῇ στέρεται. Οὕτως. Οὐδὲ
ὅμοια ἄρα καὶ ἀνόμοια οὔτε αὐτά ἐστι τῷ ἑνὶ τὰ ἄλ-
λα, οὔτε ἔνεστιν ἐν αὐτοῖς ὁμοιότης καὶ ἀνομοιότης.
εἰ γὰρ ὅμοια καὶ ἀνόμοια αὐτὰ εἴη ἢ ἔχοι ἐν ἑαυτοῖς
ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα, δύο που εἴδη ἐναντία ἀλ-
λήλοις ἔχοι ἂν ἐν ἑαυτοῖς τἆλλα τοῦ ἑνός. Φαίνεται.
Ἦν δέ γε ἀδύνατον δυοῖν τινοῖν μετέχειν ἃ μηδενὸς
μετέχοι. Ἀδύνατον. Οὔτ' ἄρα ὅμοια οὔτ' ἀνόμοιά
160 ἐστιν οὔτ' ἀμφότερα τἆλλα. ὅμοια μὲν * γὰρ ὄντα ἢ
ἀνόμοια ἑνὸς ἂν τοῦ ἑτέρου εἴδους μετέχοι, ἀμφότερα
δὲ ὄντα δυοῖν τοῖν ἐναντίοιν· ταῦτα δὲ ἀδύνατον ἐφά-
νη. Ἀληθῆ. Οὐδ' ἄρα τὰ αὐτὰ οὐδ' ἕτερα, οὐδὲ
κινούμενα οὐδὲ ἑστῶτα, οὐδὲ γιγνόμενα οὐδὲ ἀπολλύ-
μενα, οὐδὲ μείζω οὐδὲ ἐλάττω οὐδὲ ἴσα· οὐδὲ ἄλλο
οὐδὲν πέπονθε τῶν τοιούτων. εἰ γάρ τι τοιοῦτον πε-
πονθέναι ὑπομένει τὰ ἄλλα, καὶ ἑνὸς καὶ δυοῖν καὶ
τριῶν καὶ περιττοῦ καὶ ἀρτίου μεθέξει, ὧν αὐτοῖς
ἀδύνατον | ἐφάνη μετέχειν, τοῦ ἑνός γε πάντῃ πάν- B
τως στερομένοις. Ἀληθέστατα. Οὕτω δὴ ἓν εἰ ἔστι,
πάντα τέ ἐστι τὸ ἓν καὶ οὐδέ ἕν ἐστι καὶ πρὸς ἑαυτὸ
καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὡσαύτως. Παντελῶς μὲν οὖν. Εἶ-
εν. εἰ δὲ δὴ μὴ ἔστι τὸ ἕν, τί χρὴ συμβαίνειν, ἆρ' οὐ
σκεπτέον μετὰ ταῦτα; Σκεπτέον γάρ. Τίς οὖν ἂν
εἴη αὕτη ἡ ὑπόθεσις, εἰ ἓν μὴ ἔστιν; ἆρά τι διαφέρει
τῆσδε, εἰ μὴ ἓν μὴ ἔστι; Διαφέρει μέντοι. Διαφέρει
μόνον, ἢ καὶ πᾶν τοὐναντίον ἐστὶν εἰπεῖν, εἰ μὴ | ἓν C
μὴ ἔστι, τοῦ εἰ ἓν μὴ ἔστι; Πᾶν τοὐναντίον. Τί δ'
εἴ τις λέγοι, εἰ μέγεθος μὴ ἔστιν ἢ σμικρότης μὴ ἔστιν
ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, ἆρα ἐφ' ἑκάστου ἂν δηλοῖ ὅτι
ἕτερόν τι λέγει τὸ μὴ ὄν; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ νῦν
δηλοῖ ὅτι ἕτερον λέγει τῶν ἄλλων τὸ μὴ ὄν, ὅταν εἴπῃ
ἓν εἰ μὴ ἔστι; καὶ ἴσμεν ὃ λέγει; Ἴσμεν. Πρῶτον
μὲν ἄρα γνωστόν τι λέγει, ἔπειτα ἕτερον τῶν ἄλλων,
ὅταν εἴπῃ ἕν, εἴτε τὸ εἶναι αὐτῷ προσθεὶς εἴτε τὸ μὴ
εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἧττον γιγνώσκεταί | τι τὸ λεγόμενον D
μὴ εἶναι, καὶ ὅτι διάφορον τῶν ἄλλων. ἢ οὔ; Ἀνάγκη.
Ὧδε ἄρα λεκτέον ἐξ ἀρχῆς, ἓν εἰ μὴ ἔστι, τί χρὴ εἶ-
ναι. πρῶτον μὲν οὖν αὐτῷ τοῦτο ὑπάρχειν δεῖ, ὡς
ἔοικεν, εἶναι αὐτοῦ ἐπιστήμην, ἢ μηδὲ ὅ τι λέγεται γι-
γνώσκεσθαι, ὅταν τις εἴπῃ ἓν εἰ μὴ ἔστιν. Ἀληθῆ.
Οὐκοῦν καὶ τἆλλα ἕτερ' αὐτοῦ εἶναι, ἢ μηδὲ ἐκεῖνο
ἕτερον τῶν ἄλλων λέγεσθαι; Πάνυ γε. **XXIV.** Καὶ
ἑτεροιότης ἄρα ἐστὶν αὐτῷ πρὸς τῇ ἐπιστήμῃ. οὐ γὰρ
τὴν τῶν ἄλλων ἑτεροιότητα | λέγει, ὅταν τὸ ἓν ἕτερον E
τῶν ἄλλων λέγῃ, ἀλλὰ τὴν ἐκείνου. Φαίνεται. Καὶ μὴν
τοῦ γε ἐκείνου καὶ τοῦ τινὸς καὶ τούτου καὶ τούτῳ καὶ
τούτων καὶ πάντων τῶν τοιούτων μετέχει τὸ μὴ ὂν ἕν.
οὐ γὰρ ἂν τὸ ἓν ἐλέγετο οὐδ' ἂν τοῦ ἑνὸς ἕτερα, οὐδ'
ἐκείνῳ ἄν τι ἦν οὐδ' ἐκείνου, οὐδ' ἄν τι ἐλέγετο, εἰ
μήτε τοῦ τινὸς αὐτῷ μετῆν μήτε τῶν ἄλλων τούτων.
Ὀρθῶς. Εἶναι μὲν δὴ τῷ ἑνὶ οὐχ οἷόν τε, εἴπερ γε
μὴ ἔστι, μετέχειν δὲ πολλῶν οὐδὲν κωλύει, * ἀλλὰ καὶ 161
ἀνάγκη, εἴπερ τό γε ἓν ἐκεῖνο καὶ μὴ ἄλλο μὴ ἔστιν.
εἰ μέντοι μήτε τὸ ἓν μήτ' ἐκεῖνο μὴ ἔσται, ἀλλὰ περὶ
ἄλλου του ὁ λόγος, οὐδὲ φθέγγεσθαι δεῖ οὐδέν· εἰ δὲ
τὸ ἓν ἐκεῖνο καὶ μὴ ἄλλο ὑπόκειται μὴ εἶναι, καὶ τοῦ
ἐκείνου καὶ ἄλλων πολλῶν ἀνάγκη αὐτῷ μετεῖναι. Καὶ
πάνυ γε. Καὶ ἀνομοιότης ἄρ' ἔστιν αὐτῷ πρὸς τὰ
ἄλλα. τὰ γὰρ ἄλλα, τοῦ ἑνὸς ἕτερα ὄντα, ἑτεροῖα καὶ
εἴη ἄν. Ναί. Τὰ δ' ἑτεροῖα οὐκ ἀλλοῖα; Πῶς δ'
οὔ; Τὰ δ' ἀλλοῖα οὐκ ἀνόμοια; Ἀνόμοια | μὲν οὖν. B
Οὐκοῦν εἴπερ τῷ ἑνὶ ἀνόμοιά ἐστι, δῆλον ὅτι ἀνομοίῳ
τά γε ἀνόμοια ἀνόμοια ἂν εἴη. Δῆλον. Εἴη δὴ ἂν καὶ τῷ
ἑνὶ ἀνομοιότης, πρὸς ἣν τὰ ἄλλα ἀνόμοια αὐτῷ ἐστίν.
Ἔοικεν. Εἰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ἀνομοιότης ἔστιν αὐτῷ,
ἆρ' οὐκ ἀνάγκη ἑαυτοῦ ὁμοιότητα αὐτῷ εἶναι; Πῶς;
Εἰ ἑνὸς ἀνομοιότης ἔστι τῷ ἑνί, οὐκ ἄν που περὶ τοῦ
τοιούτου ὁ λόγος εἴη οἵου τοῦ ἑνός, οὐδ' ἂν ἡ ὑπό-
θεσις εἴη περὶ ἑνός, ἀλλὰ περὶ ἄλλου ἢ ἑνός. Πάνυ
γε. Οὐ δεῖ δέ γε. | Οὐ δῆτα. Δεῖ ἄρ' ὁμοιότητα τῷ C
ἑνὶ αὐτοῦ ἑαυτῷ εἶναι. Δεῖ. Καὶ μὴν οὐδ' αὖ ἴσον γ'
ἐστὶ τοῖς ἄλλοις. εἰ γὰρ εἴη ἴσον, εἴη τε ἂν ἤδη καὶ
ὅμοιον ἂν εἴη αὐτοῖς κατὰ τὴν ἰσότητα. ταῦτα δ' ἀμ-

φότερα ἀδύνατα, εἴπερ μὴ ἔστιν ἕν. Ἀδύνατα. Ἐπειδὴ
δὲ οὐκ ἔστι τοῖς ἄλλοις ἴσον, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη καὶ τἆλλ'
ἐκείνῳ μὴ ἴσα εἶναι; Ἀνάγκη. Τὰ δὲ μὴ ἴσα οὐκ ἄνι-
σα; Ναί. Τὰ δὲ ἄνισα οὐ τῷ ἀνίσῳ ἄνισα; Πῶς δ'
οὔ; Καὶ ἀνισότητος δὴ μετέχει τὸ ἕν, πρὸς ἣν τἆλλ'
D αὐτῷ | ἐστὶν ἄνισα; Μετέχει. Ἀλλὰ μέντοι ἀνισότη-
τός γ' ἐστὶ μέγεθός τε καὶ σμικρότης. Ἔστι γάρ. Ἔ-
στιν ἄρα καὶ μέγεθός τε καὶ σμικρότης τῷ τοιούτῳ
ἑνί; Κινδυνεύει. Μέγεθος μὴν καὶ σμικρότης ἀεὶ ἀ-
φέστατον ἀλλήλοιν. Πάνυ γε. Μεταξὺ ἄρα τι αὐτοῖν
ἀεί ἐστιν. Ἔστιν. Ἔχεις οὖν τι ἄλλο εἰπεῖν μεταξὺ αὐ-
τοῖν ἢ ἰσότητα; Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο. Ὅτῳ ἄρα ἔστι μέ-
γεθος καὶ σμικρότης, ἔστι καὶ ἰσότης αὐτῷ, μεταξὺ
E τούτοιν οὖσα. Φαίνεται. Τῷ δὴ | ἑνὶ μὴ ὄντι, ὡς
ἔοικε, καὶ ἰσότητος ἂν μετείη καὶ μεγέθους καὶ σμικρό-
τητος. Ἔοικε. Καὶ μὴν καὶ οὐσίας γε δεῖ αὐτὸ μετέχειν
πῃ. Πῶς δή; Ἔχειν αὐτὸ δεῖ οὕτως ὡς λέγομεν. εἰ
γὰρ μὴ οὕτως ἔχοι, οὐκ ἂν ἀληθῆ λέγοιμεν ἡμεῖς λέ-
γοντες τὸ ἓν μὴ εἶναι· εἰ δὲ ἀληθῆ, δῆλον ὅτι ὄντα
αὐτὰ λέγομεν. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτω μὲν οὖν. Ἐπειδὴ δέ
φαμεν ἀληθῆ λέγειν, ἀνάγκη ἡμῖν φάναι καὶ ὄντα λέ-
162 γειν. * Ἀνάγκη. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, τὸ ἓν οὐκ ὄν.
εἰ γὰρ μὴ ἔσται μὴ ὄν, ἀλλά τι τοῦ εἶναι ἀνήσει πρὸς
τὸ μὴ εἶναι, εὐθὺς ἔσται ὄν. Παντάπασι μὲν οὖν.
Δεῖ ἄρα αὐτὸ δεσμὸν ἔχειν τοῦ μὴ εἶναι τὸ εἶναι μὴ
ὄν, εἰ μέλλει μὴ εἶναι, ὁμοίως ὥσπερ τὸ ὂν τὸ μὴ
ὂν ἔχειν μὴ εἶναι, ἵνα τελέως αὖ εἶναι ᾖ. οὕτως γὰρ
ἄν τό τε ὂν μάλιστ' ἂν εἴη καὶ τὸ μὴ ὂν οὐκ ἂν εἴη,
B μετέχοντα τὸ μὲν ὂν οὐσίας τοῦ εἶναι ὄν, μὴ | οὐσίας
δὲ τοῦ εἶναι μὴ ὄν, εἰ μέλλει τελέως εἶναι, τὸ δὲ μὴ
ὂν μὴ οὐσίας μὲν τοῦ μὴ εἶναι μὴ ὄν, οὐσίας δὲ τοῦ
εἶναι μὴ ὄν, εἰ καὶ τὸ μὴ ὂν αὖ τελέως μὴ ἔσται.
Ἀληθέστατα. Οὐκοῦν ἐπείπερ τῷ τε ὄντι τοῦ μὴ εἶ-
ναι καὶ τῷ μὴ ὄντι τοῦ εἶναι μέτεστι, καὶ τῷ ἑνί,
ἐπειδὴ οὐκ ἔστι, τοῦ εἶναι ἀνάγκη μετεῖναι εἰς τὸ μὴ
εἶναι. Ἀνάγκη. Καὶ οὐσία δὴ φαίνεται τῷ ἑνί, εἰ
μὴ ἔστιν. Φαίνεται. Καὶ μὴ οὐσία ἄρα, εἴπερ μὴ
ἔστι. Πῶς δ' οὔ; Οἷόν τε οὖν τὸ ἔχον πως μὴ ἔχειν
οὕτω, μὴ μεταβάλλον ἐκ ταύτης τῆς ἕξεως; Οὐχ οἷόν
τε. Πᾶν ἄρα τὸ τοιοῦτον μεταβολὴν σημαίνει, ὃ ἂν
C | οὕτω τε καὶ μὴ οὕτως ἔχῃ. Πῶς δ' οὔ; Μεταβολὴ
δὲ κίνησις, ἢ τί φήσομεν; Κίνησις. Οὐκοῦν τὸ ἓν
ὄν τε καὶ οὐκ ὂν ἐφάνη; Ναί. Οὕτως ἄρα καὶ οὐχ
οὕτως ἔχον φαίνεται. Ἔοικε. Καὶ κινούμενον ἄρα τὸ
οὐκ ὂν ἓν πέφανται, ἐπείπερ καὶ μεταβολὴν ἐκ τοῦ εἶ-
ναι ἐπὶ τὸ μὴ εἶναι ἔχον. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν εἰ
μηδαμοῦ γέ ἐστι τῶν ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν, εἴπερ μὴ
ἔστιν, οὐδ' ἂν μεθίσταιτό ποθέν ποι. Πῶς γάρ;
Οὐκ ἄρα τῷ γε μεταβαίνειν κινοῖτ' ἄν. Οὐ γάρ. Οὐ-
D δὲ μὴν | ἐν τῷ αὐτῷ ἂν στρέφοιτο. ταὐτοῦ γὰρ οὐ-
δαμοῦ ἅπτεται. ὂν γάρ ἐστι τὸ ταὐτόν· τὸ δὲ μὴ ὂν
ἔν τῳ τῶν ὄντων ἀδύνατον εἶναι. Ἀδύνατον γάρ. Οὐκ
ἄρα τὸ ἓν γε μὴ ὂν στρέφεσθαι ἂν δύναιτο ἐν ἐκείνῳ,
ἐν ᾧ μὴ ἔστιν. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδὲ μὴν ἀλλοιοῦταί
που τὸ ἓν ἑαυτοῦ, οὔτε τὸ ὂν οὔτε τὸ μὴ ὄν. οὐ γὰρ
ἂν ἦν ὁ λόγος ἔτι περὶ τοῦ ἑνός, εἴπερ ἠλλοιοῦτο αὐ-
τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ περὶ ἄλλου τινός. Ὀρθῶς. Εἰ δὲ
μήτ' ἀλλοιοῦται μήτε ἐν ταὐτῷ στρέφεται μήτε μετα-
E βαίνει, | ἆρ' ἂν πῃ ἔτι κινοῖτο; Πῶς γάρ; Τό γε μὴν
ἀκίνητον ἀνάγκη ἡσυχίαν ἄγειν, τὸ δὲ ἡσυχάζον ἑστά-
ναι. Ἀνάγκη. Τὸ ἓν ἄρ', ὡς ἔοικεν, οὐκ ὂν ἕστηκέ
τε καὶ κινεῖται. Ἔοικε. Καὶ μὴν εἴπερ γε κινεῖται,
μεγάλη ἀνάγκη αὐτῷ ἀλλοιοῦσθαι. ὅπῃ γὰρ ἄν τι κι-
νηθῇ, * κατὰ τοσοῦτον οὐκέθ' ὡσαύτως ἔχει ὡς εἶχεν, 163
ἀλλ' ἑτέρως. Οὕτω. Κινούμενον δὴ τὸ ἓν καὶ ἀλλοι-
οῦται. Ναί. Καὶ μὴν μηδαμῇ γε κινούμενον οὐδαμῇ
ἂν ἀλλοιοῖτο. Οὐ γάρ. Ἧι μὲν ἄρα κινεῖται τὸ οὐκ
ὂν ἕν, ἀλλοιοῦται· ᾗ δὲ μὴ κινεῖται, οὐκ ἀλλοιοῦται.
Οὐ γάρ. Τὸ ἓν ἄρα μὴ ὂν ἀλλοιοῦταί τε καὶ οὐκ
ἀλλοιοῦται. Φαίνεται. Τὸ δ' ἀλλοιούμενον ἆρ' οὐκ
ἀνάγκη γίγνεσθαι μὲν ἕτερον ἢ πρότερον, ἀπόλλυσθαι
δὲ ἐκ τῆς προτέρας | ἕξεως; τὸ δὲ μὴ ἀλλοιούμενον B
μήτε γίγνεσθαι μήτε ἀπόλλυσθαι; Ἀνάγκη. Καὶ τὸ
ἓν ἄρα μὴ ὂν ἀλλοιούμενον μὲν γίγνεταί τε καὶ ἀπόλ-
λυται, μὴ ἀλλοιούμενον δὲ οὔτε γίγνεται οὔτε ἀπόλλυ-
ται. καὶ οὕτω τὸ ἓν μὴ ὂν γίγνεταί τε καὶ ἀπόλλυται,
καὶ οὔτε γίγνεται οὔτ' ἀπόλλυται. Οὐ γὰρ οὖν. **XXV.**
Αὖθις δὴ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἴωμεν πάλιν, ὀψόμενοι εἰ
ταὐτὰ ἡμῖν φανεῖται ἅπερ καὶ νῦν, ἢ ἕτερα. Ἀλλὰ
χρή. Οὐκοῦν ἓν εἰ μὴ ἔστι, φαμέν, | τί χρὴ περὶ αὐ- C
τοῦ ξυμβαίνειν; Ναί. Τὸ δὲ μὴ ἔστιν ὅταν λέγωμεν,
ἆρα μή τι ἄλλο σημαίνει ἢ οὐσίας ἀπουσίαν τούτῳ ᾧ
ἂν φῶμεν μὴ εἶναι; Οὐδὲν ἄλλο. Πότερον οὖν, ὅταν
φῶμεν μὴ εἶναί τι, πῶς οὐκ εἶναί φαμεν αὐτό, πῶς δὲ
εἶναι; ἢ τοῦτο τὸ μὴ ἔστι λεγόμενον ἁπλῶς σημαίνει,
ὅτι οὐδαμῶς οὐδαμῇ ἔστιν οὐδέ πῃ μετέχει οὐσίας τό
γε μὴ ὄν; Ἁπλούστατα μὲν οὖν. Οὔτε ἄρα εἶναι
δύναιτο ἂν τὸ μὴ ὂν οὔτε ἄλλως οὐδαμῶς οὐσίας με-
τέχειν. | Οὐ γάρ. Τὸ δὲ γίγνεσθαι καὶ τὸ ἀπόλλυ- D
σθαι μή τι ἄλλο ἦν, ἢ τὸ μὲν οὐσίας μεταλαμβάνειν,
τὸ δ' ἀπολλύναι οὐσίαν; Οὐδὲν ἄλλο. Ὧι δέ γε μη-
δὲν τούτου μέτεστιν, οὔτ' ἂν λαμβάνοι οὔτ' ἀπολλύοι
αὐτό. Πῶς γάρ; Τῷ ἑνὶ ἄρα, ἐπειδὴ οὐδαμῇ ἔστιν,
οὔθ' ἑκτέον οὔτε ἀπαλλακτέον οὔτε μεταληπτέον οὐ-
σίας οὐδαμῶς. Εἰκός. Οὔτ' ἄρ' ἀπόλλυται τὸ μὴ ὂν
ἓν οὔτε γίγνεται, ἐπείπερ οὐδαμῇ μετέχει οὐσίας. Οὐ
φαίνεται. Οὐδ' ἄρ' ἀλλοιοῦται οὐδαμῇ. ἤδη | γὰρ ἂν E
γίγνοιτό τε καὶ ἀπολλύοιτο τοῦτο πάσχον. Ἀληθῆ.
Εἰ δὲ μὴ ἀλλοιοῦται, οὐκ ἀνάγκη μηδὲ κινεῖσθαι;
Ἀνάγκη. Οὐδὲ μὴν ἑστάναι φήσομεν τὸ μηδαμοῦ ὄν.
τὸ γὰρ ἑστὸς ἐν τῷ αὐτῷ τινὶ δεῖ ἀεὶ εἶναι. Τῷ αὐ-
τῷ· πῶς γὰρ οὔ; Οὕτω δὴ αὖ τὸ μὴ ὂν μήτε ποθ'
ἑστάναι μήτε κινεῖσθαι λέγωμεν. Μὴ γὰρ οὖν. Ἀλλὰ
μὴν οὐδ' ἔστι γε αὐτῷ τι τῶν ὄντων. ἤδη γὰρ ἂν
τούτου μετέχον τοῦ ὄντος οὐσίας μετέχοι. * Δῆλον. 164
Οὔτε ἄρα μέγεθος οὔτε σμικρότης οὔτε ἰσότης αὐτῷ
ἔστιν. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν ὁμοιότης γε οὐδὲ ἑτεροιό-
της οὔτε πρὸς αὑτὸ οὔτε πρὸς τἆλλα εἴη ἂν αὐτῷ.
Οὐ φαίνεται. Τί δέ; τἆλλα ἔσθ' ὅπως ἂν εἴη αὐτῷ,
εἰ μηδὲν αὐτῷ δεῖ εἶναι; Οὐκ ἔστιν. Οὔτ' ἄρ' ὅμοια
οὔτε ἀνόμοια, οὔτε ταὐτὰ οὔθ' ἕτερά ἐστιν αὐτῷ τὰ
ἄλλα. Οὐ γάρ. Τί δέ; τὸ ἐκείνου ἢ τὸ ἐκείνῳ, ἢ τὸ
τί, ἢ τὸ τοῦτο ἢ τὸ τούτου, ἢ ἄλλου ἢ ἄλλῳ, ἢ ποτὲ
ἢ ἔπειτα ἢ νῦν, ἢ | ἐπιστήμη ἢ δόξα ἢ αἴσθησις ἢ B
λόγος ἢ ὄνομα ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν ὄντων περὶ τὸ μὴ
ὂν ἔσται; Οὐκ ἔσται. Οὕτω δὴ ἓν οὐκ ὂν οὐκ ἔχει
πως οὐδαμῇ. Οὔκουν δὴ ἔοικέ γε οὐδαμῇ ἔχειν. **XXVI.**
Ἔτι δὴ λέγωμεν, ἓν εἰ μὴ ἔστι, τἆλλα τί χρὴ πε-

πονθέναι. Λέγωμεν γάρ. Ἄλλα μέν που δεῖ αὐτὰ
εἶναι· εἰ γὰρ μηδὲ ἄλλα ἐστίν, οὐκ ἂν περὶ τῶν ἄλλων
λέγοιτο. Οὕτως. Εἰ δὲ περὶ τῶν ἄλλων ὁ λόγος, τά
γε ἄλλα ἕτερά ἐστιν. ἢ οὐκ ἐπὶ τῷ αὐτῷ καλεῖς τό τε
C ἄλλο καὶ τὸ ' ἕτερον; Ἔγωγε. Ἕτερον δέ γέ πού
φαμεν τὸ ἕτερον εἶναι ἑτέρου, καὶ τὸ ἄλλο δὴ ἄλλο
εἶναι ἄλλου; Ναί. Καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρα, εἰ μέλλει
ἄλλα εἶναι, ἔστι τι οὗ ἄλλα ἔσται. Ἀνάγκη. Τί δὴ
οὖν ἂν εἴη; τοῦ μὲν γὰρ ἑνὸς οὐκ ἔσται ἄλλα, μὴ ὄν-
τος γε. Οὐ γάρ. Ἀλλήλων ἄρα ἐστί. τοῦτο γὰρ αὐ-
τοῖς ἔτι λείπεται, ἢ μηδενὸς εἶναι ἄλλοις. Ὀρθῶς.
Κατὰ πλήθη ἄρ' ἕκαστα ἀλλήλων ἄλλα ἐστί. καθ' ἓν
γὰρ οὐκ ἂν οἷά τε εἴη, μὴ ὄντος ἑνός· ἀλλ' ἕκαστος,
D ὡς ἔοικεν, ὁ ὄγκος αὐτῶν ' ἄπειρός ἐστι πλήθει, κἂν
τὸ σμικρότατον δοκοῦν εἶναι λάβῃ τις, ὥσπερ ὄναρ ἐν
ὕπνῳ φαίνεται ἐξαίφνης ἀνθ' ἑνὸς δόξαντος εἶναι πολ-
λὰ καὶ ἀντὶ σμικροτάτου παμμέγεθες πρὸς τὰ κερμα-
τιζόμενα ἐξ αὐτοῦ. Ὀρθότατα. Τοιούτων δὴ ὄγκων
ἄλλα ἀλλήλων ἂν εἴη τἆλλα, εἰ ἑνὸς μὴ ὄντος ἄλλα
ἐστίν. Κομιδῇ μὲν οὖν. Οὐκοῦν πολλοὶ ὄγκοι ἔσον-
ται, εἷς ἕκαστος φαινόμενος, ὢν δὲ οὔ, εἴπερ ἓν μὴ
E ἔσται; Οὕτω. Καὶ ἀριθμὸς δὲ εἶναι αὐτῶν δόξει, '
εἴπερ καὶ ἓν ἕκαστον, πολλῶν ὄντων. Πάνυ γε. Καὶ
τὰ μὲν δὴ ἄρτια, τὰ δὲ περιττὰ ἐν αὐτοῖς ὄντα οὐκ
ἀληθῶς φαίνεται, εἴπερ ἓν μὴ ἔσται. Οὐ γὰρ οὖν.
Καὶ μὴν καὶ σμικρότατόν γε, φαμέν, δόξει ἐν αὐτοῖς
ἐνεῖναι. φαίνεται δὲ τοῦτο πολλὰ καὶ μεγάλα πρὸς
165 ἕκαστον τῶν πολλῶν ὡς σμικρῶν ὄντων. * Πῶς δ' οὔ;
Καὶ ἴσος μὴν τοῖς πολλοῖς καὶ σμικροῖς ἕκαστος ὄγ-
κος δοξασθήσεται εἶναι. οὐ γὰρ ἂν μετέβαινεν ἐκ μεί-
ζονος εἰς ἔλαττον φαινόμενος, πρὶν εἰς τὸ μεταξὺ δό-
ξειν ἐλθεῖν. τοῦτο δ' εἴη ἂν φάντασμα ἰσότητος. Εἰ-
κός. Οὐκοῦν καὶ πρὸς ἄλλον ὄγκον πέρας ἔχων αὐτός
τε πρὸς αὑτόν, οὔτε ἀρχὴν οὔτε πέρας οὔτε μέσον
ἔχων; Πῇ δή; Ὅτι ἀεὶ αὐτῶν ὅταν τίς τι λάβῃ τῇ
διανοίᾳ ὥς τι τούτων ὄν, πρό τε τῆς ἀρχῆς ἄλλη ἀεὶ
B φαίνεται ' ἀρχή, μετά τε τὴν τελευτὴν ἑτέρα ὑπολει-
πομένη τελευτή, ἔν τε τῷ μέσῳ ἄλλα μεσαίτερα τοῦ
μέσου, σμικρότερα δὲ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἑνὸς αὐτῶν
ἑκάστου λαμβάνεσθαι, ἅτε οὐκ ὄντος τοῦ ἑνός. Ἀλη-
θέστατα. Θρύπτεσθαι δέ, οἶμαι, κερματιζόμενον ἀ-
νάγκη πᾶν τὸ ὄν, ὃ ἄν τις λάβῃ τῇ διανοίᾳ. ὄγκος
γάρ που ἄνευ ἑνὸς λαμβάνοιτ' ἄν. Πάνυ μὲν οὖν.
Οὐκοῦν τό γε τοιοῦτον πόῤῥωθεν μὲν ὁρῶντι καὶ ἀμ-
C βλὺ ἓν φαίνεσθαι ἀνάγκη, ' ἐγγύθεν δὲ καὶ ὀξὺ νο-
οῦντι πλήθει ἄπειρον ἓν ἕκαστον φανῆναι, εἴπερ στέ-
ρεται τοῦ ἑνὸς μὴ ὄντος; Ἀναγκαιότατον μὲν οὖν.
Οὕτω δὴ ἄπειρά τε καὶ πέρας ἔχοντα καὶ ἓν καὶ πολ-
λὰ ἕκαστα τὰ ἄλλα δεῖ φαίνεσθαι, ἓν εἰ μὴ ἔστι, τἆλ-
λα δὲ τοῦ ἑνός. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν καὶ ὅμοιά τε καὶ
ἀνόμοια δόξει εἶναι; Πῇ δή; Οἷον ἐσκιαγραφημένα
ἀποστάντι μὲν ἓν πάντα φαινόμενα ταὐτὸν φαίνεσθαι
πεπονθέναι καὶ ὅμοια εἶναι. Πάνυ γε. Προσελθόν-
τι ' δέ γε πολλὰ καὶ ἕτερα καὶ τῷ τοῦ ἑτέρου φαντά- D
σματι ἑτεροῖα καὶ ἀνόμοια ἑαυτοῖς. Οὕτω. Καὶ
ὁμοίους δὴ καὶ ἀνομοίους τοὺς ὄγκους αὐτούς τε ἑαυ-
τοῖς ἀνάγκη φαίνεσθαι καὶ ἀλλήλοις. Πάνυ μὲν οὖν.
Οὐκοῦν καὶ τοὺς αὐτοὺς καὶ ἑτέρους ἀλλήλων, καὶ
ἁπτομένους καὶ χωρὶς ἑαυτῶν, καὶ κινουμένους πάσας
κινήσεις καὶ ἑστῶτας πανταχῇ, καὶ γιγνομένους καὶ
ἀπολλυμένους καὶ μηδέτερα, καὶ πάντα που τὰ τοιαῦ-
τα, ἃ διελθεῖν ' εὐπετὲς ἤδη ἡμῖν, εἰ ἑνὸς μὴ ὄντος E
πολλά ἐστιν. Ἀληθέστατα μὲν οὖν. Ἔτι δὴ ἅπαξ
ἐλθόντες πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν εἴπωμεν, ἓν εἰ μὴ ἔστι,
τἆλλα δὲ τοῦ ἑνός, τί χρὴ εἶναι. Εἴπωμεν γὰρ οὖν.
Οὐκοῦν ἓν μὲν οὐκ ἔσται τἆλλα. Πῶς γάρ; Οὐδὲ
μὴν πολλά γε. ἐν γὰρ πολλοῖς οὖσιν ἐνείη ἂν καὶ ἕν.
εἰ γὰρ μηδὲν αὐτῶν ἐστιν ἕν, ἅπαντα οὐδέν ἐστιν, ὥς-
τε οὐδ' ἂν πολλὰ εἴη. Ἀληθῆ. Μὴ ἐνόντος δὲ ἑνὸς
ἐν τοῖς ἄλλοις, οὔτε πολλὰ οὔθ' ἓν ἐστι τἆλλα. Οὐ
γάρ. * Οὐδέ γε φαίνεται ἓν οὐδὲ πολλά. Τί δή; Ὅτι 166
τἆλλα τῶν μὴ ὄντων οὐδενὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὐδεμίαν
κοινωνίαν ἔχει, οὐδέ τι τῶν μὴ ὄντων παρὰ τῶν ἄλλων
τῴ ἐστιν· οὐδὲ γὰρ μέρος ἐστὶ τοῖς μὴ οὖσιν. Ἀλη-
θῆ. Οὐδ' ἄρα δόξα τοῦ μὴ ὄντος παρὰ τοῖς ἄλλοις
ἐστὶν οὐδέ τι φάντασμα, οὐδὲ δοξάζεται οὐδαμῇ οὐ-
δαμῶς τὸ μὴ ὂν ἐπὶ τῶν ἄλλων. Οὐ γὰρ οὖν. Ἓν
ἄρα εἰ μὴ ἔστιν, οὐδὲ δοξάζεταί τι ' τῶν ἄλλων ἓν εἶ- B
ναι οὐδὲ πολλά· ἄνευ γὰρ ἑνὸς πολλὰ δοξάσαι ἀδύνα-
τον. Ἀδύνατον γάρ. Ἓν ἄρα εἰ μὴ ἔστι, τἆλλα οὔ-
τε ἔστιν οὔτε δοξάζεται ἓν οὐδὲ πολλά. Οὐκ ἔοικεν.
Οὐδ' ἄρα ὅμοια οὐδὲ ἀνόμοια. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν
τὰ αὐτά γε οὐδ' ἕτερα, οὐδὲ ἁπτόμενα οὐδὲ χωρίς,
οὐδὲ ἄλλ' ὅσα ἐν τοῖς πρόσθεν διήλθομεν ὡς φαινό-
μενα αὐτά, τούτων οὔτε τι ἔστιν οὔτε φαίνεται τἆλλα,
ἓν εἰ μὴ ἔστιν. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ συλλήβδην ' εἰ C
εἴποιμεν, ἓν εἰ μὴ ἔστιν, οὐδέν ἐστιν, ὀρθῶς ἂν εἴποι-
μεν; Παντάπασι μὲν οὖν. Εἰρήσθω τοίνυν τοῦτό τε
καὶ ὅτι, ὡς ἔοικεν, ἓν εἴτ' ἔστιν εἴτε μὴ ἔστιν, αὐτό τε
καὶ τἆλλα καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα πάντα
πάντως ἐστί τε καὶ οὐκ ἔστι καὶ φαίνεταί τε καὶ οὐ
φαίνεται. Ἀληθέστατα.

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ

Η

ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ.

ΗΘΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, ΕΤΑΙΡΟΣ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΓΑΘΩΝ, ΦΑΙΔΡΟΣ, ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ, ΕΡΥΞΙΜΑΧΟΣ, ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ, ΔΙΟΤΙΜΑ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

172 I. * *Δοκῶ μοι περὶ ὧν πυνθάνεσθε οὐκ ἀμελέ-
τητος εἶναι. καὶ γὰρ ἐτύγχανον πρῴην εἰς ἄστυ οἴκο-
θεν ἀνιὼν Φαληρόθεν. τῶν οὖν γνωρίμων τις ὄπισθεν
κατιδών με πόῤῥωθεν ἐκάλεσε, καὶ παίζων ἅμα τῇ
κλήσει, Ὦ Φαληρεύς, ἔφη, οὗτος Ἀπολλόδωρος, οὐ
περιμένεις; Κἀγὼ ἐπιστὰς περιέμεινα. Καὶ ὅς, Ἀ-
πολλόδωρε, ἔφη, καὶ μὴν καὶ ἔναγχός σε ἐζήτουν, βου-
B λόμενος διαπυθέσθαι τὴν Ἀγάθωνος | ξυνουσίαν καὶ
Σωκράτους καὶ Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τότε
ἐν τῷ συνδείπνῳ παραγενομένων περὶ τῶν ἐρωτικῶν
λόγων, τίνες ἦσαν. ἄλλος γάρ τίς μοι διηγεῖτο ἀκη-
κοὼς Φοίνικος τοῦ Φιλίππου, ἔφη δὲ καὶ σὲ εἰδέναι.
ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν εἶχε σαφὲς λέγειν. σὺ οὖν μοι διήγη-
σαι· δικαιότατος γὰρ εἶ τοὺς τοῦ ἑταίρου λόγους ἀ-
παγγέλλειν. πρότερον δέ μοι, ἦ δ' ὅς, εἰπέ, σὺ αὐτὸς
παρεγένου τῇ συνουσίᾳ ταύτῃ ἢ οὔ; Κἀγὼ εἶπον,
C ὅτι | Παντάπασιν ἔοικέ σοι οὐδὲν διηγεῖσθαι σα-
φὲς ὁ διηγούμενος, εἰ νεωστὶ ἡγεῖ τὴν συνουσίαν
γεγονέναι ταύτην, ἣν ἐρωτᾷς, ὥστε κἀμὲ παραγενέ-
σθαι. Ἔγωγε δή. Πόθεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων;
οὐκ οἶσθ', ὅτι πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ
ἐπιδεδήμηκεν; ἀφ' οὗ δ' ἐγὼ Σωκράτει συνδιατρίβω
καὶ ἐπιμελὲς πεποίημαι ἑκάστης ἡμέρας εἰδέναι ὅ τι ἂν
173 λέγῃ ἢ πράττῃ, οὐδέπω τρία ἔτη ἐστίν. πρὸ τοῦ δὲ *
περιτρέχων ὅπῃ τύχοιμι καὶ οἰόμενός τι ποιεῖν ἀθλιώ-
τερος ἦ ὁτουοῦν, οὐχ ἧττον ἢ σὺ νυνί, οἰόμενος δεῖν
πάντα μᾶλλον πράττειν ἢ φιλοσοφεῖν. Καὶ ὅς, Μὴ
σκῶπτ', ἔφη, ἀλλ' εἰπέ μοι, πότε ἐγένετο ἡ συνουσία
αὕτη. Κἀγὼ εἶπον, ὅτι Παίδων ὄντων ἡμῶν ἔτι, ὅτε
τῇ πρώτῃ τραγῳδίᾳ ἐνίκησεν Ἀγάθων, τῇ ὑστεραίᾳ ἢ
ᾗ τὰ ἐπινίκια ἔθυεν αὐτός τε καὶ οἱ χορευταί. Πάνυ,
ἔφη, ἄρα πάλαι, ὡς ἔοικεν. ἀλλὰ τίς σοι διηγεῖτο; ἢ
αὐτὸς Σωκράτης; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦν | δ' ἐγώ. ἀλλ' B
ὅςπερ Φοίνικι· Ἀριστόδημος ἦν τις, Κυδαθηναιεύς,
σμικρός, ἀνυπόδητος ἀεί· παραγεγόνει δ' ἐν τῇ συν-
ουσίᾳ Σωκράτους ἐραστὴς ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν τό-
τε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ Σωκράτη γε ἔνια
ἤδη ἀνηρόμην ὧν ἐκείνου ἤκουσα, καί μοι ὡμολόγει
καθάπερ ἐκεῖνος διηγεῖτο. Τί οὖν, ἔφη, οὐ διηγήσω
μοι; πάντως ἡ ὁδὸς ἡ εἰς ἄστυ ἐπιτηδεία πορευομέ-
νοις καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν. Οὕτω δὴ ἰόντες ἅμα τοὺς
λόγους περὶ αὐτῶν ἐποιούμεθα, | ὥστε, ὅπερ ἀρχόμε- C
νος εἶπον, οὐκ ἀμελετήτως ἔχω. εἰ οὖν δεῖ καὶ ὑμῖν διη-
γήσασθαι, ταῦτα χρὴ ποιεῖν. καὶ γὰρ ἔγωγε καὶ ἄλλως,
ὅταν μέν τινας περὶ φιλοσοφίας λόγους ἢ αὐτὸς ποιῶ-
μαι ἢ ἄλλων ἀκούω, χωρὶς τοῦ οἴεσθαι ὠφελεῖσθαι
ὑπερφυῶς ὡς χαίρω· ὅταν δὲ ἄλλους τινάς, ἄλλως τε καὶ
τοὺς ὑμετέρους τοὺς τῶν πλουσίων καὶ χρηματιστικῶν,
αὐτός τε ἄχθομαι ὑμᾶς τε τοὺς ἑταίρους ἐλεῶ, ὅτι
οἴεσθέ τι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες. καὶ ἴσως αὖ ὑμεῖς | D
ἐμὲ ἡγεῖσθε κακοδαίμονα εἶναι, καὶ οἴομαι ὑμᾶς ἀλη-
θῆ οἴεσθαι· ἐγὼ μέντοι ὑμᾶς οὐκ οἴομαι, ἀλλ' εὖ οἶ-
δα. II. ΕΤΑΙ. Ἀεὶ ὅμοιος εἶ, ὦ Ἀπολλόδωρε· ἀεὶ
γὰρ σαυτόν τε κακηγορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ δοκεῖς
μοι ἀτεχνῶς πάντας ἀθλίους ἡγεῖσθαι πλὴν Σωκρά-
τους ἀπὸ σαυτοῦ ἀρξάμενος. καὶ ὁπόθεν ποτὲ ταύτην
τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβες, τὸ μανικὸς καλεῖσθαι, οὐκ οἶ-
δα ἔγωγε· ἐν μὲν γὰρ τοῖς λόγοις ἀεὶ τοιοῦτος εἶ·
σαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγριαίνεις πλὴν Σωκράτους
| ΑΠΟΛ. Ὦ φίλτατε, καὶ δῆλόν γε δή, ὅτι οὕτω δια- E
νοούμενος καὶ περὶ ἐμαυτοῦ καὶ περὶ ὑμῶν μαίνομαι
καὶ παραπαίω. ΕΤΑΙ. Οὐκ ἄξιον περὶ τούτων, Ἀ-*

πολλόδωρε, νῦν ἐρίζειν· ἀλλ᾽ ὅπερ ἐδεόμεθά σου, μὴ ἄλλως ποιήσῃς, ἀλλὰ διήγησαι, τίνες ἦσαν οἱ λόγοι. ΑΠΟΛ. Ἦσαν τοίνυν ἐκεῖνοι τοιοίδε τινές. μᾶλλον δ᾽
174 ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν, ὡς ἐκεῖνος διηγεῖτο, * καὶ ἐγὼ πειράσομαι διηγήσασθαι. Ἔφη γάρ οἱ Σωκράτη ἐντυχεῖν λελουμένον τε καὶ τὰς βλαύτας ὑποδεδεμένον, ἃ ἐκεῖνος ὀλιγάκις ἐποίει, καὶ ἐρέσθαι αὐτόν, ὅποι ἴοι οὕτω καλὸς γεγενημένος. καὶ τὸν εἰπεῖν, ὅτι Ἐπὶ δεῖπνον εἰς Ἀγάθωνος. χθὲς γὰρ αὐτὸν διέφυγον τοῖς ἐπινικίοις, φοβηθεὶς τὸν ὄχλον· ὡμολόγησα δ᾽ εἰς τήμερον παρέσεσθαι. ταῦτα δὴ ἐκαλλωπισάμην, ἵνα καλὸς παρὰ καλὸν ἴω. ἀλλὰ σύ, ἦ δ᾽ ὅς, [Ἀριστόδημε,] πῶς ἔχεις
B πρὸς τὸ | ἐθέλειν ἂν ἰέναι ἄκλητος ἐπὶ δεῖπνον; Κἀγώ, ἔφη, εἶπον, ὅτι Οὕτως, ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς. Ἕπου τοίνυν, ἔφη, ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν διαφθείρωμεν μεταβάλλοντες, ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. Ὅμηρος μὲν γὰρ κινδυνεύει οὐ μόνον διαφθεῖραι, ἀλλὰ καὶ ὑβρίσαι εἰς ταύτην τὴν παροιμίαν. ποιήσας γὰρ τὸν Ἀγαμέμνονα διαφερόντως
C | ἀγαθὸν ἄνδρα τὰ πολεμικά, τὸν δὲ Μενέλεων μαλθακὸν αἰχμητήν, θυσίαν ποιουμένου καὶ ἑστιῶντος τοῦ Ἀγαμέμνονος ἄκλητον ἐποίησεν ἐλθόντα τὸν Μενέλεων ἐπὶ τὴν θοίνην, χείρω ὄντα ἐπὶ τὴν τοῦ ἀμείνονος. Ταῦτ᾽ ἀκούσας εἰπεῖν ἔφη, Ἴσως μέντοι κινδυνεύσω καὶ ἐγὼ οὐχ ὡς σὺ λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ καθ᾽ Ὅμηρον φαῦλος ὢν ἐπὶ σοφοῦ ἀνδρὸς ἰέναι θοί-
D νην ἄκλητος. ἆρ᾽ οὖν ἄγων μέ τι | ἀπολογήσει; ὡς ἐγὼ μὲν οὐχ ὁμολογήσω ἄκλητος ἥκειν, ἀλλ᾽ ὑπὸ σοῦ κεκλημένος. Σύν τε δύ᾽, ἔφη, ἐρχομένω πρὸ ὁ τοῦ βουλευσόμεθα ὅ τι ἐροῦμεν. ἀλλ᾽ ἴωμεν. Τοιαῦτ᾽ ἄττα σφᾶς ἔφη διαλεχθέντας ἰέναι. τὸν οὖν Σωκράτη ἑαυτῷ πως προσέχοντα τὸν νοῦν κατὰ τὴν ὁδὸν πορεύεσθαι ὑπολειπόμενον, καὶ περιμένοντος οὗ κελεύειν προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν. ἐπειδὴ δὲ γενέσθαι ἐπὶ τῇ
E οἰκίᾳ τῇ Ἀγάθωνος, ἀνεῳγμένην καταλαμβάνειν | τὴν θύραν, καί τι ἔφη αὐτόθι γελοῖον παθεῖν. οἷ μὲν γὰρ εὐθὺς παῖδά τινα ἔνδοθεν ἀπαντήσαντα ἄγειν οὗ κατέκειντο οἱ ἄλλοι, καὶ καταλαμβάνειν ἤδη μέλλοντας δειπνεῖν. εὐθὺς δ᾽ οὖν ὡς ἰδεῖν τὸν Ἀγάθωνα, Ὦ, φάναι, Ἀριστόδημε, εἰς καλὸν ἥκεις· ὅπως συνδειπνήσεις· εἰ δ᾽ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἦλθες, εἰσαῦθις ἀναβαλοῦ, ὡς καὶ χθὲς ζητῶν σε, ἵνα καλέσαιμι, οὐχ οἷός τ᾽ ἦ ἰδεῖν. ἀλλὰ Σωκράτη ἡμῖν πῶς οὐκ ἄγεις; Καὶ ἐγώ, ἔφη, μεταστρεφόμενος οὐδαμοῦ ὁρῶ Σωκράτη ἑπόμενον. εἶπον οὖν, ὅτι καὶ αὐτὸς μετὰ Σωκράτους ἥκοιμι, κληθεὶς ὑπ᾽ ἐκείνου δεῦρ᾽ ἐπὶ δεῖπνον. Καλῶς γ᾽, ἔφη, ποιῶν σύ· ἀλλὰ ποῦ ἔστιν οὗτος; Ὄπι-
175 σθεν ἐμοῦ ἄρτι * εἰσῄει· ἀλλὰ θαυμάζω καὶ αὐτός, ποῦ ἂν εἴη. Οὐ σκέψει, ἔφη, παῖ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα, καὶ εἰσάξεις Σωκράτη; σὺ δ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, Ἀριστόδημε, παρ᾽ Ἐρυξίμαχον κατακλίνου. III. Καὶ ἓ μὲν ἔφη ἀπονίζειν τὸν παῖδα, ἵνα κατακέοιτο· ἄλλον δέ τινα τῶν παίδων ἥκειν ἀγγέλλοντα, ὅτι Σωκράτης οὗτος ἀναχωρήσας ἐν τῷ τῶν γειτόνων προθύρῳ ἕστηκε, κἀμοῦ καλοῦντος οὐκ ἐθέλει εἰσιέναι. Ἄτοπόν γ᾽, ἔφη,
B λέγεις· οὔκουν καλεῖς αὐτὸν καὶ μὴ ἀφήσεις; | Καὶ ὃς ἔφη εἰπεῖν Μηδαμῶς, ἀλλ᾽ ἐᾶτε αὐτόν. ἔθος γάρ τι τοῦτ᾽ ἔχει· ἐνίοτε ἀποστὰς ὅποι ἂν τύχῃ ἕστηκεν. ἥξει δὲ αὐτίκα, ὡς ἐγὼ οἶμαι. μὴ οὖν κινεῖτε, ἀλλ᾽ ἐᾶτε.

Ἀλλ᾽ οὕτω χρὴ ποιεῖν, εἰ σοὶ δοκεῖ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα. ἀλλ᾽ ἡμᾶς, ὦ παῖδες, τοὺς ἄλλους ἑστιᾶτε· πάντως παρατίθετε ὅ τι ἂν βούλησθε, ἐπειδάν τις ὑμῖν μὴ ἐφεστήκῃ· ὃ ἐγὼ οὐδεπώποτε ἐποίησα. νῦν οὖν νομίζοντες καὶ ἐμὲ ὑφ᾽ ὑμῶν κεκλῆσθαι ἐπὶ δεῖπνον καὶ τούσδε | τοὺς ἄλλους, θεραπεύετε, ἵνα ὑμᾶς C
ἐπαινῶμεν. Μετὰ ταῦτα ἔφη σφᾶς μὲν δειπνεῖν, τὸν δὲ Σωκράτη οὐκ εἰσιέναι. τὸν οὖν Ἀγάθωνα πολλάκις κελεύειν μεταπέμψασθαι τὸν Σωκράτη, ἓ δὲ οὐκ ἐᾶν. ἥκειν οὖν αὐτὸν οὐ πολὺν χρόνον, ὡς εἰώθει, διατρίψαντα, ἀλλὰ μάλιστα σφᾶς μεσοῦν δειπνοῦντας. τὸν οὖν Ἀγάθωνα, τυγχάνειν γὰρ ἔσχατον κατακείμενον μόνον, Δεῦρ᾽, ἔφη φάναι, Σώκρατες, παρ᾽ ἐμὲ κατάκεισο, ἵνα καὶ τοῦ σοφοῦ ἁπτόμενός | σου ἀπολαύσω, ὅ σοι D
προσέστη ἐν τοῖς προθύροις. δῆλον γάρ, ὅτι εὗρες αὐτὸ καὶ ἔχεις· οὐ γὰρ ἂν προαπέστης. Καὶ τὸν Σωκράτη καθίζεσθαι καὶ εἰπεῖν, ὅτι Εὖ ἂν ἔχοι, φάναι, ὦ Ἀγάθων, εἰ τοιοῦτον εἴη ἡ σοφία, ὥστ᾽ ἐκ τοῦ πληρεστέρου εἰς τὸν κενώτερον ῥεῖν ἡμῶν, ἐὰν ἁπτώμεθα ἀλλήλων, ὥσπερ τὸ ἐν ταῖς κύλιξιν ὕδωρ τὸ διὰ τοῦ ἐρίου ῥέον ἐκ τῆς πληρεστέρας εἰς τὴν κενωτέραν. εἰ γὰρ οὕτως ἔχει καὶ ἡ σοφία, πολλοῦ τιμῶμαι τὴν παρὰ | σοὶ κατάκλισιν· οἶμαι γάρ με παρὰ σοῦ πολ- E
λῆς καὶ καλῆς σοφίας πληρωθήσεσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἐμὴ φαύλη τις ἂν εἴη καὶ ἀμφισβητήσιμος, ὥσπερ ὄναρ οὖσα, ἡ δὲ σὴ λαμπρά τε καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν ἔχουσα, ἥ γε παρὰ σοῦ νέου ὄντος οὕτω σφόδρα ἐξέλαμψε καὶ ἐκφανὴς ἐγένετο πρῴην ἐν μάρτυσι τῶν Ἑλλήνων πλέον ἢ τρισμυρίοις. Ὑβριστὴς εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἀγάθων. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ὀλίγον ὕστερον διαδικασόμεθα ἐγώ τε καὶ σύ, περὶ τῆς σοφίας, δικαστῇ χρώμενοι τῷ Διονύσῳ· νῦν δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον πρῶτα
τρέπου. IV. * Μετὰ ταῦτα, ἔφη, κατακλινέντος τοῦ 176
Σωκράτους καὶ δειπνήσαντος καὶ τῶν ἄλλων, σπονδάς τε σφᾶς ποιήσασθαι καὶ ᾄσαντας τὸν θεὸν καὶ τἆλλα τὰ νομιζόμενα τρέπεσθαι πρὸς τὸν πότον. τὸν οὖν Παυσανίαν ἔφη λόγου τοιούτου τινὸς κατάρχειν. Εἶεν, ἄνδρες, φάναι, τίνα τρόπον ῥᾷστα πιόμεθα; ἐγὼ μὲν οὖν λέγω ἡμῖν, ὅτι τῷ ὄντι πάνυ χαλεπῶς ἔχω ὑπὸ τοῦ χθὲς πότου καὶ δέομαι ἀναψυχῆς τινος, οἶμαι δὲ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλούς· παρῆτε γὰρ | χθές. σκοπεῖ- B
σθε οὖν, τίνι τρόπῳ ἂν ὡς ῥᾷστα πίνοιμεν. Τὸν οὖν Ἀριστοφάνη εἰπεῖν· Τοῦτο μέντοι εὖ λέγεις, ὦ Παυσανία, τὸ παντὶ τρόπῳ παρασκευάζεσθαι ῥαστώνην τινὰ τῆς πόσεως· καὶ γὰρ αὐτός εἰμι τῶν χθὲς βεβαπτισμένων. Ἀκούσαντα οὖν αὐτῶν ἔφη Ἐρυξίμαχον τὸν Ἀκουμενοῦ, Ἦ καλῶς, φάναι, λέγετε. καὶ ἔτι ἑνὸς δέομαι ὑμῶν ἀκοῦσαι, πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἐῤῥῶσθαι πίνειν Ἀγάθων. Οὐδαμῶς, φάναι, οὐδ᾽ αὐτὸς ἔῤῥωμαι. Ἕρμαιον ἂν εἴη ἡμῖν, | ἦ δ᾽ ὅς, ὡς ἔοικεν, ἐμοί τε καὶ C
Ἀριστοδήμῳ καὶ Φαίδρῳ καὶ τοῖσδε, εἰ ὑμεῖς οἱ δυνατώτατοι πίνειν νῦν ἀπειρήκατε· ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀεὶ ἀδύνατοι. Σωκράτη δ᾽ ἐξαιρῶ λόγου· ἱκανὸς γὰρ καὶ ἀμφότερα, ὥστ᾽ ἐξαρκέσει αὐτῷ ὁπότερ᾽ ἂν ποιῶμεν. ἐπειδὴ οὖν μοι δοκεῖ οὐδεὶς τῶν παρόντων προθύμως ἔχειν πρὸς τὸ πολὺν πίνειν οἶνον, ἴσως ἂν ἐγὼ περὶ τοῦ μεθύσκεσθαι, οἷόν ἐστι, τἀληθῆ λέγων ἧττον ἂν εἴην ἀηδής. ἐμοὶ γὰρ δὴ τοῦτό γε | οἶμαι κατάδηλον D
γεγονέναι ἐκ τῆς ἰατρικῆς, ὅτι χαλεπὸν τοῖς ἀνθρώ-

ποις ἡ μέθη ἐστί· καὶ οὔτε αὐτὸς ἑκὼν εἶναι πόῤῥω ἐθελήσαιμι ἂν πιεῖν, οὔτε ἄλλῳ συμβουλεύσαιμι, ἄλλως τε καὶ κραιπαλῶντα ἔτι ἐκ τῆς προτεραίας. Ἀλλὰ μήν, ἔφη φάναι ὑπολαβόντα Φαῖδρον τὸν Μυῤῥινούσιον, ἔγωγέ σοι εἴωθα πείθεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἅττ' ἂν περὶ ἰατρικῆς λέγῃς, νῦν δ', ἂν εὖ βουλεύων-
E ται, καὶ οἱ λοιποί. Ταῦτα δὴ ἀκούσαντας | συγχωρεῖν πάντας μὴ διὰ μέθης ποιήσασθαι τὴν ἐν τῷ παρόντι συνουσίαν, ἀλλ' οὕτω πίνοντας πρὸς ἡδονήν. V. Ἐπειδὴ τοίνυν, φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον, τοῦτο μὲν δέδοκται, πίνειν ὅσον ἂν ἕκαστος βούληται, ἐπάναγκες δὲ μηδὲν εἶναι, τὸ μετὰ τοῦτο εἰσηγοῦμαι τὴν μὲν ἄρτι εἰσελθοῦσαν αὐλητρίδα χαίρειν ἐᾶν, αὐλοῦσαν ἑαυτῇ, ἤ, ἂν βούληται, ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἔνδον, ἡμᾶς δὲ διὰ λόγων ἀλλήλοις συνεῖναι τὸ τήμερον. καὶ δι' οἵων
177 λόγων, εἰ βούλεσθε, ἐθέλω ὑμῖν εἰσηγήσασθαι. * Φάναι δὴ πάντας καὶ βούλεσθαι, καὶ κελεύειν αὐτὸν εἰσηγεῖσθαι. Εἰπεῖν οὖν τὸν Ἐρυξίμαχον, ὅτι Ἡ μέν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου ἐστὶ κατὰ τὴν Εὐριπίδου Μελανίππην· οὐ γὰρ ἐμὸς ὁ μῦθος, ἀλλὰ Φαίδρου τοῦδε, ὃν μέλλω λέγειν. Φαῖδρος γὰρ ἑκάστοτε πρός με ἀγανακτῶν λέγει· Οὐ δεινόν, φησίν, ὦ Ἐρυξίμαχε, ἄλλοις μέν τισι θεῶν ὕμνους καὶ παιῶνας εἶναι ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεποιημένους, τῷ δὲ Ἔρωτι, τηλικούτῳ ὄντι καὶ
B τοσούτῳ θεῷ, μηδὲ ἕνα | πώποτε τοσούτων γεγονότων ποιητῶν πεποιηκέναι μηδὲν ἐγκώμιον; εἰ δὲ βούλει αὖ σκέψασθαι τοὺς χρηστοὺς σοφιστάς, Ἡρακλέους μὲν καὶ ἄλλων ἐπαίνους καταλογάδην συγγράφειν, ὥσπερ ὁ βέλτιστος Πρόδικος. καὶ τοῦτο μὲν ἧττον καὶ θαυμαστόν, ἀλλ' ἔγωγε ἤδη τινὶ ἐνέτυχον βιβλίῳ ἀνδρὸς σοφοῦ, ἐν ᾧ ἐνῆσαν ἅλες ἔπαινον θαυμάσιον ἔχοντες
C πρὸς ὠφέλειαν· καὶ ἄλλα | τοιαῦτα συχνὰ ἴδοις ἂν ἐγκεκωμιασμένα. τὸ οὖν τοιούτων μὲν πέρι πολλὴν σπουδὴν ποιήσασθαι, Ἔρωτα δὲ μηδένα πω ἀνθρώπων τετολμηκέναι εἰς ταυτηνὶ τὴν ἡμέραν ἀξίως ὑμνῆσαι! ἀλλ' οὕτως ἠμέληται τοσοῦτος θεός! ταῦτα δή μοι δοκεῖ εὖ λέγειν Φαῖδρος. ἐγὼ οὖν ἐπιθυμῶ ἅμα μὲν τούτῳ ἔρανον εἰσενεγκεῖν καὶ χαρίσασθαι, ἅμα δ' ἐν τῷ παρόντι πρέπον μοι δοκεῖ εἶναι ἡμῖν τοῖς πα-
D ροῦσι κοσμῆσαι τὸν θεόν. εἰ οὖν ξυνδοκεῖ καὶ ὑμῖν, | γένοιτ' ἂν ἡμῖν ἐν λόγοις ἱκανὴ διατριβή· δοκεῖ γάρ μοι χρῆναι ἕκαστον ἡμῶν λόγον εἰπεῖν ἔπαινον Ἔρωτος ἐπὶ δεξιά, ὡς ἂν δύνηται κάλλιστον, ἄρχειν δὲ Φαῖδρον πρῶτον, ἐπειδὴ καὶ πρῶτος κατάκειται καὶ ἔστιν ἅμα πατὴρ τοῦ λόγου. Οὐδείς σοι, ὦ Ἐρυξίμαχε, φάναι τὸν Σωκράτη, ἐναντία ψηφιεῖται. οὔτε γὰρ ἄν που ἐγὼ ἀποφήσαιμι, ὃς οὐδέν φημι ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ
E τὰ | ἐρωτικά, οὔτε που Ἀγάθων καὶ Παυσανίας, οὐδὲ μὴν Ἀριστοφάνης, ᾧ περὶ Διόνυσον καὶ Ἀφροδίτην πᾶσα ἡ διατριβή, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τουτωνὶ ὧν ἐγὼ ὁρῶ. καίτοι οὐκ ἐξ ἴσου γίγνεται ἡμῖν τοῖς ὑστάτοις κατακειμένοις· ἀλλ' ἐὰν οἱ πρόσθεν ἱκανῶς καὶ καλῶς εἴπωσιν, ἐξαρκέσει ἡμῖν. ἀλλὰ τύχῃ ἀγαθῇ καταρχέτω Φαῖδρος καὶ ἐγκωμιαζέτω τὸν Ἔρωτα. Ταῦτα δὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄρα ξυνέφασάν τε καὶ ἐκέλευον ἅπερ
178 ὁ * Σωκράτης. πάντων μὲν οὖν, ἃ ἕκαστος εἶπεν, οὔτε πάνυ ὁ Ἀριστόδημος ἐμέμνητο οὔτ' αὖ ἐγὼ ἃ ἐκεῖνος ἔλεγε πάντα· ἃ δὲ μάλιστα καὶ ὧν ἔδοξέ μοι ἀξιομνημόνευτον [εἶναι], τούτων ὑμῖν ἐρῶ ἑκάστου τὸν λόγον. VI. Πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ λέγω, ἔφη Φαῖδρον, ἀρξάμενον ἐνθένδε ποθὲν λέγειν, ὅτι μέγας θεὸς εἴη ὁ Ἔρως καὶ θαυμαστὸς ἐν ἀνθρώποις τε καὶ θεοῖς, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, οὐχ ἥκιστα δὲ κατὰ τὴν γένεσιν. Τὸ γὰρ ἐν | τοῖς πρεσβύτατον εἶναι τῶν θεῶν τίμιον, ἦ B
δ' ὅς· τεκμήριον δὲ τούτου· γονῆς γὰρ Ἔρωτος οὔτ' εἰσὶν οὔτε λέγονται ὑπ' οὐδενὸς οὔτε ἰδιώτου οὔτε ποιητοῦ, ἀλλ' Ἡσίοδος πρῶτον μὲν χάος φησὶ γενέσθαι,

αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί,
ἠδ' Ἔρος.

φησὶ μετὰ τὸ χάος δύο τούτω γενέσθαι, γῆν τε καὶ Ἔρωτα. Παρμενίδης δὲ τὴν Γένεσιν λέγει, *ὅτι*

πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων.

| Ἡσιόδῳ δὲ καὶ Ἀκουσίλεως ὁμολογεῖ. οὕτω πολλαχόθεν ὁμολογεῖται ὁ Ἔρως ἐν τοῖς πρεσβύτατος εἶναι. C
Πρεσβύτατος δὲ ὢν μεγίστων ἀγαθῶν ἡμῖν αἴτιός ἐστιν. οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔχω εἰπεῖν ὅ τι μεῖζόν ἐστιν ἀγαθὸν εὐθὺς νέῳ ὄντι ἢ ἐραστὴς χρηστὸς καὶ ἐραστῇ παιδικά. ὃ γὰρ χρὴ ἀνθρώποις ἡγεῖσθαι παντὸς τοῦ βίου τοῖς μέλλουσι καλῶς βιώσεσθαι, τοῦτο οὔτε ξυγγένεια οἵα τε ἐμποιεῖν οὕτω καλῶς οὔτε τιμαὶ οὔτε πλοῦτος | οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ὡς ἔρως. λέγω δὲ δὴ τί D
τοῦτο; τὴν ἐπὶ μὲν τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνην, ἐπὶ δὲ τοῖς καλοῖς φιλοτιμίαν· οὐ γὰρ ἔστιν ἄνευ τούτων οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην μεγάλα καὶ καλὰ ἔργα ἐξεργάζεσθαι. φημὶ τοίνυν ἐγὼ ἄνδρα ὅστις ἐρᾷ, εἴ τι αἰσχρὸν ποιῶν κατάδηλος γίγνοιτο ἢ πάσχων ὑπό του, δι' ἀνανδρίαν μὴ ἀμυνόμενος, οὔτ' ἂν ὑπὸ πατρὸς ὀφθέντα οὕτως ἀλγῆσαι οὔτε ὑπὸ ἑταίρων οὔτ' ὑπ' ἄλλου οὐδενός, ὡς | ὑπὸ παιδικῶν. ταὐτὸν δὲ τοῦτο καὶ τὸν E
ἐρώμενον ὁρῶμεν ὅτι διαφερόντως τοὺς ἐραστὰς αἰσχύνεται, ὅταν ὀφθῇ ἐν αἰσχρῷ τινι ὤν. εἰ οὖν μηχανή τις γένοιτο, ὥστε πόλιν γενέσθαι ἢ στρατόπεδον ἐραστῶν τε καὶ παιδικῶν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἄμεινον οἰκήσειαν τὴν ἑαυτῶν ἢ ἀπεχόμενοι πάντων τῶν αἰσχρῶν καὶ φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους. καὶ μαχόμενοί * γ' ἂν μετ' ἀλλήλων οἱ τοιοῦτοι νικῷεν ἂν 179
ὀλίγοι ὄντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντας ἀνθρώπους. ἐρῶν γὰρ ἀνὴρ ὑπὸ παιδικῶν ὀφθῆναι ἢ λιπὼν τάξιν ἢ ὅπλα ἀποβαλὼν ἧττον ἂν δήπου δέξαιτο ἢ ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων, καὶ πρὸ τούτου τεθνάναι ἂν πολλάκις ἕλοιτο. καὶ μὴν ἐγκαταλιπεῖν γε τὰ παιδικὰ ἢ μὴ βοηθῆσαι κινδυνεύοντι οὐδεὶς οὕτω κακός, ὅντινα οὐκ ἂν αὐτὸς ὁ Ἔρως ἔνθεον ποιήσειε πρὸς ἀρετήν, ὥσθ' ὅμοιον εἶναι τῷ | ἀρίστῳ φύσει. καὶ ἀτεχνῶς, ὃ B
ἔφη Ὅμηρος, μένος ἐμπνεῦσαι ἐνίοις τῶν ἡρώων τὸν θεόν, τοῦτο ὁ Ἔρως τοῖς ἐρῶσι παρέχει γιγνόμενον παρ' αὐτοῦ. VII. Καὶ μὴν ὑπεραποθνήσκειν γε μόνοι ἐθέλουσιν οἱ ἐρῶντες, οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες. τούτου δὲ καὶ ἡ Πελίου θυγάτηρ Ἄλκηστις ἱκανὴν μαρτυρίαν παρέχεται ὑπὲρ τοῦδε τοῦ λόγου εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐθελήσασα μόνη ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς ἀποθανεῖν, ὄντων αὐτῷ πατρός τε καὶ μητρός· οὓς | ἐκείνη τοσοῦτον ὑπερεβάλετο τῇ φιλίᾳ διὰ C
τὸν ἔρωτα, ὥστε ἀποδεῖξαι αὐτοὺς ἀλλοτρίους ὄντας τῷ υἱεῖ καὶ ὀνόματι μόνον προσήκοντας. καὶ τοῦτ' ἐργασαμένη τὸ ἔργον οὕτω καλὸν ἔδοξεν ἐργάσασθαι

οὐ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θεοῖς, ὥστε πολλῶν
πολλὰ καὶ καλὰ ἐργασαμένων εὐαριθμήτοις δή τισιν
ἔδοσαν τοῦτο γέρας οἱ θεοί, ἐξ Ἅιδου ἀνεῖναι πάλιν
τὴν ψυχήν, ἀλλὰ τὴν ἐκείνης ἀνεῖσαν ἀγασθέντες τῷ
D ἔργῳ· οὕτω καὶ θεοὶ ¦ τὴν περὶ τὸν ἔρωτα σπουδήν
τε καὶ ἀρετὴν μάλιστα τιμῶσιν. Ὀρφέα δὲ τὸν Οἰά-
γρου ἀτελῆ ἀπέπεμψαν ἐξ Ἅιδου, φάσμα δείξαντες τῆς
γυναικὸς ἐφ' ἣν ἧκεν, αὐτὴν δὲ οὐ δόντες, ὅτι μαλθα-
κίζεσθαι ἐδόκει ἅτε ὢν κιθαρῳδός, καὶ οὐ τολμᾶν
ἕνεκα τοῦ ἔρωτος ἀποθνήσκειν, ὥσπερ Ἄλκηστις, ἀλλὰ
διαμηχανᾶσθαι ζῶν εἰσιέναι εἰς Ἅιδου. τοιγάρτοι διὰ
ταῦτα δίκην αὐτῷ ἐπέθεσαν, καὶ ἐποίησαν τὸν θάνα-
E τον αὐτοῦ ὑπὸ γυναικῶν ¦ γενέσθαι, οὐχ ὥσπερ Ἀχιλ-
λέα τὸν τῆς Θέτιδος υἱὸν ἐτίμησαν καὶ εἰς μακάρων
νήσους ἀπέπεμψαν, ὅτι πεπυσμένος παρὰ τῆς μητρός,
ὡς ἀποθανοῖτο ἀποκτείνας Ἕκτορα, μὴ ἀποκτείνας δὲ
τοῦτον οἴκαδ' ἐλθὼν γηραιὸς τελευτήσοι, ἐτόλμησεν
ἑλέσθαι βοηθήσας τῷ ἐραστῇ Πατρόκλῳ καὶ τιμωρή-
180 σας οὐ * μόνον ὑπεραποθανεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπαποθα-
νεῖν τετελευτηκότι. ὅθεν δὴ καὶ ὑπεραγασθέντες οἱ
θεοὶ διαφερόντως αὐτὸν ἐτίμησαν, ὅτι τὸν ἐραστὴν
οὕτω περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. Αἰσχύλος δὲ φλυαρεῖ
φάσκων Ἀχιλλέα Πατρόκλου ἐρᾶν, ὃς ἦν καλλίων οὐ
μόνον Πατρόκλου ἀλλὰ καὶ τῶν ἡρώων ἁπάντων, καὶ
ἔτι ἀγένειος, ἔπειτα νεώτερος πολύ, ὥς φησιν Ὅμηρος.
ἀλλὰ γὰρ τῷ ὄντι μάλιστα μὲν ταύτην τὴν ἀρετὴν οἱ
B θεοὶ τιμῶσι τὴν ¦ περὶ τὸν ἔρωτα, μᾶλλον μέντοι
θαυμάζουσι καὶ ἄγανται καὶ εὖ ποιοῦσιν, ὅταν ὁ ἐρώ-
μενος τὸν ἐραστὴν ἀγαπᾷ ἢ ὅταν ὁ ἐραστὴς τὰ παι-
δικά. θειότερον γὰρ ἐραστὴς παιδικῶν· ἔνθεος γάρ
ἐστι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀχιλλέα τῆς Ἀλκήστιδος
μᾶλλον ἐτίμησαν εἰς μακάρων νήσους ἀποπέμψαντες.
Οὕτω δὴ ἔγωγέ φημι Ἔρωτα θεῶν καὶ πρεσβύτατον
καὶ τιμιώτατον καὶ κυριώτατον εἶναι εἰς ἀρετῆς καὶ
εὐδαιμονίας κτῆσιν ἀνθρώποις καὶ ζῶσι καὶ τελευτή-
C σασιν. VIII. ¦ Φαῖδρον μὲν τοιοῦτόν τινα λόγον ἔφη
εἰπεῖν, μετὰ δὲ Φαῖδρον ἄλλους τινὰς εἶναι, ὧν οὐ
πάνυ διεμνημόνευεν· οὓς παρεὶς τὸν Παυσανίου λόγον
διηγεῖτο. εἰπεῖν δ' αὐτὸν ὅτι Οὐ καλῶς μοι δοκεῖ, ὦ
Φαῖδρε, προβεβλῆσθαι ἡμῖν ὁ λόγος, τὸ ἁπλῶς οὕτως
παρηγγέλθαι ἐγκωμιάζειν Ἔρωτα. εἰ μὲν γὰρ εἷς ἦν ὁ
Ἔρως, καλῶς ἂν εἶχε· νῦν δέ — οὐ γάρ ἐστιν εἷς. μὴ
ὄντος δὲ ἑνὸς ὀρθότερόν ἐστι πρότερον προῤῥηθῆναι
D ¦ ὁποῖον δεῖ ἐπαινεῖν. ἐγὼ οὖν πειράσομαι τοῦτο ἐπα-
νορθώσασθαι, πρῶτον μὲν Ἔρωτα φράσαι ὃν δεῖ ἐπαι-
νεῖν, ἔπειτα ἐπαινέσαι ἀξίως τοῦ θεοῦ. Πάντες γὰρ
ἴσμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνευ Ἔρωτος Ἀφροδίτη. μιᾶς μὲν
οὖν οὔσης, εἷς ἂν ἦν Ἔρως· ἐπεὶ δὲ δὴ δύο ἐστόν, δύο
ἀνάγκη καὶ Ἔρωτε εἶναι. πῶς δ' οὐ δύο τὼ θεά; ἡ μέν
γέ που πρεσβυτέρα καὶ ἀμήτωρ, Οὐρανοῦ θυγάτηρ, ἣν
δὴ καὶ οὐρανίαν ἐπονομάζομεν· ἡ δὲ νεωτέρα Διὸς καὶ
E Διώνης, ἣν δὴ ¦ πάνδημον καλοῦμεν· ἀναγκαῖον δὴ καὶ
Ἔρωτα τὸν μὲν τῇ ἑτέρᾳ συνεργὸν πάνδημον ὀρθῶς
καλεῖσθαι, τὸν δὲ οὐράνιον. ἐπαινεῖν μὲν οὖν δεῖ πάν-
τας θεούς. ἃ δ' οὖν ἑκάτερος εἴληχε πειρατέον εἰπεῖν.
πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδ' ἔχει· αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς πραττο-
181 μένη * οὔτε καλὴ οὔτε αἰσχρά. οἷον ὃ νῦν ἡμεῖς ποι-
οῦμεν, ἢ πίνειν ἢ ᾄδειν ἢ διαλέγεσθαι, οὐκ ἔστι τού-
των αὐτὸ καθ' αὑτὸ καλὸν οὐδέν, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει,
ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη· καλῶς μὲν γὰρ πρατ-
τόμενον καὶ ὀρθῶς καλὸν γίγνεται, μὴ ὀρθῶς δὲ αἰ-
σχρόν. οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ ὁ Ἔρως οὐ πᾶς ἐστι
καλὸς οὐδὲ ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ' ὁ καλῶς προ-
τρέπων ἐρᾶν. IX. Ὁ μὲν οὖν τῆς πανδήμου Ἀφροδί-
της ὡς ἀληθῶς πάνδημός ἐστι ¦ καὶ ἐξεργάζεται ὅ τι B
ἂν τύχῃ· καὶ οὗτός ἐστιν, ὃν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνθρώ-
πων ἐρῶσιν. ἐρῶσι δὲ οἱ τοιοῦτοι πρῶτον μὲν οὐχ
ἧττον γυναικῶν ἢ παίδων, ἔπειτα ὧν καὶ ἐρῶσι, τῶν
σωμάτων μᾶλλον ἢ τῶν ψυχῶν, ἔπειτα ὡς ἂν δύνων-
ται ἀνοητοτάτων, πρὸς τὸ διαπράξασθαι μόνον βλέ-
ποντες, ἀμελοῦντες δὲ τοῦ καλῶς ἢ μή. ὅθεν δὴ ξυμ-
βαίνει αὐτοῖς, ὅ τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράττειν, ὁμοίως
μὲν ἀγαθόν, ὁμοίως δὲ τοὐναντίον. ἔστι γὰρ καὶ ἀπὸ
τῆς θεοῦ ¦ νεωτέρας τε οὔσης πολὺ ἢ τῆς ἑτέρας, καὶ C
μετεχούσης ἐν τῇ γενέσει καὶ θήλεος καὶ ἄῤῥενος. ὁ δὲ
τῆς οὐρανίας πρῶτον μὲν οὐ μετεχούσης θήλεος, ἀλλ'
ἄῤῥενος μόνον — καὶ ἔστιν οὗτος ὁ τῶν παίδων ἔρως
— ἔπειτα πρεσβυτέρας, ὕβρεως ἀμοίρου. ὅθεν δὴ ἐπὶ
τὸ ἄῤῥεν τρέπονται οἱ ἐκ τούτου τοῦ ἔρωτος ἔπιπνοι,
τὸ φύσει ἐῤῥωμενέστερον καὶ νοῦν μᾶλλον ἔχον ἀγα-
πῶντες. καί τις ἂν γνοίη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ παιδεραστίᾳ
τοὺς εἰλικρινῶς ὑπὸ τούτου τοῦ ¦ ἔρωτος ὡρμημένους. D
οὐ γὰρ ἐρῶσι παίδων, ἀλλ' ἐπειδὰν ἤδη ἄρχωνται νοῦν
ἴσχειν· τοῦτο δὲ πλησιάζει τῷ γενειάσκειν. παρεσκευα-
σμένοι γάρ, οἶμαι, εἰσὶν οἱ ἐντεῦθεν ἀρχόμενοι ἐρᾶν
ὡς τὸν βίον ἅπαντα ξυνεσόμενοι καὶ κοινῇ συμβιωσό-
μενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπατήσαντες ἐν ἀφροσύνῃ λαβόντες
ὡς νέον καταγελάσαντες οἰχήσεσθαι ἐπ' ἄλλον ἀπο-
τρέχοντες. χρῆν δὲ καὶ νόμον εἶναι μὴ ἐρᾶν παίδων,
ἵνα μὴ εἰς ἄδηλον πολλὴ σπουδὴ ¦ ἀνηλίσκετο· τὸ γὰρ E
τῶν παίδων τέλος ἄδηλον οἷ τελευτᾷ κακίας καὶ ἀρε-
τῆς ψυχῆς τε πέρι καὶ σώματος. οἱ μὲν οὖν ἀγαθοὶ
τὸν νόμον τοῦτον αὐτοὶ αὑτοῖς ἑκόντες τίθενται, χρῆν
δὲ καὶ τούτους τοὺς πανδήμους ἐραστὰς προσαναγκά-
ζειν τὸ τοιοῦτον, ὥσπερ καὶ τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν
προσαναγκάζομεν αὐτοὺς * καθ' ὅσον δυνάμεθα μὴ 182
ἐρᾶν. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ καὶ τὸ ὄνειδος πεποιηκότες,
ὥστε τινὰς τολμᾶν λέγειν, ὡς αἰσχρὸν χαρίζεσθαι ἐρα-
σταῖς. λέγουσι δὲ εἰς τούτους ἀποβλέποντες, ὁρῶντες
αὐτῶν τὴν ἀκαιρίαν καὶ ἀδικίαν· ἐπεὶ οὐ δήπου κο-
σμίως γε καὶ νομίμως ὁτιοῦν [πρᾶγμα] πραττόμενον
ψόγον ἂν δικαίως φέροι. Καὶ δὴ καὶ ὁ περὶ τὸν
ἔρωτα νόμος ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσι νοῆσαι ῥᾴδιος·
ἁπλῶς γὰρ ὥρισται· ὁ δ' ἐνθάδε καὶ ὁ ἐν Λακεδαί-
μονι ¦ ποικίλος. ἐν Ἤλιδι μὲν γὰρ καὶ ἐν Βοιωτοῖς B
καὶ οὗ μὴ σοφοὶ λέγειν ἁπλῶς νενομοθέτηται καλὸν
τὸ χαρίζεσθαι ἐρασταῖς, καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι οὔτε
νέος οὔτε παλαιὸς ὡς αἰσχρόν, ἵνα, οἶμαι, μὴ πρά-
γματ' ἔχωσι λόγῳ πειρώμενοι πείθειν τοὺς νέους, ἅτε
ἀδύνατοι λέγειν· τῆς δὲ Ἰωνίας καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ
αἰσχρὸν νενόμισται, ὅσοι ὑπὸ βαρβάροις οἰκοῦσι. τοῖς
γὰρ βαρβάροις διὰ τὰς τυραννίδας αἰσχρὸν τοῦτό γε,
καὶ ἥ γε φιλοσοφία καὶ ἡ ¦ φιλογυμναστία. οὐ γάρ, C
οἶμαι, συμφέρει τοῖς ἄρχουσι φρονήματα μεγάλα ἐγγί-
γνεσθαι τῶν ἀρχομένων, οὐδὲ φιλίας ἰσχυρὰς καὶ κοι-
νωνίας, ὃ δὴ μάλιστα φιλεῖ τά τε ἄλλα πάντα καὶ ὁ
ἔρως ἐμποιεῖν. ἔργῳ δὲ τοῦτο ἔμαθον καὶ οἱ ἐνθάδε
τύραννοι· ὁ γὰρ Ἀριστογείτονος ἔρως καὶ ἡ Ἁρμοδίου

φιλία βέβαιος γενομένη κατέλυσεν αὐτῶν τὴν ἀρχήν.
οὕτως οὗ μὲν αἰσχρὸν ἐτέθη χαρίζεσθαι ἐρασταῖς,
κακίᾳ τῶν θεμένων κεῖται, τῶν μὲν ἀρχόντων πλεονε-
D ξίᾳ, | τῶν δὲ ἀρχομένων ἀνανδρίᾳ· οὗ δὲ καλὸν ἁπλῶς
ἐνομίσθη, διὰ τὴν τῶν θεμένων τῆς ψυχῆς ἀργίαν.
ἐνθάδε δὲ πολὺ τούτων κάλλιον νενομοθέτηται καί,
ὅπερ εἶπον, οὐ ῥᾴδιον κατανοῆσαι. X. Ἐνθυμηθέντι
γάρ, ὅτι λέγεται κάλλιον τὸ φανερῶς ἐρᾶν τοῦ λά-
θρᾳ, καὶ μάλιστα τῶν γενναιοτάτων καὶ ἀρίστων, κἂν
αἰσχίους ἄλλων ὦσι, καὶ ὅτι αὖ ἡ παρακέλευσις τῷ
ἐρῶντι παρὰ πάντων θαυμαστή, οὐχ ὥς τι αἰσχρὸν
E ποιοῦντι, καὶ ἑλόντι τε καλὸν δοκεῖ | εἶναι καὶ μὴ
ἑλόντι αἰσχρόν, καὶ πρὸς τὸ ἐπιχειρεῖν ἑλεῖν ἐξουσίαν
ὁ νόμος δέδωκε τῷ ἐραστῇ θαυμαστὰ ἔργα ἐργαζομέ-
νῳ ἐπαινεῖσθαι, ἃ εἴ τις τολμῴη ποιεῖν ἄλλ' ὁτιοῦν
83 διώκων καὶ βουλόμενος διαπράξασθαι * πλὴν τοῦτο,
φιλοσοφίας τὰ μέγιστα καρποῖτ' ἂν ὀνείδη· εἰ γὰρ ἢ
χρήματα βουλόμενος παρά του λαβεῖν ἢ ἀρχὴν ἄρξαι
ἤ τιν' ἄλλην δύναμιν ἐθέλοι ποιεῖν οἷάπερ οἱ ἐρασταὶ
πρὸς τὰ παιδικά, ἱκετείας τε καὶ ἀντιβολήσεις ἐν ταῖς
δεήσεσι ποιούμενοι, καὶ ὅρκους ὀμνύντες, καὶ κοιμή-
σεις ἐπὶ θύραις, καὶ ἐθέλοντες δουλείας δουλεύειν οἵας
οὐδ' ἂν δοῦλος οὐδείς, ἐμποδίζοιτο ἂν μὴ πράττειν
B οὕτω τὴν πρᾶξιν καὶ ὑπὸ φίλων καὶ ὑπὸ | ἐχθρῶν,
τῶν μὲν ὀνειδιζόντων κολακείας καὶ ἀνελευθερίας, τῶν
δὲ νουθετούντων καὶ αἰσχυνομένων ὑπὲρ αὐτῶν· τῷ
δ' ἐρῶντι πάντα ταῦτα ποιοῦντι χάρις ἔπεστι, καὶ δέ-
δοται ὑπὸ τοῦ νόμου ἄνευ ὀνείδους πράττειν, ὡς πάγ-
καλόν τι πρᾶγμα διαπραττομένου· ὃ δὲ δεινότατον, ὥς
γε λέγουσιν οἱ πολλοί, ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ συγγνώ-
μη παρὰ θεῶν ἐκβάντι τὸν ὅρκον· ἀφροδίσιον γὰρ
ὅρκον οὔ φασιν εἶναι· οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄν-
C θρωποι πᾶσαν | ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι, ὡς
ὁ νόμος φησὶν ὁ ἐνθάδε· ταύτῃ μὲν οὖν οἰηθείη ἄν
τις πάγκαλον νομίζεσθαι ἐν τῇδε τῇ πόλει καὶ τὸ ἐρᾶν
καὶ τὸ φίλους γίγνεσθαι τοῖς ἐρασταῖς. ἐπειδὰν δὲ
παιδαγωγοὺς ἐπιστήσαντες οἱ πατέρες τοῖς ἐρωμένοις
μὴ ἐῶσι διαλέγεσθαι τοῖς ἐρασταῖς, καὶ τῷ παιδαγω-
γῷ ταῦτα προστεταγμένα ᾖ, οἱ ἡλικιῶται δὲ καὶ ἑταῖ-
ροι ὀνειδίζωσιν, ἐάν τι ὁρῶσι τοιοῦτο γιγνόμενον, καὶ
D τοὺς ὀνειδίζοντας αὖ οἱ | πρεσβύτεροι μὴ διακωλύωσι
μηδὲ λοιδορῶσιν ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγοντας, εἰς δὲ ταῦ-
τά τις αὖ βλέψας ἡγήσαιτ' ἂν πάλιν αἴσχιστον τὸ
τοιοῦτον ἐνθάδε νομίζεσθαι. τὸ δέ, οἶμαι, ὧδ' ἔχει·
οὐχ ἁπλοῦν ἐστιν, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέχθη, οὔτε καλὸν
εἶναι αὐτὸ καθ' αὑτὸ οὔτε αἰσχρόν· ἀλλὰ καλῶς μὲν
πραττόμενον καλόν, αἰσχρῶς δὲ αἰσχρόν. αἰσχρῶς μὲν
οὖν ἐστι πονηρῷ τε καὶ πονηρῶς χαρίζεσθαι, καλῶς
E δὲ χρηστῷ τε καὶ καλῶς. πονηρὸς δ' ἐστὶν ἐκεῖνος | ὁ
ἐραστὴς ὁ πάνδημος, ὁ τοῦ σώματος μᾶλλον ἢ τῆς
ψυχῆς ἐρῶν. καὶ γὰρ οὐδὲ μόνιμός ἐστιν, ἅτε οὐδὲ
μονίμου ἐρῶν πράγματος· ἅμα γὰρ τῷ τοῦ σώματος
ἄνθει λήγοντι, οὗπερ ἤρα, οἴχεται ἀποπτάμενος, πολ-
λοὺς λόγους καὶ ὑποσχέσεις καταισχύνας. ὁ δὲ τοῦ
ἤθους χρηστοῦ ὄντος ἐραστὴς διὰ βίου μένει, ἅτε μο-
184 νίμῳ συντακείς. τούτους δὴ βούλεται ὁ * ἡμέτερος νό-
μος εὖ καὶ καλῶς βασανίζειν, καὶ τοῖς μὲν χαρίσα-
σθαι, τοὺς δὲ διαφεύγειν. διὰ ταῦτα οὖν τοῖς μὲν
διώκειν παρακελεύεται, τοῖς δὲ φεύγειν, ἀγωνοθετῶν
καὶ βασανίζων, ποτέρων ποτέ ἐστιν ὁ ἐρῶν καὶ ποτέ-
ρων ὁ ἐρώμενος. οὕτω δὴ ὑπὸ ταύτης τῆς αἰτίας πρῶ-
τον μὲν τὸ ἁλίσκεσθαι ταχὺ αἰσχρὸν νενόμισται, ἵνα
χρόνος ἐγγένηται, ὃς δὴ δοκεῖ τὰ πολλὰ καλῶς βασα-
νίζειν· ἔπειτα τὸ ὑπὸ χρημάτων καὶ ὑπὸ πολιτικῶν | B
δυνάμεων ἁλῶναι αἰσχρόν, ἐάν τε κακῶς πάσχων πτή-
ξῃ καὶ μὴ καρτερήσῃ, ἄν τ' εὐεργετούμενος εἰς χρή-
ματα ἢ εἰς διαπράξεις πολιτικὰς μὴ καταφρονήσῃ. οὐ-
δὲν γὰρ δοκεῖ τούτων οὔτε βέβαιον οὔτε μόνιμον εἶ-
ναι, χωρὶς τοῦ μηδὲ πεφυκέναι ἀπ' αὐτῶν γενναίαν
φιλίαν. μία δὴ λείπεται τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ ὁδός, εἰ
μέλλει καλῶς χαριεῖσθαι ἐραστῇ παιδικά. ἔστι γὰρ
ἡμῖν νόμος, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἐρασταῖς ἦν | δουλεύειν C
ἐθέλοντα ἡντινοῦν δουλείαν παιδικοῖς μὴ κολακείαν εἶ-
ναι μηδὲ ἐπονείδιστον, οὕτω δὴ καὶ ἄλλη μία μόνη
δουλεία ἑκούσιος λείπεται οὐκ ἐπονείδιστος· αὕτη δέ
ἐστιν ἡ περὶ τὴν ἀρετήν. XI. Νενόμισται γὰρ δὴ
ἡμῖν, ἐάν τις ἐθέλῃ τινὰ θεραπεύειν ἡγούμενος δι'
ἐκεῖνον ἀμείνων ἔσεσθαι ἢ κατὰ σοφίαν τινὰ ἢ κατὰ
ἄλλο ὁτιοῦν μέρος ἀρετῆς, αὕτη αὖ ἡ ἐθελοδουλεία
οὐκ αἰσχρὰ εἶναι οὐδὲ κολακεία. δεῖ δὴ τὼ νόμω τού-
τω ξυμβαλεῖν εἰς ταὐτό, τόν τε περὶ τὴν παιδεραστίαν
| καὶ τὸν περὶ τὴν φιλοσοφίαν τε καὶ τὴν ἄλλην ἀρε- D
τήν, εἰ μέλλει ξυμβῆναι καλὸν γενέσθαι τὸ ἐραστῇ
παιδικὰ χαρίσασθαι. ὅταν γὰρ εἰς τὸ αὐτὸ ἔλθωσιν
ἐραστής τε καὶ παιδικὰ νόμον ἔχων ἑκάτερος, ὁ μὲν
χαρισαμένοις παιδικοῖς ὑπηρετῶν ὁτιοῦν δικαίως ἂν
ὑπηρετεῖν, ὁ δὲ τῷ ποιοῦντι αὐτὸν σοφόν τε κἀγαθὸν
δικαίως αὖ ὁτιοῦν ἂν ὑπουργεῖν, καὶ ὁ μὲν δυνάμενος
εἰς φρόνησιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ξυμβάλλεσθαι, ὁ
δὲ δεόμενος | εἰς παίδευσιν καὶ τὴν ἄλλην σοφίαν κτᾶ- E
σθαι, τότε δὴ τούτων ξυνιόντων εἰς ταὐτὸν τῶν νό-
μων μοναχοῦ ἐνταῦθα ξυμπίπτει τὸ καλὸν εἶναι παι-
δικὰ ἐραστῇ χαρίσασθαι, ἄλλοθι δὲ οὐδαμοῦ. ἐπὶ
τούτῳ καὶ ἐξαπατηθῆναι οὐδὲν αἰσχρόν· ἐπὶ δὲ τοῖς
ἄλλοις πᾶσι καὶ ἐξαπατωμένῳ αἰσχύνην φέρει καὶ μή.
εἰ * γάρ τις ἐραστῇ ὡς πλουσίῳ πλούτου ἕνεκα χαρι- 185
σάμενος ἐξαπατηθείη καὶ μὴ λάβοι χρήματα, ἀναφα-
νέντος τοῦ ἐραστοῦ πένητος, οὐδὲν ἧττον αἰσχρόν·
δοκεῖ γὰρ ὁ τοιοῦτος τό γε αὑτοῦ ἐπιδεῖξαι, ὅτι ἕνεκα
χρημάτων ὁτιοῦν ἂν ὁτῳοῦν ὑπηρετοῖ· τοῦτο δὲ οὐ
καλόν. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ λόγον κἂν εἴ τις ὡς ἀγα-
θῷ χαρισάμενος καὶ αὐτὸς ὡς ἀμείνων ἐσόμενος διὰ
τὴν φιλίαν τοῦ ἐραστοῦ ἐξαπατηθείη, ἀναφανέντος
ἐκείνου κακοῦ | καὶ οὐ κεκτημένου ἀρετήν, ὅμως καλὴ B
ἡ ἀπάτη· δοκεῖ γὰρ αὖ καὶ οὗτος τὸ καθ' αὑτὸν δε-
δηλωκέναι, ὅτι ἀρετῆς γ' ἕνεκα καὶ τοῦ βελτίων γενέ-
σθαι πᾶν ἂν παντὶ προθυμηθείη· τοῦτο δὲ αὖ πάν-
των κάλλιστον. οὕτω πάντως γε καλὸν ἀρετῆς ἕνεκα
χαρίζεσθαι. οὗτός ἐστιν ὁ τῆς Οὐρανίας θεοῦ ἔρως
καὶ οὐράνιος καὶ πολλοῦ ἄξιος καὶ πόλει καὶ ἰδιώταις,
πολλὴν ἐπιμέλειαν ἀναγκάζων ποιεῖσθαι πρὸς ἀρετὴν
τόν τε ἐρῶντα | αὐτὸν αὑτοῦ καὶ τὸν ἐρώμενον· οἱ δ' C
ἕτεροι πάντες τῆς ἑτέρας, τῆς πανδήμου. Ταῦτά σοι,
ἔφη, ὡς ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ὦ Φαῖδρε, περὶ Ἔρωτος
συμβάλλομαι. Παυσανίου δὲ παυσαμένου, διδάσκουσι
γάρ με ἴσα λέγειν οὑτωσὶ οἱ σοφοί, ἔφη ὁ Ἀριστόδη-
μος δεῖν μὲν Ἀριστοφάνη λέγειν, τυχεῖν δὲ αὐτῷ τινα
ἢ ὑπὸ πλησμονῆς ἢ ὑπό τινος ἄλλου λύγγα ἐπιπεπτω-

κυῖαν καὶ οὐχ οἷόν τε εἶναι λέγειν, ἀλλ' εἰπεῖν αὐτὸν
D — ἐν τῇ | κάτω γὰρ αὐτοῦ τὸν ἰατρὸν Ἐρυξίμαχον κατακεῖσθαι — Ὦ Ἐρυξίμαχε, δίκαιος εἶ ἢ παῦσαί με τῆς λυγγὸς ἢ λέγειν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἕως ἂν ἐγὼ παύσωμαι. Καὶ τὸν Ἐρυξίμαχον εἰπεῖν Ἀλλὰ ποιήσω ἀμφότερα ταῦτα. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐρῶ ἐν τῷ σῷ μέρει, σὺ δ' ἐπειδὰν παύσῃ, ἐν τῷ ἐμῷ· ἐν ᾧ δ' ἂν ἐγὼ λέγω, ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ ἀπνευστὶ ἔχοντι πολὺν χρόνον παύεσθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μή, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. εἰ
E δ' ἄρα | πάνυ ἰσχυρά ἐστιν, ἀναλαβών τι τοιοῦτον, οἵῳ κνήσαιο ἂν τὴν ῥῖνα, πτάρε· καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς ἅπαξ ἢ δίς, καὶ εἰ πάνυ ἰσχυρά ἐστι, παύσεται. Οὐκ ἂν φθάνοις λέγων, φάναι τὸν Ἀριστοφάνη· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω. **XII.** Εἰπεῖν δὴ τὸν Ἐρυξίμαχον, Δοκεῖ τοίνυν μοι ἀναγκαῖον εἶναι, ἐπειδὴ Παυσανίας
186 ὁρμήσας ἐπὶ τὸν λόγον * καλῶς οὐχ ἱκανῶς ἀπετέλεσε, δεῖν ἐμὲ πειρᾶσθαι τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ διπλοῦν εἶναι τὸν Ἔρωτα δοκεῖ μοι καλῶς διελέσθαι. ὅτι δὲ οὐ μόνον ἐστὶν ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς καλούς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, τοῖς τε σώμασι τῶν πάντων ζώων καὶ τοῖς ἐν τῇ γῇ φυομένοις καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι, καθεωρακέναι μοι δοκῶ ἐκ τῆς ἰατρικῆς, τῆς ἡμετέρας τέχνης, ὡς μέγας καὶ θαυμαστὸς
B | καὶ ἐπὶ πᾶν ὁ θεὸς τείνει καὶ κατ' ἀνθρώπινα καὶ κατὰ θεῖα πράγματα. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων, ἵνα καὶ πρεσβεύωμεν τὴν τέχνην. Ἡ γὰρ φύσις τῶν σωμάτων τὸν διπλοῦν Ἔρωτα τοῦτον ἔχει. τὸ γὰρ ὑγιὲς τοῦ σώματος καὶ τὸ νοσοῦν ὁμολογουμένως ἕτερόν τε καὶ ἀνόμοιόν ἐστι. τὸ δὲ ἀνόμοιον ἀνομοίων ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ. ἄλλος μὲν οὖν ὁ ἐπὶ τῷ ὑγιεινῷ ἔρως, ἄλλος δὲ ὁ ἐπὶ τῷ νοσώδει. ἔστι δή, ὥσπερ ἄρ-
C τι Παυσανίας ἔλεγε τοῖς μὲν ἀγαθοῖς καλὸν | χαρίζεσθαι τῶν ἀνθρώπων, τοῖς δὲ ἀκολάστοις αἰσχρόν, οὕτω καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασι τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἑκάστου τοῦ σώματος καὶ ὑγιεινοῖς καλὸν χαρίζεσθαι καὶ δεῖ, καὶ τοῦτό ἐστιν ᾧ ὄνομα τὸ ἰατρικόν, τοῖς δὲ κακοῖς καὶ νοσώδεσιν αἰσχρόν τε καὶ δεῖ ἀχαριστεῖν, εἰ μέλλει τις τεχνικὸς εἶναι. ἔστι γὰρ ἰατρική, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, ἐπιστήμη τῶν τοῦ σώματος ἐρωτικῶν πρὸς πλησμονὴν καὶ κένωσιν, καὶ ὁ διαγιγνώσκων ἐν
D τούτοις τὸν καλόν τε καὶ αἰσχρὸν ἔρωτα, | οὗτός ἐστιν ὁ ἰατρικώτατος· καὶ ὁ μεταβάλλειν ποιῶν, ὥστε ἀντὶ τοῦ ἑτέρου ἔρωτος τὸν ἕτερον κτᾶσθαι, καὶ οἷς μὴ ἔνεστιν ἔρως, δεῖ δ' ἐγγενέσθαι, ἐπιστάμενος ἐμποιῆσαι καὶ ἐνόντα ἐξελεῖν, ἀγαθὸς ἂν εἴη δημιουργός. δεῖ γὰρ δὴ τὰ ἔχθιστα ὄντα ἐν τῷ σώματι φίλα οἷόν τ' εἶναι ποιεῖν καὶ ἐρᾶν ἀλλήλων. ἔστι δὲ ἔχθιστα τὰ ἐναντιώτατα, ψυχρὸν θερμῷ, πικρὸν γλυκεῖ, ξηρὸν
E ὑγρῷ, πάντα τὰ τοιαῦτα. τούτοις ἐπιστηθεὶς | ἔρωτα ἐμποιῆσαι καὶ ὁμόνοιαν ὁ ἡμέτερος πρόγονος Ἀσκληπιός, ὥς φασιν οἵδε οἱ ποιηταὶ καὶ ἐγὼ πείθομαι, συνέστησε τὴν ἡμετέραν τέχνην. ἥ τε οὖν ἰατρική, ὥσπερ λέγω, πᾶσα διὰ τοῦ θεοῦ τούτου κυβερνᾶται, ὡσ-
187 αύτως δὲ καὶ γυμναστικὴ καὶ γεωργία. * Μουσικὴ δὲ καὶ παντὶ κατάδηλος τῷ καὶ σμικρὸν προσέχοντι τὸν νοῦν ὅτι κατὰ ταὐτὰ ἔχει τούτοις, ὥσπερ ἴσως καὶ Ἡράκλειτος βούλεται λέγειν, ἐπεὶ τοῖς γε ῥήμασιν οὐ καλῶς λέγει. τὸ ἓν γάρ φησι διαφερόμενον αὐτὸ αὑτῷ ξυμφέρεσθαι, ὥσπερ ἁρμονίαν τόξου τε καὶ λύρας. ἔστι δὲ πολλὴ ἀλογία ἁρμονίαν φάναι διαφέρεσθαι ἢ ἐκ διαφερομένων ἔτι εἶναι. ἀλλ' ἴσως τόδε ἐβούλετο λέγειν, ὅτι ἐκ διαφερομένων πρότερον, τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος, ἔπειτα ὕστερον | ὁμολογησάντων γέγονεν ὑπὸ B
τῆς μουσικῆς τέχνης. οὐ γὰρ δήπου ἐκ διαφερομένων γε ἔτι τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος ἁρμονία ἂν εἴη. ἡ γὰρ ἁρμονία συμφωνία ἐστί, συμφωνία δὲ ὁμολογία τις· ὁμολογίαν δὲ ἐκ διαφερομένων, ἕως ἂν διαφέρωνται, ἀδύνατον εἶναι· διαφερόμενον δὲ αὖ καὶ μὴ ὁμολογοῦν ἀδύνατον ἁρμόσαι. ὥσπερ γε καὶ ὁ ῥυθμὸς ἐκ τοῦ ταχέος καὶ βραδέος | διενηνεγμένων πρότερον, ὕστερον C
δὲ ὁμολογησάντων γέγονε. τὴν δὲ ὁμολογίαν πᾶσι τούτοις, ὥσπερ ἐκεῖ ἡ ἰατρική, ἐνταῦθα ἡ μουσικὴ ἐντίθησιν, ἔρωτα καὶ ὁμόνοιαν ἀλλήλων ἐμποιήσασα. καὶ ἔστιν αὖ μουσικὴ περὶ ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἐρωτικῶν ἐπιστήμη. καὶ ἐν μέν γε αὐτῇ τῇ συστάσει ἁρμονίας τε καὶ ῥυθμοῦ οὐδὲν χαλεπὸν τὰ ἐρωτικὰ διαγιγνώσκειν, οὐδὲ ὁ διπλοῦς ἔρως ἐνταῦθά πώς ἐστιν· ἀλλ' ἐπειδὰν δέῃ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους | καταχρῆ- D
σθαι ῥυθμῷ τε καὶ ἁρμονίᾳ ἢ ποιοῦντα, ὃ δὴ μελοποιίαν καλοῦσιν, ἢ χρώμενον ὀρθῶς τοῖς πεποιημένοις μέλεσί τε καὶ μέτροις, ὃ δὴ παιδεία ἐκλήθη, ἐνταῦθα δὴ καὶ χαλεπὸν καὶ ἀγαθοῦ δημιουργοῦ δεῖ. πάλιν γὰρ ἥκει ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι τοῖς μὲν κοσμίοις τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἂν κοσμιώτεροι γίγνοιντο οἱ μήπω ὄντες, δεῖ χαρίζεσθαι καὶ φυλάττειν τὸν τούτων ἔρωτα, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ καλός, ὁ οὐράνιος, ὁ τῆς Οὐρανίας Μούσης ἔρως· ὁ δὲ | Πολυμνίας, ὁ πάνδημος, ὃν E
δεῖ εὐλαβούμενον προσφέρειν οἷς ἂν προσφέρῃ, ὅπως ἂν τὴν μὲν ἡδονὴν αὐτοῦ καρπώσηται, ἀκολασίαν δὲ μηδεμίαν ἐμποιήσῃ, ὥσπερ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τέχνῃ μέγα ἔργον ταῖς περὶ τὴν ὀψοποιικὴν τέχνην ἐπιθυμίαις καλῶς χρῆσθαι, ὥστ' ἄνευ νόσου τὴν ἡδονὴν καρπώσασθαι. Καὶ ἐν μουσικῇ δὴ καὶ ἐν ἰατρικῇ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ τοῖς ἀνθρωπείοις καὶ τοῖς θείοις, καθ' ὅσον παρείκει, φυλακτέον ἑκάτερον τὸν ἔρωτα· * 188
ἔνεστον γάρ. **XIII.** Ἐπεὶ καὶ ἡ τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ σύστασις μεστή ἐστιν ἀμφοτέρων τούτων, καὶ ἐπειδὰν μὲν πρὸς ἄλληλα τοῦ κοσμίου τύχῃ ἔρωτος ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τά τε θερμὰ καὶ τὰ ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρά, καὶ ἁρμονίαν καὶ κρᾶσιν λάβῃ σώφρονα, ἥκει φέροντα εὐετηρίαν τε καὶ ὑγίειαν ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ οὐδὲν ἠδίκησεν· ὅταν δὲ ὁ μετὰ τῆς ὕβρεως Ἔρως ἐγκρατέστερος περὶ τὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας γένηται, | διέφθει- B
ρέ τε πολλὰ καὶ ἠδίκησεν. οἵ τε γὰρ λοιμοὶ φιλοῦσι γίγνεσθαι ἐκ τῶν τοιούτων καὶ ἄλλ' ἀνόμοια πολλὰ νοσήματα καὶ τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς φυτοῖς· καὶ γὰρ πάχναι καὶ χάλαζαι καὶ ἐρυσίβαι ἐκ πλεονεξίας καὶ ἀκοσμίας περὶ ἄλληλα τῶν τοιούτων γίγνεται ἐρωτικῶν, ὧν ἐπιστήμη περὶ ἄστρων τε φορὰς καὶ ἐνιαυτῶν ὥρας ἀστρονομία καλεῖται. Ἔτι τοίνυν καὶ θυσίαι πᾶσαι καὶ οἷς μαντικὴ ἐπιστατεῖ — ταῦτα δ' ἐστὶν ἡ
περὶ θεούς | τε καὶ ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους κοινω- C
νία — οὐ περὶ ἄλλο τί ἐστιν ἢ περὶ Ἔρωτος φυλακήν τε καὶ ἴασιν. πᾶσα γὰρ ἡ ἀσέβεια φιλεῖ γίγνεσθαι, ἐὰν μή τις τῷ κοσμίῳ Ἔρωτι χαρίζηται μηδὲ τιμᾷ τε αὐτὸν καὶ πρεσβεύῃ ἐν παντὶ ἔργῳ, ἀλλὰ τὸν ἑτε-

ρον, καὶ περὶ γονέας καὶ ζῶντας καὶ τετελευτηκότας
καὶ περὶ θεούς. ἃ δὴ προστέτακται τῇ μαντικῇ, ἐπι-
σκοπεῖν τοὺς Ἔρωτας καὶ ἰατρεύειν, καὶ ἔστιν αὖ ἡ
D μαντικὴ φιλίας θεῶν καὶ ἀνθρώπων ' δημιουργὸς τῷ
ἐπίστασθαι τὰ κατ' ἀνθρώπους ἐρωτικά, ὅσα τείνει
πρὸς θέμιν καὶ ἀσέβειαν. Οὕτω πολλὴν καὶ μεγάλην,
μᾶλλον δὲ πᾶσαν δύναμιν ἔχει ξυλλήβδην μὲν ὁ πᾶς
Ἔρως, ὁ δὲ περὶ τἀγαθὰ μετὰ σωφροσύνης καὶ δι-
καιοσύνης ἀποτελούμενος καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ
θεοῖς, οὗτος τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχει καὶ πᾶσαν
ἡμῖν εὐδαιμονίαν παρασκευάζει καὶ ἀλλήλοις δυναμέ-
νους ὁμιλεῖν καὶ φίλους εἶναι καὶ τοῖς κρείττοσιν ἡμῶν
E θεοῖς. Ἴσως ' μὲν οὖν καὶ ἐγὼ τὸν Ἔρωτα ἐπαινῶν
πολλὰ παραλείπω, οὐ μέντοι ἑκών γε. ἀλλ' εἴ τι ἐξ-
έλιπον, σὸν ἔργον, ὦ Ἀριστόφανες, ἀναπληρῶσαι· ἢ εἴ
πως ἄλλως ἐν νῷ ἔχεις ἐγκωμιάζειν τὸν θεόν, ἐγκω-
189 μίαζε, ἐπειδὴ καὶ τῆς λυγγὸς πέπαυσαι. * Ἐκδεξάμενον
οὖν ἔφη εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνη, ὅτι Καὶ μάλ' ἐπαύ-
σατο, οὐ μέντοι πρίν γε τὸν πταρμὸν προσενεχθῆναι
αὐτῇ, ὥςτε με θαυμάζειν, εἰ τὸ κόσμιον τοῦ σώματος
ἐπιθυμεῖ τοιούτων ψόφων καὶ γαργαλισμῶν, οἷον καὶ
ὁ πταρμός ἐστι· πάνυ γὰρ εὐθὺς ἐπαύσατο, ἐπειδὴ
αὐτῷ τὸν πταρμὸν προςήνεγκα. Καὶ τὸν Ἐρυξίμαχον,
Ὦ 'γαθέ, φάναι, Ἀριστόφανες, ὅρα τί ποιεῖς· γελω-
τοποιεῖς μέλλων λέγειν, καὶ φύλακά με τοῦ λόγου
B ἀναγκάζεις ' γίγνεσθαι τοῦ σεαυτοῦ, ἐάν τι γελοῖον
εἴπῃς, ἐξόν σοι ἐν εἰρήνῃ λέγειν. Καὶ τὸν Ἀριστο-
φάνη γελάσαντα εἰπεῖν, Εὖ λέγεις, ὦ Ἐρυξίμαχε, καί
μοι ἔστω ἄῤῥητα τὰ εἰρημένα. ἀλλὰ μή με φύλαττε,
ὡς ἐγὼ φοβοῦμαι περὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι,
οὔ τι μὴ γελοῖα εἴπω, τοῦτο μὲν γὰρ ἂν κέρδος εἴη
καὶ τῆς ἡμετέρας Μούσης ἐπιχώριον, ἀλλὰ μὴ καταγέ-
λαστα. Βαλών γε, φάναι, ὦ Ἀριστόφανες, οἴει ἐκ-
φεύξεσθαι; ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν, καὶ οὕτως λέγε ὡς
C δώσων ' λόγον. ἴσως μέντοι, ἂν δόξῃ μοι, ἀφήσω σε.
XIV. Καὶ μήν, ὦ Ἐρυξίμαχε, εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνη,
ἄλλῃ γέ πῃ ἐν νῷ ἔχω λέγειν ἢ ᾗ σύ τε καὶ Παυσα-
νίας εἰπέτην. ἐμοὶ γὰρ δοκοῦσιν ἄνθρωποι παντάπασι
τὴν τοῦ ἔρωτος δύναμιν οὐκ ᾐσθῆσθαι, ἐπεὶ αἰσθα-
νόμενοί γε μέγιστ' ἂν αὐτοῦ ἱερὰ κατασκευάσαι καὶ
βωμοὺς καὶ θυσίας ἂν ποιεῖν μεγίστας, οὐχ ὥςπερ νῦν
τούτων οὐδὲν γίγνεται περὶ αὐτόν, δέον πάντων μά-
D λιστα γίγνεσθαι. ἔστι γὰρ ' θεῶν φιλανθρωπότατος,
ἐπίκουρός τε ὢν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἰατρὸς τούτων,
ὧν ἰαθέντων μεγίστη εὐδαιμονία ἂν τῷ ἀνθρωπείῳ
γένει εἴη. ἐγὼ οὖν πειράσομαι ὑμῖν εἰςηγήσασθαι τὴν
δύναμιν αὐτοῦ, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι ἔσε-
σθε. δεῖ δὲ πρῶτον ὑμᾶς μαθεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύ-
σιν καὶ τὰ παθήματα αὐτῆς. Ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν
φύσις οὐχ αὑτὴ ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλ' ἀλλοία. πρῶτον μὲν
γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥςπερ
E νῦν δύο, ἄῤῥεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ καὶ ' τρίτον προςῆν
κοινὸν ὂν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπόν,
αὐτὸ δὲ ἠφάνισται· ἀνδρόγυνον γὰρ ἓν τότε μὲν ἦν
καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄῤ-
ῥενος καὶ θήλεος, νῦν δ' οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει
ὄνομα κείμενον. ἔπειτα ὅλον ἦν ἑκάστου τοῦ ἀνθρώ-
που τὸ εἶδος στρογγύλον, νῶτον καὶ πλευρὰς κύκλῳ
ἔχον. χεῖρας δὲ τέτταρας εἶχε, καὶ σκέλη τὰ ἴσα ταῖς
χερσί, καὶ πρόσωπα δύο ἐπ' αὐχένι κυκλοτερεῖ, * ὅ- 190
μοια πάντῃ· κεφαλὴν δ' ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς προσώ-
ποις ἐναντίοις κειμένοις μίαν, καὶ ὦτα τέτταρα, καὶ
αἰδοῖα δύο, καὶ τἆλλα πάντα ὡς ἀπὸ τούτων ἄν τις
εἰκάσειεν. ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν ὥςπερ νῦν, ὁποτέ-
ρωσε βουληθείη· καὶ ὁπότε ταχὺ ὁρμήσειε θεῖν, ὥς-
περ οἱ κυβιστῶντες εἰς ὀρθὸν τὰ σκέλη περιφερόμενοι
κυβιστῶσι κύκλῳ, ὀκτὼ τότε οὖσι τοῖς μέλεσιν ἀπερει-
δόμενοι ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ. ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία
τὰ γένη καὶ ' τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄῤῥεν ἦν τοῦ ἡλίου B
τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ τῆς γῆς, τὸ δὲ ἀμ-
φοτέρων μετέχον τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμ-
φοτέρων μετέχει. περιφερῆ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ καὶ ἡ
πορεία αὐτῶν διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. ἦν
οὖν τὴν ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὰ φρονή-
ματα μεγάλα εἶχον, ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς, καὶ
ὃ λέγει Ὅμηρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὤτου, περὶ
ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ' ἐπι- C
χειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς. **XV** Ὁ
οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐβουλεύοντο, ὅ τι χρὴ αὐ-
τοὺς ποιῆσαι, καὶ ἠπόρουν· οὔτε γὰρ ὅπως ἀποκτεί-
ναιεν εἶχον καὶ ὥςπερ τοὺς γίγαντας κεραυνώσαντες
τὸ γένος ἀφανίσαιεν — αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ ἱερὰ
τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο — οὔθ' ὅπως
ἐῷεν ἀσελγαίνειν. μόγις δὴ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας λέγει, ὅτι
Δοκῶ μοι, ἔφη, ἔχειν μηχανήν, ὡς ἂν εἶέν τε ἄνθρω-
ποι καὶ παύσαιντο τῆς ἀκολασίας ' ἀσθενέστεροι γε- D
νόμενοι. νῦν μὲν γὰρ αὐτούς, ἔφη, διατεμῶ δίχα ἕκα-
στον, καὶ ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται, ἅμα δὲ χρη-
σιμώτεροι ἡμῖν διὰ τὸ πλείους τὸν ἀριθμὸν γεγονέ-
ναι· καὶ βαδιοῦνται ὀρθοὶ ἐπὶ δυοῖν σκελοῖν. ἐὰν δ'
ἔτι δοκῶσιν ἀσελγαίνειν καὶ μὴ ἐθέλωσιν ἡσυχίαν ἄ-
γειν, πάλιν αὖ, ἔφη, τεμῶ δίχα, ὥςτ' ἐφ' ἑνὸς πορεύ-
σονται σκέλους ἀσκωλίζοντες. Ταῦτα εἰπὼν ἔτεμνε
τοὺς ἀνθρώπους δίχα, ὥςπερ οἱ τὰ ὄα τέμνοντες καὶ
μέλλοντες ' ταριχεύειν, ἢ ὥςπερ οἱ τὰ ὠὰ ταῖς θριξίν. E
ὅντινα δὲ τέμοι, τὸν Ἀπόλλω ἐκέλευε τό τε πρόσωπον
μεταστρέφειν καὶ τὸ τοῦ αὐχένος ἥμισυ πρὸς τὴν το-
μήν, ἵνα θεώμενος τὴν αὑτοῦ τμῆσιν κοσμιώτερος εἴη
ὁ ἄνθρωπος, καὶ τἆλλα ἰᾶσθαι ἐκέλευεν. ὁ δὲ τό τε
πρόσωπον μετέστρεφε, καὶ συνέλκων πανταχόθεν τὸ
δέρμα ἐπὶ τὴν γαστέρα νῦν καλουμένην, ὥςπερ τὰ σύ-
σπαστα βαλάντια, ἓν στόμα ποιῶν ἀπέδει κατὰ μέσην
τὴν γαστέρα, ὃ δὴ τὸν ὀμφαλὸν καλοῦσι. καὶ τὰς μὲν
ἄλλας ῥυτίδας * τὰς πολλὰς ἐξελέαινε καὶ τὰ στήθη 191
διήρθρου, ἔχων τι τοιοῦτον ὄργανον, οἷον οἱ σκυτο-
τόμοι, περὶ τὸν καλόποδα λεαίνοντες τὰς τῶν σκυτῶν
ῥυτίδας· ὀλίγας δὲ κατέλιπε, τὰς περὶ αὐτὴν τὴν γα-
στέρα καὶ τὸν ὀμφαλόν, μνημεῖον εἶναι τοῦ παλαιοῦ
πάθους. ἐπειδὴ οὖν ἡ φύσις δίχα ἐτμήθη, ποθοῦν ἕκα-
στον τὸ ἥμισυ τὸ αὑτοῦ ξυνῄει, καὶ περιβάλλοντες τὰς
χεῖρας καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις, ἐπιθυμοῦντες συμ-
φῦναι, ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ ' τῆς ἄλλης B
ἀργίας διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλειν χωρὶς ἀλλήλων ποιεῖν.
καὶ ὁπότε τι ἀποθάνοι τῶν ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθείη,
τὸ λειφθὲν ἄλλο ἐζήτει καὶ συνεπλέκετο, εἴτε γυναικὸς
τῆς ὅλης ἐντύχοι ἡμίσει, ὃ δὴ νῦν γυναῖκα καλοῦμεν,
εἴτ' ἀνδρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυντο. ἐλεήσας δὲ ὁ Ζεὺς
ἄλλην μηχανὴν πορίζεται, καὶ μετατίθησιν αὐτῶν τὰ

αἰδοῖα εἰς τὸ πρόσθεν· τέως γὰρ καὶ ταῦτα ἐκτὸς εἶ-
χον, καὶ ἐγέννων καὶ ἔτικτον οὐκ εἰς ἀλλήλους, ἀλλ'
C ˈ εἰς γῆν, ὥςπερ οἱ τέττιγες. μετέθηκέ τε οὖν οὕτως
αὐτῶν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ διὰ τούτων τὴν γένεσιν ἐν
ἀλλήλοις ἐποίησε, διὰ τοῦ ἄῤῥενος ἐν τῷ θήλει, τῶνδε
ἕνεκα, ἵνα ἐν τῇ συμπλοκῇ ἅμα μὲν εἰ ἀνὴρ γυναικὶ
ἐντύχοι, γεννῷεν καὶ γίγνοιτο τὸ γένος, ἅμα δ' εἰ καὶ
ἄῤῥεν ἄῤῥενι, πλησμονὴ γοῦν γίγνοιτο τῆς συνουσίας
καὶ διαπαύοιντο καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τρέποιντο καὶ τοῦ
ἄλλου βίου ἐπιμελοῖντο. Ἔστι δὴ οὖν ἐκ τόσου ὁ
D ἔρως ἔμφυτος ἀλλήλων ˈ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῆς ἀρ-
χαίας φύσεως συναγωγεὺς καὶ ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἓν ἐκ
δυοῖν καὶ ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. XVI.
Ἕκαστος οὖν ἡμῶν ἐστιν ἀνθρώπου ξύμβολον, ἅτε τε-
τμημένος ὥςπερ αἱ ψῆτται, ἐξ ἑνὸς δύο. ζητεῖ δὴ ἀεὶ
τὸ αὑτοῦ ἕκαστος ξύμβολον. ὅσοι μὲν οὖν τῶν ἀνδρῶν
τοῦ κοινοῦ τμῆμά εἰσιν, ὃ δὴ τότε ἀνδρόγυνον ἐκαλεῖ-
το, φιλογύναικές τ' εἰσὶ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν μοιχῶν ἐκ
E τούτου τοῦ γένους γεγόνασι, καὶ ˈ ὅσαι αὖ γυναῖκες
φίλανδροί τε καὶ μοιχεύτριαι, ἐκ τούτου τοῦ γένους
γίγνονται. ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν γυναικὸς τμῆμά εἰ-
σιν, οὐ πάνυ αὗται τοῖς ἀνδράσι τὸν νοῦν προσέχου-
σιν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὰς γυναῖκας τετραμμέναι εἰσί,
καὶ αἱ ἑταιρίστριαι ἐκ τούτου τοῦ γένους γίγνονται.
ὅσοι δὲ ἄῤῥενος τμῆμά εἰσι, τὰ ἄῤῥενα διώκουσι, καὶ
τέως μὲν ἂν παῖδες ὦσιν, ἅτε τεμάχια ὄντα τοῦ ἄῤ-
ῥενος, φιλοῦσι τοὺς ἄνδρας καὶ χαίρουσι συγκατακεί-
192 μενοι καὶ * συμπεπλεγμένοι τοῖς ἀνδράσι, καί εἰσιν
οὗτοι βέλτιστοι τῶν παίδων καὶ μειρακίων, ἅτε ἀν-
δρειότατοι ὄντες φύσει. φασὶ δὲ δή τινες αὐτοὺς ἀναι-
σχύντους εἶναι, ψευδόμενοι· οὐ γὰρ ὑπ' ἀναισχυντίας
τοῦτο δρῶσιν, ἀλλ' ὑπὸ θάῤῥους καὶ ἀνδρείας καὶ
ἀῤῥενωπίας, τὸ ὅμοιον αὐτοῖς ἀσπαζόμενοι. μέγα δὲ
τεκμήριον· καὶ γὰρ τελεωθέντες μόνοι ἀποβαίνουσιν
εἰς τὰ πολιτικὰ ἄνδρες οἱ τοιοῦτοι. ἐπειδὰν δὲ ἀνδρω-
B θῶσι, παιδεραστοῦσι καὶ πρὸς ˈ γάμους καὶ παιδο-
ποιίας οὐ προςέχουσι τὸν νοῦν φύσει, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ
νόμου ἀναγκάζονται· ἀλλ' ἐξαρκεῖ αὐτοῖς μετ' ἀλλήλων
καταζῆν ἀγάμοις. πάντως μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος παιδερα-
στής τε καὶ φιλεραστὴς γίγνεται, ἀεὶ τὸ ξυγγενὲς ἀ-
σπαζόμενος. ὅταν μὲν οὖν καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ ἐντύχῃ τῷ
αὑτοῦ ἡμίσει καὶ ὁ παιδεραστὴς καὶ ἄλλος πᾶς, τότε
C καὶ θαυμαστὰ ˈ ἐκπλήττονται φιλίᾳ τε καὶ οἰκειότητι
καὶ ἔρωτι, οὐκ ἐθέλοντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χωρίζεσθαι
ἀλλήλων οὐδὲ σμικρὸν χρόνον. καὶ οἱ διατελοῦντες μετ'
ἀλλήλων διὰ βίου οὗτοί εἰσιν, οἳ οὐδ' ἂν ἔχοιεν εἰ-
πεῖν, ὅ τι βούλονται σφίσι παρ' ἀλλήλων γίγνεσθαι.
οὐδὲ γὰρ ἂν δόξειε τοῦτ' εἶναι ἡ τῶν ἀφροδισίων συν-
ουσία, ὡς ἄρα τούτου ἕνεκα ἕτερος ἑτέρῳ χαίρει ξυν-
ὼν οὕτως ἐπὶ μεγάλης σπουδῆς· ἀλλ' ἄλλο τι βουλο-
D μένη ἑκατέρου ἡ ψυχὴ δήλη ἐστίν, ὃ οὐ ˈ δύναται εἰ-
πεῖν, ἀλλὰ μαντεύεται ὃ βούλεται καὶ αἰνίττεται. καὶ
εἰ αὐτοῖς ἐν τῷ αὐτῷ κατακειμένοις ἐπιστὰς ὁ Ἥφαι-
στος, ἔχων τὰ ὄργανα, ἔροιτο· „Τί ἔσθ' ὃ βούλεσθε,
ὦ ἄνθρωποι, ὑμῖν παρ' ἀλλήλων γενέσθαι;“ καὶ εἰ
ἀποροῦντας αὐτοὺς πάλιν ἔροιτο· „Ἆρά γε τοῦδε ἐπι-
θυμεῖτε, ἐν τῷ αὐτῷ γενέσθαι ὅ τι μάλιστ' ἀλλήλοις,
ὥστε καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν μὴ ἀπολείπεσθαι ἀλλήλων;
E εἰ γὰρ τούτου ἐπιθυμεῖτε, ἐθέλω ˈ ὑμᾶς συντῆξαι καὶ
συμφῦσαι εἰς τὸ αὐτό, ὥστε δύ' ὄντας ἕνα γεγονέναι
καὶ ἕως τ' ἂν ζῆτε, ὡς ἕνα ὄντα, κοινῇ ἀμφοτέρους
ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνητε, ἐκεῖ αὖ ἐν Ἅιδου ἀντὶ
δυεῖν ἕνα εἶναι κοινῇ τεθνεῶτε· ἀλλ' ὁρᾶτε, εἰ τού-
του ἐρᾶτε καὶ ἐξαρκεῖ ὑμῖν, ἂν τούτου τύχητε·“ ταῦ-
τα ἀκούσας ἴσμεν ὅτι οὐδ' ἂν εἷς ἐξαρνηθείη οὐδ' ἄλ-
λο τι ἂν φανείη βουλόμενος, ἀλλ' ἀτεχνῶς οἴοιτ' ἂν
ἀκηκοέναι τοῦτο, ὃ πάλαι ἄρα ἐπεθύμει, συνελθὼν
καὶ συντακεὶς τῷ ἐρωμένῳ ἐκ δυεῖν εἷς γενέσθαι. τοῦ-
το γάρ ἐστι τὸ αἴτιον, ὅτι ἡ ἀρχαία φύσις ἡμῶν ἦν
αὕτη καὶ ἦμεν ὅλοι· τοῦ ὅλου οὖν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ
διώξει ἔρως ὄνομα. * καὶ πρὸ τοῦ, ὥςπερ λέγω, ἓν 193
ἦμεν· νυνὶ δὲ διὰ τὴν ἀδικίαν διῳκίσθημεν ὑπὸ τοῦ
θεοῦ, καθάπερ Ἀρκάδες ὑπὸ Λακεδαιμονίων. φόβος
οὖν ἔστιν, ἐὰν μὴ κόσμιοι ὦμεν πρὸς τοὺς θεούς,
ὅπως μὴ καὶ αὖθις διασχισθησόμεθα, καὶ περίιμεν
ἔχοντες ὥςπερ οἱ ἐν ταῖς στήλαις κατὰ γραφὴν ἐκτε-
τυπωμένοι διαπεπρισμένοι κατὰ τὰς ῥῖνας, γεγονότες
ὥςπερ λίσπαι. ἀλλὰ τούτων ἕνεκα πάντ' ἄνδρα χρὴ
ἅπαντα παρακελεύεσθαι εὐσεβεῖν ˈ περὶ θεούς, ἵνα τὰ B
μὲν ἐκφύγωμεν, τῶν δὲ τύχωμεν, ὧν ὁ Ἔρως ἡμῖν ἡγε-
μὼν καὶ στρατηγός. ᾧ μηδεὶς ἐναντία πραττέτω· πράτ-
τει δ' ἐναντία ὅςτις θεοῖς ἀπεχθάνεται. φίλοι γὰρ
γενόμενοι καὶ διαλλαγέντες τῷ θεῷ ἐξευρήσομέν τε καὶ
ἐντευξόμεθα τοῖς παιδικοῖς τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν, ὃ
τῶν νῦν ὀλίγοι ποιοῦσι. καὶ μή μοι ὑπολάβῃ Ἐρυξί-
μαχος κωμῳδῶν τὸν λόγον, ὡς Παυσανίαν καὶ Ἀγά-
θωνα λέγω· ἴσως μὲν γὰρ καὶ οὗτοι τούτων ˈ τυγχά- C
νουσιν ὄντες καὶ εἰσὶν ἀμφότεροι τὴν φύσιν ἄῤῥενες,
λέγω δὲ οὖν ἔγωγε καθ' ἁπάντων καὶ ἀνδρῶν καὶ γυ-
ναικῶν, ὅτι οὕτως ἂν ἡμῶν τὸ γένος εὔδαιμον γένοι-
το, εἰ ἐκτελέσαιμεν τὸν ἔρωτα καὶ τῶν παιδικῶν τῶν
αὑτοῦ ἕκαστος τύχοι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπελθὼν φύσιν.
εἰ δὲ τοῦτο ἄριστον, ἀναγκαῖον καὶ τῶν νῦν παρόν-
των τὸ τούτου ἐγγυτάτω ἄριστον εἶναι. τοῦτο δ' ἐστὶ
παιδικῶν τυχεῖν κατὰ νοῦν αὐτῷ πεφυκότων. οὗ δὴ
τὸν αἴτιον θεὸν ὑμνοῦντες ˈ δικαίως ἂν ὑμνοῖμεν Ἔ- D
ρωτα, ὃς ἔν τε τῷ παρόντι ἡμᾶς πλεῖστα ὀνίνησιν εἰς
τὸ οἰκεῖον ἄγων, καὶ εἰς τὸ ἔπειτα ἐλπίδας μεγίστας
παρέχεται, ἡμῶν παρεχομένων πρὸς θεοὺς εὐσέβειαν,
καταστήσας ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν καὶ ἰασάμε-
νος μακαρίους καὶ εὐδαίμονας ποιῆσαι. XVII. Οὗτος,
ἔφη, ὦ Ἐρυξίμαχε, ὁ ἐμὸς λόγος ἐστὶ περὶ Ἔρωτος,
ἀλλοῖος ἢ ὁ σός. ὥςπερ οὖν ἐδεήθην σου, μὴ κωμῳ-
δήσῃς αὐτόν, ἵνα καὶ τῶν λοιπῶν ἀκούσωμεν, τί ˈ ἕκα- E
στος ἐρεῖ, μᾶλλον δὲ τί ἑκάτερος· Ἀγάθων γὰρ καὶ
Σωκράτης λοιποί. Ἀλλὰ πείσομαί σοι, ἔφη φάναι
τὸν Ἐρυξίμαχον· καὶ γάρ μοι ὁ λόγος ἡδέως ἐῤῥήθη.
καὶ εἰ μὴ ξυνῄδειν Σωκράτει τε καὶ Ἀγάθωνι δεινοῖς
οὖσι περὶ τὰ ἐρωτικά, πάνυ ἂν ἐφοβούμην, μὴ ἀπορή-
σωσι λόγων διὰ τὸ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ εἰρῆσθαι·
νῦν δὲ ὅμως θαῤῥῶ. Τὸν οὖν * Σωκράτη εἰπεῖν, 194
Καλῶς γὰρ αὐτὸς ἠγώνισαι, ὦ Ἐρυξίμαχε. εἰ δὲ γέ-
νοιο οὗ νῦν ἐγώ εἰμι, μᾶλλον δὲ ἴσως οὗ ἔσομαι, ἐπει-
δὰν καὶ Ἀγάθων εἴπῃ, εὖ καὶ μάλ' ἂν φοβοῖο καὶ ἐν
παντὶ εἴης, ὥςπερ ἐγὼ νῦν. Φαρμάττειν βούλει με, ὦ
Σώκρατες, εἰπεῖν τὸν Ἀγάθωνα, ἵνα θορυβηθῶ διὰ
τὸ οἴεσθαι τὸ θέατρον προσδοκίαν μεγάλην ἔχειν, ὡς
εὖ ἐροῦντος ἐμοῦ. Ἐπιλήσμων μέντ' ἂν εἴην, ὦ Ἀγά-

θων, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, εἰ ἰδὼν τὴν σὴν ἀνδρείαν
B καὶ | μεγαλοφροσύνην ἀναβαίνοντος ἐπὶ τὸν ὀκρίβαν-
τα μετὰ τῶν ὑποκριτῶν καὶ βλέψαντος ἐναντία τοσού-
τῳ θεάτρῳ, μέλλοντος ἐπιδείξεσθαι σαυτοῦ λόγους,
καὶ οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἐκπλαγέντος, νῦν οἰηθείην σε θο-
ρυβηθήσεσθαι ἕνεκα ἡμῶν ὀλίγων ἀνθρώπων. Τί
δαί; ὦ Σώκρατες, τὸν Ἀγάθωνα φάναι, οὐ δήπου με
οὕτω θεάτρου μεστὸν ἡγεῖ, ὥστε καὶ ἀγνοεῖν, ὅτι νοῦν
ἔχοντι ὀλίγοι ἔμφρονες πολλῶν ἀφρόνων φοβερώτεροι.
C Οὐ | μέντ᾽ ἂν καλῶς ποιοίην, φάναι τὸν Σωκράτη, ὦ
Ἀγάθων, περὶ σοῦ τι ἐγὼ ἄγροικον δοξάζων· ἀλλ᾽ εὖ
οἶδα, ὅτι, εἴ τισιν ἐντύχοις, οὓς ἡγοῖο σοφούς, μᾶλλον
ἂν αὐτῶν φροντίζοις ἢ τῶν πολλῶν. ἀλλὰ μὴ οὐχ οὗ-
τοι ἡμεῖς ὦμεν· ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἐκεῖ παρῆμεν καὶ
ἦμεν τῶν πολλῶν. εἰ δὲ ἄλλοις ἐντύχοις σοφοῖς, τάχ᾽
D ἂν αἰσχύνοιο αὐτούς, εἴ τι ἴσως | οἴοιο αἰσχρὸν ὂν
ποιεῖν. ἢ πῶς λέγεις; Ἀληθῆ λέγεις, φάναι. Τοὺς δὲ
πολλοὺς οὐκ ἂν αἰσχύνοιο, εἴ τι οἴοιο αἰσχρὸν ποιεῖν;
Καὶ τὸν Φαῖδρον ἔφη ὑπολαβόντα εἰπεῖν, Ὦ φίλε Ἀ-
γάθων, ἐὰν ἀποκρίνῃ Σωκράτει, οὐδὲν ἔτι διοίσει αὐ-
τῷ ὁπῃοῦν τῶν ἐνθάδε ὁτιοῦν γίγνεσθαι, ἐὰν μόνον
ἔχῃ ὅτῳ διαλέγηται, ἄλλως τε καὶ καλῷ. ἐγὼ δὲ ἡδέως
μὲν ἀκούω Σωκράτους διαλεγομένου, ἀναγκαῖον δέ μοι
ἐπιμεληθῆναι τοῦ ἐγκωμίου τῷ Ἔρωτι καὶ ἀποδέξα-
σθαι παρ᾽ ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν τὸν λόγον. ἀποδοὺς
οὖν ἑκάτερος τῷ θεῷ οὕτως ἤδη διαλεγέσθω. Ἀλλὰ
E | καλῶς λέγεις, ὦ Φαῖδρε, φάναι τὸν Ἀγάθωνα, καὶ
οὐδέν με κωλύει λέγειν· Σωκράτει γὰρ καὶ αὖθις ἔσται
πολλάκις διαλέγεσθαι. XVIII. Ἐγὼ δὲ δὴ βούλομαι
πρῶτον μὲν εἰπεῖν, ὡς χρή με εἰπεῖν, ἔπειτα εἰπεῖν.
δοκοῦσι γάρ μοι πάντες οἱ πρόσθεν εἰρηκότες οὐ τὸν
θεὸν ἐγκωμιάζειν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονίζειν
τῶν ἀγαθῶν, ὧν ὁ θεὸς αὐτοῖς αἴτιος· ὁποῖος δέ τις
195 αὐτὸς ὢν ταῦτα ἐδωρήσατο, * οὐδεὶς εἴρηκεν. εἷς δὲ
τρόπος ὀρθὸς ἐπαίνου περὶ παντός, λόγῳ διελθεῖν
οἷος οἵων αἴτιος ὢν τυγχάνει περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ,
οὕτω δὴ τὸν Ἔρωτα καὶ ἡμᾶς δίκαιον ἐπαινέσαι πρῶ-
τον αὐτὸν οἷός ἐστιν, ἔπειτα τὰς δόσεις. Φημὶ οὖν
ἐγὼ πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων Ἔρωτα, εἰ θέμις
καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν, εὐδαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν,
κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. ἔστι δὲ κάλλιστος ὢν
τοιόσδε. πρῶτον μὲν νεώτατος θεῶν, ὦ Φαῖδρε. μέγα
B δὲ | τεκμήριον τῷ λόγῳ αὐτὸς παρέχεται φεύγων φυ-
γῇ τὸ γῆρας, ταχὺ ὂν δῆλον ὅτι· θᾶττον γοῦν τοῦ
δέοντος ἡμῖν προσέρχεται. ὃ δὴ πέφυκεν Ἔρως μισεῖν
καὶ οὐδ᾽ ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν. μετὰ δὲ νέων ἀεὶ
ξύνεστί τε καὶ ἔστιν· ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει,
ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. ἐγὼ δὲ Φαίδρῳ πολλὰ
ἄλλα ὁμολογῶν τοῦτο οὐχ ὁμολογῶ, ὡς Ἔρως Κρόνου
C καὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερός ἐστιν, ἀλλά | φημι νεώτατον
αὐτὸν εἶναι θεῶν καὶ ἀεὶ νέον, τὰ δὲ παλαιὰ πρά-
γματα περὶ θεούς, ἃ Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης λέγου-
σιν, Ἀνάγκῃ καὶ οὐκ Ἔρωτι γεγονέναι, εἰ ἐκεῖνοι ἀλη-
θῆ ἔλεγον· οὐ γὰρ ἂν ἐκτομαὶ οὐδὲ δεσμοὶ ἀλλήλων
ἐγίγνοντο καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια, εἰ Ἔρως ἐν αὐ-
τοῖς ἦν, ἀλλὰ φιλία καὶ εἰρήνη, ὥσπερ νῦν, ἐξ οὗ Ἔ-
ρως τῶν θεῶν βασιλεύει. Νέος μὲν οὖν ἐστι, πρὸς
D δὲ τῷ νέῳ ἁπαλός· ποιητοῦ | δ᾽ ἔστιν ἐνδεὴς οἷος ἦν
Ὅμηρος, πρὸς τὸ ἐπιδεῖξαι θεοῦ ἁπαλότητα. Ὅμηρος
γὰρ Ἄτην θεόν τέ φησιν εἶναι καὶ ἁπαλήν· τοὺς γοῦν
πόδας αὐτῆς ἁπαλοὺς εἶναι, λέγων

τῆς μένθ᾽ ἁπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ᾽ οὔδεος
πίλναται, ἀλλ᾽ ἄρα ἥ γε κατ᾽ ἀνδρῶν κράατα βαίνει.

καλῷ οὖν δοκεῖ μοι τεκμηρίῳ τὴν ἁπαλότητα ἀποφαί-
νειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει, ἀλλ᾽ ἐπὶ μαλθακοῦ.
τῷ | αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρησώμεθα τεκμηρίῳ περὶ E
Ἔρωτα, ὅτι ἁπαλός. οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς βαίνει οὐδ᾽ ἐπὶ
κρανίων, ἅ ἐστιν οὐ πάνυ μαλακά, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μαλα-
κωτάτοις τῶν ὄντων καὶ βαίνει καὶ οἰκεῖ. ἐν γὰρ ἤθε-
σι καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἵδρυ-
ται, καὶ οὐκ αὖ ἑξῆς ἐν πάσαις ταῖς ψυχαῖς, ἀλλ᾽ ᾗτι-
νι ἂν σκληρὸν ἦθος ἐχούσῃ ἐντύχῃ, ἀπέρχεται, ᾗ δ᾽
ἂν μαλακόν, οἰκίζεται. ἁπτόμενον οὖν ἀεὶ καὶ ποσὶ
καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων, ἁπα-
λώτατον ἀνάγκη εἶναι. Νεώτατος * μὲν δή ἐστι καὶ 196
ἁπαλώτατος· πρὸς δὲ τούτοις ὑγρὸς τὸ εἶδος. οὐ γὰρ
ἂν οἷός τ᾽ ἦν πάντῃ περιπτύσσεσθαι οὐδὲ διὰ πάσης
ψυχῆς καὶ εἰσιὼν τὸ πρῶτον λανθάνειν καὶ ἐξιών, εἰ
σκληρὸς ἦν. συμμέτρου δὲ καὶ ὑγρᾶς ἰδέας μέγα τε-
κμήριον ἡ εὐσχημοσύνη, ὃ δὴ διαφερόντως ἐκ πάντων
ὁμολογουμένως Ἔρως ἔχει· ἀσχημοσύνῃ γὰρ καὶ Ἔρω-
τι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ πόλεμος. χρόας δὲ κάλλος ἡ κατ᾽
ἄνθη δίαιτα τοῦ θεοῦ σημαίνει· ἀνανθεῖ γὰρ καὶ | B
ἀπηνθηκότι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν
οὐκ ἐνίζει Ἔρως, οὗ δ᾽ ἂν εὐανθής τε καὶ εὐώδης τό-
πος ᾖ, ἐνταῦθα καὶ ἵζει καὶ μένει. XIX. Περὶ μὲν
οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανά, καὶ ἔτι πολ-
λὰ λείπεται· περὶ δὲ ἀρετῆς Ἔρωτος μετὰ ταῦτα λε-
κτέον. τὸ μὲν μέγιστον, ὅτι Ἔρως οὔτ᾽ ἀδικεῖ οὔτ᾽ ἀδι-
κεῖται οὔθ᾽ ὑπὸ θεοῦ οὔτε θεόν, οὔθ᾽ ὑπ᾽ ἀνθρώπου
οὔτε ἄνθρωπον. οὔτε γὰρ αὐτὸς βίᾳ πάσχει, εἴ τι πά-
σχει· βία γὰρ Ἔρωτος οὐχ ἅπτεται· οὔτε ποιῶν ποιεῖ·
πᾶς | γὰρ ἑκὼν Ἔρωτι πᾶν ὑπηρετεῖ· ἃ δ᾽ ἂν ἑκὼν ἑκόντι C
ὁμολογήσῃ, φασὶν οἱ πόλεως βασιλῆς νόμοι δίκαια εἶ-
ναι. πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ σωφροσύνης πλείστης με-
τέχει. εἶναι γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν
ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, Ἔρωτος δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν
κρείττω εἶναι. εἰ δὲ ἥττους, κρατοῖντ᾽ ἂν ὑπὸ Ἔρωτος,
ὁ δὲ κρατοῖ. κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ Ἔρως
διαφερόντως ἂν σωφρονοῖ. καὶ μὴν εἴς γε ἀνδρείαν
Ἔρωτι οὐδὲ Ἄρης ἀνθίσταται. οὐ γὰρ ἔχει Ἔρωτα | D
Ἄρης, ἀλλ᾽ Ἔρως Ἄρη, Ἀφροδίτης, ὡς λόγος. κρείτ-
των δὲ ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου. τοῦ δ᾽ ἀνδρειοτάτου τῶν
ἄλλων κρατῶν πάντων ἂν ἀνδρειότατος εἴη. Περὶ μὲν
οὖν δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας τοῦ
θεοῦ εἴρηται, περὶ δὲ σοφίας λείπεται· ὅσον οὖν δυ-
νατόν, πειρατέον μὴ ἐλλείπειν. καὶ πρῶτον μέν, ἵν᾽ αὖ
καὶ ἐγὼ τὴν ἡμετέραν τέχνην τιμήσω ὥσπερ Ἐρυξίμα-
χος τὴν ἑαυτοῦ, ποιητὴς ὁ | θεὸς σοφὸς οὕτως, ὥστε E
καὶ ἄλλον ποιῆσαι· πᾶς γοῦν ποιητὴς γίγνεται, κἂν
ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν, οὗ ἂν Ἔρως ἅψηται. ᾧ δὴ πρέ-
πει ἡμᾶς μαρτυρίῳ χρῆσθαι, ὅτι ποιητὴς ὁ Ἔρως ἀγα-
θὸς ἐν κεφαλαίῳ πᾶσαν ποίησιν τὴν κατὰ μουσικήν·
ἃ γάρ τις ἢ μὴ ἔχει ἢ μὴ οἶδεν, οὔτ᾽ ἂν ἑτέρῳ δοίη
οὔτ᾽ ἂν ἄλλον * διδάξειε. καὶ μὲν δὴ τήν γε τῶν ζῴων 197
ποίησιν πάντων τίς ἐναντιώσεται μὴ οὐχὶ Ἔρωτος εἶ-
ναι σοφίαν, ᾗ γίγνεταί τε καὶ φύεται πάντα τὰ ζῷα;
ἀλλὰ τὴν τῶν τεχνῶν δημιουργίαν οὐκ ἴσμεν, ὅτι οὗ

μὲν ἂν ὁ θεὸς οὗτος διδάσκαλος γένηται, ἐλλόγιμος
καὶ φανὸς ἀπέβη, οὗ δ' ἂν Ἔρως μὴ ἐφάψηται, σκο-
τεινός; τοξικήν γε μὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν Ἀ-
πόλλων ἀνεῦρεν, ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος ἡγεμονεύσαν-
B τος, ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη ' μαθητής, καὶ
Μοῦσαι μουσικῆς καὶ Ἥφαιστος χαλκείας καὶ Ἀθηνᾶ
ἱστουργίας καὶ Ζεὺς κυβερνήσεως θεῶν τε καὶ ἀνθρώ-
πων· ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ πρά-
γματα Ἔρωτος ἐγγενομένου, δῆλον ὅτι κάλλους· αἴσχει
γὰρ οὐκ ἔπεστιν Ἔρως. πρὸ τοῦ δέ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ
εἶπον, πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ
τὴν τῆς Ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ' ὁ θεὸς οὗτος
C ἔφυ, ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν πάντ' ἀγαθὰ ' γέγονε
καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. Οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖ-
δρε, Ἔρως πρῶτος αὐτὸς ὢν κάλλιστος καὶ ἄριστος
μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι.
ἐπέρχεται δέ μοί τι καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ ποιῶν

εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην,
νηνεμίαν ἀνέμων, κοίτην ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει.

D οὗτος δὲ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, ' οἰκειότητος
δὲ πληροῖ, τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ' ἀλλήλων πάσας
τιθεὶς ξυνιέναι, ἐν ἑορταῖς, ἐν χοροῖς, ἐν θυσίαις γι-
γνόμενος ἡγεμών· πρᾳότητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα
δ' ἐξορίζων· φιλόδωρος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας·
ἵλεως ἀγαθοῖς, θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς· ζηλω-
τὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς, ἁβρότητος,
χλιδῆς, χαρίτων, ἱμέρου, πόθου πατήρ· ἐπιμελὴς ἀγα-
θῶν, ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ, ἐν φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν
E λόγῳ κυβερνήτης, ' ἐπιβάτης, παραστάτης τε καὶ σω-
τὴρ ἄριστος, ξυμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κό-
σμος, ἡγεμὼν κάλλιστος καὶ ἄριστος, ᾧ χρὴ ἕπεσθαι
πάντα ἄνδρα ἐφυμνοῦντα καλῶς, καλῆς ᾠδῆς μετέχον-
τα, ἣν ᾄδει θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων
νόημα. Οὗτος, ἔφη, ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος, ὦ Φαῖδρε,
τῷ θεῷ ἀνακείσθω, τὰ μὲν παιδιᾶς, τὰ δὲ σπουδῆς
μετρίας, καθ' ὅσον ἐγὼ δύναμαι, μετέχων. XX. Εἰ-
198 πόντος δὲ τοῦ Ἀγάθωνος, * πάντας ἔφη ὁ Ἀριστόδη-
μος ἀναθορυβῆσαι τοὺς παρόντας, ὡς πρεπόντως τοῦ
νεανίσκου εἰρηκότος καὶ αὑτῷ καὶ τῷ θεῷ. τὸν οὖν
Σωκράτη εἰπεῖν βλέψαντα εἰς τὸν Ἐρυξίμαχον, Ἆρά
σοι δοκῶ, φάναι, ὦ παῖ Ἀκουμενοῦ, ἀδεὲς πάλαι δέος
δεδιέναι, ἀλλ' οὐ μαντικῶς, ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, εἰπεῖν,
ὅτι Ἀγάθων θαυμαστῶς ἐροῖ, ἐγὼ δ' ἀπορήσοιμι;
Τὸ μὲν ἕτερον, φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον, μαντικῶς μοι
δοκεῖς εἰρηκέναι, ὅτι Ἀγάθων εὖ ἐρεῖ· τὸ δὲ σὲ ἀπο-
B ρήσειν, οὐκ οἶμαι. ' Καὶ πῶς, ὦ μακάριε, εἰπεῖν τὸν
Σωκράτη, οὐ μέλλω ἀπορεῖν καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλος ὁστισ-
οῦν, μέλλων λέξειν μετὰ καλὸν οὕτω καὶ παντοδαπὸν
λόγον ῥηθέντα; καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐχ ὁμοίως μὲν
θαυμαστά· τὸ δὲ ἐπὶ τελευτῆς τοῦ κάλλους τῶν ὀνο-
μάτων καὶ ῥημάτων τίς οὐκ ἂν ἐξεπλάγη ἀκούων; ἐπεὶ
ἔγωγε ἐνθυμούμενος, ὅτι αὐτὸς οὐχ οἷός τ' ἔσομαι
C οὐδ' ἐγγὺς τούτων ' οὐδὲν καλὸν εἰπεῖν, ὑπ' αἰσχύνης
ὀλίγου ἀποδρὰς ᾠχόμην, εἴ πῃ εἶχον. καὶ γάρ με Γορ-
γίου ὁ λόγος ἀνεμίμνῃσκεν, ὥστε ἀτεχνῶς τὸ τοῦ Ὁ-
μήρου ἐπεπόνθη· ἐφοβούμην, μή μοι τελευτῶν ὁ Ἀγά-
θων Γοργίου κεφαλὴν δεινοῦ λέγειν ἐν τῷ λόγῳ ἐπὶ
τὸν ἐμὸν λόγον πέμψας αὐτόν με λίθον τῇ ἀφωνίᾳ
ποιήσειε. καὶ ἐνενόησα τότε ἄρα καταγέλαστος ὤν,
ἡνίκα ὑμῖν ὡμολόγουν ἐν τῷ μέρει ' μεθ' ὑμῶν ἐγκω- D
μιάσεσθαι τὸν Ἔρωτα καὶ ἔφην εἶναι δεινὸς τὰ ἐρω-
τικά, οὐδὲν εἰδὼς ἄρα τοῦ πράγματος, ὡς ἔδει ἐγκω-
μιάζειν ὁτιοῦν. ἐγὼ μὲν γὰρ ὑπ' ἀβελτερίας ᾤμην δεῖν
τἀληθῆ λέγειν περὶ ἑκάστου τοῦ ἐγκωμιαζομένου, καὶ
τοῦτο μὲν ὑπάρχειν, ἐξ αὐτῶν δὲ τούτων τὰ κάλλιστα
ἐκλεγομένους ὡς εὐπρεπέστατα τιθέναι. καὶ πάνυ δὴ
μέγα ἐφρόνουν ὡς εὖ ἐρῶν, ὡς εἰδὼς τὴν ἀλήθειαν
τοῦ ἐπαινεῖν ὁτιοῦν. τὸ δὲ ἄρα, ὡς ἔοικεν, οὐ τοῦτο
ἦν τὸ ' καλῶς ἐπαινεῖν ὁτιοῦν, ἀλλὰ τὸ ὡς μέγιστα E
ἀνατιθέναι τῷ πράγματι καὶ ὡς κάλλιστα, ἐάν τε ᾖ
οὕτως ἔχοντα, ἐάν τε μή. εἰ δὲ ψευδῆ, οὐδὲν ἄρ' ἦν
πρᾶγμα. προὐῤῥήθη γάρ, ὡς ἔοικεν, ὅπως ἕκαστος
ἡμῶν τὸν Ἔρωτα ἐγκωμιάζειν δόξει, οὐχ ὅπως ἐγκω-
μιάσεται. διὰ ταῦτα δή, οἶμαι, πάντα λόγον κινοῦντες
ἀνατίθετε τῷ Ἔρωτι, καί φατε αὐτὸν τοιοῦτόν τε εἶ-
ναι καὶ τοσούτων αἴτιον, * ὅπως ἂν φαίνηται ὡς κάλ- 199
λιστος καὶ ἄριστος, δῆλον ὅτι τοῖς μὴ γιγνώσκουσιν·
οὐ γὰρ ἄν που τοῖς γε εἰδόσι. καὶ καλῶς γ' ἔχει καὶ
σεμνῶς ὁ ἔπαινος. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ οὐκ ᾔδη ἄρα τὸν
τρόπον τοῦ ἐπαίνου, οὐδ' εἰδὼς ὑμῖν ὡμολόγησα καὶ
αὐτὸς ἐν τῷ μέρει ἐπαινέσεσθαι. ἡ γλῶττα οὖν ὑπέ-
σχετο, ἡ δὲ φρὴν οὔ. χαιρέτω δή. οὐ γὰρ ἔτι ἐγκω-
μιάζω τοῦτον τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην, οὐ
μέντοι· ἀλλὰ τά γε ἀληθῆ, εἰ βούλεσθε, ἐθέλω εἰπεῖν
' κατ' ἐμαυτόν, οὐ πρὸς τοὺς ὑμετέρους λόγους, ἵνα B
μὴ γέλωτα ὄφλω. ὅρα οὖν, ὦ Φαῖδρε, εἴ τι καὶ τοιού-
του λόγου δέει, περὶ Ἔρωτος τἀληθῆ λεγόμενα ἀκού-
ειν, ὀνόμασι δὲ καὶ θέσει ῥημάτων τοιαύτῃ, ὁποία δ'
ἄν τις τύχῃ ἐπελθοῦσα. Τὸν οὖν Φαῖδρον ἔφη καὶ
τοὺς ἄλλους κελεύειν λέγειν, ὅπῃ αὐτὸς οἴοιτο δεῖν εἰ-
πεῖν, ταύτῃ. Ἔτι τοίνυν, φάναι, ὦ Φαῖδρε, πάρες
μοι Ἀγάθωνα σμίκρ' ἄττα ἐρέσθαι, ἵνα ἀνομολογη-
σάμενος παρ' αὐτοῦ ' οὕτως ἤδη λέγω. Ἀλλὰ παρίη- C
μι, φάναι τὸν Φαῖδρον· ἀλλ' ἐρώτα. Μετὰ ταῦτα δὴ
τὸν Σωκράτη ἔφη ἐνθένδε ποθὲν ἄρξασθαι. XXI.
Καὶ μήν, ὦ φίλε Ἀγάθων, καλῶς μοι ἔδοξας καθηγή-
σασθαι τοῦ λόγου, λέγων, ὅτι πρῶτον μὲν δέοι αὐτὸν
ἐπιδεῖξαι, ὁποῖός τίς ἐστιν ὁ Ἔρως, ὕστερον δὲ τὰ ἔρ-
γα αὐτοῦ. ταύτην τὴν ἀρχὴν πάνυ ἄγαμαι. ἴθι οὖν
μοι περὶ Ἔρωτος, ἐπειδὴ καὶ τἆλλα καλῶς καὶ μεγα-
λοπρεπῶς διῆλθες οἷός ἐστι, ' καὶ τόδε εἰπέ· πότερόν D
ἐστι τοιοῦτος, οἷος εἶναι τινὸς ὁ Ἔρως ἔρως, ἢ οὐδε-
νός; ἐρωτῶ δ' οὐκ, εἰ μητρός τινος ἢ πατρός ἐστι —
γελοῖον γὰρ ἂν εἴη τὸ ἐρώτημα, εἰ Ἔρως ἐστὶν ἔρως
μητρὸς ἢ πατρός — ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐτὸ τοῦτο,
πατέρα, ἠρώτων, ἆρα ὁ πατήρ ἐστι πατήρ τινος, ἢ
οὔ; εἶπες ἂν δήπου μοι, εἰ ἐβούλου καλῶς ἀποκρίνα-
σθαι, ὅτι ἔστιν υἱέος γε ἢ θυγατρὸς ὁ πατὴρ πατήρ·
ἢ οὔ; Πάνυ γε, φάναι τὸν Ἀγάθωνα. Οὐκοῦν καὶ ἡ
μήτηρ ' ὡσαύτως; Ὁμολογῆσαι καὶ τοῦτο. Ἔτι τοί- E
νυν, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, ἀπόκριναι ὀλίγῳ πλείω, ἵνα
μᾶλλον καταμάθῃς ὃ βούλομαι. εἰ γὰρ ἐροίμην· Τί
δέ; ἀδελφός, αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἔστιν, ἔστι τινὸς ἀδελ-
φός, ἢ οὔ; — Φάναι εἶναι. Οὐκοῦν ἀδελφοῦ ἢ ἀ-
δελφῆς; Ὁμολογεῖν. Πειρῶ δή, φάναι, καὶ τὸν Ἔρω-
τα εἰπεῖν. ὁ Ἔρως ἔρως ἐστὶν οὐδενὸς ἢ τινός; Πάνυ
μὲν οὖν * ἔστιν. Τοῦτο μὲν τοίνυν, εἰπεῖν τὸν Σω- 200

κράτη, φύλαξον παρὰ σαυτῷ μεμνημένος ὅτου· τοσόν-
δε δὲ εἰπέ, πότερον ὁ Ἔρως ἐκείνου, οὗ ἔστιν ἔρως,
ἐπιθυμεῖ αὐτοῦ, ἢ οὔ; Πάνυ γε, φάναι. Πότερον
ἔχων αὐτό, οὗ ἐπιθυμεῖ τε καὶ ἐρᾷ, εἶτα ἐπιθυμεῖ τε
καὶ ἐρᾷ, ἢ οὐκ ἔχων; Οὐκ ἔχων, ὡς τὸ εἰκός γε, φάναι.
Σκόπει δή, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, ἀντὶ τοῦ εἰκότος εἰ
ἀνάγκη οὕτως, τὸ ἐπιθυμοῦν ἐπιθυμεῖν οὗ ἐνδεές
ἐστιν, ἢ μὴ ἐπιθυμεῖν, ἐὰν μὴ ἐνδεὲς ᾖ. ἐμοὶ μὲν γὰρ
B ' θαυμαστῶς δοκεῖ, ὦ Ἀγάθων, ὡς ἀνάγκη εἶναι. σοὶ
δὲ πῶς; Κἀμοί, φάναι, δοκεῖ. Καλῶς λέγεις. ἆρ'
οὖν βούλοιτ' ἄν τις μέγας ὢν μέγας εἶναι, ἢ ἰσχυρὸς
ὢν ἰσχυρός; Ἀδύνατον ἐκ τῶν ὡμολογημένων. Οὐ
γάρ που ἐνδεὴς ἂν εἴη τούτων ὅ γε ὤν. Ἀληθῆ λέ-
γεις. Εἰ γὰρ καὶ ἰσχυρὸς ὢν βούλοιτο ἰσχυρὸς εἶναι,
φάναι τὸν Σωκράτη, καὶ ταχὺς ὢν ταχύς, καὶ ὑγιὴς ὢν
ὑγιής, — ἴσως γὰρ ἄν τις ταῦτα οἰηθείη καὶ πάντα
τὰ τοιαῦτα τοὺς ὄντας τε τοιούτους καὶ ἔχοντας ταῦ-
C τα ' τούτων, ἅπερ ἔχουσι, καὶ ἐπιθυμεῖν. ἵν' οὖν μὴ
ἐξαπατηθῶμεν, τούτου ἕνεκα λέγω. τούτοις γάρ, ὦ
Ἀγάθων, εἰ ἐννοεῖς, ἔχειν μὲν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ
παρόντι ἀνάγκη, ἃ ἔχουσιν, ἐάν τε βούλωνται ἐάν τε
μή, καὶ τούτου γε δήπου τίς ἂν ἐπιθυμήσειεν; ἀλλ'
ὅταν τις λέγῃ, ὅτι Ἐγὼ ὑγιαίνων βούλομαι καὶ ὑγιαί-
νειν, καὶ πλουτῶν βούλομαι καὶ πλουτεῖν, καὶ ἐπιθυ-
μῶ αὐτῶν τούτων, ἃ ἔχω, εἴποιμεν ἂν αὐτῷ, ὅτι Σύ,
D ὦ ἄνθρωπε, πλοῦτον κεκτημένος καὶ ὑγίειαν καὶ '
ἰσχὺν βούλει καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ταῦτα κεκτῆ-
σθαι, ἐπεὶ ἐν τῷ γε νῦν παρόντι, εἴτε βούλει εἴτε μή,
ἔχεις. σκόπει οὖν, ὅταν τοῦτο λέγῃς, ὅτι Ἐπιθυμῶ
τῶν παρόντων, εἰ ἄλλο τι λέγεις ἢ τόδε, ὅτι Βούλομαι
τὰ νῦν παρόντα καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον παρεῖναι.
ἄλλο τι ὁμολογοῖ ἄν; Συμφάναι ἔφη τὸν Ἀγάθωνα.
Εἰπεῖν δὴ τὸν Σωκράτη, Οὐκοῦν τοῦτό γ' ἐστὶν ἐκεί-
νου ἐρᾶν, ὃ οὔπω ἕτοιμον αὐτῷ ἐστιν οὐδὲ ἔχει, τὸ
E εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ταῦτα εἶναι αὐτῷ ' σωζόμενα
τὰ νῦν παρόντα; Πάνυ γε, φάναι. Καὶ οὗτος ἄρα
καὶ ἄλλος πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν τοῦ μὴ ἑτοίμου ἐπιθυμεῖ
καὶ τοῦ μὴ παρόντος, καὶ ὃ μὴ ἔχει καὶ ὃ μὴ ἔστιν
αὐτὸς καὶ οὗ ἐνδεής ἐστι, τοιαῦτ' ἄττα ἐστὶν ὧν ἡ
ἐπιθυμία τε καὶ ὁ ἔρως ἐστίν. Πάνυ γ', εἰπεῖν. Ἴθι
δή, φάναι τὸν Σωκράτη, ἀνομολογησώμεθα τὰ εἰρη-
μένα. ἄλλο τι ἔστιν ὁ ἔρως πρῶτον μὲν τινῶν, ἔπειτα
201 τούτων, ὧν ἂν ἔνδεια παρῇ αὐτῷ; * Ναί, φάναι. Ἐπὶ
δὴ τούτοις ἀναμνήσθητι, τίνων ἔφησθα ἐν τῷ λόγῳ
εἶναι τὸν Ἔρωτα. εἰ δὲ βούλει, ἐγώ σε ἀναμνήσω. οἶ-
μαι γάρ σε οὑτωσί πως εἰπεῖν, ὅτι τοῖς θεοῖς κατε-
σκευάσθη τὰ πράγματα δι' ἔρωτα καλῶν· αἰσχρῶν
γὰρ οὐκ εἴη ἔρως· οὐχ οὑτωσί πως ἔλεγες; Εἶπον γάρ,
φάναι τὸν Ἀγάθωνα. Καὶ ἐπιεικῶς γε λέγεις, ὦ
ἑταῖρε, φάναι τὸν Σωκράτη. καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει,
ἄλλο τι ὁ Ἔρως κάλλους ἂν εἴη ἔρως, αἴσχους δ' οὔ;
B Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ' ὡμολόγηται, οὗ ἐνδεής ἐστι καὶ
μὴ ἔχει, τούτου ἐρᾶν; Ναί, εἰπεῖν. Ἐνδεὴς ἄρ' ἐστὶ
καὶ οὐκ ἔχει ὁ Ἔρως κάλλος. Ἀνάγκη, φάναι. Τί
δέ; τὸ ἐνδεὲς κάλλους καὶ μηδαμῇ κεκτημένον κάλλος
ἆρα λέγεις σὺ καλὸν εἶναι; Οὐ δῆτα. Ἔτι οὖν ὁμο-
λογεῖς Ἔρωτα καλὸν εἶναι, εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχει; Καὶ
τὸν Ἀγάθωνα εἰπεῖν, Κινδυνεύω, ὦ Σώκρατες, οὐδὲν
εἰδέναι ὧν τότε εἶπον. Καὶ μὴν καλῶς γε εἶπες, φά-
ναι, ὦ Ἀγάθων. ' ἀλλὰ σμικρὸν ἔτι εἰπέ· τἀγαθὰ οὐ C
καὶ καλὰ δοκεῖ σοι εἶναι; Ἔμοιγε. Εἰ ἄρα ὁ Ἔρως
τῶν καλῶν ἐνδεής ἐστι, τὰ δὲ ἀγαθὰ καλά, κἂν τῶν
ἀγαθῶν ἐνδεὴς εἴη. Ἐγώ, φάναι, ὦ Σώκρατες, σοὶ
οὐκ ἂν δυναίμην ἀντιλέγειν, ἀλλ' οὕτως ἐχέτω, ὡς σὺ
λέγεις. Οὐ μὲν οὖν τῇ ἀληθείᾳ, φάναι, ὦ φιλούμενε
Ἀγάθων, δύνασαι ἀντιλέγειν· ἐπεὶ Σωκράτει γε οὐδὲν
' χαλεπόν. XXII. Καὶ σὲ μέν γε ἤδη ἐάσω· τὸν δὲ D
λόγον τὸν περὶ τοῦ Ἔρωτος, ὅν ποτ' ἤκουσα γυναικὸς
Μαντινικῆς Διοτίμας, ἣ ταῦτά τε σοφὴ ἦν καὶ ἄλλα
πολλά, καὶ Ἀθηναίοις ποτὲ θυσαμένοις πρὸ τοῦ λοι-
μοῦ δέκα ἔτη ἀναβολὴν ἐποίησε τῆς νόσου, ἣ δὴ καὶ
ἐμὲ τὰ ἐρωτικὰ ἐδίδαξεν, — ὃν οὖν ἐκείνη ἔλεγε λό-
γον πειράσομαι ὑμῖν διελθεῖν ἐκ τῶν ὡμολογημένων
ἐμοὶ καὶ Ἀγάθωνι, αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ, ὅπως ἂν δύ-
νωμαι. δεῖ δή, ὦ Ἀγάθων, ὥσπερ σὺ διηγήσω, ' διελ- E
θεῖν αὐτὸν πρῶτον, τίς ἐστιν ὁ Ἔρως καὶ ποῖός τις,
ἔπειτα τὰ ἔργα αὐτοῦ. δοκεῖ οὖν μοι ῥᾷστον εἶναι οὕ-
τω διελθεῖν, ὥς ποτέ με ἡ ξένη ἀνακρίνουσα διῄει.
σχεδὸν γάρ τι καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὴν ἕτερα τοιαῦτα ἔλε-
γον, οἷάπερ νῦν πρὸς ἐμὲ Ἀγάθων, ὡς εἴη ὁ Ἔρως
μέγας θεός, εἴη δὲ τῶν καλῶν. ἤλεγχε δή με τούτοις
τοῖς λόγοις, οἷσπερ ἐγὼ τοῦτον, ὡς οὔτε καλὸς εἴη κα-
τὰ τὸν ἐμὸν λόγον οὔτε ἀγαθός. καὶ ἐγώ, Πῶς λέ-
γεις, ἔφην, ὦ Διοτίμα; αἰσχρὸς ἄρα ὁ Ἔρως ἐστὶ καὶ
κακός; Καὶ ἥ, Οὐκ εὐφημήσεις; ἔφη· ἢ οἴει, ὅ τι ἂν
μὴ καλὸν ᾖ, ἀναγκαῖον αὐτὸ εἶναι αἰσχρόν; * Μάλι- 202
στά γε. Ἦ καὶ ἂν μὴ σοφόν, ἀμαθές; ἢ οὐκ ᾔσθη-
σαι, ὅτι ἔστι τι μεταξὺ σοφίας καὶ ἀμαθίας; Τί τοῦ-
το; Τὸ ὀρθὰ δοξάζειν καὶ ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦ-
ναι οὐκ οἶσθ', ἔφη, ὅτι οὔτε ἐπίστασθαί ἐστιν· ἄλο-
γον γὰρ πρᾶγμα πῶς ἂν εἴη ἐπιστήμη; οὔτε ἀμαθία·
τὸ γὰρ τοῦ ὄντος τυγχάνον πῶς ἂν εἴη ἀμαθία; ἔστι
δὲ δήπου τοιοῦτον ἡ ὀρθὴ δόξα, μεταξὺ φρονήσεως
καὶ ἀμαθίας. Ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. Μὴ τοί-
νυν ἀνάγκαζε ὃ μὴ καλόν ' ἐστιν αἰσχρὸν εἶναι, μηδὲ B
ὃ μὴ ἀγαθὸν κακόν. οὕτω δὲ καὶ τὸν Ἔρωτα ἐπειδὴ
αὐτὸς ὁμολογεῖς μὴ εἶναι ἀγαθὸν μηδὲ καλόν, μηδέν
τι μᾶλλον οἴου δεῖν αὐτὸν αἰσχρὸν καὶ κακὸν εἶναι,
ἀλλά τι μεταξύ, ἔφη, τούτοιν. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ,
ὁμολογεῖταί γε παρὰ πάντων μέγας θεὸς εἶναι. Τῶν
μὴ εἰδότων, ἔφη, πάντων λέγεις ἢ καὶ τῶν εἰδότων;
Ξυμπάντων μὲν οὖν. Καὶ ἣ γελάσασα, Καὶ πῶς ἄν,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογοῖτο ' μέγας θεὸς εἶναι πα- C
ρὰ τούτων, οἵ φασιν αὐτὸν οὐδὲ θεὸν εἶναι; Τίνες
οὗτοι; ἦν δ' ἐγώ. Εἷς μέν, ἔφη, σύ, μία δ' ἐγώ.
Κἀγὼ εἶπον, Πῶς τοῦτο, ἔφην, λέγεις; Καὶ ἥ, Ῥᾳ-
δίως, ἔφη. λέγε γάρ μοι, οὐ πάντας θεοὺς φῂς εὐδαί-
μονας εἶναι καὶ καλούς; ἢ τολμήσαις ἄν τινα μὴ φά-
ναι καλόν τε καὶ εὐδαίμονα θεῶν εἶναι; Μὰ Δί' οὐκ
ἔγωγ', ἔφην. Εὐδαίμονας δὲ δὴ λέγεις οὐ τοὺς τἀγα-
θὰ καὶ τὰ καλὰ κεκτημένους; Πάνυ γε. Ἀλλὰ ' D
μὴν Ἔρωτά γε ὡμολόγηκας δι' ἔνδειαν τῶν ἀγαθῶν
καὶ καλῶν ἐπιθυμεῖν αὐτῶν τούτων, ὧν ἐνδεής ἐστιν.
Ὡμολόγηκα γάρ. Πῶς δ' ἂν οὖν θεὸς εἴη ὅ γε τῶν
καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος; Οὐδαμῶς, ὥς γ' ἔοικεν.
Ὁρᾷς οὖν, ἔφη, ὅτι καὶ σὺ Ἔρωτα οὐ θεὸν νομίζεις;
XXIII. Τί οὖν ἄν, ἔφην, εἴη ὁ Ἔρως; θνητός; Ἥκι-
στά γε. Ἀλλὰ τί μήν; Ὥσπερ τὰ πρότερα, ἔφη, ' E

μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου. Τί οὖν, ὦ Διοτίμα;
Δαίμων μέγας, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ πᾶν τὸ δαιμό-
νιον μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητοῦ. Τίνα, ἦν δ'
ἐγώ, δύναμιν ἔχον; Ἑρμηνεῦον καὶ διαπορθμεῦον
θεοῖς τὰ παρ' ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ
θεῶν, τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ θυσίας, τῶν τε τὰς
ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς τῶν θυσιῶν. ἐν μέσῳ δὲ ὂν
ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὑτῷ ξυν-
δεδέσθαι. διὰ τούτου καὶ ἡ μαντικὴ πᾶσα χωρεῖ καὶ
ἡ τῶν ἱερέων τέχνη τῶν τε περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς
203 τελετὰς καὶ τὰς ἐπῳδὰς * καὶ τὴν μαντείαν πᾶσαν
καὶ γοητείαν. θεὸς δὲ ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται, ἀλλὰ
διὰ τούτου πᾶσά ἐστιν ἡ ὁμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς
πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ἐγρηγορόσι καὶ καθεύδουσι. καὶ
ὁ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα σοφὸς δαιμόνιος ἀνήρ, ὁ δὲ
ἄλλο τι σοφὸς ὢν ἢ περὶ τέχνας ἢ χειρουργίας τινὰς
βάναυσος. οὗτοι δὴ οἱ δαίμονες πολλοὶ καὶ παντοδα-
ποί εἰσιν, εἷς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ὁ Ἔρως. Πατρὸς
B δέ, ἦν δ' ἐγώ, τίνος ἐστὶ καὶ μητρός; Μακρότερον |
μέν, ἔφη, διηγήσασθαι· ὅμως δέ σοι ἐρῶ. ὅτε γὰρ
ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, εἱστιῶντο οἱ θεοί, οἵ τε ἄλλοι
καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν,
προσαιτήσουσα, οἷον δὴ εὐωχίας οὔσης, ἀφίκετο ἡ Πε-
νία καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς
τοῦ νέκταρος, οἶνος γὰρ οὔπω ἦν, εἰς τὸν τοῦ Διὸς
κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος ηὗδεν. ἡ οὖν Πενία, ἐπι-
βουλεύουσα διὰ τὴν αὑτῆς ἀπορίαν παιδίον ποιήσα-
C σθαι ἐκ τοῦ Πόρου, | κατακλίνεταί τε παρ' αὐτῷ καὶ
ἐκύησε τὸν Ἔρωτα. διὸ δὴ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλου-
θος καὶ θεράπων γέγονεν ὁ Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς
ἐκείνης γενεθλίοις καὶ ἅμα φύσει ἐραστὴς ὢν περὶ τὸ
καλόν, καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης. ἅτε οὖν Πό-
ρου καὶ Πενίας υἱὸς ὢν ὁ Ἔρως ἐν τοιαύτῃ τύχῃ κα-
θέστηκε. πρῶτον μὲν πένης ἀεί ἐστι, καὶ πολλοῦ δεῖ
ἁπαλός τε καὶ καλός, οἷον οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλὰ
D σκληρὸς καὶ αὐχμηρὸς καὶ ἀνυπόδητος καὶ | ἄοικος,
χαμαιπετὴς ἀεὶ ὢν καὶ ἄστρωτος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν
ὁδοῖς ὑπαίθριος κοιμώμενος, τὴν τῆς μητρὸς φύσιν
ἔχων ἀεὶ ἐνδείᾳ ξύνοικος. κατὰ δὲ αὖ τὸν πατέρα ἐπί-
βουλός ἐστι τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἀνδρεῖος
ὢν καὶ ἴτης καὶ σύντονος, θηρευτὴς δεινός, ἀεί τινας
πλέκων μηχανάς, καὶ φρονήσεως ἐπιθυμητὴς, καὶ πό-
ριμος, φιλοσοφῶν διὰ παντὸς τοῦ βίου, δεινὸς γόης
καὶ φαρμακεὺς καὶ σοφιστής· καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος
E πέφυκεν οὔτε | ὡς θνητός, ἀλλὰ τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς
ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῇ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ
ἀποθνήσκει, πάλιν δὲ ἀναβιώσκεται διὰ τὴν τοῦ πα-
τρὸς φύσιν. τὸ δὲ ποριζόμενον ἀεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε οὔτε
ἀπορεῖ Ἔρως ποτὲ οὔτε πλουτεῖ. σοφίας τε αὖ καὶ
ἀμαθίας ἐν μέσῳ ἐστίν. ἔχει γὰρ ὧδε. θεῶν οὐδεὶς
φιλοσοφεῖ οὐδ' ἐπιθυμεῖ σοφὸς γενέσθαι· ἔστι γάρ·
204 οὐδ' εἴ τις ἄλλος σοφός, οὐ φιλοσοφεῖ. οὐδ' * αὖ οἱ
ἀμαθεῖς φιλοσοφοῦσιν οὐδ' ἐπιθυμοῦσι σοφοὶ γενέ-
σθαι· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ
ὄντα καλὸν κἀγαθὸν μηδὲ φρόνιμον δοκεῖν αὑτῷ εἶναι
ἱκανόν. οὔκουν ἐπιθυμεῖ ὁ μὴ οἰόμενος ἐνδεὴς εἶναι
οὗ ἂν μὴ οἴηται ἐπιδεῖσθαι. Τίνες οὖν, ἔφην ἐγώ, ὦ
Διοτίμα, οἱ φιλοσοφοῦντες, εἰ μήτε οἱ σοφοὶ μήτε οἱ
B ἀμαθεῖς; Δῆλον δή, | ἔφη, τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδί,
ὅτι οἱ μεταξὺ τούτων ἀμφοτέρων, ὧν αὖ καὶ ὁ Ἔρως.
ἔστι γὰρ δὴ τῶν καλλίστων ἡ σοφία, Ἔρως δ' ἐστὶν
ἔρως περὶ τὸ καλόν, ὥστε ἀναγκαῖον Ἔρωτα φιλόσο-
φον εἶναι, φιλόσοφον δὲ ὄντα μεταξὺ εἶναι σοφοῦ καὶ
ἀμαθοῦς. αἰτία δὲ αὐτῷ καὶ τούτων ἡ γένεσις· πα-
τρὸς μὲν γὰρ σοφοῦ ἐστι καὶ εὐπόρου, μητρὸς δὲ οὐ
σοφῆς καὶ ἀπόρου. ἡ μὲν οὖν φύσις τοῦ δαίμονος, ὦ
φίλε Σώκρατες, αὕτη· ὃν δὲ σὺ ᾠήθης Ἔρωτα εἶναι,
θαυμαστὸν | οὐδὲν ἔπαθες. ᾠήθης δέ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ C
τεκμαιρομένη ἐξ ὧν σὺ λέγεις, τὸ ἐρώμενον Ἔρωτα εἶ-
ναι, οὐ τὸ ἐρῶν. διὰ ταῦτά σοι, οἶμαι, πάγκαλος ἐφαί-
νετο ὁ Ἔρως. καὶ γάρ ἐστι τὸ ἐραστὸν τὸ τῷ ὄντι
καλὸν καὶ ἁβρὸν καὶ τέλεον καὶ μακαριστόν· τὸ δέ γε
ἐρῶν ἄλλην ἰδέαν τοιαύτην ἔχον, οἵαν ἐγὼ διῆλθον.
XXIV Καὶ ἐγὼ εἶπον, Εἶεν δή, ὦ ξένη· καλῶς γὰρ
λέγεις· τοιοῦτος ὢν ὁ Ἔρως τίνα χρείαν ἔχει τοῖς ἀν-
θρώποις; Τοῦτο δὴ μετὰ ταῦτ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, | D
πειράσομαί σε διδάξαι. ἔστι μὲν γὰρ δὴ τοιοῦτος καὶ
οὕτω γεγονὼς ὁ Ἔρως, ἔστι δὲ τῶν καλῶν, ὡς σὺ φῄς.
εἰ δέ τις ἡμᾶς ἔροιτο Τί τῶν καλῶν ἐστιν ὁ Ἔρως, ὦ
Σώκρατές τε καὶ Διοτίμα; ὧδε δὲ σαφέστερον ἐρῶ, Ὁ
ἐρῶν τῶν καλῶν τί ἐρᾷ; — Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι Γε-
νέσθαι αὑτῷ. Ἀλλ' ἔτι ποθεῖ, ἔφη, ἡ ἀπόκρισις ἐρώ-
τησιν τοιάνδε, Τί ἔσται ἐκείνῳ, ᾧ ἂν γένηται τὰ κα-
λά; Οὐ πάνυ ἔφην ἔτι ἔχειν ἐγὼ πρὸς ταύτην τὴν ἐρώ-
τησιν προχείρως ἀποκρίνασθαι. | Ἀλλ', ἔφη, ὥσπερ ἂν E
εἴ τις μεταβαλὼν ἀντὶ τοῦ καλοῦ τῷ ἀγαθῷ χρώμενος
πυνθάνοιτο Φέρε, ὦ Σώκρατες, ἐρᾷ ὁ ἐρῶν τῶν ἀγα-
θῶν· τί ἐρᾷ; Γενέσθαι, ἦν δ' ἐγώ, αὑτῷ. Καὶ τί
ἔσται ἐκείνῳ, ᾧ ἂν γένηται τἀγαθά; Τοῦτ' εὐπορώ-
τερον, ἦν δ' ἐγώ, ἔχω ἀποκρίνασθαι, ὅτι εὐδαίμων
ἔσται. Κτήσει γάρ, * ἔφη, ἀγαθῶν οἱ εὐδαίμονες εὐδαί- 205
μονες. καὶ οὐκέτι προσδεῖ ἐρέσθαι Ἵνα τί δὲ βούλεται
εὐδαίμων εἶναι ὁ βουλόμενος; ἀλλὰ τέλος δοκεῖ ἔχειν
ἡ ἀπόκρισις. Ἀληθῆ λέγεις, εἶπον ἐγώ. Ταύτην δὴ
τὴν βούλησιν καὶ τὸν ἔρωτα τοῦτον πότερα κοινὸν οἴει
εἶναι πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάντας τἀγαθὰ βούλε-
σθαι αὑτοῖς εἶναι ἀεί, ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως, ἦν δ'
ἐγώ· κοινὸν εἶναι πάντων. Τί δὴ οὖν, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες; οὐ πάντας ἐρᾶν φαμεν, εἴπερ γε πάντες | τῶν B
αὐτῶν ἐρῶσι καὶ ἀεί, ἀλλά τινάς φαμεν ἐρᾶν, τοὺς δ'
οὔ; Θαυμάζω, ἦν δ' ἐγώ, καὶ αὐτός. Ἀλλὰ μὴ θαύ-
μαζ', ἔφη· ἀφελόντες γὰρ ἄρα τοῦ ἔρωτός τι εἶδος
ὀνομάζομεν τὸ τοῦ ὅλου ἐπιτιθέντες ὄνομα ἔρωτα, τὰ
δὲ ἄλλα ἄλλοις καταχρώμεθα ὀνόμασιν. Ὥσπερ τί;
ἦν δ' ἐγώ. Ὥσπερ τόδε. οἶσθ' ὅτι ποίησίς ἐστί τι
πολύ. ἡ γάρ τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν ἰόντι ὁτῳ-
οῦν αἰτία πᾶσά ἐστι ποίησις, ὥστε καὶ αἱ ὑπὸ πάσαις
ταῖς | τέχναις ἐργασίαι ποιήσεις εἰσὶ καὶ οἱ τούτων C
δημιουργοὶ πάντες ποιηταί. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ'
ὅμως, ἦ δ' ἥ, οἶσθ' ὅτι οὐ καλοῦνται ποιηταί, ἀλλ'
ἄλλα ἔχουσιν ὀνόματα, ἀπὸ δὲ πάσης τῆς ποιήσεως ἓν
μόριον ἀφορισθὲν τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα
τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι προσαγορεύεται. ποίησις γὰρ
τοῦτο μόνον καλεῖται, καὶ οἱ ἔχοντες τοῦτο τὸ μόριον
τῆς ποιήσεως ποιηταί. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφην. Οὕτω
τοίνυν καὶ περὶ τὸν ἔρωτα· τὸ μὲν | κεφάλαιόν ἐστι D
πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμία καὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν ὁ
μέγιστός τε καὶ δολερὸς ἔρως παντί· ἀλλ' οἱ μὲν ἄλ-

λη τρεπόμενοι πολλαχῇ ἐπ' αὐτόν, ἢ κατὰ χρηματι-
σμὸν ἢ κατὰ φιλογυμναστίαν ἢ κατὰ φιλοσοφίαν, οὔτ'
ἐρᾶν καλοῦνται οὔτ' ἐρασταί, οἱ δὲ κατὰ ἕν τι εἶδος
ἰόντες τε καὶ ἐσπουδακότες τὸ τοῦ ὅλου ὄνομα ἴσχου-
σιν, ἔρωτά τε καὶ ἐρᾶν καὶ ἐρασταί. Κινδυνεύεις ἀλη-
θῆ, ἔφην ἐγώ, λέγειν. Καὶ λέγεται μέν γέ τις, ἔφη,
E λόγος, ὡς οἳ ἂν τὸ ἥμισυ ˈ ἑαυτῶν ζητῶσιν, οὗτοι
ἐρῶσιν· ὁ δ' ἐμὸς λόγος οὔθ' ἡμίσεός φησιν εἶναι τὸν
ἔρωτα οὔθ' ὅλου, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ γέ που, ὦ ἑταῖρε,
ἀγαθὸν ὄν· ἐπεὶ αὑτῶν γε καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἐθέ-
λουσιν ἀποτέμνεσθαι οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν αὐτοῖς δοκῇ
τὰ ἑαυτῶν πονηρὰ εἶναι. οὐ γὰρ τὸ ἑαυτῶν, οἶμαι,
ἕκαστοι ἀσπάζονται, εἰ μὴ εἴ τις τὸ μὲν ἀγαθὸν οἰ-
κεῖον καλεῖ καὶ ἑαυτοῦ, τὸ δὲ κακὸν ἀλλότριον· ὡς
206 οὐδέν γε ἄλλο ἐστὶν * οὗ ἐρῶσιν ἄνθρωποι ἢ τοῦ
ἀγαθοῦ. ἢ σοὶ δοκοῦσιν; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε, ἦν δ'
ἐγώ. Ἆρ' οὖν, ἡ δ' ἥ, οὕτως ἁπλοῦν ἐστι λέγειν, ὅτι
οἱ ἄνθρωποι τἀγαθοῦ ἐρῶσι; Ναί, ἔφην. Τί δέ;
οὐ προσθετέον, ἔφη, ὅτι καὶ εἶναι τὸ ἀγαθὸν αὑτοῖς
ἐρῶσιν; Προσθετέον. Ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ οὐ μόνον
εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ εἶναι; Καὶ τοῦτο προσθετέον.
Ἔστιν ἄρα ξυλλήβδην, ἔφη, ὁ ἔρως τοῦ τὸ ἀγαθὸν αὑ-
τῷ εἶναι ἀεί. Ἀληθέστατα, ἔφην ἐγώ, λέγεις. **XXV.**
B Ὅτε δὴ τούτου ὁ ἔρως ˈ ἐστὶν ἀεί, ἦ δ' ἥ, τῶν τίνα
τρόπον διωκόντων αὐτὸ καὶ ἐν τίνι πράξει ἡ σπουδὴ
καὶ ἡ σύντασις ἔρως ἂν καλοῖτο; τί τοῦτο τυγχάνει ὂν
τὸ ἔργον; ἔχεις εἰπεῖν; Οὐ μέντ' ἂν σέ, ἔφην ἐγώ,
ὦ Διοτίμα, ἐθαύμαζον ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἐφοίτων παρὰ
σὲ αὐτὰ ταῦτα μαθησόμενος. Ἀλλ' ἐγώ σοι, ἔφη,
ἐρῶ. ἔστι γὰρ τοῦτο τόκος ἐν καλῷ καὶ κατὰ τὸ σῶ-
μα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν. Μαντείας, ἦν δ' ἐγώ, δεῖ-
ται ὅ τι ποτὲ λέγεις, καὶ οὐ μανθάνω. Ἀλλ' ἐγώ, ἦ
C δ' ἥ, ˈ σαφέστερον ἐρῶ. κυοῦσι γάρ, ἔφη, ὦ Σώκρα-
τες, πάντες ἄνθρωποι καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ
τὴν ψυχήν, καὶ ἐπειδὰν ἔν τινι ἡλικίᾳ γένωνται, τίκτειν
ἐπιθυμεῖ ἡμῶν ἡ φύσις. τίκτειν δὲ ἐν μὲν αἰσχρῷ οὐ
δύναται, ἐν δὲ τῷ καλῷ. ἡ γὰρ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς
συνουσία τόκος ἐστίν. ἔστι δὲ τοῦτο θεῖον τὸ πρᾶ-
γμα, καὶ τοῦτο ἐν θνητῷ ὄντι τῷ ζώῳ ἀθάνατον ἔνε-
στιν, ἡ κύησις καὶ ἡ γέννησις. ταῦτα δ' ἐν τῷ ἀναρ-
D μόστῳ ἀδύνατον γενέσθαι. ἀνάρμοστον δ' ἐστὶ ˈ τὸ
αἰσχρὸν παντὶ τῷ θείῳ, τὸ δὲ καλὸν ἁρμόττον. Μοῖ-
ρα οὖν καὶ Εἰλείθυια ἡ καλλονή ἐστι τῇ γενέσει. διὰ
ταῦτα ὅταν μὲν καλῷ προσπελάζῃ τὸ κυοῦν, ἵλεών τε
γίγνεται καὶ εὐφραινόμενον διαχεῖται καὶ τίκτει τε καὶ
γεννᾷ· ὅταν δὲ αἰσχρῷ, σκυθρωπόν τε καὶ λυπούμε-
νον συσπειρᾶται καὶ ἀποτρέπεται καὶ ἀνείλλεται καὶ
οὐ γεννᾷ, ἀλλ' ἴσχον τὸ κύημα χαλεπῶς φέρει. ὅθεν
δὴ τῷ κυοῦντί τε καὶ ἤδη σπαργῶντι πολλὴ ἡ πτοίη-
E σις γέγονε ˈ περὶ τὸ καλὸν διὰ τὸ μεγάλης ὠδῖνος
ἀπολύειν τὸν ἔχοντα. ἔστι γάρ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ
τοῦ καλοῦ ὁ ἔρως, ὡς σὺ οἴει. Ἀλλὰ τί μήν; Τῆς
γεννήσεως καὶ τοῦ τόκου ἐν τῷ καλῷ. Εἶεν, ἦν δ'
ἐγώ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δὴ οὖν τῆς γεννήσεως;
ὅτι ἀειγενές ἐστι καὶ ἀθάνατον ὡς θνητῷ ἡ γέννησις.
207 ἀθανασίας * δὲ ἀναγκαῖον ἐπιθυμεῖν μετὰ ἀγαθοῦ ἐκ
τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ ἑαυτῷ εἶναι ἀεὶ
ἔρως ἐστίν. ἀναγκαῖον δὴ ἐκ τούτου τοῦ λόγου καὶ
τῆς ἀθανασίας τὸν ἔρωτα εἶναι. **XXVI.** Ταῦτά τε

οὖν πάντα ἐδίδασκέ με, ὁπότε περὶ τῶν ἐρωτικῶν λό-
γους ποιοῖτο, καί ποτε ἤρετο, Τί οἴει, ὦ Σώκρατες,
αἴτιον εἶναι τούτου τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἐπιθυμίας; ἢ
οὐκ αἰσθάνει, ὡς δεινῶς διατίθεται πάντα τὰ θηρία,
ἐπειδὰν γεννᾶν ἐπιθυμήσῃ, καὶ τὰ πεζὰ καὶ τὰ ˈ πτη- B
νά, νοσοῦντά τε πάντα καὶ ἐρωτικῶς διατιθέμενα,
πρῶτον μὲν περὶ τὸ ξυμμιγῆναι ἀλλήλοις, ἔπειτα περὶ
τὴν τροφὴν τοῦ γενομένου, καὶ ἕτοιμά ἐστιν ὑπὲρ τού-
των καὶ διαμάχεσθαι τὰ ἀσθενέστατα τοῖς ἰσχυροτά-
τοις καὶ ὑπεραποθνήσκειν, καὶ αὐτὰ τῷ λιμῷ παρα-
τεινόμενα, ὥστ' ἐκεῖνα ἐκτρέφειν, καὶ ἄλλο πᾶν ποι-
οῦντα; τοὺς μὲν γὰρ ἀνθρώπους, ἔφη, οἴοιτ' ἄν τις ἐκ
λογισμοῦ ταῦτα ποιεῖν· τὰ δὲ θηρία τίς αἰτία οὕτως
ἐρωτικῶς ˈ διατίθεσθαι; ἔχεις λέγειν; Καὶ ἐγὼ αὖ C
ἔλεγον, ὅτι οὐκ εἰδείην. Ἡ δ' εἶπε, Διανοεῖ οὖν δει-
νός ποτε γενήσεσθαι τὰ ἐρωτικά, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐν-
νοῇς; Ἀλλὰ διὰ ταῦτά τοι, ὦ Διοτίμα, ὅπερ νῦν δὴ
εἶπον, παρὰ σὲ ἥκω, γνοὺς ὅτι διδασκάλων δέομαι.
ἀλλά μοι λέγε καὶ τούτων τὴν αἰτίαν καὶ τῶν ἄλλων
τῶν περὶ τὰ ἐρωτικά. Εἰ τοίνυν, ἔφη, πιστεύεις ἐκεί-
νου εἶναι φύσει τὸν ἔρωτα, οὗ πολλάκις ὡμολογήκα-
μεν, μὴ θαύμαζε. ἐνταῦθα γὰρ ˈ τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ λό- D
γον ἡ θνητὴ φύσις ζητεῖ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀεί τε εἶ-
ναι καὶ ἀθάνατος. δύναται δὲ ταύτῃ μόνον, τῇ γενέ-
σει, ὅτι ἀεὶ καταλείπει ἕτερον νέον ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ·
ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ ἓν ἕκαστον τῶν ζώων ζῆν καλεῖται καὶ
εἶναι τὸ αὐτό, οἷον ἐκ παιδαρίου ὁ αὐτὸς λέγεται ἕως
ἂν πρεσβύτης γένηται· οὗτος μέντοι οὐδέποτε τὰ αὐ-
τὰ ἔχων ἐν αὑτῷ ὅμως ὁ αὐτὸς καλεῖται, ἀλλὰ νέος
ἀεὶ γιγνόμενος, τὰ δὲ ἀπολλύς, καὶ κατὰ τὰς τρίχας
καὶ σάρκα καὶ ˈ ὀστᾶ καὶ αἷμα καὶ ξύμπαν τὸ σῶμα. E
καὶ μὴ ὅτι κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν
οἱ τρόποι, τὰ ἤθη, δόξαι, ἐπιθυμίαι, ἡδοναί, λῦπαι,
φόβοι, τούτων ἕκαστα οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πάρεστιν
ἑκάστῳ, ἀλλὰ τὰ μὲν γίγνεται, τὰ δὲ ἀπόλλυται. πολὺ
δὲ τούτων ἀτοπώτερον ἔτι, ὅτι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι μὴ
ὅτι αἱ μὲν γίγνονται, * αἱ δὲ ἀπόλλυνται ἡμῖν, καὶ 208
οὐδέποτε οἱ αὐτοί ἐσμεν οὐδὲ κατὰ τὰς ἐπιστήμας,
ἀλλὰ καὶ μία ἑκάστη τῶν ἐπιστημῶν ταὐτὸν πάσχει.
ὃ γὰρ καλεῖται μελετᾶν ὡς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστή-
μης· λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἔξοδος, μελέτη δὲ πάλιν και-
νὴν ἐμποιοῦσα ἀντὶ τῆς ἀπιούσης μνήμην σώζει τὴν
ἐπιστήμην, ὥστε τὴν αὐτὴν δοκεῖν εἶναι. τούτῳ γὰρ τῷ
τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, οὐ τῷ παντάπασι τὸ
αὐτὸ ἀεὶ εἶναι, ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ ˈ τὸ ἀπιὸν B
καὶ παλαιούμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, οἷον αὐ-
τὸ ἦν. ταύτῃ τῇ μηχανῇ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, θνητὸν
ἀθανασίας μετέχει, καὶ σῶμα καὶ τἆλλα πάντα· ἀθά-
νατον δὲ ἄλλῃ. μὴ οὖν θαύμαζε, εἰ τὸ αὑτοῦ ἀπο-
βλάστημα φύσει πᾶν τιμᾷ· ἀθανασίας γὰρ χάριν παν-
τὶ αὕτη ἡ σπουδὴ καὶ ὁ ἔρως ἕπεται. **XXVII.** Καὶ
ἐγὼ ἀκούσας τὸν λόγον ἐθαύμασά τε καὶ εἶπον, Εἶεν,
ἦν δ' ἐγώ, ὦ σοφωτάτη Διοτίμα· ταῦτα ὡς ἀληθῶς
οὕτως ἔχει; ˈ Καὶ ἥ, ὥσπερ οἱ τέλεοι σοφισταί, Εὖ C
ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες· ἐπεί γε καὶ τῶν ἀνθρώπων
εἰ ἐθέλεις εἰς τὴν φιλοτιμίαν βλέψαι, θαυμάζοις ἂν
τῆς ἀλογίας περὶ ἃ ἐγὼ εἴρηκα, εἰ μὴ ἐννοεῖς ἐνθυμη-
θεὶς ὡς δεινῶς διάκεινται ἔρωτι τοῦ ὀνομαστοὶ γενέ-
σθαι καὶ κλέος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἀθάνατον κατα-

θέσθαι, καὶ ὑπὲρ τούτου κινδύνους τε κινδυνεύειν ἕτοιμοί εἰσι πάντας ἔτι μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τῶν παίδων,
D καὶ χρήματα ἀναλίσκειν καὶ | πόνους πονεῖν οὑστινασοῦν καὶ ὑπεραποθνήσκειν· ἐπεὶ οἴει σύ, ἔφη, Ἄλκηστιν ὑπὲρ Ἀδμήτου ἀποθανεῖν ἄν, ἢ Ἀχιλλέα Πατρόκλῳ ἐπαποθανεῖν, ἢ προαποθανεῖν τὸν ὑμέτερον Κόδρον ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῶν παίδων, μὴ οἰομένους ἀθάνατον μνήμην ἀρετῆς πέρι ἑαυτῶν ἔσεσθαι, ἣν νῦν ἡμεῖς ἔχομεν; Πολλοῦ γε δεῖ, ἔφη, ἀλλ᾽, οἶμαι, ὑπὲρ ἀρετῆς ἀθανάτου καὶ τοιαύτης δόξης εὐκλεοῦς πάντες
E πάντα ποιοῦσιν, ὅσῳ ἂν | ἀμείνους ὦσι, τοσούτῳ μᾶλλον· τοῦ γὰρ ἀθανάτου ἐρῶσιν. Οἱ μὲν οὖν ἐγκύμονες, ἔφη, κατὰ σώματα ὄντες πρὸς τὰς γυναῖκας μᾶλλον τρέπονται καὶ ταύτῃ ἐρωτικοί εἰσι, διὰ παιδογονίας ἀθανασίαν καὶ μνήμην καὶ εὐδαιμονίαν, ὡς οἴονται, αὑτοῖς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον πάντα ποριζόμενοι·
209 οἱ δὲ κατὰ τὴν ψυχήν — * εἰσὶ γὰρ οὖν, ἔφη, οἳ ἐν ταῖς ψυχαῖς κυοῦσιν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς σώμασιν, ἃ ψυχῇ προσήκει καὶ κυῆσαι καὶ κυεῖν. τί οὖν προσήκει; φρόνησίν τε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν· ὧν δή εἰσι καὶ οἱ ποιηταὶ πάντες γεννήτορες καὶ τῶν δημιουργῶν ὅσοι λέγονται εὑρετικοὶ εἶναι. πολὺ δὲ μεγίστη, ἔφη, καὶ καλλίστη τῆς φρονήσεως ἡ περὶ τὰς τῶν πόλεών τε καὶ οἰκήσεων διακοσμήσεις, ᾗ δὴ ὄνομά ἐστι σωφροσύνη
B τε καὶ δικαιοσύνη. τούτων αὖ ὅταν τις ἐκ νέου | ἐγκύμων ᾖ τὴν ψυχὴν θεῖος ὤν, καὶ ἡκούσης τῆς ἡλικίας τίκτειν τε καὶ γεννᾶν ἤδη ἐπιθυμεῖ. ζητεῖ δή, οἶμαι, καὶ οὗτος περιιὼν τὸ καλὸν ἐν ᾧ ἂν γεννήσειεν· ἐν τῷ γὰρ αἰσχρῷ οὐδέποτε γεννήσει. τά τε οὖν σώματα τὰ καλὰ μᾶλλον ἢ τὰ αἰσχρὰ ἀσπάζεται ἅτε κυῶν, καὶ ἐὰν ἐντύχῃ ψυχῇ καλῇ καὶ γενναίᾳ καὶ εὐφυεῖ, πάνυ δὴ ἀσπάζεται τὸ ξυναμφότερον, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον εὐθὺς εὐπορεῖ λόγων περὶ ἀρετῆς καὶ
C περὶ οἷον χρὴ εἶναι τὸν | ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν καὶ ἃ ἐπιτηδεύειν, καὶ ἐπιχειρεῖ παιδεύειν. ἁπτόμενος γάρ, οἶμαι, τοῦ καλοῦ καὶ ὁμιλῶν αὐτῷ, ἃ πάλαι ἐκύει, τίκτει καὶ γεννᾷ, καὶ παρὼν καὶ ἀπὼν μεμνημένος, καὶ τὸ γεννηθὲν συνεκτρέφει κοινῇ μετ᾽ ἐκείνου, ὥστε πολὺ μείζω κοινωνίαν τῆς τῶν παίδων πρὸς ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ἴσχουσι καὶ φιλίαν βεβαιοτέραν, ἅτε καλλιόνων καὶ ἀθανατωτέρων παίδων κεκοινωνηκότες. καὶ πᾶς ἂν δέ-
D ξαιτο ἑαυτῷ τοιούτους παῖδας μᾶλλον | γεγονέναι ἢ τοὺς ἀνθρωπίνους, καὶ εἰς Ὅμηρον ἀποβλέψας καὶ Ἡσίοδον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς τοὺς ἀγαθοὺς ζηλῶν, οἷα ἔκγονα ἑαυτῶν καταλείπουσιν, ἃ ἐκείνοις ἀθάνατον κλέος καὶ μνήμην παρέχεται αὐτὰ τοιαῦτα ὄντα· εἰ δὲ βούλει, ἔφη, οἵους Λυκοῦργος παῖδας κατελίπετο ἐν Λακεδαίμονι σωτῆρας τῆς Λακεδαίμονος καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν τῆς Ἑλλάδος. τίμιος δὲ παρ᾽ ὑμῖν καὶ Σό-
E λων διὰ τὴν τῶν νόμων γέννησιν, καὶ ἄλλοι ἄλλοθι | πολλαχοῦ ἄνδρες, καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ ἐν βαρβάροις, πολλὰ καὶ καλὰ ἀποφηνάμενοι ἔργα, γεννήσαντες παντοίαν ἀρετήν· ὧν καὶ ἱερὰ πολλὰ ἤδη γέγονε διὰ τοὺς τοιούτους παῖδας, διὰ δὲ τοὺς ἀνθρωπίνους οὐδενός πω. **XXVIII.** Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐρωτικὰ ἴσως, ὦ Σώκρατες, κἂν σὺ μυηθείης· τὰ δὲ τέλεα καὶ ἐποπτι-
210 κά, * ὧν ἕνεκα καὶ ταῦτα ἔστιν, ἐάν τις ὀρθῶς μετίῃ, οὐκ οἶδ᾽ εἰ οἷός τ᾽ ἂν εἴης. ἐρῶ μὲν οὖν, ἔφη, ἐγὼ καὶ προθυμίας οὐδὲν ἀπολείψω· πειρῶ δὲ ἕπε-

σθαι, ἂν οἷός τε ᾖς. Δεῖ γάρ, ἔφη, τὸν ὀρθῶς ἰόντα ἐπὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἄρχεσθαι μὲν νέον ὄντα ἰέναι ἐπὶ τὰ καλὰ σώματα, καὶ πρῶτον μέν, ἐὰν ὀρθῶς ἡγῆται ὁ ἡγούμενος, ἑνὸς αὐτὸν σώματος ἐρᾶν καὶ ἐνταῦθα γεννᾶν λόγους καλούς, ἔπειτα δὲ αὐτὸν κατανοῆσαι, ὅτι τὸ κάλλος τὸ ἐπὶ ὁτῳοῦν σώματι | τῷ ἐπὶ ἑτέρῳ B
σώματι ἀδελφόν ἐστι, καὶ εἰ δεῖ διώκειν τὸ ἐπ᾽ εἴδει καλόν, πολλὴ ἄνοια μὴ οὐχ ἕν τε καὶ ταὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸ ἐπὶ πᾶσι τοῖς σώμασι κάλλος· τοῦτο δ᾽ ἐννοήσαντα καταστῆναι πάντων τῶν καλῶν σωμάτων ἐραστήν, ἑνὸς δὲ τὸ σφόδρα τοῦτο χαλάσαι καταφρονήσαντα καὶ σμικρὸν ἡγησάμενον· μετὰ δὲ ταῦτα τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς κάλλος τιμιώτερον ἡγήσασθαι τοῦ ἐν τῷ σώματι, ὥστε καὶ ἐὰν ἐπιεικὴς ὢν τὴν ψυχήν τις καὶ [ἐὰν] | σμικρὸν ἄνθος ἔχῃ, ἐξαρκεῖν αὐτῷ καὶ ἐρᾶν C
καὶ κήδεσθαι καὶ τίκτειν λόγους τοιούτους καὶ ζητεῖν, οἵτινες ποιήσουσι βελτίους τοὺς νέους, ἵνα ἀναγκασθῇ αὖ θεάσασθαι τὸ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τοῖς νόμοις καλὸν καὶ τοῦτο ἰδεῖν, ὅτι πᾶν αὐτὸ αὑτῷ ξυγγενές ἐστιν, ἵνα τὸ περὶ τὸ σῶμα καλὸν σμικρόν τι ἡγήσηται εἶναι· μετὰ δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐπὶ τὰς ἐπιστήμας ἀγαγεῖν, ἵνα ἴδῃ αὖ ἐπιστημῶν κάλλος, καὶ βλέπων πρὸς πολὺ ἤδη τὸ καλὸν | μηκέτι τῷ παρ᾽ ἑνί, D
ὥσπερ οἰκέτης, ἀγαπῶν παιδαρίου κάλλος ἢ ἀνθρώπου τινὸς ἢ ἐπιτηδεύματος ἑνὸς δουλεύων φαῦλος ᾖ καὶ σμικρολόγος, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ πολὺ πέλαγος τετραμμένος τοῦ καλοῦ καὶ θεωρῶν πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους καὶ μεγαλοπρεπεῖς τίκτῃ καὶ διανοήματα ἐν φιλοσοφίᾳ ἀφθόνῳ, ἕως ἂν ἐνταῦθα ῥωσθεὶς καὶ αὐξηθεὶς κατίδῃ τινὰ ἐπιστήμην μίαν τοιαύτην, ἥ ἐστι καλοῦ τοιοῦδε. Πειρῶ δέ μοι, ἔφη, τὸν νοῦν | προσέχειν ὡς E
οἷόν τε μάλιστα. **XXIX.** Ὃς γὰρ ἂν μέχρι ἐνταῦθα πρὸς τὰ ἐρωτικὰ παιδαγωγηθῇ, θεώμενος ἐφεξῆς τε καὶ ὀρθῶς τὰ καλά, πρὸς τέλος ἤδη ἰὼν τῶν ἐρωτικῶν ἐξαίφνης κατόψεταί τι θαυμαστὸν τὴν φύσιν καλόν, τοῦτο ἐκεῖνο, ὦ Σώκρατες, οὗ δὴ ἕνεκεν καὶ οἱ ἔμπροσθεν πάντες πόνοι ἦσαν, πρῶτον μὲν ἀεὶ ὂν * 211
καὶ οὔτε γιγνόμενον οὔτε ἀπολλύμενον, οὔτε αὐξανόμενον οὔτε φθῖνον, ἔπειτα οὐ τῇ μὲν καλόν, τῇ δ᾽ αἰσχρόν, οὐδὲ τοτὲ μέν, τοτὲ δ᾽ οὔ, οὐδὲ πρὸς μὲν τὸ καλόν, πρὸς δὲ τὸ αἰσχρόν, οὐδ᾽ ἔνθα μὲν καλόν, ἔνθα δὲ αἰσχρόν, ὡς τισὶ μὲν ὂν καλόν, τισὶ δὲ αἰσχρόν. οὐδ᾽ αὖ φαντασθήσεται αὐτῷ τὸ καλὸν οἷον πρόσωπόν τι οὐδὲ χεῖρες οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν σῶμα μετέχει, οὐδέ τις λόγος οὐδέ τις ἐπιστήμη, οὐδέ που ὂν ἐν ἑτέρῳ τινί, οἷον ἐν ζῴῳ ἢ ἐν γῇ ἢ ἐν | οὐρανῷ B
ἢ ἔν τῳ ἄλλῳ, ἀλλὰ αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ μεθ᾽ αὑτοῦ μονοειδὲς ἀεὶ ὄν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα καλὰ ἐκείνου μετέχοντα τρόπον τινὰ τοιοῦτον, οἷον γιγνομένων τε τῶν ἄλλων καὶ ἀπολλυμένων μηδὲν ἐκεῖνο μήτε τι πλέον μήτε ἔλαττον γίγνεσθαι μηδὲ πάσχειν μηδέν. ὅταν δή τις ἀπὸ τῶνδε διὰ τὸ ὀρθῶς παιδεραστεῖν ἐπανιὼν ἐκεῖνο τὸ καλὸν ἄρχηται καθορᾶν, σχεδὸν ἄν τι ἅπτοιτο τοῦ τέλους. τοῦτο γὰρ δή ἐστι τὸ ὀρθῶς ἐπὶ τὰ ἐρωτικὰ ἰέναι ἢ ὑπ᾽ ἄλλου | ἄγεσθαι, ἀρχόμενον C
ἀπὸ τῶνδε τῶν καλῶν ἐκείνου ἕνεκα τοῦ καλοῦ ἀεὶ ἐπανιέναι, ὥσπερ ἐπαναβασμοῖς χρώμενον, ἀπὸ ἑνὸς ἐπὶ δύο καὶ ἀπὸ δυεῖν ἐπὶ πάντα τὰ καλὰ σώματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν σωμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύ-

ματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ
μαθήματα, ἕςτ' ἂν ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐπ' ἐκεῖνο τὸ
μάθημα τελευτήσῃ, ὅ ἐστιν οὐκ ἄλλου ἢ αὐτοῦ ἐκεί-
νου τοῦ καλοῦ μάθημα, καὶ γνῷ αὐτὸ τελευτῶν ὃ ἔστι
D καλόν. | Ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὦ φίλε Σώκρατες, ἔφη ἡ
Μαντινικὴ ξένη, εἴπερ που ἄλλοθι, βιωτὸν ἀνθρώπῳ,
θεωμένῳ αὐτὸ τὸ καλόν. ὃ ἐάν ποτε ἴδῃς, οὐ κατὰ
χρυσίον τε καὶ ἐσθῆτα καὶ τοὺς καλοὺς παῖδάς τε καὶ
νεανίσκους δόξει σοι εἶναι, οὓς νῦν ὁρῶν ἐκπέπληξαι
καὶ ἕτοιμος εἶ καὶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοί, ὁρῶντες τὰ
παιδικὰ καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴ πως οἷόν τ' ἦν,
μήτε ἐσθίειν μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ
ξυνεῖναι. τί δῆτα, ἔφη, οἰόμεθα, εἴ τῳ γένοιτο αὐτὸ
E τὸ | καλὸν ἰδεῖν εἰλικρινές, καθαρόν, ἄμικτον, ἀλλὰ μὴ
ἀνάπλεων σαρκῶν τε ἀνθρωπίνων καὶ χρωμάτων καὶ
ἄλλης πολλῆς φλυαρίας θνητῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θεῖον κα-
λὸν δύναιτο μονοειδὲς κατιδεῖν; ἆρ' οἴει, ἔφη, φαῦλον
212 βίον γίγνεσθαι * ἐκεῖσε βλέποντος ἀνθρώπου κἀκεῖνο
ᾧ δεῖ θεωμένου καὶ ξυνόντος αὐτῷ; ἢ οὐκ ἐνθυμεῖ,
ἔφη, ὅτι ἐνταῦθα αὐτῷ μοναχοῦ γενήσεται, ὁρῶντι ᾧ
ὁρατὸν τὸ καλόν, τίκτειν οὐκ εἴδωλα ἀρετῆς, ἅτε οὐκ
εἰδώλου ἐφαπτομένῳ, ἀλλ' ἀληθῆ, ἅτε τοῦ ἀληθοῦς
ἐφαπτομένῳ, τεκόντι δὲ ἀρετὴν ἀληθῆ καὶ θρεψαμένῳ
ὑπάρχει θεοφιλεῖ γενέσθαι καί, εἴπερ τῳ ἄλλῳ ἀνθρώ-
B πων, ἀθανάτῳ καὶ ἐκείνῳ; | Ταῦτα δή, ὦ Φαῖδρέ τε
καὶ οἱ ἄλλοι, ἔφη μὲν Διοτίμα, πέπεισμαι δ' ἐγώ· πε-
πεισμένος δὲ πειρῶμαι καὶ τοὺς ἄλλους πείθειν, ὅτι
τούτου τοῦ κτήματος τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει συνεργὸν
ἀμείνω Ἔρωτος οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως λάβοι. διὸ δὴ ἔγωγέ
φημι χρῆναι πάντα ἄνδρα τὸν Ἔρωτα τιμᾶν, καὶ αὐ-
τὸς τιμῶ τὰ ἐρωτικὰ καὶ διαφερόντως ἀσκῶ, καὶ τοῖς
ἄλλοις παρακελεύομαι, καὶ νῦν τε καὶ ἀεὶ ἐγκωμιάζω
τὴν δύναμιν καὶ ἀνδρείαν τοῦ Ἔρωτος καθ' ὅσον οἷός
C τ' εἰμί. Τοῦτον οὖν τὸν | λόγον, ὦ Φαῖδρε, εἰ μὲν
βούλει, ὡς ἐγκώμιον εἰς Ἔρωτα νόμισον εἰρῆσθαι, εἰ δέ,
ὅ τι καὶ ὅπῃ χαίρεις ὀνομάζων, τοῦτο ὀνόμαζε. **XXX.**
Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Σωκράτους, τοὺς μὲν ἐπαινεῖν,
τὸν δὲ Ἀριστοφάνη λέγειν τι ἐπιχειρεῖν, ὅτι ἐμνήσθη
αὐτοῦ λέγων ὁ Σωκράτης περὶ τοῦ λόγου· καὶ ἐξαίφνης
τὴν αὔλειον θύραν κρουομένην πολὺν ψόφον παρασχεῖν
ὡς κωμαστῶν, καὶ αὐλητρίδος φωνὴν ἀκούειν. τὸν οὖν
D Ἀγάθωνα, Παῖδες, | φάναι, οὐ σκέψεσθε; καὶ ἐὰν μέν
τις τῶν ἐπιτηδείων ᾖ, καλεῖτε· εἰ δὲ μή, λέγετε, ὅτι οὐ
πίνομεν, ἀλλ' ἀναπαυόμεθα ἤδη. Καὶ οὐ πολὺ ὕστερον
Ἀλκιβιάδου τὴν φωνὴν ἀκούειν ἐν τῇ αὐλῇ σφόδρα με-
θύοντος καὶ μέγα βοῶντος ἐρωτῶντος, ὅπου Ἀγάθων,
καὶ κελεύοντος ἄγειν παρ' Ἀγάθωνα. ἄγειν οὖν αὐ-
τὸν παρὰ σφᾶς τήν τε αὐλητρίδα ὑπολαβοῦσαν καὶ
ἄλλους τινὰς τῶν ἀκολούθων, καὶ ἐπιστῆναι ἐπὶ τὰς
E θύρας ἐστεφανωμένον | αὐτὸν κιττοῦ τέ τινι στεφάνῳ
δασεῖ καὶ ἴων, καὶ ταινίας ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πά-
νυ πολλάς, καὶ εἰπεῖν, Ἄνδρες, χαίρετε· μεθύοντα ἄν-
δρα πάνυ σφόδρα δέξεσθε συμπότην, ἢ ἀπίωμεν ἀνα-
δήσαντες μόνον Ἀγάθωνα, ἐφ' ὅπερ ἤλθομεν; ἐγὼ
γάρ τοι, φάναι, χθὲς μὲν οὐχ οἷός τ' ἐγενόμην ἀφι-
κέσθαι, νῦν δὲ ἥκω ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχων τὰς ταινίας,
ἵνα ἀπὸ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς τὴν τοῦ σοφωτάτου καὶ
καλλίστου κεφαλήν, ἵν' εἴπω οὑτωσί, ἀναδήσω. ἆρα
καταγελάσεσθέ μου ὡς μεθύοντος; ἐγὼ δέ, κἂν ὑμεῖς
γελᾶτε, * ὅμως εὖ οἶδ' ὅτι ἀληθῆ λέγω. ἀλλά μοι λέ- 213
γετε αὐτόθεν, ἐπὶ ῥητοῖς εἰςίω, ἢ μή; συμπίεσθε, ἢ
οὔ; Πάντας οὖν ἀναθορυβῆσαι καὶ κελεύειν εἰςιέναι
καὶ κατακλίνεσθαι, καὶ τὸν Ἀγάθωνα καλεῖν αὐτόν.
καὶ τὸν ἰέναι ἀγόμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πε-
ριαιρούμενον ἅμα τὰς ταινίας ὡς ἀναδήσοντα, ἐπίπρο-
σθεν τῶν ὀφθαλμῶν ἔχοντα οὐ κατιδεῖν τὸν Σωκρά-
τη, ἀλλὰ καθίζεσθαι παρὰ τὸν Ἀγάθωνα ἐν μέσῳ
Σωκράτους τε καὶ ἐκείνου· | παραχωρῆσαι γὰρ τὸν B
Σωκράτη ὡς ἐκεῖνον καθίζειν. παρακαθεζόμενον δὲ
αὐτὸν ἀσπάζεσθαί τε τὸν Ἀγάθωνα καὶ ἀναδεῖν. εἰ-
πεῖν οὖν τὸν Ἀγάθωνα, Ὑπολύετε, παῖδες, Ἀλκιβιά-
δην, ἵνα ἐκ τρίτων κατακέηται. Πάνυ γε, εἰπεῖν τὸν
Ἀλκιβιάδην· ἀλλὰ τίς ἡμῖν ὅδε τρίτος συμπότης; Καὶ
ἅμα μεταστρεφόμενον αὐτὸν ὁρᾶν τὸν Σωκράτη, ἰδόν-
τα δὲ ἀναπηδῆσαι καὶ εἰπεῖν Ὦ Ἡράκλεις, τουτὶ τί
ἦν; Σωκράτης οὗτος ἐλλοχῶν αὖ με ἐνταῦθα κατέ-
κεισο, ὥσπερ | εἰώθης ἐξαίφνης ἀναφαίνεσθαι ὅπου C
ἐγὼ ᾤμην ἥκιστά σε ἔσεσθαι. καὶ νῦν τί ἥκεις; καὶ τί
αὖ ἐνταῦθα κατεκλίνης; ὡς οὐ παρὰ Ἀριστοφάνει οὐ-
δὲ εἴ τις ἄλλος γελοῖος ἔστι τε καὶ βούλεται· ἀλλὰ
διεμηχανήσω, ὅπως παρὰ τῷ καλλίστῳ τῶν ἔνδον κα-
τακείσει. Καὶ τὸν Σωκράτη, Ὦ Ἀγάθων, φάναι, ὅρα
εἴ μοι ἐπαμύνεις· ὡς ἐμοὶ ὁ τούτου ἔρως τοῦ ἀνθρώ-
που οὐ φαῦλον πρᾶγμα γέγονεν. ἀπ' ἐκείνου γὰρ τοῦ
χρόνου, ἀφ' οὗ τούτου ἠράσθην, οὐκέτι ἔξεστί μοι
οὔτε | προσβλέψαι οὔτε διαλεχθῆναι καλῷ οὐδενί, ἢ D
οὑτοσὶ ζηλοτυπῶν με καὶ φθονῶν θαυμαστὰ ἐργά-
ζεται καὶ λοιδορεῖταί τε καὶ τὼ χεῖρε μόγις ἀπέχεται.
ὅρα οὖν, μή τι καὶ νῦν ἐργάσηται, ἀλλὰ διάλλαξον
ἡμᾶς, ἤ, ἐὰν ἐπιχειρῇ βιάζεσθαι, ἐπάμυνε, ὡς ἐγὼ
τὴν τούτου μανίαν τε καὶ φιλεραστίαν πάνυ ὀρρωδῶ.
Ἀλλ' οὐκ ἔστι, φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην, ἐμοὶ καὶ σοὶ
διαλλαγή. ἀλλὰ τούτων μὲν εἰςαῦθίς σε τιμωρήσομαι·
νῦν δέ μοι, Ἀγάθων, φάναι, μετάδος τῶν ταινιῶν,
ἵνα | ἀναδήσω καὶ τὴν τούτου ταυτηνὶ τὴν θαυμαστὴν E
κεφαλήν, καὶ μή μοι μέμφηται, ὅτι σὲ μὲν ἀνέδησα,
αὐτὸν δὲ νικῶντα ἐν λόγοις πάντας ἀνθρώπους, οὐ
μόνον πρῴην ὥσπερ σύ, ἀλλ' ἀεί, ἔπειτα οὐκ ἀνέδη-
σα. Καὶ ἅμα αὐτὸν λαβόντα τῶν ταινιῶν ἀναδεῖν
τὸν Σωκράτη καὶ κατακλίνεσθαι. **XXXI.** Ἐπειδὴ δὲ
κατεκλίνη, εἰπεῖν· Εἶεν δή, ἄνδρες· δοκεῖτε γάρ μοι
νήφειν· οὐκ ἐπιτρεπτέον ὑμῖν, ἀλλὰ ποτέον· ὡμολό-
γηται γὰρ ταῦθ' ἡμῖν. ἄρχοντα οὖν αἱροῦμαι τῆς
πόσεως, ἕως ἂν ὑμεῖς ἱκανῶς πίητε, ἐμαυτόν. ἀλλὰ
φερέτω Ἀγάθων, εἴ τι ἔστιν ἔκπωμα μέγα. μᾶλλον δὲ
οὐδὲν δεῖ, ἀλλὰ φέρε, παῖ, φάναι, τὸν ψυκτῆρα ἐκεῖ-
νον, * ἰδόντα αὐτὸν πλέον ἢ ὀκτὼ κοτύλας χωροῦντα. 214
τοῦτον ἐμπλησάμενον πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐκπιεῖν, ἔπει-
τα τῷ Σωκράτει κελεύειν ἐγχεῖν καὶ ἅμα εἰπεῖν, Πρὸς
μὲν Σωκράτη, ὦ ἄνδρες, τὸ σόφισμά μοι οὐδέν· ὁπό-
σον γὰρ ἂν κελεύῃ τις, τοσοῦτον ἐκπιὼν οὐδὲν μᾶλ-
λον μήποτε μεθυσθῇ. Τὸν μὲν οὖν Σωκράτη, ἐγ-
χέαντος τοῦ παιδός, πίνειν· τὸν δ' Ἐρυξίμαχον, Πῶς
οὖν, φάναι, ὦ Ἀλκιβιάδη, ποιοῦμεν; οὕτως οὔτε τι
λέγομεν ἐπὶ τῇ | κύλικι οὔτ' ἐπᾴδομεν, ἀλλ' ἀτεχνῶς B
ὥσπερ οἱ διψῶντες πιόμεθα; Τὸν οὖν Ἀλκιβιάδην
εἰπεῖν, Ὦ Ἐρυξίμαχε, βέλτιστε βελτίστου πατρὸς καὶ
σωφρονεστάτου, χαῖρε. Καὶ γὰρ σύ, φάναι τὸν Ἐ-

ρυξίμαχον· ἀλλὰ τί ποιῶμεν; Ὅ τι ἂν σὺ κελεύῃς.
δεῖ γάρ σοι πείθεσθαι·

ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

ἐπίταττε οὖν ὅ τι βούλει. Ἄκουσον δή, εἰπεῖν τὸν
Ἐρυξίμαχον. ἡμῖν, πρὶν σὲ εἰσελθεῖν, ἔδοξε χρῆναι ἐπὶ
C δεξιὰ ἕκαστον ἐν μέρει λόγον | περὶ Ἔρωτος εἰπεῖν ὡς
δύναιτο κάλλιστον, καὶ ἐγκωμιάσαι. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι
πάντες ἡμεῖς εἰρήκαμεν· σὺ δ᾽ ἐπειδὴ οὐκ εἴρηκας καὶ
ἐκπέπωκας, δίκαιος εἶ εἰπεῖν, εἰπὼν δ᾽ ἐπιτάξαι Σω-
κράτει ὅ τι ἂν βούλῃ, καὶ τοῦτον τῷ ἐπὶ δεξιὰ καὶ
οὕτω τοὺς ἄλλους. Ἀλλά, φάναι, ὦ Ἐρυξίμαχε, τὸν
Ἀλκιβιάδην, καλῶς μὲν λέγεις, μεθύοντα δὲ ἄνδρα πα-
ρὰ νηφόντων λόγους παραβάλλειν μὴ οὐκ ἐξ ἴσου ᾖ.
D καὶ ἅμα, ὦ μακάριε, πείθει τί σε | Σωκράτης ὧν ἄρ-
τι εἶπεν; ἢ οἶσθα, ὅτι τοὐναντίον ἐστὶ πᾶν ἢ ὃ ἔλε-
γεν; οὗτος γάρ, ἐάν τινα ἐγὼ ἐπαινέσω τούτου παρόν-
τος ἢ θεὸν ἢ ἄνθρωπον ἄλλον ἢ τοῦτον, οὐκ ἀφέξε-
ταί μου τὼ χεῖρε. Οὐκ εὐφημήσεις; φάναι τὸν Σω-
κράτη. Μὰ τὸν Ποσειδῶ, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην, μη-
δὲν λέγε πρὸς ταῦτα, ὡς ἐγὼ οὐδ᾽ ἂν ἕνα ἄλλον ἐπαι-
νέσαιμι σοῦ παρόντος. Ἀλλ᾽ οὕτω ποίει, φάναι τὸν
Ἐρυξίμαχον, εἰ βούλει· Σωκράτη ἐπαίνεσον. Πῶς λέ-
γεις; εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην· δοκεῖ χρῆναι, ὦ Ἐρυξί-
E μαχε; ἐπιθῶμαι | τῷ ἀνδρὶ καὶ τιμωρήσωμαι ὑμῶν
ἐναντίον; Οὗτος, φάναι τὸν Σωκράτη, τί ἐν νῷ ἔχεις;
ἐπὶ τὰ γελοιότερά με ἐπαινέσεις; ἢ τί ποιήσεις; Τἀ-
ληθῆ ἐρῶ. ἀλλ᾽ ὅρα, εἰ παρίῃς. Ἀλλὰ μέντοι τά γε
ἀληθῆ παρίημι καὶ κελεύω λέγειν. Οὐκ ἂν φθάνοιμι,
εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην. καὶ μέντοι οὑτωσὶ ποίησον. ἐὰν
τι μὴ ἀληθὲς λέγω, μεταξὺ ἐπιλαβοῦ, ἂν βούλῃ, καὶ
215 εἰπέ, ὅτι τοῦτο ψεύδομαι· ἑκὼν γὰρ * εἶναι οὐδὲν
ψεύσομαι. ἐὰν μέντοι ἀναμιμνησκόμενος ἄλλο ἄλλο-
θεν λέγω, μηδὲν θαυμάσῃς· οὐ γάρ τι ῥᾴδιον τὴν σὴν
ἀτοπίαν ὧδ᾽ ἔχοντι εὐπόρως καὶ ἐφεξῆς καταριθμῆσαι.
XXXII. Σωκράτη δ᾽ ἐγὼ ἐπαινεῖν, ὦ ἄνδρες, οὕτως
ἐπιχειρήσω, δι᾽ εἰκόνων. οὗτος μὲν οὖν ἴσως οἰήσεται
ἐπὶ τὰ γελοιότερα, ἔσται δ᾽ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀληθοῦς ἕνε-
κα, οὐ τοῦ γελοίου. φημὶ γὰρ δὴ ὁμοιότατον αὐτὸν
εἶναι τοῖς Σειληνοῖς τούτοις τοῖς ἐν τοῖς ἑρμογλυφείοις
B καθημένοις, | οὕστινας ἐργάζονται οἱ δημιουργοὶ σύ-
ριγγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας· οἳ διχάδε διοιχθέντες φαί-
νονται ἔνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν. καί φημι αὖ
ἐοικέναι αὐτὸν τῷ Σατύρῳ, τῷ Μαρσύᾳ. ὅτι μὲν οὖν
τό γε εἶδος ὅμοιος εἶ τούτοις, ὦ Σώκρατες, οὐδ᾽ *ἂν*
αὐτὸς δήπου ἀμφισβητήσαις· ὡς δὲ καὶ τἆλλα ἔοικας,
μετὰ τοῦτο ἄκουε. ὑβριστὴς εἶ· ἢ οὔ; ἐὰν γὰρ μὴ ὁμο-
λογῇς, μάρτυρας παρέξομαι. ἀλλ᾽ οὐκ αὐλητής; πολύ
C γε θαυμασιώτερος ἐκείνου· ὁ μέν | γε δι᾽ ὀργάνων
ἐκήλει τοὺς ἀνθρώπους τῇ ἀπὸ τοῦ στόματος δυνάμει,
καὶ ἔτι νυνὶ ὃς ἂν τὰ ἐκείνου αὐλῇ. ἃ γὰρ Ὄλυμπος
ηὔλει, Μαρσύου λέγω, τούτου διδάξαντος. τὰ οὖν ἐκεί-
νου ἐάν τε ἀγαθὸς αὐλητὴς αὐλῇ ἐάν τε φαύλη αὐλη-
τρίς, μόνα κατέχεσθαι ποιεῖ καὶ δηλοῖ τοὺς τῶν θεῶν
τε καὶ τελετῶν δεομένους διὰ τὸ θεῖα εἶναι. σὺ δ᾽
ἐκείνου τοσοῦτον μόνον διαφέρεις, ὅτι ἄνευ ὀργάνων
ψιλοῖς λόγοις ταὐτὸν τοῦτο ποιεῖς. ἡμεῖς γοῦν ὅταν
D μέν του | ἄλλου ἀκούωμεν λέγοντος καὶ πάνυ ἀγαθοῦ
ῥήτορος ἄλλους λόγους, οὐδὲν μέλει, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
οὐδενί· ἐπειδὰν δὲ σοῦ τις ἀκούῃ ἢ τῶν σῶν λόγων,
ἄλλου λέγοντος, κἂν πάνυ φαῦλος ᾖ ὁ λέγων, ἐάν τε
γυνὴ ἀκούῃ ἐάν τε ἀνὴρ ἐάν τε μειράκιον, ἐκπεπλη-
γμένοι ἐσμὲν καὶ κατεχόμεθα. ἐγὼ γοῦν, ὦ ἄνδρες, εἰ
μὴ ἔμελλον κομιδῇ δόξειν μεθύειν, εἶπον ὀμόσας ἂν
ὑμῖν οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων
καὶ πάσχω ἔτι καὶ νυνί. ὅταν γὰρ ἀκούω, | πολύ μοι E
μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιώντων ἥ τε καρδία πηδᾷ καὶ
δάκρυα ἐκχεῖται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου. ὁρῶ δὲ
καὶ ἄλλους παμπόλλους τὰ αὐτὰ πάσχοντας. Περι-
κλέους δὲ ἀκούων καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ῥητόρων εὖ μὲν
ἡγούμην λέγειν, τοιοῦτον δ᾽ οὐδὲν ἔπασχον, οὐδὲ τε-
θορύβητό μου ἡ ψυχὴ οὐδ᾽ ἠγανάκτει, ὡς ἀνδραπο-
δωδῶς διακειμένου. ἀλλ᾽ ὑπὸ τουτουῒ τοῦ Μαρσύου
πολλάκις δὴ οὕτω διετέθην, * ὥστε μοι δόξαι μὴ βιω- 216
τὸν εἶναι ἔχοντι ὡς ἔχω. καὶ ταῦτα, Σώκρατες, οὐκ
ἐρεῖς ὡς οὐκ ἀληθῆ. καὶ ἔτι γε νῦν ξύνοιδ᾽ ἐμαυτῷ,
ὅτι, εἰ ἐθέλοιμι παρέχειν τὰ ὦτα, οὐκ ἂν καρτερήσαι-
μι, ἀλλὰ ταὐτὰ ἂν πάσχοιμι. ἀναγκάζει γάρ με ὁμο-
λογεῖν, ὅτι πολλοῦ ἐνδεὴς ὢν αὐτὸς ἔτι ἐμαυτοῦ μὲν
ἀμελῶ, τὰ δ᾽ Ἀθηναίων πράττω. βίᾳ οὖν ὥσπερ ἀπὸ
τῶν Σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ὦτα οἴχομαι φεύγων, ἵνα
μὴ αὐτοῦ καθήμενος παρὰ τούτῳ | καταγηράσω. πέ- B
πονθα δὲ πρὸς τοῦτον μόνον ἀνθρώπων, ὃ οὐκ ἄν τις
οἴοιτο ἐν ἐμοὶ ἐνεῖναι, τὸ αἰσχύνεσθαι ὁντινοῦν. ἐγὼ
δὲ τοῦτον μόνον αἰσχύνομαι. ξύνοιδα γὰρ ἐμαυτῷ ἀν-
τιλέγειν μὲν οὐ δυναμένῳ, ὡς οὐ δεῖ ποιεῖν ἃ οὗτος
κελεύει, ἐπειδὰν δὲ ἀπέλθω, ἡττημένῳ τῆς τιμῆς τῆς
ὑπὸ τῶν πολλῶν. δραπετεύω οὖν αὐτὸν καὶ φεύγω, καὶ
ὅταν ἴδω, αἰσχύνομαι | τὰ ὡμολογημένα. καὶ πολλάκις C
μὲν ἡδέως ἂν ἴδοιμι αὐτὸν μὴ ὄντα ἐν ἀνθρώποις· εἰ
δ᾽ αὖ τοῦτο γένοιτο, εὖ οἶδ᾽ ὅτι πολὺ μεῖζον ἂν ἀ-
χθοίμην, ὥστε οὐκ ἔχω ὅ τι χρήσομαι τούτῳ τῷ ἀν-
θρώπῳ. **XXXIII.** Καὶ ὑπὸ μὲν δὴ τῶν αὐλημάτων
καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοιαῦτα πεπόνθασιν ὑπὸ
τοῦδε τοῦ Σατύρου· ἄλλα δέ μου ἀκούσατε ὡς ὅμοιός
τέ ἐστιν οἷς ἐγὼ εἴκασα αὐτόν, καὶ τὴν δύναμιν ὡς
θαυμασίαν ἔχει. εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι οὐδεὶς ὑμῶν τοῦτον
| γιγνώσκει· ἀλλὰ ἐγὼ δηλώσω, ἐπείπερ ἠρξάμην. ὁρᾶ- D
τε γάρ, ὅτι Σωκράτης ἐρωτικῶς διάκειται τῶν καλῶν
καὶ ἀεὶ περὶ τούτους ἐστὶ καὶ ἐκπέπληκται, καὶ αὖ
ἀγνοεῖ πάντα καὶ οὐδὲν οἶδεν, ὡς τὸ σχῆμα αὐτοῦ
τοῦτο. οὐ σειληνῶδες; σφόδρα γε. τοῦτο γὰρ οὗτος
ἔξωθεν περιβέβληται, ὥσπερ ὁ ἐγλυμμένος Σειληνός·
ἔνδοθεν δὲ ἀνοιχθεὶς πόσης, οἴεσθε, γέμει, ὦ ἄνδρες
συμπόται, σωφροσύνης; ἴστε, ὅτι οὔτ᾽, εἴ τις καλός
ἐστι, μέλει αὐτῷ οὐδέν, ἀλλὰ καταφρονεῖ τοσοῦτον,
ὅσον οὐδ᾽ ἂν εἷς οἰηθείη, οὔτ᾽ | εἴ τις πλούσιος, οὔτ᾽ E
εἰ ἄλλην τινὰ τιμὴν ἔχων τῶν ὑπὸ πλήθους μακαρι-
ζομένων. ἡγεῖται δὲ πάντα ταῦτα τὰ κτήματα οὐδενὸς
ἄξια καὶ ἡμᾶς οὐδὲν εἶναι, εἰρωνευόμενος δὲ καὶ παί-
ζων πάντα τὸν βίον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διατελεῖ.
σπουδάσαντος δὲ αὐτοῦ καὶ ἀνοιχθέντος οὐκ οἶδα εἴ
τις ἑώρακε τὰ ἐντὸς ἀγάλματα. ἀλλ᾽ ἐγὼ ἤδη ποτ᾽ εἶ-
δον, καί μοι ἔδοξεν οὕτω θεῖα καὶ χρυσᾶ εἶναι καὶ
πάγκαλα * καὶ θαυμαστά, ὥστε ποιητέον εἶναι ἐν 217
βραχεῖ ὅ τι κελεύοι Σωκράτης. ἡγούμενος δὲ αὐτὸν
ἐσπουδακέναι ἐπὶ τῇ ἐμῇ ὥρᾳ ἕρμαιον ἡγησάμην εἶναι
καὶ εὐτύχημα ἐμὸν θαυμαστόν, ὡς ὑπάρχον μοι χαρι-

σαμένῳ Σωκράτει πάντ' ἀκοῦσαι, ὅσαπερ οὗτος ᾔδει·
ἐφρόνουν γὰρ δὴ ἐπὶ τῇ ὥρᾳ θαυμάσιον ὅσον. ταῦτα
οὖν διανοηθείς, πρὸ τοῦ οὐκ εἰωθὼς ἄνευ ἀκολούθου
μόνος μετ' αὐτοῦ γίγνεσθαι, τότε ἀποπέμπων τὸν ἀκό-
B λουθον μόνος συνεγιγνόμην. | δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πάν-
τα τἀληθῆ εἰπεῖν· ἀλλὰ προσέχετε τὸν νοῦν, καὶ εἰ
ψεύδομαι, Σώκρατες, ἐξέλεγχε. συνεγιγνόμην γάρ, ὦ
ἄνδρες, μόνος μόνῳ, καὶ ᾤμην αὐτίκα διαλέξεσθαι αὐ-
τόν μοι ἅπερ ἂν ἐραστὴς παιδικοῖς ἐν ἐρημίᾳ διαλε-
χθείη, καὶ ἔχαιρον. τούτων δ' οὐ μάλα ἐγίγνετο οὐδέν,
ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει διαλεχθεὶς ἄν μοι καὶ συνημερεύσας
ᾤχετο ἀπιών. μετὰ ταῦτα συγγυμνάζεσθαι προὐκαλού-
C μην αὐτὸν | καὶ συνεγυμναζόμην, ὥς τι ἐνταῦθα πε-
ρανῶν. συνεγυμνάζετο οὖν μοι καὶ προσεπάλαιε πολ-
λάκις οὐδενὸς παρόντος. καὶ τί δεῖ λέγειν; οὐδὲν γάρ
μοι πλέον ἦν. ἐπειδὴ δὲ οὐδαμῇ ταύτῃ ἤνυτον, ἔδοξέ
μοι ἐπιθετέον εἶναι τἀνδρὶ κατὰ τὸ καρτερὸν καὶ οὐκ
ἀνετέον, ἐπειδήπερ ἐγκεχειρήκη, ἀλλὰ ἰστέον ἤδη, τί
ἐστι τὸ πρᾶγμα. προκαλοῦμαι δὴ αὐτὸν πρὸς τὸ συν-
δειπνεῖν, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐραστὴς παιδικοῖς ἐπιβουλεύ-
D ων. καί μοι οὐδὲ | τοῦτο ταχὺ ὑπήκουσεν, ὅμως δ' οὖν
χρόνῳ ἐπείσθη. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκετο τὸ πρῶτον, δειπνή-
σας ἀπιέναι ἐβούλετο. καὶ τότε μὲν αἰσχυνόμενος ἀφῆ-
κα αὐτόν· αὖθις δὲ ἐπιβουλεύσας, ἐπειδὴ ἐδεδειπνήκει,
διελεγόμην πόῤῥω τῶν νυκτῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐβούλετο
ἀπιέναι, σκηπτόμενος, ὅτι ὀψὲ εἴη, προσηνάγκασα αὐ-
τὸν μένειν. ἀνεπαύετο οὖν ἐν τῇ ἐχομένῃ ἐμοῦ κλίνῃ, ἐν
ᾗπερ ἐδείπνει, καὶ οὐδεὶς ἐν τῷ οἰκήματι ἄλλος καθηῦ-
E δεν ἢ ἡμεῖς. | μέχρι μὲν οὖν δὴ δεῦρο τοῦ λόγου κα-
λῶς ἂν ἔχοι καὶ πρὸς ὁντινοῦν λέγειν· τὸ δ' ἐντεῦθεν
οὐκ ἄν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ πρῶτον μέν, τὸ
λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων καὶ μετὰ παίδων ἦν
ἀληθής, ἔπειτα ἀφανίσαι Σωκράτους ἔργον ὑπερήφα-
νον εἰς ἔπαινον ἐλθόντα ἄδικόν μοι φαίνεται. ἔτι δὲ
τὸ τοῦ δηχθέντος ὑπὸ τοῦ ἔχεως πάθος κἀμὲ ἔχει.
φασὶ γάρ πού τινα τοῦτο παθόντα οὐκ ἐθέλειν λέγειν
218 οἷον ἦν πλὴν τοῖς δεδηγμένοις, ὡς μόνοις * γνωσομέ-
νοις τε καὶ συγγνωσομένοις, εἰ πᾶν ἐτόλμα δρᾶν τε
καὶ λέγειν ὑπὸ τῆς ὀδύνης. ἐγὼ οὖν δεδηγμένος τε ὑπὸ
ἀλγεινοτέρου καὶ τὸ ἀλγεινότατον ὧν ἄν τις δηχθείη
— τὴν καρδίαν γὰρ ἢ ψυχὴν ἢ ὅ τι δεῖ αὐτὸ ὀνομά-
σαι πληγείς τε καὶ δηχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ λό-
γων, οἳ ἔχονται ἐχίδνης ἀγριώτερον, νέου ψυχῆς μὴ
ἀφυοῦς ὅταν λάβωνται, καὶ ποιοῦσι δρᾶν τε καὶ λέγειν
B ὁτιοῦν — καὶ ὁρῶν αὖ Φαίδρους, Ἀγάθωνας, | Ἐρυ-
ξιμάχους, Παυσανίας, Ἀριστοδήμους τε καὶ Ἀριστο-
φάνας· Σωκράτη δὲ αὐτὸν τί δεῖ καὶ λέγειν, καὶ ὅσοι
ἄλλοι; πάντες γὰρ κεκοινωνήκατε τῆς φιλοσόφου μα-
νίας τε καὶ βακχείας· διὸ πάντες ἀκούσεσθε· συγγνώ-
σεσθε γὰρ τοῖς τε τότε πραχθεῖσι καὶ τοῖς νῦν λεγο-
μένοις. οἱ δὲ οἰκέται, καὶ εἴ τις ἄλλος ἐστὶ βέβηλός τε
καὶ ἄγροικος, πύλας πάνυ μεγάλας τοῖς ὠσὶν ἐπίθε-
σθε. **XXXIV.** Ἐπειδὴ γὰρ οὖν, ὦ ἄνδρες, ὅ τε λύ-
C χνος ἀπεσβήκει καὶ οἱ παῖδες ἔξω ἦσαν, | ἔδοξέ μοι
χρῆναι μηδὲν ποικίλλειν πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἐλευθέρως
εἰπεῖν ἅ μοι ἐδόκει. καὶ εἶπον κινήσας αὐτόν, Σώκρα-
τες, καθεύδεις; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Οἶσθα οὖν ἅ μοι
δέδοκται; Τί μάλιστα; ἔφη. Σὺ ἐμοὶ δοκεῖς, ἦν δ'
ἐγώ, ἐμοῦ ἐραστὴς ἄξιος γεγονέναι μόνος, καί μοι φαί-
νει ὀκνεῖν μνησθῆναι πρός με. ἐγὼ δὲ οὑτωσὶ ἔχω·
πάνυ ἀνόητον ἡγοῦμαι εἶναί σοι μὴ οὐ καὶ τοῦτο χα-
ρίζεσθαι καὶ εἴ τι ἄλλο ἢ τῆς οὐσίας τῆς ἐμῆς δέοιο ἢ
τῶν φίλων τῶν | ἐμῶν. ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι πρε- D
σβύτερον τοῦ ὡς ὅ τι βέλτιστον ἐμὲ γενέσθαι, τούτου
δ' οἶμαί μοι συλλήπτορα οὐδένα κυριώτερον εἶναι σοῦ.
ἐγὼ δὴ τοιούτῳ ἀνδρὶ πολὺ μᾶλλον ἂν μὴ χαριζόμενος
αἰσχυνοίμην τοὺς φρονίμους, ἢ χαριζόμενος τούς τε
πολλοὺς καὶ ἄφρονας. Καὶ οὗτος ἀκούσας μάλα εἰ-
ρωνικῶς καὶ σφόδρα ἑαυτῷ εἰωθότως ἔλεξεν, Ὦ φίλε
Ἀλκιβιάδη, κινδυνεύεις τῷ ὄντι οὐ φαῦλος εἶναι, εἴπερ
ἀληθῆ τυγχάνει ὄντα | ἃ λέγεις περὶ ἐμοῦ, καί τις ἔστ' E
ἐν ἐμοὶ δύναμις, δι' ἧς ἂν σὺ γένοιο ἀμείνων· ἀμήχα-
νόν τοι κάλλος ὁρῴης ἂν ἐν ἐμοὶ καὶ τῆς παρὰ σοὶ
εὐμορφίας πάμπολυ διαφέρον. εἰ δὴ καθορῶν αὐτὸ
κοινώσασθαί τέ μοι ἐπιχειρεῖς καὶ ἀλλάξασθαι κάλλος
ἀντὶ κάλλους, οὐκ ὀλίγῳ μου πλεονεκτεῖν διανοεῖ, ἀλλ'
ἀντὶ δόξης ἀλήθειαν καλῶν κτᾶσθαι ἐπιχειρεῖς * καὶ 219
τῷ ὄντι χρύσεα χαλκείων διαμείβεσθαι νοεῖς. ἀλλ', ὦ
μακάριε, ἄμεινον σκόπει, μή σε λανθάνω οὐδὲν ὤν. ἥ
τοι τῆς διανοίας ὄψις ἄρχεται ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ
τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῇ· σὺ δὲ τού-
των ἔτι πόῤῥω. Κἀγὼ ἀκούσας, Τὰ μὲν παρ' ἐμοῦ,
ἔφην, ταῦτ' ἐστίν, ὧν οὐδὲν ἄλλως εἴρηται ἢ ὡς δια-
νοοῦμαι· σὺ δὲ αὐτὸς οὕτω βουλεύου, ὅ τι σοί τε ἄρι-
στον καὶ ἐμοὶ ἡγεῖ. Ἀλλ', ἔφη, τοῦτό γε εὖ λέγεις·
ἐν γὰρ τῷ ἐπιόντι χρόνῳ | βουλευόμενοι πράξομεν ὃ B
ἂν φαίνηται νῷν περί τε τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων
ἄριστον. Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας τε καὶ εἰπὼν καὶ
ἀφεὶς ὥσπερ βέλη τετρῶσθαι αὐτὸν ᾤμην. καὶ ἀναστάς
γε, οὐδὲ ἐπιτρέψας τούτῳ εἰπεῖν οὐδὲν ἔτι, ἀμφιέσας
τὸ ἱμάτιον τὸ ἐμαυτοῦ τοῦτον — καὶ γὰρ ἦν χειμών
—, ὑπὸ τὸν τρίβωνα κατακλινεὶς τὸν τουτουί, περιβα-
λὼν τὼ χεῖρε | τούτῳ τῷ δαιμονίῳ ὡς ἀληθῶς καὶ C
θαυμαστῷ, κατεκείμην τὴν νύκτα ὅλην. καὶ οὐδὲ ταῦ-
τα αὖ, ὦ Σώκρατες, ἐρεῖς ὅτι ψεύδομαι. ποιήσαντος
δὲ δὴ ταῦτα ἐμοῦ, οὗτος τοσοῦτον περιεγένετό τε καὶ
κατεφρόνησε καὶ κατεγέλασε τῆς ἐμῆς ὥρας καὶ ὕβρι-
σε· καίπερ ἐκεῖνό γε ᾤμην τι εἶναι, ὦ ἄνδρες δικασταί·
δικασταὶ γάρ ἐστε τῆς Σωκράτους ὑπερηφανίας. εὖ
γὰρ ἴστε, μὰ θεούς, μὰ θεάς, οὐδὲν περιττότερον κα-
ταδεδαρθηκὼς ἀνέστην μετὰ | Σωκράτους ἢ εἰ μετὰ D
πατρὸς καθηῦδον ἢ ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου. **XXXV.**
Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο τίνα οἴεσθέ με διάνοιαν ἔχειν, ἡγού-
μενον μὲν ἠτιμάσθαι, ἀγάμενον δὲ τὴν τούτου φύσιν
τε καὶ σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν, ἐντετυχηκότα ἀνθρώ-
πῳ τοιούτῳ, οἵῳ ἐγὼ οὐκ ἂν ᾤμην ποτὲ ἐντυχεῖν εἰς
φρόνησιν καὶ εἰς καρτερίαν; ὥστε οὔθ' ὅπως οὖν ὀρ-
γιζοίμην εἶχον καὶ ἀποστερηθείην τῆς τούτου συνου-
σίας, οὔθ' | ὅπῃ προσαγαγοίμην αὐτὸν εὐπόρουν. εὖ E
γὰρ ᾔδη, ὅτι χρήμασί τε πολὺ μᾶλλον ἄτρωτος ἦν
πανταχῇ ἢ σιδήρῳ ὁ Αἴας, ᾧ τε ᾤμην αὐτὸν μόνῳ
ἁλώσεσθαι, διεπεφεύγει με. ἠπόρουν δή, καταδεδουλω-
μένος τε ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ὡς οὐδεὶς ὑπ' οὐδενὸς
ἄλλου περιῇα. Ταῦτά τε γάρ μοι ἅπαντα προὐγεγό-
νει, καὶ μετὰ ταῦτα στρατεία ἡμῖν εἰς Ποτίδαιαν ἐγέ-
νετο κοινὴ καὶ συνεσιτοῦμεν ἐκεῖ. πρῶτον μὲν οὖν τοῖς
πόνοις οὐ μόνον ἐμοῦ περιῆν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων
ἁπάντων. ὁπότε γοῦν ἀναγκασθείημεν ἀποληφθέντες

220 που, οἷα δὴ * ἐπὶ στρατείας, ἀσιτεῖν, οὐδὲν ἦσαν οἱ ἄλλοι πρὸς τὸ καρτερεῖν. ἔν τ' αὖ ταῖς εὐωχίαις μόνος ἀπολαύειν οἷός τ' ἦν τά τ' ἄλλα, καὶ πίνειν οὐκ ἐθέλων, ὁπότ' ἀναγκασθείη, πάντας ἐκράτει, καὶ ὃ πάντων θαυμαστότατον, Σωκράτη μεθύοντα οὐδεὶς πώποτε ἑώρακεν ἀνθρώπων. τούτου μὲν οὖν μοι δοκεῖ καὶ αὐτίκα ὁ ἔλεγχος ἔσεσθαι. πρὸς δὲ αὖ τὰς τοῦ χειμῶνος καρτερήσεις — δεινοὶ γὰρ αὐτόθι χειμῶνες
B — θαυμάσια εἰργάζετο τά τε ἄλλα, | καί ποτε ὄντος πάγου οἵου δεινοτάτου, καὶ πάντων ἢ οὐκ ἐξιόντων ἔνδοθεν, ἢ, εἴ τις ἐξίοι, ἠμφιεσμένων τε θαυμαστὰ δὴ ὅσα καὶ ὑποδεδεμένων καὶ ἐνειλιγμένων τοὺς πόδας εἰς πίλους καὶ ἀρνακίδας, οὗτος δ' ἐν τούτοις ἐξῄει ἔχων ἱμάτιον μὲν τοιοῦτον, οἷόνπερ καὶ πρότερον εἰώθει φορεῖν, ἀνυπόδητος δὲ διὰ τοῦ κρυστάλλου ῥᾷον ἐπορεύετο ἢ οἱ ἄλλοι ὑποδεδεμένοι. οἱ δὲ στρατιῶται ὑπέβλεπον αὐτὸν ὡς καταφρονοῦντα σφῶν. **XXXVI.** Καὶ
C | ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα·

οἷον δ' αὖ τόδ' ἔρεξε καὶ ἔτλη καρτερὸς ἀνήρ

ἐκεῖ ποτε ἐπὶ στρατείας, ἄξιον ἀκοῦσαι. ξυννοήσας γὰρ αὐτόθι ἕωθέν τι εἱστήκει σκοπῶν, καὶ ἐπειδὴ οὐ προὐχώρει αὐτῷ, οὐκ ἀνίει, ἀλλὰ εἱστήκει ζητῶν. καὶ ἤδη ἦν μεσημβρία, καὶ ἄνθρωποι ᾐσθάνοντο, καὶ θαυμάζοντες ἄλλος ἄλλῳ ἔλεγεν, ὅτι Σωκράτης ἐξ ἑωθινοῦ φροντίζων τι ἕστηκε. τελευτῶντες δέ τινες τῶν Ἰώ-
D νων, ἐπειδὴ ἑσπέρα ἦν, δειπνήσαντες, | καὶ γὰρ θέρος τότε γε ἦν, χαμεύνια ἐξενεγκάμενοι ἅμα μὲν ἐν τῷ ψύχει καθηῦδον, ἅμα δὲ ἐφύλαττον αὐτόν, εἰ καὶ τὴν νύκτα ἑστήξοι. ὁ δὲ εἱστήκει μέχρι ἕως ἐγένετο καὶ ἥλιος ἀνέσχεν· ἔπειτα ᾤχετ' ἀπιὼν προσευξάμενος τῷ ἡλίῳ. Εἰ δὲ βούλεσθε ἐν ταῖς μάχαις· τοῦτο γὰρ δὴ δίκαιόν γε αὐτῷ ἀποδοῦναι. ὅτε γὰρ ἡ μάχη ἦν, ἐξ ἧς ἐμοὶ καὶ τἀριστεῖα ἔδοσαν οἱ στρατηγοί, οὐδεὶς ἄλλος
E ἐμὲ ἔσωσεν ἀνθρώπων ἢ οὗτος, | τετρωμένον οὐκ ἐθέλων ἀπολιπεῖν, ἀλλὰ συνδιέσωσε καὶ τὰ ὅπλα καὶ αὐτὸν ἐμέ. καὶ ἐγὼ μέν, ὦ Σώκρατες, καὶ τότε ἐκέλευον σοὶ διδόναι τἀριστεῖα τοὺς στρατηγούς, καὶ τοῦτό γέ μοι οὔτε μέμψει οὔτε ἐρεῖς ὅτι ψεύδομαι· ἀλλὰ γὰρ τῶν στρατηγῶν πρὸς τὸ ἐμὸν ἀξίωμα ἀποβλεπόντων καὶ βουλομένων ἐμοὶ διδόναι τἀριστεῖα, αὐτὸς προθυμότερος ἐγένου τῶν στρατηγῶν ἐμὲ λαβεῖν ἢ σαυτόν. Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες, ἄξιον ἦν θεάσασθαι Σωκράτη,
221 ὅτε ἀπὸ * Δηλίου φυγῇ ἀνεχώρει τὸ στρατόπεδον· ἔτυχον γὰρ παραγενόμενος ἵππον ἔχων, οὗτος δὲ ὅπλα. ἀνεχώρει οὖν ἐσκεδασμένων ἤδη τῶν ἀνθρώπων οὗτός τε ἅμα καὶ Λάχης· καὶ ἐγὼ περιτυγχάνω, καὶ ἰδὼν εὐθὺς παρακελεύομαί τε αὐτοῖν θαῤῥεῖν καὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἀπολείψω αὐτώ. ἐνταῦθα δὴ καὶ κάλλιον ἐθεασάμην Σωκράτη ἢ ἐν Ποτιδαίᾳ· αὐτὸς γὰρ ἧττον ἐν φόβῳ ἦ διὰ τὸ ἐφ' ἵππου εἶναι· πρῶτον μὲν ὅσον πε-
B ριῆν Λάχητος τῷ | ἔμφρων εἶναι· ἔπειτα ἔμοιγε ἐδόκει, ὦ Ἀριστόφανες, τὸ σὸν δὴ τοῦτο, καὶ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι ὥσπερ καὶ ἐνθάδε, βρενθυόμενος καὶ τὠφθαλμὼ παραβάλλων, ἠρέμα παρασκοπῶν καὶ τοὺς φιλίους καὶ τοὺς πολεμίους, δῆλος ὢν παντὶ καὶ πάνυ πόῤῥωθεν, ὅτι, εἴ τις ἅψεται τούτου τοῦ ἀνδρός, μάλα ἐῤῥωμένως ἀμυνεῖται. διὸ καὶ ἀσφαλῶς ἀπῄει καὶ οὗτος καὶ ὁ ἕτερος· σχεδὸν γάρ τι τῶν οὕτω διακειμένων ἐν
τῷ πολέμῳ οὐδὲ ἅπτονται, ἀλλὰ τοὺς | προτροπάδην C
φεύγοντας διώκουσι. Πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις καὶ ἄλλα ἔχοι Σωκράτη ἐπαινέσαι καὶ θαυμάσια· ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων τάχ' ἄν τις καὶ περὶ ἄλλου τοιαῦτα εἴποι, τὸ δὲ μηδενὶ ἀνθρώπων ὅμοιον εἶναι, μήτε τῶν παλαιῶν μήτε τῶν νῦν ὄντων, τοῦτο ἄξιον παντὸς θαύματος. οἷος γὰρ Ἀχιλλεὺς ἐγένετο, ἀπεικάσειεν ἄν τις καὶ Βρασίδαν καὶ ἄλλους, καὶ οἷος αὖ
Περικλῆς, καὶ Νέστορα καὶ Ἀντήνορα, εἰσὶ δὲ | καὶ D
ἕτεροι· καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ ταὔτ' ἄν τις ἀπεικάζοι· οἷος δὲ οὑτοσὶ γέγονε τὴν ἀτοπίαν ἄνθρωπος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ, οὐδ' ἐγγὺς ἂν εὕροι τις ζητῶν, οὔτε τῶν νῦν οὔτε τῶν παλαιῶν, εἰ μὴ ἄρα εἰ οἷς ἐγὼ λέγω ἀπεικάζοι τις αὐτόν, ἀνθρώπων μὲν μηδενί, τοῖς δὲ Σειληνοῖς καὶ Σατύροις, αὐτόν τε καὶ τοὺς λόγους. **XXXVII.** Καὶ γὰρ οὖν καὶ τοῦτο ἐν τοῖς πρώτοις παρέλιπον, ὅτι καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ὁμοιότατοί εἰσι τοῖς Σειληνοῖς τοῖς διοιγομένοις. εἰ | γὰρ E
ἐθέλει τις τῶν Σωκράτους ἀκούειν λόγων, φανεῖεν ἂν πάνυ γελοῖοι τὸ πρῶτον· τοιαῦτα καὶ ὀνόματα καὶ ῥήματα ἔξωθεν περιαμπέχονται Σατύρου ἄν τινα ὑβριστοῦ δοράν. ὄνους γὰρ κανθηλίους λέγει καὶ χαλκέας τινὰς καὶ σκυτοτόμους καὶ βυρσοδέψας, καὶ ἀεὶ διὰ τῶν αὐτῶν ταὐτὰ φαίνεται λέγειν, ὥστε ἄπειρος καὶ ἀνόητος ἄνθρωπος πᾶς ἂν τῶν λόγων καταγελάσειε.
* διοιγομένους δὲ ἰδὼν ἄν τις καὶ ἐντὸς αὐτῶν γιγνό- 222
μενος πρῶτον μὲν νοῦν ἔχοντας ἔνδον μόνους εὑρήσει τῶν λόγων, ἔπειτα θειοτάτους καὶ πλεῖστα ἀγάλματα ἀρετῆς ἐν αὐτοῖς ἔχοντας καὶ ἐπὶ πλεῖστον τείνοντας, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πᾶν ὅσον προσήκει σκοπεῖν τῷ μέλλοντι καλῷ κἀγαθῷ ἔσεσθαι. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ ἄνδρες, ἃ ἐγὼ Σωκράτη ἐπαινῶ· καὶ αὖ ἃ μέμφομαι συμμίξας ὑμῖν εἶπον ἅ με ὕβρισε. καὶ μέντοι οὐκ ἐμὲ μόνον
ταῦτα | πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος B
καὶ Εὐθύδημον τὸν Διοκλέους καὶ ἄλλους πάνυ πολλούς, οὓς οὗτος ἐξαπατῶν ὡς ἐραστὴς παιδικὰ μᾶλλον αὐτὸς καθίσταται ἀντ' ἐραστοῦ. ἃ δὴ καὶ σοὶ λέγω, ὦ Ἀγάθων, μὴ ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τούτου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἡμετέρων παθημάτων γνόντα εὐλαβηθῆναι καὶ μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν, ὥσπερ νήπιον, παθόντα γνῶναι.
XXXVIII. Εἰπόντος δὴ ταῦτα τοῦ Ἀλκιβιάδου, | γέ- C
λωτα γενέσθαι ἐπὶ τῇ παῤῥησίᾳ αὐτοῦ, ὅτι ἐδόκει ἔτι ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ Σωκράτους. τὸν οὖν Σωκράτη, Νήφειν μοι δοκεῖς, φάναι, ὦ Ἀλκιβιάδη. οὐ γὰρ ἄν ποθ' οὕτω κομψῶς κύκλῳ περιβαλλόμενος ἀφανίσαι ἐνεχείρεις οὗ ἕνεκα ταῦτα πάντα εἴρηκας, καὶ ὡς ἐν παρέργῳ δὴ λέγων ἐπὶ τελευτῆς αὐτὸ ἔθηκας, ὡς οὐ πάντα τούτου ἕνεκα εἰρηκώς, τοῦ ἐμὲ καὶ Ἀγάθωνα
διαβάλλειν, | οἰόμενος δεῖν ἐμὲ μὲν σοῦ ἐρᾶν καὶ μη- D
δενὸς ἄλλου, Ἀγάθωνα δὲ ὑπὸ σοῦ ἐρᾶσθαι καὶ μηδ' ὑφ' ἑνὸς ἄλλου. ἀλλ' οὐκ ἔλαθες, ἀλλὰ τὸ Σατυρικόν σου δρᾶμα τοῦτο καὶ Σειληνικὸν κατάδηλον ἐγένετο. ἀλλ' ὦ φίλε Ἀγάθων, μηδὲν πλέον αὐτῷ γένηται, ἀλλὰ παρασκευάζου, ὅπως ἐμὲ καὶ σὲ μηδεὶς διαβάλῃ. Τὸν οὖν Ἀγάθωνα εἰπεῖν, Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες,
κινδυνεύεις ἀληθῆ | λέγειν· τεκμαίρομαι δὲ καὶ ὡς E
κατεκλίνη ἐν μέσῳ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, ἵνα χωρὶς ἡμᾶς διαλάβῃ. οὐδὲν οὖν πλέον αὐτῷ ἔσται, ἀλλ' ἐγὼ παρὰ σὲ ἐλθὼν κατακλινήσομαι. Πάνυ γε, φάναι τὸν Σω-

κράτη, δεῦρο ὑποκάτω ἐμοῦ κατακλίνου. Ὦ Ζεῦ, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην, οἷα αὖ πάσχω ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. οἴεταί μου δεῖν πανταχῇ περιεῖναι. ἀλλ' εἰ μή τι ἄλλο, ὦ θαυμάσιε, ἐν μέσῳ ἡμῶν ἔα Ἀγάθωνα κατακεῖσθαι. Ἀλλ' ἀδύνατον, φάναι τὸν Σωκράτη· σὺ μὲν γὰρ ἐμὲ ἐπῄνεσας, δεῖ δ' ἐμὲ αὖ τὸν ἐπὶ δεξιὰ ἐπαινεῖν. ἐὰν οὖν ὑπὸ σοὶ κατακλινῇ Ἀγάθων, οὐ δήπου ἐμὲ πάλιν ἐπαινέσεται, πρὶν ὑπ' ἐμοῦ μᾶλλον ἐπαινεθῆναι. ἀλλ' ἔασον, ὦ δαιμόνιε, καὶ μὴ φθονή-
223 σῃς τῷ * μειρακίῳ ὑπ' ἐμοῦ ἐπαινεθῆναι· καὶ γὰρ πάνυ ἐπιθυμῶ αὐτὸν ἐγκωμιάσαι. Ἰοῦ ἰοῦ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα, Ἀλκιβιάδη, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν ἐνθάδε μείναιμι, ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον μεταναστήσομαι, ἵνα ὑπὸ Σωκράτους ἐπαινεθῶ. Ταῦτ' ἐκεῖνα, φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην, τὰ εἰωθότα· Σωκράτους παρόντος τῶν καλῶν μεταλαβεῖν ἀδύνατον ἄλλῳ. καὶ νῦν ὡς εὐπόρως καὶ πιθανὸν λόγον εὗρεν, ὥστε παρ' ἑαυτῷ τουτονὶ
B κατακεῖσθαι. XXXIX. Τὸν ' μὲν οὖν Ἀγάθωνα ὡς κατακεισόμενον παρὰ τῷ Σωκράτει ἀνίστασθαι· ἐξαίφνης δὲ κωμαστὰς ἥκειν παμπόλλους ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ ἐπιτυχόντας ἀνεῳγμέναις ἐξιόντος τινὸς εἰς τὸ ἄντικρυς πορεύεσθαι παρὰ σφᾶς καὶ κατακλίνεσθαι, καὶ θορύβου μεστὰ πάντα εἶναι, καὶ οὐκέτι ἐν κόσμῳ οὐδενὶ ἀναγκάζεσθαι πίνειν πάμπολυν οἶνον. τὸν μὲν οὖν Ἐρυξίμαχον καὶ τὸν Φαῖδρον καὶ ἄλλους τινὰς ἔφη ὁ Ἀριστόδημος οἴχεσθαι ἀπιόντας, ἓ δὲ ὕπνον λαβεῖν καὶ καταδαρθεῖν πάνυ πολύ, ἅτε ' μακρῶν τῶν C
νυκτῶν οὐσῶν, ἐξεγρέσθαι δὲ πρὸς ἡμέραν ἤδη ἀλεκτρυόνων ᾀδόντων, ἐξεγρόμενος δὲ ἰδεῖν τοὺς μὲν ἄλλους καθεύδοντας καὶ οἰχομένους, Ἀγάθωνα δὲ καὶ Ἀριστοφάνη καὶ Σωκράτη ἔτι μόνους ἐγρηγορέναι καὶ πίνειν ἐκ φιάλης μεγάλης ἐπὶ δεξιά. τὸν οὖν Σωκράτη αὐτοῖς διαλέγεσθαι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁ Ἀριστόδημος οὐκ ἔφη μεμνῆσθαι τῶν λόγων· οὔτε γὰρ ἐξ ἀρχῆς
' παραγενέσθαι ὑπονυστάζειν τε· τὸ μέντοι κεφάλαιον D
ἔφη, προσαναγκάζειν τὸν Σωκράτη ὁμολογεῖν αὐτοὺς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ἐπίστασθαι ποιεῖν, καὶ τὸν τέχνῃ τραγῳδοποιὸν ὄντα κωμῳδοποιὸν εἶναι. ταῦτα δὴ ἀναγκαζομένους αὐτοὺς καὶ οὐ σφόδρα ἑπομένους νυστάζειν καὶ πρῶτον μὲν καταδαρθεῖν τὸν Ἀριστοφάνη, ἤδη δὲ ἡμέρας γιγνομένης τὸν Ἀγάθωνα. τὸν οὖν Σωκράτη, κατακοιμήσαντ' ἐκείνους, ἀναστάντα ἀπιέναι, καὶ αὐτὸς ὥσπερ εἰώθει ἕπεσθαι, καὶ ἐλθόντα εἰς Λύκειον, ἀπονιψάμενον, ὥσπερ ἄλλοτε τὴν ἄλλην ἡμέραν διατρίβειν, καὶ οὕτω διατρίψαντα εἰς ἑσπέραν οἴκοι ἀναπαύεσθαι.

Φ Α Ι Δ Ρ Ο Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Σ Ω Κ Ρ Α Τ Η Σ   Κ Α Ι   Φ Α Ι Δ Ρ Ο Σ.

227 I. * ΣΩ. Ὦ φίλε Φαῖδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν; ΦΑΙ. Παρὰ Λυσίου, ὦ Σώκρατες, τοῦ Κεφάλου· πορεύομαι δὲ πρὸς περίπατον ἔξω τείχους· συχνὸν γὰρ ἐκεῖ διέτριψα χρόνον καθήμενος ἐξ ἑωθινοῦ· τῷ δὲ σῷ καὶ ἐμῷ ἑταίρῳ πειθόμενος Ἀκουμενῷ κατὰ τὰς ὁδοὺς ποιοῦμαι τοὺς περιπάτους. φησὶ γὰρ
B ἀκοπωτέρους εἶναι τῶν ἐν ' τοῖς δρόμοις. ΣΩ. Καλῶς γάρ, ὦ ἑταῖρε, λέγει. ἀτὰρ Λυσίας ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐν ἄστει. ΦΑΙ. Ναί, παρ' Ἐπικράτει, ἐν τῇδε τῇ πλησίον τοῦ Ὀλυμπίου οἰκίᾳ τῇ Μορυχίᾳ. ΣΩ. Τίς οὖν δὴ ἦν ἡ διατριβή; ἢ δῆλον, ὅτι τῶν λόγων ὑμᾶς Λυσίας εἱστία; ΦΑΙ. Πεύσει, εἴ σοι σχολὴ προϊόντι ἀκούειν. ΣΩ. Τί δαί; οὐκ ἂν οἴει με κατὰ Πίνδαρον καὶ ἀσχολίας ὑπέρτερον πρᾶγμα ποιήσασθαι τὸ σήν
C τε καὶ Λυσίου διατριβὴν ἀκοῦσαι; ' ΦΑΙ. Πρόαγε δή. ΣΩ. Λέγοις ἄν. ΦΑΙ. Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, προσήκουσά γέ σοι ἡ ἀκοή. ὁ γάρ τοι λόγος ἦν, περὶ ὃν διετρίβομεν, οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον ἐρωτικός. γέγραφε γὰρ δὴ ὁ Λυσίας πειρώμενόν τινα τῶν καλῶν, οὐχ ὑπ' ἐραστοῦ δέ, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ κεκόμψευται· λέγει γάρ, ὡς χαριστέον μὴ ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι. ΣΩ. Ὦ γενναῖος, εἴθε γράψειεν, ὡς χρὴ πένητι μᾶλλον ἢ πλουσίῳ, καὶ πρεσβυτέρῳ ἢ νεωτέρῳ, καὶ ὅσα ἄλλα ἐμοί τε ' πρόσεστι καὶ τοῖς πολλοῖς ἡμῶν· ἦ γὰρ D
ἂν ἀστεῖοι καὶ δημωφελεῖς εἶεν οἱ λόγοι. ἔγωγ' οὖν οὕτως ἐπιτεθύμηκα ἀκοῦσαι, ὥστ', ἐὰν βαδίζων ποιῇ τὸν περίπατον Μέγαράδε, καὶ κατὰ Ἡρόδικον προσβὰς τῷ τείχει πάλιν ἀπίῃς, οὐ μή σου ἀπολειφθῶ. ΦΑΙ. Πῶς λέγεις, ὦ βέλτιστε Σώκρατες; οἴει με, ἃ Λυσίας
* ἐν πολλῷ χρόνῳ κατὰ σχολὴν συνέθηκε, δεινότατος 228
ὢν τῶν νῦν γράφειν, ταῦτα ἰδιώτην ὄντα ἀπομνημονεύσειν ἀξίως ἐκείνου; πολλοῦ γε δέω. καίτοι ἐβουλόμην γ' ἂν μᾶλλον ἢ μοι πολὺ χρυσίον γενέσθαι. II. ΣΩ. Ὦ Φαῖδρε, εἰ ἐγὼ Φαῖδρον ἀγνοῶ, καὶ ἐμαυτοῦ

ἐπιλέλησμαι. ἀλλὰ γὰρ οὐδέτερά ἐστι τούτων· εὖ οἶδα,
ὅτι Λυσίου λόγον ἀκούων ἐκεῖνος οὐ μόνον ἅπαξ ἤκου-
σεν, ἀλλὰ πολλάκις ἐπαναλαμβάνων ἐκέλευέν οἱ λέγειν·
B ὁ δὲ | ἐπείθετο προθύμως. τῷ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἦν ἱκα-
νά, ἀλλὰ τελευτῶν παραλαβὼν τὸ βιβλίον ἃ μάλιστα
ἐπεθύμει ἐπεσκόπει. καὶ τοῦτο δρῶν ἐξ ἑωθινοῦ κα-
θήμενος ἀπειπὼν εἰς περίπατον ᾔει, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι,
νὴ τὸν κύνα, ἐξεπιστάμενος τὸν λόγον, εἰ μὴ πάνυ τις
ἦν μακρός. ἐπορεύετο δ᾽ ἐκτὸς τείχους, ἵνα μελετῴη.
ἀπαντήσας δὲ τῷ νοσοῦντι περὶ λόγων ἀκοήν, ἰδὼν
μέν, ἰδὼν ἥσθη, ὅτι ἕξει τὸν συγκορυβαντιῶντα, καὶ
C προάγειν ἐκέλευε· | δεομένου δὲ λέγειν τοῦ τῶν λόγων
ἐραστοῦ, ἐθρύπτετο, ὡς δὴ οὐκ ἐπιθυμῶν λέγειν· τε-
λευτῶν δὲ ἔμελλε καὶ εἰ μή τις ἑκὼν ἀκούοι βίᾳ ἐρεῖν.
σὺ οὖν, ὦ Φαῖδρε, αὐτοῦ δεήθητι, ὅπερ τάχα πάντως
ποιήσει, νῦν ἤδη ποιεῖν. ΦΑΙ. Ἐμοὶ ὡς ἀληθῶς πο-
λὺ κράτιστόν ἐστιν οὕτως, ὅπως δύναμαι, λέγειν· ὥς
μοι δοκεῖς σὺ οὐδαμῶς με ἀφήσειν, πρὶν ἂν εἴπω ἁμωσ-
γέπως. ΣΩ. Πάνυ γάρ σοι ἀληθῆ δοκῶ. III. ΦΑΙ.
D Οὑτωσὶ τοίνυν ποιήσω. | τῷ ὄντι γάρ, ὦ Σώκρατες,
παντὸς μᾶλλον τά γε ῥήματα οὐκ ἐξέμαθον· τὴν μέν-
τοι διάνοιαν σχεδὸν ἁπάντων, οἷς ἔφη διαφέρειν τὰ
τοῦ ἐρῶντος ἢ τὰ τοῦ μή, ἐν κεφαλαίοις ἕκαστον ἐφε-
ξῆς δίειμι, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου. ΣΩ. Δείξας
γε πρῶτον, ὦ φιλότης, τί ἄρα ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις
ὑπὸ τῷ ἱματίῳ. τοπάζω γάρ σε ἔχειν τὸν λόγον αὐ-
τόν. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν, οὑτωσὶ διανοοῦ περὶ ἐμοῦ, ὡς
E ἐγώ σε πάνυ μὲν φιλῶ, παρόντος δὲ καὶ | Λυσίου
ἐμαυτόν σοι ἐμμελετᾶν παρέχειν οὐ πάνυ δέδοκται.
ἀλλ᾽ ἴθι, δείκνυε. ΦΑΙ. Παῦε. ἐκκέκρουκάς με ἐλπί-
δος, ὦ Σώκρατες, ἣν εἶχον ἐν σοὶ ὡς ἐγγυμνασόμενος.
229 ἀλλὰ ποῦ δὴ βούλει καθεζόμενοι * ἀναγνῶμεν; ΣΩ.
Δεῦρ᾽ ἐκτραπόμενοι κατὰ τὸν Ἰλισσὸν ἴωμεν· εἶτα,
ὅπου ἂν δόξῃ, ἐν ἡσυχίᾳ καθιζησόμεθα. ΦΑΙ. Εἰς
καιρόν, ὡς ἔοικεν, ἀνυπόδητος ὢν ἔτυχον· σὺ μὲν γὰρ
δὴ ἀεί. ῥᾷστον οὖν ἡμῖν κατὰ τὸ ὑδάτιον βρέχουσι
τοὺς πόδας ἰέναι, καὶ οὐκ ἀηδές, ἄλλως τε καὶ τήνδε
τὴν ὥραν τοῦ ἔτους τε καὶ τῆς ἡμέρας. ΣΩ. Πρόαγε
δή, καὶ σκόπει ἅμα, ὅπου καθιζησόμεθα. ΦΑΙ. Ὁρᾷς
οὖν ἐκείνην τὴν ὑψηλοτάτην πλάτανον; ΣΩ. Τί μήν;
B ΦΑΙ. | Ἐκεῖ σκιά τ᾽ ἔστι καὶ πνεῦμα μέτριον, καὶ πόα
καθίζεσθαι ἤ, ἐὰν βουλώμεθα, κατακλιθῆναι. ΣΩ.
Προάγοις ἄν. ΦΑΙ. Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἐν-
θένδε μέντοι ποθὲν ἀπὸ τοῦ Ἰλισσοῦ λέγεται ὁ Βο-
ρέας τὴν Ὠρείθυιαν ἁρπάσαι; ΣΩ. Λέγεται γάρ.
ΦΑΙ. Ἆρ᾽ οὖν ἐνθένδε; χαρίεντα γοῦν καὶ καθαρὰ καὶ
διαφανῆ τὰ ὑδάτια φαίνεται καὶ ἐπιτήδεια κόραις παί-
ζειν παρ᾽ αὐτά. ΣΩ. Οὔκ, ἀλλὰ κάτωθεν ὅσον δύ᾽ ἢ
C | τρία στάδια, ᾗ πρὸς τὸ τῆς Ἄγρας διαβαίνομεν· καί
πού τίς ἐστι βωμὸς αὐτόθι Βορέου. ΦΑΙ. Οὐ πάνυ
νενόηκα· ἀλλ᾽ εἰπέ, πρὸς Διός, ὦ Σώκρατες, σὺ τοῦτο
τὸ μυθολόγημα πείθει ἀληθὲς εἶναι; IV. ΣΩ. Ἀλλ᾽
εἰ ἀπιστοίην, ὥσπερ οἱ σοφοί, οὐκ ἂν ἄτοπος εἴην·
εἶτα σοφιζόμενος φαίην αὐτὴν πνεῦμα Βορέου κατὰ
τῶν πλησίον πετρῶν σὺν Φαρμακείᾳ παίζουσαν ὦσαι,
καὶ οὕτω δὴ τελευτήσασαν λεχθῆναι ὑπὸ τοῦ Βορέου
D | ἀνάρπαστον γεγονέναι· ἢ ἐξ Ἀρείου πάγου· λέγεται
γὰρ αὖ καὶ οὗτος ὁ λόγος, ὡς ἐκεῖθεν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν-
θένδε, ἡρπάσθη· ἐγὼ δέ, ὦ Φαῖδρε, ἄλλως μὲν τὰ
τοιαῦτα χαρίεντα ἡγοῦμαι, λίαν δὲ δεινοῦ καὶ ἐπιπόνου
καὶ οὐ πάνυ εὐτυχοῦς ἀνδρός, κατ᾽ ἄλλο μὲν οὐδέν,
ὅτι δ᾽ αὐτῷ ἀνάγκη μετὰ τοῦτο τὸ τῶν Ἱπποκενταύ-
ρων εἶδος ἐπανορθοῦσθαι, καὶ αὖθις τὸ τῆς Χιμαί-
ρας· καὶ ἐπιῤῥεῖ δὲ ὄχλος τοιούτων Γοργόνων καὶ Πη-
γάσων, καὶ ἄλλων ἀμηχάνων πλήθη τε καὶ | ἀτοπίαι E
τερατολόγων τινῶν φύσεων· αἷς εἴ τις ἀπιστῶν προς-
βιβᾷ κατὰ τὸ εἰκὸς ἕκαστον, ἅτε ἀγροίκῳ τινὶ σοφίᾳ
χρώμενος, πολλῆς αὐτῷ σχολῆς δεήσει. ἐμοὶ δὲ πρὸς
αὐτὰ οὐδαμῶς ἐστι σχολή. τὸ δὲ αἴτιον, ὦ φίλε, τού-
του τόδε· οὐ δύναμαί πω κατὰ τὸ Δελφικὸν γράμμα
γνῶναι ἐμαυτόν· γελοῖον δέ μοι * φαίνεται τοῦτο ἔτι 230
ἀγνοοῦντα τὰ ἀλλότρια σκοπεῖν. ὅθεν δὴ χαίρειν ἐά-
σας ταῦτα, πειθόμενος δὲ τῷ νομιζομένῳ περὶ αὐτῶν,
ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, σκοπῶ οὐ ταῦτα, ἀλλ᾽ ἐμαυτόν, εἴτε
τι θηρίον τυγχάνω Τυφῶνος πολυπλοκώτερον καὶ μᾶλ-
λον ἐπιτεθυμμένον, εἴτε ἡμερώτερόν τε καὶ ἁπλούστε-
ρον ζῶον, θείας τινὸς καὶ ἀτύφου μοίρας φύσει μετέ-
χον. Ἀτάρ, ὦ ἑταῖρε, μεταξὺ τῶν λόγων, ἆρ᾽ οὐ τό-
δε ἦν τὸ δένδρον, ἐφ᾽ ὅπερ ἦγες ἡμᾶς; | ΦΑΙ. Τοῦτο B
μὲν οὖν αὐτό. V. ΣΩ. Νὴ τὴν Ἥραν, καλή γε ἡ
καταγωγή. ἥ τε γὰρ πλάτανος αὕτη μάλ᾽ ἀμφιλαφής
τε καὶ ὑψηλή, τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ σύσκιον
πάγκαλον, καὶ ὡς ἀκμὴν ἔχει τῆς ἄνθης, ὡς ἂν εὐω-
δέστατον παρέχοι τὸν τόπον· ἥ τε αὖ πηγὴ χαριεστά-
τη ὑπὸ τῆς πλατάνου ῥεῖ μάλα ψυχροῦ ὕδατος, ὥστε
γε τῷ ποδὶ τεκμήρασθαι· νυμφῶν τέ τινων καὶ
Ἀχελῴου ἱερὸν ἀπὸ τῶν κορῶν τε καὶ ἀγαλμάτων ἔοι-
κεν εἶναι. εἰ δ᾽ | αὖ βούλει, τὸ εὔπνουν τοῦ τόπου C
ὡς ἀγαπητὸν καὶ σφόδρα ἡδύ· θερινόν τε καὶ λιγυρὸν
ὑπηχεῖ τῷ τῶν τεττίγων χορῷ. πάντων δὲ κομψότατον
τὸ τῆς πόας, ὅτι ἐν ἠρέμα προσάντει ἱκανὴ πέφυκε
κατακλινέντι τὴν κεφαλὴν παγκάλως ἔχειν. ὥστε ἄριστά
σοι ἐξενάγηται, ὦ φίλε Φαῖδρε. ΦΑΙ. Σὺ δέ γε, ὦ
θαυμάσιε, ἀτοπώτατός τις φαίνει. ἀτεχνῶς γάρ, ὃ
λέγεις, ξεναγουμένῳ τινὶ καὶ οὐκ ἐπιχωρίῳ ἔοικας· οὕ-
τως ἐκ τοῦ ἄστεος οὔτ᾽ εἰς | τὴν ὑπερορίαν ἀποδημεῖς, D
οὔτ᾽ ἔξω τείχους ἔμοιγε δοκεῖς τὸ παράπαν ἐξιέναι.
ΣΩ. Συγγίγνωσκέ μοι, ὦ ἄριστε. φιλομαθὴς γάρ εἰμι.
τὰ μὲν οὖν χωρία καὶ τὰ δένδρα οὐδέν μ᾽ ἐθέλει δι-
δάσκειν, οἱ δ᾽ ἐν τῷ ἄστει ἄνθρωποι. σὺ μέντοι δο-
κεῖς μοι τῆς ἐμῆς ἐξόδου τὸ φάρμακον εὑρηκέναι. ὥσ-
περ γὰρ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλὸν ἤ τινα
καρπὸν προσείοντες ἄγουσι, σὺ ἐμοὶ λόγους οὕτω προ-
τείνων ἐν βιβλίοις τήν τε Ἀττικὴν φαίνει | περιάξειν E
ἅπασαν καὶ ὅποι ἂν ἄλλοσε βούλῃ. νῦν οὖν ἐν τῷ
παρόντι δεῦρ᾽ ἀφικόμενος ἐγὼ μέν μοι δοκῶ κατακεῖ-
σθαι, σὺ δ᾽ ἐν ὁποίῳ σχήματι οἴει ῥᾷστα ἀναγνώσε-
σθαι, τοῦθ᾽ ἑλόμενος ἀναγίγνωσκε. ΦΑΙ. Ἄκουε δή.
VI. Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι, καὶ ὡς
νομίζω συμφέρειν ἡμῖν γενομένων τούτων ἀκήκοας.
ἀξιῶ δὲ μὴ διὰ τοῦτο * ἀτυχῆσαι ὧν δέομαι, ὅτι οὐκ 231
ἐραστὴς ὢν σου τυγχάνω. ὡς ἐκείνοις μὲν τότε μετα-
μέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν, ἐπειδὰν τῆς ἐπιθυμίας
παύσωνται· τοῖς δὲ οὐκ ἔστι χρόνος, ἐν ᾧ μεταγνῶναι
προσήκει. οὐ γὰρ ὑπ᾽ ἀνάγκης, ἀλλ᾽ ἑκόντες, ὡς ἂν
ἄριστα περὶ τῶν οἰκείων βουλεύσαιντο, πρὸς τὴν δύ-
ναμιν τὴν αὐτῶν εὖ ποιοῦσιν. Ἔτι δὲ οἱ μὲν ἐρῶντες
σκοποῦσιν, ἅ τε κακῶς διέθεντο τῶν αὐτῶν διὰ τὸν

B ἔρωτα καὶ ἃ πεποιήκασιν εὖ, καὶ ὃν εἶχον πόνον | προςτιθέντες ἡγοῦνται πάλαι τὴν ἀξίαν ἀποδεδωκέναι χάριν τοῖς ἐρωμένοις. τοῖς δὲ μὴ ἐρῶσιν οὔτε τὴν τῶν οἰκείων ἀμέλειαν διὰ τοῦτο ἔστι προφασίζεσθαι, οὔτε τοὺς παρεληλυθότας πόνους ὑπολογίζεσθαι, οὔτε τὰς πρὸς τοὺς προςήκοντας διαφορὰς αἰτιάσασθαι· ὥςτε περιῃρημένων τοσούτων κακῶν οὐδὲν ὑπολείπεται ἀλλ' ἢ ποιεῖν προθύμως ὅ τι ἂν αὐτοῖς οἴωνται πράξαντες
C χαριεῖσθαι. Ἔτι δὲ εἰ διὰ τοῦτο ἄξιον τοὺς | ἐρῶντας περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, ὅτι τούτους μάλιστά φασι φιλεῖν ὧν ἂν ἐρῶσι, καὶ ἕτοιμοί εἰσι καὶ ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῖς ἄλλοις ἀπεχθανόμενοι τοῖς ἐρωμένοις χαρίζεσθαι, ῥᾴδιον γνῶναι, εἰ ἀληθῆ λέγουσιν, ὅτι ὅσων ἂν ὕστερον ἐρασθῶσιν, ἐκείνους αὐτῶν περὶ πλείονος ποιήσονται, καὶ δῆλον, ὅτι, ἐὰν ἐκείνοις δοκῇ, καὶ τούτους κακῶς ποιήσουσι. Καίτοι πῶς εἰκός ἐστι τοιοῦτον πρᾶγμα προέσθαι τοιαύτην ἔχοντι συμφοράν,
D ἣν οὐδ' ἂν | ἐπιχειρήσειεν οὐδεὶς ἔμπειρος ὢν ἀποτρέπειν; καὶ γὰρ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι νοσεῖν μᾶλλον ἢ σωφρονεῖν, καὶ εἰδέναι, ὅτι κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλ' οὐ δύνασθαι αὑτῶν κρατεῖν. ὥςτε πῶς ἂν εὖ φρονήσαντες ταῦτα καλῶς ἔχειν ἡγήσαιντο, περὶ ὧν οὕτω διακείμενοι βούλονται; Καὶ μὲν δὴ εἰ μὲν ἐκ τῶν ἐρώντων τὸν βέλτιστον αἱροῖο, ἐξ ὀλίγων ἄν σοι ἡ ἔκλεξις εἴη· εἰ δ' ἐκ τῶν ἄλλων τὸν σαυτῷ ἐπιτηδειότατον, ἐκ
E πολλῶν. ὥςτε πολὺ πλείων ἐλπὶς ἐν τοῖς | πολλοῖς ὄντα τυχεῖν τὸν ἄξιον τῆς σῆς φιλίας. VII. Εἰ τοίνυν τὸν νόμον τὸν καθεστηκότα δέδοικας, μὴ πυθομένων τῶν ἀνθρώπων ὄνειδός σοι γένηται, εἰκός ἐστι τοὺς
232 μὲν ἐρῶντας, οὕτως ἂν * οἰομένους καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ζηλοῦσθαι ὥσπερ αὐτοὺς ὑφ' αὑτῶν, ἐπαρθῆναί τε λέγειν καὶ φιλοτιμουμένους ἐπιδείκνυσθαι πρὸς ἅπαντας, ὅτι οὐκ ἄλλως αὐτοῖς πεπόνηται· τοὺς δὲ μὴ ἐρῶντας, κρείττους αὑτῶν ὄντας, τὸ βέλτιστον ἀντὶ τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων αἱρεῖσθαι. Ἔτι δὲ τοὺς μὲν ἐρῶντας πολλοὺς ἀνάγκη πυθέσθαι καὶ ἰδεῖν ἀκολουθοῦντας τοῖς ἐρωμένοις καὶ ἔργον τοῦτο ποιουμέ-
B νους, ὥςτε, ὅταν ὀφθῶσι διαλεγόμενοι | ἀλλήλοις, τότε αὐτοὺς οἴονται ἢ γεγενημένης ἢ μελλούσης ἔσεσθαι τῆς ἐπιθυμίας συνεῖναι· τοὺς δὲ μὴ ἐρῶντας οὐδ' αἰτιᾶσθαι διὰ τὴν συνουσίαν ἐπιχειροῦσιν, εἰδότες, ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἢ διὰ φιλίαν τῳ διαλέγεσθαι ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἡδονήν. Καὶ μὲν δὴ εἴ σοι δέος παρέστηκεν ἡγουμένῳ χαλεπὸν εἶναι φιλίαν συμμένειν, καὶ ἄλλῳ μὲν τρόπῳ διαφορᾶς γενομένης κοινὴν ἀμφοτέροις
C καταστῆναι τὴν συμφοράν, προεμένου δέ σου ἃ | περὶ πλείστου ποιεῖ μεγάλην ἂν σοὶ βλάβην γενέσθαι, εἰκότως ἂν τοὺς ἐρῶντας μᾶλλον ἂν φοβοῖο. πολλὰ γὰρ αὐτούς ἐστι τὰ λυποῦντα, καὶ πάντ' ἐπὶ τῇ αὑτῶν βλάβῃ νομίζουσι γίγνεσθαι. διόπερ καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἐρωμένων συνουσίας ἀποτρέπουσι, φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους, μὴ χρήμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλωνται, τοὺς δὲ πεπαιδευμένους, μὴ συνέσει κρείττους γένωνται· τῶν δ' ἄλλο τι κεκτημένων
D ἀγαθὸν τὴν | δύναμιν ἑκάστου φυλάττονται. πείσαντες μὲν οὖν ἀπέχεσθαί σε τούτων, εἰς ἐρημίαν φίλων καθιστᾶσιν· ἐὰν δὲ τὸ σεαυτοῦ σκοπῶν ἄμεινον ἐκείνων φρονῇς, ἥξεις αὐτοῖς εἰς διαφοράν. ὅσοι δὲ μὴ ἐρῶντες ἔτυχον, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν ἔπραξαν ὧν ἐδέοντο, οὐκ ἂν τοῖς συνοῦσι φθονοῖεν, ἀλλὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας μισοῖεν, ἡγούμενοι ὑπ' ἐκείνων μὲν ὑπερορᾶσθαι, ὑπὸ τῶν συνόντων δὲ ὠφελεῖσθαι· ὥςτε πολὺ πλείων
ἐλπὶς φιλίαν | αὐτοῖς ἐκ τοῦ πράγματος ἢ ἔχθραν γε- E
νήσεσθαι. Καὶ μὲν δὴ τῶν μὲν ἐρώντων πολλοὶ πρότερον τοῦ σώματος ἐπεθύμησαν ἢ τὸν τρόπον ἔγνωσαν καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων ἔμπειροι ἐγένοντο, ὥςτε ἄδηλον αὐτοῖς, εἰ ἔτι τότε βουλήσονται φίλοι εἶναι, ἐπειδὰν
τῆς ἐπιθυμίας παύσωνται· * τοῖς δὲ μὴ ἐρῶσιν, οἳ καὶ 233
πρότερον ἀλλήλοις φίλοι ὄντες ταῦτα ἔπραξαν, οὐκ ἐξ ὧν ἂν εὖ πάθωσι ταῦτα εἰκὸς ἐλάττω τὴν φιλίαν αὐτοῖς ποιῆσαι, ἀλλὰ ταῦτα μνημεῖα καταλειφθῆναι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι. VIII. Καὶ μὲν δὴ βελτίονί σοι προςήκει γενέσθαι ἐμοὶ πειθομένῳ ἢ ἐραστῇ. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ παρὰ τὸ βέλτιστον τά τε λεγόμενα καὶ τὰ πραττόμενα ἐπαινοῦσι, τὰ μὲν δεδιότες, μὴ ἀπέ-
χθωνται, τὰ δὲ καὶ αὐτοὶ χεῖρον διὰ | τὴν ἐπιθυμίαν B
γιγνώσκοντες. τοιαῦτα γὰρ ὁ ἔρως ἐπιδείκνυται· δυστυχοῦντας μὲν ἃ μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις παρέχει, ἀνιαρὰ ποιεῖ νομίζειν· εὐτυχοῦντας δὲ καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ' ἐκείνων ἐπαίνου ἀναγκάζει τυγχάνειν· ὥςτε πολὺ μᾶλλον ἐλεεῖν τοῖς ἐρωμένοις ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προςήκει. ἐὰν δ' ἐμοὶ πείθῃ, πρῶτον μὲν οὐ τὴν παροῦσαν ἡδονὴν θεραπεύων συνέσομαί σοι, ἀλλὰ καὶ τὴν
μέλλουσαν ὠφέλειαν ἔσεσθαι, | οὐχ ὑπ' ἔρωτος ἡττώ- C
μενος, ἀλλ' ἐμαυτοῦ κρατῶν, οὐδὲ διὰ σμικρὰ ἰσχυρὰν ἔχθραν ἀναιρούμενος, ἀλλὰ διὰ μεγάλα βραδέως ὀλίγην ὀργὴν ποιούμενος, τῶν μὲν ἀκουσίων συγγνώμην ἔχων, τὰ δὲ ἑκούσια πειρώμενος ἀποτρέπειν· ταῦτα γάρ ἐστι φιλίας πολὺν χρόνον ἐσομένης τεκμήρια. Εἰ δ' ἄρα σοι τοῦτο παρέστηκεν, ὡς οὐχ οἷόν τε ἰσχυρὰν φιλίαν γενέσθαι, ἐὰν μή τις ἐρῶν τυγχάνῃ, ἐνθυμεῖ-
σθαι χρή, ὅτι οὔτ' ἂν τοὺς υἱεῖς | περὶ πολλοῦ ἐποι- D
ούμεθα οὔτ' ἂν τοὺς πατέρας καὶ τὰς μητέρας, οὔτ' ἂν πιστοὺς φίλους ἐκεκτήμεθα, οἳ οὐκ ἐξ ἐπιθυμίας τοιαύτης γεγόνασιν, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων. Ἔτι δέ, εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι, προςήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τοὺς βελτίστους, ἀλλὰ τοὺς ἀπορωτάτους εὖ ποιεῖν· μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν πλείστην χάριν αὐτοῖς εἴσονται. καὶ μὲν δὴ
καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις δαπάναις οὐ τοὺς | φίλους ἄξιον E
παρακαλεῖν, ἀλλὰ τοὺς προσαιτοῦντας καὶ τοὺς δεομένους πλησμονῆς· ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσουσι καὶ ἀκολουθήσουσι καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἥξουσι καὶ μάλιστα ἡσθήσονται καὶ οὐκ ἐλαχίστην χάριν εἴσονται καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὔξονται. ἀλλ' ἴσως προςήκει οὐ τοῖς σφόδρα δεομένοις χαρίζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς μάλιστα ἀποδοῦναι χάριν δυναμένοις· οὐδὲ τοῖς ἐρῶσι μόνον, ἀλλὰ
τοῖς τοῦ πράγματος ἀξίοις· * οὐδὲ ὅσοι τῆς σῆς ὥρας 234
ἀπολαύσονται, ἀλλ' οἵτινες πρεσβυτέρῳ γενομένῳ τῶν σφετέρων ἀγαθῶν μεταδώσουσιν· οὐδὲ οἳ διαπραξάμενοι πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοτιμήσονται, ἀλλ' οἵτινες αἰσχυνόμενοι πρὸς ἅπαντας σιωπήσονται· οὐδὲ τοῖς ὀλίγον χρόνον σπουδάζουσιν, ἀλλὰ τοῖς ὁμοίως διὰ παντὸς τοῦ βίου φίλοις ἐσομένοις· οὐδὲ οἵτινες παυόμενοι τῆς ἐπιθυμίας ἔχθρας πρόφασιν ζητήσουσιν,
ἀλλ' οἳ παυομένης τῆς ὥρας, | τότε τὴν αὑτῶν ἀρετὴν B
ἐπιδείξονται. Σὺ οὖν τῶν τε εἰρημένων μέμνησο, καὶ ἐκεῖνο ἐνθυμοῦ, ὅτι τοὺς μὲν ἐρῶντας οἱ φίλοι νουθε-

τοῦσιν ὡς ὄντος κακοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματος, τοῖς δὲ μὴ
ἐρῶσιν οὐδεὶς πώποτε τῶν οἰκείων ἐμέμψατο ὡς διὰ
τοῦτο κακῶς βουλευομένοις περὶ ἑαυτῶν. IX. Ἴσως
μὲν οὖν ἂν ἔροιό με, εἰ ἅπασί σοι παραινῶ τοῖς μὴ
ἐρῶσι χαρίζεσθαι. ἐγὼ μὲν οἶμαι οὐδ' ἂν τὸν ἐρῶντα
C πρὸς ἅπαντάς σε κελεύειν τοὺς ἐρῶντας ταύτην | ἔχειν
τὴν διάνοιαν. οὔτε γὰρ τῷ λόγῳ λαμβάνοντι χάριτος
ἴσης ἄξιον, οὔτε σοὶ βουλομένῳ τοὺς ἄλλους λανθά-
νειν ὁμοίως δυνατόν· δεῖ δὲ βλάβην μὲν ἀπ' αὐτοῦ
μηδεμίαν, ὠφέλειαν δὲ ἀμφοῖν γίγνεσθαι. Ἐγὼ μὲν
οὖν ἱκανά μοι νομίζω τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τι σὺ πο-
θεῖς, ἡγούμενος παραλελεῖφθαι, ἐρώτα. Τί σοι φαί-
νεται, ὦ Σώκρατες, ὁ λόγος; οὐχ ὑπερφυῶς τά τε ἄλ-
D λα καὶ τοῖς | ὀνόμασιν εἰρῆσθαι; ΣΩ. Δαιμονίως
μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, ὥστε με ἐκπλαγῆναι. καὶ τοῦτ' ἐγὼ
ἔπαθον διὰ σέ, ὦ Φαῖδρε, πρὸς σὲ ἀποβλέπων, ὅτι
ἐμοὶ ἐδόκεις γάνυσθαι ὑπὸ τοῦ λόγου μεταξὺ ἀναγι-
γνώσκων. ἡγούμενος γὰρ σὲ μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἐπαΐειν περὶ
τῶν τοιούτων σοὶ εἱπόμην, καὶ ἑπόμενος συνεβάκχευσα
μετὰ σοῦ τῆς θείας κεφαλῆς. ΦΑΙ. Εἶεν· οὕτω δὴ
δοκεῖ παίζειν; ΣΩ. Δοκῶ γάρ σοι παίζειν καὶ οὐχὶ
E ἐσπουδακέναι; ΦΑΙ. | Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ'
ὡς ἀληθῶς εἰπέ, πρὸς Διὸς φιλίου, οἴει ἄν τιν' ἔχειν
εἰπεῖν ἄλλον τῶν Ἑλλήνων ἕτερα τούτων μείζω καὶ
πλείω περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος; X. ΣΩ. Τί δέ; καὶ
ταύτῃ δεῖ ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ σοῦ τὸν λόγον ἐπαινεθῆ-
ναι, ὡς τὰ δέοντα εἰρηκότος τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' οὐκ
ἐκείνῃ μόνον, ὅτι σαφῆ καὶ στρογγύλα καὶ ἀκριβῶς
ἕκαστα τῶν ὀνομάτων ἀποτετόρνευται; εἰ γὰρ δεῖ,
συγχωρητέον χάριν σήν, ἐπεὶ ἐμέ γε ἔλαθεν ὑπὸ τῆς
235 ἐμῆς οὐδενίας. * τῷ γὰρ ῥητορικῷ αὐτοῦ μόνῳ τὸν
νοῦν προσεῖχον, τοῦτο δὲ οὐδὲ αὐτὸν ᾤμην Λυσίαν
οἴεσθαι ἱκανὸν εἶναι. καὶ δὴ οὖν μοι ἔδοξεν, ὦ Φαῖ-
δρε, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις, δὶς καὶ τρὶς τὰ αὐτὰ εἰ-
ρηκέναι, ὡς οὐ πάνυ εὐπορῶν τοῦ πολλὰ λέγειν περὶ
τοῦ αὐτοῦ, ἢ ἴσως οὐδὲν αὐτῷ μέλον τοῦ τοιούτου·
καὶ ἐφαίνετο δή μοι νεανιεύεσθαι ἐπιδεικνύμενος, ὡς
οἷός τε ὢν ταῦτα ἑτέρως τε καὶ ἑτέρως λέγων ἀμφοτέ-
B ρως εἰπεῖν ἄριστα. | ΦΑΙ. Οὐδὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες.
αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ μάλιστα ὁ λόγος ἔχει. τῶν γὰρ
ἐνόντων ἀξίως ῥηθῆναι ἐν τῷ πράγματι οὐδὲν παρα-
λέλοιπεν, ὥστε παρὰ τὰ ἐκείνῳ εἰρημένα μηδέν' ἄν πο-
τε δύνασθαι εἰπεῖν ἄλλα πλείω καὶ πλείονος ἄξια.
ΣΩ. Τοῦτο ἐγώ σοι οὐκέτι οἷός τε ἔσομαι πείθεσθαι.
παλαιοὶ γὰρ καὶ σοφοὶ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες περὶ
αὐτῶν εἰρηκότες καὶ γεγραφότες ἐξελέγξουσί με, ἐὰν
σοι χαριζόμενος συγχωρῶ. ΦΑΙ. Τίνες οὗτοι; καὶ
C ποῦ σὺ | βελτίω τούτων ἀκήκοας; XI. ΣΩ. Νῦν μὲν
οὕτως οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δῆλον δέ, ὅτι τινῶν ἀκήκοα, ἤ
που Σαπφοῦς τῆς καλῆς, ἢ Ἀνακρέοντος τοῦ σοφοῦ,
ἢ καὶ συγγραφέων τινῶν. πόθεν δὴ τεκμαιρόμενος λέ-
γω; πλῆρές πως, ὦ δαιμόνιε, τὸ στῆθος ἔχων αἰσθά-
νομαι παρὰ ταῦτα ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἕτερα μὴ χείρω. ὅτι
μὲν οὖν παρά γε ἐμαυτοῦ οὐδὲν αὐτῶν ἐννενόηκα, εὖ
οἶδα, συνειδὼς ἐμαυτῷ ἀμαθίαν. λείπεται δή, οἶμαι, ἐξ
D ἀλλοτρίων ποθὲν ναμάτων διὰ τῆς ἀκοῆς | πεπληρῶ-
σθαί με δίκην ἀγγείου· ὑπὸ δὲ νωθείας αὖ καὶ αὐτὸ
τοῦτο ἐπιλέλησμαι, ὅπως τε καὶ ὧντινων ἤκουσα. ΦΑΙ.
Ἀλλ', ὦ γενναιότατε, κάλλιστα εἴρηκας. σὺ γὰρ ἐμοὶ
ὧντινων μὲν καὶ ὅπως ἤκουσας, μηδ', ἂν κελεύω, εἴ-
πῃς, τοῦτο δὲ αὐτὸ ὃ λέγεις ποίησον· τῶν ἐν τῷ βι-
βλίῳ βελτίω τε καὶ μὴ ἐλάττω ἕτερα ὑποσχέσει εἰπεῖν,
τούτων ἀπεχόμενος· καί σοι ἐγώ, ὥσπερ οἱ ἐννέα ἄρ-
χοντες, ὑπισχνοῦμαι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς
Δελφοὺς ἀναθήσειν, | οὐ μόνον ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ σήν. E
ΣΩ. Φίλτατος εἶ καὶ ὡς ἀληθῶς χρυσοῦς, ὦ Φαῖδρε,
εἴ με οἴει λέγειν, ὡς Λυσίας τοῦ παντὸς ἡμάρτηκε, καὶ
οἷόν τε δὴ παρὰ πάντα ταῦτα ἄλλα εἰπεῖν. τοῦτο δὲ
οἶμαι οὐδ' ἂν τὸν φαυλότατον παθεῖν συγγραφέα.
αὐτίκα περὶ οὗ ὁ λόγος, τίνα οἴει λέγοντα, ὡς χρὴ μὴ
ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι χαρίζεσθαι, παρέντα τοῦ μὲν
* τὸ φρόνιμον ἐγκωμιάζειν, τοῦ δὲ τὸ ἄφρον ψέγειν, 236
ἀναγκαῖα γοῦν ὄντα, εἶτ' ἄλλ' ἄττα ἕξειν λέγειν; ἀλλ'
οἶμαι, τὰ μὲν τοιαῦτ' ἐατέα καὶ συγγνωστέα λέγοντι·
καὶ τῶν μὲν τοιούτων οὐ τὴν εὕρεσιν ἀλλὰ τὴν διάθε-
σιν ἐπαινετέον, τῶν δὲ μὴ ἀναγκαίων τε καὶ χαλεπῶν
εὑρεῖν πρὸς τῇ διαθέσει καὶ τὴν εὕρεσιν. XII. ΦΑΙ.
Συγχωρῶ ὃ λέγεις· μετρίως γάρ μοι δοκεῖς εἰρηκέναι.
ποιήσω οὖν καὶ ἐγὼ οὕτως· τὸ μὲν τὸν ἐρῶντα τοῦ
μὴ ἐρῶντος μᾶλλον | νοσεῖν δώσω σοι ὑποτίθεσθαι, B
τῶν δὲ λοιπῶν ἕτερα πλείω καὶ πλείονος ἄξια εἰπὼν
τῶν Λυσίου παρὰ τὸ Κυψελιδῶν ἀνάθημα σφυρήλα-
τος ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθητι. ΣΩ. Ἐσπούδακας, ὦ Φαῖ-
δρε, ὅτι σου τῶν παιδικῶν ἐπελαβόμην ἐρεσχηλῶν σε,
καὶ οἴει δή με ὡς ἀληθῶς ἐπιχειρήσειν εἰπεῖν παρὰ
τὴν ἐκείνου σοφίαν ἕτερόν τι ποικιλώτερον. ΦΑΙ.
Περὶ μὲν τούτου, ὦ φίλε, εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλή-
λυθας. ῥητέον μὲν γάρ σοι | παντὸς μᾶλλον οὕτως, C
ὅπως οἷός τε εἶ· ἵνα δὲ μὴ τὸ τῶν κωμῳδῶν φορτικὸν
πρᾶγμα ἀναγκαζώμεθα ποιεῖν ἀνταποδιδόντες ἀλλή-
λοις, εὐλαβήθητι, καὶ μὴ βούλου με ἀναγκάσαι λέγειν
ἐκεῖνο τὸ εἰ ἐγώ, ὦ Σώκρατες, Σωκράτην ἀγνοῶ,
καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι, καὶ ὅτι ἐπεθύμει
μὲν λέγειν, ἐθρύπτετο δέ· ἀλλὰ διανοήθητι, ὅτι
ἐντεῦθεν οὐκ ἄπιμεν, πρὶν ἂν σὺ εἴπῃς ἃ ἔφησθα ἐν
τῷ στήθει ἔχειν. ἐσμὲν δὲ μόνω ἐν ἐρημίᾳ, ἰσχυρότε-
ρος δὲ ἐγὼ καὶ νεώτερος, | ἐκ δ' ἁπάντων τούτων D
ξύνες ὅ σοι λέγω, καὶ μηδαμῶς πρὸς βίαν βουληθῇς
μᾶλλον ἢ ἑκὼν λέγειν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ μακάριε Φαῖδρε,
γελοῖος ἔσομαι παρ' ἀγαθὸν ποιητὴν ἰδιώτης αὐτο-
σχεδιάζων περὶ τῶν αὐτῶν. ΦΑΙ. Οἶσθ' ὡς ἔχει;
παῦσαι πρός με καλλωπιζόμενος· σχεδὸν γὰρ ἔχω ὃ
εἰπὼν ἀναγκάσω σε λέγειν. ΣΩ. Μηδαμῶς τοίνυν εἴ-
πῃς. ΦΑΙ. Οὔκ, ἀλλὰ καὶ δὴ λέγω. ὁ δέ μοι λόγος
ὅρκος ἔσται. ὄμνυμι γάρ σοι — τίνα μέντοι, τίνα
θεῶν; ἢ βούλει τὴν | πλάτανον ταυτηνί; ἦ μήν, ἐὰν E
μοι μὴ εἴπῃς τὸν λόγον ἐναντίον αὐτῆς ταύτης, μη-
δέποτέ σοι ἕτερον λόγον μηδένα μηδενὸς μήτ' ἐπιδεί-
ξειν μήτ' ἐξαγγελεῖν. ΣΩ. Βαβαί, ὦ μιαρέ, ὡς εὖ
ἀνεῦρες τὴν ἀνάγκην ἀνδρὶ φιλολόγῳ ποιεῖν ὃ ἂν κε-
λεύῃς. ΦΑΙ. Τί δῆτα ἔχων στρέφει; ΣΩ. Οὐδὲν ἔτι,
ἐπειδὴ σύ γε ταῦτα ὀμώμοκας. πῶς γὰρ ἂν οἷός τ'
εἴην τοιαύτης θοίνης ἀπέχεσθαι; * ΦΑΙ. Λέγε δή. ΣΩ. 237
Οἶσθ' οὖν ὡς ποιήσω; ΦΑΙ. Τοῦ πέρι; ΣΩ. Ἐγκα-
λυψάμενος ἐρῶ, ἵν' ὅ τι τάχιστα διαδράμω τὸν λόγον,
καὶ μὴ βλέπων πρὸς σὲ ὑπ' αἰσχύνης διαπορῶμαι.
ΦΑΙ. Λέγε μόνον, τὰ δ' ἄλλα ὅπως βούλει ποίει.
XIII. ΣΩ. Ἄγετε δή, ὦ Μοῦσαι, εἴτε δι' ᾠδῆς εἶδος

λίγειαι, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ Λιγύων ταύτην
ἔσχετε ἐπωνυμίαν, ξύμ μοι λάβεσθε τοῦ μύθου, ὅν με
ἀναγκάζει ὁ βέλτιστος οὑτοσὶ λέγειν, ἵν᾽ ὁ ἑταῖρος αὐ-
B τοῦ, καὶ ' πρότερον δοκῶν τούτῳ σοφὸς εἶναι, νῦν ἔτι
μᾶλλον δόξῃ. Ἦν οὕτω δὴ παῖς, μᾶλλον δὲ μειρακί-
σκος, μάλα καλός. τούτῳ δὲ ἦσαν ἐρασταὶ πάνυ πολ-
λοί. εἷς δέ τις αὐτῶν αἱμύλος ἦν, ὃς οὐδενὸς ἧττον
ἐρῶν ἐπεπείκει τὸν παῖδα, ὡς οὐκ ἐρῴη. καί ποτε αὐ-
τὸν αἰτῶν ἔπειθε τοῦτ᾽ αὐτό, ὡς μὴ ἐρῶντι πρὸ τοῦ
ἐρῶντος δέοι χαρίζεσθαι, ἔλεγέ τε ὧδε· Περὶ παντός,
ὦ παῖ, μία ἀρχὴ τοῖς μέλλουσι καλῶς βουλεύεσθαι·
C εἰδέναι δεῖ περὶ οὗ ἂν ᾖ ἡ ' βουλή, ἢ παντὸς ἁμαρτά-
νειν ἀνάγκη. τοὺς δὲ πολλοὺς λέληθεν, ὅτι οὐκ ἴσασι
τὴν οὐσίαν ἑκάστου. ὡς οὖν εἰδότες οὐ διομολογοῦνται
ἐν ἀρχῇ τῆς σκέψεως, προελθόντες δὲ τὸ εἰκὸς ἀποδι-
δόασιν· οὔτε γὰρ ἑαυτοῖς οὔτε ἀλλήλοις ὁμολογοῦσιν.
ἐγὼ οὖν καὶ σὺ μὴ πάθωμεν ὃ ἄλλοις ἐπιτιμῶμεν, ἀλλ᾽
ἐπειδὴ σοὶ καὶ ἐμοὶ ὁ λόγος πρόκειται, πότερον ἐρῶν-
τι ἢ μὴ μᾶλλον εἰς φιλίαν ἰτέον, περὶ ἔρωτος οἷόν τέ
D ἐστι καὶ ἣν ἔχει δύναμιν, ὁμολογίᾳ θέμενοι ὅρον, ' εἰς
τοῦτ᾽ ἀποβλέποντες καὶ ἀναφέροντες τὴν σκέψιν ποιώ-
μεθα, εἴτε ὠφέλειαν εἴτε βλάβην παρέχει. **XIV** Ὅτι
μὲν οὖν δὴ ἐπιθυμία τις ὁ ἔρως, ἅπαντι δῆλον· ὅτι δ᾽
αὖ καὶ μὴ ἐρῶντες ἐπιθυμοῦσι τῶν καλῶν, ἴσμεν. τῷ
δὴ τὸν ἐρῶντά τε καὶ μὴ κρινοῦμεν; δεῖ αὖ νοῆσαι,
ὅτι ἡμῶν ἐν ἑκάστῳ δύο τινέ ἐστον ἰδέα ἄρχοντε καὶ
ἄγοντε, οἷν ἑπόμεθα ᾗ ἂν ἄγητον, ἡ μὲν ἔμφυτος οὖ-
σα ἐπιθυμία ἡδονῶν, ἄλλη δὲ ἐπίκτητος δόξα, ἐφιεμένη
E τοῦ ἀρίστου. τούτω δὲ ἐν ἡμῖν τοτὲ ' μὲν ὁμονοεῖτον,
ἔστι δὲ ὅτε στασιάζετον· καὶ τοτὲ μὲν ἡ ἑτέρα, ἄλλοτε
δὲ ἡ ἑτέρα κρατεῖ. δόξης μὲν οὖν ἐπὶ τὸ ἄριστον λό-
γῳ ἀγούσης καὶ κρατούσης, τῷ κράτει σωφροσύνη ὄνο-
238 μα· * ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγως ἑλκούσης ἐπὶ ἡδονὰς καὶ
ἀρξάσης ἐν ἡμῖν τῇ ἀρχῇ ὕβρις ἐπωνομάσθη. ὕβρις δὲ
δὴ πολυώνυμον· πολυμελὲς γὰρ καὶ πολυειδές. καὶ τού-
των τῶν ἰδεῶν ἐκπρεπὴς ἣ ἂν τύχῃ γενομένη, τὴν αὑ-
τῆς ἐπωνυμίαν ὀνομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται,
οὔτε τινὰ καλὴν οὔτε ἐπαξίαν κεκτῆσθαι. περὶ μὲν
γὰρ ἐδωδὴν κρατοῦσα τοῦ λόγου τοῦ ἀρίστου καὶ τῶν
ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἐπιθυμία γαστριμαργία τε, καὶ τὸν
B ἔχοντα ' ταὐτὸν τοῦτο κεκλημένον παρέξεται· περὶ δ᾽
αὖ μέθας τυραννεύσασα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγου-
σα, δῆλον οὗ τεύξεται προσρήματος· καὶ τἆλλα δὴ τὰ
τούτων ἀδελφὰ καὶ ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν ὀνόματα, τῆς
ἀεὶ δυναστευούσης ὃ προσήκει καλεῖσθαι, πρόδηλον.
ἧς δ᾽ ἕνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἴρηται, σχεδὸν μὲν
ἤδη φανερόν, λεχθὲν δὲ ἢ μὴ λεχθὲν πᾶν πως σαφέ-
στερον. ἡ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ τὸ ὀρθὸν ὁρμώ-
C σης κρατήσασα ἐπιθυμία, ' πρὸς ἡδονὴν ἀχθεῖσα κάλ-
λους, καὶ ὑπὸ αὖ τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπιθυμιῶν ἐπὶ
σωμάτων κάλλος, ἐῤῥωμένως ῥωσθεῖσα, νικήσασα ἀγω-
γή, ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα, ἔρως
ἐκλήθη. Ἀτάρ, ὦ φίλε Φαῖδρε, δοκῶ τι σοί, ὥσπερ
ἐμαυτῷ, θεῖον πάθος πεπονθέναι; ΦΑΙ. Πάνυ μὲν
οὖν, ὦ Σώκρατες, παρὰ τὸ εἰωθὸς εὔροιά τίς σε εἴ-
ληφεν. ΣΩ. Σιγῇ τοίνυν μου ἄκουε. τῷ ὄντι γὰρ
D θεῖος ἔοικεν ὁ τόπος εἶναι, ὥστε, ἐὰν ἄρα ' πολλάκις
νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένωμαι, μὴ θαυ-
μάσῃς· τὰ νῦν γὰρ οὐκέτι πόῤῥω διθυράμβων φθέγ-
γομαι. ΦΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τούτων μέν-
τοι σὺ αἴτιος. ἀλλὰ τὰ λοιπὰ ἄκουε. ἴσως γὰρ κἂν
ἀποτράποιτο τὸ ἐπιόν. ταῦτα μὲν οὖν θεῷ μελήσει,
ἡμῖν δὲ πρὸς τὸν παῖδα πάλιν τῷ λόγῳ ἰτέον. **XV**
Εἶεν, ὦ φέριστε. ὃ μὲν δὴ τυγχάνει ὂν περὶ οὗ βου-
λευτέον, εἴρηταί τε καὶ ὥρισται. βλέποντες δὲ δὴ πρὸς
αὐτὸ τὰ λοιπὰ ' λέγωμεν, τίς ὠφέλεια ἢ βλάβη ἀπό τε E
ἐρῶντος καὶ μὴ τῷ χαριζομένῳ ἐξ εἰκότος συμβήσεται.
Τῷ δὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀρχομένῳ δουλεύοντί τε ἡδονῇ
ἀνάγκη που τὸν ἐρώμενον ὡς ἥδιστον ἑαυτῷ παρα-
σκευάζειν. νοσοῦντι δὲ πᾶν ἡδὺ τὸ μὴ ἀντιτεῖνον,
κρεῖττον δὲ καὶ ἴσον ἐχθρόν. οὔτε δὴ κρείττω οὔτε
* ἰσούμενον ἑκὼν ἐραστὴς παιδικὰ ἀνέξεται, ἥττω δὲ 239
καὶ ὑποδεέστερον ἀεὶ ἀπεργάζεται. ἥττων δὲ ἀμαθὴς
σοφοῦ, δειλὸς ἀνδρείου, ἀδύνατος εἰπεῖν ῥητορικοῦ,
βραδὺς ἀγχίνου. τοσούτων κακῶν καὶ ἔτι πλειόνων κα-
τὰ τὴν διάνοιαν ἐραστὴν ἐρωμένῳ ἀνάγκη γιγνομένων
τε καὶ φύσει ἐνόντων τῶν μὲν ἥδεσθαι, τὰ δὲ παρα-
σκευάζειν, ἢ στέρεσθαι τοῦ παραυτίκα ἡδέος. φθονε-
ρὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων ' συνου- B
σιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστ᾽ ἀνὴρ
γίγνοιτο, μεγάλης αἴτιον εἶναι βλάβης, μεγίστης δὲ τῆς
ὅθεν ἂν φρονιμώτατος εἴη. τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσο-
φία τυγχάνει ὄν, ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη πόῤῥω-
θεν εἴργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι· τά
τε ἄλλα μηχανᾶσθαι, ὅπως ἂν ᾖ πάντ᾽ ἀγνοῶν καὶ
πάντ᾽ ἀποβλέπων εἰς τὸν ἐραστήν, οἷος ὢν τῷ μὲν ἥδι-
στος, ἑαυτῷ δὲ βλαβερώτατος ἂν εἴη. Τὰ μὲν οὖν
κατὰ διάνοιαν ' ἐπίτροπός τε καὶ κοινωνὸς οὐδαμῇ C
λυσιτελὴς ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα. **XVI.** Τὴν δὲ τοῦ σώμα-
τος ἕξιν τε καὶ θεραπείαν οἵαν τε καὶ ὡς θεραπεύσει
οὗ ἂν γένηται κύριος, ὃς ἡδὺ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνάγκασται
διώκειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν. ὀφθήσεται δὲ μαλθακόν
τινα καὶ οὐ στερεὸν διώκων, οὐδ᾽ ἐν ἡλίῳ καθαρῷ τε-
θραμμένον, ἀλλ᾽ ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ, πόνων μὲν ἀν-
δρείων καὶ ἱδρώτων ξηρῶν ἄπειρον, ἔμπειρον δὲ ἁπα-
λῆς καὶ ἀνάνδρου διαίτης, ' ἀλλοτρίοις χρώμασι καὶ D
κόσμοις χήτει οἰκείων κοσμούμενον, ὅσα τε ἄλλα τού-
τοις ἕπεται πάντα ἐπιτηδεύοντα. ἃ δῆλα, καὶ οὐκ ἄξιον
περαιτέρω προβαίνειν, ἀλλ᾽ ἓν κεφάλαιον ὁρισαμένους
ἐπ᾽ ἄλλο ἰέναι. τὸ γὰρ τοιοῦτον σῶμα ἐν πολέμῳ τε
καὶ ἄλλαις χρείαις, ὅσαι μεγάλαι, οἱ μὲν ἐχθροὶ θαῤ-
ῥοῦσιν, οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ φοβοῦνται.
Τοῦτο μὲν οὖν ὡς δῆλον ἐατέον. Τὸ δ᾽ ἐφεξῆς ῥη-
τέον, τίνα ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβην περὶ ' τὴν E
κτῆσιν ἡ τοῦ ἐρῶντος ὁμιλία τε καὶ ἐπιτροπεία παρέ-
ξεται. σαφὲς δὴ τοῦτό γε παντὶ μέν, μάλιστα δὲ τῷ
ἐραστῇ, ὅτι τῶν φιλτάτων τε καὶ εὐνουστάτων καὶ
θειοτάτων κτημάτων ὀρφανὸν πρὸ παντὸς εὔξαιτ᾽ ἂν
εἶναι τὸν ἐρώμενον. πατρὸς γὰρ καὶ μητρὸς καὶ ξυγ-
γενῶν καὶ φίλων στέρεσθαι ἂν αὐτὸν δέξαιτο, διακω-
λυτὰς καὶ ἐπιτιμητὰς ἡγούμενος τῆς ἡδίστης πρὸς * 240
αὐτὸν ὁμιλίας. ἀλλὰ μὴν οὐσίαν γ᾽ ἔχοντα χρυσοῦ ἢ
τινος ἄλλης κτήσεως οὔτ᾽ εὐάλωτον ὁμοίως οὔτε ἁλόν-
τα εὐμεταχείριστον ἡγήσεται. ἐξ ὧν πᾶσ᾽ ἀνάγκη ἐρα-
στὴν παιδικοῖς φθονεῖν μὲν οὐσίαν κεκτημένοις, ἀπολ-
λυμένης δὲ χαίρειν. ἔτι τοίνυν ἄγαμον, ἄπαιδα, ἄοικον
ὅ τι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἐραστὴς εὔξαιτ᾽ ἂν γε-
νέσθαι, τὸ αὑτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦ-

σθαι ἐπιθυμῶν. XVII. Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακά,
B ἀλλά τις δαίμων ἔμιξε ¹ τοῖς πλείστοις ἐν τῷ παραυτίκα ἡδονήν. οἷον κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ, ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον. καί τις ἑταίραν ὡς βλαβερὸν ψέξειεν ἄν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιουτοτρόπων θρεμμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε καθ' ἡμέραν ἡδίστοισιν εἶναι ὑπάρχει. παιδικοῖς δὲ ἐραστὴς πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ εἰς
C τὸ ¹ συνημερεύειν πάντων ἀηδέστατον. ἥλικα γὰρ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος τέρπειν τὸν ἥλικα· ἡ γάρ, οἶμαι, χρόνου ἰσότης ἐπ' ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα δι' ὁμοιότητα φιλίαν παρέχεται· ἀλλ' ὅμως κόρον γε καὶ ἡ τούτων συνουσία ἔχει. καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὖ βαρὺ παντὶ περὶ πᾶν λέγεται· ὃ δὴ πρὸς τῇ ἀνομοιότητι μάλιστ' ἐραστὴς πρὸς παιδικὰ ἔχει. νεωτέρῳ γὰρ πρεσβύτερος συνὼν οὔθ' ἡμέρας οὔτε νυκτὸς ἑκὼν ἀπολείπε-
D ται, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης ¹ τε καὶ οἴστρου ἐλαύνεται, ὃς ἐκείνῳ μὲν ἡδονὰς ἀεὶ διδοὺς ἄγει, ὁρῶντι, ἀκούοντι, ἁπτομένῳ καὶ πᾶσαν αἴσθησιν αἰσθανομένῳ τοῦ ἐρωμένου, ὥστε μεθ' ἡδονῆς ἀραρότως αὐτῷ ὑπηρετεῖν· τῷ δὲ δὴ ἐρωμένῳ ποῖον παραμύθιον ἢ τίνας ἡδονὰς διδοὺς ποιήσει τὸν ἴσον χρόνον συνόντα μὴ οὐχὶ ἐπ' ἔσχατον ἐλθεῖν ἀηδίας; ὁρῶντι μὲν ὄψιν πρεσβυτέραν καὶ οὐκ ἐν ὥρᾳ, ἑπομένων δὲ τῶν ἄλλων ταύτῃ, ἃ καὶ
E λόγῳ ἐστὶν ἀκούειν οὐκ ἐπιτερπές, μὴ ¹ ὅτι δὴ ἔργῳ ἀνάγκης ἀεὶ προσκειμένης μεταχειρίζεσθαι· φυλακάς τε δὴ καχυποτόπους φυλαττομένῳ διὰ παντὸς καὶ πρὸς ἅπαντας, ἀκαίρους τε ἐπαίνους καὶ ὑπερβάλλοντας ἀκούοντι, ὡς δ' αὔτως ψόγους νήφοντος μὲν οὐκ ἀνεκτούς, εἰς δὲ μέθην ἰόντος πρὸς τῷ μὴ ἀνεκτῷ ἐπ' αἰσχεῖ παρρησίᾳ κατακορεῖ καὶ ἀναπεπταμένῃ χρωμένου. XVIII. Καὶ ἐρῶν μὲν βλαβερός τε καὶ ἀηδής, λήξας δὲ τοῦ ἔρωτος εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄπιστος, εἰς ὃν πολλὰ καὶ μετὰ πολλῶν ὅρκων τε καὶ δεήσεων
241 ὑπισχνούμενος μόγις κατεῖχε τὴν ἐν τῷ τότε * ξυνουσίαν ἐπίπονον οὖσαν φέρειν δι' ἐλπίδα ἀγαθῶν. τότε δὴ δέον ἐκτίνειν, μεταβαλὼν ἄλλον ἄρχοντα ἐν αὑτῷ καὶ προστάτην, νοῦν καὶ σωφροσύνην ἀντ' ἔρωτος καὶ μανίας, ἄλλος γεγονὼς λέληθε τὰ παιδικά. καὶ ὁ μὲν αὐτὸν χάριν ἀπαιτεῖ τῶν τότε, ὑπομιμνήσκων τὰ πραχθέντα καὶ λεχθέντα, ὡς τῷ αὐτῷ διαλεγόμενος· ὁ δὲ ὑπ' αἰσχύνης οὔτε εἰπεῖν τολμᾷ, ὅτι ἄλλος γέγονεν, οὔθ' ὅπως τὰ τῆς προτέρας ἀνοήτου ἀρχῆς ὁρκωμό-
B σιά τε καὶ ¹ ὑποσχέσεις ἐμπεδώσει ἔχει, νοῦν ἤδη ἐσχηκὼς καὶ σεσωφρονηκώς, ἵνα μὴ πράττων ταὐτὰ τῷ πρόσθεν ὅμοιός τε ἐκείνῳ καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν γένηται. φυγὰς δὴ γίγνεται ἐκ τούτων, καὶ ἀπεστερηκὼς ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἐραστής, ὀστράκου μεταπεσόντος, ἵεται φυγῇ μεταβαλών· ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν ἀγανακτῶν καὶ ἐπιθειάζων, ἠγνοηκὼς τὸ ἅπαν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐκ ἄρα ἔδει ποτὲ ἐρῶντι καὶ ὑπ' ἀνάγκης ἀνοήτῳ
C χαρίζεσθαι, ἀλλὰ ¹ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι καὶ νοῦν ἔχοντι· εἰ δὲ μή, ἀναγκαῖον εἴη ἐνδοῦναι ἑαυτὸν ἀπίστῳ, δυσκόλῳ, φθονερῷ, ἀηδεῖ, βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν, βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παίδευσιν, ἧς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἐστὶν οὔτε ποτὲ ἔσται. Ταῦτά τε οὖν χρή, ὦ παῖ, ξυννοεῖν, καὶ εἰδέναι τὴν ἐραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ' εὐνοίας γίγνεται, ἀλλὰ σιτίου τρόπον χάριν πλησμονῆς

¹ ὡς λύκοι ἄρν' ἀγαπῶσ', ὣς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί. D

Τοῦτ' ἐκεῖνο, ὦ Φαῖδρε. οὐκέτ' ἂν τὸν πέρα ἀκούσαις ἐμοῦ λέγοντος, ἀλλ' ἤδη σοι τέλος ἐχέτω ὁ λόγος. XIX. ΦΑΙ. Καίτοι ᾤμην γε μεσοῦν αὐτόν, καὶ ἐρεῖν τὰ ἴσα περὶ τοῦ μὴ ἐρῶντος, ὡς δεῖ ἐκείνῳ χαρίζεσθαι μᾶλλον, λέγων ὅσ' αὖ ἔχει ἀγαθά. νῦν δὲ δή, ὦ Σώκρατες, τί ἀποπαύει; ΣΩ. ¹ Οὐκ ᾔσθου, ὦ μακάριε, E
ὅτι ἤδη ἔπη φθέγγομαι, ἀλλ' οὐκέτι διθυράμβους, καὶ ταῦτα ψέγων; ἐὰν δ' ἐπαινεῖν τὸν ἕτερον ἄρξωμαι, τί με οἴει ποιήσειν; ἆρ' οἶσθ', ὅτι ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, αἷς με σὺ προὔβαλες ἐκ προνοίας, σαφῶς ἐνθουσιάσω; λέγω οὖν ἑνὶ λόγῳ, ὅτι, ὅσα τὸν ἕτερον λελοιδορήκαμεν, τῷ ἑτέρῳ τἀναντία τούτων ἀγαθὰ πρόσεστι. καὶ τί δεῖ μακροῦ λόγου; περὶ γὰρ ἀμφοῖν ἱκανῶς εἴρηται. καὶ οὕτω δὴ ὁ μῦθος, ὅ τι πάσχειν προσήκει αὐτῷ, τοῦτο πείσεται· κἀγὼ τὸν ποταμὸν * τοῦτον 242
διαβὰς ἀπέρχομαι, πρὶν ὑπὸ σοῦ τι μεῖζον ἀναγκασθῆναι. ΦΑΙ. Μήπω γε, ὦ Σώκρατες, πρὶν ἂν τὸ καῦμα παρέλθῃ. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὡς σχεδὸν ἤδη μεσημβρία ἵσταται, ἡ δὴ καλουμένη σταθερά; ἀλλὰ περιμείναντες, καὶ ἅμα περὶ τῶν εἰρημένων διαλεχθέντες, τάχα ἐπειδὰν ἀποψυχῇ ἴμεν. ΣΩ. Θεῖός γ' εἶ περὶ τοὺς λόγους, ὦ Φαῖδρε, καὶ ἀτεχνῶς θαυμάσιος. οἶμαι γὰρ ἐγὼ τῶν ἐπὶ τοῦ σοῦ βίου γεγονότων μηδένα ¹ πλείους B
ἢ σὲ πεποιηκέναι γεγενῆσθαι ἤτοι αὐτὸν λέγοντα ἢ ἄλλους ἑνί γέ τῳ τρόπῳ προσαναγκάζοντα. Σιμμίαν Θηβαῖον ἐξαιρῶ λόγου· τῶν δὲ ἄλλων πάμπολυ κρατεῖς. καὶ νῦν αὖ δοκεῖς αἴτιός μοι γεγενῆσθαι λόγῳ τινὶ ῥηθῆναι. ΦΑΙ. Οὐ πόλεμόν γε ἀγγέλλεις. ἀλλὰ πῶς δὴ καὶ τίνι τούτῳ; XX. ΣΩ. Ἡνίκ' ἔμελλον, ὦ 'γαθέ, τὸν ποταμὸν διαβαίνειν, τὸ δαιμόνιόν τε καὶ τὸ εἰωθὸς σημεῖόν μοι γίγνεσθαι ἐγένετο — ἀεὶ δέ με ἐπίσχει ὃ ἂν μέλλω ¹ πράττειν —, καί τινα φωνὴν C
ἔδοξα αὐτόθεν ἀκοῦσαι, ἥ με οὐκ ἐᾷ ἀπιέναι, πρὶν ἂν ἀφοσιώσωμαι, ὥς τι ἡμαρτηκότα εἰς τὸ θεῖον. εἰμὶ δὴ οὖν μάντις μέν, οὐ πάνυ δὲ σπουδαῖος, ἀλλ' ὥσπερ οἱ τὰ γράμματα φαῦλοι, ὅσον μὲν ἐμαυτῷ μόνον ἱκανός. σαφῶς οὖν ἤδη μανθάνω τὸ ἁμάρτημα. ὡς δή τοι, ὦ ἑταῖρε, μαντικόν γέ τι καὶ ἡ ψυχή. ἐμὲ γὰρ ἔθραξε μέν τι καὶ πάλαι λέγοντα τὸν λόγον, καί πως ἐδυσωπούμην κατ' Ἴβυκον, μή τι παρὰ ¹ θεοῖς ἀμβλακὼν D
τιμὰν πρὸς ἀνθρώπων ἀμείψω· νῦν δ' ᾔσθημαι τὸ ἁμάρτημα. ΦΑΙ. Λέγεις δὲ δὴ τί; ΣΩ. Δεινόν, ὦ Φαῖδρε, δεινὸν λόγον αὐτός τε ἐκόμισας ἐμέ τε ἠνάγκασας εἰπεῖν. ΦΑΙ. Πῶς δή; ΣΩ. Εὐήθη καὶ ὑπό τι ἀσεβῆ· οὗ τίς ἂν εἴη δεινότερος; ΦΑΙ. Οὐδείς, εἴ γε σὺ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τί οὖν; τὸν Ἔρωτα οὐκ Ἀφροδίτης καὶ θεόν τινα ἡγεῖ; ΦΑΙ. Λέγεταί γε δή. ΣΩ. Οὔ τι ὑπό γε Λυσίου, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ σοῦ λόγου, ὃς διὰ τοῦ ¹ ἐμοῦ στόματος καταφαρμακευθέντος ὑπὸ E
σοῦ ἐλέχθη. εἰ δ' ἔστιν, ὥσπερ οὖν ἔστι, θεὸς ἤ τι θεῖον ὁ Ἔρως, οὐδὲν ἂν κακὸν εἴη· τὼ δὲ λόγω τὼ νῦν δὴ περὶ αὐτοῦ εἰπέτην ὡς τοιούτου ὄντος. ταύτῃ τε οὖν ἡμαρτανέτην περὶ τὸν Ἔρωτα, ἔτι τε ἡ εὐήθεια αὐτοῖν πάνυ ἀστεία, τὸ μηδὲν ὑγιὲς λέγοντε μηδὲ ἀληθὲς σεμνύνεσθαι ὥς τι ὄντε, εἰ ἄρα * ἀνθρωπίσκους 243

τινὰς ἐξαπατήσαντε εὐδοκιμήσετον ἐν αὐτοῖς. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ φίλε, καθήρασθαι ἀνάγκη. ἔστι δὲ τοῖς ἁμαρτάνουσι περὶ μυθολογίαν καθαρμὸς ἀρχαῖος, ὃν Ὅμηρος μὲν οὐκ ᾔσθετο, Στησίχορος δέ. τῶν γὰρ ὀμμάτων στερηθεὶς διὰ τὴν Ἑλένης κακηγορίαν, οὐκ ἠγνόησεν, ὥςπερ Ὅμηρος, ἀλλ' ἅτε μουσικὸς ὢν ἔγνω τὴν αἰτίαν, καὶ ποιεῖ εὐθύς· **Οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος οὗτος, οὐδ' ἔβας ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις, οὐδ'**
B **ἵκεο Πέργαμα ' Τροίας.** καὶ ποιήσας δὴ πᾶσαν τὴν καλουμένην παλινῳδίαν, παραχρῆμα ἀνέβλεψεν. ἐγὼ οὖν σοφώτερος ἐκείνων γενήσομαι κατ' αὐτό γε τοῦτο. πρὶν γάρ τι παθεῖν διὰ τὴν τοῦ Ἔρωτος κακηγορίαν, πειράσομαι αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν παλινῳδίαν γυμνῇ τῇ κεφαλῇ καὶ οὐχ, ὥςπερ τότε, ὑπ' αἰσχύνης ἐγκεκαλυμμένος. ΦΑΙ. Τουτωνί, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔστιν ἅττ' ἂν ἐμοὶ εἶπες ἡδίω. XXI. ΣΩ. Καὶ γάρ,
C ὦ 'γαθὲ Φαῖδρε, ἐννοεῖς, ὡς ἀναιδῶς εἴρησθον ' τὼ λόγω, οὗτός τε καὶ ὁ ἐκ τοῦ βιβλίου ῥηθείς. εἰ γὰρ ἀκούων τις τύχοι ἡμῶν γεννάδας καὶ πρᾶος τὸ ἦθος, ἑτέρου δὲ τοιούτου ἐρῶν ἢ καὶ πρότερόν ποτε ἐρασθείς, λεγόντων, ὡς διὰ σμικρὰ μεγάλας ἔχθρας οἱ ἐρασταὶ ἀναιροῦνται καὶ ἔχουσι πρὸς τὰ παιδικὰ φθονερῶς τε καὶ βλαβερῶς, πῶς οὐκ ἂν οἴει αὐτὸν ἡγεῖσθαι ἀκούειν ἐν ναύταις που τεθραμμένων καὶ οὐδένα ἐλεύθερον ἔρωτα ἑωρακότων, πολλοῦ δ' ἂν δεῖν ἡμῖν
D ὁμολογεῖν ' ἃ ψέγομεν τὸν Ἔρωτα; ΦΑΙ. Ἴσως νὴ Δί', ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τοῦτόν γε τοίνυν ἔγωγε αἰσχυνόμενος, καὶ αὐτὸν τὸν Ἔρωτα δεδιώς, ἐπιθυμῶ ποτίμῳ λόγῳ οἷον ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἀποκλύσασθαι. συμβουλεύω δὲ καὶ Λυσίᾳ ὅ τι τάχιστα γράψαι, ὡς χρὴ ἐραστῇ μᾶλλον ἢ μὴ ἐρῶντι ἐκ τῶν ὁμοίων χαρίζεσθαι. ΦΑΙ. Ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὅτι ἕξει τοῦθ' οὕτως· σοῦ γὰρ εἰπόντος τὸν τοῦ ἐραστοῦ ἔπαινον, πᾶσα
E ἀνάγκη Λυσίαν ὑπ' ἐμοῦ ἀναγκασθῆναι γράψαι αὖ ' περὶ τοῦ αὐτοῦ λόγον. ΣΩ. Τοῦτο μὲν πιστεύω, ἕωςπερ ἂν ᾖς ὃς εἶ. ΦΑΙ. Λέγε τοίνυν θαῤῥῶν. ΣΩ. Ποῦ δή μοι ὁ παῖς, πρὸς ὃν ἔλεγον; ἵνα καὶ τοῦτο ἀκούσῃ, καὶ μὴ ἀνήκοος ὢν φθάσῃ χαρισάμενος τῷ μὴ ἐρῶντι. ΦΑΙ. Οὗτος παρά σοι μάλα πλησίον ἀεὶ πάρεστιν, ὅταν σὺ βούλῃ. XXII. ΣΩ. Οὑτωσὶ τοίνυν,
244 ὦ παῖ καλέ, ἐννόησον, ὡς ὁ μὲν πρότερος * ἦν λόγος Φαίδρου τοῦ Πυθοκλέους, Μυῤῥινουσίου ἀνδρός· ὃν δὲ μέλλω λέγειν, Στησιχόρου τοῦ Εὐφήμου, Ἱμεραίου. λεκτέος δὲ ὧδε, ὅτι Οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος, ὃς ἂν παρόντος ἐραστοῦ τῷ μὴ ἐρῶντι μᾶλλον φῇ δεῖν χαρίζεσθαι, διότι δὴ ὁ μὲν μαίνεται, ὁ δὲ σωφρονεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἁπλοῦν τὸ μανίαν κακὸν εἶναι, καλῶς ἂν ἐλέγετο· νῦν δὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν γίγνεται διὰ μανίας, θείᾳ μέντοι δόσει διδομένης. Ἥ τε
B γὰρ δὴ ἐν Δελφοῖς προφῆτις ' αἵ τ' ἐν Δωδώνῃ ἱέρειαι μανεῖσαι μὲν πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τὴν Ἑλλάδα εἰργάσαντο, σωφρονοῦσαι δὲ βραχέα ἢ οὐδέν. καὶ ἐὰν δὴ λέγωμεν Σίβυλλάν τε καὶ ἄλλους, ὅσοι μαντικῇ χρώμενοι ἐνθέῳ πολλὰ δὴ πολλοῖς προλέγοντες εἰς τὸ μέλλον ὤρθωσαν, μηκύνοιμεν ἂν δῆλα παντὶ λέγοντες. τόδε μὴν ἄξιον ἐπιμαρτύρασθαι, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν οἱ τὰ ὀνόματα τιθέμενοι οὐκ αἰ-
C σχρὸν ἡγοῦντο οὐδὲ ὄνειδος μανίαν· ' οὐ γὰρ ἂν τῇ καλλίστῃ τέχνῃ, ᾗ τὸ μέλλον κρίνεται, αὐτὸ τοῦτο τοὔνομα ἐμπλέκοντες μανικὴν ἐκάλεσαν· ἀλλ' ὡς καλοῦ ὄντος, ὅταν θείᾳ μοίρᾳ γίγνηται, οὕτω νομίσαντες ἔθεντο. οἱ δὲ νῦν ἀπειροκάλως τὸ ταῦ ἐπεμβάλλοντες μαντικὴν ἐκάλεσαν. ἐπεὶ καὶ τήν γε τῶν ἐμφρόνων ζήτησιν τοῦ μέλλοντος, διά τε ὀρνίθων ποιουμένων καὶ τῶν ἄλλων σημείων, ἅτ' ἐκ διανοίας ποριζομένων ἀνθρωπίνῃ οἰήσει νοῦν τε καὶ ἱστορίαν, οἰονοϊστικὴν ἐπωνόμασαν, ἣν ' νῦν οἰωνιστικὴν τῷ ω σεμνύνοντες D
οἱ νέοι καλοῦσιν. ὅσῳ δὴ οὖν τελεώτερον καὶ ἐντιμότερον μαντικὴ οἰωνιστικῆς, τό τε ὄνομα τοῦ ὀνόματος ἔργον τ' ἔργου, τόσῳ κάλλιον μαρτυροῦσιν οἱ παλαιοὶ μανίαν σωφροσύνης, τὴν ἐκ θεοῦ τῆς παρ' ἀνθρώπων γιγνομένης. Ἀλλὰ μὴν νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ παλαιῶν ἐκ μηνιμάτων ποθὲν ἔν τισι τῶν γενῶν, ἡ μανία ἐγγενομένη καὶ προφητεύσασα οἷς ἔδει ἀπαλλαγὴν εὕρετο, ' καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐ- E
χάς τε καὶ λατρείας, ὅθεν δὴ καθαρμῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη ἐποίησε τὸν ἑαυτῆς ἔχοντα πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον, λύσιν τῷ ὀρθῶς μανέντι τε καὶ κατασχομένῳ τῶν παρόντων κακῶν εὑρομένη. * Τρίτη δὲ ἀπὸ Μουσῶν κατοκωχή τε καὶ 245
μανία λαβοῦσα ἁπαλὴν καὶ ἄβατον ψυχὴν ἐγείρουσα καὶ ἐκβακχεύουσα κατά τε ᾠδὰς καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ποίησιν μυρία τῶν παλαιῶν ἔργα κοσμοῦσα τοὺς ἐπιγιγνομένους παιδεύει. ὃς δ' ἂν ἄνευ μανίας Μουσῶν ἐπὶ ποιητικὰς θύρας ἀφίκηται, πεισθεὶς ὡς ἄρα ἐκ τέχνης ἱκανὸς ποιητὴς ἐσόμενος, ἀτελὴς αὐτός τε καὶ ἡ ποίησις ὑπὸ τῆς τῶν μαινομένων ἡ τοῦ σωφρονοῦντος ἠφανίσθη. XXIII. Τοσαῦτα μέν σοι ' καὶ ἔτι πλείω B
ἔχω μανίας γιγνομένης ἀπὸ θεῶν λέγειν καλὰ ἔργα. ὥστε τοῦτό γε αὐτὸ μὴ φοβώμεθα, μηδέ τις ἡμᾶς λόγος θορυβείτω δεδιττόμενος, ὡς πρὸ τοῦ κεκινημένου τὸν σώφρονα δεῖ προαιρεῖσθαι φίλον· ἀλλὰ τόδε πρὸς ἐκείνῳ δείξας φερέσθω τὰ νικητήρια, ὡς οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ ὁ ἔρως τῷ ἐρῶντι καὶ τῷ ἐρωμένῳ ἐκ θεῶν ἐπιπέμπεται. ἡμῖν δὲ ἀποδεικτέον αὖ τοὐναντίον, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ τῇ μεγίστῃ παρὰ θεῶν ἡ τοιαύτη μανία δίδοται. ' ἡ δὲ δὴ ἀπόδειξις ἔσται δεινοῖς μὲν ἄπιστος, C
σοφοῖς δὲ πιστή. δεῖ οὖν πρῶτον ψυχῆς φύσεως πέρι θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης ἰδόντα πάθη τε καὶ ἔργα τἀληθὲς νοῆσαι. ἀρχὴ δὲ ἀποδείξεως ἥδε. XXIV. Ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος. τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον· τὸ δ' ἄλλο κινοῦν καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, παῦλαν ἔχον κινήσεως, παῦλαν ἔχει ζωῆς. μόνον δὴ τὸ αὐτὸ κινοῦν, ἅτε οὐκ ἀπολεῖπον ἑαυτό, οὔ ποτε λήγει κινούμενον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται τοῦτο πηγὴ καὶ ἀρχὴ ' κινήσεως. ἀρχὴ δὲ ἀγένητον. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγ- D
κη πᾶν τὸ γιγνόμενον γίγνεσθαι, αὐτὴν δὲ μηδ' ἐξ ἑνός· εἰ γὰρ ἔκ του ἀρχὴ γίγνοιτο, οὐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. ἐπειδὴ δὲ ἀγένητόν ἐστι, καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι. ἀρχῆς γὰρ δὴ ἀπολομένης οὔτε αὐτή ποτε ἔκ του οὔτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης γενήσεται, εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίγνεσθαι. οὕτω δὴ κινήσεως μὲν ἀρχὴ τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν. τοῦτο δὲ οὔτ' ἀπόλλυσθαι οὔτε γίγνεσθαι δυνατόν, ἢ πάντα τε οὐρανὸν πᾶσάν ' τε γένεσιν συμπεσοῦσαν στῆναι καὶ μήποτε E
αὖθις ἔχειν ὅθεν κινηθέντα γενήσεται. ἀθανάτου δὲ πεφασμένου τοῦ ὑφ' ἑαυτοῦ κινουμένου, ψυχῆς οὐσίαν τε καὶ λόγον τοῦτον αὐτόν τις λέγων οὐκ αἰσχυνεῖται.

πᾶν γὰρ σῶμα, ᾧ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον, ᾧ δὲ ἔνδοθεν αὐτῷ ἐξ αὐτοῦ, ἔμψυχον, ὡς ταύτης οὔσης φύσεως ψυχῆς. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, μὴ
246 ἄλλο τι εἶναι τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν * ἢ ψυχήν, ἐξ ἀνάγκης ἀγένητόν τε καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη. Περὶ μὲν οὖν ἀθανασίας αὐτῆς ἱκανῶς. XXV. Περὶ δὲ τῆς ἰδέας αὐτῆς ὧδε λεκτέον· οἷον μέν ἐστι, πάντῃ πάντως θείας εἶναι καὶ μακρᾶς διηγήσεως, ᾧ δὲ ἔοικεν, ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐλάττονος. ταύτῃ οὖν λέγωμεν. Ἐοικέτω δὴ ξυμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε καὶ ἡνιόχου. θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε καὶ ἡνίοχοι πάντες αὐτοί τε ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, τὸ δὲ τῶν ἄλλων
B | μέμικται. καὶ πρῶτον μὲν ἡμῶν ὁ ἄρχων ξυνωρίδος ἡνιοχεῖ, εἶτα τῶν ἵππων ὁ μὲν αὐτῷ καλός τε κἀγαθὸς καὶ ἐκ τοιούτων, ὁ δὲ ἐξ ἐναντίων τε καὶ ἐναντίος. χαλεπὴ δὴ καὶ δύσκολος ἐξ ἀνάγκης ἡ περὶ ἡμᾶς ἡνιόχησις. Πῇ δὴ οὖν θνητόν τε καὶ ἀθάνατον ζῷον ἐκλήθη, πειρατέον εἰπεῖν. πᾶσα ἡ ψυχὴ παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου, πάντα δὲ οὐρανὸν περιπολεῖ,
C ἄλλοτ' ἐν ἄλλοις εἴδεσι γιγνομένη. τελέα μὲν οὖν | οὖσα καὶ ἐπτερωμένη μετεωροπορεῖ τε καὶ πάντα τὸν κόσμον διοικεῖ· ἡ δὲ πτερορρυήσασα φέρεται, ἕως ἂν στερεοῦ τινος ἀντιλάβηται, οὗ κατοικισθεῖσα, σῶμα γήϊνον λαβοῦσα, αὐτὸ αὑτὸ δοκοῦν κινεῖν διὰ τὴν ἐκείνης δύναμιν, ζῷον τὸ ξύμπαν ἐκλήθη, ψυχὴ καὶ σῶμα παγέν, θνητόν τ' ἔσχεν ἐπωνυμίαν· ἀθάνατον δὲ οὐδ' ἐξ ἑνὸς λόγου λελογισμένου, ἀλλὰ πλάττομεν, οὔτε ἰδόντες οὔθ' ἱκανῶς νοήσαντες [θεὸν] ἀθάνατόν τι
D ζῷον, ἔχον | μὲν ψυχήν, ἔχον δὲ σῶμα, τὸν ἀεὶ δὲ χρόνον ταῦτα ξυμπεφυκότα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δή, ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, ταύτῃ ἐχέτω τε καὶ λεγέσθω. τὴν δ' αἰτίαν τῆς τῶν πτερῶν ἀποβολῆς, δι' ἣν ψυχῆς ἀπορρεῖ, λάβωμεν. ἔστι δέ τις τοιάδε. XXVI. Πέφυκεν ἡ πτεροῦ δύναμις τὸ ἐμβριθὲς ἄγειν ἄνω μετεωρίζουσα, ᾗ τὸ τῶν θεῶν γένος οἰκεῖ. κεκοινώνηκε δέ πῃ μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ θείου [ψυχή]. τὸ
E δὲ θεῖον καλόν, σοφόν, ἀγαθὸν καὶ | πᾶν ὅ τι τοιοῦτον. τούτοις δὴ τρέφεταί τε καὶ αὔξεται μάλιστα τὸ τῆς ψυχῆς πτέρωμα, αἰσχρῷ δὲ καὶ κακῷ καὶ τοῖς ἐναντίοις φθίνει τε καὶ διόλλυται. ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς ἐλαύνων πτηνὸν ἅρμα πρῶτος πορεύεται, διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος· τῷ δ' ἕπεται στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων κατὰ ἕνδεκα
247 μέρη * κεκοσμημένη. μένει γὰρ Ἑστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη· τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι ἐν τῷ τῶν δώδεκα ἀριθμῷ τεταγμένοι θεοὶ ἄρχοντες ἡγοῦνται κατὰ τάξιν ἣν ἕκαστος ἐτάχθη. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ μακάριαι θέαι τε καὶ διέξοδοι ἐντὸς οὐρανοῦ, ἃς θεῶν γένος εὐδαιμόνων ἐπιστρέφεται, πράττων ἕκαστος αὐτῶν τὸ αὑτοῦ. ἕπεται δὲ ὁ ἀεὶ ἐθέλων τε καὶ δυνάμενος· φθόνος γὰρ ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται. ὅταν δὲ δὴ πρὸς δαῖτα καὶ
B ἐπὶ θοίνην ἴωσιν, | ἄκραν ὑπὸ τὴν ὑπουράνιον ἁψῖδα πορεύονται πρὸς ἄναντες ἤδη. τὰ μὲν οὖν θεῶν ὀχήματα ἰσορρόπως εὐήνια ὄντα ῥᾳδίως πορεύεται, τὰ δὲ ἄλλα μόγις· βρίθει γὰρ ὁ τῆς κάκης ἵππος μετέχων, ἐπὶ τὴν γῆν ῥέπων τε καὶ βαρύνων, ᾧ μὴ καλῶς ᾖ τεθραμμένος τῶν ἡνιόχων. ἔνθα δὴ πόνος τε καὶ ἀγὼν ἔσχατος ψυχῇ πρόκειται. αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατοι καλού-
C μεναι, ἡνίκ' ἂν πρὸς ἄκρῳ γένωνται, | ἔξω πορευθεῖσαι ἔστησαν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ νώτῳ, στάσας δὲ αὐτὰς περιάγει ἡ περιφορά, αἱ δὲ θεωροῦσι τὰ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. XXVII. τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον οὔτε τις ὕμνησέ πω τῶν τῇδε ποιητὴς οὔτε ποθ' ὑμνήσει κατ' ἀξίαν. ἔχει δὲ ὧδε. τολμητέον γὰρ οὖν τό γε ἀληθὲς εἰπεῖν, ἄλλως τε καὶ περὶ ἀληθείας λέγοντα. ἡ γὰρ ἀχρώματός τε καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀναφὴς οὐσία ὄντως οὖσα ψυχῆς κυβερνήτῃ μόνῳ θεατὴ νῷ· περὶ ἣν τὸ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης γένος τοῦτον ἔχει | τὸν τόπον. ἅτ' οὖν θεοῦ διάνοια D
νῷ τε καὶ ἐπιστήμῃ ἀκηράτῳ τρεφομένη, καὶ ἁπάσης ψυχῆς, ὅσῃ ἂν μέλλῃ τὸ προσῆκον δέξασθαι, ἰδοῦσα διὰ χρόνου τὸ ὂν ἀγαπᾷ τε καὶ θεωροῦσα τἀληθῆ τρέφεται καὶ εὐπαθεῖ, ἕως ἂν κύκλῳ ἡ περιφορὰ εἰς ταὐτὸν περιενέγκῃ. ἐν δὲ τῇ περιόδῳ καθορᾷ μὲν αὐτὴν δικαιοσύνην, καθορᾷ δὲ σωφροσύνην, καθορᾷ δὲ ἐπιστήμην, οὐχ ᾗ γένεσις πρόσεστιν, οὐδ' ἥ ἐστί που ἑτέρα ἐν ἑτέρῳ οὖσα ὧν ἡμεῖς | νῦν ὄντων E
καλοῦμεν, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ ὅ ἐστιν ὂν ὄντως ἐπιστήμην οὖσαν· καὶ τἆλλα ὡσαύτως τὰ ὄντα ὄντως θεασαμένη καὶ ἑστιαθεῖσα, δῦσα πάλιν εἰς τὸ εἴσω τοῦ οὐρανοῦ, οἴκαδε ἦλθεν. ἐλθούσης δὲ αὐτῆς ὁ ἡνίοχος πρὸς τὴν φάτνην τοὺς ἵππους στήσας παρέβαλεν ἀμβροσίαν τε καὶ ἐπ' αὐτῇ νέκταρ ἐπότισε. XXVIII. Καὶ οὗτος μὲν θεῶν βίος. αἱ δὲ ἄλλαι ψυχαί, * ἡ μὲν 248
ἄριστα θεῷ ἑπομένη καὶ εἰκασμένη ὑπερῆρεν εἰς τὸν ἔξω τόπον τὴν τοῦ ἡνιόχου κεφαλήν, καὶ συμπεριηνέχθη τὴν περιφοράν, θορυβουμένη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ μόγις καθορῶσα τὰ ὄντα· ἡ δὲ τοτὲ μὲν ἦρε, τοτὲ δὲ ἔδυ, βιαζομένων δὲ τῶν ἵππων τὰ μὲν εἶδε, τὰ δ' οὔ. αἱ δὲ δὴ ἄλλαι γλιχόμεναι μὲν ἅπασαι τοῦ ἄνω ἕπονται, ἀδυνατοῦσαι δὲ ὑποβρύχιαι ξυμπεριφέρονται, πατοῦσαι ἀλλήλας καὶ ἐπιβάλλουσαι, | ἑτέρα πρὸ τῆς B
ἑτέρας πειρωμένη γενέσθαι. θόρυβος οὖν καὶ ἅμιλλα καὶ ἱδρὼς ἔσχατος γίγνεται. οὗ δὴ κακίᾳ ἡνιόχων πολλαὶ μὲν χωλεύονται, πολλαὶ δὲ πολλὰ πτερὰ θραύονται· πᾶσαι δὲ πολὺν ἔχουσαι πόνον ἀτελεῖς τῆς τοῦ ὄντος θέας ἀπέρχονται, καὶ ἀπελθοῦσαι τροφῇ δοξαστῇ χρῶνται. οὗ δ' ἕνεχ' ἡ πολλὴ σπουδὴ τὸ ἀληθείας ἰδεῖν πεδίον οὗ ἐστιν, ἥ τε δὴ προσήκουσα ψυχῆς τῷ ἀρίστῳ νομὴ ἐκ τοῦ ἐκεῖ λειμῶνος τυγχάνει οὖσα, ἥ τε τοῦ | πτεροῦ φύσις, ᾧ ψυχὴ κουφίζεται, τούτῳ τρέφε- C
ται, θεσμός τε Ἀδραστείας ὅδε, ἥτις ἂν ψυχὴ θεῷ ξυνοπαδὸς γενομένη κατίδῃ τι τῶν ἀληθῶν, μέχρι τε τῆς ἑτέρας περιόδου εἶναι ἀπήμονα, κἂν ἀεὶ τοῦτο δύνηται ποιεῖν, ἀεὶ ἀβλαβῆ εἶναι· ὅταν δὲ ἀδυνατήσασα ἐπισπέσθαι μὴ ἴδῃ, καί τινι συντυχίᾳ χρησαμένη λήθης τε καὶ κακίας πλησθεῖσα βαρυνθῇ, βαρυνθεῖσα δὲ πτερορρυήσῃ τε καὶ ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, τότε νόμος ταύτην μὴ | φυτεῦσαι εἰς μηδεμίαν θηρείαν φύσιν ἐν D
τῇ πρώτῃ γενέσει, ἀλλὰ τὴν μὲν πλεῖστα ἰδοῦσαν εἰς γονὴν ἀνδρὸς γενησομένου φιλοσόφου ἢ φιλοκάλου ἢ μουσικοῦ τινος καὶ ἐρωτικοῦ, τὴν δὲ δευτέραν εἰς βασιλέως ἐννόμου ἢ πολεμικοῦ καὶ ἀρχικοῦ, τρίτην εἰς πολιτικοῦ ἤ τινος οἰκονομικοῦ ἢ χρηματιστικοῦ, τετάρτην εἰς φιλοπόνου γυμναστικοῦ ἢ περὶ σώματος ἴασίν τινα ἐσομένου, πέμπτην μαντικὸν βίον ἤ τινα τελεστικὸν ἕξουσαν· ἕκτῃ | ποιητικὸς ἢ τῶν περὶ μί- E
μησίν τις ἄλλος ἁρμόσει, ἑβδόμῃ δημιουργικὸς ἢ γεωρ-

γικός, ὀγδόῃ σοφιστικὸς ἢ δημοκοπικός, ἐννάτῃ τυραν-
νικός. ἐν δὲ τούτοις ἅπασιν ὃς μὲν ἂν δικαίως διαγά-
γῃ, ἀμείνονος μοίρας μεταλαμβάνει, ὃς δ' ἂν ἀδίκως,
χείρονος. XXIX. Εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτό, ὅθεν ἥκει
ἡ ψυχὴ ἑκάστη, οὐκ ἀφικνεῖται ἐτῶν μυρίων· οὐ γὰρ
249 πτεροῦται πρὸ τοσούτου χρόνου, * πλὴν ἡ τοῦ φιλο-
σοφήσαντος ἀδόλως ἢ παιδεραστήσαντος μετὰ φιλοσο-
φίας. αὗται δὲ τρίτῃ περιόδῳ τῇ χιλιετεῖ, ἐὰν ἕλωνται
τρὶς ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι τρισ-
χιλιοστῷ ἔτει ἀπέρχονται. αἱ δὲ ἄλλαι, ὅταν τὸν πρῶ-
τον βίον τελευτήσωσι, κρίσεως ἔτυχον. κριθεῖσαι δὲ αἱ
μὲν εἰς τὰ ὑπὸ γῆς δικαιωτήρια ἐλθοῦσαι δίκην ἐκτί-
νουσιν, αἱ δ' εἰς τοὐρανοῦ τινα τόπον ὑπὸ τῆς δίκης
B κουφισθεῖσαι διάγουσιν ἀξίως οὗ | ἐν ἀνθρώπου εἴδει
ἐβίωσαν βίου. τῷ δὲ χιλιοστῷ ἀμφότεραι ἀφικνούμεναι
ἐπὶ κλήρωσίν τε καὶ αἵρεσιν τοῦ δευτέρου βίου αἱροῦν-
ται ὃν ἂν ἐθέλῃ ἑκάστη. ἔνθα καὶ εἰς θηρίου βίον
ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφικνεῖται, καὶ ἐκ θηρίου ὅς ποτε
ἄνθρωπος ἦν πάλιν εἰς ἄνθρωπον. οὐ γὰρ ἥ γε μή-
ποτε ἰδοῦσα τὴν ἀλήθειαν εἰς τόδε ἥξει τὸ σχῆμα. δεῖ
γὰρ ἄνθρωπον ξυνιέναι κατ' εἶδος λεγόμενον, ἐκ πολ-
λῶν ἰὸν αἰσθήσεων εἰς ἓν λογισμῷ ξυναιρούμενον.
C | τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις ἐκείνων, ἅ ποτ' εἶδεν ἡμῶν
ἡ ψυχὴ συμπορευθεῖσα θεῷ καὶ ὑπεριδοῦσα ἃ νῦν εἶ-
ναί φαμεν καὶ ἀνακύψασα εἰς τὸ ὂν ὄντως. διὸ δὴ δι-
καίως μόνη πτεροῦται ἡ τοῦ φιλοσόφου διάνοια· πρὸς
γὰρ ἐκείνοις ἀεί ἐστι μνήμῃ κατὰ δύναμιν, πρὸς οἷσ-
περ θεὸς ὢν θεῖός ἐστι. τοῖς δὲ δὴ τοιούτοις ἀνὴρ
ὑπομνήμασιν ὀρθῶς χρώμενος, τελέους ἀεὶ τελετὰς τε-
λούμενος, τέλεος ὄντως μόνος γίγνεται. ἐξιστάμενος δὲ
D | τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων καὶ πρὸς τῷ θείῳ
γιγνόμενος νουθετεῖται μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡς πα-
ρακινῶν, ἐνθουσιάζων δὲ λέληθε τοὺς πολλούς. XXX.
Ἔστι δὴ οὖν δεῦρο ὁ πᾶς ἥκων λόγος περὶ τῆς τετάρ-
της μανίας, ἣν ὅταν τὸ τῇδέ τις ὁρῶν κάλλος, τοῦ
ἀληθοῦς ἀναμιμνησκόμενος, πτερῶταί τε καὶ ἀναπτε-
ρούμενος προθυμούμενος ἀναπτέσθαι, ἀδυνατῶν δέ,
ὄρνιθος δίκην βλέπων ἄνω, τῶν κάτω δὲ ἀμελῶν, αἰ-
E τίαν ἔχει ὡς μανικῶς | διακείμενος, ὡς ἄρα αὕτη πα-
σῶν τῶν ἐνθουσιάσεων ἀρίστη τε καὶ ἐξ ἀρίστων τῷ
τε ἔχοντι καὶ τῷ κοινωνοῦντι αὐτῆς γίγνεται, καὶ ὅτι
ταύτης μετέχων τῆς μανίας ὁ ἐρῶν τῶν καλῶν ἐραστὴς
καλεῖται. καθάπερ γὰρ εἴρηται, πᾶσα μὲν ἀνθρώπου
ψυχὴ φύσει τεθέαται τὰ ὄντα, ἢ οὐκ ἂν ἦλθεν εἰς
250 τόδε τὸ ζῷον, * ἀναμιμνήσκεσθαι δ' ἐκ τῶνδε ἐκεῖνα
οὐ ῥᾴδιον ἁπάσῃ, οὔθ' ὅσαι βραχέως εἶδον τότε τἀκεῖ,
οὔθ' αἳ δεῦρο πεσοῦσαι ἐδυστύχησαν, ὥστε ὑπό τινων
ὁμιλιῶν ἐπὶ τὸ ἄδικον τραπόμεναι λήθην ὧν τότε εἶ-
δον ἱερῶν ἔχειν. ὀλίγαι δὴ λείπονται, αἷς τὸ τῆς μνή-
μης ἱκανῶς πάρεστιν. αὗται δὲ ὅταν τι τῶν ἐκεῖ ὁμοίω-
μα ἴδωσιν, ἐκπλήττονται καὶ οὐκέτ' αὐτῶν γίγνονται,
ὃ δ' ἔστι τὸ πάθος ἀγνοοῦσι διὰ τὸ μὴ ἱκανῶς διαι-
B σθάνεσθαι. | δικαιοσύνης μὲν οὖν καὶ σωφροσύνης,
καὶ ὅσα ἄλλα τίμια ψυχαῖς, οὐκ ἔνεστι φέγγος οὐδὲν
ἐν τοῖς τῇδε ὁμοιώμασιν, ἀλλὰ δι' ἀμυδρῶν ὀργάνων
μόγις αὐτῶν καὶ ὀλίγοι ἐπὶ τὰς εἰκόνας ἰόντες θεῶν-
ται τὸ τοῦ εἰκασθέντος γένος. κάλλος δὲ τότ' ἦν ἰδεῖν
λαμπρόν, ὅτε σὺν εὐδαίμονι χορῷ μακαρίαν ὄψιν τε
καὶ θέαν, ἑπόμενοι μετὰ μὲν Διὸς ἡμεῖς, ἄλλοι δὲ μετ'
ἄλλου θεῶν, εἶδόν τε καὶ ἐτελοῦντο τῶν τελετῶν ἣν
θέμις λέγειν μακαριωτάτην, | ἣν ὠργιάζομεν ὁλόκληροι C
μὲν αὐτοὶ ὄντες καὶ ἀπαθεῖς κακῶν, ὅσα ἡμᾶς ἐν
ὑστέρῳ χρόνῳ ὑπέμενεν, ὁλόκληρα δὲ καὶ ἁπλᾶ καὶ
ἀτρεμῆ καὶ εὐδαίμονα φάσματα μυούμενοί τε καὶ ἐπο-
πτεύοντες ἐν αὐγῇ καθαρᾷ, καθαροὶ ὄντες καὶ ἀσή-
μαντοι τούτου, ὃ νῦν σῶμα περιφέροντες ὀνομάζομεν,
ὀστρέου τρόπον δεδεσμευμένοι. XXXI. Ταῦτα μὲν
οὖν μνήμῃ κεχαρίσθω, δι' ἣν πόθῳ τῶν τότε νῦν μα-
κρότερα εἴρηται. περὶ δὲ κάλλους, ὥσπερ εἴπομεν, | D
μετ' ἐκείνων τε ἔλαμπεν ὄν, δεῦρό τε ἐλθόντες κατει-
λήφαμεν αὐτὸ διὰ τῆς ἐναργεστάτης αἰσθήσεως τῶν
ἡμετέρων στίλβον ἐναργέστατα. ὄψις γὰρ ἡμῖν ὀξυτάτη
τῶν διὰ τοῦ σώματος ἔρχεται αἰσθήσεων· ᾗ φρόνησις
οὐχ ὁρᾶται· δεινοὺς γὰρ ἂν παρεῖχεν ἔρωτας, εἴ τι
τοιοῦτον ἑαυτῆς ἐναργὲς εἴδωλον παρείχετο εἰς ὄψιν
ἰόν, καὶ τἆλλα ὅσα ἐραστά· νῦν δὲ κάλλος μόνον ταύ-
την ἔσχε μοῖραν, ὥστ' ἐκφανέστατον εἶναι καὶ ἐρασμιώ-
τατον. ὁ μὲν | οὖν μὴ νεοτελὴς ἢ διεφθαρμένος οὐκ E
ὀξέως ἐνθένδε ἐκεῖσε φέρεται πρὸς αὐτὸ τὸ κάλλος,
θεώμενος αὐτοῦ τὴν τῇδε ἐπωνυμίαν. ὥστ' οὐ σέβεται
προσορῶν, ἀλλ' ἡδονῇ παραδοὺς τετράποδος νόμον
βαίνειν ἐπιχειρεῖ καὶ παιδοσπορεῖν, καὶ ὕβρει προσομι-
λῶν * οὐ δέδοικεν οὐδ' αἰσχύνεται παρὰ φύσιν ἡδονὴν 251
διώκων. ὁ δὲ ἀρτιτελής, ὁ τῶν τότε πολυθεάμων, ὅταν
θεοειδὲς πρόσωπον ἴδῃ κάλλος εὖ μεμιμημένον, ἤ τινα
σώματος ἰδέαν, πρῶτον μὲν ἔφριξε, καί τι τῶν τότε
ὑπῆλθεν αὐτὸν δειμάτων, εἶτα προσορῶν ὡς θεὸν σέ-
βεται, καὶ εἰ μὴ ἐδεδίει τὴν τῆς σφόδρα μανίας δόξαν,
θύοι ἂν ὡς ἀγάλματι καὶ θεῷ τοῖς παιδικοῖς. ἰδόντα
δὲ αὐτόν, οἷον ἐκ τῆς φρίκης, μεταβολή τε καὶ ἱδρὼς
καὶ | θερμότης ἀήθης λαμβάνει. δεξάμενος γὰρ τοῦ B
κάλλους τὴν ἀπορροὴν διὰ τῶν ὀμμάτων ἐθερμάνθη,
ᾗ ἡ τοῦ πτεροῦ φύσις ἄρδεται. θερμανθέντος δὲ ἐτά-
κη τὰ περὶ τὴν ἔκφυσιν, ἃ πάλαι ὑπὸ σκληρότητος
συμμεμυκότα εἶργε μὴ βλαστάνειν. ἐπιῤῥυείσης δὲ τῆς
τροφῆς ᾤδησέ τε καὶ ὥρμησε φύεσθαι ἀπὸ τῆς ῥίζης
ὁ τοῦ πτεροῦ καυλὸς ὑπὸ πᾶν τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος·
πᾶσα γὰρ ἦν τὸ πάλαι πτερωτή. XXXII. ζεῖ οὖν ἐν
τούτῳ ὅλη καὶ ἀνακηκίει, καὶ ὅπερ | τὸ τῶν ὀδοντο- C
φυούντων πάθος περὶ τοὺς ὀδόντας γίγνεται, ὅταν
ἄρτι φύωσι, κνῆσίς τε καὶ ἀγανάκτησις περὶ τὰ οὖλα,
ταὐτὸν δὴ πέπονθεν ἡ τοῦ πτεροφυεῖν ἀρχομένου ψυ-
χή· ζεῖ τε καὶ ἀγανακτεῖ καὶ γαργαλίζεται φύουσα τὰ
πτερά. ὅταν μὲν οὖν βλέπουσα πρὸς τὸ τοῦ παιδὸς
κάλλος, ἐκεῖθεν μέρη ἐπιόντα καὶ ῥέοντα, ἃ δὴ διὰ
ταῦτα ἵμερος καλεῖται, δεχομένη τὸν ἵμερον ἄρδηταί τε
καὶ θερμαίνηται, λωφᾷ τε τῆς ὀδύνης | καὶ γέγηθεν· D
ὅταν δὲ χωρὶς γένηται καὶ αὐχμήσῃ, τὰ τῶν διεξόδων
στόματα, ᾗ τὸ πτερὸν ὁρμᾷ, συναυαινόμενα μύσαντα
ἀποκλείει τὴν βλάστην τοῦ πτεροῦ. ἡ δ' ἐντὸς μετὰ
τοῦ ἱμέρου ἀποκεκλῃμένη, πηδῶσα οἷον τὰ σφύζοντα,
τῇ διεξόδῳ ἐγχρίει ἑκάστη τῇ καθ' αὑτήν, ὥστε πᾶσα
κεντουμένη κύκλῳ ἡ ψυχὴ οἰστρᾷ καὶ ὀδυνᾶται. μνή-
μην δ' αὖ ἔχουσα τοῦ καλοῦ γέγηθεν. ἐκ δ' ἀμφοτέ-
ρων μεμιγμένων ἀδημονεῖ τε τῇ ἀτοπίᾳ τοῦ | πάθους E
καὶ ἀποροῦσα λυττᾷ, καὶ ἐμμανὴς οὖσα οὔτε νυκτὸς
δύναται καθεύδειν οὔτε μεθ' ἡμέραν, οὗ ἂν ᾖ, μένειν,
θεῖ δὲ ποθοῦσα ὅπου ἂν οἴηται ὄψεσθαι τὸν ἔχοντα

τὸ κάλλος. ἰδοῦσα δὲ καὶ ἐποχετευσαμένη ἵμερον ἔλυσε
μὲν τὰ τότε συμπεφραγμένα, ἀναπνοὴν δὲ λαβοῦσα
κέντρων τε καὶ ὠδίνων ἔληξεν, ἡδονὴν δ᾽ αὖ ταύτην
252 γλυκυτάτην ἐν τῷ παρόντι * καρποῦται. ὅθεν δὴ ἑκοῦ-
σα εἶναι οὐκ ἀπολείπεται, οὐδέ τινα τοῦ καλοῦ περὶ
πλείονος ποιεῖται, ἀλλὰ μητέρων τε καὶ ἀδελφῶν καὶ
ἑταίρων πάντων λέλησται, καὶ οὐσίας δι᾽ ἀμέλειαν
ἀπολλυμένης παρ᾽ οὐδὲν τίθεται, νομίμων δὲ καὶ εὐ-
σχημόνων, οἷς πρὸ τοῦ ἐκαλλωπίζετο, πάντων κατα-
φρονήσασα δουλεύειν ἑτοίμη καὶ κοιμᾶσθαι ὅπου ἂν
ἐᾷ τις ἐγγυτάτω τοῦ πόθου· πρὸς γὰρ τῷ σέβεσθαι
τὸν τὸ κάλλος ἔχοντα ἰατρὸν εὕρηκε μόνον τῶν μεγί-
B στων πόνων. | τοῦτο δὲ τὸ πάθος, ὦ παῖ καλέ, πρὸς
ὃν δή μοι ὁ λόγος, ἄνθρωποι μὲν Ἔρωτα ὀνομάζουσι,
θεοὶ δὲ ὃ καλοῦσιν ἀκούσας εἰκότως διὰ νεότητα γε-
λάσει. λέγουσι δέ, οἶμαι, τινὲς Ὁμηριδῶν ἐκ τῶν ἀπο-
θέτων ἐπῶν δύο ἔπη εἰς τὸν Ἔρωτα, ὧν τὸ ἕτερον
ὑβριστικὸν πάνυ καὶ οὐ σφόδρα τι ἔμμετρον. ὑμνοῦσι
δὲ ὧδε·

τὸν δ᾽ ἤτοι θνητοὶ μὲν Ἔρωτα καλοῦσι ποτηνόν,
C | ἀθάνατοι δὲ Πτέρωτα διὰ πτερόφοιτον ἀνάγκην.

τούτοις δὴ ἔξεστι μὲν πείθεσθαι, ἔξεστι δὲ μή· ὅμως
δὲ ἥ γε αἰτία καὶ τὸ πάθος τῶν ἐρώντων τοῦτ᾽ ἐκεῖνο
τυγχάνει ὄν. **XXXIII.** τῶν μὲν οὖν Διὸς ὀπαδῶν ὁ
ληφθεὶς ἐμβριθέστερον δύναται φέρειν τὸ τοῦ πτερω-
νύμου ἄχθος· ὅσοι δὲ Ἄρεώς τε θεραπευταί, καὶ μετ᾽
ἐκείνου περιεπόλουν, ὅταν ὑπ᾽ Ἔρωτος ἁλῶσι καί τι
οἰηθῶσιν ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, φονικοὶ καὶ
D ἕτοιμοι καθιερεύειν αὑτούς τε καὶ τὰ | παιδικά. καὶ
οὕτω καθ᾽ ἕκαστον θεόν, οὗ ἕκαστος ἦν χορευτής,
ἐκεῖνον τιμῶν τε καὶ μιμούμενος εἰς τὸ δυνατὸν ζῇ,
ἕως ἂν ᾖ ἀδιάφθορος, καὶ τὴν τῇδε πρώτην γένεσιν
βιοτεύει· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πρός τε τοὺς ἐρωμένους
καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ὁμιλεῖ τε καὶ προσφέρεται. τόν
τε οὖν ἔρωτα τῶν καλῶν πρὸς τρόπου ἐκλέγεται ἕκα-
στος, καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν ἐκεῖνον ὄντα ἑαυτῷ οἷον
ἄγαλμα τεκταίνεταί τε καὶ κατακοσμεῖ, ὡς τιμήσων τε
E καὶ ὀργιάσων. οἱ μὲν | δὴ οὖν Διὸς Δῖόν τινα εἶναι
ζητοῦσι τὴν ψυχὴν τὸν ὑφ᾽ αὑτῶν ἐρώμενον. σκοποῦ-
σιν οὖν, εἰ φιλόσοφός τε καὶ ἡγεμονικὸς τὴν φύσιν,
καὶ ὅταν αὐτὸν εὑρόντες ἐρασθῶσι, πᾶν ποιοῦσιν,
ὅπως τοιοῦτος ἔσται. ἐὰν οὖν μὴ πρότερον ἐμβεβῶσι
τῷ ἐπιτηδεύματι, τότε ἐπιχειρήσαντες μανθάνουσί τε
ὅθεν ἄν τι δύνωνται καὶ αὐτοὶ μετέρχονται. ἰχνεύον-
τες δὲ παρ᾽ ἑαυτῶν ἀνευρίσκειν τὴν τοῦ σφετέρου θεοῦ
253 φύσιν, * εὐποροῦσι διὰ τὸ συντόνως ἠναγκάσθαι πρὸς
τὸν θεὸν βλέπειν, καὶ ἐφαπτόμενοι αὐτοῦ τῇ μνήμῃ
ἐνθουσιῶντες ἐξ ἐκείνου λαμβάνουσι τὰ ἔθη καὶ τὰ
ἐπιτηδεύματα, καθ᾽ ὅσον δυνατὸν θεοῦ ἀνθρώπῳ με-
τασχεῖν. καὶ τούτων δὴ τὸν ἐρώμενον αἰτιώμενοι ἔτι
τε μᾶλλον ἀγαπῶσι, κἂν ἐκ Διὸς ἀρύτωσιν ὥσπερ αἱ
βάκχαι, ἐπὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου ψυχὴν ἐπαντλοῦντες
ποιοῦσιν ὡς δυνατὸν ὁμοιότατον τῷ σφετέρῳ θεῷ.
B ὅσοι δ᾽ αὖ μεθ᾽ | Ἥρας εἵποντο, βασιλικὸν ζητοῦσι, καὶ
εὑρόντες περὶ τοῦτον πάντα δρῶσι τὰ αὐτά. οἱ δὲ
Ἀπόλλωνός τε καὶ ἑκάστου τῶν θεῶν οὕτω κατὰ τὸν
θεὸν ἰόντες ζητοῦσι τὸν σφέτερον παῖδα πεφυκέναι,
καὶ ὅταν κτήσωνται, μιμούμενοι αὐτοί τε καὶ τὰ παι-
δικὰ πείθοντες καὶ ῥυθμίζοντες εἰς τὸ ἐκείνου ἐπιτή-
δευμα καὶ ἰδέαν ἄγουσιν, ὅση ἑκάστῳ δύναμις, οὐ
φθόνῳ οὐδ᾽ ἀνελευθέρῳ δυσμενείᾳ χρώμενοι πρὸς τὰ
παιδικά, ἀλλ᾽ εἰς ὁμοιότητα αὑτοῖς καὶ τῷ | θεῷ, ὃν C
ἂν τιμῶσι, πᾶσαν πάντως ὅ τι μάλιστα πειρώμενοι
ἄγειν οὕτω ποιοῦσι. προθυμία μὲν οὖν τῶν ὡς ἀλη-
θῶς ἐρώντων καὶ τελετή, ἐάν γε διαπράξωνται ὃ προ-
θυμοῦνται, ἥν λέγω, οὕτω καλή τε καὶ εὐδαιμονικὴ
ὑπὸ τοῦ δι᾽ ἔρωτα μανέντος φίλου τῷ φιληθέντι γίγνε-
ται, ἐὰν αἱρεθῇ. ἁλίσκεται δὲ δὴ ὁ αἱρεθεὶς τοιῷδε
τρόπῳ. **XXXIV.** Καθάπερ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ μύ-
θου τριχῇ διειλόμην ψυχὴν ἑκάστην, ἱππομόρφω μὲν
δύο τινὲ εἴδη, | ἡνιοχικὸν δὲ εἶδος τρίτον, καὶ νῦν ἔτι D
ἡμῖν ταῦτα μενέτω. τῶν δὲ δὴ ἵππων ὁ μέν, φαμέν,
ἀγαθός, ὁ δ᾽ οὔ· ἀρετὴ δὲ τίς τοῦ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ
κακία, οὐ διείπομεν, νῦν δὲ λεκτέον. ὁ μὲν τοίνυν αὐ-
τοῖν ἐν τῇ καλλίονι στάσει ὢν τό τε εἶδος ὀρθὸς καὶ
διηρθρωμένος, ὑψαύχην, ἐπίγρυπος, λευκὸς ἰδεῖν, με-
λανόμματος, τιμῆς ἐραστὴς μετὰ σωφροσύνης τε καὶ
αἰδοῦς, καὶ ἀληθινῆς δόξης ἑταῖρος, ἄπληκτος κελεύ-
ματι μόνον καὶ λόγῳ ἡνιοχεῖται· ὁ δ᾽ αὖ σκολιός, πο-
λύς, | εἰκῇ συμπεφορημένος, κρατεραύχην, βραχυτρά- E
χηλος, σιμοπρόσωπος, μελάγχρως, γλαυκόμματος, ὕφαι-
μος, ὕβρεως καὶ ἀλαζονείας ἑταῖρος, περὶ ὦτα λάσιος,
κωφός, μάστιγι μετὰ κέντρων μόγις ὑπείκων. **XXXV.**
ὅταν δ᾽ οὖν ὁ ἡνίοχος ἰδὼν τὸ ἐρωτικὸν ὄμμα, πᾶσαν
αἰσθήσει διαθερμήνας τὴν ψυχήν, γαργαλισμοῦ τε καὶ
πόθου κέντρων ὑποπλησθῇ, ὁ μὲν * εὐπειθὴς τῷ 254
ἡνιόχῳ τῶν ἵππων, ἀεί τε καὶ τότε αἰδοῖ βιαζόμενος,
ἑαυτὸν κατέχει μὴ ἐπιπηδᾶν τῷ ἐρωμένῳ· ὁ δὲ οὔτε
κέντρων ἡνιοχικῶν οὔτε μάστιγος ἔτι ἐντρέπεται, σκιρ-
τῶν δὲ βίᾳ φέρεται, καὶ πάντα πράγματα παρέχων τῷ
σύζυγί τε καὶ ἡνιόχῳ ἀναγκάζει ἰέναι τε πρὸς τὰ παι-
δικὰ καὶ μνείαν ποιεῖσθαι τῆς τῶν ἀφροδισίων χάρι-
τος. τὼ δὲ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἀντιτείνετον ἀγανακτοῦντε,
ὡς δεινὰ καὶ παράνομα | ἀναγκαζομένω· τελευτῶντε B
δέ, ὅταν μηδὲν ᾖ πέρας κακοῦ, πορεύεσθον ἀγομένω,
εἴξαντε καὶ ὁμολογήσαντε ποιήσειν τὸ κελευόμενον.
καὶ πρὸς αὐτῷ τ᾽ ἐγένοντο καὶ εἶδον τὴν ὄψιν τὴν τῶν
παιδικῶν ἀστράπτουσαν. ἰδόντος δὲ τοῦ ἡνιόχου ἡ
μνήμη πρὸς τὴν τοῦ κάλλους φύσιν ἠνέχθη, καὶ πάλιν
εἶδεν αὐτὴν μετὰ σωφροσύνης ἐν ἁγνῷ βάθρῳ βεβῶ-
σαν. ἰδοῦσα δὲ ἔδεισέ τε καὶ σεφθεῖσα ἀνέπεσεν
ὑπτία, καὶ ἅμα ἠναγκάσθη εἰς τοὐπίσω | ἑλκύσαι τὰς C
ἡνίας οὕτω σφόδρα, ὥστε ἐπὶ τὰ ἰσχία ἄμφω καθίσαι
τὼ ἵππω, τὸν μὲν ἑκόντα διὰ τὸ μὴ ἀντιτείνειν, τὸν
δὲ ὑβριστὴν μάλα ἄκοντα. ἀπελθόντε δὲ ἀπωτέρω, ὁ
μὲν ὑπ᾽ αἰσχύνης τε καὶ θάμβους ἱδρῶτι πᾶσαν ἔβρε-
ξε τὴν ψυχήν, ὁ δέ, λήξας τῆς ὀδύνης, ἣν ὑπὸ τοῦ
χαλινοῦ τε ἔσχε καὶ τοῦ πτώματος, μόγις ἐξαναπνεύ-
σας ἐλοιδόρησεν ὀργῇ, πολλὰ κακίζων τόν τε ἡνίοχον
καὶ τὸν ὁμόζυγα ὡς δειλίᾳ τε καὶ ἀνανδρίᾳ λιπόντε | D
τὴν τάξιν καὶ ὁμολογίαν. καὶ πάλιν οὐκ ἐθέλοντας
προσιέναι ἀναγκάζων μόγις συνεχώρησε, δεομένων εἰς-
αὖθις ὑπερβαλέσθαι. ἐλθόντος δὲ τοῦ συντεθέντος
χρόνου, [οὐ] ἀμνημονεῖν προσποιουμένω ἀναμιμνήσκων,
βιαζόμενος, χρεμετίζων, ἕλκων ἠνάγκασεν αὖ προσελ-
θεῖν τοῖς παιδικοῖς ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς λόγους. καὶ ἐπει-
δὴ ἐγγὺς ἦσαν, ἐγκύψας καὶ ἐκτείνας τὴν κέρκον ἐνδα-
κὼν τὸν χαλινὸν μετ᾽ ἀναιδείας ἕλκει. ὁ δ᾽ ἡνίοχος ἔτι

E μᾶλλον | ταὐτὸν πάθος παθών, ὥσπερ ἀπὸ ὕσπληγος ἀναπεσών, ἔτι μᾶλλον τοῦ ὑβριστοῦ ἵππου ἐκ τῶν ὀδόντων βίᾳ ὀπίσω σπάσας τὸν χαλινόν, τήν τε κακηγόρον γλῶτταν καὶ τὰς γνάθους καθῄμαξε καὶ τὰ σκέλη τε καὶ τὰ ἰσχία πρὸς τὴν γῆν ἐρείσας ὀδύναις ἔδωκεν. ὅταν δὲ ταὐτὸν πολλάκις πάσχων ὁ πονηρὸς τῆς ὕβρεως λήξῃ, ταπεινωθεὶς ἕπεται ἤδη τῇ τοῦ ἡνιόχου προνοίᾳ, καὶ ὅταν ἴδῃ τὸν καλόν, φόβῳ διόλλυται. ὥστε ξυμβαίνει τότ' ἤδη τὴν τοῦ ἐραστοῦ ψυχὴν τοῖς παιδικοῖς αἰδουμένην τε καὶ δεδοικυῖαν ἕπεσθαι.

255 **XXXVI.** * ἅτε οὖν πᾶσαν θεραπείαν ὡς ἰσόθεος θεραπευόμενος οὐχ ὑπὸ σχηματιζομένου τοῦ ἐρῶντος, ἀλλ' ἀληθῶς τοῦτο πεπονθότος, καὶ αὐτὸς ὢν φύσει φίλος [εἰς ταὐτὸν ἄγει τὴν φιλίαν] τῷ θεραπεύοντι, ἐὰν ἄρα καὶ ἐν τῷ πρόσθεν ὑπὸ ξυμφοιτητῶν ἤ τινων ἄλλων διαβεβλημένος ᾖ, λεγόντων, ὡς αἰσχρὸν ἐρῶντι πλησιάζειν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπωθῇ τὸν ἐρῶντα, προϊόντος δὲ ἤδη τοῦ χρόνου ἥ τε ἡλικία καὶ τὸ χρεὼν ἤγα-

B γεν εἰς τὸ προσέσθαι | αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν. οὐ γὰρ δήποτε εἵμαρται κακὸν κακῷ φίλον οὐδ' ἀγαθὸν μὴ φίλον ἀγαθῷ εἶναι. προσεμένου δὲ καὶ λόγον τε καὶ ὁμιλίαν δεξαμένου, ἐγγύθεν ἡ εὔνοια γιγνομένη τοῦ ἐρῶντος ἐκπλήττει τὸν ἐρώμενον, διαισθανόμενον, ὅτι οὐδ' οἱ ξύμπαντες ἄλλοι φίλοι τε καὶ οἰκεῖοι μοῖραν φιλίας οὐδεμίαν παρέχονται πρὸς τὸν ἔνθεον φίλον. ὅταν δὲ χρονίζῃ τοῦτο δρῶν καὶ πλησιάζῃ μετὰ τοῦ ἅπτεσθαι

C ἔν τε γυμνασίοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις | ὁμιλίαις, τότ' ἤδη ἡ τοῦ ῥεύματος ἐκείνου πηγή, ὃν ἵμερον Ζεὺς Γανυμήδους ἐρῶν ὠνόμασε, πολλὴ φερομένη πρὸς τὸν ἐραστήν, ἡ μὲν εἰς αὐτὸν ἔδυ, ἡ δ' ἀπομεστουμένου ἔξω ἀποῤῥεῖ· καὶ οἷον πνεῦμα ἤ τις ἠχὼ ἀπὸ λείων τε καὶ στερεῶν ἁλλομένη πάλιν ὅθεν ὡρμήθη φέρεται, οὕτω τὸ τοῦ κάλλους ῥεῦμα πάλιν εἰς τὸν καλὸν διὰ τῶν ὀμμάτων ἰόν, ᾗ πέφυκεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἰέναι, ἀφικόμενον καὶ ἀναπτερῶσαν τὰς διόδους τῶν πτερῶν

D | ἄρδει τε καὶ ὥρμησε πτεροφυεῖν τε, καὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου αὖ ψυχὴν ἔρωτος ἐνέπλησεν. ἐρᾷ μὲν οὖν, ὅτου δέ, ἀπορεῖ· καὶ οὔθ' ὅ τι πέπονθεν οἶδεν οὐδ' ἔχει φράσαι, ἀλλ' οἷον ἀπ' ἄλλου ὀφθαλμίας ἀπολελαυκὼς πρόφασιν εἰπεῖν οὐκ ἔχει, ὥσπερ δὲ ἐν κατόπτρῳ ἐν τῷ ἐρῶντι ἑαυτὸν ὁρῶν λέληθε. καὶ ὅταν μὲν ἐκεῖνος παρῇ, λήγει κατὰ ταὐτὰ ἐκείνῳ τῆς ὀδύνης· ὅταν δὲ ἀπῇ, κατὰ ταὐτὰ αὖ ποθεῖ καὶ ποθεῖται, εἴ-

E δωλον ἔρωτος ἀντέρωτα | ἔχων· καλεῖ δὲ αὐτὸν καὶ οἴεται οὐκ ἔρωτα, ἀλλὰ φιλίαν εἶναι. ἐπιθυμεῖ δὲ ἐκείνῳ παραπλησίως μέν, ἀσθενεστέρως δὲ ὁρᾶν, ἅπτεσθαι, φιλεῖν, συγκατακεῖσθαι. καὶ δή, οἷον εἰκός, ποιεῖ τὸ μετὰ τοῦτο ταχὺ ταῦτα. ἐν οὖν τῇ συγκοιμήσει τοῦ μὲν ἐραστοῦ ὁ ἀκόλαστος ἵππος ἔχει ὅ τι λέγει πρὸς τὸν ἡνίοχον, καὶ ἀξιοῖ ἀντὶ πολλῶν πόνων

256 σμικρὰ ἀπολαῦσαι· * ὁ δὲ τῶν παιδικῶν ἔχει μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, σπαργῶν δὲ καὶ ἀπορῶν περιβάλλει τὸν ἐραστὴν καὶ φιλεῖ, ὡς σφόδρ' εὔνουν ἀσπαζόμενος, ὅταν τε συγκατακέωνται, οἷός ἐστι μὴ ἂν ἀπαρνηθῆναι τὸ αὑτοῦ μέρος χαρίσασθαι τῷ ἐρῶντι, εἰ δεηθείη τυχεῖν. ὁ δὲ ὁμόζυξ αὖ μετὰ τοῦ ἡνιόχου πρὸς ταῦτα μετ' αἰδοῦς καὶ λόγου ἀντιτείνει. **XXXVII.** ἐὰν μὲν δὴ οὖν εἰς τεταγμένην τε δίαιταν καὶ φιλοσοφίαν νικήσῃ τὰ βελτίω τῆς διανοίας ἀγαγόντα, μακάριον

μὲν καὶ | ὁμονοητικὸν τὸν ἐνθάδε βίον διάγουσιν, ἐγ- B

κρατεῖς αὑτῶν καὶ κόσμιοι ὄντες, δουλωσάμενοι μὲν ᾧ κακία ψυχῆς ἐνεγίγνετο, ἐλευθερώσαντες δὲ ᾧ ἀρετή· τελευτήσαντες δὲ δή, ὑπόπτεροι καὶ ἐλαφροὶ γεγονότες, τῶν τριῶν παλαισμάτων τῶν ὡς ἀληθῶς Ὀλυμπιακῶν ἓν νενικήκασιν, οὗ μεῖζον ἀγαθὸν οὔτε σωφροσύνη ἀνθρωπίνη οὔτε θεία μανία δυνατὴ πορίσαι ἀνθρώπῳ. ἐὰν δὲ δὴ διαίτῃ φορτικωτέρᾳ τε καὶ ἀφιλοσόφῳ, | C

φιλοτίμῳ δὲ χρήσωνται τάχ' ἄν που ἐν μέθαις ἤ τινι ἄλλῃ ἀμελείᾳ τὼ ἀκολάστω αὐτοῖν ὑποζυγίω λαβόντε τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, ξυναγαγόντε εἰς ταὐτόν, τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν αἵρεσιν εἱλέτην τε καὶ διεπράξαντο· καὶ διαπραξαμένω τὸ λοιπὸν ἤδη χρῶνται μὲν αὐτῇ, σπανίᾳ δέ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες. φίλω μὲν οὖν καὶ τούτω, ἧττον δὲ ἐκείνων ἀλλήλοιν διά τε τοῦ ἔρωτος καὶ ἔξω γενομένω

| διάγουσι, πίστεις τὰς μεγίστας ἡγουμένω ἀλλήλοιν D

δεδωκέναι τε καὶ δεδέχθαι, ἃς οὐ θεμιτὸν εἶναι λύσαντας εἰς ἔχθραν ποτὲ ἐλθεῖν. ἐν δὲ τῇ τελευτῇ ἄπτεροι μέν, ὡρμηκότες δὲ πτεροῦσθαι ἐκβαίνουσι τοῦ σώματος, ὥστε οὐ σμικρὸν ἆθλον τῆς ἐρωτικῆς μανίας φέρονται· εἰς γὰρ σκότον καὶ τὴν ὑπὸ γῆς πορείαν οὐ νόμος ἐστὶν ἔτι ἐλθεῖν τοῖς κατηργμένοις ἤδη τῆς ὑπουρανίου πορείας, ἀλλὰ φανὸν βίον διάγοντας εὐδαιμονεῖν μετ' ἀλλήλων | πορευομένους, καὶ ὁμοπτέ- E

ρους ἔρωτος χάριν, ὅταν γένωνται, γενέσθαι. **XXXVIII.** Ταῦτα τοσαῦτα, ὦ παῖ, καὶ θεῖα οὕτω σοι δωρήσεται ἡ παρ' ἐραστοῦ φιλία. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ἐρῶντος οἰκειότης, σωφροσύνῃ θνητῇ κεκραμένη, θνητά τε καὶ φειδωλὰ οἰκονομοῦσα, ἀνελευθερίαν ὑπὸ πλήθους ἐπαινουμένην ὡς ἀρετὴν τῇ φίλῃ ψυχῇ ἐντεκοῦσα, ἐννέα χιλιάδας ἐτῶν * περὶ γῆν κυλινδουμένην αὐτὴν καὶ 257

ὑπὸ γῆς ἄνουν παρέξει. Αὕτη σοι, ὦ φίλε Ἔρως, εἰς ἡμετέραν δύναμιν ὅ τι καλλίστη καὶ ἀρίστη δέδοταί τε καὶ ἐκτέτισται παλινῳδία, τά τε ἄλλα καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἠναγκασμένη ποιητικοῖς τισι διὰ Φαῖδρον εἰρῆσθαι. ἀλλὰ τῶν προτέρων τε συγγνώμην καὶ τῶνδε χάριν ἔχων εὐμενὴς καὶ ἵλεως τὴν ἐρωτικήν μοι τέχνην, ἣν ἔδωκας, μήτε ἀφέλῃ μήτε πηρώσῃς δι' ὀργήν, δίδου δ' ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν παρὰ τοῖς καλοῖς | τίμιον εἶναι. B

τῷ πρόσθεν δ' εἴ τι λόγῳ σοι ἀπηνὲς εἴπομεν Φαῖδρός τε καὶ ἐγώ, Λυσίαν τὸν τοῦ λόγου πατέρα αἰτιώμενος παῦε τῶν τοιούτων λόγων, ἐπὶ φιλοσοφίαν δέ, ὥσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Πολέμαρχος τέτραπται, τρέψον, ἵνα καὶ ὁ ἐραστὴς ὅδε αὐτοῦ μηκέτι ἐπαμφοτερίζῃ, καθάπερ νῦν, ἀλλ' ἁπλῶς πρὸς Ἔρωτα μετὰ φιλοσόφων λόγων τὸν βίον ποιῆται. **XXXIX. ΦΑΙ.** Συνεύχομαί σοι, ὦ Σώκρατες, εἴπερ ἄμεινον ταῦθ' ἡμῖν εἶναι, ταῦτα γίγνεσθαι. τὸν | λόγον δέ σου πά- C

λαι θαυμάσας ἔχω, ὅσῳ καλλίω τοῦ προτέρου ἀπειργάσω. ὥστε ὀκνῶ, μή μοι ὁ Λυσίας ταπεινὸς φανῇ, ἐὰν ἄρα καὶ ἐθελήσῃ πρὸς αὐτὸν ἄλλον ἀντιπαρατεῖναι. καὶ γάρ τις αὐτόν, ὦ θαυμάσιε, ἔναγχος τῶν πολιτικῶν τοῦτ' αὐτὸ λοιδορῶν ὠνείδιζε, καὶ διὰ πάσης τῆς λοιδορίας ἐκάλει λογογράφον. τάχ' οὖν ἂν ὑπὸ φιλοτιμίας ἐπίσχοι ἡμῖν ἂν τοῦ γράφειν. ΣΩ. Γελοῖόν γ', ὦ νεανία, τὸ δόγμα λέγεις, καὶ τοῦ ἑταίρου συχνὸν

| διαμαρτάνεις, εἰ αὐτὸν οὕτως ἡγεῖ τινα ψοφοδεᾶ. D

ἴσως δὲ καὶ τὸν λοιδορούμενον αὐτῷ οἴει νομίζοντα

λέγειν ἃ ἔλεγεν. ΦΑΙ. Ἐφαίνετο γάρ, ὦ Σώκρατες,
καὶ σύνοισθά που καὶ αὐτός, ὅτι οἱ μέγιστον δυνά-
μενοί τε καὶ σεμνότατοι ἐν ταῖς πόλεσιν αἰσχύνονται
λόγους τε γράφειν καὶ καταλείπειν συγγράμματα ἑαυ-
τῶν, δόξαν φοβούμενοι τοῦ ἔπειτα χρόνου, μὴ σοφι-
σταὶ καλῶνται. ΣΩ. Γλυκὺς ἀγκών, ὦ Φαῖδρε, λέλη-
θέ σε, ὅτι ἀπὸ τοῦ μακροῦ ἀγκῶνος τοῦ κατὰ Νεῖλον
E ǀ ἐκλήθη. καὶ πρὸς τῷ ἀγκῶνι λανθάνει σε, ὅτι οἱ μέ-
γιστον φρονοῦντες τῶν πολιτικῶν μάλιστ' ἐρῶσι λογο-
γραφίας τε καὶ καταλείψεως συγγραμμάτων, οἵ γε καί,
ἐπειδάν τινα γράφωσι λόγον, οὕτως ἀγαπῶσι τοὺς
ἐπαινέτας, ὥστε προσπαραγράφουσι πρώτους, οἳ ἂν
ἑκασταχοῦ ἐπαινῶσιν αὐτούς. ΦΑΙ. Πῶς λέγεις τοῦ-
258 το; οὐ γὰρ μανθάνω. ΣΩ. Οὐ μανθάνεις, ὅτι ἐν *
ἀρχῇ ἀνδρὸς πολιτικοῦ συγγράμματι πρῶτος ὁ ἐπαινέ-
της γέγραπται; ΦΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Ἔδοξέ πού φησι
τῇ βουλῇ ἢ τῷ δήμῳ ἢ ἀμφοτέροις· καὶ ὃς εἶπε, τὸν
ἑαυτὸν δὴ λέγων μάλα σεμνῶς καὶ ἐγκωμιάζων, ὁ συγ-
γραφεύς· ἔπειτα λέγει δὴ μετὰ τοῦτο, ἐπιδεικνύμενος
τοῖς ἐπαινέταις τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν, ἐνίοτε πάνυ μα-
κρὸν ποιησάμενος σύγγραμμα. ἤ σοι ἄλλο τι φαίνεται
B τὸ τοιοῦτον ἢ λόγος ǀ συγγεγραμμένος; ΦΑΙ. Οὐκ
ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐὰν μὲν οὗτος ἐμμένῃ, γεγηθὼς
ἀπέρχεται ἐκ τοῦ θεάτρου ὁ ποιητής· ἐὰν δὲ ἐξαλιφῇ
καὶ ἄμοιρος γένηται λογογραφίας τε καὶ τοῦ ἄξιος εἶ-
ναι συγγράφειν, πενθεῖ αὐτός τε καὶ οἱ ἑταῖροι. ΦΑΙ.
Καὶ μάλα. ΣΩ. Δῆλόν γε, ὅτι οὐχ ὡς ὑπερφρονοῦν-
τες τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἀλλ' ὡς τεθαυμακότες. ΦΑΙ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; ὅταν ἱκανὸς γένηται ῥή-
τωρ ἢ βασιλεύς, ὥστε λαβὼν τὴν Λυκούργου ἢ Σόλω-
C νος ἢ ǀ Δαρείου δύναμιν ἀθάνατος γενέσθαι λογο-
γράφος ἐν πόλει, ἆρ' οὐκ ἰσόθεον ἡγεῖται αὐτός τε
αὑτὸν ἔτι ζῶν, καὶ οἱ ἔπειτα γιγνόμενοι ταὐτὰ ταῦτα
περὶ αὐτοῦ νομίζουσι, θεώμενοι αὐτοῦ τὰ συγγράμ-
ματα; ΦΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Οἴει τινὰ οὖν τῶν
τοιούτων, ὅστις καὶ ὁπωστιοῦν δύσνους Λυσίᾳ, ὀνειδί-
ζειν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι συγγράφει; ΦΑΙ. Οὔκουν εἰκός
γε ἐξ ὧν σὺ λέγεις· καὶ γὰρ ἂν τῇ ἑαυτοῦ ἐπιθυμίᾳ,
ὡς ἔοικεν, ὀνειδίζοι. XL. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ἄρα παντὶ
D δῆλον, ǀ ὅτι οὐκ αἰσχρὸν αὐτό γε τὸ γράφειν λόγους.
ΦΑΙ. Τί γάρ; ΣΩ. Ἀλλ' ἐκεῖνο οἶμαί γε αἰσχρὸν
ἤδη, τὸ μὴ καλῶς λέγειν τε καὶ γράφειν, ἀλλ' αἰσχρῶς
τε καὶ κακῶς. ΦΑΙ. Δῆλον δή. ΣΩ. Τίς οὖν ὁ τρό-
πος τοῦ καλῶς τε καὶ μὴ γράφειν; δεόμεθά τι, ὦ
Φαῖδρε, Λυσίαν τε περὶ τούτων ἐξετάσαι καὶ ἄλλον,
ὅστις πώποτέ τι γέγραφεν ἢ γράψει, εἴτε πολιτικὸν
σύγγραμμα εἴτε ἰδιωτικόν, ἐν μέτρῳ ὡς ποιητής, ἢ ἄνευ
E μέτρου ὡς ἰδιώτης; ΦΑΙ. Ἐρωτᾷς, εἰ δεόμεθα; ǀ τι-
νος μὲν οὖν ἕνεκα κἄν τις ὡς εἰπεῖν ζῴη, ἀλλ' ἢ τῶν
τοιούτων ἡδονῶν ἕνεκα; οὐ γάρ που ἐκείνων γε, ὧν
προλυπηθῆναι δεῖ, ἢ μηδὲ ἡσθῆναι, ὃ δὴ ὀλίγου πᾶ-
σαι αἱ περὶ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἔχουσι· διὸ καὶ δικαίως
ἀνδραποδώδεις κέκληνται. ΣΩ. Σχολὴ μὲν δή, ὡς
ἔοικε. καὶ ἅμα μοι δοκοῦσιν ὡς ἐν τῷ πνίγει ὑπὲρ κε-
259 φαλῆς ἡμῶν οἱ τέττιγες ᾄδοντες * καὶ ἀλλήλοις διαλε-
γόμενοι καθορᾶν. εἰ οὖν ἴδοιεν καὶ νὼ καθάπερ τοὺς
πολλοὺς ἐν μεσημβρίᾳ μὴ διαλεγομένους, ἀλλὰ νυστά-
ζοντας καὶ κηλουμένους ὑφ' αὑτῶν δι' ἀργίαν τῆς δια-
νοίας, δικαίως ἂν καταγελῷεν, ἡγούμενοι ἀνδράποδα
ἄττα σφίσιν ἐλθόντα εἰς τὸ καταγώγιον ὥσπερ προ-
βάτια μεσημβριάζοντα περὶ τὴν κρήνην εὕδειν. ἐὰν δὲ
ὁρῶσι διαλεγομένους καὶ παραπλέοντάς σφᾶς ὥσπερ
Σειρῆνας ǀ ἀκηλήτους, ὃ γέρας παρὰ θεῶν ἔχουσιν B
ἀνθρώποις διδόναι τάχ' ἂν δοῖεν ἀγασθέντες. XLI.
ΦΑΙ. Ἔχουσι δὲ δὴ τί τοῦτο; ἀνήκοος γάρ, ὡς ἔοικε,
τυγχάνω ὤν. ΣΩ. Οὐ μὲν δὴ πρέπει γε φιλόμουσον
ἄνδρα τῶν τοιούτων ἀνήκοον εἶναι. λέγεται δ', ὥς ποτ'
ἦσαν οὗτοι ἄνθρωποι τῶν πρὶν Μούσας γεγονέναι.
γενομένων δὲ Μουσῶν καὶ φανείσης ᾠδῆς, οὕτως ἄρα
τινὲς τῶν τότε ἐξεπλάγησαν ὑφ' ἡδονῆς, ὥστε ᾄδοντες
ǀ ἠμέλησαν σίτων τε καὶ ποτῶν, καὶ ἔλαθον τελευτή- C
σαντες αὑτούς. ἐξ ὧν τὸ τεττίγων γένος μετ' ἐκεῖνο
φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβόν, μηδὲν τρο-
φῆς δεῖσθαι γενόμενον, ἀλλ' ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον
εὐθὺς ᾄδειν, ἕως ἂν τελευτήσῃ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθὸν
παρὰ Μούσας ἀπαγγέλλειν, τίς τίνα αὐτῶν τιμᾷ τῶν
ἐνθάδε. Τερψιχόρᾳ μὲν οὖν τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τε-
τιμηκότας αὐτὴν ἀπαγγέλλοντες ποιοῦσι προσφιλεστέ-
ρους, τῇ δὲ ǀ Ἐρατοῖ τοὺς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ ταῖς D
ἄλλαις οὕτω, κατὰ τὸ εἶδος ἑκάστης τιμῆς. τῇ δὲ πρε-
σβυτάτῃ Καλλιόπῃ καὶ τῇ μετ' αὐτὴν Οὐρανίᾳ τοὺς ἐν
φιλοσοφίᾳ διάγοντάς τε καὶ τιμῶντας τὴν ἐκείνων μου-
σικὴν ἀγγέλλουσιν, αἳ δὴ μάλιστα τῶν Μουσῶν περί
τε οὐρανὸν καὶ λόγους οὖσαι θείους τε καὶ ἀνθρωπί-
νους ἱᾶσι καλλίστην φωνήν. πολλῶν δὴ οὖν ἕνεκεν λε-
κτέον τι καὶ οὐ καθευδητέον ἐν τῇ μεσημβρίᾳ. ΦΑΙ.
Λεκτέον γὰρ οὖν. XLII. ΣΩ. ǀ Οὐκοῦν, ὅπερ νῦν E
προὐθέμεθα, σκέψασθαι τὸν λόγον ὅπῃ καλῶς ἔχει
λέγειν τε καὶ γράφειν καὶ ὅπῃ μή, σκεπτέον. ΦΑΙ.
Δῆλον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐχ ὑπάρχειν δεῖ τοῖς εὖ γε καὶ
καλῶς ῥηθησομένοις τὴν τοῦ λέγοντος διάνοιαν εἰδυῖαν
τἀληθὲς ὧν ἂν ἐρεῖν πέρι μέλλῃ; ΦΑΙ. Οὑτωσὶ περὶ
τούτου ἀκήκοα, ὦ φίλε Σώκρατες, οὐκ εἶναι ἀνάγκην * 260
τῷ μέλλοντι ῥήτορι ἔσεσθαι τὰ τῷ ὄντι δίκαια μαν-
θάνειν, ἀλλὰ τὰ δόξαντα ἂν πλήθει, οἵπερ δικάσου-
σιν, οὐδὲ τὰ ὄντως ἀγαθὰ ἢ καλά, ἀλλ' ὅσα δόξει·
ἐκ γὰρ τούτων εἶναι τὸ πείθειν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἀλη-
θείας. ΣΩ. Οὔ τοι ἀπόβλητον ἔπος εἶναι δεῖ, ὦ
Φαῖδρε, ὃ ἂν εἴπωσι σοφοί, ἀλλὰ σκοπεῖν, μή τι λέ-
γωσι. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν λεχθὲν οὐκ ἀφετέον. ΦΑΙ.
Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Ὧδε δὴ σκοπῶμεν αὐτό. ΦΑΙ.
Πῶς; ΣΩ. ǀ Εἴ σε πείθοιμι ἐγὼ πολεμίους ἀμύνειν B
κτησάμενον ἵππον, ἄμφω δὲ ἵππον ἀγνοοῖμεν, τοσόνδε
μέντοι τυγχάνοιμι εἰδὼς περὶ σοῦ, ὅτι Φαῖδρος ἵππον
ἡγεῖται τὸ τῶν ἡμέρων ζῴων μέγιστα ἔχον ὦτα —
ΦΑΙ. Γελοῖόν γ' ἄν, ὦ Σώκρατες, εἴη. ΣΩ. Οὔπω
γε· ἀλλ' ὅτε δὴ σπουδῇ σε πείθοιμι, συντιθεὶς λόγον
ἔπαινον κατὰ τοῦ ὄνου, ἵππον ἐπονομάζων καὶ λέγων,
ὡς παντὸς ἄξιον τὸ θρέμμα οἴκοι τε κεκτῆσθαι καὶ
ἐπὶ στρατείας, ἀποπολεμεῖν τε χρήσιμον καὶ προς-
ενεγκεῖν δυνατὸν ǀ σκεύη καὶ ἄλλα πολλὰ ὠφέλιμον — C
ΦΑΙ. Παγγέλοιόν γ' ἂν ἤδη εἴη. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ
κρεῖττον γελοῖον ἢ δεινόν τε καὶ ἐχθρὸν εἶναι φίλον;
ΦΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὅταν οὖν ὁ ῥητορικὸς ἀγνοῶν
ἀγαθὸν καὶ κακόν, λαβὼν πόλιν ὡσαύτως ἔχουσαν πεί-
θῃ, μὴ περὶ ὄνου σκιᾶς ὡς ἵππου τὸν ἔπαινον ποιού-
μενος, ἀλλὰ περὶ κακοῦ ὡς ἀγαθοῦ, δόξας δὲ πλή-
θους μεμελετηκὼς πείσῃ κακὰ πράττειν ἀντ' ἀγαθῶν,

D ποῖόν τινα οἴει μετὰ ταῦτα τὴν | ῥητορικὸν καρπὸν
ὧν ἔσπειρε θερίζειν; ΦΑΙ. Οὐ πάνυ γε ἐπιεική.
XLIII. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν, ὦ 'γαθέ, ἀγροικότερον τοῦ δέον-
τος λελοιδορήκαμεν τὴν τῶν λόγων τέχνην, ἡ δ᾽ ἴσως
ἂν εἴποι· Τί ποτ᾽, ὦ θαυμάσιοι, ληρεῖτε; ἐγὼ γὰρ
οὐδέν᾽ ἀγνοοῦντα τἀληθὲς ἀναγκάζω μανθάνειν λέγειν,
ἀλλ᾽, εἴ τις ἐμὴ ξυμβουλή, κτησάμενος ἐκεῖνο, οὕτως
ἐμὲ λαμβάνει. τόδε δ᾽ οὖν μέγα λέγω, ὡς ἄνευ ἐμοῦ
τῷ τὰ ὄντα εἰδότι οὐδέν τι μᾶλλον ἔσται πείθειν τέ-
E χνῃ. ΦΑΙ. | Οὐκοῦν δίκαια ἐρεῖ λέγουσα ταῦτα;
ΣΩ. Φημί, ἐὰν οἵ γε ἐπιόντες αὐτῇ λόγοι μαρτυρῶσιν
εἶναι τέχνη. ὥσπερ γὰρ ἀκούειν δοκῶ τινων προσιόν-
των καὶ διαμαρτυρομένων λόγων, ὅτι ψεύδεται καὶ οὐκ
ἔστι τέχνη, ἀλλ᾽ ἄτεχνος τριβή. τοῦ δὲ λέγειν, φησὶν ὁ
Λάκων, ἔτυμος τέχνη ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἧφθαι οὔτ᾽
261 ἔστιν οὔτε μήποθ᾽ ὕστερον γένηται. ΦΑΙ. * Τούτων
δεῖ τῶν λόγων, ὦ Σώκρατες. ἀλλὰ δεῦρο αὐτοὺς πα-
ράγων ἐξέταζε, τί καὶ πῶς λέγουσιν. ΣΩ. Πάριτε δή,
θρέμματα γενναῖα, καλλίπαιδά τε Φαῖδρον πείθετε,
ὡς, ἐὰν μὴ ἱκανῶς φιλοσοφήσῃ, οὐδὲ ἱκανός ποτε λέ-
γειν ἔσται περὶ οὐδενός. ἀποκρινέσθω δὴ ὁ Φαῖδρος.
ΦΑΙ. Ἐρωτᾶτε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τὸ μὲν ὅλον ἡ ῥη-
τορικὴ ἂν εἴη τέχνη ψυχαγωγία τις διὰ λόγων, οὐ μό-
νον ἐν δικαστηρίοις καὶ ὅσοι ἄλλοι δημόσιοι σύλλογοι,
B ἀλλὰ καὶ ἐν ἰδίοις, ἡ αὐτὴ σμικρῶν τε | καὶ μεγάλων
πέρι; καὶ οὐδὲν ἐντιμότερον τό γε ὀρθὸν περὶ σπου-
δαῖα ἢ περὶ φαῦλα γιγνόμενον; ἢ πῶς σὺ ταῦτ᾽ ἀκή-
κοας; ΦΑΙ. Οὐ μὰ τὸν Δί᾽, οὐ παντάπασιν οὕτως,
ἀλλὰ μάλιστα μέν πως περὶ τὰς δίκας λέγεταί τε καὶ
γράφεται τέχνῃ, λέγεται δὲ καὶ περὶ δημηγορίας· ἐπὶ
πλέον δὲ οὐκ ἀκήκοα. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἢ τὰς Νέστορος καὶ
Ὀδυσσέως τέχνας μόνον περὶ λόγων ἀκήκοας, ἃς ἐν
Ἰλίῳ σχολάζοντες συνεγραψάτην, τῶν δὲ Παλαμήδους
C ἀνήκοος | γέγονας; ΦΑΙ. Καὶ ναὶ μὰ Δί᾽ ἔγωγε τῶν
Νέστορος, εἰ μὴ Γοργίαν Νέστορά τινα κατασκευά-
ζεις, ἤ τινα Θρασύμαχόν τε καὶ Θεόδωρον Ὀδυσσέα.
XLIV. ΣΩ. Ἴσως. ἀλλὰ γὰρ τούτους ἐῶμεν· σὺ δ᾽ εἰ-
πέ, ἐν δικαστηρίοις οἱ ἀντίδικοι τί δρῶσιν; οὐκ ἀντι-
λέγουσι μέντοι; ἢ τί φήσομεν; ΦΑΙ. Τοῦτ᾽ αὐτό.
ΣΩ. Περὶ τοῦ δικαίου τε καὶ ἀδίκου; ΦΑΙ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τέχνῃ τοῦτο δρῶν ποιήσει φανῆναι τὸ
D αὐτὸ τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν δίκαιον, ὅταν | δὲ βούληται,
ἄδικον; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ ἐν δημηγορίᾳ δὴ
τῇ πόλει δοκεῖν τὰ αὐτὰ τοτὲ μὲν ἀγαθά, τοτὲ δ᾽
αὖ τἀναντία; ΦΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Τὸν οὖν Ἐλεατικὸν
Παλαμήδην λέγοντα οὐκ ἴσμεν τέχνῃ, ὥστε φαίνεσθαι
τοῖς ἀκούουσι τὰ αὐτὰ ὅμοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἓν καὶ
πολλά, μένοντά τε αὖ καὶ φερόμενα; ΦΑΙ. Μάλα
γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα μόνον περὶ δικαστήριά τε ἐστὶν ἡ
E ἀντιλογικὴ καὶ περὶ δημηγορίαν, ἀλλ᾽, | ὡς ἔοικε, περὶ
πάντα τὰ λεγόμενα μία τις τέχνη, εἴπερ ἔστιν, αὕτη
ἂν εἴη, ᾗ τις οἷός τ᾽ ἔσται πᾶν παντὶ ὁμοιοῦν τῶν
δυνατῶν καὶ οἷς δυνατόν, καὶ ἄλλου ὁμοιοῦντος καὶ
ἀποκρυπτομένου εἰς φῶς ἄγειν. ΦΑΙ. Πῶς δὴ τὸ
τοιοῦτον λέγεις; ΣΩ. Τῇδε δοκῶ ζητοῦσι φανεῖσθαι.
ἀπάτη πότερον ἐν πολὺ διαφέρουσι γίγνεται μᾶλλον ἢ
262 ὀλίγον; * ΦΑΙ. Ἐν τοῖς ὀλίγον. ΣΩ. Ἀλλά γε δὴ
κατὰ σμικρὸν μεταβαίνων μᾶλλον λήσεις ἐλθὼν ἐπὶ τὸ
ἐναντίον ἢ κατὰ μέγα. ΦΑΙ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Δεῖ
ἄρα τὸν μέλλοντα ἀπατήσειν μὲν ἄλλον, αὐτὸν δὲ μὴ
ἀπατήσεσθαι τὴν ὁμοιότητα τῶν ὄντων καὶ ἀνομοιό-
τητα ἀκριβῶς διειδέναι. ΦΑΙ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ.
Ἦ οὖν οἷός τε ἔσται, ἀλήθειαν ἀγνοῶν ἑκάστου, τὴν
τοῦ ἀγνοουμένου ὁμοιότητα σμικράν τε καὶ μεγάλην ἐν
τοῖς ἄλλοις | διαγιγνώσκειν; ΦΑΙ. Ἀδύνατον. ΣΩ. B
Οὐκοῦν τοῖς παρὰ τὰ ὄντα δοξάζουσι καὶ ἀπατωμέ-
νοις δῆλον ὡς τὸ πάθος τοῦτο δι᾽ ὁμοιοτήτων τινῶν
εἰσεῤῥύη. ΦΑΙ. Γίγνεται γοῦν οὕτως. ΣΩ. Ἔστιν
οὖν ὅπως τεχνικὸς ἔσται μεταβιβάζειν κατὰ σμικρὸν
διὰ τῶν ὁμοιοτήτων ἀπὸ τοῦ ὄντος ἑκάστοτε ἐπὶ τοὐ-
ναντίον ἀπάγων, ἢ αὐτὸς τοῦτο διαφεύγειν, ὁ μὴ
ἐγνωρικὼς ὃ ἔστιν ἕκαστον τῶν ὄντων; ΦΑΙ. Οὐ μή-
ποτε. ΣΩ. Λόγων ἄρα τέχνην, | ὦ ἑταῖρε, ὁ τὴν C
ἀλήθειαν μὴ εἰδώς, δόξας δὲ τεθηρευκὼς γελοίαν τινά,
ὡς ἔοικε, καὶ ἄτεχνον παρέξεται. ΦΑΙ. Κινδυνεύει.
XLV. ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐν τῷ Λυσίου λόγῳ, ὃν φέ-
ρεις, καὶ ἐν οἷς ἡμεῖς εἴπομεν ἰδεῖν τι ὧν φαμὲν
ἄτεχνόν τε καὶ ἔντεχνον εἶναι; ΦΑΙ. Πάντων γέ που
μάλιστα· ὡς νῦν γε ψιλῶς πως λέγομεν, οὐκ ἔχοντες
ἱκανὰ παραδείγματα. ΣΩ. Καὶ μὴν κατὰ τύχην γέ
τινα, ὡς ἔοικεν, ἐῤῥηθήτην τὼ λόγω ἔχοντέ τι παρά-
δειγμα, | ὡς ἂν ὁ εἰδὼς τὸ ἀληθὲς προςπαίζων ἐν D
λόγοις παράγοι τοὺς ἀκούοντας. καὶ ἔγωγε, ὦ Φαῖδρε,
αἰτιῶμαι τοὺς ἐντοπίους θεούς· ἴσως δὲ καὶ οἱ τῶν
Μουσῶν προφῆται οἱ ὑπὲρ κεφαλῆς ᾠδοὶ ἐπιπεπνευ-
κότες ἂν ἡμῖν εἶεν τοῦτο τὸ γέρας. οὐ γάρ που ἔγωγε
τέχνης τινὸς τοῦ λέγειν μέτοχος. ΦΑΙ. Ἔστω ὡς λέ-
γεις· μόνον δήλωσον ὃ φῄς. ΣΩ. Ἴθι δή μοι ἀνά-
γνωθι τὴν τοῦ Λυσίου λόγου ἀρχήν. ΦΑΙ. Περὶ μὲν
τῶν ἐμῶν πραγμάτων | ἐπίστασαι, καὶ ὡς νομίζω E
συμφέρειν ἡμῖν τούτων γενομένων, ἀκήκοας. ἀξιῶ δὲ
μὴ διὰ τοῦτο ἀτυχῆσαι ὧν δέομαι, ὅτι οὐκ ἐραστὴς
ὢν σοῦ τυγχάνω. ὡς ἐκείνοις μὲν τότε μεταμέλει —
ΣΩ. Παῦσαι. τί δὴ οὖν οὗτος ἁμαρτάνει καὶ ἄτεχνον
ποιεῖ, λεκτέον. * ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί. XLVI. ΣΩ. 263
Ἆρ᾽ οὖν οὐ παντὶ δῆλον τό γε τοιόνδε, ὡς περὶ μὲν
ἔνια τῶν τοιούτων ὁμονοητικῶς ἔχομεν, περὶ δ᾽ ἔνια
στασιωτικῶς; ΦΑΙ. Δοκῶ μὲν ὃ λέγεις μανθάνειν,
ἔτι δ᾽ εἰπὲ σαφέστερον. ΣΩ. Ὅταν τις ὄνομα εἴπῃ
σιδήρου ἢ ἀργύρου, ἆρ᾽ οὐ τὸ αὐτὸ πάντες διενοήθη-
μεν; ΦΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τί δ᾽ ὅταν δικαίου ἢ
ἀγαθοῦ; οὐκ ἄλλος ἄλλῃ φέρεται, καὶ ἀμφισβητοῦμεν
ἀλλήλοις τε καὶ ἡμῖν αὐτοῖς; ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.
| ΣΩ. Ἐν μὲν ἄρα τοῖς συμφωνοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς οὔ. B
ΦΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Ποτέρωθι οὖν εὐαπατητότεροί
ἐσμεν, καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐν ποτέροις μεῖζον δύναται;
ΦΑΙ. Δῆλον, ὅτι ἐν οἷς πλανώμεθα. ΣΩ. Οὐκοῦν
τὸν μέλλοντα τέχνην ῥητορικὴν μετιέναι πρῶτον μὲν
δεῖ ταῦτα ὁδῷ διῃρῆσθαι, καὶ εἰληφέναι τινὰ χαρα-
κτῆρα ἑκατέρου τοῦ εἴδους, ἐν ᾧ τε ἀνάγκη τὸ πλῆ-
θος πλανᾶσθαι καὶ ἐν ᾧ μή. ΦΑΙ. Καλὸν γοῦν ἄν,
ὦ Σώκρατες, | εἶδος εἴη κατανενοηκὼς ὁ τοῦτο λα- C
βών. ΣΩ. Ἔπειτά γε οἶμαι πρὸς ἑκάστῳ γιγνομένῳ
μὴ λανθάνειν, ἀλλ᾽ ὀξέως αἰσθάνεσθαι, περὶ οὗ ἂν
μέλλῃ ἐρεῖν πότερον ὂν τυγχάνει τοῦ γένους. ΦΑΙ.
Τί μήν; ΣΩ. Τί οὖν τὸν Ἔρωτα; πότερον φῶμεν
εἶναι τῶν ἀμφισβητησίμων, ἢ τῶν μή; ΦΑΙ. Τῶν
ἀμφισβητησίμων δήπου. ἢ οἴει ἂν σοι συγχωρῆσαι εἰ-

πεῖν ἃ νῦν δὴ εἶπες περὶ αὐτοῦ, ὡς βλάβη τέ ἐστι τῷ ἐρωμένῳ καὶ ἐρῶντι, καὶ αὖθις ὡς μέγιστον τῶν ἀγα-
D θῶν ' τυγχάνει; ΣΩ. Ἄριστα λέγεις. ἀλλ' εἰπὲ καὶ τόδε — ἐγὼ γάρ τοι διὰ τὸ ἐνθουσιαστικὸν οὐ πάνυ μέμνημαι — εἰ ὡρισάμην ἔρωτα ἀρχόμενος τοῦ λόγου. ΦΑΙ. Νὴ Δί' ἀμηχάνως γε ὡς σφόδρα. ΣΩ. Φεῦ, ὅσῳ λέγεις τεχνικωτέρας νύμφας τὰς Ἀχελῴου καὶ Πᾶνα τὸν Ἑρμοῦ Λυσίου τοῦ Κεφάλου πρὸς λόγους εἶναι. ἢ οὐδὲν λέγω, ἀλλὰ καὶ ὁ Λυσίας ἀρχόμενος τοῦ ἐρωτικοῦ ἠνάγκασεν ἡμᾶς ὑπολαβεῖν τὸν Ἔρω-
E τα ἕν τι τῶν ὄντων, ' ὃ αὐτὸς ἐβουλήθη, καὶ πρὸς τοῦτο ἤδη συνταξάμενος πάντα τὸν ὕστερον λόγον διεπεράνατο; βούλει πάλιν ἀναγνῶμεν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ; ΦΑΙ. Εἰ σοί γε δοκεῖ· ὃ μέντοι ζητεῖς, οὐκ ἔστ' αὐτόθι. ΣΩ. Λέγε, ἵν' ἀκούσω αὐτοῦ ἐκείνου. XLVII. ΦΑΙ. Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι, καὶ ὡς νομίζω συμφέρειν ἡμῖν τούτων γενομένων,
264 ἀκήκοας. ἀξιῶ δὲ * μὴ διὰ τοῦτο ἀτυχῆσαι ὧν δέομαι, ὅτι οὐκ ἐραστὴς ὢν σοῦ τυγχάνω· ὡς ἐκείνοις μὲν τότε μεταμέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν, ἐπειδὰν τῆς ἐπιθυμίας παύσωνται. ΣΩ. Ἦ πολλοῦ δεῖν ἔοικε ποιεῖν ὅδε γε ὃ ζητοῦμεν, ὃς οὐδὲ ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ἀπὸ τελευτῆς ἐξ ὑπτίας ἀνάπαλιν διανεῖν ἐπιχειρεῖ τὸν λόγον, καὶ ἄρχεται ἀφ' ὧν πεπαυμένος ἂν ἤδη ὁ ἐραστὴς λέγοι πρὸς τὰ παιδικά. ἢ οὐδὲν εἶπον, Φαῖδρε,
B φίλη κεφαλή; ΦΑΙ. Ἔστι γέ τοι δή, ὦ Σώκρατες, ' τελευτὴ περὶ οὗ τὸν λόγον ποιεῖται. ΣΩ. Τί δὲ τἆλλα; οὐ χύδην δοκεῖ βεβλῆσθαι τὰ τοῦ λόγου; ἢ φαίνεται τὸ δεύτερον εἰρημένον ἔκ τινος ἀνάγκης δεύτερον δεῖν τεθῆναι, ἤ τι ἄλλο τῶν ῥηθέντων; ἐμοὶ μὲν γὰρ ἔδοξεν, ὡς μηδὲν εἰδότι, οὐκ ἀγεννῶς τοὐπιὸν εἰρῆσθαι τῷ γράφοντι· σὺ δ' ἔχεις τινὰ ἀνάγκην λογογραφικήν, ᾗ ταῦτα ἐκεῖνος οὕτως ἐφεξῆς παρ' ἄλληλα ἔθηκε; ΦΑΙ. Χρηστὸς εἶ, ὅτι με ἡγεῖ ἱκανὸν εἶναι
C τὰ ἐκείνου ' οὕτως ἀκριβῶς διιδεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ τόδε γε οἶμαί σε φάναι ἄν, δεῖν πάντα λόγον ὥσπερ ζῷον συνεστάναι σῶμά τι ἔχοντα αὐτὸν αὑτοῦ, ὥστε μήτε ἀκέφαλον εἶναι μήτε ἄπουν, ἀλλὰ μέσα τ' ἔχειν καὶ ἄκρα, πρέποντ' ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ γεγραμμένα. ΦΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Σκέψαι τοίνυν τὸν τοῦ ἑταίρου σου λόγον, εἴθ' οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει· καὶ εὑρήσεις τοῦ ἐπιγράμματος οὐδὲν διαφέροντα, ὃ Μίδᾳ
D τῷ Φρυγί φασί τινες ' ἐπιγεγράφθαι. ΦΑΙ. Ποῖον τοῦτο, καὶ τί πεπονθός; ΣΩ. Ἔστι μὲν τοῦτο τόδε·

χαλκῆ παρθένος εἰμί, Μίδα δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι.
ὄφρ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτου ἐπὶ τύμβου
ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδας ὅτι τῇδε τέθαπται.

E ' ὅτι δ' οὐδὲν διαφέρει αὐτοῦ πρῶτον ἢ ὕστατόν τι λέγεσθαι, ἐννοεῖς που, ὡς ἐγᾦμαι. ΦΑΙ. Σκώπτεις τὸν λόγον ἡμῶν, ὦ Σώκρατες. XLVIII. ΣΩ. Τοῦτον μὲν τοίνυν, ἵνα μὴ σὺ ἄχθῃ, ἐάσωμεν — καίτοι συχνά γε ἔχειν μοι δοκεῖ παραδείγματα, πρὸς ἅ τις βλέπων ὀνίναιτ' ἄν, μιμεῖσθαι αὐτὰ ἐπιχειρῶν μὴ πάνυ τι· — εἰς δὲ τοὺς ἑτέρους λόγους ἴωμεν. ἦν γάρ τι ἐν αὐτοῖς, ὡς δοκῶ, προσῆκον ἰδεῖν τοῖς βουλομένοις
265 * περὶ λόγων σκοπεῖν. ΦΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Ἐναντίω που ἤστην· ὁ μὲν γὰρ ὡς τῷ ἐρῶντι, ὁ δ' ὡς τῷ μὴ δεῖ χαρίζεσθαι ἐλεγέτην. ΦΑΙ. Καὶ μάλ' ἀνδρικῶς. ΣΩ. Ὤιμην σε τἀληθὲς ἐρεῖν, ὅτι μανικῶς. ὃ μέντοι ἐζήτουν ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο. μανίαν γάρ τινα ἐφήσαμεν εἶναι τὸν Ἔρωτα. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Μανίας δέ γε εἴδη δύο, τὴν μὲν ὑπὸ νοσημάτων ἀνθρωπίνων, τὴν δὲ ὑπὸ θείας ἐξαλλαγῆς τῶν εἰωθότων νομίμων γιγνομένην. ' ΦΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. B
Τῆς δὲ θείας τεττάρων θεῶν τέτταρα μέρη διελόμενοι, μαντικὴν μὲν ἐπίπνοιαν Ἀπόλλωνος θέντες, Διονύσου δὲ τελεστικήν, Μουσῶν δ' αὖ ποιητικήν, τετάρτην δὲ Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος, ἐρωτικὴν μανίαν ἐφήσαμέν τε ἀρίστην εἶναι, καὶ οὐκ οἶδ' ὅπῃ τὸ ἐρωτικὸν πάθος ἀπεικάζοντες, ἴσως μὲν ἀληθοῦς τινος ἐφαπτόμενοι, τάχα δ' ἂν καὶ ἄλλοσε παραφερόμενοι, κεράσαντες οὐ παντάπασιν ἀπίθανον ' λόγον, μυθικόν τινα ὕμνον C
προσεπαίσαμεν μετρίως τε καὶ εὐφήμως τὸν ἐμόν τε καὶ σὸν δεσπότην Ἔρωτα, ὦ Φαῖδρε, καλῶν παίδων ἔφορον. ΦΑΙ. Καὶ μάλα ἔμοιγε οὐκ ἀηδῶς ἀκοῦσαι. XLIX. ΣΩ. Τόδε τοίνυν αὐτόθεν λάβωμεν, ὡς ἀπὸ τοῦ ψέγειν πρὸς τὸ ἐπαινεῖν ἔσχεν ὁ λόγος μεταβῆναι. ΦΑΙ. Πῶς δὴ οὖν αὐτὸ λέγεις; ΣΩ. Ἐμοὶ μὲν φαίνεται τὰ μὲν ἄλλα τῷ ὄντι παιδιᾷ πεπαῖσθαι· τούτων δέ τινων ἐκ τύχης ῥηθέντων δυοῖν εἰδοῖν, εἰ ' αὐτοῖν D
τὴν δύναμιν τέχνῃ λαβεῖν δύναιτό τις, οὐκ ἄχαρι. ΦΑΙ. Τίνων δή; ΣΩ. Εἰς μίαν τε ἰδέαν συνορῶντα ἄγειν τὰ πολλαχῇ διεσπαρμένα, ἵν' ἕκαστον ὁριζόμενος δῆλον ποιῇ περὶ οὗ ἂν ἀεὶ διδάσκειν ἐθέλῃ, ὥσπερ τὰ νῦν δὴ περὶ Ἔρωτος ὃ ἔστιν ὁρισθέν, εἴτ' εὖ εἴτε κακῶς ἐλέχθη· τὸ γοῦν σαφὲς καὶ τὸ αὐτὸ αὑτῷ ὁμολογούμενον διὰ ταῦτ' ἔσχεν εἰπεῖν ὁ λόγος. ΦΑΙ. Τὸ δ' ἕτερον δὴ εἶδος τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. ' Τὸ E
πάλιν κατ' εἴδη δύνασθαι τέμνειν, κατ' ἄρθρα, ᾗ πέφυκε, καὶ μὴ ἐπιχειρεῖν καταγνύναι μέρος μηδέν, κακοῦ μαγείρου τρόπῳ χρώμενον· ἀλλ' ὥσπερ ἄρτι τὼ λόγω τὸ μὲν ἄφρον τῆς διανοίας ἕν τι κοινῇ εἶδος ἐλαβέτην, * ὥσπερ δὲ σώματος ἐξ ἑνὸς διπλᾶ καὶ ὁμώ- 266
νυμα πέφυκε, σκαιά, τὰ δὲ δεξιὰ κληθέντα, οὕτω καὶ τὸ τῆς παρανοίας ὡς ἓν ἐν ἡμῖν πεφυκὸς εἶδος ἡγησαμένω τὼ λόγω, ὁ μὲν τὸ ἐπ' ἀριστερὰ τεμνόμενος μέρος πάλιν τοῦτο τέμνων οὐκ ἐπανῆκε, πρὶν ἐν αὐτοῖς ἐφευρὼν ὀνομαζόμενον σκαιόν τινα ἔρωτα ἐλοιδόρησε μάλ' ἐν δίκῃ, ὁ δ' εἰς τὰ ἐν δεξιᾷ τῆς μανίας ἀγαγὼν ἡμᾶς, ὁμώνυμον μὲν ἐκείνῳ, θεῖον δ' αὖ τιν' ἔρωτα ἐφευρὼν καὶ ' προτεινάμενος ἐπῄνεσεν ὡς μεγί- B
στων αἴτιον ἡμῖν ἀγαθῶν. ΦΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. L. ΣΩ. Τούτων δὴ ἔγωγε αὐτός τε ἐραστής, ὦ Φαῖδρε, τῶν διαιρέσεων καὶ συναγωγῶν, ἵν' οἷός τε ὦ λέγειν τε καὶ φρονεῖν· ἐάν τέ τιν' ἄλλον ἡγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἓν καὶ ἐπὶ πολλὰ πεφυκόθ' ὁρᾶν, τοῦτον διώκω κατόπισθε μετ' ἴχνιον ὥστε θεοῖο. καὶ μέντοι καὶ τοὺς δυναμένους αὐτὸ δρᾶν εἰ μὲν ὀρθῶς ἢ μὴ προσαγορεύω, θεὸς οἶδε, καλῶ δὲ οὖν μέχρι τοῦδε ' διαλεκτικούς. τὰ δὲ νῦν παρὰ σοῦ τε καὶ Λυ- C
σίου μαθόντας εἰπὲ τί χρὴ καλεῖν· ἢ τοῦτ' ἐκεῖνό ἐστιν ἡ λόγων τέχνη, ᾗ Θρασύμαχός τε καὶ οἱ ἄλλοι χρώμενοι σοφοὶ μὲν αὐτοὶ λέγειν γεγόνασιν, ἄλλους τε ποιοῦσιν, οἳ ἂν δωροφορεῖν αὐτοῖς ὡς βασιλεῦσιν ἐθέλωσι; ΦΑΙ. Βασιλικοὶ μὲν ἄνδρες, οὐ μὲν δὴ ἐπιστήμονές γε ὧν ἐρωτᾷς. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ εἶδος ὀρθῶς ἔμοιγε δοκεῖς καλεῖν διαλεκτικὸν καλῶν· τὸ δὲ

D ῥητορικὸν δοκεῖ μοι διαφεύγειν ' ἔθ' ἡμᾶς. ΣΩ. Πῶς
φῄς; καλόν πού τι ἂν εἴη, ὃ τούτων ἀπολειφθὲν ὅμως
τέχνῃ λαμβάνεται. πάντως δ' οὐκ ἀτιμαστέον αὐτὸ
σοί τε καὶ ἐμοί. λεκτέον δέ, τί μέντοι καὶ ἔστι τὸ λει-
πόμενον τῆς ῥητορικῆς; ΦΑΙ. Καὶ μάλα που συχνά,
ὦ Σώκρατες, τά γ' ἐν τοῖς βιβλίοις τοῖς περὶ λόγων
τέχνης γεγραμμένοις. LI. ΣΩ. Καὶ καλῶς γε ὑπέμνη-
σας. προοίμιον μὲν οἶμαι πρῶτον ὡς δεῖ τοῦ λόγου
λέγεσθαι ἐν ἀρχῇ. ταῦτα λέγεις — ἦ γάρ; — τὰ
κομψὰ τῆς τέχνης; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Δεύτερον δὲ δὴ
διήγησίν τινα, μαρτυρίας τ' ἐπ' αὐτῇ, τρίτον τεκμήρια,
τέταρτον εἰκότα· καὶ πίστωσιν οἶμαι καὶ ἐπιπίστωσιν
λέγειν τόν γε βέλτιστον λογοδαίδαλον Βυζάντιον ἄν-
δρα. ΦΑΙ. Τὸν χρηστὸν λέγεις Θεόδωρον; ΣΩ. Τί
267 μήν; καὶ ἔλεγχόν γε καὶ * ἐπεξέλεγχον ὡς ποιητέον ἐν
κατηγορίᾳ τε καὶ ἀπολογίᾳ. τὸν δὲ κάλλιστον Πάριον
Εὐηνὸν εἰς μέσον οὐκ ἄγομεν, ὃς ὑποδήλωσίν τε πρῶ-
τος εὗρε καὶ παρεπαίνους; οἱ δ' αὐτὸν καὶ παραψό-
γους φασὶν ἐν μέτρῳ λέγειν, μνήμης χάριν· σοφὸς γὰρ
ἀνήρ. Τισίαν δὲ Γοργίαν τε ἐάσομεν εὕδειν; οἳ πρὸ
τῶν ἀληθῶν τὰ εἰκότα εἶδον ὡς τιμητέα μᾶλλον, τά
τε αὖ σμικρὰ μεγάλα καὶ τὰ μεγάλα σμικρὰ φαίνε-
B σθαι ποιοῦσι διὰ ῥώμην λόγου, καινά ' τε ἀρχαίως
τά τ' ἐναντία καινῶς, συντομίαν τε λόγων καὶ ἄπειρα
μήκη περὶ πάντων ἀνεῦρον. ταῦτα δὲ ἀκούων ποτέ μου
Πρόδικος ἐγέλασε, καὶ μόνος αὐτὸς εὑρηκέναι ἔφη ὧν
δεῖ λόγων τέχνη· δεῖν δὲ οὔτε μακρῶν οὔτε βραχέων,
ἀλλὰ μετρίων. ΦΑΙ. Σοφώτατά γε, ὦ Πρόδικε. ΣΩ.
Ἱππίαν δὲ οὐ λέγομεν; οἶμαι γὰρ ἂν σύμψηφον αὐτῷ
C καὶ τὸν Ἠλεῖον ξένον γενέσθαι. ΦΑΙ. Τί δ' οὔ; '
ΣΩ. Τὰ δὲ Πώλου πῶς φράσομεν αὖ μουσεῖα λόγων,
ὡς διπλασιολογίαν καὶ γνωμολογίαν καὶ εἰκονολογίαν,
ὀνομάτων τε Λικυμνείων, ἃ ἐκείνῳ ἐδωρήσατο πρὸς
ποίησιν εὐεπείας; ΦΑΙ. Πρωταγόρεια δέ, ὦ Σώκρα-
τες, οὐκ ἦν μέντοι τοιαῦτ' ἄττα; ΣΩ. Ὀρθοέπειά γέ
τις, ὦ παῖ. καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλά. τῶν γε μὴν οἰ-
κτρογόων ἐπὶ γῆρας καὶ πενίαν ἑλκομένων λόγων κε-
κρατηκέναι τέχνῃ μοι φαίνεται τὸ τοῦ Χαλκηδονίου
σθένος. ὀργίσαι τε αὖ πολλοὺς ἅμα δεινὸς ἀνὴρ γέ-
D γονε, ' καὶ πάλιν ὠργισμένοις ἐπᾴδων κηλεῖν, ὡς ἔφη·
διαβάλλειν τε καὶ ἀπολύσασθαι διαβολὰς ὁθενδὴ κρά-
τιστος. τὸ δὲ δὴ τέλος τῶν λόγων κοινῇ πᾶσιν ἔοικε
συνδεδογμένον εἶναι, ᾧ τινες μὲν ἐπάνοδον, ἄλλοι δὲ
ἄλλο τίθενται ὄνομα. ΦΑΙ. Τὸ ἐν κεφαλαίῳ ἕκαστα
λέγεις ὑπομνῆσαι ἐπὶ τελευτῆς τοὺς ἀκούοντας περὶ
τῶν εἰρημένων. ΣΩ. Ταῦτα λέγω, καὶ εἴ τι σὺ ἄλλο
ἔχεις εἰπεῖν λόγων τέχνης πέρι. ΦΑΙ. Σμικρά γε καὶ
οὐκ ἄξια λέγειν. ΣΩ. Ἐῶμεν δὴ τά γε σμικρά· ταῦ-
268 τα * δὲ ὑπ' αὐγὰς μᾶλλον ἴδωμεν, τίνα καὶ ποτ' ἔχει
τὴν τῆς τέχνης δύναμιν; ΦΑΙ. Καὶ μάλ' ἐρρωμένην,
ὦ Σώκρατες, ἔν γε δὴ πλήθους συνόδοις. ΣΩ. Ἔχει
γάρ. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, ἰδὲ καὶ σύ, εἰ ἄρα καὶ σοὶ φαί-
νεται διεστηκὸς αὐτῶν τὸ ἦτρίον, ὥσπερ ἐμοί. ΦΑΙ.
Δείκνυε μόνον. LII. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι· εἴ τις προσ-
ελθὼν τῷ ἑταίρῳ σου Ἐρυξιμάχῳ ἢ τῷ πατρὶ αὐτοῦ
Ἀκουμενῷ εἴποι, ὅτι Ἐγὼ ἐπίσταμαι τοιαῦτ' ἄττα σώ-
B ματι προσφέρειν, ὥστε ' θερμαίνειν τ', ἐὰν βούλωμαι,
καὶ ψύχειν, καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ μοι, ἐμεῖν ποιεῖν, ἐὰν δ'
αὖ, κάτω διαχωρεῖν, καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα· καὶ
ἐπιστάμενος αὐτὰ ἀξιῶ ἰατρὸς εἶναι καὶ ἄλλον ποιεῖν,
ᾧ ἂν τὴν τούτων ἐπιστήμην παραδῶ· τί ἂν οἴει ἀκού-
σαντας εἰπεῖν; ΦΑΙ. Τί δ' ἄλλο γε ἢ ἐρέσθαι, εἰ
προσεπίσταται καὶ οὕστινας δεῖ καὶ ὁπότε ἕκαστα τού-
των ποιεῖν, καὶ μέχρι ὁπόσου; ΣΩ. Εἰ οὖν εἴποι,
ὅτι Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἀξιῶ τὸν ταῦτα παρ' ἐμοῦ ' μα- C
θόντα αὐτὸν οἷόν τ' εἶναι ποιεῖν ἃ ἐρωτᾷς; ΦΑΙ.
Εἴποι ἄν, οἶμαι, ὅτι μαίνεται ἄνθρωπος, καὶ ἐκ βι-
βλίου ποθὲν ἀκούσας ἢ περιτυχὼν φαρμακίοις ἰατρὸς
οἴεται γεγονέναι, οὐδὲν ἐπαΐων τῆς τέχνης. ΣΩ. Τί
δ' εἰ Σοφοκλεῖ αὖ προσελθὼν καὶ Εὐριπίδῃ τις λέγοι,
ὡς ἐπίσταται περὶ σμικροῦ πράγματος ῥήσεις παμμή-
κεις ποιεῖν καὶ περὶ μεγάλου πάνυ σμικράς, ὅταν τε
βούληται, οἰκτρὰς καὶ τοὐναντίον αὖ φοβερὰς καὶ
ἀπειλητικάς, ὅσα τ' ' ἄλλα τοιαῦτα, καὶ διδάσκων αὐ- D
τὰ τραγῳδίας ποίησιν οἴεται παραδιδόναι; ΦΑΙ. Καὶ
οὗτοι ἄν, ὦ Σώκρατες, οἶμαι, καταγελῷεν, εἴ τις οἴε-
ται τραγῳδίαν ἄλλο τι εἶναι ἢ τὴν τούτων σύστασιν
πρέπουσαν ἀλλήλοις τε καὶ τῷ ὅλῳ συνισταμένην.
ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἂν ἀγροίκως γε, οἶμαι, λοιδορήσειαν,
ἀλλ' ὥσπερ ἂν μουσικὸς ἐντυχὼν ἀνδρὶ οἰομένῳ ἁρμο-
νικῷ εἶναι, ὅτι δὴ τυγχάνει ἐπιστάμενος ὡς οἷόν τε
ὀξυτάτην καὶ βαρυτάτην χορδὴν ποιεῖν, ' οὐκ ἀγρίως E
εἴποι ἄν· Ὦ μοχθηρέ, μελαγχολᾷς, ἀλλ' ἅτε μουσικὸς
ὢν πρᾳότερον, ὅτι Ὦ ἄριστε, ἀνάγκη μὲν καὶ ταῦτ'
ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα ἁρμονικὸν ἔσεσθαι, οὐδὲν
μὴν κωλύει μηδὲ σμικρὸν ἁρμονίας ἐπαΐειν τὸν τὴν σὴν
ἕξιν ἔχοντα· τὰ γὰρ πρὸ ἁρμονίας ἀναγκαῖα μαθή-
ματα ἐπίστασαι, ἀλλ' οὐ τὰ ἁρμονικά. ΦΑΙ. Ὀρθό-
τατά γε. * ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὁ Σοφοκλῆς τόν σφισιν 269
ἐπιδεικνύμενον τὰ πρὸ τραγῳδίας ἂν φαίη, ἀλλ' οὐ τὰ
τραγικά, καὶ ὁ Ἀκουμενὸς τὰ πρὸ ἰατρικῆς, ἀλλ' οὐ
τὰ ἰατρικά. ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. LIII. ΣΩ.
Τί δὲ τὸν μελίγηρυν Ἄδραστον οἰόμεθα ἢ καὶ Περι-
κλέα, εἰ ἀκούσειαν ὧν νῦν δὴ ἡμεῖς διῇμεν τῶν παγκά-
λων τεχνημάτων, βραχυλογιῶν τε καὶ εἰκονολογιῶν καὶ
ὅσα ἄλλα διελθόντες ὑπ' αὐγὰς ἔφαμεν εἶναι σκεπτέα,
πότερον χαλεπῶς ἂν αὐτούς, ὥσπερ ' ἐγώ τε καὶ σύ, B
ὑπ' ἀγροικίας ῥῆμά τι εἰπεῖν ἀπαίδευτον εἰς τοὺς ταῦ-
τα γεγραφότας τε καὶ διδάσκοντας ὡς ῥητορικὴν τέ-
χνην, ἢ ἅτε ἡμῶν ὄντας σοφωτέρους κἂν νῷν ἐπιπλῆ-
ξαι εἰπόντας· Ὦ Φαῖδρέ τε καὶ Σώκρατες, οὐ χρὴ
χαλεπαίνειν, ἀλλὰ συγγιγνώσκειν, εἴ τινες μὴ ἐπιστά-
μενοι διαλέγεσθαι ἀδύνατοι ἐγένοντο ὁρίσασθαι, τί
ποτ' ἔστι ῥητορική, ἐκ δὲ τούτου τοῦ πάθους τὰ πρὸ
τῆς τέχνης ἀναγκαῖα μαθήματ' ἔχοντες ῥητορικὴν ᾠή-
θησαν ' εὑρηκέναι, καὶ ταῦτα δὴ διδάσκοντες ἄλλους C
ἡγοῦνταί σφισι τελέως ῥητορικὴν δεδιδάχθαι, τὸ δ'
ἕκαστα τούτων πιθανῶς λέγειν τε καὶ τὸ ὅλον συνί-
στασθαι, ὡς οὐδὲν ἔργον, αὐτοὺς δεῖν παρ' ἑαυτῶν
τοὺς μαθητὰς σφῶν πορίζεσθαι ἐν τοῖς λόγοις. ΦΑΙ.
Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύει τοιοῦτόν τι εἶναι
τὸ τῆς τέχνης, ἣν οὗτοι οἱ ἄνδρες ὡς ῥητορικὴν διδά-
σκουσί τε καὶ γράφουσι, καὶ ἔμοιγε δοκεῖς ἀληθῆ εἰ-
ρηκέναι. ἀλλὰ δὴ τὴν τοῦ τῷ ὄντι ῥητορικοῦ τε καὶ ' D
πιθανοῦ τέχνην πῶς καὶ πόθεν ἄν τις δύναιτο πορί-
σασθαι; ΣΩ. Τὸ μὲν δύνασθαι, ὦ Φαῖδρε, ὥστε
ἀγωνιστὴν τέλεον γενέσθαι, εἰκός, ἴσως δὲ καὶ ἀναγ-
καῖον ἔχειν ὥσπερ τἆλλα· εἰ μὲν σοι ὑπάρχει φύσει

ῥητορικῷ εἶναι, ἔσει ῥήτωρ ἐλλόγιμος προσλαβὼν ἐπι-
στήμην τε καὶ μελέτην· ὅτου δ' ἂν ἐλλίπῃς τούτων,
ταύτῃ ἀτελὴς ἔσει. ὅσον δὲ αὐτοῦ τέχνη, οὐχ ᾗ Τι-
σίας τε καὶ Θρασύμαχος πορεύεται δοκεῖ μοι φαίνε-
E σθαι ἡ μέθοδος. ΦΑΙ. Ἀλλὰ πῇ δή; ΣΩ. | Κιν-
δυνεύει, ὦ ἄριστε, εἰκότως ὁ Περικλῆς πάντων τελεώ-
τατος εἰς τὴν ῥητορικὴν γενέσθαι. ΦΑΙ. Τί δή;
LIV. ΣΩ. Πᾶσαι, ὅσαι μεγάλαι τῶν τεχνῶν, προσδέον-
270 ται ἀδολεσχίας καὶ μετεωρολογίας φύσεως * πέρι· τὸ
γὰρ ὑψηλόνουν τοῦτο καὶ πάντῃ τελεσιουργὸν ἔοικεν
ἐντεῦθέν ποθεν εἰσιέναι. ὃ καὶ Περικλῆς πρὸς τῷ εὐ-
φυὴς εἶναι ἐκτήσατο· προσπεσὼν γάρ, οἶμαι, τοιούτῳ
ὄντι Ἀναξαγόρᾳ, μετεωρολογίας ἐμπλησθεὶς καὶ ἐπὶ
φύσιν νοῦ τε καὶ ἀνοίας ἀφικόμενος, ὧν δὴ πέρι τὸν
πολὺν λόγον ἐποιεῖτο Ἀναξαγόρας, ἐντεῦθεν εἵλκυσεν
ἐπὶ τὴν τῶν λόγων τέχνην τὸ πρόσφορον αὐτῇ. ΦΑΙ.
B Πῶς τοῦτο λέγεις; | ΣΩ. Ὁ αὐτός που τρόπος τέ-
χνης ῥητορικῆς, ὅσπερ καὶ ἰατρικῆς. ΦΑΙ. Πῶς δή;
ΣΩ. Ἐν ἀμφοτέραις δεῖ διελέσθαι φύσιν, σώματος μὲν
ἐν τῇ ἑτέρᾳ, ψυχῆς δ' ἐν τῇ ἑτέρᾳ, εἰ μέλλεις μὴ τρι-
βῇ μόνον καὶ ἐμπειρίᾳ, ἀλλὰ τέχνῃ τῷ μὲν φάρμακα
καὶ τροφὴν προσφέρων ὑγίειαν καὶ ῥώμην ἐμποιήσειν,
τῇ δὲ λόγους τε καὶ ἐπιτηδεύσεις νομίμους πειθὼ ἣν
ἂν βούλῃ καὶ ἀρετὴν παραδώσειν. ΦΑΙ. Τὸ γοῦν
C εἰκός, ὦ Σώκρατες, οὕτως. ΣΩ. Ψυχῆς οὖν | φύσιν
ἀξίως λόγου κατανοῆσαι οἴει δυνατὸν εἶναι ἄνευ τῆς
τοῦ ὅλου φύσεως; ΦΑΙ. Εἰ μὲν Ἱπποκράτει γε τῷ
τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πείθεσθαι, οὐδὲ περὶ σώμα-
τος ἄνευ τῆς μεθόδου ταύτης. ΣΩ. Καλῶς γάρ, ὦ
ἑταῖρε, λέγει. χρὴ μέντοι πρὸς τῷ Ἱπποκράτει τὸν λό-
γον ἐξετάζοντα σκοπεῖν, εἰ συμφωνεῖ. ΦΑΙ. Φημί.
LV. ΣΩ. Τὸ τοίνυν περὶ φύσεως σκόπει, τί ποτε λέγει
Ἱπποκράτης τε καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος. ἆρ' οὐχ ὧδε δεῖ
D διανοεῖσθαι | περὶ ὁτουοῦν φύσεως; πρῶτον μέν,
ἁπλοῦν ἢ πολυειδές ἐστιν οὗ πέρι βουλησόμεθα εἶναι
αὐτοὶ τεχνικοὶ καὶ ἄλλον δυνατοὶ ποιεῖν, ἔπειτα δέ,
ἐὰν μὲν ἁπλοῦν ᾖ, σκοπεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τίνα
πρὸς τί πέφυκεν εἰς τὸ δρᾶν ἔχον ἢ τίνα εἰς τὸ πα-
θεῖν ὑπὸ τοῦ; ἐὰν δὲ πλείω εἴδη ἔχῃ, ταῦτα ἀριθμη-
σάμενος, ὅπερ ἐφ' ἑνός, τοῦτ' ἰδεῖν ἐφ' ἑκάστου, τῷ τί
ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν ἢ τῷ τί παθεῖν ὑπὸ τοῦ; ΦΑΙ.
Κινδυνεύει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἡ γοῦν ἄνευ τούτων
E μέθοδος ἐοίκοι ἂν ὥσπερ | τυφλοῦ πορείᾳ. ἀλλ' οὐ
μὴν ἀπεικαστέον τόν γε τέχνῃ μετιόντα ὁτιοῦν τυφλῷ
οὐδὲ κωφῷ, ἀλλὰ δῆλον, ὡς, ἄν τῴ τις τέχνῃ λόγους
διδῷ, τὴν οὐσίαν δείξει ἀκριβῶς τῆς φύσεως τούτου,
πρὸς ὃ τοὺς λόγους προσοίσει· ἔσται δέ που ψυχὴ
τοῦτο; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ἅμιλλα αὐτῷ
271 τέταται * πρὸς τοῦτο πᾶσα· πειθὼ γὰρ ἐν τούτῳ
ποιεῖν ἐπιχειρεῖ. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Δῆλον
ἄρα, ὅτι ὁ Θρασύμαχός τε καὶ ὃς ἂν ἄλλος σπουδῇ
τέχνην ῥητορικὴν διδῷ, πρῶτον πάσῃ ἀκριβείᾳ γράψει
τε καὶ ποιήσει ψυχὴν ἰδεῖν, πότερον ἓν καὶ ὅμοιον
πέφυκεν, ἢ κατὰ σώματος μορφὴν πολυειδές. τοῦτο
γάρ φαμεν φύσιν εἶναι δεικνύναι. ΦΑΙ. Παντάπασι
μὲν οὖν. ΣΩ. Δεύτερον δέ γε, ὅτῳ τί ποιεῖν ἢ πα-
B θεῖν ὑπὸ τοῦ πέφυκε. ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. | Τρίτον
δὲ δὴ διαταξάμενος τὰ λόγων τε καὶ ψυχῆς γένη καὶ
τὰ τούτων παθήματα δίεισι τὰς αἰτίας, προσαρμότ-
των ἕκαστον ἑκάστῳ, καὶ διδάσκων, οἵα οὖσα ὑφ'
οἵων λόγων δι' ἣν αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἡ μὲν πείθεται,
ἡ δὲ ἀπειθεῖ. ΦΑΙ. Κάλλιστα γοῦν ἄν, ὡς ἔοικ',
ἔχοι οὕτως. ΣΩ. Οὔτοι μὲν οὖν, ὦ φίλε, ἄλλως ἐν-
δεικνύμενον ἢ λεγόμενον τέχνῃ ποτὲ λεχθήσεται ἢ γρα-
φήσεται, οὔτε τι ἄλλο οὔτε τοῦτο. ἀλλ' οἱ νῦν γρά-
φοντες, ὧν σὺ | ἀκήκοας, τέχνας λόγων πανοῦργοί εἰσι C
καὶ ἀποκρύπτονται εἰδότες ψυχῆς πέρι παγκάλως. πρὶν
ἂν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον λέγωσί τε καὶ γράφωσι, μὴ
πειθώμεθ' αὐτοῖς τέχνῃ γράφειν. ΦΑΙ. Τίνα τοῦ-
τον; ΣΩ. Αὐτὰ μὲν τὰ ῥήματα εἰπεῖν οὐκ εὐπετές·
ὡς δὲ δεῖ γράφειν, εἰ μέλλει τεχνικῶς ἔχειν, καθ' ὅσον
ἐνδέχεται, λέγειν ἐθέλω. ΦΑΙ. Λέγε δή. LVI. ΣΩ.
Ἐπειδὴ λόγου δύναμις τυγχάνει ψυχαγωγία οὖσα, τὸν
μέλλοντα ῥητορικὸν ἔσεσθαι | ἀνάγκη εἰδέναι, ψυχὴ D
ὅσα εἴδη ἔχει. ἔστιν οὖν τόσα καὶ τόσα, καὶ τοῖα καὶ
τοῖα· ὅθεν οἱ μὲν τοιοίδε, οἱ δὲ τοιοίδε γίγνονται.
τούτων δὲ δὴ διῃρημένων, λόγων αὖ τόσα καὶ τόσα
ἔστιν εἴδη, τοιόνδε ἕκαστον. οἱ μὲν οὖν τοιοίδε ὑπὸ
τῶν τοιῶνδε λόγων διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν εἰς τὰ τοιάδε
εὐπειθεῖς, οἱ δὲ τοιοίδε διὰ τάδε δυσπειθεῖς. δεῖ δὴ
ταῦτα ἱκανῶς νοήσαντα, μετὰ ταῦτα θεώμενον αὐτὰ
ἐν ταῖς πράξεσιν ὄντα τε καὶ πραττόμενα ὀξέως τῇ
αἰσθήσει | δύνασθαι ἐπακολουθεῖν, ἢ μηδὲ εἰδέναι πω E
πλέον αὐτῶν ὧν τότε ἤκουε λόγων ξυνών. ὅταν δὲ εἰ-
πεῖν τε ἱκανῶς ἔχῃ, οἷος ὑφ' οἵων πείθεται, παρα-
γιγνόμενόν τε δυνατὸς ᾖ διαισθανόμενος ἑαυτῷ ἐνδεί-
κνυσθαι, ὅτι οὗτός ἐστι * καὶ αὕτη ἡ φύσις, περὶ ἧς 272
τότε ἦσαν οἱ λόγοι, νῦν ἔργῳ παροῦσά οἱ, ᾗ προσοι-
στέον τούσδε ὧδε τοὺς λόγους ἐπὶ τὴν τῶνδε πειθώ, —
ταῦτα δὲ ἤδη πάντ' ἔχοντι, προσλαβόντι καιροὺς τοῦ
πότε λεκτέον καὶ ἐπισχετέον, βραχυλογίας τε αὖ καὶ
ἐλεεινολογίας καὶ δεινώσεως, ἑκάστων τε ὅσ' ἂν εἴδη
μάθῃ λόγων, τούτων τὴν εὐκαιρίαν τε καὶ ἀκαιρίαν
διαγνόντι, καλῶς τε καὶ τελέως ἐστὶν ἡ τέχνη ἀπειρ-
γασμένη, πρότερον δ' οὔ· ἀλλ' ὅ τι ἂν αὐτῶν τις | B
ἐλλείπῃ λέγων ἢ διδάσκων ἢ γράφων, φῇ δὲ τέχνῃ λέ-
γειν, ὁ μὴ πειθόμενος κρατεῖ. τί δὴ οὖν, φήσει ἴσως
ὁ συγγραφεύς, ὦ Φαῖδρέ τε καὶ Σώκρατες, δοκεῖ οὕ-
τως ἢ ἄλλως πως ἀποδεκτέον λεγομένης λόγων τέχνης;
ΦΑΙ. Ἀδύνατόν που, ὦ Σώκρατες, ἄλλως· καίτοι οὐ
σμικρόν γε φαίνεται ἔργον. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. τού-
του τοι ἕνεκα χρὴ πάντας τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω
μεταστρέφοντα ἐπισκοπεῖν, εἴ τίς πῃ ῥᾴων καὶ | βρα- C
χυτέρα φαίνεται ἐπ' αὐτὴν ὁδός, ἵνα μὴ μάτην πολλὴν
ἀπίῃ καὶ τραχεῖαν, ἐξὸν ὀλίγην τε καὶ λείαν· ἀλλ' εἴ
τινά πῃ βοήθειαν ἔχεις ἐπακηκοὼς Λυσίου ἤ τινος ἄλ-
λου, πειρῶ λέγειν ἀναμιμνῃσκόμενος. ΦΑΙ. Ἕνεκα
μὲν πείρας ἔχοιμ' ἄν, ἀλλ' οὔτι νῦν γ' οὕτως ἔχω.
ΣΩ. Βούλει οὖν ἐγώ τιν' εἴπω λόγον, ὃν τῶν περὶ
ταῦτά τινων ἀκήκοα; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Λέγεται
γοῦν, ὦ Φαῖδρε, δίκαιον εἶναι καὶ τὸ τοῦ λύκου εἰ-
πεῖν. | ΦΑΙ. Καὶ σύ γε οὕτω ποίει. LVII. ΣΩ. D
Φασὶ τοίνυν οὐδὲν οὕτω ταῦτα δεῖν σεμνύνειν οὐδ'
ἀνάγειν ἄνω μακρὰν περιβαλλομένους· παντάπασι γάρ,
ὃ καὶ κατ' ἀρχὰς εἴπομεν τοῦδε τοῦ λόγου, ὅτι οὐδὲν
ἀληθείας μετέχειν δέοι δικαίων ἢ ἀγαθῶν πέρι πρα-
γμάτων, ἢ καὶ ἀνθρώπων γε τοιούτων φύσει ὄντων ἢ
τροφῇ, τὸν μέλλοντα ἱκανῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι, τὸ

παράπαν γὰρ οὐδὲν ἐν τοῖς δικαστηρίοις τούτων ἀλη-
E θείας μέλειν οὐδενί, ἀλλὰ τοῦ πιθανοῦ. τοῦτο ' δ'
εἶναι τὸ εἰκός, ᾧ δεῖν προσέχειν τὸν μέλλοντα τέχνῃ
ἐρεῖν. οὐδὲ γὰρ αὖ τὰ πραχθέντα δεῖν λέγειν ἐνίοτε,
ἐὰν μὴ εἰκότως ᾖ πεπραγμένα, ἀλλὰ τὰ εἰκότα, ἔν τε
κατηγορίᾳ καὶ ἀπολογίᾳ· καὶ πάντως λέγοντα τὸ δὴ
εἰκὸς διωκτέον εἶναι, πολλὰ εἰπόντα χαίρειν τῷ ἀλη-
273 θεῖ. * τοῦτο γὰρ διὰ παντὸς τοῦ λόγου γιγνόμενον
τὴν ἅπασαν τέχνην πορίζειν. ΦΑΙ. Αὐτά γε, ὦ Σώ-
κρατες, διελήλυθας, ἃ λέγουσιν οἱ περὶ τοὺς λόγους
τεχνικοὶ προσποιούμενοι εἶναι· ἀνεμνήσθην γάρ, ὅτι ἐν
τῷ πρόσθεν βραχέως τοῦ τοιούτου ἐφηψάμεθα, δοκεῖ
δὲ τοῦτο πάμμεγα εἶναι τοῖς περὶ ταῦτα. ΣΩ. Ἀλλὰ
μὴν τόν γε Τισίαν αὐτὸν πεπάτηκας ἀκριβῶς. εἰπέτω
τοίνυν καὶ τόδε ἡμῖν ὁ Τισίας, μή τι ἄλλο λέγει τὸ
B εἰκὸς ἢ τὸ ' τῷ πλήθει δοκοῦν. ΦΑΙ. Τί γὰρ ἄλλο;
ΣΩ. Τοῦτο δή, ὡς ἔοικε, σοφὸν εὑρὼν ἅμα καὶ τεχνι-
κὸν ἔγραψεν, ὡς, ἐάν τις ἀσθενὴς καὶ ἀνδρικὸς ἰσχυ-
ρὸν καὶ δειλὸν συγκόψας, ἱμάτιον ἤ τι ἄλλο ἀφελόμε-
νος, εἰς δικαστήριον ἄγηται, δεῖ δὴ τἀληθὲς μηδέτερον
λέγειν, ἀλλὰ τὸν μὲν δειλὸν μὴ ὑπὸ μόνου φάναι τοῦ
ἀνδρικοῦ συγκεκόφθαι, τὸν δὲ τοῦτο μὲν ἐλέγχειν, ὡς
μόνω ἤστην, ἐκείνῳ δὲ καταχρήσασθαι τῷ· Πῶς δ' ἂν
C ἐγὼ ' τοιόσδε τοιῷδε ἐπεχείρησα; ὁ δ' οὐκ ἐρεῖ δὴ τὴν
ἑαυτοῦ κάκην, ἀλλά τι ἄλλο ψεύδεσθαι ἐπιχειρῶν τάχ'
ἂν ἔλεγχόν πῃ παραδοίη τῷ ἀντιδίκῳ. καὶ περὶ τἆλλα
δὴ τοιαῦτ' ἄττ' ἐστὶ τὰ τέχνῃ λεγόμενα. οὐ γάρ, ὦ
Φαῖδρε; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Φεῦ, δεινῶς γ' ἔοικεν
ἀποκεκρυμμένην τέχνην ἀνευρεῖν ὁ Τισίας ἢ ἄλλος, ὅσ-
τις δήποτ' ὢν τυγχάνει καὶ ὁπόθεν χαίρει ὀνομαζό-
D μενος, ἀτάρ, ὦ ἑταῖρε, τούτῳ ἡμεῖς πότερον ' λέγωμεν
ἢ μή — ΦΑΙ. Τὸ ποῖον; LVIII. ΣΩ. Ὅτι, ὦ Τι-
σία, πάλαι ἡμεῖς, πρὶν καὶ σὲ παρελθεῖν, τυγχάνομεν
λέγοντες, ὡς ἄρα τοῦτο τὸ εἰκὸς τοῖς πολλοῖς δι'
ὁμοιότητα τοῦ ἀληθοῦς τυγχάνει ἐγγιγνόμενον· τὰς δὲ
ὁμοιότητας ἄρτι διήλθομεν, ὅτι πανταχοῦ ὁ τὴν ἀλή-
θειαν εἰδὼς κάλλιστα ἐπίσταται εὑρίσκειν. ὥστ' εἰ μὲν
ἄλλο τι περὶ τέχνης λόγων λέγεις, ἀκούοιμεν ἄν· εἰ δὲ
μή, οἷς νῦν δὴ διήλθομεν πεισόμεθα, ὡς, ἐὰν μή τις
E ' τῶν τε ἀκουσομένων τὰς φύσεις διαριθμήσηται, καὶ
κατ' εἴδη τε διαιρεῖσθαι τὰ ὄντα καὶ μιᾷ ἰδέᾳ δυνα-
τὸς ᾖ καθ' ἓν ἕκαστον περιλαμβάνειν, οὔποτ' ἔσται
τεχνικὸς λόγων πέρι, καθ' ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ.
ταῦτα δὲ οὐ μήποτε κτήσηται ἄνευ πολλῆς πραγμα-
τείας· ἣν οὐχ ἕνεκα τοῦ λέγειν καὶ πράττειν πρὸς ἀν-
θρώπους δεῖ διαπονεῖσθαι τὸν σώφρονα, ἀλλὰ τοῦ
θεοῖς κεχαρισμένα μὲν λέγειν δύνασθαι, κεχαρισμένως
δὲ πράττειν τὸ πᾶν εἰς δύναμιν. οὐ γὰρ δὴ ἄρ', ὦ
274 Τισία, φασὶν οἱ σοφώτεροι ἡμῶν, ὁμοδούλοις * δεῖ
χαρίζεσθαι μελετᾶν τὸν νοῦν ἔχοντα, ὅ τι μὴ πάρερ-
γον, ἀλλὰ δεσπόταις ἀγαθοῖς τε καὶ ἐξ ἀγαθῶν. ὥστ',
εἰ μακρὰ ἡ περίοδος, μὴ θαυμάσῃς· μεγάλων γὰρ ἕνε-
κα περιιτέον, οὐχ ὡς σὺ δοκεῖς. ἔσται μήν, ὡς ὁ λό-
γος φησίν, ἐάν τις ἐθέλῃ, καὶ ταῦτα κάλλιστα ἐξ ἐκεί-
νων γιγνόμενα. ΦΑΙ. Παγκάλως ἔμοιγε δοκεῖ λέγε-
σθαι, ὦ Σώκρατες, εἴπερ οἷός τέ τις εἴη. ΣΩ. Ἀλλὰ
B καὶ ἐπιχειροῦντί τοι τοῖς καλοῖς καλὸν καὶ ' πάσχειν
ὅ τι ἂν τῳ ξυμβῇ παθεῖν. ΦΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ.
Οὐκοῦν τὸ μὲν τέχνης τε καὶ ἀτεχνίας λόγων πέρι ἱκα-
νῶς ἐχέτω. ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Τὸ δ' εὐπρεπείας
δὴ γραφῆς πέρι καὶ ἀπρεπείας, πῇ γιγνόμενον καλῶς
ἂν ἔχοι καὶ ὅπῃ ἀπρεπῶς, λοιπόν. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί.
LIX. ΣΩ. Οἶσθ' οὖν, ὅπῃ μάλιστα θεῷ χαριεῖ λόγων
πέρι πράττων ἢ λέγων; ΦΑΙ. Οὐδαμῶς. σὺ δέ; ΣΩ.
Ἀκοήν γ' ἔχω λέγειν τῶν ' προτέρων, τὸ δ' ἀληθὲς C
αὐτοὶ ἴσασιν. εἰ δὲ τοῦτο εὕροιμεν αὐτοί, ἆρά γ' ἂν
ἔθ' ἡμῖν μέλοι τι τῶν ἀνθρωπίνων δοξασμάτων; ΦΑΙ.
Γελοῖον ἤρου. ἀλλ' ἃ φῂς ἀκηκοέναι, λέγε. ΣΩ.
Ἤκουσα τοίνυν περὶ Ναύκρατιν τῆς Αἰγύπτου γενέ-
σθαι τῶν ἐκεῖ παλαιῶν τινα θεῶν, οὗ καὶ τὸ ὄρνεον
τὸ ἱερόν, ὃ δὴ καλοῦσιν Ἶβιν· αὐτῷ δὲ ὄνομα τῷ δαί-
μονι εἶναι Θεῦθ. τοῦτον δὲ πρῶτον ἀριθμόν τε καὶ
λογισμὸν εὑρεῖν καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν, ' ἔτι D
δὲ πεττείας τε καὶ κυβείας, καὶ δὴ καὶ γράμματα. βα-
σιλέως δ' αὖ τότε ὄντος Αἰγύπτου ὅλης Θαμοῦ περὶ
τὴν μεγάλην πόλιν τοῦ ἄνω τόπου, ἣν οἱ Ἕλληνες Αἰ-
γυπτίας Θήβας καλοῦσι, καὶ τὸν θεὸν Ἄμμωνα, παρὰ
τοῦτον ἐλθὼν ὁ Θεῦθ τὰς τέχνας ἀπέδειξε, καὶ ἔφη
δεῖν διαδοθῆναι τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις. ὁ δὲ ἤρετο,
ἥντινα ἑκάστη ἔχοι ὠφέλειαν. διεξιόντος δέ, ὅ τι καλῶς
ἢ μὴ καλῶς δοκοῖ λέγειν, τὸ μὲν ἔψεγε, τὸ δ' ' ἐπῄνει. E
πολλὰ μὲν δὴ περὶ ἑκάστης τῆς τέχνης ἐπ' ἀμφότερα
Θαμοῦν τῷ Θεῦθ λέγεται ἀποφήνασθαι, ἃ λόγος πο-
λὺς ἂν εἴη διελθεῖν· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς γράμμασιν ἦν,
Τοῦτο δέ, ὦ βασιλεῦ, τὸ μάθημα, ἔφη ὁ Θεῦθ, σο-
φωτέρους Αἰγυπτίους καὶ μνημονικωτέρους παρέξει·
μνήμης τε γὰρ καὶ σοφίας φάρμακον εὑρέθη. ὁ δ' εἶ-
πεν· Ὦ τεχνικώτατε Θεῦθ, ἄλλος μὲν τεκεῖν δυνατὸς
τὰ τῆς τέχνης, ἄλλος δὲ κρῖναι, τίν' ἔχει μοῖραν βλά-
βης τε καὶ ὠφελείας τοῖς μέλλουσι χρῆσθαι. * καὶ νῦν 275
σύ, πατὴρ ὢν γραμμάτων, δι' εὔνοιαν τοὐναντίον εἶπες
ἢ δύναται. τοῦτο γὰρ τῶν μαθόντων λήθην μὲν ἐν
ψυχαῖς παρέξει μνήμης ἀμελετησίᾳ, ἅτε διὰ πίστιν
γραφῆς ἔξωθεν ὑπ' ἀλλοτρίων τύπων, οὐκ ἔνδοθεν αὐ-
τοὺς ὑφ' αὑτῶν ἀναμιμνῃσκομένους. οὔκουν μνήμης,
ἀλλ' ὑπομνήσεως φάρμακον εὗρες. σοφίας δὲ τοῖς μα-
θηταῖς δόξαν, οὐκ ἀλήθειαν πορίζεις· πολυήκοοι γάρ
σοι γενόμενοι ἄνευ διδαχῆς, πολυγνώμονες εἶναι δό-
ξουσιν, ' ἀγνώμονες ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος ὄντες καὶ χα- B
λεποὶ ξυνεῖναι, δοξόσοφοι γεγονότες ἀντὶ σοφῶν.
ΦΑΙ. Ὦ Σώκρατες, ῥᾳδίως σὺ Αἰγυπτίους καὶ ὁπο-
δαπούς, ἂν ἐθέλῃς, λόγους ποιεῖς. ΣΩ. Οἱ δέ γ', ὦ
φίλε, ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Δωδωναίου ἱερῷ δρυὸς λό-
γους ἔφησαν μαντικοὺς πρώτους γενέσθαι. τοῖς μὲν
οὖν τότε, ἅτε οὐκ οὖσι σοφοῖς, ὥσπερ ὑμεῖς οἱ νέοι,
ἀπέχρη δρυὸς καὶ πέτρας ἀκούειν ὑπ' εὐηθείας, εἰ μό-
νον ἀληθῆ λέγοιεν· σοὶ δ' ἴσως ' διαφέρει, τίς ὁ λέ- C
γων καὶ ποδαπός; οὐ γὰρ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖς,
εἴθ' οὕτως, εἴτε ἄλλως ἔχει. ΦΑΙ. Ὀρθῶς ἐπέπληξας·
καί μοι δοκεῖ περὶ γραμμάτων ἔχειν ἧπερ ὁ Θηβαῖος
λέγει. LX. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τέχνην οἰόμενος ἐν γράμ-
μασι καταλιπεῖν καὶ αὖ ὁ παραδεχόμενος, ὥς τι σα-
φὲς καὶ βέβαιον ἐκ γραμμάτων ἐσόμενον, πολλῆς ἂν
εὐηθείας γέμοι καὶ τῷ ὄντι τὴν Ἄμμωνος μαντείαν
ἀγνοοῖ, πλέον τι οἰόμενος εἶναι λόγους ' γεγραμμέ- D
νους τοῦ τὸν εἰδότα ὑπομνῆσαι περὶ ὧν ἂν ᾖ τὰ γε-
γραμμένα; ΦΑΙ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Δεινὸν γάρ που,
ὦ Φαῖδρε, τοῦτ' ἔχει γραφὴ καὶ ὡς ἀληθῶς ὅμοιον

ζωγραφίᾳ. καὶ γὰρ τὰ ἐκείνης ἔκγονα ἕστηκε μὲν ὡς ζῶντα, ἐὰν δ' ἀνέρῃ τι, σεμνῶς πάνυ σιγᾷ. ταὐτὸν δὲ καὶ οἱ λόγοι· δόξαις μὲν ἂν ὥς τι φρονοῦντας αὐτοὺς λέγειν, ἐὰν δέ τι ἔρῃ τῶν λεγομένων βουλόμενος μαθεῖν, ἕν τι σημαίνει μόνον ταὐτὸν ἀεί. ὅταν δὲ ἅπαξ
E γραφῇ, ˈ κυλινδεῖται μὲν πανταχοῦ πᾶς λόγος ὁμοίως παρὰ τοῖς ἐπαΐουσιν, ὡς δ' αὔτως παρ' οἷς οὐδὲν προσήκει, καὶ οὐκ ἐπίσταται λέγειν οἷς δεῖ γε καὶ μή. πλημμελούμενος δὲ καὶ οὐκ ἐν δίκῃ λοιδορηθεὶς τοῦ πατρὸς ἀεὶ δεῖται βοηθοῦ· αὐτὸς γὰρ οὔτ' ἀμύνασθαι οὔτε βοηθῆσαι δυνατὸς αὑτῷ. ΦΑΙ. Καὶ ταῦτά σοι ὀρθότατα εἴρηται. ΣΩ. Τί δ'; ἄλλον ὁρῶμεν
276 * λόγον, τούτου ἀδελφὸν γνήσιον, τῷ τρόπῳ τε γίγνεται, καὶ ὅσῳ ἀμείνων καὶ δυνατώτερος τούτου φύεται; ΦΑΙ. Τίνα τοῦτον, καὶ πῶς λέγεις γιγνόμενον; ΣΩ. Ὃς μετ' ἐπιστήμης γράφεται ἐν τῇ τοῦ μανθάνοντος ψυχῇ, δυνατὸς μὲν ἀμῦναι ἑαυτῷ, ἐπιστήμων δὲ λέγειν τε καὶ σιγᾶν πρὸς οὓς δεῖ. ΦΑΙ. Τὸν τοῦ εἰδότος λόγον λέγεις ζῶντα καὶ ἔμψυχον, οὗ ὁ γεγραμμένος εἴδωλον ἄν τι λέγοιτο δικαίως. LXI. ΣΩ. Παντάπασι
B μὲν οὖν. ˈ τόδε δή μοι εἰπέ. ὁ νοῦν ἔχων γεωργός, ὧν σπερμάτων κήδοιτο καὶ ἔγκαρπα βούλοιτο γενέσθαι, πότερα σπουδῇ ἂν θέρους εἰς Ἀδώνιδος κήπους ἀρῶν χαίροι θεωρῶν καλοὺς ἐν ἡμέραισιν ὀκτὼ γιγνομένους, ἢ ταῦτα μὲν δὴ παιδιᾶς τε καὶ ἑορτῆς χάριν δρῴη ἄν, ὅτε καὶ ποιοῖ, ἐφ' οἷς δὲ ἐσπούδακε, τῇ γεωργικῇ χρώμενος ἂν τέχνῃ, σπείρας εἰς τὸ προσῆκον, ἀγαπῴη ἂν ἐν ὀγδόῳ μηνὶ ὅσα ἔσπειρε τέλος λαβόντα; ΦΑΙ.
C Οὕτω που, ὦ ˈ Σώκρατες, τὰ μὲν σπουδῇ, τὰ δὲ ὡς ἑτέρως ἄν, ᾗ λέγεις, ποιοῖ. ΣΩ. Τὸν δὲ δικαίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιστήμας ἔχοντα τοῦ γεωργοῦ φῶμεν ἧττον νοῦν ἔχειν εἰς τὰ ἑαυτοῦ σπέρματα; ΦΑΙ. Ἥκιστά γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σπουδῇ αὐτὰ ἐν ὕδατι γράψει μέλανι σπείρων διὰ καλάμου μετὰ λόγων ἀδυνάτων μὲν αὑτοῖς λόγῳ βοηθεῖν, ἀδυνάτων δὲ ἱκανῶς τἀληθῆ διδάξαι. ΦΑΙ. Οὔκουν δὴ τό γ' εἰκός.
D ΣΩ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν ˈ γράμμασι κήπους, ὡς ἔοικε, παιδιᾶς χάριν σπερεῖ τε καὶ γράψει, ὅταν γράφῃ, ἑαυτῷ τε ὑπομνήματα θησαυριζόμενος, εἰς τὸ λήθης γῆρας ἐὰν ἵκηται, καὶ παντὶ τῷ ταὐτὸν ἴχνος μετιόντι· ἡσθήσεταί τε αὐτοὺς θεωρῶν φυομένους ἁπαλούς. ὅταν ἄλλοι παιδιαῖς ἄλλαις χρῶνται, συμποσίοις τε ἄρδοντες αὑτοὺς ἑτέροις τε ὅσα τούτων ἀδελφά, τοτ' ἐκεῖνος, ὡς ἔοικεν, ἀντὶ τούτων οἷς λέγω παί-
E ζων διάξει. ΦΑΙ. Παγκάλην ˈ λέγεις παρὰ φαύλην παιδιάν, ὦ Σώκρατες, τοῦ ἐν λόγοις δυναμένου παίζειν, δικαιοσύνης τε καὶ ἄλλων ὧν λέγεις πέρι μυθολογοῦντα. ΣΩ. Ἔστι γάρ, ὦ φίλε Φαῖδρε, οὕτω. πολὺ δ', οἶμαι, καλλίων σπουδὴ περὶ αὐτὰ γίγνεται, ὅταν τις τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ χρώμενος, λαβὼν ψυχὴν προσήκουσαν, φυτεύῃ τε καὶ σπείρῃ μετ' ἐπιστήμης λόγους,
277 οἳ ἑαυτοῖς τῷ τε φυτεύσαντι βοηθεῖν ἱκανοὶ * καὶ οὐχὶ ἄκαρποι, ἀλλ' ἔχοντες σπέρμα, ὅθεν ἄλλοι ἐν ἄλλοις ἤθεσι φυόμενοι τοῦτ' ἀεὶ ἀθάνατον παρέχειν ἱκανοί, καὶ τὸν ἔχοντ' εὐδαιμονεῖν ποιοῦντες, εἰς ὅσον ἀνθρώπῳ δυνατὸν μάλιστα. ΦΑΙ. Πολὺ γὰρ τοῦτ' ἔτι κάλλιον λέγεις. LXII. ΣΩ. Νῦν δὴ ἐκεῖνα ἤδη, ὦ Φαῖδρε, δυνάμεθα κρίνειν, τούτων ὡμολογημένων. ΦΑΙ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Ὧν δὴ πέρι βουληθέντες ἰδεῖν ἀφικόμεθα εἰς τόδε, ὅπως τὸ Λυσίου τε ὄνειδος ἐξετάσαι-
μεν τῆς τῶν ˈ λόγων γραφῆς πέρι, καὶ αὐτοὺς τοὺς B
λόγους, οἳ τέχνῃ καὶ ἄνευ τέχνης γράφοιντο. τὸ μὲν οὖν ἔντεχνον καὶ μὴ δοκεῖ μοι δεδηλῶσθαι μετρίως. ΦΑΙ. Ἔδοξέ γε δή. πάλιν δὲ ὑπόμνησόν με, πῶς. ΣΩ. Πρὶν ἄν τις τό τε ἀληθὲς ἑκάστων εἰδῇ περὶ ὧν λέγει ἢ γράφει, κατ' αὐτό τε πᾶν ὁρίζεσθαι δυνατὸς γένηται, ὁρισάμενός τε πάλιν κατ' εἴδη μέχρι τοῦ ἀτμήτου τέμνειν ἐπιστηθῇ, περί τε ψυχῆς φύσεως διιδὼν κατὰ
ταὐτά, τὸ ˈ προσαρμόττον ἑκάστῃ φύσει εἶδος ἀνευρί- C
σκων οὕτω τιθῇ καὶ διακοσμῇ τὸν λόγον, ποικίλῃ μὲν ποικίλους ψυχῇ καὶ παναρμονίους διδοὺς λόγους, ἁπλοῦς δὲ ἁπλῇ, οὐ πρότερον δυνατὸν τέχνῃ ἔσεσθαι καθ' ὅσον πέφυκε μεταχειρισθῆναι τὸ λόγων γένος, οὔτε τι πρὸς τὸ διδάξαι οὔτε τι πρὸς τὸ πεῖσαι, ὡς ὁ ἔμπροσθεν πᾶς μεμήνυκεν ἡμῖν λόγος. ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν τοῦτό γε οὕτω πως ἐφάνη. LXIII.
ΣΩ. Τί δ' αὖ περὶ τοῦ καλὸν ἢ ˈ αἰσχρὸν εἶναι τὸ D
λόγους λέγειν τε καὶ γράφειν, καὶ ὅπῃ γιγνόμενον ἐν δίκῃ λέγοιτ' ἂν ὄνειδος ἢ μή, ἆρα οὐ δεδήλωκε τὰ λεχθέντα ὀλίγον ἔμπροσθεν — ΦΑΙ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Ὡς εἴτε Λυσίας ἤ τις ἄλλος πώποτε ἔγραψεν ἢ γράψει ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ νόμους τιθεὶς σύγγραμμα πολιτικὸν γράφων καὶ μεγάλην τινὰ ἐν αὐτῷ βεβαιότητα ἡγούμενος καὶ σαφήνειαν, οὕτω μὲν ὄνειδος τῷ γρά-
φοντι, εἴτε τίς φησιν εἴτε μή. τὸ γὰρ ἀγνοεῖν ὕπαρ τε ˈ E
καὶ ὄναρ δικαίων τε καὶ ἀδίκων πέρι καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν οὐκ ἐκφεύγει τῇ ἀληθείᾳ μὴ οὐκ ἐπονείδιστον εἶναι, οὐδὲ ἂν ὁ πᾶς ὄχλος αὐτὸ ἐπαινέσῃ. ΦΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὁ δέ γε ἐν μὲν τῷ γεγραμμένῳ λόγῳ περὶ ἑκάστου παιδιάν τε ἡγούμενος πολλὴν ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ οὐδένα πώποτε λόγον ἐν μέτρῳ οὐδ' ἄνευ μέτρου μεγάλης ἄξιον σπουδῆς γραφῆναι οὐδὲ λεχθῆναι, ὡς οἱ ῥαψῳδούμενοι ἄνευ ἀνακρίσεως καὶ διδαχῆς
πειθοῦς ἕνεκα * ἐλέχθησαν, ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτῶν τοὺς 278
βελτίστους εἰδότων ὑπόμνησιν γεγονέναι, ἐν δὲ τοῖς διδασκομένοις καὶ μαθήσεως χάριν λεγομένοις καὶ τῷ ὄντι γραφομένοις ἐν ψυχῇ περὶ δικαίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν [ἐν] μόνοις τό τε ἐναργὲς εἶναι καὶ τέλεον καὶ ἄξιον σπουδῆς· δεῖν δὲ τοὺς τοιούτους λόγους αὐτοῦ λέγεσθαι οἷον υἱεῖς γνησίους εἶναι, πρῶτον μὲν τὸν ἐν ἑαυτῷ, ἐὰν εὑρεθεὶς ἐνῇ, ἔπειτα εἴ τινες τούτου
ἔκγονοί τε καὶ ἀδελφοὶ ˈ ἅμα ἐν ἄλλαις ἄλλων ψυχαῖς B
κατ' ἀξίαν ἐνέφυσαν· τοὺς δὲ ἄλλους χαίρειν ἐῶν — οὗτος δὲ ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ κινδυνεύει, ὦ Φαῖδρε, εἶναι οἷον ἐγώ τε καὶ σὺ εὐξαίμεθ' ἂν σέ τε καὶ ἐμὲ γενέσθαι. ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν ἔγωγε βούλομαί τε καὶ εὔχομαι ἃ λέγεις. LXIV. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη πεπαίσθω μετρίως ἡμῖν τὰ περὶ λόγων· καὶ σύ τε ἐλθὼν φράζε Λυσίᾳ, ὅτι νὼ καταβάντε εἰς τὸ Νυμφῶν νᾶμά
τε καὶ μουσεῖον ἠκούσαμεν λόγων, οἳ ἐπέστελλον ˈ λέ- C
γειν Λυσίᾳ τε καὶ εἴ τις ἄλλος συντίθησι λόγους, καὶ Ὁμήρῳ καὶ εἴ τις ἄλλος αὖ ποίησιν ψιλὴν ἢ ἐν ᾠδῇ συντέθεικε, τρίτον δὲ Σόλωνι καὶ ὅστις ἐν πολιτικοῖς λόγοις νόμους ὀνομάζων συγγράμματα ἔγραψεν, εἰ μὲν εἰδὼς ᾗ τἀληθὲς ἔχει συνέθηκε ταῦτα καὶ ἔχων βοηθεῖν, εἰς ἔλεγχον ἰὼν περὶ ὧν ἔγραψε, καὶ λέγων αὐτὸς δυνατὸς τὰ γεγραμμένα φαῦλα ἀποδεῖξαι, οὔτι τῶνδε ἐπωνυμίαν ἔχοντα δεῖ λέγεσθαι τὸν τοιοῦτον,

D ἀλλ' | ἐφ' οἷς ἐσπούδακεν ἐκείνων. ΦΑΙ. Τίνας οὖν τὰς ἐπωνυμίας αὐτῷ νέμεις; ΣΩ. Τὸ μὲν σοφόν, ὦ Φαῖδρε, καλεῖν ἔμοιγε μέγα εἶναι δοκεῖ καὶ θεῷ μόνῳ πρέπειν· τὸ δὲ ἢ φιλόσοφον ἢ τοιοῦτόν τι μᾶλλόν τε ἂν αὐτῷ ἁρμόττοι καὶ ἐμμελεστέρως ἔχοι. ΦΑΙ. Καὶ οὐδέν γε ἄπο τρόπου. ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ τὸν μὴ ἔχοντα τιμιώτερα ὧν συνέθηκεν ἢ ἔγραψεν ἄνω κάτω στρέφων ἐν χρόνῳ, πρὸς ἄλληλα κολλῶν τε καὶ ἀφαιρῶν, ἐν δί-
E κῃ | που ποιητὴν ἢ λόγων συγγραφέα ἢ νομογράφον προσερεῖς; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ταῦτα τοίνυν τῷ ἑταίρῳ φράζε. ΦΑΙ. Τί δὲ σύ; πῶς ποιήσεις; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν σὸν ἑταῖρον δεῖ παρελθεῖν. ΣΩ. Τίνα τοῦτον; ΦΑΙ. Ἰσοκράτη τὸν καλόν. ᾧ τί ἀπαγγελεῖς, ὦ Σώκρατες; τίν' αὐτὸν φήσομεν εἶναι; ΣΩ. Νέος ἔτι, ὦ Φαῖδρε, Ἰσοκράτης· ὃ μέντοι μαντεύομαι κατ'
279 αὐτοῦ λέγειν ἐθέλω. * ΦΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Δοκεῖ μοι ἀμείνων ἢ κατὰ τοὺς περὶ Λυσίαν εἶναι λόγους τὰ τῆς φύσεως, ἔτι τε ἤθει γεννικωτέρῳ κεκρᾶσθαι· ὥστε οὐδὲν ἂν γένοιτο θαυμαστόν, προϊούσης τῆς ἡλικίας εἰ περὶ αὐτούς τε τοὺς λόγους, οἷς νῦν ἐπιχειρεῖ, πλέον ἢ παίδων διενέγκοι τῶν πώποτε ἁψαμένων λόγων, ἔτι τε, εἰ αὐτῷ μὴ ἀποχρήσαι ταῦτα, ἐπὶ μείζω δέ τις αὐτὸν ἄγοι ὁρμὴ θειοτέρα. φύσει γάρ, ὦ φίλε, ἔνεστί τις | φιλοσοφία τῇ τοῦ ἀνδρὸς διανοίᾳ. B
ταῦτα δὴ οὖν ἐγὼ μὲν παρὰ τῶνδε τῶν θεῶν ὡς ἐμοῖς παιδικοῖς Ἰσοκράτει ἐξαγγελῶ, σὺ δ' ἐκεῖνα ὡς σοῖς Λυσίᾳ. ΦΑΙ. Ταῦτ' ἔσται. ἀλλ' ἴωμεν, ἐπειδὴ καὶ τὸ πνῖγος ἠπιώτερον γέγονεν. ΣΩ. Οὐκοῦν εὐξαμένῳ πρέπει τοῖσδε πορεύεσθαι; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ὦ φίλε Πάν τε καὶ ἄλλοι ὅσοι τῇδε θεοί, δοίητέ μοι καλῷ γενέσθαι τἄνδοθεν· ἔξωθεν δὲ ὅσα ἔχω τοῖς ἐντὸς εἶναί μοι | φίλια. πλούσιον δὲ νομίζοιμι τὸν σοφόν. τὸ C
δὲ χρυσοῦ πλῆθος εἴη μοι ὅσον μήτε φέρειν μήτε ἄγειν δύναιτ' ἄλλος ἢ ὁ σώφρων. Ἔτι ἄλλου του δεόμεθα, ὦ Φαῖδρε; ἐμοὶ μὲν γὰρ μετρίως ηὖκται. ΦΑΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτα συνεύχου· κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. ΣΩ. Ἴωμεν.

ΙΠΠΙΑΣ ΜΕΙΖΩΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

281 * ΣΩ. Ἱππίας ὁ καλός τε καὶ σοφός, ὡς διὰ χρόνου ἡμῖν κατῆρας εἰς τὰς Ἀθήνας! ΙΠ. Οὐ γὰρ σχολή, ὦ Σώκρατες. ἡ γὰρ Ἦλις ὅταν τι δέηται διαπράξασθαι πρός τινα τῶν πόλεων, ἀεὶ ἐπὶ πρῶτον ἐμὲ ἔρχεται τῶν πολιτῶν αἱρουμένη πρεσβευτήν, ἡγου-
B μένη δικαστὴν καὶ ἄγγελον ἱκανώτατον εἶναι τῶν | λόγων, οἳ ἂν παρὰ τῶν πόλεων ἑκάστων λέγωνται. πολλάκις μὲν οὖν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις ἐπρέσβευσα· πλεῖστα δὲ καὶ περὶ πλείστων καὶ μεγίστων εἰς τὴν Λακεδαίμονα. διὸ δή, ὃ σὺ ἐρωτᾷς, οὐ θαμίζω εἰς τούσδε τοὺς τόπους. ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι, ὦ Ἱππία, ἔστι τὸ τῇ ἀληθείᾳ σοφόν τε καὶ τέλειον ἄνδρα εἶναι. σὺ γὰρ καὶ ἰδίᾳ ἱκανὸς εἶ παρὰ τῶν νέων πολλὰ χρήματα
C λαμβάνων ἔτι πλείω | ὠφελεῖν ὧν λαμβάνεις, καὶ αὖ δημοσίᾳ τὴν σαυτοῦ πόλιν ἱκανὸς εὐεργετεῖν, ὥσπερ χρὴ τὸν μέλλοντα μὴ καταφρονήσεσθαι, ἀλλ' εὐδοκιμήσειν ἐν τοῖς πολλοῖς. ἀτάρ, ὦ Ἱππία, τί ποτε τὸ αἴτιον, ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι, ὧν ὀνόματα μεγάλα λέγεται ἐπὶ σοφίᾳ, Πιττακοῦ τε καὶ Βίαντος καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν Μιλήσιον Θαλῆν καὶ ἔτι τῶν ὕστερον μέχρι Ἀναξαγόρου, ὡς ἢ πάντες ἢ οἱ πολλοὶ αὐτῶν φαίνονται ἀπεχόμενοι τῶν πολιτικῶν πράξεων; ΙΠ. Τί δ' οἴει, ὦ Σώκρατες, ἄλλο γε ἢ ἀδύνατοι ἦσαν | καὶ οὐχ D
ἱκανοὶ ἐξικνεῖσθαι φρονήσει ἐπ' ἀμφότερα, τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια; ΣΩ. Ἆρ' οὖν πρὸς Διός, ὥσπερ αἱ ἄλλαι τέχναι ἐπιδεδώκασι καὶ εἰσὶ παρὰ τοὺς νῦν δημιουργοὺς οἱ παλαιοὶ φαῦλοι, οὕτω καὶ τὴν ὑμετέραν τὴν τῶν σοφιστῶν τέχνην ἐπιδεδωκέναι φῶμεν καὶ εἶναι τῶν ἀρχαίων τοὺς περὶ τὴν σοφίαν φαύλους πρὸς ὑμᾶς; ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Εἰ ἄρα νῦν ἡμῖν, ὦ Ἱππία, ὁ Βίας ἀναβιῴη, γέλωτ' * ἂν 282
ὄφλοι πρὸς ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ τὸν Δαίδαλόν φασιν οἱ ἀνδριαντοποιοί, νῦν εἰ γενόμενος τοιαῦτ' ἐργάζοιτο, οἷα ἦν ἀφ' ὧν τοὔνομ' ἔσχε, καταγέλαστον ἂν εἶναι. ΙΠ. Ἔστι μὲν ταῦτα, ὦ Σώκρατες, οὕτως, ὡς σὺ λέγεις· εἴωθα μέντοι ἔγωγε τοὺς παλαιούς τε καὶ προτέρους ἡμῶν προτέρους τε καὶ μᾶλλον ἐγκωμιάζειν ἢ τοὺς νῦν, εὐλαβούμενος μὲν φθόνον τῶν ζώντων, φοβούμενος δὲ μῆνιν τῶν τετελευτηκότων. ΣΩ. Καλῶς γε σύ, ὦ Ἱππία, | νομίζων τε καὶ διανοούμενος, ὡς B
ἐμοὶ δοκεῖς. συμμαρτυρῆσαι δέ σοι ἔχω, ὅτι ἀληθῆ λέγεις, καὶ τῷ ὄντι ὑμῶν ἐπιδέδωκεν ἡ τέχνη πρὸς τὸ

καὶ τὰ δημόσια πράττειν δύνασθαι μετὰ τῶν ἰδίων.
Γοργίας τε γὰρ οὗτος ὁ Λεοντῖνος σοφιστὴς δεῦρο
ἀφίκετο δημοσίᾳ οἴκοθεν πρεσβεύων, ὡς ἱκανώτατος
ὢν Λεοντίνων τὰ κοινὰ πράττειν, καὶ ἔν τε τῷ δήμῳ
ἔδοξεν ἄριστα εἰπεῖν καὶ ἰδίᾳ ἐπιδείξεις ποιούμενος καὶ
C συνὼν τοῖς νέοις χρήματα πολλὰ ' εἰργάσατο καὶ ἔλα-
βεν ἐκ τῆσδε τῆς πόλεως· εἰ δὲ βούλει, ὁ ἡμέτερος
ἑταῖρος Πρόδικος οὗτος πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε δη-
μοσίᾳ ἀφίκετο, ἀτὰρ τὰ τελευταῖα ἔναγχος ἀφικόμενος
δημοσίᾳ ἐκ Κέω λέγων τ' ἐν τῇ βουλῇ πάνυ εὐδοκί-
μησε καὶ ἰδίᾳ ἐπιδείξεις ποιούμενος καὶ τοῖς νέοις
συνὼν χρήματα ἔλαβε θαυμαστὰ ὅσα. τῶν δὲ παλαιῶν
ἐκείνων οὐδεὶς πώποτε ἠξίωσεν ἀργύριον μισθὸν πρά-
D ξασθαι, οὐδ' ἐπιδείξεις ποιήσασθαι ἐν παντοδαποῖς '
ἀνθρώποις τῆς ἑαυτοῦ σοφίας· οὕτως ἦσαν εὐήθεις
καὶ ἐλελήθει αὐτοὺς ἀργύριον ὡς πολλοῦ ἄξιον εἴη.
τούτων δ' ἑκάτερος πλέον ἀργύριον ἀπὸ σοφίας εἴρ-
γασται ἢ ἄλλος δημιουργὸς ἀφ' ἧστινος τέχνης· καὶ
ἔτι πρότερος τούτων Πρωταγόρας. ΙΠ. Οὐδὲν γάρ,
ὦ Σώκρατες, οἶσθα τῶν καλῶν περὶ τοῦτο. εἰ γὰρ εἰ-
δείης, ὅσον ἀργύριον εἴργασμαι ἐγώ, θαυμάσαις ἄν.
καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ· ἀφικόμενος δέ ποτε εἰς Σικελίαν,
E Πρωταγόρου αὐτόθι ' ἐπιδημοῦντος καὶ εὐδοκιμοῦντος
καὶ πρεσβυτέρου ὄντος καὶ πολὺ νεώτερος ὢν ἐν ὀλί-
γῳ χρόνῳ πάνυ πλέον ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν μνᾶς
εἰργασάμην, καὶ ἐξ ἑνός γε χωρίου πάνυ σμικροῦ,
Ἰνυκοῦ, πλέον ἢ εἴκοσι μνᾶς. καὶ τοῦτο ἐλθὼν οἴκαδε
φέρων τῷ πατρὶ ἔδωκα, ὥστε ἐκεῖνον καὶ τοὺς ἄλλους
πολίτας θαυμάζειν τε καὶ ἐκπεπλῆχθαι. καὶ σχεδόν τι
οἶμαι ἐμὲ πλείω χρήματα εἰργάσθαι ἢ ἄλλους σύνδυο
οὕστινας βούλει τῶν σοφιστῶν. ΣΩ. Καλόν γε, ὦ
Ἱππία, λέγεις καὶ μέγα τεκμήριον σοφίας τῆς τε σεαυ-
283 τοῦ * καὶ τῶν νῦν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ἀρχαίους
ὅσον διαφέρουσι. τῶν γὰρ προτέρων [περὶ Ἀναξαγό-
ρου λέγεται] πολλὴ ἀμαθία κατὰ τὸν σὸν λόγον. τοὐ-
ναντίον γὰρ Ἀναξαγόρᾳ φασὶ συμβῆναι ἢ ὑμῖν· κατα-
λειφθέντων γὰρ αὐτῷ πολλῶν χρημάτων καταμελῆσαι
καὶ ἀπολέσαι πάντα· οὕτως αὐτὸν ἀνόητα σοφίζεσθαι.
λέγουσι δὲ καὶ περὶ ἄλλων τῶν παλαιῶν ἕτερα τοιαῦ-
τα. τοῦτο μὲν οὖν μοι δοκεῖς καλὸν τεκμήριον ἀπο-
B φαίνειν περὶ σοφίας τῶν ' νῦν πρὸς τοὺς προτέρους,
καὶ πολλοῖς συνδοκεῖ, ὅτι τὸν σοφὸν αὐτὸν αὑτῷ μά-
λιστα δεῖ σοφὸν εἶναι. τούτου δ' ὅρος ἐστὶν ἄρα, ὃς
ἂν πλεῖστον ἀργύριον ἐργάσηται. καὶ ταῦτα μὲν ἱκα-
νῶς ἐχέτω· τόδε δέ μοι εἰπέ, σὺ αὐτὸς πόθεν πλεῖ-
στον ἀργύριον εἰργάσω τῶν πόλεων, εἰς ἃς ἀφικνεῖ;
ἢ δῆλον, ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος, οἷπερ καὶ πλειστάκις
ἀφῖξαι; ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς
C φῄς; ἀλλ' ἐλάχιστον; ΙΠ. Οὐδὲν μὲν οὖν ' τὸ παρά-
παν πώποτε. ΣΩ. Τέρας λέγεις καὶ θαυμαστόν, ὦ
Ἱππία. καί μοι εἰπέ, πότερον ἡ σοφία ἡ σὴ οὐχ οἵα
τοὺς συνόντας αὐτῇ καὶ μανθάνοντας εἰς ἀρετὴν βελ-
τίους ποιεῖν; ΙΠ. Καὶ πολύ γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Ἀλλὰ τοὺς μὲν Ἰνυκινῶν υἱεῖς οἷός τε ἦσθα ἀμείνους
ποιῆσαι, τοὺς δὲ Σπαρτιατῶν ἠδυνάτεις; ΙΠ. Πολλοῦ
γε δέω. ΣΩ. Ἀλλὰ δῆτα Σικελιῶται μὲν ἐπιθυμοῦσιν
D ἀμείνους γίγνεσθαι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὔ; ΙΠ. ' Πάν-
τως που, ὦ Σώκρατες, καὶ Λακεδαιμόνιοι. ΣΩ. Ἆρ'
οὖν χρημάτων ἐνδείᾳ ἔφευγον τὴν σὴν ὁμιλίαν; ΙΠ.
Οὐ δῆτα, ἐπεὶ ἱκανὰ αὐτοῖς ἐστι. ΣΩ. Τί δῆτ' ἂν
εἴη, ὅτι ἐπιθυμοῦντες καὶ ἔχοντες χρήματα, καὶ σοῦ
δυναμένου τὰ μέγιστα αὐτοὺς ὠφελεῖν, οὐ πλήρη σε
ἀργυρίου ἀπέπεμψαν; ἀλλ' ἐκεῖνο, μῶν μὴ Λακεδαι-
μόνιοι σοῦ βέλτιον ἂν παιδεύσειαν τοὺς αὑτῶν παῖ-
δας; ἢ τοῦτο φῶμεν οὕτω, καὶ σὺ συγχωρεῖς; ΙΠ.
Οὐδ' ' ὁπωστιοῦν. ΣΩ. Πότερον οὖν τοὺς νέους οὐχ E
οἷός τ' ἦσθα πείθειν ἐν Λακεδαίμονι, ὡς σοὶ ξυνόν-
τες πλέον ἂν εἰς ἀρετὴν ἐπιδιδοῖεν ἢ τοῖς ἑαυτῶν, ἢ
τοὺς ἐκείνων πατέρας ἠδυνάτεις πείθειν, ὅτι σοὶ χρὴ
παραδιδόναι μᾶλλον ἢ αὐτοὺς ἐπιμελεῖσθαι, εἴπερ τι
τῶν υἱῶν κήδονται; οὐ γάρ που ἐφθόνουν γε τοῖς
ἑαυτῶν παισὶν ὡς βελτίστοις γενέσθαι. ΙΠ. Οὐκ οἴ-
μαι ἔγωγε φθονεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εὔνομός γ' ἡ
Λακεδαίμων. ΙΠ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἐν δέ γε ταῖς
εὐνόμοις πόλεσι * τιμιώτατον ἡ ἀρετή. ΙΠ. Πάνυ γε. 284
ΣΩ. Σὺ δὲ ταύτην παραδιδόναι ἄλλῳ κάλλιστ' ἀν-
θρώπων ἐπίστασαι. ΙΠ. Καὶ πολύ γε, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Ὁ οὖν κάλλιστ' ἐπιστάμενος ἱππικὴν παραδιδό-
ναι ἆρ' οὐκ ἂν ἐν Θετταλίᾳ τῆς Ἑλλάδος μάλιστα τι-
μῷτο καὶ πλεῖστα χρήματα λαμβάνοι, καὶ ἄλλοθι,
ὅπου τοῦτο σπουδάζοιτο; ΙΠ. Εἰκός γε. ΣΩ. Ὁ δὴ
δυνάμενος παραδιδόναι τὰ πλείστου ἄξια μαθήματα
εἰς ἀρετὴν ' οὐκ ἐν Λακεδαίμονι μάλιστα τιμήσεται καὶ B
πλεῖστα ἐργάσεται χρήματα, ἂν βούληται, καὶ ἐν ἄλλῃ
πόλει, ἥτις τῶν Ἑλληνίδων εὐνομεῖται, ἀλλ' ἐν Σικελίᾳ,
ὦ ἑταῖρε, οἴει, μᾶλλον καὶ ἐν Ἰνυκῷ; ταῦτα πειθώμε-
θα, ὦ Ἱππία; ἐὰν γὰρ σὺ κελεύῃς, πειστέον. ΙΠ. Οὐ
γὰρ πάτριον, ὦ Σώκρατες, Λακεδαιμονίοις κινεῖν τοὺς
νόμους, οὐδὲ παρὰ τὰ εἰωθότα παιδεύειν τοὺς υἱεῖς.
ΣΩ. Πῶς λέγεις; Λακεδαιμονίοις οὐ πάτριον ὀρθῶς ' C
πράττειν, ἀλλ' ἐξαμαρτάνειν; ΙΠ. Οὐκ ἂν φαίην ἔγω-
γε, Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ἂν πράττοιεν βέλ-
τιον ἀλλὰ μὴ χεῖρον παιδεύοντες τοὺς νέους; ΙΠ. Ὀρ-
θῶς. ἀλλὰ ξενικὴν παίδευσιν οὐ νόμιμον αὐτοῖς παι-
δεύειν· ἐπεὶ εὖ ἴσθι, εἴπερ τις ἄλλος ἐκεῖθεν χρήματα
ἔλαβε πώποτε ἐπὶ παιδεύσει, καὶ ἐμὲ ἂν λαβεῖν πολὺ
μάλιστα· χαίρουσι γοῦν ἀκούοντες ἐμοῦ καὶ ἐπαινοῦ-
σιν. ἀλλ', ὃ λέγω, οὐ νόμος. ΣΩ. Νόμον δὲ λέγεις,
ὦ Ἱππία, βλάβην πόλεως ' εἶναι, ἢ ὠφέλειαν; ΙΠ. D
Τίθεται μέν, οἶμαι, ὠφελείας ἕνεκα, ἐνίοτε δὲ καὶ βλά-
πτει, ἐὰν κακῶς τεθῇ, ὁ νόμος. ΣΩ. Τί δέ; οὐχ ὡς
ἀγαθὸν μέγιστον πόλει τίθενται τὸν νόμον οἱ τιθέ-
μενοι, καὶ ἄνευ τούτου μετὰ εὐνομίας ἀδύνατον οἰ-
κεῖν; ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὅταν ἄρα ἀγαθοῦ
ἁμάρτωσιν οἱ ἐπιχειροῦντες τοὺς νόμους τιθέναι, νο-
μίμου τε καὶ νόμου ἡμαρτήκασιν. ἢ πῶς λέγεις; ΙΠ.
' Τῷ μὲν ἀκριβεῖ λόγῳ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἔχει, οὐ E
μέντοι εἰώθασιν ἄνθρωποι ὀνομάζειν οὕτω. ΣΩ. Πό-
τερον, ὦ Ἱππία, οἱ εἰδότες, ἢ οἱ μὴ εἰδότες; ΙΠ. Οἱ
πολλοί. ΣΩ. Εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ εἰδότες τἀληθές, οἱ
πολλοί; ΙΠ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν που οἵ γ' εἰ-
δότες τὸ ὠφελιμώτερον τοῦ ἀνωφελεστέρου νομιμώτε-
ρον ἡγοῦνται τῇ ἀληθείᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις. ἢ οὐ συγ-
χωρεῖς; ΙΠ. Ναί, συγχωρῶ, ὅτι γε τῇ ἀληθείᾳ. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἔστι τε καὶ ἔχει οὕτως, ὡς οἱ εἰδότες ἡγοῦν-
ται; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔστι δέ γε Λακεδαιμονίοις,
ὡς σὺ φῄς, ὠφελιμώτερον τὴν ὑπὸ σοῦ παίδευσιν, * 285
ξενικὴν οὖσαν, παιδεύεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν ἐπιχωρίαν.

ΙΠ. Καὶ ἀληθῆ γε λέγω. ΣΩ. Καὶ γὰρ ὅτι τὰ ὠφελιμώτερα νομιμώτερά ἐστι, καὶ τοῦτο λέγεις, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Εἶπον γάρ. ΣΩ. Κατὰ τὸν σὸν ἄρα λόγον τοῖς Λακεδαιμονίων υἱέσιν ὑπὸ Ἱππίου παιδεύεσθαι νομιμώτερόν ἐστιν, ὑπὸ δὲ τῶν πατέρων ἀνομώτερον, εἴπερ τῷ ὄντι ὑπὸ σοῦ πλείω ὠφεληθήσονται. ΙΠ.
B Ἀλλὰ μὴν ὠφεληθήσονται, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. ' Παρανομοῦσιν ἄρα Λακεδαιμόνιοι οὐ διδόντες σοι χρυσίον καὶ ἐπιτρέποντες τοὺς αὑτῶν υἱεῖς. ΙΠ. Συγχωρῶ ταῦτα· δοκεῖς γάρ μοι τὸν λόγον πρὸς ἐμοῦ λέγειν, καὶ οὐδέν με δεῖ αὐτῷ ἐναντιοῦσθαι. ΣΩ. Παρανόμους μὲν δή, ὦ ἑταῖρε, τοὺς Λάκωνας εὑρίσκομεν, καὶ ταῦτ᾽ εἰς τὰ μέγιστα, τοὺς νομιμωτάτους δοκοῦντας εἶναι. ἐπαινοῦσι δὲ δή σε πρὸς θεῶν, ὦ Ἱππία, καὶ χαίρουσιν ἀκούοντες ποῖα; ἢ δῆλον δή, ὅτι ἐκεῖνα, ἃ
C σὺ κάλλιστα ἐπίστασαι, ' τὰ περὶ τὰ ἄστρα τε καὶ τὰ οὐράνια πάθη; ΙΠ. Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν· ταῦτά γε οὐδ᾽ ἀνέχονται. ΣΩ. Ἀλλὰ περὶ γεωμετρίας τι χαίρουσιν ἀκούοντες; ΙΠ. Οὐδαμῶς, ἐπεὶ οὐδ᾽ ἀριθμεῖν ἐκείνων γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πολλοὶ ἐπίστανται. ΣΩ. Πολλοῦ ἄρα δέουσι περί γε λογισμῶν ἀνέχεσθαί σου ἐπιδεικνυμένου. ΙΠ. Πολλοῦ μέντοι νὴ Δία. ΣΩ. Ἀλλὰ δῆτα ἐκεῖνα, ἃ σὺ ἀκριβέστατα ἐπίστασαι ἀνθρώπων
D διαιρεῖν, περί τε γραμμάτων ' δυνάμεως καὶ συλλαβῶν καὶ ῥυθμῶν καὶ ἁρμονιῶν; ΙΠ. Περὶ ποίων, ὦ ᾽γαθέ, ἁρμονιῶν καὶ γραμμάτων; ΣΩ. Ἀλλὰ τί μήν ἐστιν, ἃ ἡδέως σου ἀκροῶνται καὶ ἐπαινοῦσιν; αὐτός μοι εἰπέ, ἐπειδὴ ἐγὼ οὐχ εὑρίσκω. ΙΠ. Περὶ τῶν γενῶν, ὦ Σώκρατες, τῶν τε ἡρώων καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν κατοικίσεων, ὡς τὸ ἀρχαῖον ἐκτίσθησαν αἱ πόλεις, καὶ συλλήβδην πάσης τῆς ἀρχαιολογίας ἥδιστα ἀκροῶνται, ὥστ᾽ ἔγωγε δι᾽ αὐτοὺς ἠνάγκασμαι ἐκμεμα-
E θηκέναι ' τε καὶ ἐκμεμελετηκέναι πάντα τὰ τοιαῦτα. ΣΩ. Ναὶ μὰ Δί᾽, ὦ Ἱππία, εὐτύχηκάς γε, ὅτι γε Λακεδαιμόνιοι οὐ χαίρουσιν, ἄν τις αὐτοῖς ἀπὸ Σόλωνος τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἡμετέρους καταλέγῃ· εἰ δὲ μή, πράγματ᾽ ἂν εἶχες ἐκμανθάνων. ΙΠ. Πόθεν, ὦ Σώκρατες; ἅπαξ ἀκούσας πεντήκοντα ὀνόματα ἀπομνημονεύσω. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλ᾽ ἐγὼ οὐκ ἐνενόησα, ὅτι τὸ μνημονικὸν ἔχεις, ὥστ᾽ ἐννοῶ, ὅτι εἰκότως σοι
286 χαίρουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἅτε πολλὰ * εἰδότι, καὶ χρῶνται ὥσπερ ταῖς πρεσβύτισιν οἱ παῖδες πρὸς τὸ ἡδέως μυθολογῆσαι. ΙΠ. Καὶ ναὶ μὰ Δί᾽, ὦ Σώκρατες, περί γε ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ ἔναγχος αὐτόθι εὐδοκίμησα διεξιὼν ἃ χρὴ τὸν νέον ἐπιτηδεύειν. ἔστι γάρ μοι περὶ αὐτῶν πάγκαλος λόγος συγκείμενος, καὶ ἄλλως εὖ διακείμενος καὶ τοῖς ὀνόμασι. πρόσχημα δέ μοί ἐστι καὶ ἀρχὴ τοιάδε τις τοῦ λόγου. ἐπειδὴ ἡ Τροία
B ἥλω, λέγει ὁ λόγος, ὅτι ' Νεοπτόλεμος Νέστορα ἔροιτο, ποῖά ἐστι καλὰ ἐπιτηδεύματα, ἃ ἄν τις ἐπιτηδεύσας νέος ὢν εὐδοκιμώτατος γένοιτο; μετὰ ταῦτα δὴ λέγων ἐστὶν ὁ Νέστωρ καὶ ὑποτιθέμενος αὐτῷ πάμπολλα νόμιμα καὶ πάγκαλα. τοῦτον δὴ καὶ ἐκεῖ ἐπεδειξάμην, καὶ ἐνθάδε μέλλω ἐπιδεικνύναι εἰς τρίτην ἡμέραν ἐν τῷ Φειδοστράτου διδασκαλείῳ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄξια ἀκοῆς· ἐδεήθη γάρ μου Εὔδικος ὁ Ἀπημάντου. ἀλλ᾽ ὅπως παρέσει καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους
C ' ἄξεις, οἵτινες ἱκανοὶ ἀκούσαντες κρῖναι τὰ λεγόμενα. ΣΩ. Ἀλλὰ ταῦτ᾽ ἔσται, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, ὦ Ἱππία. νυνὶ μέντοι βραχύ τί μοι περὶ αὐτοῦ ἀπόκριναι· καὶ γάρ με εἰς καλὸν ὑπέμνησας. ἔναγχος γάρ τις, ὦ ἄριστε, εἰς ἀπορίαν με κατέβαλεν ἐν λόγοις τισὶ τὰ μὲν ψέγοντα ὡς αἰσχρά, τὰ δ᾽ ἐπαινοῦντα ὡς καλά, οὕτω πως ἐρόμενος καὶ μάλα ὑβριστικῶς· Πόθεν δέ μοι σύ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οἶσθα, ὁποῖα καλὰ καὶ αἰσχρά; ἐπεὶ φέρε, ' ἔχοις ἂν εἰπεῖν, τί ἐστι τὸ καλόν; Καὶ D
ἐγὼ διὰ τὴν ἐμὴν φαυλότητα ἠπορούμην τε καὶ οὐκ εἶχον αὐτῷ κατὰ τρόπον ἀποκρίνασθαι. ἀπιὼν οὖν ἐκ τῆς συνουσίας ἐμαυτῷ τε ὠργιζόμην καὶ ὠνείδιζον, καὶ ἠπείλουν, ὁπότε πρῶτον ὑμῶν τῳ τῶν σοφῶν ἐντύχοιμι, ἀκούσας καὶ μαθὼν καὶ ἐκμελετήσας ἰέναι πάλιν ἐπὶ τὸν ἐρωτήσαντα, ἀναμαχούμενος τὸν λόγον. νῦν οὖν, ὃ λέγω, εἰς καλὸν ἥκεις, καί με δίδαξον ἱκανῶς αὐτὸ τὸ καλὸν ὅ τι ' ἔστι, καὶ πειρῶ μοι ὅ τι μάλι- E
στα ἀκριβῶς εἰπεῖν ἀποκρινόμενος, μὴ ἐξελεγχθεὶς τὸ δεύτερον αὖθις γέλωτα ὄφλω. οἶσθα γὰρ δήπου σαφῶς, καὶ σμικρόν τί που τοῦτ᾽ ἂν εἴη μάθημα ὧν σὺ τῶν πολλῶν ἐπίστασαι. ΙΠ. Σμικρὸν μέντοι νὴ Δί᾽, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδενὸς ἄξιον, ὡς ἔπος εἰπεῖν. ΣΩ. Ῥᾳδίως ἄρα μαθήσομαι, καὶ οὐδείς με ἐξελέγξει ἔτι. ΙΠ. Οὐδεὶς μέντοι· φαῦλον γὰρ ἂν εἴη τὸ ἐμὸν πρᾶγμα * καὶ ἰδιωτικόν. ΣΩ. Εὖ γε, νὴ τὴν Ἥραν, λέ- 287
γεις, ὦ Ἱππία, εἰ χειρωσόμεθα τὸν ἄνδρα. Ἀτάρ μή τι κωλύω μιμούμενος ἐγὼ ἐκεῖνον, ἐάν σου ἀποκρινομένου ἀντιλαμβάνωμαι τῶν λόγων, ἵν᾽ ὅ τι μάλιστά με ἐκμελετήσῃς; σχεδὸν γάρ τι ἔμπειρός εἰμι τῶν ἀντιλήψεων. εἰ οὖν μή τί σοι διαφέρει, βούλομαι ἀντιλαμβάνεσθαι, ἵν᾽ ἐρρωμενέστερον μάθω. ΙΠ. Ἀλλ᾽ ἀντιλαμβάνου. καὶ γάρ, ὃ νῦν δὴ εἶπον, οὐ μέγα ἐστὶ τὸ ἐρώτημα, ἀλλὰ καὶ πολὺ τούτου ' χαλεπώτερα ἂν B
ἀποκρίνασθαι ἐγώ σε διδάξαιμι, ὥστε μηδέν᾽ ἀνθρώπων δύνασθαί σε ἐξελέγχειν. ΣΩ. Φεῦ, ὡς εὖ λέγεις! ἀλλά, ἐπειδὴ καὶ σὺ κελεύεις, φέρε ὅ τι μάλιστ᾽ ἐκεῖνος γενόμενος πειρῶμαί σε ἐρωτᾶν. Εἰ γὰρ δὴ αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον ἐπιδείξαις, ὃν φῄς, τὸν περὶ τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀκούσας, ἐπειδὴ παύσαιο λέγων, ἔροιτ᾽ ἂν οὐ περὶ ἄλλου πρότερον ἢ περὶ τοῦ καλοῦ, ἔθος γάρ τι τοῦτ᾽ ἔχει, καὶ εἴποι ' ἄν, Ὦ ξένε Ἠλεῖε, C
ἆρ᾽ οὐ δικαιοσύνῃ δίκαιοί εἰσιν οἱ δίκαιοι; Ἀπόκριναι δή, ὦ Ἱππία, ὡς ἐκείνου ἐρωτῶντος. ΙΠ. Ἀποκρινοῦμαι, ὅτι δικαιοσύνῃ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστι τι τοῦτο, ἡ δικαιοσύνη; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σοφίᾳ οἱ σοφοί εἰσι σοφοί, καὶ τῷ ἀγαθῷ πάντα τἀγαθὰ ἀγαθά; ΙΠ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Οὖσί γέ τισι τούτοις· οὐ γὰρ δήπου μὴ οὖσί γε. ΙΠ. Οὖσι μέντοι. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ τὰ καλὰ πάντα τῷ καλῷ ἐστι καλά; ΙΠ. Ναί, τῷ ' καλῷ. ΣΩ. Ὄντι γέ τινι τούτῳ; D
ΙΠ. Ὄντι· ἀλλὰ τί γὰρ μέλλει; ΣΩ. Εἰπὲ δή, ὦ ξένε, φήσει, τί ἐστι τοῦτο τὸ καλόν; ΙΠ. Ἄλλο τι οὖν, ὦ Σώκρατες, ὁ τοῦτο ἐρωτῶν δεῖται πυθέσθαι, τί ἐστι καλόν; ΣΩ. Οὔ μοι δοκεῖ, ἀλλ᾽ ὅ τι ἐστὶ τὸ καλόν, ὦ Ἱππία. ΙΠ. Καὶ τί διαφέρει τοῦτ᾽ ἐκείνου; ΣΩ. Οὐδέν σοι δοκεῖ; ΙΠ. Οὐδὲν γὰρ διαφέρει. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι δῆλον, ὅτι σὺ κάλλιον οἶσθα. ὅμως δέ, ὦ ᾽γαθέ, ἄθρει· ἐρωτᾷ γάρ σε οὔ, τί ἐστι καλόν, ' ἀλλ᾽ E
ὅ τι ἐστὶ τὸ καλόν. ΙΠ. Μανθάνω, ὦ ᾽γαθέ, καὶ ἀποκρινοῦμαί γε αὐτῷ, ὅ τι ἐστὶ τὸ καλόν, καὶ οὐ μήποτε ἐλεγχθῶ. ἔστι γάρ, ὦ Σώκρατες, εὖ ἴσθι, εἰ δεῖ

ταληθὲς λέγειν, παρθένος καλὴ καλόν. ΣΩ. Καλῶς
γε, ὦ Ἱππία, νὴ τὸν κύνα, καὶ εὐδόξως ἀπεκρίνω. ἄλ-
λο τι οὖν, ἂν ἐγὼ τοῦτο ἀποκρίνωμαι, τὸ ἐρωτώμενόν
288 τε ἀποκεκριμένος ἔσομαι καὶ ὀρθῶς, * καὶ οὐ μήπο-
τε ἐλεγχθῶ; ΙΠ. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες, ἐλεγ-
χθείης ὅ γε πᾶσι δοκεῖ, καὶ πάντες σοι μαρτυρήσου-
σιν οἱ ἀκούοντες, ὅτι ὀρθῶς λέγεις; ΣΩ. Εἶεν, πάνυ
μὲν οὖν. φέρε δή, ὦ Ἱππία, πρὸς ἐμαυτὸν ἀναλάβω ὃ
λέγεις. ὁ μὲν ἐρήσεταί με οὑτωσί πως· Ἴθι μοι, ὦ
Σώκρατες, ἀπόκριναι· ταῦτα πάντα, ἃ φῂς καλὰ εἶναι,
εἰ τί ἐστιν αὐτὸ τὸ καλόν, ταῦτ' ἂν εἴη καλά; Ἐγὼ
δὲ δὴ ἐρῶ, ὅτι, εἰ παρθένος καλὴ καλόν ἐστι — δι' ὃ
B ταῦτ' ἂν εἴη καλά. ΙΠ. Οἴει οὖν ἔτι αὐτὸν ἐπιχει-
ρήσειν σε ἐλέγχειν, ὡς οὐ καλόν ἐστιν ὃ λέγεις; ἢ ἐὰν
ἐπιχειρήσῃ, οὐ καταγέλαστον ἔσεσθαι; ΣΩ. Ὅτι μὲν
ἐπιχειρήσει, ὦ θαυμάσιε, εὖ οἶδα· εἰ δ' ἐπιχειρήσας
ἔσται καταγέλαστος, αὐτὸ δείξει. ἃ μέντοι ἐρεῖ ἐθέλω
σοι λέγειν. ΙΠ. Λέγε δή. ΣΩ. Ὡς γλυκὺς εἶ, φήσει,
ὦ Σώκρατες. θήλεια δ' ἵππος καλὴ οὐ καλόν, ἣν καὶ
ὁ θεὸς ἐν τῷ χρησμῷ ἐπῄνεσε; Τί φήσομεν, ὦ Ἱπ-
C πία; ἄλλο τι ἢ φῶμεν καὶ τὴν ἵππον καλὸν εἶναι,
τήν γε καλήν; πῶς γὰρ ἂν τολμῷμεν ἔξαρνοι εἶναι τὸ
καλὸν μὴ καλὸν εἶναι; ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρα-
τες, ἐπεί τοι καὶ ὀρθῶς αὐτὸ ὁ θεὸς εἶπε· πάγκαλαι
γὰρ παρ' ἡμῖν ἵπποι γίγνονται. ΣΩ. Εἶεν, φήσει δή·
τί δέ; λύρα καλὴ οὐ καλόν; Φῶμεν, ὦ Ἱππία; ΙΠ.
Ναί. ΣΩ. Ἐρεῖ τοίνυν μετὰ τοῦτ' ἐκεῖνος, σχεδόν τι
εὖ οἶδα ἐκ τοῦ τρόπου τεκμαιρόμενος, Ὦ βέλτιστε σύ,
τί δέ; χύτρα καλὴ οὐ καλὸν ἄρα; ΙΠ. Ὦ Σώκρατες,
D τίς δ' ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος; ὡς ἀπαίδευτός τις, ὃς οὕ-
τω φαῦλα ὀνόματα ὀνομάζειν τολμᾷ ἐν σεμνῷ πρά-
γματι. ΣΩ. Τοιοῦτός τις, ὦ Ἱππία, οὐ κομψός, ἀλλὰ
συρφετός, οὐδὲν ἄλλο φροντίζων ἢ τὸ ἀληθές. ἀλλ'
ὅμως ἀποκριτέον τῷ ἀνδρί, καὶ ἔγωγε προαποφαίνο-
μαι· εἴπερ ἡ χύτρα κεκεραμευμένη εἴη ὑπ' ἀγαθοῦ κε-
ραμέως λεία καὶ στρογγύλη καὶ καλῶς ὠπτημένη, οἷαι
τῶν καλῶν χυτρῶν εἰσί τινες δίωτοι, τῶν ἓξ χόας χω-
E ρουσῶν, πάγκαλαι, εἰ τοιαύτην ἐρωτῴη χύτραν, κα-
λὴν ὁμολογητέον εἶναι. πῶς γὰρ ἂν φαῖμεν καλὸν ὂν
μὴ καλὸν εἶναι; ΙΠ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ.
Οὐκοῦν καὶ χύτρα, φήσει, καλὴ καλόν; Ἀποκρίνου.
ΙΠ. Ἀλλ' οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχει, οἶμαι· καλὸν μὲν
καὶ τοῦτο τὸ σκεῦός ἐστι καλῶς εἰργασμένον, ἀλλὰ τὸ
ὅλον τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄξιον κρίνειν ὡς ὂν καλὸν πρὸς
ἵππον τε καὶ παρθένον καὶ τἆλλα πάντα τὰ καλά.
289 ΣΩ. Εἶεν· μανθάνω, * ὦ Ἱππία, ὡς ἄρα χρὴ ἀντιλέ-
γειν πρὸς τὸν ταῦτα ἐρωτῶντα τάδε, Ὦ ἄνθρωπε,
ἀγνοεῖς, ὅτι τὸ τοῦ Ἡρακλείτου εὖ ἔχει, ὡς ἄρα πι-
θήκων ὁ κάλλιστος αἰσχρὸς ἀνθρώπων γένει συμβάλ-
λειν, καὶ χυτρῶν ἡ καλλίστη αἰσχρὰ παρθένων γένει
συμβάλλειν, ὥς φησιν Ἱππίας ὁ σοφός. Οὐχ οὕτως,
ὦ Ἱππία; ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς
ἀπεκρίνω. ΣΩ. Ἄκουε δή. μετὰ τοῦτο γὰρ εὖ οἶδ'
ὅτι φήσει· Τί δέ, ὦ Σώκρατες; τὸ τῶν παρθένων γέ-
B νος θεῶν γένει ἄν τις συμβάλλῃ, οὐ ταὐτὸν πείσε-
ται, ὅπερ τὸ τῶν χυτρῶν τῷ τῶν παρθένων συμβαλ-
λόμενον; οὐχ ἡ καλλίστη παρθένος αἰσχρὰ φανεῖται;
ἢ οὐ καὶ Ἡράκλειτος ταὐτὸν τοῦτο λέγει, ὃν σὺ ἐπά-
γει, ὅτι ἀνθρώπων ὁ σοφώτατος πρὸς θεὸν πίθηκος
φανεῖται καὶ σοφίᾳ καὶ κάλλει καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν·
Ὁμολογήσωμεν, ὦ Ἱππία, τὴν καλλίστην παρθένον
πρὸς θεῶν γένος αἰσχρὰν εἶναι; ΙΠ. Τίς γὰρ ἂν ἀν-
τείποι τούτῳ γε, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἂν τοίνυν ταῦτα
ὁμολογήσωμεν, γελάσεταί τε καὶ ἐρεῖ· Ὦ Σώκρατες, C
μέμνησαι οὖν ὅ τι ἠρωτήθης; Ἔγωγε, φήσω, ὅτι αὐ-
τὸ τὸ καλὸν ὅ τί ποτ' ἐστίν. Ἔπειτα, φήσει, ἐρωτη-
θεὶς τὸ καλόν, ἀποκρίνει ὃ τυγχάνει ὄν, ὡς αὐτὸς
φῄς, οὐδὲν μᾶλλον καλὸν ἢ αἰσχρόν; Ἔοικε, φήσω· ἢ
τί μοι συμβουλεύεις, ὦ φίλε, φάναι; ΙΠ. Τοῦτ' ἔγωγε.
καὶ δὴ πρός γε θεοὺς ὅτι οὐ καλὸν τὸ ἀνθρώπειον
γένος, ἀληθῆ ἐρεῖ. ΣΩ. Εἰ δέ σε ἠρόμην, φήσει, ἐξ
ἀρχῆς, τί ἐστι καλόν τε καὶ αἰσχρόν, εἴ μοι ἅπερ D
νῦν ἀπεκρίνω, ἆρ' οὐκ ἂν ὀρθῶς ἀπεκέκρισο; ἔτι δὲ
καὶ δοκεῖ σοι αὐτὸ τὸ καλόν, ᾧ καὶ τἆλλα πάντα κο-
σμεῖται καὶ καλὰ φαίνεται, ἐπειδὰν προσγένηται ἐκεῖνο
τὸ εἶδος, τοῦτ' εἶναι παρθένος ἢ ἵππος ἢ λύρα. ΙΠ.
Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σώκρατες, εἰ τοῦτό γε ζητεῖ, πάντων
ῥᾷστον ἀποκρίνασθαι αὐτῷ, τί ἐστι τὸ καλόν, ᾧ καὶ
τἆλλα πάντα κοσμεῖται καὶ προσγενομένου αὐτοῦ καλὰ
φαίνεται. εὐηθέστατος οὖν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος καὶ E
οὐδὲν ἐπαΐει περὶ καλῶν κτημάτων. ἐὰν γὰρ αὐτῷ
ἀποκρίνῃ, ὅτι τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἐρωτᾷ τὸ καλὸν οὐδὲν ἄλ-
λο ἢ χρυσός, ἀπορήσει καὶ οὐκ ἐπιχειρήσει σε ἐλέγ-
χειν. ἴσμεν γάρ που πάντες, ὅτι ὅπου ἂν τοῦτο προς-
γένηται, κἂν πρότερον αἰσχρὸν φαίνηται, καλὸν φα-
νεῖται χρυσῷ γε κοσμηθέν. ΣΩ. Ἄπειρος εἶ τοῦ ἀν-
δρός, ὦ Ἱππία, ὡς σχέτλιός ἐστι καὶ οὐδὲν ῥᾳδίως
ἀποδεχόμενος. ΙΠ. Τί οὖν τοῦτο, ὦ Σώκρατες; τὸ
γὰρ ὀρθῶς λεγόμενον ἀνάγκη αὐτῷ ἀποδέχεσθαι, * 290
ἢ μὴ ἀποδεχομένῳ καταγελάστῳ εἶναι. ΣΩ. Καὶ μὲν
δὴ ταύτην γε τὴν ἀπόκρισιν, ὦ ἄριστε, οὐ μόνον οὐκ
ἀποδέξεται, ἀλλὰ πάνυ με καὶ τωθάσεται, καὶ ἐρεῖ·
Ὦ τετυφωμένε σύ, Φειδίαν οἴει κακὸν εἶναι δημιουρ-
γόν; Καὶ ἐγώ, οἶμαι, ἐρῶ, ὅτι Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΙΠ.
Καὶ ὀρθῶς γ' ἐρεῖς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὀρθῶς μέν-
τοι. τοιγάρτοι ἐκεῖνος, ἐπειδὰν ἐγὼ ὁμολογῶ ἀγαθὸν
εἶναι δημιουργὸν τὸν Φειδίαν, Εἶτα, φήσει, οἴει, τοῦτο
τὸ καλόν, ὃ σὺ λέγεις, ἠγνόει Φειδίας; Καὶ ἐγώ, Τί B
μάλιστα; φήσω. Ὅτι, ἐρεῖ, τῆς Ἀθηνᾶς τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς οὐ χρυσοῦς ἐποίησεν, οὐδὲ τὸ ἄλλο πρόσωπον
οὐδὲ τοὺς πόδας οὐδὲ τὰς χεῖρας, εἴπερ χρυσοῦν γε
δὴ ὂν κάλλιστον ἔμελλε φαίνεσθαι, ἀλλ' ἐλεφάντινον.
δῆλον, ὅτι τοῦτο ὑπὸ ἀμαθίας ἐξήμαρτεν, ἀγνοῶν, ὅτι
χρυσὸς ἄρ' ἐστὶν ὁ πάντα καλὰ ποιῶν, ὅπου ἂν προς-
γένηται. Ταῦτ' οὖν λέγοντι τί ἀποκρινώμεθα, ὦ Ἱ-
ππία; ΙΠ. Οὐδὲν χαλεπόν· ἐροῦμεν γάρ, ὅτι ὀρθῶς C
ἐποίησε. καὶ γὰρ τὸ ἐλεφάντινον, οἶμαι, καλόν ἐστι.
ΣΩ. Τοῦ οὖν ἕνεκα, φήσει, οὐ καὶ τὰ μέσα τῶν
ὀφθαλμῶν ἐλεφάντινα εἰργάσατο, ἀλλὰ λίθινα, ὡς
οἷόν τ' ἦν ὁμοιότητα τοῦ λίθου τῷ ἐλέφαντι ἐξευρών;
ἢ καὶ ὁ λίθος ὁ καλὸς καλόν ἐστι; Φήσομεν, ὦ Ἱπ-
πία; ΙΠ. Φήσομεν μέντοι, ὅταν γε πρέπων ᾖ. ΣΩ.
Ὅταν δὲ μὴ πρέπων, αἰσχρόν; Ὁμολογῶ, ἢ μή; ΙΠ.
Ὁμολόγει, ὅταν γε μὴ πρέπῃ. ΣΩ. Τί δὲ δή; ὁ ἐλέ-
φας καὶ ὁ χρυσός, φήσει, ὦ σοφὲ σύ, οὐχ ὅταν μὲν D
πρέπῃ, καλὰ ποιεῖ φαίνεσθαι, ὅταν δὲ μή, αἰσχρά;
Ἔξαρνοι ἐσόμεθα, ἢ ὁμολογήσομεν αὐτῷ ὀρθῶς λέγειν
αὐτόν; ΙΠ. Ὁμολογήσομεν τοῦτό γε, ὅτι, ὃ ἂν πρέπῃ

ἑκάστῳ, τοῦτο καλὸν ποιεῖ ἕκαστον. ΣΩ. Πότερον
οὖν πρέπει, φήσει, ὅταν τις τὴν χύτραν, ἣν ἄρτι ἐλέ-
γομεν, τὴν καλήν, ἕψῃ ἔτνους καλοῦ μεστήν, χρυσῆ
τορύνη αὐτῇ ἢ συκίνη; ΙΠ. Ἡράκλεις, οἷον λέγεις ἄν-
E θρωπον, ὦ Σώκρατες. οὐ βούλει ' μοι εἰπεῖν, τίς
ἐστιν; ΣΩ. Οὐ γὰρ ἂν γνοίης, εἴ σοι εἴποιμι τοὔνο-
μα. ΙΠ. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἔγωγε γιγνώσκω, ὅτι ἀμαθής
τίς ἐστι. ΣΩ. Μέρμερος πάνυ ἐστίν, ὦ Ἱππία. ἀλλ'
ὅμως τί φήσομεν; ποτέραν πρέπειν τοῖν τορύναιν τῷ
ἔτνει καὶ τῇ χύτρᾳ; ἢ δῆλον, ὅτι τὴν συκίνην; εὐωδέ-
στερον γάρ που τὸ ἔτνος ποιεῖ, καὶ ἅμα, ὦ ἑταῖρε,
οὐκ ἂν συντρίψασα ἡμῖν τὴν χύτραν ἐκχέαι τὸ ἔτνος
καὶ τὸ πῦρ ἀποσβέσειε καὶ τοὺς μέλλοντας ἑστιᾶσθαι
ἄνευ ὄψου πάνυ γενναίου ποιήσειεν· ἡ δὲ χρυσῆ ἐκεί-
291 νη πάντ' ἂν ταῦτα ποιήσειεν, ὥστ' ἐμοὶ δοκεῖ * τὴν
συκίνην ἡμᾶς μᾶλλον φάναι πρέπειν ἢ τὴν χρυσῆν, εἰ
μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. ΙΠ. Πρέπει μὲν γάρ, ὦ Σώ-
κρατες, μᾶλλον· οὐ μέντ' ἂν ἔγωγε τῷ ἀνθρώπῳ τοι-
αῦτ' ἐρωτῶντι διαλεγοίμην. ΣΩ. Ὀρθῶς γε, ὦ φίλε·
σοὶ μὲν γὰρ οὐκ ἂν πρέποι τοιούτων ὀνομάτων ἀνα-
πίμπλασθαι, καλῶς μὲν οὑτωσὶ ἀμπεχομένῳ, καλῶς δὲ
ὑποδεδεμένῳ, εὐδοκιμοῦντι δὲ ἐπὶ σοφίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς
B Ἕλλησιν. ἀλλ' ἐμοὶ οὐδὲν πρᾶγμα φύρεσθαι ' πρὸς τὸν
ἄνθρωπον· ἐμὲ οὖν προδίδασκε καὶ ἐμὴν χάριν ἀπο-
κρίνου. εἰ γὰρ δὴ πρέπει γε μᾶλλον ἡ συκίνη τῆς χρυ-
σῆς, φήσει ὁ ἄνθρωπος, ἄλλο τι καὶ καλλίων ἂν εἴη,
ἐπειδήπερ τὸ πρέπον, ὦ Σώκρατες, κάλλιον ὡμολόγη-
σας εἶναι τοῦ μὴ πρέποντος; Ἄλλο τι ὁμολογῶμεν, ὦ
Ἱππία, τὴν συκίνην καλλίω τῆς χρυσῆς εἶναι; ΙΠ.
Βούλει σοι εἴπω, ὦ Σώκρατες, ὃ εἰπὼν εἶναι τὸ καλὸν
ἀπαλλάξεις αὐτὸν τῶν πολλῶν λόγων; ΣΩ. Πάνυ
C μὲν οὖν. ' μὴ μέντοι πρότερόν γε, πρὶν ἄν μοι εἴπῃς,
ποτέραν ἀποκρίνωμαι οἷν ἄρτι ἔλεγον τοῖν τορύναιν
πρέπουσάν τε καὶ καλλίω εἶναι. ΙΠ. Ἀλλ', εἰ βούλει,
αὐτῷ ἀπόκριναι, ὅτι ἡ ἐκ τῆς συκῆς εἰργασμένη. ΣΩ.
Λέγε δὴ νυνὶ ὃ ἄρτι ἔμελλες λέγειν. ταύτῃ μὲν γὰρ τῇ
ἀποκρίσει, ᾗ ἂν φῶ τὸ καλὸν χρυσὸν εἶναι, οὐδὲν ὡς
ἔοικέ μοι ἀναφανήσεται κάλλιον ὂν χρυσὸς ἢ ξύλον
σύκινον· τὸ δὲ νῦν τί αὖ λέγεις τὸ καλὸν εἶναι; ΙΠ.
D Ἐγώ σοι ἐρῶ. ζητεῖν γάρ μοι ' δοκεῖς τοιοῦτόν τι τὸ
καλὸν ἀποκρίνασθαι, ὃ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ
μηδενὶ φανεῖται. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία· καὶ
καλῶς γε νῦν ὑπολαμβάνεις. ΙΠ. Ἄκουε δή. πρὸς γὰρ
τοῦτ', ἴσθι, ἐάν τις ἔχῃ ὅ τι ἀντείπῃ, φάναι ἐμὲ μηδ'
ὁτιοῦν ἐπαΐειν. ΣΩ. Λέγε δὴ ὡς τάχιστα πρὸς θεῶν.
ΙΠ. Λέγω τοίνυν ἀεὶ καὶ παντὶ καὶ πανταχοῦ κάλλι-
στον εἶναι ἀνδρί, πλουτοῦντι, ὑγιαίνοντι, τιμωμένῳ ὑπὸ
τῶν Ἑλλήνων, ἀφικομένῳ εἰς γῆρας, τοὺς αὐτοῦ γονέας
E τελευτήσαντας καλῶς περιστείλαντι ' ὑπὸ τῶν αὐτοῦ
ἐκγόνων καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ταφῆναι. ΣΩ. Ἰοὺ
ἰού, ὦ Ἱππία, ἦ θαυμασίως τε καὶ μεγαλείως καὶ
ἀξίως σαυτοῦ εἴρηκας· καὶ νὴ τὴν Ἥραν ἄγαμαί σου,
ὅτι μοι δοκεῖς εὐνοϊκῶς, καθ' ὅσον οἷός τ' εἶ, βοη-
θεῖν. ἀλλὰ γὰρ τοῦ ἀνδρὸς οὐ τυγχάνομεν, ἀλλ' ἡμῶν
δὴ νῦν καὶ πλεῖστον καταγελάσεται, εὖ ἴσθι. ΙΠ.
Πονηρόν γ', ὦ Σώκρατες, γέλωτα· ὅταν γὰρ πρὸς
ταῦτα ἔχῃ μὲν μηδὲν ὅ τι λέγῃ, γελᾷ δέ, αὐτοῦ κατα-
292 γελάσεται καὶ ὑπὸ * τῶν παρόντων αὐτὸς ἔσται κατα-
γέλαστος. ΣΩ. Ἴσως οὕτως ἔχει· ἴσως μέντοι ἐπί γε
ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει, ὡς ἐγὼ μαντεύομαι, κινδυνεύσει
οὐ μόνον μου καταγελᾶν. ΙΠ. Ἀλλὰ τί μήν; ΣΩ.
Ὅτι, ἂν τύχῃ βακτηρίαν ἔχων, ἂν μὴ ἐκφύγω φεύγων
αὐτόν, εὖ μάλα μου ἐφικέσθαι πειράσεται. ΙΠ. Πῶς
λέγεις; δεσπότης τίς σου ὁ ἄνθρωπός ἐστι; καὶ τοῦτο
ποιήσας οὐκ ἀχθήσεται καὶ δίκας ὀφλήσει; ἢ οὐκ ἔν-
δικος ὑμῖν ἡ πόλις ἐστίν, ἀλλ' ἐᾷ ἀδίκως ' τύπτειν B
ἀλλήλους τοὺς πολίτας; ΣΩ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐᾷ. ΙΠ.
Οὐκοῦν δώσει δίκην ἀδίκως γέ σε τύπτων. ΣΩ. Οὔ
μοι δοκεῖ, ὦ Ἱππία, οὔκ, εἰ ταῦτά γε ἀποκριναίμην,
ἀλλὰ δικαίως, ἔμοιγε δοκεῖ. ΙΠ. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν δο-
κεῖ, ὦ Σώκρατες, ἐπειδήπερ γε αὐτὸς ταῦτα οἴει. ΣΩ.
Οὐκοῦν εἴπω σοι καὶ ᾗ αὐτὸς οἴομαι δικαίως ἂν τύ-
πτεσθαι ταῦτα ἀποκρινόμενος; ἢ καὶ σύ με ἄκριτον
τυπτήσεις; ἢ δέξει λόγον; ΙΠ. Δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ὦ
Σώκρατες, ' εἰ μὴ δεχοίμην. ἀλλὰ πῶς λέγεις; ΣΩ. C
Ἐγώ σοι ἐρῶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ νῦν δή, μιμού-
μενος ἐκεῖνον, ἵνα μὴ πρὸς σὲ λέγω ῥήματα, οἷα ἐκεῖνος
εἰς ἐμὲ ἐρεῖ, χαλεπά τε καὶ ἀλλόκοτα. εὖ γὰρ ἴσθι,
Εἰπέ μοι, φήσει, ὦ Σώκρατες, οἴει ἂν ἀδίκως πληγὰς
λαβεῖν, ὅστις διθύραμβον τοσουτονὶ ᾄσας οὕτως ἀμού-
σως πολὺ ἀπῇσας ἀπὸ τοῦ ἐρωτήματος; Πῶς δή; φή-
σω ἐγώ. Ὅπως; φήσει· οὐχ οἷός τ' εἶ μεμνῆσθαι, ὅτι
τὸ καλὸν αὐτὸ ' ἠρώτων, ὃ παντὶ ᾧ ἂν προσγένηται D
ὑπάρχει ἐκείνῳ καλῷ εἶναι, καὶ λίθῳ καὶ ξύλῳ καὶ
ἀνθρώπῳ καὶ θεῷ καὶ ἁπάσῃ πράξει καὶ παντὶ μα-
θήματι; αὐτὸ γὰρ ἔγωγε, ὦ ἄνθρωπε, κάλλος ἐρωτῶ
ὅ τι ἐστί, καὶ οὐδέν σοι μᾶλλον γεγωνεῖν δύναμαι ἢ εἴ
μοι παρεκάθησο λίθος, καὶ οὗτος μυλίας, μήτε ὦτα
μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. Εἰ οὖν φοβηθεὶς εἴποιμι ἐγὼ
ἐπὶ τούτοις τάδε, ἆρα οὐκ ἂν ἄχθοιο, ὦ Ἱππία; Ἀλ-
λὰ μέντοι τόδε τὸ καλὸν εἶναι ' Ἱππίας ἔφη· καίτοι E
ἐγὼ αὐτὸν ἠρώτων οὕτως, ὥσπερ σὺ ἐμέ, ὃ πᾶσι κα-
λὸν καὶ ἀεί ἐστι. Πῶς οὖν φῄς; οὐκ ἀχθέσει, ἂν εἴ-
πω ταῦτα; ΙΠ. Εὖ γ' οὖν οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅτι
πᾶσι καλὸν τοῦτ' ἐστίν, ὃ ἐγὼ εἶπον, καὶ δόξει. ΣΩ.
Ἦ καὶ ἔσται; φήσει· ἀεὶ γάρ που καλὸν τό γε καλόν.
ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἦν; φήσει. ΙΠ. Καὶ
ἦν. ΣΩ. Ἦ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ, φήσει, ὁ ξένος ὁ Ἠλεῖος
ἔφη καλὸν εἶναι ὑστέρῳ τῶν προγόνων ταφῆναι, καὶ
τῷ πάππῳ αὐτοῦ Αἰακῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι ἐκ
θεῶν γεγόνασι, * καὶ αὐτοῖς τοῖς θεοῖς; ΙΠ. Τί 293
τοῦτο; βάλλ' ἐς μακαρίαν! τοῦ ἀνθρώπου οὐδ' εὔφη-
μα, ὦ Σώκρατες, ταῦτά γε τὰ ἐρωτήματα. ΣΩ. Τί
δαί; τὸ ἐρομένου ἑτέρου φάναι ταῦθ' οὕτως ἔχειν οὐ
πάνυ δύσφημον; ΙΠ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴσως τοίνυν σὺ εἶ
οὗτος, φήσει, ὃς παντὶ φῂς καὶ ἀεὶ καλὸν εἶναι ὑπὸ
μὲν τῶν ἐκγόνων ταφῆναι, τοὺς δὲ γονέας θάψαι. ἢ
οὐχ εἷς τῶν ἁπάντων καὶ Ἡρακλῆς ἦν καὶ οὓς νῦν δὴ
ἐλέγομεν πάντες; ΙΠ. Ἀλλ' οὐ τοῖς θεοῖς ἔγωγε ἔλε-
γον. ΣΩ. ' Οὐδὲ τοῖς ἥρωσιν, ὡς ἔοικας. ΙΠ. Οὐχ B
ὅσοι γε θεῶν παῖδες ἦσαν. ΣΩ. Ἀλλ' ὅσοι μή; ΙΠ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸν σὸν αὖ λόγον, ὡς
φαίνεται, τῶν ἡρώων τῷ μὲν Ταντάλῳ καὶ τῷ Δαρδά-
νῳ καὶ τῷ Ζήθῳ δεινόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ αἰσχρόν
ἐστι, Πέλοπι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς οὕτω γεγονόσι
καλόν. ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Σοὶ τοίνυν δοκεῖ,
φήσει, ὃ ἄρτι οὐκ ἔφησθα, τὸ θάψαντι τοὺς προγό-
νους ταφῆναι ὑπὸ τῶν ἐκγόνων ἐνίοτε καὶ ἐνίοις αἰ-

C σχρὸν | εἶναι· ἔτι δὲ μᾶλλον, ὡς ἔοικεν, ἀδύνατον πᾶ-
σι τοῦτο γενέσθαι καὶ εἶναι καλόν, ὥςτε τοῦτό γε,
ὥςπερ καὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐκεῖνα, ἥ τε παρθένος καὶ ἡ
χύτρα, ταὐτὸν πέπονθε, καὶ ἔτι γελοιοτέρως τοῖς μὲν
ἐστι καλόν, τοῖς δ' οὐ καλόν. καὶ οὐδέπω καὶ τήμερον,
φήσει, οἷός τ' εἶ, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ καλοῦ ὅ τι
ἐστὶ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνασθαι. Ταῦτά μοι καὶ
τοιαῦτα ὀνειδιεῖ δικαίως, ἐὰν αὐτῷ οὕτως ἀποκρίνω-
D μαι. Τὰ μὲν οὖν πολλά, ὦ Ἱππία, σχεδόν τί μοι |
οὕτω διαλέγεται· ἐνίοτε δ' ὥςπερ ἐλεήσας μου τὴν
ἀπειρίαν καὶ ἀπαιδευσίαν αὐτός μοι προβάλλει ἐρω-
τῶν, εἰ τοιόνδε μοι δοκεῖ εἶναι τὸ καλόν, ἢ καὶ περὶ
ἄλλου ὅτου ἂν τύχῃ πυνθανόμενος καὶ περὶ οὗ ἂν
λόγος ᾖ. ΙΠ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ.
Ἐγώ σοι φράσω. Ὦ δαιμόνιε, φησί, Σώκρατες, τὰ
μὲν τοιαῦτα ἀποκρινόμενος καὶ οὕτω παῦσαι. λίαν
γὰρ εὐήθη τε καὶ εὐεξέλεγκτά ἐστιν· ἀλλὰ τὸ τοιόνδε
E σκόπει, εἴ σοι δοκεῖ καλὸν | εἶναι, οὗ καὶ νῦν δὴ ἐπε-
λαβόμεθα ἐν τῇ ἀποκρίσει, ἡνίκ' ἔφαμεν τὸν χρυσόν,
οἷς μὲν πρέπει, καλὸν εἶναι, οἷς δὲ μή, οὔ, καὶ τἆλλα
πάντα, οἷς ἂν τοῦτο προςῇ. αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ πρέ-
πον καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ πρέποντος σκόπει, εἰ
τοῦτο τυγχάνει ὂν τὸ καλόν. Ἐγὼ μὲν οὖν εἴωθα
συμφάναι τὰ τοιαῦθ' ἑκάστοτε· οὐ γὰρ ἔχω ὅ τι λέ-
γω· σοὶ δ' οὖν δοκεῖ τὸ πρέπον καλὸν εἶναι; ΙΠ.
Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Σκοπώμεθα, μή
πῃ ἄρ' ἐξαπατώμεθα. ΙΠ. Ἀλλὰ χρὴ σκοπεῖν. ΣΩ.
294 Ὅρα τοίνυν. τὸ πρέπον ἆρα τοῦτο λέγομεν, * ὃ παρα-
γενόμενον ποιεῖ ἕκαστα φαίνεσθαι καλὰ τούτων, οἷς
ἂν παρῇ, ἢ ὃ εἶναι ποιεῖ, ἢ οὐδέτερα τούτων; ΙΠ.
Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Πότερα ὃ ποιεῖ φαίνεσθαι καλά,
ὥςπερ γε ἐπειδὰν ἱμάτιά τις λάβῃ ἢ ὑποδήματα ἁρ-
μόττοντα, κἂν ᾖ γελοῖος, καλλίων φαίνεται; οὐκοῦν εἴ-
περ καλλίω ποιεῖ φαίνεσθαι ἢ ἔστι τὸ πρέπον, ἀπάτη
τις ἂν εἴη περὶ τὸ καλὸν τὸ πρέπον, καὶ οὐκ ἂν εἴη
τοῦτο, ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν, ὦ Ἱππία; ἡμεῖς γάρ που
B ἐκεῖνο ἐζητοῦμεν, ᾧ | πάντα τὰ καλὰ πράγματα καλά
ἐστιν, ὥςπερ ᾧ πάντα τὰ μεγάλα ἐστὶ μεγάλα, τῷ
ὑπερέχοντι. τούτῳ γὰρ πάντα μεγάλα ἐστί, κἂν μὴ
φαίνηται, ὑπερέχῃ δέ, ἀνάγκη αὐτοῖς μεγάλοις εἶναι.
οὕτω δή, φαμέν, καὶ τὸ καλόν, ᾧ καλὰ πάντα ἐστίν,
ἄν τ' οὖν φαίνηται ἄν τε μή, τί ἂν εἴη; τὸ μὲν γὰρ
πρέπον οὐκ ἂν εἴη· καλλίω γὰρ ποιεῖ φαίνεσθαι ἢ
ἔστιν, ὡς ὁ σὸς λόγος, οἷα δ' ἔστιν οὐκ ἐᾷ φαίνε-
σθαι. τὸ δὲ ποιοῦν εἶναι καλά, ὅπερ νῦν δὴ εἶπον,
C ἐάν | τε φαίνηται ἐάν τε μή, πειρατέον λέγειν τί ἐστι·
τοῦτο γὰρ ζητοῦμεν, εἴπερ τὸ καλὸν ζητοῦμεν. ΙΠ.
Ἀλλὰ τὸ πρέπον, ὦ Σώκρατες, καὶ εἶναι καὶ φαίνε-
σθαι ποιεῖ καλὰ παρόν. ΣΩ. Ἀδύνατον ἄρα τῷ ὄν-
τι καλὰ ὄντα μὴ φαίνεσθαι καλὰ εἶναι, παρόντος γε
τοῦ ποιοῦντος φαίνεσθαι; ΙΠ. Ἀδύνατον. ΣΩ.
Ὁμολογήσομεν οὖν τοῦτ', ὦ Ἱππία, πάντα τὰ τῷ ὄντι
καλὰ καὶ νόμιμα καὶ ἐπιτηδεύματα καὶ δοξάζεσθαι
D καλὰ εἶναι καὶ | φαίνεσθαι ἀεὶ πᾶσιν, ἢ πᾶν τοὐναν-
τίον ἀγνοεῖσθαι καὶ πάντων μάλιστα ἔριν καὶ μάχην
περὶ αὐτῶν εἶναι καὶ ἰδίᾳ ἑκάστοις καὶ δημοσίᾳ ταῖς
πόλεσιν; ΙΠ. Οὕτω μᾶλλον, ὦ Σώκρατες· ἀγνοεῖ-
σθαι. ΣΩ. Οὐκ ἄν, εἴ γέ που τὸ φαίνεσθαι αὐτοῖς
προςῆν· προςῆν δ' ἄν, εἴπερ τὸ πρέπον καλὸν ἦν καὶ
μὴ μόνον καλὰ ἐποίει εἶναι, ἀλλὰ καὶ φαίνεσθαι.
ὥςτε τὸ πρέπον, εἰ μὲν τὸ καλὰ ποιοῦν ἐστιν εἶναι,
τὸ μὲν καλὸν ἂν εἴη, ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν, οὐ μέντοι τό
γε ποιοῦν φαίνεσθαι· εἰ δ' αὖ τὸ | φαίνεσθαι ποιοῦν E
ἐστι τὸ πρέπον, οὐκ ἂν εἴη τὸ καλόν, ὃ ἡμεῖς ζητοῦ-
μεν. εἶναι γὰρ ἐκεῖνό γε ποιεῖ, φαίνεσθαι δὲ καὶ ποι-
εῖν εἶναι οὐ μόνον καλὰ οὐκ ἂν ποτε δύναιτο τὸ αὐ-
τό, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο ὁτιοῦν. ἑλώμεθα δή, πότερα δοκεῖ
τὸ πρέπον εἶναι τὸ φαίνεσθαι καλὰ ποιοῦν, ἢ τὸ εἶ-
ναι. ΙΠ. Τὸ φαίνεσθαι, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Βαβαί, οἴχεται ἄρ' ἡμᾶς διαπεφευγός, ὦ Ἱππία,
τὸ καλὸν γνῶναι ὅ τί ποτ' ἐστίν, ἐπειδή γε τὸ πρέπον
ἄλλο τι ἐφάνη ὂν ἢ καλόν. ΙΠ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώ-
κρατες, καὶ μάλα ἔμοιγε ἀτόπως. * ΣΩ. Ἀλλὰ μέν- 295
τοι, ὦ ἑταῖρε, μήπω γε ἀνῶμεν αὐτό· ἔτι γάρ τινα
ἐλπίδα ἔχω ἐκφανήσεσθαι, τί ποτ' ἐστὶ τὸ καλόν.
ΙΠ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες· οὐδὲ γὰρ χαλεπόν
ἐστιν εὑρεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν εὖ οἶδ' ὅτι, εἰ ὀλίγον χρό-
νον εἰς ἐρημίαν ἐλθὼν σκεψαίμην πρὸς ἐμαυτόν, ἀκρι-
βέστερον ἂν αὐτό σοι εἴποιμι τῆς ἁπάσης ἀκριβείας.
ΣΩ. Ἆ μὴ μέγα, ὦ Ἱππία, λέγε. ὁρᾷς ὅσα πράγματα
ἡμῖν ἤδη παρέσχηκε· μὴ καὶ ὀργισθὲν ἡμῖν ἔτι μᾶλ-
λον | ἀποδρᾷ. καίτοι οὐδὲν λέγω· σὺ μὲν γάρ, οἶμαι, B
ῥᾳδίως αὐτὸ εὑρήσεις, ἐπειδὰν μόνος γένῃ. ἀλλὰ πρὸς
θεῶν ἐμοῦ ἐναντίον αὐτὸ ἔξευρε, εἰ δὲ βούλει, ὥςπερ
νῦν ἐμοὶ συζήτει. καὶ ἐὰν μὲν εὕρωμεν, κάλλιστα ἕξει·
εἰ δὲ μή, στέρξω, οἶμαι, ἐγὼ τῇ ἐμῇ τύχῃ, σὺ δ'
ἀπελθὼν ῥᾳδίως εὑρήσεις. καὶ ἐὰν νῦν εὕρωμεν, ἀμέ-
λει, οὐκ ὀχληρὸς ἔσομαί σοι πυνθανόμενος, ὅ τι ἦν
ἐκεῖνο, ὃ κατὰ σαυτὸν ἐξεῦρες. νῦν δὲ θέασαι αὐτό,
εἴ σοι δοκεῖ εἶναι τὸ καλόν. | λέγω δὴ αὐτὸ εἶναι — C
ἀλλὰ γὰρ ἐπισκόπει μοι πάνυ προσέχων τὸν νοῦν, μὴ
παραληρήσω. τοῦτο γὰρ δὴ ἔστω ἡμῖν καλόν, ὃ ἂν
χρήσιμον ᾖ. εἶπον δὲ ἐκ τῶνδε ἐννοούμενος. καλοί, φα-
μέν, οἱ ὀφθαλμοί εἰσιν, οὐχ οἳ ἂν δοκῶσι τοιοῦτοι
εἶναι οἷοι μὴ δυνατοὶ ὁρᾶν, ἀλλ' οἳ ἂν δυνατοί τε καὶ
χρήσιμοι πρὸς τὸ ἰδεῖν. ἦ γάρ; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν καὶ τὸ ὅλον σῶμα οὕτω λέγομεν καλὸν εἶναι, τὸ
μὲν πρὸς δρόμον, τὸ δὲ πρὸς πάλην, καὶ αὖ τὰ ζῶα
πάντα, ἵππον καλὸν καὶ | ἀλεκτρυόνα καὶ ὄρτυγα, καὶ D
τὰ σκεύη πάντα καὶ τὰ ὀχήματα τά τε πεζὰ καὶ τὰ
ἐν τῇ θαλάττῃ πλοῖά τε καὶ τριήρεις, καὶ τά γε ὄρ-
γανα πάντα τά τε ὑπὸ τῇ μουσικῇ καὶ τὰ ὑπὸ ταῖς
ἄλλαις τέχναις, εἰ δὲ βούλει, τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τοὺς
νόμους, σχεδόν τι πάντα ταῦτα καλὰ προσαγορεύομεν
τῷ αὐτῷ τρόπῳ· ἀποβλέποντες πρὸς ἕκαστον αὐτῶν,
ᾗ πέφυκεν, ᾗ εἴργασται, ᾗ κεῖται, τὸ μὲν χρήσιμον καὶ
ᾗ χρήσιμον καὶ πρὸς ὃ χρήσιμον καὶ ὁπότε χρήσιμον
καλόν | φαμεν εἶναι, τὸ δὲ ταύτῃ πάντῃ ἄχρηστον αἰ- E
σχρόν. ἆρ' οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτως, ὦ Ἱππία; ΙΠ.
Ἔμοιγε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα νῦν λέγομεν, ὅτι τυγχάνει
παντὸς ὂν μᾶλλον καλὸν τὸ χρήσιμον; ΙΠ. Ὀρθῶς
μέντοι, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δυνατὸν ἕκα-
στον ἀπεργάζεσθαι, εἰς ὅπερ δυνατόν, εἰς τοῦτο καὶ
χρήσιμον, τὸ δὲ ἀδύνατον ἄχρηστον; ΙΠ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Δύναμις μὲν ἄρα καλόν, ἀδυναμία δὲ αἰσχρόν;
ΙΠ. Σφόδρα γε. τά τε οὖν ἄλλα, ὦ Σώκρατες, μαρτυ-
ρεῖ ἡμῖν, ὅτι * τοῦτο οὕτως ἔχει, ἀτὰρ οὖν καὶ τὰ 296
πολιτικά. ἐν γὰρ τοῖς πολιτικοῖς τε καὶ τῇ αὐτοῦ πό-

λει τὸ μὲν δυνατὸν εἶναι πάντων κάλλιστον, τὸ δὲ
ἀδύνατον πάντων αἴσχιστον. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἆρ' οὖν
πρὸς θεῶν, ὦ Ἱππία, διὰ ταῦτα καὶ ἡ σοφία πάντων
κάλλιστον, ἡ δὲ ἀμαθία πάντων αἴσχιστον; ΙΠ. Ἀλ-
λὰ τί οἴει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἔχε δὴ ἠρέμα, ὦ φίλε
B ἑταῖρε, ὡς φοβοῦμαι, τί ποτ' αὖ λέγομεν. ΙΠ. | Τί
δ' αὖ φοβεῖ, ὦ Σώκρατες, ἐπεὶ νῦν γέ σοι ὁ λόγος
παγκάλως προβέβηκε; ΣΩ. Βουλοίμην ἄν, ἀλλά μοι
τόδε συνεπίσκεψαι. ἆρ' ἄν τίς τι ποιήσειεν, ὃ μήτ'
ἐπίσταιτο μήτε τὸ παράπαν δύναιτο; ΙΠ. Οὐδαμῶς·
πῶς γὰρ ἂν ὅ γε μὴ δύναιτο; ΣΩ. Οἱ οὖν ἐξαμαρ-
τάνοντες καὶ κακὰ ἐργαζόμενοί τε καὶ ποιοῦντες ἄκον-
τες, ἄλλο τι οὗτοι, εἰ μὴ ἐδύναντο ταῦτα ποιεῖν, οὐκ
C ἄν ποτε ἐποίουν; ΙΠ. Δῆλον δή. ΣΩ. | Ἀλλὰ μέν-
τοι δυνάμει γε δύνανται οἱ δυνάμενοι· οὐ γάρ που
ἀδυναμίᾳ γε. ΙΠ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Δύνανται δέ γε
πάντες ποιεῖν οἱ ποιοῦντες ἃ ποιοῦσι; ΙΠ. Ναί. ΣΩ.
Κακὰ δέ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες
ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων, καὶ ἐξαμαρτάνουσιν
ἄκοντες. ΙΠ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί οὖν; ταύτην τὴν
δύναμιν καὶ ταῦτα τὰ χρήσιμα, ἃ ἂν ᾖ ἐπὶ τὸ κακόν
τι ἐργάζεσθαι χρήσιμα, ἆρα φήσομεν ταῦτα εἶναι κα-
D λά, ἢ πολλοῦ δεῖ; ΙΠ. | Πολλοῦ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ
Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ δυνατόν τε
καὶ τὸ χρήσιμον ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ καλόν. ΙΠ.
Ἐάν γε, ὦ Σώκρατες, ἀγαθὰ δύνηται καὶ ἐπὶ τοιαῦτα
χρήσιμον ᾖ. ΣΩ. Ἐκεῖνο μὲν τοίνυν οἴχεται, τὸ δυ-
νατόν τε καὶ χρήσιμον ἁπλῶς εἶναι καλόν. ἀλλ' ἄρα
τοῦτ' ἦν ἐκεῖνο, ὦ Ἱππία, ὃ ἐβούλετο ἡμῶν ἡ ψυχὴ
εἰπεῖν, ὅτι τὸ χρήσιμόν τε καὶ τὸ δυνατὸν ἐπὶ τὸ
E ἀγαθόν τι ποιῆσαι, τοῦτ' ἐστὶ τὸ καλόν. ΙΠ. | Ἔμοι-
γε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ὠφέλιμόν ἐστιν.
ἢ οὔ; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ τὰ καλὰ
σώματα καὶ τὰ καλὰ νόμιμα καὶ ἡ σοφία καὶ ἃ νῦν
δὴ ἐλέγομεν πάντα καλά ἐστιν, ὅτι ὠφέλιμα. ΙΠ. Δῆ-
λον ὅτι. ΣΩ. Τὸ ὠφέλιμον ἄρα ἔοικεν ἡμῖν εἶναι τὸ
καλόν, ὦ Ἱππία. ΙΠ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τό γε ὠφέλιμον τὸ ποιοῦν ἀγαθόν
ἐστιν. ΙΠ. Ἔστι γάρ. ΣΩ. Τὸ ποιοῦν δέ γ' ἐστὶν
οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ αἴτιον. ἦ γάρ; ΙΠ. Οὕτως. ΣΩ.
297 Τοῦ ἀγαθοῦ ἄρ' αἴτιόν ἐστι τὸ καλόν. * ΙΠ. Ἔστι
γάρ. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τό γε αἴτιον, ὦ Ἱππία, καὶ οὗ
ἂν αἴτιον ᾖ τὸ αἴτιον, ἄλλο ἐστίν· οὐ γάρ που τό γε
αἴτιον αἰτίου αἴτιον ἂν εἴη. ὧδε δὲ σκόπει· οὐ τὸ αἴ-
τιον ποιοῦν ἐφάνη; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν
ὑπὸ τοῦ ποιοῦντος ποιεῖται οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ γιγνό-
μενον, ἀλλ' οὐ τὸ ποιοῦν; ΙΠ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ.
Οὐκοῦν ἄλλο τι τὸ γιγνόμενον, ἄλλο δὲ τὸ ποιοῦν;
ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τό γ' αἴτιον αἴτιον αἰτίου
B ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ γιγνομένου ὑφ' ἑαυτοῦ. ΙΠ. | Πάνυ
γε. ΣΩ. Εἰ ἄρα τὸ καλόν ἐστιν αἴτιον ἀγαθοῦ,
γίγνοιτ' ἂν ὑπὸ τοῦ καλοῦ τὸ ἀγαθόν. καὶ διὰ ταῦθ',
ὡς ἔοικε, σπουδάζομεν καὶ τὴν φρόνησιν καὶ τἆλλα
πάντα τὰ καλά, ὅτι τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ τὸ ἔκγονον
σπουδαστόν ἐστι, τὸ ἀγαθόν, καὶ κινδυνεύει ἐξ ὧν
εὑρίσκομεν ἐν πατρός τινος ἰδέᾳ εἶναι τὸ καλὸν τοῦ
ἀγαθοῦ. ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν· καλῶς γὰρ λέγεις, ὦ
Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόδε καλῶς λέγω, ὅτι
C οὔθ' ὁ πατὴρ υἱός ἐστιν, οὔθ' ὁ υἱὸς πατήρ; | ΙΠ.
Καλῶς μέντοι. ΣΩ. Οὐδέ γε τὸ αἴτιον γιγνόμενόν
ἐστιν, οὐδὲ τὸ γιγνόμενον αὖ αἴτιον. ΙΠ. Ἀληθῆ λέ-
γεις. ΣΩ. Μὰ Δί', ὦ ἄριστε, οὐδὲ ἄρα τὸ καλὸν
ἀγαθόν ἐστιν, οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν καλόν. ἢ δοκεῖ σοι
οἷόν τε εἶναι ἐκ τῶν προειρημένων; ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν
Δί', οὔ μοι φαίνεται. ΣΩ. Ἀρέσκει οὖν ἡμῖν καὶ
ἐθέλοιμεν ἂν λέγειν, ὡς τὸ καλὸν οὐκ ἀγαθὸν οὐδὲ
τὸ ἀγαθὸν καλόν; ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν Δί', οὐ πάνυ μοι
ἀρέσκει. ΣΩ. Ναὶ μὰ τὸν Δί', ὦ Ἱππία· ἐμοὶ δέ γε
πάντων | ἥκιστ' ἀρέσκει ὧν εἰρήκαμεν λόγων. ΙΠ. D
Ἔοικε γὰρ οὕτω. ΣΩ. Κινδυνεύει ἄρ' ἡμῖν, οὐχ ὥς-
περ ἄρτι ἐφαίνετο κάλλιστος εἶναι τῶν λόγων τὸ ὠφέ-
λιμον καὶ τὸ χρήσιμόν τε καὶ τὸ δυνατὸν ἀγαθόν τι
ποιεῖν καλὸν εἶναι, οὐχ οὕτως ἔχειν, ἀλλ', εἰ οἷόν τ'
ἐστίν, ἐκείνων εἶναι γελοιότερος τῶν πρώτων, ἐν οἷς
τήν τε παρθένον ᾠόμεθ' εἶναι τὸ καλὸν καὶ ἓν ἕκα-
στον τῶν ἔμπροσθεν λεχθέντων. ΙΠ. Ἔοικε. ΣΩ.
Καὶ ἐγὼ μέν γε οὐκ ἔτι ἔχω, ὦ Ἱππία, ὅποι τράπω-
μαι, ἀλλ' ἀπορῶ· σὺ δὲ ἔχεις τι λέγειν; ΙΠ. Οὐκ ἔν
γε τῷ | παρόντι, ἀλλ', ὥσπερ ἄρτι ἔλεγον, σκεψάμενος E
εὖ οἶδ' ὅτι εὑρήσω. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγώ μοι δοκῶ ὑπὸ
ἐπιθυμίας τοῦ εἰδέναι οὐχ οἷός τε σὲ εἶναι περιμένειν
μέλλοντα. καὶ γὰρ οὖν δή τι καὶ οἶμαι ἄρτι εὐπορηκέ-
ναι. ὅρα γάρ, εἰ ὃ ἂν χαίρειν ἡμᾶς ποιῇ, μήτι πάσας
τὰς ἡδονάς, ἀλλ' ὃ ἂν διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὄψεως,
τοῦτο φαῖμεν εἶναι καλόν, πῶς τί ἄρ' ἂν ἀγωνιζοίμε-
θα; * οἵ τέ γέ που καλοὶ ἄνθρωποι, ὦ Ἱππία, καὶ 298
τὰ ποικίλματα πάντα καὶ τὰ ζωγραφήματα καὶ τὰ
πλάσματα τέρπει ἡμᾶς ὁρῶντας, ἃ ἂν καλὰ ᾖ· καὶ οἱ
φθόγγοι οἱ καλοὶ καὶ ἡ μουσικὴ ξύμπασα καὶ οἱ λό-
γοι καὶ αἱ μυθολογίαι ταὐτὸν τοῦτο ἐργάζονται, ὥστ'
εἰ ἀποκριναίμεθα τῷ θρασεῖ ἐκείνῳ ἀνθρώπῳ, ὅτι Ὦ
γενναῖε, τὸ καλόν ἐστι τὸ δι' ἀκοῆς τε καὶ ὄψεως ἡδύ,
οὐκ ἄν, οἴει, αὐτὸν τοῦ θράσους ἐπίσχοιμεν; ΙΠ.
Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ νῦν, ὦ Σώκρατες, εὖ λέγεσθαι | τὸ B
καλὸν ὃ ἔστι. ΣΩ. Τί δ' ἄρα; τὰ ἐπιτηδεύματα τὰ
καλὰ καὶ τοὺς νόμους, ὦ Ἱππία, δι' ἀκοῆς ἢ δι' ὄψεως
φήσομεν ἡδέα ὄντα καλὰ εἶναι, ἢ ἄλλο τι εἶδος ἔχειν;
ΙΠ. Ταῦτα δ' ἴσως, ὦ Σώκρατες, κἂν παραλάθοι τὸν
ἄνθρωπον. ΣΩ. Μὰ τὸν κύνα, ὦ Ἱππία, οὐχ ὅν γ'
ἂν ἐγὼ μάλιστ' αἰσχυνοίμην ληρῶν καὶ προσποιούμε-
νός τι λέγειν μηδὲν λέγων. ΙΠ. Τίνα τοῦτον; ΣΩ.
Σωκράτη τὸν Σωφρονίσκου, ὃς ἐμοὶ οὐδὲν ἂν μᾶλλον
ταῦτα | ἐπιτρέποι ἀνερεύνητα ὄντα ῥᾳδίως λέγειν ἢ ὡς C
εἰδότα ἃ μὴ οἶδα. ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ἔμοιγε καὶ αὐτῷ,
ἐπειδὴ σὺ εἶπες, δοκεῖ τι ἄλλο εἶναι τοῦτο τὸ περὶ
τοὺς νόμους. ΣΩ. Ἔχ' ἡσυχῇ, ὦ Ἱππία· κινδυνεύομεν
γάρ τοι, ἐν τῇ αὐτῇ ἐμπεπτωκότες ἀπορίᾳ περὶ τοῦ
καλοῦ, ἐν ᾗπερ νῦν δή, οἴεσθαι ἐν ἄλλῃ τινὶ εὐπορίᾳ
εἶναι. ΙΠ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ.
Ἐγώ σοι φράσω ὅ γέ μοι καταφαίνεται, εἰ ἄρα τι λέ-
γω. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ περὶ τοὺς νόμους τε | καὶ τὰ D
ἐπιτηδεύματα τάχ' ἂν φανείη οὐκ ἐκτὸς ὄντα τῆς αἰ-
σθήσεως, ἣ διὰ τῆς ἀκοῆς τε καὶ ὄψεως ἡμῖν οὖσα
τυγχάνει, ἀλλ' ὑπομείνωμεν τοῦτον τὸν λόγον, τὸ διὰ
τούτων ἡδὺ καλὸν εἶναι, μηδὲν τὸ τῶν νόμων εἰς μέ-
σον παράγοντες. ἀλλ' εἰ ἡμᾶς ἔροιτο εἴθ' οὗτος, ὃν
λέγω, εἴτε ἄλλος ὁστισοῦν, Τί δή, ὦ Ἱππία τε καὶ Σώ-
κρατες, ἀφωρίσατε τοῦ ἡδέος τὸ ταύτῃ ἡδύ, ᾗ λέγετε,

καλὸν εἶναι, τὸ δὲ κατὰ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις σίτων τε
E καὶ ποτῶν καὶ ' τῶν περὶ τἀφροδίσια καὶ τἆλλα πάντα τὰ τοιαῦτα οὔ φατε καλὰ εἶναι; ἢ οὐδὲ ἡδέα, οὐδὲ ἡδονὰς τὸ παράπαν ἐν τοῖς τοιούτοις φατὲ εἶναι, οὐδ' ἐν ἄλλῳ ἢ τῷ ἰδεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι; τί φήσομεν, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Πάντως δήπου φήσομεν, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μεγάλας πάνυ ἡδονὰς εἶναι. ΣΩ. Τί οὖν, φήσει, ἡδονὰς οὔσας οὐδὲν ἧττον ἢ καὶ ἐκείνας ἀφαιρεῖσθε τοῦτο τοὔνομα καὶ ἀποστερεῖτε τοῦ
299 καλὰς εἶναι; * Ὅτι, φήσομεν, καταγελῴη ἂν ἡμῶν οὐδεὶς ὅστις οὔ, εἰ φαῖμεν μὴ ἡδὺ εἶναι φαγεῖν, ἀλλὰ καλόν, καὶ ὄζειν ἡδὺ μὴ ἡδύ, ἀλλὰ καλόν. τὰ δέ που περὶ τὰ ἀφροδίσια πάντες ἂν ἡμῖν μάχοιντο ὡς ἥδιστον ὄν, δεῖ δὲ αὐτό, ἐάν τις καὶ πράττῃ, οὕτω πράττειν, ὥστε μηδένα ὁρᾶν, ὡς αἴσχιστον ὂν ὁρᾶσθαι. Ταῦτα ἡμῶν λεγόντων, ὦ Ἱππία, Μανθάνω, ἂν ἴσως φαίη, καὶ ἐγώ, ὅτι πάλαι αἰσχύνεσθε ταύτας τὰς ἡδο-
B νὰς φάναι καλὰς εἶναι, ὅτι οὐ δοκεῖ τοῖς ' ἀνθρώποις. ἀλλ' ἐγὼ οὐ τοῦτο ἠρώτων, ὃ δοκεῖ τοῖς πολλοῖς καλὸν εἶναι, ἀλλ' ὅ τι ἔστιν. Ἐροῦμεν δή, οἶμαι, ὅπερ ὑπεθέμεθα, ὅτι Τοῦθ' ἡμεῖς γέ φαμεν τὸ μέρος τοῦ ἡδέος, τὸ ἐπὶ τῇ ὄψει τε καὶ ἀκοῇ γιγνόμενον, καλὸν εἶναι. ἀλλὰ ἔχεις τι χρῆσθαι τῷ λόγῳ; Ἤ τί καὶ ἄλλο ἐροῦμεν, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Ἀνάγκη πρός γε τὰ εἰρημένα, ὦ Σώκρατες, μὴ ἄλλ' ἄττα ἢ ταῦτα λέγειν. ΣΩ. Καλῶς δὴ λέγετε, φήσει. οὐκοῦν εἴπερ τὸ δι' ὄψεως καὶ
C ἀκοῆς ἡδὺ ' καλόν ἐστιν, ὃ μὴ τοῦτο τυγχάνει ὂν τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν καλὸν εἴη; Ὁμολογήσομεν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἦ οὖν τὸ δι' ὄψεως ἡδύ, φήσει, δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἐστιν ἡδύ, ἢ τὸ δι' ἀκοῆς ἡδὺ δι' ἀκοῆς καὶ ὄψεώς ἐστιν ἡδύ; Οὐδαμῶς, φήσομεν, τὸ διὰ τοῦ ἑτέρου ὂν τοῦτο δι' ἀμφοτέρων εἴη ἄν· τοῦτο γὰρ δοκεῖς ἡμῖν λέγειν. ἀλλ' ἡμεῖς ἐλέγομεν, ὅτι καὶ ἑκάτερον τούτων αὐτὸ καθ' αὑτὸ τῶν ἡδέων καλὸν
D εἴη, καὶ ἀμφότερα. Οὐχ οὕτως ἀποκρινούμεθα; ' ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, φήσει, ἡδὺ ἡδέος ὁτιοῦν ὁτουοῦν διαφέρει τούτῳ τῷ ἡδὺ εἶναι; μὴ γάρ, εἰ μείζων τις ἡδονὴ ἢ ἐλάττων ἢ μᾶλλον ἢ ἧττόν ἐστιν, ἀλλ' εἴ τις αὐτῷ τούτῳ διαφέρει, τῷ ἡ μὲν ἡδονὴ εἶναι, ἡ δὲ μὴ ἡδονή, τῶν ἡδονῶν. Οὐχ ἡμῖν γε δοκεῖ. Οὐ γάρ; ΙΠ. Οὐ γὰρ οὖν δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν, φήσει, δι' ἄλλο τι ἢ ὅτι ἡδοναί εἰσι προείλεσθε ταύτας τὰς ἡδονὰς ἐκ τῶν ἄλλων ἡδονῶν, τοιοῦτόν τι ὁρῶντες ἐπ'
E ἀμφοῖν, ' ὅτι ἔχουσί τι διάφορον τῶν ἄλλων, εἰς ὃ ἀποβλέποντες καλάς φατε αὐτὰς εἶναι. οὐ γάρ πω διὰ τοῦτο καλή ἐστιν ἡδονὴ ἡ διὰ τῆς ὄψεως, ὅτι δι' ὄψεώς ἐστιν. εἰ γὰρ τοῦτο αὐτῇ ἦν τὸ αἴτιον καλῇ εἶναι, οὐκ ἄν ποτε ἦν ἡ ἑτέρα, ἡ διὰ τῆς ἀκοῆς, καλή· οὔκουν ἔστι γε δι' ὄψεως ἡδονή. Ἀληθῆ λέγεις, φήσομεν;
300 ΙΠ. Φήσομεν γάρ. ΣΩ. Οὐδέ γ' * αὖ ἡ δι' ἀκοῆς ἡδονή, ὅτι δι' ἀκοῆς ἐστί, διὰ ταῦτα τυγχάνει καλή. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὖ ἡ διὰ τῆς ὄψεως καλὴ ἦν· οὔκουν ἔστι γε δι' ἀκοῆς ἡδονή. Ἀληθῆ φήσομεν, ὦ Ἱππία, λέγειν τὸν ἄνδρα ταῦτα λέγοντα; ΙΠ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι ἀμφότεραί γ' εἰσὶ καλαί, ὡς φατέ. Φαμὲν γάρ; ΙΠ. Φαμέν. ΣΩ. Ἔχουσιν ἄρα τι τὸ αὐτό, ὃ ποιεῖ αὐτὰς καλὰς εἶναι, τὸ κοινὸν τοῦτο, ὃ καὶ
B ἀμφοτέραις αὐταῖς ἔπεστι κοινῇ καὶ ἑκατέρᾳ ' ἰδίᾳ. οὐ γὰρ ἄν που ἄλλως ἀμφότεραί τε καλαὶ ἦσαν καὶ ἑκατέρα. Ἀποκρίνου ἐμοὶ ὡς ἐκείνῳ. ΙΠ. Ἀποκρίνομαι, καὶ ἐμοὶ δοκεῖ ἔχειν ὡς λέγεις. ΣΩ. Εἰ ἄρα τι αὗται αἱ ἡδοναὶ ἀμφότεραι πεπόνθασιν, ἑκατέρα δὲ μή, οὐκ ἂν τούτῳ γε τῷ παθήματι εἶεν καλαί. ΙΠ. Καὶ πῶς ἂν εἴη τοῦτο, ὦ Σώκρατες, μηδετέρας πεπονθυίας τι τῶν ὄντων ὁτιοῦν, ἔπειτα τοῦτο τὸ πάθος, ὃ μηδετέρα πέπονθεν, ἀμφοτέρας πεπονθέναι; ΣΩ. Οὐ ' δοκεῖ σοι; ΙΠ. Πολλὴ γὰρ ἄν μ' ἔχοι ἀπειρία C
καὶ τῆς τούτων φύσεως καὶ τῆς τῶν παρόντων λέξεως λόγων. ΣΩ. Ἡδέως γε, ὦ Ἱππία. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ ἴσως κινδυνεύω δοκεῖν μέν τι ὁρᾶν οὕτως ἔχον, ὡς σὺ φῂς ἀδύνατον εἶναι, ὁρῶ δ' οὐδέν. ΙΠ. Οὐ κινδυνεύεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάνυ ἑτοίμως παρορᾷς. ΣΩ. Καὶ μὴν πολλά γέ μοι προφαίνεται τοιαῦτα πρὸ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ἀπιστῶ αὐτοῖς, ὅτι σοὶ μὲν οὐ φαντάζεται, ἀνδρὶ πλεῖστον ' ἀργύριον εἰργασμένῳ τῶν νῦν ἐπὶ D
σοφίᾳ, ἐμοὶ δέ, ὃς οὐδὲν πώποτε εἰργασάμην. καὶ ἐνθυμοῦμαι, ὦ ἑταῖρε, μὴ παίζῃς πρός με καὶ ἑκὼν ἐξαπατᾷς· οὕτω μοι σφόδρα καὶ πολλὰ καταφαίνεται. ΙΠ. Οὐδείς σου, ὦ Σώκρατες, κάλλιον εἴσεται, εἴτε παίζω εἴτε μή, ἐὰν ἐπιχειρήσῃς λέγειν τὰ προφαινόμενά σοι ταῦτα· φανήσει γὰρ οὐδὲν λέγων. οὐ γὰρ μήποτε εὕρῃς, ὃ μήτ' ἐγὼ πέπονθα μήτε σύ, τοῦτ' ἀμφοτέρους ἡμᾶς πεπονθότας. ΣΩ. ' Πῶς λέγεις, ὦ E
Ἱππία; ἴσως μέντοι τι λέγεις, ἐγὼ δ' οὐ μανθάνω. ἀλλά μου σαφέστερον ἄκουσον ὃ βούλομαι λέγειν. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται, ὃ μήτ' ἐγὼ πέπονθα εἶναι μήτ' εἰμὶ μηδ' αὖ σὺ εἶ, τοῦτ' ἀμφοτέρους πεπονθέναι ἡμᾶς οἷόν τ' εἶναι· ἕτερα δ' αὖ, ἃ ἀμφότεροι πεπόνθαμεν εἶναι, ταῦτ' οὐδέτερον εἶναι ἡμῶν. ΙΠ. Τέρατα αὖ ἀποκρινομένῳ ἔοικας, ὦ Σώκρατες, ἔτι μείζω ἢ ὀλίγον πρότερον ἀπεκρίνω. σκόπει γάρ· πότερον, εἰ ἀμφότεροι δίκαιοί ἐσμεν, οὐ καὶ ἑκάτερος ἡμῶν εἴη ἄν, ἢ εἰ ἄδικος * ἑκάτερος, οὐ καὶ ἀμφότεροι αὖ, ἢ εἰ ὑγιαί- 301
νοντες, οὐ καὶ ἑκάτερος; ἢ εἰ κεκμηκώς τι ἢ τετρωμένος ἢ πεπληγμένος ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν πεπονθὼς ἑκάτερος ἡμῶν εἴη, οὐ καὶ ἀμφότεροι αὖ ἂν τοῦτο πεπόνθοιμεν; ἔτι τοίνυν εἰ χρυσοῖ ἢ ἀργυροῖ ἢ ἐλεφάντινοι, εἰ δὲ βούλει, γενναῖοι ἢ σοφοὶ ἢ τίμιοι ἢ γέροντές γε ἢ νέοι ἢ ἄλλο ὅ τι βούλει τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀμφότεροι τύχοιμεν ὄντες, ἆρ' οὐ μεγάλη ἀνάγκη καὶ ἑκάτερον ἡμῶν τοῦτ' εἶναι; ΣΩ. ' Πάντως γε δήπου. ΙΠ. B
Ἀλλὰ γὰρ δὴ σύ, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ὅλα τῶν πραγμάτων οὐ σκοπεῖς, οὐδ' ἐκεῖνοι, οἷς σὺ εἴωθας διαλέγεσθαι, κρούετε δὲ ἀπολαμβάνοντες τὸ καλὸν καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων ἐν τοῖς λόγοις κατατέμνοντες. διὰ ταῦτα οὕτω μεγάλα ὑμᾶς λανθάνει καὶ διανεκῆ σώματα τῆς οὐσίας πεφυκότα. καὶ νῦν τοσοῦτόν σε λέληθεν, ὥστε οἴει εἶναί τι ἢ πάθος ἢ οὐσίαν, ἣ περὶ μὲν ἀμφότερα ταῦτα ἔστιν ἅμα, περὶ δὲ ' ἑκάτερον οὔ, ἢ C
αὖ περὶ μὲν ἑκάτερον, περὶ δὲ ἀμφότερα οὔ· οὕτως ἀλογίστως καὶ ἀσκέπτως καὶ εὐήθως καὶ ἀδιανοήτως διάκεισθε. ΣΩ. Τοιαῦτα, ὦ Ἱππία, τὰ ἡμέτερά ἐστιν, οὐχ οἷα βούλεταί τις, φασὶν ἄνθρωποι ἑκάστοτε παροιμιαζόμενοι, ἀλλ' οἷα δύναται. ἀλλὰ σὺ ἡμᾶς ὀνίνης ἀεὶ νουθετῶν, ἐπεὶ καὶ νῦν, πρὶν ὑπὸ σοῦ ταῦτα νουθετηθῆναι, ὡς εὐήθως διεκείμεθα, ἔτι σοι μᾶλλον ἐγὼ ἐπιδείξω, εἰπὼν ἃ διανοούμεθα περὶ αὐτῶν, ἢ μὴ εἴπω; ' ΙΠ. Εἰδότι μὲν ἐρεῖς, ὦ Σώκρατες. οἶδα γὰρ D

ἑκάστους τῶν περὶ τοὺς λόγους ὡς διάκεινται· ὅμως
δ' εἴ τι σοὶ ἥδιον, λέγε. ΣΩ. *Ἀλλὰ μὴν ἥδιόν γε.*
ἡμεῖς γάρ, ὦ βέλτιστε, οὕτως ἀβέλτεροι ἦμεν, πρίν σε
ταῦτ' εἰπεῖν, ὥστε δόξαν εἴχομεν περὶ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ,
ὡς ἑκάτερος ἡμῶν εἷς ἐστι, τοῦτο δέ, ὃ ἑκάτερος ἡμῶν
εἴη, οὐκ ἄρα εἴημεν ἀμφότεροι· οὐ γὰρ εἷς ἐσμεν, ἀλ-
λὰ δύο. οὕτως εὐηθικῶς εἴχομεν. νῦν δὲ παρὰ σοῦ ἤδη
E ἀνεδιδάχθημεν, ' ὅτι εἰ μὲν δύο ἀμφότεροί ἐσμεν, δύο
καὶ ἑκάτερον ἡμῶν ἀνάγκη εἶναι, εἰ δὲ εἷς ἑκάτερος,
ἕνα καὶ ἀμφοτέρους ἀνάγκη· οὐ γὰρ οἷόν τε διανεκεῖ
λόγῳ τῆς οὐσίας κατὰ Ἱππίαν ἄλλως ἔχειν, ἀλλ' ὃ ἂν
ἀμφότερα ᾖ, τοῦτο καὶ ἑκάτερον, καὶ ὃ ἑκάτερον, ἀμ-
φότερα εἶναι. πεπεισμένος δὴ νῦν ἐγὼ ὑπὸ σοῦ ἐνθά-
δε κάθημαι. πρότερον μέντοι, ὦ Ἱππία, ὑπόμνησόν
με· πότερον εἷς ἐσμεν ἐγώ τε καὶ σύ, ἢ σύ τε δύο
κἀγὼ δύο; ΙΠ. *Τί λέγεις, ὦ Σώκρατες;* ΣΩ. *Ταῦ-*
τα ἅπερ λέγω· φοβοῦμαι γάρ σε σαφῶς λέγειν, ὅτι
302 μοι χαλεπαίνεις, ἐπειδάν τι δόξῃς σαυτῷ λέγειν. * ὅμως
δ' ἔτι μοι εἰπέ· οὐχ εἷς ἡμῶν ἑκάτερός ἐστι καὶ πέ-
πονθε τοῦτο, εἷς εἶναι; ΙΠ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Οὐκοῦν*
εἴπερ εἷς, καὶ περιττὸς ἂν εἴη ἑκάτερος ἡμῶν. ἢ οὐ τὸ
ἓν περιττὸν ἡγεῖ; ΙΠ. *Ἔγωγε.* ΣΩ. *Ἦ καὶ ἀμφό-*
τεροι οὖν περιττοί ἐσμεν δύο ὄντες; ΙΠ. *Οὐκ ἂν εἴη,*
ὦ Σώκρατες. ΣΩ. *Ἀλλ' ἄρτιοί γε ἀμφότεροι.* ἦ γάρ;
ΙΠ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Μῶν οὖν*, ὅτι ἀμφότεροι ἄρτιοι,
τούτου ἕνεκεν καὶ ἑκάτερος ἄρτιος ἡμῶν ἐστίν; ΙΠ.
B *Οὐ δῆτα.* ' ΣΩ. *Οὐκ ἄρα πᾶσα ἀνάγκη*, ὡς νῦν δὴ
ἔλεγες, ἃ ἂν ἀμφότεροι καὶ ἑκάτερον, καὶ ἃ ἂν ἑκάτε-
ρος καὶ ἀμφοτέρους εἶναι. ΙΠ. *Οὐ τά γε τοιαῦτα*,
ἀλλ' οἷα ἐγὼ πρότερον ἔλεγον. ΣΩ. *Ἐξαρκεῖ, ὦ Ἱπ-*
πία· ἀγαπητὰ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐπειδὴ τὰ μὲν οὕτω
φαίνεται, τὰ δ' οὐχ οὕτως ἔχοντα. καὶ γὰρ ἐγὼ ἔλε-
γον, εἰ μέμνησαι ὅθεν οὗτος ὁ λόγος ἐλέχθη, ὅτι ἡ
διὰ τῆς ὄψεως καὶ *ἡ* δι' ἀκοῆς ἡδονὴ οὐ τούτῳ εἶεν
C καλαί, ' ὅ τι τυγχάνοιεν ἑκατέρα μὲν αὐτῶν εἶναι πε-
πονθυῖα, ἀμφότεραι δὲ μή, ἢ ἀμφότεραι μέν, ἑκατέρα
δὲ μή, ἀλλ' ἐκείνῳ, ᾧ ἀμφότεραί τε καὶ ἑκατέρα, διότι
συνεχώρεις ἀμφοτέρας τε αὐτὰς εἶναι καλὰς καὶ ἑκα-
τέραν. τούτου δὴ ἕνεκα τῇ οὐσίᾳ τῇ ἐπ' ἀμφότερα
ἑπομένῃ ᾤμην, εἴπερ ἀμφότερά ἐστι καλά, ταύτῃ δεῖν
αὐτὰ καλὰ εἶναι, τῇ δὲ κατὰ τὰ ἕτερα ἀπολειπομένῃ
μή. καὶ ἔτι νῦν οἴομαι. ἀλλά μοι λέγε, ὥσπερ ἐξ ἀρ-
χῆς· ἡ δι' ὄψεως ἡδονὴ καὶ ἡ δι' ἀκοῆς, εἴπερ ἀμφό-
D τεραί τ' εἰσὶ ' καλαὶ καὶ ἑκατέρα, ἆρ' ὃ ποιεῖ αὐτὰς
καλὰς οὐχὶ καὶ ἀμφοτέραις γε αὐταῖς ἕπεται καὶ ἑκα-
τέρᾳ; ΙΠ. *Πάνυ γε.* ΣΩ. *Ἆρ' οὖν* ὅτι ἡδονὴ ἑκα-
τέρα τ' ἐστὶ καὶ ἀμφότεραι, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν καλαί;
ἢ διὰ τοῦτο μὲν καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι ἂν οὐδὲν τούτων
ἧττον εἶεν καλαί; οὐδὲν γὰρ ἧττον ἡδοναὶ ἐφάνησαν
οὖσαι, εἰ μέμνησαι. ΙΠ. *Μέμνημαι.* ΣΩ. *Ἀλλ'* ὅτι
γε δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς αὗταί εἰσι, διὰ τοῦτο ἐλέγετο
E καλὰς αὐτὰς εἶναι. ' ΙΠ. *Καὶ ἐῤῥήθη οὕτως.* ΣΩ.
Σκόπει δέ, εἰ ἀληθῆ λέγω. ἐλέγετο γάρ, ὡς ἐγὼ μνή-
μης ἔχω, τοῦτ' εἶναι καλὸν τὸ ἡδύ, οὐ πᾶν, ἀλλ' ὃ ἂν
δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ᾖ. ΙΠ. *Ἀληθῆ.* ΣΩ. *Οὐκοῦν*
τοῦτό γε τὸ πάθος ἀμφοτέραις μὲν ἕπεται, ἑκατέρᾳ
δ' οὔ; οὐ γάρ που ἑκάτερόν γε αὐτῶν, ὅπερ ἐν τοῖς
πρόσθεν ἐλέγετο, δι' ἀμφοτέρων ἐστίν, ἀλλ' ἀμφότερα
μὲν δι' ἀμφοῖν, ἑκάτερον δ' οὔ. ἔστι ταῦτα; ΙΠ.

Ἔστιν. ΣΩ. *Οὐκ ἄρα τούτῳ γε ἑκάτερον αὐτῶν ἐστι*
καλόν, ὃ μὴ ἕπεται ἑκατέρῳ· τὸ γὰρ ἀμφότερον ἑκα-
τέρῳ οὐχ ἕπεται· ὥστε ἀμφότερα μὲν αὐτὰ φάναι κα-
λὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ἔξεστιν, ἑκάτερον δὲ οὐκ ἔξε-
στιν. ἢ πῶς λέγομεν; οὐκ ἀνάγκη; * ΙΠ. *Φαίνεται.* 303
ΣΩ. *Φῶμεν οὖν ἀμφότερα μὲν καλὰ εἶναι, ἑκάτερον δὲ*
μὴ φῶμεν; ΙΠ. *Τί γὰρ κωλύει;* ΣΩ. *Τόδε ἔμοιγε*
δοκεῖ, ὦ φίλε, κωλύειν, ὅτι ἦν που ἡμῖν τὰ μὲν οὕτως
ἐπιγιγνόμενα ἑκάστοις, εἴπερ ἀμφοτέροις ἐπιγίγνοιτο,
καὶ ἑκατέρῳ, καὶ εἴπερ ἑκατέρῳ, καὶ ἀμφοτέροις,
ἅπαντα ὅσα σὺ διῆλθες. ἦ γάρ; ΙΠ. *Ναί.* ΣΩ. *Ἃ*
δέ γε αὖ ἐγὼ διῆλθον, οὔ· ὧν δὴ ἦν καὶ αὐτὸ τὸ
ἑκάτερον καὶ τὸ ἀμφότερον. ἔστιν οὕτως; ΙΠ. *Ἔστι.*
ΣΩ. *Ποτέρων οὖν*, ὦ Ἱππία, δοκεῖ σοι ' τὸ καλὸν εἶ- B
ναι; πότερον ὧν σὺ ἔλεγες; εἴπερ ἐγὼ ἰσχυρὸς καὶ σύ,
καὶ ἀμφότεροι, καὶ εἴπερ ἐγὼ δίκαιος καὶ σύ, καὶ ἀμ-
φότεροι, καὶ εἴπερ ἀμφότεροι, καὶ ἑκάτερος· οὕτω δὴ
καὶ εἴπερ ἐγὼ καλὸς καὶ σύ, καὶ ἀμφότεροι, καὶ εἴπερ
ἀμφότεροι, καὶ ἑκάτερος; ἢ οὐδὲν κωλύει, ὥσπερ ἀρ-
τίων ὄντων τινῶν ἀμφοτέρων τάχα μὲν ἑκάτερα περιτ-
τὰ εἶναι, τάχα δ' ἄρτια, καὶ αὖ ἀῤῥήτων ἑκατέρων
ὄντων τάχα μὲν ῥητὰ τὰ συναμφότερα εἶναι, τάχα δ'
' ἄῤῥητα, καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα, ἃ δὴ καὶ ἐγὼ ἔφην C
ἐμοὶ προφαίνεσθαι; ποτέρων δὴ τίθης τὸ καλόν; ἢ
ὥσπερ ἐμοὶ περὶ αὐτοῦ καταφαίνεται, καὶ σοί; πολλὴ
γὰρ ἀλογία ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι ἀμφοτέρους μὲν ἡμᾶς
εἶναι καλούς, ἑκάτερον δὲ μή, ἢ ἑκάτερον μέν, ἀμφοτέ-
ρους δὲ μή, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων. οὕτως αἱρεῖ,
ὥσπερ ἐγώ, ἢ ἐκείνως; ΙΠ. *Οὕτως ἔγωγε, ὦ Σώκρα-*
τες. ΣΩ. *Εὖ γε σὺ ποιῶν, ὦ Ἱππία*, ἵνα καὶ ἀπαλ-
λαγῶμεν πλείονος ' ζητήσεως. εἰ γὰρ τούτων γ' ἐστὶ D
τὸ καλόν, οὐκ ἂν ἔτι εἴη τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ
καλόν. ἀμφότερα μὲν γὰρ ποιεῖ καλὰ τὸ δι' ὄψεως καὶ
ἀκοῆς, ἑκάτερον δ' οὔ. τοῦτο δ' ἦν ἀδύνατον, ὡς ἐγώ
τε καὶ σὺ δὴ ὁμολογοῦμεν, ὦ Ἱππία. ΙΠ. *Ὁμολογοῦ-*
μεν γάρ. ΣΩ. *Ἀδύνατον ἄρα τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς*
ἡδὺ καλὸν εἶναι, ἐπειδή γε καλὸν γιγνόμενον τῶν ἀδυ-
νάτων τι παρέχεται. ΙΠ. *Ἔστι ταῦτα.* ΣΩ. *Λέγετε*
δὴ πάλιν, φήσει, ἐξ ἀρχῆς, ἐπειδὴ τούτου διημάρτετε·
τί ' φατε εἶναι τοῦτο τὸ καλὸν τὸ ἐπ' ἀμφοτέραις E
ταῖς ἡδοναῖς, δι' ὅ τι ταύτας πρὸ τῶν ἄλλων τιμήσαν-
τες καλὰς ὠνομάσατε; *Ἀνάγκη δή μοι δοκεῖ εἶναι*, ὦ
Ἱππία, λέγειν, ὅτι ἀσινέσταται αὗται τῶν ἡδονῶν εἰσι
καὶ βέλτισται, καὶ ἀμφότεραι καὶ ἑκατέρα. ἢ σύ τι
ἔχεις λέγειν ἄλλο, ᾧ διαφέρουσι τῶν ἄλλων; ΙΠ. *Οὐ-*
δαμῶς· τῷ ὄντι γὰρ βέλτισταί εἰσι. ΣΩ. *Τοῦτ' ἄρα*,
φήσει, λέγετε δὴ τὸ καλὸν εἶναι, ἡδονὴν ὠφέλιμον;
Ἐοίκαμεν, φήσω ἔγωγε. σὺ δέ; ΙΠ. *Καὶ ἐγώ.* ΣΩ.
Οὐκοῦν ὠφέλιμον, φήσει, τὸ ποιοῦν τἀγαθόν, τὸ
δὲ ποιοῦν καὶ τὸ ποιούμενον ἕτερον νῦν δὴ ἐφάνη,
καὶ εἰς τὸν πρότερον λόγον ἥκει ὑμῖν ὁ λόγος;
οὔτε γὰρ τὸ ἀγαθὸν * ἂν εἴη καλὸν οὔτε τὸ καλὸν 304
ἀγαθόν, εἴπερ ἄλλο αὐτῶν ἑκάτερόν ἐστι. *Παν-*
τός γε μᾶλλον, φήσομεν, ὦ Ἱππία, ἂν σωφρονῶμεν·
οὐ γάρ που θέμις τῷ ὀρθῶς λέγοντι μὴ συγχωρεῖν.
ΙΠ. *Ἀλλὰ δή γ', ὦ Σώκρατες, τί οἴει ταῦτ' εἶναι ξυν-*
άπαντα; κνίσματά τοί ἐστι καὶ περιτμήματα τῶν λό-
γων, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, κατὰ βραχὺ διῃρημένα. ἀλλ'
ἐκεῖνο καὶ καλὸν καὶ πολλοῦ ἄξιον, οἷόν τ' εἶναι εὖ

καὶ καλῶς λόγον καταστησάμενον ἐν δικαστηρίῳ ἢ ἐν
B βουλευτηρίῳ ἢ ἐπ' ἄλλῃ τινὶ ' ἀρχῇ, πρὸς ἣν ἂν ὁ λό-
γος ᾖ, πείσαντα οἴχεσθαι, φέροντα οὐ τὰ σμικρότατα,
ἀλλὰ τὰ μέγιστα τῶν ἄθλων, σωτηρίαν αὑτοῦ τε καὶ
τῶν αὑτοῦ χρημάτων καὶ φίλων. τούτων οὖν χρὴ ἀν-
τέχεσθαι, χαίρειν ἐάσαντα τὰς σμικρολογίας ταύτας,
ἵνα μὴ δοκῇ λίαν ἀνόητος εἶναι λήρους καὶ φλυαρίας
ὥςπερ νῦν μεταχειριζόμενος. ΣΩ. Ὦ Ἱππία φίλε, σὺ
μὲν μακάριος εἶ, ὅτι τε οἶσθα ἃ χρὴ ἐπιτηδεύειν ἄν-
θρωπον καὶ ἐπιτετήδευκας ἱκανῶς, ὡς φῄς· ἐμὲ δὲ
C δαιμονία τις τύχη, ὡς ' ἔοικε, κατέχει, ὅςτις πλανῶμαι
μὲν καὶ ἀπορῶ ἀεί, ἐπιδεικνὺς δὲ τὴν ἐμαυτοῦ ἀπο-
ρίαν ὑμῖν τοῖς σοφοῖς λόγῳ αὖ ὑπὸ ὑμῶν προπηλα-
κίζομαι, ἐπειδὰν ἐπιδείξω. λέγετε γάρ με ἅπερ καὶ σὺ
νῦν λέγεις, ὡς ἠλίθιά τε καὶ σμικρὰ καὶ οὐδενὸς ἄξια
πραγματεύομαι. ἐπειδὰν δὲ αὖ ἀναπεισθεὶς ὑφ' ὑμῶν
λέγω ἅπερ ὑμεῖς, ὡς πολὺ κράτιστόν ἐστιν οἷόν τ' εἶ-
ναι λόγον εὖ καὶ καλῶς καταστησάμενον περαίνειν ἐν
D δικαστηρίῳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ συλλόγῳ, ὑπό ' τε ἄλλων
τινῶν τῶν ἐνθάδε καὶ ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ
ἀεί με ἐλέγχοντος πάντα κακὰ ἀκούω. καὶ γάρ μοι
τυγχάνει ἐγγύτατα γένους ὢν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ οἰκῶν.
ἐπειδὰν οὖν εἰςέλθω οἴκαδε εἰς ἐμαυτοῦ, καί μου
ἀκούσῃ ταῦτα λέγοντος, ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι
τολμῶν περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων διαλέγεσθαι, οὕτω
φανερῶς ἐξελεγχόμενος περὶ τοῦ καλοῦ, ὅτι οὐδ' αὐτὸ
τοῦτο, ὅ τί ποτ' ἔστιν, οἶδα. Καίτοι πῶς σὺ εἴσει,
φησίν, ἢ λόγον ὅςτις καλῶς ' κατεστήσατο ἢ μή, ἢ E
ἄλλην πρᾶξιν ἡντινοῦν, τὸ καλὸν ἀγνοῶν; καὶ ὁπότε
οὕτω διάκεισαι, οἴει σοι κρεῖττον εἶναι ζῆν μᾶλλον ἢ
τεθνάναι; Συμβέβηκε δή μοι, ὅπερ λέγω, κακῶς μὲν
ὑφ' ὑμῶν ἀκούειν καὶ ὀνειδίζεσθαι, κακῶς δὲ ὑπ' ἐκεί-
νου. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ἀναγκαῖον ὑπομένειν ταῦτα πάν-
τα· οὐδὲν γὰρ ἄτοπον, εἰ ὠφελοίμην. ἐγὼ οὖν μοι
δοκῶ, ὦ Ἱππία, ὠφελῆσθαι ἀπὸ τῆς ἀμφοτέρων ὑμῶν
ὁμιλίας· τὴν γὰρ παροιμίαν ὅ τί ποτε λέγει, τὸ χαλεπὰ
τὰ καλά, δοκῶ μοι εἰδέναι.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΠΡΩΤΗ.

Δίων Διονυσίῳ εὖ πράττειν.

309 * Διατρίψας ἐγὼ παρ' ὑμῖν χρόνον τοσοῦτον, καὶ
διοικῶν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν πεπιστευμένος πάντων
μάλιστα, τὰς ὠφελείας ὑμῶν λαμβανόντων, τὰς δια-
βολὰς δυςχερεῖς οὔσας ὑπέμενον. ᾔδειν γάρ, ὅτι τῶν
ὠμοτέρων οὐδέν, ἐμοῦ συνεθέλοντος, ὑμῖν δόξει πε-
πρᾶχθαι. πάντες γὰρ οἱ συμπολιτευόμενοι μεθ' ὑμῶν
B ὑπάρχουσί μοι μάρτυρες, ' ὧν ἐγὼ πολλοῖς συνηγω-
νισάμην, ἀπολύσας αὐτοὺς οὐ σμικρᾶς ζημίας. αὐτο-
κράτωρ δὲ πολλάκις τὴν ὑμετέραν πόλιν διαφυλάξας
ἀπεπέμφθην ἀτιμότερον ἢ πτωχὸν ὑμῶν ἀποστελλόν-
των προςήκει καὶ κελευόντων ἐκπλεῦσαι, τοσοῦτον
παρ' ὑμῖν διατρίψαντα χρόνον. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ
ἐμαυτοῦ βουλεύσομαι τὸ λοιπὸν τρόπον ἀπανθρωπό-
τερον, σὺ δὲ τοιοῦτος ὢν τύραννος οἰκήσεις μόνος.
C τὸ δὲ χρυσίον τὸ λαμπρόν, ' ὅπερ ἔδωκας εἰς ἀπο-
στολήν, ἄγει σοι Βακχεῖος ὁ τὴν ἐπιστολὴν φέρων·
οὔτε γὰρ ἐφόδιον ἐκεῖνό γ' ἦν ἱκανὸν οὔτε πρὸς τὸν
ἄλλον βίον ξυμφέρον, ἀδοξίαν δὲ πλείστην μὲν τῷ δι-
δόντι σοὶ παρασκευάζον, οὐ πολλῷ δὲ ἔλαττω κἀμοὶ
τῷ λαμβάνοντι· διόπερ οὐ λαμβάνω· σοὶ δ' οὐδὲν
διαφέρει δῆλον ὅτι καὶ λαβεῖν καὶ δοῦναι τοσοῦτον·
ὥςτε κομισάμενος ἄλλον τινὰ τῶν ἑταίρων θεράπευ-
D σον ὥςπερ ἐμέ· κἀγὼ γὰρ ἱκανῶς ὑπὸ σοῦ ' τεθερά-
πευμαι. καί μοι τὸ τοῦ Εὐριπίδου κατὰ καιρὸν ἔστιν
εἰπεῖν, ὅτι σοὶ πραγμάτων ἄλλων ποτὲ ξυμπεσόντων

εὔξει τοιοῦτον ἄνδρα σοι παρεστάναι

ὑπομνῆσαι δέ σε βούλομαι, διότι καὶ τῶν ἄλλων τρα-
γῳδοποιῶν οἱ πλεῖστοι, ὅταν ὑπό τινος ἀποθνήσκον-
τα τύραννον εἰςάγωσιν, ἀναβοῶνται ποιοῦσι·

*φίλων ἔρημος, ὦ τάλας, ἀπόλλυμαι· 310

χρυσίου δὲ σπάνει ἀπολλύμενον οὐδεὶς πεποίηκε. κἀ-
κεῖνο δὲ τὸ ποίημα τοῖς νοῦν ἔχουσιν οὐ κακῶς ἔχειν
δοκεῖ·

οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς σπανιώτατος ἐν θνατῶν δυςελπί-
στῳ βίῳ,
οὐδ' ἀδάμας οὐδ' ἀργύρου κλῖναι πρὸς ἄνθρωπον
δοκιμαζόμεν' ἀστράπτει πρὸς ὄψεις·
οὐδὲ γαίας εὐρυπέδου γόνιμοι βρίθοντες αὐτάρκεις
γύαι,
ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφράδμων νόησις.

' ἔρρωσο, καὶ γίγνωσκε τοσοῦτον ἡμῶν διημαρτηκώς, B
ἵνα πρὸς τοὺς ἄλλους βέλτιον προςφέρῃ.

ΔΕΥΤΕΡΑ.

Πλάτων Διονυσίῳ εὖ πράττειν.

Ἤκουσα Ἀρχεδήμου, ὅτι σὺ ἡγεῖ χρῆναι περὶ σοῦ
μὴ μόνον ἐμὲ ἡσυχίαν ἄγειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐμοὺς
ἐπιτηδείους τοῦ φλαῦρόν τι ποιεῖν ἢ λέγειν περὶ σοῦ·
Δίωνα δὲ μόνον ' ἐξαίρετον ποιεῖ. οὗτος δὲ ὁ λόγος C
σημαίνει, τὸ Δίωνα ἐξαίρετον εἶναι, ὅτι οὐκ ἄρχω ἐγὼ
τῶν ἐμῶν ἐπιτηδείων· εἰ γὰρ ἦρχον ἐγὼ οὕτω τῶν τε
ἄλλων καὶ σοῦ καὶ Δίωνος, πλείω ἂν ἦν ὑμῖν τε πά-

σιν ἀγαθὰ τοῖς τε ἄλλοις Ἕλλησιν, ὥς ἐγώ φημι. νῦν
δὲ μέγας ἐγώ εἰμι ἐμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ
ἑπόμενον. καὶ ταῦτα λέγω ὡς οὐχ ὑγιές τι Κρατιστό-
λου καὶ Πολυξένου πρὸς σὲ εἰρηκότων, ὧν φασὶ λέγειν
D τὸν ἕτερον, ὅτι ἀκούσαι Ὀλυμπιάσι | πολλῶν τινῶν
τῶν μετ' ἐμοῦ σε κακηγορούντων. ἴσως γὰρ ὀξύτερον
ἐμοῦ ἀκούει· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἤκουσα. χρὴ δέ, ὡς
ἐμοὶ δοκεῖ, οὑτωσί σε ποιεῖν τοῦ λοιποῦ, ὅταν τι τοι-
οῦτον λέγῃ τις περὶ ἡμῶν τινός, γράμματα πέμψαντα
ἐμὲ ἐρέσθαι· ἐγὼ γὰρ τἀληθῆ λέγειν οὔτε ὀκνήσω
οὔτε αἰσχυνοῦμαι. ἐμοὶ δὲ δὴ καὶ σοὶ τὰ πρὸς ἀλλή-
λους οὑτωσὶ τυγχάνει ἔχοντα· οὔτε αὐτοὶ ἀγνῶτές
ἐσμεν οὐδενὶ Ἑλλήνων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὔτε ἡ συνου-
E σία ἡμῶν σιγᾶται. μὴ | λανθανέτω δέ σε ὅτι οὐδ' εἰς
τὸν ἔπειτα χρόνον σιγηθήσεται· τοιοῦτοι οἱ παραδε-
δεγμένοι εἰσὶν αὐτήν, ἅτε οὐκ ὀλίγην γεγενημένην οὐδ'
ἠρέμα. τί οὖν δὴ λέγω; νυνὶ ἐρῶ ἄνωθεν ἀρξάμενος.
πέφυκε ξυνιέναι εἰς ταὐτὸ φρόνησίς τε καὶ δύναμις με-
γάλη, καὶ ταῦτ' ἄλληλ' ἀεὶ διώκει καὶ ζητεῖ καὶ ξυγγίγνε-
ται· ἔπειτα καὶ οἱ ἄνθρωποι χαίρουσι περὶ τούτων
αὐτοί τε διαλεγόμενοι καὶ ἄλλων ἀκούοντες ἔν τε ἰδίαις
311 ξυνουσίαις καὶ ἐν ταῖς ποιήσεσιν, * οἷον καὶ περὶ Ἱέ-
ρωνος ὅταν διαλέγωνται ἄνθρωποι καὶ Παυσανίου τοῦ
Λακεδαιμονίου, χαίρουσι τὴν Σιμωνίδου ξυνουσίαν πα-
ραφέροντες, ἅ τε ἔπραξε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· καὶ
Περίανδρον τὸν Κορίνθιον καὶ Θαλῆν τὸν Μιλήσιον
ὑμνεῖν εἰώθασιν ἅμα, καὶ Περικλέα καὶ Ἀναξαγόραν,
καὶ Κροῖσον αὖ καὶ Σόλωνα ὡς σοφούς, καὶ Κῦρον
ὡς δυνάστην. καὶ δὴ ταῦτα μιμούμενοι οἱ ποιηταὶ
B Κρέοντα μὲν καὶ Τειρεσίαν συνάγουσι, Πολύειδον | δὲ
καὶ Μίνω, Ἀγαμέμνονα δὲ καὶ Νέστορα καὶ Ὀδυσσέα
καὶ Παλαμήδη. ὡς δ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ Προμηθέα Διὶ
ταύτῃ πῃ συνῆγον οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι. τούτων δὲ
τοὺς μὲν εἰς διαφοράν, τοὺς δ' εἰς φιλίαν ἀλλήλοις
ἰόντας, τοὺς δὲ ποτὲ μὲν εἰς φιλίαν, τοτὲ δ' εἰς δια-
φοράν, καὶ τὰ μὲν ὁμονοοῦντας, τὰ δὲ διαφερομένους
ᾄδουσι. πάντα δὴ ταῦτα λέγω τόδε βουλόμενος ἐνδεί-
C ξασθαι, ὅτι οὐκ ἐπειδὰν ἡμεῖς τελευτήσωμεν καὶ οἱ |
λόγοι οἱ περὶ ἡμῶν αὐτῶν σεσιγήσονται, ὥστ' ἐπιμε-
λητέον αὐτῶν ἐστίν. ἀνάγκη γάρ, ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν
καὶ τοῦ ἔπειτα χρόνου, ἐπειδὴ καὶ τυγχάνουσι κατά
τινα φύσιν οἱ μὲν ἀνδραποδωδέστατοι οὐδὲν φροντί-
ζοντες αὐτοῦ, οἱ δ' ἐπιεικέστατοι πᾶν ποιοῦντες, ὅπως
ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὖ ἀκούσωσιν. ὃ δὴ καὶ ἐγὼ
τεκμήριον ποιοῦμαι, ὅτι ἔστι τις αἴσθησις τοῖς τε-
θνεῶσι τῶν ἐνθάδε· αἱ γὰρ βέλτισται ψυχαὶ μαντεύ-
D ονται ταῦτα οὕτως ἔχειν, αἱ | δὲ μοχθηρόταται οὔ
φασι, κυριώτερα δὲ τὰ τῶν θείων ἀνδρῶν μαντεύματα
ἢ τὰ τῶν μή. οἶμαι δ' ἔγωγε τοῖς ἔμπροσθεν, περὶ
ὧν λέγω, εἰ ἐξείη αὐτοῖς ἐπανορθώσασθαι τὰς αὐτῶν
συνουσίας, πάνυ ἂν σπουδάσαι ὥστε βελτίω λέγεσθαι
περὶ αὐτῶν ἢ νῦν. τοῦτο οὖν ἡμῖν ἔτι, σὺν θεῷ εἰπεῖν,
ἔξεστιν, εἴ τι ἄρα μὴ καλῶς πέπρακται κατὰ τὴν ἔμ-
προσθεν συνουσίαν, ἐπανορθώσασθαι καὶ ἔργῳ καὶ
λόγῳ· περὶ γὰρ φιλοσοφίαν φημὶ ἐγὼ τὴν ἀληθινὴν
E δόξαν | ἔσεσθαι ἡμῶν μὲν ὄντων ἐπιεικῶν βελτίω,
φαύλων δὲ τοὐναντίον. καίτοι περὶ τούτου ἡμεῖς ἐπι-
μελούμενοι οὐδὲν ἂν εὐσεβέστερον πράττοιμεν, οὐδ'
ἀμελοῦντες ἀσεβέστερον. ὡς δὴ δεῖ γίγνεσθαι, καὶ τὸ
δίκαιον ἣ ἔχει, ἐγὼ φράσω. ἦλθον ἐγὼ εἰς Σικελίαν
δόξαν ἔχων πολὺ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διαφέρειν· βουλό-
μενος δὲ ἐλθὼν εἰς Συρακούσας συμμάρτυρα * λαβεῖν 312
σέ, ἵνα δή μοι τιμῷτο φιλοσοφία καὶ παρὰ τῷ πλήθει,
τοῦτο δ' οὐκ εὐαγές μοι ἀπέβη. τὸ δ' αἴτιον οὐ λέγω
ὅπερ ἂν πολλοὶ εἴποιεν, ἀλλ' ὅτι ἐφαίνου οὐ πάνυ ἐμοὶ
πιστεύειν σύ, ἀλλ' ἐμὲ μέν πως ἀποπέμψασθαι ἐθέ-
λειν, ἑτέρους δὲ μεταπέμψασθαι, καὶ ζητεῖν τὸ πρᾶγμα
τί τὸ ἐμόν ἐστιν, ἀπιστῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. καὶ οἱ ἐπὶ
τούτοις βοῶντες πολλοὶ ἦσαν, λέγοντες, ὡς σὺ ἐμοῦ
μὲν καταπεφρόνηκας, ἄλλα δὲ ἐσπούδακας. | ταῦτα δὴ B
διαβεβόηται. ὃ δὲ μετὰ ταῦτα δίκαιόν ἐστι ποιεῖν,
ἄκουε, ἵνα σοι καὶ ἀποκρίνωμαι ὃ σὺ ἐρωτᾷς, πῶς
χρὴ ἔχειν ἐμὲ καὶ σὲ πρὸς ἀλλήλους. εἰ μὲν ὅλως φι-
λοσοφίας καταπεφρόνηκας, ἐᾶν χαίρειν· εἰ δὲ παρ'
ἑτέρου ἀκήκοας ἢ αὐτὸς βελτίονα εὕρηκας τῶν παρ'
ἐμοί, ἐκεῖνα τίμα. εἰ δ' ἄρα τὰ παρ' ἡμῶν σοι ἀρέ-
σκει, τιμητέον καὶ ἐμὲ μάλιστα. νῦν οὖν, ὥσπερ καὶ ἐξ
ἀρχῆς, σὺ καθηγοῦ, ἕψομαι δὲ ἐγώ· τιμώμενος μὲν
γὰρ ὑπὸ σοῦ | τιμήσω σέ, μὴ τιμώμενος δὲ ἡσυχίαν C
ἄξω. ἔτι δὲ σὺ μὲν ἐμὲ τιμῶν καὶ τούτου καθηγού-
μενος φιλοσοφίαν δόξεις τιμᾶν, καὶ αὐτὸ τοῦτο, ὅ τι
διεσκόπεις καὶ ἄλλως, πρὸς πολλῶν εὐδοξίαν σοι οἴσει
ὡς φιλοσόφῳ ὄντι· ἐγὼ δὲ σὲ τιμῶν μὴ τιμῶντα πλοῦ-
τον δόξω θαυμάζειν τε καὶ διώκειν· τοῦτο δ' ἴσμεν
ὅτι παρὰ πᾶσιν ὄνομα οὐ καλὸν ἔχει. ὡς δ' ἐν κεφα-
λαίῳ εἰπεῖν, σοῦ μὲν τιμῶντος, ἀμφοτέροις κόσμος,
ἐμοῦ δέ, ὄνειδος ἀμφοῖν. περὶ μὲν οὖν | τούτων ταῦ- D
τα. — Τὸ δὲ σφαιρίον, οὐκ ὀρθῶς ἔχει. δηλώσει δέ
σοι Ἀρχέδημος, ἐπειδὰν ἔλθῃ. καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦδε,
ὃ τούτου τιμιώτερόν τ' ἐστὶ καὶ θειότερον, καὶ μάλα
σφόδρ' αὐτῷ δηλωτέον, ὑπὲρ οὗ σὺ πέπομφας ἀπο-
ρούμενος. φῂς γὰρ δὴ κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον οὐχ
ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί σοι περὶ τῆς τοῦ πρώτου φύ-
σεως. φραστέον δή σοι δι' αἰνιγμῶν, ἵν' ἄν τι ἡ δέλ-
τος ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτυχαῖς πάθῃ, ὁ ἀναγνοὺς μὴ
γνῷ. ὧδε γὰρ ἔχει. περὶ τὸν | πάντων βασιλέα E
πάντ' ἐστὶ καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα, καὶ ἐκεῖνο
αἴτιον ἁπάντων τῶν καλῶν. δεύτερον δὲ περὶ
τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα. ἡ οὖν
ἀνθρωπίνη ψυχὴ περὶ αὐτὰ ὀρέγεται μαθεῖν ποῖ' ἄτ-
τα ἐστί, βλέπουσα εἰς τὰ αὑτῆς συγγενῆ, ὧν οὐδὲν * 313
ἱκανῶς ἔχει. τοῦ δὴ βασιλέως πέρι καὶ ὧν εἶπον, οὐδέν
ἐστι τοιοῦτον. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἡ ψυχή φησιν. ἀλλὰ
ποῖόν τι μὴν τοῦτ' ἐστίν, ὦ παῖ Διονυσίου καὶ Δω-
ρίδος, τὸ ἐρώτημα, ὃ πάντων αἴτιόν ἐστι κακῶν; μᾶλ-
λον δὲ ἡ περὶ τούτου ὠδὶς ἐν τῇ ψυχῇ ἐγγιγνομένη,
ἣν εἰ μή τις ἐξαιρεθήσεται, τῆς ἀληθείας ὄντως οὐ μή-
ποτε τύχῃ. σὺ δὲ τοῦτο πρὸς ἐμὲ ἐν τῷ κήπῳ ὑπὸ
ταῖς δάφναις αὐτὸς ἔφησθα ἐννενοηκέναι καὶ εἶναι σὸν
εὕρημα. καὶ ἐγὼ εἶπον, | ὅτι τοῦτο εἰ φαίνοιτό σοι B
οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἂν εἴης λόγων ἐμὲ ἀπολελυκώς.
οὐ μὴν ἄλλῳ γέ ποτ' ἔφην ἐντετυχηκέναι τοῦθ' εὑρη-
κότι, ἀλλὰ ἡ πολλή μοι πραγματεία περὶ τοῦτ' εἴη.
σὺ δὲ ἴσως μὲν ἀκούσας του, τάχα δ' αὖ θείᾳ μοίρᾳ
κατὰ τοῦθ' ὁρμήσας, ἔπειτα αὐτοῦ τὰς ἀποδείξεις ὡς
ἔχων βεβαίως οὐ κατέδησας, ἀλλ' ἄττεις τοτὲ μὲν οὕ-
τω, τοτὲ δὲ ἄλλως περὶ τὸ φανταζόμενον, τὸ δὲ οὐδέν
ἐστι τοιοῦτον. καὶ τοῦτο οὐ σοὶ μόνῳ | γέγονεν, ἀλλ' C

εὖ ἴσθι μηδένα πώποτέ μου τὸ πρῶτον ἀκούσαντα
ἔχειν ἄλλως πως ἢ οὕτω κατ' ἀρχάς, καὶ ὁ μὲν πλείω
ἔχων πράγματα, ὁ δὲ ἐλάττω μόγις ἀπαλλάττονται,
σχεδὸν δὲ οὐδεὶς ὀλίγα. τούτων δὴ γεγονότων καὶ
ἐχόντων οὕτω σχεδὸν κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν εὑρήκαμεν
ὃ σὺ ἐπέστειλας, ὅπως δεῖ πρὸς ἀλλήλους ἡμᾶς ἔχειν.
ἐπεὶ γὰρ βασανίζεις αὐτὰ ξυγγιγνόμενός τε ἄλλοις καὶ
D παραθεώμενος παρὰ τὰ τῶν ἄλλων καὶ αὐτὰ ' καθ'
αὑτά, νῦν σοι ταῦτά τε, εἰ ἀληθὴς ἡ βάσανος, προς-
φύσεται, καὶ οἰκεῖος τούτοις τε καὶ ἡμῖν ἔσει. πῶς οὖν
οὐ ταῦτ' ἔσται καὶ πάντα ἃ εἰρήκαμεν; τὸν Ἀρχέδη-
μον νῦν τε ὀρθῶς ἐποίησας πέμψας, καὶ τὸ λοιπόν,
ἐπειδὰν ἔλθῃ πρὸς σὲ καὶ ἀπαγγείλῃ τὰ παρ' ἐμοῦ,
μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλαι σε ἀπορίαι λήψονται. πέμψεις
οὖν αὖθις, ἂν ὀρθῶς βουλεύῃ, παρ' ἐμὲ τὸν Ἀρχέδη-
μον, ὁ δ' ἐμπορευσάμενος ἥξει πάλιν· καὶ τοῦτο ἐὰν
E δὶς ἢ τρὶς ποιήσῃς ' καὶ βασανίσῃς τὰ παρ' ἐμοῦ πεμ-
φθέντα ἱκανῶς, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ μὴ τὰ πρὶν ἀπο-
ρούμενα πολύ σοι διοίσει ἢ τὰ νῦν. θαῤῥοῦντες οὖν
ποιεῖτε οὕτως· οὐ μὴ γάρ ποτε τῆς ἐμπορίας ταύτης
οὔτε σὺ στείλῃς οὔτε Ἀρχέδημος ἐμπορεύσεται καλλίω
314 καὶ θεοφιλεστέραν. εὐλαβοῦ * μέντοι μήποτε ἐκπέσῃ
ταῦτα εἰς ἀνθρώπους ἀπαιδεύτους· σχεδὸν γάρ, ὡς
ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἔστι τούτων πρὸς τοὺς πολλοὺς κατα-
γελαστότερα ἀκούσματα, οὐδ' αὖ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς
θαυμαστότερά τε καὶ ἐνθουσιαστικώτερα. πολλάκις δὲ
λεγόμενα καὶ ἀεὶ ἀκουόμενα καὶ πολλὰ ἔτη μόγις, ὥς-
περ χρυσός, ἐκκαθαίρεται μετὰ πολλῆς πραγματείας.
ὃ δὲ θαυμαστὸν αὐτοῦ γέγονεν, ἄκουσον. εἰσὶ γὰρ
B ἄνθρωποι ταῦτα ἀκηκοότες, καὶ πλείους, δυνατοὶ '
μὲν μαθεῖν, δυνατοὶ δὲ μνημονεῦσαι καὶ βασανίσαντες
πάντῃ πάντως κρῖναι, γέροντες ἤδη καὶ οὐκ ἐλάττω
τριάκοντα ἐτῶν ἀκηκοότες, οἳ νῦν ἄρτι σφίσι φασὶ τὰ
μὲν τότε ἀπιστότατα δόξαντα εἶναι νῦν πιστότατα καὶ
ἐναργέστατα φαίνεσθαι, ἃ δὲ τότε πιστότατα, νῦν
τοὐναντίον. πρὸς ταῦτ' οὖν σκοπῶν εὐλαβοῦ μήποτέ
σοι μεταμελήσῃ τῶν νῦν ἀναξίως ἐκπεσόντων. μεγίστη
C δὲ φυλακὴ τὸ μὴ γράφειν, ἀλλ' ἐκμανθάνειν· οὐ ' γὰρ
ἔστι τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν. διὰ ταῦτα οὐδὲν
πώποτ' ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα, οὐδ' ἔστι σύγγραμ-
μα Πλάτωνος οὐδὲν οὐδ' ἔσται, τὰ δὲ νῦν λεγόμενα
Σωκράτους ἐστὶ καλοῦ καὶ νέου γεγονότος. ἔῤῥωσο
καὶ πείθου, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην νῦν πρῶτον
πολλάκις ἀναγνοὺς κατάκαυσον. — Ταῦτα μὲν ταύτῃ.
περὶ δὲ Πολυξένου ἐθαύμασας, ὅτι οὐ πέμψαιμί σοι.
D ἐγὼ δὲ καὶ περὶ Λυκόφρονος ' καὶ τῶν ἄλλων τῶν
παρὰ σοὶ ὄντων λέγω καὶ πάλαι καὶ νῦν τὸν αὐτὸν
λόγον, ὅτι πρὸς τὸ διαλεχθῆναι καὶ φύσει καὶ τῇ με-
θόδῳ τῶν λόγων πάμπολυ διαφέρεις αὐτῶν, καὶ οὐ-
δεὶς αὐτῶν ἑκὼν ἐξελέγχεται, ὥς τινες ὑπολαμβάνου-
σιν, ἀλλ' ἄκοντες. καὶ δοκεῖς μέντοι πάνυ μετρίως κε-
χρῆσθαί τε αὐτοῖς καὶ δεδωρῆσθαι. ταῦτα μὲν περὶ
τούτων, πολλὰ ὡς περὶ τοιούτων. Φιλιστίωνι δέ, εἰ
μὲν αὐτὸς χρῇ, σφόδρα χρῶ, εἰ δὲ οἷόν τε, Σπευσίπ-
E πῳ ' χρῆσον καὶ ἀπόπεμψον. δεῖται δὲ σοῦ καὶ Σπεύ-
σιππος· ὑπέσχετο δέ μοι καὶ Φιλιστίων, εἰ σὺ ἀφίῃς
αὐτόν, ἥξειν προθύμως Ἀθήναζε. Τὸν ἐκ τῶν λιθο-
τομιῶν εὖ ἐποίησας ἀφείς. ἐλαφρὰ δὲ ἡ δέησις καὶ πε-
ρὶ τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ καὶ περὶ Ἡγησίππου τοῦ Ἀρί-
στωνος· ἐπέστειλας γάρ μοι, ἄν τις ἀδικῇ ἢ τοῦτον ἢ
ἐκείνους καὶ σὺ αἴσθῃ, μὴ ἐπιτρέψειν. Καὶ περὶ * 315
Λυσικλείδου τἀληθὲς εἰπεῖν ἄξιον· μόνος γὰρ τῶν ἐκ
Σικελίας Ἀθήναζε ἀφικομένων οὐδὲν μετεβάλετο περὶ
τῆς σῆς καὶ ἐμῆς συνουσίας, ἀλλ' ἀεί τι ἀγαθὸν καὶ
ἐπὶ τὰ βελτίω λέγων περὶ τῶν γεγονότων διατελεῖ.

ΤΡΙΤΗ.

Πλάτων Διονυσίῳ χαίρειν ἐπιστείλας ἆρ' ὀρθῶς
ἂν τυγχάνοιμι ' τῆς βελτίστης προσρήσεως; ἢ μᾶλλον B
κατὰ τὴν ἐμὴν συνήθειαν γράφων εὖ πράττειν, ὥσπερ
εἴωθα ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοὺς φίλους προσαγορεύειν;
σὺ μὲν γὰρ δὴ καὶ τὸν θεόν, ὡς ἤγγειλαν οἱ τότε
θεωροῦντες, προσεῖπες ἐν Δελφοῖς αὐτῷ τούτῳ θω-
πεύσας τῷ ῥήματι, καὶ γέγραφας, ὥς φασί,

χαῖρε καὶ ἡδόμενον βίοτον διάσωζε τυράννου.

ἐγὼ δὲ οὐδὲ ἀνθρώπῳ, μὴ ὅτι δὴ ' θεῷ, παρακελευ- C
σαίμην ἂν δρᾶν τοῦτο, θεῷ μέν, ὅτι παρὰ φύσιν προσ-
τάττοιμ' ἄν· πόῤῥω γὰρ ἡδονῆς ἵδρυται καὶ λύπης τὸ
θεῖον· ἀνθρώπῳ δέ, ὅτι τὰ πολλὰ βλάβην ἡδονὴ καὶ
λύπη γεννᾷ, δυσμαθίαν καὶ λήθην καὶ ἀφροσύνην καὶ
ὕβριν τίκτουσα ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως εἰ-
ρήσθω παρ' ἐμοῦ περὶ τῆς προσρήσεως· σὺ δ' ἀνα-
γνοὺς αὐτά, ὅπῃ βούλει δέξασθαι, ταύτῃ δέχου.
Φασὶ δ' οὐκ ὀλίγοι, λέγειν σε πρός τινας τῶν παρὰ
σὲ ' πρεσβευόντων, ὡς ἄρα σοῦ ποτε λέγοντος ἀκού- D
σας ἐγὼ μέλλοντος τάς τε Ἑλληνίδας πόλεις ἐν Σικε-
λίᾳ οἰκίζειν καὶ Συρακουσίους ἐπικουφίσαι, τὴν ἀρχὴν
ἀντὶ τυραννίδος εἰς βασιλείαν μεταστήσαντα, ταῦτ'
ἄρα σὲ μὲν τότε διεκώλυσα, ὡς σὺ φῄς, σοῦ σφόδρα
προθυμουμένου, νῦν δὲ Δίωνα διδάσκοιμι δρᾶν αὐτὰ
ταῦτα, καὶ τοῖς διανοήμασι τοῖς σοῖς τὴν σὴν ἀρχὴν
ἀφαιρούμεθά σε. ' σὺ δ' εἰ μέν τι διὰ τοὺς λόγους E
τούτους ὠφελεῖ, γιγνώσκεις αὐτός, ἀδικεῖς δ' οὖν ἐμὲ
τἀναντία τῶν γενομένων λέγων. ἅδην γὰρ ὑπὸ Φιλι-
στίδου καὶ ἄλλων πολλῶν πρὸς τοὺς μισθοφόρους καὶ
εἰς τὸ Συρακουσίων πλῆθος διεβλήθην διὰ τὸ μένειν
ἐν ἀκροπόλει, τοὺς δ' ἔξωθεν, εἴ τι γίγνοιτο ἁμάρτη-
μα, πᾶν εἰς ἐμὲ τρέπειν, σὲ φάσκοντας πάντα ἐμοὶ
πείθεσθαι. σὺ δ' αὐτὸς οἶσθα σαφέστατα τῶν πολι-
τικῶν ἐμὲ σοὶ κοινῇ πραγματευσάμενον ἑκόντα ὀλίγα
* δὴ κατ' ἀρχάς, ὅτε τι πλέον ποιεῖν ἂν ᾠήθην, ἄλλα 316
τε βραχέα ἄττα καὶ περὶ τὰ τῶν νόμων προοίμια
σπουδάσαντα μετρίως. χωρὶς ὧν σὺ προσέγραψας ἤ
τις ἕτερος· ἀκούω γὰρ ὕστερον ὑμῶν τινας αὐτὰ δια-
σκευωρεῖν· δῆλα μὴν ἑκάτερα ἔσται τοῖς τὸ ἐμὸν ἦθος
δυναμένοις κρίνειν. ἀλλ' οὖν, ὅπερ ἀρτίως εἶπον, οὐ
διαβολῆς προσδέομαι πρός τε Συρακουσίους καὶ εἰ δή
τινας ἑτέρους πείθεις λέγων αὐτά, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
ἀπολογίας ' πρός τε τὴν προτέραν γενομένην διαβολὴν B
καὶ τὴν νῦν μετ' ἐκείνην μείζω φυομένην καὶ σφοδρο-
τέραν. πρὸς δύο δή μοι διττὰς ἀναγκαῖον ποιήσασθαι
τὰς ἀπολογίας, πρῶτον μέν, ὡς εἰκότως σοι ἔφυγον
κοινωνεῖν περὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, τὸ δὲ δεύτε-
ρον, ὡς οὐκ ἐμὴν ταύτην εἴρηκας συμβουλὴν οὐδὲ δια-

κώλυσιν, μέλλοντί σοι κατοικίζειν Ἑλληνίδας πόλεις ἐμ-
ποδὼν ἐμὲ γεγενῆσθαι. τὴν οὖν ἀρχὴν ὧν εἶπον περὶ
C προτέρων | ἄκουε πρότερον. Ἦλθον καλούμενος εἰς
Συρακούσας ὑπό τε σοῦ καὶ Δίωνος, τοῦ μὲν δεδοκι-
μασμένου παρ᾽ ἐμοὶ καὶ ξένου πάλαι γεγονότος, ἐν
ἡλικίᾳ δὲ ὄντος μέσῃ τε καὶ καθεστηκυίᾳ, ὧν δὴ παν-
τάπασι χρεία τοῖς νοῦν καὶ σμικρὸν κεκτημένοις μέλ-
λουσι περὶ τοσούτων, ὅσα ἦν τότε τὰ σὰ βουλεύεσθαι,
σοῦ δὲ ὄντος μὲν σφόδρα νέου, πολλῆς δὲ ἀπειρίας
οὔσης περί σε τούτων ὧν ἔμπειρον ἔδει γεγονέναι, καὶ
D σφόδρα ἀγνῶτος ἐμοί. τὸ μετὰ | τοῦτο εἴτ᾽ ἄνθρωπος
εἴτε θεὸς εἴτε τύχη τις μετὰ σοῦ Δίωνα ἐξέβαλε, καὶ
ἐλείφθης μόνος. ἆρ᾽ οὖν οἴει μοι τότε πολιτικῶν εἶναι
κοινωνίαν πρὸς σέ, τὸν μὲν ἔμφρονα κοινωνὸν ἀπολω-
λεκότι, τὸν δὲ ἄφρονα ὁρῶντι μετὰ πονηρῶν καὶ πολ-
λῶν ἀνθρώπων καταλελειμμένον, οὐκ ἄρχοντα, οἰόμε-
νον δ᾽ ἄρχειν, ὑπὸ δὲ τοιούτων ἀνθρώπων ἀρχόμε-
νον; ἐν οἷς τί χρῆν ποιεῖν ἐμέ; μῶν οὐχ ὅπερ ἐποίουν,
E ἀναγκαῖον ἐκ τῶν λοιπῶν, τὰ μὲν πολιτικὰ χαίρειν |
ἐᾶν, εὐλαβούμενον τὰς ἐκ τῶν φθόνων διαβολάς, ὑμᾶς
δὲ πάντως, καίπερ ἀλλήλων χωρὶς γεγονότας καὶ δια-
φόρους ὄντας, πειρᾶσθαι φίλους ἀλλήλοις ὅ τι μάλι-
στα ποιεῖν; τούτων δὴ καὶ σὺ μάρτυς, ὅτι τοῦτο αὐτὸ
ξυντείνων οὐκ ἀνῆκα πώποτε· καὶ μόγις μέν, ὅμως δ᾽
317 ὡμολογήθη νῷν πλεῦσαι μὲν οἴκαδε ἐμέ, * ἐπειδὴ πό-
λεμος ὑμᾶς κατεῖχεν, εἰρήνης δ᾽ αὖ γενομένης ἐλθεῖν
ἐμέ τε καὶ Δίωνα εἰς Συρακούσας, σὲ δὲ καλεῖν ἡμᾶς.
Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένετο τῆς ἐμῆς εἰς Συρακού-
σας ἀποδημίας πέρι τῆς πρώτης καὶ τῆς πάλιν οἴκαδε
σωτηρίας· τὸ δὲ δεύτερον εἰρήνης γενομένης ἐκάλεις με,
οὐ κατὰ τὰς ὁμολογίας, ἀλλὰ μόνον ἥκειν ἐπέστελλες,
Δίωνα δ᾽ εἰσαῦθις ἔφησθα μεταπέμψασθαι. διὰ ταῦ-
τα οὐκ ἦλθον, ἀλλὰ καὶ Δίωνι τότ᾽ ἀπηχθόμην· ᾤετο
B | γὰρ εἶναι βέλτιον ἐλθεῖν ἐμὲ καὶ ὑπακοῦσαί σοι. τὸ
δὲ μετὰ ταῦτα ὕστερον ἐνιαυτῷ τριήρης ἀφίκετο καὶ
ἐπιστολαὶ παρὰ σοῦ, τῶν δ᾽ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς γραμ-
μάτων ἦρχεν, ὥς, ἂν ἀφίκωμαι, τὰ Δίωνός μοι γενή-
σοιτο πράγματα πάντα κατὰ νοῦν τὸν ἐμόν, μὴ ἀφι-
κομένου δὲ τἀναντία. αἰσχύνομαι δὴ λέγειν, ὅσαι τότε
ἐπιστολαὶ παρὰ σοῦ καὶ παρ᾽ ἄλλων ἦλθον διά σε ἐξ
Ἰταλίας καὶ Σικελίας, καὶ παρ᾽ ὅσους τῶν ἐμῶν οἰκείων
C καὶ τῶν | γνωρίμων, καὶ πᾶσαι διακελευόμεναί μοι ἰέ-
ναι καὶ δεόμεναι, σοὶ πάντως ἐμὲ πείθεσθαι. ἐδόκει
δὴ πᾶσιν, ἀρξαμένοις ἀπὸ Δίωνος, δεῖν ἐμὲ πλεῦσαι
καὶ μὴ μαλθακίζεσθαι. καίτοι τήν θ᾽ ἡλικίαν αὐτοῖς
προὐτεινόμην καὶ περὶ σοῦ δισχυριζόμην, ὡς οὐχ οἷός
τ᾽ ἔσοιο ἀνταρκέσαι τοῖς διαβάλλουσιν ἡμᾶς καὶ βου-
λομένοις εἰς ἔχθραν ἐλθεῖν· ἑώρων γὰρ καὶ τότε, καὶ
νῦν ὁρῶ, τὰς μεγάλας οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τε
D ἰδιωτῶν | καὶ τῶν μονάρχων σχεδόν, ὅσωπερ ἂν μεί-
ζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζους τοὺς διαβάλ-
λοντας καὶ πρὸς ἡδονὴν μετὰ αἰσχρᾶς βλάβης ὁμιλοῦν-
τας τρεφούσας, οὗ κακὸν οὐδὲν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός
τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις. ὅμως δ᾽ οὖν
πάντα ταῦτα χαίρειν ἐάσας ἦλθον, διανοηθείς, ὡς οὐ-
δένα δεῖ τῶν ἐμῶν φίλων ἐμὲ αἰτιᾶσθαι, ὡς διὰ τὴν
ἐμὴν ῥᾳθυμίαν τὰ σφέτερα πάντα ἐξὸν μὴ ἀπολέσθαι
E | διώλετο· ἐλθὼν δέ, οἶσθα γὰρ δὴ σὺ πάντα τἀντεῦ-
θεν ἤδη γενόμενα, ἐγὼ μὲν ἠξίουν δήπου κατὰ τὴν
ὁμολογίαν τῶν ἐπιστολῶν πρῶτον μὲν κατάγειν Δίωνα
οἰκειωσάμενον, φράζων τὴν οἰκειότητα, ἣν εἰ ἐμοὶ τότε
ἐπείθου, τάχ᾽ ἂν βέλτιον τῶν νῦν γεγονότων ἔσχε καὶ
σοὶ καὶ Συρακούσαις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν, ὡς ἡ
ἐμὴ δόξα μαντεύεται· ἔπειτα τὰ Δίωνος τοὺς οἰκείους
ἔχειν ἠξίουν * καὶ μὴ διανείμασθαι τοὺς διανειμαμέ- 318
νους, οὓς οἶσθα σύ· πρὸς δὲ τούτοις ᾤμην δεῖν τὰ
κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἕκαστον εἰωθότα αὐτῷ κομίζεσθαι καὶ
μᾶλλον ἔτι καὶ οὐχ ἧττον ἐμοῦ παραγενομένου πέμ-
πεσθαι. τούτων οὐδενὸς τυγχάνων ἠξίουν ἀπιέναι. τὸ
μετὰ ταῦτα ἔπειθές με μεῖναι τὸν ἐνιαυτόν, φάσκων
τὴν Δίωνος ἀποδόμενος οὐσίαν πᾶσαν τὰ μὲν ἡμίσεα
ἀποπέμψειν εἰς Κόρινθον, τὰ δ᾽ ἄλλα τῷ παιδὶ κα-
ταλείψειν αὐτοῦ. πολλὰ ἔχων | εἰπεῖν, ὧν ὑποσχόμενος B
οὐδὲν ἐποίησας, διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν συντέμνω. τὰ
γὰρ δὴ χρήματα πάντα ἀποδόμενος, οὐ πείσας Δίω-
να, φάσκων οὐ πωλήσειν ἄνευ τοῦ πείθειν, τὸν κολο-
φῶνα, ὦ θαυμάσιε, ταῖς ὑποσχέσεσιν ἁπάσαις νεανι-
κώτατον ἐπέθηκας· μηχανὴν γὰρ οὔτε καλὴν οὔτε
κομψὴν οὔτε δικαίαν οὔτε ξυμφέρουσαν εὗρες, ἐμὲ ἐκ-
φοβεῖν, ὡς ἀγνοοῦντα τὰ τότε γιγνόμενα, ἵνα μηδὲ
ἐγὼ ζητοίην τὰ χρήματα ἀποπέμπεσθαι. | ἡνίκα γὰρ C
Ἡρακλείδην ἐξέβαλες, οὔτε Συρακουσίοις δοκοῦν δι-
καίως οὔτ᾽ ἐμοί, διότι μετὰ Θεοδότου καὶ Εὐρυβίου
συνεδεήθην σου μὴ ποιεῖν ταῦτα, ταύτην λαβὼν ὡς
ἱκανὴν πρόφασιν εἶπες, ὅτι καὶ πάλαι σοι δῆλος εἴην
σοῦ μὲν οὐδὲν φροντίζων, Δίωνος δὲ καὶ τῶν Δίωνος
φίλων καὶ οἰκείων, καὶ ἐπειδὴ νῦν Θεοδότης καὶ Ἡρα-
κλείδης ἐν διαβολαῖς εἶεν οἰκεῖοι Δίωνος ὄντες, πᾶν
μηχανῴμην, ὅπως οὗτοι μὴ δώσουσι δίκην. καὶ ταῦτα
| μὲν ταύτῃ περὶ τὰ πολιτικὰ κοινωνίας τῆς ἐμῆς καὶ D
σῆς· καὶ εἴ τινα ἑτέραν ἀλλοτριότητα ἐνεῖδες ἐν ἐμοὶ
πρὸς σέ, εἰκότως οἴει ταύτῃ πάντα ταῦτα γεγονέναι.
καὶ μὴ θαύμαζε· κακὸς γὰρ ἂν ἔχοντί γε νοῦν ἀνδρὶ
φαινοίμην ἐνδίκως πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῆς σῆς
ἀρχῆς τὸν μὲν παλαιὸν φίλον καὶ ξένον, κακῶς πράτ-
τοντα διὰ σέ, μηδὲν σοῦ χείρω, ἵνα οὕτως εἴπω, τοῦ-
τον μὲν προδοῦναι, σὲ δὲ τὸν ἀδικοῦντα ἑλέσθαι, καὶ
πᾶν | δρᾶν, ὅπῃ σὺ προσέταττες, ἕνεκα χρημάτων δῆ- E
λον ὅτι· οὐδὲν γὰρ ἂν ἕτερον ἔφησεν αἴτιόν τις εἶναι
τῆς ἐμῆς μεταβολῆς, εἰ μετεβαλόμην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ταύτῃ γενόμενα τὴν ἐμὴν καὶ σὴν λυκοφιλίαν καὶ ἀκοι-
νωνίαν διὰ σὲ ἀπειργάσατο. Σχεδὸν δ᾽ εἰς λόγον ὁ
λόγος ἥκει μοι ξυνεχὴς τῷ νῦν δὴ γενομένῳ, περὶ οὗ
μοι τὸ δεύτερον ἀπολογητέον ἔφην * εἶναι. σκόπει δὴ 319
καὶ πρόσεχε πάντως, ἄν τί σοι ψεύδεσθαι δόξω καὶ
μὴ τἀληθῆ λέγειν. φημὶ γάρ σε Ἀρχεδήμου παρόντος
ἐν τῷ κήπῳ καὶ Ἀριστοκρίτου, σχεδὸν ἡμέραις πρότε-
ρον εἴκοσι τῆς ἐμῆς ἐκ Συρακουσῶν οἴκαδ᾽ ἀποδημίας,
ἃ νῦν δὴ λέγεις ἐμοὶ μεμφόμενον, ὡς Ἡρακλείδου τέ
μοι καὶ τῶν ἄλλων πάντων μᾶλλον ἢ σοῦ μέλοι. καί
με τούτων ἐναντίον διηρώτησας, εἰ μνημονεύω, κατ᾽
ἀρχὰς ὅτ᾽ ἦλθον, κελεύων σε τὰς πόλεις τὰς | Ἑλλη- B
νίδας κατοικίζειν· ἐγὼ δὲ συνεχώρουν μεμνῆσθαι καὶ
ἔτι νῦν μοι δοκεῖν ταῦτ᾽ εἶναι βέλτιστα. ῥητέον δέ, ὦ
Διονύσιε, καὶ τοὐπὶ τούτῳ τότε λεχθέν. ἠρόμην γὰρ
δή σε, πότερον αὐτὸ τοῦτό σοι ξυμβουλεύσαιμι μόνον
ἤ τι καὶ ἄλλο πρὸς τούτῳ· σὺ δὲ καὶ μάλα ἀπεκρίνω
μεμηνιμένως καὶ ὑβριστικῶς εἰς ἐμέ, ὡς ᾤου — διὸ

τὸ τότε σοι ὕβρισμα νῦν ὕπαρ ἀντ' ὀνείρατος γέγο-
νεν —, εἶπες δὲ καὶ μάλ' ἀπλάστως γελῶν, εἰ μέμνη-
C μαι, ὡς παιδευθέντα με | ἐκέλευες ποιεῖν πάντα ταῦτα
ἢ μὴ ποιεῖν. Ἔφην ἐγὼ κάλλιστα μνημονεῦσαί σε.
Οὐκοῦν παιδευθέντα, ἔφησθα, γεωμετρεῖν; ἢ πῶς;
Κἀγὼ τὸ μετὰ ταῦτα ὃ ἐπῄει μοι εἰπεῖν οὐκ εἶπον,
φοβούμενος μὴ σμικροῦ ῥήματος ἕνεκα τὸν ἔκπλουν,
ὃν προσεδόκων, μή μοι στενὸς γίγνοιτο ἀντ' εὐρυχω-
ρίας. ἀλλ' οὖν ὧν ἕνεκα πάντ' εἴρηται, ταῦτ' ἐστί· μή
με διάβαλλε λέγων, ὡς οὐκ εἰῶν ἐγώ σε πόλεις Ἑλλη-
D νίδας ἐῤῥούσας ὑπὸ βαρβάρων οἰκίζειν, οὐδὲ | Συρα-
κουσίους ἐπικουφίσαι βασιλείαν ἀντὶ τυραννίδος μετα-
στήσαντα. τούτων γὰρ οὐθ' ἧττον ἐμοὶ πρέποντα ἔχοις
ἄν ποτε λέγων μου καταψεύσασθαι, πρὸς δὲ τούτοις
ἔτι σαφεστέρους τούτων εἰς ἔλεγχον λόγους ἐγὼ δοίην
ἄν, εἴ τις ἱκανή που φαίνοιτο κρίσις, ὡς ἐγὼ μὲν ἐκέ-
λευον, σὺ δ' οὐκ ἤθελες πράττειν αὐτά· καὶ μὴν οὐ
χαλεπὸν εἰπεῖν ἐναργῶς ὡς ἦν ταῦτα ἄριστα πραχθέν-
τα καὶ σοὶ καὶ Συρακουσίοις καὶ Σικελιώταις πᾶσιν.
E ἀλλ' ὦ | τᾶν, εἰ μὲν μὴ φῂς εἰρηκέναι εἰρηκὼς ταῦτα,
ἔχω τὴν δίκην· εἰ δ' ὁμολογεῖς, τὸ μετὰ τοῦτο ἡγησά-
μενος εἶναι σοφὸν τὸν Στησίχορον, τὴν παλινῳδίαν
αὐτοῦ μιμησάμενος, ἐκ τοῦ ψεύδους εἰς τὸν ἀληθῆ
λόγον μεταστήσει.

ΤΕΤΑΡΤΗ.

Πλάτων Δίωνι Συρακοσίῳ εὖ πράττειν.

320 * Οἶμαι μὲν φανερὸν εἶναι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου
τὴν ἐμὴν προθυμίαν περὶ τὰς συμβεβηκυίας πράξεις,
καὶ ὅτι πολλὴν εἶχον περὶ αὐτῶν σπουδὴν εἰς τὸ ξυμ-
περανθῆναι, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα μᾶλλον ἢ τῆς ἐπὶ
B τοῖς καλοῖς φιλοτιμίας· νομίζω | γὰρ δίκαιον εἶναι
τοὺς ὄντας τῇ ἀληθείᾳ ἐπιεικεῖς καὶ πράττοντας τοι-
αῦτα τυγχάνειν δόξης τῆς προσηκούσης. τὰ μὲν οὖν εἰς
τὸ παρόν, σὺν θεῷ εἰπεῖν, ἔχει καλῶς, τὰ δὲ περὶ τῶν
μελλόντων ὁ μέγιστός ἐστιν ἀγών. ἀνδρείᾳ μὲν γὰρ
καὶ τάχει καὶ ῥώμῃ διενεγκεῖν δόξειεν ἂν καὶ ἑτέρων
εἶναί τινων, ἀληθείᾳ δὲ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ μεγαλο-
C πρεπείᾳ καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐσχημοσύνῃ, |
ξυμφαίη τις ἂν τοὺς ἀντιποιουμένους τὰ τοιαῦτα τι-
μᾶν εἰκότως τῶν ἄλλων διαφέρειν. νῦν οὖν δῆλον μέν
ἐστιν ὃ λέγω· ἀναμιμνήσκειν δὲ ὅμως δεῖ ἡμᾶς αὐτούς,
ὅτι προσήκει πλέον ἢ παίδων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
διαφέρειν, ὡς οἶσθα δήπου. φανεροὺς οὖν δεῖ ἡμᾶς
γενέσθαι ὅτι ἐσμὲν τοιοῦτοι οἷοίπερ φαμέν, ἄλλως τε
καὶ ἐπειδή, σὺν θεῷ εἰπεῖν, ῥᾴδιον ἔσται. τοῖς μὲν
γὰρ ἄλλοις συμβέβηκεν ἀναγκαῖον εἶναι πλανηθῆναι
D πολὺν | τόπον, εἰ μέλλουσι γνωσθῆναι· τὸ δὲ νῦν
ὑπάρχον περὶ σὲ τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε τοὺς ἐξ ἁπά-
σης τῆς οἰκουμένης, εἰ καὶ νεανικώτερόν ἐστιν εἰπεῖν,
εἰς ἕνα τόπον ἀποβλέπειν, καὶ ἐν τούτῳ μάλιστα πρὸς
σέ. ὡς οὖν ὑπὸ πάντων ὁρώμενος παρασκευάζου τόν
τε Λυκοῦργον ἐκεῖνον ἀρχαῖον ἀποδείξων καὶ τὸν Κῦ-
ρον καὶ εἴ τις ἄλλος πώποτε ἔδοξεν ἤθει καὶ πολιτείᾳ
διενεγκεῖν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ καὶ σχεδὸν
ἅπαντες οἱ τῇδε λέγουσιν, | ὡς πολλή ἐστιν ἐλπὶς E
ἀναιρεθέντος Διονυσίου διαφθαρῆναι τὰ πράγματα
διὰ τὴν σήν τε καὶ Ἡρακλείδου καὶ Θεοδότου καὶ τῶν
ἄλλων γνωρίμων φιλοτιμίαν. μάλιστα μὲν οὖν μηδεὶς
εἴη τοιοῦτος· ἐὰν δ' ἄρα καὶ γίγνηταί τις, σὺ φαίνου
ἰατρεύων, καὶ πρὸς τὸ βέλτιστον ἔλθοιτ' ἄν. * ταῦτα 321
δὲ ἴσως γελοῖόν σοι φαίνεται εἶναι τὸ ἐμὲ λέγειν, διότι
καὶ αὐτὸς οὐκ ἀγνοεῖς· ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς θεάτροις
ὁρῶ τοὺς ἀγωνιστὰς ὑπὸ τῶν παίδων παροξυνομένους,
μή τι δὴ ὑπό γε τῶν φίλων, οὓς ἄν τις οἴηται μετὰ
σπουδῆς κατ' εὔνοιαν παρακελεύεσθαι. νῦν οὖν αὐτοί
τε ἀγωνίζεσθε, καὶ ἡμῖν, εἴ του δεῖ, ἐπιστέλλετε. τὰ δ'
ἐνθάδε παραπλησίως ἔχει, καθάπερ καὶ ὑμῶν παρόν-
των. ἐπιστέλλετε δὲ καὶ ὅ τι πέπρακται ὑμῖν | ἢ πράτ- B
τοντες τυγχάνετε, ὡς ἡμεῖς πολλὰ ἀκούοντες οὐδὲν
ἴσμεν. καὶ νῦν ἐπιστολαὶ παρὰ μὲν Θεοδότου καὶ
Ἡρακλείδου ἥκουσιν εἰς Λακεδαίμονα καὶ Αἴγιναν,
ἡμεῖς δέ, καθάπερ εἴρηται, πολλὰ ἀκούοντες περὶ τῶν
τῇδε, οὐδὲν ἴσμεν. ἐνθυμοῦ δὲ καὶ ὅτι δοκεῖς τισὶν ἐν-
δεεστέρως τοῦ προσήκοντος θεραπευτικὸς εἶναι· μὴ
οὖν λανθανέτω σε, ὅτι διὰ τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώ-
ποις καὶ τὸ πράττειν ἐστίν, ἡ δ' αὐθάδεια ἐρημίᾳ | C
ξύνοικος. Εὐτύχει.

ΠΕΜΠΤΗ.

Πλάτων Περδίκκᾳ εὖ πράττειν.

Εὐφραίῳ μὲν συνεβούλευσα, καθάπερ ἐπέστελλες,
τῶν σῶν ἐπιμελούμενον περὶ ταῦτα διατρίβειν· δίκαιος
δ' εἰμὶ καὶ σοὶ ξενικὴν καὶ ἱερὰν ξυμβουλὴν λεγομένην
| συμβουλεύειν περί τε τῶν ἄλλων ὧν ἂν φράζῃς καὶ D
ὡς Εὐφραίῳ δεῖ τὰ νῦν χρῆσθαι. πολλὰ μὲν γὰρ ὁ
ἀνὴρ χρήσιμος, μέγιστον δὲ οὗ καὶ σὺ νῦν ἐνδεὴς εἶ
διά τε τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ μὴ πολλοὺς αὐτοῦ πέρι
ξυμβούλους εἶναι τοῖς νέοις. ἔστι γάρ δή τις φωνὴ τῶν
πολιτειῶν ἑκάστης, καθαπερεί τινων ζώων, ἄλλη μὲν
δημοκρατίας, ἄλλη δ' ὀλιγαρχίας, ἡ δ' αὖ μοναρχίας.
ταύτας φαῖεν μὲν ἂν ἐπίστασθαι πάμπολλοι, πλεῖστον
δ' | ἀπολείπονται τοῦ κατανοεῖν αὐτὰς πλὴν ὀλίγων δή E
τινων. ἥτις μὲν ἂν οὖν τῶν πολιτειῶν τὴν αὑτῆς φθέγ-
γηται φωνὴν πρός τε θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ
τῇ φωνῇ τὰς πράξεις ἑπομένας ἀποδιδῷ, θάλλει τε ἀεὶ
καὶ σώζεται, μιμουμένη δ' ἄλλην φθείρεται. πρὸς ταῦτ'
οὖν Εὐφραῖός σοι γίγνοιτ' οὐχ ἥκιστα ἂν χρήσιμος,
καίπερ καὶ πρὸς ἄλλα ὢν ἀνδρεῖος· τοὺς γὰρ τῆς μο-
ναρχίας λόγους οὐχ ἥκιστ' αὐτὸν * ἐλπίζω συνεξευρή- 322
σειν τῶν περὶ τὴν σὴν διατριβὴν ὄντων. εἰς ταῦτ' οὖν
αὐτῷ χρώμενος ὀνήσει τε αὐτὸς καὶ ἐκεῖνον πλεῖστα
ὠφελήσεις. ἐὰν δέ τις ἀκούσας ταῦτα εἴπῃ, Πλάτων,
ὡς ἔοικε, προσποιεῖται μὲν τὰ δημοκρατίᾳ ξυμφέροντα
εἰδέναι, ἐξὸν δ' ἐν τῷ δήμῳ λέγειν καὶ συμβουλεύειν
αὐτῷ τὰ βέλτιστα, οὐ πώποτε ἀναστὰς ἐφθέγξατο,
πρὸς ταῦτ' εἰπεῖν *ἔστιν* ὅτι Πλάτων ὀψὲ ἐν τῇ πα-
τρίδι γέγονε, καὶ τὸν δῆμον κατέλαβεν | ἤδη πρεσβύτε- B
ρον καὶ εἰθισμένον ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν πολλὰ καὶ
ἀνόμοια τῇ ἐκείνου ξυμβουλῇ πράττειν· ἐπεὶ πάντων

ἂν ἥδιστα καθάπερ πατρὶ συνεβούλευεν αὐτῷ, εἰ μὴ
μάτην μὲν κινδυνεύσειν ᾤετο, πλέον δ' οὐδὲν ποιήσειν.
ταὐτὸν δὴ οἶμαι δρᾶσαι ἂν καὶ τὴν ἐμὴν ξυμβουλήν.
εἰ γὰρ δόξαιμεν ἀνιάτως ἔχειν, πολλὰ ἂν χαίρειν ἡμῖν
C εἰπὼν ἐκτὸς ἂν γίγνοιτο τῆς περὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ |
ξυμβουλῆς. *Εὐτύχει.*

ΕΚΤΗ.

Πλάτων Ἑρμείᾳ καὶ Ἐράστῳ καὶ Κορίσκῳ εὖ πράττειν.

Ἐμοὶ φαίνεται θεῶν τις ὑμῖν τύχην ἀγαθήν, ἂν
εὖ δέξησθε, εὐμενῶς καὶ ἱκανῶς παρασκευάζειν. οἰ-
κεῖτε γὰρ δὴ γείτονές τε ὑμῖν αὐτοῖς καὶ χρείαν ἔχον-
D τες, ὥςτε ἀλλήλους | εἰς τὰ μέγιστα ὠφελεῖν. Ἑρμείᾳ
μὲν γὰρ οὔτε ἵππων πλῆθος οὔτε ἄλλης πολεμικῆς
συμμαχίας οὐδ' αὖ χρυσοῦ προςγενομένου γένοιτ' ἂν
μείζων εἰς τὰ πάντα δύναμις, ἢ φίλων βεβαίων τε καὶ
ἦθος ἐχόντων ὑγιές· Ἐράστῳ δὲ καὶ Κορίσκῳ, πρὸς
τῇ τῶν εἰδῶν σοφίᾳ τῇ καλῇ ταύτῃ φήμ' ἐγώ, καίπερ
γέρων ὤν, προςδεῖν σοφίας τῆς περὶ τοὺς πονηροὺς
καὶ ἀδίκους φυλακτικῆς καί τινος ἀμυντικῆς δυνάμεως·
E ἄπειροι γάρ εἰσι διὰ τὸ | μεθ' ἡμῶν μετρίων ὄντων
καὶ οὐ κακῶν συχνὸν διατετριφέναι τοῦ βίου. διὸ δὴ
τούτων προςδεῖν εἶπον, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται τῆς ἀλη-
θινῆς μὲν ἀμελεῖν σοφίας, τῆς δὲ ἀνθρωπίνης τε καὶ
ἀναγκαίας ἐπιμελεῖσθαι μειζόνως ἢ δεῖ. ταύτην δ' αὖ
τὴν δύναμιν Ἑρμείας μοι φαίνεται φύσει τε, ὅσα μήπω
323 ξυγγεγονότι, * καὶ τέχνῃ δι' ἐμπειρίας εἰληφέναι. τί
οὖν δὴ λέγω; σοὶ μέν, Ἑρμεία, πεπειραμένος Ἐράστου
καὶ Κορίσκου πλέονα ἢ σύ, φημὶ καὶ μηνύω καὶ μαρ-
τυρῶ μὴ ῥᾳδίως εὑρήσειν σε ἀξιοπιστότερα ἤδη τού-
των τῶν γειτόνων· ἔχεσθαι δὴ παντὶ ξυμβουλεύω δι-
καίῳ τρόπῳ τούτων τῶν ἀνδρῶν, μὴ πάρεργον ἡγου-
μένῳ· Κορίσκῳ δὲ καὶ Ἐράστῳ πάλιν Ἑρμείου ἀντέ-
B χεσθαι ξύμβουλός εἰμι καὶ πειρᾶσθαι | ταῖς ἀνθέξε-
σιν ἀλλήλων εἰς μίαν ἀφικέσθαι φιλίας ξυμπλοκήν. ἂν
δέ τις ὑμῶν ἄρα ταύτην πῃ λύειν δοκῇ, τὸ γὰρ ἀν-
θρώπινον οὐ παντάπασι βέβαιον, δεῦρο παρ' ἐμὲ καὶ
τοὺς ἐμοὺς πέμπετε μομφῆς κατήγορον ἐπιστολήν· οἶ-
μαι γὰρ δίκῃ τε καὶ αἰδοῖ τοὺς παρ' ἡμῶν ἐντεῦθεν
ἐλθόντας λόγους, εἰ μή τι τὸ λυθὲν μέγα τύχοι γε-
νόμενον, ἐπῳδῆς ἡςτινοςοῦν μᾶλλον ἂν συμφῦσαι καὶ
συνδῆσαι πάλιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν φιλότητά τε
C καὶ κοινωνίαν, ἣν ὅταν μὲν φιλοσοφῶμεν | ἅπαντες
ἡμεῖς τε καὶ ὑμεῖς, ὅσον ἂν δυνώμεθα καὶ ἑκάστῳ
παρείκῃ, κύρια τὰ νῦν κεχρησμῳδημένα ἔσται· τὸ δὲ
ἂν μὴ δρῶμεν ταῦτα, οὐκ ἐρῶ· φήμην γὰρ ἀγαθὴν
μαντεύομαι, καὶ φημὶ δὴ ταῦθ' ἡμᾶς πάντ' ἀγαθὰ
ποιήσειν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν πάν-
τας ὑμᾶς τρεῖς ὄντας ἀναγνῶναι χρή, μάλιστα μὲν
ἀθρόους, εἰ δὲ μή, κατὰ δύο κοινῇ, κατὰ δύναμιν ὡς
οἷόν τ' ἐστὶ πλειστάκις, καὶ χρῆσθαι συνθήκῃ καὶ νό-
μῳ κυρίῳ, ὅ ἐστι δίκαιον, ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα
μὴ ἀμούσῳ καὶ τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδιᾷ, καὶ
τὸν τῶν πάντων θεὸν ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν
μελλόντων, τοῦ τε ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον
| ἐπομνύντας, ὅν, ἂν ὄντως φιλοσοφῶμεν, εἰσόμεθα D
πάντες σαφῶς εἰς δύναμιν ἀνθρώπων εὐδαιμόνων.

ΕΒΔΟΜΗ.

Πλάτων τοῖς Δίωνος οἰκείοις τε καὶ ἑταίροις εὖ πράττειν.

Ἐπεστείλατέ μοι νομίζειν δεῖν τὴν διάνοιαν ὑμῶν
εἶναι τὴν αὐτήν, ἣν εἶχε καὶ Δίων, καὶ δὴ καὶ κοινω-
νεῖν διεκελεύεσθέ μοι, καθ' ὅσον οἷός τ' εἰμὶ ἔργῳ
καὶ λόγῳ. * ἐγὼ δέ, εἰ μὲν δόξαν καὶ ἐπιθυμίαν τὴν 324
αὐτὴν ἔχετε ἐκείνῳ, ξύμφημι κοινωνήσειν, εἰ δὲ μή,
βουλεύσεσθαι πολλάκις. τίς δ' ἦν ἡ ἐκείνου διάνοια
καὶ ἐπιθυμία, σχεδὸν οὐκ εἰκάζων ἀλλ' ὡς εἰδὼς σα-
φῶς εἴποιμ' ἄν. ὅτε γὰρ κατ' ἀρχὰς εἰς Συρακούσας
ἐγὼ ἀφικόμην σχεδὸν ἔτη τετταράκοντα γεγονώς, Δίων
εἶχε τὴν ἡλικίαν, ἣν τὰ νῦν Ἱππαρῖνος γέγονε, καὶ ἣν
ἔσχε τότε δόξαν, ταύτην καὶ διετέλεσεν ἔχων, Συρα-
κουσίους οἴεσθαι | δεῖν ἐλευθέρους εἶναι, κατὰ νόμους B
τοὺς ἀρίστους οἰκοῦντας· ὥςτε οὐδὲν θαυμαστόν, εἴ
τις θεῶν καὶ τοῦτον εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν περὶ πολι-
τείας ἐκείνῳ γενέσθαι σύμφρονα ποιήσειε. τίς δ' ἦν ὁ
τρόπος τῆς γενέσεως αὐτῆς; οὐκ ἀπάξιον ἀκοῦσαι νέῳ
καὶ μὴ νέῳ· πειράσομαι δὲ ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν ἐγὼ πρὸς
ὑμᾶς διεξελθεῖν· ἔχει γὰρ καιρὸν τὰ νῦν. Νέος ἐγώ
ποτε ὢν πολλοῖς δὴ ταὐτὸν ἔπαθον· ᾠήθην, εἰ θᾶτ-
τον ἐμαυτοῦ γενοίμην κύριος, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως
εὐθὺς | ἰέναι. καί μοι τύχαι τινὲς τῶν τῆς πόλεως C
πραγμάτων τοιαίδε παρέπεσον. ὑπὸ πολλῶν γὰρ τῆς
τότε πολιτείας λοιδορουμένης μεταβολὴ γίγνεται, καὶ
τῆς μεταβολῆς εἷς καὶ πεντήκοντά τινες ἄνδρες προὔ-
στησαν ἄρχοντες, ἕνδεκα μὲν ἐν ἄστει, δέκα δ' ἐν Πει-
ραιεῖ, περί τε ἀγορὰν ἑκάτεροι τούτων ὅσα τ' ἐν τοῖς
ἄστεσι διοικεῖν ἔδει, τριάκοντα δὲ πάντων ἄρχοντες
κατέστησαν αὐτοκράτορες. τούτων δή | τινες οἰκεῖοί τε D
ὄντες καὶ γνώριμοι ἐτύγχανον ἐμοί, καὶ δὴ καὶ παρε-
κάλουν εὐθὺς ὡς ἐπὶ προςήκοντα πράγματά με. καὶ
ἐγὼ θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπαθον ὑπὸ νεότητος· ᾠήθην
γὰρ αὐτοὺς ἔκ τινος ἀδίκου βίου ἐπὶ δίκαιον τρόπον
ἄγοντας διοικήσειν δὴ τὴν πόλιν, ὥςτε αὐτοῖς σφόδρα
προςεῖχον τὸν νοῦν, τί πράξοιεν. καὶ ὁρῶν δήπου τοὺς
ἄνδρας ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ χρυσῆν ἀποδείξαντας τὴν ἔμ-
προσθεν πολιτείαν, τά τε ἄλλα καὶ φίλον ἄνδρα ἐμοὶ
| πρεσβύτερον Σωκράτη, ὃν ἐγὼ σχεδὸν οὐκ ἂν αἰσχυ- E
νοίμην εἰπὼν δικαιότατον εἶναι τῶν τότε, ἐπί τινα τῶν
πολιτῶν μεθ' ἑτέρων ἔπεμπον, βίᾳ ἄξοντα ὡς ἀποθα-
νούμενον, * ἵνα δὴ μετέχοι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς, 325
εἴτε βούλοιτο εἴτε μή· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο, πᾶν δὲ
παρεκινδύνευσε παθεῖν, πρὶν ἀνοσίων αὐτοῖς ἔργων
γενέσθαι κοινωνός· ἃ δὴ πάντα καθορῶν καὶ ἔτι ἄλ-
λα τοιαῦτα οὐ σμικρά, ἐδυςχέρανά τε καὶ ἐμαυτὸν
ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ
μετέπεσε τὰ τῶν τριάκοντά τε καὶ πᾶσα ἡ τότε πολι-
τεία. πάλιν δὲ βραδύτερον μέν, εἷλκε δέ με ὅμως ἡ
περὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ καὶ | πολιτικὰ ἐπιθυμία. B

ἦν οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις, ἅτε τεταραγμένοις, πολλὰ
γιγνόμενα, ἅ τις ἂν δυςχεράνειε, καὶ οὐδέν τι θαυμα-
στὸν ἦν τιμωρίας ἐχθρῶν γίγνεσθαί τινών τισι μεί-
ζους ἐν μεταβολαῖς· καίτοι πολλῇ γε ἐχρήσαντο οἱ
τότε κατελθόντες ἐπιεικείᾳ. κατὰ δέ τινα τύχην αὖ τὸν
ἑταῖρον ἡμῶν Σωκράτη τοῦτον δυναστεύοντές τινες
εἰςάγουσιν εἰς δικαστήριον, ἀνοσιωτάτην αἰτίαν ἐπι-
C βάλλοντες καὶ πάντων ἥκιστα Σωκράτει | προςήκου-
σαν· ὡς ἀσεβῆ γὰρ οἱ μὲν εἰςήγαγον, οἱ δὲ κατεψηφί-
σαντο καὶ ἀπέκτειναν τὸν τότε τῆς ἀνοσίου ἀγωγῆς
οὐκ ἐθελήσαντα μετασχεῖν περὶ ἕνα τῶν τότε φευγόν-
των φίλων, ὅτε φεύγοντες ἐδυστύχουν αὐτοί. σκοποῦντι
δή μοι ταῦτά τε καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πράττον-
τας τὰ πολιτικά, καὶ τοὺς νόμους γε καὶ ἔθη, ὅσῳ
μᾶλλον διεσκόπουν ἡλικίας τε εἰς τὸ πρόσθεν προὔ-
D βαινον, τοσούτῳ χαλεπώτερον ἐφαίνετο ὀρθῶς | εἶναί
μοι τὰ πολιτικὰ διοικεῖν. οὔτε γὰρ ἄνευ φίλων ἀνδρῶν
καὶ ἑταίρων πιστῶν οἷόν τ' εἶναι πράττειν, οὓς οὔθ'
ὑπάρχοντας ἦν εὑρεῖν εὐπετές, οὐ γὰρ ἔτι ἐν τοῖς τῶν
πατέρων ἤθεσι καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἡ πόλις ἡμῶν διῳ-
κεῖτο, καινούς τε ἄλλους ἀδύνατον ἦν κτᾶσθαι μετά
τινος ῥᾳστώνης, τά τε τῶν νόμων γράμματα καὶ ἔθη
διεφθείρετο καὶ ἐπεδίδου θαυμαστὸν ὅσον, ὥστε με,
τὸ πρῶτον πολλῆς μεστὸν ὄντα ὁρμῆς ἐπὶ τὸ πράττειν
E | τὰ κοινά, βλέποντα εἰς ταῦτα καὶ φερόμενα ὁρῶντα
πάντῃ πάντως, τελευτῶντα ἰλιγγιᾶν καὶ τοῦ μὲν σκο-
πεῖν μὴ ἀποστῆναι, πῇ ποτὲ ἂν ἄμεινον γίγνοιτο περί
τε αὐτὰ ταῦτα, καὶ δὴ καὶ περὶ τὴν πᾶσαν πολιτείαν,
326 * τοῦ δὲ πράττειν αὖ περιμένειν ἀεὶ καιρούς, τελευ-
τῶντα δὲ νοῆσαι περὶ πασῶν τῶν νῦν πόλεων, ὅτι
κακῶς ξύμπασαι πολιτεύονται· τὰ γὰρ τῶν νόμων αὐ-
ταῖς σχεδὸν ἀνιάτως ἔχοντά ἐστιν ἄνευ παρασκευῆς
θαυμαστῆς τινὸς μετὰ τύχης· λέγειν τε ἠναγκάσθην,
ἐπαινῶν τὴν ὀρθὴν φιλοσοφίαν, ὡς ἐκ ταύτης ἔστι τά
τε πολιτικὰ δίκαια καὶ τὰ τῶν ἰδιωτῶν πάντα κατι-
δεῖν· κακῶν οὖν οὐ λήξειν τὰ ἀνθρώπινα γένη, πρὶν
B ἂν ἢ τὸ τῶν φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε καὶ | ἀληθῶς
γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς ἢ τὸ τῶν δυνα-
στευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἔκ τινος μοίρας θείας ὄν-
τως φιλοσοφήσῃ. Ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἔχων εἰς
Ἰταλίαν τε καὶ Σικελίαν ἦλθον, ὅτε πρῶτον ἀφικόμην.
ἐλθόντα δέ με ὁ ταύτῃ λεγόμενος αὖ βίος εὐδαί-
μων, Ἰταλιωτικῶν τε καὶ Συρακουσίων τραπεζῶν πλή-
ρης, οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἤρεσε, δίς τε τῆς ἡμέρας ἐμπι-
πλάμενον ζῆν καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ,
C | καὶ ὅσα τούτῳ ἐπιτηδεύματα ξυνέπεται τῷ βίῳ· ἐκ
γὰρ τούτων τῶν ἐθῶν οὔτ' ἂν φρόνιμος οὐδείς ποτε
γενέσθαι τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἀνθρώπων ἐκ νέου
ἐπιτηδεύων δύναιτο — οὐχ οὕτω θαυμαστῇ φύσει
κραθήσεται — σώφρων δὲ οὐδ' ἂν μελλῆσαι ποτὲ γε-
νέσθαι, καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ὁ αὐτὸς
λόγος ἂν εἴη. πόλις τε οὐδεμία ἂν ἠρεμῆσαι κατὰ νό-
μους οὐδ' οὑςτινασοῦν ἀνδρῶν οἰομένων ἀναλίσκειν μὲν
D δεῖν πάντα ἐς ὑπερβολάς, | ἀργῶν δὲ εἰς ἅπαντα
ἡγουμένων αὖ δεῖν γίγνεσθαι πλὴν εἰς εὐωχίας καὶ
πότους καὶ ἀφροδισίων σπουδὰς διαπονουμένας. ἀναγ-
καῖον δὲ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις εἰς τυραννίδας τε
καὶ ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας μεταβαλλούσας μηδέ-
ποτε λήγειν, δικαίου δὲ καὶ ἰσονόμου πολιτείας τοὺς
ἐν αὐταῖς δυναστεύοντας μηδ' ὄνομα ἀκούοντας ἀνέ-
χεσθαι. ταῦτα δὴ πρὸς τοῖς πρόσθεν διανοούμενος
εἰς Συρακούσας διεπορεύθην, ἴσως μὲν κατὰ τύχην,
ἔοικε μὴν τότε μηχανωμένῳ | τινὶ τῶν κρειττόνων ἀρ- E
χὴν βαλέσθαι τῶν νῦν γεγονότων πραγμάτων περὶ
Δίωνα καὶ τῶν περὶ Συρακούσας· δέος δὲ μὴ καὶ
πλειόνων ἔτι, ἐὰν μὴ νῦν ὑμεῖς ἐμοὶ πείθησθε τὸ δεύ-
τερον συμβουλεύοντι. πῶς οὖν δὴ λέγω πάντων ἀρχὴν
γεγονέναι τῶν τότε τὴν εἰς * Σικελίαν ἐμὴν ἄφιξιν; 327
ἐγὼ συγγενόμενος Δίωνι τότε νέῳ κινδυνεύω, τὰ δο-
κοῦντα ἐμοὶ βέλτιστα ἀνθρώποις εἶναι μηνύων διὰ
λόγων καὶ πράττειν αὐτὰ ξυμβουλεύων, ἀγνοεῖν ὅτι
τυραννίδος τινὰ τρόπον κατάλυσιν ἐσομένην μηχανώ-
μενος ἐλάνθανον ἐμαυτόν. Δίων μὲν γὰρ δὴ μάλ'
εὐμαθὴς ὢν πρός τε τἆλλα καὶ πρὸς τοὺς τότε ὑπ'
ἐμοῦ λόγους λεγομένους οὕτως ὀξέως ὑπήκουσε καὶ
σφόδρα, ὡς οὐδεὶς πώποτε ὧν ἐγὼ | προςέτυχον νέων, B
καὶ τὸν ἐπίλοιπον βίον ζῆν ἠθέλησε διαφερόντως τῶν
πολλῶν Ἰταλιωτῶν τε καὶ Σικελιωτῶν, ἀρετὴν περὶ
πλείονος ἡδονῆς τῆς τε ἄλλης τρυφῆς ἠγαπηκώς. ὅθεν
ἐπαχθέστερον τοῖς περὶ τὰ τυραννικὰ νόμιμα ζῶσιν
ἐβίω μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ περὶ Διονύσιον γενομέ-
νου. μετὰ δὲ τοῦτο διενοήθη μὴ μόνον ἐν αὐτῷ ποτ'
ἂν γενέσθαι ταύτην τὴν διάνοιαν, ἣν αὐτὸς ὑπὸ τῶν
ὀρθῶν λόγων | ἔσχεν, ἐγγιγνομένην δ' αὐτὴν καὶ ἐν C
ἄλλοις ὁρῶν κατενόει, πολλοῖς μὲν οὔ, γιγνομένην δ'
οὖν ἔν τισιν, ὧν καὶ Διονύσιον ἡγήσατο ἕνα γενέσθαι
τάχ' ἂν ξυλλαμβανόντων θεῶν, γενομένου δ' αὖ τοῦ
τοιούτου τόν τε αὐτοῦ βίον καὶ τὸν τῶν ἄλλων Συ-
ρακουσίων ἀμήχανον ἂν μακαριότητι ξυμβῆναι γενό-
μενον. πρὸς δὴ τούτοις ᾠήθη δεῖν ἐκ παντὸς τρόπου
εἰς Συρακούσας ὅ τι τάχιστα ἐλθεῖν ἐμὲ κοινωνὸν
τούτων, μεμνημένος τήν τε αὐτοῦ καὶ ἐμὴν | συνου- D
σίαν, ὡς εὐπετῶς ἐξειργάσατο εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν
αὐτὸν τοῦ καλλίστου τε καὶ ἀρίστου βίου· ὃ δὴ καὶ νῦν
εἰ διαπράξαιτο ἐν Διονυσίῳ ὡς ἐπεχείρησε, μεγάλας
ἐλπίδας εἶχεν ἄνευ σφαγῶν καὶ θανάτων καὶ τῶν νῦν
γεγονότων κακῶν βίον ἂν εὐδαίμονα καὶ ἀληθινὸν ἐν
πάσῃ τῇ χώρᾳ κατασκευάσαι. ταῦτα Δίων ὀρθῶς δια-
νοηθεὶς ἔπεισε μεταπέμπεσθαι Διονύσιον ἐμέ, καὶ αὐ-
τὸς ἐδεῖτο πέμπων ἥκειν ὅ τι τάχιστα ἐκ παντὸς τρό-
που, | πρίν τινας ἄλλους ἐντυχόντας Διονυσίῳ ἐπ' ἄλ- E
λον βίον αὐτὸν τοῦ βελτίστου παρατρέψαι. λέγων δὲ
τάδε ἐδεῖτο, εἰ καὶ μακρότερα εἰπεῖν. τίνας γὰρ και-
ρούς, ἔφη, μείζους περιμενοῦμεν τῶν νῦν παραγεγονό-
των θείᾳ τινὶ τύχῃ; καταλέγων δὲ τήν τε ἀρχὴν τῆς
Ἰταλίας καὶ Σικελίας καὶ τὴν αὑτοῦ δύναμιν * ἐν αὐ- 328
τῇ, καὶ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν Διονυσίου,
φιλοσοφίας τε καὶ παιδείας ὡς ἔχοι σφόδρα, λέγων,
τούς τε αὑτοῦ ἀδελφιδοῦς καὶ τοὺς οἰκείους, ὡς εὐπα-
ράκλητοι εἶεν πρὸς τὸν ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενον ἀεὶ λόγον
καὶ βίον, ἱκανώτατοί τε Διονύσιον συμπαρακαλεῖν,
ὥστε, εἴπερ ποτέ, καὶ νῦν ἐλπὶς πᾶσα ἀποτελεσθήσε-
ται τοῦ τοὺς αὐτοὺς φιλοσόφους τε καὶ πόλεων ἄρ-
χοντας μεγάλων ξυμβῆναι γενομένους. τὰ μὲν δὴ πα-
ρακελεύματα | ἦν ταῦτά τε καὶ τοιαῦτα ἕτερα πάμ- B
πολλα, τὴν δ' ἐμὴν δόξαν, τὸ μὲν περὶ τῶν νέων ὅπῃ
ποτὲ γενήσοιτο, εἶχε φόβος — αἱ γὰρ ἐπιθυμίαι τῶν
τοιούτων ταχεῖαι καὶ πολλάκις ἑαυταῖς ἐναντίαι φερό-

μεναι —, τὸ δὲ Δίωνος ἦθος ἠπιστάμην τῆς ψυχῆς πέρι φύσει τε ἐμβριθὲς ὂν ἡλικίας τε ἤδη μετρίως ἔχον. ὅθεν μοι σκοπουμένῳ καὶ διστάζοντι, πότερον εἴη πορευτέον καὶ ὑπακουστέον, ἢ πῶς, ὅμως ἔῤῥεψε
C δεῖν, εἴ ποτέ τις τὰ διανοηθέντα περὶ | νόμων τε καὶ πολιτείας ἀποτελεῖν ἐγχειρήσοι, καὶ νῦν πειρατέον εἶναι· πείσας γὰρ ἕνα μόνον ἱκανῶς πάντα ἐξειργασμένος ἐσοίμην ἀγαθά. ταύτῃ μὲν δὴ τῇ διανοίᾳ τε καὶ τόλμῃ ἀπῆρα οἴκοθεν, οὐχ ᾗ τινὲς ἐδόξαζον, ἀλλ' αἰσχυνόμενος μὲν ἐμαυτὸν τὸ μέγιστον, μὴ δόξαιμί ποτε ἐμαυτῷ παντάπασι λόγος μόνον ἀτεχνῶς εἶναί τις, ἔργου δὲ οὐδενὸς ἄν ποτε ἑκὼν ἀνθάψασθαι, κινδυνεύσειν δὲ προδοῦναι πρῶτον μὲν τὴν Δίωνος ξενίαν τε
D καὶ | ἑταιρείαν ἐν κινδύνοις ὄντως γεγονότος οὐ σμικροῖς. εἴτ' οὖν πάθοι τι, εἴτ' ἐκπεσὼν ὑπὸ Διονυσίου καὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν ἔλθοι παρ' ἡμᾶς φεύγων καὶ ἀνέροιτο εἰπών· Ὦ Πλάτων, ἥκω σοι φυγὰς οὐχ ὁπλιτῶν δεόμενος οὐδὲ ἱππέων ἐνδεὴς γενόμενος τοῦ ἀμύνασθαι τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ λόγων καὶ πειθοῦς, ᾗ σὲ μάλιστα ἠπιστάμην ἐγὼ δυνάμενον ἀνθρώπους νέους ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ δίκαια προτρέποντα εἰς φιλίαν
E τε καὶ ἑταιρείαν | ἀλλήλοις καθιστάναι ἑκάστοτε· ὧν ἐνδείᾳ κατὰ τὸ σὸν μέρος νῦν ἐγὼ καταλιπὼν Συρακούσας ἐνθάδε πάρειμι. καὶ τὸ μὲν ἐμὸν ἔλαττον ὄνειδός σοι φέρει· φιλοσοφία δέ, ἣν ἐγκωμιάζεις ἀεὶ καὶ ἀτίμως φῂς ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων φέρεσθαι, πῶς οὐ προδέδοται τὰ νῦν μετ' ἐμοῦ, μέρος ὅσον ἐπὶ
329 σοὶ γέγονε; * καὶ Μεγαροῖ μὲν εἰ κατοικοῦντες ἐτυγχάνομεν, ἦλθες δήπου ἄν μοι βοηθὸς ἐφ' ἅ σε παρεκάλουν, ἢ πάντων ἂν φαυλότατον ἡγοῦ σαυτόν· νῦν δ' ἄρα τὸ μῆκος τῆς πορείας καὶ τὸ μέγεθος δὴ τοῦ πλοῦ καὶ τοῦ πόνου ἐπαιτιώμενος οἴει δόξαν κακίας ἀποφευξεῖσθαί ποτε; πολλοῦ γε καὶ δεήσει. Λεχθέντων δὲ τούτων τίς ἂν ἦν μοι πρὸς ταῦτα εὐσχήμων ἀπόκρισις; οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἦλθον μὲν κατὰ λόγον ἐν
B δίκῃ τε, ὡς οἷόν τε ἀνθρώπων μάλιστα, διὰ | τὰ τοιαῦτα καταλιπὼν τὰς ἐμαυτοῦ διατριβάς, οὔσας οὐκ ἀσχήμονας, ὑπὸ τυραννίδα δοκοῦσαν οὐ πρέπειν τοῖς ἐμοῖς λόγοις οὐδὲ ἐμοί. ἐλθών τε ἐμαυτὸν ἠλευθέρωσα Διός ξενίου καὶ τῆς φιλοσόφου ἀνέγκλητον μοίρας παρέσχον, ἐπονειδίστου γενομένης ἄν, εἴ τι καταμαλθακισθεὶς καὶ ἀποδειλιῶν αἰσχύνης μετέσχον κακῆς. ἐλθὼν δέ, οὐ γὰρ δεῖ μηκύνειν, εὗρον στάσεως τὰ περὶ Διονύσιον μεστὰ ξύμπαντα καὶ διαβολῶν πρὸς
C τὴν τυραννίδα Δίωνος πέρι. | ἤμυνον μὲν οὖν καθ' ὅσον ἠδυνάμην, σμικρὰ δ' οἷός τ' ἦν, μηνὶ δὲ σχεδὸν ἴσως τετάρτῳ Δίωνα Διονύσιος αἰτιώμενος ἐπιβουλεύειν τῇ τυραννίδι, σμικρὸν εἰς πλοῖον ἐμβιβάσας, ἐξέβαλεν ἀτίμως. οἱ δὴ Δίωνος τὸ μετὰ τοῦτο πάντες φίλοι ἐφοβούμεθα, μή τινα ἐπαιτιώμενος τιμωροῖτο ὡς συναίτιον τῆς Δίωνος ἐπιβουλῆς· περὶ δ' ἐμοῦ καὶ διῆλθε λόγος τις ἐν Συρακούσαις, ὡς τεθνεὼς εἴην
D ὑπὸ Διονυσίου, ὡς δὴ τούτων ἁπάντων τῶν | τότε γεγονότων αἴτιος. ὁ δὲ αἰσθανόμενος πάντας ἡμᾶς οὕτω διατεθέντας, φοβούμενος μὴ μεῖζον ἐκ τῶν φόβων γένοιτό τι, φιλοφρόνως πάντας ἀνελάμβανε, καὶ δὴ καὶ αὐτὸν ἐμὲ παρεμυθεῖτό τε καὶ θαῤῥεῖν διεκελεύετο καὶ ἐδεῖτο πάντως μένειν· ἐγίγνετο γάρ οἱ τὸ μὲν ἐμὲ φυγεῖν ἀπ' αὐτοῦ καλὸν οὐδέν, τὸ δὲ μένειν, διὸ δὴ καὶ σφόδρα προσεποιεῖτο δεῖσθαι. τὰς δὲ τῶν τυράννων δεήσεις ἴσμεν, ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις εἰσίν. ὃ δὴ μηχανώμενος διεκώλυέ | μου τὸν ἔκπλουν, εἰς ἀκρόπολιν E
ἀγαγὼν καὶ κατοικίσας, ὅθεν οὐδ' ἂν εἷς ἔτι με ναύκληρος μὴ ὅτι κωλύοντος ἐξήγαγε Διονυσίου, ἀλλ' οὐδ' εἰ μὴ πέμπων αὐτὸς τὸν κελεύοντα ἐξαγαγεῖν ἐπέστελλεν, οὔτ' ἂν ἔμπορος οὔτε τῶν ἐν ταῖς τῆς χώρας ἐξόδοις ἀρχόντων οὐδ' ἂν εἷς περιεῖδέ με μόνον ἐκπορευόμενον, ὃς οὐκ ἂν συλλαβὼν εὐθέως παρὰ Διονύσιον πάλιν ἀπήγαγεν, ἄλλως τε καὶ διηγγελμένον ἤδη ποτὲ τοὐναντίον * ἢ τὸ πρότερον πάλιν, ὡς Πλά- 330
τωνα Διονύσιος θαυμαστῶς ὡς ἀσπάζεται. τὸ δ' εἶχε δὴ πῶς; τὸ γὰρ ἀληθὲς δεῖ φράζειν. ἠσπάζετο μὲν ἀεὶ προϊόντος τοῦ χρόνου μᾶλλον κατὰ τὴν τοῦ τρόπου τε καὶ ἤθους συνουσίαν, ἑαυτὸν δὲ ἐπαινεῖν μᾶλλον ἢ Δίωνα ἐβούλετό με καὶ φίλον ἡγεῖσθαι διαφερόντως μᾶλλον ἢ ἐκεῖνον, καὶ θαυμαστῶς ἐφιλονείκει πρὸς τὸ τοιοῦτον. ᾗ δ' ἂν οὕτως ἐγένετο, εἴπερ ἐγίγνετο, κάλλιστα, ὤκνει ὡς δὴ μανθάνων καὶ ἀκούων τῶν περὶ φιλοσοφίαν | λόγων οἰκειοῦσθαι καὶ ἐμοὶ συγ- B
γίγνεσθαι, φοβούμενος τοὺς τῶν διαβαλλόντων λόγους, μή πῃ παραποδισθείη καὶ Δίων δὴ πάντα εἴη διαπεπραγμένος. ἐγὼ δὲ πάντα ὑπέμενον, τὴν πρώτην διάνοιαν φυλάττων ᾗπερ ἀφικόμην, εἴ πως εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθοι τῆς φιλοσόφου ζωῆς. ὁ δ' ἐνίκησεν ἀντιτείνων. Καὶ ὁ πρῶτος δὴ χρόνος τῆς εἰς Σικελίαν ἐμῆς ἐπιδημήσεώς τε καὶ διατριβῆς διὰ πάντα ταῦτα ξυνέβη γενόμενος. μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεδήμησά τε | καὶ πάλιν C
ἀφικόμην πάσῃ σπουδῇ μεταπεμπομένου Διονυσίου· ὧν δὲ ἕνεκα καὶ ὅσα ἔπραξα, ὡς εἰκότα τε καὶ δίκαια, ὑμῖν πρῶτον μὲν ξυμβουλεύσας ἃ χρὴ ποιεῖν ἐκ τῶν νῦν γεγονότων, ὕστερον τὰ περὶ ταῦτα διέξειμι, τῶν ἐπανερωτώντων ἕνεκα, τί δὴ βουλόμενος ἦλθον τὸ δεύτερον, ἵνα μὴ τὰ πάρεργα ὡς ἔργα μοι ξυμβαίνῃ λεγόμενα. λέγω δὴ τάδε. Ἐγὼ τὸν συμβουλεύοντα ἀνδρὶ κάμνοντι καὶ δίαιταν διαιτωμένῳ μοχθηρὰν πρὸς ὑγίειαν ἄλλο τι | χρὴ πρῶτον μὲν αὐτὸν μεταβάλλειν D
τὸν βίον, καὶ ἐθέλοντι μὲν πείθεσθαι καὶ τἄλλα ἤδη παραινεῖν, μὴ ἐθέλοντι δέ, φεύγοντα ἀπὸ τῆς τοῦ τοιούτου ξυμβουλῆς, ἄνδρα τε ἡγοίμην ἂν καὶ ἰατρικόν, τὸν δὲ ὑπομένοντα τοὐναντίον ἄνανδρόν τε καὶ ἄτεχνον. ταὐτὸν δὴ καὶ πόλει, εἴτε αὐτῆς εἷς εἴη κύριος εἴτε καὶ πλείους, εἰ μὲν κατὰ τρόπον ὀρθῇ πορευομένης ὁδῷ τῆς πολιτείας ξυμβουλεύοιτό τε τῶν προσφόρων, | νοῦν ἔχοντος τὸ τοῖς τοιούτοις ξυμβουλεύειν· τοῖς δ' E
ἔξω τὸ παράπαν βαίνουσι τῆς ὀρθῆς πολιτείας καὶ μηδαμῇ ἐθέλουσιν αὐτῆς εἰς ἴχνος ἰέναι, προαγορεύουσι δὲ τῷ ξυμβούλῳ τὴν μὲν πολιτείαν ἐᾶν καὶ μὴ κινεῖν, ὡς ἀποθανουμένῳ * ἐὰν κινῇ, ταῖς δὲ βουλήσεσι 331
καὶ ἐπιθυμίαις αὐτῶν ὑπηρετοῦντα ξυμβουλεύειν κελεύουσι, τίνα τρόπον γίγνοιτ' ἂν ῥᾷστά τε καὶ τάχιστα εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, τὸν μὲν ὑπομένοντα ξυμβουλὰς τοιαύτας ἡγοίμην ἂν ἄνανδρον, τὸν δ' οὐχ ὑπομένοντα ἄνδρα. ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἐγὼ κεκτημένος, ὅταν τίς μοι ξυμβουλεύηται περί τινος τῶν μεγίστων περὶ τὸν αὐτοῦ βίον, οἷον περὶ χρημάτων κτήσεως ἢ περὶ σώματος ἢ ψυχῆς ἐπιμελείας, ἂν μὲν | B
μοι τὸ καθ' ἡμέραν ἔν τινι τρόπῳ δοκῇ ζῆν ἢ συμβουλεύοντος ἂν ἐθέλειν πείθεσθαι, περὶ ὧν ἀνακοι-

γοῦται, προθύμως ξυμβουλεύω καὶ οὐκ ἀφοσιωσάμενος
μόνον ἐπαυσάμην· ἐὰν δὲ μὴ ξυμβουλεύηταί μοι τὸ
παράπαν ἢ συμβουλεύοντι δῆλος ᾖ μηδαμῇ πεισόμενος,
αὐτόκλητος ἐπὶ τὸν τοιοῦτον οὐκ ἔρχομαι συμβουλεύ-
σων, βιασόμενος δέ, οὐδ᾽ ἂν υἱὸς ᾖ μου. δούλῳ δὲ
ξυμβουλεύσαιμ᾽ ἂν καὶ μὴ ἐθέλοντά γε προσβιαζοίμην·
C πατέρα δὲ ἢ μητέρα οὐχ ὅσιον ἡγοῦμαι προσβιάζε-
σθαι μὴ νόσῳ παραφροσύνης ἐχομένους. ἐὰν δέ τινα
καθεστῶτα ζῶσι βίον, ἑαυτοῖς ἀρέσκοντα, ἐμοὶ δὲ μή,
μήτ᾽ ἀπεχθάνεσθαι μάτην νουθετοῦντα μήτε δὴ κολα-
κεύοντά γε ὑπηρετεῖν αὐτοῖς, πληρώσεις ἐπιθυμιῶν ἐκ-
πορίζοντα, ἃς αὐτὸς ἀσπαζόμενος οὐκ ἂν ἐθέλοιμι
ζῆν. ταὐτὸν δὴ καὶ περὶ πόλεως αὑτοῦ διανοούμενον
χρὴ ζῆν τὸν ἔμφρονα· λέγειν μέν, εἰ μὴ καλῶς αὐτῷ
D φαίνοιτο πολιτεύεσθαι, εἰ μέλλοι μήτε ματαίως ἐρεῖν
μήτε ἀποθανεῖσθαι λέγων, βίαν δὲ πατρίδι πολιτείας
μεταβολῆς μὴ προσφέρειν, ὅταν ἄνευ φυγῶν καὶ σφα-
γῆς ἀνδρῶν μὴ δυνατὸν ᾖ γίγνεσθαι τὴν ἀρίστην, ἡσυ-
χίαν δὲ ἄγοντα εὔχεσθαι τὰ ἀγαθὰ αὑτῷ τε καὶ τῇ
πόλει. Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐγὼ ὑμῖν τ᾽ ἂν
ξυμβουλεύοιμι, ξυνεβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ μετὰ
Δίωνος, ζῆν μέντοι τὸ καθ᾽ ἡμέραν πρῶτον, εἴ πως
E ἐγκρατὴς αὐτὸς αὑτοῦ ὅ τι μάλιστα ἔσεσθαι μέλλοι
καὶ πιστοὺς φίλους τε καὶ ἑταίρους κτήσεσθαι, ὅπως
μὴ πάθοι ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὃς παραλαβὼν Σικε-
λίας πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις ὑπὸ τῶν βαρβάρων
ἐκπεπορθημένας, οὐχ οἷός τ᾽ ἦν κατοικίσας πολιτείας
ἐν ἑκάσταις καταστήσασθαι πιστὰς ἑταίρων ἀνδρῶν,
332 οὔτε ἄλλων δή ποθεν ὀθνείων * οὔτε ἀδελφῶν, οὓς
ἔθρεψέ τε αὐτὸς νεωτέρους ὄντας, ἔκ τε ἰδιωτῶν ἄρ-
χοντας καὶ ἐκ πενήτων πλουσίους ἐπεποιήκει διαφε-
ρόντως. τούτων κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς οὐδένα οἷός τ᾽ ἦν
πειθοῖ καὶ διδαχῇ καὶ εὐεργεσίαις καὶ ξυγγενείαις
ἀπεργασάμενος ποιήσασθαι, Δαρείου δὲ ἑπταπλασίῳ
φαυλότερος ἐγένετο, ὃς οὐκ ἀδελφοῖς πιστεύσας οὐδ᾽
ὑφ᾽ αὑτοῦ τραφεῖσι, κοινωνοῖς δὲ μόνον τῆς τοῦ Μή-
δου τε καὶ εὐνούχου χειρώσεως, διένειμέ τε μέρη μείζω
B ἕκαστα Σικελίας πάσης ἑπτὰ καὶ πιστοῖς ἐχρήσατο
τοῖς κοινωνοῖς καὶ οὐκ ἐπιτιθεμένοις οὔτε αὑτῷ οὔτε
ἀλλήλοις, ἔδειξέ τε παράδειγμα, οἷον χρὴ τὸν νομοθέ-
την καὶ βασιλέα τὸν ἀγαθὸν γίγνεσθαι· νόμους γὰρ
κατασκευάσας ἔτι καὶ νῦν διασέσωκε τὴν Περσῶν ἀρ-
χήν. ἔτι δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς τούτοις, οὐκ αὐτοὶ κατοι-
κίσαντες πολλὰς τῶν Ἑλλήνων πόλεις ὑπὸ βαρβάρων
ἐκβεβλημένας, ἀλλ᾽ οἰκουμένας παραλαβόντες, ὅμως
C ἑβδομήκοντα ἔτη διεφύλαξαν τὴν ἀρχὴν ἄνδρας φί-
λους ἐν ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις κεκτημένοι. Διονύσιος
δὲ εἰς μίαν πόλιν ἀθροίσας πᾶσαν Σικελίαν ὑπὸ σο-
φίας, πιστεύων οὐδενί, μόγις ἐσώθη· πένης γὰρ ἦν
ἀνδρῶν φίλων καὶ πιστῶν, οὗ μεῖζον σημεῖον εἰς ἀρε-
τὴν καὶ κακίαν οὐκ ἔστιν οὐδέν, τοῦ ἔρημον ἢ μὴ τοι-
ούτων ἀνδρῶν εἶναι. ἃ δὴ καὶ Διονυσίῳ ξυνεβουλεύο-
μεν ἐγὼ καὶ Δίων, ἐπειδὴ τὰ παρὰ πατρὸς αὐτῷ ξυν-
D εβεβήκει οὕτως ἀνομιλήτῳ μὲν παιδείας, ἀνομιλήτῳ
δὲ συνουσιῶν τῶν προσηκουσῶν γεγονέναι, πρῶτον ἐπὶ
ταῦτα ὁρμήσαντα φίλους ἄλλους αὑτῷ τῶν οἰκείων
ἅμα καὶ ἡλικιωτῶν καὶ συμφώνους πρὸς ἀρετὴν κτή-
σασθαι, μάλιστα δ᾽ αὐτὸν αὑτῷ, τούτου γὰρ αὐτὸν
θαυμαστῶς ἐνδεᾶ γεγονέναι, λέγοντες οὐκ ἐναργῶς οὐ-
τως, οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλές, αἰνιττόμενοι δὲ καὶ διαμα-
χόμενοι τοῖς λόγοις, ὡς οὕτω μὲν πᾶς ἀνὴρ αὑτόν τε
καὶ ἐκείνους, ὧν ἂν ἡγεμὼν γίγνηται, σώσει, μὴ ταύτῃ
δὲ τραπόμενος τἀναντία πάντα ἀποτελεῖ· πορευθεὶς E
δὲ ὡς λέγομεν, καὶ ἑαυτὸν ἔμφρονά τε καὶ σώφρονα
ἀπεργασάμενος, εἰ τὰς ἐξηρημωμένας Σικελίας πόλεις
κατοικίσειε νόμοις τε ξυνδήσειε καὶ πολιτείαις, ὥστε
αὑτῷ τε οἰκείας καὶ ἀλλήλαις εἶναι πρὸς τὰς τῶν βαρ-
βάρων βοηθείας, οὐ διπλασίαν τὴν πατρῴαν ἀρχὴν
μόνον ποιήσοι, * πολλαπλασίαν δὲ ὄντως· ἕτοιμον γὰρ 333
εἶναι τούτων γενομένων πολὺ μᾶλλον δουλώσασθαι
Καρχηδονίους τῆς ἐπὶ Γέλωνος αὐτοῖς γενομένης δου-
λείας, ἀλλ᾽ οὐχ ὥσπερ νῦν τοὐναντίον ὁ πατὴρ αὐτοῦ
φόρον ἐτάξατο φέρειν τοῖς βαρβάροις. ταῦτα ἦν τὰ
λεγόμενα καὶ παρακελευόμενα ὑφ᾽ ἡμῶν τῶν ἐπιβου-
λευόντων Διονυσίῳ, ὡς πολλαχόθεν ἐχώρουν οἱ τοι-
οῦτοι λόγοι, οἳ δὴ καὶ κρατήσαντες παρὰ Διονυσίῳ
ἐξέβαλον μὲν Δίωνα, ἡμᾶς δ᾽ εἰς φόβον κατέβαλον. B
ἵνα δ᾽ ἐκπεράνωμεν οὐκ ὀλίγα πράγματα τὰ ἐν ὀλίγῳ
χρόνῳ, ἐλθὼν ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἀθηνῶν Δίων ἔρ-
γῳ τὸν Διονύσιον ἐνουθέτησεν. ἐπειδὴ δ᾽ οὖν ἠλευθέ-
ρωσέ τε καὶ ἀπέδωκεν αὐτοῖς δὶς τὴν πόλιν, ταὐτὸν
πρὸς Δίωνα Συρακούσιοι τότε ἔπαθον, ὅπερ καὶ Διο-
νύσιος, ὅτε αὐτὸν ἐπεχείρει παιδεύσας καὶ θρέψας βα-
σιλέα τῆς ἀρχῆς ἄξιον οὕτω κοινωνεῖν αὐτῷ τοῦ βίου
παντός· ὁ δὲ τοῖς διαβάλλουσι καὶ λέγουσιν ὡς ἐπι- C
βουλεύων τῇ τυραννίδι Δίων πράττοι πάντα, ὅσα
ἔπραττεν ἐν τῷ τότε χρόνῳ, ἵνα ὁ μὲν παιδείᾳ δὴ τὸν
νοῦν κηληθεὶς ἀμελοῖ τῆς ἀρχῆς ἐπιτρέψας ἐκείνῳ, ὁ
δὲ σφετερίσαιτο καὶ Διονύσιον ἐκβάλοι ἐκ τῆς ἀρχῆς
δόλῳ. ταῦτα τότε ἐνίκησε καὶ τὸ δεύτερον ἐν Συρα-
κουσίοις λεγόμενα, καὶ μάλα ἀτόπῳ τε καὶ αἰσχρᾷ νί-
κῃ τοῖς τῆς νίκης αἰτίοις. οἷον γὰρ γέγονεν, ἀκοῦσαι
χρὴ τοὺς ἐμὲ παρακαλοῦντας πρὸς τὰ νῦν πράγματα.
ἦλθον Ἀθηναῖος ἀνὴρ ἐγώ, ἑταῖρος Δίωνος, σύμμα- D
χος αὐτῷ, πρὸς τὸν τύραννον, ὅπως ἀντὶ πολέμου φι-
λίαν ποιήσαιμι. διαμαχόμενος δὲ τοῖς διαβάλλουσιν ἡτ-
τήθην. πείθοντος δὲ Διονυσίου τιμαῖς καὶ χρήμασι
γενέσθαι μετ᾽ αὐτοῦ ἐμὲ μάρτυρά τε καὶ φίλον πρὸς
τὴν εὐπρέπειαν τῆς ἐκβολῆς τῆς Δίωνος αὐτῷ γίγνε-
σθαι, τούτων δὴ τὸ πᾶν διήμαρτεν. ὕστερον δὲ δὴ κα-
τιὼν οἴκαδε Δίων ἀδελφὼ δύο προσλαμβάνει Ἀθή- E
νηθεν, οὐκ ἐκ φιλοσοφίας γεγονότε φίλω, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς
περιτρεχούσης ἑταιρείας ταύτης τῆς τῶν πλείστων φί-
λων, ἣν ἐκ τοῦ ξενίζειν τε καὶ μυεῖν καὶ ἐποπτεύειν
πραγματεύονται. καὶ δὴ καὶ τούτω τὼ ξυγκαταγαγόντε
αὐτὸν φίλω ἐκ τούτων τε καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὴν κάθο-
δον ὑπηρεσίας ἐγενέσθην ἑταίρω. ἐλθόντες δὲ εἰς Σι-
κελίαν, ἐπειδὴ Δίωνα * ᾔσθοντο διαβεβλημένον εἰς 334
τοὺς ἐλευθερωθέντας ὑπ᾽ αὐτοῦ Σικελιώτας ὡς ἐπι-
βουλεύοντα γενέσθαι τύραννον, οὐ μόνον τὸν ἑταῖρον
καὶ ξένον προὔδοσαν, ἀλλ᾽ οἷον τοῦ φόνου αὐτόχειρες
ἐγένοντο, ὅπλα ἔχοντες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοὶ τοῖς φο-
νεῦσι παρεστῶτες ἐπίκουροι. καὶ τὸ μὲν αἰσχρὸν καὶ
ἀνόσιον οὔτε παρίεμαι ἔγωγε οὔτε τι λέγω· πολλοῖς
γὰρ καὶ ἄλλοις ὑμνεῖν ταῦτα ἐπιμελὲς καὶ εἰς τὸν
ἔπειτα μελήσει χρόνον· τὸ δὲ Ἀθηναίων πέρι λεγό- B
μενον, ὡς αἰσχύνην οὗτοι περιῆψαν τῇ πόλει, ἐξαι-
ροῦμαι· φημὶ γὰρ κἀκεῖνον Ἀθηναῖον εἶναι, ὃς οὐ

προὔδωκε τὸν αὐτὸν τοῦτον, ἐξὸν χρήματα καὶ ἄλλας τιμὰς πολλὰς λαμβάνειν. οὐ γὰρ διὰ βαναύσου φιλότητος ἐγεγόνει φίλος, διὰ δὲ ἐλευθέρας παιδείας κοινωνίαν, ᾗ μόνῃ χρὴ πιστεύειν τὸν νοῦν κεκτημένον μᾶλλον ἢ ξυγγενείᾳ ψυχῶν καὶ σωμάτων· ὥστε οὐκ ἀξίω ὀνείδους γεγόνατον τῇ πόλει τὼ Δίωνα ἀποκτεί-
C ναντε, | ὡς ἐλλογίμω πώποτε ἄνδρε γενομένω. Ταῦτα εἴρηται πάντα τῆς ξυμβουλῆς ἕνεκα τῶν Διωνείων φίλων καὶ ξυγγενῶν. ξυμβουλεύω δὲ δή τι πρὸς τούτοις τὴν αὐτὴν ξυμβουλὴν καὶ λόγον τὸν αὐτὸν λέγων ἤδη τρίτον τρίτοις ὑμῖν· μὴ δουλοῦσθαι Σικελίαν ὑπ' ἀνθρώποις δεσπόταις, μηδὲ ἄλλην πόλιν, *ὥς* ὅ γ' ἐμὸς λόγος, ἀλλ' ὑπὸ νόμοις· οὔτε γὰρ τοῖς δουλουμένοις
D οὔτε τοῖς δουλωθεῖσιν ἄμεινον, | αὐτοῖς καὶ παισὶ παίδων τε ἐκγόνοις, ἀλλ' ὀλέθριος πάντως ἡ πεῖρα, σμικρὰ δὲ καὶ ἀνελεύθερα ψυχῶν ἤθη τὰ τοιαῦτα ἁρπάζειν κέρδη φιλεῖ, οὐδὲν τῶν εἰς τὸν ἔπειτα καὶ εἰς τὸν παρόντα καιρὸν ἀγαθῶν καὶ δικαίων εἰδότα θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων. ταῦτα πρῶτον μὲν Δίωνα ἐγὼ ἐπεχείρησα πείθειν, δεύτερον δὲ Διονύσιον, τρίτους δὲ ὑμᾶς νῦν. καί μοι πείθεσθε Διὸς τρίτου σωτῆρος χάριν, εἶτα εἰς Διονύσιον βλέψαντες καὶ Δίωνα, ὧν ὁ
E μὲν μὴ πειθόμενος ζῇ τὰ νῦν οὐ | καλῶς, ὁ δὲ πειθόμενος τέθνηκε καλῶς· τὸ γὰρ τῶν καλλίστων ἐφιέμενον αὐτῷ τε καὶ πόλει πάσχειν, ὅ τι ἂν πάσχῃ, πᾶν ὀρθὸν καὶ καλόν. οὔτε γὰρ πέφυκεν ἀθάνατος ἡμῶν οὐδείς, οὔτ' εἴ τῳ ξυμβαίη, γένοιτ' ἂν εὐδαίμων, ὡς δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. κακὸν γὰρ καὶ ἀγαθὸν οὐδὲν λό-
335 γου ἄξιόν ἐστι τοῖς ἀψύχοις, * ἀλλ' ἢ μετὰ σώματος οὔσῃ ψυχῇ τοῦτο ξυμβήσεται ἑκάστῃ ἢ κεχωρισμένῃ. πείθεσθαι δὲ ὄντως ἀεὶ χρὴ τοῖς παλαιοῖς τε καὶ ἱεροῖς λόγοις, οἳ δὴ μηνύουσιν ἡμῖν ἀθάνατον ψυχὴν εἶναι δικαστάς τε ἴσχειν καὶ τίνειν τὰς μεγίστας τιμωρίας, ὅταν τις ἀπαλλαχθῇ τοῦ σώματος. διὸ καὶ τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα καὶ ἀδικήματα σμικρότερον εἶναι χρὴ νομίζειν κακὸν πάσχειν ἢ δρᾶσαι. ὧν ὁ φιλοχρή-
B ματος πένης τε ἀνὴρ τὴν ψυχὴν οὔτε ἀκούει, ἐάν τε | ἀκούσῃ, καταγελῶν [ὡς οἴεται] πανταχόθεν ἀναιδῶς ἁρπάζει πᾶν ὅ τί περ ἂν οἴηται, καθάπερ θηρίον, φαγεῖν ἢ πιεῖν ἢ περὶ τὴν ἀνδραποδώδη καὶ ἀχάριστον, ἀφροδίσιον λεγομένην οὐκ ὀρθῶς, ἡδονὴν ἐκποριεῖν αὐτῷ τῷ μὴ πίμπλασθαι, τυφλὸς ὢν καὶ οὐχ ὁρῶν οἷς ξυνέπεται τῶν πραγμάτων ἀνοσιουργία, κακὸν ἡλίκον ἀεὶ μετ' ἀδικήματος ἑκάστου, ἣν ἀναγκαῖον τῷ ἀδικήσαντι συνεφέλκειν ἐπί τε γῇ στρεφομένῳ καὶ
C ὑπὸ | γῆς νοστήσαντι πορείαν ἄτιμόν τε καὶ ἀθλίαν πάντως πανταχῇ. Δίωνα δὴ ἐγὼ λέγων ταῦτά τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔπειθον, καὶ τοῖς ἀποκτείνασιν ἐκεῖνον δικαιότατ' ἂν ὀργιζοίμην ἐγὼ τρόπον τινὰ ὁμοιότατα καὶ Διονυσίῳ· ἀμφότεροι γὰρ ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἅπαντας τὰ μέγιστα ἔβλαψαν ἀνθρώπους, οἱ μὲν τὸν βουλόμενον δικαιοσύνῃ χρῆσθαι διαφθείραντες, ὁ δὲ οὐδὲν ἐθελήσας χρήσασθαι δικαιοσύνῃ
D διὰ πάσης τῆς ἀρχῆς, | μεγίστην δύναμιν ἔχων, ἐν ᾗ γενομένῃ φιλοσοφία τε καὶ δύναμις ὄντως ἐν ταὐτῷ διὰ πάντων ἀνθρώπων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λάμψασαν ἱκανῶς δόξαν παρέστησε πᾶσι τὴν ἀληθῆ, ὡς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο εὐδαίμων οὔτε πόλις οὔτ' ἀνὴρ οὐδείς, ὃς ἂν μὴ μετὰ φρονήσεως ὑπὸ δικαιοσύνῃ διαγάγῃ τὸν βίον, ἤτοι ἐν αὑτῷ κεκτημένος ἢ ὁσίων ἀνδρῶν ἀρχόντων ἐν ἤθεσι τραφείς τε καὶ παιδευθεὶς ἐνδίκως. ταῦτα μὲν Διονύσιος | ἔβλαψε· τὰ δὲ ἄλλα E
σμικρὰ ἂν εἴη πρὸς ταῦτά μοι βλάβη. ὁ δὲ Δίωνα ἀποκτείνας οὐκ οἶδε ταὐτὸν ἐξειργασμένος τούτῳ. Δίωνα γὰρ ἐγὼ σαφῶς οἶδα, ὡς οἷόν τε περὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπον δισχυρίζεσθαι, ὅτι τὴν ἀρχὴν εἰ κατέσχεν, ὡς οὐκ ἄν ποτε ἐπ' ἄλλο γε σχῆμα ἀρχῆς ἐτράπετο ἢ ἐπὶ τὸ Συρακούσας μὲν πρῶτον * τὴν πα- 336
τρίδα τὴν ἑαυτοῦ, ἐπεὶ τὴν δουλείαν αὐτῆς ἀπήλλαξε καὶ φαιδρύνας ἐλευθερίῳ ἐν σχήματι κατέστησε, τὸ μετὰ τοῦτ' ἂν πάσῃ μηχανῇ ἐκόσμησε νόμοις τοῖς προσήκουσί τε καὶ ἀρίστοις τοὺς πολίτας, τό τε ἐφεξῆς τούτοις προὐθυμεῖτ' ἂν πρᾶξαι, πᾶσαν Σικελίαν κατοικίζειν καὶ ἐλευθέραν ἀπὸ τῶν βαρβάρων ποιεῖν, τοὺς μὲν ἐκβάλλων, τοὺς δὲ χειρούμενος ῥᾷον Ἱέρωνος· τούτων δ' αὖ γενομένων δι' ἀνδρὸς δικαίου τε | καὶ B
ἀνδρείου καὶ σώφρονος καὶ φιλοσόφου τὴν αὐτὴν ἀρετῆς ἂν πέρι γενέσθαι δόξαν τοῖς πολλοῖς, ἥπερ ἄν, εἰ Διονύσιος ἐπείσθη, παρὰ πᾶσιν ἄν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώποις ἀπέσωσε γενομένη. νῦν δὲ ἤ πού τις δαίμων ἤ τις ἀλιτήριος ἐμπεσὼν ἀνομίᾳ καὶ ἀθεότητι καὶ τὸ μέγιστον τόλμαις ἀμαθίας, ἐξ ἧς πάντα κακὰ πᾶσιν ἐρρίζωται καὶ βλαστάνει καὶ εἰς ὕστερον ἀποτελεῖ καρπὸν τοῖς γεννήσασι πικρότατον, αὕτη πάντα τὸ δεύτερον | ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀπώλεσε. νῦν δὲ δὴ εὐφη- C
μῶμεν χάριν οἰωνοῦ τὸ τρίτον. ὅμως δὲ μιμεῖσθαι μὲν συμβουλεύω Δίωνα ὑμῖν τοῖς φίλοις τήν τε τῆς πατρίδος εὔνοιαν καὶ τὴν τῆς τροφῆς σώφρονα δίαιταν ἐπὶ λῷον, ὡς δὲ ὀρνίθων τὰς ἐκείνου βουλήσεις πειρᾶσθαι ἀποτελεῖν· αἳ δὲ ἦσαν, ἀκηκόατε παρ' ἐμοῦ σαφῶς· τὸν δὲ μὴ δυνάμενον ὑμῶν Δωριστὶ ζῆν κατὰ τὰ πάτρια, διώκοντα δὲ τόν τε τῶν Δίωνος σφαγέων καὶ τὸν Σικελικὸν βίον, | μήτε παρακαλεῖν μήτε οἴεσθαι D
πιστὸν ἄν τι καὶ ὑγιὲς πρᾶξαί ποτε· τοὺς δὲ ἄλλους παρακαλεῖν ἐπὶ πάσης Σικελίας κατοικισμόν τε καὶ ἰσονομίαν ἔκ τε αὐτῆς Σικελίας καὶ ἐκ Πελοποννήσου ξυμπάσης, φοβεῖσθαι δὲ μηδὲ Ἀθήνας· εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ πάντων ἀνθρώπων διαφέροντες πρὸς ἀρετὴν ξενοφόνων τε ἀνδρῶν μισοῦντες τόλμας. Εἰ δ' οὖν ταῦτα μὲν ὕστερα γένοιτ' ἂν — κατεπείγουσι δὲ ὑμᾶς αἱ τῶν στάσεων πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ | φυόμεναι ἑκά- E
στης ἡμέρας διαφοραί — εἰδέναι μέν που χρὴ πάντα τινὰ ἄνδρα, ᾧ καὶ βραχὺ δόξης ὀρθῆς μετέδωκε θεία τις τύχη, ὡς οὐκ ἔστι παῦλα κακῶν τοῖς στασιάσασι, πρὶν ἂν οἱ κρατήσαντες μάχαις καὶ ἐκβολαῖς ἀνθρώπων καὶ σφαγαῖς μνησικακοῦντες καὶ ἐπὶ τιμωρίας παύσωνται τρεπόμενοι τῶν ἐχθρῶν, ἐγκρατεῖς δὲ ὄντες * αὑτῶν, θέμενοι νόμους κοινοὺς μηδὲν μᾶλλον 337
πρὸς ἡδονὴν αὑτοῖς ἢ τοῖς ἡττηθεῖσι κειμένους, ἀναγκάσωσιν αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς νόμοις διτταῖς οὔσαις ἀνάγκαις, αἰδοῖ καὶ φόβῳ, φόβῳ μέν, διὰ τὸ κρείττους αὐτῶν εἶναι δεικνύντες τὴν βίαν, αἰδοῖ δὲ αὖ, διὰ τὸ κρείττους φαίνεσθαι περί τε τὰς ἡδονὰς καὶ τοῖς νόμοις μᾶλλον ἐθέλοντές τε καὶ δυνάμενοι δουλεύειν. ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν ὡς ἄν ποτε κακῶν λῆξαι πόλις ἐν αὑτῇ στασιάσασα, ἀλλὰ στάσεις | καὶ ἔχθραι καὶ μί- B
ση καὶ ἀπιστίαι ταῖς οὕτω διατεθείσαις πόλεσιν [ἅπερ] αὐταῖς πρὸς αὐτὰς ἀεὶ γίγνεσθαι φιλεῖ. τοὺς δὴ κρα-

τήσαντας ἀεὶ χρή, ὅτανπερ ἐπιθυμήσωσι σωτηρίας,
αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς ἄνδρας προκρῖναι τῶν ἄλλων, οὓς ἂν
πυνθάνωνται ἀρίστους ὄντας, πρῶτον μὲν γέροντας,
καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κεκτημένους οἴκοι καὶ προ-
γόνους αὐτῶν ὅ τι μάλιστα πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς
C καὶ ὀνομαστοὺς καὶ κτῆσιν κεκτημένους πάντας ¹ ἱκα-
νήν· ἀριθμὸν δὲ εἶναι μυριάνδρῳ πόλει πεντήκοντα
ἱκανοὶ τοιοῦτοι· τούτους δὲ δεήσεσι καὶ τιμαῖς ὅ τι
μεγίσταις οἴκοθεν μεταπέμπεσθαι, μεταπεμψαμένους
δὲ ὀμόσαντας δεῖσθαι καὶ κελεύειν θεῖναι νόμους, μή-
τε νικήσασι μήτε νικηθεῖσι νέμειν πλέον, τὸ δὲ ἴσον
καὶ κοινὸν πάσῃ τῇ πόλει. τεθέντων δὲ τῶν νόμων ἐν
τούτῳ δὴ τὰ πάντα ἐστίν. ἂν μὲν γὰρ οἱ νενικηκότες
ἥττους αὐτοὺς τῶν νόμων μᾶλλον τῶν νενικημένων
D παρέχωνται, πάντ' ἔσται σωτηρίας ¹ τε καὶ εὐδαιμονίας
μεστὰ καὶ πάντων κακῶν ἀποφυγή· εἰ δὲ μή, μήτ' ἐμὲ
μήτ' ἄλλον κοινωνὸν παρακαλεῖν ἐπὶ τὸν μὴ πειθόμε-
νον τοῖς νῦν ἐπεσταλμένοις. ταῦτα γάρ ἐστιν ἀδελφὰ
ὧν τε Δίων ὧν τ' ἐγὼ ἐπεχειρήσαμεν Συρακούσαις εὖ
φρονοῦντες συμπρᾶξαι, δεύτερα μήν· πρῶτα δ' ἦν ἃ
τὸ πρῶτον ἐπεχειρήθη μετ' αὐτοῦ Διονυσίου πραχθῆ-
ναι πᾶσι κοινὰ ἀγαθά, τύχη δέ τις ἀνθρώπων κρεῖτ-
E των διεφόρησε. τὰ δὲ νῦν ὑμεῖς ¹ πειρᾶσθε εὐτυχέστε-
ρον αὐτὰ ἀγαθῇ πρᾶξαι μοίρᾳ καὶ θείᾳ τινὶ τύχῃ.
Ξυμβουλὴ μὲν δὴ καὶ ἐπιστολὴ εἰρήσθω καὶ ἡ παρὰ
Διονύσιον ἐμὴ προτέρα ἄφιξις· ἡ δὲ δὴ ὑστέρα πορεία
τε καὶ πλοῦς ὡς εἰκότως τε ἅμα καὶ ἐμμελῶς γέγονεν,
ᾧ μέλει ἀκούειν, ἔξεστι τὸ μετὰ τοῦτο. ὁ μὲν γὰρ δὴ
πρῶτος χρόνος τῆς ἐν Σικελίᾳ διατριβῆς μοι διεπεράν-
338 θη, * καθάπερ εἶπον, πρὶν συμβουλεύειν τοῖς οἰκείοις
καὶ ἑταίροις τοῖς περὶ Δίωνα· τὸ μετ' ἐκεῖνα δ' οὖν
ἔπεισα ὅπῃ δήποτ' ἠδυνάμην Διονύσιον ἀφεῖναί με,
εἰρήνης δὲ γενομένης, ἦν γὰρ τότε πόλεμος ἐν Σικελίᾳ,
ξυνωμολογήσαμεν ἀμφότεροι. Διονύσιος μὲν ἔφη με-
ταπέμψασθαι Δίωνα καὶ ἐμὲ πάλιν καταστησάμενος
τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀσφαλέστερον ἑαυτῷ, Δίωνα δὲ
B ἠξίου διανοεῖσθαι μὴ φυγὴν αὐτῷ γεγονέναι τότε, ¹
μετάστασιν δέ· ἐγὼ δ' ἥξειν ὡμολόγησα ἐπὶ τούτοις
τοῖς λόγοις. γενομένης δὲ εἰρήνης μετεπέμπετό με,
Δίωνα δὲ ἐπισχεῖν ἔτι ἐνιαυτὸν ἐδεῖτο, ἐμὲ δὲ ἥκειν ἐκ
παντὸς τρόπου ἠξίου. Δίων μὲν οὖν ἐκέλευέ τέ με
πλεῖν καὶ ἐδεῖτο· καὶ γὰρ δὴ λόγος ἐχώρει πολὺς ἐκ
Σικελίας, ὡς Διονύσιος θαυμαστῶς φιλοσοφίας ἐν
ἐπιθυμίᾳ πάλιν εἴη γεγονὼς τὰ νῦν· ὅθεν ὁ Δίων
συντεταμένως ἐδεῖτο ἡμῶν τῇ μεταπέμψει μὴ ἀπειθεῖν.
C ἐγὼ δὲ ᾔδη μέν ¹ που κατὰ τὴν φιλοσοφίαν τοῖς νέοις
πολλὰ τοιαῦτα γιγνόμενα· ὅμως δ' οὖν ἀσφαλέστερόν
μοι ἔδοξε χαίρειν τότε γε πολλὰ καὶ Δίωνα καὶ Διο-
νύσιον ἐᾶν, καὶ ἀπηχθόμην ἀμφοῖν ἀποκρινάμενος,
ὅτι γέρων τε εἴην καὶ κατὰ τὰς ὁμολογίας οὐδὲν γί-
γνοιτο τῶν τὰ νῦν πραττομένων. ἔοικε δὴ τὸ μετὰ
τοῦτο Ἀρχύτας τε παρὰ Διονύσιον ἀφικέσθαι —
ἐγὼ γὰρ πρὶν ἀπιέναι ξενίαν καὶ φιλίαν Ἀρχύτῃ καὶ
D τοῖς ἐν Τάραντι καὶ Διονυσίῳ ποιήσας ἀπέπλεον —, ¹
ἄλλοι τέ τινες ἐν Συρακούσαις ἦσαν Δίωνός τε ἄττα
διακηκοότες καὶ τούτων τινὲς ἄλλοι, παρακουσμάτων
τινῶν ἔμμεστοι τῶν κατὰ φιλοσοφίαν· οἳ δοκοῦσί μοι
Διονυσίῳ πειρᾶσθαι διαλέγεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦ-
τα, ὡς Διονυσίου πάντα διακηκοότος, ὅσα διενοούμην
ἐγώ. ὁ δὲ οὔτε ἄλλως ἐστὶν ἀφυὴς πρὸς τὴν τοῦ μαν-
θάνειν δύναμιν, φιλότιμός τε θαυμαστῶς· ἤρεσκέ τε
οὖν ἴσως αὐτῷ τὰ λεγόμενα, ᾐσχύνετό τε φανερὸς
γιγνόμενος ¹ οὐδὲν ἀκηκοὼς ὅτ' ἐπεδήμουν ἐγώ, ὅθεν E
ἅμα μὲν εἰς ἐπιθυμίαν ᾔει τοῦ διακοῦσαι ἐναργέστε-
ρον, ἅμα δ' ἡ φιλοτιμία κατήπειγεν αὐτόν. δι' ἃ δὲ
οὐκ ἤκουσεν ἐν τῇ πρόσθεν ἐπιδημίᾳ, διεξήλθομεν ἐν
τοῖς ἄνω ῥηθεῖσι νῦν δὴ λόγοις. ἐπειδὴ οὖν οἴκαδέ τε
ἐσώθην καὶ καλοῦντος τὸ δεύτερον ἀπηρνήθην, καθά-
περ εἶπον νῦν δή, δοκεῖ μοι Διονύσιος παντάπασι φι-
λοτιμηθῆναι, μήποτέ τισι δόξαιμι καταφρονῶν αὐτοῦ,
τῆς φύσεώς τε καὶ ἕξεως * ἅμα καὶ τῆς διαίτης ἔμ- 339
πειρος γεγονώς, οὐκέτ' ἐθέλειν δυσχεραίνων παρ' αὐτὸν
ἀφικνεῖσθαι. δίκαιος δὴ λέγειν εἰμὶ τἀληθὲς καὶ ὑπο-
μένειν, εἴ τις ἄρα τὰ γεγονότα ἀκούσας καταφρονήσει
τῆς ἐμῆς φιλοσοφίας, τὸν τύραννον δὲ ἡγήσεται νοῦν
ἔχειν. ἔπεμψε μὲν γὰρ δὴ Διονύσιος τρίτον ἐπ' ἐμὲ
τριήρη ῥαστώνης ἕνεκα τῆς πορείας, ἔπεμψε δὲ Ἀρχέ-
δημον, ὃν ἡγεῖτό με τῶν ἐν Σικελίᾳ περὶ πλείστου
ποιεῖσθαι, τῶν Ἀρχύτῃ ξυγγεγονότων ἕνα, ¹ καὶ ἄλ- B
λους γνωρίμους τῶν ἐν Σικελίᾳ· οὗτοι δὲ ἡμῖν ἤγγελ-
λον πάντες τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς θαυμαστὸν ὅσον
Διονύσιος ἐπιδεδωκὼς εἴη πρὸς φιλοσοφίαν. ἔπεμψε δὲ
ἐπιστολὴν πάνυ μακράν, εἰδὼς ὡς πρὸς Δίωνα διεκεί-
μην καὶ τὴν αὖ Δίωνος προθυμίαν τοῦ ἐμὲ πλεῖν καὶ
εἰς Συρακούσας ἐλθεῖν· πρὸς γὰρ δὴ πάντα ταῦτα ἦν
παρεσκευασμένη τὴν ἀρχὴν ἔχουσα ἡ ἐπιστολή, τῇδέ
πῃ φράζουσα· „Διονύσιος Πλάτωνι. τὰ νόμιμα ἐπὶ ¹ C
τούτοις εἰπὼν οὐδὲν τὸ μετὰ τοῦτο εἶπε πρότερον ἢ
ὡς ἂν εἰς Σικελίαν πεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν ἔλθῃς τὰ νῦν,
πρῶτον μέν σοι τὰ περὶ Δίωνα ὑπάρξει ταύτῃ γιγνό-
μενα, ὅπῃπερ ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς· θελήσεις δὲ οἶδ' ὅτι
τὰ μέτρια, καὶ ἐγὼ συγχωρήσομαι· εἰ δὲ μή, οὐδέν σοι
τῶν περὶ Δίωνα ἕξει πραγμάτων οὔτε περὶ τἆλλα οὔτε
περὶ αὐτὸν κατὰ νοῦν γιγνόμενα.“ ταῦθ' οὕτως εἶπε,
τἆλλα δὲ μακρὰ ἂν εἴη καὶ ἄνευ καιροῦ λεγόμενα.
ἐπιστολαὶ δὲ ἄλλαι ¹ ἐφοίτων παρά τε Ἀρχύτου καὶ D
τῶν ἐν Τάραντι, τήν τε φιλοσοφίαν ἐγκωμιάζουσαι τὴν
Διονυσίου, καὶ ὅτι, ἂν μὴ ἀφίκωμαι νῦν, τὴν πρὸς
Διονύσιον αὐτοῖς γενομένην φιλίαν δι' ἐμοῦ οὐ σμι-
κρὰν οὖσαν πρὸς τὰ πολιτικὰ παντάπασι διαβαλοίην.
ταύτης δὴ τοιαύτης γενομένης ἐν τῷ τότε χρόνῳ τῆς
μεταπέμψεως, τῶν μὲν ἐκ Σικελίας τε καὶ Ἰταλίας ἑλ-
κόντων, τῶν δὲ Ἀθήνηθεν ἀτεχνῶς μετὰ δεήσεως οἷον
ἐξωθούντων με, καὶ πάλιν ¹ ὁ λόγος ἧκεν ὁ αὐτός, τὸ E
μὴ δεῖν προδοῦναι Δίωνα μηδὲ τοὺς ἐν Τάραντι ξένους
τε καὶ ἑταίρους. αὐτῷ δέ μοι ὑπῆν ὡς οὐδὲν θαυμα-
στὸν νέον ἄνθρωπον παρακούοντα ἀξίων λόγου πρα-
γμάτων, εὐμαθῆ, πρὸς ἔρωτα ἐλθεῖν τοῦ βελτίστου
βίου· δεῖν οὖν αὐτὸ ἐξελέγξαι σαφῶς, ὁποτέρως ποτὲ
ἄρα σχοίη, καὶ τοῦτ' αὐτὸ μηδαμῇ προδοῦναι μηδ'
ἐμὲ τὸν αἴτιον γενέσθαι τηλικούτου ἀληθῶς ὀνείδους,
εἴπερ * ὄντως εἴη τῳ ταῦτα λελεγμένα. πορεύομαι δὴ 340
τῷ λογισμῷ τούτῳ κατακαλυψάμενος, πολλὰ δεδιὼς
μαντευόμενός τε οὐ πάνυ καλῶς, ὡς ἔοικεν. Ἐλθὼν
δ' οὖν τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι τοῦτό γε οὖν ἔπραξα ὄν-
τως· ἐσώθην γὰρ τὸ πάλαι εὐτυχῶς, καὶ τούτων γε
μετὰ θεὸν Διονυσίῳ χάριν εἰδέναι χρεών, ὅτι πολλῶν
βουληθέντων ἀπολέσαι με διεκώλυσε καὶ ἔδωκέ τι μέ-

ρος αἰδοῖ τῶν περὶ ἐμὲ πραγμάτων. ἐπειδὴ δὲ ἀφικό-
B μην, ᾤμην τούτου πρῶτον ' ἔλεγχον δεῖν λαβεῖν, πό-
τερον ὄντως εἴη Διονύσιος ἐξημμένος ὑπὸ φιλοσοφίας
ὥσπερ πυρός, ἢ μάτην ὁ πολὺς οὗτος ἔλθοι λόγος
Ἀθήναζε. ἔστι δή τις τρόπος τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα
πεῖραν λαμβάνειν οὐκ ἀγεννής, ἀλλ' ὄντως τυράννοις
πρέπων, ἄλλως τε καὶ τοῖς τῶν παρακουσμάτων με-
στοῖς, ὃ δὴ κἀγὼ Διονύσιον εὐθὺς ἐλθὼν ᾐσθόμην
καὶ μάλα πεπονθότα. δεικνύναι δὴ δεῖ τοῖς τοιούτοις,
ὅ τι ἔστι πᾶν τὸ πρᾶγμα οἷόν τε καὶ δι' ὅσων πρα-
C γμάτων ' καὶ ὅσον πόνον ἔχει. ὁ γὰρ ἀκούσας, ἐὰν μὲν
ὄντως ᾖ φιλόσοφος, οἰκεῖός τε καὶ ἄξιος τοῦ πρά-
γματος θεῖος ὤν, ὁδόν τε ἡγεῖται θαυμαστὴν ἀκηκοέναι
ξυντατέον τε εἶναι νῦν καὶ οὐ βιωτὸν ἄλλως ποιοῦντι·
μετὰ τοῦτο δὴ ξυντείνας αὐτόν τε καὶ τὸν ἡγούμενον
τὴν ὁδὸν οὐκ ἀνίησι, πρὶν ἂν ἢ τέλος ἐπιθῇ πᾶσι ἢ
λάβῃ δύναμιν ὥστε αὐτὸς αὑτὸν χωρὶς τοῦ δείξαντος
μὴ ἀδύνατος εἶναι ποδηγεῖν. ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα
D διανοηθεὶς ὁ τοιοῦτος ζῇ, ' πράττων μὲν ἐν αἷστισιν
ἂν ᾖ πράξεσι, παρὰ πάντα δὲ ἀεὶ φιλοσοφίας ἐχόμε-
νος καὶ τροφῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἥτις ἂν αὐτὸν μάλι-
στα εὐμαθῆ τε καὶ μνήμονα καὶ λογίζεσθαι δυνατὸν
ἐν αὑτῷ νήφοντα ἀπεργάζηται· τὴν δὲ ἐναντίαν ταύτῃ
μισῶν διατελεῖ. οἱ δὲ ὄντως μὲν μὴ φιλόσοφοι, δόξαις
δ' ἐπικεχρωσμένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ
ἡλίου ἐπικεκαυμένοι, ἰδόντες τε, ὅσα μαθήματά ἐστι
E καὶ ὁ πόνος ἡλίκος καὶ δίαιτα ἡ ' καθ' ἡμέραν ὡς
πρέπουσα ἡ κοσμία τῷ πράγματι, χαλεπὸν ἡγησάμε-
νοι καὶ ἀδύνατον αὑτοῖς οὔτε δὴ ἐπιτηδεύειν δυνατοὶ
341 γίγνονται· * ἔνιοι δὲ αὑτῶν πείθουσιν αὑτοὺς ὡς ἱκα-
νῶς ἀκηκοότες εἰσὶ τὸ ὅλον καὶ οὐδὲν ἔτι δέονταί τι-
νων πραγμάτων. ἡ μὲν δὴ πεῖρα αὕτη γίγνεται ἡ σα-
φής τε καὶ ἀσφαλεστάτη πρὸς τοὺς τρυφῶντάς τε καὶ
ἀδυνάτους διαπονεῖν, ὡς μηδέποτε βαλεῖν ἐν αἰτίᾳ τὸν
δεικνύντα ἀλλ' αὐτὸν αὑτόν, μὴ δυνάμενον πάντα τὰ
πρόσφορα ἐπιτηδεύειν τῷ πράγματι. οὕτω δὴ καὶ Διο-
νυσίῳ τότ' ἐῤῥήθη τὰ ῥηθέντα. πάντα μὲν οὖν οὔτ'
B ἐγὼ διεξῆλθον ' οὔτε Διονύσιος ἐδεῖτο· πολλὰ γὰρ αὐ-
τὸς καὶ τὰ μέγιστα εἰδέναι τε καὶ ἱκανῶς ἔχειν προσ-
εποιεῖτο διὰ τὰς ὑπὸ τῶν ἄλλων παρακοάς. ὕστερον δὲ
καὶ ἀκούω γεγραφέναι αὐτὸν περὶ ὧν τότε ἤκουσε,
συνθέντα ὡς αὑτοῦ τέχνην, οὐδὲν τῶν αὐτῶν ὧν
ἀκούοι· οἶδα δὲ οὐδὲν τούτων. ἄλλους μέν τινας οἶδα
γεγραφότας περὶ τῶν αὐτῶν τούτων· οἵτινες δέ, οὐδ'
αὐτοὶ αὑτούς. τοσόνδε γε μὴν περὶ πάντων ἔχω φρά-
C ζειν τῶν γεγραφότων ' καὶ γραψόντων, ὅσοι φασὶν
εἰδέναι περὶ ὧν ἐγὼ σπουδάζω, εἴτ' ἐμοῦ ἀκηκοότες
εἴτ' ἄλλων εἴθ' ὡς εὑρόντες αὐτοί, τούτους οὐκ ἔστι
κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν περὶ τοῦ πράγματος ἐπαΐειν
οὐδέν. οὔκουν ἐμόν γε περὶ αὐτῶν ἔστι σύγγραμμα
οὐδὲ μήποτε γένηται· ῥητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἐστιν, ὡς
ἄλλα μαθήματα, ἀλλ' ἐκ πολλῆς συνουσίας γιγνομένης
περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τοῦ συζῆν ἐξαίφνης, οἷον
D ἀπὸ πυρὸς πηδήσαντος ' ἐξαφθὲν φῶς, ἐν τῇ ψυχῇ
γενόμενον αὐτὸ ἑαυτὸ ἤδη τρέφει. καίτοι τοσόνδε γε
οἶδα, ὅτι γραφέντα ἢ λεχθέντα ὑπ' ἐμοῦ βέλτιστ' ἂν
λεχθείη, καὶ μὴν ὅτι γεγραμμένα κακῶς οὐχ ἥκιστ' ἂν
ἐμὲ λυποῖ. εἰ δέ μοι ἐφαίνετο γραπτέα θ' ἱκανῶς εἶ-
ναι πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ῥητά, τί τούτου κάλλιον
ἐπέπρακτ' ἂν ἡμῖν ἐν τῷ βίῳ ἢ τοῖς τε ἀνθρώποισι
μέγα ὄφελος γράψαι καὶ τὴν φύσιν εἰς φῶς πᾶσι προ-
αγαγεῖν; ἀλλ' ' οὔτε ἀνθρώποις ἡγοῦμαι τὴν ἐπιχεί- E
ρησιν περὶ αὐτῶν λεγομένην ἀγαθόν, εἰ μή τισιν ὀλί-
γοις, ὁπόσοι δυνατοὶ ἀνευρεῖν αὐτοὶ διὰ σμικρᾶς ἐν-
δείξεως· τῶν τε δὴ ἄλλων τοὺς μὲν καταφρονήσεως
οὐκ ὀρθῶς ἐμπλήσειεν ἂν οὐδαμῇ ἐμμελοῦς, τοὺς δὲ
ὑψηλῆς καὶ χαύνης ἐλπίδος, ὡς σέμν' ἄττα μεμαθηκό-
τας. * ἔτι δὲ μακρότερα περὶ αὐτῶν ἐν νῷ μοι γέγο- 342
νεν εἰπεῖν· τάχα γὰρ ἂν περὶ ὧν λέγω σαφέστερον ἂν
εἴη τι λεχθέντων αὐτῶν· ἔστι γάρ τις λόγος ἀληθὴς
ἐναντίος τῷ τολμήσαντι γράφειν τῶν τοιούτων καὶ
ὁτιοῦν, πολλάκις μὲν ὑπ' ἐμοῦ καὶ πρόσθεν ῥηθείς,
ἔοικε δ' οὖν εἶναι καὶ νῦν λεκτέος. Ἔστι τῶν ὄντων
ἑκάστῳ, δι' ὧν τὴν ἐπιστήμην ἀνάγκη παραγίγνεσθαι,
τρία· τέταρτον δ' αὐτή· πέμπτον δ' αὐτὸ τιθέναι δεῖ,
ὃ δὴ γνωστόν τε καὶ ἀληθές ' ἐστιν· ὧν ἓν μὲν ὄνο- B
μα, δεύτερον δὲ λόγος, τὸ δὲ τρίτον εἴδωλον, τέταρτον
δὲ ἐπιστήμη. περὶ ἓν οὖν λαβὲ βουλόμενος μαθεῖν τὸ
νῦν λεγόμενον, καὶ πάντων οὕτω πέρι νόησον. κύκλος
ἐστί τι λεγόμενον, ᾧ τοῦτ' αὐτό ἐστιν ὄνομα, ὃ νῦν
ἐφθέγμεθα. λόγος δ' αὐτοῦ τὸ δεύτερον, ἐξ ὀνομάτων
καὶ ῥημάτων συγκείμενος· τὸ γὰρ ἐκ τῶν ἐσχάτων ἐπὶ
τὸ μέσον ἴσον ἀπέχον πάντῃ, λόγος ἂν εἴη ἐκείνου,
ᾧπερ στρογγύλον καὶ περιφερὲς ὄνομα καὶ κύκλος. τρί-
τον ' δὲ τὸ ζωγραφούμενόν τε καὶ ἐξαλειφόμενον καὶ C
τορνευόμενον καὶ ἀπολλύμενον· ὧν αὐτὸς ὁ κύκλος, ὃν
πέρι πάντ' ἐστὶ ταῦτα, οὐδὲν πάσχει τούτων, ὡς ἕτε-
ρον ὄν. τέταρτον δὲ ἐπιστήμη καὶ νοῦς ἀληθής τε δό-
ξα περὶ ταῦτ' ἐστίν· ὡς δὲ ἓν τοῦτο αὖ πᾶν θετέον,
οὐκ ἐν φωναῖς οὐδ' ἐν σωμάτων σχήμασιν, ἀλλ' ἐν
ψυχαῖς ἐνόν, ᾧ δῆλον ἕτερόν τε ὂν αὐτοῦ τοῦ κύκλου
τῆς φύσεως τῶν τε ἔμπροσθεν λεχθέντων τριῶν. τού-
των δὲ ἐγγύτατα μὲν ' ξυγγενείᾳ καὶ ὁμοιότητι τοῦ D
πέμπτου νοῦς πεπλησίακε, τἆλλα δὲ πλέον ἀπέχει.
ταὐτὸν δὴ περί τε εὐθέος ἅμα καὶ περιφεροῦς σχή-
ματος καὶ χρόας, περί τε ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ καὶ δι-
καίου, καὶ περὶ σώματος ἅπαντος σκευαστοῦ τε καὶ
κατὰ φύσιν γεγονότος, πυρὸς ὕδατός τε καὶ τῶν τοι-
ούτων πάντων, καὶ ζῴου ξύμπαντος πέρι καὶ ἐν ψυ-
χαῖς ἤθους, καὶ περὶ ποιήματα καὶ παθήματα ξύμ-
παντα· οὐ γὰρ ἂν τούτων μή τις τὰ ' τέτταρα λάβῃ E
ἀμωσγέπως, οὔποτε τελέως ἐπιστήμης τοῦ πέμπτου
μέτοχος ἔσται. πρὸς γὰρ τούτοις ταῦτα οὐχ ἧττον
ἐπιχειρεῖ τὸ ποῖόν τι περὶ ἕκαστον δηλοῦν ἢ τὸ ὂν
ἑκάστου διὰ τὸ τῶν λόγων ἀσθενές. ὧν ἕνεκα * νοῦν 343
ἔχων οὐδεὶς τολμήσει ποτὲ εἰς αὐτὸ τιθέναι τὰ νενοη-
μένα, καὶ ταῦτα εἰς ἀμετακίνητον, ὃ δὴ πάσχει τὰ
γεγραμμένα τύποις. τοῦτο δὲ πάλιν αὖ τὸ νῦν λεγό-
μενον δεῖ μαθεῖν. κύκλος ἕκαστος τῶν ἐν ταῖς πράξεσι
γραφομένων ἢ καὶ τορνευθέντων μεστὸς τοῦ ἐναντίου
ἐστὶ τῷ πέμπτῳ· τοῦ γὰρ εὐθέος ἐφάπτεται πάντῃ·
αὐτός δέ, φαμέν, ὁ κύκλος οὔτε τι σμικρότερον οὔτε
μεῖζον τῆς ἐναντίας ἔχει ἐν αὑτῷ φύσεως. ὄνομά τε
αὐτῶν φαμὲν οὐδὲν οὐδενὶ βέβαιον εἶναι, ' κωλύειν δ' B
οὐδὲν τὰ νῦν στρογγύλα καλούμενα εὐθέα κεκλῆσθαι
τά τε εὐθέα δὴ στρογγύλα, καὶ οὐδὲν ἧττον βεβαίως
ἕξειν τοῖς μεταθεμένοις καὶ ἐναντίως καλοῦσι. καὶ μὴν
περὶ λόγου γε ὁ αὐτὸς λόγος, εἴπερ ἐξ ὀνομάτων καὶ

ῥημάτων σύγκειται, μηδὲν ἱκανῶς βεβαίως εἶναι βέ-
βαιον. μυρίος δὲ λόγος αὖ περὶ ἕκαστον τῶν τεττάρων,
ὡς ἀσαφές· τὸ δὲ μέγιστον, ὅπερ εἴπομεν ὀλίγον ἔμ-
προσθεν, ὅτι δυοῖν ὄντοιν, τοῦ τε ὄντος καὶ τοῦ ποιοῦ
C τινός, οὐ τὸ ποιόν τι, τὸ δὲ τί ζητούσης ' εἰδέναι τῆς
ψυχῆς, τὸ μὴ ζητούμενον ἕκαστον τῶν τεττάρων πρό-
τερον τῇ ψυχῇ λόγῳ τε καὶ κατ' ἔργα, αἰσθήσεσιν
εὐέλεγκτον τό τε λεγόμενον καὶ δεικνύμενον ἀεὶ παρε-
χόμενον ἕκαστον, ἀπορίας τε καὶ ἀσαφείας ἐμπίπλησι
πάσης, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντ' ἄνδρα. ἐν οἷσι μὲν οὖν
μηδ' εἰθισμένοι τὸ ἀληθὲς ζητεῖν ἐσμὲν ὑπὸ πονηρᾶς
τροφῆς, ἐξαρκεῖ δὲ τὸ προτεθὲν τῶν εἰδώλων, οὐ κα-
ταγέλαστοι γιγνόμεθα ὑπ' ἀλλήλων, οἱ ἐρωτώμενοι
D ὑπὸ τῶν ἐρωτώντων, ' δυναμένων δὲ τὰ τέτταρα διαῤ-
ῥίπτειν τε καὶ ἐλέγχειν· ἐν οἷς δ' ἂν τὸ πέμπτον ἀπο-
κρίνασθαι καὶ δηλοῦν ἀναγκάζωμεν, ὁ βουλόμενος τῶν
δυναμένων ἀνατρέπειν κρατεῖ, καὶ ποιεῖ τὸν ἐξηγούμε-
νον ἐν λόγοις ἢ γράμμασιν ἢ ἀποκρίσεσι τοῖς πολλοῖς
τῶν ἀκουόντων δοκεῖν μηδὲν γιγνώσκειν ὧν ἂν ἐπιχει-
ρῇ γράφειν ἢ λέγειν, ἀγνοούντων ἐνίοτε, ὡς οὐχ ἡ ψυ-
χὴ τοῦ γράψαντος ἢ λέξαντος ἐλέγχεται, ἀλλ' ἡ τῶν
τεττάρων φύσις ἑκάστου, πεφυκυῖα φαύλως. ἡ δὲ διὰ
E πάντων ' αὐτῶν διαγωγή, ἄνω καὶ κάτω μεταβαίνουσα
ἐφ' ἕκαστον, μόγις ἐπιστήμην ἐνέτεκεν εὖ πεφυκότος
εὖ πεφυκότι. κακῶς δὲ ἂν φυῇ, ὡς ἡ τῶν πολλῶν ἕξις
τῆς ψυχῆς εἴς τε τὸ μαθεῖν εἴς τε τὰ λεγόμενα ἤθη
344 πέφυκε, τὰ δὲ διέφθαρται, οὐδ' ἂν * ὁ Λυγκεὺς ἰδεῖν
ποιήσειε τοὺς τοιούτους. ἑνὶ δὲ λόγῳ, τὸν μὴ ξυγγενῆ
τοῦ πράγματος οὔτ' ἂν εὐμαθία ποιήσειέ ποτε οὔτε
μνήμη· τὴν ἀρχὴν γὰρ ἐν ἀλλοτρίαις ἕξεσιν οὐκ ἐγγίγνε-
ται. ὥστε ὁπόσοι τῶν δικαίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσα
καλὰ μὴ προσφυεῖς εἰσι καὶ ξυγγενεῖς, ἄλλοι δὲ ἄλλων
εὐμαθεῖς ἅμα καὶ μνήμονες, οὐδ' ὅσοι ξυγγενεῖς, δυσ-
μαθεῖς δὲ καὶ ἀμνήμονες, οὐδένες τούτων μήποτε
B μάθωσιν, ἀλήθειαν ἀρετῆς εἰς τὸ δυνατὸν οὐδὲ ' κα-
κίας. ἅμα γὰρ αὐτὰ ἀνάγκη μανθάνειν, καὶ τὸ ψεῦ-
δος ἅμα καὶ ἀληθὲς τῆς ὅλης οὐσίας, μετὰ τριβῆς
πάσης καὶ χρόνου πολλοῦ, ὅπερ ἐν ἀρχαῖς εἶπον. μό-
γις δὲ τριβόμενα πρὸς ἄλληλα αὐτῶν ἕκαστα, ὀνόματα
καὶ λόγοι ὄψεις τε καὶ αἰσθήσεις, ἐν εὐμενέσιν ἐλέγ-
χοις ἐλεγχόμενα καὶ ἄνευ φθόνων ἐρωτήσεσι καὶ ἀπο-
κρίσεσι χρωμένων, ἐξέλαμψε φρόνησις περὶ ἕκαστον
καὶ νοῦς, συντείνων ὅ τι μάλιστ' εἰς δύναμιν ἀνθρω-
C πίνην. διὸ δὴ πᾶς ἀνὴρ ' σπουδαῖος τῶν ὄντων σπου-
δαίων πέρι πολλοῦ δεῖ μὴ γράψας ποτὲ ἐν ἀνθρώποις,
εἰς φθόνον καὶ ἀπορίαν καταβάλῃ. ἑνὶ δὴ ἐκ τούτων
δεῖ γιγνώσκειν λόγῳ, ὅταν ἴδῃ τίς του συγγράμματα
γεγραμμένα εἴτε ἐν νόμοις νομοθέτου εἴτε ἐν ἄλλοις
τισὶν ἅττ' οὖν, ὡς οὐκ ἦν τούτῳ ταῦτα σπουδαιότατα,
εἴπερ ἔστ' αὐτὸς σπουδαῖος, κεῖται δέ που ἐν χώρᾳ
τῇ καλλίστῃ τῶν τούτου. εἰ δὲ ὄντως αὐτῷ ταῦτ'
ἐσπουδασμένα ἐν γράμμασιν ἐτέθη, ἐξ ἄρα δή οἱ
D ἔπειτα, ' θεοὶ μὲν οὔ, βροτοὶ δὲ φρένας ὤλεσαν αὐ-
τοί. Τούτῳ δὴ τῷ μύθῳ τε καὶ πλάνῳ ὁ ξυνεπισπό-
μενος εὖ εἴσεται, εἴτ' οὖν Διονύσιος ἔγραψέ τι τῶν
περὶ φύσεως ἄκρων καὶ πρώτων, εἴτε τις ἐλάττων εἴτε
μείζων, ὡς οὐδὲν ἀκηκοὼς οὐδὲ μεμαθηκὼς ἦν ὑγιὲς
ὧν ἔγραψε κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον· ὁμοίως γὰρ ἂν αὐ-
τὰ ἐσέβετο ἐμοί, καὶ οὐκ ἂν αὐτὰ ἐτόλμησεν εἰς ἀναρ-
μοστίαν καὶ ἀπρέπειαν ἐκβάλλειν. οὔτε γὰρ ὑπομνη-
μάτων χάριν αὐτὰ ἔγραψεν· ' οὐδὲν γὰρ δεινὸν μή E
τις αὐτὸ ἐπιλάθηται, ἐὰν ἅπαξ τῇ ψυχῇ περιλάβῃ·
πάντων γὰρ ἐν βραχυτάτοις κεῖται· φιλοτιμίας δὲ αἰ-
σχρᾶς εἴπερ ἕνεκα, εἴθ' ὡς αὐτοῦ τιθέμενος εἴθ' ὡς
παιδείας δὴ μέτοχος ὤν, ἧς οὐκ ἄξιος ἦν, ἀγαπῶν δό-
ξαν * τὴν τῆς μετοχῆς γενομένην. εἰ μὲν οὖν ἐκ τῆς 345
μιᾶς συνουσίας Διονυσίῳ τοῦτο γέγονε, τάχ' ἂν εἴη·
γέγονε δ' οὖν ὅπως, ἴττω Ζεύς, φησὶν ὁ Θηβαῖος·
διεξῆλθον μὲν γάρ, ὡς εἶπόν τε ἐγὼ καὶ ἅπαξ μόνον,
ὕστερον δὲ οὐ πώποτε ἔτι. ἐννοεῖν δὴ δεῖ τὸ μετὰ
τοῦτο, ὅτῳ μέλει τὸ περὶ αὐτὰ γεγονὸς εὑρεῖν, ὅπῃ
ποτὲ γέγονε, τίνι πότ' αἰτίᾳ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρί-
τον, πλεονάκις τε οὐ διεξῄμεν· πότερον Διονύσιος
ἀκούσας μόνον ἅπαξ οὕτως εἰδέναι τε οἴεται καὶ ' B
ἱκανῶς οἶδεν, εἴτε αὐτὸς εὑρὼν ἢ καὶ μαθὼν ἔμπρο-
σθεν παρ' ἑτέρων, ἢ φαῦλα εἶναι τὰ λεχθέντα, ἢ τὸ
τρίτον οὐ καθ' αὑτόν, μείζονα δέ, καὶ ὄντως οὐκ ἂν
δυνατὸς εἶναι φρονήσεώς τε καὶ ἀρετῆς ζῆν ἐπιμελού-
μενος. εἰ μὲν γὰρ φαῦλα, πολλοῖς μάρτυσι μαχεῖται
τὰ ἐναντία λέγουσιν, οἳ περὶ τῶν τοιούτων πάμπολυ
Διονυσίου κυριώτεροι ἂν εἶεν κριταί· εἰ δὲ εὑρηκέναι ἢ
μεμαθηκέναι, ἄξια δ' οὖν εἶναι πρὸς παιδείαν ψυχῆς
ἐλευθέρας, πῶς ἂν ' μὴ θαυμαστὸς ὢν ἄνθρωπος τὸν C
ἡγεμόνα τούτων καὶ κύριον οὕτως εὐχερῶς ἠτίμασέ
ποτ' ἄν; πῶς δ' ἠτίμασεν; ἐγὼ φράζοιμ' ἄν. Οὐ πο-
λὺν χρόνον διαλιπὼν τὸ μετὰ τοῦτο, ἐν τῷ πρόσθεν
Δίωνα ἐῶν τὰ ἑαυτοῦ κεκτῆσθαι καὶ καρποῦσθαι
χρήματα, τότε οὐκέτ' εἴα τοὺς ἐπιτρόπους αὐτοῦ πέμ-
πειν εἰς Πελοπόννησον, καθάπερ ἐπιλελησμένος τῆς
ἐπιστολῆς παντάπασιν· εἶναι γὰρ αὐτὰ οὐ Δίωνος,
ἀλλὰ τοῦ υἱέος, ὄντος μὲν ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ, ' κατὰ D
νόμους δὲ ἐπιτροπεύοντος. τὰ μὲν δὴ πεπραγμένα μέ-
χρι τούτου ταῦτ' ἦν ἐν τῷ τότε χρόνῳ, τούτων δὲ οὕ-
τω γενομένων ἑωράκειν τε ἐγὼ ἀκριβῶς τὴν ἐπιθυμίαν
τῆς Διονυσίου φιλοσοφίας, ἀγανακτεῖν τε ἐξῆν εἴτε
βουλοίμην εἴτε μή. ἦν γὰρ θέρος ἤδη τότε καὶ ἔκπλοι
τῶν νεῶν. ἐδόκει δὴ χαλεπαίνειν μὲν οὐ δεῖν ἐμὲ Διο-
νυσίῳ μᾶλλον ἢ ἐμαυτῷ τε καὶ τοῖς βιασαμένοις ἐλθεῖν
ἐμὲ τὸ τρίτον εἰς τὸν πορθμὸν τὸν περὶ τὴν Σκύλλαν,
' ὄφρ' ἔτι τὴν ὀλοὴν ἀναμετρήσαιμι Χάρυβδιν, E
λέγειν δὲ πρὸς Διονύσιον, ὅτι μοι μένειν ἀδύνατον εἴη
Δίωνος οὕτω προπεπηλακισμένου. ὁ δὲ παρεμυθεῖτό
τε καὶ ἐδεῖτο μένειν, οὐκ οἰόμενός οἱ καλῶς ἔχειν ἐμὲ
ἄγγελον αὐτὸν τῶν τοιούτων ἐλθεῖν ὅ τι τάχος· οὐ
πείθων δὲ αὐτός μοι πομπὴν * παρασκευάσειν ἔφη. 346
ἐγὼ γὰρ ἐν τοῖς ἀποστόλοις πλοίοις ἐμβὰς διενοούμην
πλεῖν, τεθυμωμένος πάσχειν τε οἰόμενος δεῖν, εἰ δια-
κωλυοίμην, ὁτιοῦν, ἐπειδὴ περιφανῶς ἠδίκουν μὲν οὐ-
δέν, ἠδικούμην δέ. ὁ δὲ οὐδέν με τοῦ καταμένειν προσ-
ιέμενον ὁρῶν μηχανὴν τοῦ μεῖναι τὸν τότε ἔκπλουν
μηχανᾶται τοιάνδε τινά. τῇ μετὰ ταῦτα ἐλθὼν ἡμέρᾳ
λέγει πρός με πιθανὸν λόγον. Ἐμοὶ καὶ σοὶ Δίων,
ἔφη, καὶ τὰ Δίωνος ἐκποδὼν ἀπαλλαχθήτω ' τοῦ περὶ B
αὐτὰ πολλάκις διαφέρεσθαι. ποιήσω γὰρ διὰ σέ, ἔφη,
Δίωνι τάδε. ἀξιῶ ἐκεῖνον ἀπολαβόντα τὰ ἑαυτοῦ οἰκεῖν
μὲν ἐν Πελοποννήσῳ, μὴ ὡς φυγάδα δέ, ἀλλ' ὡς αὐ-
τῷ καὶ δεῦρο ἐξὸν ἀποδημεῖν, ὅταν ἐκείνῳ τε καὶ ἐμοὶ
καὶ ὑμῖν τοῖς φίλοις κοινῇ ξυνδοκῇ· ταῦτα δ' εἶναι μὴ

ἐπιβουλεύοντος ἐμοί. τούτων δὲ ἐγγυητὰς γίγνεσθαί σέ
τε καὶ τοὺς σοὺς οἰκείους καὶ τοὺς ἐνθάδε Δίωνος·
C ὑμῖν δὲ τὸ βέβαιον ἐκεῖνος παρεχέτω. τὰ χρήματα ¦ δέ,
ἃ ἂν λάβῃ, κατὰ Πελοπόννησον μὲν καὶ Ἀθήνας κεί-
σθω παρ᾽ οἷστισιν ἂν ὑμῖν δοκῇ, καρπούσθω δὲ
Δίων, μὴ κύριος δὲ ἄνευ ὑμῶν γιγνέσθω ἀνελέσθαι.
ἐγὼ γὰρ ἐκείνῳ μὲν οὐ σφόδρα πιστεύω τούτοις χρώ-
μενον ἂν τοῖς χρήμασι δίκαιον γίγνεσθαι περὶ ἐμέ· οὐ
γὰρ ὀλίγα ἔσται· σοὶ δὲ καὶ τοῖς σοῖς μᾶλλον πεπί-
στευκα. ὅρα δὴ ταῦτα εἴ σοι ἀρέσκει, καὶ μένε ἐπὶ
τούτοις τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον, εἰς δὲ ὥρας ἄπιθι λαβὼν
D τὰ χρήματα ταῦτα· καὶ Δίων ¦ εὖ οἶδ᾽ ὅτι πολλὴν
χάριν ἕξει σοι διαπραξαμένῳ ταῦτα ὑπὲρ ἐκείνου.
Τοῦτον δὴ ἐγὼ τὸν λόγον ἀκούσας ἐδυσχέραινον μέν,
ὅμως δὲ βουλευσάμενος ἔφην εἰς τὴν ὑστεραίαν αὐτῷ
περὶ τούτων τὰ δόξαντα ἀπαγγελεῖν. ταῦτα ξυνεθέμε-
θα τότε. ἐβουλευόμην δὴ τὸ μετὰ ταῦτα κατ᾽ ἐμαυτὸν
γενόμενος, μάλα συγκεχυμένος· πρῶτος δ᾽ ἦν μοι τῆς
βουλῆς ἡγούμενος ὅδε λόγος. φέρε, εἰ διανοεῖται τού-
E των μηδὲν ποιεῖν Διονύσιος ¦ ὧν φησίν, ἀπελθόντος
δ᾽ ἐμοῦ ἐὰν ἐπιστέλλῃ Δίωνι πιθανῶς αὐτός τε καὶ
ἄλλοι πολλοὶ τῶν αὐτοῦ, διακελευόμενος ἃ νῦν πρὸς
ἐμὲ λέγει, ὡς αὐτοῦ μὲν ἐθέλοντος, ἐμοῦ δὲ οὐκ ἐθε-
λήσαντος ἃ προὐκαλεῖτό με δρᾶν, ἀλλ᾽ ὀλιγωρήσαντος
τῶν ἐκείνου τὸ παράπαν πραγμάτων, πρὸς δὲ καὶ τού-
τοισιν ἔτι μηδ᾽ ἐθέλῃ με ἐκπέμπειν, αὐτὸς τῶν ναυ-
κλήρων μηδενὶ προστάττων, ἐνδείξηται δὲ πᾶσι ῥᾳδίως
347 * ὡς ἀβουλῶν ἐμὲ ἐκπλεῖν, ἆρά τις ἐθελήσει με ἄγειν
ναύτης ὁρμώμενον ἐκ τῆς Διονυσίου οἰκίας; — ᾤκουν
γὰρ δὴ πρὸς τοῖς ἄλλοισι κακοῖς ἐν τῷ κήπῳ τῷ περὶ
τὴν οἰκίαν, ὅθεν οὐδ᾽ ἂν ὁ θυρωρὸς ἤθελέ με ἀφεῖ-
ναι μὴ πεμφθείσης αὐτῷ τινὸς ἐντολῆς παρὰ Διονυ-
σίου — ἂν δὲ περιμείνω τὸν ἐνιαυτόν, ἕξω μὲν Δίωνι
ταῦτα ἐπιστέλλειν, ἐν οἷς τ᾽ αὖ εἰμὶ καὶ ἃ πράττω.
καὶ ἐὰν μὲν δὴ ποιῇ τι Διονύσιος ὧν φησίν, οὐ παν-
B τάπασιν ἔσται μοι ¦ καταγελάστως πεπραγμένα· τά-
λαντα γὰρ ἴσως ἐστὶν οὐκ ἔλαττον, ἂν ἐκτιμᾷ τις ὀρ-
θῶς, ἑκατὸν ἡ Δίωνος οὐσία· ἂν δ᾽ οὖν γίγνηται τὰ
νῦν ὑποφαίνοντα, οἷα εἰκὸς αὐτὰ γίγνεσθαι, ἀπορῶ
μὲν ὅ τι χρήσομαι ἐμαυτῷ, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἴσως
ἐνιαυτόν γ᾽ ἔτι πονῆσαι καὶ ἔργοις ἐλέγξαι πειρᾶσθαι
τὰς Διονυσίου μηχανάς. ταῦτά μοι δόξαντα εἰς τὴν
ὑστεραίαν εἶπον πρὸς Διονύσιον, ὅτι δέδοκταί μοι μέ-
C νειν· ἀξιῶ μήν, ἔφην, μὴ κύριον ἡγεῖσθαί σε Δίωνος ¦
ἐμέ, πέμπειν δὲ μετ᾽ ἐμοῦ σὲ παρ᾽ αὐτὸν γράμματα
τὰ νῦν δεδογμένα δηλοῦντα, καὶ ἐρωτᾶν, εἴτε ἀρκεῖ
ταῦτα αὐτῷ, καὶ εἰ μή, βούλεται δὲ ἄλλ᾽ ἄττα καὶ
ἀξιοῖ, καὶ ταῦτα ἐπιστέλλειν ὅ τι τάχιστα, σὲ δὲ νεω-
τερίζειν μηδέν πω τῶν περὶ ἐκεῖνον. ταῦτ᾽ ἐῤῥήθη,
ταῦτα ξυνωμολογήσαμεν, ὡς νῦν εἴρηται σχεδόν. ἐξέ-
πλευσε δὴ τὰ πλοῖα μετὰ τοῦτο, καὶ οὐκέτι μοι δυνα-
τὸν ἦν πλεῖν, ὅτε δή μοι καὶ Διονύσιος ἐμνήσθη λέ-
D γων, ὅτι τὴν ἡμίσειαν τῆς οὐσίας ¦ εἶναι δέοι Δίωνος,
τὴν δ᾽ ἡμίσειαν τοῦ υἱέος· ἔφη δὴ πωλήσειν αὐτήν,
πραθείσης δὲ τὰ μὲν ἡμίσεα ἐμοὶ δώσειν ἄγειν, τὰ δ᾽
ἡμίσεα τῷ παιδὶ καταλείψειν αὐτοῦ· τὸ γὰρ δὴ δικαιό-
τατον οὕτως ἔχειν. πληγεὶς δ᾽ ἐγὼ τῷ λεχθέντι πάνυ
μὲν ᾤμην γελοῖον εἶναί τι λέγειν ἔτι, ὅμως δ᾽ εἶπον,
ὅτι χρείη τὴν παρὰ Δίωνος ἐπιστολὴν περιμένειν ἡμᾶς
καὶ ταῦτα πάλιν αὐτὰ ἐπιστέλλειν. ὁ δὲ ἑξῆς τούτοις
πάνυ νεανικῶς ἐπώλει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν, ὅπῃ
τε ¦ καὶ ὅπως ἤθελε καὶ οἷστισι, πρὸς ἐμὲ δὲ οὐδὲν E
ὅλως ἐφθέγγετο περὶ αὐτῶν, καὶ μὴν ὡσαύτως ἐγὼ
πρὸς ἐκεῖνον αὖ περὶ τῶν Δίωνος πραγμάτων οὐδὲν
ἔτι διελεγόμην· οὐδὲν γὰρ ἔτι πλέον ᾤμην ποιεῖν.
Μέχρι μὲν δὴ τούτων ταύτῃ μοι βεβοηθημένον ἐγεγό-
νει φιλοσοφίᾳ καὶ φίλοις· τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἐζῶμεν
ἐγὼ καὶ Διονύσιος, ἐγὼ μὲν * βλέπων ἔξω, καθάπερ 348
ὄρνις ποθῶν ποθὲν ἀναπτέσθαι, ὁ δὲ διαμηχανώμε-
νος, τίνα τρόπον ἀνασοβήσοι με μηδὲν ἀποδοὺς τῶν
Δίωνος· ὅμως δὲ ἔφαμεν ἑταῖροί γε εἶναι πρὸς πᾶσαν
Σικελίαν. τῶν δὴ μισθοφόρων τοὺς πρεσβυτέρους Διο-
νύσιος ἐπεχείρησεν ὀλιγομισθοτέρους ποιεῖν παρὰ τὰ
τοῦ πατρὸς ἔθη, θυμωθέντες δὲ οἱ στρατιῶται ξυνε-
λέγησαν ἀθρόοι καὶ οὐκ ἔφασαν ἐπιτρέψειν. ὁ δ᾽ ἐπε-
χείρει βιάζεσθαι κλείσας τὰς τῆς ἀκροπόλεως ¦ πύλας· B
οἱ δ᾽ ἐφέροντο εὐθὺς πρὸς τὰ τείχη, παιῶνά τινα
ἀναβοήσαντες βάρβαρον καὶ πολεμικόν· οὗ δὴ περιδεὴς
Διονύσιος γενόμενος ἅπαντα συνεχώρησε καὶ ἔτι πλείω
τοῖς τότε συλλεχθεῖσι τῶν πελταστῶν. λόγος δή τις
ταχὺ διῆλθεν, ὡς Ἡρακλείδης αἴτιος εἴη γεγονὼς πάν-
των τούτων. ὃν ἀκούσας ὁ μὲν Ἡρακλείδης ἐκποδὼν
αὑτὸν ἔσχεν ἀφανῆ, Διονύσιος δὲ ἐζήτει λαβεῖν. ἀπο-
ρῶν δέ, Θεοδότην μεταπεμψάμενος εἰς ¦ τὸν κῆπον· C
ἔτυχον δ᾽ ἐν τῷ κήπῳ καὶ ἐγὼ τότε περιπατῶν. τὰ
μὲν οὖν ἄλλα οὔτ᾽ οἶδα οὔτ᾽ ἤκουον διαλεγομένων· ἃ
δὲ ἐναντίον εἶπε Θεοδότης ἐμοῦ πρὸς Διονύσιον, οἶδά
τε καὶ μέμνημαι. Πλάτων γάρ, ἔφη, Διονύσιον ἐγὼ
πείθω τουτονί, ἐὰν ἐγὼ γένωμαι δεῦρο Ἡρακλείδην
κομίσαι δυνατὸς ἡμῖν εἰς λόγους περὶ τῶν ἐγκλημάτων
αὐτῷ τῶν νῦν γεγονότων, ἂν ἄρα μὴ δόξῃ δεῖν αὐτὸν
οἰκεῖν ἐν Σικελίᾳ, τόν τε υἱὸν λαβόντα καὶ τὴν ¦ γυ- D
ναῖκα ἀξιῶ εἰς Πελοπόννησον ἀποπλεῖν, οἰκεῖν τε βλά-
πτοντα μηδὲν Διονύσιον ἐκεῖ, καρπούμενον δὲ τὰ ἑαυ-
τοῦ. μετεπεμψάμην μὲν οὖν καὶ πρότερον αὐτόν, με-
ταπέμψομαι δὲ καὶ νῦν, ἄν τ᾽ οὖν ἀπὸ τῆς προτέρας
μεταπομπῆς ἄν τε καὶ ἀπὸ τῆς νῦν ὑπακούσῃ μοι.
Διονύσιον δὲ ἀξιῶ καὶ δέομαι, ἄν τις ἐντυγχάνῃ Ἡρα-
κλείδῃ ἐάν τ᾽ ἐν ἀγρῷ ἐάν τ᾽ ἐνθάδε, μηδὲν ἄλλο αὐ-
τῷ φλαῦρον γίγνεσθαι, μεταστῆναι δ᾽ ἐκ τῆς χώρας,
¦ ἕως ἂν ἄλλο τι Διονυσίῳ δόξῃ. ταῦτα, ἔφη, συγχω- E
ρεῖς; λέγων πρὸς τὸν Διονύσιον. Συγχωρῶ· μηδ᾽ ἂν
πρὸς τῇ σῇ, ἔφη, φανῇ οἰκίᾳ, πείσεσθαι φλαῦρον μη-
δὲν παρὰ τὰ νῦν εἰρημένα. Τῇ δὴ μετὰ ταύτην τὴν
ἡμέραν δείλης Εὐρύβιος καὶ Θεοδότης προσηλθέτην μοι
σπουδῇ τεθορυβημένω θαυμαστῶς, καὶ ὁ Θεοδότης
λέγει, Πλάτων, ἔφη, παρῆσθα χθὲς οἷς περὶ Ἡρακλεί-
δου Διονύσιος ὡμολόγει πρὸς ἐμὲ καὶ σέ; Πῶς δὲ οὔκ;
ἔφην. Νῦν τοίνυν, ἦ δ᾽ ὅς, περιθέουσι πελτασταὶ
λαβεῖν Ἡρακλείδην ζητοῦντες, ὁ δὲ εἶναί πῃ ταύτῃ
κινδυνεύει. ἀλλ᾽ ἡμῖν, ἔφη, συνακολούθησον * πρὸς 349
Διονύσιον ἁπάσῃ μηχανῇ. Ὠιχόμεθα οὖν καὶ εἰσήλ-
θομεν παρ᾽ αὐτόν, καὶ τὼ μὲν ἑστάτην σιγῇ δακρύ-
οντε, ἐγὼ δὲ εἶπον· Οἵδε πεφόβηνται, μή τι σὺ παρὰ
τὰ χθὲς ὡμολογημένα ποιήσῃς περὶ Ἡρακλείδην νεώ-
τερον· δοκεῖ γάρ μοι ταύτῃ πῃ γεγονέναι φανερὸς
ἀποτετραμμένος. Ὁ δὲ ἀκούσας ἀνεφλέχθη τε καὶ
παντοδαπὰ χρώματα ἧκεν, οἷα ἂν θυμούμενος ἀφείη.

προςπεσὼν δ' αὐτῷ ὁ Θεοδότης, λαβόμενος τῆς χειρός,
B ἐδάκρυσέ | τε καὶ ἱκέτευε μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν. ὑπο-
λαβὼν δ' ἐγὼ παραμυθούμενος, Θάῤῥει, Θεοδότα,
ἔφην· οὐ γὰρ τολμήσει Διονύσιος παρὰ τὰ χθὲς ὡμο-
λογημένα ἄλλα ποτὲ δρᾶν. Καὶ ὃς ἐμβλέψας μοι καὶ
μάλα τυραννικῶς, Σοί, ἔφη, ἐγὼ οὔτε τι σμικρὸν οὔτε
μέγα ὡμολόγησα. Νὴ τοὺς θεούς, ἦν δ' ἐγώ, σύ γε
ταῦτα, ἃ σοῦ νῦν οὗτος δεῖται μὴ ποιεῖν. Καὶ εἰπὼν
ταῦτα ἀποστρεφόμενος ᾠχόμην ἔξω. τὸ μετὰ ταῦτα ὁ
C μὲν ἐκυνήγει τὸν Ἡρακλείδην, | Θεοδότης δὲ ἀγγέλους
πέμπων Ἡρακλείδῃ φεύγειν διεκελεύετο. ὁ δὲ ἐκπέμψας
Τισίαν καὶ πελταστὰς διώκειν ἐκέλευε· φθάνει δέ, ὡς
ἐλέγετο, Ἡρακλείδης εἰς τὴν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν
ἐκφυγὼν ἡμέρας σμικρῷ τινι μέρει. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο
ἡ πάλαι ἐπιβουλὴ Διονυσίῳ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ Δίω-
νος χρήματα ἔδοξεν ἔχθρας λόγον ἔχειν ἂν πρός με
πιθανόν, καὶ πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐκπέμ-
D πει με, εὑρὼν | πρόφασιν, ὡς τὰς γυναῖκας ἐν τῷ κή-
πῳ, ἐν ᾧ κατῴκουν ἐγώ, δέοι θῦσαι θυσίαν τινὰ δε-
χήμερον. ἔξω δή με παρ' Ἀρχεδήμῳ προςέταττε τὸν
χρόνον τοῦτον μεῖναι. ὄντος δ' ἐμοῦ ἐκεῖ Θεοδότης με-
ταπεμψάμενός με πολλὰ περὶ τῶν τότε πραχθέντων
ἠγανάκτει καὶ ἐμέμφετο Διονυσίῳ. ὁ δ' ἀκούσας, ὅτι
παρὰ Θεοδότην εἴην εἰςεληλυθώς, πρόφασιν αὖ ταύτην
ἄλλην τῆς πρὸς ἐμὲ διαφορᾶς ποιούμενος, ἀδελφὴν τῆς
E πρόσθεν, | πέμψας τινὰ ἠρώτα με, εἰ ξυγγενοίμην ὄν-
τως μεταπεμψαμένου με Θεοδότου. κἀγώ· Παντάπα-
σιν, ἔφην· ὁ δέ, Ἐκέλευε τοίνυν, ἔφη, σοὶ φράζειν, ὅτι
καλῶς οὐδαμῇ ποιεῖς Δίωνα καὶ τοὺς Δίωνος φίλους
ἀεὶ περὶ πλείονος αὐτοῦ ποιούμενος. ταῦτ' ἐῤῥήθη, καὶ
οὐκέτι μετεπέμψατό με εἰς τὴν οἴκησιν πάλιν, ὡς ἤδη
σαφῶς Θεοδότου μὲν ὄντος μου καὶ Ἡρακλείδου φί-
λου, αὐτοῦ δ' ἐχθροῦ, καὶ οὐκέτ' εὐνοεῖν ᾤετό με,
ὅτι Δίωνι τὰ χρήματα ἐῤῥει παντελῶς. ᾤκουν δὴ τὸ
350 μετὰ τοῦτο ἔξω τῆς ἀκροπόλεως * ἐν τοῖς μισθοφό-
ροις. προςιόντες δέ μοι ἄλλοι τε καὶ οἱ τῶν ὑπηρε-
σιῶν ὄντες Ἀθήνηθεν, ἐμοὶ πολῖται, ἀπήγγελλον, ὅτι
διαβεβλημένος εἴην ἐν τοῖς πελτασταῖς, καί μοί τινες
ἀπειλοῖεν, εἴ που λήψοιντό με, διαφθερεῖν. μηχανῶ-
μαι δή τινα τοιάνδε σωτηρίαν. πέμπω παρ' Ἀρχύτην
καὶ τοὺς ἄλλους φίλους εἰς Τάραντα, φράζων ἐν οἷς
ὢν τυγχάνω· οἱ δέ, πρόφασίν τινα πρεσβείας πορισά-
B μενοι παρὰ τῆς πόλεως, πέμπουσι | τριακόντορόν τε
καὶ Λαμίσκον αὐτῶν ἕνα, ὃς ἐλθὼν ἐδεῖτο Διονυσίου
περὶ ἐμοῦ, λέγων ὅτι βουλοίμην ἀπιέναι, καὶ μηδαμῶς
ἄλλως ποιεῖν. ὁ δὲ ξυνωμολόγησε καὶ ἀπέπεμψεν ἐφό-
δια δούς· τῶν Δίωνος δὲ χρημάτων οὔτ' ἐγώ τι ἀπή-
τουν οὔτε τις ἀπέδωκεν. Ἐλθὼν δὲ εἰς Πελοπόννησον
εἰς Ὀλυμπίαν, Δίωνα καταλαβὼν θεωροῦντα, ἤγγελλον
τὰ γεγονότα. ὁ δὲ τὸν Δία ἐπιμαρτυράμενος εὐθὺς
C παρήγγελλεν ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς οἰκείοις καὶ φίλοις |
παρασκευάζεσθαι τιμωρεῖσθαι Διονύσιον, ἡμᾶς μὲν
ξεναπατίας χάριν, οὕτω γὰρ ἔλεγέ τε καὶ ἐνόει, αὐτὸν
δ' ἐκβολῆς ἀδίκου καὶ φυγῆς. ἀκούσας δ' ἐγὼ τοὺς
μὲν φίλους παρακαλεῖν ἐκέλευον, εἰ βούλοιντο· ἐμὲ δ',
εἶπον, *οἶσθ'* ὅτι σὺ μετὰ τῶν ἄλλων βίᾳ τινὰ τρό-
πον σύσσιτον καὶ συνέστιον καὶ κοινωνὸν ἱερῶν Διο-
νυσίῳ ἐποίησας, ὃς ἴσως ἡγεῖτο διαβαλλόντων ἐπιβου-
λεύειν ἐμὲ μετὰ σοῦ ἑαυτῷ καὶ τῇ τυραννίδι, καὶ ὅμως
οὐκ ἀπέκτεινεν, | ᾐδέσθη δέ. οὔτ' οὖν ἡλικίαν ἔχω D
συμπολεμεῖν ἔτι σχεδὸν οὐδενί, κοινός τε ὑμῖν εἰμί, ἄν
ποτέ τι πρὸς ἀλλήλους δεηθέντες φιλίας ἀγαθόν τι
ποιεῖν βουληθῆτε· κακὰ δὲ ἕως ἂν ἐπιθυμῆτε, ἄλλους
παρακαλεῖτε. ταῦτα εἶπον μεμισηκὼς τὴν περὶ Σικελίαν
πλάνην καὶ ἀτυχίαν. ἀπειθοῦντες δὲ καὶ οὐ πειθόμε-
νοι ταῖς ὑπ' ἐμοῦ διαλέξεσι πάντων τῶν νῦν γεγονό-
των κακῶν αὐτοὶ αἴτιοι ἐγένοντο αὐτοῖς, ὧν, εἰ Διο-
νύσιος ἀπέδωκε τὰ | χρήματα Δίωνι ἢ καὶ παντάπασι E
κατηλλάγη, οὐκ ἄν ποτε ἐγένετο οὐδέν, ὅσα γε δὴ
τἀνθρώπινα. Δίωνα γὰρ ἐγὼ καὶ τῷ βούλεσθαι καὶ
τῷ δύνασθαι κατεῖχον ἂν ῥᾳδίως. νῦν δὲ ὁρμήσαντες
ἐπ' ἀλλήλους κακῶν πάντα ἐμπεπλήκασι. καίτοι τήν
γε αὐτὴν * Δίων εἶχε βούλησιν, ἥνπερ ἂν ἐγὼ φαίην 351
δεῖν ἐμὲ καὶ ἄλλον, ὅστις μέτριος, περί τε τῆς αὑτοῦ
δυνάμεως καὶ φίλων καὶ περὶ πόλεως τῆς αὑτοῦ δια-
νοοῖτ' ἂν εὐεργετῶν ἐν δυνάμει καὶ τιμαῖσι γενέσθαι
τὰ μέγιστα ἐν ταῖς μεγίσταις. ἔστι δὲ οὐκ, ἄν τις
πλούσιον ἑαυτὸν ποιήσῃ καὶ ἑταίρους καὶ πόλιν, ἐπι-
βουλεύσας καὶ ξυνωμότας συναγαγών, πένης ὢν καὶ
ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν, ὑπὸ δειλίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς
ἡττημένος, εἶτα τοὺς τὰς οὐσίας κεκτημένους | ἀπο- B
κτείνας, ἐχθροὺς καλῶν τούτους, διαφορῇ τὰ τούτων
χρήματα καὶ τοῖς συνεργοῖς τε καὶ ἑταίροις παρακε-
λεύηται ὅπως μηδεὶς αὐτῷ ἐγκαλεῖ πένης φάσκων εἶ-
ναι· ταὐτὸν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἂν οὕτω τις εὐεργετῶν
τιμᾶται ὑπ' αὐτῆς, τοῖς πολλοῖς τὰ τῶν ὀλίγων ὑπὸ
ψηφισμάτων διανέμων, ἢ μεγάλης προεστὼς πόλεως καὶ
πολλῶν ἀρχούσης ἐλαττόνων τῇ ἑαυτοῦ πόλει τὰ τῶν
σμικροτέρων χρήματα διανέμῃ μὴ κατὰ δίκην. | οὕτω C
μὲν γὰρ οὔτε Δίων οὔτε ἄλλος ποτὲ οὐδεὶς ἐπὶ δύνα-
μιν ἑκὼν εἶσιν ἀλιτηριώδη ἑαυτῷ τε καὶ γένει εἰς τὸν
ἀεὶ χρόνον, ἐπὶ πολιτείαν δὲ καὶ νόμων κατασκευὴν
τῶν δικαιοτάτων τε καὶ ἀρίστων, οὔτι δι' ὀλιγίστων
θανάτων καὶ φυγῶν γιγνομένην. ἃ δὴ Δίων νῦν πράτ-
των, προτιμήσας τὸ πάσχειν ἀνόσια τοῦ δρᾶσαι πρό-
τερον, διευλαβούμενος δὲ μὴ παθεῖν, ὅμως ἔπταισεν
ἐπ' ἄκρον ἐλθὼν τοῦ περιγενέσθαι τῶν ἐχθρῶν, θαυ-
μαστὸν παθὼν οὐδέν. | ὅσιος γὰρ ἄνθρωπος ἀνοσίων D
πέρι, σώφρων τε καὶ ἔμφρων, τὸ μὲν ὅλον οὐκ ἄν πο-
τε διαψευσθείη τῆς ψυχῆς τῶν τοιούτων πέρι, κυβερ-
νήτου δὲ ἀγαθοῦ πάθος ἂν ἴσως οὐ θαυμαστὸν εἰ
πάθοι, ὃν χειμὼν μὲν ἐσόμενος οὐκ ἂν πάνυ λάθοι,
χειμώνων δὲ ἐξαίσιον καὶ ἀπροσδόκητον μέγεθος λά-
θοι τ' ἂν καὶ λαθὸν κατακλύσειε βίᾳ. ταὐτὸν δὴ καὶ
Δίωνα ἔσφηλε δι' ὀλιγίστων· κακοὶ μὲν γὰρ ὄντες αὐ-
τὸν σφόδρα οὐκ ἔλαθον οἱ σφήλαντες, ὅσον δὲ | ὕψος E
ἀμαθίας εἶχον καὶ τῆς ἄλλης μοχθηρίας τε καὶ λαι-
μαργίας, ἔλαθον, ᾧ δὴ σφαλεὶς κεῖται, Σικελίαν πέν-
θει περιβαλὼν μυρίῳ. Τὰ δὴ μετὰ τὰ νῦν ῥηθέντα,
ἃ ξυμβουλεύω, * σχεδὸν εἴρηταί τέ μοι καὶ εἰρήσθω· 352
ὧν δ' ἐπανέλαβον ἕνεκα τὴν εἰς Σικελίαν ἄφιξιν τὴν
δευτέραν, ἀναγκαῖον εἶναι ἔδοξέ μοι ῥηθῆναι δεῖν διὰ
τὴν ἀτοπίαν καὶ ἀλογίαν τῶν γενομένων. εἰ δ' ἄρα τι-
νὶ τὰ νῦν ῥηθέντα εὐλογώτερα ἐφάνη καὶ προφάσεις
πρὸς τὰ γενόμενα ἱκανὰς ἔχειν ἔδοξέ τῳ, μετρίως ἂν
ἡμῖν καὶ ἱκανῶς εἴη τὰ νῦν εἰρημένα.

ΟΓΔΟΗ.

Πλάτων τοῖς Δίωνος οἰκείοις τε καὶ ἑταίροις εὖ πράττειν.

B | Ἃ δ' ἂν διανοηθέντες μάλιστα εὖ πράττοιτε, ὄν-
τως πειράσομαι ταῦθ' ὑμῖν κατὰ δύναμιν διεξελθεῖν.
ἐλπίζω δὲ οὐχ ὑμῖν μόνοις ξυμβουλεύσειν τὰ ξυμφέρον-
C τα, μάλιστά γε μὴν ὑμῖν, καὶ δευτέροις πᾶσι | τοῖς ἐν
Συρακούσαις, τρίτοις δὲ ὑμῶν καὶ τοῖς ἐχθροῖς καὶ
πολεμίοις, πλὴν εἴ τις αὐτῶν ἀνοσιουργὸς γέγονε·
ταῦτα γὰρ ἀνίατα καὶ οὐκ ἄν ποτέ τις αὐτὰ ἐκνίψειε.
νοήσατε δὲ ἃ λέγω νῦν. Ἔσθ' ὑμῖν κατὰ Σικελίαν
πᾶσαν λελυμένης τῆς τυραννίδος πᾶσα μάχη περὶ αὐ-
τῶν τούτων, τῶν μὲν βουλομένων ἀναλαβεῖν πάλιν τὴν
ἀρχήν, τῶν δὲ τῇ τῆς τυραννίδος ἀποφυγῇ τέλος ἐπι-
θεῖναι. ξυμβουλὴ δὴ περὶ τῶν τοιούτων ὀρθὴ δοκεῖ
D ἑκάστοτε τοῖς | πολλοῖς εἶναι ταῦτα ξυμβουλεύειν δεῖν,
ἃ τοὺς μὲν πολεμίους ὡς πλεῖστα κακὰ ἐξεργάσεται,
τοὺς δὲ φίλους ὡς πλεῖστα ἀγαθά. τὸ δὲ οὐδαμῶς
ῥᾴδιον, πολλὰ κακὰ δρῶντα τοὺς ἄλλους μὴ οὐ καὶ
πάσχειν αὐτὸν πολλὰ ἕτερα. δεῖ δὲ οὐ μακρὰν ἐλθόν-
τας ποι τὰ τοιαῦτα ἐναργῶς ἰδεῖν, ἀλλ' ὅσα νῦν γέ-
γονε τῇδε αὐτοῦ περὶ Σικελίαν, τῶν μὲν ἐπιχειρούντων
δρᾶν, τῶν δὲ ἀμύνασθαι τοὺς δρῶντας· ἃ κἂν ἄλλοις
E μυθολογοῦντες ἱκανοὶ γίγνοισθ' | ἂν ἑκάστοτε διδά-
σκαλοι. τούτων μὲν δὴ σχεδὸν οὐκ ἀπορία· τῶν δὲ
ὅσα γένοιτ' ἂν ἢ πᾶσι συμφέροντα ἐχθροῖς τε καὶ
φίλοις ἢ ὅ τι σμικρότατα κακὰ ἀμφοῖν, ταῦτα οὔτε
ῥᾴδιον ὁρᾶν οὔτε ἰδόντα ἐπιτελεῖν, εὐχῇ δὲ προσέοικεν
ἡ τοιαύτη ξυμβουλή τε καὶ ἐπιχείρησις τοῦ λόγου.
ἔστω δὴ παντάπασι μὲν εὐχή τις, ἀπὸ γὰρ θεῶν χρὴ
353 πάντα ἀρχόμενον * ἀεὶ λέγειν τε καὶ νοεῖν, ἐπιτελὴς
δ' εἴη σημαίνουσα ἡμῖν τοιόνδε τινὰ λόγον. νῦν ὑμῖν
καὶ τοῖς πολεμίοις σχεδόν, ἐξ οὗπερ γέγονεν ὁ πόλε-
μος, συγγένεια ἄρχει μία διὰ τέλους, ἥν ποτε κατέ-
στησαν οἱ πατέρες ὑμῶν εἰς ἀπορίαν ἐλθόντες τὴν
ἅπασαν, τόθ' ὅτε κίνδυνος ἐγένετο ἔσχατος Σικελίᾳ
τῇ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Καρχηδονίων ἀνάστατον ὅλην
ἐκβαρβαρωθεῖσαν γενέσθαι. τότε γὰρ εἵλοντο Διονύ-
σιον μὲν ὡς νέον καὶ πολεμικὸν ἐπὶ τὰς τοῦ πολέμου
B πρεπούσας | αὐτῷ πράξεις, σύμβουλον δὲ καὶ πρεσβύ-
τερον Ἱππαρῖνον, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς Σικελίας αὐτοκρά-
τορας, ὥς φασι, τυράννους ἐπονομάζοντες. καὶ εἴτε δὴ
θείαν τις ἡγεῖσθαι βούλεται τύχην καὶ θεὸν εἴτε τὴν
τῶν ἀρχόντων ἀρετὴν εἴτε καὶ τὸ ξυναμφότερον μετὰ
τῶν τότε πολιτῶν τῆς σωτηρίας αἰτίαν ξυμβῆναι γενο-
μένην, ἔστω ταύτῃ ὅπῃ τις ὑπολαμβάνει· σωτηρία δ'
οὖν οὕτω συνέβη τοῖς τότε γενομένοις. τοιούτων οὖν
C αὐτῶν γεγονότων δίκαιόν που τοῖς σώσασι | πάντας
χάριν ἔχειν. εἰ δέ τι τὸν μετέπειτα χρόνον ἡ τυραννὶς
οὐκ ὀρθῶς τῇ τῆς πόλεως δωρεᾷ κατακέχρηται, τού-
των δίκας τὰς μὲν ἔχει, τὰς δὲ τινέτω. τίνες οὖν δὴ
δίκαι ἀναγκαίως ὀρθαὶ γίγνοιτ' ἂν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων
αὐτοῖς; εἰ μὲν ῥᾳδίως ὑμεῖς ἀποφυγεῖν οἷοί τ' ἦτε αὐ-
τοὺς καὶ ἄνευ μεγάλων κινδύνων καὶ πόνων, ἢ ἐκεῖνοι
ἑλεῖν εὐπετῶς πάλιν τὴν ἀρχήν, οὐδ' ἂν συμβουλεύειν
οἷόν τ' ἦν τὰ μέλλοντα ῥηθήσεσθαι· νῦν δ' ἐννοεῖν
D ὑμᾶς ἀμφοτέρους | χρεὼν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι, ποσά-
κις ἐν ἐλπίδι ἑκάτεροι γεγόνατε τοῦ νῦν οἴεσθαι σχε-
δὸν ἀεί τινος σμικροῦ ἐπιδεεῖς εἶναι τὸ μὴ πάντα κα-
τὰ νοῦν πράττειν, καὶ δὴ καὶ ὅτι τὸ σμικρὸν τοῦτο
μεγάλων καὶ μυρίων κακῶν αἴτιον ἑκάστοτε ξυμβαίνει
γιγνόμενον, καὶ πέρας οὐδέν ποτε τελεῖται, ξυνάπτει
δὲ ἀεὶ παλαιὰ τελευτὴ δοκοῦσα ἀρχῇ φυομένῃ νέᾳ,
διολέσθαι δ' ὑπὸ τοῦ κύκλου τούτου κινδυνεύσει καὶ
τὸ τυραννικὸν ἅπαν καὶ | τὸ δημοτικὸν γένος, ἥξει δέ, E
ἐάνπερ τῶν εἰκότων γίγνηταί τε καὶ ἀπευκτῶν, σχεδὸν
εἰς ἐρημίαν τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς Σικελία πᾶσα, Φοι-
νίκων ἢ Ὀπικῶν μεταβαλοῦσα εἴς τινα δυναστείαν καὶ
κράτος. τούτων δὴ χρὴ πάσῃ προθυμίᾳ πάντας τοὺς
Ἕλληνας τέμνειν φάρμακον. εἰ μὲν δή τις ὀρθότερον
ἄμεινόν τ' ἔχει τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ῥηθησομένου, ἐνεγκὼν
εἰς τὸ μέσον * ὀρθότατα φιλέλλην ἂν λεχθείη· ὃ δέ 354
μοι φαίνεταί πῃ τὰ νῦν, ἐγὼ πειράσομαι πάσῃ παῤ-
ῥησίᾳ καὶ κοινῷ τινι δικαίῳ λόγῳ χρώμενος δηλοῦν.
Λέγω γὰρ δὴ διαιτητοῦ τινὰ τρόπον, διαλεγόμενος ὡς
δυοῖν τυραννεύσαντί τε καὶ τυραννευθέντι, ὡς ἑνὶ ἑκα-
τέρῳ παλαιὰν ἐμὴν ξυμβουλήν. καὶ νῦν δ' ὅ γ' ἐμὸς
λόγος ἂν εἴη ξύμβουλος τυράννῳ παντί, φεύγειν μὲν
τοὔνομά τε καὶ τοὖργον τοῦτο, εἰς βασιλείαν δέ, εἰ
δυνατὸν εἴη, μεταβαλεῖν. δυνατὸν | δέ, ὡς ἔδειξεν ἔρ- B
γῳ σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἀγαθὸς Λυκοῦργος, ὃς ἰδὼν τὸ
τῶν οἰκείων γένος ἐν Ἄργει καὶ Μεσσήνῃ ἐκ βασιλέων
εἰς τυράννων δύναμιν ἀφικομένους καὶ διαφθείραντας
ἑαυτούς τε καὶ τὴν πόλιν ἑκατέρους ἑκατέραν, δείσας
περὶ τῆς αὑτοῦ πόλεως ἅμα καὶ γένους, φάρμακον
ἐπήνεγκε τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν καὶ τὸν τῶν ἐφόρων
δεσμὸν τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς σωτήριον, ὥστε γενεὰς το-
σαύτας ἤδη μετ' εὐκλείας σώζεσθαι, νόμος ἐπειδὴ | C
κύριος ἐγένετο βασιλεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄν-
θρωποι τύραννοι νόμων. ὃ δὴ καὶ νῦν οὑμὸς λόγος
πᾶσι παρακελεύεται, τοῖς μὲν τυραννίδος ἐφιεμένοις,
ἀποτρέπεσθαι καὶ φεύγειν φυγῇ ἀπλήστως πεινώντων
εὐδαιμόνισμα ἀνθρώπων καὶ ἀνοήτων, εἰς βασιλέως δ'
εἶδος πειρᾶσθαι μεταβάλλειν καὶ δουλεῦσαι νόμοις βα-
σιλικοῖς, τὰς μεγίστας τιμὰς κεκτημένους παρ' ἑκόντων
τε ἀνθρώπων καὶ τῶν νόμων· τοῖς δὲ δὴ ἐλεύθερα | D
διώκουσιν ἤθη καὶ φεύγουσι τὸν δούλειον ζυγὸν ὡς ὂν
κακόν, εὐλαβεῖσθαι ξυμβουλεύοιμ' ἄν, μήποτε ἀπλη-
στίᾳ ἐλευθερίας ἀκαίρου τινὸς εἰς τὸ τῶν προγόνων
νόσημα ἐμπέσωσιν, ὃ διὰ τὴν ἄγαν ἀναρχίαν οἱ τότε
ἔπαθον, ἀμέτρῳ ἐλευθερίας χρώμενοι ἔρωτι. οἱ γὰρ
πρὸ Διονυσίου καὶ Ἱππαρίνου ἄρξαντες Σικελιῶται
τότε ὡς ᾤοντο εὐδαιμόνως ἔζων, τρυφῶντές τε καὶ ἅμα
ἀρχόντων ἄρχοντες· οἳ καὶ τοὺς δέκα στρατηγοὺς κα-
τέλευσαν βάλλοντες τοὺς πρὸ Διονυσίου, κατὰ | νόμον E
οὐδένα κρίναντες, ἵνα δὴ δουλεύοιεν μηδενὶ μήτε σὺν
δίκῃ μήτε νόμῳ δεσπότῃ, ἐλεύθεροι δ' εἶεν πάντῃ
πάντως· ὅθεν αἱ τυραννίδες ἐγένοντο αὐτοῖς. δουλεία
γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρα πάγκα-
κον, ἔμμετρος δὲ οὖσα πανάγαθον· μετρία δὲ ἡ θεῷ
δουλεία, ἄμετρος δὲ ἡ τοῖς ἀνθρώποις· θεὸς δὲ ἀν-
θρώποις σώφροσι νόμος, * ἄφροσι δὲ ἡδονή. τούτων 355
δὴ ταύτῃ πεφυκότων, ἃ ξυμβουλεύω Συρακουσίοις πᾶ-
σι, φράζειν παρακελεύομαι τοῖς Δίωνος φίλοις ἐκείνου
καὶ ἐμὴν κοινὴν ξυμβουλήν· ἐγὼ δὲ ἑρμηνεύσω ἃ ἐκεῖ-
νος ἔμπνους ὢν καὶ δυνάμενος εἶπεν *ἂν* νῦν πρὸς

ὑμᾶς. τίν' οὖν δή, τις ἂν εἴποι, λόγον ἀποφαίνεται
ὑμῖν περὶ τῶν νῦν παρόντων ἡ Δίωνος ξυμβουλή;
τόνδε. Δέξασθε, ὦ Συρακούσιοι, πάντων πρῶτον
νόμους, οἵτινες ἂν ὑμῖν φαίνωνται μὴ πρὸς χρηματι-
B σμὸν | καὶ πλοῦτον τρέψοντες τὰς γνώμας ὑμῶν μήτ'
ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὄντων τριῶν, ψυχῆς καὶ σώματος, ἔτι
δὲ χρημάτων, τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἐντιμοτάτην ποι-
οῦντες, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος, ὑπὸ τῇ τῆς ψυ-
χῆς κειμένην, τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην τὴν τῶν χρημάτων
τιμήν, δουλεύουσαν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ὁ
μὲν ταῦτα ἀπεργαζόμενος θεσμὸς νόμος ἂν ὀρθῶς
C ὑμῖν εἴη κείμενος, | ὄντως εὐδαίμονας ἀποτελῶν τοὺς
χρωμένους· ὁ δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων
λόγος αὐτός τε ἄθλιος, γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος
ἄνους, τοὺς πειθομένους τε ἀπεργάζεται τοιούτους.
ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ παρακελεύομαι, ἐὰν γεύσησθε
τῶν νῦν λεγομένων περὶ νόμων, ἔργῳ γνώσεσθε· ἣ δὴ
βάσανος ἀληθεστάτη δοκεῖ γίγνεσθαι τῶν πάντων πέ-
ρι. Δεξάμενοι δὲ τοὺς τοιούτους νόμους, ἐπειδὴ κα-
D τέχει κίνδυνος Σικελίαν, καὶ | οὔτε κρατεῖτε ἱκανῶς
οὔτ' αὖ διαφερόντως κρατεῖσθε, δίκαιον ἂν ἴσως καὶ
ξυμφέρον γίγνοιτο ὑμῖν πᾶσι μέσον τεμεῖν, τοῖς τε
φεύγουσι τῆς ἀρχῆς τὴν χαλεπότητα ὑμῖν καὶ τοῖς τῆς
ἀρχῆς πάλιν ἐρῶσι τυχεῖν, ὧν οἱ πρόγονοι τότε, τὸ
μέγιστον, ἔσωσαν ἀπὸ βαρβάρων τοὺς Ἕλληνας, ὥστ'
ἐξεῖναι περὶ πολιτείας νῦν ποιεῖσθαι λόγους· ἐῤῥουσι
δὲ τότε οὔτε λόγος οὔτ' ἐλπὶς ἐλείπετ' ἂν οὐδαμῇ οὐ-
δαμῶς. νῦν οὖν τοῖς μὲν ἐλευθερία γιγνέσθω μετὰ
E βασιλικῆς ἀρχῆς, τοῖς δὲ ἀρχὴ | ὑπεύθυνος βασιλική,
δεσποζόντων νόμων τῶν τε ἄλλων πολιτῶν καὶ τῶν
βασιλέων αὐτῶν, ἄν τι παράνομον πράττωσιν. ἐπὶ δὲ
τούτοις ξύμπασιν ἀδόλῳ γνώμῃ καὶ ὑγιεῖ μετὰ θεῶν
βασιλέα στήσασθε, πρῶτον μὲν τὸν ἐμὸν υἱὸν χαρί-
των ἕνεκα διττῶν, τῆς τε παρ' ἐμοῦ καὶ τῆς τοῦ ἐμοῦ
πατρός· ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ βαρβάρων ἠλευθέρωσεν ἐν τῷ
τότε χρόνῳ τὴν πόλιν, ἐγὼ δὲ ἀπὸ τυράννων νῦν δίς,
356 * ὧν αὐτοὶ μάρτυρες ὑμεῖς γεγόνατε. δεύτερον δὲ δὴ
ποιεῖσθε βασιλέα τὸν τῷ μὲν ἐμῷ πατρὶ ταὐτὸν κε-
κτημένον ὄνομα, υἱὸν δὲ Διονυσίου, χάριν τῆς τε νῦν
βοηθείας καὶ ὁσίου τρόπου· ὃς γενόμενος τυράννου
πατρὸς ἑκὼν τὴν πόλιν ἐλευθεροῖ, τιμὴν αὑτῷ καὶ γέ-
νει ἀείζωον ἀντὶ τυραννίδος ἐφημέρου καὶ ἀδίκου κτώ-
μενος. τρίτον δὲ προκαλεῖσθαι χρὴ βασιλέα γίγνεσθαι
Συρακουσῶν, ἑκόντα ἑκούσης τῆς πόλεως, τὸν νῦν τοῦ
B τῶν πολεμίων | ἄρχοντα στρατοπέδου, Διονύσιον τὸν
Διονυσίου, ἐὰν ἐθέλῃ ἑκὼν εἰς βασιλέως σχῆμα ἀπαλ-
λάττεσθαι, δεδιὼς μὲν τὰς τύχας, ἐλεῶν δὲ πατρίδα
καὶ ἱερῶν ἀθεραπευσίαν καὶ τάφους, μὴ διὰ φιλονει-
κίαν πάντως πάντα ἀπολέσῃ βαρβάροις ἐπίχαρτος γε-
νόμενος. τρεῖς δ' ὄντας βασιλέας, εἴτ' οὖν τὴν Λακω-
νικὴν δύναμιν αὐτοῖς δόντες εἴτε ἀφελόντες καὶ ξυνο-
μολογησάμενοι, καταστήσασθε τρόπῳ τινὶ τοιῷδε, ὃς
C εἴρηται μὲν καὶ πρότερον ὑμῖν, ὅμως δ' | ἔτι καὶ νῦν
ἀκούετε. ἐὰν ἐθέλῃ τὸ γένος ὑμῖν τὸ Διονυσίου τε καὶ
Ἱππαρίνου ἐπὶ σωτηρίᾳ Σικελίας παύσασθαι τῶν νῦν
παρόντων κακῶν, τιμὰς αὐτοῖς καὶ γένει λαβόντες εἴς
τε τὸν ἔπειτα καὶ τὸν νῦν χρόνον, ἐπὶ τούτοις καλεῖτε,
ὥςπερ καὶ πρότερον ἐῤῥήθη, πρέσβεις, οὓς ἂν ἐθελή-
σωσι, κυρίους ποιησάμενοι τῶν διαλλαγῶν, εἴτε τινὰς
αὐτόθεν εἴτε ἔξωθεν εἴτε ἀμφότερα, καὶ ὁπόσους ἂν
συγχωρήσωσι. τούτους δ' ἐλθόντας νόμους μὲν πρῶ-
τον | θεῖναι καὶ πολιτείαν τοιαύτην, ἐν ᾗ βασιλέας D
ἁρμόττει γίγνεσθαι κυρίους ἱερῶν τε καὶ ὅσων ἄλλων
πρέπει τοῖς γενομένοις ποτὲ εὐεργέταις· πολέμου δὲ
καὶ εἰρήνης ἄρχοντας νομοφύλακας ποιήσασθαι ἀρι-
θμὸν τριάκοντα καὶ πέντε μετά τε δήμου καὶ βουλῆς.
δικαστήρια δὲ ἄλλα μὲν ἄλλων, θανάτου δὲ καὶ φυγῆς
τούς τε πέντε καὶ τριάκοντα ὑπάρχειν. πρὸς τούτοις
τε ἐκλεκτοὺς γίγνεσθαι δικαστὰς ἐκ τῶν νῦν ἀεὶ πε-
ρυσινῶν ἀρχόντων, | ἕνα ἀφ' ἑκάστης τῆς ἀρχῆς τὸν E
ἄριστον δόξαντ' εἶναι καὶ δικαιότατον· τούτους δὲ τὸν
ἐπιόντα ἐνιαυτὸν δικάζειν ὅσα θανάτου καὶ δεσμοῦ
καὶ μεταστάσεως τῶν πολιτῶν· βασιλέα δὲ τῶν τοιού-
των δικῶν μὴ ἐξεῖναι δικαστὴν γίγνεσθαι, καθάπερ
ἱερέα, φόνου καθαρεύοντα καὶ * δεσμοῦ καὶ φυγῆς. 357
Ταῦθ' ὑμῖν ἐγὼ καὶ ζῶν διενοήθην γίγνεσθαι καὶ νῦν
διανοοῦμαι. καὶ τότε κρατήσας τῶν ἐχθρῶν μεθ'
ὑμῶν, εἰ μὴ ξενικαὶ ἐρινύες ἐκώλυσαν, κατέστησα ἂν
ᾗπερ καὶ διενοούμην, καὶ μετὰ ταῦτα Σικελίαν ἂν τὴν
ἄλλην, εἴπερ ἔργα ἐπὶ νῷ ἐγίγνετο, κατῴκισα, τοὺς
μὲν βαρβάρους ἣν νῦν ἔχουσιν ἀφελόμενος, ὅσοι μὴ
ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας διεπολέμησαν πρὸς τὴν τυ-
ραννίδα, τοὺς δ' ἔμπροσθεν οἰκητὰς τῶν Ἑλληνικῶν | B
τόπων εἰς τὰς ἀρχαίας καὶ πατρῴας οἰκήσεις κατοικί-
σας. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ νῦν πᾶσι συμβουλεύω κοινῇ
διανοηθῆναι καὶ πράττειν τε καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ ταύ-
τας τὰς πράξεις πάντας, τὸν μὴ θέλοντα δὲ πολέμιον
ἡγεῖσθαι κοινῇ. ἔστι δὲ ταῦτα οὐκ ἀδύνατα· ἃ γὰρ ἐν
δυοῖν τε ὄντα ψυχαῖν τυγχάνει καὶ λογισαμένοις εὑ-
ρεῖν βέλτιστα ἑτοίμως ἔχει, ταῦτα δὲ σχεδὸν ὁ κρίνων
ἀδύνατα οὐκ εὖ φρονεῖ. λέγω δὲ τὰς δύο τήν τε | Ἱπ- C
παρίνου τοῦ Διονυσίου υἱέος καὶ τὴν τοῦ ἐμοῦ υἱοῦ·
τούτοιν γὰρ ξυνομολογησάντοιν τοῖς γε ἄλλοις Συρα-
κουσίοις οἶμαι πᾶσιν, ὅσοιπερ τῆς πόλεως κήδονται,
ξυνδοκεῖν. ἀλλὰ θεοῖς τε πᾶσι τιμὰς μετ' εὐχῶν δόν-
τες τοῖς τε ἄλλοις ὅσοις μετὰ θεῶν πρέπει, πείθον-
τες καὶ προκαλούμενοι φίλους καὶ διαφόρους μαλακῶς
τε καὶ πάντως, μὴ ἀποστῆτε πρὶν ἂν τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν
λεχθέντα, οἷον ὀνείρατα θεῖα ἐπιστάντα ἐγρηγορόσιν,
ἐναργῆ τε ἐξεργάσησθε | τελεσθέντα καὶ εὐτυχῆ. D

ΕΝΑΤΗ.

Πλάτων Ἀρχύτᾳ Ταραντίνῳ εὖ πράττειν.

Ἀφίκοντο πρὸς ἡμᾶς οἱ περὶ Ἄρχιππον καὶ Φιλω-
νίδην, τήν τε ἐπιστολὴν φέροντες, | ἣν σὺ αὐτοῖς ἔδω- E
κας, καὶ ἀπαγγέλλοντες τὰ παρὰ σοῦ. τὰ μὲν οὖν
πρὸς τὴν πόλιν οὐ χαλεπῶς διεπράξαντο· καὶ γὰρ οὐ-
δὲ παντελῶς ἦν ἐργώδη· τὰ δὲ παρὰ σοῦ διῆλθον
ἡμῖν, λέγοντες, ὑποδυσφορεῖν σε, ὅτι οὐ δύνασαι τῆς
περὶ τὰ κοινὰ ἀσχολίας ἀπολυθῆναι. ὅτι μὲν οὖν ἥδι-
στόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν, ἄλλως τε
καὶ εἴ τις * ἕλοιτο τοιαῦτα πράττειν, οἷα καὶ σύ, σχε- 358
δὸν παντὶ δῆλον· ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι,
ὅτι ἕκαστος ἡμῶν οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς

γενέσεως ἡμῶν τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δίδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι. καλούσης δὲ τῆς πατρίδος αὐτῆς πρὸς τὰ κοινά, ἄτοπον ἴσως τὸ μὴ ὑπακούειν· ἅμα γὰρ ξυμβαίνει καὶ
B χώραν καταλιμπάνειν φαύλοις | ἀνθρώποις, οἳ οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πρὸς τὰ κοινὰ προσέρχονται. περὶ τούτων μὲν οὖν ἱκανῶς. Ἐχεκράτους δὲ καὶ νῦν ἐπιμέλειαν ἔχομεν καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἕξομεν καὶ διὰ σὲ καὶ διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ Φρυνίωνα καὶ δι' αὐτὸν τὸν νεανίσκον.

ΔΕΚΑΤΗ.

Πλάτων Ἀριστοδώρῳ εὖ πράττειν.

C Ἀκούω Δίωνος ἐν τοῖς μάλιστα | ἑταῖρον εἶναί τέ σε νῦν καὶ γεγονέναι διὰ παντός, τὸ σοφώτατον ἦθος τῶν εἰς φιλοσοφίαν παρεχόμενον· τὸ γὰρ βέβαιον καὶ πιστὸν καὶ ὑγιές, τοῦτο ἐγώ φημι εἶναι τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν, τὰς δὲ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας κομψότητας οἶμαι προσαγορεύων ὀρθῶς ὀνομάζειν. ἀλλ' ἔρρωσό τε καὶ μένε ἐν τοῖς ἤθεσιν, οἷσπερ καὶ νῦν μένεις.

ΕΝΔΕΚΑΤΗ.

Πλάτων Λαοδάμαντι εὖ πράττειν.

D | Ἐπέστειλα μέν σοι καὶ πρότερον, ὅτι πολὺ διαφέρει πρὸς ἅπαντα ἃ λέγεις, αὐτὸν ἀφικέσθαι σε Ἀθήναζε· ἐπειδὴ δὲ σὺ φῂς ἀδύνατον εἶναι, μετὰ τοῦτο ἦν δεύτερον, εἰ δυνατὸν ἐμὲ ἀφικέσθαι ἢ Σωκράτη, ὥσ-
E περ ἐπέστειλας. νῦν δὲ Σωκράτης | μέν ἐστι περὶ ἀσθένειαν τὴν τῆς στραγγουρίας, ἐμὲ δὲ ἀφικόμενον ἐνταῦθα ἄσχημον ἂν εἴη μὴ διαπράξασθαι ἐφ' ἅπερ σὺ παρακαλεῖς. ἐγὼ δὲ ταῦτα γενέσθαι ἂν οὐ πολλὴν ἐλπίδα ἔχω· δι' ἃ δέ, μακρᾶς ἑτέρας δέοιτ' ἂν ἐπιστολῆς, εἴ τις πάντα διεξίοι· καὶ ἅμα οὐδὲ τῷ σώματι διὰ τὴν ἡλικίαν ἱκανῶς ἔχω πλανᾶσθαι καὶ κινδυνεύειν κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, οἷα ἀπαντᾷ· καὶ νῦν πάντα κινδύνων ἐν ταῖς πορείαις ἐστὶ μεστά. συμβου-
359 λεῦσαι μέντοι ἔχω σοί τε καὶ τοῖς * οἰκισταῖς, ὃ εἰπόντος μὲν ἐμοῦ, φησὶν Ἡσίοδος, δόξαι ἂν εἶναι φαῦλον, χαλεπὸν δὲ νοῆσαι. εἰ γὰρ οἴονθ' ὑπὸ νόμων θέσεως καὶ ὥντινων εὖ ποτὲ πόλιν ἂν κατασκευασθῆναι, ἄνευ τοῦ εἶναί τι κύριον ἐπιμελούμενον ἐν τῇ πόλει τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης, ὅπως ἂν ᾖ σώφρων τε καὶ ἀνδρικὴ δούλων τε καὶ ἐλευθέρων, οὐκ ὀρθῶς διανοοῦνται. τοῦτο δ' αὖ, εἰ μὲν εἰσὶν ἤδη ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἀρχῆς ταύτης, γένοιτ' ἄν· εἰ δ' ἐπὶ τὸ παιδεῦσαι δεῖ
B τινός, | οὔτε ὁ παιδεύσων οὔτε οἱ παιδευθησόμενοι, ὡς ἐγὼ οἶμαι, εἰσὶν ὑμῖν, ἀλλὰ τὸ λοιπὸν τοῖς θεοῖς εὔχεσθε. καὶ γὰρ σχεδόν τι καὶ αἱ ἔμπροσθεν πόλεις οὕτω κατεσκευάσθησαν, καὶ ἔπειτα εὖ ᾤκησαν, ὑπὸ ξυμβάσεων πραγμάτων μεγάλων καὶ κατὰ πόλεμον καὶ κατὰ τὰς ἄλλας πράξεις γενομένων, ὅταν ἐν τοιούτοις καιροῖς ἀνὴρ καλός τε καὶ ἀγαθὸς ἐγγένηται μεγάλην δύναμιν ἔχων. τὸ δ' ἔμπροσθεν αὐτὰ προθυμεῖσθαι μὲν χρὴ καὶ | ἀνάγκη, διανοεῖσθαι μέντοι αὐτὰ οἷα C
λέγω, καὶ μὴ ἀνοηταίνειν οἰομένους τι ἑτοίμως διαπράξασθαι. Εὐτύχει.

ΔΩΔΕΚΑΤΗ.

Πλάτων Ἀρχύτᾳ Ταραντίνῳ εὖ πράττειν.

Τὰ μὲν παρὰ σοῦ ἐλθόνθ' ὑπομνήματα θαυμαστῶς ὡς ἄσμενοί τε ἐλάβομεν καὶ τοῦ γράψαντος | D
αὐτὰ ἠγάσθημεν ὡς ἔνι μάλιστα, καὶ ἔδοξεν ἡμῖν εἶναι ὁ ἀνὴρ ἄξιος ἐκείνων τῶν πάλαι προγόνων· λέγονται γὰρ δὴ οἱ ἄνδρες οὗτοι μύριοι εἶναι, οὗτοι δ' ἦσαν τῶν ἐπὶ Λαομέδοντος ἐξαναστάντων Τρώων, ἄνδρες ἀγαθοί, ὡς ὁ παραδεδομένος μῦθος δηλοῖ. τὰ δὲ παρ' ἐμοὶ ὑπομνήματα, περὶ ὧν ἐπέστειλας, ἱκανῶς μὲν οὔπω ἔχει, ὡς δέ ποτε τυγχάνει ἔχοντα, ἀπέσταλκά σοι. περὶ δὲ τῆς φυλακῆς ἀμφότεροι συμφωνοῦμεν, ὥστ' | οὐδὲν δεῖ παρακελεύεσθαι. ἔρρωσο. E

ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

Πλάτων Διονυσίῳ τυράννῳ Συρακουσῶν εὖ πράττειν.

* Ἀρχή σοι τῆς ἐπιστολῆς ἔστω καὶ ἅμα ξύμβολον, 360
ὅτι παρ' ἐμοῦ ἐστί· τοὺς Λοκροὺς ποθ' ἑστιῶν νεανίσκους, πόρρω κατακείμενος ἀπ' ἐμοῦ, ἀνέστης παρ' ἐμὲ καὶ φιλοφρονούμενος εἶπες εὖ τι ῥῆμα ἔχον, ὡς ἐμοί τε ἐδόκει καὶ | τῷ παρακατακειμένῳ, ἦν δ' οὗτος B
τῶν καλῶν τις, ὃς τότε εἶπεν· Ἦ που πολλά, ὦ Διονύσιε, εἰς σοφίαν ὠφελεῖ ὑπὸ Πλάτωνος· σὺ δ' εἶπες· Καὶ εἰς ἄλλα πολλά, ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς μεταπέμψεως, ὅτι μετεπεμψάμην αὐτόν, δι' αὐτὸ τοῦτο εὐθὺς ὠφελήθην. Τοῦτ' οὖν διασωστέον, ὅπως ἂν αὐξάνηται ἀεὶ ἡμῖν ἡ ἀπ' ἀλλήλων ὠφέλεια. καὶ ἐγὼ νῦν τοῦτ' αὐτὸ παρασκευάζων τῶν τε Πυθαγορείων πέμπω σοι καὶ τῶν διαιρέσεων, καὶ ἄνδρα, ὥσπερ | ἐδόκει C
ἡμῖν τότε, ᾧ γε σὺ καὶ Ἀρχύτης, εἴπερ ἥκει παρά σε Ἀρχύτης, χρῆσθαι δύναισθ' ἄν. ἔστι δὲ ὄνομα μὲν Ἑλίκων, τὸ δὲ γένος ἐκ Κυζίκου, μαθητὴς δὲ Εὐδόξου καὶ περὶ πάντα τὰ ἐκείνου πάνυ χαριέντως ἔχων· ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν τῳ ξυγγέγονε καὶ Πολυξένῳ τῶν Βρύσωνός τινι ἑταίρων. ὃ δὲ σπάνιον ἐπὶ τούτοις, οὔτε ἄχαρίς ἐστιν ἐντυχεῖν οὔτε κακοήθει ἔοικεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλαφρὸς καὶ εὐήθης δόξειεν ἂν εἶναι. δεδιὼς δὲ λέγω | ταῦτα, ὅτι ὑπὲρ ἀνθρώπου D
δόξαν ἀποφαίνομαι, οὐ φαύλου ζώου, ἀλλ' εὐμεταβόλου, πλὴν πάνυ ὀλίγων τινῶν καὶ εἰς ὀλίγα· ἐπεὶ καὶ περὶ τούτου φοβούμενος καὶ ἀπιστῶν ἐσκόπουν αὐτός τε ἐντυγχάνων καὶ ἐπυνθανόμην τῶν πολιτῶν αὐτοῦ,

καὶ οὐδεὶς οὐδὲν φλαῦρον ἔλεγε τὸν ἄνδρα. σκόπει δὲ
καὶ αὐτὸς καὶ εὐλαβοῦ. μάλιστα μὲν οὖν, ἂν καὶ ὁπωσ-
τιοῦν σχολάζῃς, μάνθανε παρ' αὐτοῦ καὶ τἆλλα φιλο-
σόφει· εἰ δὲ μή, ἐκδίδαξαί τινα, ἵνα κατὰ σχολὴν μαν-
θάνων βελτίων γίγνῃ καὶ εὐδοξῇς, ὅπως τὸ δι' ἐμὲ
361 ὠφελεῖσθαί σε μὴ ἀνιῇ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ. *
Περὶ δὲ ὧν ἐπέστελλές μοι ἀποπέμπειν σοι, τὸν μὲν
Ἀπόλλω ἐποιησάμην τε καὶ ἄγει σοι Λεπτίνης, νέου
καὶ ἀγαθοῦ δημιουργοῦ· ὄνομα δ' ἔστιν αὐτῷ Λεω-
χάρης. ἕτερον δὲ παρ' αὐτῷ ἔργον ἦν πάνυ κομψόν,
ὡς ἐδόκει· ἐπριάμην οὖν αὐτὸ βουλόμενός σου τῇ γυ-
ναικὶ δοῦναι, ὅτι μου ἐπεμελεῖτο καὶ ὑγιαίνοντος καὶ
ἀσθενοῦντος ἀξίως ἐμοῦ τε καὶ σοῦ· δὸς οὖν αὐτῇ,
ἂν μή τι σοὶ ἄλλο δόξῃ. πέμπω δὲ καὶ οἴνου γλυκέος
B δώδεκα σταμνία τοῖς παισὶ καὶ | μέλιτος δύο. ἰσχά-
δων δὲ ὕστερον ἤλθομεν τῆς ἀποθέσεως, τὰ δὲ μύρτα
ἀποτεθέντα κατεσάπη· ἀλλ' αὖθις βέλτιον ἐπιμελησό-
μεθα. περὶ δὲ φυτῶν Λεπτίνης σοι ἐρεῖ. Ἀργύριον
δ' εἰς ταῦτα ἕνεκά τε τούτων καὶ εἰσφορῶν τινῶν εἰς
τὴν πόλιν ἔλαβον παρὰ Λεπτίνου, λέγων ἅ μοι ἐδόκει
εὐσχημονέστατα ἡμῖν εἶναι καὶ ἀληθῆ λέγειν, ὅτι ἡμέ-
τερον εἴη ὃ εἰς τὴν ναῦν ἀναλώσαμεν τὴν Λευκαδίαν,
C σχεδὸν ἑκκαίδεκα μναῖ. τοῦτ' οὖν ἔλαβον, καὶ | λαβὼν
αὐτός τε ἐχρησάμην καὶ ὑμῖν ταῦτα ἀπέπεμψα. τὸ δὴ
μετὰ τοῦτο περὶ χρημάτων ἄκουε ὥς σοι ἔχει, περί τε
τὰ σὰ τὰ Ἀθήνησι καὶ περὶ τὰ ἐμά. ἐγὼ τοῖς σοῖς
χρήμασιν, ὥσπερ τότε σοι ἔλεγον, χρήσομαι καθάπερ
τοῖς τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, χρῶμαι δὲ ὡς ἂν δύνωμαι
ὀλιγίστοις, ὅσα ἀναγκαῖα ἢ δίκαια ἢ εὐσχήμονα ἐμοί
τε δοκεῖ καὶ παρ' οὗ ἂν λαμβάνω. ἐμοὶ δὴ τοιοῦτον
νῦν ξυμβέβηκεν. εἰσί μοι ἀδελφιδῶν θυγατέρες τῶν
D ἀποθανουσῶν | τότε ὅτ' ἐγὼ οὐκ ἐστεφανούμην, σὺ
δ' ἐκέλευες, τέτταρες, ἡ μὲν νῦν ἐπίγαμος, ἡ δὲ ὀκτα-
έτις, ἡ δὲ σμικρὸν πρὸς τρισὶν ἔτεσιν, ἡ δὲ οὔπω ἐνι-
αυσία. ταύτας ἐκδοτέον ἐμοί ἐστι καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐπι-
τηδείοις, αἷς ἂν ἐγὼ ἐπιβιῶ· αἷς δ' ἂν μή, χαιρόντων.
καὶ ὧν ἂν γένωνται οἱ πατέρες αὐτῶν ἐμοῦ πλουσιώ-
τεροι, οὐκ ἐκδοτέον· τὰ δὲ νῦν ἐγὼ αὐτῶν εὐπορώτε-
ρος. καὶ τὰς μητέρας δὲ αὐτῶν ἐγὼ ἐξέδωκα καὶ μετ'
E ἄλλων καὶ μετὰ Δίωνος. | ἡ μὲν οὖν Σπευσίππῳ γα-
μεῖται, ἀδελφῆς οὖσα αὐτῷ θυγάτηρ· δεῖ δὴ ταύτῃ
οὐδὲν πλέον ἢ τριάκοντα μνῶν· μέτριαι γὰρ αὗται
ἡμῖν προῖκες. ἔτι δὲ ἐὰν ἡ μήτηρ τελευτήσῃ ἡ ἐμή, οὐ-
δὲν αὖ πλείονος ἢ δέκα μνῶν δέοι ἂν εἰς τὴν οἰκοδο-
μίαν τοῦ τάφου. καὶ περὶ ταῦτα τὰ μὲν ἐμὰ ἀναγκαῖα
σχεδόν τι ἐν τῷ νῦν ταῦτά ἐστιν· ἐὰν δέ τι ἄλλο
γίγνηται ἴδιον ἢ δημόσιον ἀνάλωμα διὰ τὴν παρὰ σὲ
ἄφιξιν, ὥσπερ τότε ἔλεγον δεῖ ποιεῖν, ἐμὲ μὲν διαμά-
χεσθαι, ὅπως ὡς ὀλίγιστον γένηται τὸ ἀνάλωμα, ὃ δ'
362 ἂν μὴ δύνωμαι, * σὴν εἶναι τὴν δαπάνην. Τὸ δὴ με-
τὰ ταῦτα λέγω περὶ τῶν σῶν αὖ χρημάτων τῶν Ἀθή-
νησι τῆς ἀναλώσεως, ὅτι πρῶτον μέν, ἐάν τι δέῃ ἐμὲ
ἀναλίσκειν εἰς χορηγίαν ἤ τι τοιοῦτον, οὐκ ἔστι σοι
ξένος οὐδεὶς ὅστις δώσει, ὡς ᾠόμεθα· ἐπεὶ καὶ ἄν τι
σοὶ αὐτῷ διαφέρῃ μέγα, ὥστε ἀναλωθὲν μὲν ἤδη ὀνῆ-
σαι, μὴ ἀναλωθὲν δὲ ἀλλ' ἐγχρονισθέν, ἕως ἄν τις
παρὰ σοῦ ἔλθῃ, βλάψαι, πρὸς τῷ χαλεπῷ τὸ τοιοῦ-
τόν σοί ἐστι καὶ αἰσχρόν. ἐγὼ γὰρ δὴ ταῦτά γε ἐξή-
B τασα, παρ' | Ἀνδρομήδη τὸν Αἰγινήτην πέμψας Ἐρα-
στον, παρ' οὗ ἐκέλευες τοῦ ὑμετέρου ξένου, εἴ τι δεοί-
μην, λαμβάνειν, βουλόμενος καὶ ἄλλα μείζονα, ἃ ἐπέ-
στελλες, πέμπειν. ὁ δὲ εἶπεν εἰκότα καὶ ἀνθρώπινα,
ὅτι καὶ πρότερον ἀναλώσας τῷ πατρί σου μόλις κομί-
σαιτο, καὶ νῦν σμικρὰ μὲν δοίη ἄν, πλείω δὲ οὔ. οὕτω
δὴ παρὰ Λεπτίνου ἔλαβον· καὶ τοῦτό γε ἄξιον ἐπαι-
νέσαι Λεπτίνην, οὐχ ὅτι ἔδωκεν, ἀλλ' ὅτι προθύμως,
καὶ τὰ ἄλλα περὶ σὲ καὶ λέγων καὶ πράττων, | ὅ τι C
οἷός τ' ἦν ἐπιτήδειος, φανερὸς ἦν. χρὴ γὰρ δὴ καὶ τὰ
τοιαῦτα καὶ τἀναντία τούτων ἐμὲ ἀπαγγέλλειν, ὁποῖός
τις ἂν ἕκαστος ἐμοὶ φαίνηται περὶ σέ. τὸ δ' οὖν περὶ
τῶν χρημάτων ἐγώ σοι παρρησιάσομαι· δίκαιον γάρ·
καὶ ἅμα ἐμπείρως ἔχων τῶν παρὰ σοὶ λέγοιμ' ἄν. οἱ
προσαγγέλλοντες ἑκάστοτέ σοι, ὅ τι ἂν οἴωνται ἀνά-
λωμα εἰσαγγέλλειν, οὐκ ἐθέλουσι προσαγγέλλειν, ὡς δὴ
ἀπεχθησόμενοι. ἔθιζε οὖν αὐτοὺς καὶ ἀνάγκαζε φρά-
ζειν καὶ ταῦτα | καὶ τὰ ἄλλα· σὲ γὰρ δεῖ εἰδέναι τε D
τὰ πάντα κατὰ δύναμιν καὶ κριτὴν εἶναι καὶ μὴ φεύ-
γειν τὸ εἰδέναι. πάντων γὰρ ἄριστόν σοι ἔσται πρὸς
τὴν ἀρχήν· τὰ γὰρ ἀναλώματα ὀρθῶς ἀναλισκόμενα
καὶ ὀρθῶς ἀποδιδόμενα πρός τε τἆλλα καὶ πρὸς αὐ-
τὴν τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν καὶ σὺ δὴ φῂς ἀγαθὸν
εἶναι καὶ φήσεις. μὴ οὖν σε διαβαλλόντων πρὸς τοὺς
ἀνθρώπους οἱ κήδεσθαί σου φάσκοντες· τοῦτο γὰρ
οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλὸν πρὸς δόξαν σοι δοκεῖ ξύμ-
βολον | εἶναι. Τὰ μετὰ ταῦτα περὶ Δίωνος λέγοιμ' E
ἄν. τὰ μὲν οὖν ἄλλ' οὔπω ἔχω λέγειν, πρὶν ἂν παρὰ
σοῦ ἔλθωσιν αἱ ἐπιστολαί, ὥσπερ ἔφης· περὶ μέντοι
ἐκείνων ὧν οὐκ εἴας μεμνῆσθαι πρὸς αὐτόν, οὔτε
ἐμνήσθην οὔτε διελέχθην, ἐξεπειρώμην δὲ εἴτε χαλεπῶς
εἴτε ῥᾳδίως οἴσει γιγνομένων, καί μοι ἐδόκει οὐκ ἠρέ-
μα ἂν ἄχθεσθαι εἰ γίγνοιτο. τὰ δὲ ἄλλα περὶ σὲ καὶ
λόγῳ καὶ ἔργῳ μέτριός μοι δοκεῖ εἶναι Δίων. Κρα-
τίνῳ τῷ Τιμοθέου μὲν * ἀδελφῷ, ἐμῷ δ' ἑταίρῳ, θώ- 363
ρακα δωρησώμεθα ὁπλιτικὸν τῶν μάλα καλῶν τῶν πε-
ζῶν, καὶ ταῖς Κέβητος θυγατράσι χιτώνια τρία ἑπτα-
πήχη, μὴ τῶν πολυτελῶν τῶν Ἀμοργίνων, ἀλλὰ τῶν
Σικελικῶν τῶν λινῶν. ἐπιεικῶς δὲ γιγνώσκεις τοὔνομα
Κέβητος· γεγραμμένος γάρ ἐστιν ἐν τοῖς Σωκρατείοις
λόγοις μετὰ Σιμμίου Σωκράτει διαλεγόμενος ἐν τῷ πε-
ρὶ ψυχῆς λόγῳ, ἀνὴρ πᾶσιν ἡμῖν οἰκεῖός τε καὶ εὔνους.
Περὶ δὲ δὴ τοῦ ξυμβόλου | τοῦ περὶ τὰς ἐπιστολάς, B
ὅσας τε ἂν ἐπιστέλλω σπουδῇ καὶ ὅσας ἂν μή, οἶμαι
μέν σε μεμνῆσθαι, ὅμως δ' ἐννόει καὶ πάνυ πρόσεχε
τὸν νοῦν· πολλοὶ γὰρ οἱ κελεύοντες γράφειν, οὓς οὐ
ῥᾴδιον φανερῶς διωθεῖσθαι. τῆς μὲν γὰρ σπουδαίας
ἐπιστολῆς θεὸς ἄρχει, θεοὶ δὲ τῆς ἧττον. Οἱ πρέ-
σβεις καὶ ἐδέοντο ἐπιστέλλειν σοι, καὶ εἰκός· πάνυ γὰρ
προθύμως σὲ πανταχοῦ καὶ ἐμὲ ἐγκωμιάζουσι, καὶ
οὐχ ἥκιστα Φίλαγρος, ὃς τότε τὴν χεῖρα ἠσθένει. καὶ
Φιλαΐδης ὁ παρὰ | βασιλέως ἥκων τοῦ μεγάλου ἔλεγε C
περὶ σοῦ· εἰ δὲ μὴ πάνυ μακρᾶς ἐπιστολῆς ἦν, ἔγρα-
ψα ἂν ἃ ἔλεγε, νῦν δὲ Λεπτίνου πυνθάνου. Ἂν τὸν
θώρακα ἢ ἄλλο τι ὧν ἐπιστέλλω πέμπῃς, ἂν μὲν αὐ-
τός τῳ βούλῃ, εἰ δὲ μή, Τηρίλλῳ δός· ἔστι δὲ τῶν ἀεὶ
πλεόντων, ἡμέτερος ἐπιτήδειος καὶ τὰ ἄλλα καὶ περὶ
φιλοσοφίαν χαρίεις. Τίσωνος δ' ἔστι κηδεστής, ὃς
τότε ὅθ' ἡμεῖς ἀπεπλέομεν ἐπολιανόμει. Ἔρρωσο καὶ
φιλοσόφει καὶ τοὺς ἄλλους προτρέπου | τοὺς νεωτέ- D

ρους, καὶ τοὺς συσφαιριστὰς ἀσπάζου ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ
πρόςταττε τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ἀριστοκρίτῳ, ἐάν τις
παρ' ἐμοῦ λόγος ἢ ἐπιστολὴ ἴῃ παρὰ σέ, ἐπιμελεῖσθαι
ὅπως ὡς τάχιστα σὺ αἴσθῃ, καὶ ὑπομιμνήσκειν σε,
ἵνα ἐπιμελῇ τῶν ἐπισταλέντων. καὶ νῦν Λεπτίνῃ τῆς
ἀποδόσεως τοῦ ἀργυρίου μὴ ἀμελήσῃς, ἀλλ' ὡς τάχι-
στα ἀπόδος, ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοῦτον ὁρῶντες
προθυμότεροι ὦσιν ἡμῖν ὑπηρετεῖν. Ἰατροκλῆς ὁ με-
τὰ Μυρωνίδου ' τότε ἐλεύθερος ἀφεθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πλεῖ E
νῦν μετὰ τῶν πεμπομένων παρ' ἐμοῦ· ἔμμισθον οὖν
που αὐτὸν κατάστησον ὡς ὄντα σοι εὔνουν, καὶ ἄν τι
βούλῃ, αὐτῷ χρῶ. καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἢ αὐτὴν ἢ εἰ
ὑπόμνημα αὐτῆς σώζεται, καὶ αὐτὸς ἴσθι.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΟΙ ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΞΙΟΧΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ, ΑΞΙΟΧΟΣ.

364 I. * Ἐξιόντι μοι ἐς Κυνόσαργες καὶ γενομένῳ κα-
τὰ τὸν Ἰλισσὸν διῇξε φωνὴ βοῶντός του, Σώκρατες,
Σώκρατες. ὡς δὲ ἐπιστραφεὶς περιεσκόπουν, ὁπόθεν
εἴη, Κλεινίαν ὁρῶ τὸν Ἀξιόχου θέοντα ἐπὶ Καλλιρόην
μετὰ Δάμωνος τοῦ μουσικοῦ καὶ Χαρμίδου τοῦ Γλαύ-
κωνος· ἤστην δὲ αὐτῷ ὁ μὲν διδάσκαλος τῶν κατὰ
B μουσικήν, ὁ δ' ἐξ ἑταιρείας ἐραστὴς ' ἅμα καὶ ἐρώμε-
νος. ἐδόκει οὖν μοι ἀφεμένῳ τῆς εὐθὺ ὁδοῦ ἀπαντᾶν
αὐτοῖς, ὅπως ῥᾷστα ὁμοῦ γενοίμεθα. δεδακρυμένος δὲ
ὁ Κλεινίας, Σώκρατες, ἔφη, νῦν ὁ καιρὸς ἐνδείξασθαι
τὴν ἀεὶ θρυλουμένην πρὸς σοῦ σοφίαν. ὁ γὰρ πατὴρ
ἔκ τινος ὥρας αἰφνιδίου ἀδυνάτως ἔχει καὶ πρὸς τῷ
τέλει τοῦ βίου ἐστίν, ἀνιαρῶς τε φέρει τὴν τελευτήν,
καίτοι γε τὸν πρόσθεν χρόνον διαχλευάζων τοὺς μορ-
C μολυττομένους τὸν θάνατον καὶ πρᾴως ' ἐπιτωθάζων.
ἀφικόμενος οὖν παρηγόρησον αὐτὸν ὡς εἴωθας, ὅπως
ἀστενακτὶ ἐς τὸ χρεὼν ἴῃ, καὶ 'μοὶ σὺν τοῖς λοιποῖς
ἵνα καὶ τοῦτο εὐσεβηθῇ. Ἀλλ' οὐκ ἀτυχήσεις μου, ὦ
Κλεινία, οὐδενὸς τῶν μετρίων, καὶ ταῦτα ἐφ' ὅσια
παρακαλῶν. ἐπειγώμεθα δ' οὖν· εἰ γὰρ οὕτως ἔχει,
ὠκύτητος δεῖ. ΚΛ. Ὀφθέντος σου μόνον, ὦ Σώκρα-
τες, ῥᾴσει· καὶ γὰρ ἤδη πολλάκις αὐτῷ γέγονε συμ-
πτώματος ἀνασφῆλαι. Ὡς δὲ θᾶττον τὴν παρὰ τὸ
D τεῖχος ' ᾔειμεν, ταῖς Ἰτωνίαις, πλησίον γὰρ ᾤκει τῶν
365 πυλῶν, * πρὸς τῇ Ἀμαζονίδι στήλῃ, καταλαμβάνομεν
ἤδη μὲν συνειλεγμένον αὐτὸν τὰς ἁφὰς καὶ τῷ σώματι
ῥωμαλέον, ἀσθενῆ δὲ τὴν ψυχήν, πάνυ ἐνδεᾶ παραμυ-
θίας, πολλάκις δ' ἀναφερόμενον καὶ στεναγμοὺς ἱέντα
σὺν δακρύοις καὶ κροτήσεσι χειρῶν. II. Κατιδὼν δὲ
αὐτόν, Ἀξίοχε, τί ταῦτα; ἔφην· ποῦ τὰ πρόσθεν αὐ-
χήματα καὶ αἱ συνεχεῖς εὐλογίαι τῶν ἀρετῶν καὶ τὸ
ἄῤῥητον ἐν σοὶ θάρσος; ὡς γὰρ ἀγωνιστὴς δειλός, ἐν
τοῖς γυμνασίοις γενναῖος φαινόμενος, ἀπολέλοιπας ἐν
τοῖς ἄθλοις. ' οὐκ ἐπιλογιεῖ τὴν φύσιν περιεσκεμμένος, B
ἀνὴρ τοσόςδε τῷ χρόνῳ καὶ κατήκοος λόγων, καὶ εἰ
μηδὲν ἕτερον, Ἀθηναῖος, ὅτι, τὸ κοινὸν δὴ τοῦτο καὶ
πρὸς ἁπάντων θρυλούμενον, παρεπιδημία τίς ἐστιν ὁ
βίος, καὶ ὅτι δεῖ ἐπιεικῶς διαγαγόντας εὐθύμως μόνον
οὐχὶ παιανίζοντας εἰς τὸ χρεὼν ἀπιέναι; τὸ δὲ οὕτω
μαλακῶς καὶ δυσαποσπάστως ἔχειν νηπίου δίκην, οὐ
περὶ φρονοῦσαν ἡλικίαν ἐστίν. ' ΑΞ. Ἀληθῆ ταῦτα, C
ὦ Σώκρατες, καὶ ὀρθῶς μοι φαίνει λέγων· ἀλλ' οὐκ
οἶδ' ὅπως παρ' αὐτὸ τὸ δεινὸν γενομένῳ οἱ μὲν καρ-
τεροὶ καὶ περιττοὶ λόγοι ὑπεκπνέουσι λεληθότως καὶ
ἀτιμάζονται, ἀντίσχει δὲ δέος τι, ποικίλως μοι περια-
μύττον τὸν νοῦν, εἰ στερήσομαι τοῦδε τοῦ φωτὸς καὶ
τῶν ἀγαθῶν, ἀειδὴς δὲ καὶ ἄπυστος ὁπηδήποτε κεί-
σομαι σηπόμενος, εἰς εὐλὰς καὶ κνώδαλα μεταβάλλων.
III ΣΩ. Συνάπτεις ' γάρ, ὦ Ἀξίοχε, παρὰ τὴν ἀνε- D
πιστασίαν [ἀνεπιλογίστως] ἀναισθησίᾳ αἴσθησιν, καὶ
σεαυτῷ ὑπεναντία καὶ ποιεῖς καὶ λέγεις, οὐκ ἐπιλογι-
ζόμενος, ὅτι ἅμα μὲν ὀδύρει τὴν ἀναισθησίαν, ἅμα δὲ
ἀλγεῖς ἐπὶ σήψεσι καὶ στερήσει τῶν ἡδέων, ὥςπερ εἰς
ἕτερον ζῆν ἀποθανούμενος, ἀλλ' οὐκ εἰς παντελῆ με-
ταβαλὼν ἀναισθησίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῇ πρὸ τῆς γε-
νέσεως. ὡς οὖν ἐπὶ τῆς τοῦ Δράκοντος ἢ Κλεισθένους
πολιτείας οὐδὲν περὶ σὲ κακὸν ἦν· ἀρχὴν γὰρ οὐκ ἦς,
περὶ ὃν ἂν ἦν· οὕτως οὐδὲ μετὰ τὴν τελευτὴν ' γενή- E

σεται· σὺ γὰρ οὐκ ἔσει περὶ ὃν ἔσται. πάντα τοιγαρ-
οῦν τὸν τοιόνδε φλύαρον ἀποσκέδασαι, τοῦτο ἐννοή-
σας, ὅτι τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης καὶ τῆς
ψυχῆς ἐς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον τὸ ὑπολειφθὲν
σῶμα, γεῶδες ὂν καὶ ἄλογον, οὐκ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος.
ἡμεῖς μὲν γάρ ἐσμεν ψυχή, ζῷον ἀθάνατον ἐν θνητῷ
366 καθειργμένον * φρουρίῳ· τὸ δὲ σκῆνος τουτὶ πρὸς κα-
κοῦ περιήρμοσεν ἡ φύσις, ᾧ τὰ μὲν ἥδοντα ἀμυχιαῖα
καὶ πτηνὰ καὶ εἰς πλείους ὀδύνας ἀνακεκραμένα, τὰ δὲ
ἀλγεινὰ ἀκραιφνῆ καὶ πολυχρόνια καὶ τῶν ἡδόντων
ἄμοιρα· νόσους δὲ καὶ φλεγμονὰς τῶν αἰσθητηρίων,
ἔτι δὲ τὰς ἐντὸς κακότητας, οἷς ἀναγκαστῶς, ἅτε παρ-
εσπαρμένη τοῖς πόροις, ἡ ψυχὴ συναλγοῦσα τὸν οὐ-
ράνιον ποθεῖ καὶ σύμφυλον αἰθέρα, καὶ διψᾷ, τῆς
ἐκεῖσε διαίτης καὶ χορείας ὀριγνωμένη. ὥστε ἡ τοῦ ζῆν
B ἀπαλλαγὴ | κακοῦ τινός ἐστιν εἰς ἀγαθὸν μεταβολή.
IV. ΑΞ. Κακὸν οὖν, ὦ Σώκρατες, ἡγούμενος τὸ ζῆν
πῶς ἐν αὐτῷ μένεις; καὶ ταῦτα φροντιστὴς ὢν καὶ
ὑπὲρ ἡμᾶς τοὺς πολλοὺς τῷ νῷ διαφέρων; ΣΩ. Ἀξίο-
χε, σὺ δὲ οὐκ ἐτυμά μοι μαρτυρεῖς, οἴει δὲ καθάπερ
Ἀθηνίων ἡ πληθύς, ἐπειδὴ ζητητικός εἰμι τῶν πρα-
γμάτων, ἐπιστήμονά του εἶναί με. ἐγὼ δὲ εὐξαίμην ἂν
τὰ κοινὰ ταῦτα εἰδέναι· τοσοῦτον ἀποδέω τῶν περιτ-
C τῶν. καὶ ταῦτα δέ, ἃ λέγω, Προδίκου ἐστὶ τοῦ | σο-
φοῦ ἀπηχήματα, τὰ μὲν διμοίρου ἐωνημένα, τὰ δὲ
δυοῖν δραχμαῖν, τὰ δὲ τετραδράχμου. προῖκα γὰρ ἀνὴρ
οὗτος οὐδένα διδάσκει, διὰ παντὸς δὲ ἔθος ἐστὶν αὐ-
τῷ φωνεῖν τὸ Ἐπιχάρμειον, ἃ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει·
δός τι, καὶ λαβέ τι. καὶ πρώην γοῦν παρὰ Καλλίᾳ τῷ
Ἱππονίκου ποιούμενος ἐπίδειξιν τοσάδε τοῦ ζῆν κατεῖ-
πεν, ὥστε ἔγωγε μὲν παρὰ ἀκαρῆ διέγραψα τὸν βίον,
καὶ ἐξ ἐκείνου θανατᾷ μου ἡ ψυχή, Ἀξίοχε. ΑΞ. Τί-
D να δὲ ἦν τὰ λεχθέντα; V. ΣΩ. | Φράσαιμι ἄν σοι
ταῦτα ἃ μνημονεύσω. ἔφη γάρ· Τί μέρος τῆς ἡλικίας
ἄμοιρον τῶν ἀνιαρῶν; οὐ κατὰ μὲν τὴν πρώτην γένε-
σιν τὸ νήπιον κλαίει, τοῦ ζῆν ἀπὸ λύπης ἀρχόμενον;
οὐ λείπεται γοῦν οὐδεμιᾶς ἀλγηδόνος, ἀλλ' ἢ δι' ἔν-
δειαν ἢ περιψυγμὸν ἢ θάλπος ἢ πληγὴν ὀδυνᾶται, λα-
λῆσαι μὲν οὔπω δυνάμενον ἃ πάσχει, κλαυθμαριζόμε-
νον δὲ καὶ ταύτην τῆς δυσαρεστήσεως μίαν ἔχον φω-
νήν. ὁπόταν δὲ εἰς τὴν ἑπταετίαν ἀφίκηται πολλοὺς
E πόνους διαντλῆσαν, παιδαγωγοὶ καὶ | γραμματισταὶ
καὶ παιδοτρίβαι τυραννοῦντες· αὐξομένου δὲ κριτικοί,
γεωμέτραι, τακτικοί, πολὺ πλῆθος δεσποτῶν. ἐπειδὰν
δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐγγραφῇ καὶ φόβος χείρων ᾖ, τὸ
367 Λύκειον καὶ * Ἀκαδημία καὶ γυμνασιαρχία καὶ ῥάβδοι
καὶ κακῶν ἀμετρίαι· καὶ πᾶς ὁ τοῦ μειρακίσκου πόνος
ἐστὶν ὑπὸ σωφρονιστὰς καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς νέους αἵρε-
σιν τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς. ἐπειδὰν δὲ ἀπολυθῇ
τούτων, φροντίδες ἄντικρυς ὑπέδυσαν καὶ διαλογισμοὶ
τίνα τὴν τοῦ βίου ὁδὸν ἐνστήσονται, καὶ τοῖς ὕστερον
χαλεποῖς ἐφάνη τὰ πρῶτα παιδικὰ καὶ νηπίων ὡς ἀλη-
θῶς φόβητρα· στρατεῖαί τε γὰρ καὶ τραύματα καὶ
B συνεχεῖς ἀγῶνες. εἶτα | λαθὸν ὑπεισῆλθε τὸ γῆρας, εἰς
ὃ πᾶν συρρεῖ τὸ τῆς φύσεως ἐπίκηρον καὶ δυσαλθές.
κἂν μή τις θᾶττον ὡς χρέος ἀποδιδῷ τὸ ζῆν, ὡς ὀβο-
λοστάτις ἡ φύσις ἐπιστᾶσα ἐνεχυράζει τοῦ μὲν ὄψιν,
τοῦ δὲ ἀκοήν, πολλάκις δὲ ἄμφω. κἂν ἐπιμείνῃ τις,
παρέλυσεν, ἐλωβήσατο, παρήρθρωσεν. ἄλλοι πολυγή-
ρως ἀκμάζουσι, καὶ τῷ νῷ δὶς παῖδες [οἱ γέροντες]
γίγνονται. VI. Καὶ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρω-
πείων ἐπιστήμονες, οὓς ἂν περὶ πλείστου | ποιῶνται, C
θᾶττον ἀπαλλάττουσι τοῦ ζῆν. Ἀγαμήδης γοῦν καὶ
Τροφώνιος οἱ δειμάμενοι τὸ Πυθοῖ τοῦ θεοῦ τέμενος,
εὐξάμενοι τὸ κράτιστον αὐτοῖς γενέσθαι, κοιμηθέντες
οὐκέτ' ἀνέστησαν· οἵ τε τῆς Ἀργείας ἱερείας υἱεῖς,
ὁμοίως εὐξαμένης αὐτοῖς τῆς μητρὸς γενέσθαι τι τῆς
εὐσεβείας παρὰ τῆς Ἥρας γέρας, ἐπειδὴ τοῦ ζεύγους
ὑστερήσαντος ὑποδύντες αὐτοὶ διήνεγκαν αὐτὴν εἰς τὸν
νεών, μετὰ τὴν εὐχὴν νυκτὶ μετήλλαξαν. Μακρὸν ἂν
εἴη | διεξιέναι τὰ τῶν ποιητῶν, οἳ ποιήμασι θειοτέ- D
ροις τὰ περὶ τὸν βίον θεσπιῳδοῦσιν, ὡς κατοδύρονται
τὸ ζῆν· ἑνὸς δὲ μόνου μνησθήσομαι τοῦ ἀξιολογωτά-
του, λέγοντος· ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δει-
λοῖσι βροτοῖσιν, ζώειν ἀχνυμένοις, καί· οὐ μὲν
γάρ τί ποτ' ἐστὶν ὀϊζυρώτερον ἀνδρὸς πάντων
ὅσσα τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει. * τὸν δ' 368
Ἀμφιάραον τί φησιν; τὸν περὶ κῆρι φίλει Ζεύς τ'
αἰγίοχος καὶ Ἀπόλλων παντοίῃ φιλότητ'· οὐδ'
ἵκετο γήραος οὐδόν. ὁ δὲ κελεύων τὸν φύντα
θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά, τί σοι φαίνεται;
ἀλλὰ παύομαι, μήποτε παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν μηκύνω
καὶ ἑτέρων μιμνησκόμενος. VII. Ποίαν δέ τις ἑλό-
μενος ἐπιτήδευσιν ἢ τέχνην οὐ μέμψεται καὶ τοῖς | B
παροῦσι χαλεπανεῖ; τοὺς χειρωνακτικοὺς ἐπέλθωμεν
καὶ βαναύσους, πονουμένους ἐκ νυκτὸς εἰς νύκτα, καὶ
μόλις ποριζομένους τἀπιτήδεια, κατοδυρομένων τε αὐ-
τῶν καὶ πᾶσαν ἀγρυπνίαν ἀναπιμπλάντων ὀλοφυρμοῦ
καὶ δακρύων; ἀλλὰ τὸν πλωτικὸν καταλεξώμεθα, πε-
ραιούμενον διὰ τοσῶνδε κινδύνων, καὶ μήτε, ὡς ἀπε-
φήνατο Βίας, ἐν τοῖς τεθνηκόσιν ὄντα μήτε ἐν τοῖς
βιοῦσιν; ὁ γὰρ ἐπίγειος ἄνθρωπος ὡς ἀμφίβιος αὑτὸν
εἰς | τὸ πέλαγος ἔρριψεν, ἐπὶ τῇ τύχῃ γενόμενος πᾶς. C
ἀλλ' ἡ γεωργία γλυκύ; δῆλον· ἀλλ' οὐχ ὅλον, ὥς φα-
σιν, ἕλκος, ἀεὶ λύπης πρόφασιν εὑρισκόμενον; κλᾶον
νυνὶ μὲν αὐχμόν, νυνὶ δὲ ἐπομβρίας, νυνὶ δὲ ἐπίκαυ-
σιν, νυνὶ δὲ ἐρυσίβην, νυνὶ δὲ θάλπος ἄκαιρον ἢ
κρύος; ἀλλ' ἡ πολυτίμητος πολιτεία, πολλὰ γὰρ ὑπερ-
βαίνω, διὰ πόσων ἐλαύνεται δεινῶν; τὴν μὲν χαρὰν
ἔχουσα φλεγμονῆς δίκην παλλομένην καὶ σφυγματώδη,
τὴν δὲ | ἀπότευξιν ἀλγεινὴν καὶ θανάτων μυρίων χεί- D
ρω. τίς γὰρ ἂν εὐδαιμονήσειε πρὸς ὄχλον ζῶν, εἰ ποπ-
πυσθείη καὶ κροτηθείη δήμου παίγνιον ἐκβαλλόμενον,
συριττόμενον, ζημιούμενον, θνῆσκον, ἐλεούμενον· ἐπεί
τοί γε, Ἀξίοχε πολιτικέ, ποῦ τέθνηκε Μιλτιάδης; ποῦ
δὲ Θεμιστοκλῆς; ποῦ δ' Ἐφιάλτης; ποῦ δ' οἱ πρώην
στρατηγοί; ὅτ' ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπηρόμην τὴν γνώμην·
οὐ γὰρ ἐφαίνετό μοι σεμνὸν μαινομένῳ δήμῳ συνεξάρ-
χειν· οἱ δὲ περὶ Θηραμένην καὶ Καλλίξενον τῇ ὑστε-
ραίᾳ | προέδρους ἐγκαθέτους ὑφέντες κατεχειροτόνη- E
σαν τῶν ἀνδρῶν ἄκριτον θάνατον. καίτοι γε σὺ μό-
νος * αὐτοῖς ἤμυνες καὶ Ἐρυπτόλεμος, τρισμυρίων ἐκ- 369
κλησιαζόντων. VIII. ΑΞ. Ἔστι ταῦτα, ὦ Σώκρατες·
καὶ ἔγωγε ἐξ ἐκείνου ἅλις ἔσχον τοῦ βήματος καὶ χα-
λεπώτερον οὐδὲν ἐφάνη μοι πολιτείας. δῆλον δὲ τοῖς
ἐν τῷ ἔργῳ γενομένοις. σὺ μὲν γὰρ οὕτω λαλεῖς, ὡς
ἐξ ἀπόπτου θεώμενος, ἡμεῖς δ' ἴσμεν ἀκριβέστερον οἱ
διὰ πείρας ἰόντες. δῆμος γάρ, ὦ φίλε Σώκρατες, ἀχά-

ριστον, ἀψίκορον, ὠμόν, βάσκανον, ἀπαίδευτον, ὡς ἂν
συνηρανισμένον ἐκ συγκλύδων ὄχλου καὶ βιαίων φλυά-
B ρων. ὁ δὲ | τούτῳ προσεταιριζόμενος ἀθλιώτερος μα-
κρῷ. ΣΩ. Ὁπότε οὖν, ὦ Ἀξίοχε, τὴν ἐλευθεριωτά-
την ἐπιστήμην τίθεσαι τῶν λοιπῶν ἀπευκταιοτάτην,
τί τὰς λοιπὰς ἐπιτηδεύσεις ἐννοήσομεν; οὐ φευκτάς;
ἤκουσα δέ ποτε καὶ τοῦ Προδίκου λέγοντος, ὅτι ὁ
θάνατος οὔτε περὶ τοὺς ζῶντάς ἐστιν οὔτε περὶ τοὺς
μετηλλαχότας. IX. ΑΞ. Πῶς φής, ὦ Σώκρατες; ΣΩ.
C Ὅτι περὶ μὲν τοὺς ζῶντας οὐκ ἔστιν, οἱ δὲ | ἀποθα-
νόντες οὐκ εἰσίν. ὥστε οὔτε περὶ σὲ νῦν ἐστίν, οὐ γὰρ
τέθνηκας, οὔτε εἴ τι πάθοις, ἔσται περὶ σέ· σὺ γὰρ
οὐκ ἔσει. μάταιος οὖν ἡ λύπη, περὶ τοῦ μήτε ὄντος
μήτε ἐσομένου περὶ Ἀξίοχον Ἀξίοχον ὀδύρεσθαι, καὶ
ὅμοιον ὡς εἰ περὶ τῆς Σκύλλης ἢ τοῦ Κενταύρου τις
ὀδύροιτο, τῶν μήτε ὄντων νῦν περὶ σὲ μήτε ὕστερον
μετὰ τὴν τελευτὴν ἐσομένων. τὸ γὰρ φοβερὸν τοῖς οὖ-
D σίν ἐστι· τοῖς δ' οὐκ οὖσι πῶς | ἂν εἴη; ΑΞ. Σὺ
μὲν ἐκ τῆς ἐπιπολαζούσης τὰ νῦν λεσχηνείας τὰ σοφὰ
ταῦτα εἴρηκας· ἐκεῖθεν γάρ ἐστιν ἥδε ἡ φλυαρολογία,
πρὸς τὰ μειράκια διακεκοσμημένη· ἐμὲ δὲ ἡ στέρησις
τῶν ἀγαθῶν τοῦ ζῆν λυπεῖ, κἂν πιθανωτέρους τούτων
λόγους [ἄρτι] κροτήσῃς, ὦ Σώκρατες. οὐκ ἐπαΐει γὰρ
ὁ νοῦς ἀποπλανώμενος εἰς εὐεπείας λόγων, οὐδὲ ἅπτε-
ται ταῦτα τῆς ὁμοχροίας, ἀλλ' εἰς μὲν πομπὴν καὶ
ῥημάτων ἀγλαϊσμὸν ἀνύτει, τῆς δὲ ἀληθείας ἀποδεῖ.
E τὰ δὲ παθήματα | σοφισμάτων οὐκ ἀνέχεται, μόνοις
δὲ ἀρκεῖται τοῖς δυναμένοις καθικέσθαι τῆς ψυχῆς.
X. ΣΩ. Συνάπτεις γάρ, ὦ Ἀξίοχε, ἀνεπιλογίστως, τῇ
στερήσει τῶν ἀγαθῶν ἀντεισάγων κακῶν αἴσθησιν,
370 ἐκλαθόμενος ὅτι τέθνηκας. * λυπεῖ γὰρ τὸν στερόμε-
νον τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀντιπάθεια τῶν κακῶν, ὁ δ' οὐκ
ὢν οὐδὲ τῆς στερήσεως ἀντιλαμβάνεται. πῶς οὖν ἐπὶ
τῷ μὴ παρέξοντι γνῶσιν τῶν λυπησόντων γένοιτ' ἂν ἡ
λύπη; ἀρχὴν γάρ, ὦ Ἀξίοχε, μὴ συνυποτιθέμενος
ἁμωσγέπως μίαν αἴσθησιν, κατὰ τὸ ἀνεπιστῆμον, οὐκ
ἄν ποτε πτυρείης τὸν θάνατον. νῦν δὲ περιτρέπεις σε-
αυτόν, δειματούμενος στερήσεσθαι τῆς ψυχῆς, τῇ δὲ
στερήσει περιτίθης ψυχήν, καὶ ταρβεῖς μὲν τὸ μὴ αἰ-
σθήσεσθαι, καταλήψεσθαι δὲ οἴει τὴν οὐκ ἐσομένην
B αἴσθησιν αἰσθήσει· πρὸς | τῷ πολλοὺς καὶ καλοὺς
εἶναι λόγους περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. οὐ γὰρ
δὴ θνητή γε φύσις τόσον διήρατο μεγεθουργίας, ὥστε
καταφρονῆσαι μὲν ὑπερβαλλόντων θηρίων βίας, δια-
περαιώσασθαι δὲ πελάγη, δείμασθαι δὲ ἄστη, κατα-
στήσασθαι δὲ πολιτείας, ἀναβλέψαι δὲ εἰς τὸν οὐρα-
νὸν καὶ ἰδεῖν περιφορὰς ἄστρων καὶ δρόμους ἡλίου τε
καὶ σελήνης, ἀνατολάς τε καὶ δύσεις, ἐκλείψεις τε καὶ
C ταχείας ἀποκαταστάσεις, ἰσημερίας τε καὶ | τροπὰς
διττάς, καὶ πλειάδων χειμῶνος καὶ θέρους ἀνέμους τε
καὶ καταφορὰς ὄμβρων καὶ πρηστήρων ἐξαισίους συρ-
μούς, καὶ τὰ τοῦ κόσμου παθήματα παραπήξασθαι
πρὸς τὸν αἰῶνα, εἰ μή τι θεῖον ὄντως ἐνῆν πνεῦμα
τῇ ψυχῇ, δι' οὗ τὴν τῶν τηλικῶνδε περίνοιαν καὶ γνῶ-
σιν ἔσχεν. XI. ὥστε οὐκ εἰς θάνατον ἀλλ' εἰς ἀθα-
νασίαν μεταβάλλεις, ὦ Ἀξίοχε, οὐδὲ ἀφαίρεσιν ἕξεις
τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' εἰλικρινεστέραν τὴν ἀπόλαυσιν, οὐ-
D δὲ μεμιγμένας θνητῷ | σώματι τὰς ἡδονάς, ἀλλ' ἀκρά-
τους ἁπασῶν ἀλγηδόνων. ἐκεῖσε γὰρ ἀφίξει μονωθεὶς

ἐκ τῆσδε τῆς εἱρκτῆς, ἔνθα ἄπονα πάντα καὶ ἀστένα-
κτα καὶ ἀγήρατα, γαληνὸς δέ τις καὶ κακῶν ἄγονος
βίος, ἀσαλεύτῳ ἡσυχίᾳ εὐδιαζόμενος, καὶ περιαθρῶν
τὴν φύσιν, φιλοσοφῶν οὐ πρὸς ὄχλον καὶ θέατρον,
ἀλλὰ πρὸς ἀμφιθαλῆ τὴν ἀλήθειαν. ΑΞ. Εἰς τοὐ-
ναντίον με τῷ λόγῳ περιέστακας· οὐκέτι γάρ μοι θα-
νάτου δέος ἔνεστιν, ἀλλ' ἤδη καὶ πόθος, | ἵνα τι κἀ- E
γὼ μιμησάμενος τοὺς ῥήτορας περιττὸν εἴπω· καὶ πά-
λαι μετεωρολογῶ καὶ δίειμι τὸν ἀΐδιον καὶ θεῖον δρό-
μον, ἔκ τε τῆς ἀσθενείας ἐμαυτὸν συνείλεγμαι καὶ γέ-
γονα καινός. XII. ΣΩ. Εἰ δὲ καὶ ἕτερον βούλει λόγον,
ὃν ἐμοὶ * ἤγγειλε Γωβρύης, ἀνὴρ μάγος· ἔφη κατὰ 371
τὴν Ξέρξου διάβασιν τὸν πάππον αὐτοῦ καὶ ὁμώνυ-
μον, πεμφθέντα εἰς Δῆλον, ὅπως τηρήσειε τὴν νῆσον,
ἐν ᾗ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ἐκ τινῶν χαλκέων δέλτων,
ἃς ἐξ Ὑπερβορέων ἐκόμισαν Ὦπίς τε καὶ Ἑκάεργος,
ἐκμεμαθηκέναι κατὰ τὴν τοῦ σώματος λύσιν τὴν ψυ-
χὴν εἰς τὸν ἄδηλον χωρεῖν τόπον, κατὰ τὴν ὑπόγειον
οἴκησιν, ἐν ᾗ βασίλεια Πλούτωνος οὐχ ἥττω τῆς τοῦ
Διὸς αὐλῆς, ἅτε τῆς μὲν | γῆς ἐχούσης τὰ μέσα τοῦ B
κόσμου, τοῦ δὲ πόλου ὄντος σφαιροειδοῦς· οὗ τὸ μὲν
ἕτερον ἡμισφαίριον θεοὶ ἔλαχον οἱ οὐράνιοι, τὸ δὲ
ἕτερον οἱ ὑπένερθεν, οἱ μὲν ἀδελφοὶ ὄντες, οἱ δὲ
ἀδελφῶν παῖδες. τὰ δὲ πρόπυλα τῆς εἰς Πλούτωνος
ὁδοῦ σιδηροῖς κλείθροις καὶ κλεισὶν ὠχύρωται. ταῦτα
δὲ ἀνοίξαντα ποταμὸς Ἀχέρων ἐκδέχεται, μεθ' ὃν Κω-
κυτός, οὓς χρὴ πορθμευσάντας ἀχθῆναι ἐπὶ Μίνω καὶ
Ῥαδάμανθυν, ὃ κλήζεται πεδίον ἀληθείας. XIII. | C
ἐνταυθοῖ καθέζονται δικασταὶ ἀνακρίνοντες τῶν ἀφι-
κνουμένων ἕκαστον, τίνα βίον βεβίωκε καὶ τίσιν ἐπιτη-
δεύμασιν ἐνῳκίσθη τῷ σώματι. ψεύσασθαι μὲν οὖν
ἀμήχανον. ὅσοις μὲν οὖν ἐν τῷ ζῆν δαίμων ἀγαθὸς
ἐπέπνευσεν, εἰς τὸν τῶν εὐσεβῶν χῶρον οἰκίζονται, ἔν-
θα ἄφθονοι μὲν ὧραι παγκάρπου γονῆς βρύουσι, πη-
γαὶ δὲ ὑδάτων καθαρῶν ῥέουσι, παντοῖοι δὲ λειμῶνες
ἄνθεσι ποικίλοις ἐαριζόμενοι, διατριβαὶ δὲ φιλοσόφων
καὶ θέατρα ποιητῶν | καὶ κύκλιοι χοροὶ καὶ μουσικὰ D
ἀκούσματα, συμπόσιά τε εὐμελῆ καὶ εἰλαπίναι αὐτο-
χορήγητοι, καὶ ἀκήρατος ἀλυπία καὶ ἡδεῖα δίαιτα· οὔ-
τε γὰρ χεῖμα σφοδρὸν οὔτε θάλπος ἐγγίγνεται, ἀλλ'
εὔκρατος ἀὴρ χεῖται ἁπαλαῖς ἡλίου ἀκτῖσιν ἀνακιρνά-
μενος. ἐνταῦθα τοῖς μεμυημένοις ἐστί τις προεδρία·
καὶ τὰς ὁσίους ἁγιστείας κἀκεῖσε συντελοῦσι. πῶς οὖν
οὐ σοὶ πρώτῳ μέτεστι τῆς τιμῆς, ὄντι γεννήτῃ τῶν
θεῶν; καὶ τοὺς περὶ Ἡρακλέα τε | καὶ Διόνυσον κα- E
τιόντας εἰς Ἅιδου πρότερον λόγος ἐνθάδε μυηθῆναι,
καὶ τὸ θάρσος τῆς ἐκεῖσε πορείας παρὰ τῆς Ἐλευσι-
νίας ἐναύσασθαι. XIV. ὅσοις δὲ τὸ ζῆν διὰ κακουρ-
γημάτων ἠλάθη, ἄγονται πρὸς Ἐρινύων ἐπ' ἔρεβος καὶ
χάος διὰ ταρτάρου, ἔνθα χῶρος ἀσεβῶν καὶ Δαναΐ-
δων ὑδρεῖαι ἀτελεῖς καὶ Ταντάλου δίψος καὶ Τιτυοῦ
σπλάγχνα καὶ Σισύφου πέτρος ἀνήνυτος, οὗ τὰ τέρ-
ματα * αὖθις ἄρχεται πόνων. ἔνθα θηρσὶ περιλιχμώ- 372
μενοι καὶ λαμπάσιν ἐπιμόνως πυρούμενοι Ποινῶν καὶ
πᾶσαν αἰκίαν αἰκιζόμενοι ἀϊδίοις τιμωρίαις τρύχονται.
Ταῦτα μὲν ἐγὼ ἤκουσα παρὰ Γωβρύου, σὺ δ' ἂν ἐπι-
κρίνειας, Ἀξίοχε. ἐγὼ γὰρ λόγῳ ἀνθελκόμενος τοῦτο
μόνον ἐμπέδως οἶδα, ὅτι ψυχὴ ἅπασα ἀθάνατος, ἡ δὲ
ἐκ τοῦδε τοῦ χωρίου μετασταθεῖσα καὶ ἄλυπος. ὥστε

ἢ κάτω ἢ ἄνω εὐδαιμονεῖν σε δεῖ, Ἀξίοχε, βεβιωκότα
B εὐσεβῶς. ' ΑΞ. Αἰσχύνομαί σοί τι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες· τοσοῦτον γὰρ ἀποδέω τοῦ δεδοικέναι τὸν θάνατον, ὥστε ἤδη καὶ ἔρωτα αὐτοῦ ἔχειν. οὕτω με καὶ οὗτος ὁ λόγος, ὡς καὶ ὁ οὐράνιος, πέπεικε, καὶ ἤδη περιφρονῶ τοῦ ζῆν, ἅτε εἰς ἀμείνω οἶκον μεταστησόμενος. νυνὶ δὲ ἠρέμα κατ' ἐμαυτὸν ἀναριθμήσομαι τὰ λεχθέντα. ἐκ μεσημβρίας δὲ παρέσει μοι, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ποιήσω ὡς λέγεις. κἀγὼ δὲ ἐπάνειμι ἐς Κυνόσαργες, ἐς περίπατον, ὁπόθεν δεῦρο μετεκλήθην.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΤΑΙΡΟΣ.

C I. * Ἔχεις ἡμῖν εἰπεῖν, ὅ τί ἐστι τὸ δίκαιον; ἢ οὐκ ἄξιόν σοι δοκεῖ εἶναι λόγον περὶ αὐτοῦ ποιεῖσθαι; Ἔμοιγε καὶ μάλα. Τί οὖν ἔστι; Τί γὰρ ἄλλο γε ἢ τὰ νομιζόμενα δίκαια; Μή μοι οὕτως, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ σύ μ' ἔροιο, τί ἐστιν ὀφθαλμός; εἴποιμ' ἄν σοι, ὅτι ᾧ ὁρῶμεν· ἐὰν δὲ καὶ δεῖξαί με κελεύῃς, δείξω σοι· καὶ ἐάν με ἔρῃ, ὅτῳ ψυχὴ ὄνομα, ἐρῶ σοι ᾧ γιγνώσκομεν· ἐὰν δὲ ἔρῃ αὖ, τί ἐστι φωνή, ἀποκρινοῦμαί σοι, ᾧ διαλεγόμεθα· καὶ σὺ οὕτω φράσον ὅτι δίκαιόν ἐστιν ᾧ τί χρώμεθα, ὥσπερ ἃ νῦν δὴ ἠρόμην. Οὐ πάνυ ἔχω σοι οὕτως ἀποκρίνασθαι. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐχ οὕτως ἔχεις, ἴσως τῇδέ πῃ ῥᾷον αὐτὸ εὕροιμεν ἄν. φέρε, τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάττω τίνι σκοποῦντες δια-
373 γιγνώσκομεν; ἆρ' οὐ μέτρῳ; * Ναί. Μετὰ δὲ τοῦ μέτρου τίνι τέχνῃ; ἆρ' οὐ μετρητικῇ; Ναί. Τί δὲ τὰ κοῦφα καὶ βαρέα, ἆρ' οὐ σταθμῷ; Ναί. Μετὰ δὲ τοῦ σταθμοῦ τίνι τέχνῃ; οὐ τῇ στατικῇ; Πάνυ γε. Τί δὲ δή; τὰ δίκαια καὶ τἄδικα τίνι σκοποῦντες διαγιγνώσκομεν ὀργάνῳ, καὶ μετὰ τοῦ ὀργάνου τίνι τέχνῃ πρόσθεν; ἆρα οὐδ' οὕτω πώς σοι καταφανές ἐστιν; Οὔ. II. Ἀλλὰ πάλιν ὧδε. ὅταν ἀμφισβητῶμεν περὶ τῶν μειζόνων καὶ τῶν ἐλαττόνων, τίνες ἡμᾶς διακρινοῦσιν; οὐχ οἱ μετρηταί; Ναί. Ὅταν δὲ περὶ τῶν πολλῶν καὶ ὀλί-
B γων, ' τίνες οἱ διακρίνοντες; οὐχ οἱ ἀριθμηταί; Ἀλλὰ τί; Ὅταν δὲ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἀμφισβητῶμεν ἀλλήλοις, ἐπὶ τίνας ἐρχόμεθα καὶ τίνες ἡμᾶς οἱ διακρίνοντές εἰσιν ἑκάστοτε; εἰπέ. Ἆρά γε δικαστὰς λέγεις, ὦ Σώκρατες; Εὖ γ' εὗρες. ἴθι δὴ καὶ τόδε πειράθητι εἰπεῖν. τί ποιοῦντες διακρινοῦσιν οἱ μετρηταὶ περὶ τῶν μεγάλων καὶ σμικρῶν; ἆρ' οὐ μετροῦντες; Ναί. Τί δὲ περὶ τῶν βαρέων καὶ κούφων; οὐχ ἱστάντες; Ναί. Τί δὲ περὶ τῶν πολλῶν καὶ ὀλίγων; ἆρ'
C οὐκ ἀριθμοῦντες; Ναί. Τί δὲ ' δὴ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἄρα; ἀπόκριναι. Οὐκ ἔχω. Λέγοντες, φάθι. Ναί. Λέγοντες ἄρα ἡμᾶς διακρίνουσιν, ὅταν περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων κρίνωσιν οἱ δικασταί; Ναί. Μετροῦντες δέ γε περὶ τῶν σμικρῶν καὶ μεγάλων οἱ μετρητικοί· μέτρον γὰρ ἦν, ᾧ ταῦτ' ἐκρίνετο. Οὕτως. Ἱστάντες δ' αὖ περὶ τῶν βαρέων καὶ κούφων οἱ στατικοί· σταθμὸς γὰρ ἦν, ᾧ ταῦτ' ἐκρίνετο. Ἦν γάρ. Ἀριθμοῦντες δ' αὖ περὶ τῶν πολλῶν καὶ
ὀλίγων οἱ ἀριθμητικοί· ' ἀριθμὸς γὰρ ἦν, ᾧ ταῦτ' D
ἐκρίνετο. Οὕτω. III. Λέγοντες δέ γε, ὡς ἄρτι ὡμολογήσαμεν, περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων κρίνουσιν ἡμᾶς οἱ δικασταί· λόγος γὰρ ἦν, ᾧ ταῦτ' ἐκρίνετο. Εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ἀληθῆ μὲν οὖν· καὶ λόγος ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ᾧ τὰ δίκαια καὶ ἄδικα κρίνεται. Φαίνεται γοῦν. Τί ποτε ὄντα τὰ δίκαια καὶ τἄδικα; ὥσπερ ἂν ἡμᾶς εἴ τις ἤρετο, ἐπειδὴ μέτρον καὶ μετρητικὴ καὶ με-
τρητικὸς τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον διακρίνει, ' τί ὂν E
τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον; εἴποιμεν ἂν αὐτῷ, ὅτι τὸ μὲν μεῖζον ὑπερέχον, τὸ δὲ ἔλαττον ὑπερεχόμενον. ἐπειδὴ δὲ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον σταθμὸς καὶ στατικὴ καὶ στατικὸς διακρίνει, τί ὄν τό τε βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον; εἴποιμεν ἂν αὐτῷ, ὅτι τὸ μὲν κάτω ῥέπον ἐν τοῖς ζυγοῖς βαρύ, τὸ δὲ ἄνω κοῦφον. οὕτω δὴ εἰ καὶ ἔροιτο ἡμᾶς, ἐπειδὴ δὲ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον λόγος τε καὶ δικαστικὴ καὶ δικαστής ἐστιν ἡμῖν ὁ διακρίνων, τί ποτε ὂν τὸ δίκαιον καὶ τἄδικον; τί ἕξομεν αὐτῷ ἀποκρίνεσθαι; ἢ οὐδέπω ἔχομεν εἰπεῖν; Οὐκ ἔχομεν.
Πότερον δὲ ἑκόντας * οἴει ἔχειν τοῦτο τὸ ἄδικον τοὺς 374
ἀνθρώπους ἢ ἄκοντας; ὧδε δὲ λέγω. ἑκόντας οἴει ἀδικεῖν καὶ ἀδίκους εἶναι ἢ ἄκοντας; Ἑκόντας ἔγωγε, ὦ Σώκρατες· πονηροὶ γάρ εἰσιν. Ἑκόντας ἄρα σὺ οἴει πονηροὺς εἶναι καὶ ἀδίκους ἀνθρώπους; Ἔγωγε· σὺ δ' οὔ; Οὔκ, εἴ γέ τι δεῖ τῷ ποιητῇ πείθεσθαι. Ποίῳ ποιητῇ; Ὅστις εἶπεν· οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς οὐδ' ἄκων μάκαρ. Ἀλλά τοι, ὦ Σώκρατες, εὖ ἡ παλαιὰ παροιμία ἔχει, ὅτι πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί. IV. Θαυ-
μάζοιμ' ' ἂν εἰ τοῦτό γε ἐψεύσατο οὗτος ἀοιδός· ἐπεὶ B
εἴ σοι σχολή ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα αὐτόν, εἴτε ψευδῆ εἴτε ἀληθῆ λέγει. Ἀλλὰ σχολή. Φέρε δή, πότερον ἡγεῖ δίκαιον εἶναι ψεύδεσθαι ἢ ἀληθῆ λέγειν; Ἀληθῆ ἔγωγε. Ψεύδεσθαι ἄρα ἄδικον; Ναί. Πότερον δὲ ἐξαπατᾶν ἢ μὴ ἐξαπατᾶν; Μὴ ἐξαπατᾶν δήπου. Ἐξαπατᾶν ἄρα ἄδικον; Ναί. Τί δέ; βλάπτειν δίκαιον ἢ

C ὠφελεῖν; Ὠφελεῖν. Βλάπτειν ἄρα ἄδικον; | Ναί.
Ἔστιν ἄρα ἀληθῆ μὲν λέγειν καὶ μὴ ἐξαπατᾶν καὶ
ὠφελεῖν δίκαιον, ψεύδεσθαι δὲ καὶ βλάπτειν καὶ ἐξα-
πατᾶν ἄδικον. Ναὶ μὰ Δία σφόδρα γε. V. Ἦ καὶ
τοὺς πολεμίους; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ βλάπτειν δίκαιον
τοὺς πολεμίους, ὠφελεῖν δὲ ἄδικον; Ναί. Οὐκοῦν καὶ
ἐξαπατῶντας δίκαιον βλάπτειν τοὺς πολεμίους; Πῶς
γὰρ οὔ; Τί δέ; ψεύδεσθαι, ἵνα ἐξαπατῶμεν καὶ βλά-
πτωμεν αὐτούς, οὐ δίκαιον; Ναί. Τί δέ; τοὺς φί-
D λους οὐκ ὠφελεῖν | φῂς δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε. Πό-
τερον μὴ ἐξαπατῶντας ἢ ἐξαπατῶντας ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ
ἐκείνων; Καὶ ἐξαπατῶντας νὴ Δία. Ἀλλ' ἐξαπατῶν-
τας μὲν δίκαιον ἄρα ὠφελεῖν, οὐ μέντοι ψευδομένους
γε; ἢ καὶ ψευδομένους; Καὶ ψευδομένους δίκαιον.
Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, ψεύδεσθαί τε καὶ ἀληθῆ λέγειν
δίκαιον καὶ ἄδικον. Ναί. Καὶ μὴ ἐξαπατᾶν καὶ ἐξα-
πατᾶν δίκαιον καὶ ἄδικον. Ἔοικε. Καὶ βλάπτειν καὶ
ὠφελεῖν δίκαιον καὶ ἄδικον; Ναί. VI. Ταῦτα δή, ὡς
E ἔοικε, πάντα | τὰ τοιαῦτα ὄντα καὶ δίκαια καὶ ἄδικά
ἐστιν. Ἔμοιγε φαίνεται. Ἄκουε δή. ὀφθαλμὸν ἐγὼ
ἔχω δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρω-
ποι; Ναί. Μυκτῆρα δεξιὸν καὶ ἀριστερόν; Πάνυ
γε. Καὶ χεῖρα δεξιὰν καὶ ἀριστεράν; Ναί. Οὐκοῦν
ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ ὀνομάζων τὰ μὲν δεξιὰ φῂς εἶναι, τὰ
δὲ ἀριστερὰ τῶν ἐμῶν, εἴ σε ἐγὼ ἐροίμην ὁπότερα, ἆρ'
ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὅτι τὰ μὲν πρὸς τοῦ δεξιά ἐστι, τὰ δὲ
πρὸς τοῦ ἀριστερά; Ναί. Ἴθι δὴ καὶ ἐκεῖ, ἐπειδὴ
τὰ αὐτὰ ὀνομάζων τὰ μὲν δίκαια φῂς εἶναι, τὰ δὲ
375 ἄδικα, ἔχεις εἰπεῖν ὁπότερα τὰ δίκαια καὶ ὁπότερα *
τὰ ἄδικα; Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ ἐν μὲν τῷ δέοντι
καὶ τῷ καιρῷ ἕκαστα τούτων γιγνόμενα δίκαια εἶναι,
ἐν δὲ τῷ μὴ δέοντι ἄδικα. Καλῶς γέ σοι δοκοῦν. ὁ
μὲν ἄρα ἐν τῷ δέοντι ἕκαστα τούτων ποιῶν δίκαια

ποιεῖ, ὁ δὲ μὴ ἐν τῷ δέοντι ἄδικα; Ναί. Οὐκοῦν ὁ
μὲν τὰ δίκαια ποιῶν δίκαιος, ὁ δὲ τἄδικα ἄδικος;
Ἔστι ταῦτα. VII. Τίς οὖν ὁ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ οἷός
τε τέμνειν καὶ καίειν καὶ ἰσχναίνειν; Ὁ ἰατρός. Ὅτι
ἐπίσταται, ἢ δι' ἄλλο τι; | Ὅτι ἐπίσταται. Τίς δ' B
ἐν τῷ δέοντι σκάπτειν καὶ ἀροῦν καὶ φυτεύειν οἷός
τε; Ὁ γεωργός. Ὅτι ἐπίσταται, ἢ ὅτι οὔ; Ὅτι ἐπί-
σταται. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα οὕτως; ὁ μὲν ἐπιστάμενος
οἷός τε τὰ δέοντα ποιεῖν ἐστι καὶ ἐν τῷ δέοντι καὶ ἐν
τῷ καιρῷ, ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὔ; Οὕτω. Καὶ ψεύ-
δεσθαι ἄρα καὶ ἐξαπατᾶν καὶ ὠφελεῖν, ὁ μὲν ἐπιστά-
μενος οἷός τε ποιεῖν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ δέοντι καὶ
τῷ καιρῷ, ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος | οὔ; Ἀληθῆ λέγεις. C
Ὁ δέ γε ταῦτα ποιῶν ἐν τῷ δέοντι δίκαιος; Ναί. Δι'
ἐπιστήμην δέ γε ταῦτα ποιεῖ. Πῶς δ' οὔ; Δι'
ἐπιστήμην ἄρα δίκαιος ὁ δίκαιος. Ναί. Οὐκοῦν ὁ
ἄδικος διὰ τὸ ἐναντίον ἄδικός ἐστι τῷ δικαίῳ; Φαίνε-
ται. Ὁ δὲ δίκαιος διὰ σοφίαν δίκαιος. Ναί. VIII.
Δι' ἀμαθίαν ἄρα ὁ ἄδικος ἄδικος. Ἔοικε. Κινδυ-
νεύει ἄρα ὃ μὲν οἱ πρόγονοι ἡμῖν κατέλιπον σοφίαν,
δικαιοσύνη εἶναι, ὃ δὲ ἀμαθίαν, τοῦτο δὲ ἀδικία. | D
Ἔοικεν. Ἑκόντες δὲ ἀμαθεῖς εἰσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ
ἄκοντες; Ἄκοντες. Ἄκοντες ἄρα καὶ ἄδικοι; Φαίνε-
ται. Οἱ δὲ ἄδικοι πονηροί; Ναί. Ἄκοντες ἄρα πο-
νηροὶ καὶ ἄδικοι; Παντάπασι μὲν οὖν. Διὰ δὲ τὸ
ἄδικοι εἶναι ἀδικοῦσι; Ναί. Διὰ τὸ ἀκούσιον ἄρα;
Πάνυ γε. Οὐ μὲν δὴ διὰ τὸ ἀκούσιόν γε τὸ ἑκού-
σιον γίγνεται. Οὐ γὰρ οὖν. Διὰ δὲ τὸ ἄδικον εἶ-
ναι τὸ ἀδικεῖν γίγνεται. Ναί. Τὸ δὲ ἄδικον ἀκού-
σιον. Ἀκούσιον. Ἄκοντες ἄρα ἀδικοῦσι καὶ ἄδικοί
εἰσι καὶ πονηροί. Ἄκοντες, ὥς γε φαίνεται. Οὐκ ἄρα
ἐψεύσατο τοῦτό γε ἀοιδός. Οὐκ ἔοικεν.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΤΑΙΡΟΣ

376 I. * Ἆρα διδακτόν ἐστιν ἡ ἀρετή; ἢ οὐ διδακτόν,
ἀλλὰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται ἄνδρες, ἢ ἄλλῳ τινὶ
B τρόπῳ; Οὐκ ἔχω εἰπεῖν | ἐν τῷ παρόντι, ὦ Σώκρα-
τες. Ἀλλὰ ὧδε σκεψώμεθα αὐτό. φέρε, εἴ τις βού-
λοιτο ταύτην τὴν ἀρετὴν γενέσθαι ἀγαθὸς ἣν ἀγαθοί
εἰσιν οἱ σοφοὶ μάγειροι, πόθεν ἂν γένοιτο; Δῆλον,
ὅτι εἰ παρὰ τῶν ἀγαθῶν μαγείρων μάθοι. Τί δέ; εἰ
βούλοιτο ἀγαθὸς γενέσθαι ἰατρός, παρὰ τίνα ἂν ἐλ-
θὼν γένοιτο ἀγαθὸς ἰατρός; Δῆλον δή, ὅτι παρὰ τῶν
ἀγαθῶν τινὰ ἰατρῶν. Εἰ δὲ ταύτην τὴν ἀρετὴν ἀγα-

θὸς βούλοιτο γενέσθαι, ἥνπερ οἱ σοφοὶ τέκτονες; | C
Παρὰ τῶν τεκτόνων. Εἰ δὲ ταύτην τὴν ἀρετὴν βου-
ληθείη ἀγαθὸς γενέσθαι, ἥνπερ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί
τε καὶ σοφοί, ποῖ χρὴ ἐλθόντα μαθεῖν; Οἶμαι μὲν
καὶ ταύτην, εἴπερ μαθητός ἐστι, παρὰ τῶν ἀνδρῶν
τῶν ἀγαθῶν· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; Φέρε δή, τίνες ἡμῖν
ἄνδρες ἀγαθοὶ γεγόνασιν; ἵνα σκεψώμεθα, εἰ οὗτοί
εἰσιν οἱ τοὺς ἀγαθοὺς ποιοῦντες. Θουκυδίδης καὶ
Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης καὶ Περικλῆς. Τούτων
οὖν ἑκάστου ἔχομεν διδάσκαλον | εἰπεῖν; Οὐκ ἔχομεν· D

οὐ γὰρ λέγεται. II. Τί δέ; μαθητὴν ἢ τῶν ξένων τι-
νὰ ἢ τῶν πολιτῶν ἢ ἄλλον, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ὅστις
αἰτίαν ἔχει διὰ τὴν τούτων ὁμιλίαν σοφός τε καὶ ἀγα-
θὸς γεγονέναι; Οὐδὲ τοῦτο λέγεται. Ἀλλ' ἆρα μὴ
ἐφθόνουν μεταδιδόναι τῆς ἀρετῆς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώ-
ποις; Τάχα. Ἆρα ἵνα μὴ ἀντίτεχνοι αὐτοῖς γίγνοιν-
E το, ὥςπερ | οἱ μάγειροί τε καὶ ἰατροὶ καὶ τέκτονες
φθονοῦσιν; οὐ γὰρ λυσιτελεῖ αὐτοῖς πολλοὺς ἀντιτέ-
χνους γίγνεσθαι οὐδὲ οἰκεῖν ἐν πολλοῖς αὐτοῖς ὁμοίοις.
ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς οὐ λυ-
σιτελεῖ ἐν ὁμοίοις αὐτοῖς οἰκεῖν; Ἴσως. Εἰσὶ δὲ οἱ
αὐτοὶ οὐχὶ ἀγαθοί τε καὶ δίκαιοι; Ναί. Ἔστιν οὖν
ὅτῳ λυσιτελεῖ μὴ ἐν ἀγαθοῖς οἰκεῖν ἀνδράσιν, ἀλλ' ἐν
κακοῖς; Οὐκ ἔχω εἰπεῖν. Ἆρ' οὖν οὐδὲ τοῦτ' ἔχεις
εἰπεῖν, πότερον ἔργον ἐστὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν βλάπτειν,
τῶν δὲ κακῶν ὠφελεῖν, ἢ τοὐναντίον; Τοὐναντίον.
377 Οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἄρα ὠφελοῦσιν, οἱ * δὲ κακοὶ βλά-
πτουσι; Ναί. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι
μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; Οὐ πάνυ. III. Οὐδεὶς ἄρα
βούλεται ἐν πονηροῖς οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ἐν χρηστοῖς.
Οὕτως. Οὐδεὶς ἄρα φθονεῖ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἄλ-
λῳ, ὥςτε ἀγαθὸν καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ ποιῆσαι. Οὔκουν
φαίνεταί γε δὴ ἐκ τοῦ λόγου. Ἀκήκοας οὖν, ὅτι Θε-
μιστοκλεῖ Κλεόφαντος υἱὸς ἐγένετο; Ἀκήκοα. Οὐκοῦν
δῆλον, ὅτι οὐδὲ τῷ υἱεῖ ἐφθόνει ὡς βελτίστῳ γενέσθαι
B | ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅς γε ἄλλῳ οὐδενί, εἴπερ ἦν ἀγαθός;
ἦν δέ, ὡς φαμέν. Ναί. Οἶσθα οὖν, ὅτι Θεμιστο-
κλῆς τὸν υἱὸν ἱππέα μὲν ἐδιδάξατο σοφὸν εἶναι καὶ
ἀγαθόν· ἐπέβαινε γοῦν ἐπὶ τῶν ἵππων ὀρθὸς ἑστη-
κώς, καὶ ἠκόντιζεν ἀπὸ τῶν ἵππων ὀρθός, καὶ ἄλλα
πολλὰ καὶ θαυμάσια εἰργάζετο· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐδί-
δαξε καὶ ἐποίησε σοφόν, ὅσα διδασκάλων ἀγαθῶν εἴ-
χετο. ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων; Ἀκή-
C κοα. IV. Οὐκ ἄρα τὴν | φύσιν γέ τις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ
αἰτάσαιτ' ἂν κακὴν εἶναι. Οὐκ ἂν οὖν δικαίως γε ἐξ
ὧν σὺ λέγεις. Τί δὲ τόδε; ὡς Κλεόφαντος ὁ Θεμι-
στοκλέους υἱὸς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἐγένετο, ἅπερ
ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦν σοφός, ἤδη τοῦτο ἤκουσας ἢ νεω-
τέρου ἢ πρεσβυτέρου; Οὐκ ἤκουσα. Ἆρ' οὖν ταῦτα
μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν παι-
δεῦσαι, ἣν δὲ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφός, μηδὲν βελτίω
D αὐτὸν ποιῆσαι τῶν γειτόνων μηδενός, εἴπερ διδακτὸν |
ἦν ἡ ἀρετή; Οὔκουν εἰκός γε. Οὗτος μὲν δή σοι
τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, ὃν ὑπεῖπες. ἄλλον δὲ δὴ
σκεψώμεθα, Ἀριστείδην, ὃς ἔθρεψε μὲν τὸν Λυσίμα-
χον, ἐπαίδευσε δὲ κάλλιστα Ἀθηναίων, ὅσα διδασκά-
λων εἴχετο, ἄνδρα δὲ οὐδενὸς βελτίω ἐποίησε· τοῦτον
γὰρ καὶ σὺ καὶ ἐγὼ εἴδομεν καὶ συνεγενόμεθα. Ναί.
V. Οἶσθα οὖν, ὅτι Περικλῆς αὖ ἔθρεψεν υἱεῖς Πάρα-
λον καὶ Ξάνθιππον, ὧν καὶ σύ μοι δοκεῖς τοῦ ἑτέρου
E ἐρασθῆναι. τούτους | μέντοι, ὡς καὶ σὺ οἶσθα, ἱππέας
μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων, καὶ μουσικὴν
καὶ τὴν ἄλλην ἀγωνίαν καὶ τἆλλα ἐπαίδευσεν, ὅσα
τέχνῃ διδάσκονται, οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄρα
ἄνδρας οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; Ἀλλ' ἴσως ἂν ἐγένοντο,
ὦ Σώκρατες, εἰ μὴ νέοι ὄντες ἐτελεύτησαν. Σὺ μὲν
εἰκότως βοηθεῖς τοῖς παιδικοῖς, Περικλῆς δὲ ἐκείνους,
εἴπερ διδακτὸν ἦν ἀρετὴ καὶ οἷός τ' ἦν ἀγαθοὺς ποιῆ-
σαι, πολὺ πρότερον ἂν τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν σοφοὺς
ἐποίησεν ἢ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν. ἀλλὰ μὴ οὐκ ᾖ δι-
δακτόν. * ἐπεὶ Θουκυδίδης αὖ δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Με- 378
λησίαν καὶ Στέφανον, ὑπὲρ ὧν σὺ οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν,
ἅπερ ὑπὲρ τῶν Περικλέους υἱῶν· τούτων γὰρ δὴ καὶ
σὺ οἶσθα τόν γ' ἕτερον μέχρι γήρως βιοῦντα, τὸν δ'
ἕτερον πόρρω πάνυ. καὶ μὴν καὶ τούτω ὁ πατὴρ ἐπαί-
δευσε τά τε ἄλλα εὖ καὶ ἐπάλαισαν κάλλιστα Ἀθη-
ναίων· τὸν μὲν γὰρ Ξανθίᾳ ἔδωκε, τὸν δὲ Εὐδώρῳ,
οὗτοι δέ που ἐδόκουν κάλλιστα τῶν τότε παλαίειν.
Ναί. VI. Οὐκοῦν δῆλον, ὅτι οὗτος | οὐκ ἄν ποτε οἷ B
μὲν ἔδει δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ἐδίδαξε
τοὺς παῖδας τοὺς ἑαυτοῦ, οἷ δ' οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαν-
τα ἀγαθοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἐδίδα-
ξεν, εἰ διδακτὸν ἦν; Εἰκός γε. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ
Θουκυδίδης φαῦλος ἦν; καὶ οὐχὶ ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι
φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων, καὶ οἰκίας ἦν με-
γάλης καὶ ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλ-
λοις Ἕλλησιν, ὥστ', εἴπερ ἦν τοῦτο διδακτόν, | ἐξεῦρεν C
ἂν ὅστις αὐτοῦ ἔμελλε τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσειν ἢ
τῶν ἐπιχωρίων ἢ τῶν ξένων, εἰ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε διὰ
τὴν τῆς πόλεως ἐπιμελείαν; ἀλλὰ γάρ, ὦ ἑταῖρε, μὴ
οὐκ ᾖ διδακτὸν ἡ ἀρετή. Οὐκ, ἴσως. Ἀλλὰ δὴ εἰ μὴ
διδακτόν ἐστιν, ἆρα φύσει φύονται οἱ ἀγαθοί; καὶ
τοῦτο τῇδέ πῃ σκοποῦντες ἴσως ἂν εὕροιμεν. φέρε
γάρ· εἰσὶν ἡμῖν φύσεις ἵππων ἀγαθῶν; Εἰσίν. VII.
Οὐκοῦν εἰσί τινες ἄνθρωποι τέχνην ἔχοντες, ᾗ τὰς τῶν
ἵππων τῶν | ἀγαθῶν φύσεις γιγνώσκουσι, καὶ κατὰ D
τὸ σῶμα πρὸς δρόμον καὶ κατὰ τὴν ψυχήν, οἵτινες τε
θυμοειδεῖς καὶ ἄθυμοι; Ναί. Τίς οὖν αὕτη ἡ τέχνη
ἐστί; τί ὄνομα αὐτῇ; Ἱππική. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοὺς
κύνας ὡσαύτως ἔστι τις τέχνη, ᾗ τὰς ἀγαθὰς καὶ τὰς
κακὰς φύσεις τῶν κυνῶν διακρίνουσιν; Ἔστι. Τίς
αὕτη; Ἡ κυνηγετική. Ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τὸ χρυσίον
καὶ τὸ ἀργύριον εἰσὶν ἡμῖν δοκιμασταί, οἵτινες ὁρῶν-
τες κρίνουσι τό τε | βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον; Εἰσί. Τί- E
νας οὖν τούτους καλεῖς; Ἀργυρογνώμονας. Καὶ μὴν
οἱ παιδοτρίβαι γιγνώσκουσι σκοπούμενοι τὰς φύσεις
τὰς τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρώπων, ὁποῖαί τε χρησταὶ
καὶ ὁποῖαι μὴ πρὸς ἑκάστους τῶν πόνων, καὶ τῶν
πρεσβυτέρων καὶ νέων, ὅσα μέλλει τῶν σωμάτων ἄξια
λόγου ἔσεσθαι καὶ ἐν οἷς ἐλπίς ἐστι πολλὴ τὰ ἔργα,
ὅσα σώματος ἔχεται, εὖ ἀπεργάσασθαι. Ἔστι ταῦτα.
VIII. Πότερον οὖν σπουδαιότερόν ἐστι ταῖς πόλεσιν
ἵπποι καὶ κύνες ἀγαθοὶ καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, ἢ ἄν-
δρες ἀγαθοί; Ἄνδρες ἀγαθοί. * Τί οὖν; οἴει ἄν, 379
εἴπερ ἦσαν φύσεις ἀγαθαὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνθρώπων,
οὐκ ἂν πάντα μεμηχανῆσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ὥςτε
διαγιγνώσκειν αὐτάς; Εἰκός γε. Ἔχεις οὖν τινα εἰ-
πεῖν τέχνην, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ ταῖς φύσεσι ταῖς τῶν ἀν-
δρῶν τῶν ἀγαθῶν ἀποδεδειγμένη, ὥςτε δύνασθαι αὐ-
τὰς κρίνειν; Οὐκ ἔχω. Καὶ μὲν δὴ πλείστου ἂν ἦν
ἀξία καὶ οἱ ἔχοντες αὐτήν· οὗτοι γὰρ ἂν ἡμῖν ἀπέφαι-
νον τῶν νέων τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι ἔτι
παῖδας | ὄντας, οὓς ἂν ἡμεῖς παραλαβόντες ἐφυλάττο- B
μεν ἐν ἀκροπόλει δημοσίᾳ, ὥςπερ τὸ ἀργύριον, καὶ
μᾶλλόν τι, ἵνα μή τι φλαῦρον ἡμῖν πάθοιεν μήτε ἐν
μάχῃ μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ κινδύνῳ, ἀλλ' ἀπέκειντο τῇ
πόλει σωτῆρές τε καὶ εὐεργέται, ἐπειδή γε εἰς τὴν ἡλι-
κίαν ἀφίκοιντο. ἀλλὰ γὰρ κινδυνεύει οὔτε φύσει οὔτε

μαθήσει ἡ ἀρετὴ τοῖς ἀνθρώποις παραγίγνεσθαι. Πῶς οὖν ἄν, ὦ Σώκρατες, σοι δοκοῦσι γίγνεσθαι, εἰ
C μήτε φύσει μήτε μαθήσει γίγνονται; τίν' ἄλλον τρόπον γίγνοιντ' ἂν οἱ ἀγαθοί; IX. Οἶμαι μὲν οὐκ ἂν ῥᾳδίως αὐτὸ δηλωθῆναι, τοπάζω μέντοι θεῖόν τι μάλιστα εἶναι τὸ κτῆμα καὶ γίγνεσθαι τοὺς ἀγαθούς, ὥςπερ οἱ θεῖοι τῶν μάντεων καὶ οἱ χρησμολόγοι. οὗτοι γὰρ οὔτε φύσει τοιοῦτοι γίγνονται οὔτε τέχνῃ, ἀλλ' ἐπιπνοίᾳ ἐκ τῶν θεῶν γιγνόμενοι τοιοῦτοί εἰσιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ λέγουσι ταῖς πόλεσιν ἑκάστοτε τὰ ἀποβησόμενα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσε-
σθαι ἐκ θεοῦ ἐπιπνοίας πολὺ μᾶλλον καὶ ἐναργέ- D
στερον ἢ οἱ χρησμῳδοί. λέγουσι δέ που καὶ αἱ γυναῖκες ὅτι Θεῖος ἀνὴρ οὗτός ἐστι· καὶ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν τινὰ μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι. πολλαχοῦ δὲ καὶ Ὅμηρος τῷ αὐτῷ τούτῳ καταχρῆται καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. καὶ ὅταν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν· ὅταν δὲ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτὸν εἶναι οὔτε φύσει ἀρετή, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγίγνεσθαι κτωμένοις.

ΔΗΜΟΔΟΚΟΣ.

380 * Σὺ μὲν δὴ κελεύεις με, ὦ Δημόδοκε, ξυμβουλεύειν ὑμῖν περὶ ὧν ἂν ξυνέρχησθε βουλευσόμενοι· ἐμοὶ δὲ σκοπεῖσθαι ἐπέρχεται, τί ποτε δύναται ἡ ξύνοδος ὑμῶν καὶ ἡ τῶν οἰομένων ξυμβουλεύειν ὑμῖν προθυμία καὶ ἡ ψῆφος, ἣν φέρειν ἕκαστος ὑμῶν διανοεῖται. τοῦτο μὲν γάρ, εἰ μὴ ἔστιν ὀρθῶς καὶ ἐμπείρως ξυμβουλεύειν περὶ ὧν ξυνέρχεσθε βουλευσόμενοι, πῶς οὐ
B γελοῖόν ἐστι ξυνέρχεσθαι βουλευσομένους περὶ ὧν ξυμβουλεύειν οὐκ ἔστιν ὀρθῶς; τοῦτο δέ, εἰ μὲν ἔστιν ὀρθῶς ξυμβουλεύειν καὶ ἐμπείρως περὶ τῶν τοιούτων ἐπιστήμη δ', ἀφ' ἧς ἔστιν ὀρθῶς ξυμβουλεύειν περὶ τούτων, μηδεμία ἐστί, πῶς οὐκ ἄτοπον; εἰ δέ τις ἐπιστήμη, ἀφ' ἧς ἔστι τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ξυμβουλεύειν, οὐκ ἀνάγκη καὶ ἐπισταμένους εἶναί τινας ξυμβουλεύειν ὀρθῶς περὶ τῶν τοιούτων; ὄντων δέ τινων ἐπισταμένων ξυμβουλεύειν περὶ ὧν ξυνέρχεσθε βουλευσόμενοι,
C οὐκ ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς ἤτοι ἐπίστασθαι περὶ τούτων ξυμβουλεύειν ἢ μὴ ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς μὲν ἐπίστασθαι ὑμῶν, τοὺς δὲ μὴ ἐπίστασθαι; εἰ μὲν οὖν ἐπίστασθε πάντες, τί δεῖ ἔτι ὑμᾶς συνέρχεσθαι βουλευσομένους; ξυμβουλεύειν γὰρ ἱκανὸς ἕκαστος ὑμῶν. εἰ δ' αὖ πάντες μὴ ἐπίστασθε, πῶς ἂν δύναισθε βουλεύεσθαι; ἢ τί ὑμῖν προὔργου τῆς ξυνόδου ταύτης εἴη ἄν, μὴ δυναμένων γε βουλεύεσθαι; εἰ δὲ οἱ μὲν ἐπί-
D στανται, οἱ δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί εἰσιν ὑμῶν, οὗτοι δὲ ξυμβουλῆς δέονται, εἰ ἄρα δυνατόν ἐστι ξυμβουλεύειν ἔμφρονα ἄνδρα τοῖς ἀπείροις, ἱκανὸς δήπου ἐστὶ καὶ εἷς ξυμβουλεῦσαι τοῖς ἐπισταμένοις ὑμῖν. ἢ οὐ ταὐτὰ οἱ ἐπιστάμενοι ξυμβουλεύουσι πάντες; ὥςτ' ἀκούσαντας ὑμᾶς τούτου ἀπαλλάττεσθαι προσήκει. νῦν δ' οὐ ποιεῖτε τοῦτο, ἀλλὰ βούλεσθε πολλῶν ξυμβουλευόντων ἀκούειν. οὐ γὰρ ὑπολαμβάνετε εἰδέναι τοὺς ἐπιχειροῦντας ὑμῖν ξυμβουλεύειν, περὶ ὧν ξυμβουλεύουσιν. εἰ γὰρ ὑπελαμβάνετε εἰδέναι τοὺς ξυμβουλεύοντας ὑμῖν, ἑνὸς
381 μόνου ἀκούσασιν ἐξήρκει ἂν ὑμῖν. * τὸ οὖν ξυνέρχεσθαι ἀκουσομένους μὴ εἰδότων, ὡς προὔργου τι ποιοῦντας, πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστι; Καὶ περὶ μὲν τῆς ξυνόδου ὑμῶν ἀπορῶ ταύτῃ. Περὶ δὲ τῆς τῶν οἰομένων ὑμῖν ξυμβουλεύειν προθυμίας ἐκεῖνο ἄπορον. εἰ μὲν γὰρ μὴ ταὐτὰ ξυμβουλεύουσι περὶ τῶν αὐτῶν ξυμβουλεύοντες, πῶς ἂν πάντες καλῶς ξυμβουλεύοιεν, μὴ ξυμβουλεύοντες ἃ ξυμβουλεύει ὁ ὀρθῶς ξυμβουλεύων; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄτοπος εἴη ἡ προθυμία τῶν προθυ- B
μουμένων ξυμβουλεύειν περὶ ὧν ἀπείρως ἔχουσιν; οὐ γὰρ δὴ ἔμπειροι ὄντες προαιρήσονται ξυμβουλεύειν μὴ ὀρθῶς. εἰ δ' αὖ ταὐτὰ ξυμβουλεύουσι, τί δεῖ πάντας αὐτοὺς ξυμβουλεύειν; εἷς γὰρ αὐτῶν τὰ αὐτὰ ξυμβουλεύων ἱκανὸς ἔσται. τὸ οὖν τοιαῦτα προθυμεῖσθαι, ἃ οὐδὲν προὔργου ἂν γένοιτο, πῶς οὐ γελοῖον; οὔτε οὖν ἡ τῶν ἀπείρων προθυμία οὐκ ἂν ἄτοπος εἴη, τοιαύτη γε οὖσα, οὔτε οἱ ἔμφρονες ἂν τοιαῦτα προθυμη- C
θεῖεν, εἰδότες ὅτι καὶ εἷς τις αὐτῶν τὸ αὐτὸ πράξει, ξυμβουλεύων γε ὡς προσήκει. ὥςτε πῶς οὐ γελοῖός ἐστιν ἡ προθυμία τῶν οἰομένων ὑμῖν ξυμβουλεύειν, οὐ δύναμαι εὑρεῖν. Τὸ δὲ περὶ τῆς ψήφου ἧς φέρειν διανοεῖσθε, τί δύναται, ἀπορῶ μάλιστα. πότερον γὰρ τοὺς εἰδότας ξυμβουλεύειν κρίνετε; ἀλλ' οὐ πλείονες ἑνὸς ξυμβουλεύσουσιν, οὐδὲ ἄλλως καὶ ἄλλως περὶ τοῦ αὐτοῦ. ὥςτε περὶ τούτων μὲν τὴν ψῆφον φέρειν D
ὑμᾶς οὐ δεήσει. ἀλλὰ τοὺς ἀπείρους καὶ ὡς μὴ δεῖ ξυμβουλεύοντας κρίνετε; ἢ τοῖς τοιούτοις ὡς μαινομένοις οὐκ ἐπιτρέπειν ξυμβουλεύειν προσήκει; εἰ δὲ μήτε τοὺς ἐμπείρους μήτε τοὺς ἀπείρους κρινεῖτε, τίνας κρινεῖτε; ἀρχὴν δὲ τί δεῖ πάντως ἄλλους ξυμβουλεύειν ὑμῖν, εἴπερ κρίνειν τὰ τοιαῦτα ἱκανοί ἐστε; εἰ δ' αὖ μὴ ἐστὲ ἱκανοί, τί καὶ δύναται ὑμῖν αἱ ψῆφοι; ἢ πῶς οὐ γελοῖόν ἐστι ξυνέρχεσθαι μὲν ὑμᾶς ξυμβουλευσομένους, ὡς δεομένους ξυμβουλίας καὶ οὐχ ἱκανοὺς ὄν- E
τας αὐτούς, ξυνελθόντας δὲ οἴεσθαι δεῖν ψηφίζεσθαι ὡς κρίνειν ἱκανοὺς ὄντας; οὐ γὰρ δὴ καθ' ἕνα μὲν ὄντες οὐκ οἴδατε, ξυνελθόντες δὲ φρόνιμοι γίγνεσθε· οὐδ' αὖ ἰδίᾳ μὲν ἀπορεῖτε, ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ αὐτὸ οὐκέτι ἀπορεῖτε, ἀλλ' ἱκανοὶ γίγνεσθε ξυνορᾶν, ποῖα πρακτέα ἐστὶν ὑμῖν, καὶ ταῦτα παρ' οὐδενὸς μαθόν-

τες οὐδ' αὐτοὶ εὑρόντες, ὅ ἐστι δεινότατον ἁπάντων.
382 οὐ γὰρ δή, μὴ δυνάμενοί γε ξυνορᾶν ἃ πρακτέον * ἐστί, κρίνειν ἱκανοὶ ἔσεσθε τὸν ὀρθῶς ξυμβουλεύοντα περὶ τούτων ὑμῖν. οὐδ' αὖ τοῦτό γε ἐρεῖ εἷς ὧν ὁ ξυμβουλεύων ὑμῖν οὗτος ὑμᾶς διδάξειν, ἃ πρακτέον ὑμῖν ἐστί, καὶ κρινεῖν τοὺς κακῶς καὶ μὴ ξυμβουλεύοντας ὑμῖν, οὕτως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ ὄντας τοσούτους. τοῦτο δὲ ἐκείνου οὐδὲν ἧττον ἂν φανείη δεινὸν ὄν. εἰ δὲ μήθ' ἡ ξύνοδος μήθ' ὁ ξυμβουλεύων ὑμῖν ἱκανοὺς κρίνειν ποιεῖ ὑμᾶς, τίς χρεία τῶν ψήφων ἐστὶν ὑμῖν;
B ἢ πῶς οὐκ ἐναντιοῦται ἡ ξύνοδος ὑμῶν | ταῖς ψήφοις καὶ αἱ ψῆφοι τῇ τῶν ξυμβουλευόντων ὑμῖν προθυμίᾳ; ἡ μὲν γὰρ ξύνοδός ἐστιν ὑμῶν ὡς οὐχ ἱκανῶν, ἀλλὰ ξυμβούλων δεομένων, αἱ δὲ ψῆφοι φέρονται ὡς οὐ ξυμβούλων δεομένων, ἀλλὰ καὶ κρίνειν καὶ ξυμβουλεύειν δυναμένων. καὶ ἡ μὲν προθυμία τῶν ξυμβουλευόντων ὑμῖν ὡς εἰδότων ἐστίν, αἱ δὲ παρ' ὑμῶν ψῆφοι ὡς οὐκ εἰδότων τῶν ξυμβουλευόντων φέρονται. καὶ εἴ τις ὑμᾶς ἔροιτο τοὺς ψηφισαμένους καὶ τὸν ξυμβουλεύ-
C σαντα ὑμῖν, | περὶ ὧν ἂν ψηφίσησθε, πότερον ἴστε ὅ τι ἔσται οὗ ἕνεκα πράττειν διανοεῖσθε ἃ ἐψηφίσασθε, οὐκ οἴομαι ἂν φῆσαι ὑμᾶς. τί δ', εἰ γένοιτο οὗ ἕνεκα πράττειν ἂν διανοεῖσθε, ἴστε ὅτι ξυνοίσει τοῦτο ἡμῖν; οὐδὲ τοῦτο ἂν φῆσαι οἴομαι ὑμᾶς οὐδὲ τὸν ξυμβουλεύοντα ὑμῖν. τῶν ἀνθρώπων δὲ τίνα ὑπολαμβάνετε εἰδέναι τι τούτων; εἴ τις προσέροιτο ὑμᾶς, οὐδὲ τοῦτο ξυγχωρεῖν ἂν οἴομαι ὑμᾶς. ὅταν οὖν περί τε ὧν ξυμ-
D βουλεύετε ᾖ τοιαῦτα οἷα ὑμῖν | μὴ δῆλα εἶναι, οἵ τε ψηφιζόμενοι καὶ οἱ ξυμβουλεύοντες ἄπειροι ὦσιν, εἰκότως καὶ ὑμεῖς φήσετε ξυμπίπτειν ἀπιστεῖν καὶ μεταμέλεσθαι πολλάκις αὐτοῖς καὶ περὶ ὧν ἂν ξυμβουλεύσωνται καὶ περὶ ὧν ἂν ψηφίσωνται. τοῖς ἀγαθοῖς δὲ τοιαῦτα ξυμβαίνειν οὐ προσήκει. ἴσασι γὰρ καὶ περὶ ὧν ξυμβουλεύουσιν, ὁποῖά τ' ἐστί, καὶ τοῖς πεισθεῖσιν αὐτοῖς ὅτι βεβαίως ὑπάρχει ὧν ἕνεκα ξυμβουλεύουσι, καὶ ὅτι οὔτε αὐτοῖς οὔτε τοῖς πεισθεῖσιν αὐτοῖς
E πώποτε μεταμελήσει. | περὶ τοιούτων οὖν ἔγωγε τοὺς νοῦν ἔχοντας ξυμβουλεύειν ἀξιοῦν ὑπελάμβανον, ἀλλ' οὐ περὶ ὧν σὺ κελεύεις με ξυμβουλεύειν. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς ἐκείνων ξυμβουλίας τὸ τέλος εὐτυχία, ἀπὸ δὲ τῆς τούτων φλυαρίας ἀτυχία ἐστίν.

Παρεγενόμην δ' ἀνθρώπῳ τινὶ νουθετοῦντι ἑαυτοῦ ἑταῖρον, διότι ἐπίστευε τῷ κατηγοροῦντι οὐκ ἀκούσας τοῦ ἀπολογουμένου, ἀλλὰ μόνον τοῦ κατηγοροῦντος. ἔλεγεν οὖν, ὡς δεινὸν πρᾶγμα ποιοῖ καταγιγνώ-
383 σκων τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε αὐτὸς * παραγενόμενος οὔτε τῶν φίλων ἀκούσας παραγενομένων, οἷς εἰκὸς ἦν αὐτὸν λέγουσιν πιστεύειν, οὐδ' αὖ ἀμφοτέρων ἀκούσας οὕτω προπετῶς ἐπίστευσε τῷ κατηγοροῦντι. δίκαιον δὲ εἶναι καὶ τοῦ ἀπολογουμένου ἀκοῦσαι πρὸ τοῦ ἐπαινεῖν ἢ μέμφεσθαι, ὥσπερ καὶ τοῦ κατηγοροῦντος. πῶς γὰρ ἄν τις ἢ δίκην καλῶς δικάσαι ἢ ἀνθρώπους κατὰ τρόπον κρῖναι δύναιτο, μὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀντιδίκων ἀκούσας; τοὺς γὰρ λόγους παραβαλλο-
B μένους, | ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸ χρυσίον, ἄμεινον κρίνεσθαι. ἢ τίνος ἕνεκεν ἢ χρόνον ἀμφοτέροις δίδοσθαι τοῖς ἀντιδίκοις, ἢ ὀμνύειν τοὺς δικαστὰς ἀκροάσεσθαι ὁμοίως ἀμφοτέρων, εἰ μὴ ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης τὰς δίκας δικαιότερον ἂν καὶ βέλτιον κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν δικαστῶν; σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐδὲ τοῦτο τὸ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀκηκοέναι. τὸ ποῖον; ἔφη. Μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν | μῦ- C
θον ἀκούσῃς. καίτοι οὐκ ἂν οὕτω τοῦτο περιεφέρετο, εἰ μὴ καλῶς ἐλέγετο καὶ ὡς προσήκει. ξυμβουλεύω οὖν σοι, ἔφη, τοῦ λοιποῦ μὴ προπετῶς οὕτως τοὺς ἀνθρώπους μήτε μέμφεσθαι μήτ' ἐπαινεῖν. Ὁ οὖν ἕτερος ἄτοπον ἔφη αὐτῷ καταφαίνεσθαι, εἰ ἕνα μὲν γνῶναι λέγοντα πότερον ἀληθεύει ἢ ψεύδεται οὐ δυνατόν, δύο δὲ λέγοντας γνῶναι δυνατὸν ἔσται· καὶ παρὰ μὲν τοῦ ἀληθῆ λέγοντος μαθεῖν οὐ δυνατόν, | D
ὑπὸ τούτου δ' αὐτοῦ καὶ ἄλλου ψευδομένου διδαχθῆναι οἷόν τε· καὶ εἰ ὁ μὲν εἷς ὀρθῶς καὶ ἀληθῆ λέγων ἐμφανίσαι ἃ λέγει οὐ δυνήσεται, δύο δέ, ὧν ὁ ἕτερος ψεύσεται καὶ οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖ, δυνήσονται ἐμφανίσαι τοῦτο, ὃ ὁ λέγων ὀρθῶς ἐμφανίσαι οὐχ οἷός τ' ἦν. ἀπορῶ δ', ἔφη, κἀκεῖνο, πῶς ποτε ἐμφαίνουσι. πότερον γὰρ σιωπῶντες ἢ λέγοντες; εἰ μὲν γὰρ σιωπῶντες ἐμφανιοῦσιν, οὐδετέρου ἂν δέοι, μή τί γε ἀμφοτέρων, ἀκούειν· εἰ δὲ λέγοντες ἀμφότεροι ἐμφανιοῦσιν, | ἀμ- E
φότεροι δὲ κατ' οὐδένα τρόπον λέγουσιν, — ἐν μέρει γὰρ λέγειν ἑκάτερον ἀξιοῦσι — πῶς ἀμφοτέρους ἐμφανίσαι ἅμα οἷόν τε; εἰ γὰρ ἐμφαίνουσιν ἅμα ἀμφότεροι, καὶ ἐροῦσι τότε ἅμα. τοῦτο δ' οὐκ ἐῶσιν. ὥστε λοιπόν, εἴπερ λέγοντες ἐμφαίνουσιν, ἑκάτερος εἰπὼν ἐμφανιεῖ· καὶ ὁπότε γε ἐρεῖ ἑκάτερος, τότε καὶ ἐμφανιεῖ ἑκάτερος αὐτῶν. ὥστ' ἐρεῖ ὁ μὲν πρότερος, ὁ δ' ὕστερος, καὶ ἐμφανιεῖ ὁ μὲν πρότερος, ὁ δ' ὕστερος. καίτοι εἴπερ ταὐτὸ ἐν μέρει ἐμφανιοῦσιν ἑκάτεροι, τί δεῖ ἔτι τοῦ ὑστέρου ἀκούειν; ὑπὸ γὰρ τοῦ πρότερον
εἰπόντος ἤδη φανερὸν ἔσται. * ἐκεῖνο δ', ἔφη, εἴπερ 384
ἀμφότεροι ἐμφανιοῦσι, πῶς οὐ καὶ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐμφανιεῖ; ὧν γὰρ ὁ ἕτερος οὐκ ἐμφανιεῖ, οὗτοι ἀμφότεροι πῶς ἂν ἐμφανίσαι δύναιντο; εἰ δ' ἑκάτερος ἐμφανιεῖ, δῆλον, ὅτι ἐρεῖ πρότερος καὶ ἐμφανιεῖ πρότερος· ὥστ' ἐκείνου μόνου ἀκούσαντα γνῶναι πῶς ἐστὶν οὐχ οἷόν τε. — Ἐγὼ γοῦν ἀκούων αὐτῶν ἠπόρουν καὶ κρίνειν οὐχ οἷός τ' ἦν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἔφασαν οἱ παρόντες τὸν πρῶτον λέγειν ἀληθῆ. εἰ οὖν τι ἔχεις
ξυμβαλέσθαι | μοι περὶ τούτων, πότερόν ἐστιν ἑνὸς B
λέγοντος γνῶναι τί λέγει, ἢ προσδεῖται τοῦ ἀντεροῦντος, εἰ μέλλει τις γνώσεσθαι πότερον ὀρθῶς λέγει· ἢ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀμφοτέρων ἀκούειν. ἢ πῶς νομίζεις;

Πρώην τις ἐνεκάλει ἀνθρώπων τινί, ὅτι αὐτῷ ἀργύριον χρῆσαι οὐκ ἠθέλησεν οὐδὲ πιστεῦσαι. κἀκεῖνος μὲν ᾧ ἐνεκάλει, ἀπελογεῖτο· ἄλλος δέ τις τῶν παρόντων ἠρώτησε τὸν ἐγκαλοῦντα, πότερον ὁ μὲν μὴ πι-
στεύσας αὐτῷ μηδὲ | χρήσας ἥμαρτε· σὺ δ', ἔφη, οὐ C
πείσας σοι χρῆσαι οὐχ ἡμάρτηκας; ὁ δέ, Τί γὰρ ἥμαρτον; εἶπε. Πότερος δ', ἔφη, σοὶ δοκεῖ ἁμαρτάνειν; ὁ ἀποτυχὼν ὧν ἤθελεν ἢ ὁ μή; Ὁ ἀποτυχών, εἶπεν. Οὐκοῦν, εἶπε, σὺ μὲν ἀπέτυχες, χρήσασθαι ἐθέλων; ὁ δέ σοι μὴ προέσθαι, οὐκ ἀπέτυχε τούτου; Ναί, εἶπεν· ἀλλ' ἐγὼ τί ἥμαρτον, καὶ εἰ μὴ ἐκεῖνός μοι ἔδωκεν; Ὅτι εἰ μὲν ἐδέου αὐτοῦ, ἔφη, ὧν οὐκ ἐχρῆν, πῶς

D οὐκ οἴει ἁμαρτάνειν; ἐκεῖνος δὲ ὁ μὴ προέμενος ' ὀρθῶς ἔπραξεν. εἰ δὲ ὧν χρῆν ἐδέου αὐτοῦ, ἀποτυχὼν τούτου, πῶς οὐχ ἥμαρτες ἐξ ἀνάγκης; Ἴσως, εἶπεν. ἀλλ' ἐκεῖνος πῶς οὐχ ἥμαρτεν, ὁ μὴ πιστεύσας μοι; Ἆρ' οὖν, ἔφη, εἰ προςωμίλησας αὐτῷ ὡς προςήκει, οὐκ ἂν ἥμαρτες οὐδέν; Οὐ γὰρ δή. Νῦν ἄρα οὐχ ὡς προςήκει αὐτῷ προςωμίλησας. Φαίνομαι, εἰπεῖν. Εἰ οὖν ὡς μὴ προςήκει ὁμιλοῦντός σου μὴ ἐπείσθη, πῶς ἂν δικαίως ἐγκαλοίης ἐκείνῳ; Οὐκ ἔχω εἰπεῖν. Οὐδὲ
E ' ὅτι τοῖς κακῶς χρωμένοις οὐ προςεκτέον ἐστίν, ἔχεις εἰπεῖν; Καὶ μάλ', ἔφη, τουτό γε. Ἀλλ' οὖν οὐχ οἱ ὡς οὐ προςήκει ὁμιλοῦντες, ἔφη, κακῶς χρῆσθαί σοι δοκοῦσιν; Ἔμοιγε, ἔφη. Τί οὖν ἥμαρτεν, εἴ σοι μὴ προςέσχε κακῶς χρωμένῳ; Οὐδὲν φαίνεται, εἰπεῖν. Τί οὖν ποτὲ οἱ ἄνθρωποι, ἔφη, τοιαῦτα ἐγκαλοῦσι πρὸς ἀλλήλους; καὶ τοῖς μὲν μὴ πεισθεῖσιν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐπείσθησαν μέμφονται, αὑτοῖς δέ, ὅτι οὐκ ἔπεισαν,
385 οὐδ' ὁτιοῦν ἐγκαλοῦσι; Καὶ ἄλλος τις παρών, * Ὅταν τε γάρ τις, ἔφη, εὖ χρήσηταί τῳ καὶ βοηθήσῃ, εἶτα ἀξιῶν αὐτῷ ὁμοίως χρήσασθαι μὴ τυγχάνῃ τούτου, πῶς οὐκ εἰκότως μέμφοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος; Οὐκοῦν, ἔφη, ὃν ἀξιοῖ ὁμοίως αὐτῷ χρῆσθαι, ἤτοι δυνατός ἐστι χρῆσθαι αὐτῷ καλῶς ἢ οὐ δυνατός; καὶ εἰ μὲν μὴ δυνατός ἐστιν, πῶς ἂν καλῶς ἀξιοίη, ἀξιῶν αὐτὸν ὃ οὐ δυνατός ἐστιν; εἰ δὲ δυνατός ἐστι, πῶς τοιοῦτον ἄνθρωπον οὐκ ἔπεισεν; ἢ πῶς τοιαῦτα λέγοντες κα-
B λῶς λέγουσιν; ' Ἀλλὰ νὴ Δί', ἔφη, τοῦτο δεῖ ἐγκαλεῖν, ὅπως οὗτός τε τοῦ λοιποῦ βέλτιον χρῆται αὐτῷ, καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι ἀκούσαντες αὐτοῦ ἐγκαλοῦντος. Βέλτιον δὲ χρήσεσθαι, ἔφη, οἴει τινὰς ἀκούοντας ὀρθῶς λέγοντος καὶ ἀξιοῦντος ἢ ἁμαρτάνοντος; Ὀρθῶς λέγοντος, ἔφη. Ὁ δέ γε οὐκ ὀρθῶς ἀξιοῦν ἐδόκει σοι; Ναί, ἔφη. Πῶς οὖν; ἀκούοντες τοιαῦτα ἐγκαλοῦντος βέλτιον χρήσονται; Οὐδαμῶς, ἔφη. Τοῦ οὖν ἕνεκα
C τοιαῦτά τις ' ἐγκαλεῖ; Ἀνευρεῖν ἔφη οὐκ ἂν δύνασθαι.

Ἀνθρώπου τις κατηγόρει εὐήθειαν, ὅτι ταχέως καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις λέγουσι πιστεύοι. πολίταις μὲν γὰρ καὶ οἰκείοις λέγουσι πιστεύειν εἰκός ἐστι· τοιούτοις δ' ἀνθρώποις, οὓς οὔτε εἶδεν οὔτε ἤκουσε πρότερον αὐτῶν, πιστεύειν, καὶ ταῦτα οὐκ ἀγνοοῦντα, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἀλαζόνες καὶ πονηροί, ἠλιθιότητος σημεῖον οὐ σμικρὸν εἶναι. Καὶ
D τῶν παρόντων τις ἔφη, Ἐγὼ δὲ ᾤμην ' σὲ τὸν ταχὺ καὶ τοῦ τυχόντος ἂν αἰσθανόμενον πολλοῦ νομίζειν ἄξιον εἶναι μᾶλλον ἢ τὸν βραδέως. Καὶ γὰρ νομίζω, εἶπεν ἐκεῖνος. Τί οὖν ἔφη, ἐγκαλεῖς, εἰ ταχὺ καὶ τοῖς τυχοῦσι πιστεύει τἀληθῆ λέγουσιν; Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐγκαλῶ, εἶπεν, ἀλλ' ὅτι πιστεύει ταχέως ψευδῆ λέγουσιν. Εἰ δ' ἐν πλείονι χρόνῳ καὶ οὐ τοῖς τυχοῦσιν ἐπίστευε καὶ ἠτιᾶτο, οὐκ ἂν ἐνεκάλεσας αὐτῷ μᾶλλον; Ἔγωγ' ἄν, εἶπεν. Ἆρα διότι γε βραδέως καὶ ' οὐ τοῖς E
τυχοῦσιν ἐπίστευε; Μὰ Δί', εἶπεν. Οὐ γὰρ οἶμαί γ', ἔφη, διὰ τοῦτ' ἐγκαλεῖν ἀνθρώπῳ ἄξιον εἶναι ὑπολαμβάνεις, ἀλλὰ διότι πιστεύει λέγουσιν ἄπιστα. Ἔγωγ', εἶπε. Πότερον οὖν, ἔφη, διὰ μὲν τὸ βραδέως καὶ μὴ τοῖς τυχοῦσιν πιστεύειν οὐκ οἴει ἄξιον εἶναι ἐγκαλεῖν αὐτῷ, διὰ δὲ τὸ ταχέως καὶ τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν ἄξιον; Οὐκ ἔγωγ', εἶπε. Τί οὖν, ἔφη, ἐγκαλεῖς αὐτῷ; Ὅτι ἁμαρτάνει, πρὸ τοῦ σκέψασθαι ταχέως πιστεύων τοῖς τυχοῦσιν. Ἀλλ' εἰ βραδέως ἐπίστευσε πρὸ τοῦ σκέψασθαι, * οὐκ ἂν ἡμάρτανε; Μὰ Δί', εἶπεν, 386
ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡμάρτανεν ἂν οὐδὲν ἧττον. ἀλλ' οὐ τοῖς τυχοῦσιν οἶμαι δεῖν πιστεύειν. Εἰ δὲ μὴ πιστεύειν τοῖς τυχοῦσιν, ἔφη, οἴει δεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀγνῶσι πῶς προςήκει ταχέως πιστεύειν; ἀλλὰ πρότερον οἴει δεῖν σκέψασθαι εἰ ἀληθῆ λέγουσιν. Ἔγωγ', εἶπεν. Ἐπεὶ οἰκείων καὶ συνήθων, ἔφη, ὄντων, οὐ δεῖ σκοπεῖσθαι, εἰ λέγουσιν ἀληθῆ. Ἐγὼ μὲν φαίην ἄν, εἶπεν. Ἴσως γὰρ καὶ τούτων τινές, ἔφη, λέγουσιν ἄπιστα. Καὶ μάλα, εἶπε. Τί οὖν μᾶλλον, ἔφη, τοῖς οἰκείοις καὶ συνήθεσιν εἰκὸς πιστεύειν, ἢ τοῖς τυχοῦσιν, ἐστίν; Οὐκ ἔχω, ἔφη, εἰπεῖν. Τί δ'; εἰ οὐ μᾶλλον τοῖς οἰκείοις πιστεύειν δεῖ ἢ τοῖς τυχοῦσιν, οὐκ ἀπίστους αὐτοὺς δεῖ νομίζειν μᾶλλον ἢ τοὺς τυχόντας; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Ἐὰν οὖν τοῖς μὲν οἰκεῖοι ὦσι, τοῖς δ' ἀγνῶτες, πῶς οὐ δεήσει τοὺς αὐτοὺς μᾶλλον αὐτῷ πιστοὺς νομίζειν; οὐ γὰρ ὁμοίως πιστοὺς αὐτοὺς δεῖ νομίζειν τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς ἀγνῶτας, ὡς φῄς. Οὐκ ἀρέσκει μοι, εἶπεν. Ὁμοίως δ', ἔφη, καὶ τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν οἱ μὲν πιστεύουσιν, οἱ δ' οὐ πιστὰ ἡγήσονται, καὶ οὐδέτεροι ἁμαρτήσονται αὐτῶν. Ἄτοπον καὶ τοῦτ', εἶπεν. Ἔπειτα, ἔφη, εἰ ταὐτὰ λέγουσιν οἱ οἰκεῖοι καὶ οἱ τυχόντες, πῶς οὐχ ὁμοίως τὰ λεγόμενα πιστὰ εἴη ἂν ἢ ἄπιστα; Ἀνάγκη, εἶπεν. Οὐκοῦν καὶ τοῖς λέγουσιν αὐτὰ ὁμοίως πιστευτέον λέγουσιν αὐτά; Πιθανόν, εἶπε. Ταῦτ' οὖν λεγόντων αὐτῶν ἠπόρουν, τίσι ποτὲ δεῖ πιστεύειν καὶ τίσιν οὔ, καὶ πότερον τοῖς πιστοῖς καὶ τοῖς εἰδόσι περὶ ὧν λέγουσιν ἢ τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς γνωρίμοις. περὶ τούτων οὖν πῶς σὺ νομίζεις;

Σ Ι Σ Υ Φ Ο Σ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Σ Ω Κ Ρ Α Τ Η Σ, Σ Ι Σ Υ Φ Ο Σ.

387 * Ἡμεῖς δὲ καὶ χθὲς | σε πολὺν χρόνον ἀνεμεί-
ναμεν, ὦ Σίσυφε, ἐπὶ τῇ Στρατονίκου ἐπιδείξει, ὅπως
ἂν ξυνηκροῷ ἡμῖν ἀνδρὸς σοφοῦ, πολλά τε καὶ καλὰ
ἐπιδεικνυμένου πράγματα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· καὶ ἐπεὶ
σὲ οὐκέτι ᾠόμεθα παρέσεσθαι, αὐτοὶ ἤδη ἠκροώμεθα
τἀνδρός. ΣΙ. Ναὶ μὰ τὸν Δία· ἀσχολία γάρ μοί τις
ἐγένετο ἀναγκαιοτέρα, ὥςτε μὴ παραμελῆσαι αὐτῆς. οἱ
B γὰρ ἄρχοντες | ἡμῶν ἐβουλεύοντο χθές· ξυμβουλεύειν
οὖν αὐτοῖς ἠνάγκαζόν με. ἡμῖν δὲ τοῖς Φαρσαλίοις καὶ
νόμος ἐστὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ἂν κελεύωσι ξυμ-
βουλεύειν τινὰ ἡμῶν αὐτοῖς. ΣΩ. Ἀλλὰ καλὸν τό τε
τῷ νόμῳ πείθεσθαι, τό τε ὑπὸ τῶν πολιτῶν δεδοξά-
σθαι εὔβουλον εἶναι, ὥςπερ καὶ σὺ δεδόξασαι εὔβου-
λος εἶναι εἷς τῶν Φαρσαλίων. ἀτάρ, ὦ Σίσυφε, ἐγὼ
γὰρ οὔπω περὶ τοῦ εὖ βουλεύεσθαι τοὺς λόγους ἂν
C δυναίμην ποιήσασθαι πρὸς σέ, ἡγούμενος καὶ | σχολῆς
εἶναι πολλῆς καὶ λόγου μακροῦ, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ
βουλεύεσθαι πρῶτον, ὅ τι ἔστιν, ἐγχειρήσαιμ' ἂν
διαλεχθῆναί σοι. ἆρ' οὖν ἔχοις ἄν μοι εἰπεῖν αὐτὸ τὸ
βουλεύεσθαι ὅ τί ποτ' ἔστι; μή μοι ἢ τὸ εὖ ἢ κακῶς
ἢ τὸ καλῶς πως, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ βουλεύεσθαι,
ὁποῖόν τι ἐστίν. ἢ καὶ πάνυ ῥᾳδίως αὐτός γε οὕτως
εὔβουλος ὤν; ἀλλὰ μὴ ἐμὴ περιεργία ᾖ καὶ τὸ ἐρωτῆ-
σαί σε περὶ τούτου; ΣΙ. Ἦ σοι γὰρ ἄγνωστόν ἐστιν,
D ὅ τι τὸ βουλεύεσθαι ἐστίν; ΣΩ. Ἔμοιγε, | ὦ Σίσυ-
φε, εἴ γέ τι ἄλλο ἐστὶν ἢ ὅπερ τὸ μὴ ἐπιστάμενόν τι-
E να περὶ ὧν ἂν δέῃ τι | πράττειν, διαμαντευόμενον καὶ
σχεδιάζοντα λέγειν ὅ τι ἂν τύχῃ, εἰκάζοντα καὶ κατὰ
ταὐτὰ αὐτῷ, ὥςπερ καὶ οἱ ἀρτιάζοντες τῶν ἀνθρώπων,
οὐδὲν ἐπιστάμενοι δήπου περὶ τῶν ἀρτίων τε καὶ πε-
ριττῶν ὧν ἂν ἐν ταῖς χερσὶ ταῖς αὑτῶν ἔχωσιν, ὅμως
388 ἐπιτυγχάνουσι λέγοντες * περὶ τῶν αὐτῶν τἀληθῆ.
πολλάκις μὲν οὖν τοιοῦτόν τι καὶ τὸ βουλεύεσθαί
ἐστιν, οἷον μηδὲν ἐπιστάμενον περὶ ὧν ἂν βουλεύηταί
τις, ἀπὸ τύχης εἰπόντα ἐπιτυγχάνειν τἀληθῆ. εἰ μὲν
οὖν τοιοῦτόν ἐστι, γιγνώσκω δὴ οἷον τὸ βουλεύεσθαι
ἐστίν· εἰ μέντοι γε μὴ τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ ἄν πω ἐπι-
σταίμην αὐτό. ΣΙ. Οὐ τοίνυν τοιοῦτόν ἐστιν οἷόνπερ
μὴ ἐπίστασθαι κομιδῇ μηδέν, ἀλλ' οἷον τὸ μὲν εἰδέναι
τι τοῦ πράγματος ἤδη, τὸ δὲ μηδέπω ἐπίστασθαι. ΣΩ.
| Ἆρα τοιόνδε τι λέγεις τὸ βουλεύεσθαι πρὸς τοῦ B
Διός; ὥςπερ γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς ὑπομαντεύεσθαί μοι
δοκῶ τὴν διάνοιάν σου περὶ τοῦ εὖ βουλεύεσθαι· οἷον
τὸ ζητεῖν τὰ βέλτιστα ἐξευρεῖν τινα ἑαυτῷ διαπράξα-
σθαι, μηδέπω δὲ ἐπίστασθαι σαφῶς, ἀλλ' ὥςπερ ἐν
νοήσει τινὶ εἶναι τοῦτο; οὐχ οὕτω πως λέγεις; ΣΙ.
Ἔγωγε. ΣΩ. Ζητοῦσι δ' οἱ ἄνθρωποι πότερον ἃ ἂν
ἐπιστῶνται τῶν πραγμάτων, ἢ καὶ ἃ ἂν μὴ ἐπιστῶν-
ται; ΣΙ. | Ἀμφότερα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ τοῦθ' οὕτω C
πως λέγεις, τὸ ζητεῖν ἀμφότερα τοὺς ἀνθρώπους, ἃ
ἄν τε ἐπιστῶνται καὶ ἃ ἂν μὴ ἐπιστῶνται; ὅμοιον ὥς-
περ εἴ τις Καλλίστρατον γιγνώσκοι μέν, ὅστις ὁ Καλ-
λίστρατος, μὴ μέντοι ἐπίσταιτο, ὅπου εἴη ἐξευρεῖν, οὐχ
ὅστις εἴη ὁ Καλλίστρατος. ἆρ' οὕτω πως λέγεις τὸ
ζητεῖν εἶναι ἀμφότερα; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν
ἐκεῖνο μὲν οὐκ ἂν ζητοίη, τὸν Καλλίστρατον εἰδέναι,
ὅ γε εἰδώς; | ΣΙ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Ὅπου δέ γε εἴη, D
ζητοίη ἂν αὐτόν. ΣΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν
οὐδὲ τοῦτο ἐζήτει, ὅπου ἦν ἐξευρεῖν αὐτόν, εἰ ᾔδει,
ἀλλ' ἐξεῦρεν ἂν εὐθέως; ΣΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα
ταῦτά γε δὴ ζητοῦσιν, ἅττ' ἂν ἐπιστῶνται οἱ ἄνθρω-
ποι, ἀλλὰ ἃ ἂν μὴ ἐπιστῶνται, ὡς ἔοικεν. εἰ δὲ σοὶ
οὗτος ὁ λόγος ἐριστικὸς εἶναι δοκεῖ, ὦ Σίσυφε, καὶ μὴ
τοῦ πράγματος ἕνεκα λέγεσθαι, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ διαλέ-
γεσθαι μόνον, | σκόπει δὲ καὶ ὧδε, ἐὰν δοκῇ σοι οὕ- E
τως ἔχειν, ὥςπερ καὶ νῦν λέγεται. ἆρα γὰρ οὐκ ἐν τῇ
γεωμετρίᾳ οἶσθα τοῦτο γιγνόμενον; ἀγνοουμένην τὴν
διάμετρον τοῖς γεωμέτραις, οὐκ εἰ διάμετρός ἐστιν ἢ
μή, οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ζητεῖται τοῦτο ὑπ' αὐτῶν εὑρεθῆ-
ναι, ἀλλ' ὁπόση τίς ἐστι μέτρῳ πρὸς τὰς πλευρὰς τῶν
χωρίων ὧν ἂν διατέμνῃ; ἆρ' οὐ τοῦτό ἐστιν αὐτὸ τὸ
ζητούμενον περὶ αὐτῆς; ΣΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ.
Ὅπερ καὶ ἀγνοεῖται· ἦ γάρ; ΣΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί
δαί; ὁ τοῦ κύβου διπλασιασμὸς οὐκ οἶσθ' ὅτι ζητεῖται
τοῖς γεωμέτραις ὁπόσος τίς ἐστιν εὑρεθῆναι λόγῳ;
αὐτὸς δὲ ὁ κύβος οὐ ζητεῖται αὐτοῖς εἰ κύβος ἐστὶν ἢ
μή, ἀλλ' ἐπίστανται τοῦτό γε· ἦ γάρ; ΣΙ. Ναί. * ΣΩ. 389
Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ ἀέρος Ἀναξαγόραν τε καὶ Ἐμ-

πεδοκλέα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μεταρσιολέσχας ἅπαν-
τας οἶσθα ζητοῦντας πότερον ἄπειρός ἐστιν ἢ πέρας
ἔχων; ΣΙ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο, εἰ ἀήρ ἐστιν·
ἦ γάρ; ΣΙ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Συγχωρήσαις ἂν οὖν μοι
καὶ κατὰ τῶν ἄλλων πάντων οὕτως ἔχειν ἤδη μηδὲν
μηδενὶ εἶναι ζητεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἂν ἐπίστηταί
τις, ἀλλὰ μᾶλλον ὧν ἂν μὴ ἐπίστηται; ΣΙ. Ἔγωγε.
B ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ βουλεύεσθαι ˈ τοῦτο ἐδόκει ἡμῖν
εἶναι αὐτό, τὸ ζητεῖν τὰ βέλτιστά τινα ἐξευρεῖν περὶ
ὧν ἂν δέοιτο διαπράττεσθαι αὐτῷ; ΣΙ. Ναί. ΣΩ.
Τὸ δὲ ζητεῖν γε, ὅπερ τὸ βουλεύεσθαι ἦν περὶ τῶν
πραγμάτων· ἦ γάρ; ΣΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκ-
οῦν σκεπτέον ἡμῖν ἐστι νῦν ἤδη, τί ἐστιν ἐμποδὼν
τοῖς ζητοῦσι περὶ ὧν ἂν τὴν ζήτησιν ποιῶνται εἰς τὸ
ἐξευρεῖν; ΣΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἄλλο τι
C φαίημεν ἂν αὐτοῖς ἐμποδὼν εἶναι ἢ τὴν ˈ ἀνεπιστημο-
σύνην; ΣΙ. Σκοπῶμεν νὴ Δία. ΣΩ. Ὑπερφυῶς μὲν
οὖν, τὸ λεγόμενόν γε, πάντα κάλων ἐφέντες καὶ πᾶσαν
φωνὴν ἀφιέντες. ἄθρει δὲ δὴ μετ' ἐμοῦ τόδε· ἆρά γε
νομίζεις οἷόν τέ τι εἶναι ἀνθρώπῳ περὶ μουσικῆς βου-
λεύεσθαι, μήτε ἐπισταμένῳ περὶ μουσικῆς, μηδὲ ὅπως
ἢ κιθαριστέον εἴη αὐτῷ ἢ ἄλλο τι τῶν κατὰ μουσικὴν
ποιητέον; ΣΙ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Τί δαὶ περὶ στρα-
τηγίας ἢ κυβερνητικῆς; τὸν μὴ ἐπιστάμενον μηδέτερα
D τούτων οἴει ἔχειν ˈ ἄν τι βουλεύεσθαι περὶ τούτων τοῦ
ἑτέρου, ὅ τι ποιητέον εἴη αὐτῷ; ὅπως ἢ στρατηγητέον
ἢ κυβερνητέον ἐκείνῳ αὐτῷ τῷ μὴ ἐπισταμένῳ μήτε
στρατηγεῖν μήτε κυβερνᾶν; ΣΙ. Οὐχί. ΣΩ. Ἦ καὶ
περὶ τῶν ἄλλων οὖν ἁπάντων οὕτως ἀξιοῖς ἔχειν, περὶ
ὧν ἂν μὴ ἐπίστηταί τις, μὴ εἰδέναι μηδὲ βουλεύεσθαί
πω δυνατὸν τῷ μὴ ἐπισταμένῳ περὶ αὐτῶν; ΣΙ. Ἔγω-
γε. ΣΩ. Ἀλλὰ ζητεῖν περὶ ὧν ἄν τις μὴ ἐπιστήμων
E ᾖ. ἦ γάρ; ΣΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ˈ ΣΩ. Τὸ μὲν αὐτὸ
ἄρα οὐκ ἂν ἔτι εἴη τὸ ζητεῖν τῷ βουλεύεσθαι. ΣΙ.
Πῶς δή; ΣΩ. Ὅτι τὸ μὲν ζητεῖν ἐστι δήπου ἐπὶ
τούτοις οἷς ἂν μὴ ἐπιστῆταί τις, τὸ δὲ βουλεύεσθαι
οὐχ οἷόν τ' εἶναι δοκεῖ περὶ ταῦτα ἀνθρώπῳ, περὶ ἃ
ἄν τις μὴ ἐπιστήμων ᾖ. οὐχ οὕτως ἐλέχθη; ΣΙ. Πά-
νυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς χθὲς ἐζητεῖτε τὰ βέλτιστα
ἐξευρεῖν τῇ πόλει, οὐκ ἠπίστασθε δὲ αὐτά; εἰ γὰρ
ἠπίστασθε, οὐκ ἂν ἔτι δήπου ἐζητεῖτε αὐτά, ὥσπερ
οὐδὲ ἄλλα οὐδὲν ὧν ἂν ἐπιστώμεθα ζητοῦμεν. ἦ γάρ;
ΣΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Πότερον οὖν σοι δοκεῖ χρῆ-
ναι, ὦ Σίσυφε, ἂν μὴ ἐπιστῆταί τις, ζητεῖν ἢ μανθά-
390 νειν; ΣΙ. Μανθάνειν ἔμοιγε νὴ Δία. ΣΩ. * Ὀρθῶς
γέ σοι δοκεῖ. ἀλλ' ἆρά γε καὶ διὰ τοῦτό σοι δοκεῖ
χρῆναι μανθάνειν μᾶλλον ἢ ζητεῖν, διότι θᾶττον ἂν
καὶ ῥᾷον ἐξεύροι τις, εἰ παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαν-
θάνοι, ἢ εἰ αὐτὸς ὁ μὴ εἰδὼς ζητοίη; ἢ δι' ἄλλο τι;
ΣΙ. Οὔκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο. ΣΩ. Τί οὖν οὐκ ἀμελή-
σαντες χθὲς ὑμεῖς τοῦ βουλεύεσθαι περὶ ὧν [ἂν] μὴ
ἐπίστασθε, καὶ τοῦ ζητεῖν τὰ βέλτιστα διαπράττεσθαι
B ἐν τῇ πόλει, ἐμανθάνετε παρὰ τῶν ἐπισταμένων ˈ τι-
νός, ὅπως ἂν ἐδύνασθε τὰ βέλτιστα διαπράττεσθαι
τῇ πόλει; ἀλλ' ἐδοκεῖτέ μοι τὴν ἡμέραν ὅλην τὴν χθὲς
αὐτοσχεδιάζοντες καὶ διαμαντευόμενοι καθῆσθαι περὶ
ὧν οὐκ ἠπίστασθε, ἀμελήσαντες μανθάνειν, οἵ τε ἄρ-
χοντες τῆς πόλεως καὶ σὺ μετὰ τούτων. ἴσως δ' ἂν
φαίης ταῦτα ἐμοί τε εἶναι πεπαιγμένα πρὸς σέ, τοῦ
διαλεχθῆναι μόνον εἵνεκα, σοί τε οὐκ ἐσπουδασμένως
ἀποδεδεῖχθαι· ἀλλὰ τοῦτό γε πρὸς ˈ Διός, ὦ Σίσυφε, C
σκόπει νῦν σπουδῇ· εἰ δοθείη τὸ βουλεύσασθαί τι εἶ-
ναι, καὶ μὴ ὥσπερ νῦν οὐδὲν ἐξευρίσκεται ἀλλοῖον ἢ
ὅπερ ἐπιστήμη τε καὶ εἰκασία καὶ σχεδιασμός, ὀνόματι
σεμνοτέρῳ μόνον κεχρημένον τούτῳ, ἄλλῳ δ' οὐδενί,
ἆρ' ἂν οἴει αὐτῷ διενεγκεῖν τι ἑτέρους ἑτέρων πρὸς τὸ
εὖ βουλεύεσθαί τε καὶ εὐβούλους εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐν
ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις ἁπάσαις διαφέρουσιν ἕτεροι
ἑτέρων, τέκτονες τεκτόνων ἰατροί τε ἰατρῶν ˈ αὐληταί D
τε αὐλητῶν, οἵ τε ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαντες, αὐτοί τε
αὑτῶν διαφέρουσιν; ὥσπερ καὶ οὗτοι οἱ ἐν ταύταις
ταῖς τέχναις, ἢ οὕτω καὶ ἐν τῷ βουλεύεσθαι οἴει ἂν
τι διενεγκεῖν ἑτέρους ἑτέρων; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εἰπὲ
δή μοι· οὐχ ἅπαντες οἵ τε εὖ βουλευόμενοι καὶ οἱ κα-
κῶς περὶ μελλόντων τινῶν ἔσεσθαι βουλεύονται; ΣΙ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ἢ τὰ μέλλοντα οὔπω
ἔστιν; ΣΙ. Οὐ γὰρ δή. ΣΩ. Εἰ γὰρ εἴη, οὐκ ἂν ἔτι
δήπου μέλλοι ἔσεσθαι, ˈ ἀλλ' εἴη ἂν ἤδη. ἦ γάρ; ΣΙ. E
Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μήπω ἐστίν, οὕτως οὐδὲ γέγονε
τὰ μὴ ὄντα; ΣΙ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μήπω
μηδὲ γέγονεν, οὔπω οὐδὲ φύσιν ἔχει οὐδεμίαν αὐτῶν.
ΣΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν οἵ τε εὖ βου-
λευόμενοι καὶ οἱ κακῶς ἅπαντες βουλεύονται περὶ
πραγμάτων οὔτε ὄντων οὔτε γεγενημένων οὔτε φύσιν
οὐδεμίαν ἐχόντων, ὅταν περὶ τῶν μελλόντων βουλεύων-
ται; ΣΙ. Φαίνονταί γε. ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι δυνα-
τὸν εἶναι τοῦ μὴ ὄντος τυχεῖν τινι ἢ εὖ ἢ κακῶς; ΣΙ.
Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ἐγώ σοι φράσω, ὅ γε βού-
λομαι εἰπεῖν. σκόπει γάρ. πῶς * ἂν τοξοτῶν πολλῶν 391
διαγνοίης τόν τε χρηστὸν καὶ τὸν πονηρὸν ὅστις εἴη
αὐτῶν; ἢ τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν εἰδέναι; ἴσως γὰρ ἂν
κελεύοις αὐτοὺς ἐπὶ σκοποῦ τινος τοξεύειν. ἦ γάρ;
ΣΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸν πλειστάκις
βάλλοντα τοῦ σκοποῦ κατ' ὀρθὸν κρίνοις ἂν νικᾶν;
ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εἰ δὲ σκοπὸς μηδεὶς εἴη κείμενος
αὐτοῖς τοῦ τοξεύειν, ἀλλ' ἕκαστος βάλλοι ὅπως βού-
λοιτο, πῶς ἂν διαγνοίης τὸν εὖ ἢ κακῶς τοξεύοντα
αὐτῶν; ˈ ΣΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοὺς βου- B
λευομένους ἢ εὖ ἢ κακῶς, εἰ μὴ ἐπίσταιντο περὶ ὅτου
βουλεύοιντο, ἀπορήσειας ἂν διαγνῶναι; ΣΙ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ περὶ μελλόντων πραγμάτων βουλεύον-
ται οἱ βουλευόμενοι, περὶ τῶν οὐκ ὄντων βουλεύονται;
ΣΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ γε μὴ ὄντος οὐχ οἷόν
τ' οὐδενὶ τυχεῖν ἐστί. πῶς γὰρ ἄν τίς σοι δοκεῖ τοῦ
μὴ ὄντος δύνασθαι ˈ τυχεῖν; ΣΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. C
Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐκ ἔστι τοῦ μὴ ὄντος τυγχάνειν οἷόν
τε, οὐδεὶς ἂν ἔτι περὶ τῶν μὴ ὄντων βουλευόμενος
τυγχάνοι. τὰ γὰρ μέλλοντα τῶν οὐκ ὄντων ἐστίν. ἦ
γάρ; ΣΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδ' ὁ μὴ
τυγχάνων τῶν μελλόντων οὐδεὶς ἂν οὔτ' εὔβουλος οὔτε
κακόβουλος εἴη ἀνθρώπων ἔτι. ΣΙ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ.
Οὐδέ γε εὐβουλότερος οὐδὲ κακοβουλότερος ἕτερος ἑτέ-
ρου [εἶναι], εἰ ˈ καὶ μὴ ἐπιτυχέστερος καὶ ἀποτυχέ- D
στερος εἴη τοῦ μὴ ὄντος. ΣΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ.
Πρὸς τί οὖν ποτε ἀποβλέποντες ἄνθρωποι πρᾶγμα
ἀποκαλοῦσιν ἀνθρώπους εὐβούλους τε καὶ κακοβούλους
εἶναί τινας; ἆρά γε ἄξιόν ἐστι καὶ αὖθις ποτε περὶ
αὐτοῦ ἐνθυμηθῆναι, ὦ Σίσυφε;

Ε Ρ Υ Ξ Ι Α Σ.

392 I. * Ἐτυγχάνομεν περιπατοῦντες ἐν τῇ στοᾷ τοῦ
Διὸς τοῦ ἐλευθερίου ἐγώ τε καὶ Ἐρυξίας ὁ Στειριεύς·
εἶτα προσηλθέτην ἡμῖν Κριτίας τε καὶ Ἐρασίστρατος
ὁ Φαίακος τοῦ Ἐρασιστράτου ἀδελφιδοῦς. ἐτύγχανε δὲ
τότε νεωστὶ παρὼν ἀπὸ Σικελίας καὶ τῶν τόπων τού-
των ὁ Ἐρασίστρατος. προσελθὼν δ' ἔφη, Χαῖρε, ὦ
B Σώκρατες. ' Καὶ σύ γε, ἦν δ' ἐγώ· τί γάρ; καλόν τι
ἀπὸ Σικελίας ἔχεις λέγειν ἡμῖν; Καὶ πάνυ. ἀλλὰ βού-
λεσθ', ἔφη, πρῶτον καθιζώμεθα; κέκμηκα γὰρ χθὲς
βαδίσας Μεγαρόθεν. Πάνυ γ', εἰ δοκεῖ. Τί οὖν,
ἔφη, βούλεσθε πρῶτον ἀκούειν τῶν ἐκεῖ; πότερον πε-
ρὶ αὐτῶν ἐκείνων ὅ τι πράττουσιν, ἢ ὅπως πρὸς τὴν
πόλιν ἔχουσι τὴν ἡμετέραν; ἐκεῖνοι γάρ ἐμοὶ δοκοῦσι
πεπονθέναι πρὸς ἡμᾶς οἰόνπερ οἱ σφῆκες. καὶ γὰρ
C τούτους ἐάν τις κατὰ σμικρὸν ἐρεθίζων ' ὀργίσῃ, ἄμα-
χοι γίγνονται, ἕως τις αὐτοὺς ἐπιθέμενος πανοικὶ ἐξέ-
λῃ. οὕτως οὖν καὶ οἱ Συρακόσιοι, εἰ μή τις ἔργον
ποιησάμενος σφόδρα μεγάλῳ στόλῳ ἥξει ἐκεῖσε, οὐκ
ἔστιν ὅπως ἐκείνη ἡ πόλις ἔσται ποτὲ ἡμῖν ὑποχειρία.
ὑπὸ δὲ τῶν σμικρῶν τούτων ἂν μᾶλλον ὀργίζοιντο,
οὕτως ὡς ἂν μάλιστα χαλεπώτατοι εἴησαν. πεπόμφασι
δὲ καὶ νῦν ὡς ἡμᾶς πρέσβεις, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, βου-
D λόμενοί ' τι ἐξαπατῆσαι τὴν πόλιν. II. Μεταξὺ δὲ
ἡμῶν διαλεγομένων ἐτυχέτην οἱ Συρακόσιοι πρέσβεις
παριόντες. εἶπεν οὖν ὁ Ἐρασίστρατος, δείξας εἰς τὸν
ἕνα τῶν πρέσβεων, Οὑτοσὶ μέντοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
πλουσιώτατός ἐστι τῶν Σικελιωτῶν καὶ Ἰταλιωτῶν.
πῶς δ' οὐχί, ἔφη, ᾧ γε ὑπάρχει γῆ τε ἄφθονος οὕ-
τως, ὥστε εὐπορίαν εἶναι, εἴ τις βούλοιτο, πάνυ πολ-
λὴν γεωργεῖν; καὶ αὕτη μὲν τοιαύτη, οἵα οὐχ ἑτέρα
ἄλλη ἔν γε τοῖς Ἕλλησιν. ἔτι δὲ τἆλλα τὰ εἰς πλοῦτον
ἥκοντα ἁπλᾶ, τὰ ἀνδράποδα καὶ ἵπποι καὶ χρυσὸς
καὶ ἄργυρος. Ὁρῶν δ' ἐγὼ αὐτὸν ἀναγόμενον, ὡς
393 ἀδολεσχήσοντα περὶ τῆς οὐσίας τῆς * τοῦ ἀνθρώπου,
ἠρόμην, Τί δαί, ὦ Ἐρασίστρατε; ἀνὴρ ποῖός τις εἶναι
δοκεῖ ἐν τῇ Σικελίᾳ; Οὗτος, ἔφη, Σικελιωτῶν καὶ Ἰτα-
λιωτῶν καὶ δοκεῖ καὶ ἔστι πλέον πάντων πονηρότατος
ἢ ὅσῳ πλουσιώτατος, οὕτως ὥστ' εἴ τινα βούλει Σικε-
λιωτῶν ἐρωτᾶν, ὅντινα πονηρότατον νομίζει εἶναι καὶ
πλουσιώτατον, οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἄλλον ἢ τοῦτον. III.
Οἰηθεὶς δ' αὐτὸν ἐγὼ οὐ περὶ σμικρῶν τὸν λόγον
ποιεῖσθαι, ἀλλὰ περὶ τῶν μεγίστων δοκούντων εἶναι,
B ἀρετῆς ' τε πέρι καὶ πλούτου, ἠρόμην, πότερον ἂν
φαίη πλουσιώτερον εἶναι ἄνθρωπον, ὅτῳ δύο τυγχάνει
τάλαντα ἀργυρίου, ἢ ὅτῳ ἀγρὸς ἄξιος δυοῖν ταλάν-
τοιν. Οἶμαι μὲν ἐγώ, ἔφη, ὅτῳ ἀγρός. Οὐκοῦν, ἔφην
ἐγώ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ εἰ τυγχάνοι τῳ ἱμά-
τια ὄντα ἢ στρώματα ἢ τἆλλα ἔτι πλέονος ἄξια ἢ
ὅσον τῷ ξένῳ, οὗτος εἴη ἂν πλουσιώτερος. Συνέφη
καὶ ταῦτα. Εἰ δέ τίς σοι διδοίη αἵρεσιν τούτοιν, πό-
τερον ' ἂν βούλοιο; Ἐγὼ μὲν ἄν, ἔφη, τὸ πλείστου C
ἄξιον. Ποτέρως ἂν οἰόμενος πλουσιώτερος εἶναι;
Οὕτω. Νυνὶ μὲν ἄρα φαίνεται οὗτος ἡμῖν ὢν πλου-
σιώτατος, ὅστις πλείστου ἄξια κέκτηται; Ναί, ἔφη.
IV. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, οἱ ὑγιαίνοντες τῶν καμνόντων
πλουσιώτεροι ἂν εἴησαν, εἴπερ ἡ ὑγίεια πλείονος ἄξιον
κτῆμα ἢ τὰ τοῦ κάμνοντος χρήματα. οὐδείς γ' ἂν οὖν,
ὅστις οὐχὶ προτιμήσειεν ὑγιαίνειν ὀλίγον κεκτημένος
ἀργύριον, μᾶλλον ἢ τὰ βασιλέως ' τοῦ μεγάλου χρή- D
ματα κεκτημένος νοσεῖν, δῆλον ὅτι πλείονος ἄξιον οἰό-
μενος εἶναι τὴν ὑγίειαν. οὐ γὰρ ἄν ποτε προῃρεῖτο, εἰ
μὴ προτιμότερον ἡγεῖτο εἶναι τῶν χρημάτων. Οὐ γάρ.
Οὐκοῦν καὶ εἴ τι ἄλλο φαίνοιτο πλείονος ἄξιον τῆς
ὑγιείας, ὁ τοῦτο κεκτημένος οὗτος ἂν πλουσιώτατος
εἴη; Ναί. Εἰ δὲ δή τις ἡμᾶς νυνὶ προσελθὼν ἔροι-
το, ὦ Σώκρατες καὶ Ἐρυξία καὶ Ἐρασίστρατε, ἔχοιτ'
ἂν εἰπεῖν μοι, τί ἐστιν ' ἀνθρώπῳ πλείστου ἄξιον E
κτῆμα; ἆρά γε τοῦτο, ὃ κτησάμενος ἄνθρωπος ἄριστα
βουλεύοιτο περὶ τούτου, ὅπως ἂν βέλτιστα λίαν πράτ-
τοι τά τε αὐτὸς αὑτοῦ πράγματα καὶ τὰ τῶν φίλων;
τί ἂν εἶναι τοῦτο φήσαιμεν; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώ-
κρατες, εὐδαιμονία πλείστου ἄξιον ἀνθρώπῳ εἶναι.
Καὶ οὐ κακῶς γ', ἔφην ἐγώ· ἀλλ' ἆρά γε τούτους ἂν
τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονεστάτους ἡγησαίμεθα εἶναι,
οἵτινες μάλιστα εὖ πράττοιεν; Ἐμοὶ γοῦν δοκοῦσιν.
V. Οὐκοῦν ἂν οὗτοι ἄριστα πράττοιεν, ὅσοιπερ καὶ
ἐλάχιστα ἐξαμαρτάνοιεν περὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ περὶ
τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τὰ δὲ πλεῖστα κατορθοῖεν;
Πάνυ γε. Οὐκοῦν οἱ ἐπιστάμενοι τὰ κακὰ καὶ τὰ
ἀγαθά, καὶ * ὅσα πρακτέα καὶ ὅσα μή, οὗτοι ἂν ὀρ- 394
θότατα πράττοιεν καὶ ἐλάχιστα ἐξαμαρτάνοιεν; Συνε-
δόκει καὶ ταῦτα. Νῦν ἄρα ἡμῖν φαίνονται οἱ αὐτοὶ
ἄνδρες σοφώτατοί τε καὶ ἄριστα πράττοντες καὶ εὐ-
δαιμονέστατοι καὶ πλουσιώτατοι, εἴπερ ἄρα ἡ σοφία
τοῦ πλείστου ἄξιον κτῆμα φαίνεται. Ναί. Ἀλλ', ἔφη
ὑπολαβὼν ὁ Ἐρασίστρατος, ὦ Σώκρατες, τί ἂν ὄφελος
εἴη τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ σοφώτερος μὲν εἴη τοῦ Νέστο-
ρος, τὰ δ' ἐπιτήδεια ' τὰ πρὸς τὴν δίαιταν μὴ τυγχά- B
νοι ἔχων, σιτία καὶ ποτὰ καὶ ἱμάτια καὶ εἴ τι ἄλλο
τῶν τοιούτων ἐστί; τί ἂν ἡ σοφία ὠφελοίη; ἢ πῶς ἂν
οὗτος πλουσιώτατος εἴη, ὃν γε οὐδὲν κωλύει πτωχεύ-
ειν, μηδενός γ' εὐποροῦντα τῶν ἐπιτηδείων; Σφόδρα

οὖν ἐδόκει καὶ οὗτος λέγειν τι. Ἀλλὰ πότερον, ἦν δ'
ἐγώ, ὁ μὲν τὴν σοφίαν κεκτημένος πάθοι ἂν τοῦτο,
C εἰ ἐνδεὴς γένοιτο τούτων· εἰ δέ τις ˈ τὴν Πουλυτίωνος
οἰκίαν κεκτημένος εἴη καὶ πλήρης εἴη χρυσίου καὶ ἀρ-
γυρίου ἡ οἰκία, οὐκ ἂν δεηθείη οὐδενός; Ἀλλ', ἔφη,
τοῦτον μὲν οὐδὲν κωλύει αὐτίκα νῦν διαθέμενον τὰ
κτήματα ἔχειν ἀντ' αὐτῶν τούτων, ὧνπερ καὶ τυγχά-
νει δεόμενος εἰς τὴν δίαιταν, ἢ καὶ νόμισμα ἀνθ' ὅτου
ταῦτα δυνήσεται πορίζεσθαι, καὶ ἁπάντων εὐπορεῖν
παραχρῆμα. **VI.** Εἴ γε τυγχάνοιεν, ἔφην ἐγώ, οἱ ὄν-
τες ἄνθρωποι δεόμενοι τοιαύτην σφίσιν οἰκίαν γενέ-
D σθαι ˈ μᾶλλον ἤπερ τὴν ἐκείνου σοφίαν· ἐπεὶ εἴ γε
τοιοῦτοι εἴησαν οἷοι τὴν τοῦ ἀνθρώπου σοφίαν περὶ
πλείονος ἡγεῖσθαι καὶ τὰ ἀπὸ ταύτης γιγνόμενα, πο-
λὺ μᾶλλον *ἂν* οὗτος ἔχοι διατίθεσθαι, εἴπερ τυγχά-
νοι τι δεόμενος καὶ βούλοιτο καὶ αὐτὴν καὶ τὰ ἔργα
τὰ ἀπὸ ταύτης διατίθεσθαι. ἢ τῆς μὲν οἰκίας ἥ τε
χρῆσις πολλὴ τυγχάνει οὖσα καὶ ἀναγκαία, καὶ μεγάλα
τῷ ἀνθρώπῳ τὰ διαφέροντα τὰ πρὸς τὸν βίον, ἐν τῇ
τοιαύτῃ οἰκίᾳ οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ἐν σμικρῷ καὶ φαύλῳ
E οἰκιδίῳ· τῆς δὲ σοφίας ἥ τε χρεία ὀλίγου ˈ ἀξία καὶ
τὰ διαφέροντα σμικρά, ἢ σοφῷ ἢ ἀμαθεῖ εἶναι περὶ
τῶν μεγίστων; ἢ τούτου μὲν καταφρονεῖν τοὺς ἀνθρώ-
πους καὶ μὴ εἶναι ὠνητάς, τῆς δὲ κυπαρίττου τῆς ἐν
τῇ οἰκίᾳ καὶ Πεντελικῶν λίθων πολλοὺς τοὺς δεομέ-
νους τε καὶ βουλομένους πρίασθαι; οὔκουν ἂν εἴ γε
σοφὸς εἴη κυβερνήτης, οὐδὲ ἰατρὸς σοφὸς τὴν τέχνην,
ἢ τιν' ἄλλην τῶν τοιουτοτρόπων τεχνῶν εὖ καὶ καλῶς
δύναιτο μεταχειρίζεσθαι, οὐδενὸς ὅτου οὐκ ἂν ἐντιμό-
τερος εἴη τῶν κατὰ τὰς οὐσίας μεγίστων κτημάτων· ὁ
δὲ δυνάμενος εὖ βουλεύεσθαι καὶ αὐτὸς αὑτοῦ πέρι
καὶ ἑτέρου, ὅπως ἂν ἄριστα πράττοι, οὐκ ἂν ἄρα δύ-
ναιτο διατίθεσθαι, εἴπερ βούλοιτό γε τοῦτο πράττειν;
395 **VII.** *Ὑπολαβὼν δὲ καὶ ὑποβλέψας ὁ Ἐρυξίας, ὥσπερ
τι ἀδικούμενος, Σὺ γὰρ ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἰ δέοι
σε τἀληθῆ λέγειν, φαίης ἂν εἶναι Καλλίου τοῦ Ἱππο-
νίκου πλουσιώτερος. καίτοι οὐκ ἂν ἀμαθέστερός γε
ὁμολογήσαις ἂν εἶναι περὶ οὐδενὸς τῶν μεγίστων, ἀλ-
λὰ σοφώτερος· καὶ οὐδὲν μᾶλλον διὰ τοῦτο πλουσιώ-
τερος εἶ. Ἴσως γάρ, ἦν δ' ἐγώ, σὺ οἴει, ὦ Ἐρυξία,
τουτουσὶ μὲν τοὺς λόγους, οὓς νυνὶ διαλεγόμεθα, εἶναι
B παιδιάν· ἐπεὶ οὐκ ἀληθῶς ˈ γε οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ὥσ-
περ ἐν τῇ πεττείᾳ εἶναι πεττούς, οὓς εἴ τις φέροιτο,
δύναιτ' ἂν τοὺς ἀντιπαίζοντας ποιεῖν ἡττᾶσθαι οὕτως,
ὥστε μὴ ἔχειν ὅ τι πρὸς ταῦτα ἀντιφέρωσιν. ἴσως οὖν
καὶ περὶ τῶν πλουσίων οἴει μὲν οὐδέν τι μᾶλλον οὕτως
ἔχειν, λόγους δέ τινας εἶναι τοιούτους οὐδέν τι μᾶλλον
ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς, οὓς λέγων ἄνθρωπος περιγίγνοιτ' ἂν
τῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οἱ σοφώτατοι καὶ πλουσιώτατοι
C ἡμῖν εἰσί, καὶ ταῦτα τοιαῦτα ˈ ψευδῆ λέγων ἀληθῆ λε-
γόντων. καὶ οὐδὲν μὲν ἴσως θαυμαστόν, ὁμοίως ὥσπερ
εἰ δύ' ἀνθρώπω περὶ γραμμάτων λεγοίτην, ὁ μὲν
φάσκων τοῦ Σωκράτους ἄρχειν σῖγμα, ὁ δ' ἕτερος
ἄλφα· οὗτος ἂν εἴη κρείττων ὁ λόγος ὁ τοῦ λέγοντος
ἄλφα ἢ τοῦ φάσκοντος σῖγμα ἀρχήν. **VIII.** Περιβλέ-
ψας δὲ πρὸς τοὺς παρόντας ὁ Ἐρυξίας, ἅμα γελῶν τε
καὶ ἐρυθριῶν, ὥσπερ οὐ παρὼν τοῖς ἔμπροσθεν λε-
D λεγμένοις, Ἐγὼ μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ ˈ τοιούτους
ᾤμην δεῖν τοὺς λόγους εἶναι, οἷς μήτ' ἂν πεῖσαι δύ-
ναιτό τις μηδένα τῶν παρόντων, μήτ' ἂν ὠφεληθείη
μηδὲν ἀπ' αὐτῶν· τίς γὰρ ἂν ἀνθρώπων ποτὲ πει-
σθείη νοῦν ἔχων, ὡς οἱ σοφώτατοι ἡμῖν πλουσιώτα-
τοι; ἀλλὰ μᾶλλον, ἐπειδὴ περὶ τοῦ πλουτεῖν διαλέγε-
σθαι δεῖ, ὁπόθεν καλόν ἐστι πλουτεῖν καὶ ὁπόθεν
αἰσχρόν, καὶ αὐτὸ τὸ πλούσιον εἶναι ὁποῖόν τί ἐστι,
πότερον ἀγαθὸν ἢ κακόν. Εἶεν, ἔφην ἐγώ· τοιγαρ-
οῦν τὸ λοιπὸν δὴ φυλαξόμεθα· ˈ καλῶς δὲ καὶ σὺ E
ποιεῖς παραινῶν. ἀλλὰ τί οὐκ αὐτός, ἐπείπερ εἰσηγεῖ
τὸν λόγον, ἐπεχείρησας εἰπεῖν, πότερόν σοι δοκεῖ ἀγα-
θὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν ἢ κακόν; ἐπειδήπερ οἵ γ' ἔμ-
προσθεν λόγοι οὐ περὶ τούτου δοκοῦσί σοι εἰρῆσθαι.
IX. Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ ἀγαθὸν εἶναι, ἔφη, τὸ
πλουτεῖν. Ἔτι δ' αὐτοῦ τι βουλομένου λέγειν, ὑπο-
κρούσας ὁ Κριτίας, Σὺ γὰρ εἰπέ μοι, ὦ Ἐρυξία, ἀγα-
θὸν ἡγεῖ τὸ πλουτεῖν; Ἔγωγε νὴ Δία· ἦ γὰρ ἂν μαι-
νοίμην. καὶ οὐδένα γε οἶμαι εἶναι, ὅστις ἂν οὐχ ὁμο-
λογήσειε ταῦτα. Καὶ μήν, ἔφη ὁ ἕτερος, καὶ ἐγὼ οἶ-
μαι οὐδένα ὅντινα οὐκ ἂν ποιῆσαι ὁμολογεῖν ἐμοὶ
ἐνίοις ἀνθρώποις * κακὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν. οὐκ ἂν 396
οὖν, εἴπερ ἀγαθὸν ἦν, κακὸν ἡμῶν ἐνίοις ἐφαίνετο.
Εἶπον οὖν αὐτοῖν ὅτι Ἐγώ τοι ὑμᾶς, εἰ μὲν ἐτυγχά-
νετε περὶ τούτου διαφερόμενοι, ὁπότερος ὑμῶν ἀληθέ-
στερα λέγει περὶ ἱππασίας, ὅπως ἂν τις ἄριστα ἱπ-
πεύοι, εἰ μὲν αὐτὸς ἐτύγχανον ἱππικὸς ὤν, αὐτὸς ἂν
ὑμᾶς ἐπειρώμην παύειν τῆς διαφορᾶς· ᾐσχυνόμην γὰρ
ἄν, εἰ παρὼν μή, καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν, ἐκώλυον δια-
φερομένους, ἢ εἰ περὶ ἑτέρου οὑτινοστοῦν διαφερόμε-
νοι ˈ μηδέν τι μᾶλλον ἐμέλλετε, εἰ μὴ ὁμολογοῖτε τοῦ- B
τί, μᾶλλον ἐχθρὼ ἀντὶ φίλων ἀπαλλαγῆναι· νῦν δέ,
ἐπειδὴ τετυχήκατε περὶ τοιούτου πράγματος διαφερο-
μένω, ᾧ ἀνάγκη προσχρῆσθαι παρ' ὅλον τὸν βίον, καὶ
μεγάλα διαφέρει, πότερον ἐπιμελητέον ἐστὶ τούτου ὡς
ὠφελίμου ὄντος ἢ οὔ, καὶ ταῦτα οὐ τῶν φαύλων, ἀλ-
λὰ τῶν μεγίστων δοκούντων εἶναι τοῖς Ἕλλησιν· οἱ
γοῦν πατέρες τουτὶ πρῶτον τοῖς σφετέροις υἱέσι παραι-
νοῦσιν, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἡλικίαν τάχιστα ἀφίκωνται τοῦ
ἤδη φρονεῖν, ˈ ὡς δοκοῦσι, σκοπεῖν ὁπόθεν πλούσιοι C
ἔσονται, ὡς, ἂν μέν τι ἔχῃς, ἄξιός του εἶ, ἐὰν δὲ μή,
οὐδενός. **X.** εἰ οὖν σπουδάζεται μὲν οὑτωσὶ σφόδρα,
ὑμεῖς δὲ τἆλλα συμφερομένω περὶ τούτου οὑτωσὶ με-
γάλου πράγματος διαφέρεσθε, ἔτι δ' αὖ πρὸς τούτοις
περὶ τοῦ πλουτεῖν διαφέρεσθε οὐχ ὁπότερον μέλαν ἢ
λευκὸν οὐδὲ ὁπότερον κοῦφον ἢ βαρύ, ἀλλ' ὁπότερον
κακὸν ἢ ἀγαθόν, ὡς ἂν μάλιστα καὶ εἰς ἔχθραν κα-
ταστῆναι, εἰ τῶν κακῶν τε καὶ ἀγαθῶν ˈ πέρι διαφέ- D
ρεσθε, καὶ ταῦτα μέντοι τὰ μάλιστα φίλω τε ὄντε καὶ
συγγενέε· ἐγὼ οὖν, ὅσον ἂν ἐπ' ἐμοὶ ᾖ, οὐ περιόψο-
μαι ὑμᾶς αὐτοὺς αὑτοῖς διαφερομένους, ἀλλ' εἰ μὲν
αὐτὸς οἷός τ' ᾖ, φράσας ἂν ὑμῖν, ὅπως ἔχει ἔπαυσα
τῆς διαφορᾶς· νυνὶ δ' ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν οὐ τυγχάνω
οἷός τ' ὤν, ὑμῶν δ' ἑκάτερος οἴεται οἷός τ' εἶναι ὁμο-
λογεῖν ποιῆσαι ˈ τὸν ἕτερον, ἕτοιμός εἰμι συλλαμβά- E
νειν καθ' ὅσον ἂν δύνωμαι, ἵνα διομολογηθῇ ὑμῖν
ὅπως ἔχει τοῦτο. σὺ οὖν, ἔφην, ὦ Κριτία, ἐπιχείρει
ποιῆσαι ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὥσπερ ὑπεδέξω. **XI.** Ἀλλ',
ἔφη, ἐγὼ μέν, ὥσπερ ἠρξάμην, Ἐρυξίαν τοῦτον ἡδέως
ἐροίμην ἄν, εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ εἶναι ἄνθρωποι ἄδικοι
καὶ δίκαιοι. Νὴ Δία, ἔφη ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα μέν-

τοι. Τί δέ; τὸ ἀδικεῖν πότερον κακόν σοι δοκεῖ εἶ-
ναι ἢ ἀγαθόν; Κακὸν ἔμοιγε. Δοκεῖ δ' ἄν σοι ἄν-
θρωπος, εἰ μοιχεύοι τὰς τῶν πέλας γυναῖκας ἐπ' ἀρ-
γυρίῳ, ἀδικεῖν ἂν ἢ οὔ; καὶ ταῦτα μέντοι καὶ τῆς πό-
λεως καὶ τῶν νόμων κωλυόντων; Ἀδικεῖν ἂν ἔμοιγε
δοκεῖ. Οὐκοῦν, ἔφη, εἰ μὲν πλούσιος τυγχάνοι ὢν καὶ
ἀργύριον δυνατὸς ἀναλῶσαι ὁ ἄδικός τε ἄνθρωπος καὶ
397 ὁ βουλόμενος, ἐξαμαρτάνοι ἄν· * εἰ δέ γε μὴ ὑπάρχοι
πλουσίῳ εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ, οὐκ ἔχων ὁπόθεν ἀναλί-
σκοι, οὐδ' ἂν διαπράττεσθαι δύναιτο ἃ βούλεται, ὥστ'
οὐκ ἂν οὐδὲ ἐξαμαρτάνοι. διὸ καὶ λυσιτελοῖ ἂν τῷ ἀν-
θρώπῳ μᾶλλον μὴ εἶναι πλουσίῳ, εἴπερ ἧττον δια-
πράξεται ἃ βούλεται· βούλεται δὲ μοχθηρά. καὶ πά-
λιν αὖ τὸ νοσεῖν πότερον ἂν φαίης κακὸν ἢ ἀγαθὸν
εἶναι; Κακὸν ἔγωγε. Τί δέ; δοκοῦσί τινές σοι ἀκρα-
B τεῖς εἶναι ἄνθρωποι; Ἔμοιγε. Οὐκοῦν ¦ εἰ βέλτιον
εἴη πρὸς ὑγίειαν τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπέχεσθαι σί-
των καὶ ποτῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἡδέων δοκούντων
εἶναι, ὁ δὲ μὴ οἷός τ' εἴη δι' ἀκράτειαν, βέλτιον ἂν
εἴη τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ μὴ ὑπάρχειν, ὁπόθεν ἐκπο-
ριεῖται ταῦτα, μᾶλλον ἢ πολλὴν περιουσίαν εἶναι τῶν
ἐπιτηδείων; οὕτω γὰρ ἂν αὐτῷ οὐκ ἐξουσία εἴη ἐξα-
μαρτάνειν, οὐδ' εἰ σφόδρα βούλοιτο. **XII.** Ἐδόκει
οὖν εὖ καὶ καλῶς διειλέχθαι ὁ Κριτίας οὕτως, ὥστ' εἰ
C μὴ ¦ ᾐσχύνετο τοὺς παρόντας ὁ Ἐρυξίας, οὐδὲν αὐτὸν
ἐκώλυεν ἀναστάντα τύπτειν τὸν Κριτίαν· οὕτως ᾤετο
μεγάλου τινὸς ἐστερῆσθαι· ἐπεὶ αὐτῷ φανερὸν ἐγένετο,
ὅτι οὐκ ὀρθῶς τὸ πρότερον ἐδόξαζε περὶ τοῦ πλου-
τεῖν. καταμαθὼν δ' ἐγὼ οὕτως ἔχοντα τὸν Ἐρυξίαν,
καὶ εὐλαβούμενος, μὴ πορρωτέρω τις λοιδορία καὶ
ἐναντίωσις γένοιτο, Τουτονὶ μὲν τὸν λόγον, ἔφην ἐγώ,
D πρώην ἐν Λυκείῳ ἀνὴρ ¦ σοφὸς λέγων Πρόδικος ὁ
Κεῖος ἐδόκει τοῖς παροῦσι φλυαρεῖν οὕτως, ὥστε μη-
δένα δύνασθαι πεῖσαι τῶν παρόντων, ὡς ἀληθῆ λέγοι.
καὶ δῆτα καὶ μειράκιόν τι σφόδρα νέον προσελθὸν καὶ
στωμύλον, προσκαθιζόμενον, κατεγέλα τε καὶ ἐχλεύαζε
καὶ ἔσειεν αὐτόν, βουλόμενον λόγον λαμβάνειν ὧν ἔλε-
γε· καὶ μέντοι καὶ πολὺ μᾶλλον εὐδοκίμησε παρὰ τοῖς
ἀκροωμένοις ἤπερ ὁ Πρόδικος. Ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Ἐρα-
σίστρατος, ἔχοις ἂν ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι τὸν λόγον; Πά-
E νυ μὲν οὖν, ἐὰν ἄρα ¦ ἀναμνησθῶ. ὧδί γάρ πως, ὡς
ἐγῷμαι, εἶχεν. **XIII.** Ἠρώτα γὰρ αὐτὸν τὸ μειράκιον,
πῶς οἴεται κακὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν, καὶ ὅπως ἀγα-
θόν. ὁ δ' ὑπολαβών, Ὥσπερ καὶ σὺ νῦν δή, ἔφη, τοῖς
μὲν καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγαθόν, καὶ τοῖς
ἐπισταμένοις ὅπου δεῖ χρῆσθαι τοῖς χρήμασι, τούτοις
μὲν ἀγαθόν, τοῖς δὲ μοχθηροῖς καὶ ἀνεπιστήμοσι κα-
κόν. ἔχει δ', ἔφη, καὶ τἆλλα πράγματα οὕτω πάντα·
ὁποῖοι γὰρ ἂν τινες ὦσιν οἱ χρώμενοι, τοιαῦτα καὶ τὰ
πράγματα αὐτοῖς ἀνάγκη εἶναι. καλῶς δ', ἔφη, δοκεῖ
μοι καὶ τὸ τοῦ Ἀρχιλόχου πεποιῆσθαι, καὶ φρονεῦ-
σι τοῖ' ὁκοίοις ἐγκυρέωσιν ἔργμασιν. Νῦν
398 ἄρ', ἔφη τὸ μειράκιον, * εἴ τις ἐμὲ σοφὸν ποιοῖ ταύ-
την τὴν σοφίαν, ἣν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες σοφοί εἰσιν,
ἅμα ἀνάγκη καὶ τὰ ἄλλα πράγματ' αὐτὸν ἀγαθὰ ἐμοὶ
ποιεῖν, πρὸς μὲν αὐτὰ ἐκεῖνα μηδὲν πραγματευσάμε-
νον, ὅτι δ' ἐμὲ ἀντ' ἀμαθοῦς σοφὸν πεποίηκεν· ὥσ-
περ εἴ τις ἐμὲ νυνὶ γραμματικὸν ποιήσειεν, ἀνάγκη
αὐτὸν καὶ τἆλλα πράγματα γραμματικὰ ἐμοὶ ποιεῖν,
καὶ εἰ μουσικόν, μουσικά· ὥσπερ ὅταν ἀγαθὸν ἐμὲ
ποιήσῃ, ἅμα ἀγαθὰ καὶ ¦ τὰ πράγματα πεποιηκέναι B
μοι. Οὐ μέντοι ταῦτά γε ξυνέφη ὁ Πρόδικος, ἀλλ'
ἐκεῖνα μὲν ὡμολόγει. **XIV.** Πότερον δέ σοι δοκεῖ, ἔφη,
ὥσπερ οἰκίαν ποιεῖν ἀνθρώπου ἔργον εἶναι, οὕτω καὶ
πράγματα ἀγαθὰ ποιεῖν; ἢ ἀνάγκη, ὁποῖ' ἄττ' ἂν
τὴν ἀρχὴν γένωνται, εἴτε κακὰ εἴτε ἀγαθά, τοιαῦτα
διατελεῖν ὄντα αὐτά; Ὑποπτεύσας δέ μοι δοκεῖ ὁ
Πρόδικος, ᾗ ἔμελλεν ὁ λόγος χωρήσεσθαι αὐτῷ, σφό-
δρα πανούργως, ἵνα μὴ ¦ πάντων τῶν παρόντων ἐναν- C
τίον φαίνοιτο ἐξελεγχόμενος ὑπὸ τοῦ μειρακίου· μόνῳ
μὲν γὰρ αὐτῷ τοῦτο παθεῖν οὐδὲν ᾤετο· διαφέρειν
ἔφη ἀνθρώπου ἔργον εἶναι. Πότερον δέ σοι, ἔφη,
δοκεῖ εἶναι διδακτὸν ἡ ἀρετὴ ἢ ἔμφυτον; Διδακτόν,
ἔφη, ἔμοιγε. Οὐκοῦν, ἔφη, ἂν δοκοίη σοι ἠλίθιος εἶ-
ναι, εἴ τις οἴοιτο τοῖς θεοῖς εὐχόμενος γραμματικὸς
ἂν γενέσθαι ἢ μουσικός, ἢ ἑτέραν τινὰ ἐπιστήμην λα-
βεῖν, ἣν ἀνάγκη μαθόντα παρ' ἑτέρου ἢ αὐτὸν ἐξευ-
ρόντα κτήσασθαι; ¦ Συνέφη καὶ ταῦτα. Οὐκοῦν, ἔφη D
τὸ μειράκιον, σύ, ὦ Πρόδικε, ὅταν εὔχῃ τοῖς θεοῖς
εὖ πράττειν καὶ ἀγαθά σοι εἶναι, τότε οὐδὲν ἕτερον
εὔχει ἢ καλὸς κἀγαθὸς γενέσθαι, εἴπερ τοῖς μὲν κα-
λοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ πράγματα τυγ-
χάνει ἀγαθὰ ὄντα, τοῖς δὲ φαύλοις μοχθηρά. εἴπερ
οὖν τυγχάνει ἡ ἀρετὴ διδακτὸς οὖσα, οὐδὲν ἕτερον
φαίνοιο ἂν εὐχόμενος ἢ διδαχθῆναι ἃ οὐκ ἐπίστασαι
XV. Εἶπον οὖν ἐγὼ πρὸς τὸν Πρόδικον, ὅτι ¦ μοι δο- E
κεῖ οὐχὶ φαῦλον πρᾶγμα πεπονθέναι, εἰ τυγχάνει τού-
του διημαρτηκώς, εἰ οἴεται ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν ἃ εὐ-
χόμεθα γενέσθαι ἂν καὶ ἅμα. εἰ καὶ σὺ ἑκάστοτε
σπουδῇ βαδίζων εἰς πόλιν προσευχόμενος αἰτεῖς παρὰ
τῶν θεῶν δοῦναί σοι ἀγαθά, οὐ μέντοι οἶσθα, εἰ
οἷοί τέ σοι ἐκεῖνοι ταῦτα δοῦναι, ἃ σὺ τυγχάνεις αἰ-
τούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς τὰς τοῦ γραμματιστοῦ
φοιτῶν θύρας ἀντιβολοίης σοι δοῦναι γραμματικὴν
ἐπιστήμην μηδὲν ἄλλο πραγματευσαμένῳ, ἀλλὰ ἥντινα
λαβὼν παραχρῆμα καὶ δυνήσει πράττειν τὰ τοῦ γραμ-
ματιστοῦ ἔργα. Ταῦτα ἐμοῦ λέγοντος ὁ Πρόδικος
ἀντανήγετο πρὸς τὸ μειράκιον, ὡς ἀμυνούμενος, καὶ
ἐπιδείξων ταῦτα, ἅπερ σὺ νῦν δή, * ἀγανακτῶν, εἰ 399
φαίνοιτο μάτην τοῖς θεοῖς εὐχόμενος. εἶτα προσελθὼν
ὁ γυμνασίαρχος ἀπαλλάττεσθαι αὐτὸν ἐκ τοῦ γυμνα-
σίου ἐκέλευεν, ὡς οὐκ ἐπιτήδεια τοῖς νέοις διαλεγόμε-
νον, εἰ δὲ μὴ ἐπιτήδεια, δῆλον ὅτι μοχθηρά. **XVI.**
Τούτου δή σοι ἕνεκα ταῦτα διῆλθον, ἵνα θεάσαιο, ὡς
ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. εἰ μέν γε
Πρόδικος παρὼν λέγων ταῦτα, μαίνεσθαι τοῖς παροῦ-
σιν ἐδόκει ἂν οὕτως, ὥστε καὶ ἐκβληθῆναι ἐκ τοῦ
γυμνασίου· ¦ σὺ δὲ νυνὶ οὕτω σφόδρα δοκεῖς εὖ διειλέ- B
χθαι, ὥστε οὐ μόνον τοὺς παρόντας πεῖσαι, ἀλλὰ καὶ
τὸν ἀντιλέγοντα ποιῆσαι ὁμολογεῖν σοι, δῆλον ὅτι ὥσ-
περ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, εἰ δύ' ἄνθρωποι τύχοιεν τὴν
αὐτὴν μαρτυρίαν μαρτυροῦντες, ὁ μὲν καλὸς κἀγαθὸς
δοκῶν εἶναι, ὁ δὲ μοχθηρός, διὰ τὴν τοῦ μοχθηροῦ
μαρτυρίαν οὐδὲν ἂν τι μᾶλλον οἱ δικασταὶ πεισθείη-
σαν, ἀλλὰ τυχὸν καὶ τἀναντία ποιήσειαν· εἰ δ' ὁ κα-
λὸς κἀγαθὸς δοκῶν ταῦτα φήσειε, καὶ σφόδρ' ἂν δο-
κοῖ ¦ ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. ἴσως οὖν καὶ οἱ παρόντες C
τοιοῦτόν τι πεπόνθασι πρὸς σὲ καὶ Πρόδικον· τὸν

μὲν σοφιστὴν καὶ ἀλαζόνα ἡγοῦντο εἶναι, σὲ δὲ πολι-
τικόν τε καὶ ἄνδρα καὶ πολλοῦ ἄξιον. εἶτα οἴονται
δεῖν μὴ αὐτὸν τὸν λόγον θεωρεῖν, ἀλλὰ τοὺς λέγοντας,
ὁποῖοί τινες ἂν ὦσιν. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Ἐρασί-
στρατος, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ σκώπτων λέγεις, φαίνε-
σθαι ἔμοιγε δοκεῖ ὁ Κριτίας λέγων τι. Ἀλλὰ μὰ Δί',
D ἦν δ' ἐγώ, οὐδ' ὁπωστιοῦν. | ἀλλὰ τί οὐκ, ἐπεὶ ταῦτα
εὖ καὶ καλῶς διειλέχθον, οὐ καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ λόγου
ἐπετελεσάτην; δοκεῖ δέ μοι ὑμῖν ἐπίλοιπόν τι εἶναι τῆς
σκέψεως, ἐπειδὴ τοῦτό γε ἐδόκει ὁμολογεῖσθαι, τοῖς
μὲν ἀγαθὸν εἶναι, τοῖς δὲ κακόν. λοιπὸν δὴ σκέψα-
σθαι τί ἐστιν αὐτὸ τὸ πλουτεῖν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο
πρῶτον εἴσεσθε, οὐδ' ἂν ὁπότερον κακόν ἐστιν ἢ
E ἀγαθὸν δύναισθε | συνομολογῆσαι. ἕτοιμος δ' ὑμῖν
καὶ ἐγώ, καθ' ὅσον οἷός τ' ἂν ὦ, συνδιασκοπεῖσθαι.
φρασάτω οὖν ἡμῖν ὁ φάσκων τὸ πλουτεῖν ἀγαθὸν εἶ-
ναι, τούτου πέρι ὅπως τυγχάνει ἔχων. XVII. Ἀλλ'
ἐγὼ μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐδέν τι περιττότερον τῶν
ἄλλων ἀνθρώπων τὸ πλουτεῖν λέγω εἶναι· τὸ γὰρ
χρήματα πολλὰ κεκτῆσθαι, τοῦτο εἶναι τὸ πλουτεῖν·
οἶμαι δὲ καὶ Κριτίαν τοῦτον οὐχ ἕτερόν τι τὸ πλου-
τεῖν οἴεσθαι εἶναι. Ἔτι μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, κἂν οὕ-
τως ὑπόλοιπον εἴη σκέψασθαι, ὁποῖά ἐστι χρήματα,
ἵνα μὴ ὀλίγον ὕστερον περὶ τούτου αὖ πάλιν φανῆ-
σθον διαφερομένω. αὐτίκα γὰρ οὗτοι Καρχηδόνιοι νο-
400 μίσματι χρῶνται τοιῷδε· * ἐν δερματίῳ σμικρῷ ἀποδέ-
δεται ὅσον τε στατῆρος τὸ μέγεθος μάλιστα· ὅ τι δέ
ἐστι τὸ ἐναποδεδεμένον, οὐδεὶς γιγνώσκει, εἰ μὴ οἱ
ποιοῦντες· εἶτα κατεσφραγισμένῳ τούτῳ νομίζουσι, καὶ
ὁ πλεῖστα τοιαῦτα κεκτημένος, οὗτος πλεῖστα δοκεῖ
χρήματα κεκτῆσθαι καὶ πλουσιώτατος εἶναι. εἰ δέ τις
παρ' ἡμῖν πλεῖστα τοιαῦτα κεκτημένος εἴη, οὐδὲν ἂν
μᾶλλον πλούσιος εἴη ἢ εἰ ψήφους πολλὰς τῶν ἐκ τοῦ
B ὄρους ἔχοι. ἐν δὲ Λακεδαίμονι σιδηρῷ | σταθμῷ νο-
μίζουσι, καὶ ταῦτα μέν[τοι] τῷ ἀχρείῳ τοῦ σιδήρου·
καὶ ὁ πολὺν σταθμὸν σιδήρου τοῦ τοιούτου κεκτημέ-
νος πλούσιος δοκεῖ εἶναι, ἑτέρωθι δ' οὐδενὸς ἄξιον
τὸ κτῆμα. ἐν δὲ τῇ Αἰθιοπίᾳ λίθοις ἐγγεγλυμμένοις
χρῶνται, οἷς οὐδὲν ἂν ἔχοι χρήσασθαι Λακωνικὸς
ἀνήρ. ἐν δὲ Σκύθαις τοῖς νομάσιν εἴ τις τὴν Πουλυ-
τίωνος οἰκίαν κεκτημένος εἴη, οὐδὲν ἂν πλουσιώτερος
δοκοῖ εἶναι ἢ εἰ παρ' ἡμῖν τὸν Λυκαβηττόν. XVIII.
C δῆλον | οὖν, ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἕκαστά γε τούτων κτή-
ματα, εἴπερ ἔνιοι τῶν κεκτημένων μηδὲν διὰ τοῦτο
πλουσιώτεροι φαίνονται. ἀλλ' ἔστιν, ἔφην, ἕκαστα τού-
των ὄντα τοῖς μὲν χρήματά τε καὶ πλούσιοι οἱ ταῦτα
κεκτημένοι, τοῖς δὲ οὔτε χρήματα οὔτε πλουσιώτεροι
διὰ τοῦτο. ὥσπερ γε οὔτε καλά τε καὶ αἰσχρὰ πᾶσι
τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἕτερα ἑτέροις. εἰ δὲ βουλοίμεθα ἐπι-
D σκέψασθαι, τί δήποτε τοῖς μὲν | Σκύθαις αἱ οἰκίαι οὐ
χρήματά εἰσιν, ἡμῖν δέ, ἢ τοῖς Καρχηδονίοις μὲν τὰ
δέρματα, ἡμῖν δ' οὔ, ἢ τοῖς Λακεδαιμονίοις ὁ σίδηρος
χρήματα, ἡμῖν δ' οὔ, ἆρ' ἂν οὑτωσὶ μάλιστα ἐξεύροι-
μεν; αὐτίκα εἴ τις Ἀθήνησι τούτων τῶν λίθων τῶν ἐν
τῇ ἀγορᾷ, οἷς οὐδὲν χρώμεθα, κεκτημένος εἴη χίλια
τάλαντα σταθμόν, ἔστιν ὅ τι ἂν πλουσιώτερος νομί-
ζοιτο εἶναι διὰ τοῦτο; Οὐκ ἔμοιγε φαίνεται. Ἀλλ' εἰ
E τοῦ λυχνίτου λίθου κεκτημένος εἴη τὰ χίλια | τάλαντα,
καὶ σφόδρα πλούσιον φαίημεν εἶναι ἄν; Πάνυ γε.

XIX. Ἆρά γε, ἔφην, διὰ τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν χρήσιμον,
τὸ δ' ἀχρεῖον ἡμῖν ἐστί; Ναί. Ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς
Σκύθαις τούτου ἕνεκα αὐτοῖς οἰκίαι οὐ χρήματά ἐστιν,
ὅτι οὐδεμία αὐτοῖς χρεία οἰκίας ἐστίν, οὐδ' ἂν προτι-
μήσειε Σκύθης ἀνὴρ οἰκίαν αὐτῷ τὴν καλλίστην εἶναι
μᾶλλον ἤπερ σίσυραν δερματίνην, ὅτι τὸ μὲν χρήσιμον,
τὸ δ' ἀχρεῖον αὐτῷ ἐστιν. αὖθις αὖ ἡμῖν τὸ Καρχη-
δόνιον νόμισμα οὐκ οἰόμεθα χρήματα εἶναι· οὐ γὰρ
ἔστιν ὅ τι ἂν αὐτῷ ἐκκομισαίμεθα ὅσων δεόμεθα, ὥσ-
περ τῷ ἀργυρίῳ, ὥστ' ἀχρεῖον ἂν ἡμῖν εἴη. Εἰκός γε.
Ὅσα μὲν ἄρα τυγχάνει χρήσιμα ὄντα ἡμῖν, ταῦτα χρή-
ματα· ὅσα δ' ἀχρεῖα, ταῦτα δ' οὐ χρήματα. Πῶς
οὖν, ἔφη ὁ Ἐρυξίας ὑπολαβών, ὦ Σώκρατες; * ἢ ἔστιν 401
ὅ τι χρώμεθα πρὸς ἀλλήλους τῷ διαλέγεσθαι καὶ τῷ
βλέπειν καὶ ἑτέροις πολλοῖς; ἆρα ἡμῖν ταῦτ' ἂν εἴη
χρήματα; καὶ μὴν χρήσιμά γε φαίνεται ὄντα. Οὐκ αὖ
οὐδ' οὕτως ἐφαίνετο ἡμῖν, ὅ τί ποτ' ἔστι τὰ χρήματα.
ὅτι μὲν γὰρ ἀνάγκη χρήσιμα εἶναι, ἐάνπερ μέλλῃ χρή-
ματα ἔσεσθαι, τοῦτο μὲν ἐκ πάντων ὡμολογεῖτο σχε-
δόν τι· ἀλλὰ ποῖα δὴ τῶν χρημάτων, ἐπειδή γε οὐ
πάντα; XX. Φέρε δή, εἰ πάλιν ὧδε μετίοιμεν, ἆρα
μᾶλλόν τι εὑρεθείη ὃ ζητοῦμεν, | τί ποτ' ἐστὶν ὃ χρώ- B
μεθα χρήμασι, καὶ πρὸς τί εὕρηται ἡ τῶν χρημάτων
κτῆσις, ὥσπερ τὰ φάρμακα πρὸς τὸ τὰς νόσους ἀπαλ-
λάττειν; ἴσως γὰρ ἂν ἡμῖν οὕτω μᾶλλον φανερὸν γέ-
νοιτο. ἐπειδὴ ἀναγκαῖον μὲν φαίνεται, ὅσαπερ τυγ-
χάνει χρήματα ὄντα, ταῦτα καὶ χρήσιμα εἶναι, τῶν δὲ
χρησίμων γένος τι ὃ καλοῦμεν χρήματα, λοιπὸν ἂν εἴη
σκέψασθαι, τὰ πρὸς τίνα χρείαν χρήσιμα χρῆσθαι
χρήματά ἐστι. πάντα μὲν γὰρ ἴσως χρήσιμα, ὅσοις-
περ πρὸς τὴν ἐργασίαν | χρώμεθα, ὥσπερ γε πάντα C
μὲν τὰ ψυχὴν ἔχοντα ζῷα, τῶν δὲ ζῴων γένος τι κα-
λοῦμεν ἄνθρωπον. εἰ δή τις ἡμᾶς ἔροιτο, τίνος ἂν
ἡμῖν ἐκποδὼν γενομένου οὐδὲν δεοίμεθα ἰατρικῆς οὐδὲ
τῶν ταύτης ἐργαλείων, ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν ὅτι εἰ αἱ νό-
σοι ἀπαλλαγείησαν ἐκ τῶν σωμάτων καὶ μὴ γίγνοιντο
παντάπασιν, ἢ γιγνόμεναι παραχρῆμα ἀπαλλάττοιντο.
ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἡ ἰατρικὴ τῶν ἐπιστημῶν ἡ πρὸς
τοῦτο χρησίμη, πρὸς τὸ νόσους ἀπαλλάττειν. XXI.
εἰ δὲ | τις ἡμᾶς πάλιν ἔροιτο, τίνος ἂν ἡμῖν ἀπαλλα- D
γέντος οὐδὲν δεοίμεθα χρημάτων, ἆρ' ἂν ἔχοιμεν εἰ-
πεῖν; εἰ δὲ μή, πάλιν ὡδὶ σκοπώμεθα· φέρε, εἰ οἷός
τ' εἴη ζῆν ἄνθρωπος ἄνευ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ μὴ
πεινῷ μηδὲ διψῷ, ἔσθ' ὅ τι ἂν ἢ αὐτῶν τούτων δέοι-
το ἢ ἀργυρίου ἢ ἑτέρου τινός, ἵνα ταῦτα ἐκπορίζηται;
Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα κατὰ τὸν αὐ-
τὸν τρόπον· εἰ μὴ δεοίμεθα πρὸς τὴν τοῦ σώματος
θεραπείαν ὧν νῦν ἐνδεεῖς ἐσμέν, καὶ ἀλέας καὶ | ψύ- E
χους ἐνίοτε, καὶ τῶν ἄλλων ὅσων τὸ σῶμα ἐνδεὲς
γιγνόμενον προσδεῖται, ἄχρηστ' ἂν ἡμῖν εἴη τὰ καλού-
μενα χρήματα, εἰ μηδείς γε παντάπασι μηδενὸς δέοιτο
τούτων, ὧν ἕνεκεν ἂν βουλοίμεθα χρήματα ἡμῖν εἶναι,
ἵνα ἐξαρκοίμεθα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἐνδείας
τοῦ σώματος, ὧν ἂν ἑκάστοτε δεώμεθα. εἰ δ' ἔστιν
ἄρα πρὸς τοῦτο χρήσιμον ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις,
πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν τῶν ἐνδειῶν, εἰ γοῦν
ἡμῖν τοῦτο ἐκ μέσου ἀναιρεθείη, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα
χρημάτων, ἴσως δ' ἂν οὐδ' εἴη παντάπασι χρήματα.
Φαίνεται. XXII. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν, ὡς ἔοικε, τὰ

πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν χρήσιμα τῶν πραγμάτων ταῦτα εἶναι χρήματα. Συνέφη μὲν ταῦτα εἶναι χρήματα, οὐ μὴν ἀλλ' ἐτάραττέ γε αὐτὸν σφόδρα τὸ
402 λογίδιον. Τί δαὶ τὰ τοιάδε; * πότερον ἂν φήσαιμεν οἷόν τε εἶναι ταὐτὸν πρᾶγμα πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν τοτὲ μὲν χρήσιμον εἶναι, τοτὲ δὲ ἀχρεῖον; Οὐκ ἔγωγ' ἂν φαίην, ἀλλ' εἴ τι δεοίμεθα τούτου πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, καὶ χρήσιμόν μοι δοκεῖ εἶναι· εἰ δὲ μή, οὔ. Οὐκοῦν εἰ ἄνευ πυρὸς οἷοί τε εἴημεν ἀνδριάντα χαλκοῦν ἐργάσασθαι, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα πυρὸς πρός γε τὴν τούτου ἐργασίαν· εἰ δὲ μὴ δεοίμεθα, οὐδ' ἂν χρήσιμον ἡμῖν εἴη. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων.
B Φαίνεται. ' Οὐκοῦν ὅσων ἄνευ οἷόν τε γίγνεσθαί τι, οὐδὲν ἂν τούτων ἡμῖν οὐδὲ χρήσιμον φαίνοιτο πρός γε τοῦτο. Οὐ γάρ. Οὐκοῦν εἴ ποτε φαινοίμεθα οἷοί τε ὄντες ἄνευ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, οἷς μὴ αὐτοῖς χρώμεθα πρὸς τὸ σῶμα, ὥσπερ σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ ἱματίοις καὶ στρώμασι καὶ οἰκίαις, παύειν τὰς τοῦ σώματος ἐνδείας, ὥστε μηκέτι δεῖσθαι, οὐκ ἂν ἡμῖν οὐδὲ χρήματα φαίνοιτο πρός γε τοῦτο ἀργύριόν τε καὶ χρυσίον καὶ τἆλλα τὰ τοι-
C αῦτα, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄνευ τούτων ' οἷόν τε γίγνεσθαι. Οὐ γάρ. Οὐκ ἂν ἄρα οὐδὲ χρήματα ἡμῖν ταῦτα φανείη, εἰ μηδὲν χρήσιμα· ἀλλὰ ταῦτ' ἂν εἴη, οἷς τὰ χρήσιμα οἷοί τ' ἐσμὲν ἐκπορίζεσθαι. XXIII. Ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε δυναίμην τοῦτο πεισθῆναι, ὡς τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄρα χρήματα ἡμῖν ἐστιν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ σφόδρα πέπεισμαι, ὡς τά γε ἀχρεῖα ἡμῖν ὄντα οὐδὲ χρήματά
D ἐστι, καὶ ὅτι τῶν χρησιμωτάτων ἐστὶ ' πρὸς τοῦτο χρήματα τὰ χρήσιμα· οὐ μὴν τοῦτό γε, ὡς ταῦτα οὐ χρήσιμα ἡμῖν τυγχάνει ὄντα πρὸς τὸν βίον, εἴπερ γε τούτοις τὰ ἐπιτήδεια ἐκποριζοίμεθα. Φέρε δή, πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα φήσαιμεν; ἆρ' εἰσί τινες ἄνθρωποι, οἵτινες μουσικὴν παιδεύουσιν ἢ γράμματα ἢ ἑτέραν τινὰ ἐπιστήμην, οἳ ἀντὶ τούτων σφίσιν αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια ἐκπορίζονται, τούτων μισθὸν πραττόμενοι; Εἰσὶ γάρ. Οὐκοῦν οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ
E ἂν ' ἐκπορίζοιντο τὰ ἐπιτήδεια, ἀντὶ ταύτης ἀλλαττόμενοι, ὥσπερ ἡμεῖς ἀντὶ τοῦ χρυσίου καὶ ἀργυρίου. Φημί. Οὐκοῦν εἴπερ τούτῳ ἐκπορίζονται οἷς πρὸς τὸν βίον χρῶνται, κἂν αὐτὸ χρήσιμον εἴη πρὸς τὸν βίον. καὶ γὰρ τἀργύριον τούτου ἕνεκα χρήσιμον ἔφαμεν εἶναι, ὅτι οἷοί τ' ἦμεν τἀναγκαῖα πρὸς τὸ σῶμα ἐκπορίζεσθαι. Οὕτως, ἔφη. XXIV. Οὐκοῦν εἴπερ αὗται αἱ ἐπιστῆμαι τῶν χρησίμων πρὸς τοῦτο, φαίνονται ἡμῖν αἱ ἐπιστῆμαι χρήματα οὖσαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἥνπερ τὸ χρυσίον τε καὶ τὸ ἀργύριον. δῆλον δέ, ὅτι καὶ οἱ ταύτας κεκτημένοι πλουσιώτεροι. ὀλίγον δὲ πρότερον οὕτω χαλεπῶς ἀπεδεχόμεθα τὸν λόγον, εἰ οὗτοι πλουσιώτατοι. ἀναγκαῖον δ' ἂν εἴη
403 καὶ ἐκ τοῦ νῦν ὡμολογημένου τοῦτο ξυμβαίνειν, * ἐνίοτε τοὺς ἐπιστημονεστέρους πλουσιωτέρους εἶναι. εἰ γάρ τις ἡμᾶς ἔροιτο, ἆρα παντὶ ἀνθρώπῳ οἰόμεθα χρήσιμον εἶναι ἵππον, ἆρα φαίης ἄν; ἢ τοῖς μὲν ἐπιστήμοσιν, ὅπως δεῖ ἵππῳ χρῆσθαι, χρήσιμος ἂν εἴη, τοῖς ἀνεπιστήμοσι δ' οὔ; Φαίην ἄν. Οὐκοῦν, ἔφην, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδὲ φάρμακον παντὶ ἀνθρώπῳ χρήσιμον εἶναι, ἀλλὰ τούτῳ, ὅστις τυγχάνει εἰδώς, ὡς δεῖ χρήσασθαι αὐτῷ; Φημί. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα πάντα ὁμοίως; Ἔοικε. Χρυσίον ἄρα καὶ ἀργύριον καὶ ' B
τἆλλα τὰ δοκοῦντα χρήματα εἶναι τούτῳ ἂν μόνῳ χρήσιμα εἴη, ὅστις τυγχάνοι ἐπιστάμενος, ὡς χρηστέον αὐτοῖς. Οὕτως. Οὐκοῦν πρότερον ἐδόκει τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου εἶναι εἰδέναι, ὅπου τε καὶ ὅπως τούτων ἑκάστοις χρηστέον ἐστί; Φημί. XXV. Τοῖς ἄρα καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων, τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήσιμα ταῦτ' εἴη, εἴπερ γε οὗτοι ἐπιστήμονες, ὡς χρηστέον· εἰ δὲ τούτοις μόνοις χρήσιμον, τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήματα εἶναι ταῦτα φαίνοιτο. ἀτάρ, ὡς ἔοικε, καὶ τὸν ἀνεπιστήμονα ' ἱππικῆς, κε- C
κτημένον δὲ ἵππους, οἳ τυγχάνουσιν αὐτῷ ἀχρεῖοι ὄντες, εἴ τις τοῦτον ἱππικὸν ποιήσειεν, ἆρ' ἂν ἅμα καὶ πλουσιώτερον πεποιηκὼς εἴη, εἴπερ γε αὐτῷ ἃ ἐτύγχανε πρόσθεν ἀχρεῖα ὄντα, χρήσιμα πεποίηκεν; ἐπιστήμην γάρ τινα παραδιδοὺς τῷ ἀνθρώπῳ ἅμα καὶ πλούσιον αὐτὸν πεποίηκε. Φαίνεταί γε. Ὅμως δέ μοι κἂν διομόσασθαι δοκῶ ὑπὲρ Κριτίου, ὑπὸ μηδενὸς τούτων τῶν λόγων πεπεῖσθαι. Νὴ Δία· καὶ γάρ, ἔφη, μαινοίμην ἄν, εἰ ταῦτα πειθοίμην. ' ἀλλὰ τί οὐκ D
ἐκεῖνον τὸν λόγον διετέλεσας, ὡς τὰ δοκοῦντα οὐκ ἔστι χρήματα, χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα; ὡς ἐγὼ πάνυ σφόδρα τούτους τοὺς λόγους ἀκροώμενος, οὓς καὶ σὺ νῦν τυγχάνεις δὴ διεξιών, ἄγαμαι. Εἶπον οὖν ἐγώ, ὅτι μοι δοκεῖς σύ, ὦ Κριτία, οὕτως ἐμοῦ χαίρειν ἀκροώμενος, ὥσπερ τῶν ῥαψῳδῶν, οἳ τὰ Ὁμήρου ἔπη ᾄδουσιν, ἐπεὶ οὐδείς γέ σοι δοκεῖ τούτων τῶν λόγων ἀληθὴς εἶναι. XXVI. ὅμως δὲ φέρε, πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα φήσαιμεν; ἆρά γε τοῖς γε ' οἰκοδομι- E
κοῖς τῶν ἀνθρώπων φαίης ἂν ἄττα εἶναι χρήσιμα πρὸς τὸ οἰκίαν ἐργάσασθαι; Ἔμοιγε δοκεῖ. Πότερον οὖν ταῦτα φήσαιμεν ἂν χρήσιμα εἶναι, οἷς αὐτῶν κατεχρῶντο εἰς τὴν οἰκοδομίαν, λίθους καὶ πλίνθους καὶ ξύλα καὶ εἴ τι ἕτερον τοιοῦτον; ἢ καὶ τὰ ἐργαλεῖα, οἷς αὐτοὶ τὴν οἰκίαν ἐργάζοιντο; καὶ οἷς ταῦτα ἐκπορίζοιντο, τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους, καὶ πάλιν τὰ τούτων ἐργαλεῖα; Ἔμοιγ', ἔφη, δοκεῖ πάντα ταῦτα χρήσιμα εἶναι πρὸς ἐκεῖνα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐργασιῶν, οὐ μόνον αὐτοῖς οἷς καταχρώμεθα πρὸς ἕκαστον τῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ οἷς ταῦτα ἐκποριζόμεθα καὶ ὧν ἄνευ οὐκ ἂν γένοιτο; Πάνυ γε οὕτως. Οὐκοῦν πάλιν καὶ οἷς ταῦτα, καὶ εἴ τι ἀνωτέρω τούτων, * καὶ οἷς πάλιν ἐκεῖνα καὶ ἔτι μάλα τὰ 404
ἄνω, ὥστε καὶ εἰς ἄπειρόν τι πλῆθος τελευτῶντα ἀνάγκη πάντα ταῦτα πρὸς τὴν αὐτῶν ἐργασίαν χρήσιμα φαίνεσθαι; XXVII. Καὶ οὐδέν γε, ἔφη, ταῦτα οὕτω κωλύει ἔχειν. Τί δ' εἰ ὑπάρχοι τῷ ἀνθρώπῳ σιτία καὶ ποτὰ καὶ ἱμάτια καὶ τἆλλα, οἷς αὐτὸς πρὸς τὸ σῶμα μέλλοι χρῆσθαι, ἆρ' ἄν τι προσδέοιτο χρυσίου ἢ ἀργυρίου ἢ ἄλλου του, οἷς ταῦτα ποριεῖται ἅ γε δὴ ὑπάρχοι; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν φαίνοιτο ἂν ἡμῖν ἔστιν ὅτε ' ἄνθρωπος οὐδενὸς τούτων δεόμε- B
νος πρὸς τὴν τοῦ σώματος χρείαν; Οὐ γάρ. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα ἀχρεῖα φαίνοιτο πρὸς ταύτην τὴν ἐργασίαν, οὐκ ἄν ποτε πάλιν δέοι χρήσιμα φανῆναι; ὑπέκειτο γὰρ μὴ οἷόν τε εἶναι πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν τοτὲ μὲν χρήσιμα, τοτὲ δὲ ἀχρεῖα εἶναι. Ἀλλ' οὕτω γ' ἄν, ἔφη, ὁ αὐτὸς λόγος σοὶ καὶ ἐμοὶ γίγνοιτο· εἰ γὰρ πο-

τε ταῦτα χρήσιμα γίγνοιτο πρὸς τοῦτο, οὐκ ἂν ποτε
συμβαίνοι πάλιν ἀχρεῖα εἶναι· νῦν δὲ πρός τινας ἐρ-
C γασίας πραγμάτων ' μοχθηρῶν, τὰς δὲ χρηστῶν.
Ἔγωγ' ἂν φαίην. Ἆρ' οὖν οἷόν τε μοχθηρόν τι
πρᾶγμα πρὸς ἀγαθοῦ τινος ἐργασίαν χρήσιμον εἶναι;
Οὐκ ἔμοιγε φαίνεται. Ἀγαθὰ δὲ πράγματα ἆρ' ἂν
ταῦτα φαίημεν εἶναι, ἃ δι' ἀρετὴν ἄνθρωπος πράττει;
Φημί. Ἆρ' οὖν οἷόν τε ἄνθρωπον μαθεῖν τι τούτων,
ὅσα διὰ λόγου διδάσκεται, εἰ παντάπασιν ἀπεστερημέ-
νος εἴη τοῦ ἀκούειν ἢ ἑτέρου τινός; Μὰ Δί' οὐκ
ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν τῶν χρησίμων φαίνοιτο ἂν
D ἡμῖν ' πρὸς ἀρετὴν τὸ ἀκούειν, εἴπερ διδακτός γε ἡ
ἀρετὴ τῷ ἀκούειν καὶ αὐτῷ καταχρώμεθα πρὸς τὰς
μαθήσεις; Φαίνεται. XXVIII. Οὐκοῦν εἴπερ ἡ ἰα-
τρικὴ οἵα τ' ἐστὶ τὸν νοσοῦντα παύειν, φαίνοιτο ἂν
ἡμῖν ἐνίοτε καὶ ἡ ἰατρικὴ τῶν χρησίμων οὖσα πρὸς
τὴν ἀρετήν, εἴπερ διὰ τῆς ἰατρικῆς τὸ ἀκούειν πορι-
σθείη; Καὶ οὐδέν γε κωλύει. Ἆρ' οὖν πάλιν καὶ εἰ
τὴν ἰατρικὴν ἀντὶ χρημάτων πορισαίμεθα, φαίνοιτο ἂν
E ἡμῖν καὶ τὰ χρήματα ὄντα πρὸς ἀρετήν; ' Καὶ γάρ
ἔστιν, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν πάλιν ὁμοίως καὶ δι'
οὗ τὰ χρήματα χρήσιμα ὄντα πρὸς ἀρετήν; Καὶ γάρ
ἔστιν, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν πάλιν ὁμοίως καὶ δι'
οὗ τὰ χρήματα πορισαίμεθα; Παντάπασι μὲν οὖν
πάντα. Ἆρ' οὖν ἂν σοι δοκεῖ ἄνθρωπος ἀπὸ μο-
χθηρῶν τε καὶ αἰσχρῶν πραγμάτων ἀργύριον αὐτῷ
πορίσασθαι, ἀνθ' ὅτου τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην κτή-
σαιτο, ᾗ δύναιτο ἀκούειν ἐκ τοῦ μὴ οἷου τε; τῷ δ'
αὐτῷ ἐκείνῳ καταχρῆσθαι πρὸς ἀρετὴν ἢ ἕτερ' ἄττα
τῶν τοιούτων; Πάνυ μὲν οὖν ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν
οὐκ ἂν τό γε μοχθηρὸν χρήσιμον ἂν εἴη πρὸς ἀρετήν;
Οὐ γάρ. Οὐκ ἄρα ἀναγκαῖόν ἐστι, δι' ὧν ἂν ἐκπο-
ρισαίμεθα τὰ πρὸς ἕκαστα χρήσιμα, καὶ ταῦτα πρὸς
τὰ αὐτὰ χρήσιμα εἶναι. φαίνοιτο γὰρ ἂν ἐνίοτε μο-
405 χθηρὰ πράγματα πρὸς ἀγαθόν τι χρήσιμον εἶναι. *
ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ ἐπὶ τούτου ἂν φανερὰ γένοιτο.
εἴπερ γὰρ ταῦτα χρήσιμά ἐστι πρὸς ἕκαστα, ὧν ἄνευ
οὐκ ἂν γένοιτο, εἰ μὴ ταῦτα προϋπάρχοι, φέρε, πῶς
ἂν τὰ τοιαῦτα φήσαις; ἆρ' οἷόν τε ἀμαθίαν πρὸς ἐπι-
στήμην χρήσιμον εἶναι, ἢ νόσον πρὸς ὑγίειαν, ἢ κα-
κίαν πρὸς ἀρετήν; Οὐκ ἂν ἔγωγε φαίην. XXIX.
Καὶ μὴν τόδε γ' ἂν ὁμολογήσαιμεν ἀδύνατον εἶναι,
ἐπιστήμην ἐγγενέσθαι ὅτῳ μὴ ἀμαθία πρότερον ὑπάρ-
ξαι, καὶ ὑγίειαν, ὅτῳ μὴ νόσος, οὐδὲ ἀρετήν, ὅτῳ μὴ
B ' κακία. Ἔφη γὰρ οὕτως, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. Οὐκ ἂν
ἄρα φαίνοιτο ἀναγκαῖον εἶναι, ὅσων ἄνευ μὴ οἷόν τε
γίγνεσθαι, ταῦτα καὶ χρήσιμα εἶναι πρὸς τοῦτο. φαί-
νοιτο γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ ἀμαθία πρὸς ἐπιστήμην χρήσι-
μος οὖσα, καὶ ἡ νόσος πρὸς ὑγίειαν, καὶ ἡ κακία πρὸς
ἀρετήν. Σφόδρα δυσπίστως εἶχε καὶ πρὸς τούτους
τοὺς λόγους, εἰ μὴ πάντα ταῦτα χρήματα ἔσται. XXX.
Καταμαθὼν δ' αὐτὸν ἐγὼ ὅτι ἴσον εἴη πεῖσαι, ὅπερ
ἂν τὸ λεγόμενον λίθον ἑψῆσαι, Ἀλλὰ τούτους μὲν
τοὺς λόγους, ἦν ' δ' ἐγώ, ἐάσωμεν χαίρειν, ἐπειδήπερ C
οὐ δυνατοί ἐσμεν ὁμολογῆσαι, ὁπότερον ταῦτα χρήσι-
μά τ' ἐστὶ καὶ χρήματα ἢ οὔ· ἐκείνου δὲ πέρι πῶς ἂν
φαίημεν; πότερον ἂν εὐδαιμονέστερόν τε καὶ βελτίω
ἡγησαίμεθα εἶναι ἄνθρωπον, εἰ ὡς πλείστων δέοιτο
πρὸς τὸ σῶμά τε καὶ τὴν δίαιταν ἐπιτηδείων, ἢ εἰ ὡς
ἐλαχίστων τε καὶ φαυλοτάτων; μάλιστα δ' ἂν ἴσως
καὶ τοῦτο ὧδε θεωρηθείη, εἴ τις αὐτὸν πρὸς αὐτὸν
τὸν ἄνθρωπον παραβάλλων σκοποῖτο, ὁποτέρα τῶν ' D
ἕξεων βελτίων, πότερον ὅταν τύχῃ νοσῶν ἢ ὅταν ὑγι-
αίνων. Ἀλλὰ τοῦτό γ', ἔφη, οὐ πολλῆς τινος τῆς
σκέψεως δεῖται. Ἴσως γάρ, ἦν δ' ἐγώ, παντὶ ἀνθρώ-
πῳ εὔπορον γνῶναι, ὅτι ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἕξις κρείτ-
των ἐστὶ τῆς τοῦ κάμνοντος. τί δαί; ποτέρως τυγχά-
νομεν πλειόνων τε καὶ μᾶλλον παντοδαπῶν δεόμενοι;
ὅταν κάμνωμεν ἢ ὅταν ὑγιαίνωμεν; Ὅταν κάμνωμεν.
Ὅταν ἄρα αὐτοὶ αὑτῶν τυγχάνωμεν φαυλότατα ' δια- E
κείμενοι, τότε σφόδρα τε καὶ πλείστων τὰ πρὸς ἡδο-
νὰς τὰς διὰ τοῦ σώματος ἐν ἐπιθυμίαις τε καὶ δεήσε-
σίν ἐσμεν; Οὕτως. Οὐκοῦν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον,
ὥσπερ αὐτὸς αὑτοῦ τότε φαίνεται βέλτιστα ἔχων, ὅταν
ἐλαχίστων τῶν τοιούτων δέηται, οὕτω πάλιν καὶ δυοῖν
ὄντοιν, εἰ ὁ μὲν τυγχάνοι σφόδρα τε καὶ πολλῶν ἐν
ἐπιθυμίᾳ τε καὶ δεήσει ὤν, ὁ δὲ ὀλίγων τε καὶ ἡσύ-
χως; οἷον τὰ τοιάδε. ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τυγχάνουσι
κυβευταὶ ὄντες, οἱ δὲ οἰνόφλυγες, ἕτεροι δὲ γαστρί-
μαργοι, — ἅπαντα γὰρ ταῦτα οὐδὲν ἕτερον τυγχάνει
ὄντα ἢ ἐπιθυμίαι. Σφόδρα γε. Αἱ δ' ἐπιθυμίαι
πᾶσαι οὐδὲν ἕτερον ἢ ἔνδειαί τινων. οἱ οὖν πλεῖστα
τούτων πεπονθότες ἄνθρωποι ἐν μοχθηροτέρᾳ ἕξει
εἰσὶ τῶν μηδὲν ἢ ὡς ἐλάχιστα τοιαῦτα πεπονθότων.
* Πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε καὶ σφόδρα μοχθηροὺς τοὺς 406
τοιούτους ὑπολαμβάνω εἶναι· καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοι-
ούτους, τοσούτῳ καὶ μοχθηροτέρους. Οὐκοῦν δοκεῖ
ἡμῖν οὐχ οἷόν τε χρήσιμα εἶναι ταῦτα πρὸς τοῦτο, εἰ
μὴ τυγχάνοιμεν καὶ δεόμενοι τούτων πρὸς τοῦτο;
Φημί. Ἀναγκαῖον ἄρα, εἴπερ μέλλει ἡμῖν χρήσιμα εἶ-
ναι ταῦτα πρὸς τὰς τοῦ σώματος θεραπείας τῶν ἐν-
δειῶν, ἅμα καὶ δεῖσθαι ἡμᾶς τούτων πρὸς τοῦτο;
Ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν ὅτῳ τυγχάνει πλεῖστα χρήσιμα
ὄντα πρὸς τοῦτο, οὗτος ἂν φαίνοιτο καὶ πλείστων
δεόμενος πρὸς τοῦτο, εἴπερ ἀνάγκη τῶν χρησίμων πάν-
των προσδεῖσθαι. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω φαίνεσθαι.
Ἀναγκαῖον ἄρα φαίνεται κατά γε τοῦτον τὸν λόγον,
οἷς τυγχάνει πολλὰ χρήματα ὄντα, τούτους καὶ πολ-
λῶν δεῖσθαι τῶν πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν
ἐπιτηδείων· τὰ γὰρ πρὸς τοῦτο χρήσιμα ὄντα χρήμα-
τα ἐφαίνετο. ὥστε ἐξ ἀνάγκης ἂν ἡμῖν φαίνοιντο οἱ
πλουσιώτατοι μοχθηρότατα διακείμενοι, εἴπερ γε καὶ
πλείστων τοιούτων ἐνδεεῖς ὄντες.

ΚΛΕΙΤΟΦΩΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΛΕΙΤΟΦΩΝ.

406 * Κλειτοφῶντα τὸν Ἀριστωνύμου τις ἡμῖν διηγεῖτο
ἔναγχος, ὅτι Λυσίᾳ διαλεγόμενος τὰς μὲν μετὰ Σω-
κράτους διατριβὰς ψέγοι, τὴν Θρασυμάχου δὲ ξυνου-
σίαν ὑπερεπαινοῖ. ΚΛΕΙ. Ὅστις, ὦ Σώκρατες, οὐκ
ὀρθῶς ἀπεμνημόνευέ σοι τοὺς ἐμοὶ περὶ σοῦ γενομέ-
νους λόγους πρὸς Λυσίαν· τὰ μὲν γὰρ ἔγωγε οὐκ ἐπῄ-
νουν σε, τὰ δὲ καὶ ἐπῄνουν. ἐπεὶ δὲ δῆλος εἶ μεμφό-
μενος μέν μοι, προςποιούμενος δὲ μηδὲν φροντίζειν,
ἥδιστ᾽ ἄν σοι διεξέλθοιμι αὐτοὺς αὐτός, ἐπειδὴ καὶ
μόνω τυγχάνομεν ὄντε, ἵνα ἧττόν με ἡγῇ πρός σὲ
φαύλως ἔχειν. νῦν γὰρ ἴσως οὐκ ὀρθῶς ἀκήκοας, ὥστε
φαίνει πρὸς ἐμὲ ἔχειν τραχυτέρως τοῦ δέοντος. εἰ δέ
μοι δίδως παῤῥησίαν, ἥδιστ᾽ ἂν δεξαίμην καὶ ἐθέλω
407 λέγειν. ΣΩ. Ἀλλ᾽ αἰσχρὸν μὴν σοῦ γε ὠφελεῖν με *
προθυμουμένου μὴ ὑπομένειν· δῆλον γάρ, ὡς γνούς,
ὅπῃ χείρων εἰμὶ καὶ βελτίων, τὰ μὲν ἀσκήσω καὶ διώ-
ξομαι, τὰ δὲ φεύξομαι κατὰ κράτος. ΚΛΕΙ. Ἀκούοις
ἄν. Ἐγὼ γάρ, ὦ Σώκρατες, σοὶ συγγιγνόμενος πολ-
λάκις ἐξεπληττόμην ἀκούων, καί μοι ἐδόκεις παρὰ τοὺς
ἄλλους ἀνθρώπους κάλλιστα λέγειν, ὁπότε ἐπιτιμῶν
τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ ἐπὶ μηχανῆς τραγικῆς θεός,
ὑμνεις λέγων· Ποῖ φέρεσθε, ὤνθρωποι, καὶ ἀγνοεῖτε
B οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες, οἵτινες ˈ χρημάτων μὲν
πέρι πᾶσαν τὴν σπουδὴν ἔχετε, ὅπως ὑμῖν ἔσται, τῶν
δ᾽ υἱέων οἷς ταῦτα παραδώσετε, ὅπως ἐπιστήσονται
χρῆσθαι δικαίως τούτοις, ἀμελεῖτε, καὶ οὔτε διδασκά-
λους αὐτοῖς εὑρίσκετε τῆς δικαιοσύνης, εἴπερ μαθητόν,
εἰ δὲ μελετητόν τε καὶ ἀσκητόν, οἵτινες ἐξασκήσουσι
καὶ ἐκμελετήσουσιν ἱκανῶς. οὐδέ γ᾽ ἔτι πρότερον ὑμᾶς
αὐτοὺς οὕτως ἐθεραπεύσατε, ἀλλ᾽ ὁρῶντες γράμματα
καὶ μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς
C παῖδας ˈ ὑμῶν ἱκανῶς μεμαθηκότας, ἃ δὴ παιδείαν
ἀρετῆς εἶναι τελέαν ἡγῆσθε, κἄπειτα οὐδὲν ἧττον κα-
κοὺς γιγνομένους περὶ τὰ χρήματα, πῶς οὐ καταφρο-
νεῖτε τῆς νῦν παιδεύσεως οὐδὲ ζητεῖτε, οἵτινες ὑμᾶς
παύσουσι ταύτης τῆς ἀμουσίας; καίτοι διά γε ταύτην
τὴν πλημμέλειαν καὶ ῥᾳθυμίαν, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὴν ἐν τῷ
ποδὶ πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ
καὶ πόλεις πόλεσιν ἀμέτρως καὶ ἀναρμόστως προςφε-
ρόμεναι στασιάζουσι ˈ καὶ πολεμοῦντες τὰ ἔσχατα δρῶ- D
σι καὶ πάσχουσιν. ὑμεῖς δέ φατε οὐ δι᾽ ἀπαιδευσίαν
οὐδὲ δι᾽ ἄγνοιαν, ἀλλ᾽ ἑκόντας τοὺς ἀδίκους ἀδίκους
εἶναι. πάλιν δ᾽ αὖ τολμᾶτε λέγειν, ὡς αἰσχρὸν καὶ
θεομισὲς ἡ ἀδικία. πῶς οὖν δή τις τό γε τοιοῦτον
κακὸν ἑκὼν αἱροῖτ᾽ ἄν; ἥττων ὃς ἂν ᾖ, φατέ, τῶν
ἡδονῶν. οὐκοῦν καὶ τοῦτ᾽ ἀκούσιον, εἴπερ τὸ νικᾶν
ἑκούσιον; ὥστε ἐκ παντὸς τρόπου τό γε ἀδικεῖν ἀκού-
σιον ὁ λόγος αἱρεῖ, καὶ δεῖν ἐπιμέλειαν τῆς νῦν πλείω
ποιεῖσθαι ˈ πάντ᾽ ἄνδρα ἰδίᾳ θ᾽ ἅμα καὶ δημοσίᾳ E
ξυμπάσας τὰς πόλεις. Ταῦτ᾽ οὖν, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ
ὅταν ἀκούω σοῦ θαμὰ λέγοντος, καὶ μάλα ἄγαμαι
καὶ θαυμαστῶς ὡς ἐπαινῶ. καὶ ὁπόταν αὖ φῇς τὸ
ἐφεξῆς τούτῳ, τοὺς ἀσκοῦντας μὲν τὰ σώματα, τῆς
δὲ ψυχῆς ἠμεληκότας ἕτερόν τι πράττειν τοιοῦτον, τοῦ
μὲν ἄρξοντος ἀμελεῖν, περὶ δὲ τὸ ἀρξόμενον ἐσπουδα-
κέναι, καὶ ὅταν λέγῃς, ὡς, ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταται χρῆ-
σθαι, κρεῖττον ἐᾶν τὴν τούτου χρῆσιν· εἰ δή τις μὴ
ἐπίσταται ὀφθαλμοῖς χρῆσθαι μηδὲ ὠσὶ μηδὲ ξύμπαν-
τι τῷ σώματι, τούτῳ μήτε ἀκούειν μήθ᾽ ὁρᾶν μήτ᾽
ἄλλην χρείαν μηδεμίαν χρῆσθαι τῷ σώματι κρεῖττον
ἢ ὁπῃοῦν χρῆσθαι. καὶ δὴ καὶ περὶ τέχνην ὡσαύτως.
* ὅστις γὰρ δὴ μὴ ἐπίσταται τῇ ἑαυτοῦ λύρᾳ χρῆσθαι, 408
δῆλον ὡς οὐδὲ τῇ τοῦ γείτονος, οὐδὲ ὅστις μὴ τῇ τῶν
ἄλλων, οὐδὲ τῇ ἑαυτοῦ, οὐδ᾽ ἄλλῳ τῶν ὀργάνων οὐδὲ
κτημάτων οὐδενί. καὶ τελευτᾷ δὴ καλῶς ὁ λόγος οὗτός
σοι, ὡς ὅστις ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τούτῳ τὸ
ἄγειν ἡσυχίαν τῇ ψυχῇ καὶ μὴ ζῆν κρεῖττον ἢ ζῆν
πράττοντι καθ᾽ αὑτόν· εἰ δέ τις ἀνάγκη ζῆν εἴη, δού-
λῳ ἄμεινον ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τῷ τοιούτῳ τὸν βίον
ἐστὶν ἄρα, καθάπερ πλοίου ˈ παραδόντι τὰ πηδάλια B
τῆς διανοίας ἄλλῳ, τῷ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων
κυβερνητικήν, ἣν δὴ σὺ πολιτικήν, ὦ Σώκρατες, ἐπονο-
μάζεις πολλάκις, τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην δικαστικήν τε
καὶ δικαιοσύνην ὡς ἔστι λέγων. Τούτοις δὴ τοῖς λό-
γοις καὶ ἑτέροις τοιούτοις παμπόλλοις καὶ παγκάλως
λεγομένοις, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ
μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὔτ᾽ ἀντεῖπον πώποτε
οὔτ᾽ οἶμαι μήποθ᾽ ὕστερον ἀντείπω· προτρεπτικωτά-

C τους ¹ τε γὰρ ἡγοῦμαι καὶ ὠφελιμωτάτους, καὶ ἀτεχνῶς ὥςπερ καθεύδοντας ἐπεγείρειν ἡμᾶς. προςεῖχον δὴ τὸν νοῦν τὸ μετὰ ταῦτα ὡς ἀκουσόμενος, ἐπανερωτῶν οὔ τι σὲ τὸ πρῶτον, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τῶν ἡλικιωτῶν τε καὶ συνεπιθυμητῶν ἢ ἑταίρων σῶν, ἢ ὅπως δεῖ πρὸς σὲ περὶ αὐτῶν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζειν. τούτων γὰρ τοὺς τι μάλιστα εἶναι δοξαζομένους ὑπὸ σοῦ πρώτους ἐπανηρώτων πυνθανόμενος, τίς ὁ μετὰ ταῦτ' εἴη λόγος,

D καὶ κατὰ ¹ σὲ τρόπον τινὰ ὑποτείνων αὐτοῖς Ὦ βέλτιστοι, ἔφην, ὑμεῖς, πῶς ποτε νῦν ἀποδεχόμεθα τὴν Σωκράτους προτροπὴν ἡμῶν ἐπ' ἀρετήν; ὡς ὄντος μόνου τούτου, ἐπεξελθεῖν δὲ οὐκ ἔνι τῷ πράγματι καὶ λαβεῖν αὐτὸ τελέως, ἀλλ' ἡμῖν παρὰ πάντα δὴ τὸν βίον ἔργον τοῦτ' ἔσται, τοὺς μήπω προτετραμμένους προτρέπειν, καὶ ἐκείνους αὖ ἑτέρους; ἢ δεῖ τὸν Σωκράτη καὶ ἀλλήλους ἡμᾶς τὸ μετὰ τοῦτ' ἐπανερωτᾶν,

E ὁμολογήσαντας τοῦτ' αὐτὸ ἀνθρώπῳ ¹ πρακτέον εἶναι, τί τοὐντεῦθεν; πῶς ἄρχεσθαι δεῖν φαμὲν δικαιοσύνης πέρι μαθήσεως; ὥςπερ ἂν εἴ τις ἡμᾶς προὔτρεπε τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, μηδὲν προνοοῦντας ὁρῶν, καθάπερ παῖδας, ὡς ἔστι τις γυμναστικὴ καὶ ἰατρική, κἄπειτα ὠνείδιζε λέγων, ὡς αἰσχρὸν πυρῶν μὲν καὶ κριθῶν καὶ ἀμπέλων ἐπιμέλειαν πᾶσαν ποιεῖσθαι, καὶ ὅσα τοῦ σώματος ἕνεκα διαπονούμεθά τε καὶ κτώμεθα, τούτου δ' αὐτοῦ μηδεμίαν τέχνην μηδὲ μηχανήν, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τὸ σῶμα, ἐξευρίσκειν, καὶ ταῦτα οὖσαν. εἰ δ' ἐπανηρόμεθα τὸν ταῦθ'

409 ἡμᾶς προτρέποντα· Λέγεις δὲ εἶναι τίνας ταύτας * τὰς τέχνας; εἶπεν ἂν ἴσως, ὅτι Γυμναστικὴ καὶ ἰατρική. καὶ νῦν δὴ τίνα φαμὲν εἶναι τὴν ἐπὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ τέχνην; λεγέσθω. Ὁ δὴ δοκῶν αὐτῶν ἐῤῥωμενέστατος εἶναι πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενος εἶπέ μοι ταύτην τὴν τέχνην εἶναι, ἥνπερ ἀκούεις σὺ λέγοντος, ἔφη, Σωκράτους, οὐκ ἄλλην ἢ δικαιοσύνην. Εἰπόντος δ' ἐμοῦ· Μή μοι τὸ ὄνομα μόνον εἴπῃς, ἀλλ' ὧδε. ἰατρική πού τις λέγεται τέχνη· ταύτης δ' ἐστὶ διττὰ

B τὰ ἀποτελούμενα, τὸ μὲν ἰατροὺς ¹ ἀεὶ πρὸς τοῖς οὖσιν ἑτέρους ἐξεργάζεσθαι, τὸ δὲ ὑγίειαν· ἔστι δὲ τούτων θάτερον οὐκέτι τέχνη, τῆς τέχνης δὲ τῆς διδασκούσης τε καὶ διδασκομένης ἔργον, ὃ δὴ λέγομεν ὑγίειαν. καὶ τεκτονικῆς δὲ κατὰ ταὐτὰ οἰκία τε καὶ τεκτονικὴ τὸ μὲν ἔργον, τὸ δὲ δίδαγμα. τῆς δὴ δικαιοσύνης ὡςαύτως τὸ μὲν δικαίους ἔστω ποιεῖν, καθάπερ ἐκεῖ τοὺς τεχνίτας ἑκάστους· τὸ δ' ἕτερον, ὃ δύναται ποιεῖν ἡμῖν ἔργον ὁ δίκαιος, τί τοῦτό φαμεν; εἰπέ. Οὗτος μέν,

C ὡς οἶμαι, τὸ συμφέρον ¹ ἀπεκρίνατο, ἄλλος δὲ τὸ δέον, ἕτερος δὲ τὸ ὠφέλιμον, ὁ δὲ τὸ λυσιτελοῦν. ἐπανῄειν δὴ ἐγὼ λέγων ὅτι Κἀκεῖ τά γε ὀνόματα ταῦτ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν, ὀρθῶς πράττειν, λυσιτελοῦντα, ὠφέλιμα καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ πρὸς ὅ τι ταῦτα πάντα τείνει, ἐρεῖ τὸ ἴδιον ἑκάστη τέχνη, οἷον ἡ τεκτονικὴ τὸ εὖ, τὸ καλῶς, τὸ δεόντως, ὥςτε τὰ ξύλινα, φήσει, σκεύη γίγνεσθαι, ἃ δὴ οὐκ ἔστι τέχνη. λεγέ-

D σθω δὴ καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης ὡςαύτως. ¹ Τελευτῶν ἀπεκρίνατό τις, ὦ Σώκρατές, μοι τῶν σῶν ἑταίρων, ὃς δὴ κομψότατα ἔδοξεν εἰπεῖν, ὅτι τοῦτ' εἴη τὸ τῆς δικαιοσύνης ἴδιον ἔργον, ὃ τῶν ἄλλων οὐδεμιᾶς, φιλίαν ἐν ταῖς πόλεσι ποιεῖν. οὗτος δ' αὖ ἐρωτώμενος τὴν φιλίαν ἀγαθόν τ' ἔφη εἶναι καὶ οὐδέποτε κακόν· τὰς δὲ τῶν παίδων φιλίας καὶ τὰς τῶν θηρίων, ἃς ἡμεῖς τοῦτο τοὔνομα ἐπονομάζομεν, οὐκ ἀπεδέχετο εἶναι φιλίας ἐπανερωτώμενος· συνέβαινε γὰρ αὐτῷ τὰ πλείω τὰς τοιαύτας βλαβερὰς ¹ ἢ ἀγαθὰς εἶναι. φεύγων δὴ E

τὸ τοιοῦτον οὐδὲ φιλίας ἔφη τὰς τοιαύτας εἶναι, ψευδῶς δὲ ὀνομάζειν αὐτὰς τοὺς οὕτως ὀνομάζοντας· τὴν δὲ ὄντως καὶ ἀληθῶς φιλίαν εἶναι σαφέστατα ὁμόνοιαν. τὴν δὲ ὁμόνοιαν ἀνερωτώμενος εἰ ὁμοδοξίαν εἶναι λέγοι ἢ ἐπιστήμην, τὴν μὲν ὁμοδοξίαν ἠτίμαζεν· ἠναγκάζοντο γὰρ πολλαὶ καὶ βλαβεραὶ γίγνεσθαι ὁμοδοξίαι ἀνθρώπων, τὴν δὲ φιλίαν ἀγαθὸν ὡμολογήκει πάντως εἶναι καὶ δικαιοσύνης ἔργον, ὥςτε ταὐτὸν ἔφησεν εἶναι ὁμόνοιαν [καὶ] ἐπιστήμην οὖσαν, ἀλλ' οὐ δόξαν. ὅτε δὴ ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου ἀποροῦντες, οἱ παρόντες * ἱκανοὶ ἦσαν ἐπιπλήττειν τε αὐτῷ καὶ 410

λέγειν ὅτι περιδεδράμηκεν εἰς ταὐτὸν ὁ λόγος τοῖς πρώτοις, καὶ ἔλεγεν ὅτι Καὶ ἡ ἰατρικὴ ὁμόνοιά τίς ἐστι καὶ ἅπασαι αἱ τέχναι, καὶ περὶ ὅτου εἰσὶν ἔχουσι λέγειν· τὴν δὲ ὑπὸ σοῦ λεγομένην δικαιοσύνην ἢ ὁμόνοιαν, ὅποι τείνουσά ἐστι, διαπέφευγε, καὶ ἄδηλον αὐτῆς ὅ τί ποτ' ἔστι τὸ ἔργον. Ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τελευτῶν καὶ σὲ αὐτὸν ἠρώτων, καὶ εἶπές μοι δικαιοσύνης εἶναι τοὺς μὲν ἐχθροὺς βλάπτειν, ¹ τοὺς δὲ B

φίλους εὖ ποιεῖν. ὕστερον δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδένα· πάντα γὰρ ἐπ' ὠφελείᾳ πάντας δρᾶν. ταῦτα δὲ οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δίς, ἀλλὰ πολὺν δὴ ὑπομείνας χρόνον καὶ λιπαρῶν ἀπείρηκα, νομίσας σε τὸ μὲν προτρέπειν εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν κάλλιστ' ἀνθρώπων δρᾶν, δυοῖν δὲ θάτερον, ἢ τοσοῦτον μόνον δύνασθαι, μακρότερον δὲ οὐδέν, ὃ γένοιτ' ἂν καὶ περὶ ἄλλην ἡντιναοῦν τέχνην, οἷον μὴ ὄντα κυβερνήτην καταμελετῆσαι ¹ τὸν ἔπαινον περὶ αὐτῆς, ὡς πολλοῦ τοῖς C

ἀνθρώποις ἀξία, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὡσαύτως. ταὐτὸν δὴ καὶ σοί τις ἐπενέγκοι τάχ' ἂν περὶ δικαιοσύνης, ὡς οὐ μᾶλλον ὄντι δικαιοσύνης ἐπιστήμονι, διότι καλῶς αὐτὴν ἐγκωμιάζεις. οὐ μὴν τό γε ἐμὸν οὕτως ἔχει. δυοῖν δὲ θάτερον, ἢ οὐκ εἰδέναι σε ἢ οὐκ ἐθέλειν αὐτῆς ἐμοὶ κοινωνεῖν. διὰ ταῦτα δὴ καὶ πρὸς Θρασύμαχον, οἶμαι, πορεύσομαι καὶ ἄλλοσε ὅποι δύναμαι, ἀπορῶν· ἐπεὶ εἴ γ' ἐθέλοις σὺ ¹ τούτων μὲν D

ἤδη παύσασθαι πρὸς ἐμὲ τῶν λόγων τῶν προτρεπτικῶν. οἷον δέ, εἰ περὶ γυμναστικῆς προτετραμμένος ἦ τοῦ σώματος δεῖν μὴ ἀμελεῖν, τὸ ἐφεξῆς ἂν τῷ προτρεπτικῷ λόγῳ ἔλεγες, οἷον τὸ σῶμά μου φύσει ὂν οἵας θεραπείας δεῖται· καὶ νῦν δὴ ταὐτὸν γιγνέσθω. θὲς τὸν Κλειτοφῶντα ὁμολογοῦντα, ὡς ἔστι καταγέλαστον τῶν μὲν ἄλλων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, ψυχῆς δέ, ἧς ἕνεκα τἄλλα διαπονούμεθα, ταύτης ἠμεληκέναι· καὶ τἄλλα ¹ πάντα οἷόν με νῦν οὕτως εἰρηκέναι τὰ E

τούτοις ἑξῆς, ἃ καὶ νῦν δὴ διῆλθον. καί σου δεόμενος λέγω μηδαμῶς ἄλλως ποιεῖν, ἵνα μή, καθάπερ νῦν, τὰ μὲν ἐπαινῶ σε πρὸς Λυσίαν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, τὰ δέ τι καὶ ψέγω. μὴ μὲν γὰρ προτετραμμένῳ σε ἀνθρώπῳ, ὦ Σώκρατες, ἄξιον εἶναι τοῦ παντὸς φήσω, προτετραμμένῳ δὲ σχεδὸν καὶ ἐμπόδιον τοῦ πρὸς τέλος ἀρετῆς ἐλθόντα εὐδαίμονα γενέσθαι.

Ο Ρ Ο Ι.

411 * Ἀΐδιον τὸ κατὰ πάντα χρόνον καὶ πρότερον ὂν καὶ νῦν μὴ ἐφθαρμένον.

Θεὸς ζῶον ἀθάνατον, αὔταρκες πρὸς εὐδαιμονίαν· οὐσία ἀΐδιος, τῆς τἀγαθοῦ φύσεως αἰτία.

Γένεσις κίνησις εἰς οὐσίαν· μετάληψις οὐσίας· πόρευσις εἰς τὸ εἶναι.

Ἥλιος πῦρ οὐράνιον, ὃ μόνον ἀπ' ἠοῦς μέχρι δείλης τοῖς αὐτοῖς ἔστιν ὁραθῆναι· ἄστρον ἡμεροφανές·
B ζῶον | ἀΐδιον, ἔμψυχον, τὸ μέγιστον.

Χρόνος ἡλίου κίνησις, μέτρον φορᾶς.

Ἡμέρα ἡλίου πορεία ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς· φῶς τοὐναντίον νυκτί.

Ἕως ἡμέρας ἀρχή· τὸ πρῶτον φῶς ἀπὸ τοῦ ἡλίου.

Μεσημβρία χρόνος, ἐν ᾧ τῶν σωμάτων αἱ σκιαὶ ἐλαχίστου μήκους κοινωνοῦσιν.

Δείλη ἡμέρας τελευτή.

Νὺξ σκότος τοὐναντίον ἡμέρᾳ· ἡλίου στέρησις.

Τύχη φορὰ ἐξ ἀδήλου εἰς ἄδηλον, καὶ ἐκ τοῦ αὐτομάτου αἰτία δαιμονίας πράξεως.

C Γῆρας φθίσις ἐμψύχου | ὑπὸ χρόνου γιγνομένη.

Πνεῦμα κίνησις ἀέρος περὶ τὴν γῆν.

Ἀὴρ στοιχεῖον, οὗ πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον κινήσεις κατὰ φύσιν εἰσίν.

Οὐρανὸς σῶμα περιέχον πάντα τὰ αἰσθητὰ πλὴν αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτω ἀέρος.

Ψυχὴ τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν· αἰτία κινήσεως ζωτικῆς ζῴων.

Δύναμις τὸ καθ' αὑτὸ ποιητικόν.

Ὄψις ἕξις διακριτικὴ σωμάτων.

Ὀστοῦν μυελὸς ὑπὸ θερμοῦ παγείς.

Στοιχεῖον τὸ συνάγον καὶ διαλῦον τὰ σύνθετα.

Ἀρετὴ διάθεσις ἡ βελτίστη· ἕξις θνητοῦ ζῴου καθ'
D | αὑτὴν ἐπαινετή· ἕξις, καθ' ἣν τὸ ἔχον ἀγαθὸν λέγεται· κοινωνία νόμων δικαία· διάθεσις, καθ' ἣν τὸ διακείμενον τελείως σπουδαῖον λέγεται· ἕξις ποιητικὴ εὐνομίας.

Φρόνησις δύναμις ποιητικὴ καθ' αὑτὴν τῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας· ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν· διάθεσις, καθ' ἣν κρίνομεν, τί πρακτέον καὶ τί οὐ πρακτέον.

Δικαιοσύνη ὁμόνοια τῆς ψυχῆς πρὸς αὑτήν, καὶ
E εὐταξία | τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν πρὸς ἄλληλά τε καὶ περὶ ἄλληλα· ἕξις διανεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ· ἕξις, καθ' ἣν ὁ ἔχων προαιρετικός ἐστι τῶν φαινομένων αὐτῷ δικαίων· ἕξις ἐν βίῳ νόμου ὑπήκοος· ἰσότης κοινωνική· ἕξις ὑπηρετικὴ ὀρθῶν νόμων.

Σωφροσύνη μετριότης τῆς ψυχῆς περὶ τὰς ἐν αὐτῇ κατὰ φύσιν γιγνομένας ἐπιθυμίας τε καὶ ἡδονάς· εὐαρμοστία καὶ εὐταξία ψυχῆς πρὸς τὰς κατὰ φύσιν ἡδονὰς καὶ λύπας· συμφωνία ψυχῆς πρὸς τὸ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· αὐτοπραγία κατὰ φύσιν· εὐταξία ψυχῆς· λογιστικὴ ὁμιλία ψυχῆς περὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν·
ἕξις, καθ' * ἣν ὁ ἔχων αἱρετικός ἐστι καὶ εὐλαβητικὸς 412
ὧν χρή.

Ἀνδρεία ἕξις ψυχῆς ἀκίνητος ὑπὸ φόβου· θάρσος πολεμικόν· ἐπιστήμη τῶν κατὰ πόλεμον πραγμάτων· ἐγκράτεια ψυχῆς πρὸς τὰ φοβερὰ καὶ δεινά· τόλμα ὑπηρετικὴ φρονήσεως· εὐθαρσία ἐπὶ θανάτου προσδοκίᾳ· ἕξις διαφυλακτικὴ λογισμῶν ὀρθῶν ἐν κινδύνοις· ῥώμη πρὸς κίνδυνον ἀντίρροπος· ῥώμη καρτερικὴ πρὸς ἀρετήν· ἠρεμία ψυχῆς περὶ τὰ δεινὰ καὶ θαρσαλέα
κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον φαινόμενα· σωτηρία | δογμάτων B
ἀδήλων περὶ τὰ δεινά· ἐμπειρία πολέμου· ἕξις ἐμμενητικὴ νόμου.

Ἐγκράτεια δύναμις ὑπομενητικὴ λύπης· ἀκολούθησις τῷ ὀρθῷ λογισμῷ· δύναμις ἀνυπέρβλητος τοῦ ὑποληφθέντος ὀρθῷ λογισμῷ.

Αὐτάρκεια τελειότης κτήσεως ἀγαθῶν· ἕξις, καθ' ἣν οἱ ἔχοντες αὐτοὶ αὑτῶν ἄρχουσιν.

Ἐπιείκεια δικαίων καὶ συμφερόντων ἐλάττωσις· μετριότης ἐν συμβολαίοις· εὐταξία ψυχῆς λογιστικὴ πρὸς τὰ καλὰ καὶ αἰσχρά.

Καρτερία | ὑπομονὴ λύπης ἕνεκα τοῦ καλοῦ· ὑπο- C
μονὴ πόνων ἕνεκα τοῦ καλοῦ.

Θάρσος ἀπροσδοκία κακοῦ· ἀνεκπληξία διὰ κακοῦ παρουσίαν.

Ἀλυπία ἕξις, καθ' ἣν ἀνέμπτωτοί ἐσμεν εἰς λύπας.

Φιλοπονία ἕξις ἀποτελεστικὴ οὗ ἂν προέληται· καρτερία ἑκούσιος· ἕξις ἀδιάβλητος πρὸς πόνον.

Αἰδὼς τολμήσεως ὑποχώρησις ἑκουσία δικαίως καὶ πρὸς τὸ βέλτιστον φανέν· καταλαβὴ ἑκουσία τοῦ βελτίστου· εὐλάβεια ὀρθοῦ ψόγου.

Ἐλευθερία ἡγεμονία | βίου· αὐτοκρατεια ἐπὶ παν- D
τί· ἐξουσία τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἐν βίῳ· ἀφειδία ἐν χρήσει καὶ ἐν κτήσει οὐσίας.

Ἐλευθεριότης ἕξις πρὸς τὸ χρηματίζεσθαι ὡς δεῖ· πρόσθεσις καὶ κτῆσις οὐσίας ὡς χρή.

Πραότης κατάστασις κινήσεως τῆς ὑπ' ὀργῆς· κρᾶσις ψυχῆς σύμμετρος.

Κοσμιότης ὕπειξις ἑκουσία πρὸς τὸ φανὲν βέλτιστον· εὐταξία περὶ κίνησιν σώματος.

Εὐδαιμονία ἀγαθὸν ἐκ πάντων ἀγαθῶν συγκείμενον· δύναμις αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν· τελειότης κατ'
ἀρετήν· | ὠφέλεια αὐτάρκης ζῴου. E

Μεγαλοπρέπεια ἀξίωσις κατὰ λογισμὸν ὀρθὸν τὸν σεμνότατον.

Ἀγχίνοια εὐφυΐα ψυχῆς, καθ' ἣν ὁ ἔχων στοχαστικός ἐστιν ἑκάστῳ τοῦ δέοντος· ὀξύτης νοῦ.

Χρηστότης ἤθους ἀπλαστία μετ' εὐλογιστίας· ἤθους σπουδαιότης.

Καλοκἀγαθία ἕξις προαιρετικὴ τῶν βελτίστων.

Μεγαλοψυχία χρῆσις τοῖς ξυμβαίνουσιν ἀστεία· μεγαλοπρέπεια ψυχῆς μετὰ λόγου.

Φιλανθρωπία ἕξις εὐάγωγος ἤθους πρὸς ἀνθρώπου φιλίαν· ἕξις εὐεργετικὴ ἀνθρώπων· χάριτος σχέσις· μνήμη μετ' εὐεργεσίας.

Εὐσέβεια δικαιοσύνη περὶ θεούς· δύναμις θερα-
413 πευτικὴ θεῶν ἑκούσιος· περὶ θεῶν τιμῆς * ὑπόληψις
ὀρθή· ἐπιστήμη τῆς περὶ θεῶν τιμῆς.

Ἀγαθὸν τὸ αὑτοῦ ἕνεκεν.

Ἀφοβία ἕξις, καθ' ἣν ἀνέμπτωτοί ἐσμεν εἰς φόβους.

Ἀπάθεια ἕξις, καθ' ἣν ἀνέμπτωτοί ἐσμεν εἰς πάθη.

Εἰρήνη ἡσυχία ἐπ' ἔχθρας πολεμικάς.

Ῥᾳθυμία ῥᾳστώνη ψυχῆς· ἀπάθεια τοῦ θυμοειδοῦς.

Δεινότης διάθεσις, καθ' ἣν ὁ ἔχων στοχαστικός ἐστι τοῦ ἰδίου τέλους.

Φιλία ὁμόνοια ὑπὲρ καλῶν καὶ δικαίων· προαίρε-
σις βίου τοῦ αὐτοῦ· ὁμοδοξία περὶ προαιρέσεως καὶ
B πράξεως· ὁμόνοια περὶ | βίου κοινωνίαν μετ' εὐνοίας·
κοινωνία τοῦ εὖ ποιῆσαι καὶ παθεῖν.

Εὐγένεια ἀρετὴ εὐγενοῦς ἤθους· εὐαγωγία ψυχῆς πρὸς λόγους καὶ πράξεις.

Αἵρεσις δοκιμασία ὀρθή.

Εὔνοια αἵρεσις· ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον ἀσπασμός.

Οἰκειότης ταὐτοῦ γένους κοινωνία.

Ὁμόνοια κοινωνία τῶν ὄντων ἁπάντων· συμφωνία νοημάτων καὶ ὑπολημμάτων.

Ἀγάπησις ἀπόδεξις παντελής.

Πολιτικὴ ἐπιστήμη καλῶν καὶ συμφερόντων· ἐπιστήμη ποιητικὴ δικαιοσύνης ἐν πόλει.

C Ἑταιρεία | φιλία κατὰ συνήθειαν ἐν τοῖς καθ'
ἡλικίαν γεγενημένοις.

Εὐβουλία ἀρετὴ λογισμοῦ σύμφυτος.

Πίστις ὑπόληψις ὀρθὴ τοῦ οὕτως ἔχειν, ὡς αὐτῷ φαίνεται· βεβαιότης ἤθους.

Ἀλήθεια ἕξις ἐν καταφάσει καὶ ἀποφάσει· ἐπιστήμη ἀληθῶν.

Βούλησις ἔφεσις μετὰ λόγου ὀρθοῦ· ὄρεξις εὔλογος· ὄρεξις μετὰ λόγου κατὰ φύσιν.

Συμβούλευσις παραίνεσις ἑτέρῳ πρὸ πράξεως, τίνα δεῖ τρόπον πράττειν.

Εὐκαιρία χρόνου ἐπίτευξις, ἐν ᾧ χρὴ παθεῖν τι ἢ ποιῆσαι.

D Εὐλάβεια φυλακὴ | κακοῦ· ἐπιμέλεια φυλακῆς.

Τάξις ἐργασίας ὁμοιότης τῶν πρὸς ἄλληλα πάντων ὄντων· συμμετρία κοινωνίας· αἰτία τῶν πρὸς ἄλληλα πάντων ὄντων· συμμετρία πρὸς τὸ μαθεῖν.

Πρόσεξις συντονία ψυχῆς πρὸς τὸ καταμαθεῖν.

Εὐφυΐα τάχος μαθήσεως· γέννησις φύσεως ἀγαθή· ἀρετὴ ἐν φύσει.

Εὐμάθεια εὐφυΐα ψυχῆς πρὸς τάχος μαθήσεως.

Δίκη ἀπόφασις κυρία περὶ ἀμφισβητουμένου πράγματος.

E Νόμος | ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ἀδικεῖν ἢ μή.

Εὐνομία πειθαρχία νόμων σπουδαίων.

Εὐφροσύνη ἐπὶ τοῖς τοῦ σώφρονος ἔργοις χαρά.

Τιμὴ δόσις ἀγαθῶν ἐν ταῖς δι' ἀρετὴν πράξεσι διδομένων· ἀξίωμα ἀπ' ἀρετῆς· σχῆμα σεμνότητος· τήρησις ἀξιώματος.

Προθυμία ἐμφανισμὸς προαιρέσεως πρακτικῆς.

Χάρις εὐεργεσία ἑκούσιος· ἀπόδοσις ἀγαθοῦ· ὑπουργία ἐν καιρῷ.

Ὁμόνοια ὁμοδοξία ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, ὡς δεῖ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι.

Πολιτεία κοινωνία πλήθους ἀνθρώπων αὐτάρκης πρὸς εὐδαιμονίαν· κοινωνία πλήθους ἔννομος.

Πρόνοια παρασκευὴ πρὸς μέλλοντά τινα.

* Βουλὴ σκέψις περὶ τῶν μελλόντων πῶς συμ- 414
φέρει.

Νίκη δύναμις κρατητικὴ περὶ ἀγωνίαν.

Εὐπορία εὐκρίνεια κρατητικὴ τοῦ λογιζομένου.

Δωρεὰ ἀλλαγὴ χάριτος.

Καιρὸς χρόνου ἀκμὴ πρὸς τὸ συμφέρον· χρόνος ἀγαθοῦ τινος συνεργός.

Μνήμη διάθεσις ψυχῆς φυλακτικὴ τῆς ἐν αὐτῇ ὑπαρχούσης ἀληθείας.

Ἔννοια συντονία διανοίας.

Νόησις ἀρχὴ ἐπιστήμης.

Ἁγνεία εὐλάβεια τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς ἁμαρτη-
μάτων· | τῆς θεοῦ τιμῆς κατὰ φύσιν θεραπεία. B

Μαντεία ἐπιστήμη προδηλωτικὴ πράξεως ἄνευ ἀποδείξεως.

Μαντικὴ ἐπιστήμη θεωρητικὴ τοῦ ὄντος καὶ μέλλοντος ζῴῳ θνητῷ.

Σοφία ἐπιστήμη ἀνυπόθετος· ἐπιστήμη τῶν ἀεὶ ὄντων· ἐπιστήμη θεωρητικὴ τῆς τῶν ὄντων αἰτίας.

Φιλοσοφία τῆς τῶν ὄντων ἀεὶ ἐπιστήμης ὄρεξις· ἕξις θεωρητικὴ τοῦ ἀληθοῦς, πῶς ἀληθές· ἐπιμέλεια ψυχῆς μετὰ λόγου ὀρθοῦ.

Ἐπιστήμη ὑπόληψις ψυχῆς ἀμετάπτωτος ὑπὸ λό-
γου· δύναμις | ὑποληπτική τινος ἢ τινῶν, ἀμετάπτω- C
τος ὑπὸ λόγου· λόγος ἀληθὴς ἐπὶ διανοίᾳ ἀμετάπτω-
τος.

Δόξα ὑπόληψις μεταπειστὸς ὑπὸ λόγου· λογιστικὴ φορά· διάνοια ἐμπίπτουσα εἰς ψεῦδος καὶ ἀληθὲς ὑπὸ λόγου.

Αἴσθησις ψυχῆς φορά· νοῦ κίνησις· ψυχῆς διὰ σώματος εἰσάγγελσις εἰς ὥρας ἀνθρώπων, ἀφ' ἧς γίγνεται ψυχῆς ἄλογος δύναμις γνωριστικὴ διὰ σώματος.

Ἕξις διάθεσις ψυχῆς, καθ' ἣν ποιοί τινες λεγόμεθα.

Φωνὴ ῥεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ | διανοίας. D

Λόγος φωνὴ ἐγγράμματος, φραστικὴ ἑκάστου τῶν ὄντων· διάλεκτος σύνθετος ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων ἄνευ μέλους.

Ὄνομα διάλεκτος ἀσύνθετος ἑρμηνευτικὴ τοῦ τε κατὰ τῆς οὐσίας κατηγορουμένου καὶ παντὸς τοῦ μὴ καθ' ἑαυτοῦ λεγομένου.

Διάλεκτος φωνὴ ἀνθρώπου ἐγγράμματος καὶ σημεῖόν τι κοινὸν ἑρμηνευτικὸν ἄνευ μέλους.

Συλλαβὴ ἀνθρωπίνης φωνῆς ἄρθρον ἐγγράμματον.

Ὅρος λόγος ἐκ διαφορᾶς καὶ γένους συγκείμενος.

Τεκμήριον | ἀπόδειξις ἀφανοῦς. E

Ἀπόδειξις λόγος συλλογιστικὸς ἀληθής· λόγος ἐμφανιστικὸς διὰ προγιγνωσκομένων.

Στοιχεῖον φωνῆς φωνὴ ἀσύνθετος. αἰτία ταῖς ἄλλαις φωναῖς τοῦ φωνὰς εἶναι.

Ὠφέλιμον τὸ αἴτιον τοῦ εὖ πάσχειν· τὸ αἴτιον τοῦ ἀγαθοῦ.

Συμφέρον τὸ εἰς ἀγαθὸν φέρον.

Καλὸν τὸ ἀγαθόν.

Ἀγαθὸν τὸ αἴτιον σωτηρίας τοῖς οὖσι· τὸ αἴτιον παντὸς τοῦ πρὸς αὐτό· ἀφ' οὗ συμβαίνει ἃ χρὴ αἱρεῖσθαι.

Σῶφρον τὸ κόσμιον τῆς ψυχῆς.

Δίκαιον νόμου τάγμα ποιητικὸν δικαιοσύνης.

415 Ἑκούσιον τὸ αὑτοῦ προσαγωγόν· τὸ καθ' * αὑτὸ αἱρετὸν κατὰ διάνοιαν ἀποτελούμενον.

Ἐλεύθερον τὸ ἄρχον αὑτοῦ.

Μέτριον τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως καὶ κατὰ τέχνην ἀρκοῦν.

Μέτρον τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως.

Ἆθλον ἀρετῆς γέρας τὸ ἑαυτοῦ ἕνεκα αἱρετόν.

Ἀθανασία οὐσία ἔμψυχος καὶ ἀΐδιος μονή.

Ὅσιον θεράπευμα θεοῦ ἀρεστὸν θεῷ.

Ἑορτὴ χρόνος ἱερὸς κατὰ νόμους.

Ἄνθρωπος ζῶον ἄπτερον, δίπουν, πλατυώνυχον, ὃ μόνον τῶν ὄντων ἐπιστήμης τῆς κατὰ λόγους δεκτικόν ἐστι.

B | Θυσία θεῷ δόμα θύματος.

Εὐχὴ αἴτησις ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἢ δοκούντων παρὰ θεοῖς.

Βασιλεὺς ἄρχων κατὰ νόμους ἀνυπεύθυνος· πολιτικῆς κατασκευῆς ἄρχων.

Ἀρχὴ ἐπιμέλεια τοῦ παντός.

Ἐξουσία ἐπιτροπὴ νόμου.

Νομοθέτης ποιητὴς νόμων, καθ' οὓς δεῖ πολιτεύεσθαι.

Νόμος δόγμα πλήθους πολιτικὸν οὐκ εἴς τινα χρόνον ἀφωρισμένον.

Ὑπόθεσις ἀρχὴ ἀναπόδεικτος· συγκεφαλαίωσις λόγου.

Ψήφισμα δόγμα πολιτικὸν εἴς τινα χρόνον ἀφωρισμένον.

C | Πολιτικὸς ἐπιστήμων πόλεως κατασκευῆς.

Πόλις οἴκησις πλήθους ἀνθρώπων κοινοῖς δόγμασι χρωμένων· πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμον τὸν αὐτὸν ὄντων.

Πόλεως ἀρετὴ κατάστασις ὀρθῆς πολιτείας.

Πολεμικὴ ἐμπειρία πολέμου.

Συμμαχία κοινωνία πολέμου.

Σωτηρία περιποίησις ἀβλαβής.

Τύραννος ἄρχων πόλεως κατὰ τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν.

Σοφιστὴς νέων πλουσίων ἐνδόξων ἔμμισθος θηρευτής.

D Πλοῦτος κτῆσις σύμμετρος πρὸς | εὐδαιμονίαν· περιουσία χρημάτων εἰς εὐδαιμονίαν συντεινόντων.

Παρακαταθήκη δόμα μετὰ πίστεως.

Κάθαρσις ἀπόκρισις χειρόνων ἀπὸ βελτιόνων.

Νικᾶν κρατεῖν διαφερόμενον.

Ἀγαθὸς ἄνθρωπος ὁ τοιοῦτος, οἷος ἀνθρώπῳ τἀγαθὰ ἐπιτελεῖν.

Σώφρων ὁ μετρίας ἐπιθυμίας ἔχων.

Ἐγκρατὴς ὁ κρατῶν ἀντιτεινόντων τῶν τῆς ψυχῆς μορίων τῷ ὀρθῷ λογισμῷ.

Σπουδαῖος ὁ τελέως ἀγαθός· ὁ ἔχων τὴν αὑτοῦ | ἀρετήν. E

Σύννοια διάνοια μετὰ λύπης ἄνευ λόγου.

Δυσμαθία βραδυτὴς ἐν μαθήσει.

Δεσποτεία ἀρχὴ ἀνυπεύθυνος δικαία.

Ἀφιλοσοφία ἕξις, καθ' ἣν ὁ ἔχων μισολόγος ἐστί.

Φόβος ἔκπληξις ψυχῆς ἐπὶ κακοῦ προσδοκίᾳ.

Θυμὸς ὁρμὴ βίαιος ἄνευ λογισμοῦ· νόσος τάξεως ψυχῆς ἀλογίστου.

Ἔκπληξις φόβος ἐπὶ προσδοκίᾳ κακοῦ.

Κολακεία ὁμιλία ἡ πρὸς ἡδονὴν ἄνευ τοῦ βελτίστου· ἕξις ὁμιλητικὴ πρὸς ἡδονὴν ὑπερβάλλουσα τὸ μέτριον.

Ὀργὴ παράκλησις τοῦ θυμικοῦ εἰς τὸ τιμωρεῖσθαι.

Ὕβρις ἀδικία πρὸς ἀτιμίαν φέρουσα.

* Ἀκρασία ἕξις βιαστικὴ παρὰ τὸν ὀρθὸν λογισμὸν 416
πρὸς τὰ δοκοῦντα ἡδέα εἶναι.

Ὄκνος φυγὴ πόνων ἀρχῆς.

Δειλία ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς πρώτη τοῦ εἶναι αἰτία.

Διαβολὴ διάστασις φίλων λόγῳ.

Καιρός, ἐν ᾧ ἕκαστον ἐπιτήδειον παθεῖν ἢ ποιῆσαι.

Ἀδικία ἕξις ὑπεροπτικὴ νόμων.

Ἔνδεια ἐλάττωσις τῶν ἀγαθῶν.

Αἰσχύνη φόβος ἐπὶ προσδοκίᾳ ἀδοξίας.

Ἀλαζονεία ἕξις προσποιητικὴ ἀγαθοῦ ἢ ἀγαθῶν τῶν μὴ ὑπαρχόντων.

Ἁμαρτία πρᾶξις παρὰ τὸν ὀρθὸν λογισμόν.

Φθόνος λύπη ἐπὶ φίλων ἀγαθοῖς ἢ οὖσιν ἢ γεγενημένοις.

Ἀναισχυντία ἕξις ψυχῆς ὑπομενητικὴ ἀδοξίας ἕνεκα κέρδους.

Θρασύτης ὑπερβολὴ θράσους πρὸς φόβους οὓς μὴ δεῖ.

Φιλοτιμία ἕξις ψυχῆς προετικὴ πάσης δαπάνης ἄνευ λογισμοῦ.

Κακοφυΐα κακία ἐν φύσει καὶ ἁμαρτία τοῦ κατὰ φύσιν· νόσος τοῦ κατὰ φύσιν.

Ἐλπὶς προσδοκία ἀγαθοῦ.

Μανία ἕξις φθαρτικὴ ἀληθοῦς ὑπολήψεως.

Λαλιὰ ἀκρασία λόγου ἄλογος.

Ἐναντιότης τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος κατά τινα διαφορὰν πιπτόντων ἡ πλείστη διάστασις.

Ἀκούσιον τὸ παρὰ διάνοιαν ἀποτελούμενον.

Παιδεία δύναμις θεραπευτικὴ ψυχῆς.

Παίδευσις παιδείας παράδοσις.

Νομοθετικὴ ἐπιστήμη ποιητικὴ πόλεως εὐπαγής.

Νουθέτησις λόγος ἐπιτιμητικὸς ἀπὸ γνώμης· λόγος ἁμαρτίας ἀποτροπῆς ἕνεκεν.

Βοήθεια κακοῦ κώλυσις ὄντος ἢ γιγνομένου.

Κόλασις ψυχῆς θεραπεία ἐπὶ ἁμαρτήματι γενομένῳ.

Δύναμις ὑπεροχὴ ἐν πράξει ἢ ἐν λόγῳ· ἕξις, καθ' ἣν τὸ ἔχον δυνατόν ἐστιν· ἰσχὺς κατὰ φύσιν.

Σώζειν τὸ περιποιεῖν ἀβλαβῆ.

S C H O L I A.

SCHOLIA IN EUTHYPHRONEM.

P. 2. A. ed. Steph. δίκη ἡ ὑπὲρ ἰδιωτικῶν ἀδικημάτων κρίσις, γραφὴ ἡ ὑπὲρ δημοσίων. 𝔄: δίκην γὰρ βούλονται λέγειν πᾶσαν τὴν περὶ τὰ συμβόλαια ἀμφισβήτησιν, γραφὴν δὲ τὴν περὶ τὰ ἐγκλήματα κατηγορίαν.*)

A. βασιλέα] ἦν καὶ Ἀθήνησι βασιλεύς, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις τῶν ὅλων ἄρχων, ἀλλὰ μόνων μυστηρίων προεστηκὼς μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν καὶ Ληναίων καὶ ἀγώνων τῶν ἐπὶ λαμπάδι. καὶ τὰ περὶ τὰς πατρίους θυσίας διῴκει. καὶ δίκαι πρὸς αὐτὸν ἐλαγχάνοντο ἀσεβείας καὶ ἱερωσύνης ἀμφισβητήσεως. καὶ τοῖς γένεσιν καὶ τοῖς ἱερεῦσι πᾶσιν ὁ αὐτὸς ἐδίκαζεν. καὶ τὰς τοῦ φόνου δίκας εἰς Ἄρειον πάγον εἰςῆγεν, καὶ τὸν στέφανον ἀποτιθέμενος αὐτοῖς ἐδίκαζεν· προηγόρευε δὲ τοῖς ἐν αἰτίᾳ ἀπέχεσθαι μυστηρίων καὶ τῶν ἄλλων νομίμων. ἐδίκαζε δὲ καὶ τῶν ἀψύχων δίκας. τὴν δὲ συνοικοῦσαν αὐτῷ βασίλισσαν ἐκάλουν. 𝔄.

B. ἀγνώς] τοῦτ' ἔστιν ἄγνωστος.

B. Πιτθεὺς δῆμος Αἰγηΐδος Ἀθήνησιν, ἐξ οὗ οὗτος.

P. 3. A. ἀτεχνῶς] παντελῶς, ἁπλῶς, ἢ καθάπαξ, ἰσχυρῶς, ἢ τελέως οἱ δὲ ἐν ἴσῳ τῷ ὄντι, καὶ ἀληθείᾳ. οἱ δὲ δηλοῦν τὸ παράπαν καὶ καθόλου, κατ' ἀλήθειαν. Ἄλλως. Ἀτεχνῶς παντελῶς, ἢ ἀντὶ τοῦ λίαν, περισπωμένως· βαρυτόνως δὲ τὸ ἀπείρως.

A. ἀφ' ἑστίας] ἐπὶ τῶν ἐν δυνάμει γινομένων καὶ πρώτους ἀδικούντων τοὺς οἰκείους, ἐπεὶ ἔθος ἦν τῇ Ἑστίᾳ πρώτῃ τῶν ἄλλων θεῶν θύειν. φέρεται δέ τις καὶ περὶ αὐτῆς μῦθος τοιοῦτος· μετὰ γὰρ τὸ καταλυθῆναι τὴν τῶν Τιτάνων ἀρχὴν φασι τὸν Δία τὴν βασιλείαν παραλαβόντα ἐπιτρέψαι τῇ Ἑστίᾳ λαβεῖν ὅ τι ἂν βούλοιτο, τὴν δὲ τὴν παρθενίαν αἰτήσασθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλως. ἀφ' ἑστίας. παροιμία δέ ἐστι, μετενήνεκται δὲ ἀπὸ τῶν περὶ τὰ ἱερὰ δρωμένων· ἔθος γὰρ ἦν τῇ Ἑστίᾳ τὰς ἀπαρχὰς ποιεῖσθαι. ἢ ἀφ' ἑστίας, ἤτοι ἀπὸ τῶν οἰκειοτάτων· ἑστία γὰρ ἡ οἰκία.

A. κακουργεῖν τὴν πόλιν] σημείωσαι διὰ τὴν σύνταξιν. 𝔄.

B. ὡς οὕτω γ' ἀκοῦσαι] ἀντὶ τοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ἀκοήν, ὡς αὐτὸ ἔφη μὴ βούλεται 𝔄.

C. ὁμόσε ἰέναι] δύο σημαίνει τοῦτο, παρὰ μὲν τοῖς ῥήτορσι τὸ ἀπ' ἐναντίας ἤτοι τὸ ἀντικείμενον, ὡς παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατὰ Διονυσοδώρου „αὐτὸς δὲ ὁρᾷ ἡμᾶς ὁμόσε πορευομένους,“ παρ' Ὁμήρῳ δὲ τὸ ὁμοῦ, ὡς ἐπὶ τοῦδε·

Ὅσσοι ἀπ' Ἰδαίων ὀρέων ἅλαδε προρέουσιν,
Ῥῆσός θ' Ἑπτάπορός τε, Κάρησός τε Ῥοδίος τε,
Γρήνικός τε καὶ Αἴσηπος, δῖός τε Σκάμανδρος,
καὶ Σιμόεις, ὅθι πολλὰ βοάγρια καὶ τρυφάλειαι
κάππεσον ἐν κονίῃσι, καὶ ἡμιθέων γένος ἀνδρῶν·
τῶν πάντων ὁμόσε στόματ' ἔτραπε Φοῖβος Ἀπόλλων. 𝔄.

P. 4. A. πολλοῦ γε δεῖ] ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς. 𝔄.

A. ἦ που] ἴσως, σχεδόν.

C. πελάτης] ὁ ἀντιστροφῶν καὶ ὑπηρετῶν, καὶ προςπελάζων, ἀπὸ τοῦ πέλας ἤτοι ἐγγύς, ἐκαλεῖτο ὁ δι' ἔνδειαν προςιών, μίσθιος δὲ ὑπηρετῶν. Ἄλλως. πελάται εἰσὶν οἱ παρὰ τοῖς πλησίον ἐργαζόμενοι, καὶ θῆτες. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ ἐκτήμοροι, ἐπεὶ τῷ ἕκτῳ μέρει τῶν καρπῶν εἰργάζοντο τὴν γῆν. 𝔄: πελάτης ἑταῖρος, συνήθης, παρὰ τὸ πελάζω, οἷον ὁ πέλας ὤν.

C. ἐξηγητοῦ] τοῦ τοὺς νόμους ἐξηγουμένου.

D. μετάληψις ἡ στάσις αὕτη, καὶ μετάληψις ἄγραφος· οὐ γὰρ ἀπὸ ῥητοῦ τὴν παραγραφὴν ποιεῖται. ἡ μέντοι ἀντίθεσις ἀντεγκληματική· ἀντεγκαλεῖ γὰρ ὁ φεύγων, ὡς ἄξιος παθεῖν τοῦτο ὁ τεθνηκὼς ὡς ἀνδροφόνος. 𝔄.

P. 5. A. λέγοντα] σημείωσαι, πῶς οὐ πρὸς δοτικὴν ἀπέδωκε τὸ λοιπὸν τοῦ λόγου, ἀλλ' αἰτιατικὴν ἐπήνεγκεν, οἷον κράτιστόν ἐστι μαθητῇ σῷ γενέσθαι αὐτὰ ταῦτα λέγοντα. 𝔄.

A. αὐτοσχεδιάζοντα] ἐκ τοῦ αὐτομάτου καὶ προχείρου καὶ ἑτοίμου λέγοντα, χωρὶς αἰτίας.

B. λάχε δίκην] κλήρῳ γὰρ εἰςῆγον τὰς δίκας δι' εὐταξίαν.

*) Littera 𝔄 significantur Scholia Codicis Clarkiani s. Bodleiani. Ea reliquis coniunxit *I. Bekkerus;* nos ex *Gaisfordi* copiis supplevimus, quae expositae sunt in libro: *Catalogus sive Notitia* Manuscriptorum, qui a Cel. *E. D. Clarke* comparati in bibliotheca Bodleiana adservantur. Oxonii, e typogr. Clarend. 1812. 4. Auctore *Th. Gaisfordio.* Ceterum non erit supervacaneum monere, nos praeter Scholia Ruhnkeniana et Gaisfordiana s. Clarkiana consulto nihil recepisse eorum, quae aliunde collecta sunt. Quamquam alia quoque in promtu habuimus.

D. κατὰ τὴν ὁσιότητα] ἀντὶ τοῦ ὁμοίως, παραπλησίως τῇ ὁσιότητι. 𝔄.

P. 6. B. ἴδε πῶς ὁ Πλάτων οὐ δέχεται περὶ θεοῦ λέγεσθαι τὰ παρὰ τῶν ποιητῶν μυθευόμενα, οἷον ἔχθρας, πολέμους, συνουσίας καὶ τὰ τοιαῦτα. ὁ ὅλος γὰρ σκοπὸς τῆς καθεξῆς διαλέξεως εἰς τοῦτο σπουδάζει.

C. ἐπὶ σχολῆς] ἐπὶ τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγομένης εὐκαιρίας.

P. 7. B. ἀπαλλαγεῖμεν Ἀττικόν, ἢ συγκοπῇ τοῦ η ἢ κατὰ κρᾶσιν. 𝔄.

P. 8. C. Οὐδὲν] Ἀττικὸς ὁ τοῦ δεν πλεονασμός. 𝔄.

P. 11. B. Δαιδάλου, ὡς ἔοικε, τῶν τῆς γονῆς ὀχετῶν Σωκράτης ἀπόῤῥοια. ταύτῃ μοι δοκεῖ κατὰ τὸ συγγενὲς καὶ λιθοξοϊκὴν ἀσκεῖσθαι Σωκράτη τέως, εἰ μὴ Ἀρχέλαος ὁ φιλόσοφος ἀπὸ ταύτης ἀναστήσας τῆς τέχνης τὸν ἄνδρα φιλοσοφίᾳ ἠγάγετο· ἐτεκμήρατο γὰρ τὸ τῆς ψυχῆς ἐντρεχὲς καὶ δραστήριον καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὑπτίως ἔχον, οἷς πρὸς τοὺς ὁμοτέχνους ἀντέλεγε στερόμενος τῶν μισθῶν. Δαίδαλος δὲ Ἀθηναῖος ἦν τῶν πώποτε ἀνδριαντοποιῶν περιφανέστατος. πρῶτος δὲ καὶ περισκελὲς ἄγαλμα ἐσχημάτισε, τῶν πρὸ ἐκείνου κατὰ ταὐτὸ συμβεβληκότα τὼ πόδε τὰ βρέτη ἐργαζομένων. ἀφ᾽ οὗ δὴ καὶ ὁ τοῦ περιιέναι καὶ κινεῖσθαι τὰ φιλοτεχνήματα αὐτοῦ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀνάκειται λόγος αὐτῷ, ὃν καὶ νῦν Σωκράτης παίζων Εὐθύφρονα προάγει. 𝔄.

P. 12. A. B. ἵνα περ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς, ἐπὶ τῶν κατὰ φόβον ἐπιεικῶν. εἴρηται δὲ ἐκ τῶν Στασίνου Κυπρίων.

D. σκαληνὸς ὁ σκολιὸς καὶ πολυγώνιος· τοῦ γὰρ τριγώνου ἐστὶν εἴδη τρία, ἰσόπλευρον, ἰσοσκελές, σκαληνόν. 𝔄: τὸ σκαληνὸν γὰρ τρίγωνόν ἐστιν ἐκ τριῶν ἀνίσων πλευρῶν, τὸ δὲ ἰσοσκελὲς τρίγωνον τῶν δύο μὲν πλευρῶν ἴσων ἀλλήλαις οὐσῶν, μιᾶς δὲ ἀνίσης ταῖς δυσίν. ἐν οἷς οὖν ὁ ἄρτιος ἀριθμὸς εἰς δύο ἴσα ςς̅ τέμνεται, ὡς ὁ ὀκτὼ φέρε, ὁ δὲ περιττὸς εἰς δύο ἄνισα, ὡς ὁ πέντε, εἰκότως τὸν μὲν ἰσοσκελῆ, τὸν δὲ σκαληνὸν ὠνομάσθαι.

P. 14. D. παροιμία, οὐ μὴ χαμαὶ πέσῃ, ἐπὶ τῶν διακενῆς οὐδὲν λεγόντων, ἀλλ᾽ ἐπιτυγχανόντων.

E. οὐδὲν γὰρ] συνῳδὸν τῷ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ ἑξῆς. 𝔄.

P. 15. A. σημείωσαι διὰ τὴν σύνταξιν. 𝔄.

C. σημείωσαι, πῶς τῷ ἄρτι κατὰ πλάτος ἐχρήσατο. 𝔄.

C. ἑκὼν εἶναι] Ἀττικὸν τοῦτο, καὶ παρέλκει τὸ εἶναι. γίνεται δὲ ἐπὰν ἀρνητικὸν ἐπιφέρηται ποιοῦν ἀπόφασιν, ἐπὶ καταφατικοῦ δὲ οὐκ ἐξὸν τοῦτο ποιεῖν. 𝔄.

D. εἴπερ τις ἄλλος] ὡς οὐδεὶς ἄλλος.

D. θὴς ὁ μισθοῦ δουλεύων.

D. διωκάθειν] ἤγουν διώκειν.

SCHOLIA IN APOLOGIAM.

P. 17. D. πρῶτον —] παραγραφικοῦ δύναμιν ἔχει τοῦτο· σχεδὸν γὰρ τοῦτο λέγει, ὅτι τοσούτοις ἔτεσιν οὐδενὶ δέδωκα δίκας τὸν αὐτὸν τρόπον πολιτευόμενος. 𝔄.

D. τὸ τοῦ ἤθους ἄπλαστον πιθανότητα ποιεῖ. εἰκότως οὖν οὕτω χρῆται νῦν Σωκράτης. 𝔄.

P. 18. B. οὗτος ὁ Ἄνυτος Ἀνθεμίωνος ἦν υἱός, Ἀθηναῖος γένος, Ἀλκιβιάδου ἐραστής, πλούσιος ἐκ βυρσοδεψικῆς· ὅθεν καὶ σκωπτόμενος ὑπὸ Σωκράτους διὰ τοῦτο .. ... ἔπεισε μισθῷ Μέλητον ἀσεβείας γραφὴν δοῦναι κατὰ Σωκράτους μέμνηται Λυσίας ἐν Σωκράτους ἀπολογίᾳ καὶ Ξενοφῶν ὁμοίως, καὶ Ἀριστόξενος ἐν τῷ Σωκράτους βίῳ, Θεόπομπος δὲ Στρατιώτισιν Ἐμβάδαν αὐτὸν εἶπε παρὰ τὰς ἐμβάδας, ἐπεὶ καὶ Ἄρχιππος Ἰχθύσιν εἰς σκυτέα αὐτὸν σκώπτει. Μέλητος δὲ τραγῳδίας φαῦλος ποιητής, Θρᾷξ γένος, ὡς Ἀριστοφάνης Βατράχοις, Πελαργοῖς Λαΐου υἱὸν αὐτὸν λέγων ἐπεὶ ᾧ ἔτει οἱ Πελαργοὶ ἐδιδάσκοντο, καὶ ὁ Μέλητος Οἰδιπόδειαν ἔθηκεν, ὡς Ἀριστοτέλης Διδασκαλίαις. ἐν δὲ Γεωργοῖς ὡς Καλλίαν περαίνοντος αὐτοῦ μέμνηται. μέμνηται αὐτοῦ καὶ Λυσίας ἐν Σωκράτους ἀπολογίᾳ. 𝔄.

C. ἐρήμη δίκη ἐστίν, ὅταν μὴ ἀπαντήσας ὁ διωκόμενος ἐπὶ τὴν κρίσιν καταδιαιτηθῇ. 𝔄: ἀντὶ τοῦ εἰς ἐρήμην δίκην κατηγοροῦντες. λέγεται καὶ ἐρήμην ἁλῶναι ἀντὶ τοῦ εἰς ἐρήμην δίκην ἐμπεσεῖν. ἐρήμη δὲ δίκη λέγεται ἡ μὴ ἔχουσα τὸν ἀπολογούμενον.

C. εἰς Ἀριστοφάνην αἰνίττεται τὸν κωμικόν. 𝔄.

P. 19. B. ἀντωμοσία ἐπὶ δίκῃ λέγεται, διὰ τὸ ὀμνύναι ἑκατέρους, τὸν μὲν ἐγκαλοῦντα ὅτι ἠδίκηται, τὸν δὲ ἐγκαλούμενον μὴ ἠδικηκέναι. οἱ δὲ ἀντωμοσίαν τὴν ἐπὶ πράγμασιν ἀμαρτύροις καὶ ἀνεγγράφοις εἰς ὅρκον περιισταμένην δίκην, ἐφ᾽ οἷς οἱ κριταὶ δοξάζουσιν. ἔνιοι, ὅταν ἐπὶ δημοσίῳ ἀγῶνι σκηπτομένου τινὸς κάμνειν ὁ ἀντίδικος ἀντομνύηται, φάσκων προσποιεῖσθαι αὐτόν, καὶ περὶ τούτου διαλαμβάνωσιν οἱ δικασταί. οἱ δέ, ὅτι ὁ τοῦ κατηγορουμένου ὅρκος ἀντωμοσία, ἐπὶ τῷ τἀληθῆ ἀπολογήσεσθαι, ὥςπερ τοῦ κατηγοροῦντος πρότερον διωμοσία, ἐπὶ τῷ τἀληθῆ κατηγορήσειν.

C. Ἀριστοφάνης ὁ κωμῳδιοποιὸς φαλακρὸς ἦν, ὡς αὐτὸς φησὶν Εἰρήνῃ· ἐκωμῳδεῖτο δ᾽ ἐπὶ τῷ σκώπτειν μὲν Εὐριπίδην, μιμεῖσθαι δ᾽ αὐτόν. Κρατῖνος· τίς δὲ σύ; κομψός τις ἔροιτο θεατής (Porson. coni. πᾶς ἄν τις ἔροιτο) ὑπολεπτόλογος γνωμιδιώτης εὐριπιδαριστοφανίζων. καὶ αὐτὸς δ᾽ ἐξομολογεῖται Σκηνὰς (sic Porson. pro cod. lect. σκηναῖς) καταλαμβανούσαις· χρῶμαι γὰρ αὐτοῦ, φησί, τοῦ στόματος τῷ στρογγύλῳ· τοὺς νοῦς δ᾽ ἀγοραίους ἧττον ἢ ᾽κεῖνος ποιῶ. Ἀριστώνυμος δ᾽ ἐν Ἡλίῳ ῥιγοῦντι καὶ Σαννυρίων ἐν Γέλωτι τετράδι φασὶν αὐτὸν γενέσθαι, διὸ τὸν βίον κατέτριψεν ἑτέροις πονῶν· οἱ γὰρ τετράδι γεννώμενοι πονοῦντες ἄλλοις καρποῦσθαι παρέχουσιν, ὡς καὶ Φιλόχορος (sic Porson. pro lect. cod. φιλόχωρος) ἐν τῇ πρώτῃ περὶ ἡμερῶν ἱστορεῖ. ταύτῃ δὲ καὶ Ἡρακλῆ φασὶ γεννηθῆναι. τρεῖς δ᾽ ἔσχεν υἱούς, Φίλιππον τὸν τοῖς Εὐβούλου δράμασιν ἀγωνισάμενον, καὶ Ἀραρότα ἰδίοις τε καὶ τοῦ πατρὸς δράμασι διηγωνισμένον, καὶ τρίτον, ὃν Ἀπολλόδωρος μὲν Νικόστρατον καλεῖ, οἱ δὲ περὶ Δικαίαρχον Φιλεταῖρον. κατεκλήρωσε δὲ καὶ τὴν Αἴγιναν, ὡς Θεογένης ἐν τῷ περὶ Αἰγίνης. κωμῳδεῖται δέ, ὅτι καὶ τὸ τῆς εἰρήνης κολοσσικὸν ἐξῆρεν ἄγαλμα· Εὔπολις Αὐτολύκῳ, Πλάτων Νίκαις. 𝔄.

E. προῖκα] κατὰ δωρεάν, ἄνευ μισθοῦ.

E. ἦ δ᾽ ὅς — ἦν δ᾽ ἐγὼ] ἔφη οὗτος — ἔφην δ᾽ ἐγώ.

P. 20. A. Χαιρεφῶν οὗτος ὁ Σωκρατικὸς ἰσχνὸς ἦν καὶ ὠχρός, τὸ δὲ ἦθος συκοφάντης καὶ κόλαξ, πρὸς δὲ

καὶ κλέπτης καὶ αὐχμηρός, τὴν δὲ περιουσίαν πένης. Εὔπολις μὲν οὖν ἐν Πόλεσι διὰ τὴν χροιὰν πύξινον αὐτὸν καλεῖ (cfr. Schol. Arist. Vesp. 1399. Porson.), Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ὄρνισι νυκτερίδα· ἐν δὲ Τελμισσεῦσιν εἰς συκοφάντην ἀποσκώπτει, Κρατῖνος Πυτίνῃ εἰς αὐχμηρὸν καὶ πένητα· Εὔπολις δ' ἐν Κόλαξιν Καλλίου κόλακα λέγει, Ἀριστοφάνης δ' ἐν Δράμασι κλέπτην· ἐν δ' Ὥραις νυκτὸς αὐτὸν παῖδα καλεῖ. 𝔄.

P. 21. A. ἀνεῖλεν] χρησμὸς περὶ Σωκράτους δοθεὶς Χαιρεφῶντι τῷ Σφηττίῳ·

σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος Εὐριπίδης·
ἀνδρῶν δ' ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος. 𝔄.

E. ᾖα] ἀντὶ τοῦ ἐπορευόμην.

E. ἰτέον] κατὰ κοινοῦ τὸ ἐδόκει, ἵν' ᾖ ἐδόκει οὖν ἰτέον εἶναι σκοποῦντι. 𝔄.

E. νὴ τὸν κύνα] Ῥαδαμάνθυος ὅρκος οὗτος ὁ κατὰ κυνὸς ἢ χηνὸς ἢ πλατάνου ἢ κριοῦ ἤ τινος ἄλλου τοιούτου·

οἷς ἦν μέγιστος ὅρκος ἅπαντι λόγῳ κύων,
ἔπειτα χήν· θεοὺς δ' ἐσίγων,

Κρατῖνος Χείρωσι. κατὰ τούτων δὲ νόμος ὀμνύναι, ἵνα μὴ κατὰ θεῶν οἱ ὅρκοι γίγνωνται. τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ Σωκράτους ὅρκοι.

P. 22. A. ἦ μὴν] ὄντως δή.

B. ἐπ' αὐτοφώρῳ] ἐπ' αὐτόπτῳ, ἐπ' ὄψει.

P. 23. E. Ἄνυτος μὲν καὶ Μέλητος εἴρηνται τίνες, ὅτι ὁ μὲν πλούσιος ἐκ σκυτοδεψικῆς, Μέλητος δὲ τραγῳδιοποιὸς φαῦλος· Λύκων μέντοι πατὴρ ἦν Αὐτολύκου, Ἴων γένος, δήμων Θορίκιος, πένης, ὡς Κρατῖνος Πυτίνῃ, Ἀριστοφάνης Σφηξίν. Εὔπολις δ' ἐν Φίλοις καὶ ἐπὶ τῇ γυναικὶ Ῥοδίᾳ κωμῳδεῖ αὐτόν (cfr. Schol. Arist. Lysistr. v. 270. ubi ms. Barocc. 38. ἐῤῥει omisso tamen τήν. Porson.), ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Αὐτολύκῳ εἰς ξένον, Μεταγένης δ' Ὁμήρῳ εἰς προδότην· καὶ Λύκων ἐνταῦθά που προδοὺς Ναύπακτον ἀργύριον λαβὼν ἄγαλμ' ἀγορᾶς ξενικὸν ἐμπορεύεται. (Ante προδοὺς Porson. supplet πέρυσι). 𝔄.

P. 24. C. χαριεντίζεται] εὐτραπελεύεται, σκώπτει.

P. 25. C. ὦ τάν] ὦ οὗτος, ὦ ἑταῖρε, ὦ τάλαν, ὦ μέλε· ταῦτα παρὰ τοῖς νεωτέροις ὑπὸ τῶν γυναικῶν λέγεται μόνων, παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς καὶ ὑπ' ἀνδρῶν. πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ πλήθους φασὶ τὸ ὦ τάν, ὡς παρὰ Κτησιφῶντι. οἱ δὲ Ἀττικοὶ τὴν πρώτην συλλαβὴν περισπῶσι, τὴν δὲ δευτέραν βαρύνουσι. καὶ βέλτιον· ἀδύνατον γὰρ μίαν λέξιν εὑρεθῆναι δύο ἔχουσαν περισπωμένας. Δίδυμος δὲ τὸ πλῆρες εἶναί φησιν ὦ ἔταν, ἀγνοῶν ὡς ἀπὸ τοῦ ἔτης ἡ κλητικὴ ἐστιν ἔτα, καὶ Δωρικῶς ἔταν.

P. 27. C. ἀντιγραφή ἐστιν, ὅταν ὁ φεύγων καὶ αὐτὸς γράφηται τὸν διώκοντα, ὡς ἐπὶ τῶν λαγχανόντων τὴν μὴ οὖσαν δίκην καὶ τῶν παραγραφομένων· καὶ οὗτοι γὰρ τρόπον τινὰ κατηγοροῦσιν. [conf. Suid.]

D. E. καλῶς γε σὺ ποιῶν, Σώκρατες, ὄνοις καὶ ἵπποις τοὺς θεοὺς Ἀθηναίων παραβάλλεις. 𝔄.

P. 28. C. τιμωρήσεις] ἀντὶ τοῦ ἐκδικήσεις, ἢ ἀντὶ τοῦ εἰ τῷ Πατρόκλῳ ἐκδίκησιν τοῦ φόνου παράσχῃς. τὸ τιμωρῶ δὲ σημειωτέον ὅτι δοτικῇ συντάσσεται, ὅτε ἀντὶ τοῦ βοηθῶ λαμβάνεται.

P. 30. D. πολλοῦ δέω] πόῤῥω λίαν εἰμί

P. 31. C. τί τὸ Σωκράτους δαιμόνιον ὅ τινές φασιν ὅτι ἤχῳ τὸ καὶ ἐξιὸν καταλαμβάνεται αὐτῷ οὖς. 𝔄.

P. 40. D. κατέδαρθεν] κατεκοιμήθη.

SCHOLIA IN CRITONEM.

P. 43. A. ἐπιεικῶς] ἱκανῶς, ἐπίπαν, φιλικῶς.

D. ἀλλὰ δοκεῖ] γρ. καί, ἀλλὰ δοκεῖν.

P. 44. B. χωρὶς μὲν] γρ. καί, ἀλλὰ χωρὶς μέν [ut nunc legitur].

D. εἰ γὰρ ὤφελον] ἀντὶ τοῦ εἴθε.

P. 46. E. ὅσα γε τἀνθρώπεια] ἀντὶ τοῦ ὅσον κατ' ἄνθρωπον, ὅσον εἰς γνῶσιν ἧκεν ἀνθρώπων, ὅσον αἰσθάνεσθαι ἄνθρωπος δύναται. 𝔄.

P. 50. A. εἰπέ μοι] σημείωσαι τὴν μετάβασιν τοῦ ἀριθμοῦ. 𝔄.

P. 51. E. γεννῆται οἱ τοῦ αὐτοῦ γένους μετέχοντες καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἔχοντες κοινὰ ἱερά. οἱ δὲ ὁμογάλακτας, φράτορας, συγγενεῖς τοὺς γεννήτας. 𝔄: ζήτει δὲ εἰ διὰ β νν γραφόμενον γεννῆται ὀφείλει γράφεσθαι. [Etym. M. et Harpocr.]

P. 54. D. δύο σημαίνει τὸ ἴσθι, τό τε ὑπάρχειν καὶ τὸ γνῶναι. εἰ μὲν οὖν κατὰ τὸ ὑπάρχειν, τοῦτο βούλεται ἐνταῦθα δηλοῦν· ἔσο νῦν καὶ διαγίνου τοῖς παροῦσιν εἰς πάντα ὅσα γέ μοι δοκεῖ, ἢ ταῦτα νῦν ἔσο τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα. κατὰ δὲ τὸ τοῦ γνῶναι σημαινόμενον οὕτως· γνῶθι κατὰ τὰ ἐμοὶ νῦν δοκοῦντα ὡς εἴπερ ταῦτα ἐρεῖς μάτην ἐρῶν.

SCHOLIA IN PHAEDONEM.

P. 57. A. οὐδεὶς πάνυ τι] ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς. ἔστι γὰρ τὸ ἑξῆς οὕτως· πάνυ οὐδεὶς ἐπιχωριάζει. 𝔄.

P. 58. B. θεωρίαν ἀπάξειν] ἀντὶ τοῦ θυσίαν ἀπενεγκεῖν. θεωροὶ δέ εἰσιν οἱ πεμπόμενοι θῦσαι καὶ θεραπεῦσαι τὸν θεόν· ὅθεν καὶ αἱ ὁδοὶ δι' ὧν ἐπορεύοντο θεωρίδες κέλευθοι ἐκαλοῦντο, καὶ τὰ διδόμενα θεωρικά, καὶ ἡ ναῦς ἡ εἰς Δῆλον πεμπομένη θεωρίς, καὶ ὁ ἱερεὺς θεωρός.

P. 59. E. οἱ ἕνδεκα] Scholion cod. Bodl. teste Gaisfordio ab initio evanidum plerumque cum Polluce VIII. 102. consentire videtur, nisi quod legitur v. τι κατὰ τὸν Φαληρέα Δημήτριον, et pro εἰάζοντες, ἐτάζοντες, pro νομοφυλακίου, δεσμοφ., pro χαρωνεῖον, χαρώνειον.

P. 60. B. ἄτοπον τὸ θαυμαστόν, ὡς καὶ ἐν Θεαιτήτῳ φησὶν „οὐδέν γ' ἄτοπον, ἀλλὰ πολὺ θαυμαστότερον ἦν·“ ἐσαφηνίσθη γὰρ διὰ τῆς ἀντιθέσεως. τάττεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνυπόπτου· Εὔπολις Μαρικᾷ

καὶ πόλλ' ἀγάθ' ἐν τοῖσι κουρείοις ἐγὼ
ἀτόπως καθίζων, κοὐδὲ γινώσκειν δοκῶν,

καὶ τὸ ἀδόκητον καὶ ἀνυπονόητον· οἱ δὲ ἄλογον.

P. 61. C. καθῆκε τὰ σκέλη] συντονώτερον ἀνέλαβε σχῆμα καὶ σεμνότερον, ὡς περὶ προβλήματος σεμνοτέρου μέλλων διαλέγεσθαι.

D. οὗτος ὁ Φιλόλαος Πυθαγόρειος ἦν, ἐξ Ἰταλίας πεφευγὼς διὰ τὸν ἐμπρησμὸν τὸν τότε ὑπὸ Γύλωνος γεγονότα διὰ τὸ ἀνεπιτήδειον αὐτὸν πρὸς φιλοσοφίαν ὄντα ἀπελαθῆναι τοῦ ὁμακοΐου (cfr. Schol. ad Remp. X. p. 600. B. ubi eadem temporum confusio). ὃς καὶ δι' αἰνιγμάτων ἐδίδασκε, καθάπερ ἦν ἔθος αὐτοῖς. ἦλθεν οὖν οὗτος εἰς Θήβας, τεθνεῶτι τῷ διδασκάλῳ Λύσιδι χοὰς ποιήσων, ἐκεῖ τεθαμμένῳ. Ἵππαρχος δὲ καὶ Φιλόλαος μόνοι τῆς εἰρημένης συμφορᾶς τῶν Πυθαγορείων διεσώθησαν. πρὸς τὸν Λύσιν δὲ τοῦτον Πλάτων ποιεῖται τὸν διάλογον.

E. τὸ μὲν ἴσως διὰ τὸ μυθικὸν ἐπιχείρημα, τὸ δὲ μάλιστα διὰ τὸ φιλόσοφον.

E. μέχρις ἡλίου δυσμῶν] ὡς ζήσεσθαι μέλλων μέχρις ἡλίου δυσμῶν. ἐν γὰρ ἡμέρᾳ φονεύειν ἀπείρητο, καθὰ τοῖς Πυθαγορείοις τὸ ἐν μεσημβρίᾳ καθεύδειν, διὰ τὸ τὸν ἥλιον τότε μᾶλλον ἐνεργεῖν.

P. 62. A. τἆλλα] οἷον πλοῦτος, δόξα, ξίφος. ἐπαμφοτερίζει γὰρ καὶ τἆλλα πάντα, θάνατος δὲ μόνως ἀγαθόν ἐστιν.

A. ἐπιγελάσας, ἴττω Ζεύς] ἐγέλασε, διότι ἐκάλεσε τὸν φονεύοντα ἑαυτὸν εὐεργέτην. τὸ δὲ ἴττω ἐπιχωριάζοντός ἐστιν ἀντὶ τοῦ ἴστω, τῇ Βοιωτίδι διαλέκτῳ· ὃ δείκνυσιν, ὅτι φύσει τὸν Σωκράτην θαυμάζει.

B. ἐν ἀποῤῥήτοις] ἐντεῦθεν τὸ πρῶτον πρόβλημα, τὸ μὴ δεῖν ἐξάγειν ἑαυτόν, οὗ ἐπιχείρημα μυθικὸν ἐξ Ὀρφέως ληφθέν· ἔπειτα δεύτερον διαλεκτικὸν καὶ φιλόσοφον.

P. 64. A. κινδυνεύουσιν] ἀντὶ τοῦ δι' ἀνάγκης καὶ ἀποδείξεως τοῦτο αὐτοῖς συνάγεται.

B. γελασείοντα] γελαστικῶς ἔχοντα, γελάσαι θέλοντα.

B. θανατῶσι] θανάτου ἐπιθυμοῦσιν.

D. ἥκιστα] οὐδαμῶς.

D. καθ' ὅσον μὴ πολλὴ ἀνάγκη] τοῦτο ἐπεξηγηματικόν ἐστι τοῦ ἐν τοῖς ἐφεξῆς, τοῦ ἐὰν ὅ τι μάλιστα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅ τι μὴ πᾶσα ἀνάγκη. τὸ γὰρ ὅ τι ἴσον τῷ καθ' ὅσον. λείπει δ' ἐκεῖ τὸ κοινωνεῖν αὐτοῦ· ὅπερ δὴ νοεῖται καὶ συνυπακούεται.

P. 65. B. ἦ δ' ὅς] ἐὰν μὲν ᾖ δύο μέρη λόγου, ἔσται ἔφη δὲ ὅς, τουτέστιν ἔφη δὲ οὗτος· οἱ δὲ λέγουσιν, ὅτι αὐτὸ μόνον σημαίνει τὸ ἔφη. ἐὰν δὲ ᾖ ἓν μέρος λόγου, ἔσται φίλος, ὡς Ἀθηναῖοι, ἢ ὄφελος, ὡς Αἰγινῆται, ἢ ὄξος, ὡς Χαλκιδεῖς, ᾧ πρὸς τὰ ἱερὰ χρῶνται. τάττεται δὲ ἐπὶ παντὸς προσώπου καὶ ἀριθμοῦ, ὡς τὸ ὦ τάν.

P. 67. A. ὅ τι μὴ πᾶσα ἀνάγκη] ἀντὶ τοῦ εἰ μὴ κατὰ τὰ ἀναγκαῖα. τὸ δὲ ἑξῆς οὕτως· μηδὲ κοινωνῶμεν εἰ μὴ κατὰ τοῦτο καθ' ὃ πᾶσα ἀνάγκη 𝔄.

E. διαβέβληνται] ἀντὶ τοῦ διαβεβλημένως ἔχουσι πρὸς τὸ σῶμα.

E. τὴν τύχην εἶναι] γρ. καὶ τὴν τύχην ἔχειν.

P. 72. A. Ἴδε τοίνυν] Ἀττικοὶ ὀξύνουσι τὰ ἰδέ, λαβέ, εὑρέ, ὡς τὰ ἐλθέ, εἰπέ. 𝔄.

C. ὁμοῦ πάντα] ὁμοῦ σημαίνει ποτὲ μὲν τὸ ἐγγύς, ὡς δηλοῖ Δημοσθένης ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας „καίτοι τὸν μὲν ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖσθαι Σαλαμίνιοι, ἀπὸ Σόλωνος δ' ἐστὶν ὁμοῦ σ' ἔτη καὶ μ'". καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος „εἰσὶν ὁμοῦ πάντες δισμύριοι Ἀθηναῖοι". καὶ Μένανδρος ἐν τῷ Ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ

πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς δαιμονᾷς γεγονὼς ἔτη
τοσαῦθ' ὁμοῦ γάρ ἐστιν ἑξήκοντά σοι.

καὶ Ἀριστοφάνης Τριφάλητι· ἡ γὰρ τὸν Τριφάλητα τίκτουσα φησὶ

λάβεσθε· καὶ γάρ ἐσθ' ὁμοῦ.

δηλοῖ δὲ καὶ τὸ ἐν ταὐτῷ· Ὅμηρος

ἀλλ' ὁμοῦ ὡς ἐτράφημεν ἐφ' ὑμετέροισι δόμοισι,

καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους „οὐκοῦν εἰ μέν τι ἐάσομεν τούτων συμβάντων ὑμᾶς, οὐ καθαροῖς ὁμοῦ διατρίψομεν." ἔστι καὶ χρονικόν· Σοφοκλῆς Οἰδίποδι

πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

ἔχει καὶ δύναμιν συλλεκτικήν, ὡς παρὰ Μενάνδρῳ ἐν Ὑδρίᾳ· οἱ Θρᾷκες Λιβύτρωες καλοῦνται· πάντα νῦν ἤδη 'σθ' ὁμοῦ. ὅπερ δηλοῖ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ.

P. 74. B. ἐνίοτε τὰ αὐτὰ ὄντα] γρ. καί, τῷ μὲν τῷδε.

P. 78. A. ἕως ἂν ἐξεπάσηται] γρ. καί, ἐξιάσηται.

P. 83. A. ὅσον μὴ ἀνάγκη] ἀντὶ τοῦ εἰ μὴ ὅσον κατὰ τὰ τῆς ζωῆς συνεκτικά· ταῦτα γὰρ καὶ ἀναγκαῖα. 𝔄.

P. 86. E. ὑπερδικεῖν] ἤγουν συνηγορεῖν. καὶ ὑπέρδικοι οἱ συνήγοροι.

E. θρᾶττον] ταράττον, ἐνοχλοῦν.

P. 89. C. πρὸς δύο οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς] ταύτης τὴν αἰτίαν ὁ Δοῦρις οὕτως ἀφηγεῖται. Ἡρακλέα φησὶ βωμὸν δειμάμενον ἐπὶ τῷ Ἀλφειῷ πυγμῆς ἀγῶνα θεῖναι, καὶ νικήσαντα, τὴν ἑξῆς Ὀλυμπιάδα πάλιν ἀγωνιζόμενον, ὑπὸ Ἐλάτου καὶ Φεράνδρου πάλῃ ληφθῆναι, καὶ ἐξ ἐκείνου τὸ πρὸς δύο οὐδ' Ἡρακλῆς παροιμιασθῆναι. Ἐχεφυλλίδας δὲ αὐτὸν ὑπὸ Κτεάτου καὶ Εὐρύτου τῶν Μολιονιδῶν ἡττηθῆναι κατὰ τὴν ἐπ' Αὐγέαν στρατείαν· διωχθέντα δὲ ἄχρι τῆς Βουπρασίδος καὶ περιβλεψάμενον, ὡς οὐδεὶς ἐξίκετο τῶν πολεμίων, ἀναψύξαι τε, καὶ ἐκ τοῦ παραῤῥέοντος ποταμοῦ πιόντα προσαγορεῦσαι τοῦτο ἡδὺ ὕδωρ· ὃ νῦν δείκνυται ἰόντων ἐκ Δύμης εἰς Ἦλιν, καλούμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων βαθὺ ὕδωρ. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ Φερεκύδης καὶ Κώμαρχος καὶ Ἴστρος ἐν τοῖς Ἠλιακοῖς ἱστοροῦσι. καὶ διὰ τοῦτο θεωροὺς τοὺς Μολιονίδας ἰόντας εἰς Κόρινθον λοχήσαντα τὸν Ἡρακλέα περὶ Κλεωνὰς ἀποκτεῖναι· ὅθεν Ἠλείοις ἀπώμοτον εἶναι τὰ Ἴσθμια ἀγωνίζεσθαι, ὅτι θεωροὺς πεμφθέντας εἰς τὸν Ἰσθμὸν τοὺς Μολιονίδας ἑλὼν Ἡρακλῆς ὑπὸ Κορινθίων ἐδέχθη. Ἡρόδωρος δὲ καὶ Ἑλλάνικός φασιν ὡς, ὅτε τὴν ὕδραν Ἡρακλῆς ἀνῄρει, τὴν Ἥραν αὐτῷ καρκίνον ἐφορμῆσαι, πρὸς δύο δὲ οὐ δυνάμενον μάχεσθαι σύμμαχον ἐπικαλέσασθαι τὸν Ἰόλεων, καὶ ἐντεῦθεν ῥηθῆναι τὴν παροιμίαν. ἐμνήσθη δὲ ταύτης Πλάτων καὶ ἐν ια' Νόμων „ὀρθὸν μὲν δὴ τὸ πάλαι τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι χαλεπόν," καὶ ἐνταῦθα.

P. 96. A. ὑπερήφανος] ὑπέρφρων.

P. 99. B. καρδόπῳ] τῇ μάκτρᾳ τοῦ ἀλεύρου.

D. παροιμία, δεύτερος πλοῦς, ἐπὶ τῶν ἀσφαλῶς τι πραττόντων, παρ' ὅσον οἱ διαμαρτόντες κατὰ τὸν πρότερον πλοῦν ἀσφαλῶς παρασκευάζονται τὸν δεύτερον. ἐμνήσθη δὲ ταύτης καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ἠθικῶν, καὶ Μένανδρος Κεκρυφάλῳ καὶ Πλοκίῳ καὶ Θεοφορουμένῃ.

P. 101. D. *τὴν αὑτοῦ σκιὰν δέδοικεν*, ἐπὶ τῶν σφόδρα δειλοτάτων. μέμνηται ταύτης Ἀριστοφάνης Βαβυλωνίοις.

P. 102. D. *ξυγγραφικῶς ἐρεῖν*] ἐπειδὴ ᾔσθετο ἑαυτοῦ ὁ Σωκράτης τῷ παρίσῳ χρησαμένου σχήματι δι' ὧν φησὶ παρέχων ὑπερέχον ταύτῃ φησὶν συγγραφικῶς ἐρεῖν, ὡς τῶν τοιούτων τῆς ἐπιμελείας ὄντων καὶ λογογραφικῆς ἰδέας κατὰ σχολὴν τοῖς τοιούτοις καλλύνεσθαι προμηθουμένης, ἀλλ' οὐ διαλεκτικῆς ἑτοιμότητα καὶ λέξιν καὶ διάνοιαν ἀποσχεδιαζούσας. τοιαῦτα δὲ σχήματα πολλὰ παρὰ Θουκυδίδῃ καὶ τοῖς λοιποῖς, μάλιστα δὲ τὸ ἐν τῇ Κορινθίων δημηγορίᾳ οὕτως εἰρημένον καὶ προεπιβουλεύειν μᾶλλον αὐτοῖς ἢ ἀντεπιβουλεύειν, πρὸς ὃ οἶμαι καὶ τὸ παρὸν Σωκράτει ἐξενήνεκται. 𝔄.

P. 103. B. *οὐκ ἄν ποτε φαμὲν ἐθελῆσαι*] σημείωσαι ὁριστικὸν ἀντὶ ὑποτακτικοῦ. 𝔄. teste Gaisfordio.

C. *Οὐδ' αὖ, ἔφη*] γρ. καί, ὁ δ' αὖ.

P. 104. C. *ἐναντίον γέ ἐστι δυάς*] καθ' ὃ ἀριθμοὶ ἄμφω οὔ, καθ' ὃ δὲ ἐναντιότητα δεδεγμέναι. 𝔄.

P. 105. B. *καὶ μή μοι —*] καὶ μή μοι ἣν ἂν ἐρωτῶ ἀπόκρισιν ἀποκρίνου, ἀλλ' ἄλλην, μιμούμενος ἐμέ.

P. 107. A. *ἀναβάλλοιτο*] ἀνακρούοιτο.

B. *ἕρμαιον*, τὸ ἀπροσδόκητον κέρδος, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς τιθεμένων ἀπαρχῶν, ἃς οἱ ὁδοιπόροι κατεσθίουσι. ταύτας δὲ τῷ Ἑρμῇ ἀφιεροῦσιν ὡς ὄντι καὶ τούτῳ ἑνὶ τῶν ἐνοδίων θεῶν.

E. *πορεῦσαι*] ἀντὶ τοῦ διαπορθμεῦσαι, διαπεράσαι. 𝔄.

E. *ἀπὸ τῶν θυσιῶν καὶ νομίμων*] γρ. καί, ὁσίων (sc. pro θυσιῶν).

P. 108. D. *Γλαύκου τέχνη*] ἢ ἐπὶ τῶν μὴ ῥᾳδίως κατεργαζομένων, ἢ ἐπὶ τῶν πάνυ ἐπιμελῶς καὶ ἐντέχνως εἰργασμένων. Ἵππασος γάρ τις κατεσκεύασε χαλκοῦς τέτταρας δίσκους οὕτως, ὥστε τὰς μὲν διαμέτρους αὐτῶν ἴσας ὑπάρχειν, τὸ δὲ τοῦ πρώτου δίσκου πάχος ἐπίτριτον μὲν εἶναι τοῦ δευτέρου, ἡμιόλιον δὲ τοῦ τρίτου, διπλάσιον δὲ τοῦ τετάρτου, κρουομένους δὲ τούτους ἐπιτελεῖν συμφωνίαν τινά. καὶ λέγεται Γλαῦκον ἰδόντα τοὺς ἐπὶ τῶν δίσκων φθόγγους πρῶτον ἐγχειρῆσαι δι' αὐτῶν χειρουργεῖν, καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς πραγματείας ἔτι καὶ νῦν λέγεσθαι τὴν καλουμένην Γλαύκου τέχνην. μέμνηται δὲ τούτου Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ τῆς μουσικῆς ἀκροάσεως, καὶ Νικοκλῆς ἐν τῷ περὶ θεωρίας. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα τέχνη γραμμάτων, ἣν ἀνατιθέασι Γλαύκῳ Σαμίῳ, ἀφ' ἧς ἴσως καὶ ἡ παροιμία διεδόθη. οὗτος δὲ καὶ σιδήρου κόλλησιν εὗρεν, ὥς φησιν Ἡρόδοτος.

P. 109. B. *αὐτὴν δὲ τὴν γῆν*] τοῦτ' ἐκεῖνο, ὃ λέγει ἐν τῷ Τιμαίῳ, τὸν οὐρανὸν τῶν τεσσάρων εἶναι στοιχείων, ἀφ' ἑκάστου τοῦ καθαρωτάτου καὶ οἷον νῷ μόνῳ θεατοῦ τε καὶ ληπτοῦ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ποιητοῦ δεηθέντος.

P. 110. E. *κατεδηδεσμένοι*] καταβεβρωμένοι.

P. 111. E. *αἰώραν*] ὕψωσιν, ἔπαρσιν.

P. 112. D. *πρὸς ἀμφοτέροις τοῖς ῥεύμασι*] γρ. ἅπαντες γὰρ πρὸς ἀμφότερα.

P. 117. C. *ἀστακτεὶ*] ἀντὶ τοῦ οὐ κατὰ σταγόνα, ἀλλ' ἀθρόα καὶ ποταμηδόν. 𝔄. — γρ. ἀβαστακτὶ καὶ βίᾳ.

SCHOLIA IN THEAGEM.

P. 122. B. *παροιμία ἱερὸν συμβουλή*, ἐπὶ τῶν καθαρῶς καὶ ἀδόλως συμβουλευόντων. δεῖ γὰρ τὸν συμβουλεύοντα μὴ τὸ ἴδιον σκοπεῖν· τὸ γὰρ ἱερὸν οὐδενὸς ἴδιον, ἀλλὰ τῶν χρωμένων ἐστὶ κοινόν· ἐπειδὴ καταφεύγουσιν ὥσπερ εἰς τὰ ἱερὰ θέλοντες συμβουλεύεσθαι οἱ ἄνθρωποι. προσήκει οὖν τοῖς συμβουλεύουσιν ἀψευδεῖν καὶ τὰ βέλτιστα κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην συμβουλεύειν. ἄλλοι δέ φασιν ἔπαινον φέρειν τῆς συμβουλῆς τὴν παροιμίαν· εἶναι γὰρ αὐτὴν θείαν καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον. μέμνηται δ' αὐτῆς καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ἀμφιαράῳ.

E. *ἐδιδάξατο*] ἀντὶ τοῦ οὐκ αὐτὸς ἀλλὰ δι' ἑτέρου ἐδίδαξέ τινος.

P. 125. D. *τί ἂν ἡμῖν ἀπεκρ.*] γρ. τί ἂν οἴῃ αὐτὸν ἀποκρίνασθαι.

E. *τῶν μαγείρων*] γρ. καί, τῶν μαγειρικῶν.

P. 126. B. *οἵ εἰσί τε ἱππικοὶ*] γρ. οἷς εἰσί τε ἵπποι.

B. *παρὰ τίνος*] Ἀττικὴ ἡ σύνταξις· Ἀττικοὶ γὰρ εἰς διδασκάλου φασίν, οὐκ εἰς διδάσκαλον. οὕτως οὖν κἀνταῦθα γενικὴ ἀντ' αἰτιατικῆς. 𝔄.

P. 127. C. *ἔμβραχυ*] ὅπερ ἂν εἴποι τις εὐχερῶς εἰπεῖν ἐθέλων ἢ ἁπλῶς, τοῦτο ἔμβραχυ λέγεται. ἔμβραχυ οὖν συντόμως καὶ ἁπλῶς. Ὑπερείδης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοφῶντος „οἶδε γὰρ αὐτῷ δεδομένην ἄδειαν καὶ πράττειν καὶ γράφειν ὅ τι ἂν ἔμβραχυ βούληται.“ Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις

ποῦ δ' οὐχὶ διαβέβληκεν, ὅπου περ ἔμβραχυ
εἰσὶν θεαταὶ καὶ τραγῳδικοὶ χοροί;

Κρατῖνος Ὥραις

ἔδει παρέχειν, ὅ τί τις εὔξαιτ' ἔμβραχυ.

P. 127. E. *Ἀναγυροῦς* δῆμος Αἰαντίδος, ἀφ' οὗ Ἀναγυράσιοι.

SCHOLIA IN AMATORES.

P. 133. C. *παροιμία*

γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος,

ἐπὶ τῶν διὰ τὸ γῆρας ἐμπειροτέρων. εἵλκυσται μέντοι ἐκ τῶν Σόλωνος ἐλεγείων.

D. *εἰρωνικῶς*] εἰρωνεία τὸ προχείρως καὶ μετὰ τοῦ πρὸς χάριν διαλέγεσθαι, κολακεία, ψευδολογία. καὶ εἴρωνα τὸν κόλακα.

P. 135. E. *πένταθλοι* οἱ τὸν ἀγῶνα τὸν πένταθλον ἀγωνιζόμενοι. ἔστι γὰρ

πένταθλος οὗτος τοῖς νέοις ἀγωνία,
πάλη, σίγυννος, ἅλμα, δίσκος καὶ δρόμος.

σίγυννος δέ ἐστι ξυστὸν δόρυ· παρ' Ἡροδότῳ δὲ τὸ ὁλοσίδηρον ἀκόντιον. πέλτη δὲ ἀσπὶς ἴτυν οὐκ ἔχουσα ἢ τετράγωνος, ἣν οἱ φοροῦντες λέγονται πελτασταί, ἢ τοξόται, ἢ οἱ τοὺς ξυστοὺς κατέχοντες.

P. 138. E. σημείωσαι, ὅτι διαιτητὴς μὲν ὁ τοὺς φίλους ἰδίᾳ συμβιβάζων, δικαστὴς δὲ ὁ δημοσίᾳ κρίνειν ἅπαντας τοὺς ἀμφιςβητοῦντας λαχών. 𝔄.

SCHOLIA IN THEAETETUM.

P. 142. A. ἄρτι] τοῦτο σημαίνει τὸ παρὸν καὶ ὑπόγυον καὶ τὸ παραυτίκα μέλλον γίνεσθαι.

B. αἱρεῖ] καταλαμβάνει, νῦν δὲ τὸ καταπονεῖ.

C. ἀτάρ] καὶ δή, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ ὅμως καὶ ἄτε δὴ καὶ πλὴν καὶ δέ.

C. ἐθαύμασα Σωκράτους] σημείωσαι διὰ τὴν σύνταξιν. 𝔄.

P. 143. C. οὐδέν γε ἀπὸ τρόπου] οὐ πόῤῥω τοῦ καθήκοντος.

D. ἐπίδοξοι] ἔνδοξοι, ἢ ὡς νῦν, προςδόκιμοι.

P. 144. A. ἀνερμάτιστα] ἀστήρικτα· ἕρματα γὰρ τὰ ἐρείσματα ἢ στηρίγματα.

C. ἔξω δρόμῳ] τόποι τινὲς ἦσαν, ὁ μὲν ἐκτὸς ἄστεος, ὁ δὲ ἐντός, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς τελουμένων ὑπὸ τῶν νέων δρόμοι καλούμενοι.

P. 146. A. ὄνος κάθου, ἐπὶ τῶν ἐν πράγματι ἡττωμένων. εἴρηται δὲ ἀπὸ τῶν παίδων τῶν σφαιριζόντων καὶ τὸν νικηθέντα εἰς ὄνον καθιζόντων. ἐμνήσθη δὲ ταύτης ἐνταῦθα Πλάτων. 𝔄: ἐν τῇ διὰ σφαίρας [παιδιᾷ .. ἡ μὲν οὐρανία,] ἡ δὲ ἀπόῤῥαξις, [ἡ δὲ ἐπίσκυρος,] ἡ δὲ φαινίνδα. [καὶ οὐρανία μέν ἐστιν ἡ] εἰς οὐρανὸν τῆς σφαίρας ἀναβολή, ἣν ὁ ποιητὴς ἐμφαίνειν δοκεῖ ἐν οἷς φησιν

οἱ δ' ἐπεὶ οὖν σφαῖραν καλὴν μετὰ χερσὶν ἕλοντο
πορφυρέην, τήν σφιν Πόλυβος ποίησε δαΐφρων,
τὴν ἕτερος ῥίπτασκε ποτὶ νέφεα σκιόεντα
ἰδνωθεὶς ὀπίσω, ὁ δ' ἀπὸ χθονὸς ὑψόσ' ἀερθεὶς
ῥηϊδίως μεθέλεσκε πάρος ποσὶν οὖδας ἱκέσθαι.

ἀπόῤῥαξις δέ ἐστιν ὅταν τὴν σφαῖραν μὴ πρὸς τοῖχον ἀλλὰ πρὸς τὸ ἔδαφος σκληρῶς ῥίπτωσιν, ὥστε ἀποκρουομένην ἅλλεσθαι πάλιν. τὴν δὲ ἐπίσκυρον καὶ ἐφηβικὴν καὶ ἐπίκοινον ἔλεγον· ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ κατὰ πλήθη· ὠνομάσθη δὲ οὕτως, ἐπειδὴ οἱ παίζοντες ἐπὶ λατύπης ἑστῶτες, ἣν σκῦρον προσαγορεύουσι, βολῇ σφαίρας ἀλλήλους ἐκδιώκουσιν. φαινίνδα δέ ἐστιν ὅταν ἑτέρῳ τὴν σφαῖραν προδεικνύντες ἑτέρῳ αὐτὴν ἐπιπέμπωσι. τῶν οὖν παιζόντων ταῦτα τοὺς μὲν νικῶντας βασιλεῖς ἐκάλουν, καὶ ὅ τι ἂν προςέτασσον τοῖς ἄλλοις ὑπήκουον, τοὺς δ' ἡττωμένους ὄνους. Κρατῖνος δὲ Χείρωσι χαριέντως ὁμοῦ ἐγκαταμίξας καὶ τὴν ὄνος λύραν παροιμίαν ἔπλεξε τὸν λόγον οὕτως

ὡς ὄνος ἀπωτέρω κάθηνται τῆς λύρας·

τοὺς γὰρ ἡττωμένους, ὡς ἔφαμεν, ὄνους καθῆσθαι ἔλεγον, βασιλεῖς δὲ τοὺς νικῶντας.

P. 147. A. ἱπνοπλάθων] γρ. κοροπλάθων.

P. 151. B. ἐγκύμονες εἶναι] σημείωσαι διὰ τὴν σύνταξιν. 𝔄.

P. 152. B. ῥιγοῦντι — ἔοικεν] διὰ τοῦ ἔοικεν ὁ Θεαίτητος φαίνεται ἀγαπῶν τὸ Πρωταγόρου δόγμα, καὶ ἐμμένων τῇ ἐξ ἀρχῆς ἑαυτοῦ ἀποκρίσει.

C. ἐπιστήμη οὖσα] ὅ τι γὰρ αἰσθάνεταί τις, καὶ ἐπίσταται. 𝔄.

C. ἆρ' οὖν] πρώτη κατασκευὴ τοῦ Πρωταγορείου δόγματος.

C. συρφετῷ] κονιορτῷ τῷ μετὰ κόπρων. οἱ δὲ κοιμὼν καὶ συρμός, καὶ σύρφη φρύγανα.

P. 153. B. κινήσεων ὄντων] τὴν σύνταξιν σημείωσαι, ὅτι οὐδετέρως εἶπεν ὄντων πρὸς τὰ πράγματα· οὐδέτερον γὰρ τὸ πρᾶγμα. — κινήσεων ὄντων] ἡ σύνταξις πραγματική. οὐδετέρως γὰρ εἶπεν ὄντων πρὸς τὰ πράγματα ἀφορῶν. Bodl. 𝔄. teste Gaisford.

C. τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω προςβιβάζειν] δώδεκα πόλεις τῆς Ἰωνίας συνῄεσαν εἰς τὸ Πανιώνιον λεγόμενον, περὶ τῶν κοινῶν βουλευσόμεναι, καὶ εἴ ποτε ἴσαι αἱ ψῆφοι ἐγένοντο, οἱ Κολοφώνιοι περιττὴν ἐτίθεντο τὴν νικῶσαν· Σμυρναίους γὰρ ἐλθόντας εἶχον συνοίκους, ὑπὲρ ὧν καὶ τήνδε τὴν ψῆφον ἐτίθεντο. ὅθεν ἐπὶ τῆς κρατούσης καὶ βεβαιοτάτης ψήφου ἡ παροιμία ἐτίθετο, οἷον τὸν Κολοφῶνα ἐπιτίθημι ἢ τὸν Κολοφῶνα ἀναγκάζω προςβιβάζων.

D. παροιμία, ἄνω κάτω πάντα, ἐπὶ τῶν τὴν τάξιν μεταστρεφόντων. Μένανδρος Ἐγχειριδίῳ, καὶ ἐν Χήρᾳ

τὸ λεγόμενον τοῦτ' ἐστὶ νῦν,
τἄνω κάτω, φασί, τὰ κάτω δ' ἄνω.

D. ὑπόλαβε] δευτέρα κατασκευὴ ὑπὲρ τῶν Πρωταγόρᾳ δοκούντων.

E. προςήκουσαν] ἀντὶ τοῦ σύμμετρον.

P. 154. A. ἴδιον] ἀντὶ τοῦ μερικόν.

A. ἢ σὺ διισχυρίσαιο] ταῦτα πάντα ἡ δευτέρα κατασκευή ἐστι τῶν Πρωταγορείων δογμάτων, ἕως τοῦ περὶ τῆς Ἴριδος λόγου. 𝔄.

A. ᾧ παραμετρούμεθα] τουτέστι τῷ αἰσθητηρίῳ. ἔστι δὲ τὸ ῥῆμα μέσης διαθέσεως. οὐδὲ ἐφαπτόμεθα, λέγει, τοῦ αἰσθητοῦ. τὸ δ' αὐτὸ εὐθὺς καὶ παραμετρούμενον λέγει, ἐφαπτόμενον δὲ τὸ αἰσθητήριον.

P. 155. A. φάσματα λέγει ταῦτα ὡς τῶν ψυχῶν ἀπατηλά, εἰ μή τις ὀρθῶς αὐτὰ μεταλάβοι.

A. κομιδῇ] πάνυ, παντελῶς· συναγωγή, ἐπιμέλεια. καὶ κομίστρια ἡ τροφός.

B. in. ὁ Πρόκλος τὸ ἀλλὰ παρέλκειν λέγει.

C. ὑπερφυῶς ὡς] μέχρι τοῦδε τὰ τῆς δευτέρας κατασκευῆς τῶν Πρωταγορείων δογμάτων.

E. ἄθρει δὴ περισκοπῶν] τρίτη κατασκευὴ ὑπὲρ τῶν Πρωταγορείων δογμάτων. 𝔄.

E. ἀπρίξ] προςπεφυκότως, ἰσχυρῶς, ὃ οὐχ οἷόν τε πρῖσαι διὰ τὴν σύμφυσιν.

P. 156. C. πρὸς τὰ πρότερα λέγει, πρὸς τὸ πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ τοιαῦτα.

C. ὅσον μὲν οὖν ἄρα δή] οἷον ὡς τὸ ἁπτὸν καὶ τὸ γευστόν. παρέλιπε δὲ ὄψιν καὶ ἀκοὴν ταχέως γινόμενα· τούτων γὰρ σχεδὸν ἀχρόνως αἰσθανόμεθα. διὰ δὲ τὸ ἐναργῆ αὐτὰ εἶναι παρέλιπεν. ἑξῆς δὲ ὅταν λέγῃ „τὰ δὲ γεννώμενα οὕτω δή,“ εἰς τὸ δὴ ὑποστικτέον. οὕτω γὰρ δὴ λέγει, τουτέστι τὰ βραδέα, ἅπερ εἰσὶ γευστὰ καὶ ἁπτά.

D. τῆς δὲ λευκότητος] καὶ γάρ, φησίν, ἡ αὐτὴ αἴσθησις τῶν ἀντικειμένων οὐκ ἔστιν, οὐδὲ τὸ αὐτὸ αἰσθητὸν πάσης ἐστίν, ἀλλὰ μία ὄψις ἡ τοῦ λευκοῦ αἰσθητοῦ ἑνός. καὶ τὸ λευκὸν οὐ δύναται ἡ τοῦ μέλανος αἴσθησις ἀντι-

λαβέσθαι, ἀλλ' ἡ τοῦ λευκοῦ, καὶ ἔμπαλιν. ἑκατέρου δὲ λέγει, οἷον τῆς τοῦ μέλανος ὄψεως ἐπὶ τὸ λευκὸν αἰσθητόν. ἐφεξῆς δὲ ὄψιν μὲν λέγει τὴν ὀπτικὴν δύναμιν, λευκότητα δὲ τὴν λευκαντικὴν δύναμιν.

P. 157. A. *ἐξ ἀρχῆς*] *ὅτε ἔλεγε τάχος καὶ βραδύτης ἕν, καὶ πάλιν φθαρτός ἐστι, καὶ τὰ τοιαῦτα.*

B. *χρῆσθαι αὐτῷ*] *ἤγουν τῷ εἶναι, ὡς ὁ τῶν Πρωταγορείων λόγος.*

B. *πολλῶν*] *ἀντὶ τοῦ συνθετῶν.* Bodl. teste Gaisfordo.

B. *ἀθροισθέντων*] *ἀντὶ τοῦ συντεθέντων.*

C. *μὴ τοίνυν ἀπολείπωμεν*] *ἔτι συνηγορῶν τῷ Πρωταγόρᾳ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐνστάσεις δοκεῖ διαλύειν.*

P. 158. D. *ἐντεῦθεν ἄρχεται διαλύειν τὰς προς Πρωταγόραν ἐνστάσεις διὰ τὸ ἄπορον εἶναι τὸ περὶ τῶν ἐνυπνίων.*

E. *οὕτως ἐρωτῶντες*] *ἔτι συνηγορεῖ καὶ ἐν τούτοις τῷ τοῦ Πρωταγόρου δόγματι, λαμβάνων τρία αἰτήματα.*

E. *ταὐτὸν εἶναι*] *οἷον ὡς ἵππος καὶ ἄνθρωπος ταὐτόν ἐστι κατὰ τὸ αἰσθητικόν. ἀλλ' οὐ λέγω, φησίν, οὕτως.*

P. 159. A. *πρόσθεν*] *ἤγουν ἐν τοῖς κατὰ Πρωταγόραν.*

P. 160. A. *ἐμαυτῷ τοιοῦτος*] *κατὰ τὴν αἴσθησιν τοιοῦτος. κατὰ κοινοῦ δὲ ἡ ἄρνησις.*

C. *οὐκοῦν ὅτε δὴ*] *ὥςτε, φησίν, οὐδὲν ἄτοπον συμβαίνει διὰ τὰς ἐνστάσεις, οἷον τὰς ὀνειρώξεις καὶ τὰ τοιαῦτα.*

D. *κατα δὲ Θεαίτητον*] *ἕπεται γὰρ ταῖς ἐκείνων θέσεσιν ὁ τοῦ Θεαιτήτου λόγος.*

E. *ἀμφιδρόμια*] *ἡμέρα πέμπτη τοῖς βρέφεσιν ἐκ γενέσεως, οὕτω κληθεῖσα παρ' ὅσον ἐν ταύτῃ καθαίρουσι τὰς χεῖρας αἱ συνεφαψάμεναι τῆς μαιώσεως, καὶ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν φέρουσι τρέχουσαι κύκλῳ, καὶ τοὔνομα τίθενται τούτῳ, δῶρά τε πέμπουσι τῷ παιδίῳ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας καὶ σηπίας, οἵ τε φίλοι καὶ οἰκεῖοι καὶ ἁπλῶς οἱ προςήκοντες.*

P. 161. C. *τῆς ἀληθείας*] *τὸ τοῦ Πρωταγόρου σύγγραμμα, ἐν ᾧ ταῦτα δοξάζει, Ἀλήθεια ἐκαλεῖτο ὑπὸ Πρωταγόρου.*

C. *ἤρξατο*] *σημείωσαι ὁριστικὸν ῥῆμα ἀνθ' ὑποτακτικοῦ.* 𝔄.

C. *γυρῖνος τὸ ἐκ τοῦ βατράχου παιδίον.*

E. *δημούμενον*] *δημοκοποῦντα, παίζοντα, θωπεύοντα.*

P. 162. A. *διωλύγιος*] *μεγάλη, ἢ ἐπὶ πολὺ διήκουσα.* 𝔄: *ἀντὶ τοῦ περιβόητος. σημαίνει δ' ἔσθ' ὅτε καὶ τὸ σκοτεινὸν καὶ νυκτέρινον.*

B. *εἰ οὕτως σοι φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρὸν*] *παροιμία ἐπὶ τῶν ἔν τισι συμφερομένων.*

B. *φροιμιαζόμενοι*] *παροιμιαζόμενοι.*

D. *δημηγορίας*] *τὸν δοκοῦντα ἔλεγχον, ὃν ἄρτι ἔλεγεν ὁ Σωκράτης κατὰ Πρωταγόρου, ὅτε τοῦ κυνοκεφάλου ἐμέμνητο, δημηγορίαν νῦν καλεῖ, διὰ τῆς εἰρωνείας τὸν λόγον παραμυθησάμενος, ἵνα πάλιν διεγείρῃ τὸν νέον.*

E. *οὐδ' ἑνὸς μόνου*] *καὶ γὰρ εἰ τὴν τῶν πολλῶν κρίσιν λάβοιμεν ἐπὶ γεωμετρίας κυρίαν, γέλοιοι ἂν εἶμεν, ἀσύμμετρα λέγοντες ἀλλήλοις μεγέθη, καὶ τὴν πεπερασμένην εὐθεῖαν διαιρετὴν εἶναι εἰς ἄπειρον, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐκ δὲ τῆς τῶν κυβευόντων συνηθείας ἔλαβε τὸ οὐδ' ἑνὸς μόνου, ὅταν ἐκεῖ πέσῃ ἐν τῷ παίζειν ἓν τὸ ἐλάχιστον.*

P. 163. A. *ἐπιστήμη τε καὶ αἴσθησις*] *πρόκειται νῦν τῷ Σωκράτει ἐλέγξαι τὴν ἐξ ἀρχῆς θέσιν τοῦ Θεαιτήτου τιθεμένου τὴν ἐπιστήμην αἴσθησιν.* 𝔄.

C. *καίτοι ἠδύνατο λέγειν, εἰ οὐκ ἐπίσταται ὁρῶν ὁ ἀγράμματος, ἄλλο ἐστὶν ἐπιστήμη καὶ ἄλλο ὅρασις ἤτοι αἴσθησις.*

C. *εἴ τις ἔροιτο*] *καὶ τοῦτο πειραστικὸν δίλημμα τοῦ ἑξῆς.* 𝔄.

P. 164. A. *τὸν πρόσθεν*] *τὸν τὴν αἴσθησιν θέμενον εἶναι ἐπιστήμην.*

C. *πάλιν ἐξ ἀρχῆς*] *πάλιν ἐν τούτοις πρόκειται τῷ Σωκράτει ἀνακαλέσασθαι τὸν διὰ τὴν ἀπειρίαν ἑαυτοῦ κατασυλλογισθέντα Θεαίτητον.*

D. *μῦθος ἀπώλετο*] *παροιμία ἐπὶ τῶν τὴν διήγησιν μὴ ἐπὶ πέρας ἀγόντων.*

E. *προπηλακίζομεν*] *ἀδικοῦμεν, ὑβρίζομεν, διαορύρομεν, ἐξουδενοῦμεν.*

P. 165. A. *σκέψαι οὖν*] *πάλιν ἐπιχειρεῖ ἐλέγχειν ἐν τούτοις τὰ τοῦ Πρωταγόρου καὶ Θεαιτήτου δόγματα.*

P. 166. C. *ἐξέλεγξον*] *ἐκ τῶν δύο, φησί, θάτερον ἐξέλεγξον, εἴπερ δύνασαι· ἢ γὰρ ὡς οὐκ εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις ἴδιαι, ἢ τούτων ἰδίων οὐσῶν οὐκ ἔστι τὰ αἰσθητὰ ἴδια ἑκάστῳ.*

C. *ὑηνεῖς*] *ὑϊκόν τι καὶ ζῶῶδες ποιεῖς.* 𝔄: *οἷον ὡς εἴ τις εἴποι χοιρίζεις.*

D. *πολλοῦ δέω*] *πόῤῥω λίαν εἰμί, οὐ βούλομαι λέγειν, σιωπῶ.*

E. *ἐναντία*] *κατὰ γὰρ τὴν Πρωταγόρου δόξαν τὸ μὲν αἰσθητὸν πᾶν δοκεῖ εἶναι μὴ ὄν, τὸ δὲ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν ἔστι μέν, ἀλλ' οὐ φύσει, θέσει δὲ μόνον, οἷον οἱ νόμοι παρ' ἑκάστοις. μόνον δὲ τὸ ἀγαθὸν φύσει.*

P. 167. B. *τοῖς φυτοῖς*] *πρὸς τί γάρ, φησί, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ὡς τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον; τὸ δὲ ἑξῆς, ὥςπερ, φησίν, ἡ κακὴ ψυχὴ δοξάζει συγγενῆ ἑαυτῇ πονηρά, οὕτως ἡ χρηστὴ χρηστά. ἑκατέρως δὲ τῇ δοκήσει τὸ ἀληθὲς καὶ πρός τι.*

D. *σώζεται ὁ λόγος ὁ λέγων μέτρον πάντων εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ἐν τούτοις δὲ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς τοῖς ἀληθῆ μὲν δοξάζουσιν ἑκατέροις, διαφέρουσι δὲ τῷ κρείττονι καὶ χείρονι μόνῳ.*

P. 168. B. *πρεσβύτεροι*] *οἱ γὰρ νέοι φιλόνεικοι.*

C. *τὸν Θεόδωρον νῦν παρακαλεῖ πρὸς τὴν διάλεξιν, ἵνα δι' αὐτοῦ οἱ ἀληθεῖς ἔλεγχοι κατὰ Πρωταγόρου γένωνται. καὶ ἤτοι διὰ τὸ ἀξιόπιστον τοῦ πρεσβυτικοῦ προσώπου τοῦτο ποιεῖ, ἢ καταβάλλων τὸ τοῦ νέου, ὡς εἰκός, οἴημα.*

D. *χαριεντισμὸν*] *ἀντὶ τοῦ παίγνιον.*

P. 169. A. *ὀλίγον*] *μετὰ γὰρ τοὺς τοῦ Πρωταγόρου ἐλέγχους πάλιν ἐπὶ τὴν Θεαιτήτου μαιείαν ἀναδραμεῖται.*

B. *Ἡρακλέες τε καὶ Θησέες*] *οἱ Θρασύμαχοι, Καλλικλεῖς, Διονυσόδωροι, Εὐθύδημοι, καὶ οἱ τοιοῦτοι.*

C. *περαιτέρω*] *οἷον τοῦ ἐλέγχου μόνου, πλέον δὲ ἄλλο οὐδέν, οἷον τὰ περὶ ἐπιστήμης.*

P. 170. A. *ὥςπερ πρὸς θεοὺς ἔχειν*] *ἀντὶ τοῦ ἐκθειάζειν τοὺς ἐν ἑκάστοις ἐπιστήμονας· οἷον καὶ τὸ Ὁμηρικὸν „θεοῖς ἐναλίγκια μήδε' ἔχοντα“ καὶ „ἶσος Ἐνυαλίῳ ἀνδρειφόντῃ“ καὶ τὰ τοιαῦτα.*

B. *ἄλλων ζώων*] *οἷον ποιμένας, ἡνιόχους, κυνηγούς.*

C. *τῷ λόγῳ*] *τῷ κατασκευασθέντι ἐκ τῆς κοινῆς ἐννοίας τῶν πολλῶν.*

D. *περί τινος δόξαν*] *οἷον περὶ προνοίας, περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν καὶ τῶν τοιούτων.*

P. 171. A. *οἷς μὴ δοκεῖ*] *οὐ γάρ ἐστι ποιότης ἐν τοῖς τοιούτοις ποσοῖς.*

B. *ὅταν τῷ τἀναντία*] *ὅταν, φησίν, ὁ Πρωταγόρας συναίσθηται τῆς τοῦ λόγου ἀτοπίας.*

C. *σοφώτερον ἡμῶν εἶναι*] *ἕπου θεῷ, ἕπου λόγῳ.*

E. *τὰ μὲν πολλὰ*] *τὰ μὲν σωματικὰ καὶ πρός τι.*

P. 172. A. *ἐντεῦθεν μέχρι τῶν ἑξῆς σελίδων ιδ ἀποστηθίζειν χρή.* 𝔄.

A. *συμφέροντα*] *τὸ γὰρ συμφέρον, φησί, φύσει, ὁ δὲ νόμος θέσει.*

B. *ὅσον ἂν δοκῇ χρόνον*] *ἀντὶ τοῦ ἕως τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.*

C. *τοῖς τοιούτοις*] *οἷον ἐργαστηρίοις, ἐμπορίαις.*

C. *τὴν ἄλλως*] *ἀντὶ τοῦ ματαίως καὶ ὡς ἔτυχεν.*

C. *φαύλως διατρίβοντας*] *οἷον τοὺς πολιτικούς.*

D. *σπουδαὶ πράττειν προςίσταται*] *Ἀττικὸν τὸ σχῆμα, γίνεται δὲ τῆς ἐπιφορικῆς φράσεως προταττομένης ὀρθῆς πτώσεως ἀντὶ γενικῆς ἢ δοτικῆς ἢ αἰτιατικῆς, γενικῆς μὲν οἷον „Ἀλκιβιάδης ἐξελθὼν τῶν πυλῶν Λακεδαιμόνιοι ἠτύχησαν." ἔδει γὰρ εἰπεῖν Ἀλκιβιάδου ἐξελθόντος· δοτικῆς δὲ οἷον „ἐξερχόμενος ἔδωκέ μοι" ἀντὶ γὰρ τοῦ ἐξερχομένῳ ἐξερχόμενος εἶπεν. ἀντὶ δὲ αἰτιατικῆς ὡς ἐνταῦθα· ἔδει γὰρ εἰπεῖν σπουδὰς δὲ ἑταιριῶν καὶ κώμους οὐδὲ ὄναρ πράττειν προςίσταται αὐτοῖς, ἀντὶ τοῦ παρίσταται.* 𝔄.

D. *θαλάττης χόες*] *παροιμία ἐπὶ τοῦ πολυμαθοῦς καὶ ἐμπείρου.*

E. *ἀντωμοσίαν*] *. . . . . δικὸν ἄντι . . σθαι γὰρ τὸ ἐγκαλεῖν καὶ ἀντιγράφεσθαι ἔλεγον Ἀθήνησι διὰ τὸ ἀντομνύναι τόν τε διώκοντα καὶ τὸν φεύγοντα.* Gaisford. ex cod. Bodl.

P. 173. E. *φύσιν ἐρευνωμένη*] *γενικῶς τὸ φθαρτόν.* Gaisford. ex cod. Bodl.

P. 174. B. *διερευνώμενος*] *ὅτι ἐν τούτοις τὸν ὡς ἀληθῶς μαθηματικὸν ἄνδρα εἰς ταὐτὸν ἄγει τῷ ὄντως φιλοσόφῳ, ἔτι δὲ καὶ τὸν φυσικόν, ἢ μᾶλλον ὡς μέρη τοῦ φιλοσόφου βούλεται εἶναι τοὺς ἄλλους ἐπιστήμονας.*

C. *εἰς φρέατα*] *ἐπὶ τῶν ὑλαίων πραγμάτων καὶ εἰδωλικῶν.*

D. *βδάλλοντα*] *ἀμέλγοντα ἢ θηλάζοντα ἀπὸ τοῦ βδέλλα.*

E. *δοκεῖ ἀκούειν*] *νομίζει γίγνεσθαι κατὰ κοινοῦ.*

P. 175. E. *θῶπας*] *ἀπατηλούς.*

E. *τορῶς*] *τομῶς, ἐντρεχῶς, εὐπετῶς.* 𝔄.

P. 176. A. *ἀναβάλλεσθαι*] *τῶν γὰρ ἀπαιδεύτων καὶ τὸ ἔνδυμα καὶ τὸ σχῆμα θορυβῶδες.* In cod. 𝔄. s. Bodl. in sinistra parte scriptum: *ἀντὶ τοῦ προοιμιάζεσθαι*, in dextra vero: *τῶν γὰρ ἀπαιδεύτων καὶ τὸ ἔνδυμα καὶ τὸ σχῆμα θορυβῶδες. ἄλλοι δὲ τὸ ἀναβάλλεσθαι ἐπὶ τῶν κιθαρῶν ἀκούουσι τῆς ᾠδῆς, οἷον τὸ ἄρχεσθαι κιθαρίζειν. καὶ οἶμαι οὐ κακῶς· τό τε γὰρ πρόκρουμα τῆς κιθάρας ἀναβολὴ καλεῖται (Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ· συνελέγοντ' ἀναβολὰς ποτώμεναι), καὶ τὰ τοῦ λόγου ἑξῆς πρὸς ταύτην τείνει τὴν ἔννοιαν.* Gaisford. ex Bodl.

C. *βάναυσοι*] *οἱ ἑδραῖοι τεχνῖται καὶ παρὰ βαύνῳ, ὅ ἐστι καμίνῳ, τὶ ἔργον διατιθέμενοι. οἱ δὲ βάναυσον τὸν ἀπάνθρωπον καὶ ὑπερήφανον. ἔνιοι δὲ βαναύσου χειρὸς τῆς ὑβριστικῆς ἢ τεχνικῆς. δηλοῖ δὲ τοὺς χειροτέχνας καὶ δημιουργούς.*

D. *γῆς ἄλλως ἄχθη*] *ἀλλὰ δεῖ ἐπιτιμᾶν αὐτοῖς, φησί, τὸ Ὁμηρικὸν „ἐτώσιον ἄχθος". τὸ γὰρ φυσικὸν βάρος καλόν, τὸ δὲ ἄλλως καὶ μάταιον κακόν.*

P. 177. A. *παντάπασιν ὡς δεινοὶ*] *τοὺς γὰρ τὰ συμφέροντα διδάσκοντας σοφοὺς οἱ δεινοὶ ὡς ἀνόητα φάσκοντας ἐκφαυλίζουσιν, ὡς ὁ τοῦ Ὁμήρου Πάρις·*

ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

B. *δοῦναι*] *διαλεκτικῶς.* Gaisford. ex Bodl.

B. *τελευτῶντες*] *ἐλεγχόμενοι.* Gaisford. ex cod. Bodl.

B. *ἐκείνη*] *ἡ δημώδης.* 𝔄.

B. *διαφέρειν*] *οἱ δεινοὶ ἐκεῖνοι.* 𝔄.

C. *τὴν φερομένην*] *τὴν ἐν γενέσει.* 𝔄.

E. *μὴ λεγέτω τὸ ὄνομα*] *ἀντὶ τοῦ μὴ ὄνομα ψιλὸν μόνον λέγωμεν, οἷον τὸ ὠφέλιμον καὶ βλαβερόν.*

P. 178. A. *ἑκάστη*] *ἐπιῤῥηματικῶς ἀκουστέον ἀντὶ τοῦ ἑκασταχοῦ.* 𝔄.

A. *μέλλοντα χρόνον*] *τὸ γὰρ ἁπλῶς μέλλον καθολικώτερον τοῦ ὠφελίμου.*

A. *τοῦτο δὲ μέλλον ὀρθῶς ἂν ἐπιλέγοιμεν*] *τοῦτο τὸ γενικώτερον μεταλαβὸν τὴν ἐρώτησιν, καὶ μὴ ἐπὶ μόνου τοῦ ὠφελίμου. γράφεται καὶ τοῦτο δὲ μᾶλλον ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν.*

E. *ὦ μέλε*] *παρὰ τοῖς νεωτέροις ὑπὸ γυναικῶν λέγεται μόνον, ὡς τὸ ὦ τάλαν, παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς καὶ ὑπ' ἀνδρῶν, ὡς ἐν Ἱππεῦσιν Ἀριστοφάνους, καὶ ἐν Μενάνδρου Συνερώσῃ*

ἄφες τὸν ἄνθρωπον. τί κόπτεις, ὦ μέλε;

σημαίνει δέ, ὦ δείλαιε, ὦ πονηρέ. ἔνιοι δέ, ὦ ἐπιμελείας ἄξιε καὶ οἷον μεμελημένε.

P. 179. C. *ἀνάλωτοι*] *ἐντεῦθεν εἰςβάλλει εἰς τοὺς κατὰ τοῦ Ἡρακλείτου ἐλέγχους. εἰ γὰρ πάντα, φησί, κινεῖται συνεχῶς καὶ ἀόριστά ἐστι καὶ ἄστατα, ἡ Πρωταγόρου δόξα ἀνάλωτός ἐστιν.*

D. *διακρούοντα*] *ἐκ μεταφορᾶς τῶν διακωδωνούντων τὰ κεράμια, εἰ ἀκέραιά εἰσιν.*

D. *ἀκούοντα*] *ἀπὸ τῆς τῶν χυτρῶν τοῦτο λαμβάνει δοκιμασίας, ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηκεν. διακωδωνοῦντες γὰρ τὰ κεράμια τὰ ἀκέραια τῶν μὴ τοιούτων διακρίνομεν.* 𝔄.

E. *Ὁμηρίδας φησὶ τοὺς Ἡρακλειτείους διὰ τὸ τῆς ἀεικινησίας δόγμα, ἐπεὶ καὶ Ὅμηρος Ὠκεανὸν ἀπεφήνατο θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.* 𝔄.

E. *ἔμπειροι*] *ἀλλ' οὐκ ἐπιστήμονες διὰ τὸ ἄστατον τῶν ἀεὶ κινουμένων.*

E. *τὰ συγγράμματα*] *τὰ τοῦ Ἡρακλείτου συγγράμματα. ἠγριωμένοι καὶ μεγαλόφρονες· τοιοῦτος γὰρ ὁ Ἡράκλειτος γέγονεν, οὗ καὶ ἀπόφθεγμα φέρεται τοιοῦτον „πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἂν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην"*

P. 180. B. *τούτῳ*] *τῷ στασίμῳ διὰ τὴν ἑαυτῶν θέσιν τὴν πάντα κινεῖσθαι λέγουσαν.*

C. *πρόβλημα*] *γεωμετρικῶς δεῖ, φησίν, ἐκθεμένους τὸ πρόβλημα ζητεῖν ἀποδεικτικῶς, πότερον πάντα κινεῖται ἢ οὔ.*

E. *προϊόντες*] *ἀπὸ μὲν Θεαιτήτου εἰς Ἡράκλειτον, εἶτα εἰς Παρμενίδην καὶ Μέλισσον.*

P. 181. A. ῥέοντας] πικρὰ ἡ λέξις καὶ σκωπτική.

A. οἱ τοῦ ὅλου στασιῶται] γλυκεῖα ἡ λέξις καὶ ἐγκωμιαστικὴ τῶν ἀμφὶ Παρμενίδην.

B. ἀκίνητα κινούντων] παροιμία καθ᾽ ὑπερβολήν, ὅτι μὴ δεῖ ἕδη μηδὲ βωμοὺς κινεῖν ἢ τάφους ἢ ὅρους. ἐμνήσθη ταύτης καὶ ἐν Νόμων ὀγδόῳ.

B. ἔτι διασύρει τὸν Ἡρακλείτου χορὸν ὡς ἀσεβῆ· τὰ γὰρ ἱερὰ ἀκίνητα.

C. στρέφηται] ὡς ὁ στρόβιλος.

E. ἀμφότερον] ἔστι καὶ τρίτον σκέλος τῆς διαιρέσεως τὸ λέγον οὐδὲν ἀμφοτέρως, ὅπερ σὺν τῷ δευτέρῳ ἐλέγχεται.

E. ἀμφοτέρως] ἀντὶ τοῦ πάντα κατὰ τὰς δύο κινεῖται κινήσεις.

E. οὐδὲν μᾶλλον] τὸ γὰρ μὴ ἀλλοιούμενον, καθ᾽ ὃ οὐκ ἀλλοιοῦται, οὐ κινεῖται ἀλλ᾽ ἵσταται.

P. 182. A. ποιότης] ἐκ τούτων δῆλον, ὅτι τὸ τῆς ποιότητος ὄνομα Πλάτων ἐστὶν ὁ πρῶτος θεὶς ἐν τοῖς Ἕλλησιν.

A. ἀλλόκοτον] ἐναντίον, ἢ ξένον.

A. ἀθρόον] γενικῶς.

A. κατὰ μέρη] εἰδικῶς.

B. ἄλλα] τὰ τῶν Ἡρακλειτείων ἄλλα δοξάσματα.

P. 183. A. εἰ πάντα κινεῖται] εἰ γάρ, ὡς φασί, πάντα παντοίως κινεῖται, εἴ τι δ᾽ ἄν τις εἴποι, οὐδ᾽ ἐκεῖνο ἔσται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ αὐτῶν ἡ δόξα κινεῖται καὶ μεταβάλλει.

A. οὕτω τ᾽ ἔχειν] ἀντὶ τοῦ συνδραμεῖν τὴν ἀντίφασιν.

B. οὐδ᾽ ὅπως] ἀόριστον γὰρ πάντῃ τὸ οὐδ᾽ ὅπως.

B. μάλιστα δ᾽ οὕτως ἂν] ἤγουν ἡ λέγουσα ἀπειραχῶς τὸ οὐδὲ ὅπως.

D. τοὺς φάσκοντας] τοὺς περὶ Μέλισσον

D. ἱππεῖς προκαλεῖσθαι εἰς πεδίον, ἐπὶ τῶν τοὺς ἔν τισι βελτίους καὶ ἐπιστημονικωτέρους αὐτῶν εἰς ἔριν προκαλουμένων. Πλάτων Θεαιτήτῳ καὶ Μένανδρος Καταψευδομένῳ. γράφεται δὲ καὶ ἵππον εἰς πεδίον προκαλεῖσθαι, ἐπὶ τῶν εἰς ἃ βούλεταί τις προκαλούντων.

P. 183. E. ἕνα ὄντα] . ἀντί νυ πολλῶν
[λαῶν ἐστὶν] ἀνήρ, ὅντε Ζεὺς κῆρι φιλήσῃ. 𝔄.

E. βάθος τι] φαίνεται καὶ Ἀριστοτέλης σεμνύνων τὸν Παρμενίδην. καὶ νῦν φησὶ φοβεῖσθαι ἔξ τινα καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἐπιχειρεῖν βασανίζειν τὰ τοῦ Παρμενίδου.

P. 184. D. τῳ] ἐρωτηματικὸν ἀντὶ τοῦ τίνι. Gaisford. ex cod. Bodl.

D. οὐχ ὅτι οἱ δούρειοι ἵπποι πολυαίσθητοι, οἷς οὐδεμία αἴσθησις· ἀλλ᾽ ἔλαβε τοῦτο ἀπὸ τοῦ δουρείου ἵππου ᾧ Τροίαν εἷλον οἱ Ἕλληνες, τοῖς κοίλοις αὐτοῦ κατακρυψάντων ἑαυτοὺς τῶν ἀρίστων. διὸ καὶ πάνυ εὐσήμως τὸ ἐγκάθηνται· οὐδὲ γὰρ τοῦ μηχανήματος ἀλλὰ τῶν ἐγκεκρυμμένων αἱ αἰσθήσεις. 𝔄.

E. πάντα τὰ τοιαῦτα λέγει τὰ αἰσθητά· εἰς τὸ σῶμα δέ, εἰς τὰ αἰσθητήρια.

P. 185. A. ἀδύνατον εἶναι δι᾽ ἄλλης ταῦτα αἰσθέσθαι] τὴν διάνοιαν καὶ τὴν κοινὴν αἴσθησιν νῦν εἰς ταὐτὸν ἄγει διὰ τὸ πρόχειρον· μετ᾽ ὀλίγον δὲ διαστέλλει.

C. ἀμφοτέρω] φωνὴν καὶ χρόαν.

C. τό τ᾽ ἐπὶ πᾶσι κοινὸν] τὸ τῶν πέντε αἰσθήσεων γενικῶς.

D. οὐσίαν] ἢ τὸν ἐπὶ τούτοις ὁρισμόν.

D. διὰ τίνος ποτέ] νῦν τὸ διανοητικὸν ἐκ τῆς κοινῆς αἰσθήσεως διέκρινεν.

D. ἀκολουθεῖς] τῇ τε κοινῇ αἰσθήσει καὶ τῇ διανοίᾳ.

P. 186. A. ποτέρων] τῶν μετὰ σώματος ἢ τῶν ἄνευ σώματος. Et cod. Bodl. secundum Gaisfordum: ἤτοι ὧν ἡ ψυχὴ δι᾽ ἑαυτῆς ἐπισκοπεῖ, ἢ διὰ τῶν τοῦ σώματος δυνάμεων.

A. ἐπὶ πάντων] ἀντὶ τοῦ περιεκτικώτερον καὶ γενικώτερόν ἐστιν.

B. πρὸς τὰ μέλλοντα] οἱ γὰρ πολλοὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν τοῖς πρακτοῖς τίθενται μόνοις· καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν οὕτω πρὸς τὰ μέλλοντα.

P. 187. E. ψευδῆ φαμὲν] τρία ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς ψευδοδοξίας ἐκτίθεται· εἶτα προβὰς τῷ λόγῳ καὶ ἐπικρίνων λέγει ὅτι τὸ μὲν πρῶτον καὶ τὸ τρίτον δεῖταί τινος λύσεως, τὸ δὲ δεύτερον ἀποδέχεται, διότι μὴ ὂν ἐλάμβανε τὸ μηδαμῶς ὄν. Schol. Bodl. secundum Gaisfordum: πρῶτον ἐπιχείρημα κατασκευάζων, ὅτι οὐκ ἔστι ψευδὴς δόξα.

P. 188. A. μεταξὺ] ὁδοὶ γάρ εἰσι μεταξὺ τοῦ τε εἰδέναι καὶ μὴ εἰδέναι. 𝔄.

A. χαίρειν λέγω] ἀντὶ τοῦ ἀφίημι. 𝔄.

C. οὐκ ἀπὸ τῶν γνώσεων, φησί, καὶ τῶν γινωσκόντων, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν γνωστῶν.

D. μὴ ἁπλοῦν ᾖ] ὁμολογεῖται παρὰ πᾶσι, φησίν, ὅτι ὁ ψευδῆ δοξάζων τὰ μὴ ὄντα δοξάζει. Schol. Bodl. sec. Gaisfordum: δεύτερον ἐπιχείρημα κατασκευάζων, ὅτι οὐκ ἔστι ψευδὴς δόξα.

D. κἂν ὁπωσοῦν] κἂν ᾖ, φησίν, ἐπιστημονικώτατος.

D. περὶ τῶν ὄντων του] οἷον εἰ λέγοι τις πρὸς ἡμᾶς ἀπορῶν, ἆρα ψευδοδοξῶν περί τινος τῶν ὄντων ψευδοδοξήσει, οἷον ἵππον οἰόμενος τὸν ἵππον μὴ εἶναι, ἢ αὐτὸ τὸ μὴ ὂν λέγων, ὅτι ἔστι τὸ μὴ ὂν ἢ οὐκ ἔστιν.

P. 189. B. ἀλλοδοξίαν τινά] τρίτον ἐπιχείρημα κατὰ ψευδοδοξίας. Cod. Bodl. sec. Gaisfordum.

C. ἕτερον δὲ ἀνθ᾽ ἑτέρου] τὸ καθ᾽ ἑτερότητα μὴ ὂν λέγει.

D. μάτην θαῤῥήσῃς] ὡς εἰ ἔλεγεν, οὐκ εἰσὶ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα μεγάλα.

P. 191. A. τῶν ἄλλων] τῶν ἐνισταμένων κατὰ τῆς ψευδοδοξίας.

A. γελοίου] γελοῖόν ἐστι τὸ αἰσχρὸν μετὰ ἀσθενείας, αἰσχρὸν δὲ τὸ τὰ ψευδῆ ὁμολογεῖν, ἀσθένεια δὲ τὸ μὴ δύνασθαι τὰ σοφίσματα λύειν.

A. ναυτιῶντες] διὰ τὸν τῆς ψυχῆς ἐν τῇ γενέσει κλύδωνα.

B. ἐγὼ γιγνώσκων] ἡ συμπλοκὴ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς δόξης ἔλυσε τὸ ἄπορον.

B. οἷον λέγεις] τὸ ὁμολογεῖν εἶναι ψευδοδοξίαν.

B. μὴ οὕτω τιθῶμεν, φησίν, ὡς ἔμπροσθεν, καὶ ἡμῖν συγχωρήσει τις εἶναι δυνατὸν ἃ οἶδέ τις δοξάσαι αὐτὰ ἅττα εἶναι ὧν οὐκ οἶδεν· ἴσως δὲ ἀντιτενεῖ. καὶ γὰρ τοῦτο προσέθηκεν, εἰδὼς ὅτι κἂν ἐν μίξει τοῦ εἰδέναι πρὸς τὸ αἰσθάνεσθαι δείξωμεν ψευδῆ δόξαν ἐνοῦσαν, οὐχ ἕξομέν τι λέγειν πρὸς τὸν ἀποροῦντα περὶ τούτων, ἐπειδὰν ἡμᾶς ἐρωτᾷ περὶ τῶν ἔξω τῆς αἰσθήσεως, εἰ δυνατὸν συστῆναι ψευδοδοξίαν, οἷον ἐπὶ τῶν παρὰ τοῖς γεωμέτραις καλουμένων ψευδαριθμῶν. οὐ γὰρ διὰ μῖξιν αἰσθήσεως ψευδογραφοῦσιν.

P. 194. E. τὸ λάσιον ὁ φιλόσοφος ἀντὶ τοῦ τραχὺ ἀκούει. τὸ δὲ πάσσοφος εἰωθυῖα τοῦ Σωκράτους εἰρωνεία· τὸ γὰρ λάσιον καὶ τραχὺ οὐκ ἔστιν ἐπαινετόν, ὥστε σκώπτει τὸν ἐπαινέσαντα Ὅμηρον.

P. 195. B. ἀδολέσχης] ὁ δυσαπάλλακτος ἀφ' ἑκάστου λόγου.

D. ὃν διανοούμεθα] τὸ νοητὸν παράδειγμα, τὴν ἰδέαν.

P. 196. D. ἀμφότερά γε κινδυνεύει] τὸ τὴν ἀντίφασιν συντρέχειν.

D. τολμητέον] τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι.

P. 197. A. τόλμα τοίνυν] διὰ τοὺς ἀντιλογικούς.

P. 200. E. δείξειν αὐτὸ] ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς πείρας γινωσκομένων. κατιόντων γάρ τινων εἰς ποταμὸν πρὸς τὸ διαπεράσαι, ἤρετό τις τὸν προηγούμενον εἰ βάθος ἔχει τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ ἔφη „αὐτὸ δείξει."

P. 201. B. τί μήν] καταφατικόν ἐστιν, ἐν ἴσῳ τῷ οἴομαι.

P. 209. B. Μυσῶν ἔσχατος, ἐπὶ τῶν εὐτελεστάτων. Μάγνης Ποαστρίᾳ

οὐκ ἔστιν οὐδείς, οὐδ' ὁ Μυσῶν ἔσχατος,

καὶ Μένανδρος Ἀνδρογύνῳ

Μυσῶν ἔσχατος πολέμιος.

D. ὑπέρου περιτροπὴ ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ ποιούντων πολλάκις καὶ μηδὲν ἀνυόντων, ἢ ἐπὶ τῶν ταχέως τι πραττόντων. μέμνηται δὲ αὐτῆς Φιλήμων ἐν Ἥρωσι καὶ ἐνταῦθα Πλάτων.

SCHOLIA IN SOPHISTAM.

P. 216. A. ὅτι σοφιστὴν καλεῖ ὁ Πλάτων καὶ τὸν Ἔρωτα καὶ τὸν Ἅιδην καὶ τὸν Δία, καὶ παγκάλην λέγει εἶναι τὴν σοφιστικὴν τέχνην· ὅθεν ὑπονοοῦμεν, ὅτι γλαφυρωτέρου σκοποῦ ἔχεται ὁ διάλογος. ἔστι γὰρ κατὰ τὸν μέγαν Ἰάμβλιχον σκοπὸς νῦν περὶ τοῦ ὑπὸ σελήνην δημιουργοῦ. οὗτος γὰρ καὶ εἰδωλοποιὸς καὶ καθαρτὴς ψυχῶν, ἐναντίων λόγων ἀεὶ χωρίζων, μεταβλητικός, καὶ νέων πλουσίων ἔμμισθος θηρευτής, ψυχὰς ὑποδεχόμενος πλήρεις λόγων ἄνωθεν ἰούσας, καὶ μισθὸν λαμβάνων παρ' αὐτῶν τὴν ζωοποιίαν τὴν κατὰ λόγον τῶν θνητῶν. οὗτος ἐνδέδεται τῷ μὴ ὄντι, τὰ ἔνυλα δημιουργῶν, καὶ τὸ ὡς ἀληθῶς ψεῦδος ἀσπαζόμενος, τὴν ὕλην· βλέπει δὲ εἰς τὸ ὄντως ὄν. οὗτός ἐστιν ὁ πολυκέφαλος, πολλὰς οὐσίας καὶ ζωὰς προβεβλημένος, δι' ὧν κατασκευάζει τὴν ποικιλίαν τῆς γενέσεως. ὁ δ' αὐτὸς καὶ γόης, ὡς θέλγων τὰς ψυχὰς τοῖς φυσικοῖς λόγοις, ὡς δυσαποσπάστως ἔχειν ἀπὸ τῆς γενέσεως. καὶ γὰρ ὁ ἔρως γόης, καὶ ἡ φύσις ὑπό τινων μάγος κέκληται διὰ τὰς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας τῶν φύσει. νῦν οὖν τὸν παντοδαπὸν σοφιστὴν βούλεται διδάσκειν. καὶ γὰρ καὶ ὁ φιλόσοφος σοφιστὴς ὡς μιμούμενος τόν τε οὐράνιον δημιουργὸν καὶ τὸν γενεσιουργόν. καὶ ἡ διαιρετικὴ μιμεῖται τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν ὄντων πρόοδον, καὶ ὁ γενεσιουργὸς τὸν οὐράνιον δημιουργόν· διὸ καὶ σοφιστής. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σοφιστὴς ἄνθρωπος ὢν διὰ τὸ τὰ μεγάλα μιμεῖσθαι σοφιστὴς καλεῖται· ὅθεν καὶ τὸν σοφιστὴν πολυκέφαλον εἴρηκεν. ὁ δὲ ξένος εἰς τύπον τοῦ πατρὸς τῶν δημιουργῶν νοείσθω ὑπερουράνιος καὶ ἐξῃρημένος, οἱ δὲ ἀκροαταὶ εἰς τὰς δημιουργικὰς νοήσεις, ὁ μὲν εἰς τὴν τοῦ Διός, ὁ δὲ εἰς τὴν ἀγγελικὴν ὡς Ἑρμαϊκὸς καὶ γεωμετρικός. καὶ ἐπεὶ ἡ δημιουργία ἐκ τοῦ ἀτελοῦς εἰς τὸ τέλειον, διὰ τοῦτο πρῶτον ὁ ξένος τῷ Θεοδώρῳ συγγίνεται, εἶτα δι' ἐπιστροφῆς τῷ διῴ Σωκράτει.

P. 216. A. Ἐλέα πόλις Ἰταλίας. 𝔄: αὕτη ἡ Ἐλέα οὐχ ὥς τινες ὑπέλαβον τῆς Ἰωνίας ἐστὶν ἀλλὰ τῆς Ἰταλίας, εἴ τι δεῖ Στράβωνι πείθεσθαι τῷ γεωγράφῳ· κεῖται δὲ ἐν τῷ ἐχομένῳ κόλπῳ τοῦ Ποσειδωνιάτου κόλπου, ἧς αἱ Οἰνοτρίδες προβέβληνται νῆσοι.

A. τὸ μὲν Ὁμηρικὸν ἔχει „καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες" καὶ τὰ ἑξῆς. ὁ δὲ Σωκράτης νῦν, συμφωνῶν ἑαυτῷ ἐν τῇ Πολιτείᾳ, πρᾳότερον ἐπιῤῥαπίζει τὸν τοῦ Ὁμήρου λόγον διὰ τοῦ συνοπαδὸν γινόμενον. τὸ γὰρ μεταμορφοῦσθαι θεὸν ὡς ἀπατηλὸν ἐκβάλλει τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας Πλάτων.

P. 219. E. ἡ καθόλου τέχνη.

ποιητικὴ διὰ /\ πολιτικὴ διὰ
τὴν τοῦ νοῦ τὴν τοῦ νοῦ
πρόοδον: — ἐπιστροφὴν
τὸ κτητικόν.
χειρωτικόν /\ μεταβλητικόν.
θηρευτικόν /\ ἀγωνιστικόν.
ἀψύχων /\ ζωοθηρικόν.
πεζοθηρικόν /\ ὑγροθηρικόν.
ἔνυδρον /\ πτηνόν.

ἑρκοθηρικὸν πληκτικὸν πυρευτικὸν ἀγκιστρευτικὸν τριοδοντιακὸν ἀσπαλιευτικόν. Gaisford. ex cod. Bodl.

P. 220. A. ἄττα] τοῦτο ψιλούμενον μέν τινα σημαίνει, δασυνόμενον δὲ ἅτινα, ὡς Δημοσθένης δηλοῖ ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας „ὁ δὲ πρεσβεύων Αἰσχίνης οὑτοσὶ ἐλθὼν πῶς μὲν καὶ ἄττα ποτὲ διελέχθη;" ἐνίοτε δὲ ἐκ τοῦ περιττοῦ προστίθεται, ὡς ἐν τῷ Χείρωνι Φερεκράτης „τοῖς δέκα ταλάντοις ἄλλα προστιθεὶς, ἔφη ἄττα πεντήκοντα·" οὐδὲν γὰρ σημαίνει ἐνταῦθα τὸ ἄττα. Ἀριστοφάνης Νεφέλαις

ὅςτις σκαλαθυρμάτι' ἄττα μικρὰ μανθάνων.

Ἐρατοσθένης δὲ χρονικῶς αὐτό φησι παραλαμβάνεσθαι·

πυθοῦ χελιδὼν πηνίκ' ἄττα φαίνεται,

καὶ πάλιν

ὁπηνίκ' ἄτθ' ὑμεῖς κοπιᾶτ' ὀρχούμενοι.

P. 228. E. ἀμφηγνόησά σου] γράφεται· ἀμφεγνόησας οὐ.

P. 241. D. τυφλῷ] καὶ τυφλῷ δῆλον, ἐπὶ τῶν ἄγαν σαφεστάτων. μέμνηται ταύτης καὶ Μένανδρος Δεισιδαίμονι καὶ Ῥαπιζομένῃ, καὶ Ἀριστοφάνης Πλούτῳ.

P. 243. B. ἦν] ἀντὶ τοῦ ἤμην, Ἀττικῶς.

D. κατὰ πόδα] παρ' αὐτά, κατὰ τάξιν.

P. 247. A. τί μήν;] κατάφασιν δηλοῖ ἀντὶ τοῦ πῶς γὰρ οὔ; διὰ τί γὰρ οὔ;

P. 252. C. παροιμία ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς τινὰ κακὰ μαντευομένων, λεγομένη ἐξ Εὐρυκλέους ἐγγαστριμύθου μάντεως, ἀφ' οὗ καὶ γένος τι μάντεων Εὐρυκλεῖς ἔλεγον. ἐγγαστρίμυθος δέ ἐστιν ὁ ἐν γαστρὶ μαντευόμενος. τοῦτον καὶ ἐγγαστρίμαντιν, νῦν τινὲς Πύθωνά φασι, Σοφοκλῆς δὲ στερνόμαντιν. καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Σφηξὶ

μιμησάμενος τὴν Εὐρυκλέους μαντείαν καὶ διάνοιαν.

Φιλόχορος δὲ ἐν τρίτῳ καὶ γυναῖκας ἐγγαστριμύθους φησίν. Ἄλλως. ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς κακὰ μαντευομένων. Εὐρυκλῆς γὰρ ἐδόκει δαίμονά τινα ἐν τῇ γαστρὶ ἔχειν, τὸν ἐγκελευόμενον αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων λέγειν· ὅθεν καὶ ἐγγαστρίμυθος ἐκαλεῖτο. οὗτος δὲ προειπών τινί ποτε τὰ μὴ καθ' ἡδονὴν κακῶς ἀπήλλαξεν. ἄτοπον δὲ τὸν μὴ ἑδραῖον ἀλλ' ἀεὶ ἐκτοπίζοντα λέγει. [Conf. Schol. ad Arist. Vesp. v. 1014.]

P. 254. E. *τινὶ αὐτοῦ* ex vulg. lect.] *γράφεται· τινὶ ἑαυτοῦ.*

P. 259. D. *ἀμηγέπη*] *ὁπωσδήποτε, καθ' ὁτιοῦν. λέγεται δὲ καὶ ἀμωσγέπως, καὶ ἀμόθεν, καὶ ἀμουγέπου, καὶ ἀμοιγέποι, καὶ ἀμόσεποι.* [Conf. Schol. ad Arist. Thesmoph. v. 436. et intpp. ad Thom. M. p. 40 sq.]

SCHOLIA IN EUTHYDEMUM.

P. 271. B. *σκληφρὸς ὁ τῷ μὲν χρόνῳ πρεσβύτερος, τῇ δὲ ὄψει νεώτερος δοκῶν. προφερὴς δὲ ὁ τῷ μὲν χρόνῳ νεώτερος, τῇ δὲ ὄψει πρεσβύτερος.* 𝔄: *οὕτως (σκληφρός) λέγεται καὶ παρὰ Ἀριστοτέλει ὁ ἰσχνὸς καὶ λεπτὸς τὸ σῶμα.* [Conf. Pollux 2, 10.]

P. 278. B. *σκολύθρια*] *ταπεινὰ διφρία. ἔνιοι δὲ ὑποπόδια.* [Conf. Eustath. ad Od. δ. p. 195. et Etym. M. s. v.]

P. 281. D. *γέγονεν*] *γράφεται καὶ πέφυκεν* [ut nunc legitur].

P. 285. C. *τῇ Μηδείᾳ*] *αὕτη γὰρ συνεβούλευσεν, ἀπὸ Κόλχων μετὰ Ἰάσονος εἰς Ἰωλκὸν ἐλθοῦσα, ταῖς Πελίου θυγατράσιν ἵνα, εἰ τοῦτον βούλοιντο νέον γενέσθαι, ἑψηθῇ.*

P. 291. B. *κόρυδοι ὄρνιθες ὄρτυξιν ὅμοιοι, οὓς ἔνιοι μὲν κορυδάλλους φασί, Γῆς καὶ Ἀθηνᾶς ἱεροί.*

P. 292. E. *Διὸς Κόρινθος ἐπὶ τῶν ἄγαν μὲν ὑπερσεμνυνομένων, κακῶς δὲ καὶ πονηρῶς ἀπαλλαττόντων. τῶν γὰρ Κορινθίων βαρέα τοῖς Μεγαρεῦσιν ἀποίκοις οὖσιν ἐπιταττόντων τὸ μὲν πρῶτον ὑπήκουον· ὡς δὲ ὕβρεως οὐδὲν ἀπελίμπανον οἱ Κορίνθιοι, ἐλπίσαντες οἱ Μεγαρεῖς οὐδὲν ἂν παθεῖν ἀποστάντες, παραχρῆμα τῶν Κορινθίων ἀφίστανται. πέμπουσιν οὖν πρέσβεις οἱ Κορίνθιοι κατηγορήσοντας τῶν Μεγαρέων, οἳ παρελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἄλλα τε πολλὰ διεξῄεσαν, καὶ τέλος ὅτι δικαίως ἂν στενάξειεν ὁ Διὸς Κόρινθος ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, εἰ μὴ λήψονται δίκην παρ' αὐτῶν, ἐφ' οἷς παραξυνθέντες οἱ Μεγαρεῖς τούς τε πρέσβεις παραχρῆμα λίθοις ἔβαλον, καὶ μετὰ μικρὸν ἐπιβοηθησάντων τινῶν τοῖς Κορινθίοις καὶ μάχης γενομένης νικήσαντες, φυγῇ τῶν Κορινθίων ἀποχωρούντων, ἐφεπόμενοι καὶ κτείνοντες ἅμα παίειν ἀλλήλοις τὸν Διὸς Κόρινθον ἐκέλευον. μέμνηται δὲ ταύτης Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Βατράχοις, λέγων*

ἀλλ' ἢ Διὸς Κόρινθος ἐν τοῖς στρώμασιν,

καὶ ἐν Ταγηνισταῖς, καὶ Ἔφορος ἐν πρώτῃ ἱστοριῶν, καὶ Πλάτων Εὐθυδήμῳ. ἄλλοι δὲ ἐπὶ τῶν ἐπ' οὐδενὶ τέλει ἀπειλούντων φασὶν εἰρῆσθαι τὴν παροιμίαν· Μεγαρεῦσι γὰρ ὡρμημένοις ἀφίστασθαι ἐπιλέγειν τὸν Κορίνθιον „οὐκ ἀνέξεται ταῦτα ὁ Διὸς Κόρινθος.“ μέμνηται ταύτης καὶ Πίνδαρος. [Conf. Schol. ad Pind. Nem. VII. extr. et ad Aristoph. Avv. v. 442.]

P. 293. D. *καλὰ δὴ παταγεῖς*] *ἀντὶ τοῦ ἀγγέλλεις, ἐπὶ τῶν αἴσια ἀγγελλόντων. πολλάκις δὲ λέγεται καὶ κατ' εἰρωνείαν. Ἀριστοφάνης Γεωργοῖς καὶ Πλάτων Εὐθυδήμῳ.*

P. 297. C. *τοῦ λόγου*] *γράφεται καὶ τοῦ ὅλου.*

P. 298. C. *λίνον λίνῳ συνάπτεις, παροιμία ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ διὰ τῶν αὐτῶν ἢ λεγόντων ἢ δρώντων, ἢ τὰ ὅμοια εἰς φιλίαν συναπτόντων. μέμνηται δὲ αὐτῆς Ἀριστοτέλης ἐν τῷ γ' τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως „οὐ γὰρ λίνον λίνῳ συνάπτειν ἐστί,“ καὶ Στράττις Ποταμίοις καὶ Πλάτων Εὐθυδήμῳ.*

P. 301. A. *ἔγρυξα*] *ἔκραξα, ἢ ἐφθεγξάμην, ὡς νῦν.*

P. 302. C. *Ἀπόλλων πατρῷος*] *φασί τινες Ἀθηναίους αὐτόχθονας φῦναι, καὶ τούτῳ γονέας ἔχειν Γῆν καὶ Ἥλιον, ὅς ὁ αὐτός ἐστιν Ἀπόλλωνι. οἱ δέ, ὅτι Κρεούσῃ τῇ Ἐρεχθέως μιγεὶς Ἀπόλλων Ἴωνα ἐγέννησεν, ἀφ' οὗ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ποτὲ Ἴωνας κληθῆναι, καὶ διὰ ταῦτα πατρῷον αὐτοὺς Ἀπόλλωνα ἔχειν.* [Conf. Brunck ad Aristoph. Avv. v. 1527. Bergler. ad Alciphron. II. 4. et Comment. ad h. l.]

D. *ἕρκιος*] *ἕρκη τοὺς οἴκους Ἀθηναῖοί φασιν· ἐκ τούτου δὲ καὶ Ζεὺς ἕρκιος παρ' αὐτοῖς, ὃν ἵδρυον ἐν τούτοις φυλακῆς χάριν. φρατρία δέ ἐστι τὸ τρίτον μέρος ἑκάστης φυλῆς, καὶ Ἀθηνᾶ φρατρία ἡ τούτου ἔφορος.* [Conf. Pollux I, 1, 24. ibique intpp.]

P. 303. A. *τὸ νῦν βόμβαξ λεγόμενον πύπαξ ἔλεγον, ὡς καὶ Λυκόφρων ᾠήθη. οὐκ ἔστι δέ· τὸ μὲν γὰρ πύπαξ τίθεται καὶ ἐπὶ σχετλιασμοῦ καὶ ἐγκωμίου, τὸ δὲ βόμβαξ οὐκέτι.*

P. 305. D. *κολούεσθαι*] *ἐλαττοῦσθαι, ἐμποδίζεσθαι.* [Conf. Comm. ad Apol. Socrat. c. 30.]

SCHOLIA IN PROTAGORAM.

P. 309. A. *πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος*] *τῆς αὐτῆς φράσεως καὶ τὸ ἄρτι χνοάζων τὰς παρειάς, καὶ τὸ ἀρτίχνοος, καὶ τὸ ἰούλοις ὑποσκιαζόμενος ἤδη, καὶ τὸ πρῶτος ὑπηνήτης.* 𝔄.

D. *ὦ*] *θαυμαστικόν.* 𝔄.

P. 310. A. *τῆς παρελθούσης*] *Ἀττικὸν τοῦτο· τὸ γὰρ κοινὸν τὴν παρελθοῦσαν νύκτα ταύτην ὑπὸ βαθὺν ὄρθρον.* 𝔄.

P. 315. E. *λιπαρῶς*] *ἐπιμελῶς, προσεδρευτικῶς.*

P. 331. D. *ἀμηγέπῃ*] *ἀντὶ τοῦ ὁπωσοῦν.* 𝔄.

P. 335. E. *δολιχοδρόμοι εἰσὶν οἱ τὸν δόλιχον τρέχοντες, οὗ αἰτία ἥδε· δρομοκήρυκες ἐξ Ἀρκαδίας ἐφοίτων εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν πολεμικῶν ἄγγελοι, καὶ ἀπείρητο αὐτοῖς ἱππεύειν ἀλλ' αὐτουργοῖς εἶναι τοῦ δρόμου. τὸ ἀεὶ οὖν ἐν βραχεῖ τῆς ἡμέρας διαδραμεῖν στάδια ὁπόσα ὁ δόλιχος,*

δρομοκήρυκας εἰργάζετο καὶ ἐγύμναζεν ἐν τῷ πολέμῳ. ἡμεροδρόμοι δὲ οἱ ταῖς βασιλικαῖς διατάξεσι ταχύτατα διακονούμενοι. [Conf. Suidas s. v. δόλιχος et Schol. ad Pind. III. Ol. 38.]

P. 337. D. πρυτανεῖον] θεσμοθέσιον, θόλος. λέγεται δὲ καὶ ἡ ἐπιμήνιος μισθοφορά.

P. 338. A. ῥαβδοῦχοι ἄνδρες τῆς τῶν θεάτρων εὐκοσμίας ἐπιμελούμενοι. [Conf. Schol. ad Arist. Pac. v. 733.]

P. 340. E. εἰς καιρὸν] εὐκαίρως.

P. 341. D. πολλοῦ γε δεῖ] τοῦτο καθ' ὑπόκρισιν λέγεται ἀποφατικῶς ἀπὸ τοῦ πολὺ ἐνδεῖ.

P. 344. B. χαριέντως] ἀστείως, συνετῶς. σημαίνει δὲ καὶ τὸ μετὰ παιγνιᾶς.

P. 348. C. διόρισαι] ἤγουν ἔξω τῶν ὅρων ποίησον.

P. 349. E. ἴτας] θαῤῥαλέους, ἐπὶ πάντα ὁρμῶντας.

SCHOLIA IN HIPPIAM MINOREM.

P. 368. A. ἀνέδην] ἐκκεχυμένως, καὶ τὸ κατὰ στέρησιν τοῦ ἕδους. ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνίημι, ὡςεὶ εἶπεν ἀνέτως. [Conf. Etym. M. p. 93.]

C. στλεγγὶς ἡ ξύστρα, καὶ στλεγγιζόμενοι οἱ ἀποξυόμενοι, ὅ ἐστι κτενιζόμενοι. στλεγγὶς γὰρ τὸ κτένιον, ὡς Ἀριστοφάνης Γήρᾳ

εἰ παιδαρίοις ἀκολουθεῖν δεῖ, σφαῖραν καὶ στλεγγίδ' ἔχοντα.

καὶ Δαιταλεῦσιν

οὐδ' ἔστιν αὐτοῖς στλεγγὶς οὐδὲ λήκυθος.

καλεῖται δὲ στλεγγὶς καὶ χρυσοῦν ἔλασμα τὸ περὶ τῇ κεφαλῇ τῶν γυναικῶν. λήκυθον δὲ ἀγγεῖόν τί φασιν Ἀττικοί, ἐν ᾧ τοῖς νεκροῖς ἔφερον τὸ μύρον, τὴν ἀλάβαστρον. ἀρσενικῶς δὲ τὸν ἀλάβαστρον εἶπεν Ἡρόδοτος. ἐχρῶντο δὲ καὶ ἀντὶ φασκωλίων ληκύθοις, ἅ ἐστι δερμάτινα (φάσκωλος δὲ τὸ μέγα, εἰς ὃ τὰ ἱμάτια ἐμβάλλεται). διὸ καὶ τοὺς ἀπόρους αὐτοληκύθους ἔλεγον. λέγουσι δὲ καὶ τὴν λάγυνον λήκυθον, καὶ τὸ μεταξὺ τοῦ λαυκανίου καὶ τοῦ αὐχένος ἠχῶδες, ὥς φησι Κλέαρχος.

P. 369. D. λιπαρῇ] προσεδρευτικόν, ἐπιμελῆ.

P. 371. D. ἀρχαῖον] εὐήθη, ἢ ἁπλοῦν.

P. 372. E. κατηβολὴ τὸ ἐπιβάλλον. Εὐριπίδης Τημένῳ καὶ Πελιάσι. λέγεται δὲ οὕτω καὶ ἡ τοῦ πυρετοῦ περίοδος καὶ ὁρμή, καὶ μερίς, καὶ ἱερὰ νόσος, τὸ χρεών, τὸ καθῆκον, θυσία, τελετή, τὰ νομιζόμενα. [Conf. Ruhnk. ad Tim. p. 154. Franz. ad Galen. Gloss. p. 496.]

SCHOLIA IN CRATYLUM.

P. 384. A. χαλεπὰ τὰ καλὰ] παροιμία ἐπὶ τῶν ἐν εὐπραγίᾳ μεταβαλλομένων εἰς ὠμότητα. φησὶ δὲ αὐτὴν Δίδυμος ὑπὸ Σόλωνος ἀναφωνηθῆναι ἐπὶ Πιττακῷ ἱκετεύοντι τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι, καὶ φάντι χαλεπὸν ἐσθλὸν φῦναι, διὰ τὸ τὸν Περίανδρον εἰς ὠμότητα μεταβαλεῖν. ὅθεν, οἶμαι, φησὶ καὶ Μένανδρος [conf. Comment. ad h. l.]

ἀρχὴ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν
ἀγαθὰ τὰ λίαν ἀγαθά.

μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Ἐπίχαρμος καὶ Πλάτων Πολιτείᾳ καὶ Κρατύλῳ. [Conf. Zenob. Prov. VI. 38. Suidas s. v. χαλεπά.]

C. σκοπεῖν] γρ. σκώπτειν.

E. τῶν μεθιστάντων] γρ. τῶν ἐθισάντων.

P. 392. C. ἀλήθειαν τὴν Πρωταγόρου] τοῦτο διαπαίζει τῶν Πρωταγόρου, ἐν οἷς φησὶν ἐκεῖνος· τὸ ἑκάστῳ δοκοῦν ἀληθές ἐστιν. 𝔄.

P. 395. B. ἀτηρὰ] ἀκόλαστα, ὑβριστικά, χαλεπά, κακά, βλαβερά.

E. ταλάντατον] ἀτυχέστατον.

P. 396. E. ἀποδιοπομπεῖσθαί φασι τὸ ἀποτρέπεσθαι τὸν προστρόπαιον Δία καὶ οἱονεὶ καθαίρεσθαι τὰ δεινά.

P. 397. B. χαίρειν ἐᾶν] γρ. καὶ χρῆναι [ut nunc legitur].

D. θεῖν] τρέχειν, σπεύδειν. [Conf. Tim. Gloss. p. 40].

D. ἐπονομάσαι] ἐπικαλέσαι.

P. 398. C. πάντες δήπου γεγόνασιν ἐρασθέντες] σημείωσαι διὰ σύνταξιν. Gaisf. e Bodl.

P. 401. A. κομψῶς] καλῶς, μετρίως.

P. 402. C. ὤπυιεν] ὡμίλει, συνεγίνετο κατὰ νόμον καὶ ἐμίγνυτο, συνῴκει. [Conf. Fritzsche de Daedalenss. Aristoph. p. 47.]

P. 403. E. τὸν Πλούτωνα ἀπὸ τούτου ἔσχε τὸ ὄνομα] σημείωσαι διὰ τὴν σύνταξιν. 𝔄.

P. 405. D. ὁμοπωλῶν] γρ. καὶ ἐπισκοπῶν.

P. 407. D. ἄῤῥατον] ἀσφαλὲς ἢ ἀκάματον, οἱ δὲ ἰσχυρόν, ἔνιοι μικρόν [imo μακρόν], οἱ δὲ μέγα, οἱ δὲ τὸ σκληρὸν καὶ ἀμετάστροφον. [Conf. Tim. p. 50. ibique Ruhnken.]

P. 411. D. περὶ τὸ φέρεσθαι] γρ. καὶ περὶ τὸ ῥεῖν γε.

P. 412. B. ἐσύθη] ἀπεφέρετο, ἀπηνέχθη.

P. 413. A. παροιμία, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾷς, ὅμοιον τῷ ὑπερβάθμιον πόδα τείνεις. 𝔄: παροιμία τοῦτο ἐπὶ τῶν πέρα τοῦ δέοντός τι ποιούντων, οἷον, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἐπήδησεν. εἰςῆκται δὲ ἐντεῦθεν. Φαΰλλός τις κουφότατος πάντων ἅλματι μετέωρον φέρειν ἑαυτὸν πεντήκοντα πρὸς τοῖς πέντε πόδας παρὰ δόξαν ἐπὶ μῆκος ἥλατο. ὃν καὶ διὰ τοῦτο θαυμάσαντες οἱ πρὸς αὐτὸν ἁμιλλώμενοι στίχῳ τὸ θαῦμα ἀοίδιμον τῷ μακρῷ καταλελοίπασι χρόνῳ,

πέντ' ἐπὶ πεντήκοντα πόδας πήδησε Φαΰλλος

ποιησάμενοι. οὗτοι γὰρ ὀρύγματα τέμνοντες τάφρων ἐπὶ πεντήκοντα μόνον πόδας διεστηκότα τὸ τῆς ἀγωνίας ἀκρότατον ἐπεδείκνυντο. αὐτὸς δ' ὑπερπαίσας τοῦτο πέντε ποσὶν 𝔄.

P. 415. D. ῥοπήν] γρ. καὶ ῥοήν.

P. 420. D. τῇ κατ' ἀνάγκην] γρ. καὶ κατὰ τὰ ἄγκη [ut nunc est].

P. 421. D. ἀγὼν πρόφασιν οὐκ ἀναμένει, ἐπὶ τῶν φύσει ῥαθύμων καὶ ἀμελῶν, ἤτοι ἐπὶ τῶν μὴ προσιε-

μένων τοὺς λόγους τῶν προφασιζομένων. μέμνηται δὲ αὐτῆς Πλάτων ἐνταῦθα οὕτως „οὐ μέντοι μοι δοκεῖ προφάσεις ἀγὼν δέχεσθαι“, καὶ ἐν Νόμων ἕκτῳ „ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις φασὶν οὐ πάνυ δέχεσθαι.“ Αἰσχύλος δέ φησι Γλαύκῳ Ποτνιεῖ [conf. Leopard. Emendatt. XIII. 7. Bergler. ad Alciphr. I. 39.]

ἀγὼν γὰρ ἄνδρας οὐ μένει λελειμμένους·

καὶ Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις β'.

P. 424. C. δεινοὶ] ἱκανοί, ἢ δέους ἄξιοι, ὡς νῦν.

D. τῶν χρωμάτων] γρ. καὶ φαρμάκων [ut nunc est].

P. 428. D. θαμὰ] πυκνῶς, συχνῶς.

P. 434. E. διαφέρειν] γρ. διάφορον [ut nunc legitur].

P. 436. E. φερομένου] γρ. ῥέοντος [v. Comm. ad h. l.].

P. 439. A. ἄλλο ὂν] γρ. ἀλλοῖον [quod nunc restitutum].

SCHOLIA IN GORGIAM.

P. 447. A. πολέμου] παροιμία, πολέμου καὶ μάχης μεταλαγχάνεις, πρὸς τὸν ἀπολειπόμενον τῆς θυσίας καὶ ὑστερήσαντα. παρεγγυᾷ δὲ ὅτι χρὴ πολέμου καὶ μάχης ἀπολιμπάνεσθαι, λόγων δὲ οὔ. [παροιμία ἐπὶ τῶν ἔν τινι ὑστεριζόντων λεγομένη. Schol. Clark.] — μεταλαγχάνειν ἐλλειπτικῶς εἴρηται τῷ Πλάτωνι. λείπει γὰρ τῇ διανοίᾳ τὸ ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἐν λόγοις ἡδονῆς, οἵαν δὴ νῦν παρέσχετο Γοργίας.

A. οὕτω] κατὰ τὰ τελευταῖα ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρχῇ. 𝔄.

A. Ἀλλ' ἦ] ἀλλ' ἆρα. 𝔄.

A. τὸ λεγόμενον] οὐ πάνυ τὸ λεχθὲν ἀποδέχεται Σωκράτης· διὸ καὶ ἐπάγει ἀλλ' ἢ τὸ λεγόμενον ἀντὶ τοῦ ἀλλ' ὄντως τὸ λεγόμενον. λείπει δὲ τὸ πεπόνθαμεν, ἵν' ᾖ τοιοῦτο· ἀλλ' ὄντως τὸ λεγόμενον πεπόνθαμεν, ὅπερ οἱ κατόπιν ἑορτῆς παραγινόμενοι καὶ τῆς ἐν τῇ ἑορτῇ θυμηδίας ὑστεροῦντες. 𝔄.

A. κατόπιν ἑορτῆς] ἐπὶ τῶν ἐπί τινι καλῷ πράγματι ἀπολιμπανομένων.

A. ἀναγκάσας] ἡ ἀνάγκη διττή, ἡ μὲν πρὸς βίαν, ἡ δὲ κατὰ φύσιν. κατὰ ταύτην οὖν ἠναγκάσθη Σωκράτης ἐν ἀγορᾷ διατρίβειν, ὅπως πολλοὺς ὠφελοῖ. τοῦτο γὰρ σπουδαίων ἀνδρῶν ἴδιον, καὶ πρὸ τούτων θεοῦ.

B. οὐδὲν πρᾶγμα] οὐδὲν ἐργῶδες ἢ δυσχερές.

B. καὶ ἰάσομαι] παροιμιακὸν τοῦτο, ἀπὸ Τηλέφου καὶ τοῦ τρώσαντος Ἀχιλλέως καὶ τοῦ χρηστηρίου ἀνελόντος ὅτι ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται.

B. ἀλλ' ἆρα] ἀρχή τις αὕτη τῶν ἐν τῷ διαλόγῳ προκειμένων τοῦ πρώτου μέρους, ὅ ἐστι τὸ περὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν.

C. ἦ καλῶς λέγεις] ταῦτα διελέγοντο εἰς τὸν τοῦ Καλλικλέους εἰσιόντες οἶκον· εἶτα ἔσωθεν αὐτοῦ Γοργίᾳ ἐντυγχάνουσιν.

P. 448. A. πολλῶν ἐτῶν] Ἀττικὸν τὸ σχῆμα· δηλοῖ δὲ τὸ ἐπὶ πολὺν χρόνον. τὸ δὲ οὐδείς πω ἀντὶ τοῦ οὐ πώποτε. καὶ Θουκυδίδης „οὐδεὶς πω καταγνούς“.

B. Ἡρόδικος] οὗτος οὐχ ὁ Σηλυμβριανός ἐστιν Ἡρόδικος, ἀλλ' ὁ Λεοντῖνος, Γοργίου ἀδελφός. 𝔄: ἄλλος Ἡρόδικος Σηλυμβριανὸς ἐν Πολιτείᾳ.

B. ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ] οὗτος Πολύγνωτος ἐκαλεῖτο, οὗ ἐν Δελφοῖς ἡ θαυμαστὴ γραφή, ᾗ ἐπιγέγραπται

γράψε Πολύγνωτος, Θάσιος γένος, Ἀγλαοφῶντος
υἱός, περθομένην Ἰλίου ἀκρόπολιν.

C. ὦ Χαιρεφῶν] φασὶ μὴ ἐξ αὐτοσχεδίου τὸν Πῶλον ταῦτα εἰπεῖν, προσυγγραψάμενον δέ.

C. ἐμπειρία] σκόπει τὰ πάρισα τοῦ Πώλου, ἐμπειρία – ἀπειρία, τέχνη – τύχη, ἄλλοι – ἄλλων – ἄλλως.

C. τὸν αἰῶνα] ἀντὶ τοῦ τὸν βίον, τὴν ζωήν. 𝔄.

D. οὐ πάνυ] οὐ γὰρ τί ἐστιν ἡ ῥητορικὴ εἶπεν, ἀλλ' ὁποῖόν τί ἐστιν.

D. καλουμένην] αὕτη γὰρ ἡ παρὰ τοῖς πολλοῖς, ἄλλη δὲ ἡ κατ' ἀλήθειαν.

P. 449. A. ἀγαθόν γε] Ἀριστοτέλης μὲν καὶ οἱ σοφισταὶ μίαν φασὶν εἶναι ῥητορικὴν ἐπ' ἀμφότερα δυναμένην ἀγωνίζεσθαι· Πλάτων δέ φησι δύο εἶναι, τὴν μὲν τέχνην, τὴν δὲ κολακείαν, ἥτις καὶ εἴδωλον λέγεται πολιτικῆς μορίου. ὁ γοῦν Γοργίας ἀξιῶν ἀγαθὸς εἶναι ῥήτωρ, τῆς τεχνικῆς φησὶν εἶναι οὐ τῆς εἰδωλικῆς ῥητορικῆς ἔμπειρος. δεῖ δὲ γινώσκειν ὅτι περὶ μὲν τῆς ἐντέχνου ῥητορικῆς ἐν Φαίδρῳ διαλαμβάνει, περὶ δὲ τῆς δημώδους καὶ κολακικῆς ἐνταῦθα. 𝔄.

A. ὡς ἔφη Ὅμηρος] τὸ ταύτης τοι γενεῆς καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι. 𝔄.

D. περὶ τί τῶν ὄντων] ἡ ἐρώτησις, περὶ τίνα τῶν ὄντων ἡ ῥητορικὴ καταγίνεται ἢ ἔχει τὴν ἐνέργειαν;

D. πάνυ] δύο ἐπιτάσεις ἀντὶ ὑπερθετικοῦ. Schol. Clark. Gaisf.

E. περὶ λόγους] ὁ μὲν Σωκράτης τὸ τέλος ἠρώτησε τῆς ῥητορικῆς, ὁ δὲ Γοργίας τὸ ὄργανον ἀπεκρίνατο· ὁ γὰρ λόγος ὄργανον τοῦ ῥήτορος, ὥσπερ καὶ ἡ ἀποσιώπησις ὄργανόν ἐστιν ἕνεκα τοῦ πείθειν παραλαμβανομένη ὑπὸ τῶν ῥητόρων. ἐνταῦθα δὲ καὶ διαλεκτικὸν θεώρημα παραλαμβάνομεν, τὸ τὰς ἀπροσδιορίστους προτάσεις ἐκκλίνειν καὶ ἀποστρέφεσθαι. 𝔄.

E. ποίους τούτους, ὦ Γοργία κ. τ. λ.] ἄρχεται αὖθις ἕτερον τρόπον τὸν ἔλεγχον· πρῶτον μὲν γὰρ ἔδειξεν, ὅτι οὐ καλῶς ἂν λέγοιτο περὶ λόγους, νῦν δὲ δείξει, ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον πλεῖσται καὶ ἄλλαι (adscripsit ipsa antiqua manus μᾶλλον ἅπασαι) λέγοιντο ἂν περὶ λόγους, ὧν ἑκάστην δεήσει εἶναι ῥητορικήν· πάλιν δὲ ἀπὸ τοῦ ὁμοίου καὶ τοῦτο ἐξ ἐπαγωγῆς. Schol. cod. Paris. 1811.

E. λέγειν γε ποιεῖ δυνατοὺς] ἀντὶ τοῦ διδάσκειν δύναται ἄλλους λέγειν.

E. οὐκοῦν περὶ ὧνπερ λέγειν] ἰστέον ὅτι τῷ λόγῳ ὁ ῥήτωρ κέχρηται ὡς ὀργάνῳ· ὁ δὲ Γοργίας ἀγνοῶν περιπίπτει· τὸ δὲ ἑξῆς πρόκειται τὸ φρονεῖν, ἵνα τὴν ἔντεχνον ῥητορικὴν παραλάβῃ καὶ οὐ τὴν εἰδωλικήν. ὑποκατιὼν δὲ ὁ σοφιστὴς συμφύρει πάντα, καὶ διὰ τοῦτο ἀνατέτραπται ὑπὸ τοῦ ἐπιστήμονος. 𝔄.

P. 450. A. ἰατρική ἐστιν ἀπούσης ὑγιείας οἰστική, γυμναστικὴ παρούσης ὑγιείας φυλακτική.

B. χειρούργημα καὶ κύρωσις οὐκ εἴρηται, αἱ δὲ λέξεις Γοργίου ἐγχώριοι· Λεοντῖνος γὰρ ἦν.

B. διὰ λόγων] ψεύδεται· οὐ γὰρ περὶ λόγους μόνους, ἀλλὰ καὶ περὶ σιωπὴν καὶ περὶ ὑπόκρισιν.

C. εἰσὶν ἡμῖν τέχναι] ἐπίστησον ἐνταῦθα, ὅτι διαλεκτικὸν θεώρημα παραδίδοται· δεῖ γὰρ πρὸ τῶν ὁρικῶν λόγων τοὺς διαιρετικοὺς προηγεῖσθαι. 𝔄.

C. βραχέος, ὡς ἡ ἰατρική, οὐδενός, ὡς ἡ γραφική, ἡ ὀρχηστική. 𝔄.

D. οὐδενός, ὡς ἡ διαλεκτική, βραχέος, ὡς ἡ ῥητορικὴ διὰ τὸ ὑποκρίνεσθαι πολλάκις. 𝔄.

D. δεῖ γινώσκειν ὅτι τὰς τέχνας ἐνταῦθα διαιρεῖ καὶ ἐν Σοφιστῇ καὶ ἐν Πολιτικῷ, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν κατὰ τὸ δι' οὗ καλῶς· τὰς μὲν διὰ λόγου, τὰς δὲ ἄνευ λόγου, τὰς δὲ μεταξύ· ἐν δὲ Σοφιστῇ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας καλῶς· τὰς μὲν ποιητικὰς τὰς τὸ μὴ ὂν εἰς τὸ ὂν ἀγούσας, τὰς δὲ κτητικὰς τὰς τὸ ὂν οἰκειουμένας· ἐν δὲ τῷ Πολιτικῷ κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἕξεως· καλῶς· τὰς μὲν γνωστικάς, τὰς δὲ πρακτικάς. 𝔄.

D. ἴσους] ὡς ἡ πεττευτικὴ καὶ κιθαρῳδία. 𝔄.

E. κῦρος] σκόπει ὡς κῦρος εἶπε Πλάτων, οὐ κύρωσιν, καθὰ Γοργίας.

E. εὐλαβῶς ἐπιῤῥαπίζει τὸν τοῦ σοφιστοῦ λόγον ὁ Σωκράτης. 𝔄.

E. ὑπολάβοι] ἀποκριθήσεται. 𝔄. [supra vers. adscr.]

E. τις] ἐριστικὸς ἄνθρωπος καὶ ἐλέγξαι μόνον σκοπὸν ἔχων, ἀλλ' οὐ διορθώσασθαι τὸν διαλεγόμενον. 𝔄.

E. τὴν ἀριθμητικὴν ἄρα] οἱ γὰρ ὅροι ἀντιστρέφειν βούλονται, εἴπερ ὑγιῶς ἔχουσιν. 𝔄.

P. 451. A. ἴθι νῦν] τὸ μὲν ὀργανικὸν αἴτιον ὁ λόγος ἐστίν· ζητεῖ δὲ νῦν τὸ γένος περὶ τί τῶν ὄντων καταγίνεται. 𝔄.

A. εἴποιμ' ἂν] ἐπίστησον, ὅτι ἡ ἀριθμητικὴ κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν τὰ εἴδη τοῦ ἀριθμοῦ σκοπεῖ, τὰ δὲ σχήματα τὰ ἐπ' αὐτοῖς καὶ τοὺς λόγους ὡς ἀρχὴν γεωμετρίας καὶ μουσικῆς. πάντα γάρ ἐστι πρώτως ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸν τοὺς ἀριθμοὺς ἐφ' ἑαυτῶν ὁρᾶν καὶ ὡς ἀρχὰς ἄλλων δι' ἁπλότητα τῆς ὑποστάσεως. 𝔄.

A. τῶν τεχνῶν

αἱ μὲν περὶ ἔργα μόνον καταγίνονται ὡς ζωγραφική.	αἱ δὲ περὶ λόγους μόνους ὡς ἡ διαλεκτική.	αἱ δὲ περί τε ἔργα καὶ λόγους καὶ αὐταὶ τριχῶς·
ἢ μᾶλλον μὲν ἔργων χρῶνται ἢ λόγων ὡς ἰατρική,	ἢ μᾶλλον μὲν λόγων ὡς ἡ ἀριθμητική,	ἢ ἐπίσης καὶ ἔργων καὶ λόγων ὡς ἡ πεττευτική.

Schol. Clark. secundum Gaisf.

B. οἱ ἐν τῷ δήμῳ συγγραφόμενοι] ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπὶ τῇ ψηφισμάτων ἢ νόμων εἰσηγήσει ὁ κῆρυξ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ψηφίσματος ἢ νόμου τό τε ὄνομα τοῦ ψηφιζομένου καὶ τιθέντος τὸν νόμον καὶ δὴ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ δήμου ἔλεγεν, οἷον Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς ψηφίζεται τάδε· εἰ δὲ ἔμελλε πάλιν ὁ αὐτὸς ψηφίζεσθαι, ἔλεγεν ὁ κῆρυξ, ἵνα μὴ περιττολογῇ, „τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτά, ψηφίζεται δὲ καὶ τάδε". οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τοῦδε, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἡ ἀριθμητική, ἡ λογιστικὴ ἔχει.

C. πρὸς αὑτά, ὡς ὅταν ἄρτιος πρὸς ἄρτιον ἢ περιττὸς πρὸς περιττὸν πολλαπλασιασθῇ· πρὸς ἄλληλα δέ, ὅταν περιττὸς πρὸς ἄρτιον ἢ ἀνάπαλιν. 𝔄: τοὺς γὰρ πολλαπλασιασμοὺς καὶ τοὺς μερισμοὺς ἡ λογιστικὴ θεωρεῖ τοὺς τῶν ἀριθμῶν, ᾧ καὶ δῆλον, ὅτι τὸ ποσὸν τὸ ἐν αὐτοῖς καὶ τὴν ὕλην περιεργάζεται. πολλαπλασιάζεται γὰρ ἀριθμὸς ἐπὶ ἀριθμὸν οὐ κατὰ τὸ εἶδος ἀλλὰ κατὰ τὰς ὑλικὰς μονάδας, καὶ μερίζεται κατὰ τὸ ποσὸν ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν λόγον ᾧ διαφέρουσιν ἀλλήλων οἱ ἀριθμοί. τὸ τοίνυν πῶς ἔχει πρὸς ἄλληλα κατὰ τὸ πλῆθος τοῦτο ἐνδείκνυται, πῶς πολλαπλασιάζονται καὶ μερίζονται παρ' ἀλλήλους κατὰ τὸ ἐν αὐτοῖς ποσόν.

D. τὰ μέγιστα] ὥσπερ ὁ Πῶλος οὐ τίς ἐστιν ἡ ῥητορικὴ εἶπεν, ἀλλ' ὁποία τις, ὅτι καλλίστη τῶν τεχνῶν, οὕτω καὶ Γοργίας οὐ τίνα ἐστὶ περὶ ὧν οἱ λόγοι αὐτῆς λέγει, ἀλλ' ὁποῖά ἐστιν, ὅτι τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ ἄριστα.

D. ἀμφισβητήσιμον] δεῖ τὸν ὅρον ἀναμφισβήτητον εἶναι καὶ σαφῆ καὶ διδασκαλικὸν τῆς τοῦ ὁριστοῦ οὐσίας. τὰ οὖν προκείμενα ἀμφισβητήσιμα μὲν διὰ τὸν ἰατρόν τε καὶ παιδοτρίβην καὶ χρηματιστήν, ἀσαφῆ δὲ διὰ τὸ μήπω γνωρίμου ὄντος τοῦ ὑποκειμένου τῇ ῥητορικῇ ἄριστον αὐτὸ καλεῖσθαι. ὁ δὲ προκείμενος λόγος ὅμοιός ἐστι τῷ τοῦ Πώλου ἐξ ἀρχῆς εἰρημένῳ, ὅτι καλλίστη εἴη ἡ ῥητορική. 𝔄.

E. τὸ σκόλιον τοῦτο οἱ μὲν Σιμωνίδου φασίν (cfr. Clem. Alex. Strom. IV. p. 483. ed. Sylb.), οἱ δὲ Ἐπιχάρμου. ἔστι δὲ τοιοῦτον·

ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ,
δεύτερον δὲ φυὰν καλὸν γενέσθαι,
τὸ δὲ τρίτον πλουτεῖν ἀδόλως,
τέταρτον δὲ ἡβᾶν μετὰ τῶν φίλων.

[Sic et cod. Clark. ap. Gaisf.] τοῦτο δὲ τὸ τελευταῖον παραλέλειπται ὡς μὴ πρὸς ὃ βούλεται Πλάτων χρήσιμον ὄν [conf. Athen. XV. 14.]. Ἄλλως. Σκόλιον λέγεται ἡ παροίνιος ᾠδή, ὡς μὲν Δικαίαρχος ἐν τῷ περὶ μουσικῶν ἀγώνων, ὅτι τρία γένη ἦν ᾠδῶν, τὸ μὲν ὑπὸ πάντων ᾀδόμενον καθ' ἕνα ἑξῆς, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνετωτάτων, ὡς ἔτυχε τῇ τάξει· ὃ δὴ καλεῖσθαι σκόλιον. ὡς δὲ Ἀριστόξενος καὶ Φύλλις ὁ μουσικός, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις περὶ μίαν τράπεζαν πολλὰς κλίνας τιθέντες, παρὰ μέρος ἑξῆς μυῤῥίνας ἔχοντες ἢ δάφνας, ᾖδον γνώμας καὶ ἐρωτικὰ σύντονα. ἡ δὲ περίοδος σκολιὰ ἐγίνετο διὰ τὴν σύνθεσιν τῶν κλινῶν ἐπὶ οἰκημάτων πολυγωνίων οὐσῶν, καὶ τούτῳ καὶ τὰς ἐπ' αὐτὰς κατακλίσεις παραβύστους γίνεσθαι. οὐ διὰ τὴν μελοποιίαν οὖν, διὰ δὲ τὴν τῆς μυῤῥίνης σκολιὰν διάδοσιν, ταύτῃ καὶ τὰς ᾠδὰς σκολιὰς καλεῖσθαι. 𝔄: Ἀθήνησιν ἐν τῷ πρυτανείῳ παρὰ πότον σκόλια ᾔδετο εἴς τινας, ὥσπερ εἰς Ἁρμόδιον, Ἄδμητον, Τελαμῶνα· εἰρῆσθαι δὲ αὐτὸ σκολιὸν κατ' ἀντίφρασιν, ὅτι ῥᾴδια καὶ ὀλιγόστιχα ὡς ἐπιγράμματα ᾔδετο ἃ ἐκαλεῖτο σκόλια, ἀντιπροτεινόντων ἀλλήλοις τῶν συμποτῶν, καὶ ἠλέγχοντο οἱ μὴ ᾄδοντες ὡς ἄμουσοι. σκόλιον μὲν οὖν ἤτοι σχόλιον τοῦτο. τὸ δὲ παρὸν Σιμωνίδου ἐστίν. τινὲς δὲ οὐ Σιμωνίδου ἀλλ' Ἐπιχάρμου φασὶν εἶναι.

E. πλουτεῖν ἀδόλως ὁ ποιητής φησιν· ὁ γὰρ χρηματιστὴς ὅπως ἂν τύχῃ, καὶ εἰ μετὰ τυραννίδος, πλουτεῖν βούλεται.

P. 452. A. πρῶτόν φησι τὸν ἰατρόν· οὗτος γὰρ περὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ καθ' αὑτὰ καταγίνεται, ὁ δὲ παιδοτρίβης περὶ τὴν σύνθεσιν αὐτῶν καὶ τὴν τοιάνδε τῶν μορίων συνθήκην καὶ τὸ κάλλος αὐτῶν.

C. πλούτου] ἰδού, τὸ ἀδόλως οὐ προσέθηκεν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ χρηματιστὴς λέγει, ὃς πάντων καταφρονεῖ.

D. μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι] διὰ τούτων ὁ Πλάτων ἐναργῶς ἡμῖν ἀπεκάλυψεν ὅτι περὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν καὶ τῆς εὐδαιμονίας ποιεῖται τὸν λόγον ἐν τῇ πρὸς Γοργίαν συνουσίᾳ. 𝔄.

D. ἐλευθερίας] πῶς ἐλευθερίας αἴτιον τὸ ὑποβάλλον δουλείᾳ παντοίων παθῶν;

D. τὸ πείθειν ἔγωγ᾽] ἰστέον ὅτι τῆς εἰδωλικῆς ῥητορικῆς ἐστὶν ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος· δημοκοπικὴν γάρ τινα λέγει ταύτην, πείθειν ἐπιχειροῦσαν τὸν πλημμελῶς κινούμενον ὄχλον. 𝔄.

E. δύναμιν τὴν ῥητορικὴν νῦν καλεῖ· προϊὼν δὲ οὐδὲ δύναμιν οὖσαν δείξει αὐτήν, ἐπεὶ οὐχ ὁρᾷ πρὸς ἀγαθόν, δυνάμεως δὲ πάσης τὸ πρὸς τοῦτο ὁρᾶν.

P. 453. A. πειθοῦς δημιουργός] ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ τῆς ἐνεργείας τέλος· οὐ γὰρ ἐξ ἀνάγκης πείθει ὁ ῥήτωρ. 𝔄.

A. ἐμαυτὸν πείθω] ἐπίστησον, ὅτι ὁ μὲν σπουδαῖος ἑαυτὸν πείθειν βουλόμενος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάθη τῆς ἀλόγου ὁρμῆς πείθει ὑπείκειν τῷ λόγῳ· ὁ δὲ σοφιστὴς τὸν ἔξω ὄχλον κολακεύων πείθειν δοκεῖ, κακουργῶν καὶ ἑαυτῷ ἐπιβλαβῶς καὶ τοῖς πειθομένοις. 𝔄.

B. καὶ ἐμὲ εἶναι] κατὰ κοινοῦ τὸ εὖ ἴσθι. 𝔄.

C. ποῦ] ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ. 𝔄.

C. ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἐστιν ἡ πειθώ. Schol. Clark. Gaisf.

D. ἴθι δὴ] ἄρχεται ἐντεῦθεν τὴν πειθὼ διαιρεῖν εἴς τε τὴν πιστευτικὴν καὶ εἰς τὴν διδασκαλικήν. ἔστι δὲ προσθεῖναι καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, οἷον τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἐστὶν ἴσα.

P. 454. B. ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς] πάλιν τὴν εἰδωλικὴν βούλεται λέγειν ὁ Γοργίας ῥητορικήν. καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ χείρονος ἤρξατο, τοῦ δικανικοῦ· κρεῖττον δὲ δῆλον ὅτι τὸ συμβουλευτικόν (ἐκ τἀγαθοῦ γὰρ τὴν ὑπόστασιν ἔχει), μέσον δὲ τὸ πανηγυρικὸν ἀπὸ τοῦ νοῦ προελθόν, καὶ χεῖρον τὸ δικανικὸν ὡς ἀπὸ ψυχῆς προϊόν. 𝔄.

P. 455. B. οὐδ᾽ αὐτός πω] ἑαυτὸν ὁ Σωκράτης ποιεῖ τῷ Γοργίᾳ συμφυρόμενον, ἵνα εἰς διαλεκτικὴν αὐτὸν συνουσίαν προκαλέσηται.

B. ὅταν περὶ ἰατρῶν] ἡ αἵρεσις τριττή, ἢ προσώπων ἢ πραγμάτων ἢ συναμφοτέρων· ἐν πᾶσι δὲ τούτοις οἱ τεχνικώτατοι ἂν ἄριστα συμβουλεύσαιντο ἔν γε πόλει εὐνομουμένῃ, καὶ ὁ μὲν πολιτικὸς προνοήσει λόγου χάριν ὅτι δεῖ ναυτικὸν στρατὸν ἔχειν τὴν πόλιν, ὁ δὲ ῥητορικὸς παρὰ τοῦ πολιτικοῦ μαθὼν πείσει τὸ πλῆθος περὶ τούτου, ὁ δὲ ναυπηγὸς εἰσηγήσεται τήν τε ὕλην καὶ τὰ ὄργανα. ἐν δὲ μὴ τοιαύτῃ πόλει ὁ ῥητορικὸς πάντα ὑποδύσεται· καὶ γὰρ ὡς πολιτικὸς καὶ ὡς ἀρχιτέκτων συγκεχυμένως ὑποκριθήσεται πάντα εἶναι καὶ πάντα γινώσκειν. 𝔄.

D. πάλιν ὁ Γοργίας τὴν εἰδωλικὴν ῥητορικὴν βούλεται παρεισάγειν. 𝔄.

E. διὰ μέσου τεῖχος λέγει, ὃ καὶ ἄχρι νῦν ἐστιν ἐν Ἑλλάδι. ἐν τῇ Μουνυχίᾳ γὰρ ἐποίησε καὶ τὸ μέσον τεῖχος, τὸ μὲν βάλλον ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, τὸ δὲ ἐπὶ Φάληρα, ἵν᾽ εἰ τὸ ἓν καταβληθῇ, τὸ ἄλλο ὑπηρετοίη ἄχρι πολλοῦ. Σωκράτης δὲ νεώτερος μὲν Θεμιστοκλέους, σύγχρονος δὲ Περικλέους, ὡς διὰ τούτων δηλοῦται. 𝔄: ἀρχαιότερος Θεμιστοκλῆς Περικλέους ἔτεσι πλείοσι τῶν πεντήκοντα.

P. 456. A. δαιμονία] τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀμετάβλητον καὶ ὡρισμένον τῆς θείας φύσεως οἱ δαίμονες διὰ ποικιλίας καὶ κινήσεως καὶ τῆς ἐπὶ πᾶν προόδου μεμίμηνται, εἰδωλικῶς τὰς ἀληθείας ὑποκρινόμενοι. διὰ τοῦτο οὖν τὸ ποικίλον τῆς κολακείας εἰδωλικῆς ῥητορικῆς δαιμόνιον καλεῖ ὁ Σωκράτης. 𝔄.

B. παραδειγματικὴ ἀπόδειξις. 𝔄.

B. ἐνθυμηματικὴ ἀπόδειξις. 𝔄.

C. ἡ μὲν οὖν δύναμις] μέχρι τῶν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν τῆς ῥητορικῆς ἀνύμνησεν ὁ Γοργίας, ἐντεῦθεν δὲ τὴν βούλησιν τῶν χρωμένων τῇ δυνάμει ταύτῃ· πᾶσα γὰρ δύναμις ἄλλου ἐστὶ δύνασις τοῦ χρωμένου. ὅπερ καὶ κρεῖττόν ἐστι πάντως τῆς δυνάμεως. 𝔄.

E. ὅτι τῆς αὐτῆς γνώμης ἐστὶν Ἀριστοτέλης καὶ Γοργίας περὶ τῆς ῥητορικῆς. καὶ γὰρ ἐκεῖνος γνῶσιν μὲν τὴν αὐτὴν τοῦ τε σπουδαίου καὶ μοχθηροῦ ῥήτορος ἔλεγεν εἶναι, προαίρεσιν δὲ διάφορον. 𝔄.

P. 457. A. ἔμβραχυ] ἐπιῤῥηματικῶς ἀκουστέον ἀντὶ τοῦ συντόμως ἢ ἁπλῶς ἢ καθάπαξ ἢ καθόλου. — σύντομον ἢ εὐχερῶς εἰπεῖν, ἢ ἁπλῶς. 𝔄.

C. ἐνταῦθα Σωκράτης τίς τε ἡ ὀρθὴ συνουσία παραδίδωσι καὶ τίς ἡ διάστροφος, καὶ τί τὸ τέλος ἀμφοτέρων. 𝔄.

D. ὀρθῶς περὶ τὴν διάνοιαν, σαφῶς περὶ τὴν φράσιν.

P. 458. B. ἴσως μέντοι] δέδοικεν ὁ Γοργίας καὶ φεύγει τὴν διάλεξιν, αἰτιᾶται δὲ τοὺς παρόντας πανούργως ὡς οὐκ ἀνεξομένους.

C. προὐργιαίτερον] προτιμότερον.

D. νὴ τοὺς θεοὺς] ὁ μὲν Χαιρεφῶν ἐφίεται τῶν Σωκρατικῶν λόγων ὡς ἀγαθῶν προηγουμένως, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ἡδέων, φιλόσοφος γάρ ἐστιν· ὁ δὲ Καλλικλῆς ἐφίεται αὐτῶν προηγουμένως ὡς ἡδέων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ὡς ἀγαθῶν, φιλήδονος γάρ ἐστιν. 𝔄.

E. ἄκουε δή] εἰ ὑπετίθεσο, φησί, τὴν τῇ πολιτικῇ συνέριθον ῥητορικὴν διδάσκειν, τοὺς δὲ μανθάνοντας κακῶς αὐτῇ χρωμένους εἰς τὴν εἰδωλικὴν καταφέρεσθαι καὶ δημοκοπικήν, οὐκ ἂν εὐθύνας ἐδίδως τῷ λόγῳ, ἀλλ᾽ οἱ μανθάνοντες εἰς κόλασιν ἦσαν ὑπεύθυνοι. τὸ γὰρ ἴσως προσκείμενον ἐνταῦθα ταύτην τὴν ἔννοιαν βούλεται λανθανόντως εἰσάγειν. 𝔄.

E. ῥητορικὸν] ἐντεῦθεν ὁ πρῶτος ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρίσεως Γοργίου ἐντρεπτικὸς ἔλεγχος.

P. 459. B. ὁ δὲ μὴ ἰατρός γε δήπου] τόπος ὁ κατὰ μετάληψιν· μεταλαμβάνει γὰρ ἀντὶ τοῦ οὐκ ἰατρὸς τὸ ἀνεπιστήμων. 𝔄.

C. ἡ ἀληθινὴ ῥαστώνη ἐν τοῖς κατὰ νοῦν ζῶσιν ἔξω τῆς ὕλης ἐγγίνεται· ἡ δὲ φαινομένη ῥαστώνη, οἵαν καὶ ὁ σοφιστὴς νῦν ὑποβάλλει, εἰδωλική τίς ἐστι καὶ κατάλληλος τῷ τοῦ Γοργίου βίῳ·

τὴν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως. 𝔄.

C. αὐτίκα] εὐθέως καὶ παραχρῆμα· νῦν δὲ μικρὸν ὕστερον.

D. ἆρα τυγχάνει] ὁ δεύτερος ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρίσεως Γοργίου ἀποδεικτικὸς ἔλεγχος.

E. ἐνδέχεται γὰρ ἐν πλήθει διαλεγόμενον ῥήτορα πιθανὸν φαίνεσθαι, ἀλλ᾽ ἐν ἀμαθεῖ καὶ πλημμελῶς κινουμένῳ. Schol. Clark. Gaisf.

P. 460. A. ἔχε δή, ἀντὶ τοῦ μέμνησο. 𝔄.

A. ἤτοι πρότερον] ὁ τρίτος δὲ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποδεικτικὸς ἔλεγχος.

B. τί οὖν; ὁ τὰ τεκτονικὰ μεμαθηκὼς κ. τ. λ.] ὅτι ἑαυτῷ περιπίπτει Γοργίας, ποτὲ μὲν λέγων τὴν ῥητορικὴν περὶ τὸ δίκαιον καὶ ὅτι δεῖ τὸν ῥήτορα ἐπιστήμονα εἶναι τοῦ δικαίου ἐξ ἀνάγκης, ποτὲ δέ, ὅτι ἐὰν ὁ ῥητορικὸς ἀδικῇ, μὴ αἴτιον εἶναι τὸν διδάξαντα, καὶ πρῶτον ἀπὸ τῶν ὡμολογημένων ὅτι ὁ ῥητορικὸς οὐκ ἄν ποτε ἀδικοίη. Schol. cod. Paris. 1811.

B. [οὐ δεῖ] θαυμάζειν ἐὰν ὁ κατ' ἐπιστήμην ἰατρικὰ εἰδὼς ἔσθ' ὅτε καὶ παρὰ τὸν σκοπὸν τῆς οἰκείας ἐπιστήμης ποιεῖ, δηλητήρια διδοὺς καὶ κατ' ἐκεῖνο ἀνίατρος ὤν, ὁ δὲ κατ' ἐπιστήμην τὰ δίκαια εἰδὼς ἐξ ἀνάγκης δίκαιος. εἰ γὰρ καὶ οἱ δύο ἐπιστήμονες, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ διαφέρουσιν, ὁ μὲν περὶ σῶμα ὁ δὲ περὶ ψυχὴν ἀσχολούμενος, καὶ ἑαυτὸν γινώσκων καὶ ταὐτὸν ἔχων γινῶσκον καὶ γνωστόν· ὁ δὲ ἰατρὸς ἄλλο ἔχει τὸ γινῶσκον καὶ ἄλλο τὸ γινωσκόμενον. 𝔄.

D. ὡςαύτως δὲ οὕτως] ἡ ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῶν ἐπιῤῥημάτων Ἀττική, ὡς τὸ ἐγὼ εἰμί, καὶ ὡς τὸ ὅς καὶ αὐτὸς τῶν σπουδαίων καὶ φίλων. 𝔄.

P. 461. B. πεπλήρωται ἕως τούτων τὰ περὶ Γοργίου. 𝔄.

B. ῥητορικὸν] ὁ πολιτικὸς φιλόσοφος κρειττόνως ἐπίσταται τὰ εἴδωλα τῆς ἐν αὐτῷ νοερᾶς ἕξεως. 𝔄.

B. τὰ δίκαια ὁ μὲν Γοργίας καὶ ἀγαθὰ ἐδόξαζεν, ὁ δὲ Πῶλος καλὰ μέν, οὐκ ἀγαθὰ δέ, ὁ δὲ Καλλικλῆς οὔτε καλὰ οὔτε ἀγαθά. διὰ τοῦτο οὖν ὁ Γοργίας συγχωρεῖ τὸν τὰ δίκαια εἰδότα δίκαιον, ὡς ἀγαθῶν ὄντων καὶ διὰ τοῦτο ἐφετῶν. 𝔄.

D. ἀναθέσθαι] το θέσθαι τὸ ἀντικείμενον τῷ ἤδη κειμένῳ.

P. 462. B. ἀσαφὴς ἡ τοῦ Πώλου ἐρώτησις, πότερον τὸν ὁρισμὸν τῆς ῥητορικῆς ἐπιζητεῖ ἢ τὸ γένος· κατὰ γὰρ τῶν δύο σημαινομένων φέρεται τὸ τίνα φῂς εἶναι. ὅθεν ὁ ἐπιστήμων ἐπανορθοῖ αὐτόν. 𝔄.

B. συγγράμματι] ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι οὐχ ὁ ἐξ ἀρχῆς τοῦ Πώλου λόγος αὐτοσχέδιος ἦν, ἀλλὰ σύγγραμμα.

C. ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ ἡμῶν τὸν βίον πολιτικὸν κατὰ τέχνην. τοῦτο αἰνίττεται ὡς τοῦ Πώλου τοιοῦτο σύγγραμμα συγγράψαντος. 𝔄.

C. ἡ ῥητορική, φησίν, ἀπεργασίας ἐστὶν ἐμπειρία τῆς ἀπεργαζομένης ἡδονὴν καὶ χάριν. 𝔄.

D. ἐμπειρίαν τινὰ – φῂς] ὁ ἀμαθὴς σοφιστὴς πλημμελεῖ καὶ περὶ τὰς ἐρωτήσεις καὶ περὶ τὰς ἀποκρίσεις καὶ τὰ ἑπόμενα ταύταις. 𝔄

C. οὔπω, φησί, τὰς συστατικὰς διαφορὰς τοῦ ὅρου ἀποδέδωκά σοι. 𝔄.

E. οὐδαμῶς γε] ἐκ δύο καταφατικῶν ἐν δευτέρῳ σχήματι οὐδὲν συμπεραίνεται εἰ μὴ δι' ἀντιστροφῆς. 𝔄.

E. ἐπιτηδεύσεως] ἰστέον, ὅτι διαφέρει ἐπιτήδευμα καὶ ἐπιτήδευσις· αὕτη μὲν γὰρ ἐνέργειαν δηλοῖ, ἐκεῖνο δὲ οἷον οὐσίαν, ὥς φησι Πλούταρχος. οὕτως οὖν καὶ ἀκοὴ καὶ ἄκουσις, καὶ ψόφος καὶ ψόφησις, τὰ μὲν οἷον οὐσίαν τὰ πρῶτα, τὰ δὲ οἷον ἐνέργειαν.

P. 463. A. ὅρος κολακείας, ἥ ἐστιν ἐπιτήδευμα ἄτεχνον ψυχῆς στοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας καὶ φύσει ὁμιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις δεινῆς ἀπεργαστικόν. 𝔄.

A. πᾶσα κολακεία ἐκ τριῶν τινων ὀφείλει συνίστασθαι, εἴ γε μέλλοι εἶναι κολακεία, στοχασμοῦ καὶ ἀνδρίας καὶ δεινότητος, ἵνα καὶ τῆς τοῦ κολακευομένου προαιρέσεως στοχάζηται καὶ ἀνδρείως ὑπομένῃ καὶ λανθάνειν βούλοιτο.

A. B. ἐκ τῶν προκειμένων λέξεων, οἷον τοῦ καλῶ καὶ ἐγὼ καλῶ καὶ φημὶ εἶναι καὶ τῶν τοιούτων, δεῖ νοεῖν, ὅτι ταῦτα τῆς Σωκράτους συνέσεώς ἐστιν εὑρήματα· καὶ γὰρ ὁ Ἀριστοτέλης τοιαῦτα φαίνεται ποιῶν, οἷον ὅρον δὲ καλῶ καὶ σχῆμα καλῶ πρῶτον καὶ τὰ τοιαῦτα. ἔτι δὲ κἀκεῖνο ἐπίστησον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Σωκράτης οὐκ ἔστιν ἐφεκτικός. 𝔄.

E. πολιτικῆς μόριον] ἐν Πολιτικῷ ὁ Σωκράτης τὴν δικαστικὴν ὄργανόν φησιν εἶναι τῆς πολιτικῆς, ἐνταῦθα δὲ μόριον. 𝔄. Clark. Gaisf.

P. 464. B. πολιτικὴν] ἡ πολιτικὴ διαιρεῖται ὡς ὅλον εἰς μέρη τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικήν· αὗται γὰρ ἀλλήλων προσδέονται, τὰ δ' ἀντιδιαιρούμενα οὔ. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁ αὐτὸς τῆς διαιρέσεως τρόπος.

B. C. δικαιοσύνην ἀλλ' οὐ δικαστικὴν προσεῖπεν, ἵνα μὴ τὸ δικαστικὸν μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ διανεμητικόν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴν τὴν τῆς ψυχῆς εἰς ἑαυτὴν ἐνέργειαν περιλάβῃ τὸ ὄνομα.

D. E. ἀποθανεῖν] ἢ ὡς τῶν ἀνοήτων τοῦτο αὐτοῦ καταψηφισαμένων, ἢ ὡς ἀπελαθέντα ὑπ' αὐτῶν καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἰατρείας μισθοῦ στερούμενον σπάνει τῆς τροφῆς ἀποθανεῖν.

P. 465. A. ταῦτα πρὸς τὰ ὑπὸ Πώλου ἐν ἀρχῇ τεθέντα „ἐμπειρία μὲν γὰρ ἡμῶν ποιεῖ τὸν βίον" 𝔄.

C. τὰ γὰρ παραδείγματα ἀσυγχύτως δύναται σώζειν τὰς ἀπ' ἀλλήλων διακρίσεις διὰ τὴν ἄχραντον αὐτῶν ὕπαρξιν, τὰ δὲ εἴδωλα συγκέχυται ἀναλογοῦντα τῇ ὕλῃ· διὰ τοῦτο ἄρα συγκέχυται ῥητορικῆς καὶ σοφιστικῆς ἡ διάκρισις, ὀψοποιϊκῆς δὲ καὶ κομμωτικῆς φανεραί εἰσιν αἱ διακρίσεις. 𝔄.

C. ἅτε δ' ἐγγὺς] ἐπὶ γὰρ τῶν περὶ σῶμα ἡ διαφορὰ τούτων γνωσθῆναι εὐχερής· ψυχὴ γαρ τὸ κρῖνον, σωματικὸν δὲ τὸ κρινόμενον· ἐπὶ δὲ τῶν περὶ ψυχήν, ψυχῶν οὐσῶν τῶν συμπεφυρμένων, σοφιστῶν λέγω καὶ ῥητόρων, καὶ ψυχῶν τῶν ταύτας κρινουσῶν διαστρόφων, συμπεφυρμένη καὶ ἡ διάκρισις, οὐ τῶν ἐπιτηδευμάτων (δῆλα γάρ) ἀλλ' αὐτοί τε οἱ μετιόντες, καὶ ἡ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων μετάληψις διὰ τὴν ἀπάτην, καὶ οἱ κρίνοντες ὑπὸ τῶν κρινομένων ἠπάτηνται.

D. ὦ φίλε Πῶλε — οὐ γὰρ τούτων ἔμπειρος] τοῦτο εἶπεν ἢ διὰ τὸ ἐκ τῆς Ἀναξαγόρου δόξης εἰς παροιμίαν ἐλθεῖν (ᾔδει τε τοῦτο ἐκ Γοργίου, ὁ δὲ ἐξ Ἐμπεδοκλέους τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ· οὗτος δὲ φιλόσοφος ὢν τὰς τῶν φιλοσόφων δόξας καὶ ἠπίστατο καὶ ἐδίδασκεν), ἢ διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων παρίσωσιν. 𝔄: Ἀναξαγόρειος γὰρ ἦν τῇ προαιρέσει ὁ Πῶλος, καθάπερ ὁ Γοργίας Ἐμπεδόκλειος.

D. ὃ μὲν οὖν ἐγὼ] ὁ Πλάτων ἐνταῦθα κατακέχρηται τῷ Ἀττικῷ σχήματι κατακόρως, τῷ καλουμένῳ ἀμερίστῳ. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ἔχον τοὺς μὲν πολλοὺς λεγομένους συνδέσμους, μηδαμῶς δὲ τὸν δέ. ὅρα γὰρ πῶς ὃ μὲν οὖν ἐγώ, ἴσως μὲν οὖν, ἄξιον μέν, ἐὰν μὲν οὖν καὶ ἐγώ.

D. ἀντίστροφον] τὸ λεῖπον τοῦ τῆς ῥητορικῆς ὅρου. ἔστι γὰρ ὅλος· ῥητορική ἐστι κολακεία, πολιτικῆς μορίου εἴδωλον, ἀντίστροφον ὀψοποιίας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκείνη ἐν σώματι.

P. 466. A. τηλικοῦτος ὢν] ἤγουν νέος ὤν.

A. ἆρ' οὖν] ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς εἰδικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν λόγος, ὅτι ἀρετή τέ ἐστι καὶ ἐπιστήμη τῶν ὄντων.

A. ὡς κόλακες - φαῦλοι] πρὸς τὰς εὐνομουμένας καὶ εὐδαίμονας πόλεις ὁ Σωκράτης ἀφορῶν ταῦτα λέγει· οὐδὲ γὰρ οἱ ῥήτορες ἐκεῖ χώραν ἔχουσι διὰ τὴν εὐνομίαν. 𝔄.

B. ἔοικεν ὁ Πῶλος ἀγνοεῖν τὴν διαφορὰν βουλήσεως καὶ δοκήσεως, ὅτι ἡ μὲν ἀναλογεῖ τῇ ἐπιστήμῃ, ἡ δὲ καὶ τῇ παρωνύμῳ δόξῃ. ἀβουλήτως οὖν οἱ ῥήτορες καὶ οἱ τύραννοι ζῶσι καὶ ἀνεπιστημόνως· ἐκπεπτώκασι γὰρ τοῦ νοῦ τῆς ἐπιστημονικῆς ἕξεως· δόξῃ δὲ καὶ δοκήσει πλημμελῶς ζῶσιν. 𝔄.

C. ἀμφιγνοῶ μέντοι] τὸ ἀμφιγνοεῖν τοῦ ἀγνοεῖν ταύτῃ διαφέρει, ᾗ τὸ μὲν ἀναίρεσιν ἔχει παντελῆ τοῦ γινώσκειν, τὸ δὲ ἀμφιγνοεῖν ἀμφιβολίαν καὶ ἄγνοιαν τοῦ ἀληθοῦς. Δωριεῖς δὲ αὐτὸ καὶ ἀμφίγνωμόν φασιν. 𝔄.

C. δύο ἅμα] τό τε βούλεσθαι (l. βούλονται cum Buttmanno) καὶ τὸ (l. καὶ τὸ ὅ τι δοκεῖ, ut idem voluit B.) δοκεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ κατὰ φαντασίαν ἐστὶ τὴν τυχοῦσαν· τὸ δὲ βούλεσθαι πάντως πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀποτείνεται.

E. μὰ τὸν] ἐλλιπῶς ὄμνυσι πρός τε εὐλαβείας καὶ πρᾳότητος ἔνδειξιν.

E. τρία ταῦτά ἐστι περὶ τὰ ὄντα, ἃ ἄνωθεν ἀρχόμενα μέχρι τῶν ἡμετέρων ἀφικνοῦνται ψυχῶν, βούλησις, δύναμις, νοῦς. ταῦτα καὶ ἐν τῷ δημιουργῷ θεωρεῖται καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς πᾶσι, καὶ πάντα τελειοῦνται διὰ τῶν τριῶν τούτων ἐπιστρέφοντα πρὸς τἀγαθόν· ἀλλ' ἐν μὲν τῇ προόδῳ ἡ βούλησις προτέρα, δευτέρα δὲ ἡ δύναμις, τρίτη δὲ ἡ τοῦ νοῦ ἔλλαμψις· ἐν δὲ τῇ ἐπιστροφῇ διὰ τοῦ νοῦ πρώτως τελειοῦται τὰ ὄντα, καὶ δεύτερον διὰ δυνάμεως, καὶ τρίτον διὰ βουλῆς· ἀνάπαλιν γὰρ ἔχει τῇ προόδῳ ἡ ἐπιστροφή. διὸ καὶ ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ, ἐπειδὴ νοῦ ἀμοιρεῖ ἐμπειρικὸς ὢν δηλονότι καὶ ἀδυναμίᾳ συνέχεται, διὰ τοῦτο βουλῆς ἀμέτοχός ἐστιν. εἰ γὰρ κατὰ βουλὴν ὑποθώμεθα αὐτὸν πράττειν, πολὺ μᾶλλον καὶ δυνάμεως μεθέξει καὶ διὰ τοῦτο καὶ νοῦ, ὥστε καὶ ἐπιστήμων ἔσται· ὅπερ ἄτοπον. 𝔄.

P. 467. B. οὗτος ἀνὴρ] ὁ Πῶλος, ὡς παρὰ πόδας τοῦ Σωκράτους ἐναντία λέγοντος πρὸς ἑαυτόν, καὶ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ τὸν ῥήτορα, καὶ μὴ ποιεῖν ἃ βούλεται, ὥςπερ ἐκπεπληγμένος ταύτην ἀφίησι τὴν φωνὴν „οὗτος ἀνήρ," ὡςανεὶ ἔλεγεν „ὁ ἄνθρωπος οὗτος τί πάσχει; οὕτω τῶν ἑαυτοῦ λόγων ἐπιλέλησται;" ἐφ' οἷς ὁ Σωκράτης, ὑποτεμὼν τὸν τοῦ Πώλου λόγον μεταξύ, φησὶν ἐπιμένων τῷ παραδόξῳ τῶν λόγων „οὔ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλά μ' ἔλεγχε," ὡςανεὶ ἔλεγεν „ἐμοὶ μὲν ταῦτα δοκεῖ, καὶ ἐγὼ ταῦτα φημί, τὸ τοὺς ποιοῦντας ἃ δοκεῖ αὐτοῖς δίχα νοῦ μὴ ποιεῖν ἃ βούλονται· εἰ δὲ σοὶ οὕτω μὴ δοκεῖ, μὴ ἀγανάκτει, ἀλλὰ τὸν λόγον ἔλεγχε."

B. κατὰ σέ] καὶ γὰρ Γοργίᾳ καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν αἱ παρισώσεις ἐπετηδεύοντο.

D. χρηματισμὸν] τὸν τῶν χρημάτων πόρον.

E. πάντα τὰ ὄντα ἢ ἕνεκά του, ὡς τὰ χείρω, ἢ οὗ ἕνεκα, ὡς τὰ κρείττω· καὶ ἔστιν ἡ διαίρεσις ἄμεσος· οὕτως οὖν ὁ Σωκράτης τὴν χ̄ κατασκευάσας πρότασιν τὴν μείζονα πάλιν ἐκ διαιρέσεως ἄλλης εἰςάγει, λέγων πᾶν τὸ ὂν ἤτοι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ μεταξὺ τούτων. εἰ οὖν τοῦτο, δῆλον ὅτι τὸ τούτου ἕνεκα ἤτοι ἀγαθὸν ἢ κακόν· ἀλλὰ μὴν οὐ κακόν, ἀγαθὸν ἄρα· τὰ γὰρ μεταξὺ τῶν ἀγαθῶν ἕνεκα πράττομεν δηλονότι. 𝔄.

P. 468. A. ἃ ἐνίοτε] ταῦτα μετέχειν δύναται τῶν ἄκρων, ταῦτα δὲ οὔ.

B. ἐκ τούτων ἂν λάβοις   πιστήμονες ζῶντες· ἀβουλήτως   . νεργοῦσιν· ᾧ ἕπεται τὸ τὰ ἁμαρτήματα πάντα —τια εἶναι, ὡς καὶ ἐν τοῖς Νόμοις λέγει. Schol. Clark. Gaisf.

D. τί οὐκ ἀποκρίνει] ὁ μὲν Γοργίας ἐπιεικέστερος ὢν καὶ ἑτοίμως ἀπελογεῖτο καὶ ἐτίθει τὰ ἐρωτώμενα· ὁ δὲ Πῶλος σιωπᾷ αὐθαδέστερος ὤν· ὁ δὲ Καλλικλῆς παντελῶς ἀνερυθριάστως οὐδὲ ἀνέχεται τῶν συλλογισμῶν, ἀλλ' ἰταμῶς διακείμενος τῷ Σωκράτει παραχωρεῖ καθ' αὑτὸν συνάγειν ἃ βούλεται. μέσος οὖν ἄρα ὁ Πῶλος ἀμφοῖν, τοῦ μὲν τῇ ἐπιεικείᾳ, τοῦ δὲ τῇ αὐθαδείᾳ ἀπολειπόμενος. 𝔄.

E. ὡς δὴ σὺ ὦ Σώκρατες] ὁ πλημμελῶς κατὰ δόξαν ζῶν σοφιστής, ἐπειδὴ τοῦ λόγου ἐξέπεσε καὶ τῆς τοῦ συλλογισμοῦ ἀνάγκης, εἰς τὴν αἴσθησιν φεύγει καὶ ταύτην προτείνει, τὸν ἐπιστήμονα ἐκ τούτου εἰς ἀντίφασιν, ὡς δοκεῖ, περιάγων. 𝔄.

P. 469. A. εὐφήμει] σιώπα, μὴ ἀκαιρολόγει.

A. ἀζηλώτους] ἀζήλωτος γάρ ἐστιν, ὅςτις ἔχει τι ὃ μὴ εὐχόμεθα γενέσθαι ἡμῖν, ἄθλιος δὲ ὁ πάθεσιν ἀνηκέστοις ἐνισχόμενος.

B. τὸ ἧττον ἐπὶ τοῦ ἄκοντος ἀποθνήσκοντος ἀδίκως, οὐκ ἐπὶ τοῦ ἐλπίδας ἔχοντος ἐπιδώσειν εἰς ἀρετήν· ἐπὶ δὲ τοῦ σπουδαίου ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς ἀποδεκτέον.

B. ἦ γὰρ] ἀντὶ τοῦ εἴ συναπτικοῦ ὡς παρ' Ὁμήρῳ·
οὐδ' ἀφαμαρτοεπής, ἢ καὶ γένει ὕστερος ἦεν. 𝔄.

B. οἶδεν ὁ Σωκράτης καὶ καλὴν τυραννίδα   Νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο νῦν ἐρωτᾷ, ποῖόν, φησι, τυραννεῖν. Schol. Clark. Gaisf.

D. ὑπὸ μάλης πάντες οἱ παλαιοὶ προφέρονται ἑνικῶς, τάττονται δὲ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ κρυφίως τι πράττειν, καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς προθέσεως, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Ἄφοβον „ἀλλὰ μὴν οὐχ εἷς οὐδὲ δύο ταῦτ' ἴσασιν, οὐδ' ὑπὸ μάλης ἡ πρόκλησις γέγονεν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγορᾷ." πληθυντικῶς δὲ οὐ μάλας λέγουσιν ἀλλὰ μασχάλας, καὶ ἄνευ τῆς προθέσεως. Λυσίας ἐν τῇ πρὸς Μετάνειραν ἐπιστολῇ „καὶ τὴν μὲν κόμην ψιλὴν ἔχεις, τὰς δὲ μασχάλας δασείας." τὸ μέντοι ὑπὸ κόλπους, ταὐτὸν καὶ αὐτὸ κατὰ τὸ σημαινόμενον ὑπάρχον, ἀμφοτέρως ἐχρήσαντο, ἑνικῶς φημὶ καὶ πληθυντικῶς, καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς προθέσεως, οἷον ὑπὸ κόλπον καὶ ὑπὸ κόλπους. 𝔄.

D. τεθνήξει] ἐνεργητικὸν ἀντὶ παθητικοῦ τοῦ τεθνήξεται καινοπρεπῶς παρελήφθη. Clark. Schol. Gaisf.: ἀντὶ τοῦ τεθνήξεται· ἐνέργεια ἀντὶ πάθους, Ἀττικῶς.

D. τῆς κεφαλῆς — κατεαγῆναι] καὶ τοῦτο Ἀττικόν· τὸ γὰρ κοινὸν τὴν κεφαλὴν κατεαγῆναι· τὸ γὰρ ἐπὶ μέρους λέγειν Ἀττικόν, οἷον ἔφαγον τοῦ ἄρτου. οὕτως οὖν καὶ κατεάγην τῆς κεφαλῆς. 𝔄.

P. 470. B. σκεψώμεθα] ἐντεῦθεν ὁ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας ἐπειςέρχεται λόγος.

B. ὅρον] οὐχ ὁρισμὸν λέγει, ἀλλὰ τινὰ τρόπον καὶ διορισμόν.

C. χαλεπὸν] κατ' εἰρωνείαν τοῦτό φησιν, ὡς δηλοῖ τὸ ἐπαγόμενον.

C. φλυαρία παρὰ Πλάτωνι πανταχοῦ πᾶν τὸ περιττόν, εἴτ' ἐν λόγοις εἴτ' ἐν πράγμασιν.

E. μέγαν βασιλέα] τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα.

E. παιδεία ἡ ἐξ ἀρχῆς τροφή, δικαιοσύνη ἡ τελεία ἀρετή.

P. 471. B. τὸν δεσπότην καὶ θεῖον] τὸ μὲν δεσπότην ἀνελεῖν παράνομον, τὸ δὲ θεῖον ἀνοσιουργὸν παρίστησι τὸν Ἀρχέλαον, εἴπερ ἐν τάξει πατέρων οἱ θεῖοι.

B. ἀνεψιὸν] τὸν παρ' ἡμῖν ἐξάδελφον.

B. ἠφάνισεν] τῆς ταφῆς ἀφείλετο.

B. εἰς τὸ ἀδελφὸν στικτέον, ἵνα τὸ γνήσιον πρὸς τὸ Περδίκκου υἱὸν ἐξακούηται.

C. ἀπὸ σοῦ] κατ' εἰρωνείαν καὶ τοῦτο φησίν.

D. ἄλλο τι] ὁ λόγος οὗτος οὐκ ἔλεγχός ἐστιν, ᾧ με ἔφης πρὶν καὶ παῖς ἂν ἐλέγξειεν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο τι εἰρημένος.

E. ῥητορικῶς] οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν πολλῶν ἡμαρτημένας δόξας.

P. 472. A. τρίποδες] τῶν λαμπρῶν ἀναθημάτων καὶ τῶν πλουσίων καὶ ἐν δυνάμει μνημονεύει, ὅτι τούτοις μάλιστα οἱ δικασταὶ πιστεύουσι. Διονύσιον δὲ τὸ τοῦ Διονύσου φησὶ ἱερόν.

B. ἀναγκάζεις] ταῖς ἀποδεικτικαῖς πίστεσι πείθεις.

B. οὐσίας] οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις τὰ χρήματα οὐσίαν φασί· διὰ τοῦτο οὖν ὡς πρὸς ῥήτορα διαλεγόμενος οὕτως εἶπεν. ὅμως προσέθηκε καὶ τὴν προσήκουσαν αὐτῷ οὐσίαν, φημὶ δὲ τἀληθές.

B. ὁμολογοῦντα] οὐ μόνον πρὸς τὸν ἐλέγχοντα, ἀλλὰ πολὺ πρότερον αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν.

E. ὑπὸ θεῶν] εἰ ὑπὸ θεῶν, ἀγαθὴ ἡ δίκη· τὰ γὰρ ἐκ τούτων τοιαῦτα.

P. 473. A. φίλον] οὐχ ὡς ὁμόφρονα, ἀλλ' ὡς εὐνοϊκῶς πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἔχων.

B. χαλεπώτερον] καὶ τοῦτο κατ' εἰρωνείαν φησὶν ἢ κατ' ἀντίφρασιν.

B. ἀδύνατον] ὁ Σωκράτης τῷ παρ' ὑπόνοιαν λεγομένῳ χρῆται, εἰπὼν οὐ χαλεπὸν ἀλλ' ἀδύνατον.

D. μορμολύττει] φοβεῖς. παρῆκται δὲ τὸ ῥῆμα ἀπὸ τῶν προσωπείων τῶν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ὑποκριτῶν, ἃ ἐκάλουν μορμολυκεῖα, Δωριεῖς δὲ γόργια. τοιούτοις δὲ καὶ αἱ γυναῖκες τὰ παιδία φοβοῦσιν.

D. ἐμαρτύρου] ἀντὶ τοῦ μάρτυρας προσεκαλοῦ. 𝔄.

E. ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου] τοῦτο παράγγελμα Γοργίου, τὸ τὰς σπουδὰς τῶν ἀντιδίκων γέλωτι ἐκλύειν, τὰ δὲ γελοῖα ταῖς σπουδαῖς ἐκκρούειν.

E. βουλεύειν λαχὼν] κληρωτοὶ γὰρ ἦσαν οἱ βουλευταί, ἀφ' ἑκάστης τῶν δέκα φυλῶν εἷς πρὸς ἕνα ἐνιαυτόν, καθ' ὃ καὶ ἐλέγετο πρυτανεύειν ἡ φυλή.

E. ἐπιψηφίζειν ἐστὶ τὸ τινὸς πρυτανευούσης φυλῆς ἕνα κληρούμενον ἀπ' αὐτῆς τὰς ψήφους ἑκάστων ἀπαριθμεῖσθαι τῶν τε τιθεμένων δεῖν γενέσθαι περὶ οὗ ἡ σκέψις καὶ τῶν ἀπαγορευόντων, καὶ ἔτι τὰς τῶν ἀμφιβάλλειν λεγόντων, ἀποφαίνειν τε εἰς τὸ κοινὸν τίνες τούτων αἱ ψῆφοι, πλείους ἢ ἐλάττους ἢ μεταξύ, ἐξ ὧν τὸ πρακτέον ἢ μὴ διεκρίνετο. καὶ ὁ τοῦτο ποιῶν, οὗτος ἦν ὁ ἐπιψηφίζειν λεγόμενος.

E. ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας] ἀντὶ τοῦ ταῖς ψήφοις τῶν παρόντων κρίνειν τὴν ἀλήθειαν. 𝔄: ἐπιψηφίζειν ἀντὶ τοῦ ἐπιμαρτυρεῖν καὶ ἐπικυροῦν τὸν λόγον ὃν σὺ λέγεις ἡ δὲ σύνταξις πρὸς αἰτιατικήν.

P. 474. B. καὶ ἐμὲ καὶ σὲ] κατὰ τὰς κοινὰς καὶ ἀληθεῖς ἐννοίας δηλονότι.

C. λέγε δή μοι] τῶν δύο προβλημάτων τοῦ πρώτου ἐντεῦθεν ἡ κατασκευή, ὅτι χεῖρον τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν.

E. ἐπιτηδεύματά ἐστι τὰ διὰ μόνων τῶν ἐθῶν μελετώμενα.

E. μαθήματά ἐστι τὰ κατὰ τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας διὰ διδασκαλίας τοῖς ἀνθρώποις παραγιγνόμενα.

P. 476. A. μετὰ τοῦτο δὲ] τοῦ δευτέρου προβλήματος κατασκευή, ὅτι τῶν ἀδικούντων κρείττων ὁ δίκην διδοὺς ἢ ὁ μή.

B. εἴ τίς τι ποιεῖ] ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι τὸ νοεῖν καὶ βαδίζειν οὐ ποιεῖν ἐστὶν ἀλλ' ἐνεργεῖν μόνον· οὐ γὰρ πρός τι πάσχον γίνονται.

P. 477. A. κολάζεσθαί ἐστι κυρίως τὸ τῆς πονηρίας κολούεσθαι, ὅ ἐστιν ἐλαττοῦσθαι ἢ ἐμποδίζεσθαι.

A. ἆρ' οὖν τοῦ μεγίστου] ἐντεῦθεν ἀποδείκνυται, οἵου μεγίστου κακοῦ ἀπαλλάττεται ὁ δίκας διδούς.

P. 478. E. δεύτερος οὐ πρὸς εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ κατὰ τὸ τετάχθαι μέσος τῶν τριῶν.

P. 479. C. συλλογισώμεθα] σημείωσαι, ὅτι Ἀριστοτέλης τοῦ συλλογισμοῦ τὸν ὅρον ἐντεῦθεν εἴληφε σχεδὸν αὐταῖς λέξεσιν.

P. 480. A. ἕξοντα] προσυπακουστέον τὸ πρὸς κακοδαιμονίαν.

A. τάχιστα δώσει δίκην παρὰ τὸν δικαστὴν δηλαδὴ τὸν οἰκεῖον λογισμόν, βασανίζοντα αὐτοῦ τὰς φαντασίας καὶ κολάζοντα τὰς παραλόγους ἐννοίας. οὐκ εἰσάγειν οὖν εἰς δικαστήριον, ἀλλὰ νουθεσίαν καὶ ἐπίπληξιν ἐφ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους ἄγειν παρακελεύεται.

E. εἰ ἄρα δεῖ] φησὶν ὅτι, εἰ δέ ἐστί τις ἐχθρός σου, μὴ ἀδικεῖ δὲ σὲ ἀλλὰ ἄλλον τινά, μὴ θελήσῃς αὐτὸν δοῦναι δίκην, ἀλλὰ καὶ βοήθησον αὐτῷ, εἰ δύνασαι, ἵνα ἔτι πλέον τιμωρηθῇ.

P. 481. B. οἷον] ἀντὶ τοῦ θαυμαστὸν ἐνταῦθα.

P. 482. C. νεανιεύεσθαι] μέγα φρονεῖν, κομπάζειν.

E. φορτικά ἐστι τὰ βάρος ἐμποιοῦντα, δημηγορικὰ τὰ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν βλέποντα δόξαν.

P. 483. A. τὸ σοφὸν] ἀντὶ τοῦ τὸ σόφισμα.

A. ἐδιώκαθες] ἐδίωκες. 𝔄.

B. προπηλακιζόμενος] ὑβριζόμενος, ἐξουθενούμενος. 𝔄.

P. 484. C. μείζω φησὶν ὁ Καλλικλῆς τὴν κατ' αὐτὸν ῥητορικήν, ἴσως δὲ καὶ τὴν τυραννίδα, ὡς ὕστερον δηλώσει.

D. ἀπαρίθμησις ὧν οἴεται ψευδῶς Καλλικλῆς ἄπειρον εἶναι τὸν φιλόσοφον.

D. συμβόλαια παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς αἱ ἀσφάλειαι καὶ συγγραφαὶ καὶ συνθῆκαι πόλεων, καθ' ἃς τὸ δίκαιον ἀλλήλαις ἔνεμον.

D. ἤθη τὰ ἐν ἔθει κείμενα φησίν.

E. τὰ ἰαμβεῖα ταῦτ' ἐστὶν ἐξ Ἀντιόπης τοῦ δράματος Εὐριπίδου, ἐκ τῆς Ζήθου ῥήσεως πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀμφίονα. οὗτοι δ' Ἀντιόπης υἱοί.

P. 485. A. παιδείαν φησὶ τὴν περὶ τὰ μαθήματα ἐν παισὶ τροφήν τε καὶ ἀγωγήν.

B. τὸ διαλέγεσθαι παιδάριον πικρόν τι δοκεῖ ὡς παρὰ φύσιν καὶ βίαιον ὄν· καταγέλαστον δέ, ὅταν ψελλίζηται ἀνήρ, καὶ πληγῶν ἄξιον, ὅταν παίζῃ· ἄνανδρα δ' ἄμφω οὐχ ὡς γυναιξὶν ἀλλ' ὡς παιδίοις πρέποντα.

E. ὅτι ἀμελεῖς] καὶ ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα τοῦ Εὐριπίδου ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἀντιόπης δράματος εἴληφε. σκόπει δέ, ὅπως δεῖ χρῆσθαι ταῖς μακροτέραις ῥήσεσι τῶν ποιητῶν, μὴ αὐτοὺς διόλου τιθέναι τοὺς στίχους, ἀλλά τι καὶ λέξεως πεζοτέρας εὖ πως αὐτοῖς ἀναμῖξαι. ὁ τῶν στίχων δὲ νοῦς οὗτος· ὁ Ζῆθός φησι τῷ Ἀμφίονι μουσικῷ ὄντι „ῥῖψον τὴν λύραν, κέχρησο δὲ ὅπλοις." οὕτω καὶ Καλλικλῆς λέγει Σωκράτει „ἄφες φιλοσοφίαν, ἐλθὲ δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ δίκαζε."

P. 486. C. ἀγροικότερον] ἀντὶ τοῦ σκληρότερον.

C. παῦσαι δὲ ἐλέγχων] ἐν ἄλλῳ πρόςκειται, παῦσαι ματαΐζων.

D. βίος ὁ πλοῦτος, δόξα δὲ ἡ παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκίμησις.

D. ἰστέον, ὅτι τὴν λίθον, δι' ἧς δοκιμάζουσι τὸν χρυσόν, οἱ μὲν ἰδίως βάσανον, οἱ δὲ Λυδίαν καλοῦσιν.

E. ἕρμαιον ἀπροσδόκητον κέρδος ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς τιθεμένων ἀπαρχῶν, ἃς οἱ ὁδοιπόροι κατεσθίουσιν. Schol. Clark. Gaisf.

P. 487. A. τρία] ὅτι τρία ἐστὶν οἷς κρίνεται ψυχή, ἐπιστήμη, δόξα ὡς φρονίμου τε καὶ εὔνου, παῤῥησία.

A. πάντα ἔχεις] προσυπακουστέον, ὡς σύ τε οἴει καὶ ὁ πολὺς τῶν ἀνοήτων συρφετός.

C. Ἀφίδνα δῆμος Αἰαντίδος φυλῆς, ἐξ οὗ οὗτος.

C. Χόλαργος δῆμος Ἀκαμαντίδος φυλῆς, ἐξ οὗ οὗτος.

E. τὸ μὲν ποῖον τὴν εἰδικὴν σημαίνει ἀρχήν, τουτέστι δίκαιον ἢ ἄδικον, τὸ δὲ τί ἐπιτηδεύειν τὴν ποιητικήν, ἀντὶ τοῦ δημαγωγίαν τε καὶ ῥητορικὴν ἢ φιλοσοφίαν· τὸ δὲ καὶ μέχρι τοῦ, οἷον παιδείας χάριν ἢ περαιτέρω μέχρι τοῦ ἀκριβοῦς.

P. 488. A. οὐχ ἑκὼν] ἰδού, ἀκούσια τὰ ἁμαρτήματά φησιν. ἀκούσιον γὰρ τὸ ψεῦδος· παραλογιζόμεθα δὲ αὐτοὺς κατὰ τὴν καθόλου πρότασιν.

A. ἱκανῶς ἐνταῦθα τὸ μετ' ἀποδείξεως λέγεται.

A. βλὰξ ὁ χαῦνος τῇ προαιρέσει. εἴρηται δὲ ἢ ἀπὸ τοῦ βεβλάφθαι τὰς φρένας, ἢ ἀπὸ τοῦ μαλακοῦ, οἷον μάλαξ τις ὤν· ἐπειδὴ δὲ τὸ μ τῷ λ ἀσύμπλοκον, ἀντὶ τοῦ μλαξ γέγονε βλάξ.

C. ὡς τὸ κρεῖττον] σημείωσαι κατ' ἀρετὴν μᾶλλον. βέλτιον δὲ ἄμεινον. κατὰ δὲ τὴν τοῦ σώματος ῥώμην μᾶλλον ἰσχυρότερον κρεῖττον.

P. 489. A. ἔστι ταῦτα ἢ οὔ;] σκόπει ἐκ τούτων τὸν πρὸς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Καλλικλέους ὄκνον, τοῦ ἔστι ταῦτα ἢ οὔ; καὶ τοῦ νομίζουσιν ἢ οὔ; καὶ τοῦ μὴ φθόνει μοι ἀποκρίνασθαι.

B. κινδυνεύεις] τουτέστι φαίνῃ, ὅπερ ἀμφιβάλλων ὥσπερ εἴρηκε, τὸ βαρὺ τῶν ἐλέγχων παραμυθούμενος.

B. οὑτοσὶ ἀνὴρ] ὅρα τὴν πρὸς ἑτέρους τοῦ λόγου ἀποστροφήν, ὅσην τοῦ Καλλικλέους καὶ κατὰ τὸ σχῆμα θρασύτητα δείκνυσιν.

C. συρφετὸς] ἀγυρτώδης ὄχλος, ὡς νῦν, ἢ λόγος, ἢ ἐξ ἀνέμου συλλεγομένη κόπρος καὶ φρυγανώδης.

D. τοπάζω] ὑπονοῶ, εἰκάζω.

D. προδίδασκε] περιττεύει ἡ πρόθεσις Ἀττικῶς.

E. εἰρωνεία ἐστὶ προσποίησις ἀδυναμίας ὧν τις δύναται ποιεῖν· ἐξ ἧς καὶ τὸ εἰρωνεύω ῥῆμα. τα τῃ δὲ τὴν ἀλαζονείαν ἐναντίαν εἶναι· ἔστι γὰρ ἀλαζονεία προςποίησις δυνάμεως ὧν τις οὐ δύναται ποιεῖν.

E. ὄμνυσι κατὰ τοῦ Ζήθου ὥς τινος τῶν ἡρώων ὄντος, ἢ ὡς χαριζόμενος Καλλικλεῖ, ἐπειδὴ τῇ τούτου ῥήσει πρὸ μικροῦ εἰς παραίνεσιν ἐχρήσατο.

P. 490. A. δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν] ὡς οὐδὲ φράσαι δυναμένου τοῦ Καλλικλέους, ἅπερ ἐθέλει, ὁ Σωκράτης καθάπτεται.

B. ἔχε δὴ αὐτοῦ] ἀντὶ τοῦ μέμνησο τῶν ῥηθέντων. 𝔄.

B. ἀθρόοι] ἀντὶ τοῦ ὁμοῦ. οὐ γὰρ εἴ τι πολύ, τοῦτο καὶ ὁμοῦ. διὰ τοῦτο οὖν πολλοὶ ἀθρόοι φησίν.

E. ἀεὶ ταὐτὰ] οἰκειότερον γὰρ ἐπιστήμης τὸ ἀεὶ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν ἢ τὸ ἕτερα.

P. 491. D. τί ἢ τί] ὁ Καλλικλῆς συνεὶς τούτων οὐδέν, ὑπολαβὼν δὲ διαιρεῖν τινα περιέχειν τὴν ἐρώτησιν τοῦ Σωκράτους, ἀξιοῖ σαφῶς αὐτὸ εἰπεῖν, τί ποτέ ἐστιν ἑκάτερον ὧν ἀντιδιαιρεῖν βούλεται. διόπερ φησὶ τί ἢ τί.

E. ἡδὺς εἶ] κατ' εἰρωνείαν τοῦτό φησι Καλλικλῆς.

E. οὐδεὶς ὅςτις οὐκ ἂν γνοίη] ἀντὶ τοῦ οὐδείς ἐστιν ὃς οὐκ ἄν μοι μαρτυρήσειεν ὅτι λέγων τοὺς σώφρονας οὐ λέγω τοὺς ἠλιθίους· τουτέστιν οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπων, ὃς τοὺς σώφρονας ἠλιθίους λέγει. πρὸς ὃν ὁ Καλλικλῆς τοὐναντίον φησίν, ὅτι πάνυ πολλοὶ οἱ τοὺς σώφρονας λέγοντες ἠλιθίους.

E. ἐπεὶ πῶς ἂν] ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς τελικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν λόγος. ἔστι δὲ ἀρχὴ κατὰ Σωκράτην τἀγαθά, κατὰ δὲ Καλλικλέα αἰσχρὰ ἡδονή.

P. 492. C. ἐπικουρίαν] ἢ τὴν ἐκ πλούτου καὶ περιουσίας, ἢ τὴν ἐκ τῆς παρὰ τῷ Καλλικλεῖ καλουμένης φρονήσεώς τε καὶ ἀνδρίας.

D. οὐκ ἀγεννῶς] ἀντὶ τοῦ ἀτενῶς καὶ ἀκάμπτως.

D. παῤῥησιαζόμενος] ἀντὶ τοῦ μετὰ παῤῥησίας ἀπαρακαλύπτως ὁμολογῶν.

E. οὐκ ἄρα] ἀπόδειξις δι' ἐπιχειρημάτων ἕξ, τριῶν μὲν ἐνδόξων, τριῶν δὲ πραγματειωδεστέρων· ὧν τῶν ἐνδόξων τὸ πρῶτον ἐκ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἴληπται.

E. ὥς γε σὺ λέγεις] ἐκ τῆς τῶν ποιητῶν ἢ τῶν Πυθαγορείων.

E. τὰ ἰαμβεῖα ἐκ τοῦ Φρίξου τοῦ δράματος Εὐριπίδου·

τίς δ' οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν κάτω νομίζεται;

P. 493. A. τῷ ὄντι ἴσως] τὸ ἴσως περὶ τοῦ ἀληθῆ εἶναι τὸν ἐν τῷ μύθῳ λόγον ἢ μή· τὸ δὲ τῷ ὄντι, ὅτι ὅ γε μῦθος αὐτὸ τοῦτο τῷ ὄντι καὶ διατεταμένως διϊσχυρίζεται, τὸ θάνατον εἶναι τῆς ψυχῆς τὴν μετὰ τοῦ σώματος ζωήν.

A. κομψὸς] οὐ τὸν πιθανὸν ἀλλὰ τὸν τεχνικὸν ἢ σπουδαῖόν φησι. Σικελικὸς δ' ἢ Ἰταλικός, οἷον Ἐμπεδοκλῆς. Πυθαγόρειος δ' οὗτος ἦν, ὑπῆρχε δὲ Ἀκραγαντῖνος· Ἀκράγας δὲ πόλις Σικελίας, ἀπὸ τοῦ πλησίον ποταμοῦ κεκλημένη, ἀφ' ἧς οὗτός τε καὶ Ὀλύμπιος ὁ μελοποιός. — Σικελὸν δὲ ἢ Ἰταλικόν φησιν, ἐπειδὴ πλησίον Σικελίας ὅ τε Κρότων καὶ τὸ Μεταπόντιον, αἱ πόλεις, οὗ οἱ Πυθαγόρειοι διέτριβον, αἳ τῆς Ἰταλίας εἰσίν.

A. ἀμύητοι ἡμεῖς οἱ τεθνεῶτες, οἱ ἐν σώματι ζῶντες.

B. ὕδωρ] τὸ ῥευστὸν καὶ ἄστατον τῶν ἡδονῶν.

D. ἐκ τοῦ γυμνασίου φησὶ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ μὲν πρὸ αὐτοῦ ἐπιχείρημα ἐν μύθου προῆκται σχήματι, τοῦτο δὲ

ἐν παραδείγματος. ἦν δὲ ἐκεῖνο μὲν τῶν Πυθαγορείων οἰκεῖον, τοῦτο δὲ Σωκράτους, ὡς σαφέστερόν τε καὶ πληκτικώτερον.

D. σκόπει γάρ] ἐντεῦθεν αἱ πραγματειωδέστεραι, ὧν τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα ἀπό τινος εἰκόνος ἄρχεται.

E. οἶνον μὲν ὡς τροφιμώτατον, γάλα δὲ ὡς πρώτην τροφήν, μέλι δὲ ὡς τὴν ἐν τῇ τροφῇ γλυκυθυμίαν παρείληφεν.

E. πληρωσάμενος] οὐκ ἐμπλησθείς, ἀλλὰ προσδεὴς ὤν.

P. 494. B. χαραδριός ὄρνις τις, ὃς ἅμα τῷ ἐσθίειν ἐκκρίνει. εἰς ὃν ἀποβλέψαντες, ὡς λόγος, οἱ ἰκτεριῶντες ῥᾷον ἀπαλλάττονται· ὅθεν καὶ ἐγκρύπτουσιν αὐτὸν οἱ πιπράσκοντες, ἵνα μὴ προῖκα ὠφελῶνται οἱ κάμνοντες.

καί μιν καλύπτει· μῶν χαραδριὸν περνάς;

ὥς φησιν Ἱππῶναξ.

B. λέγεις οἷον] τοῦτο ἐκ τοῦ ἀπεμφαίνοντος πρόεισιν.

C. μὴ ἀπαισχυνῇ] ἀντὶ τοῦ μὴ αἰσχυνθείης.

C. κνησιῶντα] ἐπιθυμητικῶς ἔχοντα τοῦ κνᾶσθαι, ὅ ἐστι κνήθεσθαι.

D. ἀνδρεῖος] ἀντὶ τοῦ ἀναιδής, κατ' εὐφημίαν.

E. κιναίδων] ἀσελγῶν, μαλακῶν. καὶ κιναίδα ἡ πόρνη, καὶ ἡ ἀσχημοσύνη, ἀπὸ τοῦ ὀρνέου τῆς ἴϋγγος, ὃ καὶ κιναίδιον καλεῖται.

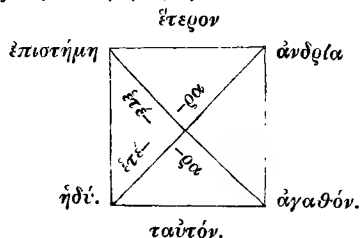
P. 495. A. ἵνα δή μοι] τοῦτο φησίν· ἐγὼ μὲν ἕτερον εἶναι τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἡδέος διανοοῦμαι· ἀλλ' ἵνα μὴ ἀσύμφωνος ὦ ἑαυτῷ, ταὐτὰ εἶναί φημι τὰ αὐτά.

A. τοὺς πρώτους λόγους] τοὺς ἑαυτοῦ δηλονότι, ἐν οἷς ἐμέμφετο Γοργίαν καὶ Πῶλον ὡς παρὰ τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς δι' αἰσχύνην ἀποκριναμένους, αὐτὸς δὲ ἐπηγγέλλετο παῤῥησιαζόμενος πᾶσαν ἐρεῖν τὴν ἀλήθειαν.

B. αἰνιχθέντα] τῷ γὰρ τοῦ κιναίδων βίου ὀνόματι κακὰ πολλὰ συνεσημαίνετο.

D. ὦ σοφώτατε σύ] κατ' εἰρωνείαν ὑπὸ Καλλικλέους εἴρηται, ὥς φησὶ Πλούταρχος.

D. φέρε δὴ ὅπως μεμνηοόμεθα ταῦτα κ. τ. λ.]

Πρῶτον ἐπιχείρημα, ὅτι οὐ ταὐτὸν ἡδὺ καὶ ἀγαθόν, οὐδ' αὖ ἀνία καὶ κακόν, οὕτως τὸ ἀγαθὸν ἔχειν ἔστιν εὖ πράττειν, ὡσαύτως καὶ τὸ κακὸν ἔχειν, κακῶς πράττειν κατ' ἐκεῖνο· καὶ ἔστιν εὖ πράττειν καὶ κακῶς πράττειν, ἐναντία πάθη πεπονθέναι ὥσπερ νοσεῖν καὶ ὑγιαίνειν, ἢ ἰσχυρὸν εἶναι καὶ ἀσθενῆ, ἢ εὐδαίμονα εἶναι καὶ ἄθλιον, καθόλου ἐν μέρει. τὰ δὲ τοιαῦτα ἀδύνατον ἅμα παρεῖναί τινι, ἢ ἅμα ἀμφοτέρων ἀπαλλάττεσθαι, ἀλλ' ἐν μέρει. καὶ ἁπλῶς τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ οὕτως ἔχει· ἡ δὲ ἡδονὴ ἅμα τῇ ἀνίᾳ γίγνεται, καὶ ἀδύνατον ἥδεσθαί τινα διὰ πλήρωσιν, μὴ δι' ἔνδειαν ἀνιώμενον, ὡς ἔχει ἐπὶ τῆς τροφῆς καὶ πόσεως, καὶ ἅμα δὲ ἄμφω παύονται· παυσαμένης γὰρ τῆς διὰ τὴν δίψαν ἀνίας, παύεται αὐτίκα ἡ ἀπὸ τοῦ πίνειν ἡδονή· καὶ κεφάλαιον συμπέρασμα τοῦ λόγου, ὅτι τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ κακὰ ἅμα παρεῖναι ἀδύνατον, καὶ ἅμα τούτων ἀπαλλάττεσθαι ἀδύνατον. τῆς δὲ ἡδονῆς καὶ λύπης ἅμα τε ἀπαλλαττόμεθα καὶ ἅμα πάρεισιν· οὐκ ἄρα ταὐτὸν ἡδονὴ καὶ ἀγαθόν, οὐδὲ ἀνία καὶ κακόν, οὐδὲ χαίρειν καὶ εὖ πράττειν, οὐδὲ ἀνιᾶσθαι καὶ κακῶς πράττειν. Schol. Paris. cod. 1811.

D. Ἀχάρναι δῆμος Οἰνηΐδος, ἐξ οὗ οὗτος.

D. Σωκράτης] τοῦτό φησι Καλλικλῆς καθ' ὁμοιότητα Σωκράτους

D. Ἀλωπεκὴ δῆμος Ἀντιοχίδος, ἐξ οὗ οὗτος.

E. τοὺς εὖ πράττοντας] τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν εἰπεῖν βουληθεὶς τὰ μετέχοντα λέγει.

E. τοῦ τρίτου ἐπιχειρήματος, ὅτι ἐπ' εὐθείας ἐκ τοῦ τὰ ἐναντία μήτε ἅμα συνεῖναι μήτε ἅμα ἀπαλλάττεσθαι. Schol. Clark. Gaisf.

E. εὐδαιμόνως βιοῦσιν, ἥδονται, κνῶνται, οἱ ψωριῶντες. Schol. Clark. Gaisf.

P. 496. C. ἡδὺ] ἀντὶ τοῦ ἡδόμενον ληπτέον.

E. αἰσθάνῃ οὖν τὸ συμβαῖνον] εἰ προηγεῖται μὲν ἐν τῷ διψῆν λύπη, ἐν δὲ τῷ πίνειν ἐπιγίγνεται ἡδονὴ καὶ συνυπάρχει αὐτῇ, ἅμα μὲν οὐ παραγίγνεται τἀναντία, καθὼς ἐν τῷ Φαίδωνι τῇ λύπῃ φησὶ τὴν ἡδονήν, ἅμα δὲ σύνεστι, καθὼς ἐνταῦθα λέγει. καὶ οὐ μάχεται ἑαυτῷ, εἴπερ ἄλλο μὲν τὸ ἅμα παραγίγνεσθαι, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῶν ἐναντίων εὑρεῖν, ἄλλο δὲ τὸ συνεῖναι, ὅ ἐστιν ἐπ' αὐτῷ ἐγχωροῦν.

P. 497. A. τὸ ἀκκίζεσθαι ἐκ γυναικὸς εἰρῆσθαί φασιν Ἀκκοῦς καλουμένης, ἣν οὕτως εὐήθη λέγουσιν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἱστοῦ θοιμάτιον καθελομένην ἡμίεργον ἀμφιέσασθαι, εἴς τε τὸ κάτοπτρον βλέπουσαν πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς ἔμφασιν εἰς αὐτὸ γιγνομένην ὡς ἑτέρᾳ προσκαλεῖν γυναικί. μέμνηται ταύτης Ἕρμιππος ἐν Ἀθηνᾶς γοναῖς καὶ Ἄμφις ἐν τῷ ὁμωνύμῳ αὐτῆς δράματι. ἀκκίζῃ οὖν φησὶν ἀντὶ τοῦ ἀνοηταίνεις οἷα γυνή, μὴ εἰδέναι προσποιούμενος [conf. Bekkeri Anecd. I. p. 364. Etym. M. p. 44, 3. Ruhnken. ad Tim. p. 19.]. Schol. Clark. Gaisf. haec praeterea habet: ἀκκίζειν τὸ προσποιεῖσθαι, τὸ θρύπτεσθαι· τὸ μωραίνειν· πέπλασται δὲ ἡ λέξις ἀπὸ Ἀκκοῦς τινος μωροτάτης, ἢ τόν τε ἱστὸν διελοῦσα τοὺς στήμονας, ἐπεὶ ὑφ' ἑτέρας ἐκαλεῖτο, ἱστουργοῦσα προῆλθεν καὶ ἡμιτέλεστον ἄλλο ἱμάτιον πεποίηται· μέρος τοῦ ἱματίου γυμνοὺς τοὺς στήμονας ἀφορίσασα.

A. ἔχων ληρεῖς] ἀντὶ τοῦ ὑποκρίνῃ ἄνοιαν.

A. σοφὸς] ἀνόητος, κατ' εὐφημίαν.

C. τὰ σμικρά τε καὶ στενὰ] οὕτως ἀπέσκωπτον οἱ σοφιστικοὶ ῥήτορες τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους· καὶ Ἱππίας γοῦν περιτμήματα αὐτοὺς ἐκάλεσεν.

C. τὰ μεγάλα γε μεμύησαι, πρὶν τὰ σμικρὰ] δηλονότι μυστήρια. διττὰ ἦν τὰ μυστήρια παρ' Ἀθηναίοις, καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἐκαλεῖτο, ἅπερ ἐν ἄστει ἐτέλουν, τὰ δὲ μεγάλα, ἅπερ Ἐλευσῖνι ἤγετο. καὶ πρότερον ἔδει τὰ μικρὰ μυηθῆναι, εἶτα τὰ μεγάλα· ἄλλως δὲ τῶν μεγάλων μετασχεῖν οὐκ ἦν θεμιτόν. ἐτελεῖτο δὲ ταῦτα καὶ Δηοῖ καὶ Κόρῃ, ὅτι ταύτην μὲν Πλούτων ἁπάρξειε, Δηοῖ δὲ μιγείη Ζεύς· ἐν οἷς πολλὰ μὲν ἐπράττετο αἰσχρά, ἐλέγετο δὲ πρὸς τῶν μυουμένων ταῦτα „ἐκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα“ (κέρνος δὲ τὸ λίκνον ἤγουν τὸ πτύον ἐστίν) „ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυον“ καὶ τὰ ἑξῆς.

D. τοὺς ἀγαθοὺς οὐχὶ ἀγαθῶν παρουσίᾳ ἀγαθοὺς καλεῖς; κ. τ. λ.] δεύτερον ἐπιχείρημα ὅτι οὐ ταὐτὸν ἡδὺ καὶ ἀγαθόν, οὐδὲ ἀνιαρὸν καὶ κακόν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν οἷς

ἂν παρῇ ἀγαθοὺς ποιεῖ καὶ τὸ κακὸν κακούς· ἐπεὶ καὶ ἀγαθοὶ παρουσίᾳ ἀγαθῶν λέγονται, ὥσπερ καλοὶ κάλλους παρουσίᾳ· ἀλλὰ μὴν τὸ χαίρειν καὶ ἡ ἡδονὴ πάρεστι καὶ τοῖς ἀνοήτοις καὶ δειλοῖς, καὶ μᾶλλον ἴσως ἐνίοτε ἢ τοῖς φρονίμοις καὶ ἀνδρείοις· καὶ ἔδει τούτους ἀγαθοὺς εἶναι τῇ τοῦ ἀγαθοῦ παρουσίᾳ, εἴπερ τὸ ἀγαθόν ἐστιν ἡ ἡδονή· καὶ μᾶλλον εἶναι τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀνοήτους ἀγαθοὺς καὶ (l. ἢ) τοὺς φρονίμους καὶ ἀνδρείους· ὡμολόγηται δὲ μικρῷ πρότερον τοὺς μὲν δειλοὺς καὶ ἀνοήτους εἶναι κακούς, τοὺς δὲ φρονίμους καὶ ἀνδρείους ἀγαθούς, ὥστε μᾶλλον εἰσὶν ἀγαθοὶ οἱ κακοὶ ἢ ἀγαθοί, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀγαθοὶ εἰσὶ κακοί, λυπούμενοι· καὶ εἰ μὲν ἐπίσης λυποῖντο, ἐπίσης κακοί, εἰ δὲ μᾶλλον τῶν κακῶν λυποῖντο, μᾶλλον ἢ οἱ κακοί, κακοὶ οἱ ἀγαθοί. Schol. cod. Paris. 1811.

P. 498. E. παροιμία, δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν, ὅτι χρὴ περὶ τῶν καλῶν πολλάκις λέγειν. Ἐμπεδοκλέους τὸ ἔπος, ἀφ' οὗ καὶ ἡ παροιμία· φησὶ γάρ

καὶ δὶς γάρ, ὃ δεῖ, καλόν ἐστιν ἐνισπεῖν.

P. 499. A. οὐκοῦν ὁμοίως] ὑπερθετέον τὴν λέξιν οὕτως· οὐκοῦν ὁ κακὸς ὁμοίως· εἶτα τὰ ἑξῆς.

C. παλαιὸν λόγον] τὸν παροιμιώδη φησί. βούλεται δὲ οὗτος τὸ πάσῃ τύχῃ τῇ προσπιπτούσῃ χρῆσθαι πρὸς τὰς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείας.

P. 500. A. σὺ ἐκ τρίτων] τὸν Γοργίαν καὶ Πῶλον ὡς ἕνα ἔλαβεν.

A. τῶν ἀγαθῶν] μέχρι τούτου ὁ περὶ τοῦ τελικοῦ αἰτίου, τουτέστι τοῦ ἀγαθοῦ, τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν λόγος.

A. ἆρ' οὖν] ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς εὑρετικῆς τέχνης αὐτοῦ, τάξιν εἰςαγούσης καὶ κόσμον ταῖς ψυχαῖς, ἥ ἐστι δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὅλως ἀρετή.

B. παρασκευαὶ] οὐ τέχνας, οὐκ ἐμπειρίας εἶπεν, ἀλλὰ τὸ μέσον τούτων, τὰς παρασκευάς, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν τὰς ἐπιτηδεύσεις.

B. τῶν μὲν] τῶν παρασκευῶν δηλαδή.

B. Διὸς ἦν ἐπώνυμον παρ' Ἀθηναίοις ὁ φίλιος, ἐκ τοῦ εἶναι τῶν φιλικῶν καθηκόντων αὐτὸν ἔφορον.

C. ὁ δὴ σύνδεσμος ἐμφαντικὸς εἰρωνείας ἐστίν.

C. ἴσως οὖν] ὅρα τὴν παράδοσιν τῆς τῶν προβλημάτων τάξεως, ὅτι πρῶτον δεῖ διαιρεῖσθαι, εἶτα τὴν διαφορὰν τῶν διαιρεθέντων ἑλεῖν, καὶ τρίτον ὁποῖον βέλτιον.

E. ἡ δ' ἰατρικὴ] τούτῳ προσθετέον ἀπὸ κοινοῦ τὸ τέχνη εἶναι.

P. 501. A. ὅτι ἡ μὲν τούτου] τὰ κατὰ πᾶσαν θεωρούμενα τέχνην ταῦτα, γνῶσις τοῦ πράγματος περὶ ὃ σπουδάζει, ἐπίσκεψις αἰτιῶν, δι' ἃς προσφέρει ἑκάστοις ἃ προσφέρει, ἀπόδοσις λόγου τούτων ἑκάστου.

A. διαριθμησαμένη] ἀντὶ τοῦ διακρίνασα ἢ διαλογισαμένη. ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ εἴρηται, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀριθμοὶ διακέκρινται ἀπ' ἀλλήλων καὶ πάντα κατ' αὐτοὺς διατέτακται, ὡς ὁ Πυθαγόρειος διδάσκει λόγος.

C. σὺ δὲ δὴ] ὡς Γοργίου καὶ Πώλου τὰ αὐτὰ ἤδη συγχωρησάντων.

C. οὐκ ἔγωγε] ἔμφασιν ἔχει τοῦ μὴ ἀρέσκεσθαι αὐτὸν οἷς ὁμολογεῖν ἀναγκάζεται.

E. κιθαριστικὴ] αὐλητικὴν μὲν πᾶσαν ἐκβάλλει τῶν ὀρθῶν πολιτειῶν, κιθαριστικὴν δὲ οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐν τοῖς ἀγῶσι μόνην. οὐδὲ γὰρ ἄλλην, ἣν σώζειν τὰς πολιτείας νενόμικεν.

P. 502. B. in. ἡ σεμνὴ] ὡς εὐδοκιμοῦσα μᾶλλον τῶν ἄλλων τῆς μουσικῆς εἰδῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. ἰστέον δὲ ὅτι ἡ τραγῳδία, κολακεία τις οὖσα, ὑπὸ τὸ σοφιστικὸν ταύτης εἶδος τέτακται, ἅτε δὴ γνώμας ἀποφαινομένη καὶ περὶ δικαίων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ὑψηλολογουμένη· ἢ καὶ κατὰ τὸ δημηγορικόν, καθ' ὅσον καὶ αὐτός φησιν, εἴ τις αὐτῆς τὰ μέτρα περιέλοι, μηδὲν ἕτερον αὐτὴν φανῆναι ἢ δημηγορίαν, ἐπειδὴ καὶ παθῶν ὑπερβαλλόντων κινητικαὶ ἀμφότεραι.

D. τί δὲ] ἐντεῦθεν τῆς δημαγωγικῆς ῥητορικῆς διαβολή.

E. ἐλευθέρων ἀνδρῶν] τοῦτό φησι πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἐν τοῖς θεάτροις ὄχλων, διὰ μὲν τῶν ἐλευθέρων τοὺς δούλους περιελών, διὰ δὲ τῶν ἀνδρῶν παῖδάς τε καὶ γυναῖκας.

P. 503. C. τί δὲ Θεμιστοκλέα] ἡ τάξις τῶν δημαγωγῶν οὐ πρὸς τὸν χρόνον, πρὸς δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν. πρῶτον γὰρ Θεμιστοκλέα φησὶν ὡς μᾶλλον κατὰ νοῦν καὶ λογισμὸν τὰ τοῦ πολέμου διαθέμενον, Κίμωνα δὲ δεύτερον ὡς ἐκείνῳ παραπλήσιον, Μιλτιάδην δὲ τρίτον ὡς τύχῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ τῶν πολεμίων κρατήσαντα, Περικλέα δὲ τελευταῖον, ἐπειδὴ πολὺς ἦν ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν Σωκράτην μάλιστα προσάξεσθαι ἤλπισεν.

P. 504. D. δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη] τῷ μὲν νομίμῳ τὴν δικαιοσύνην ἀπέδωκε, τῷ δὲ κοσμίῳ τὴν σωφροσύνην.

P. 505. C. αὐτὸς γνώσῃ] ἀντὶ τοῦ εἴ τι θέλεις, ποίει· ἐμοὶ γὰρ οὐ μέλει.

C. κεφαλὴν] αἴνιγμα τοῦτο τῶν παλαιῶν τε καὶ σοφῶν ἀνδρῶν, τὸ τέλειον πανταχῇ τετιμηκότων· ἐξαιρέτως δὲ ἐν τοῖς περὶ τὸν λογισμὸν τὸν ἡμέτερον, ὃν μῦθον ὀνομάσαντες, ὅτι καὶ τὸν λόγον οὕτως ἐκάλουν, κεφαλὴν αὐτοῦ τὸν νοῦν αἰνίττονται, οὐδὲν ἄλλο διὰ τούτου παρεγγυῶντες ἢ πάντας ἡμῶν τοὺς λογισμοὺς πρὸς ἓν τέλος βλέπειν, τὴν κατὰ νοῦν ἐνέργειαν.

E. Ἐπιχάρμου] οὗτος ὁ Ἐπίχαρμος γέγονε κωμῳδοποιός, καὶ εἰςήγαγέ τινας ἐν ἰδίῳ δράματι δύο διαλεγομένους πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὕστερον ἕνα τῶν δύο πάλιν τὰ τῶν δύο διαλεγόμενον.

P. 506. B. ἕως αὐτῷ] τὸν ὑπὲρ φιλοσοφίας λόγον βουληθῆναι ἄν φησιν ἀποδοῦναι Καλλικλεῖ, ὥσπερ ὁ Ἀμφίων τῷ Ζήθῳ τὸν ὑπὲρ μουσικῆς παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ.

C. ἐξ ἀρχῆς, οὐ τοῦ διαλόγου φησί, τοῦ δὲ τελικοῦ αἰτίου τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν. εἰ δὲ περὶ τοῦ τέλους μάλιστα προκειμένης τῆς ζητήσεως, περὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας καὶ τοῦ εἴδους ἐνδιέτριψε, θαυμάζειν οὐ χρή. τὸ γὰρ ἀγαθόν, ὅπερ τὸ τέλος ἐστίν, ἄῤῥητον καθ' αὑτό. διόπερ ἐνταῦθα μὲν διὰ τῆς ἀποφάσεως, ὧν δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡδονή, δηλοῦται· ἐν Παρμενίδῃ δὲ τελεώτερον οὐ περὶ ἀγαθοῦ τινὸς ἀλλ' ἁπλῶς περὶ ἀγαθοῦ ποιεῖται τὸν λόγον, ἐν Πολιτείᾳ δὲ δι' ἀναλογίας τινός. νυνὶ δ' ἐνταῦθα διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ εἴδους, ὃ μόνως ἐξ ἀνάγκης παραγίνεται. τοιοῦτον δέ τινα τρόπον καὶ ἐν Φιλήβῳ· διὰ νοῦ γὰρ καὶ τῆς ἀληθοῦς ἡδονῆς. ποιητικὴν δέ φαμεν αἰτίαν τὴν ἐπιστήμην τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων, εἰδικὴν δὲ αὐτὰ ταῦτα, τελικὴν δὲ τὸ ἀγαθόν.

C. οὐ ταὐτὸν] ἐντεῦθεν ὁ Σωκράτης ἑαυτῷ ἀποκρίνεται.

D. ἀλλὰ μὴν] τοῦτο ὅπερ ἐλέγομεν, ὡς ἄῤῥητον αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, διὰ τοῦ προπαραγενέσθαι τὴν ἀρετὴν δηλῶσαι βούλεται, ᾗ καὶ μόνῃ καὶ ἐξ ἀνάγκης συνέπεται.

D. ἀλλὰ τάξει] τῆς ἀρετῆς εἶδος τὴν τάξιν καὶ τὴν ὀρθότητά φησι· τὸ δὲ ποιητικὸν τὴν τέχνην, ἥτις ἐφ' ἑκάστῳ τέτακται πράγματι.

P. 507. B. οὔτε διώκειν τὰ κακὰ δηλονότι, οὔτε φεύγειν τὰ ἀγαθά. ταῦτα γὰρ οὐ προσήκει αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς ἀρετὴν καὶ εὐδαιμονίαν φέροι.

D. ὡς ἔχει ποδῶν] ἀντὶ τοῦ, ὅσον δυνάμεθα, ὀφείλομεν φυγεῖν τὰς κακὰς πράξεις. κατ' ἀναλογίαν οὖν εἶπε πόδας ὥσπερ πόδας Ἴδης τοῦ ὄρους φαμέν. κατὰ ζωὴν οὖν φεύγωμεν τὰ κακά, μὴ ποσίν, ἐπεὶ καὶ ὁ Πλωτῖνος ἀνάγεσθαι λέγει τὰς ψυχὰς οὐ ποδὶ ἀλλὰ ζωῇ.

D. ὁ σκοπὸς] σκοπὸς καὶ τέλος τῇ σχέσει μόνον διαφέρουσι. σκοπὸς μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἀρχή, τέλος δὲ σκοπὸς εἰς ἐνέργειαν ἀχθείς. ἢ σκοπὸς τέλος ἀνέκβατον, τέλος δὲ σκοπὸς ἐκβεβηκώς.

E. οἱ σοφοὶ] σοφοὺς ἐνταῦθα τοὺς Πυθαγορείους φησί, καὶ διαφερόντως τὸν Ἐμπεδοκλέα, φάσκοντα τὴν φιλίαν ἑνοῦν τὸν σφαῖρον, ἑνοποιὸν εἶναι. τοῦτο δὲ πρὸς τῇ μιᾷ ἐστι τῶν πάντων ἀρχῇ.

P. 508. A. ἡ ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ] τουτέστιν ἡ δικαιοσύνη.

A. ταύτην δὲ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν Διὸς κρίσιν ἐν Νόμοις ἐκάλεσεν, ὡς δι' αὐτῆς τῶν πάντων κεκριμένων τε καὶ ὡρισμένων. ἰστέον δέ, ὅτι ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν εἶναί φασιν, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ἀνίσων ὁ μέσος ὑπερέχῃ τε τῷ ἴσῳ καὶ ὑπερέχηται, οἷον β' δ' ς', γεωμετρικὴν δέ, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ὄντων ἀνίσων, ὃν ἔχει λόγον ὁ πρῶτος πρὸς τὸν δεύτερον. τοῦτον καὶ ὁ δεύτερος πρὸς τὸν τρίτον, οἷον δ' ς' θ', ἁρμονικὴν δέ, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ἀνίσων, ὡς ὁ μέγιστος πρὸς τὸν ἐλάχιστον, οὕτως ἔχῃ καὶ ἡ τῶν μειζόνων διαφορὰ πρὸς τὴν τῶν ἐλαττόνων, οἷον β' γ' ς'

D. ἐπὶ κόῤῥης] ἐπὶ κεφαλῆς ἢ γνάθου ἢ κροτάφου. κόῤῥην γὰρ καὶ κόρσην τὴν ὅλην κεφαλὴν σὺν τῷ αὐχένι λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ ῥάπισμά φασι τὸ ἐπὶ τῆς γνάθου λαμβάνειν, ἁπτόμενον καὶ τοῦ κροτάφου.

D. τέμνεσθαι] ἀντὶ τοῦ ζημιοῦσθαι ἐνταῦθα.

E. ἐμὲ] τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος Σωκράτη, οὐ τὸν κατὰ τὴν ψυχὴν μόνον. οὐ γὰρ θεμιτόν, φησὶν αὐτός, ἀμείνονα ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι.

P. 509. A. ἀγροικότερον] τοῦτό φησι διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν σιδηρῶν καὶ ἀδαμαντίνων λόγων.

A. εἶναι] προσυπακουστέον τὸ τοῦτο ἀκριβῶς οἶδα.

B. εἰ οἷόν τε] ἐπειδὴ μεῖζον μεγίστου οὐκ ἔστι, διὰ τοῦτο τὸ εἰ οἷόν τε πρόσκειται.

B. ταύτην] τὴν τῆς ψυχῆς δηλαδή, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος, καὶ τρίτην τὴν τῶν ἐκτός.

C. καὶ τἆλλα] περὶ τῶν νομιζομένων ἀγαθῶν τοῦτο λέγει, οἷς καὶ τάξιν τινὰ ἐν Νόμοις ἐπέθηκεν, εἰπὼν ὑγίειαν, κάλλος, ἰσχύν, πλοῦτον.

P. 514. A. εἰ οὖν παρακαλοῦμεν ἀλλήλους κ. τ. λ.] ὅτι ἐπειδὴ τοῦτο χρὴ πράττειν τὸν πολιτικόν, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ πολῖται εἶεν, καὶ τοῦτο ἀνωμολόγηται, πότερον χρὴ δημοσιεύειν πρὶν ἀπόπειραν ἔχειν ἑαυτοῦ ἐν ἄλλοις περὶ τούτου ποιήσασθαι, εἰ δύναιτο βελτίω ὁντινοῦν ποιεῖν, ἢ εἴποτέ τινα πρότερον βελτίω πεποίηκεν, ἢ δεῖ πρότερον ἐν τοῖς ἰδίοις καὶ κατὰ μέρος τοῦτο σκεψάμενον οὕτω ἐπὶ τὰ δημόσια κοινὰ χωρεῖν· καὶ τοῦτο ἀπὸ παραδειγμάτων λαμβάνει, ἰατρὸν εἰσάγων καὶ οἰκοδόμον. **Schol. Cod. Paris. 1811.**

P. 517. E. σκυτοτόμον, σκυτέα, ἢ λωροτόμον, σκυτοδεψὸν δὲ τὸν δερματομαλάκτην ἢ βυρσοδέψην.

P. 523. A. ἦν οὖν νόμος] τὸ ἦν καὶ τὸ ἔστιν χρονικὴν ἐμφαίνει διαφοράν, ἵνα σημαίνῃ πρώτας καὶ δευτέρας ὑποστάσεις· ὅτι δὲ ἀχρόνως ταῦτα δεῖ νοεῖν, ἐμφαίνει τὸ ἀεί ἐστιν. 𝔄.

B. ὅτι ὁ συνέχων καὶ τὴν λοιπὴν δυάδα οὗτός ἐστιν ὁ Ζεύς, πρὸς ὃν καὶ ὁ Πλούτων ἐπιστρέφεται· καὶ τὸν νοῦν προςείληφε καὶ τοὺς λόγους πάντων πρὸ τῆς δυάδος. 𝔄.

B. Δία νῦν ἀκουστέον οὐ τὸν πρὸ τῶν τριῶν, ἀλλὰ τὸν ἕνα τῶν τριῶν, πρὸς ὃν ἐπιστρέφεται ὁ Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταί. εἰσὶ δὲ δαίμονες κολαστικοὶ καὶ καθαρτικοὶ καὶ τελεσιουργοί. 𝔄.

E. γυμνὸς ὁ κριτὴς οὐ μόνον τοῦ ὀστεώδους σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀερώδους φυράματος, καὶ μόνον ἔχων τὸ αὐτοειδὲς ὄχημα· οἱ δὲ κρινόμενοι γυμνοὶ μὲν τῆς παχύτητος τοῦ ὀστεώδους, περιφέροντες δὲ τὸ ἀέριον φύραμα καὶ δεόμενοι καθάρσεως. 𝔄.

SCHOLIA IN IONEM.

P. 530. A. Ἔφεσος] πόλις Ἰωνίας.

A. Ἐπίδαυρος] πόλις ἐν Ἰλλυρίδι.

A. μῶν] μὴ αὖ, οὐ δή, ἆρα.

A. ῥαψῳδούς φασι τοὺς τὰ Ὁμήρου ἔπη ἐν τοῖς θεάτροις ἀπαγγέλλοντας. ἐκλήθησαν δὲ οὕτως, ἐπεὶ ῥάβδους κατέχοντες δαφνίνας ἀπήγγελλον. ῥαψῳδῆσαι λέγεται καὶ τὸ φλυαρῆσαι, ἢ τὸ ἁπλῶς λαλεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι χωρὶς ἔργου τινός.

P. 533. D. Μαγνῆτιν] Πτολεμαῖος ὁ μέγας ἐν ζ' τῶν γεωγραφικῶν ὑφηγήσεών φησι κατὰ τὴν ἐκτὸς Γάγγου ποταμοῦ Ἰνδικὴν μετὰ καὶ ἄλλων νήσους τινὰς Σατύρων εἶναι τρεῖς, ὧν τοὺς ἐνοικοῦντας οὐρὰς ἔχειν ὁποίας διαγράφουσι τῶν Σατύρων. φέρονται δὲ συνεχεῖς καὶ ἄλλαι δέκα νῆσοι, καλούμεναι Μανιόλαι, ἐν αἷς φασὶ τὰ σιδηροῦς ἔχοντα ἥλους πλοῖα κατέχεσθαι, μήποτε τῆς Ἡρακλείας λίθου περὶ αὐτὰς γεννωμένης, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιούροις ναυπηγεῖσθαι· κατέχειν τε αὐτὰς ἀνθρωποφάγους. Διογενιανὸς δὲ Μαγνῆτιν μὲν πλανᾶν λέγει τὴν ὄψιν λίθον, ὡς εἴη ἀργύρῳ ἐμφερής, τὴν δὲ Ἡρακλεῶτιν ἐπισπᾶσθαι τὸν σίδηρον.

P. 538. C. Πράμνειος οἶνος] ἤτοι ὁ ἀπὸ τῆς Πραμνείας ἀμπέλου, ἢ ὁ πραΰνων τὸ μένος. τινὲς δέ, ἐπειδὴ ἐν Πράμνῃ πρῶτον ἐφυτεύθη ἄμπελος τῇ ἐν Ἰκάρῳ.

C. κνῇ τυρὸν κνήστει] ἔκοπτε τυρὸν κοπίδι.

SCHOLIA IN PHILEBUM.

P. 13. C. *πειρασόμεθα*] πειρώμεθα.

P. 14. A. *ὥςπερ μῦθος, ἀπολόμενος*] ὁ μῦθος ἀπώλετο. τούτῳ χρῶνται τῷ λόγῳ οἱ λέγοντές τι πρὸς τοὺς μὴ προςέχοντας. μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Κρατῖνος ἐν Δραπέτισι καὶ Κράτης Λαμίᾳ.

P. 15. C. *μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον*] ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς ἐξ ἀγνοίας πράγματα ἐγειρόντων. ταύτης μέμνηται καὶ Ὑπερείδης ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ πρὸς Ἀριστογείτονα· „καὶ οὐδὲ ἐκ τῆς παροιμίας δύνασαι μανθάνειν τὸ μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον.“ μετῆκται δὲ ἐκ τοῦ ἐν Ῥόδῳ Κολοσσοῦ, ὃς πεσὼν πολλὰς οἰκίας κατέσεισε. βασιλέως δὲ βουλομένου αὐτὸν ἀναστῆσαι, φοβούμενοι οἱ Ῥόδιοι μὴ πάλιν καταπέσῃ, τὸ προκείμενον ἐπεφθέγξαντο.

P. 30. D. *γενούστης*] ὁ οἷον γεννήτης, ἢ συγγενής, ἢ ἔγγονος, ὧν τὸ τελευταῖον ἐκδέχεσθαι ἄμεινον, ἢ ὁ οἷον γεννητικός. γεννῆται δὲ οὐχ οἱ ἐκ γένους καὶ ἀφ' αἵματος προςήκοντες, ἀλλ' οἱ ἐκ τῶν γενῶν τῶν συννενεμημένων εἰς τὰς φρατρίας. οὗτοι δέ εἰσι, καθάπερ οἱ δημόται καὶ φράτορες, νόμῳ τινὶ ἔχοντες κοινωνίαν. τὸ δὲ γένος ἔχει ἄνδρας λ'. αἱ δὲ φρατρίαι ἐκαλοῦντο τριττῦς, ὅτι τεσσάρων φυλῶν οὐσῶν εἰς τρία ἑκάστην διεῖλον μέρη, τὰς μὲν φυλὰς δ' κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὰς δὲ φρατρίας καὶ τριττύας δυοκαίδεκα, οἷον μῆνας, τὰ δὲ γένη λ' ἐν ἑκάστῃ φρατρίᾳ, καθάπερ ἡμέρας τξ'· δωδεκάκις γὰρ λ' τξ'.

P. 45. D. *μηδὲν ἄγαν*] ἑνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀπόφθεγμα, ὅμοιον τῷ μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

P. 48. B. *πέλας*] τοῦτο καὶ τοπικῶς τάσσεται καὶ χρονικῶς καὶ ἐπὶ συγγενείας. Θουκυδίδης γοῦν ἐπὶ Κερκυραίων εἴρηκε πέλας, διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι ἀλλήλοις τὰ ναυτικά.

C. *γνῶθι σαυτόν*] ἐπὶ τῶν ὑπὲρ δύναμιν κομπαζόντων. λέγουσι δὲ οἱ μὲν Χίλωνος εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα, οἱ δὲ Λάβυος εὐνούχου τινὸς νεωκόρου· οἱ δέ φασιν, ὅτι Χίλωνος ἐρομένου τὸν θεόν, τί εἴη ἄριστον, εἶπεν ἡ Πυθία τὸ γνῶθι σαυτόν.

P. 56. B. *προςαγώγιον*] τεκτονικόν ἐστιν ὄργανον, ὃ προςάγοντες εὐθύνουσι τὰ στρεβλὰ ξύλα.

E. *τευταζόντων*] πραγματευομένων, ἐπὶ πολὺ διατριβόντων ἐν τῷ αὐτῷ, φροντιζόντων, ἢ ἐπιστρεφῶς τι πραττόντων, ἢ ἐνεργούντων, ἢ σπουδαζόντων· ἅπαντα γὰρ δυνατὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκδέξασθαι. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ἡσυχαζόντων, καὶ ἔτι τὸ σκευωρουμένων, ἢ στραγγευομένων, ὅ ἐστι σκολιῶς διακειμένων, πρὸς τούτοις καὶ ταυτολογούντων ἢ φλυαρούντων· πολύσημος γὰρ ἡ λέξις ἥδε.

P. 60. D. *οἳ*] περισπωμένως ἑαυτῷ, ὡς ἐνταῦθα· ὀξυτόνως δέ, οἵτινες. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ὅποι.

P. 61. D. *δόξα*] σημαίνει τὸν παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον. τάττεται δὲ καὶ ἀντὶ τῆς δοκήσεως, τουτέστιν ἀντὶ τῆς κατ' ἀρετὴν ὑπολήψεως. διαφέρει δὲ εὐκλείας, ἐπεὶ ἐκείνη ἐστὶ παρὰ τῶν ἀγαθῶν, δόξα δὲ ὁ παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινος.

P. 62. D. *μισγαγκεία*] ἡ μῖξις, ὅπου ποταμοὶ ἢ ῥύακες συμβάλλουσιν.

P. 66. D. *τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι*] ἐκ μεταφορᾶς εἴρηται τοῦ ἐν ταῖς συνουσίαις ἔθους· Σοφοκλῆς ἐν Ναυπλίῳ καταπλέοντι. ἐκιρνῶντο γὰρ ἐν αὐταῖς κρατῆρες τρεῖς. καὶ τὸν μὲν πρῶτον Διὸς Ὀλυμπίου καὶ θεῶν Ὀλυμπίων ἔλεγον, τὸν δὲ δεύτερον ἡρώων, τὸν δὲ τρίτον σωτῆρος, ὡς ἐνταῦθά τε καὶ δὴ καὶ ἐν Πολιτείᾳ. ἔλεγον δὲ αὐτὸν καὶ τέλειον, ὡς Εὐριπίδης Ἀνδρομέδᾳ καὶ Ἀριστοφάνης Ταγηνισταῖς.

SCHOLIA IN MENONEM.

P. 70. C. *Θετταλία*] χώρα τις ὑπὸ τὴν Μακεδονίας ἐπαρχίαν. οἱ δ' ἀπ' αὐτῆς Θετταλοί.

C. *Λάρισσα*] πόλις Θετταλίας.

C. *Ἀλευάδαι*] οἱ ἐν Λαρίσσῃ τῆς Θετταλίας εὐγενέστατοι, ἀπὸ Ἀλεύου βασιλέως τὸ γένος ἔχοντες.

P. 79. D. *περὶ τοῦ σχήματος*] ἐλέγετο γάρ, ὅτι σχῆμά ἐστιν ὃ ἀεὶ χρόᾳ ἕπεται. αὕτη δὲ ἀγνοεῖσθαι ὑπέκειτο.

P. 80. B. *ὡς γόης ἀπαχθείης*] ὡς κακοῦργος παραδοθείης εἰς τὸ δεσμωτήριον.

P. 82. B. *γιγνώσκεις τετράγωνον*] σημείωσαι τὸν παρὰ τῷ Μένωνι λόγον, οὗ καὶ ὁ δαιμόνιος Ἀριστοτέλης μνημονεύει ἐν τῇ λογικῇ πραγματείᾳ.

P. 83. A. *μὴ ταύτῃ μὲν*] οὕτω γὰρ ἑτερόμηκες εἴη.

B. *διπλάσιον*] τοῦ τετράποδος.

B. *ἥμισυ*] τοῦ ἑκκαιδεκάτου.

P. 83. E. *ἥμισυ ταύτης*] τῆς δίποδος δηλονότι. ἔστι δ' ἕν, ὃ σὺν αὐτῇ τῇ δίποδι ληφθὲν τὴν τρίποδα ποιεῖ, κατά τε μῆκος καὶ πλάτος.

P. 84. A. *ᾤετό*] λέγων εἶναι τὴν διπλασίαν τῆς δίποδος.

P. 90. A. *ἔθρεψε*] ὁ πατὴρ δηλονότι.

P. 91. C. *Ἡράκλεις*] ἐπίφθεγμα θαυμαστικόν.

P. 93. D. *ἐδιδάξατο* καὶ ἐπαιδεύσατο δι' ἑτέρου τὸν υἱόν. αὐτὸς μέντοι Θεμιστοκλῆς δι' ἑαυτοῦ οὐδὲν τούτων.

P. 97. D. *δεδεμένα ᾖ*] τῶν πάλαι δημιουργῶν πλαττόντων τὰ ζῶα συμμεμυκότας ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ οὐ διεστηκότας τοὺς πόδας, ἀλλ' ἑστῶτα σύμποδα, Δαίδαλος ἄριστος ἀγαλματοποιὸς ἐπιγεγονὼς πρῶτος ἀναπετάννυσί τε τὰ τούτων βλέφαρα, ὡς δόξαι βλέπειν αὐτά, καὶ τοὺς πόδας, ὡς νομίσαι βαδίζειν, διίστησι· καὶ διὰ τοῦτο δεδέσθαι, ἵνα μὴ φύγοιεν, ὡς δῆθεν ἐμψύχων ἤδη γεγονότων αὐτῶν. τοῖς δεδεμένοις οὖν τὰς ἀληθεῖς ἐοικέναι δόξας φησί, τοῖς λελυμένοις δὲ τούτων τὰς ψευδεῖς.

P. 100. A. *οἷος πέπνυται*] ἐν τῇ κ τῆς Ὀδυσσείας φησὶν Ὅμηρος περὶ Τειρεσίου

μάντιος ἀλαοῦ, τοῦ τε φρένες ἔμπεδοί εἰσι,
τῷ καὶ τεθνειῶτι νόον πόρε Περσεφόνεια,
οἴῳ πεπνῦσθαι· τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσιν.

SCHOLIA IN ALCIBIADEM PRIMUM.

P. 103. A. προςεῖπον] προςηγόρευσα.

A. δαιμόνιον ἐναντίωμα] τὸ ἀπαρουσιάστως ἐρᾶν θεοειδὲς καὶ νοερόν. ὅπερ δὲ νῦν δαιμόνιον καλεῖ Πλάτων, μετὰ μικρὸν θεὸν λέγει τὸν ἐναντιούμενον. τοῦτο δὲ καὶ Ὅμηρος ποιεῖ· κἀκεῖνος γὰρ ἐπὶ ταὐτοῦ τίθησι δαίμονα καὶ θεόν.

A. καὶ ὕστερον πεύσει] οὐχ ὡς καὶ πρότερον αὐτοῦ πεπυσμένου, ἀλλὰ παραπληρωματικός ἐστιν ὁ καὶ σύνδεσμος, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Il. β. 827.)

... ᾧ καὶ τόξον Ἀπόλλων αὐτὸς ἔδωκεν.

P. 104. B. προςθήσω] προειπὼν τὰ ὑπάρχοντα Ἀλκιβιάδῃ μεγάλα εἶναι, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρχόμενα καὶ τελευτῶντα εἰς τὴν ψυχήν, νῦν λέγει καὶ προςτίθησι τὰ ἐκτός.

P. 105. A. εἰς τὸν Ἀθηναίων δῆμον παρέλθῃς] ἰστέον ὡς Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ ταῦτα διελέγετο πρὸ ἡμερῶν ὀλίγων τῆς ἀρχῆς τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς αὐτοῦ ζωῆς, ὡς δηλοῖ τὸ ῥητόν. Ἀθήνησι γὰρ οἱ νέοι εἰς μὲν τοὺς ἐφήβους εἰςῄεσαν ὀκτωκαίδεκα ἔτη γενόμενοι, δύο δὲ εἰς περιπόλους ἠριθμοῦντο, περιϊόντες τὴν χώραν νυκτὸς φυλακῆς ταύτης ἕνεκα καὶ γυμνασίας πολεμικῆς ἑαυτῶν· εἰκοστῷ δὲ ληξιαρχικῷ ἐνεγράφοντο γραμματείῳ, καθὸ δὴ ἐκκλησιάζοντες παρελάμβανον καὶ τὴν πατρῴαν οὐσίαν, ἥτις καὶ λῆξις ἐκαλεῖτο, ὡς Πολυδεύκης ἐν Ὀνομαστικοῖς.

B. ἐνδειξάμενος] τὸ ἐνδειξάμενος ἐπὶ τοῦ λογικοῦ τάττει, τὸ δὲ ἐπιδειξάμενος ἐπὶ τοῦ ἀποτάδην.

P. 106. A. ἀτοπώτερος] παραδοξότερος, θαυμασιώτερος.

C. φέρε δή] ἐντεῦθεν τὸ πρῶτον τοῦ διαλόγου κεφάλαιον, τὸ ἀπαλλάττον τῆς διπλῆς τὸν νεανίσκον ἀγνοίας. ἔστι δὲ ἐλεγκτικόν.

P. 107. E. λεληθότως ὁ Σωκράτης διορθούμενος Ἀλκιβιάδην παράδειγμα τὴν γυμναστικὴν φέρει ἔχουσαν διαφορὰν τό τε ἀκροχειρίζεσθαι καὶ παλαίειν. οὕτως οὖν καὶ τῆς δικαιοπραγίας ὁ πόλεμος καὶ ἡ εἰρήνη εἰσὶ διαφοραί. εἰκότως δὲ γυμναστικὴν καὶ μουσικὴν προφέρει Σωκράτης ἅπερ γνώριμα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὡς δι' αὐτῶν ἐκ παίδων ἀχθέντι, καὶ ὅμοια ὁ μὲν πόλεμος τῇ γυμναστικῇ, ἡ δὲ εἰρήνη τῇ μουσικῇ. 𝔄.

E. ἀκροχειρίζεσθαι] πυκτεύειν ἢ παγκρατιάζειν πρὸς ἕτερον ἄνευ συμπλοκῆς, ἢ ὅλως ἄκραις ταῖς χερσὶ μετ' ἄλλου γυμνάζεσθαι. (Eadem habent Suidas et Etym. M. p. 49, 36.)

P. 108. A. ὅρα τὴν ἀκρίβειαν τῶν ὀνομάτων. γυμναστικῶς φησὶ καὶ μουσικῶς, εὐλόγως ἀπὸ τῶν ἕξεων ὀνομάσας τὰς ἐνεργείας. τὰ γὰρ ὀνόματα ἢ ἀπὸ τῶν ἕξεων τίθεται τοῖς ἔχουσιν αὐτάς, ὡς ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς ἕξεως ὁ ἰατρός, ἢ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, ὡς ἰατρικῶς λέγομεν ἐνεργῆσαι τὸν καλῶς ἰασάμενον· ἢ ἀπὸ τοῦ ὀργάνου, καθάπερ φλεβοτόμον φαμέν τινα· ἢ ἀπὸ τοῦ τέλους, ὡς λέγομεν ὑγιεινὸν σιτίον τὸ ὑγίειαν ποιοῦν, διὰ δὲ τούτων ὁ Πλάτων τοὺς ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος καὶ τῶν συστοίχων τόπους ἡμῖν λεληθότως μετὰ τῆς ὕλης παραδίδωσιν, οὓς ὁ Ἀριστοτέλης γυμνοὺς πραγμάτων ἐντεῦθεν ὠφελημένος ἁπλώσας παραδέδωκεν. ἔστι γὰρ ὁ ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος τόπος οὗτος· ὡς ἔχει γυμναστικὴ πρὸς παλαιστρικὴν καὶ ἀκροχειρισμόν, οὕτως ἡ μουσικὴ πρὸς τὸ ᾆσαι καὶ κιθαρίσαι καὶ ῥυθμόν. ὁ δὲ ἀπὸ τῶν συστοίχων οὗτος· ὡς ἀπὸ τῆς γυμναστικῆς τὸ γυμναστικῶς εἴρηται, οὕτως ἀπὸ τῆς μουσικῆς τὸ μουσικῶς. ἀκριβῶς δὲ πάνυ πρῶτον τὸ ᾄδειν, ὅ ἐστι τῆς γλώττης, εἶτα κιθαρίζειν, ὅ ἐστι χειρῶν, εἶτα βαίνειν, ὅ ἐστι ποδῶν. τρία δὲ μέρη μουσικῆς· ᾆσμα, μέλος, ῥυθμός. καὶ περὶ μὲν τὸ ᾆσμα τὸ μακρὸν καὶ βραχύ, περὶ δὲ τὸ μέλος τὸ ὀξὺ καὶ βαρύ, περὶ δὲ τὸν ῥυθμὸν τὸ βραδὺ καὶ ταχύ. 𝔄.

P. 110. D. ἀρχὴ τοῦ δευτέρου συλλογισμοῦ. 𝔄.

P. 111. A. τὸ ἑλληνίζειν τριττόν. ἢ τὸ τὴν Ἑλληνικὴν συνήθειαν διασώζειν τῶν ὀνομάτων ἐπὶ πάντων· οἱ πολλοί· ἢ τὸ ἀκριβοῦν τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν καὶ τὴν ὀρθότητα τὴν ἐν τῇ προφορᾷ· οἱ γραμματικοί· ἢ τὴν κυριότητα τῶν ὀνομάτων τὴν κατὰ φύσιν προςήκουσαν τοῖς πράγμασιν ἀπονέμειν· οἱ φιλόσοφοι.

P. 112. E. ἐμὲ φῂς ταῦτα λέγειν] τὸ τῆς Φαίδρας φησὶν ἐνταῦθα Σωκράτης. τῆς γὰρ τροφοῦ εἰπούσης, ὅτι „τὸν Ἱππόλυτον λέγεις" φησίν, ὅτι „σοῦ τάδε κοὐκ ἐμοῦ κλύεις". οὕτως οὖν καὶ ὁ Σωκράτης· σὺ ταῦτα εἶπες, οὐκ ἐγώ. καὶ ἐνταῦθα πάροδος γίνεται τοῦ τρίτου συλλογισμοῦ, ἐν ᾧ δείκνυσιν ὅτι ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων, οὐχ ὁ ἐρωτῶν.

P. 113. A. ἑνὶ λόγῳ εἰπέ] ἀντὶ τοῦ καθόλου εἰπέ.

B. ἐκ τῶν ὡμολογημένων] ἐπειδὴ ὡμολόγησε μὴ εἰδέναι τὸ δίκαιον, κέχρηται καταδρομῇ ὁ Σωκράτης ἐλέγχων κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, οὐκ ἀπὸ ἀλλοτρίου προςώπου, ὡς Φοῖνιξ εἰςάγων τὸν Πηλέα οὕτως ἐλέγχει τὸν Ἀχιλλέα, ἢ Δημοσθένης ἐλέγξαι θέλων τοὺς Ἀθηναίους τῇ καταδρομῇ χρῆται ὡς ἐκ τῶν Ἑλλήνων πάντων, ἀλλὰ τῷ ἐλεγχομένῳ χρῆται Σωκράτης πρὸς μείζονα καταδρομήν.

C. σοῦ τάδε κινδυνεύεις] σημείωσαι πῶς χρηστέον τοῖς ποιητικοῖς, ὅτι οὐ κατὰ τὴν τῆς λέξεως ἀκρίβειαν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ παρῳδεῖν αὐτὰ ἐπὶ τὸ πεζοφανέστερον.

D. εἰ ὅ τι μάλιστα] ἄρχεται τοῦ ἐλέγχου, καὶ δείκνυσιν αὐτὸν μὴ εἰδότα τὰ συμφέροντα, ἐκ τῆς ἀντιπαραστάσεως. πολλῶν γὰρ δεῖται λόγων ἡ ἔνστασις, ὅτι ταὐτόν ἐστι δίκαιον καὶ συμφέρον, ὃ ἐφεξῆς δείξει. νῦν δέ φησιν, ὅτι, εἰ μὲν ταὐτόν ἐστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον, ἐδείχθης δὲ μὴ εἰδὼς τὸ δίκαιον, οὐδὲ τὸ συμφέρον ἄρα· εἰ δὲ ἕτερον, δειχθείης δὲ μὴ εἰδὼς τὸ συμφέρον, διὰ τῶν αὐτῶν λόγων δύο ἀνθ' ἑνὸς δειχθήσῃ ἀγνοῶν.

E. σκευαρίων] οὐδὲ γὰρ δέος, μὴ κατατριβήσονται οἱ λόγοι δίκην τῶν σκευαρίων, ἃ δὴ σημαίνει τρία, ἢ τὰ σκεύη κοινῶς, ἢ τὴν τρυφήν, ἢ ὡς νῦν, τὰς σκευὰς τῶν κωμικῶν καὶ τραγικῶν, ὅ ἐστι τὰ ἐνδύματα.

E. προδρομή ἐστιν, ὅταν ἐν πολέμῳ καταλάβῃ τις φρούριον, ἐξ οὗ δύναται ἀσφαλῶς πολεμεῖν. νῦν δὲ τὸ μὴ ἐρωτᾶσθαι διὰ τῶν αὐτῶν λόγων μετὰ τοῦ Σωκράτους.

P. 114. A. ἐπειδὴ δὲ τρυφᾷς] ἐπειδὴ τρυφηλὸς εἶ, ὡς ἐπὶ τῶν ἐδεστῶν, οὐκέτ' ἂν ἡδέως τοῦ αὐτοῦ γεύσαιο λόγου.

B. συμφέροντα] τὴν ἔνστασιν διὰ τούτων φησίν, ὡς ἔδει σε δεῖξαι, ὅτι οὐ ταὐτὸν δίκαιον καὶ συμφέρον. εἰ γὰρ μὴ δείξεις, δειχθήσῃ δύο ἀνθ' ἑνὸς ἀγνοῶν.

P. 115. A. ἀρχὴ τοῦ ε' συλλογισμοῦ. 𝔄.

B. πολλοὶ ἐν πολέμῳ] ἰδοὺ τῇ μείζονι μάχεται, ὅτι οὐ πᾶν καλὸν ἀγαθὸν διὰ τὰ ἐν τῷ πολέμῳ τραύματα.

B. οὐκοῦν τὴν τοιαύτην] ἡ πρώτη λύσις, ὅτι δύο δυσὶν ἠκολούθησεν, οὐ δύο ἑνί, οὐ γὰρ ταὐτὸν ἀνδρεία καὶ θάνατος.

P. 116. B. ἔτι τοίνυν] διὰ τῶν καθ' ἕκαστα δείξας βούλεται καὶ διὰ τῶν καθ' ὅλου κατασκευάσαι τὸ αὐτό. διὸ καὶ τὸ ἔτι προσέθηκεν.

B. εὖ πράττει] σημείωσαι, ὅτι τὸ εὖ μέσον ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ.

D. Πεπάρηθος νῆσός ἐστι μία τῶν Κυκλάδων· αὗται δὲ διὰ τὸ τὴν Δῆλον κυκλοῦν οὕτω καλοῦνται. (Cfr. Heracl. Pont. c. B. coll. Hom. Hymn. in Apoll. Del. 32. ibique intpp.)

P. 118. C. Πυθοκλείδης μουσικὸς ἦν, τῆς σεμνῆς μουσικῆς διδάσκαλος, καὶ Πυθαγόρειος, οὗ μαθητὴς Ἀγαθοκλῆς, οὗ Λαμπροκλῆς, οὗ Δάμων. Ἀναξαγόρας δὲ φυσικὸς φιλόσοφος, ὁ νοῦς ἐπικληθείς, ὅτι τοῦτον πρῶτος πάντων ἐπέστησε τῷ παντί.

E. Ξάνθιππος καὶ Πάραλος οἱ Περικλέους υἱοί, οὓς καὶ βλιττομάμμας ἐκάλουν. βλίτται γὰρ καὶ βλίττωνες οἱ εὐήθεις, μάμματα δὲ τὰ βρώματα, καὶ τὸ ἐσθίειν Ἀργεῖοι μαμμιᾶν ἔλεγον· ἐκ τούτων οὖν σύνθετον ὁ βλιττομάμμας, ὁ ἐσθίων εὐήθως, ὡς καὶ συκομάμμας ὁ συκοφάγος. ὁ δὲ Κλεινίας αὐθάδης οὕτως ὡς μηδενὶ τῶν συμβούλων προσέχειν.

P. 119. A. Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, Παρμενίδου μαθητής, φυσικὸς φιλόσοφος καὶ πολιτικὸς ὡς ἀληθῶς· διὸ καὶ πρὸς Περικλέα παραβάλλεται φαινομένως ὄντα πολιτικόν. τούτου Πυθόδωρος ἀκροατής, ὃς καὶ ἐν Παρμενίδῃ μνήμης ἠξίωται ὡς Ἀντιφῶντι τῆς συνουσίας ἐκείνης μεταδούς, παρ' οὗ Κέφαλος ὁ Κλαζομένιος μαθὼν διδάσκαλος γέγονε. Καλλίας δὲ Ἀθηναίων στρατηγὸς ἔνδοξός τε πολιτικὸς καὶ αὐτός.

A. τί οὖν διανοεῖ] ἐντεῦθεν τὸ δεύτερον τοῦ διαλόγου κεφάλαιον, τὸ πεῖθον μεταβαίνειν ἀπὸ τῆς φυσικῆς ἀρετῆς ἐπὶ τὴν πολιτικήν.

A. πότερον ἐᾶν] τὸ Ὁμηρικὸν νῦν παραφράζει ῥητόν·

νήπιος εἷς, ὦ ξεῖνε, λίην τόσον ἠὲ χαλίφρων,
ἠὲ ἑκὼν μεθίεις καὶ τέρπεαι ἄλγεα πάσχων.

πᾶς γὰρ μὴ μανθάνων ἢ φύσεως ἀντιπραττούσης πάσχει τοῦτο, καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος νήπιος καὶ ἠλίθιος· ἢ δύναται μέν, οἴεται δὲ ἀνωφελῆ εἶναι τα μανθανόμενα, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιτείνεται πρὸς αὐτά, καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος χαλίφρων καὶ μαινόμενος· ἢ οἴεται μὲν ὠφέλιμα εἶναι, ῥαθυμεῖ δὲ καὶ βλακεύει, καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος ἑκὼν μεθίων καὶ μὴ προσέχων τὸν νοῦν.

B. πράγματα] ἀντὶ τοῦ φροντίδας.

P. 120. A. B. ὀρτυγοτρόφον] εἰρωνικῶς. οὗτος ἐπὶ κύκλου τοὺς ὄρτυγας παριστὰς κόπτειν αὐτοὺς ἀλλήλους ἐδίδασκεν.

B. τὴν ἀνδραποδώδη τρίχα] παροιμίαν εἶναί φασιν οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἀρτιγενῶν πώλων, οἱ δὲ ἀπὸ εἴδους κουρᾶς προσηκούσης ἀνδραπόδοις, παρ' ὃ καὶ αἱ γυναῖκες τοὺς ἀπὸ δούλων ἐλευθέρους γεγονότας, οὔπω δὲ τὸ ἦθος μεταβαλόντας, ταύτην ἔτι ἔχειν τὴν τρίχα ἔλεγον σκώπτουσαι. οἱ δέ, ὅτι τὰς ἐν τῷ στήθει τρίχας ὁ Πλάτων μεταβαλὼν τὰς ἀνδραποδώδεις φρένας οὕτως ἐκάλεσεν.

B. ὅσα μαθήσεως] διττὴ ἡ τελειότης ἡμῖν, ἡ μὲν τοῦ λογικοῦ διὰ μαθήσεως γιγνομένη, ἡ δὲ τοῦ ἀλόγου δι' ἀσκήσεως τῶν βελτιόνων ἐθῶν.

E. Ἡρακλέους τε γένος καὶ Ἀχαιμένους] Ζεὺς-Δανάη, Περσεὺς-Ἀνδρομέδα Κηφέως, Ἀχαιμένης. Ζεὺς-ἄλλαι γυναῖκες· Ἀλκαῖος-Λαονόμη, Ἀμφιτρύων· Ἠλεκτρύων-Λυσιδίκη, Ἀλκμήνη· Ἀμφιτρύων-Ἀλκμήνη, Ἡρακλῆς.

P. 121. A. εἰς Εὐρυσάκη] Ζεὺς - Αἴγινα· Αἰακὸς - Ἐνδηΐς· Τελαμὼν - Περίβοια· Αἴας - Τέκμησσα, Εὐρυσάκης· διὰ μέσου πολλοὶ - πολλαί· Κλεινίας - Δεινομάχη, Ἀλκιβιάδης.

A. εἰς Δαίδαλον] Ζεὺς - Ἥρα· Ἥφαιστος - Γῆ· Ἐρεχθεὺς - Προκρίς· Μητίων - γυνή τις· Εὐπάλαμος - Ἀλκίππη· Δαίδαλος, διὰ μέσου πολλοὶ - πολλαί. Σωφρονίσκος - Φαιναρέτη, Σωκράτης.

B. Σαλαμῖνα] νῆσον πρὸς τῇ Ἀττικῇ καὶ πόλιν.

B. Αἴγιναν] νῆσον μίαν τῶν Κυκλάδων.

C. γενέθλιά ἐστιν ἡ δι' ἐνιαυτοῦ ἐπιφοιτῶσα τοῦ τεχθέντος ἑορτή, γενέσια δὲ ἡ δι' ἐνιαυτοῦ ἐπιφοιτῶσα τοῦ τεθνεῶτος μνήμη.

D. τοῦ κωμῳδοποιοῦ] ὃν Πλάτωνα καλεῖσθαί φασιν.

D. τροφοῦ] αὕτη Λάκαινα τὸ γένος ἦν, Λανικὴ καλουμένη.

E. ἑπτέτεις] ἢ διὰ τὸ τὸν λόγον τότε ἄρχεσθαι τελειοῦσθαι, ἢ διὰ τὸ τὸν Ζωροάστρην ζ' γενόμενον ἐτῶν σιωπῆσαι, εἶτα μετὰ λ' χρόνους ἐξηγήσασθαι τῷ βασιλεῖ τῆς ὅλης φιλοσοφίας, ἢ ὡς τῷ Μίθρᾳ οἰκεῖον τὸν ζ' ἀριθμόν, ὃν διαφερόντως οἱ Πέρσαι σέβουσιν.

E. δὶς ἑπτά] τότε γὰρ ὁ τέλειος ἐν ἡμῖν ἀποφαίνεται λόγος, ὡς Ἀριστοτέλης καὶ Ζήνων καὶ Ἀλκμαίων ὁ Πυθαγόρειος φασίν.

P. 122. A. Ζωροάστρης] ἀρχαιότερος ἑξακισχιλίοις ἔτεσιν εἶναι λέγεται Πλάτωνος· ὃν οἱ μὲν Ἕλληνα, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς ὑπὲρ τὴν μεγάλην θάλασσαν ἠπείρου ὡρμημένων [παῖδά] φασι, πᾶσάν τε σοφίαν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος ἐκμαθεῖν, τουτέστιν ἐπιτυχοῦς νοήματος· οὗ δὴ εἰς Ἑλληνικὴν φωνὴν μεταφραζόμενον τοὔνομα τὸν ἀστροθύτην δηλοῖ, τιμῆσαί τε αὐτὸν τὴν ἀνακεχωρηκυῖαν διαγωγὴν τῶν πολλῶν, καὶ δὴ τὴν τῶν ἐμψύχων ἀποχήν, συγγράμματά τε διάφορα καταλιπεῖν, ἐξ ὧν καὶ δείκνυσθαι τρία μέρη φιλοσοφίας εἶναι κατ' αὐτόν, φυσικόν, οἰκονομικόν, πολιτικόν.

B. ἕλξεις] ὅτι καὶ τὴν ἱματίων ἕλξιν, ὥς φησὶ Πλούταρχος, διαφερόντως Ἀλκιβιάδης ἐπετήδευεν.

C. σημείωσαι φιλονικίαν διὰ τοῦ ι, τὴν φιλίαν τῆς νίκης.

D. Μεσσήνης] ὡς Τυρταῖός φησι

Μεσσήνην ἀγαθὸν μὲν ἀροῦν, ἀγαθὸν δὲ φυτεύειν.

χώρα δέ ἐστιν αὕτη.

D. Εἵλωτες παρὰ Λακεδαιμονίοις οἱ νόθοι καὶ ἐξ αἰχμαλώτων δοῦλοι γενόμενοι, ἀπὸ τοῦ Ἕλους, πόλεως ἐν Πελοποννήσῳ·

καὶ Πτελεὸν καὶ Ἕλος καὶ Δώριον

φησὶν Ὅμηρος. καὶ εἱλωτεία ἡ δουλεία.

P. 123. A. ὁ μῦθος τοιοῦτος. λέων μὴ οἷός τε διὰ γῆρας θηρεύειν ὧν προσεποιεῖτο νοσεῖν, ἵνα δὴ τὰ θηρία πρὸς ἐπίσκεψιν ἰόντα παρ' αὐτὸν κατεσθίοι. δεινὴ δ' ἡ ἀλώπηξ οὖσα τὸν δόλον συνιδεῖν ἐφώρασε, καὶ τοῦ λέοντος

αὐτὴν ἀξιοῦντος εἰςελθεῖν πρὸς αὐτὸν ἔφη μὴ δύνασθαι εἰςιέναι· ὁρᾶν γὰρ ἴχνη μὲν εἰςιόντων, ἐξιόντων δ' οὔ.

B. ἀνδρὸς ἀξιοπίστου] περὶ Ξενοφῶντός φασι λέγειν αὐτόν· οὗτος γὰρ ἐν τῇ Ἀναβάσει ἱστόρησε τὰ Περσῶν, Κύρῳ συνανελθὼν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην.

C. Ἐρχιεὺς δῆμος ὑπὸ τὴν Αἰαντίδα φυλήν, ἢ ὥς τινες, Αἰγηίδα. Πλέθρον δέ ἐστι μέρος ἕκτον σταδίου· τοῦτο δὲ πήχεις ἔχει τετρακοσίους, ὧν τὸ ἕκτον πήχεις ἑξήκοντα ἓξ δίμοιρον, ὅ ἐστι τὸ πλέθρον.

E. Λεωτυχίδης ὁ κατὰ Μήδου στρατηγήσας. Ἀρχίδαμος, ἐφ' οὗ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Ἆγις δέ, ἐφ' οὗ ἐκράτησαν Λακεδαιμόνιοι.

P. 124. A. ἀλλ' ὦ μακάριε] ἐντεῦθεν τὸ τρίτον τοῦ διαλόγου κεφάλαιον, τὸ ἐκφαῖνον τὴν οὐσίαν ἡμῶν, καθ' ἣν ὑφεστήκαμεν.

D. παίζεις] ὅτι ἐπιμελείας δεῖσθαί φησιν ἑαυτόν, διὰ τοῦτο παίζειν λέγεται.

D. νώ γε] ἀγνοεῖ ἑαυτὸν ὁ Σωκράτης ἐνθουσιαστικῶς.

E. οἱ πράττειν τὰ πράγματα] ὅτι τὸ ὑλικὸν αἴτιον τῆς πολιτικῆς τὰ πρακτέα εἰσίν.

P. 125. A. τοῦτο ἀγαθός] ἐπὶ μὲν τῶν βαναύσων τοῦτο οὐκ ἄτοπον, ἐπὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἄτοπον τὸ εἶναι τὸν σοφὸν κατά τι ἀγαθόν.

B. ἄρχειν] ἐντεῦθεν τὸ εἶδος παραδίδωσι τοῦ πολιτικοῦ, ὅτι τὸ ἄρχειν.

C. κελευστῶν] τῶν περὶ τὰ ἄρμενα ἱσταμένων.

D. τίς οὖν αὐτή] ἐντεῦθεν τὸ πολιτικὸν ὅτι φρόνησις καὶ οὐ σοφία.

P. 126. C. ἆρ' οὖν φιλίαν] οὐχ ὡς βουλόμενος ὁ Σωκράτης καὶ αὐτὸς εἶναι τέλος τὴν φιλίαν, ταῦτα ἐρωτᾷ, ἀλλ' ὅτι ᾤετο τὸν νεανίσκον ταὐτὸν ὑπολαμβάνειν στοργὴν καὶ φιλίαν.

C. ὁμόνοιά ἐστι γνῶσις τῶν αὐτογνωστῶν.

C. ἀριθμούς] ἀριθμοί, ἀριθμητά, διωρισμένα.

D. πήχεως] πήχεις, μετρική, συνεχές.

D. σταθμοῦ] σταθμοί, στατική, ῥοπή· ὥςτε ἐκ τῶν Πλάτωνος τρίτον εἶδος ποσοῦ ῥοπή.

D. μὴ κάμῃς] πολλὰ ἠρώτησε· διὸ τὸν νέον διεγείρων λέγει μὴ κάμῃς.

E. ταλασιουργίας] τῆς ξαντικῆς. ταλασιουργία δὲ ἢ ὅτι τὰ λάσια ἐργάζεται, ἢ παρὰ τοὺς ταλάρους.

P. 127. A. κατὰ τὸν σὸν λόγον] ἀναγκαίως πρόςκειται διὰ τὰ ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἀποδεδειγμένα, μηδὲν διαφέρειν κατὰ τὰ πολεμικὰ τὸ θῆλυ τοῦ ἄῤῥενος.

A. ἦ ἄρα] κατὰ γὰρ τὸ προσεχὲς τέλος οὐχ ὁμονοεῖ ἀνὴρ καὶ γυνή, ἀλλὰ κατὰ τὸ πόῤῥω.

B. ἀντιλέγει ὁ Ἀλκιβιάδης τῷ Σωκράτει, ὅτι ἀλλ' εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι τὰ αὐτῶν πράττουσιν· ὁ δὲ Σωκράτης φησίν, ὅτι πάλαι ὑπὸ σοῦ ταῦτα ἐλέγετο, οὐκ ἄρτι γε.

P. 129. A. πότερον οὖν δὴ ῥᾴδιον τυγχάνειν] ὡς ῥᾴδιον παντὸς εἶναι τὸ λόγῳ διεξιέναι, παγχάλεπον δὲ τὸ ἔργῳ ἐπιχειρεῖν· καὶ γὰρ λέγεται

τὸ γνῶθι σαυτὸν ἐν λόγοις οὐδὲν μέγα,
ἔργῳ δὲ μόνος τοῦτ' ἐπίσταται θεός.

A. φαῦλος] ἀντὶ τοῦ εὐτελής.

A. ἀναθεὶς] τὸ γνῶθι σαυτὸν Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος ἀνέθηκεν. οἱ δέ φασιν, ὅτι Φημονόη ἡ προφῆτις.

B. ἐσμὲν αὐτοί] ἐντεῦθεν κατασκευάζει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἡ ψυχή ἐστι κατηγορικῶς.

B. ἔχε οὖν] ἡ ἐλάττων πρότασις ἐνθένδε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀργάνῳ χρῆται τῷ σώματι.

P. 130. A. ἢ οὖν ἄλλο τι] ἡ μείζων πρότασις, ἡ λέγουσα τὸ τῷ σώματι χρώμενον ψυχή ἐστιν.

C. σαφέστερον] οἶδεν ἐλλιπῆ τὸν ὅρον ὁ Σωκράτης. ὁ ῥᾴθυμος Ἀλκιβιάδης, ἴδε, τί λέγει.

P. 131. A. ὅςτις ἄρα] ἐκ τούτων δῆλον, ὡς τῶν τεχνιτῶν οἱ λόγοι οὐκ εἰσὶν ἀεὶ ἐν ψυχῇ, ἐκείνων δέ, ὧν μετὰ τὸν τοῦ σώματος χωρισμὸν οὐκ ἀπήλλακται.

B. σωφροσύνην λέγει Πλάτων τὴν φρόνησιν, ὡς ἀπὸ τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ κρείττω ἐπιστρέφουσαν, καὶ ἄλλως, ὅτι ἀντιστρέφουσιν ἀλλήλαις αἱ πολιτικαὶ ἀρεταί.

C. εἰ ἄρα τις] ἐντεῦθεν κατασκευάζει ὑποθετικῶς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἡ ψυχή ἐστιν.

P. 132. A. τοῦ μεγαλήτορος] παρῳδεῖ τὸ ἔπος·

δῆμος Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος.

εὐπρόςωπος δὲ κατὰ τὴν ὁλότητα, ἐπεὶ κατὰ τὸν καθ' ἕνα ἕκαστον αὐτοῦ εὐτελής.

E. κάτοπτρα] τὰ φυσικά, οἷον ὕαλον ἢ κέρας.

P. 133. C. ἆρ' οὖν μὴ γινώσκοντες] συλλογισμὸς δεικνύων, ὅτι ὁ ἑαυτὸν ἀγνοῶν οὐδὲ τὰ ἑαυτοῦ οἶδεν.

E. ὅςτις δὲ] ἐνταῦθα ἡ δευτέρα πρότασις τοῦ συλλογισμοῦ.

E. οὐκ ἄρα] τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἑαυτὸν ἀγνοῶν οὐκ ἔστι πολιτικὸς οὐδ' οἰκονομικὸς οὐδ' ἠθικός.

P. 134. B. εἰ δὴ μέλλεις] συλλογισμοῦ πρώτη πρότασις· ὁ τὰ τῆς πολιτείας μέλλων πράττειν ὀρθῶς ἀρετῆς τοῖς πολίταις μεταδίδωσιν.

C. δύναιτο δ' ἄν τις] δευτέρα πρότασις· οὐδεὶς ἀρετῆς τοῖς πολίταις μεταδιδοὺς δύναται μὴ ἔχειν ἀρετήν.

P. 135. C. D. ἵνα μὴ ὀνομάζωμεν] τῇ ἀποσιωπήσει ἐξογκοῖ τὸ πρᾶγμα, οἷον τὸ δουλοπρεπές.

D. τὸ μὲν σόν] ἐγὼ μὲν ἐραστής, σὺ δὲ ἐρώμενος.

E. πελαργοῦ] ἐπειδὴ τοὺς πελαργούς φασι γηράσαντας τοὺς γονεῖς ἀμοιβαίας κομιδῆς ἀξιοῦν, ἧς ἔτυχον ἐν τῇ νεοττείᾳ παρ' αὐτῶν.

SCHOLIA IN ALCIBIADEM SECUNDUM.

P. 140. D. ἐνεούς] ἀφώνους, κωφούς, ἐξεστηκότας, νωδούς, νωχελεῖς, μετεώρους.

P. 147. A. ἐπουρίσῃ] ἀποπέμψῃ, ἢ ὡς νῦν, ἐφορμήσῃ.

C. φθονερὸς ὁ ἐπὶ τοῖς εὐπραγοῦσιν ἀχθόμενος καθ' ἑαυτόν. ἔστι δὲ καὶ ὁ ἐπίφθονος φθονερός. διαφέρει δὲ βασκάνου· ὁ γὰρ βάσκανος ὑπὸ φθόνου καὶ συκοφαντεῖ καὶ κακηγορεῖ, ἀπὸ τοῦ βαβάκτου ἴσως. ἔστι δὲ βαβάκτης ὁ κράκτης καὶ μανιώδης.

D. τὸ φαῦλον ἐπὶ τεσσάρων ἐννοιῶν τάσσεται, κατ' ἐναντιότητα παραλαμβανομένων. ἐπὶ ἁπλότητος καὶ εὐηθείας Δημοσθένης „οὐ γὰρ εἰ φαύλοις ὑμεῖς προστάταις χρῆσθε"· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπαίνου Εὐριπίδης

φαῦλον, ἄκομψον, τὰ μέγιστ' ἀγαθόν·

ἐπὶ δὲ μεγέθους, φαῦλον στόμα ἀντὶ τοῦ μέγα· ἐπὶ δὲ μικρότητος εὐθέως ἐν ἀρχῇ τοῦ κατ' Ἀριστοκράτους. λέγουσι δὲ καὶ τὴν φαυλίαν ἐλαίαν μικρόκαρπον οὖσαν οὕτως ὀνομάζεσθαι. ἐκνενίκηκε μέντοι τὴν παλαιὰν χρῆσιν ἡ εἰς τὸ κακὸν μετάληψις· φαῦλον γὰρ οἱ πλεῖστοι τὸ κακὸν ἐξακούουσιν.

P. 149. A. δωροδόκοι καὶ οἱ δῶρα λαμβάνοντες καὶ οἱ δῶρα διδόντες. Δημοσθένης ἐν Φιλιππικῷ ἐπὶ τοῦ Ζελείτου Ἀρθμίου ἔφη δωροδόκος, ὅπερ ἐν ἴσῳ κεῖται τῷ δῶρα διδούς. ἐπὶ δὲ τοῦ δῶρα λαμβάνειν πολλὴ ἡ παράθεσις, ὥςπερ καὶ ἐνταῦθα.

SCHOLIA IN CHARMIDEM.

P. 153. A. *Ποτίδαια πόλις Θρᾴκης ἐν Μακεδονίᾳ, κτίσμα Κορινθίων.* 𝔄.

A. ἀντικρὺ παρὰ μὲν Ὁμήρῳ ἐστὶ τὸ κατ' εὐθὺ καὶ ἐξ ἐναντίας,

ἀντικρὺ δὲ παραὶ λαπάρην διάμησε χιτῶνα
ἔγχος·

καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ ὁμοίως· „οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι, καὶ ἀντικρὺ διέξοδον εἰς τὸ ἔξω.“ παρὰ Δημοσθένει δὲ ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους ἀντὶ τοῦ φανερῶς· „γράψας, ὥσπερ νῦν ἐγὼ τοῖς ῥήμασιν, οὕτως ἀντικρύ.“ καὶ Θουκυδίδης ἐν τῇ ὀγδόῃ „σωφροσύνην λαβοῦσαι αἱ πόλεις καὶ ἄδειαν τῶν πραττομένων ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικρὺ ἐλευθερίαν,“ τὴν φανερὰν λέγων. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ταχέως καὶ ὁλοσχερῶς. Ὅμηρος·

Ἕκτωρ Αἴαντος δόρυ μείλινον ἄγχι παραστάς
πλῆξ' ἄορι μεγάλῳ, αἰχμὴν παρὰ καυλὸν ὄπισθεν,
ἀντικρὺ δ' ἀπάραξε.

καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου·

ἀντικρὺ δ' ἁπαλοῖο δι' αὐχένος ἤλυθ' ἀκωκή. [Conf. Etym. M. p. 104. Schol. ad Aristoph. Plut. 134. Apoll. Rhod. III. 493.]

C. ἐπιεικῶς] ἱκανῶς, ἐπίπαν, φιλικῶς, εὐγνωμόνως καὶ ἐπιμελῶς· ἔσθ' ὅτε καὶ ἀντὶ τοῦ συνεχῶς. καὶ ἐπιεικὴς ὁ μέτριος.

D. ἄδην] ἅλις, εἰς κόρον, ἱκανῶς, δαψιλῶς, ἀρκούντως.

P. 154. B. παροιμία, λευκὴ στάθμη, ἐπὶ τῶν ἄδηλα ἀδήλοις σημειουμένων, κἂν τούτῳ μηδὲν συνιέντων. ἡ γὰρ ἐν τοῖς λευκοῖς λίθοις στάθμη λευκὴ οὐδὲν δύναται δεικνύναι, διὰ τὸ μὴ παραλλάττειν καθάπερ ἡ διὰ τῆς μίλτου γινομένη, ὡς Σοφοκλῆς Κηδαλίωνι

τοῖς μὲν λόγοις τοῖς σοῖσιν οὐ τεκμαίρομαι,
οὐ μᾶλλον ἢ λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη.

ἔστι δὲ στάθμη σπάρτος τεκτονική. κατ' ἔλλειψιν δὲ εἴρηται ἡ παροιμία· διὸ καὶ ἀσαφὴς ἐγένετο. τὸ δὲ ὅλον ἐστὶ τοιοῦτον· ἐν λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη. [Conf. Casaub. ad Theophr. c. 3. Davis. ad Maxim. Tyr. p. 588. Zenob. Proverb. Cent. IV. 89.]

P. 155. D. τότε δὴ —] ἀπόλοιο δῆτ', ὦ Πλάτων, οὕτως ἐπιβούλως ψυχαῖς ἀφελέσι τὸν λόγον προσενεγκών. 𝔄.

P. 159. B. οὐ τῶν καλῶν —] ἐπηρεάζεις τῷ λόγῳ, ὦ Σώκρατες, σοφιστικῶς τὸν καλὸν παρακρουόμενος Χαρμίδην. εἰ γὰρ καὶ μὴ ἱκανῶς τὸν περὶ σωφροσύνης ἀποδέδωκε λόγον, ἀλλ' οὖν οὐχὶ καὶ ὅλῳ καὶ παντὶ διαφέροντα. μέρος γοῦν καὶ τὸ ἡσυχῇ τι καὶ κοσμίως πράττειν σωφροσύνης. ἡσυχῇ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀταράχως φημί· σὺ δὲ ὁμωνύμως τὸ ἡσυχῇ ἀντὶ τοῦ νωθρῶς ἐκδεχόμενος δῆλος εἶ σοφιστεύων τὴν ἐπιχείρησιν. 𝔄.

P. 161. E. στλεγγίς] ξύστρα· τὸ πάλαι δὲ ἡ τοῦ καλάμου κόμη παρὰ Λάκωσιν, ᾗ ἀπεμάσσοντο. στλεγγίσματα δὲ τὰ περιξύσματα. κυρίως δὲ καλάμιναι ξύστραι. ὁ δὲ Θυατειρηνὸς στλεγγίδα μὲν τὴν ξύστραν, στλαγγίδα δὲ τὸ χρυσοῦν στεφάνιον.

P. 163. B. ἐπ' οἰκήματος] ἐπὶ τοῦ δεσμωτηρίου, ὡς Λυσίας, ἢ ἐπὶ πορνείου, ὡς Ἀττικοί.

P. 165. A. παροιμία· ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα, ἐπὶ τῶν ῥᾳδίως ἐγγυωμένων καὶ κακῶς ἀπαλλαττόντων. λέγουσι δ' αὐτὸ ἐν Δελφοῖς ἀναγεγράφθαι. οἱ δὲ εἶπον αὐτὴν οὐχ οὕτως ἔχειν, ἀλλὰ μόνον ἐγγύη ἄτη· καὶ παρέχουσι μάρτυρα τούτου Κρατῖνον τὸν νεώτερον λέγοντα

εἰς ἐγγύας τρεῖς εἰςπεσὼν ἀνῃρέθην.
— οὔπω τότ' ἐν Δελφοῖσιν ἦν τὰ γράμματα
τὴν ἐγγύην ἄτην [λέγοντ'; — ἦν,] ἀλλ' ἐγὼ
φιλέταιρον εἶχον ἦθος.

ὅτι δέ ἐστιν ἐν Δελφοῖς „ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα“ δῆλον ποιεῖ Πλάτων Χαρμίδῃ, λέγων „ὃ δή μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερα γράμματα ἀναθέντες, τό τε μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα.“

E. λογιστική ἐστι θεωρία τῶν ἀριθμητῶν, οὐχὶ δὲ τῶν ἀριθμῶν μεταχειριστική, οὐ τὸν ὄντως ἀριθμὸν λαμβάνουσα, ἀλλ' ὑποτιθεμένη τὸ μὲν ἓν ὡς μονάδα, τὸ δὲ ἀριθμητὸν ὡς ἀριθμόν, οἷον τὰ τρία τριάδα εἶναι καὶ τὰ δέκα δεκάδα· ἐφ' ὧν ἐπάγει τὰ κατα ἀριθμητικὴν θεωρήματα. θεωρεῖ οὖν τοῦτο μὲν τὸ κληθὲν ὑπ' Ἀρχιμήδους βοεικὸν πρόβλημα, τοῦτο δὲ μηλίτας καὶ φιαλίτας ἀριθμούς, τοὺς μὲν ἐπὶ φιαλῶν, τοὺς δὲ ἐπὶ ποίμνης· καὶ ἐπ' ἄλλων δὲ γενῶν τὰ πλήθη τῶν αἰσθητῶν σωμάτων σκοποῦσα, ὡς περὶ τελείων ἀποφαίνεται. ὕλη δὲ αὐτῆς πάντα τὰ ἀριθμητά· μέρη δὲ αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ καὶ Αἰγυπτιακαὶ καλούμεναι μέθοδοι ἐν πολλαπλασιασμοῖς καὶ μερισμοῖς, καὶ αἱ τῶν μορίων συγκεφαλαιώσεις καὶ διαιρέσεις, αἷς ἰχνεύει τὰ κατὰ τὴν ὕλην ἐμφωλευόμενα τῶν προβλημάτων τῇ περὶ τοὺς τριγώνους καὶ πολυγώνους πραγματείᾳ. τέλος δὲ αὐτῆς τὸ κοινωνικὸν ἐν βίῳ καὶ χρήσιμον ἐν συμβολαίοις, εἰ καὶ δοκεῖ περὶ τῶν αἰσθητῶν ὡς τελείων ἀποφαίνεσθαι. (Conf. Schulz. interpret. Germ. Diophant. p. XLVII.)

E. γεωμετρία ἐστὶν ἐπιστήμη θεωρητικὴ μεγεθῶν καὶ σχημάτων, καὶ τῶν περιοριζουσῶν καὶ περατουσῶν ταῦτα ἐπιφανειῶν καὶ γραμμῶν, τῶν τε ἐν τούτοις παθῶν καὶ σχέσεων, καὶ ἐνεργειῶν ἐν μορφαῖς, καὶ κινήσεων ἐν ποιότησι. πάθη μὲν οὖν λέγεται τὰ περὶ τὰς διαιρέσεις, σχέσεις δὲ οἱ τῶν μεγεθῶν πρὸς ἄλληλα λόγοι καὶ θέσεις καὶ καθ' αὑτὰ ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν αὐτοῖς καὶ πρὸς ἄλληλα συγκρίνουσιν.

P. 166. C. πολλοῦ δεῖ] ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς. Clark. Gaisf.

P. 167. A. τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι] ἐπὶ τῶν τελείως τι πραττόντων. τὰς γὰρ τρίτας σπονδὰς καὶ τὸν τρίτον κρα-

τῆρα ἐκίρνων τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι. τέλειος γὰρ ὁ τρία ἀριθμός, ἐπειδὴ καὶ ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τέλος ἔχει, καὶ πρῶτος οὗτος τῶν ἀριθμῶν ἀρτιοπέριττος. τέλειος δὲ καὶ ὁ Ζεύς, ὥςτε κατὰ λόγον τρίτον τῷ Διὶ σπένδεταί τε καὶ ὁ κρατὴρ τρίτος τίθεται. Σοφοκλῆς Ναυπλίῳ

καὶ Διὸς σωτηρίου
σπονδὴ τρίτου κρατῆρος,

καὶ Πλάτων Πολιτείαις καὶ ἐνταῦθα.

P. 175. C. ἀμωςγέπως] τοῦτο ἐν ἴσῳ τῷ καθ' ὁντινοῦν τρόπον. ἔνιοι τὸ μετρίως. παρὰ Πλάτωνι τὸ ἐκ παντὸς τρόπου.

P. 176. B. ὁσημέραι] διὰ παντός, πάντοτε, καθ' ἡμέραν.

SCHOLIA IN LACHETEM.

P. 180. B. παρακαλεῖς] ἀντὶ τοῦ καλεῖς εὐχρήστως ἄγειν. 𝔄.

P. 183. E. στύραξ] κέντρον, κέρας, ἐπιδορατίς.

P. 187. B. ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος] ἐπὶ τῶν ἐπισφαλέστερον καὶ ἐν ἀλλοτρίοις κινδυνευόντων· Κᾶρες γὰρ δοκοῦσι πρῶτοι μισθοφορῆσαι, ὅθεν καὶ εἰς πόλεμον αὐτοὺς προέταττον. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τοὺς μικροὺς στρατιώτας τινὲς Καρίωνας προςηγόρευον· καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ δὲ „ἐν Καρὸς αἴσῃ" ἐν τῷ τυχόντι τινὲς ἀκούουσι. μέμνηται δ' αὐτῆς Ἀρχίλοχος λέγων·

καὶ δὴ 'πίκουρος ὥςτε Κὰρ κεκλήσομαι,

καὶ Ἔφορος ἐν α' ἱστοριῶν, καὶ Φιλήμων ἐν Γάμῳ·

ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον οἶδα, δέσποτα,

καὶ Εὐριπίδης Κύκλωπι·

δράσω τάδ'· ἐν ** Καρὶ κινδυνευτέον.

καὶ Κρατῖνος Βουκόλοις·

ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον· ἐν ἐμοὶ δὴ δοκεῖ
πρώτῳ πειρᾶσθαι.

καὶ Πλάτων ἐνταῦθα. 𝔄: ἐν τῷ Καρὶ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ δούλῳ· καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ Καρῶν καὶ Θρακῶν τοὺς δούλους ἐποιοῦντο, ἔνθεν τοὺς δούλους Κᾶρας ὠνόμαζον καὶ Θρᾷκας, καὶ τὰς δούλας Θρᾴττας καὶ Καείρας.

B. παροιμία, ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν, ἐπὶ τῶν τὰς πρώτας μαθήσεις ὑπερβαινόντων, ἁπτομένων δὲ τῶν μειζόνων καὶ ἤδη τῶν τελειοτέρων. κέχρηται δὲ αὐτῇ Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶνι καὶ Πλάτων ἐν Γοργίᾳ, λέγων „τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν ἐπιχειρεῖν μανθάνειν," καὶ ἐνταῦθα.

P. 191. C. γεῤῥοφόροις] τὰ σκεπάσματα πάντα οἱ Ἀττικοὶ γέῤῥα ἔλεγον. τινὲς δὲ δερμάτινα σκεπάσματά τινα καὶ Περσικά, οἷς ἀντὶ ἀσπίδων ἐχρῶντο. οἱ δὲ γέῤῥα τὰς σκηνάς φασι, καὶ γεῤῥοφόρους τοὺς τὰ εἰρημένα φέροντας.

P. 192. C. ἡμῖν αὐτοῖς] ἀντὶ τοῦ ἀλλήλοις. 𝔄.

P. 196. D. οὐκ ἂν πᾶσα ὗς γνοίη] κἂν κύων κἂν ὗς γνοίη, ἐπὶ τοῦ ῥᾳδίου καὶ εὐγνώστου, ὥςτε καὶ τὰ ἀμαθέστατα ζῶα καταμαθεῖν.

P. 197. A. μῶρον] Ἀττικοὶ οὕτως τὸν μῶρον προπερισπωμένως. 𝔄.

C. Αἰξωνή] δῆμος Κεκροπίδος, καὶ Αἰξωνεῖς οἱ ἐκεῖθεν, οἳ καὶ βλάσφημοι ἐκωμῳδοῦντο εἶναι· παρ' ὃ καὶ αἰξωνεύεσθαί φασι τὸ βλασφημεῖν· ὃ καὶ ἡ Πλατωνικὴ ῥῆσις δηλοῖ. 𝔄: ἀντὶ τοῦ ὑπερήφανον· οἱ γὰρ Αἰξωνεῖς εἰς ὑπερηφανίαν ἐσκώπτοντο. (Cfr. Harpocrat. s. v. *Αἰξωνή*, et Ruhnk. ad Tim. p. 15.)

SCHOLIA IN LYSIN.

P. 203. A. Ἀκαδημίας] Ἀθήνησι προάστειον γυμνάσιον ἀλσῶδες, ἀπό τινος Ἀκαδήμου ἥρωος ὀνομασθέν.

P. 205. C. κέλησι] ἄζυξιν ἵπποις.

C. κρονικώτερα] ἢ τὰ ἀρχαιότερα καὶ παλαιά, ἢ τὰ εὐήθη.

D. πρὸ τῆς νίκης ᾄδεις τὸ ἐγκώμιον] ἐπὶ τῶν τὰ πράγματα προλαμβανόντων.

P. 206. D. Ἑρμαῖα] ἓν τῶν Ἑρμοῦ ἐπιτηδευμάτων καὶ ἡ παλαιστρική. ἐπεὶ οὖν παλαίστρα ἡ διατριβή, εἰκὸς τοὺς αὐτόθι φοιτῶντας νέους Ἑρμῇ ἀπαρχομένους τῆς τιμῆς, καθότι ἔφορος τῆς παλαιστρικῆς, Ἑρμαῖα τὴν τελετὴν ὀνομάζειν. λέγεται δὲ καὶ παίδων οὕτως ἀγὼν παρὰ Συρακοσίοις, ὥς φησι Διογενιανός. 𝔄.

E. ἀστραγαλίζειν] τὸ ἀστραγάλοις παίζειν, ὅπερ καὶ ἀστρίζειν ἔλεγον, ἐπεὶ καὶ τοὺς ἀστραγάλους ἄστριας ἐκάλουν. Καλλίμαχος·

ζορκός τοι, φίλε κοῦρε, Λιβυστίδος αὐτίκα δώσω
νεοσμήκτους ἄστριας.

ἔνιοι δὲ ἀστρίχους φασίν. παίζεται δὲ ἀστραγάλοις τέσσαρσιν, καὶ εἷς ἕκαστος ἀστράγαλος πτώσεις ἔχει τέσσαρας ἐξ ἑβδομάδος κατὰ ἀντίθετον συγκειμένας ὥςπερ ὁ κύβος· ἔχει δὲ ἀντικείμενα μονάδα καὶ ἑξάδα, εἶτα τριάδα καὶ τετράδα· ἡ γὰρ δυὰς καὶ πεντὰς ἐπὶ τῶν κύβων μόνων παραλαμβάνεται διὰ τὸ ἐκείνους ἐπιφανείας ἔχειν ἕξ. εἰσὶ δὲ αἱ σύμπασαι τῶν ἀστραγάλων πτώσεις ὁμοῦ τεσσάρων παραλαμβανομένων πέντε καὶ τριάκοντα. τούτων δὲ αἱ μὲν θεῶν εἰσὶν ἐπώνυμοι, αἱ δὲ ἡρώων, αἱ δὲ βασιλέων, αἱ δὲ ἐνδόξων ἀνδρῶν, αἱ δὲ ἑταιρίδων· αἱ δὲ ἀπό τινων συμβεβηκότων ἤτοι τιμῆς ἕνεκα ἢ χλεύης προςηγόρευνται. λέγεται δέ τις ἐν αὐταῖς Στησίχορος καὶ ἑτέρα Εὐριπίδης, Στησίχορος μὲν ὁ σημαίνων τὴν ὀκτάδα, ἐπεὶ ὁ ἐν Ἱμέρᾳ τοῦ μελοποιοῦ τάφος ἐξ ὀκτὼ γωνιῶν συνέκειτο, Εὐριπίδης δὲ ὁ τὸν τεσσαράκοντα· εἷς γὰρ Εὐριπίδης τῶν τεσσαράκοντα Ἀθήνησι προστατῶν τῶν μετὰ τὴν τῶν λ' τυράννων καταστασθέντων κατάλυσιν. τῶν δὲ βόλων ὁ μὲν τὰ ἓξ δυνάμενος Κῷος καὶ ἑξίτης ἐλέγετο, Χῖος δὲ ὁ τὸ ἓν καὶ κύων. λέγεται δέ τις καὶ παροιμία ἀπὸ τούτου, οἷον Χῖος παραστὰς Κῷον οὐκ ἐάσω, ἀφ' οὗ καὶ Στράττις Λημνοπέδᾳ·

Χῖος παραστὰς Κῷον οὐκ ἐᾷ λέγειν.

ἔπαιζον δὲ ἀστραγάλοις καὶ πολλοῖς καθάπερ καρύοις καὶ ὀλίγοις, τοῦ δὲ εἴδους τῶν πολλῶν τὸ μὲν ἀρτιασμὸν ἔλεγον, τὸ δὲ τρόπα, τὸ δὲ ὤμιλλαν. ἀρτιασμὸς μὲν οὖν ἐστὶ τὸ δραξάμενον ἀστραγάλων ἢ τινων ἄλλων ἐξετάζειν τὸν

συμπαίζοντα πότερον ἀρτίους ἢ περισσοὺς κατέχει. Ἀριστοφάνης Πλούτῳ·

στατῆρσι δ' οἱ θεράποντες ἀρτιάζομεν.

τρόπα δ' ἐστὶν ἡ εἰς βόθυνον ἐκ διαστήματος βολή. Κρατῖνος Πυλαίᾳ·

ἢ Διονυσίοις ἀκύλοις παίζουσ' ἀνέμενοι τρόπα.

ἡ δὲ ὤμιλλά ἐστιν, ὅταν περιγράψαντες κύκλον ἐπιῤῥίπτωσιν ἀστραγάλους ἤ τι ἄλλο, ὡς τῇ μὲν ἐντὸς βολῇ νικώντων τῇ δὲ ἐκτὸς ἡττωμένων. Εὔπολις Χρυσῷ γένει μεταφέρων ἐπὶ τὴν ἐκ κυκλώπων κατάκλισιν τοὔνομα οὕτως φησίν· ἔπειτ' εἴσειμι ἐνθάδε μείνας εἰς ὤμιλλαν κἂν μὴ μετίῃ. 𝔄.

P. 206. E. παιδιά τις τὸ ἀρτιάζειν, ἐν ᾗ τοὺς ἀρτίους καὶ περισσοὺς ἀριθμοὺς καταστοχάζονται. σημαίνει δὲ καὶ τὸ πληροῦν καὶ συντελεῖν. 𝔄. [Cfr. Beier. ad Cic. Offic. III. 19. p. 331.]

E. φορμίσκων] καλαθίσκων. 𝔄: πλεκτῶν ἀγγείων ἤτοι σπυρίδων. φορμίον δὲ πλέγμα τι ψιαθῶδες παρ' Ἱππώνακτι.

P. 207. B. ἐπηλυγισάμενος] ἐπισκιασάμενος, ἐπικρυψάμενος· λύγη γὰρ ἡ σκιά.

D. παιδοτρίβην] ἀλείπτην, γυμναστήν.

P. 208. A. ὀρικοῦ] τοῦ ἡμιονικοῦ· ὀρεὺς γὰρ ὁ ἡμίονος.

P. 209. B. ψῆλαι] τὸ ἄνευ πλήκτρου τῷ δακτύλῳ τὰς χορδὰς ἐπαφᾶσθαι. 𝔄.

P. 216. A. ὥς γε οὑτωσὶ ἀκοῦσαι] ἀντὶ τοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ἀκοήν, κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην ἔντευξιν. 𝔄.

A. ἀλλόκοτον] ἐξηλλαγμένον καὶ ἰδιότροπον.

C. τὸ καλὸν φίλον] ἐπὶ τῶν τὸ συμφέρον αἱρουμένων.

SCHOLIA IN HIPPARCHUM.

P. 226. C. συλλήβδην] λείπει τὸ εἰπεῖν, ὃ προσυπακουστέον. 𝔄.

P. 228. B. Φιλαΐδαι δῆμος Αἰγηΐδος.

P. 229. A. στεῖχε] ἴθι, πορεύου.

A. Στειριά] δῆμος Πανδιονίδος, ἀφ' οὗ ἡ ὁδὸς οὕτω καλεῖται.

C. διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς ἀτιμίαν] Θουκυδίδης οὕτω φησίν. 𝔄.

D. τέως] δηλοῖ τὸ πρὸ τοῦ. Δημοσθένης· „ὁ τέως προσκυνῶν τὴν θόλον." Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις·

ἃ 'γὼ μόλις
στεφανηπλοκοῦσ' ἔβοσκον ἐν ταῖς μυῤῥίναις,
τέως μὲν οὐκ ἄν

Ζωΐλος ἐν τῷ εἰς Πολύφημον ἐγκωμίῳ· „οὕτω γὰρ ὡμογνωμόνησαν οἱ θεοὶ περὶ τῆς τιμωρίας ταύτης, ὥστε πάντοθεν Ὀδυσσεὺς τέως ὁ σωζόμενος καὶ τὰς ναῦς ἀκεραίους περιποιούμενος περιώφθη μετὰ τὴν ἀρὰν ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς." ἐν δὲ τοῖς Ἀριστοφάνους Τελμισσεῦσιν ἀντὶ τοῦ πρότερον κεῖται·

οὐ γὰρ τίθεμεν τὸν ἀγῶνα τόνδε τὸν τρόπον
ὥςπερ τέως ἦν, ἀλλὰ καινῶν πραγμάτων.

ἐν δὲ τῇ Εἰρήνῃ ὁ αὐτὸς ἀντὶ τοῦ ἐν τοσούτῳ κέχρηται, περὶ Ὑπερβόλου λέγων·

ἀπορῶν ὁ δῆμος ἐπιτρόπου καὶ γυμνὸς ὢν
τοῦτον τέως τὸν ἄνδρα περιεζώσατο.

καὶ ἔτι ἐν τῇ Εἰρήνῃ εὕρηται ἀντὶ τοῦ ἕως· λέγει δὲ ὁ ἱπποκομῶν τὸν κάνθαρον

ἔρειδε, μὴ παύσαιο μηδέποτ' ἐσθίων
τέως, ἕως αὐτὸν λάθῃς διαῤῥαγείς.

καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας ἀντὶ τοῦ ἕως· „ἀντὶ δὲ τοῦ Εὔβοιαν ἀποδοθῆναι περὶ Δρυμοῦ καὶ τῆς πρὸς Πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅπλων ἐξερχόμεθα. τέως δ' ἦσαν ἔσω οἱ Φωκεῖς, οὐδέποτ' ἐποιήσαμεν." παρὰ δὲ Φερεκύδῃ καὶ τοὔνομα τῆς Ἰωνικῆς πόλεως, λέγω δὲ τῆς Τέω, κείμενον εὗρον, ὅθεν ἦν Ἀνακρέων ὁ μελοποιός, ἀπὸ τοῦ τέως. ὁ γὰρ Ἀθάμας, φησίν, ἀναχωρῶν ἐκ τῆς χώρας, εὑρὼν Ἄρεαν τὴν θυγατέρα ἀθύρουσαν καὶ λίθους συμφοροῦσαν τοὺς νῦν ὄντας ἐν Τέῳ, ἤρετο ταύτην τί ποιεῖς; ἡ δὲ εἶπε „τέως σὺ ἐζήτεις ἵνα πόλιν κτίσῃς, εὗρον·" ἀφ' οὗ ἀνακινηθεὶς τὴν πόλιν ὠνόμασε Τέω. καὶ ἀντὶ τοῦ ἵνα, καὶ ὡς, καὶ μέχρι τούτου, καὶ ἔμπροσθεν. ἀντίκειται δὲ τῷ τέως τὸ ἐν ὅσῳ.

E. ἀναθέσθαι] ἐπὶ τῶν πεσσῶν ἔλεγον οἱ παίζοντες· οὓς γὰρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησαν, τούτους ἀνετίθεσαν. Ἄλλως· ἀναθέσθαι ἀθετῆσαι.

SCHOLIA IN MENEXENUM.

P. 235. C. ἐξ ὑπογυίου] ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἀπερισκέπτως, παραυτά.

C. αὐτοσχεδιάζειν] αὐτομάτως, ἀσκέπτως εἰπεῖν.

E. Ἀσπασίαν] αὕτη Ἀξιόχου, Μιλησία, γυνὴ Περικλέους, παρὰ Σωκράτει πεφιλοσοφηκυῖα, ὡς Διόδωρος ἐν τῷ περὶ Μιλήτου συγγράμματι φησίν. ἐπεγήματο δὲ μετὰ τὸν Περικλέους θάνατον Λυσικλεῖ τῷ προβατοκαπήλῳ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔσχεν υἱὸν ὀνόματι Ποριστήν, καὶ τὸν Λυσικλέα ῥήτορα δεινότατον κατεσκευάσατο, καθάπερ καὶ Περικλέα δημηγορεῖν παρεσκεύασεν, ὡς Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς ἐν διαλόγῳ Καλλίᾳ καὶ Πλάτων ὁμοίως Πεδήταις. Κρατῖνος δὲ Ὀμφάλη τύραννον αὐτὴν καλεῖ, χείρων Εὔπολις Φίλοις· ἐν δὲ Προςπαλτίοις Ἑλένην αὐτὴν καλεῖ· ὁ δὲ Κρατῖνος καὶ Ἥραν, ἴσως ὅτι καὶ Περικλῆς Ὀλύμπιος προςηγορεύετο. ἔσχε δὲ ἐξ αὐτῆς ὁ Περικλῆς νόθον υἱόν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐτελεύτα τῶν γνησίων προαποθανόντων, ὡς Εὔπολις Δήμοις.

P. 236. A. Ῥαμνοῦς] δῆμος Αἰαντίδος, ἐξ οὗ οὗτος.

P. 237. D. βοτά] τὰ βοσκήματα. κατὰ πάντων δὲ χερσαίων καὶ πτηνῶν καὶ ἐνύδρων λέγεται ζώων, ὅσα βόσκεται.

P. 239. E. ὁ δὲ υἱός] τὸν Καμβύσην φησίν.

P. 240. A. Σάρδεις] πόλις Λυδίας.

B. Ἐρέτρια] πόλις Εὐβοίας.

C. Μαραθών] τόπος τῆς Ἀττικῆς, ἀπέχων τῶν Ἀθη-

νῶν σταδίους τριακοσίους, τῇ φύσει τραχύς, δυςίππαστος, ἔχων ἐν ἑαυτῷ πηλούς, τενάγη, λίμνας.

C. τῇ ὑστεραίᾳ] νόμος γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἄλλως ἐξάγειν εἰς πόλεμον, εἰ μὴ πανσέληνος ᾖ.

P. 241. A. Σαλαμίς] πρὸς τῇ Ἀττικῇ νῆσός τε καὶ πόλις. Ἀρτεμίσιον δὲ ἄκρα τῆς Εὐβοίας, ἡ τείνουσα ἐπὶ θάλασσαν. ἕτερος δὲ αὐλὼν παράκειται τῇ θαλάσσῃ, ἐν ᾧ ἡ ναυμαχία ἐγένετο.

C. Πλαταιαὶ πόλις Βοιωτίας.

D. Εὐρυμέδων ποταμὸς Παμφυλίας.

P. 242. A. Τάναγρα πόλις Βοιωτίας.

E. Σικελίαν] ἰστέον δέ, ὅτι Ἄλεξις ὁ κωμικός φησι·
τῶν ἑπτὰ νήσων, ἃς δέδειχεν ἡ φύσις
θνητοῖς μεγίστας, Σικελία μέν, ὡς λόγος,
ἐστὶν μεγίστη, δευτέρα Σαρδώ, τρίτη
Κύρνος, τετάρτη δ' ἡ Διὸς Κρήτη τροφός,
Εὔβοια πέμπτη στενοφυής, ἕκτη Κύπρος·
Λέσβος δὲ τάξιν ἑβδόμην λαχοῦσ' ἔχει.

Σικελία δ' ἐκλήθη ἀπὸ Σικελοῦ τοῦ βασιλεύσαντος Αὐσόνων, οἳ ὑπὸ Ἰαπύγων ἐξαναστάντες διέβησαν εἰς τὴν πάλαι Σικανίαν καλουμένην.

P. 243. A. Ἑλλήςποντον] Ἀθάμαντος γυναῖκες Νεφέλη καὶ Ἰνώ. αὕτη ἐπιβουλεύουσα Φρίξῳ καὶ Ἕλλῃ, τοῖς ἐκ Νεφέλης τούτου παισί, πείθει τοὺς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντας εἰς Δελφοὺς διὰ τὸν λιμὸν εἰπεῖν, ὅτι παύσεσθαι τοῦτον ὁ Ἀπόλλων εἶπεν, εἰ Φρίξον αὐτῷ σφαγιάσειεν. Νεφέλη δὲ μαθοῦσα τοῦτο λαμβάνει παρ' Ἑρμοῦ κριόπρωρον πλοῖον ὑπόχρυσον, ἐμβάλλει τε τοὺς παῖδας ἐν αὐτῷ πλεῖν καὶ φεύγειν. τῶν δὲ κατὰ τὴν μεταξὺ Σιγείου καὶ Χεῤῥονήσου γενομένων θάλασσαν, ἡ Ἕλλη ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸν βυθὸν ὤλισθε, καὶ τῷ πελάγει τοὔνομα δίδωσιν αὐτῆς.

C. Μιτυλήνη] πόλις ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ.

E. Ἐλευσίς] δῆμος καὶ πόλις Ἀττικῆς.

P. 245. D. ἐντέτηκε] ἐγκεκόλληται, πέπηγεν.

E. Κόρινθος] πόλις ἐν Πελοποννήσῳ, κειμένη ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ. Λεχαιὸν δὲ ἐπίνειον Κορινθίων, ὥσπερ ὁ Πειραιεὺς Ἀθηναίων. εἰς τούτους δὲ τοὺς τόπους ἀπεδίδρασκον οἱ οἰκέται.

SCHOLIA IN POLITICUM.

P. 257. A. Εἶεν] ἄγε δή. ἢ συγκατάθεσις μὲν τῶν εἰρημένων, συναφὴ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα· ἢ ἀναφώνημα ὅμοιον τοῦ ἀλλά.

D. τὸν μέν] τὸν Θεαίτητον.

D. τοῦ δ'] τοῦ νέου Σωκράτους.

P. 260. C. ὅτι αὐτοπώλης πᾶς ὁ τὸ ἴδιον ἐργόχειρον ἢ οἶνον ἢ σῖτον ἐξ οἰκείου γεωργίου πιπράσκων, ὁ δὲ παρὰ τούτων ἀγοράζων ἤτοι ὠνούμενος καὶ πιπράσκων ἄλλοις κάπηλος λέγεται. 𝔄.

P. 261. D. ὅτι ἄλλο βοηλάτης καὶ ἄλλο βουφορβός, καὶ ἄλλο ἱπποκόμος καὶ ἄλλο ἱπποτρόφος. 𝔄.

P. 265. B. νεαλὴς ὁ πρόσφατος. κυρίως δὲ ἐπὶ τῶν ἁλσὶ παττομένων ἡ λέξις. ἔστι δὲ καὶ ὁ νεωστὶ ἑαλωκὼς ἰχθύς, καὶ δὴ καὶ ὁ νεωστὶ ἁλισθείς. (Cfr. Hesych. Etym. M. et Ammonius.)

P. 280. C. πιλητικήν] τὴν ἐξ ἐρίων πίλησιν.

P. 285. A. κομψός] τωθαστής, γελοιαστής, σκωπτικός, ἢ καλός, ἢ μέτριος.

D. ἦ που] ἴσως, σχεδόν. τὸ δὲ ἦ πού γε, πολλῷ πλέον.

P. 298. D. τρίγωνοι πίνακες οἱ κύρβεις, ἐν οἷς οἱ περὶ τῶν ἱερῶν νόμοι ἐγγεγραμμένοι ἦσαν καὶ πολιτικοί· ἄξονες δὲ τετράγωνοι, ἐν οἷς οἱ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν. τινὲς δὲ ἀδιάφορα ταῦτα φασίν.

P. 307. C. βλακικά] εὐήθη, μωρά, ἀνόητα, ἀπὸ ἰχθύος καλουμένου βλακός, ὁμοίου σιλούρῳ, ἀχρήστου τοσοῦτον ὡς μηδὲ κυνὶ βρώσιμον εἶναι. οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν Κύμῃ χωρίου, τῆς Βλακείας.

P. 310. E. εὐήτριον] ἱμάτιον εὔυφές. ἤτριον δὲ ἔνδυμα ὑμενῶδες.

SCHOLIA IN MINOEM.

P. 315. B. Καρχηδών] ἐν Λιβύῃ πόλις διάσημος, ἧς οἱ πολῖται οὗτοι.

C. Ἀθάμας] Αἰόλου τοῦ Ἕλληνος καὶ Αἰναρέτης τῆς Δηϊμάχου, βασιλεύων Βοιωτίας, ἐκπίπτει διά τινας τύχας αὐτῆς· ᾧπερ ὁ Πύθιος χρᾷ ἐκεῖσε κατοικεῖν, οὗ ὑπ' ἀγρίων ζώων ξενισθῇ. ἐλθόντος δὲ καθ' ἣν χώραν λύκοι κρέα προβάτων διενέμοντο, αὐτοὺς μὲν διὰ δέος φασὶ φυγεῖν, συνέντα δὲ τοῦτον οἰκῆσαί τε αὐτοῦ, καὶ τῇ Ἀθαμαντίᾳ καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ τῆς οἰκείας κλήσεως μεταδοῦναι.

C. ἐγχυτριστρίας] τὰς χοὰς τοῖς τετελευτηκόσιν ἐπιφερούσας, ὡς ἐπὶ τοῦδε. ἔλεγον δὲ καὶ τὸ βλάψαι καταχυτρίσαι, ὡς Ἀριστοφάνης. λέγονται δὲ καὶ ὅσαι τοὺς ἐναγεῖς καθαίρουσιν, αἷμα ἐπιχέουσαι τοῦ ἱερείου. ἔτι δὲ καὶ αἱ θρηνήτριαι, καὶ δὴ καὶ αἱ μαῖαι αἱ ἐκτιθεῖσαι ἐν χύτραις τὰ βρέφη.

P. 316. A. ἀλλ' ἀεὶ] τὸ ἀλλὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τοῦ ἔστω, καὶ ἀντὶ τοῦ ὅταν δέ, καὶ ἀντὶ τοῦ ἔπειτα δέ.

P. 318. B. Μαρσύας Ὑάγνιδος ὁ πρῶτος μετὰ Ἀθηνᾶν αὐλῶν εὑρετής, εἶτα Φρυγίου καὶ Μιξολυδίου ἁρμονίας. οὗτος ἐς τοσοῦτον προῆλθεν αὐλητικῆς, ὡς περὶ αὐτῆς ἐρίσαι Ἀπόλλωνι, τοῦ πλεονεκτήσαντος τὴν κρίσιν ποιουμένων Μουσῶν. καὶ δὴ νικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ δίδωσι δίκην τῆς ἥττης τὸ δέρμα δαρείς· οὗ δὴ ἀπὸ τοῦ σώματος ῥυέντος αἵματος ποταμὸς προῆλθεν ὁ τούτῳ ὁμώνυμος. Ὄλυμπον δέ τινες οὐ Φρύγα, Μυσὸν δέ φασι, καὶ τοῦτον γενέσθαι πρῶτον κρουμάτων εὑρετήν.

P. 319. B. ἐννέωρος] ἐνναέτης· ὧρος γὰρ ὁ ἐνιαυτός· ἤγουν ἀπὸ ἐννέα ἐτῶν ἄρξας, ἢ ἐννέα ἔτη βασιλεύων.

E. συμπαίστην] συμπαίγμονα.

P. 321. A. ἐντείνοντες] πληγὰς διδόντες.

A. τοὺς δασμούς] Αἰγέως τοῦ Πανδίονος βασιλεύοντος Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν Ἀνδρόγεως ὁ Μίνω πάντας ἀγῶνας νικᾷ. τοῦτον Αἰγεὺς στέλλει μὲν ἐπὶ τὸν Μαραθώνιον ταῦρον, διαφθείρεται δὲ ὑπ' αὐτοῦ, ἢ ὥς τινες, πορευόμενος ἐπὶ Θήβας διὰ τὸν Λαΐου ἀγῶνα πρὸς τῶν ἀνταγωνιστῶν διὰ φθόνον ἀπόλλυται. ὃ μαθὼν Μί-

νως Ἀθήνας τε πολεμεῖ καὶ Μέγαρα εἷλε, μὴ οἷός τε δ' ὢν πορθῆσαι ταύτας, εὔχεται τῷ Διὶ παρ' Ἀθηναίων δίκην λαβεῖν· καὶ διὰ τοῦτο λιμὸς ἐνσκήπτει τούτοις καὶ λοιμός. χρωμένων δὲ περὶ τῆς τούτων ἀπαλλαγῆς ἀνεῖπεν ὁ Ἀπόλλων δίκας Μίνῳ δοῦναι, ἃς ἂν αὐτὸς αἱρῆται. Μίνως δὲ κελεύει δεκέτεις κόρους ἑπτὰ καὶ κόρας ἴσας ἀόπλους πέμπειν κατ' ἔτος τῷ Μινοταύρῳ βορὰν κατὰ τὸν λαβύρινθον, ὃς ὑπὸ Δαιδάλου κατεσκεύαστο χῶρός τις σκολιός. Θησεὺς δὲ μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τὸ τρίτον ἔτος εἰς τὸν δασμὸν καταλεγεὶς τόν τε Μινόταυρον ἀναιρεῖ, καὶ παύει τὴν εἰς Κρήτην πομπὴν τοῦ δασμοῦ. περὶ τούτου οὖν ἐνταῦθά φησιν.

D. *φλαῦρον] κακόν, ὡς νῦν, ἢ φαῦλον, ἢ κοῦφον κακόν. τινὲς δὲ φλαῦρον μὲν τὸ μικρὸν κακόν, φαῦλον δὲ τὸ μέγα.*

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. I.

P. 327. A. ed. Steph. *Πειραιεύς] πόλις Ἀττικῆς καὶ ἐπίνειον Ἀθηναίων ἤγουν λιμήν, ἢ ὁρμητήριον.*

A. *ἑορτὴν ἐνταῦθα τὴν τῶν μικρῶν Παναθηναίων φησίν· ἦν γὰρ καὶ μεγάλα, καὶ ταῦτα μὲν ἦγον εἰς ἄστυ, Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς τρίτῃ ἀπιόντος· ἐν οἷς πέπλος τις ἀνήγετο τῇ Ἀθηνᾷ, καθ' ὃν ἐδείκνυτο ἡ κατὰ τῶν Γιγάντων ταύτης τε καὶ τῶν Ὀλυμπίων νίκη θεῶν. τὰ δὲ μικρὰ Παναθήναια κατὰ τὸν Πειραιᾶ ἐτέλουν, ἐν οἷς καὶ πέπλος ἄλλος ἀνεῖτο τῇ θεῷ, καθ' ὃν ἦν ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους, τροφίμους ὄντας αὐτῆς, νικῶντας τὸν πρὸς Ἀτλαντίνους πόλεμον· ἃ δὴ τοῖς Βενδιδείοις καλουμένοις εἵπετο. τούτων δὲ καὶ Θρᾷκες ἐκοινώνουν, ἐπεὶ καὶ Βένδις παρ' αὐτοῖς ἡ Ἄρτεμις καλεῖται, καὶ αὕτη τιμωμένη κοινῇ παρ' ἀμφοῖν. ταῦτα δὲ ἐτελεῖτο Θαργηλιῶνος ἐννάτῃ ἐπὶ δέκα.*

P. 328. B. *Παιανιά, δῆμος Πανδιονίδος, ἐξ οὗ οὗτος.*

C. *θαμίζεις] συχνάζεις.*

D. *αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι] ὡς φιλολόγου Σωκράτους καὶ ζητητικοῦ ὄντος, καὶ λόγων εἰωθότος ἀνευρίσκειν πηγάς, οἱ προκείμενοι λόγοι Κεφάλῳ.*

P. 329. A. *τὴν παλαιὰν παροιμίαν] τὴν κολοιὸς ποτὶ κολοιὸν ἱζάνει· φιλάλληλον γὰρ τουτὶ τὸ ζῶον. τάττεται δὲ ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν τοῖς ὁμοίοις προσομιλούντων.*

B. *προπηλακίσεις] ὕβρεις ἢ διασυρμούς.*

B. *ὑμνοῦσιν] ἀντὶ τοῦ ὀδύρονται, λοιδοροῦσι, μέμφονται, κατ' εὐφημισμόν.*

E. *Σέριφος νῆσος μία τῶν Κυκλάδων καὶ πόλις ἐν αὐτῇ· οἱ δ' ἐξ αὐτῆς Σερίφιοι.*

P. 330. B. *χρηματιστής] χρημάτων ποριστής.*

P. 331. A. *ἀτάλλοισα] τρέφουσα, τιθηνοῦσα, σαίνουσα. συναορεῖ δὲ ἤγουν συνήρτηται.*

P. 333. A. *ξυμβόλαια] σημείωσαι, ὅτι συμβόλαιά φησι τὰ κοινωνήματα.*

E. *περὶ πυκτικῆς εὑρήσεις, ὁποία τις ἦν, μετὰ φύλλα δύο, ἐν ᾧ καὶ περὶ παγκρατίου διαλαμβάνεται.*

P. 334. B. *οἶμαι, γράφεσθαι ὀφείλει, ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους κεκάσθαι.*

P. 335. C. *ἀφίππους] ἀπείρως ἔχοντας ἱππικῆς.*

P. 336. B. *εὐηθίζεσθε] μωραίνετε, ἀνοηταίνετε, εὐφήμως.*

P. 337. A. *ἀνεκάγχασέ τε μάλα Σαρδάνιον] παροιμία ἐπὶ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ σφῶν αὐτῶν γελώντων. οἱ γὰρ τὴν Σαρδὼ κατοικοῦντες, ὥς φησι Τίμαιος, ἐπειδὰν αὐτοῖς ἀπογηράσκωσιν οἱ γονεῖς καὶ νομίσωσιν ἱκανὸν βεβιωκέναι χρόνον, ἄγουσιν αὐτοὺς ἐπὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ μέλλουσι θάψαι, κἀκεῖ λάκκους ὀρύξαντες ἐπ' ἄκρων χειλῶν τοὺς μέλλοντας ἀποθνήσκειν καθίζουσιν, ἔπειτα ἕκαστος αὐτῶν σχίζαν ἔχων τύπτει τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καὶ εἰς τοὺς λάκκους περιωθεῖ· τοὺς δὲ πρεσβύτας χαίροντας ἐπὶ τὸν θάνατον παραγίνεσθαι ὡς εὐδαίμονας, καὶ μετὰ γέλωτος καὶ εὐθυμίας ἀπόλλυσθαι. ἐπεὶ οὖν γελᾶν μὲν συνέβαινεν, οὐ πάνυ δὲ ὁ γέλως ἐπ' ἀγαθῷ τινὶ ἐγίνετο, παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὴν προκειμένην ῥηθῆναι παροιμίαν. Κλείταρχος δέ φησι τοὺς Φοίνικας, καὶ μάλιστα Καρχηδονίους, τὸν Κρόνον τιμῶντας, ἐπάν τινος μεγάλου κατατυχεῖν σπεύδωσιν, εὔχεσθαι καθ' ἑνὸς τῶν παίδων, εἰ περιγένοιντο τῶν ἐπιθυμηθέντων, καθαγιεῖν αὐτὸν τῷ θεῷ. τοῦ δὲ Κρόνου χαλκοῦ παρ' αὐτοῖς ἑστῶτος τὰς χεῖρας ὑπτίας ἐκτετακότος ὑπὲρ κριβάνου χαλκοῦ, τοῦτον ἐκκαίειν τὸ παιδίον. τῆς δὲ φλογὸς τοῦ ἐκκαιομένου πρὸς τὸ σῶμα ἐμπιπτούσης, συνέλκεσθαί τε τὰ μέλη, καὶ τὸ στόμα σεσηρὸς φαίνεσθαι τοῖς γελῶσι παραπλησίως, ἕως ἂν συσπασθὲν εἰς τὸν κρίβανον παρολίσθῃ. τὸν οὖν σεσηρότα γέλωτα σαρδάνιον ἐντεῦθεν λέγεσθαι, ἐπεὶ γελῶντες ἀποθνήσκουσι· σαίρειν δέ ἐστι τὸ διέλκειν τὸ στόμα καὶ χαίνειν. Σιμωνίδης δὲ ἀπὸ Τάλω τοῦ χαλκοῦ, ὃν Ἥφαιστος ἐδημιούργησε Μίνῳ φύλακα τῆς νήσου ποιήσασθαι, ἔμψυχον ὄντα, τοὺς πελάζοντάς φησι κατακαίοντα ἀναιρεῖν· ὅθεν ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι διὰ τὴν φλόγα τὸν σαρδάνιόν φησι λεχθῆναι γέλωτα. ὁμοίως καὶ Σοφοκλῆς ἐν Δαιδάλῳ. ἤκουσα δέ, φησὶν ὁ Ταῤῥαῖος, ἐγχωρίων λεγόντων, ὅτι ἐν Σαρδόνι γίγνοιτο βοτάνη σελίνῳ παραπλησία, ἧς οἱ γευσάμενοι δοκοῦσι μὲν γελῶντες, σπασμῷ δὲ ἀποθνήσκουσιν· οὕτω δὲ Σαρδόνιος ἂν λέγοιτο, καὶ οὐ Σαρδάνιος. μήποτε οὖν τὸ Ὁμηρικόν, ὅθεν καὶ ἡ παροιμία ἴσως ἐῤῥύη,*

μείδησε δὲ θυμῷ
σαρδάνιον μάλα τοῖον,

τὸν ἀπ' αὐτῶν τῶν χειλῶν γέλωτα καὶ μέχρι τοῦ σεσηρέναι γιγνόμενον σημαίνει.

P. 338. C. *οὗτος ὁ Πουλυδάμας ἀπὸ Σκοτούσσης ἦν, πόλεως Θεσσαλίας, διασημότατος παγκρατιαστής, ὑπερμεγέθης, ὃς ἐν Πέρσαις παρ' Ὤχῳ γενόμενος τῷ βασιλεῖ λέοντας ἀνεῖλε καὶ ὡπλισμένους γυμνὸς κατηγωνίσατο.*

C. *παγκρατιαστὴς ὁ παγκράτιον ἀγωνιζόμενος. ἔστι δὲ τοῦτο ἀγών τις ἐξ ἀτελοῦς πάλης καὶ ἀτελοῦς πυγμῆς συγκείμενος. καὶ δήλη μὲν ἡ πάλη, πυγμὴ δὲ τὸ πρὶν ἐσκευάζετο οὕτως. εἰς στρόφιον, ὅ ἐστι στρογγύλον ζωνάριον, οἱ τέσσαρες τῶν δακτύλων ἐνεβιβάζοντο, καὶ ὑπερέβαλλον τοῦ στροφίου τοσοῦτον ὅσον, εἰ συνάγοιντο, πὺξ εἶναι. ξυνείχοντο δὲ ὑπὸ σειρᾶς, ἣν καθάπερ ἔρεισμα ἐβέβληντο ἐκ τοῦ πήχεος. νυνὶ δ' αὖ μεθέστηκε· ῥινοὺς γὰρ τῶν πιοτάτων βοῶν ἕψοντες, ἱμάντα ἐργάζονται πυκτικὸν ὀξὺν καὶ προεμβάλλοντα· ὁ δὲ ἀντίχειρ οὐ συλλαμβάνει τοῖς δακτύλοις τὸ πλήττειν, ὑπὲρ συμμετρίας τῶν τραυμάτων, ὡς μὴ πᾶσα ἡ χεὶρ μάχοιτο. ταῦτα Φιλόστρατός φησιν ἐν τῷ περὶ γυμναστικῆς.*

P. 340. D. συκοφάντης λέγεται ὁ ψευδῶς τί τινος κατηγορῶν. κεκλῆσθαι δ' οὕτω παρ' Ἀθηναίοις πρῶτον εὑρεθέντος τοῦ φυτοῦ τῆς συκῆς, καὶ διὰ τοῦτο κωλυόντων ἐξάγειν τὰ σῦκα. τῶν δὲ φαινόντων τοὺς ἐξάγοντας συκοφαντῶν κληθέντων, συνέβη καὶ τοὺς ὁπωσοῦν κατηγοροῦντάς τινων φιλαπεχθημόνως οὕτω προσαγορευθῆναι. [Cfr. Schol. ad Arist. Plut. 31. et Athen. III. 6. Boeckh. Occon. Att. I. p. 46.]

P. 341. A. ὡς ἔπος εἰπεῖν] τὸν ὡς φαίνεται μόνον, καὶ ὡς ἐν λόγῳ μόνον εἰπεῖν.

P. 341. C. ξυρεῖν ἐπιχειρεῖν λέοντα] παροιμία ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν τι ἢ ἀδύνατα ποιεῖν ἐπιχειρούντων λεγομένη.

P. 343. A. τίτθη] μάμμη, ἡ πατρὸς ἢ μητρὸς μήτηρ.

A. κορυζῶντα] μωραίνοντα, μυξάζοντα· κόρυζα γὰρ ἡ μύξα, ἣν οἱ Ἀττικοὶ κατάῤῥουν φασίν.

B. ἄλλως περ ἡγεῖσθαι διαν.] γρ. ἄλλως περ ἡγεῖ διανοεῖσθαι.

P. 344. A. ὅσια] ὅσια τὰ βέβηλα, εἰς ἃ ἔστιν εἰσιέναι, ὡς Ἀριστοφάνης Λυσιστράτῃ

ὦ πότνι' Εἰλείθυι', ἐπίσχες τοῦ τόκου,
ἕως ἂν εἰς ὅσιον ἀπέλθω χωρίον.

καὶ ὅσια χρήματα τὰ μὴ ἱερά. λέγεται δὲ καὶ τὸ Διονύσιον ὅσιον. Ἄλλως. Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους τὰ μὲν τῶν θεῶν χρήματα ἱερά, τὰ δὲ κοινὰ τῆς πόλεως ὅσια ὀνομάζει.

C. οἱ κατὰ μέρη] τὸ ἑξῆς οὕτως· οἱ κατὰ μέρος τῶν τοιούτων κακουργημάτων ἀδικοῦντες.

P. 346. C. ἀρνυμένους] ἀντὶ τοῦ καταλλαττομένους.

P. 347. A. ἢ ζημίαν] τὸ ὑπὸ πονηροτέρου ἄρχεσθαι, ὡς μετ' ὀλίγον ἐρεῖ.

P. 347. D. ἐπιτρέψαι] τὴν ἀρχὴν δηλονότι ἀναλαβέσθαι.

D. πράγματα] ἀντὶ τοῦ φροντίδας· ἐξ οὗ καὶ πολυπράγμων ὁ πολύφροντις.

P. 348. A. κατατείναντες] ἀντὶ τοῦ διεξελθόντες λόγον μακρόν.

B. ἀνομολογούμενοι] ἀντὶ τοῦ ὁμολογοῦντες.

P. 349. B. ἀστεῖος] νῦν ἀντὶ τοῦ γελοιώδης τὸ ἀστεῖος κεῖται. σημαίνει γὰρ καὶ τὸν εὐσύνετον καὶ εὐπρόσωπον καὶ χαρίεντα.

P. 351. E. πράττειν] ἀντὶ τοῦ μετὰ πίστεως καὶ ἀσφαλείας τι ποιεῖν.

P. 352. B. εὐωχοῦ] ἀντὶ τοῦ ἀπόλαυε.

P. 353. A. σμίλη ἐστὶν ὄργανον τμητικόν, ἰσόπεδον τὴν βάσιν ἔχον, ὡς τοὐναντίον ὁ τομεὺς κυκλοτερῆ. ἔστι δὲ σκυτοτομικὰ ἐργαλεῖα.

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. II.

P. 361. B. κατ' Αἰσχύλον] Αἰσχύλου ἐξ Ἀμφιαράου·

οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος ἀλλ' εἶναι θέλων,
βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

C. τέγγεσθαι] εἴκειν, ἐνδιδόναι, ὡς νῦν· καὶ βρέχεσθαι.

P. 362. A. ἀνασχινδυλευθήσεται] ἀντὶ τοῦ ἀνασκολοπισθήσεται.

D. ἀδελφὸς ἀεὶ παρείη, ὅτι προτιμητέον τοὺς οἰκείους εἰς βοήθειαν. Πλάτων ἐμνήσθη ἐνταῦθα. παρῆκται δὲ ἴσως παρὰ τὸ Ὁμηρικόν

ἤ τι κασιγνήτοις ἐπιμέμφεαι, οἷσί περ ἀνὴρ
μαρναμένοισι πέποιθε, καὶ εἰ μέγα νεῖκος ὄρηται.

P. 363. D. παῖδας γὰρ παίδων] ἐξ Ἡροδότου, ἀπὸ τοῦ δοθέντος χρησμοῦ Γλαύκῳ τῷ Λάκωνι, ὡς

ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

P. 364. A. ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος] ἀντὶ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

B. ἀγύρται] οἱ ἀγείροντες ὄχλον ἐφ' ἑαυτοὺς χυδαῖον.

C. ἀκεῖσθαι] θεραπεύειν.

D. λιστοί] ἀντὶ τοῦ λιταζόμενοι, λιταῖς εἴκοντες.

E. βίβλων] περὶ ἐπῳδῶν καὶ καταδέσμων καὶ καθαρσίων καὶ μειλιγμάτων καὶ τῶν ὁμοίων.

E. ὅμαδον] συναγωγὴν ἢ θόρυβον, ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ αὐδᾶν.

P. 365. C. κύριον] τὸ δοκεῖν κύριόν ἐστιν.

P. 367. B. οὐ τὸ δίκαιον] σημείωσαι τὸ δριμὺ τῆς ἐπιβολῆς.

C. ἐπειδὴ οὖν ὡμολόγησας] εἶπε γὰρ ἐν ἀρχῇ ὅτι δικαιοσύνην θετέον ἐν τῷ καλλίστῳ εἴδει τοῦ ἀγαθοῦ, ὃ καὶ δι' αὐτὸ καὶ διὰ τὰ ἀπ' αὐτοῦ γινόμενα ἀγαπητέον τῷ μέλλοντι μακαρίῳ ἔσεσθαι.

D. τῶν μὲν ἄλλων] ὧν προεῖπε ποιητῶν.

D. ἀνασχοίμην] ἤγουν ἀποδεχοίμην.

P. 368. A. ἐλεγεῖα ᾠδαί, ἢ θρῆνοι, ἢ μῦθοι· ἔνθεν καὶ τὰ ἐπιτάφια ποιήματα ἐλεγεῖα καλοῦνται.

A. Μέγαρα πόλις περὶ τὸν Ἰσθμόν, ἀνὰ μέσον Πελοποννήσου καὶ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

P. 370. D. σμινύην] σκαφίον. τινὲς δὲ ἀξίνην, ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους δικελλοειδῆ.

P. 372. B. ἄλφιτα κυρίως μὲν τὰ ἀπὸ πεφρυγμένων καὶ ἀλεσθεισῶν κριθῶν θραύσματα, καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὰ ἀπὸ πυρῶν ἢ φακῶν. [Conf. Sturz. ann. ad Etym. M. p. 727. qui vulg. καὶ τὰ ἀπὸ πυρῶν ῥοακῶς primus emendavit.]

B. πέψαντες ἀρτοποιήσαντες, μάξαντες δὲ φυράσαντες, ζυμώσαντες. ἢ ἄλφιτα ἀπὸ τῶν κριθῶν πέψαντες, ἄλευρα ἀπὸ τῶν πυρῶν μάξαντες.

C. βολβούς] βοτάνης εἶδος ποιᾶς. [Complet Schol. Bastius App. ad Epist. crit. p. 44. et Paris. 1807. sic: Βαρύνεται δέ, ἔπειδη κύριον (βόλβος)· ὅτε δὲ προσηγορικόν, βολβός, ὀξύνεται.]

C. τραγήματα παρὰ Λάκωσι τὰ παρ' ἡμῖν τρωγάλια.

C. σποδιοῦσι] ἀντὶ τοῦ εἰς σποδὸν ἤγουν εἰς ἀνθρακιὰν ἐσβεσμένην ἐψήσουσιν.

E. φλεγμαίνουσαν] τρυφῶσαν, ἐπηρμένην, μεγαλαυχουμένην.

P. 373. A. πέμματα] πλακούντια.

C. κομμωτριῶν] κόμμι λέγεται τὸ ἐκ τῶν δένδρων, ἅτε δὴ δάκρυον, ἀποῤῥέον ὑγρόν, ᾧ χρῶνται πρὸς τὰς τρίχας τῶν γυναικῶν, ὥστε μὴ διαχεῖσθαι αὐτάς, ἀλλὰ μένειν ὡς ἄγαν συνημμένας ἐφ' οὗ βεβούληνται σχήματος αἱ κομμώτριαι· παρ' ὃ καὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ κόμμεος λέγονται, καὶ ἡ τέχνη κομμωτική.

C. συβωτῶν] σημείωσαι, ὅτι τὰς σῦς ἀπαγορεύει Πλάτων τοῦ ἐσθίεσθαι ἐν τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ.

P. 376. A. κομψόν] νῦν τὸ σπουδαῖον καὶ ἀγαθόν· σημαίνει δὲ καὶ τὸ πανοῦργον καὶ ἀπατητικὸν καὶ πιθανὸν καὶ τεχνικὸν καὶ ἀστεῖον καὶ περίλαλον.

P. 379. D. βούβρωστις] πονηρία, ἢ μέγας λιμός. οἱ δὲ οἶστρον ἢ ἀσθένειαν.

P. 380. E. εἰλήσεων] τῶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκκαύσεων.

P. 381. E. ἐκδειματούντων] ἀντὶ τοῦ ἐκδειματούτωσαν, Ἀττικῶς.

P. 382. D. ἔνι] ἀντὶ τοῦ ἐστίν, Ἀττικῶς.

P. 383. B. παιῶνα] ἀλαλαγμὸν ἐπ' εὐτυχίᾳ, ὡς νῦν, ἢ νίκῃ.

C. χορὸν οὐ δώσομεν] ἀντὶ τοῦ οὐκ εὐδοκιμήσομεν καὶ νικήσομεν. χορὸν διδόναι γὰρ ἔλεγον ἐν ἴσῳ τῷ εὐδοκιμεῖν καὶ νικᾶν· παρὰ γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις χοροῦ ἐτύγχανον κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας ποιηταὶ οὐ πάντες, ἀλλ' οἱ εὐδοκιμοῦντες καὶ δοκιμασθέντες ἄξιοι.

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. III.

P. 387. C. ἐνέρους τοὺς νεκρούς, ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ ἔρᾳ (ὅ ἐστι γῇ) κεῖσθαι. ἀλίβαντας δὲ τόπους ἐν Ἅιδου, ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς νεκροὺς νοητέον, διὰ τὴν τῆς λιβάδος ἀμεθεξίαν.

P. 388. D. σχολῇ ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς. ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ σχολῇ ἂν ἑαυτὸν ἐπιπλήξειεν. οὐ μόνον, φησί, τοὺς ἄλλους οὐ κωλύσει, ἀλλ' οὐδὲ ἑαυτόν.

B. ταῦτα πρὸς τὸν Ἀδείμαντον ἔτι Σωκράτης λέγει, τῇ συνήθει χρώμενος εἰρωνείᾳ.

P. 391. A. ὀκνῶ] ἀντὶ τοῦ εὐλαβῶς ἔχω.

A. ἀπὸ κοινοῦ τὸ οὐδ' ὅσιον.

A. ἀγχίσποροι] ἐγγὺς γένους.

C. ἀπερεῖν] ἀπαγορεύειν.

D. ἐὰν ὁμολογῇς] ἐάν, φησίν, ἀβασανίστως ὁμολογήσῃς ἀγαθὸν εἶναι τὴν δικαιοσύνην, κακὸν δὲ τὴν ἀδικίαν, ἔχω τὸ ζητούμενον. εἰ δὲ λόγῳ δουλεύοιμεν, δεῖ πρῶτον ἡμᾶς διορίσασθαι τὴν τῆς δικαιοσύνης οὐσίαν.

P. 392. D. γελοῖος] ἀστεῖον.

P. 393. B. Ἰθάκη νῆσος πρὸς τῇ Κεφαλληνίᾳ.

P. 394. C. τραγῳδία ἐστὶ ποίησις ἔμμετρος πρὸς ἅμιλλαν ᾠδῆς ἐπὶ δεινοπαθείᾳ προσώπων τε καὶ πραγμάτων γιγνομένη, καθ' ἣν τῷ νικήσαντι τράγος ἔπαθλον ἐδίδοτο, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔσχε. κωμῳδία ἐστὶ ποίησις ἔμμετρος καὶ αὐτὴ πρὸς ἅμιλλαν ᾠδῆς, πρότερον μὲν ἐφ' ἱλαρότητί τινι καὶ καρπῶν συγκομιδῇ γιγνομένη, μετὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ διαβολῇ καὶ ἐνδείξει πονηρῶν προσώπων τε καὶ πραγμάτων εἰς σωφρονισμὸν ποιουμένη, καθ' ἣν τῷ νικήσαντι γλεῦκος ἔπαθλον ἐδίδοτο, ὃ τρύγα ἐκάλουν. παρὸ καὶ ἥδε τὸ πρὶν τρυγῳδία κοινῶς ἐλέγετο· ὕστερον δέ, ἀπὸ τοῦ κατὰ κώμας ἄρξασθαι ταύτην πρὶν εἰς ἄστυ μετελθεῖν, κωμῳδία ὠνομάσθη.

C. ὁ διθύραμβος γράφεται μὲν εἰς Διόνυσον, κεκινημένος καὶ πολὺ τὸ ἐνθουσιῶδες μετὰ χορείας ἔχων, κέκληται δὲ ἀπὸ τῶν συμβάντων περὶ αὐτόν. ὀνομάζεται γὰρ οὕτως ἢ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν Νύσαν ὑπὸ ἄντρῳ διθύρῳ τραφῆναι, ἢ διὰ τὸ λυθέντων τῶν ῥαμμάτων ἐκ τοῦ Διὸς μηροῦ εὑρεθῆναι, ἢ διὰ τὸ δόξαι γενέσθαι δίς, ἔκ τε τῆς Σεμέλης καὶ τοῦ μηροῦ τοῦ Διός. εὑρεθῆναι μὲν τὸν διθύραμβον ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ Ἀρίονός φασι. τῶν δὲ ποιητῶν τῷ μὲν πρώτῳ βοῦς ἔπαθλον ἦν, τῷ δὲ δευτέρῳ ἀμφορεύς, τῷ δὲ τρίτῳ τράγος, ὃν τρυγὶ κεχρισμένον ἀπῆγον.

P. 396. B. ἔστι τι εἶδος λέξεως] τὸ ἀπαγγελτικὸν ἅμα καὶ τὸ τῶν σπουδαίων μιμητικόν. τοῦτο γὰρ μόνον τὸ εἶδος τῆς διηγήσεως ἀγαπᾷ ὁ Πλάτων ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ.

P. 397. D. ἀκροατῶν] οἶμαι μὴ ἀκροατῶν, ἀλλ' ἀκράτων δεῖν γράφεσθαι.

D. ἡ ἐμὴ νικᾷ] κατ' ἔλλειψιν τοῦ ψῆφος ἢ γνώμη.

P. 398. A. μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς] παροιμία ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῆς χρείας ἀφιεμένων. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἑορτῶν ἐοίκασιν οἱ ἄνθρωποι μύρῳ κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχεῖσθαι, ὡς ἂν σχολάζοντες ἀπὸ τῶν ἔργων καὶ μόνον σχολάζοντες θυμηδίᾳ. καὶ πάλιν τοῖς ἀπὸ δουλείας μεταγομένοις ἐπ' ἐλευθερίαν ἐρίου κάταγμα κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐνδεσμούμενον τὸ ἐπίσημον. Ἄλλως. μύρου καταχέειν τῶν ἐν τοῖς ἁγιωτάτοις ἱεροῖς ἀγαλμάτων θέμις ἦν, ἐρίῳ τε στέφειν αὐτά, καὶ τοῦτο κατά τινα ἱερατικὸν νόμον, ὡς ὁ μέγας Πρόκλος φησίν.

P. 399. A. ὁ Πρόκλος φησὶ τὴν μὲν Δώριον ἁρμονίαν εἰς παιδείαν ἐξαρκεῖν ὡς καταστηματικήν, τὴν δὲ Φρύγιον εἰς ἱερὰ καὶ ἐνθεασμοὺς ὡς ἐκστατικήν.

D. δεομένῳ ἢ διδάσκοντι] ἵνα ἄλλον νοήσωμεν προσερχόμενον τῷ μουσικῷ χάριν τινὸς δεήσεως καὶ ὧν λέγει ἵνα μὴ πεισθῇ τῷ προσιόντι καὶ μεταπείθοντι ὁ μουσικός.

E. Μαρσύας Ὀλύμπου τοῦ αὐλητοῦ υἱὸς ἦν, ἄκρος δὲ τὴν τέχνην οὕτως, ὡς διαμιλληθῆναι θαῤῥῆσαι τῷ Ἀπόλλωνι περὶ μουσικῆς. δεξαμένου δὲ τούτου τὴν πρόκλησιν, κατήκουσαν μὲν αἱ Μοῦσαι ἀμφοῖν, γίνεται δὲ ἡ ψῆφος Ἀπόλλωνι. δαρεὶς τε εἰς τιμωρίαν ὁ Μαρσύας μετέδωκε κλήσεως τῷ ποταμῷ τῆς αὐτῆς, τῷ ἀπὸ τῆς ῥοῆς τοῦ αἵματος αὐτοῦ γεγονότι.

P. 400. B. ὁ ἐνόπλιος σύνθετός ἐστιν ἐξ ἰάμβου καὶ δακτύλου καὶ τῆς παριαμβίδος, ἀνδρικὸς πρὸς πράξεις ἀναγκαίας καὶ ἀκουσίους, ἐξορμητικὸς εἰς πόλεμον. ὁ δὲ ἡρῷος δάκτυλος, ἁπλοῦς, κοσμιότητος ποιητικὸς καὶ ὁμαλότητος, παιδευομένοις προσήκων, ὡς ἰσότητι κεκοσμημένος, ὡς ἐν τῷ εἰς ταῦτα ὑπομνήματι Πρόκλος φησίν.

B. ὑποκοριζόμενοι] διασύροντες, ὡς Ξενοφῶν, ἢ τὸ αἰσχρὸν εὐφήμως ὀνομάζοντες, ὡς Δημοσθένης. κολακεύοντες, ὑποκρινόμενοι.

P. 401. E. ἐκεῖ] ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ.

P. 402. B. ἀπειροκαλίας] τῆς ἀπειράτως τοῦ καλοῦ ἐχούσης ἕξεως.

P. 403. C. ἀκροσφαλεῖς] ἄκρως σφαλλομένους.

D. ἡδυσμάτων] ἀρτυμάτων.

P. 405. C. λυγιζόμενος] στρεφόμενος, καμπτόμενος, ἀπὸ τῶν λύγων· λύγος δέ ἐστι φυτὸν ἱμαντῶδες. τινὲς δὲ καὶ τὸ μετὰ τιμωρίας βασανίζειν λυγίζειν φασί· καὶ αἱ μάστιγες αἷς οἱ ἀθληταὶ τύπτονται λύγοι καλοῦνται.

D. ἄτοπα νῦν, ἃ μὴ ἔστι τοπάσαι, ὅ ἐστιν ὑπονοῆσαι. σημαίνει δὲ καὶ κακὸν καὶ ἄλογον καὶ θαυμάσιον.

P. 406. A. Ἡρόδικον τὸν Σηλυμβριανόν φησιν ἰατρόν. οὗτος ἦν, παρ' ᾧ ὁ Κῷος φοιτήσας Ἱπποκράτης κάτω ἑαυτοῦ βαίνειν ὅσον ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ τοὺς πάντας ἀπέλιπεν.

A. ἀπέκναισε] διέφθειρεν, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ διέκοψε καὶ ἐλύπησεν.

P. 407. B. μὴ μελετῶντι] τὸ ἀρετὴν ἀσκεῖν.

P. 408. B. κυκεών ἐστι κρᾶμα ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος καὶ ἀλφίτων καὶ τυροῦ καὶ ὕδατος ἀναμεμιγμένον, ᾧ ἐχρῶντο πρὸς πόσιν.

B. Μίδας Φρυγῶν βασιλεύς, ὃς δοκεῖ πλουσιώτατος γεγονέναι. τοῦτόν φασι καὶ ὄνου ὦτα ἔχειν, διὰ τὸ πρῶτον ὠτακουσταῖς αὐτὸν χρήσασθαι, παρ' ὅσον καὶ τὸ ζῶον ὁ ὄνος ἀκουστικώτατον.

P. 411. A. μινυρίζων] θρηνῶν, ἢ ἠρέμα ᾄδων.

A. γεγανωμένος] λελαμπρυσμένος.

C. ἀκράχολοι] ἄκρως χολούμενοι.

P. 414. C. τὸ ψεῦδος Φοινικικόν φησιν ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν δράκοντα καὶ τοὺς Σπαρτοὺς καὶ Κάδμον ψευδῶς λεγομένων. οὗτος γὰρ Ἀγήνορος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Λιβύης ἦν, ἧς ἡ Φοινίκη χώρα.

P. 415. D. ἄλλοι ἄνθρωποι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ πεισθεῖεν.

D. ἀγάγῃ] τὸ τοὺς ἔπειτα πεῖσαι.

P. 416. D ἂν μὴ πᾶσα ἀνάγκη] εἰ μὴ τὴν ἀναγκαίαν, ἱμάτιόν φημι καὶ βρώματα εὐτελῆ.

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. IV.

P. 420. A. ἐπισίτιοι] οἱ τροφῆς χάριν ἐργαζόμενοι.

C. φάρμακα] νῦν τὰ χρώματα, ἢ βάμματα.

E. ξυστίς ἐστι λεπτὸν ὕφασμα, περιβόλαιον, ἢ χιτὼν ποδήρης γυναικεῖος. οἱ δὲ τραγικὸν ἔνδυμα ἐσκευοποιημένον καὶ ἔχον ἐπιπόρπημα, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῇ πόρπῃ προσκόσμημα ἢ λίθινον ἢ χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν· πόρπη δέ ἐστιν ἡ ἄνω τῆς χλαμύδος σύνδεσις. οἱ δὲ ξυστίδα τὸ λεπτόν, παρὰ τὸ ἐξύσθαι. ἰδίως δὲ τὸ τῶν τραγῳδῶν ἔνδυμα.

P. 421. A. νευρορράφους εἶπε Λυκοῦργος τοὺς τὰ νεῦρα ῥάπτοντας ταῖς λύραις.

D. χυτρεύς] κεραμεύς, ἀφ' ἑνὸς εἴδους τῶν κεραμευομένων, τῆς χύτρας.

P. 422. E. πόλεις παίζειν εἶδός ἐστι πεττευτικῆς παιδιᾶς· μετῆκται δὲ καὶ εἰς παροιμίαν.

P. 423. C. φαῦλον] τὸ ῥᾴδιον, ὡς νῦν. εὕρηται δὲ σημαῖνον καὶ τὸ ἁπλοῦν καὶ κακὸν καὶ μοχθηρὸν καὶ τυχὸν καὶ μέγα.

P. 426. A. χαριέντως] εὐτραπέλως, σκωπτικῶς.

E. ὕδραν τέμνειν] παροιμία ἐπὶ τῶν ἀμηχάνων εἰρημένη, διὰ τὰς τῆς ὕδρας κεφαλάς, ἃς τέμνων Ἡρακλῆς οὐδὲν μᾶλλον ἐκράτει, ταύτης ἀναδιδούσης ἄλλας ἀντὶ τῶν κοπτομένων κεφαλάς.

P. 427. A. Δελφοὶ πόλις ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ πρὸς τῇ Φωκίδι.

P. 429. E. δευσοποιόν] ἔμμονον, δυσαπόπλυτον, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ τὸν βαφέα.

E. ῥυμμάτων] τριμμάτων, σμηγμάτων. τὸ δὲ σμῆγμά ἐστι σποδός.

P. 430. A. Χαλάστρα πόλις τῆς Μακεδονίας καὶ λίμνη, ἔνθα τὸ Χαλαστραῖον νίτρον γιγνόμενον διὰ ἐνναετηρίδος πήγνυται, ὁμοίως δὲ καὶ λύεται.

B. κονία] σμῆγμα, σποδός.

D. πραγματευώμεθα] φροντίζωμεν· πρᾶγμα γὰρ καὶ ἡ φροντίς.

P. 431. A. ἔνι] ἔνεστιν ἢ ἔστιν.

E. ἐπιεικῶς] τὸ ἱκανῶς, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ τὸ πάνυ, καὶ παραδόξως, καὶ παρ' ἐλπίδα, καὶ μετὰ χρηστότητος, καὶ μετρίως ἢ συμμέτρως.

P. 432. C. εἰ γὰρ ὤφελον] εὐκτικὸν ἐπίῤῥημα.

C. ἰοὺ ἰού] σχετλιαστικὸν ἐπίῤῥημα.

P. 434. A. πάντα τἆλλα μεταλλαττόμενα] ἀντὶ τοῦ πάσας τὰς ἄλλας τέχνας ἀμειβομένας ὑπ' αὐτοῦ μίαν, εἶτα ἑτέραν, εἶτα πάλιν ἄλλην καὶ ἄλλην.

P. 436. D. χαριεντίζοιτο] εὐτραπελεύοιτο, σκώπτοι, ὡς Ἀριστοφάνης

χαριεντίζει καὶ καταπαίζεις ἡμῶν καὶ βωμολοχεύει.

P. 437. A. διασαφητικὸν τὸ ἤ. ἀντὶ τοῦ ἤπερ, οἷον ἤπερ ταύτῃ.

P. 439. B. τῷ αὐτῷ] τῷ ἑαυτοῦ μέρει. ἡ μὲν γὰρ ἐπιθυμία ἄγει πρὸς τὸ πιεῖν, ὁ δὲ λόγος ἀνθέλκει.

P. 440. A. ἐμπλήσθητε] ὀφθαλμοὶ δηλαδή.

B. τοῦ τοιούτου λέγει, τοῦ συμμαχεῖν τῷ λόγῳ τὸν θυμόν. ὁ δὲ νοῦς οὗτος· ταῖς δὲ ἐπιθυμίαις σε κοινωνήσαντα ταῖς εὐλογίστοις, καὶ γινώσκοντά σε τοῦτο ἐκ τῆς πείρας, οὐχ ὑπολαμβάνω σε εἰπεῖν, ὅτι ᾔσθημαι ἐν ταῖς τοιαύταις ἀγαθαῖς ἡδοναῖς τὸν θυμὸν ἀντιπράττοντα ταῖς ἐπιθυμίαις, ὥςπερ ἐπὶ ταῖς τοῦ Λεοντίου ἀλόγοις ἡδοναῖς ἀντέπραττεν.

P. 443. D. νεάτη ἤγουν νήτη ὑπερβολαίων ἡ ἐσχάτη χορδὴ τοῦ δὶς διὰ πασῶν συστήματος, ὑπάτη δὲ ἡ μετὰ τὸν προςλαμβανόμενον λεγόμενον φθόγγον πρώτη χορδὴ τοῦ αὐτοῦ τοῦ δὶς διὰ πασῶν συστήματος. μέση δὲ καὶ αὐτὴ ἤτοι φθόγγος ἢ χορδὴ ἡ τελευταία μὲν τοῦ πρώτου διὰ πασῶν, ἀρχὴ δὲ τοῦ δευτέρου, ὡς εἶναι τούτων κοινήν, ὡς Πτολεμαῖός τέ φησι καὶ οἱ ἄλλοι μουσικοί.

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. V.

P. 449. A. ᾖα] δισυλλάβως τὸ ἐπορευόμην. σὺν τῷ ἰῶτα γράφεται· οἱ γοῦν Ἴωνες ᾔα λέγουσι, καὶ ᾔσαν τὸ ἤεσαν· καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ οὕτως ἀναγνωστέον „ὅτι ἀκμάζοντες ᾔσαν ἐς ταὐτόν.“ οἱ δὲ Ἴωνες ἤεσαν καὶ ᾔσαν.

P. 451. A. Ἀδράστειαν] τρεῖς Μοίρας εἶναι θυγατέρας Ἀνάγκης φασίν, Κλωθώ, Λάχεσιν, Ἄτροπον, ἣν καὶ Ἀδράστειαν καλοῦσιν, ὅτιπερ οὐκ ἄν τις αὐτὴν ἀποδράσειεν, ἢ ὅτι ἀειδράστειά τις οἷόν ἐστιν, ὡς ἀεὶ δρῶσα τὰ καθ' ἑαυτήν, ἢ ὡς πολυδράστεια (πολλὰ γὰρ δρᾷ) τοῦ ἄλφα πλῆθος δηλοῦντος ὡς ἐπὶ τῆς ἀξύλου ὕλης. ἡ δὲ αὐτὴ καὶ Νέμεσις λέγεται ἀπὸ τῆς νεμήσεως, ὡς διαιροῦσα καὶ νέμουσα τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ.

P. 452. B. χαριέντων] νῦν τῶν ἐν ἔργῳ τὸ σκώπτειν ποιουμένων.

E. φιλοπαίσμων] Ἀττικῶς ὁ φιλοπαίγμων.

P. 453. D. νεῖ] νῦν κολυμβᾷ· σημαίνει δὲ καὶ τὸ νήθει.

D. νευστέον] κολυμβητέον.

D. δελφῖνα] ὡς τὸν Ἀρίονα δηλονότι τὸν Μηθυμναῖον. Μήθυμνα πόλις ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ, ἀφ' ἧς Ἀρίων, κιθαρῳδὸς Περιάνδρου τοῦ Κορινθίων τυράννου. οὗτος ἱκανῶς ἔχων χρημάτων, ἐπιθυμίᾳ πλειόνων εἴς τε Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἧκεν, ἀφ' ὧν ἀπὸ τῆς τέχνης χρήματα συλλέξας πολλὰ εἰς Κόρινθον ἐπαναπλεῖ. ἐν ᾧ τῶν ναυτῶν διὰ τὸ τοῦδε χρήματα βουλομένων αὐτὸν ἀνελεῖν, τούτων μὲν ἐκείνοις, εἰ ἀφεῖεν, ἐξίστατο, πείθειν δὲ οὐκ ἔχων ἐδεῖτο αὐτῶν ἐπὶ τῆς πρώρας ᾆσαι βραχύ, εἶτα εἰς τὴν θάλασσαν ἅλλεσθαι. καὶ οἱ μὲν ἔδωκαν, ὁ δὲ ᾄσας ἑαυτὸν ἔρριψε· δελφὶς δὲ ὑποθεὶς ἑαυτὸν τῷ κιθαρῳδῷ εἰς Ταίναρον κομίζει τὸ τῆς Λακωνικῆς ἀκρωτήριον. περὶ ταύτης οὖν τῆς ἱστορίας ἐνταῦθα φησίν.

E. ἦ] διασαφητικόν, ὡς νῦν, ψιλούμενον καὶ περισπώμενον. ἔστι δὲ καὶ ἀπορηματικόν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐρωτηματικόν. εἰ δὲ βαρύνοιτο, διαζευκτικὸν δηλοῖ.

E. ἀνδρείως] ἀντὶ τοῦ θρασέως.

P. 454. D. τὸ πρὸς αὐτὰ τεῖνον] τὸ ἐπιτήδειον.

P. 455. C. ποπάνων] πλακουντίων πλατέων καὶ λεπτῶν καὶ περιφερῶν. ἕψημα δέ ἐστιν ὃ ἔνιοι ἐραῖον καλοῦσιν, οἱ δὲ γλυκύ.

P. 456. C. εὐχαῖς ὅμοια] τὰ μὴ καθήκοντα· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοιαῦτα εὐχόμεθα.

P. 457. B. ἐνδύσονται] γρ. ἀμφιέσονται [ut nunc est].

P. 460. C. σπαργῶσι] Ὅμηρος

οὔθατα γὰρ σφαραγεῦντο.

τοὺς μαστοὺς πλήρεις ἔχουσι γάλακτος, καὶ σπαράττονται ὑπὸ θλίψεως, δέονταί τε τοῦ ἐκκριθῆναι αὐτό· σημαίνει δὲ καὶ ὁρμῶσι καὶ ὀργῶσι καὶ ταράττονται.

C. τίτθαις ταῖς τοὺς τίτθους παρεχούσαις, τροφοῖς δὲ ταῖς τὸν ἄλλον ἀναδεχομέναις πόνον, αἳ καὶ τιθῆναι καλοῦνται, αἵτινες περιφέρουσι, προσπαίζουσι, καὶ τῆς ἄλλης τροφῆς τῆς μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν ἐπιμέλειαν ἔχουσιν.

P. 464. E. βιαίων δίκη βίας δίκης διαφέρει. βιαίων μὲν γάρ ἐστιν, εἴ τις βίᾳ ἐπεισελθών τι ἔλαβεν ἀλλότριον ἢ ἐκ χωρίου ἢ ἐξ οἰκίας, βιαίων ἐκρίνετο. ἐν δὲ ταῖς σχολικαῖς ὑποθέσεσιν βίας ἔγκλημά ἐστι κατὰ τῶν κόρην ἁρπασάντων ἢ παῖδα ἐλεύθερον. σημειωτέον δὲ ὅτι βιαίων γράφουσι τὴν δίκην οἱ παλαιοί, καὶ οὐδεὶς βίας. αἰκίας δὲ δίκη ἐστίν. ὅταν ἐκ προχείρου πάθους τινὸς καὶ μὴ ἐκ προνοίας ἀδίκων τις ἄρξῃ χειρῶν. εἰσήγετο δὲ πρὸς τοὺς τεσσαράκοντα.

P. 465. C. πορισάμενοι] κλέψαντες, ἤ τι τοιοῦτον.

C. οἰκέτας τοὺς οἰκείους, οὐχὶ δὲ τοὺς δούλους μόνον, ὡς ἡ νῦν συνήθεια. ἔστι καὶ παρ' Ἡροδότῳ ἡ χρῆσις.

D. Ὀλυμπιονῖκαι οἱ τοὺς ἐν Ὀλυμπίᾳ νικῶντες ἀγῶνας. μετὰ Πῖσον γὰρ καὶ Πέλοπα καὶ Ἡρακλέα, τοὺς πρώτους διαθεμένους αὐτούς, ἠμελήθησαν ἐπὶ ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν Ὀλυμπιάδας. Ἴφιτος δὲ καὶ Λυκοῦργος οἱ Ἡρακλεῖδαι καὶ Κλεοσθένης ὁ Κλεονίκου ἐπιγενόμενοι, καὶ εἰς ὁμόνοιαν τοὺς Πελοποννησίους παρακαλοῦντες, πέμπουσι περὶ τοῦ ἀγῶνος ἐρωτῶντες εἰς Δελφούς. καὶ ὁ Ἀπόλλων χρᾷ τοῦτον ἀνανεοῦν, καὶ τοῖς νικῶσιν ἆθλον διδόναι κότινον, ὅ ἐστιν ἐξ ἀγριελαίας στέφανον. οἱ δὲ τοῖς Ἠλείοις ἐπιτρέπουσι διαθεῖναι τὸν ἀγῶνα· οὗτοι δὲ τοῖς Πισάταις. ἄγεται δὲ διὰ πέντε ἐτῶν μέσον τεσσάρων συντελουμένων. Ἦλις δὲ καὶ Πῖσα πόλεις Πελοποννήσου, τριακοσίους σταδίους ἀλλήλων ἀπέχουσαι.

D. ἀναδοῦνται] ἀναπλέκονται, στέφονται.

E. οὐκ οἶδα ὅτου] τοῦ Ἀδειμάντου δηλονότι. ἐξέκλινε δὲ τὸ τοῦ λόγου σκληρὸν διὰ τοῦ ἀορίστου.

P. 467. C. ἀλλὰ σμικρὸν] ὁ νοῦς οὗτος· Ἆρα, ὦ Γλαύκων, ἡγεῖ οὐκ εἶναι μέγιστον κέρδος τὸ τοὺς μέλλοντας γενήσεσθαι παῖδας ἐμπειροπολέμους μετὰ χρόνον αὐτοπτεῖν ἢ μὴ τὰ περὶ πόλεμον; σχεδὸν δὲ τὸ Ὁμηρικὸν παραφράζει·

πρῶτ' ἐλθὼν σὺν ὄχεσφι, διδασκόμενος πολέμοιο, Εὔφορβος.

C. οὐκοῦν] ἀντὶ τοῦ οὐχ οὕτως, καθ' ὑπόκρισιν.

C. ὅσα ἄνθρωποι] ἀντὶ τοῦ κατὰ ἀνθρωπίνην φύσιν· οἱ γὰρ θεοὶ πάντα ἴσασιν.

P. 468. B. πάντων, ἔφη, μάλιστα] συγκαταθετικώτερον δοκεῖ μοι.

C. πλεῖστοι ἐκ τοῦ τοιούτου] ἀγαθοὶ πλεῖστοι ἐκ τοῦ τιμᾶσθαι. τὸ Ὁμηρικὸν δὲ λέγει

ἐπεὶ οὐκ ἄρα τις χάρις ἐστὶν
ἴση μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζει.

D. ταῦτά γε] τοῦτο πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ῥαπισθέντων Ὁμηρικῶν λόγων ἐν τοῖς πρώτοις.

P. 469. C. ὅλῳ καὶ παντὶ διαφέρειν, παροιμία ἐπὶ τῶν πάντῃ διαφερόντων λεγομένη, παρ' ὅσον τὰ πράγματα καὶ ὅλα τυγχάνει ὄντα, καθ' ὃ συνεχῆ ἐστιν ἑαυτοῖς, καὶ μέρη ἔχει, καθ' ὃ καὶ διωρισμένα τούτοις πᾶσίν ἐστι. τὸ οὖν πάντῃ διαφέρον τινός, ἅτε δὴ καὶ καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος τοῦδε πᾶν διενεγκόν, ὅλῳ καὶ παντὶ λέγεται διαφέρειν.

E. ἀναιρέσεις τὰς ὑπὸ τῶν ἐν πολέμῳ ἡττηθέντων ἀναλήψεις τῶν νεκρῶν σωμάτων παρὰ τῶν οἰκείων αὐτοῖς.

P. 470. C. ἀπὸ τρόπου τὸ αἰτίας χωρίς, πρὸς τρόπου δὲ τὸ κατ' αἰτίαν.

D. ἀλιτηριώδης πρὸς βίαν ποιουμένη, ἢ ἁμαρτανομένη, ἐκ τοῦ ἀλιτήριοι ὀνόματος παρηγμένη. κατὰ Διονύσιον γὰρ τὸν Ἁλικαρνασσέα, λιμοῦ γενομένου Ἀθήνησιν οἱ πένητες προφερόμενα ἄλευρα διήρπαζον· ἐλέχθησαν οὖν οἱ τοὺς ἀλοῦντας ἐπιτηροῦντες ἀλιτήριοι. διέτεινε δὲ τὸ ὄνομα, ὥστε καὶ ἐπὶ πάντων τῶν μετὰ βίας τι ποιούντων ἢ ἁμαρτανόντων λέγεσθαι.

P. 472. B. μὴ διάτριβε] μὴ καθ' ὑπέρθεσιν λέγε.

P. 473. A. ἆρ' οἷόν τε] ὁ νοῦς οὗτος· Ἆρα ἀκριβῶς, ὡς ὁ λόγος ἀπαιτεῖ, ἐνδέχεται τοὺς ἀνθρώπους πράττειν, ἢ ἡ πρᾶξις κατὰ φύσιν ἧττον ἅπτεται ἀληθείας ἤπερ ἡ λέξις καὶ ὁ λόγος; ἀλλ' ἐν μὲν τῷ οὐρανῷ εὑρίσκομεν καὶ κύκλον ἐν σώματι καὶ σφαῖραν καὶ τάξιν καὶ ἁρμονίαν καὶ ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ ἁπλῶς πάντα σύμφωνα τῷ λόγῳ· ἐν δὲ γῇ τοῦτο γενέσθαι δυσχερές

C. τί λέγεις; ὅπερ ἐπὶ Μάρκου τοῦ φιλοσόφου, βασιλέως Ῥωμαίων, ἀπέβη.

D. κακῶν παῦλα] τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. τοῦτο δὲ καὶ Εὐριπίδης λέγει·

πόλις γάρ ἐστι πᾶσα τῶν ἡγουμένων.

P. 475. A. Ἀθήνησι δέκα μὲν ἦσαν φυλαί, διῄρητο δ' ἑκάστη τούτων εἰς τρία, εἰς τριττύας, εἰς ἔθνη, εἰς φρατρίας. οἱ οὖν ἑκάστης τριττύος ἄρχοντες τριττύαρχοί τε καλοῦνται καὶ τριττυαρχοῦσιν.

C. κακόσιτον] κακόχυμον, βεβλαμμένον.

D. Διονύσια ἑορτὴ Ἀθήνησι Διονύσῳ ἤγετο, τὰ μὲν

κατ᾽ ἀγροὺς μηνὸς Ποσειδεῶνος, τὰ δὲ Λήναια μηνὸς Μαιμακτηριῶνος, τὰ δὲ ἐν ἄστει Ἐλαφηβολιῶνος.

E. παίδων αἰνίγματι] Κλεάρχου γρίφος·

αἶνός τίς ἐστιν ὡς ἀνήρ τε κοὐκ ἀνὴρ
ὄρνιθα κοὐκ ὄρνιθ᾽ ἰδών τε κοὐκ ἰδών,
ἐπὶ ξύλου τε κοὐ ξύλου καθημένην
λίθῳ τε κοὐ λίθῳ βάλοι τε κοὐ βάλοι.

Ἄλλως·

ἄνθρωπος οὐκ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος δ᾽ ὅμως,
ὄρνιθα κοὐκ ὄρνιθα, ὄρνιθα δ᾽ ὅμως,
ἐπὶ ξύλου τε κοὐ ξύλου καθημένην
λίθῳ βαλών με κοὐ λίθῳ διώλεσεν.

νυκτερίδα. ὁ εὐνοῦχος. νάρθηκος. κισήρει.

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. VI.

P. 485. A. **τοῦτο μὲν δὴ τῶν φιλοσόφων φύσεως περὶ κ. τ. λ.**] τὰ γνωρίσματα τῆς φιλοσόφου φύσεως· α΄ εἰ μαθήματός ἐστιν ἐραστὴς τῆς ἀεὶ οὔσης οὐσίας· β΄ εἰ πάσης ταύτης καὶ οὐ μέρους αὐτῆς· γ΄ εἰ φιλαλήθης καὶ ἀψευδής· δ΄ εἰ πρὸς μόνα τὰ μαθήματα καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἡδονὴν ἐπιθυμητικῶς ἔχει· ε΄ εἰ μεγαλοπρεπὴς τὴν διάνοιαν καὶ θεωρητικὸς παντὸς χρόνου καὶ πάσης οὐσίας· ς΄ εἰ δίκαιος τὴν ψυχὴν καὶ ἥμερος· ζ΄. εἰ εὐμαθής· η΄. εἰ μνημονικός· θ΄. εἰ ἔμμετρος καὶ εὔχαρις. Schol. cod. Paris. 1807.

B. φιλοτίμων καὶ ἐρωτικῶν] ὅτι ἔλεγεν, ὅτι τριττυαρχοῦσιν οἱ φιλότιμοι πολλάκις, καὶ οἱ ἐρωτικοὶ συμπάσχοντες μελιχλώρους καλοῦσι τοὺς ὠχρούς.

C. ἑκόντας εἶναι] ἀντὶ τοῦ ἐθελουσίους. τὸ δ᾽ εἶναι παρέλκει Ἀττικῶς.

P. 486. A. ἀνελευθερία ἐστὶν ἕξις φαύλη περὶ χρήματα, μὴ ἀναλίσκουσα ταῦτα εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. σμικρολογία δέ ἐστι φειδωλία, περὶ χυδαίων τινῶν ἢ φροντίδα ἢ συλλογὴν ποιουμένη. μεγαλοπρέπειά ἐστιν ἕξις βελτίστη περὶ δαπάνας, ἃς τῷ μεγάλῳ καὶ πρέποντι γίγνεσθαι προσήκει.

P. 487. B. πρὸς μὲν ταῦτα] ὁ νοῦς οὗτος· οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων ταῦτα, διὰ τὸ μὴ εἶναι διαλεκτικώτατοι, ἐπιστομίζονται ῥᾳδίως ὑπὸ σοῦ, ὦ Σώκρατες, ὄντος δεινοῦ ἐν διαλεκτικῇ. καὶ σὺ μὲν οὐκ ἀληθῆ λέγεις ταῦτα λέγων, ἐκεῖνοι δὲ ἀδυνατοῦσιν ἐλέγχειν σε. ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μὲν μὴ τολμῶντες πρός σε ἀντιλέγειν σιωπῶσιν· αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα ἐναργῶς φαίνεται μὴ συμφωνοῦντα τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις.

D. ἀλλοκότους] ἐξηλλαγμένους, ἐναντίους, ξένους, πλημμελεῖς, ἀλλοφυεῖς.

P. 488. A. εἰκάζω τὸ ὁμοιῶ, καὶ τὸ εἰκονίζω τὸ αὐτὸ δηλοῖ. χρῆται δὲ τῇ λέξει ὅ τε Ξενοφῶν καὶ ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ἄλλοι.

C. ἄλλοι μᾶλλον] πείθουσιν, ἀπὸ κοινοῦ.

C. μανδραγόρᾳ] ὑπνωτικὸς ὁ καρπὸς τοῦδε τοῦ φυτοῦ. Θεόφραστος δὲ ἐν τῇ περὶ φυτῶν πραγματείᾳ τὴν ῥίζαν τοῦδε ξυσθεῖσάν τε καὶ ὄξει δευθεῖσαν πρός τε τὰ ποδαγρικὰ καὶ πρὸς ὕπνον μᾶλλον εἶναι χρησίμην φησί, καὶ δὴ πρὸς φίλτρα. διδόασιν δὲ ἐν οἴνῳ ἢ ὄξει.

E. ἀδολέσχην] μακρολόγον, φλύαρον.

P. 489. C. κομψευσάμενος] πανουργευσάμενος. κομψευσάμενον τὸν Εὔβουλόν φησιν, ὃς ὑπὸ Σωκράτους ἐρωτηθεὶς „ὦ Εὔβουλε, σοφὸς ἐθέλεις εἶναι ἢ πλούσιος;" ἔφη πλούσιος· τοὺς γὰρ σοφοὺς ὁρᾶν ἐπὶ ταῖς τῶν πλουσίων θύραις καθεύδοντας. πρὸς ὃ τὸν Σωκράτη πάνυ ἀγχίνως εἰπεῖν· οἱ μὲν σοφοί, ὦ Εὔβουλε, ἴσασιν ὧν δέονται, τῆς πρὸς τὴν τῶν ἀναγκαίων χρείαν γὰρ χορηγίας, ἧς οἱ πλούσιοι, εἰ βούλοιντο, χορηγοί· αὐτοὶ δ᾽ οὗτοι οἱ πλούσιοι οὐκ ἴσασιν· τῆς ἀνθρωπίνης γὰρ ἀρετῆς, ἣ διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν σοφῶν τῷ βουλομένῳ παντὶ οἷα τ᾽ ἐστὶ παραγίνεσθαι.

P. 490. E. πολλοί, φησίν, ἀρξάμενοι φιλοσοφεῖν ἐγένοντο πονηρότατοι· μικρὰ δέ τις αὐτῶν μοῖρα καὶ ὀλίγιστοι ἐκφεύγουσι τὴν φθορὰν ταύτην, καὶ οὐ γίγνονται πονηροί, ἄχρηστοι δὲ ὅμως.

E. τὸ ἑξῆς· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις, τὰς εἰς τὸ τῆς φιλοσοφίας ἐπιτήδευμα καθισταμένας καὶ μιμουμένας τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πράξεις, δεῖ θεάσασθαι, οἷαι οὖσαι εἰς μεῖζον ἑαυτῶν ἐπιτήδευμα ἀφικόμεναι, πλημμελοῦσαι ψόγον κατὰ τῆς φιλοσοφίας προςῆψαν.

P. 493. A. οὗτοι] οἱ δημαγωγοί, οὓς σοφιστὰς μεγίστους ἄρτι ἔλεγεν.

A. διὰ τοῦ θρέμματος ἐξετραγῴδησε τὴν ἀλογίαν τῶν τοιούτων ὄχλων.

D. τούτοις] τοῖς ἰδιώταις, τοῖς ἀπαιδεύτοις.

D. Διομήδεια ἀνάγκη, παροιμία ἐπὶ τῶν κατ᾽ ἀνάγκην τι πραττόντων εἰρημένη, ἀφ᾽ ἱστορίας τοιαύτης, ἧς καὶ Ἀριστοφάνης μέμνηται ἐν Βατράχοις, ὅτι Διομήδης καὶ Ὀδυσσεὺς τὸ Παλλάδιον κλέψαντες ἐξ Ἰλίου νυκτὸς ἐπανῄεσαν ἐπὶ τὰς ναῦς σελήνης ὑποφαινούσης, φιλοτιμούμενος δ᾽ Ὀδυσσεὺς αὐτοῦ μόνου δόξαι γενέσθαι τὴν πρᾶξιν, ἐπεχείρησε τὸν Διομήδεα μετὰ τοῦ Παλλαδίου προηγούμενον ἀνελεῖν. ὁ δὲ κατὰ τὸ τῆς σελήνης φῶς τὴν καθ᾽ αὑτοῦ θεασάμενος τοῦ ἐπιφερομένου ξίφους σκιάν, συλλαμβάνει τε τὸν Ὀδυσσέα, καὶ τὰς χεῖρας τοῦδε συνδεῖ, προάγειν τε κελεύει, καὶ τύπτων αὐτοῦ πλατεῖ τῷ ξίφει τὸ μετάφρενον ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας παραγίνεται.

P. 494. B. ἄλλως] μάλιστα, ὡς νῦν, ἢ μάτην, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον.

P. 495. E. ἀποτεθρυμμένοι] ἀπηγριωμένοι. εἴρηται κατὰ μεταφορὰν τὴν ἀπὸ τῶν θρύων, ἅ ἐστι βοτάνη τις ἀγρία καὶ ἄγονος.

E. οἶμαι βαναυσίας ἐνταῦθα κοινότερον λέγεσθαι τὰς κατὰ τὰς τέχνας ἀναστροφάς, ἀπὸ τῶν διὰ πυρὸς ἐργαζομένων τεχνῶν εἰρημένας (βαῦνος γὰρ ἡ κάμινος), οὐ μὴν βαναυσίαν ἐν τούτοις λέγειν ἤτοι ἀπειροκαλίαν, ἣν ἀμφότερα μὲν οὕτως Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Νικομαχείοις ἠθικοῖς καλεῖ, ἐν τοῖς μεγάλοις δὲ σαλακωνίαν. ἔστι δὲ περὶ χρημάτων δαπάνας ὑπερβολή, ἔλλειψις δὲ μικροπρέπεια· ὧν μεγαλοπρέπεια μεσότης ἐστίν.

P. 497. E. εἰπόντος Ἀδειμάντου, ὅτι τέλος ἐχέτω τὰ περὶ τούτων, ὁ Σωκράτης φησίν, ὅτι κωλύομαι ὑπακοῦσαί σοι βουλόμενος, ἀλλ᾽ οὐ δύναμαι· ἔτι γὰρ δεῖ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν ἀναγκαίως.

P. 498. A. Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος, φυσικὸς ὤν, ἔλεγεν, ὅτι ὁ ἥλιος ἐν τῇ δυτικῇ θαλάσσῃ ἐλθὼν καὶ καταδὺς ἐν αὐτῇ σβέννυται, εἶτα διελθὼν τὸ ὑπὸ γῆν καὶ εἰς ἀνατολὴν φθάσας ἐξάπτεται πάλιν, καὶ τοῦτο ἀεὶ γίγνεται. Ἄλλως. Ἡράκλειτος Βαθέωνος, Ἐφέσιος, μεγαλόφρων γεγονὼς καὶ ὑπερόπτης παρ' ὁντινοῦν. οὗτος τὸ τοῦ ἡλίου ἔλεγεν εἶναι σχῆμα σκαφοειδὲς καὶ ὑπόκυρτον, καὶ τὴν ἔκλειψιν αὐτοῦ συμβαίνειν κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν, ὥςτε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίγνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κάτω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν. ἀλλὰ μὴν καὶ Ξενοφάνη τὸν Κολοφώνιον κατὰ σβέσιν τὴν ἡλιακὴν ἔκλειψιν λέγειν γίγνεσθαί φασι, καὶ πάλιν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἀνίσχειν αὐτόν.

B. διὰ τῆς εἰωθυίας εἰρωνείας Σωκράτης νῦν λανθανόντως ὑποτίθεται ἡμῖν ὅτι δεῖ τοὺς νέους μειρακιώδη φιλοσοφίαν μανθάνειν. λέγει δὲ τὴν μαθηματικήν· οἰκεία γὰρ αὕτη τοῖς νέοις θεοῖς. καὶ γὰρ δι' αὐτῆς τὰς κινήσεις τῶν νέων θεῶν διδασκόμεθα. ἡ δὲ διαλεκτικὴ τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν ἐπισφαλής. καὶ ὁ Πλωτῖνος τοιοῦτο λέγει τὸ παραδοτέον τοῖς νέοις τὰ μαθήματα πρὸς συνεθισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως.

D. εἰς μικρὸν] ἀντὶ τοῦ εἰς μέγαν, εἰρωνικῶς.

D. οὐ γὰρ πώποτε εἶδον] πικρὸν τὸ λέγειν, ὅτι ἔργῳ μὲν τὰ νῦν λεγόμενα καλῶς οὐκ εἶπον οἱ πολλοί, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοιαῦτα ῥήματα εἶδον. καὶ γὰρ ὁ Θουκυδίδης, ἐπιπλήττων τοὺς Ἀθηναίους, λέγει ὅτι „ὑμεῖς θεαταὶ μέν ἐστε τῶν λόγων, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων.“ τὸ δὲ ἐξεπίτηδες ἀντὶ τοῦ ἐκ παρασκευῆς καὶ ἐπιμελείας πιθανῶς συντεθέντα. καὶ τὸ πολὺ μᾶλλον ἔμφασιν πολλὴν ἔχει τῆς τῶν πολλῶν ἀφροσύνης, καὶ τὸ ὡμοιωμένα ἀλλήλοις εἶναι τὰ τοιαῦτα ῥήματα καὶ οὐχὶ τοῖς οὖσιν ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἑξῆς, ὅτι ἄνδρα ὡμοιωμένον ἀρετῆς ἔργῳ πρῶτον, εἶτα λόγῳ, οὐκ εἶδον οἱ τοιοῦτοι.

E. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὥςπερ νῦν] εἰρωνικῶς. ἡ γὰρ ἀλήθεια αὐτομάτως, ὡς εἰπεῖν, συνέρχεται· οὐ γὰρ ἀγράφῳ γραμματείῳ ἔοικεν ἡ ψυχή.

E. ἑτέρᾳ] ἀριστοκρατουμένῃ.

P. 499. A. τὰ δὲ κομψὰ] δεῖ πορίσασθαι ἐκ τούτων, ὅτι ἡ τῆς ἀληθείας εὕρεσις αὐτὴ καθ' ἑαυτήν ἐστιν αἱρετὴ καὶ οὐ πρὸς ἄλλο σκοπεῖ, ἀλλὰ μόνον ἡ γνῶσις αὐτῆς ἀρκεῖ πρὸς εὐδαιμονίαν.

B. κατήκοοι] ἀντὶ τοῦ κατακουόμενοι.

C. εὐχαῖς ὅμοια] τοῦτο καὶ κενήν φασι μακαρίαν.

E. ὅτι εὐμετάβολον τὸ τῶν πολλῶν πλῆθος, δηλοῖ καὶ Ὅμηρος ἀπεικάζων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν κύμασι παντοίων ἀνέμων καὶ τοῖς τοιούτοις. ἀλλὰ καὶ νῦν τοῦτο λέγει, ὅτι κἂν λόγῳ τις αὐτοῖς ἐνδείξηται τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν, κἂν αὐτῷ ἔργῳ τοιοῦτος ᾖ φαινόμενος, ῥᾳδίως ἂν πείσει αὐτούς, καὶ τοσούτῳ ῥᾷον, ὅσῳ ἂν εἶεν πλείους. καὶ γὰρ οἱ πλείους μᾶλλον τῇ τῆς ὕλης ἀταξίᾳ ἀναλογοῦσι, καὶ μᾶλλον εὐάλωτοι πρὸς ἑκάτερα, ἤπερ οἱ ὀλιγώτεροι.

P. 500. A. οὐκοῦν] ἀντὶ τοῦ τοιγαροῦν.

D. οὐ προςῆκον ἐπειςκεκωμακότας] οὐ προςηκόντως εἰςεληλυθότας.

P. 503. A. βασανιζόμενον οὐ τὸν αἰκιζόμενον καὶ τιμωρούμενον σημαίνει παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλὰ τὸν ἀνακρινόμενον καὶ ἐλεγχόμενον καὶ δοκιμαζόμενον ἢ διὰ λόγων ἢ πραγμάτων, οἷός τίς ἐστιν, ἀπὸ λίθου γένους τινὸς καλουμένου βασάνου, ᾧ τὸ καθαρὸν χρυσίον δοκιμάζεται.

B. ὄκνος] ἀνάδυσις, εὐλάβεια, ἀναβολή.

P. 504. D. ὑπογραφὴν] ὅτι τὸ πρὸ ὀλίγου τὸ ἀνδρείκελον ἐνέγραφεν καὶ θεοείκελον ἐν τῷ πίνακι.

P. 505. A. πολλάκις ἀκήκοας] ἀπειράκις γὰρ ἡ ἀίδιος ψυχὴ ταῦτα καὶ ἤκουσεν καὶ ἐπελάθετο.

P. 506. B. πάλαι καταφανὴς] ἐξ ἀϊδίου γὰρ αἱ ψυχαὶ ἀλλήλας γινώσκουσι. διὰ τὸ ὀρεκτὸν εἶναι τὸν νοῦν καὶ τὴν ἐπιστήμην κατὰ φύσιν αὐταῖς, καὶ τὸ δοξαστὸν ὡς ἐπίκτητον ἀποπέμπεσθαι, οὐκ ἀποχρήσει αὐταῖς ἡ δόξα.

D. παρ' ἄλλων] παρὰ τῶν κρειττόνων ἡμῶν γενῶν.

D. ἀρκέσει] τὸ γὰρ θεῖον πᾶν οὐ μόνον αὐταρκὲς ἀλλὰ καὶ ἱκανόν.

D. ὅπως μὴ] ἐλλιπὴς ἡ φράσις· τοῦτο δὲ ἔθος Ἀττικόν. λείπει γὰρ τὸ σκόπει ἤ τι τοιοῦτο.

D. ἐάσωμεν] παρὰ γὰρ τὴν τῶν καταδεεστέρων ἀνεπιτηδειότητα τὰ κρείττονα ἀδυνατοῦσιν ἐνεργεῖν.

P. 507. C. οὐ πάνυ] οὐδαμῶς.

P. 509. B. C. τὸ γελοίως διὰ τὴν ὑπερβολήν. ἀσύγκριτον γὰρ τἀγαθὸν ἁπλῶς πρὸς πάντα. τὰ γὰρ κρείττονα ἡμῶν γένη διαπορθμεύουσι τὰ παρὰ θεῶν εἰς ἡμᾶς ἀγαθά. ἡ δὲ θεία ἀνάγκη τῇ θείᾳ βουλήσει ἡ αὐτή, καὶ ὅμοιον ἥ τε αἵρεσις τῷ κλήρῳ, καὶ τὸ ἑλέσθαι τῷ λαχεῖν, καὶ τὸ εἶναι τῷ ἐνεργεῖν, καὶ τὸ βούλεσθαι τῷ δύνασθαι, καὶ εἶναι ἁπλῶς ἐν θεῷ πάντα ἑνιαίως. Ἄλλως. τὸ γελοίως ἤγουν ἐγκοσμίως. οἱ γὰρ νέοι καὶ ἐγκόσμιοι θεοὶ τοῦτο αἰνίττονται. παίγνιον γὰρ τὸ σωματικὸν πᾶν τοῖς νοητοῖς παραβαλλόμενον. τὸ δὲ παίζειν καὶ γελᾶν τῶν νέων οἰκεῖον. καὶ τὸ

ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν

περὶ τῶν ἐγκοσμίων εἴρηται θεῶν. ὁ γοῦν Γλαύκων ἀναλόγως ἐγκοσμίῳ προσώπῳ εἰκότως γελοίως λέγει. τὸ δὲ Ἄπολλον οἰκεῖον τῷ τε ἡλίῳ εἰς ταὐτὸν ἐρχομένῳ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ τῷ λέγοντι ἐπιγνόντι τὸν ἑαυτοῦ βασιλέα ἥλιον καὶ Ἀπόλλωνα τὸν αὐτόν.

C. Ἄπολλον] ἐπίφθεγμα θαυμαστικόν, ὡς τὸ Ἡράκλεις.

D. Σχόλιον ἐκ τῶν Ἀρχύτου καὶ Βροντίνου καὶ Ἰαμβλίχου ἐπιτμηθέν. Γραμμὴν δίχα τὸ πρῶτον τετμημένην, εἴτε εἰς ἴσα τμήματα κατ' Ἀρχύταν καὶ τὸν Χαλκιδέα Ἰάμβλιχον, εἴτε καὶ εἰς ἄνισα, ὡς ἐν τῶν τισὶν ἀντιγράφων τοῦ Πλάτωνος εὕρηται, τὰ ὄντα πάντα δηλοῦσθαι εἰς δύο κατὰ πρώτην διαίρεσιν τεμνόμενα, τὸ νοητὸν δηλονότι καὶ ὁρατόν. εἰ μὲν εἰς ἴσα, διά τε τὴν τῶν λόγων μετουσίαν καὶ τῶν εἰδῶν, καὶ τὴν τῶν μετεχόντων πρὸς τὰ μετεχόμενα ὁμοιότητα, καὶ τῷ τὴν ἀναλογίαν τὴν αὐτήν πως εἶναι ἐπ' ἀμφοτέρων· εἰ δὲ εἰς ἄνισα, ὡς ἐν ἄλλοις εὕρηται, διὰ τὴν τῶν νοητῶν πρὸς τὰ αἰσθητὰ ἴσως ὑπεροχὴν καὶ ἀνομοιότητα. οἷον ἑκάτερον αὖ εἰς δύο ἀνὰ τὸν αὐτὸν διῃρῆσθαι λόγον, τῷ τὴν γνωστικὴν δύναμιν δι' ὅλου ὁμοειδῆ πρὸς ἑαυτὴν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ ὁρατὸν εἰς εἰκόνας καὶ ὧν εἰσὶν εἰκόνες, τὸ δὲ νοητὸν εἰς τὰ διανοητὰ καὶ τὸ ἰδίως νοητὸν διακρίνεσθαι. καὶ εἰκόνας μὲν σκιάς τε καὶ τὰ ἐν τοῖς ὕδασι καὶ κατόπτροις καὶ ὅλως πυκνοῖς καὶ λείοις καὶ φανοῖς ξυνιστάμενα εἴδωλά τε καὶ φαντάσματα εἶναι, ὧν δ' εἰσὶν εἰκόνες, αὐτὰ δηλονότι τὰ αἰσθητὰ σώματα, ζῶά τε καὶ φυτὰ καὶ τὰ παραπλήσια· καὶ διανοητὰ μὲν τὰ μαθηματικά τε καὶ ἐπιστητὰ γένη, γεωμετρίαν, ἀστρονομίαν καὶ τὰ τούτοις ἀδελφά, νοητὰ δὲ τὰς ἰδέας τε καὶ ὄντως οὔσας οὐσίας. ἀνάλογον οὖν

ἔχειν ὡς τὰ εἰκαστὰ πρὸς τὰ αἰσθητά τε καὶ φυσικὰ σώματα, οὕτω τὰ διανοητὰ πρὸς τὰ νοητά. εἰκόνας τε γὰρ τῶν νοητῶν εἶναι τὰ διανοητά, ὡς τὰ εἰκαστὰ τῶν αἰσθητῶν, τά τε αἰσθητὰ καὶ νοητὰ τῇ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀληθείᾳ τῶν εἰκασθέντων καὶ διανοητῶν διωρίσθαι· τὰ μὲν γὰρ μᾶλλον τὰ δὲ ἧττον ἀληθῆ εἶναι. καθ' αὑτὰ μὲν γὰρ καὶ οὐκ ἐν ἄλλοις ὑφεστάναι τὰ αἰσθητά, σκιὰς δὲ καὶ εἴδωλα τοῖς αἰσθητοῖς παρυφίστασθαι, ἐν ἐκείνοις καὶ οὐ καθ' αὑτὰ ὄντα· καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνων ὑποσπασθέντων μηδὲ ταῦτα φαίνεσθαι ἔτι. εἶναι δὲ καὶ ταῦτα αἰσθητὰ μὲν τῷ γένει, ἅτε δὴ τῇ αἰσθήσει ὑποπίπτοντα, εἰκαστὰ δὲ μᾶλλον καὶ δοξαστὰ εἶναι. οὕτω δὲ καὶ τὰ διανοητὰ τῶν νοητῶν εἶναι εἰκόνας καὶ εἴδωλα, ἅτε μηδὲ αὐτὰ κυρίως, ἀλλ' ἐξ ἀφαιρέσεως ὄντα, καὶ πρὸς τὰ καθ' αὑτά τε καὶ ὄντως ὄντα, τὰ νοητὰ δηλονότι, τὴν ἀναφορὰν ἔχοντα. διὸ καὶ τὴν ψυχὴν τὰ μὲν αἰσθητὰ καὶ νοητὰ πρῶτά τε καὶ αὐτόθεν γινώσκειν, ὥσπερ καὶ ὑφίσταται πρῶτα, τὰ δὲ εἰκαστὰ καὶ διανοητὰ δεύτερα, ὡς καὶ δεύτερα ὑφίσταται. ὥσπερ γὰρ οὐ μένει ἐν τοῖς εἰκαστοῖς τῇ δόξῃ ταῦτα περιλαβοῦσα, ἀλλὰ ζητεῖ τὰ καθ' αὑτὰ ὑφιστάμενα, οἷς ἕπεται τὰ εἰκάσματα, οὕτω καὶ τὰ ἐπιστητὰ καὶ διανοητὰ θεωροῦσα καὶ διανοουμένη οἷον τρίγωνον ἱδρυμένον διάμεσον καὶ τὰ παραπλήσια, οὐ περὶ τούτων διανοεῖται, ἀλλ' ἐκείνων πέρι οἷς ταῦτα ἔοικε. ταῖς τε γὰρ εἰκόσι τὰ περὶ τὰ μαθήματα γένη εἶναι ἀνάλογον, καὶ τὴν αὐτῶν γνῶσιν ταῖς τῶν εἰδώλων εἰκασίαις ἔχειν τινὰ ὁμοιότητα. ἀπό τε γὰρ τῶν νοήσεων τὴν τῶν μαθηματικῶν γνῶσιν λαμβάνειν τὴν ἐνέργειαν, καὶ ἀπὸ τῶν νοητῶν ἐπὶ τὰ μαθηματικὰ ὡς εἰκόνας μεταβαίνειν, ὑποθέσεις τε ἀναποδείκτους ἑαυταῖς ὑποτιθεμένην λόγον οὐδένα οὐδενὶ ἀξιοῦν διδόναι, ὡς παντὶ φανερόν, ἐκ τοιούτων τε ὑποθέσεων ὡς ἀρχῶν οὐκ ἐπ' ἀρχὴν ἀλλ' ἐπὶ τελευτὴν ἰέναι, αὐτὰ σκεπτομένην τὰ μαθηματικὰ τῇ διανοίᾳ. τῶν νοητῶν δέ γε τῶν λόγων μετὰ τῆς τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμεως καὶ τῆς τελέας διαλεκτικῆς τῇ νοήσει προσχρωμένην ἅπτεσθαι ἐξ ὑποθέσεων ὡς οὐκ ἀρχῶν (οὐδὲν γὰρ ὅ τι ἐκείνων εἶναι ἀρχήν) ἀλλ' ὅπερ καλοῦνται ὑποθέσεων καὶ ἐπιβάσεων ἐπ' ἀρχὴν τὴν ἀνυπόθετον ἰέναι, ἧς μηδὲν ἔτι δηλονότι προϋποτίθεται, ἅτε καὶ μηδὲν ὄν, ὃ ἂν εἴη πρὸ ἐκείνης. κἀκεῖθεν αὖ ἐπὶ τελευτὴν καὶ τὰ διανοητὰ κατιέναι, οὐδενὶ προσχρωμένην αἰσθητῷ, ἀλλὰ τοῖς νοητοῖς αὐτοῖς εἴδεσι δι' αὐτῶν. ὥσπερ δὲ ἔχει τὰ πράγματα ἀληθείας τε καὶ μή, οὕτω σαφηνείας τε καὶ μὴ τὰ περὶ αὐτὰ καταγινόμενα τῆς ψυχῆς ἔχειν πάθη. εἶναι δὲ ταῦτα τέτταρα, νοῦν, διάνοιαν, πίστιν καὶ εἰκασίαν, ἐπὶ τέτταρσι τούτοις πράγμασι, νοητοῖς, διανοητοῖς, αἰσθητοῖς τε καὶ εἰκαστοῖς· ὧν νοῦν μὲν καὶ αἴσθησιν ἀρχὰς εἶναι τοῦ λόγου, ὡς ἐν τῷ περὶ νοῦ τε καὶ αἰσθήσεως Ἀρχύτᾳ δοκεῖ, τέλη δὲ ἐπιστήμην καὶ δόξαν, ὡς ὑπὸ μὲν ἐκείνων ἀποτελουμένων κἀκεῖθεν ὁρμωμένου, κατιόντος δὲ καὶ τελευτῶντος εἰς ἐπιστήμην καὶ δόξαν. καὶ τοιαῦτα μὲν εἶναι τὰ γένη τῶν ὄντων, τοσαῦτα δὲ καὶ τὰ τούτων κριτήρια.

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. VII.

P. 514. A. Ἀττικοὶ καὶ τὸ ἰδέ ὀξύνουσι καὶ τὸ λαβέ καὶ τὸ φαγέ, ὁμοίως τῷ ἐλθέ, εὑρέ, εἰπέ.

P. 516. E. γνωματεύοντα] διακρίνοντα, διαγινώσκοντα ἀκριβῶς.

P. 517. C. ἐνταῦθα] ἐν τῷ νοητῷ.

P. 518. B. μετρίως] ἀντὶ τοῦ ἐπιεικῶς πάνυ.

P. 519. C. Πτολεμαῖος ὁ μέγας ἐν δ' Γεωγραφουμένων φησὶ τὰς μακάρων νήσους ἓξ τὸν ἀριθμὸν ἐν τῇ ἐντὸς Λιβύῃ κατὰ τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος.

P. 520. B. τοιοῦτοι γιγνόμενοι] οἱ φιλόσοφοι.

P. 521. A. εἰ μὲν εὕροις, φησί, βίον ἀμείνω φιλοσόφου βίου. λέγοι δ' ἂν θεοῦ μόνον· καὶ γὰρ θεὸς ἀμείνων φιλοσόφου μόνος.

C. ὀστράκου περιστροφή] παροιμία ἐπὶ τῶν ταχέως τι ποιούντων λεγομένη. ἔστι δὲ καὶ ὄνομα παιδιᾶς. Ἄλλως. ἐπὶ τῶν διὰ τάχους εἰς φυγὴν ὁρμώντων, ἢ ἐπὶ τῶν εὐμεταβόλων.

P. 525. D. τοὺς περὶ ταῦτα δεινοὺς] τοὺς ἀριθμητικούς.

E. αὐτὸ τὸ ἕν] τὴν μονάδα τὴν παρὰ τοῖς μαθηματικοῖς.

P. 526. B. ὀξεῖς] οἷος ἦν Θεαίτητος.

C. μεῖζω πόνον παρέχει μανθάνοντι] ἴσως τοῦτο βούλεται λέγειν ὁ Πλάτων, ὅτι τῶν μετὰ πολλοῦ πόνου κατορθουμένων τεχνῶν οὐκ ἔστιν οὐδεμία τοιαύτη εὔκολος ὡς ἡ ἀριθμητική.

P. 527. A. ὡς γὰρ πράττοντές τε κ. τ. λ.] ὅτι τὸ χρήσιμον τῆς γεωμετρίας οὐ πράξεως ἕνεκα, ἀλλὰ γνώσεως, καὶ ταύτης οὐ τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ τῶν ἀεὶ ὄντων καὶ αὐτῆς τῆς τἀγαθοῦ ἰδέας. Schol. Plat. cod. Paris. 1807.

B. οὐ δέον] ἀντὶ τοῦ οὐ δεόντως, Ἀττικῶς.

D. ἡδὺς] εὐήθης. ἐκάλουν δὲ οὕτω καὶ τοὺς ὑπομώρους.

D. ἑκάστου] ἑκάστου ἀνδρὸς τοῦ μανθάνοντος.

P. 529. C. δίκην] νῦν τιμωρίαν.

D. Δαίδαλος ὁ Εὐπαλάμου καὶ Φρασιμήδης, ἀγαλματοποιὸς ἄριστος.

P. 530. A. ὁ τῷ ὄντι, φησίν, ἀστρονομικὸς τὸν μὲν ὁρώμενον οὐρανὸν βλέπει τε καὶ θαυμάζει διὰ τῆς εὐτάκτου κινήσεως τὸν δημιουργόν, ἄτοπον δὲ ἡγήσαιτ' ἂν ἐξονυχίζειν καὶ λιπαρῶς τοῖς φαινομένοις κεχηνέναι καὶ παντὶ τρόπῳ ζητεῖν τὰς κινήσεις αὐτῶν λεπτομερῶς.

D. ὦτα παγῆναι] περὶ μουσικῆς, ἥ ἐστιν ἀντίστροφος ἀστρονομίας· ἡ μὲν γὰρ ὄψει, ἡ δὲ ἀκοῇ πέπηγεν· λέγει δ' οὐ τὴν τοῦ ἀλόγου ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ τὴν κατὰ Πυθαγόραν ἐν λόγῳ καὶ θεωρήματι.

P. 531. B. κολλόπων] κολλάβων. οὕτω δὲ λέγονται τὰ τῶν χορδῶν ἐπιτόνια, περὶ ἃ εἰλοῦνται αὗται. τὸ γὰρ νωτιαῖον τοῦ τραχήλου τοῦ βοὸς μέρος κόλλοψ καλεῖται, διὰ τὸ εἰς κόλλαν εὔθετεῖν.

P. 532. A. διαλεκτικὴν τὴν διακριτικὴν τῆς πραγματικῆς, οὐ τὴν νῦν λεγομένην.

P. 533. E. πρώτην μοῖραν] τὴν τῶν νοητῶν, τὴν τῶν μαθηματικῶν, τὴν τῶν φυσικῶν, τὴν τῶν τεχνικῶν.

P. 534. D. ἐπικαταδαρθάνειν] ἐπικατακοιμίζεσθαι.

E. θριγκὸς] περίφραγμα, στεφάνη, τειχίον, περίβολος.

P. 535. B. δριμύτητα] ὀξύτητα, σφοδρότητα, θερμότητα, ταχύτητα.

P. 536. B. ἄρρατον] ἰσχυρόν, στερεόν, ἢ δυσκίνητον.

C. *προπεπηλακισμένην*] ὑβρισμένην, ἠδικημένην, διασεσυρμένην, ἐξουθενημένην.

C. D. *Σόλωνι*] τούτου γὰρ τὸ
αἰεὶ γηράσκω πολλὰ διδασκόμενος.

P. 537. A. *εἰς ἀριθμόν τινα ἐγκριτέον*] ὡς Ὅμηρος
ἐν ἀνδρῶν ἵζει ἀριθμῷ.

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. VIII.

P. 544. B. *ὥσπερ παλαιστής*] ἔθος γὰρ τούτοις, ὅταν πέσωσιν ὁμοῦ, ὡς μηδένα ἐπιπεσεῖν τοῦ λοιποῦ, πάλιν ἐγερθέντας ἐφ' ὁμοίῳ συμπλεκῆναι σχήματι, ὅπερ τὴν αὐτὴν εἶπε λαβήν.

D. *ἐκ δρυός*] τὸ ἐν τῇ τ τῆς Ὀδυσσείας Ὁμήρῳ ὑπὸ Πηνελόπης ῥηθὲν Ὀδυσσεῖ ἀναγνωριζομένῳ αὐτῇ ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν πολιτειῶν παρῳδεῖται. ἔστι δὲ τὸ
οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρας.
οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐκ δρυῶν καὶ πετρῶν τοὺς πρὸ αὐτῶν γεννηθῆναι ὑπελάμβανον, διὰ τὸ τὰς τικτούσας εἰς στελέχη καὶ σπήλαια τὰ βρέφη ἐκτιθέναι, ἐπεὶ καὶ τὰς μίξεις κατὰ τὰς ἐρημίας ἐποιοῦντο οἱ πάλαι ἄνθρωποι, δρυῶν ἢ πετρῶν πλησίον.

P. 546. A. *τὰ φυτὰ* διέστησε τῶν ζώων οὐ τῷ αἰσθητικῷ Περιπατητικῶς (οἶδε γὰρ καὶ φυτῶν αἴσθησιν), ἀλλὰ τῷ ἐγγείῳ, τουτέστι τῷ μονίμῳ, ὡς κατερριζωμένα ἐν γῇ, τὰ δὲ τῷ ἐπιγείῳ, ὅ ἐστι τῷ πορευτικῷ, ὡς φερόμενα ἐπὶ γῆς.

A. *εἰ ὁ πᾶς χρόνος αἰῶνός ἐστι τοῦ παντὸς εἰκών*· λέγεται γὰρ καὶ ὁ αἰὼν πᾶς. τὸ μὲν οὖν παράδειγμα τὸν ἅπαντα αἰῶνά ἐστι, μέτρον δ' ὁ πᾶς αἰών. μέτρον ἄρα καὶ ὁ πᾶς χρόνος. ἀλλ' ὁ μὲν τῆς τοῦ νοητοῦ ζωῆς μέτρον, ὁ δὲ τῆς τοῦδε τοῦ κόσμου ζωῆς, ὁ χρόνος. καὶ εἴη ἂν τῆς τῶν ἐν αὐτῷ πάντων ἀσωμάτων κινήσεως καὶ σωματικῶν πασῶν κοινῆς συναποκαταστάσεως μέτρον παντελές, ὃ δὴ πολλάκις συνελισσόμενον ποιεῖ τὸν ἄπειρον χρόνον.

B. *θεῖον γεννητὸν* οὐ τὸν ὅλον φησὶ κόσμον, εἰ καὶ προηγουμένως τοῦτον, οὔτε τὸν ἐν οὐρανῷ μόνον οὔτε τὸν ὑπὸ σελήνην, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἀεικίνητον καὶ περιφερόμενον, εἴτ' ἐν οὐρανῷ εἴθ' ὑπὸ σελήνην, ὡς μὲν σωματικὸν γεννητὸν καλούμενον (οὐδὲν γὰρ σῶμα αὐθυπόστατον), ὡς δ' ἀεικίνητον, θεῖον· μιμεῖται γὰρ τὰ θειότατα τῶν ὄντων ἄγρυπνον ἔχοντα ζωήν. τὸν τέλειον δ' ἀριθμὸν οὐ μόνον χρὴ νοεῖν ἐπὶ δακτύλων τιθέντας (οὗτος γάρ ἐστιν ἀριθμητὸν μᾶλλον ἢ ἀριθμός, καὶ τελειούμενος καὶ οὐδέποτε τέλειος ἀεὶ γιγνόμενος), ἀλλὰ τὴν αἰτίαν τούτου νοερὰν μὲν οὖσαν, περιέχουσαν δὲ τὸν πεπερασμένον ὅρον τῆς τοῦ κόσμου πάσης περιόδου.

P. 550. A. *πατρὸς λόγους*] ὁ γὰρ πατὴρ πλησιαίτατος, ὡς σύνοικος.

B. *τῷ μέσῳ*] τῷ ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ.

C. ὅτι ἐκ τοῦ φιλοτίμου φιλόπολις γίγνεται, ἀπὸ τιμημάτων οὐσῶν τῶν ἀρχῶν, ὡς Ῥωμαῖοι. Ἄλλως. ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις εἰς μεγάλα μέρη διῃρεῖτο τέτταρα. ταῦτα δὲ πολιτικὰ τιμήματα ἐκάλουν, ἅπερ ἦν πεντακοσιομεδίμνων, ἱππέων, ζευγιτῶν, θητικῶν· οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ φ' μέτρα ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ποιεῖν κληθέντες ἀνήλισκον εἰς τὸ δημόσιον τάλαντον· οἱ δὲ τὴν ἱππάδα τελοῦντες ἐκ μὲν τοῦ δύνασθαι τρέφειν ἵππους κεκλῆσθαι δοκοῦσιν, ἐποίουν δὲ μέτρα τ', ἀνήλισκον δὲ ἡμιτάλαντον· οἱ δὲ τὸ ζευγήσιον τελοῦντες ἀπὸ σ' μέτρων διελέγοντο, ἀνήλισκον δὲ μνᾶς ι'· οἱ δὲ τὸ θητικὸν οὐδεμίαν ἀρχὴν ἦρχον οὐδὲ ἀνήλισκον.

D. *φιλοχρηματισταὶ* οἱ φιλοῦντες πορίζειν χρήματα, φιλοχρήματοι δὲ οἱ φιλοῦντες χρήματα.

P. 552. B. *κηφήν*] εἶδος μελίσσης ἄκεντρον, ὃ κατεσθίει τὸ μέλι μόνον, ἀργὸν δέ· ἀφ' οὗ καὶ τοὺς μὴ δυναμένους δρᾶν οὕτω φασίν.

C. *δεινὰ κέντρα ἔχοντας*] τοὺς ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ δυνάστας.

P. 553. C. *γλίσχρως*] πάνυ ῥυπαρῶς καὶ μετὰ φειδωλίας.

C. *τιάρα* ἐστὶν ἡ λεγομένη κυρβασία. ἔστι δὲ κόσμος ἐπικεφάλαιος, ᾗ οἱ Περσῶν βασιλεῖς μόνοι ὀρθῇ ἐχρῶντο, οἱ δὲ στρατηγοὶ κεκλιμένῃ. Ἡρόδοτος δὲ ἀρσενικῶς τὸν τιάραν φησί. τινὲς δὲ καὶ κίταριν λέγουσι τὸ αὐτό· Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ βασιλείας Κυπρίων εἶναι λέγει τὴν κίταριν.

C. *στρεπτούς*] ὅρμους περὶ τὸν τράχηλον ἢ τὰς χεῖρας, οὓς καὶ στεφάνους χειρῶν λέγει Ἴων ἐν Φρουροῖς. ἀκινάκης δὲ Περσικόν τι ξίφος, ἢ δόρυ μικρὸν Περσικόν.

P. 554. A. *αὐχμηρός*] στυγνός, σκοτεινός.

B. *τυφλὸν*] τὸν Πλοῦτον, οἶμαι, φησίν.

D. *οὐ πειθων*] ἑαυτὸν δηλονότι, οὐδὲ ῥυθμίζων τὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μόρια, καὶ διὰ τὸ ἄμεινον ἐπιτηδεύων τὴν ἀρετήν.

P. 556. A. *οὔτε διδάσκοντες λόγῳ*, φησί, τοὺς νέους εἴργουσιν ἀκολασταίνειν, οὔτε βίᾳ κολάζοντες.

C. *θεωρίας*] ἑορτάς, ἀπὸ τῆς εἰς θέαν συνδρομῆς τῶν ἐν αὐταῖς τελουμένων παρηλλαγμένως τοῖς κατὰ τὸν ἄλλον τοῦ βίου χρόνον γιγνομένοις λεγομένας οὕτως.

P. 558. D. *χρηματιστικαί*] χρημάτων ποριστικαί.

P. 560. C. *Λωτοφάγους*] τοὺς ψευδεῖς καὶ ἀλαζόνας λόγους καὶ δόξας, δηλονότι ἀλληγορικῶς. Ἄλλως. ὁ λωτὸς δένδρον ἐστὶν ἐν Λιβύῃ κατὰ τὴν Μέμφιν φυόμενον, εὐμέγεθες, ἡλίκον ἄπιος ἢ μικρῷ ἔλαττον· φύλλον δὲ ἐντομὰς ἔχον καὶ πρινῶδες· τὸ δὲ ξύλον μέλαν. γένη δ' αὐτοῦ πλείω, διαφορὰς ἔχοντα τοῖς καρποῖς. ὁ δὲ καρπὸς ὥσπερ κύαμος· πεπαίνεται δὲ ὥσπερ οἱ βότρυες μεταβάλλων τὰς χρόας. φύεται δὲ καθὰ τὰ μύρτα παράλληλα πυκνὸς ἐν τοῖς βλαστοῖς. ἐσθιόμενος δὲ ἐν τοῖς Λωτοφάγοις καλουμένοις γλυκύς ἐστι καὶ ἡδὺς καὶ ἀσινής, καὶ ἔτι πρὸς τὴν κοιλίαν ἀγαθός· ἡδίων δ' ὁ ἀπύρηνος. ποιοῦσι δὲ καὶ οἶνον ἐξ αὐτοῦ. τὸ δένδρον δὲ καὶ πολὺ καὶ πολύκαρπον καὶ παρὰ τὴν Λωτοφαγίδα νῆσον, ἀπέχουσαν τῆς χώρας μικρὸν ὡσαύτως.

P. 561. A. *ἐκβακχευθῇ*] ἐκμανῇ.

P. 563. A. *εὐτραπελία* ἐστὶν ἕξις τις ἐν μεσότητι θεωρουμένη βωμολοχίας καὶ ἀγροικίας· ἔστι δὲ περὶ σκώμματα, ἣ τὸν ἔχοντα παρέχεται δύνασθαί τε σκῶψαι ἐμμελῶς καὶ ὑπομένειν σκωπτόμενον. βωμολοχία δὲ ἡ πάντα καὶ πάντας οἰομένη δεῖν σκώπτειν. ἀγροικία δὲ ἡ μήτε σκώπτειν μήτε σκωφθῆναι βουλομένη, ὀργιζομένη δ' ἐπ' ἀμφοῖν.

B. *χαριεντισμός* ἐστι σκῶμμα μετὰ τέρψεως καὶ χάριτός τινος.

C. *ἐνταῦθα*] ἐν τῇ ἀκράτῳ ἐλευθερίᾳ.

D. *σημείωσαι* τὴν παροιμίαν λεγομένην ἐπὶ τῶν ὁμοιουμένων πάντως ἀρχομένων τοῖς αὐτῶν ἄρχουσιν. ἔστι δὲ ἡ ὅλη·
οἵαπερ ἡ δέσποινα, τοία χἀ κύων.

P. 564. B. *δύο κηφήνων εἴδη φησὶν ἐν ταῖς πολιτείαις, ἀργῶν καὶ δαπανηρῶν ἀνδρῶν, τὸ μὲν ἀνδρεῖον καὶ κεκεντρωμένον, οἷον χολὴ ἐν σώματι, τὸ δ' ἄκεντρον, οἷον φλέγμα. οὗτοι δριμύτεροί εἰσιν ἐν δημοκρατίᾳ, ὡς ἂν καὶ ἄρχειν εἰθισμένοι.*

E. *βλίττει] ἀφαιρεῖ τὸ μέλι ἀπὸ τῶν κηρίων.*

P. 565. C. *εἰςαγγελία ἐστὶ κυρίως ἡ περὶ καινῶν καὶ δημοσίων ἀδικημάτων εἰςαγομένη δίκη ὑπὸ τῶν πρυτάνεων, περὶ ὧν διαῤῥήδην μὲν οὐδὲν λέγουσιν οἱ νόμοι, συγχωροῦσι δὲ κρίσεις γίγνεσθαι. καὶ τοῦτ' ἐστὶν οἷον τὸ ἐν ταῖς τῶν σοφιστῶν διατριβαῖς μελετώμενον τὸ τῶν ἀγράφων ἀδικημάτων.*

P. 566. A. *τυραννικὸν αἴτημα] τοῦτο Πεισιστράτου. Ἀθηναῖος γὰρ οὗτος ὤν, ἐπιβουλεύων τῇ τυραννίδι κατὰ τῶν πολιτῶν, πολλαῖς καὶ χαλεπαῖς πληγαῖς ἑαυτὸν κατατρώσας, ἐνεδείξατο τοῖς Ἕλλησιν ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ταύτας πάθοι, καὶ ᾔτησε φύλακας τοῦ ἑαυτοῦ σώματος, καὶ ἔλαβε τριακοσίους δορυφόρους ἐκ τῆς πόλεως, οὓς εἰςοικειώμενος καὶ θεραπεύσας ἐτυράννησεν Ἀθηναίων.*

C. *Κροῖσος υἱὸς Ἀλυάττου, Λυδὸς γένος, βασιλεὺς τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς περὶ τῆς ἀρχῆς, εἰ πολυχρόνιος ἔσται, χρηστηριαζόμενος, ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων χρησμὸν τοιοῦτον αὐτῷ·*

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
καὶ τότε, Λυδὲ ποδαβρέ, πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
φεύγειν, μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

καὶ οὗτος μὲν ὁ ὅλος χρησμός· ἡμίονον δὲ τὸν Κῦρόν φησιν, ἐπείπερ Ἀρυήνης τῆς Ἀλυάττου θυγατρός, Λυδῆς οὔσης αὐτῆς, καὶ Ἀστυάγους τοῦ Μήδων βασιλέως Μανδάνη γίγνεται παῖς, ταύτης δὲ καὶ Καμβύσου, Πέρσου τινός, ὁ Κῦρος υἱός, ὁ καθελὼν Κροῖσόν τε καὶ δὴ καὶ αὐτὴν τὴν βασιλείαν τῶν Λυδῶν.

E. *μέλλει] ἔοικεν, φαίνεται, δοκεῖ, ὡς νῦν. παρὰ δὲ Σοφοκλεῖ ἐν Τρωΐλῳ, μένει.*

P. 568. A. *οὐκ ἐτός] ὁτὲ μὲν οὐ μάτην, ὁτὲ δ' οὐκ ἀλόγως· παρὰ τὸ ἐτώσιον, ὅ ἐστι τὸ μάταιον, οἱ δὲ οὐκ εἰκότως.*

A. *τοῦτο Σοφοκλέους ἐστὶν ἐξ Αἴαντος τοῦ Λοκροῦ. ἐνταῦθα δὲ Εὐριπίδου λέγεται τὸ ἰαμβεῖον εἶναι. καὶ θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ συμπίπτοιεν ἀλλήλοις οἱ ποιηταί.*

C. *φωνάς] τὰς τῶν ὑποκριτῶν.*

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. IX.

P. 572. E. *μηχανωμένους] ἀπὸ κοινοῦ τὸ τίθει· τίθει μηχανωμένους αὐτῷ ἔρωτα, ὅταν ἐλπίσωσι μὴ ἄλλως τὸν νέον, ὑπόπτερον ὄντα κηφῆνα καὶ μέγαν, καθέξειν.*

P. 573. C. *σὺ καὶ ἐμοὶ ἐρεῖς] παροιμία, ἡνίκα τις ἐρωτηθείς τι ὑπὸ γινώσκοντος τὸ ἐρωτηθέν, αὐτὸς ἀγνοῶν, οὕτως ἀποκρίνηται „σὺ καὶ ἐμοὶ ἐρεῖς“*

C. *κῶμοι] ᾠδαί, ἢ ὀρχήσεις μετὰ μέθης.*

P. 574. C. *σημείωσαι τὴν σύνταξιν, πρεσβύτην πατέρα πληγαῖς τε δοῦναι.*

D. *νεωκορήσει] ἀντὶ τοῦ ἱεροσυλήσει, ὡς νῦν. παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ κοσμήσει τὸν ναόν· κορεῖν γὰρ σημαίνει τὸ κοσμεῖν.*

D. *δορυφοροῦσαι] ὁ νοῦς οὗτος· αἱ κακαὶ ἐπιθυμίαι τὸν ἔρωτα δορυφοροῦσαι κατισχύουσι τῶν δοξῶν τῶν ἀγαθῶν, ἃς πάλαι εἶχεν.*

E. *ὑπὸ ἔρωτος] κακοῦ ἔρωτος, ὅτε εἴδωλα κακὰ ἐν τῇ φαντασίᾳ ἀνέπλαττεν.*

P. 575. C. *οὐδ' ἴκταρ βάλλει] ἴκταρ σημαίνει ταῦτα, τὸ ἐγγύς, ἀπὸ τοῦ ἱκνεῖσθαι, τὸ πρόσφατον, τὸ ἄρτι, τὸ ταχέως, τὸ πυκνῶς, τὸ ἐξαπίνης. καὶ παροιμία, οὐδ' ἴκταρ ἥκει, ὥσπερ καὶ τὸ οὐδ' ἴκταρ βάλλει, τουτέστιν οὐδ' ἐγγύς ἐστιν. εἴρηται δὲ κατὰ γλῶτταν, ὥσπερ τὸ διωλύγιον κακὸν σημαίνει τὸ μέγα, οὗ μνημονεύει Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ.*

P. 576. C. *πολλὰ δοκεῖ] ἀντὶ τοῦ ψευδῆ· τὸ γὰρ ψεῦδος πολυχοῦν,*

ἁπλοῦς δ' ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.

P. 577. E. *περὶ ὅλης εἰπεῖν ψυχῆς] τὸ γὰρ λογιστικὸν τῆς τοῦ τυράννου ψυχῆς, ὑπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας κρατούμενον, οὐ ποιεῖ ἃ βούλεται καθ' αὑτό, ὥστε κἂν κατὰ τὰ χείρονα μέρη ποιῇ ἃ βούλεται ἡ ψυχή, ἀλλὰ κατὰ τὸ κρεῖττον μὴ ποιοῦσα αὐτῆς διὰ τοῦτο λέγεται, ἥκιστα ποιήσει ἃ ἂν βουληθῇ ὡς περὶ ὅλης εἰπεῖν τῆς ψυχῆς· καὶ γὰρ οὐχ ὅλη τότε ποιεῖ.*

P. 587. D. *εἰλήφθω κατὰ τὴν μονάδα αὐτὴν ὁ βασιλικός, κατὰ δὲ τὸν γ' ὁ ὀλιγαρχικός, τῆς μονάδος πολλαπλασιασθείσης ἐπ' αὐτόν, κατὰ τὸν θ' δὲ ὁ τυραννικός, τοῦ γ' γεγονότος ἐφ' ἑαυτόν. τοῦ τριπλασίου ἄρα τῆς μονάδος τοῦ γ', τουτέστι τοῦ ὀλιγαρχικοῦ τοῦ πρὸς τὸν βασιλικὸν ἀφεστῶτος τριπλάσιον, ὡσαύτως τριπλάσιον τῷ θ̄ ἀριθμῷ ἀφέστηκεν ὁ τυραννικός. ἔστι δὲ οὗτος ἐπίπεδος ἀριθμὸς κατὰ τὸ μῆκος τὸν γ' τὸ πλάτος τὸν γ' καὶ αὐτὸν ὄντα πολλαπλασιασθείς. εἴδωλον δὲ τὸν τυραννικόν φησι τοῦ βασιλικοῦ τὸ ἔσχατον. δύναμιν δὲ τὸν γ' καλεῖ, ὅτι δὴ καὶ ἡ μονὰς καὶ αὐτὸς ὁ γ' ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ὁ θ' κατ' αὐτὸν ἐπολλαπλασιάσθησαν, οὗ μὲν γ', οὗ δὲ θ', οὗ δὲ κζ' ποιήσαντα. τρίτην δὲ αὔξην λέγει τὴν τοῦ θ' ἐπὶ τὴν δύναμιν τὸν γ' πολλαπλασίασιν, καὶ ποιήσασαν τὸν κζ', τὸ βάθος ἤγουν στερεὸν ἀριθμόν. δευτέρα γὰρ ἦν ἡ ἀπὸ τοῦ γ' ἐφ' ἑαυτὸν γενομένου, καὶ ποιήσαντος τὸν θ', τὸ πλάτος ἤγουν τὸν ἐπίπεδον, ὥσπερ ἡ τῆς μονάδος ἐπὶ τὸν γ' πολλαπλασίασις πρώτη αὔξη τε ἦν καὶ τὸ μῆκος ἐποίει αὐτό. τελειωθεῖσαν δὲ πολλαπλασίασιν τὴν τοῦ κζ' ἐφ' ἑαυτὸν γινομένην. αὕτη γὰρ ποιεῖ τὸν ψκθ'.*

P 588. C. *ἡ Χίμαιρα τὸ εἶδός ἐστι*

πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα
(τουτέστιν αἴξ),
δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο·

ἣν Ἡσίοδος μὲν Τυφῶνος καὶ Ἐχίδνης, Ὅμηρος δὲ τραφῆναι ὑπὸ Ἀμισωδάρου φασίν. Σκύλλα δὲ Κραταίας καὶ Τυῤῥήνου ἢ Φόρκου, πρόσωπον ἔχουσα καὶ στέρνα γυναικός, ἐκ λαγόνων δὲ κυνῶν κεφαλὰς ἓξ καὶ πόδας δώδεκα. ὁ δὲ Κέρβερος Ἅιδου μὲν κύων λέγεται εἶναι, εἶχε δὲ οὗτος τρεῖς μὲν κυνῶν κεφαλάς, οὐρὰν δὲ δράκοντος, κατὰ νώτου δὲ παντοίων ὄφεων εἶχε κεφαλάς.

P. 590. A. *Ἐριφύλη] Κάδμος ὁ Ἀγήνορος καὶ Τηλεφάσσης λαμβάνει μὲν γυναῖκα παρὰ Διὸς Ἁρμονίαν τὴν Ἄρεως καὶ Ἀφροδίτης, ὧν κατὰ τοὺς γάμους εὐωχοῦνται πάντες οἱ θεοί. Κάδμος δὲ παρὰ Ἡφαίστου πέπλον καὶ ὅρμον λαβὼν ἡφαιστότευκτον, Ἁρμονίᾳ δῶρον γαμήλιον δίδωσιν. ὃς ὅρμος εἰς Πολυνείκην τὸν Κάδμου κατήχθη ἀπόγονον. οὗτος δὲ πρὸς Ἐτεοκλέα τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς*

Θηβῶν βασιλείας πόλεμον ἀράμενος ἄλλους τε πολλοὺς λαμβάνει συνεργούς, καὶ δὴ καὶ μάντιν ἄριστον, Ἀμφιάραον τὸν Οἰκλέους, πεισθέντα ὑπὸ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας, Ἐριφύλης τῆς Ταλαοῦ καὶ Λυσίππης, λαβούσης ἐπὶ τούτῳ δῶρον παρὰ Πολυνείκους τὸν ὅρμον· στρατευσάμενοι οὖν ἄλλοι μὲν ἄλλως ἀπώλοντο, Ἀμφιάραος δὲ φεύγων ἐποχούμενος ἅρματι περὶ τὸν Ἰσμηνὸν κεραυνοῦται ποταμόν. καὶ διὰ τοῦτο λέγεται τὴν Ἐριφύλην ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς τὸν ὅρμον δέξασθαι ψυχῇ.

SCHOLIA IN REMPUBLICAM. LIB. X.

P. 595. C. *τῶν τραγικῶν*] *τῶν συμφορᾶς μεστῶν· ἐπὶ τῶν τοιούτων γὰρ ταῖς τραγῳδίαις ἐχρῶντο.*

P. 599. D. *Λυκοῦργος Σπαρτιάτης ἢ Λακεδαιμόνιος γέγονε τῶν Τρωϊκῶν μετὰ ἔτη νθʹ. ἦν δὲ κατὰ Σιμωνίδην Πρυτάνιδος μὲν υἱός, Εὐνόμου δὲ ἀδελφός, καὶ θεῖος τοῦ Εὐνόμου υἱοῦ, Χαριλάου τοῦ βασιλεύσαντος τῆς Σπάρτης, ἧς ἦρξε καὶ Λυκοῦργος αὐτὸς ἔτη ιηʹ, ὅτε καὶ τοὺς νόμους ἔγραψεν, ἐπιτροπεύων τὸν ἀδελφιδοῦν. κατὰ δὲ τοὺς πλείστους Προκλέους μὲν τοῦ Ἀριστοδήμου Σόος, οὗ Εὐρυπῶν, οὗ Πρύτανις, οὗ Εὔνομος, οὗ Πολυδέκτης ἐκ προτέρας γυναικός, ἐκ δὲ Διωνάσσης ὑστέρας Λυκοῦργος, ὃν καὶ τοὺς νόμους ἐκ Κρήτης φασὶ μετενεγκεῖν εἰς Λακεδαίμονα.*

E. *Χαρώνδας ἐκ Κατάνης, πόλεως Σικελίας, διάσημος νομοθέτης τῶν Ἀθήνηθεν ἐλθόντων εἰς Θουρίους ἐποίκων. φευγόντων δὲ τῷ πατρὶ συνακολουθήσας κατῴκησεν ἐν Χαλκίδι· τὴν δὲ ὄψιν ἐλευθέριος ἦν. γενόμενος δὲ τῶν Πυθαγορείων εἷς διήνεγκε τῷ προτρεπτικῷ.*

B. *Σόλων Ἀθηναῖος, Ἐξηκεστίδου υἱός, σοφὸς καὶ νομοθέτης καὶ δημαγωγὸς γεγονώς. οὗτος Πεισιστράτου κατειπὼν μέλλοντος τυραννεῖν, διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐπιβουλὴν ἀπεδήμησεν εἰς Αἴγυπτον καὶ Κύπρον, ἀλλὰ καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν βασιλέα Λυδῶν, εἶτα εἰς Κιλικίαν, οὗ κτίζει πόλιν Σόλους λεγομένην, ἐν ᾗ τοὺς κατοικισθέντας ὑπ' αὐτοῦ Ἀθηναίους, πολλὰ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς διὰ τὸ χρόνῳ βαρβαρωθῆναι παραφθεγγομένους, σολοικίζειν καὶ σολοίκους ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ σολοικισμός. τούτου τὸ μηδὲν ἄγαν. ἔγραψε δὲ νόμους οὓς ἄξονας ἐκάλεσαν, καὶ ὑποθήκας δι' ἐλεγείας. ἔτη δὲ γεγονὼς ὀγδοήκοντα ἐν Κύπρῳ τελευτᾷ.*

P. 600. A. *Θάλης Ἐξαμύου, Μιλήσιος, Φοῖνιξ δὲ καθ' Ἡρόδοτον. οὗτος πρῶτος ὠνομάσθη σοφός· εὗρε γὰρ τὸν ἥλιον ἐκλείπειν ἐξ ὑποδρομῆς σελήνης, καὶ μικρὰν ἄρκτον αὐτὸς ἔγνω καὶ τὰς τροπὰς πρῶτος Ἑλλήνων, καὶ περὶ μεγέθους ἡλίου καὶ φύσεως, ἀλλὰ καὶ ἄψυχα ψυχὴν ἔχειν ὁπωσοῦν ἐκ τῆς μαγνήτιδος καὶ τοῦ ἠλέκτρου. ἀρχὴν δὲ τῶν στοιχείων τὸ ὕδωρ· τὸν δὲ κόσμον ἔμψυχον ἔφη καὶ δαιμόνων πλήρη. ἐπαιδεύθη ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τῶν ἱερέων. τούτου τὸ γνῶθι σαυτόν. ἐτελεύτησε δὲ μονήρης, γηραιός, γυμνικὸν ἀγῶνα θεώμενος, ὑπὸ καύματος ἐκλυθείς.*

A. *Ἀνάχαρσις, Γνούρου υἱὸς τοῦ βασιλέως Σκυθῶν, μητρὸς δ' Ἑλληνίδος· διὸ καὶ δίγλωσσος ἦν. οὗτος ἐξενώθη ἐν Ἀθήναις Σόλωνι, καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν Σκυθίαν ἔθη Ἑλληνικὰ παραδιδάξαι, ἐτοξεύθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἀποπνέων ἔφη· „Διὰ μὲν τὸν λόγον ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐσώθην, διὰ δὲ τὸν φθόνον ἐν τῇ πατρίδι ἀνῃρέθην.“*

B. *Πυθαγόρας Μνησάρχου δακτυλιογλύφου, Τυῤῥηνός. νέος δὲ ὢν ἦλθεν ἐκ Τυῤῥηνῶν εἰς Σάμον, καὶ διήκουσε Φερεκύδους τοῦ Συρίου, εἶτα Ἑρμοδάμαντος, ἐν Σάμῳ ἀμφοῖν, εἶτα Ἀβάριδος τοῦ Ὑπερβορέου καὶ Ζάρατος τοῦ μάγου. μεθ' οὓς ὑπὸ Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων ἐπαιδεύθη. εἶτα εἰς Σάμον ἐλθὼν διὰ Πολυκράτη τὸν τύραννον ἀπῆρεν εἰς Κρότωνα τῆς Ἰταλίας, καὶ τʹ ἔσχε μαθητάς, προτέρους τε ἀδελφοὺς Εὔνομον καὶ Τυῤῥηνόν, καὶ δοῦλον Ζάμολξιν, ᾧ Γέται θύουσιν ὡς Κρόνῳ, γαμετήν τε Θεανώ, ἐξ ἧς παῖδες Τηλαύγης ὁ σχολαρχήσας μετ' αὐτὸν καὶ Δάμων ἢ ὥς τινες Μνήσαρχος, θυγάτηρ δὲ Μυῖα, ἢ ὥς τινες Ἀριγνώτη. συνεγράψατο δὲ βιβλία τρία, παιδευτικόν, πολιτικόν, φυσικόν. τὸ δὲ φερόμενον ὡς Πυθαγόρου Λύσιδός ἐστι τοῦ Ταραντίνου, μαθητοῦ αὐτοῦ, φυγόντος εἰς Θήβας ἐκ τοῦ ἐμπρησμοῦ καὶ καθηγησαμένου Ἐπαμεινώνδα* [cfr. Schol. ad Phaedon. p. 61. D.]. *τινὲς δὲ καὶ τὰ χρυσᾶ ἔπη Πυθαγόρου φασὶν εἶναι. ἀπείχετο δὲ τῶν ἐμψύχων καὶ κυάμων, καὶ τὴν ψυχὴν ἔφη ἀθάνατον. ἐνενηκοντούτης δὲ τελευτᾷ μετὰ μαθητῶν μʹ, ἐμπρησθέντων ἐν οἰκίᾳ τῇ αὐτῇ. ἄλλοι δέ φασιν ὅτι πολλῶν μετὰ τῶν μαθητῶν ὑπὸ Ἀκραγαντίνων ἀπώλετο.*

B. *Κρεώφυλος Χῖος, ἐποποιός. τινὲς δὲ αὐτὸν ἱστόρησαν γαμβρὸν Ὁμήρου ἐπὶ θυγατρί, καὶ ὅτι ὑποδεξάμενος Ὅμηρον ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸ ποίημα τῆς Ἰλιάδος.*

C. *Πρωταγόρας Ἀρτέμωνος, Ἀβδηρίτης. οὗτος φορτοβαστάκτης ἦν, ἐντυχὼν δὲ Δημοκρίτῳ ἐφιλοσόφησε, καὶ ἐπὶ ῥητορείαν ἔσχε, καὶ πρῶτος λόγους ἐριστικοὺς εὗρε, καὶ μισθὸν ἔπραξε τοὺς μαθητὰς μνᾶς ρʹ· διὸ καὶ ἐπεκλήθη λόγος. τούτου μαθητὴς Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος. ἐκαύθη δὲ τὰ τούτου βιβλία ὑπ' Ἀθηναίων· εἶπε γάρ· „Περὶ θεῶν οὐκ ἔχω εἰδέναι οὔτε ὡς εἰσὶν οὔτε ὡς οὐκ εἰσίν.“ ἔγραψε δὲ εἰς αὐτὸν ὁ Πλάτων διάλογον. πλέοντος δὲ αὐτοῦ εἰς Σικελίαν ἐτελεύτησε ναυαγήσας ἐτῶν ἐνενήκοντα, σοφιστεύσας ἔτη τεσσαράκοντα.*

C. *Πρόδικος Κεῖος φυσικὸς φιλόσοφος, Δημοκρίτου σύγχρονος τοῦ Ἀβδηρίτου, Γοργίου δὲ καὶ Πρωταγόρου μαθητής. τελευτᾷ κώνειον πιὼν ὑπὸ Ἀθηναίων ὡς τοὺς νέους διαφθείρων.*

P. 605. A. *ἀντίστροφον*] *ἀντὶ τοῦ ἰσόστροφον.*

D. *κῆδος*] *λύπη, ὡς νῦν, ἢ μέριμνα, ἢ ἐπὶ γάμῳ συναλλαγή.*

P. 606. D. *βωμολοχία ἐστὶ προσεδρεία τις περὶ τοὺς βωμοὺς ὑπὲρ τοῦ τι παρὰ τῶν θυόντων λαβεῖν. μεταφορικῶς δὲ καὶ ἡ παραπλησίως ταύτῃ ὠφελείας ἕνεκά τινος κολακεία, καὶ βωμολόχος ὁ κατ' αὐτὴν διακείμενος, ἢ ὁ εὐτράπελος καὶ γελωτοποιός· τινὲς δὲ τὸν μετά τινος εὐτραπελίας κόλακα, ἢ τὸν πανοῦργον καὶ συκοφάντην. καὶ βωμακεύματα καὶ βωμολοχεύματα, ὡς Ἀπολλόδωρος ὁ Κυρηναῖος.*

P. 607. B. *λακέρυζα*] *μέγα κράζουσα.*

P. 609. A. *ἐρυσίβην*] *θηρίδιόν τι ἐν τῷ σίτῳ γιγνόμενον, ὃ λυμαίνεται τὸν καρπόν. τινὲς δὲ νόσον ἐκ τοῦ περιέχοντος ἐπιγιγνομένην τοῖς σπέρμασιν.*

P. 610. E. *σχολῇ*] *νῦν ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς. σημαίνει δὲ καὶ τὴν περί τι προσεδρείαν καὶ σπουδήν, καὶ τοὐναντίον τὴν ἀπό τινος ἀργίαν, ἔτι δὲ καὶ τὴν κατὰ τὴν παιδευτικὴν ἐν λόγοις διατριβήν.*

P. 611. C. *τὸν Γλαῦκόν φασι Σισύφου καὶ Μερόπης εἶναι υἱόν, γενέσθαι δὲ θαλάττιον δαίμονα. οὗτος γὰρ πε-*

ρἱτυχὼν τῇ ἀθανάτῳ πηγῇ καὶ κατελθὼν εἰς αὐτὴν ἀθανασίας ἔτυχε, μὴ δυνηθεὶς δὲ ταύτην τισὶν ἐπιδεῖξαι εἰς θάλασσαν ἐῤῥίφη. καὶ περίεισι τοὺς αἰγιαλοὺς πάντας καὶ τὰς νήσους ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἅμα τοῖς κήτεσι. μαντεύεται δὲ πάντα φαῦλα· καὶ γὰρ ἐπιτηροῦσιν οἱ ἁλιεῖς νύκτα, καθ' ἣν αὐτοῖς χρᾷ σὺν πατάγῳ πολλῷ, καὶ καταδύντες εἰς τὸ κοῖλον τῆς νεὼς ἐστραμμένης αὐτῆς (ἀόρατος γὰρ ὁ δαίμων αὐτοῖς) θυμιῶσιν, ἐπευχόμενοι ἀπαλλαγὴν ὧν προαγορεύει. ὁ δὲ προσρηξάμενος τῇ πέτρᾳ ὀλοφύρεται τὴν ἀθανασίαν Ἑλλάδι φωνῇ αἰολιζούσῃ, καὶ προλέγει ζώων καὶ καρπῶν φθοράν. οἱ δὲ ἀπεύχονται ἀπόσιτοι καὶ ἄποτοι διατελοῦντες.

P. 612. B. νέφος τὴν Ἄϊδος κυνῆν φασὶν ἀθάνατον καὶ ἀφανές, ἤγουν ἀορασίαν, ὃ περιβάλλονται οἱ θεοί, ὅταν ἐθέλωσιν ἀλλήλοις μὴ γιγνώσκεσθαι. εἴληπται δὲ εἰς παροιμίαν ἐπὶ τῶν ἀφανῶς τι ποιούντων.

P. 614. B. Ἦρ μέν ἐστιν ὁ τοῦ μύθου πατήρ, Ἀρμενίου τοὔνομα υἱός, Πάμφυλος γένος. τοῖς δὲ μυθικοῖς πλάσμασι ποιητικῆς χάριτος δεῖ καὶ τῶν τοῦ κάλλους σχημάτων, ὧν ἡ ποίησις διακορής. καὶ τούτῳ τὸν Ἀλκίνου ἀπόλογον ἐνταῦθα παρειλῆφθαί φαμεν, ἥ ἐστι τοῦ Ὀδυσσέως νέκυια, καὶ τὰ ἐν Ἅιδου θεάματα, τῷ ψυχούλκῳ τῶν σφαγίων χρησαμένου αἵματι. ὅθεν καὶ εἰς παροιμίαν παρελήφθη τὸ τὸν περὶ τῶν ἐν Ἅιδου τι λέγοντα λέγεσθαι Ἀλκίνου λέγειν ἀπόλογον. ἀντιπαρατείνεται οὖν τῷ τοῦ Ἀλκίνου λόγῳ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ῥηθέντι ὁ ὑπὸ τοῦ Ἠρός. πλὴν ἐκεῖ μὲν ὁ Ἀλκίνοος πρὸς εἰρήνην ὑπόκειται βλέπων καὶ τρυφήν· ἐνταῦθα δὲ γεννάδας τις ὁ Ἦρ ἱστόρηται καὶ πολεμικός, καὶ μετὰ τὸ κατὰ τὸν πόλεμον ἀποθανεῖν, ἃ χωρισθείσης αὐτῷ τῆς ψυχῆς ἴδοι ἐν Ἅιδου, ἀπαγγέλλων δείματα.

P. 616. A. ἀσπάλαθός ἐστι φυτὸν ἀκανθῶδες.

P. 621. B. μῦθος ἐσώθη] τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς προστιθέναι τοῖς μύθοις ἔθος ἦν, ὅτι μῦθος ἀπώλετο, δεικνύναι βουλομένοις, ὡς ἄρα οἱ μῦθοι λέγουσι μὴ ὄντα, καὶ ἅμα ἐῤῥήθησαν καὶ οὐκ εἰσίν. Πλάτων δὲ τοὐναντίον πανταχοῦ σώζεσθαί τε καὶ σώζειν φησὶ τοὺς μύθους τοὺς παρ' αὐτῷ, μάλα γε εἰκότως. τῶν γὰρ ὄντων εἰσὶν ἐξηγηταί, καὶ ὠφέλιμοι διὰ τοῦτο. τοὺς γὰρ πειθομένους αὐτοῖς ἐπανάγουσιν αὐτοφυῶς ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων ἀλήθειαν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀποδείξεων διδάσκοντες, ὡς ἂν ταῖς ἀδιαστρόφοις ἡμῶν προλήψεσι περὶ τῶν πραγμάτων συνᾴδοντες.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. I.

Ὁ Ἀθηναῖος οὗτος ξένος πεποίηται ἐνταῦθα εἰς τὴν Κρήτην ἀπιών. ἔστι δὲ Πλάτων, ὡς ἐκ τοῦδε φανερόν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἀθηναῖος ξένος ἐν τῷ Νόμων λέγει, ὅτι ἤδη αὐτῷ δύο πολιτεῖαι προηνύσθησαν· ἢ οὖν οὐδ' ἐκεῖναι Πλάτωνος, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ὁ αὐτὸς ἂν εἴη τῷ Ἀθηναίῳ ξένῳ. οὗτος οὖν εἰς Κρήτην ἀφικόμενος, καὶ περιτυγχάνων ἔξω πρὸ τῆς Κνωσσοῦ Κλεινίᾳ τε τῷ Κρητὶ καὶ Μεγίλλῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ, ἐπιτετραμμένοις μὲν ὑπὸ τῶν τὴν Κνωσσὸν οἰκούντων ἀποικίαν ποιήσασθαι ἐκεῖθεν καὶ καταστήσασθαι πόλιν νόμους τε προσήκοντας τοῖς πολίταις διαθεῖναι, προσεχῶς δ' ὡρμημένοις ἐπὶ τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον, ἱερὸν τοῦτο γενόμενον ἁγιώτατον, ἐν ᾧ τὰ σεπτότατα καὶ ἀῤῥητότατα τῶν μυστηρίων ἐπετελεῖτο, — περιτυχὼν δ' οὖν αὐτοῖς ὁ ξένος, καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν πυθόμενος, ἤρετο ἐπὶ τούτοις, τίνες ἂν εἶεν οἱ νόμοι; τῶν δὲ μὴ δυνηθέντων τελείαν ἀποδοῦναι τὴν τῶν νόμων διάθεσιν, ὁρώντων δὲ τὸν ξένον εὖ παρεσκευασμένον περὶ νόμων θέσιν, καὶ παρακαλούντων συλλήπτορα αὐτὸν γενέσθαι τῆς πολιτείας, ἄρχεται ὁ Ἀθηναῖος ξένος τῆς τῶν νόμων διαθέσεως· ἐν οἷς δὴ οὐκέτι, ὥσπερ ἐν τοῖς τῆς μεγάλης Πολιτείας, κοινὰ πάντα προστάττει, ἀλλ' ἑκάστῳ ἀγρὸν ἀπονέμει καὶ πρὸς τούτῳ οἰκίαν, ἔτι μέντοι καὶ γυναῖκα ἰδίαν καὶ παῖδας οὐκέτι κοινούς, πλὴν ὅτι οὐδὲ ταῦτα ἀόριστα ἀφῆκεν, ἀλλὰ τοὺς κλήρους εἰς ὡρισμένον ἀριθμὸν παρέλαβε. τεσσαράκοντα γὰρ καὶ πέντε τοὺς πάντας κλήρους διανέμειν παρακελεύεται· τὴν δ' αἰτίαν τοῦ τοσούτου ἀριθμοῦ γνωσόμεθα, ὅταν αὐτὸς ἐπιμνησθῇ. ὁρίζει δὲ καὶ τὰ τιμήματα, ὥσπερ ὁ Σόλων Ἀθηναίοις, εἰ καὶ τρόπον ἄλλον. πεντακοσιομέδιμνοι γὰρ παρ' ἐκείνῳ καὶ ἱππεῖς καὶ ζευγῖται καὶ οἱ θῆτες· καὶ παρὰ τούτῳ δὲ τέτταρα ταῦτα ὁρισθήσεται, οὐκέτι δὲ τοῖς αὐτοῖς προσαγορευόμενα ὀνόμασιν οὐδὲ τῆς αὐτῆς ὄντα ποσότητος, πλὴν ὡρισμένα, ὥστε μὴ ἐξεῖναι, εἰ τύχοι, τῷ πρώτῳ πλεῖον τετρακοσίων ἔχειν περιουσίαν, μήτε μὴν τῷ ἐσχάτῳ τῶν ἑκατὸν ἐλάττονα. τοιαύτη τίς ἐστιν ἡ ὑπόθεσις.

P. 624. B. διαφέρει λόγος φήμης. ὁ μὲν γὰρ δῆλος γίνεται καὶ ὑφ' οὗ φέρεται, ἡ δὲ ἄγνωστον ἔχει τὴν ἀρχήν.

B. τὸν ἀδελφόν] ἐγένετο καὶ τούτων τρίτος ἀδελφός, Τάλως, ὃς δὴ ἔνοπλος τὴν Κρήτην περιϊέναι φρουρῶν ἐλέγετο.

P. 625. A. κλέος] καὶ οἱ Στωϊκοὶ πλατωνίζοντες κλέος φασὶ τὸ ἐπὶ τῶν σπουδαίων γενόμενον δίκαιον, δόξαν δὲ τὴν ἐπὶ τῶν ἀσπούδων δόκησιν.

A. πολιτείας τῆς μιᾶς ζωῆς τῆς ὅλης πόλεως, νόμων δὲ τῶν διανεμόντων τὰ μέρη, ἐξ ὧν ἡ πόλις.

B. τοῦ Διὸς ἄντρον] οὗ τὰ μέγιστα τῶν τοῦ Διὸς μυστηρίων καὶ τῶν Κουρήτων ἐνιερᾶσθαι ἐλέγετο.

C. ὅπλων ἕξιν] σχέσιν ἢ περιβολήν, ἢ ἁπλῶς ὅπλισιν, παρὰ τὸ ἔχειν.

D. ἀπολογεῖται διὰ τὴν τῶν τόξων χρῆσιν· καὶ γὰρ ὄνειδος ἦν, ὡς τὸ „τοξότα λωβητήρ“· οὐ γὰρ ἀγχέμαχοι, ἀλλὰ πόῤῥωθεν βάλλουσιν οἱ τοξόται. αἰτιᾶται οὖν τὸν τόπον.

D. τόξα ὁ βιός, τοξεύματα τὰ βέλη.

D. πρὸς πόλεμον ἡμῖν ἅπαντα ἐξήρτυται] ὥστε πρὸς νίκην ἑώρα ὁ τοῦτο θέμενος. τιμοκρατικὸν δὲ καὶ θυμικὸν τὸ πόλεμον τέλος εἶναι τῶν νόμων.

E. ἄνοιαν] ὅτι δὴ λανθάνει αὐτούς, ὡς ἀνάγκη καὶ τὰς πόλεις καὶ πάντας ἀνθρώπους πολεμεῖν διὰ βίου, ὁ Μίνως ἀνοήτους ἐκείνους ἐνόμιζεν, ὅσοι μὴ τὸν πόλεμον τέλος ποιοῦνται. τοῦτο δ' οὐκ ὀρθῶς ὁ Κρὴς ἔφη· καὶ γὰρ ἡ ἀριστοκρατία, τὴν εἰρήνην τέλος ποιουμένη, τὸν πόλεμον ὡς ἀναγκαῖον δι' αὐτὴν ἀναιρεῖται.

E. ἄρχοντας] ἐφίσταντο γὰρ ἄρχοντες τοῖς συσσιτίοις, ἵνα μὴ ἀμέτρως διαιτώμενοι περὶ τὸν πόλεμον ἀργότεροι γίγνωνται.

P. 626. A. ἀκήρυκτον] μὴ ἁπλῶς ἔκ τινος περιστάσεως γιγνόμενον, καὶ δεόμενον κήρυκος τοῦ διεγείροντος τοὺς ἀπείρους φύσει πάντας ἐπὶ τοῦτον παρεσκευάσθαι.

B. τὸ μὲν τῶν κτημάτων τέλος προςήκοι ἂν ταῖς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν πολιτείαις, τὸ δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῇ κατὰ τὸν λόγον. τὰς ἄλλας οὖν διὰ τούτων ἀποδοκιμάσας πολιτείας, μόνην ἐγκρίνει τὴν τιμοκρατικὴν διὰ τῆς περὶ τὸν πόλεμον σπουδῆς.

B. ὅρον] ἀντὶ τοῦ τέλος τῆς νομιζομένης παρὰ σοὶ πολιτείας.

C. ἡ ἀπόκρισις ἔνδειξιν ἔχει τοῦ Λακωνικοῦ τρόπου, σύντομος οὖσα καὶ συνεστραμμένη, ἅμα δὲ καὶ κατὰ τὴν λέξιν τραχύτητα ὑποφαίνουσα. καὶ τὸ ὦ θεῖε Λακωνικόν, πλὴν ὅτι τὸ θ ἐνήλλακται· σεῖε γὰρ τὸ θεῖε παρ' αὐτοῖς.

C. ἐλέγξαι βούλεται ἐντεῦθεν τὴν ἐκείνων ὁμολογίαν περὶ τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον νόμου. κέχρηται δὲ δύο ἐπιχειρήμασι, προτέρῳ μὲν τῷ διὰ τῆς διαλύσεως τρόπῳ, μετὰ ταῦτα δέ, ἐνισταμένου τοῦ Κλεινίου ἐντρεχῶς πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν, χρῆται καὶ ἑτέρῳ τῷ κατὰ σύνθεσιν. ἔστι δὲ ὁ ἐλεγχόμενος λόγος αὐτῶν ὁ τιθέμενος ὅρον εἶναι τῆς εὖ πολιτευομένης πόλεως τὸ πολεμεῖν καὶ νικᾶν τοὺς ἄλλους.

D. οὐ γάρ σε Ἀττικόν] οὔ σέ φημι ἀπὸ ἀνθρώπου ἔχειν τὴν ἐπωνυμίαν, Ἀτθίδος ἤ τινος τοιούτου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θεοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐπιστημόνως γε καὶ φρονίμως οὕτως διατιθέντα τοὺς λόγους.

D. ἀναγαγών] τῇ ἀναλύσει χρησάμενος καὶ ἐφ' ἕνα ἕκαστον ἀναγαγὼν ἐκ τῆς ὅλης πόλεως.

E. ἐθαύμασεν ὁ ξένος τὸν λόγον, ὅτι δὴ ἐπὶ μὲν τῶν πόλεων καὶ κωμῶν ὁμοίων τὴν φύσιν (ἀνθρώπων γὰρ πρὸς ὁμοίους ἀνθρώπους) ἡ μάχη, ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς ἀνομοίων· λόγου γὰρ πρὸς ἀλογίαν.

E. πρώτη τε καὶ ἀρίστη] ἀληθὲς μὲν τοῦτο, μὴ μέντοι λέγε ἄριστον τὸ τῆς ἐγκρατείας εἶδος· τούτου γὰρ ἄμεινον τὸ σωφρονικόν.

P. 627. A. εὑρίσκει καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαντῆσαι. ὡς γὰρ ψυχὴ ἐλέγετο κρείττων ἑαυτῆς ἐκείνη ἐν ᾗ ὁ λόγος ὡς ἀμείνων ἐκράτει, ἥττων δ' ἑαυτῆς ἐν ᾗ τὸ ἄλογον, οὕτω καὶ πόλις καὶ κώμη ἐπὶ ἀμεινόνων καὶ χειρόνων ἀνδρῶν ἔχουσιν.

A. το κρείττω] ὁμωνυμία τίς ἐστι περὶ τὰς εἰρημένας παρὰ τοῦ Κλεινίου φωνάς, καὶ δυνατὸν ἦν τῷ ἀντιλαμβανομένῳ τῶν λέξεων ἐναντιώσει αὐτὸν περιβαλεῖν. τὸ γὰρ κρεῖττον καὶ ἧττον καὶ ἄμεινον καὶ χεῖρον δύναται καὶ ἐπὶ τῆς ἔνδον ζωῆς τῆς ψυχικῆς θεωρεῖσθαι καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τὰ σώματα διαφορᾶς, καὶ οὐδὲν κωλύεται ὁ κρείττων κατὰ τὴν ζωὴν χείρων εἶναι κατὰ τὸ σῶμα. οὕτω δὴ καὶ ἐν πόλει εἰ κρατοῖεν οἱ ἀμείνους τῶν χειρόνων τὸν εἰρημένον τρόπον, λέγοιτ' ἂν ἑαυτῆς κρείττων, ἀλλὰ καὶ ἥττων, καὶ ἔσται ἐναντιότης τῶν ὀνομάτων περὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. διορισμοῦ δὴ χρεία περὶ τὴν ὁμωνυμίαν. ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ πάρεργον ἔργον ποιήσωμεν, ἄλλως διὰ παραδείγματος μεθοδευτέον τὸ σκέμμα.

A. εἴ ποτ' ἐστί που] οὐ γὰρ ἐν νοητοῖς οὐδ' ἐν οὐρανίοις, ἀλλ' ἐν τῇ γενέσει.

A. τὸ χεῖρον κρεῖττον τοῦ ἀμείνονος] ἐπειδὴ κρεῖττον οὐ μόνον λέγεται τὸ βέλτιον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπικρατέστερον, ἐπειδὰν τὸ χεῖρον νικᾷ, καὶ κρεῖττόν ἐστιν· ὃ καὶ αἰνίγματι ἔοικεν, εἶναι τὸ χεῖρον κρεῖττον. ἀλλ' ἔστι τὸ χεῖρον κρεῖττον οὐχ ὡς βέλτιον, ἀλλ' ὡς ἐπικρατέστερον ὂν τηνικαῦτα.

P. 629. A. ὁ Τυρταῖος οὗτος Ἀθηναῖος ἐγένετο, εὐτελὴς τὴν τύχην· γραμματιστὴς γὰρ ἦν καὶ χωλὸς τὸ σῶμα, καταφρονούμενος ἐν Ἀθήναις. τοῦτον Λακεδαιμονίοις ἔχρησεν ὁ Ἀπόλλων μεταπέμψασθαι, ὅτε πρὸς Μεσσηνίους εἶχον τὴν μάχην καὶ ἐν ἀπορίᾳ κατέστησαν πολλῇ, ὡς δὴ ἱκανοῦ αὐτοῖς ἐσομένου πρὸς τὸ συνιδεῖν τὸ λυσιτελές· αὐτῷ γὰρ ἐπέτρεψε χρήσασθαι συμβούλῳ. ἀφικόμενος δὲ οὗτος εἰς Λακεδαίμονα καὶ ἐπίπνους γενόμενος συνεβούλευσεν αὐτοῖς ἀνελέσθαι τὸν πρὸς Μεσσηνίους πόλεμον, προτρέπων παντοίως· ἐν οἷς καὶ τὸ φερόμενον εἰπεῖν ἔπος

Μεσσήνην ἀγαθὸν μὲν ἀροῦν, ἀγαθὸν δὲ φυτεύειν.

τοῦτον οὖν ἐν τῷ λόγῳ παρέλαβεν ὁ Ἀθηναῖος ξένος, ὡς καὶ αὐτὸν πολέμου σύμβουλον γεγονότα.

P. 630. A. περὶ Θεόγνιδος καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ταύτης ἱστορίας ἀμφιβολία πολλὴ ἐγένετο τοῖς παλαιοῖς. καὶ οἱ μέν φασιν αὐτὸν ἐκ Μεγάρων γεγενῆσθαι τῆς Ἀττικῆς· οὕτως ὁ Δίδυμος, ἐπιφυόμενος τῷ Πλάτωνι ὡς παριστοροῦντι· οἱ δὲ ὅτι ἐκ Σικελίας. εἰ δὲ καὶ μὴ εἴη ἐκ Σικελίας, οὐδὲν λυμαίνεται τὸ προκείμενον, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον· οὐ γὰρ ὑπὲρ Ἀττικοῦ ὡς Ἀθηναῖος λέγει, ἀλλὰ καίτοι πρὸς Ἀθηναῖον αὐτὸν παραβάλλων τὸν Τυρταῖον, τὸ ἀληθὲς περὶ τὴν κρίσιν ἐφύλαξε καὶ τὸν Θέογνιν καὶ ξένον ὄντα προέκρινε. τί δὲ ἐκώλυεν αὐτὸν ἐκ ταύτης μὲν εἶναι τῆς Μεγαρίδος, ἀπελθόντα δὲ εἰς Σικελίαν, ὡς ἡ ἱστορία ἔχει, γενέσθαι νόμῳ Μεγαρέα ἐκεῖ, ὡς καὶ τὸν Τυρταῖον Λακεδαιμόνιον;

D. τετάρτη] πρώτη γὰρ ἡ φρόνησις, ἡ δικαιοσύνη. ἡ δὲ ἀνδρεία, ὡς περὶ τὸν θυμὸν μόνον ἔχουσα, τετάρτη. τῶν γὰρ ἄλλων ἑκατέρα περὶ τὴν τριμέρειαν ἔχει· καὶ γὰρ ἡ σωφροσύνη ἐπὶ τὸν λόγον διὰ τοῦ θυμοῦ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἀναπέμπει.

D. χρῆν] ἀντὶ τοῦ ἔδει, χωρὶς τοῦ ε.

D. E. θείας] δηλονότι πολιτείας. παρὰ θεῶν γάρ φατε ἐκείνους εἰληφέναι τοὺς νόμους, καὶ διὰ τοῦτο θείους καὶ τὴν πολιτείαν θείαν. ἀξίους οὖν ἀποδότω καὶ τοὺς νόμους τῆς θείας πολιτείας.

E. ζητοῦσιν] τὰ μερικὰ καὶ περὶ τὰ συναλλάγματα κλήρων καὶ ἐπικλήρων, οὐ περὶ τούτων, ἀλλὰ τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς, ὡς αὐτός. ἐν γὰρ τοῖς ι' βιβλίοις τὰ κατὰ τὴν ἀρετὴν πραγματευσάμενος, ἐπὶ τέλει ἐν τοῖς β' βιβλίοις καὶ ἐκεῖνα ἠξίωσε μνήμης.

E. κλῆρός ἐστι κτημάτων οὐσία τις ἢ λαχμὸς ἢ μέτρον τι γῆς, ὅθεν καὶ κληροῦχοι οἱ ταῦτα κατέχοντες· ἢ τὸ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν σύστημα. ἐπίκληρος δέ ἐστιν ἡ ἐπὶ κλήρῳ παντὶ καταλελειμμένη παῖς, ὀρφανὴ πατρὸς καὶ μητρός, ἀδελφῶν τε οὖσα ἔρημος. τινὲς δὲ ταύτην ἐπιπαματίδα καὶ πατροῦχον καλοῦσιν. [Postremam Scholii partem etiam Schol. Aristoph. Avv. v. 581. habet, de quo monuit Ruhnken. ad Tim. p. 209.]

P. 631. A. τὸ σμικρότατον] ὅπερ ἀνωτέρω φαυλότατον μόριον τὴν ἀνδρείαν φησί, τοῦτο σμικρότατον λέγει νῦν.

B. εὐδόκιμοι] ὡς κατὰ τὸ φιλότιμον καὶ θυμικὸν χαρακτηριζόμενοι τῆς ψυχῆς εἶδος, τῶν ἄλλων περὶ χρήματα καὶ ἡδονὰς ἐννόμους ἢ παρανόμους ὁρώντων· ἃ δὴ τῆς ἐπιθυμίας πάντα ἐστίν.

C. ὁ Θεόφραστός φησιν· εἰ ζωὴν εἶχεν ὁ πλοῦτος, πρὸς μόνους ἂν ἀπῆλθε τοὺς ἀγαθούς. ἕκαστον γὰρ τοῦ οἰκείου ἐφίεται ἀγαθοῦ· τοῦτο δὲ τῷ πλούτῳ ἐστὶν ἀγαθόν, τὸ τοῖς ἀγαθοῖς ὄργανον γίγνεσθαι. τὸ γὰρ ἑκάστῳ ἀγαθόν, τοῦτο καὶ ἐφετὸν ὑπάρχει. τοῦτο δ' αὐτῷ καὶ κατὰ

φύσιν. πάντα δὲ τῆς κατὰ φύσιν ὀρέγεται διαθέσεως. νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἔχει ὁ πλοῦτος ζωήν, ἐμπίπτει καὶ εἰς τοὺς κακούς.

C. ὡς μεταβατικὸν καὶ μερικὸν νοῦν τὴν φρόνησιν οὕτω καλεῖ οὐχ ἁπλῶς.

D. ταῦτα δὲ πάντα] τὰ θεῖα ἀγαθὰ τῶν ἀνθρωπίνων.

D. τὰς ἄλλας προστάξεις] νομοθεσίας τὰς περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων καὶ τῶν λοιπῶν.

E. τιμῶντα] οἱ μὲν ἄλλοι νομοθέται διὰ κολάσεως καὶ ζημίας, οὗτος δὲ διὰ τιμῆς τινὸς πειθὼ τοῖς πολίταις ἐμποιεῖ πρὸς αὐτόν.

P. 633. A. τὰ ξυσσίτια] οἱ συσσιτοῦντες δέκα ἦσαν, ἡ δὲ κρίσις τῶν συνταττομένων αὐτοῖς τοιαύτη τις ἦν. μαγδαλίαν γάρ, ἥ ἐστι μᾶζα στέατος, ἕκαστος ἔφερε, καὶ τις παρειστήκει αὐτοῖς φέρων ἐπὶ κεφαλῆς ἄγγος, εἰς ὃ οἱ κρίνοντες τὰς μάζας ἐνέβαλλον, οἱ μὲν ἄξιον κρίνοντες τὸν προσιόντα ἀτύπωτον παντελῶς, ὅσοι δὲ μή, τῷ δακτύλῳ κοιλάναντες οὕτως ἐνέβαλλον τὴν μᾶζαν. μεθ' ὃ εἰ καὶ μίαν κοιλότητα εὗρον ἔχουσαν, ἐξέβαλλον τὸν κρινόμενον τοῦ συσσιτίου· οὐ γάρ, ὡς ἐπὶ τῶν παρ' Ἀθηναίοις ψήφων, ἡ τῶν πλειόνων ἐκράτει. τὸν δ' ἐγκριθέντα ὁ πρεσβύτατος τῶν συσσίτων ἦγεν εἰς τὸν οἶκον, οὗ τὰ συσσίτια, καὶ παρὰ τὴν θύραν ἔνδον ἱστὰς ἔλεγεν „ἀπὸ τῆς θύρας ταύτης λόγος οὐκ ἐξέρχεται," παραγγέλλων, ἵν' ἐν ἀπορρήτῳ ἔχοι πάντα τὰ αὐτῶν. ἐκόμιζε δὲ ἕκαστος οἴκοθεν τὰ πρὸς τὸν μῆνα ἀρκέσοντα ἄλφιτα καὶ τυροὺς καὶ φοίνικας καὶ οἶνον. ὅσοι δὲ τούτων ἐν θήρᾳ ἢ θύοντες ἐτύγχανον, μέρη ἐκ τούτων ἔπεμπον τοῖς ἐν τῷ συσσιτίῳ. ἦσαν δὲ χοροὶ τρεῖς παρὰ Λάκωσι, νέων, ἀνδρῶν, πρεσβυτῶν, καὶ ᾖδον οἱ μὲν γέροντες·

ἡμεῖς ποτ' ἦμεν ἄλκιμοι νεανίαι,

οἱ δὲ νεανίσκοι·

ἡμεῖς δ' ἔνεσμεν· ἢν δὲ λῇς, πεῖραν λάβε,

ὁ τῶν παίδων δέ·

ἡμεῖς δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κρείσσονες.

A. ἢ τέταρτον] τὰς διαμαστιγώσεις, τὰς γυμνοπαιδίας, τὰ κρύπτεια· ταῦτα γὰρ πρὸς ἀνδρείαν τείνει.

A. χρείη] δέοι, ἢ ἀντὶ τοῦ χρεὼν εἴη.

A. εἴτε μερῶν] ἡ ἀρετὴ δύναται καὶ ὡς ὅλον εἰς μέρη τὰς ὑπ' αὐτὴν ἀρετὰς διαιρεῖσθαί τε καὶ ἐν αὐταῖς ὑπάρχειν, καὶ ὡς πρός τί πως ἐχούσας τὰς κατὰ μέρος, ὡς γένος ἢ καθόλου ὑπάρχειν αὐτῶν. ὡς ὅλον μὲν εἰς μέρη, οὗ τὸ πρὸ τῶν μερῶν (τοῦτο γὰρ ἀδιαίρετον), ἀλλ' ὡς τὰ ἐν τοῖς μέρεσιν· ἐκ γὰρ τῶν κατὰ μέρος ἡ ὁλικὴ ἀρετή. ἀλλὰ καὶ ἑκάστη τῶν ἀρετῶν ὅλον τί ἐστιν, ἀλλ' ὡς τὸ ἐν τῷ μέρει ὅλον. οὐ κωλύεται μὴν καὶ ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρεῖσθαι ἀντιδιαιρούμενα μέν, οὐκ ἐναντία δέ, ὅτε καὶ ὡς πρός τι συνεισάγειν ἄλληλα ἐνδέχεται. καὶ γὰρ τὰ ὑπὸ τὴν ἀρετὴν εἴδη, τὸ μὲν ἄρχον, ὡς αἱ τοῦ λογικοῦ μέρους ἀρεταὶ τῆς ψυχῆς, τὰ δ' ἀρχόμενα, ὡς αἱ τοῦ ἀλόγου. ταῦτα δὲ τῶν πρός τι.

A. δηλοῦντα μόνον] οἱ γὰρ Λάκωνες πολυνοίᾳ μέν, οὐ πολυλογίᾳ δέ, ὡς Ἀθηναῖοι, ἐχρῶντο.

B. τὸ περὶ τὰς καρτερήσεις] τὰς διαμαστιγώσεις φησίν. ἐγένοντο δ' αὗται πρὸς τῷ βωμῷ τῆς Ὀρθωσίας Ἀρτέμιδος, τῆς τὴν πολιτείαν ἀνορθούσης. παρειστήκει γὰρ ἡ ταύτης ἱέρεια φέρουσά τι ἐπὶ τῆς χειρὸς κεκρυμμένον, ὃ μέχρι τοῦ νῦν ἄγνωστόν ἐστι, καὶ εἰ μὲν ἧττον τοῦ δέοντος ἐμαστιγοῦτο (κινεῖν γὰρ τὰς χεῖρας οὐκ ἐτόλμα, ἔχων ταύτας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὁ μαστιζόμενος), ἐβαρεῖτο ἐκείνη ὑπὸ τοῦ φερομένου, δεόντως δὲ τὴν δίκην εἰ ὑπεῖχε, κούφως ἡ ἱέρεια διετίθετο.

B. ταῖς χερσὶ μάχαις] τὰς γυμνοπαιδίας λέγει. γυμνάζοντες γὰρ τοὺς παῖδας ἐν ἡλίῳ τύπτειν ἀλλήλους ἐποίουν μέχρι νίκης. ἐνίοτε δὲ καὶ σφαῖραν ἤ ἄλλο τι ἐῤῥίπτουν, ὥστε τὸν πρῶτον ἁρπάσαντα νικᾶν. καὶ πολὺς αὐτοῖς οὗτος ὁ ἀγών.

B. κρυπτεία τις] ἠφίετό τις ἀπὸ τῆς πόλεως νέος ἐφ' ᾧτε μὴ ὀφθῆναι ἐπὶ τοσόνδε χρόνον. ἠναγκάζετο οὖν τὰ ὄρη περιερχόμενος καὶ μήτε καθεύδων ἀδεῶς, ἵνα μὴ ληφθῇ, μήτε ὑπηρέταις χρώμενος μήτε σιτία ἐπιφερόμενος διαζῆν. ἄλλο δὲ καὶ τοῦτο γυμνασίας εἶδος πρὸς πόλεμον· ἀπολύοντες γὰρ ἕκαστον γυμνὸν προσέταττον ἐνιαυτὸν ὅλον ἔξω ἐν τοῖς ὄρεσι πλανᾶσθαι, καὶ τρέφειν ἑαυτὸν διὰ κλοπῆς καὶ τῶν τοιούτων, οὕτω δὲ ὥστε μηδενὶ κατάδηλον γενέσθαι. διὸ καὶ κρυπτεία ὠνόμασται· ἐκολάζοντο γὰρ οἱ ὁπουδήποτε ὀφθέντες.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. II.

P. 672. C. ἀκταίνειν] γαυριᾶν, ἀτάκτως πηδᾶν, ἢ μετεωρίζειν, ἢ ὁρμᾶν, ἢ ἐξάττειν, ἀπὸ τοῦ ἐξαΐειν καὶ ἰσχύειν. ἀπὸ τούτου οὖν τὸ ἀκταινώσῃ. [Conf. Etym. M. s. v. ad Tim. Gloss. p. 21.]

P. 673. D. κολοφών] σημαίνει τὸ κῦρος τῆς ἐπικρίσεως. [Conf. Ruhnk. in Heusd. Specim. crit. p. 33.]

SCHOLIA IN LEGES. LIB. III.

P. 678. C. πορεῖα] ἐστι τὰ εἰς πορείαν χρήσιμα.

P. 681. A. αἱμασιώδεις] αἱμασιαὶ τροχοὶ κυρίως ἠκανθωμένοι.

P. 692. A. ψάλιον] χαλινόν.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. IV.

P. 715. E. θεὸν μὲν τὸν δημιουργὸν σαφῶς, παλαιὸν δὲ λόγον λέγει τὸν Ὀρφικόν, ὅς ἐστιν οὗτος

Ζεὺς ἀρχή, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται.
Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.

καὶ ἀρχὴ μὲν οὗτος ὡς ποιητικὸν αἴτιον, τελευτὴ δὲ ὡς τελικόν, μέσσα δὲ ὡς ἐξ ἴσου πᾶσι παρών, κἂν πάντα διαφόρως αὐτοῦ μετέχῃ. εὐθείᾳ δὲ τὸ κατὰ δίκην σημαίνει καὶ ἀξίαν, καὶ ἀπαρεγκλίτως, καὶ οἱονεὶ κανόνι ἑνί, τὸ δὲ περιπορευόμενος τὸ αἰωνίως. τὸ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ τὰ αὐτά· ἡ γὰρ περιφορὰ τοῦτο ἔχει ὡς ἐν αἰσθητοῖς.

P. 718. D. τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα] τὰ περὶ θυσιῶν καὶ γονέων.

E. ἀνιδιτί] ἀνιδρωτί, ὡς ἐν τῷ Διογενιανῷ.

P. 723. E. δευτέρων ἀμεινόνων] παροιμία λεγομένη μεν ἐπὶ τῶν θυομένων ἐκ δευτέρου, τῶν προτέρων ἀπαισίων ὀφθέντων δηλαδή· μετῆκται δὲ ἐκ τούτων καὶ ἐπὶ τῶν λεγομένων δεύτερον τῶν αὐτῶν, ὁπόταν μὴ κατὰ γνώμην ἡμετέραν προβῇ τὰ πρότερα.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. V.

P. 731. E. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν] παροιμία ἐπὶ τῶν διὰ φιλίαν μηδένα λόγον ποιουμένων τἀληθοῦς.

P. 739. A. καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ] παρὰ παροιμίας φησὶ τῆς κινήσω τὸν ἀφ' ἱερᾶς, ἣ τέτακται ἐπὶ τῶν τὴν ἐσχάτην βοήθειαν κινούντων. μετείληπται δὲ ἀπὸ τῶν πεττευόντων· παρὰ τούτοις γὰρ κεῖταί τις ψῆφος οἷον ἱερὰ καὶ ἀκίνητος, θεῶν νομιζομένη, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν Ἀρκεσίλᾳ.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. VI.

P. 775. D. ἐξομοργνύμενον] ἀποματτόμενον.

P. 777. C. περιδίνων] πειρατῶν.

P. 780. C. εἰς πῦρ ξαίνειν] παροιμία ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν τι πραττόντων μάτην ἢ λεγόντων ἢ κακοπαθούντων λεγομένη.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. VII.

P. 791. D. ἀκρόχολα] προχείρως ὀργιζόμενα. καὶ ἀκροχολία ἡ τοιαύτη διάθεσις.

P. 792. E. μάργοις] ὑβριστικοῖς, ἀκρατέσι, μαινομένοις.

P. 795. C. Γηρυόνης Χρυσάορος καὶ Καλλιῤῥόης τῆς Ὠκεανοῦ, βασιλεὺς Ἐρυθείας τῆς νήσου τῆς νῦν Γάδειρα καλουμένης, ὃς εἶχε τριῶν ἀνδρῶν συμφυὲς σῶμα, ἡνωμένον εἰς ἓν κατὰ τὴν γαστέρα, ἐσχισμένον τε εἰς τρεῖς ἀπὸ λαγόνων τε καὶ μηρῶν.

C. Βριάρεω] Οὐρανὸς ἐκ Γῆς πρώτους γεννᾷ Κόττον, Βριάρεω, Γύγην, ἑκατόγχειράς τε καὶ πεντήκοντα κεφαλὰς ἔχοντας.

P. 796. A. Ἀνταῖος ὁ Ποσειδῶνος, Λιβύης βασιλεύς, ὃς τοὺς ξένους ἀναγκάζων παλαίειν αὐτῷ ἀνῄρει. τούτῳ παλαίειν ἀναγκαζόμενος Ἡρακλῆς, ὅτε δὴ πεμφθείη παρ' Εὐρυσθέως τοῦ βασιλέως Τίρυνθος ἐπὶ τῷ παρὰ τῶν Ἑσπερίδων μὲν τὰ χρυσᾶ μῆλα λαβεῖν, κομίσαι δὲ πρὸς αὐτόν, — τοῦτον οὖν ἀράμενος τὸν Ἀνταῖον μετέωρον ἅμμασιν Ἡρακλῆς κλάσας ἀπέκτεινε. ψαύοντα γὰρ τῆς γῆς ἰσχυρὸν συνέβαινε γίγνεσθαι. διὸ καὶ τῆς Γῆς αὐτὸν εἶναί τινες παῖδά φασιν.

A. Κερκύων] τὴν μὲν ἀπὸ χειρῶν πάλην ἐξεῦρε Θησεύς, τὴν δὲ ἀπὸ σκελῶν Κερκύων, Βράγχου καὶ Ἀργιόπης νύμφης. πρὸς τοῦτον τὸ πέμπτον ἆθλον ἐν Ἐλευσῖνι παλαίων διηγωνίσατο Θησεύς. οὗτος γὰρ τοὺς παριόντας ἠνάγκαζε παλαίειν, καὶ παλαίων ἀνῄρει. Θησεὺς δὲ μετέωρον αὐτὸν ἀράμενος ἔῤῥιψεν εἰς γῆν καὶ ἀπέκτεινεν.

A. Ἐπειὸς Πανοπέως τοῦ Φώκου, ὃς ἐπὶ τῷ Πατρόκλου ἀγῶνι ἐνίκησε πυγμήν. Ἄμυκος δὲ Ποσειδῶνος καὶ νύμφης Βιθυνίδος ἢ Πελίας, ὃς καὶ ἐξεῦρεν ἱμάντας πυκτικούς.

B. κόρη καὶ δέσποινα] ἡ Ἀθηνᾶ.

P. 799. E. ὠνόμασαν] νόμους κιθαρῳδικοὺς λέγοντες δηλονότι.

P. 800. C. ὄτταν] φήμην, μαντείαν διὰ κληδόνος, καὶ ὀττεύεσθαι τὸ μαντεύεσθαι.

D. ἀποφράδες ἡμέραι] ἐν αἷς τοῖς κατοιχομένοις χοὰς ἐπιφέρουσιν, ἢ αἱ πρὸς πράξεις ἀνεπιτήδειοι.

E. Καρικῇ Μούσῃ] τῇ θρηνώδει· δοκοῦσι γὰρ οἱ Κᾶρες θρηνῳδοί τινες εἶναι καὶ ἀλλοτρίους νεκροὺς ἐπὶ μισθῷ θρηνεῖν. τινὲς δὲ ἐξήκουσαν τῇ βαρβάρῳ καὶ ἀσαφεῖ, ἐπειδὴ οἱ Κᾶρες βαρβαρόφωνοι.

P. 805. E. ταλασίας] ἐργασίας, ἢ ἐριουργίας.

P. 810. B. τητώμενα] στερισκόμενα.

D. ἐχθοδοποῦ] κακοποιοῦ, ἀπεχθοῦς, ἢ ἐχθροποιοῦ.

P. 811. E. καταλογάδην] τὰ πεζῷ γραφόμενα λόγῳ.

P. 813. D. πελταστικῆς] πέλτη ἐστὶν εἶδος ἀσπίδος, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, ἥτις ἴτυν οὐκ ἔχει, οὐδ' ἔστιν ἐπίχαλκος, οὐδὲ βοός, ἀλλ' αἰγὸς δέρματι περιτεταμένη. καὶ ἡ ταύτῃ χρωμένη τέχνη πελταστική, καὶ πελτασταὶ οἱ μετιόντες αὐτήν.

P. 814. A. ἀπώμοτον] ἀπηγορευμένον, φευκτόν.

P. 818. B. παροιμία, οὐδὲ θεὸς ἀνάγκῃ μάχεται, τῇ ἑαυτοῦ καὶ θείᾳ δηλαδή.

P. 819. D. ὑηνῶν] χοιρείων, ἢ σκαιῶν καὶ ἀμαθῶν.

P. 820. C. πεττεία] ἐστὶ παιδιά τις διὰ πεσσῶν γινομένη. πεσσοὶ δέ εἰσι κύβοι, παρὰ τὸ πίπτειν αὐτοὺς οὕτω λεγόμενοι. πεσσὸς δὲ ἥ τε γραμμὴ καὶ ἡ ψῆφος, ὁμωνύμως· Ἀρίσταρχος δὲ πεσσοὺς καλεῖ τὰς ψήφους, ἐν αἷς ἔπαιζον. ἦσαν δὲ αὗται πέντε. φαίνονται δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σκεῦος οὕτω λέγοντες, ἐφ' οὗ ἔπαιζον. ἔχει δὲ πέντε γραμμάς, ὧν ἡ μέση γραμμὴ ἱερὰ ἐκαλεῖτο. καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς ψῆφον ἐσχάτην ἐκίνουν, καὶ αὐτὴν ἱερὰν καλοῦντες. ὅθεν ἐκ τοῦδε καὶ παροιμία, κινήσω τὸν ἀφ' ἱερᾶς, ἐπὶ τῶν ἐσχάτην βοήθειαν κινούντων λεγομένη.

P. 822. C. οὐ μὴν] ἀλλὰ μήν, ὡς ἐπὶ τοῦδε, ἢ οὐδαμῶς, ἢ οὐ μόνον, ἢ ἔτι μήν, ἢ ὅμως δέ.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. VIII.

P. 828. D. μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ] ὁ Σκιροφοριὼν οὗτος. ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς. καὶ Σκίρος ἑορτὴ Ἀθήνησιν.

P. 834. C. ἀβόλοις] ἄβολος νέος, οὐδέπω γνώμονα ἔχων. γνώμονα δ' ἔλεγον τὸν βαλλόμενον ὀδόντα, δι' οὗ τὰς ἡλικίας ἐξήταζον. τὸν δὲ αὐτὸν καὶ κατηρτυκότα ἔλε-

γον. ἐκ μεταφορᾶς δὲ τῆς ἀπὸ τῶν τετραπόδων καὶ λειπογνώμονας τοὺς ἀπογεγηρακότας, ἐν οἷς ἐλελοίπει τὸ γνώρισμα.

P. 839. C. Θυέστης Πελοπίᾳ τῇ θυγατρί, ἐξ ὧν Αἴγισθος, Οἰδίπους Ἰοκάστῃ τῇ μητρί, ἐξ ὧν Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης, Μακαρεὺς Κανάχῃ τῇ ἀδελφῇ, καὶ οἱ λοιποὶ δὲ Αἰόλου παῖδες ταῖς ἀδελφαῖς.

E. σταδιοδρόμοι γάμων ἁπάντων ἀπείρατοι, α' Ἴκκος Ταραντῖνος, β' Κρίσων Ἱμεραῖος, γ' Ἄστυλλος Κροτωνιάτης, δ' Διόπομπος Θεσσαλός.

P. 843. B. ἀνάδαστον] ἀναμεμερισμένην.

P. 849. B. τῇ νέᾳ] ἔνη καὶ νέα· ἡ τριακοστὴ τοῦ μηνὸς ἡμέρα παρ' Ἀθηναίοις οὕτως ἐκαλεῖτο. ἐκλήθη δὲ ἔνη καὶ νέα, ὅτι τὸ μέν τι μέρος ἔχει τοῦ παρῳχημένου μηνός, ὅπερ ἔνη ἐστί· καὶ γὰρ ἔνον τὸ παλαιόν φασι, νέον δὲ τὸ νῦν ἐπιλαβὸν τοῦ εἰςεληλυθότος, ὃ διὰ τοῦ νέα δηλοῦσι. κατὰ γὰρ σελήνην ἦγον τοὺς μῆνας. ὁ δὲ τῆς σελήνης μὴν ἐστιν εἰκοσιεννέα τέταρτον ἡμερῶν.

C. πιλήσεως] τῆς διὰ τῆς τῶν ἐρίων πυκνώσεως γινομένης ἐσθῆτος.

D. μεταβαλλόμενος] μεταπιπράσκων.

E. τεκμηράμενοι] σημειωσάμενοι.

P. 850. A. μέτοικοί εἰσιν οἱ ἐνοικοῦντες ξένοι ἐν τῇ πόλει, καὶ τελοῦντες ἀνὰ δραχμὰς ιβ' τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ δημόσιον, καὶ τριώβολον τῷ γραμματεῖ.

A. μετοίκιόν ἐστι τέλος οὕτω καλούμενον, ὃ ἐτίθεσαν τῇ μὲν πόλει δραχμὰς ι', τῷ δὲ τελώνῃ τριώβολον.

C. ἀπογραφή ἐστιν ἡ ἀπαρίθμησις ἢ ἀποσημείωσις τῶν ὀφειλομένων εἰςφορῶν ἑκάστῳ τῶν πολιτῶν, καὶ ἀπογραφεῖς οἱ ταύτην ποιοῦντες καὶ τοὺς μὴ βουλομένους εἰςφέρειν εἰςάγοντες εἰς τὸ δικαστήριον.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. IX.

P. 853. D. κερασβόλους ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἐν τοῖς πυροῖς καὶ ὀσπρίοις συμφυομένων σκληρῶν κόκκων τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀπειθεῖς τοῖς νόμοις καὶ σκληροὺς ταῖς γνώμαις φησίν. οὗτοι οὖν οἱ κόκκοι σκληροί τ' εἰσὶ καὶ μέλανες, στρογγύλοι, ἰσομεγέθεις κέγχροις, οἳ συνεψόμενοι τοῖς ὀσπρίοις οὐ τήκονται. εἴρηνται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ τὴν κατασπορὰν καὶ τὸ ἄροτρον τοῖς κέρασι τῶν βοῶν βεβλῆσθαι καὶ ἀντιτύπτειν, καὶ διὰ τοῦτο κερασβόλα κληθῆναι.

D. ἀτεράμων] ἀκαταπόνητος.

P. 854. B. ἀλιτηριώδεις] ἀπὸ τῶν ἀλιτηρίων. οὗτοι δὲ λέγονται ἐκ τοῦδε. λιμός ποτε κατέλαβε τοὺς Ἀθηναίους· τῶν δὲ ἀλούντων ἐπιτηροῦντες οἱ πένητες ἀλούμενα τὰ ἄλευρα διήρπαζον, κἀντεῦθεν οἱ τοῦτο δρῶντες αὐτῶν ἐκλήθησαν ἀλιτήριοι. παρέτεινε τὸ ὄνομα καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ βίας τι ποιούντων λέγεσθαι. παράγεται δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀλιτρεύειν, ὅ ἐστιν ἁμαρτάνειν.

B. ἀποδιοπομπήσεις] τὰς ἀποστροφὰς τὰς γιγνομένας ὑπὸ τοῦ ἀποτροπαίου Διός, διὰ τὸ καθαίρεσθαι τὰ δεινά· ἢ τὰς ἀποπομπὰς τὰς πρὸς τὸν προστρόπαιον Δία, καὶ οἱονεὶ καθάρσεις καὶ ἱλασμούς.

B. ἀποτροπαίων] τῶν ἀποτρεπόντων τὰ κακά. λαμβάνεται δὲ ἡ λέξις καὶ ἐπὶ τῶν φευκτῶν καὶ μισεῖσθαι ἀξίων ἀνθρώπων.

P. 855. C. ἄτιμος] οὐ μόνον ὁ ἀπεστερημένος τῆς ἐπιτιμίας, ὥςτε μὴ βουλεύειν μήτε δικάζειν μήτε ἄρχειν μήτε πολιτεύεσθαι μήτ' ἄλλο τι τῶν κοινῶν ποιεῖν, ἀλλὰ τὸν ἀτιμώρητον.

C. ἀριστίνδην] κατ' ἐκλογὴν καὶ αἵρεσιν τῶν ἀρίστων.

C. εἰςαγωγαί] εἰσιν αἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰςενέγξεις ἑκάστου τῶν δικῶν, καὶ εἰςαγωγεῖς οἱ τοῦτο ποιοῦντες. προςκλήσεις δέ εἰσιν αἱ ἐπὶ τῶν ἀμφιςβητούντων κλήρου ἢ ἐπικλήρου. ὁ γὰρ ἀμφιςβητῶν προςκαλεῖται τὸν ἐπιδεδικασμένον πρὸς τὸν ἄρχοντα· εἰ δὲ μὴ προςκαλέσαιτο, ἀτελὴς ἡ δίκη. διαψήφισις δὲ τὸ τοὺς δημότας τὴν ψῆφον ὑπὲρ τῶν παρεγγεγράφθαι δοκούντων ἐνεγκεῖν.

D. κατὰ τὸ στόμα] κατὰ τὴν ἀρχήν, μεταφορικῶς.

P. 856. E. ἀνέλῃ] ἀντὶ τοῦ μαντεύσηται, ἢ ἀπὸ τοῦ ἄνωθεν λαμβάνειν τὸ πνεῦμα καὶ πληροῦσθαι τοῦ θεοῦ, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀνελεῖν τὴν ἄγνοιαν. καὶ ἐπὶ τοῦ φονεύειν ἡ λέξις λαμβάνεται ἢ ἀπὸ τοῦ ἄνω λαμβάνειν τὸ ἐν βάθει πνεῦμα τοῦ ἀνδρός, ἢ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀπὸ τοῦ ἀνελεῖν τὴν γνῶσιν τὸ ἀνελεῖν φασίν.

P. 858. B. λιθολόγοις] οἰκοδόμοις.

P. 860. E. Μαγνησία πόλις ἐν Κρήτῃ, Θεσσαλῶν ἄποικος, ἐξ ἧς οὗτοι.

P. 865. A. ψιλοῖς] γυμνοῖς ὅπλων.

A. ὁ ἐκ Δελφῶν κομισθεὶς νόμος ἤγουν χρησμὸς ἐπὶ τοῦ ἄκοντος ἀνελόντος τὸν φίλον

ἔκτεινας σὸν ἑταῖρον ἀμύνων· οὔ σε μιαίνει
αἷμα, φόνου δὲ πέλεις καθαρώτερος ἢ πάρος ἦσθα.

ὁ δ' ἀντίστροφος τούτῳ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπεραποθανόντος τοῦ φίλου

ἀνδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρὼν πέλας οὐκ ἐπαμύνας
ἤλυθες οὐ καθαρός· περικαλλέος ἔξιθι νηοῦ.

P. 866. B. προστρεπομένου] ἀποπεμπομένου, τρεπομένου ἐφ' ἑαυτόν.

C. ἀπενιαυτησάτω] ἐνιαυτὸν φευγέτω διὰ τὸν φόνον.

D. τέγγων] βρέχων, ὡς νῦν, ἢ μαλάττων.

P. 871. A. ὑμνεῖν] μέμφεσθαι, ἢ λοιδορεῖν, ὡς ἐπὶ τοῦδε, κατ' εὐφημισμόν. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ὀδύρεσθαι.

B. ἀνεψιότης ἡ μέχρι ἀνεψιαδῶν συγγένεια, οἵ εἰσι παῖδες ἀνεψιῶν. οὗτοι δὲ πάλιν ἀλλήλων λέγονται ἀνεψιοί, οἵτινες γονεῖς ἔχουσιν ἀδελφούς.

E. ἀνατί] ἀβλαβῶς καὶ ἄνευ τίσεως καὶ τιμωρίας.

E. ἐπισκήπτεσθαί φασι μαρτυρίας ἢ γραμμάτων τὸ ποιήσασθαι διάλυσιν τοῦ ἐγκλήματος τὴν μαρτυρίαν οὗ ἐπισκήπτονται. παραδιδόασι δὲ ταῦτα σημηνάμενοι μέχρι τοῦ χρόνου τῆς δίκης· κατὰ γὰρ τοῦτο χωρεῖ ἡ δίκη. καὶ τὸν τοῦτο ποιοῦντα ἐπισκηπτόμενον λέγουσιν.

P. 873. B. ἀφοσιούτω] καθαιρέτω, ὡς νῦν, ἢ ἀπαρχὰς προσαγέτω, ἢ τιμάτω, ἢ τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀποδιδότω τιμήν, ἢ πληροφορείτω.

C. ἀβίου] ἀβλαβοῦς, ἢ ἄνευ βίας.

P. 874. C. νηποινί] ἄνευ τιμωρίας καὶ ποινῆς.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. X.

P. 885. D. ἐξακεῖσθαι] ἐξιᾶσθαι, θεραπεύειν.

P. 887. B. συντείνεις] σπουδάζεις, Ἀττικοί.

D. ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες] δὶς νοητέον τοῦτο, ἔν τε

δηλαδὴ τῇ ἀρχῇ τῆς ἐννοίας καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι· καὶ ὑγιῶς ἕξει τὸ νόημα. τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο παρά τε ῥήτορσι καὶ φιλοσόφοις πολὺ καὶ πολλαχοῦ.

P. 889. D. συνέριθοι] συνεργοί, ὡς νῦν, ἢ συνυφαίνουσαι.

P. 892. A. ἐντεῦθεν Ὠριγένει τὰ περὶ προϋπάρξεως.

P. 893. B. τῆς κινήσεως ἡ μὲν σωματικὴ κατὰ τόπον, κατὰ ποιότητα, κατὰ ποσότητα, κατ' οὐσίαν· ἡ δὲ ψυχικὴ ἢ ἄλλο κινοῦσα ὑπ' ἄλλου δὲ κινουμένη, ἢ ἑαυτήν τε κινοῦσα καὶ ἕτερα δυναμένη.

P. 894. E. ὑπ' ἄλλου] τοῦ νοῦ δηλαδή· οὗτος γὰρ πάντῃ ἀκίνητος.

P. 899. D. ἥκιστά γε] οὐδαμῶς, ἢ οὐχ ἧττον. Λιβάνιος δέ φησιν „εἴ τινα ἄλλον τρόπον, ὃν ἥκιστα ὤφθη μετελθὼν ἐν τῷ βίῳ ὁ ἐπὶ τῇ φιάλῃ ἔμπορος" ἀντὶ τοῦ πάνυ.

P. 900. E. μετόν] ἐξόν, ἢ ἐπ' ἐξουσίας ὄν.

P. 901. A. ὁ ποιητής] Ἡσίοδος ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις·

λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί.
τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
ζώῃ κηφήνεσσι κοθούροις εἴκελος ὀργήν,
οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
ἔσθοντες. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν.

κηφῆνες αἱ ἀργαὶ τῶν μελισσῶν, κόθουροι δὲ αἱ ἄκεντροι καὶ κολόβουροι, ἢ αἱ φυλάττουσαι τὴν τῶν μελισσῶν ἔξοδον· οὗροι γὰρ οἱ φύλακες.

C. παραιτητούς] παρακαλουμένους, συγγνώμονας, ἢ καὶ παρακαλοῦντας.

P. 906. B. λῆμμα] φρόνημα, ὡς νῦν, ἢ κέρδος.

P. 907. E. τιμωρεῖν] τὸ ἐνεργητικὸν βοηθεῖν, τιμωρεῖσθαι δὲ τὸ παθητικὸν κολάζειν.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. XI.

P. 913. B. μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα] παροιμία ἐπὶ τῶν καλῶς δοξάντων ἢ γεγονότων λεγομένη.

P. 914. B. ἐνοδίαν δαίμονα] τὴν Ἄρτεμιν ἤτοι τὴν Σελήνην φησίν, ἐπεὶ καὶ ὁ Ἀπόλλων Ἀγυιεύς, καὶ γὰρ ἄμφω τὰς ὁδοὺς πληροῦσι φωτός, ὁ μὲν ἡμέρας, ὁ ἥλιος, ἡ δὲ νυκτός. διὸ καὶ ἱδρύουσι τούτους ἐν αὐταῖς. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑρμῆν ἐνόδιον καὶ ἡγεμόνα λέγουσιν, ὡς δέον αὐτῷ πρὸς τὰς πράξεις ἡγεμόνι χρῆσθαι. καὶ τοῦτον δὲ ἐπὶ τῶν ὁδῶν διὰ τοῦτο ἀνεστήλουν.

E. μεθιέτω] παριέτω ἢ ἀφιέτω.

P. 915. B. τοῦ τρίτου μεγέθει τιμήματος] τρίτον τίμημα, καθὼς ἐν τῷ πρὸ τούτου παρεθέμεθα, τὸ ζευγήσιον ἦν, εἰς ὃ οἱ τελοῦντες ἀπὸ διακοσίων μέτρων διελέγοντο, ἀνήλισκον δὲ εἰς τὸ δημόσιον ι' μνᾶς

E. ἐρανός ἐστιν εἰσφορά τις ἑκάστου μηνός, ἢ ἐκ συμβολῆς δεῖπνον, ἢ εὐωχία, ἢ ἀνὰ μέρος δεῖπνον. καὶ ἐρανισταὶ οἵ τε τὴν εἰσφορὰν αὐτὴν εἰσφέροντες καὶ οἱ κοινωνοὶ ταύτης.

E. πριάμενος] ἀγοράσας.

P. 916. A. ἀναγωγή] ἐστιν ἡ τῶν πραθέντων ἀνδραπόδων ἀνάδοσις, ἐχόντων αἰτίαν τινά.

A. ἱερὰν νόσον] τὴν ἐπιληψίαν φασίν.

C. ἐξηγηταὶ τρεῖς γίνονται Πυθόχρηστοι, οἷς μέλει καθαίρειν τοὺς ἄγει τινὶ ἐνισχηθέντας, καὶ οἱ ἐξηγούμενοι τὰ πάτρια.

P. 919. D. γεωμόροι] γεωργοί.

P. 920. D. διαιτηταί] εἰσιν ἐν οἷς Ἀθήνησιν εἰσήγοντο αἱ ἰδιωτικαὶ δίκαι· εἰ δέ τινες μὴ ἐπείθοντο τοῖς διαιτηθεῖσιν, αὐτοὶ εἰσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ δικαστήριον καὶ παρὰ τοὺς δικαστάς. ἐγίνοντο δὲ διαιτηταὶ πάντες Ἀθηναῖοι, οἷς ἑξηκοστὸν ἦν ἔτος. τὸν δὲ ἀδικοῦντα διαιτητὴν ἐξῆν εἰσαγγέλλειν· καὶ εἴ τις ἑάλω, ἀτιμία ἦν τὸ ἐπιτίμιον.

P. 921. A. προῖκα] ἄνευ μισθοῦ, ὡς νῦν, ἢ φερνήν.

D. ἐπωβελία] ἐστὶν ἐπιτίμιόν τι, τουτέστι τοῖς διώκουσι χρηματικήν τινα δίκην, ἐὰν μὴ ἕλωσιν. ἦν δὲ τοῦτο ἕκτον μέρος τοῦ τιμήματος, οὗ ἐπεδικάζοντο, καὶ ἐνεγράφοντο. καὶ ἐκαλεῖτο οὕτως, ὅτι ἐπὶ τῇ δραχμῇ ὀβολὸς ἦν, τῆς δραχμῆς λογιζομένης πρὸς ἕξ. ἐλάμβανε δὲ ὁ φεύγων παρὰ τοῦ διώκοντος, εἰ τὴν δίκην ἀπέφευγε. μέμνηται δὲ ταύτης καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀφόβου.

P. 926. B. κηδεύματα] γαμικὰ συναλλάγματα.

P. 928. C. δίκην λαχεῖν] ἐνστήσασθαι, ὅ ἐστι καὶ λῆξις δίκης.

P. 929. A. ἀποῤῥηθῆναι] ἀπαγορευθῆναι.

P. 931. B. Οἰδίπους] ὁ Λαΐου καὶ Ἰοκάστης, μητρογαμήσας δι' ἄγνοιάν τινα, ἐτύφλωσε μέν, ὅτι τοῦτο πράξειεν, ἑαυτόν, ἐλαύνεται δὲ διὰ τὴν ἀθεμιτουργίαν ἐκ Θηβῶν. Ἐτεοκλῆς δὲ καὶ Πολυνείκης οἱ τούτου υἱοί, δυνατοὶ ὄντες, οὐκ ἐπαμύνουσιν ἐλαυνομένῳ αὐτῷ, ὁ δὲ ἀρᾶται αὐτούς. οἱ δὲ περὶ τῆς βασιλείας Θηβῶν ἀλλήλους κτείνουσιν.

B. Φοίνικι] Φοῖνιξ, Ἀμύντορος. οὗτος τυφλοῦται ὑπὸ τοῦ πατρός· κατεψεύσθη γὰρ πρὸς τὸν πατέρα ὑπὸ Φθίας τῆς αὐτοῦ παλλακῆς, ὅτι δὴ πειραθείη πρὸς εὐνὴν αὐτῇ συνελθεῖν. ἰᾶται δὲ ὑπὸ Χείρωνος Πηλέως σπουδῇ. ὁ δὲ Ἀμύντωρ κατεύχεται αὐτοῦ

μήποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱόν.

ὃ δὴ γέγονε· καὶ γὰρ θεοὶ ἐτέλειον ἐπαράς.

B. Ἱππολύτῳ] Θησεὺς ὁ Αἰγέως καὶ Αἴθρας ἐξ Ἱππολύτης τῆς Ἀμαζόνος γεννᾷ Ἱππόλυτον, μεθ' ἣν Φαίδραν γυναῖκα ἄγεται, ἣ διὰ τὸ κάλλος Ἱππολύτου ἐρᾷ. ὁ δὲ οὐ πείθεται αὐτῇ σωφρονῶν. ἡ δὲ πρὸς τὸν πατέρα κατεῖπεν αὐτοῦ ὡς μᾶλλον ἐρῶντος αὐτῆς· ὁ δὲ ἀρᾶται τὸν υἱὸν διαφθαρῆναι Ἱππόλυτον, καὶ ἐπιτυγχάνει. οὗτος γὰρ ὀχούμενος ἅρματι, ὑπὸ ταύρου τῶν ἵππων συνταραχθέντων αὐτοῦ, πίπτει τε εἰς γῆν, καὶ ταῖς ἡνίαις ἐμπλακεὶς ἑλκόμενος θνήσκει.

B. ἀραῖος] βλαβερός.

P. 932. A. κωφή] ἀσθενής, ἀμβλεῖα, ὡς νῦν, ἢ ἄηχος.

P. 933. A. δυσωπουμένους] ὑφορωμένους, ὑπόπτως ἔχοντας.

P. 936. D. ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης] οἶμαι, εἰ δύο συζυγίαι δεσποτῶν καὶ δούλων εἶεν, ἐναλλὰξ δὲ ὁ τῆς ἑτέρας συζυγίας δεσπότης μετὰ τοῦ τῆς ἑτέρας συζυγίας δούλου σύνθοιτο ποιῆσαι τὴν βλάβην εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἵνα τῆς ἐπὶ ταύτῃ ἀποτίσεως γινομένης ἀποδοθείη οὗτος ὁ δοῦλος τῷ συνθεμένῳ δεσπότῃ μετ' αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν βλάβην, καὶ δούλους οὕτως ἔχοι δύο, ἕνα μὲν τὸν βλαβέντα καὶ ἐξ ἀρχῆς, ἕτερον δὲ τὸν βλάψαντά τε τοῦτον καὶ ὕστερον.

D. κακοτεχνιῶν] δίκης ὄνομά ἐστιν, ἣν εἰςῄεσαν οἱ λέγοντες μάρτυρας ψευδομαρτυρεῖν, κατὰ τῶν παρασχομένων τοὺς ψευδομάρτυρας.

P. 937. B. ἐπίσκηψις] ἐστὶ δίκη κατὰ τῶν ψευδομαρτυρησάντων.

D. ἀνάδικος κρίσις] εἰ ἑάλωσαν ἤτοι πάντες οἱ μάρτυρες ψευδομαρτυριῶν ἢ ὑπερημίσεις, ἐκρίνετο ἄνωθεν ἡ δίκη. οὐκ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἀγώνων ἐγίγνοντο ἀνάδικοι αἱ κρίσεις, ἀλλ' ὥς φησι Θεόφραστος ἐν ζ' νόμων, ἐπὶ μόνης ξενίας καὶ ψευδομαρτυριῶν καὶ κλήρων.

SCHOLIA IN LEGES. LIB. XII.

P. 942. A. ἐπ' αὐτοφώρῳ] ἐπ' ὀφθαλμοῖς, ἐπ' αὐτῷ τῷ κλέμματι ἁλούς.

E. πίλων] τῶν ἐκ συμπεπιλημένων ἐρίων γινομένων ἐνδυμάτων.

P. 943. A. ἀστρατείας δίκη] ἐστὶ γραφὴ κατὰ τοῦ κατειλεγμένου μὲν ἐν στρατιωτικῇ τάξει, μὴ στρατευσαμένου δέ.

D. λειποταξίου δίκη] ἐστὶ γραφὴ κατὰ τοῦ στρατευσαμένου μέν, λιπόντος δὲ τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν τάξιν αὐτοῦ.

P. 944. C. διαφέρει δὲ ὅλον που καὶ τὸ πᾶν] παροιμία ἐπὶ τῶν πάντῃ διαφερόντων λεγομένη, παρ' ὅσον τὸ μὲν ὅλον τοῦ συνεχοῦς ἐστὶ ποσοῦ, τὸ δὲ πᾶν τοῦ διωρισμένου, ταῦτα δὲ εἴδη τοῦ ποσοῦ ἀλλήλοις ἀντιδιαιρούμενα.

D. Καινέα] Καινεὺς ὁ Θετταλὸς Ἄτρακος μὲν ἦν θυγάτηρ τὸ πρίν, Καινὶς ὀνομαζομένη, εἰς ἄνδρα δὲ μετέβαλε Ποσειδῶνος βουλήσει, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἀδάμαστος εἶναι καὶ ἄτρωτος. διὸ ἐν τῇ τῶν Κενταύρων καὶ Λαπιθῶν μάχῃ αὐτορρίζοις δένδρεσι συνεχώσθη ὑπὸ τῶν Κενταύρων. ὑπὸ δέ τινων ἀπορνεῶσθαι λέγεται. τὴν μεταβολὴν δέ φασι τοῦτον λαβεῖν χάριν τοῦ Ποσειδῶνος ἐρώμενον γενέσθαι.

P. 945. B. εὐθύνων] εὔθυνοί εἰσιν ἄρχοντές τινες οἱ τὰς εὐθύνας λαμβάνοντες παρὰ τῶν ἀρχόντων, ὥςπερ καὶ οἱ λογισταὶ καὶ πάρεδροι ἐφ' ἑκάστῃ ἀρχῇ· καὶ γὰρ τῷ ἄρχοντι εὔθυνος ἦν καὶ πάρεδρος, καὶ τῷ βασιλεῖ ὁμοίως καὶ τῷ πολεμάρχῳ καὶ τοῖς θεσμοθέταις. ἐκπράσσει δὲ ὁ εὔθυνος ὅσα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ᾗ προστέτακται, ὦφλόν τινες εἰς τὸ δημόσιον.

D. τὰς εὐθύνας] εὐθύνη ἐστὶ κρίσις κατὰ τῶν ἀρξάντων ἢ πρεσβευσάντων ἤ τι τῶν τῆς πόλεως χειρισάντων ὅλως.

P. 947. C. ἠϊθέους] παῖδας πάντῃ γάμων ἀπειράτους.

D. ψαλῖδα] ἀψῖδα ἤτοι καμάραν, ὡς νῦν, ἢ ταχεῖαν κίνησιν, ἢ ὑδρορόην, ἢ ἅρμενον.

P. 949. D. ἐνεχυρασίαν] ἀσφάλειαν.

E. χρηματίζηται] τοῦτο μὲν τὸ παθητικὸν τὸ χρήματα πράττεσθαι, τὸ δὲ χρηματίζειν τὸ ἐνεργητικὸν τὸ πράγμασι χρῆσθαι, οἷον χρηματίζει ἡ βουλή. ἀφ' οὗ καὶ χρήματα τὰ πράγματα.

P. 950. D. θεωροῖς] τοῖς εἰς ἑορτάς που πεμπομένοις κοινωνῆσαι αὐτῶν.

P. 951. B. ἀνομίλητος] ἀκοινώνητος, ἀσυνδύαστος.

P. 953. A. τημελεῖν] ἐπιμελεῖσθαι.

C. πρυτάνεις εἰσὶ μέρος τι τῶν πεντακοσίων τὸ δέκατον, πεντήκοντα ἄνδρες, οἱ διοικοῦντες ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς βουλῆς πραττόμενα, καὶ ἐπρυτάνευον κατὰ πρυτανείαν ἐκ διαδοχῆς. πρυτανεία δέ ἐστιν ἀριθμός τις ἡμερῶν, ἤτοι λς' ἢ λη' ἢ λε', ἃς ἑκάστη φυλὴ πρυτανεύειν λέγεται. ιβ' μὲν γὰρ οἱ μῆνες, ι' δὲ εἰσι πρυτανεῖαι, καὶ φυλαὶ ι'. καὶ διῄρηνται εἰς ταύτας αἱ ἡμέραι τοῦ ἐνιαυτοῦ· κατὰ γὰρ σελήνην ἄγουσι τοῦτον, ὡς ἑκάστῃ τῶν ι' φυλῇ ἐπιβάλλειν λε' ἡμέρας, πλεονάζειν δὲ ὀλίγας. διὸ καὶ τὰς λοιπὰς ἀπέδωκαν οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς πρώταις λαχούσαις τέτταρσι φυλαῖς, ἵνα ἐκείνων μὲν ἑκάστη τὰς λς' ἡμέρας πρυτανεύῃ, αἱ δὲ λοιπαὶ ἓξ ἀνὰ λε', πρυτανεῖα δὲ οὐδετέρως οὐχ εὕρηται· τινὲς δὲ ἀργύριόν τι, ὃ κατατίθεται ὑπὸ τῶν δικαζομένων, καὶ δίδοται δικαστικὸν τοῖς ἑξακισχιλίοις.

P. 954. A. φωρᾶν] ἐρευνᾶν, ἐκζητεῖν.

P. 958. E. χοῦν] χωννύναι.

P. 962. C. τοπάζειν] στοχάζεσθαι, ἐνθυμεῖσθαι, ὑπονοεῖν, καὶ ὑποτοπεῖν δέ.

P. 968. A. σημείωσαι, ὅτι νυκτερινὸν σύλλογον τὴν Ἐπινομίδα φησίν.

E. ἢ τρὶς ἓξ ἢ τρεῖς κύβους] ἡ παροιμία παρὰ Φερεκράτει ἐν τοῖς Μυρμηκανθρώποις. κεῖται δὲ ἐπὶ τῶν ἀποκινδυνευόντων. τὸ μὲν γὰρ τρὶς ἓξ τὴν παντελῆ νίκην δηλοῖ, τὸ δὲ τρεῖς κύβοι τὴν ἧτταν. πάλαι γὰρ τρισὶν ἐχρῶντο πρὸς τὰς παιδιὰς κύβοις καὶ οὐχ ὡς νῦν δύο. ἔστι δὲ ὁμωνυμία· κύβον γὰρ ἔλεγον ἰδίως αὐτὸν τὸν ῥιπτούμενον, ὅτε πλήρης ἐστὶ καὶ μή· τοὺς δὲ κύβους τοὺς τοιούτους οἱ Ἴωνες καλοῦσιν οἴνας, καὶ τὴν παροιμίαν οὕτως ἐκφέρουσιν· ἢ τρὶς ἓξ ἢ τρεῖς οἴνας. [Emendabis Schol. ex Zenob. IV. 23. Photio et Suida in s. ἢ τρὶς ἕξ, coll. Salmasio ad Flav. Vopisc. Procul. p. 245.]

P. 969. B. ὕπαρ] ὕπαρ ἐστὶ τὸ μέσον ἐγρηγόρσεως καὶ ὕπνου ὁρώμενον.

SCHOLIA IN EPINOMIDA.

P. 974. A. παιδικῆς] οἶμαι, ἱλαρᾶς· ἐξ οὗ καὶ παιδικώτερον τὸ ἱλαρώτερον.

P. 978. B. διαριθμήσεται] διαλογίσεται.

P. 980. B. προςπαίσαντι] προςπαίξαντι· ἀντὶ τοῦ ξ τὸ σ οἱ Ἀττικοί.

P. 983. C. ῥύμας] ὁρμὰς βιαίας.

SCHOLIA IN TIMAEUM.

Ὑπόθεσις. Σωκράτης εἰς Πειραιᾶ ἀφικόμενος τῆς τῶν Βενδιδείων ἑορτῆς ἕνεκα καὶ πομπῆς, διείλεκται περὶ πολιτείας ἐκεῖ πρός τε Πολέμαρχον τὸν Κεφάλου καὶ Γλαύκωνα καὶ Ἀδείμαντον καὶ δὴ καὶ Θρασύμαχον τὸν σοφιστήν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐν ἄστει πρὸς

Τίμαιον καὶ Ἑρμοκράτη καὶ Κριτίαν καὶ τέταρτον ἐπὶ τούτοις ἄλλον ἀνώνυμον διηγεῖται τὴν ἐν Πειραιεῖ ξυνουσίαν, ὡς ἐν τῇ Πολιτείᾳ ὑπόκειται. διηγησάμενος δὲ παρεκάλεσε καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους αὐτὸν ἀνταφεστιᾶσαι λόγοις τῇ ταύτης ὑστεραίᾳ. συνεληλύθασιν οὖν ἀκροασόμενοί τε καὶ ἐροῦντες εἰς τήνδε τὴν ἡμέραν, τρίτην οὖσαν ἀπὸ τῆς ἐν Πειραιεῖ συνουσίας. ἔν τε γὰρ τῇ Πολιτείᾳ τὸ κατέβην χθὲς εἴρηται, κἀνταῦθα τὸ τῶν χθὲς μὲν δαιτυμόνων, τὰ νῦν δὲ ἑστιατόρων. πάρεισι δὲ εἰς τήνδε τὴν ἀκρόασιν οὐ πάντες, ἀλλ' ὁ τέταρτος δι' ἀσθένειαν ἀπολείπεται.

P. 17. A. T. III. ed. Steph. ὁ Ἀττικός, φησὶν ὁ Πρόκλος, ὀρθῶς περὶ τοῦ τετάρτου τοῦδε ἐπισημαίνεται. ἔοικε γὰρ ὁ ἀπολειπόμενος οὗτος εἶναι τῶν μετὰ Τιμαίου ξένων. διὸ καὶ ὁ Σωκράτης αὐτὸν ἐρωτᾷ τὸν Τίμαιον, ὅπου ποτὲ εἴη ὁ τέταρτος, καὶ ἐκεῖνος ὡς περὶ ἐπιτηδείου τινὸς ἀπολογεῖται, τὴν ἀπουσίαν ἀναγκαίαν αὐτῷ καὶ ἀβούλητον δεικνύς.

B. ἀνταφεστιᾶν] ἀνταφεστιᾶν φησίν, ἀλλ' οὐκ ἀνθεστιᾶν· ἡ γὰρ ἀφεστίασις τὴν ὁλοτελῆ τῆς ἑστιάσεως ἀποπλήρωσιν συνείληφεν.

P. 18. C. εὐμνημόνευτον] ὅτι τὸ ἄηθες εὐμνημόνευτον· κινεῖ γὰρ μᾶλλον τὴν φαντασίαν ὡς παράδοξον, καὶ τὸν τύπον ἑαυτοῦ τρανέστερον ἡμῖν ἐντίθησιν.

E. ὑπὸ γὰρ τῶν ἀρχόντων κατὰ τὸ καθῆκον ἑκάστῳ λάθρᾳ τῶν κλήρων γιγνομένων τῆς συνέρξεως καὶ οὐ φανερῶς, ὑπολαμβάνειν ἀνάγκη τυχηρῶς τοὺς φαύλους συναρμόζεσθαι αὐτοὺς ταῖς φαύλαις καὶ οὐ κατά τινα πρόνοιαν.

P. 19. C. ὅτι Σωκράτης ποθεῖ μετὰ τὴν πολιτείαν ταύτην ἰδεῖν κινουμένην τὴν πόλιν τὴν κατὰ αὐτὴν εἰς ἀγῶνας καὶ ἄθλους, ἵνα μετὰ τὴν εἰρηνικὴν ζωήν, ἣν παραδέδωκε, τὰς περιστατικὰς ἐνεργείας ἱστορήσῃ.

P. 20. A. Τίμαιος ἐκ Λοκρῶν τῶν Ἐπιζεφυρίων, τῆς ἐν Ἰταλίᾳ πόλεως, φιλόσοφος Πυθαγόρειος, ἔγραψε μαθηματικά τε καὶ περὶ φύσεως σύγγραμμα, τὸν Πυθαγορικὸν τρόπον. ἔνθεν ὁ Πλάτων καὶ τὸν διάλογον εἰς αὐτὸν ἔγραψε, καθὰ καὶ ὁ σιλλογράφος φησὶ περὶ αὐτοῦ·

πολλῶν δ' ἀργυρίων ὀλίγην ἠλλάξατο βίβλον,
ἔνθεν ἀφορμηθεὶς τιμαιογραφεῖν ἐπεχείρει.

ἐκ ταύτης τῆς πόλεως καὶ Ζάλευκος ὁ νομοθέτης ἦν. ὁ δὲ Κριτίας ἦν μὲν γενναίας καὶ ἁδρᾶς φύσεως, ἥπτετο δὲ καὶ φιλοσόφων συνουσιῶν, καὶ ἐκαλεῖτο ἰδιώτης μὲν ἐν φιλοσόφοις, φιλόσοφος δὲ ἐν ἰδιώταις. ἐτυράννευσε δὲ καὶ αὐτὸς εἷς τῶν λ' γεγονώς. ὁ δὲ Ἑρμοκράτης Συρακούσιός ἐστι στρατηγός, κατὰ νόμον ζῆν ἐφιέμενος· διὸ καὶ πολιτικῆς πως μετεῖχε καὶ φιλοσοφίας.

D. Ἄκουε δή] τοῦτο παροιμιῶδές ἐστιν ἐφ' ὧν ἐκκαλέσασθαι βουλόμεθα τὸν ἀκούοντα, ἴσον ὂν τῷ δέχου δὴ τὰ ἄξια ἀκοῆς.

E. οἰκεῖος] λέγονται γὰρ οἰκεῖοι καὶ οἱ συγγενεῖς.

E. ἐν τῇ ποιήσει]

εἰπέμεναι Κριτίῃ ξανθότριχι πατρὸς ἀκούειν·
οὐ γὰρ ἁμαρτινόῳ πείσεται ἡγεμόνι.

E. Κριτίαν ἡμέτερον πάππον] Ἐξηκεστίδης, Σόλων, Δρωπίδης, οὗ Κριτίας ὁ πρῶτος, οὗ Κάλλαισχρος, οὗ Γλαύκων, Κριτίας ὁ δεύτερος, Περικτιόνη, Χαρμίδης, Πλάτων, Γλαύκων, Ἀδείμαντος. [Conf. Proclus ad Tim. p. 25. Liban. Declam. XXIV p. 587. ed. Morell.]

P. 21. A. Κριτίας] ὁ παλαιὸς δηλαδή.

B. Ἀπατούρια ἑορτὴ Ἀθήνησιν εἰς Διόνυσον, ἐκ τοῦδε. Μελάνθιος ἀντὶ Θυμοίτου τοῦ βασιλέως Ἀθηναίων Ξάνθῳ μονομαχῶν τῷ Βοιωτῷ ἠπάτησεν αὐτὸν εἰπὼν „παρὰ τὴν ὁμολογίαν, ὦ Ξάνθε, δεύτερος ἥκεις.“ τοῦ δὲ Ξάνθου ἐπιστραφέντος, ἵνα ἴδοι τὸν δεύτερον, αὐτὸν μὲν μηδένα ἰδεῖν, Μελάνθιον δὲ τοῦτον ἐξ ἐπιδρομῆς ἀνελεῖν, καὶ οὕτως ἐξ ἀπάτης νικῆσαι Ἀθηναίους, ὑπὲρ Οἰνόης πολεμοῦντας Βοιωτοῖς. ἑώρταζον δὲ ἡμέρας τρεῖς, ὧν ἡ πρώτη ἐκαλεῖτο ἀνάῤῥυσις (τὰ γὰρ θύματα λέγεται ἀναῤῥύματα, παρὰ τὸ ἄνω ἐρυόμενα θύεσθαι· καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ πολλὰ ἐθύετο), ἡ δὲ δευτέρα δορπία, καθ' ἣν εὐωχίαι καὶ δεῖπνα πολλά, ἡ δὲ τρίτη κουρεῶτις· ἐν ταύτῃ γὰρ τοὺς κόρους ἐνέγραφον εἰς τοὺς φράτερας, τριετεῖς ἢ τετραετεῖς ὄντας. ἐν ᾗ καὶ τῶν παίδων οἱ ἐντρεχέστεροι ποιήματα ἄττα ᾖδον, τὰ τῶν παλαιῶν ῥαψῳδοῦντες.

B. φρατέρων] Ἀθήνησιν αἱ φυλαὶ μετὰ μὲν Ἴωνα τέσσαρες, ἀπὸ δὲ Κλεισθένους δέκα, μετὰ δὲ ταῦτα δώδεκα. διῃρέθη δὲ ἑκάστη εἰς τρία, καὶ τὸ τρίτον ἐκλήθη τριττύς, εἶτα πατριὰ καὶ φρατρία, καὶ φράτερες οἱ εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν ταττόμενοι καὶ φρατρίαν ὡς ἀλλήλων συγγενεῖς, καὶ εἰς τούτους τοὺς φράτερας ἡ ἐγγραφὴ τῶν κόρων ἐγίγνετο.

D. τί, τὸ ἔργον· πῶς, τίνα τρόπον· παρὰ τίνων, τῶν διασωσαμένων αὐτὸ μέχρι τῆς Σόλωνος ἀκοῆς.

E. Σαϊτικός] ἐκ τῶν Μανεθὼ Αἰγυπτιακῶν. ἑπτακαιδεκάτη δυναστεία ποιμένες ἦσαν ἀδελφοὶ Φοίνικες ξένοι βασιλεῖς, οἳ καὶ Μέμφιν εἷλον, ὧν πρῶτος Σαΐτης ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ', ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαΐτης νομὸς ἐκλήθη· οἳ καὶ ἐν τῷ Σεθρωΐτῃ νομῷ πόλιν ἔκτισαν. ἀφ' ἧς ὁρμώμενοι Αἰγυπτίους ἐχειρώσαντο. δεύτερος τούτων Βνῶν ἔτη μ', τρίτος Ἀρχάης ἔτη λ', τέταρτος Ἄφωφις ἔτη ιδ'·// ργ' ὁ δὲ Σαΐτης προσέθηκε τῷ μηνὶ ὥρας ιβ', ὡς εἶναι ἡμερῶν λ', καὶ τῷ ἐνιαυτῷ ἡμέρας ς', καὶ γέγονεν ἡμερῶν τξε'.

E. νομός] ἀπὸ τοῦ νενεμῆσθαι τὴν γῆν οὕτω λέγεται.

E. σημείωσαι, ὅτι τὴν Σάϊν ἀκίνητόν φησιν ὑπὸ σεισμῶν. διὸ καὶ Αἰγύπτιοι εἰς τὴν ἄρκτον αὐτὴν ἱερατικῶς ἀναπέμπουσιν, ὡς μετέχουσάν τινος ἐκεῖθεν ἀποῤῥοίας, διὰ τὸν περὶ τὸν πόλον τόπον δεξαμένην ἑδραίαν στάσιν.

P. 22. A. Φορωνεὺς Ἰνάχου καὶ Μελίας, Ἀργείων βασιλεύς. Νιόβη δὲ τούτου παῖς καὶ Τηλοδίκης τῆς Ξούθου. Δευκαλίων δὲ καὶ Ἐπιμηθεὺς Προμηθέως καὶ Κλυμένης. Πύῤῥα δὲ Ἐπιμηθέως καὶ Πανδώρας τῆς ὑπὸ θεῶν πεπλασμένης.

A. ὅτι τρεῖς ἱστοροῦσι γενέσθαι κατακλυσμούς, πρῶτον τὸν ἐπὶ Ὠγύγου, ὃς ἦν τῆς Ἀττικῆς βασιλεύς, δεύτερον τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος, ὅτι καὶ τὰ κατὰ Θετταλίαν ὄρη διέστη καὶ τὰ ἐκτὸς Ἰσθμοῦ καὶ Πελοποννήσου συνεχύθη πάντα, τρίτον τὸν ἐπὶ Δαρδάνου τοῦ Διὸς καὶ Ἠλέκτρας τῆς Ἄτλαντος, ὃς Δάρδανος ἐβασίλευσε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῆς ἀντίπερα Σαμοθρᾴκης ἠπείρου, διὰ σχεδίας αὐτόσε κομισθείς.

B. τινα εἰπεῖν] Παντένεϊτ τοὔνομα.

C. ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους γενέσθαι φασὶ τόν τε πρὸς Θεσσαλίαν καὶ τοὺς ἐκείνῃ τόπους κατακλυσμόν, καὶ τὴν ἐν Αἰθιοπίᾳ ὑπὸ τοῦ Φαέθοντος ἐκπύρωσιν.

D. παράλλαξιν τὴν ἀσυμμετρίαν τῶν ἐν γῇ πρὸς τὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἠκούσας εἰς αὐτὴν ἀποῤῥοίας φησί· συμ-

μέτρως γὰρ ἔχοντα διαμένει, ἀσυμμέτρως δὲ φθείρεται. ἢ τὸν τῶν οὐρανίων ποικίλον σχηματισμόν· οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ κατὰ οὐρανὸν περὶ γῆν ἰόντες, καὶ ἄλλοτε ἄλλα σχήματα δεικνύντες διὰ τὰς ποικίλας νοήσεις τῶν ψυχῶν· γράμματα γὰρ ἐκεῖνα τὰ σχήματά ἐστι καὶ τύποι τινὲς δραστήριοι δι' ἐκείνους.

D. *λυόμενος] Ἀττικῶς ἀντὶ τοῦ λύων τῆς ἀπορίας ὁ Νεῖλος ἡμᾶς.*

E. *κατὰ δὲ τήνδε] κατὰ τὴν ἄνω Αἴγυπτον δηλονότι· κατὰ γὰρ τὴν κάτω, ἥν ἔργον τοῦ ποταμοῦ φησὶν Ἀριστοτέλης, ὄμβροι εἰώθασι γίνεσθαι. ἐπανιέναι δὲ λέγει οὐ τὸ κάτωθεν ἀναβλυσθαίνειν* [conf. Bast. Append. ad Epist. crit. p. 56.], *ἀλλὰ τὸ τὸ ὕδωρ ἀλλαχόθεν αὐξόμενον ἀνωτέρω τῆς γῆς χωρεῖν, ὑδάτων καταῤῥηγνυμένων εἰς τὸν Νεῖλον ἐξ ἄλλων τόπων τῶν κατὰ τὰ Σεληναῖα ὄρη, ἀφ' ὧν αἱ τούτου πηγαί, ἐκ τῆς γιγνομένης ἐν αὐτοῖς πλήσεως τῶν νεφῶν ὑπὸ τῶν Ἐτησίων ἀνέμων, ὡς Θεόφραστός φησι. ταῦτα δὲ τὰ ὄρη ὑψηλότατά ἐστιν.*

P. 23. A. *διαφορὰν ἔχον] ἀντὶ τοῦ παραδόξως ἐκβεβηκός.*

A. *πάλιν δι' εἰωθότων] ὅτι κατά τινας ἐπιτελοῦνται περιφορὰς καὶ αἱ τοιαῦται φθοραί, ἐχούσας τινὰ καὶ αὐτὰς ἀκολουθίαν πρὸς τὴν ὅλην τοῦ θείου γεννητοῦ περίοδον.*

D. *Γῆς τε καὶ Ἡφαίστου] Ζεὺς Μήτιδι συνελθὼν καὶ γενομένην ἔγκυον καταπίνει, ἐπείπερ ἔλεγε παῖδα γεννήσειν μετὰ τὴν μέλλουσαν ἐξ αὐτῆς γεννᾶσθαι κόρην, ὃς δυναστεύσει οὐρανοῦ. ὡς δ' ὁ καιρὸς τῆς ταύτης ἐνέστη γεννήσεως, δεῖται Ἡφαίστου πρὸς τοῦτο συνεργοῦ, ὡς κατὰ τῆς κεφαλῆς πλήξειεν αὐτόν· ἐπὶ ταύτης γὰρ ἐκυοφόρει τὸ ἔμβρυον. ὁ δὲ οὐκ ἄλλως ὑπακούσας κατένευσεν, εἰ μὴ τῇ γεννωμένῃ συγχωρηθείη συνελθεῖν εἰς εὐνήν. ὑποστάντος δὲ τοῦ Διός, πελέκει τούτου τὴν κεφαλὴν Ἥφαιστος πλήττει. καὶ γεννᾶται μὲν οὕτως ἐξ αὐτῆς Ἀθηνᾶ, ἐπιδιώκων δὲ αὐτὴν Ἥφαιστος ἀποσπερμαίνει μὲν εἰς τὸν ταύτης μηρόν, ἡ δὲ λαβοῦσα ἔριον τὸ σπέρμα ἐξέμαξεν, ἔῤῥιψέ τε εἰς γῆν. καὶ οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐρίου καὶ τῆς χθονὸς δρακοντόπους ἄνθρωπος ἐγένετο, Ἐριχθόνιος τοὔνομα. τοῦτ' οὖν ἐνταῦθά φησιν, ὅτι Ἀθηναῖοι τοῦτον λέγουσι γενέσθαι παρ' αὐτοῖς αὐτόχθονα.*

P. 24. A. *παραδείγματα νῦν, ὥς φησι Πρόκλος, τὰς εἰκόνας καλεῖ, ἐπείπερ αὗται γίγνονται παραδείγματα τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἀναπεμπομένοις, καὶ δι' αὐτῶν τὰ πρῶτα γιγνώσκουσιν.*

C. *μαθήματα] γεωμετρία, ἀστρονομία, λογιστική, ἀριθμητική, καὶ αἱ ταύταις συγγενεῖς.*

E. *Εὐρώπη κέκληται ἀπὸ Εὐρώπης τῆς Ἀγήνορος ἢ Φοίνικος ἢ Τιτυοῦ, Ἀσία δὲ ἀπὸ Ἀσίας τῆς Οὐρανοῦ καὶ Γῆς, Λιβύη δὲ ἀπὸ Λιβύης τῆς Ἐπάφου, βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ Μέμφεως τῆς Νείλου· οἱ δὲ Ἀμφιῤῥόης.*

E. *Ἀτλαντικοῦ πελάγους] τὸν Ἡρακλέα λόγος πολλὰς ἀβάτους διαπορευθέντα εἰς τὸν Ἄτλαντα, τὸ ὄρος, ἐξ οὗ καὶ τὸ πέλαγος ὠνομάσθαι, ἐλθεῖν· ὃ ἐξ Ἄτλαντος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Κλειτοῦς καλεῖται, ὃ διὰ τὸ ὕψος ἐπ' αὐτοῦ φέρεσθαί φασι τὸν οὐρανόν. καὶ γὰρ τοῦ αἰθέρος αὐτοῦ λέγει Μάρκελλος τὴν τοῦδε ψαύειν κορυφήν, καὶ σκιὰν ἐκπέμπειν ἄχρι πεντακισχιλίων σταδίων· ἀπὸ γὰρ θ' ὥρας ἡμερινῆς κρύπτεσθαι τὸν ἥλιον ὑπ' αὐτοῦ μέχρι τελέας καταδύσεως. καὶ ὁ Ἄθως ἐπὶ ἑπτακοσίους σταδίους ἕως Λήμνου σκιάζει. Πτολεμαῖος δὲ τὰ Σεληναῖα ὄρη τὸ ὕψος ἄπλετον ἔχειν φησί. καὶ Ἀριστοτέλης τοῦ Καυκάσου τὴν κορυφὴν τὸ τρίτον μετὰ δυσμὰς καὶ τὸ τρίτον πρὸ ἀνατολῶν μέρος τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καταυγάζεσθαι.*

E. *Ἡρακλέους στήλας] Ἡρακλῆς ἧκε μὲν εἰς Ἐρύθειαν, ἣ νῆσός ἐστιν Ὠκεανοῦ κειμένη πλησίον, ἣ νῦν Γάδειρα καλεῖται, ἐπὶ δὲ τῷ τὰς βοῦς ἀγαγεῖν Γηρυόνου τοῦ Χρυσάορος καὶ Καλλιῤῥόης τῆς Ὠκεανοῦ, ὃς ἦν τρία σώματα ἔχων συμφυέντα εἰς ἓν ἀπὸ λαγόνος τε καὶ μηρῶν, εἶχε δὲ βοῦς φοινικᾶς, βούκολον Εὐρυτίωνα, κύνα φύλακα Ὄρθρον δικέφαλον, τὸν Ἐχίδνης καὶ Τυφῶνος. δι' Εὐρώπης οὖν πορευθεὶς Λιβύης ἐπέβη, καὶ παρελθὼν Ταρτησσὸν ἵστησι μὲν σημεῖα τῆς πορείας ἐπὶ τῶν ὅρων Εὐρώπης καὶ Λιβύης ἀντιστοίχους δύο στήλας, ἐλαύνει δὲ πρὸς Εὐρυσθέα τὸν Τίρυνθος βασιλέα τὰς βοῦς, ἣ προσετάγη ὑπ' αὐτοῦ.*

E. *Ἡ δὲ νῆσος] ὅτι μὲν ἐγένετο τοιαύτη τις νῆσος καὶ τηλικαύτη, δηλοῦσί τινες τῶν ἱστορούντων τὰ περὶ τῆς ἔξω θαλάσσης. εἶναι γὰρ καὶ ἐν τοῖς αὐτῶν χρόνοις ἑπτὰ μὲν νήσους ἐν ἐκείνῳ τῷ πελάγει Περσεφόνης ἱεράς, τρεῖς δὲ ἄλλας ἀπλέτους, τὴν μὲν Πλούτωνος, τὴν δὲ Ἄμμωνος, μέσην δὲ τούτων ἄλλην Ποσειδῶνος χιλίων σταδίων τὸ μέγεθος, καὶ τοὺς οἰκοῦντας ἐν αὐτῇ μνήμην ἀπὸ τῶν προγόνων διασώζειν περὶ τῆς Ἀτλαντίδος, ὄντως γενομένης νήσου ἐκεῖ παμμεγεθεστάτης, ἣν ἐπὶ πολλὰς περιόδους δυναστεῦσαι πασῶν τῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει νήσων, Ποσειδῶνος καὶ αὐτὴν οὖσαν ἱεράν. ταῦτα μὲν οὖν Μάρκελλος ἐν τοῖς Αἰθιοπικοῖς γέγραφεν, ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τῶν Πρόκλου ἐξελόντες παρεθέμεθα.*

P. 25. A. *βασιλέων] δέκα γὰρ βασιλεῖς ἦσαν ἐν αὐτῇ τεχθέντες δίδυμοι πεντάκις· καὶ τἆλλα δὴ τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα ἐν τῷ Κριτίᾳ διαῤῥήδην ἱστόρηται. Ποσειδῶνος δὲ καὶ Κλειτοῦς οὗτοι, ὧν ὁ πρῶτος, ὡς ὁ Πρόκλος φησί, Ἄτλας ἐκαλεῖτο, ἐξ οὗ καὶ ἡ νῆσος ὠνόμασται.*

B. *Αἴγυπτος κέκληται ἀπὸ Αἰγύπτου τοῦ Βήλου καὶ Ἀγχιῤῥόης τῆς Νείλου, τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων. τοῦτον ὁ πατὴρ ἐν Ἀραβίᾳ κατοικίζει· ὁ δὲ καταστρεψάμενος τὴν Μελαμπόδων χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ ὠνόμασεν Αἴγυπτον.*

B. *Τυῤῥηνία δὲ ἀπὸ Τυῤῥηνοῦ τοῦ Ἄγρωνος τοῦ Ἄτυος τοῦ Λυδοῦ, καὶ δὴ καὶ τὸ Τυῤῥηνικὸν πέλαγος. οὗτος κατὰ χρησμὸν ἐκ Λυδίας ἀπάρας εἰς τούσδε ἀφίκετο τοὺς τόπους, ἐκ Σαρδοῦς τε τῆς αὐτοῦ γυναικός, ἀφ' ἧς καὶ κατὰ Λυδίαν Σάρδεις ἡ πόλις, καὶ ἡ ἀργυρόφλεψ νῆσος τὸ πρὶν Σαρδὼ νῦν ὀνομάζεται.*

C. *Πρόκλου. ὅτι ὅπου ἅμα σεισμῷ γίνεται κατακλυσμός, κῦμα τούτου τοῦ πάθους αἴτιον. ὅταν γὰρ τὸ τὸν σεισμὸν ποιοῦν πνεῦμα μηδέπω ῥέον ὑπὸ γῆν, τὴν θάλατταν ὑπό τινος ἐναντίου πνεύματος αὐτῷ κινουμένην, ἐξ ἐναντίας φερόμενον ἀπῶσαι μὲν εἰς τοὐπίσω μὴ δυνηθῇ διὰ τὸν προωθοῦντα ἄνεμον αὐτήν, ἱστᾷ δὲ καὶ ἐμποδίζον αὐτῆς τὴν πρόοδον αἴτιον γίγνηται τοῦ πολλὴν ὠθουμένην ὑπὸ τοῦ ἐναντίου τούτῳ πνεύματος ἀθροισθῆναι, τότε δή, πολλῆς τῆς θαλάττης γενομένης διὰ τὸ ἀπ' ἐναντίας ὠθοῦν, αὐτὸ μὲν ὑπὸ γῆν ἔδυ, τῆς ῥοῆς ἀθρόας ἐπιχυθείσης, καὶ ἐποίησε τὸν σεισμόν, ἡ δὲ θάλασσα ἐπέκλυσε τὸν τόπον. τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον καὶ περὶ Ἀχαίαν γενέσθαι τὸν σεισμὸν ἅμα καὶ τὴν τοῦ*

κύματος ἔφοδον τοῦ ἐπικλύσαντος τὰς παραθαλασσίους πόλεις, Βοῦραν καὶ Ἑλίκην.

D. κάρτα] λίαν, μεγάλως.

D. τοῦτο καὶ οἱ τοὺς ἐκείνῃ τόπους ἱστοροῦντες λέγουσιν, ὡς πάντα τεναγώδη τὸν ἐκεῖ εἶναι χῶρον. τέναγος δέ ἐστιν ἰλύς τις ἐπιπολάζοντος ὕδατος οὐ πολλοῦ καὶ βοτάνης ἐπιφαινομένης τούτῳ, ἢ πηλώδη πελάγη, ἢ διάβροχοι ἢ κάθυγροι τόποι.

P. 40. C. ἰλλομένην φησὶν ὁ Σιμπλίκιος καὶ ὅσοι συνηγοροῦσι τῷ Πλάτωνι, τοῦ Ἀριστοτέλους εἱλουμένην ἀναγινώσκοντος κἀκ τούτου τὸν Πλάτωνα ταῖς εὐθύναις ὑπάγοντος τὴν γῆν εἱλεῖσθαι καὶ στρέφεσθαι φάσκοντα.

P. 52. E. πλόχανόν ἐστι πλέγμα, ᾧ ὁ σῖτος καθαίρεται.

P. 76. A. λέμμα φλοιός, λέπισμα.

P. 81. B. τὰ στηρίγματα τῆς πηγνυμένης νεὼς δρυόχους φασίν.

P. 84. B. εὐρῶτος] σεσηπυίας ὑγρότητος.

B. σφακελισμός ἐστι σῆψις μυελοῦ, καὶ σφάκελος ἡ μετὰ σπασμοῦ τῆς χολῆς πρόεσις. ὁ δὲ σπασμὸς οὗτος μετὰ φλεγμονῆς. ἰατροὶ δὲ τὴν μελανίαν ἢ τὴν σφοδρὰν ὀδύνην, ἔνιοι δὲ τὴν τῶν ὀστέων σῆψιν. λέγεται δὲ καὶ ὁ σφυγμὸς καὶ ὁ παλμός. ἀλλὰ καὶ ὁ μέσος τῆς χειρὸς δάκτυλος.

[Non aliena ab hoc loco, quae codex Paris. Reg. 1832 (f. 37. r. — 46. v.) habet pro illis Procli (ed. Basil. prim. p. 374, 33—308, 19) ὅλοις τὴν αὐτὴν — εἰσὶν αἱ ἰδιότητες.

ἀλλ' οὐδὲ τὸ νῦν ἀθρόον καθ' ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα μὴ φθείρεσθαι, ἀλλὰ κατ' εἶδος τὰ αὐτὰ μένειν, ἀπόδειξίς ἐστι τοῦ καὶ παντελῶς μηδέποτε τὰ ὅλα στοιχεῖα φθαρήσεσθαι. ἀνάγκη γάρ, ἕως ἂν ᾖ ὁ κόσμος, ἕκαστον τῶν τοῦ κόσμου στοιχείων, ἐξ ὧν τὸ εἶναι ὁ κόσμος ἔχει, ὅλον καθ' ὅλον αὐτὸ κατ' εἶδος σώζεσθαι. καὶ γὰρ ἕως ἂν ἡ οἰκία μένῃ οἰκία, δεῖ καὶ τὰ ἐξ ὧν σύγκειται καθ' ὅλα αὐτὰ μένειν κατ' εἶδος τὰ αὐτά, λέγω δὴ λίθους, ξύλα καὶ τὰ λοιπά, κἂν κατὰ μέρη φθείρωνται οἵ τε λίθοι καὶ τὰ ξύλα, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ ἐδείξαμεν. καὶ ἐν ὅσῳ τῶν ὄντων ἦν ὁ Σωκράτης, ἀνάγκη ἦν καὶ τὰ τούτου μέρη κατ' εἶδος σώζεσθαι, σάρκας φημὶ καὶ αἷμα καὶ ὀστᾶ καὶ τὰ λοιπὰ μόρια, κἂν κατὰ μέρη ἄλλα μὲν ἐφθείρετο ἄλλα δὲ ἐγίγνετο, εἴπερ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ τὸ εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἔσχομεν. οὐ τὸ μὴ φθείρεσθαι οὖν νῦν κατ' εἶδος τὰς τῶν στοιχείων ὁλότητας, τοῦτο ἀπόδειξίς ἐστι τοῦ ἄφθαρτον εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλ' εἰ διὰ λόγου δειχθείη μηδένα λόγον γενέσεως καὶ φθορᾶς ἔχοντα. νῦν δὲ τοὐναντίον ἅπαν ἥ τε τῶν μερῶν ἁπάντων φθορὰ καὶ γένεσις καὶ τῶν ὁλοτήτων κατ' ἀριθμὸν ἐξαλλαγὴ καὶ τὸ ἐναντίαις καὶ φθαρτικαῖς ἀλλήλων ποιότησι χαρακτηρίζεσθαι τὸ γενητὰ εἶναι καὶ φθαρτὰ καὶ τῶν στοιχείων ἕκαστον καὶ τὸν ἐκ τούτων συνεστῶτα κόσμον λέγειν ἡμᾶς ἀναγκάζει. εἰ γὰρ αἱ γενέσεις καὶ αἱ φθοραὶ τῶν ἐναντίων, ἐναντία δὲ τὰ ἐναντίας ἔχοντα ποιότητας, ἐναντίαις δὲ ποιότησιν αἱ τῶν στοιχείων ὁλότητες χαρακτηρίζονται, καὶ αἱ ὁλότητες ἄρα τῶν στοιχείων γενέσει τε καὶ φθορᾷ ὑποπεπτώκασιν. ὁμοειδεῖς γάρ εἰσι καὶ αἱ τῶν στοιχείων ὁλότητες τοῖς ἰδίοις μέρεσιν. ἧς γὰρ οὐσίας ἐστὶ τὸ ὅλον ὕδωρ ὡς ὕδωρ, τῆς αὐτῆς ἐστὶ καὶ τὸ μερικὸν ὕδωρ· ὑγρὸν γὰρ καὶ ψυχρὸν καὶ τὸ ὅλον ὕδωρ ἐστὶ καὶ τὸ μέρος ὁμοίως θερμὸν καὶ ὑγρὸν κατὰ φύσιν. ἀλλὰ δὴ καὶ ὅλος ὁ ἀήρ, ὡς καὶ τὸ μέρος. θερμόν τε καὶ ξηρὸν τὸ πῦρ, ξηρόν τε καὶ ψυχρὸν ἡ γῆ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰ οὖν αὗται αἱ ποιότητες ἐναντίαι οὖσαι γενέσεώς εἰσι καὶ φθορᾶς τοῖς μέρεσι τῶν στοιχείων αἰτίαι, αἱ αὐταὶ δὲ αὗται ποιότητες ἀπαραλλάκτως καὶ τὰς λοιπὰς ὁλότητας τῶν στοιχείων εἰδοποιοῦσιν ὥσπερ καὶ τὰ μέρη, καὶ αἱ ὁλότητες ἄρα τῶν στοιχείων γενηταὶ εἶεν ἂν καὶ φθαρταί, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ μέρη. τοῦ γὰρ τῆς φθορᾶς αἰτίου, λέγω δὴ τῶν ἐναντίων δυνάμεων, ὁμοίως ἔν τε τοῖς μέρεσι καὶ ἐν τοῖς ὅλοις θεωρουμένου, τίς ἡ ἀποκλήρωσις τὰ μὲν μέρη γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι λέγειν, τὰ δὲ ὅλα μηκέτι; πῶς δὲ οὐχὶ τοῖς μέρεσι τὰ αὐτὰ πάσχειν καὶ τὰ ὅλα ἀνάγκη, τοῦ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς αἰτίου ἐν ἑκατέρῳ θεωρουμένου; τῶν δὲ ὅλων στοιχείων γενητῶν εἶναι καὶ φθαρτῶν ἀποδεδειγμένων, καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν συγκείμενον κόσμον γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτὸν ἀνάγκη. τούτων γὰρ φθειρομένων σώζεσθαι τὸν ἐκ τούτων συγκείμενον κόσμον ἀδύνατον. τῶν γὰρ στοιχείων, ἐξ ὧν ἐστὶν ἕκαστον, φθειρομένων καὶ αὐτὸ φθείρεσθαι ἀναγκαῖον. ὅτι μὲν οὖν οὐ τὰ μέρη γενητὰ εἴη καὶ φθαρτά, καὶ αὐτὸ γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτὸν ἀνάγκη, καὶ ὅτι καὶ αἱ τῶν στοιχείων ὁλότητες καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐκ τούτων συγκείμενος κόσμος γενητός ἐστι καὶ φθαρτός, δέδεικται διὰ τῶν εἰρημένων· ὅτι δὲ γελοίως ὁ Πρόκλος τὰ ὁπωσοῦν γινόμενα καὶ φθειρόμενα οὐκ εἶναί φησι τοῦ παντὸς μέρη, ἤδη μὲν πρὸ βραχέος ἐδείξαμεν, καὶ νῦν δὲ τὸν λόγον ἐπαναλαβόντες δείκνυμεν τὸν τρόπον τοῦτον. πρῶτον οὖν ἔστω κατ' αὐτὸν τὰ ἐκ τῶν στοιχείων συγκείμενα τῶν ζώων σώματα ἀποτελέσματα εἶναι τοῦ παντὸς καὶ οὐ μέρη ταῦτα γὰρ ὑπὸ τῶν κατ' οὐρανὸν θεῶν γίνεσθαί φησιν ὁ Πλάτων δανειζομένων ἐκ τοῦ κόσμου μόρια ὡς ἀποδοθησόμενα πάλιν. ὅτι δὲ τὰ στοιχεῖα μέρη ἐστὶ τοῦ κόσμου, καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ. καὶ ἐπιστῆσαι χρή, ὅπερ καὶ πρότερον εἶπον, ὅτι καὶ τὰ τῶν στοιχείων μέρη τὰ ἐκ τοῦ παντὸς δεδανεισμένα εἰς γένεσιν τῶν ζώων καὶ αὐτὰ μόρια εἶναι τοῦ κόσμου φησὶ παρὰ Πλάτωνος λαβὼν ὁ Πρόκλος. εἰ μὲν οὖν μόνα τὰ σύνθετα ἦν τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα, ἴσως ἂν παρακρούσασθαι τοὺς ἁπλουστέρους ὁ λόγος ἠδύνατο, ὡς ἀποτελέσματα τοῦ κόσμου εἰσὶ καὶ οὐ μέρη τὰ γενητὰ καὶ φθαρτὰ πάντα· εἰ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ μέρη τῶν στοιχείων γίνεταί τε καὶ φθείρεται, εἴπερ εἰς ἄλληλα μεταβάλλει καὶ ἐξ ὕδατος φθειρομένου ἀὴρ γίνεται καὶ ἐξ ἀέρος πάλιν ὕδωρ καὶ ἐκ πάντων πάντα, δῆλον ὅτι καὶ τὰ τῶν στοιχείων μέρη γίνεταί τε καὶ φθείρεται. εἰ οὖν τὰ τῶν στοιχείων μέρη γενητὰ ὄντα καὶ φθαρτὰ καὶ τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶ μόρια, ὡς Πλάτων τε καὶ Πρόκλος φησίν, οὐκ ἄρα τὰ ὁπωσοῦν γινόμενα καὶ φθειρόμενα ἀποτελέσματά ἐστι τοῦ κόσμου καὶ οὐ μέρη. τὸ γὰρ μόριον τοῦ μέρους ἐπὶ τῶν ὁμοιομερῶν μάλιστα τῷ ποσῷ μόνῳ καὶ οὐ τῷ εἴδει διενήνοχεν. οὐδεὶς δ' ἂν οἶμαι νοῦν ἔχων τῷ ποσῷ τὸ εἶναι τόδε τοῦδε μέρος ἢ μὴ εἶναι κρίνειεν. εἰ γὰρ τῆς θύρας μερίς ἐστιν ἥδε ἡ σανίς, καὶ τὸ τῆς σανίδος ἄρα μέρος τῆς θύρας ἐστὶ μέρος. τὸ γὰρ μικρὸν ξύλον τῷ μεγίστῳ ἐστὶν ὁμοειδές, ᾗ ξύλον ἐστίν. ὁμοιομερῆ δὲ καὶ τὰ στοιχεῖα εἶναι ὡμολόγηται. ὁ γὰρ μερικὸς ἀὴρ τοῦ ὅλου ἀέρος κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ ἀέρος φύσιν τῷ ποσῷ μόνον καὶ οὐ τῇ οὐσίᾳ διενήνοχεν. ὁμοίως καὶ τὸ στοιχειῶδες πῦρ τῷ μέρει τὸ

ὅλον τῆς αὐτῆς κεκοινώνηκε φύσεως, τῆς ἐπισυμβαινούσης ἔξωθεν τοῖς στοιχείοις ποιότητος ἐκ τῆς ἀλλήλων ἐπιμιξίας οὐκ εἰς τὸν τῆς οὐσίας αὐτῶν ἀναφερομένης λόγον. κἂν γὰρ ἄλλη ἄλλῳ ὕδατι ποιότης ἐπιμίγνυται (τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστι γλυκέα, τὰ δὲ πικρά, τὰ δὲ ἁλμυρά), ἀλλ' ἔξωθεν ταῦτα ἐκ τῆς ὑποκειμένης γῆς τῷ ὕδατι συμβέβηκε, καὶ οὐσίας ὕδατος διαφορὰν οὐκ ἐργάζεται. καὶ ἡ φλὸξ δὲ ὑπερβολή τις εἶναι πυρὸς καὶ οὐ τὸ στοιχειῶδες πῦρ ὡμολόγηται. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως. εἰ οὖν τὰ ὅλα στοιχεῖα ὁμοειδῆ τοῖς ἰδίοις ὑπάρχουσι μέρεσι, τοῦ δὲ ὅλου κόσμου συμπληρωτικά ἐστιν ὡς μέρη αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα, καὶ τὰ τῶν στοιχείων ἄρα μέρη, συμπληρωτικὰ ὄντα τῶν ἰδίων ὁλοτήτων, καὶ τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶ συμπληρωτικά, ὡς μέρη αὐτοῦ ἢ μόρια ὑπάρχοντα. εἰ δὲ τὰ μέρη τῶν στοιχείων γενητὰ ὄντα καὶ φθαρτὰ τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶ μέρη, οὐκ ἄρα ἅπαντα τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα ἀποτελέσματά ἐστι τοῦ κόσμου καὶ οὐ μέρη. τάχα δὲ ἀκριβέστερόν τις γυμνάζων τὰ τοιαῦτα καθ' ὅλου ψευδῆ ὄντα τὸν Πρόκλου λόγον εὑρήσει. εἰ γὰρ τὰ τῶν στοιχείων μέρη καὶ τοῦ ὅλου κόσμου μέρη ἐστὶν ἢ μόρια, ἐκ τούτων δὲ πάντα τὰ σύνθετα συνέστηκε σώματα, πῶς οὐκ ἀνάγκη καὶ τὰ σύνθετα πάντα σώματα μέρη εἶναι τοῦ κόσμου ἢ μόρια; θαυμαστὸν γὰρ οἶμαι, εἰ τῶν συνθέντων στοιχείων ἕκαστον τὰ τῶν ζώων καὶ φυτῶν σώματα, λέγω δὴ τὸ μερικὸν πῦρ καὶ μερικὸν ὕδωρ ἥ τε γῆ καὶ ὁ ἀήρ, τοῦ κόσμου ἐστὶ μόρια, τὰ δὲ ἐκ τῶν τοῦ κόσμου συγκείμενα μὴ ᾖ τοῦ κόσμου μόρια. ὥσπερ γὰρ τὸ τῆς θύρας μέρος, φημὶ δὴ τόδε τὸ ξύλον, μέρος ἐστὶ τοῦ ὅλου ξύλου, φέρε εἰπεῖν τῆς δρυὸς ἐξ ἧς ἀποτέτμηται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὅλη θύρα ἐξ ἀνάγκης ὡς ξύλον τῆς αὐτῆς δρυός ἐστι μέρος, οὕτω δήπου κατὰ τὸ ἀκόλουθον, εἰ τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν σύγκειται τὰ σύνθετα σώματα, μέρη ἐστὶ τοῦ παντὸς κόσμου, καὶ τὰ ἐκ τούτων συγκείμενα σύνθετα σώματα τοῦ αὐτοῦ κόσμου μέρη εἶναι ἀνάγκη. ἄλλως τε καὶ εἰ τὰ σύνθετα σώματα καὶ ὅλως τὰ γενητὰ καὶ φθαρτὰ μὴ μέρη εἶναι τοῦ κόσμου ἀλλὰ ἀποτελέσματα ὁ Πλάτων ἠβούλετο, πῶς ἐν Τιμαίῳ φησὶν ὡς, εἰ μὴ εἴη τὰ θνητὰ τῶν ζώων γένη, ἀτελὴς ὁ κόσμος ἔσται; τὸ γὰρ ἀτελὲς ἐλλείποντός τινος τῶν εἰς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ συντελούντων ἀτελές ἐστιν. οὐ γὰρ τὰ ἀποτελέσματα τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι τέλειον ἢ ἀτελῆ ποιεῖ τὸν ἀποτελοῦντα, οὔτε κατ' οὐσίαν οὔτε κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ ποιεῖν ἕξιν, ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν. οὔτε γὰρ ὁ μαθητὴς τὸν διδάσκαλον οὔτε ἡ ναῦς τὸν ναυπηγὸν τελειοῖ τὸν τελείαν τοῦ ναυπηγεῖν τὴν ἕξιν ἔχοντα. ὅτι δὲ καὶ εἰ ἐτελειοῦτο τὸ ἀποτελοῦν ὑπὸ τοῦ ἀποτελουμένου, οὐκ ὡς ποιητικὸν αἴτιον ἀτελῆ φησὶν εἶναι τὸν κόσμον ὁ Πλάτων ἐλλειπόντων τῶν θνητῶν ζώων, ἀλλ' ὡς μὴ πάντων τῶν συμπληρωτικῶν αὐτοῦ μερῶν ὑφεστηκότων, ἐξ ὧν ἔχει τὸ εἶναι, ἐξ αὐτῆς ἔστι συνιδεῖν τῆς λέξεως Πλάτωνος. ἔτι δὲ ὁ δημιουργὸς ἐν Τιμαίῳ πρὸς τοὺς κατ' οὐρανὸν ἤδη γενομένους θεοὺς ἀφανεῖς τε καὶ φαινομένους διαλεγόμενος φησὶ ταῦτα „νῦν οὖν, ὃ λέγω πρὸς ὑμᾶς ἐνδεικνύμενος, μάθετε. θνητὰ ἔτι τρία ἀγένητα. τούτων δὲ καὶ μὴ γενομένων οὐρανὸς ἀτελὴς ἔσται. τὰ γὰρ πάντα ἐν ἑαυτῷ γένη ζώων οὐχ ἕξει. δεῖ δέ, εἰ μέλλει τέλειος ἱκανῶς εἶναι. δι' ἐμοῦ δὲ ταῦτα γενόμενα καὶ βίου μετασχόντα θεοῖς ἰσάζοιτο ἄν. ἵνα οὖν θνητά τε ᾖ, τό τε πᾶν τόδε ὄντως πᾶν ᾖ, τρέπεσθε κατὰ φύσιν ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν θνητῶν ζώων δημιουργίαν, μιμούμενοι τὴν ἐμὴν δύναμιν περὶ τὴν ἡμετέραν γένεσιν.“ σκοπεῖν ἄξιον, ὡς τῶν θνητῶν ζώων μὴ γενομένων, ἐνύδρων τε καὶ χερσαίων καὶ ἀερίων (ταῦτα γὰρ λέγει τρία γένη), τὸν οὐρανὸν εἶναί φησιν ὁ Πλάτων ἀτελῆ, οὐρανὸν συνήθως τὸν κόσμον καλῶν. οὕτω γὰρ ἐν ἀρχῇ εἶπεν „ὁ δὲ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος ἢ καὶ ἄλλο ὅ τι ποτὲ ὀνομαζόμενος μάλιστα ἂν δέχοιτο, τοῦτο ἡμῖν ὠνομάσθω,“ καὶ ἐν Πολιτικῷ πάλιν „ὃν δὴ οὐρανὸν ἢ κόσμον ἐπωνομάκαμεν.“ εἰ οὖν τέλειον μέν ἐστιν ᾧ μηδὲν τῶν μερῶν ἐλλείπει, ἐλλειπόντων δὲ τῶν θνητῶν ζώων ἀτελὴς ὁ κόσμος, μέρη ἄρα τοῦ κόσμου ἐστὶ τὰ θνητὰ ζῶα. εἰ γὰρ μὴ ἦν τοῦ κόσμου τὰ θνητὰ ζῶα, μὴ γενομένων δηλονότι τῶν θνητῶν ζώων, οὐδὲν ἂν τῷ κόσμῳ μέρος ἐνέλειπεν. πῶς οὖν οὐδενὸς μέρους ἐλλείποντος ἀτελὴς εἶναι ὁ κόσμος ἔμελλε, τῶν θνητῶν ζώων μὴ γενομένων; κατανοεῖν δὲ πάλιν ἄξιον, πῶς οὐκ εἶπεν ὁ Πλάτων „τούτων δὲ μὴ γενομένων ὑμεῖς ἀτελεῖς ἐστε οἱ δημιουργοῦντες αὐτά, διὰ τὸ ἀτελὲς εἶναι τὸ ἀποτελοῦν μὴ ὄντος τοῦ ἀποτελέσματος,“ ἀλλ' „οὐρανὸς ἀτελὴς ἔσται“ τουτέστιν ὁ κόσμος. τὰ γὰρ πάντα ἐν αὐτῷ ἐστι γένη τῶν ζώων. τὰ γὰρ μέρη ὑπὸ τοῦ ὅλου καὶ παντὸς περιέχεται. ὅλον δέ ἐστι καὶ πᾶν τὸ ἐκ πάντων τῶν μερῶν αὐτοῦ συγκείμενον. εἰ δέ τι τῶν μερῶν ἐλλείψοι, οὐκέτι τὸ ὅλον ἐστὶν ὅλον οὐδὲ τὸ πᾶν ἔτι ἐστὶ πᾶν. εἰ γὰρ τῷ ἀνδριάντι ποὺς ἐλλείψοι, οὐκέτι ἔσται ὅλος ἀνδριάς, οὐδ' εἰ τοῦ δήμου φέρε τοῦ τῶν Ἀθηναίων τινὲς ἀπολείπονται, ὅλος ἔτι ἐστὶν ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος. εἰ οὖν προστάσσει ὁ δημιουργὸς τὰ θνητὰ ζῶα γενέσθαι, ἵνα τὸ πᾶν τόδε ὄντως πᾶν ᾖ, δῆλον ἄρα ὅτι, εἰ μὴ γεγόνει τὰ θνητὰ ζῶα, οὐκέτι τὸ πᾶν τόδε ὄντως πᾶν ἦν. οὐκοῦν εἰ τὸ πᾶν ἐλλείποντός τινος τῶν μερῶν οὐκέτι ἐστὶ πᾶν, ὡς ἐδείξαμεν, μὴ γενομένων δὲ τῶν θνητῶν ζώων τὸ πᾶν τόδε οὐκ ἦν ὄντως πᾶν, ὡς Πλάτων φησί, δῆλον ἄρα, ὅτι μέρος εἶναι τοῦ παντὸς τὰ θνητὰ ζῶα ὁ Πλάτων βούλεται. καὶ τί μοι δεῖ συλλογισμῶν, ἐξὸν διαῤῥήδην παραθέσθαι βοῶντα Πλάτωνα, ὡς μέρη τοῦ κόσμου εἰσὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ζῶα, καθ' ἕν τε ἕκαστον αὐτῶν καὶ κατὰ γένη, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ὁρατὰ σώματα; ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ Τιμαίῳ πρὸ τῶν προκειμένων ῥημάτων περί τε τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πρὸς ὃ γέγονε παραδείγματος ταῦτά φησιν ὁ Πλάτων ἐπὶ λέξεως „τούτου δὲ ὑπάρχοντος αὖ τὰ τούτοις ἐφεξῆς ἡμῖν λεκτέον τῇ τῶν ζώων αὐτῶν εἰς ὁμοιότητα ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησε τῶν μὲν μέρους ἤδη πεφυκότων μηδενὶ καταξιώσωμεν· ἀτελεῖ γὰρ ἐοικὸς οὐδέν ποτε ἂν γένοιτο καλόν· οὗ δέ ἐστι τὰ ἄλλα ζῶα καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη μόρια εἶναι, τούτῳ πάντων ὁμοιότατον αὐτὸν τιθῶμεν. τὰ μὲν γὰρ δὴ νοητὰ ζῶα ἐκεῖνο ἐν ἑαυτῷ περιλαβὸν ἔχει, καθάπερ ὅδε ὁ κόσμος ὅσα τε ἄλλα θρέμματα ξυνέστηκεν ὁρατά. τῷ γὰρ τῶν νοουμένων καλλίστῳ καὶ κατὰ πάντα τελείῳ μάλιστα αὐτὸν ὁ θεὸς ὁμοιῶσαι βουληθεὶς ζῶον ἓν ὁρατόν, ὅσα αὐτοῦ πάντα κατὰ φύσιν ξυγγενῆ ζῶα ἐντὸς αὐτοῦ ἔχον, ξυνέστηκεν. εἰ καθάπερ τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα πάντα τὰ νοητὰ ζῶα ἐν ἑαυτῷ περιλαβὸν ἔχει, οὕτω καὶ ὁ κόσμος ἡμᾶς περιέχει καὶ ὅσα ἄλλα θρέμματα ξυνέστηκεν ὁρατά, τὰ δὲ νοητὰ ζῶα καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη μόριά ἐστιν ἐκείνου τοῦ ζώου, πρὸς ὃ παράδειγμα ὁ κόσμος γέγονε, καὶ ἡμεῖς ἄρα καὶ τὰ λοιπὰ ὁρατὰ καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη μέρη ἐστὶ κατὰ Πλάτωνα τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς

κόσμου. εἰ γάρ, ὡς ἔχει τὸ ὅλον παράδειγμα πρὸς τὴν ὅλην εἰκόνα, τουτέστι τὸν κόσμον, οὕτως ἔχει καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ παραδείγματος περιεχόμενα νοητὰ ζῶα πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς εἰκόνος περιεχόμενα αἰσθητὰ ζῶα, καὶ ἐναλλὰξ ἄρα, ὡς ἔχει τὰ ὑπὸ τοῦ παραδείγματος περιεχόμενα νοητὰ ζῶα πρὸς αὐτό, οὕτως ἔχει καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ κόσμου περιεχόμενα αἰσθητὰ ζῶα πρὸς αὐτόν. εἰ οὖν τὰ ὑπὸ τοῦ παραδείγματος περιεχόμενα νοητὰ ζῶα μέρη αὐτοῦ ἐστι καθ᾽ ἓν καὶ κατὰ γένη, καὶ τὰ ὑπὸ τῆς εἰκόνος ἄρα (λέγω δὴ τοῦ κόσμου) περιεχόμενα ζῶα μέρη αὐτοῦ ἐστι καθ᾽ ἓν καὶ κατὰ γένη. καὶ σκόπει, ὡς οὐ μόνον τὰ γένη τῶν ζώων μέρη εἶναί φησι τοῦ παντὸς κόσμου, ἀλλὰ καὶ καθ᾽ ἓν ἕκαστον αὐτὸ μόνον, οἷον Σωκράτην καὶ Πλάτωνα καὶ τόνδε τὸν ἵππον καὶ τόνδε τὸν λίθον, καὶ μέρη συγγενῆ αὐτοῦ κατὰ φύσιν ὑπάρχοντα, ὡς ἠκούσαμεν Πλάτωνος λέγοντος, καὶ οὐκ ἔκφυλα καὶ ξένα τῆς τοῦ οὐρανοῦ φύσεως, ἄλλο τι ὄντος παρὰ τὴν τῶν στοιχείων φύσιν, ἐξ ὧν τὰ ὁρατὰ πάντα συνέστηκεν, ὡς νῦν ἡμᾶς παρακρούεται ὡς ἐν προσχήματι τοῦ ὑφηγεῖσθαι τὰ Πλάτωνος ἔκφυλα μὲν τῷ ὄντι καὶ ξένα τῆς ἐκείνου διδασκαλίας ἡμῖν ἐπεισάγων, αὐτῇ δὲ τῇ ἀθετήσει τῶν αὐτοῦ δογμάτων αὐτὸν ἐφυβρίζων. οὔτε γὰρ συσκιάσαι δεδύνηται τὴν ἀλήθειαν, καὶ αὐτῷ τῷ φαίνεσθαι μὴ ἀρεσκόμενος τοῖς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐναργῶς εἰρημένοις φανερῶς αὐτὸν ἐφυβρίζων φαίνεται.

ιγ. Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. καιρὸς δ᾽ ἂν εἴη λοιπὸν ἀναγνῶναι ῥήματα Πλάτωνος, δι᾽ ὧν ἄνευ πάσης ἀμφιβολίας καὶ ἐπικρύψεως ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸ οὐράνιον σῶμα συνίστησιν, εἶτα ἐφεξῆς καὶ τὰς τῶν ἄλλων φιλοσόφων περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας παραθέσθαι. „Διὰ ταῦτα οὔτε δύο οὔτε ἀπείρους — οὐδὲ δύναμιν ἔξωθεν ὑπολιπών.“ Ὅτι μὲν οὖν ἐκ τῶν τεσσάρων καὶ μόνων στοιχείων ὅ τε οὐρανὸς καὶ ὁ κόσμος ἅπας συνέστηκε, σαφῶς ἠκούσαμεν Πλάτωνος λέγοντος καὶ τὴν αἰτίαν ἀκριβῶς διεξιόντος. ἐπεὶ γὰρ ἐκ τῶν ἐναντιωτάτων ὁ κόσμος συνέστηκε, πυρός τε καὶ γῆς καὶ φύσει καὶ τόποις διεστηκότων, τὰ δὲ ἐναντία (φησίν) ἑνοῦσθαι ἀλλήλοις οὐ πέφυκεν, ἔδει τινὸς μεσότητος τῆς συνδεούσης καὶ εἰς μίαν ἕνωσιν καὶ ὁμολογίαν τὸ πᾶν συναγούσης. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ στερεὰ ταῦτά ἐστι καὶ οὐκ ἐπίπεδα, ἀδύνατον (φησί) μιᾷ ταῦτα συνδεῖσθαι μεσότητι. διὰ τοῦτο οὖν δύο μεσοτήτων (φησίν) ἐδέησεν, ἀέρος τε καὶ ὕδατος. τὴν μὲν οὖν μαθηματικωτέραν τούτων ἐξήγησιν λεγέτωσαν ἕτεροι· ἡμεῖς δὲ τὴν φυσικωτέραν ἐκτιθέμενοι φαμὲν ὡς ὅτι μεσότητες ὄντα πυρός τε καὶ γῆς ἀήρ τε καὶ ὕδωρ, εἰ καὶ ἐναντιοῦται τῷ ἀέρι τὸ πῦρ, καθὸ τὸ μὲν ξηρόν ἐστιν ὁ δὲ ὑγρός, ἀλλ᾽ οὖν συνδεῖται πρὸς ἄλληλα ταῦτα τῇ τοῦ θερμοῦ κοινωνίᾳ· ἄμφω γὰρ κατὰ φύσιν ἐστὶ θερμά. πάλιν αὖ πρὸς ὕδωρ ψυχρὸν ὂν θερμὸς ὢν ὁ ἀὴρ μαχόμενος, τῇ ὑγρᾷ πρὸς αὐτὸ κοινωνῶν ποιότητι καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ μέσου καὶ τῷ ὕδατι τὴν πρὸς τὸ πῦρ χαρίζεται ἕνωσιν. ὁμοίως τὸ ὕδωρ ὑγρὸν ὂν καὶ τῇ γῇ ξηρᾷ οὔσῃ πολεμοῦν, τῇ ταυτότητι τῆς ψυχρᾶς ποιότητος τὴν πρὸς αὐτὴν φιλίαν ἀσπάζεται, καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ πρὸς τὸν ἀέρα καὶ δι᾽ ἐκείνου πρὸς τὸ πῦρ αὐτὴν συνάπτει. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ γῆ, ψυχρὰ οὖσα καὶ ταύτῃ τῷ πυρὶ θερμῷ ὄντι ἀντικειμένη τε καὶ πολεμοῦσα, τῇ κοινωνίᾳ τῆς ξηρᾶς ἑνοῦται δυνάμεως, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀέρα, καθὸ ὑγρά ἐστι, ξηρῷ ὄντι τῷ πυρὶ μαχόμενα δι᾽ ἑαυτῆς μέσης συνάπτει. καὶ ὅπερ ἐστὶ τοῖς ἄκροις τὰ μέσα, τοῦτ᾽ αὖ πάλιν τοῖς μέσοις τὰ ἄκρα γίνεται. συνδέων γὰρ ὁ ἀὴρ θερμὸς ὢν ψυχρὰν οὖσαν τὴν γῆν δι᾽ ἑαυτοῦ μέσου πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς θερμότητα, καὶ συναπτόμενος αὐτὸς πρὸς τὴν γῆν διὰ μέσου τοῦ ὕδατος (ὑγρὰ γὰρ ἄμφω, ἀὴρ καὶ ὕδωρ), πάλιν αὐτὸς ὁ ἀὴρ ὑγρὸς ὢν διὰ μέσης τῆς γῆς πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς συμφωνεῖ ξηρότητα· ξηρὰ γὰρ πῦρ τε καὶ γῆ. πρὸς δὲ τούτοις τὸ ὕδωρ ψυχρὸν ὂν καὶ ὑγρὸν κατὰ μὲν τὸ θερμὸν δι᾽ ἀέρος μέσου, κατὰ δὲ τὸ ξηρὸν διὰ τῆς γῆς μέσης τῷ πυρὶ συμπλέκεται. καὶ οὕτως ὡς ἐν χορῷ διὰ τῶν μέσων καὶ τὰ ἄκρα ἀλλήλοις καὶ τὰ μέσα τοῖς ἄκροις ἐπισυνάπτεται, καὶ τὰ μέσα ἄκρα καὶ τὰ ἄκρα μέσα γινόμενα, καὶ μία ἐκ πάντων ἀποτελεῖται συμφωνία καὶ σύμπνοια. εἰ δέ τι τῶν μέσων ἐλλείποι, ἀδύνατον ἔτι τὸν εἰρημένον συστῆναι σύνδεσμον. ἐλλειπέτω γάρ, εἰ τύχοι, ὁ ἀήρ, καὶ μέσον ἔστω πυρός τε καὶ γῆς τὸ ὕδωρ μόνον. πῶς ἂν οὖν θερμόν τε ἅμα καὶ ξηρὸν ὑπάρχον τῷ ὕδατι ὑγρῷ καὶ ψυχρῷ συμπλακὲν συμφωνῆσαι δυνήσεται; συνδεθῆναι γὰρ ἀλλήλοις τὰ πάντῃ μαχόμενα καὶ κατὰ μηδὲν κοινωνοῦντα ἀμήχανον. κἂν γὰρ διὰ μέσης τῆς γῆς κατὰ τὴν ξηρότητα πρὸς αὐτὸ ἑνωθείη πρὸς ἄμφω γῇ τε καὶ ὕδωρ, κατὰ τὸ θερμὸν πολέμιον ἔσται καὶ ἀσύμφωνον. ἀλλὰ δὴ πάλιν τοῦ ὕδατος ἐλλειπέτω οὐσία, ὑπαρχέτω δὲ μεταξὺ πυρός τε καὶ γῆς μόνος ὁ ἀήρ. πῶς ἂν οὖν ὁ ἀὴρ θερμὸς ὢν ἅμα καὶ ὑγρὸς πρὸς τὴν γῆν ψυχράν τε καὶ ξηρὰν οὖσαν ὁμολογήσειεν; πρὸς γὰρ πῦρ τε καὶ γῆν ξηρὰ ὄντα πολεμία ἕξει κατὰ τὴν ὑγρότητα. ἀνάγκη ἄρα ἐστὶ πᾶσα, ᾗ φησι Πλάτων, δύο τῶν ἄκρων ὄντων, πυρός τε καὶ γῆς, δύο καὶ τὰς τούτων συνδετικὰς μεσότητας εἶναι, ἀέρα καὶ ὕδωρ. οὕτως οὖν κοινῶς περὶ τῆς τοῦ παντὸς κόσμου συνθέσεως φυσιολογήσας ὁ Πλάτων, ὡς ἐκ μόνων εἴη τῶν τεσσάρων σωμάτων, ἐφεξῆς λοιπὸν ἰδικώτερον τὰ οὐράνια τῆς πυρώδους οὐσίας πλεῖστόν φησι μετειληφέναι. εἰπὼν γὰρ τέσσαρας εἶναι τὰς τοῦ ζώου ἰδέας, μία μὲν οὖν φησιν οὐρανίων θεῶν γένος, ἄλλη δὲ πτηνῶν καὶ ἀεροπόρων, τρίτη δὲ ἔνυδρον εἶδος, πεζῶν δὲ καὶ χερσαίων τέταρτον. τοῦ μὲν οὖν θείου (φησί) τὴν πλείστην ἰδέαν ἐκ πυρὸς ἀπειργάζετο, ὅπως ὅτι λαμπρότατον ἰδεῖν τε κάλλιστον εἴη. τῷ δὲ παντὶ προσεικάζων εὔκυκλον ἐποίει, τίθησί τε εἰς τὴν τοῦ κρατίστου φρόνησιν ἐκείνου ξυνεπόμενον, νείμας περὶ πάντα κύκλῳ τὸν οὐράνιον κόσμον ἀληθινὸν αὐτῷ πεποικιλμένον εἶναι.

ιδ. Ὅτι μὲν οὖν ἐκ πλείστου πυρὸς τὰ οὐράνια συνέστηκε σώματα, σαφῶς ὁ Πλάτων εἴρηκεν· ἃ δέ φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ πρώτῳ τῶν μετεωρολογικῶν ἀναιρεῖν ἐπιχειρῶν τὸ ἐκ πυρὸς συνεστάναι τὰ οὐράνια σώματα, οὐδὲν ἀναγκαῖον ἔχειν μοι φαίνεται. φησὶ γὰρ ὡς, εἰ πύρια ἦν τὰ οὐράνια, πάντα πάλαι ἂν τὰ ἔνδον κατέφλεξε διὰ τὸ πολλῷ ὑπερέχειν τῷ μεγέθει τῶν ἐντὸς ἁπάντων· ἡ γὰρ τοῦ πυρὸς φύσις καὶ ἐν ἐλάττονι οὖσα ὄγκῳ τὸ δραστήριον τῆς δυνάμεως καὶ τὰ πολλῷ μεγέθει ὑπερέχοντα κατακαίει, μή τοί γε καὶ ἐν πολλῷ μείζονι ὄγκῳ τυγχάνουσα. καὶ τὸν ἥλιον δὲ μόνον καθ᾽ αὑτὸν καὶ πολλοὺς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων πολλῷ μείζονας εἶναι τῆς γῆς ἀστρονόμων βούλονται παῖδες, μή τοί γε τοὺς ἀστέρας ἅμα πάντας καὶ τὰς σφαίρας αὐτὰς ἐν αἷς καθίδρυνται. ἀσύγκριτος οὖν ἡ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ ἐντὸς ὑπεροχή. πῶς οὖν ἀντέσχε τὰ ἐντός, φησὶν Ἀριστοτέλης, εἰ

πυρία ἦν τὰ οὐράνια; ἀλλ' ἔστι πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν πρῶτον μὲν ὅτι οὐδὲ αὐτὸς σὺ ταύτης τῆς ἀπορίας ἐκπέπτωκας. την γαρ τοῦ πυρὸς ὁλότητα περιέχειν τὰ λοιπὰ στοιχεῖα βουλόμενος, ὅπερ καλεῖς ὑπέκκαυμα, ἀνάγκη σε πάντως μείζονα τῶν ἐντὸς αὐτὴν ὑποτίθεσθαι· τὸ περιέχον γὰρ τοῦ περιεχομένου μεῖζον. πῶς οὖν οὐ πέφλεκται τὰ ἐντός, ἐν πολλῷ μείζονι ὑπεροχῇ τῶν λοιπῶν ἅμα πάντων τοῦ πυρὸς τυγχάνοντος; δεύτερον αὐτὸς σὺ λέγεις ὡς ὅτι ἡ φλὸξ οὐκ ἔστι τὸ φυσικὸν πῦρ, ἀλλ' ὑπερβολὴ πυρός, ὡς καὶ ἡ χιὼν ὑπερβολὴ ψυχροῦ· τὸ γὰρ φυσικὸν πῦρ ζωτικὸν μᾶλλον εἶναι, οὐ καυστικόν, οἷόν ἐστι τὸ ἐν ἡμῖν ἔμφυτον θερμὸν καλούμενον, καὶ ὅλως ἐξ οὗ τὸ σύγκριμα τοῦ συνθέτου συνέστηκε σώματος. τοιοῦτο δὲ εἶναι φὴς καὶ τὸ ὑπέκκαυμα. οὐκοῦν καὶ τὸ οὐράνιον πῦρ τοιοῦτόν ἐστι, ζωτικὸν μᾶλλον, οὐ καυστικόν, ὥςτε κίνδυνος οὐδεὶς μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐντὸς πάντα. ἄλλως τε οὐδὲ μόνως ἐκ πυρὸς εἶπε τὸν οὐρανὸν συνεστάναι Πλάτων, ἀλλὰ πλείστου πυρὸς μετέχειν ὡς πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν λοιπῶν στοιχείων καὶ τῶν λοιπῶν συνθέτων σωμάτων, ὥστε τῇ μίξει κολάζεσθαι τοῦ πυρὸς τὴν ἀκρότητα. προσθείην δ' ἂν ἔτι καὶ τέταρτον, ὅτι καὶ καθαρωτάτη καὶ λεπτομερεστάτη ἡ τοῦ πυρὸς ἐκείνου φύσις ἐστίν. ὁρῶμεν δὲ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ φλόξ, ὑπερβολὴ οὖσα πυρὸς καὶ οὐ τὸ ζωτικόν τε καὶ φυσικὸν πῦρ, ὁπηνίκα λεπτομερεστέρα ὑπάρχει, οὐδ' ὅλως ἢ παντελῶς βραχυτάτου τοῦ καυστικοῦ μετέχει, οἷα ἐστὶν ἡ ἀστραπή. καὶ τὸ παρ' ἡμῖν δὲ πῦρ, ὡς στερεωτέρας ὕλης ἐπιλαμβάνεται, καὶ παχυμερέστερον ὂν καυστικὸν μᾶλλόν ἐστιν. οὐ γάρ οὕτω καὶ ἡ φλὸξ ἡ ἐκ στυππείου φέρε ἐξαφθέντος ἢ ἡ ἐκ παπύρου, ὡς ἡ ἐκ ξύλων· καὶ τούτων ἡ ἐκ δρυΐνων μᾶλλον. ἀλλὰ δὴ καὶ δι' αὐτῆς μὲν τῆς φλογὸς πολλάκις διαγαγεῖν τὴν χεῖρα δυνάμεθα, ἄνθρακος δὲ οὐδὲ ἐφάψασθαι. καὶ ἄνθρακος δὲ ἧττον θιγεῖν δυνατὸν τοῦ ἐκ στερεωτέρας ὑπάρχοντος ὕλης· μᾶλλον γὰρ τοῦ ἐκ θρυαλλίδος καὶ τοῦ ἐκ παπύρου ἄνθρακος θιγεῖν δυνάμεθα ἤπερ τοῦ ἐκ ξύλων, καὶ τούτου πάλιν μᾶλλον ἤπερ σιδήρου πεπυρακτωμένου· σχεδὸν δὲ οὐδὲ πλησιάσαι τούτῳ δυνάμεθα. εἰ οὖν τὸ παχυμερέστερον πῦρ καίει τὰ μᾶλλον, λεπτομερέστατον καὶ καθαρώτατον δὲ ὡς ἔνι μάλιστα τὸ οὐράνιον πῦρ, καὶ οὐδὲ ὑπερβολὴ πυρὸς οὐδὲ φλὸξ ἀλλ' αὐτὸ τὸ στοιχειῶδές τε καὶ ζωτικὸν πῦρ, πῶς οὐκ ἂν πολλῷ τοῦ καίειν τε καὶ φθείρειν ἀποδέοιτο, ζωοποιὸν δὲ μᾶλλον ἂν εἴη, ὡς καὶ τὸ ἐν τοῖς ζώοις ἔμφυτον θερμὸν καλούμενον, οἷόν ἐστι καὶ τὸ πῦρ τὸ αἰθέριον;

ιε. Ἐκ μὲν οὖν τοῦ γνῶναι τὴν Πλάτωνος διάνοιαν, ὡς ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων οἴεται τὸ πᾶν συνεστάναι καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανόν, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. ἐφεξῆς δὲ καὶ τῶν αὐτὸν ὑπομνηματισαμένων φιλοσόφων ὀλίγας παραθέσθαι ῥήσεις ἄξιον. Ἀττικὸς μὲν οὖν καὶ Πλούταρχος ἐάσθων, καὶ εἴ τις ἄλλος γενητὸν εἶναι κατὰ χρόνον τὸν κόσμον ὑπὸ Πλάτωνος λέγεσθαι ἀπεφήνατο· μάρτυρες δὲ ἡμῖν ἔστωσαν μόνοι τοῦ ὅτι Πλάτων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸν πάντα κόσμον συνεστάναι βούλεται, ὅσοι τῆς τοῦ ἀΐδιον εἶναι αὐτὸν κατὰ Πλάτωνα δόξης ἐγένοντο.

> Ταύρου τοῦ Πλατωνικοῦ ἐκ τοῦ πρώτου τῶν εἰς τὸν Τίμαιον ὑπομνημάτων, προεκτεθείσης τοῦ Πλάτωνος περικοπῆς „σωματοειδὲς δὴ καὶ ὁρατὸν ἁπτόν τε γενόμενον" καὶ τῶν ἑξῆς. Ὁ δημιουργὸς ἤρχετο τῆς συστάσεως τοῦ κόσμου ἐκ πυρὸς καὶ γῆς. δεῖ δὲ τὸ γενησόμενον σωματοειδὲς ἀντιτυπτικὸν εἶναι καὶ ὁρατόν. τὸ μὲν εἶναι ὁρατὸν ἐκ τοῦ πυρὸς αὐτῷ γίνεται, τὸ δὲ ἁπτὸν ἐκ τῆς γῆς. καθ' ἕκαστον γὰρ στοιχεῖον αἴσθησις. κατὰ τὸ πῦρ ἡ ὅρασις· ὁρατοῦ ὅρασις, ὁρατὸν δὲ χρῶμα. κατὰ τὴν γῆν ἁφή· ἁπτοῦ ἁφή. κατὰ τὸ ὕδωρ ἡ γεῦσις. γευστοῦ γεῦσις. κατὰ τὸν ἀέρα ἡ ἀκοή. ἀκουστοῦ ἀκοή. τῇ οὖν ὀσφρήσει ποῖον ἀπονεμοῦμεν στοιχεῖον; ἀναμέσον τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, ὡς κατὰ τὸν τόπον γενόμενοι ἐροῦμεν. Θεόφραστός φησιν, εἰ τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ἁπτὸν ἐκ γῆς καὶ πυρός ἐστι, τὰ ἄστρα καὶ ὁ οὐρανὸς ἔσται ἐκ τούτων· οὐκ ἔστι δέ. ταῦτα λέγει εἰςάγων τὸ πέμπτον σῶμα τὸ κυκλοφορητικόν. ὅταν οὖν ἐκεῖνο παραστήσῃ ὅτι ἔστιν, τότε πρὸς ταῦτα ἐνιστάσθω.

σκοπεῖν ἄξιον, πῶς οὐ μόνον ἀληθὲς οἴεται Πλάτωνα ἐκ τῶν τεσσάρων μόνον στοιχείων συγκεῖσθαι τὸν κόσμον λέγειν ὁ τούτου ἐξηγητής. Ταῦρος, ἀλλὰ καὶ Θεοφράστῳ μάχεται λέγοντι μὴ εἶναι ἐκ τούτων τὸν οὐρανόν· τῆς γὰρ Ἀριστοτέλους διατριβῆς ὁ Θεόφραστος. καὶ ὅτι οὐδὲ οἴεται ὁ τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὴς τὸ πέμπτον ἀποδεδεῖχθαι στοιχεῖον ὅτι ἔστιν ὑπὸ Ἀριστοτέλους· ὅταν γὰρ ἐκεῖνο παραστήσῃ, φησίν, ὅτι ἔστιν, τότε πρὸς αὐτὰ ἐνιστάσθω. ἀναμέσον δὲ ὕδατός φησι καὶ ἀέρος τὴν ἀτμίδα· ὁδὸς γάρ ἐστιν αὕτη ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα καὶ ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ· πυκνουμένη μὲν γὰρ ὕδωρ γίνεται, μανουμένη δὲ ἀήρ. ἔστιν οὖν ἡ ἀτμὶς ὀσφρήσεως· ὀσφραντοὶ γὰρ οἱ ἀτμοί, πεποιωμένοι πως ὄντες ταῖς ὀσφρανταῖς ποιότησι. Καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν ὁ αὐτὸς Ταῦρος ἐπιφέρει καὶ ταῦτα·

> ἔλαβε δύο ἄκρα ἀντικείμενα ἀλλήλοις, πῦρ καὶ γῆν, καὶ ταῦτα βούλεται συναρμόσαι μεσότησί τισιν ἀνάλογον ἐχούσαις πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων. καὶ τίθησιν ὕδωρ καὶ ἀέρα κατὰ τὰς προειρημένας δυνάμεις τὰ αὐτά τε ἀλλήλοις συνάπτοντα καὶ τὰ ἄκρα αὐτοῖς καὶ ἀλλήλοις. φησί τε ὅτι ὁ θεὸς ἐν μέσῳ τῶν ἄκρων, τοῦ πυρὸς καὶ τῆς γῆς, ἔθηκεν ἀέρα καὶ ὕδωρ, καὶ συνῆψεν ἀλλήλοις ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀνάλογον συνδήσας ταῖς μεσότησιν. ἐγένετο οὖν ἐκ τούτων συντεθεὶς ὁ οὐρανὸς ἁπτὸς καὶ ὁρατός. ἐκ τῶν ἄκρων ἔλαβε τὰ αἰσθητά, ἐξ ὁρατοῦ καὶ ἁπτοῦ καὶ ὁράσεως καὶ ἁφῆς, ὧν ὅρασις μὲν κατὰ τὸ πῦρ, ἁφὴ δὲ κατὰ τὴν γῆν.

ὁ μὲν οὖν Ταῦρος ταῦτα. καὶ ὁ Πορφύριος δὲ ἐν τοῖς πρὸς τὸν Τίμαιον ὑπομνήμασιν, ἐξηγούμενος τὰ προεκκείμενα χωρία τοῦ Πλάτωνος καὶ πολλὰ εἰπὼν περὶ τοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων μόνων συνεστάναι τὸν κόσμον, προστίθησιν ἐπὶ λέξεως καὶ ταῦτα·

> τὰ δὲ οὐράνια φάναι μὴ ἐκ τῶν τεσσάρων συνεστηκέναι οὐκ ἄρα κατὰ τὸ ἑπόμενον δόγμα Πλάτωνι λέγοντός ἐστιν, ἀλλ' ἰδίῳ ἑπομένου δόγματι, ἐπεί γε ὁ Πλάτων καὶ τὰ οὐράνια ἐκ πλείονος μὲν πυρὸς γεγονέναι φησίν, ἐλαττόνων δὲ τῶν ἄλλων καὶ εἰλικρινεστέρων καὶ καθαρωτέρων. κατὰ δὴ Πλάτωνα δύο μὲν τὰ πρῶτα στοιχεῖα, γῆ καὶ πῦρ, τὰ δὲ λοιπὰ δεσμοῦ καὶ συνοχῆς χάριν προὐνοήθη.

καὶ μεθ' ἕτερα δέ, ἐξηγούμενος τὸ χωρίον Πλάτωνος ἐν ᾧ φησὶ „καὶ διὰ ταῦτα ἔκ τε δὴ τούτων τὸν ἀριθμὸν τετ-

τάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγενήθη", πάλιν ὁ αὐτὸς Πορφύριος ταῦτά φησιν ἐπὶ λέξεως· „τέτταρα μόνα τὰ σώματα λέγει, ἐπεὶ μηδὲν παρὰ ταῦτα ἐν τοῖς οὖσιν εὑρίσκεται, πλὴν τὰ ἐκ τούτων συνδέσματα." εἶτα διὰ πολλῶν κατασκευάσας ὁ Πορφύριος ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο σῶμα παρὰ τὰ τέσσαρα, πάλιν προθεὶς τὴν προκειμένην ῥῆσιν τοῦ Πλάτωνος ἐπιφέρει ταῦτα· „σαφῶς τὸν κόσμον ἐκ τῶν τεσσάρων φησὶ συνεστάναι στοιχείων, ὡς τὸ πέμπτον σῶμα δῆλον ὅτι οὐχ ἡγούμενος τὸ ὑπ' Ἀριστοτέλους καὶ Ἀρχύτου εἰςαγόμενον. ἑξῆς δ' ἀκριβέστερον ὀψόμεθα." ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ Πορφύριος· οὐδὲ ὁ Πρόκλος δὲ αὐτὸς ἐν οἷς μὴ πρὸς ἔριν τοὺς λόγους ἐποιεῖτο μηδὲ σκοπὸν ἴδιον ἐν προσχήματι τῶν Πλάτωνι δοκούντων ἀνύσαι προϋπέθετο, ἔξω ταύτης περὶ Πλάτωνος τῆς δόξης γέγονεν. ἐν γὰρ τῷ πολλάκις μνημονευθέντι λόγῳ, ὃς ἐπιγέγραπται ἐπίσκεψις τῶν πρὸς Πλάτωνος Τίμαιον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων, πολύς ἐστι τῇ Πλάτωνος παριστάμενος δόξῃ καὶ κατασκευάζων ὡς οὐ ξένη τις τῶν τῇδε στοιχείων ἡ τοῦ οὐρανοῦ φύσις ἐστίν, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, ἀλλ' ἐκ τούτων κἀκεῖνος συνέστηκε. παραθήσομαι δὲ καὶ ἐντεῦθεν ἐκ πολλῶν ὀλίγας μαρτυρίας, ἐξ ὧν ἔστιν ἰδεῖν ὡς οὐδ' ἑαυτῷ συμφώνως τὰ περὶ τῆς Πλάτωνος δόξης ἐν τοῖς προκειμένοις ὁ Πρόκλος διωρίσατο. φησὶ γὰρ ἐν τῷ μνημονευθέντι λόγῳ ἐπὶ λέξεως ταῦτα·

> οὐ γὰρ καυστικὸν τὸ οὐράνιον πῦρ, ἀλλ' ὡς ἂν ἔγωγε φαίην ζωοποιόν, ὡς καὶ τὸ ἐν ἡμῖν ἔμφυτον θερμόν. καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ γενέσεως ζώων εἶναί φησί τινα ἔλλαμψιν, ἧς παρούσης ζῆν τῶν θνητῶν ἕκαστον. ὁ μὲν οὖν ὅλος οὐρανὸς ἐκ τοῦ τοιούτου πυρός ἐστι, τὰ δὲ ἄστρα πλεῖστον μὲν ἔχει τοῦτο τὸ στοιχεῖον, ἔχει δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἀκρότητας.

καὶ μετ' ὀλίγα·

> καὶ μὴν καὶ εἰ τοῦτο ἐννοήσαιμεν, ὅτι γῆ μὲν ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς φωτίζουσι καὶ σκιὰν ἀποτελεῖ, τὰ δὲ μέσα γῆς καὶ πυρὸς διαφανῆ κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν δεκτικά ἐστιν ἀμφοτέρων, σκότους καὶ φωτός, καὶ οὐδετέρου τούτων αἴτια τοῖς σώμασι, μόνον δὲ τὸ πῦρ παρεκτικὸν φωτὸς ὡς ἡ γῆ σκότους, πλεῖστον ἀλλήλων ἀπέχοντα, μάθοιμεν ἂν ὅπως καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ πυρία τὴν φύσιν ἐστίν. ὅτι μὲν γὰρ φωτίζει καθάπερ τὸ τῇδε πῦρ, δῆλον· εἰ δὲ ἀμφοτέρων τοῦτο κοινόν, συγγενὲς δήπου τὸ τῇδε πῦρ πρὸς τὸ εἶδος τῶν οὐρανίων.

ταῦτα εἰπὼν ὁ Πρόκλος, καὶ τὴν συγγένειαν ἐφεξῆς τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ στοιχεῖα δι' ἑτέρων πλειόνων κατασκευάσας, ἐπήγαγεν

> οὐκ ἄρα δεῖ καθάπερ ξένην φύσιν ἐπεισάγειν τῷ παντὶ τὴν οὐρανίαν, ἀλλ' ἐκεῖ θεμένους τὴν ἀκρότητα τῆς φύσεως τῶν τῇδε ἀπ' ἐκείνης διδόναι καὶ διὰ τῆς ἐκείνῃ συγγενοῦς καὶ τοῖς ἐνταῦθα στοιχείοις τὴν γένεσιν.

εἰ οὖν οὐ ξένη τῶν παρ' ἡμῖν στοιχείων ἡ τοῦ οὐρανοῦ φύσις ἐστίν, ὡς καὶ Πρόκλῳ δοκεῖ, ἀλλ' ἡ ἀκρότης τῶν τῇδε ἐν ἐκείνοις ἐστί, πυρίων μὲν ὄντων τὴν φύσιν τῶν οὐρανίων, ἐχόντων δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἀκρότητας, εἰ ταῦτα συνηγορῶν τῇ δόξῃ τοῦ Πλάτωνος ὁ τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὴς πῶς ἐν τοῖς νῦν προκειμένοις, ὥςπερ καὶ τῶν ἰδίων ἐπιλαθόμενος, αὐτὸς ἑαυτῷ τὰς ἐναντίους ἀφῆκε φωνάς, τὸν οὐρανὸν λέγων ἐξῃρῆσθαι τῶν εὐθυπορουμένων σωμάτων καὶ μηδὲν εἶναι τῶν τῇδε στοιχείων, μήτε πῦρ μήτε γῆν μήτε τι τῶν μέσων; ποῦ δὲ καὶ τὸν πολὺν Πλωτῖνον θήσομεν, ὃς εἴπερ τις ἄλλος εἶναι τῆς αἱρέσεως Πλάτωνος ἀξιῶν οὐ προςήκατο μὲν οὐδ' αὐτὸς τὸ ὑπ' Ἀριστοτέλους ἐπειςκριθὲν τῷ παντὶ σῶμα πέμπτον, ἐξ οὗ τὰ οὐράνια συνίστησιν ἐκεῖνος, τῇ Πλάτωνος δὲ σύμφωνα δόξῃ φθεγγόμενος ἐκ τῶν τεσσάρων καὶ αὐτὸς στοιχείων τὸ οὐράνιον σῶμα συνίστησι καὶ Πλάτωνος εἶναι τὴν δόξαν ἀποφαίνεται. λέγει γοῦν ἐν τῷ περὶ τοῦ κόσμου λόγῳ ταῦτα·

> καίτοι ὡςαύτως τῆς φύσεως τοῦ σώματος ῥεούσης ἀεί. τοῦτο γὰρ δοκεῖ τοῖς τε ἄλλοις τοῖς περὶ φύσεως εἰρηκόσι καὶ αὐτῷ τῷ Πλάτωνι οὐ μόνον περὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν οὐρανίων αὐτῶν. πῶς γὰρ ἄν, φησί, σώματα ὄντα καὶ ὁρώμενα τὸ ἀπαραλλάκτως ἕξει καὶ τὸ ὡςαύτως, συγχωρῶν καὶ ἐπὶ τούτων δῆλον ὅτι τῷ Ἡρακλείτῳ, ὃς ἔφη καὶ τὸν ἥλιον ἀεὶ γίγνεσθαι. Ἀριστοτέλει μὲν γὰρ οὐδὲν πρᾶγμα εἴη, εἴ τις αὐτῷ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πέμπτου παραδέξαιτο σώματος. τοῖς δὲ μὴ τοῦτο τιθεμένοις, τοῦ σώματος δὲ ἐκ τούτων ὄντος τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ὧνπερ καὶ τὰ τῇδε ζῶα, πῶς τόδε ἂν ἔχοι;

καὶ μεθ' ἕτερα·

> τῷ μὲν οὖν Τιμαίῳ τὸ τοῦ παντὸς σῶμα πεποιηκότι πρῶτον ἐκ γῆς καὶ πυρός, ἵνα ὁρατόν τε ᾖ διὰ τὸ πῦρ, στερεὸν δὲ διὰ τὴν γῆν, ἀκολουθεῖν ἔδοξε καὶ τὰ ἄστρα ποιεῖν οὐ πᾶν ἀλλὰ τὸ πλεῖστον πυρὸς ἔχειν, ἐπεὶ τὰ ἄστρα τὸ στερεὸν φαίνεται ἔχοντα. καὶ ἴσως ὀρθῶς ἂν ἔχοι, συνεπικρίναντος καὶ Πλάτωνος τῷ εἰκότι τὴν γνώμην ταύτην. παρὰ μὲν γὰρ τῆς αἰσθήσεως κατά τε τὴν ὄψιν κατά τε τὴν τῆς ἀφῆς ἀντίληψιν πυρὸς ἔχειν τὸ πλεῖον ἢ τὸ πᾶν φαίνεται. διὰ δὲ τοῦ λόγου ἐπισκοποῦσιν, εἰ τὸ στερεὸν ἄνευ γῆς οὐκ ἂν γένοιτο, καὶ γῆς ἂν ἔχοι, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος τί ἂν δέοιτο; ἄτοπόν τε γὰρ δόξειεν ὕδατος εἶναι ἐκτὸς οὐ τῷ πυρί, ὅτε ἀὴρ εἶεν ἢ μεταβάλλοι ἂν εἰς πυρὸς φύσιν. ἀλλ' εἰ δύο στερεὰ ἄκρων λόγον ἔχοντα δύο μέσον ὄντα, ἀπορήσειεν ἄν τις εἰ καὶ ἐν φυσικοῖς οὕτω.

καὶ ὁ Πλωτῖνος ἄρα σαφῶς τῇ μὲν Ἀριστοτέλους περὶ τοῦ πέμπτου σώματος ἀντείρηκεν ὑπολήψει, τὴν δὲ Πλάτωνος καλῶς ἔχειν ἐπέκρινεν, ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων ἐξ ὧν καὶ τὰ τῇδε ζῶα συνέστηκε καὶ τὸν οὐρανὸν συγκεῖσθαι λέγουσαν. καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς δὲ πάλιν ὁ Πλωτῖνος ἐδίδαξεν ὡς οὔτε ἄλλο τι νομιστέον ἢ πυρὸς εἶναι καὶ τῶν λοιπῶν στοιχείων τὰ οὐράνια σώματα, οὔτε γῆν ἀκούοντας ἐν ἐκείνοις εἶναι πρὸς τὸ χεῖρον τῆς γῆς ἀποφέρεσθαι, ἢ φλόγα νομίζειν ἐκεῖνο τὸ πῦρ· ζέσιν γὰρ εἶναι τοῦτο κατὰ Ἀριστοτέλους φησὶν ὁ Πλωτῖνος, καὶ οἱονεὶ πῦρ διὰ κόρον ὑβρίζον, καὶ οὐχὶ τὸ στοιχειῶδές τε καὶ ζωτικὸν πῦρ. τὸ δὲ ἐκεῖ φησὶ πῦρ ὁμαλὸν εἶναι καὶ ἠρεμαῖον, τῇ τῶν ἄστρων πρέπον φύσει καὶ προσηνῶς θερμόν. τὴν γὰρ τῶν στοιχείων μάλιστα καθαρωτάτην καὶ εἰλικρινεστάτην μοῖραν εἰς τὴν τοῦ οὐρανίου συστήματος ἀποκριθῆναι σύστασιν, ὡς μήτε ἔκφυλον καὶ ξένην τῶν παρ' ἡμῖν στοιχείων τὴν τοῦ οὐρανίου σώματος εἶναι φύσιν μήτε ἀπαραλλάκτως τοιοῦτον εἶναι τὸ ἐκεῖ πῦρ ἢ τὴν γῆν ἢ τῶν ἄλλων τι, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν μὲν τὸ τρυγῶδες

καὶ οἱονεὶ τὴν ὑποστάθμην τῶν στοιχείων ἀποῤῥεῦσαι, ἐκεῖσε δὲ τὴν λεπτομερεστάτην αὐτῶν καὶ ἀμείνονα διακριθῆναι μοῖραν, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις, φησὶν ὁ Πλωτῖνος, ἐν τοῖς κυριωτάτοις αὐτῶν μάλιστα τὰ ἀμείνονα ἐκλέγεται ἡ φύσις. Πολλὰς μὲν οὖν καὶ ἄλλας ἐνῆν μαρτυρίας παραθέσθαι, τὴν προκειμένην δόξαν πιστούμενον Πλάτωνος. τὸν γὰρ αὐτοῦ Πλάτωνος μαθητὴν Ἀριστοτέλην, ὡς ὡμολογημένον παρ' ἡμῖν, ταῦτά τε προσμαρτυροῦντα καὶ ἐγκαλοῦντα δι' αὐτό γε τοῦτο Πλάτωνι· δοκεῖ γὰρ πρῶτος πάντων Ἀριστοτέλης τὴν περὶ τοῦ πέμπτου σώματος δόξαν εἰςηγήσασθαι. ἀλλ' οἶμαι τοῖς εὐγνώμοσιν εἰς πειθὼ τελείαν αὐτάρκη καὶ τὰ εἰρημένα, καὶ ἵνα μὴ τῆς χρείας πλέον τὸν περὶ τούτου λόγον ἐκτείνωμεν.

ις. Ὅτι δὲ οὐ μόνον ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸ οὐράνιον οἴεται σῶμα συνεστάναι ὁ Πλάτων, ἀλλὰ καὶ ταῖς συνεγνωσμέναις ἡμῖν ποιότησι τὰ ἐκεῖ στοιχεῖα χαρακτηρίζει, θερμότητί φημι καὶ ψύξει, ὑγρότητι καὶ ξηρότητι, κουφότητί τε καὶ βαρύτητι, ὡς μηδὲν κατ' οὐσίαν τῶν παρ' ἡμῖν διαφέρειν, πλὴν ὅσον λεπτότητί τε καὶ καθαρότητι, αὐτὸς πάλιν σαφῶς ὁ Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραφεν οὕτως „ἔκ τε γὰρ δὴ τούτων — καὶ ἀγήρω καὶ ἄνοσον αὐτὸν ἐτεκτήνατο". εἰ οὖν ὅλον ἐξ ὅλων θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχει ξυνέστησεν αὐτὸν ὁ ξυνιστάς, μέρος οὐδὲν οὐδὲ δύναμιν τούτων ἔξωθεν καταλιπών, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν πάθη προςπιπτόντων ἀκαίρως ἔξωθεν, παντὶ δῆλον ὡς ταῖς αὐταῖς ποιότησιν, αἷς τὰ παρ' ἡμῖν εἰδοπεποίηται στοιχεῖα, καὶ τὰ τὸν οὐρανὸν συνθέντα στοιχεῖα χαρακτηρίζεσθαι ὁ Πλάτων βούλεται. εἰ γὰρ μὴ ὁμοειδῆ καὶ ὁμόϋλα ἦν τοῖς ἐνταῦθα στοιχείοις τὰ οὐράνια, οὐδ' ἂν ἐπεφύκει ὑπ' αὐτῶν πάσχειν ἔξωθεν προςπιπτόντων. νῦν δέ, ἐπειδὴ πάσχειν ὑπὸ τῶν δραστηρίων τούτων δυνάμεων πέφυκεν, ἵνα μὴ πάθῃ, οὐδὲν ἔξωθεν, φησί, τοῦ οὐρανοῦ καταλέλοιπεν ὁ θεὸς οὔτε μέρος στοιχείου οὔτε δύναμιν. πάσχειν δὲ ὑπ' ἀλλήλων τὰ μὴ ὁμόϋλα μηδ' ὁμοφυῆ ἀδύνατον, ὡς τοῖς φυσικοῖς ἀποδέδεικται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμῖν ἐν τοῖς εἰς τὸν ἕκτον ἀκριβέστερον εἴρηται, καὶ δεῖ γε ἐκεῖθεν πάντα ἐκλέγεσθαι.

ιζ. Ὅτι δὲ οὐδ' εἶναί τι παρὰ τὰ τέτταρα ταῦτα ἁπλοῦν σῶμα ἐνδέχεται, φησὶν ὁ Πλάτων, αὐτοῦ λέγοντος ἔξεστιν ἀκούειν. φησὶ γὰρ πάλιν ἐν Τιμαίῳ ταῦτα· „δεῖ δὴ λέγειν — φύσιν ἱκανῶς εἰληφέναι". εἰ οὖν μηδενί φησι συγχωρεῖν ὁ Πλάτων κάλλιον λέγειν εἶναί που τῶν τεττάρων τούτων σῶμα ἁπλοῦν (τοῦτο γὰρ αὐτῷ δηλοῖ τὸ καθ' ἓν γένος, ἵνα μὴ τὸ οὐράνιόν τις σῶμα ὡς κάλλει διαφέρον τῶν στοιχείων προφέρῃ· τοῦτο γὰρ οὐχ ἁπλοῦν ἀλλὰ σύνθετον ἐκ τῶν τεττάρων στοιχείων κατ' αὐτὸν συνέστηκε), δῆλον ἐκ τούτων (οἶμαι) παντὶ ὡς οὐ τέσσαρα καὶ μόνον εἶναι σώματα τὰ ἐξ ὧν πᾶς ὁ κόσμος συνέστηκε βούλεται, ἀλλ' οἱονεὶ καὶ μαντικῶς προανῄρηκε τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους τῷ παντὶ μέλλουσαν τοῦ πέμπτου σώματος εἰςάγεσθαι φύσιν. τάχα δ' ἄν τις ἀληθέστερον εἰπεῖν ἔχοι ὡς ἤδη τοῦ ἰδίου μαθητοῦ προαισθόμενος ἐν ταῖς κοιναῖς (οἷα φιλεῖ) συνουσίαις ἀντειπόντος αὐτῷ καὶ μὴ συγχωροῦντος ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸν οὐρανὸν συνεστάναι, ἀλλ' ἤδη προειςηγησαμένου περὶ τοῦ πέμπτου σώματος ὑπόληψιν, ἐξ οὗ τὸ οὐράνιον εἶναί φησιν ἐκεῖνος διά τε τὸ διάφορον τῆς κινήσεως καὶ τὸ μηδὲν ὑπὸ τούτων φαίνεσθαι πάσχοντα, τὴν ἐκείνου δόξαν ὁ Πλάτων ἀποκρουόμενος οὐδενὶ συγχωρεῖν ἔφη καλλίω τούτων τῶν τεσσάρων ὁρώμενα σώματα εἶναί που καθ' ἓν γένος ἕκαστον, μόνον οὐχὶ λέγων ὅτι, εἰ καὶ ἔστι κάλλιον τὸ οὐράνιον σῶμα τῶν στοιχείων διὰ τὰς ἐξαιρέτους ἐν αὐτῷ δυνάμεις, ἀλλὰ οὐχὶ τῷ ἑτέρας εἶναι σωμάτων φύσεως τοιοῦτόν ἐστιν ἀλλὰ τῷ τε ἐκ τῆς τούτων καθαρωτάτης τε καὶ λεπτομερεστάτης συνεστάναι μοίρας καὶ τῇ τῆς ἀρίστης κράσεως ἀῤῥήτῳ ἀϊδιότητι. καὶ γὰρ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν συνθέτοις σώμασι, τοῖς ὁμολογουμένως ἐκ τῶν στοιχείων τούτων συνεστῶσι, πολλὰ καὶ θαύματος ἄξια ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγγίνεται, ὧν οὐδὲν ἐν τοῖς ἁπλοῖς ἐνυπάρχον φαίνεται. δυνάμεις τε γὰρ μυρίαι καὶ λόγου κρείττονες ὑπὸ τῆς διαφόρου κράσεως τοῖς συνθέτοις ἐγγεννῶνται σώμασι, συμπάθειαί τε ἄλλων πρὸς ἄλλα καὶ ἀντιπάθειαι, χρωμάτων τε καὶ ποιοτήτων ἄπειροι διαφοραὶ κινήσεών τε καὶ ἀλλοιώσεων ἐξηλλαγμένα τε εἴδη, ὡς ἡ πεῖρα αὐτὴ καὶ οἱ τὰ φυσικὰ ἡμῖν ἱστορήσαντες γράφουσιν, ὧν οὐ καιρὸς μνήμην ἐν τῷ νῦν ποιεῖσθαι. τί οὖν θαυμαστὸν εἰ καὶ ἐν τῷ οὐρανίῳ σώματι διά τε τὴν τῶν συνθέντων στοιχείων καθαρότητά τε καὶ λεπτομέρειαν καὶ διὰ τὴν τῆς κράσεως ἀρίστην συμμετρίαν ἰδιότητές τινες ἄῤῥητοι ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐγγεγόνασιν, ἃς ἐν τοῖς ἁπλοῖς ἰδεῖν οὐκ ἔστιν; διὰ ταῦτα τοίνυν ὁ Πλάτων οὐκ εἶπεν οὕτως ἁπλῶς, ὅτι καλλίω τούτων οὐδενὶ συγχωρήσομεν ὁρώμενα σώματα εἶναί που, ἀλλ' ἀκριβῶς προςθέηκε κατὰ ἓν γένος ἕκαστον, τουτέστιν ἁπλοῦν καὶ ἄμικτον πρὸς ἕτερον, ἵνα μή τις τὰ ἐκ τούτων συγκείμενα εἰς ἔλεγχον προφέρῃ τοῦ λόγου, ὧν εἶναι καὶ τὸν οὐρανὸν ὁ Πλάτων βούλεται. Τούτων οὖν οὕτως ἀποδεδειγμένων καὶ ὑπὸ τοσούτων Πλατωνικῶν ἀνδρῶν μεμαρτυρημένων, τίς οὐκ ἂν ὑπερεκπλαγείη τὴν ὑπερβολὴν τὴν ἀναιδείας, ὅπερ τοῦ λόγου καταρχόμενος ἔλεγον, τῶν τολμησάντων εἰπεῖν ἢ ὅτι οὐκ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων σύνθετον εἶναί φησι τὸν οὐρανὸν ὁ Πλάτων, ἀλλ' οἶδε καὶ αὐτὸς τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους ἐπινοηθεῖσαν τοῦ πέμπτου σώματος φύσιν, ἢ πάλιν τῶν συγχωρούντων μὲν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων λέγειν αὐτὸν συνεστάναι τὰ οὐράνια, μὴ τῷ θερμῷ δὲ τὸ οὐράνιον πῦρ χαρακτηρίζειν Πλάτωνα ἢ τῷ ψυχρῷ τὸ ὕδωρ, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ στοιχείων ἕκαστον αἷς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν στοιχεῖα ποιότησι χαρακτηρίζεσθαι; ἀλλὰ γὰρ ἵνα μηδὲν τῶν ὑπ' αὐτῶν κομψῶς εἰς παρεξήγησιν τῆς Πλάτωνος διανοίας ἀναπεπλασμένων ἀνέλεγκτον καταλίπωμεν, μικρὸν ἔτι συγγνῶναι ἡμῖν τῇ περὶ ταῦτα ἐνδιατρίβουσιν ἀδολεσχίᾳ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀξιῶ. πέντε γὰρ ὄντων τῶν ὑπ' εὐθυγράμμων καὶ ὁμοειδῶν ἐπιπέδων συνισταμένων στερεῶν σχημάτων, κύβου, πυραμίδος, ὀκταέδρου τε καὶ εἰκοσαέδρου καὶ δωδεκαέδρου (ταῦτα γὰρ μόνα ἁπλᾶ στερεὰ εἶναι σχήματα τοῖς περὶ ταῦτα δεινοῖς ἀποδέδεικται), γεωμετρικώτατος ὢν ὁ Πλάτων καὶ μηδὲ ἐν τῇ τῶν φυσικῶν διδασκαλίᾳ τῆς κατὰ γεωμετρίαν μεθόδου ἐκτὸς εἶναι βουλόμενος, καὶ συμβολικώτερον ἐξ ἐπιπέδων τὰ τῶν στοιχείων γεννῶν σώματα, τὸ μὲν κυβικὸν σχῆμα τῇ γῇ ἀφορίζει, τὴν δὲ πυραμίδα τῷ πυρί, τὸ εἰκοσάεδρον τῷ ὕδατι, τὸ ὀκτάεδρον τῷ ἀέρι. λειπομένου δ' ἔτι τοῦ δωδεκαέδρου σχήματος, τούτῳ (φησὶν ὁ Πλάτων) εἰς τὸ πᾶν αὐτῷ ὁ θεὸς κατεχρήσατο. οἱ δὲ τὸ ἑαυτοῖς δοκοῦν

πανταχόθεν καὶ οὐ τὸ ἀληθὲς συνάγειν μηχανώμενοι διὰ τοῦ δωδεκαέδρου φασὶ σχήματος τὴν πέμπτην αὐτὸν τοῦ στοιχείου φύσιν αἰνίττεσθαι, ἐξ ἧς τὰ οὐράνια γεγονέναι σώματα, ὥςτε πρὸ Ἀριστοτέλους, φασίν, ὁ Πλάτων τὸ πέμπτον στοιχεῖον ἐγίνωσκεν. καίτοι γε Πλάτων οὐκ εἰς τὴν τῶν οὐρανίων δημιουργίαν τῷ δωδεκαέδρῳ φησὶ τὸν θεὸν καταχρήσασθαι, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν, τουτέστιν εἰς τὸν ὅλον κόσμον. φησὶ γὰρ ἐν Τιμαίῳ ἐπὶ λέξεως ταῦτα „ἔτι δὲ οὔσης ξυστάσεως — βλέψας ἕτερα δοξάσει“. ὅτι μὲν οὐκ εἰς τὰ οὐράνια τῷ δωδεκαέδρῳ σχήματι τὸν θεὸν ὁ Πλάτων φησὶ καταχρήσασθαι, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν, δῆλον ἐκ τῶν αὐτοῦ λέξεων γέγονεν. ὁ δὲ οὐρανὸς οὐκ ἔστι τὸ πᾶν, ἀλλὰ τοῦ παντὸς μέρος· καὶ ἐκ τῶν φθασάντων ἐναργῶς δέδεικται ὡς σύνθετον ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸν οὐρανὸν εἶναι ὁ Πλάτων βούλεται, καὶ οὐχὶ τῶν τεσσάρων ἕτερον. τὴν δὲ τῶν προκειμένων ῥητῶν τοῦ Πλάτωνος ἀκριβεστέραν ἐξήγησιν, ὅτῳ φίλον, καὶ παρὰ τῶν προϋπομνηματισαμένων λαβεῖν ἔξεστι. καὶ ἡμεῖς δὲ συντόμως τὴν ἐκείνων εἰς τὰ προκείμενα διάνοιαν ἐκθησόμεθα. καὶ γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς Πλάτωνος λέξεως παντὶ δῆλόν ἐστι, τί ποτε αὐτῷ βούλεται ἡ τῶν πέντε σχημάτων συμβολικὴ διδασκαλία, ὅτι οὐ πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ἐκ πέντε σωμάτων ἁπλῶν τόδε τὸ πᾶν συνεστάναι, ὡς οἱ περὶ Ἀριστοτέλην ὑπέθεντο. ἔφθη γὰρ εἰπὼν ἤδη Πλάτων, περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων διαλεγόμενος, ὅτι „οὐδενὶ συγχωρησόμεθα καλλίω τούτων ὁρώμενα σώματα εἶναί που κατὰ ἓν γένος ἕκαστον ὄν.“ ἀλλ' ἐπεὶ πολλὴ γέγονε τοῖς ἀρχαιοτέροις ἡ ζήτησις πότερον εἷς ἐστιν ὁ κόσμος ἢ πλείονες ἢ ἄπειροι, καὶ οἵγε περὶ Δημόκριτον ἀπείρους εἶναι κόσμους ὑπέθεντο, φησὶν ὁ Πλάτων, ὅτι, εἴπερ ὅλως ἀπορεῖν περὶ τούτων δέοι, οὐκ ἀπορητέον, εἰ ἄπειροί εἰσιν οἱ κόσμοι (ἀπείρου γὰρ ὄντως, φησί, τοῦτο καὶ οὐκ ἐπιστήμονος ἀνδρὸς ἂν εἴη τὸ πρόβλημα), ἀλλὰ μήποτε πέντε εἰσὶν οἱ κόσμοι διὰ τὸ πέντε εἶναι τὰ ἁπλᾶ στερεὰ σχήματα, ἑκάστου κόσμου καθ' ἕν τι τῶν σχημάτων χαρακτηριζομένου, ὥςπερ ἀμέλει τὸν κατὰ τὸ δωδεκάεδρον ἐχαρακτήρισεν. ὅπερ οὐδὲ αὐτῷ δοκεῖ τῷ Πλάτωνι· ἕνα γὰρ μονογενῆ τὸν κόσμον εἶναι βούλεται. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοῦτο καλῶς τοῖς προϋπομνηματισαμένοις ἔδοξεν, ἐξ αὐτῶν κινουμένοις τῶν Πλάτωνος, ὡς καὶ τούτῳ ἂν τῷ κόσμῳ ἁρμόσειεν ἡ τῶν πέντε σχημάτων εἰκών . Bekk.]

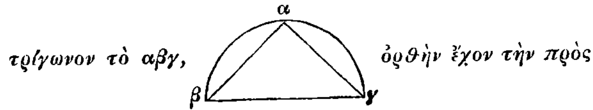
SCHOLIA IN TIMAEUM LOCRUM.

P. 96. B. C. ζήτει τὰς διαιρέσεις ἐν τῷ τέλει τοῦ τοιούτου λόγου. Φ, qui eo loco haec apponit:

α	β	γ	δ
ἐπόγδοος τπδ	σμγ υλβ μη	πρὸς σνς υπς νδ	ἐπόγδοος φιβ κς
ε	ς	ζ	η
ἡμιόλιος φος ξδ	ἔλαττον χμη οβ	ψκθ πα	ψξη λθ
θ	ι	ια	ιβ
ωξδ ϡς	Μοβ ρη	ακδ νβ	αρνβ ρκη
ιγ	ιδ	ιε	ις
ασλς μδ	αωνη ρξβ	αφλς οη	αφκη ρϡβ
ιζ	ιη	ιθ	κ
αΜμδ σις	βμη ρδ	γμζ ρλθ	βτδ ριζ
κα	κβ	κγ	κδ
βψΜβ σπη	βΜις τκδ	γοβ ρνς	γυνς τπδ
κε	κς	κζ	κη
γωπη τετράκις πη	δτοδ υπς	δχη φλδ	ερπδ φος
κθ	λ	λα	λβ
εφλβ χμη	ςρμδ τιβ	ςφξα υιζ	ςΜιβ τνα
λγ	λδ	λε	λς
ζψος ωξδ	ηψμη Μοβ	θσις υξη	ατξη αρνβ

ἐπίτριτος τοῦ πρώτου ὁ φιβ· ὑπερέχει γὰρ αὐτοῦ τοῖς ρκη, ὑπερέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ ὀγδόου τοῖς σνς. ἔστι δὲ καὶ ἡμιόλιος τοῦ πρώτου ὁ φις· ὑπερέχει γὰρ αὐτοῦ τοῖς ρφβ, καὶ αὐτὸς τοσούτοις ὑπερέχεται ὑπὸ τοῦ ψξη. ἐπίτριτος τῷ ὀγδόῳ, ὃς ἦν τῷ πρώτῳ διαστήματι καὶ τῷ τρίτῳ μέσον κατ' ἀριθμητικήν. ὑπερέχει δὲ αὐτῷ σμς. ὁ δὲ αὐτὸς ἔσται μέσος τῷ τε ψξη καὶ τῷ αφλς. ἡμιόλιος τοῦ ὀγδόου ὁ αρνβ, ὑπερέχει δὲ τπδ. ὁ δὲ αὐτὸς μέσος κατ' ἀριθμητικήν· τοῦ μὲν γὰρ ὑπερέχει, ὑπὸ τοῦ δὲ ὑπερέχεται. τοῦ αφλς ἡμιόλιον τοῦ ια, ὅς ἐστιν ἁρμονικὸς τοῦ δευτέρου καὶ τετάρτου διαστήματος. ἐπίτριτος τοῦ αρνβ, ὃς ἦν μέσος κατ' ἀριθμητικὴν δευτέρου καὶ τετάρτου διαστήματος. ὑπερέχει δὲ αὐτοῦ φος. ὁ δ' αὐτὸς μέσος καθ' ἁρμονικὴν τοῦ τρίτου καὶ ἐνάτου διαστήματος. τῷ γὰρ ἡμίσει ὑπερέχει τε τοῦ τρίτου καὶ ὑπερέχεται ὑπὸ τοῦ ἐνάτου· ὑπερέχει μὲν φος, ὃ ἦν τρίτου, ὑπερέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ τρίτου. ἐπόγδοος ὁ βρπζ τοῦ ιζ μεῖζον ἡμιτόνου διέχων ἀπὸ τοῦ ιη, ἔλαττον δὲ ἀπὸ τοῦ κ. ἐπεὶ γὰρ τόνον μὲν αὐτὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ιζ, ὁ δὲ ιζ ἀπὸ τοῦ ιη τὸ λεγόμενον ἔλαττον ἡμίτονον, πάντως τὸ λοιπὸν τοῦ τόνου οὗτος ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ιη. τοῦτο δ' ἦν μεῖζον ἡμιτόνιον ἀφαιρεθέντος ἐλάττονος. πάλιν δ' ἐπεὶ ὁ ιη τόνον ἀπέχει τοῦ ιζ, τὸ δὲ μεῖζον ἡμιτόνιον ὁ ιβ ἀπέχει τοῦ ιη, τὸ καταλειπόμενον αἴτημα ἐφέξει τοῦ ιι. τοῦτο δ' ἦν ἔλαττον ἡμιτόνιον. ἡμιόλιον ὁ βτδ τοῦ ις, ἐπόγδοος δὲ τοῦ ιη. ὁ γὰρ ιθ συμπληροῦται ὡς δέδεικται ἐλάττονι καὶ μείζονι ἡμιτονίῳ ἐπίτριτος δὲ τοῦ ις, ὃς ἦν μὲν ἡμιόλιος τοῦ . μέσος δὲ τοῦ γοβ καὶ τοῦ θ· ὑπερέχει γὰρ καὶ ὑπερέχεται.

Ibid. D: *Νικολάου:* Ἐὰν ὀρθογωνίου τριγώνου μία τῶν περιεχουσῶν πλευρῶν τὴν ὀρθὴν δυνάμει τριπλασίων ᾖ τῆς λοιπῆς, τουτέστι μεθ' ἧς περιέχει τὴν ὀρθήν, ἔσται ἡ μὲν ὀρθὴ γωνία ἡμιόλιος μὲν τῆς γωνίας, ἣν ὑποτείνει ἡ μείζων τῶν περιεχουσῶν τὴν ὀρθήν, τριπλασίων δὲ τῆς γωνίας, ἣν ὑποτείνει ἡ ἐλάττων τῶν περιεχουσῶν τὴν ὀρθήν, αὐτὴ δὲ ἡ γωνία, ἣν ὑποτείνει ἡ μείζων, διπλασίων τῆς γωνίας, ἣν ὑποτείνει ἡ ἐλάττων. ἔστω ὀρθογώνιον τρίγωνον τὸ αβγ,

ὀρθὴν ἔχον τὴν πρὸς τῷ α γωνίαν, καὶ ἔστω ἡ αγ δυνάμει τριπλασίων τῆς αβ. λέγω ὅτι ἡ μὲν πρὸς τῷ α γωνία ἡμιόλιός ἐστι τῆς πρὸς τῷ β, τριπλασίων δὲ τῆς πρὸς τῷ γ, ἡ δὲ πρὸς τῷ β τριπλασίων τῆς πρὸς τῷ γ. περιγεγράφθω γὰρ περὶ τὸ αβγ τρίγωνον ὀρθογώνιον τὸ βαγ ἡμικύκλιον. καὶ ἐπεὶ ἡ αγ δυνάμει τριπλασίων ἐστὶ τῆς αβ, αἱ ἄρα αγ αβ δυνάμει τετραπλασίους εἰσὶ τῆς αβ, καὶ ἔστιν ἡ βγ δυνάμει ἴση ταῖς βα αγ, καὶ ἡ βγ ἄρα δυνάμει τετραπλασίων ἐστὶ τῆς αβ. μήκει ἄρα τῆς αὐτῆς διπλασία. ἑξαγώνου ἄρα ἰσοπλεύρου ἐστὶν ἡ αβ, καὶ ἔστιν ἡ βγ διάμετρος, δυναμένη τὰς βα αγ ἑξαγώνου οὔσης τῆς αβ. τριγώνου ἄρα ἰσοπλεύρου ἡ αγ. διπλασίων ἄρα ἡ αγ περιφέρεια τῆς αβ περιφερείας, καὶ ἐπεὶ ἡ βαγ περιφέρεια ὑποδιπλασίων ἐστὶν ὅλης τῆς τοῦ κύκλου περιφερείας, ἡ δὲ τοῦ κύκλου περιφέρεια τριπλασίων ἐπὶ τῆς αγ περιφερείας καὶ ἐξ ὑποδιπλασίου δὲ καὶ τριπλασίου σύγκειται ὁ ἡμιόλιος, ἡ βαγ ἄρα περιφέρεια ἡμιόλιός ἐστι τῆς αγ περιφερείας, καὶ βέβηκεν ἡ μὲν πρὸς τῷ α γωνία ἐπὶ τῆς βαγ περιφερείας, ἡ δὲ πρὸς τῷ β ἐπὶ τῆς αγ. ἐν δὲ τοῖς ἴσοις κύκλοις αἱ γωνίαι τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον ταῖς περιφερείαις, ἐφ' ὧν βεβήκασιν. ἡμιόλιος ἄρα ἡ πρὸς τῷ α γωνία τῆς πρὸς τῷ β. διὰ τὰ αὐτὰ δὴ καὶ ἐπεὶ διπλασία δέδεικται ἡ αγ περιφέρεια τῆς αβ περιφερείας, διπλασίων ἄρα καὶ ἡ πρὸς τῷ β γωνία τῆς πρὸς τῷ γ. καὶ ἐπεὶ ἡ πρὸς τῷ α γωνία ἡμιόλιος τῆς πρὸς τῷ β, ἡ δὲ πρὸς τῷ β διπλασίων τῆς πρὸς τῷ γ, καὶ ἐξ ἡμιολίου δὲ καὶ διπλασίου σύγκειται ὁ τριπλάσιος, καὶ ἡ πρὸς τῷ α ἄρα γωνία τριπλασία τῆς πρὸς τῷ γ. ἐὰν ἄρα ὀρθογωνίου τριγώνου μία τῶν περιεχουσῶν πλευρῶν τὴν ὀρθὴν δυνάμει τριπλασίων ᾖ τῆς λοιπῆς, τουτέστι μεθ' ἧς περιέχει τὴν ὀρθήν, ἔσται ἡ μὲν ὀρθὴ γωνία ἡμιόλιος μὲν τῆς γωνίας ἣν ὑποτείνει κ. τ. ἑ. ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

SCHOLIA IN CRITIAM.

P. 108. E. *μελλητέον*] ὑπερθετέον ἐστίν.

P 109. C. *σημείωσαι τὸ ἐκ πρύμνης, οἶμαι, τὸ ἔνδοθεν.*

P. 110. D. *Ἰσθμὸς* γῆ στενὴ καὶ ἀμφιθάλασσος, καθ' ἣν ἡ Ἀχαία τῇ Πελοποννήσῳ συνάπτεται.

D. *Κιθαιρὼν* ὄρος Βοιωτίας, *Πάρνης* δὲ ὄρος μεταξὺ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, πλησίον Πανάκτου.

E. *Ὠρωπὸς* πόλις Βοιωτίας.

E. *Ἀσωπὸς* ποταμὸς Βοιωτίας.

P. 111. B. *φελλεὺς* τόπος σκληρὸς ποσῶς καὶ πετρώδης, συνεργὴς δέ. οἱ δὲ τὸν ἐξ ἐπιπολῆς πετρώδη.

B. *σᾶ* τὰ σῶα μονοσυλλάβως φασὶν Ἀττικοί, καὶ τὸν σῶον σῶν. καὶ ἡ σώα σᾶ παρ' αὐτοῖς.

P. 112. A. *Ἠριδανὸς* καὶ *Ἰλισσὸς* καὶ ἀλλαχοῦ μέν, ἀλλ' οὗτοι ἐν τῇ Ἀττικῇ.

A. *Πνὺξ* τόπος Ἀθήνησιν, ἐν ᾧ ἐκκλησίαι ἐγίγνοντο πάλαι μὲν πᾶσαι, ὕστερον δὲ ἅπαξ, ὅταν τὸν στρατηγὸν χειροτονῶσιν. ἐκλήθη δὲ οὕτως ἤτοι ἀπὸ τοῦ πυκνοῦσθαι τὸν ὄχλον ἐκεῖ, ἢ ἀπὸ τοῦ πυκνὰ εἶναι τὰ περὶ αὐτὴν οἰκήματα.

A. *Λυκαβηττὸς* ὄρος τῆς Ἀττικῆς. εἴρηται δὲ οὕτως διὰ τὸ λύκοις πληθύειν.

B. *ξυσσίτια* τὰ δεῖπνα, ἃ κοινῇ ποιοῦνται Λακεδαιμόνιοι. καλεῖται δὲ καὶ φιλίτια, ἐπεὶ φιλίας συναγωγά ἐστιν.

D. *εὐκρὰς* εὔκρατος, ἢ εὐκέφαλος, ὡς Εὐριπίδης Ἀντιόπῃ.

P. 115. B. *ἀκρόδρυα* κοινῶς οἱ τῶν δένδρων καρποί.

B. *μεταδόρπια*] ἐπίδειπνα.

B. τὸ *πλέθρον* ἐστὶ ποδῶν ξς' δίμοιρον.

D. *στάδιόν* ἐστι μέρος τι μιλίου ἕβδομον τεσσαρεςκαιδέκατον· τὸ γὰρ μίλιόν ἐστι ζς' στάδια.

P. 116. C. *φιτῦσαι* ἐπὶ τοῦ πατρός, ἐπὶ δὲ μητρὸς γεννῆσαι. καὶ φιτύων ὁ γεννῶν, καὶ τὸ γέννημα φῖτυ, ὡς Εὔπολις Αὐτολύκῳ·

ἀτὰρ ἤγαγες καινὸν φῖτυ τῶν βοῶν.

SCHOLIA IN PARMENIDEM.

P. 126. A. *Κλαζομεναὶ* πόλις Ἰωνίας.

E. *Μελίτη* δῆμος Κεκροπίδος.

P. 127. A. B. ἡ τῶν *Παναθηναίων* ἑορτὴ καὶ ὁ ἀγὼν ἐτέθη μὲν πρῶτον ὑπὸ Ἐριχθονίου τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἀθήνης, ὕστερον δὲ ὑπὸ Θησέως συναγαγόντος τοὺς δήμους εἰς ἄστυ. ἄγεται δὲ ὁ ἀγὼν διὰ πέντε ἐτῶν. καὶ ἀγωνίζεται παῖς Ἴσθμια, οὐ πρεσβύτερος, καὶ ἀγένειος ἀνήρ. τῷ δὲ νικῶντι διδόασιν ἔλαιον ἐν ἀμφορεῦσι, καὶ στεφανοῦσιν αὐτὸν ἐλαίᾳ πλεκτῇ.

B. *παιδικά*] καὶ ἐπὶ θηλειῶν καὶ ἐπὶ ἀῤῥένων ἐρωμένων ἡ λέξις εὕρηται, κατὰ μεταφορὰν δὲ τὴν ἀπὸ τούτων καὶ ἐπὶ πάντων τῶν σπουδαζομένων πάνυ· ὡς καὶ ἐν Φαίδρῳ λέγεται „ἐσπούδακας, ὦ Φαῖδρε, ὅτι σου τῶν παιδικῶν ἐπελαβόμην, ἐρεσχηλῶν σε.“ ἡ δὲ λέξις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν ἀσελγῶς ἐρωμένων.

C. *Κεραμεικῷ*] τόπος Ἀθήνησιν, ἔνθα καὶ οἱ πόρνοι προεστήκεισαν. εἰσὶ δὲ δύο Κεραμεικοί, ὁ μὲν ἔξω τείχους, ὁ δὲ ἐντός.

P. 128. C. *Λάκαιναι σκύλακες*] ἃς ἡ συνήθεια Λακωνικάς φησιν. 𝔄.

P. 130. B. *ἄγασθαι*] θαυμάζεσθαι.

D. *ἔθραξε*] ἐτάραξεν, ἠνώχλησεν, ἔνυξεν. (εἰς θυμὸν ἐκίνησεν, τὰς φρένας διέσεισεν. 𝔄.)

P. 131. B. *ἡδέως*] ἀντὶ τοῦ κατὰ φύσιν νῦν. σημαίνει δὲ ἔστιν ὅτε καὶ τὸ εὐήθως καὶ τὸ γελοίως.

P. 133. B. ἀπίθανος] ἀντὶ τοῦ δύςκολος καὶ μὴ ῥαδίως πειθόμενος.

P. 135. A. καὶ ὁριεῖταί τις αὐτό τι ἕκαστον εἶδος] Sch. Πρόκλου· Τὸ αὐτὸ ἕκαστον εἴρηται πολλάκις ὡς τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν ἀϋλίαν ἐνδείκνυται καὶ τὴν καθαρότητα τῶν ἰδεῶν· αὐτὸ γάρ ἐστιν ἕκαστον τὸ ἑαυτοῦ καὶ μὴ ἄλλο ὂν μὴ δὲ ἀλλοτρίως τοῦτο ὃ καλεῖται προσονομαζόμενον. Schol. cod. Paris. 1812.

E. οὐδὲ περὶ ταῦτα τὴν πλάνην ἐπισκοπεῖν] Schol. Πρόκλου· ἔοικεν ἡ πλάνη Δ δηλοῦν· ἢ πλῆθος ἐνεργειῶν, κἂν ὁμοῦ πᾶσαι ὦσιν· ἢ πλῆθος μεταβατικόν· ἢ πλῆθος ἀπὸ τῶν ἀντικειμένων εἰς τὰ ἀντικείμενα χωροῦν· ἢ πλῆθος ἀτάκτων κινήσεων. Τούτων δὲ τεττάρων ὄντων ἡ διαλεκτικὴ λέγεται γυμνασία πλάνη κατὰ τὸ τρίτον, ὁδεύουσα διὰ τῶν ἀντικειμένων ὑποθέσεων. Schol. cod. Paris. 1812.

P. 136. D. τὸ δεινότερον οὐχ ὡς ἰσχυρότερον ἄπορον, ὡς εἰώθασι δεινοὺς λέγειν τοὺς κρατοῦντας τῇ δυνάμει τῶν λόγων, ἀλλ' ὡς μείζονος δείματος καὶ εὐλαβείας τοῖς νοῦν ἔχουσιν ἄξιον.

D. ἄλλως τε καί] μάλιστα.

E. τὸ τοῦ μελοποιοῦ Ἰβύκου ῥητόν. Ἔρως αὖτέ με κυανέοισιν ὑπὸ βλεφάροις τακερὰ ὄμμασι δερκόμενος, κηλήμασι παντοδαποῖς εἰς ἄπειρα δίκτυα Κύπριδος βάλλει. ἦ μὰν τρομέω νιν ἐπερχόμενον, ὥστε φερέζυγος ἵππος ἀεθλοφόρος ποτὶ γήραϊ ἀέκων σὺν ὄχεσφι θοοῖς εἰς ἅμιλλαν ἔβα.

P. 137. A. διανεῦσαι] περαιωθῆναι.

P. 139. A. ἀνήσει] ἀφήσει, ἢ ἀναπείσει.

D. ἀλλ' εἰ τὸ ἓν καὶ ταὐτὸν μηδαμῇ διαφέρει] ἀποσκευάζεται, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιστρέφον πρὸς τὸ ταὐτὸν τὸ ἕν· τὸ ἓν ἄρα ταὐτὸν ἑαυτῷ ὂν ὡς μετέχον ταυτότητος. ἔστι δὲ δι' ἀδυνάτου ὁ συλλογισμός· ὁ δὲ σύμπας λόγος κατὰ Πρόκλον τοιοῦτός ἐστι· πᾶν τὸ ταὐτόν τισιν ὂν ἢ μετέχει ταυτότητος ἢ αὐτοταυτόν ἐστιν. Τὸ δὲ ἓν οὔτε μετέχει ταυτότητος ὡς ἄλλης οὔσης, ἵνα μὴ μετέχον ἄλλου του παρὰ τὸ ἕν, ἢ οὐχ ἕν, οὔτε ἐστὶν αὐτοταυτότης· οὐ γὰρ οἷς ὑπάρχει ταυτότης τούτοις καὶ τὸ ἕν. τὸ γὰρ πολλὰ τοῖς πολλοῖς ταὐτὰ εἶναι δυνατά, ἓν δὲ εἶναι οὐ δυνατόν, ἕως ἂν ᾖ πολλά· οὐκ ἄρα τὸ ἓν ταυτότης οὔτε ὡς μετέχον ταυτότητος εἶναι δυνάμενον ταὐτόν. Schol. cod. Paris. 1812.

P. 142. B. ὅρα δὴ ἐξ ἀρχῆς κ. τ. λ.] ἡ δευτέρα ὑπόθεσις ἄνωθεν ἀπὸ τῆς ἄκρας ἑνώσεως τῶν νοητῶν ἀρξαμένη καὶ παραδιδοῦσα τὴν τῶν γένεσίν τε καὶ πρόοδον, πρόεισι μέχρι τῆς ἐκθεουμένης οὐσίας διαιρουμένη εἰς ὅλας τὰς τοῦ ἑνὸς ὄντος προόδους. Schol. cod. Paris. 1812.

P. 157. B. ἕν, εἰ ἔστιν, ἆρα οὐ σκεπτέον] ἀρχὴ τῆς δ' ὑποθέσεως κατὰ Δαμάσκιον. Schol. cod. Paris. 1812.

P. 159. B. οὐκοῦν εἰ ταῦτα μὲν ἤδη ἐῶμεν κ. τ. λ.] ἀρχὴ τῆς ε' ὑποθέσεως κατὰ Δαμάσκιον. Schol. cod. Paris. 1812.

P. 160. D. ὧδε ἄρα λεκτέον ἐξ ἀρχῆς] ἀρχὴ τῆς ς' ὑποθέσεως κατὰ Δαμάσκιον. Schol. cod. Paris. 1812.

SCHOLIA IN SYMPOSIUM.

P. 172. A. Φάληρον] δῆμος Αἰαντίδος, ἐξ οὗ Ἀπολλόδωρος.

A. Ἀγάθων] τραγῳδίας ποιητὴς εἰς μαλακίαν σκωπτόμενος Ἀριστοφάνει τῷ Γηρυτάδῃ. ἦν δὲ Τισαμενοῦ τοῦ Ἀθηναίου υἱός, παιδικὰ γεγονὼς Παυσανίου τοῦ τραγικοῦ, μεθ' οὗ πρὸς Ἀρχέλαον τὸν βασιλέα ᾤχετο, ὡς Μαρσύας ὁ νεώτερος. ἐμιμεῖτο δὲ τὴν κομψότητα τῆς λέξεως Γοργίου τοῦ ῥήτορος. X.

P. 173. A. ἦ] Ἀττικὸν τοῦτο, ἀπὸ τοῦ ἔα συνῃρημένον. σημαίνει δὲ τὸ ἔα τὸ ὑπῆρχον. ἔστι γὰρ ἀπὸ τοῦ ἦν κατὰ διάλυσιν Ἰωνικήν. Ὅμηρος·

εἰ τότε κοῦρος ἔα, νῦν αὖτέ με γῆρας ἱκάνει.

B. Κυδαθήναιον] δῆμος ἐν ἄστει τῆς Πανδιονίδος φυλῆς. καλεῖται δὲ καὶ Κύδαθον. ἐξ οὗ Ἀριστόδημος.

P. 174. A. βλαύτας] ὑποδήματα. οἱ δὲ βλαυτία, σανδάλια ἰσχνά.

B. αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασι. ταύτην δὲ λέγουσιν εἰρῆσθαι ἐπὶ Ἡρακλεῖ, ὅς ὅτε εἱστιῶντο τῷ Κήϋκι ξένοι ἐπέστη. Κρατῖνος δὲ ἐν Πυλαίᾳ μεταλλάξας αὐτὴν γράφει οὕτως·

οἳδ' αὖθ' ἡμεῖς, ὡς ὁ παλαιὸς
λόγος, αὐτομάτους ἀγαθοὺς ἰέναι
κομψῶν ἐπὶ δαῖτα θεατῶν.

καὶ Εὔπολις ἐν Χρυσῷ γένει.

P. 176. B. ῥᾷστα] τὸ ἥδιστα ἐνταῦθα σημαίνει.

D. Μυῤῥινοῦς δῆμος Αἰγηΐδος, ἀφ' ἧς ὁ Φαῖδρος.

P. 177. A. παιᾶνας] ἢ τοὺς λεγομένους παιᾶνας ὕμνους εἰς Ἀπόλλωνα ἐπὶ καταπαύσει λοιμοῦ· ἢ Παιήονα τὸν τῶν θεῶν ἰατρόν. ἢ παιῶνας, ὡς νῦν, ᾠδὰς ἐπὶ εὐτυχίᾳ καὶ νίκῃ, διὰ τοῦ ω, ἐξ οὗ καὶ παιωνίζειν.

P. 179. B. ἡ περὶ τῆς Ἀλκήστιδος ὑπόθεσις τοιαύτη τίς ἐστιν. Ἀπόλλων ᾐτήσατο παρὰ τῶν Μοιρῶν, ὅπως ὁ Ἄδμητος τελευτᾶν μέλλων παράσχῃ τὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἑκόντα τεθνηξόμενον, ἵνα ἴσον τῷ προτέρῳ χρόνον ζήσῃ. καὶ δὴ Ἄλκηστις ἡ γυνὴ τοῦ Ἀδμήτου ἐπέδωκεν ἑαυτήν, οὐδετέρου τῶν γονέων θελήσαντος ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἀποθανεῖν. μετ' οὐ πολὺ δὲ ταύτης τῆς συμφορᾶς γενομένης Ἡρακλῆς παραγενόμενος καὶ μαθὼν παρά τινος θεράποντος τὰ περὶ τὴν Ἄλκηστιν, ἐπορεύθη ἐπὶ τὸν τάφον, καὶ τὸν Θάνατον ἀποστῆναι ποιήσας ἐσθῆτι καλύπτει τὴν γυναῖκα, τὸν δὲ Ἄδμητον ἠξίου λαβόντα αὐτὴν τηρεῖν· εἰληφέναι γὰρ αὐτὴν πάλης ἆθλον ἔλεγε. μὴ βουλομένου δὲ ἐκείνου ἔδειξεν ἣν ἐπένθει. Ἄλλως. Ἄλκηστις ἡ Πελίου θυγάτηρ, ὑπομείνασα ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς τελευτῆσαι, Ἡρακλέους ἐπιδημήσαντος ἐν τῇ Θετταλίᾳ διασώζεται, βιασαμένου τοὺς χθονίους θεοὺς καὶ ἀφελομένου τὴν γυναῖκα. παρ' οὐδετέρῳ κεῖται ἡ μυθοποιία.

P. 183. B. Ἀφροδίσιος ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος, ἐπὶ τῶν δι' ἔρωτα ὀμνυόντων πολλάκις καὶ ἐπιορκούντων. μέμνηται δὲ ταύτης καὶ Ἡσίοδος, λέγων·

ἐκ τοῦδ' ὅρκον ἔθηκεν ἀμείνονα ἀνθρώποισι
νοσφιδίων ἔργων περὶ Κύπριδος,

καὶ Πλάτων ἐν Συμποσίῳ.

P. 184. A. βασανίζειν] δοκιμάζειν, διακρίνειν. μετε

νήνεκται δὲ ἀπὸ τῆς Λυδῆς λίθου, δι' ἧς ὁ χρυσὸς βασανίζεται, τουτέστι δοκιμάζεται.

P. 185. C. ἐκ τοῦ παραχρῆμα] ἐκ τοῦ αὐτομάτου, ἐκ τοῦ προχείρου.

C. τὸ τοῦ λυγμοῦ σύμπτωμα ἐπιγίνεται τῷ στομάχῳ διὰ πλήρωσιν ἢ κένωσιν ἢ ψύξιν, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ δῆξιν δριμέων ὑγρῶν καὶ φαρμακωδῶν ταῖς ποιότησιν· οὓς ἐὰν ἐμῶσιν, αὐτίκα παύονται λύζοντες. πολλοὶ καὶ τὸ διὰ τριῶν πεπερῶν πιόντες ἢ αὐτὸ τὸ πέπερι, ἐὰν εὐθέως ἐπιπίωσιν οἶνον, αὐτίκα λύζουσι. καὶ τροφῆς δὲ διαφθαρείσης εἰς δακνώδη ποιότητα λύζουσιν ἔνιοι. καὶ ῥιγώσαντες δὲ τὸ στόμα τῆς κοιλίας ἔνιοι λύζουσι, καὶ μάλιστά γε τοῖς παισὶ συμβαίνει λύζειν συνεχῶς ἐπὶ τῇ τοῦ στομάχου ψύξει καὶ τῇ τῆς τροφῆς διαφθορᾷ. γίνεται δὲ λυγμὸς καὶ ἐν πυρετοῖς καὶ μάλιστα φλεγμαίνοντος στομάχου ἢ ἑτέρου σπλάγχνου. ψύξεως μὲν οὖν προηγησαμένης τοῦ λυγμοῦ ἐπιτίθει τῷ στομάχῳ ἐν ἐρίῳ ἔλαιον, ἐν ᾧ ἐψῶμεν κύμινον, πήγανον, ἀψίνθιον· δίδου δὲ ποτὸν πήγανον μετ' οἴνου ἢ σεύτλου ἡψημένου μελικράτῳ. καλὸν δὲ καὶ τὸ σκιλλητικὸν ὄξος καταῤῥοφούμενον. τὸ δὲ καστόρειον καὶ τοῖς διὰ ψύξιν λύζουσι τελείοις δίδου, καὶ τοῖς ἐπὶ πλήθει χυμῶν τοῦτο πάσχουσι, δι' ὀξυκράτου κεράτια ιη' ὅταν δὲ ὑπὸ πληρώσεως λυγμὸς γένηται, ἔμετος τούτοις ἴαμα καὶ τῶν ἄκρων τρῖψις καὶ πνεύματος κατοχή.

D. ἀνακογχυλιάσαι τὸ κλύσαι τὴν φάρυγγα, ὃ λέγομεν ἀναγαργαρίσαι.

E. οὐκ ἂν φθάνοις] ἐπὶ τῶν εἰς πέρας ἀγόντων ἀξίωσίν τινος, μήπω πέρας ἐπιθέντος αὐτῇ.

P. 186. A. ὡς ἔπος εἰπεῖν] ὡς φαίνεται, ὡς ἐν λόγῳ εἰπεῖν. τούτο σχηματίζεται παρὰ τοῖς παλαιοῖς καὶ ὡς εἰπεῖν ἔπος, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ ὡς ἔπος φάναι, καὶ ὡς φάναι ἔπος. ἔτι δὲ καὶ διὰ μιᾶς λέξεως ἐκφωνεῖται, οἷον ὡς φάναι καὶ ὡς εἰπεῖν· σημαίνει δὲ τὸ αὐτό. οἱ δέ φασιν ἀντὶ τοῦ ὡς φαίνεται κεῖσθαι, ἢ ἀντὶ τοῦ ὡς ἐν λόγῳ εἰπεῖν.

B. πρεσβεύωμεν] προτιμῶμεν, μεγαλύνωμεν.

P. 190. A. κυβιστὴρ ὁ ὀρχηστής, καὶ κυβιστᾶν τὸ ὀρχεῖσθαι.

D. ἀσκωλιάζειν κυρίως μὲν τὸ ἐπὶ τοὺς ἀσκοὺς ἅλλεσθαι ἀληλιμμένους, ἐφ' οὓς ἐπήδων γελοίου ἕνεκα· τινὲς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν συμπεφυκόσι τοῖς σκέλεσιν ἀλλομένων. ἤδη δὲ τιθέασι καὶ ἐπὶ τοῦ ἅλλεσθαι τὸ νεῦρον τῶν ποδῶν ἀνέχοντα, ἢ ὡς νῦν, ἐπὶ σκέλους ἑνὸς βαίνοντα. ἔστι δὲ καὶ τὸ χωλαίνειν.

P. 191. D. ἰχθύδιόν τι τῶν πλατέων ἡ ψῆττα, ἐκ δύο δερμάτων συγκεῖσθαι τὴν ἰδέαν δοκοῦν, ὅ τινες σανδάλιον καλοῦσιν, οἱ δὲ βούγλωσσον, κακῶς δέ· ἄλλα γάρ ἐστι ταῦτα.

P. 193. A. λίσπαι] αἱ λεῖαι καὶ ἐκτετριμμέναι καὶ ἄπυγοι λίαν, καὶ οἱ διαπεπρισμένοι ἀστράγαλοι. οἵ τε Ἀθηναῖοι λίσποι καλοῦνται τῷ ἐκ τῆς ἐν τῷ κωπηλατεῖν συνεχοῦς ἐφέδρας αὐτοὺς ἀπογλούτους εἶναι.

P. 194. B. ὀκρίβαντα] τὸ λογεῖον, ἐφ' οὗ οἱ τραγῳδοὶ ἠγωνίζοντο. τινὲς δὲ κιλλίβαντα τρισκελῆ φασίν, ἐφ' οὗ ἵστανται οἱ ὑποκριταὶ καὶ τὰ ἐκ μετεώρου λέγουσιν.

P. 195. B. ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον] ἐπὶ τῶν τοὺς τρόπους παραπλησίων καὶ ἀλλήλοις ἀεὶ συνδιαγόντων, ἐξ Ὁμήρου λαβοῦσα τὴν ἀρχήν. μέμνηται δὲ αὐτῆς Πλάτων καὶ ἐν Λύσιδι καὶ ἐν Συμποσίῳ, καὶ Μένανδρος Σικυωνίῳ.

D. πίλναται] προσπελάζει, προσεγγίζει.

P. 198. A. ἀδεὲς δέος] ἐπὶ τῶν τὰ μὴ ἄξια φόβου δεδιότων. ὅμοιον τούτῳ καὶ τὸ ψοφοδεὴς ἄνθρωπος.

P. 203. D. ἴτης] ἴστωρ, ἐπιστήμων, ὡς ἐνταῦθα. λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰταμοῦ καὶ θρασέος.

P. 205. A. τὸ τέλος οἱ Ἀττικοὶ τάττουσι καὶ ἀντὶ τάξεως καὶ τάγματος καὶ δαπάνης, ἔνθεν ὁ πολυτελὴς καὶ εὐτελὴς καὶ ὁ συντελής, καὶ τὸ εἰς γάμους ἀνάλωμα, ὅθεν τὰ προτέλεια. λέγεται καὶ ἀντὶ ἀρχῆς. Θουκυδίδης „προσελθὼν δὲ τοῖς τέλεσιν," ὡς εἰ ἔφη τοῖς ἐν ἀρχῇ οὖσι. σημαίνει καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν πραγμάτων. καὶ τὸ εἰςπραττόμενον ὑπὸ τῶν τελωνῶν χρέος τέλος καλεῖται.

P. 206. D. συσπειρᾶται] συστρέφεται.

D. σπαργῶντι] ὁρμῶντι, ὀργῶντι, ταραττομένῳ, ἢ ἀνθοῦντι. λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μασθῶν πεπληρωμένων γάλακτος.

P. 208. D. Κόδρος ἦν ἀπὸ Δευκαλίωνος, ὥς φησιν Ἑλλάνικος. γίνεται γὰρ Δευκαλίωνος μὲν καὶ Πύῤῥας, ὡς δὲ τινές, Διὸς καὶ Πύῤῥας, Ἕλλην· Ἕλληνος δὲ καὶ Ὀθρηΐδος Ξοῦθος, Αἴολος, Δῶρος, Ξενοπάτρα· Αἰόλου δὲ καὶ Ἴφιδος τῆς Πηνειοῦ Σαλμωνεύς, Σαλμωνέως δὲ καὶ Ἀλκιδίκης Τυρώ, ἧς καὶ Ποσειδῶνος Νηλεύς, Νηλέως δὲ καὶ Χλωρίδος Περικλύμενος, Περικλυμένου δὲ καὶ Πεισιδίκης Βῶρος, Βώρου δὲ καὶ Λυσιδίκης Πένθιλος, Πενθίλου δὲ καὶ Ἀγχιῤῥόης Ἀνδρόπομπος, Ἀνδροπόμπου δὲ καὶ Ἡνιόχης τῆς Ἀρμενίου τοῦ Ζευξίππου τοῦ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου Μέλανθος. οὗτος Ἡρακλειδῶν ἐπιόντων ἐκ Μεσσήνης εἰς Ἀθήνας ὑπεχώρησε, καὶ αὐτῷ γίνεται παῖς Κόδρος. χρόνῳ δὲ ὕστερον γενομένης τοῖς Βοιωτοῖς ἀμφισβητήσεως πρὸς Ἀθηναίους, ὡς μὲν τινές, περὶ Οἰνόης καὶ Πανάκτου, ὡς δὲ τινές, περὶ Μελαινῶν, καὶ τῶν Βοιωτῶν ἀξιούντων τοὺς βασιλέας προκινδυνεῦσαι περὶ τῆς χώρας εἰς μονομαχίαν καταστάντας, Ξάνθιος μὲν ὁ τῶν Βοιωτῶν βασιλεὺς ὑποδέχεται, Θυμοίτης δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἀρνεῖται, λέγων τῷ βουλομένῳ μονομαχεῖν τῆς ἀρχῆς παραχωρεῖν. Μέλανθος δὲ ὑποστὰς τὸν κίνδυνον ἐπὶ τῷ βασιλεῦσαι τῶν Ἀθηναίων αὐτὸν καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ, ὁπλισάμενος προῄει, καὶ πλησίον τοῦ Ξανθίου γενόμενος εἶπεν „ἀδικεῖς, ὦ Ξάνθιε, σὺν ἑτέρῳ ἐπ' ἐμὲ ἥκων καὶ οὐ μόνος, ὡς ὡμολόγητο." Ξάνθιος δὲ ταῦτα ἀκούσας μετεστράφη, θεάσασθαι βουλόμενος, εἴ τις αὐτῷ ἑπόμενος εἴη· καὶ μεταστραφέντα βαλὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς ἐγένετο. ὅθεν τοῖς Ἀθηναίοις κρατήσασι τῆς χώρας ἔδοξεν ἑορτὴν ἄγειν, ἣν πάλαι μὲν Ἀπατηνόρια, ὕστερον δὲ Ἀπατούρια ἐκάλουν ὡς ἀπὸ τῆς γενομένης ἀπάτης. Μελάνθου δὲ Κόδρος γενόμενος ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν· ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀπέθανε τρόπῳ τοιῷδε. πολέμου τοῖς Δωριεῦσιν ὄντος πρὸς Ἀθηναίους, ἔχρησεν ὁ θεὸς τοῖς Δωριεῦσιν αἱρήσειν τὰς Ἀθήνας, εἰ Κόδρον τὸν βασιλέα μὴ φονεύσωσι. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ Κόδρος, στείλας ἑαυτὸν εὐτελεῖ σκευῇ ὡς ξυλιστὴν καὶ δρέπανον λαβών, ἐπὶ τὸν χάρακα τῶν πολεμίων προῄει. δύο δὲ αὐτῷ ἀπαντησάντων πολεμίων τὸν μὲν ἕνα πατάξας κατέβαλεν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἀγνοηθεὶς ὅστις ἦν,

πληγεὶς ἀπέθανε, καταλιπὼν τὴν ἀρχὴν Μέδοντι τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων. ὁ δὲ νεώτερος αὐτοῦ παῖς Νηλεὺς τῆς δωδεκαπόλεως Ἰωνίας κτιστὴς ἐγένετο. ἀφ' οὗ φασιν Ἀθηναίοις τὴν τῶν Κοδριδῶν εὐγένειαν εἰς παροιμίαν περιστῆναι· „εὐγενέστερος Κόδρου" ἐπὶ τῶν πάνυ εὐγενῶν.

P. 211. B. τὸ παιδεραστεῖν ἐπὶ τοῦ παιδείας ἐρᾶν ἀεὶ κεῖται παρὰ Πλάτωνι. Ɐ.

P. 213. E. ψυκτήρ] σκεῦος ἔνθα διανίζουσι τὰ ποτήρια, ἢ ποτηρίου εἶδος, ὡς Εὐριπίδης Τηλέφῳ.

P. 214. A. τρίτον μέρος ἡ κοτύλη τῆς χοίνικος.

P. 215. A. Σιληνοί] Διονύσου χορευταί, παρὰ τὸ σιλλαίνειν, ὅ ἐστι σκώπτειν, λεγόμενοι, παρὰ τοὺς πότους.

B. Σάτυροι] Διονύσου ὀπαδοὶ καὶ οὗτοι, οἳ διὰ τὸ ἐν ὄρεσιν οἰκεῖν ἀλουτοῦντες, τράγων σκέλη καὶ τρίχας νομιζόμενοι ἔχειν παραδέδονται, καὶ ταύτῃ καλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τῷ οἴνῳ, τουτέστι κεχηνέναι· φίλοινοι γάρ εἰσι. Μαρσύας δὲ αὐλητής, Ὀλύμπου υἱός, ὃς τοὺς αὐλοὺς Ἀθηνᾶς ῥιψάσης διὰ τὸ ἐνασχημονεῖν αὐτοῖς ἀνελόμενος ἤρισεν Ἀπόλλωνι περὶ μουσικῆς, καὶ ἡττήθη, καὶ ποινὴν δέδωκε τὸ δέρμα δαρείς· ἀφ' οὗπερ αἵματος ἔῤῥευσε ποταμὸς ὁ ἐξ αὐτοῦ ὕστερον Μαρσύας κληθείς.

D. κομιδῇ] κυρίως μὲν τὸ ἐπιμελῶς, ὅθεν καὶ ὀρεοκόμος καὶ γεροντοκόμος. ἰσοδυναμεῖ δὲ καὶ τῷ σφόδρα καὶ τελέως, κομιδῇ σμικρά - σφόδρα σμικρά.

E. κορυβαντιώντων] ἐνθουσιώντων, ἤ τινα ὄρχησιν ἐμμανῆ ὀρχουμένων. ἀπὸ τῶν Κορυβάντων, οἳ καὶ τροφεῖς καὶ φύλακες καὶ διδάσκαλοι τοῦ Διὸς εἶναι μυθολογοῦνται. τινὲς δὲ τοὺς αὐτοὺς τοῖς Κούρησιν εἶναι φασίν. εἶναι δὲ καὶ τῆς Ῥέας ὀπαδούς, ἀπὸ τῶν τοῦ Διὸς δακρύων γεγενημένους· ὧν ἀριθμὸν οἱ μὲν θ', οἱ δὲ ι' λέγουσιν.

E. εἰρωνευόμενος] ὑποκρινόμενος, χλευάζων.

P. 217. A. ἕρμαιον] τὸ ἀπροσδόκητον κέρδος, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς τιθεμένων ἀπαρχῶν, ἃς οἱ ὁδοπόροι κατεσθίουσιν. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἔθος ἦν ἱδρῦσθαι τὸν Ἑρμῆν, παρ' ὃ καὶ ἐνόδιος λέγεται. [Schol. Clark. Gaisford.]

C. ἤνυτον] ἤνυον, ἐτέλουν.

E. οἶνος καὶ ἀλήθεια] ἐπὶ τῶν ἐν μέθῃ τὴν ἀλήθειαν λεγόντων. ἔστι δὲ ᾄσματος Ἀλκαίου ἀρχή·

οἶνος, ὦ φίλε παῖ, καὶ ἀλήθεια.

καὶ Θεόκριτος. τινὲς δέ φασιν, ὅτι πρὶν οἶνον εὑρεθῆναι ὕδωρ κατὰ τῶν ἱερῶν ἔσπενδον, καθάπερ νῦν τὰ νηφάλια, οἴνου δὲ φανέντος οὕτω θαυμάσαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ θείαν ἡγήσασθαι τὴν φύσιν, ὡς καὶ τὰς συνθήκας παρὰ τὸν οἶνον γινομένας νομίσαι δεῖν εἶναι κυρίας, καὶ μὴ τολμᾶν παραβαίνειν, ἀλλὰ κατὰ πάντας τρόπους ἀφαιρεῖν τὸ ψεῦδος ἀπὸ τῶν παρὰ τὸν οἶνον συνθηκῶν. ὁμοία δὲ ταύτης καὶ αὕτη „τὸ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος ἐπὶ τῇ γλώσσῃ τοῦ μεθύοντος."

P. 218. B. ἐντεῦθεν παρῴδησε Καλλίμαχος ἐν ὕμνῳ Δήμητρος καλάθου τὸ θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι. Ɐ.

P. 219. B. τρίβων] ἐστὶ στολή τις ἔχουσα σημεῖα ὡς γραμμάτια. τριβώνιον δὲ ἱμάτιον παλαιὸν καὶ τετριμμένον.

C. καταδεδαρθηκώς] καθυπνωκώς.

P. 220. B. πῖλος] ἱμάτιον ἐξ ἐρίου πιλήσεως γινόμενον, εἰς ὑετῶν καὶ χειμώνων ἄμυναν. ἀρνακίδες δὲ ἀρνῶν κώδια.

D. χαμεύνια] ταπεινὰ κλινίδια.

P. 221. A. Δήλιον] χωρίον τῆς Βοιωτίας.

C. προτροπάδην] προθύμως, ἀμεταστρεπτί, μετὰ προτροπῆς, ἢ εἰς τοὔμπροσθεν.

E. κανθηλίους] τοὺς βραδεῖς νοῆσαι ἢ ἀφυεῖς, ἀπὸ κάνθωνος, ὅς ἐστιν ὄνος, εἰρημένοι, ὃς πάλιν ἀπὸ τῶν κανθηλίων, τῶν ἐπιτιθεμένων αὐτῷ ἐπικάμπτων ξύλων, τουτέστι σαγμάτων, ὀνομάζεται οὕτως.

P. 221. E. βυρσοδέψας] τοὺς τὰς βύρσας ἐργαζομένους καὶ μαλάττοντας.

P. 222. B. ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω] ἐπὶ τῶν μετὰ τὸ παθεῖν συνιέντων τὸ ἁμάρτημα. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἑτέρα παροιμία „ὁ ἁλιεὺς πληγεὶς νοῦν φύσει". φασὶ γὰρ ἁλιέα ἀγκιστρεύοντα, ἐπειδὰν σπάσῃ τῷ λίνῳ τὸν ἰχθύν, τῇ χειρὶ προσαγαγόντα κατέχειν, ἵνα μὴ φύγῃ· τοῦτο δὲ συνήθως ποιοῦντα ὑπὸ σκορπίου πληγῆναι· καὶ εἰπε „πληγεὶς νοῦν φύσεις", καὶ μηκέτι προσάγειν ἐξ ἐκείνου τὴν χεῖρα. κέχρηται τῇ παροιμίᾳ Σοφοκλῆς ἐν Ἀμφιαράῳ Σατυρικῷ, λέγων ἔτ' αὖ ὥςπερ ἁλιεὺς πληγεὶς ενων διδάσκαλος. Ἔστι καὶ τρίτη ὁμοία· „ἐὰν μὴ πάθῃς, οὐ μὴ μάθῃς." ἐλέχθη δὲ ἐπὶ Τίμωνος τοῦ μισανθρώπου, μηκέτι προσιεμένου τοὺς κόλακας.

SCHOLIA IN PHAEDRUM.

P. 227. A. ed. Steph. Φησὶν Ὀλυμπιόδωρος ἐν τῷ εἰς τὸν πρῶτον Ἀλκιβιάδην ὑπομνήματι, ὡς πρῶτος ὁ Φαῖδρος διάλογος τῷ Πλάτωνι γέγραπται.

A. ὁ Λυσίας οὗτος ῥήτωρ ἦν.

A. Ἀκουμενῷ] ἰατρὸς οὗτος ἦν.

A. ὅτι δρόμοι τόποι τινὲς ἦσαν, ὅπου ἔτρεχον οἱ νέοι. ἐκείνων οὖν τῶν ἐν τοῖς δρόμοις γυμνασίων ἀκοπώτεροι οἱ περίπατοι, ὡς κατὰ σχολὴν καὶ κατὰ βραχὺ γυμνάζοντες καὶ τὰς ἀναπαύλας αὐτοῦ πλησίον ἔχοντες· ὅτε γάρ τις βούλεται, δύναται καθέζεσθαι.

B. Μορυχίᾳ] τῇ ἀπὸ Μορύχου. Μόρυχος δὲ γάστρις τις ἄνθρωπος, ὃν καὶ ἡ κωμῳδία ὡς γαστρίμαργον διαβάλλει. ἐν τῇ τοῦ τοιούτου οὖν οἰκίᾳ τὸν ἀκόλαστον Λυσίαν προσμένειν εἰκός.

B. τῶν λόγων εἱστία] Ἀττικὴ ἡ σύνταξις μέρους λέγειν. Ἀττικοὶ γοῦν καὶ ἔφαγον τοῦ ἄρτου φασίν, οὐ τὸν ἄρτον, καὶ ἔπιον τοῦ οἴνου, ἀλλ' οὐ τὸν οἶνον. οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθα εἱστία ὑμᾶς τῶν λόγων. τὸ κοινὸν εἱστία ὑμᾶς τοῖς λόγοις. ὅσοι δὲ λείπειν φασὶ τὴν διὰ πρόθεσιν, ἵν' ᾖ εἱστία ὑμᾶς διὰ τῶν λόγων, οὐ κατὰ σκοποῦ βάλλουσιν. Ɐ.

B. ἀσχολία ἡ περὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα διατριβὴ καὶ τὸν θνητὸν βίον περιολκή. σχολὴ γὰρ ἡ ἀπόθεσις τούτων καὶ ἀνθολκὴ ἐπὶ τὸ νοερώτερον καὶ καθαρώτερον. διὸ καὶ σχολαστικὸς λέγεται κατὰ τὴν εἰς ἑαυτὸν στροφὴν ἢ ἀπόθεσιν τῶν ἀνθρωπίνων, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησίν.

C. τὸ πειρώμενον παθητικῶς ἀκουστέον, ἀντὶ τοῦ πειραζόμενον παρά τινος, τουτέστι προσπαιζόμενον καὶ προσβαλλόμενον. τὸ δὲ κεκόμψευται, ὅτι πάντα τὰ ἔνυλα κομψὰ καὶ ἀπατηλά.

C. τὸ χαριστέον ἐστὶν ἢ τὸ διδόναι τί τινι χωρὶς ἀντιδόσεως, ἢ τὸ ἐν λόγοις τινὶ ὑποκλίνεσθαι, ἢ ὡς νῦν, τὸ πρὸς ἀφροδίσιον ἑαυτὸν συνουσίαν ἐπιδιδόναι τινί.

D. ὅτι Ἡρόδικος Σηλυμβριανὸς ἰατρὸς ἦν καὶ τὰ γυμνάσια ἔξω τείχους ἐποιεῖτο, ἀρχόμενος ἀπό τινος διαστήματος οὐ μακροῦ ἀλλὰ συμμέτρου, ἄχρι τοῦ τείχους, καὶ ἀναστρέφων.

E. κατὰ σχολήν] ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ἢ ἐν εὐκαιρίᾳ.

P. 228. A. οὐδέτερα] τὸ Σωκράτη καὶ Φαῖδρον ἀγνοεῖν καὶ ἑαυτοῦ ἐπιλελῆσθαι.

A. ἐκεῖνος] κατ' ἀποστροφὴν πρὸς Φαῖδρον ὁ λόγος, ὡς δῆθεν μὴ ἐκεῖσε παρόντος αὐτοῦ.

B. συγκορυβαντιῶντα] συνενθουσιῶντα.

C. τάχα πάντως] ταχέως οὐ καὶ εἰκαστικῶς διὰ τοῦ τάχα, καὶ βεβαιωτικῶς διὰ τοῦ πάντως.

C. ἁμωσγέπως] ὁπωσδήποτε, ἔν γέ τινι, καθ' ὁντιναοῦν τρόπον.

D. ὦ φιλότης] ἀντὶ τοῦ ὦ φίλε, ἀπὸ τῆς διαθέσεως τὸ διακείμενον καλῶν.

P. 229. B. Ἀγραίας Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἵδρυσαν Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἔφορον εἶναι παντὸς τοῦ ἀγρίου τὴν θεὸν καὶ πᾶν τὸ ἄγριον καὶ ἀνήμερον καταστέλλειν.

D. Ἀρείου πάγου] δικαστήριον Ἀθήνησιν ἐν ἀκροπόλει οὕτω καλούμενον, πάγος μέν, ὅτι ἐν τόπῳ ὑψηλῷ τοῦτο, Ἄρειος δέ, παρ' ὅσον οἱ φόνοι ἐκεῖσε ἐκρίνοντο, ὁ δὲ Ἄρης τούτων ἔφορος ἦν· ἢ ὅτι τὸ δόρυ ἔπηξεν ἐκεῖσε, ὁπότε δίκην ἔλαχε πρὸς Ποσειδῶνα, τὸν τούτου υἱὸν Ἁλιῤῥόθιον ἀνελών, ὃς Ἀλκίππην ἐβιάσατο τὴν Ἄρεος αὐτοῦ καὶ Ἀγραύλου τῆς Κέκροπος θυγατέρα.

E. γράμμα] ἐπίγραμμα τὸ γνῶθι σαυτόν, ἐπὶ τοῦ προπυλαίου τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ γεγραμμένον. Δελφοὶ δὲ πόλις ἐπὶ τῷ Παρνασσῷ πρὸς τῇ Φωκίδι.

P. 230. A. Τυφὼν Γῆς καὶ Ταρτάρου υἱός, γεννηθεὶς ἐν Σικελίᾳ, εἶδος ἔχων συμμιγὲς ἀνδρὸς καὶ θηρίων. τεθυμμένον δὲ οἱονεὶ ὑπὸ πυρὸς ἐκκεκαυμένον ἢ βεβλαμμένον.

B. ἄγνος] φυτόν τι θαμνῶδες, ἥ ἐστιν ἡ λύγος.

B. Ἀχελῷος] ποταμὸς Αἰτωλίας.

E sqq. ἀξιῶ δὲ μὴ διὰ τοῦτο ἀτυχῆσαι κ. τ. λ.] πρῶτον μὲν λέγει, ὡς μεταμέλει τοῖς ἐρασθεῖσιν ὧν εὖ ἐποίησαν τὸν ἐρώμενον, ἐπειδὰν παύσωνται τῆς ἐπιθυμίας· δεύτερον, ὅτι τοὺς πόνους ὑπολογίζονται, οὓς ἔσχον ἐν τῷ ἐρᾶν, καὶ ὅτι παρημέλησαν τῶν οἰκείων, καὶ διὰ τοῦτο ἡγοῦνται τοῖς ἐρωμένοις ἀποδεδωκέναι τὴν ἀξίαν· τρίτον, ὅτι λέγοντες οὓς ἐρῶσι φιλεῖν ὑπὲρ πάντας δῆλον ὅτι τοὺς πρὸ τοῦ γενομένους ἐρωμένους κακῶς διαθήσουσιν αὐτοὺς διὰ τοὺς ὕστερον· τέταρτον, ὅτι ὁμολογοῦσιν καὶ αὐτοὶ νοσεῖν καὶ μὴ σωφρονεῖν· πέμπτον, ὅτι εἰ τοὺς ἐπιτηδειοτέρους πρὸς φιλίαν δεῖ αἱρεῖσθαι καὶ τῶν μὴ ἐρώντων εὐμαρεστέρους, ὡς ἔκλογοι πλειόνων ὄντων, χαλεπωτέρους δὲ ἐκ τῶν ἐρώντων, ὀλιγότεροι γάρ· ἕκτον, τὴν αἰσχύνην δεδιότας χρὴ φυλάττεσθαι τοὺς ἐρωμένους, ἀλαζονεύονται γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους δεικνύντες, ὅτι οὐ μάτην ἐπόνησαν· ἕβδομον, ὅτι καὶ προστάττουσι τὰ τοιαῦτα, ὥστε εἰς ὑποψίαν ἔξωθεν ἀφικέσθαι, ὅτι γεγένηται αὐτοῖς ἢ μέλλει πληρωθήσεσθαι ἡ ἐπιθυμία· ὄγδοον, ὅτι τῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀποτρέπουσι συνηθῶν, δεδοικότες μὴ παρευδοκιμηθῶσιν· ἔννατον, ὅτι οἱ μὴ τὸν τρόπον γνόντες ἀλλὰ τοῦ σώματος ἐπιθυμήσαντες ἀντιποιοῦνται τῶν παιδικῶν· διὸ εὐχερεῖς εἰς μεταβολήν· δέκατον, ὅτι καὶ ἐπαινοῦσι καὶ ψέγουσι παρὰ τὸ προσῆκον, τὸ μὲν κακῶς κρίνοντες διὰ τὴν νόσον, τὸ δὲ δεδιότες, μὴ ἀπέχθωνται· εἶτα ἀνθυποφοράς τινας ποιεῖται, ὧν μία μέν ἐστιν, ὅτι φιλία βέβαιος ἄνευ ἔρωτος συστῆναι· λύει δὲ αὐτὴν διὰ τοῦ καὶ πρὸς πατέρας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἡλικιώτας γίνεσθαι βεβαίαν τὴν χωρὶς ἔρωτος· δευτέρα δὲ αὕτη, ὅτι τοῖς δεομένοις μᾶλλον δεῖ παρέχειν ἢ τοῖς μή· ἐνίσταται δὲ ἐνταῦθα, ὅτι οὕτως ἂν τοῖς αἰτοῦσιν τροφὰς καὶ τὰς ἑστιάσεις παρέχοιμεν, καὶ οὐ τοῖς ἀξίοις· τρίτον εἰ δεῖ κοινῶς πᾶσι τοῖς μὴ ἐρῶσι χαρίζεσθαι· τοῦτο δέ, φησι, καὶ οἱ ἐρασταὶ οὐκ ἀξιώσουσιν. [Schol. Clark. Gaisford.]

P. 234. D. δαιμονίως] πανούργως, δολίως, κεκρυμμένως.

D. γάννυσθαι] φαιδρύνεσθαι, χαίρειν, διαχεῖσθαι.

D. συνεβάκχευσα] σὺν σοὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον παρήλλαξα.

E. φιλίου] τοῦ τὰ περὶ φιλίας ἐπισκοποῦντος.

P. 235. C. Σαπφὼ λυρικὴ ποιήτρια, Σκαμανδρωνύμου, Μιτυληναία. Ἀνακρέων δέ, καὶ οὗτος λυρικὸς ποιητής, Σκυθίνου ἢ Παρθενίου, Τήϊος.

D. οἱ ἐννέα ἄρχοντες, κατ' ἐνιαυτὸν καθιστάμενοι, ὤμνυον μὴ παρανομήσειν, εἰ δὲ φωραθεῖεν, ἐκ καταδίκης τῷ Ἀπόλλωνι πέμπειν εἰκόνα χρυσῆν, ἐπὶ καταδίκῃ μὲν τοῦ ἄρχοντος, χαριστήριον δὲ τῷ θεῷ παρὰ Ἀθηναίων. Σωκράτει γοῦν ὑπισχνεῖται Φαῖδρος, εἰ καλλίω λόγον εἴποι Λυσίου, καθάπερ οἱ ἄρχοντες, εἰκόνα καὶ αὐτοῦ καὶ Σωκράτους χρυσῆν εἰς Δελφοὺς τῷ Ἀπόλλωνι ἀναθήσειν. ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ. ὁ πολέμαρχός ἐστιν ἄρχων, ᾧ κατηγγύων τοὺς ξένους· ἔστι δὲ ὥσπερ λοχαγὸς τοῦ βασιλέως, ὃς καὶ ἀπόντος αὐτοῦ ἐπιμελεῖται τῶν κατὰ τὴν πόλιν. ὁ δὲ βασιλεὺς μυστηρίων προνοεῖται καὶ τὰς θυσίας τὰς πατρίους διοικεῖ. ἄρχων δέ ἐστιν ὁ ἐπώνυμος τοῦ ἐνιαυτοῦ. οἷς πᾶσι καὶ ἑορταὶ καὶ θεοὶ οἷς θύουσι καὶ δίκαι τινὲς ἀπονέμονται. οἱ δὲ θεσμοθέται ἓξ εἰσι τὸν ἀριθμόν, ἀφ' ὧν καὶ ὁ τόπος, ὅπου συνῄεσαν καὶ ἐσιτοῦντο, θεμίστιον ἐκαλεῖτο. εἶχον δὲ ἐξουσίαν τοῦ ὑπογράψαι τὰ δικαστήρια, καὶ τὰς εἰσαγγελίας εἰσῆγον καὶ τὰς χειροτονίας καὶ προβολὰς καὶ γραφὰς παρανόμων καὶ ἄλλων τινῶν.

P. 236. A. τοιαῦτα καὶ τοιούτων περὶ τῶν ἀναγκαίων φησίν, ὧν τὴν εὕρεσιν ἡ φύσις πορίζει, τὴν δὲ διάθεσιν ἡμεῖς· παρ' ἣν καὶ ἔπαινος ἢ ψόγος ἐστὶν ἡμῖν. τῶν δὲ μὴ ἀναγκαίων λέγει τῶν χρησίμων, ὧν καὶ ἡ εὕρεσις καὶ ἡ διάθεσις ἐξ ἡμῶν· παρ' ἃς δὴ καὶ ἐπαινούμεθα ἢ ψεγόμεθα. οἷον ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ Λυσίᾳ καὶ Σωκράτει καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι τὸ λέγειν ὡς ὁ ἐρῶν ἀκόλαστον ἔρωτα μαίνεται, ὁ δὲ μὴ τοῦτον ἐρῶν σωφρονεῖ. ἡ δὲ περὶ τούτου διάθεσις ἐπαινετὴ Σωκράτους, ὅτι ἀληθής, Λυσίου δὲ οὔ· κατὰ προσποίησιν γάρ.

B. Κύψελος Περιάνδρου πατὴρ ἦν, οὗπερ οἱ υἱεῖς Κορίνθου τύραννοι γεγονότες ὑπὸ Κορινθίων κατελύθησαν. ηὔξαντο οὖν οὗτοι, εἰ πάλιν τὴν ἀρχὴν ἀνακτήσαιντο, χρυσοῦν ἀνδριάντα τῷ θεῷ ἀναθήσειν ἐν Ὀλυμπίᾳ ὁλόσφυρον. οἳ δὴ κρατήσαντες Κορίνθου ἀνέθεσαν ἐκεῖσε μέγιστον ἄγαλμα χρυσοῦν τοῦ Διός. Ὀλυμπία δέ ἐστι τόπος τις κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἐν Πίσῃ πόλει τῆς Ἤλιδος χώρας, ἔνθα τὰ Ὀλύμπια, ἀγὼν πενταετηρικός, Μουνυχιῶνος μηνὸς ἤγετο τῷ Διί, ἐν οἷς κοτίνου στέφανος ἆθλον ἐδίδοτο τῷ νικήσαντι. τινὲς δ' οὐ κότινον, ἀλλ'

ἐκ τῆς λεγομένης καλλιστεφάνου ἐλαίας. διαφέρει δὲ κότινον ἐλαϊκὸν ἀγριελαίας. ἤγετο δὲ καὶ κατ' ἐνιαυτόν, ἅπερ ἐλάττω ἐκάλουν.

B. σφυρήλατος] δι' ὅλου βάθους ναστός.

B. εἰς τὰς ὁμοίας λαβάς] ἀπὸ μεταφορᾶς εἴρηται τῶν παλαιόντων, οἳ τοῦ ἀφωρισμένου αὐτοῖς πρὸς τὸ παλαίειν τόπου ὁπότε ἐκπέσοιεν, εἶτα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ τόπου καὶ σχήματος εἰ πάλιν ἔλθοιεν, εἰς ὁμοίας ἐληλυθέναι λέγονται λαβάς, ὡς καὶ νῦν ὁ Σωκράτης εἰς τὴν αὐτὴν τῷ Φαίδρῳ περιῆλθε προσποίησιν τοῦ μὴ δύνασθαι λέγειν.

C. τῶν κωμῳδῶν] ἔθος ἦν αὐτοῖς τὸ τοῖς ἐρωτῶσιν, οἷον, δέδωκάς μοι τόδε, πάλιν τὸ αὐτὸ λέγειν τοὺς ἀποκρινομένους, δέδωκάς μοι τοῦτο. οὕτως οὖν καὶ πρὸς Σωκράτη Φαῖδρον εἰπεῖν, ὡς εἰ ἐγὼ Σωκράτην ἀγνοῶ, καὶ τὰ ἑξῆς.

P. 237. A. ἔθνος τι ἠπειρωτικὸν τῶν ἑσπερίων τὸ Λιγύων οὕτω μουσικώτατον εἶναι φασίν, ὡς καὶ μηδ' ἐν τοῖς πολέμοις πανστρατιᾷ μάχεσθαι, ἀλλὰ τὸ μέν τι τοῦ στρατεύματος ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ᾄδειν πολεμοῦντος τοῦ λοιποῦ.

B. αἱμύλος] ποικίλος, πυκνός, πανοῦργος, δολερός· καὶ αἱμυλία ἀσινόητος ἐπίχαρις.

P. 240. C. ἥλικα] εἴρηται μὲν ἐνταῦθα τῷ Πλάτωνι οὕτως· ἥλικα γὰρ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος τέρπειν τὸν ἥλικα. τὸ δὲ τέλειον ἔχει

ἧλιξ ἥλικα τέρπε, γέρων δέ τε τέρπε γέροντα,

ὥς φησι καὶ ὁ Ξενοφῶν γεροντοκόμικα.

P. 241. B. ὀστράκου μεταπεσόντος] ὀστράκου περιστροφὴ ἐπὶ τῶν διὰ τάχους εἰς φυγὴν ὁρμώντων. εἴρηται δὲ ἀπὸ παιδιᾶς τοιαύτης. διελόντες ἑαυτοὺς οἱ παῖδες ὡς ἰσαρίθμους γενέσθαι, οἱ μὲν πρὸς ἀνατολὴν ἵσταντο, οἱ δὲ πρὸς δυσμάς· ἄλλος δέ τις μεταξὺ ἑκατέρων καθήμενος ὄστρακον εἶχεν, ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους κεχρισμένον λευκῷ, ἐκ δὲ θατέρου μέλανι· καὶ ἔῤῥιπτε τοῦτο ὀρθόν. καὶ εἰ μὲν κατεφέρετο τὸ λευκὸν μέρος ἄνω, οἱ πρὸς ἀνατολὰς ἑστῶτες ἐδίωκον τοὺς πρὸς ταῖς δυσμαῖς· εἰ δὲ τὸ μέλαν ἄνω, οἱ πρὸς ταῖς δυσμαῖς ἐδίωκον, ἕως καταλάβοιεν. καταληφθέντες δὲ ἐβαστάζοντο ὑπ' αὐτῶν ἀφ' οὗ κατελήφθησαν τόπου, ἕως ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τὸν τόπον ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἔφυγον.

D. ὡς λύκοι] παρῳδεῖ τὸ Ὁμηρικὸν εἰρημένον ἐν τῇ χ ῥαψωδίᾳ·

ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἄρνασιν ὅρκια πιστά,
οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν.

ἡ παροιμία οὖν ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶς ἐχόντων.

P. 242. A. σταθερὸν τὸ σφόδρα θερμόν, ἀπὸ τῆς ἐν τῷ θέρει μεσημβρίας. καὶ Ἀντίμαχος· θέρεος σταθεροῖο. καὶ τὸ ἑστὸς δὲ καὶ ἠρεμοῦν σταθερὸν λέγουσιν.

B. οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις] ἐπὶ τῶν ἀγαθὰ ἀγγελλόντων. ἐμνήσθη ταύτης καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Νόμων.

C. ἀφοσιώσωμαι] ἀποπληρώσωμαι τὴν παραλελειμμένην ὁσιότητα. ἔστι γὰρ ἀφοσίωσις ὁσιότητος παραλελειμμένης ἀποπλήρωσις.

C. ἔθραξε] ἐτάραξεν, ἠνώχλησεν, ἔνυξεν, ἐκίνησεν, ἐδυσώπησεν.

C. ἐδυσωπούμην] ἀντὶ τοῦ ηὐλαβούμην (ὑπώπτευον 𝔄).

C. ἀμβλακών] ἁμαρτών.

P. 243. A. Πέργαμα] τὰ ὑψηλά.

B. παλινῳδίαν] ἐναντία ᾠδὴ ἢ ῥῆσις τῆς προτέρας.

P. 244. B. Δωδώνη πόλις τῆς Μολοσσίδος, ἐν ᾗ τὸ μαντεῖον τοῦ Διός.

B. Σίβυλλαι μὲν γεγόνασι δέκα, ὧν πρώτη ὄνομα Σαμβήθη. Χαλδαίαν δέ φασιν αὐτὴν οἱ παλαιοὶ λόγοι, οἱ δὲ μᾶλλον Ἑβραίαν· καὶ δὴ καὶ ἑνὶ τῶν παίδων τοῦ Νῶε εἰς γυναῖκα ἁρμοσθῆναι, καὶ συνεισελθεῖν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἐν τῇ κιβωτῷ. ταύτην καὶ τὰ περὶ τῆς πυργοποιίας χρησμῳδῆσαί φασι, καὶ ὅσα τοῖς τούτων συνέβη τολμήμασι· χρησμῳδῆσαι δὲ πρὸ τῆς διαιρέσεως τῶν γλωσσῶν γενομένην γλώσσῃ φασὶ τὰ χρησμῳδηθέντα τῇ Ἑβραΐδι· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα προειπεῖν· ἧς καὶ μνήμην Νικάνωρ ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἀναγράψας πεποίηκε. Δευτέρα δὲ Λίβυσσα, ἧς μνήμην ἐποιήσατο ἐν τῷ τῆς Λαμίας προλόγῳ Εὐριπίδης· ὄνομα δὲ αὐτῆς οὐ πάνυ σαφηνίζουσι. Τρίτη Δελφίς, ἡ ἐν Δελφοῖς τεχθεῖσα, περὶ ἧς ἱστόρησε Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ θειότητος βιβλίῳ. Τετάρτη Ἰταλική, ἡ ἐν ἐρημίᾳ τῆς Ἰταλίας τὴν διατριβὴν λαχοῦσα· ἧς υἱὸς ἐγένετο Εὔανδρος ὁ τὸ ἐν Ῥώμῃ τοῦ Πανὸς ἱερὸν τὸ καλούμενον Λούπερκον κτίσας· περὶ ἧς ἔγραψεν Ἐρατοσθένης. Πέμπτη ἡ Ἐρυθραία, ἥτις καὶ τὰ κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον συνενεχθέντα προηγόρευσε· περὶ ἧς Ἀπολλόδωρος ὁ Ἐρυθραῖος διεξέρχεται. Ἕκτη ἡ Σαμία, ἧς τὸ κύριον ὄνομα Φυτὼ φασιν. Ἑβδόμη ἡ Κυμαία μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἀμάλθεια· οἱ δὲ Ἐρωφίλην φασί· παρά τισι δὲ κλῆσιν ἠνέγκατο Ταράξανδρα· Βιργίλιος δὲ ὁ Ῥωμαῖος ποιητὴς Δηϊφόβην αὐτὴν ὀνομάζει. Ὀγδόη ἡ Ἑλλησποντία, ἥτις ἐν κώμῃ Μαρμισσῷ τὴν γένεσιν ἔσχε περί τινα πολίχνην Γεργετίωνα· ὑπὸ τὴν ἐνορίαν δὲ αὕτη τῆς Τροίας ἐτύγχανεν. ἦν ἐν καιρῷ Σόλωνος καὶ Κύρου, ὡς ἔγραψεν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός. Ἐννάτη ἡ Φρυγία. Ἐπὶ πᾶσι δεκάτη ἡ Τιβουρτία μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἀλβουναία. Ταύτας δέ φασι τῶν φρενῶν ἐξισταμένας τὰ μέλλοντα χρησμῳδεῖν· τῶν ὑπολαμβανόντων δὲ γραφῇ τοὺς χρησμοὺς οὐκ ἐχόντων σοφίαν τὰ χρησμῳδούμενα γράφειν ἀπταίστως, ἄλλως τε καὶ τῷ τάχει τῆς φορᾶς τῶν λόγων οὐκ ἐχόντων καθυπηρετουμένας τὰς χεῖρας, συμβῆναι πολλοὺς τῶν χρησμῶν εἰς χωλιάμβους διαπεσεῖν καὶ μηκέτι τυχεῖν διορθώσεως, ἅτε δὴ τῶν χρησμῳδῶν γυναίων ἐν ἐκστάσει μὲν καθεστώτων, ἐπειδὴ τὴν ὕπαρξιν προηγόρευον τῶν μελλόντων, πεπαυμένων δὲ τοῦ χρησμολογεῖν μηδαμῶς αἴσθησιν ἐχόντων μήτε ὧν ἔλεγον μήτε τί ἂν βούλοιντο τὰ κεχρησμῳδημένα. πᾶσαι μὲν οὖν μαντικαί, ἡ δὲ Ἐρυθραία, ἡ καὶ Ἐριφύλη καλουμένη, τῶν ἄλλων ἐξαίρετος· καὶ γὰρ γεννηθεῖσα εὐθὺς προσεῖπεν ἐξ ὀνόματος ἕκαστον καὶ ἔμμετρα ἐφθέγξατο, καὶ εἰς βραχὺν χρόνον τέλειον εἶδος ἀνθρώπου ἔλαβεν.

C. κυρίως τῷ ἀπειροκάλως ἐχρήσατο· αὐτοῦ γὰρ καλῶς ἔχοντος τοῦ ὀνόματος τῆς μανίας, ἀπειρίᾳ τοῦ καλοῦ ἠγνόησαν τὸ καλὸν τοῦ ὀνόματος.

P. 248. A. ὑποβρύχιαι] ὑπὸ τὸ ὕδωρ, ὅ ἐστι τὴν γένεσιν, ποντισθεῖσαι.

P. 254. E. ὕσπληξ ἀφετήριον, πληγή, ὥσπερ νῦν, πάσσαλος, κεράτινος κρίκος, πάντα θηλυκῶς.

E. ἐρείσας] ἑλκύσας.

P. 256. E. ἐννέα χιλιάδας] ἐννέα χιλιάδας εἶπεν, ἐπει-

δὴ ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει ἡ περίοδος ἡ ἀπὸ τοῦ νοητοῦ ἐπὶ τὰ τῇδε οὐδεμίαν κάκωσιν ἔχει.

P. 257. B. ἐπαμφοτερίζῃ] Λυσίᾳ καὶ ἐμοὶ Σωκράτει ἕπηται.

C. λογογράφον] λογογράφους γὰρ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λόγους γράφοντας καὶ πιπράσκοντας αὐτοὺς εἰς δικαστήρια, ῥήτορας δὲ τοὺς δι' ἑαυτῶν λέγοντας.

D. γλυκὺς ἀγκών] ἐπὶ τῶν κατειρωνευομένων. τόπος δέ ἐστιν ἐν τῇ Μεμφίδι Ἀγκὼν προσαγορευόμενος ὑπὸ τῶν πλεόντων κατ' ἀντίφρασιν ἴσως, διὰ τὸ δυσχερές. ἔνιοι δὲ τάττουσιν αὐτὴν ἐπὶ τῶν εὐθυμούντων, παρ' ὅσον τὸν ἀγκῶνα οἱ εὐφραινόμενοι τιθέασιν.

P. 258. B. ἐμμένῃ] τουτέστι δεχθῇ καὶ μὴ ἐκβληθῇ ὁ λόγος.

B. Λυκοῦργος Λακεδαιμονίων, Σόλων δὲ Ἀθηναίων νομοθέται, Δαρεῖος δὲ τρίτος ἀπὸ Κύρου Περσῶν βασιλεύς.

E. ἀνδραποδώδεις εἰσὶν ἡδοναὶ αἱ ἄλλων παθῶν ἀπεχόμεναι, ὑπ' ἄλλων δὲ κρατούμεναι.

E. πνίγει] θάλπει, καύματι.

P. 259. A. μεσημβριάζοντα] ἐν μεσημβρίᾳ νυστάζοντα καὶ καθεύδοντα, κηλούμενα.

B. φιλόμουσον ἀντὶ τοῦ φιλόσοφον.

C. ἄσιτον] σημείωσαι, ὅτι τοὺς τέττιγας λέγει τὸ παράπαν μὴ δεῖσθαι τροφῆς, τῇ δὲ δρόσῳ ἀρκεῖσθαι μόνῃ.

D. ἴασι] πέμπουσιν.

P. 260. C. ὄνου σκιά] ἐπὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων. φασὶ δὲ εἱλκύσθαι τὴν παροιμίαν ἀπὸ τοῦ Δημοσθένει τῷ ῥήτορι συμβάντος. δίκην γάρ ποτε, ὥς φησιν Ἀριστείδης, ἀπολογούμενος, ἧς τὸ τίμημα ἦν τί χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι, τοῦ κατηγόρου δεινῶς εἰρηκότος καὶ προεξειργασμένου διότι ὁ εὐθυνόμενος οὐδενὶ δικαίῳ, μόνῃ δὲ τῇ Δημοσθένους δεινότητι πέποιθεν, ὡς οἱ δικασταὶ μετεωρισθέντες οὐ προσεῖχον τὸν νοῦν τῷ Δημοσθένει, ἀλλ' ἐθορύβουν κωλύοντες ἀπολογεῖσθαι, καὶ τοῦτο συνέβαινεν ἐπὶ πλείονα χρόνον, διαλειπόντων ποτὲ μικρὸν καὶ γενομένης βραχείας ἡσυχίας ,,ἄνδρες" ἔφη ,,δικασταί, μικρόν μου χρόνον ἀνάσχεσθε, καὶ συγχωρήσατέ μοι λόγον οὐ πάλαι γεγονότα διηγήσασθαι." τῶν δὲ συγχωρησάντων διὰ τὸ μέγα τι ὑπολαβεῖν τὸ ὑπ' αὐτοῦ μέλλον λέγεσθαι, ,,νεανίσκος τις" ἔφη ,,τῶν ἐπὶ φιλολογίαν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν παραγεγονότων, ὅτε ἀποτρέχειν ἔμελλεν, ἐμισθώσατο ὄνον πρὸς τὸ τὰ σκεύη αὐτοῦ διακομίσασθαι μέχρι Μεγαρέων. ὑπὸ κύνα δὲ τῆς ὥρας ὑπαρχούσης, κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ἐκκαίοντος τοῦ ἡλίου σφοδρότερον, οὔτε τὸ ὑποζύγιον συνέβαινεν ἐθέλειν ὁδοιπορεῖν οὔτε αὐτὸν ἀκολουθεῖν δύνασθαι. καταλύσαντος οὖν τὸ φορτίον τοῦ ὀνηλάτου, καὶ τὸν ὄνον στήσαντος ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, μὴ δυνάμενος ὑπομένειν τὸ καῦμα, ἀλλὰ κακῶς διακείμενος ὑπὸ τὴν τοῦ ὄνου σκιὰν ὑποδὺς μένειν οἷός τε ἦν. τοῦ δὲ ὀνηλάτου ἐκεῖνον μὲν κωλύοντος, ἑαυτῷ δὲ ἐπιβάλλειν λέγοντος διὰ τὸ καὶ τὸν ὄνον ἴδιον εἶναι καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ σκιὰν ὑπάρχειν ἰδίαν· μεμισθωκέναι γὰρ μόνον τὸν ὄνον διακομιοῦντα αὐτοῦ τὰ σκεύη, οὐ μὴν τὴν σκιὰν αὐτοῦ. ὡς δὲ καὶ ὁ νεανίσκος ἀντέλεγε πάλιν. φάσκων τὴν ἡμέραν ὅλην αὐτοῦ τὸν ὄνον εἶναι, καὶ πολλὴν ἀντιλογίαν συνέβαινεν ἐκ τούτου γίνεσθαι, ἕως εἰς μάχην ὥρμησαν." ἐπεὶ δ' ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ βήματος, οἱ δὲ δικασταὶ κατεῖχον ἀξιοῦντες τὸ γενόμενον πέρας ἐξηγήσασθαι, ἐπιστραφεὶς ,,ἄνδρες" εἶπεν, ,,ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκοῦσαι, ὑπὲρ ἀνθρώπου δὲ κινδυνεύοντος τῷ βίῳ κωλύετε λέγειν;" καὶ οὕτω τοὺς δικαστάς, συγχωρήσαντας ὀρθῶς ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ἐπιπεπλῆχθαι, λέγειν ἐφεῖναι. ὅθεν τό τε τοῦ διηγήματος εὔστοχον καὶ τὸ τοῦ φρονήματος παῤῥησιαστικὸν διαμνημονευθὲν παροιμίας ἔλαβε τάξιν.

C. D. καρπὸν ὧν ἔσπειρας θέριζε, ἐπὶ τῶν τοιαῦτα πασχόντων οἷα ἔδρασαν. παρῆκται δὲ ἀπὸ τοῦ στίχου·

εἰ δὲ κακὰ σπείραις, κακά κεν ἀμήσαιο,

καὶ πάλιν·

ὃς δὲ κακὰ σπείρει, θερίει κακὰ κήδεα παισίν.

D. ἐκεῖνο] τὸ ἀληθὲς δηλαδή.

D. ἐμέ] τὴν τοῦ πείθειν δύναμιν.

P. 261. A. ἱκανῶς φιλοσοφήσῃ] οἱ γὰρ ἄριστοι ῥήτορες καὶ φιλόσοφοι, ὡς Περικλῆς Ἀναξαγόρου, ὡς Δημοσθένης Πλάτωνος γεγονότες μαθηταί.

B. περὶ τὰς δίκας] ἔθος ἦν παλαιὸν ἐν τοῖς δικαστηρίοις δημοσίοις τε λόγοις τοὺς ῥήτορας διατρίβειν, οὐ μὴν ἐν ταῖς γινομέναις συνουσίαις ἰδίᾳ.

C. Γοργίας παράλληλος Νέστορι ὡς αἰδήμων καὶ πολυετής· ὀκτὼ γὰρ καὶ ἑκατὸν ἔζησεν ἔτη· ὡς δεινοὶ οἱ ἄλλοι Ὀδυσσεῖ.

D. Ἐλεατικὸν Παλαμήδην] Ζήνωνά φησι τὸν Παρμενίδου ἑταῖρον, ὅτι δὴ πανεπιστήμων σχεδὸν ἦν ὁ ἀνήρ, ὡς καὶ Παλαμήδης.

P. 262. A. Ἦ] σύνδεσμος ἀπορηματικὸς ἀντὶ τοῦ ἆρα τὸ ἦ, ὡς τὸ

ἦ μοῦνοι φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων
Ἀτρεῖδαι;

C. ψιλῶς] τὸ μὴ ἐπὶ ὑποδείγματος φησίν.

D. ὁ εἰδώς] σημείωσαι, ὅτι ὁ φιλόσοφος ὡς παιδιᾷ χρῆται τοῖς τῶν ῥητόρων λόγοις, καὶ ὅπερ ἐκεῖνοι μετὰ σπουδῆς ποιοῦσι, τὸ διὰ τῶν ὁμοιοτήτων παράγειν τοὺς ἀκούοντας, οὗτος ἐν παιδιᾶς μοίρᾳ ἔχει.

D. τοῦτο τὸ γέρας] τὸ δύνασθαι διακρίνειν τοὺς κατὰ τέχνην λέγοντας καὶ μή.

P. 263. D. ἀμηχάνως] ἀντὶ τοῦ θαυμασίως πάνυ ὡρίσω.

P. 264. A. Ἦ πολλοῦ δεῖν] ὄντως λίαν ἐλλείπειν (οὐδαμῶς B).

A. διανεῖν] διακολυμβᾶν, διαπερᾶν.

E. ἑτέρους λόγους] τοὺς μετ' ἀληθείας.

P. 267. A. ἐν μέτρῳ] ἐπειδὴ τὰ ἔπη τῶν καταλογάδην εὐμνημονευτότερα.

B. μουσεῖα λόγων] τὰ πάρισα, ὡς τὸ ,,καὶ φιλοκίνδυνον τὸν βίον κατέστησεν, τῆς δὲ περίβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν ἐποίησεν."

B. διπλασιολογίαν] τὸ τὰ αὐτὰ δὶς λέγειν, ὡς τὸ φεῦ φεῦ.

C. εἰκονολογίαν] τὸ δι' εἰκόνος καὶ δι' ὑποδείγματός τι δηλοῦν. γνωμολογία δέ, ὡς τὸ ,,δεινὸν ἡ πονηρία". ὁ Λικύμνιος δὲ Πώλου διδάσκαλος, ὃς διῄρει τὰ ὀνόματα εἰς κύρια, σύνθετα, ἀδελφά, ἐπίθετα, καὶ εἰς ἄλλα τινά.

P. 268. A. ἤτριον] τὸ εὐυφὲς ἱμάτιον καὶ ἀραιόν.

P. 272. C. λύκου ῥήματα, ἐπὶ τοῦ καὶ λόγοις καὶ ἔρ-

γοις ἀδικοῦντος. ἰδὼν γὰρ λύκος ποιμένα ἐσθίοντα προβάτεια εἶπεν „ἡλίκος ἂν ἤρθη θόρυβος, εἰ ἐγὼ ταῦτ' ἐποίουν;“ ἐμνήσθη ταύτης ἐνταῦθα Πλάτων.

P. 276. B. Ἀδώνιδος κῆποι] ἐπὶ τῶν ἀώρων καὶ ὀλιγοχρονίων καὶ μὴ ἐῤῥιζωμένων. ἐμνήσθη δὲ αὐτῆς καὶ Εὐριπίδης Μελανίππῃ καὶ ἐνταῦθα Πλάτων.

P. 279. C. Κοινὰ τὰ τῶν φίλων] ἐπὶ τῶν εὐμεταδότων. φασὶ δὲ λεχθῆναι πρῶτον τὴν παροιμίαν περὶ τὴν μεγάλην Ἑλλάδα, καθ' οὓς χρόνους ὁ Πυθαγόρας ἔπειθε τοὺς αὐτὴν κατοικοῦντας ἀδιανέμητα πάντα κεκτῆσθαι. φησὶ γοῦν ὁ Τίμαιος ἐν τῇ ε' οὕτω· „προσιόντων δ' οὖν αὐτῷ τῶν νεωτέρων καὶ βουλομένων συνδιατρίβειν οὐκ εὐθὺς συνεχώρησεν, ἀλλ' ἔφη δεῖν καὶ τὰς οὐσίας κοινὰς εἶναι τῶν ἐντυγχανόντων.“ εἶτα μετὰ πολλά φησι „καὶ δι' ἐκείνους πρῶτον ῥηθῆναι κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὅτι κοινὰ τὰ τῶν φίλων.“ ἐμνήσθη δὲ ταύτης καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ θ' τῶν Ἠθικῶν. Κλέαρχος δέ φησιν ὑπὸ Χαλκιδέων τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πεμφθῆναι δῶρα εἰς Δελφοὺς Ἀπόλλωνι καὶ Ἀρτέμιδι. τῶν δὲ Δελφῶν μαντευομένων εἰ ἐξ ἴσης τὴν ἀνάθεσιν ποιήσωνται, ἔφησεν ὁ θεὸς „κοινὰ τὰ τῶν φίλων.“ καὶ Μένανδρος ἐν Ἀδελφοῖς β'

SCHOLIA IN HIPPIAM MAIOREM.

P. 281. A. Ἦλις] πόλις Πελοποννήσου πρὸς τῇ Ὀλυμπίᾳ, ἀπέχουσα Πίσης τριακοσίους σταδίους.

B. Λακεδαίμονα] πόλις καὶ αὕτη Πελοποννήσου, πρότερον Σπάρτη προσαγορευομένη.

P. 282. B. Λεοντῖνοι] πόλις Σικελίας.

C. Κέως] νῆσος, ἣ καὶ Μεροπὶς ἐκαλεῖτο.

P. 288. B. παροιμία, αὐτὸ δείξει, ἐπὶ τῶν ἀπιστούντων τι μὴ γίνεσθαι. μέμνηται δ' αὐτῆς [sc. παροιμίας. v. Schaefer ad Gregor. C. p. 1065.] καὶ Κρατῖνος ἐν Πυλαίᾳ, καὶ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ καὶ ἐνταῦθα. καὶ ἔστιν, ὁ τὸν ποταμὸν καθηγούμενος καὶ τὸν πόρον ζητῶν, αὐτὸ δείξει. τῶν γὰρ παροιμιῶν αἱ μὲν καθ' αὑτὰς λέγονται, αἱ δὲ ἐπὶ λόγων σαφηνίζονται. μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Σοφοκλῆς ἐν Λημνίαις οὕτως·

ταχὺ δ' αὐτὸ δείξει τοὔργον, ὡς ἐγώ, σαφῶς.

P. 290. A. τωθάσεται] σκώψει, λοιδορήσει, χλευάσει. [Conf. Ruhnk. ad. Tim. p. 261.]

D. ἔτνος] εἶδος ὀσπρίου, ὅ τινες καλοῦσι πισσάριον. τορύνη δὲ τὸ ταρακτήριον.

E. μέρμερος] φροντίδος ἄξιος, ἢ χαλεπός.

P. 292. A. ἐφικέσθαι] καταλαβεῖν.

D. γεγωνεῖν] μέγα φθέγγεσθαι.

P. 293. A. βάλλ' ἐς Μακαρίαν] Ἡρακλέους θυγάτηρ, Μακαρία τοὔνομα, ἣν λόγος κατὰ τὴν Εὐρυσθέως ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατείαν αὐτοκέλευστον ἑαυτὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰς σφαγὴν ἐπιδοῦναι. τοὺς οὖν Ἀθηναίους κατὰ τιμὴν τῆς παιδός, βάλλοντας αὐτὴν ἄνθεσι καὶ στεφάνοις, παρακελεύεσθαι τοῖς ἄλλοις „βάλλ' εἰς Μακαρίαν,“ ὡς τὴν παροιμίαν παρελθεῖν καὶ ἐπὶ τῶν προθυμουμένων τι, αὖθις δὲ καταχρηστικῶς καὶ ἐπὶ πάσης ἀφοσιώσεως. Δοῦρις δέ φησιν, ὅτι αὕτη τὴν πυρὰν τοῦ πατρὸς κατέσβεσε, καὶ ἐξ ἐκείνου παρὰ Μακεδόσι νενόμισται τὰς θυγατέρας τῶν κηδευομένων, οἷς ἂν ὦσι παῖδες, τὸ αὐτὸ πράττειν ἐπὶ τοῖς πατράσιν.

P. 295. A. ἆ περισπασθὲν δηλοῖ εἴθε· Καλλίμαχος·

ἆ πάντως ἵνα γῆρας.

καὶ τὸ ὦ τὸ κλητικόν· Ὅμηρος·

ἆ δειλοί, τί κακῶν.

σημαίνει δὲ καὶ τὸ πολὺ καὶ μέγα, παρ' Ἀρχιλόχῳ·

ἆ ἑαδ' εἴς τε ταύρους.

τό τε ἐν ἴσῳ τῷ ναί, καὶ εἴθε. καὶ ἔτι σχετλιαστικὸν ἀντι τοῦ φεῦ ἐπιῤῥήματος, ὡς ἐνταῦθα. βραχέως δὲ καὶ δασέως τὸ ἅτινα, ὡς παρ' Ἱπποκράτει. παρὰ δὲ Δημοκρίτῳ ἴδια παρ' Ὁμήρῳ τὰ ἑαυτοῦ·

τὰ ἃ πρὸς δώμαθ' ἕκαστος.

καὶ ἀντὶ τοῦ ὧν τέτακται, ὡς παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Μηδείᾳ·

πράξασ' ἃ μέλλω, καὶ τυχοῦσ' ἃ βούλομαι.

καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ·

αἰτεῖς ἃ τεύξῃ.

εἰ δὲ ψιλωθείη περισπασθέν, τὸ νῦν σημαίνει, ὡς ἐν Εὔκλου τοῦ χρησμολόγου ποιήμασι. βραχέως δὲ καὶ ψιλῶ σημαίνει ἀπόφασιν ἀρνητικήν. [De toto scholio v. Ruhnken. ad Callim. p. 549. et intpp. ad Gregor. Corinth. p 245.]

B. ἀμέλει] ἀντὶ τοῦ τοιγαροῦν συλλογιστικοῦ συνδέσμου.

P. 301. B. διανεκῆ] διὰ παντός. οὕτω καὶ Διογενιανός. [Conf. Moeris p. 129. ed. Piers.]

C. παροιμία ἐπὶ τῶν λεγομένων ἢ πραττομένων κατὰ δύναμιν ὑφ' ἑκάστου λεγομένη· τὰ ἡμέτερα οὐχ οἷα βούλεταί τις, ἀλλ' οἷα δύναται.

P. 304. E. χαλεπὰ τὰ καλά] Περίανδρος ὁ Κορινθίων δυνάστης κατ' ἀρχὰς δημοτικὸς ὢν ὕστερον εἰς τὸ τύραννος εἶναι μετῆλθε. τοῦτο Πιττακὸν ἀκούσαντα τότε Μιτυληναίων δυναστεύοντα, καὶ δείσαντα περὶ τῆ ἑαυτοῦ γνώμης καθίσαι τε ἐπὶ τὸν βωμὸν ἱκέτην κα ἀπολυθῆναι τῆς ἀρχῆς ἀξιοῦν. τῶν δὲ Μιτυληναίω πυνθανομένων τὴν αἰτίαν, εἰπεῖν τὸν Πιττακὸν ὡς χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. τοῦτο δὲ μαθόντα Σόλωνα εἰπεῖν „χαλεπὰ τὰ καλά“, καὶ ἐντεῦθεν εἰς παροιμία ἐλθεῖν· οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου τὸ χαλεπὸν ἀκούουσιν ἐπὶ πάντων γὰρ γενέσθαι ἀγαθὸν ἀδύνατον.

SCHOLIA IN EPISTOLAS.

II.

P. 314. C. οὐδ' ἔστι σύγγραμμα —] ἐντεῦθεν δηλοῦται διὰ τί ὁ Πλάτων ἐν ταῖς βίβλοις αὐτοῦ μηδὲν διαλέγεται.

IV.

P. 320. A sqq. Δίων ὁ Συρακούσιος Ἱππαρίνου μὲν υἱὸς ἦν, ἀνεψιαδοῦς δὲ Διονυσίου τοῦ προτέρου, κατὰ δὲ οἰκειότητα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀριστομάχης ἀδελφός, εὐφυΐᾳ δὲ καὶ μεγαλοψυχίᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ διαφέρων

δὴ ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει ἡ περίοδος ἡ ἀπὸ τοῦ νοητοῦ ἐπὶ τὰ τῇδε οὐδεμίαν κάκωσιν ἔχει.

P. 257. B. *ἐπαμφοτερίζῃ] Λυσίᾳ καὶ ἐμοὶ Σωκράτει ἕπηται.*

C. *λογογράφον] λογογράφους γὰρ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λόγους γράφοντας καὶ πιπράσκοντας αὐτοὺς εἰς δικαστήρια, ῥήτορας δὲ τοὺς δι' ἑαυτῶν λέγοντας.*

D. *γλυκὺς ἀγκών] ἐπὶ τῶν κατειρωνευομένων. τόπος δέ ἐστιν ἐν τῇ Μεμφίδι Ἀγκὼν προσαγορευόμενος ὑπὸ τῶν πλεόντων κατ' ἀντίφρασιν ἴσως, διὰ τὸ δυσχερές. ἔνιοι δὲ τάττουσιν αὐτὴν ἐπὶ τῶν εὐθυμούντων, παρ' ὅσον τὸν ἀγκῶνα οἱ εὐφραινόμενοι τιθέασιν.*

P. 258. B. *ἐμμένῃ] τουτέστι δεχθῇ καὶ μὴ ἐκβληθῇ ὁ λόγος.*

B. *Λυκοῦργος Λακεδαιμονίων, Σόλων δὲ Ἀθηναίων νομοθέται, Δαρεῖος δὲ τρίτος ἀπὸ Κύρου Περσῶν βασιλεύς.*

E. *ἀνδραποδώδεις εἰσὶν ἡδοναὶ αἱ ἄλλων παθῶν ἀπεχόμεναι, ὑπ' ἄλλων δὲ κρατούμεναι.*

E. *πνίγει] θάλπει, καύματι.*

P. 259. A. *μεσημβριάζοντα] ἐν μεσημβρίᾳ νυστάζοντα καὶ καθεύδοντα, κηλούμενα.*

B. *φιλόμουσον ἀντὶ τοῦ φιλόσοφον.*

C. *ἄσιτον] σημείωσαι, ὅτι τοὺς τέττιγας λέγει τὸ παράπαν μὴ δεῖσθαι τροφῆς, τῇ δὲ δρόσῳ ἀρκεῖσθαι μόνῃ.*

D. *ἴᾶσι] πέμπουσιν.*

P. 260. C. *ὄνου σκιά] ἐπὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων. φασὶ δὲ εἱλκύσθαι τὴν παροιμίαν ἀπὸ τοῦ Δημοσθένει τῷ ῥήτορι συμβάντος. δίκην γάρ ποτε, ὥς φησιν Ἀριστείδης, ἀπολογούμενος, ἧς τὸ τίμημα ἦν τί χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι, τοῦ κατηγόρου δεινῶς εἰρηκότος καὶ προεξειργασμένου διότι ὁ εὐθυνόμενος οὐδενὶ δικαίῳ, μόνῃ δὲ τῇ Δημοσθένους δεινότητι πέποιθεν, ὡς οἱ δικασταὶ μετεωρισθέντες οὐ προσεῖχον τὸν νοῦν τῷ Δημοσθένει, ἀλλ' ἐθορύβουν κωλύοντες ἀπολογεῖσθαι, καὶ τοῦτο συνέβαινεν ἐπὶ πλείονα χρόνον, διαλειπόντων ποτὲ μικρὸν καὶ γενομένης βραχείας ἡσυχίας „ἄνδρες" ἔφη „δικασταί, μικρόν μου χρόνον ἀνάσχεσθε, καὶ συγχωρήσατέ μοι λόγον οὐ πάλαι γεγονότα διηγήσασθαι." τῶν δὲ συγχωρησάντων διὰ τὸ μέγα τι ὑπολαβεῖν τὸ ὑπ' αὐτοῦ μέλλον λέγεσθαι, „νεανίσκος τις" ἔφη „τῶν ἐπὶ φιλολογίαν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν παραγεγονότων, ὅτε ἀποτρέχειν ἔμελλεν, ἐμισθώσατο ὄνον πρὸς τὸ τὰ σκεύη αὐτοῦ διακομίσασθαι μέχρι Μεγαρέων. ὑπὸ κύνα δὲ τῆς ὥρας ὑπαρχούσης, κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ἐκκαίοντος τοῦ ἡλίου σφοδρότερον, οὔτε τὸ ὑποζύγιον συνέβαινεν ἐθέλειν ὁδοιπορεῖν οὔτε αὐτὸν ἀκολουθεῖν δύνασθαι. καταλύσαντος οὖν τὸ φορτίον τοῦ ὀνηλάτου, καὶ τὸν ὄνον στήσαντος ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, μὴ δυνάμενος ὑπομένειν τὸ καῦμα, ἀλλὰ κακῶς διακείμενος ὑπὸ τὴν τοῦ ὄνου σκιὰν ὑποδὺς μένειν οἷός τε ἦν. τοῦ δὲ ὀνηλάτου ἐκεῖνον μὲν κωλύοντος, ἑαυτῷ δὲ ἐπιβάλλειν λέγοντος διὰ τὸ καὶ τὸν ὄνον ἴδιον εἶναι καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ σκιὰν ὑπάρχειν ἰδίαν· μεμισθωκέναι γὰρ μόνον τὸν ὄνον διακομιοῦντα αὐτοῦ τὰ σκεύη, οὐ μὴν τὴν σκιὰν αὐτοῦ. ὡς δὲ καὶ ὁ νεανίσκος ἀντέλεγε πάλιν, φάσκων τὴν ἡμέραν ὅλην αὐτοῦ τὸν ὄνον εἶναι, καὶ πολλὴν ἀντιλογίαν συνέβαινεν ἐκ τούτου γίνεσθαι, ἕως εἰς μάχην ὥρμησαν." ἐπεὶ δ' ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ βήματος, οἱ δὲ δικασταὶ κατεῖχον ἀξιοῦντες τὸ γενόμενον πέρας ἐξηγήσασθαι, ἐπιστραφεὶς „ἄνδρες" εἶπεν, „ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκοῦσαι, ὑπὲρ ἀνθρώπου δὲ κινδυνεύοντος τῷ βίῳ κωλύετε λέγειν;" καὶ οὕτω τοὺς δικαστάς, συγχωρήσαντας ὀρθῶς ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ἐπιπεπλῆχθαι, λέγειν ἐφεῖναι. ὅθεν τό τε τοῦ διηγήματος εὔστοχον καὶ τὸ τοῦ φρονήματος παῤῥησιαστικὸν διαμνημονευθὲν παροιμίας ἔλαβε τάξιν.*

C. D. *καρπὸν ὧν ἔσπειρας θέριζε, ἐπὶ τῶν τοιαῦτα πασχόντων οἷα ἔδρασαν. παρῆκται δὲ ἀπὸ τοῦ στίχου·*

εἰ δὲ κακὰ σπείραις, κακά κεν ἀμήσαιο,

καὶ πάλιν·

ὃς δὲ κακὰ σπείρει, θεριεῖ κακὰ κήδεα παισίν.

D. *ἐκεῖνο] τὸ ἀληθὲς δηλαδή.*

D. *ἐμέ] τὴν τοῦ πείθειν δύναμιν.*

P. 261. A. *ἱκανῶς φιλοσοφήσῃ] οἱ γὰρ ἄριστοι ῥήτορες καὶ φιλόσοφοι, ὡς Περικλῆς Ἀναξαγόρου, ὡς Δημοσθένης Πλάτωνος γεγονότες μαθηταί.*

B. *περὶ τὰς δίκας] ἔθος ἦν παλαιὸν ἐν τοῖς δικαστηρίοις δημοσίοις τε λόγοις τοὺς ῥήτορας διατρίβειν, οὐ μὴν ἐν ταῖς γινομέναις συνουσίαις ἰδίᾳ.*

C. *Γοργίας παράλληλος Νέστορι ὡς αἰδήμων καὶ πολυετής· ὀκτὼ γὰρ καὶ ἑκατὸν ἔζησεν ἔτη· ὡς δεινοὶ οἱ ἄλλοι Ὀδυσσεῖ.*

D. *Ἐλεατικὸν Παλαμήδην] Ζήνωνά φησι τὸν Παρμενίδου ἑταῖρον, ὅτι δὴ πανεπιστήμων σχεδὸν ἦν ὁ ἀνήρ, ὡς καὶ Παλαμήδης.*

P. 262. A. *Ἦ] σύνδεσμος ἀπορηματικὸς ἀντὶ τοῦ ἆρα τὸ ἦ, ὡς τὸ*

ἦ μοῦνοι φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων
Ἀτρεΐδαι;

C. *ψιλῶς] τὸ μὴ ἐπὶ ὑποδείγματος φησίν.*

D. *ὁ εἰδώς] σημείωσαι, ὅτι ὁ φιλόσοφος ὡς παιδιᾷ χρῆται τοῖς τῶν ῥητόρων λόγοις, καὶ ὅπερ ἐκεῖνοι μετὰ σπουδῆς ποιοῦσι, τὸ διὰ τῶν ὁμοιοτήτων παράγειν τοὺς ἀκούοντας, οὗτος ἐν παιδιᾶς μοίρᾳ ἔχει.*

D. *τοῦτο τὸ γέρας] τὸ δύνασθαι διακρίνειν τοὺς κατὰ τέχνην λέγοντας καὶ μή.*

P. 263. D. *ἀμηχάνως] ἀντὶ τοῦ θαυμασίως πάνυ ὡρίσω.*

P. 264. A. *Ἦ πολλοῦ δεῖν] ὄντως λίαν ἐλλείπειν (οὐδαμῶς B).*

A. *διανεῖν] διακολυμβᾶν, διαπερᾶν.*

E. *ἑτέρους λόγους] τοὺς μετ' ἀληθείας.*

P. 267. A. *ἐν μέτρῳ] ἐπειδὴ τὰ ἔπη τῶν καταλογάδην εὐμνημονευτότερα.*

B. *μουσεῖα λόγων] τὰ πάρισα, ὡς τὸ „καὶ φιλοκίνδυνον τὸν βίον κατέστησεν, τῆς δὲ περίβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν ἐποίησεν."*

B. *διπλασιολογίαν] τὸ τὰ αὐτὰ δὶς λέγειν, ὡς τὸ φεῦ φεῦ.*

C. *εἰκονολογίαν] τὸ δι' εἰκόνος καὶ δι' ὑποδείγματός τι δηλοῦν. γνωμολογία δέ, ὡς τὸ „δεινὸν ἡ πονηρία". ὁ Λικύμνιος δὲ Πώλου διδάσκαλος, ὃς διῄρει τὰ ὀνόματα εἰς κύρια, σύνθετα, ἀδελφά, ἐπίθετα, καὶ εἰς ἄλλα τινά.*

P. 268. A. *ἤτριον] τὸ εὐυφὲς ἱμάτιον καὶ ἀραιόν.*

P. 272. C. *λύκου ῥήματα, ἐπὶ τοῦ καὶ λόγοις καὶ ἔρ-*

γοις ἀδικοῦντος. ἰδὼν γὰρ λύκος ποιμένα ἐσθίοντα προβάτεια εἶπεν „ἡλίκος ἂν ἤρθη θόρυβος, εἰ ἐγὼ ταῦτ' ἐποίουν;“ ἐμνήσθη ταύτης ἐνταῦθα Πλάτων.

P. 276. B. Ἀδώνιδος κῆποι] ἐπὶ τῶν ἀώρων καὶ ὀλιγοχρονίων καὶ μὴ ἐῤῥιζωμένων. ἐμνήσθη δὲ αὐτῆς καὶ Εὐριπίδης Μελανίππῃ καὶ ἐνταῦθα Πλάτων.

P. 279. C. Κοινὰ τὰ τῶν φίλων] ἐπὶ τῶν εὐμεταδότων. φασὶ δὲ λεχθῆναι πρῶτον τὴν παροιμίαν περὶ τὴν μεγάλην Ἑλλάδα, καθ' οὓς χρόνους ὁ Πυθαγόρας ἔπειθε τοὺς αὐτὴν κατοικοῦντας ἀδιανέμητα πάντα κεκτῆσθαι. φησὶ γοῦν ὁ Τίμαιος ἐν τῇ ε' οὕτω· „προσιόντων δ' οὖν αὐτῷ τῶν νεωτέρων καὶ βουλομένων συνδιατρίβειν οὐκ εὐθὺς συνεχώρησεν, ἀλλ' ἔφη δεῖν καὶ τὰς οὐσίας κοινὰς εἶναι τῶν ἐντυγχανόντων.“ εἶτα μετὰ πολλά φησι „καὶ δι' ἐκείνους πρῶτον ῥηθῆναι κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὅτι κοινὰ τὰ τῶν φίλων.“ ἐμνήσθη δὲ ταύτης καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ θ' τῶν Ἠθικῶν. Κλέαρχος δέ φησιν ὑπὸ Χαλκιδέων τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πεμφθῆναι δῶρα εἰς Δελφοὺς Ἀπόλλωνι καὶ Ἀρτέμιδι. τῶν δὲ Δελφῶν μαντευομένων εἰ ἐξ ἴσης τὴν ἀνάθεσιν ποιήσωνται, ἔφησεν ὁ θεὸς „κοινὰ τὰ τῶν φίλων.“ καὶ Μένανδρος ἐν Ἀδελφοῖς β'

SCHOLIA IN HIPPIAM MAIOREM.

P. 281. A. Ἦλις] πόλις Πελοποννήσου πρὸς τῇ Ὀλυμπίᾳ, ἀπέχουσα Πίσης τριακοσίους σταδίους.

B. Λακεδαίμονα] πόλις καὶ αὕτη Πελοποννήσου, πρότερον Σπάρτη προσαγορευομένη.

P. 282. B. Λεοντῖνοι] πόλις Σικελίας.

C. Κέως] νῆσος, ἣ καὶ Μεροπὶς ἐκαλεῖτο.

P. 288. B. παροιμία, αὐτὸ δείξει, ἐπὶ τῶν ἀπιστούντων τι μὴ γίνεσθαι. μέμνηται δ' αὐτῆς [sc. παροιμίας. v. Schaefer ad Gregor. C. p. 1065.] καὶ Κρατῖνος ἐν Πυλαίᾳ, καὶ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ καὶ ἐνταῦθα. καὶ ἔστιν, ὁ τὸν ποταμὸν καθηγούμενος καὶ τὸν πόρον ζητῶν, αὐτὸ δείξει. τῶν γὰρ παροιμιῶν αἱ μὲν καθ' αὑτὰς λέγονται, αἱ δὲ ἐπὶ λόγων σαφηνίζονται. μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Σοφοκλῆς ἐν Λημνίαις οὕτως·

ταχὺ δ' αὐτὸ δείξει τοὖργον, ὡς ἐγώ, σαφῶς.

P. 290. A. τωθάσεται] σκώψει, λοιδορήσει, χλευάσει. [Conf. Ruhnk. ad. Tim. p. 261.]

D. ἔτνος] εἶδος ὀσπρίου, ὅ τινες καλοῦσι πισσάριον. τορύνη δὲ τὸ ταρακτήριον.

E. μέρμερος] φροντίδος ἄξιος, ἢ χαλεπός.

P. 292. A. ἐφικέσθαι] καταλαβεῖν.

D. γεγωνεῖν] μέγα φθέγγεσθαι.

P. 293. A. βάλλ' ἐς Μακαρίαν] Ἡρακλέους θυγάτηρ, Μακαρία τοὔνομα, ἣν λόγος κατὰ τὴν Εὐρυσθέως ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατείαν αὐτοκέλευστον ἑαυτὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰς σφαγὴν ἐπιδοῦναι. τοὺς οὖν Ἀθηναίους κατὰ τιμὴν τῆς παιδός, βάλλοντας αὐτὴν ἄνθεσι καὶ στεφάνοις, παρακελεύεσθαι τοῖς ἄλλοις „βάλλ' εἰς Μακαρίαν,“ ὡς τὴν παροιμίαν παρελθεῖν καὶ ἐπὶ τῶν προθυμουμένων τι, αὖθις δὲ καταχρηστικῶς καὶ ἐπὶ πάσης ἀφοσιώσεως. Δοῦρις δέ φησιν, ὅτι αὕτη τὴν πυρὰν τοῦ πατρὸς κατέσβεσε, καὶ ἐξ ἐκείνου παρὰ Μακεδόσι νενόμισται τὰς θυγατέρας τῶν κηδευομένων, οἷς ἂν ὦσι παῖδες, τὸ αὐτὸ πράττειν ἐπὶ τοῖς πατράσιν.

P. 295. A. ἆ περισπασθὲν δηλοῖ εἴθε· Καλλίμαχος·

ἆ πάντως ἵνα γῆρας.

καὶ τὸ ὦ τὸ κλητικόν· Ὅμηρος·

ἆ δειλοί, τί κακῶν.

σημαίνει δὲ καὶ τὸ πολὺ καὶ μέγα, παρ' Ἀρχιλόχῳ·

ἆ ἑαδ' εἰς τε ταύρους.

τό τε ἐν ἴσῳ τῷ ναί, καὶ εἴθε. καὶ ἔτι σχετλιαστικὸν ἀντὶ τοῦ φεῦ ἐπιῤῥήματος, ὡς ἐνταῦθα. βραχέως δὲ καὶ δασέως τὸ ἅτινα, ὡς παρ' Ἱπποκράτει. παρὰ δὲ Δημοκρίτῳ ἴδια. παρ' Ὁμήρῳ τὰ ἑαυτοῦ·

τὰ ἃ πρὸς δώμαθ' ἕκαστος.

καὶ ἀντὶ τοῦ ὧν τέτακται, ὡς παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Μηδείᾳ·

πράξασ' ἃ μέλλω, καὶ τυχοῦσ' ἃ βούλομαι.

καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ·

αἰτεῖς ἃ τεύξῃ.

εἰ δὲ ψιλωθείη περισπασθέν, τὸ νῦν σημαίνει, ὡς ἐν Εὔκλου τοῦ χρησμολόγου ποιήμασι. βραχέως δὲ καὶ ψιλῶς σημαίνει ἀπόφασιν ἀρνητικήν. [De toto scholio v. Ruhnken. ad Callim. p. 549. et intpp. ad Gregor. Corinth. p 245.]

B. ἀμέλει] ἀντὶ τοῦ τοιγαροῦν συλλογιστικοῦ συνδέσμου.

P. 301. B. διανεκῆ] διὰ παντός. οὕτω καὶ Διογενιανός. [Conf. Moeris p. 129. ed. Piers.]

C. παροιμία ἐπὶ τῶν λεγομένων ἢ πραττομένων κατὰ δύναμιν ὑφ' ἑκάστου λεγομένη· τὰ ἡμέτερα οὐχ οἷα βούλεταί τις, ἀλλ' οἷα δύναται.

P. 304. E. χαλεπὰ τὰ καλά] Περίανδρος ὁ Κορινθίων δυνάστης κατ' ἀρχὰς δημοτικὸς ὢν ὕστερον εἰς τὸ τύραννος εἶναι μετῆλθε. τοῦτο Πιττακὸν ἀκούσαντα τότε Μιτυληναίων δυναστεύοντα, καὶ δείσαντα περὶ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης καθίσαι τε ἐπὶ τὸν βωμὸν ἱκέτην καὶ ἀπολυθῆναι τῆς ἀρχῆς ἀξιοῦν. τῶν δὲ Μιτυληναίων πυνθανομένων τὴν αἰτίαν, εἰπεῖν τὸν Πιττακὸν ὡς χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. τοῦτο δὲ μαθόντα Σόλωνα εἰπεῖν „χαλεπὰ τὰ καλά“, καὶ ἐντεῦθεν εἰς παροιμίαν ἐλθεῖν· οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου τὸ χαλεπὸν ἀκούουσιν· ἐπὶ πάντων γὰρ γενέσθαι ἀγαθὸν ἀδύνατον.

SCHOLIA IN EPISTOLAS.

II.

P. 314. C. οὐδ' ἔστι σύγγραμμα —] ἐντεῦθεν δηλοῦται διὰ τί ὁ Πλάτων ἐν ταῖς βίβλοις αὐτοῦ μηδὲν διαλέγεται.

IV.

P. 320. A sqq. Δίων ὁ Συρακούσιος Ἱππαρίνου μὲν υἱὸς ἦν, ἀνεψιαδοῦς δὲ Διονυσίου τοῦ προτέρου, κατὰ δὲ οἰκειότητα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀριστομάχης ἀδελφός, εὐφυΐᾳ δὲ καὶ μεγαλοψυχίᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ διαφέρων

τοῦ γενέσθαι τινὸς ἄξιος. Ἱππαρῖνος γὰρ παίδων ὄντων αὐτῷ τῶν περὶ Δίωνα, τριῶν μὲν υἱῶν, τριῶν δὲ θυγατέρων, τελευτῶν τὸν βίον ἐπίτροπον Διονύσιον κατέστησεν οἰκεῖον ὄντα, καὶ τὰς γυναῖκας ἅμα καὶ τὰς κόρας διέθηκε γῆμαι, Ἀριστομάχην μὲν τὴν πρεσβυτάτην αὐτόν, τὰς δὲ λοιπὰς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ δοῦναι, Λεπτίνῃ τε καὶ Θεαρίδῃ. καὶ οὕτω γέγονε τελευτησάσης τῆς Λοκρίδος αὐτοῦ γυναικός, ἐξ ἧς ἐγεγόνει αὐτῷ Διονύσιος ὁ νεώτερος, ὁμώνυμος αὐτῷ υἱός.

VII.

P. 326. C. εἰ μὲν τὸ δύναιτο συνυπακουόμενον λήψῃ, ὡς ἀπαρέμφατα προπερισπασθήσονται τό τε μελλῆσαι καὶ τὸ ἠρεμῆσαι. εἰ δὲ καθ' αὑτὰ ταῦτα ἐκδέξῃ, ὡς εὐκτικὰ παροξυνθήσεται.

P. 337. E. ἐπιστολή] ἐντολή, ἐπίσκηψις.

P. 344. A. Λυγκέα φασὶ τὸν Ἀφαρέως καὶ Ἀρήνης οὕτω γενέσθαι ὀξυδερκῆ, ὡς καὶ τὰ ὑπὸ γῆν βλέπειν. ἀφ' οὗ καὶ ἡ παροιμία.

P. 345. A. ἴττω] ἡ λέξις ἐπιχωριάζοντός ἐστιν ἀντὶ τοῦ ἴστω, τῇ Βοιωτίᾳ διαλέκτῳ, ἐπὶ θαύματος εἰλημμένη, ἧς καὶ ἐν τῷ Φαίδωνι μέμνηται ὑπὸ Κέβητος εἰρημένης.

D. Σκύλλα] λέγεται ἡ δι' ἐναντίων ἀνέμων συχνὴ καὶ πολυκύμων τῶν τῆς θαλάττης ῥευμάτων σύμπτωσις, κατ' ἀκρωτήριά τινα ἐπὶ πολὺ διήκοντα τῶν μεγίστων πελαγῶν γιγνομένη φοβερά τε καὶ πολύμορφος, φωνήν τε ἀφιεῖσα οἷα σκυλάκων νεογνῶν (ἐξ οὗ καὶ τοὔνομα εἴληφεν), οἷα γίνεται ἡ περὶ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμόν. Χάρυβδις δὲ ἡ ἀναπινομένη θάλασσα περί τε τὸν εἰρημένον πορθμὸν καὶ περὶ τὰ Γάδειρα, καὶ πάλιν ῥαγδαίως ἐπαναστρέφουσα· ἣ τῆς ἡμέρας τρὶς συσπῶσα τὸ ὕδωρ πάλιν ἀνίει. εἴρηται δὲ παρὰ τὸ εἰς χάος ῥοιβδεῖν, ὅ ἐστιν ἀναῤῥοφεῖν.

D. ἀναμετρήσαιμι] διαπεράσαιμι.

P. 347. D. χρείη] δέοι.

VIII.

P. 353. E. Φοίνικες ἀπὸ Φοινίκης τῆς χώρας· αὕτη δὲ ἀπὸ Φοίνικος τοῦ Ἀγήνορος καὶ Μερόπης τῆς Νείλου. Ὀπικοὶ δὲ ἔθνος Ἰταλίας.

E. τέμνειν φάρμακον] πείθειν, τιμᾶν, ἡγεῖσθαι, ὡς οἶμαι, νῦν.

XIII.

P. 361. B. μύρτα] ὁ καρπὸς τῆς μυρσίνης.

P. 363. A. ἀμοργίς] κυρίως ἡ λινοκαλάμη, ἐξ ἧς γίνεται ἐνδύματα ἀμόργινα ἢ ἀμοργίδια λεγόμενα· οἱ δὲ τὰ παραπλήσια βύσσῳ. ἔστι δὲ ἀμοργὶς καὶ ἡ τοῦ ἐλαίου ὑποστάθμη καὶ ἡ τρὺξ τοῦ οἴνου.

B. παρὰ βασιλέως] τῶν Περσῶν δηλαδή.

SCHOLIA IN AXIOCHUM.

P. 364. A. Κυνόσαργες] τόπος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ Κυνόσαργες καλούμενος, ἐν ᾧ τοὺς νόθους τῶν παίδων ἔταττον. ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ κυνὸς ἀργοῦ, τουτέστι λευκοῦ ἢ ταχέος· καὶ γὰρ Ἡρακλεῖ θύοντας κύνα τοιοῦτον ἁρπάσαντα τοῦ θυομένου τὰ μηρία αὐτοῦ καταθεῖναι, καὶ ἐπερωτήσαντας τοὺς θεοὺς ποῦ Ἡρακλέους ἱδρῦσαι ἱερὸν λαβεῖν χρησμὸν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ. ἐξ οὗ καὶ τοὺς νόθους ἐκεῖ συντελεῖν, ὅτι καὶ Ἡρακλῆς νόθος ὢν Διὸς υἱός (Ἀμφιτρύωνος γὰρ γνήσιος ἦν) ἴσα θεοῖς ἐτιμήθη. λαμβάνεται δὲ καὶ εἰς παροιμίαν ἐπὶ ὕβρει καὶ ἀρᾷ, οἷον ἴθ' εἰς Κυνόσαργες.

A. Καλλιῤῥόῃ] κρήνη ἐν τῇ Ἀττικῇ.

B. μορμολυττομένους] μορμολυκεῖά φασι τὰ τῶν ὑποκριτῶν πρόσωπα, ἃ Δωριεῖς γόργεια καλοῦσιν. ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἐκφοβῆσαι μορμολύξασθαι καὶ μορμολυττομένους τοὺς ἐκφοβοῦντας λέγουσιν.

B. ἐπιτωθάζων] ἐπιλοιδορούμενος, ἢ ἐπεμβαίνων, ἢ χλευάζων ὡς νῦν, ἢ καυχώμενος.

P. 365. A. συνειλεγμένον τὰς ἀφάς] συνηγμένον τὰς πληγάς.

B. μονονουχί] σχεδόν, ἐγγύς.

C. εὐλαί εἰσιν οἱ ἐν τοῖς τραύμασιν ἐγγινόμενοι σκώληκες, κνώδαλα δὲ κυρίως τὰ θαλάττια θηρία· κινώθαλα γάρ ἐστι τὰ ἐν τῇ ἁλὶ κινούμενα. Ὅμηρος δὲ καὶ ἐπὶ χερσαίου φησί·

κνώδαλον ὅττι φύγῃσι, καὶ ἴχνεσσιν γὰρ ὀπηδεῖ.

πλὴν κνώδαλον μικρὸν ζῷον τὸ θαλάττιον καὶ τὸ χερσαῖον.

P. 366. A. ὀριγνωμένη] ὀρεγομένη.

C. παρὰ ἀκαρῆ] ἀντὶ τοῦ παρὰ βραχύ, παρὰ ὀξύ, ὃ οὐχ οἷόν τε κεῖραι.

P. 367. B. δὶς παῖδες οἱ γέροντες] ἐπὶ τῶν πρὸς τῷ γήρᾳ εὐηθεστέρων εἶναι δοκούντων. μέμνηται δὲ αὐτῆς Κρατῖνος ἐν Δηλιάσι λέγων·

ἦν ἄρ' ἀληθὴς ὁ λόγος, ὡς δὶς παῖς [ἐστιν ὁ] γέρων.

καὶ Πλάτων ἐν Νόμων α' „οὐ μόνον ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνεται ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς" καὶ Μένανδρος Χήρᾳ καὶ Ἀριστοφάνης Νεφέλαις α'.

P. 368. D. ποππυσθείη] κολακευθείη, ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἐπὶ τοῖς ἵπποις ποππυσμάτων ἐν τῷ δαμάζεσθαι.

D. ἐγκαθέτους] ἐνεδρευτάς, δολίους, κατασκόπους.

D sq. κατεχειροτόνησαν] κατεψηφίσαντο. ἡ καταχειροτονία ἐγίγνετο οὕτως. ἔλεγεν ὁ κῆρυξ, οἷον „ὅτῳ Μειδίας δοκεῖ ἀδικεῖν, αράτω τὴν χεῖρα." εἶτα οἱ θέλοντες ἐξέτεινον τὰς χεῖρας, καὶ ἐκαλεῖτο τοῦτο πρῶτον καταχειροτονία. εἶτα πάλιν δεύτερον ἔλεγεν ὁ αὐτὸς κῆρυξ „ὅτῳ μὴ δοκεῖ ἀδικεῖν Μειδίας, ἀράτω τὴν χεῖρα," καὶ ἐξέτεινόν τινες, καὶ ἐκαλεῖτο ἀποχειροτονία. καὶ λοιπὸν ἠρίθμει πάσας τὰς χεῖρας ὁ κῆρυξ, τῶν τε προτέρων καὶ καταχειροτονούντων, τῶν τε ὑστέρων καὶ ἀποχειροτονούντων. καὶ ὅσων ἂν ἦσαν πλείους, ἐκείνων καὶ ἡ γνώμη ἐκράτει.

P. 369. A. συγκλύδωνος] ἐπιμίκτου, ἐπηλύτου.

E. καθικέσθαι] καθάψασθαι.

P. 371. A. οἱ δύο θεοί] Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις.

D. ἁγιστείας] ἁγιωσύνας, καθαρότητας, λατρείας.

D. γεννήτῃ] Ἀριστοτέλης φησί, τοῦ ὅλου πλήθους διῃρημένου Ἀθήνησιν εἴς τε τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς δημιουργούς, φυλὰς αὐτῶν εἶναι τέσσαρας, τῶν δὲ φυλῶν ἑκάστης μοίρας εἶναι τρεῖς, ἃ τριττύας τε καλοῦσι καὶ φρατρίας, ἑκάστης δὲ τούτων τριάκοντα εἶναι γένη, τὸ δὲ γένος ἐκ τριάκοντα ἕκαστον ἀνδρῶν συνεστάναι. τούτους δὴ τοὺς εἰς τὰ γένη τεταγμένους γεννήτας καλοῦσιν.

E. Ἐλευσινίας] Δήμητρος, διὰ τῶν αὐτῆς τελετῶν.

E. ἐναύσασθαι] μεταλαβεῖν.

SCHOLIA IN DIALOGUM DE IUSTO.

P. 374. A. *παροιμία, ὅτι πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί, ἐπὶ τῶν κέρδους ἕνεκα καὶ ψυχαγωγίας ψευδῆ λεγόντων. φασὶ γὰρ τοὺς ποιητὰς πάλαι λέγοντας τἀληθῆ, ἄθλων ὕστερον αὐτοῖς ἐν τοῖς ἀγῶσι τιθεμένων ψευδῆ καὶ πεπλασμένα λέγειν αἱρεῖσθαι, ἵνα διὰ τούτων ψυχαγωγοῦντες τοὺς ἀκροωμένους τῶν ἄθλων τυγχάνωσιν. ἐμνήσθη ταύτης καὶ Φιλόχορος ἐν Ἀτθίδος α΄ καὶ Σόλων Ἐλεγείαις καὶ Πλάτων ἐνταῦθα.*

SCHOLIA IN SISYPHUM.

P. 387. C. *Φάρσαλος πόλις Θεσσαλίας, ἧς οἱ πολῖται Φαρσάλιοι. ἐκ ταύτης φασὶν Ἀχιλλέα τὸν Θέτιδος γενέσθαι.*

D. *ἦ] ἀντὶ τοῦ ἆρα ἀπορηματικοῦ.*

P. 389. A. *μεταρσιολέσχας] διαφέρει μετέωρα μεταρσίων, ᾗ τὰ μὲν μετέωρα ἐν οὐρανῷ καὶ αἰθέρι ἐστίν, ὡς ἥλιος καὶ τὰ λοιπὰ καὶ οὐρανὸς καὶ αἰθήρ, μετάρσια δὲ τὰ μεταξὺ τοῦ αἰθέρος καὶ γῆς ἐν ἀέρι συνιστάμενα, ὡς ἄνεμοι, νεφέλαι, ὄμβροι, ἀστραπαί, βρονταί, κομῆται, δοκίδες, πώγωνες, λαμπάδες, ἴριδες, ἅλωες, διάττοντες, ῥυμοί, ῥύακες καὶ τὰ τοιαῦτα*

C. *πάντα κάλων ἐφέντες] ἐπιτείναντες ἢ κινήσαντες ἢ σείσαντες. παροιμία ἐπὶ τῶν πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. παρῆκται δὲ ἀπὸ τῶν τὰ σχοινία ἢ τὰ ἄρμενα χαλώντων ναυτῶν.*

P. 390. B. *αὐτοσχεδιάζοντες] αὐτομάτως ἢ συντόμως τι ποιοῦντες.*

SCHOLIA IN ERYXIAM.

P. 392. A. *Διὸς ἐλευθερίου] τὸν Μῆδον ἐκφυγόντες Ἀθηναῖοι ἱδρύσαντο τὸν ἐλευθέριον Δία. τοῦτον δὲ ἔνιοι καὶ σωτῆρά φασιν. τιμᾶται δὲ ἐλευθέριος Ζεὺς καὶ ἐν Συρακούσαις καὶ Ταραντίνοις καὶ Πλαταιαῖς καὶ Καρίᾳ.*

B. *Μέγαρα πόλις περὶ τὸν Ἰσθμόν, ἀνὰ μέσον Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. καὶ πόλις ὁμώνυμος ταύτῃ ἐν Σικελίᾳ, περὶ ἧς νῦν φησίν.*

P. 398. C. *Κεῖος] ὁ ἀπὸ τῆς Κέω. [ἔστι δὲ Κίος πόλις Μυσίας, ἐξ ἧς οὗτος.]*

P. 400. E. *σίσυραν δερμαντίνην] Ἐρατοσθένης σίσυράν φησι στέγαστρον ἐξ αἰγείων δερμάτων τετριχωμένων, σίσυρναν δὲ τὸ ἐκ τῶν κωδίων ῥαπτόμενον ἀμπεχόνιον, ὃ γούνναν φασίν.* [Conf. Bernhardy Eratosthen. p. 222.]

P. 405. B. *λίθον ἑψῆσαι] παροιμία ἐπὶ τῶν ἐπιχειρούντων ἀδυνάτοις.*

SCHOLIA IN CLITOPHONTEM.

P. 406. A. *διατριβάς] τὰς φιλοσόφους διαλέξεις σημαίνει, καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ εἰσί, καὶ τὴν περί τι χρόνιον διάθεσιν.*

P. 407. A. *ἐπὶ μηχανῆς] ἐν ταῖς τραγῳδίαις, μετὰ ἄλλας ἐπιδείξεις πολλάς, ἐπιφάνειαί τινες ἐπὶ τέλει ἐκ μηχανῆς τινος θεῶν ἀνεδείκνυντο. τοῦτο γοῦν ἐνταῦθα φησίν. Ἄλλως. ἀπὸ μηχανῆς θεὸς ἐπεφάνης, ἐπὶ τῶν ἀπροσδοκήτως ἐπ᾽ ὠφελείᾳ καὶ σωτηρίᾳ φαινομένων. ἐν γὰρ ταῖς τραγῳδίαις ἐξ ἀφανοῦς θεοὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐφαίνοντο. Μένανδρος Θεοφορουμένῃ καὶ Κεκρυφάλῳ.*

E. *ὀφθαλμοῖς χρῆσθαι] κρεῖττόν ἐστι τῷ μὴ ἐπισταμένῳ ὡς δεῖ ὁρᾶν μηδ᾽ αὖ χρείαν μηδεμίαν χρῆσθαι τῷ σώματι, μηδ᾽ ὅλως ὁρᾶν μηδέ τι πράττειν, ἢ ὡς ἔτυχε πράττειν ἀμαθῶς καὶ ἀφυῶς.*

P. 408. A. *μὴ ζῆν κρεῖττον] οἴομαι παρόμοιον καὶ το παρὰ Σοφοκλεῖ·*

ἀλλ᾽ ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή.

P. 409. D. *κομψότατα] πιθανώτατα ἢ τεχνικώτατα ἢ σπουδαιότατα.*

P. 410. B. *λιπαρῶν] παρακαλῶν, προσεδρεύων.*

INDEX HISTORICUS IN PLATONEM *).

Abaris Charm. 158, b.
Acesimbrotus Cratyl. 394, c.
Achaemenes 1 Alcib. 120, e.
Achelous Phaedr. 230, b. 263, d.
Achilles Protag. 340, a. Ion 535, b. Hip. Min. 363, b. 364, b. c. e. et saepius. Cratyl. 428, c. Conviv. 179, e. 180, a. b. 208, d. 221, c. 3 Rep. 388, a. 390, e. 391, a. c. Hip. Maj. 292, e.
Acumenus Phaedr. 227, a. 268, a. 269, a. Conviv. 176, b.
Acusilaus Conviv. 178, c.
Adimantus Protag. 315, e. Parm. 126, a. Apol. 34, a. 1 Rep. 327, b. et saepissime.
Admetus Conviv. 208, d.
Adonis Phaedr. 276, b.
Adrastia Phaedr. 248, c. 5 Rep. 451, a.
Adrastus Phaedr. 269, a.
Aeacus Apol. 41, a. Theag. 124, c. 1 Alcib. 121, b. Hip. Maj. 293, a. Gorg. 524, a. 526, c.
Aeantodorus Apol. 34, a.
Aegina Gorg. 526, e.
Aegistus Theag. 124, a.
Aegypti Menex. 245, d. (Viri, qualis Aegyptus fuit.)
Aeneas Lach. 191, b.
Aeschines Apol. 33, e. Phaedo 59, b.
Aeschylus Euthyd. 291, d. Phaedo 108, a. Conviv. 180, a. 2 Rep. 361, b. 380, a. 383, a. 8 Rep. 550, c.
Aesculapius Phaedr. 270, c. Conviv. 186, e. Phaedo 118, a. 3 Rep. 405, d. 406, a. c. 407, c. 408, b.
Aesopus Phaedo 60, c. d. 61, b. c. 1 Alcib. 123, a.
Agamemnon Hip. Min. 370, c. Cratyl. 395, a. b. Conviv. 174, c. Theag. 124, c. 4 Leg. 706, d. 2 Epist. 311, a. 2 Rep. 383, a. 390, e. 3 Rep. 392, e. 393, e. 7 Rep. 522, d. 10 Rep. 620, b.
Agathocles Protag. 316, e. Lach. 180, d.
Agathon Protag. 315, e. Conviv. 172, a. c. 173, a. 198, a. c. 212, c. d. e. 213, a. et saepissime.
Agis Cratyl. 394, c. 1 Alcib. 124, a.
Aglaophon Ion 532, e. Gorg. 148, b.
Agra Phaedr. 229, c.
Aiax Apol. 41, a. Hip. Min. 371, b. d. Cratyl. 428, c. Conviv. 219, e. 5 Rep. 468, d. 10 Rep. 620, b.
Alceste Conviv. 179, b. d. 180, b. 208, d.
Alcetas Gorg. 471, a.
Alcuadae Meno 70, b.
Alexander Gorg. 471, b.
Alcibiades (sen.) Euthyd. 275, a. Protag. 309, a. b. 316, a. et saepissime. In dialogo Primo istius nominis 104, e. 131, d. 133, d. et saepius. In dialogo Sec. 138, a. et saepius. Gorg. 481, d. 519, a. 525, c.
Alcmaeon 2 Alcib. 143, c.
Amazones Menex. 239, b. 7 Leg. 806, a.
Amestris 1 Alcib. 123, c.
Ammon Phaedr. 274, d. 275, c. 2 Alcib. 148, e. 149, b. Sophist. 257, b. 5 Leg. 737, c.
Amor Conviv. 177, a. c. d. 178, b. c. 179, a. b. 180, b. d. 195, a. b. c. 196, b. 203, c.
Ampheres Crit. 114, b.
Amphilytus Theag. 124, d.
Amphion Gorg. 485, e. 506, b.
Amphitryon Theaet. 175, a.
Amycus 7 Leg. 796, a.
Amynander Tim. 21, c.
Anacharsis 10 Rep. 600, a.
Anacreon Phaedr. 235, c. Charm. 157, e. Hippar. 228, c. Theag. 125, d.
Anaxagoras Phaedr. 270, a. Apol. 26, d. Hip. Maj. 281, c. 283, a. 2 Epist. 311, a. Cratyl. 400, a. 409, a. 413, c. Amat. 132, a. Gorg. 465, d. Phaedo 97, b. d. 1 Alcib. 118, c.
Anaxagorici Cratyl. 409, b.
Androtion Protag. 315, c. Gorg. 487, c.
Andromache Ion 535, b.
Andromedes 13 Epist. 362, b.
Andron Protag. 315, c. Gorg. 487, c.
Antaeus Theaet. 169, b. 7 Leg. 796, a.
Antenor Conviv. 221, c.
Anthemion Meno 90, a.
Antilochus Nestoris filius Ion 537, a.
Antimoerus Protag. 315, a.
Antiphon (Rhamnusius) Menex. 236, a. Parm. 126, b. 127, a. Apol. 33, e.
Antisthenes Phaedo 59, b.
Anytus Apol. 23, e. 25, b. 28, a. et alibi. Meno 91, a. et alibi.
Apemantus Hip. Min. 363, a. 373, a. Hip. Maj. 286, b.
Apollo Phaedr. 265, b. Conviv. 197, a. Phaedo 58, b. 85, a. Euthyd. 302, d. Cratyl. 404, b. c. d. 405, d. 1 Leg. 624, a. 2 Leg. 653, d. 654, a. 665, a. 672, d. 3 Leg. 686, a. 6 Leg. 766, b. 7 Leg. 796, e. 8 Leg. 833, b. 11 Leg. 936, e. 12 Leg. 945, d. 946, c. d. 947, a. 950, e. 2 Rep. 383, a. 3 Rep. 391, a. 494, a. 399, e.
Apollodorus Apol. 34, a. 38, b. Ion 541, c. Protag. 310, a. 316, b. Conviv. 172, a. 173, d. Phaedo 59, a. b. 117, d. et alibi.
Archelaus Theag. 124, d. 2 Alcib. 141, d. Gorg. 470, d. 471, a. d. 472, d. 479, a. d. e. Conviv. 212, d.
Archepolis Cratyl. 394, c.
Archidamus 1 Alcib. 124, a. 2 Epist. 310, b. 312, d. et saepius. 3 Epist. 319, a. 7 Epist. 339, a. 349, d.
Archilochus Ion 531, a. 532, a. 2 Rep. 365, c.
Archinus Menex. 234, b.
Archippus 9 Epist. 357, d.
Archytas 7 Epist. 338, c. 339, a. d. 350, a. 9 et 12 Epist. 13 Epist. 360, c.
Ardiaeus 10 Rep. 615, c. e.
Ariphron Protag. 320, a.

*) Repetitus est ex *T. Mitchelli* Indice Graecit. Platonic. Oxon. 1832. 8.

Leucippe Crit. 113, c.
Leucolophides Protag. 315, e.
Licymnius Phaedr. 267, c.
Lucina 6 Leg. 784, a. Conviv. 206, d.
Lycon Apol. 23, e. 36, a.
Lycophron 2 Epist. 314, c.
Lycurgus Minos 318, c. 10 Rep. 599, d. 1 Leg. 630, d. 632, d. 9 Leg. 858, e. 4 Epist. 320, d. 8 Epist. 354, b. Phaedr. 258, b. Conviv. 209, d.
Lynceus 7 Epist. 344, a.
Lysanias Apol. 33, e. 1 Rep. 330, b.
Lysias Clit. 406, a. 410, e. 1 Rep. 328, b. Phaedr. 227, a. b. c. 228, a. 235, a. e. 244, d. 257, c. 258, c. 262, d. 269, d. 277, a. 279, a.
Lysiclides 2 Epist. 314, e.
Lysimachus Gorg. 526, b. Theaet. 150, e. Meno 94, a. Theag. 130, a. Lach. 180, a. et saepius.
Lysis saepissime in dialogo eiusdem nominis.
Macareus 8 Leg. 838, c.
Machaon Ion 538, b.
Margites 2 Alcib. 147, c.
Mars Cratyl. 404, b. 406, d. 407, c. d. Conviv. 196, d. 3 Rep. 390, c. 2 Leg. 671, e. 8 Leg. 833, b. 11 Leg. 920, d. Epin. 987, c. Phaedr. 252, c.
Marsyas Minos 318, b. Euthyd. 285, d. Conviv. 215, b. c. e. 3 Leg. 677, d. 3 Rep. 399, e.
Medea Euthyd. 285, c.
Megillus 1 Leg. 642, c. et saepissime.
Melanippe Conviv. 177, a.
Meles Gorg. 501, e. 502, a.
Melesias Lach. 179, b. et saepius. Meno 94, c. Theag. 130, a.
Melissaei Theaet. 180, e.
Melitus Euthyp. 2, b. et saepius. Apol. 19, a. et saepius.
Menoetiades 3 Rep. 388, c.
Menoetius 12 Leg. 944, a.
Menelaus Euthyd. 288, c. Conviv. 174, c. 3 Rep. 408, a.
Menexenus Phaedo 59, b. Menex. 234, a. et saepius in dialogo istius nominis. Lys. 206, d. et saepius.
Meno 70, a. et saepissime in dialogo istius nominis.
Mercurius Cratyl. 407, e. 408, b. c. 429, c. 12 Leg. 941, a. Epin. 987, b. Phaedr. 261, d. Protag. 322, c. Tim. 38, d.
Mestor Crit. 114, c.
Metion Ion 533, a.
Metis Conviv. 203, b.
Metrobius Euthyd. 272, c. Menex. 235, e.
Metrodorus Ion 530, c.
Miccus Lys. 204, a.
Midas Phaedr. 264, d. 2 Leg. 660, e.
Midias 1 Alcib. 120, a.
Miltiades Gorg. 503, c. 515, d. 516, d.
Minerva Crit. 109, c. 5 Leg. 745, b. 8 Leg. 848, d. 11 Leg. 920, d. e. Protag. 321, d. Conviv. 197, b. Hip. Maj. 290, b. 2 Alcib. 150, d. Euthyd. 302, d. Cratyl. 404, b. 406, c. 407, a. b. 2 Rep. 379, e. Tim. 21, e.
Minos Apol. 41, a. Gorg. 523, e. Minos 318, d. 319, a. et saepius in dialogo istius nominis. 1 Leg. 624, a. 630, d. 632, d. 4 Leg. 706, a. 2 Epist. 311, a.
Mithaecus Gorg. 518, b.
Mnemosyne Theaet. 191, d. Euthyd. 275, d. Crit. 108, d.
Mneseus Crit. 114, b.
Mnesitheus Cratyl. 394, e.
Momus 6 Rep. 487, a.
Morychus Phaedr. 227, b.
Musae Euthyd. 275, d. Cratyl. 406, a. Conviv. 197, b. 1 Alcib. 108, c. 2 Leg. 653, d. 654, a. 665, a. 670, a. 672, d. 6 Leg. 783, a. 7 Leg. 796, e. Epin. 991, b. Phaedr. 245, a. 265, b. Ion 536, a. Tim. 47, d.
Musaeus Protag. 316, d. Apol. 41, a. Ion 536, b. 2 Rep. 364, e.
Myronides 13 Epist. 363, d.
Myrtylus Cratyl. 395, c.
Myson Protag. 343, a.
Nausicydes Gorg. 487, c.
Neith Tim. 21, e.
Nemesis 4 Leg. 717, d.
Neoptolemus Hip. Maj. 286, b.
Neptunus Crit. 113, c. d. 116, c. 117, b. 119, c. d. Gorg. 523, a. Cratyl. 402, d. e. Hip. Min. 370, c.
Nereides Crit. 116, e.
Nestor 4 Leg. 711, e. 2 Epist. 311, a. Conviv. 221, c. Phaedr. 361, c. Ion 537, a. 538, c. Hip. Min. 364, c. Hip. Maj. 286, a.
Niceratus Gorg. 472, a. Lach. 200, d. 1 Rep. 327, c.
Nicias Heroscamandri filius Theag. 129, b.
Nicias Nicerati filius Gorg. 472, a. Lach. 178, a. et saepius. 1 Rep. 327, c.
Nicostratus Apol. 33, e.
Ninus 3 Leg. 685, c.
Niobe Tim. 22, a. 2 Rep. 380, a.
Nymphae Phaedr. 241, e. 278, b.
Oceanus Cratyl. 402, b. Tim. 40, e.
Oeagrus Conviv. 179, d.
Oedipus 2 Alcib. 138, b. 141, a. 8 Leg. 838, c. 11 Leg. 931, b.
Oenopides Amat. 132, a.
Olympici Phaedr. 256, b.
Olympius Phaedr. 227, b.
Olympus Ion 533, b. Minos 318, b. 3 Leg. 677, d. Conviv. 215, c.
Orestes 2 Alcib. 143, c. d. 144, b. Cratyl. 394, e.
Orithyia Phaedr. 229, b.
Orpheus Protag. 315, a. 316, d. Apol. 41, a. Ion 533, c. 536, b. Cratyl. 400, c. 402, b. Conviv. 179, d. Phileb. 66, c. 2 Leg. 669, d. 3 Leg. 677, d. 6 Leg. 782, c. 8 Leg. 829, e. 2 Rep. 364, e. 10 Rep. 620, a.
Orthagoras Protag. 318, c.
Otus Conviv. 190, b.
Ouranus Cratyl. 396, b. Conviv. 180, d.
Palamedes Apol. 41, a. 7 Rep. 522, d. 3 Leg. 677, d. 2 Epist. 311, b. Phaedr. 261, c. d.
Pan Cratyl. 408, b. c. Phaedr. 261, d. 279, b. 7 Leg. 815, c.
Pandarus 2 Rep. 379, e. 3 Rep. 408, a.
Panopeus Ion 533, a. 10 Rep. 620, b.
Paralus Apol. 34, a. Protag. 314, e. 328, c. Meno 94, b.
Parmenidei Theaet. 180, e.
Parmenides saepissime in dialogo eiusdem nominis. Theaet. 152, e. 183, e. Sophist. 216, a. 217, c. 237, a. 242, c. 244, e. 258, c. Conviv. 195, c.
Patrocles Euthyd. 297, d. e. 3 Leg. † 683, d.
Patroclus Apol. 28, c. Ion 537, a. 3 Rep. 388, c. 391, b. 12 Leg. 944, a. Conviv. 179, e. 180, a. 208, d.
Pausanias Protag. 315, d. Conviv. 176, a. 185, c. et saepius. 2 Epist. 311, a.
Pegasus Phaedr. 229, a.
Peleus Theag. 124, c. 12 Leg. 944, a. 3 Rep. 391, c.
Pelias Conviv. 179, b.
Pelopidae 2 Rep. 380, a. 3 Leg. 685, d.
Pelops Cratyl. 395, c. Hip. Maj. 293, b. Pelopes Menex. 245, d.
Penelope 1 Alcib. 112, b.
Perdiccas Gorg. 470, d. 471, b. Theag. 124, d. 1 Rep. 336, a.
Periander Theag. 124, c. e. 2 Epist. 311, a. 1 Rep. 336, a.
Pericles 1 Alcib. 104, b. 118, c. d. Menex. 235, e. 236, b. 2 Epist. 311, a. 2 Alcib. 143, e. 144, b. Gorg. 455, e. 472, b. 503, c. 515, d. e. 516, a. b. d. 519, a. Meno 94, a. Conviv. 215, e. 221, c. Phaedr. 269, a. 270, a. Protag. 319, e. 320, a. 329, a. Theag. 126, a.
Perseus 1 Alcib. 120, e.
Phaedo 57, a. 102, c. et saepissime in dialogo istius nominis.
Phaedondes Phaedo 59, c.
Phaedrus saepissime in dialogo eiusdem nominis. Protag. 315, c. Conviv. 176, d. 177, a.
Phaenarete 1 Alcib. 131, e.
Phaethon Tim. 22, c.
Phanosthenes Ion 541, d.
Pharmacia Phaedr. 229, c.
Phason Protag. 310, a.
Pheidostratus Hip. Maj. 286, b.
Phemius Ion 533, c.
Pherecrates Protag. 327, d.
Phidias Protag. 311, c. Hip. Maj. 290, b. Meno 91, d.
Philaedae Hippar. 228, b.
Philaedes 13 Epist. 363, b.
Philagrus 13 Epist. 363, b.
Philebus 11, a. et saepissime in dialogo istius nominis.
Philemon Theag. 129, b.
Philemonides Theag. 129, b.
Philippides Protag. 315, a.
Philippus Conviv. 172, b.

Philistides 3 Epist. 315, e.
Philistion 2 Epist. 314, d. e.
Philolaus Phaedo 61, d. e.
Philomelus Protag. 315, a.
Philonides 9 Epist. 357, d.
Phocylides 3 Rep. 407, b.
Phoenix 3 Rep. 390, e. 11 Leg. 931, b. Conviv. 172, b. 173, b.
Phorcys Tim. 40, e.
Phoroneus Tim. 22, a.
Phrynichus Minos 321, a.
Phrynion 9 Epist. 358, b.
Phrynondas Protag. 327, d.
Pindarus Meno 76, d. 81, a. 1 Rep. 331, a. 2 Rep. 365, b. 3 Rep. 408, b. 4 Leg. 714, e. Phaedr. 227, b. Gorg. 484, b. 488, b. Theaet. 173, e. 3 Leg. 690, b.
Pirithous 3 Rep. 391, c.
Pisistratus Hippar. 228, b. Theag. 124, d.
Pittacus Protag. 339, c. d. e. 343, a. et saepius. 1 Rep. 335, e. Hip. Maj. 281, c.
Plato Apol. 34, a. Phaedo 59, b. 2 Epist. 314, c. 5 Epist. 322, a. 7 Epist. 328, d. 330, a. 339, b. 348, c. e. 10, 11, 12 Epist. 13 Epist. 360, b.
Pluto Gorg. 523, a. b. Cratyl. 402, d. 403, a. e. 8 Leg. 828, c.
Polemarchus Cratyl. 394, c. 1 Rep. 327, b. Phaedr. 257, b.
Polus Gorg. 449, b. 461, d. 463, e. 482, c. 487, a. 494, d. et saepissime. Phaedr. 267, b. Theag. 128, a.
Polycletus Protag. 311, c. 328, c.
Polycrates Meno 90, a.
Polydamas 1 Rep. 338, c.
Polygnotus Ion 532, e. 533, a.
Polyidus 2 Epist. 311, a.
Polymnia Conviv. 186, e.
Polyxenus 2 Epist. 310, b. 314, c. 13 Epist. 360, c.
Porus Conviv. 203, b. c.
Priamus Ion 535, b. 2 Alcib. 149, d. 3 Rep. 388, b.
* Procles 3 Leg. 683, d.
Prodicus Apol. 19, e. Theag. 127, e. Hip. Maj. 282, c. Meno 75, e. 96, d. Euthyd. 277, e. 305, c. Cratyl. 384, b. Conviv. 177, b. 10 Rep. 600, c. Phaedr. 267, b. Protag. 314, c. 315, c. et saepius. Lach. 197, d.
Prometheus Protag. 320, d. 321, c. et saepius. Polit. 274, c. Phileb. 16, c. Gorg. 523, d. 2 Epist. 311, b.
Proserpina Meno 81, b. Cratyl. 404, c.
Prospaltius Cratyl. 396, d.
Protagoras Theaet. 152, a. c. e. 154, b. c. 155, d. 160, c. d. 161, b. d. 162, a. c. 164, d. e. 168, c. 169, d. 171, b. c. 178, b. e. Meno 91, d. e. Cratyl. 385, e. 386, a. c. 391, c. Sophist. 232, d. Hip. Maj. 282, d. 10 Rep. 600, c. Phaedr. 267, c. Protag. 309, d. et saepissime in dialogo illius nominis.
Protarchus Phileb. 11, a. et saepissime.
Proteus Euthyp. 15, d. Ion 541, e. Euthyd. 228, b. 2 Rep. 381, d.
Pyrilampus Charm. 158, a. Parm. 126, b. Gorg. 481, d. 513, b.
Pyrrha Tim. 22, a.
Pythagoras 10 Rep. 600, a. b.
Pythia Apol. 21, a. 5 Rep. 461, e. 7 Rep. 540, c.
Pythocles Phaedr. 244, a.
Pythoclides Protag. 316, e. 1 Alcib. 118, c.
Pythodorus 1 Alcib. 119, b. Parm. 126, b. et saepius.
Rhadamanthus Apol. 41, a. Minos 318, d. 320, b. 321, b. Gorg. 524, a. e. 526, b. 1 Leg. 624, b. 12 Leg. 948, b. c.
Rhea 401, d. 402, a. b. Tim. 41, a.
Sannio Theag. 129, d.
Sappho Phaedr. 235, c.
Sarambus Gorg. 518, b.
Sarpedon 3 Rep. 388, c.
Saturnus Euthyp. 8, b. Gorg. 523, a. b. Cratyl. 396, b. 401, d. 402, a. b. 404, a. Polit. 269, a. 271, c. 272, a. b. 276, a. Hippar. 228, b. Minos 315, c. 2 Rep. 377, e. 4 Leg. 713, b. c. e. Epin. 987, c. Conviv. 195, b.
Satyrus Protag. 310, c. Conviv. 216, c. 221, d. e. 7 Leg. 815, c.
Scamandrius Cratyl. 392, b. d.
Scellius Gorg. 472, a.
Scirrhon Theaet. 169, a.
Scopas Protag. 339, a.
Scylla 9 Rep. 588, c.
Sibylla Theag. 124, d. Phaedr. 244, b.
Silenus 7 Leg. 815, c. Conviv. 216, d. 221, d.
Simmias Crito 45, b. Phaedo 59, b. 73, e. et saepissime. Phaedr. 242, b. 13 Epist. 363, a.
Simonides Protag. 316, d. 339, a. et saepius. 2 Epist. 311, a. Hippar. 228, c. 1 Rep. 331, d. e. 332, a. b. c. 334, b. 335, e.
Sirenes Cratyl. 403, d. Conviv. 216, a. 10 Rep. 617, b.
Sisyphus Apol. 41, b. Gorg. 525, e.
Smicrion Cratyl. 429, e.
Socrates Minor Polit. 257, c. et alibi.
Socrates 1 Rep. 337, a. Conviv. 173, d. 213, e. 215, a. 217, a. e. 220, e. 221, a. c. 223, b. et saepius. Phaedo 58, c. 59, d. e. 60, a. 88, e. 115, e. Hip. Maj. 298, b. 7 Epist. 324, d. 325, b. 11 Epist. 358, d. 13 Epist. 363, a.
Sol 12 Leg. 945, d. 946, c. d. 947, a.
Solon Crit. 108, d. 110, b. 113, a. 9 Leg. 858, e. 2 Epist. 311, a. Charm. 155, a. 157, e. Hip. Maj. 285, e. Conviv. 209, d. Amat. 133, c. Tim. 20, e. 21, b. c. e. et saepius. 10 Rep. 599, e. Phaedr. 258, b. 278, c. Protag. 343, a. Lach. 188, b. 189, a.
Sophocles 1 Rep. 329, b. c. Phaedr. 268, c. 269, a.
Sophroniscus Euthyd. 297, e. 298, b. Hip. Maj. 298, b. 1 Alcib. 131, e. Lach. 180, d. 181, a.
Sosias Cratyl. 397, b.
Speusippus 13 Epist. 361, e.
Stephanus Meno 94, c.
Stesichorus 9 Rep. 586, c. Phaedr. 243, a. 244, a.
Stesileus Lach. 183, c. e.
Stesimbrotus Ion 530, d.
Sus Cratyl. 412, b.
Talus Minos 320, c.
Tantalus Protag. 315, c. Euthyp. 11, d. Hip. Maj. 293, b. Cratyl. 395, d. e. Gorg. 525, e.
Taureas Charm. 153, a.
Telamon Apol. 41, b. 10 Rep. 620, b.
Telamonius Cratyl. 428, c.
Telemachus 7 Leg. 804, a.
Telephus Phaedo 108, a.
Temenus 3 Leg. 683, d. 692, b.
Terillus 13 Epist. 363, c.
Terpsichore Phaedr. 259, c.
Terpsion Theaet. 142, a. et alibi. Phaedo 59, c.
Tethys Cratyl. 402, b. c. d. Tim. 40, e. Theaet. 152, e.
Thales Protag. 343, a. Theaet. 174, a. 2 Epist. 311, a. 10 Rep. 600, a. Hip. Maj. 281, c.
Thamus Phaedr. 274, d. e.
Thamyras 8 Leg. 829, e. 10 Rep. 620, a.
Thaumas Theaet. 155, d.
Theaetetus 142, a. 144, c. et saepissime in dialogo isto. Sophist. 218, a. d. et saepissime. Polit. 257, a.
Theages 122, d. et saepissime in dialogo istius nominis. Apol. 34, a. 6 Rep. 496, b.
Thearion Gorg. 518, b.
Themis 2 Rep. 380, a. 11 Leg. 936, e.
Themistocles Gorg. 455, e. 503, c. 515, d. 516, d. 519, a. Meno 93, b. d. e. 99, b. Theag. 126, a. 1 Rep. 329, e. et saepissime.
Theoclymenus Ion 538, e.
Theodorus Theaet. 143, b. et saepissime. Sophist. 316, a. et alibi. Polit. 257, a. Ion 533, a. Phaedr. 261, c. 266, e.
Theodotes 3 Epist. 318, c. 4 Epist. 320, e. 321, b. 7 Epist. 348, b. c. e. 349, b.
Theodotus Apol. 33, e.
Theognis Meno 95, d. 1 Leg. 630, a. c.
Theonoe Cratyl. 407, b.
Theophilus Cratyl. 394, e. 397, b.
* Theosdotides Apol. 33, e.
Thersites 10 Rep. 620, c.
Theseus Phaedo 58, a. Crit. 110, a. 3 Leg. 687, e. 11 Leg. 931, b. Theaet. 169, b. 3 Rep. 391, c.
Thespis Minos 321, a.
Thetis Apol. 28, c. Hip. Min. 371, c. Conviv. 179, e. 12 Leg. 944, a. 2 Rep. 381, d. 383, a.
Theuth Phaedr. 274, c. e. Phileb. 18, b.
Thrasyllus Theag. 129, d.
Thrasymachus 1 Rep. 328, b. 336, b. et saepissime. 6 Rep. 498, c. Phaedr. 261, c. 269, d. 271, a. Clit. 406, a. 410, c.
Thucydides Meno 94, c. d. Theag. 130, a. b. Lach. 179, a.

Isthmus Phaedr. 205, c. Crito 52, b. Crit. 110, d. 12 Leg. 950, e.
Italia 10 Rep. 599, e. 7 Epist. 326, b.
Italicus 2 Leg. 659, b.
Ithaca Ion 535, c. 3 Rep. 393, b.
Ithacensis Ion 533, c.
Lacedaemon Protag. 342, a. Lach. 183, b. Crito 52, e. Minos 320, b. Conviv. 182, a. 209, d. 1 Alcib. 121, a. 122, e. 123, a. 10 Rep. 599, d. Hip. Maj. 281, b. 283, b. e. 284, a. 1 Leg. 628, e. 641, e. 3 Leg. 683, d. 8 Leg. 836, b. 842, b.
Lacedaemonii Protag. 342, c. d. Lach. 182, e. 191, b. Minos 318, c. 320, a. 2 Alcib. 148, b. d. e. 149, a. b. e. 150, c. Theaet. 169, a. Conviv. 193, a. 1 Alcib. 120, a. c. e. 121, b. 123, a. Menex. 240, c. 241, c. 242, a. c. 244, c. 245, b. 246, a. Hip. Maj. 283, c. d. 284, b. e. 285, a. e. 286, a. 1 Leg. 642, c. 2 Leg. 662, c. 5 Rep. 452, d.
Laconica 8 Rep. 544, c. 545, a.
Laconici Meno 99, d.
Lampsacenus Ion 530, e.
Larissa Meno 97, b.
Larissaeus Meno 70, b.
Lechaeum Menex. 245, e.
Leontinus Apol. 19, e. Theag. 127, e. Menex. 243, a. Hip. Maj. 282, b.
Lethe 10 Rep. 621, a. c.
Leucadia 13 Epist. 361, b.
Libya Menex. 239, e. Tim. 24, e. 25, b. Crit. 108, e.
Ligures Phaedr. 237, a.
Lindius Protag. 343, a.
Locri Tim. 20, a. 1 Leg. 638, b.
Lycabetus Crit. 112, a.
Lycaeus 8 Rep. 565, d.
Lyceum Euthyd. 271, a. 303, b. Lys. 203, a.
Lycia Minos 315, c. 316, a.
Lydia Lach. 188, d.
Lydius 2 Rep. 359, c. Lydi Polit. 262, e.
Macedones 2 Alcib. 141, d. Gorg. 471, a.
Macedonia Gorg. 470, d. 471, c. Theag. 124, d.
Magnetes 8 Leg. 848, d. 9 Leg. 860, e. 11 Leg. 919, d. 12 Leg. 946, b. 969, a.
Marathon Gorg. 516, d. Menex. 240, c. d. e. 241, a. b. 245, a. 3 Leg. 698, e. 699, a. 4 Leg. 707, c.
Mariandyni 6 Leg. 776, d.
Medi Menex. 239, d. 3 Leg. 695, b. 7 Epist. 332, a.
Megarae Phaedr. 227, d. Crito 53, b. Phaedo 59, c. 99, a. 7 Epist. 329, a.
Megarensis Protag. 316, e.
Melampodidae Ion 538, e.
Mendaeus Protag. 315, a.
Messene 1 Alcib. 122, d. e. 3 Leg. 683, d. 690, d. 698, e. 8 Epist. 354, b.
Messenii 6 Leg. 777, c.
Milesius Protag. 343, a. Menex. 249, d. Hip. Maj. 281, c. 1 Leg. 636, b. 10 Rep. 600, a.
Mitylenaeus Protag. 343, a. 346, d.
Mitylene Menex. 243, c.
Myrrhinusius Conviv. 176, d. Phaedr. 244, a.
Mysius Gorg. 521, b.
Naucratis Phaedr. 274, c.
Naxus Euthyp. 4, c.
Nemea Lys. 205, c. Theag. 128, e. 12 Leg. 950, e.
Nilus 12 Leg. 953, e. Phaedr. 257, e. Polit. 264, c. Tim. 21, e. 22, d.
Oceanus Phaedo 112, e.
Oenoe Protag. 310, c.
Oenophytae Menex. 242, b.
Olympia 7 Leg. 807, c. 822, b. 8 Leg. 840, a. 12 Leg. 950, e. 7 Epist. 350, b. Phaedr. 236, b. Apol. 36, d. Hip. Min. 363, c. d. 5 Leg. 729, d.
Olympius 9 Rep. 583, b.
Olympus Epin. 977, b.
Opici 8 Epist. 353, e.
Oropia Crit. 110, e.
Paeaneus Euthyd. 273, a. Phaedo 59, b. 1 Rep. 328, b.
Pamphylia 10 Rep. 615, e.
Parius Apol. 20, a. Menex. 245, b. Phaedr. 267, a.
Parnes Crit. 110, d.
Peloponnesiaci Menex. 235, d.
Peloponnesus 3 Leg. 385, b. 7 Epist. 333, b. 336, d. 345, c. 346, b. c. 348, d. 350, b.
Peparethii 1 Alcib. 116, d.
Pergama Phaedr. 243, b.
Persae Lach. 191, c. Minos 316, a. 1 Alcib. 120, a. c. e. 122, c. Menex. 239, d. 240, a. d. 241, b. 1 Leg. 637, d. e. 642, d. e. 3 Leg. 693, d. e. 694, a. 695, a. c. d. e. 698, a. b. 7 Epist. 332, b.
Persia 1 Alcib. 121, a.
Phalereus Conviv. 172, a.
Phalerus Conviv. 172, a.
Phasis Phaedo 109, b.
Phelleus Crit. 111, c.
Phliasius Phaedo 57, a.
Phoenicii 4 Rep. 436, a. 5 Leg. 747, c. 8 Epist. 353, e.
Phrygia 3 Rep. 399, a.
Phrygius Phaedr. 264, d. Lach. 188, d. Minos 318, b. Cratyl. 410, a. Phryges Polit. 262, e.
Phthia Apol. 44, b. Hip. Min. 371, c. Theag. 124, c.
Piraeus 1 Rep. 327, a. 328, c. 4 Rep. 439, e. Menex. 243, e.
Pittheus Euthyp. 2, b.
Plataeae Lach. 191, c. Menex. 241, c. 245, a. 4 Leg. 707, c.
Pnyx Crit. 112, a.
Pontus Gorg. 511, d. 7 Leg. 804, e.
Potidaea Charm. 153, a. b. Apol. 28, e. Conviv. 219, e. 221, a.
Pramnius Ion 538, c. 3 Rep. 405, e.
Prieneus Protag. 343, a.
Pyriphlegethon Phaedo 113, b. c. 114, a.
Pytho 7 Leg. 807, c. 12 Leg. 950, e. Lys. 205, c.
Rhamnusius Menex. 236, a.
Sais Tim. 21, e.
Saiticus Tim. 21, e.
Salaminius Apol. 32, c. d.
Salamis Apol. 32, c. d. 1 Alcib. 121, b. Menex. 241, a. b. 245, a. 3 Leg. 698, c. 4 Leg. 707, b. c.
Samius Ion 533, b.
Sardis Menex. 240, d.
Sauromatidae 7 Leg. 804, e. 806, b.
Scamander Cratyl. 391, e. 392, a. Protag. 340, a.
Scylla 7 Epist. 345, d.
Scythae Lach. 191, a. b. Gorg. 483, d. Euthyd. 299, e. 300, a. Menex. 239, e. 1 Leg. 637, d. e.
Scythia 4 Rep. 435, e. 10 Rep. 600, a.
Selymbrianus Protag. 316, e.
Seriphius 1 Rep. 329, e. 330, a.
Sicilia Phaedo 111, d. Theages 129, c. Menex. 242, e. Hip. Maj. 282, d. 10 Rep. 599, c. Hip. Maj. 284, b. 2 Epist. 311, e. 3 Epist. 315, d. 7 Epist. 326, b. 334, c. 338, a. 351, e. 8 Epist. 353, a. e. 355, c.
Siculi Hip. Maj. 238, c. 3 Rep. 404, d. 2 Leg. 659, b.
Simois Protag. 340, a.
Sparta 6 Leg. 753, a. 778, d. 7 Leg. 806, c.
Spartani Hip. Maj. 283, c. 1 Leg. 637, a.
Sperchius 3 Rep. 391, b.
Sphagia Menex. 242, c.
Sphettius Apol. 33, e.
Stiriacus Hippar. 229, a.
Suniensis Theaet. 144, c.
Sunium Crito 43, d.
Styx Phaedo 113, c. 3 Rep. 387, b.
Syracusae 2 Epist. 311, e. 3 Epist. 319, a. 7 Epist. 324, a. 336, a. 8 Epist. 352, c.
Syracusanus 3 Rep. 404, d. 1 Leg. 638, a. 3 Epist. 315, d. 319, d. 7 Epist. 324, a. 326, b. 8 Epist. 355, a. 357, c.
Syria Epin. 987, a.
Tanagra 1 Alcib. 112, c. Menex. 242, a.
Tarentinus Protag. 316, d.
Tarentum 1 Leg. 637, b. c. 7 Epist. 338, c. 339, d. e.
Tartarus Phaedo 112, a. d. 113, b. e. 114, a. 10 Rep. 616, a.
Teius Hippar. 228, c.
Thasius Ion 530, d.
Thebae Phaedr. 274, d. Crito 53, b.
Thebanus Protag. 318, c. Phaedo 92, a. 95, a.
Thessalia Crito 45, c. 53, e. 54, a. Hip. Maj. 284, a. 1 Leg.
Thessalicus Protag. 339, a. Gorg. 513, a. Meno 70, a. b. 1 Leg. 625, d. 6 Leg. 776, d. Polit. 264, c.
Thraces Charm. 156, d. 157, c. 175, e. Theaet. 174, a. c. 175, d. 1 Rep. 327, a. 1 Leg. 637, e. 7 Leg. 805, d.
Thracia 4 Rep. 435, e.
Thurii Euthyd. 271, c. 288, a. 1 Leg. 636, b.
Troja 3 Rep. 393, e. 405, e. 9 Rep. 586, c. Phaedr. 243, b. Apol. 28, c. Ion 535, c. Hip. Maj. 286, a. 3 Leg. 682, d. 685, c. d.
Trojani 2 Alcib. 149, c. 4 Leg. 706, d.
Tyrrhenia Tim. 25, b. 114, c.
Tyrrhenicus 5 Leg. 738, c.
Xanthus Cratyl. 391, e. 392, a.

TABULA INDICANS CONSENSUM PAGINARUM EDITIONIS STEPH. CUM PAGINIS LUGDUNENSIS ET FRANCOFURTANAE EDITIONUM.

Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.	Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.	Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.
2	48, a. 1.	1, a. 1.	60	376, c. 9.	45, e. 8.	116	401, e. 7.	85, e. ult.
3	48, c. 3.	2, b. 10.	1	376, g. 2.	46, d. 3.	17	402, a. 5.	86, d. 4.
4	48, f. 7.	3, a. 5.	2	377, c. 3.	47, b. 8.	18	402, d. 8.	87, b. 9.
5	49, b. 6.	3, e. 5.	3	377, f. 6.	48, a. 3.	121	7, e. 6.	88, a. 1.
6	49, e. 10.	4, c. 10.	4	378, b. 6.	48, e. 5.	2	8, b. 3.	88, d. 9.
7	50, a. 6.	5, b. 5.	5	378, f. 1.	49, c. ult.	3	8, e. 6.	89, d. 6.
8	50, d. 11.	5, f. 5.	6	379, b. 2.	50, b. 4.	4	9, a. 4.	90, b. 7.
9	50, h. 1.	6, d. 9.	7	379, e. 4.	50, f. ult.	5	9, d. 6.	91, a. 2.
10	51, c. 9.	7, c. 5.	8	380, a. 6.	51, d. ult.	6	9, g. 7.	91, e. 3.
11	51, f. 8.	8, a. 9.	9	380, d. 8.	52, c. 5.	7	10, c. 5.	92, c. 9.
12	52, b. 7.	8, e. 8.	70	380, g. 10.	53, a. 4.	8	10, f. 7.	93, b. 1.
13	52, e. 8.	9, d. 2.	1	381, c. 11.	53, e. ult.	9	11, b. 6.	93, e. 8.
14	53, a. 9.	10, b. 7.	2	381, g. 7.	54, d. 4.	130	11, e. 8.	94, d. 6.
15	53, e. 4.	11, a. 1.	3	382, c. 7.	55, b. ult.	1	12, a. 8.	95, b. pen.
16	54, a. 1.	11, e. 1.	4	382, f. 6.	56, a. 6.	2	4, d. 1.	96, a. 1.
17	358, d. 1.	14, a. 1.	5	383, b. 10.	56, e. 8.	3	5, a. 2.	96, e. 1.
18	358, f. 7.	14, d. 9.	6	383, f. 3.	57, d. 2.	4	5, d. 2.	97, c. 2.
19	359, c. 10.	15, c. 2.	7	384, b. 3.	58, b. 6.	5	5, g. 3.	98, a. 4.
20	359, f. 9.	16, a. 4.	8	384, e. 8.	59, a. 4.	6	6, c. 3.	98, e. 4.
1	360, c. 1.	16, e. 6.	9	385, a. 8.	59, e. 3.	7	6, f. 3.	99, c. 5.
2	360, f. 3.	17, d. 1.	80	385, d. 9.	60, c. 8.	8	7, a. 10.	100, a. 5.
3	361, b. 2.	18, b. 10.	1	386, a. 2.	61, b. 3.	9	7, e. 1.	100, e. 3.
4	361, e. 4.	19, a. 4.	2	386, d. 7.	61, f. 4.	142	114, b. 1.	106, a. 1.
5	362, a. 5.	19, e. 6.	3	386, g. 9.	62, d. 6.	3	114, d. 4.	106, d. 7.
6	362, d. 6.	20, d. 1.	4	387, c. 6.	63, b. ult.	4	115, a. 6.	107, b. 9.
7	362, g. 7.	21, b. 7.	5	387, f. 7.	64, a. 3.	5	115, d. 6.	108, a. 1.
8	363, d. 2.	22, a. 2.	6	388, c. 1.	64, e. 1.	6	115, g. 5.	108, d. 9.
9	363, g. 2.	22, e. 3.	7	388, f. 2.	65, c. 7.	7	116, c. 4.	109, b. 9.
30	364, c. 5.	23, c. 9.	8	389, b. 3.	66, b. 3.	8	116, f. 3.	109, f. ult.
1	364, f. 5.	24, b. 4.	9	389, e. 4.	66, f. 2.	9	117, a. 8.	110, d. 8.
2	365, b. 3.	24, f. 2.	90	390, a. 7.	67, d. 8.	150	117, d. 9.	111, b. pen.
3	365, e. 3.	25, d. 5.	1	390, d. 7.	68, b. 9.	1	117, h. 3.	112, a. 1.
4	366, a. 6.	26, c. 2.	2	390, g. 10.	68, f. ult.	2	118, d. 2.	112, d. 9.
5	366, d. 7.	27, a. 4.	3	391, c. 9.	69, d. 8.	3	118, g. 3.	113, c. 1.
6	366, g. 5.	27, d. 8.	4	391, g. 1.	70, c. 3.	4	119, c. 1.	114, a. 2.
7	367, c. 3.	28, b. 9.	5	392, c. 3.	71, a. 9.	5	119, f. 1.	114, e. 1.
8	367, f. 4.	29, a. 3.	6	392, f. 6.	71, e. ult.	6	120, a. 7.	115, c. 4.
9	368, b. 7.	29, e. 2.	7	393, b. 8.	72, d. 4.	7	120, e. 2.	116, a. 5.
40	368, e. 8.	30, c. 3.	8	393, e. 6.	73, b. 5.	8	120, g. 11.	116, e. 2.
1	369, a. 7.	31, a. 7.	9	394, a. 5.	73, f. 1.	9	121, d. 1.	117, c. 8.
2	369, d. 9.	31, e. 9.	100	394, d. 7.	74, d. 4.	160	121, g. 1.	118, a. 9.
3	369, f. 1.	32, a. 1.	1	394, h. 1.	75, b. ult.	1	122, b. 8.	118, e. 9.
4	370, b. 1.	33, a. 1.	2	395, c. 11.	76, a. 4.	2	122, e. 10.	119, d. 2.
5	370, e. 3.	33, d. ult.	3	395, g. 6.	76, e. 6.	3	123, a. 7.	120, b. 4.
6	371, a. 3.	34, c. 5.	4	396, c. 7.	77, d. 3.	4	123, d. 9.	120, f. 2.
7	371, d. 2.	35, a. 8.	5	396, f. 11.	78, b. 8.	5	123, g. 7.	121, d. 4.
8	371, g. 5.	35, e. 7.	6	397, c. 1.	79, a. 2.	6	124, c. 5.	122, b. 6.
9	372, c. 9.	36, d. 2.	7	397, f. 2.	79, d. ult.	7	124, f. 5.	122, f. 3.
50	372, g. 2.	37, b. 7.	8	398, b. 1.	80, c. 2.	8	125, b. 6.	123, d. 6.
1	373, c. 2.	38, a. 4.	9	398, e. 2.	81, a. 4.	9	125, e. 6.	124, b. 9.
2	373, f. 4.	38, e. 5.	110	399, a. 2.	81, e. 2.	170	126, a. 2.	124, e. pen.
3	374, b. 6.	39, d. 1.	11	399, d. 3.	82, c. 3.	1	126, d. 5.	125, d. 6.
4	374, f. 1.	40, b. 8.	12	399, g. 4.	83, a. 6.	2	126, g. 6.	126, b. 9.
7	375, a. 9.	44, a. 1.	13	400, c. 4.	83, e. 5.	3	127, c. 2.	127, a. 3.
8	375, b. 9.	44, b. pen.	14	400, f. 6.	84, c. 8.	4	127, f. 3.	127, e. 1.
9	375, e. 5.	45, a. 5.	15	401, b. 1.	85, a. 9.	5	128, b. 3.	128, c. 2.

Thyestes Cratyl. 395, b. Polit. 268, e. 8 Leg. 838, c.
Timaeus 17, a. 20, a. 27, a. et saepius in dialogo istius nominis. Crit. 106, b.
Timarchus Theag. 129, a. b.
Timotheus 13 Epist. 362, e.
Tiresias Meno 100, a. 2 Epist. 911, a. 2 Alcib. 151, b.
Tisander Gorg. 487, c.
Tisias Phaedr. 267, a. 273, a. c. e. 7 Epist. 349, c.
Tison 13 Epist. 363, c.
Tityus Gorg. 525, e.
Triptolemus Apol. 41, a. 6 Leg. 782, b.
Tynnichus Ion 534, d.
Typhon Phaedr. 230, a.
Tyrtaeus 1 Leg. 629, a. b. c. e. 630, b. c. 2 Leg. 667, a. 9 Leg. 858, e.
Ulysses Hip. Min. 364, b. c. e. et saepius. 1 Alcib. 112, b. 1 Rep. 334, a. 10 Rep. 620, c. 4 Leg. 707, d. 2 Epist. 311, b. Phaedr. 261, c. Apol. 41, b. Ion 535, b. Hip. Min. 363, b.
Urania Phaedr. 259, d.
Venus Cratyl. 406, b. c. Sophist. 243, a. 3 Rep. 390, c. 8 Leg. 840, e. Epin. 987, b. Phaedr. 244, d. 265, b. Conviv. 177, e. 180, d.
Vesta Cratyl. 401, d. 5 Leg. 745, b. 8 Leg. 848, d. 9 Leg. 856, a.
Virgo et Ceres 6 Leg. 782, b.
Vulcanus Protag. 321, c. d. Euthyp. 8, b. Conviv. 192, d. Cratyl. 391, e. 404, b. 406, d. 407, c. Polit. 274, c. Conviv. 197, 9. Phileb. 61, b. Crit. 109, c. 11 Leg. 920, d. 2 Rep. 378, d. 3 Rep. 390, c Tim. 23, d.
Xanthippe Phaedo 60, a.
Xanthippus Protag. 315, a. 328, c. Meno 94, b. 1 Alcib. 104, b. Menex. 235, e.
Xenophanes Sophist. 242, d.
Xerxes Gorg. 483, d. 1 Alcib. 105, c. 121, b. 123, c. 3 Leg. 695, e. 1 Rep. 336, a.
Zamolxis Charm. 156, d. 158, b.
Zeno Sophist. 216, a. 1 Alcib. 119, a. Parm. 126, b. et saepissime.
Zethus Gorg. 485, e. 489, e. 506, b. Hip. Maj. 293, b.
Zeuxippus Protag. 318, b. c.
Zeuxis Gorg. 453, c. d.
Zopyrus 2 Alcib. 122, b.
Zoroaster 1 Alcib. 122, a.
† Zotides Apol. 33, e.

INDEX GEOGRAPHICUS IN PLATONEM.

Abderites 10 Rep. 600, c.
Acarnani Euthyd. 271, c.
Acharneus Gorg. 495, d.
Acheron Phaedo 112, e. 113, d.
Acherusia Phaedo 113, a. b. c. 114, a.
Achivi 3 Rep. 389, e. 390, e. 393, a. 3 Leg. 682, d. e. 685, e.
Aegina Gorg. 511, d. Cratyl. 433, a. Phaedo 59, c. 1 Alcib. 121, b. 4 Leg. 707, e.
Aegyptius 5 Leg. 747, c. 7 Leg. 799, a. Phaedr. 274, d. 275, b. Euthyd. 288, b. Crit. 113, a.
Aegyptus 4 Rep. 436, a. Tim. 21, c. e. 25, b. 2 Leg. 656, d. 7 Leg. 819, a. Epin. 987, a. Phaedr. 274, c. d. Gorg. 511, d. Polit. 290, d. Phaedo 80, c. Menex. 239, e. 241, e.
Aexoneus Lys. 204, e. Lach. 197, c.
Agrigentinus Theag. 128, a.
Alopecetes Gorg. 495, d.
Ameles 10 Rep. 621, a.
Amphipolis Apol. 28, e.
Anagyrasii Theag. 127, e.
Antiochis Apol. 32, b.
Aphidnaeus Gorg. 487, c.
Arcades Conviv. 193, a.
Arcadia 8 Rep. 565, d.
Areopagus Phaedr. 229, d.
Argivi Phaedo 89, c. Menex. 239, b. 244, d. 245, c.
Argos Theag. 124, b. 1 Alcib. 121, a. 3 Leg. 683, d. 3 Rep. 393, e. 3 Leg. 690, d. 4 Leg. 708, a. 8 Epist. 354, b.
Artemisium Menex. 241, a. 4 Leg. 707, c.
Asia Lys. 209, d. Gorg. 524, a. 1 Alcib. 105, b. Menex. 239, d. e. 240, d. Tim. 24, e. Crit. 108, e. 112, e.
Asopus Crit. 110, e.
Assyrii 3 Leg. 685, c.
Athenae Gorg. 461, e. Theaet. 142, a. 143, a. Hip. Maj. 281, a. Phaedo 57, b. 7 Epist. 336, d. 339, d. 346, c. 13 Epist. 361, c. 362, a.
Athenienses Lys. 209, d. Protag. 322, d. 324, c. Apol. 17, a. et saepissime. Crito 48, c. e. 51, d. 52, a. b. 2 Alcib. 141, a. 148, d. 149, b. Gorg. 481, d. 502, d. 503, b. 513, a. b. 515, d. e. 521, d. Conviv. 201, d. 216, a. 1 Alcib. 105, a. 106, c. 107, a. 113, b. 132, a. Menex. 236, a. b. 240, c. 241, c. 242, d. Tim. 23, c. 27, b. 1 Leg. 638, b. 642, c. e. 3 Leg. 693, e. 698, d. 6 Leg. 753, a. 7 Epist. 332, b.
Athos 3 Leg. 699, a.
Atlanticus Tim. 24, e. Crit. 113, e. 114, a.
Atlantis Tim. 25, a. d. Crit. 108, e.
Attica Phaedr. 230, c. Lach. 183, b. Cratyl. 398, d. 3 Leg. 698, a. 4 Leg. 706, a.
Atticus 3 Rep. 404, e.
Boeotii Conviv. 182, b. Phaedo 99, a. 1 Alcib. 112, c. Menex. 242, a. b. 244, d. 245, c. 1 Leg. 626, b.
Byzantius Phaedr. 266, e.
Cadmii Menex. 239, b.
Cares Lach. 187, b.
Caria Euthyd. 285, c.
Carthaginenses Minos 315, b. 1 Leg. 637, d. 2 Leg. 674, a. 7 Epist. 333, a. 349, c. 8 Epist. 353, a.
Carthago Minos 316, a.
Celtiberi 1 Leg. 637, d.
Cephisieus Apol. 33, e.
Ceramensis Protag. 315, d.
Ceramicus Parm. 127, c.
Chalcedonius 1 Rep. 328, b. Phaedr. 267, c.
Chalcideus Ion 534, d.
Charybdis 7 Epist. 345, c.
Chenaeus Protag. 343, a.
Chios Euthyd. 271, c.
Chius Protag. 314, c. Apol. 29, e. Euthyd. 288, b. Theag. 127, e. 10 Rep. 600, c. 1 Leg. 638, b.
Cholargeus Gorg. 487, c.
Cithaeron Crit. 110, d.
Clazomenae Parm. 126, a. b.
Clazomenius Apol. 26, d. Ion 541, d.
Cocytus Phaedo 113, c. 114, a. 3 Rep. 387, b.
Colchi Euthyd. 285, c.
Corinthii Menex. 244, d. 245, c. Corinthius 3 Rep. 404, d.
Corinthus Theaet. 142, a. Euthyd. 292, e. Theag. 124, c. Menex. 245, e.
Coronea 1 Alcib. 112, c.
Creta Phaedo 58, a. 3 Leg. 702, c. 4 Leg. 704, c. 707, e. 708, a. 8 Leg. 834, b. 836, b. 842, b. 12 Leg. 950, c. Protag. 342, a. Crito 52, e. Minos 319, b. 320, a. b. c. d.
Cretenses Protag. 342, d. Minos 320, a. 321, b. 5 Rep. 452, c. 8 Rep. 544, c. 1 Leg. 625, a. 626, a. b. 631, b. 2 Leg. 662, c. 3 Leg. 693, e. 4 Leg. 707, b. 6 Leg. 751, d. 8 Leg. 834, d.
Crommyonius Lach. 196, e.
Cydatheneus Conviv. 173, b.
Cyprus Menex. 241, e.
Cyrene Theaet. 143, c.
Cyzicenus Ion 541, c.
Cyzicum 13 Epist. 360, c.
Dardania 3 Leg. 681, e.
Delium Lach. 181, b. Apol. 28, e. Conviv. 221, a.
Delos Crito 43, c. Phaedo 58, a. b. 59, e.
Delphi 9 Leg. 856, e. 11 Leg. 914, a. 3 Epist. 315, b. Phaedr. 235, d. 244, a. Protag. 343, b. Charm. 164, d. Apol. 20, e. 21, a. Hippar. 228, d. Euthyd. 299, b. Phileb. 48, c. Amat. 138, a. 1 Alcib. 124, a. 132, c. 5 Leg. 738, b. 6 Leg. 759, c. d.
Delta Tim. 21, e.
Dodona Phaedr. 244, b. 5 Leg. 738, c.
Dodonaeus Phaedr. 275, b.
Dori 3 Leg. 682, e. 685, e.
Dorica Lach. 188, d. 193, d. 3 Rep. 399, a. 3 Leg. 702, a.
Eleaticus Phaedr. 261, d. Sophist. 216, a. 242, d.
Eleusis Menex. 243, e.
Eliensis Phaedr. 267, b. Apol. 19, e.
Elis Hip. Min. 363, c. Conviv. 182, b. Hip. Maj. 281, a.
Ephesus Ion 530, a. 541, d. Theaet. 179, e. Theag. 129, d. Ion 533, c. 541, d.
Epidaurii Ion 530, b.
Epidaurus Ion 530, a.
Erchia 1 Alcib. 123, c.
Eretria Menex. 240, b. c. 3 Leg. 699, a.
Eretrienses Cratyl. 434, c. Menex. 240, a. c. 3 Leg. 698, c. d.
Eridanus Crit. 111, e.
Euripus Phaedo 90, c.
Europa 2 Alcib. 141, b. Gorg. 524, a. d. 1 Alcib. 105, b. Menex. 239, d. Tim. 25, b. Crit. 112, e. 3 Leg. 698, b.
Eurymedon Menex. 241, d.
Gadiricus Crit. 114, b.
Gnosius 1 Leg. 629, c. 3 Leg. 702, c. 6 Leg. 752, d. e. 754, b. c. d.
Gnossus Minos 319, c. 1 Leg. 625, a. 636, e. 4 Leg. 712, e. 6 Leg. 752, e. 754, d.
Gortyne 4 Leg. 708, a.
Gortynicus 4 Leg. 708, a.
Graeci Menex. 240, b. c. e. 241, a. b. c. 242, a. b. d. e. 243, b. e. 244, b. c. d. 245, a. b. d. 3 Leg. 685, c. 5 Rep. 469, b. c. e. 470, c. 471, a. b. 8 Epist. 353, e. 355, d.
Graeci et Barbari 6 Rep. 494, c. 8 Rep. 544, d. 1 Leg. 635, b. 3 Leg. 693, a. 9 Leg. 870, a. 10 Leg. 887, e. Epin. 987, d. 7 Epist. 335, d. Lys. 210, b. Minos 316, d. Theaet. 175, a. Cratyl. 383, a. 385, e. 390, c. 409, e. 1 Alcib. 105, b. 124, b.
Graecia 5 Rep. 470, c. 471, a. Crit. 112, e. 3 Leg. 692, c. d. e.
Hellespontus Menex. 243, a. 3 Leg. 699, a. 3 Rep. 404, c.
Heracleotae 6 Leg. 776, c. Heracleotes Protag. 318, b.
Herculis Columnae Tim. 24, e. Crit. 114, b.
Hermus 8 Rep. 566, c.
Himera Phaedr. 244, a.
Himeraeus Protag. 335, e.
Hyperboreus Charm. 158, b.
Ibycius Parm. 136, e.
Ida 3 Rep. 391, e. 3 Leg. 681, e.
Ilion 2 Alcib. 149, d. 3 Leg. 681, e. 682, b. d. 3 Rep. 393, b.
Ilissus Phaedr. 229, a. b. Crit. 112, a.
* Inyceni Hip. Maj. 283, c.
† Inycini Hip. Maj. 283, c.
Inycus Hip. Maj. 282, e. 284, b.
Iones Euthyd. 302, c. Conviv. 220, c.
Ionia Theaet. 179, d. Conviv. 182, b. Theag. 129, d.
Ionica Lach. 188, d. 3 Leg. 680, d.

Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.
176	128, e. 5.	129, a. 6.
7	129, a. 3.	129, e. 2.
8	129, d. 2.	130, c. 6.
9	129, g. 4.	131, a. 9.
180	130, c. 2.	131, e. 7.
1	130, f. 2.	132, c. 8.
2	131, b. 1.	133, b. 2.
3	131, e. 2.	133, f. 1.
4	132, a. 2.	134, d. 4.
5	132, d. 4.	135, b. 7.
6	132, g. 6.	135, f. 4.
7	133, c. 5.	136, d. 9.
8	133, g. 1.	137, b. ult.
9	134, b. 2.	138, a. 2.
190	134, e. 3.	138, d. ult.
1	135, a. 2.	139, c. 5.
2	135, d. 4.	140, a. 7.
3	135, g. 5.	140, e. 9.
4	136, c. 3.	141, d. 7.
5	136, f. 2.	142, b. 9.
6	137, b. 3.	143, a. 2.
7	137, e. 2.	143, d. pen.
8	137, h. 3.	144, c. 3.
9	138, d. 2.	145, a. 3.
200	138, g. 2.	145, e. 1.
1	139, b. 7.	146, c. 2.
2	139, e. 5.	147, a. 1.
3	140, a. 4.	147, d. 8.
4	140, d. 5.	148, b. ult.
5	140, g. 6.	149, a. 1.
6	141, c. 3.	149, d. pen.
7	141, f. 4.	150, c. 1.
8	142, b. 2.	151, a. 2.
9	142, e. 4.	151, e. 1.
210	143, a. 5.	152, c. 6.
16	148, d. 1.	153, a. 1.
17	148, f. 5.	154, a. 6.
18	149, c. 6.	154, e. 2.
19	149, f. 4.	155, c. 1.
220	150, b. 1.	155, f. ult.
1	150, e. 2.	156, d. 7.
2	150, g. 7.	157, b. 5.
3	151, c. 2.	157, e. 10.
4	151, e. 10.	158, c. 9.
5	152, a. 4.	159, a. 7.
6	152, d. 6.	159, e. 4.
7	152, g. 4.	160, c. 2.
8	153, b. 5.	160, f. 3.
9	153, e. 5.	161, d. 4.
230	153, h. 1.	162, b. 3.
1	154, c. 7.	162, e. ult.
2	154, f. 7.	163, c. 7.
3	155, b. 2.	164, a. 9.
4	155, e. 2.	164, e. 5.
5	155, h. 1.	165, c. 4.
6	156, c. 7.	166, a. 4.
7	156, f. 6.	166, d. ult.
8	157, a. 9.	167, b. pen.
9	157, d. 8.	167, f. ult.
240	157, g. 9.	168, d. 6.
1	158, c. 5.	169, b. 7.
2	158, f. 3.	169, f. 4.
3	159, b. 2.	170, d. 3.
4	159, e. 1.	171, b. 3.
5	159, h. 1.	171, f. 2.
6	160, c. 4.	172, d. 1.
7	160, f. 2.	173, b. 1.
8	161, a. 9.	173, e. 8.
9	161, e. 2.	174, c. 7.
250	161, g. 8.	175, a. pen.
1	162, c. 7.	175, e. 7.
2	162, f. 5.	176, c. 5.

Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.
253	163, b. 3.	177, a. 6.
4	163, e. 6.	177, e. 5.
5	163, h. 5.	178, c. 4.
6	164, d. 4.	179, a. 8.
7	164, g. 2.	179, e. 3.
8	165, b. 10.	180, c. 6.
9	165, e. 9.	181, a. 8.
260	166, a. 8.	181, e. 5.
1	166, d. 7.	182, c. 4.
2	166, g. 9.	183, a. 4.
3	167, c. 4.	183, e. 4.
4	167, f. 4.	184, c. 4.
5	168, b. 1.	185, a. 2.
6	168, e. 2.	185, d. ult.
7	168, g. 8.	186, c. 2.
8	169, c. 7.	187, a. 4.
271	214, e. 1.	189, a. 1.
2	215, a. 5.	190, b. 4.
3	215, d. 5.	190, e. pen.
4	215, g. 7.	191, d. 2.
5	216, c. 6.	192, b. 2.
6	216, f. 4.	192, e. ult.
7	217, a. 8.	193, c. 7.
8	217, e. 1.	194, a. 7.
9	217, g. 8.	194, e. 3.
280	218, c. 5.	195, c. 3.
1	218, f. 3.	196, a. 4.
2	219, a. 7.	196, d. ult.
3	219, d. 8.	197, b. pen.
4	219, g. 8.	197, e. pen.
5	220, c. 7.	198, d. 8.
6	220, f. 5.	199, b. 9.
7	221, a. 10.	200, a. 1.
8	221, d. 9.	200, d. 7.
9	221, g. 7.	201, b. pen.
290	222, c. 4.	201, e. 13.
1	222, f. 6.	202, d. 1.
2	223, a. 6.	203, b. 1.
3	223, d. 8.	203, e. ult.
4	223, g. 9.	204, d. 3.
5	224, c. 4.	205, b. 2.
6	224, f. 4.	205, e. 7.
7	225, a. 8.	206, c. ult.
8	225, e. 2.	207, b. 2.
9	225, h. 5.	207, f. 3.
300	226, d. 3.	208, d. 5.
1	226, g. 2.	209, b. 6.
2	227, c. 1.	209, f. 4.
3	227, c. 1.	210, d. 7.
4	228, b. 1.	211, b. 8.
5	228, e. 3.	212, a. 2.
6	228, h. 1.	212, d. 8.
7	229, c. 6.	213, b. 8.
9	193, a. 1.	216, b. 1.
310	193, c. 2.	216, d. 9.
11	193, f. 4.	217, d. 5.
12	194, b. 6.	218, b. 7
13	194, e. 5.	218, f. 3.
14	195, a. 2.	219, d. 5.
15	195, d. 3.	220, b. 5.
16	195, g. 4.	220, e. 13.
17	196, c. 1.	221, d. 4.
18	196, f. 1.	222, b. 4.
19	197, a. 3.	222, e. 11.
320	197, d. 2.	223, c. 8.
1	197, f. 10.	224, a. 7.
2	198, b. 6.	224, e. 2.
3	198, e. 5.	225, c. 1.
4	198, h. 3.	226, a. 2.
5	199, c. 7.	226, d. 4.
6	199, f. 6.	227, b. 5.
7	200, b. 5.	227, f. 1.

Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.
328	200, e. 4.	228, c. 8.
9	200, h. 3.	229, a. ult.
330	201, c. 10.	229, e. 6.
1	201, g. 1.	230, c. pen.
2	202, b. 9.	231, b. 1.
3	202, e. 11.	231, e. pen.
4	203, a. 8.	232, d. 2.
5	203, d. 7.	233, b. 3.
6	203, g. 6.	233, e. 9.
7	204, c. 1.	234, c. 8.
8	204, e. 10.	235, a. 7.
9	205, a. 6.	235, e. 4.
340	205, d. 10.	236, c. 8.
1	205, g. 10.	237, a. 7.
2	206, c. 7.	237, e. 5.
3	206, f. 7.	238, c. 8.
4	207, b. 2.	239, a. 8.
5	207, e. 2.	239, e. 5.
6	207, h. 3.	240, c. 7.
7	208, c. 6.	241, a. 5.
8	208, f. 7.	241, e. 2.
9	209, b. 1.	242, c. 3.
350	209, e. 1.	243, a. 4.
1	209, h. 1.	243, e. 2.
2	210, c. 7.	244, c. 3.
3	210, f. 8.	245, a. 3.
4	211, b. 3.	245, e. 2.
5	211, e. 5.	246, c. 2.
6	211, h. 6.	247, a. 3.
7	212, d. 1.	247, e. 2.
8	212, g. 2.	248, c. 4.
9	213, b. 7.	249, a. 5.
360	213, e. 9.	249, e. 2.
1	214, a. 7.	250, c. 5.
2	214, d. 6.	251, a. 8.
3	229, e. 1.	252, a. 1.
4	230, a. 6.	252, d. 4.
5	230, d. 8.	253, b. 8.
6	230, g. 7.	253, f. 3.
7	231, c. 5.	254, d. 4.
8	231, f. 5.	255, b. 6.
9	232, b. 1.	255, f. 2.
370	232, d. 9.	256, d. 1.
1	232, g. 1.	257, a. pen.
2	233, c. 6.	257, e. 6.
3	233, f. 6.	258, c. 6.
4	234, b. 4.	259, a. 8.
5	234, c. 6.	259, e. 7.
6	235, a. 7.	260, d. 3.
383	257, d. 1.	265, a. 1.
4	257, e. 2.	265, c. 3.
5	258, b. 4.	265, f. ult.
6	258, e. 3.	266, d. 5.
7	258, g. 12.	267, b. 4.
8	259, c. 9.	267, e. 5.
9	259, f. 6.	268, c. 6.
390	260, b. 2.	269, a. 3.
1	260, d. 10.	269, d. 8.
2	260, g. 8.	270, b. 7.
3	261, c. 2.	270, f. 3.
4	261, f. 6.	271, d. 5.
5	262, b. 3.	272, b. 7.
6	262, e. 1.	272, f. 2.
7	262, h. 1.	273, d. 1.
8	263, c. 9.	274, b. 2.
9	263, f. 9.	274, e. 7.
400	264, b. 4.	275, c. 6.
1	264, e. 3.	276, a. 5.
2	264, h. 1.	276, d. 7.
3	265, c. 6.	277, b. 6.
4	265, f. 7.	277, f. 3.
5	266, b. 1.	278, d. 3.

Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.
406	266, e. 1.	279, b. 3.
7	266, g. 7.	279, e. 4.
8	267, c. 4.	280, c. 5.
9	267, f. 1.	281, a. 6.
410	268, a. 10.	281, d. ult.
11	268, e. 1.	282, b. 8.
12	268, g. 5.	283, a. 1.
13	269, c. 3.	283, d. 3.
14	269, f. 2.	284, b. 3.
15	270, a. 8.	284, e. 9.
16	270, d. 3.	285, c. 8.
17	270, f. 8.	286, a. 6.
18	271, c. 1.	286, e. 3.
19	271, e. 9.	287, c. 7.
420	272, a. 7.	288, a. pen.
1	272, d. 8.	288, e. 10.
2	272, g. 6.	289, c. ult.
3	273, c. 4.	290, b. 1.
4	273, f. 5.	290, e. 6.
5	274, a. 9.	291, c. 7.
6	274, d. 9.	292, a. 5.
7	274, g. 7.	292, e. 1.
8	275, c. 9.	293, c. 2.
9	275, f. 4.	294, a. 1.
430	276, b. 2.	294, d. ult.
1	276, e. 5.	295, c. 2.
2	276, h. 5.	296, a. 2.
3	277, c. 10.	296, d. 9.
4	277, f. 9.	297, c. 2.
5	278, b. 7.	298, a. 3.
6	278, e. 9.	298, e. 2.
7	279, a. 6.	299, c. 1.
8	279, d. 5.	300, a. 1.
9	279, g. 5.	300, d. 8.
440	280, c. 4.	301, b. ult.
7	281, a. 1.	305, a. 1.
8	281, c. 6.	306, b. 9.
9	281, f. 7.	307, a. 4.
450	282, b. 6.	307, e. 3.
1	282, e. 9.	308, c. 6.
2	283, a. 6.	309, a. 7.
3	283, d. 9.	309, e. 7.
4	283, g. 9.	310, c. 9.

Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.
455	284, d. 1.	311, b. 2.
6	284, f. 10.	311, c. 8.
7	285, b. 6.	312, c. 8.
8	285, e. 2.	313, a. 4.
9	285, h. 2.	313, e. 1.
460	286, c. 8.	314, c. 1.
1	286, f. 7.	314, f. ult.
2	287, b. 1.	315, d. 5.
3	287, d. 7.	316, b. 5.
4	287, g. 5.	316, f. 2.
5	288, c. 3.	317, c. 8.
6	288, f. 2.	318, a. 9.
7	289, a. 9.	318, e. 8.
8	289, d. 8.	319, c. 8.
9	289, g. 7.	320, a. ult.
470	290, c. 8.	320, e. 9.
1	290, f. 7.	321, d. 2.
2	291, b. 8.	322, b. 2.
3	291, e. 8.	322, e. 9.
4	292, a. 5.	323, d. 3.
5	292, d. 7.	324, b. 6.
6	292, g. 7.	324, f. ult.
7	293, c. 7.	325, d. 7.
8	293, f. 6.	326, b. pen.
9	294, b. 6.	327, a. 3.
480	294, e. 5.	327, e. 1.
1	295, a. 3.	328, c. 3.
2	295, d. 4.	329, a. 6.
3	295, g. 4.	329, e. 4.
4	296, c. 3.	330, c. 3.
5	296, f. 3.	331, a. 4.
6	297, a. 7.	331, e. 3.
7	297, d. 5	332, c. 3.
8	297, g. 7.	333, a. 6.
9	298, c. 4.	333, e. 1
490	298, f. 4.	334, c. 5.
1	299, b. 6.	335, a. 9.
2	299, e. 7.	335, e. 6.
3	300, a. 3.	336, c. 8.
4	300, d. 4.	337, b. 1.
5	300, g. 3.	337, e. 9.
6	301, b. 10.	338, d. 1.
7	301, e. 9.	339, a. pen.

Steph. Tom. I.	Lugd.	Francof.
498	302, a. 9.	339, e. 5.
9	302, e. 2.	340, c. 7.
500	302, h. 4.	341, b. 2.
1	303, d. 1.	341, e. 8.
2	303, g. 1.	342, d. 4.
3	304, c. 1.	343, b. 6.
4	304, f. 1.	343, f. 3.
5	305, a. 5.	344, d. 5.
6	305, d. 6.	345, b. 4.
7	305, g. 6.	345, e. ult.
8	306, c. 4.	346, d. 3.
9	306, f. 7.	347, b. 4.
510	307, b. 1.	347, e. ult.
11	307, e. 2.	348, c. ult.
12	307, h. 2.	349, a. 9.
13	308, c. 8.	349, e. 4.
14	308, f. 7.	350, c. 3.
15	309, b. 7.	351, a. 2.
16	309, e. 10.	351, e. 1.
17	310, a. 6.	352, c. 3.
18	310, d. 6.	353, a. 4.
19	310, g. 4.	353, d. 8.
520	311, c. 1.	354, b. 8.
1	311, f. 1.	354, f. 4.
2	312, b. 3.	355, d. 4.
3	312, e. 3.	356, b. ult.
4	313, a. 2.	357, a. 3.
5	313, d. 3.	357, d. 9.
6	313, g. 2.	358, b. 9.
7	314, b. 9.	359, a. 1.
530	143, c. 6.	361, c. 1.
1	143, f. 5.	362, a. 2.
2	144, c. 6.	362, e. 2.
3	144, f. 7.	363, c. 8.
4	145, b. 7.	364, a. 9.
5	145, e. 7.	364, e. 4.
6	146, a. 4.	365, c. 7.
7	146, d. 5.	366, a. 7.
8	146, g. 4.	366, d. 8.
9	147, b. 4.	367, b. 9.
540	147, e. 1.	367, e. 6.
1	147, g. 10.	368, c. 5.
2	148, c. 2.	369, a. 8.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
11	72, b. 1.	370, a. 1.
12	72, d. 2.	370, d. 5.
13	73, a. 6.	371, b. 7.
14	73, d. 11.	371, f. 4.
15	73, g. 8.	372, d. 4.
16	74, c. 5.	373, b. 6.
17	74, f. 4.	373, f. 2.
18	75, b. 5.	374, d. 3.
19	75, e. 7.	375, b. 5.
20	76, a. 2.	375, f. 1.
1	76, d. 2.	376, d. 1.
2	76, g. 2.	377, b. 1.
3	77, b. 9.	377, e. 7.
4	77, e. 9.	378, c. 8.
5	78, a. 5.	379, a. ult.
6	78, d. 6.	379, e. 4.
7	78, g. 4.	380, c. 6.
8	79, b 10.	381, a. 8.
9	79, f. 1.	381, e. 5.
30	80, a. 8.	382, c. 6.
1	80, d. 9.	383, a. 5.
2	80, g. 6.	383, e. 1.
3	81, c. 6.	384, c. 4.
4	81, f. 7.	385, a. 6.
5	82, b. 3.	385, e. 5.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
36	82, e. 5.	386, c. 5.
7	82, h. 6.	387, a. 8.
8	83, d. 2.	387, e. 5.
9	83, f. 9.	388, c. 6.
40	84, b. 5.	389, a. 3.
1	84, e. 5.	389, d. 8.
2	84, h. 6.	390, b. 6.
3	85, d. 2.	390, f. 3.
4	85, g. 2.	391, d. 5.
5	86, b. 8.	392, b. 6.
6	86, e. 8.	392, f. 2.
7	87, a. 5.	393, d. 3.
8	87, d. 6.	394, b. 5.
9	87, g. 7.	394, f. 2.
50	88, c. 3.	395, d. 2.
1	88, f. 2.	396, b. 2.
2	89, a. 8.	396, e. 7.
3	89, d. 5.	397, c. 7.
4	89, g. 3.	398, a. 7.
5	90, c. 3.	398, e. 4.
6	90, f. 4.	399, c. 5.
7	91, a. 8.	400, a. 5.
8	91, d. 8.	400, e. 1.
9	91, g. 6.	401, b. ult.
60	92, c. 4.	401, f. ult.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
61	92, f. 2.	402, d. 5.
2	93, a. 9.	403, b. 5.
3	93, e. 1.	403, f. 3.
4	93, h. 1.	404, d. 3.
5	94, c. 7.	405, b. 3.
6	94, f. 7.	405, e. 10.
7	95, b. 1.	406, d. 3.
70	12, c. 1.	408, a. 1.
1	12, d. 6.	408, c. 4.
2	13, a. 3.	409, a. 6.
3	13, d. 5.	409, e. 1.
4	13, g. 3.	410, b. pen.
5	14, c. 1.	411, a. 3.
6	14, e. 10.	411, d. 8.
7	15, a. 7.	412, b. pen.
8	15, e. 2.	413, a. 1.
9	15, h. 4.	413, d. ult.
80	16, c. 9.	414, c. 1.
1	16, f. 7.	415, a. 3.
2	17, b. 7.	415, e. 2.
3	17, e. 7.	416, c. 9.
4	18, a. 7.	417, b. 6.
5	18, d. 6.	417, f. 2.
6	18, g. 9.	418, d. 6.
7	19, c. 7.	419, b. 7.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.	Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.	Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
88	19, f. 9.	419, f. ult.	165	240, d. 6.	470, b. 1.	241	405, f. 4.	520, d. 5.
9	20, b. 2.	420, d. 4.	6	240, g. 6.	470, e. 9.	2	406, a. 9.	521, b. 6.
90	20, e. 2.	421, b. 8.	7	241, c. 5.	471, d. 2.	3	406, d. 7.	521, f. 2.
1	20, h. 3.	422, a. 1.	8	241, f. 5.	472, b. 4.	4	406, g. 9.	522, d. 2.
2	21, c. 10.	422, e. 1.	9	242, b. 7.	472, f. 2.	5	407, c. 6.	523, b. 4.
3	21, f. 9.	423, b. pen.	170	242, e. 8.	473, d. 4.	6	407, f. 5.	523, e. ult.
4	22, b. 6.	424, a. 1.	1	243, a. 6.	474, b. 9.	7	408, b. 7.	524, d. 2.
5	22, e. 4.	424, d. 8.	2	243, d. 10.	475, a. 3.	8	408, e. 8.	525, b. 5.
6	22, h. 1.	425, c. 2.	3	243, g. 8.	475, e. 2.	9	409, a. 6.	525, f. 4.
7	23, c. 9.	425, e. ult.	4	244, c. 8.	476, c. 4.	257	169, e. 9.	528, a. 1.
8	23, f. 10.	426, d. pen.	5	244, f. 8.	477, a. 6.	8	170, b. 8.	528, c. 7.
9	24, b. 8.	427, c. 1.	6	245, b. 6.	477, e. 4.	9	170, e. 10.	529, c. 8.
100	24, f. 1.	428, a. 1.	8	245, e. 1.	480, a. 1.	260	171, a. 3.	530, a. 6.
3	25, a. 1.	429, a. 1.	9	245, f. 5.	480, c. 2.	1	171, d. 5.	530, d. 12.
4	25, b. 3.	429, b. 4.	180	246, c. 4.	481, a. 4.	2	171, g. 3.	531, c. 1.
5	25, e. 3.	430, a. 4.	1	246, f. 2.	481, e. 3.	3	172, b. 7.	531, f. ult.
6	26, a. 8.	430, e. 3.	2	247, a. 8.	482, b. ult.	4	172, e. 8.	532, d. 5.
7	26, e. 2.	431, c. 6.	3	247, e. 2.	483, a. 2.	5	173, a. 5.	533, b. 6.
8	26, g. 11.	432, a. 8.	4	247, h. 3.	483, e. 1.	6	173, d. 7.	533, f. 2.
9	27, c. 9.	432, e. 6.	5	248, c. 7.	484, c. 2.	7	173, g. 9.	534, d. 3.
110	27, g. 2.	433, c. ult.	6	248, f. 9.	485, a. 5.	8	174, c. 5.	535, b. 2.
11	28, b. 9.	434, b. 1.	7	249, b. 10.	485, e. 5.	9	174, f. 4.	535, e. 8.
12	28, f. 1.	434, e. 9.	8	249, f. 3.	486, c. 8.	270	175, a. 9.	536, c. 6.
13	29, a. 5.	435, d. 1.	9	250, a. 6.	487, a. 8.	1	175, e. 4.	537, a. ult.
14	29, d. 6.	436, b. 1.	190	250, d. 8.	487, e. 8.	2	176, a. 1.	537, e. 6.
15	29, g. 6.	436, e. ult.	1	250, h. 1.	488, c. pen.	3	176, d. 2.	538, c. 6.
16	30, c. 6.	437, d. 3.	2	251, c. 6.	489, b. 1.	4	176, g. 3.	539, a. pen.
17	30, f. 6.	438, b. 7.	3	251, f. 6.	489, e. 8.	5	177, c. 3.	539, e. 6.
18	31, b. 1.	438, f. 2.	4	252, b. 5.	490, c. pen.	6	177, f. 3.	540, c. 8.
19	31, e. 4.	439, d. 2.	5	252, e. 4.	491, b. 1.	7	178, b. 3.	541, a. 8.
120	31, h. 5.	440, b. 4.	6	253, a. 3.	491, e. 8.	8	178, e. 1.	541, e. 3.
1	32, c. 10.	440, f. 2.	7	253, d. 5.	492, d. 1.	9	178, h. 2.	542, c. 3.
2	32, f. 9.	441, d. 4.	8	253, g. 3.	493, b. 1.	280	179, c. 6.	543, a. 1.
3	32, b. 6.	442, b. 4.	9	254, c. 1.	493, e. 4.	1	179, f. 4.	543, d. 7.
4	33, e. 6.	442, f. 2.	200	254, e. 10.	494, c. 6.	2	180, b. 5.	544, b. ult.
5	34, a. 5.	443, d. 5.	1	255, a. 6.	495, a. 8.	3	180, e. 9.	545, a. 5.
6	34, d. 7.	444, b. 5.	3	106, a. 1.	497, a. 1.	4	181, a. 8.	545, e. 2.
7	34, g. 5.	444, f. 2.	4	106, b. 2.	497, c. 3.	5	181, d. 10.	546, c. 5.
8	35, c. 3.	445, d. 2.	5	106, e. 4.	498, a. 3.	6	181, g. 9.	547, a. 6.
9	35, f. 2.	446, b. 4.	6	107, b. 4.	498, d. 9.	7	182, d. 10.	547, e. 2.
130	36, a. 10.	446, e. ult.	7	107, e. 6.	499, c. 1.	8	182, f. 9.	548, c. 3.
1	36, d. 10.	447, c. pen.	8	107, h. 7.	500, a. 1.	9	183, b. 2.	549, a. 3.
2	36, g. 11.	448, b. 1.	9	108, d. 2.	500, d. 7.	290	183, c. 4.	549, d. ult.
3	37, c. 3.	448, e. 5.	210	108, g. 4.	501, b. 7.	1	184, a. 1.	550, c. 2.
4	37, f. 2.	449, c. 6.	11	109, b. 3.	501, f. 4.	2	184, d. 1.	551, a. 2.
5	38, b. 1.	450, a. 7.	12	109, e. 5.	502, d. 2.	3	184, g. 2.	551, d. 8.
8	38, d. 9	451, a. 1.	13	109, h. 7.	503, b. 3.	4	185, c. 2.	552, c. 1.
9	39, a. 5.	452, a. 7.	14	110, c. 8.	503, e. 8.	5	185, f. 2.	552, f. ult.
140	39, d. 6.	452, e. 4.	15	110, f. 6.	504, c. 7.	6	186, b. 1.	553, d. 5.
1	39, g. 6.	453, c. 5.	16	111, b. 2.	505, a. 6.	7	186, d. 9.	554, a. 7.
2	40, b. 10.	454, a. 5.	17	111, e. 4.	505, e. 3.	8	186, g. 9.	554, e. 3.
3	40, e. 8.	454, d. ult.	18	111, h. 5.	506, c. 4.	9	187, c. 7.	555, c. 3.
4	41, a. 4.	455, c. 1.	19	112, c. 8.	507, a. 6.	300	187, f. 9.	556, a. 1.
5	41, d. 3.	455, f. pen.	220	112, f. 9.	507, e. 4.	1	188, b. 9.	556, d. 7.
6	41, g. 3.	456, d. 6.	1	113, b. 2.	508, c. 3.	2	188, e. 8.	557, b. 6.
7	42, b. 7.	457, b. 7.	2	113, e. 2.	509, a. 2.	3	189, a. 8.	557, f. 6.
8	42, e. 6.	457, f. 3.	3	113, g. 11.	509, d. ult.	4	189, e. 1.	558, d. 4.
9	42, h. 6.	458, d. 5.	5	1, a. 1.	510, a. 1.	5	189, h. 1.	559, b. 6.
150	43, c. 7.	459, b. 5.	6	1, c. 3.	510, c. 9.	6	190, d. 4.	559, f. 3.
1	43, f. 7.	459, f. 2.	7	2, b. 5.	511, d. 3.	7	190, g. 7.	560, d. 7.
3	235, c. 4.	462, a. 1.	8	2, e. 5.	512, b. 1.	8	191, c. 1.	561, b. 8.
4	235, e. 5.	462, d. 5.	9	2, h. 1.	512, e. 7.	9	191, f. 5.	561, f. pen.
5	236, b. 10.	463, b. ult.	230	3, d. 1.	513, c. 4.	310	192, a. 10.	562, d. 7.
6	236, e. 7.	464, a. 2.	1	3, f. 10.	514, a. 3.	11	192, e. 1.	563, b. 9.
7	237, a. 7.	464, d. 9.	2	4, b. 4.	514, d. ult.	13	44, a. 1.	564, a. 1.
8	237, d. 9.	465, b. 9.	4	402, f. 1.	516, b. 1.	14	44, c. 1.	564, b. ult.
9	237, g. 9.	465, f. ult.	5	403, b. 4.	516, d. 3.	15	44, f. 5.	565, b. 1.
160	238, c. 3.	466, d. 7.	6	403, e. 6.	517, b. 6.	16	45, b. 10.	565, c. 8.
1	238, f. 3.	467, b. ult.	7	404, a. 6.	517, f. ult.	17	45, f. 4.	565, d. 3.
2	239, b. 5.	468, a. 5.	8	404, d. 5.	518, d. 7.	18	46, a. 10.	567, b. 2.
3	239, e. 9.	468, e. 1.	9	404, g. 5.	519, b. 7.	19	46, e. 2.	567, e. pen.
4	240, a. 5.	469, c. 7.	240	405, c. 5.	519, f. 3.	320	46, h. 4.	568, c. ult.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
321	47, c. ult.	569, b. 6.
7	409, d. 1.	571, a. 1.
8	410, a. 2.	572, a. 3.
9	410, d. 2.	572, d. ult.
330	410, g. 3.	573, c. 2.
1	411, c. 1.	574, a. 3.
2	411, f. 3.	574, e. 3.
3	412, a. 10.	575, c. 4.
4	412, d. 9.	576, a. 3.
5	412, g. 10.	576, e. 1.
6	413, c. 9.	577, c. 5.
7	413, f. 10.	578, a. 7.
8	414, b. 9.	578, e. 7.
9	414, e. 8.	579, c. 5.
340	415, a. 4.	580, a. 5.
1	415, d. 6.	580, e. 4.
2	415, g. 8.	581, c. 7.
3	416, c. 8.	582, a. ult.
4	416, f. 8.	582, e. ult.
5	417, b. 6.	583, c. ult.
6	417, e. 4.	584, a. 6.
7	417, h. 5.	584, e. 5.
8	418, c. 11.	585, c. 9.
9	418, g. 3.	586, b. 2.
350	419, c. 1.	586, e. 9.
1	419, f. 2.	587, d. 4.
2	420, b. 4.	588, b. 6.
3	420, e. 4.	588, f. 1.
4	420, h. 4.	589, d. 2.
7	421, c. 1.	591, a. 1.
8	421, d. 8.	591, d. 1.
9	422, b. 1.	592, b. 3.
360	422, e. 2.	592, f. 1.
1	423, a. 1.	593, d. 3.
2	423, d. 1.	594, b. 3.
3	423, f. 6.	594, e. 8.
4	424, a. 9.	595, c. 7.
5	424, d. 10.	595, f. ult.
6	424, g. 9.	596, d. 8.
7	425, c. 4.	597, c. ult.
8	425, f. 4.	598, a. 3.
9	426, b. 4.	598, d. 9.
370	426, e. 2.	599, b. 9.
1	426, h. 2.	600, a. 2.
2	427, d. 1.	600, d. pen.
3	427, g. 2.	601, c. 3.
4	428, b. 9.	602, a. 6.
5	428, e. 9.	602, e. 2.
6	429, a. 7.	603, c. 2.
7	429, d. 5.	604, a. 2.
8	429, g. 9.	604, d. 8.
9	430, c. 4.	605, b. 7.
380	430, e. ult.	605, f. 3.
1	431, a. 7.	606, c. ult.
2	431, d. 7.	607, b. 3.
3	431, g. ult.	607, e. 9.
6	432, b. 1.	609, a. 1.
7	432, d. 3.	610, a. 4.
8	433, a. 3.	610, d. 9.
9	433, c. 9.	611, b. 3.
390	433, f. 7.	611, f. 1.
1	434, b. 4.	612, c. pen.
2	434, e. 2.	613, a. pen.
3	435, a. 1.	613, e. 5.
4	435, d. 1.	614, c. 5.
5	435, f. ult.	615, a. 4.
6	436, b. 6.	615, d. 9.
7	436, e. 6.	616, b. ult.
8	437, a. 4.	617, a. 1.
9	437, d. 5.	617, d. 9.
400	437, g. 7.	618, c. 2.
1	438, c. 2.	619, a. 6.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
402	438, f. 2.	619, e. 5.
3	439, a. ult.	620, c. 5.
4	439, d. pen.	621, a. 6.
5	439, g. 8.	621, e. 1.
6	440, c. 6.	622, b. 8.
7	440, f. 2.	622, f. 3.
8	441, a. ult.	623, d. 2.
9	441, d. 9.	624, b. 2.
410	441, g. 6.	624, e. 7.
11	442, c. 5.	625, c. 9.
12	442, f. 5.	626, a. ult.
13	443, b. 3.	626, e. 7.
14	443, e. 3.	627, c. 7.
15	443, h. 2.	628, a. 9.
16	444, c. pen.	628, e. 6.
17	444, f. 7.	629, c. 4.
19	445, a. 1.	631, a. 1.
420	445, b. 2.	631, b. 7.
1	445, d. ult.	632, a. 2.
2	446, a. 9.	632, e. 8.
3	446, d. 8.	633, c. 8.
4	446, g. ult.	634, a. 9.
5	447, c. 6.	634, e. 5.
6	447, f. 6.	635, c. 5.
7	448, a. pen.	636, a. 6.
8	448, d. 7.	636, e. 2.
9	448, g. pen.	637, c. 2.
430	449, c. 5.	638, a. 3.
1	449, f. 6.	638, e. 2.
2	450, b. 3.	639, c. 4.
3	450, e. 4.	640, a. 5.
4	450, h. 4.	640, e. 4.
5	451, c. ult.	641, c. 2.
6	451, f. 8.	642, a. 3.
7	452, b. 8.	642, d. 8.
8	452, e. 8.	643, b. 9.
9	453, a. 5.	643, f. ult.
440	453, d. 5.	644, d. 7.
1	453, g. 5.	645, b. 8.
2	454, c. 4.	645, f. ult.
3	454, f. 2.	646, d. 8.
4	455, b. 2.	647, c. 1.
5	455, e. 2.	648, a. 2.
9	456, a. 1.	650, a. 1.
450	456, c. 5.	650, d. 1.
1	456, e. ult.	651, b. 6.
2	457, c. 6.	651, f. 2.
3	457, f. 3.	652, d. 1.
4	458, b. 3.	653, b. 1.
5	458, e. 1.	653, e. 6.
6	458, g. 6.	654, c. 6.
7	459, d. 1.	655, a. 5.
8	459, f. ult.	655, e. 2.
9	460, b. 6.	656, b. 9.
460	460, e. 6.	656, f. ult.
1	461, a. 3.	657, d. 6.
2	461, d. 7.	658, b. 6.
3	461, g. 5.	658, f. 1.
4	462, b. 8.	659, c. ult.
5	462, e. 6.	660, a. ult.
6	463, a. 6.	660, e. 6.
7	463, d. 5.	661, c. 6.
8	463, g. 5.	662, a. 6.
9	464, c. 3.	662, e. 2.
470	464, e. ult	663, b. ult.
1	465, a. 7.	664, a. 1.
2	465, d. 8.	664, d. 5.
3	465, g. 7.	665, b. 6.
4	466, c. 4.	665, f. 3.
5	466, f. 1.	666, d. 2.
6	467, a. pen.	667, b. 6.
7	467, d. ult.	667, f. 3.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
478	467, h. 2.	668, d. 6.
9	468, c. ult.	669, b. 8.
480	468, f. ult.	669, f. ult.
4	469, a. 1.	671, a. 1.
5	469, c. 7.	672, b. 3.
6	469, f. 3.	672, e. 8.
7	470, c. 2.	673, c. 6.
8	470, f. 1.	674, a. 9.
9	471, a. 9.	674, e. 6.
490	471, d. 9.	675, c. 9.
1	471, g. 4.	676, a. 9.
2	472, c. 4.	676, e. 5.
3	472, f. 3.	677, c. 6.
4	473, b. 2.	678, a. 8.
5	473, e. 2.	678, e. 4.
6	473, h. 2.	679, c. 8.
7	474, c. 9.	680, a. 8.
8	474, f. 7.	680, e. 7.
9	475, b. 4.	681, c. 7.
500	475, e. 5.	682, a. 5.
1	475, h. 3.	682, d. 9.
2	476, c. pen.	683, b. ult.
3	476, f. 4.	683, f. pen.
4	477, b. 2.	684, d. 2.
5	477, e. 3.	685, b. 4.
6	477, g. pen.	685, e. ult.
7	478, c. 7.	686, c. 9.
8	478, f. 5.	687, a. 5.
9	479, a. ult.	687, e. 2.
510	479, d. 6.	688, b. 8.
11	479, g. 3.	688, f. 1.
14	480, b. 8.	692, a. 1.
15	480, c. 6.	692, b. 8.
16	481, a. 6.	693, c. pen.
17	481, d. 8.	694, a. 8.
18	481, g. 5.	694, e. 2.
19	482, c. 1.	695, b. pen.
520	482, e. pen.	695, f. 2.
1	483, a. 5.	696, d. 3.
2	483, d. 2.	697, b. 1.
3	483, g. 2.	697, e. ult.
4	484, c. 3.	698, c. pen.
5	484, f. 3.	699, b. 1.
6	485, a. 7.	699, e. 3.
7	485, d. 7.	700, c. 7.
8	485, g. 6.	701, a. 9.
9	486, c. 5.	701, e. 5.
530	486, f. 5.	702, c. 6.
1	487, b. 3.	703, a. 8.
2	487, e. 1.	703, e. 4.
3	487, g. 9.	704, c. 3.
4	488, c. 4.	705, a. 3.
5	488, e. pen.	705, d. 8.
6	489, b. 1.	706, b. 8.
7	489, d. ult.	706, f. 1.
8	489, g. pen.	707, d. 3.
9	490, c. 7.	708, b. 4.
540	490, f. 6.	708, e. 9.
1	491, b. 3.	709, c. 8.
3	491, c. 2.	710, d. 1.
4	491, e. 2.	710, f. ult.
5	492, b. 3.	711, d. 5.
6	492, d. ult.	712, b. 3.
7	492, g. 5.	712, e. 5.
8	493, c. 2.	713, c. 8.
9	493, e. 9.	714, a. 5.
550	494, a. 8.	714, e. 2.
1	494, d. ult.	715, c. 4.
2	494, g. 8.	716, a. 2.
3	495, c. 4.	716, d. 9.
4	495, f. 1.	717, b. 6.
5	496, a. 6.	717, e. ult.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
556	496, d. 6.	718, c. 9.
7	496, g. 6.	719, a. 9.
8	497, b. pen.	719, e. 4.
9	497, e. 7.	720, b. ult.
560	498, a. 3.	721, a. 3.
1	498, d. 2.	721, d. pen.
2	498, g. 3.	722, b. 9.
3	499, b. ult.	722, f. ult.
4	499, f. 1.	723, d. 6.
5	500, a. 8.	724, b. 6.
6	500, d. 7.	724, f. 2.
7	500, g. 8.	725, d. 1.
8	501, c. 2.	726, a. 9.
9	501, e. ult.	726, e. 6.
571	502, a. 1.	728, a. 1.
2	502, c. 7.	728, d. 3.
3	502, f. 6.	729, c. 3.
4	503, c. 5.	730, a. 3.
5	503, f. 2.	730, d. 8.
6	504, a. 9.	731, b. 6.
7	504, d. 6.	731, f. 1.
8	504, g. 6.	732, d. 2.
9	505, c. 3.	733, b. 2.
580	505, f. 2.	733, f. 1.
1	506, b. 2.	734, c. ult.
2	506, e. 3.	735, b. 3.
3	506, h. 1.	735, f. 1.
4	507, c. 7.	736, c. ult.
5	507, f. 6.	737, b. ult.
6	508, b. 6.	737, e. ult.
7	508, e. 6.	738, d. 3.
8	509, a. 5.	739, b. 5.
9	509, d. 4.	739, f. 3.
590	509, f. ult.	740, d. 2.
1	510, b. 6.	741, a. pen.
2	510, e. 4.	741, e. 4.
5	511, a. 1.	748, a. 1.
6	511, c. 1.	749, b. 2.
7	511, f. 2.	749, f. 1.
8	512, a. 9.	750, d. 5.
9	512, d. 8.	751, b. 4.
600	512, g. 9.	751, f. 1.
1	513, c. 5.	752, d. 3.
2	513, f. 4.	753, b. 5.
3	514, b. 6.	753, f. 4.
4	514, e. 4.	754, d. 8.
5	515, a. 4.	755, b. 9.
6	515, d. 4.	755, f. ult.
7	515, g. 1.	756, d. 4.
8	516, b. pen.	757, b. 5.
9	516, e. 6.	757, e. ult.
610	517, a. 5.	758, d. 1.
11	517, d. 6.	759, b. 3.
12	517, g. 6.	759, e. 9.
13	518, e. 4.	760, c. ult.
14	518, f. 3.	761, a. 9.
15	519, a. 9.	761, e. 5.
16	519, d. 8.	762, c. 7.
17	519, d. ult.	763, b. 2.
18	520, c. 10.	763, e. ult.
19	520, f. 5.	764, c. 6.
620	521, b. 5.	765, a. 8.
1	521, e. 5.	765, e. 4.
4	565, a. 1.	769, a. 1.
5	565, b. 3.	769, c. 1.
6	565, e. 3.	770, a. 2.
7	566, a. 3.	770, d. 8.
8	566, d. 5.	771, b. 7.
9	566, d. 2.	771, f. 2.
630	567, b. 9.	772, d. 2.
1	567, e. 6.	773, a. ult.
2	567, h. 5.	773, e. 4.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
633	568, d. 3.	774, c. 7.
4	568, g. 2.	775, a. 6.
5	569, b. 5.	775, e. 2.
6	569, e. 7.	776, c. 4.
7	570, a. 5.	777, a. 6.
8	570, d. 8.	777, e. 2.
9	570, g. 6.	778, c. 3.
640	571, c. 4.	779, a. 2.
1	571, f. 5.	779, d. pen.
2	572, b. 1.	780, c. 1.
3	572, d. 9.	780, f. ult.
4	572, g. ult.	781, d. 5.
5	573, c. 8.	782, b. 9.
6	573, f. 7.	782, f. 4.
7	574, b. 4.	783, d. 5.
8	574, e. 4.	784, b. 6.
9	575, a. 1.	784, f. 1.
650	575, c. 10.	785, d. 2.
2	575, e. 2.	787, a. 1.
3	575, f. 1.	787, b. 5.
4	576, b. 9.	787, f. ult.
5	576, e. 8.	788, d. 5.
6	577, a. 7.	789, b. 6.
7	577, d. 6.	789, f. pen.
8	577, f. ult.	790, d. 5.
9	578, c. 5.	791, b. 8.
660	578, f. 3.	792, a. 2.
1	579, b. 3.	792, d. ult.
2	579, e. 3.	793, b. 8.
3	579, h. 3.	793, f. ult.
4	580, c. 8.	794, d. 7.
5	580, f. 7.	795, b. 8.
6	581, b. 6.	795, f. pen.
7	581, e. 5.	796, d. 7.
8	582, a. 1.	797, b. 9.
9	582, d. 2.	798, a. 2.
670	582, g. 3.	798, d. ult.
1	583, b. pen.	799, c. 4.
2	583, e. ult.	800, a. 5.
3	584, a. 7.	800, e. 3.
4	584, d. 7.	801, c. 3.
6	585, a. 1.	803, a. 1.
7	585, c. 3.	804, a. 3.
8	585, f. 4.	804, e. 2.
9	586, a. 7.	805, c. 2.
680	586, d. pen.	806, a. 2.
1	586, g. 9.	806, d. 9.
2	587, b. 10.	807, b. 4.
3	587, e. pen.	807, f. 2.
4	588, a. ult.	808, d. 4.
5	588, e. 1.	809, b. 6.
6	588, g. 8.	809, f. 3.
7	589, c. 9.	810, d. 3.
8	589, f. 6.	811, b. 4.
9	590, b. 1.	811, f. 3.
690	590, d. ult.	812, c. ult.
1	590, g. 8.	813, b. 2.
2	591, c. 5.	813, e. 5.
3	591, f. 3.	814, c. 8.
4	592, b. 4.	815, a. pen.
5	592, e. 2.	815, e. 6.
6	592, h. 3.	816, c. 7.
7	593, c. 8.	817, a. 7.
8	593, f. 5.	817, e. 3.
9	594, b. 7.	818, c. 8.
700	594, e. 8.	819, a. pen.
1	595, a. 3.	819, e. 5.
2	595, d. 2.	820, c. 5.
4	596, a. 1.	824, a. 1.
5	596, c. 7.	824, d. 6.
6	596, f. 6.	825, b. 5.
7	597, b. 1.	825, f. 1.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
708	597, e. 1.	826, c. ult.
9	597, g. ult.	827, b. 1.
710	598, c. 5.	827, e. 8
11	598, f. 7.	828, c. ult.
12	599, b. 3.	829, b. 2.
13	599, e. 5.	829, e. ult.
14	600, a. 2.	830, d. 3.
15	600, d. 2.	831, b. 4.
16	600, f. ult.	831, e. pen.
17	601, b. 8.	832, c. 7.
18	601, e. 5.	833, a. 7.
19	601, g. pen.	833, e. 3.
720	602, d. 2.	834, c. 4.
1	602, g. 3.	835, a. 6.
2	603, b. 4.	835, e. 4.
3	603, e. 5.	836, c. 4.
4	604, a. 1.	837, a. 4.
6	604, a. 9.	838, a. 1.
7	604, a. ult.	838, a. 10.
8	604, d. 8.	839, c. ult.
9	605, b. 6.	840, b. 1.
730	605, e. 8.	840, e. 8.
1	606, a. 3.	841, c. pen.
2	606, d. 2.	842, a. ult.
3	606, g. 3.	842, e. 7.
4	607, c. 3.	843, c. ult.
5	607, f. 2.	844, b. 2.
6	608, a. 9.	844, e. 8.
7	608, d. ult.	845, c. 6.
8	608, g. pen.	846, a. 8.
9	609, d. 1.	846, e. 5.
740	609, f. 9.	847, c. 7.
1	610, b. 6.	848, a. 8.
2	610, e. 7.	848, e. 4.
3	611, a. 5.	849, c. 7.
4	611, d. 6.	850, b. 1.
5	611, g. 7.	850, e. ult.
6	612, c. 5.	851, d. 3.
7	612, f. 6.	852, b. 3.
751	613, b. 1.	855, a. 1.
2	613, d. 7.	855, d. 4.
3	614, a. 7.	856, b. 5.
4	614, d. 9.	856, e. 13.
5	614, h. 4.	857, d. 4.
6	615, c. 7.	858, b. 4.
7	615, f. 8.	858, f. 2.
8	616, b. 3.	859, d. 2.
9	616, e. 4.	860, b. 3.
760	617, a. 1.	860, e. 7.
1	617, d. 2.	861, d. 2.
2	617, g. 4.	862, b. 1.
3	618, b. 6.	862, f. 1.
4	618, e. 8.	863, d. 2.
5	619, a. 3.	864, b. 1.
6	619, d. 2.	864, e. 7.
7	619, g. 1.	865, c. 8.
8	620, c. 1.	866, b. 1.
9	620, e. pen.	866, e. 5.
770	621, a. 5.	867, c. 5.
1	621, d. 7.	868, a. 5.
2	621, g. 6.	868, e. 2.
3	622, b. 8.	869, c. 1.
4	622, e. 9.	870, a. 1.
5	623, a. 6.	870, d. 9.
6	623, d. 5.	871, b. ul.
7	623, g. 5.	872, a. 1.
8	624, c. 3.	872, d. 8.
9	624, f. 3.	873, b. 7.
780	625, a. 7.	873, f. 3.
1	625, d. 5.	874, c. ult.
2	625, g. 6.	875, a. 7.
3	626, b. 7.	875, e. 3.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
784	626, e. 7.	876, c. 3.
5	627, a. 2.	877, a. 1.
8	627, b. 1.	879, a. 1.
9	627, d. 6.	880, b. 2.
790	628, b. 3.	880, f. 3.
1	628, e. 5.	881, d. 2.
2	628, h. ult.	882, b. 3.
3	629, d. 1.	882, f. 1.
4	629, f. ult.	883, d. 2.
5	630, b. ult.	884, b. 2.
6	630, f. 1.	884, e. 8.
7	631, a. 3.	885, c. pen.
8	631, d. 4.	886, a. 9.
9	631, g. 4.	886, e. 4.
800	632, c. 4.	887, c. 6.
1	632, f. 6.	888, a. 7.
2	633, b. 1.	889, a. 4.
3	633, e. 6.	889, c. 7.
4	633, h. pen.	890, a. 8.
5	634, c. 9.	890, e. 2.
6	634, f. pen.	891, c. 1.
7	635, b. 2.	891, f. ult.
8	635, e. 1.	892, d. 5.
9	635, g. 12.	893, b. 5.
810	636, c. 5.	893, f. 3.
11	636, f. 7.	894, d. 4.
12	637, b. 3.	895, b. 6.
13	637, e. 6.	895, e. pen.
14	637, g. pen.	896, d. 5.
15	638, c. pen.	897, b. 5.
16	638, f. pen.	897, f. 1.
17	639, b. ult.	898, d. 4.
18	639, e. ult.	899, b. 3.
19	640, a. 1.	899, e. 11.
820	640, b. 1.	900, c. ult.
1	640, d. 2.	901, b. 2.
2	641, b. 8.	901, e. ult.
3	641, e. ult.	902, d. 2.
4	642, a. 2.	903, a. pen.
8	642, b. 1.	905, a. 1.
9	642, e. 2.	905, d. 2.
830	643, b. ult.	906, d. 2.
1	643, e. ult.	907, b. 5.
2	644, a. 5.	907, f. 3.
3	644, d. 7.	908, d. 3.
4	644, g. 9.	909, b. 5.
5	645, c. 5.	909, f. 2.
6	645, f. 4.	910, c. ult.
7	646, a. 9.	911, a. 8.
8	646, e. 1.	911, e. 5.
9	646, h. 3.	912, c. 7.
840	647, c. 6.	913, a. 5.
1	647, f. 8.	913, a. 2.
2	648, a. 6.	914, b. 8.
3	648, d. 7.	914, e. pen.
4	648, g. pen.	915, d. 5.
5	649, c. 3.	916, b. 5.
6	649, f. 2.	916, f. ult.
7	650, a. 7.	917, d. 6.
8	650, d. 6.	918, b. 6.
9	650, g. 7.	918, f. ult.
850	651, c. 7.	919, d. 7.
3	651, f. 1.	922, a. 1.
4	652, a. pen.	922, d. 4.
5	652, e. 1.	923, c. 1.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
856	652, g. 14.	924, a. 2.
7	653, c. 7.	924, d. 9.
8	653, f. 8.	925, b. ult.
9	654, b. 5.	925, f. ult.
860	654, e. 7.	926, d. 5.
1	655, a. 2.	927, b. 7.
2	655, d. 5.	927, f. 4.
3	655, g. 7.	928, d. 6.
4	656, c. 1.	929, b. 8.
5	656, f. 2.	929, f. ult.
6	657, a. 7.	930, d. 6.
7	657, d. 7.	931, b. 3.
8	657, g. 5.	931, e. 9.
9	658, c. 5.	932, c. ult.
870	658, f. 4.	933, a. 8.
1	659, a. 8.	933, e. 3.
2	659, d. ult.	934, c. 6.
3	659, h. 4.	935, a. 8.
4	660, d. 2.	935, e. 6.
5	660, g. 3.	936, c. 6.
6	661, b. 6.	937, a. 4.
7	661, e. 7.	937, e. 1.
8	662, a. 9.	938, c. 4.
9	662, e. 1.	939, a. 6.
880	662, e. ult.	939, e. 2.
1	663, d. 1.	940, c. 6.
2	663, g. 1.	941, a. 8.
4	664, a. 1.	944, a. 1.
5	664, a. pen.	945, a. 3.
6	664, e. 2.	945, e. 2.
7	665, a. ult.	946, c. 5.
8	665, e. 4.	947, a. 5.
9	665, h. pen.	947, e. 1.
890	666, c. 9.	948, b. 8.
1	666, f. 7.	948, f. pen.
2	667, b. 5.	949, d. 3.
3	667, e. 6.	950, b. 4.
4	668, a. 1.	950, f. 3.
5	668, d. 1.	951, d. 4.
6	668, f. pen.	952, b. 7.
7	669, c. 5.	952, f. ult.
8	669, f. 6.	953, d. 6.
9	670, b. 2.	954, b. 8.
900	670, e. 3.	954, f. 2.
1	670, h. 2.	955, d. 4.
2	671, d. 1.	956, b. 1.
3	671, f. ult.	956, e. 7.
4	672, b. 4.	957, e. 7.
5	672, e. 5.	958, a. 8.
6	673, a. 3.	958, e. 6.
7	673, d. 3.	959, c. 7.
8	673, g. 2.	960, a. 6.
9	674, b. 7.	960, e. 2.
910	674, e. 9.	961, c. 4.
13	675, a. 1.	963, a. 1.
14	675, c. 8.	964, a. 1.
15	675, f. 12.	964, d. ult
16	676, d. 3.	965, c. 3.
17	676, g. 4.	966, a. 4.
18	677, b. 7.	966, e. 2.
19	677, e. 7.	967, b. pen.
920	678, a. 4.	968, a. 2.
1	678, d. 6.	968, d. 8.
2	678, g. 6.	969, b. 5.
3	679, b. 6.	969, f. 3.

Steph. Tom. II.	Lugd.	Francof.
924	679, e. 9.	970, d. 5.
5	680, a. 6.	971, b. 4.
6	680, d. 8.	971, e. 12.
7	680, g. 12.	972, d. 4.
8	681, c. 5.	973, b. 4.
9	681, f. 6.	973, f. 2.
930	682, b. 1.	974, d. 4.
1	682, e. 1.	975, b. 5.
2	682, h. 3.	975, f. 3.
3	683, d. 2.	976, d. 4.
4	683, g. 3.	977, b. 3.
5	684, b. 4.	977, e. 10.
6	684, e. 4.	978, c. 6.
7	685, a. 3.	979, a. ult.
8	685, d. 5.	979, e. 6.
941	685, f. 3.	982, a. 1.
2	686, b. 5.	982, d. 2.
3	686, e. 4.	983, d. 2.
4	687, a. 4.	984, b. 4.
5	687, d. 5.	984, f. 2.
6	687, g. 4.	985, d. 2.
7	688, c. 3.	986, b. 4.
8	688, f. 5.	986, f. 2.
9	689, a. 8.	987, c. ult.
950	689, d. 8.	988, a. 7.
1	689, g. 9.	988, e. 5.
2	690, c. 4.	989, c. 3.
3	690, f. 5.	990, a. 1.
4	691, a. 5.	990, d. 8.
5	691, d. 3.	991, b. 8.
6	691, g. 3.	991, f. pen.
7	692, c. 3.	992, d. 6.
8	692, f. 3.	993, b. 3.
9	693, a. 7.	993, f. 1.
960	693, d. 8.	994, c. ult.
1	693, g. 8.	995, a. ult.
2	694, c. ult.	995, e. 8.
3	694, g. 4.	996, d. 1.
4	695, b. 7.	997, b. 1.
5	695, e. 8.	997, e. 6.
6	696, a. 2.	998, c. 6.
7	696, d. 2.	999, a. 5.
8	696, f. ult.	999, d. 9.
9	697, b. 5.	1000, b. 7.
973	697, e. 1.	1003, a. 1.
4	698, a. 1.	1004, a. 9.
5	698, c. 7.	1004, e. 3.
6	698, f. 6.	1005, c. 3.
7	699, b. 4.	1006, a. 2.
8	699, e. 5.	1006, d. 8.
9	699, h. 2.	1007, b. 7.
980	700, c. 7.	1007, f. 2.
1	700, f. 5.	1008, c. 9.
2	701, b. 4.	1009, a. ult.
3	701, e. 4.	1009, e. 6.
4	701, h. 2.	1010, c. 5.
5	702, c. 8.	1011, a. 5.
6	702, f. 9.	1011, e. 2.
7	703, a. ult.	1012, b. 9.
8	703, d. pen.	1012, f. 3.
9	703, g. 6.	1013, d. 1.
990	704, b. pen.	1014, a. 7.
1	704, e. 8.	1014, e. 1.
2	705, a. 5.	1015, b. ult.

Steph.	Lugd.	Francof.	Steph.	Lugd.	Francof.	Steph.	Lugd.	Francof.
Tom. III.			Tom. III.			Tom. III.		
17	522, a. 1.	1040, a. 1.	89	551, c. 8.	1086, d. 4.	165	71, c. 5.	1136, d. 5.
18	522, c. 2.	1040, c. 7.	90	551, f. 8.	1087, c. 1.	6	71, f. 5.	1137, b. pen.
19	522, e. 8.	1041, b. 6.	1	552, b. 8.	1088, a. 5.	172	315, a. 1.	1174, b. 1.
20	523, c. 6.	1041, f. 2.	2	552, e. 9.	1088, e. 3.	3	315, c. 5.	1174, d. 4.
1	523, f. 5.	1042, d. 1.	3	553, a. 1.	1089, b. 1.	4	315, f. 5.	1175, b. 4.
2	524, b. 2.	1043, b. 2.	4	553, a. 9.	1089, c. 8.	5	316, b. 3.	1175, f. 3.
3	524, e. 3.	1043, e. pen.	5	553, d. 2.	1090, b. 1.	6	316, e. 7.	1176, d. 9.
4	524, h. 1.	1044, c. 8.	6	554, b. 2.	1090, e. 4.	7	317, a. 2.	1177, b. ult.
5	525, d. 2.	1045, a. 8.	7	554, e. 2.	1091, c. pen.	8	317, d. 4.	1177, f. pen.
6	525, f. 7.	1045, e. 1.	8	555, a. 6.	1092, b. 1.	9	317, g. 3.	1178, d. 3.
7	526, a. 9.	1046, b. 8.	9	555, d. 5.	1092, e. pen.	180	318, b. 6.	1179, b. 2.
8	526, d. 2.	1046, e. 7.	100	555, g. ult.	1093, d. 2.	1	318, d. 16.	1179, e. 7.
9	526, e. 9.	1047, b. 5.	1	556, d. 1.	1094, b. 5.	2	319, a. 4.	1180, c. 7.
30	527, a. 7.	1047, e. 9.	2	556, f. pen.	1094, e. 7.	3	319, d. 4.	1181, a. 6.
1	527, c. 9.	1048, b. ult.	3	557, c. 1.	1095, d. 2.	4	319, g. 3.	1181, e. 1.
2	527, e. 5.	1048, d. ult.	4	557, e. 8.	1096, b. 5.	5	320, c. 1.	1182, b. 9.
3	527, g. 5.	1049, b. 1.	5	558, b. 2.	1096, e. ult.	6	320, f. 1.	1182, f. ult.
4	528, b. 6.	1049, d. pen.	6	558, c. 1.	1098, a. 1.	7	321, a. 6.	1183, d. 5.
5	528, d. 4.	1050, a. 1.	7	558, d. 4.	1099, a. 8.	8	321, d. 7.	1184, b. 7.
6	528, e. 9.	1050, c. 1.	8	559, a. 5.	1099, e. 1.	9	321, g. 5.	1184, e. ult.
7	529, a. 10.	1051, a. 6.	9	559, d. 5.	1100, c. 2.	190	322, c. 5.	1185, d. 2.
8	529, d. 9.	1051, e. 3.	110	559, g. 4.	1101, a. 3.	1	322, f. 5.	1186, b. 3.
9	529, g. 8.	1052, c. 6.	11	560, c. 7.	1101, d. pen.	2	323, b. 5.	1186, e. ult.
40	530, d. 1.	1053, b. 2.	12	560, f. 7.	1102, b. 8.	3	323, e. 8.	1187, d. 3.
1	530, g. 2.	1053, f. 3.	13	561, b. 4.	1102, f. ult.	4	324, a. 5.	1188, b. 3.
2	531, b. 9.	1054, d. 4.	14	561, e. 5.	1103, d. 7.	5	324, d. 5.	1188, e. pen.
3	531, e. 8.	1055, b. 5.	15	562, a. 3.	1104, b. 5.	6	324, g. 5.	1189, d. 2.
4	532, b. 3.	1055, f. 2.	16	562, d. 6.	1104, f. 3.	7	325, c. 5.	1190, b. 2.
5	532, e. 4.	1056, d. 3.	17	562, g. 7.	1105, d. 5.	8	325, f. 7.	1190, e. 9.
6	532, g. 10.	1057, b. 6.	18	563, c. 6.	1106, b. 8.	9	326, b. 6.	1191, c. 8.
7	533, c. 9.	1057, f. ult.	19	563, f. 6.	1106, f. ult.	200	326, e. 7.	1192, a. pen.
8	533, f. 7.	1058, d. 2.	120	564, a. 11.	1107, d. 7.	1	327, a. 5.	1192, e. 6.
9	534, b. 5.	1059, b. 3.	1	564, e. 1.	1108, b. 9.	2	327, d. 7.	1193, c. 8.
50	534, e. 6.	1059, e. ult.	6	54, b. 1.	1109, a. 1.	3	327, g. 5.	1194, a. 9.
1	535, a. 6.	1060, d. 4.	7	54, d. 5.	1110, a. 1.	4	328, c. 3.	1194, e. 4.
2	535, d. 7.	1061, b. 6.	8	55, a. 5.	1110, e. 2.	5	328, f. 2.	1195, c. 5.
3	535, g. 7.	1061, f. ult.	9	55, d. 6.	1111, c. 1.	6	329, a. 8.	1196, a. 3.
4	536, c. 9.	1062, d. 7.	130	55, g. 9.	1112, a. 4.	7	329, e. 2.	1196, d. 8.
5	536, f. 9.	1063, b. pen.	1	56, c. 5.	1112, d. ult.	8	329, g. 9.	1197, b. 9.
6	537, b. 6.	1064, a. 4.	2	56, f. 5.	1113, c. 2.	9	330, c. 9.	1197, f. 3.
7	537, e. 5.	1064, d. pen.	3	57, b. 4.	1114, a. 3.	210	330, f. 8.	1198, d. 5.
8	538, a. 4.	1065, b. pen.	4	57, e. 2.	1114, d. 9.	11	331, b. 4.	1199, b. 6.
9	538, d. 5.	1066, a. 1.	5	57, h. 2.	1115, c. 1.	12	331, e. 5.	1199, f. 1.
60	538, g. 6.	1066, d. ult.	6	58, c. 9.	1116, a. 3.	13	332, a. 5.	1200, d. 5.
1	539, c. 9.	1067, c. 3.	7	58, f. 9.	1116, d. ult.	14	332, d. 9.	1201, b. pen.
2	539, f. 7.	1067, f. ult.	8	59, b. 8.	1117, c. 1.	15	332, g. 9.	1201, e. ult.
3	540, b. 6.	1068, d. 7.	9	59, e. 11.	1118, a. 5.	16	333, c. 6.	1202, d. 7.
4	540, e. 5.	1069, b. ult.	140	60, b. 1.	1118, e. 4.	17	333, f. 9.	1203, b. pen.
5	541, a. 5.	1069, f. ult.	1	60, c. 16.	1119, e. 6.	18	334, b. 5.	1204, a. 2.
6	541, d. 5.	1070, d. 7.	2	61, a. 6.	1120, b. 3.	19	334, e. 5.	1204, d. ult.
7	541, g. 5.	1071, b. ult.	3	61, d. 7.	1120, f. 2.	220	335, a. 3.	1205, c. 2.
8	542, c. 4.	1072, a. 4.	4	61, g. 7.	1121, d. 6.	1	335, d. 5.	1206, a. 7.
9	542, f. 4.	1072, e. 1.	5	62, d. 2.	1122, b. 9.	2	335, g. 5.	1206, e. 4.
70	543, b. 2.	1073, e. 2.	6	62, g. 6.	1123, a. 2.	3	336, c. 2.	1207, c. 9.
1	543, e. 1.	1074, a. 3.	7	63, c. 2.	1123, e. 2.	7	336, e. 7.	1209, a. 1.
2	544, a. 1.	1074, e. 1.	8	63, f. 5.	1124, c. 5.	8	337, b. 7.	1210, a. 8.
3	544, d. 3.	1075, e. 2.	9	64, b. 9.	1125, a. 9.	9	337, e. 6.	1210, e. 2.
4	544, g. 3.	1076, a. 8.	150	64, f. 1.	1125, e. 8.	230	338, a. 1.	1211, c. 2.
5	545, c. 3.	1076, f. 1.	1	65, b. 1.	1126, d. 2.	1	338, d. 2.	1212, a. 3.
6	545, f. 6.	1077, c. pen.	2	65, e. 5.	1127, b. 8.	2	338, g. 1.	1212, d. 8.
7	546, b. 2.	1078, b. 1.	3	66, a. 3.	1128, a. 1.	3	339, b. 6.	1213, b. 5.
8	546, e. 3.	1078, e. 7.	4	66, d. 5.	1128, d. ult.	4	339, e. 6.	1213, f. 1.
9	547, a. 1.	1079, c. pen.	5	66, g. 8.	1129, c. 6.	5	339, h. 6.	1214, c. 9.
80	547, d. 2.	1080, b. 2.	6	67, c. 8.	1130, b. 6.	6	340, c. 9.	1215, a. 6.
1	547, g. 2.	1080, e. ult.	7	67, g. 2.	1130, f. 3.	7	340, g. 1.	1215, e. 2.
2	548, b. 9.	1081, d. 2.	8	68, b. 6.	1131, d. 7.	8	341, b. 6.	1216, c. 1.
3	548, e. 9.	1082, b. 5.	9	68, e. 8.	1132, c. 2.	9	341, c. 6.	1217, a. 2.
4	549, a. 9.	1083, a. 1.	160	69, a. 9.	1133, a. 6.	240	342, a. 4.	1217, d. 8.
5	549, d. 9.	1083, d. ult.	1	69, d. 10.	1133, e. 6.	1	342, d. 4.	1218, b. 8.
6	550, a. 2.	1084, c. 6.	2	70, a. 3.	1134, c. 9.	2	342, g. 5.	1219, a. 1.
7	550, d. 5.	1085, a. ult.	3	70, d. 4.	1135, b. 3.	3	343, c. 5.	1219, d. 6.
8	550, g. 4.	1085, e. ult.	4	70, g. 6.	1135, f. 2.	4	343, f. 4.	1220, b. 7.

Steph. Tom. III.	Lugd.	Francof.
245	344, b. 3.	1220, f. 7.
6	344, e. 2.	1221, d. 4.
7	345, a. 1.	1222, b. 4.
8	345, d. 2.	1222, e. 9.
9	345, g. 1.	1223, c. pen.
250	346, b. 9.	1224, a. 9.
1	346, e. 8.	1224, e. 4.
2	347, a. 6.	1225, c. 5.
3	347, d. 7.	1226, a. 8.
4	347, g. 6.	1226, e. 4.
5	348, c. 8.	1227, c. 8.
6	348, f. 6.	1228, a. ult.
7	349, b. 5.	1228, e. 6.
8	349, e. 4.	1229, c. 6.
9	350, a. 3.	1230, a. 7.
260	350, d. 5.	1230, e. 2.
1	350, g. 4.	1231, c. 6.
2	351, b. 7.	1232, a. 8.
3	351, e. 9.	1232, e. 2.
4	352, a. 5.	1233, c. 2.
5	352, d. 5.	1234, a. 2.
6	352, g. 2.	1234, d. 6.
7	353, c. 1.	1235, b. 7.
8	353, e. 6.	1235, e. ult.
9	354, a. 1.	1236, d. 1.
270	354, d. 1.	1237, a. ult.
1	354, f. 8.	1237, e. 7.
2	355, b. 5.	1238, c. 7.
3	355, e. 5.	1239, a. 7.
4	356, a. 4.	1239, e. 4.
5	356, d. 4.	1240, c. 7.
6	356, g. 4.	1241, b. 1.
7	357, c. 5.	1241, e. ult.
8	357, f. 5.	1242, d. 3.
9	358, b. 5.	1243, b. 3.
281	95, d. 1.	1245, b. 1.
2	95, f. 5.	1245, e. 1.
3	96, d. 2.	1246, c. 4.
4	96, g. 5.	1247, a. 7.
5	97, b. 9.	1247, e. 7.

Steph. Tom. III.	Lugd.	Francof.
286	97, f. 2.	1248, c. ult.
7	98, a. 8.	1249, b. 1.
8	98, d. 6.	1249, e. 6.
9	98, g. 6.	1250, c. 8.
290	99, c. 7.	1251, a. ult.
1	99, f. 1.	1251, e. ult.
2	100, b. 6.	1252, d. 1.
3	100, e. 7.	1253, b. 3.
4	101, a. 7.	1253, f. 2.
5	101, e. 1.	1254, d. 6.
6	101, h. 4.	1255, b. 6.
7	102, c. 9.	1256, a. 1.
8	102, f. 8.	1256, d. 8.
9	103, b. 9.	1257, b. ult.
300	103, e. 7.	1258, a. 1.
1	104, a. 8.	1258, d. ult.
2	104, e. 1.	1259, c. 3.
3	105, a. 1.	1260, a. 9.
4	105, d. 6.	1260, e. ult.
9	705, d. 1.	1267, a. 1.
310	705, f. 4.	1268, a. 4.
11	706, c. 6.	1268, d. ult.
12	706, f. 6.	1269, c. 1.
13	707, b. 5.	1270, a. 2.
14	707, e. 5.	1270, d. 5.
15	708, a. 2.	1271, b. 7.
16	708, d. 6.	1271, f. pen.
17	708, g. 4.	1272, d. 2.
18	709, b. 9.	1273, a. ult.
19	709, f. 1.	1273, e. 7.
320	710, a. 4.	1274, c. 5.
1	710, d. 3.	1275, a. 3.
2	710, f. 12.	1275, e. 1.
3	711, c. 3.	1276, b. 9.
4	711, f. 3.	1276, f. 4.
5	712, a. 8.	1277, d. 1.
6	712, d. 5.	1278, a. 9.
7	712, g. 4.	1278, e. 5.
8	713, c. 4.	1279, c. 4.
9	713, f. 4.	1280, a. 3.

Steph. Tom. III.	Lugd.	Francof.
330	714, a. 10.	1280, d. ult.
1	714, d. 7.	1281, b. 8.
2	714, g. 6.	1281, f. 3.
3	715, c. 6.	1282, d. 4.
4	715, f. 6.	1283, b. 5.
5	716, b. 7.	1283, f. 1.
6	716, e. 5.	1284, c. ult.
7	717, a. 5.	1285, b. 1.
8	717, d. 5.	1285, e. 9.
9	717, g. 6.	1286, d. 3.
340	718, c. 9.	1287, b. 5.
1	718, f. 6.	1287, e. 8.
2	719, b. 3.	1288, c. ult.
3	719, d. 10.	1289, b. 1.
4	720, a. 1.	1289, e. 7.
5	720, c. 10.	1290, c. 8.
6	720, f. 7.	1291, b. 3.
7	721, c. 4.	1291, e. pen.
8	721, f. 4.	1292, c. ult.
9	722, b. 7.	1293, b. 6.
350	722, e. 2.	1293, f. ult.
1	723, a. 3.	1294, d. 7.
2	723, c. 10.	1295, b. 7.
3	723, g. 4.	1295, f. 2.
4	724, c. 5.	1296, d. 6.
5	724, f. 4.	1297, b. 8.
6	725, b. 5.	1297, f. 4.
7	725, e. 5.	1298, d. 2.
8	726, a. 1.	1299, b. 2.
9	726, d. 7.	1299, f. 4.
360	727, a. 1.	1300, e. pen.
1	727, d. 1.	1301, c. 4.
2	727, g. 1.	1302, a. 8.
3	728, c. 3.	1302, e. 8.
406	255, c. 1.	1334, a. 1.
7	255, c. 12.	1334, a. 16.
8	256, a. 6.	1335, b. 4.
9	256, e. 2.	1335, f. 3.
410	256, h. 2.	1336, d. 6.

CATALOGUS DIALOGORUM PLATONIS IUXTA DISTRIBUTIONEM IOANNIS SERRANI, ED. H. STEPH. 1578.

PRIMO TOMO.

PRIMA SYZYGIA.

Εὐθύφρων, ἢ περὶ ὁσίου. Pag. 1
Ἀπολογία Σωκράτους. 17
Κρίτων, ἢ περὶ πρακτοῦ. 43
Φαίδων, ἢ περὶ ψυχῆς. 57

SECUNDA SYZYGIA.

Θεάγης, ἢ περὶ σοφίας. 121
Ἐρασταί, ἢ περὶ φιλοσοφίας. 132
Θεαίτητος, ἢ περὶ ἐπιστήμης. 142
Σοφιστής, ἢ περὶ τοῦ ὄντος. 216
Εὐθύδημος, ἢ Ἐριστικός. 271
Πρωταγόρας, ἢ Σοφισταί. 309
Ἱππίας ἐλάττων, ἢ περὶ τοῦ ψευδοῦς. 363

TERTIA SYZYGIA.

Κρατύλος, ἢ περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος. 383
Γοργίας, ἢ περὶ ῥητορικῆς. 447
Ἴων, ἢ περὶ Ἰλιάδος. ἢ περὶ ποιητικοῦ χαρακτῆρος. ἢ περὶ ποιητικῆς ἑρμηνείας. 530

SECUNDO TOMO.

QUARTA SYZYGIA.

Φίληβος, ἢ περὶ ἡδονῆς. 11
Μένων, ἢ περὶ ἀρετῆς. 70
Ἀλκιβιάδης πρῶτος, ἢ περὶ ἀνθρώπου φύσεως. Pag. 103
Ἀλκιβιάδης δεύτερος, ἢ περὶ προσευχῆς. 138
Χαρμίδης, ἢ περὶ σωφροσύνης. 153
Λάχης, ἢ περὶ ἀνδρίας. 177
Λύσις, ἢ περὶ φιλίας. 203
Ἵππαρχος, ἢ φιλοκερδής. 225
Μενέξενος, ἢ Ἐπιτάφιος λόγος. 233
Πολιτικός, ἢ περὶ βασιλείας. 250
Μίνως, ἢ περὶ νόμου. 313
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου, βιβλία δέκα. 327
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας, βιβλία δώδεκα. 624
Ἐπινομίς, ἢ Φιλόσοφος. 973

TERTIO TOMO.

QUINTA SYZYGIA.

Τίμαιος, ἢ περὶ φύσεως. 17
Τιμαίω τῶ Λοκρῶ περὶ ψυχᾶς κόσμω, καὶ φύσιος. 93
Κριτίας, ἢ Ἀτλαντικός. 106
Παρμενίδης, ἢ περὶ ἰδεῶν. 126
Συμπόσιον, ἢ περὶ ἔρωτος. 172
Φαῖδρος, ἢ περὶ καλοῦ. 227
Ἱππίας μείζων. 281

SEXTA SYZYGIA.

Ἐπιστολαί. 309
Οἱ νοθευόμενοι διάλογοι. 364

TABULA DIALOGORUM PLATONIS EX EDITIONE ALDINA.

Πίναξ τῶν Πλάτωνος διαλόγων κατὰ Θράσυλλον, ὡς ἱστορεῖ Διογένης εἰς ἐννέα τετραλογίας διῃρημένων.

Πρώτη τετραλογία.

Εὐθύφρων, ἢ περὶ ὁσίου,	πειραστικός.	Pag. 1
Σωκράτους ἀπολογία,	ἠθικός.	9
Κρίτων, ἢ περὶ πρακτοῦ,	ἠθικός.	22
Φαίδων, ἢ περὶ ψυχῆς,	ἠθικός.	29

Δευτέρα τετραλογία.

Κρατύλος, ἢ περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος,	λογικός.	63
Θεαίτητος, ἢ περὶ ἐπιστήμης,	πειραστικός.	93
Σοφιστής, ἢ περὶ τοῦ ὄντος,	λογικός.	129
Πολιτικός, ἢ περὶ βασιλείας,	λογικός.	157

Τρίτη τετραλογία.

Παρμενίδης, ἢ περὶ ἰδεῶν,	λογικός.	187
Φίληβος, ἢ περὶ ἡδονῆς,	ἠθικός.	209
Συμπόσιον, ἢ περὶ ἔρωτος,	ἠθικός.	239
Φαῖδρος, ἢ περὶ τοῦ καλοῦ,	ἠθικός.	266

Τετάρτη τετραλογία.

Ἀλκιβιάδης α', ἢ περὶ φύσεως ἀνθρώπου,	μαιευτικός.	292
Ἀλκιβιάδης β', ἢ περὶ προσευχῆς,	μαιευτικός.	309
Ἵππαρχος, ἢ φιλοκερδής,	ἠθικός.	316
Ἐρασταί, ἢ περὶ φιλοσοφίας,	ἠθικός.	320

Πέμπτη τετραλογία.

Θεάγης, ἢ περὶ σοφίας,	μαιευτικός.	324
Χαρμίδης, ἢ περὶ σωφροσύνης,	πειραστικός.	330
Λάχης, ἢ περὶ ἀνδρίας,	μαιευτικός.	342
Λύσις, ἢ περὶ φιλίας,	μαιευτικός.	354

Ἕκτη τετραλογία.

Εὐθύδημος, ἢ ἐριστικός,	ἀνατρεπτικός.	364
Πρωταγόρας, ἢ σοφισταί,	ἐνδεικτικός.	383
Γοργίας, ἢ περὶ ῥητορικῆς,	ἀνατρεπτικός.	411
Μένων, ἢ περὶ ἀρετῆς,	πειραστικός.	453

Ἑβδόμη τετραλογία.

Ἱππίας μείζων, ἢ περὶ τοῦ καλοῦ,	ἀνατρεπτικός.	468
Ἱππίας ἐλάττων, ἢ περὶ τοῦ ψευδοῦς,	ἀνατρεπτικός.	482
Ἴων, ἢ περὶ Ἰλιάδος,	πειραστικός.	489
Μενέξενος, ἢ ἐπιτάφιος,	ἠθικός.	495

Ὀγδόη τετραλογία.

Κλειτοφῶν, ἢ προτρεπτικός· ἠθικός. οὗτος μέντοι εὑρητέος ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει, μετὰ τὸν Ἐρυξίαν, ἀριθμῷ. 405

Ὤφελε γὰρ ἐντυποῦσθαι πρὸ τῶν πολιτειῶν, ὡς ἡγεμὼν τῆς ὀγδόης τετραλογίας, καθάπερ ἐνταῦθα.

Αἱ πολιτεῖαι, ὡς μία βίβλος, πολιτικαί, αἵτινες εἰς δέκα διαιροῦνται διαλόγους· ὧδε.

Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	πρῶτος.	Pag. 1
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	δεύτερος.	15
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	τρίτος.	29
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	τέταρτος.	46
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	πέμπτος.	60
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	ἕκτος.	76
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	ἕβδομος.	90
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	ὀγδόος.	104
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	ἔνατος.	117
Πολιτειῶν, ἢ περὶ δικαίου,	δέκατος.	128
Τίμαιος, ἢ περὶ φύσεως,	φυσικός.	142
Κριτίας, ἢ Ἀτλαντικός,	ἠθικός.	180

Ἐνάτη τετραλογία.

Μίνως, ἢ περὶ νόμου, πολιτικός. 189

Νόμοι, ἢ περὶ νομοθεσίας, ὡς μία βίβλος, πολιτικοί· οἵτινες εἰς δώδεκα διαιροῦνται διαλόγους· ὧδε.

Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	πρῶτος.	194
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	δεύτερος.	207
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	τρίτος. *	218
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	τέταρτος.	232
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	πέμπτος.	242
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	ἕκτος.	254
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	ἕβδομος.	273
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	ὀγδόος.	293
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	ἔνατος.	305
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	δέκατος. *	321
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	ἑνδέκατος.	336
Νόμων, ἢ περὶ νομοθεσίας,	δωδέκατος.	350
Ἐπινομίς, ἢ φιλόσοφος,	πολιτικός.	365
Ἐπιστολαὶ τρεισκαίδεκα,	ἠθικαί.	411

Τέλος τῶν ἐννέα τετραλογιῶν.

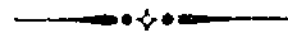
Ὁμοῦ διάλογοι πεντήκοντα καὶ ἓξ τοῦ Πλάτωνος γνήσιοι, ὄντων, ὡς προείρηται, τῶν μὲν πολιτειῶν δέκα, τῶν δὲ νόμων, ἄνευ τῆς Ἐπινομίδος, δώδεκα.

Οἱ ἀναμφιβόλως νόθοι οὗτοι εἰσιν.

Ἀξίοχος, ἢ περὶ θανάτου.	382
Περὶ δικαίου.	386
Περὶ ἀρετῆς, εἰ διδακτόν.	388
Δημόδοκος, ἢ περὶ τοῦ συμβουλεύεσθαι.	390
Σίσυφος, ἢ περὶ τοῦ βουλεύεσθαι.	393
Ἐρυξίας, ἢ Ἐρασίστρατος, ἢ περὶ πλούτου.	396
Ὅροι.	407
Τιμαίου τοῦ Λοκροῦ περὶ φύσιος, δωριστί.	375

ORDO DIALOGORUM PLATONIS IN EDITIONE FRANCOFURTANA.

Euthyphro	pag. 1	Ion	pag. 350	De Legibus Libri XII	pag. 766
Apologia Socratis	11	Philebus	369	Epinomis	1000
Crito	32	Meno	408	Timaeus	1016
Phaedo	41	Alcibiades Prim.	428	Timaei Locri de Anima Mundi	1089
Theages	87	Alcibiades Sec.	451	Critias	1097
Amatores	95	Charmides	460	Parmenides	1108
Theaetetus	101	Laches	478	Convivium	1137
Sophista	153	Lysis	495	Phaedrus	1208
Euthydemus	187	Hipparchus	510	Hippias Maior	1243
Protagoras	213	Menexenus	515	Epistolae	1261
Hippias Minor	251	Politicus	526	Dialogi Nothi	1303
Cratylus	261	Minos	563		
Gorgias	302	De Republica Libri X	569		

ORDO DIALOGORUM PLATONIS IN EDITIONE LUGDUNENSI.

Hipparchus	pag. 1	Ion	pag. 143	Apologia Socratis	pag. 358
Amatores	4	Sophista	148	Crito	369
Theages	7	Politicus	169	Phaedo	375
Meno	12	Protagoras	192	Menexenus	402
Alcibiades Prim.	24	Euthydemus	214	De Republica Libri X	409
Alcibiades Sec.	38	Hippias Minor	229	Timaeus	522
Minos	44	Charmides	235	Timaei Locri de Anima Mundi	553
Euthyphro	47	Laches	245	Critias	558
Parmenides	54	Clitopho	255	De Legibus Libri XII	565
Philebus	72	Cratylus	257	Epinomis	697
Hippias Maior	95	Gorgias	281	Epistolae	705
Lysis	106	Convivium	315	Dialogi Nothi	728
Theaetetus	114	Phaedrus	336		

